The Twentieth Century
English Marathi Dictionary

(Set of 2 Volumes)

VOLUME 2

N. B. RANADE

THE TWENTIETH CENTURY
ENGLISH-MARATHI DICTIONARY

(2 VOLUMES)

VOLUME 2

J – Z

N. B. Ranade

Price. Rs. 750.00
(Set of 2 Volumes)

Shubhada-Saraswat Prakashan, Pune 411 005.

First Edition 1916

1st Reprint 1977

2nd Reprint 1984

3rd Reprint 1991

4th Reprint 1996

ISBN : Set of 2 Vols. 81–86411–16–X

Vol. II 81–86411–18–6

Published by

Shubhada-Saraswat Prakashan 67 Patil Estate, Pune - 411 005.

Printed by

Latali Printers,
22, Budhwar Peth, Anandashram,
Pune - 411 002.

ACKNOWLEDGEMENTS

As publishers we are greatly indebted to number of institutions and individuals who have helped us in reprinting this dictionary. Tarkatheerth Laxmanshastri Joshi. Dr. N. G. Kalelkar and other members of the State Board for Literature and Culture, M. S. enthused and encouraged us to take up this project.

Dr. H. S. Bhide inspite of his indifferent health wrote preface to this reprint.

Shri. J. S. Tilak kindly permitted us to reproduce in this reprint an editorial by the late Lokmanya Tilak.

The librarians and staff of B. J. Wadia Library and of Deccan College were very helpful and co-operative.

We sincerely thank all these individuals and institutions.

15th August 1977 **Sharad Gogate**

J (jā) इंग्रजी वर्णमालेंतील दहावें अक्षर आणि सातवें व्यंजन. ह्याचीं अनेकवचनें *J's*, J's, *j's*, j's अशीं लिहितात. इंग्लंडमध्यें सुमारें ख्रिस्ती सन सोळाशें तीसपर्यंत 'ज्' हा उच्चार दाखविण्याकरितां 'J' ह्या स्वतंत्र अक्षराची योजना झालेली नव्हती. पण वरील सनानंतर *i* ह्या अक्षराला एक वक्राकार शेंपटी काढून झालेलें 'j' हें नवीन अक्षर 'ज्' ह्या उच्चार दाखविण्यासाठीं लेखक लोक वापरूं लागले. अर्थात् ख्रिस्ती सन सोळाशें तिसापूर्वी इंग्रजी वर्णमालेंत 'J' हें अक्षरच नसल्यामुळें 'J' अक्षरानें सुरू होणारे अव्वल इंग्रजी शब्द फारच थोडे आढळतात. वरील सनानंतर 'J' ह्या अक्षराची इंग्रजी वर्णमालेंत जरी भर पडली होती, तरी सुद्धां बराच काळपर्यंत इंग्रजी कोशकार *i* आणि *j* ह्या अक्षरांनीं सुरू होणारे शब्द एकाच ठिकाणीं देत असत. ह्या 'J' अक्षराच्या मूळ उत्पत्तीचा इतिहास असा आहे कीं, हें अक्षर मूळ *i* ह्या अक्षरापासून उत्पन्न झालें आणि *i* ह्या अक्षराची उत्पत्ति, सेमिटिक् yod या अक्षरापासून असल्यामुळें, yellow शब्दांत असलेल्या *y* चा 'य्' हा उच्चार *i* या अक्षराला प्राप्त झाला होता, जसें;—*maior*, *iactus*. तसेंच *i* ची मूळ उत्पत्ति सेमिटिक् yod पासून जरी झाली होती तरी ती ग्रीक भाषेंतील iota (आयोटा) ह्याच्या द्वारें असल्यामुळें *i* ह्याचे 'इ' व 'आय्' असे आणखी दोन स्वरोच्चार होऊं लागले; जसें,—*ibidem*, *militis*. अशा प्रकारें *i* चे दोन्ही उच्चार (स्वरात्मक व व्यंजनात्मक) बऱ्याच शतकांपर्यंत होत असत. पुढें कांहीं काळानें *i* चा जो 'य्' असा उच्चार होत होता, तो कांहीं शब्दांत 'य्' चे जागीं 'ज्' असा होऊं लागला. 'य्' चे ठिकाणीं 'ज्' असा उच्चार होण्याची प्रवृत्ति आपल्या इकडील प्राच्य भाषांतही आढळून येते, जसें:—यजुर्वेद=जजुर्वेद, यज्ञ=जज्ञ, यजमान=जजमान, यात्रा=जत्रा, यति=जति. याप्रमाणें पूर्वी 'य्' होत असलेला *i* चा उच्चार 'ज्' असा लोक जेव्हां करूं लागले तेव्हां 'ज्' चा उच्चार स्पष्टपणें व्यक्त करणाऱ्या अक्षराची लोकांना जरूरी वाटूं लागली. ह्याच वेळीं म्हणजे इसवी सनाच्या चौदाशेंपासून सत्राशें पर्यंत *m*, *n*, *u* सारख्या अक्षरांच्या फाट्यांत *i* हें अक्षर लोपून जाऊं नये म्हणून *i* ह्या अक्षराला वर किंवा खालीं वक्राकार शेंपटी काढून लेखक लोक निराळें वळण देत होते. अशा रीतीनें *i* चें बदललेल्या स्वरूपाचें *j* अक्षर घेऊन त्याला प्रथम 'जी' व नंतर 'जे' हें नांव देऊन 'J' ह्या अक्षराची इंग्रजी वर्णमालेंत स्वतंत्र स्थापना झाली. अजूनही डाक्टर लोकांच्या चिकित्सापत्रकांत (medical prescriptions) *j* या अक्षराचा उपयोग अंकाच्या शेवटील *i* अक्षराचे जागीं करीत असतात, जसें:—vj = 6; xij = 12. व्युत्पत्तिशास्त्राच्या दृष्टीनें *j*, *i*, *y* आणि *g*, ह्या अक्षरांचा अति निकट संबंध आहे; जसें,—*jot* = *iota*, *join* = *yoke*, *jest* = *gesture*. २ *a curve or figure of the shape of the letter* 'j' 'J' ह्या अक्षरासारखी आकृति किंवा वक्र. ३

J-pen, 'जे' अक्षर वर असलेला टांक. ४ श्रेढींतील दहाव्या स्थानाचें दर्शक अक्षर. ५ John, James, Joseph, Jane ह्या विशेष नामांच्या संक्षेपार्थी 'J' चा उपयोग करतात; J. P. = Justice of the Peace. Jr = Junior. (६) गणितांत किंवा भौतिक शास्त्रांत जूलच्या यांत्रिक सममूल्याकरितां 'J' हें अक्षर वापरतात.

Jabber (jab'ėr) [O. Fr. *jaber*, to mock.] *v. i. to talk rapidly and indistinctly, to chatter* वटवट -वचवच -वटावटा *adv.* -वचावचा *adv.* बोलणें -करणें, बकणें, बडबडणें, जाबडणें, अगडतगड बोलणें. J. *v. t. to utter indistinctly* अस्पष्ट उच्चारणें, अर्धवट -मोडकें -तोडकें बोलणें; as, to J. French. J. *n. rapid indistinct speaking* वटवट *f*, वचवच *f*, बडबड *f*. Jabb'ered *pa. t. & p. p.* Jabb'erer *n.* बडबड्या, वटवट्या, बकबक्या, बडबडणारा, अर्धवट -मोडकें तोडकें बोलणारा. Jabb'ering *pr. p.* Jabb'eringly *adv.* वटवट करून.

Jacent (jā'sent) [L. *jacere*, to lie.] *a.* (*R.*) *lying at length* आडवा पडलेला, लांब निजलेला; as, "The J. posture."

Jacinth (jä'sinth) [Contr. of Hyacinth.] *n. a precious stone of a red or dark purple colour* (a variety of Zircon) 'सुगंधी' नांवाचा मौल्यवान् दगड *m.* See Bible, Rev. XXI. 20.

Jack (jak) [F. *Jacques*, the most common name in France, hence used as a substitute for John, the most common name in England.] *n. a familiar nickname or substitute for John* (जान् ह्या नांवाऐवजीं किंवा जान् मनुष्याचें टोपण नांव म्हणून वापरलेलें) जॅक् नांव *n.* २ *an impertinent or silly fellow, a simpleton* आडदांड, गांवठी -आडमुठ्या मनुष्य *m.* ३ ज्याचें नांव माहित नाहीं अशा नोकरास हांक मारण्याचा शब्द *m*, जॅक् *m.* [ज्याप्रमाणें आपलेकडे गुजराथी लोकांत घरकामाकरितां ठेवलेल्या मराठी गड्याला त्याचें नांव माहीत नसल्यामुळें 'रामा' असें ते म्हणतात.] ४ *a popular colloquial name for a sailor* (खलाशांस साधारणपणें) जॅक् (म्हणतात). ५ *a mechanical contrivance rendering convenient service and often supplying the place of a boy or attendant who was commonly called 'Jack'* यांत्रिक योजना *f.* ६ *a device to pull off boots* (बूट ओढून काढण्याचा) जॅक् *m.* ७ *a contrivance for turning a spit* कालथा *m*, उलथणें *n.* ८ *the male of certain animals* (कांहीं जनावरांतील) नर *m*; as, "The J. of the ass." ९ *a flag hoisted on a jack-staff* आंखूड काठीला अडकवलेलें निशाण *n.* [Union Jack ऐक्यतासूचक निशाण *n.*] १० *the knave of a suit of playing cards* (पत्त्यांच्या खेळांतील) गुलाम *m.* [Jack शब्दाचा 'आंखूड' ह्या अर्थी उपयोग करतात.] J. boots (लोखंडी पत्र्यानें मढ-

विलेले) गुडघ्यापर्यंतचे मजबूत बूट. Jack-plane खडबडीत लांकूड घांसण्याचा रंधा *m.* J. screw *n. a portable machine for lifting or moving a heavy body through a small distance* दुमकलस *m.* Blue J. *sulphate of copper* मोरचूद. Jack-at-all-trades or Jack-of-all-trades कोणतेंही काम अर्धवट जाणणारा *m.* Jack-of-all-trades and Master-of-none cf. Marathi idiom एक ना धड आणि भाराभर चिंध्या. Jack-with-a-lantern, Jack-o'-lantern, *ignis fatuus, a will-o'-the-wisp* भुताची कोलती *f* or कोलीत *n*, भूतकोलित *n*, पिशाच्चदीपिका *f.* २ (*fig.*) *a misleading influence* (फशीं पाडणारा) मोह *m*, भूल *f.* J. pudding *n. a buffoon* हंडीबाग, भांड.

Jack, Jak (jak) [Port. *jaca*; (मलयाळम्) *tsjaka.*] *n. an Indian tree allied to the bread-fruit tree* फणसाचें झाड *n*, फणस *m.* २ *-the fruit* फणस *m.* ३ *-the seed* आठीळ *f.* [END PIECE OF THE FRUIT OF THE J. टेबली *f.* FUNGUS ON THE J. -TREE फणसंवें *or* फणसांवें *n*, फणसांबा *m.* JUICE OF J. -FRUIT मध *m or f.* LUMP OF PULP OF THE J. गरा *m.* PULP OF THE FRUIT MASHED AND ROLLED OUT INTO A CAKE AND DRIED फणसपोळी *f*, फणसाचें साट *n.* SEEDLESS LUMP OF THE PULP OF THE J. -FRUIT चांपें *n.* SHREDS OR FILAMENTOUS PORTION AROUND THE PULP OF THE J. FRUIT चार *m or f*, चिवर *n.* YOUNG, UNRIPE J. fruit कुइरी *or* कुंवरी *f*, पारा *m.*] J. wood फणसाचें लांकूड *n*, फणशी लांकूड *n.*

N. B.:—Two important distinctions are made of this fruit *viz.* कापा फणस (hard or firm jack), and बरका or रसाळ फणस (soft, flaccid, oozy, &c. jack.); and to these is added a third, *viz.* सकल्या फणस expressive of the middle quality.

Jackal (jak'awl) [Pers. *shaghal*, Sk. शृगाल.] *n. a wild, gregarious animal closely allied to the dog* कोल्हा *m*, (कोल्ही *f*, and without ref. to sex कोल्हें *n.*), जंबूक *m*, शृगाल *m*, *n*, (शृगाली *f*,) शिवा *f.* [CRY OF THE J. कुई *f*, हुकी *f*, हूक *f*, कोल्हेहूक *f*, कोल्हेभुंक *f.* OLD J. -PURVEYOR (as believed) TO THE TIGER भालू *f*, भलूक *m* (Sk.).] २ *colloq. one who does mean things for another's advantage* दुसऱ्याचा फायदा साधून देणारा, कोल्हा *m* (*fig.*).

Jackanapes (jak'a-nāps) [For 'jacko'apes,' being one who exhibited monkeys, with an *n* inserted to avoid the hiatus.] *n. a monkey* वानर *m*, माकड *n*, केलटें *n.* २ *an impudent fellow, a coxcomb* दांडगट मनुष्य *m*, उद्धट -बढाईखोर मनुष्य *m.*

Jackass (jak'as) [Jack = the male, & Ass.] *n. the male of the ass* गाढव *m*, गर्दभ *m* (Sk.). २ *a blockhead* ठोंबा *m*, गधडा *m*, मठ्ठ मनुष्य *m*, गद्धा *m.*

Jackdaw (jak'daw) [Jack and Daw.] *n. a species of crow* डोमकावळा *m.*

Jacket (jak'et) [O. Fr. *jaquette*, a jacket, or sleeveless coat, a dim. of O. Fr. *jaque*, a coat of mail.] *n. a short coat* लहानसा कोट *m*, कुडतें *f*, कुडतें *n*, डगलें *n*. २ *an outer covering for anything* आच्छादन *n*, आवरण *n*. J. *v. t. to put a jacket on* लहान कोट घालणें. Jack'eted *a*. [To dust one's jacket *colloq. to give one a beating* (-ला) मार *m* -चोप देणें. (-ला) लोळविणें -तुडवणें. Steam jacket, *a space filled with steam between an inner cylinder and its outer covering in order to prevent priming or condensation.* (सिलिन्डरच्या भोंवतालचें) वाफेचें ज्याकिट *n*. Blue Jacket, See under Blue.]

N. B.—ज्याला आम्ही मराठींत जाकीट म्हणतों तो इंग्लिश Jacket शब्दाचा अर्थ नाहीं. मराठी जाकीट शब्दाला इंग्रजींत Waistcoat हा शब्द आहे.

Jacobin (jak'o-bin) [Fr. –L. *Jacobus*, James. –Gr. *Jacobos* –Heb. *Ja'akob.*] *n.* (*Eccl. His.*) *a Dominican Friar so named from their original establishment in the Rue St. Jacques* (St. James's street) Paris, डोमिनिकन पंथाचा रोमन क्याथोलिक महंत *m*, ज्याकोबिन *m*. २ *one of a society of revolutionists in France* (so called from their meeting in a Jacobin convent) फ्रान्समधील क्रांतिकारक मंडळीचा सभासद *m*, ज्याकोबिन *m*. ३ (hence) *a plotter against an existing government* (प्रचलित राज्याविरुद्ध कट करणारा) बंडखोर मनुष्य *m*, बंडखोर *m*. Jacobin'ic, –al *a. pertaining to the revolutionists of France* फ्रान्समधील क्रान्तिकारक मंडळीसंबंधीं, ज्याकोबिनासंबंधीं. २ *holding revolutionary principles* बंडखोर, दंगेखोर, क्रान्तिवाला, क्रान्तिकारकमतांचा अभिमानी. Jac'obinism *n*. ज्याकोबिनपणा *m*, बंडखोरपणा *m*. Jac'obite *n. an adherent of James II and his descendants* दुसऱ्या जेम्स राजाच्या पक्षाकडील मनुष्य *m*, ज्याकोबाईट *m*. Jac'obite *a*. Jacobit'ical *a*.

Jacob's-ladder (jā'kobs-lad'ėr) [From the *ladder* which *Jacob* saw in his dream.] *n. naut. a ladder made of ropes with wooden steps* आगबोटीवरील लांकडी पायऱ्यांची दोरीची उंच शिडी *f*.

Jaconet (jak'o-net) [Fr. *jaconas.*] *n.* (written also *jacconet*) *a thin cotton fabric* जगन्नाथी कापड *n*, सुताचें पातळ कापड *n*, जगन्नाथी *f*.

Jaculate (jak'ū-lāt) [L. *jacere*, to throw.] *v. t. to cast or throw out* (as a dart) (भाला) फेंकणें. Jacula'tion *n*. फेंकणें *n*. Jac'ulatory *a. throwing out suddenly* एकदम बाहेर फेंकणारा. २ *uttered in short sentences* पुटपुटलेला; as, "J. prayers."

Jade (jād) [Fr.– Sp. *ijada*, the flank, –L. *ilia*. It was believed to cure pain of the side.] *n. a dark-green stone used for ornamental purposes* मर्गझ *m*. हा एक प्रकारचा मौल्यवान् दगड आहे. मुंबईच्या बाजारांत ह्याला गुजराथी व्यापारी मर्गझ म्हणतात.

Jade (jād) [Ety. dub.] *n. a mean and tired horse* घोडकें *n*, घोडकट *n*. २ *a woman* (in contempt or irony) वायरूं *n*, रांडरूं *n*, सांडरूं *n*, रांड *f* (*colloq.*), छिनाल *f*. J. *v. t. to tire by severe and tedious tasks, to harass* (पुष्कळ काम करावयास लावून) दमविणें, श्रमविणें, भागवणें, शिणविणें, थकविणें. J. *v. i. to become wearied* दमणें, थकणें, भागणें, श्रमणें, वेंगणें, रेंगळणें, लंघणें. Jad'ed *p. p. a.* दमलेला, थकलेला, भागलेला, श्रमलेला, श्रान्त, वेंगलेला. Jad'edly *adv.* Jaded'ness *n.* खुरदा *m*, खुरदमा *m*, आट *m*, आटाआट *f*, आटापिटा *m* or -टी *f*. Jad'ish *a. worn out* थकलेला, दमलेला. २ *ill-tempered* (applied to a horse) खोडकर. ३ *unchaste* (applied to a woman) उनाड, छिनाल or शिनळ.

Jag (jag) [Celt. *gag*, a cleft.] *n. a notch, a denticulation* खांड *f* or खंडा *m*. dim. खांडोरें *n*, दांता *m*, कातरा *m*, सड *m*, हीर *m*. [Jags — AS OF A ROUGHENED SICKLE खरे *m. pl.*] २ *a part broken off, a fragment* तुकडा *m*, खंड *m*. ३ *bot. a cleft or division* दांता *m*, कातरा *m*. J. *v. t. to cut into notches or teeth* (as a saw) (करवत इत्यादिकांस) दांते पाडणें, खांडे -सड &c. पाडणें. Jagg'ed *pa. t.* & *p. p. a.* दांते पडलेला or पाडलेला, दांताळ, दांत्यांचा, खडबडीत. Jagg'edly *adv.* Jagg'edness *n.* Jagg'er *n. a jagging iron, a brass wheel with a notched edge for cutting cakes &c.* कातणें *n*. Jagg'ing *pr. p.* & *v. n.* Jagg'y *a.* खडबडीत, खांडे पडलेला or पाडलेला.

Jaggery (jag'ger-i) [Hind. *jagri.*] *n. raw palm-sugar* गूळ *m*.

Jaghir, Jaghire, Jahagir (ja' gēr) [Pers. *jagir.*] *n. grant of land from government* जहागीर or जाहगीर *f*.

Jaguar (jag'ū-är *or* jag-wär') [Brazil. *janouara.*] *n. a powerful beast of prey, allied to the leopard, found in South America* (दक्षिण अमेरिकेंत सांपडणारा) एक जातीचा चित्ता *m*, बिबळया वाघ *m*, जाग्वार *m*.

Jah (jä) [Heb.] *n.* abbrev. of Jehovah, *q. v.*

Jail (jāl) [See Gaol.] *n.* तुरुंग *m*, कैदखाना *m*, बंदिशाळा *f*, कारागार *n*, &c. J. bird *n.* (वारंवार तुरुंगांत येणारा) कैदी *m*. J. fever *n. med. typhus fever* (so called because once common in jails) दाटीच्या वस्तींत उद्भवणारा भयंकर ज्वर *m*. तुरुंगी ताप *m*. [To break jail तुरुंगांतून पळून जाणें.] Jail'er *n.* Same as Gaoler.

Jain, Jaina (jīn, ji'nä) [Sk. जैन = जिनस्य उपासक = a worshipper of a जिन or तीर्थंकार. जिन (जयति इति) means a deified mortal who has conquered his passions and has thus been deified.] *n. the follower of a religion consisting of the worship of the jinas or Tirthankaras deified* जैनधर्मी मनुष्य *m*. There are two sects of the Jainas श्वेताम्बर and दिगम्बर. Jain'ism *n.* जैनधर्म *m*.

Jakes (jāks) [Prob. from Fr. *Jaques*, a proper

name.] *n.* (*Shakes.*) *a privy* शेतखाना *m*, शौचकूप *m*, पायखाना *m*, संडास *m*. [CLEANER OF J. हलाल-खोर, भंगी.]

Jalap (jal'ap) [From *Jalapa* or *Xalapa*, in Mexico.] *n.* *the purgative root of a Mexican plant called Jalap* जालाप नांवाची कडक जुलावाची औषधी मुळी *f*.

N. B. Jalap is certainly not our जेपाळ. The plant found in our country निशोत्तर (*Ipomœa Turpethum*) is Indian Jalap. The plant known in Marathi as गुलबास is *Marabilis Jalapa*. It is an exotic from the West Indies, introduced into India probably by the Portuguese.

Jam (jam) [Ety. dub.; perhaps from *jam*, to squeeze.] *n.* *a conserve of fruit boiled with sugar* मुरंबा *m*; as, "grape J."

Jam (jam) [From the same root as *champ.*] *v. t.* *to press or squeeze tight* चेंगरणें, चिरंगटणें, चिरडणें, बेचकुळींत धरणें -सांपडवणें; as, "To J. a finger." J.*n.* *a mass of people or objects crowded together* गचडी *f*, गर्दी *f*, दाटी *f*. २ *the pressure from a crowd, a crush* (गर्दीमुळें होणारी) चेंगराचेंगर *f*; as, "J. in a street." ३ *an injury caused by jamming* (हात अथवा बोट चेंगरल्यामुळें होणारी) दुखापत *f*, इजा *f*. Jammed' *pa. t. & p. p.* Jamm'ing *pr p. & v. n.*

Jamb (jam) [Fr. *jambe*, O. Fr. *gambe*, Ital. *gamba*, a leg.] *n.* *the side-piece of a door &c.* दारकस *f* or *n*, बाही *f*, सुळका *m*.

Jangle (jang'l) [O. Fr. *jangler*, from the sound, like Jingle & Chink.] *v. i.* *to sound discordantly* (as in wrangling) कर्कशणें, कर्कश आवाज करणें, कचकचणें, करकरणें. २ *to wrangle or quarrel* भांडणें, भांडण करणें, (शीं) कटकट *f* -खटपट *f* -कचकच करणें. J. *v. t.* *to cause to sound harshly* कर्कश आवाज करावयास लावणें. J. *n.* *a discordant sound* किलकील *f*, कलकल *f*, किलबील *f*, कटकट *f* (intens. कलकलाट *m*), कचकच *f*, किलबिलणें *n*. २ *contention* खटखट *f*, भांडण *n*. Jang'ler *n.* Jang'ling *pr. p. & v. n.*

Janissary *n.* Same as Janizary.

Janitor (jan'i-tor) [L. from *janua*, a door.] *n.* *a doorkeeper, a porter* द्वारपाल *m*, द्वाररक्षक *m*, देवडीवाला, *m*, (देवडीवरचा) पहारेकरी *m*. Jan'itress, Janitrix *n. fem.*

Janizary (jan'i-zar-i) [Fr. *Janissaire* –Turk. *yeni*, new, & *askari*, a soldier.] *n.* *a soldier of the old Turkish foot-guards, formed originally of a tribute of children, taken from Christian subjects* जुन्या तुर्की पायदळांतील 'ज्यानिझरी' नांवाचा शिपाई *m*, ज्यानिझरी *m*.

January (jan'ū-ar-i) [L. *Januarius* –*Janus*, the sun-god.] *n.* *the first month of the year* (dedicated

by the Romans to Janus, the god of the sun) (इंग्रजी) सनाचा पहिला महिना *m*, जानेवारी महिना *m*, जानेवारी *f*. *N. B.* :—This month corresponds to the months of पौष and माघ according to the Hindoos. Before the adoption of the New Style, the commencement of the year was usually reckoned from *March 25*, instead of from *Jan.*

Janus (jā'nus) [L. See January.] *n. a Latin deity represented with two faces looking in opposite directions* (प्राचीन रोमन लोकांतील) जेनस नांवाची द्विमुखी देवता *f*. हिला दोन तोंडें असून हिची दृष्टि दोन दिशांकडे असे. J. cloth *n. a fabric having both sides dressed, the sides being of different colours* (निरनिराळ्या प्रकारच्या रंगांनीं) दोन्ही बाजूंनीं रंगविलेला कपडा *m*, गंगाजमनी कपडा *m*. J. faced *a. double-faced* द्विमुखी, दोन तोंडें असलेला. J. -headed *a. double-headed* दोन डोक्यांचा.

Jap (jap) [Abbreviation of Japanese, which see.] *n.* & *a.* (*colloq.*)

Japan (ja-pan') [From *Japan*, the country.] *v. t. to varnish after the manner of the Japanese, to lacquer* जपानी रोगण देणें -चढविणें -लावणें. २ *to make black and glossy* (जपानी रोगण लावून) काळा व तुळतुळीत करणें. J. *n. work japanned* जपानी रोगण लावलेलें सामान *n*. २ *the varnish or lacquer used in japanning* जपानी रोगण *n*. J. *a.* जपान-चा -संबंधीं. २ *of or pertaining to the lacquered work of that country* जपानांतील रोगणी सामानाचा. Japanese' *n.* (a) *sing. a native or inhabitant of Japan* जपानी मनुष्य *m*, जपानी. (b) (collectively) *the people of Japan* जपानी लोक *m. pl.* २ *sing. the language of Japan* जपानी भाषा *f*, जपानी *f*. J. *a. of or pertaining to Japan or its inhabitants* (a) जपान देशाचा -संबंधीं. (b) जपानी लोकांचा -संबंधीं. Japanned' *pa. t.* & *p. p.* जपानी रोगण लावलेला. Japann'er *n.* Japann'ing *pr. p.* & *v. n.* Japan'ish *a. after the manner of the Japanese* जपानी वळणाचा, जपानी -धर्माचा -पद्धतीचा. २ *resembling japanned articles* जपानी रोगण दिलेल्या वस्तूंसारखा.

Jar (jär) [See Ajar.] *n. a turn* फिरवणें *n*, फेरा *m*, वळसा *m*, used only in the phrase *on the jar* = on the turn अर्धवट उघडलेला.

Jar (jär) [From an imitative Teut. root, *kar*, conn. with Jargon, & L. *garrire*, to prattle.] *v. i. to make a harsh discordant sound* करकरणें, करकर -कर्कश वाजणें -आवाज करणें, कर्कश शब्द *m*. करणें; as, "The notes *jarred* on my ears." २ *to quarrel, to clash* बेबनाव करणें, भांडणें, कुरापत काढणें; as, "*Jar* not with liberty." ३ *to be inconsistent* (-शीं) विजोड -विसंगत -विलग पडणें -असणें, (-शीं) जम *m* -जवा *m* -जुगल *f*. &c. न बसणें *g. of s.* J. *v. t.*

to shake, to shock डळमळवणें, डळमळीत -लटपटीत करणें, धक्का देणें; as, "To *J.* one's faith." J. *n. a harsh rattling sound* कर्कश शब्द *m* -आवाज *m*, करकर *f.* २ *clash of interests or opinions, discord* विरोध *m.* ३ *a regular vibration* (as of a pendulum) हेलकावा *m*, झोका *m.* Jarred' *pa. t. & p. p.* Jarr'ing *pr. p. & v. n.* Jarr'ingly *adv.*

Jar (jär) [Fr. *jarre* –Pers. *jarrah*, a water-pot.] *n. a deep broad-mouthed vessel of earthenware or glass* (रुंद तोंडाचें खोल) भांडें *n*, मडकें *n*, घडा *m*, घट *m* (Sk.) [THE COMMON JARS ARE:— बरणी *f*, रांजण *m*, माठ *m*, माधण *f*, मांद *f*, नांद *f*, कळसा *m*, कळसुली *f.*] २ *measure of what is contained in a jar* घडाभर, हांडाभर, or idiomatically घडा *m*, हांडा *m*, &c.; as "A J. of oil &c."

Jargon (jär'gun) [Fr. *jargon*. See Jar, to quarrel.] *n. confused talk* हेंगाडी -कोंगाडी -रांगडी भाषा *f* -बोली *f*, कानडें बोलणें *n*, राक्षसी -पिशाचभाषा *f.* २ *confused mixture of language* धेडगुजरी भाषा *f*: धेडगुजरी *f*, खिचडी *f*, मिश्रभाषा *f.* J. *v. i.* कानडें बोलणें, हेंगाडी &c. भाषा बोलणें. २ धेडगुजरी भाषा बोलणें. Jar'gonist *n.* धेडगुजऱ्या, मिश्रभाषी *m.*

Jargon (jär'gon) [Fr. *jargon* –It. *giargone*; perh. fr. Pers. *zargūn*, gold-coloured, from *zar*, gold.] *n. min. a variety of zircon* एक प्रकारचा 'झिर्कोन'च्या जातीचा मौल्यवान् दगड *m*, हा इंग्रजी जवाहिऱ्यांच्या दुकानांत विकत मिळतो. See Zircon.

Jasmin (jas'min), Jessamine (jes'amin) [Ar. & Pers. *yasmin.*] *n. a genus of plants, many species of which have very fragrant flowers* जातीपुष्पाची जात *f.* [JASMINUM SAMBAC Aiton मोगरा *m* JASMINUM SAMBAC Aiton. बटमोगरा *m.* (double variety) PLENOFOLIA. J. S. Aiton. मदनबाण *m.* (double variety). J. S. (musk-scented) कस्तुरी मोगरा *m.* J. S. (of Poona) मोतीया मोगरा *m.* (small size). J. GRANDIFLORUM (Linn.) चमेली *f*, ALSO CALLED मालती *f.* (Dymock). J. OFFICINALE (Linn.) सायली *f.* J. AURICULATUM (Roxb.) जुई *f*, जाई *f*, जाती *f.* (Dymock) (N. B. जाई and जुई are the same). J. AURICULATUM VARPARVIFLORA (K.R.K.) तांदळी जुई *f.* J. ARBORESCENS (variety) LATIFOLIUM (Roxb.) कुसरी *f*, माधवी *f*, (Dymock). J. HIRSUTUM (synonym-J. pubescens (Roxb.) कुंद *m* (Wild). J. ANGUSTIFOLIUM (Roxb.) रानमोगरा *m*, रेवती *f.* J. GLANDULOSUM वनजाई *f.* J. AUREUM (Don.) पिवळी जुई *f.* (Dymock) सोनजुई *f.* J. REVOLUTUM पिवळी चमेली &. J. PUBESCENS विखमोगरा *m.*]

Jasper (jas'per) [Fr. *jaspe* –L. & Gr. *iaspis* – Arab. *yasb.*] *n. a precious stone, being a hard siliceous mineral of various colours* एक जातीचा मौल्यवान् दगड *m.* ह्याला पर्शियन भाषेंत 'याशेफ' असें म्हणतात.

See Bible. Rev. XXI 21. राहूचा खडा (?) *m*, or briefly राहू *m*, गोमेद (?) *m*. Jas'pery *a. like jasper* राहूच्या खड्यासारखा. २ *mixed with jasper* राहूच्या खड्याशीं जोडलेला.

Jaundice (jän'dis) [Fr. *jaunisse* –*jaune*, yellow –L. *galbanus*, yellowish –*galbus*, yellow.] *n. a disease characterised by the yellowness of the eyes, skin, &c. caused by bile* कावीळ *f*, कावीण *f*, कामिण *f*, कामला *pop.* कामळ *f*, हळद्या *m*. J. *v. t. to affect with jaundice* (-ला) कावीण *f* -कावीळ *f*. &c. होणें *in. con.* २ *to prejudice, to colour by prejudice or envy* (-चें मन) विकारवश करणें, मात्सर्यानें भरणें, (-चे कान फुंकणें (*colloq.*), विरुद्ध ग्रह करणें. Jaun'diced *a.* कावीळ झालेला; as, "J. eyes." २ *prejudiced* विकारवश, मात्सर्यपूरित, मत्सरदूपित; as, "J. judgment."

N. B.—Jaundice means कावीळ and nothing else. Anæmia and Leucocythæmia are the two words for पांडूरोग or पंडू.

Jaunt (jänt) [Old form *jaunce* –O. Fr. *jancer*, to stir (a horse).] *v. i. to go from place to place, to stroll* जागोजाग -दारोदार हिंडणें -भटकणें. २ *to make an excursion* सहल -सफर -सैर -फेरफटका -फेरी करणें. J. *n. a ramble* भटकणें *n*, हिंडणें *n*. २ *an excursion* सहल *f*, सफर *f*, सैर *f*, फेरफटका *m*, फेरी *f*.

Jaunt'y, Jant'y (jänt'i) [From Jaunt.] *a. airy, showy, finical* दिमाखी, नटवा, थाटमाट्या, नट, ठाकठिक्या, छिचोर, अक्कडबाज. Jaunt'ily *adv.* दिमाखानें, अक्कडबाजपणानें, &c. Jaunt'iness *n.* अक्कडबाजपणा *m*, दिमाख *m*, नटवेपणा *m*, छिचोरपणा *m*, चोखंदळपणा *m*.

Javelin (jav'lin) [Fr. *javeline*, cf. O. Irish. *gabul*, a fork.] *n. a spear about six feet long, anciently used by both infantry and cavalry* बरची *f*, भल्ली *f*, सांग *f* (?), सैती *f*, शक्ति *f* (?), शलाका *f* (?).

Jaw (jaw) [Old spelling *chaw*, akin to Chew.] *n. the bones of the mouth in which the teeth are set* जबडा or जाबडा or चाबडा *m*, जांभाड *m*, जांभाडें *n*, चाभाड *n*, दाभाड *n*, दाढ *f* (?), बचेली *f* or बचाळी or बेचाळी *f* -ळें *n*. – in cant or covert phraseol. दांताळपुरी *f*. [ARTICULATION OF THE J. दांतांची खिळ *f*, दांतखिळ *f*. TO LOCK ONE'S J. दांतांना खीळ घालणें, दाढ बांधणें. TO PUT IN ONE'S J. तोंड घालणें, मध्यें लुबलुब बोलणें, आपलें घोडें ढकलणें. LOCKED J. दांतखीळ *f*, दांतखिळी *f*.] २ *pl. the mouth* तोंड *n*, जबडा *m* (*fig*). ३ (esp. *pl.*) *anything resembling the jaw of an animal in form or action* जबडा *m*, (*fig.*), झपाटा *m*, तडाखा *m*; as "the *jaws* of darkness, death &c." ४ (*slang*) *abusive talk* बडबड *f*, वटवट *f*, अगडतगड *n*. J. *v.i. to prate* वटवटणें, बडबडणें, तोंड वाजवणें -करणें, जाबडणें. [J. bone *n.* जबड्याचें हाड *n*. J. fall *n.* जबडा-चाबडा पडणें *n*. २ *depression of spirits* नाउमेद *f*, हिरमोड *m*, उत्साहभंग *m*. J. -fallen *a.* विन-

जबड्याचा. २ *dejected* नाउमेद-हिरमोड &c. झालेला. J. lever *n. an instrument for opening the mouth of a horse or cow to admit medicine* घोटा *m*. J. tooth *n*. दाढ *f*, दंष्ट्रा *f*.]

Jay (jā) [O. Fr. *jay*, Fr. *geai*; from root of Gay.] *n. a bird of the crow family with gay plumage* चाष *pop*. चास *m*, मणिकंठ *m*, मयना or मैना *f*.

Jealous (jel'us) [Fr. *jaloux* -L. *zelus* -Gr. *zēlos*, emulation.] *a. vigilant, anxiously watchful* सावध, हुशार, डोळ्यांत तेल घालून बसणारा, अभिमानी (colloq.), फारच जपणारा; as, "J. of one's repute." २ *suspiciously watchful, incensed at rivalry, impatient of another's success* मत्सरी, समत्सर, मत्सरपूर्ण, मत्सराचा, परोत्कर्षद्वेषी, परोत्कर्षासहिष्णु, हेवा -द्वेष करणारा, हेवेखोर. ३ *suspicious in love* प्रीतीबद्दल संशय आलेला, (दांपत्यधर्माबद्दल) संशयग्रस्त, व्यभिचारशंकी. Jeal'ously *adv*. अतिहुषारीनें, अतिसावधपणानें. २ मात्सर्यानें, मत्सरपूर्ण मनानें, हेवा करून. Jeal'ousy *n. strong suspicion of rivalry, painful apprehension of rivalship in cases nearly affecting one's happiness* (दुसरा मनुष्य आपल्या सुखाचा वांटेकरी होईल म्हणून केलेला) मत्सर *m*, मात्सर्य *n*, सवतमत्सर *m*, सापत्नभाव *m*. २ *painful suspicion of the faithfulness of husband, wife or lover* प्रीतीचा संशय *m*, प्रेमसंशय *m*, प्रीतिव्यभिचारशंका *f*. [J. OF A HUSBAND RESPECTING A WIFE परपुरुषशंका *f*, जारशंका *f*. J. OF A WIFE RESPECTING A HUSBAND परस्त्रीशंका *f*.] ३ *earnest concern or solicitude* विशेष काळजी or सावधगिरी *f*, दक्षता *f*, (*idio*.) अभिमान *m*.

N. B.—It is better to adopt the following restrictions:—Jealousy = मत्सर. Envy = परोत्कर्षद्वेष *m*, परोत्कर्षासहिष्णुता *f*.

Jean (jān) [From *Jaen*, in Spain.] *n. a twilled cotton cloth* जीनचें कापड *n*.

Jeer (jēr) [According to Skeat, this is from the Dut. phrase *den gek scheeren*, meaning lit. 'to shear the fool,' to mock, the words *gek scheeren* being run together and corrupted into *jeer*.] *v. t. to make sport of, to treat with derision* (-ची) थट्टा *f* -उपहास *m* -करणें, उपहासणें, टर उडविणें *g. of o.*, टवाळी *f* -टवाळकी -मस्करी *f*. करणें. J.*v.i.* (दुसऱ्याची) टवाळी -टवाळकी -थट्टामस्करी &c. करणें. J.*n. a railing remark, a biting jest, mockery* थट्टा *f*, उपहास *m*, मस्करी *f*, चेष्टा *f*, कुचेष्टा *f*, कुचाळी *f*, टवाळी *f*, टवाळकी *f*, कुचाविंध्या *f. pl*, टर, or टेर *f*. Jeer'ed *pa. t. & p. p.* Jeer'ing *pr. p. & v. n.* उपहास -थट्टा &c. करणारा, उपहासक, टवाळ, टवाळखोर, कुचाळखोर. Jeer'ingly *adv*. उपहास करून, उपहासानें, उपहासपूर्वक, टवाळपणानें.

Jehovah (je-hō'va) [Heb. *yahovah* or more correctly, *yahveh*, the Lord.] *n. the eternal or self-existent*

Being, the chief Hebrew name of the Deity जेहोव्हा *m*, सनातन व स्वयंभू परमेश्वर *m*. हिब्रू लोकांमध्यें परमेश्वराला किंवा परमात्म्याला 'जेहोवा' हें नांव आहे. ह्याचें इंग्रजीमध्यें God किंवा The Lord ह्या शब्दांनीं भाषान्तर करितात.

Jejune (je-jōōn') [L. *jejunus*, abstaining from food, hungry. या शब्दाचा धात्वर्थ 'रिकाम्या पोटाचा, भुकेलेला, क्षुधार्त' असा आहे.] *a. empty, void of interest, barren* फुसका, पोकळ, निर्जीव, निरस, रसहीन, रसशून्य, बेचव, बेकस, भुकड, भुकिस्त, रुखा, रुक्ष, निकस. Jejune'ly *adv.* Jejune'ness *n.* फुसकटपणा *m*, नीरसपणा *m*, रसशून्यता *f*, बेचवपणा *m*, निकसपणा *m*, &c.

Jejunum (je-jōō'num) [L. *jejunus*, empty.] *n. anat. a part of the smaller intestine* (so called because generally found *empty* after death) मध्यांत्र *n*, रिक्तांत्र *n*, लहान आंतड्याचा मधला भाग *m*, पक्वाशयाचा दुसरा भाग *m*, हा भाग प्रेतांमध्यें नेहमीं रिकामा दिसतो.

Jelly (jel'i) [Anything *congealed* or *frozen*, *Fr. gelee*–L. *gelare*, to freeze.] *n. a soft, transparent, tremulous substance obtained from animal matter* प्राण्याच्या शरीराच्या कांहीं भागांपासून काढून गोठवलेला रस *m*. मांसरसपक्वान्न *n*. २ *the juice of fruit boiled with sugar*, (शर्करामिश्रित) फलरसपक्वान्न *n*. Jel'lied *a. in the state of jelly* जेलीसारखा गिलगिलीत, बिलबिलीत. Jel'ly-fish *n.* घटाकार श्लेष्ममय जलचर *m*. हे प्राणी मऊ आणि चिकट असतात. कांहीं, माणसाच्या हाताच्या मुठीसारखे, कांहीं सपाट, कांहीं गोलार्ध, कांहीं कांचेच्या हांडीसारखे, व कांहीं छत्राकृति असे असतात. ज्याला आपण सामान्य भाषेंत मासे (fish) असें म्हणतों ते हे नव्हत. यापैकीं कांहीं समुद्रकांठच्या वाळूवर मरून पडतात, त्यास कोणी 'समुद्रफेण' किंवा 'समुद्रफेंस' असें म्हणतात. Cuttle नांवाच्या प्राण्याच्या पाठींत जी एक कवची सांपडते, तिलाही 'समुद्रफेण' असें म्हणतात.

N. B.—पेरू, लाल अंबाडी किंवा करट फळें (currant,) यांचा रस काढून तो साखरेबरोवर शिजवून गोठविला असतां जो एक घन पदार्थ बनतो त्याला fruit jelly म्हणतात. जनावरांचे स्नायू, हाडें, खूर, संधिबंधनें हीं पुष्कळ शिजवून जो चिकट व दाट पदार्थ होतो तो गोठविला असतां त्याचा meat jelly तयार होतो. ह्याचे पनीरासारखे अगर खरवसासारखे तुकडे पाडतां येतात. जेली हा पदार्थ आपण ज्याला 'पंचामृत' म्हणतों त्या वर्गांत येत नाहीं. ह्याला 'पक्वान्न' म्हणावें. jelly is not सरस.

Jennet (jen'et) [Fr. *genet* Sp. *ginete*, a nag, orig. a horse-soldier.] (also spelt Gennet, Genet.) *n. a small Spanish horse* स्पेन देशांतील जेनेट जातीचा घोडा *m*, हा हिंदुस्थानांत आढळत नाहीं.

Jenny (jen'i) [From root of *gin*, a machine.] *n. a gin or machine for spinning* (कापूस) पिंजण्याचें यंत्र *n*, जेनी *f*, जिन *n*.

Jeopardy (jep'ard-i) [Fr *jeu parti*, lit. a divided

game, one in which the chances are even-Low L. *jocus*, a game, *partitus*, divided -*partiri*, to divide.] *n. hazard, danger* धोका *m*, जोखीम *n*, भय *n*, संकट *n*. २ (of life) अरिष्ट *n*, प्राणसंकट *n*, जिवावरची पाळी *f*, -गोष्ट *f* -प्रसंग *m*, सुळावरची पोळी *f*, प्राणांत *m*. [To BE IN J. प्राणावर -जिवावर बितणें -येणें *impers. con.* प्राणांशीं -जिवाशीं गांठ पडणें *g. of s.*] Jeop'ard, Jeop'ardise *v. t. to put in jeopardy* धोक्यांत -जोखमांत -संकटांत घालणें -पाडणें -टाकणें -आणणें, (-वर) अरिष्ट -संकट &c. आणणें. [To. J. ONE'S LIFE काळाच्या तोंडीं OR दाढेंत जाणें OR पडणें. To J. ANOTHER'S LIFE काळाच्या तोंडीं OR दाढेंत घालणें OR देणें.] Jeop'ardous *a. exposed to danger* धोक्याचा, जोखमाचा, संकटाचा, भयावह. २ *exposed to loss* नुकसानावह, तोटा आणणारा. Jeop'ardously *adv.* धोक्यानें, जोखमानें.

Jeremiad (jer-e-mī'ad) [From *Jeremiah*, the prophet, author of the book of *Lamentations.*] *n. a lamentation, wailing* विलाप *m*, दुःख *n*, आक्रोश *m*, रोदन *n*. २ *the tale of grief, a doleful story* दुःखाची काहणी *f*, कर्माची कहाणी *f* -काहाणी *f*.

Jerk (jĕrk) [Orig. *to strike*, Scot. *yerk*, by-forms being *jert* and *gird* and conn. with *yard*, a rod.] *v.t. to give a sudden movement* असडणें or हासडणें or आसडणें, हिसडणें, अचकणें, हिसका *m*. -हिसडा *m*. -आंचका *m*. -झटका *m*. -झटकारा *m*.- &c. देणें. [To be jerked गचकणें, कचकणें, हिसका *m*. खाणें -बसणें.] २ *to throw with a quick smart motion* झटकारणें, झटकारून -झटकून-&c. फेंकणें-टाकणें, आड हातानें फेंकणें -मारणें-&c. J. *v. i. to move with a start* झटकारून -हिसकत जाणें. २ *to flout with contempt* तिरस्कारानें वागविणें. J. *n. a short, sudden movement* हिसका *m*, हिसडा *m*, असडा *m*, आंचका *m*, झटका *m*, झटकारा *m*. २ *a striking against with a sudden motion* हिसडा देणें *n*, हिसका मारणें *n*. ३ *an involuntary spasmodic contraction of a muscle* आंचका *m*, गचका *m*.

Jerkin (jĕr'kin) [Dut. dim. of *jurk*, a frock.] *n. a jacket* लहान कोट *m*.

Jersey (jĕr'zi) [From the island Jersey.] *n. the finest part of wool* अत्युत्तम-नरम लोंकर *f*, लोंकरींतील अत्युत्तम नरम भाग *m*. २ *a close-fitting woollen shirt* आंगाबरोबर बसणारा लोंकरीचा शर्ट *m*. -कुडतें *n*.

Jessamine, See Jasmine.

Jest (jest) [Orig. *a deed, a story*, M. E. *geste* -L. *gestum* -*gerere*, to do.] *n. a joke, something uttered in sport* (दुसऱ्याला रिझविण्याकरितां केलेली) निंदात्मक थट्टा *f*, उपहासात्मक थट्टेचें भाषण *n*, मस्करीचें भाषण *n*, परिहासोक्ति *f*, विनोदोक्ति *f*, विनोदभाषण *n*, खेळ *m*, खेळकुडी *f*. २ *object of laughter or sport* विनोदास्पद *n*, विनोदपात्र *n*, उपहासपात्र *n*, उपहासास्पद *n*. [Jest'-book *n. a collection of funny stories* विनोदाच्या गोष्टींचें पुस्तक *n*, विनोदकथासंग्रह *m*.] Jest'er

n. one who jests थट्टा &c. करणारा, थट्टेबाज, थट्टेखोर, मस्कऱ्या, विनोदी, विनोदकारी, विनोदभाषी. २ विदूषक. Jest'ful *a. given to jesting* थट्टेबाज, थट्टेखोर, विनोदी, गमती, मस्कऱ्या. Jest'ing *pr. p.&v. n.* [Jesting-stock *n. a butt for jests* थट्टेचा विषय *m.*] Jest'ingly *adv.*

N. B.—A Jest is for the sake of others; a Joke for one's own. A Joke is less personal and more harmless. Joke has more of pure hilarity, wit or humour; Jest more of ridicule and satire.

Jesuit (jez'ū-it) [From Jesus.] *n. one of the society of Jesus founded in 1534 by Ignatius Loyola, the members of which are reputed to be notorious for craftiness* (रोमनक्याथोलिक ख्रिस्ती पंथांतील) जेझुईट-नामक उपपंथांतील मनुष्य *m*, जेझुईट *m.* २ (hence) a *crafty person* कावेबाज -लुच्चा -लफंगा -लबाड मनुष्य *m.* Jesuit'ic, Jesuit'ical *a.* जेझुईटपंथी मनुष्याचा. २ *crafty, cunning, designing* कावेबाज, कपटी, हिकमती, लबाड, लुच्चा. Jesuit'ically *adv.* जेझुईट मनुष्याप्रमाणें. २ कावेबाजपणानें. Jes'uitism *n.* जेझुईट संप्रदाय *m*, जेझुईटसंप्रदायाची मतें *n. pl.* जेझुईटपणा *m*, लुच्चेपणा [JESUITS' BARK *n. cinchona, quinine,* सिंकोनाची साल *f*, रोमशहरांत जेझुईटलोकांनीं प्रथम इचा प्रसार केल्यामुळें तिला हें नांव पडलें आहे.]

Jesus (jē'zus) [L. *Jesus* –Gr. *Jesous* –Heb. *Joshua, Jehoshua,* whose help or salvation is Jehovah, the Saviour-Heb-*yasha*, to save.] *n. the saviour of mankind* (ख्रिस्ती धर्माप्रमाणें) मानवजातीचा तारणारा *m* -तारक *m*, येशू *m*, प्रभु येशू *m.*

Jet (jet) [Fr. *jaiet*–L. -Gr. *gagates*, -*Gagas*, a town and river in Lycia, in Asia minor, where it was obtained.] *n. min. a mineral very compact and black used for ornaments* (एक जातीचा कृतीनें तयार केलेला) डामरासारखा काळा दगड *m.* साहेब लोक सुतकांत ह्याचीं कांकणें किंवा आंगठ्या हातांत घालतात. हे दागिने इंग्रजी जव्हाहिऱ्यांच्या दुकानीं असतात, कार दगड (?) *m*, कार (?) *m.* [Jet-black *a. black as jet, the deepest black colour* अतिशय -फार काळा, काळाकुळकुळीत.] Jett'y *a. made of jet* कार दगडाचा केलेला. २ *black as jet* कार दगडासारखा, फार काळा. Jett'iness *n.* काळेपणा *m*, कुळकुळीतपणा *m.*

Jet (jet) [Fr. *jeter*–L. *jacto*, freq. of *jacere*, to throw.] *v. t. to throw or shoot forward* (धारेसारखा -फवाऱ्यासारखा) सटकन उडणें. J. *v. t. to emit in a stream* धार *f* -फवारा *m.* सोडणें *g. of o.* J. *n. a spouting stream* फवारा *m*, कारंजें *n*, उडती धार *f*, चिरकांडी *f.* [BASIN MADE FOR THE WATER OF A J. हौद *m.* ELEVATED CISTERN FOR A J. धमधमा *m.* THOUSAND STREAMED J. हजारी कारंजें *n.*] २ *short pipe emitting a flame of gas* (ग्यास बाहेर सोडण्याची) नळी *f.* Jett'ing *pr. p.* Jett'ed *pa. t.* & *pa. p.*

Jetsam (jet'sam), Jetson (jet'sun), Jettison

(jet'isun) [O. Fr. *getaison*–L. *jactare*, to cast see Jet.] *n. the throwing of goods overboard in a case of great peril to lighten a vessel* (गलबत वादळांत सांपडून बुडण्याची भीति वाटूं लागल्यास गलबताचें वजन हलकें करण्यासाठीं) गलबतावरील माल पाण्यांत फेंकणें *n.* २ *the goods so thrown away which remain under water* गलबतावरून पाण्यांत फेंकलेला माल *m.* J. *v. t.* (वादळांत सांपडलेल्या तारवाचा भार हलका करून तें बचावण्याकरितां) तारवावरून माल समुद्रांत फेंकणें-टाकणें.

Jetty (jet'i) [Fr. *jete'e*, thrown out –*jeter*. See 2nd Jet.] *n. a projection* पुढें -बाहेर आलेला भाग *m*, फुगा *m*, फुगावा *m*. २ *a kind of pier* (समुद्राच्या पाण्याचा जोर कमी करण्यासाठीं बांधलेला) धका *or* धक्का *m*.

Jew (jōō) [O. Fr. *Juis* –L. *Judæus*, Gr. *Ioudaios* –*Ioudaia*, Judea.] *n. an inhabitant of Judea* (एशिया मायनरमधील) जूडिआ प्रांतांतील रहिवाशी *m*. २ *a Hebrew or Israelite* यहूदी, इस्राएल, ज्यू. [JEW'SHARP चंग *or* मोरचंग *m*, मुखवाद्य *n*.] Jew'ess *n. fem.* Jew'ish *a.* यहूदी, यहूद्याचा, यहूद्यासंबंधीं. २ यहूदी चालीचा. Jew'ishly *adv.* Jew'ishness *n.* यहूदीपणा *m*. Jew'ry *n.* यहूदी मोहल्ला *m*.

Jewel (jōō'el) [O. Fr. *jouel*, Fr. *joyau*; either a dim. of Fr. *joie*, joy –L. *gaudium*, joy, *gaudere* to rejoice (See Joy), or derived through Low L. *jocale* –L. *jocari*, to jest.] *n. an ornament of dress* (स्त्रियांचा रत्नखचित) दागिना *m*, अलंकार *m*, भूषण *n*. २ *a precious stone* रत्न *n*, मणि (Sk.) or मणी *m*, जवाहीर *n*, माणिक *n*, हिरा *m*, &c. [J. WORN IN A CREST चूडामणि *m*. J. HOUSE, J. OFFICE रत्नशाला *f*, जवाहीरखाना *m*.] ३ *anything highly valued, an object of special affection* मूल्यवान् वस्तु *f*, अति आवडीची गोष्ट *f*, रत्न *n* (*fig.*), परीस *m* (*fig.*) कालिजा *m*, जीव *m* (*fig.*), प्राण *m* (*fig.*). J. *v. t. to dress or adorn with jewels* रत्नभूषित -रत्नमंडित-अलंकारविभूषित -अलंकारमंडित करणें. २ *to fit with a jewel* रत्न -मणि बसविणें, रत्नखचित करणें. Jew'elled *pa. t. & p. p.* Jew'eller, Jew'eler *n. one who makes jewels* मणिकार *m*. २ *one who deals in jewels* जवाहिऱ्या or जवाहिरी *m*, (vulg.) जोहरी, जव्हेरी *m*, जवाहिराचा व्यापारी *m*. Jew'elry, Jew'ellery *n. the art or trade of a jeweller* जवाहिरी *f*, जवाहिराचा धंदा *m*. २ *jewels in general* जवाहीर *n*, रत्नें *n. pl.* जडित *n*, जडिताचे or जडावाचे दागिने *n. pl.*, दागिने *m. pl.*, जडजवाहीर *n*.

Jib (jib) [Dan. *gibbe*, Dut. *gijpen*, to turn suddenly.] *n. a triangular sail borne in front of the foremast in a ship* (so called from its shifting of itself) पोगी *f*. २ *mech. the projecting arm of a crane* (from which the load is suspended) (ओझें उचलण्याचा) यारीचा हात *m*, यारीची पोगी *f*. [The

cut of one's J. *colloq. one's outward appearance* बाह्यांग *n*, बाह्य देखावा *m*, बाह्य शोभा *f*.] J. *v. t. to shift a boom sail from one tack to the other* **पोगी दुसरीकडे नेणें.** J. *v. i. to move restively* (said of horse) **(अडेल घोड्यासारख्या) अडखळत चालणें.**

Jibe (jīb) Same as Gibe, which see.

Jig (jig) [Fr. *gigue*, a stringed instrument –Ger. *geige*; conn. with Gig.] *n. a quick lively tune* **भराभर वाजविलेली गत** *f.* २ *a quick dance* (suited to such a tune) **जलद पावलांचा नाच** *m.* J. *v. i. to dance a jig* **जलद पावलांचा नाच नाचणें -करणें.** Jigg'ing *pr. p.* Jigged' *pa. t.* & *p. p.*

Jilt (jilt) [Scot. *jillet*, dim. of *Jill* (L. *Juliana*, –*Julius*), a female name, used in contempt.] *n. a woman who encourages a lover and then neglects or rejects him* **(प्रथम प्रेमपाशांत अडकवून नंतर) फशीं पाडणारी स्त्री** *f*, **ठक बायको** *f*, **प्रतारिका** *f*, **संकेतितान्यगामिनी** *f*. २ *a flirt* **उडाणटप्पू बायको** *f*. J. *v. t. to encourage and then disappoint in love* **(प्रेमपाशांत गुंतवून अखेर) फशीं पाडणें, प्रेमवंचना करणें, गोड गोड थापा देऊन-मधाचें बोट लावून फसवणें, चकविणें, ठकविणें, झोका देणें, (-ची) प्रतारणा करणें.**

Jingle (jing'l) [Formed from the sound, like Jangle.] *n. a jingling or clinking sound* **छणछण** *f*, **छणछणाट** *m*, **खळखळ आवाज** *m*, **खळखळ** *f*, **झणकार** or **झणकारा** *m*, **झंकार** *m*, **झणत्कार** *m*, **छमछमाट** *m*, intens. [J. OF TOE-ORNAMENTS रुणझुण *f*, झंकार *m*, रुणत्कार *m*.] २ *that which makes a rattling sound* **(रुणझुण आवाज करणारी) घुंगरूं (वगैरे वस्तु).** ३ *a correspondence of sounds in rhymes* **प्रास** *m*, **अनुप्रास** *m*. J. *v. t.* **छणछणणें, खळखळणें, झणझणणें, झणत्कार -खळखळ -छणछण** &c. **करणें.** Jing'ling *pr. p.* **खळखळणारा, छणछणणारा.** Jing'lingly *adv.* **खळखळ** or **खळखळां, छणछणां, घणघणां** (—intens. **छणाणा, झणाणा, झमझम** &c. [J. bell &c. on the toes रुणन्नूपुरें *n. pl.*] Jingl'ed *pa. t.* & *p. p.*)

Jingo (jing'ō) [Said to be the Basque name for 'lord.'] *n.* (*cant Eng.*) *a statesman who pursues or favours an aggressive, domineering policy in foreign affairs* **परराष्ट्रीय प्रकरणांत पहिल्यानें कुरापत काढून आपलें वर्चस्व गाजवूं पाहणारा मुत्सद्दी** *m*, **युद्धप्रिय -संग्रामप्रिय मुत्सद्दी** *m*. Jing'oism *n. nickname for a phase of the military spirit in England* **युद्धकंडू** *m*, **युद्धेच्छातिरेक** *m*, **युद्धप्रियता** *f.*

Job (job) [Gael. *gob*, W. *gyb*, a beak; conn. with Gobble, Job.] *n. a sudden stroke or stab with a pointed instrument like a beak* **(तीक्ष्ण शस्त्र) भोंसकून केलेला प्रहार** *m*, **भोंसका** *m*. J. *v. t. to strike or stab suddenly* **(अचानक) भोंसकून प्रहार करणें, शस्त्र खुपसणें.**

Job (job) [A Biblical personage. Through Heb. *Iyob*. an Arab of the land of Uz.] *n. the hero of the book of that name in the Old Testament* (जुन्या करारांतील ईयोब किंवा जोब प्रकरणाचा नायक) ईयोब *m*, जोब *m*. २ सहिष्णुतेचा -क्षमेचा -धैर्याचा पुतळा *m*. Job's comforter *n. colloq. an unsympathetic person, an aggravator of one's misery* (under pretence of sympathy) मनाचा उद्वेग किंवा दुःख वाढविणारा मनुष्य *m*, कपटमित्र *m*, व्याजमित्र *m*, जाबचा मित्र. २ *a boil* गळूं *n*, अवाळूं *n*, उठाणूं *n*. Job's news, *bad news* दुःखवार्ता *f*, अशुभवार्ता *f*, वाईट बातमी *f*.

Job (job) [Lit. 'a lump' or 'portion,' and formerly spelt *gob*, –O. Fr. *gob*, a mouthful.] *n. any piece of work, esp. of a trifling or temporary nature* बारिक सारिक -किरकोळ काम *n*, आडकाम *n*, अडपझडप काम *n*, बारिक धंदा *m*. २ *any undertaking with a view to profit* प्राप्तीसाठींच पत्करलेलें काम *n*, फायद्याचा व्यापार *m*. ३ *a mean transaction in which private gain is sought under pretence of public service* (नफ्याचें) हलकट सार्वजनिक काम *n*, फायद्याचें सार्वजनिक काम *n*. ४ *colloq. a situation or opportunity of work* काम *n*, धंदा *m*, जागा *f*, (loosely) नोकरी *f*, संधि *f*; as, "He lost his *job*." [By the J. उक्ता, खंडून, खंडणुकीनें, उक्त्या ठरावानें. J. lot उधडा माल *m*.] J. printer *n. one who does miscellaneous printing* किरकोळ -बारिकसारिक छपाईचें काम करणारा. J. *v. t. to sublet* (work) (काम) खंडून देणें, खंडणुकीनें देणें; as, "To J. a contract." २ *com. to buy and sell, as a broker* (घाऊक माल घेऊन गिऱ्हाइकांस) किरकोळ विकणें; as, "To J. goods." ३ *to hire or let by the job or for a period of service* उक्त्या ठरावानें वापरण्यास देणें, उक्त्या भाड्यानें देणें; as, "To J. a carriage." J. *v. i. to work by the piece, to do petty work* खंडणुकीचें काम करणें, आडकाम पतकरणें -घेणें, अडपझडप काम करणें; as, "Authors of all work, to *job* for the season." २ *to turn public matters to private advantage* सार्वजनिक कामांत स्वहित साधणें, अधिकाराचा विक्रय मांडणें -करणें; as, "And judges *job*, and bishops bite the town." ३ (घाऊक खरेदी करून) किरकोळ माल विकणें, दलाली करणें. Jobbed' *pa. t. & p. p.* Jobb'ing *pr. p. & v. n.* Jobb'er *n. one who works by the job* खंडणुकीचें काम करणारा -घेणारा, उक्तें काम करणारा, (गिरणींतील तीस चाळीस कामकऱ्यांवरील) मुकादम *m*. २ *one who buys and sells as a broker* दलालीच्या नात्यानें (घाऊक) खरेदी व (किरकोळ) विक्री करणारा, दलाल *m*. ३ *one who turns official or public business to private advantage* (नोकरी बजावतांना किंवा सार्वजनिक काम करितांना) स्वहित साधणारा, अधिकारविक्रेता *m*, स्वार्थसाधु अधिकारी, स्वार्थी पुढारी. ४ (hence) *one who engages in a mean lucrative af-*

fair स्वार्थसाधु, कांचनभट (*fig.*). Jobb'ery *n.* खंडणुकीनें काम करणें *n*, उक्त्या ठरावानें काम करणें *n*. २ *unfair means employed to procure some private end* (स्वार्थदृष्टीचा -स्वहिताचा) लुच्चेगिरीचा धंदा *m.* or briefly लुच्चेगिरी *f.*

Jockey (jok'i) [Dim. of *Jock*, northern E. for *Jack*, which see.] *n. a professional rider of horses in races* शर्यतींतील धंदेवाईक घोडेस्वार *m.* २ *a horse-dealer* घोड्यांचा व्यापारी *m*, अश्वविक्रयोपजीवी मनुष्य *m.* ३ *a cheat* ठकव्यापारी *m*, ठक *m*, वंचक *m*, लबाड -लुच्चा &c. -मनुष्य *m.* Jock'eys *n. pl.* J. *v. t. to jostle by riding against* घोडा आंगावर घालून ढकलणें -हबकणें -धक्का देणें. २ *to cheat* ('जाकी'प्रमाणें लुच्चेगिरीनें फायदा मिळविण्याकरितां) फसविणें, ठकविणें, छकविणें, डोईवर हात फिरवणें *g. of o.*, हातीं धुपाटणें देणें *g. of o.*; as, "To J. a customer." J. *v. i. to act the jockey, to cheat* (जाकीप्रमाणें) लबाडी -छकबाजी -लुच्चेगिरी &c. करणें. Jock'eyism, 'जाकी' लोकांची भाषा -पद्धत -सराव -चाल. Jock'eyship *n. the art of a jockey, skill in horse-racing* जाकीचें कसब *n*, शर्यतींत घोडा धांववण्याचें कसब *n.* २ *trickery, artifice, adroit management for unfair advantage* लुच्चेगिरी *f*, कसब (अनीतीच्या फायद्याकरितां). Jock'eyed *pa. t. & p. p.* Jock'eying *pr. p.*

Jocose (jo-kōs') [L. *jocus*, a joke. See Joke.] *a. given to jokes and jesting* थट्टेखोर, थट्टेबाज, थट्टेवाईक, विनोदी, विनोद्या, विनोदकारी, मस्कऱ्या, गमत्या. २ *full of jokes, humorous, sportive, merry* थट्टापूर्ण, विनोदाचा, विनोदात्मक, विनोदपूर्ण, गंमतीचा, मजेचा; as, "J. or comical airs." Jocose'ly *adv.* थट्टेवारी, मस्करीनें, विनोदानें, हंसतहंसत, थट्टापूर्वक. Jocose'ness *n.* Jocos'ity *n.* थट्टेबाजी *f*, थट्टेखोरी *f*, विनोदीपणा *m.* Joco-se'rious *a. mingling mirth and seriousness* गांभीर्ययुक्त विनोदी. Joc'ular *a. given to jokes* थट्टेखोर, मस्कऱ्या. २ *sportive, merry, laughable* विनोदात्मक, थट्टेचा, हास्यपूर्ण, &c.; as, "The style is partly humorous and partly *jocular*." Jocular'ity *n.* थट्टेबाजी *f.* &c. Joc'ularly *adv.* थट्टेबाजपणानें.

Jocular (jok'ū-lar) *a.* See under Jocose.

Jocund (jok'und) [L. *jocundus*, pleasant -*jocus*, a joke. See Jocose.] *a. merry, cheerful, pleasant* आनंदी, उल्लासी, उल्लासवृत्ति, गमती, गमत्या, विनोदी, हौशी, खुशमौजी, खुशमौज्या, खुशदिल, आनंदवृत्ति. Joc'undly *adv.* आनंदानें, मजेनें, हौसेनें. Jocund'ity *n.* आनंदीपणा *m*, उल्हासवृत्ति *f*, गमत्या स्वभाव *m*, हौशी स्वभाव *m*, खुशमौज *f.*

Jog (jog) [A weakened form of Shock.] *v. t. to push or shake with the elbow or hand* (कोंपरानें किंवा हातानें) धक्का देणें -ढकलणें -डंवचणें -खुपसणें, आंचकणें, हबकणें, धक्का *m* -हिसका *m* -आंचका *m* -हबका *m.* देणें किंवा मारणें. २ *to suggest to, to*

remind आठवण -स्मरण करणें -देणें, आठवून देणें, टोंचणें, डवचणें; as, "To J. the memory." J. *v. i. to move by shocks, to travel slowly* खुडुरुडु -रुडुखुडु -रडतरडत -रखडतरखडत चालणें -जाणें, हळूहळू -आस्ते आस्ते -हलके हलके -सावकाश जाणें -चालणें. J. *n. a slight shock, a push* (intended to awaken attention) (लक्ष वेधण्यासाठीं मारलेला) धक्का *m*, डोंचणी *f*, डवचणी *f*, टोंचणी *f*, हिसका *m*, ढुमणी *f*, ढुसणी *f*, उटाळा *m*. Jog'trot *n. a slow jogging trot* क्षुद्रक क्षुद्रक चाल *f*. Jogged' *pa. t.* & *p. p.* Jogg'ing *pr. p.* & *v. n.* रडतखडत, रुडुखुडु, तुनुमुनू, &c Jogg'ingly *adv.*

Joggle (jog'l) [Dim. of Jog.] *v. t. to jog or shake slightly, to jostle* हळूच धक्का देणें -मारणें. J. *v. i. to shake* हालणें, कांपणें. Jogg'led *pa. t.* & *p. p.* Jogg'ling *pr. p.* & *v. n.*

John (Jon) [Heb. *yokhānān*, one whom Jehovah has favoured.] *n. a masculine Christian name* ख्रिस्ती मनुष्याचें 'जान' असें पुल्लिंगी नांव *n*. [JOHN, THE BAPTIST AND JOHN, THE EVANGELIST ARE TWO VERY FAMILIAR NAMES IN THE NEW TESTAMENT.] इंग्लंडमध्यें जॉन हें नांव पुष्कळच प्रचारांत आहे. २ *also used as a representative proper name for a foot-man, butler, waiter, messenger or the like* इंग्लंडांत हमाल, बबरजी, वाढपी, हुजरे वगैरे नोकर लोकांस त्यांचें खरें नांव माहित नसलें तर हांक मारण्याकरितां 'जान' हा शब्द वापरतात. John Bull [NAME OF A CHARACTER REPRESENTING THE ENGLISH NATION IN ARBUTHNOT'S SATIRE.] *n. a personification of the English nation* इंग्रजी राष्ट्रांतील गुणदोष दाखविणारें पात्र *n*, जानबुल *m*. २ *English-men collectively* इंग्रज लोक, इंग्रजी राष्ट्र *n*. ३ *the typical Englishman* राष्ट्रस्वरूपी इंग्रजी मनुष्य *m*. ४ *an individual Englishman who exemplifies the national character* (राष्ट्राचे सर्व गुणदोष ज्यांत आहेत असा) राष्ट्रस्वरूपी इंग्रजी मनुष्य *m*.

Join (join) [Fr. *joindre* –L. *jungere, junctum*, Sk. युज्, to join. See Yoke.] *v. t. to connect, to unite* जोडणें, सांधणें, सांधवणें, सांधा *m*. बसाविणें, एक -एकत्र संयुक्त -संलग्न करणें, जडणें, जडवणें, सांधप *n* -जडप *n* -संयोग *m* -संयोजन *n* -करणें *g. of o.*, सांधपणें, (*in league*) (-ची) जूट करणें, (*in marriage*) (-चा) जोडा जोडणें, विवाहसंबंध *m*. जोडणें, लग्न करणें. २ *to associate* (शीं) संबंध करणें -ठेवणें -राखणें, व्यवहार करणें. ३ *to add or annex* (ला) मिळवणें, जोडणें. ४ *to engage in* (as an encounter, battle, issue) आंगावर घेणें, पत्करणें, (ला) तयार -सिद्ध -सज्ज होणें, (लढाई, सामना, वाद, इ० कांस) तोंड देणें -उभें राहणें, झुंपणें. J. *v. i. to be connected with, to be in close contact, to unite* (with) (शीं)

होणें, भिडणें, नेटणें, ठेपणें, लागणें. –recip. लगत-लागून -चिकटून असणें. [To J. WITH IN SINGING, *to second* सूर धरणें, जोड करणें. To J. BATTLE, *to come together (as the opposing forces) and begin a battle* एकत्र मिळून लढाई करणें.] २ *to confederate* जूट करणें, जुटणें, जुगणें, संघ -जूट बनविणें. Join'ed *pa. t. & p. p.* जोडलेला, मिळवलेला, सांधलेला, सांधींव, संलग्न, &c. Join'er *n. one who or that which joins* जोडणारा, मिळविणारा, सांधणारा, &c. २ *a worker in wood who does lighter and more ornamental work than that of a carpenter as constructing the furniture and the fittings of a house* जोडकाम्या, सांधकाम्या, जोडकाम -सांधकाम करणारा सुतार, सांधपी, सांधप्या, (specif.) सुतार *m*, बढई. ३ *a wood-working machine* (for sawing, planing, &c.) लांकूड करवतण्याचा -रंधण्याचा सांचा. Join'ery *n.* जोडकाम *n*, सांधकाम *n*, जडकाम *n*. [THE PRICE or COST OF J. जोडणावळ *f*, जोडाई *f*.] Join'ing *pr. p. & v. n.* –*the act.* जोडणें *n*, जडणें *n*, सांधणें *n*, मिळवणें *n*, &c. २–*the state.* सांधणी *f*, सांधा *m*, जडण *f*, जोडणी *f*, जोडणूक *f*, &c. Joint *n. a joining* जोडणी *f*, सांधणी *f*. २ *the place where two or more things join* सांधा *m*, सांध *f*, जोड *m*, संधि *m* (Sk.), संधिस्थान *n*. ३ *an articulation whether movable or not* सांधा *m*, संधि *m* (Sk.), खीळ *f*. [AMPHIARTHRODIAL J. सामुद्रसंधि. THE BALL AND SOCKET J. उलूखलसंधि. THE CIRCULAR J. मंडलसंधि. THE CONDYLOID J. वायसतुंडा संधि. GINGLYMUS OR HINGE J. कोरसंधि. SYMPHYSIS प्रतरसंधि. SYNARTHROSIS तुन्नसेवनी.] ४ *a knot or the space included between two knots, nodes, or articulations* (a) ग्रंथि *m* (Sk.), गांठ *f*. (b) कांडें *n*, पेर *n*, पेरें *n*. ५ (*cook.*) *the part of the limb of an animal cut off at the joint* (जनावराच्या शरीराचा) सांध्याजवळचा भाग *m*, सांधा *m*. ६ *the means whereby the meeting surfaces of pieces in a structure are secured together* सांधा *m*, जोडकाम *n*. J. stool घडीचा चौरंग *m*. Knob or prominence of a J. खुबा *m*. To be out of J. सांधा उखळणें -निखळणें -सुटणें. Out of J. निखळलेला. २ उस्कटलेला, विजोड -विलग झालेला, विसकलित झालेला. J. *a. joined*, जोडलेला, संलग्न, एकत्रीभूत. २ *united, combined* जुटीचा, जमातीचा, चारचौघांचा, संभूयसमुत्थानाचा, मिलाफाचा, संघाचा. ३ *sharing with another or with others* पातीचा, पातीदार, जोडीदार, भागीदार, विभागी, सहभोगी. [J. proprietor सहस्वामी, जोडीदार or भागीदार मालक *m*.] ४ *shared among more than one or affecting two or more, held in common* अविभक्त, संयुक्त, समाईक, अनेकस्वामिक, अनेकसत्ताक, बिरजुमाली. [J. CAPITAL संयुक्त -सामाईक -समाईक भांडवल *n*. J. COMMITTEE (*parliamentary practice*) *a committee composed of members of the two houses of*

a legislative body, for the appointment of which current resolutions of the two houses are necessary. (हाऊस आफ् कामन्स व हाऊस आफ् लार्ड्समधील सभासदांची विशेष ठरावानें झालेली) संयुक्त कमिटी *f*, संयुक्त कार्यकारी सभा *f.* J. DEBTOR समाईक देणेदार. J. OWNERSHIP संयुक्त -समाईक स्वामित्व *n.* J. STOCK COMPANY (law) समाईक भांडवलाची मंडळी *f.*] J. *v t. to unite by a joint or joints, to fit together* **सांध्यांनीं जोडणें, सांधा देऊन जोडणें, जोडून -सांधून बसवणें, सांधणें, जोडणें**; as, "To J. boards." २ *to join, to connect, to combine, to unite* **एकत्र गोळां करणें, मिळविणें, जोडणें, एक करणें**; as, "*Jointing* their forces against Cæsar." ३ *to provide with a joint or joints, to articulate* **सांध्याचा करणें, सांध्यांनीं जोडणें, संधिविशिष्ट करणें.** ४ *to separate the joints of, to divide at the joint or joints, to disjoint* **सांधा** *m* or **सांधे** *m pl.* **तोडणें -सोडवणें, उखळणें, उस्कटणें, सांधे सुटेसुटे करणें**; as, "He *joints* the neck." J. *v. i. to coalesce as joints do* **सांधे बसणें, सांध्यांत बसणें, बसणें.** Joint'ed *pa.t. & p.p.* **सांध्याचा केलेला, सांध्याचा, सांधींव, संधित, संधियुक्त, संधिविशिष्ट.** २ **सांधे** *m. pl.* **सोडवलेला, संधिभेदित.** Joint'er *n. one, who, or that which joints* **जोडणारा** *m.* २ *the longest plane used by a joiner* **दर्जे** *m*, **मोठा रंधा** *m.* Joint'less *a. without a joint* **बिनसांध्यांचा, बिनसंधी, एकसंधी.** २ *stiff or rigid* **ताठ.** Joint'ly *adv. together, unitedly, in concert, not separately* **मिळून, जुटीनें, मिळणीनें, युगपत्, एका मुठीनें.** Joint'ure *n.* See separate word below.

Join'ture (joint'ūr) [O. Fr. *joincture* -L. *junctura.* See Join.] *n.* (a) *the holding of property to the joint use of husband and wife for life or in tail as a provision for the latter in the event of her widowhood* **(जन्मभर किंवा ठराविक मुदतीपुरती नवराबायकोच्या समायिक उपभोगाकरितां किंवा नवऱ्याचे पश्चात्) विधवेच्या उदरनिर्वाहाकरितां ठेवलेली मिळकत** *f*, **-जिंदगी** *f.* (b) *a sole estate limited to the wife to take effect upon the death of the husband for the life of the wife at least* **विधवेच्या उदरनिर्वाहाकरितां ठेवलेली मिळकत** *f*, **विधवाधन** *n*, **स्त्रीधन** *n*, **बाईलवांटा** *m*, **रांडरोटी** *f.* J. *v. t. to settle a jointure upon* **(विधवेला) वांटा काढून ठेवणें, (विधवेच्या) पोटापाण्याची तजवीज करून ठेवणें.** Joint'uress, Joint'ress *n. fem.* **बाईलवांटा मिळालेली बायको** *f.*

N. B.:—According to Hindu Law, a widow has a complete control over her **स्त्रीधन**; but according to English Law, a widow may have a life interest in a jointure and may have no power to dispose of it in any way she likes, conditioned by the terms of the deed creating the Jointure.

Joist (joist) [Lit. 'that on which any-thing lies'

O. Fr. *giste* -L. *jacere*, to lie.] *n. the timbers to which the boards of a floor or the laths of a ceiling are nailed* कडी *f*, बरगा *m*, दांड (?) *m*, वरोद *m*. [CONSISTING OF JOISTS कडीबंद.] J. *v. t. to fit or furnish with joists* कडीपाट *m* -वरोद घालणें -करणें. Joist'ed *p. t. & p. p.* Joist'ing *pr. p. & v. n.*

N. B.:—Strictly speaking, Joist when put from wall to wall is बरगा or वरोद.

Joke (jōk) [L. *jocus*, a jest.] *n. a jest, a witticism* (commonly indicating more of hilarity or humour than *jest*) गमतीची किंवा मजेदार थट्टा *f*, खुबीदार विनोद *m*, विनोदोक्ति *f*, थट्टेचें भाषण *n*. २ *anything said or done to excite a laugh* थट्टा *f*, खेळ *m*, मस्करी *f*, खेळकुडी *f*. [In J. *in jest* थट्टेनें, मस्करीनें, हंसत हंसत, गमतीनें. PRACTICAL J. आंगाची थट्टा *f*, हाताची थट्टा *f*.] J. *v. t. to cast jokes at* (-ची) थट्टा -मस्करी &c. करणें. J. *v. i. to jest, to make sports* थट्टा -मस्करी -थट्टामस्करी करणें, मजा करणें, गंमत करणें. Jok'ed *pa. t. & p. p.* Jok'er *n. one who makes jokes* थट्टा करणारा, मस्कऱ्या, विनोदी. २ (*card-playing*) पत्त्यांचे जोडांतील विदूषकाचें जादा पान *n*. Jok'ing *pr. p.* Jok'ingly *adv.* थट्टेनें -गमतीनें.

N. B.—See *N. B.*—under Jest.

Jole, Joll (jōl) Same as Jowl, which see.

Jolly (jol'i) [Fr. *joli* -Icel. *jol*, a Christmas feast E. *yule*.] *a. full of life and mirth, jovial, joyous* हौशी, उल्हासी, आनंदी, गमत्या, मौज्या, रंगेल or रंगेला. २ *expressing or exciting mirth* गमतीदार, मजेचा, आल्हादकारक, मौजेचा; as, "J. notes they chanted." ३ *comely, handsome, lively, agreeable, pleasant* (*now most colloq.*) टुमटुमीत, लुटलुटीत, गुबगुबीत, गुमगुमीत, ताजा, गोंडस, सुबक, गमतीचा, (as wind). Joll'iness, Joll'y *n. noisy mirth or festivity* मौजेचें हसणें *n*, खिदळणें *m*, (हंसण्याखिदळण्याचा) धिंगाणा *m*, धिंगाडा *m*, (गमतीचा, करमणुकीखातर) धांगडधिंगा *m*, धाबडधिंगा *m*. २ *merriment* उल्हासीपणा *m*, उल्हासवृत्ति *f*, आनंदीपणा *m*. [Jolly boat *n. naut. a small boat belonging to a ship* गलबत किंवा आगबोट यांवरील लहान होडी *f*, जालीबोट *f*.]

Jolt (jōlt) [Old form *joll*, prob. conn. with Jowl, and so meaning to knock one head or *jole* against another, as in the phrase *jolthead*.] *v. t. to shake with a sudden shock* हबकणें, हांदुळणें, गचके देणें, हिसके -धक्के -गचके &c. देणें, आंचकणें, हादरणें, हिसडणें, हिसकणें; as, "Fast driving J.s a carriage." J. *v. i. to shake with sudden jerks* हबकणें, आंचका -हबका -गचका -हिसका खाणें, हिंदळणें, हादरणें, हांदुळणें; as, "The carriage J. s." J. *n. a sudden shock or jerk* धक्का *m*, हिसका *m*, गचका *m*, हबका *m*, आंचका *m*, गचकी *f*. Jolt'ed *pa. t. & p. p.* [TO BE JOLTED हादरणें, गच-

कणें, गचका -धक्का -हिसका बसणें *in. con.*] Jolt'er *n.* Jolt'-head *n. a dunce, a blockhead* टोणपा, दगड *m* (*fig.*), मठ्ठ, ठोंबा *m.* Jolt'ing *pr. p.* हबकणारा, गचके बसणारा. Jolt'ingly *adv.* हबकतहबकत, धक्के खात खात.

Jostle (jos'l) [Freq. of Joust.] *v. t. to strike or crowd against, to drive against* (गर्दी करून) रेंटणें, रेंटून जाणें, (-च्या) आंगावर आपटणें, भिडणें, धडकणें, धक्का -हिसका देणें -मारणें -लावणें -देऊन जाणें, धक्का मारून जाणें, चेंगरणें. J. *v. i. to crowd, to push* खेटणें, दाटी -गर्दी करणें, खेटाखेट करणें, चेंगराचेंगर करणें. J. *n. a crowding together* दाटी *f*, गर्दी *f*, चेंगराचेंगर *f*, चिरगटाचिरगट *f*, खेटाखेट *f*, खेंचाखेंची *f.* Jos'tled *pa. t.* & *p. p.* Jos'tling *v. n.* -*the act.* रेंटणें *n*, खेंचणें *n.* [J. AND SHOULDERING (in a crowd) मुंढपघुसणी *f.*] Jos'tlement *n.*

Jot (jot) [L. -Gr. *iota*, -Heb. *yod*, the smallest letter in the alphabet, E. *i.*] *n. the least quantity assignable, an iota* लेश *m*, लवलेश *m*, लवमात्र *m*, बिंदुमात्र *m*, तिळमात्र *m*, अणु *m*, रेणु *m*, रज *m*, रजःकण *m.* J. *v. t. to set down, to make a brief note of* (usually followed by *down*) टांचणें, टिपणें, (स्मरणार्थ) टांचण -टिपण करणें *g. of o.*, (थोडक्यांत) टांचून -टिपून ठेवणें, उतरून घेणें. Jott'ed *pa. t.* & *p. p.* Jot'ter *n.* टांचण *n* -टिपण *n*, करणारा, टांचणारा. २ *a memorandum* टांचण *n*, टिपण *n*, टांचणबुक *n*, टिपणबुक *n*, स्मरणवही *f.* Jott'ing *pr. p.* & *v. n.*

Journal (jur'nal) [Fr. *journal*, daily -L. *diurnalis*, daily.] *n. a diary* रोजनिशी *f*, रोजनामा *m*, दिनचर्यालेख *m.* २ (specif. *book-keeping*) *a book containing an account of each day's transactions* रोजकीर्द *f*, पक्का खर्डा *m.* [A PARTICULAR ACCOUNT IN THE J. खातें *n.*] ३ *naut. a daily register of incidents in a ship's voyage* खलाशांनीं ठेवलेली रोजची नोंद *f.* ४ (*legislature*) *the record of daily proceedings* रोजच्या कामाचें दप्तर *n.* ५ (*lit.*) *a newspaper published daily* दैनिकवृत्तपत्र *n*, वर्तमानपत्र *n*, दैनिक *n*, दिनवृत्तपत्र *n*, रोजचें -रोज निघणारें वर्तमानपत्र *n*, आन्हिकपत्र *n*, अखबार. (b) (hence, loosely) *a weekly newspaper or any periodical, a magazine* साप्ताहिक -आठवड्याचें वर्तमानपत्र *n*, नियतकालिक -नियमितकालीं प्रसिद्ध होणारें पत्र *n* -पुस्तक *n* &c.-मासिक *n*; -weekly साप्ताहिक -fortnightly पाक्षिक -monthly मासिक -published every two months द्वैमासिक, quarterly त्रैमासिक, तिमाही -half-yearly सहामाही, षाण्मासिक. ६ *mach. that portion of a rotating piece* (as a shaft, axle, *which turns in a bearing or box* (पेटींत) फिरणारा यंत्राचा भाग *m.* Jour'nalism *n. the keeping of a journal* रोजनिशी *f*, रोजखर्डा *m*, रोजचा हिशोब *m*, &c. २ *the profession of conducting public journals* वर्तमानपत्राचा धंदा *m*, पत्रकाराचें काम *n.* Journ'alist *n. one who writes for*

or conducts a newspaper वर्तमानपत्रकार *m*, (or briefly) पत्रकार *n*. Journalist'ic *a. pertaining to journals or to journalists* (a) वर्तमानपत्रांचा-संबंधीं, वृत्तपत्रविषयक. (b) पत्रकाराचा, -पत्रकारासंबंधीं. २ *contained in, or characteristic of, the public journals* वृत्तपत्रांतून आलेला -प्रसिद्ध झालेला, वृत्तपत्राचे कामीं महत्वाचा -अगत्याचा -जरूरीचा; as, "J. literature, enterprise, &c." Jour'nalise *v. t. to record in a diary or journal* (a) रोजनिशींत लिहिणें -दाखल किंवा नमूद करणें. J. *v. i. to follow the profession of a journalist* वर्तमानपत्र काढणें -चालविणें, पत्रकाराचा धंदा करणें.

Journey (jur'ni) [Lit. '*a day's travel,*' Fr. *journee* a day –L. *diurnus*, daily. Journey शब्दाचा धात्वर्थ 'एक दिवसाचा प्रवास' असा आहे.] *n. any travel or passage from one place to another* प्रवास *m*, पर्यटन *n*, सफर *f*, मार्गक्रमण *n*, देशाटन *n*, देशपर्यटण *n*, वाट *f*, or मार्ग *m* or रस्ता *m* (as in तीन दिवसांची वाट *f*, दोन दिवसांचा मार्ग -रस्ता), मुशाफरी *f*. [HALT IN A J. मुक्काम *m*, वस्ती *f*, पेणें *n*. J. TO AND FROM खेप *f*. MONEY TO DEFRAY THE EXPENSES OF A J. वाटखर्च *m*, वाटखर्ची *f*. TO ACCOMPLISH THE OBJECT OF ONE'S J. सफर *f*. साधणें.] २ (hence, fig.) *a passage through life* इहलोकची यात्रा *f*, आयुष्ययात्रा *f*, संसारयात्रा *f*. J. *v. i.* प्रवास करणें, यात्रा -मुशाफरी -देशपर्यटन &c. करणें. Jour'neyer *n*. प्रवासी, मुशाफर *m*, पांथस्थ *m*, मार्गस्थ. Jour'neying *pr. p. & v. n.* Jour'neyman *n. one who works by the day* रोजावर काम करणारा, रोजीचा मजूर *m*, रोजिंदार *m*. २ *any hired workman* पगारी कामगार *m* (disti. on one side from *apprentice* and on the other from *master.*) ३ *one whose apprenticeship is completed* पुरा शिकलेला कारागीर; as, "I have thought some of nature's *journeymen* had made men." Jour'neywork *n*. रोजावरचें काम *n*. रोजच्या ठरावानें केलेलें काम *n*, रोजपगारी काम *n*. २ *a work done for hire* भाडोत्री काम *n*, मजुरीकाम *n*.

Joust (just *or* jōōst) [Lit. *a coming together*, O. Fr. *jouste, juste* –L. *juxta*, nigh to.] *n. the encounter of two knights on horseback at a tournament* (दोन शिलेदारांनीं घोड्यावर बसून केलेली) लटकी लढाई *f*, सादीक्रीडायुद्ध *n*. J. *v. i.* (घोड्यावर बसून) लटकी लढाई खेळणें -करणें. Joust'er *n*. लटकी लढाई खेळणारा शिलेदार *m*.

Jove (jōv) [L. *Jupiter*, gen. *Jovis.*] *n*. बृहस्पति *m*, गुरु *m*, ज्युपिटर *m*. २ प्राचीन रोमन लोकांचा मुख्य देव *m*. [The bird of J. गरुडपक्षी *m*, तार्क्ष्य.]

Jovial (jō'vial) [L. *Jovialis* –*Jupiter*, *Jovis*, Jupiter, the star which, according to the old astrology, had a happy influence on human affairs. याचा मूळ अर्थ बृहस्पतीचा, गुरूचा 'ज्युपि-

टरचा' असा होता.] *a. joyous, full of mirth and happiness* आनंदी, रंगेल, उल्हासी, सदानंदी, नित्योत्सवी, मौज्या. Jo'vialist *n. one who lives a jovial life* रंगेल प्राणी *m*, हौशी गडी *m*. Jovial'ity, Jo'vialness *n*. रंगेलपणा *m*, नेहमींचा आनंदीपणा *m*. Jo'vially *adv*. रंगेलपणानें.

Jowl, Jole (jōl) [M. E. forms are *choul, chaul*, A. S. *ceafl*, the jaw.] *n. the jaw or cheek* जाबाड, *or* जाभाड *n*, जबडा *m*, गाल *m*.

Joy (joy) [Fr. *joie*, –L. *gaudium* –*gaudere* to rejoice.] *n. gladness, delight* आनंद *m*, हर्ष *m*, संतोष *m*, आल्हाद *m*, उल्लास *m*, प्रमोद *m*. [INTENSEST JOY, (EXPRESSED BY TRANSPORT, ECSTASY.) &c. आनंदातिशय *m*, अत्यानंद *m*, परमानंद *m*, महानंद *m*, ब्रह्मानंद *m*, महाल्हाद *m*, अतिहर्ष *m*, अतिसंतोष *m*.] २ *the cause of joy* आनंदहेतु *m*, हर्षाचें कारण *n*. ३ *the sign of joy, mirth, merriment* आनंदाची खूण *f*, विनोद *m*, हास्य *n*, मजा *f*. J. *v. i. to rejoice, to delight* आनंद पावणें, आनंदित होणें, आनंद वाटणें *in. con. with* ला *of s.*, खुष होणें. २ मजा करणें. Joy'ance *n*. See Joyfulness. Joy'ful *a. full of joy* आनंदी, संतोषी, खुशी or खुषी, हर्षयुक्त, हर्षान्वित. [EVER J. नित्यानंदी, सदानंदी.] २ *causing joy, very glad* आनंदप्रद-दायक -कारक, आल्हादकारक, हर्षप्रद, हर्षात्मक; as "J. tidings." Joy'fully *adv*. आनंदानें, आनंदपूर्वक, हर्षानें, &c. Joy'fulness *n*. आनंदवृत्ति *f*, सानंदत्व *n*, हर्षवृत्ति *f*. २ आल्हादकारकत्व *n*. Joy'less *a. without joy* आनंदरहित, आनंदहीन-शून्य, हर्षहीन -शून्य -रहित, दिलगीर, नाखुष, निरुत्साह, उदास. २ *not giving joy*, असुखप्रद, असुखद, अहर्षद. Joy'lessly *adv*. आनंदशून्यतेनें, निरुत्साहानें. Joy'lessness *n*. आनंदशून्यता *f* निरुत्साह *m*. Joy'ous *a. full of joy, merry* (with *of* before the word or words expressing the cause of joy) आनंदपूर्ण, आनंदी, उल्हासी, आनंदवृत्ति; as, "J. of the conquest early won." २ *affording or inspiring joy* आनंदाचा, आनंददायक, हर्षप्रद, आनंदजनक. Joy'ously *adv*. Joy'ousness *n*. आनंदवृत्ति *f*.

Jubilant (jōō'bi-lant) [L. *jubilans, –antis, pr. p.* of *jubilare*, to shout for joy; not connected with Jubilee.] *a. shouting for joy, uttering songs of triumph* जयशब्दोच्चारी, जयशब्दकारी, जयशब्दघोषी, जयघोष करणारा, हर्षभरित, आनंदानें उडणारा. Jubi'late *n. a name of the 100th Psalm; so called from the opening words in Latin "Jubilate Deo"* बायबलमधील शंभरावें गीत *n*. Jubila'tion *n*. जयशब्दोच्चार *m*, विजयघोषणा *f*.

Jubilee (jōō'bi-lē) [Fr. *jubilé* –L. *jubilæus* –Heb. *yobel*, a trumpet, the sound of a trumpet.] *n*. (*Jewish Hist.*) *the year of release among the Jews every fiftieth year, proclaimed by the sound of a trumpet* प्रत्येक पन्नासावें वर्ष *n*. यहुदी लोकांमध्यें

अशी चाल होती कीं दर पन्नासाव्या वर्षी तेवढ्या मुदतींत झालेले गुलाम किंवा दास सोडून देण्यांत येत, व ज्या कोणाच्या जमिनी दुसऱ्याचे नांवानें झालेल्या असत त्या त्याच्या त्यास परत मिळत. हें वर्ष सुरू होतांना शिंग फुंकण्यांत येत असे. २ *the joyful commemoration held on the fiftieth anniversary of any event* (आनंदोत्सव करून पाळलेला एखाद्या महत्वाच्या गोष्टीचा) पन्नासावा वाढदिवस *m*, अर्धशतसांवत्सरिक उत्सव *m*, शतकार्धोत्सव *m*; as, "The J. of Queen Victoria's reign." ३ (hence) *any season of great public joy and festivity* (सार्वजनिक) महोत्सव *m*, महोत्साह *m*, बडा सण *m*.

Judaic,-al (jōō-dā'ik,-al) [L. *Judaicus* –*Juda*, Judah, one of the sons of Israel.] *a. of or pertaining to the Jews* यहूद्यांचा, यहूदी लोकांचा-संबंधीं, इस्राएलांचा, यहूदी; as, "The J. religion." Juda'ically *adv.* यहूदी पद्धतीप्रमाणें. Ju'daism *n. the doctrines and rites of the Jews* यहूदी लोकांचा धर्म *m*, यहूदी धर्म *m*. २ *conformity to the Jewish rites and ceremonies* यहूदीधर्मपालन *n*, यहूदीधर्मानुसरण *n*. Ju'daist, Judais'tic *a.* यहूदी धर्माचा अनुयायी. Ju'daize *v. i. to conform to Judaism* यहूदी धर्म पाळणें, यहूदी धर्माप्रमाणें वागणें. २ *to reason and interpret like a Jew* हूदी मताप्रमाणें प्रतिपादन करणें. J. *v. t. to convert to Judaism* यहूदी धर्माची दीक्षा देणें, यहूदी करणें.

Judge (juj) [Fr. *juge* –L. *judicare* –*jus*, law, & *dicare*, Sk. दिश् to declare. Judge originally means *to point out law or what is just.*] *v. i. to hear and decide, to pass sentence* (-चा) खटला ऐकून निवाडा देणें, (-चा) *m* न्याय करणें, (खटला ऐकून) न्याय देणें, (वादाचा) निकाल देणें -सांगणें. २ *to compare facts to determine the truth, to discern* (सर्व गोष्टींचा विचार करून) मत ठरविणें -बनविणें, (सत्यासत्याचा) निर्णय करणें, खरें खोटें निवडणें -पाहणें, मत देणें; as, "She is wise if I can J. of her." ३ *to sit in judgment or condemnation, to criticise* (चे) दोष काढणें -पाहणें, (कडे) दोषदृष्टीनें पाहणें. न्याय करूं पाहणें, टीका करणें, गुणदोषविवेचन करणें; as, "Forbear to J. for we are all sinners." ४ *to reckon* मानणें, मोजणें, लेखणें, समजणें, गणणें. J. *v. t. to hear and determine authoritatively* (चा) निकाल *m* -न्याय *m.* करणें, निकाल *m* -शेवट *m.* लावणें. २ *to examine and pass sentence on, to try, to doom* चौकशी करणें, न्याय-इनसाफ-निवाडा-निर्णय करणें *g. of o.* (-चा खटला ऐकून) निकाल सांगणें. –expressing the sense of this word as appearing under the phrases *to call to account, to take to task, to reckon with*, are the following पुसणें, पुसून घेणें, हिशोब *m* -झाडा *m* -झडती *f* -झाडाझडती *f.* घेणें, पाहून घेणें. ३ *to arrogate judicial authority over, to sit in judgment upon, to be censorious towards* (-कडे)

दोपदृष्टीनें पाहणें, (-चा) न्याय करूं पाहणें. ४ *to determine upon inquiry or deliberation, to think* (विचार करून) ठरविणें, समजणें, मानणें, मत -समजूत असणें *g. of s.* ५ *to reckon* मोजणें, गणणें, लेखणें. "If ye have J.ed to be faithful." J. *n. a civil officer who hears and settles any cause* (सरकारनें नेमलेला मुलकीकडील) न्यायाधीश *m*, न्याय -खटला पाहणारा, मुनसफ, जज्ज *m*, among Mahomedans काजी *m*. [CRIMINAL J. फौजदारी जज्ज *m*.] २ *an arbitrator* इनसाफ करणारा, न्यायाधिशी करणारा, खटला तोडणारा, मनसुबदार *m*. ३ *one who can decide upon the merits of a question, an expert, a connoisseur* पारखी *m*, परीक्षक *m*, जाणता *m*, ज्ञाता *m*, तत्वज्ञ, मर्मज्ञ, ग्राहक, गुणग्राहक, चिकीत्सक, परीक्षावंत. ४ *an umpire* मध्यस्थ *m*, तिऱ्हाईत *m*; as, "A J. in a horse race." ५ (*Jewish Hist.*) *a magistrate having civil and military powers* लष्करी व मुलकी अशा दोन्हींकडील सत्ता असलेला यहूदी न्यायाधीश *m*. ६ *pl. the title of the seventh book of the Old Testament* जुन्या करारांतील सातव्या पुस्तकाचें नांव, न्यायाधिशाचें पुस्तक *n*. Judg'ed *p. p.* न्याय दिलेला, इनसाफ झालेला, &c. Judg'ing *pr. p.* & *v. n.* Judge'ship *n. the office of a judge* न्यायाधिशाची जागा *f* -काम *n* -हुद्दा *m*, न्यायाधिशी *f*, मुनसफी *f*, धर्माधिकार *m*. Judg'ment *n. -the act.* न्याय करणें *n*, इनसाफ करणें *n*, खटला तोडणें *n*, &c. २ *the comparing of ideas to elicit truth* (सत्यान्वेषणाचे साठीं केलेलें) गुणदोषविवेचन *n*, गुणदोषविचार *m*, गुणदोषपरीक्षण *n*. ३ esp. (when unqualified) *the faculty by which this is done, good sense, the reason, discrimination* निर्णयबुद्धि *f*, सदसद्विवेकबुद्धि *f*, गुणदोषविवेचनबुद्धि *f*, विचारशक्ति *f*, मननशक्ति *f*, बुद्धि *f*, समज *m*, अक्कल *f*, तर्क *m*, ज्ञान *n*, मति *f*, तारतम्य *m*, परीक्षा *f*, पारख *f*, विचार *m*, विवेक *m*; as, "A man of J." [ACCORDING TO ONE'S J. (एखाद्याच्या) निर्णयबुद्धीप्रमाणें, न्यायबुद्धीप्रमाणें, यथाबुद्धि, यथामति.] ४ *the conclusion or result of such comparison, decision* (सर्व बाजूंनीं विचार करून ठरलेलें) मत *n*, निर्णय *m*, विचार *m*, अभिप्राय *m*, (*colloq.*) म्हणणें *n*, निकाल *m*, (loosely) न्याय *m*; as, "She is, in my J. as fair as you." ५ *the determination, decision, or sentence of a court, a judge, or of God* न्याय *m*, निवाडा *m*, निर्णय *m*, हुकूम *m*, [J.-CREDITOR (कोर्टाच्या) निवाड्यांत ठरविलेला धनको J. DEBTOR निवाड्यांत ठरविलेला रिणको *m*. J. DEBT निवाड्यांतलें कर्ज *n*. J. HALL न्यायसभा *f*, धर्मसभा *f*, कचेरी *f*. J. SEAT न्यायाधिशाची बसण्याची जागा *f*, गादी *f*, न्यायासन *n*, धर्मासन *n*. २ *a tribunal* न्यायसभा *f*, न्याय -मंदिर *n*, अदालत *f*, कोर्ट or कोडत.] ६ (*theol.*) *the final award, the last sentence* जगाचा शेवटचा न्याय *m*, दुष्टांचें शेवटचें शासन *n*. [J. DAY जगाचा न्याय करण्याचा

(शेवटचा) दिवस *m.*] ७ *a providential punishment, condemnation, doom* ईश्वराचा निवाडा *m*, ईश्वराचा कहर *m*, गहजब *m*, अस्मानी चपेटा *m*, अस्मानी *f*. Ju'dicable *a. that may be judged or tried* न्याय-इनसाफ करण्यासारखा, ऐकून घेऊन तोडतां येण्याजोगा (खटला इ०). Ju'dicative *a. having power to judge* न्यायक्षम, व्यवहार्य (Sk.), सारासारविचार असलेला, सदसद्विवेक -समर्थ -पूर्ण. Ju'dicatory *a. pertaining to a judge* न्यायाधिशा -चा -संबंधीं, न्यायाचा, न्यायविषयक. २ *distributing justice* न्याय -इनसाफ करणारा -देणारा. J. *n. a court of justice, a tribunal* न्यायमंदिर *n*, न्यायगृह *n*, न्यायसभा *f*, कोर्ट *n*. २ *administration of justice* न्याय करणें *n* -न्याय देणें *n*, (खटले ऐकून) इनसाफ करण्याचें काम *n*. Ju'dicature *n. the action of judging, administration of justice by duly constituted courts, judicial process* कोडतानें किंवा न्यायाधिशानें न्याय -इनसाफ करणें *n*, न्यायदान *n*, न्यायपद्धति *f*. २ *the office or authority of a judge* न्याय करण्याचा अधिकार *m*, न्यायाधिकार *m*. न्यायाधिशाचा हुद्दा *m*, न्यायाधिशी *f*. ३ *a body of judges or persons having judicial power* न्यायाधिशांचें मंडळ *n*, न्यायाधीशमंडळ *n*, न्यायाधिकारिमंडळ *n*. ४ (a) *a legal tribunal* न्यायमंदिर *n*, न्यायसभा *f*, कोडत *n*. (b) *legal tribunals collectively* न्यायकोडतें *n. pl.*, न्यायमंदिरें *n. pl.*, न्यायसभा *f. pl.*, कोडतें *n. pl.* ५ *jurisdiction* कोडताच्या अधिकाराची हद्द *f*, न्यायाधिशाचा अधिकार चालण्याचा प्रांत *m*. Judic'ial *a. pertaining to the administration of justice* न्याय करण्याचा, न्याय पाहण्याचा, न्यायदानासंबंधीं. २ *belonging to a judge in relation to his function in giving judgment* न्यायाधिशीचा; as, "*Judicial* power." ३ *proper to a court of law* न्यायकोडतास साजेसा. ४ *sanctioned or ordered by a court, inflicted by a court in judgment* न्यायनिर्णययोग्य कोडतांतील निवाड्यानें -कोडतानें ठरविलेला, न्यायदर्शनप्रयुक्त; as, "*Judicial* murder." ५ *enforced by secular judges and tribunal* न्यायाधिशानीं किंवा कोर्टानें अमलांत आणलेला. ६ *invested with authority to try cases* न्यायाधिकारयुक्त, न्याय करण्याचा अधिकार असलेला, न्यायाधिशीचा अधिकार असलेला; as, "Parliament was originally a *Judicial* Assembly." ७ *of a judge or proper to a judge* न्यायनिर्णययोग्य, न्यायाधिशाला योग्य असा; as, "A *judicial* mind." ८ *giving judgment upon any matter, disposed to give judgment, critical* न्याय-निकाल-निवाडा-निर्णय देणारा, योग्य टीका करणारा, (गुणावगुणांसंबंधानें) योग्य निवाडा देणारा. Judi'cious *a.* (persons or their faculties) *having or exercising sound judgment, discreet, wise* समजदार, समजुतदार, समंजस, सुजाण, विवेकी, समजिक, सविवेक, विवेकाढ्य, सुज्ञ, प्राज्ञ, व्यवहारज्ञ, उचितज्ञ, पोक्त विचाराचा, पोक्त निर्णयबुद्धीचा. २ *wisely*

critical पोक्तपणानें दोषादोष पाहाणारा, पूर्णविवेकी, गुणदोषविवेचक; as, "Judicious historians." ३ (in relation to practical matters) *wise in adapting means to ends, prudent* व्यवहारज्ञ, दूरदर्शी, सुयुक्त, सुयुक्तीचा, योग्य साधनाचा उपयोग करणारा; as, "A *judicious* pilot." ४ (of action or thought) *proceeding from or showing sound judgment, marked by discretion* विवेकाचा, शहाणपणाचा, समजुतीचा, समंजसपणाचा, समंजस, सयुक्तिक, सुयुक्तीचा, समर्पक, सविवेक, विवेकयुक्त, विवेकानुसार. Judic'iously *adv.* समंजसपणानें, समजूतदारपणानें, विवेकानें, पूर्ण -पोक्त विचार करून. Judic'iousness *n.* समजूतदारपणा *m*, सारासारविचार *m*, सदसद्विवेक *m*, सुज्ञता *f.* Jurid'ical *a. pertaining to a judge or jurisprudence* न्यायाधिशाचा, व्यवहारशास्त्रासंबंधीं, कायदेशास्त्रासंबंधीं; as "*Juridical* writers." २ *used in courts of law* अदालतीचा, अदालती, न्यायसभांचा, कोरताचा. ३ *according to law, legal* कायदेशीर; as, "*Juridical* decisions." ४ *assumed by law to exist* व्यवहारानें किंवा कायद्यानें मानलेल्या अस्तित्वाचा; as, "*Juridical* persons." Jurid'ically *adv. according to forms of law* न्याय पहाण्याच्या कायद्याप्रमाणें, न्यायदर्शन-संप्रदायानुसार.

Jug (jug) [Of Hebrew origin. Drinking vessels were formerly called *Jacks, Jills, & Jugs*; all of which represent Christian names. Jug represents *Joan* or *Jenny*; jocularly applied to a drinking vessel.] *n. a vessel with a swelling body and wide mouth for holding liquors* चंबू *m*, सुरयी *f* सुरई *f*, खुजा *m*. २ *a pitcher* मडकें *n*, तुंब *n*. ३ (*slang*) *a prison* तुरुंग *m*. J. *v. t.* चंबूंत किंवा सुरईंत शिजविणें.

Juggle (jug'l) [O. Fr. –L. *joculator*, a jester –L. *joculus*, a little jest; Juggle originally meant to *joke* or *jest* by sleight-of-hand.] *v. i. to amuse by sleight-of-hand, to play tricks by sleight-of-hand, to conjure* हातचलाखीनें करमणूक करणें, हातचलाखीचें गारूड करणें, गौडबंगाल *n* -गारूड *n* -बाजेगरी *f* -नजरबंदी *f* -दृष्टिबंधन *n* -दृष्टिबंध *m* -हातचलाखी *f* करणें. २ *to practise artifice or imposture* गारूड *n* -भानामती *f* -लपंडाव *m* -लपंछप्पं *n* करणें, खेळणें. J. *v. t. to deceive by trick or artifice* लपंडावानें -हातचलाखीनें फसविणें. Jugg'le *n. a trick by sleight-of-hand* हातचलाखी *f*. २ *an imposture, a deception* फट *f*, फटवण *f*, ठकवण *f*, टोला *m*, झोका *m*, ढोंग *n*, फसवणूक *f*. Jug'gled *pa. t. & pa. p* Jug'gler *n. one who performs tricks by sleight-of -hand, a conjurer* गारुडी *m*, गारोडी *m*, गौडबंगाली *m*, गौडबंगाल करणारा *m*, भानामत्या *m*, नजरबंद *m*, बाजेगर *m*, ऐंद्रजालिक *m*, मायाजीवी *m*. [THE GIBBERISH MUMMERY OF A JUGGLER ढोंगधतुरा *m*, ढंगधोत्र *n*, ढंगधतुरा *m*.] २ *a deceiver, a trickish fellow*

लपंडाव करणारा *m*, भानामत्या *m*, लपंडाव्या *m*, ठक *m*, ढंगधोत्रेकरी. Jugg'lery *n. acts or tricks of a juggler* गारूड *n*, गौडबंगाल *n*, भानामती *f*, भानामतीचा खेळ *m*, बाजेगरी *f*, नजरबंदी *f*, दृष्टिबंधन *n*, इंद्रजाल *n*, छाछूं *n*, जंतरमंतर *n*, हातचलाखीचा खेळ *m*, हस्त-लाघव *n*, माया *f*, भूतसृष्टि *f*. २ *trickery, imposture* लपंडाव *m*, काळेंभेरें *n*, लप्पंछप्पं *n*, भानामती *f*, फटवण *f*, ठकवण *f*. Jugg'ling *pr. p.*

Jugular (ju'gū-lar) [L. *jugulum*, the collar-bone that joins the neck and shoulders-L. *jungere*, to join.] *a. pertaining to the throat or neck* गळ्याचा, गळ्यासंबंधीं, कंठाचा, कंठासंबंधीं ; as, "J. vein." (b) *pertaining to the jugular vein* कंठस्थशिरेचा ; as, "the J. foramen." Ju'gular *n. one of the large veins on each side of the neck* 'नीला' नांवाची शीर *f.*

Juice (jōōs) [Fr. *jus* -L. *jus* broth, lit. *mixture* Sk. युष or जूष soup.] *n. the sap of vegetables, the fluid part of animal bodies* रस *m*, द्रव *m*, निर्यास *m*, सार *m*. Juice'less *a. lacking juice, dry* रसहीन, बिनरसाचा, सुकलेला, शुष्क, निरस. Jui'ciness *n. the state or quality of being juicy* रसाळपणा *m*, रसबाहुल्य *n*, सरसता *f*. Jui'cy *a. full of juice* रसाळ, रसभरित.

Jujube (jōō'jōōb) [Fr.-L. *zizyphum* -Gr. *zizyphon*—Pers. *zizfun*, the jujube-tree.] *n.* (a) *the fruit of zizyphus vulgaris* उन्नाब *m*. (Chinese dry-fruit sold in Bombay); (b) *also the fruit of zizyphus jujuba* बोर *n*, दांडीबोर *n*. २ (In confectionary) lozenge, made of gum Arabic or gelatine sweetened चाकी *f*, चकती *f*, वडी *f*.

N. B.—Jujube is certainly not कंकोळ which is properly the fruit of Piper Cubebs.

Julep (jōō'lep), Julap (jōō'lap) [Lit. *rose-water*, Fr. -Arab. *jul* -Pers. *gul*, rose, *āb*, water.] *n. a pleasant liquid medicine in which other nauseous medicines are taken* अवलेह *m*, चाटण *n*. २ *a sweet demulcent acidulous drink* ताज्या लिंबाच्या, नारिंगाच्या किंवा पोपनिसाच्या सरबतासारखें पेय *n*.

Julian (jōōl'yun) [Of Julius.] *a. noting the old account of time established by Julius Cæsar and used from 46 B. C. till 1752 A. D.* ज्यूलियन.

July (jōō-lī') [Fr. *Julie* -L. *Julius* (in Julius Caesar)] *n. the seventh month of the year, so called from Caius Julius Cæsar who was born in this month* इंग्रजी सालाचा सातवा महिना, जुलै महिना. हा बहुतेक आपल्याकडील आषाढ किंवा श्रावण या महिन्यांत येतो.

Jumble (jum'bl) [To jumble means to make to jump, to jolt together, to make a discord, to shake together, to make to agree ; Jumble being a frequentative form of Jump.] *v. t. to mix confusedly* मिसळणें, ढवळणें, गोंधळणें, घालमेल -घोटाळा

m. करणें, उलथापालथ करणें, गोंधळ गोंधळागोंधळ करणें. J. *v.i. to be mixed together confusedly* गोंधळ होणें with *g. of s.* Jum'ble *n. a confused mixture* सटरफटर, लटरफटर, गोतांबील, गोहोत. २ *the state of confused mixture* गोंधळ *m*, घोळ *m*, घालमेल *f*, गप्पाघोळ, गदळ, एकबाढ, गफलत, गलत, शवल, संकर, गढबडगुंढा. Jum'bled *pa. t.* and *p. p.* ढवळलेला, गोंधळलेला, गद्ळ, शबल, संकीर्ण. Jum'bler *n.* गोंधळणारा *m*, घालमेल्या, गोंधळ्या, भानगड्या. Jum'bling *pr. p.* Jum'blingly *adv.*

Jump (jump) [O. Ger. *gumpen*, to jump.] *v. i. to spring upward* उडणें. २ *to spring forward* कुदणें. ३ *to spring upward or forward or both, to leap* उडी मारणें. J. *v. t. to pass by a leap, to skip over* वर उडी मारून जाणें; as, "to J. a stream." २ *to cause to jump* उडी मारायास लावणें; as, "he jumped his horse across the ditch."

Junction (jungk'shun) [See Join.] *n. a joining, a union or combination* संयोग *m*, सांधा *m*, संगम *m*. २ *place or point of union* संगमस्थान *n*, संगमबिंदु *m*, Junc'ture *n.* संगम. २ संधि *f*, ऐन संधि *f*.

June (jōōn) [L. *Junius*, the name of the sixth month and of a Roman clan or gens. Perh. from root of L. *juvenis*, junior –Sk. युवन्, young. June is called the month of growth.] *n.* इंग्रजी सालाचा साहावा महिना, जून महिना. हा इकडील ज्येष्ठ, आषाढ महिन्यांत येतो.

Jungle (jung'gl) [Sk. जंगल, a desert.] *n. land covered with thick brushwood* जंगल *n*, रान *n*, अरण्य *n*, अटवी *f*. (Sk.)

Junior (jōōn'yur) [L. *junior* younger–L. *juvenis* Sk. युवन्, young.] *a. younger, less advanced* धाकटा, वयानें लहान, कनिष्ठ, खुर्द. [As USED OF A MEMBER OF A FAMILY धाकटा, पाठचा, पाठीचा, मागचा, खालचा, अनुज, अवरज.] २ *inferior in rank, less advanced* खालचा, खालचे पायरीचा, लहान. Junio'rity *n.* Ju'niorship *n.* धाकटेपणा *m*, लहानपणा *m*, पाठचेपणा. २ खालचेपणा.

Juno (jūnō) [L.] *n. astron. one of the early discovered asteroids* ज्यूनो नांवाचा उपतारा *m*. मंगळ आणि गुरु यांच्या कक्षांमधील लघुग्रहांपैकीं एक. [BIRD OF J. मोर *m*, मयूर *m*.]

Junto (jun'tō) [Sp. *junto* united, –L. *junctus* -L. *jungere*, to join.] *n. a knot of men joined for some secret intrigue, a cabal* कट *m*, जूट *m*, गट or गट्ट *m*. Jun'tos *n. pl.*

Jupiter (jōō'piter) [Contracted from *Jovis pater* or *Diespiter*, 'Jove father or 'Heaven father' -*Jovis* (=Gr. *zeus*, Sk. द्यौ L. *dies*, *divum*) heaven and *pater*, Sk. पितृ father.] *n.* (a) *the chief god*

among the Romans मुख्य रोमन देवता (b) *the largest planet next to Mars* बृहस्पति *m*, गुरु *m*.

Juris-consult (jū-ris-kon'sult) [L. *jus, juris*, law & *consultare*, to consult.] *n. one who is consulted on the law, one who gives opinions on points of law* कायद्यासंबंधीं सल्लामसलत देणारा *m*, धर्मशास्त्र सांगणारा *m*, धर्मशास्त्री, धर्मप्रवक्ता *m*, न्यायमंत्री *m*, कायदेपंडित *m*. [धर्मशास्त्र = SCIENCE OF LAW.]

Jurisdiction (jū-risdik'shun) [F. –L. *jus, juris*, law and *dicere*, to say.] *n. the legal authority of a particular court to hear and determine cases* (कायद्यानें न्याय करण्याकरितां मिळालेला) कोडताचा अधिकार *m* -हुकूम *m* -अंमल *m* -अंमलदारी *f* -सत्ता *f*, हुकमत *f*. [THAT BELONGS TO THE J. OF अंमलांतला, इलाख्यांतला.] २ *the authority of a sovereign power to govern or legislate* (कायदे करण्याचा किंवा राज्य चालविण्याचा) हक्क *m*, अधिकार *f*, सत्ता *f*, अंमल *m*. ३ *a district over which any authority extends* (अधिकाराचा) प्रांत *m*, इलाखा *m*, स्थलमर्यादा *f*. स्थलसीमा *f*. Jurisdic'tional *a*.

N. B. कायदे करणें, ते प्रसिद्ध करणें व व्यवहारांत ते लागू करणें हा jurisdiction चा सामान्य अर्थ आहे.

Jurisprudence (jū-ris-prōō'dens) [Fr.–L. *jus, juris* law & *prudentia*, knowledge.] *n. the science of law* कायद्यांच्या तत्त्वांची मीमांसा करणारें शास्त्र *n*, न्यायतत्त्वशास्त्र *n*, व्यवहारतत्त्वशास्त्र *n*, धर्मतत्त्वशास्त्र *n*, Jurispru'dent *a*. न्यायतत्त्वशास्त्रांत प्रवीण. [Medical juris'prudence न्यायवैद्यक, वैद्यकीय कायदेशास्त्र *n*.]

Jurist (jū'rist) [Fr. *juriste.*] *n. one versed in the science of law esp. Roman or Civil law* न्यायपटु, (विशेषतः रोमन किंवा मुलकी) कायद्यांत प्रवीण मनुष्य *m*, कायदेपंडित *m*, कायद्यांचा शास्त्र या दृष्टीनें अभ्यास केलेला मनुष्य *m*. Ju'ristic,-al *a*.

Jury (jū'ri) [Fr. *jure*, sworn–L. *jurare*, to swear.] *n. a body of men not less than twelve selected and sworn as prescribed by law to declare the truth on evidence before them* (आपल्या पुढें जो पुरावा आला आहे त्यावरूनच आपलें खरें खरें मत सांगण्याची शपथ घेतलेली) पंचसभा *f*, ज्यूरी *f*, पंच *m*. Ju'ryman *n*. ज्युरीवाला, ज्युरींतला मनुष्य *m*, पंच *m*, पंचाईत *m*, पंचाईतदार *m*. [JURY OF INQUEST. SEE INQUEST.]

Just (just) [Fr. –L. *justus*, righteous, equitable, rightful –L. *jus*, law, justice, right, orig. that which is fitting; akin to Sk. यु, to join.] *a. one who does what is morally right, righteous in the sight of God* (now a Biblical archaism) नीतिमान्, नीतिवंत, नीतीनें वागणारा, न्यायी; as, "He sendeth His rain on the *just* and the unjust." २ *rendering every one his due, upright and impartial, equitable* न्यायी, न्यायाचा, सरळ, न्यायनिष्ठ, न्यायानुसारी,

न्यायपरायण, रास्त, खरा, खऱ्या खऱ्या व्यवहाराचा, सचोटीचा, इन्साफी. SOME OF THE TERMS ALWAYS EMPLOYED TO EXPRESS THE IDEA OF AN EMINENTLY JUST PERSON ARE धर्मराज, धर्ममूर्ति, धर्मावतार, धर्मात्मा, धर्मरूपी, न्यायरूपी, न्यायपुरुष.] ३ *according to equity or moral right, fair righteous* (said of acts) न्यायाचा, नीतीचा, न्याय्य, यथान्याय, यथायोग्य, यथानीति, रास्त, सरळ, योग्य, हिशोबाचा, हिशेबी or हिशोबी, वाजवी, वास्तविक, नीट, ठीक, इनूसाफाचा, तात्त्विक, याथार्थिक, प्रमाणभूत, नीतितत्त्वाला धरून, सर्वसमतेला धरून. ४ *constituted by law or equity, grounded on right, lawful, rightful* हक्काचा, कायदेशीर, कायद्यानें दिलेला, कायद्यानें मिळालेला; as, "James II would still go as far as any man in support of his country's J. liberties." ५ *well-founded* साधार, सप्रमाण, योग्य, वाजवी, बरोबर, ठीक ; as, "J. fears." ६ *according to the standard, according to what is fitting or requisite, right in amount or proportion, proper, correct* बरोबर or बराबर, प्रमाणशीर, प्रमाणबद्ध, रीतीचा, हिशोबाचा, हिशोबी, योग्य, वाजवी, ठाकठीक, यथायोग्य, समर्पक, युक्त, सुयुक्त, युक्तिसार, (as applied to speech, ideas, opinions and arguments) विचाराला -सत्याला -वस्तुस्थितीस धरून -अनुसरून. [J. MEASURES or WEIGHTS खरीं -बराबर- -नक्की -रास्त मापें किंवा वजनें *n. pl.*] J. *adv. precisely, exactly* (in place, time or degree) हुबेहुब, थेट, तसाच, खास, केवल pop. केवळ, च. [J., AS IT WAS, WHOLLY UNALTERED जशाच्या तसाच, जसेच्या तसा.] २ *nearly, closely, almost* (in time) आतांच, इतक्यांत, आताशीं, हल्लीं, नुक्ता *decl.* [J. AS *in the instant that* तसाच, जेव्हां का.] ३ *barely, merely* नुस्ता *decl.* फक्त, केवळ, मात्र. ४ *narrowly, barely* शिकस्तीनें, अगदींच थोडक्यांत, अगदींच थोड्यानें. This sense is best rendered by adopting another construction ; as, I. *just* escaped drowning मी बुडतां बुडतां वांचलों, मी बुडायाचा वांचलों. Jus'tice *n. the quality of being morally just or righteous, the virtue of justice, the principle of just dealing* न्याय *m*, (सद्गुण किंवा तत्त्व ह्या अर्थीं), न्यायशुद्धनीति *f*, or simply नीति *f*, धर्मन्याय *m*, न्यायीपणा *m*, न्यायशीलता *f*, न्यायनिष्ठा *f*, न्यायासक्ति *f*; as, "the four cardinal virtues are Prudence, Justice, Temperance, and Strength." २ *conformity* (of an action) *to moral right or reason, truth, fact, justness, correctness, propriety* वाजवीपणा *m*, रास्तपणा *m*, खरेपणा *m*, न्याय्यता *f*, न्याय्यपणा *m*, उजूपणा *m*, यथार्थता *f*, याथार्थ्य *n*, यथायोग्यता *f*, यथायोग्यपणा *m*. ३ *vindication of right by assignment of reward or punishment* (a) न्याय *m*, इनूसाफ *m*, दाद *f*. (b) योग्य शिक्षा *f*, युक्तदंड *m*, न्यायदंडन *n*, यथापराधदंड *m*, यथापराधशासन *n*. ४ *the adminis-*

tration of law (कायद्याप्रमाणें) न्यायदान *n*, or simply न्याय *m*. (b) *the forms and process attending it* न्यायदानासंबंधीं विधि *m*, न्यायदानपद्धति *f*. ५ *goddess of justice* न्यायदेवता *f*. ६ *an administrator of justice* न्यायाधीश *m*, न्याय पाहणारा. The word Justice when used in the case of a Judge of the High Court is translated into Marathi by न्यायमूर्ति. [To DO J. TO A SUBJECT, एखाद्या विषयावर मार्मिकपणानें लिहिणें किंवा बोलणें. To DO ONE'S-SELF J. एखादी गोष्ट आपल्या बुद्धीप्रमाणें फार उत्तम रीतीनें करणें.] Justi'ciar *n*. *an administrator of justice* न्यायाधीश. २ *justiciary q. v.* Justi'ciary *n*. *the chief political and judicial officer under the Norman and early Plantagenet kings* इंग्लंडांतील नार्मन वंशांतील राजे व प्लान्टाजेनेट वंशांतील प्रथमचे राजे यांच्या वेळचा (राजनीतिपटु) मुख्यन्यायमंत्री, पंडितराव. २ *administrator of justice* न्यायाधीश. ३ न्यायाधिशाची हद्द *f*. Jus'tify *v. t. to prove or show to be just or right* समर्थन *n*. करणें, दोष *m*. उडवणें *g. of o.*, चांगला -योग्य -निर्दोष करून दाखविणें, दोषनिराकरण *n*. करणें *g. of o.* २ *to absolve, to clear from guilt* निर्दोष -निर्बाध -निष्कलंक -निरपराधी -दोषमुक्त करणें -ठरविणें, माथा उजळ -उजळता करणें *g. of o.*, निर्दोषीकरण करणें *g. of o.* ३ (*theol.*) *to treat as if righteous and just* न्याय्य मानणें, निर्दोष समजणें -गणणें. Justifi'able *a. that may be proved to be right, allowable, proper* समर्थन करण्याजोगा, समर्थनीय, शाबीत करण्याजोगा. २ निर्दोष ठरविण्यासारखा, दोषनिराकरणशक्य, निवार्यदोष. ३ योग्य, वाजवी, न्याय्य, न्यायानुसार, न्यायाधार, सन्याय. Justifica'tion *n*. *–the act* समर्थन करणें *n*. (b) निर्दोष -दोषमुक्त -निर्दोषी ठरविणें *n* -करणें *n*, दोषनिवारण *n*, दोषविमोचन *n*, दोषमार्जन *n*. २ *–the state*. समर्थन *n*. (b) उजळता -उजळ माथा *m*, उजळ तोंड *n*, उघडा माथा *m*, दोषमुक्ति *f*, मुक्तदोषता *f*. Jus'tified *pa. t.* & *pa. p.* समर्थन केलेला. २ निर्दोष केलेला -ठरविलेला, दोषमुक्त. Jus'tifier *n*. समर्थन, समर्थन करणारा, निर्दोषतास्थापक. २ दोषमुक्त करणारा -ठरविणारा. Just'ly *adv. in a just manner* यथायोग्य रीतीनें, यथान्याय रीतीनें, वाजवी तऱ्हेनें,

योग्यपणें. २ *in conformity to law, justice or propriety* कायदेशीर रीतीनें, कायद्यानुसार. ३ *honestly, fairly* सचोटीनें, खऱ्या व्यवहारानें. ४ *accurately* बरोबर रीतीनें, बिनचूक, बिनखोटपणें. Just'ness *n.* खरेपणा *m*, खराई *f*, रास्तपणा *m*, न्याय्यता *f*, यथार्थता *f*, याथार्थ्य *n*. २ योग्यता *f*, यथायोग्यता *f*, युक्तता *f*, उक्तपणा *m*, उचितपणा *m*, औचित्य *n*, समर्पकता *f*, समर्पकपणा *m*.

Justiciar }
Justiciary } See under Just.
Justify }

Jut (jut) [A form of Jet.] *v. i. to shoot forward, to project* बाहेर येणें -जाणें -पडणें -वाढणें. Jutt'ing *pr. p.* Jutt'ed *pa. t. & pa. p.*

Jute (jūt) [Orissa *jhot.*] *n. the fibre of an Indian plant resembling hemp, used in the manufacture of coarse bags* &c. ताग *m*, सण *m*.

Juvenescent (jōō-ven-es'ent) [L. *juvenescere*, to grow young.] *a. becoming young* तरुण -ज्वान होणारा. Juvenes'cence *n.* यौवन *n*, ज्वानी *f*, तारुण्य *n*; as, "To renew J. by an elixir."

Juvenile (jōō've-nīl, -nil) [L. *juvenilis*, of youth –L. *juvenis*, Sk. युवन्, young.] *a. young, youthful* तरुण, ज्वान; as, "J. messengers." २ *pertaining to, characteristic of, suited to, or intended for youth* (a) तारुण्याचा, तारुण्यकालिक, तारुण्यकालीन; as "J. excitation." (b) तारुण्यधर्मी, तारुण्याचा गुण असलेला; as, "J. warmth." (c) तारुण्याला योग्य, मुलांकरितां, तरुणांकरितां; as, "J. magazine." [J. SPORTS बालक्रीडा, तरुणांचे खेळ.] Ju'venile *n.* तरुण मुलगा *m*. Juvenil'ity *n. juvenile condition* तारुण्य *n*, यौवन *n*, ज्वानी *f*, नवती *f*. २ *juveniles (collectively)* बालजन *m*, बाळें *n. pl*, मुलें *n. pl*. ३ (pl.) *juvenile characteristics, acts, or ideas* मुलांचे धर्म -गुण -कृत्यें -कल्पना, ज्वानीचे -नवतीचे गुणदोष *m. pl.*

Juxtaposition (juks-ta-po-zish'un) [L. *juxta*, near, and Position.] *n. a placing or being placed near, contiguity* सान्निध्य *n*, सन्निधान *n*, निकटता *f*, लगता *m*, निकटानिकटी *f*. Juxt'apose *v. t.* जवळ-नजीक ठेवणें.

K (kā) इंग्रजी वर्णमालेंतील अकरावें अक्षर. हें एक कंठस्थानीय व्यंजन आहे. मूळ फिनिशन् आणि सेमेटिक् Kaph या अक्षरापासून, ग्रीक Kappa व ल्याटिन K यांचे द्वारा इंग्रजी 'के' अक्षराची आकृति व उच्चार आले आहेत. इंग्रजीप्रमाणेंच ल्याटिन व ग्रीक भाषांत 'के' या अक्षराचा 'क्' असा उच्चार होता. परंतु ल्याटिन भाषेच्या शुद्ध लेखनांत 'क्' हा उच्चार दाखविण्याकरितां प्राचीन C अक्षराचा उपयोग करीत असत आणि ह्यामुळें अगदीं थोडे शब्द खेरीज करून बहुधा 'K' हें अक्षर बराच काळ निरुपयोगी होऊन राहिलें होतें. आणि ग्रीक भाषेंतील शब्द जेव्हां ल्याटिन भाषेंत येऊं लागले तेव्हां ग्रीक K च्या ऐवजीं ल्याटिनमध्यें C हेंच अक्षर वापरीत असत. पण पुढें जेव्हां C अक्षराचा उच्चार 'स्' असाही लोक करूं लागले, तेव्हां 'क्' उच्चारासाठीं C हें अक्षर वापरण्याचा प्रघात बंद होऊन 'स्' करितां C व 'क्' करितां K या अक्षरांचा उपयोग सार्वत्रिक रीतीनें होऊं लागला. पुढें इंग्लंडांतील 'नार्मन कांक्वेस्ट' झाल्यानंतर नार्मन शुद्ध-लेखनपद्धतीचा इंग्रजी भाषेवर बराच परिणाम होऊन 'स्' व 'क्' ह्या उच्चारांबद्दल नियमबद्धता प्रचारांत आली आणि a, o, u, l आणि r ह्या अक्षरांच्या पूर्वी होणारा 'क्' उच्चार व्यक्त करण्यासाठीं 'C' या अक्षराचा उपयोग करावा, व e, i, y आणि नंतर n ह्या अक्षरांच्या पूर्वी हा 'क्' उच्चार व्यक्त करण्यासाठीं 'K' ह्या अक्षराचा उपयोग करावा असा प्रघात सुरू झाला. व्युत्पत्तिशास्त्राच्या दृष्टीनें C, G, आणि H ह्या अक्षरांशीं K अक्षराचा निकट संबंध आहे. एकावयवी बऱ्याच शब्दांत C चा 'क्' उच्चार निश्चित करण्याकरितां C च्या पुढें आणखी K हें अक्षर जोडतात; जसें, crack, check, deck, &c. ह्या शब्दांचीं 'ed' प्रत्ययानें जीं रूपें होतात (जसें:—cracked, checked, decked, &c.) तीं रूपें झाल्यावर 'K' हें अक्षर जर त्या शब्दांत नसतें तर ह्या शब्दांत असलेल्या C चा उच्चार 'स्' असा झाला असता. C च्या पुढें K घालून C चा उच्चार 'क्' निश्चित करण्यासाठीं ल्याटिन भाषेंत C ला K जोडीत असत. पण ही पद्धत हल्लीं चालू नाहीं. 'क्' उच्चार व्यक्त करण्याकरितां C ह्या अक्षराची योजना बरींच वर्षे चालू असल्यामुळें K अक्षरानें प्रारंभ होणारे अस्सल इंग्रजी शब्द अगदीं थोडे आहेत. परंतु गेल्या शंभर वर्षांत पौरस्त्य, आफ्रिकन, अमेरिकन, आस्ट्रेलिअन, ओशियानिक् व इतर युरोपियन भाषांतून, प्राणि, वनस्पति, व्यापाराचे जिन्नस, त्या त्या देशांतील हुद्दे इत्यादिकांचे वाचक पुष्कळ शब्द इंग्रजी भाषेंत सामील झाल्यामुळें 'क्' उच्चाराकरितां K ह्या अक्षरानें सुरू होणाऱ्या शब्दांची संख्या अलीकडील इंग्रजी भाषेंत फार वाढली आहे. २ K ह्या अक्षराचीं अनेक वचनें *K*'s, K*s*, *k*'*s*, k*s* अशीं लिहितात. ३ कोणत्याही श्रेढींतील अकराव्या स्थानाचें दर्शक अक्षर. ४ K हें संज्ञाक्षर म्हणून वापरतात, जसें;—(Kalium) K = Potassium. K. B. = Knight

of the Bath, also King's Bench. K.C.B. = Knight Commander of the Bath. K. G. = Knight of the Garter. K. G. C. = Knight of the Grand Cross. K. G. C. B. = Knight of the Grand Cross of the Bath. Kt. or Knt. = Knight.

Kaffir (kaf'ir) [Ar. *kafir*, unbeliever.] *n. an inhabitant of South-East Africa* दक्षिण पूर्वआफ्रिकेंतील काफीर जातीचा मनुष्य *m*, काफीर *m*. २ *an unbeliever* (acc. to Mohamedans) काफर *m*, पाखंडी *m*.

Kaiser (ki'zer) [Ger. –L. *Cæsar*.] *n. the ancient title of emperors of Germany* जर्मनीच्या बादशाहाची 'केसर' ही प्राचीन पदवी *f*. २ *an emperor, esp. of Germany and Austria* आस्ट्रिया व जर्मनीचा बादशहा *m*.

Kale (kāl) [The Northern E. form of Cole.] *n. a kind of cabbage with curled leaves* एका विशेष जातीची कोबी *f*. हिची लागवड हिंदुस्थानांत होते. (Written also Kail and Cale.)

N. B.—Kale is not a native of India but it can be grown here from English seed and grows very well. Surg. Lieut. -Col. K. R. Kirtikar once grew this vegetable in the Lunatic Asylum Garden at Ratnagiri for the gaol prisoners.

Kaleidoscope (ka-li'do-skōp) [Gr. *kalos*, beautiful, *eidos*, form, and *skopein*, to see.] *n. an optical toy in which we see an endless variety of beautiful colours and forms* चारुदर्शक *m*. Kaleidoscop'ic *a*. चारुदर्शकाचा, चारुदर्शकानें दाखविलेला, चित्रविचित्र.

Kalendar, Kalends, See Calendar.

Kangaroo (kang-gar-ōō') [The native name.] *n. a large marsupial mammal of Australia with very long hindlegs and great power of leaping* आस्ट्रेलियांतील कांगारू नांवाचें जनावर *n*. याचे मागचे पाय फार लांब असून, तें फार लांब उडी मारतें.

Katabolism (ka-tab'o-lizm) [Gr. *kata*, down, *ballein*, to throw.] *n. physiol. destructive or downward metabolism, regressive metamorphism* प्रतिलोमपृथःकरण *n*, प्रतिलोमरूपभेद *m*. Katabol'ic *a*. प्रतिलोमपृथःकरणाचा. [See metabolism.]

N. B. One proposal is :–Anabolism = अन्नसंमेलन or अन्नसमीकरण; Katabolism = मलपृथक्करण. The word मलोत्सर्ग should be confined to the acts of defecation and urination ; as also to the process of sweating or perspiration. (K. R. K.)

Kaw (kaw) [Imitative.] *v. i. to cry as a crow* काव काव करणें, कावकावणें, करकरणें, कोकावणें, करकर करणें, कावळ्यासारखें ओरडणें. K. *n. a cry of the crow* कावकाव *m*, करकर *f*, काकशब्द *m*, काकरव *m*, कावळ्याचा शब्द *m*.

Keck (kek) [Of German origin.] *v. i. to retch, to feel loathing* उमळणें, मळमळणें, उमदळणें, उचलणें, all these four are impersonal. उमट *m* or -*n* -उमास *m*, उमासा *m*. येणें *in. con.*, कळफळणें. K. *n. a retching, an effort to vomit* उमासा *m*, उम्हासा *m*, मळमळणें *n*, मळमळ *f.* Keck'ed *pa. t.* Keck'ing *pr. p.*

Kedge (kej) [Ice. *kaggi*, a cask fixed to an anchor, as a buoy.] *n. a small anchor* लोळी *f*, लोली *f*, लंगर *m*. Kedg'er *n*. लोयली *f*, लंगर *m*, नांगर *m*.

Keel (kēl) [A. S. *ceol*, a ship.] *n. the part of a ship extending along the bottom from stem to stern, and supporting the whole frame* नावेचा कणा *m*, अडें or आडें *n*, कचोरा *m* (?), गाळ्या *m* (?). २ (*fig.*) *a ship generally* जहाज *n*, गलबत *n*, होडी *f*, नाव *f*, नौका *f*. ३ (*bot.*) *the lowest petals of the corolla of a papilionaceous flower* (अगस्ता, घेवडा वगैरेंच्या फुलांतील दोन पाकळया मिळून झालेला) होडीसारखा भाग *m*, नौका *f*. (नौका is our technical word for the Eng. term Keel.) K. *v. t.* or *v. i. to navigate* जलपर्यटन करणें, सफर करणें, नौकागमन करणें, प्रवास करणें. २ *to turn keel upwards* (जहाज) उलटें करणें. [To K. OVER उलथेंपालथें करणें.] Keel'age *n. dues for a ship in port* (जहाजावरील) बंदरजकात *f*, बंदरफी *f*. Keel'ed *pa. t.* and *pa. p.* सतमी.

Keelhaul (kēl'hawl) [Keel + Haul.] *v. t. to haul under the keel of a ship* (as a punishment) (शिक्षा करण्याकरितां दोरीला बांधून) नावेच्या कण्याखालीं ओढणें.

Keelson (kēl-sun) [Swed. *kolsvin*. Some called it a compound of E. keel & swine.] *n. an inner keel placed right over the outer or main keel of a ship, and securely fastened thereto* (नावेच्या मुख्य कण्यावर समान्तर मारलेला व नावेच्या तक्तपोशीचा मुख्य कण्याशीं संबंध जोडणारा) आंतील कणा *m*, उपकणा *m*. Please note that keel = मुख्य कणा or simply कणा, false keel = खोटा कणा, Keelson उपकणा.

Keen (kēn) [A. S. *cene*, wise. It is from the same root as *ken* and *can*, the orig. sense being *able* or *knowing*.] *a. eager, earnest* उत्साही, प्रोत्साही, उत्सुक, उत्कट, अत्यातुर, उदमेखी, हौसदार. २ *sharp, having a keen edge* तीक्ष्ण, पाणीदार, तिखट, तीव्र, कडक, सूक्ष्म, जलद, धांवता, वाहत्या धारेचा, पातळ -बारीक धारेचा, धारवाला, चरचर, चरचरीत. ३ *intense* (as cold) कडक, कडाक्याचा, कडक्याचा, तिखट, तीव्र, प्रखर, झोंबणारी, हाडफोड, (as hunger, desire &c.) कडक, कडकडीत, चणचणीत, सणसणीत, प्रबळ, तिखट, प्रखर, तीक्ष्ण, तीव्र. ४ *acute of mind* चणचणीत, चलाख, तीक्ष्ण, तीक्ष्णबुद्धि, तीव्रबुद्धि, हुशार, तरतरीत, जलद, कुशाग्रमति-बुद्धि. ५ *bitter, acrimonious* तीक्ष्ण, तीव्र, कटु, कडू, (मनास) झोंबावयाचा, दंशी. Keen'ly *adv.* तीव्रपणें, कडकपणें, जलदीनें, कडाक्यानें, प्रखरतेनें, उमेदीनें. Keen'ness *n*. उत्साह *m*, उदमेख *m*, आसक्ति

f, अनुराग *m*. २ पाणी *n*, तेज *n*, तेजगी *f*, तिखटाई *f*, तीक्ष्णता *f*, तीव्रता *f*, पातळधार *f*, वाहती धार *f*. ३ कडकपणा *m*, कडका *m*, तिखटपणा *m*, तीव्रता *f*, &c. कडकडीतपणा *m*, तीक्ष्णता *f*. ४ चणचणीतपणा *m*, चुणचुणीतपणा *m*, बुद्धितीक्ष्णता *f*, कुशाग्रमति *f* -बुद्धि *f*.

Keener (kēner) [Irish.] *n. a professional mourner who wails at a funeral* भाडोत्री रडणारा *m*, गुजरी रडें रडणारा.

Keep (kēp) [A. S. *cepan*, to observe, to notice, to store up, keep.] *v. t. to maintain hold upon, to retain, not to let go off* (हातीं -ताब्यांत) राखणें, ठेवणें, धरणें, धरून ठेवणें, उरवणें. २ *to maintain unchanged, to retain in any state or place* (in this sense often used with prepositions and adverbs) राखणें, ठेवणें, धरणें, पाळणें. ३ *to have in custody or charge* राखणें, ठेवणें, दिमतीस ठेवणें -असणें *in. con.*, संभाळणें, संभाळ or सांभाळ करणें *g. of o.*, खबरदारी घेणें *g. of o.* ४ *to preserve from danger, to guard* राखणें, रक्षणें, रक्षण *n.* करणें *g. of o.*, संरक्षणें, राखण -रखवाली करणें *g. of o.* ५ *to preserve from publicity or discovery* गुप्त राखणें -ठेवणें, बाहेर -उघडकीस येऊं न देणें, मनांत -पोटांत राहूं देणें -ठेवणें; as, "Virtues *kept* from man." ६ *to have the care of, to tend* (as animals) राखणें, जोपासणें, जोपासन करणें, पाळणें, जतन *f* -राखण *f* -रखवाली *f* -बरदास्त *f*. करणें *g. of o.* ७ *to record transactions or events in*, (also) *to enter* (as accounts) *in a book* (-चा) हिशोब *m* -दप्तर *n*. ठेवणें, हिशोब *m* -दप्तर *n* -लिहिणें, नोंदणें, नोंद करणें *g. of o.*; as, "To K. books." ८ *to manage, to conduct, to maintain* (as a school &c.) चालवणें, घालणें, सुरू ठेवणें, वहिवाटणें, (-ची) व्यवस्था पाहणें. ९ *to entertain* ठेवणें, (-ला) जेवण घालणें, (-ला) वस्तु पुरवणें; as, "To K. boarders." १० *to have in one's service* (चाकरीस -नोकरीस) ठेवणें, (नोकर इ०) बाळगणें -ठेवणें, हाताखालीं राखणें -ठेवणें. ११ *to have habitually in stock for sale* जवळ -हाताशीं -शिलक ठेवणें, (विक्रीकरितां नेहमीं) जवळ बाळगणें. १२ *to continue in, to hold to, to maintain* राखणें, चालू ठेवणें, धरणें, पाळणें; as, "To K. silence; to K. one's word." १३ *to observe, to adhere to* पाळणें, धरणें, राखणें, मानणें, न सोडणें, (उपास -नेम इ०) करणें, उपासना करणें, *g. of o.* १४ *to confine oneself to, not to quit* न सोडणें, धरून असणें -राहणें; as, "To K. one's house, room." १५ *to observe duly* (as a festival) पाळणें, करणें.

K. *v. i. to continue, to remain, to stay* राहणें, असणें. २ *to last, to endure* राहणें, टिकणें, तगणें, दम धरणें, न नासणें, नासल्यावांचून -चांगला राहणें. ३ *to adhere* चिकटणें, बिलगणें, चिकटून -बिलगून -धरून -पकडून असणें. ४ *to continue* (used with the *present participle* of another verb) राहणें, जाणें, चालणें; as, "He *kept* on *singing*." = तो

गात राहिला. ५ (*Cambridge*) *to have rooms at college* कालेजांत खोली घेणें. ६ *to be in session* चालू -सुरू राहणें -असणें, खुला -उघडा असणें; as, "School *keeps* to-day." K. *n. the act of keeping* राखणें *n*, ठेवणें *n*, &c. २ *guard, care, custody* राखण *f*, जतन *f*, पालन *n*, रखवाली *f*, ताबा *m*, हवाला *m*, जोपासना *f*, दिम्मत *f*, पाळण *n*, पाळणें *n*. ३ *the means or provisions by which one is kept, support, subsistence, food* खाणेंपिणें *n*, अन्नपाणी *n*, चंदी *f*, मोताद *f*; as, "The K. of a horse; services rendered in return for one's K." ४ *the state of being kept*, (hence) *condition, case* स्थिति *f*, हवाल *f*, अवस्था *f*, दशा *f*, वृत्ति *f*. ५ *that which keeps or protects, a stronghold* आश्रयस्थान *n*, बळकटीची जागा *f*, दुर्ग *m*, गढी *f*, किल्ला *m*, इ०. ६ *the inner-most and the strongest part of a castle* किल्ल्यांतील अंधारकोठडी *f*, अंधारी *f*, मिनार *m*, तुरुंग *m*. &. Keep'er *n. an attendant* रखवाल्या, रखवालदार, राखणारा, रक्षक, राख्या, दिम्मतदार, जिम्मेदार. २ *manager, owner* व्यवस्थापक, मालक. ३ *one who saves from harm, a defender* पालनकर्ता *m*, संरक्षक *m*, रक्षणकर्ता *m*, रक्षक *m*, पालक *m*, बचावणारा. ४ *one who remains or keeps in a place or position* राहाणारा, असणारा; as, "*Keepers* at home." ५ *a game-keeper* सावजांचा रखवालदार *m*. ६ *a ring, strap, clamp or any device for holding an object in place* घर *n*. (b) *a ring serving to keep another ring on finger* अडकवण *n*, वळें. ७ *a fruit that keeps well* टिकाऊ फळ *n*; as, "The Roxbury Russet is a good *K*." ८ पाळणारा, मानणारा, पालक, धारक, धारी (आज्ञापालक) [K. OF THE FOREST अरण्यरक्षक. K. OF THE PRIVY SEAL मोहरबदार.] Keep'ership *n*. रखवालदारी *f*. Keep'ing *n. care, custody, charge* राखण *f*, दिम्मत *f*, रखवाली *f*, जतन *f*, निगा *f*. २ (*Shakes.*) *support* पालन *n*, पोषण *n*, आधार *m*, पोसणें *n*. ३ *consistency, harmony* घटाव *n*, बनाव *m*, जम *m*, जुळणी *f*. Keeping-room *n. a sitting-room, a parlour* बैठकीची खोली *f*. Keep'sake *n. a thing to be kept in remembrance of the giver* आठवणीसाठीं दिलेली वस्तु *f*, यादगिरी *f*, यादगारी *f*, आठवणूक *f*, स्मरणचिन्ह *n*. [To Keep AN EYE ON (-वर) डोळा ठेवणें -नजर राखणें. To K. AT ARM'S LENGTH चार पावलें लांब ठेवणें -दूर राखणें. To K. AT IT, *to persist in any thing* (एखाद्या गोष्टीची) पाठ पुरविणें, पिच्छा धरणें. TO K. THE BREATH TO COOL ONE'S PORRIDGE, *to confine attention to one's own affairs* आपलेंच काम पाहणें, दुसऱ्याच्या भानगडींत न पडणें. To K. BACK, *to reserve, to withhold* चोरून -लपवून ठेवणें, गुप्त ठेवणें, मागें ठेवणें -राखणें. २ *to restrain* आवरणें, आटपून धरणें, मागें सारणें, दूर ठेवणें. To K. BODY AND SOUL TOGETHER जेमतेम गुजराण करणें, जेमतेम-कसेंबसें -कसें तरी-पोट भरणें. To K. COMPANY WITH, *to associate with* (-शीं) संगत -सोबत करणें -ठेवणें, (-ची)

संगत करणें. २ *to accompany* (-च्या) बरोबर -संगतीं जाणें; AS "*To K. company with* one on voyage." ३ (*colloq.*) *to pay court to, or accept attentions from, with a view to marriage* (-शीं) प्रेमप्रकार करणें. To KEEP COUNSEL वेत गुप्त ठेवणें. To KEEP DOWN, *to restrain* कह्यांत -दावांत ठेवणें, आवरणें, आटोपणें. To KEEP FROM, *to abstain from* न करणें, (-पासून) दूर राहणें, वर्जणें. २ *to remain away from* लांब राहणें. TO KEEP GOOD (*or* BAD) HOURS, *to be customarily early* (*or late*) *in returning home or in retiring to rest* (नित्य) लवकर किंवा उशीरां घरीं येणें किंवा निजावयास जाणें. To K. GOING IN (A THING) *to keep one supplied with it* (एखादी वस्तु) पुरविणें -देत असणें -देत राहणें. To K. HARD AT जंत्रीं धरणें. To K. HOUSE घरदार करणें -चालविणें, (स्वतंत्र) संसार करणें -चालविणें. To K. IN *to prevent from escaping* जाऊं -पळूं न देणें, अडकवून ठेवणें. २ *to confine a pupil in the school-room after school hours* (शाळेचा वेळ संपल्यानंतर विद्यार्थ्यांस वर्गांत) थांबवून धरणें. ३ *to conceal* लपविणें, छपविणें, गुप्त ठेवणें. ४ *to restrain* दाबांत -कह्यांत -धाकांत -हुकमांत ठेवणें. To K. IN WITH, *to keep on good terms with* (-शीं) स्नेहानें असणें -वागणें -राहणें, (-शीं) स्नेह ठेवणें, गोडी ठेवणें, गोडीनें वागणें, (-शीं) मिळून असणें. To K. OFF, *to hinder from approaching or making an attack* लांब राखणें, दूर ठेवणें, जवळ -आंगावर येऊं न देणें, चाल करूं न देणें, थांबवून धरणें. To K. ON, *to go forward, to continue to advance* पुढें पुढें जाणें, पुढें सरकणें. To K. ONE'S BED खाट *f* -अंथरूण *n.* धरणें. To K. ONE'S COUNTENANCE, *to preserve a calm appearance, hiding one's emotions* चेहरा कायम ठेवणें -राखणें, चेहरा न वदलणें, चेहऱ्यावर -तोंडावर (मनोविकार) दिसूं न देणें. To K. ONE'S HAND IN, *to retain one's skill by means of constant practice* (-चा) सराव *m.* -अभ्यास *m.* ठेवणें, (-ची) संवय कायम ठेवणें -राखणें. To K. OPEN HOUSE, *to be hospitable* (दुसऱ्याचें) आगतस्वागत *n* -विचारपूस *f* -आदरातिथ्य *n.* करणें, बडदास्त ठेवणें. To K. THE PEACE, (*law*) *to avoid or prevent the breach of the peace* शांतता राखणें, शांतताभंग न करणें, शांतताभंग होऊं न देणें. To K. THE POWDER DRY, *to keep one's energies ready for action* (जरूर लागेल तेव्हां वेळ पडल्यास काम करण्याची) तयारी -तरतरी ठेवणें. To K. TERM, *to reside during a term* (कॉलेजांत) 'टर्म' -हजेरीची मुदत भरणें, जरूर तेवढी -अवश्य तितकी हजेरी लावणें. २ (*Inns of Court*) *to eat a sufficient number of dinners in hall to make the term count for the purpose of being called to the bar* (बारिस्टरच्या धंद्याचा परवाना मिळविण्याकरितां अवश्य तितक्या जेवणांच्या वेळीं) हजेरीसाठीं हॉलमध्यें जेवणें. To K. TO, *to adhere to* (ला) चिकटून -धरून असणें -राहणें. To K. UNDER, *to hold down in restraint* ताब्यांत -दाबांत -कह्यांत ठेवणें, हुकमांत ठेवणें, स्वाधीन ठेवणें, दाबणें. To K. UP, *to retain one's strength or spirit* (आपली शक्ति

f. उत्साह *m.*) कायम ठेवणें -राखणें. २ *to support, to prevent from falling* (भाव) उतरूं न देणें, कमी होऊं न देणें, न गमावणें, कायम राखणें, सांभाळणें, ठेवणें. as, "To *K. up* prices or one's credit." ३ *to continue, to prevent from ceasing* चालू ठेवणें, चालवणें, बंद पडूं न देणें. ४ *to maintain in good condition* चांगला राखणें -ठेवणें. ५ *to remain unsubdued* अजित -मोकळा -अनधीन असणें. ६ *not to be confined to one's bed* हिंडता-फिरता असणें.] Kept *pa. t. & pa. p.*

Keep-sake. See under Keep.

Keeve (kēv) [A. S. *cyf*, -L. *cupa*, a tub, cask. See Coop.] *n. a large tub* (for making mash, bleaching, or for dressing ores) (**हुब इ० देण्याचें**) **पींप** *n*, **दोण** *f*, **दोणी, डोण, डोणी.**

Keg (keg) [Icel. *kaggi*, a cask.] *n. a small cask or barrel* **लहान पींप** *n.*

Ken (ken) [Icel. *kenna*, orig. to cause to know. See Can and Know.] *v. t. to know* **जाणणें, ओळखणें.** २ *to see and recognise at a distance* **लांबचें -दूरचें** &c. **पाहणें, लांबून -दुरून** &c. **-पाहणें.** K. *n. reach of sight* **दृष्टीचा -नजरेचा** &c **-आटोका** *m* **-अंमल** *m* **-टप्पा** *m*, **नजर** *f*. २ *range of knowledge* **बुद्धीचा आटोका** *m.* **-अंमल** *m.* **-अवांका** *m*, **बुद्धीची धांव** *f*, **बुद्धि** *f*, **अकलेची धांव** *f.*

Ken (ken) [Perhaps from *kennel.*] *n.* (*slang*) *a house, esp. one which is a resort for thieves* **घरकुटलें** *n*, **चोरांचें घर** *n.*

Kennel (ken'el) [O. Fr. chenil, -L *canīle -canis*, Sk. **श्वन्**, a dog.] *n. a dog-house* **कुत्र्याचें घर** *n*, **कुत्तेघर** *n*, **कुत्तेखाना** *m*, **श्वशाला** *pop.* **श्वानशाला** *f.* २ *a pack of hounds* **पारधी -शिकारी कुत्र्यांचा कळप** *m* **-टोळी** *f.* ३ *a barrow or hole* (*of a fox &c.*) **बीळ** *n.* ४ *a gutter* **नाला** *m*, **रस्त्याचा गटार** *m*, **पन्हळी** *f.* K. *v. t. to keep in a kennel* (**कुत्र्यांना**) **कुत्तेघरांत दवडणें -घालणें.** K. *v. i. to live in a kennel* (**कुत्रा, खोकड इ०**) **घरांत -बिळांत राहणें -असणें.** Ken'nelled *pa. t. & pa. p.* Ken'nelling *pr. p.& v. n.*

Keratin (ker'a-tin) [Gr. *keras*, a horn.] *n. the substance of the horny tissues; the principal constituent of hair, nails, horn, feathers &c.* **शाङ्गधातु** *m.*

Keratitis (kera-tī'tis) [Gr. *keras*, horn, *itis*, inflammation.] *n. inflammation of the cornea* (**डोळ्यांतील**) **कृष्णमंडलाचा दाह** *m*, **कृष्णमंडलदाह** *m.* **कृष्णपटलदाह** *m.*

Keratome (ker'a-tōm) [Gr. *keras*, horn, *temnein*, to cut.] *n. an instrument for dividing the cornea in operations for cataract* **मोतिबिंदु काढण्याकरितां नेत्रांतील पुढचा भाग कापण्याचें शस्त्र** *n*, **कृष्ण -मंडलकर्तक** *n*, **कृष्णपटलकर्तक.**

Keratoplasty (ker'a-tōplasti) [Gr. *keras*, horn-the cornea & *plassein*, to form.] *n. a plastic operation on the cornea* **कृष्णपटलसंधान** *n*, **कृष्णसंधान** *n.*

Keratoscope (ker'a-toskōp) [Gr. *keras*, horn, cornea & *skopein*, to see.] *n. an instrument with which to examine the cornea* कृष्णपटलदर्शक *m.* or *n.* (कृष्ण-पटल or कृष्णमंडल = cornea.)

Kerchief (kėr'chif) [M. E. *couerchef*; Fr. *couvrechef* –*couvrir*, to cover, *chef*, the head.] *n.* (*orig.*) *a square piece of cloth worn by women to cover the head* बुरख्याप्रमाणें डोक्यावर घालण्याचा (स्त्रियांचा) कपडा *m*, फडका *m*, cf. फडकी (among high-class Hindus). २ *a lady who wears a kerchief* रुमालाचा बुरखा घेतलेली स्त्री *f.* Hand-kerchief *n.* हातरुमाल. Neck-kerchief *n.* गळेरुमाल (गळ्याभोंवतीं गुंडाळ-ण्याचा). Kerchief *v. t. to cover or dress with a kerchief* (फडकीचा -रुमालासारख्या लहान कपड्याचा) बुरखा घेणें.

Kermes (kēr'mēz) [Ar. and Pers. *qirmiz* किर-मिजी.] *n. a dye-stuff which consists of the bodies of the females of a species of coccus* ('काकस' जा-तीच्या किड्याच्या मादीपासून केलेला) किरमिजी रंग *m.*

Kern (kėrn) [A. S. *cweorn*, *cwyrn*. See Quern.] *n. a hand-mill* जातें *n*, जातीण *f*, घरट *m*, घिरट *m.*

Kern, Kerne (kėrn) [Ir. *cearn.* a man.] *n. an Irish foot-soldier* आयरीश पायदळांतील शिपाई *m*, कर्न *m.*

Kernel (kėrn'el) [Lit. *a grain of corn*, A. S. *cyrnel*, –A. S. *corn*, grain and dim. suffix-*el.*] *n. the substance in the shell of a nut* गर *m*, गीर *m*, मगज *m*, गाभा *m*, गर्भ *m*, मोख *m*, खोबरें *n*, २ *the seed of a pulpy fruit* बी *f*, बीज *n*, अठी *f*, अठळी *f*, आठीळ *f*, आंठोळी *f*, अष्टि *f*, बाठी *f.* ३ *a single seed or grain* दाणा *m*, बीं *n.* ४ *a hard concretion in the flesh* आठी *f*, गांठ *f.* ५ *the gist, the important part of anything, the core* मुख्याचा भाग *m*, महत्वाचा भाग *m*, मुख्य मुद्दा *m*, as; "The K. of argument." Kern'elly *a. full of or resembling kernels* खोबऱ्यासारखा, गीर भरलेला, &c.

Kerosene (ker'o-sēn) [Gr. *kēros*, wax.] *n. an oil obtained from bituminous coal, used for lamps &c.* घासलेट तेल *n*, घासलेट *n*, केरोसीन तेल *n*, राकेल *n*, ग्यासलेट *n*, दगडी तेल.

Kerseymere (kėr-zi-mer') [A corr. of Cassimere, Cashmere.] *n. a twilled cloth of the finest wool* करसीमीयर नांवाचें कापड. आपल्याकडे ज्या कापडाला 'काशमीर' म्हणून म्हणतात त्यासारखें हें असतें.

Kestrel (kes'trel) [Fr. *cresserelle*, of unknown origin.] *n. a small species of falcon* ससाण्याची लहान जात *f.*

Ketch (kech) [Corr. from Turk. *qaiq*, a boat, skiff.] *n. a small two-masted vessel* दुकाठी महा-गिरी *f*, दुकाठी गलबत *n*, दुशिडी महागिरी *f.*

Kettle (ket'l) [A. S. *cetel*, Ger. *kessel*, conn. with and perh. borrowed from L. *catillus*, dim. of *catinus*, a deep cooking-vessel.] *n. a vessel of*

metal for heating or boiling liquids उदस्थाली *f*, किटली *f*, चहादाणी *f*. २ (*Shakes.*) *kettle-drum* नगारा *m*. Kett'le-drum *n. a musical instrument* नगारा *m*, धोंशा *or* धौसा *m*, डंका *m*, दमदमा *m*, नौबत *f*, भेर *f*, भेरी *f*, तुडुंब *or* तुडुम *n*, दुंदुभि *m*. [FRAME OF A K. पडगें or पडघें *n*. GRAND K. (OF PROCESSIONS, &c.) साहेबनौवत *f*. K. -BAND चौघडा *m*. CLOSING PEAL ON THE K. -BAND उतारबाजी *f*, उतारबाजा *m*.] Kett'le-drummer *n*. नगारची *or* नगारजी.

N. B. A kettle which may be large or small must have a handle on the top for hanging, and a spout like a tea-pot.

Kevel (kev'el) [Prov. E. *cavel*, rod, pole, a large hammer.] *n. a stone-mason's hammer* मोगरा *m*, मोगरी *f*.

Kex (keks) [Welsh. *cecys*, *pl.* hollow stalks.] *n.* (*bot.*) *a weed* रान *n*, काटेरी झुडपें *n. pl.* २ *a dry husk or covering* तूस *n*.

Key (kē) [A. S. *cæg*, a key.] *n. an instrument for shutting or opening a lock* किल्ली *f*, चावी *f*, कुंची *f*. [FALSE K. चोरकिल्ली *f*, चोरचावी *f* -कुंजी *f*. MASTER K. गुरुकिल्ली *f*.] २ (*music*) घर *n*, (सतारीची) खुंटी *f*, (बाजाच्या पेटीची) पट्टी *f*, इ०. ३ *any instrument which is turned like a key in fastening or adjusting any mechanism* चावी *f*, किल्ली *f*, कळ *f*, कळसूत्र *n*. ४ *that which explains a mystery &c.* किल्ली *f*, कळ *f*, उतारा *m*. ५ *a book containing answers to exercises* किल्ली *f*, सोडविलेल्या प्रश्नांचें पुस्तक *n*. ६ (*masonry*) *a key-stone* मेहराबीचा मधला दगड *m*, कमानीची चावी *f*. ७ (*fig.*) *the general pitch or tone* (as of utterance) स्वर *m*. K. *v. t.* (ला) किल्ली -चावी लावणें, बंद करणें. Key'-board *n. the keys or levers in an organ* घरें *n. pl.* Key'-cold *a. cold as a key, lifeless* थंडगार, निष्प्राण, अचेतन, निश्चेष्ट. Keyed *a. furnished with keys* (as a musical instrument) घरें, पडदे इ० असलेलें (वाद्य *n.*). Key'-hole *n.* किल्लीचें घर *n*, कुलुपाचें तोंड *n*, भोंक *n*. Key'-pin *n. the pivot on which a pipe-key turns* कुलुपाचा खुंटा *m*. Key'-ring *n. a ring for holding a bunch of keys* कडी *f*. Key'stone *n. the stone at the apex of an arch* कमानीचा दव्या *m*, कमानीच्या वरचा मधला दगड *m*, चावीचा दगड *m*. (b) *the chief element in any system* मुख्य खुबी *f*, गोम *f*. [HAVE THE KEY OF THE STREET, *to be homeless* रस्त्यांत भटकणें.]

Key (kē) [Fr. *quai*, a bank or wharf.] *n. a ledge of rocks near the surface of the water, a low island* पाण्याच्या पातळीबरोबर असणारा खडकांचा थर *m*, सखल बेट *n*. २ *a quay* धक्का *m*.

Khedive (ked'iv) [Pers. *khidiv*, prince or sovereign.] *n. the title of the ruler of Egypt* ईजिप्तच्या राज्यकर्त्याची पदवी *f*, खेदिव *m*.

Kholah (kō'la) *n.* (*zool.*) *the Indian jackal* कोल्हा *m.*

Kibe (kīb) [W. *cibwst* -*cib*, a cup, expressive of the swollen or rounded appearance of the disease and *gwst*, a disease.] *n.* *chilblain* थंडीची भेग *f*, फूट *f*, तडा *m*, कातरा *m*, विपादिका *f*.

Kick (kik) [M. E. *kiken* -Wel. *cicio*, -*cic*, the foot.] *v. t.* *to hit with the foot* लाथ *f*. मारणें, लत्ताप्रहार *m*. -पादाघात *m*. करणें, तुडविणें. [To K. WITH THE HEEL (-ला) टांच *f*. -खोंट *f*. मारणें. To K. SOUNDLY लाथडणें *or* लाथाडणें, लातडणें, लातळणें *or* लाताळणें, लाथा *or* लाता *f. pl*, सडकणें *or* सडकून -कचकून -रगडून -रपाटून देणें, पायाचें *n*. घालणें -करणें, पायपूजा *f*. करणें *g. of o.* To K. AND THUMB SOUNDLY लाथाबुक्यांनीं तुडविणें.] K. *v. i.* *to thrust out the foot with violence* पाय *m. pl.* -दुगाण्या *f. pl.* झाडणें -टाकणें-उचलणें. [To K. AND FLOUNDER हातपाय *m. pl.* झाडणें.] २ (*up* or *out*). -as a horse &c. लाथ *or* लात झाडणें -मारणें, दुलाच्या *f. pl.* -दुमच्या *f. pl.* -दुगाण्या *f. pl.* झाडणें, लातळणें or लाताळणें. ३ *to lash out* (-a cow &c.) आसडी मारणें. ४ *to show opposition or resistance, to spurn* विरोध करणें, (-वर) दुगाण्या झाडणें (*fig.* and idiom.). ५ (of a gun) *to recoil* झाडणें, झिंजारणें, or झिंजाडणें, मागें सरकणें. ६ (*print.*) *to work a press by impact of the foot on a treadle* पायमसीन-पाययंत्र *n*. चालविणें. [To KICK UP A ROW दणका *m* -गोंधळ माजविणें. To K. the beam, *to be found wanting in weight* वजनांत कमी भरणें. To K. the bucket, *to lose one's life, to die* मरण पावणें, मरणें, जीव जाणें, पंचत्वांप्रत जाणें.] K. *n.* *blow from the foot* लाथ or लात *f*, लत्ता *f*, लत्ताप्रहार *m*, पादप्रहार *m*, (from a beast) लाताड *n*, लाताडी *f*, झटका *m*, झटकारा *m*. २ *recoil of a gun* झिंजारा *m* or झिंजाडा *m*. Kick'able *a.* Kicked' *pa. t.* & *pa. p.* लाथ मारलेला. [WELL -K. लाथडलेला *or* लाथाडलेला.] Kick'er *n.* *one who kicks, esp. a horse, cow* &c. लातड or लाताड *n*, लातडा *m*, लाताळ *m*. Kick'-off *n.* *the first kick in a game of football* पायचेंडूला मारलेली पहिली लाथ *f*. Kick'-up *n.* *a disturbance* गर्दी *f*, धांदल *f*, धुमाळी *f*. Kick'ing *pr. p.* & *v. n.* [K. AND POMMELLING लाथाबुक्या *f. pl.*, लातबुकी *f*. VEHEMENT AND GENERAL K. (as of many horses, &c.) लाथाळें *n*, लडथड *f*.] Drop-kick, *a kick made as the ball, dropped from the hand, rebounds from the ground* (चेंडू हातांनीं फेंकल्यानंतर) उशी घेतलेल्या चेंडूस मारलेली लाथ *f*, पडचेंडू-लाथ *f*.

Kickshaws (kik'shawz) [Corr. of Fr. *quelque chose*, something.] *n.* *something fantastical* (कांहीं तरी चमत्कारिक पण) अल्पमोली वस्तु *f*. २ *a fancy dish not forming the regular part of a meal* (जेवणाबरोबर वाढण्याचा) चटण्याकोशिंबिरीसारखा पदार्थ *m*.

N. B.—English meals chiefly consist of *Soup, Roastmeat* and *Puddings;* just as we Indians have our वरणभात, तूप, लाडू, जिलबी, धीवर, केशरीभात, श्रीखंडपुरी &c.; our कोशिंबिरी, फेण्या, पापड्या, पापड, भजीं, चटण्या, रायतीं, मेथकुटें, पंचामृतें &c. are what may be called Indian *kickshaws.*

Kid (kid) [Scand., as in Icel. *kidh*, Ger. *kitze*, a young goat.] *n. a young goat* करडूं *n*, करांडूं *n*, करडें *n*, बकरें *n*, बकरू *n*, (female) पाठ *f*. २ (*slang*) *a child, a boy* लहान पोर *n*, तान्हें बाळ *n* (*lit. & fig.*). ३ (*colloq. & low*) *pl. gloves of kid leather* करडाच्या चामड्याचे मोजे *m. pl.* ४ (खलाशांची) लांकडी थाळी *f*, कोठंबा *m*, काथोटली *f*, काथवट *f*. K. *v. t. & i. to bring forth (a goat)* विणें. Kid'ded *pa. t. & pa. p.* Kid'ding *pr. p. & v. n.* Kid'-fox *n.* (*Shakes.*) *a young fox* खोंकडाचा बच्चा *m.* Kid'ling *n. a young kid* लहान करडूं *n.*

Kidnap (kid'nap) [Vulgar *kid* (See kid), a child, and vulgar *nab*, to steal.] *v. t. to steal* (as a human being) उचलून -पळवून -धरून -चोरून नेणें, हरण करणें, हरण करून नेणें, मनुष्यस्तेय करणें. Kid'napped *pa. t. & p. p.* Kid'napping *pr. p. & v. n.* Kid'napper *n.* (माणसें) उचलून नेणारा -पळवणारा -चोरून नेणारा, मनुष्यस्तेयी, नरस्तेयी.

Kidney (kid'ni) [M. E. *kidnere* –A. S. *cwid*, the womb, the belly.] *n. one of two flattened glands on each side of the loins, which secrete the urine* मूत्रपिंड *m*, गुडदा *m*, गुर्दं *m*, वृक्क *m*. २ *temperament, disposition* जात *f*, स्वभाव *m*, तन्हा *f*, वळण *n*, प्रकृति *f*; as, "Of the same K." Kidney-bean *n. a kind of bean shaped like a kidney* उडीद *m.* Bright's disease of K. सर्वांगशोफ *m*, नाळगूद *n.*

Kilderkin (kil'der-kin) [Old Dut. *kindeken, kinneken*, dim. of Dut. *kind*, a child.] *n. a small barrel* लहान पींप *n.*

Kill (kil) [M. E. *killen* or *cullen* – Icel. *kolla*, to hit on the head–*kollr*, the head; or perh. doublet of Quell.] *v. t. to put to death* ठार मारणें, जिवें -जिवानिशीं मारणें, मारून टाकणें, जीव *m* -प्राण *m.* घेणें *g. of o.*, वध करणें *g. of o.*, वधणें, हिंसणें, हिंसा *f* -हत्या *f.* करणें *g. of o.*, (-ला) गति देणें, गतीस लावणें -मिळवणें, परलोकीं -पितृलोकास -यमसदनास -ऊर्ध्वपंथास -लोकांतरास पाठविणें -धाडणें; with the power of *to butcher, massacre, slaughter, or cut to pieces &c.* काटणें, छाटणें, कापून -छाटून काढणें, सांकटणें, खांकटणें, कत्तल करणें *g. of o.*, काटाकाटी करणें, मारून खस्त -फस्त करणें, सप्फा or सप्पा -सफेजंगी उडविणें -करणें *g. of o.* पूर्णाहुति करणें, बळी देणें, कंदन करणें -उडवणें, खांडोळीं -लेखण्या करणें *g. of o.* लोदी(धी) *f. pl.* पाडणें, (esp. in sacrifice or for food) हलाल करणें, जबे करणें. [To K. BY INCHES तीळ तीळ जीव घेणें, सांडसानें मांस तोडणें,

both g. of o. To K. OUTRIGHT एक घाव दोन तुकडे करणें, एकदम नीत करणें. To K. TWO BIRDS WITH ONE STONE, *to effect two things at the same effort* एका कामांत दोन कामें करणें, एक पंथ दो काज.] २ *to cause to cease, to quell, to calm* (in seaman's language) **(वारा) पाडणें, मंदावणें, थंडावणें, शामवणें, शांत करणें;** as, "A shower of rain *kills* the wind." ३ *to destroy, to ruin* **बिघडवणें, नासणें, खराब करणें, नाहींसा करणें, घालवणें;** as, "To K. one's chances or honour." ४ *to overcome* (as time) **(वेळ) घालवणें -काढणें -दवडणें -लोटणें -ढकलणें.** ५ *to destroy the effect of, to counteract, to neutralise* **मारणें** (*fig.*); as, "Alkali *kills* acid." K. *n. the act of killing* (as game) **सावज मारणें** *n.* Kill'-courtesy *n. Shakes. a discourteous boorish person* **उद्धट मनुष्य** *m,* **दांडगा** *m.* Kill'ed *pa. t. & pa. p.* Kill'er *n.* **मारणारा, जीव घेणारा, ह्िंसक, घातक, हंता, वधकर्ता** *m,* &c. Kill'ing *pr. p. depriving of life* **मारणारा, मारक, घातक.** २ *life-endangering* (as work &c.) **जिवसांड, जिवा-परता, जिवघेणा, प्राणघेणा.** ३ *irresistible* **अप्रतिकार्य.** ४ *completely fascinating* **मारू, मारक, अतिमोहक.** K. *v. n.* **मारणें** *n,* **जिवें मारणें** *n.* २ **वध** *m,* **हत्या** *f,* **हिंसा** *f,* **प्राणघात** *m,* **हनन** *n,* **कंदन** *n,* **सूदन** *n,* **मथन** *n,* **मर्दन** *n,* **निकृंतन** *n.*

Kiln (kil) [A. S. *cyln*; Icel. *kylna*, a drying house for corn; acc. to Skeat from L. *culina*, a kitchen.] *n. a large oven for drying bricks, lime &c.* (-of a potter) **भट्टी** *f.* [for parching corn] **भट्टी** *f,* **भाड** *n;* २ *bricks placed for burning* **(एकाच वेळीं) भट्टींत घातलेल्या विटा** *f. pl.,* **आवा** *m,* **(भाजण्यासाठीं घातलेल्या) विटांचा घाणा** *m.* Kiln'-dry *v. t. to dry in a kiln* **भट्टींत घालून वाळवणें.** Kiln'-hole *n. the mouth of a kiln* **भट्टीचें तोंड** *n.*

Kilogram, Kilogramme (kil'o-gram) [Lit. 1000 *grammes*, Gr. *chilioi*, 1000, and Gramme.] *n. a French measure of weight, equal to 1000 grammes or* $2\frac{1}{5}$ *lbs. avoirdupois* **किलोग्राम** *m* **(वजन),** (briefly called) **किलो** *m.* **याचें वजन जवळ जवळ** $२\frac{१}{५}$ **पौंडांइतकें असतें.**

Kilometer, Kilometre (kil'o-mē-tr) [Gr. *chilioi*, 1000, & *metron*, measure.] *n. a French measure of length being 1000 metres or nearly* $\frac{5}{8}$ *of a mile* **किलोमिटर** *m* **(लांबी मोजण्याचें माप). हें सुमारें** $\frac{५}{८}$ **मैल किंवा ५ फर्लांगांइतकें असतें.**

Kilt (kilt) [Northern E. *kilt*. to tuck up, from Dan. *kilte.*] *n. a kind of short petticoat forming part of the Highland dress* **(घागऱ्या पलटणींतील शिपायाचा) घागरा** *m,* **मांडचोळणा** *m.* Kil'ted *a. having a kilt on* **घागरा -चोळणा घातलेला.** २ *plaited after the manner of kilting* **चूण घातलेला -असलेला.**

Kilter (kil'tėr) [Prov. E. *kilter*, tool, instrument.] *n. regular order or proper condition* (as in the phrase " out of K.") घडी *f*, सुव्यवस्था *f*; as, " An instrument *out of kilter*" = नादुरुस्त -बिघडलेलें मोडलेलें वाद्य *n*.

Kin (kin) [A. S. *cyn*, race -*gan*, to beget, found in L. *genus*, Gr. *genos*. Cf. Sk. जन्.] *n. relationship* गोत्र *n*, गोत्रसंबंध *m*, एकगोत्रसंबंध *n*, नातें *n*, सापिंड्य *n*. [OF K. गोत्री, गोत्रज, गोत्रसंबंधी, गोती, सजातीय.] २ *relatives* भाऊबंद *m. pl.*, गोत *n*, गोतपत or गोतपात *n*, गोतवळा or गोतावळा *m*. [NEXT OF K. *the relatives of a deceased person among whom his personal property is distributed if he dies intestate* जवळचे (वारसदार) नातलग *m. pl*, भाऊबंद *m. pl.*] K. *a. kindred* नातेवाईक,सगोत्राचा, गोताचा. Kin'less *a. without relations* एकटा, जवळचें मनुष्य नसलेला. Kins'folk *n. kindred* भाऊबंद *m. pl.*, गोत *n*, गोतावळ *m*, बंधुजन *m. pl.*, बंधुवर्ग *m*, दाईज, गोत्रज *m. pl.* Kin'ship *n. relationship* नातें *n*, संबंध *m*, गोत्रत्व *n*, गोत्रसंबंध *m*. Kins'man *n. a man of the same family* भाऊबंध *m*, गोतवाला, गोतभाऊ *m*, गोती, गोत्रबंधु *m*, गोत्रपुरुष *m*, ज्ञाती, दायाद, दाईज, दायजी, बंधु *m*, बंधुजन *m*, स्वजन *m*, सपिंड, सगोत्र, *speci.* समानोदक, *speci.* सकुल्य. Kins'-woman *n. fem. f*, गोत्रबहीण *f*, लांबची -दूरच्या नात्याची बहीण *f*.

Kind (kīnd) [A. S. *cynd* -*cyn*, kin. See Kin. या शब्दाचा मूळ अर्थ ' स्वभाव ' असा होता.] *n. those of kin, race* जाति *pop.* जात *f*, ज्ञात *f*. [MANKIND मनुष्यजाति *f*, मानववर्ग *m*. NATURE OR CONSTITUTION OF THE K. जातिस्वभाव *m*. WOMAN K. स्त्रीजाति or स्त्रीजात *f*, स्त्रीवर्ग *m*.] २ *sort or species, a particular variety, description* जात *f*, तऱ्हा *f*, प्रकार *m*, मासला *m*, नमुना *m*, प्रत *f*, तोड *f*, पर *f*, विध (in comp.). [A DIFFERENT K. विजात *f*. DIFFERENCE OF K. वैजात्य *n*. IN A K. *in a way, to some extent* थोडासा, कांहींसा, जरा, किंचित्. OF A DIFFERENT K. विजातीय. OF DIFFERENT K.s तऱ्हेतऱ्हेचा, नानातऱ्हेचा, नानाविध, हरतऱ्हेचा, परोपरीचा, परीपरीचा, जातीजातीचा.] ३ *nature, character* स्वभाव *m*, जातिस्वभाव *m*, मूळस्वभाव *m*, गुण *m*, प्रकृति *f*. [TO DO ONE'S K. *Shakes. to act according to one's nature* आपल्या जातीवर -वळणावर जाणें.] ४ *method, fashion* पर *f*, प्रकार *m*, तऱ्हा *f*, पद्धत *f*, धर्ती *f*, चाल *f*, रीति *pop.* रीत *f*. ५ *produce* (as distinguished from *money*) ऐन जिन्नस *m*, जिन्नस *m*, धान्य *n*, माल *m*; as, "Payment of rents in K." K. *a. sympathetic, benevolent, disposed to do good to others* कृपाळु, दयाळु, कृपावान्, कृपावंत, कृपाशील, कृपायुक्त, उपकारी, उपकारक, परोपकारी, लोकोपकारी, उपकारबुद्धि, परोपकारबुद्धि, सहृदय; in the sense *of kind in the highest degree* such terms are used as कृपाभरित, कृपानिधि,

कृपासागर, करुणासागर, कृपानिधान, कृपाराशि, कृपामूर्ति, कृपाघन. २ *proceeding from kindness* कृपाळूपणाचा, दयाळू बुद्धीचा, परोपकाराचा, उपकाराचा, दयाबुद्धिमूलक. K.-heart'ed *a.* दयाळू अन्तःकरणाचा, दयाळू बुद्धीचा, पोटांत माया-दया असलेला, दयाळु, हृदयालु. K.-heart'edly *adv.* K. -heart'edness *n.* दयाळू अन्तःकरण *n,* कृपाबुद्धि *f,* दयाबुद्धि *f.* Kind'liness *n.* See Kindness. २ *friendliness and pleasantness of intercourse* रहसाळी *f,* रहस्य *n,* स्नेहस्वभाव *m,* स्नेहभाव *m,* प्रीतिभाव *m,* गोडीगुलाबी *f.* ३ *mildness* सौम्यपणा *m,* नरमाई *f* (*fig.*); as, " K. of weather. " Kind'ly *a. congenial, kind, humane* समशील, समानशील, समधर्मक, समभाव, समानभाव, अनुगुण, अनुकूल, हितावह, फायदेशीर. २ *mild, gentle* सौम्य, नरम, कोमल, सात्विक. K. *adv.* कृपा करून, कृपाबुद्धीनें, कृपादृष्टया, दयेनें, दया करून, मेहेरबानीनें, मेहेरबानी करून, मेहर होऊन -करून. Kind'ness *n. manifestation of kind feelings, benevolence* कृपा *f,* कृपाळुपणा *m,* दया *f,* दयाळुपणा *m,* कृपाशीलता *f,* कृपालुता *f,* उपकारशीलता *f,* उपकार -परोपकारबुद्धि *f,* लोकोपकारबुद्धि *f,* परहितबुद्धि *f,* लोकहितेच्छा *f,* भलाई *f,* भलाईकी *f,* भलीभलाई *f,* अनुकंपा *f,* माणूसपणा *m,* माणुसकी *f,* मेहरबानी *f,* मेहरबानगी *f,* मेहरमोहबत *f,* &c. २ *a kind act, a favour* दयाळुपणाचें कृत्य *n,* उपकार *m,* परोपकार *m,* उपकारकृत्य *n,* परोपकाचें कृत्य *n,* पुण्य *n,* (*colloq.*), उपकृति *f.*

Kinder-garten (kin'dėr-gärt'en) [Ger., lit. '*children's garden*'; *kinder* (pl. of *kind*, child, akin to E. *kin*, kindred) + *garten*, garden.] *n. an infant school in which object-lessons and games figure largely* बालोद्यानपद्धतीवर शिक्षण देण्याची शाळा *f.* Kin'der-gartner *n. a teacher in a kindergarten* बालोद्यानपद्धतीनें शिक्षण देणारा शिक्षक *m.*

Kindle (kin'dl) [Icel. *kynda*, to, set fire to; *kyndyll*, a torch, conn. with Candle.] *v. t. to set on fire, to ignite, to light* पेटवणें, पेटेसा -पेटता करणें, (-ला), चूड *f.* लावणें, शिलकावणें or शिलगावणें, (दिवा, बत्ती, चूड, इ.) लावणें, (-ला) आग लावणें. [To BE K. -ED. (lights,) fire, &c. लागणें.] २ (*fig.*) *to inflame* (as passions) चेतवणें, प्रदीप्त -उद्दीप्त करणें, पेटवणें (*fig.*). ३ *to excite to action* प्रवृत्त करणें. K. *v. i. to take fire* पेटणें, पेट घेणें, (दिवा इ.) लावणें, शिलगणें, &c. २ *to begin to be excited* चेतणें, तापणें, संतापणें. ३ *to be roused to action* प्रवृत्त-तयार होणें. Kin'dled *pa. t.* & *p.p.* पेटवलेला, दीपित, प्रदीपित, चेतवलेला. २ उद्दीप्त, प्रदीप्त, चेतलेला, तापलेला, प्रज्वलित. Kin'dler *n.* पेटवणारा *m,* चेतवणारा *m,* प्रदीपक *m,* उद्दीपक *m.* Kin'dling *pr. p.* & *v. n. the act.* पेटवणें *n.* २ चेतवणें *n.* ३ *pl. the materials for starting a fire* पेटवण *n,* चेतवणें *n.*

Kindred (kin'drod) [M. E. *kinrede* -A. S. *cyn*, kin, and the suffix *ræden*, expressing mode or condition.] *n. relationship, kin* नातें *n*, संबंध *m*, गोत्रजपणा *m*. २ *relations* नातेवाईक or नातलग *m. pl.*, भाऊबंद *m. pl.*, गोत *n*, गणगोत *n*, गोतवळा or गोतोळा *m*, गोतपात *f*, गोत्रसमुदाय *m*, बंधुवर्ग *m*, बंधुजन *m. pl.* K. *a. related* नातेवाईक, नात्याचा, संबंधी, नातलग, गोत्रज, सगोत्र &c. २ *of the like nature or properties* सारखा, समधर्मी, समधर्मक, समभाव, समानशील, सजातीय. ३ *philo.* सगोत्र; as, "K. languages."

Kine (kīn) [M. E. *ky-en*, a doubled pl. of A. S. *cu*, a cow, the pl. of which is *cy*.] *n. pl. cows* गाई *f. pl*, गायी *f. pl*, गाया *f. pl*, गायगुरें *n. pl*.

Kinematics (kin-i-mat'iks) [Gr. *kinēma,-atos*, motion-*kinein*, to move.] *n. the science of pure motion considered without reference to the matter or objects moved or to the force producing or changing the motion. It is the purely geometrical science of motion in the abstract* गतिगणित *n*.

Kinematograph (kin-i-mat'o-graf) [Gr. *kinēmatos*, motion, *graphein*, to write.] *n. an arrangement by which a numerous series of photographs, taken at rapid intervals and representing some moving scene, at which they were taken and giving a moving representation of the original scene, is shown on a screen* जिवंत चित्रांचा खेळ *m*, हालत्या-चालत्या चित्रांचा खेळ *m*. [Less correct, but more common form is Cinematogragh.]

Kinetics (ki-net'iks) [Gr. *kinetikos*, putting in motion, *kinein*, to move.] *n. the branch of dynamics which investigates the relations between the motions of bodies and the forces acting upon them opposed to statics which treats of bodies in equilibrium* जडगतिगणित.

King (king) [A. S. *cyning*, a king, lit. 'a man of good birth.' According to Skeat, *cyning* means son of the tribe, the elected chief of the people. *cyn* = tribe and *ing* = son of.] *n. the chief ruler of a nation* राजा, राव, राय, राणा, नृप, नृपति, भूपाल or ळ, भूप, भूपति, नरेंद्र, इंद्र (in comp. as नरेंद्र, भूतेंद्र, मृगेंद्र, खगेंद्र). [Some terms of honour for a king are राजतिलक, राजमुकुट, राजदीपक, राजरत्न, राजचूडामणि. DAUGHTER OF A KING राजकन्या *f*, राजकुमारी *f*. King of kings राजाधिराज, राजाधिप, राजेंद्र. KING AND BEGGAR राव आणि रंक. LIKE KING, LIKE PEOPLE यथा राजा तथा प्रजा. LINE OF KINGS राजावलि, राजांची वंशावळ *f*.] २ *a playing card having the picture of a king* (पत्त्यांच्या जोडांतील) राजा *m*, राजाचें पान *n* -पत्ता *m*. ३ *the most important piece of chess* (बुद्धिबळांतील) राजा *m*. ४ *one who is*

pre-eminent among his fellows राजा *m*, अधिपति *m*, प्रभु *m*. [KING OF BEASTS केसरी *m*, सिंह *m*, मृगराज. KING OF METALS सोनें *n*. KING OF TERRORS मृत्यु *n*.] King *v. t. to play king* राजा उतरणें, राजाचें पान टाकणें. King'craft *n. art of governing* (mostly in a bad sense) राज्य करण्याचें कसब *n*, राज्यनयनविद्या *f*, राजनीति *f*, नृपनीति *f*. King'dom *n. state or attributes of a king, or royal authority* राज्य *n*, राजाधिकार *m*, राजसत्ता *f*, प्रभुत्व *n*, राजपद *n*. २ *territory of a king* राज्य *n*, राष्ट्र *n*. ३ *one of the grand divisions of nature* कोटी *f*. [THE ANIMAL K., प्राणिकोटी, जीवकोटी *f*. VEGETABLE K., वनस्पतिकोटी *f*, उद्भिजकोटी *f*. MINERAL K., खनिजकोटी *f*.] King'fisher *n. a bird with very brilliant plumage, feeding on fish* डिचा *m*, ढिसा *m*, राण्या *m*, खंड्या *m*, पाणकावळा *m*. King'hood, Kingship *n*. राजेपणा *m*, नृपत्व *n*, राजत्व *n*, राजाधिकार *m*, राजपद *n*. King'less *a*. राजाशिवायचा. King'let, King'ling *n. a little or petty king* मांडलिक राजा *m*, मांडलिक *m*. (तिरस्कारदर्शकशब्द.) २ *the golden-crested wren* एका जातीचा पक्षी *m*. King'li-hood, King'liness *n*. King'-like, King'ly *a. belonging to or suitable to a king, royal, noble* राजाचा, राजकीय, राजासंबंधीं, राजयोग्य, राजोचित, राजाई, अमीरी, दरबारी थाटाचा. २ *directed by a king, royal* एकसत्ताक, राजाचा, राजानें चालवावयाचा. ३ *noble, grand* मोठा, अलिजाह्य, प्रौढ. King'-maker *n*. राज्यपद देण्याचें सामर्थ्य असलेला मनुष्य *m*. King'-post *n. a perpendicular beam in the frame of a roof* छपराच्या एकखांबी कैचींतील उभी मेढ *f*. King's-bench *n*. इंग्लंडांतील प्राचीन राजांचें न्यायासन *n*. सन १८७३ पर्यंत इंग्लंडचा राजा स्वतः न्याय करण्यास बसत असे. यामुळें हें नांव प्रथम पडलें. श्रेष्ठन्यायासन *n*. The King's English, *pure English* शुद्ध इंग्रजी भाषा *f*, शुद्ध इंग्रजी *n*. King's (or Queen's) evidence संकेतसाक्षीदार *m*, माफीचा साक्षीदार *m*. King's-evil *n. scrofulous disease*, (formerly supposed to be healed by the touch of a king) गंडमाळा *f*, अपची *f*, राजस्पर्श झाला असतां हा रोग बरा होतो अशी पूर्वी समजूत असल्यामुळें त्यास हें नांव पडलें आहे. King-log *n. a do-nothing king* निरुपद्रवी राजा *m*. King-stork *n. one who devours his frog-subjects* प्रजाभक्षक राजा *m*.

Kink (kink) [D. *kink*, a bend or turn.] *n. a twist in a string &c.* दोरीला आपोआप पडलेली गांठ *f*. २ (*colloq.*) *a whim, a caprice* लहर *f*, तब्येत *f*. K. *v. i. to twist* दोरीला गांठ पडणें.

Kinsfolk } See under Kin.
Kinsman }

Kip (kip) [English.] *n. the hide of a young animal* लहान ढोराचें चामडें *n*. (b) *leather prepared from it* लहान ढोराचें कमावलेलें कातडें *n*. Kip'skin *n*. Same as (b).

Kirk (kerk) [Scot. See Church.] *n. a church* ख्रिस्ती लोकांचें देवालय *n*, ख्रिस्ती देऊळ *n*. २ (sometimes) *the Established Free Church* (specif. of Scotland) (स्कॉटलंडांतील प्रचलित) फ्रीचर्च धर्मपंथ *m*. Kirk'ing *n. the first attendance of a pair after marriage* लग्नानंतर प्रथमच जोडप्यानें (नवराबायकोनें) देवळांत जाणें *n*. Kirk'yard *n. graveyard, cemetery* देवळाच्या आवारांतील प्रेतें पुरण्याची जागा *f*, स्मशानभूमि *f*.

Kirtle (ker'tl) [A. S. *cyrtel*; perh. conn. with Skirt and Shirt.] *n. a wearing garment varying in form* आंगांतलें *n*, कुडतें *n*, बंडी *f*.

Kiss (kis) [A. S. *cyssan*, to kiss, *coss*, a kiss; allied to Choose.] *v. t. to press one's lips to in affection or reverence* मुका *m* -चुंबन *n*. घेणें *g. of o*., चुंबणें, चुंबन करणें. २ *to touch gently* हळूच -ममतेनें -लाडानें स्पर्श करणें, (loosely) चाटणें; as, "Sweet wind *kissing* the trees." "The stone dashed *kissing* his sides" =चाटत गेला. K. *v. i. to salute with the lips* (प्रेमाचें लक्षण म्हणून भेटतांना) मुका -चुंबन घेणें. २ *to come in contact* मिळणें, संयोग पावणें, एकत्र होणें. K. *n. a salute with the lips* प्रेमपूर्वक-नमस्कारपूर्वक मुका *m*, चुंबन *n*. Kiss'ed *pa. t.* & *pa. p. a.* [To SUFFER ONE'S SELF TO BE KISSED, मुके देणें.] Kiss'-ing *pr. p.* & *v. n.* मुका घेणारा, चुंबणारा, चुंबनकर्ता, चुंबी (in comp., as in मुखचुंबी). Kiss'ing-crust *n. that part of the upper crust of the loaf which while baking, overhangs the edge and touches another* चिकटलेल्या पावांचा वण *m*. Kis'sing-strings *n. pl. cap or bonnet strings tied under the chin* गळ्याखालून बांधण्याच्या टोपीच्या किंवा 'बॉनेट'च्या दोऱ्या *f. pl.* [To K. HANDS, *to kiss the sovereign's hands on a minister's acceptance of office* (प्रधानानें आपले जागेवर रुजू होतांच) राजाचें हस्तचुंबन करणें. To K THE BOOK, *to kiss a copy of the New Testament, in courts after taking a legal oath* (कोर्टांतील शपथ घेऊन झाल्यावर) बायबलमधील नव्या करारानें चुंबन करणें. To K. THE DUST, *to be slain or vanquished* धूळ खाणें, धुळीला मिळणें, जिंकले जाणें. To K. THE ROD, *to submit to punishment* निमूटपणें शिक्षा भोगणें, शिक्षा भोगण्यास तयार असणें -होणें.]

Kit (kit) [Contracted from A. S. *cytere*; see Guitar.] *n. a small pocket violin* (खिशांत राहाण्यासारखी) लहान व्हायोलीन *f*, लहान इंग्रजी सारंगी *f*.

Kit (kit) [Dut. *kit*, *kitte*, a hooped beer-can.] *n. a small wooden tub* लहान लांकडी पिंप *n*, कोठंबा *m*. २ *a soldier's outfit* (शिपायाचें) बाडबिस्तार *n*, सामानसुमान *n*. ३ *a large bottle* शिसा *m*. ४ *a box for working implements* सामानसुमानाची पेटी *f*.

Kit (kit) [E. a variant of *Kith*. See Kith.] *n. a family* खटलें; as "the whole K."

Kitchen (kich'en) [A.S. *cycene*,–L. *coquina*,-*coquere*, Sk. पच् to cook.] *n. a cooking room* स्वैंपाकघर *n*, स्वयंपाकघर *m*, मुदबखखाना *m*, मुदपाकखाना *m*, बबरजीखाना *m* (among non-Hindoos), पाकशाला *f*, पाकगृह *n*, रंधनागार *n*, ओवरा or ओयरा *m*, ओनारा *m*. [CLERK OF THE K. वांकनीस *m*, मुदपाकाचा कारभारी *m*, पाकगृहाधिकारी *m*.] २ *any thing eaten as a relish with bread, potatoes &c.* चवीसाठीं खाल्लेला पदार्थ *m*, तोंडीं लावणें *n*; as, "Butter or cheese is *kitchen* to bare bread." Kitch'ener *n. a person employed in the kitchen, a cook* स्वयंपाक्या or स्वयपाक्या *m*, आचारी *m*, बबरजी *m*. २ *a cooking stove* चुलींची रांग *f*, चुलाण *n*. Kitch'en-fee *n. the fat which falls from meat in roasting* मांस भाजीत असतां त्यांतून गळणारी चरबी *f*. Kitch'en-garden *n. a garden where vegetables are cultivated for the kitchen* मळा *m*, भाजीमळा *m*, परसूं *n*, शाकवाटिका *f*. Kitch'en-knave *n. a scullion* भांडींघांश्या *m*. Kitch'en-maid *n. a maid or servant whose work is in the kitchen* खटपटी or खटपटीण *f*. Kitch'en-work *n.* स्वयंपाकघरांतलें काम *n*, चुलीजवळचें काम *n*.

Kite (kīt) [A. S. *cyta*, a kite.] *n. a rapacious bird of the hawk-kind* घार *f*, घारूड or घारवड *n*, चिल्ह *m*. [FLOCK OF Ks. घारूड or घारवड *n*.] २ *a paperkite* पतंग *m*, कवा *m*, वावडी *f*, कनकावळा *m*, तुक्कल, दुक्कल *f*, घार *f*. [DIP OF A K., गोता *m*. STREAMER (OF PAPER) TIED TO A K., चंग *m*, शेंपटी *f*.] ३ (*naut.*) *a light and lofty sail carried only when the wind is light* वारा जोराचा नसतांना लावण्याचें उंच शीड *n*. ४ (*fig.*) *any rapacious person* खादाड मनुष्य *m*.

Kith (kith) [A. S. *cyd*, native land, relationship. Kith is obsolete except in the phrase "kith and kin" = *acquaintances and relatives.*] *n. acquaintances, kindred* ओळखीपाळखीचे मनुष्य *m. pl.*, सोयरेसंबंधी, आप्तइष्ट, गोतवळा, नातलग. [KITH AND KIN, *kindred more or less remote* आप्तइष्ट *m. pl.*, मित्रसोयरे *m. pl.*, स्नेहीसोयरे *m. pl.*]

Kitten (kit'n) [M. E. *kyton*, dim. of Cat; Scot. *kitling*; L. *catulus*, a whelp.] *n. a young cat* मांजराचें पिलूं *n*. K. *v. t. to bring forth kitten* विणें.

Kleptomania (klep-to-mā'ni–a) [Gr. *kleptein*, to steal & *mania*, madness.] *n. a mania for stealing, a morbid impulse to secrete things* चोरी करण्याचें वेड *n*, जिनसा छपवून ठेवण्याचा रोग *m*.

N. B. हा रोग झाला असतां सोन्याचा दागिना व सोन्यापेक्षां जास्त चकचकीत असा दुसरा पदार्थ जवळ असला तर त्यांपैकीं सोन्याचा दागिना न घेतां असला रोगी दुसऱ्या जास्त चकचकीत पदार्थाचीच चोरी करितो.

Klick. Same as Click.

Knab (nab) [A. S. *cnaep cnaepp*, top, knob.] *v. t.*

to bite, to gnaw च्रावणें, कडकड -खुटखुट खाणें, कुडकुडावणें, कुरतुडावणें. Knabbed *pa. t. & pa. p.* Knabbing *pr. p.*

Knack (nak) [Orig. an imitative word; cf. Gael. *cnac*, Ger. *knacken*, to crack.] *n. a contrivance, a trick* हिकमत *f*, कळ *f*, युक्ति *f*, *pop.* युगूत or जुगुत *f*, किल्ली *f*, कल्पना *f*, घडमोड or घडामोड *f*. २ *a toy* खेळ *m*, खेळवणा *m*, जुगुत *f*, खेळणें *n*. ३ *a readiness in performance, dexterity* हातोटी *f*, युक्ती *f*, *pop.* जुगूत or युगूत *f*, कडासणी *f*, ओज *f*, पाणी *n*, करामत *f*, कसब *n*, चातुर्य *n*. Knack'ish, Knack'y *a.*

Knacker (nak'ėr) [From Icel. *knakkr*, a saddle.] *n. one who slaughters old horses and sells their flesh for dogs' meat* (टाकाऊ घोडे मारून कुत्र्यांना खाण्याकरितां) घोड्यांचें मांस विकणारा.

Knag (nag) [From a root found in Dan. *knag*, Ger. *knagge*, a knot in the wood.] *n. a knot in the wood* (झाडांच्या खोडांवर अथवा डाहाळ्यांवर सालीला इजा होऊन आलेली) गांठ *f*, गुंज *f*, गुंजाट *n*, ग्रंथि *m*, गुळूंब or गुळूंभ *n*, गुलुम *n*. २ *a peg* खुंटी *f*, मेख *f*, खिळा *m*. ३ *a shoot of deer's horns* सांबराच्या शिंगाचा फांटा *m*. ४ (पहाडावर ठिकठिकाणीं असणारा) टोंकदार उंचवटा. Knag'gy *a. knotty* गांठळ or गांठाळ, ग्रंथिल. २ (*fig.*) *crabbed* खट्याळ, द्वाड, खडतर (स्वभावाचा).

Knap (nap) [A. S. *cnæp*, *cnæpp*, top, knob.] *n. a swelling, a knob* गांठ *f*, ग्रंथि *m*. २ (*hence*) *rising ground, summit* टेंकड or टेंकाड *n*, टेंकडी *f*, चढाव *m*.

Knap (nap) [From Dut. *knappen*, to crack or crush.] *v. t. to snap or break* मोडणें, कटकन-कटसर-पटकन -तटकन &c. मोडणें. K. *n. a sharp blow* थप्पड *f*, थपडाक *f*, चपराक *f*.

Knapsack (nap'sak) [Dut. *knappen*, to crack, eat, and *zak*, a sack.] *n. a provision-sack* (of soldiers) थैली *f*, भाता *m*, जामदानी *f*, कोथळी *f*. २ पडशी *f*.

Knave (nāv) [A. S. *cnafa*, *cnapa*, a boy, a youth.] *n. a cheat* लुच्चा, ठक, ठग *m*, ठकबाच, ठगबाज *m*, सोदा *m*, लबाड, धूर्त (Sk.), दगेबाज, दगेखोर *m*, छटं, काशीकर, हिल्लेबाज, वंचक, गुंडा. [An arch K., a slippery K., अट्टल लुच्चा-ठक. A pack or crew of K.s चांडाळचौकडी *f*, पाजीपंचक *n*, धूर्तमंडळ *n*, शकुनि-चतुष्टय *n*.] २ *a jack* (at cards) (पत्त्यांतील) गुलाम *m*, गुलामाचा पत्ता *m* -पान *n*. ३ (*Shakes.*) *a boy* चाकर *m*, गडी *m*, नोकर *m*, माणूस *n*. (*colloq.*) Knav'ery, Knav'ishness *n. dishonesty* लुच्चेगिरी *f*, ठकबाजी *f*, ठकपणा *m*, ठकुडेपणा *m*, छटपणा *m*, लटकेपणा *m*, लबाडी *f*, कावूयारी *f*, धूर्तता *f*, धूर्ताई *f*, शाठ्य *n*, धूर्तपणा *m*. २ *knavish practices* लुच्चेगिरीचें कृत्य *n*, ठकबाजीचें कृत्य *n*, ठकविद्या *f*, दगा *m*, दगलबाजी *f*, धत्तुरा or धत्तूरा *m* (v. दाखवणें). Knav'ish *a. fraudulent* लुच्चा, ठकाऊ, ठकारू, ठकड्या, फसव्या, छटं,

लबाड, धूर्त (Sk.), शठ, वंचक, खटनट, नटखट, दगलबाज, अप्रामाणिक, हरामी, हरामजादा, हराम. २ *mischievous* खोड्याळ, खोडकर.

Knead (nēd) [A. S. *cnedan*, to knead.] *v. t. to work and press into a mass* (कणीक, पीठ, इ.) मळणें, तिंबणें, कमावणें, चुरणें. (b) (as limbs) मर्दन करणें, चिवळणें, अवळणें, चुरणें, कुसकरणें, कमाईमळणी *f* -करणें *g. of o.* [To K. AND SQUEEZE (clothes &c. in washing) चुबकणें, चुबकणी *f.* करणें *g. of o.*] २ *to mix* मिसळणें, कालवणें. Knead'ed *pa. t. & pa. p.* मळलेला, कुसकरलेला. (b) मर्दित &c. Knead'er *n.* Knead'ing *pr. p. & v. n.* मळणें *n,* कमावणें *n,* कमाई *f,* मळणी *f,* उपमर्दन *n,* अवमर्दन *n,* मर्दन *n.* [K. THE LIMBS चंपी *f,* संवाह *m,* संवाहन *n.*] Knead'ing-trough *n.* (-of wood) काथवट or काथोट *f,* (-of metal) परात *f,* पितळी *f.*

Knee (nē) [A. S. *cneow, cneo*; Ger. *knie*, L. *genu*, Sk. जानु.] *n. the joint in the middle of the leg* गुडघा *m,* ढोंपर *n,* ढोपा *m,* जानु *m.* २ *Shakes. genuflection* गुडघे टेंकणें *n.* [A BUMP WITH THE K., ढोंपरखळी *f.* (v. मारणें). INFLAMMATION OF THE K., गुढघी *f,* ढोपरी *f.*] Knee'-cap *n. the bone above the protuberance of the knee* ढोंपराची वाटी *f.* Kneed *a. having knees* ढोंपरें असलेला, ढोंपराचा, गुडघ्याचा. २ *(bot.)* जानुसंधिक. Knee-deep *a. rising to the knee* गुडघाभर, ढोंपरभर, गुडघ्याइतका, ढोंपराइतका, गुडघ्याबरोबर. २ *sunk to the knees* गुडघ्यापर्यंत -ढोंपरापर्यंत बुडालेला. Knee'-joint *n.* ढोंपराचा सांधा *m,* गुडघ्याची खीळ *f,* जानुसंधि *m* (Sk.); Knee'-pan *n.* ढोंपराची वाटी *f.*

Kneel (nēl) [Formed from Knee.] *v. t. to bend the knee* गुडघे *m. pl.* -ढोंपरें *n. pl.* टेंकणें, मेटें *n. pl.* टेंकणें, मेटाखुटीस -ढोंपरखुंटीं *adv.* बसणें. Kneel'er *n.* ढोंपरें टेंकणारा. २ *a cushion or stool to kneel on* ढोंपरें टेंकण्याची उशी *f* -गिर्दी *f* -स्टूल *n* &c. Kneel'ed *pa. t.* Kneel'ing *pr. p.* ढोंपरें टेंकणारा. K. *v. n.* ढोंपरें टेंकणें *n.* Kneel'ingly *adv.* ढोंपरें टेंकून, गुडघे वांकवून.

Knell (nel) [A. S. *cnyllan*, to beat noisily.] *n. the sound of a bell at a funeral* घांटेचा आवाज. (प्रेत नेण्याचे वेळचा किंवा मनुष्य मेलें असतां) निधनसूचक घंटेचा ठोका *m,* निधनघंटाध्वनि *m.* K. *v. i. to sound as a knell* (मरणसूचक) घंटा वाजणें. K. *v. t. to summon as by a knell* घंटा वाजवून बोलावणें, घंटानादानें निमंत्रण करणें -देणें.

Knelt (nelt) *pa. t. & pa. p.* of Kneel.

Knew (nū) *pa. t.* of Know.

Knick-knack (nik'-nak) [A doubling of Knack.] *n. a trifle or toy* खेळणें *n,* खेळ *m.*

Knife (nīf) [A. S. *cnif*; Ger. *kneif*, knife -*kneifen*, to nip.] *n. an instrument for cutting* चाकू *m,* सुरी *f,* छुरिका *f,* वकई *f,* नारकत *n.* [LARGE K., सुरा *m.*

CLASP K., मोडसुरा *m.* (Dim.) सुरी *f.* PEN-K., चाकू *m.*] २ *a sword or dagger* तरवार *f*, कव्यार *f.* K. *v. t. to stab with a knife* चाकूनें -सुरीनें भोंसकणें. २ (*hort.*) *to prune with the knife* सुरीनें छाटणें -कापणें -खच्ची करणें.

Knight (nīt) [Lit. 'a youth, a servant.' A. S. *cniht* a servant. Knight शब्दाचा अगदीं मुळचा अर्थ 'तरुण मनुष्य किंवा लष्करी नोकर' असा होता. व युरोपांतील बऱ्याच प्रचलित भाषांमध्यें knight शब्दाचा 'तरुण मुलगा, नोकर, किंवा लष्करी शिपाई' असा अर्थ अजूनही चालत आहे.] *n. a man-at-arms, a military servant* (शस्त्रास्त्रांनीं सज्ज असलेला) शूरवीर *m*, शूर शिपाई *m*, लष्करी नोकर *m.* २ *one devoted to a lady as her champion* (सभ्य) स्त्रीचा शूर पुरस्कर्ता *m*, शूरवाली, शूर पाठिराखा *m.* ३ *a military person serving on horseback, taking an oath to protect the oppressed, maintain the right and live a stainless life* (क्षात्रतेजाचा) शूर शिलेदार *m.* ४ *one on whom a dignity* (*knighthood*) *next below that of a baronet is conferred by the sovereign entitling him to be addressed as 'Sir'* 'नाइट' किताबाचा सरदार *m*, 'नाइट' *m.* ५ (*Shakes.*) *a champion, a partisan* पुरस्कर्ता *m*, पाठिराखा *m*, पक्षाभिमानी *m.* ६ (*Shakes.*) *a lover* प्रियपुरुष *m*, प्रीतिपुरुष *m*, प्राणप्रिय *m.* ७ *a piece used in the game of chess usually bearing a horse's head* घोडा *m.* ८ *a playing card having the figure of a knight* (पत्त्यांचे खेळांतील) गुलामाचें पान *n*, गुलाम *m.* [CARPET K., See Carpet. K. OF THE POST, *one who gained his living by giving false evidence* खोटी साक्ष देऊन पोट भरणारा बहादुर. Knights of the Round Table, आर्थर राजाचे वेळचे सरदार. K. OF THE SHIRE, *a member of parliament for a county* परगण्यांतून निवडलेला पार्लमेंटाचा सभासद *m*]. Knight *v. t. to dub or create one a knight* नाइट करणें, नाइटची पदवी देणें. Knight'age *n. a body of knights* नाइट सरदारांचें पथक *n.* Knight-er'rant *n. a wandering knight* (युद्धाचा किंवा धोक्याचा प्रसंग शोधून काढण्यासाठीं) फिरता शूर सरदार *m.* Knighthood *n. the dignity of a knight* 'नाइट'चा दर्जा *m.* २ *the whole body of knights* 'नाइट'मंडळ *n.* Knightly *a. becoming a knight, chivalrous* शूर-सरदारी बाण्याचें (वर्तन), मर्दुमकीचें. To checkmate with the knight (chess) घोडमात-घोडशह-घोडमह्ली करणें.

Knit (nit) [A. S. *cnyttan*; -A. S. *cnotta*, a knot.] *v. t. to form into a knot* गांठ मारणें. २ *to weave without a loom* हातांनीं विणणें. ३ *to join units* जोडणें, मिळवणें. ४ *to contract* (as the eye-brows) मोडणें, मुरडणें, अढी *f.* घालणें, (भिंवई) चढविणें. ५ *to tie together* एकत्र बांधणें. ६ *to cause to grow together* एकत्र वाढविणें, वाढूं देणें. K. *v. i. to interweave with needles* विणकाम *n.* करणें. २ *to grow together*

एकत्र वाढणें. [To KNIT UP, *to wind up, to conclude* गुंडाळणें, गाशा गुंडाळणें, समाप्ती करणें.] K. *n. texture* **विणकर** *f,* **वीण** *f.* Knitt'ing *pr. p.* Knit'ted, Knit *pa. p.* **हातांनीं विणलेला. २ जोडलेला.** [STRONG K., WELL K. दृढसंधि, वळींव.] Knitt'ing-machine *n. a machine for knitting* **विणण्याचें -विणकामाचें यंत्र** *n.* Knitt'ing-needle *n.* **सळई** *f,* **विणण्याची सुई** *f.*

Knittle (nit'tl) [From Knit.] *n.* (*naut.*) *a draw-string* **ओढदोरा** *m,* **मणदोरा** *m,* **उघडदोरा** *m,* **कसा** *m.*

Knives (nīvz) *n. pl.* of Knife.

Knob (nob) [A later form of Knop.] *n. a hard protuberance, a boss* (in flesh) **बोंड** *n,* **बोंडी** *f, dim.* **बोंडूक** *n,* **बोंडस** *n,* **गेंद** *m,* **गोंडा** *m,* **झुबका** *m,* **झुमका** *m,* **माथा** *m,* **माथ्या** *m.* **२** *a knot* (as in wood) **गांठ** *f,* **गुलुंब** or **भ** *n,* **गुलुम** *n,* **गुंज** *f,* **गुंजट** *n,* **ग्रंथि** *m. f.* **३** *a hard swelling* **सुजेची कठीण गांठ** *f.* **४** *a round ball* **गोंडा** *m,* **झुबका** *m,* **मोगरा** *m.* Knob'-bed *a. containing or set with knobs* **गोंडे असलेला -बसविलेला** &c. Knob'by *a. full of knobs* **गांठी असलेला, गांठाळ. २** *knotty* **गांठाळ, गांठळ, गुंजट, गांठळगुंठळ, ग्रंथिल.** Knobb'iness *n.* **गांठाळपणा.** Knob'bing *pr. p.*

Knock (nok) [A. S. *cnucian;* to crack or snap.] *v. i. to strike against* **आपटणें, आदळणें, हापटणें, खाडकन् लागणें, थडक** *f* **-धडक** *f* **-धडका** *m.* &c. **लागणें, ठसणें.** [To K. ABOUT (*colloq.*), *to saunter, to loaf about* इकडे तिकडे भटकणें, भीक मागत फिरणें (*colloq.*). To K. OFF, *to cease as from work* बंद करणें -टेंवणें. To K. UNDER, *to yield, to submit* दबकणें, मेटें *n. pl.* टेकणें; मेटाकुटीस येणें, वें *n.* करणें -म्हणणें, हारीं जाणें. To K. UP, *to become fatigued* **थकणें, वेंगणें, शिणणें, भागणें** &c. See Tire.] K. *v. t. to strike* **मारणें, ठोकणें, ठोठावणें, ठोक** *m* **-ठोका** *m*-&c. **देणें. २** *to strike for admittance, to rap* **(दार)ठोठावणें, थाप देणें -मारणें.** [To K. DOWN, *to fell with a blow* खालीं पाडणें, जमीनदोस्त करणें, चीत करणें, लोळवणें, निजवणें. (b) *to assign to a bidder at an auction* लिलांवांत (घेणाराच्या) माथीं मारणें, हडसणें. To K. IN *or* ON THE HEAD, *to defeat, to frustrate* मोडणें, हेलपाटणें, व्यर्थ &c. करणें, निकामी करणें, पासला -पालथा पाडणें, (मस्तकावर प्रहार करून) मूर्च्छित करणें -ठार मारणें. To K. OFF, *to force off by a blow, to do sharply* ठोकणें, झपाटणें, झटकारणें, भरकडणें, भरकाडणें, रपाटणें, रगडणें, तासणें, चरकटणें. (b) *to assign to a bidder at an auction* लिलांवांत (घेणाराच्या) माथीं मारणें. K. OUT, *to beat in a boxing match* (विशेषतः ठोसाठोसीच्या खेळांत) चीत करणें. २ बाहेर पाडणें; as, "to K. out the brains." To K. UP, *to weary out* भागवणें, श्रमवणें, हायास आणणें. To BE KNOCKED UP टणकणें, भागणें, थकणें, हदहदणें, आटारा *m.* पडणें.] K. *n.* **लागणें** *n,* **थडकणें** *n,* **थडक** *f,* **थडका** *m,* **धडका** *m,* **धडक** *f.* **२ ठोकणें** *n,* **ठोक** or **ठोका** *m,* **प्रहार** *m,* **आघात** *m.* **३ फटकारणें**

n. &c. फटकारणी *f.* Knock'er *n. the hammer suspended to a door for making a knock* ठोकणी *f,* ठोकणें *n.* Knock'ing *n.* Same as Knock. *n.* Knock'-kneed *a. having knees that touch in walking* गुडघेघाशा, संहतजानु, संहतजानुक, संज्ञु.

Knoll (nōl) Same as Knell.

Knoll (nōl) [A. S. *cnol;* Ger. *knollen,* a knob, lump.] *n. a hillock* टेंकड or टेंकाड *n,* टेंकडी *f,* टेंकडें *n,* खडपा *m,* उटंगर *m* or *n* -ळ *n.*

Knop (nop) See Knob.

Knot (not) [A. S. *cnotta;* Ger. *knoten,* Dan. *knude,* L. *nodus* for *gnodus.*] *n. a complication* गांठ *f* (*fig.*), गूत *f,* गुंतागूंत *f,* भानगड *f,* पंचाईत *f,* ग्रंथि *m,* ग्रंथिका *f.* [TO CUT THE GORDIAN K., कोडें उकलणें, अति गूढ प्रश्नाचा तावडतोब निकाल करणें. Bow -K., आसुडगांठ *f.* COMMON SINGLE K., निरगांठ *f.* COMMON SLIP K., सुरगांठ *f,* सुटगांठ *f,* आसुडगांठ *f.* CLOSING K. FORMED WITH THE STRANDS, पोकळगांठ *f.* GRANDAM'S K., आडाणीगांठ *f.* K. TIED TO AID REMEMBRANCE, खूणगांठ *f.* REEF K., चाडेगांठ *f.* SLIP K., निसरगांठ *f.* THE SACRED OR HOLY K. ब्रह्मगांठ *f.* TO TIE A K., गांठ *f.* देणें -मारणें.] २ *a bond of union* गांठ *f,* (–indissoluble) जन्माची गांठ *f,* रेशमाची गांठ *f.* ३ *intricacy, difficulty* गूढ *n,* गूढार्थ *m,* कोडें *n,* समस्या *f,* प्रश्न *m.* (*colloq.*), अढी *f,* पीळ *m.* ४ *a gang, a crew* गट्ट *m,* गट्टा *m,* चुंग *f,* मुठाण *n.* ५ *that part of a tree where a branch shoots out* (झाडाची) गांठ *f.* ६ *a tuft, a bunch, a clump* चुंबका *m,* पुंजका *m,* झुबका *m,* झुमका *m,* बेट *n,* गुच्छ *m,* स्तबक *m.* ७ (-in the mind) *prejudice* अट *f,* अढी *f,* अठी *f,* गांठ *f,* पीळ *m,* तिटकारा *m.* ८ (*naut.*) *a nautical mile or 6080. 27 ft.* समुद्रांतील एक मैल *m* (अंतर). हें माप ६०८०. २७ फुटांइतकें आहे. ९ *a pad for supporting burdens carried on the head* चुंबळ *f.* १० *epaulet* खांदगोंडा *m.* K. *v. t. to form knots* गांठळणें, कांडळणें, गांठी *f. pl,* पेरें *n. pl.* -कोडें *n. pl.* बांधणें –धरणें *in. con. with* ला *of s.* K. *v. t. to tie in a knot* गांठणें, (-ला) गांठ देणें -बांधणें -मारणें. २ *to unite closely* घट्ट बांधणें, (एकामेकांस) एकत्र जखडणें -जखडून टाकणें, गुंतवून टाकणें. Knot'less *a.* बिनगांठीचा. Knot'ted *a. full of knots* गांठीगांठीचा, गांठीगांठी असलेला, गांठळ, गांठाळ, ग्रंथिल, ग्रंथिप्रचुरमय -विशिष्ट, गुंजट. २ *bot.* ग्रंथि असलेला, गांठाळ, ग्रंथिल. ३ *entangled* गुंताड्याचा. ४ *having intersecting lines or figures* आडव्या तिडव्या रेघा, रस्ते, किंवा आकृति असलेला; as, "*a* K. garden." Kno't-tiness *n.* गांठाळपणा *m,* गांठळगुठळपणा *m,* ग्रंथिलता *f.* २ *difficulty of solution* भानगड *f,* गूढपणा *m,* गहनपणा *m,* अवघडपणा *m.* Knot'ty *a.* गांठळ, ग्रंथिल, ग्रंथिमय. २ *difficult, intricate* कठीण, गहन, गूढ, विषम, दुर्बोध, अवघड, गुंतागुंतीचा, भानगडीचा,

खडतर, खचरट. [A. K. AFFAIR, भानगडीचें काम *n*, गोंधळ *m*. A. K. POINT, कोडें *n*, कूट *n*.] *N. B.*—the various knots are (1) diamond knot, figure of eight knot, overhand knot, Bowline-knot.

Knout (nowt) [Russian *knute.*] *n. a whip for flogging criminals in Russia* (रशियामधील गुन्हेगारांना शिक्षेदाखल) फटके मारण्याचा चाबूक *m*.

Know (nō) [A. S. *cnawan*; L. *noscere* for *gnoscere*, Sk. ज्ञा, to know.] *v. t. to be informed of, to understand* समजणें, कळणें, माहीत -ठाऊक असणें, *all in.con. with* ला *of s.*, ज्ञान -बातमी -खबर असणें *in. con. g. of o.* २ *to be fully assured of* (-विषयीं, -बद्दल) खात्री करून घेणें, जाणणें, समजून असणें; as, "To K. a thing from information." ३ *to be acquainted with* जाणणें, ओळखणें, ओळख *f* -परिचय *m*. असणें *g. of o.* ४ *to possess experience of* जाणणें, अवगत -माहीत असणें, (-चें) गम्य असणें *with* ला *of s.*; as, "To K. the rules of organisation." ५ *to recognise* ओळखणें, ओळख पटणें *g. of o.*, जाणणें. ६ (*Bible*) *to have sexual commerce with* जाणणें, भोग देणें -घेणें, (-शीं, -जवळ, पाशीं) जाणें, उपभोगणें, (-शीं) रत -रममाण होणें. ७ *to approve* मान्य -पसंत करणें, पसंतीस उतरणें *in con. g. of o.* K. *v. i. to have knowledge* जाणणें, समजणें, माहीत असणें *in. con.* [WHO KNOWS कोणाला माहीत? कोणास कळे?, नकळे, न जाणें.] Know'able *a.* समजण्यासारखा, ज्ञातव्य, ज्ञानगम्य, ज्ञेय, विज्ञेय, वेद्य, बुद्धिगम्य. Know'ableness *n.* ज्ञेयता *f.* Know'all *n. one who knows everything* सर्व जाणता, सर्व समजणारा, सर्वज्ञ, चतुर, शहाणा. २ (hence) *a wiseacre* दीडशहाणा *m*, चतुरसात्राजी. Know'er *n.* Know'ing *pr. p. & v. n.* जाणणारा, समजणारा, ज्ञाता, जाणता, माहीतगार, वाकबगार, वाकब, ज्ञानी. २ *skilful* चतुर, कुशल, हुशार प्रवीण, विशारद, निपुण, समजदार, विचक्षण. ३ *shrewd, cunning* पक्का, धूर्त, काबू, गुंडा, नागर, छप्पनी, छप्पन्या, बारा बंदरचें पाणी प्यालेला, छप्पन देश फिरलेला, त्रेपन टकलीचा. K. *n. knowledge* ज्ञान *n*, माहिती *f.* २ (hence) *experience* अनुभव *m*; as, "in my K." Know'ingly *adv. consciously, deliberately* जाणून, जाणूनबुजून, बुद्ध्या, बुद्धिपुरस्सर, बुद्धिपूर्वक, समजूनउमजून, कळत असतां, मुद्दाम. Know'ingness *n.* माहिती *f.* २ *shrewdness* चतुरपणा *m*, चातुर्य *n*, प्रावीण्य *n*, हुशारी *f*, &c. Knowl'edge *n. cognition* ज्ञान *n*, वेदन *n*, परिज्ञान *n*, विज्ञान *n*, बोध *m*, प्रबोध *m*, अवबोध *m*, उद्बोध *m*, ज्ञप्ति *f*, अवगम *m*, प्रतीति *f* (in the sense of experience). [ACCURATE OR CORRECT K., प्रमा *f*, प्रमिति *f.*] २ (*chiefly* in *pl.*) *that which is or may be known* ज्ञानविषय *m*. ३ *cognition* ओळख *f*, माहिती *f*, प्रत्यभिज्ञान *n.* ४ *instruction, learning, scholarship, erudition* ज्ञान *n*, विज्ञान *n*, विद्वत्ता *f.* [DIVINE or SPIRITUAL K., अध्यात्मविद्या *f*, अध्यात्मज्ञान *n*, परमार्थ

विद्या *f*, परमार्थज्ञान *n*, अध्यात्म *n*, आत्मविद्या *f*, (in Vedic literature) ब्रह्मज्ञान *n*, ब्रह्मविद्या *f*. INSTRUCTION IN DIVINE K., आत्मबोध *m*, (specif.) ब्रह्मोपदेश *m*. PROFANE K., लौकिकज्ञान *n*, लौकिकविद्या *f*. SACRED K., धर्मज्ञान *n*. (specif. among the Hindoos) निगमज्ञान *n*, वेदज्ञान *n*, श्रुतिबोध *m*. THIRST AFTER K., जिज्ञासा *f*. THIRSTY AFTER K., जिज्ञासु.] ५ *acquaintance* (with persons) **ओळख** *f*, **माहिती** *f*, **परिचय** *m*, **पछान** *f*, **जानपछान** *f*, (indef. loosely) **ओळखपाळख** *f*, **ओळखदेख** *f*. [K. BY SIGHT तोंडओळख *f*.] ६ *practical skill* **गम्य** *n* (*colloq.*), **प्रवीणता** *f*, **प्रावीण्य** *n*, **नैपुण्य** *n*, **विशेष ज्ञान** *n*, **अक्कल** *f*. ७ *scope of information, notice* **माहिती** *f*, **माहितगारी** *f*, **खबर** *f*, **ज्ञान** *n*. [TO ONE'S K., यथाज्ञान, आपल्या माहितीनुरूप. WITHIN ONE'S K., आपल्या माहितींत, आपल्या माहितगारींत. WITHOUT THE K. OF नकळत with स or ला.] ८ (usually preceded by *carnal*) *sexual intercourse* **संभोग** *m*, **रति** *f*, **संभोगसुख** *n*. ९ *acquaintance, versedness in* (science &c.) **ज्ञान** *n*, **परिचय** *n*, **माहीत** *f*, **माहिती** *f*, **माहितगारी** *f*, **वाकबगारी** *f*, **गम्य** *n*, **गति** *f*, **प्रवेश** *m*, **अभिज्ञता** *f*, **प्रवीणता** *f*, **प्रावीण्य** *n*, **नैपुण्य** *n*.

Known *pa. p.* ज्ञात, विदित, अवगत, ठाऊक -माहीत असलेला. [PUBLICLY K., प्रसिद्ध, जाहीर, महशूर, चारचौघांस ठाऊक असलेला, प्रख्यात, विख्यात. UNIVERSALLY K., जगजाहीर, जगत्प्रसिद्ध.]

Knuckle (nuk'l) [M. E. *knokil.*] *n. projecting joint of the fingers* अंगुलिपर्व *n,* हाताच्या बोटांचा सांधा *m.* २ (*cook.*) *the knee-joint of a calf or pig* पाड्याच्या किंवा डुकराच्या मांडीचा सांधा *m.* K. *v. t. to bend the fingers* बोटें मोडणें -वांकडीं करणें. २ *to yield* (used with *down, to* or *under*) हार जाणें -खाणें, मेटें *n. pl.* टेंकणें, ची करणें, बें म्हणणें.

Kodak (kō'dak) *n. a kind of portable camera* (सहज इकडे तिकडे नेतां येण्यासारखा) हातक्यामेरा *m,* कोड्याक.

Kreatin (krē'a-tin) *n.* Same as Creatin.

Kymograph (kīm'ō-graf) [Gr. *kuma,* a wave, & *graphein,* to write.] *n. a self-registering instrument which exhibits the relationship between the pulse-waves and the respiratory movements, 'a wave-writer'* नाडीगतिलेखक *m,* रक्तभारलेखक *m,* रक्तलहरलेखक *m.*

L (el) अर्वाचीन रोमन वर्णमालेंतील बारावें व प्राचीन रोमन वर्णमालेंतील अकरावें अक्षर. याची गणना व्यंजनांत करितात; परंतु यास अर्धस्वर (semi-vowel) असेंही म्हणतात. प्राचीन रोमन लिपींत 'J' हें स्वतंत्र असें अक्षर नव्हतें. 'J' ह्या अक्षराचा इतिहास पहा. प्राचीन ग्रीक कोरींव लेखांत सेमेटिक *lamed* अक्षराची जी आकृति आहे तीवरूनच ग्रीक आणि रोमन वर्णलिपींत lambda व l ह्या अक्षरांची आकृति घेतलेली आहे. २ (*a*) *an object shaped like the letter L.* (आकृतीनें) 'L' सारखी वस्तु *f*; (b) (एखाद्या इमारतीचा वाढविलेला) 'L' सारखा भाग *m*; (C) (आकृतीनें) 'L' सारखी जोड-नळी *f*. ३ (*Math.*) अकराव्या किंवा बाराव्या स्थानाचें दर्शक चिन्ह *n*. ४ रोमन अंकलिपींत पन्नास (५०) ह्या आंकड्याचें चिन्ह *n*. ५ Lionel, Lucy इत्यादि विशेषनामें 'L' ह्या संक्षेपानें दाखवितात. ६ L. D. S.=Licentiate of Dental Surgery; L=Lithium (*chem.*); £ (L) =Pound of money; *lb*=pound of weight; l. b. w. =leg before wicket (cricket); *l. c.*=lower case, (*printing*); L. C. M.=Least Common Multiple; L M.=Long Metre. व्युत्पतिशास्त्राच्या दृष्टीनें L चा R व U या अक्षरांशीं बराच संबंध आहे; as, pilgrime peregrine, Couch (*collocare*), balm, baume.

La (lä) *interj. look, see, behold* पहा! बघा! नजर फेंका! २ *ah, indeed* अहाहा! खरोखर! योग्य! ३ *an exclamation of surprise* आश्चर्यदर्शक -उद्गारवाचक अव्यय, (commonly followed by *me*) as, "La me."

La (lä) *n.* (*music.*) *a syllable applied to the sixth tone of the scale in music in solmization* संगीतशास्त्रांत सप्तस्वरांतील सहावे स्वराचा निर्देश करण्याकरितां योजिलेलें एक अक्षर *n*. २ *the tone A* (so called among the French and Italians) फ्रेंच व इटालियन लोक या अक्षरानें धैवत स्वराचा निर्देश करितात. (इंग्रज लोक याकरितां 'A' या अक्षराचा उपयोग करितात.)

Labdanam, See Ladanum.

Label (lā'bel) [O. Fr. *label*, Ger. *lappen*, a patch or rag.] *n. a small slip of writing affixed to any thing to denote its contents* (खुणेची) चकती *f*, खूणचिट्टी *f*, खूणपट्टी *f*, चिट्टी *f*, पट्टी *f*, लेपपत्र *n*. L. *v. t. to affix a label to* चकती *f*, लावणें -बांधणें -मारणें, (-ला) चिट्टी लावणें -अडकाविणें. La'belled *pa. t.* & *pa. p.* La'belling *pr. p.* & *v. n.*

Labellum (la-bel'um) [L. dim. of *labium*, a lip.] *n. bot. the third petal of Orchids, also a similar petal in other flowers* ओष्ठासन *n* (ओष्ठासारखें आसन), कीटकासन *n*, बांदें, सालंमिश्री वगैरेंच्या फुलां-

तील मोठी पाकळी *f.* इच्यावर फुलपांखरें मध शोषून घेण्यास बसतात.

Labial (lā'bi-al) [L. *labium*, a lip. See Lip.] *a. belonging to the lips* ओंठांचा. २ *formed by the lips* ओष्ठ्य, ओष्ठस्थानीय. L. *n. a sound formed by the lips or a letter representing that sound* ओष्ठ्यवर्ण *m*, ओष्ट्याक्षर *n*. La'biate *a.* ओष्ठाकार, उघड्या तोंडासारखा. (उदाहरणार्थ -तुळस, सबजा वगैरे.)

Labiate, See under Labial.

Labiodental (lā-bi-o-dent'al) [L. *labium*, a lip, and Dental.] *a. pronounced by the lips and teeth* दंतौष्ठ्य, दंत्यौष्ठ्य, दंतौष्ठस्थानीय.

Labium (lā'bi-um) [L.] *n. a lip or lip-like organ* ओंठ *m*, ओष्ठ *m* (Sk.), ओष्ठसदृश इंद्रिय *n.* २ (तोंडानें वाजविण्याच्या वाद्याची) जीभ *f.* Labia *n. pl.* Labia majora *n. the two large folds from the mons veneris to the perineum, constituting the thick external orifice of the pudendum* महाभगोष्ठ. हे कामाचलाच्या खालचे बाजूस दोन्हीं आंगांस असतात. Labia minora *n. the two smaller folds, internal to the labia majora* लघुभगोष्ठ *m. pl.* Note that *mons veneris*=कामाचल.

Laboratory (lab'or-a-tor-i) [L. *laborare–labor*, WORK.] *n. a chemist's or a physician's work-room* रसायनप्रयोगशाला *f*, रससंस्कारशाला *f*, रसायनकर्मगृह *n.* २ (hence) *a place for scientific experiments* प्रयोगशाला *f.* ३ *a place where anything is prepared for use* कारखाना *m*, उद्यमगृह *n*; as, "The liver is the L. of the bile." ४ *a place for the manufacture of arms and war-material* लढाऊ शस्त्रास्त्रांचा कारखाना *m*.

Labour (lā'bur) [Fr. *labeur*- L. *labor*.] *n. physical toil*, (esp.) *fatiguing exertions* (written also *labor*) मेहनत *f*, आंगमेहनत *f*, मजुरी *f*, उद्योग *m*, उद्यम *m* (Sk.), मशागत *f* (?), परिश्रम *m*, प्रयास *m*, श्रम *m*, कष्ट *m*, क्लेश *m*, उपद्व्याप *m*, आयास *m*, सायास *m*, अटाआट *m* or *f*, घाट *m* or *f*, पिटा *m*, पिटी *f*, पीट *f.* [Got by one's L., स्वकष्टार्जित. TOILSOME AND VEXATIOUS L., दगदग *f*, खस्ता *f*, कडाकूट *f*, कपाळफोड *f*, डोकेंफोड *m*, माथाकूट *f.* DAY L., रोजमजुरी *f*, मजुरी *f*, मोलमजुरी *f*, हेलपाटी *f.* FORCED L., बिगार *f*, वेठ *f.* FRUITLESS L., गजस्नान *n*, जलताडन *n*, तुषकंडन *n*, शशशृंगशोधन *n*. HARD L., *compulsory work imposed on certain criminals in addition to imprisonment* सक्तमजुरी.] २ *intellectual exertion, mental effort* सक्त मानसिक श्रम *m. pl.* ३ *a task requiring hard work* श्रमाचें काम *n*, मेहनतीचें काम *n*, कष्टाचें काम *n.* ४ *childbirth, expulsion of fœtus from uterus* प्रसूति

f, बाळंतपण *n.* [ABNORMAL L., अस्वाभाविक प्रसूति *f.* PRECIPITATE L., आकस्मिक प्रसूति *f.* PROLONGED L., दीर्घ प्रसूति *f.* COMPLICATED L. संकीर्ण प्रसूति *f.* DRY L. शुष्क प्रसूति *f.*] ५ *pangs of childbirth, travail* प्रसववेदना *f*, प्रसूतिवेदना *f*, वेणा *f. pl.* ६ *any pang or distress* कष्ट *m*, दुःख *n*, पीडा *f*, त्रास *m*, भोग *m.* ७ *naut.* गलबत जोरानें हालणें *n* -डुलणें *n.* [L. OF LOVE, *work undertaken merely as an act of friendliness and without hope of emolument* केवळ प्रेमाचें–आवडीचें काम, आवडतें काम *n.*] L. *v. i. to work* काम करणें, खपणें, शारीरिक श्रम करणें. २ *to toil, to take pains* श्रम *m. pl* -आयास *m. pl.* -परिश्रम *m. pl.* -कष्ट *m. pl.* -मेहनत *f* -त्रास *m* -दगदग *f* &c. करणें -घेणें; -(as enhanced) जिवापाड काम करणें, जिवापाड मेहनत करणें, दंड *m.* काढणें, आटाआट करणें, उरस्फोड करणें, मरून काम करणें, जीव अर्धा करणें, रक्ताचें पाणी करणें, हाडें झिजविणें. ३ (mentally) मानसिक श्रम करणें. ४ *to be in distress* (often with *under*) कुचंबणें, अवघडणें, कुचंबत पडणें -जाणें, (-ला) मुष्कील -पंचाईत पडणें *in. con.* (खालीं) दडपून जाणें. ५ *to be in childbirth* वेणा *f. pl.* -तिडका *f. pl.* देणें, प्रसूतींत -प्रसववेदनेंत असणें, (-ला) प्रसूतिवेदना लागणें. *in. con.* L. *v. t. to till, to cultivate* कमावणें, राबून तयार करणें, (-ची) मशागत करणें, कसणें; as, "Lands are lying fallow or only *laboured* by children." २ *to form or fabricate with toil, exertions, ...re,* &c. मेहनत घेऊन -काळजीपूर्वक बनवणें; as, "To L. arms for Troy." ३ *to prosecute with labour, to urge strenuously, to elaborate* (-चा) काथ्याकूट करणें -चालविणें ; as "To L. a point or argument." Labo'rious *a. toilsome, wearisome* मेहनतीचा, उरस्फोडीचा, कष्टाचा, श्रमाचा, कठीण, दगडफोडीचा, कष्टसाध्य, श्रमसाध्य, आयाससाध्य. २ *industrious, diligent* कामी, कामाळू, मेहनती or -त्या, मशागती, उद्योगी, आयासी, कष्टाळु. Labo'riously *adv.* श्रम करून, कष्ट करून -घेऊन, मेहनतीनें, आयासपूर्वक, सायासांनीं; –as enhanced जीव तोडून -देऊन -लावून, साता सायासांनीं. Labo'riousness *n.* उद्योगीपणा *m*, उद्योगशीलपणा *m*, उद्योगशीलता *f.* २ कष्टसाध्यता *f.* La'boured *pa. t.* & *pa. p. elaborately wrought* श्रमानें केलेला, कष्टसाध्य, श्रमसाध्य, मशागतीचा, उरस्फोडीचा; as, "L. poetry or style." La'bourer *n. one who labours* खपणारा, श्रम करणारा, मेहनत करणारा, मेहनती, खप्या, कष्टाळु. २ *one who does work requiring little skill* (as oppo. to *artisan*) मजूर *m*, कामकरी *m*, कामकर *m.* [DAY-L., मजूर *m*, रोजमजूर, मजूरवाला, मजूरकरी, रोजकरी, बेगारी *or* बिगारी. THE L. CLASS, मजुरदार लोक *m. pl.* मजुरदारवर्ग *m*, मजुरपक्षाचे लोक *m. pl.* THE LABOURITES, पार्लमेंट सभेंतील मजुरपक्षाचे प्रतिनिधी *m. pl.*] La'bouring *pr. p.* & *v. n.* खपणें *n*, &c. La'bourist *n. one who contends for the interests of workmen*

मजुरांचा वाली *m* -कैवारी *n.* La'bour-saving *a. intended to supersede or lessen the labour of men* (as machinery) श्रम वांचविणारा, माणसांच्या साहाय्यावांचून काम चालविणारें (यंत्र *n.*). La'bour-some *a. naut.* जोरानें हालणारें -डुलणारें (जहाज) *n.*

Labyrinth (lab'i-rinth) [Fr. *labyrinthe* —L. *labyrinthus* —Gr. *labyrinthos;* akin to *laura*, a passage.] *n.* (*orig.*) *a building with halls connected by intricate passages* आंत वांकडे तिकडे मार्ग असलेलें घर *n* -इमारत *f*, चक्रव्यूहाचा वाडा *m.* २ *a place full of inextricable windings or intricate passage ways* (esp. in a park or garden) (आमराई किंवा बगीचा यांमधील) नागमोडींची जागा *f* -वाट *f*, सातवांकी जागा *f* -वाट *f*, गोत्याची -घोंटाळ्याची -लपं-डावाची -गिरकांड्याची -गुंतागुंतीची जागा *f*, अतिगहनप्रदेश *m.* ३ *an inexplicable or bewildering difficulty* गुंतागुंतीचा -चौऱ्यांशींचा फेरा *m.* ४ *anat. the spiral cavities of the internal ear* श्रवणान्तर्पुट, कानांतील नागमोड *f.* Labyrin'thal, Labyrinth'ian, Labyrinth'ine *a. pertaining to labyrinth* गोत्याच्या जागेचा, गुंतागुंतीच्या वाटेचा. २ *winding* नागमोडी, वांकडातिकडा. ३ *intricate, perplexing* बिकट, अडचणीचा, गहन, मुष्किलीचा, घोंटाळयाचा, कठिण, चमत्कारिक (*colloq.*).

Lac (lak) [Hind. *lak*, Sk. लक्ष, 100000.] *n. a term used in India for 100000* (*rupees &c.*) लक्ष *m*, लाख *m.* [BY LACS लाखों, लक्षावधि. COLLECTION OF A L. (OF FLOWERS &c.) लाखोली *f*.]

Lac (lak) [Pers. *lak*, Sk. लाक्षा thro. रञ्ज्, to dye.] *n. a resinous substance used in dyeing* लाख *f*, लाक्षा *f*. Note that लाख and अळिता are two different commodities ; [A STICK OF L., लाखेची कांडी *f*, लाखाडी *f*. CAKE L., चोपडी लाख, चपडा or चोपडा लाख. EARTHEN POTS SMEARED WITH L., लाखलोटें *n*, लाखलोटा *m*, लाखाळें *n*. OF THE COLOR OF L., DYED WITH L. लाखी. POURING L. INTO A SOCKET (IN PREPARATION FOR THE GEM) लाखपाड. RING OR TRINKET BEARING ITS GEM IN L., लाखपाड *m*. STUFFED OR FILLED WITH L., लाखी, लाखट. TO BESMEAR WITH L., लाखटणें, लाख देणें.]

Lace (lās) [Fr. *lacer*, to lace–L. *laqueus*, a noose.] *n. a texture of interwoven threads* दाल *m*, जाळी *f* (?). २ *a plaited string for fastening* फीत *f*, नाडी *f*. ३ *fine threads of linen, silk, cotton &c.* बारीक तार *f*, (-of gold or silver) कलाबतू *m* or *f*, जर *m f*, तुई or तोई *f*. L. *v. t. to fasten with a lace* फितीनें -नाडीनें बांधणें, (-ला) फीत -नाडी लावणें, घालणें -जोडणें. २ *to adorn with narrow strips, to border with lace* (कांठास) कलाबतू लावणें, कलाबतूची पट्टी *f* -कांठ *m* -किनार *f*. लावणें -बांधणें जरीकांठ लावणें, किनारी देणें -लावणें. ३ (*colloq.*) *to beat* सडकणें, टोंकणें, चोपणें, झोडणें, मारणें, कुदवणें;

as, "Il'l L. your coat for ye." L. *v. i. to be fastened with a lace* (लेसनें) फितीनें बांधलेला असणें; as, "These boots L." Laced *pa. t. & pa. p. fastened or adorned with lace* (a) विणलेला, विणीव. (b) 'लेस' किंवा कलाबतू किंवा जर लावलेला, जरतारी, जरीकांठी. Lac'ing *pr. p. & v. n. a fastening with a lace or cord* फितीनें बांधणें *n.* २ *a cord used in fastening sails* शिडें बांधण्याची दोरी *f.* Lace'man *n.* जरीवाला *m*, जरीविक्या, जाळीवाला *m*, जाळीविक्या *m*, लेसविक्या *m*, लेसवाला *m*.

Lacerate (las'ėr-āt) [L. *lacerare-atum*, to tear -*lacer*, torn.] *v. t. to tear or rend* (घांसून घांसून) फाडणें, विदारणें, विदारण करणें *g. of o.*; as, "To L. the flesh." २ *to scratch* ओरखडणें, ओरखडा काढणें, ओरबाडणें. ३ *to wound, to afflict* (-च्या) हृदयाला घरे पाडणें, दुखविणें; as, "To L. the heart." Lac'erated *a. rent, mangled* फाडलेला, ओरपलेला, ओरबाडलेला. २ *bot. having the edges cut into irregular segments* विदारित, ओरबाडलेला. Lacera'tion *n. the act.* फाडणें *n*, विदारण *n.* &c. २ *rent made by tearing* चीर *f*, फाळा *f.* Lac'erative *a. tearing* विदारक. २ *having power to tear* विदारणक्षम. Lac'erable *a. that may be torn* विदारणयोग्य.

Lache (lash), Laches (lash'ez) [O. Fr. *lachesse* -*lache* lax, indolent, Fr. *lache*,-L. *laxus* loose, lax. See Lax.] *n.* (*law.*) *neglect, negligence, delay to assert a claim* चालढकल *f*, ढकलपंची *f*, हयगय *f*.

Lachrymal, Lacrymal (lak'ri-mal) [L. *lachryma* (properly *lacrima*,) a tear; akin to Gr. *dakru*, E. tear.] *a. pertaining to tears* आंसवांचा, बाष्पासंबंधीं, अश्रुसंबंधीं. २ *anat. secreting tears* अश्रूत्पादक, अश्रुजनक. ३ *pertaining to the lachrymal gland* अश्रुपिंडासंबंधीं, बाष्पपिंडासंबंधीं. [L. ARTERY, बाष्पपिंडधमनी *f* OR BRIEFLY बाष्पधमनी *f.* L. BONE, बाष्पास्थि *n.* L. CANAL, बाष्पवाहकनलिका *f*, बाष्पनलिका *f.* L. DUCT, बाष्पनलिका *f.* L. GLAND, बाष्पपिंड *m*, बाष्पपेशी *f* (?), बाष्पग्रंथि *m.* L. NERVE, बाष्पास्थिज्ञानतंतु *m.* L. SAC, बाष्पकोश *m.* In the above, wherever the word बाष्प occurs अश्रु may be substituted for it.] Lach'rymary *a.* Same as above. Lachrima'tion *n.* अश्रु गाळणें *n* -ढाळणें *n*, रडणें *n.* Lach'rymatory *n.* अश्रुभाजन *n.* Lach'rymose *a.* Lacrymose *a. shedding tears, mournful* अश्रुमय, रडता, अश्रु ढाळणारा, साश्रु, बाष्पाकुल.

Lack (lak) [From an O. Low Ger. root found in Dut. *lak*, blemish; akin to Lax and Slack.] *v. t. to be destitute of, to want* उणीव *f* -वाण *f*- न्यूनता *f* -कमतरता *f* &c. असणें *in. con. g. of o.*, उणा &c. असणें with नें of o. (as, तो संतानानें उणा आहे.), हीन -रहित असणें, नसणें *in. con.* with ला of s. L. *v. i. to be in want* अडचणींत -अडचणुकींत-

तंगचाईत असणें, अडचण -अडचणूक &c. असणें, गरजू -गरजवंत असणें. २ *to be wanting* (often impersonally with *of* meaning to be less than &c.) उणा -कमी -न्यून असणें, अभाव -वाण -उणीव -न्यूनता &c. असणें, पूज्य असणें with *g.* of *s.* L. *n. deficiency, destitution, want* उणीव *f,* कमतरता *f,* वाण *f,* न्यूनता *f,* गरज *f,* अभाव *m,* शून्याकार *m,* ठणठणाट *m,* ठणठणपाळ *m.* Lack'-lustre *a. wanting in brightness* कयाहीन, कांतिहीन, निस्तेज, फिका, कलाहीन, तेजोहीन, मंदकांत, उफट or ओफट. २ (as a pearl) खरडेवजा, कमी पाण्याचा.

Lackadaisical (lak-a-dā'zi-kal) [Alack-a-day.] *a. affectedly pensive, sentimental* (डोलानें) चिन्ताक्रांत, उदास, उदासीन, ध्यानपर, चिंताकुल, विपण्ण.

Lack-a-day (lak-a-dā') *interj. alas!* हायहाय ! अरेरे !

Lackbrain (lak'brān) *n. one deficient in understanding, a blockhead* जडबुद्धीचा, बुद्धिहीन, ढ, मठ्ठ, ठोंब्या.

Lacker (lak'ér) [Port. *laca,* gum-lac. Pers. *lak,* gum.] *n. a kind of varnish* लाख *f,* लाखेचें रोगण *n.* L. *v. t. to smear with lacker* लाखेचा रंग -रोगण देणें -लावणें -करणें -चढविणें, लाखटणें, लाख लावणें. Lack'ered *pa. t. & pa. p.* लाखेचें रोगण लावलेला -दिलेला, रोगणी, लाखटलेला, &c.

Lackey (lak'i) [O. Fr. *laquay,* of uncertain origin, perh. Arab.] *n. a footman* खिदमतगार or खिदमतदार *m,* हुजऱ्या *m,* पोऱ्या *m,* नफर, खवास, पार्श्वानुचर. L. *v. t. & i. to pay servile attendance* खिदमतगारी करणें, (-च्या) मागें नाचणें, मिन्नतवारी करून बरोबर असणें.

Lack-lustre. See under Lack.

Laconic, Laconical (la-kon'ik,-al) [L.—Gr. *Lakonikos—Lakōn,* a Laconian.] *a. brief, concise* (as a speaker) (मुद्दाम) ऐटीकरतां अल्पभाषी, (एकही शब्द व्यर्थ उच्चारावयाचा नाहीं अशा) तोऱ्यानें थोडक्यांत बोलणारा, मितभाषी, परिमितभाषी. २ *pithy* (as a speech) संक्षिप्त, थोडक्यांत बोललेला -सांगितलेला -लिहिलेला &c., अल्पशब्दक, मित, थोडक्यांतलें, थोडकें, लहानसर, त्रोटक. ३ *like the Spartans,* (hence) *stern or severe, cruel, unflinching* न भिणारा, न कचरणारा, खंबीर, पक्का, निश्चयी, करडा, कठिणहृदय. Lacon'ically *adv.* Lacon'icism, Lacon'ism *n. concise speech* ऐटीची संक्षिप्तोक्ति *f,* थोडक्यांत केलेलें भाषण *n.*

Lacquer, Same as Lacker.

Lacrymal, Lacrymose *a.* See under Lachrymal.

Lacteal (lak'te-al) [L. *lac, lactis,* akin to Gr. *gala, galaktos,* milk ; L. *lactesco,* to turn to milk.] *a. pertaining to milk* दुधाचा, दुधासंबंधीं. २ *resembling milk* दुधासारखा, दुग्धसदृश, पांढरा; as, "The L. fluid." २ *conveying chyle* (as vessels) अन्नरसवाहक, अन्नरसशोषक. L. *n. that vessel in the body which conveys chyle* अन्नरसवाहिनी *f.* Lac'tage *n. produce of milch animals* दूधदुभतें *n,* दुभतें *n,* पेजें *n,*

गोरस *m*, गव्य *n*. Lac'tant *a. suckling, giving milk* दुभती, दूध देणारी. Lac'tary *n. dairy-house* दूध-दुभत्याची जागा *f*, दुभत्याचें घर *n*, दुग्धस्थान *n*, गोरसशाला *f*. Lacta'tion *n. the act of giving milk* स्तनपानक्रिया *f*, थान देणें *n* -पाजणें *n*, आंगावर पाजणें *n*. २ *the period of suckling* आंगावर (दूध) असल्याचा काळ *m*. Lac'teous *a. milky* पांढरा, दुधासारखा, दुग्धसदृश. २ *conveying chyle* अन्नरसवाहक. Lactes'cent *a. producing milk or a milky juice* दूध देणारा, दुग्धजनक, दुग्धोत्पादक. Lactes'cence *n. milk-like juice* दुधासारखा पांढरा रस *m*, गोरसासारखा पदार्थ *m*. २ *milky colour* दुधासारखा रंग *m*, दुग्धवर्ण *m*, शुभ्रवर्ण *m*. Lac'tic *a. pertaining to milk* दुधाचा. २ *produced from sour milk* दुग्धज, दुधापासूनचा; as, "L. Acid." Lactif'erous, Lactif'ic *a. that contains or conveys milk* दुग्धपूर्ण, दूध असलेला -भरलेला, दुधाळ. (b) दुग्धप्रवाहक, दुग्धवाहक. Lac'tifuge *n. a medicine which checks the flow of milk* दुग्धप्रवाह-प्रतिबंधक औषध *n*, दुग्धोत्पत्तिप्रतिबंधक, दुधाचा प्रवाह थांबविण्याचें औषध *n*. Lactom'eter *n. an instrument for estimating the purity of milk* दुग्धपरीक्षक, दूध तपासण्याचें यंत्र *n*. यावरून दुधांत पाणी आहे किंवा काय व असल्यास किती आहे हें समजतें. Lac'tose *n. a kind of sugar obtained from milk by evaporating it* दुधांतून काढलेली साखर *f*, दुग्धशर्करा *f*.

Lacustral, Lacustrine (la-kus'tral,-kus'trin) [From L. *lacus*, a lake.] *a. pertaining to lakes* तलावाचा, तलावासंबंधीं, तळ्याच्या संबंधीं. २ *growing in lakes* तलावांत होणारा, तळ्यांत वाढणारा, जलेरुह *lit.* (Sk.); as, "L. flowers."

Lad (lad) [W. *llawd*; Ir. *lath*, a youth, champion, akin to Ger. *lode* or *latte*, a shoot.] *n. a youth* पोरगा *m*, पोऱ्या *m*, बाप्या *m*, बाप्या माणूस *m*, आडबाप्या *m*, तरणा *m*. २ *a fellow, chap* गडी *m*, जवान *m*, गोहो *m*. ३ *a companion, a comrade* सोबती *m*, खेळगडी *m*, दोस्त *m*. Lass *n. fem.* पोरगी.

Ladder (lad'ėr) [A. S. *hlæder*; O. Ger. *hleitra*, Ger. *leiter*.] *n. a frame by which one ascends* शिडी *f*, शिढी *f*, सिडि or सिडी *f*, निशीण *f*, निसण *f*, सोपान *m*, सोपानपरंपरा *f*. २ *a gradual rise, that by means of which one attains to eminence* चढता मार्ग *m*, वर जाण्याचा मार्ग *m*, शिडी *f*.

Lade (lād) [A. S. *hladan*, to throw out.] *v. t. to throw in or out (as a fluid) with a ladle* पळीनें काढणें -घालणें -ओतणें &c. L. *v. i. to admit water by leakage* (जहाजानें समुद्रांतील) पाणी आंत घेणें, गमत करणें.

Lade (lād) [See Load.] *v. t. to load* (ओझें इ.) लादणें -भरणें -घालणें. La'den *pa. p. a.* लादलेला, भरलेला, भरित. La'ding *pr. p. & v. n. -the act.* लादणें *n*, &c. २ *load, cargo, freight* ओझें *n*, भरताड *n*, माल *m*, भरवण *n*, भरगत *f*, भरीत *n*, बारदान *n*.

[BILL OF L. भरवणचिटी *f*, माल गलबतावर चढविल्याबद्दल चिठी (टी) *f*.]

Ladle (lăd'l) [See Lade, to throw in or out.] *n. a large spoon* पळा *m*, dim. पळी *f*, डवली *f*, दर्वी *f*. [L. with perforations झारा *m*. L. for ladling out boiled rice ओगराळें *n*, मुदाळें *n*. L. made of a piece of cocoa-nut shell डवला *m* or डोला *m*, dim. डवली *f*, डौली *f*.] २ *an instrument for drawing the charge of a cannon* पळा *m*. L. *v. t. to empty out with a ladle* &c. (पळीनें) उसपणें, उसपणी *f* -उसपा *m*. *&c*. करणें *g. of o.*, पळयानें &c. काढणें. Lad'le-ful *n. quantity in a ladle* पळीभर (वस्तु). Lad'ling *n. the act* उसपणें or उपसणें *n*, उसपणी *f*, उसपा *m*, उसपण *n*.

Ladrone (la-drōn') [Sp. *ladron*, L. *latro*, servant, robber.] *n. a robber* चोर *m*. २ (*hence*) *a rogue, a rascal* लुच्चा -लबाड -पाजी मनुष्य *m*, भामटा *m*, सोदा *m*.

Lady (lā'di) [A. S. *hlæf-dige* –*hlæf*, a loaf, bread and *dægee*, a kneader, and thus lit. 'a bread-kneader'; or *hlafweardige* (*i. e.* loaf-keeper, bread-distributer, see Lord), and thus a contr. fem. of Lord.] *n. the mistress of a house* यजमानीण *f*, घरधनीण *f*, मालकीण *f*, कारभारीण *f*, धनीण *f*. २ *a wife* स्त्री *f*, पत्नी *f*, गृहिणी *f*, बायको *f*. ३ *a woman having proprietary rights or authority* (a fem. correlative of Lord) इंग्लंडांतील 'लार्ड'च्या तोलाची 'लेडी' अशी पदवी धारण करणारी स्त्री *f*, इंग्लंडांतील संस्थानीण *f*. (इंग्रजी समाजपद्धति हिंदी समाजपद्धतीपेक्षां भिन्न असल्यामुळें जसें 'लॉर्ड' शब्दाचें भाषांतर करितां येत नाहीं तसेंच वर दिलेल्या अर्थी 'लेडी' शब्दाचेंही भाषांतर करतां येणार नाहीं.) ४ *a woman to whom one is bound or devoted, a sweet-heart* प्रियतमा *f*, प्राणप्रिया *f*. ५ *a woman of social position* थोर कुळांतील बाई *f*, घरंदाज -अभिजात स्त्री *f*, (देवी *f*. a term used in Bengal). इंग्लंडांतील baron व baron पेक्षां मोठ्या उमरावांच्या पत्नीला, तसेंच अर्ल व अर्लपेक्षां मोठ्या उमरावाच्या मुलीला 'लेडी' हा शब्द योजितात. ६ *a well-bred woman* सभ्य स्त्री *f*, कुलस्त्री *f*, कुलीन स्त्री *f*, कुलांगना, सुशिक्षित स्त्री *f*, उत्तम चालीरीतीची बाई *f*. La'dy -bird, Lady -bug [Lit. 'Our Lady's bug;' Lady = Virgin Mary, and bug;–bird a corr. of bug.] Lady-cow, Lady-fly *n*. सोनकिडा *m*, इंद्रगोप *m*, इंद्रकीट *m*, ताम्रकृमि *m*, कुंकवाचा किडा *m*. La'dy-chapel *n. a chapel dedicated to 'Our Lady', the Virgin Mary* कुमारी मेरीचें देऊळ *n*. La'dy-hood *n. the condition or character of a lady* यजमानीणपणा *m*, उमरावीणपणा *m*, लेडीपणा *m*. (b) स्त्रीचा कुलीनपणा *m* -भारदस्तपणा *m*, अभिजातता *f*, &c. La'dyism *n. affectation of the airs of a fine lady* कुलीन स्त्रीची -कुलस्त्रीची ऐट *f*, स्त्रीनें केलेला कुलीनपणाचा थाट *m*. La'dy-killer *n. a*

gallant who captivates the hearts of women (आपल्या स्वरूपानें किंवा मोहकपणानें) स्त्रियांचें अन्तःकरण तात्काल वश करून घेणारा मनुष्य *m*, गुलजार प्राणी *m*. २ *a lover in general* कामातुर मनुष्य *m*, कामी *m*. La'dy-like *a. refined, well-bred* कुलीन स्त्रीसारखा, सभ्य स्त्रीसारखा, सभ्य, शिष्ट, कुलीन, अभिजात. २ *soft, delicate, tender, feeble* सुकुमार, कोमल, नाजुक, अबल, दुर्बल, निर्बल. ३ *becoming a lady* सभ्य स्त्रीला शोभणारा, कुलीन स्त्रीला योग्य. La'dy-love *n. a sweetheart* प्राणप्रिया *f*. La'dyship *n. title of a lady* कुलीन स्त्रीची पदवी *f*, गृहिणीपद *n*, उत्तमकुलपद *n*, देवीपद *n*, कुलस्त्रीपदवी *f*. Ladies'man *n. one fond of women's society* स्त्रीसहवासप्रिय *m*.

Lag (lag) [From the Celt., akin to Gr. *lagaros*, L. *laxus*, loose.] *a. slack, coming behind or after* रेंगाळणारा, पाठीमागें राहणारा, मागें पडणारा, मागाहून येणारा. २ *last, long-delayed* (obs. except in the phrase *lag end*) शेवटचा, अन्तिम; as, "the *lag end* of my life." L. *n. one who lags* रेंगाळणारा, मागें घोटाळणारा. २ *a fag-end* गाळ *m*, गदळ *m* or *n*, केर *m*, शेंडेंफळ *n*. L. *v. i.* (with *behind*) *to stay behind, to move slowly* मागसणें, रेंगाळणें, रेंगाळत चालणें-येणें, मागें पडणें -राहणें, मागसावणें. Lag'gard *a. lagging, slow, backward* रेंगाळणारा, &c. Lag'gard *n. an idler* माशा मारीत बसणारा मनुष्य *m*, रेंगाळणारा, आळशी. Lagg'er *n.* मागें पडणारा, मागसणारा, पायचोर. Lag'ged *pa.* Lagg'ing *pr. p. & v. n.*

Lagoon, Lagune (la-gōōn') [It. *laguna*–L. *lacuna*, from root of Lake.] *n. a shallow pond into which the sea flows* खाजण *n*.

Laic, Laical, Laicise, See Lay.

Laid (lād) [*pa. p.* and *pa. t.* of Lay, which See.] *a.* आडवा पाडलेला. २ *pressed down* दाबलेला, दाबांत घातलेला. ३ *spread on a surface* पातळ पसरलेला. [L. PAPER, *paper showing in its fabric the marks of the close parallel wires on which the paper pulp was laid in the process of its manufacture* (दावांत घातल्याची खूण असलेला) दावीव कागद *m*.].

Lair (lār) [A. S. *leger*, a couch -*licgan*, to lie down.] *n. a resting place* (of wild beasts &c.) जाळी *f*, गुहा *f*, बीळ, (पशु-श्वापद इ॰कांची) बसायाची -निजायाची जागा *f*, कपा or कोपा *m*, कुपी *f*, बसक *f*.

Laissez-faire (lās'ā-far') [Fr., to let alone.] *n. a general principle of non-interference with the free action of the individual; the let-alone principle in government business &c.* सरकारानें प्रजेच्या व्यवहारांत ढवळाढवळ करूं नये असें राजनीतीचें तत्व *n*, प्रजेचा यथेष्टव्यवहारन्याय *m*, राजताटस्थ्य *n*, 'प्रजाः यथेष्टं व्यवहरन्तु' हा न्याय *m*.

Laity (lā'i-ti) [See Lay.] *n. the people as distinguished from the clergy* अभिक्षुक वर्ग *m*, (specifi.)

गृहस्थवर्ग (among the Hindus.). २ (वैद्यकीच्या किंवा वकिलीच्या) धंद्याची दीक्षा न घेतलेला वर्ग *m.* (विशेष धंद्यासंबंधानें) अदीक्षितवर्ग *m*, अतज्ज्ञ *m. pl*, अनभिज्ञ.

Lake (lāk) [Fr. *laque*, See Lac, a resinous substance.] *n. a color like lac generally of a deep red* लाखेसारखा तांबडा गर्द रंग *m*.

Lake (lāk) [A. S. *lac* –L. *lacus*, akin to Gr. *lakkos*, a pit, a pond.] *n. a body of water surrounded by land* सरोवर *n*, कासार *m*, ह्रद *m*, जलाशय *m*. Lake'-let *n. a little lake* लहान सरोवर *n*, तळें *n*.

Lakh (lak) *n. a hundred thousand* लक्ष *m*, लाख *m*.

Lama (lā'ma) [Tib. *llama*, spiritual teacher or lord.] *n. a Buddhist priest in Tibet* तिबेटांतील बौद्धधर्मीय गुरु *m*, बौद्धधर्मीयांचे गुरु *m*, तिबेटी लामा *m*. [THE GRAND LAMA *or* DALAI LAMA बौद्ध धर्माचे श्रेष्ठ गुरुजी *m*.] La'maic *a.* लामासंबंधीं. La'maism *n.* (बौद्ध धर्मात कांहीं फेरफार केलेला व तिबेट, मोंगोलिया इत्यादि देशांत चालणारा) लामा धर्म *m*.

Lamarckism (la-mark'izm) [From Lamark, a distinguished French naturalist.] *n. the theory that structural variations characteristic of species and genera are produced in animals and plants by the direct influence of physical environments and esp. in the case of animals by effort or by use or disuse of certain organs* ल्यामार्क ह्या फ्रेंच विद्वानाचें उत्क्रांतिमत *n*, ल्यामार्कोत्क्रांतिमत *n*. डार्वीनच्या मताप्रमाणें परिस्थितीवर उत्क्रांति विशेष अवलंबून आहे. ल्यामार्कच्या मताप्रमाणें ती अन्तःप्रेरणेनें किंवा निर्जीव प्राण्यांत उष्णता, प्रकाश व वीज ह्यांचे साह्यानें होते.

Lamb (lam) [A. S.] *n. the young of a sheep* कोंकरूं *n*; (male) कोंकरा *m*, (female) कोंकरी *f*, (female about a year old) लाव्हार or लाहोर *f*. २ *flesh of the young sheep* कोंकराचें मांस *n*. ३ *one innocent and gentle as a lamb* निरुपद्रवी प्राणी *m*. [THE L. OF GOD, THE L., *the Saviour Jesus Christ* (in allusion to the paschal lamb) ईश्वराचें कोंकरूं *n*, बायबलांत येशू ख्रीस्ताला ही संज्ञा आहे.] L. *v. i. to bring forth a lamb* (as sheep) कोंकरूं प्रसवणें. Lamb'kin, Lamb'ling *n. a little lamb* लहान कोंकरूं. Lamb'like *a.* कोंकरासारखा. २ *gentle* निरुपद्रवी, सौम्य.

Lambative (lam'ba-tiv) [See Lambent.] *a. to be taken by licking* चाटण्याचा, लेह्य, अवलेह्य. L. *n. medicine taken by licking* चाटण *n*, लेह *m*, अवलेह *m*.

Lambent (lam'bent) [L. *lambens-lambere*, to lick.] *a. gliding over, playing over the surface, touching lightly* खेळता, चाटता, टिकटिकणारा.

Lame (lām) [A. S. *lama*, lame; Icel. *lami*, broken, enfeebled -*lama*, to break.] *a. disabled in the limbs, crippled* लंगडा, (पायानें) अधू, पांगळा, पांगा, पांगूळ, पंगू, लंगडखूट, व्यंग, विकलांग, खंज. २ *imper-*

fect, inefficient, unsatisfactory लेचापेचा, लटपटीत, कच्चा, अर्धवट, अपुरा, लंगडा, अधू, लगडीतगडीचा, पंगु; as, "A L. endeavour." L. *v. t. to make lame* अधू -लंगडा -पांगळा करणें. [Lame duck *n. (slang) a bankrupt* दिवाळखोर, दिवाळें वाजलेला मनुष्य *m.*] Lame'ly *adv.* लंगडत लंगडत. २ कच्चेपणानें, अर्धवटपणानें, लटपटीतपणानें, लगडतगड, तुनुमुनू. Lame'ness *n.* लंगडेपणा *m*, पांगेपणा *m*, पंगुपणा *m*, पंगुत्व *n*, अंगवैकल्य *n.* २ कसर *f*, अर्धवटपणा *m*, कच्चेपणा *m*, पंगुत्व *n*, विकलता *f.* Lam'ish *a.* अर्धवट, लंगडा, पंगु.

Lamella (lä-mel'la) [L. dim. of *lamina*, plate.] *n. a thin plate* पातळ पत्रा *m.* २ *a scale* खवला *m.* Lamel'lar, Lamel'late *a.* पातळ, पातळ पत्र्यासारखा, २ खवल्या, खवल्यांचा. ३ पातळ, पातळ पत्र्यांचा.

Lament (la-ment') [Fr. *lamenter*—L. *lamentor*, akin to *clamo*, to cry out.] *v. i. to mourn, to utter cries of grief* शोक *m* करणें, विलाप *m* करणें, विलापणें, आक्रंदणें *m*, आकांत करणें, आकांतणें, आक्रोश *m* करणें. L. *v. t. to mourn for* (-च्या साठीं) दुःख -विलाप &c. करणें. L. *n.* See Lamentation. २ *an elegy or mournful ballad* शोकगीत *n*, विलापगीत *n.* Lam'entable *a. expressing sorrow* शोकदर्शक, दुःखप्रदर्शक. २ *deserving sorrow* शोकार्ह. ३ *pitiful* शोचनीय, शोच्य, दुःखास्पद, शोकास्पद, खेदास्पद, शोकविषयक, &c. ४ *despicable* तिरस्करणीय, तिरस्कारार्ह, तिरस्कारपात्र, &c. Lam'entably *adv.* शोकप्रदर्शनपूर्वक. २ शोचनीयपणानें, &c. Lamenta'tion *n.* –*act* रडणें *n*, शोक करणें *n*, खेद करणें *n*, &c, शोक *m*, शोचन *n*, आक्रंदन *n*, आक्रोश *m*, हायहाय *f*, धाय *f*, धायमाय *f*, विलाप *m*, रुदन *n*, रोदन *n.* [CRY WITH LOUD L. S., धायधाय रडणें -आरडणें -मोकलणें.] २ *pl. a book of Geremiah, so called from its contents.* 'विलाप' नांवाचें ख्रिस्ती जुन्या करारांतील पुस्तक *n.* Lament'er *n.* Lament'ing *pr. p.* रडणारा, शोचणारा, &c. विलापकर्ता, शोक -&c. कर्ता. Lament'ingly *adv. with lamentation* शोकपूर्वक.

Lamina (lam'i-na) [L.] *pl.* Laminae *n. a thin plate or scale* पातळ पत्रा *m*, पातळ कवच *n*, पडदा *m*, पदर *m*, चीप *f*, कातळा *m*, काप *m.* २ *bot. the limb, blade, or expanded part of a leaf* पात *n*, फलक *m.* Lam'inar *a. capable of being split into thin plates* पातळ कातळे किंवा काप काढतां येण्याजोगा. Lam'inate, -ed *a. consisting of thin plates* पडद्यापडद्याचा, कापाकापाचा, पत्र्यापत्र्याचा, कातळ्याचा. Lamina'tion *n. the process of lamination* पातळे -थर -काप -कातळे काढणें *n.* २ *the arrangement of stratified rocks in thin layers* (थराथरांच्या खडकांची) कातळेवजा रचना *f.*

Lamp (lamp) [Fr. *lampe* –Gr. *lampas, lampein*, to shine.] *n. a light* दिवा *m*, दीप *m*, दीपक *m*, चिराग *m*, in covert. phrase. सूर्यपिलूं; Particular varieties of a L. are लामण or लाम्हण or लांबण-

दिवा, रोमण or रोमणदिवा, . रोमणदिवी or दिवली *f*, रोमणी *f*, दिवटी *f*, दिवली *f*, दीपिका *f*, कैपत *f*, हिलाल *m*, ठाणवई or ठाणवी *f*, कोडें *n*, पणती *dim.* पणतोली *f*, चिकोरी or शिकोरी *f*, मशाल, चिमणी, टम्रेल, (hanging) हंडी or हांडी *f*, कंदील *m*. (hung in the air) आकाशदिवा *m*, आकाशदीप *m*, (metal) समई or समयी *f*. [BRANCHED OR FORKED L., दुशाख *f*. BY, IN &c. L. LIGHT, दिव्या उजेडीं, दिव्याच्या उजेडांत. CLUSTER OF LAMPS, झुंबरझाड *n*. DOOR L., *a lamp in a doorway* दारचा दिवा *m*, दारठणचा दिवा *m*, देहलीदीप *m*. EARTHEN SAUCER-FORM L., कोडें *n*, पणती *f*, DIM. पणतोली *f*, चिकोरी or शिकोरी *f*. EVENING L., *lamp lighted every evening in a temple or house* सांजदिवा *m*, सांजवात *f*. FLAME OF A L. दिव्याची जोत *f*, दीपशिखा *f*. FRAME OR ERECTION FOR A ROW OF LAMPS, चिरागदान *n*. HANGING L. HUNG IN THE AIR, आकाशदिवा *m*, आकाशदीप *m*, टांगदिवा *m*. LIGHTING UP OF THE LAMP (in a temple &c.) दिवेलावणी *f*, दिवेवात *f*, दीपवात *f*. METAL AND UPRIGHT L., समई or समयी *f*. THE SAUCER OF IT FOR THE OIL AND WICKS OR TO RECEIVE THE DRIPPINGS, चाडें *n*, टवळें *n*, माठलें *n*. OBEISANCES PAID TO THE LAMPS AT LIGHTING, दीपदर्शन *n*. OBEISANCES, SALUTATIONS (TO RAJAS, &C.) PAID AT L. LIGHTING दिवटीजोहार *m*, दिवटीसलाम *m*, दिवटीमुजरा *m*. OIL OF AN EXTINGUISHED L., दिपुष्ट or दिपोष्ट *n*. OPERATIONS—COMPREH. OF PREPARING AND LIGHTING A L., दिवावात *f*, तेलवात *f*, दिवाबत्ती *f*. PLACE (IN A HOUSE) FOR THE SUSPENSION OF A GREAT L. दिवठण or दिवठाण *n*. ROW OR RANGE OF LAMPS, दिपावली *f*, दिपावळी *f*, दिपमाळ *f*. SAUCE FOR THE OIL AND WICKS OF A LAMP, दिवेलावणें *n*, माठलें *n*. STAND OR STEM OF A L., ठाणवई or ठाणवी *f*. STINK OF AN EXTINGUISHED L., दिपष्टाण *f*. STRING OR LOOP TO SUSPEND A HANGING LAMP, ओलाणी *f*, ओलाणें *n*, ओलण *f*. TIME OF L. LIGHTING, दिवेलावण or दिवेलावणी *f*, दिवेलागण. TO EXTINGUISH A L., दिव्यास निरोप *m* -पदर *m* -फूल *n* -शेव *f* देणें, दिवा काढणें, दिवा मालवणें -घालवणें. TO FRESHEN OR BRIGHTEN A L., दिवा सरसा करणें, दिवा सारणें.] २ *anything that enlightens morally or intellectually* ज्ञानदिवा *m*, ज्ञानप्रदीप *m*, प्रकाश *m*, उजेड *m*. Lamp'-black *n*. *soot obtained from smoke* मस *f*, काजळ *n*, मशेरी *f*, कज्जल *n*, मषी *f*, दीपकिट्ट *n*. Lamp'-burner *n*. *that part of a lamp in which the wick is held* चिमणीच्या वातीचें तोंड *n*, दिव्याची खोळ *f*. Lamp'-ladder *n*. घडौंची or घडवंची *f*, घोडा *m*. Lamp'less *a*. *being without a lamp or light* प्रकाशहीन. २ (hence) *being without appreciation, dull* अगुणग्राहक, ग्राहकशक्तिहीन, अप्रकाशग्राही. Lamp'light *n*. दिव्याचा उजेड *m* -प्रकाश *m*. [BY L., दिव्याच्या उजेडांत.] Lamp'-lighter *n*. *one who lights street lamps* बत्तीवाला *m*, मशालजी *m*. २ *that which lights a lamp* कांकडा *m*,

कळ *f.* Lamp'stand *n.* ठाणवई or ठाणवी *f,* दीपवृक्ष *m,* दीपिका *f.* [To SMELL OF THE LAMP, *to bear marks of study or labour* (वर) विशेष परिश्रमाची छटा दिसणें.]

Lampas (lam'pas) [Fr.] *n.* (*Shakes.*) *an inflammation and swelling of the soft parts of the roof of the mouth immediately behind: the fore-teeth in the horse* मुंगा *m,* ठाळवेळें *n.*

Lampoon (lam-pōōn') [O. Fr. *lampon,* orig. a drinking-song, with the refrain *lampons* = let us drink –*lamper,* to drink.] *n. a low satirical piece* (एकाद्याचें मन दुखवून त्याला रडकुंडीस आणण्याकरितां लिहिलेला) निंदेचा पोवाडा *m,* निंदाप्रचुर व दुष्टबुद्धीचा लेख *m, &c.* L. *v. t. to satirise* निंदात्मक पोवाडा लिहिणें -रचणें. Lampooned' *pa. t. & pa. p.* Lampoon'er *n.* निंदात्मक पोवाडे करणारा. Lampoon'ing *pr. p. & v. n.* Lampoon'ry *n. written personal satire* व्यक्तिनिंदात्मक लेख *m,* निंदालेख *m.*

Lanate, Lanated (lā'nāt,-ed) [L. *lanatus, lana,* wool.] *a. woolly* लोंकरयुक्त, लोंकर असलेला. २ *bot. covered with a substance resembling wool* लोममय, लोमश, लोमविशिष्ट, ऊर्णामय, ऊर्णाकल्प, ऊर्णाविशिष्ट. La'nary *n. a place for storing wool* लोंकरीची वखार *f.*

Lance (lans) [Fr.–L. *lancea;* Gr. *longche,* a lance.] *n. a spear carried by horsemen and often decorated with a flag* भाला *m,* बरची *f,* नेचा *m.* २ *a lancer* भालेकरी *m,* बरचीवाला *m.* ३ (*founding*) *a small iron rod which suspends the core of the mould in casting a shell* गाभ्याची लोखंडी शीग *f.* ४ (*mili.*) *an instrument, which conveys the charge of a piece of ordnance and forces it home* (बंदुकींत दारू ठांसण्याचा) गज *m.* ५ (*pyrotech.*) *one of the small paper cases filled with combustible composition, which mark the outlines of a figure* (हवेंत उडविण्याच्या दारूनें भरलेला) बाण *m,* हिंगणबेट *n.* [FREE L., *a knight or roving soldier* उमराव *m,* फिरता शूर शिपाई *m.* २ *a person who assails institutions or opinions on his own authority* (केवळ स्वतःच्याच जबाबदारीवर) मनःपूत टीका करणारा *m.* To BREAK A L. द्वंद्वयुद्ध -भिडून युद्ध करणें, भाल्याची झटापट करणें.] L. *v. t. to pierce with a lance* भाला -बरची मारणें. २ *to open with a lancet* नस्तरानें फाडणें-कापणें-छेदणें-फाडणें, फाड -छेद करणें. Lanced *pa. t.* and *pa. p.* Lance'ly *a.* भाल्यासारखा, भालेकऱ्यासारखा. Lan'cer *n. a light cavalry soldier armed with a lance* भालेकरी *m,* बरचीवाला *m,* इटेकरी *m.* Lanc'ing *pr. p.*

Lanceolate or lanceolated (lan'sē-o-lāt *or* lāted) [L. *lanceola,* a little lance.] *a. tapering to a point at the apex and sometimes at the base also* भाल्याच्या आकाराचा, प्रासाकार (प्रास = a lance), (दोहोंकडे निमुळतें असून) मध्यें रुंद; उ. कण्हेरीचें पान.

Lancet (lan'set) [O. Fr. *lancette*, dim. of *lance*.] *n* *a surgical instrument used for opening veins, abscesses &c.* नस्तर *n*, शस्त्रप्रयोगांतील चाकू *m*, अध्यर्धधार शस्त्र *n*. [CUT OR OPENING BY A L., फाड *m*, फांसणी *f*.]

Lanch (lanch) [See Lance or Launch.] *v. t. to throw as a lance, to dart* फेंकणें, टाकणें, मारणें.

Lancinate (lan'si -nāt) [L. *lancinare–lancinatum* to tear.] *v. t. to tear, to pierce, to stab* फाडणें, छेद करणें, चिरणें, विदारण करणें, भोसकणें, खुपसणें, टोंचणें. Lancina'ted *pa. t.* and *pa. p.* Lancina'ting *pr. p.* २ *seeming to pierce or stab* टोंचणारा, खुपसणारा, भोंसकणारा. [LANCINATING PAIN चमक *f*, शिणक *f*, टोंचल्यासारखी वेदना *f*.] Lancina'tion *n*. फाड *m*, विदारण *m*, टोंचणी *f*.

Land (land) [A. S. *land*. Found in all the Teutonic languages.] *n*. *the solid portion of the surface of the globe, earth* (as opposed to ocean and air) जमीन *f*, भू *f*, भूमि *f*, भुई *f*, खुशकी *f*, स्थल *pop.* स्थळ *n*. [L. AND WATER, जलस्थल *n*. L. CARRIAGE *price paid for transport by L.*, खुशकीकडील भाडें *n*, स्थलमार्गाचें भाडें *n*. NECK OF L., दांडा *m*, दांडी *f*. THE WAY BY L. (as opposed to the way by water) स्थलमार्ग *m*, खुशकीचा मार्ग *m*.] २ *a country, region* देश *m*, मुलुख *m*, प्रान्त *m*, राष्ट्र *n*. ३ *ground, soil* (*in respect to its nature or quality*) जमीन *f* भूमि *f*, काळी *f*, भुई *f*. [ARABLE L., शेतजमीन *f*, जिराइत *n*, ढेप जमीन *f*. ARID *or* STERILE L., मुकाड *n*, निखरड *n*, वरडजमीन *f*, मानट *n*, खरवटजमीन *f*. BURNING OF L. (in agriculture) भाजावळ *f*. BURNING OF L. (*compre.*) पालेभाज *or* भाजपोळ *f*, जाळपोळ *f*, राब करणें *n*. CLEARING OF L. (in bringing it under cultivation) तणमोड *f*, लागवडीस आणणें *n*. CULTIVATED L., लागवडीची -लागवड जमीन *f*, वहीत जमीन *f*, कीर्दसार जमीन *f*. HILL L. JUST CLEARED AND BURNT (for cultivation) सरवा *m*, सरवट *n*. L. WATERED BY IRRIGATION, कालव्याखालची जमीन *f*. L. IRRIGATED BY WATERCOURSE पाटस्थल (ळ) *n*, पाटाखालची जमीन *f*. L. IRRIGATED FROM A DRAWWELL, मोटस्थल (ळ) *n*, मोटेनें भिजणारी जमीन *f*. L. UNIRRIGABLE, कुडस्थळ *n*, कोरडवाही जमीन *f*, निपाणी जमीन *f*. L. JUST REDUCED UNDER CULTIVATION नवकीर्द *f*, नवसाध्य जमीन *f*. L. BURNED AND PREPARED FOR PLANTS दाढ *f*, भाजावळ *f*, भाजवट *f*, तरवा *m*. LOPPINGS STREWED OVER L. TO BE BURNED राब *m*, टाळ *m*, कवळ *n*, टहाळ *m*. DRY GRASS, RUBBISH, &c. STREWED OVER THE LOPPINGS वडी *f*, तणवर *m*, लेवट *m*, लेवणें *n*, खर *f*. MOIST (as opposed to arid) L. पाणवळ *f*, पाणथळ *n*. PLANTS GROWING ON BURNED L., तरवा *m*, आवण *n*. RANGE OF CULTIVATED L., सज्जा *m*. RANGE OF UNCULTIVATED AND UNPRODUCTIVE L. माळजमीन *f*, माळरान *n*,

खराबा *m.* REDUCING WASTE L. UNDER CULTIVATION, लागवड *f*, कीर्द *f.* RISING TAX UPON L. इस्तावा *m*, चढता फाळा *m.* SLIP OR STRIP OF L., पट्टी *f*, फाळी *f*, फाळकी *f.* SURVEY OF ARABLE L.; पैमाशी *f*, ढेपपाहणी *f.* WASTE L., खराबा *m*, रान *n*, आडरान *n.* WASTE OR FALLOW L. OF THE CROWN सरकारी खरावा. WASTE L. AMIDST TILLED L., पोटखराबा *m.* TO REDUCE L. UNDER CULTIVATION लागवडीस आणणें, कीर्दीस आणणें.] ४ *the inhabitants of a country, a nation, a people* (देशांतील) रहिवाशी *m. pl*, राष्ट्र *n*, लोक *m. pl.*; as, "These answers, the king himself divulged, the land believed." ५. *the mainland* (*in distinction from islands*) मुख्य भूमि *f*, पृथ्वी -खंड *n.* ६ (a) *the ground left unploughed between furrows* (दोन तासांमधील) सपाटी *f*, सपाट जमीन *f.* (b) *any one of the several portions into which a field is divided* कोठी *f.* ७ *real estate* जमीन *f*, शेत *n*, स्थावर मिळकत *f.* [CROWN-LAND, खालसा जमीन *f*, शेरी *f.* L. REVERSIONARY TO THE STATE शेरी *f.* LANDS TENANTED FROM THE STATE कौली जमीन *f*, रकमी जमीन *f.* LANDS AND TENEMENTS, *the whole estate* जमीनजुमला *m.* L. HELD ON SUBLEASE पोटकुळी जमीन *f.* LANDED PROPRIETOR जमीनदार, मिरासदार *m*, जमीनजुमल्याचा मालक *m.* LAND FARMER OF THE CROWN खोत *m*, शेरीकरी *m.*] ८ *an unindented part of the surface or a part between the grooves* सपाटी *f*, सपाट भाग *m.* Land *v. t. to set or put on shore, to disembark* उतरणें, तरीस-किनाऱ्यास-कांठास लावणें, कांठीं उतरणें. २ *to catch and bring to shore* किनाऱ्यावर आणणें; as, "to L. a fish." ३ *to set down after conveying, to cause to fall* (वाहून नेऊन) खालीं उतरणें, खालीं पाडणें; as, to L. one in difficulties. Land *v. t. to go on shore* उतरणें, तडीस लावणें-उतरणें. L. agent *n.* जमिनीची व्यवस्था करणारा गुमास्ता *m.* Land-animal भूचर, स्थलचर. Land Breeze, see under Breeze. Land chain *n.* जमीन मोजण्याची सांखळी *f.* Land Force *n.* लष्कर *n* (आरमार नव्हे). Land'-holder *n. proprietor of land* जमीनदार *m.* Land-lady *n.* घराची मालकीण *f*, घरधनीण *f*, घरवाली *f*, मालकीण *f.* Land-locked *a. encompassed by land* खुशकींत सांपडलेला, भूवेष्टित. Land'lord *n. owner of lands who has tenants under him* जमिनीचा मालक, जमीनदार, क्षेत्रपति, क्षेत्रधनी, क्षेत्रस्वामी, भूस्वामी. २ *an owner of a house who has tenants* घराचा मालक, घरधनी, घरवाला. ३ *keeper of an inn* भटाऱ्या *m*, खाणावळवाला *m.* Land'-mark *n.* शिंवेची खूण *f*, मेरेची खूण *f*, शींव *f*, हद्द *f*, क्षेत्रमर्यादाचिन्ह *n.* Land'-measure *n.* क्षेत्रपरिमाण *n*, जमीन मोजण्याचें माप *n.* Land'-register *n.* जमीननोंदणी *f*, जमीन नोंदबुक *n*, जमीनझाडा *m*, स्थलझाडा *m.* Land'sman *n.* खुशकींतला माणूस *m*, खुशकीवाला *m*, नवा सफरी

m. Land'-survey *n.* जमिनीची पाहणी *f.* Land'-tax *n.* शेतसारा *m*, सारा *m*, फाळा *m*, धारा *m*, भूमिकर *m.* Land'-waiter *n. the officer of the customs* कस्टम-खात्याचा -जकातखात्याचा अधिकारी. Land -wind, same as Land Breeze. Land'ed *a. having an estate in land* शेतकरी, शेतीजमीनदार, कुणबावेदार, क्षेत्रसंपन्न, भूमिधनसंपन्न, स्थावरधनसंपन्न. २ *consisting in land* शेताचा, जमिनीचा, कुणबाव्याचा, क्षेत्रधनाचा. Landing, Landing-place *n.* घाट *m*, उतरण्याची जागा *f*, बंदर *n*, ओरवा -वरवा करण्याची जागा *f*. २ (of a staircase or flight of steps) जिन्यावरची सपाटी *f*, पायरी, जिन्याची तवकडी *f.* Landscape [Dut. *landschap* the form or fashion of the land (which the eye can once view.)] *n. the land which the eye can comprehend in a single review* डोळयाच्या टप्प्यांतला -दृष्टींतला -दृष्टिपातांतला देश *m*, नयनगोचर -दृष्टिगोचर प्रदेश *m.* २ नयनगोचर प्रदेशाचें चित्र *n.* Landscape gardening चित्रविचित्र बाग तयार करण्याची कला *f.*

Landau (lan'daw) [From *Landau*, a town in Germany.] *n. a coach or carriage with a top which may be opened and thrown back* ल्यान्डो *f*, खालींवर पाडतां येणाऱ्या टपाची चौचाकी गाडी *f.*

Lane (lān) [A. S. *lane*; Scot. *loan, lonnin.*] *n. a narrow passage between houses or fields &c.* गल्ली *f*, आळी *f*, बोळ *m*, पाणंद or पाणंध *f*, बीद or बीध *f*, बिदी or बिधी *f*, शेरी *f.* [LANES, ALLEYS &c. COMPREH. गल्लीकुची *f*, कानाकोंपरा *m.* IN EVERY L. AND ALLEY गल्लोगल्लीं, आळोआळीं.]

Language (lang'gwāj) [Fr. *langage-langue*–L. *lingua* (old form *dingua*), the tongue, akin to L. *lingere*, Gr. *leichein*. Sk. लिह्, to lick.] *n. that which is spoken by the tongue* भाषा *f*, बोल *m*, शब्द *m.* २ *human speech* वाणी *f*, वाचा *f*, शब्द *m.* ३ *expression of ideas* भाषा *f*, बोल *m*, बोलणें *n*, उक्ति *f*, वचन *n* (*lit.*), शब्द *m*, वाक्य *n.* [ABUSIVE L. शिवरें भापण *n*, शिवीगाळ *f.* BAD L. दुरुक्ति *f*, दुर्वचन *n.* CLASSICAL OR POLISHED L. संस्कृतोक्ति *f*, संस्कृत वाणी *f.* VULGAR L. अडाणी लोकांची भाषा, हलकट भाषा *f.*] ४ *speech peculiar to a nation* भाषा *f*, बोली *f.* [A BARBAROUS L. म्लेंछभाषा *f.* DEAD L. मृतभाषा *f*, प्रस्तुत बोलण्यांत नसलेली भाषा *f.* LIVING L. प्रस्तुत भाषा *f*, प्रस्तुत बोलण्यांत असलेली भाषा *f.* MOTHER L. मायभाषा *f*, मातृभाषा *f*, जन्मभाषा *f.* PROVINCIAL L. प्रान्तिक भाषा *f.*] ५ *style, diction* भाषापद्धति *f*, भाषणाची शैली *f* -धाटणी *f* -सरणी *f*, वाक्सरणी *f*, वाक्यरचना *f.* ६ *any manner of expressing thought* संकेतभाषा *f.* ७ *the vocabulary and phraseology of an art or department of knowledge* (एखाद्या विषयाचा) पारिभाषिक भाषा *f*, खासभाषा *f*, परिभाषा *f.* L. *v. t. to express in language* भाषेनें व्यक्त करणें, बोलून दाखविणें. Lan'guaged *a.*

(esp. in comp.) *having a language* भाषा -वाणी असलेला. २ *skilled in language* भाषाप्रवीण. Lan'guageless *a.* भाषाहीन.

Languid (lang'gwid) [Fr.—L. *languidus—languere*, to be weak.] *a. drooping from exhaustion, sluggish, weary* मंद, सुस्त, जड, म्लान, मजीत, क्लान्त, क्लान्तमनस्क. २ *slack, tardy* धिमा, मंद, ढिला, शिथिल, सुस्त; as, "L. motion." ३ थंड, थंडा, मेणचट, मेण्या, उदासीन, उदास, अनुत्सुक, निरुत्सुक, आस्थाहीन, अनास्थ, शीत. ४ *promoting or indicating heaviness* सुस्ती आणणारा, सुस्तीचा. Lan'guidly *adv.* सुस्तपणानें, सुस्तीनें, सुस्त. २ मंदाईनें, स्तिमितपणानें, आळसानें, आळसत, रेंगतरेंगत, थंडपणानें, रेंगाळत, अळमटळम, अनास्थेनें. Lan'guish *v. i. to lose strength or animation* (a) लंगणें or लंघणें, ग्लानि येणें *in con*, ग्लान -म्लान होणें. (b) आळसावणें, मंदावणें, रेंगणें, रखडणें, ढिला पडणें, सुस्तावणें, मंद पडणें, रें रें करणें. २ *to pine away* (विरहानें) झुरणें -धुपणें, झिजणें, खंगणें. ३ *to wither or fade* वाळणें, सुकणें. ४ *to assume an expression of weariness* दीनमुद्रेनें -म्लान मुद्रेनें पाहणें, दीनमुद्रा करणें -स्वीकारणें. L. *v. t. to cause to droop or pine* ग्लानि -म्लानता आणणें. Lan'guished *pa. t. & pa. p.* Lan'guishing *pr. p. & v. n.* लंघणारा, ग्लान, म्लान. २ मंदावलेला. ३ *amorously pensive* कामार्द्र दृष्टीनें पाहणारा, कामार्द्रदृष्टि, कामालस दृष्टीचा; as, "L. eye or look." Lan'guishment *n. the act or state of languishing* (a) ग्लानि आणणें *n.* (b) ग्लानि येणें *n*, ग्लानि *f*, &c. २ *tenderness of look, amorous pensiveness* कामालस दृष्टि *f*, कामार्द्रदृष्टि *f*, ललितावलोकन *n.* Lan'guor *n. lassitude, feebleness, laxity, dullness* मांद्य *n*, सुस्ती *f*, ग्लानि *f*, म्लानि *f*, क्लान्ति *f*, मांदगी *f*, मांदेपणा *m*, मंदता *f*, जडत्व *n*, जाड्य *n*, क्लम *m*, अवसन्नता *f*, तंद्रा *f*, अंगभंग *m*, शिथिलता *f*. २ *listlessness, listless indolence, dreaminess* शून्यहृदयत्व *n.*

Laniary (lā'ni-a-ri) [*L. laniarium -lanius*, a butcher.] *n. a place of slaughter* कसाईखाना *m.*

Laniferous (lan-if'ér-us) [L. *lanifer, laniger -lana*, wool and *ferre*, to bear.] *a. bearing or producing wool* ऊर्णाधारी, ऊर्णाजनक, लोमधारी, लोमजनक, लोमोत्पादक.

Lank (langk) [A. S. *hlanc*, slender.] *a. slender and thin, lean, shrunken* पातळ, सडपातळ, सडकपातळ, सडसडीत, लुकडा, पातळांगी, काड्याळा, एकशेवडी, कांकीट, खपाटें बसलेला. २ *soft or loose* ढिला, सैल, शिथिल. Lank'ly *adv.* Lank'ness *n.* पातळपणा *m*, पातळाई *f*, सडसडीतपणा *m.* २ ढिलेपणा *m*, सैलपणा *m*, शिथिलपणा *m.* Lank'y *a.* ढांगळ, धांडळ, लंबाड or लंबाड्या.

Lantern (lant'érn) [Fr. *lanterne* -L. *lanterna* -Gr. *lampter -lampein*, to give light.] *n. a case*

inclosing a light and protecting it from wind and rain फानस *m*, फाणूस *m*, कंदील *m*, कंद्या *m*. [DARK L., *lantern having an opaque slide capable of being partly or wholly shut at pleasure* चोरकंदील *m*, MAGIC L., *an optical instrument by means of which magnified images of small pictures are thrown upon a wall or screen* जादूचा कंदील *m*. गौडबंगाली फाणस *m*.] L. -jawed *a. thin-faced* गाल-चिंबा, चापटतोंड्या, गालबशा, बसक्या गालांचा.

Lanuginous (la-nū'ji-nus) [Fr.-L. *lanuginosus* -*lanugo*, down -*lana*, wool.] *a. downy* लोमश, लोममय, सलोम, ऊर्णामय.

Lanyard, Laniard (lan'yard) [Fr. *laniere.*] *n. a short rope* कोपरी *f.*

Lap (lap) [A. S. *lapian*; L. *lambere*, Gr. *laptein*; Sk. लिह् to lick.] *v. t. to lick up with the tongue* चाटून खाणें, चकचक पिणें -पिऊन टाकणें, जिभेनें चाटणें. २ *to wash or flow against* धुपून टाकणें. L. *v. i. to drink by licking up a liquid* चकचक पिणें. २ *to make a sound of such a kind* (पितांना) चकचक आवाज करणें. L. *n. a motion or sound like lapping* चकचक आवाज *m*.

Lap (lap) [A. S. *læppa*, a loosely hanging part.] *n. a loose flap of anything* पदर *m*, घोळ *m*, घेर *m*, झोल *m*. २ *edge, border* कांठ *m*, किनार *f*, शेव *m*, शेवट *m* or *n*. ३(a) *part of clothes being on the knees when a person sits down* ओंटी *f*, खोल *f*, खोळ *f*. (b) *part of body thus covered* मांडी *f*, ओसंग *f*. (c) *a place of rearing and fostering* मांडी *f*; as, "To be reared in the L. of luxury." ४ *a part of a substance extending over a part of another* (एका वस्तूचा दुसऱ्या वस्तूवर पडणारा) पदर *m*, पडदा *m*, घडी *f*; as "The L. of a board." ५ (*steam engine*) *the space over which a steam-engine slide-valve travels after the closing of the steam passage to and from the cylinder* धातूची मांडी *f*, ल्याप. ६ *one circuit around a race-track* (शर्यतीच्या मैदानाला घातलेला) एक फेरा *m* -वळसा *m*; as, "To run twenty *laps*; To win by three *laps*." ७ (*game*) *the points won in excess of the number necessary to complete a game* (so called when they are counted in the score of the following game) (एका खेळांत जरूरीपेक्षां जास्त झाल्यामुळें पुढील खेळांतील हिशोबांत धरलेले) अधिक डाव *m. pl.* -जास्त हात *m. pl.* ८ (*mech.*) *rotating disc of a soft metal, used in cutting gems &c.* कांच, मणी इ. साफ करण्याचें चाक *n*. ९ (*cotton manu.*) *a sheet or layer of cotton fibre prepared for the carding machine* घडी *f*, लेप. L. *v. t. to lay over or in a lap* मांडीवर ठेवणें. २ *to wrap* गुंडाळणें, लपेटणें, वेटाळणें, वेष्टणें. ३ *to fold* घडी करणें *g. of. o.*, दुमडणें. ४ *to involve* झांकणें, पदर घालणें. L. *v. i. to be spread*

on or over, to be turned over or upon (-वर) चढणें, वाढणें, चढून वाढून असणें. Lap'-board *n. board resting on the lap, used by tailors &c.* (टेबलाऐवजीं मांडीवर घेऊन काम करण्याची) शिंप्याची फळी *f.* Lap'-dog *n. a small dog fondled in the lap* कुलुंगा कुत्रा *m* (fem. कुत्री), पशमी कुत्रा *m.* Lap'-ful *n.* ओंटी *f,* ओंटीभर.

Laparotomy (la'-pa-rotō-my) [Gr. *lapara* loin, & *temnein*, to cut.] *n. the operation of opening the abdominal cavity especially when executed in the region of the loin* उदरछेदन *n,* पोट कापण्याचा शस्त्रप्रयोग *m.*

Lapidary (lap'i-dar-i) [L. *lapidarius–lapis, lapidis,* a stone.] *a. pertaining to stones and the cutting of stones* जवाहिरी, हिरेमाणकांचा, जवाहिरावर पैलू पाडण्याच्या-हिरेमाणकें कापण्याच्या कामासंबंधीं; as, "L. ornamentation." २ *pertaining to inscription and monuments* स्मारक लेखाचा, स्मरणलेखासंबंधीं; as, "L. adulation." [L. STYLE, *terse, sententious style* सूत्रमय भाषापद्धति *f,* सूत्रमय लेखनपद्धति *f.*] L. *n. a cutter of, or dealer in, precious stones* जव्हेरी, मणिकार *m,* मणेर *m,* जोहारी *m.* २ *a connoisseur of lapidary work* जवाहिराचा पारखी *m.*–Also Lapida'rian, Lap'idarist, Lap'idist. Lapid'eous *a. stony* दगडाचा, पाषाणमय, पाषाणात्मक. Lapides'cence *n. turning into stone* दगड होणें *n,* पाषाणमय बनणें *n.* Lapid'ify *v. t. to make into stone* दगड बनविणें, पाषाणमय करणें. La'pis-lazuli *n. an azure stone* वैदूर्य *pop.* -वेडूर्य *m,* नीलोपल *m,* असितोपल *m,* लाजावर्द *m.*

Lapis lazuli See under Lapidary.

Lappet (lap'et) [Dim. of Lap.] *n. little lap or flap* (मस्लीनचा किंवा कलाबतूचा) पदर *m.*

Lapse (laps) [L. *labi, lapsus,* to slip or fall, *lapsus* a fall, akin to Lap.] *v. i. to slip or glide* घसरणें, निसरणें, सरणें. २ *to pass slowly or by degrees* हळूहळू जाणें, वाहणें, निसरणें, प्रवाह *m* -गती *f.* होणें *g. of s.* ३ (*fig.*) *to fall from virtue, to err* सन्मार्गभ्रष्ट होणें, घसरणें (*fig.*), विचलणें, च्यवणें, चळणें, ढळणें, ढळ *m* -चळ *m* -स्खलन *n* -च्यवन *n.* होणें *g. of s.* ४ (*law*) *to pass to another proprietor* (एका मालकाकडून) दुसऱ्या मालकाकडे जाणें, मालकी बदलणें *g. of s.* (b) *to become void* रद्द होणें -पडणें. L. *n. a passing away* गति *f,* ओघ *m,* प्रवाह *m.* [L. OF TIME, कालगति *f.*] २ *failing in duty, falling* सन्मार्गच्युति *f,* च्युति *f,* घसरणें *n* (*fig.*), चळणें *n,* चळ *m,* ढळ *m,* प्रमाद *m,* नीतिदोष *n,* भ्रंश *m,* स्खलन *n,* च्यवन *n.* ३ (*law*) मालकी हक्क जाणें *n,* -बुडणें *n.* Lapsed' *a.* (*fig.*) चळलेला, सन्मार्गभ्रष्ट or simply भ्रष्ट, घसरलेला, स्खलित, च्युत. २ (*law*) *void, forfeited* रद्द झालेला, बुडालेला, नाहींसा झालेला (हक्क &c.).

Lapwing (lap'wing) [A. S, *hleapewince-hleapan,* to

leap or run, and root of *wink*, which, like Ger. *wanken*, originally meant to move from side to side; the name is descriptive of the movement of the bird.] *n. the name of a bird of the plover family* टिटवी *f*, टिट्टिभ *m*, कोयष्टि *m*, पंककीर *m*. [RED-WATTLED L., पाणटिटवी *f*.]

Larboard (lär'bōrd) [Perhaps for a conjectural *lade-bord*, the lading side –*lade*, a load, and *bord* board, side.] *n. the left hand side of a vessel* (to one on board facing toward the bow) डावें बोडद् *n*. L. *a*. डावे बोडदाचा, डावे बोडदाकडील.

Larceny (lär'sen-i) [Fr. *larcin* –L. *latrocinium*, –*Gr. latris*, a robber.] *n. theft* (मालकाच्या ताब्यांतील मालाची) चोरी *f*, चौर्यकर्म *n*, स्तेय *n*. Lar'-cenist *n*. चोर *m*, चौर्यकर्म करणारा, स्तेन *m*.

N. B. For distinction between Larceny, Theft, & Embezzlement refer to a good dictionary of Legal Terms.

Larch (lärch) [L., –Gr. *larix*.] *n. a genus of coniferous trees* देवदारूच्या जातीचा वृक्ष *m*.

Lard (lärd) [Fr., –L. *laridum*, Gr. *larinos*, fat.] *n. the melted fat of swine* डुकराची पातळ चरबी *f*. L. *v.t. to smear with lard* डुकराची चरबी लावणें-फांसणें -माखणें. २ *to stuff with bacon* (-आंत) डुकराची चरबी भरणें. ३ *to fatten* पुष्ट -धष्टपुष्ट -लठ्ठ करणें. ४ *to mix with anything* भेळ -मिसळ करणें, कालवणें, गादवणें. Lard'er *n. a room where meat is kept* सागुती ठेवण्याची खोली *f*, मांसखाद्यशाला *f*, भक्ष्यमांसागार *n*. Lard'y *a*. चरबीचा.

Large (lärj) [Fr., –L. *largus*.] *a. big, great* मोठा, थोरला, मोठा थोरला, महान्, महा (in comp.), स्थूल, गुरु, बृहत्. (b) *bulky, stout &c*. गबदूल, गलेलठ्ठ, भलालठ्ठ, थोराड, धडेल, गडदू, अगडबंब, भक्कम, जब्बर, रेट, टणक, मस्त, मातबर. (c) *huge, massive* टोलेजंग, अफाट, बताडा, अवाढव्य, अठाळ, विशाळ, अवजड, जंगी, मोठा. (d) *extensive, wide* विस्तृत, विस्तीर्ण, मोठ्या विस्ताराचा, ऐसपैस, पैस, अवळपघळ, प्रशस्त, लांबरुंद, विशाल, मोठा. २ *ample, abundant* मुबलक, विपुल, मनमुराद, यथेच्छ, यथेष्ट, पुष्कळ, प्रशस्त. ३ *diffuse, full in statement, profuse* (of persons) पाल्हाळ लावणारा, पाल्हाळ्या. (b) (of style &c.) पाल्हाळिक, पाल्हाळाचा, बहुविस्ताराचा, सविस्तर, विस्तृत. ४ *liberal* उदार, सढळ, प्रगल्भ, प्रशस्त. ५ *comprehensive* व्यापक, विशाल, बहुसंग्रही. ६ *free* मोकळा, सुटा. [AT L., *without restraint* मोकळा, मोकार, बेलगाम, बेताल, बेफाम, सुटा. २ *profusely* विस्तरशः, विस्तारानें, विस्तारेंकरून, पाल्हाळानें. ३ *as a whole, altogether* सर्वांमिळूनच. PRISONER AT L. नजरकैदी *m*.] Large'-handed *a*. मोठ्या हातांचा. २ (*fig.*) *profuse* सढळ -सैल हातांचा. Large'-hearted *a. generous* मोठ्या मनाचा, उदार, मोठा, महाशय,

महात्मा. Large'ly *adv.* बऱ्याच अंशीं, पुष्कळ अंशीं. २ प्रशस्तपणें, मोकळ्या मनानें -हातानें, उदारपणानें. ३ पुष्कळपणीं. ४ सविस्तर, विस्तारशः. Large'ness *n.* मोठेपणा *m*, महत्व *n*, स्थौल्य *n*, स्थूलता *f*, स्थूलपणा *m*. (*lit.*) (b) अवाढव्यपणा *m*, विशालता *f*. (c) विस्तार *m*, विस्तृतपणा *m*, विशालता *f*. २ वैपुल्य *n*, विपुलता *f*. ३ पाल्हाळ *m*. ४ उदारपणा *m*, सढळपणा *m*, प्रगल्भता *f*. ५ व्यापकता *f*, व्यापकपणा *m*.

Largess, Largesse (lärj'es) [Fr. -L. *largitus* -*largir*, to give freely -*largus*. See Largo.] *n.* *a gift* बक्षीस *n*, देणगी *f*, पारितोषिक *n*.

Lark (lärk) [A. S. *lawerce*; Ger. *lerche.*] *n.* *a singing bird* चंडोल *m*, कुकुटकुंभा *m*, कुंभारकुकडा or -कुकूड *m*, भारद्वाजपक्षी *m*; (-crested) चेडवळ *m*.

Lark (lärk) [A. S. *lac*, play -*lacan*, to swing, play.] *n.* (*colloq.*) *a frolic, game, jolly time* मजा *f*, गंमत *f*, आनंदांत-गमतींत घालविलेली वेळ *f*. L. *v. i.* (*colloq.*) *to sport* मजा करणें, मजा मारणें, गंमत करणें.

Larum (lar'um) [A contr. of Alarum.] *n.* *alarm* हाक *f*, कुई *f*, आसन्नभयसूचना *f*; (-bell &c.) हुलीचें जंगट *n*.

Larva (lär'va) [L. *larva*, a spectre, a mask. 'Larva' ह्याचा मूळ अर्थ मुखवटा असा आहे. व 'Larva' हें किड्याचेंच एक मुखवटा घातलेलें सोंग आहे. ही कल्पना स्पष्ट व्यक्त करण्याकरितां कोशस्थ किड्याला इंग्रजींत 'लार्व्हा' हा शब्द योजिला आहे.] *n.* *an insect in its first stage after issuing from the egg* कोशांतील किडा *m*, कोशांतर्गत कीटक *m*, कोशेटा *m*, कोशस्थ कीट *m*. Larvæ *n. pl.* Lar'val *a.* कीटस्थितींतला. Larval condition *n.* कीटस्थिति *f*.

Larynx (lar'ingks or lā-) [L. -Gr. *larynx*, *laryngos.*] *n.* *the upper part of the windpipe* शब्देंद्रिय *n*, वागिंद्रिय *n*, नरडी *f*, नरडें *n*, कंठध्वनींद्रिय *n*, कंठनाळ *m*, क्लक *m*, स्वरस्रोत *m*, कंठध्वनीचें व श्वासोच्छ्वासाचें इंद्रिय *n*. Laryngi'tis *n.* स्वरस्रोतोदाह *m*, क्लकदाह *m*, वातकास *m*, शब्दोच्चार करण्याच्या घशांतील इंद्रियाला सूज येणें *n*. Laryn'goscope *n.* स्वरस्रोतोदर्शक *m*, क्लकदर्शक यंत्र *n*, क्लकनाडीयंत्र *n*, शब्देंद्रिय तपासण्याचें यंत्र *n*. Laryngot'omy *n.* कंठनालच्छेदन *n*.

N. B.—Larynx = शब्देंद्रिय or स्वरस्रोत and Trachea = श्वासनलिका. This note is an improvement upon our note under Bronchus.

Lascar (las'kar) [Hind. -Pers. *lashkari*, a soldier.] *n.* *a native East-Indian sailor or camp-follower* नाखवा *m*, खलाशी *m*, लस्कर *m*.

Lascivious (las-siv'i-us) [L. *lascivus*; Sk. लष्, to desire.] *a.* *lustful* कामी, कामुक, कामासक्त, कामातुर, सकाम, स्त्रीव्यसनी, स्त्रीलंपट. २ *tending to produce lustful emotions* कामोद्दीपक. ३ *proceeding from lust* काममूलक, कामहेतुक. ४ *indicating lust* कामबुद्धीचा -दृष्टीचा. Lasciv'iously *adv.* कामुक दृष्टीनें, कामुकपणानें,

कामबुद्ध्या, भोगासक्तीनें, कामबुद्धीनें. Lasciv'iousness *n.* कामबुद्धि *f*, कामदृष्टि *f*, कामासक्ति *f*, भोगेच्छा *f*, भोगासक्ति *f*, कामातुरता *f*, कामातुरपणा *m*, कामुकता *f*, कामीपणा *m*.

Lash (lash) [O. Ger. *laske*, a flap; Ger. *lasche*, a stripe or flap.] *n. the thong of a whip* चाबकाची दोरी *f*, कोरड्याची वादी *f*, काकडा *m*. २ *a stroke with a whip* (चाबकाचा) फटका *m*, फटकरा *m*, चटकणी *f*. ३ *a stroke of satire* चाबूक *m* (*fig.*), कोरडा *m* (*fig.*), फटकारा *m*, टोमणा *m*, ठोंसा *m*. ४ *an eyelash* डोळ्याची पापणी *f*, पापणीचे केंस *m. pl.* L. *v. t. to whip* चाबकानें मारणें, चाबूक देणें-मारणें, (चाबकाचे) फटके *m. pl.* मारणें, फटकावणें, सडकणें, सडकावणें, फडफडवणें. २ *to dash against* (-वर) आदळणें -तडाके मारणें, फटकावणें; as, "A whale *lashes* the sea with his tail." ३ *to throw out with a jerk* बाहेर ढकलणें, हुसकून काढणें, लाथा मारून घालवणें, दुगाण्या झाडणें. ४ *to censure severely* टोमणा देणें, निंदा करणें, खरड काढणें *f*, बोढंती करणें *g. of o.* L. *v. i. to use the whip* चाबूक वापरणें. २ *to utter sarcastic language* टोमणे देणें, निंदा करणें, उपरोधिक भाषण करणें, शालजोडींतील मारणें. To L. out (-as a horse) मागले पाय -दुमाल्या *f. pl.* -दुलाच्या *f. pl.* -दुगाण्या *f. pl.* मारणें -झाडणें. २ (*fig.*) *to run into excess, to become extravagant* ताळ सोडणें, बेताल होणें, बहकणें, भडकणें, मर्यादा *f.* -बंधारण *n.* सोडणें, अतिक्रम करणें. Lash'er *n.* चाबुक मारणारा. Lash'ing *pr. p.* & *v. n.* चाबूक मारणें *n.* २ *chastisement* शिक्षा *f*, फटकारा *m*.

Lass (las) [Perhaps a contr. of *laddess*, formed from *Lad.*] *n. a girl, esp. a country girl* मुलगी *f*, बाला *f*, पोर *f*, पोरगी *f*, आडबायको *f*, तरुणी *f*.

Lassitude (las'i-tūd) [Fr. -L. *lassitudo -lassus*, faint.] *n. faintness, languor, weakness* ग्लानि *f*, ग्लानि *f*, तंद्रा *f*, मांद्य *n*, सुस्ती *f*, शैथिल्य *n*, शिथिलता *f*, गलितपणा *m*, स्तिमितपणा *m*, कळमळ *f*. [SUBJECT TO L., तंद्रालु. L. PRECEDING FEVER आंग मोडून येणें *n*, कडमड *f*, कडमोड *f*, आंग कसकसणें *n*, आंगाची कसकस *f*.]

Lasso (las'ō) [Port. *laco*, Sp. *lazo* -L. *laqueus*, a noose.] *n. a rope with a running noose for catching wild horses &c.* (रानघोडे धरण्याची) फांसाची दोरी *f*, फांस *m*, पाश *m*. Lass'os *n. pl.*

Last (last) [A. S. *last*, Goth. *laists*, a foot-mark.] *n. a wooden mould of the foot on which boots and shoes are made* जोड्याचा सांचा *m*, (पायाच्या आकृतीचा) लांकडी ठोकळा *m*, कलबूत *m* or *n*, शिंगोटी *f*. L. *v. t. to fit with a last* कलबुतावर बसविणें. Last'ing *pr. p.* & *v. n.*

Last (läst) [Same word as above, and lit. meaning to follow a trace or foot-mark, and so to follow out, to continue.] *v. i. to continue, to remain, to*

hold out टिकणें, निभणें, तगणें, राहणें, ठरणें, पुरणें, टिकाव -निभाव *m* -तगाव *m* -तग *m* धरणें -काढणें. [To L. OUT *or* THROUGH *to endure, to come well out of* (-आंतून) निभावणें, वहिवाटणें, पार पडणें, निभणें.] Lasted *pa. t.* & *pa. p.* Last'ing *pr. p.* & *v. n.* L. *a. durable* टिकाऊ, टिकाव धरणारा -काढणारा, टिकणारा, तगाऊ, टिकाव्याचा, पुरवठेसार. [L. COLOUR पक्का रंग *m.*] Last'ingly *adv.* टिकाऊपणानें. Last'ingness *n.* टिकाऊपणा *m*, तगाऊपणा *m*, चिरस्थायिता *f.*

Last (läst) [A. S. *hlæst* -*hladan*, to load.] *n. a load, a ship's cargo* ओझें *n*, गलबताचें भरताड *n*, भरवण *n.* २ *a weight generally estimated at 4000 lbs. but varying in different countries for different articles* सुमारें चार हजार पौंडांचें वजन *n.* Last'age *n.* (a) *the lading of a ship* गलबताचें भरताड *n.* (b) (also) *ballast* which see. २ *room for stowing goods in a ship* गलबतावरील मालाची कोठी *f*, माल भरण्याची जागा *f*, घमताड *n.*

N. B.—In England a *last* of codfish, white herrings &c. is twelve barrels; a *last* of corn, ten quarters or eighty bushels; of gunpowder, twenty-four barrels; of red herrings twenty cades; of hides twelve dozen; of pitch and tar fourteen barrels; of wool, twelve sacks; of flax or feathers 1,700 lbs.

Last (läst) [Contr. of Latest.] *a. latest, hindmost* शेवटचा, सरशेवटचा, सरतेशेवटींचा, शेवटील, सगळ्यांच्या पाठीमागचा -मागचा, सर्वांच्या मागील. (b) *concluding* शेवटचा, सरता, अंतींचा, अंतिम, अखेरीचा, समाप्तीचा, अंत्य, चरम. [L. QUARTER कृष्णपक्षाचा उत्तरार्ध *m.* L. REQUEST शेवटची प्रार्थना *f*, निर्वाणींची प्रार्थना *f.* L. (DYING) INSTRUCTION,-INJUNCTION शेवटचा बोध -उपदेश -भाषण *n.*] २ *next before the present* मागचा, मागील, गेला, गत, गुदस्त (as year). [L. NIGHT कालरात्रीं, कालचे रात्रीस. L. YEAR साल गुदस्त.] ३ *highest in degree, utmost, supreme* पराकाष्ठेचा, परम, अत्युच्च, सीमेचा, फारच मोठा, निदानींचा, निर्वाणींचा; as, "Principles of the L. importance." ४ *meanest, lowest in rank* अधमाधम, कनिष्ठ, सर्वांत हलका, अतिनीच, शेवटचा. ५ *unlikely* असंभाव्य, सहसा अशक्य, हजार वांच्यांनीं नसण्यासारखा; as, "He is the L. person to be accused of theft." [At Last, *in conclusion* शेवटीं, सरतेशेवटीं, अखेरशेवटीं, अखेरीस, अखेर, एकदांचा *decl.* First and L., *altogether one* एकच, एकटाच. Last but one एक टाकून शेवटचा, उपांत्य. On one's L. legs, *at or near the end of one's resources* निदानींच्यानिर्वाणींच्या प्रसंगीं. २ *colloq. on the verge of utter failure* दिवाळें निघण्याच्या बेतांत. To breathe one's L., *to die* मरणें, मृत्यु पावणें, प्राण जाणें *in. con. g. of s.*, आटपणें (*colloq.*), देह ठेवणें (mostly used of spiritual persons). To the L. *to the end* शेवटपर्यंत,

अखेरपर्यंत. २ *till death* मरेपर्यंत.] L. *adv. the last time* मागील वेळेस, गेल्या खेपेस, मागच्या प्रसंगीं. २ *in conclusion* शेवटीं, अखेर, आखेर, आखेरीं, अखेरीस. Last'ly *adv.* शेवटीं, अंतीं, सरतेशेवट, सरतेशेवटीं.

Latch (lach) [A. S. *læccan*, to catch.] *n. a small piece of wood or iron to fasten a door* खिटीची कडी *f*, दाराची फिरकी *f*, खिटी *f*, फिरकी *f*. L. *v. t. to fasten with a latch* खिटी घालणें, फिरकी फिरविणें.

Latchet (lach'et) [Dim. of Latch.] *n. the string that fastens a shoe* (बुटाचा) बंद *m*, बंध *m*, बंधन *n*, वाद *m*, वादी *f*.

Late (lāt) [A. S. *læt*, slow; L. *lassus*, tired.] *a.* (compar. *Later*, superl. *Latest*) *behind due time* उशिराचा, समयातीत, विलंबित, उशिरानें आलेला, मागूनचा, मागाहून आलेला, अतिकालाचा, अतिकाळींचा, अतिवेळाचा, विलंबागत, अतिकालिक. [ONE USUALLY L. उशिऱ्या, अतिकाळ्या. To BE L. मागसणें.] २ *far advanced toward the close or end* सरता सरता, टोंकाजवळचा, शेवटाजवळील, फार चढलेला -उतरलेला -गेलेला. [L. PERIOD OF LIFE, उतारवय *n*, वृद्धापकाळ *m*.] ३ (a) *lately deceased* मयत, लोकांतरगत, परलोकवासी, कैलासवासी (according to the Hindoos). (b) *recently gone out of place, office &c.* माजी, मागचा, गेला, मागला. ४ *recent* अलीकडील, अलीकडचा, नवथरचा, आधुनिक, अर्वाचीन. [OF L. TIMES, *of modern date* अलिकडचा OR ला. OF LATE (*in time not long past*) अलिकडे, थोडके दिवसांचे आंत-दिवसांत (*colloq.*).] ५ *continuing or doing until an advanced hour of the night* फार रात्रपर्यंतचा, रात्रीं बराच वेळ चालणारा (as, L. revels), अपरात्रपर्यंतचा. L. *adv.* (a) *after the proper or usual time* (oppo. to *early*) उशिरां, उशिरानें, अतिकाल -उशीर -वेळ -विलंब करून, समयानंतर, अतिकालानें. [IT IS TOO L. अतिकाळ झाला, अतिवेळ झाली, वेळ गेली, समय गेला, फारच उशीर झाला. L. RIPENING (crops &c.). गरवा, महान, गरवस, गरा (?). L. SOWN मागस, मागस पेरलेलें. Too L. फार उशिरां, अगदीं मागून.] (b) *at a later period* मागून, मागाहून, मागतीं, मागसून, मागस, नंतर. २ *lately* नुकताच, अगदीं अलीकडे, थोडे दिवसांपूर्वीं -दिवसांवर, नवथर. ३ (a) *far in the day* दिवस फार झाल्यावर -चढल्यावर -आल्यावर. (b) *far in the night* रात्र फार झाल्यावर, अपरात्रपर्यंत. [IT IS LATE (IN THE DAY) दिवस फारच चढला -गेला, दिवस थोडा राहिला. IT IS LATE (IN THE NIGHT) रात्र फार गेली -झाली, रात्र थोडी राहिली.] Late'ly *adv. not long ago* नुक्ता *decl.* अगदीं अलीकडे, थोडक्या दिवसांमागें, नवथर, (parenthetical) थोडे दिवस झाले असतील. Late'ness *n.* उशीर *m*, अवेळ *m*, अतिकालता *f*, अवेळपणा *m*, कालातिक्रमता *f*. २ *time far advanced* अतिकाल *m*, अतिवेळ *m*, उशीर *m*, अवेळ *m*, अतिक्रांत काल *m*. Lat'er *adv. after-*

wards नंतर, पुढें, मागाहून, मागून. L. *a. more recent* अधिक अलीकडचा, पेक्षां ताजा -नवीन. Late'st *a. superl.* सर्वांत नवीन, अगदीं ताजा.

Latent (lā'tent) [L. *latens*, pr. p. of *latere*, to lie hid; akin to Gr. *lanthanein*, to hide.] *a. lying hid, secret, not seen, not making itself known by its effects* अनुद्भूत, अंतर्लीन, गुप्त, गूढ, अप्रकट, अन्तर्हित, अदृश्य. La'tence, La'tency *n.* अनुद्भूतता *f,* अन्तर्हितता *f,* गुप्तता *f,* गूढता *f,* गुप्तभाव *m,* अप्राकट्य *n.* La'tently *adv.* अन्तर्हितपणें, अप्रकटत्वानें.

Lateral (lat'ĕr-al) [L. *lateralis–latus, lateris*, a side.] *a. belonging to the side* बाजूचा, बाजूकडील, पार्श्वाचा, पार्श्वसंबंधीं, पार्श्विक, पार्श्व (*adj.*), पार्श्वस्थ, अनुपार्श्व. २ *anat. lying at, or extending toward, the side; external* (oppo. to *mesial*) बाह्य पार्श्विक -पार्श्वीय, बाह्यस्थित. ३ *directed to the side* बाजूचा, पार्श्विक, बाजूकडचा; as, "L. view." ४ (*phys.*) *at right angles to a line of motion or strain* लंबपार्श्व (*a*). Lat'erally *adv. by the side* बाजूनें, बाजूकडून, अनुपार्श्वे.

Laterite (lat'e-rīt) [L. *later*, brick, tile.] *n. geol. an argillaceous sandstone of a reddish or brick colour found in India and Ceylon* कुरुंदाचा दगड *m,* कुरुंद *m.*

Latescent (la-tes'ent) [L. *latescens, -entis, pr. p.* of *latescere*, to be concealed *-latere*, to be hid.] *a. becoming hidden, slightly withdrawn from view* अर्धवट झांकलेला, ईषत्प्रकट.

Latest (lāt'est) *a.* super. of Late.

Lath (lăth) [A. S. *lættu*; Dut. *lat*, Ger. *latte*, a lath.] *n. a thin slip of wood used for plastering &c.* कांबिट *n,* कांबट *n,* कारव or कारवी *f;* (-for roofing-) रीप *f,* चीप *f,* ओंबणाची काठी *f.* [WALL MADE OF L. AND PLASTER कुडाची भिंत *f,* कूड *m.* DAGGER OF L. *any insufficient means of attack or defence* कुचकामाचें -निरुपयोगी हत्यार *n.*] २ (*fig.*) *a thin person* काठांग्या, काड्याळा, कागदी ज्वान, लकड्या. L. *v. t. to cover with laths* (-वर) रीप घालणें, रीपार करणें, ओंबणें, ओंबण *n.* करणें. Lath'en *a.* कामटींचा, रीपांचा. Lath'ing, Lath'work *n.* ओंबण or ओपण *n,* रीप *f,* रिपार *m* or *n.* Lath'y *a. like a lath, lean* काठांग्या, काड्याळा, लकड्या.

Lathe (lāth) [Icel. *loth*; a smith's lathe.] *n. a machine for turning and shaping articles of wood, metal, &c.* कातकामाचा चरक (ख) *m* -सांगाडा *m* -चाक *n,* नारंद *m.* Shavings from the L. कांत *m.* [TO FORM ON THE L. कातणें. TO TURN IN THE L. चरकीं धरणें.]

N. B.—Foot-lathe पायांनीं चालविण्याचा चरक *m.* Hand-lathe हातांनीं चालविण्याचा चरक *m,* हातचरक *m.* Slide lathe, an Engine lathe इंजनांतील भागांचे कामाचा चरक. ह्यावर फार नाजूक कामें तयार होतात.

Lather (lath'ĕr) [A. S. *leathor*, lather.] *n. foam*

made with soap and water साबणाचा फेंस *m.* २ *foam-sweat* घामामुळें येणारा फेंस *m.* L. *v. t. to spread over with lather* साबणाचा फेंस लावणें, साबू लावणें; as "To L. the face." L. *v. i. to form a lather* फेंसानें भरणें. २ फेंसाळणें.

Latifolious (lat′i-folius) [L. *latus*, broad, & *folium*, leaf.] *a. bot. having broad leaves* रुंद पानांचा.

Latin (lat′in) [L. *Latinus*, belonging to *Latium*, the district in which Rome was built.] *a. pertaining to ancient Latium and its inhabitants* ल्याटिन, प्राचीन रोमन लोकांसंबंधीं, इताली देशांतील लेशिअमनामक प्राचीन परगण्याचा, लेशिअम येथील लोकांचा. २ *written or spoken in Latin* ल्याटिन भाषेंत लिहिलेला -बोललेला. L. *n. a native of Latium* ल्याटिन, इतालींतील लेशिअमनामक प्राचीन परगण्यांतील रहिवाशी *m.* २ *the language of the ancient Romans* ल्याटिन भाषा *f.* ३ *member of the Roman Catholic Church* रोमन क्याथोलिक पंथाचा अनुयायी *m*, ल्याटिन. २ इंग्रजी भाषेंतील ल्याटिन भाषेच्या धर्तीवरचा शब्दालंकार *m*, अनुल्याटिन शब्दालंकार *m.* Lat′inism *n. a Latin idiom* ल्याटिन भाषेंतील ल्याटिन संप्रदायविशेष. Lat′inise *v. t. to give Latin terminations to* ल्याटिन प्रत्यय लावणें. L. *v. i. to use words and phrases from Latin* ल्याटिन शब्दप्रयोग किंवा ल्याटिन भाषाप्रयोग वापरणें. Lat′inist *n. a Latin scholar* ल्याटिन पंडित, ल्याटिनभाषापंडित *m*, ल्याटिनभाषानिपुण *m.* Latinis′tic *a. of, pertaining to or derived from Latin* (a) ल्याटिन भाषेचा -भाषेसंबंधी. (b) ल्याटिन भाषेपासून निघालेला. Latin′ity *n. purity of Latin style* शुद्ध ल्याटिनपणा *m*, ल्याटिनभाषाशुद्धि *f*, शुद्ध ल्याटिनभाषा *f*, शुद्ध ल्याटिनत्व *n.* २ *the Latin tongue, style or idiom, or the use thereof* ल्याटिनता *f*, ल्याटिनपणा *m*, ल्याटिन भाषापद्धति *f*, ल्याटिनशब्दप्रयोग *m*, ल्याटिनपद्धति, ल्याटिनभाषेची ढब *f*, ल्याटिनरीति *f*, ल्याटिनी रीति *f.* (on the analogy of वैदर्भी रीति.)

Latitude (lat′i-tūd) [Fr. –L. *latitudo, inis—latus*, broad.] *n. breadth* रुंदी *f*, रुंदावा *m.* २ *room, space* जागा *f*, सूट *f*, अवकाश *m.* ३ (*hence*) *looseness, laxity* मोकळीक *f*, अप्रतिबंध *m*, शैथिल्य *n*, ढिलाई *f*, सैलपणा *m*, अनिर्बंध *m.* ४ *extent of signification* अर्थव्याप्ति *f*, अर्थविस्तार *m.* ५ *extent, amplitude, scope* विस्तार *m*, व्याप्ति *f*, आवांका *m.* ६ *geog. distance of a place north or south from the equator, measured in degrees of the meridian* अक्षांश *m*, अक्ष *m*, विषुववृत्तापासूनचें अंतर *n.* [CELESTIAL L. विक्षेप *m*, शर *m.* CIRCLE *or* PARALLEL OF L. अक्षवृत्त *n*, अक्षांशवृत्त *n*, स्वदेशमध्यपरिधि *m.* COMPLEMENT OF THE L. लंब *m*, लंबक *m.* COSINE OF THE L. लंबज्या *f.* SINE OF THE L. अक्षज्या *f*, पलज्या *f.* SEGMENT OF THE L. अक्षकर्ण *m*, पतनकेन्द्र *m.* TERRESTRIAL L. (in degrees) अक्षांश *m*, अक्षांतर *n*, अक्षभाग *m.*] ७ *a place*

as indicated by latitude (अमुक) अक्षांशावरील जागा *f.* ८ *astron. angular distance of a heavenly body from the ecliptic* विक्षेप *m*, शर *m*, क्रांतिवृत्तापासूनचें अंतर *n.* Latitud'inal *a. pertaining to the breadth* रुंदीचा, रुंदाव्याचा. २ अक्षांशाचा. Latitudina'rian *a. broad or liberal* मोकळिकेचा, मोकळे पायाचा; *esp. in religious belief* ज्याच्या (धार्मिक) मतास निर्बंध नाहीं असा, निरंकुश, निर्बंधोपेक्षी, शास्त्रशैथिल्यानुयायी, विचारस्वातंत्र्य ठेवणारा. Latitudina'rianism *n. freedom of opinion in matters of religious belief* मतशैथिल्य *n*, (धार्मिक बाबतींतील) निर्बंधोपेक्षा *f*, विचारशैथिल्य *n*, शास्त्रसंमत मतें किंवा आचारविचार ह्यांसंबंधीं शैथिल्य *n.*

Latrine (la'trēn) [L. *lavatrina–lavo*, to wash.] *n. a privy or water-closet* पायखाना *m*, संडास *m.*

Latten (lat'en) [It. *latta*, a sheet of tinned iron.] *n. a kind of brass hammered into thin sheets* एक जातीचे पितळी पत्रे *m. pl.* २ *tinned iron-plates* जस्ताच्या झिलईचे लोखंडी पत्रे.

Latter (lat'ėr) [An irregular *comparative* of Late.] *a. later* (oppo. to *former*) पाठीमागचा or -ला, मागचा, मागला, मागील, उत्तर (as oppo. to पूर्व, in comp. as उत्तरार्ध), अपर (in comp. as अपराण्ह), अंत्य, अंतिम. (b) *mentioned the last of two* दुसरा, उत्तरोक्त, दुसऱ्यानें सांगितलेला, मागला. २ *modern* अर्वाचीन, अर्वाचीन काळचा, अलीकडचा, अलीकडील; as, "in these L. ages." ३ *latest* सर्वांत मागचा, अखेरचा, शेवटचा. Latter'ly *adv. of late* अलीकडे, हल्लीं, थोड्या दिवसांचे अंत, अलीकडच्या दिवसांत, अर्वाचीन काळीं.

Lattice (lat'is) [Fr. *lattis –latte*, a lath.] *n. network of crossed bars or laths* (also *Lattice-work*,) जाळी *f*, जाळीची चौकट *f*, गवाक्षजाल *n*, जाळीची खिडकी *f*, कटंजन (R) *n.* L. *v. t. to furnish with a lattice* (-ला) जाळी लावणें -बसविणें; as, "To L. windows." २ *to make a lattice of* (-ची) जाळी करणें -बनविणें; as, "To L. timbers." L. -bridge *n. bridge with its sides consisting of cross framing like lattice-work* जाळीचा -जाळीदार पूल *m.*

Laud (lawd) [L. *laudo –laus, laudis*, praise, prob. akin to Gr. *kluo*, Sk. श्रु, to hear.] *v. t. to praise in words or with singing* स्तुति करणें -गाणें *g. of o.* स्तवणें, कीर्तणें, वर्णणें, गुण गाणें *g. of o.*, वाखाणणें, प्रशंसा *f* -वाखाणणी *f.* करणें *g. of o.*, वंदणें. L. *n. praise* स्तुति *f*, प्रशंसा *f*, वाखाणणी *f*, श्लाघा *f*, गुणवर्णन *n*, गुणसंकीर्तन *n.* २ *praise esp. in divine worship* (usually in the *pl.*) भक्तीनें केलेली -प्रार्थनेच्या वेळची ईश्वरस्तुति *f*, ईशस्तुति *f*, ईशस्तवन *n.* Laudabil'ity *n. praiseworthiness* स्तुत्यपणा *m*, स्तवनीयता *f*, स्तुत्यर्हता *f*, प्रशंसापात्रता *f.* Laud'able *a. worthy of being praised* (as motives, actions, ambitions) स्तवनीय, स्तवार्ह, स्तुत्य, स्तुत्यर्ह, प्रशंसनीय, प्रशंसापात्र,

वाखाणण्याजोगा, वर्णनीय, श्लाघ्य, श्लाघनीय, कीर्तनीय, वंदनीय. २ *med. healthy, not noxious, salubrious, natural* शरीरास फायदेशीर -हितावह -चांगला, आरोग्यप्रद, आरोग्यवर्धक, हितावह, हितप्रद, मानणारा, मानवेसा, इजा -अपाय न करणारा; as, "L. juices of the body." Laud'ableness *n.* See Laudability. Laud'ably *adv.* प्रशंसापात्रतेनें, स्तुत्यपणानें. Lauda'tion *n. praise* प्रशंसा *f*, स्तुति *f*, वाखाणणी *f*, &c. Laud'ative *a.* स्तुत्यात्मक, वाखाणणीचा, प्रशंसारूप. Laud'atory *a. containing praise* स्तुत्यात्मक, प्रशंसारूप, स्तवनात्मक, स्तुतिरूप. Laud'ed *pa. t. & pa. p.* स्तुत, स्तवित, प्रशंसित, वाखाणलेला, गाइलेला, वर्णिलेला, वर्णित. Laud'er *n.* स्तोता *m*, स्तवणारा, स्तुतिपाठक, स्तवनकर्ता *m.* Laud'ing *pr. p. & v. n.*

Laudanum (lawd'a-num) [Orig. the same word as *Ladanum*, transferred to a different drug.] *n. a tincture of opium* अफूचा आल्कोहालयुक्त अर्क *m.*

Laugh (läf) [A. S. *hlihan*, Ger. *lachen*; prob. from the sound.] *v. i. to express joy by an explosive inarticulate sound of the voice and peculiar facial distortion* हंसणें or. हांसणें, हास्य *n.* करणें, –violently हांसून जीव टाकणें, पोट धरधरून हांसणें, अट्टहास करणें; —lightly &c. खिदखिद हांसणें; खुसकन -खुसकर -खिसखिस हांसणें, खसखस *f.* पिकणें *g. of s.*; –gaily and lightly गुलकणें, मुलकणें, गुलकन -मुलकन हांसणें. २ *to be gay, to sport* आनंदित -उल्लासित होणें, आनंद *m* -उल्लास *m.* पावणें. [To L. at *to deride, to make fun of* (-ची) थट्टा *f* -उपहास *m* करणें, (-ला) हंसणें, टर उडविणें *g. of o.* To L. in one's sleeves, *to laugh inwardly or secretly* गालांतल्या गालांत -मनच्या मनीं -मनांतल्या मनांत -आंतल्या आंत हंसणें, समजण्यांत न येण्यासारखें हंसणें. To L. out, *to laugh in spite of some restraining influence, to laugh aloud* एकदम मोठ्यांदा हंसणें, हंसें न आवरणें, (-ला) हंसें फुटणें. To L. out of the other corner (*or* side) of the mouth, (*slang*) *to weep esp. after boasting* (-ला) रडण्याची पाळी येणें, रडणें, अश्रु गाळणें.] L. *v. t. to express with a laugh* (with *out*) हंसून दाखविणें -दर्शविणें -प्रदर्शित करणें. २ *to affect or influence in some way by laughter* हंसून (झोंपेचा वगैरे) परिणाम करणें, हंसून (झोंप वगैरे) आणणें. [To L. away, *to drive away by laughter* हंसून घालविणें, हंशाखालीं -हंशावारीं दवडणें -नेणें -घालवणें; as, "To L. *away* regret." २ *to waste in hilarity* हंसण्याखालीं व्यर्थ घालवणें -फुकट दवडणें -गमावणें; as, "Pompey doth this day L. *away* his fortune." To L. down, *to cause to cease by laughter* हंसून बंद पाडणें- बंद करणें -गप्प बसविणें, (-चें) हंसें करून दबावणें; as "To *L. down* a speaker &c." २ *to cause to be given up on account of ridicule* (as reform) (-चें) हंसें करून धुडकावणें -धुडकावून लावणें -बंद पाडणें. To L.

one out of, *to make a person abandon a habit &c., by laughing at him for it* (-ला) हंसून घावलणें, सोडावयास लावणें. To L. a thing off, *to treat it as if worthy only of a laugh* हंसून (-कडे) दुर्लक्ष करणें. To L. to scorn हंसून टर करणें -उडविणें *g. of o.*, हंसून पुरेपुरे करणें *with* ला *of o.*] L. *n. a sound caused by merriment* हंसणें *n*, हांसणें *n*, हंसूं *n*, हास्य *n*, हास *m* (Sk.), परिहास *m*; -free and easy गुलकी *f*; L. and joking हंसाबाजी *f*; wild L. खिसाणा *m*, हाहा *m*, हीही *n*, खीखी *n*. Laugh'able *a.* हास्यजनक, हास्योत्पादक, परिहास्य, हंसण्यासारखा, हंसण्याजोगा. Laugh'ed *pa. t. & pa. p.* Laugh'er *n.* हंसणारा. Laugh'ing *pr. p. & v. n.* हंसणारा. २ *given to laughing* हंसरा, हशा, हासाळू, हास्यप्रिय. L. -gas *n. a gas* (called nitrous oxide) *which excites laughter* हास्यजनक -हास्योत्पादक वायु *m*. L. -stock *n. an object of ridicule* हास्यपात्र *n*, खेळवणा *m*, हास्यविषय *m*. Laugh'ingly *adv.* हंसून, हंसत हंसत, हंसतां हंसतां, सस्मित. Laugh'ter *n.* -*the act.* हंसणें *n*. २ *the noise of laughing* हंसें *n*, हंसूं *n*, हासें *n*, हासूं *n* (v. ये), हास्य *n*, प्रहास *m*; L. loud and boisterous मोठा हशा *m* (v.- पिकणें); L. rapid and light खुसु *f*; L. wild and violent अट्टहास *m*. To convulse with L. लोटपोट *f.* करणें *g. of o.*

Launch, (länsh) [Fr. *lancer–lance* a lance, q. v.] *v. t. to throw* (as a lance &c.) (भाला इ०) मारणें, फेंकणें. २ (*Shakes.*) *to pierce or strike with a lance* (भाल्यानें) भोंसकणें, खुपसणें. ३ *to send forth, to set going, to put in operation* पुढें ढकलणें -सरसविणें, पाठविणें, फेंकणें, टाकणें, लोटणें, (आंत) घालणें, चालू -सुरू करणें; as, "To L. a son in the world; To L. a business, project &c." ४ *to set afloat, to cause to slide into the water* (*as a ship*) (जहाज, तारूं इ. जमिनीवरून) पाण्यांत लोटणें, ढकलणें, (जहाज) बाहेर काढणें, ढकलणें. L. *v. i. to go forth, to plunge* पुढें जाणें. २ *to come into new relations* (शीं) नवीन संबंध जुळणें *in. con. g. of s.*, जुळवणें. ३ *to make a beginning* आरंभ *m*- प्रारंभ *m*- सुरवात *f.* करणें, (एखादें) काम उचलणें -हातीं घेणें; as, "to L into an argument or discussion." L. *n. the act of launching* ढकलणें *n*, लोटणें *n*, ढकलणी *f*, लोटणी *f.* (b)-*esp. a newly built ship* जहाज पाण्यांत लोटणें *n*, ढकलणें *n*, बाहेर काढणें *n*. ३ *naut. the largest boat carried by a man -of-war* लढाऊ जहाजावरील सर्वांत मोठी होडी *f*, पगार *m*. Steam -L. *n. a passenger boat propelled by steam-power* लहान आगबोट *f*.

Launder (lawn'dėr) [Orig. a washer-woman, M. E. *lavandre* –Fr. *lavandiere* –L. *lavare.* to wash.] *v. t. to wash and iron* (as clothes) (कपडे) धुऊन इस्त्री करणें. L. *n.* (*mining*) *a trough used in washing*

ore अशुद्ध धातु धुण्याची (स्वच्छ करण्याची) दोण *f* -भांडें *n.* Laun'derer *n.* परीट *m,* धोबी *m,* रजक *m* (Sk.), पांठरा *m* (*colloq.*). Laun'dering *pr. p.* & *v. n.* धुणें *n.* २ परटाचा धंदा *m.* Laun'dress *n. fem.* परटीण *f,* धोबीण *f,* रजकी *f* (Sk.). Laun'dry *n. a place where clothes are washed and dressed* परटाची धुण्याची जागा *f,* धोबीखाना *m,* धुवटाची खोली *f.* Laundry-man *n.* धोबी *m.*

Laureate (law'ro-āt) [See Laurel.] *a. crowned with laurel* (लारसच्या) माळा घातलेला, पुष्पहारमंडित, हारविभूषित, लारसच्या फलपानांनीं शृंगारलेला. L. *n. one crowned with laurel* लारसहारमंडित मनुष्य *m.* २ *the Poet-Laureate,* see below पगारी राजकवि *m.* L. *v. t. to crown with laurel in token of literary merit* (विद्वानांचा सन्मान करण्यासाठीं म्हणून त्यांस) लारस माळांनीं भूपित करणें -शृंगारणें. २ *to confer a degree upon* विद्यालयीन पदवी अर्पण करणें. Lau'reateship *n. office of a laureate* राजकवीची जागा *f* -पदवी *f* -हुद्दा *m.* Laurea'tion *n. –the act.* पुष्पमंडित करणें *n.* २ *the act of conferring a degree* विद्यालयीनपदवीदान *m.* Poet-Laureate *n. a salaried officer in the royal household, appointed to compose annually an ode for the king's birth-day and other suitable occasions* (इंग्लंडांतील) पगारी राजकवि *m,* दरबारचा पगारी कवि *m.* राजाच्या जन्मदिवशीं अथवा तसल्याच विशेष प्रसंगीं समयोचित कविता करणें हेंच मुख्यत्वें-करून याचें काम असतें.

Laurel (law'rel) [Fr. *laurier* –L. *laurus.*] *n. an evergreen shrub of the genus Laurus, used by the ancients in making honorary wreaths* लारसचें झुडुप *n.* विद्वान् माणसांचा सन्मान करितांना त्यांचे गळयांत लारसच्या माळा घालण्याचा पूर्वीं प्राचीन ग्रीक लोकांत प्रघात असे. २ (freq. in *pl.*) *distinction, honours gained* मान *m,* सन्मान *m,* गौरव *m,* मोठे-पणा *m,* महती *f.* Lau'relled *a.* लारसमालाविभूषित -भूषित -मंडित. २ (hence) विद्वान्.

Laurus (law'rus) [L. *laurel.*] *n. bot. a genus of trees including only the true laurel tree* लारस-वृक्षाची जाति *f.*

Lava (lā'va *or* lä'va) [It. *lava,* a stream –L. *lavare,* to wash.] *n. melted matter ejected by a volcano* ज्वालामुखीचा पाक्षर *m* -रस *m,* ज्वालामुखी निर्गतद्रव्य *n* -द्रव्य *m,* ज्वालामुखीरस *m,* ज्वलत्पर्वतरस *m.* Lavat'ic Lav'ic *a. like lava* ज्वालामुखीरसा-सारखा. २ *composed of lava* ज्वालामुखीरसाचा.

Lave (lāv) [Fr. *laver* –L. *lavare, lavatum,* to wash.] *v. t. to wash* धुणें, क्षालन *n* -प्रक्षालन *n.* करणें *g. of o.* L. *v. i. to bathe* अंग धुणें, स्नान *n* -आंघोळ *f.* करणें. Lav'atory *n. a place for washing* धुण्याची जागा *f.* (b) स्नानगृह *n,* प्रक्षालनस्थान *n.* २ *a stone basin for washing in* दोण *f,* धुण्याचें दगडी भांडें *n.*

३ *a lotion for a diseased part* जखम धुण्याचें औषध *n.* ४ *a place where gold is obtained by washing* सोनें गाळण्याची (धुण्याची) जागा *f*-भट्टी *f*. La'ver *n. a large vessel for washing* गंगाळ *pop.* घंगाळ *n*, तस्त *n*, प्रक्षालनपात्र *n*. २ *that which washes* प्रक्षालन-द्रव्य *n*, प्रक्षालन *n*.

Lave (lāv) [Perh. Fr. *lever* -L. *levare*, to lift.] *v. t.* (*obs.* & *Prov.*) *to lift, to throw out* (as water from a boat) बाहेर काढणें -टाकणें.

Lavender (lav'en-der) [Fr. *lavande*. See Lave.] *n. an odoriferous plant of the genus Lavandula* (so called from its being laid with newly *washed* clothes) (धुवट कपड्यांत घालून ठेवण्याची) लवेंडर नांवाची सुवासिक वनस्पति *f*, लवेंडर *n*. २ *the pale purple colour of lavender flowers* (लवेंडरच्या पानांसारखा) मजित जांबळा किंवा निळा रंग *n*. L. *v. t. to sprinkle with lavender* (-वर) सुवासिक लवेंडर पाणी शिंपडणें -टाकणें -फेंकणें. L. -water *n. a perfume containing essential oil of lavender* लवेंडरचें सुवासिक पाणी *n*, लवेंडर *n*.

N. B.—"Lavender" चें बीं हिंदुस्थानांत मिळतें व हीं झाडें आपल्या इकडे होतात.

Laver see under Lave.

Lavish (la'vish) [From the obs. verb *Lave* to pour out or lade out water.] *v. t. to expend profusely* फाजील खर्च करणें, बेताल खर्च करणें, मनस्वी -अवासवा -अवाचेसवा खर्च करणें, उदार हातानें -उधळेपणानें देणें. २ *to squander* उधळणें, उडवणें, फुकट दवडणें, खेळ *m*. करणें *g. of o.* L. *a.* (with *of*) *bestowing freely, liberal* (हाताचा) सढळ, उदार. २ *prodigal, extravagant* फाजील खर्च करणारा, अवाचेसवा खर्च करणारा, फाजील खर्चिक, उधळ्या, उडावू, अतिव्ययी, उधळपट्टीचा. ३ *superabundant, copious* अपरिमित, घळघळीत, चळचळीत. Lav'isher *n*. फाजील खर्च करणारा *m*, उडावू *m*. Lavi'shly *adv*. सढळहातें, उदारपणें. २ उडावूपणानें, उधळेपणानें, उधळपट्टीनें, अतिव्यय करून, अवासवा, अवाचेसवा. ३ रगड, यथेच्छ, मनस्वी. Lav'ishment *n*. फाजील -अवाचेसवा खर्च करणें, सढळ हातानें देणें, उदारपणानें देणें, उधळपट्टी करणें. Lav'ishness *n*. सढळपणा *m*, उदारपणा *m*. २ उडावूपणा *m*, उधळेपणा *m*, उधळपट्टी *f*, दिवाळखोरी *f*, अवाचेसवा खर्च *m*. ३ घळघळीतपणा *m*, लोट *m*, रेल *f*, चंगळपट्टी *f*, रगड *f*, चंगाळी *f*.

Law (law) [M. E. *lawe* -A. S. *lagu*, *lah-lecgan*, to lay, or *licgan* to lie; L. *lex* law. Law means 'that which lies or is fixed.'] *n. a rule of action laid down by authority, a controlling regulation* (सत्ताधाऱ्यांनीं ठरवून दिलेला) नियम *m* -सूत्र *n* -नेम *m*, विधि *m*, निर्बंध *m*, बंधारण *m*, विधिनिषेधनियम *m*, कर्तव्याकर्तव्यनिर्बंध *m*, कार्याकार्यनिर्बंध *m*. [L. OF CONTRADICTION अर्थविरोधाचा नियम *m*. L. OF CON-

TINUITY सातत्यनियम *m.* L. OF PARSIMONY लाघवसूत्र *n.* IN SUCH PHRASES THE WORD 'law' SHOULD BE TRANSLATED BY नियम or सूत्र and not by न्याय.] २ (in morals) *the will of God, a rule of living conformable to righteousness, the rule of action as obligatory on the conscience* **ईश्वरी नियम** *m* **-नीति** *f,* **-आज्ञा** *f* **-हुकूम** *m,* **ईश्वरप्रणीतविधि** *m,* **ईश्वरसंमत व्यवहार** *m* **-आचार** *m.* ३ *the Jewish or Mosaic code or the books containing it* **मोशाचें नेमशास्त्र** *n.* [CEREMONIAL L. कर्मनियम *m. pl.*] (b) (hence) *the word of God, the Old Testament* **(ख्रिस्ती लोकांचें ईश्वरप्रणीत) शास्त्र** *n,* **जुना करार** *m.* ४ *statute, edict, canon, &c. of government* **(सरकारी) कायदा** *m,* **कानू** *m,* **(नियामक सत्तेनें केलेला) ठराव** *m* **-नियम** *m,* **शासन** *n,* **अनुशासन** *n.* (b) *the rules of a community* **(समाजाचा) कायदा.** ५ *a rule or principle of science or art* **नियम** *m,* **सृष्टिनियम** *m,* **बांधलेला नियम** *m,* **अबाधित संबंध** *m as,* "the L. of gravitation; L. of cause & effect." ६ *a principle, maxim, an established usage* **नियम** *m,* **सूत्र** *n,* **उक्तवाक्य** *n,* **प्रघात** *m;* as, "*Laws* of poetry." ७ *the whole jurisprudence or legal science* **कायदेशास्त्र** *n,* **व्यवहारशास्त्र** (*obs.*) *n,* **न्यायशास्त्र** *n* (work on Hindu L.), **स्मृतिशास्त्र** *n.* [CODE OF LAWS मानवधर्मशास्त्र *n.* CIVIL L. मुलकी -दिवाणी कायदा *m.* CRIMINAL L. फौजदारी कायदा *m.* MARTIAL L. लष्करी -लढाईचा कायदा *m.* WRITTEN DECLARATION OF L. कायदा छापून त्याची केलेली प्रसिद्धि *f.*] ८ *tendency* **(सृष्टिनियमानुसार होणारी मनाची) प्रवृत्ति** *f,* **स्वाभाविक कल** *m,* **नियम** *m;* as, "The L. of self-preservation." ९ *the whole body of rules relating to one subject* **(विशिष्ट) नियमसंग्रह** *m.* १० *judicial remedy or process, litigation* **कायदेशीर इलाज** *m* **-यत्न** *m* **-उपाय** *m,* **कायद्याचा अवलंब** *m,* **न्यायव्यवहार** *m,* **व्यवहारमार्ग** *m,* **कज्जा** *m,* **वाद** *m.* [To GO TO L. सरकारदरबारांत जाणें, भांडण कोडतांत नेणें, कायद्याचा अवलंब करणें.] ११ *that which is lawful, right, equity* **न्यायमार्ग** *m,* **न्याय** *m,* **रास्त-वाजवी-सरळ गोष्ट** *f,* **नीति** *f,* **धर्म** *m.* १२ (in Hindu theol.) **कर्ममार्गनियम** *m,* **प्रवृत्तिमार्गनियम** *m.* [Court of L. **न्यायमंदिर** *n,* **न्यायसभा** *f,* **धर्मसभा** *f,* **अदालत** *f,* **कोडत** *n.* To lay down the L., *to state authoritatively or dictatorially* **कायदा घालून देणें, व्यवस्था लावून देणें, नियम लावून देणें.** To take or have the L. of (*colloq.*) *to enforce the law against* **(-ला) कायद्याखालीं ओढणें, (-ला) कायद्याचे कचाटींत धरणें.**

Law'-abiding *a. obedient to the law* **कायदा पाळणारा, कायद्यानें -कायद्यानुसार वर्तन ठेवणारा, न्यायानुसारी.** Law'-breaker *n.* **कायदा मोडणारा, कायद्याचें उल्लंघन** *n* **-भंग** *m.* **करणारा, अपराधी, अधर्मानुसारी.** Law'-day *n. a day of open court* **उघड -खुल्या चौकशीचा दिवस** *m.* Law'ful *a. allowed by law, legitimate* **कायदेशीर, कायद्याला सम्मत, व्यवहारविधिसम्मत,**

धर्मविहित. [L. AGE (कायद्यानें ठरविलेलें) सज्ञानपणाचें वय *n.*] २ *constituted or authorised by law, rightful* कायदेशीर, कायद्यानें सांगितलेला, कायद्यानें -ठरविलेला -दिलेला -मिळालेला, खराखुरा, वास्तविक, योग्य, न्याय्य, वाजवी, खरळ, उजू, हक्काचा, हकशीर, न्यायाचा, सत्तेचा, सत्याचा, धर्माचा, यथायोग्य, यथान्याय. (b) *not forbidden, not wrong* अनिषिद्ध, निर्बाध, अप्रतिकारित, बिनठपक्याचा. Law'fully *adv.* कायदेशीर रीतीनें, कायद्याप्रमाणें. २ निर्बाध रीतीनें, निर्बाधपणानें, यथायोग्य. Law'fulness *n.* कायदेशीरपणा *m.* २ अनिषिद्धत्व *n,* निर्बाधपणा *m,* निर्दोषता *f,* निर्दोषत्व *n.* Law'-giver, Law-maker *n. a legislator* कायदे करणारा, विधिस्थापक स्मृतिकार, न्यायप्रवर्तक. Law'-giving *a.* कायदेकानू करणारा. Law'ing *v. n. litigation* व्यवहार *m,* कोर्टांत जाणें *n,* कोडताची पायरी चढणें *n.* Law'less *a. contrary to law* (said of things) बेकायदेशीर, बेकायदा, बेकायद्याचा, कायद्याविरुद्ध, कायद्याचे उलट, गैरशिस्त, गैरवाजवी, पुंडाईचा, बंडाळीचा; as, "L. claim." २ *unrestrained by law of morality or of society* (said of persons) बेकैद, बेलगाम, बेशिस्त, पुंड, बंडाळीखोर, टोंग, बेकायदा वर्तन ठेवणारा -करणारा, अधर्मी, अनाचारी, दुराचारी, आचार-भ्रष्ट-हीन, अनर्गल. ३ *not subject to the law of nature, uncontrolled* दुर्निवार, अनावर, निरंकुश, स्वेच्छाचारी, स्वेच्छावर्ती. Law'lessly *adv.* बेकायदा. Law'lessness *n.* बेकायदेशीरपणा *m,* गैरशिस्तपणा *m,* अन्याय *m.* २ *licentious conduct* बंडाळी *f,* पुंडाळी *f,* पुंडाई *f,* टोंगाई *f,* दांडगाई *f,* दंगा *m.* (b) स्वेच्छाचार *m,* अनावरपणा *m,* अत्याचार. Law'maker *n.* Same as Lawgiver. Law'-monger *n. one who practises law as if it were a trade* बगल्या वकील *m,* भोंदू वकील *m,* लटपट्या वकील *m.* Law'-point *n.* कायद्याचा मुद्दा *m.* Law'-suit *n. an action at law* खटला *m,* मुकदमा *m,* व्यवहार *m* (Sk.), वाद *m,* कार्य *n* (Sk.), खटलें *n.* Law'yer *n.* कायदेपंडित *m,* कायद्यांत निष्णात -वाकबगार मनुष्य *m,* न्यायशास्त्रज्ञ. २ *a practitioner in the law* (बॅरिस्टर, सॉलिसिटर, इ. अदालतींचा -अदालतींतला -अदालती) वकील *m.*

Lawn (lawn) [Prob. Fr. *linon,* modified perh. by confusion with L. *lana,* wool.] *n. a sort of fine linen or cambric* सणाचें उंची कापड *n,* लॉन *n.*

Lawn (lawn) [M. E. *laund* from Ger. *land* (see Land), or from Bret. *lann.*] *n. an open space between woods* रानांतील-झाडींतील बखळ *f,* सपाटी *f,* रानमैदान *n,* रानांतील पटांगण *n.* २ *a space of ground covered with grass kept closely mown, generally in front of or around a house* (घरासमोरील -घराभोंवतालचें भुईसपाट कापलेल्या) गवताचें पटांगण *n.* [L.-TENNIS लॉन्टेनिसचा खेळ *m,* झेलचेंडूचा खेळ *m.*] Lawn'y *a.* (गवताचें) मैदान असलेला, मैदानें असलेला, मैदानासारखा, उघडा.

Lax (laks) [L. *laxus*, loose.] *a. not firm, loose, slack* सैल, ढिला, शिथिल, लटपटीत, डळमळीत, कच्चा, अर्धवट. २ *soft, flabby* नरम, मऊ, मृदु. ३ *not crowded* गर्दी -दाटी नसलेला, विरळ, पातळ, तुटक. ४ *not strict* (in discipline or morals) कर्मभ्रष्ट, धर्मभ्रष्ट, आचारभ्रष्ट, नीतिभ्रष्ट, आचारांत -नीतींत -कर्मांत -धर्मांत ढिला. ५ *weak, vague* पळपळीत, मळमळीत, धरसोडीचा, भसभोंगळ. ६ *loose in the bowels, diarrhœal, not costive* कोठ्याचा ढिला, हलक्या कोठ्याचा. L. *n.* कोठ्याचा ढिलेपणा *m.* Laxa'tion *n. the act of loosening or slackening* सैल -ढिला करणें *n.* २ *the state.* सैलपणा *m*, ढिलेपणा *m.* Lax'ative *a. having a tendency to loosen* सुखढाळ. २ *med. having the power of loosening the bowels* ढाळक, सारक, सौम्य रेचक, कोठा साफ करणारा, पोट or कोठा मोकळा करणारा. L. *n. a purgative* रेचक *n*, ढाळक *n*, सारक -रेचक -ढाळक औषध *n*, सुखढाळ *n*, अनुलोमन *n*, कोठा मोकळा -साफ करणारें औषध *n.* Lax'ativeness *n.* सारकपणा *m*, ढाळकपणा *m.* Lax'ity, Lax'ness *n.* ढिलेपणा *m*, सैलपणा *m.* २ पळपळीतपणा *m*, सुळसुळीतपणा *m*, हलगर्जीपणा *m*, हयगय *f*, नरमाई *f.* ३ कोठ्याचा हलकेपणा *m* -ढिलेपणा *m.* Laxa'tor *n. a muscle that relaxes an organ or part* (अवयवांत ढिलेपणा आणणारा) शिथिलीकर स्नायु *m.* Lax'ly *adv.* ढिलेपणानें.

Lay (lā) [O. Fr. *lai*, a song.] *n. a song or lyrical poem* (सारंगीबरोबर म्हणण्याचें) गीत *n*, पोवाडा *m.*

Lay (lā) [Fr. *lai*–L. *laicus*–Gr. *laikos*–*laos*, the people.] *a. pertaining to the people, not clerical* धर्माध्यक्षेतर, उपाध्यायेतर, अभिक्षुक; (among the Hindus) गृहस्थी, गृहस्थाचा. २ *not professional, not expert* (*espec.* with reference to Law and Medicine) अतज्ज्ञ, अनभिज्ञ, (विशेषतः कायदा व वैद्यक या धंद्यांची) दीक्षा न घेतलेला, अदीक्षित. ३ *of an unprofessional man* अदीक्षिताचा, बिनधंदेवाल्याचा; as, "a Lay opinion." ४ (*cards*) *not trumps* हुकुमाशिवाय इतर, साधें (पान, पत्ता). Also Laic, Laical *a.* धर्माध्यक्षेतरासंबंधी, उपाध्यायेतराचा, अदीक्षिताचा. La'icise *v. t. to deprive of a clerical character* धर्माध्यक्षवर्गांकडून काढणें, धर्माध्यक्षाच्या हातून काढणें. २ *to make lay* धर्माध्यक्षेतर-गृहस्थी स्वरूप देणें. ३ *to secularize, to commit a school to the direction of laymen* धर्माध्यक्षेतराच्या ताब्यांत देणें. ४ *to make tenable by laymen* अदीक्षित लोकांच्या आटोक्यांत आणणें. La'ity *n. the people as distinguished from any particular profession* (espec. the clerical, the medical, the legal) अदीक्षित जन, सामान्य जन. Lay'man *n. one of the laity* सामान्य जन *m*, उपाध्यायेतर *m.* २ *a non-professional man* अदीक्षित मनुष्य *m.*

Lay (lā) *pa. t.* of Lie q. v.

Lay (lā) [It is the causal of *lie*, from A. S. *lecgan.*

See Lie.] *v. t. to cause to lie down. to place or set down, to deposit* (खालीं -भुईवर -जमिनीवर- भुईसपाट) ठेवणें, निजविणें, पाडणें. २ *to beat down* (खालीं) बसविणें; as, "A shower *lays* the dust." ३ *to arrange with regularity, to place in position* (जागचे जागीं -जाग्यावर) बसवणें, मांडणें -ठेवणें, रचणें, बसविणें; as, "To L. a corner-stone." ४ *to prepare, to contrive* तयार करणें, लावणें, बनविणें, योजणें, करणें, रचणें, ठरविणें, शोधून काढणें, डोक्यांतून काढणें; as, "To L. a snare or plan." ५ *to spread on a surface* (-वर) लावणें, चढविणें, देणें, बसवणें, माखणें, फांसणें; as, "To L. plaster or paint." ६ *to calm, to allay, to appease* शांत -थंड करणें -पाडणें, शमविणें, बसविणें, शमन *n* -सांत्वन *n* -शांति *f* &c. करणें *g. of o.*, दाबणें, (दाबून) नरम पाडणें, पाडणें (as wind); as, "To L. the winds." (b) *to exorcise* (भूत इ.) काढणें, घालवणें, दवडणें, नाहींसें करणें, गाडणें, गाडून टाकणें, बसवणें, खिळवणें; as, "To L. an evil spirit." ७ *to cause to lie dead or dying* (-चें) प्रेत पाडणें, (-चा) मुडदा पाडणें, (-ला) गारद करणें, लोळवणें, ठार करणें. ८ *to stake, to risk* पण *m.* लावणें -करणें -घालणें *g. of o.*, होड *f* -पैज *f* करणें -घालणें -मारणें *g. of o.*, सरत लावणें, पणाला घालणें -ठेवणें -टाकणें -लावणें, मांडणें; as, "To L. one's honour." ९ *to bring forth and deposit* (as eggs) (अंडीं) घालणें, गाळणें, टाकणें. १० *to apply, to put* (one's hand to) (-ला) हात घालणें, (कामाला इ०) लागणें. ११ *to impose* (as tax, burden, &c.) (-वर) बसवणें, लावणें, ठेवणें, घालणें, स्थापणें, टाकणें, आरोपणें. १२ *to impute, to allege* (a crime &c.) (-च्या) आंगीं चिकटविणें -लावणें, (-च्या) माथीं मारणें, आरोपणें, आरोप *m* -तोहमत *f.* ठेवणें -घालणें -लादणें. १३ *to impose* (as a command) (-ला) हुकूम *m* -आज्ञा *f* &c. देणें -करणें -सोडणें. १४ *to present or offer* (as a scheme &c.) (विचारासाठीं) पुढें ठेवणें -मांडणें, (-ला) रुजू -सादर -हुजर करणें. १५ (*law*) *to state, to allege* (damages &c.) दाखवणें, सांगणें, पुढें करणें -आणणें. १६ (*mili.*) *to point, to aim* (a gun &c.) रोंखून धरणें, रोंखणें, (-वर) नेम धरणें *g. of o.* [To L. bare, *to disclose* उघडकीस -बाहेर -चवाठ्यावर आणणें, फोडणें, उघडा करणें. To L. before (as plans), *to submit to* (-च्या) पुढें ठेवणें -मांडणें, (-ला) दाखवणें. To L. by, *to keep for future use* जतन करून -राखून ठेवणें, शिलक ठेवणें, (भावी तरतुदीकरितां) राखणें, निराळा काढून -सांठवून ठेवणें, संग्रह करणें *g. of o.* २ *to discard* बाजूस सारणें, एकीकडे टाकणें, टाकून देणें, त्याग *m.* करणें *g. of o.* To L. by the heels, *to imprison* (-ला) बंदींत -कैदेंत -अटकेंत टाकणें, (-ला) कैद करणें, तुरुंगा दाखविणें, तुरुंगांत घालणें, (-ला) बिड्या *f. pl.* ठोकणें -घालणें. To L. down, *to stake as a wager* पणाला लावणें -घालणें -ठेवणें, २ *to give up, to surrender* (as arms, life,

&c.) खालीं ठेवणें, (दुसऱ्याच्या) स्वाधीन करणें, सोडणें, टाकणें, देणें. ३ *to affirm, to assert* (as a proposition) उपपादणें, उपपादन *n.* करणें *g. of o.*, विधान करणें, मांडणें. ४ *to delineate* रेखाटणें. To L. hands on, *to seize* पकडणें, धरणें, (-वर) झडप घालणें. To L. hands or violent hands on one's self, *to injure one's self* (स्वतःला) इजा करून घेणें. २ (specif.) *to commit suicide* आत्महत्या करणें, हत्या करून घेणें, स्वतःचा जीव -प्राण घेणें. To L. heads together, *to consult together* सहविचार करणें, मसलत -विचार करणें, चार डोकीं एकत्र करणें. To L. hold of *or* on, *to seize, to apprehend* पकडणें, धरणें. To L. in, *to get in a supply of* घेऊन ठेवणें, सांठवणें, जमविणें, (-चा) पुरवठा होणें *in con.*, संचय करणें *g. of o.* To L. on, *to inflict* लगावणें, चढवणें, मारणें, तडकावणें, भडकावणें, चोपणें, चोप देणें. To L. off, *to cast aside* बाजूस सारणें -ठेवणें -टाकणें. २ *to mark off* (खुणा करून) निराळा काढणें. To L. one's self out to, *to put forth one's best efforts for any thing* झटून करणें, (-ला, -साठीं) झटणें, बळ खर्चणें.
Lay'er *n. that which lays* (as hen etc.) अंडें घालणारा. २ *a stratum* थर *m*, पडदा *m*, स्तर *m*, परवड *f*; (detached) पदर *f*; (of earth and stones) थरणी *f*. ३ *a shoot of a plant laid for growth* झाडाचा फांटा *m* -कोंब *m*. Laying *n. -act.* ठेवणें *n*, स्थापणें *n*, घालणें *n*, &c. रचणूक *f*, रचना *f*, स्थापन *n*. -ना *f*, न्यास *m*, निक्षेप *m*, योजणूक *f*, योजना *f*; (of a charge) आरोपणें *n*, आरोपण *n*, आरोप *m*. (esp. in comp. as दोषारोप &c.); (out) मांडणें *n*. &c. मांडणी *f*, मांडणूक *f*, मांड *m*, मांडवळ *f*, मांडणावळ *f*. २ *the act of laying eggs* अंडीं घालणें *n*. (b) *the period of laying eggs* अंडीं घालण्याचा समय *m*. (c) *the eggs laid* अंडीं *n. pl.*, वीण *f* (?). (d) *the first coat of plaster* प्लास्टरचा पहिला हात *m*.

Lazar (lā'zar) [Fr. *lazare*—L. *Lazarus*-Gr. *Lazaros*, the name of the beggar in Luke XVI. 20—Heb. *Eleazar*.] *n. a poor and diseased person usually one afflicted with a loathsome disease, espec. a leper* महारोगी, कुष्ठरोगी, (विशेषतः) रक्तपित्या, गळत्कुष्ठी, महाव्याधिग्रस्त. La'zar -house *n.* महारोगी-घर *n*, महारोग्यांचें इस्पितळ *n*, महाव्याधिस्थशाला *f*. La'zar-like *a. full of sores, leprous* महाव्याधिग्रस्त, गलितकुष्ठ झालेला.

Lazaretto (laz-a-ret'o), Lazaret (laz'a-ret) [It. *lazzeretto*, Fr. *lazaret*. See Lazar.] *n. a public hospital for persons affected with contagious disease* संसर्गजन्य रोगांनीं ग्रस्त झालेल्या रोग्यांचें इस्पितळ *n*, संसर्गजन्यरोगिशाला *f*.

Lazy (lā'zi) [M. E. *lasche*-L. *laxus*, loose.] *a. averse to labour, idle, shirking work, inactive* आळशी, धिमा, थंड, मंद, आंगजड, सुस्त, जड, पड्या, चुकारतट्टू, कामचुकार, कामचुकाऊ. [Some terms and phrases for a *very lazy person* are साताळशी, झाता-

ळशी, आळशांचा राजा, आळशांचा मायबाप, उंटावरून शेळ्या वळणारा, काठीनें पाणी शिवणारा -संध्या करणारा, पिकल्या झाडाखालीं उपाशीं मरणारा.] २ *slow* मंद, मंदगति, धिमा. [L. weight उणें -कमी वजन *n.*] Laze *v. i.* (*colloq.*) *to be lazy* आळसणें, आळसावणें, सुस्तावणें. L. *v. t.* (*colloq.*) *to waste in sloth, to spend in idleness* (as time) आळसांत घालवणें, (फुकट) दवडणें, बसून घालवणें. La'zily *adv.* आळसानें, आळस करून, आळसत आळसत, गमत गमत, टंगळमंगळ, अळमटळम, अळमळीत, आलस्यपूर्वक. २ सुस्तीनें, सुस्तीखालीं, सुस्तपणानें. La'ziness *n.* आळस *m*, सुस्ती *f*, ढिलेपणा *m*, आलस्य *n*, निरुद्योगिता *f*, उद्योगविमुखता *f*, उद्योग -द्वेष *m*, कार्यानुत्साह *m*. La'zyback *n.* गाडींत पाठ टेंकण्याची उशी *f*, पाठउशी. La'zybones *n. colloq. a lazy person* आळशी माणूस *m*.

Lea, Ley (lē) [A. S. *leah*, a meadow.] *n. meadow* कुरण *n*, चरणीची जमीन *f*, गुरचरण *n*.

Lead (led) [A. S. *lead*, Ger. *loth.*] *n. a well-known metal of a bluish white colour* शिसें *n*, सीस *n*, सीसक *n*. [BLACK L., *graphite* शिसपेन्सिली करण्याचा शिशाचा दगड *m*. RED L., शेंदूर *m*, सिंदूर *m*, शोण *m*, सौभाग्य *n*. WHITE L. or CARBONATE OF L., सफेता or सफेदा *m*.] २ *an article made of lead* शिशाचा डागिना *m* -नग *m*; as, (a) *a thin plate of lead separating lines of type* (जुळलेल्या टाईपांच्या ओळींमध्यें जागा सोडण्याकरितां घातलेली) सीसपट्टी *f*, शिशाची पट्टी *f*, लेड *f* (लेडी pl.). (b) *plummet for sounding at sea* बुडीद *n*, गळ *m*. (c) (*pl.*) *sheets of lead for covering roofs* (छपरावर घालण्याचे) शिशाचे पत्रे *m. pl.* (d) *a flat roof covered with sheets of lead* शिशाचें धाबें *n*, शिशाच्या पत्र्याचें छप्पर *n*. ३ *a small cylinder of black lead used in pencils* पेन्सिलींतील शिसें -शिशाची कांडी *f*. Lead'-mill *n. a leaden disc charged with emery for grinding gems* जवाहिरी दगड कापण्याचें शिशाचें चाक *n*. Lead'-pencil *n.* शिसपेन *f*, शिशाची पेन्सिल *f*, शिसपेन्सिल *f*. L. *v. t. to cover or fit with lead* (-वर) शिसें चढविणें, शिशानें मढविणें. २ (*printing*) *to separate lines with leads* (जुळलेल्या टाइपांच्या ओळींत) लेडी घालणें. Lead'ed *a. fitted with or set in lead* (as windows) शिशाचा पत्रा घातलेला. २ (*printing*) *separated by lead* लेडा घातलेल्या (ओळी). Lead'en *a. made of lead* शिशाचा, सीसमय. २ *like lead in colour* शिशाच्या रंगाचा, सीसकवर्ण. ३ *heavy, dull, sluggish* सुस्ती आणणारा. Lead'en-hearted *a. having an unfeeling heart* निर्दय, कठिणहृदय, घट्ट मनाचा. २ *stupid* मूर्ख, मंद, मठ्ठ, लठ्ठ. Lead'ing *n. lead, or articles of lead, collectively, lead-work* शिशाचे जिन्नस *m. pl.*, शिशाचें काम *n*. Leads'man *n. a seaman who heaves the lead to ascertain the*

depth of water समुद्रांत बुडीद सोडणारा -टाकणारा नावाडी -खलाशी *m.*

Lead (lĕd) [A. S. *lædan*, to make to go, causal form of *lidan*, to go.] *v. t. to guide by the hand* हात धरून नेणें *g. of o.*, हातीं धरून नेणें -फिरवणें -घेऊन जाणें. २ *to show the way by going first* (स्वतः पुढें होऊन) वाट *f.* दाखविणें, नेणें, घेऊन जाणें, वाट *f.* दाखवून नेणें, मार्गदर्शन *n.* करणें. ३ (*hence fig.*) *to direct, to instruct* माहिती देणें, उपदेश *m.* करणें, तालीम *f.* देणें, पढविणें. ४ *to have charge of, to conduct with authority* पुढें जाऊन -पुढाईत होऊन नेणें, चालविणें, पुढाकार करणें *g. of o.*, पुढार घेणें *g. of o.*, पुढारी -पुढाईत असणें *g. of o.*; as, "to L. a party, an excursion, an army." ५ *to go in advance, to precede*, (hence) *to be foremost among* अग्रगण्य -अग्रेसर असणें, पहिला नंबर असणें *in. con. g. of o.*, पुरोनयन करणें; as, "the pioneers L. the attack," "Cicero Ls. the orators of Rome." ६ *to direct by influence good or bad, to prevail on, to induce* फुसलावून -मन वळवून नेणें, मोह *m.* घालून नेणें, ओढणें, ओढून नेणें, -ओढ *f* ओढा *m.* लागणें *in. con.* ७ *to spend, to pass* (as life &c.) काढणें, घालवणें, लोटणें, गुजराण -गुजारा *m.* करणें *g. of s.* ८ *to begin a game, round or trick with* पहिल्यानें खेळणें, सुरवात करणें (पत्त्याचें पान वगैरे) प्रथम उतरणें; as, "to L. trumps." [To L. ASTRAY, *to draw is to a wrong course* आडमार्गास नेणें, खोट्या मार्गास नेणें. To L. BY THE NOSE, *to make one follow submissively* कान धरून नेणें -वळवणें, वाटेल तसें वळवणें. To L. OFF, *to begin or take the start* एकदम सुरवात करणें. To L. ON, *to persuade to go on* मन वळवून पुढें नेणें. To L. CAPTIVE, *to carry or bring into captivity* कैद *f.* करून -बंदिस्त करून नेणें. To L. THE WAY वाट दाखविणें. To L. UP TO, *to bring about by degrees* (मध्यें) हळूहळू पर्यवसान *n.* होणें *g. of s.*, हळूहळू (अमुक एक) स्थितीला नेणें.] L. *v. i. to go before and show the way, to be first or chief* पुढें जाणें -होणें, (पुढें जाऊन) वाट *f.* दाखविणें, पुढाईती *f* -पुढाईतपणा *m* -मोहोरपी *f* -पुरस्कार *m.* करणें, आघाडी *f* -पुढार *m.* घेणें. २ *to tend or reach to* (with *to*) वळवणें, नेणें, परिणाम *m* -शेवट *m.* होणें *in. con. g. of s.*, (अमुक) थरास जाणें; as, "The road Leads to the station," "Gambling Leads to other vices." Lead *n. direction, guidance* पुढार *m*, पुढारीपणा *m*, पुढारीपण *n*, पुढाकार *m*, पुरस्कार *m.* २ *advance position, precedence* पहिली -पुढची जागा *f*, पहिली पायरी *f.* ३ (a) *the act of playing first in a game* पहिली उतारी *f.* (b) *the right of playing first in a game* पहिल्यानें खेळण्याचा हक्क *m.* (c) *the card, suit or piece so played* पहिली उतारी *f*, पहिल्यानें खेळलेलें पान *n.* ४ (*naut.*) *the course of a running rope from end to end* वळण *n.* ५ *a main conductor in the electric*.

al distribution मुख्य विद्युद्वाहिनी *f*, विद्युन्नायिका *f*, *or briefly* नायिका *f*. Lead'er *n.* हात धरून नेणारा, (वाटेनें -वाट दाखवून) नेणारा, नेता *m.* २ *one who goes first* अग्रेसर *m*, अग्रगामी *m.* ३ *a chief* नाईक *m*, नायक *m*, पुढारी *m*, मोहरपी *m*, म्होरप्या, म्होरक्या *m*, पुढाईत *m*, पुढाकारी *m*, मोहरकाळ्या, *m*, पुरस्कर्ता, अग्रगामी, अग्रेसर, मुखरण, मुखरीण, बिनीचा, प्रमुख, पुरस्सर (in comp.); L. (of a religious order or sect) आचार्य; (of a team or train) मोहरकाळ्या, मोहरक्या, मोहरपी, मोहर -चा -ला, मोहरा, सरजा; (bullock) सरज्या, नायकाबैल, (L. of an army) सेनापति, बक्षी. ३. *mus.* गायन-बाजा सुरू करणारा, नायक *m*, गुरु *m.* ४ *the leading editorial article in a newspaper* अग्रलेख *m*, वर्तमानपत्रांतील मुख्य लेख *m.* –(Also Leading article). Lead'erette *n. a brief newspaper leader* उपाग्रलेख *m*, उपलेख *m*, दुय्यमलेख *m.* Leader'ship *n.* पुढारीपणा *m*, म्होरकेपणा *m.* २ अग्रेसरत्व *n.* See Lead *n.* Lead'ing *pr. p.* (पुढें जाऊन) वाट दाखवणारा, प्रमुख, &c. २ प्रधान, मुख्य, मोठा. L. case (*law*) *a reported decision which has come to be regarded as setting the law of the question involved* एखाद्या (मुद्द्यावरील) महत्वाचा -आधारभूत ठराव *m.* L. -QUESTION (*law*) *a question so put to a witness as to suggest the answer that is wished or expected* सूचक प्रश्न *m.* Leading *n.* See Lead *n.*

Leaf (lēf) [Anglo-Saxon word. Leaves *pl.*] *n.* पान *n*, पर्ण *n*, पत्र *n*, दल *n*, दळ *n.* [TRIPARTITE L. तिकटें *n*, तिवण *f*, त्रिदळ *n.* L. USED AS A PLATE OR DISH जेवणवत *n.* DRY AND LITTERED LEAVES पातेरा *m*, पाचोळा *m.* LOAD OF LEAVES (esp. of those used as dishes) पानभारा *m*, पानपेंडा *m.* VENDER OR BRINGER OF LEAVES FOR DISHES पानारी *m.* VESSEL OR DISH MADE OF LEAVES पत्रावळ *f*, (A SMALL ONE) टिकोळें *n*, ठिकोळें *n*, ठिगोळें *n.* UNBLOWN SPIKE OF LEAVES शिगरी *f*, सुईरा *m.*] २. *anything beaten thin like a leaf* पान *n*, पत्र *n.* ३ *two pages of a book* (पुस्तकाचीं दोन पृष्ठें मिळून झालेलें) पान *n*, पत्र *n.* ४ *side of a window, shutters* (खिडकीची) फळी *f*, कवाड *n*, कपाट *n*, तलफ *n*, फरदा *m*, झडप *n.* ५ (of a hand-mill) तळी *f*, पेड *n.* ६ *the movable side of a table* (मेजाची) खालवर करण्याची फळी *f*, मेजाचें पान *n.* ७ (of an ornament) पान *n*, पदक *n.* Leaf *v. i. to shoot out or produce leaves* पानें *n. pl.* -पालवी *f.* फुटणें -येणें *in. con.*, पालणें, पालेजणें, पालवणें. Leaf'-metal, *metal in thin leaves for decoration* तकट or तकटें *n*, (धातूची) बेगड *f*, बर्ख *m*, पत्रा *m.* L. -mould, *earth formed by decayed leaves, used as a soil for plants* पातेरा कुजून झालेली -कुजलेल्या पातेऱ्याची माती *f.* L. -stalk पानाचे देंठ. [TO TURN OVER A NEW LEAF. (*colloq.*) *to take up*

a new and better course of conduct (स्वतःची) वर्तणूक अजिबात सुधारणें, (Guj.) नवीन पागडी घालणें -बांधणें. Leaf'age *n. leaves collectively* पानें *n. pl.*, पालवी *f*, पल्लव *m. pl.*, पाला *m*. Leaf'ed (अमुक तऱ्हेचीं) पानें असलेला (used in comp. as broad *-leafed*, four*-leafed*). Leaf'iness *n*. पर्णबाहुल्य *n*, पर्णप्राचुर्य *n*. Leaf'less *a*. निपानी, सडसडीत, निष्पर्ण, निष्पत्र, अपत्र, पर्णशून्य, नागटा, बुचा. [L. tree झाडाचा खराटा *m*.] Leaf'lessness *n*. निष्पर्णता *f*, पर्णशून्यता *f*. Leaf'-let *n. a little leaf* लहान पान *n*, पर्णक. *n*. (b) *a tract or printed leaf* थोडा -बेताचा मजकूर छापलेलें पान *n*, छापील पत्रक *n*. २ *bot. one of the divisions of a compound leaf* दल, दळ *n*. ३ (*zool.*) *a leaf-like organ or part* पर्णसमेंद्रिय, पर्णेंद्रिय *n*. Leaf'y *a. full of leaves* दाटपानांचा, बहुपानी, बहुपर्ण, पर्णबहुल -प्रचुर -वान् -मय. २ *consisting of leaves* पानांचा, पर्णरचित, पर्ण (in comp.) as, "L. bed" पर्णशय्या *f*.

League (lēg) [Fr. *lieue* –L. *leuca*, a Gallic mile of fifteen hundred Roman paces.] *n. a nautical measure of length about three miles* दीड कोस, सुमारें तीन मैलांइतकें अंतर *n*, एक लीग अंतर *n*. लीग *m*.

League (lēg) [Fr. *ligue* –L. *ligare*, to bind.] *n. an alliance, a bond, a union for mutual advantage* जूट *f*, कट *m*, कूट *m*, कटाव *m*, संधि (*Sk.*) *m*, एकोपा *m*, ऐक्य *n*, एकवळा *m*. L. *v. i. to form a league, to confederate* जूट *f*. करणें, मिळून असणें, संघ *m*. करणें, जुटणें, जुडणें. L. *v. t. to combine, to unite* (ची) जूट -संघ करणें, जोडणें. Lea'gued *pa. t. & pa. p.* जुटलेला, जुडलेला. Lea'guer *n*. जूटवाला *m*, जूट करणारा *m*. Lea'guing *pr. p.*

Leak (lēk) [Icel. *leka*, to drip, to leak as a ship.] *n. a hole that admits water* गळतें *n*, गळती *f*, बुळकी *f*, भोंक *n*, तड *f*, फाट *m*, छिद्र *n*, चीर *f*. [To SPRING A L. *to begin to let in water* पाणी घेणें, फूट घेणें, झरा लागणें *in con*. To STOP A L. गळतें काढणें, भोंक बुजवणें, गावडी मारणें.] २ *oozing of a fluid through a crack* पाझर *m*, गळ *f*, गळती *f*. L. *v. i. to let fluid in or out* गळणें, झरणें, पाझरणें, टिपकणें, वाहणें; (in the case of a boat) पाणी घेणें. [To LEAK OUT, *to get to the public ears* षट्कर्णी होणें, (बातमी इत्यादि) फुटणें, बाहेर येणें -पडणें, उघाडीस -उघडकीस येणें.] Leak'age *n. a leaking* पाझर *m*, गळतें *n*, गळती *f*, गळण *f*. २ *allowance for leaking* घट *f*, घस *f*. Leak'iness *n*. गळकेपणा *m*. Leak'ing, Leak'y *a*. गळणारा, गळका, गळता, पाझरता, पाणी घेणारा. २ (*colloq.*) *tattling, apt to disclose secrets* भडभड्या, गुप्त गोष्ट एकदम बोलून जाणारा.

Leal (lēl) [M. E. *lel*, Same as Loyal.] *a. true-hearted, faithful* विश्वासू, राजनिष्ठ, स्वामिनिष्ठ.

Lean (lēn) [A. S. *hlinian* –L. *inclinare*, to bend.] *v. i. to incline, to deviate from a vertical*

position लवणें, नमणें, ओठंगणें, ओणवणें, ओणवा होणें, कलणें, झुकणें, तोल जाणें, कलता- झुकता होणें; (*specif.*) रेळणें, एकारणें. २ (*fig.*) (with *to* or *toward,*) *to incline in opinion or desire, to bend* कलणें, मनाचा कल *m* -झोंक *m* -असणें, लवणें, झुकणें, वळणें, मोडणें. ३ (with *against, on* or *upon*) *to rest for support* टेंकणें, ठेपणें, ओठंगणें. L. *v. t. to cause to lean, to rest* ओणवा करणें, ओणवणें, टेंकणें. Lean'ing *pr. p.* & *v. n.* कल *m*, झोंक *m*, ओढा *m*. Lean'ed or Leant (lent) *pa. t.* & *pa. p.*

Lean (lēn) [A. S. *hlæne,* lean -*lean* to bend on account of thinness or from want of substance or support.] *a. thin, wanting flesh* कृश, रोड, रोडका, पातळ, सडपातळ, रोडंग, रोडंगा, सडकपातळ, काटकुळा, काटकोळा, पातळांगी (ग्या), लुकड, लुकडा (ड्या), लुक्कड, किडकिडीत, किरकाड्या, किचकाड (डा), कृशतनु, सुकट, सुकड्या, हडहडीत, सडसडीत, हाडळ -गळ, वाळका, वाळकुंजा, कृश, क्षीण, सुकटलेला, सुखलेला; (intensive) रोडांग्या, रोड्या, लकड्या, काठांग्या, काड्याळा, फाटक्या आंगाचा, एकेरी आंगाचा, एकफांसोळीचा, मरतुकडा, मरतमडें *n*, बांगडीसारखा, खपाटें बसलेला, पाठीस लागलेला, हाडांचा पिंजरा *m*, पाप्याचा पितर. [To BECOME L. *to waste away* वारीक होणें, कृश होणें, रोडणें, रोडावणें, रोडंगणें, गळणें, सुखणें, अटळणें, झडणें, खंगणें, मरीस जाणें, काचावणें, डगावणें, (intensively) चुंवणें, चोपटणें, खंगणें; some colloquial expressions for the same are हातापायांचें पडवळ होणें, हातापायांच्या -हाडांच्या फुंकण्या होणें, आंगाचें पाणी -हाडांचे मणी होणें, पोटाची पत्रावळ आणि हातापायांचें पडवळ होणें, पाठीस पोट लागणें, पाठ आणि पोट एक होणें, कडप वळणें *g. of s.*, हातापायांचा ढीग होणें, संक्रांत बसणें *in. con.*, पोट वाढणें आणि हातापायांच्या काड्या होणें.] २ *wanting fullness, deficient in quality or contents, barren* (used *lit.* & *fig.*) भुकिस्त or भुक्कड (land), रुखा, रुक्ष, निरस, (discourse) निकस, पुळपुळीत, फारच कमी (wages), कमी ऐवजाची (purse). ३ (*printing*) *unprofitable* (as opp. to fat) बिनकिफायतीचा, बिनमिळकतीचा, श्रमाइतकी देखील मजुरी मिळत नाहीं असें (काम); as, "L. copy, matter or type." L. *n. flesh without fat* बिनचरबीचें मांस *n*, तांबडें मांस. २ (*printing*) *unremunerative copy or work* बिनकिफायतीचें छपाईचें काम *n*. Lean'-faced *a. having a thin face* चपट्या -बसक्या -रोड चेहेऱ्याचा. २ (*printing*) *slender and narrow* (as letters) उंच व पातळ (अक्षरें). Lean'ly *adv.* Lean'ness *n.* रोडपणा *m*, रोडकेपणा *m*, कृशता *f*, कृशांग *n*, पातळाई *f*, लुकडाई *f*, कृशत्व *n*, क्षीणता *f*, भुकिस्तपणा *m*. ३ (*printing*) पातळपणा *m*, विरळपणा *m*, सुटेसुटेपणा *m*. Lean'-witted *a. of little sense* बेताच्या बुद्धीचा.

Leap (lēp) [A. S. *hleapan,* to run.] *v. i. to jump*

उडी मारणें, उडणें, कुदणें, उडी घालणें, उडी मारून जाणें, क्षेप *f* **-क्षाप मारणें -घालणें, टाकणें.** [LOOK BEFORE YOU L. उडी मारण्यापूर्वीं पुढें पहा, cf. पाऊल जपून टाकावें -ठेवावें, फुंकून पाय टाकावा, पाय धुवून टाकावा (?)]. २ *to bound, to move swiftly* (also *fig.*) **(आनंदानें) उसळणें-उडणें -उड्या मारणें.** L. *v. t. to pass over by leaping* (a wall, ditch &c.) **(वरून) उडून जाणें, (वर) उडी** *f.* **मारून जाणें.** २ *to copulate with* (a female beast), *to cover* **(वर) उडणें, चढणें.** ३ *to cause to take a leap* **उडी मारण्यास लावणें, उडी घ्यावयास लावणें, उडवणें;** as "To L. a horse across a ditch." L. *n.* **उडणें, उडी मारणें.** २ *a bound* **उडी** *f,* **उड्डाण** *n.* [L. WITH THE LEGS CLOSED, चिपी उडी *f,* चुबकति उडी *f.* L. HEELS OVER HEAD, कोल्हांटउडी *f,* कोल्हांट *f.* L. WITH THE LEGS CAUGHT UP मोटकुळी उडी *f,* मेटकुळी उडी *f.* LEAPS AND BOUNDS, मोठ्या झपाट्यानें, जोराच्या उड्या मारीत मारीत.] ३ *space passed by leaping* **उडी** *f.* ४ *a hazardous act or step* **जोखीम** *n,* **जोखमाचें काम** *n,* **उडी** *f* (*fig.*). [L. in the dark, *an act of which we cannot foresee the consequences* काळोखांत घेतलेली उडी *f,* अविचारानें केलेलें (जोखमाचें) काम *n.*] ५ *copulation with a female beast* **(वर) उडणें.** ६ *a sudden transition* **एकदम झालेलें स्थित्यंतर -फेरफार** *m* **-पालट** *m.* Leap'ed or Leapt *pa. t.* & *pa. p.* Leap'er *n.* **उड्या मारणारा, उडणारा, उड्या, उड्डाण करणारा.** Leap'-frog *n.* **कुदाकुदी** *f,* **बेडुककुदी** *f,* **एकमेकांच्या पाठीवरून बेडकासारखी उडी मारण्याचा खेळ** *m.* Leap'ing *pr. p.* & *v. n.* **उडी मारणारा, उडणें.** [LEAP'YEAR, *every fourth year of three hundred and sixty six days, adding one day in February,* प्रत्येक चौथें वर्ष. या वर्षांत फेब्रुवारी महिन्याचे 'एकोणतीस' दिवस धरितात. अतिवर्ष *n,* प्लुत -प्रसृत -दीर्घ -वर्धित वर्ष *n.*]

Learn (lérn) [A. S. *leornian,* to learn.] *v. t. to acquire by study* **शिकणें, शिकून घेणें, अभ्यास** *m.* **करणें** *g. of o.* २ *to gain the knowledge of* **शिकणें, ज्ञान** *n* **-माहिती** *f-* **माहितगारी** *f-* &c. **करून घेणें** *g. of o.,* **समजणें, ऐकणें, श्रुत -अवगत -**&c. **करणें, कळणें, समजणें** *in. con.,* **बातमी** *f -*&c. **लागणें** *g. of o. with in. con.;* **ऐकण्यांत येणें** *in. con.* ३ *to gain power of performing* **(करावयास) शिकणें, करण्याची ताकत आंगीं आणणें.** L. *v. i. to gain knowledge* **शिकणें, पढणें, म्हणणें, अभ्यास** *m* **-विद्याभ्यास** *m.* **करणें.** [To L. BY HEART, पाठ -तोंडपाठ -मुखोद्गत करणें. To L. BY ROTE, घोकंपट्टीनें तयार करणें, पोपटपंची करणें. To L. TO READ AND WRITE लिहिणेंपुसणें शिकणें.] २ *to take pattern* (with *of*) **पाहून करणें, कित्ता** *m* **-वळण घेणें** *g. of o.* **-गिरवणें, शिकणें.** Learn'able *a. that may be learnt* **शिकण्याजोगा, समजण्याजोगा.** Learn'ed *a. possessing knowledge* (said of *persons*) **शिकलेला, शिक्षित, शिकून घेतलेला, शिकणाऊ, ऐकलेला, पढलेला, पढीक, विद्वान्, विद्याविशिष्ट, साक्षर, अक्षरस्थ, शिक्षित, व्युत्पन्न,**

विद्यासंपन्न, अक्षरसंपन्न, विद्यावान्. [THE L., विद्वज्जन *m. pl*, पंडित लोक *m. pl*, साक्षरवर्ग *m*. A. L. FOOL, पढतमूर्ख *m*.] २ (of books, discourse) विद्वत्तेचा, विद्वत्तादर्शक, विद्वत्ताप्रचुर, विद्वत्तापूर्ण, पांडित्याचा, खोलबुद्धीचा (discourse), खोल, गहन, गूढ, शास्त्रीय. ३ *skilful, conversant* माहितगार -दार, वाकबगार -दार, अभ्यस्त, जाणता, वहिवाटलेला, निपुण, प्रवीण. Learn'edly *adv*. पांडित्यानें, पांडित्य दाखवून, विद्वत्तेनें. Learn'er *n*. शिकणारा, (नवीन) शिकून घेणारा &c. २ *a scholar* शिकणारा, पढणारा, अभ्यास करणारा, विद्यार्थी, शिकणाऊ, शिकाऊ. Learn'ing *n. acquisition of knowledge or skill* शिकणें *n*, पढणें *n*, म्हणणें *n*, अध्ययन *n*, अभ्यास *m*, विद्याभ्यास *m*, शिक्षा *f*. २ *knowledge of science or literature* विद्या *f*, व्युत्पत्ति *f*, पांडित्य *n*, ज्ञातृत्व *n*, विद्वत्ता *f*, वेत्तृत्व *n*, विद्यासंपत्ति *f*, साक्षरता *f*, अध्ययन *n*, &c. (b) *literature, science* विद्या *f*, अक्षर *n*. [BOOK L. पुस्तकी विद्या *f*. CULTIVATION *or* PURSUIT OF L. विद्याव्यासंग *m*, विद्यानुसेवन *n*. PATRONISING L. विद्यानुपालन *n*. THAT CULTIVATES L. विद्यानुसेवी.]

Lease (lēs) [O. Fr. *lesser* –Fr. *laisser*, to let, leave –L. *laxus*, loose.] *n. a letting of tenements for a term of years* कांहीं मुदतीपर्यंत (इस्टेट वगैरे) कौलानें देणें, घुमावानें -शर्तीवर भाड्यानें देणें. २ *the contract for such letting* कौल *m*, कौलनामा *m*, पट्टा *m*. ३ *duration of tenure* कौलनाम्याची मुदत *f*. L. *v. t. to let by lease* (sometimes with *out*) कौलानें देणें, (शर्तीवर) भाड्यानें देणें, मुदतीचा ताबा देणें. २ *to hold under a lease* कौलानें घेणें, मुदतीनें ताबा घेणें. Leas'able *a*. कौलानें द्याया -चा -जोगा -जोगता -सारखा &c. Lease'-hold *n. a tenure held by lease* कौली, कौलाचा, कौलानें घेतलेला. Lease'-holder *n*. कौलीमक्तेदार *m*, कौलदार *m*, कौल्या *m*. Les'sor *n*. (*law*) *one who lets or leases* कौलानें देणारा *m*. Lessee' *n*. (*law*) *the person to whom a lease is given* कौली मक्तेदार, इजारदार *m*.

Leash (lēsh) [O. Fr. *lesse*, Fr. *laisse*, a thong to hold a dog by, a thong held *loosely* –L. *laxus* loose.] *n. a thong of leather by which a hawk or hound is held* काढणी *f*, सडा *m*, पारध्याची शिकारी कुत्र्याला बांधावयाची दोरी *f*, सडक *f*. २ *a brace and a half, three* तिकडी *f*, त्रीक *n*, त्रिपुटी *f*. L. *v. t. to hold by a leash* काढणीनें –&c. बांधणें.

Leasing (lēz'ing) [A. S. *leasung* –*leas*, false, loose.] *n*. (*Bible*) *falsehood* असत्य *n*, खोटें *n*.

Least (lēst) [A. S. *lest*, contr. from *læsest*, from root of Less.] *a. smallest in size or degree, little beyond all others* सर्वांत लहान, सर्वांपेक्षां -सगळ्यांपेक्षां -सर्वांहून लहान -धाकटा, कनिष्ठ, अल्पिष्ठ. N. B. Least is often used with *the* as if a noun. [AT LEAST OR AT THE L., *at the lowest rate, at the lowest*

estimate कमींत कमी, किमानपक्ष, कनिष्ठपक्ष, निकृष्टपक्ष, निदानपक्ष, निदानपक्षीं, गेलाबाजार, अगदीं कांहीं नाहीं तरी, गेला गतलातरी, तर, तरखरा, तरी. LEAST OR IN THE LEAST अगदीं थोडें तरीं. NOT IN THE L., मुळींच नाहीं, अगदीं नाहीं, कांहींच नाहीं, किमपि नाहीं.] Least *adv. in the smallest or lowest degree* **सर्वांहून, सर्वांपेक्षां कमी -थोडा** *decl.* Leas't-ways, Least'-wise *adv. at least, however* **निदान तरी, गेला बाजार, किमानपक्ष.**

Leather (leth'ėr) [A. S. *lether*, leather.] *n. skin of an animal tanned or otherwise dressed* **चामडें** *n*, **कमावलेलें कातडें** *n*, **कातडें** *n*, **चर्म** *n.* (b) *dressed hides collectively* **चामडीं** *n. pl.* २ (*ironical* or *sportive*) *the skin* **चामडी** *f*, **कातडी** *f*. L. *a. made or consisting of leather* **कातड्याचा, चामड्याचा, चर्माचा, चर्मी, चर्ममय, चर्मनिर्मित, कातडी.** २ *relating to leather* **कमावलेल्या कातड्यासंबंधीं.** ३ *like leather* **कातड्यासारखा.** Leath'er-dresser *n.* **चाम्हार, ढोर, चांभार, चर्मक, चर्मकार.** Leath'ern *a.* **कातड्याचा, चामड्याचा.** Leath'ery *a. resembling leather, tough* **चामड्यासारखा, चिवट, चामट, लापट.**

Leave (lēv) [A. S. *leaf*; conn. with Lief, Love, Believe, Furlough.] *n. permission; liberty granted* **परवानगी** *f*, **आज्ञा** *f*, **हुकूम** *m*, **मोकळीक** *f*, **सुटी** *f*, **अनुज्ञा** *f*, **अभ्यनुज्ञा** *f*. २ —(of absence) **रजा** *f*, **रुखसत** *f*, **सुटी** *f*. [CASUAL L. किरकोळ रजा *f*, विशेष कारणाकरितां आकस्मिक घ्यावी लागणारी रजा *f*, प्रासंगिक रजा *f*. PRIVILEGE L., हक्काची रजा *f*. SICK L. 'सिक' रजा *f*, आजारीपणाची रजा *f*.] ३ *farewell, formal parting of friends* **निरोप** *m*, **आज्ञा** *f*, **हुकूम** *m*, **रजा** *f*. [TO TAKE L., *to take permission* परवानगी *f* -रजा *f* -घेणें. २ *to say farewell* येतों म्हणून सांगणें, निरोप *m.* आज्ञा *f*. घेणें. FRENCH L. परवानगीशिवाय घेतलेली रजा.]

Leave (lēv) [A. S. *læfan*; Gr. *leipein*, to leave., the primary meaning is 'to let remain.'] *v. t. to allow to remain* **मागें ठेवणें, सोडणें, ठेवणें, राखणें, राहूं देणें, शेष ठेवणें.** २ *to cease from, to abstain from* **सोडणें, (पासून) दूर राहाणें, सोडून जाणें -देणें, वर्जणें, वर्ज करणें**; as, "To L. complaining." ३ *to quit or depart from* **सोडणें, सोडून जाणें -देणें, वर्जणें, टाकणें, त्याग करणें.** ४ *to let be or do without interference* **असूं देणें, राहूं देणें**; as, "He *left* me to my reflections; I *leave* (=refer) you to judge." ५ *to put, to deposit* **ठेवणें, राखणें**; as "L. your hat here, I *left* my card." (b) *to submit* **स्वाधीन-हवालीं -करणें -देणें, हवालणें, सोपणें, सोंपवणें**; as, "L. the matter for arbitration." ६ *to have remaining at death*, (*hence*) *to bequeath* (best rendered in Marathi by *in. con.*) **मागें ठेवणें, मृत्युपत्रांत लिहून देणें.** [TO L. ALONE, *to leave in solitude* एकट्यालाच -एकटा सोडणें. २ *to refrain from having to do with* सोडणें, सोडून देणें. TO L. IN THE DARK, *to conceal information from*

अंधारांत ठेवणें (*fig.*), (ला) न सांगणें. To L. OFF, (as *work*) सोडणें, टाकणें, वर्जणें, वंद करणें, वंद ठेवणें.; (b) (as a *garment*) सोडणें, (वापरावयाचें) सोडणें, टाकणें; (c) (as a *habit*) सोडणें, टाकणें, सोडून देणें, त्याग करणें. To L. OUT, *to omit* सोडणें, गाळणें, टाकणें, वगळणें. To L. to one's-self, *to let one be alone, to cease caring for one* (ची) गोष्ट न बोलणें -न काढणें (-च्या) वाटेला न जाणें, (च्या) विषयीं भाषण न करणें, एकटा राहूं देणें.] L. *v. i.* (*colloq.*) *to depart, to set out* **निघणें, (प्रवासास) बाहेर पडणें**; as, "by the time, I *left* for Scotland." २ *to cease, to desist* **थांबणें, राहाणें**; as, "He began at the eldest and *left* at the youngest." Leav'er *n.* **सोडणारा, टाकणारा,** &c. Leav'ing *n.* **सोडणें** *n*, **त्याग** *m*, **वर्जन** *n*. For Leavings see below.

Leave (lēv) *v.i. to put out leaves, to leaf* (often with *out*) **पानें धरणें, पालवी फुटणें** *in. con. with* **ला** *of s.* **पालवणें.** Leaved *a. furnished with leaves* **पानांचा, पर्णांचा, सपर्ण, पानी** (in comp. as **दुपानी**). २ *having folds or leaves* **फळयांचा, घड्यांचा.** [Two -L. दुफळी.]

Leaven (lev'n) [Fr. *levain* –L. *levamen, levere.* to raise– *levis*, light. Leaven means that which raises.] *n. the ferment which raises dough* **आंबवण** *n*, **फुगवण** *n*, **खमीर** *n*, **मंड** *m* or *n*, **किण्व** *m*. २ *anything that makes a general change whether good or bad* **खमीर** (fig.), **अन्तःक्षोभकारण** *n*, **अन्तःक्षोभजनक कारण** *n*; as, "Beware of the L. of the Pharasees, which is hypocrisy." L. *v. t. to cause to ferment* **आंबवण घालणें -घालून फुगवणें, आंबवणें, आंबवून फुगवणें.** २ *to taint, to vitiate* **बिघडविणें, खराब करणें, नासून टाकणें.** Leav'ened *p. p.* **आंबवण घातलेला, आंबवलेला, फुगवणाचा.** Leav'ening *pr. p.* Leav'enous *a. containing leaven* **आंबवण असलेला.**

Leavings (lēv'ingz) *n. pl. things left, relics, refuse* **उरलीं सुरलीं** *n. pl*, **उरवण** *n*, **उरवा** *m*, **गदळ** *n*, **शेष** *m*, **अवशेष** *m*, (of food) **उष्टें** *n*, **अन्नशेष** *m*, **भुक्तशेष** *m*, **उच्छिष्ट** *n*, **उच्छिष्टान्न** *n*; (*crumbs, dirty dishes*) **उष्टावळ** *f*, **खरकट (टां) वळ** *f*, **खरकटवडा** *m*, **खरकट -वड** *f*, **उष्टींपाष्टीं** *n. pl*, **उष्टीमाष्टीं** *n. pl.*

Lecher (lech'ėr [Fr. *lecheur* –*lecher*, to lick; from O. Ger. *lecchon*, Ger. *lecken*, E. Lick; L. *ligurio* to lick up what is dainty.] *n. a man given to lewdness* **रांडबाज, छंदी, व्यसनी, लंपट, इष्कबाज, बिसनी.** L. *v. i. to practise lewdness* **रांडबाजी** *f.* –&c. **करणें.** Lech'erous *a. lustful* **कामी, संभोगी, छिनाल, स्त्रीव्यसनी, रांडव्यसनी, छंदी, स्त्रैण, बहिर्व्यसनी, इष्की.** २ *provoking lust* **कामोत्पादक.** Lech'erously *adv.* Lech'erousness *n.* **कामीपणा** *m*, **कामासक्ति** *f*, **रांडव्यसन** *n*, **स्त्रीव्यसन** *n*. Lech'ery *n. lewdness* **रांडबाजी** *f*, **इष्कबाजी, कटिशूलाची व्यथा** *f*, **कटिशूलाचें व्यसन** *n*, **बदफैली** *f*, **बाहेरख्याल (ली)** *m*, **बहिर्व्यसन** *n*, **इष्क** *f.*

Lectern (lek'tėrn) [Late L. *lectrinum*, a reading-

desk -*lectrum*, a pulpit -Gr. *lektron*, a couch, and so a support for a book.] *n. a reading desk in churches from which the Scripture lessons are read* (ख्रिस्ती देवळांतील बायबल ठेऊन वाचण्याचें) सछत्र उंच पीठ *n*, छत्रीदार उच्चासन *n*.

Lection (lek'shun) [L. *lectio-legere, lectum*, to read. See Legend.] *n. a portion of a sacred writing appointed to be read in a church, a 'lesson'* (वाचन) पाठ *m*, धार्मिक पाठ *m*, or briefly पाठ *m*; as, "On Passion Sunday, the first Lections were from Jeremiah." २ *a reading, a variation in the text* पाठांतर *n*, पाठभेद *m*. Lec'tionary *n. a book of lections for use in worship by Roman Catholics* (रोमन क्याथलीक लोकांच्या देवळांत म्हणण्याचा) पाठ-संग्रहग्रंथ *m*. २ *the collection of such lections* (धार्मिक) पाठसंग्रह *m*. Lec'tor *n. a reader of lections* (धार्मिक) पाठ वाचणारा, पाठक, (रोमन क्याथलीक देवालयांतील) पाठक, पाठ म्हणणारा. २ *a reader or lecturer in a University esp. in Germany* (युनिव्हर्सिटींतील) उपगुरु, उप-अध्यापक *m*, उपव्याख्याता *m*.

Lecture (lek'tūr) [See Lection.] *n. a discourse on any subject,* (*esp. professional or tutorial*) व्याख्यान *n*, भाषण *n*. २ *a formal reproof* कान-उघाडणी *f*, तोंडची शिक्षा *f*, शब्दाचा मार *m*, शब्ददंड *m*, वाग्दंड *m*, वाग्शासन *n*. ३ (*Eng. Univ.*) *a rehearsal of a lesson* धड्याची तालीम *f*. L. *v. t. to read or deliver a lecture to* (-ला) व्याख्यान देणें. २ *to instruct by discourse* पाठ *m*. सांगणें, भाषण करून सांगणें, (व्याख्यानरूपानें) पाठन *n*. -अध्यापन *n*. -&c. करणें. २ *to reprove* तोंडची शिक्षा *f* -शब्दाचा मार *m*. -&c. करणें -देणें, कानास खडा *m*. लावणें, कान *m. pl.* उघडणें -उपटणें, खरड *f* -खरडपट्टी *f*. काढणें. (To be constantly lecturing = कानीं कपाळीं रडणें -ओरडणें, रड गाणें.) L. *v. i. to deliver a lecture* व्याख्यान देणें, भाषण करणें. Lec'turer *n. one who lectures* (व्याख्यानरूपानें) पाठ सांगणारा, अध्यापक, व्याख्या-नकार, अध्यापन करणारा, व्याख्याता *m*, भाषणकर्त्ता *m*. २ (R.) कानास खडा लावणारा &c. Lec'tureship *n. office of a lecturer* व्याख्यात्याचा हुद्दा *m* -जागा *f*.

Led (led) *pa. t.* and *pa. p.* of *lead*, which see. हातीं धरून नेलेला, &c., नेलेला, वाटेनें नेलेला, प्रापित; पूर्वक and पुरस्सर (in comp. as अकारपूर्वक वर्ण, मनुष्य-पूर्वक प्राणी, सिंहपूर्वक श्वापद, गरुडपुरस्सर पक्षी &c.) [L. HORSE, *a spare horse led by a servant for show* कोतवालघोडा *m*, कोतवाल *m*, कोतल *m*.]

Ledge (lej) [A. S. *lecgan*, to lay. See Lay *v. t.*] *n. a shelf on which articles may be laid* (चीजवस्त ठेवण्याची) फळी *f*, तक्ता *m*. २ *a ridge or shelf of rocks* (एकावर एक चढत गेलेले) खडकांचे थर *m, pl.* पाण्यांतील खडकाचा कंगोरा *m* -कड *f*, कडा *m*. ३ *a layer* थर *m*, परवड *f*. ४ *a piece of timber to support the deck* बरोद *m*, बरगा *m*.

Ledger (lej'ėr) [See Ledge.] *n. a book in which a summary of accounts is 'laid up' or 'preserved* **(पक्की) खतावणी** *f*, खातेवही *f*. [ACCOUNT ABSTRACTED FROM THE L. ताळेबंद *n*.] २ *a large flat stone esp. one laid over a tomb* **(थडग्यावरची) शिळा** *f*. [ENTERING INTO THE L. वार करणें *n*, खतावणी *f*.]

Lee (lē) [Lit. *a sheltered place*, A. S. *hleow*, shelter cf. Prov. E. *lew*, a shelter.] *n. the quarter toward which the wind blows* **वाऱ्याचे समोरची दिशा** *f* **-जागा** *f* **-बाजू** *f*, **वाताभिमुख दिशा** *f*. २ *a sheltered place, a shelter* **निवाऱ्याची जागा** *f*, **थारा** *m*. [L. SIDE, *the sheltered side of a ship* दमान *n*. UNDER THE L. OF, *under shelter from the wind* निवाऱ्यांत, अडोशांत.] Lee'ward *a.* **वाऱ्यासमोरचे दिशेकडचा, वाऱ्यासमोरचा, वायुसम्मुख.** L. *adv. toward the lee* **वाऱ्यासमोरचे दिशेकडे.** [To MAKE UP FOR THE L. *to make up for time lost* फुकट गेलेला वेळ भरून काढणें.]

Leech (lēch) [A. S. *læce*, one who heals.] *n. a blood-sucking worm* **जळू** *f*, **जोख** *f*, **जलोका** *f*, **जळूका** *f*. २ *a physician* **वैद्य** *m*, **चिकित्सक** *m*. L. *v. t. to apply leeches to and bleed* **(रक्त काढण्यासाठीं -ला) जळवा लावणें, (जळवा लावून) रक्त काढणें.**

Leek (lēk) [A. S. *leac*, a leek, a plant which is present also in Char-lock, Garlic, Hem-lock.] *n. a kind of onion* **(एका जातीचा) कांदा** *m*, **पलांडु** *m*.

Leer (lēr) [A. S. *hleor*, face, cheek.] *n. a sly, sidelong look* **वांकडा-आडवा डोळा** *m*, **आडवी दृष्टि** *f*, **कानाडोळा** *m*, **नेत्रकटाक्ष** *m*, **अपांगदर्शन** *n*, **दुष्ट -वाईट नजर** *f*. L. *v. t. to look askance* **आडवे दृष्टीनें -अर्धे दृष्टीनें -वांकड्या डोळ्यानें -काण्या डोळ्यानें** &c. **पाहाणें, डोळे** *m. pl.* **मारणें, दुष्ट -वाईट नजरेनें पाहणें, दुष्ट नजर ठेवणें, डोळा मारणें -घालणें, अपांगदर्शन** *n* **-कटाक्षावेक्षण** *n* **-कटाक्ष -वीक्षण करणें.** L. *v. t. to entice with a leer or leers* **डोळे मारून वळविणें.** Leer'er *n.* **डोळे मारणारा** *m*, **अपांगदर्शी** *m*, **कटाक्षवीक्षी** *m*, **नजरबाज** *m* (loosely). Leer'ing *n.* **आडवे दृष्टीनें पाहाणें, अपांगदर्शन** *n*. L. *pr. a.* **डोळे मारणारा.** Leer'ingly *adv.* **डोळे मारून -घालून, वांकड्या डोळ्यानें.** Leers *n. pl.* **(डोळ्यानें केलेल्या) गमजा** *f. pl.*

Lees (lēz) [Fr. *lie*. Ety. Dub.] *n. pl. sediment or dregs that settle at the bottom of liquor* **दारूंतला गाळ (ळा)** *m*, **रेंदा** *m*, **गाळसाळ** *m*.

Left (left) *pa. t.* and *pa. p.* of *Leave*. **सोडलेला, वर्जित, रहित, टाकलेला, त्यक्त, ठेवलेला, उरता, बाकी, अवशिष्ट, मृत्युपत्रांत दिलेला, गाळलेला, अंतरित, अंतरीक.** [TO BE L. *to remain* उरणें, वांचणें. L. OFF, *laid aside, cast off* बाजूला सारलेला, बाजूला टाकलेला, सोडून -टाकून दिलेला, त्यक्त.]

Left (left) [M. E. *lift, luft*, prob. a contr. of *lefed p.* of A. S. *lefan*, to weaken *-lef*, weak.] *a.*

not the right डावा, वाम, डावका, सव्य, दक्षिणेतर. २ *being on the left side* डाव्या हाताचा, डाव्या हाताकडचा, डावा, डाव्या बाजूचा, डावीकडचा. [OVER THE L. SHOULDER OR OVER THE L., (colloq.) expression used to indicate insincerity, negation or disbelief उलट्या अर्थानें; as, "He said it and it is true, -over the Left."] L. *n. the side opposite to the right* डावी बाजू *f.* २ *the part of an assembly who are in the opposition, the left hand side of the president* (अध्यक्षाच्या डाव्या बाजूस बसणारी) विरुद्ध पक्षीय मंडळी *f*, उलट बाजू *f*, विपक्ष *m*, विरोधी पक्ष *m*, विरोधपक्ष *m*. L. hand *n.* डावा हात *m*. Left-handed *a. having the left hand stronger and readier than the right* डावखुरा, डावखोरा, डावरा, डावका. २ *awkward, clumsy* अडाणी, आडमुठ्या. ३ *unlucky* अशुभ, अभाग्य, अभागी. ४ *insincere* कपटी, खोटा. [LEFT-HANDED MARRIAGE उच्च दर्जाच्या मनुष्याचा कमी दर्जाच्या स्त्रीशीं झालेला विवाह *m*. अशा विवाहानें स्त्रीला नवऱ्याची पदवी किंवा त्यांच्या मुलांस बापाची संपत्ति मिळत नाहीं.] Left'-hand'edness *n.* Left'-hand'iness *n.* डावखुरेपणा *m*, डावरेपणा.

Leg (leg) [Icel. *leggr*, a stalk.] *n. a limb by which animals walk* पाय *m*, टांग, तंगडी *f*, तंगडें *n*, तंगड *f*. [BORN WITH ONE OF THE LEGS FOREMOST, पायाळ. SWELLING OF THE LEG श्लीपदरोग. THAT HAS ONE LEG SHORTER THAN THE OTHER, दीडपायाचा. THAT IS UPON HIS LAST LEGS, उठवणकर, उठवणीस आलेला. TO BE UPON ONE'S LAST LEGS, उठवणीस येणें, उठवण *f*, घेणें. TO CHANGE THE LEG OF A HORSE, *to change the gait* चाल बदलणें. TO FEEL ONE'S LEGS (of an infant) *to begin to support oneself on the legs* उभा राहणें, पायावर मूल उभें राहूं लागणें. TO GIVE LEG BAIL, *to run off* पोबारा करणें -म्हणणें, झां करणें. TO SET FIRM UPON ONE'S LEGS उठवण मोडणें. TO STAND UPON ONE'S LEGS AGAIN, पाय उचलणें, भुईशीं पाय लागणें, जमिनीस पाय लागणें. TO STAND UPON ONE'S OWN LEGS, स्वावलंबी होणें. TO GIVE A LEG TO, *to assist by supporting the leg* पायाला हात देऊन मदत करणें. २ *to be independent* आपल्या पायावर उभें राहाणें, स्वबलावर-आपल्या जोरावर -आपल्या आधारानें उभा राहाणें. TO STRETCH ONE'S LEGS, पाय मोकळा करणें. ON ONE'S LEGS, *standing especially to speak* (बोलावयास) उभा असलेला.] २ *a long slender support of anything* पाय *m*, खूर *m*. ३ *the part of any article of clothing which covers the leg* कपड्याचा पायावर येणारा भाग *m*, कपड्याचा पाय. ४ (*cricket*) *that part of the field or that fielder to the left of and behind the batsman as he faces the bowler* (चेंडूफळींतील बॅटवाल्याच्या) डाव्या बाजूस थोडा मागें उभा राहाणारा गडी *m*. पायपाळती *m*. [LONG LEG दूरचा पायपाळती. SHORT LEG जवळचा पायपाळती. SQUARE LEG समपायपाळती. LEG -GUARDS

क्रिकेटच्या पायमोजे *m. pl.* पादत्राण.] Legged *a. having legs* पादयुक्त, पाय असलेला, पाद (in comp. as द्विपाद, चतुष्पाद.) Legging *pr. p.* Leg'ging *n. a cover for the leg like a long gaiter* (बुटावर घालण्याचा) मोठा गेटर *m*, जंघात्राण *n.* Leg'gy *a. having very long legs* लांबटांग्या, लांब पाय असलेला.

N. B.—The following terms in the game of Cricket are very important: Leg-ball पायरोखा चेंडू. Leg-bye लागफेरी. Leg hit टांगटोला. Forward Leg hit अघाडीचा टांगटोला. Backward Leg-hit पिछाडीचा टांगटोला. Leg-stump पायखुट, ऐलखुंट. Leg before wicket अंगिट्यो.

Legacy (leg'a-si) [L. as if *legatia* -L. *legatum*, a bequest -L. *legare*, to leave by will, to bequeath.] *n. a gift of property by will, a bequest of personal property* मृत्युपत्रांत लिहून दिलेली देणगी *f*, मृतलेखार्पित दान *n.* २ *a commission* (obs. except in the phrases Last L., Dying L. & the like) मरतेवेळचा निरोप. [L. -hunter *n. one who hunts after legacies by courting those likely to leave them* मृत्युलेखांतील देणग्यांसाठीं खटपट करणारा.] Leg'atee' *n. one to whom a legacy is bequeathed* मृत्युलेखदानाधिकारी *m*, मृत्युलेखदानग्राही *m.* Legator' *n. one who leaves a legacy* मृत्युलेखदानकारी *m.*

Legal (lē'gal) [Fr. -L. *legalis* -L. *lex-legis*, law.] *a. in conformity with law* कायदेशीर, कायद्याचा, कायद्यासंबंधीं, कायद्यानें सांगितलेला, कायद्यास धरून, कायद्याबरहुकूम, कायदेशास्त्रसंमत, न्यायशास्त्रसंमत, राजनियमानुसारी, राजनियमसंमत, राजव्यवस्थासंमत, स्मृतिशास्त्रसंमत (*Sk.*), धर्मशास्त्रसंमत (*Sk.*), व्यवहारविधिसंमत, अनुव्यवहार. २ *of or belonging to law* कायद्याचा, व्यवहारमार्गाचा. ३ *created by -permitted by law* कायद्यानें सांगितलेला, राजनियमविहित, स्मृतिशास्त्रविहित (*Sk.*), व्यवहारविहित, विधिविहित (*Sk.*). ४ *that looks to works for salvation* कर्ममार्गी, कर्ममार्गाचा, कर्ममार्गानुसारी. ५ *according to the Mosaic law* मोशाच्या नेमशास्त्राप्रमाणें. ६ *governed by the rules of law* (as distinguished from rules of equity) कायद्याच्या नियमानुसार. [L. TENDER, *coin that can be lawfully used in paying a debt* (कर्ज फेडण्यासाठीं कायद्याला मान्य) चलनी नाणें *n*, चलनी शिक्का *m*, चालू शिक्का *m*, कायदेशीर चलन *n.*] Le'galise *v. t. to make lawful* कायदेशीर करणें, विहित -विधिप्राविष्ट -अप्रत्यवाय -निर्दोष करणें, कायद्यांत घेणें -आणणें, कायद्यानें स्थापणें. २ *to authorize* कायदेशीर मोकळीक -मुभा -परवानगी देणें. Le'galiz'ation *n.* कायदेशीर करणें, कायद्यानें स्थापणें. Le'galism *n. strict adherance to law* कायदे कडक पाळणें *n.* Le'galist *n.* कायद्यांचा सक्त पुरस्कर्ता *m.* Legal'ity *n.* कायदेशीरपणा *m*, न्याय्यता *f*, धर्म्यता *f*, व्यवहारशुद्धता, न्यायानुयायिता *f*, धर्मशास्त्रानुयायिता *f*, राजनियमानुयायिता *f.* २ (Hindu theol.)

कर्ममार्गानुयायित्ता *f.* Le'gally *adv.* कायद्देशीरपणें, कायद्याप्रमाणें, राजनियमानुरूप. २ (Hindu theol.) कर्ममार्ग अनुसरून.

Legate (leg'āt) [Fr. *legat*, It. *legato* –L. *legatus* –L. *legare*, to appoint or send with a commission.] *n. a deputy, a representative, an ambassador,* (esp. from the Pope) (राष्ट्रीय) वकील *m*, दूत *m*, पोपचा वकील *m*, प्रतिनिधि *m*. Lega'teship *n.* दूतपणा *m*, वकीली *f*, प्रतिनिधिपणा *m*. Leg'ation *n. the act of sending forth a deputy or representative* (esp. a Papal legate) वकीलात पाठविणें *n*, विशेषतः पोपचा वकील पाठविणें *n*. २ *person or persons sent as legates and his suite* वकीलात *f*, वकीलमंडळ *n*, वकील व त्याचा लवाजमा. ३ *the official residence of a legate at a foreign court* परराष्ट्रीय वकीलाचें ठाणें *n*. ४ *a district under the jurisdiction of a legate* (पोपच्या किंवा राष्ट्रीय) वकिलाच्या अधिकारांतील प्रांत *m*.

Legatee, See Legacy.

Legend (lej'end or lē'-) [Fr. *legende*; Low L. *legenda*, a book of chronicles of the saints, read at Matins –L. *legendus*, to be read –L. *legere*, to read.] *n. the story of the life of a saint, a marvellous story of saints* संतचरित्र *n*, संतचरित्रग्रंथ *m*, संतचरित *n*, संतांविषयीं अद्भुत -चमत्कारिक -अलौकिक गोष्ट *f*, संतमाहात्म्य *n*, संतकथा *f*, संतलीला *f* (*colloq.*), संतासंबधीं आख्यायिका *f*. २ *a collection of saints' lives or stories of a similar character* संतचारित्रमाला *f*, संतचरित्रगाथा *f*. ३ *an unauthentic or non-historical story esp. one handed down by tradition from early times and popularly regarded as historical, a myth, a fable* दंतकथा *f*, आख्यायिका *f*, कर्णोपकर्णीं आलेली गोष्ट *f*, काल्पनिक कथा *f*. ४ *an inscription, motto or title* कोरलेली खूण किंवा म्हण *f*. Leg'endary *a. pertaining to or of the nature of legends* दंतकथात्मक, आख्यायिकात्मक, लोककथेसंबंधीं, दंतकथेसारखा, आख्यायिकेसारखा. २ *celebrated or related in legends* दंतकथेंत वर्णिलेला. L. *n. a book of legends* दंतकथासंग्रह *m*, दंतकथांचें पुस्तक *n*. २ *reciter of legends* लोककथा -दंतकथा सांगणारा. Legend'ist *n. a writer of legends* दंतकथा लिहिणारा, दंतकथालेखक.

Legerdemain (lej-ėr-de-mān') [O. Fr. *legier* (Fr. *leger*) *de main*, 'light or nimble of hand' –L. *levis*, light, and Fr. *de*, of, *main*, L. *manus*, hand.] *n. lightness or nimbleness of hand, sleight-of-hand, jugglery, conjuring tricks* हातचलाखीचा खेळ *m*, हातचलाखी *f*, हस्तलाघव *n*, गारुड *n*, गौडबंगाल *n*. Legerdemain'ist *n. one who practises sleight-of-hand* हातचलाखीचा खेळ करणारा, गारुडी or गारोडी *m*, गौडबंगालया *m*.

Legible (lej'i-bl) [L. *legibilis–legare*, to read.] *a. readable, that may be read, plain* सुवाच्य, वाचायाजोगा -जोगता -सारखा, वाचावयास सोपा, स्पष्ट, स्वच्छ, साफ लिहिलेला, सुपाठ्य. २ *capable of being discovered or understood by apparent marks* (गुणांवरून -चिन्हांवरून) समजायाजोगा, कळण्याजोगा; as, "Thoughts are often L. from countenances." Leg'ibleness, Leg'ibil'ity *n.* वाचायाजोगेपणा *m*, सुवाच्यता *f*, स्पष्टता *f*, स्वच्छता *f*, वाचावयास सोपेपणा *m.* Leg'ibly *adv.* सुवाच्य, साफ, स्पष्ट.

Legion (lē'jun) [O. Fr. *legion*, –L. *legio*, a Roman legion from four thousand two hundred to six thousand men –*legare* to choose, to levy (an army).] *n.* (*in ancient Rome*) *a body of soldiers of from four to six thousand* (प्राचीन रोमन सैन्यांतील) ४००० पासून ६००० पर्यंत शिपायांची तुकडी *f* सहाहजारी पलटण *f.* २ *a military force* सेनादल *n*, सेनाभार *m* -भाग *m*, सैन्यदल *n*, सैन्य *n.* ३ (a) *a great number* झुंड *f*, घोळका *m*, समुदाय *m*, चक्र *n.* (b) सैन्य *n* (in the sense of a great number); as, "A L. of spirits or angels" cf. Math. XXVI 53. (*c*) सैन्य *n*, असंख्यसंख्या; as, "My name is L." cf. Mark V. 9. L. *v. t. to form into legions* (सैन्याच्या) तुकड्या -टोळ्या पाडणें -करणें. Le'gionary *a. relating to or consisting of a legion or multitude* सैन्यांतील तुकडीचा -टोळीचा, समुदायाचा. L. *n. a soldier of a legion* (रोमन लीजनएवढ्या सैन्यांतील) शिपाई *m.* Le'gioned *a. arrayed in legion* सैन्याच्या मोठमोठ्या तुकड्यांचा -तुकड्या केलेला. Le'gionet *n. a small legion* सैन्यपथक *n*, सैन्याची लहानशी तुकडी *f*, पाटी *f*, लहान लीजन *f.*

Legislate (lej'is-lāt) [L. *lex, legis*, law, *fero, latum* to bear, to propose. Legislate is the back–formation from Legislator.] *v. i. to make laws, to propose, bring forward or enact laws* (with *for* or *upon*) कायदे *m. pl.* -कानू *f. pl.* -नियम *m, pl.* &c. करणें -स्थापणें -बांधणें -रचणें, कायदेबंदी *f.* -कानूबंदी *f.* कायदेकानू *m.* करणें. L. *v. t. to bring or drive by legislation* (*into or out of*) कायद्यानें -कायदे करून (अमुक स्थितींत) नेणें -पोंचविणें -ढकलणें; as, "To L. a nation into poverty." Legisl'ated *pa. t.* and *pa. p.* Le'gisla'ting *pr. p.* Le'gisla'tion *n.* कायदे करणें *n*, कायदे -कानू -जाबतेबंदी करणें, कायद्याची रचणूक *f*, नियमस्थापना *f*, विधिस्थापना *f.* Le'gisla'tional *a.* कायदेकानू करण्यासंबंधीं, कायद्याच्या रचणुकीसंबंधीं. Leg'islative *a. having the function of legislating or proposing laws* कायदेकानू करणारा, कायदे रचणारा -करणारा, नियमस्थापक, विधिस्थापक. [L. COUNCIL कायदेकौन्सिल, कायदेकानू करणारी मंडळी, कायदेसभा, विधिकारी सभा *f.*] २ *pertaining to legislation or a legislature* कायदे करण्याचा -स्थापण्याचा; as, "a L.

style." २ कायद्यानें केलेला, कायदा ह्मणून स्थापित झालेला; as, "a L. act; a L. emancipation." L. *n.* (as opposed to Executive) कायदेकौन्सिल *n*, कायदेकानू करणारें मंडळ *n*. Leg'islatively *adv.* Leg'islator *n.* *a maker of laws, a proposer of laws* कायदेकानू -&c करणारा -रचणारा *m*, नियमकार, विधिस्थापक -रचक &c. Leg'islatress *n. fem. a female legislator* कायदेकानू करणारीण *f.* Leg'islato'rial *a. of or pertaining to the legislator or legislature* कायदेकानू रचणाऱ्या -स्थापणाऱ्या संबंधीचा, कायदेकानू स्थापण्यासंबंधीं, कायदेकानू -रचण्यासंबंधीं. Leg'isla'torship *n.* Leg'isla'trix *n.* Same as Legislatress. Leg'isla'ture *n. the power that makes laws* कायदेकानू करणारी सत्ता *f.* २ *a body of men in a state who make laws* कायदेकानू -कायदे &c. करणाऱ्या अधिकाऱ्यांची सभा *f*, कायदे करणारी मंडळी *f* -शाखा *f*, विधिस्थापनाधिकारी सभा *f*, राज्यव्यवस्थानियमकारी *m. pl.*, राज्यनियमकारिसभा *f.*

Legist (lē'jist) Fr. *legiste* –Low L. *legista* –L. *lex*, law.] *n. one skilled in the laws* कायदेपंडित *m.*

Legitimate (le-jit'i-māt) [Low L. *legitimo-atum* –L. *lex*, *legis*, law.] *a. lawful* कायदेशीर, कायद्याबरहुकुम, यथाशास्त्र, यथान्याय. २ *lawfully begotten* (*as a child*) औरस (संतान *n*), धर्मपत्नीज, दंपतीजात, अस्सल, असील, विधिजात. [A L. WIFE, धर्मपत्नी *f.*] ३ *authorized, not false* खरा, अस्सल, असील, विधिजात, वास्तविक, वाजवी, यथान्याय. ४ *conforming to known principles* (as of reasoning &c.) शास्त्रशुद्ध, शास्त्रानुसार, प्रसिद्धतत्वानुसार, शास्त्रनियमानुसार, ५ *following by logical sequence* तर्कशास्त्रानुसार, तर्कशास्त्रशुद्ध, तर्कशास्त्रप्रमाण, तर्कानुसार, सयुक्तिक, यथान्याय. L. *v. t.* See Legitimatise. Legit'imacy *n. the state of being legitimate* कायदेशीरपणा *m.* अस्सलपणा *m*, खरेपणा *m*, खराई *f*, यथान्यायता *f.* २ *lawfulness of birth* औरसता *f*, औरसत्व *n*, उरस्यता *f*, धर्मपत्नीजत्व *n*, दंपत्युद्भव *m.* ३ *regular deduction* शास्त्रशुद्धता *f*, शास्त्रानुसारता *f*, शास्त्रप्रमाणता *f*, सयुक्तिकता *f.* ४ *directness of descent as affecting the royal succession* गादीचा सरळ वारसा *m*, वारसदारपणा *m*, वारसदारी *f.* Legit'imately *adv.* यथान्याय, कायदेशीरपणें. Legit'imateness *n.* कायदेशीरपणा *m.* Legit'im'ation *n. act of investing with legitimacy* कायदेशीरपणा आणणें, कायदेशीर स्वरूप देणें, कायदेशीर करणें. २ औरसपणाचे हक्क देणें. Legit'imatise *v. t. to make lawful or valid* कायदेशीर ठरविणें -करणें -बनविणें. २ *to give the rights of a legitimate child* (*to an illegitimate one*) औरसपणा *m.* -औरसत्व *n*- &c., देणें, औरसपणाचे हक्क देणें, औरसांत -औरसवर्गांत घेणें -आणणें, अस्सलसा करणें, औरससम -औरसायित -करणें. Also Legit'imise. Legit'imist *n. one who supports legitimate authority* कायदेशीर सत्तेचा पुरस्कर्ता *m.*

Legume (leg'ūm), **Legumen** (le-gū'men) [Fr. -L. *legumen* -*legere*, to gather; in allusion to the fact, that the fruit may be gathered by hand.] *n. the fruit or the edible portion of a leguminous plant* दाणे *m. pl.* (वाटाणे, चवळी, तुरी वगैरेंच्या शेंगांतील). २ (by extension) *a vegetable used for food* (chiefly in *pl.*) काठण *n*, कठण *n*, कडदण *n*, द्विदल or ळ *n*, द्विदल धान्य *n*, कडधान्य *n*; as "The boiling L.s." ३ *the pod or seed-vessel of a leguminous plant* शेंग *f*, शिंबिका *f*. Legu'minar *a. resembling or characteristic of a legume* चवळीच्या दाण्यासारखा, द्विदलधान्यासारखा, द्विदलधान्याचे धर्म असलेला, द्विदलधर्मविशिष्ट, द्विदलीय. Legu'min *n. a nitrogenous proteid in the seeds of leguminous plants* (वाटाणे, तुरी वगैरे कडदणांतील) प्रणत्रिल पदार्थ *m.* (नत्रिल = nitrogenous). Legu'minous *a. pertaining to, consisting of, or bearing pulse* कडदणाचा, द्विदलजातीचा, द्विदलजातीय. २ शेंगेचा, शिंबिकेचा. Legu'mens, Legu'mina, Legu'mes *n. pl.*

Leisure (lē'zhōōr) [M. E. *leyser* -O. Fr. *leisir*, 'to be permitted'; L. *licet*, it is permitted.] *n. freedom from occupation, ease* फुरसद *f*, फुरसत *f*, रिकामपणा *m*, फावती *f*, अवसर *m*, वाव *m*. २ *time at one's command* अवकाश *m*, फुरसत *f*, सवड *f*, संधि *m*, फुरसतीचा -रिकामा वेळ *m*. L. *a.* रिकामपणाचा, फुरसदीचा. [At L. AT ONE'S L. *at one's ease, free from occupation* फावेल तेव्हां -तसा, फावल्या वेळेस, फावल्या वेळीं, फुरसदीच्या वेळीं, यथावकाशानें, रिकामा, मोकळा. To FIND L. (-ला) फावणें, फुरसत *f* -सवड *f*. सांपडणें.] Lei'sured *a.* Lei'surely *a. done at leisure* सावकाशीचा, सावकाशीनें -फुरसतीनें केलेला, फुरसतीचा. २ *not hasty* सावकाशी, सावकाशीनें करणारा. L. *adv. not hastily* फावल्या वेळीं, सावकाशीनें, धिमाईनें, सावकाश, रमतरमत, रमतेरमते.

Leman (lē'man) [M. E. *lemman*, earlier form *leofmon* -A. S. *leof*, loved, and *mann*, Man.] *n.* (*Archaic*) *a sweetheart, paramour* यार *m*, वल्लभ *m*.

Lemma (lem'a) [L.-Gr. *lemma*-*lambano*, to receive, to assume.] *n.* (*math. & log.*) *a preliminary proposition demonstrated for the purpose of being used in a subsequent proposition* अवलंबनसिद्धांत or briefly अवलंबन *n*. Lemm'as, Lem'mata *n. pl.*

Lemniscate (lemnis'kāt) **Lemniscata** (lem'niska'ta) [L. *lemniscatus* from L. *lemniscus* a ribbon hanging down.] *n. a curve in the form of the figure 8, with both parts symmetrical, generated by the point in which a tangent to an equilateral hyperbola meets the perpendicular on it drawn from the center* द्रुलामूलक *m*. See *Mathematics*.

Lemon (lem'un) [Fr. *limon* -Pers. *limun*.] *n.* लिंबू *n*, निंबू *n*. २ *the tree which bears lemons*

लिंबीचें झाड *n*, लिंबी *f*, निंबुणी *f*. Lem'on-grass *n. a fragrant perennial grass yielding an essential oil used in perfumery* गवती चहा *m*, पातीचा चहा *m*, अतिगंध *m*, रोहीप *n*. L. -squash *n. an inefferve-scent lemonade* फेंस न येणारें-बिनफेशी 'लेमोनेड.' Lem'onade' *n. a drink made of fresh lemon-juice, water and sugar* (यंत्रानें तयार केलेलें) लिंबाचें कर्बवायु आणि शर्करा-मिश्रित पेय *n*, लेमोनेड *n*.

Lend (lend) [M. E. *lenen* -A. S. *lænan*, to lend.] *v. t. to let for hire* (as money, article of food &c.) उसना देणें, उसनवट -उसनवार देणें, उसनवारीनें देणें; भाड्यानें देणें; (just for a moment) हातउसना देणें, (money at interest) कर्जी देणें, व्याजास लावणें, कर्ज *n* -ऋण *n*. देणें, कर्जाऊ -व्याजीं -&c. देणें, व्याजानें -सावकारीनें देणें. २ *to grant the temporary use of* (as a book &c.) (थोड्या मुदतीनें) वापरण्यास देणें, जायजणा -जायांचा -मागणीचा देणें, जायां *adv.* -जायांस देणें, दोन दिवस -चार दिवस देणें. ३ *to afford, grant or furnish, in general* (as, to lend one's name, influence, or assistance &c.) देणें. [To L. A HAND *to help* मदत *f* -साहाय्य *n*. करणें. To L. AN EAR *or* ONE'S EAR *to give attention* कान *m* -लक्ष *n* देणें. To L. A DEAF EAR दुर्लक्ष करणें.] Lend'able *a*. कर्जाऊ देण्या-जोगा. Lend'er *n*. (vide creditor) धनको *m*, धनकोनाम. [MONEY -L. सावकार *m*, व्याजवट्टा करणारा *m*.] Lend'ing *n*. उसना -उसनवार देणें *n*, उसनवारीं देणें *n*; (as money) कर्ज देणें *n*. २ *that which is lent or supplied* उसनी दिलेली जिन्नस *f*. [L. AND BORROWING देघे *f*, देणेघेणें *n*, देवघेव *f*, देवाघेवा *m*, देवाल्लेवा *m*, लेणदेण *n*.]

Length (length) [A. S. *length* -*lang*, long.] *n. extent from end to end* लांबी *f*. २ *the quality of being long in space or time* लांबी *f*, दीर्घकालता *f*. ३ *a single piece or sub-division of a certain length* (नियमित -ठराविक लांबीचा) तुकडा *m*; as, "A L. of pipe. " ४ *detail, continuance, amplification* पाल्हाळ *m*, विस्तार *m*; as, "He speaks at great L., or to a great L." [AT L. *in the full extent* सविस्तर, सुविस्तर, विस्तारानें. २ *at last* शेवटीं, सरते-शेवटीं, निदानीं. TO SUCH A L. येथवर, येथपर्यंत -पावेतों. TO GO GREAT L.s *or* TO GO AT ALL L.s *to use extreme measures* निर्वाणीचे उपाय योजणें. TO GO TO THE L. OF *to proceed as far as* (पर्यंत) पल्ला *m* -मजल *f*. मारणें. L. OF DAYS *prolonged life* दीर्घकाल *m*, दीर्घायुष्य *n*.]. Length'en *v. t. to make longer in extent or duration* लांबवणें, लांब -अधिक लांब करणें, लांबीकडे -लांबीवर वाढविणें, लांबलचक करणें, वाढवणें, दीर्घ करणें. [To L. OUT लांबता धरणें, लांबीवर धरणें, लांबण *f*. लावणें. TO BE LENGTHENED OUT लांबीवर -लांबणीवर पडणें -जाणें.] L. *v. i. to grow longer* लांबणें, लांब होणें, (लांब होऊन) वाढणें. २ *to draw out in*

pronunciation दीर्घोच्चार करणें *g. of o.*, लांबता धरणें. Length'ened *a.* लांब केलेला, लांबवलेला, अधिक लांबवलेला &c. Length'ily *adv.* Length'iness *n.* लांबलचकपणा *m.* २ *prolixity* पाल्हाळ *m*, विस्तार *m*. Length'ways, Length'wise *adv. in the direction of the length* लांबीच्या बाजूनें, लांबीकडून, लंबा. [L. AND BREADTHWISE औरस चौरस.] Length'y *a. having length* लांब, लांबलचक. २ *rather long or too long* लांबलचक, लांबच लांब, दीर्घसूत्री, पाल्हाळिक, विस्ताराचा.

Lenient (lē'ni-ent) [L. *leniens -entis, pr. p.* of *lenire*, to soothe, to soften -L. *lenis*, soft.] *a. relaxing, softening* नरम, मऊ, मवाळ, शामक, उपशामक (औषध वगैरे). २ *mild* सौम्य, मृदु, सौम्यपणाचा, सामाचा, सामोपचाराचा, सामोपचारी, सामोपायाचा or -ची. [L. MEASURE सामोपचार *m*, सामोपाय *m*.] ३ *merciful* कोमल, कोमळ, दयेचा, नरम, दयाळु, दयार्द्र. L. *n.* (*med.*) *that which softens, an emollient* उपशमन *n*, प्रशमन *n*, उपशमक पदार्थ *m*, शामक औषध *n* -&c. Le'nience *n.* Le'niency or Len'ity *n.* सौम्यता *f*, कोमळपणा *m*, नरमाई *f.* २ सामबुद्धि *f*, सामोपचारबुद्धि *f*; (opposed to severity) अल्पदंड *m*, अल्पदंडन *n*, अल्पशिक्षा *f*, ३ दया *f.* Le'niently *adv.* नरमाईनें. २ सामोपचारानें, सौम्यतेनें. ३ क्षमापूर्वक, दयापूर्वक, दयेनें. Len'ify *v. t.* (*rare*) *to assuage* शमन &c. करणें. Len'itive *a.* See Lenient. L. *n.* (*med.*) (a) *an application for easing pain* दुखणारे भागाला लावण्याचें मलम *n*, शामक *n*. (b) *a mild purgative* सौम्य रेचक *n*.

Leno (lē'nō) [It. *leno*, weak, flexible.] *n. a thin linen-like muslin* एक प्रकारचें मलमलीसारखें पातळ कापड *n*, लीनो *m*.

Lens (lenz) [L. *lens, lentis*, the lentil.] *n. a piece of transparent substance with one or both sides convex* (so called from its resemblance to a lentil seed) (दुर्बिण वगैरे यंत्राची) बाह्यगोल कांच *f*, बाह्यगोल भिंग *n*, यव *m*. [यव is more strictly a bi-convex lens.] २ *the crystalline humour of the eye* (डोळ्यांतील) स्फटिकद्रव *m*, स्फटिकरस *m*. Len'toid *a. lens-shaped* यवाकृति, गोलभिंगासारखा.

Lent (lent) *pa. t.* and *pa. p.* of Lend. उसना -उसनवार दिलेला. २ (as money), कांहीं दिवसांच्या मुदतीनें दिलेला, कांहीं दिवस वापरण्यास दिलेला.

Lent (lent) [M. E. *lenten* -A. S. *lencten*, the spring; Ger. *lenz*; acc. to some derived from root of *Long*, because in spring the days grow long.] *n. an annual fast of forty days in commemoration of the fast of Christ in the wilderness* (for forty days) कित्येक ख्रिस्ती मंडळ्यांचा चाळीस दिवसांचा उपवास *m*, 'लेन्ट' नांवाचा चाळीस दिवसांचा उपास *m*. Lent'en *a. relating to or used in Lent* 'लेन्ट'

उपासासंबंधीं, लेन्ट उपासांत वापरण्याचा. २ *sparing, meagre, not plentiful* काटकसरीचा, साधा, बेताचा; as, "L. entertainment."

Lenticular (len-tik'ū-lar) [L. *lenticularis –lenticula*, dim. of *lens*, a lentil.] *a. resembling a lens or lentil* (दुर्बिणीच्या) बाह्यगोल कांचेसारखा, यवासारखा. २ *double-convex* उभयबाह्यगोल. Len'tiform *a.* यवाकृति, यवरूप.

Lenticel (len'ti-sel) [Fr. *lenticelle* –L. *lens, lentis*, a lentil.] *n. (bot.) one of the small, oval, rounded spots on the bark of the stem or branch of a plant* यवाकृति ठिपका *m*, तीळ *m*. (b) *a small lens-shaped gland on the underside of some leaves either beneath a stoma or group of stomata independently* तीळ *m*, यवसदृशग्रंथि, or briefly यवगांठ *f*. २ मानवी प्राण्याच्या जिभेच्या पाठीमागच्या मार्गी असणारा यवग्रन्थि *m*, जिव्हामूलस्थ ग्रन्थि *m*, जिव्हायवग्रन्थि *m*. Lenticel'late *a. producing or dotted with lenticels* यवाकृति ठिपके असलेला, तीळ असलेला; as, "L. branches". २ *pertaining to or having lenticels* तिळांचा, तीळ असलेला.

Lentiginose, See under Lentigo.

Lentiginous, See under Lentigo.

Lentigo (len-ti'gō) [L. *lens, lentis*, a lentil.] *n. a freckle* तोंडावर होणारा तिळासारख्या ठिपक्यांचा एक त्वग्रोग *m*, गौरक नांवाचा त्वग्रोग *m*, आदित्यमंडल *n*. Lentig'inose or Lentig'inous *a.* (*bot.*) *bearing spots, resembling freckles* तिळासारखे डाग असलेला.

Lentil (len'til) [Fr. *lentille* –L. *lens, lentis*, the lentil.] *n. a leguminous plant bearing pulse used for food* मसुरीचें झाड *n*. २ –*the seed* मसूर *m*. or *f*.

Lentoid, See under Lens.

Lentous (len'tus) [L. *lentiscus -lentus*, sticky.] *a. sticky* चिकट, चिकट्या, चिकणाईत.

Leo (lē'ō) [L.] *n. the Lion, the 5th sign of the zodiac* सिंहरास *f*, सिंहराशि *f*.

Leonine (lē'o-nīn) [L. *leo*, lion.] *a. of or like a lion* सिंहाचा, सिंहासंबंधी, सैंह, सैंहिक. (b) सिंहधर्मक, सिंहसदृश, सिंहासारखा.

Leopard (lep'ard) [O. Fr. –L. *leopardus* –Gr. *leopardos –leon*, lion, *pardos*, pard; because supposed by the ancients to be a mongrel between the pard or panther and lioness.] *n. a savage, carnivorous animal of the cat kind with a spotted skin* चिता (or त्ता) *m*, चित्रक *m*, खड्या or खड्या वाघ *m*, डाह्याण्या वाघ *m*, दिवट्या वाघ *m*. Leop'ardess *n. fem.*

Leper (lep'er) [L. –Gr. *lepra*, leprosy, *lepros*, scaly –*lepos*, a scale –*lepo*, to peel off.] *n. one affected with leprosy* महारोगी *m*, रक्तपित्तीचा रोगी

m, महाकुष्ठरोगी *m*, कुष्ठ्या, कुष्ठी, कोढेला, कुष्ठरोगी. Le'prosy *n.* कोड *n*, कुष्ठ *n*, कुष्ठरोग *m.* [BLACK L. रक्तपिती *f.* PURULENT *or* RUNNING L. ओलें कुष्ठ *n*, व्याधि *m*, महाव्याधि *m.* WASTING L. गलतकुष्ठ *n.* WHITE L. पांढरें कोड *n*, श्वेतकुष्ठ *n.* PERSON AFFLICTED WITH BLACK L. रक्तपित्या, कुष्ठी, व्याधिष्ठ, महारोगी. L. WITH CIRCULAR SPOTS मंडलक *n.*] Lep'erous, Lep'rous *a.* **महारोगी, कोड्या, महारोग -रक्तपिती झालेला. २ रक्तपितीचा, रक्तपितीसारखा, रक्तपिती-बरोबर असणारा.** [L. WITH SEROUS RUNNINGS लश्या कोड्या.] Le'pra *n. leprosy* which see. २ *a scurfy, mealy substance on the surface of some plant* **वनस्पतीवरील कोड** *n.* Lep'rose *a. scale-like or scurf-like* **खवळ्यांचा, पापोद्र्यांचा.** Lep'rously *adv.* Lep'rousness *n.*

Lepid (lep'id) [L. *lepidus.*] *a. pleasant, jocose* **गमतीचा, मजेचा, आनंदाचा.**

Lepidoptera (lep-i-dop'tēra) [Gr. *lepis, lepidos,* a scale, *pteron,* a wing.] *n.* (*zool.*) *an order of insects with four wings covered with very fine scales, like powder, as the butterfly, moth &c.* **ज्यांच्या पंखाला खवले खवले आहेत असे कीटक** *m. pl.*, **वल्कपक्षवर्ग** *m.* [वल्क = SCALE. वल्कपक्षकीटकवर्गांत सर्व प्रकारच्या पतंगांचा समावेश होतो.] Lepidop'-teral *a.* Lepidop'terous *a.* **वल्कपक्षकीटकवर्गाचा, वल्क-पक्षवर्गासंबंधीं, वल्कपक्षवर्गांतील कीटकांसंबंधीं, पतं-गाच्या जातीच्या कीटकांसंबंधीं.**

Leporine (lep'o-rīn) [L. *leporinus -lepus, leporis,* the hare.] *a. of or like the hare* **सशाचा, सशा संबंधीं, शशसदृश.**

Loporis (le-pōr'is) [L. *leporis,* the hare.] *n. astron.* **शशक** *n.*

Lese -majesty (lez'-maj'es-te) [Fr. *lesemajeste* -L. *læsa-majestas,* hurt or violated majesty viz. of the sovereign people.] *n.* (*law*) *treason* **राजद्रोह** *m.*

Lesion (lē'zhun) [Fr. -L. *læsio -lædere, læsum,* to hurt.] *n. a hurt, wound or injury* **जखम** *f*, **क्षत** *n* **व्रण** *m*, **इजा** *f*, **दुखापत** *f.*

Less (les) [A. S. *læs, læssa;* comparative form from a root *las,* feeble.] *a.* (serves as comparative of *little*) *smaller, diminished, inferior* **लहान, कमी, कम, कमती, थोडा, न्यून, अल्प,** all used with **हून, पेक्षां** -&c.; (b) in age, height, length &c. **धाकटा, लहानगा,** (as distinguished from **बुढ्ढा** or -**क** = the greater), **खुर्द.** २ *short of* **उणा, कम.** [To GROW OR BECOME L. (पेक्षां) लहान होणें, लहानावणें. MORE *or* L. कमीजास्त, कमजास्त, उणापुरा, न्यूनाधिक, न्यूनातिरिक्त.] N. B.:—The privative termination *less* is rendered by **हीन, शून्य, रहित, विरहित, विहीन, व्यतिरिक्त** (affixed in comp.; as, **मतिहीन** = "witless", **द्रव्यशून्य** = "penniless." &c.); by **बे**

and बिन prefixed to words of Persian or Hindustani origin (as, बेइमान 'faithless', बिनतोड 'faultless'); and by the particles अ, निर, नि &c. prefixed (as, अबाध, निर्दोष, निरपराध, निपाणी, निनांवी; -&c &c.) L. *adv.* कमी, थोडा. L. *n. a smaller portion or quantity* कमी परिमाण *n.* २ *the inferior or younger* लहान. Less'en *v. t. to make less* (in any sense) कमी -थोडा -थोडका -उणा -न्यून -हलका -मंद &c. करणें. २ *to weaken, to degrade* ऱ्हास *m* -मानऱ्हास *m* -महत्वऱ्हास *m.* करणें *g. of o.*, लघुकरण *n* -न्यूनीकरण *n* करणें *g. of o.*, उतरणें, उतरवणें, उतार *m* -उपशम करणें *g. of o.*, निववणें. L. *v. i. to become less, to decrease* लहान -कमी &c. -होणें, लहानावणें, संकुचित होणें, ऱ्हास *m.* होणें, कमतावणें, मान कमती होणें *g. of s.* Less'ened *a.* लहान केलेला, लघुकृत, क्षीण, उतरलेला -&c. २ लहान झालेला, थोडकावलेला, उणावलेला &c. Less'ener *n.* लहान करणारा &c., लघुकारक, न्यूनकारक. Less'ening *n. -act* लहान करणें *n*, लघु -न्यून करणें *n.* (b) *-state.* ऱ्हास *m*, क्षय *m*, क्षति *f*, मानऱ्हास *m.* -क्षति *f*, महत्वऱ्हास *m.*

Lessor (les'ėr) [A double comp. formed from Less.] *a.* (*Bible*) *less* (which See) लहान, कमी, अल्पतर.

Lesson (les'n) [Fr. *lecon* -L. *lectio* -*legere*, to gather, to read. See Lection.] *n. anything which a pupil reads or recites, something which is assigned to him for study at a time* धडा *m*, वाचनपाठ *m*, पाठ *m.* [L. TO BE CONNED तोंडपाठ करण्यास दिलेला धडा *m*, संथा *f*, घोकणी *f.*] २ *instruction derived from experience &c.* धडा *m*, शहाणपण *n*, अद्दल *f*; as, "To learn a L." [To GET A SEVERE L. (*idio.*) ठेंच खाणें. To TAKE A L. FROM धडा *m.* शिकणें, धडा *m.* घेणें, बोध घेणें.] ३ *a precept* विधि *m*, सूत्र *n.* ४ *a doctrine inculcated* उपदेश *m*, शिक्षा *f* (*Sk.*). ५ *a portion of Scripture read in divine service* (सकाळच्या किंवा संध्याकाळच्या आराधनेंत सणाच्या दिवशीं म्हणण्याचा) पाठ *m.* ६ *a severe lecture, rebuke, warning* शब्दाचा मार *m*, वाग्दंड *m*, कानउघाडणी *f.* ७ (*music*) *an exercise, a study* तालीम *f.* [LESSONS (as in gymnastics, accomplishments &c.) तालीम *f.*] L. *v. t.* (*Shakes.*) *to teach, to instruct* शिकवणें, पढवणें. Les'soned *pa. p.* शिकवलेला, घोकींव, घोक्या. Les'soning *pr. p.* and *v. n.*

Lessor, See under Lease.

Lest (lest) [From the A. S. phrase *thy læs the* (that the less =L. *quominus*), the first word being dropped, while the third joined to the second made *lesthe*, *leste*. See Less.] *conj. that not, for fear that* कदाचित्, यदा कदाचित्, न जाणों; as, "Love not sleep *lest* thou come to poverty."

Let (let) [A. S. *lætan*, to permit; Fr. *laisser*, to let, permit. See Late.] *v. t. to leave, to relinquish,*

(obs. except when followed by *alone* or *be*) सोडणें, वाटेस न जाणें; as, "*Let* me *alone* in the choosing of my wife." २ (a) *to permit, to suffer* परवानगी *f* -मोकळीक *f* -हुकूम *m.* -&c. देणें; as, "I L. you go." (b) (with infin. without *to*) (-ची) परवानगी *f.* देणें; as, "L. us bring" = permit us to bring. ३ (often with *out*) *to hire out, to lease* भाड्यानें -भाड्यास देणें -लावणें, भाडें घेऊन देणें; as, "To L. a house." [The active form of the infinitive of *Let*, as of many other English verbs, is often used in a passive sense; as, a house *to let* = a house *for letting* or *to be let*. This form of expression conforms to the use of the Anglo-Saxon gerund with *to* (dative infinitive) which was commonly so employed; as, your elegant house in Harley Street is *to let*. (Thackeray) Webster.] ४ *to grant or assign as a work, privilege or contract* (often with *out*) कंत्राटानें किंवा विशेष हक्क म्हणून देणें; as, "To L. *out* the lathing and plastering." [To L. BLOOD *to open a vein and cause blood to flow* रक्त *n* -शीर *f.* काढणें. To L. DOWN (a) *to allow to fall, to lower* पडूं देणें, खालीं करणें -सोडणें. (b) बुडूं देणें. (c) *to soften in tempering* (हत्यारास) नरम पाणी देणें, पाणी देऊन नरम करणें; as, "To *L. down* tools, cutlery &c." To L. DRIVE *or* FLY *to discharge with violence (as a blow, stone, arrow &c.)* सोडणें, फेंकणें, मारणें, झोंकणें. To L. GO (a) *to cease holding* सोडणें, हातांतून जाणें -जाऊं देणें. (b) *to pass by or disregard* (-कडे) दुर्लक्ष करणें, मनावर न घेणें. To L. IN *to allow to enter* आंत येऊं देणें, आंत जाऊं देणें, आंत सोडणें. २ *to insert* (as a piece of wood in a recess formed in a surface for the purpose) आंत बसविणें. To L. LOOSE *to remove restraint from* सोडणें, मोकळा &c. सोडणें -फिरूं देणें. To L. ONE'S SELF LOOSE *to indulge in extravagant talk or conduct* स्वच्छंदी बनणें. To L. OFF (a) *to discharge (as an arrow, gun &c.)* सोडणें, उडवणें, मारणें, बार *m* सोडणें, झाडणें, डागणें. (b) *to pardon, to release (as from an obligation)* सोडणें, माफ करणें, मुक्त करणें, सोडवणें. To L. OUT (a) *to allow to go forth, to suffer to run out (as a prisoner &c.)* सोडणें, सोडून जाऊं देणें. (b) *to extend,* (as a cord) ढिला सोडणें, लांब करणें, लांबविणें, ताणणें. (c) *to lease* खंडून देणें, भाड्यानें देणें, मक्त्यानें -&c देणें. (d) *to divulge* फोडेंण, बाहेर -उघडकीस आणणें.] L. *v. i. to be let or leased* भाड्यानें जाणें; as, "The land *lets* for rupees five hundred." [To L. UP *colloq. to diminish, to abate* (-चा) जोर कमी होणें.] Let *pa. p.* भाड्यानें दिलेला. Let'ting *pr. p.* and *v. n.*

Let (let) [A. S. *lettan,* to make late.] *v. t.* (*Bible*) *to prevent, to hinder* अडथळा *m* -अटकाव *m* -प्रतिबंध *m* करणें. L. *n.* (*law*) *obstruction, delay* अटकाव *m,* नड *f,* प्रतिबंध *m,* अडथळा *m.* [WITHOUT L. *or* HIN-

DRANCE रोखठोक.] २ (*Lawn Tennis*) *a stroke in which a ball touches the top of the net in passing over* माफचूक *f.*

Lethal (lē'thal) [L. *lethalis* –*lethum*, *letum*, death, *cf.* Sk. ली, to melt.] *a. deadly, mortal* प्राणनाशक, प्राणहारक. Lethal'ity *n. mortality* प्राणनाशकता *f.* Lethif'erous *a. carrying death* प्राणनाशक, मृत्युजनक; as, "L. disease; L. fruit". [L. CHAMBER प्राणनाशक वायूंनीं भरलेली खोली *f.* या खोलींत जिवंत प्राणी ठेविले असतां ते वेदना झाल्याशिवाय आपोआप गुदमरून मरतात.] Le'thally *adv.*

Lethargy (leth'ar-ji) [Fr. –L. –Gr. *lethargia*, drowsy forgetfulness –Gr. *lēthē*, forgetfulness.] *n. heavy unnatural sleep* झांपड *f*, झांपण *f*, घोर -गाढ निद्रा *f*, कुंभकर्णी झोंप *f*. २ *dullness* सुस्ती *f*, सुस्ताई *f*, मंदाई *f*, मंदता *f*, मांद्य *n*. Lethar'gic, Lethar'gical *a. unnaturally sleepy* घोर निद्रेंतला, घोर निद्रेचा, अतिनिद्रालु or -लु; गाढ निजलेला, घोरत पडलेला. २ *dull* सुस्त, मंद, ढिला, जड. Lethar'gically *adv.* Leth'argize *v. t. to make lethargic* घोरत पाडणें, (-ला) गाढ झोंप आणणें.

Lethe (lē'the) [Gr. *lēthō*, old form of *lanthanein*, to forget.] *n. a river in Hades, the water of which produced in those who drank it forgetfulness of the past; the river of oblivion* ग्रीक पुराणांतील 'लीथे' नदी *f*, विस्मरणनदी *f*. Lethe'an *a. of Lethe* लीथेनदीचा. २ *oblivious* विस्मृतीचा, विसरपाड्या, विस्मृतिजनक.

Lethiferous (le-thif'ėr-us) See under Lethal.

Letter (let'ėr) [Fr. *lettre* –L. *litera*, a letter.] *n. a conventional mark to express a sound* अक्षर *n*, वर्ण *m*. [COMPOUND L. जोडाक्षर *n*, संयुक्त वर्ण *m*. EUPHONIOUS UNION *or* COALITION OF LETTERS वर्णसंधि *m*, अक्षरसंधि *m*. FULLY SOUNDED *or* ASPIRATED L. महाप्राण *m*. KNOWLEDGE OF THE LETTERS अक्षरओळख *f*. LETTER BY LETTER अक्षरशः. LETTERS DRAWN UPON THE SAND BOARD IN LEARNING TO WRITE धुळाक्षर *n*. PRINTING L. OR TYPE मुद्राक्षर *n*, अक्षरमुद्रा *f*, वर्णमुद्रा *f*, छापण्याचा खिळा *m*. SIMPLY SOUNDED *or* UNASPIRATED LETTER अल्पप्राण *m*. THE SETTING (OF A CHILD) TO ITS LETTERS अक्षरारंभ *m*. TO FORM LETTERS (IN LEARNING TO WRITE) BY DRAWING A DRY PEN THROUGH THE LETTERS OF THE COPY अक्षर गिरवणें, घोंटवणें. TO BECOME A DEAD LETTER ढळणें, टळणें, मागें पडणें, लुप्तार्थ होणें (among the Hindoos).] २ *a written or printed message* पत्र *n*, कागद *m*, लिखित *n*, लेख *m*, पत्रिका *f*, चिठी *f*. [LETTERS AND NOTES –(COMPRE.) कागदपत्र *m. pl.*, चिठ्ठीचपाटी *f*. BY LETTER *through epistolary communication* पत्रानें, पत्रद्वारें, पत्रद्वारा, पत्रोपत्रीं. ENVELOPE OF A LETTER लाखोटा *m*, लखोटा *m*, लिफाफा *m*. L. SEALED WITH

GUM लाखोटा *m.* L. WITHOUT A SEPARATE ENVELOPE लगतलखोटा *m.* LETTERS PATENT सनद *f.* —THAT IS HELD BY LETTERS PATENT सनदी. THE ADDRESS *or* COMPLIMENTARY COMMENCEMENT OF A LETTER मायना *m*, माना *m*, अलकाव *f.* UPON THE SIGHT OF THE LETTER पत्रदर्शनीं, पत्रदेखत, पत्र पाहातांच, पत्र पाहातांक्षणींच. LETTERS TO AND FROM CERTAIN OF THE OFFICES OR RELATIONS OF LIFE BEAR SIGNIFICANT NAMES. A LETTER TO A FATHER, MOTHER OR SUPERIOR IS विज्ञापनापत्र *n*, विज्ञप्तिपत्र *n*, विनंतिपत्र *n.* —TO A SON OR DAUGHTER आशीर्वादपत्र *n.* —FROM A SUPERIOR OFFICER आज्ञापत्र *n.* DEAD L. See under Dead. In foreign countries Dead Letter Office is called the *Returned Letter office.* AMONG THE HINDOOS, SOME OF THE HUMBLE DESIGNATIONS ASSUMED BY THE WRITER IN LETTERS ARE पोष्य, पोष्यांतर्गत, आश्रित, आश्रितांतर्गत, चरणरज, चरणधूली or चरणधूळ, दासानुदास, आज्ञाधारक, आज्ञांकित. LETTER-BALANCE *n. a balance for testing the weight of a letter for post* कागदकांटा, पत्रें वजन करण्याचा कांटा *m*, पत्रें तोलण्याचा कांटा *m.* LETTER-BOOK *n. a book in which letters or copies of letters are kept* पत्रें ठेवण्याचें पुस्तक *n*, पत्रपुस्तक *n*, पत्रसंग्रहपुस्तक *n.* LETEER-BOX *n. a box in a post office or at the door of the house &c. for receiving letters* पत्रें टाकण्याची पेटी *f*, डांकपेटी *f*, टपालपेटी *f.* LETTER-CARRIER *n. a postman* पत्रवाहक *m*, पत्रवाह *m*, पेट्यांतून पत्रें काढून नेणारा शिपाई *m.* LETTER-CASE *n. a portable writing desk* कागददान (on the analogy of कलमदान).] ३ *literal meaning* शब्दार्थ *m*, अक्षरार्थ *m*, वाच्यार्थ *m.* ४ *a printing type* वर्णमुद्रा *f*, छापण्याचा खिळा *m.* [LETTER-BOARD *n.* (*printing*) *a board on which matter in type is placed for keeping or convenience in handling* टाइपांची पाटी *f.* LETTERER, LETTER-FOUNDER *n. one who founds or casts letters or types* अक्षरें ओतणारा *m*, टाईप पाडणारा *m*, (वर्ण) मुद्राकार *m*, or briefly अक्षरकार *m.* LETTER-PRESS *n. letters impressed or matter printed from type as distinguished from engraving, a copying press* नकला काढण्याचा छाप *m*-यंत्र *n.*] ५ (*pl.*) *learning, literary culture* विद्या *f*, विद्वत्ता *f*, ज्ञान *n.* [A MAN OF LETTERS साक्षर *m*, विद्वान् *m.*] L. *v. t. to stamp letters on* अक्षरांचा छाप मारणें, अक्षरांकन करणें, अक्षरें काढणें -कोरणें, मोहोर करणें. Let'tered *a. marked with letters* अक्षरांकित, मुद्रांकित. २ *educated* साक्षर, शिकलेला, सुशिक्षित. ३ *versed in literature, belonging to learning* विद्वान् *m*, पंडित *m*, विद्यासंपन्न. Let'tering *n. the act of impressing letters* अक्षरें कोरून काढणें *n.* २ *the letters impressed* कोरून काढलेलीं अक्षरें *n. pl.* Let'terless *a. illiterate* अशिक्षित, अक्षरशत्रु. Let'ter-lock *n.* अक्षरी किल्लीचें कुलूप *n.* Letter-of-credit *n. a letter authorising credit or cash to a cer-*

tain sum to be paid to the bearer पताचिठी *f*, भलावणपत्र *n.* Let'ter-paper *n.* पत्रें लिहिण्याचा कागद *m.* Let'ter-stamp *n. a post office implement for defacing a stamp* पोष्टाचा शिक्का *m* -छाप *m.* Letter-writer *n. one who writes letters esp. for hire* पत्रें लिहिण्याचा धंदा करणारा *m.* २ *a book containing forms for imitation in writing letters* पत्रांच्या मायन्याचें पुस्तक *n.* Letters of administration *a document issued by court appointing an administrator of an intestate estate* व्यवस्था लावण्याचा अधिकार देणारें पत्र *n.* Letters requisitory or rogatory *an instrument by which a court of one country asks that of another to take certain evidence on its behalf* आपल्या वतीनें साक्ष किंवा पुरावा घ्यावा अशा आशयाचा एका दरबारचा दुसऱ्या दरबारास पाठविलेला खलिता *m.*

Lettuce (let'is) [O. Fr. *laictuce*, Fr. *laitue* —L. *lactuca* —*lac*, milk.] *n. a plant containing a milky white juice, the leaves of which are used as salad* 'लेटीस' चें झाड *n.* झाची लागवड हिंदुस्थानांत होते. Lettuce-cabbage *n.* एक जातिची 'लेटीस' कोबी *f.*

Leuchæmia (lū-kē'mi-a) [Gr. *leukos*, white, *aima*, blood.] *n.* (*med.*) *a disease in which the number of white corpuscles in blood is greatly increased with changes in the lymphatic tissue, enlargement of the spleen &c.* पांडुरोग *m*, रक्तांतील आरक्तकण कमी होऊन श्वेतरक्तकण जास्त होणें *n*, पांढरेपणा *m*, पंडुत्व *n.* –Also Leu'cocythe'mia.

Leucocyte (lū'kō-sīt) [Gr. *leukos*, white, and *Kutos* a hollow vessel.] *n.* (*physiol.*) *a white corpuscle of the blood or lymph, a colourless corpuscle, one of the white blood corpuscles or one of those found in lymph or connective tissues.* (रक्तांतील) श्वेतरक्तकण *m.* Leucocyte is nowadays more than a synonym for a white blood corpuscle. Leucocyt'ic *a.*

Leucoma (lū-kō'ma) [Gr. *leukos*, white.] *n.* (*med.*) *a white opacity in the cornea, the result of acute inflammation* डोळ्यांतील फूल *n.*

Leucopathy (lū-kō'-pā-thy) [Gr *leukos*, white, and *pathos*, suffering] *n. whiteness resulting from lack of colour* कातडीचा भुरकेपणा *m*, फिकटपणा *m.*

Leucorrhœa (lū-kŏr-rē'a) [Gr. *leukos*, white, *rhein*, to flow.] *n. an abnormal mucous or muco-purulent discharge from the vagina; the whites* श्वेतप्रदर *m*, पांढरी धुपणी *f.*

Leucosis (lū-kō'sis) [Gr. *leukos*, white.] *n. whiteness of skin, pallor* अंगावरील कातडीचा फिकटपणा *m.*

Leucocythæmia (lūkō-si-thēm'ia) [Gr. *leukos*, white, *kutos*, a hollow vessel, *aima*, blood.] *n. a disease in which the white corpuscles of the blood are*

largely increased in number and there is enlargement of the spleen or the lymphatic glands (रक्तांतील आरक्त रक्तकण कमी होऊन) श्वेतरक्तकण जास्त होऊन चेहेरा फिकट पडणें *n*, पांढरेपणा *m*, पंडुत्व *n*, कफपांडुरोग *m*, शुक्लरोग *m*, (on the same analogy as पांडुरोग *m*, नीलरोग *m*, हरितरोग *m*.).

Leucocythemia. Same as above.

Leucoderma (lūkō-der'mä) [Gr. *leukos*, white, and *dermos*, skin.] *n*. पांढरें कोड *n*, श्वेतकुष्ठ *n*.

Levant (le-vant') [L. *levare*, to raise.] *n*. *the point where the sun rises* क्षितिजावरील सूर्योदयाचा बिंदु *m*, सूर्योदयाचें स्थान *n*. २ *the East* पूर्व दिशा *f*. ३ *the coasts of the Mediterranean east of Italy* इतालीच्या पूर्वेकडील भूमध्यसमुद्राचा लिव्हांट नांवाचा किनारा *m*, लिव्हांट. Lev'ant or Le'vant *a*. *eastern* पूर्वेकडील. Levant'er *n*. *a strong easterly wind in the Levant or eastern part of the Mediterranean* (भूमध्यसमुद्राच्या पूर्व किनाऱ्याकडील) लिव्हांटमधील पूर्वेकडचा जोराचा वारा *m*. Levant'ine *a*. *belonging to the Levant* लिव्हांट संबंधीं.

Levee (lev'ē) [Fr. *lever*, to rise.] *n*. *a morning assembly of visitors* (भेटीला आलेल्या लोकांचा) सकाळचा दरबार *m*. २ *an assembly received by a sovereign or other great personage* (भेट घेण्याकरितां) भेटीचा दरबार *m*, धूळभेटीची सभा *f*, राजदर्शनमेळा *m*. L. *v. t. to attend the levee of* दरबारला -राजदर्शनमेळ्याला जाणें.

Level (lev'el) [L. *libella*, a level; dim. of *libra*, a balance.] *n*. *a horizontal line or surface* सपाटी *f*, सारखी जमीन *f*, (क्षितिजसमांतर) समस्थळ *n*, समभूमि *f*, समदेश *m*, समपृष्ठस्थल *n*. २ *an approximately horizontal line or surface at a certain degree, altitude or distance from the earth* (पृथ्वीच्या मध्यबिंदूपासून विशिष्ट अंतरापर्यंतचा) समांतरभाग *m*. ३ (*fig.*) *a certain position, rank, standard or degree* दर *m*, स्थिति *f*, दर्जा *m*, भाव *m*, मर्तब *m*, धडा *m*; as, "Somebody of his own *level*." ४ *a uniform or average height* सारखी उंची *f*, सारखी पातळी *f*. [Of one L. एकसुती, एकसपाटीचा.] ५ *state of equality* बरोबरी *f*, समानता *f*. सारखेपणा *m*, समता *f*, साम्य *n*, समसमानता *f*. ६ *a line of aim or vision* शिस्त *f*, लक्ष्य *n*, धोरण *n*, संधान *n*, लक्ष्यसूत्र *n*. ७ (*masonry*) *an instrument for determining a horizontal line* पाणसळ *f*, पाणसाळ *f*, साधन *n*, साधनी *f*. [Mason's level (a) ओळंबा *m*. (b) साधनी *f*. Box level लेव्हलबाटली *f*, पातळी *f*. Carpenter's level ओळंबा *m*, साधनी *f*, लेव्हलबाटली *f*. L. of the sea समुद्राची सपाटी *f*. Plumb level ओळंबा *m*, साधनी *f*. Spirit level (मद्यार्कानें भरलेली) लेव्हल बाटली *f*, पातळी *f*. Surveyor's level (रस्त्यांची सपाटी

मोजण्याची) सर्वेयरलोकांची दुर्बीण *f.*] L. *a. even, flat* सपाट, सारखा, समान, बरोबर, सम, सुती. [UNIFORMLY L. सरसपाट.] २ *horizontal* सिधा, सारखा. ३ (with *with* or *to*) *of the same height* सारख्या उंचीचा, एकाच उंचीच्या रांगेंत, पातळींत किंवा -सपाटींत असणारा. ४ *direct, clear, open* स्वच्छ, खुला, शिधा *or* सीधा. ५ *well-balanced, even, just, impartial* निःपक्षपाती, सारखा; as, "A L. head, a L. understanding, a L. consideration." ६ *of even tone* सारख्या स्वराचा. ७ *equal with, on the same plane with* सारखा, बरोबर, समपृष्ठीय, समभूमिस्थ, समांतर. L. *v. t. to make level, to make horizontal* सारखा -बरोबर -साफ -सपाट -समान करणें, सारखावणें. २ *to bring to a lower level, to overthrow* खालच्या सपाटीवर आणणें, जमीनदोस्त करणें, धुळीस मिळवणें, पाडणें. ३ *to bring to a horizontal position, to aim* लावणें, नेमणें, रोखणें. ४ *to bring to a common level or plane in respect of rank, condition* एकाच दर्जाचा -स्थितीचा -पदवीचा करणें, खालीं ओढणें, खालीं आणणें. ५ *to adjust or adapt to a certain level* (अमुक एक पातळीशीं) सारखा -बरोबर करणें, अनुसरता करणें. L. *v. i. to be level, to suit* (with *with*) सारखा -बरोबर -समान असणें. २ *to aim a gun, to aim or point a weapon in a line with the mark* (बंदुकीचा) नेम धरणें. ३ *fig. to direct the eye, mind, or effort to an object* लक्ष्य साधणें, संधान धरणें -साधणें. Lev'el-crossing, Grade-crossing *n. a place at which a common road crosses a railway at the same level* रस्ता आणि रेलवे एकमेकांस आडवीं जाण्याचें स्थळ *n.* Lev'elled *pa. t.* सारखा -सपाट केलेला. २ जमीनदोस्त केलेला, जमिनीस मिळविलेला. Lev'eller *n.* बरोबर -सारखा -समान -सपाट करणारा. २ *one of an ultra republican and revolutionary sect or party which grew up in the Parliamentary army in 1647, crushed by Cromwell in 1649* लहान मोठा सारखे करणारा, उच्चनीचभावाविघातक, भेदभावविध्वंसक, एका काठीनें हाकणारा, एका माळेंत ओंवणारा, लहान मोठा हा भेद राखूं न इच्छिणारा. Lev'elling *v. n.* सारखा -बरोबर -सपाट करणें *n.* [LEVELLING INSTRUMENT *n. a telescope carrying a parallel and sensitive spirit-level adjustable by screws* सपाटी मोजण्याची दुर्बीण *f.* LEVELLING ROD *or* STAFF *n.* सपाटी मोजण्याची दांडी *f.*] Lev'elly *adv.* सपाटपणानें. Lev'elness *n.* सारखेपणा *m*, बरोबरी *f*, साम्य *n*, समानता *f*. २ सपाटी *f*, समभूमिभाव *m*.

Lever((lē'vėr) [Fr. *levier* –L. *levare*, to raise.] *n. a bar of metal or other substance turning on a fulcrum or prop for raising weights* तरफ *f*; तीर *m*, उच्चालक *m*, उटाळी *f*, उटाळा *m*, उटाळणी *f*, उत्तोलनी *f*, उत्तोलनदंड *m*. [TO RAISE WITH A L. तरफेनें उचलणें, उटाळणें.] Lev'erage *n. the mechanical power*

gained by the use of lever (तरफेनें झालेला) यांत्रिक लाभ *m*, यांत्रिकस्वार्थ *m*, उच्चालकलाभ *m*.

Leveret (lev'ĕr-et) [Fr. *lievre* –L. *lepus, leporis*, a hare.] *n. a young hare* (एक वर्षाचें) सशाचें पिलूं *n*, शशवत्स *m*.

Leviathan (le-vī'a-than) [Late L. *leviathan* –Hebr. *liv'yâthân*, an acquatic animal, dragon, serpent –Hebr. *lavah* –Ar. *lawa*, to bend; so called from its twisting itself in curves.] *n. a huge acquatic animal described in the book of Job* लिव्याथान नांवाचा मोठा जलसर्प *m*. See Job XII. २ *any thing of large size* प्रचंड -अगडबंब धेंड *n*.

Levigate (lev'i-gāt) [Gr. *leios* –L. *levigatum, levis*, smooth, & *agere*, to make.] *v. t. to make smooth, to grind to a fine powder* वाटणें, उगाळणें, घोटणें, गरगटणें, पिसणें. [LEVIGATED MASS *or* MATTER उगाळा *m*, कल्क *m*. LEVIGATING STONE घाटवाइन *n*. MATTER TO BE LEVIGATED वाटण *n*.] Lev'igated *pa. p.* वाटलेला, उगाळलेला, वाटींव, घोटींव. Leviga'tion *n.* वाटणें *n*, उगाळणी *f*, घोटणी *f*, वाटण *n*.

Levite (lē'vīt) [L. *Levita* –Hebr. *Levi*, one of the sons of Jacob.] *n. one of the tribe or family of Levi esp. one subordinate to the priests* लेवीचा वंशज *m*, लेवी *m*. प्राचीन ज्यू लोकांचा दुसऱ्या वर्गाचा याजक *m* Levit'ic-al *a.* लेवीचा, लेवी वर्गाच्या याजकाचा. [LEVITICAL DEGREES लेवीयांत सांगितलेले निषिद्ध विवाह.]

Levity (lev'it-i) [L. *levis*, light.] *n. lightness of weight* हलकेपणा *m*, लघुता *f*. २ *lightness of temper or conduct* (स्वभावाचा -वर्तणुकीचा) हलकेपणा *m*, हलकटपणा *m*, नीचपणा *m*, लाघव *n*, लघुता *f*. ३ *disposition to trifle, vanity* उद्धटपणा *m*. ४ *thoughtlessness* अविचार *m*.

Levulose (lev'ū-lōs) [L. *levus*, left.] *n. a sugar isomeric with dextrose but turning the plane of polarization to the left.* (Also called *fruit sugar*) फलशर्करा *f*.

Levy (lev'i) [L. *levare*, to raise.] *v. t. to raise* (troops) उभारणें, जमवणें. २ *to collect* एकत्र करणें, जुळवणें, वसूल करणें, मिळवणें, जमा करणें. ३ *to exact by authority* (पट्टी बसवून) उगवणें. L. *v. i.* to *seize property* (मिळकत) जप्त करणें. L. *n.* जमवणें *n*, जमाबंदी *f*. २ पट्टीनें जमवणें *n*. ३ *troops raised* (फौजेची) जमाबंदी *f*, उभारलेलें लष्कर *n* -सैन्य *n*. ४ *money raised* वसूल *m*, वसुलात *f*, उभारणी *f*, जमा केलेली पट्टी *f*. ५ *the taking of property on execution to satisfy judgment* जप्ती *f*, जप्त करणें *n*. Lev'ied *pa. t.* & *pa. p.* Lev'ying *n.* जमा करणें *n*, जमवणें *n*. २ वसूल करणें *n*.

Lewd (lūd) [A. S. *lœwed*, ignorant.] *a. lustful, unchaste, debauched* कामी, कामुक, बदफैल, बदख्याल,

कामासक्त, स्त्रीव्यसनी, छिनाल (applied to female). २ *proceeding from lustfulness, vicious, bad* कामीपणाचा, वाईट चालीचा, कामभावाचा. Lewd'ly *adv.* कामीपणानें, कामुकपणानें, कामभावानें, कामदृष्ट्या, कामबुद्धीनें. Lewd'ness *n.* कामीपणा *m*, कामुकपणा *m*, कामुकता *f*, कामासक्ति *f*, कामबुद्धि *f*, कामदृष्टि *f*. २ *a lewd practice* इष्कबाजी *f*, बदकर्म *n*, बदफैली *f*, बदख्याली *f*, बाहेरख्याल *m*, कटिशूळाचें व्यसन *n*.

Lexicon (leks'i-kon) [Gr. *lexicon*, a dictionary. -Gr. *lexis*, a word, & *legein*, to speak.] *n. a word-book or dictionary* शब्दकोश *m* or briefly कोश *m*, शब्दसंग्रह *m*, निघंटु *m*. Lex'ical *a.* कोशासंबंधीं. Lex'ically *adv.* Lexicog'rapher *n. one skilled in lexicography* कोशकार *m*, कोशकर्त्ता *m*. Lex'-icograph'ic, -al. *a.* कोशरचनेसंबंधी, कोशरचनाकलेसंबंधी. Lex'icog'raphist *n.* Lex'icol'ogist *n.* शब्दार्थप्रयोगवेत्ता *m*, कोशशास्त्रकार *m*, कोशशास्त्रवेत्ता *m*. Lex'icog'raphy *n. the art of compiling a dictionary* कोशरचनाकला *f*, कोशकला *f*. Le'xicol'ogy *n. that branch of philology which treats of the proper signification and use of words* शब्दांचा अर्थ आणि प्रयोग शिकविणारें भाषाशास्त्रांतील प्रकरण *n*, शब्दार्थप्रयोगप्रकरण *n*.

Liable (lī'a-bl) [Fr. *lier* -L. *ligare*, to bind.] *a. able to be bound or obliged, responsible* जबाबदार, जिम्मेदार, जाब -उत्तर -मोसबा देणारा, मोसबेदार. २ *subject, exposed, tending to* जोगा, योग्य, पात्र, वश, स्वाधीन, अधीन (as, in comp. रोगाधीन, मरणाधीन), शील (as, in comp. भंगशील). [L. TO PUNISHMENT दंडयोग्य, दंडार्ह, दंडनीय. L. TO BLAME निंदापात्र. L. TO FALL पतनशील. L. TO ERR स्खलनशील, प्रमादशील.] Li'ableness *n.* जबाबदारी *f*. २ आधीनता *f*, शीलता *f*. Liabil'ity *n. state of being liable* जबाबदारी *f*, जिम्मेदारी *f*. २ आधीनता *f*, शीलता *f*, धर्मता *f*, पात्रता *f*, वशता *f*. ३ (*pl.*) *debt* कर्ज *n*, देणें *n*, ऋण *n*. ४ *an obligation* आवश्यकता *f*, अवश्यकर्तव्यता *f*, जोखीम *n*. [LIMITED LIABILITY नियमित -मर्यादित जबाबदारी *f* -जोखीम *n*.]

Liaison (lē'a-zong) [Fr. -*lier*, -L. *ligare*, to bind.] *n. union or bond of union* ऐक्य *n*, एकीकरण *n*, स्नेहभाव *m*. २ *connection esp. an illicit intimacy between a man and a woman* अशास्त्रसंबंध *m*, व्यभिचार *m*.

Liar *n.* See under Lie.

Lias (lī'as) [Fr. *lias* a sort of limestone.] (*Geol.*) *the lowest of the three divisions of the Jurassic period, a name given in England and Europe to a series of marine limestones underlying the Oolite* कांहीं लोकांच्या समजुतीप्रमाणें *lias* हा शब्द *layers* ह्या शब्दाचा खाणींतील कामकरी लोकांच्या तोंडांत झालेला अपभ्रंश आहे. युरोपाच्या भूगर्भरचनेंत जळजळीत रस थंड होऊन

बनलेल्या खडकांवर हवा आणि पाणी ह्यांचें कार्य होऊन जी झर किंवा जो गाळ उत्पन्न झाला त्यापासून बनलेल्या खडकांना *Jura* असें ह्मणतात. ज्यूरा-नामक सामान्य वर्गाचे *Lias, Oolite* व *Welden* असे तीन भाग केलेले आहेत. *Lias* हा थर *Oolite* ऊअलाइट थराखालीं असतो. इंग्लंडांत 'सामरसेट' परगण्यांत *Lias* खडकाचे थर सांपडतात. आपल्याकडील गाळानें बनलेल्या खडकांचें जें वर्गीकरण केलें आहे त्यांत गोंडवण ह्मणून जो भाग आहे त्यांत व मध्य-हिमालयांतही कोठें कोठें *Lias* जातीचे खडकांचा भास होतो.

Libation (lī-bā'shun) [Fr. *libation*—L. *libatus, leibare*, to taste, to pour out.] *n. the pouring forth wine or other liquid in honour of a deity* (अमुक एक देवतेच्या नांवानें) पाणी किंवा मधु सोडणें *n*, द्राक्षमधु-द्राक्षासव सोडणें *n*, रसनिषेक *m*, (देवतेला दिलेलें) सुरादान *n*-मदिरादान *n*-मद्यदान *n*-मद्यनिषेक *m*. २ *the liquid poured* अर्पणद्रव्य *n*, दत्तोदक *n*, निषिक्तरस *m*. ३ (*fig. and jocular*) (पिण्याकरितां ओतलेलें) पेय *n*. Li'bate *v. t.* (R.) *to pour out wine &c. in honour of a God* (अमुक एका देवाच्या नांवानें) सुरा वगैरे सोडणें -देणें -अर्पण करणें.

Libel (lī'bel) [M. E. *libel*, a brief piece of writing; L. *libellus*, dim. of *liber*, a book. या शब्दाचा मूळ अर्थ (कोणत्याही तऱ्हेचा) 'संक्षिप्त लेख' असा होता.] *n. any defamatory writing* अब्रूनुकसानलेख *m*, अब्रूनुकसानचित्र *n*, अब्रूनुकसानकारक लेख *m* -चित्र *n*, बेअब्रू-बदनामी करणारा लेख *m*. २ (*esp. in law*) *a malicious defamatory publication expressed either in print or in writing or by pictures* (दुष्टबुद्धीनें लिहून किंवा छापून प्रसिद्ध केलेला) अब्रूनुकसानकारक लेख *m* -चित्र *n*. ३ *the crime of issuing a malicious and defamatory publication* अब्रूनुकसानकारक लेखाचा गुन्हा *m*, अब्रूनुकसानलेखाचा गुन्हा *m*, अब्रूनुकसानचित्राचा गुन्हा *m*. ४ (*Civil Law and Courts of Admiralty*) *the statements of a plaintiff's grounds of complaint against a defendant* (प्रतिवादीविरुद्ध) वादीची तकरार *f* -म्हणणें *n*. L. *v. t. to defame by writing* (अब्रूनुकसानलेख लिहून) अब्रू घेणें, (लेखानें) अब्रूनुकसानी करणें *g. of o.* २ *to proceed against by producing a written complaint* (-च्या विरुद्ध) फिर्याद करणें, (-वर) अब्रूनुकसानीचा दावा लावणें -आणणें. Li'belant *n.* (written also *libellant*) लेखानें अब्रूनुकसानी करणारा- अब्रू घेणारा -बेअब्रू करणारा. २ (*Court of Admiralty*) दावा लावणारा *m*. Li'belled *pa. t.* and *pa. p.* Li'beller, Li'belist *n.* Same as Libelant (no. 1). Li'bellous *a. defamatory* (दुसऱ्याची) बेअब्रू -अब्रूनुकसानी करणारा (लेख, चित्र). Li'bellously *adv.* Li'belling *pr. p. & v. n.*

Liber (lī'ber) [L. *libellus*, a little book, pamphlet, lampoon; dim. of *liber*, the inner bark of a tree.]

n. (*bot.*) *the inner bark of a plant lying next to the wood* (लांकडास चिकटून असलेली बाहेरच्या सालीच्या आंतील) साल *f*, बाहेरील साल व लांकूड यांच्या मधील साल *f*, मध्यत्वचा *f*, झाडाची अंतर्साल *f*, अन्तस्त्वचा *f*. ही द्विदल वनस्पतींत असते.

Liberal (lib'er-al) [Lit. 'belonging or suitable to a free-born man'; from Fr. –L. *liberalis*–*liber*, free, doing as one pleases. याचा मूळ अर्थ 'जन्मतः स्वतंत्र,' गुलाम नव्हे असा आहे.] *a. gentle in manners* सभ्य, शिष्ट. २ *becoming a gentleman, refined, noble* उदार, स्वतंत्र नागरिकास शोभेसा, स्वतंत्र नागरिकाच्या योग्य, सुसंस्कृत, स्वतंत्र गृहस्थास शोभेसा, उदात्त; as, "L. education, arts, studies &c." [L. ARTS उदात्त कला *f. pl.* L. EDUCATION उदात्त शिक्षण *n*, उदार शिक्षण *n.*] ३ *generous, open-handed* उदार, सढळ, मोकळ्या हाताचा, दानशूर, दाता. ४ *not narrow in mind, enlarged in spirit, catholic* उदार मनाचा, थोर मनाचा, उदार, थोर, महामनस्क, उदारचेता, उदारधी. ५ *not confined or restricted to the literal sense, free* अर्थाला धरून (पण अक्षरशः नव्हे), मोकळा, सैल, (अशब्दशः पण) अर्थनिदर्शक (भाषांतर), अनिर्बंध, सवलतीचा; as "L. translation of a classic, or construction of law." ६ *free to excess, licentious* बेकैद, बेलगाम, बेफाम, बेताल, स्वच्छंदी, स्वैर; as, "Most like a *liberal* villain." (Shakes.) ७ *ample* पुष्कळ, विपुल, प्रचुर. ८ *not conservative, independent in opinion* उदारमतवादी. [*N. B.*:—*Liberal* has *of*, sometimes *with*, before the thing bestowed, *in* before a word signifying action, and *to* before a person or object on which anything is bestowed; as, L. *of* praise, L. *with* money, L. *in* giving. L. *to* the poor. Web.] L. *n. a reformer* उदारसुधारणावादी *m.* २ *one who advocates greater freedom in political institutions* उदारमतवादी *m.* Liberalisa'tion *n.* Lib'eralise *v. t. to make liberal, to free from narrow views or prejudices* (-चें मन) उदार -उदात्त -प्रगल्भ करणें -मोठें करणें, उदार कल्पना -थोर कल्पना किंवा विचार भरणें. विकसित करणें, विकासपूर्ण करणें. Lib'eraliser *n.* Lib'eralism *n. the principles and methods of a liberal in politics or religion,* (*specif.*) *the principles of the liberal party* उदारमतवाद्यांचीं तत्त्वें *n. pl.*, उदारपक्षाचीं तत्त्वें *n. pl.* Lib'eralist *n.* Same as Liberal *n.* Liberalis'tic *a. pertaining to liberalism* उदार मतांचा, उदारसुधारणांसंबंधी, उदारपक्षासंबंधी. २ *characterised by liberalism* उदारमतविशिष्ट, उदारमतपूर्ण. Liberal'ity *n. the quality or state of being liberal, generosity, charity* औदार्य *n*, मनाचा उदारपणा *m*, उदार मन *n*, प्रशस्त मन *n.* २ *a gift, a gratuity* (sometimes in the *pl.*) उदारपणाचें कृत्य *n*, औदार्य *n.* Lib'erally *adv. in a liberal manner* उदारपणानें, सढळ हातानें. २ प्रशस्त मनानें, उदार मनानें. ३ *not literally* अर्थ न सोडतां, अर्थाला धरून (अक्षरशः नव्हे).

Liberate (lib′ėr-āt) [L. *liberare, liberatum*, to free -L. *liber*, free.] *v. t. to set free, to release from restraint, confinement, &c.* मोकळा करणें -सोडणें, बंधमुक्त करणें, दास्यांतून सोडणें, खुला करणें, सोडणें; as, To L. a slave; To L. the mind from prejudice; To L. gases." Liber′ation *n. -the act* मोकळा सोडणें *n* -करणें *n* &c. २ *-the state* मोकळीक *f*, सुटका *f*, मुक्तता *f*. Lib′erator *n. a deliverer* सोडणारा *m*, सोडविणारा *m*, मुक्तिदाता *m*.

Libertarian, See under Liberty.

Libertine (lib′ėr-tin *or* -tīn) [L. *libertinus*, a freedman.] *n.* (*Rom. Antiq.*) *a manumitted slave, a freedman* दास्यमुक्त मनुष्य *m*, गुलामगिरींतून मोकळा केलेला मनुष्य *m*. २ (*Eccl. Hist.*) *a free-thinker* शास्त्र न मानणारा *m*, अशास्त्रमानी *m*. ३ *one free from restraint* मोकळा -स्वतंत्र -मुक्त -मनःपूत वागणारा मनुष्य *m*. ४ (*specif.*) *one who leads a licentious life* बदफैली, नादी, बाहेरख्याली, बहिर्व्यसनी, बदकर्म करणारा, दुराचारी, पापाचरणी. L. *a. dissolute, loose in morals* दुराचाराचा, पापाचरणाचा, व्यसनी, भ्रष्ट. Lib′ertinism *n. debauchery, lewdness* बदफैलीपणा *m*, बाहेरख्याल *m*, बहिर्व्यसन *n*, बाहेरचा नाद *m*, दुराचार *m*, पापाचरण *n*, बदकर्म *n*, भ्रष्टता *f*. २ *licentiousness of principle or opinion* भ्रष्टपणा *m*, मतस्वातंत्र्यातिरेक *m*.

Liberty (lib′ėr-ti) [M. E. *libertee*; -Fr. *liberte*, -L. *libertas*, freedom; from *liber*, free.] *n. freedom to do as one pleases* (मन मानेल त्याप्रमाणें वागण्याची) मोकळीक *f*, स्वातंत्र्य *n*. २ *freedom from restraint* बंधनमुक्तता *f*, स्वातंत्र्य *n*, मोकळीक *f*, मोकळेपणा *m*. [To BE AT L. मोकळीक *f* -मुखत्यारी *f* -असणें *in. con.* AT L. मोकळा, सुटा. To SET AT L. मोकळा -बंधमुक्त करणें.] ३ *freedom* (as oppo. to *slavery*) स्वातंत्र्य *n*, स्वतंत्रता *f*, मोकळीक *f*. ४ *the unrestrained enjoyment of natural rights* (निसर्गसिद्ध हक्कांचा उपभोग घेण्याचें) स्वातंत्र्य *n* -मोकळीक *f* -सवड *f*. ५ *privilege, exemption* सवलत *f*, मुखत्यारी *f*, अधिकार *m*, (स्वतंत्रपणाचा) हक्क *m*; as, "The *liberties* of the commercial cities of Europe." [CIVIL L. नागरिकत्वाच्या हक्काप्रमाणें वागण्याची मोकळीक *f*, नागरिकत्वाचे हक्क *m. pl.*; नागरिक स्वातंत्र्य *n*.] ६ *leave, permission granted* रजा *f*, परवानगी *f*. ७ *the bounds within which certain privileges are enjoyed* (विशिष्ट हक्क पाळण्याचें) मर्यादित स्वातंत्र्य *n*. [L. OF THE PRESS (सरकारच्या देखरेखीशिवाय छापण्याचें) वर्तमानपत्रांचें स्वातंत्र्य *n*, मुद्रणस्वातंत्र्य *n*, लेखनस्वातंत्र्य *n*.] ८ *a privilege or license in violation of the laws of etiquette or propriety* (शिष्टाचारासंबंधीं) अमर्यादा *f*, शिष्टाचारातिक्रम *m*. ९ *the power of choice, freedom from necessity* स्वेच्छा *f*, निवडानिवड करण्याचें स्वातंत्र्य *n*. [MORAL L. (जबाबदार प्राण्यांचें) स्वाभाविक स्वातंत्र्य *n*, नैतिक

स्वातंत्र्य *n.* NATURAL L. नैसर्गिक स्वातंत्र्य *n*, निसर्गजात स्वातंत्र्य *n.* RELIGIOUS L. धर्मस्वातंत्र्य *n.* L. OF CONSCIENCE स्वमतस्वातंत्र्य *n*, (धार्मिक बाबतींत) सदसद्विवेकस्वातंत्र्य *n*, पुण्यपापविवेकस्वातंत्र्य *n.*] १० (*naut.*) *permission to go on shore* जहाज सोडून किनाऱ्यावर जाण्याची (खलाशांस) परवानगी *f.* Liberta'rian *a.* इच्छास्वातंत्र्यासंबंधीं. L. *n. one who holds the doctrine of free will* इच्छास्वातंत्र्यवादी *m.* Liberta'rianism *n. the doctrines of the freedom of the will* इच्छास्वातंत्र्यवाद *m.* Lib'erticide *n. a killer or destroyer of liberty* स्वातंत्र्याचा खून करणारा *m*, स्वातंत्र्यावर गदा आणणारा *m*, स्वातंत्र्यशत्रु *m.* २ *destruction of liberty* स्वातंत्र्याचा खून *m.*

N. B.—Strictly speaking Liberty=बंधनमुक्तता, and Freedom=स्वातंत्र्य. Liberty has reference to previous restraint; Freedom, to the simple unrepressed exercise of our powers. A slave is set at *liberty*; his master had always been in a state of *freedom*. Freedom is both, a quality and a condition. In modern Marathi, however, the word स्वातंत्र्य is used alike for both Liberty and Freedom; as, 'Liberty of the press'=मुद्रणस्वातंत्र्य; 'Liberty of women'=स्त्रियांचें स्वातंत्र्य; 'Freedom of the people'=लोकांचें स्वातंत्र्य.

Libidinous (li-bid'in-us) [Fr. *libidineux* —L. *libidinosus* -*libido* -Sk. लुभ्, to desire, to covet.] *a. lustful, lascivious, lewd, given to the indulgence of the animal passions* कामी, कामुक, कामासक्त, स्त्रीलंपट, स्त्रीरत, परद्वार करणारा, छिनाल, छाकटा, सोदा, विषयासक्त, मैथुनार्थी. Libid'inist *n. a lewd person* कामी *m*, कामुक *m*, कामासक्त *m*, स्त्रीलंपट *m.* Libidinos'ity, Libid'inousness *n.* कामुकता *f*, कामासक्तता *f*, स्त्रीलंपटता *f*, स्त्रीरतता *f*, परद्वारगमन *n*, छिनालपणा *m*, छाकटेगिरी or -बाजी *f*, विषयासक्तता *f.* Libid'inously *adv.* कामासक्तीनें, स्त्रीलंपटपणानें.

Libra (li'bra) [L.] *n. pl.* Libræ. *the balance, the seventh sign of the zodiac, which the sun enters at the autumnal equinox on the 23rd of September* तुला *or* तुळा *f*, तूळरास *f*, तूळराशि *f.* Libræ Alpha *n.* विशाखानक्षत्र *n.*

Librate (lī'brāt) [L. *librare* -*atum*, *libra*, a balance, a level.] *v. t. to poise, to balance* समतोल धरणें, पासंगावर -कांट्यावर धरणें -राखणें. L. *v. i. to oscillate or vibrate between one thing and another* कलणें, झुकणें, खालींवर होणें; as, "The barometer L.s." २ (कांट्याप्रमाणें) समतोल राहाणें -असणें. Libra'tion *n. the act or state of librating or balancing, the state of equipoise* तोल *m* -वजन *n.* राखणें *n*, इकडून तिकडे हालणें *n*, झोका खाणें *n.* २ (*astron.*) आंदोलन *n*, आधूनन *n*, वलन *n*, कलन *n*, दर्शनास्थिति . Li'bratory *a.* (स्थिर -सारखा राहाण्यापूर्वी तागडीच्या) कांट्या-

प्रमाणें हालणारा -झुकणारा. [LIBRATION OF THE MOON *apparent irregularity in the moon's motion, whereby its globe seems to turn slightly round to each side alternately* चंद्राचें आंदोलन *n*, चंद्रदर्शनस्थिति *f.*]

Library (lī'brar-i) [Fr. *librairie*; -L. *libraria*, a book-shop; L. –*librarium* –*liber*, a book.] *n. a building or a room containing a collection of books* ग्रंथसंग्रहालय *n*, ग्रंथालय *n*, पुस्तकालय *n*. २ *a collection of books* पुस्तकसंग्रह *m*, ग्रंथसंग्रह *m*. ३ *a reading-room* वाचनालय *n*. Libra'rian *n. the keeper of a library* ग्रंथरक्षणाधिकारी *m*, ग्रंथशालाध्यक्ष *m*, पुस्तकालयाधिकारी *m*. Libra'rianship *n*. ग्रंथालयाधिकाऱ्याची जागा *f* -हुद्दा *m*.

Libriform (lī'bri-fawrm) [L. *liber* + form.] *a.* (*bot.*) *having the form of or resembling liber* (वनस्पतीच्या) अन्तर्सालीसारखा; as, "L. fibres; L. cells."

Lice (līs) *n. pl.* of Louse which see.

License, Licence (lī'sens) [M. E. *lycence*, Fr. –L. *licentia*–*licet*, to be allowed.] *n. a being allowed* परवानगी *f*, मोकळीक *f*, मुभा *f*. २ (*espec.*) *a formal permission from the proper authorities to do certain acts, a grant of permission* परवानगी *f*, सनद *f*, (सरकारी) हुकूम *m*, अनुज्ञा *f*, आज्ञा *f*. ३ *the document by which authority is conferred* परवाना *m*, सनद *f*, 'लेसन' *n*, अनुज्ञापत्र *n*. ४ *excess or abuse of freedom, disregard of law or propriety* बेकैदपणा *m*, बेलगामपणा *m*, अमर्याद -बेमर्याद वर्तन *n*, बेमर्यादपणा *m*, उच्छृंखलपणा *m*, स्वातंत्र्यातिरेक *m*, अतिरेक *m*. ५ *that deviation from strict fact, form or rule in which an artist or writer indulges* (कवि, ग्रंथकार इ० कांचें) निरंकुशत्व *n*, (स्वतः घेतलेली) मुभा *f* -परवानगी *f*. Li'cense *v. t. to give license to, to permit or authorise by license* (-ला) परवानगी *f* -मोकळीक *f* -हुकूम *m* -परवाना *m*. देणें, सनद *f*. देणें. Li'censable *a. that can be licensed* परवाना देण्याजोगा. Li'censed *pa. t.* and *pa. p. having a license* परवाना मिळालेला -असलेला. २ *permitted or authorised by license* सनदी, परवानगीचा, परवान्यानें मोकळीक असलेला. Licensee' *n.* (*law*) *the person to whom a license is given* परवाना असलेला मनुष्य *m*, परवानेदार *m*. Li'censer *n*. परवाना देणारा अधिकारी *m*. Licen'tiate *n. one who has a license to exercise a profession* (विशिष्ट धंद्याचा परवाना असलेला) परवानेवाला *m*, परवानेदार धंदेवाला *m*; as "A. L. in medicine." २ (On the continent of Europe) *a university degree intermediate between that of bachelor and that of doctor* 'ब्याचलर' आणि 'डाक्तर' यांच्या मधली 'लायसेंशिएट' ही पदवी *f*. Licen'tious *a. passing due bounds, indulging in excessive freedom* मर्यादातिरेक करणारा, स्वातंत्र्यातिरेक करणारा, मर्यादोल्लंघन करणारा,

मर्यादेच्या बाहेर जाणारा, बेकैद, बेबंद. २ *immoral, dissolute, lascivious* विषयलोलुप, विषयी, कामासक्त, अनाचारी, उच्छृंखल. Licen'tiously *adv.* बेकैदपणानें, बेतालपणानें, अनर्गलपणानें. Licen'tiousness *n.* बेकैदपणा *m*, उच्छृंखलपणा *m*, मर्यादोल्लंघन *n*, मर्यादातिरेक *m.* २ कामासक्ति *f*, विषयलोलुपता *f*, दुराचार *m*, दुर्वर्तन *n.*

Licentiate, See under License.

Licentious, See under License.

Lichen (lī'ken *or* lich'en) [L. -Gr. *leichen*, from *leicho*, Sk. लिह्, to lick; from its licking up or encroaching on the soil. See Lick.] *n.* (*bot.*) *one of an order of cellular flowerless plants* लायकेनवनस्पति *f.* [दगडफूल IS A KIND OF LICHEN USED IN SPICES IN INDIA.] २ *an eruption on the skin* त्वचेवरील दाट व लाल पुरुळ *m.* L. *v. i.* (-वर) लायकेन उगवणें. २ पुरूळ उठणें -येणें. Lichen'ic *a.* लायकेनसंबंधीं. Lichen'iform *a.* 'लायकेन'सारखा. Lichen'ist. *n.* 'लायकेन'प्रकरण जाणणारा *m.*. Lichenog'rapher *n.* 'लायकेन'ची पूर्ण माहिती असणारा *m* -पूर्ण माहितगार *m.* २ 'लायकेन' वर्णनकार *m* -वेत्ता *m.* Li'chenog'raphy *n.* 'लायकेन'संबंधीं संपूर्ण माहिती *f.* Li'chenol'ogy *n.* 'लायकेन'शास्त्र *n.* Li'chenous *a.* 'लायकेन'संबंधीं, 'लायकेन'सारखा, 'लायकेना'वृत, 'लायकेन'नें झांकलेला.

Lichgate (lich'gāt) [M. E. *lich* -A. S. *lic* (Ger. *leiche*, Goth *leik*, a corpse,) and Gate.] *n. a churchyard gate with a porch to rest the bier under to await the clergyman's arrival* (उपाध्याय येईपर्यंत स्मशानभूमीच्या दाराजवळची) प्रेताची पेटी ठेवण्याची देवडी *f.* Lich'wake *n. the wake or watch held over a dead body* प्रेताजवळ केलेला पहारा *m.*

Licit (lis'it) [L.] *a. lawful, allowable* कायदेशीर, परवानगी देण्यास योग्य, करण्यायोग्य; as, "A *licit* religion in the empire". Lic'itly *adv.* कायदेशीरपणानें. Lic'itness *n.* कायदेशीरपणा *m.*

Lick (lik) [A. S. *liccian*, Ger. *lecken*, L. *lingere*, Sk. लिह्, to lick.] *v. t. to draw or pass the tongue over* चाटणें, चाखणें, (-वर) जिभली or जीभ ओढणें; as, "A dog *licks* his master's hand." २ *to take in by the tongue, to lap* चकचक पिणें, (जिभेनें) चाटून खाणें -पिणें; as, "A cat *licks* milk." [To L. THE DUST *to fall in battle* लढाईंत पडणें, युद्धांत मारला जाणें -मरणें. To L. INTO SHAPE *to give proper form to* (-ला) (चाटून) योग्य आकार देणें. To L. THE SPITTLE OF *to fawn upon* (-ची) थुंकी झेलणें, हांजी हांजी करणें. To L. UP *to consume entirely* चाटून पुसून खाणें, चट्ट करणें, फन्ना उडवणें *g. of o.*, फडशा पाडणें *g. of o.*] L. *n. a stroke of the tongue in licking* (जिभेनें चाटण्याचा) चकचक आवाज *m.* २ (*colloq.*) *a quick and careless*

application of any thing फटका m, फटकारा m, चटपट लावणें n; as, "To put on colors with a L. of the brush". (b) a small quantity of any substance so applied चाट, फटकाऱ्यानें लावलेला पदार्थ. Lick'ed pa. t. and pa. p. चाटलेला. Lick'er n. चाटणारा, चाटून पुसून खाणारा, चाखणारा. Lick'erish a. eager to taste or enjoy चाखण्यास उत्सुक झालेला, लाळघोट्या, मिटक्या मारणारा. २ nice in the choice of food चोखांदळ, चोखनळ. ३ fond of delicious fare चोखंदळा, खोराक्या, मिष्टान्नप्रिय, चोखाळा, चोखारी. ४ sweet, tempting, attractive स्वादिष्ट, रुचकर, मिष्ट. ५ eagerly desirous, longing, greedy हांवरा, हांवरट, अधाशी, अत्युत्सुक, लाळघोट्या, मिटक्या मारणारा, चोखंदळा. ६ lustful, lewd कामासक्त, भोगोत्सुक, विषयांध. Lick'erishly adv. Lick'erishness n. लाळघोटेपणा m. २ चोखंदळेपणा m. ३ चोखाळेपणा m. ४ स्वादिष्टता f, मिष्टपणा m. ५ हांवरेपणा m, अधाशीपणा m. ६ कामासक्ति f. &c. Lick'ing pr. p. & v. n. जिभेनें चाटणें n, चाटून खाणें n, चकचक पिणें n, लेह m, अवलेह m, लेहन n. Lick'-penny n. a devourer or an absorber of money पैशाचा धुव्वा पाडणारा, पैसा फन्ना करणारा; as, "Law is a L." Lick'-spittle n. an abject flatterer or parasite थुंकी झेलणारा, दुसऱ्याच्या कच्छपीं लागणारा.

Lickerish, See under Lick.

Licorice (lik'or-is) [Through an O. Fr. form, from L. liquiritia, a corr. of Gr. glykyrrhiza –glykys, sweet, and rhiza, root.] n. (bot.) a plant with a sweet root which is used for medicinal purposes ज्येष्टमध or ज्येष्टीमध f, ढोरगुंज f, रतनगुंज f, मधुयष्टिका f, यष्टिमधु m, मधुक m.

Lictor (lik'tor) [L. conn. with ligare, to bind.] n. an officer who attended the Roman magistrates bearing an axe and bundle of rods रोमन मॅजिस्ट्रेटांबरोबर असणारा अधिकारी m. याच्यापाशीं एक परशु व काठ्यांची जुडी असे.

Lid (lid) [A. S. hlid, a lid.] n. a cover, that which covers the opening of a vessel or box झांकण n, झांपड n, ढांपण n, टोपण n, सरपोस m, पिधान n, आवरण n, आच्छादन n, पटल n. २ the cover of an eye, an eye-lid डोळ्याची पापणी f, नेत्रपटल n, नेत्रच्छद m, नेत्रकपाट n. ३ (bot.) operculum शिंबिकापुट n. Lid'ded a. झांकण असलेला, आच्छादित. २ पापण्या असलेला. Lid'less a. झांकण नसलेला, उघड्या तोंडाचा. २ (पापण्यांनीं) न झांकलेला, झोंप न लागणारा, जागृत, सावध, निद्रारहित.

Lie (lī) [A. S. leogan (lyga), a false-hood.] n. a false-hood, an intentional violation of truth, an untruth meant to deceive लबाडी f, (ठकविण्याकरितां सांगितलेली) खोटी गोष्ट f, मुद्दाम खोटें बोलणें n, लटका वाद m, मिथ्यावाद m, मिथ्योक्ति f, मिथ्या-

वचन *n*, मिथ्याभाषण *n*, असत्यभाषण *n*, अनृत *n*. [To GIVE THE L. TO (a) *to charge with falsehood* खोटेपणाचा आरोप करणें, (-कडे) खोटेपणा देणें-लावणें, (-ला) लबाड -खोटा ठरविणें; as, "The man *gave* him *the lie*"; (b) *to reveal to be false* खोटें ठरविणें, (-चा) खोटेपणा दाखविणें; as, "A man's actions may *give the lie to* his words". WHITE L. *a conventional phrase not strictly true; a well-meant falsehood* अनपायकारक असत्यभाषण *n*. BLACK L. (दुसऱ्याचें नुकसान करण्याच्या बुद्धीनें बोललेलें) अपायकारक असत्यभाषण *n*.] २ *a fiction, a fable, an untruth* खोटी गोष्ट *f*, कल्पित गोष्ट *f*, अनृत *n*, बनावट गोष्ट *f*, खोटें *n*. ३ *anything that misleads or disappoints* फसवणूक *f*, मोहनी *f*, भूल *f*, ठकवण *f*. Lie *v. i. to utter falsehood with an intention to deceive,* ~~to make~~ *a false representation* (एखाद्यास फसविण्याच्या उद्देशानें) खोटें बोलणें, लबाड बोलणें, लबाडी सांगणें. [To LIE IN ONE'S THROAT *to lie shamelessly* निलाजरेपणानें -निर्लज्जपणानें खोटें बोलणें -सांगणें. To LIE OUT OF A WHOLE CLOTH *to lie without any foundation whatever* कोणताही आधार -पुरावा नसतां लबाड बोलणें; सपशेल खोटें बोलणें.] Lied *pa. t. & pa. p.* Ly'ing *pr. p.*

N. B. The proper notion of a *Lie* is an endeavouring to deceive another by signifying that to him as true, which we ourselves think not to be so. It is wilful deceit that makes a *lie*. A man may act a *lie* as by pointing his finger in a wrong direction when a traveller inquires of him his road.

Lie (lī) [M. E. *lyen*; A. S. *licgan*; Gr. *liegen*; Sk. ली, to lie.] *v. i. to rest in a reclining posture, to lean* (often with *down* when predicated of living creatures) आडवें पडणें -निजणें, खालीं टेंकणें, लवंडणें, आंग टाकणें. २ *to press upon* (-वर) पडणें, बसणें, भार *m* -दडपण *n* -पडणें *g. of o.* ३ *to be situated, to occupy a certain place* असणें, पडणें, बसणें, राहाणें. ४ *to abide, to remain for a longer or shorter time* राहाणें, असणें, येऊन राहाणें, पडणें; as, "To L. open." ५ *to be or exist, to have an abiding place, to consist* (with *in*) असणें, राहाणें, वसतिस्थान असणें -होणें *g. of o.*, (-चा) असणें, बसणें; as, "Envy *lies* between things equal in nature, though unequal in circumstances." ६ *to lodge, to sleep* वसति करणें, राहाणें, मुक्काम करणें, आश्रय घेणें, निजणें, रात्र घालवणें. ७ *to be still or quiet* (वारा इ०) पडणें, शांत -निवांत असणें -होणें. ८ (*law.*) *to be sustainable, to be capable of being maintained* (घेण्यायोग्य -विचारायोग्य -होण्याजोगा) असणें; as, "An appeal *lies* in this case." ९ (*Shakes.*) *to be imprisoned* कैदेंत -तुरुंगांत पडणें, तुरुंगवास भोगणें. १० *to sit or stay lazily*

पडणें, बसणें, (*idio.*) पायावर पाय घालून -डालून -चढवून &c. बसणें; (*idio.*) आढ्याला पाय लावून बसणें. [To L. ABOUT *to be lying about as unused articles* लोळणें, लुडबुडत पडणें. To L. ALONG THE SHORE (*naut.*) *to coast, keeping land in sight* (गलबत) किनाऱ्याजवळून जाणें -चालविणें -चालणें, कांठाकांठानें जाणें. To L. AT THE DOOR OF (SIN, BLAME &c.) (पातक, दोष इ०) (-कडे) येणें -असणें, (-च्या) आंगाशीं चिकटणें. To L. AT THE HEART *to be an object of desire, affection &c.* (-च्या) मनांत असणें, जिवाशीं असणें, मनेच्छा असणें. To L. AT THE MERCY OF *to be in the power of* (-च्या) हातांत असणें, (-च्या) सर्वस्वीं स्वाधीन असणें, (-च्या) दयेवर सर्वस्वीं अवलंबून असणें. To L. BY *to remain with, to be at hand* पाशीं -जवळ असणें, पडून राहाणें; as, "Papers were lying by him." २ *to rest, to intermit labour* विसांवा *m* -विश्रांति *f.* घेणें, दम खाणें -घेणें-टाकणें, काम बंद ठेवणें; as, "We L. by during the heat of the day." To L. HARD or HEAVY *to weigh or press, to bear hard* दडपणें, चेपणें, दडपून -चेपून टाकणें, चिरडणें. To L. IN *to be in childbed* बाळंत होणें, बाळंतीण होणें -असणें, कोनीं निघणें. To L. IN ONE (-च्या) -हातीं स्वाधीन असणें; as, "As much as lieth in you, live peaceably with all men." *Rom.* xii. 18. To L. IN THE WAY *to be an obstacle or impediment* (-च्या) वाटेंत -आडवा येणें, नडणें, नड *f* -बाधा *f.* करणें; अडचण करणें. To LIE IN WAIT *to lie in ambush* दबा धरून बसणें, दबा धरणें, दडणें, लपून राहाणें; लपणें. To LIE IN WAIT FOR A PRETEXT निमित्तास टेंकणें. To L. ON or UPON *to depend on* (-वर) अवलंबून असणें -राहाणें; as, "His life *lies* on the result." (b) *to bear, rest, press or weigh on* (*as a duty*) वर पडणें, बसणें, टेंकणें, माथीं -शिरावर -डोईवर -अंगावर पडणें -अन्नणें *g. of o.*; (-च्या) अंगावर -शिरावर -गळ्यांत असणें. To L. ON HAND or ON ONE'S HANDS, *to remain unsold or unused* (as goods) हातीं असणें, बाकी -शिल्लक राहाणें -असणें, न खपणें, बाकी -विकावयाचा असणें, माल पडून राहाणें. (b) (as time) वेळ रिकामा असणें. To L. ON ONE SIDE कानोडा होणें, एकाच बाजूवर पडणें -असणें. To L. ON THE HEAD OF *to be imputed to* (-च्या) माथीं -डोक्यावर -बोकांडीं बसणें -असणें -राहाणें. To L. OVER *to remain unpaid after the time when payment is due* (as, a note in bank) मुदतीबाहेर जाणें -राहाणें, (हुंडी वगैरे पैसा भरल्यावांचून) मुदतीच्या पलीकडे राहाणें. २ *to be deferred to some future occasion* महकूब -तहकूब राहाणें -असणें, पुढें मुदतीवर जाणें -पडणें, भिजत पडणें. To L. TO (*naut.*) *to head as near the wind as possible as being the position of greatest safety in a gale* (said of a ship) बाकसी *f.* घेणें. To LIE UNDER *to be subject to* (-च्या) आधीन -स्वाधीन -हवालीं -ताब्यांत असणें. To L. UP *to keep indoors* निजून -पडून -बसून राहाणें, आंथरूण धरून राहाणें. To BE LAID UP *to keep one's bed from*

sickness बिछाना धरणें, आंथरूण धरणें, जमीन धरणें -धरून असणें, जमिनीस पाठ लागणें *g. of o.* To L. WITH (a) *to lodge or sleep with* (-च्या) कडे राहाणें -उतरणें -बि-हाड ठेवणें. (b) *to have sexual intercourse with* (-शीं) निजणें, संभोगणें, एकशयन -एकशय्या -सहशय्या करणें. (c) *to belong to* (-चें) असणें, (-च्या) हातीं असणें.] Lie *n. the manner of lying, relative position* बैठक *f*, परिस्थिति *f*, पड *f*, बसण *f*, स्थिति *f*; as, "The *lie* of a country or land." Lay *pa. t.* Lain *pa. p.* L'ying *pr. p.*

Lief (lēf) [A. S. *leof*; Ger. *lieb*, loved.] *a. loved* आवडता, प्रियकर, प्यार, कलिजा. L. *adv. lovingly* प्रेमानें, प्रेमपुरःसर. २ *willingly* खुशीनें, स्वेच्छेनें, आनंदानें, मनापासून; as, "I had as *lief*."

Liege (lēj) [Fr. *lige*, free. A *liege* lord was a lord of a free band and his *lieges* were privileged free men, faithful to him, but free from other service. Liege ह्याचा मूळ अर्थ 'स्वतंत्र,' व पुढें 'जमिनीच्या उपभोगाबद्दल लष्करी नोकरी करण्यास बांधलेला' असा होता.] *a. true, faithful* भक्त, सेवाबद्ध, स्वामिभक्त, स्वामिनिष्ठ, हुकुमबंदा, ताबेदार. २ *entitled to feudal allegiance and service* (जमिनीच्या उपभोगाबद्दल) लष्करी नोकरी घेण्याचा हक्क असलेला, सत्ताधारी, सत्ताधीश, सत्तावान्; as, "L. lord." ३ *pertaining to the bond between superior and vassal* स्वामिसेवकसंबंधाचा; as, "L. homage." L. *n. one under a feudal tenure, a liegeman* जमिनीच्या उपभोगाबद्दल लष्करी नोकरी करण्यास बांधलेला मनुष्य *m*, हुकुमबंदा *m*, ताबेदार *m*, प्रभुसेवी *m*. २ *a lord or superior or one who has lieges, a liege-lord* सत्ताधीश स्वामी *m*, लष्करी नोकरी घेण्याचा अधिकार असलेला स्वामी *m*, प्रभु *m*, महाराज *m*. Liege'-man *n.* हुकुमबंदा *m*, ताबेदार *m*, भक्त *m*. L. -men *n. -pl.*

Lien (lī'en *or* lē'en) [Er. *lien*, tie or band, L. *ligamen* –*ligere*, to bind.] *n. a right in one to retain the property of another to pay a claim* (विवक्षित हक्क पुरे होईं तोंपर्यंत एकाद्या वस्तूवर स्वामित्व राखून ठेवण्याचा) हक्क *m*, कायदेशीर दावा *m*.

Lientery (li'enteri) [Gr. *leios* smooth, *enteron* an intestine.] *n. a diarrhœa in which the food is discharged imperfectly digested, or with but little change* ज्यांत खाल्लेलें अन्न अर्धवट पचून परसाकडच्या वाटेनें बाहेर पडतें अशी हगवण *f*, अतिसार *m*, आमातिसार *m*, भसरा *m*, भसरें *n*. Lienter'ic *a. pertaining to lientery* हगवणीचा, आमातिसाराचा, भसऱ्याचा, अतिसाराचा. २ *of the nature of lientery* हगवणीच्या स्वरूपाचा, भसऱ्यासारखा. L. *n.* Same as Lientery. [L. DYSPEPSIA ज्यांत खाल्लेलें अन्न मुळींच न पचतां परसाकडच्या वाटेनें जसेंच्या तसेंच बाहेर पडतें अशी हगवण *f*.]

Lieth (li'eth) 3rd person sing. of Lie, to lie down.

Lieu (lū) [Fr. *lieu* –L. *locum* acc. of *locus* a place.] *n. place, stead* जागा *f.* [In L. OF (-च्या) जागीं, मोबदला, ऐवजीं, बदला.]

Lieutenant (leften'ant) [Fr. *lieu*, a place, and L. *tenere*, to hold.] *n. an officer holding the place of another in his absence, deputy* (वरिष्ठ अंमलदाराच्या गैरहजेरींत त्याच्या जागेचें काम करणारा) प्रतिनिधि *m*, मुतालिक *m*, नायब *m*. [L. OF A KING, LORD–L. राजप्रतिनिधि *m*.] २ *a commissioned officer in the army next below a captain* (सैन्यांतील) कप्तानाच्या खालचा सनदी अंमलदार *m*, लेफ्टनन्ट *m*. ३ *a commissioned officer in the navy next below a commander* (आरमारांतील) कमांडरच्या खालचा सनदी अंमलदार *m*, लेफ्टनन्ट *m*. ४ *one holding a place next in rank to a superior, as in the compounds lieutenant-colonel, lieutenant-general* वरिष्ठ अंमलदाराच्या खालच्या दर्जाचा अंमलदार *m*, लेफ्टनन्ट *m*. Lieuten'ancy *n. the office, rank or commission of a lieutenant* लेफ्टनन्टचा हुद्दा *m* -दर्जा *m*, मुतालकी *f*, प्रतिनिधित्व *n*, मुतालका *m*, नायबी *f*. Lieuten'antship *n*. Same as Lieutenancy.

Life (līf) [A. S. *lif*, body; Ger. *leben*, to live.] *n. state of living* जीवस्थिति *f*, जीवदशा *f*, वांचतीदशा *f*. [ABANDONMENT *or* RESIGNING OF L. प्राणत्याग *m*, प्राणोत्सर्ग *m*, जीवोत्सर्ग *m*. DANGER TO ONE'S L. प्राणावरचें संकट *n*, प्राणसंकट *n*, प्राणाशीं गांठ *f*, प्राणांतिक अवस्था *f*, जिवावरचा लाग *m*, जिवावरची पाळी *f*, जिवावरचें संकट *n*. DEPRIVED OF L. हतप्राण, नष्टप्राण, मेलेला, मृत, नष्टजीवित. DEARER THAN L. जिवापरता प्यार, प्राणापरता प्यार. GRANTING OF L. जीवदान *n*, प्राणदान *n*. IMPATIENCE OF L. जिवाचा -प्राणाचा -देहाचा कंटाळा *m*, जीवनद्वेष *m*, जीवनत्रास *m*, जीविताचा कंटाळा *m*, मुमूर्षा *f*. LOVE OF L. जीविताशा *f*, जीवनाशा *f*, जिजीविषा *f*. MAINTAINING *or* KEEPING OF L. प्राणधारण *n*, प्राणरक्षण *n*, प्राणजीवन *n*. RECKLESS OF L. जिवावर उदार, प्राणावर उदार, देहावर उदार, शिरावर उदार. THE FIRST HALF OF HUMAN L. पूर्ववय *n*. THAT IS IN THE FIRST HALF OF L. पूर्ववयस्क, पूर्ववयांतला. THE LATTER *or* DECLINING HALF OF L. उत्तरवय *n*, उत्तरपराई *or* पह्याई *f*. THAT IS IN THE DECLINE OF L. उत्तरवयस्क. THE THREAD OF L. आयुष्याची दोरी *f*. THE END, PURPOSE, OBJECT OF L. जन्माचें सार्थक *n*, जीवनहेतु *m*. TO BE TIRED OF L. मरोपुरेसा होणें. TO BRING INTO L. जन्मास घालणें, जन्म देणें. TO ENTER INTO PUBLIC L. लौकिकांत येणें, चौघांत येणें, लोकव्यवहारांत येणें, सार्वजनिक आयुष्यक्रम सुरू करणें. TO LOSE ONE'S L. प्राणानिशीं -जिवानिशीं -जीवें जाणें, प्राणास -जिवास मुकणें, प्राणास आंचवणें. TO RISE AGAINST ONE'S L. जिवावर -प्राणावर उठणें. TO TAKE ONE'S L. IN ONE'S HAND शीर *n*. हातावर घेणें, जीव *m*. मुठींत धरणें -घेणें. TO THREATEN ONE'S L. जिवावर येणें -बितणें, जिवाशीं गांठ

पडणें. To trust one's L. to the honour of (*idio.*) मांडीवर मान ठेवणें, मांडीचें उसें करणें.] २ *vital principle or faculty, vitality* चैतन्य *n*, चेतना *f*, जीव *m*, प्राण *m*, जीवित *n*, जीवित्व *n*, जीवकला *f*, जीवकळा *f*, जीवनकला *f*, प्राणवायु *m*, पंचप्राण *m. pl.*, जीवात्मा *m*, भूतात्मा *m*, जीवशक्ति *f*, ओज *n*. [L. used emphatically in the sense of *life and soul* means पंचप्राण *m. pl.*, जीवप्राण *m*, जीव कीं प्राण *m*.] ३ *the union of body and soul* जीवात्मा *m*, प्राण *m*, आत्मा *m*, भूतात्मा *m*. ४ *the period between life and death, age* आयुष्य *n*, आयु *n*, आयुष्यमर्यादा *f*, जन्म *n*, *m*, ह्यात *f*, जीवितकाल *m*, आयुर्दाय *m*, आयुर्मान *n*, जीवमान *n*, जन्मकाल *m*, उमर *f*, परमायु *n*. [Companion for L. (husband, wife &c.) जन्माचा सोबती *m*, जिवाचा सोबती *m*, जन्माचा जोडा *m*. Connection *or* tie for L. जन्माची गांठ, जन्मगांठ. During L., all one's life, for L., while L. lasts जन्मभर, जन्मपर्यंत, तहाह्यात, यावज्जीव, यावज्जन्म, आमरण, आमरणान्त, आजन्मान्त. For once in one's L. जन्माचे कर्मीं. In all one's L. *since one was born* आल्या जन्मांत, जन्मापासून, बापजन्मांत, बापजन्मीं *neg. con.*, जन्मतः, जन्मादारभ्य. L. is ended आयुष्याची दोरी तुटली -सरली, आयुष्याची शिदोरी संपली, आयुर्मर्यादा संपली. Provision *or* Maintenance for L. जन्माची भाकर -बेगमी -शिदोरी.] ५ *present state of existence, mundane existence, present being* जन्म *m*, मृत्युलोकची -भूलोकची -इहलोकची वस्ती *f*, इहलोकवास *m*, भूलोकवास *m*, संसार *m*, संसरण *n*, संसृति *f*, जिणें *n*, भव *m*. [Active *or* secular L. प्रवृत्ति *f*, प्रवृत्तिमार्ग *m*, संसारमार्ग *m*; (as opposed to retired and contemplative L. निवृत्ति *f*, निवृत्तिमार्ग *m*, परमार्थमार्ग *m*.) The present L. इहलोक *m*, इहजन्म *m*. In the present L. इहजन्मीं, इहजन्मांत, The sea of L. भवसमुद्र *m*, भवसागर *m*, भवार्णव *m*. The cares, troubles, toil and turmoil of L. संसाराची दगदग -खटपट -खवदव -उलाढाल *f*. The vicissitudes *or* wheel of L. संसारचक्र *n*, भवचक्र *n*, कालचक्र *n*. The transiency and uncertainty of L. (Some lively figurative renderings of this are) घटकेचें घड्याळ *n*, कमळिणीवरचा बिंदु *m*, अळवावरचें पाणी *n*, पाण्यावरची रेघ -रेषा *f*, दुपारची सावली *f*. The two states *or* conditions of Life अवस्थाद्वय *n*. They are: Happiness सुखावस्था *f*, सुखदशा *f*; and Misery दुःखावस्था *f*, दुःखदशा *f*. The three states *or* modes of L. अवस्थात्रय *n*. They are: waking state जाग्रदवस्था *f*, dreaming state स्वप्नावस्था *f*, and state of sound sleep सुषुप्त्यवस्था *f*. Another account makes five जागृति, स्वप्न, सुषुप्ति, तुरीया, उन्मनी.] ६ *manner of living* राहाणी *f*, स्थिति *f*, रीति *f*, आचार *m*, आचरण *n*, व्यवहार *m*, चाल *f*, वर्तणूक *f*, प्रवृत्ति *f*, अवस्था *f*, दशा *f*, वृत्ति *f*, भाव *m*, जिणें *n*, नांदणूक *f*, वागणूक *f*. [High L. श्रीमंती *f*, श्रीमंती राहाणी *f*. Low L. गरीबी

f, गरीबीची राहाणी *f*.] ७ *moral conduct* आचरण *n*, चाल *f*, चालचलणूक *f*, चालचर्या *f*, वर्तणूक , राहाणी *f*, स्थीत *f*. [HOLY L. *or* LIVING धर्माचरण *n*, धर्मचर्या *f*.] ८ *animation, briskness, vivacity* तेज *n*, जीव *m*, तेजगी *f*, पाणी *n*, रग *f*, चमक *f*. [TO GET FRESH L. जीव धरणें.] ९ *a living being* माणूस *m*, जीव *m*. १० *system of animal nature* जीव *m*, प्राणी *m*; as, "Full nature swarms with L." ११ *human affairs* प्रपंच *m*, संसार *m*, संसारयात्रा *f*, लोकयात्रा *f*. १२ *narrative of life* चरित्र *n*, जीवनचरित्र *n*, जीवनवृत्तांत *m*. १३ *eternal happiness, also, He who gives it* अमरसुख *n*, ब्रह्मसुख *n*, ब्रह्मानंद *m*, ईश्वरकृपेचें सुख *n*, ब्रह्मसुख देणारा *m*, ईश्वर *m*. १४ *a quickening principle* जीवनशक्ति *f*. १५ *the living form and expression, the living semblance* मूळासारखी वस्तु *f*, हुबेहुब वस्तु *f*. Life and death *a. critical, desperate* जिवावरचा, आणीबाणीचा, निकराचा. Life′-annuity *n. a sum paid to a person yearly during life* तहाहयातचें -जन्मभरचें वर्षासन *n*. Life′-Assurance *n*. Life′-Insurance *n*. आयुष्याचा विमा *m*. Life′-belt *n. a belt either inflated with air, or with cork attached, for sustaining a person in the water* तरंगत ठेवणारा पट्टा *m*. Life′-blood *n. the blood necessary to life* जीवनाला आवश्यक रक्त *n*. २ *that which gives strength or life* प्राण *m*, जीव *m*, जीवन *n*, तत्त्व *n*, सारभूतद्रव्य *n*. Life′-boat *n. a strong buoyant boat for saving ship-wrecked persons* बुडणाऱ्या माणसांना बचावणारी होडी *f*. Life′-buoy *n. a buoy intended to support a person in the water till he can be rescued* (बुडत्या मनुष्याला पाण्यावर तरंगत ठेवणारा) भोंवरा *m*. Life′-estate *n*. हयातीपर्यंतच ताब्यांत असणारी जिंदगी *f*. Life′-giving *a. imparting life, invigorating* प्राणद, जीवनदायक, वीर्यद, उत्साहकर. Life′-guard *n. a guard of the life or person, a guard of the prince or other dignitary* (राजाचा किंवा सरदाराचा), शरीररक्षक *m*, राजपरिचर *m*. २ (*pl.*) हुजरात *f*. Life′-history, Life′-cycle *n. the series of vital phenomena exhibited by an organism in its passage from the ovum to full development* गर्भविकासवृत्त *n*, गर्भेतिहास *m*. Life′-hold *n. land held by lease for life* (कौलानें) केवळ हयातीपर्यंत ताब्यांत राहाणारी जमीन *f*. Life′-interest *n. an interest lasting during one's life* हयातीपुरताच हितसंबंध *m*. Life′-less *a. dead* गतप्राण, निष्प्राण, प्राणविरहित. २ *inanimate* निर्जीव, अप्राण, निष्प्राण, अजीव, अचेतन, अचेष्ट, निश्चेष्ट, जड. ३ *without energy, insipid, sluggish* निर्जीव, मेल्यासारखा, विरस, निस्सार, निस्सत्त्व, मळमळीत, पळपळीत, फुसका. Life′lessly *adv.* निर्जीवपणें, मेल्यासारखा, प्राण गेल्यासारखा, निश्चेष्ट.

Life'- lessness *n.* निर्जीवपणा *m.* Life'-like *a.* *like a living person* जिवंत मनुष्यासारखा, हुबेहुब, जित्यासारखा. Life'-long *a.* आयुष्यभर, हयातीभर. Life'-peer *n* हयातीपर्यंतचाच 'पीअर'. Life'--preserver *n. an invention like a buoyant belt or jacket to preserve life in case of a shipwreck* (फुटलेल्या गलबतांतील माणसें वांचविण्याकरितां) प्राणरक्षक *m.* Life'-rate *n.* आयुष्याच्या विम्यासंबंधीं हप्त्यांचा दर *m.* Life'-rent हयातीपर्यंत चालणारें उत्पन्न *n,* इस्टेट *f.* Life'-school *n. a school where artists work from living models* जिवंत नमुन्यांवरून चित्रें काढण्याची शाळा *f.* Life'-size *a. similar in size to the object represented* मूळवस्तूइतका, पूर्ण आकाराचा. Life'-some *a. full of life, gay, lively* रंगेल, पाणीदार. Life'-table *n. a table of statistics as to the probability of life at different ages* आयुर्मर्यादासंभवकोष्टक *n,* आयुस्संभवकोष्टक *n,* आयुष्याचें कोष्टक *n.* Life'-tenant *n.* (आपल्या किंवा दुसऱ्याच्या) तहाहयातीपर्यंतचें कूळ *n.* Life'-time *n.* आयुष्य *n,* जन्म *n,* हयाद *f,* जीवितकाल *m.* Life'-weary *a.* जिवास त्रासलेला-कंटाळ--लेला, जीवनत्रस्त. Life'-work *n.* जन्मभर पुरणारें-चालणारें काम, सर्व आयुष्यभरचें काम *n.* For life सर्व आयुष्यभर, सर्व जन्मभर. २ जीवरक्षण करण्याकरतां. To the Life हुबेहुब.

Lift (lift) [M. E. *liften,* to lift, to exalt in air. *-lift,* the air, sky. Lift ह्या शब्दाचा आकाश किंवा नभोमंडल असा प्राचीन अर्थ होता, परंतु तो सध्यां लुप्त झाला आहे.] *v t. to raise* (in a direction opposite to that of gravitation) *to elevate* (-वर) उचलणें, उचलून घेणें -नेणें, उठवणें, उंच करणें, वर घेणें -करणें, [To L. FROM THE GROUND भुईपासून उंच उचलणें. भुईसांड -जमीनसांड करणें. To L. UP वर उचलणें, (*specif.*) (ON THE CROSS) क्रूसावर चढवणें. To L. UP THE EYES *to look up in prayer* डोळे वर करणें, वर पाहाणें. To L. UP THE FEET *to come speedily to one's relief* (पाय उचलून) उतावळीनें मदत करण्यास जाणें. To L. UP THE HAND *to take an oath* (शपथ घेण्याकरितां) हात वर करणें. २ *to pray* (प्रार्थनेकरितां) हात वर करणें. To L. UP THE HAND AGAINST *to rebel against* (शत्रुत्वानें) हात उगारणें, (विरुद्ध) बंड करणें. To L. UP THE HEAD (आनंदानें) डोकें वर उचलणें -करणें. To L. UP THE HEEL AGAINST *to treat with insolence or unkindness* (उर्मटपणानें) पाय उगारणें, उर्मटपणा करणें. To L. UP THE VOICE उंच आवाज काढून ओरडणें -रडणें, बोंब पाडणें.] २ (with *up*) *to improve in rank, to exalt* उंच चढवणें, उन्नतीला उच्च स्थितीला नेणें, (-ची) उन्नति करणें. ३ (with *up*) *to puff up* चढवणें, शेफारवणें, माजवणें, फुगवणें, शीड *n.* चढवणें *g. of o.,* गजस्थळीं -घोड्यावर -हत्तीवर बसवणें. [To BE LIFTED UP चढणें, माजणें, उतणें, फुगणें, शेरडावणें, शीड *n.* चढणें *g.*

of s., घोड्यावर -हत्तीवर बसणें, आसन *n.* -ढुंगण *n.* जड होणें *g. of s.*] ४ *to collect as monies due* (उगराणी) वसूल गोळा करणें. ५ *to steal* चोरून नेणें, उचलणें, उपटणें. L. *v. i. to try to raise something* (-वर) उचलण्याचा प्रयत्न करणें; as, "The body strained by *lifting* at a weight too heavy." २ *to rise* वर -उंच होणें -जाणें, उठणें; as, "The fog *lifts*". L. *n. act of lifting* उचलणें *n*, उठवणें *n*, उत्थापन *n.* २ *the space or distance through which anything is lifted* (उचलून नेल्याचें) अंतर *n* -जागा *f* -छाटा *m*; as "A long *lift.*" ३ *help, assistance* मदत *f*, (गाडींत नेण्याची) मदत; as "To give one a L." ४ (a) *that by means of which a person lifts or is lifted up* उंच उचलण्याचें यंत्र *n*, पाळणा *m*, उच्चालनयंत्र *n.* (b) *a handle* (उंच उचलण्याची) मूठ *f.* (c) *an exercising machine* (उंच उचलून) मेहनत करण्याचें यंत्र *n.* ५ *a rise, a degree of elevation* उंची *f*, उंचाई *f*; as, "The L. of a lock in canals." (b) *fig.* एकदम मिळालेली उच्चस्थिति *f* -बढती *f*- उच्च पदवी *f.* ६ *a liftgate* वर उचलून उघडण्याचा दरवाजा *m*, उचलदरवाजा *m.* ७ *a layer of leather in the heel* जोड्याच्या खोटेंतील तुकडा *m.* Lift'able *a.* उचलण्याजोगा. Lift'ed *pa. t & pa. p.* Lift'er *n. one who or that which lifts* उचलणारा, उचल्या, उच्चालक. Lift'ing *v. n.* उचलणें *n*, उच्चालन *n.* Lifting -bridge or Lift-bridge *n.* वर उचलून काढण्याचा पूल *m*, उचलपूल *m.* Lift-pump *n.* पाणी चढविण्याचा बंब *m.*

Ligament (lig'a-ment) [Fr. –L. *ligamentum* –*ligare, ligatum*, to bind.] *n. anything that binds* बंधन *n.* २ (*anat.*) *the membrane connecting the movable bones* संधिबंधन *n*, संधिबंध *m*, अस्थिबंधन *n.* ३ *a bond of union* बंधन *n.* Ligament'al, Ligament'ous *a. composing or resembling a ligament* संधिबंधनविषयक, अस्थिबंधनीय, अस्थिबंधनसदृश. २ बंधनविषयक, बंधनासंबंधीं.

Ligature (lig'a-tūr) [Fr. *ligature*—L. *ligatura*, a tie, bandage.] *n. the act of binding* बांधणें *n*, बंधन *n.* २ *anything that binds, bandage* बंद *m*, पट्टी *f*, बंधन *n*, कसणी *f*, आळा *m.* ३ *a thread or string for tying the blood-vessels to prevent hemorrhage* (फुटलेल्या रक्तवाहिनींतील रक्तस्राव बंद करण्याचें) रक्तवाहिनीचें बंधन *n.* (b) *a thread or wire used to remove tumours* गांठ कापून टाकण्याची दोरी *f*, किंवा तार *f.* (c) *the state of being bound, stiffness* ताठपणा *m.* ४ (*printing*) *a type of two or more letters* (दोन किंवा जास्त अक्षरांचा ओतलेला) जोडवर्ण *m*, जोडटाइप *m*; as, "æ, fi, ffi." Li'gate *v. t. to tie* बांधणें. Liga'tion *n. the act of binding* बांधणें *n.* (b) *the state of being bound* बंधन *n*, बांधलेलेपणा *m.*

Light (līt) [A. S. *leoht, lyht*, light, cf. L. *lux*, light, Gr *leukos*, white, Sk. रुच्, lustre.] *n. that which shines or is brilliant* तेज *n.* २ *the agent*

by which objects are made visible प्रकाश *m*, तेज *n*, ज्योति *f*, ज्योत *f*, कांति *f*, प्रभा *f*, शोभा *f*, उजेड *m*. ३ *that which furnishes light* (as the sun, a star, a candle, a light-house) प्रकाश देणारा *m*, दीपगृह *n*, दिवा *m*, दीप *m*, दीपक *m*, भानु *m*. ४ *day* दिवस *m*; (especially) *the dawn of the day* पहांट *f*, प्रभात *f*, अरुणोदयसमय or briefly अरुणोदय *m*, अरुणप्रकाश *m*. ५ (of the eye) (डोळ्यांचें) तेज *n*. ६ *the medium through which light is admitted* प्रकाशमार्ग *m*, झरोका *m*. ७ *life, existence* जीवितप्रकाश *m*, जन्म *m*. ८ *public view, publicity* प्रसिद्धि *f*, प्रख्याति *f*, प्रकाशता *f*, उजेडी *f*, उघडीक *f*, लौकिक *m*, उजागरी *f*. [To come to L. *to become known* प्रसिद्धीस -उघडकीस -उजेडास -उजाडीस -उमाल्यास -उमाळीस -येणें, बाहेर पडणें -फुटणें, उमटणें. To bring to L. प्रसिद्धीस -उजेडास -आणणें, बाहेर आणणें. To see the L. बाहेर येणें, प्रसिद्ध होणें. To stand in one's own L. आपल्या हिताच्या आड आपणच येणें, आपल्या पायावर आपणच धोंड पाडून घेणें, स्वतःच्या विरुद्ध मार्गानें जाणें.] ९ *the power of perception by vision* तेज *n*, शक्ति *f*, प्रकाश *m*, दृष्टि *f*. १० *knowledge, enlightenment, mental or spiritual perception* ज्ञान *n*, प्रकाश *m*, बोध *m*, समज *m*, खुलासा *m*. ११ *prosperity, happiness, felicity* आबादी *f*, समृद्धि *f*, सुख *n*, प्रभा *f*, प्रभाव *m*. १२ *the manner in which the light strikes upon a picture, the illuminated part of a picture* चित्रावर प्रकाश पडण्याची रीत *f*, प्रकाशपातरीति *f*, चित्राचा प्रकाशित भाग *m*. १३ *point of view* दृष्टि *f*, दृष्टिपातमार्ग *m*, दर्शनभूमिका *f*, दृष्टिपातरेषा *f*. [If you look at it in this L. अशा दृष्टीनें or असें पाहिलें असतां.] १४ *one who is conspicuous or noteworthy, a model or example* दीपक *m*, सूर्य *m*, मोहरा *m*, नाक *n* (*fig.*) अग्रेसर *m*, प्रख्यात -प्रसिद्ध पुरुष *m*. १५ *a firework made by filling a case with a substance which burns brilliantly with a white flame* (चंद्रज्योत वगैरे) भपदिनीं उडणारें दारूकाम *n*.

L. *a. not dark* उजेडाचा, प्रकाशमय. २ *white or whitish* खुला, फिक्कट. [L. brown फिका, तपकिरी.]

L. *v. t. to set fire, to kindle* पेटवणें, चेतवणें, शिलगावणें, उज्वलन *n* -प्रज्वलन *n*. करणें *g. of o.*, प्रज्वलित करणें. २ *to give light to* उजेड *m* -प्रकाश *m*. देणें -दाखविणें. ३ *to illuminate* प्रकाशित करणें, उज्वलित -प्रकाशित करणें. ४ *to conduct with a light, to show the way to by means of a light* उजेड *m* -दिवा *m*. दाखवणें. L. *v. i. to take fire* पेट घेणें, पेटणें; as, "The matches will not *light*." २ *to be illuminated* (with *up*) प्रकाशमान -प्रकाशित होणें.

Lighten (From *light*, to kindle.) *v. i. to flash* चकाकणें, झगागणें, झपदिशीं पेटणें. २ *to brighten, to clear* प्रकाशमय -स्वच्छ होणें. L. *v. t. to illuminate* प्रकाशित करणें. २ *to enlighten* (ज्ञानानें) प्रकाशित -उज्वल करणें, (-वर) प्रकाश पाडणें. ३ *to flash out*,

like lightning एकदम झकाकणें, जोवणें. ४ *to free from trouble and fill with joy* (दुःखनिवारण करून) आनंदित करणें, आनंद -प्रकाश देणें. Light'er *n.* दिवे लावणारा *m*, मशालजी *m.* Light'house *n.* दीपगृह *n*, दीपस्तंभ *m.* Light'some *a.* उजेडाचा, प्रकाशाचा, प्रकाशमय.

Light (līt) [A. S. *leoht*, L. *levis*, Gr. *elachys* akin to Sk. लघु, light.] *a. not heavy* हलका, थोड्या वजनाचा, लघु, अल्पप्रमाण, सुवाह्य, कमतोल. [VERY L. फुलासारखा.] २ *easy to be endured, not severe* हलका, हळवट, लहान, थोडा, लघु, अदुःसह, सुसह्य. ३ *not difficult, easy* हलका, सोपा, सुसाध्य, अकठिन. ४ *easy of digestion* हलका, लघु, सुपच, सुखपच्य; as, "L. food." ५ *not heavily armed* (a force) सडा, सडासांटा, सडासोंठ. ६ *nimble, agile, active* चपळ (ल), आंगाचा हलका, आंगाचा चपळ, आंगसूट, चलाख; as, "They are L. to run away." [L. AND TIGHT सुटसुटीत, लुटलुटीत, आटपता, आटस, आटोपशुद्ध, सुबक.] ७ *slight, not important* हलका, लहान, थोडा, लघु, अल्प, क्षुल्लक, क्षुद्र, हळवट, उपेक्षणीय, तुच्छ, जमेस धरायाजोगा नाहीं असा, पोकळ, फुसका, फुसकुला; as, "L. error." [TO MAKE L. of, TO SET L. BY हलका -तुच्छ करणें -मानणें, तुच्छवत् मानणें, अमान्य करणें.] ८ *not dense, not gross* पातळ, बारीक, विरलावयवी, विरळ, अघन; as, "A L. rain, a L. snow, L. vapours." ९ *easy to admit influence, vain, trifling* मनाचा (हलका), हलक्या मनाचा, पचकळ, पचरट, पचाल (ळ), छिचोर, चिचोर, छचोर, एर, एरशेर, वावकळ, वायकळ, वावगा, वायघळ, गेरी, किसान, ओत्सा, चटोर, टैार, टारगा, चाट, हुचा, कमतोल, तुच्छ, गांभीर्यरहित, गांभीर्यशून्य, अप्रगल्भ, लघुचेता. १० *wanting reason, silly, inconsiderate* गयाळ, गलथान, खैरी, शैरी, गैरी, गैदी. ११ *pale, whitish, fair* उजळ, पांढरा, सांवळा, निमगोरा, श्वेत. १२ *not intense, not deep* (of colours) हलका, फिका, उभरंग; [OFTEN EXPRESSED IN Sk. BY आ *or* ईषत्; as, L. RED ईषद्रक्त, श्वेतारुण; L. BLUE श्वेतनील, आनील.] १३ *gay, lively* आनंदाचा, उल्लासाचा, आनंदवृत्तीचा, आनंदी, प्रफुल्ल, निश्चिंत. १४ *loose, sandy* हलका, भुसभुशीत, रेताळ; as, "L. soil." १५ *wanton, unchaste* हलका, हलकट, सोदा, छटेल; as, "A woman of L. character." १६ *dizzy, giddy* हलका, अविचारी, विचारशून्य; as, "Is he not L. of brain?" १७ *well leavened* हलका, चांगला खमीर मिसळलेला; as, "L. bread." Lighten *v. t. to make less heavy* (भार-दुःख इ.) हलका -कमी करणें, हलकावणें. २ *to cheer* आनंदित -आनंदी करणें. Light'-armed *a.* हलक्या हत्यारांचा, आडहत्यारी, आडहत्यारबंद, लघुशस्त्रधारी. Light'er *n. a large open boat used in unloading and loading ships* (सामान उतरण्याचा व चढवण्याचा मोठा) उघडा पडाव *m.* Light'er-age *n. the price paid for unload-*

ing ships by lighters उतरणावळ *f.* २ पडावानें माल उतरणें -चढवणें. Light'-eater *n.* थोडें खाणारा *m*, अल्पाहारी *m.* Light-fingered *a. thievish, pilfering, addicted to petty thefts* हाताळ, हाताळू, हातलाव्या. Light'-footed *a. nimble in running, active* पायसूट, पायाचा चपळ. Light'-headed *a. delirious, dizzy* वावचळलेला, बावचळलेला, वेडा झालेला, विक्षिप्त, बेशुद्ध, बेसावध, भ्रान्तबुद्धि. २ *thoughtless, volatile, fickle* अविचारी, चंचल स्वभावाचा, चंचळ वृत्तीचा, क्षणिक बुद्धीचा, लघुचित्त. Light'-headedness *n.* वायचळ *m*, विक्षिप्तपणा *m*, बेशुद्धी *f*, बेसावधपणा *m*, बुद्धिभ्रम *m.* २ अविचार *m*, चंचल स्वभाव *m*, चंचलवृत्ति *f*, क्षणिक बुद्धि *f*, लघुचित्तता *f.* Light'-hearted *a. free from anxiety, cheerful* निष्काळजी, आनंदी, उल्हासी, आनंदवृत्ति, रंगेल. Light'-heartedly *adv.* Light'-heartedness *n.* Light'-heeled *a.* Same as Light-footed. Light'-horseman *n. a soldier who serves in the light-horse* आडहत्यारी बारगीर *m*, आडहत्यारी घोडेस्वार *m*. Light'-infantry *n.* सुटसुटीत पायदळ *n.* Light'-legged *a.* चपळ, चलाख. Light'-minded *a. unsteady* हलक्या मनाचा, लघुचेतस्. Light'minded-ness *n.* मनाचा हलकेपणा -क्षुद्रपणा *m.* Light'-sleeper *n. one easily awakened* सावध झोंपेचा मनुष्य *m.* Light'-spirited *a. having a cheerful spirit* उल्हासी, आनंदी, उमदा (said of a horse). Light'ly *adv. with little force* हळूच, हलकेंच, हळूहळू. २ *swiftly, nimbly* चपळतेनें, चपळाईनें, चपळाई करून, चलाखीनें. ३ *without deep impression* फार परिणाम न होतां, कांहीं परिणाम न होतां, अगंभीरतेनें, वरवर; as, "The soft ideas *lightly* received were easily forgotten." ४ *slightly, not severely* हलका *decl.* हळू, सोसेसा, सोसत. ५ *without reason* विनाकारण, निष्कारण, उगाच्या उगाच; as, "Flatter not the rich, neither do thou willingly or *lightly* appear before great personages." ६ *easily, readily* सहज, सहजगत्या, आपोआप. ७ *cheerfully* उत्साहानें, हुशारीनें, उल्हासानें. ८ *without heed or care, with levity* बेफिकीरीनें, बेपर्वाईनें, क्षुल्लकपणानें. ९ *wantonly, not chastely* कामबुद्धीनें, कामभावानें, कामदृष्टीनें, व्यभिचारीपणानें, जारकर्म करून. Light'ness *n.* हलकेपणा *m*, लघुता *f*, अल्पप्रमाण *n*, कमतोलपणा *m.* २ हलकेपणा *m*, सुसह्यता *f*, सुवहता *f.* ३ *easiness* सोपेपणा *m*, सुसाध्यता *f*, सुघटितता *f.* ४ *easiness of digestion* सुपच्यता *f*, सहजपाचन *n.* ५ *nimbleness, agility* चपळता *f*, चापल्य *n*, आंगाचा हलकेपणा *m*, चलाखी *f*, सुटसुटीतपणा *m.* ६ *slightness* हलकेपणा *m*, लहानाई *f*, क्षुल्लकपणा *m*, पोकळपणा *m*, फुसकेपणा *m.* ७ विरलावयवता *f*, अस्थूलता *f.* ८ *vanity, levity* मनाचा हलकेपणा *m*, पचकलपणा *m*, छिचोरपणा, टारगटपणा *m*, गांभीर्यशून्यता *f.* ९ *want of reason, in-*

consideration गयाळपणा *m*, गैदीपणा *m*. १० *paleness* पांढरटपणा *m*, फिकटपणा *m*, पांढरेपणा *m*, पांडुरता *f*. ११ *gaiety, liveliness* आनंद *m*, उल्हास *m*, आनंदवृत्ति *f*. १२ *looseness* हलकेपणा *m*, भुसभुशीतपणा *m*. १३ *wantonness, unchastity* हलकेपणा *m*, हलकटपणा *m*. २ सोदेगिरी *f*, छाकटगिरी *f*. १४ *dizziness, giddiness* विचारशून्यता *f*, बुद्धिभ्रम *m*. Light'some *a. gay, lively, cheerful* आनंदी, उल्हासी, रंगेल. Light'somely *adv*. Light'someness *n*.

Light (līt) [From *Light*, not heavy, as, 'to light from a horse,' to relieve him of his burden.] *v. i.* (followed by *on, upon*) *to stoop from flight, to perch, to settle, to rest* (खालीं येऊन) राहाणें, बसणें, उतरणें, खालीं येणें. २ *to dismount, to descend as from a horse, carriage &c.* (followed by *at, down, from, in, off.*) उतरणें, खालीं येणें, अवरोह करणें. ३ *to come down forcibly* (with *on* or *upon*) हल्ला *m*. करणें, स्वारी *f*. करणें, झडप *f*. घालणें. ४ *to come by chance, to happen to find* (with *on* or *upon*) मिळणें, गाठणें, सांपडणें, भेटणें, all these with *in. con.*, ठेपणें, लागणें, पडणें.

Lighten (līt'n) [From *light*, to alight.] *v. i. to* [*descend* उतरणें.

Lightning (līt'ning) [A. S. *leoht*, light.] *n. the electric flash usually followed by thunder* विद्युत् *f*, विद्युल्लता *f*, वीज *f*.

Lights (līts) *n. pl. the lungs of animals* (so called from their lightness) जनावरांचीं फुप्फुसें *n. pl.*

Lign-aloes (līn-al'ōz) [L. *lignum* wood, and aloes.] *n.* (*bot.*) *aloes-wood* अगरुवृक्ष *m*, अगरु झाड *n*. Also Lignaloes (līg-nal'ōz).

Lignify (lig'ni-fī) [Fr. *lignifier*–L. *lignum*, wood and *facere*, to make.] *v. t. to turn into wood* काष्ठ-लांकूड *n*. करणें; as, "Lignified vessels." L. *v. i. to become wood or woody* लांकूड *n*. होणें, काष्ठ *n*. होणें; as, "The protoplasm disappears, cellulose *lignifies*." Lignifica'tion *n*. काष्ठीभवन *n*, काष्ठीकरण *n*. Lig'nified *pa. t.* and *pa. p.* Lig'nifying *pr. p.*

Ligneous. See under Lignum.

Lignum (lig'num) [L. *lignum*, wood.] *n. wood as contrasted with soft tissues or with bark* काष्ठ *n*. Lig'neous *a*. काष्ठमय, दारुमय, काष्ठरूप, दारुरूप. Lignif'erous *a*. काष्ठद, दारुप्रद. Lig'niform *a*. काष्ठरूप, काष्ठाकृति.

Ligule (lig'ūl) [Lit. 'a little tongue.' L. *ligula*, dim. of *lingua*, a tongue.] *n.* (*bot.*) *the flat part of the leaf of a grass* देंठाची नळी व पात यांच्या मधील सूक्ष्म पर्ण *n* (उ० ऊंस); तृणसूक्ष्मपर्ण *n*, वादीसारखी पाकळी *f* (उ०. झेंडू, शेवती वगैरे). Lig'ulate, -d *a*. वादीसारखा.

Ligure (lī'gūr or lig'ūr) [Gr. *ligurion*, a stone.] *n.* (*Bible*) *a precious stone* लेशेम *m*.

Like (lik) [A. S. *lic* (as seen in *gelic*), form, body. The verb to like is from A. S. *lician* to please, originally to be like or suitable for.] *a. resembling, similar to, similar, alike* (often with *in* in some particulars) सारखा, बरोबर, तुल्य, सम, समान, सारखा, सदृश, तुल्य, अनुरूप, सवर्ण, सरूप, रूप, रूपी (in comp. as, पितृरूप, देवरूपी &c.), प्रतिम (in comp. as, सूर्यप्रतिम, सिंहप्रतिम), वत् (in comp. as, सुवर्णवत्, देववत्, &c.), वजा (in comp. as, ब्राह्मणवजा, कुणबीवजा), उपम (in comp. as, सूर्योपम), as adjunct to nouns making them adjectives, the word (like) is rendered by सा as, देवसा=God-like, वीरसा =warrior-like &c., दाखल (in comp. as, पुत्रादाखल= like a son). २ *equal, nearly equal* सारखा, समान, बरोबर, बरोबरचा, सम, तुल्य, तसा and तसला (correl.) (of जसा and जसला); as, "Fields of *like* extent." ३ Same as Likely. ४ *disposed to* (-ची) इच्छा -कल असलेला; as, "To feel *like* taking a walk." Like *n. the like thing or person, an exact resemblance* तोड *f*, सारखा मनुष्य *m*, सारखी वस्तु *f*, जोडीचा -बरोबरीचा पदार्थ *m*. २ (often in *pl.*) *a liking, an inclination* आवड *f*, पसंती *f*. [LIKES AND DISLIKES आवडनावड *f*.] Like *adv. in the same manner* सारखा *decl.*, प्रमाणें, बरोबर, परी (as, बापापरी, लेंकरापरी), गत (as, वेड्याचे गत), वजा (as ब्राह्मण-वजा, कुणबीवजा), वारीं (as, तृणावारीं), वार (as, in Hindustani words तपसीलवार, यादवार), बरहुकूम. [L. AS जसा (antecedent of तसा), ज्याप्रमाणें &c.] Like *v. t. to approve, to take satisfaction in* पसंत करणें, आवडणें; as, "He proceeded from looking to *liking* and from *liking* to loving." २ *to liken* तुलना करणें. L. *v. i. to be pleased, to choose* आवडणें, पसंत असणें; as, "Do as you *like*." Like'lihood, Like'liness *n.* संभव *m*, लाग *m*, रंग *m*, धोरण *n*, आकार *m*, डौल *m*, घाट *m*, सुमार *m*, मांड *m*. Like'ly *a. probable* जोगा, जोगता, सारखा, सा (used with the verb indicated; as, "घडाया जोगा=L. to happen"; "पडाया सारखा=L. to fall"; "तो यावासा आहे=He is likely to come."), संभवनीय, संभाव्य, संभवात्मक. The sense is also expressed by the use of the past participle with असावा or असेल; as, तो काल आला असावा or तो काल आला असेल. Like'ly *adv. probably* बहुधा, फार करून, बहुतकरून, अधिक करून, अधिक वांट्यांनीं, तीन वांट्यांनीं, प्रायः, प्रायशः. [MOST LIKELY बहुतकरून, नव्याणव हिश्शांनीं -वांट्यांनीं, हजार वांट्यांनीं.] Lik'en *v. t.* उपमा देणें, तुलना *f* -बरो-बरी *f*. करणें. Lik'ened *pa. t. & pa. p.* Lik'ener *n.* तुलना करणारा *m*, उपमा देणारा *m*. Like'ness *n.* सारखेपणा *m*, सारखवट *f*, सारखवटा *m*, सादृश्य

n, सदृशता *f*, सारूप्य *n*, समरूपता *f*, साम्य *n*, तुलना *f*, तुला *f*, औपम्य *n*, आभास *m*, अनुकार *m*, आनुरूप्य *n*. २ *form, semblance* रूप *n*, स्वरूप *n*, आकार *m*, आकृति *f*, डौल *m*. ३ *picture, image* प्रतिमा *f*, प्रतिरूप *n*, प्रतिरूपक *n*, प्रतिकृति *f*, प्रतिबिंब *n*, चित्र *n*, तसबीर *f*. Like'wise *adv. in like manner* तसाच, तथा, तद्वत्. २ *also, too* ही, देखील, पण, आणखी, सुद्धां. Lik'ing *n. fondness for* आवड *f*, चहा *f*, चाड *f*, गोडी *f*, गोडवी *f*, अभिरुचि *f*, इष्क *m*, शोख *m*, शोक *m*, (in a bad sense) चट *f*, चटक *f*, चवणा *m*, छंद *m*, चाळा *m*, संवय *f*, लचक *f*, लचका *m*. [L. AND DISLIKING आवडनावड *f*, प्रियाप्रिय *n*. TO CONTRACT A L. FOR चटावणें, चट लागणें *in. con.*, मन लागणें -वसणें *g. of s.*, संवकणें, सोकणें, सोकावणें. TO LOOSE ONE'S LIKING FOR मन *n*. उठणें -तुटणें *g. of s.*, चट *f.* जाणें.] २ *mind, choice, wish respecting* मन *n*, चित्त *n*, खातर *f*, ध्यान *n*. [TO (ACCORDING TO) THE LIKING OF इच्छेसारखा -जोगा, मनासारखा -जोगा, आवडीसारखा.] ३ *state of body, as to health* देहभावना *f*, देहस्थिति *f*. [THAT IS IN GOOD L. दुलदुलीत, ताजा, पुष्ट, ठुमठुमित.]

Likelihood, **Likewise**, **Liking** } See under Like.

Lilliputian (lil-i-pū'shi-an) *n. an inhabitant of the island of Lilliput described by Swift in his Gulliver's Travels* लिलिपुटबेटांतील रहिवासी *m*. २ *a person of a small size, a dwarf* वामनमूर्ति, खुजा.

Lily (lil'i) [A. S. *lilie* –L. *lilium* –Gr. *leirion*, a lily.] *n. a plant of the genus Lilium* (लिलियमच्या वर्गांतील) लिलि नांवाचें फुलझाड *n*. [भुईकंद हा लिलियम (लिलि) वर्गांतील एक फुलझाड आहे.] २ *a flower of the Lily plant* लिलिपुष्प *n*. [THE FLOWER OF THE TUBEROSE (CALLED LILY) निशिगन्ध *m*, गुलछबू *m*, गुलछडी *f*. SNAKE LILY सापाचा कांदा *m*, सापकांदा *m*. THIS GROWS AT MAHABALESHWAR. WATER LILY IS OF TWO KINDS. THE SACRED WATER LILY पद्म *n*; SIMPLE WATER LILY कमलीण *f*, कमलिनी *f*. WHITE LILY पुंडरीक *n*, पांढरें कमळ *n*. RED LILY रक्तोत्पल *n*, लाल कमळ *n*. BLUE LILY नीलोत्पल *n*, निळें कमळ *n*.] Lil'y-handed *a. having white, delicate hands* पांढरे कोमल हात असलेला. Lil'y-livered *a. cowardly* भ्याड, भित्रा.

Limature (lī'ma-tūr) [L. *limatura–limatus*, pa. p. of *limare*, to file.] *n. the act of filing* कीस काढणें *n*. २ *filings* कीस *m*, लोहचूर्ण *n*.

Limb (lim) [A. S. *lim*; perh. from A. S. *lemian* (hence LAME), to break, and so originally 'a part broken off, fragment.'] *n. a jointed part* अंग *n*, (*pop.*) आंग *n*, अवयव *m*, गात्र *n*. २ *a branch of a tree* झाडाची फांदी *f*, वृक्षशाखा *f*. [L. OF THE LAW वकील, कायदेपंडित. TO HAVE

AN ACHING OF THE LIMBS आंग *n.* मोडून येणें, आंग *n.* कसकसणें, आंगावर कांटा येणें. TREMBLING OF THE LIMBS गात्रभंग *m.*] L. *v. t.* (R.) *to supply with limbs* **सावयव करणें.** २ *to tear off the limbs* **अवयव तोडवणें.** Limb'ed *a.* **आंगाचा, अंगी, अवयवी, सांग, सावयव.** [LIGHT-LIMBED सुडसुडीत or सुटसुटीत आंगाचा, आंगसूट.] Limb'less *a.* **निरवयव, अंगहीन, अंगशून्य.**

Limb (lim) [L. *limbus*, a border, an edge.] *n. an edge or border, as of the sun* **कड** *f*, **किनारा** *m*, **प्रांत** *m*, **कोटि** *f*, **सीमा** *f*, **पालि** *f*, **बिंबभाग** *m*, **बिंबप्रदेश** *m*.

Limber (lim'ber) [Prov. E. *limmers*, thills, shafts–Ice. *lim* (*pl. limar*) boughs; cartshafts orig. being only boughs of trees.] *n.* (*Mil.*) *the part of a gun-carriage consisting of two wheels and a shaft to which horses are attached* **तोफा ओढण्याच्या दोनचाकी गाडीचा पुट्ठा** *m*, **तोफगाडीची बैठक** *f*. L. *v. t. to attach to the limber, as a gun* **तोफगाडीच्या बैठकीवर (तोफ) बांधणें.**

Limber (lim'ber) [See Limp, *adj.*] *a. pliant, flexible* **लवचीक, लवका, लवकर नमणारा -वांकणारा.** Lim'berness *n.* **लवचीकपणा** *m*, **लवकेपणा** *m*.

Limbo (lim'bo) Limbus (lim'bus) [It. *limbo*, L. *limbus*, border.] *n. a region supposed to exist on the border of hell as abode of the just who died before Christ's coming and of unbaptised infants* **अधोलोकोपान्त** *m*, **(रोमनक्याथोलिक ख्रिस्ती लोकांच्या समजुतीप्रमाणें) स्वर्गांत स्थान मिळण्याची पात्रता न आलेल्या आत्म्यांचें अधोलोकांतील वसतिस्थान** *n*. २ (*fig.*) *prison, confinement* **तुरुंग** *m*, **कैदखाना** *m*. ३ (*fig.*) *any unfavoured place or condition likened to limbo* **अधोलोकोपान्त**; as, "The piece ran for eleven nights before descending into the *Limbo* of oblivion".

Lime (līm) [Fr. *limon*, Pers. *limun.*] *n. a kind of citron or lemon tree* **लिंबाचें झाड** *n*, **निंबुणी** *f*, **लिंबुणी** *f*, **लिंबूण** *f*, **लिंबोणी** *f*, **लिंबी** *f*, **निंबोणी** *f*, **निंबी** *f*, **ईडनिंबी** *f*. २ *the lime fruit* **लिंबू** *n*. [HALF OF A LIME FRUIT ROASTED, SUGARED, AND SALTED लिंबोटी *f*, निंबोटी *f*. THE SWEET LIME FRUIT साखरलिंबू *n*. THE SMALL THIN-SKINNED LIME FRUIT कागदी लिंबू *n*.].
N. B. मुंबईंतील क्राफर्ड मार्केटांत Lime हा शब्द कागदी लिंबू ह्या अर्थीच वापरतात. परंतु Lemon हा शब्द कागदी लिंबास व Lime हा शब्द ईडलिंबास योजावा असें तज्ज्ञांचें मत आहे.

Lime (līm) [A. S. *lim*; Ger. *leim*, glue; L. *limus*, slime. cf. Sk. **ली**, to be viscous.] *n. the white caustic earth from lime-stone, and used for cement* **चुना** *m*, **चूर्ण** *n*, **सुधा** *f*. [FINE L. (WELL LEVIGATED TO LAY OVER AND FINISH A CHUNAM WORK) निरू *m*, संदला or संधला *m*. LEAF WHICH HOLDS THE L. EATEN WITH BETEL-LEAVES चुनपट्टी *f*. L. MADE FROM SHELLS शिंपीचा चुना *m*.

NODULE OF L. चुनखडा *m*, खडा *m*, चुनकळी *f*. POINTING WITH L. (A WALL) दर्जेगिरी *f*, टिपगिरि or टिपगारी *f*. POT FOR HOLDING THE L. EATEN WITH BETEL-LEAVES चुनाळ *m*, चुनोटा *m*, चुनोटी *f*. PURE FINE L. कळीचा चुना *m*. WELL-GROUND L. संधला *m*.] २ *bird-lime* चिकोटा *m*, चिकटा *m*, चिकोटी *f*. [STICK COVERED WITH L. चिकाटी *f*.] L. *v. t. to cover with lime* चुना लावणें. २ *to cement* शिमिट लावणें, दर्जा भरणें. ३ *to manure with lime* चुन्याचें खत घालणें. ४ *to smear with bird-lime* चिकटा लावणें -लेपणें, चिकट करणें. ५ *to ensnare* फांसांत अडकवणें. Lime'-burner *n. one who burns limestone to form lime* लोणारी *m*, चुना भाजणारा *m*, चूर्णकार *m*. Lime'-kiln *n. a kiln in which limestone is burned to lime* चुन्याची भट्टी *f*, चुनभट्टी *f*. Lime'-light or Calcium'-light *n. light produced by a blow-pipe-flame directed against a block of pure compressed quick-lime* चुनखड्यांचा दिवा *m*. Lime'-mill *n.* घाणी *f*, चुन्याचा घाणा *m*. Lime'-quarry *n.* चुनेखाण *f*, चुनखाण *f*. Lime'-stone *n.* चुन्याचा खडा -दगड *m*, चुनखडी *f*. [A BURNT LIMESTONE चुनकळी *f*, कळी *f*. ABOUNDING IN LIMESTONE (GROUND) चुनखडी.] Lime'water *n.* चुन्याची निवळी *f*, चुनवणी *n.* Lim'ous *a.* चिकट (चुन्यासारखा). Lim'y *a.* चिकट, चुन्यासारखा, चुन्याचा गुण असलेला.

Limit (lim'it) [Fr.-L. *limes, limitis*, a boundary.] *n. boundary, utmost extent* सीमा *f pop.* शींव *f*, शीम *f*, शिमा *f*, हद्द *f*, मर्यादा *f*. २ *restriction, hindrance* बंधन *n*, आळा *m*, मर्यादा *f*, इयत्ता *f*, परिमितता *f*. ३ *the space or thing defined by limit* हद्द *f*, सीमा *f*, मर्यादा *f*; as, "Divided it into three *limits* very equally." ४ *the full time or extent* अवधि *m*, कालावधि *m*; as, "The *limit* of your lives is out." ५ (*logic* and *metaph.*) *a determining feature, a differentia* अवच्छेदक धर्म *m*, सीमा *f*, अवधि *f*, परिमिति *f*, परिच्छेद *m*, अवच्छेद *m*. ६ (*math.*) *a determinate quantity to which a variable one continually approaches but does not become equal* अन्तिम सीमा *f*, or briefly अन्तिम *n*. L. *v. t. to confine within bounds, to fix within limits* मर्यादा *f*- हद्द *f* -इयत्ता *f* -परिमिति -&c. करणें -ठेवणें, आळा *m* -आळाबांधा *m* -धरबंद or बंध *m* -बंधारण *n*. करणें -करून ठेवणें -घालणें. २ *to bound* सिमा or सीमा *f* -शींव *f*- अवधि *m* -हद्द &c. बांधणें -करणें -देणें -घालणें. Lim'itable *a. capable of being limited* मर्यादित करितां येण्याजोगा. Lim'itary *a. placed at the boundary* (as, a guard) सीमेवर असणारा (रक्षक). २ *confined within limits* मर्यादित, परिमित. ३ *restrictive* नियामक. L. *n. that which serves to limit, boundary*

मर्यादा *f*, सीमा *f*, हद्द *f*. Limita'tion *n. the act of limiting* मर्यादा करणें *n*, सीमा ठरवणें *n*. २ *the state of being limited* आळा *m*, आळाबांधा *m*, बंधारण *n*, बंद *m*, बंध *m*, बंधन *n*, इयत्ता *f*, परिमितता *f*. ३ *a limited period within which something is to be done* (कोणत्याही गोष्टीची) यत्ता *f*, अवधि *m*. ४ (*law.*) *a certain period limited by statute after which the claimant shall not enforce his claims by suit* मुदत *f*. [ACT OF LIMITATION मुदतीचा कायदा *m*.] (b) *a restriction of power* सत्तेचें बंधारण *n* -नियमन *n*. [TO KNOW ONE'S OWN LIMITATIONS *to know the reach and limits of one's abilities* आपल्या सामर्थ्याची मजल -आपला आवांका जाणणें.] Lim'ited *a. confined within bounds* शीव घातलेला, समयांध, मर्यादित, सावधिक. २ *restricted* आळा घातलेला, धरबंद असलेला, संकुचित, अव्यापक. [LIMITED COMPANY *n. a company in which the liability of each shareholder is limited by the number of shares he has taken, so that he cannot be called on to contribute beyond the amount of his shares* (भागीदारांच्या) नियमित जबाबदारीची कंपनी *f*, नियमित जोखमाची कंपनी *f*.] L. liability *n*. See under Liable. Lim'itedness *n*. मर्यादितपणा *m*, मर्यादा *f*. Lim'iter *n*. मर्यादा ठरविणारा *m*, सीमा करणारा *m*, हद्द बांधणारा -आंखणारा *m*. २ *a friar licensed to beg within certain bounds, or whose duty was limited to a certain district* नेमींव हद्दींत भिक्षा मागणारा अथवा धर्मोपदेश करणारा ख्रिस्ती भिक्षुक *m*. Lim'iting *pr. p.* & *v. n.* [LIMITING RATIO अन्तिमनिष्पत्ति. LIMITING VALUE अन्तिममान]. Lim'itless *a*. अमर्याद.

Limn (lim) [O. Fr. *enluminer* –L. *illuminare* to illuminate.] *v. t. to draw or paint* (esp. in water-colours) (रंगाचीं किंवा कोरलेलीं) चित्रें काढणें. Lim'ner *n. one who limns or paints on paper or parchment* चित्रकार *m*, चितारी *m*.

Limp (limp) [W. *llibin*, *lleipr*, drooping.] *a. wanting stiffness, flexible, flaccid* लवचीक, नरम, बिलबिलीत, मिसमिशीत.

Limp (limp) [A. S. *limp-healt*, halting.] *v. i. to halt, to walk lamely* लंगडणें, लंगडत चालणें -जाणें, कुलपणें, लचकणें, लचंगणें, लुचपणें, कुलपत -लुचपत -लचकत चालणें -जाणें, लंगडशाई-लंगडशादी -लंगडी घालणें. Limp *n. act of limping, a halt* लंगडणें *n*, लंगडशाई *f*, लंगडशादी *f*, लंगडी *f*, लंगडणी *f*. Limp'er *n*. लंगडणारा *m*. Limp'ing *v. n*. लंगडणें *n*. Limp'ing *pr. p. a*. लंगडणारा, लंगडत चालणारा, लंगडखुंट. Limp'ingly *adv*. लंगडतलंगडत.

Limpid (lim'pid) [Fr. *limpide* –L. *limpidus*, clear.] *a. clear, shining* स्वच्छ, निवळ, नितळ, कांचेसारखा. Limpid'ity, Lim'pidness *n*. स्वच्छपणा *m*, निवळपणा *m*, नितळपणा *m*.

Limy, See under Lime No. 2.

Linchpin (linsh'-pin) [*Linspin*=axle-pin. A. S. *lynis*, an axle-tree & Pin.] *n. a pin to confine a wheel on the axle-tree* चाकाची खीळ *f*, आंसखीळ *f*, आंसाची खीळ *f*, कानखीळ *f*, अक्षाग्रकीलक *m*, कीलिका *f*.

Lincture (link'tūr) [L. *lingere*, *linctum*, to lick.] *n. a medicine to be sucked up* चाटण *n*, अवलेह *m*, लेह्य *n*, लेह *m*.

Linctus *n*. Same as Lincture.

Line (līn) [L. *linea* –*linum*, flax.] *n. a thread* सूत *n*, सूत्र *n*. [BY L. AND RULE यथासूत्र.] २ *that which has length without breadth or thickness* रेखा *f*, रेषा *f*. ३ *an extended stroke* ओळ *f*, रेघ *f*, खत *n*. (*obs.*) [A WAVING L. लहर *f*. L. DRAWN THROUGH A WORD OR LETTER फांटा *m*. L.S AND FIGURES DRAWN ALONG A WALL खतकशी *f*. TO DRAW A L. OR STROKE ओळ *f*. फोडणें. *There are certain lines drawn in Indian book-keeping and letters such as* दुरकानी रेघ *f*, तिरकानी रेघ *f*, चौरकानी रेघ *f*, &c. *In Palmistry there are such terms as* आयुष्यरेषा *f*, धनरेषा *f*, पुत्ररेषा *f*, गोत्ररेषा *f*, कातर -चक्र -यव -&c. रेषा *f*.] ४ *a slender cord* दोर *m*, दोरी *f*, सडक *f*, रश्शी *f*, सुतळी *f*. [L. STRETCHED FOR HANGING CLOTHES ओलाणी *f*.] ५ *a straight row* ओळ *f*, रांग *f*, पंक्ति *f*, पंगत *f*, सर *f*, फरा (*obs.*) *f*, माला or माळ *f*, हार *f*, आवलि *f*, श्रेणि *f*, दंड *m*. (R.) [IN ONE L. OR ROW एका रेघेंत -माळेंत -रांगेंत -ओळींत, एकसरीं, एकसरें, एकसर, एकशेज.] ६ *a cord extended to direct any operations* ओळ *f*, पंगत *f*, रेघ *f*, पंक्ति *f*. ७ *an outline* बाह्यरेखा *f*, बाह्यमर्यादा *f*, मर्यादारेषा *f*. ८ *a series, a succession of* सरणी *f*, श्रेणि *f*, माला *f*, परंपरा *f*. ९ (*on the hand, face &c.*) रेघा *f*, रेषा *f*, रेघ *f*. १० *a verse* कवितेची ओळ *f*, काव्यपंक्ति *f*, पंक्ति *f*, पाद *m*, चरण *m*. ११ *a short letter or note* लहानसें पत्र *n*, (ओळभर) चिठी *f*. १२ *a trench* खंदक *m*, (*in pl.*) खंदकमोर्चा *m*. १३ *limit* मर्यादा *f*, सीमा *f*, हद्द *f*. १४ *method* क्रम *m*, अनुक्रम *m*, शेज *f*, पर्याय *m*, परिपाटी *f*, शिस्त *f*. १५ *a circle of latitude or of longitude* अक्षांशवृत्त *n*, रेखांशवृत्त *n*, अक्षांशरेखा *f*, रेखांशरेखा *f*. (b) *the equator* विषुववृत्त *n*, भूमध्यरेषा *f*. [TO CROSS THE L. विषुववृत्त ओलांडणें.] १६ *lineage* वंश *m*, वंशावळ *f*, वंशावलि *f*, वंशपरंपरा *f*, कुलपरंपरा *f*, परंपरा *f*. १७ *direction* दिशा *f*, सरणी *f*, बाजू *f*. १८ (of conduct or procedure) *course* ओळ *f*, तंत्र *n*, मोड *f*, मोडणी *f*, मार्ग *m*, पंथ *m*, धोरण *n*. १९ *occupation* पेशा *m*, धंदा *m*. २० *infantry* पायदळ *n*. २१ *the twelfth part of an inch* इंचाचा बारावा हिस्सा *m*. २२ *lineament, figure, feature* आकार *m*, आकृति *f*, रूप *n*. २३ *a connected series of public conveyances* सार्वजनिक वाहनांचा मार्ग *m*. (b) (hence) *an es-*

tablished arrangement for forwarding merchandise माल पाठविण्याची व्यवस्था *f* -सोय *f*, व्यापारमार्ग *m.* २४ *a tapeline* फीतपट्टी *f*, टेप *f.* २५ (*Bible*) *a measuring line or cord* कर्कट *m*; as "He marketh it out with a *line*." Is. XLIV. 13. (b) *a field or place set apart* भाग *m*, विभाग *m*. (c) *allotted place of abode* (राहाण्यासें निश्चित) ठिकाण *n*; as, "The *lines* are fallen unto me in pleasant places; yea, I have a goodly heritage." Ps. XVI. 6. (d) *instruction, doctrine* बोध *m*, उपदेश *m*, सूत्र *n*, बोधसूत्र *n*, उपदेशसूत्र *n*, मत *n*, पंथ *m*; as, "Their *line* is gone out through all the earth." Ps. XIX. 4. २६ *the proper relative position or adjustment of parts* व्यवस्था *f*, ठिकाण *n*, सूत *n*, (व्यवस्थित) मांडणी *f*. २७ (of railway) लोहमार्ग *m*, रेल्वेचा मार्ग *m*, रेल्वेरस्ता *m*, रेल्वेची सडक *f*, लोखंडी सडक *f*, रेल्वे *f.* २८ *form of a vessel* जहाजाची आकृति *f*, तारवाची आकृति *f.* २९ *a number of shares taken by a jobber* दलालानें खरेदी केलेले भाग *m. pl.* ३० *a series of various qualities and values of the same general class of articles* (एकाच वस्तूच्या निरनिराळ्या प्रकारांचा) गंज *m*, जथा *f.* ३१ (of telegraph) तारेचा मार्ग *m*, *or* (*briefly*) तार *f.* L. *v. t. to mark out with lines* आंखणें, रेखणें, रेघा मारणें, रेघा काढणें, ओळी पाडणें. २ *to delineate, to portray* (चित्र) रेखाटणें, (रेघांनीं) रूपमर्यादा *f* -आकारमर्यादा *f* आंखणें, रूपरेघा काढणें. ३ *to read or repeat line by line* ओळी ओळीनें -क्रमवार वाचणें -पाठ म्हणणें; as, "To *line* out a hymn." ४ *to form into a line* व्यूह करणें, रांगेनें उभें करणें. ५ *to place along by the side of for guarding* (संरक्षणाकरितां) रांगेनें उभें करणें.

Lin'eage *n. family* वंश *m*, घर *n*, घराणें *n*, गोत्र *n*. २ *progeny* संतति *f*, प्रजा *f.* ३ *descending line of offspring or ascending line of parentage* वंशावळ *f.*

Lin'eal *a. of a line* रेघेचा, रेषेचा. २ *composed of lines* रेखामय, रेषामय, रेखारूप. ३ *descended in a direct line from an ancestor* परंपरेचा, परंपरागत, परंपरेनें आलेला, क्रमागत, पारंपरिक. [L. DESCENDANT सन्तान *n*, संतति *f.*] Lin'eally *adv.* परंपरेनें, परंपरापूर्वक, वंशानुक्रमानें, कुलानुक्रमानें. Lineal'ity *n.* रेखासंबंधिता *f.* २ रेखामयता *f.* ३ पारंपरिकता *f.* Lin'eament *n. feature, distinctive mark in the form especially of the face* वळण *n*, रूपरेषा *f*, आंगलट *f*, (तोंडाचा -मुखाचा) घाट *m.* [THE L.S OF THE BODY आंगलट *f*, आंगलोट *f*, शरीराचें वळण *n.*] Lin'ear *a. of or pertaining to a line* रेषेचा, रेषेसंबंधीं. २ *consisting of or having the form of a line* रेषामय, रेषाकृति; as, "A L. leaf=रेषाकृतिपर्ण *n.*" ३ *in a straight direction* सरळ रेषेंत. Linea'tion *n.* Same as Delineation. Lined *pa. t.* L. *pa. p.* आंखलेला,

रेखलेला. Lin'er *n.* टपालाची बोट *f.* २ लढाऊ जहाजें *n. pl.* [To GIVE A PERSON LINE एखाद्या मनुष्याला कमी जास्त मुभा *f* -स्वातंत्र्य *n.* देणें. ON THE L. *on a level with the eye of the spectator* (पाहाणाराच्या) दृष्टिरेषेंत. L. OF STUDY अध्ययनक्रम *m*, अभ्यासक्रम *m.*]

Line (līn) [L. *linea* –*linum*, flax.] *v. t. to cover on the inside* चढवणें, अस्तर घालणें, मढवणें. [To L. WITH CLOTH कापडणें, कापडाचें अस्तर घालणें.] Lin'ing *v. n.* अस्तर घालणें *n*, मढवणें *n*, मढवणी *f*, मढण *f.* २ अस्तर *n.* ३ मढण *n*, मढणी *f.*

Lineage
Lineament } See under Line.

Linen (lin'en) [Used as a *noun* but really an *adj.* from A. S. *lin* (flax) + en. L. *linum*, flax.]. *n. cloth made of flax* तागाचें -सणाचें कापड *n*, तागी कापड *n*, शाणवस्त्र *n.* २ *under-clothing* (particularly that made of linen) आंत घालण्याचा तागी कपडा *m.* ३ *articles of linen or of linen and cotton* तागाचे किंवा ताग आणि कापसाचे कपडे *m. pl.*, तागी कपडे *m. pl.* [TABLE LINEN टेबलावर घालण्याचें तागी कापड *n.* BED LINEN बिछान्यावर घालण्याचा तागी कपडा *m.* BODY-LINEN (आंतील कपडे करण्याचें) तागी कापड *n.*] L. *a.* तागाचा, सणाचा, तागाचे सुताचा, सणाचे सुताचा, शाण. २ *resembling linen-cloth* तागी कपड्या-सारखा. Linen-draper *n. one who deals in linen-cloth* तागी कापड विकणारा, कापडकरी, चाटी or चाट्या.

Linger (ling'gėr) [A. S. *lengan*, to protract –*lang*, long.] *v. i. to stay long, to loiter* रमणें, रेंगणें, रेंगळणें or रेंगाळणें, वेळ *m* -उशीर *m.* लावणें, मंदावणें. २ *to proceed sluggishly* रखडणें, रेंगणें, रेंगाळणें, रखडत -रेंगत -झरतमरत &c. चालणें, लांबणी-वर पडणें, भिजत पडणें. ३ *to hesitate* कचरणें, कांकू करणें. L. *v. t.* (*obs.*) *to protract, to draw out* लांबवणें, लांबणीवर पाडणें -घालणें -टाकणें -जाणें. २ (with *out*) *to spend or pass in a lingering manner* काढणें, कंठणें, लोटणें, ढकलणें; as, "To *linger out* one's days on a sick bed." Lin'gerer *n.* गमणारा *m*, चेंगट *m*, चेंगड्या *m*, सुस्त *m*, विलम्बी *m.* Lin'gering *pr. p.* & *v.n.* Lin'geringly *adv.* रेंगाळत, रखडतरखडत.

Linget (ling'get) Lingot (ling'got) [Fr. *lingot*, from root of Ingot.] *n. an ingot* गट *m*, धातूची लगड *f.*

Lingo (lin'gō) [Corr. from L. *lingua*, language.] *n. language, speech* (espec. applied to dialects.) बोली *f*, भाषा *f.* Lingua-Franca (ling'gwa Fran'ka) *n. a mixed language used by Frenchmen and other Western people in intercourse with Arabs, Moors, and other Eastern people, an international dialect* (राष्ट्रांतील सर्व प्रांतांत समजली जाणारी) सर्वसामान्य -धेडगुजरी भाषा *f*, परस्परव्यवहारभाषा *f*, राष्ट्रव्यवहारभाषा *f*; as, "A certain form of Hindi

will become in course of time the *Lingua-Franca* for India."

Lingua-dental, See under Lingual.

Lingua-Franca, See under Lingo.

Lingual (ling'-gwal) [L. *lingua*, a tongue.] *a. relating to the tongue* जिभेचा, जिव्हेचा, जिव्हेसंबंधीं. २ *uttered by the aid of the tongue* जिभेनें उच्चारलेला. L. *n. a letter pronounced mainly by the tongue* मूर्धन्य, मूर्धस्थानीय (व्यंजन). Lin'gua-dental *a.* जिव्हादंत्य. Lin'guiform *a.* जिव्हाकृति.

Linguist (ling'gwist) [L. *lingua*, language.] *n. one skilled in many languages* अनेक भाषा जाणणारा *m*, अनेकभाषाकोविद *m*. Linguist'ic,-al *a.* नानाभाषाविषयक, निरनिराळ्या भाषांसंबंधीं.

Liniment (lin'i-ment) [L. *linimentum* –*linere* to besmear.] *n. a liquid preparation of a consistence thinner than an ointment* चोळण्याचें -लावण्याचें पातळ औषध *n*, मर्दनौषध *n*.

Lining, See under Line.

Link (lingk) [Prob. corr. from Dut. *lont*, a gunner's match of tow.] *n. a light or torch of pitch and tow* मशाल *f*, दिवटी *f*. Link'-boy *n.* मशालजी *m*.

Link (lingk) [A. S. *hlence*, a link.] *n. a single ring or division of a chain* कडी *f*, दुवा *m*, घुणा *m*. २ *a tie, a bond* लग *f*, लगा *m*, लगाबांधा *m*. ३ *anything doubled and closed like a link* पेकू *f*; as, "A L. of horsehair." ४ *anything connecting* जोड *f*, दुवा *m*, कडी *m*. Links *n. pl. a stretch of flat or gently undulating ground along a sea-shore on which the game of golf is played* 'गोल्फ' नांवाचा खेळ खेळण्याचें मैदान *n*. Link *v. t. to connect with a link or as with a link* (सांखळीनें किंवा सांखळीप्रमाणें) जोडणें. २ *to join, to connect* जोडणें, सांगडणें, जोड *f* -सांगड *f* -जूळ *f* -जुगल *f*. &c. घालणें -लावणें *g. of. o.* ३ *to join in confederacy* जूट करणें, जुटींत -कटांत सामील होणें. L. *v. i. to be connected* संबंध *m*. होणें -असणें, जुळणें. Link'age *n. the act of linking* जोडणें *n*, जोड *f* -सांगड *f*. घालणें *n*. २ *the state of being linked* (सांखळीनें किंवा सांखळ्यांनीं केलेली) जुळणी *f*, जोडणी *f*. ३ *a system of links* (दुव्यांनीं केलेली) सांखळी *f*.

Linotype (līnōtīp) [Line of type = Line o'type = Linotype.] *n.* ओळबंदमुद्रायंत्र *n*, अखंड ओळीच्या टाइपाचें यंत्र *n*, लायनोटाइप *n*. ह्या यंत्रांत टाइपरायटरप्रमाणें मातृका (*matrices*) एका ओळीमध्यें एकत्र आणल्या जातात व त्यांत टाइपांची धातू ओतली जाऊन टाइपांची अखंड एक ओळ तयार होते. ह्यांत हातानें टाइप जुळवावे लागत नाहींत. सर्व काम यंत्रानें तयार होतें. हीं यंत्रें मुंबईंतील कांहीं छापखान्यांत आहेत.

Linseed (lin'sēd) [A. S. *lin*, flax and E. seed.] *n. flax-seed* अळशी *f*, जवस *m*, उमाबीज *n*, अतसीबीज

n. Also Lintseed. Linseed-cake *n.* जवसाची पेंड *f.* Linseed-meal *n.* जवसाचें पीठ *n.* Linseed-oil *n.* जवसाचें तेल *n.* Linseed-tea *n.* जवसाचा चहा *m.*

Linsey-woolsey (lin'ze-wool'ze) *n. cloth made of linen and wool mixed* सण आणि लोंकर ह्यांच्या मिश्रणानें तयार केलेलें कापड *n.* L. *a. made of linen and wool mixed* कांहीं सणाचा आणि कांहीं लोंकरीचा, शाणोर्ण. २ *mean* क्षुल्लक, तुच्छ. ३ *of unsuitable parts* विशोभित, विचित्र, कसलातरी, धेडगुजरी.

Linstock (lin'stok) [Dut. *lontstok -lont*, a match, and *stok*, a stick.] *n. a staff to hold a lighted match for firing cannon* (तोफ डागण्याकरितां) तोंडा ठेवण्याचा दांडा *m.* [Also written Lintstock.]

Lint (lint) [L. *linteus –linum*, flax.] *n. linen scraped into a soft woolly substance for dressing wounds* (जखमा बांधण्याकरतां खरवडून लोंकरीवजा केलेलें) मऊ तागी कापड *n.* २ *raw cotton ready for bailing* (गठ्ठे बांधण्याकरितां सरक्या काढलेला) बिनसरकी कापूस *m.* ३ *flax* जवस *m*, अळशी *f.* [LINT DOCTOR (*calico printing mach.*) *a scraper to remove lint from a printing cylinder* (चिटें) छापण्याच्या रुळावरील सणाचें कापड अथवा सणाचा कीस काढण्याची खरवडणी *f.*]

Lintel (lin'tel) [O. Fr. *lintel* –Low. L. *lintellus* for *limitellus*, dim. of L. *limes*, border.] *n. the piece of timber or stone over a doorway, the head-piece of a door or casement* दाराचा वरचा माथा *m*, कपाळपट्टी *f*, गणेशपट्टी *f.*

N. B.—उंबरा, उंबरठा, उंबत्रा and दारवंटा denote the lower piece of a door-frame.

Lion (li'un) [O. Fr. *lion* –L. *leo* –Gr. *leon*, a lion.] *n. a fierce quadruped of immense strength, the largest of all quadruped animals* सिंह *m*, केसरी *m*, वनराज *m*, मृगराज *m*, मृगेन्द्र *m.* २ *a man of unusual strength* सिंहशक्तीचा -असामान्य शक्तीचा -प्रचंड शक्तीचा मनुष्य *m*, सिंह (*fig.*) *m.* ३ (*astro.*) *Leo* सिंहरास *f*, सिंहराशी *f.* ४ *any object of great interest* विलक्षण वस्तु *f.* ५ *a famous or conspicuous person much sought after* (कौतुक करण्यासारखा) विलक्षण पुरुष *m.* Li'oness *fem.* सिंहीण *f*, सिंही *f.* Li'on -heart *n.* (सिंहासारखा) निधड्या छातीचा मनुष्य *m*, सिंह (*fig.*) *m.* Li'on -hearted *a.* निधड्या छातीचा, विलक्षण हिंमतीचा, विलक्षण शौर्याचा, सिंहस्वभाव, सिंहहृदय, हिंमतवाला, जबरा. Li'on-hunter *n.* सिंहाची पारध करणारा *m.* २ *one who runs after celebrities to get reflected glory from their company* उगाच मोठ्या लोकांच्या कच्छपीं लागणारा *m.* Li'onise *v. t. to treat as a lion or a person of interest* (उगाच) देव्हारा माजवणें, (उगाच) बडीजाव वाढवणें. Li'on-like *a.* सिंहासारखा, विलक्षण हिंमतीचा. Li'on's share *n.*

फारच मोठा व उत्तम हिस्सा *m*. British li'on *n*. *the lion as the British national emblem* ब्रिटिशसिंह *m*, ब्रिटिशध्वजसिंह *m*. [TO PUT ONE'S HEAD INTO THE LION'S MOUTH मोठ्या संकटांत शिरणें, मोठ्या धोक्यांत जाणें.]

Lip (lip) [M. E. *lippe*, A. S. *lippa*, lip.] *n*. **ओंठ** *m*, **ओष्ठ** *m* (strictly upper). [THE LOWER L. अधर *m*, अधरोष्ठ *m*. DRINKING THE NECTAR OF THE LIPS अधरपान *n*. NECTAR OF THE LIPS अधरामृत *n*, ओष्ठामृत *n*. OF BLOBBER OR LARGE LIPS ओठाळ. RED LIPS बिंबाधर *m*. SMACKING OF THE LIPS मिटकी *f*, मिटक्या *pl*. (v. मारणें). TO BITE THE LIPS AT दांत-ओंठ खाणें -चावणें. TO OPEN ONE'S LIPS जीभ *f* -ओंठ *m*. हालवणें, जिव्हा *f*. विटाळणें. TO PASS ONE'S LIPS तोंडावाटे -वाणीवाटे -ओंठाबाहेर निघणें. TO POLLUTE ONE'S LIPS जिव्हा *f*. विटाळणें.] २ *the edge* (of a cup) **कांठ** *m*, **कड** *f*, **कान** *m*, **कंठ** *m*. L. *v. t. to touch with the lips* **ओंठ लावणें. २ मुका घेणें. ३** (*R.*) *to speak, to utter with the lips* **बोलणें.** L. *v. i. to apply the lips to the mouth-piece of an instrument* **(ओंठानें) वाजवणें.** Lip'-born *a. from the lips only, not genuine* **ओंठापासूनचा, वरचा, वरपांगी, तोंडचा, वरवरचा.** Lip'-devotion *n. prayer of the lips without devotion in the heart* **तोंडची भक्ति** *f*, **शाब्दिक भक्ति** *f*, **वरवरची -वरपांगी भक्ति** *f*. Lip'-labour *n*. **ओंठापासूनचें बोलणे** *n*, **गळयापासूनचें -वरपांगीं-वरकरणी बोलणें** *n*. Lip'-language *n. oral or articulate language communicated by motions of the lips* (as opposed to the fingers, in teaching or conversing with the deaf and dumb) **ओंठांची भाषा** *f*. Lip'ped *a*. **ओंठाचा, ओष्ठवान्, ओष्ठी, ओष्ठ** (as in **भग्नोष्ठ**). २ (a vessel) **वळलेले कांठाचा, वळीव, कांठी, गलथेदार.** Lip'-service *n*. **वरपांगी सेवा** *f* **-भक्ति** *f*. Lip'–wisdom *n. wisdom in words only* **तोंडचें ज्ञान** *n*, **हरदासी ज्ञान** *n*, **शाब्दिकज्ञान** *n*.

Lipoma (li-po'mä) [Gr. *lipos*, fat, and *oma*, tumor.] *n*. (*med.*) *a tumor consisting of fat or adipose tissue* **चरबीचें आवाळूं** *n*.

Lippitude (lip'pi-tūd) [L. *lippitudo*, from *lippus*, blear-eyed.] *n. soreness of the eyes* **चिपडेपणा** *m*, **चिवडपणा** *m*, **क्लिन्नाक्षता** *f*.

Liquable, Liquefiable
Liquefied, Liquefy
Liquescency, Liquescent } See under Liquid.

Liquid (lik'wid) [Fr.–L. *liquidus*, fluid –*liquere*, to be fluid. cf. Sk. **ली**, to melt.] *a. not solid, fluid* **प्रवाही, पातळ, द्रव, रसात्मक, रसरूप. २** (*phys.*) **द्रवरूप, जलरूप. ३** *flowing or sounding smoothly, soft* **मृदु, कोमल, सुस्वर;** as, "L. melody." ४ *transparent* **स्वच्छ, निरभ्र.** ५ *easily flowing into other consonants* **सहजसंयोगी, द्रव;** as, "*l* and *r* are *liquid* letters." L. *n. a flowing substance* **पातळ -प्रवाही पदार्थ** *m*. २ *a letter of a smooth flowing sound*

द्रव वर्ण *m.* Liq'uable *a. capable of being melted* पातळ होणारा. Liqua'tion *n. the act or operation of making or becoming liquid* पातळ करणें *n*, पातळ होणें *n*, द्रवीकरण *n*, द्रवीभवन *n*. २ *the capacity of becoming liquid* द्रवीभवनीयता *f*, पातळ होण्याचा धर्म *m*. Liquefa'cient *n. that which serves to liquefy* (पातळपणा आणणारें) द्रवकारी द्रव्य *n*. Liquefac'tion *n. the act or process of making liquid esp. by the sole agency of heat* (उष्णता लावून) पातळ करणें *n*, (उष्णताद्वारा) द्रवीकरण *n*. २ *the state of being liquid* प्रवाहीपणा *m*, पातळपणा *m*, रसरूपता *f*. ३ (*chem. & phys.*) *the act, process or method of reducing a gas or vapour to a liquid by means of cold or pressure* (गार करून किंवा गारठा देऊन अथवा दाबून वायू इ० बाष्परूप पदार्थ) पातळ करण्याची क्रिया *f* -तऱ्हा *f* -रीत *f*, द्रवीकरण *n*, जलीकरण *n*. Liquefi'able *a.* द्रवीभवनीय, पातळ करण्या जोगा -होण्या जोगा, द्राव्य. Liquefi'er *n.* पातळ करणारा *m*. Liq'uefy *v. t. to melt, to dissolve* पातळ करणें, रस करणें *g. of o.* २ (*tech.*) *to melt by the sole agency of heat* (उष्णता देऊन -लावून) पातळ करणें, (आंच देऊन) पातळ करणें. Liques'cent *a. dissolving, melting* द्रवणारा, द्रविष्णु, द्रवमाण. Liques'cency *n.* द्रविष्णुता *f*, द्रवमाणता *f*. Liquid'ity *n. the state or quality of being liquid* प्रवाहीपणा *m*, सद्रवपणा *m*, द्रवत्व *n*, द्रवभाव *m*, रसता *f*, द्रवरूपता *f*. Liq'uidize *v. t. to make liquid* (द्रवांत मिसळून) प्रवाही -द्रवरूप -पातळ करणें, द्रवीभूत करणें, रस करणें *g. of o.* Liq'uidly *adv.* Liq'uidness *n.* Same as Liquidity.

Liquidate (lik'wi-dāt) [L. *liquidare*, to liquidate, -*liquidus*, liquid.] *v. t. to make clear, as accounts of a bankrupt estate* (कर्जे किंवा देणें फार झाल्यामुळें धंदा बंद करण्याच्या उद्देशानें) देण्याघेण्याचा निकाल लावणें. २ *to pay, to discharge* फेडणें, वारणें, (कर्जाचा) निकाल लावणें, फेड करणें, फडशा करणें, अदा -बेबाकी -&c. करणें, (देणें) देऊन टाकणें, ऋणशोधन *n.* करणें. ३ *to make clear and intelligible* स्पष्ट करणें, फोड *f* -खुलासा *m.* करणें *g. of o.*; as, "Time only can L. the meaning of all parts of a compound system." Liq'uidated *pa. t.* L. *pa. p.* फेडलेला, दिलेला, देऊन टाकलेला, फारीक, फारक. Liquida'tion *n. the clearing up of the money affairs, espec. the adjustment of the affairs of a bank-rupt estate* फेड *f*, फडशा *m*, बाजार गुंडाळणें *n*, धंदा बंद करणें *n*. [To GO INTO L. बाजार आटोपणें -आवरणें, दिवाळें काढणें, (देण्याघेण्याचा) निकाल करणें -फडशा पाडणें.] Liquidat'or *n. one engaged in a liquidation* (देण्याघेण्याचा निकाल लावून) धंदा बंद करणारा *m*. २ *an officer appointed to conduct the winding up of a company* (एखाद्या बुडत्या कंपनीच्या) देण्या-

घेण्याचा निकाल लावणारा अधिकारी *m*, ऋणशोधनाधिकारी *m*.

Liquor (lik'ur) [Fr. *liqueur*; L. *liquor*, *liquere*, to be liquid.] *n. any liquid substance* पातळ -प्रवाही पदार्थ *m*, रस *m*. २ (*specif.*) *alchoholic or spirituous liquor* दारू *f*, मद्य *n*, मादक रस *m*. [L. THIEF *a tube for taking samples of liquor from a cask through the bung hole* (गुडदी मारलेल्या पिंपाच्या भोंकांतून) मद्यांचे नमुने काढण्याची नळी *f*. TO BE IN L. *to be intoxicated* (दारू पिऊन) गुंग -धुंद असणें, निशा चढणें with ला *of s*. L. AMNII गर्भोदक *n*. DRINKER OF SPIRITUOUS L. मद्यपी, मधुप. SPIRITUOUS OR VINOUS L. दारू *f*, शराब *f*, मद्य *n*, मदिरा *f*, सुरा *f*, वारुणी *f*. L. SHOP *n*. पिठा *m*, गुत्ता *m*, मदिरागृह *n*. LIQUOR SANGUINIS रक्ताचा प्रवाही भाग *m*, रक्तोदक *n*, रक्तजल *n*.]

Liquorice (lik'ur-is) [L. *liquiritia*, a corr. of Gr. *glykyrrhiza* –*glykys*, sweet, and *rhiza*, root.] *n. a plant with a sweet root which is used for medicinal purposes* ज्येष्ठमध *f*, ज्येष्ठीमध *f*, ढोरगुंज *f*, रतनगुंज *f*.

Lisp (lisp) [A. S. *wlisp*, lisping; Ger. *lispeln*, to lisp (from the sound).] *v. i. to articulate as a child* बोबडें बोलणें, भग्नदंतोच्चार करणें. २ *to utter imperfectly* अस्पष्ट उच्चार करणें, बोबडा अडखळत बोलणें, जीभ जड येणें *g. of s*. L. *v. t.* (बोलतांना) अडखळणें, चोचरें बोलणें. L. *n*. बोबडें बोलणें *n*, बोबडे बोल *m. pl.* २ *the habit of lisping* बोबडेपणा *m*, बोबडें बोलण्याची संवय *f*. Lisp'ed *pa. t. & pa. p.* Lisp'er *n*. बोबडें बोलणारा *m*, बोबडा *m*. Lisp'ing *pr. p.* and *v. n.* Lisp'ingly *adv.* बोबडें बोलत.

Lissome (lis'um) *a.* Same as Lithesome.

List (list) [A. S. *list*, Ger. *leiste*, border.] *n. a stripe or border of cloth* किनार *f*, कांठ *m*. २ (कपड्याची) चिरटी *f*, पट्टी *f*, तुकडा *m*.

List (list) [Orig. a strip, as of parchment; hence, a roll, a list of names; Fr. *liste*, stripe, border.] *n. an edge or border* कडा *f*, कड *f*, सीमा *f*, मर्यादा *f*, हद्द *f*, किनारा *m*, तड *f*. २ (*obs.*) *the lobe of the ear* (कानाचें) चापें *n*, (कानाची) पाळ *f*. ३ *a catalogue, a roll* फेरिस्त *n*, पट *m*, फर्द *m*, नांव -निशीवार याद or यादी *f*, अनुक्रमणिका *f*. [TO RUN OVER A L. (of grievances) (तक्रारींचा -गाऱ्हाण्यांचा) फाडा वाचणें, याद वाचणें. CIVIL LIST मुलकी फेरिस्त *n*, मुलकी अधिकाऱ्यांची यादी *f*, सरकारच्या मुलकी खात्यांतील अधिकाऱ्यांची नांवनिशी *f* -फेरिस्त *n* -यादी *f*. यांत न्यायाधीश, परराष्ट्रीय वकील, सरकारचे चिटणवीस, सरसुभे, सुभे, तहशीलदार वगैरेंचा समावेश होतो. (b) (in English history) *the expenses of the reigning monarch's house-hold* गादीवरील राजाचा खासगी खर्च. FREE-LIST *a list of articles admitted to a country*

free of duty देशांत जकातीशिवाय आलेल्या मालाची यादी *f* -फेरिस्त *n*, विनजकाती मालाची यादी *f*, विनजकाती यादी *f*. (*b*) *a list of persons admitted to any entertainment as a theatre or opera without payment or to whom periodical passes are furnished without cost* फुकट पासवाल्या इसमांची यादी *f*.] ४ (*tin-plate manuf.*) *the first thin coat of tin* **झिलईचा पहिला हात** *m*. (b) *a wirelike rim of tin left on an edge of plate after it is coated* **झिलईची कोर** *f*, **झिलईचें कडें** *n*. L. *v. t. to place in a list or catalogue* **यादींत घालणें, फेरिस्त -पट करणें, (नांवनिशीवार) यादी करणें.** २ *to engage as soldiers, to enlist* **(शिपाई) ठेवणें, (शिपायांच्या) फेरिस्तांत नांव घालणें** *g. of o.*, **यादींत दाखल करणें.**

List (list) [Fr. *lice*; It. *lizza* –Low L. *liciæ*, barriers.] *n. a line enclosing a piece of ground espec. for combat* **आखाडा** *m*, **रंगांगण** *n*, **रंगण** *n*, **रणभूमि** *f*, **मल्लभू** *f*. Lists *n. pl. the ground enclosed for a contest* **आखाडा** *m*. [To ENTER THE LISTS *to accept the challenge*, or *engage in contest* युद्धाला उभें राहाणें, मल्लयुद्ध करणें, युद्धाचें आव्हान स्वीकारणें.] List *v. t. to enclose for combat* **(मल्लयुद्धाकरितां) (-चें) रंगण करणें**; as, "To L. a field."

List (list) [A. S. *lystan*, to desire, *lust*, pleasure.] *v. i. to have pleasure in, to desire* **आवडणें, आनंद असणें, संतोष वाटणें, अभिलाष धरणें.** २ *to choose* **पसंत करणें, निवडणें, आवडणें.** List'less *a. having no desire or wish* **निरिच्छ, इच्छारहित, इच्छा तृप्त झालेला.** २ *careless, uninterested* **आस्थाहीन, अनास्थ, अनुत्सुक, उदासीन, उदास.** ३ *weary, indolent* **कंटाळवाणा, कंटाळलेला, सुस्त, जड, मट्ठ, आळशी.** List'lessly *adv.* List'lessness *n*. **निरिच्छा** *f*. २ **उदासीनता** *f*, **औदास्य** *n*, **निष्काळजीपणा** *m*. ३ **कंटाळा** *m*, **सुस्ती** *f*, **मंदपणा** *m*, **सुस्तपणा** *m*, **मांद्य** *n*.

Listen (lis'n) [A. S. *hlistan* -*hlyst*, hearing; from *hlust*, the ear; L. *cluere*; Gr. *kluein*, Sk. श्रु to hear.] *v. t. to hear, to attend to* **(सावधानपणें) ऐकणें, लक्ष लावून ऐकणें.** L. *v. i. to give ear or hearken* **ऐकणें, लक्ष देणें, लक्ष देऊन ऐकणें, कानोसा -कानवा -कानव्हला देणें.** २ *to follow advice* **(-चा) उपदेश ऐकणें, उपदेश घेणें, मन लावणें, मनावर घेणें, (-चें) ऐकणें.** ३ *to obey* **आज्ञा पाळणें, (-च्या) मनाप्रमाणें वागणें.** Lis'tened *pa. t.* & *pa. p.* Lis'tener *n*. **ऐकणारा** *m*, **लक्ष लावून ऐकणारा** *m*, Lis'tening *v. n.* **ऐकणें** *n*, **श्रवण** *n*.

Listless, See under List No. 4.

Lit (lit) *pa. t.* and *pa. p.* of Light *to lighten*, & Light, *to alight.*

Litany (lit'a-ni) [M. E. *letanie* (*litanie*) –O. Fr. *letanie* –L. *litania* –Gr. *litaneia*, a prayer.] *n. an appointed form of public prayer said in times*

of trouble such as war, famine, plague, pestilence, persecution &c. for their removal. It consists of a series of supplications, deprecations or intercessions in which the clergy lead and the people respond, the same formula of response being repeated for several successive clauses. (नाना प्रकारच्या अरिष्टांच्या किंवा संकटांच्या शांतीकरितां किंवा निवारणाकरितां) ख्रिस्ती उपाध्याय व लोक यांनीं मिळून केलेली प्रार्थना *f*, अरिष्टशांतिप्रार्थना *f* or briefly शांतिप्रार्थना *f.* २ *The Litany = that form of general supplication appointed in the Church of England Book of Common Prayer, of similar forms to those mentioned above* (इंग्लंडांतील एक्क्लेसियेच्या 'साधारण प्रार्थना' पुस्तकांतील सकाळची प्रार्थना झाल्यावर म्हणण्याची किंवा गाण्याची) सामान्य विनंति -प्रार्थना *f*, सामाजिक विनंति *f*, लितनी *f.* ३ *a form of supplication resembling a Litany* (in non-Christian worship) शांतिपाठ *m* or शान्त *f* (among the Hindoos), लितनीसारखी सामान्य विनंति *f*, सामाजिक विनंति *f.* (सामाजिक = Congregational, as in the old Sanskrit expression सामाजिक प्रार्थना *f* = Congregational prayer.)

Literal, See under Letter.

Literary (lit'ĕr-ar-i) [L. *literarius*, belonging to letters.] *a. pertaining to letters or literature* विद्येचा, सरस्वतीचा, साहित्याचा, सारस्वताचा, विद्याविषयक, विद्येसंबंधीं, वाङ्मयासंबंधीं, वाङ्मयाचा. २ *pertaining to learned men* विद्वान् लोकांचा, ग्रंथकारांचा, विद्वानासंबंधीं. ३ *versed in literature* विद्येमध्यें प्रवीण, विद्यानुरागी, विद्याव्यसनी, विद्याव्यवसायी, साक्षर, विद्याप्रिय. ४ *consisting in letters* विद्यामय, विद्येचा, विद्या (in comp.); as, "L. property" = विद्याधन. Lit'eracy *n. state of being literate* विद्यासंपन्नता *f*, साक्षरता *f.* Lit'erate *a. learned, lettered* शिकलेला, विद्वान्, साक्षर, विद्यासंपन्न, पंडित, व्युत्पन्न. Lit'erate *n. one educated but not having taken a university degree, esp. a candidate for holy orders* अपदवीधर विद्वान्, (विश्वविद्यालयाची पदवी न घेतलेला) उपाध्यायपदाकांक्षी, ख्रिस्ती धर्मखात्यांतील उपाध्यायादिकांच्या जागेकरितां उमेदवारी करणारा. २ *a literary man* विद्याव्यासंगी मनुष्य *m*, विद्वान् *m.* Litera'ti *n. pl.* (*sing.* literatus, literatio) *men of letters, the learned* पंडितमंडळी *f*, पंडितमंडळ *n*, विद्वत्समाज *m*, साक्षरवर्ग *m*, पंडितगण *m.* Litera'tim *adv. letter for letter, without the change of a letter* अक्षरशः, शब्दास शब्द. Litera'tor *n. a dabbler in learning, a literary man* (sometimes in the French form Litterateur) विद्याव्यासंगी मनुष्य *m.* २ *a person devoted to the study of literary trifles esp. trifles belonging to the literature of a former age* जुन्या वाङ्मयांतील बारीकसारीक गोष्टींचा अभ्यास करणारा *m.*

Literature (lit'ér-a-tūr) [Fr.-L. *literatura* -*litera*, a letter.] *n. learning* विद्या *f*, पढीकज्ञान *n.* २ *collective body of literary productions* वाङ्मय *n*, ग्रंथभांडार *n*, विषयेचे ग्रंथ *m. pl.*, ग्रंथ *m. pl.*, साहित्य *n.* ३ *the class of writings distinguished for beauty of style or expression* प्रौढ ग्रंथ *m. pl.*, श्रेष्ठ ग्रंथ *m.pl.*, प्रौढ सारस्वत *n*, उच्च सारस्वत *n.* ४ *the occupation of doing literary work* ग्रंथकाराचा व्यवसाय *m*, लेखनव्यवसाय *m.* Light literature *n. books which can be read and understood without mental exertion* करमणुकीचीं -सोपीं पुस्तकें *n. pl.*, गमतीसाठीं लिहिलेले ग्रंथ *m. pl.*, मनोरंजक ग्रंथ *m. pl.* २ *fiction* कल्पित गोष्टी *f. pl.* Polite literature *n. belles-lettres* (काव्य, इतिहास, भाषा इ. विषयांवरील) शिष्टग्रंथ *m. pl.*

Lithæmia (lī-the'mi-a) [Gr. *lithos*, stone, and *aima*, blood.] *n. excess of uric acid in the blood* (लघ्वीवाटे हवा तितका मूत्रिकाम्ल बाहेर न गेल्यामुळें) रक्तांत झालेलें मूत्रिकाम्लाचें आधिक्य *n*, रक्तगतमूत्राम्लदोष *m.*

Litharge (lith'arj) [Fr. -Gr. *lithargyros* -*lithos*, a stone, and *argyros*, silver.] *n. lead monoxide, the semi-vitrified oxide of lead separated from silver in refining* मुरदारशिंग *n.*

Lithe (līth) [A. S. *lithe* (for *linthe*); Latin *lenis*, soft, tender.] *a. easily bent, flexible, pliant* लवचीक, सहज वांकणारा, वळणारा, नरम, मृदु. Lithe'ly *adv.* लवचीकपणानें, नरमाईनें. Lithe'ness *n.* लवचीकपणा *m*, लवकेपणा *m*, नरमाई *f.* Lithe'some *a.* चपळ, हुषार, तरतरीत. Lithe'someness *n.* तरतरी *f.*

Lithiasis (li-thi'a-sis) [Gr. *lithos*, stone.] *n.* (*med.*) *the formation of stony concretions or calculi in any part of the body, especially in the bladder and urinary passages* मुतखडा होणें *n.*

Lithic (lith'ik) [Gr. *lithos*, stone.] *a. of or pertaining to stone* दगडाचा, दगडी, पाषाणाचा; as, "L. architecture." २ (*med.*) *pertaining to the formation of uric acid concretions* (*stone*) *in the bladder and other parts of the body* अश्मरीसंबंधीं.

Lithium (lith'i-um) [Gr. *lithos*, stone.] आल्कालि वर्गांतील तिसरा धातु *m*, ग्राव *m.* आमच्या परिभाषेंत 'लिथियम' ला 'ग्राव' हें नांव आम्हीं योजिलें आहे. Chemistry शब्द पहा. हा पूर्वीं खनिजावस्थेंत दगडांत (ग्रावांत) सांपडला. अभ्रक व फेल्स्पार ह्यांमध्यें आणि कित्येक जातींच्या तंबाकूच्या राखेंत व कित्येक झऱ्यांच्या पाण्यांत हा सांपडतो. ह्याच्या प्राणिलाला (*oxide*) लिथिया (lithia) असें म्हणतात. Lithia water (सोडावाटरसारखें) कर्बाम्लयुक्त लिथिया पेय *n.* उन्हाळे वगैरे झाले असतां ह्या पेयाचा उपयोग करतात.

Lithograph (lith'o-graf) [Gr. *lithos*, a stone, and *graphein*, to write.] *v. t. to write or engrave on stone and transfer to paper by printing* दगडी

छापावर -शिळाछापावर छापणें, शिळेवर छापणें. L. *n. a print from stone, a print made by lithography* शिळाछाप *m.* Lithog'rapher *n.* शिळेवर छापणारा *m,* शिळाछापवाला *m,* शिळाछापाचें काम करणारा *m.* Lithograph'ic -al *a.* शिळाछापाचा, शिळाछापासंबंधीं. २ *made by lithography* शिळाछापावर काढलेला; as, "L. picture." Lithograph'ically *adv.* शिळाछापावर छापून. Lithog'raphy *n. the art of writing or engraving on stone and printing therefrom* शिळा-छापाची विद्या *f,* शिळाछापविद्या *f,* शिळाछापकला *f.*

Litholapaxy (lith'o-lapaksi) [Gr. *lithos,* stone, and *lapaxis,* removal.] *n. the removal of vesical calculus by means of irrigation* मुतखडा फोडून काढण्याचा प्रयोग *m,* मूत्राश्मकर्तनप्रयोग *m.*

Lithology (lith-ol'o-ji) [Gr. *lithos,* a stone, and *logos,* discourse.] *n. a department of geology treating of the structure of rocks* (भूगर्भशास्त्रांतील) प्रस्तररचनाप्रकरण *n,* or briefly प्रस्तरप्रकरण *n.*

Lithontriptic (lith-on-trip'tik) [Gr. *lithos,* stone, & *tribein,* to rub.] *a.* (*med.*) *dissolving or destroying stone in the bladder* मुतखडा विरघळवून टाकणारा, अश्मरीद्रावक. L. *n.* मुतखडा विरघळवून टाकणारें औषध *n,* अश्मरीद्रावक औषध *n.* Lith'on-trip'tist *n.* औषधानें मुतखडे झिरवणारा *m.*

Lithoscope (lith'o-skōp) [Gr. *lithos,* stone, and *skopein,* to examine, to see.] *n. an instrument to discover the size and form of a vesical calculus* मुतखडा पाहाण्याचें यंत्र *n,* मूत्राश्मदर्शक *n* (on the analogy of सूक्ष्मदर्शक, आरदर्शक &c.).

Lithotomy (lith-ot'o-mi) [Gr. *lithos,* stone, and *tome,* a cutting -*temnein,* to cut.] *n.* (*surg.*) *the operation of cutting for stone in the bladder* मुतखडा कापून काढण्याकरितां केलेली शस्त्रक्रिया *f,* मूत्राश्मकर्तनक्रिया *f.* Lithot'omist *n.* मूत्राश्मकर्तनपटु *m.*

Lithot'ripsy *n.* Same as Lithotrity.

Lithotrite (lith'o-trīt) [Gr. *lithos,* stone and L. *terere,* to rub.] *the instrument for crushing a stone* मुतखडा फोडण्याचें शस्त्र *n,* मूत्राश्मकर्तनशस्त्र *n.* Lithot'rity *n.* मुतखडा फोडून काढण्याची क्रिया *f.*

Litigant see under Litigate.

Litigate (lit'i-gāt) [L. *litigare, -atum, lis, litis,* a strife, and *agere,* to do.] *v. t. to contest in law* कोर्टांत नेणें -चालविणें, वादाचा विषय करणें, दावा करणें, मुकदमा लढणें, कोर्ट लढणें, मुकदमा खडा करणें, (-वर) खटला चालविणें. L. *v. i. to carry on a suit by judicial process* मुकदमा *m* करणें, दावा *m* लढणें, कोर्टांत भांडणें, वाद *m* -खटला *m* चालविणें, वाद *m,* सांगणें. Lit'igable *a. that can be contested in law-courts* कोर्टांत नेण्यासारखा, न्यायासनासमोर चालविण्यासारखा (खटला). Lit'igant *a. contend-*

ing at law, engaged in a lawsuit वाद सांगणारा, खटला करणारा, खटलेकरी, फिर्यादी कोर्टे लढणारा. L. *n. a person engaged in a lawsuit* वाद सांगणारा, भांडखोर (*tech.*) मनुष्य *m.* Lit'igated *pa. t. & pa. p.* Litiga'tion *n. a lawsuit* मुकदमा *m*, कज्जा *m*, झगडा *m*, वाद *m*, तंटा *m*, खटला *m.* [THAT IS UNDER L. तंट्याचा, वादग्रस्त.] Litiga'tor *n. one who litigates* तंटेखोर *m*, वादी *m*, वाद सांगणारा *m.* Litig'ious *a. inclined to engage in lawsuit, found in litigation* भांडखोर, कज्जेबाज, खटलेकरी, कोर्टें लढणारा, कज्जेदलाल. २ *subject to contention, disputable, debatable* वादपात्र, वाद सांगण्यासारखा, मुकदमा करण्यासारखा; as, "L. grounds." ३ *pertaining to legal disputes* खटल्यासंबंधीं, वादाचा, मुकदम्यासंबंधीं; as, "L. bar." Litig'iously *adv.* भांडखोरपणानें, वादप्रियतेनें. Litig'iousness *n.* वादप्रियता *f*, वादबुद्धि *f*, कज्जेबाजपणा *m.*

Litigious see under Litigate.

Litmus (lit'mus) [Dut. *lakmoes–lak*, lac, and *moes*, pulp.] *n. a purple dye obtained from certain lichens* (लायकेन वनस्पतीपासून काढलेला) जांबळा रंग *m*, लिटमस *m.* [L. PAPER (आसिडें व आल्कलि ओळखण्याचा निळ्या अगर तांबड्या रंगाचा) लिटमस कागद. निळ्या रंगाचा लिटमस कागद आसिदांत तांबडा होतो, आणि तांबड्या रंगाचा लिटमस कागद आल्कलींत निळा होतो.]

Litre (lē'tr) [Fr. *litre*, Gr. *litra*, a silver coin.] *n. a French measure of capacity about* 1·76 *English pints* लीटर *n.*

Litter (lit'ėr) [O. Fr. *litiere* –Low L. *lectaria* –L. *lectus*, a bed; from the root of Lie.] *n. a hospital stretcher* डोली *f*, पाळणा *m.* २ *a heap of straw &c. for animals to lie upon* (गुरांकरितां केलेली) गवताची शेज *f*; गवताचा बिछाना *m.* ३ *materials for a bed* पांघरुणें *n. pl.* ४ *any scattered collection of objects, esp. of little value; scattered rubbish* पडझड *f*, घाण *f*, केर *m*, कचरा *m*, राड *f*, चिल्लर *n.* ५ *a vehicle containing a bed for carrying about (sick persons)* आजारी माणसाची गाडी *f.* ६ *a brood of small quadrupeds* वेत *n*, वीण *f.* ७ *condition of disorder* पसारा *m*, अव्यवस्था *f.* L. *v. t. to cover (as a stall) or supply (as cattle) with litter* (-वर) गवत पसरणें, (-ला) गवताची शेज करणें. २ *to scatter carelessly about* पसारा करणें-घालणें, ऐसपैस टाकणें. ३ *to give birth to (said of small animals), (said of brutes, espec. those which produce more than one at a birth and of human beings in abhorrence or contempt)* विणें, प्रसवणें, (पोरांची फटावळ -माळ *f* -रांग *f.*) घालणें. L. *v. i. to produce a litter or brood* विणें, (-ला) वीण होणें, प्रसवणें, पिलें घालणें. Lit'tered *pa. t.* and *pa. p.* Li'ttering *pr. p. & v. n.*

Litterateur (lētä-ra-tĕr') [Fr.] *n. a literary man, a literatus* विद्याभ्यासंगी मनुष्य *m.*

Little (lit'l) [A. S. *lytel*, little.] *a. small in extent* (विस्तारानें) लहान, अल्पविस्तृत, अल्पविस्ताराचा. [SOMEWHAT L. लहानसर, कांहींसें लहान.] २ *brief, short in duration* थोडा, थोडका, थोडक्या-थोड्या वेळेचा, अल्प (काळ), अल्पकालिक, अल्प काल-थोडा वेळ टिकणारा. ३ *weak, poor* लहानसा, लहानगा, छोटा, छोटेखानी; as, "Little effort." ४ *small in amount, not much* थोडा, अल्प, लहान, थोडका, कांहीं; as, "A L. amount." ५ *narrow, mean, illiberal* थोडा, थोडका, लहानसा, हलक्या किंमतीचा, क्षुल्लक, क्षुद्र, अनुदार, कृपण, क्षुद्रमनस्क, कार्पण्यवृत्ति. ६ *small, short, diminutive* लहान, ठेंगा, ठेंगणा, लहानावळ, मटगा, सखल, गिड्डा, बुटुकणा, ऱ्हस्व. Some powerful Marathi expressions are ठेंगणा, ठुसका, रेंगणा, चिमणा, चिमका, चिमकुला. [LITTLE FINGER अंगुली *f*, अंगुठी *f*. LITTLE ONES *young children* मुलें, मुलेंबाळें *n. pl.*] L. *adv. in a small quantity or degree* थोडा *decl.*, अंमळ, अंमळसा *decl.*, जरासा *decl.*, जरा, जराकसा *decl.*, जराक, एवढासा, *decl.*, इवलासा *decl.*, कांहीं, कांहींसा *decl.*, किंचित्, यत्किंचित्, ईषत् *in comp.*, अल्पशः. L. *n. a small space* थोडकी जागा, थोडा, थोडका (used with the noun required). २ *a small proportion or quantity* थोडा अंश *m*, अल्पांश *m*, अल्पमात्र *n*; as, "*Little* of one's ignorance." [A LITTLE *to a limited extent, somewhat, for a short time* थोडा, थोडका, कांहींसा, क्षणभर, थोडका (वेळ); as, "The painter flattered her *a little*." BY LITTLE AND LITTLE, LITTLE BY LITTLE *gradually* हळूहळू. २ अंशाअंशानें, थोड्या थोड्या प्रमाणानें.] ३ *a slight affair* थोडी गोष्ट *f*, हलकी गोष्ट *f*, क्षुद्र गोष्ट *f*. Litt'leness *n.* लहानपणा *m*, अल्पविस्तार *m*. २ अल्पकालता *f*, क्षणिकता *f*. ३ लहानपणा *m*, छोटेपणा *m*. ४ थोडेपणा *m*, थोडकेपणा *m*, अल्पता *f*. ५ क्षुद्रता *f*, क्षुल्लकपणा *m* अनुदारता *f*. ६ ठेंगणेपणा *m* बुटकेपणा *m*, ऱ्हस्वता *f*.

Littoral (lit'or-al) [L. *littus*, *-oris*, the shore.] *a. belonging to the sea-shore* समुद्रकांठचा, समुद्रकिनाऱ्याचा, थडीचा, तडीचा, तीरस्थ. २ (*biol.*) *inhabiting the sea-shore, espec. the zone between high-water and low-water mark* तीरस्थ, तटस्थ. L. *n. the strip of land along the shore* समुद्रकांठचा प्रदेश *m*, समुद्रकिनाऱ्यावरचा प्रदेश *m*.

Littress (lit'tres) *n. a smooth kind of cartridge paper much used in making cards* खेळण्याचे पत्ते-इस्पिकें करण्यास उपयोगीं पडणारा गुळगुळीत कागद *m*.

Liturgy (lit'ur ji) [O. Fr. *liturgie*, Late L. *liturgia*, Gr. *leitos*, public & *ergein*, to work.] *n. the service of the Holy Eucharist* पवित्र युखरिस्तपद्धति *f*, ख्रिस्ती लोकांची सामाजिक उपासनापद्धति *f*. २ (often

applied to the office of morning and evening prayer as well) ख्रिस्ती लोकांची सायंप्रातरुपासना-पद्धति *f.* *N. B.* There are various stereotyped forms of Liturgy to which special names are given such as the Roman, the Coptic, the Mozarabic, the Sarum Liturgies. There is a special department of Theology called *Liturgies.* Four main branches of Theology are Faith, Manners, *Liturgy* and Government. Litur'gic,-al *a.* पवित्र युख्रिस्ताच्या उपासनेसंबंधीं, लिटर्जीसंबंधीं. Lit'urgist *n. one who adheres to or has a knowledge of Liturgies* 'लिटर्जीच्या' पद्धति कडक पाळणारा *m*, 'लिटर्जी'प्रकरणवेत्ता *m*, ख्रिस्ती उपासनेंतील निरनिराळ्या 'लिटर्जी'संबंधाची माहिती असणारा -सांगणारा *m*.

Live (liv) [M. E. *livien*; A. S. *lifian*, *lybban*, to live, Ger. *leben*; orig. meaning to remain or continue.] *v. i. to be alive, to have life* जगणें, वांचणें, जिवंत or जीवंत or सजीव असणें, जीवनदशेंत -जीवनावस्थेंत असणें, जिता असणें. २ *to pass one's time or life* राहाणें, असणें, आयुष्य *n* -काळ *m*. क्रमणें -घालविणें, दिवस लोटणें -काढणें. [To LIVE IN STYLE ऐटीनें -थाटानें -डौलानें राहाणें, शान *f* -टूम *f* -चमचमाट *m* करणें. To LIVE SECURELY AND HAPPILY निर्भय व सुखानें कालक्रमणा करणें, रामराज्य करणें.] ३ *to continue in life* वांचणें, जगणें. [I WILL NOT LIVE मी प्राण ठेवणार नाहीं. IF WE LIVE AND MEET AGAIN जगलों वांचलों आणि पुन्हां भेटलों तर, हयातभेट -हयात मुलाखत असली तर.] ४ *to abide, to dwell, to reside* राहाणें, असणें, वस्ती or वसती करणें, (-चा) रहिवासी असणें, वापरणें, वावरणें, वागणें, नांदणें. ५ *to last, to exist, to remain* (said of inanimate objects, ideas &c.) राहाणें, टिकणें, कायम राहाणें. ६ *to enjoy or make the most of life* नांदणें, सुखानें -आनंदानें राहाणें. ७ *to be maintained in life, to acquire a livelihood* (with *on* or *by*) उदरनिर्वाह *m* -निर्वाह *m* -प्रपंचनिर्वाह *m* -गुजराण *f* -गुजारा *m* -रोजगुजारा *m* -रोजगुजराण *f* करणें, प्रपंच *m* -संसार *m* -प्रपंचनिर्वाह *m* -उपजीविका *f* -उपजीवन *n* -दिनचर्या *f* -रोजी *f* -पोटाचें *n* -पोटापाण्याचें *n* -गुजारा *m* चालवणें or चालणें. with *g. of s.* ८ *to feed, to be nourished* (with *on*) (-वर) राहाणें, असणें, खाऊन असणें, उदरनिर्वाह *m* -उपजीविका *f*. करणें *with* वर *of o.*, जगणें, गुजराण करणें; as, "Horses *live on* grass and grain." ९ *to have a spiritual existence* आत्मिक जीवन पावणें, आत्मस्थितींत -विदेहस्थितींत -आत्मरूपानें असणें; as, "The just shall *live* by faith." १० *to outlast danger, to float* (said of a ship, boat &c.) (संकटांतून) तगणें -निभावणें -जगणें, बचावणें, बचणें, तग -निभाव काढणें. ११ (with *through* or *out*) शेवटपर्यंत तगणें -वांचणें -निभावणें, निभाव काढणें. [To L. WITH *to dwell with* (-च्या) पाशीं -जवळ राहाणें,

एकत्र राहाणें. (b) *to cohabit with, to have intercourse with* (-शीं) व्यवहार -संबंध ठेवणें, शरीरसंबंध ठेवणें, (स्त्रीपुरुषाच्या नात्यानें) एकत्र राहाणें, नांदणें.] Live *v. t. to spend or pass* (as one's life) **आयुष्य खर्चणें -काढणें, राहाणें, दिवस लोटणें**; as, "To L. a useful life". २ *to act habitually in conformity with* **(-च्या) प्रमाणें चालणें, अनुसरणें, करणें, पाळणें**; as, "To *live* the Gospel." [To L. DOWN *to live so as to subdue or refute* (-ला) दडपून टाकून -नाहींसा करून राहाणें, (-चें) डोकें वर न होईल अशा रीतीनें राहाणें. Lived *pa. t. & pa. p.* Lived *a. having life* **आयुष्य असलेला, आयु**; (used only in compounds) as, "Long-lived = **दीर्घायु**," "Short-lived = **अल्पायु**." Liv'er *n.* **जगणारा, जिता, जिवंत असणारा सजीव, जीववान्, सप्राण, प्राणवान्.** २ *a resident, a dweller* **राहाणारा, रहिवासी**; as, "A L. in Brooklyn." ३ **वर्ती** (in compounds) as, **सद्वर्ती** = virtuous-liver; **कुवर्ती** = ill-liver. ४ **उपजीवी, उपजीवक**, as, **कृष्युपजीवी.** [FAST L. *one who lives in an extravagant and dissipated way* उडव्या, शोकीन, लाल, चैनी मनुष्य, उधळ्या. FREE *or* GOOD L. *one given to the pleasures of the table* खाण्यापिण्याची चैन करणारा *m*, खाण्याचा शोकीन *m*, मिष्टान्नलोलुप *m*. LOOSE L. *a person who lives a somewhat dissolute life* छेलछबिला *m*.] Liv'ing *pr. p. a. having life* **सजीव, जिवंत, प्राणधारी, सप्राण.** २ *active, lively, vigorous* (said espec. of states of the mind, and sometimes of abstract things) **सचेतन, सचेष्ट, जीवदार, बळकट, जागरूक, सुदृढ, जोमदार.** ३ *issuing continually from the earth, running, flowing* (oppo. to *stagnant*) **जिवंत (झरा), वाहता, जिता.** ४ *quickening* **जीवनदायक, जिवंत करणारा.** ५ *ignited, live* (as coal) **जिवंत, जिता, जळता (कोळसा), झगझगीत.** [L. BY LEARNING *a.* विद्योपजीवी. THE L. *n.* जिवंत लोक *m. pl.* -मनुष्यें *m. pl.* THE WORLD OF THE L. जीवलोक *m*. L. ROCK *rock in its native state, rock not quarried* (खणून न काढलेला) जमिनींतील खडक *m*.] L. *n. life, existence* **जीवन** *n*, **प्राणधारण** *n*, **प्राणरक्षण** *n*, **अस्तित्व** *n*. २ *manner of life* **राहाणी** *f*, **राहाण्याची पद्धत** *f*. ३ *means of subsistence* **निर्वाहाचें साधन** *n*, **उपजीवन** *n*, **उपजीविका** *f*. ४ *estate* **जिंदगी** *f*, **मालमत्ता** *f*, **पैसा** *m* (*loosely*). ५ *the act of living, or living comfortably* **वागणूक** *f*, **नांदणूक** *f*, **वागणें** *n*, **नांदणें** *n*, **राहाणें** *n*, **सुखानें राहाणें** *n*. [LIVING ROOM *the room most used by the family* सर्व दिवस वापरण्याची घरांतील खोली *f*. ६ (*Eng.*) *the benefice of a clergyman* **वृत्ति** *f*, **उपाध्यायाची वृत्ति** *f*, **धर्मादायवृत्ति** *f*. [THAT HAS A LIVING वृत्तिवंत, वृत्तिमान्.] Liv'ingly *adv.* **जिवंतपणानें.** Liv'ingness *n.* **जिवंतपणा** *m*. २ *animation* **चेतना** *f*.

Live (līv) [Abbreviated from Alive.] *a. having life, living, not dead* जिवंत, जिता, सजीव, प्राणधारी; as, "Live ox." [LIVE STOCK गुरेंढोरें *n. pl.*, जनावरें *n. pl.*, (बैल, घोडा वगैरे) शेतकऱ्यांचीं जनावरें *n. pl.* जीवधन *n*, जीवसंपत्ति *f.*] २ *ignited, burning* पेटलेला, पेटता, जळता, जिवंत; as, "*Live* coal = जिता -जिवंत कोळसा, इंगळा, निखारा." ३ *full of earnestness, glowing, active* कळकळ असलेला, जोमदार, जोरदार, तेजदार, पाणीदार, चलाख, जिवंत; as, "A *live* orator." ४ *vivid, bright* चकचकीत; as, "The *live* carnation." ५ (*engin.*) *imparting power, having motion* गति देणारा, गतियुक्त, चलन देणारा, चालक, चालणारा, चालवणारा; as, "The *live* spindle of a lathe." [LIVE BOX *a cell for holding living objects under microscopical examination* (सूक्ष्मदर्शक यंत्राखालीं ठेवण्याच्या प्राण्यांची) सजीव पेटी. LIVE FEATHERS जिवंत प्राण्यांचीं उपटलेलीं पिसें *n. pl.*] Live'liness *n. vivacity, animation* तरतरी *f*, चपळाई *f*, हुषारी *f*, जिवटपणा *m*, चलाखी *f*, जिवसपणा *m*; as, "The L. of youth." २ *appearance of life, animation, or spirit* पाणी *n*, तेज *n*, रंग *m*, जिवंतपणा *m*, चैतन्य *n*, आनंदवृत्ति *f*, उल्हासवृत्ति *f*, तुकतुकी *f*, आनंदीपणा *m*, आनंदितता *f.* ३ *briskness, effervescence* (as of liquors) फेंस *m*, फसफस *f*, फणफण *m.* Live'long *a. whole, entire, long in passing* (used of time, as day or night, in adverbial phrases, and usually with a sense of tediousness) सबंध, सगळा, पुरा, लांब, लांबणीचा, चेंगट (day), बारा प्रहरांचा, दीर्घकालाचा, दीर्घकालिक, जातां जाईनासा, संपतां संपेनासा. Live'ly *a. having or showing life, living* सजीव, जिवंत. २ *vigorous, vivacious, active* सतेज, पाणीदार, जिवट, जिवस, जीवदार, रंगदार, रंगेल, हुषार, खबरदार, चपळा, चपळ, चलाख. ३ *gay, airy, animated* आनंदी, उल्हासी, आल्हादी, खुशदिल, रंगेल. (b) (as entertainment &c.) दणक्याचा, दणदणीत, कडाक्याचा, रंगाचा, रोषनाईचा, कडकडीत. (c) *full of bustle* (as house, town, &c.) गजगजीत, गजबजीत, भरलेला, दणदणलेला. [To BE L. गजगजणें, गजबजणें.] ४ *representing life, life-like* हुबेहुब, जशाचा तसा, खराखुऱ्यासारखा, प्रत्यक्षप्राय, प्रत्यक्षसदृश, सत्याभासी, तत्प्रतिरूपक, प्रतिरूप. ५ *bright, vivid, glowing* (as colours) चकचकीत, भडक, जिल्हेदार, तेजस्वी, तीव्र. L. *adv. briskly* चपळाईनें, चलाखपणानें. २ *vigorously* जोमानें.

Livelihood (līv'li-hood) [Corruption of M. E. *liuelode* (*live-lode*), life-leading, means of living; older spelling *lif-lade* –A. S. *lif*, life and *lad*, a leading, way, provisions to live by, a course.] *n. subsistence, living* उपजीविका *f*, उपजीवन *n*, गुजारा *m*, गुजराण *f*, उदरनिर्वाह *m*, निर्वाह *m*, चरितार्थ *m*,

जिनगी (*obs.*), जगणूक *f*, जीवन *n*, जीविका *f*, प्राणधारण *n*. [TO HAVE OR GET A L. पोट *n* -पोटाचें *n* -पोटापाण्याचें चालणें *g. of s.*; भाजीभाकर मिळणें *in. con.*, तोंडीं घास येणें *g. of s.*] २ *means of subsistence, means of living* उपजीविका *f* (in the sense of उपजीविकेचें साधन *n*), पोटगी *f*, अन्नपाणी *n*, दाणापाणी *n*, आटापाणी *n*, अन्नोदक *n*, शेर *m*, भाकर *f*, जीवनोपाय *m*, जीवनसाधन *n*, उपजीवनसाधन *n*, वृत्ति *f*. [BARE OR SCANTY L. *mere pittance* अर्धी भाकर *f*, अर्धी कोर *f*, अर्धी नितकोर *f*, अर्धी चतकोर *f*, ग्रासाच्छादन *n*, अन्नाच्छादन *n*, अन्नवस्त्र *n*. TO TAKE AWAY THE L. OF पोटावर पाय देणें, (*fig.*) अन्नांत माती घालणें -कालवणें, अन्नावर पाणी घालणें (*fig.*), निर्वाहाचीं साधनें नाहींशीं करणें.]

Liveliness See under Līve.

Live-long, See under Līve *a.*

Lively See under Līve.

Liver (liv′ėr) [M. E. *liuer*, A. S. *lifer*; Ger. *leber*; Ice. *lifr*, liver.] *n. the largest gland in the body, which secretes the bile* पित्ताशय *m*, यकृत् *n*, कालक *n*, कालखंड *n*. [CHRONIC COMPLAINT OF THE L. यकृद्गुल्म *m.* or *n.* ENLARGEMENT OF THE L. (a disease of children) (पोटांतील) डबा *m.* INFLAMMATION OF THE L. यकृत् *n*, जरंडी *f.* LIVER-CIRRHOSIS यकृताला अगदीं बारीक बारीक टेंगळें येऊन तो कठीण व संकोचित होणें *n.* LIVER-ABSCESS यकृद्दाहापासून झालेला पूयसंचय *m.*] L. -coloured *a.* यकृद्वर्ण. Liv′ered *a.* यकृत् असलेला. Liv′er-grown *a. having an enlarged liver* मोठ्या यकृताचा, यकृत् वाढलेला.

Livery (liv′ėr-i) [Fr. *livree* –*livrer*, –Low. L. *liberare*, to give or hand over. See Deliver. या शब्दांत 'देणें, स्वाधीन -हवालीं करणें' ही मूळ कल्पना आहे. राजघराण्यांतील किंवा जहागीरदारासारख्या बड्या लोकांच्या नोकरांनीं घालण्याचा पोषाख त्यांस नियमित मुदतीस 'दिला' जातो. यावरून या शब्दाचा 'पोषाख' हा अर्थ आला आहे.] *n. the uniform worn by servants* खास पोषाख *m*, खास पैराव *m.* २ (hence;) *the dress peculiar to any association or body of persons* (*e. g.* the L. of the London tradesmen) खास पोषाख *m*, पेहरावा or पैरावा *m*, पेहराव *m*, लिभास *m.* (b) (also) *the whole body or company of persons wearing such a dress*, खास पोषाख घालणारी सर्व मंडळी *f.* ३ *any characteristic dress* विशेष पोषाख *m*; as, "April's L." ४ *an allowance of food statedly given out, a ration* शिदोरी *f*, शिधा *m*, खुराक *m*, चंदी *f*, दाणापाणी *n.* ५ *boarding* (of horses) घोड्यांची राखण *f* -सांभाळ *m* -प्रतिपाळ *m.* ६ *the keeping of horses in readiness to be hired* भाड्यानें देण्यास घोडे तयार राखणें *n.* [L. stable घोड्यांचा अड्डा *m*, (ज्याच्या त्याच्या दर्जाप्रमाणें ज्याला त्याला) भाड्यानें गाड्याघोडे खास पुरवण्याचा कारखाना *m*;

(घोडे राखणीस ठेवण्याचा) खास तवेला *m.*] L. *v. t. to clothe in, or as in, livery* विशेष -खास पोषाख घालणें. Liv'eryman *n. one who wears a livery, as a servant* (खास) पोषाखवाला नोकर *m.* २ *one who keeps a livery stable* (भाड्यानें देण्यासाठीं) गाड्या-घोडे ठेवणारा मनुष्य *m.*

Livid (liv'id) [Fr. *livide;*-L. *lividus,* bluish;-L.*livere,* to be of a lead colour, or black and blue.] *a. black and blue, grayish blue, of a lead colour, discoloured* (as flesh) काळानिळा, हिरवानिळा, निळसर रंगाचा. Livid'ity, Liv'idness *n.* काळानिळा रंग *m.* २ (रोगापासून कातडी) निळसर होणें *n.*

Living, See under Live.

Livre (lē'vr) [Fr. -L. *libra,* a pound.] *n. an old French coin about the value of a franc, by which it was superseded* (फ्रान्स देशांत हल्लीं सुरू (चालू) असलेल्या फ्रँक नाण्याएवढेंच त्याच्या जागीं पूर्वी चालू असलेलें) लीव्हर नाणें *n.*

Lixivial (liks-iv'i-al) [L. *lixivius,* from *lix,* ashes, lye -ashes, lye.] *a. impregnated with, or consisting of, alkaline salts extracted from wood ashes* पोट्याशक्षारानें युक्त, सोडाक्षारानें युक्त. २ *of the colour of lye* दाहक पोट्याशच्या रंगाचा. ३ *having the qualities of alkaline salts extracted from wood ashes* पोट्याशक्षारधर्मी. Lixiv'iate,-d *a.* पोट्याशखाराचा, सोडाखाराचा, पोट्याशक्षारधर्मांचा, सोडाक्षारधर्मांचा. Lixiv'iate *v. t.* क्षार काढण्यासाठीं धुणें, (राखेंतील) धुऊन क्षार काढणें. Lixivia'tion *n.* Lixiv'ious *a.* Same as Lixivial. Lixiv'ium *n.* (धुऊन धुऊन काढलेला) राखेंतील सोडा किंवा पोट्याशक्षार *m.*

Lixivium, See under Lixivial.

Lizard (liz'ard) [Fr. *lezard;* It. *lucerta* -L. *lacerta,* a lizard.] *n.* (*zool.*) *a genus of four-footed scaly reptiles* चोपई, सरडा यांच्या जातीचा प्राणी *m.* [House L. पल्लि *pop.* पाल *f.* Cry of the house -L. चुकचूक *f.* To utter its cry चुकचुकणें.]

Llama (lä'ma) or (lā'ma) [Peruvian.] *n. a small species of camel peculiar to South America.* दक्षिण अमेरिकेंतील एक जातीचा उंट *m,* लामा नांवाचें जनावर *n.* उंटापेक्षां हें बरेंच लहान असून त्यास वशिंड नसतें. पूर्वी ओझें वाहाण्याच्या कामीं याचा उपयोग करीत.

Llano (lan'o) [Sp. from L. *planus,* plain.] *n.* (*pl.*) Llanos. *one of the vast steppes or plains in the northern part of South America* दक्षिण अमेरिकेच्या उत्तरभागांतील गवताच्या मोठाल्या रानांपैकीं एक रान *n,* लॅनो *n.*

Lo (lō) [M. E. *lo.* A. S. *la,* an imitative word.] *interj. look, see, behold* पहा, पाहा, बघा; as, "*Lo,* here is Christ."

Load (lōd) [M. E. *lade* a course, also, a

load. A. S. *lad*, a load.] *n. burden* ओझें *n*, वजन *n*, बोजा *m*, भार *m*. २ *as much as can be carried at once* हेल *m*, ओझें *n*, गट्ठा *m*, बोजा *m*. [A TIGHT (*i. e.* LARGE AND HEAVY) L. ताठ ओझें *n*, ताठर ओझें *n*, भक्कम ओझें *n*. BULLOCK L. OR HORSE -L. (of fuel, fodder &c.) क़वाड *n*, काबाड *n*. FIT FOR OR EMPLOYED IN BRINGING LOADS (of fuel &c.) (a bullock) कवाडा *or* कवाड्या. HALF (OR SIDE) OF A BULLOCK L. OR HORSE L. आखें *n*. LOAD TO BE CARRIED ON THE HEAD डोईओझें *n*. L. OF GRASS &C. पेंडका *m*, भारा *m*, वरंड *f*. ROPE WITH WHICH TO CONFINE A LOAD ON A BEAST भारकस *m*.] ३ *the contents of a cart or ship* भरताड *n*, भरगत *n*, भरीत *n*, माल *m*. ४ *that which burdens or grieves (as cares, anxieties &c.)* (मनावरील) ओझें *n*, भार *m*, गोण *f*, गोणी *f*, धोंड *f*, लकडा *m*, दडपण *n*, बोजा *m*. [TO RELIEVE ONE'S MIND OF A L. मनावरचा बोजा दूर सारणें.] ५ *the charge of a fire-arm* (बंदुकींत भरलेला) बार *m*. ६ *the work done by a steam-engine or other prime mover when working* वाफेचें यंत्र चालू असतां होणारें काम *n*. ७ *a particular measure for certain articles* (ठराविक वजनाचें) ओझें *n*, भारा *m*, कवाड *n*, वरंड *f*; as, "A L. of wood or hay." (b) (*specif.*) *five quarters* पांच क्वार्टर *m. pl.*, (मुंबईचे) सुमारें पांच मण *m*. [LOAD LINE OR LOAD WATER LINE (*naut.*) *the line on the outside of a vessel indicating the depth to which it sinks in the water when loaded* (गलबत पाण्यांत किती बुडेपर्यंत भरताड भरावें हें दाखविण्याकरितां काढलेली) गलबतावरील भरताडाची खुणा *f*- रेषा *f*, भरताडरेषा *f*.] L. *v. t. to lade or burden, to heap upon* ओझें *n* -भरगत *f* -भरीत *n*. &c. भरणें -घालणें -ठेवणें -टाकणें -लादणें, लादणी करणें *g. of o.*, भरणें, भरती *f* -भर *f* -भरताड *f* &c. करणें *g. of o.* २ *to charge (as a gun &c.)* बार *m*. भरणें, भरणें. ३ *to adulterate* मिसळणें, मिश्रण करणें, भेसळ करणें; as, "To L. wine." Load'ed *pa. t.* L. *pa. p.* लादलेला, भरलेला, भारग्रस्त, भाराक्रांत. २ बार भरलेली (बंदुक इ०). Load'er *n. one who loads* माल भरणारा (आगगाडींत वगैरे) मालाची चढउतर करणारा -करवणारा *m*. Load'ing *pr. p.* L. *v. n.* भरणें *n*, चढवणें *n*, लादणें *n* भरती करणें *n*. २ *weight, cargo* ओझें *n*, भरीत *n*, वजन *n*, भार *m*, भरताड *f*.

Load-star, Same as Lode-star.

Load-stone, Same as Lode-stone.

Loaf (lōf) [M. E. *lof*; A. S. *hlaf*; Ger. *laib*, a loaf.] *n. a regularly shaped mass of bread* पाव *m*, रोट *m*, रोटी *f*. २ *any lump* (as of sugar) गोळा *m*, खडा *m*. [L. SUGAR *n. refined sugar in the form of a loaf or cone* शुद्ध केलेल्या साखरेचा शंकूसारखा किंवा पावासारखा गोळा *m*.] Loaves (lōvz) *n. pl.*

Loaf (lōf) [Ger. *laufen*, to run about.] *v. i. to loiter, to waste time idly* भटकणें, हिंडणें, फिरणें, रिकामटेकड्यासारखें फिरणें, वेळ फुकट घालवणें, कालाचा अपव्यय करणें. L. *v. t. to spend in idleness* (*with away*) आळसांत (वेळ) घालवणें, (वेळ) व्यर्थ खर्च करणें; as, "To L. time away." Loaf'ed (lōft) *pa. t. & pa. p.* Loaf'er *n.* भटक्या *m*, रिकामटेकडा *m*, भिकारडा *m*. Loaf'ing *pr. p.* and *v. n.*

Loam (lōm) [A. S. *lam*, a clay.] *n. an earthy mixture of clay and sand, with organic matter to which fertility is chiefly due* चिकणमाती *f*, लुकणमाती *f*. २ (*founding*) *a mixture of sand, clay and other materials, used in making mould* (ओतींव कामाकरितां सांचा करण्याची) रेती मिसळलेली चिकण माती *f*. [L. MOULD (*founding*) *a mould made with loam* चिकणमातीचा सांचा *m*. L. MOULDING *the process of making loam moulds* चिकणमातीचे सांचे करणें *n*.] ३ *a kind of soil* चिखलट जमीन *f*. Loam *v. t. to cover with loam* चिकणमाती लावणें -फांसणें. Loam'ed *pa. t. & pa. p.* Loam'ing *pr. p. & v. n.* Loam'y *a. consisting of loam, resembling loam* चिकणमातीचा, चिकणाईचा, चिकणमातीसारखा.

Loan (lōn) [A. S. *læn*; Ger. *lehen*, a fief.] *n. anything lent* उसना -उसनवार दिलेला or घेतलेला -मागून घेतलेला पदार्थ *m* -दागिना *m*, उसनवार रक्कम *f*, उसनें *n*. २ *the act of lending* उसनें -उसनवार देणें -घेणें *n*, थोड्या मुदतीकरितां देणें -घेणें *n*. [ON L. उसनवार, उसनवट, उसनवारी. BY WAY OF L. उसन्यानें, उसनेंपासनें.] ३ *permission to use* (उसनी दिलेली वस्तु) वापरण्याची परवानगी *f*, -मोकळीक *f*, -मुभा *f*, उसनवारी *f*; as, "The L. of a book." ४ *money lent for interest* कर्ज *n*, व्याजीं -व्याजानें दिलेला पैसा *m* or पैका *m*, व्याजबट्ट्यानें दिलेली रक्कम *f*, कर्जाऊ दिलेली रक्कम *f*. [LOAN OFFICE *an office at which loans are negotiated which are to be paid back by instalments for which interest at some rate is charged* कर्जकचेरी *f*, व्याजानें कर्जाऊ रकमा देण्या -घेण्याची कचेरी *f*.] Loan *v. t. to lend* (*sometimes with out*) उसनें देणें, कर्जाऊ देणें, व्याजीं लावणें; as, "By way of location or *loaning* them out." Loan'able *a.* व्याजीं लावण्यासारखा, कर्जाऊ देण्यासारखा, मोकळा; as, "L. funds." Loan'ed *pa. t. & pa. p.* Loan'ing *pr. p. & v. n.* Loan-monger *n. a dealer in loans, a money-lender* व्याजबट्टा करणारा *m*, कर्ज देण्याघेण्याचा व्यापार करणारा *m*.

Loath or **Loth** (lōth) [A. S. *lath*; Ger. *leiden*, to suffer.] *a. reluctant, unwilling* नाखूष, नाराज, रंजीस, असंतुष्ट, असंतोषी, विमुख, पराङ्मुख; as, "L. to part". Loathe *v. t. to dislike greatly, to feel disgust at* (-चा) वीट येणें, (मनापासून) कंटाळा -तिटकारा असणें *in. con. g. of o.* -करणें, किळस येणें, खंत येणें, ओकारी

f येणें, विटणें with *g. of o.*, कंटाळा *m* -किळस *f* -वीट *m* -ओकारी *f* -&c. येणें, (-ला) कंटाळणें. २ *to abhor, to hate* तिटकारा येणें, कंटाळा येणें, द्वेष करणें, तिटकारा करणें, तिरस्कार करणें. Loathed *pa. t.* & *pa. p.* Loath'er *n.* कंटाळा करणारा *m*, तिटकारा करणारा *m*, द्वेष करणारा *m*. Loath'ful *a. full of loathing* कंटाळा येणारा -आणणारा, तिटकारा येणारा. २ *disgusting* किळसवाणा, कंटाळवाणा, ओंगळ. Loath'ing *pr. p.* L. *v. n. extreme disgust; a feeling of aversion, nausea, abhorrence, or detestation* कंटाळा *m*, वीट *m*, किळस *f*, ओकारी *f*, खंत *f*, विषाद *m*, अतिद्वेषण *n*, अतिद्वेष *m*. Loath'ingly *adv.* किळसानें, कंटाळ्यानें, द्वेषानें. Loath'ness *n.* नाखुषी *f*, नाराजी *f*, विमुखता *f*. Loath'some *a.* किळसवाणा, कंटाळवाणा, ओंगळ, ओखट, घाणेरडा, कुत्सित, तिटकारा येण्यासारखा, कंटाळा आणणारा. Loath'somely *adv.* Loath'someness *n.* किळसवाणेपणा *m*, कंटाळवाणेपणा *m*, ओंगळपणा *m*, घाणेरडेपणा *m*, कुत्सितभाव *m*.

Loathsome See under Loath.

Lob (lob) [Welsh. *llob*, a dull fellow.] *n. a dull heavy person* मठ्ठ -सुस्त -जड -मनुष्य *m*. २ *something thick and heavy* जड -अवजड -ओबडधोबड वस्तु *f*. Lob *v. t. to let fall heavily* एकदम पाडणें, एकाएकीं टाकणें, धाडदिशीं टाकणें -पाडणें. [TO LOB A BALL (*Lawn Tennis*) *to strike a ball so as to send it up into the air* टणदिनीं वर चेंडू उडवणें.] Lobbed *pa. t.* & *pa. p.* Lobbing *pr. p.* & *v. n.*

Lobate, See under Lobe.

Lobby (lob'i) [Low. L. *lobia*; Ger. *laube*, a portico, arbour. See Lodge.] *n. a hall or passage serving as a common entrance to different apartments* सदरेची खोली *f*. २ *a small hall or waiting-room* (दिवाणखान्याशेजारची भेटावयास गेलें असतां) बसावयाची खोली *f*, खोलीवजा ओसरी *f* -ओटी *f*. ३ *that part of a hall of legislation not appropriated to the official use of the assembly* (युनायटेड स्टेट्सूसमधील कायदे करण्याच्या दिवाणखान्याच्या शेजारची) निकामी खोली *f*, कौन्सिल हालांतील निकामी खोली *f*. (b) (hence,) *the persons, collectively, who frequent such a place* कौन्सिलहालाच्या शेजारचे खोलींत वारंवार जाणारे लोक *m. pl.* ४ (*agric.*) *a confined place for cattle formed by hedges, trees and other fencing, near the farmyard* गुरांचें कावण *n*.

Lobe (lōb) [Fr. –Gr. *lobos*, the tip of the ear.] *n. the lower part of the ear* कानाचा चापा *m*, कानाचें चापें *n*, कानाची पाळ *f*, कर्णपालि *f*, पालि *f*, पालिका *f*. २ (*bot.*) *a rounded projection of a leaf* पर्णपालि *f*, पर्णपालिका *f*. ३ (*anat.*) *a rounded projecting part of an organ, as of the lungs* पालि *f*, पालिका *f*, पाळ *f*. [L. OF THE LUNGS फुप्फुसपालि *f*, फुप्फुसपालिका *f*.] ४ (*mach.*) *a projecting part of*

a cam wheel **पाळ** *f*, **चापें** *n*. Lo'bar *a. of a lobe* **(अवयवाच्या) पाळेचा.** [L. PNEUMONIA फुप्फुसाच्या पाळेचा दाह *m*, फुप्फुसपालीचा दाह *m*.] Lob'ate *a*. (*bot.*) **पाळी असलेलें, पाळीदार, पाळीवालें**; as, "L. leaf." Lobe'let *n*. *a small lobe* **लघुपालि** *f*. Lob'ular *a*. *like a lobule* **लहान पाळीसारखा, लघुपालिसदृश.** (b) *pertaining to a lobule* **लघुपालीसंबंधीं, लहान पाळेसंबंधीं.** Lob'ule *n*. Same as Lobelet.

Lobelia (lob-ē'li-a) [*Lobel*, a Flemish botanist.] *n*. (*bot.*) **उत्तर अमेरिकेंतच उगवणारी एक औषधी वनस्पति** *f*. **ही हिंदुस्थानांत सांपडत नाहीं.** Lobelia Inflata **च्या ऐवजीं आपल्याकडे 'देवनाळ' ही वनस्पति योजितात, आणि हिचा दम्यावर चांगला उपयोग होतो.**

Lobster (lob'stėr) [A. S. *lopystre*; a corruption of L. *locusta*, a lobster.] *n*. **लाबस्टर मासा** *m*. **हा खातात.**

Lobworm (lob'wurm) [So called from its clumsy form. See Lubbard.] *n*. *a large worm, used as bait* **काडू** *m*.

Local (lō'kal) [Fr. –L. *localis* –*locus*, a place.] *a*. *belonging to or confined to a particular place* **स्थानिक, स्थानाचा** or **स्थानचा, ठिकाणचा, स्थानीय. विशेषस्थलाचा.** [L. ACTIONS (*law*) *actions such as must be brought in a particular district where the cause arises:—distinguished from* TRANSITORY ACTIONS (ज्या ठिकाणीं दाव्याचें कारण घडलें असेल त्याच ठिकाणीं आणतां येणारे) स्थानिक खटले *m. pl*. L. AFFECTION *a disease or ailment confined to a particular part or organ and not directly affecting the system* स्थानविशिष्टरोग *m*, स्थानविशेषरोग *m*, स्थानिक रोग *m*,] Lo'cally *adv*. *with respect to place, in place* **स्थलपरत्वें, स्थलानुक्रमानें, स्थलावरून, स्थळाच्या दृष्टीनें.** Local'ity *n*. *the state or condition of belonging to a definite place* **स्थानसंबंध** *m*, **देशसंबंध** *m*, **स्थानता** *f*. २ *situation, position* **स्थान** *n*, **जागा** *f*, **स्थल** *n*, **ठिकाण** *n*. Lo'calise *v. t. to make local, to limit to a particular place* **स्थानिक करणें, विशेष स्थानाचा करणें, स्थान -ठिकाण ठरविणें, स्थानीं -स्थळीं -ठिकाणीं निश्चित करणें.** Lo'calising *pr. p*. Lo'calised *pa. t. & pa. p*. Localisa'tion *n*. *the act of fixing or limiting to a particular place* **स्थान ठरविणें** *n*, **स्थानीं -स्थळीं -ठिकाणीं निश्चित करणें** *n*, **स्थलनिश्चय** *m*, **स्थाननिश्चय** *m*.

Locate (lō-kāt' *or* lō'kāt) [L. *locus*, a place.] *v. t. to set in a particular place or position* **विवक्षित स्थानीं -स्थितींत -ठिकाणीं -ठेवणें -बसवणें.** २ *to designate the place of, to define the limits of n*. **स्थान निश्चित करणें, स्थाननिर्देश** *m*. **करणें, स्थाननिर्णय** *m*. **करणें, स्थल** *n* **-जागा** *f* **ठरविणें**; as, "To L. a disease;" "To L. a mining claim." L. *v. i*. (*colloq.*) *to take up one's residence, to settle* **घर करून राहाणें, कायमचें राहाणें, बिऱ्हाड करून राहाणें.** Lo'cating *pr. p*. Lo'cated *pa. t. & pa. p*. Loca'tion

n. the act of locating ठेवणें *n*, बसविणें *n*. २ *situation with respect to place* स्थान *n*, स्थल *n*, ठिकाण *n*. ३ *that which is located* ठेवलेली वस्तु *f*.

Locative (lō'ka-tiv) [L. *locare*, to place.] *a.* (*gram.*) *indicating place* अधिकरणार्थी, स्थलदर्शक, स्थल दाखविणारा. L. *n. the locative case* सप्तमी विभक्ति *f*, सप्तमी *f*, अधिकरण *n*.

Loch (loch [Ir. *loch*; L. *lacus*; E. Lake.] *n. a lake or arm of the sea* सरोवर *n*, आखात *n*.

Lock (lok) [A. S. *loca*, a lock; Ger. *loch*, a dungeon.] *n. an instrument to fasten doors* कुलूप *n*, टाळें *n*, तालक *n*, तालयंत्र *n*. [HANDLE OF A DOOR L. आंकडा *m*, फिरकी *f*. TONGUE OR BOLT OF A LOCK OR PAD-LOCK कांटा *m*, खीळ *f*. TO PUT BY UNDER DOUBLE LOCK AND KEY सात गांठी देऊन ठेवणें, सात गांठींपलीकडे ठेवणें.] २ *an inclosure in a canal for raising or lowering boats* (बोटी आंत बाहेर करण्याचा) दरवाजा *m*. ३ (as of a joint) *articulation* खीळ *f* (as, कोंपराची, मनगटाची खीळ), चाळा (?) *m*. ४ *the part of a firearm by which it is discharged* चाप *m*, घोडा *m*. [A GUN THAT HAS A LOCK चापी बंदूक *f*.] ५ *a grapple in wrestling* पेंच *m*, पकड *f*. ६ (for a wheel) अडकवण *f*, अडकण *f*, ऊट *f*, उटी *f*, उटाळें *n*. ७ *a state of being immovable* जखडलेली स्थिति *f*, खीळ घातलेली स्थिति *f*, जखडणूक *f*, खिळवणूक *f*, खिळवण *f*, जखडण *f*. ८ *any narrow confined place* बंदीची -अटकेची लहान जागा *f*, लहान कैदखोली *f*. Lock *v. t. to furnish with a lock* कुलूप घालणें -लावणें -करणें -मारणें, टाळें मारणें, किल्लीकुलूप करणें -लावणें, किल्ली करणें, कुलूप लावून बंद करणें. २ *to fasten so as to impede motion* (कुलूप घालून) अडकवून टाकणें, गति थांबवणें, गति बंद करणें. ३ *to shut up* (by locking in) कुलपांत -टाळ्यांत -किल्लींत ठेवणें, कुलूप लावून बंद करणें. ४ *to close fast* गच्च -घट्ट बंद करणें. ५ *to embrace closely* गाढालिंगन देणें. Lock *v. i. to become fast* घट्ट बसणें, जखडणें, जखडून जाणें. २ *to unite closely* घट्ट बसणें, घट्ट अडकणें. Lock'age *n. the locks of a canal* कालव्याचे दरवाजे *m. pl.* २ *the materials used for them* कालव्याच्या दरवाज्यांकरितां वापरलेलें सामान *n*. ३ *the tolls paid for passing through them* कालव्याच्या दरवाज्यांतून जाण्याकरितां कर *m*, दरवाजे-पट्टी *f*. ४ *amount of elevation and descent made by the locks of a canal* कालव्याच्या दरवाज्यांची अंतर-उंची *f*; as, "The entire L. will be about fifty feet." Locked (lokt) *pa. t.* L. *pa. p.* कुलूप लावलेला, कुलुपांत ठेवलेला. Lock-hospital *n.* See under Hospital. [LOCKED JAW OR LOCK JAW दांतखिळी *f*, दांतखीळ *f*. (with verb बसणें).] Lock'er *n. one who locks* कुलूप लावणारा *m*, बंद करणारा *m*. २ *that which locks* अडकवण *n*,

कुलूप *n.* ३ *drawer* किल्लीकुलपाचा खण *m.* Lock'et *n. a small lock* लहानसें कुलूप *n.* २ *a catch* फांसा *m.* ३ *a little case generally of gold or silver, attached to a necklace, containing hair, a miniature or memento* (हाराला किंवा घड्याळाच्या. शेड्याला अडकविण्याची लहानशी) पेटी *f*, ताईत *m.* Lock'ing *pr. p.* L. *v. n.* कुलूप लावणें *n*, बंद करणें *n*, कुलूपलावणी *f*, कुलूपबंदी *f.* Lock'smith *n. one who constructs locks or repairs them* कुलपें करणारा *m*, कुलपें नीट करणारा *m*, लोहार *m*, करजकर or करचकर *m.* Lock'up *n. a place where persons under arrest are temporarily locked up* अटकखाना *m*, अटककोठडी *f*, चौकी *f.*

Lock (lok) [A. S. *locc*; Ger. *locke*, a lock.] *n. a tuft or ringlet of hair* केंसाचा झुबका *m*-झुपका *m* -बुचका, *m* -जुडगा *m.* [CURLY L. झुलूप *n.* DISHEVELLED & DIRTY L. केंसटी *f*, केंसुरडी *f.* MATTED OR CLOTTED L. वट *f*, जट *f*, जटा *f.* MASS OF MATTED L.S TUFTED ON THE CROWN जटाभार *m.* SIDE L. (left when the head is first shaved) काकपक्ष *m*, शिखंड *m.* TUFT OR L. LEFT ON THE CROWN AT TONSURE शेंडी *f.*] २ *a flock of wool* लोंकरीचा झुपका *m.*

Locket, See under Lock.

Locomotion (lō-ko-mō'shun) [L. *locus*, a place & *movere*, *-motum*, to move.] *n. the act of moving from place to place* स्थान सोडून जाणें *n*, एका जागेंतून दुसऱ्या जागेंत जाणें *n*, स्थानांतरगमन *n*, स्थलांतरगमन *n*, स्थानांतरकरण *n*, स्थानांतर *n*, स्थलांतर *n.* २ *the power of moving from place to place* एका जागेंतून दुसऱ्या जागेंत जाण्याची शक्ति *f*, स्थलांतरगमनशक्ति *f*, स्थलांतरकरणशक्ति *f*, चलनशक्ति *f*, गमनशक्ति *f.*

Locomotive (lō-ko-mō'tiv or lō'-) [L. *locus*, a place, *movere -motum*, to move.] *a. moving from place to place* स्थलांतर करणारा, एका जागेकडून दुसऱ्या जागेकडे जाणारा, चल, चलनशील, जंगम, गतिविशिष्ट, संचारी, संचार करणारा; as, "A L. animal." २ *capable of or assisting in locomotion* चलनशक्तिक, चलनधर्मक, पुढें सरणारा, गमनागमनशक्तिक, चरिष्णु, (पुढें) चालवणारा, स्थलांतरकारी, स्थानांतरकारी. L. *n. a locomotive machine* (गाडी) चालविणारें यंत्र *n.* २ *a railway engine* आगगाडीचें इंजन *n*, आगगाडीचें यंत्र *n.* Lo'comotiveness *n.* चलनशीलता *f*, संचारत्व *n*, चालविण्याची शक्ति *f*, चलनशक्तिकत्व *n.* Locomotiv'ity *n.* स्थानांतर -कारिता *f*, चलनशक्ति *f.* Locomo'tor *a. pertaining to movement or locomotion* चलनशक्तिसंबंधीं, स्थानांतरकारितेसंबंधीं. [LOCOMOTOR ATAXIA or PROGRESSIVE LOCOMOTOR ATAXY (*med.*) *a disease of the spinal cord characterised by peculiar disturbances of gait, and difficulty in co-ordinating volun-*

tary movements कलापखंजवायु *m.* या रोगांत चालतांना झोंक जातो, पडल्यासारखें वाटतें व पायांची शक्ति कमी होते.]

Locular, See under Loculate.

Loculate (lok'u-let) [L. *loculatus.*] *a.* (*bot.*) *divided into compartments* खण किंवा पाळीं असलेला, खणी, पाळींवाला (अण्डाशय, बीजाशय &c.). Loc'ular *a.* खणी, पाळींवाला. [UNI-LOCULAR एकखणी. (उ. मिरची, बदाम.) BILOCULAR दोनखणी, दुखणी. (उ. मान्दार.) TRILOCULAR तीनखणी, तिखणी. (उ. देवकेळ, शेवगा.) QUADRILOCULAR चौखणी (उ. धोतरा). QUINQUELOCULAR पांचखणी. MULTILOCULAR अनेकखणी. (उ. कमळ.)]

Loculus (lok'ū-lus) [L.] *n.* (*bot.*) *one of the compartments of a several-celled ovary* विभाग *m*, खण *m*, पाळें *n*.

Locum tenens (lō'kum tē'nenz) [L. *locus*, a place and *tenens -tenere*, to hold.] *n. a deputy, one filling an office for a time* प्रतिनिधि *m*, मुतालीक *m*.

Locus (lō'kus) [L.] *n. a place* स्थान *n*, ठिकाण *n*, पीठ *n*, निधान *n*. २ *the curve or line described by a point or the surface generated by a line moving in a given manner* बिन्दुपथ *m*, रेषापथ *m*, or briefly पथ *m*, स्थिति *f*, कक्षा *f*.

Locust (lō'kust) [L. *locusta*, a grasshopper.] *n. a migratory winged insect in shape like the grass-hopper, highly destructive to vegetation* टोळ *m*, शलभ *m*, शरभ *m*. The species denominated *gryllus crestatus, gryllus erridissimus, &c.* bear the general names नाकतोडा *m*, नाकतोड्या *m*, गवताचा उंट *m*. [ATTACK OF LOCUSTS टोळधाड *f*. DEPREDATIONS OF LOCUSTS टोळखाद *f*. SWARM OF LOCUSTS टोळी *f*, टोळांची झुंड *f*.] L. bean (*bot.*) *a commercial name for the sweet pod of the carob tree* क्यारॉब नांवाची वनस्पति *f*. ही हिंदुस्थानांत होते.

Locusta (lō-kus'ta) [Fr. *locuste.*] *n.* (*bot.*) *the spikelet or flower cluster of grasses* तृणमंजिरी *f*, तृणपुष्पन्यासविशेष *m*, (उ. गहूं.)

Locution (lō-kū'shun) [L. *locutio -loqui*, to speak.] *n. speech or discourse* भाषण *n*, संभाषण *n*. २ *a phrase, a form or mode of expression* विशेषशब्दप्रयोग *m*, भाषणपद्धति *f*. Loc'utory *n. a room for conversation* (*espec.* in monasteries) संभाषणाची खोली *f*.

Lode (lōd) [A. S. *lad*, a course -*lithan*, to lead.] *n.* (*mining*) *a course or vein containing metallic ore* अशुद्ध धातूची शीर *f*. २ *a water-course* पाट *m*.

Lodestar (lōd'stär) [A. S. *lad*, a course or way and Star.] *n. the star that leads or guides, the polestar* ध्रुवतारा *m*. Same as Loadstar.

Lodestone (lōd'stōn) [Made up of Lode and Stone.] *n. a stone or ore of iron that leads or attracts other pieces of iron* लोहचुंबक *m*, चुंबकधर्मी पाषाण *m*.

Lodge (loj) [Fr. *loge*, a hut or small apartment.] *n. a small house or cottage* लहानसें घर *n*, झोंपडी *f*, (b) चौकी *f*. २ *a meeting or club of freemasons* भूतखाना *m*, फ्रीमेसन लोकांची संस्था *f*, फ्रीमेसन-घर *n*. ३ *the meeting room of an association* सभागृह *n*. L. *v. i. to house temporarily, to reside* बिऱ्हाड *n*. करणें -देणें -लावणें, मुक्काम *m*. करणें, राहणें. L. *v. t. to give shelter or rest to, especially, to furnish a sleeping place for* (-ला) आश्रय *m* -आसरा *m* -विश्रांतिस्थान *n*. देणें, (-ला) जागा *f* -स्थळ *n*. देणें. २ *to deposit for safe keeping* (सुरक्षिततेकरितां) ठेवणें, राखणें. ३ *to plant, place, fix or set* बसवणें, ठेवणें, स्थापणें, स्थापना *f* -न्यास *m*. करणें *g. of o.*, लावणें. ४ *to lay down, to prostrate* पाडणें, झुकवणें; as; "Though bladed corn be *lodged*." [To L. AN INFORMATION *to enter a formal complaint* फिर्याद करणें.] **Lodge'able** *a. that may be or can be lodged* राहाण्याजोगा, ठेवतां येण्याजोगा, राहाण्यास शक्य. **Lodged** *pa. t. & pa. p.* **Lodg'er** *n. one who lives in a hired room or rooms* बिऱ्हाड करणारा *m*, बिऱ्हाडकरी -करू *m*, भाडोत्री *m*, भाडेकरी *m*, बिऱ्हाडू *m*, वस्तीकरू *m*. **Lodge'ment, Lodg'ment** *n. the act of lodging or the state of being lodged* (-act) बसवणें *n*, स्थापणें *n*, स्थापन *n*, संस्थापन *n*, संस्थापना *f*; (-state) स्थिति *f*, संस्थिति *f*. २ *an intrenchment thrown up in a captured position* (काबीज केलेल्या मुलुखांत खंदक काढून) बिऱ्हाड *n*. देणें, मोर्चा *m*. ठोकणें. **Lodg'ing** *v. n.* (often in the plural with a singular meaning) *a place of rest or temporary residence* बिऱ्हाड *n*, मुक्काम *m* or *n*, उतारघर *n*. २ *abiding place, harbour* राहाण्याचें स्थळ *n* -ठिकाण *n*, निवासस्थान *n*. [L. HOUSE *a house where lodgings are provided and let* सराई *f*, उतारघर *n*, खाणावळ *f*, वसतिगृह *n*. L. ROOM बिऱ्हाड *n*, बिऱ्हाडाची खोली *f*. TO MAKE A L. बिऱ्हाड करणें, घर *n*. करणें -घेणें.]

Lodicule (lod'i-kūl) [L. *lodicula*, dim. of *lodix*, *lodicis*, a coverlet.] (तृणाच्या फुलांतील पुंकेसराच्या बाहेर बुडाशीं असणारें) लहानसें खवल *n*, पुंकेसर-बाह्यवल्क *n*. Scale means खवल in Marathi and वल्क in Sanskrit.

Loft (loft) [Icel. *lopt* (pronounced *loft*) air, sky.] *n. an upper room* (शेवटचा) उंच माळा. २ *a gallery in a church or hall* (ख्रिस्ती देवळांतील किंवा दिवाणखान्यांतील) उंच गॅलेरी *f*, उंच सज्जा *f*. ३ *a floor or room placed over another, a storey* माडी *f*, माळा *m*, मजला *m*. **Loft'y** *a. towering, high* उंच, उन्नत, उच्च, श्रेष्ठ. २ *exalted, noble, stately, elevated, sublime* थोरपणाचा, थोरवीचा, मोठेपणाचा, उच्च, प्रौढ, प्रशस्त, प्रौढविषयात्मक. ३ *proud, haughty* मानी, घमंड्या, घमंडनंदन, अभिमानी, चढेल, गर्विष्ठ,

डौली, वृथाभिमानी, पोकळ डौल करणारा, डौल्या, खोटी ऐट मिरविणारा. Loft'ily *adv. in a lofty manner or position, haughtily* डौलानें, प्रौढीनें, (खोट्या) ऐटीनें, गर्वानें, अभिमानानें. Loft'iness *n. the state or quality of being lofty* उंचपणा *m*, उच्चपणा *m*, उंची *f*, उन्नतता *f*, श्रेष्ठता *f*. २ *exaltation, nobility, sublimity, elevation &c.* थोरपणा *m*, मोठेपणा *m*, उच्चता *f*, प्रौढत्व *n*, प्राशस्त्य *n*. ३ *haughtiness, pride* गर्व *m*, अभिमान *m*, ताठा *m*, आढ्यता *f*, पोकळ डौल *m*, पोकळ ऐट *f*, मगरुरी *f*.

Loftiness } See under Loft.
Lofty }

Log (log) [Ice. *lag*, a felled tree, log.] *n. a bulky piece of wood* कोंडका *m*, कोंडकें *n*, करंडा *m*, करंडें *n*, ढोण *n*, ढोणकूर *n*, ढोणप *n*, ढोणी *f*, टोणकें *n*, ओंडा *m*, ओंडी *f*, फांटें *n*. [L.S CLEFT FOR FUEL किटा *m*.] २ *a piece of wood with a line for measuring the rate of a ship* गलबताची गति मापण्याचें यंत्र *n*, नौकागतिमापकयंत्र *n*.

Logarithm (log'a-rithm) [Gr. *logos*, ratio, and *arithmos*, number. Logarithm lit. means 'the number of the ratios.'] *n.* (of a number) *the power to which another given number must be raised in order that it may equal the former number* घातांकगणित *n*, घातगणन *n*, लघुगणित *n*. Logarith'mic,-al *a.* घातगणनाचा. Logarith'mically *adv.* घातगणनाच्या पद्धतीनें, घातगणनानें.

Loggerhead (log'er-hed) [Log, a piece of wood, and Head.] *n. a blockhead* मट्ठ *m*, टोणपा *m*, टोण्या *m*, टोणपेश्वर *m*, शाहाण्याची खरवड *m*, गाढवाचा खरारा *m*. २ *(pl.) quarrel, dispute* भांडण *n*, तंटा *m*, माराकूट *f*. [TO FALL OR GO TO LOGGERHEADS, TO BE AT LOGGERHEADS माराकुटीवर -हातघाईवर -लातबुकीवर येणें.]

Logic (loj'ik) [Gr. *lojike* -*logos*, speech, reason.] *n. the science and art of reasoning correctly* तर्कशास्त्र *n*, तर्ककला *f*, न्यायशास्त्र *n*, न्यायकला *f*, शुद्धाशुद्ध अनुमानांचे किंवा युक्तिवादांचे तात्त्विक विचार करणारें शास्त्र *n*. किंवा कला *f*. [DEDUCTIVE L. निगामी न्याय *m*. INDUCTIVE L. आगामी न्याय *m*.] Log'ical *a. according to the rules of logic* न्यायशास्त्रानुसार, न्यायानुसार, न्यायशास्त्रशुद्ध, न्यायशास्त्रसंमत, तर्कशास्त्रानुसार, तर्कानुसार, तर्कशास्त्रशुद्ध. २ *relating to logic* न्यायशास्त्राचा, तर्कशास्त्राचा, न्यायशास्त्रविषयक, तर्कशास्त्रविषयक, तार्किक. [L. ACUMEN सशास्त्र युक्तिवाद किंवा अनुमान करण्याची सूक्ष्मबुद्धि *f*, तार्किक्य *n*, तार्किकता *f*, सूक्ष्मतर्कबुद्धि *f*.] ३ *skilled in logic* तर्कविद्याप्रवीण, तर्कप्रवीण, न्यायशास्त्रप्रवीण, न्यायप्रवीण. Log'ically *adv.* न्यायशास्त्रानुसार, तर्कशास्त्रानुसार, तर्कशास्त्राचे नियमाप्रमाणें. Logic'ian *n. one skilled in logic* तर्कशास्त्रवेत्ता *m*, न्यायशास्त्रवेत्ता *m*, तार्किक *m*, नैयायिक *m*. [A MERE LOGICIAN केवळ

नैयायिक.] *N. B.*—In modern Marathi, the word न्यायशास्त्र is coming more and more to be used for the Science of Law. Compare the words न्यायमंदिर, न्यायाचें कोर्ट, न्यायदेवता, न्यायाधीश, न्याय (given by a judge) &c.

Logography (lo-gog'ra-fi) [Gr. *logographia*, word-writing *-logos* word, and *graphein*, to write.] *n. a method of printing with whole words, cast in a single type* अखंड शब्दांच्या टाइपांनीं छापण्याची कला *f*.

Logomachy (lo-gom'a-ki) [Gr. *logomachia* *-logos*, word, and *mache*, fight.] *n. contention about words or in words merely* वाग्युद्ध *n*, वितंडा *f*, वितंडवाद *m*, शब्दांविषयीं शुष्कवाद *m*, शब्दच्छल *m*.

Logos (logos) [Greek.] *n. a word, speech* शब्द *m*, वाणी *f*, (जगाच्या उत्पत्तीपूर्वीं व उत्पत्तीनंतर) जगाविषयीं ईश्वराचे मनांतील विचार व्यक्त करणारा शब्द *m*. २ *Christ* ख्रिस्त, येशूख्रिस्त. *Logos* should never be translated by ईश्वर or शब्दब्रह्म or even by परावाणि; as the Sanskrit ideas in ईश्वर, शब्दब्रह्म and परावाणी are not present in the Greek word Logos.

Logwood (log'-wood) [So called from being imported in *logs*.] पतंगाचें लांकूड *n*. रंगाचे कामीं ह्याचा उपयोग आहे.

Loin (loin) [O. Fr. *logne* –Fr. *longe*, loin, L. *lumbus*, loin.] *n*. (*pl*.) *the reins or the lower part of the back* कमर *f*, माजाड *n*, कास *f*, कटिदेश *m*, कटितट *m*, कटि *f*. [CLOTH WORN ROUND THE LOINS COVERING THE PRIVITIES लंगोटा *m*. CLOTH GIRDLE FOR THE LOINS कांचा *m*. CORD OR CHAIN (of silk, silver &c.) WORN ROUND THE LOINS करदोटा *m*, करगोटा *m*, कडदोरा *m*, कटिदोरा *m*, कटिसूत्र *n*. GIRDING UP THE LOINS कमरबंदी *f*, कमरबस्ता *m*, कमर बांधणें *n*. OF GIRDED LOINS बांधल्या कमरेचा, कमरबंद. OF THE LOINS OF (–च्या) पोटचा. STRAINED IN THE LOINS (horse, camel &c.) कमरी. TO GIRD UP ONE'S LOINS कमर बांधणें, कास घालणें, सज्ज किंवा तयार होणें. TO SPRING FROM THE LOINS OF पोटीं जन्मणें -येणें *g. of s.*] २ (*sing*.) *the back of a beast cut for food* (खाण्याकरितां मारलेल्या जनावराची) कमर *f*.

Loiter (loi'ter) [Dut. *leuteren*, to trifle.] *v. i. to linger, to be slow in moving, to delay* (चालतांना) रेंगणें -रेंगळणें, खेळणें, गमणें -रमणें, रमतरमत -रमते रमते चालणें, चेंगटाई करणें. L. *v. t.* (with *away*) *to waste by loitering* खेळण्यांत -खेळून -खेळण्याखालीं -गमण्याखालीं घालवणें -दवडणें. Loi'tered *pa. t.* and *pa. p.* Loi'terer *n*. (चालतांना) रेंगाळणारा *m*, गमणारा *m*, (खेळण्याखालीं) वेळ घालवणारा *m*. Loi'tering *pr. p.* चालतांना रेंगणारा. Loi'tering *v. n.* गमणें *n*, रेंगाळणें *n*, चेंगटाई *f*. Loi'teringly *adv.* गमतगमत, रमते रमते, (खेळण्याखालीं) वेळ घालवीत.

Loll (lol) [M. E. *lollen*, to sit over the fire; Ice. *lalla*, to move slowly.] *v. i. to lie lazily about* आळशी होऊन -आळसत -आळसानें पडणें -टेंकणें -आंग टाकणें. २ *to hang out from the mouth* (as the tongue) लोंबणें, लळलळणें, बाहेर येणें, लळलळ करणें; as, "The triple porter, with *lolling* tongue, lay fawning at thy feet." Loll *v. t. to thrust out* (the tongue) काढणें, बाहेर काढणें, लळलळीत करणें. Lolled *pa. t.* and *pa. p.* Loll'ing *pr. p.* L. *v. n.* आळसानें आंग टाकणें *n*, २ लोंबणें *n.* बाहेर पडणें *n.*

Lollards (lol'ards) [M. Dut. *lollen*, *lullen*, to sing. A Lollard lit. meant 'God-praiser *or* singer,' *or* 'a mumbler of prayers and hymns.'] *n. pl. a sect of religious reformers in Germany, arising about 1300 A. D., the followers of Wycliffe in England* विक्लिफचे अनुयायी *m. pl.*, विक्लिफसांप्रदायी लोक *m. pl.* लोलर्ड *m. pl.*

Lonely (lōn'li) **Lone** (lōn) [Short for Alone.] (compar. *lonelier*, superl. *loneliest.*) *a. solitary, retired, unfrequented* निर्जन, विजन, न्यूनसंचार, हीनसंचार, विविक्त, आडवळणी, आडवळणाचा, बिनवहिवाटीचा, बिनराबत्याचा, गैरराबत्याचा. २ *single, in want of company, alone* एकटा, एकाकी, असहाय, सडा, एकला, असंग. ३ *addicted to solitude* एकांतप्रिय, एकांतसेवी, विविक्तसेवी, एकलकोंडा, एकलकोट. [LONELY IN FEELING उदास, उद्विग्न, एकटाएकटा. TO FEEL LONELY उदास वाटणें.] Lone'liness *n. solitude, seclusion* एकांत *m*, विविक्त *n*, विविक्तता *f.* २ *the state of being unfrequented by human beings* निर्जनता *f*, विजनता *f*, आडवळणीपणा *f*, संचारन्यूनता *f*, संचारहीनता *f.* ३ *love of retirement* एकांतप्रीति *f*, एकांतवासप्रीति *f.* Lone'ness *n. solitude, seclusion* एकांत *m*. विविक्त *n.* Lone'some *a. solitary, dismal* निर्जन, उदास, भयाण. Lone'somely *adv.* उदासपणानें. Lone'someness *n.* उदासपणा *m*, निर्जनता *f*, भणभणीतपणा *m.*

Long (long) [A. S. *lang*; L. *longus*, long.] *a. protracted, extended* लांब, लांबणीचा, दीर्घ, लंबायमान, लंब, आयत (opposed to *short* and distinguished from *broad* & *wide*); as, "A L. line." २ *extended in time* लांब, फार काळाचा, फार वेळेचा, पुष्कळ; as, "A L. drama." ३ *slow in passing* लांब, लांबणीचा, फार वेळेचा, दीर्घकालिक, कंटाळवाणा, रेंगाळणारा; as, "The L. hours of watching." ४ *dilatory* दिरंगाईचा, दिरंग्या, उशिऱ्या, उशीरलाव्या, चेंगट, चेंगटाईचा, विलंबी, विलंबकारी, दीर्घसूत्री. ५ *far-reaching, extensive* व्यापक; as, "The L. views." ६ (a vowel &c.) दीर्घ, गुरु. [IN THE LONG RUN *in the ultimate result, eventually* अखेरीस, सरतेशेवटीं, सरते शेवटीं. LONG-ARMED लांबहात्या, लंबहस्त, आजानुबाहु. LONG-BELLIED लांबपोट्या, लंबोदर. LONG CLOTH उंची सुती कापड *n.* LONG CLOTHES (लहान

मुलाचे झगा वगैरे) पायघोळ कपडे *m. pl.* LONG DIVISION (*math.*) *the process of division when the operations are mostly written down* लांब भागाकार *m.* LONG DOZEN तेरा. LONG-EARED लांबकान्या, लंबकर्ण. LONG-FACED लांबतोंड्या, लंबतुंड. LONG-HEADED *wise, clever* विचारी, दूरवर विचार करणारा. LONG HOME *grave* स्मशान *n,* शवगर्ता *f.* LONG-LASTING बहुत काळाचा, चिरकालिक, दीर्घकालिक, चिरस्थायी. LONG-LEGGED लांबटांग्या, ढेंगाळ, टांगळ. LONG-LIVED चिरंजीवी दीर्घायु, चिरायु, चिरायुष्य, दीर्घायुष्य, दीर्घजीवी, आयुष्मान्. Some appellatives or allusive attributives for *a long-lived person* are जांबुवंत, मार्केंडेय, जुना कपि. LONG-NECKED लांबमान्या, उंटमान्या. LONG MEASURE लांबीचें माप *n,* लांबीचें प्रमाण *n.* LONG PARLIAMENT (*Eng. Hist.*) *the Parliament which assembled Nov 3, 1640 and was dissolved by Cromwell April 20, 1653* सोळाशें चाळीस सालीं भरलेली व 'क्रॉमवेल'नें सोळाशें त्रेपन सालीं बरखास्त केलेली प्रतिनिधिसभा *f.* ही सभा जास्तींत जास्त सात वर्षेपर्यंत अस्तित्वांत असते, त्यानंतर ती बरखास्त करून राजानें दुसरी बोलवावी लागते. सोळाशें चाळीस सालीं भरलेली सभा तेरा वर्षे चालू होती, म्हणून तिला 'लॉंग् पार्लमेन्ट' ही संज्ञा प्राप्त झाली. LONG PRICE पूर्ण किंमत *f,* भर किंमत *f.* LONG-SIGHTED दीर्घदर्शी, दूरदर्शी, दीर्घदृष्टि. LONG-SIGHTEDNESS दीर्घदृष्टि *f,* दूरदृष्टि *f,* दूरदर्शन *n.* LONGSLIP (*cricket*) दूरचा हातपाळती *m.* LONG-SOME *tiresome* कंटाळवाणा, त्रासदायक. LONG STOP (*cricket*) वेशपालाचा पाठिंबा *m.* LONG-SUFFERANCE, LONGSUFFERING *n.* सोशिकपणा *m,* सहनशीलता *f,* क्षमा *f.* LONG-SUFFERING *a.* सोसीस, सहनशील, सहिष्णु, चिरसहिष्णु, क्षमावान्. LONG TOM *a pivot gun of great length and range, on the deck of a vessel* (गलबतावरील वाटेल तशी फिरवितां येणारी) लांब व पल्लेदार तोफ *f.* LONG-WINDED *prolix* चघळ, चावनट, चावट, बयादी, चेंगट, दीर्घसूत्री. २ (speech &c.) चघळपणाचा, चावटाईचा, चर्पटपंजरीचा. VERY LONG लांबच लांब, लांबचे लांब. TO BE *or* GO LONG OF THE MARKET, TO BE ON THE LONG SIDE OF THE MARKET (*Stock Exchange*) *to hold stock for a rise in price, to have a contract under which one can demand stock on or before a certain day at a stipulated price* (भाव वाढण्याच्या आशेनें) माल राखून ठेवणें, वायदे करणें. TO HAVE A LONG HEAD *to have a sagacious mind* विचार असणें, दूरदृष्टि असणें.] Long *adv. to a great extent in space* **लांब, दूर, दूरवर, लांबवर.** २ *to a great extent in time* **बहुत काळ, बहुत काळापासून, बहुत काळपर्यंत, चिरकाल, बहुकाल, फार वेळपर्यंत -पावेतों, फार वेळेपासून.** ३ *throughout, through the duration of* **भर, पावेतों, पर्यंत, वर.** [AS LONG AS जों *or* जंव, जोंपर्यंत, जेथ *or* जिथवर, जेथपर्यंत, जोंपावेतों, जावत, जावत्काल. ERE LONG थोडक्या काळांत, थोडक्या दिवसांत, थोडक्या वेळेंत, अचिर, अचिरात्.

HOW LONG कोठवर, कोठपर्यंत, कोठपावेतों. LONG AGO बहुत काळ झाला, फार दिवस झाले, मागेंच, कधींच. SO LONG तेथ *or* तिथवर, तेथ *or* तिथपर्यंत, तेवढा वेळ.] Long *n. a long sound, syllable or vowel* दीर्घस्वर *m*, गुरु *m*. २ *the longest dimensions* लांबी *f*. [THE LONG AND SHORT OF IT *the sum and substance of it* गोषवारा *m*.] Long'er *a*. (*comparative*) अधिक लांब. Long'est *a*. (*superlative*) सर्वांहून -सर्वांपेक्षां &c. लांब. Long'ish *a*. लांबट, लांबसर. Long'ness *n. length* लांबी *f*. Long'ways *adv*. Same as Lengthwise. Long'wise *adv*. Same as Lengthwise.

Long (long) [M. E. *longen*, A. S. *langian*, to long after, to crave, to desire.] *v. i. to desire earnestly* (followed by an infinitive or by *after* or *for*) प्रबळ -उत्कट आशा होणें -धरणें, हांव धरणें, प्रबळ इच्छा होणें -असणें. २ *to have an eager appetite* भूक लागणें, भुकेणें, चापून भूक लागणें, जठराग्नि प्रदीप्त होणें. ३ (as a woman in pregnancy) डोहळे लागणें -होणें *in. con*. Long'ed *pa. t. & pa. p*. Long'er *n*. आशाळभूत *m*, हांवरा *m*, हांव धरणारा *m*. Long'ing *pr. p*. Long'ing *v. n*. आशा *f*. २ भूक *f*. ३ डोहळे *m. pl*., दोहद *n*. [A PREGNANT WOMAN BEGINNING TO HAVE LONGINGS डोहळतुली *f*. FEASTING AND MERRYMAKING ON THE APPEARANCE OF LONGINGS डोहळेजेवण *n*.] Long'ingly *adv*. जीव तोडून, लाहोलाहो करून, पंचप्राण *or* प्राण लावून, प्राण ओकून, टक लावून.

Longeval (lon-jē'val), Longevous (lon-jē'vus) [L. *longus*, long, and *ævum*, age.] *a. of long or great age* फार दिवसांचा, फार काळाचा, चिरंजीवी, दीर्घायु, चिरायु. Longev'ity *n. long life* चिरायु *n*, दीर्घायुष्य *n*, चिरायुष्य *n*, चिरंजीवित्व *n*, दीर्घायुष्यता *f*.

Longevity, See under Longeval.

Longicorn (lon'ji-korn) [L. *longus*, long, and *cornu*, horn.] *n. a long-horned beetle* लांब शिंगाचा किडा *m*. (झुरळ नव्हे.) हा किडा आपल्या देशांत मृगनक्षत्र लागण्याच्या सुमारास आढळतो, म्हणून ह्याला कोणी मृगाचा किडा असेंही म्हणतात. ह्याचीं शिंगें (मिशा) फार लांब असून त्यांस वेताच्या छडीप्रमाणें पेरें असतात.

Longimanous (lon-jim'a-nus) [L. *longus*, long, and *manus*, a hand.] *a. long-handed* लांबह्यात्या, लंबहस्त, लांब हाताचा.

Longimetry (lon-jim'e-tri) [L. *lougus*, long, and *metry*.] *n. the art or practice of measuring distances or lengths* दूरत्वमिति *f*, दूरत्वमापन *n*, दैर्घ्यमापन *n*.

Longitude (lon'ji-tūd) [Lit. *length*; Fr. –L. *longitudo*, length.] *n. distance of a place east or west of a given meridian* रेखांश *m*, रेखांतर *n*. CIRCLE OF L. रेखांशवृत्त *n*. HELIOCENTRIC L. सूर्यकेंद्रिक रेखांश *m*. JOVECENTRIC L. गुरुकेंद्रिक रेखांश *m*. L. OF PERIHELION रविनीच.] २ *distance in degree*

from the vernal equinox on the ecliptic (also *Celestial Longitude*) भोग *m*, भोगांश *m*. ३ (R.) *length* लांबी *f*. Longitud'inal *a*. रेखांशाचा, रेखांशीय. २ भोगाचा. ३ लांबीचा, लांबीवरचा, उभा.

Longshoreman (long'shōr-man) *n*. *a man employed along the shore or about wharfs in loading or unloading vessels* (मालाची चढउतर करणारा) धक्क्यावरचा हमाल *m*.

Loo (lōō) [Formerly *lanterloo* –Fr. *lanturelu*, nonsense, fudge, a game at cards, orig. the refrain of a famous vaudeville of the time of Cardinal Richelieu.] *n*. *a game at cards* 'लू' नांवाचा पत्त्यांचा खेळ *m*. या खेळांत पत्त्यांचीं पांच किंवा तीन पानें प्रत्येक गड्याला मिळतात; ज्या वेळीं पांच पानें असतात त्या वेळीं हुकुमाचा 'गुलाम' हा सर्वांत श्रेष्ठ असा समजतात. याला *lanterloo* असेंही नांव आहे. [Loo TABLE 'लू' डाव खेळण्याचें वाटोळें मेज *n*.] Loo *v. t. to beat in the game of loo* 'लू' खेळांत जिंतणें, हरवणें.

Looby (lōō-bi) [Connected with Luff.] *n*. *an awkward, clumsy fellow* अडाणी *m*, आडमुख्या *m*, रानवट *m*. Loobies *n. pl.* Loo'bily *a*. अडाण्यासारखा, रानवट.

Loof (lōōf) *n*. (*bot.*) *the spongelike fibres of the fruit of a cucurbitaceous plant* (*Luffa Ægyptiaca*) (Called also *Vegetable Sponge*) (टरकांकडीप्रमाणें) कांकडींतील स्पंजासारखे तंतू.

Look (look) [A. S. *locian*, to see.] *v. i. to direct the eyes* (for the purpose of seeing) पाहाणें, बघणें, दृष्टि *f*. लावणें -देणें, देखणें (poetry), अवलोकन *n* -विलोकन *n*. करणें, अवलोकणें, विलोकणें (poetry). [To L. ABOUT *to look on all sides* खालींवर पाहाणें, खोलवर दृष्टि *f* -नजर *f*. टाकणें -फेंकणें. To L. ABOUT ONE *to be on the watch* सावध -जागरूक -हुशार असणें. To L. CLOSELY OR INTENTLY टक लावून पाहाणें, टेहेळणें, न्याहाळणें, न्याहाळून -निरखून पाहाणें. To L. AFTER *to attend to, to take care of* पाहाणें, संभाळणें, जोपासणें, जोपासना *f* -देखरेख *f*. करणें, निगा *f* -बरदास्त *f* -ओज *f* -खबरदारी *f* -देखरेख *f*. ठेवणें, शोध *m* -चौकशी *f* -वास्तपुस्त *f*. ठेवणें -राखणें, खबर *f* -समाचार *m*. घेणें. २ *to search* शोधणें, शोध -तलास -तपास करणें. To L. BLACK *to frown, to scowl* कपाळाला आंठ्या घालणें. To L. DOWN ON *or* UPON *to treat with contempt* तिरस्कार करणें, कस्पटासमान लेखणें. To L. FOR *to expect* (-ची) आशा *f*. करणें, मार्ग *m* -वाट *f*. पाहाणें. २ *to search* शोधणें, शोध *m* -तलास *m* -तपास *m*. करणें. To L. IN *to put the head in to look* आंत डोकावणें, आंत डोकावून पाहाणें. To L. INTO *to examine* पाहाणें, परीक्षा -चौकशी -विचार करणें. To L. ON *to consider, to esteem* लेखणें, मोजणें, गणणें, मानणें. २ *to be a mere spectator* पाहाणें, तमाशा पाहाणें, तमासगीर बनणें -होणें -असणें. To L. OUT *to search* शोधणें, शोध -तलास -तपास करणें -ठेवणें. २ *to be on the watch* जपणें, टपणें, जपत -टपत असणें. To L. OVER

to examine पाहाणें, तपासणें, परीक्षा करणें. To L. THROUGH *to examine* (-चा) शेंडाबुडखा पाहाणें. To L. UP *to behold* पाहाणें. To L. UP TO *to respect* (-कडे) सन्मानानें पाहाणें.] २ *to seem, to appear* **दिसणें, दिसून येणें, नजरेस येणें, वाटणें, भासणें, दिसायास -पाहायास -दिसण्यांत -पाहाण्यांत असणें.** [IT LOOKS AS IF IT WOULD RAIN पावसाचा रंग दिसतो; पावसानें मांड घातला.] ३ *to have a particular appearance* **दिसणें, रंग -रूप -डौल असणें.** [To L. WELL साजेसा -शोभेसा दिसणें, शोभणें.] ४ *to face, to front* **(-कडे -अभिमुख) असणें;** as, "The inner gate that *looketh* toward the north." Ezek. VIII. ३. ५ (in the imperative sense used *to call attention*) **पाहा, बघा.** ६ *to show one's self in looking* **बाहेर दिसणें, बाहेर डोकावणें, बाहेर पडणें;** as, "My toes *look* through the over-leather." ७ *to expect, to anticipate* **वाट पाहाणें, आशा करणें, (आधींच) अटकळ करणें.** Look *v. t. to look at, to turn the eyes towards* **निरखून न्याहाळून पाहाणें.** २ *to influence or subdue by look or presence* **(पाहून किंवा नजर फेंकून) बदलणें, नाहींसा करणें;** as, "To *look* down opposition." ३ *to express or manifest by a look* **(नजरेनें) व्यक्त करणें -दाखवणें;** as, "Soft eyes *looked* love to eyes which spake again." Look *n. the act of looking or seeing* **पाहाणें** *n*, **बघणें** *n*. २ *air of the face* **चेहेरा** *m*, **मुद्रा** *f*, **सुरत** *f*, **चर्या** *f*, **रूप** *n*, **स्वरूप** *n*. [FIXED L. टक *f* (with verb लावणें). SIDE-LOOK कटाक्ष *m*, अर्धवीक्षण *n*. To HAVE ONE'S LOFTY LOOKS BROUGHT DOWN नाक खालीं पडणें *g. of s.*] ३ *aspect, appearance* **आकार** *m*, **रूप** *n*, **डौल** *m*, **रंग** *m*, **घाट** *m*, **छाया** *f*. Look'er *n*. **पाहाणारा** *m*, **प्रेक्षक** *m*, **द्रष्टा** *m*, **अवलोकनकर्ता** *m*, **विलोकनकर्ता** *m*. २ *spectator* (more commonly *looker-on* or *on-looker*) **तमासगीर** *m*. Look'ing *pr. p. a.* **पाहाणारा, बघणारा, प्रेक्षक, वीक्षक.** L. *v. n.* **पाहाणें** *n*, **बघणें** *n*, **दृष्टि** *f*, **दृष्टिपात** *f*, **अवलोकन** *n*. **विलोकन** *n*, **प्रेक्षण** *n*, **वीक्षण** *n*. २ (with *after*) **संभाळ** *m*, **सांभाळ** *m*, **जोपासना** *f*, **जोपासणी** *f*, **जोपासणूक** *f*, **निगा** *f*, **बरदास्त** *f*, **ओज** *f*, **संगोपन** *n*. Look'ing-glass *n*. *mirror* **आरसा** *m*, dim. **आरशी** *f*, **ऐना** *m*, **दर्पण** *m*, **आदर्श** *m*.

Loom (lōōm) [A. S. *geloma*, furniture, utensils.] *n. the frame for weaving cloth* **विणकामाचा माग** *m*, **वेम** *m*. [CROSS STICK OF A L. पावलट *m*. FRESH FROM THE L. (-CLOTH) नव्या ताण्याचा. HANDLOOM हातमाग *m*. AUTOMATIC HAND-LOOM आपचालू -स्वयंगतिक हातमाग *m*. HOLE FOR THE DESCENT OF THE FOOT AT A L. माग *m*. PIN CONFINING THE BEAM OF A L. ओढपट्टी *f*. POWER LOOM वाफेच्या शक्तीनें चालणारा माग *m*. STEP OF A L. पावठणी *f*. SOME WORDS FOR OTHER PARTS OR MEMBERS OF A LOOM ARE सुतारा, हातखुंटा, हात्या.] २ *the handle of an oar or the*

part within the rowlock वल्ह्याच्या दांड्याचा हातांत धरण्याचा भाग *m.* [LOOM FACTORY मागांचा कारखाना *m*, वेमालय *n.*]

Loom (lōōm) [A. S. *leomian*, to shine –*leoma*, a beam of light. Allied to Light.] *v. i. to shine or appear above the horizon* क्षितिजावर चमकणें -दिसणें -उगवणें. २ *to appear larger than the real size* (as in the mist) (धुक्यामुळें मूळ आकाराहून) मोठा भासणें. ३ *to be seen at a distance in the mind's eye, as something in the future* मनांत -ज्ञान-चक्षूंना दिसणें. ४ *to rise and to be eminent* (नैतिक किंवा मानसिक उन्नतीमुळें) मोठा दिसणें, (मनानें किंवा नीतीनें) मोठा दिसणें. ५ *to appear indistinctly* (as a thing at a distance) अंधुकअंधुक दिसणें. Loom *n. the indistinct and magnified appearance of any thing at a distance* दूरचा चुटपुटा देखावा *m*, (लांबच्या वस्तूचा मुळाहून) मोठा व अस्पष्ट दिसणारा आकार *m.* Loom'ing *v. n.* See Loom *n.* २ *mirage* मृगजळ *n.*

Loon (lōōn) [O. Dut. *loen.*] *n. a low fellow, a rascal* हरामजादा *m*, हरामी *m*, पाजी *m*, दुर्जन *m.*

Loon (lōōn) (also Loom) [Ice. *lomr*, prob. influenced by *loon*, (see above,) from their awkward manner of walking.] *n.* (also called *Diver* from its expertness in diving) पाणबुड्या पक्षी *m.*

Loop (lōōp) [Prob. from Celt. *lub*, a bend, a fold.] *n. a doubling of a cord through which another may pass, noose* फांस *m*, कडें *n*, मुदन *f*, वाळा *m*, तुकमा *m*, कानी *f.* २ (*math.*) पाश *m*, फंदा *m* (Hindi); as, "A L. of a curve." ३ *an ornamental doubling in fringes* (रंगकामाच्या झालरींतील) कानी *f.* ४ (weaving) *pl. eyes* डोळे *m. pl.*, भोंकें *n. pl.*

Loop-hole (lōōp'-hōl), Loop (lōōp) [M. E. *loup*, a small window in a roof.] *n. a small aperture in a wall* (espec. for the discharge of firearms) जंगी *f*, धारें *n*, गवाक्ष *n*, रंध्र *n*, छिद्र *n.* २ *a means of escape, a shift* खिडकी *f*, निर्गमद्वार *n*, सवड *f*, सोडवण *f.* [To LEAVE A LOOPHOLE (निसटून जाण्यास) सवड *f* -वाट *f.* ठेवणें, निसरगांठ *f.* देऊन ठेवणें.]

Loose (lōōs) [A. S. *leas*, loose or weak. From the same root as *Loose* to release or relax.] *a. unbound, untied, unsewed, unconfined* मोकळा, सुटा, मोकारा, मोकार, अबद्ध, बन्धनरहित, बन्धनशून्य, न शिवलेला, बिनबांधलेला. [To BECOME L. सुटणें. To BREAK L. सुटणें, सुटून जाणें. To LET OR SET L. मोकळा सोडणें, सोडून देणें, सोडणें.] २ *not fast or fixed, not tight* ढिला, सैल, सईल, ढील, खिळखिळा, खिळखिळीत, पोकळ, शिथिल, लटपटीत, बुळका, लिवका, लेचा, लिचापिचा. [To GET L. (as a tie) सैल -ढिला होणें, सुटणें, फिटणें.] ३ *not tight* (as a garment) ढिला, सईल, सैल, पोकळ, श्लथ, शिथिल. [L. AND BAGGING घळघळित, लसफशित, भसभोंगळ, भोंगळा.] ४ *not crowded or close, not compact or dense* विरळ, मोकळा,

सुटा, पातळ, विस्कळित. [OF VERY L. TEXTURE (as cloth) विरविरीत, झिरझिरीत, मासेगाळणा.] ५ *separate, detached* फुटकळ, मोकळा, सुटा, तुटक, तुटका. ६ *not precise or exact, vague* पाल्हाळाचा, अघळपघळ, अव्यवस्थित, संदिग्ध, असंबद्ध. ७ *indeterminate* अनिर्णीत, डळमळीत, गुळमुळीत, धरसोडीचा, मुग्ध. ८ *not costive, lax* (as bowels) मोकळा. ९ *dissolute, unchaste* (as a man or woman) सोदा, लुच्चा, खोव्या चालीचा, लंपट, भ्रष्ट, दुराचारी, व्यसनी, बिसनी, बेढंग, बेढंगी, सोदेगिरीचा, लुच्चेगिरीचा, सैढाल, चौढाल, बटाऊ, व्यभिचारी, व्यभिचाराचा, दुर्वृत्त, बदफैल, बदफैली, बदख्यालीचा, इष्कबाजीचा, इष्की, फक्कड, चटोर, चारगट, वावगा. १० *containing obscene language* शृंगाररसात्मक, हलकट, छिचोर, शृंगाररसप्रधान, शृंगारिक; as, "L. talk, literature, language, ballads &c." Loose or Loos'en *v. t. to untie or unbind* सोडणें, मोकळा करणें, फेडणें, सोडवणूक करणें *g. of o.*, उकलणें. २ *to liberate, to free* सोडणें, सोडून देणें, मोकळा -मुक्त करणें, मोकळा सोडणें, सुटका *f* -सोडणूक *f* -मोचन *n* -विमोचन *n.* करणें *g. of o.* ३ *to relax, to slacken, to luxate* ढिला -सैल -शिथिल -ढील करणें, निखळणें, ढिलावणें. Loose, Loos'en *v. i. to become slack, loose or lax* ढिलावणें, सैलावणें, सैल -ढील -ढिला -शिथिल -पोकळ -बुळका होणें, सुटणें, उकलणें, विस्काळित -विरविरीत होणें. Loose-jointed, Loose-set लुंगा, ढिल्या, लुंगासुंगा. Loose-tongued तोंडाचा हलका, फटकळ. Loos'ed, Loos'ened *pa. p.* सोडलेला, फेडलेला, मोकळा केलेला, मुक्त -निर्मुक्त केलेला. २ सोडलेला, सोडून दिलेला, मुक्त केलेला, छिन्नबंधन, बंधमुक्त, मुक्त, विमुक्त, निर्मुक्त. ३ ढिला केलेला, ढिलावलेला, शिथिलीकृत. Loose'ly *adv.* मोकळा *decl.*, सुटा *decl.*, मोकळेपणीं, बांधल्यावांचून, मोकार, मोकाट. २ ढिला, सैल, पोकळ. ३ विरळ, पातळ, पैस, ऐसपैस, विस्कळ, अंतरानें, तुरळक. ४ पघळ, अघळपघळ. ५ पळपळीत, मळमळीत, मोघम, अळमटळम, धरसोडीनें, अनिर्णयपूर्वक. ६ सोदेगिरीनें, लंपटपणानें, दुर्व्यसनपूर्वक. Loos'ener *n.* सोडणारा *m*, मोकळा करणारा *m*, मोचक *m*, मोचनकर्ता *m*. Loose'ness *n.* ढिलेपणा *m*, खिळखिळेपणा *m*, शिथिलपणा *m*, ढिलाई *f*, ढील *f*, शैथिल्य *n.* २ विरळपणा *m*, पातळाई *f*, मोकळेपणा *m*, विरलता *f*, विरलभाव *m.* ३ अघळपघळपणा *m.* ४ अनिश्चितपणा *m*, मोघमपणा *m*, अळमटळम *n.* ५ (of bowels) (कोठ्याचा) ढिलेपणा *m*, हगवण *f*, ढेंडळ *f*, ढेंडाळी *f*, ढगाळ *f*, गळती *f*, शौचाचा उपद्रव *m*-व्यथा *f.* [TO HAVE A L. पोट जाणें, पोट चालणें.] ६ (of morals) सोदेगिरी *f*, लुच्चेगिरी *f*, लुच्चाई *f*, सोदेशाई *f*, इष्कबाजी *f*, स्त्रीव्यसन *n*, दुर्व्यसन *n*, बदफैली *f*, बदख्याल *m*, बाहेरख्याल *m*, व्यभिचार *m.* Loos'ing, Loos'ening *v. n.* सोडणें *n*, फेडणें *n*, सोडणूक *f*, मोचन *n*, विमोचन *n*, मुक्ति *f*, मोक्ष *m.* २ ढिलावणें, निखळणें *n*, निखळणूक *f*, शिथिलीकरण *n.*

Loot (lōōt) [Hindi *loot* –*Sk.* लोत्र, लोप्त्र stolen goods, लुट्ट् to rob.] *n. act of plundering* लुटणें *n*, लूट *f*. L. *v. t. to plunder* लुटणें, लूट करणें.

Lop (lop) [Dut. *lubben*, to cut.] *v. t. to cut off the top or extreme parts of, espec. of a tree* खडसणें, खच्ची करणें, डुंखणें, कलम *n*. करणें *g. of o.*, खडसणी *f* &c. करणें *g. of. o.* २ *to curtail, to abridge* छाटणें, कापणें, कमी करणें, छाटाछाटी करणें. [To LOP OFF THE CROP AND BRANCHES शेंडा बुडखा करणें.] Lop'ped *pa. t.* L. *pa.p.* खडसलेला, छाटलेला. Lop'per *n*. छाटाछाट करणारा *m*, छाटणारा *m*, तोडणारा *m*. Lop'ping *pr. p.* L. *v. n.* खडसणें *n*, तोडणें *n*, कमी करणें *n*, छाटणें *n*, संक्षेप *m*. करणें *n*. २ *matter lopped off* छाट *m*, छाटाछाट *f*, काटकूट *f*. ३ (of a bush, &c.) काट *m*, काटकवळ *n*, कवळ *n*, टहाळ *m. n*, डहाळ *m. n*. [A BUNDLE OF LEAVES AND LOPPINGS शिरड *f*. A SINGLE STICK OF A BUNDLE OF LOPPINGS शिरें *n*.]

Loquacious (lo-kwā'shus) [L. *loquax*, –*acis* –*loquor*, to speak.] *a. talkative* बोलका, वटवट्या, वाचाळ, वावदूक, बोलघेवडा, बोलगाडा, बहुभाष, बहुभाषी, बडबड्या. २ *apt to blab and disclose secrets* (तोंडानें) फटदिनीं गुप्त गोष्टी बोलून जाणारा, भडभड्या. Loqua'ciously *adv.* Loqua'ciousness, Loquac'ity *n. garrulity* वाचाळपणा *m*, वाचाळता *f*, बडबड *f*, बोलघेवडेपणा *m*, बडबडेपणा *m*, बडबड्या स्वभाव *m*.

Lord (lawrd) [M. E. *loverd*, *laverd* –A. S. *hlaford* –*hlaf*, a loaf, bread, and either *weard*, warder, or *ord*, origin. Thus, Lord lit. means a loaf-keeper, a loaf-earner or a bread-earner ; while retainers were called, *hlafoetas* or 'bread eaters.'] *n. a master, a ruler, a governor, a prince, a proprietor* (as of a manor) मालक *m*, धनी *m*, प्रभु *m*, स्वामी *m*, पति *m*, खावंद *m*, ईश *m*, ईश्वर *m*, अधिपति *m*, नाथ *m*. २ (a) *a titled nobleman* (whether a peer of the realm or not) इंग्लंडांतील पदवीधर उमराव *m*. [इंग्लंडांत उमरावांच्या Duke, Marquis, Earl, Viscount व Baron अशा पांच पदव्या आहेत.] (b) *a bishop* (by courtesy or as a member of the House of Lords) (सन्मानानें सर्व) बिशप; (किंवा लार्डांच्या पार्लमेन्ट सभेचा सभासद असलेला) बिशप. (c) (by courtesy) *the son of a duke or marquis or the eldest son of an earl* (औपचारिक भाषेंत) 'ड्युक'च्या किंवा 'मार्कीस'च्या मुलाला अगर 'अर्ल'च्या वडील मुलाला 'लार्ड' ही संज्ञा देतात. (d) (in a restricted sense) *a baron as opposed to nobleman of higher rank* (संकोचित अर्थानें इंग्लंडांत प्रचलित) 'लार्ड' हा शब्द 'बॅरन'लाच योजितात. ३ *a title bestowed on the persons above named; and also, for honor, on certain official persons* बॅरन, व्हायकाउन्ट, काउन्ट, अर्ल, मार्क्वीस आणि ड्युक यांची लार्डपदवी *f*; कांहीं अधिकाऱ्यांची सन्मानदर्शक लार्डपदवी *f*; as, " Lord

Advocate, Lord Chamberlain, Lord Chancellor, Lord Chief Justice &c." ४ *a husband* पति *m*, यजमान *m*, धनी *m*. ५ *one of whom a fee or estate is held* (लष्करी मोकासा धारण करणारा) श्रेष्ठ लष्करी जहागिरदार *m*. ६ *the Supreme Being, Jehovah* भगवान् *m*, परमेश्वर *m*, ख्रिस्ती व हिंदू लोकांत परमेश्वराचें नांव *n*. (In the Old Testament *Lord* when printed in small capitals is equivalent to Jehovah.) ७ *The Saviour, Jesus Christ* (ख्रिस्ती लोकांनीं मानिलेला) जगत्राता *m*, येशू ख्रिस्त *m*. [HOUSE OF LORDS इंग्लंडांतील 'लार्डांची सभा' *f*. LORDS SPIRITUAL धार्मिक लार्ड, लार्ड सभेंतील 'बिशप' आणि 'आर्चबिशप.' LORDS TEMPORAL *the peers of England, also sixteen representative peers of Scotland and twenty-eight representatives of the Irish peerage* इंग्लंडांतील लौकिक लार्ड, स्काटलंडांतील सोळा उमराव प्रतिनिधि व आयर्लंडांतील अठ्ठावीस उमराव प्रतिनिधि. OUR LORD (ख्रिस्ती लोकांत) आमचा प्रभु येशू ख्रिस्त *m*, आमचा तारक प्रभु *m*. THE LORD'S DAY *Sunday* रविवार *m*, आदित्यवार *m*. THE LORD'S PRAYER ख्रिस्तानें आपल्या शिष्यांस शिकविलेली प्रार्थना *f*. Mathew. VI. 9—13. THE LORD'S SUPPER *the Sacrament instituted by Jesus Christ after the Paschal Supper the night before his crucifixion* (वधस्तम्भावर किंवा क्रुसावर चढविण्यापूर्वीं सुरू केलेलें) प्रभुभोजन *n*. २ *the sacrament of the Eucharist, the Holy Communion* पवित्र युखरिस्ताचा विधि *m*, पवित्रसहभागितासंस्कार *m*.] Lord *v. t.* (R) *to invest with the dignity, power and privileges of a lord* लार्डाचा अधिकार देणें, 'लार्ड' बनविणें -करणें. Lord *v. i. to play the lord, to domineer, to rule with arbitrary or despotic sway* (sometimes with *over* and sometimes with *it* in the manner of a transitive verb) सत्ता *f* -धनीपणा *m* -खावंदी *f* -रावकी *f* -साहेबी *f*. करणें -मिरवणें -चालवणें -गाजवणें (with वर), शक *m* -मात्रा *f*. ठेवणें -चालवणें, चढ *f*. ठेवणें -करणें, उपर *m*. ठेवणें, उपरीपणा *f*. चालवणें. [TO BEGIN TO L. (IT WITH *over*) देव होऊं लागणें, बाप होऊं लागणें.] Lord'like *a*. उमरावाला शोभेसा, लार्डायोग्य. २ *haughty, imperious* गर्वी, अभिमानी, चढेल, मगरूर, उन्मत्त, ताठ्याचा, दिमाखाचा. Lord'liness *n*. *the state or quality of being lordly* मगरुरी *f*, दिमाख *m*, आढ्यता *f*, ताठा *m*. Lord'ly *a*. Same as Lord-like. Lord'ly *adv*. डौलानें, दिमाखानें, थाटानें, तोऱ्यानें. Lord'ship *n*. *rulership, mastery, power, authority* धनीपणा *m*, स्वामीपणा *m*, खावंदी *f*, साहेबी *f*, स्वामित्व *n*, आधिपत्य *n*. २ *the state or condition of being a lord* रावकी *f*, रावपणा *m*, खावंदी *f*, अमीरी *f*, उमरावी *f*. ३ *domain, manor* जमीनदारी *f*, जहागीर *f*, 'लार्डा' च्या सत्तेखालचा प्रदेश *m*. ४ खावंद *m*, सरकार, 'लार्डा' ला किंवा 'हायकोर्टाच्या जजाला लावण्याचा किताब *m*; as, "Your Lordship, his Lord

ship." 'लार्डशिप' हा किताब Archbishop किंवा Duke यांना लावीत नाहींत. Lord Mayor इंग्लंडांतील मोठमोठ्या शहरांचा मुख्य माजिस्त्रेट *m*, किंवा म्युनिसिपालिटीचा अध्यक्ष *m*.

Lordosis (lor-dō'sis) [Gr. *lordow*, to bow.] *n. interior curvature of the spine* पाठीचा कणा वांकून त्याचा भाग पुढें येऊन तो बोटानें दावला असतां हाताला लागणें, एक प्रकारचा कुब्जवात *m*, पुरःकुब्जता *f*.

Lore (lōr) [A. S. *lar*, teaching.] *n. learning, erudition* विद्या *f*, ज्ञान *n*.

Lorica (lo-rī'ka) [L. *lorum*, a thong.] *n.* (*in ancient Rome*) *a cuirass made of thongs* (प्राचीन रोमन लोकांमध्यें) कातड्याच्या वाद्यांचें छातीकरितां केलेलें आवरण *n*, वाद्यांचें उरस्त्राण *n*. Lor'icate *v. t. to furnish with a lorica or coat of mail, to plate or coat over* चिलखत घालणें, वाद्यांचें उरस्त्राण घालणें.

Loriot (lō'ri-ut) [Fr. *le*, the, and *oriol* –L. *aureolus*, dim. of *aureus*, golden –*aurum*, gold. See *Oriole.*] *n. the oriole* चंडोल पक्षी *m*, चक्रवाक पक्षी *m*.

Lorn, Same as Forlorn.

Lorry (lor'i) [Perh. from prov. E. *lurry*, to pull or lug.] *n. a four-wheeled wagon without sides, a trolly* लाडीस *n*, गाडा *m*.

Lory (lō'ri) [Malay *luri.*] *n. a small bird allied to the parrot* पोपटासारखा एक पक्षी *m*, नुरी *f*.

Lose (lōōz) [A. S. *losian* –*leosan*, to lose.] *v. t. to part with unintentionally or unwillingly* (the opposite of *win* or *gain*) हरणें, हार जाणें, घालवणें, गमवणें, (in cant phraseology) उदीम करणें, हासील करणें. [To BE LOST हारीस जाणें, हार जाणें.] २ *to let go, to drop, to miss, to mislay* हरवणें, गमावणें, सांडणें. [To L. GROUND मागें पडणें, उतरता पाया *m* -उतरती कळा *f*. लागणें. To L. HEART धैर्य -हिंमत खचणें. To L. ONE'S HEAD *to be thrown off one's balance* डोकें ताळ्यावर नसणें, डोकें फिरणें. To L. ONE'S WAY वाट चुकणें *g. of s.*, गळफटणें. To L. ONE'S SELF दिशाभूल होणें *g. of s.*, भूल होणें. २ भांबावणें, भांबावून जाणें. ३ शुद्ध नसणें, शुद्ध जाणें; as, "We *lose ourselves* in sleep." To L. SIGHT OF दृष्टिआड -नजरेआड होणें. २ *to overlook, to forget* विसरणें, (-चें) विसरण होणें; as, "To L. sight of the issue."] ३ *to suffer the cessation, departure, or deterioration of* (-ला) मुकणें -आंचवणें -अंतरणें, सुटणें, नुकसान *n* -नुकसानी *f*- तोटा *m*. होणें *in. con.* with *g. of o.* [To BE LOST (as money in trade) गरक -गडप -गडद होणें, नाबूद होणें, नाहींसा होणें, थकणें, बुडणें. To L. ONE'S LIFE प्राणास -जिवास मुकणें.] ४ (as opposite of *keep*) जाणें, गुदरणें, सुटणें, बुडणें, अंतरणें *in. con.* ५ *to squander, to throw away* हरवणें, हारवणें, घालवणें, दवडणें. [To BE LOST फुकट पाण्यांत जाणें.] Lose *v. i. to be out of pocket* तोटा खाणें, तोटा -नुकसान होणें -येणें -बसणें, पदर गमावणें

-भरणें -घालणें, पदरभरीस घालणें, पागोटें गमावणें, पदरास खार -चट्टा लागणें, पाठीचें साल जाणें. Los'able *a. such as can be lost* हरवण्यासारखा. Los'er *n.* हरणारा *m*, हारखाऊ *m.* २ हरवणारा *m*, गमाऊ *m.* Los'ing *pr. p. a.* हरणारा, हारखाऊ. २ हरवणारा. ३ (as opposed to *lucrative*) तोट्याचा, नुकसानीचा, तोटा येण्याचा, आंगावर येण्याचा, अंतबट्याचा, पदर भरण्याचा. Los'ing *v. n.* हरणें *n*, हर *f*, हार *f.* २ गमावणें *n*, सांडणें *n*, सांड *f.* ३ हरवणें *n*, दवडणें *n*, घालवणें *n.* Loss *n.* हार *f.* २ *detriment, damage* (as opposed to *gain*) तोटा *m*, नुकसान *n*, नुकसानी *f*, गोता *m*, धोका *m*, झोका *m*, धक्का *m*, खांच *f*, खोट *f*, ठेंच *f*, चट्टा *m*, घस *f*, घसरा *m*, खामी *f*, न्हास *m*, अपचय *m*, क्षति *m.* N. B. The verbs बसणें, -येणें -लागणें -खाणें are used with most of the above words. [A DEAD L. पुरें पुरें नुकसान *n*, सर्वस्वी नुकसान *n*, पक्की बूड *f.* TO CAUSE A LOSS UNTO (-च्या) पदरास खार लावणें, (-ला) टोपी -पागोटें घालणें.] ३ *privation, deprivation* नाश *m*, हानि *f*, वियोग *m*, अभाव *m.* ४ *perdition, ruin* नाश *m*, बूड *f.* [UTTER OR GREAT L. नासाडा *m*, नासाडी *f*, सत्यनास *m.*] ५ *lost or mislaid state* हरवण *f*, गफलत *f.* ६ *wastage* फुकट खर्च *m*, अपव्यय *m.* [TO BE AT A L. अक्कल गुंग होणें *g. of s.*, मति कुंठित होणें, (मति) थकणें, थक्क होणें, किंकर्तव्यतामूढ -किंवक्तव्यतामूढ होणें.] Lost *pa. p. a.* हरलेला, हारीस गेलेला. २ गमावलेला, हरपलेला, सांडलेला, गहाळ. ३ गडप झालेला, नाबूद -नाहींसा झालेला. ४ गेलेला, गत, विगत. ५ घालवलेला, दवडलेला, फुकट गेलेला. ६ *stray* चुकलेला, भकलेला, चुकार. ७ *bewildered, confounded* चक्क -चकित झालेला, थक्क -थकित झालेला, घोंटाळलेला, बावरा, भ्रांत. [L. TO SHAME बेशरम, कोडगा, निर्लज्ज, बेमुर्वत.]

Lot (lot) [A. S. *hlot*, a lot, *hleotan*, to cast lots.] *n. one's fate in the future, destiny* नशीब *n*, दैव *n*, भाग्य *n*, प्राक्तन *n*, भवितव्यता *f.* २ *anything* (as a die, pebble, ball or slip of paper) *used in determining a question by chance* फांसा *m*, प्रश्नफांसा *m*, चिठी *f*, शकुनगोटी *f.* [To DRAW LOTS सोडतचिठी उचलणें.] ३ *that which falls to any one as his fortune* भोग *m*, भोक्तृत्व *n*, पाळी *f*, भागधेय *n.* [To FALL TO ONE'S LOT नशीबीं येणें *g. of o.*, कपालास -दैवास -भागास -विभागास -वांट्यास -हिश्शास येणें *g. of o.*] ४ *portion or parcel* प्रत *f*, जुळी *f*, गठ्ठा *m*, पुड्डा *m*, साटें *n*, गट *m*, भाग *m.* ५ (of ground) तुकडा *m*, भाग *m*, ठिकें *n*, कोठी *f.* ६ *a number of things taken collectively* समुदाय *m*, घोळका *m*, संख्या *f*; as, "A *lot* of stationery; A *lot* of people." [LOTS रेलचेल *f*, रगडाई *f*, लूट *f*, चंगळ *f.*] Lot *v. t. to allot, to sort* हिस्से पाडणें, 'लाट' पाडणें. Lot'ted *pa. t. & pa. p.* Lot'ting *pr. p.*

Loth, Same as Loath.

Lotion (lō'shun) [Fr. -L. *lotio* -*lavere*, *lotum*, to

wash.] *n.* (*med.*) *a fluid for external application to a wound, bruise, &c.* जखम धुण्याचें औषध *n*, धावन *n*, धावनौषध *n*.

Lottery (lot'ėr-i) [*Lot* + *-ery*, as in brew*ery*, bind*ery.*] *n. a distribution of prizes by lot or chance* सोडत *f.* २ (*fig.*) *an affair of chance* नशिबाची परीक्षा *f* -पारख *f*, सोडत *f.* (*fig.*) [L. TICKET सोडतीची चिठ्ठी *f*, सोडतीचें तिकीट *n.*]

Lotus (lō'tus) [L. *lotus* –Gr. *lotos*, lotus.] *n. the water-lily of India* (called in English botany *lotus-indicus.* The English name of the genus of plants called Lotus belonging to the Natural Order Leguminose is Bird's-foot-Trefoil) कमळीण *f*, कमलिनी *f*, नलिनी *f*, मृणालिनी *f*, पद्मिनी *f.* २ (flower) कमळ *n*, अरविंद *n*, कुवलय *n*, पंकज *n.* [WHITE L. पुंडरीक *n*, पांढरें कमळ *n.* RED L. रक्तोत्पल *n*, रक्तकमल *n*, तांबडें कमळ *n.* BLUE L. नीलोत्पल *n*, इंदीवर *n*, निळें कमळ *n.*] L. -bulb शालूक *n.* L. -fibre मृणाल *n*, बिस *n*, कमळाचा तंतु *m.* L. –filament किंजल्क *m*, केसर *m.* L. -seed कमलाक्ष *m*, पद्मबीज *n*, कमळी *f.* L. –stalk पद्मनाल *n.* Seed -vessel of a L. बीजकोश *m*, वराटक *m.* New leaf of a L. नवदल *n*, संवर्तिका *f.* Figure of the leaf of a L. अष्टदल or अष्टदळ *n.* Lotus which grows on the dry ground भुईकमळ *n*, स्थलकमल *n.* Moon-lotus चंद्रकमल *n*, कुमुद *n.* Sun-lotus सूर्यकमल *n.*

Loud (lowd) [Lit. 'heard'; A. S. *hlud*, Ger. *laut*, sound; L. श्रुत Sk. *inclytus*, much heard of.] *a. making a great sound* मोठा, उंच, उंच स्वराचा, भारी, मोठ्या आवाजाचा, मोठ्या नादाचा. २ *noisy, clamorous* गलबल्या, गोंगाट्या, ओरड्या, गडबड्या. ३ *emphatic* जोराचा, जोरदार; as, "A *loud* call for united effort." Loud, Loud'ly *adv.* मोठ्यानें, उंच स्वरानें, उंच शब्दानें, आरोळी मारून, तारस्वरानें, गलबलीनें, गलबल करून. Loud'ness *n.* (quality) मोठेपणा *m*, उंचपणा *m*, भारीपणा *m.* २ (state) गडबड *f*, गलबल *f*, गोंगाट *m*, गलबला *m.* Loud'-voiced मोठ्या आवाजाचा, गोंगाटाचा.

Lough (loch) Same as Loch or Lake.

Lounge (lownj) [Fr. *longis*, one that is long in doing anything, formed (but with a pun on L. *longus*, long) from L. *Longius*, or *Longinus*, the legendary name of the centurion who pierced the body of Christ.] *v. i. to recline at one's ease* आंग टाकणें, टेंकणें, पडणें, लोळणें, रेळणें. २ *to pass time indolently, to move about listlessly* रिकामा बसणें -फिरणें, रिकामा -पडून राहाणें, रिकामचेष्टा *f* -रिकामटवाळी *f.* करणें, रिकामटेकडीवर बसणें, वेळ फुकट घालवणें, काळाचा अपव्यय करणें, रिकामें भटकणें. L. *n.* (*–the act*) आंग टाकणें *n*, टेंकणें *n*, लोळणें *n*, रेळणें *n.* २ *an idle stroll* रिकाम्या भटक्या *f. pl.*,

रिकामी हिंड *f*, रिकामा फिरणें *n*, वेळ फुकट दवडणें *n*. २ *a place for lounging* रिकामचावडी *f*, रिकामटेकडी *f*, फड *m*, चावडी *f*. ४ कोच *m*. Loun'ged *pa. t.* & *pa. p.* Loun'ger *n*. रिकामा हिंडणारा *m*, रिकामटेंकडा *m*, रिकामटवळा *m*. Loun'ging *pr. p. a.* रिकामा पडून राहणारा, रिकामटवळा.

Louse (lows) [A.S. *lus*, pl. *lys*; Ger. *laus*, louse.] *n. a common wingless parasitic insect* (found in the human hair) ऊ *f*, ऊं *f*, यूका *f*. [LOUSE OF CATTLE, DOGS, HOGS &c. कोळऊ *f*, गोचीड *f*, गोचिडी *f*, चामी गोचीड *f*, घागऱ्या गोचीड *f*. LOUSE OF A RED COLOUR तांबऊ *f*. LOUSE BRED ON THE BODY चामऊ *f*. LOUSE FOUND ON CLOTH चिरू *f*. LARGE AND FAT LOUSE टेणा or टेण्या *m*, टोणा or टोण्या *m*, टेण्या *m*. SWARMING OF LICE बूचबूच *f*, (INTENSIVELY) बुचबुचाट *m*, खुतखूत *f*, लुवलुव *f*, लुवलुवाट *m*. YOUNG LOUSE OR THE EGG OF A LOUSE लीख *f*, लिक्षा *f*. TO SWARM WITH LICE बुचबुचणें, खुतखुतणें.] Louse *v. t. to clean from lice* (-वरील) उवा *f. pl.* -गोचिड्या काढणें -मारणें -पहाणें. Lice is the plural of louse. Lous'iness *n*. उवांचा बुजबुजाट *m*. Lous'y *a. infested with lice* उवांनीं बुजबुजलेला. २ गोचिड्यांनीं भरलेला. ३ *mean, contemptible* अधम, धिक्कारपात्र.

Lout (lowt) [A. S. *lutan*, to stoop.] *n. a clown, buffoon* नकल्या *m*, विदूषक *m*. २ *a mean, awkward fellow, blockhead* ठोंब्या *m*, ठोंबा *m*, गोखमा *m*, शुंभ *m*, म्हशा *m*, म्हैसा *m*. Lout'ish *a*. ठोंब्या, आडमुठ्या, दगडधोंडा, ढोस्या, गलेलठ्ठ. Lout'ishly *adv*. आडमुठेपणानें. Lout'ishness *n*. ठोंबेपणा *m*.

Louver, Louvre (lōō'vėr) [O. Fr. *louvert* for *l'ouvert*, the open space.] *n. an opening in the roofs of houses, serving for a skylight* धारें *n*, धुराडें *n*, धुराणें *n*.

Lov'age (luvāj) [L. *ligusticum* lovage, a plant of Liguria.] *n.* (*bot.*) अजमोदा *m*, अजवान *m*.

Love (luv) [A. S. *lufu*, love –L. *libet*, *lubet*, to please, Sk. लुभ्, to desire.] *n. fondness, a feeling of strong attachment caused by that which delights* प्रेम *n*, प्रीति *f*, *pop.* प्रीत *f*, प्रेमा *m*, प्रेमभाव *m*, प्रीतिभाव *m*, स्नेहभाव *m*, स्नेह *m*, लोभ *m*, माया *f*, ममता *f*, आवड *f*, मोह *m*, प्यार *m*. [LOVE GENERALLY *affection, tenderness* मायाममता *f*.] २ (*espec.*) *devoted attachment to one of the opposite sex* स्त्रीपुरुषप्रेम *n*, स्त्रीपुरुषप्रेमभाव *m*, मन *n*, शृंगार *m*, लोभ *m*, शृंगारभाव *m*, इष्क *m*, रति *f*, रतिभाव *m*, प्रणय *m*, मदन *m*. [FREE L. उघडा संबंध *m*, लग्नाशिवाय नवरा बायकोच्या नात्यानें राहाणें *n*. IN L. प्रेमपाशांत. ILLICIT L. दोस्ती *f*, आंतून ठेवलेला संबंध *m*, चोरटा व्यवहार *m*. LOVE-BROKER प्रेमसंबंध जुळवून आणणारा *m*, मध्यस्थ *m*. LOVE-CHARM वशीकरणाचा तोडगा *m*. L. CHILD चौरस -बेकायदेशीर संतति *f*. LOVE-DRINK कामोद्दीपक पेय

n. LOVE-FAVOUR प्रेमाची खूण *f.* LOVE-JUICE प्रेमोत्पादक रस *m.* LOVE-KNOT इष्कपेच *m*, प्रेमग्रंथि *m*, प्रेमाची खूणगांठ *f.* LOVE-LASS प्रेमपात्र *n.* LOVE-LETTER इष्कानें पत्र *n*, प्रणयपत्रिका *f*, मन्मथलेख *m.* LOVE-LOCK (कानावरील) लांब झुलूप *n.* LOVE-MATCH प्रणयविवाह *m*, प्रीतिविवाह *m.* LOVE-POTION कामोद्दीपक औषधि *f.* LOVE-QUARREL प्रणयकलह *m*, प्रीतिकलह *m*, प्रेमकलह *m*, लाडझगडा *m.* LOVE-SCENE रंगभूमीवरील शृंगारप्रसंगाचा देखावा *m.* LOVE-SICK कामपीडित, कामव्यथाकुल, कामतप्त, कामानें पिडलेला. LOVE-SICKNESS कामपीडितावस्था *f*, कामज्वर *m*, मदनपीडा *f*, मदनबाधा *f.* LOVE-SUIT प्रणयप्रार्थना *f.* LOVE-SONG शृंगाराचें गाणें *n*, शृंगारगीत *n*, लावणी *f.* LOVE-TALE शृंगाराची गोष्ट *f*, शृंगारकथा *f*, प्रेमकथा *f.* LOVE TOKEN प्रेमाची खूण *f*, प्रीतीची खूण *f*, प्रेमलक्षण *n*, इष्काची यादगिरी *f.* GESTURES OF LOVE शृंगारचेष्टा *f*, हावभाव *m.*] ३ *courtship* (chiefly in the phrase *to make love to*, to woo) **लग्नासाठीं स्त्रीचें आर्जव** *n*, **स्त्रीची आराधना** *f.* [TO MAKE LOVE TO (विवाहाकरितां) स्त्रीची आराधना करणें, विवाहार्थ प्रार्थना करणें, प्रणयप्रार्थना *f.* करणें.] ४ *affection*, *fondness*, *good-will* (oppo. to *hate*, often with *of* and an object) **आवड** *f*, **शोक** *m*, **भक्ति** *f*, **प्रेम** *n*; as, "L. of life." ५ *due gratitude and reverence to God* (**ईश्वराचे ठिकाणीं**) **प्रेमपुरस्सर भक्ति** *f*, **प्रेम** *n.* [UNDIVIDED LOVE अनन्यभक्ति *f*, अनन्यप्रेम *n.*] ६ *the object of affection* (often employed in endearing address) **प्रीतिभाजन** *n* (*Sk.*), **प्रीतिपात्र** *n.* [LOVE-LORN *forsaken by one's love* विरहित, प्रियकरानें किंवा प्रियकरणीनें सोडून दिलेला -ली.] ७ *Cupid*, *the god of love* **कामदेव** *m*, **मदन** *m*, **पंचशर** *m* (*Sk*). ८ *benevolence* **परोपकारबुद्धि** *f*, **दया** *f.* ९ *nothing*, *no points scored on one side* (used in counting score at tennis, &c.) **शून्य** (**डाव इ०**); as, "He won the match by three sets to *love*." [L. GAME (हरलेल्या बाजूचा एकही डाव न होतां झालेला) शून्य खेळ *m.* TO PLAY FOR L. *to play a game without stakes* पण लावल्यावांचून (सोंगट्या वगैरे) खेळणें.] L. *v. t. to regard with affection* (**-वर**) **प्रेम -प्रीति करणें -ठेवणें, ममता करणें.** २ *to have good-will toward* (**-शीं**) **परोपकारबुद्धीनें वागणें.** ३ *to be fond of* (**-ची**) **आवड असणें** *in. con. with* **ला** *of. s.* ४ *to take delight in* **आवडणें** *in. con. with* **ला** *of s.*, (**ची**) **गोडी असणें**, (**-वर**) **भक्ति असणें**; as, "To L. books, adventures &c." L. *v. i.* **प्रेम असणें.** २ **प्रेम करणें.** Lov'able, Love'able *a.* *worthy of love* **प्रेमपात्र.** २ *amiable* **प्रेमळ, गोड, प्रेमोत्पादक.** Lovee' *n.* (*humorous*) *one who is loved* **प्रीतिपात्र** *n.* Love'less *a. void of love* **प्रेमांकुररहित.** २ *not attractive* **दिसण्यांत वाईट, मनोहारित्वरहित.** Love'liness *n. delightfulness* **सौंदर्य** *n*, **लावण्य** *n.* २ *amiability* **मनोहरता** *f*, **सुभगता** *f.* Love'ly *a. charming*, *beautiful*, *very pleasing* **सुंदर, मनोहर, रमणीय, मनोवेधक.** २ *lovable* **प्रेमपात्र.**

Love-'making *n.* स्त्रीचें आर्जव करणें *n.* Lov'er *n. one who is in love* (usually limited, in the singular, to a person of the male sex) प्रीति करणारा *m*, प्रेमी, कांत, सखा, यार; *-fem.* कांता *f*, प्राणसखी *f*, वल्लभा. २ *a friend, one strongly attached to another* मित्र *m*, सखा *m*, जिवलग *m*, दोस्त *m*. ४ *one who has a strong liking for anything* आवड करणारा *m*, शोकी *m*, भुकेला *m*, भोक्ता *m*; as, "A L. of knowledge." Lov'er-wise *adv. as lovers do* कामी जनांप्रमाणें. Lov'ing *pr.p. a.* प्रेम करणारा, प्रेमाळू, प्रेमळ, मायाळू, ममताळू, अनुरक्त, अनुरागी, प्रणयी, प्रणयवान्. २ भक्तिमान्, भक्तिमंत. Lov'ing-kindness कृपा *f*, दया *f*, माया *f*, वात्सल्य *n*. Lov'ingly *adv.* प्रीतीनें, प्रेमभावानें, आवडीनें, स्नेहभावानें, प्रेमबुद्धीनें, प्रेमदृष्टीनें. Lov'ingness *n.* प्रेमळपणा *m*, मायाळूपणा *m*, वात्सल्य *n*, माया *f*, ममता *f*.

Love-apple (luv-apl) वेलवांयगें *n.*

Low (lō) [Ice. *lagr*, allied to A. S. *licgan*, to lie.] *a. lying on an inferior place or position, not high* सखल, निंच, नीच (Sk.), खालपट, खालसर. [VERY L. *along the ground* फार सखल, भुईसरसा, भुईसरपट, भूसंनिध. TO LAY L. लंवा करणें, पाडणें. TO BE LAID LOW लंबा होणें.] २ *not rising high, short* ठेंगणा, लहान, सखल, (remiss. सखलवट), खालपट, गिड्डा, ऱ्हस्व, अल्प (in comp.). ३ *descending downwards, deep* खोल, ओंड, सखल, निम्न. ४ (of ground) *sunken* सखल, सखलवट, खोलगट, खोलकट, खोलट, बदखल, बदखलीचा. ५ (of the water, tide) ओसरलेला, उतरलेला, ओहटलेला, उथळ, निखार. ६ *squat, flattish* बसकट, बसका, बदखल or बतखळ. ७ *not noisy or loud* हलका, हळू, मंद, नीचस्वराचा, नम्रस्वराचा, नीच, नम्र. ८ (of price) *cheap* हलक्या दराचा, उतरल्या दराचा, कमी किंमतीचा, कमी दराचा, हलक्या भावाचा. ९ (price) हलका, थोडा, उतरलेला, कमी. १० *dejected, downcast* उदास, उदासी, उदासीन, खिन्न, दिलगीर, मलूल, विषण्ण, सविषाद, विमनस्क. [LOW SPIRITS विषाद *m*, खिन्नता *f*, दिलगिरी *f*, मलूलपणा *m*. TO BECOME LOW विरंवणें, खिन्न होणें, उतरून जाणें.] ११ *of mean station, rank or birth* नीच, हलका, लहान, कमजात, हलके पदवीचा, पाजी, पामर, निकृष्ट, हीन, हीन जातीचा, हीन कुलाचा, क्षुद्र, क्षुल्लक, अकुलीन, इतर, बाजारी. १२ *mean, base, vulgar, disreputable* हलका, नीच, हलक्या किंमतीचा, हलक्या योग्यतेचा, हलक्या भाराचा, उणा, उणादुणा, प्राकृत, क्षुद्र, क्षुल्लक, निकृष्ट, अपकृष्ट, अधम, पाजी, असंभावित, गैरसाळ, हुच्चा, भिकारी, भिकार लक्षणाचा, भिकार चाळ्याचा. १३ *not sublime, not exalted* हलका, हलक्या योग्यतेचा, अप्रौढ, अप्रगल्भ, अप्रशस्त, छिचोर or चिचोर. १४ *submissive* नम्र, दीनवाणा or दीनवाणी, दीनवदन, नम्रतेचा, सविनय. १५ *not rich, not nourishing* (diet) हलका, साधा, निकस, निस्सत्व.

[L. BORN हीनकुल, हीनजात, कमजात, कमअस्सल. -opposed to *Highborn*. L. BRED हीन कुलांत वाढलेला -वाढवलेला, उद्धट, ग्राम्य; as, "A *lowbred* remark." L. -LIVED *mean, dishonourable* हलका, हलकेपणाचा, न शोभेसा, न शोभणारा. L. -MINDED हलक्या मनाचा, क्षुद्रमनस्क. L. PRICED हलक्या किंमतीचा, हलका, अल्पमोली. L. -SPIRITED *dejected, not sprightly* उदास, बेदील, मलूल, म्लान, दुर्मनस्क, विमनस्क, उद्विग्नमानस. LOW SUNDAY 'ईस्टर'च्या सणानंतर येणारा आदितवार *m.* LOW TIDE, LOW WATER सुकती *f,* ओहोट *f.* LOW WATER MARK ओहोटीची खूण -मर्यादा -रेषा *f.*] Low *adv. not on high* खालता *decl.* खालतीं, खालतें, खालीं. २ *cheaply* हलके किंमतीनें, हलक्या भावानें, स्वस्ताईनें. ३ *meanly, vulgarly* हलकेपणानें, नीचपणानें. ४ *in subjection, disgrace, or poverty* पारतंत्र्यानें, गरिबींत, निकृष्टावस्थेंत, खालीं, हीनावस्थेंत. ५ *not loudly* हलकेंच, हलक्यानें, हळू. ६ (*astron.*) *near the equator* भूमध्यरेषेजवळ. Low'er *a.* (comparative of *low*) *of less height* धाकटा, धाकला, अधिक ठेंगणा. २ *belonging to the lower part* खालचा, खाल्ला, खालील भागाचा, अधर. ३ Low'er *v. t. to bring low* उतरणें, खालीं करणें, खालीं सोडणें, निंच करणें. २ *to dishonour* मान *m.* कमी करणें *g. of o.*, पाणउतारा *m.* -मानभंग *m* -मानखंडना -मानहानि *f.* &c. करणें *g. of o.* ३ *to degrade* खालच्या दर्जाला नेणें, कमी करणें, (एक पायरी) खालीं उतरणें -उतरवणें. ४ *to diminish, to reduce, to humble* कमी करणें, उतरवणें, उतरणें. ५ *to reduce in value* (किंमत) कमी करणें, (दर) कमी करणें, (भाव) उतरवणें; as, "To *lower* the rate of interest." Low'er *v. i. to fall, to sink, to grow less* उतरणें, पडणें, कमी होणें, मंदावणें, हलका होणें, उतार होणें; as, "The river *lowered* as rapidly as it rose." Low'ered *pa. t.* and *pa. p.* Low'ering *pr. p.* L. *v. n.* कमी करणें *n,* हलका करणें *n,* खालीं उतरणें *n.* Low'ermost, Low'est *a.* (*superl.*) सर्वांहून खालचा -खाल्ला, सर्वांचे खालचा, अधस्थ. २ *inferior to all* कनिष्ठ, कनिष्ठ प्रतीचा, शेवटचे प्रतीचा -दराचा -भावाचा, चरमकोटीचा -कोटींतला. [AT THE LOWEST निदान, निदानपक्ष, कनिष्ठपक्ष, किमानपक्ष, गेला बाजार.] Low'land *n. land low with respect to higher land* सखलजमीन *f,* तळघाट *m,* खालचा देश *m,* तळजमीन *f,* हेटप्रांत *m.* Low'lander *n. a native of low-lands* हेटकरी, तळघाटी, सखल प्रदेशांत राहणारा (विशेषत: स्काटलंडांतील). Low'liness *n. humility, humbleness of mind* नम्रता *f,* लीनता *f,* विनय *m,* नम्रभाव *m,* निरभिमान *m.* २ *low condition* साधेपणा *m,* दारिद्र्य *n,* दैन्य *n,* साधेभोळेपणा *m.* Low'ly *a. not high, not elevated* सखल, निंच, नीच (*Sk.*), खालपट, खालसर. २ *humble, modest* नम्र, नम्रबुद्धि, गरीब, सविनय, विनयाचा, निरभिमान, निरहंकार. ३ *not lofty, not sub-*

time साधा, भाबडा, साधा, भोळा, साळाभोळा, अ-प्रौढ, अप्रगल्भ. L. *adv.* विनयानें, नम्रतेनें, सविनय. २ गरीबींत. Low'ness *n.* सखलपणा *m*, निंचपणा *m*, उच्चत्वन्यूनता *f.* २ *shortness* ठेंगणेपणा *m*, लहानपणा *m*, लहानाई *f*, गिड्डेपणा *m*, ऱ्हस्वता *f.* ३ *depth* खोली *f*, निम्नता *f.* ४ *flattishness* बसकेपणा *m*, बतखल *f.* ५ हलकेपणा *m*, मंदता *f*, नीचस्वरता *f.* ६ (of price) *cheapness* हलका दर *m*, हलका भाव *m*, कमी दर *m.* ७ उदासपणा *m*, औदासीन्य *n*, विषाद *m*, विषण्णता *f*, दिलगिरी *f*, खिन्नता *f.* ८ नीचपणा *m*, हलकेपणा *m*, पाजीपणा *m*, हीनता *f.* ९ हलकेपणा *m*, नीचपणा *m* हलकी किंमत *f*, हलकी योग्यता *f*, उणेपणा &c.

Low (lō) [A. S. *hlowan*, to bellow or resound.] *v. i. to make the loud noise of oxen* हंबरणें, हंबारणें, डुंबरणें, हंबारा फोडणें, हंबरडा -हुंबरडा फोडणें. Low *n.* हंबरणें *n.* Low'ed *pa. t.* & *pa. p.* Low'ing *pr. p.* हंबरणारा, डुरकणारा. Low'ing *v. n.* हंबरणें *n.*

Lower (low'ėr) [M. E. *louren*, to lower or to frown.] *v. i. to gather and appear gloomy* (as the clouds), *to threaten a storm* डवरणें, डौरणें, डवडवणें, काहूर येणें -उठणें, अंधारी *f.* होणें, पाऊस *m.* मांडणें, मेघांनीं or पावसानें ओंध घालणें -मांडणें, भरून येणें, झांकळून येणें, मांडून येणें. २ *to be sullen or gloomy, to frown* दुर्मुखणें, काळमुखणें, दुर्मुख होणें, अंटरणें. Low'er *n.* दुर्मुखली चर्या *f*, क्रोधमुद्रा *f*, क्रोधवर्ण *m*, क्रोधच्छाया *f.* Low'ered *pa. t.* & *pa. p.* Low'ering *pr. p.* डवरणारा, दुर्मुखलेला दिसणारा. Low'eringly *adv.* Low'ery *a. gloomy* दुर्मुखलेला. २ *cloudy* ढगांनीं भरलेला, मेघाच्छादित.

Loyal (loy'al) [Orig. 'faithful to law.' Fr. *loyal* –L. *legalis*, legal –*lex*, *legis*, law.] *a. faithful to one's sovereign* राजनिष्ठ, स्वामिनिष्ठ स्वराजभक्त, स्वराजनिष्ठ, स्वराजसेवी, स्वराजतत्पर, स्वस्वामिभक्त, स्वस्वामिसेवी, स्वप्रभुभक्त, स्वराजाज्ञावर्ती, स्वराजासक्त. २ प्रजाधर्मपरायण, प्रजाधर्मनिष्ठ. ३ *true* (as a wife) पतिव्रता, सती, साध्वी, स्वपतिनिष्ठ. ४ *true* (as a husband) स्वदारनिरत. Loy'alist *n.* स्वस्वामिभक्त *m*, स्वराजभक्त *m*, कडक -कडकडीत राजनिष्ठ *m.* २ (recently) फाजील राजनिष्ठ. Loy'ally *adv.* राजनिष्ठापूर्वक, स्वामिनिष्ठापूर्वक, राजनिष्ठेनें, स्वामिनिष्ठेनें, स्वराजनिष्ठेनें. Loy'alty *n.* राजनिष्ठा *f*, स्वामिनिष्ठा, स्वामिभक्ति *f*, स्वराजनिष्ठा *f*, स्वराजभक्ति *f*, स्वप्रभुभक्ति *f.* २ प्रजाधर्मनिष्ठा *f.* ३ (of a wife) पातिव्रत्य *n*, सत्त्व *n*, साधुत्व *n.* ४ (of a husband) स्वदारनिरतत्व *n*, स्वदारनिरति *f*, स्वदारनिष्ठा *f.*

Lozenge (loz'enj) [Fr. *losange*, Span. *losanje*, a rhombus.] *n. an oblique-angled parallelogram or a rhombus* समांतर समभुजचौकोन *m.* २ *a small cake of flavoured sugar of the size of lozenge* साखरेची रुचकर चौकोनी वडी *f.*

Lubber (lub'ėr) Lubbard (lub'ard) [W. *llob*, a dolt.] *n. an awkward fellow* अडाणी -आडमुठा -रानवट -रानवळ -खेडवळ मनुष्य *m.* २ *a lazy, sturdy fellow* लट्टेश्वर *m*, लोठाश्रम *m*, लठ्ठाश्रम *m*, वृथापुष्ट, ठोंबा *m*, ठोंग्या *m*, धुंस *m*, लोधा *m*, सोठ *m*, म्हैशा *m*, पोळ *m*, रेडा *m*, नंदी *m*, मैंद *m*, कंठाळ्या *m*, मसणखूट *m.* ३ *a clown* नकल्या *m*, विदूषक *m.* Lubb'erly *a. like a lubber, clumsy* म्हशा, म्हशासुर, ढब्बू, अडाणी, खेडवळ, खेडगळ, ठोंग्या, मव्या, घोणशा, धडेल, गलेलठ्ठ, बोजड, धसमुसळ्या; as, "A great *lubberly* boy." Lubb'erly *adv. awkwardly* आडमुठेपणानें, अडाणीपणानें. २ बोजडपणानें, अव्यवस्थित रीतीनें.

Lubricate (lōō'bri-kāt) [L. *lubrico, lubricare, to* make slippery -L. *lubricus*, slippery.] *v. t. to make smooth or slippery* बुळबुळीत -गुळगुळीत -मौसुत &c. करणें. २ (a) *to apply a lubricant to* मवागी -मवाळी लावणें, ओंगण (वंगण) लावणें -करणें. (b) आंगाला तेल वगैरे लावणें. Lu'bricant *a. lubricating* बुळबुळीत -मौसुत करणारा, मवागी. २ ओंगणासारखा. Lu'bricant *n. that which softens or eases* बुळबुळीत करणारा *m*, बुळबुळीतपणा आणणारा *m.* [Under *lubricants* come *oils, grease, plumbago* &c. used for reducing the friction of the working parts of machinery or of anything.] Lu'bricating *v. n.* वंगण घालणें *n*, बुळबुळीत करणें *n.* L. *pr. p. a.* बुळबुळीत करणारा. [L. OIL वंगणाचें तेल *n.*] Lubrica'tion *n. the act of making smooth or slippery* बुळबुळीत -गुळगुळीत &c. करणें *n.* (b) गुळगुळीतपणा *m*, बुळबुळीतणा *m*, स्निग्धीकरण *n.* २ आंगाला तेल लावणें *n.* Lu'bricator *n. that which lubricates* बुळबुळीतपणा आणणारा *m.* २ *a contrivance, as an oil cup &c. for providing a lubricant* वंगणपात्र *n*, (तेल, चरबी वगैरे) बुळबुळीतपणा आणणारे पदार्थ ठेवण्याचें भांडें *n*, (धातूचा अगर कांचेचा) तेलाचा नळा *m*, ओंगण ठेवण्याचा पेला *m.* Lubric'ity *n. slipperiness, smoothness* स्निग्धपणा *m*, स्निग्धता *f*, घर्षणशून्यता *f*, बुळबुळीतपणा *m*, स्नेह *m*; as, "The *lubricity* of oil." २ *instability* ढळता *f*, चंचलत्व *n*; as, "The *lubricity* of fortune." ३ *lasciviousness, lewdness* विषयासक्तता *f*, कामांधता *f*, कामुकपणा *m.* Lubrifica'tion, Lubrifac'tion *n.* बुळबुळीत करणें *n.*

Lucent (lōō'sent) [L. *lucens* -*luceo*, to shine -*lux, lucis*, light.] *a. shining, bright* चकचकीत, चकचकणारा, चकाकणारा, तेजस्वी, दैदीप्यमान, प्रकाशमान; as, "The sun's *lucent* orb." Lu'cency *n.* चकाकी *f*, तेज *n*, भा *f*.

Lucerne (lōō-sėrn') [Fr. *luzerne*, from the Gael. *llysian*, a plant.] *n. a well-known fodder-plant. It is very nutritious to horses and oxen* विलायती गवत *n*, घोडेघांस ...घोडे व बैल यांस चांगलें मानवतें. Writt... also Luce...

Lucernal (lōō-sėr'nal) [L. *lucerna*, a lamp.] *a. pertaining to a lamp* दिव्यासंबंधीं. [LUCERNAL MICROSCOPE *a form of the microscope in which the object is illuminated by means of a lamp, and its image is thrown upon a plate of ground glass* आंतदिव्याचें सूक्ष्मदर्शकयंत्र *n*, सदीपसूक्ष्मदर्शक *n*.]

Lucid (lōō'sid) [L. *lucidus* –*lux*, *lucis*, light.] *a.* (R.) *shining* तेजस्वी, चकचकीत, दैदीप्यमान. २ *transparent* स्वच्छ, निर्मळ, आरशासारखा; as, "L. streams." ३ *easily understood* सहज समजण्याजोगा, सहज ध्यानांत येणारा, सुबोध, सुस्पष्ट, स्पष्टार्थ; as, "A L. speech." ४ (intellectually) *bright* विशद, विमल, प्रसन्न, आरशासारखी (बुद्धि); as, "A L. brain." ५ *not darkened by madness* वेड नसलेला, बिनवेडेपणाचा, (वेडेपणामध्यें कांहीं वेळपर्यंत) शुद्धीवर असलेला; as, "*Lucid* intervals." Lu'cidly *adv.* Lucid'ity, Lu'cidness *n.* तेजस्विता *f*, चकचकीतपणा *m.* २ स्वच्छता *f*, निर्मळता *f*. ३ सुबोधता *f*, सुस्पष्टता *f*. ४ विशदता *f*, विमलता *f*. ५ वेड नसलेलेपणा *m*, बिनवेडाची स्थिति *f*. [*N. B.* Except in poetry, '*Lucid*' is not used in a physical sense; but it is always applied to speech and exposition. Its use is special in the phrase "Lucid interval."]

Lucida Camera, see Camera.

Lucifer (lōō'si-fėr) [L. *lux*, *lucis*, light and *ferre*, to bring.] *n.* (*lit.*) *light-bringer* उजेड आणणारा -देणारा -करणारा. २ *the planet Venus when it appears as the morning-star* (पहांटेस उगवणारा) शुक्राचा तारा *m*, शुक्र *m*. ३ *Satan* सैतान; as, "When he falls, he falls like *Lucifer*, never to hope again." (*Shakes.*) ४ *a match made of a sliver of wood tipped with a combustible substance which is ignited by friction* झगझगीत (पेटणारी) आगकाडी or briefly झगझगीत आगकाडी *f*. Lucife'rian *a. pertaining to Lucifer* शुक्रासंबंधीं. २ *Satanic, devilish* सैतानाचा, पिशाच्चाचा. Lucif'erous *a. giving light* प्रकाश देणारा, प्रकाशमान, प्रकाशद. Lucif'erously *adv.* Lucif'ic *a. producing light* प्रकाशोत्पादक. Lu'ciform *a. resembling light* दीप्तिकर, प्रकाशद, प्रकाशसदृश. Lucim'eter *n. an instrument for measuring the intensity of light, a photometer* प्रकाशमापक *m*, प्रकाशतीव्रतामापक *m*, प्रभामापक *m*, प्रभातीव्रतामापक *m*.

Luciform } See under Lucifer.
Lucimeter }

Luck (luk) [Dut. *luk*; Ger. *gluck*, prosperity, fortune.] *n. fortune* (good or bad) दैव *n*, नशीब *n*, भाग्य *n*. [GOOD LUCK सुभाग्य *n*, सुदैव *n*, भाग्य *n*, यश *n*. ILL LUCK दुर्भाग्य *n*, दुर्दैव *n*, कमनशीब *n*. TO BE IN LUCK *to meet with some success, to be fortunate* (-चें) दैव उघडणें, नशीब उदयास येणें, भाग्योदय होणें, होती वेळ *f* -होता काळ *m*. येणें, चालता काळ *m*. येणें, उखळ

पांढरें होणें. LUCK PENNY *a small sum paid back to one who pays money* (पैसे देणाराला दिलेली) कांहीं रकमेची सूट *f.*] २ *that which happens to a person* दैवयोग *m.* ३ *chance, lot* लाभालाभ *m*, साधलाध *m*. Luck'ily *adv.* भाग्यानें, नशीबानें, भाग्योदयानें, सुदैवानें, सलाबतीनें. Luck'iness *n.* सुदैव *n*, दैव *n*, भाग्य *n*, सुभाग्य *n*, सलाबतता *f*, सलाबतपणा *m*, यश *n*. Luck'less *a. unfortunate, unhappy* दुर्दैवी, कमनशीबी, हतभागी, हीनभाग्य, कपाळकरंटा, फुटक्या कपाळाचा, अभागी, दुःखी, कष्टी; as, "A *luckless* maid." Luck'lessly *adv.* दुर्दैवानें, कमनशीबानें, दुःखानें, कष्टानें. Luck'-lessness *n.* दुर्दैव *n*, दुर्भाग्य *n*, कमनशीब *n*, दैवाचा करंटेपणा *m*, भाग्यहीनता *f*, अपयश *n*. Luck'y *a. fortunate, favoured by luck* दैवाचा, नशीबाचा, सुदैवाचा, मोठ्या दैवाचा, भाग्याचा, सलाबतीचा, भाग्यवान्, भाग्यवंत, भाग्यशाली, यशस्वी, पद्महस्ती, वरदहस्ती. २ *favourable, auspicious* शुभावह, शुभप्रद, शुभकर, शुभ, बरकतीचा, लाभाचा, मिळकतीचा. [L. CONJUNCTION, *or* L. UNION OF MERIT AND FORTUNE कर्मधर्मसंयोग *m*. L. HOUR सुवेळ *f*, सुवडी *f*.]

Lucrative (lōō'kra-tiv) [L. *lucrativus -lucrum*, gain.] *a. bringing gain, profitable* किफायतीचा, किफायतवार, कमाईचा, मिळकतीचा, नफ्याचा, फायद्याचा, फायदेशीर. Lu'cratively *adv.* किफायतीनें, नफा मिळून, फायदेशीरपणें -पणानें. Lu'crativeness *n.* फायदा *m*, मिळकत *f*, प्राप्ति *f*, नफा *m*.

Lucre (lōō'kėr) [Fr. –L. *lucrum*, gain; Sk. लोत्र, लोप्त्र, booty. See Loot.] *n. gain, profit* प्राप्ति *f*, नफा *m*, लाभ *m*, मिळकत *f*. २ *riches* (often in an ill sense) (वाईट मार्गानें मिळविलेली) संपत्ति *f*, पैसा *m*, पैका *m*, डल्ला *m*. Lucrif'erous *a.* प्राप्तीचा, नफ्याचा.

Luctual (luk'tū-al) [L. *luctus* mourning, *lugere*, to mourn.] *a. saddening, painful* दुःखद, खेदकर, त्रासदायक.

Lucubrate (lōō'kū-brāt) [L. *lucubro, -atum –lux*, light.] *v. i. to work by lamp-light, to study by night* दिव्याउजेडीं अभ्यास करणें, दिव्यानें अध्ययन करणें, रात्रीचा अभ्यास करणें. L. *v. t. to elaborate, to compose by night* रात्रौ परिश्रम करून लिहिणें -रचणें. Lu'cubrated *pa. t. & pa. p.* Lu'cubrating *pr. p. & v. n.* Lucubra'tion *n. study by lamp-light* दिव्याच्या उजेडांत -रात्रौ जागून केलेला अभ्यास *m*. २ *that which is composed by night* रात्रीं मेहनत घेऊन केलेला -रात्रीस दिव्यानें केलेला ग्रंथ *m* -पुस्तक *n*. ३ *any composition produced in retirement* एकांतांत लिहिलेला ग्रंथ *m*. Lucubra'tor *n.* रात्रीस अभ्यास करणारा *m*. २ रात्रीस कवन करणारा *m*. Lu'cu-bratory *a.* दिव्याचे उजेडीं रचलेलें -केलेलें.

Lucule (lōō'kūl) [L. Dim. from *lux, lucis*, light.] *n. a spot or fleck on the sun brighter than the surrounding surface* सूर्यमंडळावरचा पांढरा ठिपका *m*.

Luculent (lōō'kū-lent) [L. *luculentus* –*lux*, light.] *a. lucid, clear, transparent* चकचकीत, चकाकीत, तेजस्वी, लख्ख, स्वच्छ, पारदर्शक, किरणभेद्य, प्रकाशभेद्य. २ *evident* उघड, स्पष्ट, साफ. ३ *luminous* चकाकित, तेजस्वी. Lu'culently *adv.*

Ludicrous (lōō'di-krus) [L. *ludicrus, ludere*, to play.] *a. adapted to excite laughter* हास्यजनक, हसें यायाजोगा, हसें आणावयाजोगा, हास्यकारक, हास्यरसप्रधान. Lu'dicrously *adv.* हसें येईल अशा रीतीनें, हास्यकारक रीतीनें. Lu'dicrousness *n.* हास्यरस *m*, हास्यजनकता *f*, हास्योत्पादकता *f*. [N.B. Refer to the word 'Comical.']

Ludification (lōōdi-fi-ka'shun) [L. *ludificare*, to make sport of.] *n. the act of ridiculing* हांसणें *n*, नाक मुरडणें *n*, टर करणें *n*.

Lues (lōō'ēz) [L.] *n.* (*med.*) *a disease of the contagious kind* स्पर्शजन्यरोग *m*, सांसर्गिक रोग *m*. [L. VENEREA *syphilis* उपदंश *m*, गर्मी *f*, (in cant or covert phraseology) बाहेरची पीडा *f*, बाहेरबाधा *f*, वीसनखीची बाधा *f*, वीसनखीचा उपद्रव *m*, दुःख *n*, ओलांडा *m* or ओलंडा *m*. AFFLICTED WITH L. VENEREA उपदंशी, गर्मी झालेला, गर्मी भरलेला, दुखभऱ्या. ERUPTION INTO PURULENT SORES FROM L. VENEREA कथली व्याध *f*, कथलें दुःख *n*, कथला रोग *m*, कथल्या गर्मीचे फोड *m. pl.*]

Luff (luf) [Orig. the palm of the hand (Scot. *loof*), then a fixed paddle (like the palm of the hand) attached to a ship's side, and which being placed to suit the wind, gave its name to the windward side of a ship. M. E. *lof*, a sort of timber by which a ship's course was directed.] *n. the windward side of a ship* वाऱ्याकडील गलबताची बाजू *f*. २ *the act of sailing a ship close to the wind* वाऱ्याच्या बाजूनें जहाज हाकारणें *n*. L. *v. i. to turn the head of a vessel toward the wind* गलबताची नाळ वाऱ्याकडे करणें.

Lug (lug) [Sw. *lugg*, the forelock, Scot. *lug* the ear.] *n. the ear* कान *m*, कानाची पाळ *f*. [LUG-MARK *an ear-mark made to identify animals* कानावरची खूण *f* –निशाणी *f*.] २ *that which projects like an ear* कान *m*, कानपा *m*; as, "The *lug* (handle) of a jug." ३ (*machinery*) *the projecting piece to which anything, as a rod, is attached, or against which anything, as a wedge or key, bears* ठोकळा *m* (as used by mechanics). ४ (*harness*) *the leather loop or ear by which a shaft is held up* कडें *n*, वळें *n*, खुबला *m*.

Lug (lug) [From a Scand. root, found in Sw. *lugga*, to pull by the hair—*lugg*, the forelock.] *v. t. to pull with force, to drag* (धरून) खेंचणें -ओढणें, फरफरावणें, फरफटवीत नेणें. [To LUG BY THE

EARS कान धरून नेणें -खेंचणें -ओढणें. To L. OUT (a sword) उपसणें, नागवी करणें.] २ *to carry with difficulty* (as something heavy or cumbersome) कसेंबसें ओढणें, कष्टानें ओढणें -नेणें -वाहणें, धरून -खेंचून ओढणें. Lug *v. i. to move slowly and heavily* आस्ते -हळूहळू सरकणें, पाऊल जड पडणें, आळसावून पाऊल टाकणें. L. *n. the act of lugging* खेंचणें *n*, ओढणें *n*, हिसकणें *n*, हिसका *m*; as, "A hard L." २ (*colloq.*) *that which is lugged* (ओढून नेण्याचें) ओझें *n*, बोजा *m*; as, "The pack is a heavy L."
Luggage (lug'āj) *n. the trunks and other baggage of a traveller, so called from their being lugged or dragged along* सामान *n*, खाटखडबड *f*, बाडबिशात *n*, बाडबिछाना *m*, बाडबिस्तर *n*, ओझें-पाझें *n*, प्रवाशी ओझें. Lug'ged *pa. t. & pa. p.* Lug'ging *pr. p. & v. n.*

Lugger (lug'ėr) *n. a small vessel with two or three masts, a running bowsprit, and long or lug sails* एक प्रकारचें दुकाठी अथवा तिकाठी जहाज *n*.

Lugubrious (lōō-gū'bri-us) [L. *lugubris-lugere*, to mourn.] *a. mournful, sorrowful* रडवा, रडका, दुःखी, कष्टी, केविलवाणा, दिलगिरीचा; as, "A whining tone and a *lugubrious* look." Lugu'briously *adv.* रडवेपणानें, दुःखानें, कष्टानें, केविलवाणें तोंड करून, दिलगिरी दर्शवून. Lugu'briousness *n.* रडकेपणा *m*, रडवेपणा *m*, दुःख *n*, खेद *m*, दिलगिरी *f*.

Lugworm (lug'wurm) [From the root of Lag, Log, & Worm.] *n.* (*zool.*) *a sluggish worm found in the sand on the sea-shore, much used for bait by fishermen* गांडूळ *n*, काडू *m*.

Lukewarm (lōōk'-wawrm) [A. S. *wlæc*, M. E. *luke*, tepid, & Warm.] *a. moderately warm* कोमट, कोंबट, सोमट, सोमाळें, कांटा मोडलेलें, मंदोष्ण, कोष्ण, निमगरम. २ *indifferent* उदासीन, निरुत्साही, अर्धवट, गरमनरम; as, "Lukewarm patriots." Luke'warmly *adv.* उदासीनपणें, निरुत्साहानें, अनास्थेनें, मंदोत्साहानें, उपेक्षाबुद्धीनें. Luke'warmness *n.* कोमटपणा *m*, सोमटपणा *m*, सोमळपणा *m*, कोमटाई *f*, निमगरमी *f*. २ कमी आस्था *f*, उदासीपणा *m*, अनास्था *f*, निरुद्योगिता *f*, मंदोत्साह *m*, आळस *m*, अनुत्साह *m*, गरमनरमपणा *m*.

Lull (lul) [Sw. *lulla*; an imitative word, like Ger. *lallen*, Gr. *lalein*, to speak.] *v. t. to cause to sleep* अंगाई *f*. करणें, (अंगाई *f*. करून -जोजो म्हणून) निजविणें, शेजेस आणणें, नीज *f*. आणणें; as, "To *lull* him soft asleep." २ *to soothe, to appease* शांत करणें, शांतवणें, आळवणें, आळवून घेणें, शांतवन *n*. करणें, सांत्वन *n*. करणें. L. *v. i. to become calm, to subside* शांत होणें, निवांत होणें -असणें, शमणें, पडणें, बसणें; as, "The storm *lulls*." L. *n.* (R.) *a lullaby* झोंप येण्याकरितां म्हटलेलें गाणें *n*, अंगाई *f*, पाळणा *m*. २ *a season of calm* शांतता *f*, शांति *f*, वाऱ्याची बंदी *f*. Lul'led *pa.*

t. & pa. p. Lull'er *n.* अंगाई करणारा *m*, निजविणारा *m.* २ शांत करणारा *m*, शांतवन करणारा *m.* Lull'ing *pr. p. & v. n.* Lull'ingly *adv. soothingly* शांतवून, शांतवन करून, अंगाई करून.

Lullaby (lul'a-bi) [See Lull.] *n. a song to lull children to sleep* अंगाई *f*, पाळणा *m*, जोजो *m.*

Lum (lum) [Welsh *llumon*, chimney, *llum*, that shoots up or terminates in a point.] *n. a chimney* धुराडें *n*, धारें *n*, धूमनलिका *f*, 'चिमणी' *f.*

Lumbago (lum-bā'gō) [L. *lumbus*, a loin.] *n. a rheumatic pain in the loins and small of the back* टिचरें *n*, टिचें *n*, उसण *f*, करक *f*, एलकी (all with भरणें), पाठनळ *m*, ताठा *f*, कटिवात *m*, कमरेंतील शिळक *f.* [To GET L. कमर धरणें -भरणें.] Lumbag'inous *a. pertaining to lumbago* कमरेंतील शिळकेचा, उसणेचा, कटिवातासंबंधीं.

Lumbal (lum'bal), Lumbar (lum'bar) [See Lumbago.] *a.* (*anat.*) *of or near the loins* कमरेचा, माजाडाचा, कटिप्रदेशाचा, कटिदेशाचा. [L. REGION माजाड *n*, चौक *m*, कटिप्रदेश *m.*]

Lumber (lum'ber) [Fr.–Ger. *Langbart*; the *lumber*-room being originally, the *Lombard* -room or place where the Lombards, the mediæval bankers and pawn-brokers, stored their pledges.] *n. anything cumbersome or useless* अडगळ *f*, अगडतगड *f*, अगडबगड *f*, सटरफटर *n*, अटरफटर *n*, रिकामी अडचण *f*, गाबाळ or गबाळ *n*, निरुपयोगी सामान *n.* [L. ROOM अडगळीची खोली *f*, सटरफटर सामानाची खोली *f*, गंजीखाना *m.*] २ *timber sawed or split for use* (इमारतीकरितां) करवतलेलें किंवा खांडोळे पाडलेलें लांकूड *n*, ओंडका *m.* L. *v. t. to heap together in disorder* अस्ताव्यस्त ठेवणें -रचणें, कोंबणें, ढीग घालणें -करणें, घोळ करणें, घोळ करून -गल्हाटा करून ठेवणें -मांडणें; as, "Stuff *lumbered* together." २ *to fill with lumber* अडगळीनें भरणें, अडगळ भरणें. (b) (with *loc. of o.*) अडगळ भरून चेंदणें. L. *v. i. to move heavily and laboriously* जिवावर पाऊल टाकणें, रडत रडत चालणें. Lum'bered *pa. t. & pa. p.* Lum'berer *n.* (इमारती लांकडां करितां) जंगल *n* -रान *n.* तोडणारा *m*, रानतोड्या *m.* Lum'bering *pr. p. & v. n.*

Lumbosacral (lumbō-sā'kral) [L. *lumbus*, loin & E. Sacral.] *a.* (*anat.*) *pertaining to the loins & sacrum* त्रिकपृष्ठसंधिगत. [त्रिक (of a triangular shape) = sacrum.].

Lumbrical (lum-'bri-kal) [L. *lumbricus.*] *a.* (*anat.*) *resembling a worm* काडूसारखा, कृमिसदृश; as, "The L. muscles of the hands & feet." L. *n. a lumbrical muscle* (तळहातांतील) काडूसारखा स्नायु *m.*

Lumiere cendree (lumiere cendri) चंद्राचा कृष्णभाग *m.*

Luminary (lōō'min-ar-i) [L. *lumen, luminis*, light -*lucere*, to shine.] *n. any body which gives light* उजेड देणारा *m*, दीप *m*, दीपक *m*, प्रकाशपदार्थ *m*, तेजःपुंज *m*, तेजोराशि *m*. (b) *especially one of the heavenly bodies* खस्थज्योति *m*, (आकाशस्थ) ज्योति *m*. २ *one who illustrates any subject or instructs mankind* (एकाद्या विषयावर प्रकाश पाडणारा) मोठा दीपक *m*, as; "Newton was a distinguished L."

Luminate, Same as Illuminate.

Luminiferous (lōō-min-if'er-us) [L. *lumen, luminis*, light, and *ferre*, to carry.] *a. yielding light, transmitting light* प्रकाशद, प्रकाश नेणारा, प्रकाशवाहक, तेजोवाहक, तेजोवाही; as, "Luminiferous ether."

Luminous (lōō'min-us) [L. *lumen*, light.] *a. giving light, emitting light* उजेड देणारा, प्रकाश देणारा, प्रकाशद. २ *shining, bright* चकाकणारा, चकचकीत, तेजस्वी, दैदीप्यमान. ३ *illuminated, full of light* लख्ख, उजेड असलेली (खोली), उजेडाची, स्वच्छ. ४ *intelligent, lighted up by graces and illustrations* अलंकारोदाहरणप्रकाशित, अलंकारोपमाप्रकाशित (as speech), तेजस्वी; as, "Luminous statement, Luminous eloquence." Luminos'ity *n.* Lu'minousness *n.* तेजोमयता *f*, सप्रकाशता *f*, तेजस्विता *f*. Lu'minously *adv.* प्रकाश पाडून, तेजस्विपणें.

Lump (lump) [M. E. *lompe, lumpe*; Gr. *lumpen*, a rag, lump.] *n. a small shapeless mass* गोळा *m*, गड्डा *m*, गट्टा *m*, ढेप *f*, भेंडा *m*, पिंड *m*, गोल *m*. २ *an aggregation of things* गोठळी *f*, गुठळी *f* or गुठोळी *f*, रास *f*, रकम *f*. ३ (*firearms*) *a projection beneath the breech end of a gun barrel* लोखंडी दट्ट्या *m*. [In the L., In a L. *the whole together* एकरकम, घाऊक, सकटांत, एकथोप, एकथोक -ठोक, सकट or सरसकट. Lump of flesh &c. (as torn off) लचका *m*, लवका *m*, लोथा *m*, लवथा *m*. L. sum *a gross sum without a specification of items* घाऊक रकम *f*, ठोकळ रकम *f*, निवळ रकम *f*. To pay, lend, give, borrow or receive in a L. एकमूठ -एका मुठीनें देणें -घेणें, घाऊक रकम देणें -घेणें.] L. *v. t. to throw into a confused mass* एक गोळा -एक रास -एक ढीग करणें *g. of o.*, एकंदर करणें, एकठोक -एकथोप करणें -ठेवणें -मांडणें -घालणें, पिंडीकरण *n.* करणें *g. of o.* २ *to take in the gross* (as sum, item &c.) एकरकम -एककलम &c. लिहिणें -सांगणें -मांडणें. Lump'ed *pa. t.* & *pa. p.* Lump'er *n.* एकगोळा करणारा *m*, एकरास करणारा *m*. २ *a labourer employed in the lading or unlading of ships* (गलबतावरील मालाची) चढउतर करणारा हमाल *m*. Lump'ing *pr. p.* & *v. n.* Lump'ing *a. bulky, heavy* अवजड, बोजड, मोठा, जड, रटाला, रटेल, धडेल, धजेल, Lump'ish *a. resembling a lump* गोळ्यासारखा, पिंडाकार. २ *heavy, dull* जड, स्थूल, मंद, आळशी.

Lump'ishly *adv.* जडपणानें, आळशासारखें. Lump'-ishness *n.* Lump'y *a. full of lumps* ढेंकळांसारखा, ढेंकळांचा, डिखळांचा, ढेपाळ, डिफळी.

Luna (lōō'na) [L. *luna*, the moon.] *n. the moon* चंद्र *m*, चांद *m*, चांदोबा *m*, चंद्रमा *m*. २ (*alchemy*) *silver* रुपें *n*, चांदी *f*. Lu'nar *a. of or pertaining to the moon* चंद्राचा, चंद्रासंबंधीं, चांद्र, चंद्रीय, चांद्रीय; as, "L. observations." [L. CAUSTIC, SEE CAUSTIC. L. CRATER चंद्रावरील ज्वालापर्वताचें मुख *n*, चांद्रज्वालापर्वतमुख *n*. L. DISTANCE चंद्रान्तर *n*. L. ECLIPSE चंद्रग्रहण *n*. L. MANSION नक्षत्र *n*. L. MEASUREMENT चांद्रमान *n*. L. TABLE चंद्रसारणी *f*. L. YEAR चांद्रवर्ष *n*. DIFFERENCE OF SOLAR AND LUNAR DAYS क्षयतिथि *f*. INAUSPICIOUS L. DAYS दग्धतिथि *f*.] २ *resembling the moon, orbed* चंद्रासारखा (दिसणारा), चंद्रकोरी, कोर असलेला, चंद्राकृति. ३ *measured by the revolutions of the moon* चांद्र, चांद्रमानाचा; as, "L. day = तिथि *f*; L. month = चांद्रमास *m*." ४ *caused by the moon, influenced by the moon* (as in growth, character or properties) चंद्रावलंबी, चंद्रोपजीवी; as, "L herbs." Lu'nar *n.* (*Astron.*) *a lunar distance* चंद्राचें सूर्यापासून अंशात्मक अंतर *n*, चंद्रान्तर *n*. २ (*anat.*) *the middle bone of the proximal series of the carpus* (called also *semilunar* and *intermedium*) मणिबंधास्थीचा मध्यास्थि *m*, अर्धचंद्राकृति अस्थि *m*. Luna'rian *n. an inhabitant of the moon* चंद्रावर राहाणारा *m*, चंद्रलोकवासी *m*. Lu'nate, Lu'nat-ed *a. crescent-shaped* चंद्राकृति, चंद्राच्या कोरेसारखा. (*bot.*) २ चंद्रकोरी, अर्धचंद्राकार. Luna'tion *n. the period of a synodic revolution of the moon* चांद्रमास *m*, चंद्रभगण *m*, चंद्रपरिवर्तन *n*, चांद्रपर्व *n*.

Lunacy (lōō'na-si) [L. *lunaticus*, mad; lit. affected by the moon, -*luna*, moon.] *n. a kind of madness formerly supposed to be affected by the moon, insanity* एक प्रकारचें वेड *n*, (हें वेड चंद्राच्या कमीजास्त होण्यावर पुष्कळ अंशीं अवलंबून असे, असें पूर्वी समजत असत), वेड *n*, उन्माद *m*, उन्मादवायु *m*, विक्षिप्तपणा *m*, खूळ *n*. Lu'natic *a. affected with lunacy, insane* वेड लागलेला, खूळ लागलेला, खुळावलेला, पिसाटलेला, भुताटलेला, उन्मादवायू झालेला, वेडा, वेडापिसा, डोकें फिरलेला, झपाटलेला. २ *evincing lunacy* वेड्यासारखा, वेडेपणाचा; as, "Lunatic gibberish." [L. ASYLUM वेड्यांचें इस्पितळ *n*.] Lu'natic *n. a madman* वेडा *m*, वेड लागलेला मनुष्य *m*, वेडापीर *m*, विक्षिप्त *m*.

Lunch (lunsh) [E. *lunch*, a lump of bread which is simply a form of Lump.] *n. a slight repast between breakfast and dinner* फराळ or फळार *m*, उपाहार *m*, अल्पाहार *m*, मधल्या वेळचें खाणें *n*, उपभोजन *n*. L. *v. i. to take a lunch* मधला

फराळ -उपाहार करणें, अल्पाहार करणें. Lunch'eon *n.* (मुख्य भोजन व न्याहारी यांमधील) अल्पाहार *m.*

Lune (lōōn) [Fr. *lune* –L. *luna*, the moon.] *n.* *anything in the shape of a half moon* अर्धचंद्राकार वस्तु *f*, अर्धचंद्राकृति *f.*

Lung (lung) [A. S. *lungan*, the lungs; from a root seen in Sk. लघु, light.] *n.* (*anat.*) *one of the organs of breathing, so called from its light or spongy texture* (commonly in the *pl.*) क्लोम *m*, फुप्फुस *n*, फोपीस *n.* [To STRAIN ONE'S LUNGS शिरा *f. pl.* ताणणें, शिर ताणून बोलणें.] Lungs *n. pl.* फुप्फुसें *n. pl.* Lung'ed *a.* फुप्फुसें असलेला. Lung'-grown *a.* (*med.*) *having lungs that adhere to the pleura* फुप्फुसें वाढलेला. Lung'less *a.* फुप्फुसें नसलेला, बिनफुप्फुस.

Lunge (lunj) [A clipped form of Fr. *allonger*, to lengthen –L. *ad* and *longus*, long]; the arm being extended in delivering a thrust.] *n.* *a sudden thrust in fencing* (दांडपट्ट्यांच्या खेळांत) एकदम दिलेला प्रहार *m* -धक्का *m.* L. *v. i.* *to give a sudden thrust* (एकाएकीं) धक्का मारणें, ढकलणें, लोटणें.

Lunt (lunt) [Sw. *lunta*, a torch.] *n.* *a match cord formerly used in firing cannon* (तोफेला बत्ती देण्याची) वात *f*, बत्ती *f*, तोडा *m.*

Lupine (lōō'pīn) [L. *lupinus*, *lupus*; a wolf.] *a.* *like a wolf, wolfish* लांडग्यासारखा, लांडग्याच्या जातीचा. २ (*fig.*) दुष्ट, नीच.

Lupus (lōō'pus) [L. *lupus*, a wolf; so called from its eating away the flesh.] *n.* (*med.*) *a malignant corroding skin-disease often affecting the nose* नाकाला होणारा एक त्वग्रोग *m*, वृकविकार *m.* ह्या रोगांत नाकाला लांडगा डसल्यासारखें मोठें क्षत पडतें. *m.* २ वृश्चिकेच्या दक्षिणेकडील वृकनक्षत्र *n.*

Lurch (lurch) [Welsh *llerch*, a frisking backward or forward.] *n.* *a sudden roll of a ship to one side* गलबताचा गोता *m*, जहाजाची लवंड *f.* [To FETCH A LURCH गोता *m* -लवंड *f.* खाणें.] L. *v. i.* *to roll or pitch suddenly to one side* (जहाज एका बाजूला) लवंडणें -कलणें, कलंडणें.

Lurch (lurch) [O. Fr. *lourche*, a game at tables, also used when one party gains every point before the other makes one.] *n.* *an old game played with dice and counters* सोंगट्या व फांसे यांचा एक तऱ्हेचा इंग्रजी खेळ *m.* [To LEAVE IN THE L. *to leave in a difficult situation or without help* (एखाद्यास) तोंडघशीं पाडणें, आयत्या वेळेवर -ऐन वेळीं -प्रसंगीं फसविणें. To BE LEFT IN THE L. तोंडघशीं -दांतघशीं &c. पडणें. THAT LEAVES IN THE L. अवसानघातकी *m*, आयते वेळेस घात करणारा *m.*]

Lurch (lurch) [See Lurk.] *v. i.* *to evade by stooping, to lurk* लपून राहाणें, दडून बसणें, दबा धरणें, दबा धरून राहाणें. Lurch'er *n.* *one who lies in*

wait दबा धरून राहाणारा, दबून बसणारा, लपून बसणारा. २ *one who watches to pilfer, or to betray or entrap* चोरण्याची संधी पाहाणारा, विश्वासघात करून गळा कापणारा, विश्वासानें फसविणारा. ३ एकजातीचा कुत्रा *m.* Lurch'ing *pr. p. & v. n.*

Lure (lōōr) [Orig. an object dressed up like a bird to entice a hawk back; Fr. *leurre* –Ger *luder,* bait.] *n. an enticement, a bait* आमिष *n,* भुलवण *f,* भुरळ *f,* लांच *m,* लालूच *f,* खाऊ *m,* प्रलोभन *n,* फटवण *f,* पेंडीचा खडा *m.* [TO HOLD OUT A L. लालूच दाखविणें -देणें, साखर पेरणें -पसरणें.] L. *v. t. to entice, to attract* मोह घालणें -पाडणें, साखर पसरणें, लांच -लालूच दाखविणें, गूळखोबरें देणें, खाऊ दाखविणें. Lured *pa. t.* L. *pa. p.* मोहित, प्रलोभित. Lur'ing *pr. p.* and *v. n.*

Lurid (lōō'rid) [L. *luridus.*] *a. ghastly pale* तांबडसर, पिंगट, उग्रदर्शन, घोररूप, घोर, तमोवृत, धूमावृत as, "Lurid flame." २ *gloomy, dismal* उदास, उदासीन, मळीण, म्लान, मलूल, मलिन (Sk.). ३ *(bot.) having a brown colour tinged with red, as of flame visible through smoke* तांबडसर रंगाचा, पिंगट रंगाचा.

Lurk (lurk) [M. E. *lurken, lorken* –Norw. *lurka,* to sneak away.] *v. i. to lie in wait* दडणें लिकणें, लपणें, छपणें, छपून बसणें, दडून -लपून -लिकून बसणें -राहाणें -असणें, दबा *m* -दडी *f.* मारणें -मारून बसणें. २ *to keep out of sight* तोंड चुकवणें, टाळा -टाळी करणें, न भेटणें; as, "The defendant *lurks* and wanders about in Berks." Lurk'ed *pa. t. & pa. p.* Lurk'er *n.* दडणारा, लपणारा, लिकणारा, लपून बसणारा, छपून राहाणारा -बसणारा, दबा *m* -दडी *f.* मारणारा. Lurk'ing *pr. p.* L. *v. n.* दडणें *n,* दडी *f,* दडा *m.* [L. PLACE दडण, लिकण, लपण.] Lurk'ingly *adv.* आडून.

Luscious (lush'us) [Of doubtful origin. Old form *lushious,* from Lusty.] *a. sweet in a great degree,* फार गोड, फार मिठास, तोंडाला मिठी बसविणारा, अतिमिष्ट, अतिमधुर. २ *fulsome, cloying* (as flattery) कंटाळा आणणारा. Lus'ciously *adv.* Lus'ciousness *n.* फार गोडपणा *m,* मिठासपणा *m,* तोंडाला मिठी बसविणारी गोडी *f,* अतिमिष्टता *f,* अतिमधुरता *f.*

Lush (lush) [See Luscious.] *a. rich and juicy* (said of grass) कसदार.

Lust (lust) [A. S. *lust;* orig. meaning pleasure. See List, to have pleasure in.] *n. longing desire* सोस *m,* मोठी हांव *f,* मोठी हौस *f,* लालसा *f,* अतितृष्णा *f,* अतिलिप्सा *f.* २ *depraved desire* दुष्टवासना *f,* दुष्टबुद्धि *f,* कुबुद्धि *f,* पापवासना *f,* कुवासना *f,* दुर्वासना *f.* ३ *carnal appetite* काम *m,* मदन *m,* मदनेच्छा *f,* विषयसुखाभिलाष *m,* मैथुनेच्छा *f,* कामाग्नि *m,* कामानल *m,* सुरतेच्छा *f,* विषयसुखेच्छा *f.* [INFLAMED WITH, MAD WITH, BLIND FROM, &C. L. विषयान्ध, मदनमस्त, कामातुर, कामान्ध, कामग्रस्त, कामाधीन, मदन-

विन्हल, कामानें वेडावलेला.] Lust *v. i. to desire eagerly* लोभ धरणें, धापणें, जीव टाकणें, अतिलोभ करणें. २ *to have depraved desires* दुष्ट वासना *f* -पापवासना *f* -कुवासना धरणें -असणें -बाळगणें, and with *in. con.* होणें. ३ *to have carnal desire* कामेच्छा *f* -मदनेच्छा उत्पन्न होणें. Lust'er *n.* हांव धरणारा *m*, इच्छा करणारा *m*. २ कामेच्छा असणारा *m*, कामुक *m*, कामी *m*. Lust'ful *a. having lust, covetous* हावरा, हावरट. २ *inciting to lust* पापवासनेचा, कुवासनेचा, दुष्टबुद्धीचा. ३ *sensual* कामी, कामुक, कामबुद्धीचा, कामभोगाचा, स्त्रीलंपट, स्त्रीव्यसनी, स्त्रीछंदी, रांडछंदी, व्यवायी. (some terms for a *lustful person*, answering to *lewdster*, *lecher* &c. are व्यसनी, बिसनी, संभोगी, इष्कबाज, कासोट्याचा हलका or ढिला, बाहेरख्याली, बाहेरव्यसनी, खाजाळू, खाजाळा, खजाळ.) Lust'fully *adv.* हांवरटपणानें, अधाशीपणानें, लोभानें. २ दुष्ट बुद्धीनें, पापवासनेनें, वाईट बुद्धीनें. ३ कामबुद्धीनें, कामदृष्टीनें, काम-भावानें, कामभावपूर्वक. Lust'fulness *n.* हांवरेपणा *m*, लोभ *m*, अधाशीपणा *m*. २ पापवासना *f*, दुष्टवासना *f*. ३ कामवासना *f*, कामुकता *f*, कामासक्ति *f*, कामबुद्धि *f*.

Luster, Same as Lustrum.

Lustral (lus'tral) [L. *lustralis*. See Lustre.] *a. relating to or used in lustration or purification* शुद्धीचा, शुद्धीच्या उपयोगाचा, शुद्धिकर, शुद्धिकारक, शुचिकर, शुचिकारक, पावक, पावन. Lus'trate *v. t. to purify* शुद्ध करणें, शुद्धिकरण करणें, शुचीकरण करणें. Lus'trated *pa. t.* & *pa. p.* Lus'trating *pr. p.* & *v. n.* Lustra'tion *n. purification by sacrifice* हवन करून केलेली शुद्धि *f*. २ *the act of purifying* शुद्धिकरण *n*, शुचीकरण *n*, शुद्धि *f*, शोधन *n*, पावन *n*, पवित्रीकरण *n*; as, "And holy water for *lustration* bring." Lus'trical *a. pertaining to purification* शुद्धीचा, शुद्धीसंबंधीं, शुचीकरणाचा. २ शुचीकरणाच्या उपयोगाचा.

Lustre (lus'tėr) [Fr. *lustre*; –Ital. *lustro*, 'a lustre, a glasse, a shining;' –L. *lucere*, to shine.] *n. brightness, splendour* तेज *n*, तेजस्विता *f*, कांति *f*, दीप्ति *f*, कांत *f*. २ (*fig.*) *renown, distinction* कीर्ति *f*, नांव *n*, लौकिक *m*, प्रतिष्ठा *f*, महत्व *n*, मोठेपणा *m*. ३ *a candle-stick, chandelier* &c. *of an ornamental kind* झुंबर *n* (वगैरे). ४ *a substance which imparts lustre to a surface* (वार्निसासारखा) चकाकी आणणारा पदार्थ *m*, झिलई देणारा पदार्थ *m*. L. *v. t.* (*R.*) *to make lustrous* चकचकीत करणें, चकाकी आणणें, झिलई देणें. Lus'treless *a. destitute of lustre, dim, dull* निस्तेज, कयाहीन, कांतिहीन, फिकट. Lus'trous *a.* तेजवान्, चकाकीत, चकचकीत, पाणीदार, पाण्याचा, तेजाचा, ज्योतदार. Lus'trously *adv.* चकाकीतपणानें.

Lustring (lus'tring) [Fr. *lustrine* –Ital. *lustrino*. See Lustre, brightness.] *n. a kind of glossy silk cloth* एक प्रकारचें सफाईदार रेशमी कापड *n*.

Lustrum (lus'trum) Lustre (lus'tėr) [L. *lustrum*,

an expiatory sacrifice; also a period of five years when a lustrum was performed. –L. *luere*, to wash, to purify.] *n.* (*orig.*) *the solemn offering for the purification of Roman people made by one of the censors at the conclusion of the census, taken every five years* प्रायश्चित्तार्थ पंचवार्षिक हवन *n*, पंचवार्षिक बलिदान *n.* २ *a period of five years* वर्षपंचक *n*, अब्दपंचक *n*, संवत्सरपंचक *n*, पांच वर्षांचा काळ *m*; as, "Thus passed away two *lustra* of her life." Lustrums (E.), Lustra (L.) *n. pl.*

Lusty (lust'i) [A.S. *lust*, pleasure.] *a. vigorous, stout, bulky* घटाकट्टा, धट्टाकट्टा, जोमदार, घटमूट, दांडगा, ताजा, लठ्ठ, ताजातवाना, ताजाजवाना, जवानकट्टा, ज्यानजवान, मोठ्या बळाचा, बळवान्, दांडग्या शरीराचा, वीर्यवान्. Lust'ily *adv.* जीव तोडून, जीव खर्चून, खूब बळ खर्चून. Lust'ihood, Lust'iness *n.* जोम *m*, जोमदारी *f*, आंगाची बळकटी *f*, अंगाची खबरदारी *f*.

Lute (lōōt) [O. Fr. *leut*, lute; Arabic *al'ud* –*al*, the, and *ud*, wood, the lute.] *n. a stringed instrument of music like the guitar* इंग्रजी वीणा *m*. Lut'er, Lut'ist *n.* वीणा वाजदणारा *m*, वीणावादक *m*.

Lute (lōōt) [Lit. mud, what is washed down, L. *lutum*, from *luere*, to wash.] *n. a composition like clay for making vessels air-tight, or protecting them when exposed to fire* (हवा आंतून बाहेर व बाहेरून आंत जाऊं नये म्हणून) भांड्याच्या तोंडाला लावण्याचें लुकण *n*. हें मातीचें, पिठाचें अगर रबराचें करितात. Lute *v. t. to coat or close with lute* लुकण लावून बंद करणें. Luta'rious *a. of or like mud* चिकट मातीचा, चिकट मातीसारखा. Luta'tion *n.* लुकण लावणें *n*. Lut'ed *pa. t.* & *pa. p.* Lut'ing *pr. p.* L. *v. n.* लुकण *n.* लावणें *n*.

Luxate (luks'āt) [L. *luxare*, *luxatum*, to dislocate, Gr. *loxos*, slanting.] *v. t. to put out of joint, to dislocate* सांधा उखळणें, जोड उखळणें, टांके ढिले करणें. २ *to remove from a place* (एका स्थानापासून) सोडवणें, स्थानांतर करणें, स्थानभ्रष्ट करणें. Lux'ated *pa. t.* L. *pa. p.* संधिच्युत, संधिभ्रष्ट, संधिविश्लिष्ट, त्रुटितसंधि. Lux'ating *pr. p.* & *v. n.* Luxa'tion *n. dislocation* (as of a joint) सांधे खिळखिळे होणें *n*, संधिभंग *m*, संधिच्युति *f*, संधिभ्रंश *m*, संधिविश्लेष *m*.

Luxuriant (lug-zū'ri-ant) [L. *luxurians* -*luxuriare*, to luxuriate.] *a. exuberant in growth* दांडग्या उफाड्याचे वाढीचा, वाढीच्या भराचा, माताचा, माजाचा, वाढाळ, वाढाळू, भरभर -लौकर वाढणारा. [L. FLOWER (*bot.*) माजलेलें फूल *n.*] २ *excessive* विपुल, पुष्कळ, रगड, रेलचेलीचा. Luxu'riantly *adv.* उफाड्यानें, वाढीनें, वाढीच्या भरानें, माजानें. २ विपुलतेनें, पुष्कळपणें -णीं. Luxu'riance, Luxu'riancy *n.* उफाडा *m*, उफाड्याची वाढ *f*, माज *m*, मात *f*, ऊत *m*, अतिवृद्धि *f*, वृद्धिबाहुल्य *n*. २ विपुलता *f*, पुष्कळपणा *m*,

रेलचेल *f*, भरपुरी *f*, चलचलाट *m*. Luxu'riate *v. i. to grow exuberantly* उफाड्यानें वाढणें, माजणें, मातणें, (-च्या) वाढीस ऊत येणें, उतणें, फोफावणें; as, "Corn *luxuriates* in a better mold." २ *to feed or live luxuriously* चैन करणें, चैनीनें गुजारा करणें, मजा करणें, मजेनें राहाणें, सुखानें असणें -राहाणें; as, "The herds *luxuriate* in the pasture." ३ *to expatiate with delight* (आनंदानें -मन मानेल त्याप्रमाणें) वाढवणें; as, "To *luxuriate* in description." Luxu'ria'ted *pa. t.* and *pa. p.* Luxu'riating *pr. p.* & *v. n.* Luxuria'tion *n.* उफाड्याची वाढ होणें *n*, फोफावणें *n*.

Luxury (luks'ū-ri *or* luk'shū-ri) [Lit. 'excess, extravagance' –L. *luxuria*, luxury –*luxus*, pomp.] *n. free indulgence in rich diet or costly dress or equipage, dainty* चैन *f*, ऐषाराम *m*, विलास *m*, छानछोकी *f*, सुग्रास *m*, गोड घांस *m*, मिष्टान्न *n*, स्वाद्वन्न *n*. २ *anything gratifying to the senses* सुखोपभोगाचा -ऐषारामाचा -विलासाचा -चैनीचा पदार्थ *m*. Luxu'rious *a. given to luxury, indulging in gratifications, voluptuous* विलासी, चैनी, विहारी, भोगी. २ *administering to luxury* ऐषारामाचा, सुखाचा, विलासाचा, सुखोपभोगाचा, सुखकारक. ३ *supplied with the conditions of luxury* चैनीचे -विलासाचे -सुखोपभोगाचे पदार्थ असलेला; as, "*Luxurious* cities." Luxu'riously *adv.* सुखानें, विलासानें, सुखभोगपूर्वक, विलासपूर्वक, ऐषारामींत, ऐषारामानें. Luxu'riousness *n.* छानछोकी *f*, सुखभोगासक्ति *f*, भोगलंपटता *f*, विषयसेवा *f*, चैनबाजी *f*, ऐषारामी *f*.

Lyceum (lī-sē'um) [Orig. the place where Aristotle the Greek philosopher taught; L. –Gr. *lykeion*, from the temple of Apollo *Lykeios*, the Wolf-Slayer –*lykos*, a wolf.] *n. a place devoted to instruction by lectures* व्याख्यानें देऊन शिक्षण देण्याची शाळा *f*, प्रवचनमठ *m*. २ *an association for literary improvement* विद्यावर्धनसंस्था *f*.

Lydian (lid'i-an) *a. pertaining to Lydia, a country in Asia Minor or to its inhabitants* 'लिडीया' संबंधीं, लिडीयांतील रहिवाशांसंबंधीं. २ (*fig.*) *soft, effeminate* मनाचा कोंवळा, नरम, भोळा, कमकुवत, नामर्द, दुर्बल.

Lye (lī) [A. S. *leah*, a lye. L. *lavere*, to wash.] *n.* (*chem.*) *a strong caustic alkaline solution of potassium salts, obtained by leaching wood ashes* (साबणांत वापरण्याचें) पोट्याश खाराचें किंवा सोडाखाराचें मिश्रण *n*. ह्याला हात लावला असतां हात भाजतो व ही पूड बाजारांत विकत मिळते.

Lye (lī) [English] *n.* (rail-road) *a siding* आगगाडीचा आडफांटा *m*.

Lying, See under Lie.

Lying-in, See under Lie.

Lymph (limf) [O. L. *lumpa* –L. *lympha*, water.]

n. (anat.) water, a colourless alkaline fluid in animal bodies resembling blood but containing no blood corpuscles लसिका *f*, शुभ्रधातु (?), *f* श्वेतधातु *f* (?), उदकधातु *m*. The सप्तधातुs known to the ancient Aryan medical writers are रस, असृक्, मांस, मेद, अस्थि, मज्जा and शुक्र. Thus, this list does not contain *lymph*. Lymphat'ic *a*. लसिकेचा, शोषकरसाचा, लसिकेसंबंधीं, शोषकरससंबंधीं. २ लसिकावाहक, शोषकरसवाहक. [L. GLAND लसिकापिंड *m*, शोषकरसपिंड *m*. शोषकपिंड *m*.] L. *n*. लसिकावाहिनी *f*, शोषकरसवाहिनी or briefly शोषकवाहिनी *f*. Lymphadeni'tis *n*. लसिकापिंडदाह *m*, शोषकपिंडदाह *m*. Lymphaden'oma *n*. लसिकापिंडाभिवृद्धिरोग *m*, शोषकपिंडाभिवृद्धिरोग *m*. Lymphangiec'tasis *n*. लसिकावाहिनी रुंद होणें *n*, लसिकावाहिनीप्रसरण *n*, शोषकवाहिनीप्रसरण *n*. Lymphangio'ma *n*. लसिकावाहिन्यांचें आवाळूं *n*. Lymphangi'tis *n*. लसिकावाहिन्यांचा दाह *m*.

N. B.—लसिका = lymph and लाला or लाळ = saliva. Lymph, as such, was not identified by the ancient medical Rishis of India. They, however, had noticed certain discharges from wounds and ulcers which were thin and watery, and which differed from pus in appearance. These discharges, they termed लसिका. In Marathi we call such discharges लस; and as these discharges are nothing but *lymph*, Drs. Kirtikar and Garde both agree in giving लसिका as the best Sanskrit or Marathi equivalent for *lymph*. (लसिका = लस उत्पन्न करणारी धातु). Some modern medical writers have translated 'lymph' by शोषकरस and lymphatic vessel by शोषकवाहिनी or शोषकरसवाहिनी.

Lynch (linch) [From Lynch, a farmer in N. Carolina, who so acted.] *v. t. to judge and punish without the usual forms of law* सुलतानी न्याय करणें, (सरकारी कायद्याचा अवलंब न करितां) आपणच जबरदस्तीनें शिक्षा ठोठावणें. [LYNCH LAW *a kind of summary justice exercised by the people in cases where the regular law is thought inadequate* लोकांनींच केलेला जबरदस्तीचा तडकाफडकी न्याय *m*, 'लिंच' न्याय *m*.

Lynx (lingks) [M. E. *lynx* -L. *lynx*; prob. from Gr. *lyke*, light, so called from its bright eyes.] *n. a wild animal of the cat-kind noted for its sharp sight* कोळशिरा or कोळिस्ता *m*, कोळसुंदा or कोळसुना *m*, कोळीस *m*, स्यागोश *m*, वनमार्जार *m*. Lynx'-eyed *a. sharp, sighted like the lynx* तीक्ष्ण नजरेचा, सूक्ष्म नजरेचा, काकदृष्टि, तिखट डोळ्यांचा.

Lyra (lī'ra) [L. -Gr. *lyra*.] *n. (astron.) a northern constellation, the Harp, containing a white star of the first magnitude called* 'Alpha *Lyrae' or 'Vega'* स्वरमंडळ *n*, अभिजित *n*, सारंगी *f*.

Lyrae, Same as Lyra.

Lyre (līr) [Fr. –L. *lyra*, a harp.] *n. a musical instrument like the harp, anciently used as an accompaniment to poetry* इंग्रजी सारंगी *f.* Ly'rate, -ed *a.* सारंगीच्या आकाराचा. २ (*bot.*) सारंगीच्या आकृतीचें (पान; जसें, सुळ्याचें पान). Lyr'ic-al *a.* सारंगीबरोबर गाण्याचें (गीत). Lyr'ic *n. a lyrical composition* सारंगीबरोबर गाण्याचें गीत *n*, रसात्मक कविता *f*, रसात्मक काव्य *n*, भावपूर्ण कविता *f*, भावपूर्ण काव्य *n*. Lyr'ist *n. a. player on the lyre or the harp* सारंगी वाजविणारा *m*.

Lysis (lī'sis) [Gr. *lysis*, resolving.] *n. the resolution or favourable termination of a disease coming on gradually and not marked by abrupt change* क्रमाक्रमानें किंवा सावकाश रोग बरा होणें *n*, क्र-

सागतरोगोपशमन *n*, or briefly रोगोपशमन *n*, तापांत शरिराच्या उष्णतेचें मान दिवसेंदिवस कमी होत जाणें *n*.

Lythrum (lithrum) [Gr. *luthron* or *luthros*, gore or blood.] *n*. *a genus of plants found in England growing generally in ditches* आरक्तपुष्पा-वनस्पतिजाति *f* or briefly आरक्तपुष्पा *f*, अग्निज्वाला-वनस्पतिजाति *f* or briefly अग्निज्वाला *f*. *N. B.*—आरक्तपुष्पा and अग्निज्वाला are, in our opinion, very appropriate words for Lythrum on account of the rich purple colour of most of the flowers of this genus. As Lythrum is a generic and not a specific name of any plant, the words सुभिक्षा, धातकी, and धातुपुष्पिका found in some of the Sanskrit dictionaries as equivalents for Lythrum may be discarded as such.

M (em) इंग्रजी वर्णमालेंतील तेरावें अक्षर. हें ओष्ठ्य व्यंजन आहे व मराठीप्रमाणेंच इंग्रजींतही ह्यास अनुनासिक समजतात. प्राचीन इजिप्शन लिपींतील 'म' ध्वनिदर्शक मूळ चित्राक्षर, प्राचीन इजिप्शन भाषेंतून फिनिशन भाषेंत, फिनिशन भाषेंतून ग्रीक भाषेंत, ग्रीक भाषेंतून ल्याटिन भाषेंत व शेवटीं ल्याटिन भाषेंतून इंग्रजी भाषेंत येतां येतां मार्गांत बदलत जाऊन शेवटीं इंग्रजी 'M' या आकृतीचें झालें, असें इंग्रजी वर्णविदांचें मत आहे. २ 'M' हें अक्षर एक हजार ही संख्या दाखविण्याकरितां रोमन (अंक-) लिपींत योजितात. ३ इंग्रजी वैद्यांच्या रुग्णपत्रिकेंत (prescription) रोमन M हें अक्षर 'मूठभर' (*manipulus* = handful), किंवा 'मिश्रण करा' ह्या अर्थीं योजितात. ४ (*math.*) *i* किंवा *j* हें अक्षर गाळलें तर बारावी, गाळलें नाहीं तर तेरावी जागा किंवा वस्तु दाखविण्याकरितां गणितशास्त्रांत 'M' चा उपयोग करितात. ५ Mark, Margaret इत्यादि इंग्रजी विशेषनामें संक्षेपानें लिहावयाचीं असल्यास नुसत्या रोमन 'M' अक्षराचीच योजना करितात; तसेंच M. A., M. S. वगैरे पदव्यांत 'M' हें अक्षर 'Master' या अर्थी योजिलेलें आहे; M. P., M. R. C. P., M. R. C. S., इत्यादि पदव्यांत 'M' हें अक्षर 'Member' ह्याचें वाचक आहे. ६ इंग्रजी ज्योतिषाच्या परिभाषेंत 'M' हें अक्षर Mid-day किंवा Meridian ह्या शब्दांच्या ऐवजीं योजितात. ७ यंत्रशास्त्रांत 'M' हें Mass व Momentum ह्या शब्दांऐवजीं योजितात; तसेंच Minute, Metre, Molar इत्यादि शब्दांचें वाचक म्हणून 'M' हें अक्षर योजण्याचा प्रघात इंग्रजी भाषेंत बरेच वेळां आढळून येतो.

M (em) *n.* (*printing*) निरनिराळ्या टाईपांचा किंवा वर्णमुद्रांचा हिशोब बसविण्याचें मूळ माप. इंग्लंडांतील छापखानेवाले समचौरस आकाराचा पायका टाईपाचा 'एम्' इतर सर्व टाईपांचा हिशोब बसविण्याकरितां एकं (unit) धरितात. एका इंचाच्या लांबींत पायका टाईपाचे एम् सहा भरतात.

Ma (mä) [*Cf.* Mamma.] *n. a child's word for mother* मा, लहान मुलांचा आईस हाक मारण्याचा 'मा' असा शब्द *m.* २ (in Oriental countries) (*a respectful form of address given to a woman*) मा *f,* माई *f,* मासाहेब *f,* आईसाहेब *f.*

Ma'am (mäm *or* mam) *n. madam, my lady,* (*a colloquial contraction of 'madam' often used in direct address, and sometimes as an appellation*) ('मॅडम' शब्दाचें संक्षिप्त रूप), बाईसाहेब, मालकीणसाहेब, 'मेम'.

Macadamise (mak-ad'am-īz) [From *Macadam,* the inventor, 1756-1836.] *v. t. to cover, as a road, with small broken stones* (*so as to form a smooth, hard surface*) रस्त्यावर खडी घालणें, (रस्ता) खडीनें

पक्का करणें. Macadamisa'tion खडी घालणें *n.* Macad'am road खडी घातलेला -पक्का केलेला रस्ता *m.*

Macaroni (mak-a-rō'ni) [It. *macaroni*, a kind of paste meat.] *n. a preparation of wheat-flour in long slender tubes* (कणकेची) इटालियन गुलाबछडी *f*, माकारोनी *f*. २ *medley* धेडगुजरी भाषा *f*, मिश्रभाषा *f*, खिचडी *f*; as, "Political songs in Latin or in a *macaroni* of Latin and English." ३ *a fop, a finical person* नखरेबाज *m*, (पक्कान्नांच्या व पोषाखांच्या नव्या नव्या तऱ्हांचा) शोकीन *m*. Macaro'nis, Macaro'nies *n. pl.* Macaro'nian, Macaron'ic *a.* (कणकेच्या) माकारोनीसारखा. २ धेडगुजरी भाषेचा, मिश्रभाषेचा, खिचडीचा; as, "A *macaronic* poem."

Macaroon (mak-a-rōōn') [Fr. -It. *macarone*, sing. of Macaroni.] *n. a sweet biscuit made chiefly of almonds and sugar* बदाम, साखर व रवा यांचा 'बिस्कुट' किंवा 'केक'; 'माकरून' *f*. 'माकरून' इंग्रजी मिठाईवाल्यांच्या दुकानीं मुंबईंत विकत मिळते.

Mace (mās) [O. Fr. *mace* (Fr. *masse*) —obs. L. *matea*, whence L. dim. *mateola*, a mallet.] *n.* (formerly) *a weapon of offence, consisting of a staff headed with a spiked ball of iron* गदा *f*, सोटा *m*, सोडगा *m*, दंड *m*. [An iron M. लोहदंड *m*.] २ (hence) *a staff used as an ensign of authority* वेत्र *m*, (भालदारचोपदारादिकांच्या हातांतील) काठी *f*, छडी *f*, दंड *m*. ३ *the heavier rod used in billiards* बिलिअर्ड खेळण्याची जड काठी *f*. Mace'-bearer *n.* चोबदार *m*, भालदार *m*, वेत्रधर *m*, वेत्रधारी *m*, छडीदार, छडीबरदार, सोटेबरदार. Mac'er *n.* Same as above.

Mace (mās) [Fr. *macis* -L. *macer* -Gr. *maker*; *cf.* Sk. मकरन्द, nectar of a flower.] *n. the second coat of the nutmeg* जायपत्री *f*, पत्री *f*, जातीपत्री *f*, थोरली पत्री *f*. Spurious M. रामपत्री *f*, कायपत्री *f*, मायपत्री *f*.

Macerate (mas'ėr-āt) [L. *macerare*, *-atus*, to steep.] *v. t. to steep, to soften by steeping* भिजवणें, भिजत घालणें, (भिजवून) नरम -मऊ करणें, (भिजवून) गिलगिलीत -गिरासारखा करणें; as, "To *M.* vegetable fibre." २ *to make lean* (*by poor and scanty diet*) (अन्न तोडून) रोडवणें, खंगवणें, क्षिजवणें, गळहाटणें, दुबळा करणें, क्षीण करणें, कृश करणें, रोडका करणें. Mac'erated *pa. t.* M. *pa. p.* भिजत घातलेला, भिजवलेला. २ रोडवलेला, क्षीण केलेला, क्षीण, कृश. Mac'erater *n.* भिजविणारा. २ *an apparatus for converting paper or fibrous matter into pulp* (भिजवून कागदाचा किंवा दोराचा) गीर बनविण्याचा सांचा *m*. Macera'tion *n. the act of softening by steeping* (भिजत

घालून) सऊ करणें *n*, भिजवणें *n*, भिजवणी *f*, भीज *f*. २ *mortification of the flesh by fasting and other austerities* रोडवणें *n*, कर्शन *n*, कृशीकरण *n*, क्षीणीकरण *n*, (उपासतापास करून) देह झिजवणें *n*.

Machiavelian (mak-i-a-vel'yan) [From Machiavel (Niccolo Machiavelli) of Florence 1469–1527. इटालियन मुत्सद्दी 'म्याकिअवेली' हा एखाद्या कृत्याच्या नीतीपेक्षां कार्यसाधकतेकडेच जास्त लक्ष देत असे; म्हणजे एखादें कृत्य अनीतीचें असून कार्यसाधक असलें तर तें करण्यांत दोष नाहीं असें त्याचें मत असे.] *a. of or pertaining to Machiavel or to his supposed principles* म्याकिअवेलीचा, म्याकिअवेलीसंबंधीं, म्याकिअवेलीच्या मतांचा, म्याकिअवेलीच्या मतांसंबंधीं. २ *politically cunning, characterised by duplicity or bad faith, crafty* (एखाद्या कृत्याची) कार्यसाधकता नीतीपेक्षां श्रेष्ठ समजणारा, कुटिल राजनीतीचा अवलंब करणारा, स्वार्थसाधु, (नीतीपेक्षां) स्वार्थाकडे जास्त लक्ष देणारा, केवळ हेतुसाधकतेच्या दृष्टीनें केलेला, म्याकिअवेलीच्या पद्धतीनें केलेला, दुटप्पी, कावेबाज, मतलबी, धूर्त. ३ *perfidious* खोटा, बेमान, विश्वातघातकी, निमकहराम. M. *n.* (नीतीपेक्षां) हेतुसाधकतेकडे जास्त लक्ष देणारा *m*, म्याकिअवेलीच्या राजनीतीचें अनुकरण करणारा *m*, हेतुसाधकतेच्या दृष्टीनें विचार करणारा *m*, कावेबाज -लुच्चा -धूर्त -कुटिल -मतलबी मुत्सद्दी *m*. Mach'iavelism, Machiavel'ianism *n. the supposed principles of Machiavel, or practice in conformity to them* म्याकिअवेलीचीं मतें *n. pl.*, म्याकिअवेलीच्या मतांप्रमाणें वर्तन *n*, म्याकिअवेलीच्या मतांचें -राजनीतीचें अनुकरण *n*, म्याकिविलीनीति *f*, म्याकिविलीमत *n* (Cf. चाणक्यनीति, चार्वाकमत). २ *political artifice intended to favour arbitrary power* (सुलतानी राजसत्तापोषक) कुटिल राजयुक्ति *f*, कुटिलनीति *f*, धूर्तता *f*, (राजकारणांतील) दुटप्पीपणा *m*, कावेबाजपणा *m*, मतलबी राजकारण *n*.

Machinate (mak'i-nāt) [L. *machinatus*, *pa. p.* of *machinari*, to devise, to plot –*machina*, machine.] *v. t. & v. i. to contrive skilfully, to plan* (कल्पकतेनें) योजणें, रचणें, मनसुबा *m* -योजना *f* -बेत *m*. करणें *g. of o.* २ (*esp.*) *to form a scheme with the purpose of doing harm, to plot* कुभांड -व्यूह रचणें, घाट घालणें *g. of o.* Machina'tion *n. –the act* योजणें *n*, रचणें *n*. २ *a device* योजना *f*, बेत *m*. ३ *a hostile or treacherous scheme, an artful design or plot* कुभांड *n*, लचांड *n*, व्यूह *pop.* विभू *or* विहू *m*, तरकट *n*, कचाट or किचाट *n*, खेकटें *n*, बालंट *n*, थोतांड *n*, कंवटाल *or* -ळ *n*, भारूड *n*, पाखंड *n*, तकराळ *f*, कुफरांड *n*, कुदांड *n*, कुष्मांड *n*, कुवेडें *n*, कुसृष्टि *f*, कुकल्पना *f*. Mach'inator *n*. योजक *m*, योजणारा, रचक. २ कुभांड्या *m*, कुभांडखोर, कुवेडें करणारा, कुभांडी, तरकटी, तरकट्या, कैपती, तरकटबाज, थोतांडी, &c.

Machine (ma-shēn') [Fr. –L. *machina*, machine, engine, device, trick –Gr. *mēchanē*, akin to

mēchos, contrivance.] *n.* (in general) यंत्र *n*, यंत्रसाहित्य *n*, सांचा *m.* [ELEMENTARY M. (अगदीं) साधें यंत्र *n.* M. SHOP यंत्राचा कारखाना *m*, यंत्रागार *n.* M. TWIST (शिवण्याच्या) यंत्रांवर वापरण्याचा पीळदार दोरा *m.* M. WORK यांत्रिक काम *n*, यंत्राचें -यंत्रावरचें काम *n.*] २ *any mechanical contrivance* यांत्रिक योजना *f*, यंत्रसाधन *n*, कळसूत्र *n*, कळ *f.* ३ *a person who acts mechanically or at the will of another* (कळसूत्री बाहुल्याप्रमाणें) दुसऱ्याच्या तंत्रानें चालणारा, (कळसूत्री) बाहुलें *n*, यंत्र *n.* ४ *a combination of persons acting together for a common purpose, with the agencies which they use* यंत्र *n*, गाडा *m*, रचना *f*; as, "The social *M.*; The *M.* of government." ५ (*political cant*) *a political organisation arranged and controlled by one or more leaders for selfish, private, or partisan ends* (राजकीय) कंपू *m*, कट *m.* ६ (*fig.*) *supernatural agency in a poem* अमानुषव्यक्ति *f* -विभूति *f.* M. *v.t. to subject to the action of machinery* यंत्रांत -सांच्यांत घालणें. २ *to effect by aid of machinery* यंत्रसाहाय्यानें -यंत्रानें करणें. ३ *to print with a printing machine* यंत्रानें छापणें. Machin'ery *n. machines in general or collectively* यंत्रें *n. pl.*, जंत्रें *n. pl.* [MADE *or* DONE BY M. यंत्री, यांत्रिक, यंत्रांचा.] २ *the working parts of a machine, engine, or instrument* यंत्रसामग्री *f*, कळसूत्रें *n. pl.*, यंत्रसाहित्य *n*, कळसूत्र *n*, साहित्य *n.* ३ *supernatural agency in a poem* (काव्यांतील) देव *m*, अमानुषविभूति *f.* ४ *means for keeping in action* प्रेरकशक्ति *f*, चालकशक्ति *f*, चालू ठेवण्याचें यंत्र *n.* Machin'ist *n. a constructor of machines* यंत्रकार *m*, यंत्रें बनविणारा -जोडणारा -करणारा. २ *one versed in the principles of machines* यंत्रविद्यानिपुण, यंत्रांचा माहितगार, यंत्रज्ञ *m*, यंत्रकलावेत्ता *m.* ३ *one who works a machine* यंत्रचालक *m*, यंत्र चालविणारा. ४ *a person employed to shift scenery in a theatre* देखावेवाला, (नाटकांतील) देखाव्यांची मांडणावळ करणारा.

Mackerel (mak'ėr-el) [O. Fr. *makerel* (Fr. *maquereau*), prob. from L. *macula*, a stain, and so meaning the 'spotted' one.] *n. a sea-fish largely used for food* (विलायतेंत सांपडणारा) समुद्रांतील एका जातीचा मासा *m.* याचे आंगावर पांढरेसे ठिपके असून याचा उपयोग खाण्याकडे करितात. हा हिंदुस्थानांत सांपडत नाहीं. ह्याच्याच कुटुंबांतील परंतु निराळ्या जातीचा 'सुरमाई' नांवाचा मासा कोंकणांत रत्नागिरीकडे सांपडतो.

Mackintosh (mak'in-tosh) [From Mackintosh, the inventor.] *n. a waterproof overcoat* म्याकिन्टाश कोट *m*, एक तऱ्हेचा पावसाळी कोट *m.*

Mackle (mak'kl), Macule (mak'ūl) [L. *macula*, a spot.] *a.* (*print.*) *a blur or an appearance of a double impression, as when the paper slips a*

little (कागद दुमडल्यामुळें किंवा सरकल्यामुळें) छापण्यांत तोच मजकूर दोनदा उठणें *n* -चिताड होणें *n*, छापण्यांतील दोष *m* (दुमडणें, वडी पडणें, द्विधा छापणें वगैरे). M. *v. t. to spot, to blur* नासणें, चिताड करणें.

Macrobiotic (makro-bī-ot'ik) [Gr. *makros*, large, and *bios*, Sk. जीव, life.] *a. long-lived* दीर्घायु. Macrobio'sis *n.* दीर्घायुष्य *n.* Macrobio'te *n.* दीर्घायु पुरुष किंवा स्त्री. Macrobiot'ics *n.* (*Physiol.*) *the art of prolonging life* दीर्घायुर्विद्या *f.*

Macrocephalous (makro-kef'a-lus) [Gr. *makros*, large, and *kephalion*, Sk. कपाल, the head.] *a. having a large head* मोठें डोकें असलेला, बृहन्मस्तकयुक्त. २ (*bot.*) बृहद्दलाचा, बृहद्दलयुक्त.

Macrocosm (mak'ro-kozm) [Lit. the 'great world,' Gr. *makros*, long, great, and *kosmos*, the world.] *n. the whole universe* (oppo. to *Microcosm*), *that part of the universe which is exterior to man* विश्व *n*, ब्रह्मांड *n*, अखिलविश्व *n*, त्रिभुवन *n*, सृष्टि *f*, बाह्यसृष्टि *f.* Macrocos'mic *a.* अखिलविश्वाचा, विश्वासंबंधीं, ब्रह्मांडाचा.

Macrocytes (makro-sīts) [Gr. *makros*, large, and *kutos*, cell.] *n. pl. large blood-corpuscles of pernicious anœmia* (रक्तक्षयांत होणारे) रक्तांतील मोठे आरक्तकण *m. pl.*, बृहदारक्तकण *m. pl.*

Macroglossia (makro-glos'si-a) [Gr. *makros*, large, and *glossa*, tongue.] *n.* (*med.*) *enlargement or hypertrophy of the tongue* विकारानें जीभ मोठी होणें *n*, जिभेची वृद्धि *f*, जिव्हावृद्धिरोग *m*.

Macrology (ma-krol'o-ji) [Gr. *makros*, long, and *logos*, a word, discourse.] *n. long and tedious talk without much substance, superfluity of words* लांबलचक चऱ्हाट *n* (*fig.*), निरर्थक -कंटाळवाणा पाल्हाळ *m*, शब्दपांडित्य *n*.

Macrometer (ma-krom'ē-tėr) [Gr. *makros*, large, & Meter.] *n. a mathematical instrument to measure inaccessible objects by means of two reflectors on a common sextant* विस्तारमापक *m*, बृहत्त्वमापक *m*.

Macron (ma'kron) [Gr. *makros*, long.] *n. a short, straight, horizontal line, placed over vowels to show that they are long* (oppo. to *breve*) (स्वराक्षराचे डोक्यावर काढलेला) आडवा दीर्घस्वर (चिन्ह *n*.).

Macropodous (ma-krop'o-dus) [Gr. *makros*, large & *Pod + ous.*] *a.* (*bot.*) 'दला' पेक्षां लांब असलेल्या मोडाचा किंवा 'दला' एवढ्याच मोडाचा (अंकुरबीज), लांब मोडाचा, दीर्घ-आदिमूलाचा. (मोड किंवा आदिमूल = Radicle; दल = Cotyledon; अंकुरबीज = Embryo.)

Macroscopic (mak-ro-skop'ik) [Gr. *makros*, long, and *skopein*, to see.] *a. visible to the naked or unassisted eye* (oppo. to *microscopic*) (नुसत्या) डोळ्यांनीं ठळक -ढोबळ दिसणारा, फार मोठा, (सूक्ष्मदर्शं-

काचे साहाय्यावांचून) सहज दिसणारा. Macroscop'ical *a.* Same as above. Macroscop'ically *adv.*

Macrospore (mak'ro-spōr) [Gr. *makros*, large, and Spore.] *n.* (*bot.*) (अपुष्पवनस्पतींतील स्त्रीजातीय) बृहद्बीजकण *m.* (बीजकण = Spore. Microspore=(पुरुष जातीय) लघुबीजकण *m.*)

Macula (mak'ū-la) [L.] *n. a spot, as on the skin, or on the surface of the sun, moon or planets* डाग *m*, ठिपका *m*, कलंक *m*, लांछन *n*, ठिक्कें *n.* [MACULA LUTEA (डोळ्यांतील) नेत्रादर्शा-(RETINA) वरील पिंवळा डाग *m.*] Mac'ulate *v. t. to spot, to stain, to blur* (-ला) डाग *m* -कलंक *m.* लावणें, (-ला) ठपका देणें, (-ला) लांछन *n* -बट्टा *m.* आणणें -लावणें, कलंकित करणें. Mac'ulate *a. marked with spots* डाग असलेला, ठिपक्याठिपक्यांचा. २ (hence) *defiled, impure* भ्रष्ट, नापाक, अशुद्ध, कलंकित, लांछित, लांछनास्पद; as, "Most *M.* thoughts." Mac'ulated *a.* डाग असलेला. Macula'tion *n.* डाग लावणें *n.* (*lit. & fig.*) २ *a spot* डाग *m*, ठिपका *m.* ३ *a blemish* ठपका *m*, कलंक *m*, दोष *m.* Mac'ulatory *a.* डाग लावणारा. २ कलंक आणणारा. Mac'ule *v. t. to blur* डाग लावणें -पाडणें. २ (esp. *print.*) दुहेरी छापला जाणें, डाग पाडणें, चिताडणें. Mac'ulose *a.* डाग असलेला.

Mad (mad) [M. E. *maad*, *mad* from A. S. *gemæd* -*ge-mædan*, to drive mad.] *a.* (madd'er, *compar.* madd'est, *superl.*) *disordered in intellect, insane, lunatic* वेडा, खुळा, (remissly) वेडसर, वेडगळ, माथेफिरू, वेडका, पिसा, वेडापिसा, दिवाणा, वेड लागलेला, वायचळलेला, पिसाट, चळलेला, माथें -डोकें फिरलेला, भकलेला, बहकलेला, माथें ताळ्यावर नसलेला; (intensive Marathi meanings or expressions are मारका वेडा, धोंडे मारणारा, दगड मारणारा, पिसाळलेला, पिसें लागलेला; (loosely) वेडाखुळा.) [STARK M. धडधडीत -झळझळीत वेडा. To DRIVE M. वेडा करून टाकणें, वेड लावणें, वेडा करणें, वेड भरवणें, वेड भरणें. To GO M. वेड *n* -चळ *m* -खूळ *n.* लागणें *in. con.*, वेडा होणें, वेडावणें, वेडाळणें, वेडगळणें, खुळावणें, पिसाळणें, पिसाटणें, चवणें, चेवणें, चळणें, वायचळणें, धोंडे -दगड मारूं लागणें. To RUN M. (as a dog or jackal) पिसाळणें, पिसाटणें.] २ *proceeding from madness, rabid* वेडा, वेडेपणाचा, वेड्याचा, वेडेचाराचा, बुद्धिभ्रंशमूलक. [Some phrases expressive of *mad proceedings, wild excesses* are वेड पिकणें, वेडाचा पाऊस पडणें.] ३ *excited with any violent passion or appetite, furious, enraged* मत्त, उन्मत्त, कावलेला, खवळलेला, क्षोभलेला, तप्रवग्र, कावराबावरा, तारकाबारका (R.) ४ *vehemently desirous* वेडा, पिसा (as, गाण्याचा पिसा, पुराणाचा वेडा), अळका, अळकुवा. M. *v. t.* (*Shakes.*) वेडा करणें. Mad'-brained *a.* वेडा, माथेफिरू, वेडावलेला, पिसाळलेला, दगड मारू लागणारा, डोकें फिरलेला. Mad'-cap *n. a person who acts madly; a wild, rash, hot-headed*

person दिवाणा m, बेअक्कल m, वेडा m, उन्मत्त मनुष्य m, अविचारी m, उत्पाती m, साहसी m. [Some Marathi terms and phrases expressing intensively the import of such terms as *madcap*, *mad fellow*, *dare-devil*, *a mad-brained fellow* &c. are:—अवतार m, अवतारी m, वेडापीर m, कपाळफोड्या m, पिसाट m, माथेफिरू m, उफराट्या काळजाचा m, आततायी m, उत्पाती m, साहसी m, साहसिक m, साहसकर्मा m, उग्रकर्मा m, घोरकर्मा m, राक्षस m, जिवावर उदार, ज्याचें काळीज पाठीस आहे असा, पाठीच्या काळजाचा, रगड्या, रपाट्या, खन्द्या तट्टू, मारीन कीं मरेन म्हणणारा, हातावर शीर घेऊन असणारा.] Mad'-cap *a. fond of wild and reckless action* साहसी, अचाट कर्म करणारा, अविचारी. Madd'en *v. t. to make mad* वेडा करणें, वेडा बनवणें, वेड भरवणें, वेड लावणें -भरणें, दिवाणा करणें, बुद्धिभ्रंश करणें *g. of o.* २ *to enrage* उन्मत्त -मस्त -क्षुब्ध करणें. M. *v. i. to become mad, to act as a madman* वेड लागणें -भरणें *in. con.*, वायचळ होणें, वायचळणें, वेडगळणें, वेडाळणें, बुद्धिभ्रंश होणें *g. of s.*; (from demoniac influence भुताटणें, पिसाळणें, पिसाटणें, पिसाळणें). Madd'ing *a. distracted, acting madly* वेडेचार करणारा, वेडगळपणाचा. Mad'-doctor *n.* वेडे लोकांचा वैद्य *m* -डॉक्टर *m.* Mad'-house, Mad'-hospital *n. a lunatic asylum* वेड्यांचा बंदीखाना *m*, वेड्यांचें इस्पितळ *n.* Mad'ly *adv.* वेडानें, वेडेपणानें, वेड्यासारखा, वेडा होऊन, बुद्धिभ्रंशपूर्वक. Mad'-man *n.* वेडा मनुष्य *m.* Mad'ness *n.* वेड *n*, पिसें *n*, खूळ *n*, वेडेपणा *m*, चळ *m* (as, म्हातारचळ), वायचळ *m*, बुद्धिभ्रंश *m*, बुद्धिभ्रम *m*, मतिभ्रम *m*, बुद्धिविक्षेप *m.* [M. ARISING FROM JOY हर्षवायु *m*, आनंदवायु *m.* SHAM M., SHAM IDIOCY घालवेड *n*, घालपिसें *n.* TO FEIGN M. वेड पांघरणें, वेड वेणें, वेड घेऊन पेडगांवास जाणें. TO PROVOKE OR VEX TO M. वेड भरवणें.] २ उन्मत्तवायु *m*, उन्माद *m*, उन्मादवायु *m*, मद *m.* ३ कावलेलेपणा *m*, चळलेलेपणा *m*, कावरेबावरेपणा *m.* ४ *mad tricks and pranks* वेडेचार *m. pl.*, वेडेवेडेचार *m. pl.*, वेडेपणा *m*, खुळचटपणा *m.*

Madam (mad'am) [Fr. *madame*, my lady– Fr. *ma*—L. *mea*, my & Fr. *deme*;-L. *domina*, lady.] *n. a lady* बाई *f*, बाईसाहेब *f.* २ (*a courteous form of address to a lady*) बाईसाहेब, मडमसाहेब. Mesd'ames *pl.*

Mad-brained, See under Mad.

Mad-cap, See under Mad.

Mad-doctor, See under Mad.

Mad-house, See under Mad.

Madder (mad'ér) [O. E. *mædere.*] *n. a herbacious climbing plant* (*Rubia tinctorum*) *whose roots afford a red dye* (cultivated esp. in Holland and France; now, also cultivated in Madras) विलायती मंजिष्ठ *n*; ह्याच्या मुळ्यांपासून पुष्कळ प्रकारचे लाल रंग तयार होतात. मंजिष्ठाच्या वर्गांत विलायती मंजिष्ठ, देशी

मंजिष्ठ, चयवेरू (chayroot) आणि सुरंगी (*Alroot* or *Morinda Citrifolia*) या चार मुख्य वनस्पति येतात. २ मंजिष्ठाचा तांबडा रंग *m.* M. *v. t.* मंजिष्ठाचा (तांबडा) रंग देणें.

Made *pa. t.* and *pa. p.* of Make.

Madeira (ma-dē'ra), [Portuguese, the Island Madeira, properly, wood, –L. *materia*, stuff, wood. The island was so called because well-wooded.] *n.* (मदिराबेटांत तयार झालेली) मादिरा दारू *f.*

Mænorrhagia (menor-rā'ji-a) [Gr. *menes*, menses, *rhegein*, to burst forth.] *n.* (*med.*) *profuse menstruation* (गर्भाशयापासून होणारा) अत्यार्तवस्राव *m*, अत्यार्तवरोग *m*, अतिशय विटाळ जाण्याचा रोग *m.* (M. is not धुपणी *f*, प्रदर *m*, होळणी &c.)

Magazine (mag-a-zēn') [Fr. *magasin* –It. *magazzino* —Ar. *makhzan*, a store-house.] *n.* *a storehouse* कोठार *n*, कोठी *f*, कोठा *m*, गोदाम *n*, भांडार *n*, भांडागार *n*, भांडारगृह *n.* २ (esp.) *a receptacle for military stores, armory* शस्त्रागार *n*, शिलेखाना *m*, युद्धद्रव्यागार *n*, लढण्याची सामग्री ठेवण्याची वखार *f.* ३ *the gunpowder-room in a fortification or a ship* (किल्ल्यांतील किंवा लढाऊ जहाजावरील) दारूखाना *m.* ४ *a chamber in a gun for holding a number of cartridges to be fed automatically to the barrel* (बंदुकीचा) खजिना *m*, कोठा *m*, कोठी *f*, पेट *m.* ५ *a pamphlet published periodically* (अनेक विषयांवरील लेख असलेलें) नियतकाळीं निघणारें पुस्तक *n*, नियतकालिक पुस्तक *n* (now shortened to) नियतकालिक *n.* M. *v. t.* *to store in a magazine* कोठारांत कोठींत &c. भरून ठेवणें. २ *to store up for use* बेगमी करून ठेवणें *g. of o.* Magazined' *pa. t.* & *pa. p.* Magazin'ing *pr. p.* M. *v. n.* (*colloq.*) *the act of editing a magazine* (विविधज्ञानविषयक) नियतकालिक (संपादकाच्या नात्यानें) छापणें *n.* २ *the act of writing for a magazine* (मासिक, साप्ताहिक इ०) नियतकालिकांत लेख लिहिणें *n.*

Maggot (mag'ut) [Welsh *magu*, to breed.] *n.* *the footless larva of any fly, a worm or grub* किडा *m*, अळी *f*, अळई *f*, सूत *n*, किर्म or किरीम *m. f.* [To SWARM WITH MAGGOTS बुचबुचणें.] २ *an odd fancy* हेकट समज *m*, हेका *m.* Magg'otiness *n.* किडकेपणा *m*, बुचबूच *f*, बुचबुचाट *m.* २ हेकटपणा *m.* Magg'otish, Magg'oty *a.* *infested with maggots* किडका, किडक, किडवळ, किडलेला. [A MAGGOTY SORE किवण *n*, किणा *m.* (BULLOCK &c.) AFFECTED WITH IT किवण्या. CHARM CURING IT किवण *n*, उकवण or उकवीण *n.* SWARM OF FLIES PRODUCING IT सडी *f.*] २ *full of whims* लहरी, हैकट समजुतीचा.

Magi (mā'jī) *pl.* of Magus. q. v.

Magic (maj'ik) [Fr. *magic*. See *Magus*.] *n.* *the pretended art claiming to produce marvellous*

results contrary to nature, generally by evoking spirits; enchantment, sorcery, conjuration जादू *f*, जादूगिरी *f*, चेटक *n*, इलम *m*, बीरविद्या *f*, शाबरीविद्या *f*, पिशाचविद्या *f*, आसुरीविद्या *f*, कुविद्या *f*, असद्विद्या *f*, जारणमारणविद्या *f*, शावर *pop.* सावर *n.*—compreh. जादूटोणा *m.* [BLACK M. वामतंत्र *n*, वामाचार *m.* RIGHT M. दक्षिणतंत्र *n*, दक्षिणाचार *m.*] M.-al *a. pertaining to magic* जादूचा, जादूगिरीचा, बीरविद्येचा, शाबरी, जादुविद्येचा, आभिचारिक. २ *used in magic* जादूकामाचे उपयोगाचा. ३ *done by magic* जादूचा, जादूनें केलेला, शाबरी, शाबरकृत, पिशाचविद्येचा, पिशाचविद्येनें केलेला, अभिचाऱ्याचा. [M. LANTERN, SEE UNDER LANTERN. MAGICAL FORMULA अभिचारमंत्र *m*, जादूमंत्र *m*. M. DEVICE तोडगा OR टोटगा *m*, कुवेडें OR कुडें *n*, कुडेंपावडें *n*. M. PROCESS TO INJURE कंवटाल OR -ळ *n*, जारण *n*, जारणमारण *n*, अभिचार *m.*] ४ (hence) *seemingly requiring more than human power, startling in performance* अमानुष, आश्चर्य वाटण्याजोगा, चमत्कारिक, चमत्कृतिजनक -विशिष्ट. Mag'ically *adv.* जादूनें, जादूगिरीनें. २ *as if by magic* जणूं काय जादूनें, चमत्कारपूर्वक. Magic'ian *n. one skilled in magic, a conjurer* जादूगीर, जादूवाला, जादूखोर, इलमबाज, इलमी, बीरमंत्री, बावनबिऱ्या, चेटकी, अभिचारी, चेटकाळ्या, पिशाचविद्या जाणणारा, मूठमाऱ्या (caster of the charmed palmful of grain), गारपगार or गारपगारी (hail -causers), जांगुलिक (snake doctors), पाहण्या (finder of lost things).

N. B.:—Magic and *Magical.* Although with certain words *magic* is used more than *magical* (as *magic* circle, *magic* square, *magic* wand), we may in general say *magic* or *magical;* as, a *magic* or *magical* effect, influence &c. But when the adjective is predicative, *magical,* and not *magic,* is used; as, the effect or influence was *magical.* —Webster.

Magister (ma-jis'tėr) [L. See *Master.*] *n. master, sir* धनी *m*, मालक *m*, महाराज *m*, युरोपांत मध्ययुगीन कालीं तत्त्वज्ञान व ललितकला शिकण्याचा परवाना असलेल्या मनुष्याला 'म्याजिस्टर' म्हणत असत.

Magisterial, See under Magistrate below.

Magistracy, See under Magistrate.

Magistrate (maj'is-trāt) [Fr. -L. *magistratus -magister -magnus,* great.] *n. a person clothed with power* अंमलदार *m*, अधिकारी *m*; as,(a) *a public civil officer* मुलकी अंमलदार *m*, मुलकी अधिकारी *m.* (b) *-invested with the executive government* अंमलबजावणिखात्याचा अधिकारी *m.* Police Magistrate फौजदारी न्यायाधीश *m. N. B.:*—The English word, under the form माजिस्ट्रेट, is commonly used. Magiste'rial *a. pertaining to one in authority or a magistrate* अंमलदाराचा, अधि-

कान्याचा. (b) फौजदारीचा, फौजदारी प्रकरणांतला, फौजदारीसंबंधीं, फौजदारीन्यायाधिशाचा &c., माजिस्ट्रेटाचा. २ *suitable to a magistrate, authoritative, commanding* अंमलदारीचा, अधिकाऱ्यास योग्य -युक्त, प्रभुपणाचा, धनीपणाचा, प्रभुत्वाचा, अधिकारविशिष्ट, प्रभुत्वविशिष्ट. ३ (hence) *dictatorial, proud, arrogant* चढेल, मगरूर, मत्त, उन्मत्त, अभिमानी, धनीपणाच्या डौलाचा, ताठ्याचा, दिमाखाचा, तोऱ्याचा, आढ्यतेचा, अहंकारयुक्त; as, "*Magisterial* looks." Magiste'rially *adv.* अधिकाऱ्याच्या नात्यानें. २ फौजदारी न्यायाधिशाच्या -माजिस्ट्रेटाच्या नात्यानें. ३ अभिमानानें, डौलानें, ताठ्यानें, दिमाखानें, तोऱ्यानें, आढ्यतेच्या -अधिकाराच्या डौलानें, अहंकारपूर्वक, अभिमानपुरस्सर. Magiste'rialness *n.* अधिकारीपणा *m*, अंमलदारी *f*. २ धनीपणा *m*, प्रभुपणा *m*, प्रभुत्व *n*. ३ धनीपणाचा डौल *m*, आढ्यता *f*, चढेलपणा *m*, ताठा *m*, मगरुरी *f*, &c. Mag'istracy *n.* *the office or dignity of a magistrate* अंमलदारी *f*, अधिकार *m*. (b) फौजदारी *f*, फौजदारी न्यायाधिशाचा हुद्दा *m*, माजिस्ट्रेटपणा, माजिस्ट्रेटाचा हुद्दा *m*. २ *the body of magistrates* माजिस्ट्रेटमंडळ *n*. Mag'istral *a.* See Magisterial. २ *commanded or prescribed by a magister esp. by a doctor* तज्ज्ञानें -वैद्यानें सांगितलेला -फर्मावलेला; as, "*Magistral* sirup; *Magistral* opiate." ३ (hence) *effectual, sovereign* रामबाण, हटकून गुण देणारा, गुणकारी, वस्ताद (औषध *n*); as, "A M. sirup."

Magna Charta, Magna Carta (mag'na kär'ta) [L. the Great Charter.] *n. the Great Charter of English personal and political liberties obtained from King John in 1215, repeatedly conferred and appealed to in all disputes between the king and the people till the establishment of constitutional government in England* इंग्रजी स्वराज्याची (Constitution) जान राजाचे कारकीर्दींत मिळालेली मोठी सनद *f*.

Magnanimity, See under Magnanimous.

Magnanimous (mag-nan'i-mus) [Fr. –L. *magnanimitas* -*magnus*, great, and *animus*, the mind.] *a. great-souled* मनाचा थोर -मोठा, उदार -प्रशस्त -थोर -मोठ्या मनाचा, महामनस्क, महाशय. २ *of lofty and courageous spirit, brave* शूर, हिंमतवान्, वीर. ३ *noble, unselfish* औदार्याचा, दिलदार, मनाच्या थोरवीचा, अनात्महितबुद्धीचा. Magnanim'ity *n. greatness of soul, mental elevation or dignity* मनाचा थोरपणा *m*, थोरवी *f*, मोठेपणा *m*, माहात्म्य *n* (*lit.*), मनःप्रौढता *f*, मनःप्रागल्भ्य *n*, प्रगल्भमन *n*, मनोमहत्व *n*. २ शौर्य *n*. ३ औदार्य *n*, निरपेक्षबुद्धि *f*, अनात्महितबुद्धि *f*. Magnan'imously *adv.* मन थोर -मोठें करून, थोर -मोठ्या -उदार मनानें, मनाचे थोरवीनें. २ शौर्यानें. ३ औदार्यानें, औदार्यपूर्वक, अनात्महितबुद्धीनें.

Magnate (mag'nāt) [Fr. *magnat*, a title of nobles of Hungary & Poland –L. *magnas*, *magnatis*,

a prince —*magnus*, great.] *n. a great man, a noble, a grandee* थोर-बडा मनुष्य *m*, उच्च पदवीचा मनुष्य *m*, अमीर *m*.

Magnesium (mag-nē'shi-um or si-um) [From magnesia, on the type of other names of metals ending in *um* or *ium.*] *n. a chemical element* (one of the metals once supposed to be of the alkaline earths), *the base of magnesia* मग्नधातु *m*. आमच्या रासायनिक परिभाषेंत मॅग्नीशियमला 'मग्न' हें नांव आम्हीं योजिलें आहे. कारण ह्या धातूचे क्षार पृथ्वीच्या कवचांत 'मग्न' झालेले किंवा पसरलेले सांपडतात. Magne'sia *n*. मॅग्नीशियम धातूचा क्षार *m*, मग्न धातूचा क्षार *m*. Magnesium Sulphate मग्नगंधकमिश्रण *n*, मग्नधातु (मॅग्नीशियम) आणि गंधक ह्यांच्या मिश्रणापासून झालेला पदार्थ *m*. हा पांढरा असतो व ह्याचा उपयोग सौम्य रेचकासाठीं करितात. ह्याचेंच Epsom Salt हें दुसरें व्यावहारिक नांव आहे.

Magnet (mag'net) [L. *magnes*, a magnet—Gr. *magnēs*, properly 'Magnesian' stone, from *Magnesia*, a town in Lydia or Thessaly.] *n. the lodestone, an iron ore which attracts iron and when freely suspended points to the poles* चुंबक *m*, लोहचुंबक *m*, लोहाकर्षक *m*. २ (*phys.*) *a bar or mass of steel or iron to which the peculiar properties of the lodestone have been imparted* (called an *artificial magnet*) कृत्रिम लोहचुंबक *m*. [POLARITY OF A MAGNET चुंबकाची दक्षिणोत्तराभिमुखता *f*.] Magnet'ic, -al *a*. चुंबकाचा, लोहचुंबकाचा, लोहचुंबकविषयक, चुंबकीय, आकर्षक, आकर्षणशील. [M. ATTRACTION चुंबनाकर्षण *n*, चुंबकीय आकर्षण *n*, लोहाकर्षण *n*. MAGNETIC BATTERY चुंबकमाला *f*. M. CURVE चुंबकवक्र *n*. M. INCLINATION or DIP चुंबकीय सूचिपतन *n* -or काल *m*. M. ELEMENTS चुम्बकीय मूलतत्वें; AS, IRON. २ चुंबकीय अंश. ३ भूचुंबकाचा वांक, कल व तीव्रता. M. EQUATOR चुंबनविषुववृत्त *n*. M. FIELD चुंबकबलक्षेत्र *n*. M. FLUID चुंबनद्रव *m*. M. INDUCTION चुंबकप्रवर्तन *n*. M. MERIDIAN चुंबनभूमध्यपातळी *f*. M. NEEDLE चुंबकसुई *f*, चुंबककांटा *m*. M. POLES चुंबकध्रुव *m. pl*. M. SATURATION चुंबकीय संपृक्तता *f*. In these phrases, wherever the word चुंबक occurs, some substitute चुंबकीय; as, चुंबकीयवक्र, &c.] २ *possessing the properties of the magnet* चुंबकधर्मी, लोहचुंबकधर्मीय, लोहचुंबनधर्मक. ३ *attractive, inducing attachment* आकर्षक, आकर्षणधर्मक, मनोवेधक, चित्तवेधक. Magnet'ically *adv. by magnetism* लोहचुंबकधर्मानें, लोहचुंबनानें. २ *as by magnetism* लोहाकर्षणासारखा, चित्ताकर्षकत्वानें. Magnet'icalness *n*. लोहाकर्षणधर्मीयता *f*. २ आकर्षणशक्तियुक्तता *f*. Magneti'cian *n*. लोहचुंबनशास्त्रवेत्ता *m*. Magnet'ics *n. the science of magnetism* चुंबकधर्मशास्त्र *n*, लोहाकर्षणशास्त्र *n*. Magnetif'erous *a. producing magnetism* चुंबकधर्मोत्पादक. २ *conducting magnetism* चुंबक-

शक्तिवाहक, -वाही. Mag'netism *n. the property, quality or state of being magnetic* लोहचुंबकधर्म *m* -गुण *m* -शक्ति *f*, चुंबकता *f*, चुंबकत्व *n*, लोहाकर्षकत्व *n*. [ANIMAL M. (देहस्थ) जीवाकर्षण, जीवचुंबकधर्म, मोहनधर्म. TERRESTRIAL M. भूचुंबकत्व *n*.] २ *the science of magnetic phenomena* चुंबनशास्त्र *n*, लोहचुंबनशास्त्र *n*, लोहाकर्षणशास्त्र *n*. ३ *power of attraction* चुंबकता *f*, आकर्षण *n*. ४ चित्ताकर्षकता *f*, मनोवेधकशक्ति *f*, मन ओढून घेण्याचा धर्म *m*. Mag'netist *n*. See Magnetician. Mag'netizable *a*. चुंबकधर्मविशिष्ट करतां येण्याजोगा, चुंबकीकरणक्षम. २ (-चें) मन वेधून टाकण्यासारखा. Magnetiza'tion *n*. —*the act* लोहचुंबनधर्मविशिष्ट करणें *n*, चुंबनधर्मविशिष्ट करणें *n*. (b) –*the state* चुंबनधर्मविशिष्टत्व *n*. २ (a) (-चें) मन वेधणें *n*, चित्ताकर्षण करणें *n*. (b) वशीकरण *n*. Mag'netize *v. t. to communicate magnetic properties to* (-ला) लोहचुंबनधर्म *m* -शक्ति *f*. देणें, (-च्या) आंगीं लोहचुंबनधर्म आणणें, चुंबित करणें, चुंबकमय करणें. २ *to attract* (*as a magnet does*), *to influence* चित्ताकर्षण करणें *g. of o.*, मन वेधणें *g. of o.*, (-ला) पूर्ण वश करणें, मनमोहन करणें *g. of o.* Mag'netized *pa. t.* M. *pa. p.* चुंबित. २ वेधलेला, वश केलेला. Mag'netizer *n*.

Magneto-elec'tric } Magneto-elec'trical } *a*. (*phys.*) *pertaining to electricity developed by the action of magnets* चुंबकजनितविद्युत्संबंधीं. [M. –E. MACHINE *a form of dynamo-electric machine in which the field is maintained by permanent steel magnets instead of electro-magnets* चुंबकीयविद्युत्यंत्र *n*.] Magneto-electric'ity *n*. (*phys.*) *that branch of science which treats of the development of electricity by the action of magnets* चुंबनजनितविद्युत् *f*, चुंबकीयविद्युत् *f*. Magnet'ograph *n*. (*phys.*) *an automatic instrument for registering, by photography or otherwise, the states and variations of any of the terrestrial magnetic elements* भूचुंबकस्थितिलेखक *m*. Magnetom'eter *n*. (*phys.*) *an apparatus for measuring the intensity of magnetic forces* चुंबकमापक *m*, चुंबकबलमापक *m*. Magneto-ther'apy *n*. (*med.*) *the treatment of disease by the application of magnets to the part affected* लोहचुंबकानें रोग बरे करणें *n*, लोहचुंबनचिकित्सा *f*.

Magnific, Magnifical *a*. Same as Magnificent.

Magnificence (mag-nif'i-sens) [L. *magnificentia* –*magnus*, great & *facere*, to make.] *n. the act of doing what is magnificent* थोर कृत्य करणें *n*. २ (*-the state or quality*) भव्यता *f*, भव्यपणा *m*, शोभा *f*, छान or शान *f*, शानदारी *f*, उमदेपणा *m*, थाटमाट *m*, थाट *m*, थाटमांड *m*, अराष or अरास *f*. Magnif'icent *a. doing grand things, admirable in action* उमदा. २ *displaying great power or opulence*

ऐश्वर्ययुक्त, छानीचा, थाटमाटाचा, हौशी, शोकी, शोकीन, गुलहौशी, धनत्तर, आलिज्याहां. २ *grand in appearance, splendid, pompous* भव्य, विशाल, उज्ज्वल, छानदार, शानदार, छानीचा, नामी, शोभिवंत, थाटाचा. Magnif'icently *adv.* उमदेपणानें. २ छानीनें, थाटमाट करून. ३ मोठ्या शोभेनें, छानदारीनें. ४ भव्यपणानें.

Magnify (mag'ni-fī) [Fr. –L. *magnificare –magnus*, great, and *facere*, to make.] *v. t. to make great or greater* मोठा (दिसेसा) करणें, मोठा भासवणें, मोठा (करून) दाखविणें. २ *to increase the importance of* (-चें) महत्व वाढविणें -वाखाणणें -वर्णणें, फाजील महत्त्व देणें, थोर करणें. ३ (Bible) *to praise highly, to extol* थोरपणा -मोठेपणा देणें *with* ला *of o.*, थोर म्हणणें. ४ *to exaggerate* फुगवून -वाढवून -मोठा करून सांगणें, अत्युक्ति -अतिशयोक्ति करणें -करून दाखविणें -सांगणें, पिसाचा पारवा (कावळा) करणें. [To M. ONE'S SELF (*Script.*) *to exhibit pride and haughtiness* आपलाच मोठेपणा *m* –वर्चस्व *n.* मिरवणें –दाखविणें. To M. ONE'S SELF AGAINST (*Script.*) *to oppose with pride* मोठ्या दिमाखानें (पुढें होऊन) अडविणें.] M. *v. i. to have the power of causing objects to appear larger than they really are* महत्कारी असणें, मोठा भासविण्याचा धर्म असणें; as, "Some lenses *magnify* but little." Mag'nified *pa.p.* महत्कारित, मोठा करून दाखविलेला. २ वाखाणलेला. ३ अतिशयोक्तिपूर्ण. Mag'nifier *n.* Mag'nifying *pr. p.* महत्कारी, मोठा (करून) दाखविणारा -भासविणारा. [M. GLASS पदार्थ मोठा भासविणारें भिंग *n*, महत्कारी कांच *f.*] २ फाजील थोरपणा -महत्त्व देणारा. ३ फुगवून -वाढवून सांगणारा. Mag'nifying *v. n.* मोठा करणें *n.* २ फुगवून सांगणें *n*, अत्युक्ति *f*, अतिशयोक्ति *f.*

Magniloquent (mag-nil'o-kwent) [L. *magnus*, great, and *loqui*, to speak.] *a. speaking in a grand or pompous style* ढबदार बोलणारा, डौलानें बोलणारा, बादशाही थाटानें बोलणारा, मोठे मोठे शब्द घालून बोलणारा, प्रौढ शब्दांचा, प्रगल्भ शब्दांचा. २ *bombastic* ढबदार, दस, भपकेदार, दर्पयुक्त, धाष्टर्ययुक्त, धृष्ट. Magnil'oquence *n.* ढबदार भाषण *n* -बोलणें *n*, प्रौढ भाषण *n.* Magnil'oquently *adv.* ढबदारीनें, ढबीनें.

Magnitude (mag'ni-tūd) [L. *magnitudo-magnus*, great.] *n. extent of dimensions, size* आकार *m*, परिमाण *n*, आकृतिमान *n*, आकारमान *n*, महत्त्वमान *n*, प्रमाण *n*, परिमिति *f*, परिमित or परमित *f*, or *n*, लांबीरुंदी *f*. २ *anything of which greater or less can be predicated* (as time, weight, force &c.) परिमेय वस्तु *f* or परिमेय *n* (used as a noun.). ३ *greatness, grandeur* उमदेपणा *m*, थोरपणा *m*, थोरवी *f*, मोठेपणा *m*; as, "With plain, heroic *magnitude* of mind." ४ *importance* महत्व *n*, मोठेपणा *m*, वडेपणा *m*, थोरवी *f*, प्रतिष्ठा *f*, किंमत *f*. ५ (आकारावरून किंवा मोठेपणावरून पाडलेला) वर्ग *m*, प्रत *f*.

Magpie (mag'pī) [*Mag*, a familiar contraction of Margaret and Pie from L. *pica*, a magpie -L. *pingare, pictum*, to paint.] *n.* (प्राणिशास्त्रांत कावळ्याच्या वर्गांत मोडणारा) किलबिल करणारा म्यागपाय नांवाचा रंगीबेरंगी पक्षी *m*, म्यागपाय *m*.

Magus (magus) [L. *magus* -Gr. *magos* -O. Pers. *magus*, a wise man, one skilled in Oriental magic and astrology. The word *magic* is derived from *Magus*.] *n. a member of the ancient Persian priestly caste* प्राचीन इराणी भिक्षुकवर्गोतील एक भिक्षु, मागीलोक, मागी; as, "The *Magus* Zoroaster." २ *one skilled in Oriental magic and astrology* (ज्योतिषी किंवा मांत्रिक) मागी *m*. ३ *a wise man* ज्ञाता *m*, शाहाणा *m*. The Three Magi *the three wise men who came from the East, bearing offerings to the infant Christ* (ख्रिस्तास अर्पण करण्यास दानें घेऊन आलेले) तीन मागी *m. pl.*

Mahogany (ma-hog'a-ni) [*Mahogon*, the native South American name.] *n.* (अमेरिकेंत होणारा) महागनी वृक्ष *m*, महागनीचें झाड *n.* २ *its wood* (of great value for making furniture) काळें महागनी (झाडाचें) लांकूड *n.* ३ (*colloq.*) *a table made of it* महागमी लांकडाचें मेज *n.*

Mahomedan (ma-hom'ed-an) [From the name of the Prophet *Mahomed*, the founder of the Mahomedan religion.] *n.* महंमदी धर्माचा मनुष्य *m*, महंमदानुयायी *m*, मुसलमान *m*.

Mahratta, Maratha (mah-ra'tta, marä'-tha) [Sk. महत् great, & रट्ट or राष्ट्रिक the name of a tribe of the क्षत्रिय caste which dwelt south of the river नर्मदा. The tribes राष्ट्रकूट and रट्ट are the same. Some derive the word Mahratta from महारथ, a warrior.] *n.* (मूळार्थ) महाराष्ट्रांत राहाणारा रट्ट नांवाच्या क्षत्रिय जातीचा मनुष्य *m*. २ महाराष्ट्रांत राहणारा, महाराष्ट्रीय, मराठा *m*, मराठा मनुष्य *m*.

Maid (mād) [A. S. *mæde, mægden*, a maiden.] *n.* *an unmarried woman* (esp. a young one) कुमारी *f*, कुमारिका *f*, बाला *f*, गौरी *f*, अक्षता *f*, कन्या *f*, कन्यका *f*, रोहिणी *f*. २ *a virgin* अविवाहिता *f*, अवरठी *f*, अवरा *f*, निवरा *f*, अनूढा *f*, अविवाहित स्त्री *f*. ३ *a female servant* दासी *f*, चाकरीण *f*, नोकरीण *f*, सेवकीण *f*, परिचारिका *f*, अनुचरी *f*, सहचरी *f*. [HIRED M. मोलकरीण *f*, सैरंध्री *f*.] Maid'en *n.* Same as Maid. २ *a machine for washing linen* तागी वस्त्रं धुण्याचा सांचा *m*. M. *a. pertaining to a maiden* कुमारीचा, कुमारिकेसंबंधीं, कुमारिकाविषयक, कौमारी. २ *suitable to, or characteristic of, a maiden* अविवाहित स्त्रीला साजेसा -शोभणारा. ३ *not having been married* अविवाहित दशेचा -स्थितींतील. ४ (*fig.*) *fresh, innocent, unpolluted* कोरा, नवा, घणकोरा, घणाखालचा (*fig.*), अनुच्छिष्ट, अभुक्त, अजातोपभोग, अनसूद, अपूट. ५

hitherto unused, first पहिलाच, प्रथमचा, अगदीं पहिला; as, "A *M.* speech." ६ *never captured or violated* (as a fortress) अभेद्य (दुर्ग, किल्ला), अजिंक्य; as, "A *M.* tower" M. *v. t. to act coyly like a maiden* (with *it* as an indefinite object) (कुमारीप्रमाणें) लाजणें. Maid'en-head *n.* कौमार्य *n*, बालपण *n.* २ (आजन्म) अविवाहितपणा *m.* Maid'-hood, Maid'en-hood *n.* कौमार्य *n*, कुमारिकाभाव *m*, &c. २ *newness, freshness* नवीनत्व *n*, कोरेपणा *m*, अपूटपणा *m*, &c. Maid'en-like *a.* कुमारिकेसारखा. २ *modest, coy* लाजाळू, लज्जायुक्त, लाजरा. Maid'enliness *n.* Maid'enly *a.* कुमारीसारखा, कुमारिकोचित. M. *adv.* Maid'servant *n.* दासी *f*, मोलकरीण *f*, चाकरीण *f*, कुळंबीण *f*.

Mail (māl) [Fr. *maille*, a French half-penny.] *n. a forced tribute* (obs. except in *'blackmail,' 'mails and duties'*) जुलमी -सक्तीचा कर *m* -पट्टी *f*.

Mail (māl) [Fr. *maille* –L. *macula*, a spot or a mesh.] *n. a defensive armour made of metal rings interwoven* (वाटोळ्या कड्याकड्यांचें) चिलखत *n*, बक्तर *n*, कवच *n.* २ *armour generally* कवच *n* (*fig.*) M. *v. t. to arm with mail* चिलखत घालणें. M. –clad कवच -चिलखत घातलेला. Mail'ed (*zool.*) सकवच, कवची.

Mail (māl) [Fr. *malle*, a trunk, a mail –O. Ger. *malaha*, a sack.] *n. a bag for the conveyance of letters* (from one post office to another) डांकेची -टपालाची पिशवी *f* -थैली *f*. [M. BAG डांकेची -टपालाची पिशवी *f*, पोष्टाची पिशवी *f*. M. BOAT टपालाची बोट *f*. M. CATCHER (आगगाडी चालू असतांना स्टेशनावरून) टपालाची पिशवी आंत घेण्याचा आंकडा *m.* M. COACH डांकेची -टपालाची गाडी *f*, टपालटांगा *m.* M. GUARD आगगाडींतून टपाल नेणारा शिपाई *m.* M. TRAIN डांकगाडी.] २ *the whole system of appliances for the conveyance and delivery of mail matter* टपाल *n*, टपालखातें *n.* ३ *that which comes in the mail, letters &c. received through the post-office* टपाल *n*, डांक *f*, (पोष्टांतून आलेलीं) पत्रें, बंग्या वगैरे. ४ डांकगाडी *f*. M. *v. t. to post for transmission by mail* डांकेंत -टपालांत टाकणें.

Maim (mām) [O. Fr. *mehaing*, a bruise, a defect.] *n. a bruise, an injury* इजा *f*, दुखापत *f*, जखम *f*. २ *a lameness* लंगडेपणा *m.* ३ *the privation of the use of a member of the body* व्यंग *n*, अपाय *m*, अंगवैकल्य *n*, वैकल्य *n*, अधूपणा *m*, अंगच्छेद *m.* ४ (hence) *deprivation of something essential* लंगडेपणा *m* (*fig.*), पांगळेपणा *m*, पंगूपणा *m*, उणीव *f*. M. *v. t. to deprive of the use of a limb* विकलांग -हीनांग करणें, (-ला) व्यंग -अधू -पंगू करणें. २ *to lame* लंगडा करणें. ३ *to injure* (-ला) इजा *f* -दुखापत *f*. करणें. ४ *to disable, to impair, to cripple* लंगडा -पांगळा -जखमी करणें, (-चे) हातपाय मोडणें (*fig.*). Maimed

pa. t. M. *pa. p.* अधू, लंगडा केलेला, व्यंग, व्यंगी, विकलांग, हीनांग, न्यूनांग, छिन्नांग, अंगहीन, अंगविकल. २ दुखापत झालेला. ३ पंगू (*fig.*), पांगळा (*fig.*). Maim'edly *adv.* Maim'edness *n.* Maim'ing *pr. p.* & *v. n.*

Main (mān) [A. S. *mag*, (root of May) to be able.] *n. strength, might* (obs., except in certain phrases) जोर *m*, बल *pop.* बळ *n*, शक्ति *f*, ताकद *f*. [WITH MIGHT AND M. जीव तोडून, मोठ्या जोरानें.] २ *the chief or principal part* (obs., except in special uses) मुख्य भाग *m*, प्रधानभाग *m*, मोठा भाग *m*, मुख्य अंश *m*, भरणा *m*. [FOR THE M. *for the most part* फार करून, बहुत करून, सामान्यतः, एकंदरीनें, एकंदर, ठोक.] ३ *specif.* (a) *the high sea, the ocean* सागर *m*, समुद्र *m*, महासागर *m*. (b) *the continent as distinguished from an island, the mainland* खंड *m*. (c) *a principal duct or pipe*, (*esp.*) *a principal pipe leading to or from a reservoir* मुख्य नळ *m*, मोठा नळ *m*. [FORCING M. *the delivery pipe of a pump* बंबांतील पाणी बाहेर सोडण्याचा नळ *m*.] M. *a. principal, chief, first* (in size, rank, &c.) मुख्य, प्रधान, प्रमुख, श्रेष्ठ, मोठा, प्रवर. २ *unqualified, absolute, sheer* (obs., except in the phrases *by* M. *force* or *strength*) निवळ, केवळ, ठोक. [BY M. FORCE केवळ मनगटाच्या जोरावर.] Main'land *n. the principal land, the continent* (as oppo. to *island* or *peninsula*) मुख्यभूमि *f*, भूखंड *m*. Main'ly *adv. principally* मुख्यतः, मुख्यत्वेंकरून, प्रमुखत्वानें, हजार वांट्यांनीं, प्राधान्येंकरून. Main'-mast *n.* (*naut.*) *the principal mast in a ship* (गलबताचा) मोठा -मधला डोल *m*, or डोलकाठी *f*. Main'sail *n.* (*naut.*) शीड *n*, मुख्य -मोठें शीड *n*, अवजार *n*, मुटा *m*. Main'sheet *n.* (*naut.*) अवजाराची दोरी *f*. Main'spring *n. the principal or most important spring in a piece of machinery* (as the moving spring of a watch or clock) मुख्य कमान *f*. २ (hence) *the most powerful motive, the efficient cause of action* प्रवर्तक शक्ति *f*, कळ or किल्ली *f* (*colloq.*), प्रवर्तकहेतु *m*. Main'stay *n. main support, principal dependence* मुख्य आधार *m*. Main'-yard *n.* (*naut.*) मुख्य शिडाची काठी *f*.

Maintain (men-tān') [Fr. *maintenir* –L. *manus*, a hand, & *tenere*, to hold.] *v. t. to hold or keep in any particular state or condition* राखणें, कायम ठेवणें, धरणें, टिकवणें; as, "To *maintain* the fertility of soil." २ *to keep possession of, to hold and defend* राखणें, सांभाळणें, रक्षणें, संरक्षणें, रक्षण *n* -संभाळ or सांभाळ *m* -संरक्षण *n*. करणें *g. of o.*, स्वाधीन -ताब्यांत -हातीं ठेवणें -राखणें; as, "God values every one as he *maintains* his post." ३ *to continue, to carry on* चालू -सुरू ठेवणें, बंद न करणें -पाडणें, खोळ न घालणें, चालवणें; as, "To *maintain* talk with the duke.

४ *to keep up, to support* चालवणें -भागवणें *with* चें *of o.*, पाळणें, खर्च *m* -निर्वाह *m* -खर्चाचा निर्वाह *m.* चालवणें -करणें *g. of o.*, पोसणें or पोषणें, पोषण करणें *g. of o.* (b) —with food (-ला) अन्नवस्त्र देणें, योगक्षेम चालवणें *g. of o.*, पालनपोषण करणें *g. of o.* [To M. ONE'S SELF आपलें पोट भरणें, स्वतःचा उदरनिर्वाह चालविणें.] ५ *to affirm, to support or defend* प्रस्थापित करणें, प्रतिपादणें, प्रपादणें, प्रतिपादन *n* -समर्थन *n.* करणें *g. of o.*, स्थापणें; as, "It is hard to *maintain* the truth." M. *v. i.* खचितपणें बोलणें -म्हणणें. Maintain'able *a.* रक्षणीय, रक्ष्य, संरक्ष्य, संरक्षणीय, रक्षणशक्य, सांभाळण्याजोगा -जोगता -सारखा. २ पाळण्याजोगा, राखण्यासारखा, ठेवण्याजोगता. ३ चालवण्यासारखा. ४ पालनीय, पोषणीय, पोष्य. ५ निर्वाह्य. ६ प्रतिपादनीय, प्रतिपादनशक्य, प्रतिपाद्य, स्थाप्य, प्रस्थाप्य, प्रस्थापनीय. Maintained' *pa. t. & pa. p.* Maintain'er *n.* राखणारा, चालवणारा. २ पाळणारा. ३ पालनकर्ता *m.* ४ प्रतिपादक. Maintain'ing *pr. p. & v. n.* Main'tenance *n.* *–the act.* राखणें *n*, नीट -दुरुस्त ठेवणें *n.* (b) चालू -सुरू ठेवणें *n*, ठेवणें *n*, न सोडणें *n.* (c) चालवणें *n*, चालता ठेवणें *n.* (d) निर्वाह चालवणें *n* -करणें *n.* (e) पोषणें *n.* (f) प्रतिपादणें *n.* २ *sustenance* पालनपोषण *n*, उपजीविका *f*, निर्वाह *m*, उदरनिर्वाह *m*, ज़ीवन *n*, उपजीवन *n*, पोषण *n*, उदरपोषण *n*, प्राणधारण *n*, प्राणजीवन *n*, योगक्षेम *m.* ३ *means of sustenance* जिंदगी *f*, उपजीविकासाधन *n*, जीवनोपाय *m*, उपजीवन *n*, जिनगी *f.* ४ *defence, vindication* प्रतिपादन *n*, समर्थन *n.* ५ (*law*) *an officious or unlawful intermeddling, in a cause depending between others, by assisting either party with money or means to carry it on* (पैशाची मदत करून) दुसऱ्याच्या कज्जांत ढवळाढवळ करणें.

Maize (māz) [Sp. *maiz*, maize.] *n. a plant* (also called *Indian corn* or *wheat*) मका *m.* [A SINGLE GRAIN OF M. मकाणा *m.* A HEAD OF M. मक्याचें बोंड *n*, भुटा or भुट्टा *m*, कणीस *n.* M. PARCHED मकाणे *m. pl.* STALKS *or* STRAW OF M. मकण *m*, मकवण *m.*] २ *its seed* मका *m*, मक्याचे दाणे *m. pl.*

Majesty (maj'es-ti) [Fr. *majeste* –L. *majestas* –L. *majus*, compar. of *magnus*, great.] *n. grandeur, exalted dignity, elevation or stateliness of manners and style* (usually applied to the rank, or dignity of sovereigns) प्रभाव *m*, राजवैभव *n*, तेज *n*, वैभव *n*, थोरवी *f*, ऐश्वर्य *n*, महिमा *m*, माहात्म्य *n*, राजतेज *n*, प्रताप *m.* २ (hence)—used with the possessive pronoun, *the title of an emperor, king, or queen* (in this sense taking a *pl.*) राजश्री, महाराज, राजेसाहेब, राणीसाहेब, &c.; as, "His M., Your M. = हुजूर, महाराज." Majes'tic *a. having or exhibiting majesty, stately, sublime, noble* राजतेजदर्शक, राजतेजाचा, प्रतापी, पादशाही, प्रतापाचा, थोर,

थोरवीचा, भव्य, उज्वल, प्रतापवान्, प्रतापशाली, तेजशाली, ऐश्वर्यवान् -शाली, प्रभाववान् -शाली, भाग्यवान्. Majes'tical *a.* Majes'tically *adv.* राजतेजानें, तेजानें, प्रतापानें, वैभवानें. Majes'ticalness, Majes'ticness *n.*

Majolica (ma-jol'i-ka) [So called from the island of Majorca, where Majolica was first made.] *n.* मॅजालिका भांडीं *n. pl.*, इटालींतील मातीचीं झिलईदार भांडीं *n. pl.* सोळाव्या शतकांत इटालींत हीं भांडीं फारच सुरेख होत असत.

Major (mā'jėr) [L. *majus*, compar. of *magnus*, great.] *a. greater in number, quantity or extent*, मोठा, बराचसा, पुष्कळसा, अधिकसंख्य, अधिकपरिमाणक, महत्तर, बृहत्, मुख्य. [M. AXIS महत्तराक्ष, बृहद्व्यास *m.* M. PREMISE साध्यप्रमाण *n.* M. TERM साध्य *n.*] २ *of greater dignity, more important* मोठा, मुख्य, प्रधान, वरचढ, जास्त प्रतीचा -दर्जाचा. *N. B. major* and *minor*, esp. as used to distinguish villages bearing the same name, are rendered by बुजुर्ग or बुद्रुग and खुर्द; as, "हिंगणेंबुद्रुग = Major Hingne village, हिंगणेंखुर्द = Minor Hingne village." ३ (*Phys.*) महत् in comp. महा, as "M. Chord = महास्वरैक्य." M. *n. an officer in rank between a captain and a lieutenant-colonel* क्यापटनच्या वरचा व लेफ्टनन्ट्कर्नेलच्या खालचा अधिकारी *m*, मेजर *m.* २ (*law*) *a person of full age* (कायद्याच्या दृष्टीनें) वयांत आलेला मनुष्य *m*, ज्ञातव्यवहार -प्राप्तव्यवहार -व्यवहारयोग्य मनुष्य. ३ (*logic*) *that premise which contains the major term, the first proposition of a regular syllogism* प्रतिज्ञा *f*, साध्यप्रमाण *n.* Ma'jorate, Ma'jorship *n. the office or rank of major* मेजरची पदवी *f* -हुद्दा *m*, मेजरपणा *m.* २ *majority* व्यवहारयोग्यदशा *f*. Ma'jor-general *n.* लेफ्टनन्ट्कर्नेलच्या वरचा अधिकारी *m*, मेजरजनरल. Major'ity *n. the quality or state of being major or greater* आधिक्य *n*, अधिकत्व *n*, अधिकता *f*, अधिकपणा *m.* २ (*specif.*) (a) *the military rank of a major* (सैन्यांतील) 'मेजर' ही पदवी *f.* (b) *the condition of being of full age* (कायद्याच्या दृष्टीनें आलेली) व्यवहारयोग्यता *f*, व्यवहार्यावस्था *f*, व्यवहार्यवय *n*, व्यवहारक्षमवय *n*, वयांत येणें *n*, ज्ञातव्यवहारावस्था *f.* ३ *the greater number, more than half* अर्धाधिक संख्या *f*, अधिक पक्ष *m*, मोठी संख्या *f*, पाऊण वांटा *m* -हिस्सा *m*, तीन वांटे *m. pl.* -हिस्से *m. pl. N. B.:— The sense is often idiomatically rendered by adopting another construction*, e. g. The M. were Hindus = बहुत करून हिंदु होते or हिंदूंची संख्या मोठी होती. ४ *the amount between the greater and the less number* (लहान व मोठ्या अशा दोन संख्यांमधील) आधिक्य *n*, (esp.) बहुमत *n.* [TO GO OVER TO *or* TO JOIN THE M. *to die* मरणें.]

Major-domo (mā'jėr-dō'mo) [Sp. *mayor-domo*, house.

steward –L. *major* greater, & *domus*, a house.] *n. a general steward* घरकारभारी *m*, मुदपाकखान्यावरचा अधिकारी *m.* २ *a chief minister or officer* मुख्य कारभारी *m.*

Make (māk) [A. S. *macian*, to make.] *v. t. to create* करणें, उत्पन्न -पैदा -निर्माण करणें, निर्मिणें, बनवणें, उत्पत्ति करणें; as, "God *made* man." २ *to form* (*of materials*), *to frame* करणें, बनविणें, घडणें, काढणें, उतरणें. ३ (with *up*) *to form by art* रचणें, (कृत्रिम) करणें, बनविणें; as, "To *make up* a story." ४ *to gain or raise* (as profit) मिळविणें, कमावणें, उत्पन्न -पैदा करणें, (पैसा) कमावणें, प्राप्ति *f* -मिळकत असणें *g. of s. or o.*; as, "To *make* money." ५ *to find* (by calculation) काढणें, हिशोब करून ठरविणें; as, "He *made* the weight about fifty pounds." ६ *to pass over the distance of, to travel over* मजल *f.* आक्रमणें -करणें, मजल *f* -पल्ला *m.* मारणें *g. of o.*, चालून जाणें; as, "The ship *makes* ten knots an hour." ७ *to require, to constrain, to cause* (followed by a *noun* or *pronoun* and an *infinitive*) (एखादी गोष्ट) करावयास लावणें -भाग पाडणें, सक्ती करणें -चालवणें, बळजोरी *f.* करणें -चालवणें with वर *of o.* [*N. B*:—THIS SENSE IS USUALLY EXPRESSED BY THE CAUSAL FORM OF THE VERB TO WHICH बळेंच IS FREQUENTLY ADDED, *e. g.* बळेंच चालविणें = TO *make* (TO) GO, बळेंच बोलवणें = TO *make* (TO) SPEAK.] ८ *to become, to turn into* होणें, निपजणें; as, "He will *make* a good orator." ९ *to constitute, to form, to amount to* करणें, असणें, (बरोबर) होणें *in. con.* with *g. of s.*, अंगभूत -अंशभूत -अवयवभूत असणें; as, "Sixteen annas *make* a rupee." १० *to reach, to arrive at* (मजल-पल्ला) करणें -आटपणें, (ला *or* शीं) पोंहचणें, पावणें, येणें. [TO MAKE A BED आंथरूण *n* -बिछाना *m* घालणें -करणें. TO MAKE ACCOUNT OF *to esteem, to regard* मानणें, गणणें, लेखणें, समजणें, सन्मान देणें. TO M. AT झाप घालणें. TO M. BELIEVE *to pretend, to feign* ढोंग *n* -सोंग *n.* करणें, वेड पांघरणें. TO M. BOLD *to venture* धीर *m* -साहस *n.* करणें. TO M. THE CARDS *to shuffle the pack* पत्ते पिसणें. TO M. CHOICE OF निवड करणें -करून घेणें, पसंत करणें. TO M. DEFAULT (*law*) *to fail to appear or answer* (कोर्टांत) हजर न राहणें. TO M. GOOD, SEE UNDER GOOD. TO M. HEAD घुसून पुढें जाणें, शिरणें, घुसणें. TO M. KNOWN कळवणें, जाहीर करणें. TO M. LIGHT OF, SEE UNDER LIGHT. TO M. LITTLE OF (a) *to belittle* (-ची) किंमत कमी करणें, क्षुल्लक समजणें, महत्व न देणें. (b) *to accomplish easily* प्रयासावांचून करणें, सहज करणें. TO M. LOVE, SEE UNDER LOVE. TO M. MERRY *to be jovial* मजा *f* -आनंद *m* -गंमत *f.* करणें -मारणें. TO M. MUCH OF *to value highly* प्रतिष्ठा करणें -वाढविणें *g. of o.*, स्तोम माजविणें -वाढविणें *g. of o.* TO M. NO DIFFERENCE *or* MATTER अर्थ *m* -जीव नसणें *loc. of s.* TO M. NO DOUBT *to have*

no doubt संशय नसणें -न बाळगणें. To M. OATH (*law*) (कोर्टांत) शपथ घेणें. To M. OF (a) *to understand or think concerning* उलगडा *m* करणें -पाडणें *g. of o.*, अर्थ करणें -समजणें *g. of o.*; as, "Not to know what to *M. of* the news." (b) *to esteem, to account* किंमत करणें -मानणें -समजणें, लेखणें, मोजणें; as, "She *makes of* me no more than *of* a slave." To M. OFF तोंड काळें करणें (*fig.*), यःपलाय करणें. To M. OUT (a) *to find out, to decipher* उकलणें, समज पडणें *g. of o. with* ला *of s.*, खुलासा करणें. (b) *to prove, to establish* सिद्ध -शाबीत करणें, प्रस्थापित करणें, खरें करून देणें; as, "To *make out* a case." To M. OVER *to transfer the title of, to convey* ओपणें, (दुसऱ्याच्या) स्वाधीन -हवालीं करणें. To M. SAIL (*naut.*) शिडाचा जास्त भाग पसरणें. (b) *to set sail* गलबत हाकारणें, शीड *n.* सोडणें. To M. SHIFT *to manage by expedient* शक्कल करणें -काढणें, क्लृप्ति *f.* लढवणें; as, "They *made shift* to do without it." To M. STRANGE *to act in an unfriendly manner* परक्यासारखें करणें -वागणें -वागवणें. (b) *to treat as strange* चमत्कारिक -भलतेंच -समजणें -मानणें; as, "To *M. strange* of a request." To M. SUIT TO *to court* (-ची) प्रीति संपादण्याचा प्रयत्न करणें, कच्छपीं लागणें *g. of o.*, (-शीं) लाळ घोटणें. To M. SURE खात्री करणें -करून घेणें, संशय न ठेवणें -न राखणें. To M. TOWARDS (-कडचा) रस्ता *m* -वाट *f.* धरणें. To M. UP (a) *to collect into a sum or mass* एकत्र -एके जागीं करणें, गोळा करणें, ज़मविणें, बांधणें, जथणें, जथापत *f* -जमवाजमव *f.* करणें *g. of o.*; as, "To *make up* the amount of rent." (b) *to reconcile* समेट *m* -एकोपा *m.* करणें, भांडण *n.* मिटविणें -तोडणें, सांधणें; as, "To *make up* a difference." (c) *to supply what is wanting* पुरा करणें -करून देणें, भर *f* -भरपाई *f.* करणें *g. of o.*; as, "A dollar is wanted to *make up* the stipulated sum." (d) *to shape, to prepare* करणें, तयार करणें; as, "To *make up* a mass into pills." (hence) *to fabricate* बनविणें, रचणें. (e) *to compensate* नुकसान भरून देणें, भरपाई करणें *g. of o.*; as, "To *make up* a loss." (f) *to adjust* (as accounts) (हिशोब इ.) बरोबर -नीट -दुरुस्त करणें -मिळवणें, मेळ *m* -ताळा *m.* घालणें. (g) *to repair* सुधारणें, सुधारणूक *f* -निटावणी *f.* करणें. (h) *to dress and paint for a part, as an actor* (नट) सजवून तयार करणें; as, "He (actor) was well *made up.*" To M. UP A FACE *to distort the face as an expression of pain or derision* वेडावणें, तोंड वाईट -वांकडें करणें. To M. UP ONE'S MIND *to resolve* (मनाचा) निश्चय करणें -ठरविणें, मन पक्कें करणें. To M. WATER (a) (*naut.*) *to leak* गमत करणें -सांडणें, (गलबत) गळणें. (b) *to urinate* लघ्वी करणें, मुतणें. To M. WAY OF ONE'S WAY (a) *to make progress* पुढें मजल मारणें, पुढें पाऊल टाकणें. (b) *to clear the way* रस्ता -वाट करणें -काढणें. To M. WORDS शब्द वाढविणें.]

Make *v. i. to proceed, to move, to tend* (with a preposition denoting direction) **जाणें, (-कडे) वळणें,**

फिरणें, चालणें; as, "The tiger *made* at the sportsmen." २ *to tend, to contribute, to have effect* (with *for* or *against*) (-च्या) उपयोगीं -कामाचा &c. होणें, उपयोगीं -कामीं -कामास येणें -पडणें, घडवून -जुळवून आणणें, योग आणणें *g. of o.*; as, "It *makes* for his advance." ३ *to increase, to augment* वाढविणें, वृद्धि *f* -अभिवृद्धि *f.* होणें. [To M. AS IF *or* AS THOUGH *to make believe* आकार *m* -डौल *m.* आणणें -घालणें, धोप *f* -हूल *f.* &c. दाखविणें, मिस दाखवणें; as, "Joshua and all Israel *made* as if they were beaten before them, and fled." To M. AT (a) *to go toward hastily* (-कडे) घाईघाईनें -धांवत धांवत -पळत पळत जाणें. (b) *to go toward in a hostile manner, to attack* (-वर) धांवत -धांवून जाणें, (-वर) हल्ला करणें -घुसून जाणें. To M. AWAY WITH (a) *to carry away* (-ला) घेऊन पळणें. (b) *to transfer, to alienate* (दुसऱ्याच्या) स्वाधीन -हवालीं -नांवावर करणें. (c) (hence) *to spend, to dissipate* खर्च करणें, उधळणें, खर्चून -उधळून टाकणें, उडवणें. (d) *to destroy, to kill* मारणें, मारून टाकणें, नाश करणें *g. of o.*, नाहींसें करणें. To M. OFF *to go away suddenly* तोंड *n.* काळें करणें (*fig.*), झ्यां *f.* म्हणणें, यः- पलाय करणें. To M. OUT (a) *to succeed, to be able at last* जिंकणें (*colloq.*), जितणें, यश येणें *in. con.* WITH ला *of s.*; as, "He *made out* to reconcile the contending parties." To M. UP *to become reconciled or friendly* (-शीं) गोड होणें. To M. UP FOR *to compensate for* (नुकसानी वगैरे) भरून काढणें. To M. UP TO (a) *to approach* (-च्या) जवळ -पाशीं जाणें -येणें, (-कडे) जाणें -येणें; as, "A suspicious boat *made* up to us." (b) *to make love to* (-वर) प्रेम करणें. To M. WITH *to concur or agree with* (-शीं) एकमत होणें *g. of s.*] M. *n. structure, constitution of parts* बांधा *m*, बांधणी *f*, बांधावळ *f*, बांधणावळ *f*, बनावट *f*, घडण *f*, घडणी *f*, घडवण *f*. २ *shape, form* ठेवण *f*, घांट *m*, आकार *m*. M. -belief, -believe *n. a mere pretence, a fiction* ढोंग *n*, सोंग *n*, पोंग *n*, अनागोंदी कारभार *m* -जमाखर्च *m*, दुसऱ्याचें सोनें *n*. M. -believe *a. feigned, insincere* ढोंगी, सोंगी, कपटाचा, लबाडीचा, वरकांती, वरवरचा. M. -game *n. an object of ridicule* थट्टाविषय *m*. M. -less *a.* (*Shakes.*) *without a mate* एकटा, एकाकी. M. -peace *n.* (*R.*) कळमोड्या, कळसिटव्या, भांडणमिटव्या. Mak'er *n. one who makes, forms, or moulds* करणारा, कर्ता *m*, उत्पन्न -निर्माण करणारा, उत्पन्नकर्ता, निर्माणकर्ता *m*, जनिता, जनक, उत्पादक. २ *manufacturer* कारागीर *m*. ३ (*specif.*) -of the universe, *the Creator* विश्वकर्ता *m*, जगत्कर्ता *m*, जगत्स्रष्टा *m*. ४ (*law*) *the person who makes a promissory note* वचनचिठी करून देणारा. Make'shift *n. that with which one makes shift, a temporary expedient* (तात्पुरती) युक्ति *f*, कल्पना *f*, तोड *f*, हिकमत *f*, क्लृप्ति *f*. Make'up *n. the way in which the parts of any*

thing are put together बनावट *f*, घडावण *f*, &c. २ (*often*) *the way in which an actor is dressed, painted*, &c., *in personating a character* (नटाची) सजणावळ *f*, सजवणूक *f*. Make'weight *n*. *that which is thrown into a scale to make weight* पासंग *m*. Mak'ing *pr. p.* M. *v. n.—the act.* करणें *n*, घडणें *n*, निर्माण *n*, निर्मिति *f*, उत्पादन *n*. २ *workmanship* कारागिरी *f*. ३ *construction* घडणी *f*, घडणूक *f*, घटना *f*, रचना *f*, बनावट *f*, &c. ४ *that which establishes or places in a desirable state or condition* उत्तम शकुन *m*, (भावी सुखाचा) सुमुहूर्त *m*, मुहूर्ताचा पाया *m*; as, "Early misfortune was the *M.* of him." M.—up *n. the act of bringing spirits to a certain degree of strength called 'proof'* मादक पदार्थ ठरींव प्रमाणाइतका कडक करणें. २ *the act of becoming reconciled or friendly* स्नेहसंपादन *n*, मित्रत्वजोड *f*.

Mal, Male (mal,le) a prefix in composition denoting *ill* or *evil*. This is rendered by अ, दुर्, बद, गैर; as, *mal*-apropos = अप्रासंगिक; *mal*-practice = दुराचरण *n*; *mal*-administration = बद अंमल *m*, गैरव्यवस्था *f*; *Mal*-content गैरखुषी, असंतुष्ट. *N. B.*—The form *male-* is chiefly used in cases where the *e* is pronounced as a separate syllable as in *male*-diction, *male*-factor; where the *e* is not so pronounced as in *mal*-administration, the form *mal* is more frequently employed.

Malachite (mal'a-kīt) [Gr. *malachē*, a mallow, a plant of a green colour.] *n. a green-coloured mineral, composed mainly of carbonate of copper* मालकाइट *m*. हा तांब्याचा कर्बेत (carbonate) आहे. ह्याचा रंग हिरवा असतो व ह्याला रेशमासारखी तकाकी असते. हा कठीण असून ह्यावर झिलई चांगली देतां येते.

Maladdress' *n. an awkward, tactless, or offensive way of accosting one or talking with one* एकाद्यास गैररीतीनें बोलणें -संबोधणें *n*, अपमानकारक शब्द *m*, अपशब्द *m*, गैरशब्द *m*.

Maladministra'tion *n. bad management of any business esp. of public affairs* गैरव्यवस्था *f*, सांवळा गोंधळ *m*, बदअमल *m*, बदमामली *f*, बदमामला *m*.

Maladroit' *a. clumsy, awkward, unskilful* अकुशल, गैरमाहित. Maladroit'ly *adv.* Maladroit'ness *n.* अकुशलता *f*.

Malady (mal'a-di) [Fr. *maladie—malade*, sick—L. *male habitus*, in ill condition.] *n. illness, disease bodily or mental* रोग *m*, व्याधि *f* or *m*, आधि *f*, आजार *m*, विकार *m*.

Malaise (malāz') [Fr. *mal*, ill, & *aise*, ease.] *n. med. an indefinite feeling of uneasiness* अस्वस्थता *f*, चैन नसणें *n*, बरें न वाटणें *n*, कसेंचसें वाटणें *n*.

Malapert (mal'a-pert) [O. Fr. *mal* –L. *malus*, bad, and *apert*, well-bred.] *a. impudent, saucy, pert*

धीट, धट्ट, उद्धट. M. *n.* (*Shakes.*) उद्धट -धट्ट मनुष्य *m*, दांडगा *m*. Mal'apertly *adv.* धीटपणानें, धट्टपणानें, उद्धटपणानें. Mal'apertness *n.* धीटपणा *m*, उद्धटपणा *m*, धिटाई *f.*

Malar (ma'lar) [L. *mala*, cheek.] *a. relating to the cheek or malar bone* गालाचा किंवा गण्डास्थीचा. [MALAR BONE गण्डास्थि *n.*]

Malaria (ma-laéri-a) ['Bad air'; It. *mala*, bad, and *aria*, air:—L. *malus*, bad, & *aër*, air.] *n. the noxious exhalations of marshy districts producing fever, &c.* दमट जागेंतील ज्वरकारक हवा *f*, ज्वर किंवा ताप उत्पन्न करणारी वाफ *f.* २ *a kind of intermittent or remittent fever*, (formerly supposed to be caused by the exhalations of marshy districts, but now known to be caused by the bite of mosquito of the genus *Anopheles* by which the germs of the disease are conveyed.) (पाणथळ प्रदेशांत येणारा) मुदतीचा किंवा पाळीचा हिंवताप *m*, *pop.* जंगली हिंवताप *m*, दुर्जलज्वर *m*, मलेरियाताप *m*, कर्दमोत्पन्नज्वर *m*, कर्दमज्वर *m*. Mala'rial, Mala'rian, Mala'rious *a.* जंगली हिंवताप झालेला (प्रदेश), जंगली हिंवताप आलेला (मनुष्य). २ जंगली हिंवतापाचा, जंगली हिंवतापासारखा. [MALARIAL FEVER जंगली हिंवताप. SAME AS MALARIA.] ३ जंगली हिंवताप उत्पन्न करणारा. Mala'rialist, Malarial'ogist *n.* जंगली हिंवतापावर औषधें जाणणारा *m*, जंगली हिंवतापांचें निदान व चिकित्सा जाणणारा *m*, दुर्जलज्वरशास्त्रपटु *m*.

Malconforma'tion *n. ill form, disproportion of form* बेडौलपणा *m*, बिलग -विजोड बांधा *m*, अवयववैषम्य *n*, विषमावयवता *f.*

Mal'content *a. dissatisfied, uneasy* असंतुष्ट, गैरराजी, गैरखुषी, नाराज, नाखुष, असंतोषी. २ *esp. dissatisfied with government* असंतुष्ट, राज्यकर्त्यांविषयीं असंतोष वाटत असलेला (प्रजाजन), राजमार्गासंतुष्ट. M. *n.* असंतोषी मनुष्य *m*. २ असंतोषी -असंतुष्ट प्रजानन *m*. Malcontent'ed *a.* Malcontent'edly *adv.* Malcontent'edness *n.* [Written also *malecontent.*]

Male (māl) [Fr. *male* –L. *masculus*, male.] *a. pertaining to the sex that begets (not bears) young, masculine* पुरुषजातीचा, पुरुषजातीय, पुंजातीय, पुंव्यक्तिक, पुं (in comp., as पुंसंतान=*male* issue), पुरुष or नर (in comp.). २ *bot. capable of producing fertilization but not of bearing fruit* पुरुष or नर (in comp.). ३ *characteristic or suggestive of a male, masculine* पुरुषाचा, मर्दानी, पुरुषास शोभेसा -साजेसा; as, "*Male* courage." ४ *consisting of males* पुरुषांचा; as, "*Male* population;" "*M.* choir." ५ (*mech.*) आटेदार, फिरकींत किंवा पोकळींत बसणारा, नर used as *a.* [M. SCREW नर 'स्क्रू' *m*. M. AND FEMALE नरमादी.] M. *n. an animal of the male sex*

पुरुष *m*, बाप्या माणूस *m*, पुंव्यक्ति *f*, पुमान् *m*, नर *m* (any animal). [A M. AND FEMALE जोडा *m*, मिथुन *n*, युग्म *n*; (OF BIRDS) नरमादी *f*. DESIRE FOR THE MALE माज *m*.]

Malediction (mal-e-dik'shun) [L. *malus*, bad & *dicere*, to say.] *n. evil speaking, curse, execration, imprecation* (oppo. to *benediction*) शाप *m*, अभिशाप *m*, असंगलवचन *n*, दांतांचें विष *n*.

Malefactor (mal'e-fak-tur) [L. *malus*, bad, & *factor*, a doer.] *n. an evil-doer, a criminal* कुकर्मी, दुष्कर्मी, अपराधी, गुन्हेगार, अन्यायी. Mal'efactress *n. fem.*

Malevolent (mal-ev'o-lent) [L. *malus*, bad, and *volere*, to wish.] *a. wishing evil, ill-disposed towards others* अनिष्टचिंतक, दुष्टभावाचा, द्वेषभावाचा, कुडेभावाचा, दुर्बुद्धि, दुष्टबुद्धि, नष्टबुद्धि, दुरात्मा, घातपाती, अपकारार्थी. Malev'olence *n. evil disposition towards others* अनिष्टेच्छा *f*, अपकारेच्छा *f*, द्वेष *m*, द्वेषबुद्धि *f*, द्वेषभाव *m*, दुष्टभाव *m*, दुष्टबुद्धि *f*, कुडाभाव *m*, कुभाव *m*, कुडें *n*, कुबुद्धि *f*, दौरात्म्य *n*. Malev'olently *adv.* दुष्टबुद्धीनें, दुष्टभावानें, कुडेभावानें.

Malfea'sance, Malefea'sance *n.* (*law*) गैरकायदेशीर कृत्य करणें *n*.

Malformation (mal-for-mā'shun) *n.* अंगव्यंग *n*.

Malice (mal'is) [Fr. *malice* –L. *malitia*, badness –L. *malus*, bad. Malice ह्याचा धात्वर्थ 'वाईटपणा' किंवा 'दुष्टपणा' असा आहे.] *n. ill-will, extreme enmity, disposition to harm others* (संधि मिळाली म्हणजे दुसऱ्याचें नुकसान करण्याच्या बुद्धीनें मनांत असलेला) निष्कारण द्वेष *m*, द्वेषभाव *m*, दुष्टावा *m*, दुष्टभाव *m*, अकस *m*, आकस *m*, अदावत *f*, आदावत *f*, चुरस *f*, कुडाभाव *m*, कुडें *n*, कुडेंपावडें *n*, काळें *n*, काळेंबेरें *n*, काळेंढवळें *n*, खुनस *m*, कपट *n* (loosely), कोर *f*, दावा *m*, डाव *m*, दांत *m*, दंश *m*, *pop.* डंश *m*, द्रोह *m*. [SECRET M. (निष्कारण) मुका दावा *m*, गुप्त डंश *m*. TO BE INFLAMED WITH M. AGAINST डावीं पेटणें with *g. of o.* TO CONCEIVE M. (दुसऱ्याचें नुकसान करण्याच्या बुद्धीनें) निष्कारण वैर धरणें -करणें, डाव धरणें, चुरस -आकस धरणें. TO GRATIFY ONE'S M. दावा उगवणें, वैर -डाव साधणें.] Malic'ious *a. harbouring ill-will or enmity* निष्कारण द्वेष करणारा, निष्कारण वैरी, दुष्ट -द्वेषभावाचा, अदावतीचा, चुरसी, चुरसखोर, खुनसी, दावेदार, दावेखोर, कुडेभावाचा, मनाचा कुडा or कुढा, कुडाकपटी, अकसखोर, अकशी, द्वेष्टा, द्वेषी, द्वेषक, दंशी *pop.* डंशी, अदावत्या, द्रोही. २ *proceeding from hatred or illwill, dictated by malice* द्वेषमूलक, द्वेषहेतुक, द्वेषभावाचा, दुष्टाव्याचा, चुरशीचा, खुनसाचा, दंशाचा. (b) (*law*) अदावतीचा, द्रोहमूलक, द्वेषमूलक, द्वेषहेतुक. [M. PROSECUTION (दुसऱ्याचें नुकसान करण्याच्या बुद्धीनें केलेली) द्वेषमूलक (निष्कारण) फिर्याद.] Mal'iciously *adv.* कुड्या भावानें, दुष्टभावानें, द्वेषबुद्ध्या, दुष्टबुद्धीनें,

अदावतीनें, निष्कारण द्वेषानें, निष्कारण वैरानें, आकसानें, चुरशीनें, दावा धरून, नुकसान करण्याच्या दुष्टबुद्धीनें. Mali'ciousness *n.* कुडाभाव *m*, द्वेषभाव *m*, दुष्टभाव *m*, दौरात्म्य *n*, कौटिल्य *n*.

Malign (ma-līn') [Fr. *malin* –L. *malignus*, of evil disposition—*malus*, bad, & *genere*, Sk. जन् to produce.] *a.* (oppo. to *benign*) वाईट, दुष्ट, दुष्टबुद्धीचा. २ *unfavourable*, *unpropitious* उलट, उलटा, प्रतिकूल, अनिष्ट, खडतर, खष्ट, नाट, नाठाळ. M. *v. t. to speak evil of*, *to vilify* बदनाम *n* -बदनामी *f.* करणें, निंदा *f.* करणें, नालस्ती *f.* करणें, तुफान *n* -बालंट *n* -कुफराण *n* -कुभांड *n* -अदावत *f.* घेणें -रचणें *with* वर *of o.*, अपवाद *m* -विकत्थन *n.* करणें *g. of o.* Malig'nance, Malig'nancy *n. bitter enmity*, *malice* दुष्टावा *m*, दुष्टपणा *m*, दावा *m*, दंश *m*, अदावत *f*, चुरस *f.* २ *unfavourableness* अनिष्टता *f*, प्रतिकूलता *f.* ३ (*med.*) *virulence* अतितीव्रता *f*, दुःसाध्यता, दुश्चिकित्स्यता *f.* Malign'ed *pa. t.* M. *pa. p.* नालस्ती केलेला, अपवादित, अभिशप्त, विकत्थित. Malign'er *n.* Malign'ing *pr. p.* तुफान घेणारा, अदावत करणारा, कुभांड रचणारा, अदावती, अदावत्या, तुफानी, कुभांडी, कुभांड्या. M. *v. n.* तुफान घेणें *n.* Malign'ly *adv.*

Malignant (ma-lig'nant) [L. *malignans*, pr. p. of *malignare*, to act maliciously.] *a. acting maliciously*, *bent on evil* (सदोदित दुसऱ्याचें) वाईट इच्छिणारा व (संधी आली असतां) वाईट करणारा, दुष्टस्वभावाचा, चुरशीनें वागणारा, दावेखोर, दावेदारी करणारा. २ *pernicious* अनिष्ट, खडतर, खष्ट, नाट, नाठाळ. ३ (*med.*) *tending to destroy life* दुश्चिकित्स्य, दुस्साध्य, कठीण, प्राणावरचा, जिवावरचा, भयंकर, दुष्ट (रोग), काळ or काळ (in comp. as काळज्वर *m*, काळपुळी *f*, काळफोड *m.*); as, "*M.* cholera." [M. FEVER काळज्वर *m.*] M. *n. a man of evil intentions* (सदोदित दुसऱ्याचें वाईट इच्छिणारा व संधी आली असतां वाईट करणारा) दुष्ट मनुष्य *m.* Malig'nantly *adv.* दावेदारीनें, चुरसखोरीनें. Malig'nity *n. intense and deep-seated malice* उभा दावा *m*, खडतर वैर *n*, खडाष्टक *n.* (Malignity implies a natural delight in hating and wronging others.)

Malinger (ma-ling'gėr) [Fr. *malingre*, sickly –*mal*, badly –L. *malus*, bad, & O. Fr. *heingre*, emaciated —L. *æger*, sick.] *v. t. to feign sickness in order to avoid duty* (काम चुकविण्यासाठीं) आजारीपणाचें ढोंग करणें, दुखण्याचा बहाणा *m* -मिष *pop.* मीस करणें. Malin'gerer *n.* काम चुकविणारा, चुकारतट्टू, उडवाउडवी करणारा. Malin'gery *n.* चुकारखोरपणा *m*, उडवाउडवी करण्याची संवय *f.*

Malison (mal'i-zn) [O. Fr. a doublet of Malediction; as Benison of Benediction.] *n.* (*poet.*) *a curse* (oppo. to *Benison*) अपशब्द *m*; as, "Their *malison* was almost as terrible as the curse of a priest."

Malkin (maw'kin) [Dim. of *Maud*, the proper name.] *n. a slattern* गबाळ बायको *f*, तेलीण (*fig.*) *f*, लोणारीण *f*, (*fig.*) पोतेरें *n*. २ *a mop* पोतेरें *n*, गोळा *m*.

Mall (mawl *or* mäl) [Fr. *mail—mal*, a mall—L. *malleus*, a hammer.] *n. a heavy wooden beetle* (लांकडी) मोगरा *m*, मोगर *m*, मुद्गल *m*. M. *v. t. to beat with a mall* कुदकणें, कुबलणें, कुमकणें, कुमलणें, कुंदी *f*. काढणें *g. of o*.

Mall (mal *or* mel) [M. Fr. *pale-maille*, a public walk where the game of Pallmall was played.] *n. orig. a place for playing in with malls or mallets and balls* चेंडूहातोडीचा खेळ खेळण्याची जागा *f*. हा खेळ इंग्रजी 'Croquet' खेळासारखा असतो. २ (hence) *a sheltered public walk* राजमार्ग *m*.

Mallard (mal'ard) [M. E. *malard*, a wild drake.] *n. the common duck in its wild state* रानबदक *n*.

Malleable (mal'e-a-bl) [L. *malleus*, a hammer.] *a. capable of being beaten out by hammering* घातसह (used in Sk. metallurgy), घनवर्धनीय, घनवर्धिष्णु, ताडनवर्धनीय, ठोकून वाढवितां येणारा. Mall'eableness, Malleabil'ity *n*. घनवर्धनीयता *f*, घनताडनवर्धनीयत्व *n*, घनवर्धिष्णुता *f*, घातसहता *f*. Mall'eableize *v. t.* घनवर्धनीय करणें.

Malleate (mal'e-āt) [L. *malleus*, a hammer.] *v. t. to hammer* हातोड्यानें ठोकणें. २ *to beat out into a plate or leaf* ठोकून पत्रे करणें *g. of o*. Mallea'tion *n*, —*the act* घणानें -हातोड्यानें ठोकणें *n*. २ *extension by beating*. घनवर्धन *n*, ताडनवृद्धि *f*, ठोकून वाढविणें *n*.

Malleolus (mal-le'o-lus) [L. dim. of *malleus*, mallet.] *n. ankle* घोंटा *m*. Malleolus Internus आंतिल घोंटा *m*. Malleolus Externus बाहेरचा घोंटा *m*.

Mallet (malet) [Dim. of *mall*, a hammer.] *n. a wooden hammer* मोगरा or मोगर *m*, *dim*. मोगरी *f*, ठोकणी *f*, ठोकणें *n*, टापरणें *n*, मेखचू or मेखसू *m*.

Malleus (mal'le-us) [L. *malleus*, mallet.] *n. the most external of the ossicles of the middle ear* कानाच्या आंतील भागांतील हातोडीच्या आकाराचें एक हाडुक *n*, मुद्गरकास्थि *n* (मुद्गरक = Small mallet.).

Malmsey (mäm'zē) [Fr. *malvoisie*, from Malvasia, a town on the East Coast of Lacedæmonia in Greece.] *n*. माम्झी नांवाचें द्राक्ष *n*. २ माम्झी द्राक्षाची दारू *f*.

Malpraxis (mal-praks'is) *n*. दुरुपचार *m*, शास्त्रविरुद्ध उपचार *m*.

Malpra'ctice *n. evil practice* गैर चाल *f* -रीत *f* -मार्ग *m* -रहा *f*, बदचाल *f*, दुराचार *m*, दुराचरण *n*, अकार्य *n*. २ (*med.*) दुरुपचार *m*, शास्त्रविरुद्ध उपचार *m*.

Malt (mawlt) [Of English origin.] *n. barley or other grain steeped in water, allowed to sprout and dried in a kiln* सातूचें (भाजलेलें) उंबलें *n*

-लाद्या *f. pl.* M. *a.* लाद्यांचा, उंबल्यासंबंधीं, उंबल्याचा. २ *containing or made with malt* उंबलें असलेला, उंबल्यांनीं युक्त, उंबलें घातलेला. M. *v. t. to make into malt* उंबलें करणें; as, "Many other varieties of grain have been *malted.*" M. *v. i. to become malt* उंबलें होणें *g. of s.*; as, "Scotch barley does not *malt* well." Malt'ine *a.* उंबल्यांनीं युक्त, उंबलें घातलेला. Malt'ing *pr. p. & v. n.* Malt'man, Malt'ster *n.* (इंग्रजी) सातूचें उंबलें तयार करणारा *m.*

Malthusian (mal-thū'zian) [From the Rev. T. R. *Malthus* who held that population tends to increase faster than its means of subsistence can be made to do, and hence that the lower classes must necessarily suffer more or less from lack of food, unless an increase of population be checked by prudential restraint or otherwise. Webster.] *a.* (स्त्रीपुरुषांमधील व्यवहारांना विवेकपूर्वक आळा घालून प्रजेची किंवा संततीची फाजील वाढ होऊं देऊं नये ह्या माल्थसच्या) मितसंततिमताचा, (मितसंततीच्या) माल्थसच्या मतांशीं जुळणारा; as, "*M.* theories." M. *n.* (माल्थसच्या) मितसंततिमताचा अनुयायी *m*, माल्थस मतानुयायी *m.* Malthu'sianism *n.* (माल्थसचें) मितसंततिमत *n*, माल्थसमत *n* (on the analogy of चार्वाकमत).

Maltreat' *v. t. to treat ill or roughly* वाईट रीतीनें -गैररीतीनें -गैरचालीनें -गैरमार्गानें वागवणें -वापरणें -वहिवाटणें -राबविणें, असद्व्यापार *m* -असद्व्यवहार *m.* करणें, घुसडणें, घुसटणें, खुंदळणें, घुसडा *m* -घुसाडा *m* -भुसडा *m* -भुसाडा *m* -भुसा *m* -करणें -पाडणें *g. of. o.* Maltreat'ment *n.* गैरवागवणूक *f*, घुसडणी *f*, घुसडा *m*, घुसडाघुसड *f*, &c.

Malversa'tion *n. fraudulent practice* खोटसाळ-खोटा-लुचेगिरीचा व्यवहार *m*, गैरवर्त्तणूक *f*, अपकृत्य *n.*

Mam, Mama, Mamma (mam, ma-mä', mam-mä') [E. *mama*, a repetition of *ma* the first syllable which a child utters.] *n. mother* माई *f*, ब *f*, बये *f.*

Mamaluke, Mameluke (mam'a-lōōk, mam'e-lōōk) [Fr. *mamluc*—Ar. *mamluk*, a purchased slave.] *n. one of a force of light horse in Egypt formed of Circassian slaves* (now disbanded) इजिप्तमधील चपळ घोडेस्वार *m*, मामेलुक स्वार *m.*

Mamma (mammä') [L. the breast.] *n. the breast, the organ which secretes milk* स्तन *m*, थान *n*, जोबन *m*, कुच *m*, (covertly) छाती *f*, ऊर *m.* Mammi'tis *n.* स्तनदाह *m.*

Mammal (mam'al) [L. *mamma*, the breast.] *n. one of the mammalia* सस्तन प्राणी *m*, स्तन्योपजीवी -स्तन पाजणारा प्राणी *m.* Mam'mals, Mammalia *n. pl. the whole class of animals that suckle their young* सस्तन प्राणी *m. pl.*, स्तन पाजणारे प्राणी *m. pl.* Mamma'lian *a.* सस्तन प्राण्यांचा. Mammal'ogy *n. the*

science of mammals सस्तनप्राणिशास्त्र *n.* Mammalog'ical *a.* सस्तनप्राणिविषयक, सस्तनप्राणिशास्त्रविषयक. Mammal'ogist *n.* सस्तनप्राणिशास्त्रवेत्ता *m.* Mammalif'erous *a. containing mammalian remains* सस्तन प्राण्यवशेष धारण करणारा; as, "*M.* crag."

Mammifer (mam'i-fėr) [L. *mamma*, breast, and *ferrere*; Sk. भृ, to bear.] *n.* सस्तनप्राणी *m.* Mammif'erous *a. having breasts* सस्तन. २ *pertaining to mammalia* सस्तन प्राण्यांचा, सस्तनप्राण्यांसंबंधीं. ३ *derived from the mammalia* सस्तनप्राण्यांपासून झालेला. Mam'miform *a. having the form of a mamma or breast* स्तनाच्या आकाराचा, स्तनाकार, स्तनाकृति, कुचाकार, कुचाकृति. Mammil'la *n. the nipple* स्तनाग्र *n*, कुचाग्र *n*, चूचुक *n*, बोंड *n.* Mammil'æ *n. pl.* Mam'millary *a.* स्तनाचा, स्तनासंबंधी, स्तनाग्राचा, कुचाग्राचा. २ स्तनाकृति. ३ स्तनाकृति उंचवटे असलेला, स्तनाकृतिशृंगमय. Mam'millated *a.* लहान कुचाग्र असलेला. २ स्तनाकृति उंचवटे असलेला.

Mammitis, See under Mamma.

Mammon (mam'un) [L. *mammona*, riches. It is the Aramaic word for riches occurring in the Greek text of Matthew VI. 24, and Luke XVI. 9-13.] *n. riches* संपत्ति *f*, द्रव्य *n*, दौलत *f*, लक्ष्मी *f*, पैसा *m.* २ *the god of riches* धनदेवता *f*, धनेश *m.* ३ *riches personified* लक्ष्मी *f.* [M. WORSHIP पैसा परमेश्वर मानणें *n*, पैसापरमेश्वराची पूजा *f.* THE WORLD BOWS TO M. द्रव्येण सर्वे वशाः (Sk. idiom.)] Mam'monism *n. devotion to the pursuit of riches* द्रव्यार्जनभक्ति *f*, द्रव्यासक्ति *f*, द्रव्यलोभ *m*, धनलोभ *m*, द्रव्यभक्ति *f.* Mam'monist, Mam'monite *n. one devoted to the acquisition of wealth* द्रव्याच्या मागें लागणारा, धनलोभी *m.*

Mammoth (mam'uth) [Russian, *mamant* a mammoth, (a species of elephant.)] *n. a large extinct species of elephant formerly a native of Europe and northern Asia* मामथजातीचा हत्ती *m.* हा हल्लीं सांपडत नाहीं; हा पूर्वी युरोपांत व आशियाच्या उत्तरभागांत सांपडत असे. २ (*fig.*) *something of huge size* (हत्तीप्रमाणें) मोठ्या आकाराची -प्रचंड वस्तु *f* -मनुष्य *m*, धूड *n*, प्रचंड प्राणी *m.* M. *a. comparable to the mammoth in size, huge* हत्तीच्या आकाराचा, मोठा, प्रचंड, अगडबंब.

Man (man) [M. E. *man*; A. S. *mann*, Ger. *mann*, Sk. मन्, to think. Men *pl.*] *n. human being* (oppo. to *beast*) मनुष्य *m*, मानव *m*, मनुज *m*, माणूस *n.* [TO BE ACCUSTOMED TO M. *to be tame and familiar* माणसाळणें, माणसावणें. TO BECOME RAVENOUS AFTER M. -(a tiger &c. that has tasted human blood) (-ला) मनुष्याच्या रक्ताची गोडी लागणें.] २ (*esp.*) *grown up male person* (as disting. from a *woman* or *child*) पुरुष *m*, बाप्या *m*, बाप्या माणूस *m*, नर *m*,

पुंव्यक्ति *f*, पुमान् *m*, वयांत आलेला गडी *m*, गोखमा *m*, गोह्रो *m*. [TO KNOW M. CARNALLY पुरुपाला जाणणें -ओळखणें, पुरुषदर्शन *n* -पुरुषज्ञान *n* -पुरुपप्राप्ति *f*. होणें *in. con.*, आंगाखालीं जाणें. A M.'S HEIGHT or STATURE पुरुष *m*, पुरुषउंची *f*.] ३ *the human race, mankind* मनुष्य -मानवजाति *f*, मनुष्य -मानववर्ग *m*, लोक *m. pl*, जन *m. pl*. [THE FEAR OF M. जनभीति *f*, लोकभीति *f*, जनलज्जा *f*, जनमर्यादा *f*.] ४ *the male portion of the human race* बाप्ये *m. pl.*, पुरुषवर्ग *m*. ५ *one possessing a distinctively masculine character* मर्द *m*, जवानमर्द *m*, मर्दगाजी *m*, गडी *m* (in comp. with a designation, as ब्राह्मणगडी, भटगडी, शिपाईगडी). ६ *an adult male servant* गडी *m*, माणूस *m*, मनुष्य *m*, गडीमाणूस *m*, चाकरमाणूस *m*. (b) (also) *a vassal, a subject* आश्रित *m*. ७ *a term of familiar address often implying on the part of the speaker some degree of authority, impatience, or haste* बाबा *m*, दादा *m*, भाई *m*, गडी *m*. ८ *a married man, a husband* (correlative of *wife*) नवरा *m*, दादला *m*, पुरुष *m* (as in स्त्रीपुरुष). ९ *one or any one indefinitely* (कोणीही) मनुष्य *m*, माणूस *m*. १० *a piece used in playing chess or draughts* नरद *f*, सार *f*, सारिका *f*, मोहरें (in बुद्धिबळ) *n*, सोंगटी *f*. *N. B.*:—*Man* is often used as a prefix in composition, or as a separate adjective, its sense being usually self-explaining; as, *man*-child मुलगा, *man*-eater नरभक्षक, *man*-servant पुरुषनोकर; *man* is also used as a suffix to denote a person of the male sex having a business which pertains to the thing spoken of in the qualifying part of the compound; this sense is rendered in Marathi by suffixes such as करी, वाला; as गाडेकरी (cart-*man*), दूधवाला (milk-*man*), कापडवाला (cloth-*man*). [MAN ABOUT TOWN *a fashionable idler dangling about clubs, theatres &c.* शहरांत (करमणुकीच्या ठिकाणीं) चैनीनें भटकणारा *m*, खुशालचंद *m*, खुशालचेंडू *m*. MAN IN THE MOON *n. a fancied semblance of a man walking in the moon, with a bush near, and his dog behind him* चंद्रावरचा (काल्पनिक) मनुष्य *m*. MAN OF BUSINESS *n*. धंद्याचा -धंदेवाला मनुष्य *m*. MAN OF (his) HANDS *n. a handy, clever fellow* हुशार -कुशल -मनुष्य *m*. MAN OF SIN *n. the devil* सैतान. २ *anti-Christ* खिस्तविरोधी *m*. MAN OF THE WORLD *n*. व्यवहार जाणणारा *m*, संसारी *m*. M. OF STRAW *n. a puppet* बाहुली *f*, बाहुलें *n*. २ *one who is controlled by others* दुसऱ्याच्या तंत्रानें चालणारा-वागणारा मनुष्य *m*, बाहुलें *n* (*fig.* or *ironi.*). ३ (also) *one who is not responsible pecuniarily* हातमोकळा मनुष्य *m*, तिन्हाईत *m*. (*colloq.*) M. OF WAR *n. a warrior, a soldier* लढवय्या *m*, शिपाईगडी *m*. २ (*naut.*) *a ship of war* लढाऊ जहाज *n* -गलबत *n*, मनवर *n*. TO BE ONE'S OWN M. *not to be subject to another* दुसऱ्याचा

तावेदार नसणें, स्वतःचा धनी असणें.] M. *v. t. to supply with men* माणसें पुरवणें -देणें -भरणें, (-ला) पुरेशीं माणसें देणें, माणसांचा भरणा *m* -भरती *f*. करणें. [To M. A YARD (*naut.*) (शीड कमीजास्त करण्याकरितां) डोलकाठीवर माणसें चढविणें.] २ *to strengthen or fortify* (पुऱ्या माणसांनीं) मजबूत करणें, मजबुती *f*. बळकटी *f*. आणणें. ३ (*Shakes.*) *to tame as a hawk* पाळणें, माणसाळणें, माणसावणें. Man-at-arms *n*. शिपाई *m*, लढाऊ शिपाई *m*. Man'-engine *n*. (खाणींत) माणसें खालींवर सोडण्याचा पाळणा *m*. Man'ful *a*. *showing likelihood in the case of a man* पुरुषाच्या ठिकाणीं संभवनीय, पुरुषाच्या शक्तीस शोभणारा. (b) *brave* पौरुष, मर्द, मर्दानी, मर्दपणाचा, मर्दुमकीचा, धीराचा. २ *noble* दिलदार, दिलदारीचा. Man'fully *adv*. मर्दपणानें &c. २ दिलदारपणानें. Man'fulness *n*. मर्दुमकी *f*, मर्दाई *f*. २ दिलदारपणा *m*. Man'-hater *n*. मनुष्यद्वेष्टा *m*, माणुसखाण्या *m*. Man'-hating *n*. मनुष्यद्वेष *m*. Man'-hole *n*. (गटार, बायलर वगैरे मध्यें माणसाला आंत) उतरतां येण्यासारखें तोंड *n* -द्वार *n*. Man'hood *n*. *the state of being a man* (a) *as a human being* माणुसपण *n*, माणुसपणा *m*, मनुष्यपणा *m*, मनुष्यत्व *n*, मानुष्य *n*. (b) (*as disting. from woman*) पुरुषत्व *n*, पुरुषपणा *m*, पुंस्त्व *n*, पुंभाव *m*, घोवकी *f*, घोवपणा *m*. (c) (*as disting. from a child*) व्यवहारावस्था *f*, दाढीमिशांचें वय *n*, प्रौढदशा *f*, पुरुषदशा *f*. २ *manly quality, courage* मर्दपणा *m*, मर्दी *f*, मर्दुमी *f*, पौरुष *n*, पुरुषत्व *n*. Man'ikin *n*. *a little man, a dwarf* लहान -खुजा मनुष्य *m*, ऱ्हस्वमूर्ति *f*, वामनमूर्ति *f*, माणवक *m*. २ (*anat.*) *a pasteboard model of the human body* (मनुष्याचे शरीरांतील अवयव दाखविण्याकरितां तयार केलेला) मनुष्याचा कागदी नमुना *m*. Man'-kind *n*. *the human race* मानवजात *f*, मनुष्यजात *f*, मनुष्यगण *m*, मनुष्यें or माणसें *n. pl.*, जन *m*. २ *the male population of the human race* पुरुष -नरवर्ग *m*, बाप्यांची जात *f* -वर्ग *m*, बाप्ये *m. pl.* Man'less *a*. मनुष्यहीन, माणसें नसलेला. Man'like *a*. *like a man in form or nature* मनुष्यासारखा, मानवाकार, मनुष्यस्वभावाचा. २ *having the qualities of a man, esp. the nobler qualities* उमदा, मर्द. Man'liness *n*. पौरुष *n*, पुरुषत्व *n*, मर्दुमकी *f*, मर्दाई *f*, मर्दपणा *m*, जवानमर्दी *f*. Man'ly *a*. *becoming a man* पुरुषास शोभणारा -शोभेसा -साजेसा, पुरुषाचा, मर्दानी. २ *courageous, resolute, noble* शूर, मर्द, दिलदार, दिलदारीचा, मर्दाईचा. Man'ly *adv*. मर्दाईनें. Man'nish *a*. पुरुषजातीय, पुरुषासारखा, पुरुषानुकारी, धीट, धट्ट, पुरुषास शोभणारा. Man'nishly *adv*. Man'nishness *n*. पुरुषानुकारित्व *n*, पुरुषांचें अनुकरण *n*. Man'slaughter *n*. *the slaying of a human being* मनुष्यांची कत्तल *f*, मनुष्यवध *m*, मानवहिंसा *f*, मनुष्यघात *m* -हत्या *f*. २ (*law*) *the killing of any*

one unlawfully, but without malice or forethought (मनांत द्वेष किंवा पूर्वसंकेत नसतां बेकायदेशीर रीतीनें) मनुष्यवध -हत्या -खून करणें *n*, असमीक्ष्यवध *m* -हत्या *f*, अहेतुकृतहत्या *f*. Man'slayer *n*. मनुष्यवध करणारा *m*. Man'stealer *n*. मनुष्यचोर *m*, माणूसचोर *m*' मनुष्यस्तेयी *m*. Man'stealing *n*. मनुष्यचौर्य *n*. Manned' *pa. t* & *pa. p*. Mann'ing *pr. p*.

Manacle (man'a-kl) [M. E. *manacle* –Fr. *manicle* –L. *manicula*, dim. of *manica*, a long sleeve, hand-cuff –L. *manus*, a hand.] *n*. *a hand-cuff* (usually in the *pl*.) हातबेडी or बिडी *f*, हातकडी *f*, कडींतोडे (used ironically) *m. pl*., हातखोडा *m*, हातकुलूप *n*. M. *v. t. to put manacles on* हातबेडी *f* -कुलूप *n* -खोडा *m* or (*plurally*) -बेड्या *f. pl*. -कुलपें *n. pl*. -खोडे *m. pl*. घालणें.

Manage (man'āj) [Fr. *manege*, the managing of a horse –It. *maneggio*, a handling –L. *manus*, the hand.] *v. t. to administer* व्यवस्था करणें -चालवणें, वहिवाटणें, हांकणें, व्यवस्था लावणें, (एखाद्या अधिकाऱ्याची) सरबराई करणें, व्यवस्था पाहाणें. २ (hence) *to wield with address* (युक्तीनें) वागवणें, चालवणें, झेपणें, सुतांत ठेवणें -धरणें. ३ *to make subservient by artful conduct, to have under command* आवरणें, आटपणें, हातांत -कह्यांत -हुकुमांत -शब्दांत -लगामांत (*fig*.) ठेवणें -धरणें -वागवणें. ४ *to train in the manege* (as a horse) (घोडा) शिकवणें. ५ *to husband* भागवणें, निभावणें, साधणें, तोलणें, पेलणें, रेटणें. ६ *to bring about, to contrive* घडवून -जुळवून आणणें, युक्ति योजणें -काढणें. M. *v. i. to direct affairs, to administer* काम *n* -कारभार *m*. करणें -चालवणें -पाहणें -संभाळणें -हांकणें, गाडा हांकणें, व्यवस्था करणें, बंदोबस्त ठेवणें. २ (in domestic affairs) घर *n*. चालवणें -करणें -पाहाणें, संसार *m* -वाहणें -हांकणें -पाहणें. Manageabil'ity, Man'ageableness *n*. Man'ageable *a*. व्यवस्थाप्य, वापरण्यास सोपा, चालवायाजोगा. २ *suffering control, tractable* आटपता, आटपसर, लगामीं धरायाजोगा, वळणीचा, सुतांतला, हातांतला, खुटखुटीत, सुटसुटीत. ३ साधायाजोगा -सारखा, झेपायाजोगा, रेटायाजोगा. Man'ageably *adv*. Man'aged *pa. t*. & *pa. p*. Man'agement *n*. *the act or art of managing* व्यवस्था पाहणें *n* -चालवणें *n*, व्यवस्था *f*, बंदोबस्त *m*. २ वहिवाट *f*, वापरणें *n*. ३ आटपणें *n*, आवरणें *n*, आवर *m*, आटोप *m*, आळाबांधा *m*, बंदोबस्त *m*, बंदोबस्ती *f*. ४ साधणें *n*, निर्वाह *m*, जोगवण *f*, जोगवणी *f*. ५ *business, dealing, negotiation* दळणवळण *n*, व्यवहार *m*, उलाढाल *f*, उद्योगधंद्यांतील संबंध *m*. ६ *cunning practice* (often in a bad sense) युक्ति *pop*. जुगूत *f*. ७ (in domestic matters) आवर *m*, आवरआटोप *m*, घरजुगूत *f*, घरजोगवणी *f*. ८ *the collective body of managers* व्यवस्थापकमंडळ *n* or मंडळी *f*, कारभारी *m. pl*. Man'ager *n*. व्यवस्थापक *m*,

चालवणारा, व्यवस्था पाहणारा -लावणारा, वहिवाटणारा, वहिवाटदार, निर्वाहक. २ *a person who conducts business or household affairs with economy and frugality* कारभारी *m*, दिवाणजी *m*, मुनीम *m*, काटकसऱ्या, कतरब्रेती. Head M. मुख्य कारभारी *m*. Manage'rial *a*. व्यवस्थापकाचा, व्यवस्थेचा, व्यवस्थेसंबंधीं. Man'agership *n*. व्यवस्थापकत्व *n*, व्यवस्थापकाचें काम *n* -अधिकार *m*, व्यवस्थापकपणा *m*. Man'aging *pr. p.* व्यवस्था करणारा, बंदोबस्त ठेवणारा. [M. COMMITTEE व्यवस्थापक मंडळी *f* -मंडळ *n* -सभा *f*, कार्यकारी सभा *f*, प्रबन्धकारिणी मंडळी *f*.] M. *v. n.*

Managery (man'-āj-ri) [See *Manage*.] *n. management* व्यवस्था *f*, बंदोबस्त *m*. २ *economy* काटकसर *f*.

Mandate (man'dāt) [Lit. '*something put into one's hands*'; Fr. *mandat* –L. *mandatum*, a charge, from L. *mandare–manus*, the hand, & *dare*, to give.] *n. official or authoritative command, a commission or charge* (वरिष्ठ अधिकाऱ्यांची) आज्ञा *f*, हुकूम *m*, आदेश *m*. २ *a rescript of the Pope* फरमान *n*. Man'datary, Man'datory *n. one to whom a command or charge is given* हुकूम झालेला -बजावणारा. २ आज्ञा किंवा फरमान दिलेला मनुष्य *m*. Manda'tor *n*. हुकूम सोडणारा, आज्ञा करणारा. Man'datory *a. preceptive, directory* आज्ञेचा, आज्ञासूचक, आज्ञाबोधक, हुकुमाचा. [M. INJUNCTION कोर्टाच्या हुकुमाची ताकीद *f*- ताकीदपत्र *n*.] २ *obligatory* (हुकुमानें किंवा आज्ञेनें) करावयास लावणारा.

Mandible (man'di-bl) [L. *mandibula*, jaw –L. *mandere*, to chew.] *n. a jaw* (खालचा) जबडा *m*, जाभाड *n*. Mandib'ular *a*. जबड्याचा. M. *n*. जबड्याचें हाड *n*, हन्वास्थि *n*.

Mandrake (man'drāk) [A corr. of A. S. *mandragora*, through L., from Gr. *mandragoras*.] *n. a plant of the Mediterranean region* (It is also found in some parts of Arabia and also on the Himalayas) लक्ष्मणा *f* (Hindi लकमणा or णी), पुत्रदात्री *f*. (The name पुत्रदात्री seems to have been given on account of its supposed aphrodisiac properties.)

Mandrel (man'drel) [A corr. of Fr. *mandrin*, a mandrel.] *n. the revolving shank to which turners fix their work in the lathe* (कातकामाच्या सांच्यावर दागिना लावण्याचा) फिरता दांडा *m*.

Manducate (man'-dū-kāt) [L. *manducare*, to chew.] *v. t.* (R.) *to chew* चघळणें, चर्वण *n*. करणें. Manduca'tion *n*. चघळणें *n*, चर्वण *n*. Man'ducatory *a*. चघळतां येणारा, चघळण्याचा.

Mane (mān) [A. S. *manu*, Ice. *mön*, Ger. *mähne*, a mane.] *n. the long hair flowing from the neck of some quadruped* (-of a horse) आयाळ *f*, अयाल or अयाळ or ऐयाल *f*. [M. OF A LION सिंहकेशर *m*, सटा *f*.] Maned *a*. आयाळ असलेला.

Manege (ma-nāzh') [Fr. See Manage.] *n. the managing of horses* अश्वशिक्षण *n.* २ *the art of horsemanship or of training horses* (a) चाबुकस्वारी *f.* (b) अश्वशिक्षाकला *f.* ३ *a school for teaching horsemanship* स्वार तयार करण्याची शाळा *f,* घोड्यांचा तालीमखाना *m,* अश्वशिक्षाशाला *f,* अश्वारोहणशाला *f.*

Manes (mā'nēz) [L. *manes,* ancestors.] *n. pl. the beneficent spirits of the dead* मृतांचे (स्वर्गस्थ) आत्मे *m. pl.,* पितरांचे आत्मे *m. pl.,* स्वर्गस्थ पितर *m. pl.,* पितरें *n. pl.,* पितर *m. pl.,* पितृगण *m,* पितृजन *m,* पितृवर्ग *m.* [BODY OF M. (ancestors) -collect. पितृगण *m.* BUSINESS OF OFFERING TO THE M. पितृकर्म *n,* श्राद्धकर्म *n.* DAY SACRED TO THE M. पितृतिथि *pop.* पितृतीथ *f,* श्राद्धतिथि *f,* पितरांचा दिवस *m.* GIVING LIBATIONS IN HONOR OF M. पितृतर्पण *n.* HEAVEN OF THE M. पितृलोक *m.* OBLATIONS TO THE M. पिंड *m,* कव्य *n,* श्राद्ध *n.* The oblations are made twice in the year; *viz.* on the anniversary of the death and on the same lunar day of the waning half of the month of भाद्रपद. OBLATIONS TO THE M. OF THE SLAIN घायाळ *n.* THE DAY ON WHICH THEY ARE MADE घायाळतिथि or तीथ *f.* This is the fourteenth of भाद्रपदवद्य. OFFERING OF A BALL TO THE M. OF A RELATIVE सपिंडी *f,* सपिंडी श्राद्ध *n.* THE FORTNIGHT OF THE WANING MOON OF THE MONTH OF भाद्रपद, PARTICULARLY APPOINTED FOR THE OFFERINGS TO M. पितृपक्ष *m,* पितरांचा पंधरवडा *m,* महाळवस *m.* THE OBLATIONS MADE IN THIS FORTNIGHT ARE CALLED महालय *m,* पक्ष *m.* CERTAIN ORDERS OF M. ARE अग्निष्वात्त, अर्यमा, कव्यवाहन, पितृमान्, सोम &c. CERTAIN OBLATIONS TO *or* CERTAIN ACTS *or* POINTS RELATING TO THE M. ARE एकोद्दिष्टश्राद्ध, उदकुंभश्राद्ध, चौथभरणी, तिलतर्पण, तिलांजलि, दशापिंड or दसपिंड, दौहित्र or *pop.* दुहित्र, धर्मपिंड, नान्दीमुख, नान्दीश्राद्ध, नित्यश्राद्ध, पार्वण, प्रीतिश्राद्ध, हिरण्यश्राद्ध, आमश्राद्ध, पाथेयश्राद्ध.] २ *the abode of the manes* पितृलोक *m,* पितरलोक *m,* पितृवसतिस्थान *n.*

Manful, See under Man.

Manganese (mang-ga-nēz' or mang'ga-nēz) [*Manganese,* so called from its likeness in colour and weight to the *magnes* or loadstone, is the most universal material used in making glass. O. Fr. *manganese,* a stuff or stone to make glass with.] *n.* (*chem.*) *a hard and brittle metal of a reddish white colour* मंगल *m.* आमच्या रासायनिक परिभाषेंत मँग्यानीज ह्या भूलद्रव्याला 'मंगल' हें नांव आम्हीं योजिलें आहे. कारण, ह्याचा व्यवहारांत फारच उपयोग असल्यामुळें ज्या मनुष्याच्या जमिनींत मँग्यानीजची खाण सांपडते तो तिच्यामुळें फारच लौकर धनसंपन्न होतो. म्हणजे तो खाणीच्या मालकाला मंगलकारक आहे. तसेंच मंगळ ग्रहाप्रमाणें ह्याचा रंगही तांबडसर असतो. हा धातु (मंगल) पोलादास व कांचेस खरवडण्याजोगा कठीण

असतो. हा मँग्यानीज आक्साईड ('मंगलप्राणिक') ह्मा स्थितींत हिंदुस्थानांत अजमेर प्रांतांत व सावंतवाडीकडे सांपडतो.

Mangcorn (mang'-korn) [O. E. *mengen*, to mix. See Mingle and Corn.] *n. mixed corn* खेवड *f*, धान्यांची मिसळ *f*, खेड *f*, खेडकरधान्य *n*.

Mange (mānj) [From the adjective Mangy.] *n. the scab or itch which eats the skin of domestic animals*-(in cattle) कथला *m*, कथली *f*. -(in horses) गर *f*, खवडे *m. pl.* -(in dogs) लूत *f*, खरूज *f*.

Mangel-wurzel (mang'gl-wur'zl) [Lit. *'beet-root'*, Ger. *mangold*, beet, & *wurzel*, root.] *n.* (*bot.*) *a plant of the beet kind, cultivated as food for cattle* 'बीट'च्या जातीचा कंद *m*.

Manger (mānj'ėr) [M. E. *maungeur*, Fr. *mangeoire* –*manger*, to eat –L. *manducus*, a glutton –*mandere*, to chew.] *n. an eating trough for horses and cattle* (जनावरांस दाणा चारण्याचा) कोठिंबा *m*, दोण *f*, गव्हाण *f*.

Mangle (mang'gl) [Freq. of M. E. *manken*, to mutilate - A. S. *mancian* –L. *mancus*, maimed.] *v. t. to cut and bruise, to tear in cutting* झाझावणें, चोचावणें, चाचावणें, तुकडे करणें, चोचावून-चाचावून -झाझावून -वेडावांकडा -छिन्नविच्छिन्न -अवासवा -अचकट-विचकट तोडणें -मारणें, खांडणें, विचकण *f*. करणें *g. of o.*, छिंदणें. २ *to mutilate or injure in making, doing, or performing* विचकटणें, विचकडणें, बिघडविणें, नासणें, खराबी करणें *g. of o.* Mang'ler *n.*

Mangle (mang'gl) [Dut. *mangelen*, to roll with a rolling-pin–Late L., from Gr. *mangganon*, a machine for defending forts, also the axis of a pulley.] *n. a rolling press for smoothing linen* (तागाच्या कापडाच्या) घड्या चोपण्याचें or चेपण्याचें यंत्र *n*, कुंदी करण्याचा रूळ *m*, दाबाचा रूळ *m*. Mang'led *a.* कुंदी केलेला. Mang'ler *n.* कुंदी करणारा *m*. Mangling *pr. p.*

Mango (mang'gō) [Port. *manga* –Malay *manggā* –Tamil *mānkay*, man-fruit.] *n. the fruit of the mango tree* अंबा or आंबा *m*, आम्रफल *n*. –in contempt फूट *n*. Some varieties of M. are अफोस or हपूस (corruption of Alphonso), पायरी (corr. of Periera), खुलास or मानखुलास, आंब, आंबांण, कुरेल आंबा, करेल, केळआंबा, गाडगे आंबा, गोटली, गोटी आंबा, गोदडी आंबा, घागऱ्या आंबा, जरंबा, डिखळ्या आंबा, दह्यांबा, टोंकांबा, खोकया आंबा, शेंदऱ्या (आंबा), खोबऱ्या, शेप्या or शोपा (आंबा), साखरगोटी (आंबा), सिताफळ्या (आंबा). The names are given owing to the peculiar form, taste, or colour &c. of the fruit. [CAKE OF THE MASHED PULP OF MANGOES आंब्याचें साट *n*. (EXPRESSED) JUICE OF MANGOES आंबरस *m*. FALLEN M. पडीचा आंबा *m*. FALLEN AND BURST M. फूट *n*, फुदाळ *n*. FINE, FULL GLOWING M

रतनकुंड *n.* HOOK AND NET WITH WHICH MANGOES ARE GATHERED आंखी *f*, झेला *m*, झेलणी *f*, झेलगें *n*, झारगें *n*, घळ *m*, खुडी *f*. M. THAT HAS RIPENED TOO QUICKLY बांबूट *f*, चिभाड *n*. M. JUST FORMED तोंवर *n*, तोर *n*. M.S THAT HAVE FALLEN (OPPO. TO THOSE RIPENED IN STRAW) पड *f*. M. -STONE कोय *f*, बांठ *dim.* बांठी *f*, बांठा *m*, कोयंडा *m*. M. -STONE JUST FORMED कांचोळी *f*. TO HAVE THE STONE JUST FORMED बाठ धरणें -होणें, कोय होणें, कांचोळणें, काथवणें. M. HAVING FORMED THE STONE FULLY बाठळ *or* बाठाळ आंबा *m* (V. बाठाळणें). M. DINNER *or* MEAL आंबरसभोजन *n*. M. SAUCE तक्कु *n*, आंब्याचें सार *n*. M. WATER आंबवणी *n*. MANGOES SLICED AND DRIED आंबोशी *f*, आंबकटी *or* काठी *f*, खटाई *f*. MANGOES SLICED AND PICKLED चिरांवा *m*, लोणचें *n*. M. -GROVE आंबराई *f*, आमराई *f*, आंबेबन *n*. PICKLED M. उकडअंबा *or* उकडांबा *m*, वेसवाराचें लोणचें *n*. PRESERVED M. गुळांवा *or* गुळांव *m*. YOUNG UNRIPE M. कैरी *f*, कुइरी *f*, कुवली *f*, तोर *n*, करंबुटी *f*. YOUNG M. STONED AND PRESERVED कोयाडें *n*.] २ –the tree आंबा *m*, आंब्याचें झाड *n*, आम्रवृक्ष *m*. [BLOSSOM OF THE M. मोहोर *m*. (TO BLOSSOM मोहोरणें.) CLUSTER *or* TUFT OF LEAVES OF THE M. आम्रपल्लव *m*. WILD M. खटांवा *m*.] Mango-fish *n*. (*zool.*) *a fish of the Ganges* (Polynemus risua) *highly esteemed for food* (It appears about the same time with the mango-fruit, in April and May, whence the name, Mango-fish) तपस्वी (मासा) *m*.

Mangosteen (man'gō-stēn), Mangostan (-stan) [Malay *manggustan*, mangosteen.] *n*. (-the plant) कोकंब *f*, कोकंबी *f*, रातंबी *f*, भिरंड *f*. २ (–the fruit) कोकंब *m*, रातंबें *n*, रातंबा *m*, भिरंड *f*. [DRIED RIND OF THE M. कोकंबसाल *m* or सोल *n*, साल *n*, आंबसोल or आमसोल *n*, कोकम *n*. INFUSION OF M. सोलवणी *n*. OIL EXTRACTED FROM THE M. कोकंबेल *n*, कोकमतेल *n*, रातंबेल *n*, भिरंडेल *n*.]

N. B.—Surgeon-Major K. R. Kirtikar, F. L. S. regards *mangosteen* to be a different plant from *kokam* (कोकम किंवा रातांबी) though both these plants belong to the same Natural Order, GUTTI-FERÆ.

Mangy (mānj'i) [Anglicised form of Fr. *mange*, eaten, *pa. p.* of *manger*, to eat.] *a*. *scabby* खवड्या. -(a horse) गरीचा, गर भरलेला, खवड्या. –(cattle) कथला भरलेला, कथल्या, खवड्या. -(a dog) लूत असलेला, लुतीचा, लुत्या. Mang'ily *adv.* Mang'iness *n*. लुतेपणा *m*.

Manhood, See under Man.

Mania (mā'ni-a) [L. *mania* –Gr. *mania*, frenzy, orig. mental excitement.] *n*. *violent derangement of mind, insanity* वेड *n*, उन्माद *m*, उन्मादवायु *m*, उन्मत्तवायु *m*, मद *m*. २ *excessive or unreasonable desire* वेड *n* (*fig.*), खूळ *n* (*fig.*), वारें *n*, नाद *m*, छंद

m, व्यसन *n.* Mani'acal *a. mad* वेडा, उन्मत्त, वेडा पिसा, पिसाळलेला. Ma'niac *n.* वेडा मनुष्य *m*, वेडा *m.* Mani'acally *adv.*

Manifest (man'i-fest) [Fr. *manifeste* –L. *manifestus*, evident.] *a. evident to the sight, apparent* प्रत्यक्ष, व्यक्त, आविर्भूत, प्रादुर्भूत, उद्भूत, प्रकट or प्रगट. [To BECOME M. प्रगटणें, स्पष्ट दिसणें, प्रगट होणें.] २ (hence) *obvious to the understanding, apparent to the mind, clear* स्पष्ट, उघड, उघडा, सुव्यक्त, स्फुट, प्रस्फुट, खुला. M. *n. a list or invoice of a ship's cargo to be exhibited at the custom-house* सतमी *f*, गलबतांत भरलेल्या -चढविलेल्या मालाची तपशीलवार याद *f*, जकातीच्या मांडवींत देण्याची मालाची चिठ्ठी *f.* M. *v. t. to show plainly* उघडा -प्रगट करणें -करून दाखविणें, प्रकटवणें, प्रकटीकरण *n* -आविष्करण *n.* करणें *g. of o.* २ *to put beyond question or doubt, to reveal or declare* उघड -स्पष्ट -जाहीर करणें -करून दाखविणें, प्रसिद्धि *f*- उघडीक *f.* करणें *g. of o.*, स्पष्टीकरण *n* -आविष्करण *n.* करणें *g. of o.*, (-चा) संशय न ठेवणें, (-विषयीं) संशय दूर करणें. ३ *to exhibit the manifest of* (मालाची) सतमी करणें -चिठ्ठी बनविणें. Manifest'able, Manifest'ible *a.* उघडा-स्पष्ट &c. करून दाखवितां येणारा. Manifesta'tion *n.–the act* उघडा -प्रगट -स्पष्ट -मोकळा -खुला करून दाखविणें *n*, प्रकटीकरण *n.* २ *-the state* आविष्करण *n*, आविर्भवन *n*, उघडीक *f*, प्रसिद्धि *f*, जाहिरात *f.* Man'ifested *pa. p.* प्रकटित, प्रकटीकृत, व्यक्तीकृत. २ उघड केलेला, स्पष्ट केलेला, स्पष्टीकृत, आविष्कृत. ३ सतमींत -चिठ्ठींत दाखविलेला (माल). Man'ifesting *pr. p.* & *v. n.* Man'ifestly *adv.* प्रत्यक्ष, प्रत्यक्षतः, साक्षात्, उघडपणें, स्पष्टपणें, प्रसिद्धपणें. २ उघडउघड, धडधडीत, बोलूनचालून. Man'ifestness *n.* प्रगटपणा *m*, प्रागट्य *n*, प्रादुर्भाव *m.* २ *obviousness* स्पष्टता *f*, स्पष्टपणा *m*, खुलेपणा *m.*

Manifesto (man-i-fest'ō) [It. *manifesto* –L. See Manifest *a.*] *n. a public written declaration of the intentions of a sovereign or state* (सरकारी) जाहीरनामा *m*, प्रसिद्धिपत्रक *n*, जाहीरपत्रक *n.*

Manifold (man'i-fōld) [A. S. *manig*, many, & E. *fold.*] *a. various in kind or quality, many in number, multiplied* बहुत -पुष्कळ -अनेक प्रकारचा or जातीचा or तऱ्हांचा, बहुविध, अनेकविध, नानाविध, बहुप्रकार, बहुगुण, विविध; as, "The M. wisdom of God." M. writing *n.* एकदम पुष्कळ नकला काढण्याची रीत *f* -पद्धत *f.* M. *v. t. to take copies of by the process of manifold writing* (एकदम पुष्कळ नकला काढण्याच्या पद्धतीनें) पुष्कळ नकला काढणें; as, "To M. a letter." Man'ifoldly *adv.* अनेक तऱ्हांनीं, विविधप्रकारांनीं. २ अनेकरूपानें.

Manikin, See under Man.

Manila, Manilla (ma-nil'a) [From *Manila* or *Manilla*, the capital of the Philippine Islands.]

a. मॅनिलाचा, मॅनिलासंबंधीं. २ मॅनिला येथें तयार केलेला. ३ मॅनिला येथून पाठविलेला (माल). [MANILA HEMP मॅनिला ताग *m*, मॅनिला येथून येणारा ताग *m*. हा हिंदुस्थानांत पुष्कळ येतो. ह्याचीं तरटें, बैठकी, गोणपाटें, दोरखंडें वगैरे करितात.]

Manipulate (ma-nip'ū-lāt) [L. *manipulus*, a handful.] *v. t. to work with the hands* (esp. when knowledge and dexterity are required), *to handle* हस्तकौशल्यानें -हाताच्या कारागिरीनें -हातानें तयार करणें. २ *to control the action of, by management* हातांत -मुठींत -ताब्यांत ठेवणें; as, "To M. the stock market." ३ (also) *to manage fraudulently* लबाडीनें तयार करणें, फेरफार *m* -लबाडी *f*. करणें; as, "To M. accounts or election returns." ४ हात लावणें, हातांत घेणें; as, "He had promised that he would refrain from *manipulating* contagious cases." M. *v. i. to use the hands in dexterous operations, to do handwork* हातानें-हस्तव्यापारानें करणें, हस्तव्यापार *m*. करणें. २ (*specif.*) (in mesmeric operations) हात खालींवर करणें, हातवारे *m. pl.* करणें. Manipula'tion *n. the act of working by hand* हातकाम करणें *n*. २ *use of the hands in a skilful manner* हातकाम *n*, हस्तकुशलता *f*. ३ (*surg.*) हस्तप्रयोग *m*. ४ (sometimes, for purposes of deception or fraud) भानगड *f*, ढवळाढवळ *f*, लबाडी *f*, हातचलाखी *f*. Manip'ulative, Manip'ulatory *a*. हस्तव्यापारानें केलेला, हस्तव्यापारनिर्मित, हस्तप्रयोगानें केलेला, हातचलाखीनें केलेला. Manip'ulator *n*. हस्तव्यापारकर्ता *m*. २ चलाख *m*. ३ ढवळाढवळ -हातचलाखी करणारा *m*.

Manipulation, See under Manipulate.

Mankind, See under Man.

Manlike, See under Man.

Manliness, See under Man.

Manna (man'a) [L. *manna*. -Gr. *manna* -Heb. *mān*, manna. See Exodus XVI. 15. Cf. Arabic *mann*, a gift of heaven.] *n.* (*Script.*) *the food supplied to the Israelites in the wilderness of Arabia* ईश्वरदत्त अन्न *n*, माना *m*. २ *a sweetish exudation from several trees, used in medicine as a gentle laxative* वृक्षक्षीर *n*. -of the bamboo वंशलोचन *n*, तवकीर or तवखीर *n*, तवकील or तवखील *n*. Pepsian M. तुरंजबीन *n*. (?)

Manner (man'ėr) [Fr. *maniere*, manner, habit -L. *manus*, hand.] *n. mode of action, way of performing anything, method* रीति or रीत *f*, चाल *f*, मार्ग *m*, पंथ *m*, तऱ्हा *f*, धाटणी *f*, मोडणी *f*, मोड *f*, कृति *f*, कृति *f*. [AFTER THIS M. येणेंप्रमाणें. AFTER THE SAME M. त्याचप्रमाणें, तसाच.] २ *characteristic mode* (a) -(*of acting*), *habitual style* रीत *f*, पद्धति or पद्धत *f*, परिपाठ *m*, आचार *m*, शिरस्ता *m*, वहिवाट *f*,

घाणा *m*, घाटणी *f*, घाटी *f*, धोरण *n*, शैली *f*. [—OF A COUNTRY देशाचार *m*. IMPOSING M. ढव *f*, छब *f*, डौल *m*, डौलदारी *f*, आव *m*.] (b) *-of conducting one's self, carriage, deportment* चाल *f*, वागणूक *f*, वागण्याची पद्धत *f*, रहाणी *f*. [AFFECTED M. झोंक *m*.] (c) (also) *becoming behaviour* शिष्टाचार *m*, शिष्टाइकी *f*, गृहस्थगिरी *f*, मनुष्यपणा *m*, माणुसपणा *m*, माणुसकी *f*, रीतरवेस *m or f*, सभ्यपणा *m*. (d) *pl. way of life* चाल *f*, चालचर्या *f*, वर्तणूक *f*, वागणूक *f*, वृत्ति *f*, वृत्त *n*, स्थितिरीति *f*, स्थीतरीत *f*. [GOOD M.s सुनीति *f*, चांगली चाल *f*. ILL Ms. अनीति *f*, वाईट चाल *f*, वदचाल *f*. MANNERS AND MORALS –compreh. स्थीतरीत *f*.] (e) *the style of writing or of thought* रीत *f*, शैली *f*, सरणी *f*, दिशा *f*, धोरण *n*. २ *certain degree or measure* पर्याय *m*, अल्पांश *m*, अल्पप्रमाण *n*, कांहींसा -थोडा अंश *m*-प्रमाण *n*. [IN A M. थोडासा, कांहींसा, अल्प -थोड्या प्रमाणानें.] ४ *sort, kind* (in this application sometimes having the sense of a *pl.*, sorts or kinds) जात *f*, प्रकार *m*, तऱ्हा *f*; as, "What *manner* of man art thou?" [BY NO M. OF MEANS *under no circumstances* केव्हांही -कांहीं झालें तरी नाहीं. BY ANY M. OF MEANS *in any way possible* कोणत्याही रीतीनें -प्रकारानें, कसेंही करून, वाटेल तसें. TO MAKE ONE'S M.s *to make a bow or courtesy* प्रणाम *m* -वंदन *n* -नमन *n* &c. करणें. MANNERS' BIT *a portion left in a dish for the sake of good manners* शिष्टाचारानुरूप ताटांत वगळलेलें अन्न *n*.] Mann'ered *a*. *having a certain (esp. a polite) way of carrying and conducting one's self* सभ्य -शिष्ट चालीरीतीचा. Mann'erism *n*. *adherence to a peculiar style or manner* एकधाटणी *f*, एकरीतिसेवन *n*, विशेष चालीरीतीचा किंवा पद्धतीचा अभिमान *m* -आग्रह *m* (loosely एकमार्गीपणा *m*.). Mann'erist *n*. *one addicted to mannerism* ठरलेल्या मार्गानें चालणारा *m*, विशिष्ट पद्धतीचा अभिमानी *m*, विशेष चालीरीतींचा -पद्धतीचा आग्रही *m*. Mann'erliness *n*. *civility, complaisance* शिष्टता *f*, शिष्टाइकी *f*, सभ्यता *f*, शिष्टाचारसंपन्नता *f*, गृहस्थगिरी *f*. Mann'erly *a*. *showing good manners, complaisant* शिष्ट, सभ्य, शिष्टाचाराचा, शिष्टसंप्रदायी, शिष्टाचारसंपन्न. M. *adv*. सभ्यपणानें.

Mannerliness, See under Manner.

Mannish, See under Man.

Manœuvre (ma-nōō'vėr) [Fr. *manœuvre*, handi work –L. *manu*, from *manus* hand and *opera*, work.] *n*. *dexterous management, stratagem* युक्ति *f*, युक्तीचा उपाय *m*, हिकमत *f*, मसलत *f*, डाव *m*, पेंच *m*, व्यूह *m*, शकल *f*. (b) *pl*. डावपेच *m. pl.*, छकेपंजे *m. pl.*, युक्तिप्रयुक्ति *f*. २ *an adroit movement in military or naval tactics* कवाईत or कवाईद *f*. M. *v. t. to change the position of troops or ships* कवाईत करणें -चालवणें -खेळणें -लढवणें. M. *v. i. to scheme*

युक्ति f -शक्कल f -हिकमत f &c. काढणें -लढवणें -योजणें, व्यूह m. रचणें. २ *to perform a movement in military or naval tactics* कवाईत करणें.

Manometer (ma-nom'e-tėr) [Gr. *manos*, thin, and E. Meter.] *n. an instrument for measuring the tension or elastic force of gases, steam &c.* वैरल्यमापक *m.*

Manor (man'or) [O. Fr. *manoir*, a mansion.] *n. the land belonging to a nobleman, kept for subsistence of his family* (बड्या मनुष्याचा किंवा अमिराचा) जमीनजुमला *m*, जाहगीर *f.* [LORD OF THE M. जमीनदार *m*, जाहगीरदार *m*, देशमुख *m*, ग्रामणी *m.*] २ *jurisdiction of a court baron* 'बॅरनच्या' देखरेखीखालचा प्रांत *m.* M. -house *or* -seat *n.* जाहगिरीवरचा इमला *m.* Mano'rial *a.* जमीनदारीचा.

Manse (mans) [Late L. *mansa*, a farm, a dwelling.] *n. a clergyman's house* (सभोंवतीं मोकळी जागा असलेलें) खिस्ती उपदेशक राहाण्याचें घर *n.*

Mansion (man'shun) [O. Fr. *mansion*, a dwelling-place, –L. *mansiōnem* acc. of *mansio*, an abode, –L. *mansus*, remaining or dwelling.] *n. house, esp. one of some size* वाडा *m*, बंगला *m*, हवेली *f*, महाल *m.* २ (*astrol.*) (of the moon) नक्षत्र *n.* These are twenty seven, *viz.* अश्विनी, भरणी, कृत्तिका, रोहिणी, मृग, आर्द्रा, पुनर्वसु, पुष्य, आश्लेषा, मघा, पूर्वा, उत्तरा, हस्त, चित्रा, स्वाती, विशाखा, अनुराधा, ज्येष्ठा, मूळ, पूर्वाषाढा, उत्तराषाढा, श्रवण, धनिष्ठा, शततारका, पूर्वाभाद्रपदा, उत्तराभाद्रपदा, रेवती. A twenty-eighth (अभिजित्) is added sometimes, which is composed of the last quarter of the twenty-first and the fifteenth part of the twenty-second. Some significant or allusive terms for certain of them (especially with reference to the rain which falls under them) are, मांजऱ्या (for अनुराधा), चीत and कडप्या (for चित्रा), दडप्या (for स्वाती), उन्द्या (for विशाखा), तरणा or धाकटा कुंवर (for पुष्य), थोरला कुंवर or म्हातारा (for पुनर्वसु), हत्ती (for हस्तनक्षत्र), वळवा (for those नक्षत्राs of the rains which follow पूर्वा). Of the asterism or mansion (हस्तनक्षत्र), four feet or divisions (चार चरण) are supposed and named from the (as supposed) positively bad and thence improving quality of the rains which fall respectively under them लोखंडाचा पाय or चरण, तांब्याचा पाय, रुप्याचा पाय, सोन्याचा पाय. Astrologers make three divisions (गण) of the twenty-seven नक्षत्राs consisting of nine each. They are named देवगण, राक्षसगण, and मनुष्यगण. [BLIND *or* DARK M. आंधळें नक्षत्र *n.* INAUSPICIOUS M. घातनक्षत्र *n.* M. HOUSE *n.* (लंडन व दुसऱ्या मोठमोठ्या परगण्यांतील) लार्डमेयरचा राहाण्याचा सरकारी वाडा *m.*]

Mantel (man'tl) [O. Fr. *mantel*, a cloak. In old fire-places *mantel* projects like a hood to catch the smoke.] *n.* (चुलाण्यालभोंवतालचा) धुराड्या ऱ्या भिंतीचा दर्शनी शोभेचा भाग *m.* (b) (चुलाण्याभोंवतालचा) धुराड्या भिंतीला लागून पुढें आलेला शोभेचा फळीसारखा भाग *m*, दर्शनी चुलफळी *f.* ह्यावर नेहेमीं सुंदर व दिखाऊ वस्तु ठेवितात. Written also Mantle. Mantel-piece *n.* (चुलाण्यावरचें) धुराड्याची भिंत तोलून धरणारें आधारबहाल *n.* २ दर्शनी चुलफळी *f.*

Mantle (man'tl) [O. Fr. *mantel*, a cloak –L. *mantellum*, a napkin.] *n. a cloak* वरचा झगा *m*, चुगा *m*, फरगोल *m.* M. *v. t. to cloak* झगा घालणें. २ *to hide, to disguise* लपवणें, पांघरूण *n.* घालणें. M. *v. i. to unfold and spread out the wings like a mantle* (said of hawks) (पंख) डवरणें, पिसकारणें, पसरणें. २ (also, *fig.*) *to revel* बहार *m* or *f.* -मौजा *f. pl.* मारणें. ३ *to overspread* (पसरून) झांकणें, आच्छादणें, फैलावणें, डवरणें. ४ *to gather, assume, or take on, a covering, as froth* फेंसळणें, फेणणें, लसलसणें, लसलस *adv.* करणें, फेनयुक्त होणें; as, "There is a sort of men whose visages do cream and *mantle* like a standing pond." Man'tlet, Man'telet *n.* (dim. of Mantle) *a small cloak for women* बायकांचा लहान झगा *m.* २ (*fort.*) *a movable parapet to protect pioneers* (सैन्यांतील) बेलदारांच्या संरक्षणाकरितां उभी केलेली (हालवितां येणारी) वरवंडी *f*, छातीएवढी भिंत *f.*

Mantissa (man-tis'a) [L. *mantissa*, addition, make-weight.] *n.* (*math.*) *the decimal part of a logarithm* अपूर्ण भाग *m.*

Mantua (man'tū-a) [It. *manto*, a mantle.] *n. a lady's cloak* बायकांचा झगा *m*, पेशवाज *m.*

Manual (man'ū-al) [L. *manualis* –*manus*, the hand.] *a. pertaining to the hand* हाताचा, हाताविषयीं, हस्तसंबंधीं. २ *done by the hand* हाताचा, हातानें केलेला, हस्तसाधित -कृत, हातकामाचा, हस्तव्यापाराचा, हस्त्य. [M. ALPHABET *the letters made by the deaf and dumb with the hand in conversation* मुक्यांनीं खुणांनीं दाखविलेलीं अक्षरें *n. pl.*, मूकहस्तदर्शित अक्षरें *n. pl.* M. BUSINESS *or* WORK हातकाम *n*, हस्तकर्म *n* -क्रिया *f.* M. EXERCISE (*mil.*) हातकवाईत *f.* M. SKILL *or* ABILITY हातवळा *m*, हस्तलाघव *n*, हस्तकौशल्य *n* -कौशल *n.* M. SMARTNESS *or* QUICKNESS हस्तचापल्य *n.* SIGN M. हस्ताक्षर *n*, हातची सही *f.*] M. *n. a handbook* हस्तपुस्तक (Old Sk. word, as, 'श्रीमतां हस्तपुस्तकम्') *n*, हातचोपडी *f*, लहानसें पुस्तक *n.* २ *the service book of the Roman Catholic Church* संक्षिप्तप्रार्थनापुस्तक *n.* Man'ualist *n.* हातकाम करणारा कारागीर *m.* Man'ually *adv.* हातानें.

Manubrium (ma-nū'bri-um) [L. *manubrium*, a handle, from *manus*, the hand.] *n. a handle* (उरोस्थीचा) दांड्यासारखा भाग *m*, उरोस्थिदंड *m.*

Manufactory, See under Manufacture.

Manufacture (man-ū-fakt'ūr) [Lit. 'to make by the hand', Fr. –L. *manus*, the hand, and *factura*, a making –*facere*, to make.] *v. t. to make from raw materials by any means into a form suitable for use* (शिल्पानें -शिल्पक्रियेनें -कारागिरीनें -यांत्रिक कलेनें &c.) करणें -बनविणें -निर्माण or सिद्ध or तयार &c. करणें, ओजवणें, कमावणें, संस्कार *m* -कमावणी *f.* करणें *g. of o.*, (कच्या मालाचा) पक्का माल बनविणें, तयार -सिद्ध करणें, पैदा करणें. M. *v. i. to be occupied in manufactures* (-चा) धंदा करणें, कारागिरी करणें. M. *n.* -*the operation* (शिल्पक्रियेनें किंवा यांत्रिक शक्तीच्या साहाय्यानें) उपयोगी वस्तु तयार करण्याची कारागिरी *f* -धंदा *m.* २ *a thing manufactured* कारागिरीचा पदार्थ *m* -वस्तु *f* -दागिना *m*, शिल्प *n.* -of cloth सनंग *n*, सणंग *n*, वाण *n.* Manufact'ured *pa. t.* M. *pa. p.* शिल्पानें केलेला, शिल्पकृत, कारागिरीचा. Manufact'urer *n.* कारागीर *m*, शिल्पकार *m*, शिल्पी *m*, शिल्पकाम करणारा *m*, कारागिरीनें (वस्तु) तयार-करणारा *m.* Manufact'uring *pr. p. employed in manufacture* कारागिरी -पक्का माल करणारा, कारखाने असलेला; as, "A M. town." २ *pertaining to manufacture* शिल्पविषयक, कारागिरीसंबंधीं; as, "M. projects." Manufact'ory *n. a factory or place where goods are manufactured* कारखाना *m*, शिल्प-शाळा *f.* M. *a.* शिल्पकामाचा, कारागिरीचा. २ कारखा-न्याचा, कारखान्यासंबंधीं.

Manumission, See under Manumit.

Manumit (man-ū-mit') [Lit. 'to send away or free from one's hand or power' –L. *manus*, the hand, and *mittere*, to send.] *v. t. to release from slavery, to free (a slave)* दास्यमुक्त करणें, दास्यां-तून -दास्यापासून -गुलामगिरींतून सोडणें -मोकळा or मुक्त करणें, दास्यमोचन करणें *g. of o.*, मोकळा सोडणें. Manumiss'ion *n.* –*the act* दास्यमुक्त करणें *n.* २ *liberation from slavery* दास्यमुक्तता *f*, दास्य-मुक्ति *f*, सुटका *f*, बंधनमोक्ष *m*, दास्यविमोचन *n.* Manumitt'ed *pa. t.* & *pa. p.* Manumitt'ing *pr. p.*

Manure (man-ūr') [Fr. *manœuvre*, handiwork. *Manure* formerly meant to till or work with the hand.] *v. t. to enrich land with any fertilising substance* (जमिनीला) खत *n* -खात *m* or *n* -कार *m.* घालणें -टाकणें, खतावणें, खताळणें, राबवणें, कारवणें. M. *n. any substance used for fertilising land* खत *n*, खात *m* or *n*, खप *m*, खत्रप *n*, कार *m*, राब *m*, खतमूत *n*, खातर *n.* [M. OF FISH कुटा *m*, कुटी *f*, कूट *n.* M. OF HUMAN ORDURE सोनखत *n.* RICH FROM M. –(a field) खातवट, खातवड, खतोड, खताड, खतवड, खातूस. THAT SMELLS OF M. –(a vegetable) खातूस.] Manur'ed *pa. t.* M. *pa. p.* खतावलेला, कारवलेला, कारीक, खतमुताचा, खताड. [RAISED UPON M. LANDS

खाताड जमिनींत पिकवलेला, खतमुताचा.] Manur'er *n.* खतावणारा, खत करणारा -घालणारा. Manur'ial *a.* खाताचा. Manur'ing *pr. p.* M. *v. n.* खत घालणें *n* -टाकणें *n.* (b) खत *n*, खात *n.*

Manus (mā'nus) [L. *manus*, the hand.] *n. the distal segment of the fore limb, including the carpus and the fore foot of a quadruped* चतुष्पाद जनावरांचा पुढचा पाय *m*, अग्रपाद *m.* (b) खेंकडा (crab) व शेंवंड (lobster) ह्यांचा फांगडा *m.* (c) माशांचें पोटाखालचें पिसुरडें *n.*

Manuscript (man'ū-skript) [L. *manus*, the hand, and *scribere*, to write] *a. written by the hand, not printed* हातानें लिहिलेला, लेखी, हस्तलिखित. M. *n. a book or paper written by the hand* हस्तलिखित प्रत *f*, हातानें लिहिलेला कागद *m* -ग्रंथ *m* -पुस्तक *n*, हस्तलेख *m.* [OUTER SHEET *or* COVER OF A M. मलपृष्ठ *n*, मलवस्त्र *n*, मुखपत्र *n.*] २ *writing, as opposed to print* हस्तलेखन *n*, हाताचें लिहिणें *n*; as, "The book exists only in M." *N. B.*:—The word is often abbreviated to Ms., plural Mss.

Manustupration (manus-tu-pra'-shun) [L. *manus*, hand and *stuparc*, to ravish.] *n. masturbation* हस्तमैथुन *n*, मुष्टिमैथुन *n.*

Many (men'i) [M. E. *many*, *moni*, many.] *a.* (More, *compar.* Most, *super.*) *not few, numerous* पुष्कळ,(Sk.) पुष्कल, बहुत, फार, अनेक, बहु (in comp.), बहुल, विपुल, नाना, कितीतरी, खूप -intens. हजारों, लाखों, लक्षानुलक्ष, लक्षावधि, कोट्यावधि, कोट्यानकोटी. [Comparison is often expressed by *many* with *as* or *so*, *e. g.* As M. AS जितका, जेवढा, यावत्. How M. किती, केवढा, कितीक, कितका. IN M. PLACES अनेकत्र, पुष्कळ ठिकाणीं. IN M. WAYS बहुप्रकारें, बहुधा (Sk.). MANY A *a large number taken distributively, each one of many* कित्येक, कैक, कितीतरी. M. ONE, M. A ONE पुष्कळ लोक *m. pl.* THE M. *the majority* (as oppo. to *the few*) बहुजन *m.* Too MANY असंख्यात, अलोट, बेसुमार. २ (hence) *too powerful* भारी, शक्तीबाहेर -पलीकडे, डोईजड; as, "THEY ARE *too many* for us."] M. *n. the populace, the majority of people* समाज *m*, समूह *m*, समुदाय *m*, बहुजनसमाज *m.* २ *a large or considerable number* बरेच लोक *m. pl.*, बरेच जण *m. pl.* -असामी *m. pl.* M. -coloured *a.* बहुरंगाचा, बहुरंगी, चित्रविचित्र. M. -headed *a.* बहुमस्तक, बहुशिरस्क. M. -minded *a. versatile* नानाविषयग्राही. M. -sided *a. having many sides* (said of figures) बहुभुज (आकृति). २ (hence) *presenting many questions or subjects for consideration* पुष्कळ -अनेक बाजूंनीं विचार करण्यासारखा; as, "A M. topic." ३ *versatile* नानाविषयग्राही, नानाविषयग्रहणक्षम. Many-sidedness *n.* M. -stringed बहुत तारांचा, बहुतंत्रिक. M. ways or -wise *adv. variously* अनेकतऱ्हेनें, पुष्कळप्रकारें.

Map (map) [L. *mappa*, a napkin or a painted cloth.] *n. a representation* नकाशा *m*, चित्र *n*, आलेख्यपत्र *n*. २ *a graphic representation* हुबेहुब -प्रत्यक्ष वर्णन *n* -चित्र *n*. M. *v. t. to represent by a map* (often with *out*) नकाशा काढणें *g. of o*. २ *to describe clearly, to sketch, to plan* यथार्थ -हुबेहुब वर्णन करणें *g. of o*. -चित्र काढणें or उभें करणें *g. of o*.

Mar (mär) [M. E. *merren*, to mar.] *v. t. to injure by cutting off a part or by wounding, to disfigure* (-ला हात लावून) इजा करणें -देणें, दुखवणें, विघात *m*. करणें, नासून टाकणें, बिघडवून टाकणें. २ *to impair, to interrupt* बिघाड *m* -नास *m* -विचका *m* -विघात *m*. करणें *g. of o*., बिघडवणें, नासणें, नासवणें, नासून टाकणें. ३ *to defeat, to ruin* मोडणें, हुसकटणें, हुसकणें, हिसकणें.

Maranatha (mar-a-na'tha *or* mar-a-nath'a) [Syriac. *maranatha*, Our Lord cometh.] *n*. देव तुला पाहून घेईल असा शाप *m*. [THE FORMULA OF IMPRECATION IS ANATHEMA MARANATHA.]

Marasmus (ma-raz'mus) [Gr. *marasmos*, decay.] *n. a wasting of flesh due to various causes* (कफक्षय, जुनाट उपदंश, बहुमूत्र, मलेरिया ताप, दुष्काळांत अन्न न मिळणें, वार्धक्य वगैरे कारणांपैकीं कोणत्याहि कारणानें उत्पन्न होणारी) शरिराची क्षीणता *f*, शरीर सुकून जाणें *n*, (पोट मोठें होऊन) हातापायांच्या काड्या होणें *n*, (in vulgar language) सटवाई *f*. लहान मुलांना गंडमाळा (Scrofula) झाल्या असतां त्यांना हा रोग होतो.

Maraud (ma-rawd') [Fr. *maraud*, vagabond, rogue.] *v. i. to rove in quest of plunder* (लुटीकरितां) हिंडणें -भटकणें. (२) लुटणें, लूट -लुटालूट करणें, धाड घालणें. Maraud'er *n. a rover for plunder* लुटारू, लुटारी, लुटारा, पुंड *m*, चोर *m*, पेंढारी *m*, डाकू *m*. Maraud'ing *pr. p*. M. *v. n*. लुटीची स्वारी *f*, लुटीसाठीं फिरणें *n*. (b) लूट *f*, धाड *f*, हल्ला *m*, डाका *m*, दरोडा *m*.

Marauder, See under Maraud.

Marble (mär'-bl) [O. Fr. *marbre* –L. *marmorem* –*marmor*, marble.] *n. any species of limestone taking a high polish* संगमरवरी दगड *m*, संगमरवर *m*. २ (a) *a thing made of marble, as a work of art* संगमरवरी दगडाचें काम *n* -वस्तु *f*. (b) *pl. a collection of such works* संगमरवरी दगडाचा वस्तुसंग्रह *m*. ३ (a) *a little ball of marble used by children in play* गोटी *f*, गोटा *m*, बैदुल *m*, मंज्या *m*. (b) *pl. a child's game played with marbles* गोट्यांचा खेळ *m*. [HOLE OR PIT AT MARBLES आगळ *f*, गल or गल *f*. LARGE M. बट *m*, टप *m*. M. OF LAC गजरा *m*. THE RING AT M.S रिंगण *n*, बद *m*. THE PIT-GAME आगळडाव *m*, आगळगोटी *f*, गलगोटी *f*. THE RING-GAME कोंडडाव *m*. SOME OF THE TERMS AT M.S ARE एकल-

काजा, कानघुशी or कानघुसणी, कोपरघुसणी, कोंड, कोंपरी. SOME OF THE PLAYS AT M.S ARE आगळगोट्या, कुरगोट्या, ढोपरगोट्या.] *N. B.*:—*Marble* is also much used in self-explaining compounds; when used figuratively in compounds it commonly means *hard, cold, destitute of compassion or feeling*; as, M. -hearted=पाषाणहृदय, वज्रहृदय, कठिनहृदय. M. *a. made of marble* संगमरवरी दगडाचा, संगमरवरी. २ *resembling marble* संगमरवरी दगडासारखा, संगमरवरी रंगाचा, चित्रविचित्र रंगाचा. ३ *cold, unfeeling* निर्दय, पाषाणहृदय; as, "A *marble* breast or heart." M.*v. t. to stain or vein like marble* संगमरवरी दगडाप्रमाणें चित्रित करणें, रंगीबेरंगी करणें. Mar'bled *pa. p.* संगमरवरी दगडाचा. २ *veined or spotted like marble* संगमरवरी दगडासारखा, संगमरवरी पट्टे असलेला, संगमरवरी रेघा असलेला; as, "M. paper." Mar'bler *n.* Mar'bling *pr. p* & *v. n.* Mar'bly *a.* संगमरवरासारखा, संगमरवर असलेला.

Marc (mark) [Fr.] *n. the refuse matter which remains after the pressure of fruit, particularly of grapes* (फळांचा रस काढल्यावर राहणारा) चोथा *m.*

March (märch) [L. *Martius* (*mensis*), (the month) *of Mars.*] *n. the third month of the year, named from Mars, the God of war* इंग्रजी वर्षाचा तिसरा महिना *m*, मार्च महिना *m*, मार्च *m.*

March (märch) M. E. *marche*, a boundary.] *n. a territorial border, a confine* (used chiefly in *pl.*) हद्द *f*, हद्दीचा -हद्दीवरील प्रांत *m* -प्रदेश *m.* (इंग्लंड व स्काटलंड यांच्या, इंग्लंड व वेल्स यांच्या, किंवा प्राचीन इंग्लंड देशांतल्या राज्याच्या व पोटराज्यांच्या) सीमेवरील प्रान्त *m.* M. *v. i.* (with *with*) *to have the same boundary* (-ला) लागून असणें, हद्दीला हद्द असणें *g. of s.*

March (märch) [Fr. *marcher*, to march.] *v. i. to move in order*, (*as soldiers*) कवाइतीचे चालीनें चालणें, कदमबराबरीनें चालणें. २ *to walk in a grave, stately manner* डौलाची -थाटाची चाल चालणें, थाटाचे -डौलाचे चालीनें चालणें, मिरवणें, ठमकणें, मिरवत -ठमकत चालणें, गजगतीनें चालणें. ३ *to proceed by walking in military order* (सैन्यानें पुढें) कूच करणें, मजल मारणें. M. *v. t.* कवाइतीनें -सारखीं पावलें टाकून चालवणें. २ मिरवणूक काढणें *g. of o.* ३ कूच करवणें. M. *n. military step or movement* कवाइती चाल *f*, कदमबराबरीची चाल *f.* (b) *advance of troops, military progress* कूच *n*, मजलदरमजल *f*, पुढें पल्ला *m*, सैनिकगमन *n*, सैनिकयात्रा *f.* २ (hence) *stately walk, steady onward progress* डौलाची -थाटाची -मिरवणुकी चाल *f*, गजगति *f.* ३ *the distance passed over in marching* पल्ला *m*, कूच *n*, मजल *f.* ४ *a piece of music designed to accompany and guide the*

movement of troops कूच करतांना वाजविण्याचें गीत *n*, कूच-गीत or briefly कूच *n*. March'er *n*. कूच करणारा.

Marchioness (mär'shun-es) *n*. Feminine of Marquis.

Mare (mār) [A. S. *mere*, fem. of *mearh*, a horse.] *n*. *fem. the female of the horse* घोडी *f*, तुरगी *f*, तुरंगी *f*, अश्वा *f*. [LARGE AND FINE M. मादरवान *f*. M. KEPT FOR BREEDING पसू *f*, पसूघोडी *f*.]

Marge (märj) [Fr. –L. *margo*.] *n*. poetic for Margin.

Margin (mär'jin) [L. *margin* –*margo*, a border.] *n. an edge, a border* कांठ *m*, किनारा *m*, कड *f*, दर *f*, बाजू *f*, काठार *m*, कांठार *m*, कुपट *f*, प्रांत *m* (Sk.), प्रांतभाग *m*. २ (*specif.*) *the blank edge (on the page of a book)* (पुस्तकाच्या पृष्ठावरील) कोरी जागा *f*, समास *m*, कड *f*, किनार *f*. [TO LEAVE A M. (लिहितांना) जागा कोरी सोडणें.] ३ (*com.*) *the difference between the cost and the selling price of an article* (नफ्याची) कड *f* -कोर *f*, कसर *f*, नफा *m*, किफायत *f*, फायदा *m*, कमाई *f*. ४ *something allowed or reserved for that which cannot be known with certainty* (आकस्मिक अडचणीकरितां) काढून ठेवलेली रक्कम *f*, सवलत *f*. M. *v. t. to furnish with a margin* जागा कोरी सोडणें, कड *f*. ठेवणें. २ *to enter in the margin of a page* कोऱ्या (सोडलेल्या) जागेंत -कडेवर लिहिणें. Mar'ginal *a*. कडेचा, बाजूचा, कांठाचा, कांठावरचा. [M. NOTE विना *m*, विनी *f*.] २ कांठावर -कडेवर लिहिलेला, समासस्थ, समासलिखित. ३ (*bot.*) धारागत, प्रांतस्थ. Margina'lia *n. pl.* समासलिखित टीपा *f. pl.* Mar'ginally *adv.* Mar'ginate, –ed *a. having a margin* कड *f* -कोरी जागा असलेला.

Marginalia, See under Margin.

Margrave (mär'grāv) [Dut. *mark*, a boundary, and *graaf* a count.] *n. a lord of the marches* सरहद्दीवर रक्षणाकरितां ठेवलेला सरदार *m*, मार्ग्रेव्ह *m*.

Marigold (mar'i-gōld) [from *Mary*, the Virgin, and *Gold*, because of its yellow colour.] *n. a plant bearing a yellow flower* झेंडू *m*, मखमल *f*, झेंडूचें-मखमलीचें झाड *n*. [FRENCH M. गुलजाफिरी *f*, गुलछडी *f*.]

Marine (ma-rēn') [Fr. –L. *marinus* –*mare*, sea.] *a. of or belonging to the sea* समुद्राचा, समुद्रासंबंधीं, समुद्रविषयक, सामुद्र, सागरासंबंधीं, सिंधुक. २ *done at sea* समुद्रावर केलेला (संग्राम *m* &c.). ३ *existing or found in the sea* समुद्रस्थित, समुद्रांत होणारा -सांपडणारा, समुद्रोद्भव. ४ *representing the sea* समुद्राच्या देखाव्याचा. ५ *near the sea* समुद्रकांठचा, समुद्रकिनाऱ्याचा. ६ (*geol.*) *formed by the action of the currents or waves of the sea* समुद्रोद्भव, समुद्रज, समुद्रांत उत्पन्न होणारा; as, "M. shells." ७ *relating to naval affairs, nautical* समुद्रपर्यटणविषयक, गलबतावरील कामासंबंधीं, जहाजांचे प्रकरणाचा, नौविषयक. M. *n. a soldier serving on shipboard* आरमारी शिपाई *m*, आरमारांत नोकरी करणारा शिपाई

m. [TELL THAT TO THE MARINES त्या गोष्टी लष्करी पोरांना सांगा.] २ *the whole navy of a country or state* आरमार *n*, आरमारखातें *n*. ३ *naval affairs* आरमारी काम *n*, जलयानप्रकरण *n*, नाविकप्रकरण *n*. ४ *the collective shipping of a country* जलमार्गाचीं साधनें, नौकासंपत्ति *f*. ५ *a sea-piece in painting* समुद्राच्या देखाव्याचें चित्र *n*. Mar'iner *n. a seaman* नाविक *m*, गलबतावरील खलाशी *m*, जहाजकरी, जहाजवाला, सफरी. Marinora'ma *n. a representation of a sea-view* समुद्रावरील -समुद्राच्या देखाव्याचें चित्र *n*.

Mariner, see undor Marine.

Mariolatry (mā-ri-ol'a -tri) [L. *Maria*, Mary, and Gr. *latreia*, worship.] *n. the worship of the Virgin Mary* कुमारी मेरीच्या मूर्तीची पूजा *f*.

Marionette (mari-o-net') [Fr. *marionnette*, a puppet, properly a dim. of *Marie*, Mary.] *n. a puppet moved by strings (as in a puppet show)* शालभंजिका *f*, सूत्रभंजिका *f*, कळसूत्री बाहुलें *n*, (तारेनें किंवा दोरीनें हालणारी) बाहुली *f* -बाहुलें *n*.

Marital (mar'i-tal) [Fr. *marital* –L. *maritus*, a husband –L. *mas*, a man.] *a. pertaining to a husband* भ्रताराचा, भर्त्याचा, नवऱ्याचा.

Maritime (mar'i-tim) [Fr. *maritime* –L. *maritimus* –*mari* (*mare*) sea.] *a. situated near the sea* समुद्रकांठचा, समुद्राचे तीरावरील, समुद्रतटस्थ, समुद्रतीरस्थ. २ *having a navy and naval commerce* जलमार्गाचा व्यापार व आरमार असलेला, व्यापारी गलबतें व आरमार असलेला; as, "M. states." ३ *pertaining to the sea or naval affairs* आरमाराचा, नौकानयनविषयक.

Marjoram (mär'jo-ram) [O. Fr. *majorane.*] *n.* (*bot.*) *an aromatic plant used as a seasoning in cookery* मरवा or मुरवा *m*.

Mark (märk) [A. S. *mearc*, mark or sign.] *n. a visible sign or impression* खूण *f*, खुणा *f*, निशाणी *f*, निशाण *n*, चिन्ह *n*, ओळखण *f*, अंक *m*, लिंग *n* (Sk.), अभिज्ञान *n*, व्यंजन *n*, व्यंजक *n*. [MARKS, STAMPS &c.–COMPREH. खूणखाण *f*, खाणाखुणा *f. pl.* A SECRET *or* INNER M. चोर अंक *m*, अंतरखूण *f*, चोर खूण *f*. (b) (of traders) आंतील आंख *m*. M. MADE BY A HOT IRON डाग *m*, लास *m*.] (b) –on the body सामुद्रिक लक्षण *n* -रेषा *f* -चिन्ह *n*, सामुद्र *n*, लक्षण *n*. [AUSPICIOUS M. शुभचिन्ह *n*, शुभलक्षण *n*. सुचिन्ह *n*. –THAT HAS AN AUSPICIOUS M. शुभलक्षणी, सुलक्षणी, सुलक्षण. AN UNLUCKY *or* INAUSPICIOUS M. अशुभलक्षण *n*, अशुभचिन्ह *n*, कुलक्षण *n*, अवलक्षण *n*, अपलक्षण *n*, दुश्चिन्ह *n*. THAT HAS THIS कुलक्षणी, अवलक्षणी, &C. BELONGING *or* RELATING TO M.S (on the body) सामुद्रिक. DIVINATION *or* INTERPRETATION OF M.S सामुद्रिक *n*.] २ *a character or device put upon an article of merchandise* (मालावरील) निशाणी *f*, खुणा *f*,

आंख *m*, छाप *m*. (b) *a character made as a substitute for a signature by one who cannot write* निशाणी *f*, हातची खूण *f*. [To MAKE A M. निशाणी करणें -लावणें.] २ *a fixed object serving as a guide* (मार्गदर्शक) निशाण *n*. ४ *a significative token*, (*specif.*) *a permanent impression of one's activity or character* नांव *n*, नांवलौकिक *m*, छाप *f*. [A MAN OF M. नांवालौकिकाचा मनुष्य *m*. To MAKE A M. नांव करणें -मिळविणें.] ५ (*lit.* and *fig.*) *a thing aimed at* लक्ष्य *n*, वेध्य *n*, निशाण *n*, टिपण *n*, ध्येय *n*. [HITTING THE M. लक्ष्यभेद *m*. SO AS JUST TO HIT THE M. टापासटीप. To STRIKE THE M. निशाण उतरणें, निशाणीं घाव देणें-घालणें.] ६ (*Shakes.*) *regard* आदर *m*. ७ *standard of action* ध्येय *n*. ८ *sign of honour, or rank*, राजचिन्ह *n*. ९ *distinction, high position* हुद्दा *m*, श्रेष्ठता *f*, श्रेष्ठपणा *m*, श्रेष्ठ पदवी *f*. १० *a number or other character used in registering* गुण*m*. M. *v. t. to impress with a sign, to put a mark upon* (-वर) खूण *f* -खुणा *f* -निशाणी *f* -चिन्ह *n*. &c. करणें -लावणें -घालणें, अंकणें.(b) -cattle etc. by cauterising डागणें, लासणें, डाग *m* -लास *m*. देणें. २ *to be a mark upon, to indicate* (*lit.* & *fig.*) खुणा *f*. असणें *g. of o.*, दर्शविणें, सुचविणें; as, "This monument *marks* the spot where Wolfe died." ३ *to leave a trace, scratch, or other mark upon* (-वर) रेघा -खूण उठविणें; as, "A pencil *marks* paper." ४ *to keep account of, to enumerate and register* टिपून -मांडून ठेवणें, हिशोब ठेवणें *g. of o.*, नोंदणें; as, "To M. the points in a game." ५ *to take note of, to give attention to, to regard* (-कडे) पाहणें, लक्षिणें, लक्ष *n* -ध्यान *n* -चित्त *n*. देणें -लावणें- ठेवणें, लक्षांत -ध्यानांत घेणें, (-ला) मानणें, मान देणें; as, "M. the perfect man." [To M. OFF परिच्छेद करणें *g. of o.*, आंखून देणें, आंखणें, परिच्छिन्न करणें. To M. OUT बेतणें, बेतून देणें, अंकणें, रेखटणें or रेखाटणें, रेखणें, रेखटणी *f* -अंकन *n* &c. करणें *g. of o.*, शोधून -निवडून -टिपून काढणें; as, "The ring-leaders were *marked out* for punishment." २ *to obliterate or cancel with a mark* काढणें, काढून टाकणें, खोडून टाकणें, (-वर) रेघ मारणें, खोडणें, रद्द करणें; as, "To *M. out* an item in an account."] M. *v. i. to observe critically, to note* लक्षांत -ध्यानांत आणणें -घेणें -ठेवणें. Marked *pa. t.* M. *pa. p.* खूण असलेला, चिन्हित. २ अंकलेला, आंख -छाप असलेला. ३ डागलेला, लासलेला, डाग दिलेला, लाशा. ४ *conspicuous* ठळक, टोकळ, दृष्टिसमोरचा, डोळ्यापुढचा. [A M. MAN (usually with an unfavourable suggestion) नजरेखालचा मनुष्य *m*, पाळथ -नजर ठेवलेला मनुष्य *m*.] Mark'edly *adv.* ठळकपणानें. Mark'er *n*. लक्ष देणारा. २ खूण -निशाणी करणारा. (a) ३ *one who keeps account of a game played* खेळाचे किती डाव झाले हें मोजणारा *m*, नोंद *f* -नोंदणी करणारा, टिपून -मांडून ठेवणारा.

खेळाचे गुण मांडणारा *m.* (b) *a counter used in card-playing and other games* पत्त्यांच्या खेळांतील गुण किंवा मार्क मांडण्याचा खुणेचा कागद *m*, खेळांतील गुण दाखविणारा कागद *m.* (c) (*mil.*) *one who is placed as a pivot or formation mark in military evolutions* खुणा ह्मणून उभा केलेला मनुष्य *m*, खुणेचा मनुष्य *m*, खुंट *m. N. B.*:—The *markers* to be employed for regimental movements are the Adjutant, the regimental Sergeant-major and one non-commissioned officer for each squadron. ४ परिच्छेदक, बेतून देणारा, रेखाटणारा. Mark'ing *pr. p.* M. *v. n.* खूण -निशाणी etc. करणें *n.* २ *the mark or marks made* खाणाखुणा *f. pl.* ३ *arrangement or disposition of marks or colouring* रंगाचोरचना *f*, रंगांची ठेवण *f* -मांडणी *f.* M. ink *n.* निशाणी घालण्याची शाई *f.* M. iron *n.* डागणी *f.* M. nut *n.*–the plant बिबवी *f*; –the nut बिबा or बिबवा *m.* [CALYX OF THE M. बिवट *n*, बिबोटी *f.* OIL OBTAINED FROM THE M. बिबवेल or बिबेल *n.* SEED OF THE M. बिबटें *n.*] Marks'man *n. one who shoots well* नेमकें निशाण मारणारा, निशाणमाऱ्या, नेमाड्या, अचूकसंधानी, संधानी, लक्ष्यवेधी (Sk.). २ (*law*) *one who makes his mark, instead of writing his name, in signing documents* निशाणी लावणारा, सहीची निशाणी करणारा. Marks'manship *n.* निशाणबाजी *f*, अचूक संधान *n.*

Marker, See under Mark.

Market (mär'ket) [Fr. *marche*; It. *mercato*, a market –L. *mercatus –mercari*, to trade.] *n. a meeting together of people, for the purpose o traffic* बाजार *m.* [AFTERNOON *or* EVENING M. गुजरी *f*, गुजरीचा बाजार *m.* M. TATTLE *or* REPORT बाजार गप्प *f*, गटारगप्प *f*, बाजारबातमी *f*, बाजार अफवा *f.* STALE *or* AFTER M. शिळा बाजार *m*, आडबाजार *m.*] २ *a public place where a market is held* बाजार *m*, पेठ *f*, विक्री किंवा सौदा करण्याचें ठिकाण *n*, गंज *m*, क्रयविक्रयस्थान *n.* [A GREEN M. मंडई *f*, माळहट *m*, माळसात *f.* A MOVABLE M. हट्ट *pop.* हट or हाट *m.* CLERK OF THE M. निरखी *m.* CUSTOM *or* USAGE OF THE M. बाजार शिरस्ता *m.* CURRENT IN THE M. बाजारचलन, चालू M. COURT चावडी *f.* M. INTELLIGENCE पेठ *f.* PUBLIC MEASURER OF A M. मापारी or मापाडी. STALE *or* REFUSE M.-COMMODITIES पडकेणें *n.* TAX *or* DUTY PAID FOR A BOOTH, STAND, &c. IN A M. बाजारबैठक *f*, बसक *f*, बसकी *f.*] ३ *demand, as shown by price offered or obtainable* मागणी *f*, खप *m*, भाव *m*, विकरा *m*, विक्री *f*, ओप *m*; as, "There is no *M.* for woollen clothes." ४ *the place where the demand exists* पेठ *f*, गिऱ्हाईक (*idio.*) *n.* ५ *purchase and sale* व्यापार *m*, खरेदीविक्री *f*, बाजार *m*; as, "A dull or slow *M.*" ६ (a) *market price* बाजारभाव *m*, बाजारांत

येणारी किंमत *f.* ७ *the privilege of having a public market* बाजार असण्याचा हक्क *m*, सार्वजनिक बाजार भरूं देण्याचा हक्क *m*. M. *v. i. to deal in a market* बाजार *m* -सौदा *m* -दुकानदारी *f* -क्रयविक्रय *m* -हाटबाजार *m* करणें. M. *v. t. to expose for sale in a market, to traffic in* (बाजारांत) विक्रीकरितां मांडणें, विकणें, व्यापार करणें *g. of o.* २ *to sell in any manner* (विकून) काढून टाकणें. Mar'ketable *a. fit to be offered for sale in a market* बाजारांत मांडण्यासारखा, दुकानांत ठेवण्यासारखा. २ *current in market* बाजारचा, बाजारांत चालू असलेला; as, "M. value." ३ *wanted by purchasers, saleable* खपण्यासारखा, खपाऊ, विकाऊ, गिऱ्हाइकी -मागणी असलेला, विक्रेय, बाजारांत जाण्यासारखा. Mar'ketableness *n.* Mar'ket-day *n.* बाजाराचा or बाजार भरण्याचा दिवस *m* -वार *m*, बाजारदिवस *m*, हाटदिवस *m*, गुजरीचा दिवस *m*. Mar'keter *n.* बाजारकरी *m*. Mar'ket-folk *n.* बाजारचे -बाजारकरी लोक *m. pl.* Mar'keting *v. n.* बाजार करणें *n*, बाजार *m*, सौदा *m*, सौदासूत *m*. Mar'ket-man *n.* बाजारकरी *m*, हाटकरी *m*. Mar'ket-place *n.* मंडई *f*, बाजारवाडा *m*. Mar'ket-price भाव *m*, बाजारभाव *m*, पेंठ *f*; –as fixed by the police निरख *m*, बाजार-निरख *m*. [REGULATOR OF THE M. निरख्या. ROLL or PAPER OF THE M. निरखबंद *m*.] Mar'ket-town *n.* बाजार असलेला गांव *m*, पेंठेचा गांव *m*, पेंठ *f*, कसबा *m*. M. -woman *n.* बाजारकरीण *f*.

Marksman, See under Mark.

Marl (mäɹl) [O. Fr. *marle*, a rich earth.] *n.* चिकणमाती *f*. [M. –PIT चिकणमातीची खाण *f*.] M. *v. t. to cover with marl* (वर) चिकणमाती पसरणें. Marla'ceous *a.*

Marmalade (mär'ma-lād) [Fr. –Port. *marmelada* -*marmelo*, a quince; L. *melimelum*, a sweet apple.] *n. a preserve of oranges* नारिंगाचा मुरंबा *m*.

Marmoraceous, Marmoreal, Marmorean (mar-maw-rā'shus, mar-maw're-al, –an) [L. *marmor*, marble.] *a. pertaining to marble* संगमरवराचा. २ *like marble* संगमरवरासारखा. ३ *made of marble* संगमरवरी.

Marmot (mäɹ'mot) [Lit. 'the mountain mouse,' It. *marmotto* –L. *mus*, *muris*, a mouse, and *mons*, *montis*, a mountain.] *n.* (*zool.*) युरोपांतील आल्पस् आणि पिरीनीज पर्वतांत सांपडणारा ससाएवढा उंदराच्या किंवा खारीच्या जातीचा प्राणी *m*.

Marque (mäɹk) [O. Fr. *marque*, a boundary.] *n.*. *a license to pass the marches or limits of a country to make reprisals* (उलट छापे घालून पकडण्याकरितां दिलेला) हद्दीबाहेर जाण्याचा परवाना *m*. २ *a ship commissioned for making captures* (शत्रूचीं जहाजें पकडण्याकरितां) परमुलखांत जाण्यास मुद्दाम नेमलेलें जहाज *n*.

Marquee (mäɹ-kē') [Fr. *marquise*, a large tent; originally a tent for a marchioness or a lady of rank.] *n. a large field-tent* मोठा तंबू *m*, डेरा *m*.

Marquis, Marquess (mäɹ'kwis, mäɹ'kwes) [M. E. *markis*, O. Fr. *markis*, a governor of a frontier town.] *n.* (*orig.*) *an officer who governed the marches or frontiers of a kingdom* सरहद्दीवरील (बंदोबस्त ठेवणारा) अंमलदार *m*. २ *a title of nobility below that of a duke* मार्किस *m*, (इंग्लंडांतील बड्या लोकांची 'ड्यूक' च्या खालच्या दर्जाची) 'मार्किस' ही पदवी *f*. Mar'chioness *n. fem.* मार्किसची बायको किंवा विधवा *f*, मार्किसीण *f*. २ 'मार्किस'ची पदवी व हक्क असणारी स्त्री *f*. Mar'quisate *n. the dignity, office &c. of a marquis* मार्किसचा हुद्दा *m*, मार्किसची पदवी *f*, मार्किसपणा *m*. २ *the territory governed by a marquis* मार्किसचा मुलूख *m*. Marquise' *n. fem.* मार्किसची बायको *f*. Mar'quisship *n.* मार्किसपणा *m*, मार्किसकी *f*.

Marred, See under Mar.

Marriage (mar'ij) [L. *maritare*, to marry; -L. *maritus*, a husband.] *n.* -*the act* विवाह *m* (in the sense of विवाहकर्म). -*the state* विवाह *m* (in the sense of विवाहावस्था). २ *the ceremony by which a man and a woman become husband and wife, matrimony, wedlock* विवाह *m*, लग्न *pop.* लगन or लगीन *n*, पाणिग्रह *m*, पाणिग्रहण *n*, पाणिपीडन *n*, उद्वाह *m*, उद्वहन *n*, परिणय *m*, परिणयन *n*, लग्नकार्य *n*, वऱ्हाड *n*, हस्तेकरण *n*. [THERE ARE AMONGST THE HINDUS NUMEROUS RITES AND OBSERVANCES RELATING TO MARRIAGE. SOME OF THEM ARE अरतवण-परतवण, अक्षतारोपण, अंबा शिंपणें, आजेचीर or आजेवाण, आतेचीर or आतेवाण or आतेगौरव, आंगठेदाम, उडदामुहूर्त, ओहर, करणी, कुरवंडी, केळवण or गडगनेर, गांठदाम or गांठीचा दाम, गांठसोडवण, गिन्हेपूजन, गृहप्रवेश, गोड जेवण, घटिकास्थापन, घाणा, दसवंदन, दिवाळसण, देवदर्शन, द्विरागमन, परतवण, पावण, पोट झांकणें, फलप्रदान, बोळवण, मांडवपरतणें, मासवंदन, मुहूर्तपूजा, रुखवत, लाजाहोम, लक्ष्मीपूजन, सप्तपदी or सप्तपदीक्रमण, साडे, साखरपुडा, सुवर्णाभिषेक. THE EIGHT FORMS OF MARRIAGE ARE:—आसुर, आर्ष, गांधर्व (प्रीतिविवाह *m*), दैव, पैशाच, प्राजापत्य, ब्राह्म, राक्षस. SOME OF THE TERMS EXPRESSING THINGS USED AT A MARRIAGE ARE अहिरी, उष्टी हळद, ऐरिणी, औक्षवण, कंकण, कऱ्हा, कळसवणी, चौकपासोडा, दिवा, नंदाचा पासोडा or शेला, नक्षत्रमाळ or माळा, पाटपासोडा, पालछत्र, पोटझांकणें, शेलामुदी, वही. SOME OF THE TERMS EXPRESSING PERSONS OR OFFICES ARE करवला, करवली, कानपिळा or पिळ्या, टोंकणा. SOME OF THE ABLUTIONS (OF BRIDE, BRIDEGROOM, MOTHER OF EITHER, &c.) CONNECTED WITH A MARRIAGE ARE आठन्हाण, दसन्हाण, सोळन्हाण, मासन्हाण, रासन्हाण; (न्हाण = BATH). SOME OF THE

TERMS EXPRESSING PRESENTS, COURTESIES, &c. ARE आंगठ्याचा मान, अंबोण, अष्टपुत्री, अष्टवायन or वाणें, आखाडपाटी, आंचणी, ज्येष्ठासन, तळी, तिळवण, रुखवत, तेलफळ or तेलसाडी, दंपतीपूजन -भोजन, दिंड, पडभोजन, पावण, मधुपर्क, मांडी चेपणें, लगनसाडा, शिष्टाचार, श्रावणपाटी, सीमांतपूजन *pop.* श्रीमंतपूजन. OTHER TERMS ARE जानवसा, जानवसघर, दार ढवळणें, दार धरणें, मुहूर्तमेढ, सुनमुख. ABLUTION AT M. मंगलस्नान *n.* A HURRIED M. धांदलीचें लग्न *n*, लग्नाचा गडबडगुंडा *m.* ALTAR AT A M. बहुलें or बोहलें *n.* ASKING A GIRL IN M. मागणी *f*, मागणें *n.* AUSPICIOUS SEASON FOR M. लग्नसराई *f.* AUSPICIOUS MONTH FOR M. लग्नमास *m.* AUSPICIOUS DAY FOR M. लग्नतिथि *f.* AUSPICIOUS JUNCTURE (for joining hands) AT A M. लग्नघटिका *f*, लग्नमुहूर्त *m*, मुहूर्त *m.* THE TIME-CUP DETERMINING IT घटिका or घटका *f*, घटिकापात्र *n.* ASTROLOGER'S PAPER STATING IT (लग्नाची) मुहूर्तपत्रिका *f.* CLOTH OR SCREEN INTERPOSED AT A M. BETWEEN THE BRIDE AND THE BRIDEGROOM अंतःपट *pop.* अंतर्पाट *m*, नंदाचा -नांदीचा -नंदीचा शेला or पासोडा *m.* COMPANY AND ATTENDANTS AT A M. वऱ्हाड *n.* CORD WITH WHICH THE HEIGHT OF A PROPOSED BRIDE *or* BRIDEGROOM IS ASCERTAINED प्रमाणसूत्र *n*, ब्रह्मसूत्र *n.* FATHER OF THE BRIDEGROOM ओहोबाप *m*, वरबाप *m.* MOTHER OF B. ओहोमाय *f*, वरमाय *f.* FEE TO THE PRIEST AT A M. मांडवखंडणी *f.* JOINING OF THE HANDS AT A M. पाणिग्रहण *n.* LETTER OF INVITATION TO A M. लग्नचिठ्ठी *f*, आमंत्रणचिठ्ठी *f*, निमंत्रणपत्रिका *f.* MAKING UP *or* BRINGING ABOUT A M. वरावर *f*, वरावरकी *f*, घटवटणा *f.* M. BROKAGE लग्न जुळवून आणणें *n*, मध्यस्थी. २ (लग्न जुळवून आणणाऱ्या) मध्यस्थाची दलाली *f.* M. CONTRACT वाङ्‌निश्चय *pop.* वाग्‌निश्चय *m.* २ वधूवरांमधील इस्टेटीसंबंधाचे ठराव *m. pl.* M. FAVOURS लग्नाच्या वेळीं घालण्याचे पांढऱ्या फितीचे गोंडे *m. pl.*, फुलांचे तुरे *m. pl.* M. OFFERING (TO THE TUTELAR DEITY OF A PLACE) तांबूलश्रावणी, तांबूलशेरणी *f.* M. PROCESSION (लग्नासंबंधीं) मिरवणूक *f.* M. SETTLEMENT विवाह होण्यापूर्वीं ठरलेली नवरीच्या व तिच्या मुलांच्या (नवऱ्याच्या पाठीमागें) पोषणाची व्यवस्था *f*, वैवाहिक व्यवस्था *f.* M. STRING (WORN BY THE BRIDE AMONG THE HINDUS) मंगलसूत्र *pop.* मंगळसूत्र *n*, सौभाग्य -मांगल्य -अहेवतंतू *m*, सौभाग्यसूत्र *n.* MAN TO BE MARRIED FOR THE FIRST TIME प्रथमवर *m.* -FOR THE SECOND TIME बिजवर *m.* -FOR THE THIRD TIME तिजवर *m.* PARTY OF THE BRIDE AT A M. वधूपक्ष *m*, (CONSISTING OF WOMEN) वऱ्हाडणी *f. pl.* PARTY OF THE BRIDEGROOM AT A M. वरपक्ष *m*, (CONSISTING OF WOMEN) वऱ्हाडणी *f. pl.* PRESENTS TO A BRIDE AT HER M. अंदण *or* आंदण *n*, सुदाय *m*, पारिबर्ह *m.* ONE RELATED BY M. सोयरा *m.* RELATION BY M. सोयरगत *f*, सोरगत *f*, सोयरीक *f.* SECOND *or* THIRD M. द्वितीय or तृतीय संबंध *m.* SECOND M. OF A

SHUDRA WOMAN पाट *m*, मुहूर्त *m*, मोहतूर *m*. SHED FOR A M. लग्नमंडप *m*. TO BE PROPOSED FOR M. -A WOMAN (मुलगी) सांगून येणें. TO CHOOSE IN M. वरणें. TO FIX ON A TIME FOR M. तिथिनिश्चय *m*, मुहूर्तनिश्चय *m*. करणें *n*. TO DISSOLVE A M. काडी *f*. मोडून देणें, पालव *m*. कापून देणें. TO BE UNDERGOING THE CEREMONY OF M. हळद लागणें *with* स *or* ला *of s.*] ३ *a feast made on the occasion of a marriage* लग्न, लग्नप्रयोजन *n*, लग्नाची जेवणावळ *f*. ४ *any intimate or close union* लग्न *n* (*fig.*), निकटसंबंध *m*, गांठ *f*.

Marriageabil'ity *n*. Marr'iageable *a. suitable for marriage* लग्नाचा, विवाहयोग्य, विवाहोचित, विवाहवयस्क, लग्नाजोगा -जोगता, विवाह्य, उपवर, परिणेय. [A M. BOY नवरा मुलगा *m*, नवरा *m*. A M. GIRL नवरी मुलगी *f*, नवरी *f*. M. BUT YET UNMARRIED उपवर.] Marr'iageableness *n*. विवाहौचित्य *n*. Marr'ied *a. being in the state of matrimony* विवाहित, लग्न झालेला, कृतविवाह, जातविवाह, परिणीत, ऊढ. [A M. COUPLE दंपती *pop.* दांपत्य *n*. A M. MAN (having his wife living.) सभार्य, सपत्नीक, स्त्रीमान्, सदार, सकुटुंब. A M. WOMAN (having her husband living) सुवासिनी *pop.* सवाशीण or सवाष्ण *f*, सभर्तृका, सधवा, पतिवत्नी.] २ *connubial* वैवाहिक. Marr'ier *n*. लग्न करणारा. Marr'y *v. t. to unite in matrimony* लग्न *n* -विवाह *m*. लावणें -करणें *g. of o.*, विवाहकर्म *n* -संस्कार *m* -क्रिया *f. &c.* करणें. २ *to take for husband or wife* विवाहणें, वरणें, पाणिग्रह *m* -पाणिग्रहण *n* -परिणयन *n*. करणें *g. of o.*—said of a man बायको -नवरी करणें. –said of a woman पति *m* -नवरा *m* -दादला *m*. करणें. ३ *to dispose of in marriage, to give away as wife* (मुलीचें) लग्न करून देणें, (लग्न लावून) देणें, देऊन टाकणें. *N. B.*:—We say, a man or a woman *is married to* or *marries* a woman or a man. Both of these uses are equally well authorized; but *given in marriage* is said only of the woman. ४ (*fig.*) *to unite in the closest and most endearing relation* निकट संबंध करून देणें. M. *v. i. to enter into the conjugal state* लग्न करणें -होणें *g. of s.* –with jocose implication दोन हातांचे चार हात करणें -होणें *g. of s.*, पायांत बिडी पडणें, आणा मागें लागणें *g. of s.*, नाकांत वेसण पडणें *g. of s.*

Marriageable, See under Marriage.

Marrow (mar'ō) [M. E. *marrow*, pith.] *n.* (*anat.*) *the soft, fatty matter which fills the cavities of most bones* (हाडांच्या पोकळींतील) मज्जा *f*. [M. BONE *n. a bone containing marrow* मज्जापूर्ण अस्थि *n*. M. FAT, (MORE FULLY) M. FAT PEA *n*. एक प्रकारचा वाटाणा *m*. SPINAL M. पृष्ठवंशांतील मज्जा *f*.] २ *the pith of certain plants* द्रुममज्जा *f*. ३ *the essence, the best part* सार *n*, तत्व *n*, सत्व *n*. M. *v. t. to fill as with marrow, to*

glut ठेंचून भरणें, कोंबणें. Marr'owish *a.* द्रुममज्जेचा, मज्जेसारखा, मज्जारूपाचा. Marr'owless *a. destitute of marrow* मज्जाहीन. Marr'owy *a. full of marrow* मज्जापूर्ण.

Marry, See under Marriage.

Mars (märz) [L. *Mars*, the god of war.] *n.* (*Rom. Mythol.*) *the god of war and husbandry* (रोमन लोकांची) युद्धकृषिदेवता *f.* It corresponds to कार्त्तिकेय or कार्त्तिकस्वामी in Hindu Mythology. २ (*astron.*) *the fourth planet of the solar system* सूर्यमालेंतील चौथा ग्रह *m*, मंगळ *m*, भौम *m*, अंगारक *m*.

Marsh (märsh) [M. E. *mersch*, a marsh.] *n. a tract of low wet land* दलदल *f*, पाणथळ *f*, दलदलीची -पाणथळीची जागा *f* -प्रदेश *m*, पाणदळ *f*, पाणथळरान *n*, चिबडरान *n*, क्षिलाण *f*. [SALT M. or MEADOW खारस्थळ *n.*] Marsh-gas *n.* कर्दमोत्थित वायु *m.* Marsh'y *a.* दलदलीत, दलदलीचा, जलप्रचुर. दलदलीच्या जागेंत होणारा -वाढणारा; as, "M. weed." *N. B.* The words *Marsh*, *Swamp*, *Bog*, *Quagmire*, *Morass* and *Fen* are synonyms. English-Marathi lexicographers up to this time have given पाणथळ and दलदल as the common meanings of all these words. *Marsh* is a considerable tract of low swampy land sometimes covered with water; पाणथळ or पाणथळाचा प्रदेश will be the most appropriate word for it. A *swamp* is a marsh, but not covered with water and of no considerable extent; so दलदल will be the best word for it. *Bog* and *Quagmire* are रुतण. *Morass* is बिनगवताळ पाणथळ. *Fen* is गवताळ पाणथळ.

Marshal (mär'shal) [Marshal lit. means 'a horse-servant or a groom,' (afterwards a title of honor). M. Fr. *mareschal*, a marshal, a farrier.] *n.* (*a*) *a harbinger* (of a prince) राजाचा अग्रदूत *m.* (b) *master of ceremonies* गोठगस्ता *m.* See the word *master of ceremonies* under Ceremony. (c) *the chief officer who regulated combats in the lists* मार्शल, द्वंद्वयुद्धांचा व्यवस्थापक *m.* (d) (in France) *an officer of the highest military rank* लष्करांतील मुख्य अधिकारी *m*, मार्शल *m.* M. *v. t. to dispose or arrange in order* व्यवस्थेनें लावणें -उभें करणें, व्यवस्थापन *n* करणें *g. of o.*, रचणें, योजणें, व्यूह *m* -रचना *f* -योजना *f.* &c. करणें, मांडणें. २ *to lead, as a herald* पुरोगामी होणें, पुढाकार घेणें *g. of o.* Mar'shaller *n.* Mar'shalling *pr. p.* M. *v. n.* रचना *f*, व्यवस्थित मांडणी *f.* ३ (*law.*) व्यवस्था लावणें; as, "M. of assets." Mar'shalship *n.* 'मार्शल' ची पदवी *f* -जागा *f* -अधिकार *m*.

Marshy, See under Marsh.

Marsupial (mar-sū'pi-al) [L. *marsupium*, -Gr. *marsupion*, a pouch.] *a. carrying young in a*

pouch (पोरें ठेवण्याच्या) ऑटीजवळच्या पिशवींतून पोरें नेणारा (कांगारूच्या जातीचा प्राणी). M. *n.* पोरें पिशवींत ठेवणारा कांगारूच्या जातीचा प्राणी *m.* Marsu'pium *n.* (कांगारूच्या जातीच्या प्राण्यांची) पोरें ठेवण्याची ऑटीजवळची पिशवी *f.*

Mart (mäɹt) [Contraction of Market.] *n. a market* पेठ *f,* गंज *m,* बाजार *m,* विक्रयस्थान *n,* दुकान *n.*

Martial (mäɹ'shal) [Fr. *martial* –L. *martialis,* dedicated to Mars, the God of war.] *a. belonging to Mars, pertaining to war* युद्धाचा, युद्धाविषयींचा, युद्धविषयक, युद्धासंबंधीं, सामरिक. २ *suitable for war* लढाऊ, युद्धोपयोगी, रणोपयोगी, संग्रामोपयोगी, युद्धाच्या कामाचा -उपयोगाचा. ३ *brave, warlike* लढवय्या, लढवई or -वाई, लढता, झुंजार, रणवीर, वीरश्रीचा, वीर. ४ (as oppo. to civil) लष्करी; as, "M. law; A court M." [M. LAW धामधुमीच्या वेळीं राजानें आपल्याच सत्तेच्या जोरावर केलेला कायदा *m.* THIS DIFFERS FROM 'MILITARY LAW' WHICH MEANS लष्करांतील लोकांना लावण्याचा कायदा *m.*] Mar'tialize *v. t. to render warlike* लढवय्ये बनविणें. Mar'tially *adv.* लढवय्येपणानें. Mar'tialness *n.* वीरश्री *f.*

Martinet (mäɹ'tin-et) [From an officer of that name in the army of Louis XIV. of France.] *n. a strict disciplinarian* कडक शिस्त ठेवणारा मनुष्य *m,* शिस्तीची शब्दशः अंमलबजावणी करणारा, शिस्तीचा गुलाम *m.* Mar'tinetism *n. rigid adherence to discipline* शिस्तीची गुलामगिरी *f.*

Martingal, Martingale (mäɹ'tin-gal,–gāl) [Fr. *martingale,* a breeching for a horse.] *n. a strap fastened to a horse's girth to hold his head down* (घोड्याचा) जेरबंद *m.*

Martyr (mäɹ'tėr) [A. S. *martyr* –L. *martyr,* Gr. *martus,* a witness, one who remembers, records, or declares. Cf. Sk. स्मृ, to remember.] *n.* (*a*) *one who by his death bears witness to the truth* (of the gospel) स्वधर्मवीर *m,* स्वधर्मासाठीं प्राण अर्पण करणारा -देणारा *m,* धर्मार्थ -स्वधर्मार्थ देहाची पर्वा न करणारा -मरण पतकरणारा मनुष्य *m.* (b) स्वधर्मार्थ प्राण दिलेला or मरण पावलेला, धर्मार्थार्पितप्राण, स्वधर्मार्थमृत. (c) (प्राणापेक्षां स्वधर्माची किंवा स्वमताची जास्त पर्वा करणारा) साक्षी *m;* as, "The blood of thy Martyr Stephen was shed." २ *one who sacrifices what is of great value to him for the sake of principle* स्वमतवीर *m,* प्राण गेला तरी तत्त्व न सोडणारा *m,* स्वमतार्थ -स्वपक्षासाठीं प्राण खर्ची घालणारा *m,* स्वमतार्थत्यक्तप्राण *m.* ३ *one who suffers much from a disease* कूळ *n,* गिऱ्हाईक *n,* असामी *f,* पात्र *n,* थारा *m,* घर *n.* M. *v. t. to put to death for one's belief* धर्मासाठीं -धर्मवेडानें बळी घेणें *g. of o.,* धर्मासाठीं प्राणाहुति देणें. २ *to persecute, to torment, to torture* छळणें, छळ *m* -छळणूक *f*

गांजणूक *f.* करणें *g. of o.*, जुलूम करणें with वर *of o.* Mar'tyrdom *n. the sufferings or death of a martyr* धर्मार्थ प्राणार्पण *n*, स्वधर्मार्थ केलेला प्राणत्याग *m*, स्वमतार्थ सोसलेले कष्ट -हाल *m. pl.*, स्वमतवीरता *f*, स्वधर्मवीरता *f.* २ *affliction, torment* छळ *m*, जाच *m*, छळणूक *f*, जाचणूक *f*, जाचणी *f*, गांजणूक *f.* Martyriza'tion *n.* Mar'tyrize *v. t* स्वधर्माला बळी पाडणें -घेणें, धर्मवीर -स्वमतवीर करणें. Martyrol'ogy *n. a history of martyrs* धर्मवीरांचा इतिहास *m*, स्वमतवीरांचा इतिहास *m.*

Martyrdom, See under Martyr.

Marvel (mäɹ'vel) [Fr. *merveille* –L. *mirabilis*, wonderful –L. *mirari*, to wonder.] *n. anything astonishing or wonderful, a wonder* नवल *n*, चमत्कार *m*, अजब गोष्ट *f*, नवलाई *f*, आश्चर्य *n*, आश्चर्याची-चमत्काराची -नवलाची गोष्ट *f.* [M. OF PERU *n.* (*bot.*) *the plant* गुलबास *f*, गुलवक्षी *f*, सायंकाळी *f.* *–flower* गुलबासीचें फूल *n.*] M. *v. i. to wonder, to feel astonishment* आश्चर्यचकित होणें, आश्चर्य *n* -नवल *n.* पावणें -वाटणें *in. con.*, साश्चर्य -आश्चर्ययुक्त होणें. Mar'vellous *a. astonishing* नवलाचा, आश्चर्याचा, चमत्काराचा, अजब, आश्चर्यकर -कारक, अद्भुत. २ *incredible, beyond belief* विश्वास न बसण्यासारखा, अविश्वसनीय, विलक्षण, अपूर्व. Mar'vellously *adv.* अद्भुत तऱ्हेनें. Mar'vellousness *n.* नवलाई *f*, अजबपणा *m*, अद्भुतता *f*, अपूर्वाई *f.*

Marver (mäɹ'vėr) [Prob. corrupt. from O. E. or Fr. *marbre*, marble.] *n.* (*glass-making*) *a stone, or cast-iron plate, on which hot glass is rolled to give it shape* संगमरवरी दगडाचा गुळगुळीत पाट *m*, लोखंडाचा गुळगुळीत पत्रा *m.*

Marybud (mae'ri-bud) *n.* (*bot.*) झेंडू *m.*

Mascot, Mascotte (mas'kot) [Through French from Pr. *mascot*, a little sorcerer or magician ; *mascotto*, witchcraft, sorcery.] *n. anything that brings good luck* शुभ करणारी वस्तु *f*, शुभप्रद वस्तु *f*; as, "That horse is a sort of *mascot* to me."

Masculine (mas'kū-lin) [Fr. *masculin* –L. *mas*, man, and double dim. suffix *-cu -lus.*] *a. of the male sex* पुरुषाचा, पुरुषजातीय, पुंजातीय, पुंव्यक्तिक, पुं or पुरुष *in comp.* २ *characteristic of a man, robust, bold* पुरुषधर्मक, पुरुषवृत्ति -वृत्तीचा, पुरुषस्वभावाचा -चालीचा, मर्दानी, पुंप्रकृति. ३ *gram.* पुल्लिंगी. Mas'culinely *adv.* पुरुषवृत्तीनें, मर्दानीपणानें. Mas'culineness, Masculin'ity *n.* पुरुषस्वभाव *m*, पुंप्रकृति *f*, पुरुषवृत्ति *f*, मर्दानीपणा *m.*

Mash (mash) [M. E. *meshen*, to mix.] *n. a mixture of ingredients beaten together* चेंदा *m*, काला *m*, चिवडा *m.* –of ground rice and bran boiled खिचडा *m*, खिचडें *n.* –of tamarinds, mangoes &c. कोळ *m*, ठेंचा *m*, चेंचा *m.* २ –for cattle अंबोण *n*, आंबवण

n, खिचडा *m*, खिचडें *n*, घाटा *m*, गोहोत *n*. M. *v. t.* *to beat into a mixed mass, to bruise* चेंदणें, चेंदरणें, ठेंचणें, चेंचणें, चेंदामेंदा *m*. करणें *g. of o.*, कोळणें. –with a ladle or spoon अहाटणें, घाटणें. Mash'ed *pa. t.* M. *pa. p.* चेंदामेंदा केलेला, ठेंचलेला, घाटलेला, अहाटलेला &c. Mash'er *n*. Mash'ing *pr. p.* & *v. n.* कोळणें *n*, घाटणें *n*. २ कोळणी *f*, घाटण *n*. &c. Mash'y *a*. गिलगिलीत, बिलबिलीत, दबदबीत, बदबदीत.

Mask, Masque (mäsk) [Fr. *masque* –Span. *mascara*, a masker, –Ar. *maskharat*, buffoon, pleasantry; from Ar. *sakhira*, to ridicule, to laugh at. The original sense of this word is 'entertainment'; the sense of 'disguise' is secondary.] *n. a cover used for concealing or disguising the face* मुखवटा *m*, रुपडें *n*, कृत्रिम मुख *n*. २ *a pretext or subterfuge* बहाणा *m*, मिष *n*, बतावणी *f*, निमित्त *n*, सोंग *n*, ढोंग *n*, व्याज *m*, हिल्ला *m*. [To DROP THE M. निजरूप दाखविणें, गुण दाखविणें, गुणावर -स्वभावावर -गतीवर -गतीस -रंगावर -ढंगावर येणें.] ३ *a masquerade, a delusive show* तमाशा *m*, खेळ *m*, भुलवण *f*. ४ *a dramatic performance in which the actors appear masked* संकासुरी खेळ *m*, छद्मवेष नाटक *n*. ५ (कमानीच्या मुख्य दगडाला किंवा इमारतीच्या मुख्य भागाला लावण्याचा) मुखवटा *m*. आपल्याकडे गाईचा किंवा सिंहाचा मुखवटा लावतात. ह्या मुखवट्यांच्या तोंडांतून इमारतींतील पाणी बाहेर काढून लावण्याची योजना केलेली असते. ६ (*fortification*) तोफखान्याच्या पुढचा (त्याला झांकणारा) तट *m*, आडपडदा *m*. ७ (*zool.*) माशीच्या कोशेट्याचा खालचा ओंठ *m*. M. *v. i. to take part as a masker in a masquerade* (इतरांबरोबर) मुखवटा घालून खेळणें, (इतरांबरोबर) संकासुरी खेळ खेळणें. २ (*Shakes.*) *to wear a mask, to be disguised in any way* मुखवटा घालणें, झांकून जाणें, छद्मवेष करणें. M. *v. t. to cover the face with a mask* मुखवटा घालणें -लावणें -बांधणें, मुखवट्यानें (तोंड) लपविणें -झांकणें. २ *to disguise, to cover, to hide* छपविणें, लपविणें, आच्छादन *n* -गोपन *n*. करणें *g. of o.* ३ (*mil.*) *to intervene in the line of* झांकणें, छपविणें. (b) *to keep in check* आंवरून -आटपून धरणें; as, "To *mask* a body of troops or a fortress by a superior force, while some hostile evolution is being carried out." Mask'ed *pa. t.* M. *pa. p.* मुखवटा लावलेला -घातलेला, वेषधारी, कपटवेषी, कृत्रिममुखी, कपटमुखी. २ लपविलेला, प्रच्छन्न, गोपित, आच्छादित. ३ (*bot.*) (मुखवट्यासारखा) आच्छादित. Mask'er *n*. मुखवटा घालणारा *m*. २ लपविणारा *m*. Masquerade' *n. an assembly of persons wearing masks, generally at a ball* (इंग्रजी नाचाच्या वेळीं) मुखवटे घालून नाचणारी मंडळी *f*; छद्मवेषनर्तनसमारंभ *m*. २ *disguise* कपटरूप *n*, छद्मवेष *m*, ढोंग *n*, सोंग *n*, मिष *n*. M. *v. i.* मुखवटे घालून नाचणें

-खेळ करणें. M. *v. t. to disguise* झांकणें, लपविणें, छपवणें, चोरून -गुप्त ठेवणें; as, "To *masquerade* vice."
Masquerad'er *n.* मुखवटे घालून खेळणारा *m.*

Mason (mā'sn) [Fr. *macon* –Low L. *macio*; cf. O. Ger. *meizan*, to hew, from which are Ger. *messer*, a knife, and *stein-metz*, a stone mason.] *n. one who cuts, prepares and lays stones, a builder in stone* गवंडी or गौंडी *m*, कडिया *m*, राज *m*, पिंद्रेल *m.* [THE INSTRUMENT OF A M. FOR PATTING PLASTER थापटणें *n*, थापी *f*, थापटी *f*.] २ *a freemason* फ्रीमेसनसांप्रदायी मनुष्य *m.* See Freemason. M. *v. t. to build stonework or brickwork about, in, under, &c.* (with a prepositional suffix) दगडांनीं किंवा विटांनीं बांधणें, बांधून काढणें; as, "To M. *up* a well; M. in a boiler." Mason'ic *a. relating to Freemasonry* फ्रीमेसनपंथाचा. Ma'sonry *n. the craft of a mason* गवंडीपणा *m*, गवंड्याचें काम *n* -धंदा *m.* २ *the work or performance of a mason* गवंडी काम *n*, कडीकाम *n*, राजकाम *n*, बांधकाम *n*; as, "Skilful M." [SOLID M. चिरेबंदी *f*.] ३ *freemasonry*, फ्रीमेसनसांप्रदाय *m.*

Masquerade, See under Mask.

Mass (mas) [Fr. *messe*, Ita. *messa*, Late L. *missa* from *missus* p.p. of *mittere*, to send. (1) The dismissal, (2) The mass. The word is said to be derived from the phrase "Ite, missa est," "go, there is a dismissal," formerly used in the service of the Holy Communion in the Christian Church of the West.] *n.* (strictly according to the Roman Catholic Church) *the Sacrifice of the Body and Blood of Jesus Christ offered on the Altars in Roman Catholic churches under the species of bread and wine as a memorial of the Sacrifice of the Cross* (येशू ख्रिस्ताच्या क्रूसावरील मरणाच्या स्मरणार्थ 'प्रीस्टाचे' हातून 'ऑल्टरा' वर किंवा वेदीवर लोकांनीं व 'प्रीस्टानें' आळीपाळीनें विशिष्ट पाठ म्हणून केलेला ख्रिस्ताचें मांस व रक्त यांचें चिन्ह मानलेल्या भाकरी व द्राक्षारस या द्रव्यांचा) रोमन क्याथोलिक पंथांतील अर्पणविध्यात्मक उपासना *f* -अर्पणविधि *m*, मास *m*, मीस *m.* (b) (more usually but less accurately in R. C. Ch., and other Churches whose views regarding Mass approximate to the official views of the R. C. Ch.) the service of the Holy Communion सहभागितात्मक उपासना *f*, or briefly पवित्र सहभागिता *f.* High Mass मोठा मास किंवा मीस. मोठ्या मासाचे वेळीं 'डीकन' व 'सबडीकन' हे 'प्रीस्टास' मदत करितात, 'ऑल्टर' पुढें धूप जाळतात व या विधीचे विशिष्ट पाठ गातात. Low Mass एकट्या 'प्रीस्टानेंच' पाठ म्हणून करण्याचा धाकटा मास. यांत गायन नसतें. Mass-book मासाचें पुस्तक. कोणते मास कसे करावे हें ह्या पुस्तकांत सांगितलेलें असतें.

N. B. The word मीस is current for Mass among the Marathi-speaking Roman Catholics of Goa, Salsette and Thana Districts.

Mass (mas) [Fr. *masse*, –L. *massa*, –Gr. *maza* –*masso*, to squeeze together. N. B. The *mass* is the quantity of matter belonging to a body. Two equal volumes may contain different *masses* of matter.] *n. a lump of matter, a quantity, a collected body* गोळा *m*, गट्ठा *m*, गड्डा *m*, ढेप *f*, ढपका *m*, ढबक *n*, पिंड *m*, पेंड *m*, गोल *m*. [KNEADED AND MASSED *or* SOFT M. लादा *m*, लगदा *m*. M. OF WOOD, STONE, &c. धूड *n*, धुडुप *n*.] –of air, water, smoke &c. लोट *m*, झोत *m*, लोंढा *m*, मुसंडा or मुसांडा *m* –large one ढीग *m*, ढिगर or ढिगार or ढिगारा *m*, रास *f*. २ (*Phar.*) *a medicinal substance made into a cohesive, homogeneous lump, of a consistency suitable for making pills* (चिकट) गोळा *m*. ३ *the gross body, a large quantity* बराचसा भाग *m* -अंश *m*, रास *f*, मुख्यभाग *m*, प्रायोभाग *m*, प्रायोराशि *f*. [BY *or* IN THE M. एक ठोक or -थोक, उधड, उक्त. THE MASSES *the populace* जनसंघ *m*, अडाणी लोक *m. pl.*, जनता *f.*] ४ *magnitude, bulk, size* विस्तार *m*, प्रस्तार *m*, आकारमान *n*. ५ (*phys.*) *the quantity of matter which a body contains, irrespective of its bulk or volume* ऐनद्रव्य *n*, द्रव्यमान *n*, मात्रा *f*, वास्तविक द्रव्य *n*. Mass *v. t. to form into a mass* गोळा *m*. करणें -बनविणें *g. of o.* २ *to assemble in masses* (मोठा जमाव) गोळा करणें, एकत्र करणें -जमविणें.

Massacre (mas'a-kėr) [Of disputed origin. Fr. *massacre*; Low Ger. *matsken*, to cut.] *n. indiscriminate killing or slaughter, esp. with cruelty, carnage* कत्तल *f*, कापाकापी *f*, छाटाछाटी *f*, काटाकाटी *f*, सप्पा *m*, कट्टा *m*, फन्ना *m*, सूना *f*, सूदन *n*, निकृंतन *n*, निक्रंदन *n*. M. *v. t. to kill with indiscriminate violence and cruelty* (limited to the killing of human beings) कत्तल उडविणें -करणें *g. of o.*, डोकीं मारणें -उडविणें *g. of o.*, सप्पा करणें -उडविणें *g. of o.*, फन्ना *m*. पाडणें, मारून फस्त करणें. [TO BE MASSACRED कत्तल होणें *g. of s.*, मरून फस्त होणें.]

Massage (mas'säj) [Fr.] *n. shampooing or kneading of the body of an invalid* (दुखणेकऱ्याचें आंग) रगडणें, चेपणें -चोळणें *n*, चंपीकरणें *n*, चंपी *f*, मालीस *n*.

Massiness, See under Massive.

Massive (mas'ive) [See Mass.] *a. weighty, heavy* जड, भारी, वजनशीर, वजनदार, अवजड or अवजाड or औजड or औजाड, भक्कम, मोठा, जबर, स्थूल. Mass'iness, Mass'iveness *n*. जडपणा *m*, भारीपणा *m*, वजनदारपणा *m*, स्थौल्य *n*, घणवटपणा *m*, भक्कमपणा *m*, &c. Mass'ively *adv.* Mass'y *a.* Same as Massive.

Mast (mäst) [A. S. *mæst*, the stem of a tree.] *n.*

a long upright pole for sustaining the yards, rigging, &c. in a ship डोलकाठी *f*, डोलखांब *m*, डोल *m*, शीडकाठी *f*, काठी *f*. [(A SHIP) THAT HAS TWO MASTS दुकाठी. –THAT HAS THREE M. तिकाठी, तिरकाठी, तिरकती or तिरकटी.] २ (*mach.*) *the vertical post of a crane* यारीचा उभा दांडा *m*. M. *v. t. to furnish with a mast or masts, to put the masts of in position* डोलकाठी चढवणें *with* वर *of o.* Mast'ed *pa. t.* & *pa. p. furnished with a mast or masts* (chiefly in comp.) डोलकाठ्या -काठ्या असलेलें (तारूं *n*), काठी (in comp.); as, "Two *masted*=दुकाठी." Mas'ter *n.* (*naut*) Same as Masted. Mast'head *n.* डोलकाठीचें वरचें टोंक *n.*

Master (mäs'ter) [O. Fr. *maistre*, Fr. *maitre*, –L *magister*, a master. See Magistrate.] *n. owner* (correl. of servant) धनी *m*, यजमान *m*, स्वामी *m*, प्रभु *m*, मालक *m*, सेव्य, खावंद, शेट *m*, वाला in comp. (as नोकरवाला). [THAT SERVES TWO M.s उभयस्वामिक. TO BE M. OF ONE'S SELF आत्मसंयमन करणें (reflexive), मनोविकारांस वश न होणें. TO BE ONE'S OWN M. *to be at liberty, to act as one chooses* स्वतांचा धनी -मुखत्यार असणें. LIKE M. LIKE MAN यथा राजा तथा प्रजा.] *N. B.* The *master* of a house means the master of persons inhabiting it. *Proprietor* is always employed of important possessions, while *owner* of important or unimportant possessions; as, the *proprietor* of an estate; the *owner* of a book or estate; but we cannot say the *proprietor* of a book. *Possessor* in Marathi will mean ताबेवाला. He may have the thing in his possession or ताबा, but he may not be the *owner* or *proprietor* of it. (b) *a sovereign, a chief, a lord* अधिपति *m*, अधिप *m*, पति *m*, अधिकारी, अध्यक्ष *m*, मालक *m*, नाथ *m*, ईश *m*. प्रभु *m*, नायक *m*, यजमान *m*, अध्वर्यु *m*. (c) *the head of a household* घरधनी *m*, यजमान *m*, मालक *m*. (d) *the male head of a school or college* (correl. of pupil) सरपंतोजी *m*, मुख्य शिक्षक *m*, मुख्याध्यापक *m*, मुख्य गुरु *m*, मुख्य मास्तर *m*. –(*also*) *a male teacher* शिक्षक *m*, मास्तर *m*. [ASSISTANT M. उपगुरु *m*, मदतनीस शिक्षक *m*.] (e) *the director of a number of persons* नायक *m*, नाईक *m*, मुख्य. -as used before such words as mason, carpenter, &c. मेस्तरी. (f) *an employer* मालक, धनी, अन्नदाता *m*, पोशिंदा *m*. (g) *the controller of a familiar spirit or other supernatural being* मंत्री, पंचाक्षरी *m*. २ *one eminently skilled in anything* (एखाद्या कामांतील) निष्णात, निपुण, जाणता, पटाईत, धुरंधर, वाकबगार, कुशल *m*, पंडित *m*, ज्ञाता *m*, वस्ताद *m*, गुरु *m*. [M. STROKE *or* TOUCH *a capital performance* बहारीचें काम *n*, पहिल्या प्रतीचें

काम *n.* M. WORK *the most important work accomplished by a skilled person* श्रेष्ठ प्रतीचें -उच्च दर्जाचें काम *n.*] ३ *a title given by courtesy, now pronounced mister except when given to boys* (abbr. Mr.) (among Hindus) राजश्री (applied to grown up persons), चिरंजीव (applied to boys). ४ (hence) *a lad, a small boy* पोर *m*, मुलगा *m*. ५ (*naut.*) *the commander of a merchant-ship* (usually called *captain*) नाखवा or नाखोदा *m*, मालीम *m*, तांडेल *m*, नौकाधिपति *m*, कप्तान *m*. (b) *the officer who navigates a ship of war under the captain* नाखव्याचा मदतनीस *m*, कप्तानाचा मदतगार *m*. ६ *a degree in universities* विश्वविद्यालयांतील 'मास्तर' ही पदवी. ७ *a person holding an office of authority among the freemasons, esp. the presiding officer* फ्रीमेसनसंस्थेच्या शाखेचा अध्यक्ष *m*, मास्तर. M. *v. t. to become the master of, to overcome, to overpower, to subdue* हस्तगत करणें, मालक होणें *g. of o.*, स्वाधीन करून घेणें, जिंकणें, वश -सर करणें, सत्तेखालीं आणणें, अटोपणें, ताब्यांत ठेवणें, आंवरून धरणें. २ *to become skilful in, to gain the command of* (विद्या -कला इ०) साध्य करणें -करून घेणें, तरबेज -हुषार -वाकबगार -निपुण होणें *loc. of o.*, (-वर) स्वामित्व, -प्रभुत्व मिळवणें. Mas'terful *a. inclined to play the master, imperious, arbitrary* धनीपणा गाजविणारा. २ *indicating or expressing power or mastery* नैपुण्यदर्शक, प्रावीण्यदर्शक. Mas'terfully *adv.* Mas'terhand *n. the hand of a master* वस्तादाचा हात *m*. २ *a person highly skilled* कसबी *m*, वस्ताद *m*. Mas'terhood *n. the state of being a master* धनीपणा *m*, मालकी *f*. २ (hence) *disposition to command or hector* प्रभुत्वप्रियता *f*, धनीपणा गाजविण्याची हौस *f*. Master-key *n.* अनेक कुलपें उघडणारी किल्ली *f*. [THIS IS A M. KEY ही किल्ली वस्ताद आहे.] Mas'terless *a. destitute of a master or owner* बिनधनी, बिनमालकी. २ *ungoverned or ungovernable* अनियंत्रित, अनावर, बेलगाम. Mas'terlessness *n.* Mas'terliness *n.* पूर्ण कसब *n*, वस्तादी *f*, कारागिरी *f*, कसब *n*, कसबदारी *f*, हातोटी *f*, चातुर्य *n*, कौशल्य *n*, सफाई *f*. २ *ability to control wisely or skilfully* छाप *f*. Mas'terly *a. indicating thorough knowledge or superior skill, excellent* कसबाचा, कारागिरीचा, कौशल्याचा, कुशलतेचा, कौशल्यदर्शक. २ *domineering, arbitrary* सत्ता -प्रभुत्व -मालकी -अधिकार &c. गाजविणारा, जुलमी, बेबंद, बेलगाम, अनियंत्रित, वरचढ. M. *adv.* चातुर्यानें, कुशलतेनें, &c. Master-piece *n. a capital performance* फार कसबाचें -मोठ्या कुशलतेचें or कारागिरीचें काम *n*. Mas'tership *n. the office of a master* धनीपणा *m*, प्रभुत्व *n*, स्वामित्व *n*, आधिपत्य *n*, &c. २ *superior skill, superiority* श्रेष्ठपणा *m*, प्राधान्य *n*, श्रेष्ठता *f*, वर्चस्व *n*. ३ *an ironical title of respect* 'मास्टरशिप' नांवाची

(व्याजस्तुत्यात्मक) बहुमानाची पदवी *f.* Mas'tery *n.* धनीपणा *m*, मालकी *f.* २ प्रभुत्व *n*, स्वामित्व *n.* ३ *superiority in competition, victory, triumph* वर्चस्व *n*, चढ *f*, शक *m*, जय *m*, विजय *m.* ४ *the act of mastering* प्रभुत्व मिळवणें *n*, प्रभुत्वसंपादन *n.*

Mastic, Mastich (mas'tik) [Fr. –L. *mastiche*, –Gr. *mastichē –masaomai*, to chew; so called because it is chewed in the East.] *n. a species of gum-resin from the lentisk tree* रुमामस्तकी *f.* ही डिकाची एक जात आहे. २ *the tree producing it* रुमामस्तकीचें झाड *n.* ३ रुमामस्तकीचा राळेसारखा चीक *m.* ह्याचा दंतवैद्य कधींकधीं औषधांत उपयोग करतात. ४ बिट्युमेन (शिलाजित) व आस्फाल्ट नांवाचें डांबर हीं कढवून तयार केलेलें शिमीट *n*, मास्टिक शिमीट *n.*

Masticate (mas'ti-kāt) [L. *masticare*, to chew, properly, to chew mastic; –L. *mastiche*, mastic.] *v. t. to chew* चघळणें, चावणें, चर्वण करणें *g. of o.* Mas'ticable *a.* चावण्याजोगा -जोगता, चर्वणीय, चर्व्य चघळून खातां येण्यासारखा. Mas'ticater, Mas'ticator *n.* चघळणारा. २ *a machine for cutting meat into fine pieces for toothless people* (दांत पडलेल्या मनुष्याला अन्नाचे बारीक बारीक) तुकडे करून देण्याचें यंत्र *n.* (b) *a machine for cutting leather or India rubber into fine pieces* तुकडे पाडण्याचें यंत्र *n.* Mastica'tion *n.* चावणें *n*, चघळणें *n*, चर्वण *n*, चर्वण -क्रिया *f* -व्यापार *m.* Mas'ticatory *a.* चर्वणोपयोगी, चर्वणसाधक, चावण्याच्या कामाचा. M. *n.* (*med.*) *a substance to be chewed to increase the saliva* (लालोत्पादनार्थ) चर्वण करण्याचें औषध *n.*

Mastiff (mas'tif) [M. E. and O. Fr. *mestif* (Fr. *mâtin*) –Low. L. *masnada*, a family –L. *mansio*, a house.] *n. a large and strong variety of dog much used as a watch-dog* रखवाली कुत्र्याची धिप्पाड जात *f*, धिप्पाड जातीचा रखवाली कुत्रा *m*, मॅस्टिफ कुत्रा *m.*

Mastlin (mast'lin) [Of Old English Origin.] *n.* धान्याची बेरड *f*, ससकर *m.*

Mastodon (mas'to-don) [Gr. *mastos*, the breast of a woman, and *odous*, *odontos*, a tooth.] *n.* हत्तीच्या जातीचा प्राणी *m.* हा सध्यां उपलब्ध नाहीं.

Mastoid (mas'toid) [Gr. *mastos*, breast, and *eidos* resemblance.] *a. nipple-shaped* स्तनाग्रासारखा, बोंडासारखा. २ *resembling the breast* स्तनाकार. ३ *pertaining to the mastoid process* कानाच्या पाठीमागचे हाडाच्या उंचवट्याचा. [M. PROCESS कानाच्या पाठीमागचे हाडाचा उंचवटा *m.*]

Masturbation (mastur-ba'shun) [L. *masturbari*, to practise onanism.] *n. onanism, self-pollution* हस्तमैथुन *n*, मुष्टिमैथुन *n.*

Mat (mat) [A. S. *meatta* –L. *matta*, mat.] *n. a fabric of sedge, rushes &c.* हातरी *f*, चटई *f*, (पाय पुसण्याचें) आंथरीचें तळकट *n* -तळकर *n* -तळक-

m. (b) –for sitting on हातरी *f,* चटई *f,* आंथरी or हंतरी *f;* –made of date-tree spikes बोऱ्या *m.* –made of bamboo तट्या *m,* डाळी *f.* २ *anything resembling a mat* चटई *f,* हातरी *f,* जाळें *n,* जाळकट *n,* जुंबाड *n,* पेंड *n;* as, "A *mat* of hair." ३ *an ornamental border* चटईसारखी वेलबुट्टी *f,* चटई *f* (cf. चटईच्या वांकी). M. *v. t. to cover with mats* (-वर) चटई *f* -हातरी *f.* घालणें -टाकणें -पसरणें -अंथरणें. २ *to interweave, to entangle* (चटईसारखें) वळणें -विणणें -गुंतविणें. M. *v. i.* (एकमेकांत गुंतल्यामुळें) जाळें होणें *in. con. g. of s.,* चटई होणें *in. con. g. of s.* Matt'ed *pa. t.* M. *pa. p.* चटई पसरलेला -घातलेला. २ *tangled closely together* गुंतलेला, वळलेला, विणलेला, वळींव, विणीव. [To BE M. (HAIR) पेंड वळणें -होणें *g. of s.,* (केसांची) चटई होणें.] Matt'ing *pr. p.* M. *v. n.* चटया करणें *n.* २ चटया करण्याची रीत *f.* ३ चटई *f,* चटया *f. pl.* –especially of bamboo तट्या *m.* ४ चटया करण्याचें सामान *n.* ५ चटईसारखी वेलबुटी *f.*

Matadore (mat'a-dawr) [Sp. *matador–matar,* to kill -L. *mactare,* to kill, to honour by sacrifice.] *n. the man who kills the bull in the bull-fight* (मनुष्याच्या व बैलाच्या) टकरींत बैलाला ठार मारणारा.

Match (mach) [Fr. *meche* –Low L. *myxus* -Gr. *myxa,* the snuff or wick of a lamp, discharge from the nose (which the snuff of a wick resembles.) Cf. Mucus.] *n. a piece of inflammable material used for obtaining fire easily* आगकाडी *f,* दिव्याची काडी *f,* आगीचें कांडें *n,* गंधककाडी *f,* सणकाडी *f,* दिवासळई *f,* कांडें *n,* कांडी *f.* [M. BOX काड्यांची पेटी *f,* आगपेटी *f.* SAFETY M. एकदम विझणारी काडी, बिनधोक्याची काडी.] २ *a prepared rope for firing cannon* तोडा *m,* पलिता or पलिदा *m,* (सुरुंगाची किंवा तोफेची) बत्ती *f,* वात *f,* शेवट *n,* जामगी *f.* [QUICK M. अतिशय जलद जळणारी दारूची वात *f.* SLOW M. सावकाश जळणारी दारूची वात *f.*] Match'lock *n. the lock of a musket containing a match for firing it* बंदुकीचा तोडा *m,* रंजक *m.* २ *a musket so fired* तोड्याची बंदूक *f,* रंजकाची बंदूक *f.* [IRON OF THE MATCH OF A MATCH-LOCK सरजा *m.* MATCHBOX ATTACHED TO A MATCH-LOCK गुलदान *n.*] Match'-maker *n.* आगकाड्या करणारा *m,* आगकाड्यांचा कारखानदार *m.* Match'making *n. the act or process of making matches* आगकाड्या करण्याची कृति *f* -रीत *f.*

Match (mach) [A. S. *mæca, gemæca,* earlier *maca,* a mate, a wife.] *n. a person or thing equal to another, one able to mate with another, an equal* बरोबरीचा, तोलाचा, तोड *f,* जोड *f,* तोडीदार *m,* जोडीदार *m,* जोडीस योग्य -लायक मनुष्य *n;* –in familiar phraseology गोहो *m,* पीर *m,* धगड *m,* मारता पीर *m,* वस्ताद *m,* शस्त्र *n.* [M. FOR M. तोलास तोल, शेरास शेर, जशास तसा. OF A M. समतोल, समानकक्ष.] २ *a*

game or contest to try skill or strength सामना *m*, डाव *m*, बाजी *f*. [M. GAME पैजेचा डाव *m*, सामना *m*, पैजेचा खेळ *m*.] ३ *a matrimonial union, marriage* विवाह *m*, लग्न *n*, विवाहसंबंध *m*, लग्नसंबंध *m*. ४ *one to be gained in marriage* नवरी मुलगी *f*, वधू *f*, (उपवर) कन्या *f*. ५ (*Shakes.*) *an agreement, a compact* ठराव *m*, करार *m*. ६ *equality of conditions in a contest or competition* बरोबरी *f*, समानता *f*. M. *v. t. to be able to compete with, to equal* बरोबरी *f* -सरोबरी *f* करणें *g. of o.*, तोलास तोल देणें *g. of o.*, बरोबर -सारखा असणें, पुरा पडणें, टक्कर देणें, जोड मिळणें, साम्य करणें -पावणें *g. of o.*, बरोबरी *f* -सर *f* पावणें -करूं शकणें *g. of o.*, सर *f* -तोड *f* -बरोबरी *f* येणें *g. of o.*, with स or ला *of s.* २ *to furnish with its match* जोड देणें. ३ *to set against as equal* तोड *f* -जोड सामनेवाला *m* -धगड *m* -पीर *m*-&c. उभा करणें *g. of o.*, बरोबरीचा -तोलाचा -तुलनेचा म्हणून उभा करणें. ४ *to oppose as equal* (-शीं) सामना करणें, (-ला) तोंड देणें. ५ *to adapt or suit* (one thing to another) जुळवणें, जमवणें, मेळवणें, मेळ *m* -जम *m* -जवा *m* -जुगल *f* -&c. बसवणें -मिळवणें *g. of o. recip.* ६ *to marry, to give in marriage* (लग्नांत) देणें, लग्न करून देणें *g. of o.*, लग्न लावणें *g. of o.* ७ (*specif.*) *to furnish with a tongue and a groove, at the edges* सांधा बसवणें -जोडणें. [MATCHING MACHINE खोबण्या -जिभळी (tongue) पाडण्याचा रंधा.] M. *v. i. to be united in marriage* (-शीं) लग्न लागणें *g. of s.*, (-शीं) विवाहसंबंध होणें. २ *to be of the same size, make*, &c., *to tally, to correspond* जुळणें, जुगणें, जमणें, मिळणें, मेळ *m* -जवा *m* -जम *m* -मिलाफ *m*. बसणें -पडणें -जमणें *g. of s. recip.*, जुळणीचा -जुटीचा -जोडीचा &c. असणें. Match'able *a. comparable on equal conditions* तोडीचा, तोलाचा, तोल करण्यासारखा. २ *correspondent* जुळता, मिळता. Match'ableness *n.* Match'cloth *n. a coarse cloth* ओबडधोबड कापड *n*, ओबडधोबड कपडा *m*. Match'coat *n.* खरखरीत -ओबडधोबड कापडाचा कोट *m*. Match'er *n.* बरोबरी किंवा सामना करणारा. २ खोबण्या व जिभळी पाडण्याचा रंधा *m*. Match'less *a. having no equal, unequalled* अप्रतिम, अद्वितीय, अनुपम, बिनतोडीचा, निरुपम, अतुल्य *pop.* अतुल, सर्वोत्कृष्ट. Match'lessly *adv.* Match'lessness *n.* बिनतोडपणा *m*, अनुपमेयत्व *n*, सर्वोत्कृष्टता *f*. Match'maker *n. one who tries to bring about marriages* वरावर -वरावरकी करणारा *m*, लग्नांचा मध्यस्थ *m*, लग्नें जुळविणारा *m*, मध्यस्थ *m*, घटक *m*, भद्रेश्वरदीक्षित *m*. Match'making *n.* (लग्नांतील) मध्यस्थी *f*, मध्यस्थपणा *m*, वरावर *f*, वरावरकी *f*, वरेकज *f*, घटवटणा *f*. M. *a.* लग्नें जुळविण्यांत दंग असणारा; as, "A *matchmaking* woman".

Matchless, Matchlessness, See under Match, No. 2.

Matchlock, See under Match, No. 1.

Match-maker, Match-making, See under Match, No. 2.

Mate (māt) *n.* [L.] *v. t.* (*in chess*) Same as Checkmate.

Mate (māt) [A. S. *gemaca*; lit. 'having make or shape in common with another'.] *n. a companion, an associate* संवगडी *m*, सोबती *m*, जोडीदार *m*, साथी *m*, जोडपी *m*, गडी *m*. २ (hence) (a) *specif. a husband or wife* नवरा *m*, पति *m*, भ्रतार *m*, दादला *m*, जोडा *m*, जोडपा *m*, जोडपी *m*; or बायको *f*, अर्धांगी *f*, स्त्री *f*, पत्नी *f*, जोडपीण *f*. (b) *the male or female of animals that go in pairs* सहचर *m* (Sk.), सहचरी *f* (Sk.), नर किंवा मादी. ३ *a suitable companion, a match* योग्य जोडीदार *m*, सहवासायोग्य मनुष्य *m*. ४ (*naut.*) (a) *an officer in a merchant-vessel ranking next below the captain* कप्तानाच्या खालचा (व्यापारी गलबतावरील) अंमलदार *m*, दुय्यम नाखवा *m*, दुय्यम तांडेल *m*. (b) (*in the navy*) *a subordinate officer, an assistant* हाताखालचा मनुष्य *m*, हस्तक *m*, हस्तक्या *m*; as, "Master's M.; Surgeon's M." M. *v. t. to match, to marry* (-शीं) लग्न *n* -विवाह *m*. लावणें -लागणें *in. con. g. of s.*, लग्न करणें with शीं *of o*. २ *to be equal to, to compare with* बरोबरी *f* -सामना *m*. करणें *g. of o*; (-शीं) टिकाव *m* -निभाव *m* -धरणें -काढणें; M. *v. i.* (-शीं) जुगणें, जुगून राहाणें, घर करणें, घर करून राहाणें; as, "Some birds *mate* for life." Mate'less *a.* बिनसोबती, एकटा, एकला, एकलकोंडा.

Mater (mā'ter) [L.] *n.* मेंदूवरील पडदा *m*, मस्तिष्कवेष्टन *n*.

Mater-familias (mater-familius) [L.] *n. the mother of a family* कुटुंबांतील यजमानीण *f*, घरधनीण *f*, कुटुंबमाता *f*.

Materia Medica (ma-tē'ri-a med'i-ka) [L. =Medical Materials collectively.] *n. material or substance used as a curative agent in medicine* औषध *n*, औषधी *f*, भेषज *n*. २ *that branch of medical science which treats of the nature and properties of all the substances that are employed for the cure of diseases* औषधींच्या गुणधर्मांचें विवेचन करणारा वैद्यशास्त्राचा भाग *m*, औषधिगुणधर्मप्रकाश *m*, द्रव्यगुण *m*, (द्रव्यगुण is an old Sanskrit name of a work on Materia Medica.), औषधिविज्ञान *n*, औषधिविद्या *f*.

Material (ma-tē'ri-al) [Fr. –L. *materialis* –*materia*, matter.] *a. consisting of matter, corporeal, not spiritual* जड, भौतिक, स्थूल, पंचभूतात्मक, पांचभौतिक, पंचभूतविकार, पंचभूतकार्य, पंचतत्त्वात्मक, द्रव्यात्मक, आधिभौतिक, अनात्म, प्राकृत. [A M. BODY जडदेह *m*, स्थूलदेह *m*, भौतिकपिंड *m*, जडपदार्थ *m*. M. OBJECTS जड पदार्थ *m. pl.*, भौतिक पदार्थ *m. pl.* M.

WEALTH भौतिक -जड संपत्ति *f*, आसुरी संपत्ति *f*. M. WORLD भूतसृष्टि *f*, स्थूलजगत् *n*, जडसृष्टि *f*.] २ *pertaining to, or affecting, the physical nature of man* शारीरिक, दैहिक, जडदेहाचा, शरीरात्मक, प्राकृतिक, प्रकृतीचा. ३ *substantial, essential, important* महत्त्वाचा, सारभूत, विशिष्ट, मुख्य, प्रधान, विशेष, आवश्यक, मोठा, भारी, जरुरीचा. [M. EVIDENCE भक्कम -मजबूत -निर्णायक पुरावा *m*.] ४ *pertaining to the matter, as opposed to the form, of a thing* कारणद्रव्याचा. [M. CAUSE प्रकृति *f*, उपादानकारण *n*, उपादान *n*.] M. *n. substance* पदार्थ *m*, जिन्नस *m*, द्रव्य *n*, साधन *n*, वान *n*, वाना *m*; generally *pl*., साहित्य *n*, सामान *n*, सामग्री *f*, सरंजाम *m*, संच *m*, उपकरणें *n. pl.* –compreh. मालमसाला *m*. [MATERIALS AND IMPLEMENTS (collectively) संभार. RAW M. कच्चा माल.] Materialisa'tion *n*. Mate'rialise *v. t. to make perceptible to the sense* इंद्रियगोचर करणें, मूर्तस्वरूप -दृश्यस्वरूप -जडरूप -स्थूलरूप देणें. २ (hence) *to present to the mind through the medium of material objects* जडवस्तूंच्या भाषेंत (मनापुढें) मांडणें, स्थूलसृष्टीच्या भाषेंत मांडणें. ३ *to regard as matter* जड समजणें, स्थूल आहे असें समजणें, स्थूलाच्या किंवा जडाच्या दृष्टीनें विचार करणें. Mate'rialism *n. the doctrine that denies independent existence of spirit, and maintains that there is but one substance –viz. matter* (a) जडवाद *m*, जडत्ववाद *m*. (b) जडदेहवाद *m*. २ *the tendency to give undue importance to material interests* जडासक्ति *f*, भौतिकविषयासक्ति *f*, संसारविषयवासना *f*, संसारबद्धता *f*. Mate'rialist *n. one who holds the doctrine of materialism* जडवादी *m*, जडदेहवादी *m*. Materialist'ic, -al *a*. (a) जडवादासंबंधीं, जडवादविषयक. (b) जडवाद्यासंबंधीं. Materiality, Mate'rialness *n. material existence* जडत्व *n*, पांचभौतिकत्व *n*, पंचभूतात्मकभाव *m*. २ *importance* महत्व *n*, प्राधान्य *n*. Mate'rially *adv. in the state of matter* जडत्वानें, जडत्वरूपानें, जडरूपानें, द्रव्यात्मकतेनें, प्रकृतितः. २ *in its essence, substantially* तत्त्वतः, वस्तुतः, वस्तुगत्या, तत्त्वदृष्ट्या -दृष्टीनें, सारभूतत्वानें. ३ *in an important manner or degree, essentially* अतिशयेंकरून, अतिशय, फार, विशेष, भारी, अवश्य, जरूर, अगत्येंकरून.

Materialism, Materialist, Materiality, Materialness, See under Material.

Maternal (ma-tėr'nal) [L. *maternus–mater*, Sk. मातृ, mother.] *a. belonging to a mother, motherly* आईचा, मातेचा, मातृक, मातृधर्मक, मातृसंबंधीं, आईकडील. [M. AFFECTION माउलपणा *m* -पण *n*, अपत्यस्नेह *m*. M. DUTY मातृधर्म *m*.] Mater'nally *adv*. Mater'nity *n. the state of being a mother* आईपणा *m*, मातृत्व *n*. २ *the relation of a mother* आईचें नातें *n*, मातृसंबंध *m*.

Maternity, See under Maternal.

Mathematical, See under Mathematics.

Mathematics (math-e-mat'iks) [Fr. *mathematiques*-L. *mathe'matica* –Gr. *mathematikē* (*epistēmē*, skill, knowledge), relating to learning or science --*mathema* –*manthanein*, to learn.] *n. sing. the science of number and space, and of all their relations* गणितशास्त्र *n*, गणित *n*. [PURE *or* ABSTRACT M. शुद्ध गणित. APPLIED *or* MIXED M. मिश्रगणित.] Mathema'tic -al *a.* गणितशास्त्राचा, गणितविषयासंबंधीं. २ *according to mathematics* गणितशास्त्रानुसार, गणितनियमांप्रमाणें, गणितानुरूप, गणितप्राय. ३ (hence) *theoretically precise, very accurate* हिशोबी, गणिती (*fig.*). Mathema't-ically *adv.* गणितानें, गणितशास्त्रावरून. Mathema-t'ician *n*, गणिती *m*, गणितशास्त्रज्ञ *m*, गणितज्ञ *m*. N. B. Parabola = परवलय; (परं च तद्वलयं च परवलयम् = विलक्षणवलयम् । अर्थात् विलक्षणं कङ्कणम्; असंलग्नमुखं कङ्कणम्). Hyperbola = अतिपरवलय; (अतिक्रान्तं परवलयमिति अतिपरवलयम्). Cycloid= चक्राभास; (चक्रवदाभासते इति चक्राभासम्). Catenary =कातन्वली ; कातनुः (दुराकृतिः) अलिः (अरिः= सुदर्शनचक्रं) यस्यां सा कातन्वलिः (भाषायां कातन्वली) (आकृतिः). Envelope=अन्वालोप ; (अन्वालोपयति अन्वालुप्यते वा इति अन्वालोपः) also आच्छादक, आच्छादन. Epicycloid = अपचक्रालद; (अपकृष्टं चक्रालदम् अपचक्रालदम् । चक्रमालाति (गृह्णाति) इति चक्रालः। चक्रस्थो विशिष्टबिन्दुः स द्यते खण्ड्यते यस्मिन् इति चक्रालदम्). Harmonic=हरात्मक ; (हर आत्मा (प्रधानः) यस्य यस्मिन्वा असौ हरात्मकः). Hypocycloid=अतिचक्रालद; (अतिक्रान्तं चक्रालदम् इति अतिचक्रालदम्). Hypotrochoid=अतित्रिच्छेद; (त्रिभिश्छिद्यते इति त्रिच्छेदः अतिक्रान्तः त्रिच्छेदः अतित्रिच्छेदः). Lemniscate = इलामूल; (इला त्रिभुजाधारः एव मूलं आदिकारणं यस्य तत् इलामूलम्). Radical = करणी; (अवर्गस्य मूलं करणी). This Note was specially prepared for this work in consultation with the late महामहोपाध्याय पंडित सुधाकर द्विवेदी, the greatest Mathematician, Astronomer and Sanskrit Scholar India has produced during the last fifty years.

Matin (mat'in) [Fr. –L. *matutinus*, belonging to the morning–*Matuta*, the Goddess of the morning. याचा मूळ अर्थ, 'सकाळ, प्रातःकाळ, सकाळची वेळ' असा होता.] *n.* (*used in pl.*) *morning service or prayers* प्रातःस्मरण *n*, प्रातर्भजन *n*, सकाळची प्रार्थना *f.* २ *time of morning service* प्रातःस्मरणाची वेळ *f.* M., Mat'inal *a. of or pertaining to:* (a) *the morning* प्रातःकालचा, प्रातःकालासंबंधीं, सकाळचा. (b) *matins* प्रातःस्मरणाचा. २ *used in the morning* प्रातःकालिक.

Matinee (mati-nā') [Fr. See Matin.] *n. a musical or dramatical entertainment held in the daytime* (गायनाचा किंवा नाटकाचा) दिवसाचा जलसा *m*, दिवसाची गाण्याची बैठक *f*, दिवसाचें नाट्यप्रदर्शन *n*.

Matrass (ma-tras' or mat'ras) [Fr. *matras*, a large arrow.] *n*. वाटोळ्या बुडाचें व लांब मानेचें कांचेचें भांडें *n*.

Matriarch (māt'ri-ärk) [L. *mater*, Sk. मातृ, mother, and *arch.*] *n*. (on the supposed analogy of patriarch) *the mother and ruler of a family* (ज्या समाजरचनेंत कुटुंबाचें किंवा गोत्राचें स्वामित्व बापाकडे नसतां आईकडेच असतें अशा समाजरचनेंतील) गोत्राची किंवा कुटुंबाची स्वामिनी *f*, गोत्रस्वामिनी *f*, मूलस्वामिनी (and not कुलस्वामिनी) *f*, मूलस्त्री *f*. Matriar'chal *a*. गोत्रस्वामिनीचा -संबंधीं. २ गोत्रस्वामिनीच्या ताब्यांतला. Matriar'chate *n*. गोत्रस्वामिनीचा ताबा *m* -अंमल *m*. २ स्त्रीराज्य *n*. Ma'triarchy *n*. स्त्रीप्रधानसमाज *m*.

Matrice (mā'tris *or* mat'ris) *n*. Same as Matrix.

Matricide (mat'ri-sīd) [L. *mater*, mother, and *cædere*, to kill.] *n. a murderer of his mother* मातृघातकी *m*, मातृघाती *m*, मातृघ्न *m*, मातृहंता *m*, आईचा -मातेचा वध करणारा *m*. २ *a murder of one's mother* मातृवध *m*, मातृघात *m* -हत्या *f*, मातेचा -आईचा वध *m*. Mat'ricidal *a*. मातृघात्याचा, &c. २ मातृघाताचा, &c.

Matriculate (ma-trik'ū-lāt) [L. *matricula*, a public roll or register, dim. of *matrix.*] *v. t. to enter in a register* (of a University or College) (प्रवेशपरीक्षा घेऊन) कॉलेजाच्या किंवा विश्वविद्यालयाच्या यादींत दाखल करणें -नांवनिशीवार मांडून -लिहून ठेवणें. M. *v. i.* (विश्वविद्यालयाची) प्रवेशपरीक्षा देणें, प्रवेशपरीक्षेंत उत्तीर्ण होणें. Matri'culate *a*. प्रवेशपरीक्षा झालेला. M. *n*. प्रवेशपरीक्षा झालेला मनुष्य *m*. Matri'culated *pa. t. & pa. p.* Matricula'tion *n*. -*the act* विश्वविद्यालयप्रवेश करणें *n* -करविणें *n*. २ विश्वविद्यालयप्रवेशपरीक्षा *f*.

Matrimonial, See under Matrimony.

Matrimony (mat'ri-mun-i) [L. *mater*, Sk. मातृ, mother.] *n. the union of man and woman as husband and wife, marriage* लग्न *n*, विवाह *m*, लग्न -विवाहसंबंध *m*. (b) विवाहित स्थिति *f*. २ पत्त्यांचा 'मॅट्रिमनी' नांवाचा इंग्रजी खेळ *m*. Matrimo'nial *a. relating to marriage* विवाहाचा, लग्नाचा, लग्नसंबंधाचा, वैवाहिक, औद्वाहिक, विवाहसंबंधीं. [M. ALLIANCE विवाह -लग्नसंबंध *m*. M. CAUSES विवाहासंबंधीं खटले *m. pl*. M. COURT लग्नासंबंधीं खटले चालविणारें कोर्ट *n*.] २ *derived from marriage* विवाहप्राप्त. Matrimo'nially *adv*.

Matrix (mā'triks *or* mat'riks) [Fr. –L. *matricis* –*mater*, mother.] *n*. (*anat.*) *the womb* गर्भाशय *m*, गर्भस्थान *n*. २ (hence) *that which gives origin or form to anything* जननस्थान *n*, उत्पत्तिस्थान *n*.

(a) (*mech.*) *a mould* सांचा *m*, मातृका *f*, मूस *f*. (b) (*min.*) *substances in which minerals are found imbedded* खनिजगर्भित द्रव्यें *n. pl.* (c) *pl.* (*dyeing*) काळा, पांढरा, निळा, तांबडा व पिंवळा असे पांच मूळ व मुख्य रंग *m. pl.* Mat'rices *n. pl.*

Matron (mā'trun) [L. *matrona*, a married lady –*mater*, Sk. मातृ, mother.] *n. an elderly married woman* वयातीत -पोक्त -वयस्क बायको *f*, प्रौढ स्त्री *f*, घरबारीण *f*, घरदाराची –कुटुंबवाली बायको *f*, गृहिणी *f*, कुटुंबिनी *f*, पतिपुत्रवती *f*. २ *a female superintendent or manager* (of a public institution) कारभारीण *f*, संस्थेचा कारभार पाहणारी स्त्री *f*, व्यवस्थापिका *f*, मुकद्दमीण *f*. ३ (इस्पितळांतील) मुख्य परिचारिका *f*. ४ (शाळेची) मुख्य व्यवस्थापिका *f*, मुख्य मास्तरीण *f*. Mat'ronage *n.* स्त्रीचा प्रगल्भपणा *m*, पोक्तपणा *m*. २ *the collective body of matrons* वयस्क स्त्रीमंडळ *n*. Ma'tronal *a. suitable to an elderly woman, grave* पोक्त स्त्रीला शोभणारा, पोक्त स्त्रीचा, पोक्त, प्रौढ, पोक्तपणाचा. Ma'tronhood *n.* प्रौढस्त्रीपणा *m*. Ma'tronise *v. t. to render matronly* पोक्तस्त्रीपणा -पोक्तपणा आणणें; as, ' Childbed *matronises* the giddiest spirits." २ *to attend a lady to public places, as protector* (तरुण स्त्रीबरोबर सार्वजनिक ठिकाणीं) पोक्त स्त्री म्हणून -(-ची) पाठराखणी म्हणून जाणें. Ma'tron-like *a.* प्रौढ स्त्रीसारखा. २ पोक्त, प्रौढ. Ma'tronly *a. advanced in years, elderly* पोक्त, वयातीत, वयस्क, वयाची, प्रौढ, प्रगल्भ. २ *like or befitting a matron* पोक्त बायकोला शोभणारा, पोक्त, प्रौढ. Matronym'ic, Metronym'ic *a. derived from the name of one's mother or other female ancestor* मातृनामजात, (स्वतःच्या) आईच्या किंवा दुसऱ्या स्त्रीपूर्वजांच्या नांवावरून ठेवलेला -घेतलेला -निघालेला; as, "A *metronymic* name or appellation." M. *n. a metronymic name* आईच्या नांवावरून पडलेलें -ठेवलेलें नांव *n*, मातृनामजात नाम *n*.

Matronal, Matronly, Matronymic, See under Matron.

Matted, See under Mat.

Matter (mat'ėr) [M. E. *matere*, *materie* –Fr. *matiere* –L. *materia*, stuff, materials, &c. for building purposes. Cf. Sk. मा, to build, to construct.] *n. that which occupies space, and with which we become acquainted by our bodily senses, substance* द्रव्य *n*, साकार वस्तु *f* -पदार्थ *m*, जड पदार्थ *m*, जड वस्तु *f*, पंचभूतात्मक वस्तु *f*, दृश्यस्पृश्य पदार्थ *m*, मूर्ति *f*, अनात्मा *m*, विषय *m*. [DISTINGUISHING BETWEEN M. AND SPIRIT आत्मानात्मविचार *m* -विवेक *m*.] २ *substratum of the universe* प्रकृति *f*, माया *f*, प्रधान *n*. ३ *material, constituent substance* उपादान *n*, प्रकृतिद्रव्य *n*, घटकद्रव्य *n*, घटक *m*, उपकरण *n*, कारण *n*, साधन *n*, साधनद्रव्य *n*, द्रव्य *n*, सार *n*,

तत्व *n*, अर्थ *m*. ४ *subject, theme* विषय *m*, मुद्दा *m*, गोष्ट *f*, प्रकरण *n*, वृत्तान्त *m*, बाब *f*, कथा *f*, प्रस्ताव *m*, प्रसंग *m*. [UPON THE M. *or* UPON THE WHOLE M. एकंदरीनें, एकंदरींत, सर्व गोष्टींचा विचार करितां. M. OF RECORD नमूद करण्यासारखी गोष्ट *f*.] ५ *concern, affair, business* काम *n*, कार्य *n*, प्रयोजन *n*, कारण *n*, गोष्ट *f*, बाब *f*. [BYGONE M. गतगोष्ट *f*, झाली गोष्ट *f*, गतकथा *f*. DISPUTED *or* UNSETTLED M. वादग्रस्त विषय *m* -गोष्ट *f*, लडथड *f*, लडथडें *n*, लफडा *m*, लढा *m*, वांधा *m*, खरकटें *n*. LIGHT *or* SMALL M. क्षुल्लक गोष्ट *f*- बाब *f*. M. IN HAND प्रस्तुत विषय *m*.] ६ *thing of consequence or importance* (chiefly in the phrases "*what matter?*" "*no matter.*" त्याची काय बिशाद? चिंता नाहीं, परवा नाहीं.) महत्वाची गोष्ट *f*, महत्व *n*, हिशोब *m*, कथा *f*, बिशाद *f*, परवा *f*. ७ (a) *inducing cause or occasion* कारण *n*, प्रसंग *m*. (b) (*esp.* of anything disagreeable) *difficulty, trouble* अडचण *f*, नड *f*, घोंटाळा *m*, पंचाईत *f*, गेंच *m*, प्रश्न *m*. [WHAT'S THE M. काय आहे? काय झालें? काय गडबड आहे?] ८ *amount, quantity, portion, space* (often *indefinite*) प्रमाण *n*, परिमाण *n*. ९ *pus* पू *m*, पूय *m*. १० (*print.*) (a) *written manuscript or copy to be set in type* (छापण्याचा) मजकूर *m*. (b) (also) *type set up and ready to be used, or which has been used, in printing* (मजकूर छापण्याकरितां) जोडलेले-जुळविलेले ठसे *m. pl.* [DEAD M. (मजकूर छापून झाल्यानंतर) सोडवण्याचे खिळे *m. pl.* -टाईप *m. pl.*, मेलेले टाईप *m. pl.* LIVE M. (मजकूर छापण्याकरितां) जोडलेले-जुळवलेले खिळे *m. pl.*, जिवंत टाईप *m. pl.*] M. *v. i. to be of importance, to signify* महत्व *n* -किंमत *f*. असणें *g. of s.*, अर्थ *m* -मतलब *m*. असणें *loc. of s.* २ (*R.*) *to form pus* पुवळणें, पुवारणें, पुवळणास येणें. Mattered *pa. t.* & *pa. p.* Mattering *pr. p.* & *v. n.* Matterless *a. not being or having matter* मूर्तिरहित, अमूर्त; as, " M. spirits." Matter-of-fact *a. adhering to facts* खऱ्या प्रत्यक्ष घडलेल्या गोष्टी किंवा हकीकत घेऊन चालणारा, चोख. २ *commonplace* साधा, सामान्य. Mattery *a. purulent* पुवळलेला, पुवाचा, सपूय, पूययुक्त, पूयस्रावी, बरबरीत, पिकलेला, पुवाळ. २ *important* महत्वाचा.

Mattery, See under Matter.

Matting, See under Mat.

Mattock (mat'uk) [A. S. *mattuc*, a mattock.] *n. a kind of pickaxe having the iron ends broad instead of pointed* कुदळ or कुदळी *f*, कुदळा *m*, कुदळें *n*, कुद्दाल *m* (Sk.), खुरपें *n* (for grubbing).

Mattress (mat'res) [O. Fr. *materas*; -Ar. *matrah*, a place where anything is thrown. This word also meant anything hastily thrown down; hence, something to lie upon, a bed.] *n. a sort of quilted bed stuffed with hair, wool, moss &c.*

लेप *m* or *n*, लेपडी *f* (contempt.), गोधडी *f*, सुपेली *f*, गदेला *m*, बिछाना *m*.

Maturate (mat'ū-rāt) [L. *maturus*, ripe.] *v. i. to ripen, to become mature* पिकणें, तयार होणें, पाक *m* -परिपाक *m.* होणें *g. of s.*, परिपक्व दशेस येणें -पोंचणें, प्रौढ -प्रगल्भ -पोक्त स्थितीप्रत जाणें. २ (*med.*) *to suppurate* (गळूं इ.) पिकणें, पुवळणें, पुवळणास येणें. M. *v. t. to bring to maturity* परिपक्व करणें, परिपक्व स्थितीस आणणें, पिकवणें. २ (गळूं इ०) पिकवणें, पुवळणास आणणें. Mat'urant *n.* पू करणारें -पुवळणास आणणारें औषध *n.* Matura'tion *n.* पक्वदशेस आणणें *n*, परिपक्व करणें *n*, पिकवणें *n.* २ पक्वदशा *f*, सिद्धदशा *f.* ३ (a) पिकवणें *n.* (b) पू होणें *n*, पू बनणें *n*, पिकणें *n.* Mat'urative *a. conducing to ripeness* पक्व करणारा, पाककारक. २ पूयकारक, पू करणारा, पुवळणास आणणारा. M. *n.* पू करणारें -पुवळणास आणणारें औषध *n.* Mature' *a. grown to its full size, full grown, ripe* पक्व, परिपक्व, पक्का, प्रौढ, प्रगल्भ, पोक्त, पूर्ण वाढ झालेला, तयार. २ *completely worked out, perfected* पूर्ण विचारांनीं ठरविलेला, पक्का, ठाम, सिद्ध, तयार; as, "A *mature* plan." ३ *pertaining to a condition of full development* पूर्ण वाढीचा, प्रौढ, पोक्त; as, "A man of *mature* years." ४ (*med.*) *come to suppuration* पक्व, पिकलेला, पू झालेला, पुवळलेला. M. *v. t. to ripen, to prepare for use* सिद्ध दशेस -परिपक्व दशेस आणणें, सिद्ध -ठाम -पक्का -तयार करणें; as, "To *mature* one's plans." M. *v. i. to advance towards maturity, to become ripe* तयार होणें, परिपक्व होणें. २ (hence) *to become due or payable* (as a bill) (हुंडी इ०) लागू होणें, (a document) (-ची) मुदत भरणें. N.B. *Mature, Ripe. Ripe* belongs to what is ready to be dealt with practically; *mature*, to what has had sufficient time bestowed on it. A scheme is *matured* as being well digested, *ripe* as being fit for carrying out. Mature'ly *adv. with ripeness* पुरतेपणीं, परिपक्वतेनें. २ *with caution, deliberately* पोक्तपणानें, खोलवर, खोलवर -पुरता -पुरतेपणीं विचार करून, विचारांतीं. Mature'ness *n. maturity, ripeness* पूर्ण वाढ *f* पक्वता *f*, पक्वपणा *m*, परिपक्वता *f*, परिपाक *m*, पोक्तपणा *m*, पक्वदशा *f*, सिद्धदशा *f*. Matur'er *n.* Matures'cent *a. approaching maturity* पिकाऊ, आपक्व, परिणामोन्मुख. Matur'ing *pr. p. & v. n.* Matu'rity *n.* See Matureness. २ *arrival of the time fixed for payment* (of a bill, note, &c.) (हुंडी) लागू होण्याची तारीख *f*. मुदत *f* -वेळ *f*; (a document) मुदत भरण्याची वेळ *f*, तारीख *f*. (b) मुदत भरणें *n*.

Maturative, See under Maturate.

Mature, See under Maturate.

Maturescent, Maturity, See under Maturate.

Matutinal, Matutine (mat-ū-ti'nal, mat'ū-tīn)

[See Matin.] *a. pertaining to the morning, early* प्रातःकालिक, प्रातःकालचा, प्रातःकालासंबंधीं, औषस.

Maudlin (mawd'lin) [From *Maudlin*, a contr. of *Magdalen* (O. E. *Maudeleyne*), who is painted with eyes swelled and red with weeping.] *a. easily moved to tears* दयार्द्र, कनवाळू, खळकन रडणारा. २ *drunk or somewhat drunk* मत्तकल्प, झिंगलेला, तारवटलेला, तार चढलेला, झिंगट, तारवट.

Mauger, Maugre (maw'gėr) [Fr. *malgré*, ill will.] *prep. in spite of, notwithstanding* न मानतां -जुमानतां, गुंडाळून ठेवून, झुगारून, धाब्यावर बसवून.

Maul (mawl) [See Mall.] *n.* मोगरा *m*, मोगर *m*. M. *v. t. to beat with a mall* कुटणें, चेंचणें, ठेंचणें, चेंदा *m* -धिरडें *n*. पाडणें -करणें *g. of o.* २ *to treat roughly* हेबाळणें, चुरडणें, घुसडणें, चोळवटणें, घुसडून टाकणें, धुडघूस घालणें *g. of o.* ३ *to do much harm to* (-चें) नुकसान करणें, (-ला) नुकसान पोंचवणें; as, "It *mauls* not only the person misrepresented, but him also to whom he is misrepresented."

Maund (mawnd) [Hind. & Pers. *man*, मण.] *n.* (वजनी किंवा मापी) मण *m*. ८० रुपयेभार = १ शेर (बंगाली); ४० शेर (बंगाली) = १ मण (बंगाली). हिंदुस्थानांत निरनिराळ्या प्रांतांत मणाचें निरनिराळें माप किंवा वजन आहे. [ABOUT A M. मणखाण, मणखंड. A M. MEASURE *or* WEIGHT मणका *m*, मणकी *f*. M. OF 12 PAYLIS बारुला मण *m*. M. OF 16 PAYLIS सोळुला मण *m*. HALF A M. अदमण *m*.]

Maunder (mawn'dėr) [Fr. *mendier*, to beg --L. *mendicare*, to beg.] *v. i. to mutter, to grumble* पुटपुटणें, बडबडणें, अर्धवट बोलणें, गुणगुणणें. M. *v. t. to utter in a grumbling manner* पुटपुटणें, पुटपुटत बोलणें. Maund'erer *n*.

Mausoleum (maw-so-lē'um) [L. –Gr. *mausōleion*, from Mausolus, king of Caria, to whom his widow, Artemisia, erected a splendid tomb.] *n. a magnificent tomb or monument* कबर *f* (among Mahomedans), छत्री *f*, चिताचूडक *m*, माठें *n* (among Hindus), समाधि *pop.* समाध *f* (of Hindu saints), रोजा *m* (among Mahomedans). Mausole'an *a*. छत्रीचा, कबरेचा.

Mauve (mōv) [Fr. *mallow* –L. *malva*; so named from the similarity of the colour to that of the petals of common mallow.] *n*. एक प्रकारचा जांबळा किंवा अंजिरी रंग *m*. [M. ANILINE एक प्रकारची जांवळ्या रंगाची पूड *f*.]

Maw (maw) [A. S. *maga*; Ger. *magen*, maw.] *n. the stomach, esp. in the lower animals* कोठा *m*, पोटाची पिशवी *f*, गाईर *f*, गार *f*. –humorously or in contempt (of men) पोटाची खळी *f*, राक्षणाची खाई *f*, घबाडमाप *n*. २ *the craw* (in birds) गचूर *m*, चुनाळ *m*. Maw'worm *n*. जंत *m*.

Mawkish (mawk'ish) [Formed with E. suffix -*ish*, from M. E. *mawk, mauk*, a maggot, lit. 'maggoty'; Older sense is 'loathsome'.] *a. disgusting, nauseous, loathsome* ओकारी *f* -वीट *m* -कंटाळा *m.* आणणारा, कंटाळवाणा. २ *insipid* मिळमिळीत, पिळपिळीत, बेचव, निरस, पचपचीत, पाणचट, निचव. Mawk'ishly *adv.* कंटाळवाणेपणानें. Mawk'ishness *n.* कंटाळवाणेपणा *m*, पाणचटपणा *m*, पचपचीतपणा *m.*

Maxilla (maks-il'lä) [L.] *n. the jawbone* जबड्याचें हाड *n.* २ जबडा *m*, जाभाड *n.* Max'illar, Max'illary *a.* जबड्याच्या हाडाचा, जबड्याच्या हाडासंबंधीं. २ *pertaining to the jaw* जबड्याचा, जाभाडाचा, दाभाडाचा, हनुसंबंधीं. [INFERIOR M. BONE हन्वस्थि. SUPERIOR M. BONE ऊर्ध्व दन्तास्थि.] Maxil'liform *a. having the form or structure of a maxilla* जबड्याच्या हाडाच्या आकृतीचा. २ जबड्यासारखा.

Maxillar, Maxillary, See under Maxilla.

Maxim (maks'im) [L. *maximus*, greatest, superlative of *magnus*, great -L. *maxima*, for *maxima sententiarum*, an opinion of the greatest importance.] *n. an axiom of practical wisdom* अनुभवसिद्धवचन *n*, अनुभववचन *n*, वचन *n*, वाक्य *n*, म्हण *f*, न्याय *m*, सिद्धांत *m.*

Maximum (maks'i-mum) [L. superl. of *magnus*, great.] *a. the greatest in quantity or highest in degree attainable* (oppo. to *Minimum*) परमावधीचा, शिकस्तीचा, कमालीचा, सर्वांत जास्त, महत्तम, कडेलोटीचा, पराकाष्ठेचा. M. *n. the greatest quantity, number, or degree* कडेलोट *m* or *f*, परमावधि *f*, पराकाष्ठा *f*, परमावधीचें परिमाण *n* -संख्या *f* -प्रमाण *n*, महत्तमपरिमाण *n*, अधिकांत अधिक परिमाण *n*, परमसीमा *f*, अधिकतम *n.* २ *math.* महत्तम *n.* Max'ima *n. pl.* Max'imize *v. t. to raise to the highest degree* अतिशय वाढविणें, महत्तम रूप देणें, कडेलोट करणें *g. of o.*

May (mā) [A. S. *mæg*, pr. t. of *mugan*, to be able, pa. t. *meahte, mihte.*] *v. i.* इंग्रजींतील एक साह्यकारी क्रियापद *n.* याच्यापुढें जें क्रियावाचक असतें त्याच्या to चा लोप होतो. याचे पांच प्रकारचे अर्थ होतात. (१) मोकळीक किंवा परवानगी; जसें—'*May* I go, Sir? महाराज, मी जाऊं का?' (२) कारण किंवा उद्देश (when *may* follows 'that,') जसें 'I am come that I *may* see it with my own eyes; मी तें आपल्या डोळ्यांनीं पहावें म्हणून आलों आहें.' (३) संभव किंवा संशय; जसें 'It *may* rain this evening; संध्याकाळीं पाऊस पडावा.' (४) इच्छा किंवा आशीर्वाद; जसें '*May* you be happy! तुझें कल्याण असो!' (५) शक्यता; जसें 'A rich man *may* do several things with impunity, which a poor man *may* not (do); शिक्षेस पात्र न होतां श्रीमंताला कित्येक गोष्टी करतां येतात, त्या गरिबाला करतां येत नाहींत.'

May (mā) [O. Fr. *Mai* –L. *Maius*, May.] *n. the fifth month of the English year* इंग्रजी सालाचा पांचवा महिना *m*, मे महिना *m*, मे *m*. It nearly corresponds to the second month viz. वैशाख of the Hindu year. २ *the early or gay part of life* ज्वानी *f*, ऐन तारुण्य *n*, तारुण्यभर *m*, यौवनभर *m*, यौवन *n*, तारुण्याचा जोम *m* -जोस *m*; as, "His *May* of youth, and bloom of lustihood." ३ *pl.* (*bot.*) (a) *the flowers of the hawthorn* (so called from their time of blossoming) (मे महिन्यांत फुलणाऱ्या) हॉथॉर्न नांवाच्या कांटेरी झाडाचीं फुलें *n. pl.* (b) (also) *the hawthorn* हॉथॉर्न झाड *n*. ४ *the merrymaking of May Day* मे महिन्याच्या पहिल्या तारखेचा सण *m* -ख्याली-खुशाली *f* -नाच *m*. M. Day *n*. मे महिन्याचा पहिला दिवस *m*. M. dew *n*. मेच्या सणाच्या (दिवशींच्या) सकाळचें दंव *n*. M. flower *n*. (मे महिन्यांत फुलणाऱ्या) हॉथॉर्न नांवाच्या कांटेरी झाडाचीं फुलें *n. pl.*, हॉथॉर्नचीं फुलें *n. pl.* May pole मेच्या सणाच्या दिवशीं सभोंवतीं नाचण्याकरितां उभारलेला खांब *m* -गुढी *f*. २ (hence) *fig. a tall and slender woman* सडसडीत उंच स्त्री *f*, दिपमाळ *f*, रामकांटी *f*, शेकाटा *m*. May queen, May lady मेच्या सणाच्या खेळांतील राणी *f*. लहान मुलींना किंवा तरुण बायकांना फुलांचा मुगूट घालून ह्या खेळांतील राणी बनवितात.

Maybe (mā'bē) [For *it may be.*] *adv. perhaps, possibly* कदाचित्, न जाणों, नशीबानें, दैववशात्.

Mayor (mā'ur) [Fr. *maire* –L. *major*, comparative of *magnus*, great.] *n. the chief magistrate of a city or borough elected by the citizens and holding office for twelve months* (कांहीं अंशीं आपल्याकडील शेरिफासारखा) (इंग्लंडांतील) लोकनियुक्त नगराध्यक्ष *m*, मेअर *m*. २ *the chief officer of a municipal corporation* इंग्लंडांतील स्थानिक स्वराज्याचा अध्यक्ष *m*, मेअर *m*. May'oralty *n*. मेअरचा अधिकार *m*, मेअरपणा *m*. २ *the term of office of a mayor* मेअरची मुदत *f*. May'oress *n. fem.* May'orship *n*. मेअरचा अधिकार किंवा हुद्दा *m*.

May pole, See under May *n*.

Maze (māz) [M. E. *mase*, confusion.] *n. confusion of thought, perplexity, bewilderment* समजुतीचा घोंटाळा *m*, घोंटाळा *m*, गोंधळ *m*, त्रेधा *f*, धांदल *f*. २ *a place of intricate windings, labyrinth* नागमोडीची जागा *f* -वाट *f*, घोंटाळ्याची -सातवांकी जागा *f*, घोंटाळा *m*, रस्त्यांचें जाळें *n*, चक्रव्यूह *m*. ३ *confused state of things* चौऱ्याशींचा फेरा *m* -गरका *m* -फिरका *m*, फिरकंडा *m*, फिरकंडी *f*. M. *v. t. to perplex, to bewilder* घोंटाळ्यांत -गोंधळांत पाडणें -टाकणें, घोंटाळा *m* -गोंधळ *m*. उडविणें *g. of o.*, त्रेधा *f*. उडविणें *g. of o.* Ma'zily *adv.* घोंटाळ्यांत, गोंधळानें. Ma'ziness *n.* नागमोड *f*. २ घोंटाळा *m*, गोंधळ *m*, त्रेधा *f*. Ma'zy *a. winding* नागमोडीचा, सातवांकी -वांकांचा, वेंटाळ्याचा.

२ *confusing* घोंटाळयाचा, गोंधळ उडविणारा, गोंधळांत घालणारा -पाडणारा.

Mazy, See under Maze.

Me (mē) [A. S. *me*; Sk. मह्यम् or मे.] *pers. pron. a pronoun of the first person used as the objective, and dative case of I* इंग्रजी 'I' सर्वनामाचें द्वितीयेचें किंवा चतुर्थीचें रूप, मला, मजला.

Mead (mēd) [A. S. *medo*, honey; Sk. मधु, honey.] *n.* मध आणि पाणी यांपासून केलेली एक जालीम दारू *f.*

Mead (mēd), Meadow (med'ō) [M. E. *mede*, a meadow.] *n. a tract of low level land producing grass which is mown for hay* कुरण *n*, चरण *n*, गुरचरण *n*, वावर *n*, कास *m*. –along the banks of rivers, &c. भाटी *f*. A salt M. *or* Marsh खार *f*, खारें खाजण *n*, बहाड *n*, खाजण *n*. Mead'owy *a*. कुरणाचा.

Meager, Meagre (mē'gėr) [Fr. *maigre* –L. *macrum*, acc. of *macer*, thin, lean.] *a. thin, lean* रोड, रोडका, सडपातळ, सडसडीत, किडकिडीत, हाडकुळा, काड्याळा, पातळांग्या, किचकाडा, कृश, खल्लक, क्षीण. २ (a) *barren* रुक्ष, नापीक, सुकड, भुकिस्त, बरड or भरड, निझूर, निकस, बेकस, भिकार. (b) *poor* दरिद्री, अल्प, थोडा. ३ *scanty in ideas, wanting strength of diction* शुष्क, नीरस, रुक्ष. ४ (*min.*) *dry and harsh to the touch* (chalk &c.) सुखा, कोरडा, कठीण. Mea'gerly, Mea'grely *adv*. Mea'gerness, Mea'greness *n*. किडकिडीतपणा *m*, सडसडीतपणा *m*, कृशता *f*, कार्श्य *n* (Sk.). २ (a) रुक्षता *f*, नापीकपणा *m*, बेकसपणा *m*. (b) भिकारपणा *m*. ३ शुष्कता *f* -पणा *m*, नीरसत्व *n*, नीरसपणा *m*. ४ सुखेपणा *m*, कोरडेपणा *m*, कठिणता *f*.

Meal (mēl) [M. E. *mele*, A. S. *melu*, ground grain.] *n. grain ground to powder* पीठ *n*, पिष्ट *n*. [HUSKS AND GRITS IN M. चरड *n*. THE COARSE PART OF M. सांजा *m*, कोंडा *m*, चाळ *m*.] Meal'iness *n*. पिठूळपणा *m*, पिठेपणा *m*, भगरेपणा *m*. Meal'y *a. resembling meal* पिठासारखा, पिठा, पिठ्ठा, पिठूळ, भुगाळ. [M. –MOUTHED तोंडपुज्या.] २ पिठासारखी पांढरी छटा असलेला; as, "M. wings of an insect."

Meal (mēl) [M. E. *mele*; A. S. *mæl*, time, portion of time, stated time. (hence a common meal at a stated time, not a hastily snatched repast.] *n. the food taken at one time* जेवण *n*, भोजन *n*, आहार *m*. Among the Hindus generally and the Bramhins particularly in India, there are numerous observances and acts preparatory and subsequent to taking the meal. Of these, the chief are आचमन, अन्नस्तुति, अन्नसमर्पण, आपोशन, आहुति घालणें, उत्तरापोशन, चित्राहुति pop. चित्रावथी, नेत्रस्पर्शन, नैवेद्य दाखविणें, परिवेषण, परिषिंचन, पात्रप्रक्षालन, पात्रस्थापन, प्राणाहुति pop. प्राणावथी, मंडळ करणें, मौनधारण, स्थलशुद्धि, स्थलशोभा. The following

terms relate to fellowship of meal—to fellowship as permitted or forbidden and to the particulars and points appendant or emergent;—अन्नव्यवहार, पंक्तिदोष, पंक्तिपावन, पंक्तिप्रपंच, पंक्तिभेद, पंक्तिव्यवहार, पंक्त्यंतर, पांक्त. [GOOD M. चमचमीत जेवण *n.* LIGHT M. न्याहारी *f,* फराळ *m,* अल्पाहार *m.* LINE *or* ROW AT A M. पंक्ति *pop.* पंगत *f.* M. AT NOON मध्यान्हकाळचें भोजन *n.* M. AT NIGHT रात्रिभोजन *n,* निशिभोजन *n.* M. TAKEN AT OTHER'S HOUSE परान्न *n.* M. UPON PARCHED GRAIN धान्यफराळ *m.* M.—TIME, M.-HOUR जेवणवेळ *f,* भोजनवेळ *f* -समय *m,* अन्नकाल *m.* NAP AFTER ONE'S M. वामकुक्षि *f.* POOR M. कुभोजन *n,* हलकें जेवण *n,* भाजीभाकरी *f,* आमटीभाकरी *f* -भाकर *f,* मीठभाकर *f.* RICE ETC. GIVEN FOR A M. शिधा *m.* SOLID AND SUBSTANTIAL M. चिरेबंदी *f,* चुनेगचीभोजन *n,* स्निग्ध व जड पक्वान्नांचें भोजन *n.* SUMMONER OF THE GUESTS TO THE READY M. बोलावणेंकरी, आमंत्रण करणारा. SUMMON FOR A M. आमंत्रण *n.* TAKING ONE'S M. AT IRREGULAR HOURS विषमभोजन *n.* TAKING A M. AT NIGHT ONLY नक्त *n,* प्रदोष *m.* WALK (OF A HUNDRED PACES) AFTER A M. शतपावली *f.* WASHING THE MOUTH AND HANDS AFTER A M. अंचवण *n,* आंचवण *n,* आंचवणें *n,* हस्तप्रक्षालन *n.* (ONE) WHO HAS TAKEN HIS M. कृतभोजन, जेवलेला. TO TAKE ONE'S M. जेवणें; जेवण *n*-पोटपूजा *f.* करणें. TO TAKE A SLIGHT M. उष्टा होणें, उष्टावणें, तोंड उष्टें करणें, पाण्यास आसरा-आधार करणें, चार घांस खाणें-घेणें. TO TAKE A FULL M. पोटभर -यथेच्छ जेवणें, जेवणावर हात मारणें -ताव मारणें. TO ACHIEVE (OBTAIN CLEVERLY) A M. जेवण-पाडणें-उपटणें-साधणें. TO HIT (BE IN TIME FOR) THE M. पंगत साधणें. TO LAY (THE LEAVES &c.) FOR THE M. पंगत मांडणें, जेवणास पानें मांडणें -टाकणें. TO MISS (BE TOO LATE FOR) THE M. पंगत -पंगतीस चुकणें. TO SERVE THE M. (HELP THE COMPANY) पंगत वाढणें, वाढावयास घेणें.] २ (a) *the act of taking food* भोजन *n.* (b) *the time of taking food* भोजनकाल *m,* जेवण्याची वेळ *f.*

Mealy, See under Meal no. 1.

Mean (mēn) [A. S. *mænan,* to intend.] *v. t. to have in the mind or thoughts, to intend* मनांत असणें *g. of s.,* हेतु *m* -उद्देश *m* -इरादा *m* -विचार *m* -बेत *m* -अभिप्राय *m &c.* असणें *g. of s.,* मनांत आणणें -ठेवणें, योजणें, चिंतणें, संकल्प *m.* करणें. २ *to signify* अर्थ *m* -भावार्थ *m.* असणें *g. of s.,* सुचवणें, दर्शविणें, बोध करणें, दाखविणें. M. *v. i. to have in the mind* (*Rare* except in the phrase *to mean well* or *ill*) चिंतणें, (-चा) हेतु -इरादा असणें. Mean'ing *n. that which is meant or intended, purpose* मतलब *m,* उद्देश *m,* हेतु *m,* अभिप्राय *m,* इरादा *m,* बेत *m,* आशय *m,* भाव *m,* मानस *m* or *n* (of a speaker), विवक्षा *f.* २ *signification, sense, import* अर्थ *m,* बोध *m,* तात्पर्य *n,* मथितार्थ *m,* आशय *m,* इंगित *n,* भावार्थ *m,* भाव *m,* मायना or मयना (Pers.) *m.* [INVOLV-

ED *or* IMPLIED M. गर्भितार्थ *m*, व्यंग्यार्थ *m*. LATENT M. मर्म *n*, खुबी *f*, इंगित *n*. LITERAL M. शब्दार्थ *m*, स्पष्टार्थ *m*, वाच्यार्थ *m*.] Mean'ingless *a*. अहेतुक. २ निरर्थक. Mean'ingly *adv*. सहेतुक, हेतुपूर्वक, जाणूनबुजून.

Mean (mēn) [A. S. *mæne*, commom. The sense of *base*, *vile*, in the word *mean* may be due to A. S. *mæne*, wicked, false, evil.] *a*. *low in rank or birth*, *humble* अकुलीन, निकृष्ट जातीचा, असंभावित, हीनकुल, हीनजात, नीच, हलका, हलक्या पदवीचा, कमजात, कमअसल, कमसल, गरीब, भिकारी, दरिद्री. २ *wanting dignity of mind*, *base*, *low-minded* नीच, पाजी, हीन -अधम -पामरवृत्ति or वृत्तीचा, अधम, नीचवृत्ति, हलकट, दुष्ट, कुत्सितबुद्धि -वृत्ति -बुद्धीचा -वृत्तीचा. ३ *low in worth or estimation*, *contemptible*, *despicable* क्षुल्लक, क्षुद्र, तुच्छ, केविलवाणा, दीन, हलका, हलक्या किंमतीचा -योग्यतेचा, दरिद्री (*fig.*), भिकार, भिकारडा, भिकारी. ४ *of poor quality* गरिबीचा, मध्यम, साधारण, चालचलाऊ, मध्यम प्रतीचा, हलका, क्षुल्लक. ५ *penurious*, *stingy*, *illiberal* चिकट, चिक्कू, कंजूष, चिकूपणाचा, कंजूषपणाचा. Mean'ly *adv*. *unworthily*, *basely* हलकटपणानें, पाजीपणानें, नीचबुद्धीनें, कुत्सितपणानें, &c. २ *ungenerously* कंजूषपणानें, अनुदारबुद्धीनें, अनुदारपणें, अनादरबुद्धीनें; as, "We cannot bear to have others think *meanly* of them." Mean'ness *n*. *lowness* निकृष्टपणा *m*, हीनजातित्व *n*, हीनकुलता *f*, हलकेपणा *m*, &c. २ *baseness* हलकटपणा *m*, पाजीपणा *m*, नीचवृत्ति *f*, दुष्टबुद्धि *f*, असद्वृत्ति *f*, मनोहीनता *f*, &c. ३ क्षुद्रपणा *m*, क्षुद्रता *f*, लघुत्व *n*. ४ सामान्यता *f*, सामान्यपणा *m*. ५ *stinginess* चिकूपणा *m*, कंजूषपणा *m*. ६ *a mean act* हलकट -पाजीपणाचें -नीच कृत्य *n*.

Mean (mēn) [O. Fr. *meien* -L. *medianus* -*medius*; Sk. मध्य, middle.] *a*. *middle*, *coming between* मधला, मधचा, मध्य, मध्यम, मध्यस्थित, मध्यवर्ती. २ *intermediate*, *moderate* मध्यम, साधारण, मध्यम -साधारण प्रतीचा, मध्यम प्रकारचा, बेताचा, चालचलाऊ. ३ (*math.*) *average* मधला, मध्यम, सरासरीचा. [M. DISTANCE (*math.*) मध्यम अंतर *n*. (म० = मध्यम, in the following). M. DENSITY म० घनता *f*. M. MOTION म० गति *f*. M. OBLIQUITY म० परमक्रांति *f*. M. PROPORTIONAL अनुपातम०पद *n*. M. SIDEREAL REVOLUTION म० नाक्षत्रिक भगण *m*. M. SOLAR-DAY म० सौरदिवस *m*. M. SUN म० सूर्य *m*. M. TIME म० काल *m*.] M. *n*. *the middle point*, *quantity*, *value or degree* मध्यबिंदु *m*, मध्यम संख्या *f*, मध्यम मूल्य *n*. २ मध्यम परिमाण *n*, सामान्य परिमाण *n* -पक्ष *m*, मध्यम पक्ष *m*, मधला पक्ष *m*, सरासरी *f*; as, "Golden M." ३ *moderation*, *measure* (मध्यम) मर्यादा *f*, सुमार *m*, ताळ *m*, मध्यमपक्ष *m*; as, "There is a M. in all things." ४ *instrument* (in this sense used usually in the *pl.*) साधन *n*, उपाय *m*,

सामग्री *f*, उपकरण *n*, कार्यसाधन *n*, मार्ग *m*, द्वार *n*, योग *m*. [BY ALL MEANS *certainly, without fail* अवश्य, जरूर, निःसंशय, निखालस, वेलाशक, वेशक, धडकून, अलवत, सर्वथा, सर्वप्रकारें. BY ANY M.S *in any way* कसेंही करून, कांहींही करून, कसाही, कसातरी, कोणत्या तरी प्रकारानें -प्रकारें, कोणत्याही मार्गानें -बाजूनें -दृष्टीनें, येन केन प्रकारेण. २ *possibly, at all* यदा कदाचित्, जर करतां, न जाणों. BY FAIR M.S योग्य -वास्तविक रीतीनें, बाजवीपणानें, रास्त रीतीनें. BY FOUL M.S गैरवाजवी रीतीनें, आडमार्गानें, खोट्या मार्गानें. BY NO M.S *or* BY NO MANNER OF M.S कांहीं केलें तरी नाहीं, मुळींच -कसाही नाहीं, निखालस नाहीं, सुतराम् -नितराम् न *or* नाहीं. BY M.S OF (-च्या) द्वारा -साहाय्यानें, द्वारें, द्वारानें, (-चा) उपयोग करून. BY SOME M.S OR OTHER, SAME AS BY ANY M.S., BY THESE M.S अशा रीतीनें -तऱ्हेनें -प्रकारें, असें करून, येणें प्रकारें -करून, अशानें, असल्यानें. BY WHAT M.S कसें, कोणत्या प्रकारें, &c.] ५ (hence) *pl. resources, income* साधनें *n. pl.*, साहित्य *n*, सामुग्री *f*, पैसा *m*, पैसाअडका *m*, प्राप्ति *f*, उत्पन्न *n*, ऐपत *f*, ऐवज *m*, आदा *m*, आय *m*, अदाय *m*, द्रव्यबल *n*, कुवत *f*, सामर्थ्य *n*, शक्ति *f* (*fig.*), द्रव्यसामर्थ्य *n* -शक्ति *f*. [ACCORDING TO ONE'S M.S यथाशक्ति, यथासामर्थ्य.] ६ (*math.*) मध्यम (पद). [ARITHMETICAL M. गणितमध्यम *m*. GEOMETRICAL M. भूमितिमध्यम *m*, गुणोत्तरमध्यम *m*. HARMONIC M. हरात्मक मध्यम *m*.] Mean'time, Mean'while *n. the intervening time* मधला -दरम्यानचा काळ *m* -वेळ *m*. [IN THE M. इतक्यांत, इतक्यामध्यें, दरम्यान, मध्येंच.] Mean'time, Mean'while *adv.* दरम्यान, मध्येंच, मध्यंतरीं, इतक्या अवकाशांत, मधल्या अवकाशांत.

Meander (mē-an'dėr) [*Meander* is the name of a *winding* river in Asia Minor.] *n. a winding, crooked or involved course* वांकडातिकडा मार्ग *m*, वळणावळणांचा -वळशावळशांचा मार्ग *m*, वांकण *n*. २ *a tortuous or intricate movement* वांकडीतिकडी चाल *f*, नागमोड *f*. ३ *a maze, perplexity* जाल *n*, *pop.* जाळें *n*, कोडें *n*, गूढ *n*, कूटप्रश्न *m*, पेंच *m*, अडचण *f*. ४ (*arch.*) नागमोडीसारखें नकशीकाम *n*. M. *v. t. to turn or twist* वळशावळशांनीं फिरवणें, वांकडातिकडा करणें. M. *v. i. to turn in windings* वळशावळशांनीं जाणें -चालणें, वळसे घेऊन *or* मारून -नागमोडीनें चालणें, कोंडाळणें, कोंडाळून चालणें. Mean'dering *a.* वळणावळणांचा, वांकावांकांचा, वळशांचा, नागमोडीचा, नागमोडी, नागमोडीसारखा. M. *n.* (नागमोडीसारखें) वळण *n*, वांक *n*.

Meaning, See under Mean *v. t.*

Meanness. See under Mean no. 2.

Meant (ment) *pa. t.* and *pa. p.* of Mean, to have in the mind, *q. v.*

Measles (mē'zlz) [Dut. *maselen*, measles, from *masa*, a spot, Ger. *masern.*] *n.* (*sing.*) *a contagious*

febrile disorder, accompanied with fever and the appearance on the third day of small red spots upon the skin गोवर *m*, गोवरें *n*.—in covert phrase. शुभा *f.* [M. OF WHICH THE PUSTULES DO NOT COME TO A HEAD मुका गोवर *m*.] २ (*zool.*) फितीसारख्या जंतांचीं अंडीं *n. pl.* Mea'sled गोवर आलेला. Mea'sledness *n.* गोवराचा आजार *m*, गोवर आल्याची स्थिति *f.* Mea'sly *a.* गोवर आलेला.

Measurable, See under Measure.

Measure (mezh'ūr) [Fr. *mesure* –L. *mensura*, a measure –Sk. मा, to measure.] *n. a fixed unit of quantity or extent* परिमाणाचें एकं *n*, माप *n*, प्रमाण *n*. २ *an instrument by means of which size or quantity is measured* माप *n*, मेज *n*, मोज *n*. ३ *estimated extent, size or extent determined and stated* मेज *n*, मोज *n*, प्रमाण *n*, मान *n*, बेत *m*, परिमाण *n*, मिति *f*, परिमिति *pop.* परिमीत *f or* परमीत *f*, इयत्ता *f*, मोताद *f*. [AGREEABLY TO M. प्रमाणाबरहुकूम, प्रमाणतः. IN, WITH, UP TO, THE M. OF (-च्या) प्रमाणें. TO TAKE ONE'S M. (FOR COAT &c.) बेतणें, बेत घेणें. २ एखाद्याचा (बुद्धीचा -नीतीचा वगैरे) आवांका घेणें, अदमास पाहाणें.] ४ *a stated or limited quantity* नेमकें माप *n*. ५ *moderation, due restraint* सुमार *m*, मर्यादा *f*, सीमा *f*, मिति *f*, परिमिति *f*, प्रमाण *n*, इयत्ता *f*, नेमस्तपणा *m*, बेतसूदपणा *m*, योग्य नियमन *n*. [IN *or* WITH M. बेतानें, मर्यादेनें, बेतसूदपणानें. BEYOND M. बेसुमार, अमर्याद.] ६ *degree* अंश *m*, प्रमाण *n*, मान *n*, परिमाण *n*. Note:—This sense is usually, and most idiomatically, rendered by the addition of adjectives *large, much, little, small*, etc.; as, A large M. of wisdom= मोठें शहाणपण; A small M. of wisdom = थोडें ज्ञान, ज्ञानाचा अंश -गंध. [IN A GREAT M. बराचसा, बऱ्याच अंशीं, फार करून, बहुत करून. IN SOME M. थोडासा, कांहीं, कांहींसा *decl.*, अल्पांशानें, थोडाबहुत.] ७ *regulated division of movement* (a) (*in dancing*) (साथबद्ध) चाल *f.* [TO TREAD A M. साथबद्ध चालीवर नाचणें.] (b) (*mus.*) *musical time* ताल *m*, मात्रा *f*. Some of the M.s are दुताल, तिताल, चौताल, ठेका, धमार, मोहरा, सवारी. [BEING IN MUSICAL M. तालशुद्ध -बद्ध, बद्धताल. M. OF A VOWEL स्वरमात्रा *f.*] (c) (*poetry*) *meter, rhythm* छंद *m* or *n*, वृत्त *n*. [FALSE M. छंदोभंग *m*.] (d) (hence) *a foot* (कवितेचा) चरण *m*, पाद *m*. ८ (*arith.*) *a number which is contained in a given number a number of times without a remainder* भाजक *m*, अपवर्त *m*. [HAVING A COMMON M. सापवर्त. COMMON M. साधारण भाजक, साधारण विभाजक, अपवर्त OR अपवर्तन. GREATEST COMMON M. दृढभाजक, महत्तमापवर्तन.] ९ *means to an end* उपाय *m*, साधन *n*, उपचार *m*, युक्ति *f*, तजवीज *f*, लाग *m*, योग *m*, क्रिया *f*. [A GENTLE *or* MILD M. सामोपाय *m*, सामोपचार *m*. SOOTHING *or* COAXING M. सामदाम *n*. TO TAKE M.s

उपाय *m. pl.* योजणें, उपाय *m* -तजवीज *f.* करणें.] १० (*pl.*) (*Geol.*) *beds or strata* थर *m. pl.* M. *v. t. to take the dimensions of* मापणें, मोजणें, मेजणें, माप *n* -मोज *n* -मेज *n*, &c. घेणें *g. of o.*, मापन *n.* करणें *g. of o.* [To M. STRENGTH *to engage in a contest* (-शीं) दोन हात करणें. To M. SWORDS WITH ONE *to try another's skill in the use of the sword* (-शीं) तरवारीचे दोन हात करणें. २ (hence, *fig.*) *to match one's abilities against an antagonist's* (-शीं) बुद्धीचे डावपेंच करणें, शक्ति *f.* अजमावणें -अजमासणें *g. of o.*] २ (hence) *to estimate, to judge of* मोल *n.* ठरवणें, किंमत *f.* करणें *g. of o.* ३ *to pass through or over in journeying* चालून जाणें, ओलांडणें; as, "To M. kingdoms." ४ *to adjust by a rule or standard* मोजणें, मापणें with मापानें &c. *of recip. noun*, बरोबरी *f* -तुलना *f* -तोल *m.* &c. करणें with बरोबरीनें -तोलानें &c. *of recip. noun*, अटकळ *f.* करणें -धरणें with बरोबर *of recip. noun*, मोज -माप बसविणें, ठरवणें; as, "M. your desires by your fortunes, not your fortunes by your desires = संपत्तीच्या मापानें इच्छा मोजावी, इच्छेच्या मापानें संपत्ती मोजूं नये." ५ *to distribute by measure* (often with *out* or *off*) मापून -मोजून -मेजून देणें. M. *v. i. to make a measurement* मापणें, माप घेणें. २ *to result, or turn out, on measuring* मापाला भरणें -उतरणें, उतरणें; as, "The grain *measures* well." ३ *to have a certain extent, size or quantity* भरणें, माप *n* -मेज *n.* &c. असणें *g. of s.*; as, "Cloth *measures* three fourths of a yard." Meas'ured *a.* मापलेला, मोजलेला, मोजींव, मेजींव, मापी, मापित, मित. २ बरोबर धरलेला, मोजलेला. ३ मापून दिलेला. ४ *graduated, uniform, equal* मोजका, नेमका, प्रमाणबद्ध, मित, रेखलेला, आखलेला, बांधलेला, सम, प्रमाणांकित, नियमसर, नियमाचा, नेमाचा. ५ *restricted, limited* मोजका, बेताचा, बेताबाताचा, परिमित, मित. ६ *set in musical time* तालबद्ध, तालशुद्ध. Meas'uredly *adv.* Meas'ureless *a.* अलोट, बेसुमार, अतिरिक्त, अमोज, अपरिमित, अमर्याद, अमूप, निस्सीम, अपरिमेय. Meas'urelessness *n.* अतिरिक्तता *f* -पणा *m.* Meas'urement *n. the act of measuring* मापणें *n*, मोजणें *n*, मान *n*, मोजणी *f*, मापन *n*, मोजप *n*, मिति *f.* [GROSS *or* ROUGH M. स्थूलमान *n.* MINUTE *or* EXACT M. सूक्ष्ममान *n.* RANDOM M. वारेमाप *n.*] २ *the quantity, size, extent, &c. ascertained by measuring* माप *n*, मेज *n*, मोज *n.* Meas'urer *n.* मापवाला *m*, मापारी *m*, मापणारा, मोजणारा. Meas'uring *pr. p. used in or adopted for ascertaining measurements* मापण्याचा, मोजण्याचा, मेज घेण्याचा. [THE M. ROD OF MASONS *or* BUILDERS दुतें *n*, दुटें *n.*]

Meat (mēt) [A. S. *mete*, food.] *n. food, in general* अन्न *n.* [M. AND DRINK अन्नोदक *n*, अन्नपाणी *n.* TO MAKE MINCE M. OF (*fig.*) *to cut to pieces* खुरचा

f. pl. पाडणें *g. of o.* To SIT AT M. पानावर बसणें.] २ (hence) *the edible part of anything* खाण्यासारखा भाग *m*, खाद्यांश *m*. ३ *the flesh of animals used as food* मांस *pop.* मास *n*, सागुती or सागोती *f*, आमिष *n*,—jocosely तांबडी भाजी *f.* Meat'ed *a. having* (such) *meat* (used chiefly in compounds) मांस in comp.; as, "Thick-*meated.*" Meat'iness *n.* मांसलता *f.* Meat'less *a. without food* अन्नरहित, अन्नावांचून -शिवाय; as, "Leave those beggars *meatless.*" Meat'y *a.* मांसल.

N. B. *Meat* generally means *food.* When used in the sense of flesh, it means the flesh of *animals used for food. Meat* is *not applied* to the flesh of *animals not used for food.*

Meatus (mē-ā'tus) [L. *meatus*, a passage; from *meare*, to go.] *n. a natural passage or canal* (मूत्राशय, कर्ण वगैरेचें) द्वार *n.* [M. AUDITORIUS *n.* बाह्यकर्णापासून तों आंतील छिद्राच्या सुरवातीपर्यंतचा मधला कानाचा भाग *m*, कर्णनल *m*. M. URINARIUS *n.* (स्त्रियांचें) मूत्रद्वार *n*.].

Meaw *v. i.*, Same as Mew q. v.

Mechanic (me-kan'ik) [O. Fr. –L. *mechanicus*; Gr. *mēchanikos -mēchanē -mēchos*, a contrivance.] *n. one engaged in a mechanical trade* यांत्रिक *m*, यंत्रानें काम करणारा, कारागीर *m*, शिल्पी *m*, हुन्नरवाला *m*, कर्मार *m*, यंत्रसाहाय्यानें काम करणारा, यंत्रकामवाला. २ यंत्रकार *m*, शिल्पकार *m*, यंत्रकलाभिज्ञ *m*. Mechan'ic *a. mechanical* यांत्रिक, यंत्राचा, यंत्रकामाचा, यंत्रांविषयींचा, यंत्रविषयक -संबंधीं, शिल्पकामाचा, शिल्पविद्येचा, शिल्पविषयक. २ *of or pertaining to a mechanic or to the class of artisans* यांत्रिकाचा, शिल्पकाराचा. ३ (hence) *common, vulgar* साधारण प्रतीचा, हलका. Mechan'ical *a.* यांत्रिक, यंत्राचा, यंत्राविषयींचा, यंत्रकामाचा, यंत्रविषयक -संबंधीं. [M. EQUIVALENT यांत्रिक सममूल्य *n.* M. POWERS यांत्रिक शक्ति *f.*] २ *constructed according to the laws of mechanics* यंत्रशास्त्रानुसार केलेला, यंत्रशास्त्रसिद्ध, यंत्रनिबंधानुसारी, (loosely) शिल्पिक. ३ *made or formed by a machine or with tools* यंत्रानें केलेला, यंत्राच्या साहाय्यानें केलेला, यंत्रसिद्ध, यंत्रकृत. [M. SOLUTION (*math.*) *a solution of a problem by any art or contrivance, not strictly geometrical, as by means of the ruler and compasses, or other instruments* यंत्राच्या साहाय्यानें केलेलें -यंत्रसिद्ध विवरण *n.*] ४ *done simply by force of habit, uninfluenced by will or emotion* यंत्रांतून ओढल्याप्रमाणें केलेला, (डोकें खर्च केल्याशिवाय) यंत्रवत् केलेला, विचार न करतां केलेला, यंत्राप्रमाणें (सवयीनें) केलेला. ५ *acting by physical power, made and operated by interaction of forces* (*without a directing intelligence*) यांत्रिक, यंत्रवत्, यंत्रासारखा चालणारा, केवळ यंत्रासारखा चालणारा. ६ *obtained by trial, by measure-*

ments, &c., approximate अदमासिक, अटकळीचा. Mechan'ically *adv.* यंत्रशास्त्रानुरूप, यांत्रिकपद्धतीनें. २ यंत्रवत्, यंत्राप्रमाणें, यंत्रासारखा, विचार न करतां, डोकें खर्च केल्याशिवाय, सहजासहजीं, सहजाखालीं. Mechan'icalness *n.* यांत्रिकपणा *m.* Mechani'cian *n. one skilled in mechanics* यंत्रकलावेत्ता *m,* यंत्रकलाभिज्ञ *m,* यंत्रज्ञ *m.* २ *a machine-maker* यंत्रकार *m,* यंत्रें बनविणारा -तयार करणारा. Mech'anism *n. the construction of a machine* रचना *f,* यंत्राची रचना *f,* यंत्ररचना *f.* २ *the parts of a machine taken collectively* यंत्राचे सारे भाग *m. pl.* ३ *a machine* यंत्र *n,* कळ *f.* [M. OF MIND मनोयंत्र *n,* मनोरचना.] ४ *mechanical operation* यंत्रक्रिया *f,* यंत्रव्यापार *m.* ५ (*kinematics*) *an ideal machine* कल्पनेनें बसविलेली किंवा काल्पनिक यंत्ररचना *f.* ६ *skilful construction* (यंत्रासारखी) कुशल रचना *f.* Mech'anist *n.* See Mechanician. २ *one who regards the phenomena of nature as the effects of force merely mechanical* सृष्टींतील सर्व व्यापार निरनिराळ्या शक्तींचा यांत्रिक परिणाम आहे असें मानणारा *m,* यांत्रिकपरिणामवादी *m.*

Mechanics (me-kan'iks) [See Mechanic and Machine.] *n. the science which treats of machines* यंत्रशास्त्र *n,* यंत्रनिर्माणविद्या *f,* यंत्ररचनाविद्या *f,* or briefly यंत्रविद्या *f,* शिल्पनिर्माणविद्या *f,* briefly शिल्पविद्या *f,* शिल्पशास्त्र *n.* २ *the science which determines the effect produced by forces on a body* यंत्रप्रेरणाशास्त्र *n,* or briefly प्रेरणाशास्त्र *n.* [ANIMAL M. इंद्रियगतिस्थितिशास्त्र *n.* APPLIED M. व्यावहारिक यंत्रशास्त्र *n.*]

Mechanism, See under Mechanic.

Meconium (me-kō'ni-um) [L. -Gr. *mechon,* a poppy.] *n. first excrement* बाळलेंड *n.*

Medal (med'al) [Fr. *médaille,* a small coin -L. *metallum,* a metal.] *n. a piece of metal in the form of a coin bearing some device or inscription* पदक *n,* मुद्रा *f,* चांद *m,* तखमा *m,* प्रतिष्ठामुद्रा *f.* Med'alet *n.* लहानसें पदक *n.* Med'allist, Med'alist *n. one skilled in medals* पदकपारखी *m,* मुद्रापारखी *m,* पदकपरीक्षक *m.* २ *a collector of medals* पदकें गोळा करणारा *m,* पदकसंग्राहक *m.* ३ *a designer or engraver of medals* पदकें *n. pl.* पाडणारा *m* -करणारा *m,* पदककार *m.* ४ *one who has gained a medal* पदक मिळालेला मनुष्य *m,* पदकधारी *m,* पदकधर (on the analogy of पदवीधर) *m.* Medal'lic *a.* पदकासंबंधीं. Medal'lion *n. a large antique medal* प्राचीनकालिक पदक *n,* प्राचीन पदक *n,* मोठें पदक *n.* २ *a bass relief of a round form* उठावाचें पदक *n.* ३ *an ornament of a circular form, in which a portrait or hair is enclosed* (पदकासारखा) वाटोळा ताईत *m.* Med'alurgy, Med'allurgy *n. the art of making and striking medals or coins* पदकनिर्माणकला *f,* or briefly पदककला *f.* (Cf. चित्रकला, शिल्पकला.)

Medallion, Medalurgy, See under Medal.

Meddle (med'l) [M. E. *medlen* –L. *miscere*, to mix.] *v. i. to interfere officiously* (with *with* or *in*) (-मध्यें) पडणें, शिरणें, घुसणें, हात *m.* घालणें -लावणें, ढवळाढवळ *f.* करणें, (कामावांचून -जरूर किंवा संबंध नसतां मध्यें) लुडबुडणें -लडबडणें-सुडबुडणें, लडबड *f* -लुडबूड *f* -दलामालकी *f*- बुचाकारभार *m.* करणें -मांडणें, पुढच्या पुढें करणें -नाचणें, घालमेल *f.* करणें, लुबरेपणा करणें. २ (*specif.*) *to handle or disturb another's property without permission* नसता कारभार करणें, ढवळाढवळ -पंचाईत करणें, नसती उठाठेव करणें. Med'dled *pa. t.* & *pa. p.* Med'dler *n. a busybody* लुडबुड्या, लडबड्या, लुडबुड करणारा, घालमेल्या, लुबरा, नाचरा, पुढच्या पुढें करणारा, नाचणारा, ढवळ्या, बुचा कारभारी, लांडा कारभारी, नसती उठाठेव करणारा *m.* Med'dlesome *a. officiously intrusive* लुडबुडा, लुबरा. Med'dlesomeness *n.* लुडबुडेपणा *m*, बुचा -लांडा कारभार करण्याची संवय *f.* Med'dling *pr. p.* Med'dling *v. n.* उठाठेव *f*, &c. Med'dlingly *adv.* लुडबुडेपणानें, लांडेपणानें, &c. [CURIOUS *or* IDLE MEDDLING नसती उठाठेव *f*, लांडा कारभार *m.*]

Meddlesome, See under Meddle.

Mediæval (mē-di-ē'val) [L. *medius*, Sk. मध्य, middle, and *ævum*, age.] *a. relating to the Middle Ages* (written also *mediaeval*) मध्ययुगीन, मध्ययुगासंबंधीं. Mediæ'valism *n. the method or spirit of the Middle Ages* (इंग्लंडच्या इतिहासांतील धर्माची, विद्येची, किंवा कलेची) मध्ययुगीनपद्धति *f* -धोरण *n* -दिशा *f*, मध्ययुगीनपणा *m*, मध्ययुगीनत्व *n.* २ *a survival from the Middle Ages* (धर्माचा, आचारविचाराचा, विद्येचा, कलेचा) मध्ययुगीनशेष *m.* ३ *the adoption of or devotion to medieval ideals or usages* मध्ययुगीनपणा *m* (in the sense of मध्ययुगीन आचारविचार व ध्येयें यांविषयीं अभिमान). Mediæ'valist *n. one versed in the history of the Middle Ages* मध्ययुगीनेतिहासवेत्ता *m.* २ *one in sympathy with the spirit or forms of the Middle Ages* मध्ययुगीन आचारविचारांचा अभिमानी *m*, मध्ययुगीनत्वाभिमानी *m.* (Cf. प्राचीनाभिमानी).

Medial (mē'di-al) [L. *medius*, middle.] *a. noting a mean or average* मध्यदर्शक, मध्यप्रमाणदर्शक.

Median (mē'di-an) [L. *medianus*, from *medius*, Sk. मध्य, middle.] *a.* मध्यस्थित, मध्यवर्ती, मध्यें असणारा, मधून जाणारा; as, "A *median* groove." [M. LINE (*geom.*) मध्यगतरेषा *f* or briefly मध्यगत. M. POINT मध्यगतसंगम (बिंदु) *m.*] M. *n.* (*geom.*) मध्यगत.

Mediastinum (mēdi-as-tī'num) [L. *mediostans*, standing in the middle.] *n.* (दोन) फुप्फुसावरणांमधील जागा *f*, फुप्फुसावरणमध्यवर्तिदेश *m*, फुप्फुसावरणमध्यदेश *m.*

Mediate (mē'di-āt) [L. *medius*; Sk. मध्य, middle.] *a. intermediate* मधला, मध्य, मध्यम, मध्यस्थित (lit.), मध्यवर्त्ती. २ *acting by or as a means* मध्यस्थ, मधला, मधचा. ३ *gained or effected by a medium* परोक्ष, अप्रत्यक्ष, संव्यवहित, परंपराप्राप्त; as, "M. knowledge = परोक्षज्ञान." [M. INFERENCE संव्यवहित तर्क *m* -अनुमान *n.*] M. *v. i. to interpose between parties as the equal friend of each* (दोन्ही पक्षाकडील स्नेह्याच्या नात्यानें) मध्यें पडणें, मध्यस्थ होणें, मध्यस्थपणा *m* -मध्यस्थगिरी *f* -मध्यस्थी *f.* करणें, (मध्यें पडून) भांडण मिटविणें -तोडणें. २ (*R.*) *to intervene* मध्यें येणें -असणें, मध्यवर्त्ती असणें. M. *v. t. to effect by mediation* मध्यें पडून -होऊन घडवून आणणें -करणें -करविणें, मध्यस्थपणानें &c. करणें -करविणें. Me'diacy *n.* मध्यवर्तित्व *n.* २ मध्यस्थी *f.* ३ (*philos.*) व्यवधान *n*, व्यवहितता *f.* Me'diately *adv. by a secondary cause or agent, not directly or primarily, by means* (oppo. to *immediately*) परोक्षरीतीनें, अप्रत्यक्षरीतीनें, मध्यस्थद्वारा, परंपरेनें, परंपरासंबंधानें, अन्यद्वारा, अन्याकडून, द्वारानें, सान्तरसंबंधानें. Me'diateness *n.* मध्यवर्तित्व *n.* २ परोक्षता *f*, अप्रत्यक्षपणा *m.* Me'diation *n.* (a) –*the act.* मध्यें पडणें *n.* (b) मध्यवर्त्तित्व *n.* २ *entreaty for another* मध्यस्थी *f*, मध्यस्थगिरी *f.* Me'diative *a.* मध्यस्थीचा, मध्यस्थीसंबंधीं, मध्यस्थपणाचा; as, "M. efforts." Me'diatise, Me'diatize *v. t. to annex as a smaller state to a larger neighbouring one* (प्रांत) जोडणें, मांडलिक करणें; as, "The misfortune of being a *mediatised* prince." Me'diator *n.* मध्यस्थ *m*, मध्यस्थी *f* -मध्यस्थपणा *m* करणारा *m.* Mediato'rial *a.* मध्यस्थाचा. २ मध्यस्थीचा. ३ मध्यस्थविषयक. Mediato'rially *adv.* Me'diatorship *n.* मध्यस्थपणा *m*, मध्यस्थगिरी *f*, मध्यस्थी *f.* Me'diatory *a.* मध्यस्थाचा, मध्यस्थीचा, मध्यस्थविषयक. Media'tress, Media'trix *n. fem.* मध्यस्थीण *f*, मध्यस्थ स्त्री *f.*

Mediative, Mediator, See under Mediate.

Medicable, See under Medicate.

Medical (med'i-kal) [Low L. *medicalis*, –L. *medicus*, pertaining to healing –L. *medeor*, to heal.] *a. relating to the art of healing diseases* वैद्यकीय, वैद्यकीचा, वैद्यकाचा, वैद्यकासंबंधीं, वैद्यक्रियेसंबंधीं, वैद्यशास्त्रासंबंधीं, आयुर्वेदीय, वैद्याचा, वैद्य in compo. [M. AID OF TREATMENT औषधोपचार *m*, वैद्योपचार *m.* M. TREATMENT OF CHILDREN बालोपचार *m. pl.* M. MAN वैद्यशास्त्रज्ञ *m*, वैद्यकी शिकलेला मनुष्य *m.*] २ औषधी, रोगोपशामक. ३ *intended to promote the study of medicine* वैद्यकीय, वैद्यकोत्तेजनहेतुक; as, "M. fund." Med'ically *adv.* वैद्यकरीत्या. २ *with reference to the principles of the healing art* वैद्यकदृष्ट्या, वैद्यशास्त्रदृष्ट्या.

Medicament (med'i-ka-ment) [L. *medicare*, to heal –*medicus*, a physician.] *n. a healing applica-*

tion, a medicine औषध *n*, दवा *m*, औषधिद्रव्य *n*, भेषज *n*, भेषजद्रव्य *n*. २ औषधांची गुणकारी शक्ति अथवा क्रिया *f.* Medicamen'tal *a.* औषधासंबंधीं, भेषजविषयक. २ औषधिधर्मयुक्त, औषधिधर्मी, औषधांचे गुणधर्म असलेला. Medicamen'tally *adv.*

Medicaster (medi'-kaster) [Fr. *medicastre.*] *n. a quack* वैदू *m*, नाकाडोळ्याचा वैद्य *m*, जडीबुट्या *m.*

Medicate (med'i-kāt) [L. *medicare*, to heal –*medicus*, a physician.] *v. t. to treat with medicine* (-ला) औषध देणें -करणें, औषधोपचार करणें. २ *to impregnate with anything medicinal* औषध *n* -औषधी *f.* भरणें *loc. of o.*, औषधगुणक -औषधसंस्कृत -औषधगुणविशिष्ट करणें; as, "*Medicated* waters." Med'icable *a. capable of being medicated, that may be healed* औषधोपचार लागू होण्यासारखा, बरा होण्यासारखा -जोगा, उपचारक्षम. Med'icated *pa. t.* M. *pa. p.* औषध लावलेला -केलेला. २ औषधिसंस्कृत, औषधी. Medica'tion *n.* -*the act.* औषध करणें *n* -लावणें *n.* २ औषधिसंस्करण *n*, औषधसंस्कार *m*, औषधगुणाधान *n.* ३ *the use of medicine* औषधोपयोग *m*, उपचार *m.* Med'icative *a. medicinal, healing* औषधी, रोग बरा करणारा, रोगोपशामक.

Medicine (med'i-sin *or* med'sin) [Fr. –L. *medicina* –*medicinus*, medical –*medicus*, a physician.] *n. anything that cures* औषध *n*, *pop.* ओखद *n*, दवा *m*, दवाई *f*, भेषज *n.* [MEDICINES *or* MEDICAL MEASURES GENERALLY औषधोपचार *m. pl.*, औषधोपाय *m. pl.*, औषधपाणी *n.* TO EMPLOY THEM औषधपाणी *n* -&c. करणें.] २ *the science which relates to the prevention, cure, or alleviation of disease* वैद्यशास्त्र *n*, वैद्यक *n*, आयुर्वेद *m.* ३ (profession) वैद्यकी *f*, वैद्याचा धंदा *m.* M. *v. t. to give medicine to* (-ला) औषध *n.* देणें, औषधपाणी *n.* करणें, औषधोपचार *m.* करणें. Medic'inal *a. relating to medicine* औषधाचा, औषधासंबंधीं, औषधाविषयीं, भेषजविषयक. २ *fitted to cure or lessen disease or pain* औषधी, *pop.* ओखदी, औषधोपयोगी, रोगहर -हारी, रोगापहारक, रोगांतक, रोगनिवारक, रोगोपशामक, गुणकारक. Medic'inally *adv.* औषधासारखा, औषध म्हणून.

Medieval, Same as Mediæval.

Mediocre (mē'di-ō-kėr) [Fr.–L. *mediocris* -*medius*, middle.] *a. of a middle quality* मध्यम, साधारण, सामान्य, मध्यम -साधारण प्रतीचा -मानाचा -पक्षाचा, चालचलाऊ. M. *n.* मध्यमबुद्धीचा -मध्यमप्रतीचा मनुष्य *m.* Medioc'rity *n. a middle state or degree* मध्यमपक्ष *m*, साधारणपक्ष *m*, सामान्यपक्ष *m*, मध्यम -साधारण मान *n* -प्रत *f.* २ *a person of little power or importance* मध्यम प्रतीचा मनुष्य *m.*

Meditate (med'i-tāt) [L. *meditari*, to meditate.] *v. i. to dwell on anything in thought, to consider thoughtfully* ध्यान *n* -चिंतन *n* -मनन *n.* करणें. २ *to*

purpose (-चा) बेत करणें. [To M. UPON (-चें) ध्यान करणें *g. of o.*] M. *v. t. to think on, to contemplate* मनन *n* -चिंतन *n* -ध्यान *n*. करणें *g. of o.*, (-वर) विचार करणें. २ *to purpose, to plan, to intend* योजणें, चिंतणें, योजना *f* -योजणूक *f* -बेत *m*. करणें *g. of o.*, बेत रचणें *g. of o.*, धोरण *n*. बांधणें *g. of o.* Med'itated *pa. t* M. *pa. p.* चिंतित, ध्यात. २ योजलेला, कल्पिलेला. Medita'tion *n. –the act*. चिंतणें *n*, योजणें *n*. २ *deep thought, serious contemplation* ध्यान *n*, मनन *n*, चिंतन *n*. [ABSORBED IN M. ध्यानस्थ. ABSTRACT M. ध्यान *n*, योग *m*, ध्यानयोग *m*, अन्तर्ध्यान *n*, अन्तर्निष्ठा *f*. ASPECT OF M. ध्यानमुद्रा *f*.] Med'itatist *n*. ध्यानमग्न असणारा. Med'itative *a. given to meditation* ध्यानी, ध्यानशील, ध्याननिष्ठ, ध्यानपर, ध्यानतत्पर, ध्यानपरायण, चिंतनशील, चिंतनानुरक्त. २ *indicative of meditation* ध्यानमुद्रादर्शक. Med'itatively *adv*. ध्यानस्थपणानें. Med'itativeness *n*. ध्यानशीलता *f*, ध्यानपरायणता *f*.

Mediterranean (med-i-ter-rā'ne-an) [L. *medius*, middle, and *terra*, earth, land.] *a. situated in the middle of land* भूमध्य, भूवेष्टित, भूवलयांकित, भुईनें वेढलेला. [THE M. SEA भूमध्यसमुद्र *m*.] २ *inland, remote from the sea* मध्यदेशस्थ, असमुद्रतीरस्थ. ३ *of or pertaining to the Mediterranean sea* भूमध्यसमुद्राचा, भूमध्यसमुद्रासंबंधीं; as, "M. trade; M. voyage."

Medium (mē'di-um) [L.] Mediums, Media *n. pl. n. the middle* मध्यें असणारी वस्तु *f*, मार्ग *m*; (hence) *specif.* (a) *middle place or degree* मध्यम परिमाण *n*, मध्यमपक्ष *m*, मधला पक्ष *m*; as, "The just *medium* lies between pride and abjection." (b) *log. the mean or middle term of a syllogism* हेतु *m*, साधन *n*. २ *means, instrument* साधन *n*, द्वार *n*, निमित्त *n*, योग *m*. ३ *channel, way, vehicle* द्वार *n*, *pop.* दार *n*, पथ *m*, मार्ग *m*, वाट *f*, साधन *n*, योग *m*. [CIRCULATING M. विनिमयचलन *n* (नोटा नाणें वगैरे). M. OF EXCHANGE विनिमयसाधन *n* (हुंड्या, चेक वगैरे).] ४ (of person) *instrumentality* गुजारत *f*, मार्फत *f*, विद्यमानता *f*. ५ (एक प्रकारचा लिहिण्यास व छापण्यास वापरण्याचा) मध्यम कागद. ६ (*med.*) ज्यांत मिसळून औषध पिण्यास देतात तो पदार्थ *m*, औषधाचें वाहन *n*. ७ (*painting*) ज्यांत मिसळून रंग खलतात तो पदार्थ *m* (उ० गोंद, शिरस वगैरे), रंगाचें वाहन *n*. M. *a. having a middle position or degree, intermediate* मधचा, मधला, मध्यम, मध्यमसर, बेताचा, साधारण, मध्यस्थित, सामान्य. [M. -SIZED मध्यम आकाराचा.]

Medley (med'li) [O. Fr. *medler*, to mix.] *n. mingled and confused mass, a jumble* पंचमेळ *f*, पंचमिसळ *f*, चिवडा *m*, खिचडा *m*, खिचडी *f*, संकर *m*, गिजगिंदा *m*, घोंटाळा *m*. २ *a cloth of mixed colours* रंगीबेरंगी कापड *n*, गंगाजमनी कापड *n*. M. *a.* पंचमेळीचा, घोंटाळ्याचा, घोंटाळा झालेला. Medleys *n. pl.*

Medulla (me-dull'a) [L. *medulla*, marrow –*medius* middle.] *n.* (*anat.*) *the marrow of bones, the deep or inner portion of an organ or parts* अस्थिमज्जा *f.* [MEDULLA OBLONGATA वेणीस्थान *n*, मेंदूस लागणारें मज्जातंतूचें वरील टोंक *n.* हें सुमारें दीड इंच लांब असतें व तें मस्तकाच्या अस्थींच्या आंतील बाजूस खालच्या भागावर असतें.] २ (*bot.*) *a soft or cellular tissue, pith* (झाडाच्या खोडांतील किंवा देंठांतील मध्यभागीं असणारी मृदु धातूची) कांडमज्जा or briefly मज्जा *f*, (कांड =Stem.) मगज *m*, गाभा *m*, गीर *m*. गीर, in popular Marathi, signifies the *Mesocarp* of English botany; but some Marathi botanical writers use the word गीर for Medulla. Therefore, to avoid confusion, we suggest the following restrictions:—Medulla=कांडमज्जा, मज्जा. Mesocarp =गीर. See Mesocarp. Medull'ar, Medull'ary *a.* अस्थिमज्जेचा, अस्थिमज्जासंबंधीं, अस्थिमज्जायुक्त, अस्थिमज्जासदृश. २ वेणीस्थानाचा, वेणीस्थानासंबंधीं. ३ (*bot.*) *pithy* मज्जायुक्त, गीर असलेला. [MEDULLARY RAYS (मज्जा व साल ह्यांना जोडणाऱ्या) मज्जेपासून निघणाऱ्या रेषा *f. pl.*, मज्जामध्योद्गामी or briefly मज्जोद्गामी रेषा *f. pl.* MEDULLARY SHEATH मज्जामयवेष्टन, मज्जावेष्टन *n.*]

Meed (mēd) [A. S. *med* –Ger. *miethe*, hire –Gr. *misthos*, wages.] *n. that which is bestowed for merit, recompense* बक्षीस *n*, फळ *n*, पारितोषिक *n*, प्रतिफल *n*; as, "A rosy garland was the victor's *meed.*" २ *merit, worth* गुण *m*, लायकी *f*; as, "My *meed* hath got me fame." Meed'ful *a. worthy of reward* बक्षीस देण्यायोग्य -लायक, मोबदला देण्यालायक. २ *meritorious* प्रशंसनीय, वर्णनीय; as, "*Meedful* works." Meed'fully *adv.*

Meek (mēk) [M. E. *meke*, *meek*, agile, mild.] *a. mild of temper, forbearing* नम्र, (स्वभावानें) गरीब, सौम्यवृत्ति, विनीत, लीन, विनयी, सौम्य; as, "Now the man Moses was very *meek.*" २ *evincing mildness of temper or patience* नम्रपणाचा, नम्रतेचा, गरिबीचा, गरीब, लीनतेचा, लीन, नरम, मृदु, सौम्य; as, "A *meek* answer; Her *meek* prayer." Meek'ly *adv.* नम्रपणानें, नम्रतेनें, गरिबीनें, लीनतेनें, सौम्यपणानें, विनयपूर्वक. Meek'ness *n.* नम्रता *f*, गरीबी *f*, सौम्यपणा *m*, लीनता *f*, विनय *m*.

Meet (mēt) [A. S. *ge-met*, fit, –*metan*, to measure.] *a. fit, fitting, qualified, adapted* योग्य, लायक, उचित, युक्त, बरोबर, नीट. Meet'ly *adv.* योग्य रीतीनें, लायकपणानें. Meet'ness *n.* योग्यता *f*, लायकी *f*, औचित्य *n*.

Meet (mēt) [A. S. *metan*, to meet –*mot*, *ge-mot*, a meeting.] *v. t. to come face to face* (समोरासमोरून -समोरासमोर) भेटणें, गांठ पडणें. २ *to receive, as a welcome* सामोरा जाणें -येणें. ३ *to confront in conflict* (-शीं) भिडणें, (सामन्याकरितां) समोर उभें राहणें *g. of o.*; as, "They *met* the enemy and

defeated them." ४ *to come within the perception, influence or recognition of* मिळणें *in. con.*, भेटणें *in. con.*, गांठणें, गांठ *f* -मुलाखत *f.* पडणें *g. of o.*, भेट *f* -चार डोळे *m. pl.* होणें, *in. con., g. of o.*, नजरानजर *f* -दृष्टादृष्ट *f.* होणें, आढळणें, नजरेस पडणें *g. of s.* ५ *to experience, to suffer* अनुभवणें, अनुभवास येणें *in. con. g. of s.*, भोगणें; as, "He *met* his fate." ६ *to satisfy, to answer* (-ला) पुरा पडणें, भागवणें, भागवणी *f* -गुजारा *m* -पुरवठा *m* -करणें. [To M. HALF WAY (*lit.*) *to go half the distance between in order to meet* अर्ध्या मकाणावर गांठणें. २ (hence *fig.*) *to yield or concede half of the difference in order to effect a compromise* (दोन्ही पक्षांनीं थोडी थोडी गम खाऊन) तडजोड करणें.] M. *v. i. to come face to face* एकमेकांसमोर -समोरासमोर येणें, भेटणें, मिळणें. २ *to have an encounter or conflict* सामना *m* -चार हात *m. pl.* -युद्ध *n.* &c. होणें. ३ *to assemble together* एकत्र मिळणें -होणें, मिळणें, जमणें, जुळणें, एकवटणें, एकटणें, एकारणें, जुटणें; as, "The Indian National Congress *meets* in December every year." ४ *to unite, to have harmony* जुळणें, मिळणें, समेट होणें, जुडणें. [To M. WITH (a) *to light upon, to find* (often with the sense of unexpectedness) (अवचित) आढळणें, मिळणें, सांपडणें, नजरेस येणें -पडणें all with *in. con.*; (b) (*Shakes.*) *to join, to unite in company* एकमेकांस मिळणें, जाऊन मिळणें *with* ला *of o.*, सामील होणें. (c) *to suffer unexpectedly* अवचित होणें, लागणें, बसणें, मिळणें, येणें, (-च्या) नशिबीं -वांट्यास येणें, all with *in. con.*; as, "To *meet with* a loss." (d) *to encounter* तोंड देणें; as, "Prepare to *meet with* more than brutal fury from the fierce prince."] M. *n.* (a) *the meeting together of huntsmen for hunt* शिकारी लोकांचें शिकारीकरितां एकत्र जमणें. (b) *persons so assembled* शिकारी लोकांचा जमाव *m* -टोळी *f.* (c) *the place of meeting* (शिकारी लोकांची) एकत्र जमण्याची जागा *f.* Meet'er *n.* Meet'ing *n. an assembling* बैठक *f*, जमणें *n*, मिळणें *n.* २ *an assembly* सभा *f*, मजलस *f*, मजालस *f*, मंडळी *f*, मेळा *m.* ३ *an interview* गांठ *f*, भेट *f*, मुलाखत *f.* (b) नजरानजर *f*, दृष्टादृष्ट *f*, भेटाभेट *f*, चार डोळे *m. pl.* ४ संगम *m*, संयोग *m*, योग *m*, प्रसंग *m.* Meeting -house *n.* सभागृह *n.* २ (*in England*) (*specif.*) 'डिसेन्टर' नामक ख्रिस्ती लोकांचें प्रार्थनामंदिर *n.* (A church is consecrated, a meeting -house is not.) Met *pa. t. & pa. p.*

Megalomania (mega-lō-mā'ni-a) [Gr. *megas*, great, and Mania.] *n. a form of mental alienation in which the patient has grandiose delusions* प्रतिष्ठोन्माद *m*, गौरवोन्माद *m.*

Megrim (mē'grim) [Fr. *migraine*, corr. of Gr. *hēmicrania*-*hēmi*, half, and *kranion*, the skull.]

n. a kind of sick or nervous headache, usually periodical and confined to one side of the head अर्धशिशी *f*, २ *a whim* लहर *f*; as, "These are his *megrims*, firks and melancholies."

Meibomian (mī-bo'mi-an) [From Meibomius, the discoverer.] *a.* मायबोमियसनें शोधून काढलेला. [MEIBOMIAN GLANDS (पापणीच्या आंतील) चिपडें उत्पन्न करणारा पिंडसमूह *m*, नेत्रमलपिंड *m*, मायबोमियसपिंड *m*.]

Melæna (me le'na) [Gr. *melan*, black.] *n.* (*med.*) *a discharge from the bowels of black matter, consisting of altered blood* (शौचाच्या वाटेनें) मळाबरोबर पडणारें रक्त *n*, (आंतड्यांतून होणारा) काळा रक्तस्राव *m*, कृष्णरक्तातिसार *m*.

Melancholia (melan-ko'li-a) [See Melancholy.] *n.* (*med.*) *mental dejection* उदासीनतेचा वेडेपणा *m*, खेदोन्माद *m*, दौर्मनस्य *n*, दुश्चित्तता *f*.

Melancholic, Melancholize, See under Melancholy.

Melancholy (mel'an-kol-i) [Fr. –L. *melancholia* –Gr. *melan*, black & *cholē*, bile.] *n. depression of spirits (supposed to be occasioned by an excess of black bile), deep dejection, gloominess* उदासीनता *f*, उदासवृत्ति *f*, औदासीन्य *n*, खिन्नता *f*, खिन्नपणा *m*, विषाद *m*, विषादवृत्ति *f*, विषादभाव *m*, विषण्णता *f*, विषण्णवृत्ति *f*, अवसन्नता *f*. M. *a. dejected, gloomy* उदास, खिन्न, विषण्ण, अवसन्न, दिलगीर, खेदयुक्त, मलूल. २ *causing dejection, producing grief* खेदकारक, खेद -जनक -प्रद, विषादजनक -प्रद, दुःखप्रद, दुःखकारक, शोककारक, खेदसूचक, विषादात्मक, विषादप्रचुर. ३ *favourable to meditation, sombre* ध्यानस्थ बसणारास योग्य -सोयीचा, उदास, भयाण, एकांताचा; as, "M. seat." ४ *subject to melancholy* विषादवृत्ति, नित्यविषण्ण, नित्यविषादी, विषण्ण -खेदवृत्ति, नित्यावसन्न. Mel'ancholic *a.* See Melancholy *a.* 1. Mel'ancholily *adv.* उदासवृत्तीनें -पणानें, खिन्नवृत्तीनें. Mel'ancholiness *n.* उदासवृत्ति *f*, विषण्णता *f*, &c. Mel'ancholize *v. i. to become gloomy or dejected in mind* उदास वाटणें *in. con. with* ला *of. s.*, (मन) उदास होणें *in. con. g. of s.*

Melanosis (mela-no'sis) [Gr. *melan*, black & *osis*, morbid condition.] *n.* (*med.*) *abnormal deposit of black pigment in the tissues* शरिराच्या पेशींत काळा रंग फाजील सांठणें *n*, कालिमाश्यामिका *f*. Melanot'ic *a.* कालिमाश्यामिका असलेला. [M. sarcoma कृष्णरंगाधिक्य असलेलें (प्राणघातक) आवाळूं *n.*]

Mêlée (mālā') [Fr. *melee*, confusion –Fr. *mêler*, to mix.] *n. a hand-to-hand conflict, affray* दंगल *f*, हातघाई *f*, एकबाट *m or f*. [M. OF A FIGHT तुमुल युद्ध *n.*]

Meliorate (mē'li-or-āt) [L. *meliorare*, to make better –L. *melior*, better.] *v. t. to make better* सुधारणें, स्थिति सुधारणें *g. of o.* २ *to soften, to make*

more tolerable शमविणें, शांत करणें, सोसण्यासारखा करणें. M. *v. i. to grow better* सुधारणें, सुधरणें, अधिक चांगल्या स्थितीप्रत पावणें. Me'liorater, Mel'iorator *n.* (स्थिति) सुधारणारा. Meliora'tion *n. –the act.* सुधारणें *n*, सुधारणा करणें *n.* २ (*–the state*) *improvement* सुधारणा *f*, अधिक चांगली स्थिति *f.* Me'liorism *n. the doctrine (intermediate between optimism and pessimism) that there is a tendency throughout nature towards improvement* सृष्टीमध्यें क्रमाक्रमानें उत्कर्ष होण्याची शक्ति आहे असा वाद *m*, क्रमोत्कर्षवाद *m.* Me'liorated *pa. t. & pa. p.* Me'liorating *pr. p.*

Melioration, See under Meliorate.

Mellay (mel'ā) [Fr. *mêlée*, confusion.] *n. confusion* घोंटाळा *m*, गडबड *f*, गोंधळ *m*, सांवळागोंधळ *m.* २ दंगल *f.*

Melliferous, Mellific (mel-if'ėr-us, -if'-ik) [L. *mel*, honey, & *ferre*, Sk. भृ, to bear or L. *ficare* (in compo.), to make.] *a. producing honey* मधूत्पादक, मधुभरित, मधुप्रद, मध देणारा; as, "M. plants of the best kind." Mellif'luence *n. a flow of sweetness* मधुस्राव *m*, अमृतस्राव *m*, मधुप्रवाह *m.* २ *a sweet flow of words* वाङ्माधुर्य *n.* Mellif'luent, Mellif'luous *a. flowing with honey, smooth* मधुस्रावी, अमृतस्रावी, मधुर, गोड, मिष्ट, मधुराक्षर. [M. SPEECH गोड भाषण *n*, मिष्टासभाषण, द्राक्षापाक (*fig.*), साखरेचा रवा (*fig.*).] Mellif'luently *adv.* गोडपणानें, मिष्टपणानें, मधुरतेनें. Mellil'oquent *a.* मधुरवक्ता, गोड भाषण करणारा.

Mellifluence, Melliloquent, } See under Melliferous.

Mellow (mel'ō) [L. *mollis*; Gr. *malakos*; A. S. *mearu*, soft.] *a. tender by reason of ripeness* (पिकून) मऊ झालेला, परिपक्व, पक्वमृदु, मुरलेला. [THAT IS OVER M. बिलबिलीत, बिलबिला. To GET M. मुरणें, निवळणें.] २ (hence) (a) *not hard* नरम, मऊ; as, "A *mellow* soil." (b) *soft, rich, delicate &c.* (said of sound, colour, style &c.) मृदु, कोमल, मंजुल, *pop.* मंजूळ (sound), मधुर, रसपूर्ण, रसभरित, सरस, स्वारस्यपूर्ण; as, "The *mellow* horn." (c) *soft to the touch* नरम, मृदु, कोमल, गुलगुलित, लुसलुशीत. ३ *softened by years* पक्व, परिपक्व; as, "May health return to *mellow* age." ४ *merry from liquor* पिऊन आनंदी झालेला, रंगेल, धुंद, मस्त. M. *v. t. to soften by ripeness* पिकवून मऊ करणें, पिकवणें, मुरवणें. २ *to soften by age, to mature* परिपक्व करणें, परिपक्व दशेस आणणें -नेणें. M. *v. i.* पिकणें, मुरणें, निवळणें. २ परिपक्व होणें, परिपक्व दशेस येणें. Me'llowly *adv.* Mel'lowness *n. softness* परिपक्वता *f*, मुरलेलेपणा *m*, पक्वमृदुता *f.* २ नरमपणा *m*, कोमलता *f*, माधुर्य *n*, गोडपणा *m*, मंजुळपणा *m*, मार्दव *n.* ३ *maturity* परिपक्वता *f*, परिपक्वदशा *f* -स्थिति *f.* Mel'lowy *a.* नरम, मऊ, बिलबिलीत, कोमल.

Mellowness, Mellowy, See under Mellow.

Melodics, Melodious, Melodiousness, See under Melody.

Melodrama (mel-o-dräm'a) [Gr. *melos*, a song, and *drama*, a drama.] *n. a kind of sensational drama, formerly largely intermixed with songs and orchestral music* रसभावप्रधाननाटक *n*, क्षोभप्रधाननाटक *n*. मनोविकार क्षुब्ध करून टाकणारें नाटक *n*. पूर्वीं ह्यांत गायनाचा व वादनाचा बराच भाग असे. Melodramat'ic *a*. क्षोभप्रधाननाटकासारखा. २ क्षोभक, क्षोभ करणारा, (मनोविकार) खळबळवून टाकणारा. Melodramat'ist *n*. क्षोभप्रधाननाटकपटु. २ क्षोभप्रधान नाटकें लिहिणारा.

Melodramatic, Melodramatist, See under Melodrama.

Melody (mel'o-di) [Fr. –L. –Gr. *melōdia–melos*, a song, and *ōdē*, a lay.] *n. a sweet or agreeable succession of sounds* सुस्वरानुपूर्वी *f*, सुस्वरानुक्रम *m*, स्वरानुक्रममाधुर्य *n*. २ *a rhythmical expression of single tones pleasing to the ear and characteristic in expression* (a) आलाप *m*, आलप्ति *f*. (b) पदलालित्य *n*, शब्दरचनेपासून आलेली गोडी *f* -माधुर्य *n*. ३ *the air or tune of a musical piece* राग *m*. Melod'ics *n*. स्वरक्रमप्रकरण *n*, रागप्रकरण *m*, रागाध्याय *m*. हा एक संगीतशास्त्राचा भाग आहे. Melo'dious *a*. सुस्वरानुक्रमाचा, स्वरानुक्रममाधुर्ययुक्त, मंजुल, *pop*. मंजूळ, गोड, मधुर, मंजुळवाणा, सुश्राव्य, सुस्वर, श्रोत्राभिराम, मधुराक्षर, सु-चारुस्वन. २ आलापाचा, आलापयुक्त. ३ सराग, रागयुक्त, रागपरिवाही. Melo'diously *adv*. सुस्वरानुक्रमानें, स्वरानुक्रममाधुर्यानें, मंजुळपणानें, मधुरतेनें etc. २ आलापानें. ३ रागमाधुर्यानें, रागांत. Melo'diousness *n*. सुस्वरानुक्रमयुक्तता *f*, स्वरमाधुर्य *n*, मंजुलता *f*, गोडी *f*. २ आलापमाधुर्य *n*, आलापयुक्तता *f*. ३ रागयुक्तता *f*, रागमाधुर्य *n*.

Melon (mel'un) [Fr. –L. *melo*, Gr. *mēlon*, an apple.] *n*. (a) *–the plant* कांकडी, खरबूज, कलिंगड, कोहळा इत्यादि जातींचीं फळें येणारा वेल *m*. (b) *–the fruit* या वेलास येणारें फळ *n*. [Common or sweet M. खरबूज *n*. Musk M. कस्तूरी खरबूज *n*. Some varieties of musk melon are आकरमाशी, खरडा, खिरणी, टकमकें, नारंगी, बारमाशी खरबूज, भोपळी खरबूज. Plantation of musk M.s पालज *f*. Water M. कालिंगड *n*, कलिंगडें *n*, तरबूज or टरबूज *n*. A young water M. घटा *m*. Plantation of water M.s काशी *f*. White M. कोहळा *m*.]

Melt (melt) [A. S. *meltan*, to melt; cf. Sk. मृदु, soft.] *v. t. to make liquid* वितुळविणें, पातळ करणें, प्रवाही करणें, द्रव *m* -रस *m* -पाणी *n*. करणें *g. of o*. (as of metals), द्रवविणें (*lit.*), द्रवीकरण करणें *g. of o.*, सद्रव करणें; as, "To *melt* wax; To *melt* ice." २ (hence) *to soften, to render susceptible*

to mild influences द्रवविणें, द्रव *m* -पाझर *m* -पान्हा *m* -कन्हवळा *m.* आणणें *with* ला *of o.*, पाझरवणें, (-ला) पाझर *m* -पान्हा *m.* फोडणें, विरघळविणें, आर्द्र करणें, कन्हवाळणें; as, "Pity *melts* the mind to love." M. *v. i. to become liquid* पातळ होणें, द्रवणें, वितुळणें, वितळणें, द्रव *m* -रस *m* -पाणी *n.* &c. होणें *g. of s.*; विरणें. २ *to dissolve* विरघळणें, विरणें, पाघळणें; as, "Sugar *melts* in the mouth." ३ (hence) *to be softened to pity, to become tender or mild* द्रवणें, पाझरणें, विरघळणें, वितुळणें, कन्हवळणें, द्रव *m* -पान्हा *m* -ओलावा *m* -कळवळा *m* -कन्हवळा *m.* येणें *in. con. with* ला *of s.* ४ *to be weakened or subdued as by fear, to be discouraged* पाणी *n.* होणें, घाम येणें *in. con. with* ला *of s.*, धीर खचणें or जाणें or सुटणें or गळणें *in. con. with g. of s.*, हातपाय सोडणें *with g. of s.* ५ *to lose distinct form or outline, to blend* मिळून जाणें, (-शीं) मिळणें -मिसळणें -एकजीव होणें. ६ *to disappear* नाहींसा होणें, पार वितळून जाणें; as, "Fog *melts* away." Melt'able *a.* द्रावनीय. Melt'ed *pa.t.* & *pa.p.* Melt'er *n.* पातळ करणारा, द्रवविणारा. Melt'ing *v. n. -the act* वितुळविणें, रस करणें *n.* (b) पाझर फोडणें *n*, विरघळवणें *n.* २ *-the state* द्रव *m*, पान्हा *m*, कन्हवळा *m*, काकळूत *f.* M. *pr. p. a.* (*lit.*) *causing to melt* द्रावक. २ (*fig.*) द्रव आणणारा, पान्हा -पाझर आणणारा -फोडणारा, हृदयद्रावक. ३ (*lit.*) *becoming melted* द्रवणशील, पातळ होणारा. [M. POINT वितळण्याचा बिंदु, द्रवणांक *m.* M. PROCESS द्रवीकरणपद्धति *f*, अशोधित धातु गाळण्याची पद्धति *f.*] ४ (*fig.*) करुणापर, द्रवणारा. Melt'ingly *adv.*

Mem, Same as Memo.

Member (mem'bėr) [Fr. *membre* –L. *membrum*, a member.] *n. a limb of an animal* अवयव *m*, अंग *pop.* आंग *n*, गात्र *n*, शरीरांग *n*, प्रत्यंग *n.* [A DEFICIENT M. न्यूनांग *n*, व्यंग *n.* –THAT IS DEFICIENT IN A M. व्यंग, न्यूनांग, हीनांग, विकलांग. A SUPERNUMERARY M. अधिकांग *n.* A MINOR M. उपांग *n*, प्रत्यंग *n.* THAT HAS ALL ITS M.s सांग, सर्वांग. THAT HAS M.s अंगी, अवयवी.] २ (hence) (a) *a part of the whole, portion* अंग, *pop.* आंग *n*, अवयव *m*, अंश *m*, खण्ड *m.* (b) (–of a discourse &c.) *a clause* प्रकरण *n*, खंड *m* or *n*, अंग *n.* [M. BY M. अवयवशः. FORMING A M. अंगभूत.] ३ *an independent constituent of a body*: as, (a) –of a community व्यक्ति *f*, असामी *m* or *f*, इसम *m*, जण *m*, घटक *m*, अवयव *m.* (b) –(esp. of an association) सभासद *m*, सदस्य, सभ्य, सामाजिक. This sense of *member* is often rendered by the use of the adjective एक; as, "He is a M. of the jury तो पंचांतील एक आहे." Mem'bered *a. having limbs* (used chiefly in *composition*) अवयवी, अंगी. Mem'bership *n. the state of being a member* सभासदपणा *m.* २ *the collective body of members* सभासदमंडळी *f*, मंडळी *f*, सभासदसंख्या *f.* Mem'bral *a.* (*anat.*) *relating to a member* अवयवाचा.

Membrane (mem'brān) [Fr.-L. *membrana*, the skin that covers the separate members of a body -L. *membrum*, a member.] *n.* (*anat.*) *the thin tissue, usually supported by a fibrous network, which covers the members of the body* त्वचा *f*, आवरण *n*, वेष्टन *n*, आवरणत्वचा *f*, वेष्टनत्वचा *f*, आवरणत्वक् *f*, अंतस्त्वक् *f*. आंतली त्वचा *f*. [ADVENTITIOUS M. आगन्तुकत्वचा *f*. FIBROUS M. तांतवत्वचा *f*. MUCOUS M. श्लेष्मलत्वचा *f*, पिच्छात्वचा *f*, पिच्छिलत्वचा *f*. SEROUS M. रक्तजलत्वचा *f* or briefly जलत्वचा *f*. *N. B.* The word जल is used in Sanskrit Medicine for serous and other fluids of the body.] २ *the film containing the seeds of plants* त्वचा *f*, वेष्टन *n*, आवरण *n*. Membrana'ceous *a*. Same as Mem'branous. २ (*bot.*) *thin and rather soft or pliable* (as the leaves of the rose, peach tree, and aspen poplar) आवरणत्वचेसारखा, कोमल, मृदु, पातळ. Membran'eous, Mem'branous *a*. आंतील त्वचेचा, आवरणत्वचेचा, आवरणत्वचेसारखा, वेष्टनसदृश, आवरणसदृश. Membranif'erous *a*. *having or producing membranes* आवरणमय, वेष्टनमय, त्वङ्मय, आवरणोत्पादक, &c. Membranol'ogy *n*. मस्तिष्कावरणविज्ञान *n*.

N. B. Membrane is, really speaking, अन्तरावरणत्वक् or अन्तर्वेष्टनत्वक् or briefly अन्तस्त्वक् or अन्तस्त्वचा by the process of मध्यमपदलोपी; but some medical writers in Marathi render the word Membrane by आवरण or वेष्टन only; as, मस्तिष्कावरण, मस्तिष्कवेष्टन; while others render it by त्वक् or त्वचा only.

Membranaceous, Membraneous, Membranous, } See under Membrane.

Memento (me-men'tō) [L. imper. of *memini*, *meminisse*, to remember.] *n. a hint, suggestion, or notice to awaken memory, a souvenir* आठवण *f*, आठवणीची खूण *f*, ओळखण *f*, ओळख *f*, स्मरण *n*, यादगिरी *f*, यादगारी *f*, आठवणूक *f*. Memen'tos *n. pl.*

Memo (mem'-o) *n*. टांचण *n*, टिपण *n*. Mem'os *n. pl.*

Memoir (mem'wor *or* me-moir') [Fr. *mémoire* -L. *memoria*, memory -*memor*, mindful; akin to Sk. स्मृ, to remember.] *pl.* Memoirs *n. a familiar notice of anything as remembered by the writer* टांचण *n*, टिपण *n*, स्मरणनोंद *f*, याद *f*. २ *a history composed from personal experience and memory* बखर *f*. ३ *a biographical sketch* (स्मरणावरून किंवा अनुभवावरून लिहिलेलें) चरित्र *n*, त्रोटक-संक्षिप्त चरित्र *n*, जीवनवृत्तांत *m*, जन्मचरित्र *n*. ४ *a record of investigations on any subject* शोधस्मरणलेख *m*, (नवीन लावलेल्या) शोधांचें टिपण or टांचण *n*. ५ *the transactions of a society* संस्थेनें केलेल्या कामाची हकीकत *f*. Mem'oirist *n*. *writer of memoirs* (यादींवरून-टिपणांवरून) चरित्र लिहिणारा.

Memorabilia, Memorability, See under Memorable.

Memorable (mem'or-a-bl) [L. *memorabilis*, —*memor*, mindful.] *a. worthy to be remembered, very important or remarkable* संस्मरणीय, चिरस्मरणीय, स्मरणीय, स्मरणार्ह, स्मरणयोग्य, आठवण ठेवावयाजोगा -सारखा. Memorabil'ia *n. pl.* संस्मरणीय गोष्टी *f. pl.* २ संस्मरणीय गोष्टींचें टिपण *n* -यादी *f.* Memorabil'ity *n.* संस्मरणीयता *f.* Mem orableness *n.* संस्मरणीयता *f.* Mem'orably *adv.*

Memorableness, See under Memorable.

Memorandum (mem-or-an'dum) [L. neut. of *memorandus*, fut. pass. p. of *memorare*, to bring to remembrance.] *n. a note to help the memory* टांचण *n*, टिपण *n*, याद *f*, स्मरणलेख *m.* [To MAKE A M. टांचणें, टिपणें.] २ (*law.*) *an instrument drawn up in a brief and compendious form* कायद्याला धरून लिहिलेलें पत्रक *n*, कायदेशीर यादी *f.* M. OF AN ASSOCIATION (एखाद्या) संस्थेच्या व्यावहारिक स्थितीची व उद्देशाची यादी.] Memoran'dums, Memoran'da *n. pl. N. B. Memorandum of Association* of a company defines the position and the object of that company in relation to the world outside; while the *Articles of Association* are the rules for the internal management of that company.

Memorial (me-maw'ri-al) [L. *memoria*, memory.] *a. bringing to memory* स्मारक, स्मरण *n* -याद *f* -आठवण *f.* देणारा, स्मृतिजनक, स्मरणार्थक. २ *contained in memory* स्मृतिगत; as, "A *memorial* possession." ३ *assisting the memory* आठवण ठेवण्यास -आठवण्यास मदत करणारा; as, "This succession of Aspirate, Soft, and Hard may be expressed by the *memorial* word ASH." M. *n. a monument* स्मारक *n*, स्मारकविषय *m*, स्मरण देणारी वस्तु *f*-गोष्ट *f*, स्मरण *n*, ओळखण *f*, यादगिरी *f*, यादगारी *f.* २ (*R.*) *a note to help the memory* टांचण *n*, टिपण *n*, याद *f*, यादी *f.* ३ *a written statement of facts with a petition, laid before a legislative body or the government* (घडलेल्या गोष्टी नमूद करून बहुधा विशेष प्रकारची मागणी ज्यांत आहे असा सरकाराकडे पाठविलेला) अर्ज *m*, अर्जी *f*, विनंतिपत्र *n*, विज्ञापनापत्र *n*, अर्जदस्त *m.* Memo'rialise *v. t. to present a memorial to, to petition by memorial* (सरकारास किंवा एखाद्या संस्थेस घडलेल्या गोष्टी) कळविण्याकरितां अर्ज करणें, अर्ज करून दाद *f* -न्याय *m.* मागणें. Memo'rialiser *n. one who petitions by a memorial* अर्ज करून दाद मागणारा *m.* Memo'rialist *n. one who writes or signs a memorial* अर्ज करणारा *m*, अर्जावर सही करणारा *m*, अर्जदार *m.*

Memorialise, Memorialist, See under Memorial.

Memory (mem'o-ri) [L. *memoria*, memory —*memor*, mindful, Sk. स्मृ, to remember.] *n. the faculty*

of the mind by which it retains the knowledge of previous thoughts or events स्मरणशक्ति *f* or more accurately धारणाशक्ति *f*, धारणा *f*, स्मरण *n*; as, "M. is the purveyor of reason." [OF A RETENTIVE M. आठवणीचा -स्मरणाचा धड, विशेष स्मरणशक्तीचा, आठवणीचा खबरदार, धारणावान्. RETENTIVENESS OF M. धारणा *f*, धर *m*. THE TABLET OF M. स्मृतिपट *m*.] २ *retention, remembrance* आठवण *f*, आठव *f*, स्मरण *n*, स्मृति *f*; as "*Memories* of foreign lands." [READINESS OF M. समयस्फूर्ति *f*, स्मृतीची उपस्थिति *f*. THAT CAN RECITE FROM M. पाठी. THAT CAN RECITE FROM HEARING ONCE एकपाठी *m*; -TWICE दुपाठी; -AND SO ONWARDS तिपाठी, चौपाठी &c. THAT IS COMMITTED TO M. पाठ. TO ARISE TO M., TO COME INTO M. आठवणें, सरणें, सुचणें, स्फुरणें. TO COMMIT TO M. *to learn by heart* (घोकून) तोंडपाठ करणें. TO FIX *or* ENGRAVE ON ONE'S M. मनांत गांठ बांधणें, सरणांत पक्कें ठेवणें, पदरास गांठ बांधणें -मारणें (*idio.*). TO KEEP IN M. स्मरण *n*. ठेवणें, ध्यानांत ठेवणें, आठवण *f*. ठेवणें. M. DRAWING पूर्वी पाहिलेली एखादी वस्तू स्मरणावरून कागदावर काढण्याची कला *f*, स्मृतिचित्ररेखन (कला). TO RECITE FROM M. पाठ म्हणणें. TO SPEAK FROM M. *to speak without book* तोंडानें सांगणें.] ३ *the time within which past events can be or are remembered* (मागच्या गोष्टींची) आठवण राहाण्यासारखा काल *m*, स्मरणकाल *m*, स्मरणकालावधि *m*; as, "Within the *memory* of man." ४ (gener. pl.) *something, or an aggregate of things, remembered* स्मरणांत -आठवणींत राहिलेल्या गोष्टी *f. pl.*, स्मृतवस्तु *f. pl.*, आठवणी *f. pl.* Mem'orize *v. t. to commit to memory* पाठ करणें, तोंडपाठ करणें.

Men, *pl.* of Man. Men'-pleaser *n.* तोंडदेखा or -देख्या तोंडपुजा, (देवांपेक्षां) लोकांनाच खुष करणारा.

Menace (men'ās) [Fr.–L. *minor*, to threaten –*minæ*, the overhanging points of a wall.] *v. t. to threaten* (usually followed by *with* before the harm threatened) (पुढील अरिष्टाची -संकटाची) दहशत *f* -भय *n* -धाक *m* &c. घालणें -दाखविणें, धमकी *f*. देणें, धमकावणें, दटावणें, भेडसावणें, भेडावणें, भिवविणें, दब्या *m*. देणें, भय प्रदर्शित करणें, दबकावणें; as, "To M. a country with war." M. *v. i. to wear a threatening aspect* दटावणी *f*. दाखविणें. M. *n. a threat or threatening* धमकी *f*, धमकावणी *f*, दटावणी *f*, दबकावणी *f*, दब्या *m*, भेडसावणी *f*, धमकी *f*, दटावणी *f* &c. दाखविणें *n*. Men'aced *pa. t.* & *pa. p.* Men'acer *n.* धमकी देणारा. Men'acing *pr. p. threatening* दहशत घालणारा. Men'acingly *adv.* दटावणी दाखवून, धमकी देऊन.

Menagerie, Menagery (men-äzh'e-ri *or* men-aj'-ėr-i) [Fr., from root of Manage.] *n. a place for managing and keeping wild animals* पशुशिक्षणशाला *f*, or briefly पशुशाला *f*, रानटी जना-

चरांस शिकविण्याची जागा *f.* २ *a collection of such animals* शिकारखाना *m*, जनावरखाना *m*, पशुसंग्रह *m*.

Menagogue (men'a-gog) [Fr. –Gr. *men*, month, and *agōgos*, leading.] *n.* (*med.*) सुखार्तवौषध *n.*

Mend (mend) [Abbrev. from Amend.] *v. t. to repair, to put in shape or order again* नीट -दुरुस्त करणें, सुधारणें, दुरुस्ती करणें, डागडुजी or डागडोजी -मरामत *f* &c. करणें *g. of o.*, जीर्णोद्धार *m.* करणें *g. of o.* [To PATCH AND M. दुरुस्ती *f* -सांदासांद *f* -जोडाजोड *f.* करणें *g. of o.*] २ *to remove a fault, to improve, to reform* सुधारणें, सुधारणा *f* -सुधारणूक *f.* करणें *g. of o.*, थावरणें, सावरणें, निटावणें, स्थितीवर -सुस्थितीस ताळयावर -वाटेवर आणणें. ३ *to help, to advance, to further, to add to* वाढीस लावणें, वाढ *f* -भरभराट *f* &c. करणें. *g. of o.*, महत्व -किंमत वाढवणें; as, "You *mend* the jewel by the wearing it." M. *v. i. to grow better, to become improved* सुधारणें, सुधारत जाणें, निटावणें, सावरणें, बरा होत जाणें, वाटेवर येऊं लागणें. Mend'able *a.* सुधारतां -दुरुस्त -नीट करतां येणारा. Mend'er *n.* नीट करणारा *m*, दुरुस्त करणारा *m.* Mend'ed *pa. t.* & *pa. p.* Mend'-ing *pr. p.* & *v. n.*

Mendacious (men-dā'shus) [L. *mendax, mendacis –mentiri*, to lie.] *a. lying, given to deception or falsehood* (of persons) खोटा, लबाड, लबाड बोलणारा, अनृतभाषी, असत्यभाषी, असत्यवादी, लुच्चा. २ *false, counterfeit* (of things) खोटा, लबाडीचा, झूट, बनावट, कृत्रिम; as, "A M. legend." Menda'ciously *adv.* Menda'ciousness *n.* Mendac'ity *n. lying, habit of lying* खोटें -असत्य -लबाड भाषण *n*, खोटें बोलण्याची संवय *f*, अनृतभाषण *n.* २ *falsehood* लबाडी *f*, लबाडपणा *m*, खोटेपणा *m*, खोटाई *f.*

Medaciousness, Mendacity, See under Mendacious.

Mendicancy, See under Mendicant.

Mendicant (men'di-kant) [L. *mendicans, –antis, pr. p.* of *mendicare*, to beg, –*mendicus*, a beggar, perh. conn. with L. *menda*, a want.] *a. poor to beggary* कंगाल, दरिद्री, भिकारी. २ *practising beggary* भीक मागणारा, भिक्षा मागणारा, भिकार, भिक्षेकरी, भीकमाग्या. [M. POLICY *n.* भिक्षांदेहीचा मार्ग *m*, भिक्षावृत्ति *f.*] M. *n. a beggar* भिकारी *m*, भिक्षेकरी *m*, भिकमाग्या *m*, भिक्षार्थी *m*, भिक्षुक *m*. [BOWL *or* DISH OF A M. कटोरा *m*, तुंबा *m.* BELL *or* PLATE OF A M. जंगट *n.*] २ *one who makes a business of begging* भिक्षावृत्तीचा धंदा करणारा *m*, भिक्षुक *m* (among the Hindus as opposed to गृहस्थ).(b) *a begging friar* (among Roman Catholics) (भिक्षावृत्तीनें राहाणारा) रोमन क्याथोलिक गोसावी *m*; –amongst the Hindus जोगी, गोसावी, अतीत, तडीतापडी, यती; –amongst the Mahomedans फकीर *m.* [SOME OF THE ORDERS, SECTS OR CLASSES OF

RELIGIOUS MENDICANTS AMONGST THE HINDUS ARE अघोरपंथ or अघोरमार्ग, अयाचित, अरण्य, अवघड पंथ, अवधूत or दत्तात्रेय अवधूत, आश्रम, इंद्र, कालबेला, खरखरमुंडा, खाकी or खाक्या, गोसावी, जती, जोगी, डफगाण, डोईफोड्या, त्रिदंडी, दंडी, दंडीगाण or दिंडीगाण, दावलमलीक (?), दिगंबर, नागडगोसावी, नाथपंथी, पांगूळ, पुरी, वाळसंतोष, बैरागी or वैरागी, मुल्या, भैरवजोगी, मेंडजोगी, वन, वासुदेव, शेवडा, संत. FEASTING OF A BODY OF RELIGIOUS MENDICANTS भंडारा m. RELIGIOUS MENDICANTS (COMPREHENSIVELY) अतीतअभ्यागत, गोसावी, बैरागी, फकीरफुकरा. SOME OF THE INVOCATIONS USED BY THEM WHEN THEY BEG ARE बंमहादेवं, वाळसंतोष, अलख, उदव, एल्कोट, जोगवा, दोम दोम, पाऊड, वारी. SOME OF THE WEAPONS CARRIED ABOUT BY THEM ARE त्रिशूळ m, झेंडा m, घोळ m, गुरगूज or घुरघूस n.] Men'dicancy n. भिकारपणा m, भिकारीपणा m, कंगालपणा m, दारिद्र्य n. २ भीक मागणें n, भिक्षावृत्ति f, भिक्षुकी f, भिक्षांदेही f. Mendic'ity n. भिकारीपणा m, कंगालपणा m. २ भीक मागणें n, भिक्षांदेही f. करणें. ३ *the life of a beggar* भिक्षुकवृत्ति f, कंगालवृत्ति f.

Mendicity, See under Mendicant.

Menial (mē'ni-al) [M. E. *meine*, a household, retinue.] *a. performing servile office* हलकें काम करणारा, नोकरी -चाकरी करणारा, घरकाम करणारा. २ *pertaining to servants, esp. domestic servants* घरचाकराचा, चाकरपेशाचा, नोकरपेशाचा, घरकामाचा, शागीर्दपेशाचा, गृहदासविषयक. [M. OCCUPATION घरचाकरीचा पेशा m.] ३ (hence) *servile, low* हलका, हलकट, नीच, किरकोळ, बारीकसारीक. M. *n. a domestic servant* घरचाकर m, घरांतील नोकरमाणूस m, घरकाम्या, झाडलोट्या, झाडसारव्या, शागीर्दपेशा, गृहदास m. [MENIALS नोकरमाणसें n. pl., चाकरमाणसें n. pl., शिपाईप्यादा m, चाकरचुकर or चाकरनोकर m. pl.] २ *one employed in low or servile offices* हलका -हलक्या दर्जाचा नोकर m, शिपाईप्यादा m. ३ *a person of servile character* नीच -हलकट मनुष्य m.

Meninges (men-in'-jēz) [Gr. *mēninx*, *mēninggos*, a membrane. Meninx *sing.*] *n. pl.* (*anat.*) *the three membranes that envelope the brain* मेंदूचीं वेष्टनें n. pl., मेंदूचीं आवरणें n. pl. Menin'geal *a.* मेंदूच्या वेष्टनासंबंधीं.

Meningitis (men-in-jī'tis) [Gr. *mēninx*, *mēninggos*, a membrane.] *n. inflammation of the membranes of the brain* मस्तिष्कावरील त्वचेचा दाह m, मेंदूच्या वेष्टनाचा दाह m, मस्तिष्कवेष्टनदाह m, मस्तिष्कावरणदाह m.

Meniscus (me-nis'kus) [Gr. *meniskos*, dim. of *mēne*, moon.] *n. a crescent* अर्धचंद्राकार m, अर्धचंद्राकृति f, कोर f. २ (*opt.*) अर्धचंद्राकृति कांच f. ३ (*anat.*) सांध्यामधील 'स्नायू' चा थर m. Menisci *or* Meniscuses *pl.*

Menology (me-nol'ō-ji) [Gr. *mēn*, month, and *logos*, discourse.] *n. a register of months* महिन्यांची नोंद *f*, मासविवरण *n.* २ (*Greek Church*) *a brief calendar of the lives of the saints for each day in the year, or a simple remembrance of those whose lives are not written* संतस्मरणतिथिपंचांग *n*, or briefly संततिथिपंचांग *n.*

Menopause (men'ō-pawz) [Gr. *menes*, menses, and *pausis*, cessation.] *n. the cessation of the menstrual function* (वार्धक्यामुळें) विटाळ बंद होणें *n*, रजोनिवृत्ति *f.* २ *the period of the natural cessation of the menses* रजोनिवृत्तिकाल *m.* N. B. Menopause is a natural process, not a disease.

Menorrhagia (menor-rā'ji-a) [Gr. *menes*, menses, and *rhegein*, to break.] *n. profuse menstruation* (at the menstrual period) अत्यार्तव *m*, अति विटाळ जाणें *n.*

Menostasia, Same as Menostasis.

Menostasis (me-nos'ta-sis) [Gr. *menes*, menses, and *stasis*, standing; Sk. स्था, to stand.] *n. retention or suppression of the menstrual discharge* आर्तवावरोध *m.*

Mensal (men'sal) [L. *mensis*, month.] *a.* दर महिन्याचा, मासिक.

Mensal (men'sal) [L. *mensalis -mensa*, a table.] *a. pertaining to, or transacted at, the table* पात्रावरचा, जेवणावरचा, पात्रावरील, भोजनप्रसंगींचा.

Menses (men'sēz) [L. *mensis*, a month; *pl. menses*, months, and the monthly courses of women.] *n. pl. the monthly discharge from the womb* विटाळ *m.* [FIRST APPEARANCE OF THE M. रजोदर्शन *n*, ऋतुदर्शन *n*, नहाण *n*, न्हाण *n.* IMMODERATE FLOW OF THE M. उपळ *f*, लाल धुपणी *f.*]

Menstrual (men'strōō-al) [L. *menstrualis -mensis*, month.] *a. recurring once a month, monthly* महिन्यांतून एकदा होणारा -घडणारा, दरमहाचा, मासिक, प्रतिमासिक; as, "The M. revolution of the moon." २ *pertaining to monthly changes* दरमहा होणाऱ्या स्थित्यंतराचा -संबंधीं, मासिक; as, "The M. equation of the sun's place." ३ *of or pertaining to the menses* विटाळाचा, विटाळासंबंधीं; as, "M. discharges." ४ *of or pertaining to menstruum* द्रावकरसाचा, द्रावकरससंबंधीं.

Menstruate (men'strōō-āt) [L. *menstruare*, to have a monthly term.] *v. i. to discharge the menses* विटाळ होणें -येणें *in. con.*, विटाळशी होणें; allusively तांब्या पालथा पडणें *g. of s.*, घरीं बसणें, पाळी *f.* येणें. Men'struation *n.* विटाळ *m.* जाणें *n*, विटाळ *m.* २ विटाळशीपणा *m*, विटाळसेपणा *m.* ३ विटाळाचा काल *m* -अवधि *m*, विटाळाचे दिवस *m. pl.*

Menstruous (men'strōō-us) [L. *menstruus*, monthly -L. *mensis*, a month.] *a. having or belong-*

ing to menses विटाळ आलेली -आलेली (स्त्री), विटाळशी, विटाळाचा, विटाळाविषयींचा, स्त्रीधर्मांचा, ऋतुसंबंधीं, ऋतुविषयक, रजासंबंधीं, स्त्रीधर्मविषयक, आर्तवासंबंधीं. [A M. WOMAN विटाळशी or सी, वाहेरची, दुरशी OR सी, पुष्पवती, रजस्वला, ऋतुमती, स्त्रीधर्मिणी, सरजा, वाहेरची -ली, अस्पर्शा, शिवूं नयेशी or सी. THE SIGNIFICANT TERMS FOR A M. WOMAN IN THE FIRST, SECOND, THIRD AND FOURTH DAYS RESPECTIVELY OF HER MENSTRUATION ARE चांडाली, ब्रह्मघातिनी, रजकी, शूद्री.]

Menstruum (men'strōō-um) [L. *menstruus*, monthly. Perhaps from a fancy of the old chemists that dissolvents could be prepared only at certain stages of the moon. Late L. *menstruum*, a solvent.] *n. a solvent* द्रावक *n.* २ (*med.*) औषधाचें वाहन *n.* Men'strua *n. pl. the menses* विटाळ *m*, आर्तव *m*.

Mensurable (mens'u-ra-bl) [L. *mensurabilis-mensurare*, to measure.] *a. measurable* मापतां -मोजतां -गणतां येणारा -येण्याजोगा -येण्यासारखा, मापनीय, मेय, परिमेय, मापनशक्य, मापनक्षम. Mensurabil'ity *n.* परिमेयता *f*, मापनीयत्व *n*, परिमेयत्व *n*, मापनक्षमता *f.* Mens'urableness *n.* Mens'ural *a.* मापाचा, मापनाचा, मापनसंबंधीं, मापनविषयक. Mensura'tion *n. the act, process, or art of measuring* मापणें *n*, मोजणें *n*, मापन *n*, मापनपद्धति *f*, मापनशास्त्र *n.* २ *that branch of applied geometry which gives rules for finding the length of lines, the areas of surfaces, or the volumes of solids, from certain simple data of lines and angles* महत्वमापन *n.*

Mensurability, Mensurableness, Mensural, Mensuration, } See under Mensurable.

Mental (men'tal) [L. *mentum*, the chin.] *a. of or pertaining to the chin* हनुवटीचा, हनुवटीसंबंधीं, हनुविषयक; as, "The *mental* nerve;" "The *mental* region."

Mental (men'tal) [L. *mens*, *mentis*, the mind; Sk. मन्, to think.] *a. pertaining to the mind* मनाचा, मनासंबंधीं, मानसिक, मनोजन्य, मनोविषयक, बौद्धिक; as, "M. faculties; M. operations." [M. ALIENATION *insanity* वेड *n.* M. ARITHMETIC तोंडी गणित *n*, तोंडचे हिशोब *m. pl.* M. BODY मनोमय कोश *m.* M. DEVELOPMENT मनोविकास *m*, बुद्धिविकास *m.* M. EDUCATION मानसिक शिक्षण *n.* M. IMAGE मानसप्रतिबिंब *n.* M. PLANE (a) मनोलोक *m.* (b) मनोभूमिका *f.*] Mental'ity *n.* मानसता *f*, मानसिक अवस्था *f.* Men'tally *adv. in the mind* मनांत, मनाचे ठायीं, मनचे मनीं, मनांतल्या मनांत. २ *intellectually* मानसिक श्रमानें -श्रम करून. *N. B.* Mental is simply belonging to the mind as distinct from the body; In-

tellectual, to the powers, attributes, and dignity of mind, as distinguished from sense or matter.

Mentality, See under Mental.

Menthol (men'thōl) [L. *mentha*, mint.] *n.* पेपरमिटाच्या तेलापासून तयार केलेलें मज्जातंतूंचा क्षोभ शमविणारें औषध *n*, मेंथाल *n*.

Mention (men'shun) [L. *mentio*, *mentionis*, from root *men*, Sk. मन्, to think.] *n. a brief notice or remark* (used esp. in the phrase *to make mention of*) निर्देश *m*, उल्लेख *m*, कथन *n*, गोष्ट *f*, वार्ता *f*, नांव (*fig.*) *n*, चर्चा *f*. [By SPECIAL M. स्वतंत्र उल्लेख करून, मुद्दाम उल्लेखून. No M. WHATEVER गंधवार्त्ता *f*, नांव सुद्धां, &c. *with negative.*] २ *a hint* इशारा *m*, इशारत *f*, सूचना *f*. M. *v. t. to notice briefly, to speak briefly of* नामनिर्देश *m* -उल्लेख *m* &c. करणें *g. of o.*, गोष्ट *f* -वार्त्ता *f* &c. काढणें *g. of o.*, नांव *n.* घेणें -काढणें *g. of o.* [To BE MENTIONED गोष्ट *f*. निघणें, उल्लेख असणें *in. con. g. of s.*] Men'tionable *a.* नांव काढण्यासारखा -घेण्याजोगा. Men'tioned *pa. t.* & *pa. p.* Men'tioning *pr. p.*

Mentor (men'tor) [From Gr. *Mentōr*, the friend of Ulysses.] *n. a wise and faithful counsellor or monitor* सदुपदेशक *m*, सद्बोध *m* -सदुपदेश *m.* करणारा, उपदेशक *m*, उपदेष्टा *m*. Mentor'ial *a. containing advice* उपदेशपर, सद्बोधपूर्ण, उपदेशाचा.

Menu (men'oo) [Lit. 'detailed', 'minute,' Fr. –L. *minutus*, small.] *n. a list of the dishes to be served at a meal* भोजनपत्रक *n*, जेवणांतील पदार्थांची (दर दिवसाची) यादी *f*.

Mephitis (me-fi'tis) [L.] *n. a foul, pestilential exhalation from the ground* जमिनींतून निघणारी रोगजनक -दूषित हवा *f* -वाफ *f*. Mephit'ic, -al *a. offensive to the smell* घाणेरा, घाणीचा, पूतिगंधि. २ *tending to destroy life, noxious* प्राणहारी, विषारी, रोगजनक, दूषित; as, "M. regions."

Mercantile (mėr'kan-tīl) [Fr. *mercantile*, –L. *mercans*, *-antis pr. p.* of *mercari*, to traffic -*merx*, *mercis*, merchandise.] *a. pertaining to merchants, or the business of merchants* व्यापाऱ्यासंबंधीं, व्यापारासंबंधीं, व्यापारविषयक, व्यापाराचा, उदीमाचा, सावकारी, सौदागरी, सौदागरीचा, वाणिज्यासंबंधीं. [M. AGENCY (देशांतील निरनिराळ्या ठिकाणच्या) व्यापाऱ्यांची माहिती देणारी मंडळी *f*. M. MARINE व्यापारी जहाजें व तीं चालविणारी मंडळी *f*. M. PAPER व्यापारी हुंडी *f*. M. TRAVELLING वणज *f*, गस्तंगिरी *f*.]

Mercenariness, See under Mercenary.

Mercenary (mėr'se-nar-i) [Fr. –L. *mercenarius* -*merces*, hire.] *a. hired for money* भाड्यानें घेतलेला, भाडोत्री. २ *actuated by the hope of reward, serving for pay* भाडोत्री, भाडेकरी, मजूरकरी, मजूरदार, मोलकरी, वेतनदार, पगारदार. ३ (hence)

greedy of gain, selfish लोभी, स्वार्थपरबुद्धि, द्रव्यदृष्टि, लाभबुद्धि, लालुचखोर, द्रव्याचा लालची, आपमतलबी, आपलपोटा. M. *n.* भाडोत्री *m*, मुशारदार, मजूरदार, वेतनवाला. २ पगारदार शिपाई *m*, केवळ पैशाकरितां परकीय राजाची नोकरी करणारा शिपाई *m*, भाडोत्री शिपाई *m*. Mer'cenarily *adv.* द्रव्याच्या लालचीनें, द्रव्यलोभानें. २ लाभदृष्टीनें -बुद्धीनें, लाभदृष्ट्या, स्वहितबुद्धीनें, आपमतलबीपणानें. Mer'cenariness *n.* द्रव्यलोभी स्वभाव *m*, लाभबुद्धि *f* -दृष्टि *f*, आपलपोटेपणा *m*, स्वार्थैकदृष्टि *f*.

Mercer (mer'ser) [Fr. *mercier*, See Merchant.] *n.* *a merchant in silks and woollen cloths* रेशमी व गरम कापडाचा व्यापारी *m*, कौशेयवणिक्. Mer'cery *n.* रेशमी -गरम कपडे *m. pl.*, पट्टवस्त्रें *n. pl.*

Mercerize (mer-ser-īz) [From John Mercer (1791–1866), a calico-printer and chemist, who patented the process in 1851.] *v. t.* (दाहक क्षाराची (caustic soda) डूब देऊन कापसाचें सूत) रेशमाप्रमाणें तकतकीत करणें.

Merchandise (mer'chand-īz) [Fr. *marchand*, a merchant.] *n. the goods of a merchant* व्यापारी माल *m*, व्यापाराचा जिन्नस *m*, पण्यद्रव्य *n*; (-comprehensively) सौदासूत *m* or *n*. [AN ARTICLE OF M. जिन्नस *m*, केणें *n*, सौदा *m*, वाना *m*, वानोळा *m*.] २ *trade, traffic* उदीम *m*, व्यापार *m*, धंदा *m*, वाणिज्य *n*, (loosely) सौदागरी *f*, सोय *m*, व्यवहार *m*, व्यवसाय *m*. M. *v. i.* *to trade* व्यापार *m* -धंदा *m* -व्यापारधंदा *m*. करणें -चालविणें. M. *v. t.* (-चा) व्यापार करणें, क्रयविक्रय करणें; as, "Love is *merchandised*." Mer'chandisable *a.* Mer'chandiser *n.* व्यापारी *m*.

Merchant (mer'chant) [Fr. *marchand* –L. *mercans* -*antis*, pr. p. of *mercari*, to trade.] *n.* *one who carries on trade on a large scale* (esp. with foreign countries), *a trader* व्यापारी *m*, बेपारी *m*, उदमी *m*, सौदागर *m*, वणिक् *m*, सावकार *m*, महाजन *m*. Some respectful compellations for a *merchant* are शेट or शेठ, शेटजी. M. *a. pertaining to trade or merchandise* व्यापाराचा, व्यापारी, देवघेवीचा, खरेदीविक्रीचा. [M. SERVICE व्यापारी जहाजें व तीं चालविणारी मंडळी *f*. M. SHIP व्यापारी जहाज *n*.] Mer'chantable *a. fit for market* विकाऊ, खपाऊ, खपण्यासारखा -जोगा, बाजारांत जाण्याजोगा, चांगला (माल), किंमत येण्यासारखा, विक्रेय, क्रेय. Mer'chantman *n. a trading vessel* (as distinguished from a *man-of-war*) व्यापारी गलबत *n*, जिन्नसाचें -जिन्नसी गलबत *n* -जहाज *n* -तारूं *n*, मालाचें गलबत *n*, बारकस *n*, महागिरी *f*. Mer'chantmen *pl.* Mer'chantry *n. the body of merchants taken collectively* व्यापारी *m. pl.*, महाजनमंडळ *n* -मंडळी *f*. २ *the business of a merchant* व्यापार *m*, उदीम *m*. ३ *merchandise* व्यापारी माल *m*.

Merchantman, Merchantry, See under Merchant.

Merciful, Merciless, See under Mercy.

Mercury (mer'kū-ri) [Fr. -L. *Mercurius -merx, mercis*, merchandise. See Merchant.] *n.* (*classical mythol.*) *a god of commerce and gain* द्रव्यवाणिज्य-देवता *f*, व्यापाराची आणि द्रव्यलाभाची देवता *f*, बुध *m*. २ (*chem.*) *a metallic element* (used in barometers, thermometers &c.) पारा *m*, पारद *m*. [CALX *or* OXIDE OF M. रसभस्म *n*, पारदभस्म *n*. SULPHURET OF M. कज्जली *f*. WHITE SUBLIMATE *or* PERCHLORIDE OF M. रसकर्पूर *m*, रसकापूर *m*.] ३ (*astron.*) बुधग्रह *m*. ४ *a news-boy, a messenger* बातमीदार *m*, वार्ताहर *m*, नोकर *m*, निरोप्या *m*. ५ (hence) *a newspaper* वर्तमानपत्र *n*, वृत्तपत्र *n*. Mercu'rial *a*. 'मर्क्यूरी' देवतेप्रमाणें स्वभाव असलेला, घडोघडीं पालटणारा, चंचळ, उल्हासी व चंचळ स्वभावाचा. २ 'मर्क्यूरी'नांवाच्या वाणिज्यदेवतेचा -संबंधीं, पैसा आणणारा. ३ पारदमिश्रित, पाऱ्याचा. ४ (*med.*) पाऱ्याच्या सेवनानें उत्पन्न झालेला. ५ बुधग्रहाच्या प्रभावामुळें वक्तृत्व, व्यापारकौशल्य व बुद्धिकौशल्य अंगीं असलेला. M. *n*. चंचळ किंवा अस्थिर स्वभावाचा मनुष्य *m*. २ (*med.*) पारदमिश्रित औषध *n*. Mercu'rialist *n*. बुधदेवतेच्या अंमलाखालीं असलेला मनुष्य *m*. २ चंचळ किंवा अस्थिर स्वभावाचा मनुष्य *m*. ३ (*med.*) पाऱ्याचा पुष्कळ उपयोग करणारा वैद्य *m*. Mercu'rialize *v. t.* (*med.*) पारदमिश्रित करणें. २ (*photo.*) पाऱ्याची वाफ देणें. Mercu'rially *adv*. चंचळपणानें, अस्थिरपणानें. Mercu'ric *a*. (*chem.*) पाऱ्याचा. २ पाऱ्यापासून उत्पन्न झालेला. ३ पारदयुक्त. Mercurifica'tion *n*. अशोधित पाऱ्यापासून शुद्ध पारा काढण्याची पद्धति *f* किंवा क्रिया *f*. [MERCURY VAPOUR LAMP *n*. पाऱ्याच्या वाफेनें जळणारा विजेचा दिवा *m*.]

Mercy (mer'si) [Fr. *merci*, grace, favour -L. *merces, mercedis*, pay, reward, in Low L. also pity, favour.] *n*. *a forgiving disposition, clemency* क्षमा *f*, क्षमाशीलता *f*, क्षमाबुद्धि *f*, गय *f*. २ *tenderness* दया *f*, अनुकंपा *f*, दयार्द्रबुद्धि *f*, दयार्द्रदृष्टि *f*, परोपकारबुद्धि *f*, परोपकार *m*, करुणा *f*. [TO SHOW M. दया करणें. FOUNTAIN *or* OCEAN OF M. दयासागर *m*, कृपासागर *m*, दया -कृपाघन *m*, दयाब्धि *m*, दयानिधि *m*, करुणासागर *m*, &c. TO BE AT THE M. OF (च्या) पूर्णपणें हातांत -कबज्यांत सांपडणें, सर्वस्वीं पराधीन असणें.] ३ *compassionate treatment of the unfortunate and helpless, an act of mercy* उपकार *m*, परोपकार *m*, उपकारकृत्य *n*, परोपकारकृत्य *n*. Mer'ciful *a*. *full of mercy, unwilling to punish* क्षमावंत, क्षमावान्, क्षमाशील. २ *compassionate, tender* दयाळू, कृपाळू, दयावान् *pop.* दयावंत, दयाशील, कृपाशील -बुद्धि, कृपावान्, करुणाशील, अनुकंपावान्, अनुकंपाशील, दयाबुद्धि. Mer'cifully *adv*. क्षमाबुद्धीनें. २ दयाबुद्धीनें, दयादृष्टीनें, दयार्द्रतेनें, &c. Mer'cifulness *n*. क्षमाबुद्धि *f*, क्षमाशीलता *f*, &c. २ दयाळूपणा *m*, अनुकंपा *f*,

कृपाकूपणा *m*, &c. Mer'ciless *a. destitute of mercy, hard-hearted, cruel, unsparing* (said of animate beings and also, figuratively, of things) निर्दय, दयाहीन, दयाशून्य, निर्घृण, कठिनहृदय, पाषाणहृदय, निष्कृप, कठोर, कठीण, करुणाहीन, निष्ठुर, निष्करुण, &c. Mer'cilessly *adv.* निर्दयतेनें, निष्ठुरपणानें, कठोरपणानें. Mer'cilessness *n.* निर्दयता *f*, निर्दयपणा *m*, पाषाणहृदयता *f*, निष्ठुरपणा *m*, नैष्ठुर्य *n*, कठोरपणा *m*.

Mere (mēr) [A. S. *mere.*] *n. a pool or lake* तळें *n*, डबकें *n*, डबकण *n*.

Mere (mēr) [L. *merus*, unmixed (of wine).] *a. unmixed, pure* शुद्ध, निर्भेळ, केवळ, निवळ, एकजात, निखालस. २ *only this and nothing else, alone* फक्त, मात्र, केवल or केवळ, नुस्ता or निस्ता or नुस्था, निवळ. ३ *such and no more, bare* एवढाच, इतकाच, केवळ, फक्त. Mere'ly *adv. purely, unmixedly* केवळ, एकजात, एकलाग, निखालस, निव्वळ, निस्तूक, निक्खळ or निखळ. २ *not otherwise than, solely* फक्त, मात्र, केवळ, एवढाच.

Mere (mēr) [A. S. *mœre, ge-mœre.*] *n. a boundary* सीमा *f*, हद्द *f*, मर्यादा *f*. Meres'man *n. an officer who ascertains boundaries* मोजणीदार *m*, मोजणीकामगार *m*. Mere'stead *n.* शेताच्या हद्दींतील जमीन *f*, शेत *n*. Mere'stone *n. a land-mark* हद्दीची खुणा *f*, सीमेवरील दगड *m*.

Meretricious (mer-e-trish'us) [L. *meretricius* –*meretrix, meretricis*, a harlot, –*merere*, to earn.] *a. of or pertaining to prostitutes* कसबिणींचा, वेश्येसंबंधीं, वारांगनीय; as, "It is a M. and not a matrimonial alliance." २ (hence) *alluring by false show, gaudy and deceitful, false* वरकांतीचा, वरून -दिसण्यांत मोहक, कृत्रिम शोभेचा, फसवेगिरीचा, ढबदार, ढबीचा, दिखाऊ, दिसाऊ, पोकळ शोभेचा; as, "M. dress or ornaments." Meretri'ciously *adv.* दिखाऊपणानें, ढबदारपणानें, &c. Meretri'ciousness *n.* दिखाऊपणा *m*, मोहकपणा *m*, ढबदारपणा *m*, पोकळ शोभा *f*.

Merge (mėrj) [L. *mergere, mersum*, akin to Sk. मज्ज्, to dive, to sink.] *v. t. to immerse, to sink* बुडविणें, डुबविणें, पाण्यांत चेपणें. २ (hence) *to cause to be swallowed up* मग्न -गर्क करणें. [To BE MERGED अन्तर्भाव होणें, सामील होणें, मग्न होणें.] M. *v. i. to be swallowed up or lost* गर्क होणें -होऊन जाणें, बुडणें or बुडून जाणें (*fig.*), मग्न होणें, मिळून जाणें. Merg'er *n.* बुडविणारा. २ गर्क करणारा, मिळवून टाकणारा. ३ (*law*) *an absorption of one estate, or one contract, in another, or of a minor offence in a greater* सामील होणें *n*, अन्तर्भाव होणें *n*.

Mericarp (mer'i-kärp) [Gr. *meros*, a part & *karpos*, fruit.] *n.* (*bot.*) अर्धफल *n*, अर्धफळ *n*. Umbelli-

feræ नांवाच्या वनस्पतिवर्गांमध्यें दोन अर्धफळें मिळून एक फळ बनतें. ह्या दोन अर्धफळांपैकीं प्रत्येकास *mericarp* असें म्हणतात. उदाहरणार्थ; धना. धने पेरण्यापूर्वीं चुरडून पेरले म्हणजे प्रत्येक धन्यापासून कोथिंबिरीचीं दोन झाडें होतात. तीं त्या दोन अर्धफळांपासून होतात.

Meridian (me-rid'i-an) [Fr. –L. *meridianus –meridies* (corr. for *medidies*), mid-day –*medius*, Sk. मध्य, middle, and *dies*, Sk. दिन, day.] *a. pertaining to midday* दुपारचा, दुपारच्या वेळचा, दोनप्रहरचा, मध्यान्हकालचा, मध्यान्हकालासंबंधीं. २ (*astron.*) (a) याम्योत्तरवृत्ताचा -संबंधीं. (b) याम्योत्तरवृत्तामधून जाणारा. ३ *raised to the highest point, culminating* शिखरास चढलेला, शिकस्तीचा, कळसाचा, भराचा, बहाराचा, बहारीचा; as, "M. splendour." M. *n. noon* दुपार *f*, दोनप्रहर *f*, मध्यान्हकाल *m* (*lit.*), मध्यान्ह *m* (*lit.*). २ (hence) *highest point* (of prosperity, &c.) कळस *m*, शिकस्त *f*, कमाल *f*, भर *m*, बहर or बहार *m*. ३ (*astron.*) याम्योत्तर (वृत्त) *n*, मध्यान्हरेषा *f*, याम्योत्तररेषा *f*. [CELESTIAL M. खगोलीय याम्योत्तर (वृत्त) *n*. PRIME *or* FIRST M. प्रधानयाम्योत्तर *n*.. M. CIRCLE याम्योत्तरयंत्र. M. OF A GLOBE *or* BRASS M. कृत्रिम गोलाचें कडें *n*. DISTANCE EAST *or* WEST FROM THE FIRST M. रेखांतर *n*, रेखांश *m*. DISTANCE BETWEEN M.s स्पष्ट परिधि *m*.] Merid'ional *a*. याम्योत्तरवृत्ताचा, याम्योत्तरवृत्तासंबंधीं. २ *having a southern aspect, southern* दक्षिणेच्या बाजूला झुकलेला -वळलेला, दक्षिणेकडचा, दाक्षिणाभिमुख; as, "Offices that require heat... should be M." [M. DISTANCE याम्योत्तरापासूनचें (पूर्वेकडील किंवा पश्चिमेकडील) अंतर *n*, रेखांश.] Meridional'ity *n*. मध्यान्हरेषेवर असणें *n*, मध्यान्हरेषास्थिति *f*. २ दक्षिणाभिमुखता *f*. (*b*) दक्षिण दिशेस असणें *n*. (a) Merid'ionally *adv. in the direction of the meridian* रेखांशाच्या दिशेनें. Merinos *n. pl.*

Merino (me-rē'no) [Span. *merino*, roving from pasture to pasture –Span. *merino*, an inspector of sheep-walks.] *n*. स्पेन देशांतील उंची लोंकरीच्या बकऱ्यांची 'मेरीनो' जात *f*. २ *a fabric of merino wool* 'मेरीनो' कापड *n*. Merinos *n. pl.*

Merit (mer'it) [Fr. –L. *meritum –merere, meritum*, to obtain as a lot or portion, to deserve.] *n*. (a) *excellence* (*that deserves honour or reward*) गुण *m*, गुणवत्ता *f*, श्रेष्ठता *f*. [IN ORDER OF M. योग्यतेप्रमाणें, गुणाप्रमाणें, गुणानुक्रमानें.] (b) *the quality of deserving well or ill* गुणावगुण *m. pl.*, गुणदोष *m. pl.* [APPRECIATION OF M. गुणग्रहण *n*. TEST *or* INVESTIGATION OF M. गुणदोषपरीक्षण *n*.] २ *worth, value* लायकी *f*, योग्यता *f*, पात्रता *f*; as, "Reputation is oft got without *merit*." ३ (a) *that which is earned, reward* बक्षीस *n*, फळ *n*. (b) (according to Hindu religion) पुण्य *n*, पुण्याई *f*, सुकृत *n*, पुण्य-

सामग्री *f*, श्रेय *n.* [ACQUISITION OF M. पुण्यसंपादन *n*, श्रेयःसंपादन *n*, पुण्यार्जन *n.* ACQUIRED BY M. पुण्यार्जित. FRUIT *or* REWARD OF M. पुण्यफल *n.* M. ACQUIRED IN SOME FORMER BIRTH पूर्वपुण्य *n.* MIGHTINESS *or* PREVALENCE OF M. पुण्यप्रताप *m*, पुण्याईचा जोर *m.* A MAN OF GREAT M. पुण्यनिधि *m*, पुण्यपुरुष *m*, पुण्यराशि *m*, पुण्यमूर्ति *m.*] M. *v. t. to earn* (by service or performance) मिळवणें, (-ला) प्राप्त होणें -लाभणें -मिळणें, संपादणें. २ (a) *to have a right to, to claim as reward* (-वर) हक्क असणें. (b) *to deserve* (-ला) योग्य असणें, पात्र असणें, लायक असणें, (-ची) योग्यता *f* -पात्रता *f* -लायकी *f.* असणें; as, "This kindness *merits* thanks." Mer'ited *pa. t. & pa. p.* Mer'itedly *adv.* Merito'rious *a. possessing merit* गुणी, श्रेष्ठ, गुणसंपन्न. २ (a) *deserving of reward or honour* श्लाघ्य, बक्षिसालायक-योग्य. (b) पुण्यवान्, पुण्यवंत, पुण्यशाली, पुण्याईचा, सुकृती. ३ *valuable* महत्वाचा, उपयोगाचा, उपयुक्त. Merito'riously *adv.* Merito'riousness *n.* गुणवत्ता *f*, श्रेष्ठता *f*, गुणान्वितता *f*, गुणसंपन्नता *f.* २ (a) लायकी *f*, योग्यता *f*, पात्रता *f.* (b) पुण्यसंपन्नता *f*, पुण्याई *f*, पुण्यशालिता *f*, पुण्य *n.* ३ महत्व *n*, उपयुक्तता *f.*

Merlin (mer'lin) [Fr. *émerillon.*] *n.* एकजातीचा बहिरीससाणा *m.* २ *a wizard* चेटकी, चेटुक करणारा.

Mermaid (mer'mād) [A. S. *mere*, a lake (influenced by Fr. *mer*, the sea) and *mægd*, a maid.] *n. a maid of the sea, a fabled marine animal, having the upper part like a woman and the lower like a fish* मत्स्यकन्या (on the analogy of नागकन्या) *f*, कमरेखालीं मत्स्यासारखी स्त्री *f*, समुद्रकन्या *f.*

Merman (mer'man) [A. S. *mere*, a lake (influenced by Fr. *mer*, the sea) and Man.] *n. the male corresponding to mermaid* कमरेखालीं मत्स्यासारखा पुरुष *m*, मत्स्यपुरुष *m*, समुद्रपुरुष *m.* Mer'men *n. pl.*

Merriment, Merriness, See under Merry.

Merry (mer'i) [A. S. *merg*, from the Celtic, as in Gael. and Irish. *mear* –*mir*, to sport.] *a. inclined to laugh or play, jovial* आनंदी, उल्हासी, हास्यमुख, हसतमुख, हास्यविनोदी, हास्यवृत्ति, उल्लासवृत्ति, रंगेल, रंगेला, रंगी, विनोदी, खुशदिल. [To GET M. रंगांत येणें. To MAKE M. ख्यालीखुशाली करणें, चैन *f* -मजा *f.* करणें.] २ (–of disposition) *cheerful, joyous* आनंदी, चैनी, सदानंदी, मौजा, मौजाळा, उल्हासी, गमत्या, रंगेल, &c. ३ *causing laughter, lively* (as a story) विनोदी, विनोदाचा, गमतीचा, गमत्या, मजेचा, हास्यकारक, हास्यजनक, हास्योत्पादक, चटकदार, चटक्याचा; (–a festivity &c.) दणक्याचा, कडाक्याचा, धडाक्याचा. Merr'ily *adv.* आनंदानें, मजेनें, गमतीनें, मजेखालीं, गमतीखालीं, मजा मारून, हास्यविनोदानें, ख्यालीखुशालीनें, ख्यालीखुशालीखालीं. Merr'iment *n. gaiety with laughter and noise, mirth* हास्यविनोद *m*, हसणेंखेळणें *n*, ख्यालीखुशाली *f*, थट्टामस्करी

f, खेळीमेळी *f*, मजा *f*, रंग *m*, नाचतमाशा *m*, उत्सव *m*, उत्साह *m*. [TUMULTUOUS AND BOISTEROUS M. धावडधिंगा *m*, धिवडी *f*, झिवड *f*, झिवडी *f*, धुमाळी *f*, धुमश्चक्री *f*, धुमकूस *m*, धुडगूस *m*, धुमाकूळ *m*, धुमड *f*, धुमशा *m*, थैथय्या *m*, थैथय्याट or थैयेयाट *m*.] Merr'iness *n*. आनंदीपणा *m*, हास्यमुखता *f*, हास्यवृत्ति *f*, उल्लासवृत्ति *f*, उल्लसितता *f*, सानंदता *f*, खुशमौजेपणा *m*, हसरेपणा *m*, रंगेलपणा *m*, सदानंदिता *f*. Merr'y-an'drew *n*. *a buffoon* हंडीबाग, भांड, कैकाडी, डोंबारी. Merr'y-go-round' *n*. *a revolving contrivance for affording amusement, esp. a ring of flying hobbyhorses* लांकडी घोड्यांचें चक्र *n*. Merr'y-make *n*. (written also *merrimake*) *mirth, frolic* मजा *f*, ख्यालीखुशाली *f*, &c. २ See Merrymeeting. M. *v. i*. ख्यालीखुशाली *f* -रंग *m*. करणें. Merr'y-making *n*. See Merriment. Merr'y-meeting *n*. *a meeting for mirth* ख्यालीखुशालीची -खुशालीची -रंगाची बैठक *f*, उत्सव *m*, उत्साह *m*.

Mersaline (mėr'-sa-lin) [See Mercerize.] *n*. (रेशमाप्रमाणें) मुलाईम व तकतकीत सुती कापड *n*, मर्सलिन *n*. ह्याचा अस्तरें घालण्यास उपयोग करतात.

Mersion, Same as Immersion.

Mesaraic (mesa-ra'ik) [Gr. *mesaraion -mesos*, middle, and *araia*, intestines.] *a*. *pertaining to mesentery* लघ्वंत्रावरणत्वचेचा, लघ्वंत्रावरणाचा.

Meseems (me-sēmz') [*Me*, the dative of I, and *seems* used impersonally.] *v. impers*. (poetic) *it seems to me* मला वाटतें, मला भासतें.

Mesentery (mes'en-tėr-i *or* mez'-) [L.— Gr. *mesenteron -mesos*, middle, *enteron*, Sk. अंत्र, intestines *-entos*, Sk. अंतः, within.] *n*. (*anat.*) *a membrane attaching the small intestines to the posterior abdominal wall* लहान आंतड्यांना चिकटलेली त्वचा *f*, लघ्वंत्रावरणत्वक् *f*. Mesente'ric *a*. लघ्वंत्रावरणत्वचेचा. Mesenter'itis *n*. *inflammation of the mesentery* लघ्वंत्रावरणत्वग्दाह *m*.

Meseraic, Same as Mesaraic.

Mesh (mesh) [M. E. *maske* –A. S. *max*, a net.] *n*. *the opening between the threads of a net* जालरंध्र *n*, जाळीचें भोंक *n*, जालांतर *n*. २ *a network* जाळें *n*, जाळीची खिडकी *f*. Mesh'y *a*. जाळीदार, जाळीचा.

Mesmeric, Mesmerical (mez-mėr'ik,–al) [See Mesmerise.] *a*. *of or relating to mesmerism* मोहनविद्येचा -संबंधीं, मोहनप्रयोगाचा -संबंधीं, मोहनशक्तीचा.

Mesmerise (mez'mėr-īz) [From *Mesmer*, a German physician.] *v. t*. *to induce an extraordinary or abnormal state of the nervous system, (in which the operator is supposed to control the actions of the subject*) (मोहनशील मनुष्याचे ज्ञानतंतूंवर) मोहनप्रयोग करणें, (-वर) मूर्च्छनाप्रयोग करणें, मोहनविद्येचा प्रयोग करणें. २ *to hold spell-bound*

with astonishment आश्चर्यानें थक करून सोडणें, ओहून टाकणें, भुरळ घालणें. Mesmerisa'tion *n.* (a) मोहनविद्येचा प्रयोग करणें *n.* (b) मोहितावस्था *f*, मोहनावस्था *f*. Mes'meriser *n.* मोहनविद्येचा प्रयोग करणारा, मूर्च्छाविधायक *m*, मूर्च्छाप्रयोक्ता *m*, मोहनप्रयोगकार *m*. Mes'merism *n.* मोहनविद्या *f*, मोहनीविद्या *f*, मोहिनीविद्या *f*, मूर्च्छनाविद्या *f*. Mes'merist *n.* मोहनप्रयोग करणारा *m*. २ मोहनविद्या खरी आहे असें मानणारा, मोहनविद्याभिमानी.

N. B.:—Operator = प्रयोक्ता, विधायक; Subject = प्रयुज्य, मोहनशील (used as a noun). There is no difference between Hypnotism and Mesmerism.

Mesmeriser, Mesmerism, Mesmerist, } See under Mesmerise.

Mesne (mēn) [Norm. Fr. *mesne*, middle.] *a.* (*law*) *middle, intervening* मधला, दरम्यानचा, मधल्या अवधींत मिळालेला, मध्यवर्ति. [M. PROFITS दरम्यानचें उत्पन्न *n*, (मालकाच्या ताब्यांतून गैरकायदा बळकावलेली जमीन वगैरे परत त्याच्या ताब्यांत जाईपर्यंतच्या) मधल्या अवधींत मिळालेलें उत्पन्न *n*, अधलामधला फायदा *m*.]

Mesocarp (mes'ō-kärp) [Gr. *mesos*, middle, and *karpos*, fruit.] *n.* (*bot.*) *the middle layer of a pericarp* फळाचें मधलें वेष्टन *n*, (फळाचें) मध्यवेष्टन *n*, (फळाचें) मध्यावरण *n*, (फळाचा) मध्यकोश *m*. हें गोड किंवा रसमय असल्यास त्याला इंग्रजींत Sarcocarp व मराठींत 'गर' किंवा 'गीर' असें म्हणतात. [PERICARP फलवेष्टन or briefly वेष्टन *n*, फलावरण or briefly आवरण *n*, फलकोश or briefly कोश *m*. EXOCARP *or* EPICARP (फळाचें) बाह्यवेष्टन *n*, बाह्यावरण *n*, बाह्यकोश *m*. ENDOCARP (फळाचें) अन्तर्वेष्टन *n*, अन्तरावरण *n*, अन्तःकोश *m*. ENDOCARP कठीण असेल तर त्याला STONE किंवा PUTAMEN असें इंग्रजींत म्हणतात व मराठींत 'बाठी' असें म्हणतात.]

Mesophlœum (mesō-flē'um) [Gr. *mesos*, middle, and *ploios*, bark.] *n.* (*bot.*) *the middle or green bark of a tree* झाडाची अंतरसाल (हिरवी).

Mesophyll (mes'ō-fil), Mesophyllum (mesō-fil'lum) [Gr. *mesos*, middle, and *phyllon*, a leaf.] *n.* (*bot.*) *the parenchyma of a leaf between the skin of the two surfaces* पर्णमध्यत्वचा *f*, पर्णान्तस्त्वचा *f*.

Mesopodium (mesō-pō'di-um) [Gr. *mesos*, Sk. मध्य, middle, and Gr. *podion*, dim. of *podos*, Sk. पद or पाद, foot.] *n.* (*bot.*) (पर्णाचा) मध्यपाद *m* [पाद = Portion], पर्णमध्य *n*, *pop.* देंठ *n*. [PHYLLOPODIUM (शास्त्रीय) पर्ण *n*. शास्त्रीय पर्णाचे HYPOPODIUM (आद्यपाद *m*, पर्णाद्य *n*), MESOPODIUM, आणि EPIPODIUM (अन्त्यपाद *m*, पर्णान्त्य *n*, *pop.* पान किंवा पातें *n*), असे तीन भाग असतात.]

Mess (mes) [A form of Mash.] *n.* *a disagreeable mixture or confusion of things* खिचडी *f*, चिवडा

m, ब्रह्मघोंटाळा *m*, राडा *m*, रेंदा *m*. २ (hence) *a situation resulting from blundering or from misunderstanding, confusion, disorder* विचका *m*, चिवडा *m*, घोंटाळा *m*, अव्यवस्था *f*, फजिती *f*, दशा *f*, दुर्दशा *f*, फटफजिती *f*, बचेरी *f*, घाण *f*, बचबच *f*.

Mess (mes) [O. Fr. *mes* (Fr. *mets*), a dish, a course at table –L. *mittere, missum*, to send.] *n*. (R.) *a quantity of food served up at one time* (एक वेळचें) अन्न *n*, भोजन *n*. २ *the food given to a beast at one time* (एक वेळचा) दाणा *m*, घास *m*, चंदी *f*. ३ *a number of persons who eat together esp. in the army and the navy* सरकारी भिशींतली मंडळी *f*, मेस *m*. Mess हा शब्द विशेषतः लष्करी किंवा आरमारी शिपायांच्या सरकारी (official and not private) भिशीला लावतात. ४ सरकारी भिशी *f*. M. *v. i. to take meals with a mess* भिशींमध्यें इतरांबरोबर जेवणें, 'मेसा'बरोबर जेवणें, वर्गणीचें-भिशीचें जेवण करणें, भिशीनें जेवणें. २ *to eat with others* सहभोजन *n* -पंक्तिभोजन *n*. करणें. M. *v. t. to supply with a mess* (एक वेळचें) जेवण देणें. Messed *pa. t.* & *pa. p.* Mess'ing *pr. p.* & *v. n.* Mess'-mate *n*. एकाच मेसांत जेवणारा, मेसभाऊ *m*.

Message (mes'āj) [Fr. –Low L. *missaticum –mittere, missum*, to send.] *n*. *a communication sent* बातमी *f*, वार्ता *f*. २ *an errand* खासगी निरोप *m*. ३ *an official communication* अधिकाऱ्याचा संदेश *m*, निरोप *m*, आदेश *m*, प्रेष *m*, दौत्य *n*; as, "The President's message." [M. -BEARER *n*. SEE MESSENGER. M. -BEARING *v. n.* लव *f*, लवेशाई *f*. TO GIVE A M. निरोप सांगणें.] Mess'enger *n*. *the bearer of a message* दूत *m*, निरोप्या *m*, वार्ताहर *m*. २ (*specif.*) *an office servant* जासूद *m*, दूत *m*, संदेशहर *m*, चार *m*, कागदी *m*, हरकारा *m*, कासीद *m*. [BUSINESS *or* OFFICE OF A M. जासुदी *f*, जासूदपणा *m*. PAY *or* HIRE OF A M. जासुदी *f*, अजुरा *m*.] ३ *one who, or that which, foretells, or foreshows* दूत *m*, आगाऊ बातमी -खबर देणारा, अग्रसूचक, पूर्वचिन्ह *n*; as, "Yon gray lines that fret the clouds are *messengers* of day."

Messenger, See under Message.

Messiah (mes-si'a), Messias (mes-si'as) [Heb. *mashiach –mashach*, to anoint.] *n*. *the anointed one, the Christ* मशीहा, अभिषिक्त. Messian'ic *a*. *relating to the Messiah* मशीहाचा, मशीहासंबंधीं.

Messrs *plural* of Mr.

Messuage (mes'wāj) [O. Fr. –Low L. *messuagium* –L. *mansa*, pa. p. of *manere*, to remain.] *n*. (*law*) *a dwelling and offices with the adjoining lands appropriated to the use of the household* घरवाडी *f*, गृहवाटिका *f*.

Met (met) *pa. t.* & *pa. p.* of Meet.

Metabolism (mē-tab'ō-lizm) [Gr. *metabole*, change.]

n. (*physiol.*) *the act or process, by which living tissues or cells take up and convert into their own proper substance the nutritive material brought to them by the blood, or by which they transform their cell protoplasm into simpler substances, which are fitted either for excretion or some special purpose, as in the manufacture of digestive ferments. Hence, metabolism may be either constructive* (*anabolism*) *or destructive* (*katabolism*) रक्तगत द्रव्यांतून सात्मीकरणद्वारा पोषणांश काढून घेऊन पृथक्करणद्वारा मलांश बाहेर काढून टाकण्याची किंवा विशेष कार्याकरितां लागणारा अंश दूर करण्याची शरिरांत सर्वभर पसरलेल्या जिवंत सूक्ष्मगोलकांची (cells) शक्ति *f*, चयापचय (क्रिया). N. B. Metabolism was not known to Ayurvedic medical writers. चयापचय (coined) is more expressive than Metabolism. [Anabolism=(सात्मीकरणार्थ) चय *m.* Katabolism= (पृथक्करणपूर्वक) अपचय *m.* Therefore, Metabolism= चयापचय.] अपचय is a better rendering of Katabolism than those given under Katabolism itself.

Metacarpal (met-a-kär'pal) [Gr. *meta*, after, and *karpos*, wrist.] *a. pertaining to the part of the hand between the wrist and the fingers* हाताच्या चवड्याचा, करभसंबंधीं -विषयक. [M. BONES करभास्थि (OLD SK. WORD) *n. pl.*, हस्ततलशलाका *f. pl.*] M. *n. a metacarpal bone* हाताच्या चवड्याचें हाड *n*, करभास्थि *n.* Metacar'pus *n.* (*anat.*) *that part of the skeleton of the hand or forefoot between the carpus and phalanges* हाताचा अगर पायाचा चवडा or चौडा *m*, करभ *m* (of the hand). [TUMOUR ON THE M. वाघचवडा *or* चौडा *m.*]

Metacentre (met-a-sen'ter) [Gr. *meta*, beyond, and *kentron*, Sk. केन्द्र, centre.] *n. that point in a floating body on the position of which its stability depends and which must be above the centre of gravity in order that the body may not turn over* अपकेंद्र *n.*

Metachronism (me-tak'ron-izm) [Fr. –Gr. *meta*, beyond, and *chronos*, time.] *n. the placing of an event after its real time* न्यूनकालनिरूपण *n.*

Metage (mēt'āj) [See Mete.] *n. measurement of coal* कोळशाचें माप *n*, कोळसा मोजणें *n* -मापणें *n.* २ *charge for or price of measurement* मापणावळ *f*, मोजणावळ *f*, मापखर्च *m*, मोजखर्च *m.*

Metal (met'al) [Fr. –L. *metallum* –Gr. *metallon*, a mine, a metal.] *n.* (*chem.*) *an elementary substance* (as, sodium, gold, silver &c.) धातु *f*, or *m.* [ARTIFICIAL M. करणीची धातु *m*, or *f*, कृत्रिम धातु *m*, or *f*. BASE M. हीनधातु *m*, or *f*, क्षुद्रधातु *m*, or *f*; जसें, लोह, सीस. CHISEL TO DIVIDE INGOTS OF M. रसखुंटणा *m.* FUSED M. धातूचा रस *m.* FUSING TOGETHER

OF M.S आवर्त्तन *n.* HEAVY M. भारवान् धातु; जसें, सुवर्ण, पारद, सीस. INFERIOR *or* SECONDARY M. हीनधातु *m*, or *f.* LIGHT M. हलकी धातु *m*, or *f*; जसें, खट, मम्र, ग्राव. NOBLE M. श्रेष्ठ धातु *f*, उच्च धातु *m*, or *f*; जसें, सुवर्ण, रजत, प्लातिन. M. BEATEN INTO A PLATE *or* LEAF पत्रा *m*, वर्ख *m*, तकट *n*, तकटें *n.* MASS OF M. *ingot or wedge* गट *m*, खोट *f.* OLD M. VESSEL नाळ *f*, नाळीक *n.* THAT WHICH IS MADE OF A MIXTURE OF METALS पंचरसी, भटोर. THE M.S-COLLEC. धातुजात *n.* THE EIGHT METALS (अष्टधातु) ENUMERATED ARE सुवर्ण, रौप्य, ताम्र, पित्तल, कांस्य, त्रपु, सीसक, लोह; *or pop.* सोनें, रुपें, तांबें, पितळ, कांसें, कथिल, शिसें, लोखंड. WASTE OF M.S IN FUSING जळ *f.*] २ *ore from which a metal is derived* (so called by miners) अशोधित -अशुद्ध धातु *f*, or *m.* ३ *material* पदार्थ *m*, द्रव्य *n.* ४ (hence) *constitutional disposition, character, temper* स्वभाव *m*, प्रकृति *f*, शील *n.* ५ (*Shakes.*) *courage, spirit, mettle* पाणी *n* (*fig.*), ओज *n*, हिंमत *f*, दम *m*, तेज *n.* ६ *the broken stone used in macadamizing roads* खडी *f*, रोडी *f*, उगाळी *f.* ७ *the effective power of guns carried by a vessel of war* (लढाऊ जहाजांचें) शतघ्नीसामर्थ्य *n*, तोफांचा जोर *m* -सामर्थ्य *n* -बल *n.* ८ *glass in a state of fusion* द्रवस्थितींतील कांच *f.* M. *v. t. to cover with metal*: (a) –as a ship's bottom (-ला) धातुकवच *n.* घालणें, धातूचा पत्रा *m.* ठोकणें. (b) –as a road (-वर) खडी घालणें -पसरणें. Metall'ic *a. pertaining to or like a metal* धातूचा, धातुसंबंधीं, धातुसदृश, धातूसारखा. २ *of the nature of a metal, made or consisting of metal* धातव, धातुधर्मी, धातुमय, धातुरूप, धातुनिर्मित, धातूचा. [M. ACID धात्वम्ल *n.* M. ORE असंस्कृत धातु *f*, अशुद्ध -अशोधित धातु *f.*] ३ (*chem.*) *basic, positive* प्रत्याम्लिक, भस्मिक (भस्म = base.) Metall'icise *v. t.* धातुरूप करणें. २ धातूचा मुलामा देणें, (-वर) धातु चढवणें. Metall'icised a. (सोन्याची किंवा रुप्याची) जर भरलेला (कपडा). Metallif'erous *a. producing or yielding metals* धातुयुक्त, धातुगर्भित, धातूत्पादक, धातुभरित. Metall'iform *a. having the form or structure of metals* धातुरूप, धातूच्या रचनेसारखा. Met'alline *a. pertaining to a metal* धातूचा, धातूसंबंधीं. २ *consisting of metal* धातुमय, धातुघटित. ३ *impregnated with metals or metallic salts* धातुगर्भित, लवणपूर्ण, धातुभरित (पदार्थ *m*). Met'allise, Met'allize *v. t. to form into metal* धातुरूप देणें, धातु करणें. Metallisa'tion *n.* Met'allist *n. a worker in metals* घावड *m*, धातूचें काम करणारा, धातुकर्मकारी *m.* २ *one skilled in metals* धातुवेत्ता *m*, धातुपरीक्षक *m*, धातुज्ञ *m*, धातुपारखी or -ख्या. Metall'ochromy *n. the art or process of colouring metals* धातूवर रंग चढविण्याची विद्या *f*, धातुरंजन *n.* Met'alloid *n.* (a) *that which has a form or appearance like a*

metal धातुसदृश पदार्थ *m.* (b) *an element which has properties, some of metals and some of non-metals* धातुकल्प (मूलद्रव्य) *m.* ह्यांत कांहीं धातूंचे व कांहीं अधातूंचे धर्म असतात. Met'alloid, -al *a.* धातुसदृश, धातूसारखा. २ धातुकल्पासंबंधीं, धातुकल्पाचा. Metallur'gic, -al *a.* धातुविद्येचा -संबंधीं. [M. CHEMISTRY धातुविद्याविषयक रसायनशास्त्र *n.*] Met'allurgist *n.* (R.) *one who works in metals* धातुकर्मकारी *m.* २ *one who prepares them for use by separating them from their ores* धातुविद्यावेत्ता *m*, धातुपृथक्कर्ता *m*, धातुशोधक *m.* Met'allurgy *n.* (*lit.*) *the art of working metals from the ore to the utensils* (*such as smelting, refining, &c.*) धातुकर्मविद्या *f.* २ (now in a narrow sense) *the art of extracting metals from their ores* धातुविद्या *f.* N. B. धातुशोधन (Purification of metals) is a technical term with Sanskrit medical writers meaning purifying a metal for turning it into a भस्म. Met'alman *n.* धातूचें काम करणारा, धातु घडणारा.

Metalliferous, See under Metal.

Metalline, Metallise, Metallist, See under Metal.

Metallochromy, See under Metal.

Metalloid, See under Metal.

Metallurgy, See under Metal.

Metamorphose, See under Metamorphosis.

Metamorphosis (met-a-mor'fo-sis) [Gr. *meta*, beyond, over (expressing change), and *morphē*, form.] *n. a change of form or shape, transformation* रूपांतर *n*, स्वरूपांतर *n*, आकृतिविपर्यय *m*, आकाराचा बदल *m*, रूपभेद *m.* २ (*biol.*) आकाराचा बदल *m* -पालट *m.* ३ *the change in the course of growth* (वाढतां वाढतां होणारें) रूपांतर *n*, विकृति *f*, आकृतिविपर्यय *m* (जसें, सुरवंटाचा पतंग होणें). Metamor'phic *a. subject to change of form* आकार -रूप -स्वरूप &c. बदलणारा or पालटणारा, रूपांतरक्षम. २ *causing a change of structure* रूपांतरकारक, आकारान्तरकारक. ३ (*geol.*) मूलरूपान्तरीभूत. Metamor'phism *n. the state of being metamorphic* रूपांतरक्षमता *f.* २ रूपांतरकारकता *f.* Metamor'phise, or -phose *v. t. to change into another form* रूप *n* -स्वरूप *n* -आकार *m.* &c. पालटणें -फिरवणें -बदलणें *g. of. o.*, रूपांतर *n* -देहांतर *n* -परिणामांतर *n* -आकारभेद *m* -रूपभेद *m* &c. करणें *g. of o.* M. *n.* See Metamorphosis. Metamor'phoses *n. pl.*

Metaphor (met'a-fur) [Fr. -Gr. *metaphora* -*metapherein* -*meta*, beyond, over, and *pherein*, to carry.] *n.* (*rhet.*) *the transference of the relation between one set of objects to another set for the purpose of brief explanation* रूपक *n*, रूपकालंकार *m*; as, "That man is a fox." "That man is *like* a

fox" is a *simile* and not a *metaphor*. Metaphor'ic, -al *a. of or pertaining to a metaphor* रूपकाचा, रूपकविषयक. २ *comprising a metaphor* रूपकपूर्ण, सरूपक, रूपक असलेला. ३ *figurative* लाक्षणिक, औपचारिक, आरोपाचा, आरोपित. Metaphor'ically *adv.* रूपकाच्या भाषेंत, रूपकत्वानें. २ लक्षणेनें, लाक्षणिकपणानें. Metaphor'icalness *n.* रूपकयुक्तता *f.* २ लाक्षणिकता *f.* Met'aphorist *n.* रूपककार, रूपकें करणारा.

Metaphrase (met'a-frāz) [Gr. *meta*, denoting change, and *phrasis*, a speaking -*phrazein*, to speak.] *n. a translation from one language into another word for word* (oppo. to *paraphrase*) शब्दशः -यथाशब्द -शब्दास शब्द भाषांतर *n* -तर्जुमा *m.* २ *an answering phrase, repartee* हजरजबाब *m*, प्रत्युत्तर *n.* Met'aphrast *n.* शब्दशः भाषांतरकर्ता *m*, शब्दास शब्द उतरून भाषांतर करणारा. Metaphras'tic *a.*

Metaphysics (met-a-fiz'iks) [So called from certain works of Aristotle which followed or were studied *after* (*meta-*) his *physics* -Gr. *meta*, after, and *physika*, physics -*physis*, nature.] *n. the science of all things after or other than physics* भौतिकेतरशास्त्र *n*, (भौतिकशास्त्र=physics); अतींद्रियविद्या *f.* Metaphysics is sometimes rendered by आन्वीक्षिकी *f*, अध्यात्मविद्या *f*, or तत्त्वज्ञान *n*, to correspond to the various uses of this word in English. Metaphys'ic, Metaphys'ical *a.* भौतिकेतरशास्त्राचा, अतींद्रियविद्येचा, आन्वीक्षिकीविद्येचा, अध्यात्मविद्येचा, तत्त्वज्ञानाचा, तत्त्वशास्त्राचा, तत्त्वशास्त्रात्मक. Met'aphysically *adv.* भौतिकेतरशास्त्राच्या दृष्टीनें, अतींद्रियविद्येच्या दृष्टीनें. Metaphysi'cian *n.* भौतिकेतरशास्त्रवेत्ता *m*, अतींद्रियज्ञानवेत्ता *m*, तत्त्वज्ञानवेत्ता *m.*

Metastasis (me-tas'tā-sis) [Gr. *meta*, &. *stasis*, a location.] *n.* (*med.*) *a change in the location of a disease* रोगस्थलांतर *n*, शरिरांत रोगाची जागा पालटणें *n* -बदलणें *n*, रोग (शरिरांतील) एका जागेवरून दुसऱ्या जागेवर जाणें *n.* २ (*physiol.*) *process of transformation of one kind of matter into another kind* (सुजेचा वगैरे अन्यस्थळीं) पुरावर्त *m* (on the analogy of उदावर्त used by Sanskrit medical writers). ३ (*theol.*) संस्कार *m*, (as an effect).

Metatarsal (met-a-tär'sal) [Gr. *meta*, and *tarsos*, the flat of the foot.] *a.* (*anat.*) *pertaining to the front part of the foot, just behind the toes* पायाच्या चवड्याचा, प्रपदसंबंधीं. Metatar'sus *n.* पायाचा चौडा or चवडा *m*, पावलाचा मध्यभाग *m*, प्रपद *n.* [TUMOUR ON THE METATARSUS वाघचवडा *m.* METATARSAL BONES प्रपदास्थि *n. pl.*, पादतलशलाका *f. pl.*]

Metathesis (me-tath'es-is) [Gr. *meta*, over, and *tithēmi*, to place.] *n.* (*gram.*) *transposition of the letters of a word* वर्णविपर्यय *m*, वर्णव्यत्यास *m*,

अक्षरविपर्यय *m*, अक्षर मागें पुढें करणें *n*; as, "Meagre for Meager." २ रोगस्थलांतर *n*. ३ (*chem.*) *exchange of atoms or radicals* परमाणुस्थानविपर्यय or briefly परमाणुविपर्यय *m*; मूलकस्थानविपर्यय or briefly मूलकविपर्यय *m*. [मूलक = Radical.]

Mete (mēt) [A. S. *metan*; L. *metior*, Sk. मा, to measure.] *v. t.* *to measure* मोजणें or मेजणें, मापणें. [To M. OUT *to distribute by measure, to allot* (punishment, praise, reward, &c.) मोजून -मापून देणें, हिस्सा पाडून देणें; as, "To *mete out* punishment."]

Metempsychosis (me-temp-si-kō'sis) [Gr. *meta*, beyond, and *empsychōsis*, an animating -*en*, in and *psychē*, soul.] *n*. *the transmigration of the soul after death into some other body* आत्म्याचें एका देहांतून दुसऱ्या देहांत संसरण *n*, आत्मसंसरण *n*, दुसरा जन्म *m*, अन्यजन्म *n*, जन्मांतर *n*, जन्मजन्मांतर *n*, पुनर्जन्म *m*, or *n*. Metempsycho'ses *n. pl.*

Meteor (mē'te-or) [Lit. 'that which is suspended in the air' –Gr. *meta*, beyond, and *eōra*, anything suspended –*aeirein*, to lift.] *n*. (formerly) *any phenomenon or appearance in the atmosphere* (ढग, पाऊस, गारा, बर्फ, धुकें, वादळ, वगैरे) हवेंतील फेरफार *m*, हवेंतील व्यापार *m*. २ (*specif.*) *a body which, in passing through the earth's atmosphere becomes incandescent and luminous* (as a shooting-star) तुटणारा तारा *m*, उल्का *f*. –considered as a portent उत्पात *m*. ३ (*fig.*) *anything that transiently dazzles* (थोडाच वेळ चमकणारा) तारा *m*, उल्का *f* (*fig.*). Meteor'ic *a*. पाऊस, वादळ इत्यादिकांसंबंधीं, हवेंतील फेरफारांसंबंधीं, वातावरणांतील फेरफारांसंबंधीं. २ *influenced by the weather* हवामानावर अवलंबून असणारा, हवामानानें बदललेला, हवामानासंबंधीं; as, "M. conditions." ३ तुटणाऱ्या ताऱ्यांसंबंधीं, उल्कासंबंधीं -विषयक. ४ *consisting of meteors* उल्कापूर्ण. [M. SHOWERS उल्कापात *m* -वर्षाव *m*, उल्कावृष्टि *f*.] ५ *proceeding from a meteor* उल्केचा, उल्कोत्पन्न. ६ *flashing* (थोडाच वेळ) चकाकणारा. ७ *transient like a meteor* (तुटणाऱ्या ताऱ्याप्रमाणें) थोडाच वेळ चकाकणारा -टिकणारा, उल्केसारखा, अल्पकालिक; as, "M. fame; M. politician." Meteor'ical *a*. Same as Meteoric. Me'teorite, Meteor'olite *n*. *a meteoric stone* (आकाशांतून जमिनीवर) दगड होऊन पडलेली उल्का *f*, उल्कापाषाण *m*. Me'teorize *v. i.* *to ascend in vapours* बाष्परूपानें निघून जाणें. २ *to take the form of a meteor* तुटणाऱ्या ताऱ्यासारखा -उल्कारूप होणें. Meteor'ograph *n*. वायुस्थितिलेखक *m*. हें यंत्र वाऱ्यांच्या दिशा व त्यांचे वेग, हवेचें उष्णमान, भारमापकाची उंची व पर्जन्यवृष्टीचें प्रमाण आपोआप नोंदून ठेवतें. Meteorograph'ic *a*. वायुस्थितिलेखनासंबंधीं. Meteorog'raphy *n*. वायुस्थितिलेखन *n*. Me'teor-

oid *n.* उल्काकल्प *m*, उल्कासदृश पदार्थ *m.* Meteorolog'ic, -al *a.* वायुचक्रशास्त्राचा, हवामानशास्त्राचा, हवेंतील फेरफारांसंबंधीं. Meteorol'ogist *n. one skilled in meteorology* वायुचक्रशास्त्रवेत्ता *m*, हवामानशास्त्र जाणणारा *m.* Meteorol'ogy *n. the science which treats of the atmosphere, and its phenomena* वायुचक्रशास्त्र *n*, वायुस्थितिशास्त्र *n*, हवामानशास्त्र *n*, पवनविद्या *f*, आवहविद्या *f.* या शास्त्रांत हवेचें उष्णमान बदलणें, निरनिराळया दिशेनें वारा वाहणें, पर्जन्य पडणें, वादळ होणें, वीज चमकणें व पडणें इत्यादि हवेच्या व्यापारांसंबंधानें विचार केलेला असतो. Meteor'oscope *n. an instrument for measuring the position, length, and direction, of the apparent path of a shooting star* उल्कापथमापक *m.*

Meteorism (mē'tē-ėr-ism) [Gr. *meteoron*, floating in the air.] *n.* (*med.*) *flatulent distention of the abdomen* वायूनें पोट फुगणें *n*, अंत्राध्मान *n.*

Meteorolite (mē-te-or'o-līt) *n.* See under Meteor.

Meter (mē'tėr) [Gr. *metron*, measure.] *n. a suffix denoting that by which anything is measured* मापक; as, "Barometer = भारमापक, Electrometer = विद्युन्मापक, Thermometer = उष्णमापक."

Meter (mē'tėr) [Gr. *metron*, measure.] *n. one who or that which, measures* मापणारा, मोजणारा, मापक *m.* २ *an instrument for measuring, and usually for recording automatically, the quantity measured* (आपोआप मोजणारें व लिहून ठेवणारें) घड्याळ *n.* Me'terage *n.* मोजणें *n*, माप करणें *n.* २ मोजणावळ *f.*

Meter, Metre (mēt'ėr) [Fr. -L. *metrum* -Gr. *metron*, measure. See Mete.] *n. poetical measure or arrangement of syllables, rhythm* छंद *m*, वृत्त *n.* Some varieties of *metrical composition* are अभंग, आर्या, श्लोक, आरती, ओवी, ध्रुवपद, साकी, भूपाळी, लावणी. [HARMONIC PAUSE IN M. यति *f.* VIOLATION OF THE LAWS OF M. छंदोभंग *m.*] २ *a French measure of length equal to* 39·37 *English inches* (लांबी मोजण्याचें) मीटर (नांवाचें फ्रेंच माप) *n.* Met'ric *a. relating to, or involving measurement* मापनासंबंधीं, मापनविषयक. [M. ANALYSIS *volumetric analysis* घनमानविशिष्ट पृथक्करण.] २ *of or pertaining to the meter as a standard of measurement* मीटरमापाचा, मीटरमापनपद्धतीचा. [THE METRIC SYSTEM (दशांशात्मक) (फ्रान्स देशांतील) मेट्रिकपद्धति *f.*] Met'rical *a.* छंदोविषयक, छंदाचा, वृत्तासंबंधीं. २ *arranged in meter, consisting of verses* छंदोबद्ध, छंदोविशिष्ट, छंदोरूप, वृत्तात्मक, वृत्तरचित, पद्यरूप, पद्यात्मक, स्वरतालबद्ध, काव्यात्मक. ३ *of or pertaining to measurement* मोजण्याचा, मापाचा, मापनविषयक; as, "M. terms." Met'rically *adv.* छंदोरूपानें, वृत्तांत, कवितारूपानें. Met'rist *n. a maker of verses* कविताकार *m.*

Methinks (me-thingks') [A. S. *me thynceth* -*me*, dative of I, and *thyncan*, to seem (impers.). Not from *thencan*, to think.] *v. impers. it seems to me, I think* मला वाटतें. Methought *pa. t.*

Method (meth'ud) [Lit. 'the way after anything,' Fr. -L. *methodus* -Gr. *methodos* -*meta*, after, and *hodos*, way, perhaps allied to Sk. अध्वन्, a way.] *n. an orderly procedure* क्रम *m*, अनुक्रम *m*, बेत *m*, नियम *m*, व्यवस्था *f*, आनुपूर्वी *f*, कृति *f*, क्रिया *f*. २ (hence) *manner, way, mode* पद्धति, *pop.* पद्धत *f*, मार्ग *m*, रीति, *pop.* रीत *f*, क्लृप्ति *f*, (loosely) प्रकार *m*, तऱ्हा *f*. ३ *clear and lucid exhibition, systematic arrangement peculiar to an individual* नियमबद्धता *f*, परंपरा *f*, व्यवस्थितपणा *m*, पद्धतशीरपणा *m*. ४ (*Nat. Hist.*) *classification* वर्गीकरण *n*. (b) वर्गीकरणपद्धति *f*. Method'ic, -al *a. arranged with regard to method* पद्धतशीर, व्यवस्थित, यथाक्रम, यथानुक्रमरचित, सुविरचित, व्यवस्थेशीर, संगतवार, पद्धतवार, सुरळीत, रीतसर. २ *proceeding with regard to method, systematic* पद्धतशीर, पद्धतीनें चालणारा, क्रमानुकारी, बेतबाती or त्या, टापटिपीचा, ठाकठिकीचा. Method'ically *adv.* क्रमानें, अनुक्रमपूर्वक, यथानुक्रम, यथाक्रम, क्रमशः, सुव्यवस्थेनें, टापटिपीनें. Method'icalness *n.* सुव्यवस्थितपणा *m*, टापटीप *f*, बेतबात *m*, ठाकठीक *f*, नियमशीलता *f*. २ यथानुक्रम *m*, यथानुक्रमता *f*, व्यवस्था *f*. Method'ism *n.* (*Eccl.*) *the principles and practice of the Methodists* मेथाडिस्ट पंथाचीं मतें व आचार, मेथाडिस्ट ख्रिस्ती संप्रदाय *m*. २ नियमनिष्ठता *f*, कर्मठपणा *m*. Method'ist *n.* (*orig.*) *one who observes method* नियमानिष्ठ *m*, नियम पाळणारा *m*, पद्धतिनिष्ठ. २ *one of a sect of Christians, the outgrowth of a small association called the 'Holy Club,' formed at Oxford University in 1729, by John Wesley and his brother Charles, noted for its methodical strictness in all religious duties ; also called Wesleyan* कर्मनिष्ठ ख्रिस्ती पंथाचा मनुष्य *m*, 'मेथाडिस्ट', नियमनिष्ठ ख्रिस्तीपंथी मनुष्य *m*. ३ *a person of strict piety* (sometimes in contempt or ridicule) कर्मठ मनुष्य *m*, नियम कडकडीत पाळणारा, नियमनिष्ठ, नेमनिष्ठ. M. *a.* मेथाडिस्ट पंथाचा. Methodis'tic -al *a. strict in religious matters* कडकडीत धर्माचरणी -धर्मभक्त, महाकर्मठ. २ मेथाडिस्टपंथाचा. Methodis'tically *adv.* Meth'odize, Meth'odise *v. t. to reduce to method, to dispose in due order* पद्धतिशुद्ध करणें, पद्धतशीर करणें, नियमबद्ध करणें, नियम बांधून टाकणें -घालणें -बांधणें *g. of o.*, पद्धत *f* -व्यवस्था *f* -क्रम *m* -अनुक्रम *m*. बांधणें-लावणें *g. of. o.*, व्यवस्था लावणें; as, "M. one's work." Methodol'ogy *n. the science of method and arrangement* वर्गीकरणरीति *f*. २ वर्गीकरणविद्या *f*. ३ वर्गीकरणविद्येसंबंधीं ग्रंथ *m*.

Methol (meth'ōl [Gr. *methu*, wine + *-ol.*] *n.* 'मेथिल-अल्कोहोल'चें पारिभाषिक नांव *n*, मेथोल *n*.

Methought, *pa. t.* of Methinks.

Methyl (meth'il) [Gr. *methu*, wine, and *ulē*, matter.] *n. a hydrocarbon radical* (CH_3) कउ३ सारणीचें संयुक्तमूलक *n*, मेथिलमूलक *n*, or briefly मेथिल. ह्यास निराळें अस्तित्व नसतें, व हें पुष्कळ सेंद्रिय संयुक्त पदार्थांचें आवश्यक घटक असतें.

Methylate (meth'il-āt) [Methyl + alcoholate.] *n.* (*chem.*) *an alcoholate of methyl alcohol in which the hydroxyl hydrogen is replaced by a metal,* (*after the analogy of a hydrate*) मेथिलेट, मेथिलअल्कोहोल-मधल्या उज्जप्राणिल उज्जाचे ठिकाणीं धातूचा परमाणु येऊन बनलेला संयुक्त पदार्थ. M. *v. t. to impregnate or mix with methyl or methyl alcohol* काष्ठमद्या-कीशीं संयुक्त करणें. Meth'ylated *pa. t.* M. *pa. p.* काष्ठमद्यार्क मिसळलेला; as, "M. spirit."

Metonic (me-ton'ik) [From *Meton*, an Athenian, the discoverer, about 430 B. C.] *a. pertaining to the lunar cycle of nineteen years* एकोणीस चांद्र-वर्षांच्या चक्रासंबंधीं. M. cycle एकोणीस वर्षांचें किंवा दोनशें पसतीस चांद्रमासांचें चक्र *n*.

Metonymy (me-ton'i-mi *or* met'o-nim-i) [Lit. 'a change of name,' L. -Gr. *meta*, change, and *onoma*, a name.] *n.* (*rhet.*) *a trope in which one word is put for another related to it, as effect for the cause* अजहल्लक्षणा *f*; as, "We read Shakespeare." Metonym'ic,-al *a. used by way of metonymy* अजहल्लाक्षणिक, अजहल्लक्षणेचा, अजहत्स्वार्थेचा, अजहत्स्वार्थ-लाक्षणिक. Metonym'ically *adv.*

Metre (mē'tėr) See Meter.

Metritis (me-trī'tis) [Gr. *metra*, womb, and *itis*, inflammation.] *n.* (*med.*) *inflammation of the womb* गर्भाशयदाह *m*.

Metronome (met'ro-nōm) [Gr. *metron*, measure, & *nemein*, to distribute.] *n. an instrument which measures musical time* तालमापक *m*, समकालावधि मापक *m*. Metro'nomy *n.* तालमापन *n*.

Metronymic, See under Matron.

Metropolis (me-trop'o-lis) [Lit. 'mother city.' L. -Gr. *mētēr*, Sk. मातृ mother, & *polis*, a city.] *n. a capital city of a country* राजधानी *f*, राजधानीचें शहर *n*, राजनगरी *f*. २ मेट्रोपालिटन बिशपाच्या खास अधिकाराखालचा विभाग *m*. ३ *a chief city in a district* (जिल्ह्यांतील) प्रमुख शहर *n*, भरभराटीचें किंवा नाक्याचें शहर *n*. ४ *a chief centre of some branch of trade or manufacture* (व्यापाराची किंवा कारागिरीची) मुख्य पेठ. ५ (*nat. hist.*) मुख्य स्थान *n*, मुख्य ठिकाण *n*; as, "The M. of a group or species." Metrop'olises *n. pl.* Metropol'itan *a.* राजधानीचा, राजधानीसंबंधीं, राजधानीं-

तला, राजधानींत रूढ असलेला; as, "M. luxury." २ वरिष्ठ (metropolitan) बिशपाचा. ३ जिल्ह्यांतील मुख्य शहराचा. ४ मुख्य पेठेचा. ५ मुख्य ठिकाणाचा. M. *n.* (आपल्या हद्दींतील निरनिराळ्या (diocese) विभागांच्या बिशपांवर देखरेख करणारा) वरिष्ठ बिशप *m*, मेट्रापालिटन बिशप *m*. According to the Anglican Church, there is one M. for India. He resides at Calcutta. Metropol'itanate *n.* वरिष्ठ (metropolitan) बिशपाची राहाण्याची जागा *f.*

Metrotome (met'rō-tōm) [Gr. *metra*, womb, and *temnein*, to cut.] *n. an instrument for cutting or scarifying the uterus or the neck of the uterus* गर्भाशयच्छेदिका *f.* Metrot'omy *n.* (*surg.*) *the operation of cutting into the uterus* गर्भाशयच्छेदन (विद्या).

Mettle (met'l) [A metaphor from the *metal* of a sword blade.] *n. substance or quality of temperament, spirit* (esp. as regards *honour, courage, ardour*, &c.) *courage* धमक *f*, पाणी *n*, दम *m*, जोर *m*, जीव *m*, हिम्मत *f*, हिय्या *f*, रग *f*, कंडू *m*. [To PUT ONE ON ONE'S M. *to cause one to use one's best efforts* (-ला) जोर *m* चढवणें, धमक आणणें. To TRY THE M. OF पाणी *n*. जोखणें *g. of o.*, धमक *f*, -दम *m*. पाहणें *g. of o.*] Mett'led, Mett'lesome *a. high-spirited, ardent* पाणीदार, तलख, जोरदार, रगदार, रगेल, रगीचा, रगवाला, खंदा, तापट, जलद, खरमस्त; as, "A M. horse." Mett'lesomeness *n.* पाणीदारपणा *m*, रग *f*, पाणी *n*, खुमखूम *f*, मस्ती *f*.

Meumettuum or Meum and tuum [L.] *mine and thine* तुझा माझा. The sense is best expressed by आपपर (आप own and पर other). Thus 'regard to *meum et tuum*' and similar phrases will be best rendered by आपपरबुद्धि *f* -भाव *m* -दृष्टि *f* -भेद *m* -विचार *m* -वृत्ति *f* -वर्त्तन *n*, स्वपरभेद *m* -भाव *m*, &c.

Mew (mū) [A. S. mœw; cog. with Icel. *mar*, Ger. *möwe*, all imitative.] *n. a sea-fowl, a gull* केगई or केगै (found on the Indian sea-coast).

Mew (mū) [Imit.] *v. i. to cry as a cat* म्यांव म्यांव *n* -म्यौ करणें. M. *n.* मांजराचें ओरडणें *n*, म्यांव *n*.

Mew (mū) [Fr. *mue*, a changing, esp. of the coat or skin –*muer*, to mew –L. *mutare*, to change.] *v. t. to shed or cast, to change* (पिसें) गाळणें -टाकणें -बदलणें -पाडणें. २ *to confine, to shut up or inclose* (as in a *cage*) कोंडणें, कोंडून ठेवणें, कोंडींत घालणें. M. *v. i. to cast the feathers, to moult* पिसें गाळणें -टाकणें -बदलणें. २ (hence) *to change, to put on a new appearance* बदलणें, पालटणें, फिरणें, स्वरूपांत बदल होणें *in con. g. of s.* M. *n. a cage for hawks while mewing* (पिसें गाळीत असतां पक्ष्यांस कोंडून ठेवण्याचा) पिंजरा *m*, खुराडें *n*. २ (hence) *a place of confinement or*

shelter (in the latter sense usually in the *pl.*) कोंडणी *f*, कोंडण *n*, आश्रयस्थान *n*, निवारा *m*, थारा *m*. ३ (chiefly in the *pl.*) *a stable or range of stables for horses* (because the royal stables in London were built on the site of the King's mews for hawks) तबेला *m*. (तबेले *m. pl.*)

Mewl (mūl) [Cf. E. *mew*, to cry as a cat.] *v. t. to cry, as a young child* टेंटें -केंकें -स्याहां *adv.* करणें, टेंटावणें. [Written also *Meowl.*]

Mho (mhō) [A variant of *Ohm*, a unit of electrical resistance named after its inventor the German electrician, G. S. Ohm.] *n. a unit of electrical conductivity* विद्युत्वाहकतेचा एकं. One Mho = *one* divided by one Ohm.

Miasm, Miasma (mī'azm, mī-az'ma) [Gr. *miasma* –*miainein*, to stain.] *n. infectious particles or germs floating in the air* (हवेंतील) रोगजंतु *m. pl.* २ *air made noxious by the presence of such particles or germs* दूषित -रोगट हवा, रोगजनक हवा. Mi'asms, Mias'mata *pl.* Mias'mal, Miasmat'ic, Miasmat'ical *a.* रोगजनक जंतूंचा. २ रोगजनक-जंतुयुक्त, दूषित, दोपयुक्त. ३ रोगजनकजंतूंमुळें होणारा.

Mica (mī'ka) [L. *mica*, a crumb.] *n. a glittering mineral which cleaves into thin transparent plates, sometimes used as glass* अभ्रक *m*, कांहीं वेळीं कांचेच्या ऐवजीं याचा उपयोग करितात.

Mice (mīs) *pl.* of Mouse.

Michaelmas (mik'el-mas) [St. *Michael* + *mass*, religious service.] *n. the mass or feast of St. Michael, a Christian festival celebrated on September 29* मिकायल साधूचा सण *m*, मिकेलमस सण *m*. २ (hence, *colloq.*) *autumn* हिंवाळा *m*.

Mickle (mik'kl) [A. S. *mycel*, much; Cf. Sk. महत्, great.] *a. much, great* पुष्कळ, फार, मोठा. M. *n.* पुष्कळ भाग *m*, पुष्कळ हिस्सा *m*, मोठा भाग *m*; as, "Many a little makes a *mickle.*"

Microbe (mī'krōb *or* mik'rōb), Microbion (mi-krō'bi-on) [Gr. *mikros*, little, and *bios*, Sk. जीव (?) life.] *n. biol. a microscopic organism* (particularly *bacteria* and *pathogenic forms*) सूक्ष्मजीव *m*; -loosely सूक्ष्मजंतु *m*. All *microbes* do not cause disease. Micro'bian, Microb'ic *a.* सूक्ष्म जीवाचा. Microb'icide *n. biol. any agent destructive of the life of microbes* सूक्ष्मजीवनाशक *m*. [Cf. Biology = जीवशास्त्र.]

Microcephalous (mīkrō-sef'a-lus) [Gr. *mikros*, small, and *kephale*, Sk. कपाल, head.] *a. having a small head* लहान मस्तक असलेला, लघुशिरस्क. Microcephal'ic *a.* Same as Microcephalous.

Micrococci (mīkrō-koksī) [Gr. *mikros*, small, and

coccos, kernel.] *n.* (*pl.* of micrococcus) *round or oval organisms* वाटोळे किंवा अंडाकार सूक्ष्मजंतु *m. pl.*

Microcosm (mī'kro-kozm) [Gr. *mikros*, little, and *kosmos*, world; lit. 'little world'.] *n. lit. a miniature universe* सूक्ष्मविश्व *n.* २ (hence) *man, regarded by ancient philosophers* (like Paracelsus) *as a 'model' or 'epitome' of the universe* पिंड *m*, मानवदेह *m* -शरीर *n*, ब्रह्मांडाची सूक्ष्मप्रतिमा *f.* [MAN IS A M. पिंडीं तें ब्रह्मांडीं.] Microcos'mic, -al *a.* सूक्ष्मविश्वाचा. २ मानवदेहाचा. Microcosmog'raphy *n. description of man as a microcosm* (ब्रह्मांडस्वरूपदर्शक) मानवदेहवर्णन *n*, ब्रह्मांडप्रतिमारूपी मानववर्णन *n.*

Micrography (mī-krog'ra-fi) [Gr. *mikros*, small, and *graphein*, to write.] *n.* सूक्ष्मजंतुवर्णन *n.* Micrograph'ic *a.* सूक्ष्मजंतुवर्णनविषयक.

Micrology (mī-krol'ō-ji) [Gr. *mikros*, & *logos*.] *n. that part of science which treats of microscopic objects, or depends on microscopic observation* सूक्ष्मपदार्थशास्त्र *n*, सूक्ष्मदर्शनशास्त्र *n.* २ *attention to petty items* सूक्ष्मदृष्टि *f*, बारिक नजर *f*, किरकोळ बाबतींचा विचार *m.* Microlog'ic, -al *a.* सूक्ष्मपदार्थशास्त्राचा, सूक्ष्मदर्शनशास्त्राचा. २ *very minute* सूक्ष्म, अतिसूक्ष्म, बारीक; as, "M. examination." Micrólog'ically *adv.*

Micrometer (mī-krom'e-tėr) [Gr. *mikros*, little, & *metron*, measure.] *n. an instrument used with a telescope or microscope for measuring very small spaces* सूक्ष्मवस्तुमापक or सूक्ष्ममापक *n.* Micromet'ric, -al *a.* सूक्ष्मवस्तुमापकाचा -संबंधीं. २ *made by the micrometer* सूक्ष्मवस्तुमापकाच्या साहाय्यानें केलेला. Microm'etry *n. the art of measuring with a micrometer* सूक्ष्मवस्तुमापनविद्या *f.*

Microorganism (mīkro-or'gan-izm) [Gr. *mikros*, small, and Organism.] *n. any microscopic form of life* (फक्त सूक्ष्मदर्शकांतूनच दिसणारा) सूक्ष्मजीव *m.*

Microphone (mī'kro-fōn) [Gr. *mikros*, little, and *phōnē*, sound.] *n. an instrument which by means of an electric current, renders the faintest sounds distinctly audible* सूक्ष्मध्वनिश्रावक (यंत्र) *n.* Microphon'ics *n.* सूक्ष्मध्वनिश्रावणविद्या *f.* Microph'onous *a.* बारीक आवाज (ऐकूं येण्यासारखा) मोठा करणारा, सूक्ष्मध्वनिवर्धक.

Micropyle (mī'krō-pīl) [Gr. *mikros*, small and *pule*, gate.] *n.* (*biol.*) *an opening in the membranes surrounding the ovum, by which nutrition is assisted, and the entrance of the spermatozoa permitted* बीजकोशद्वार *n*, अणुद्वार *n.* (b) (*bot.*) *an opening in the outer coat of a seed, through which the fecundating pollen enters the ovule* (ज्यांतून परागनलिका (pollen-tube) बीजांत प्रवेश करिते तें) बीजकोशद्वार *n*, अणुद्वार *n.*

Microscope (mī'kro-skōp) [Gr. *mikros*, and *skopein*, to look at.] *n. an optical instrument for viewing small or minute objects* सूक्ष्मदर्शक (यंत्र) *n*, सूक्ष्मदर्शक भिंग *n* -कांच *f.* Microscop'ic, –al *a.* सूक्ष्मदर्शकयंत्राचा. २ *made with a microscope* सूक्ष्मदर्शकाच्या साहाय्यानें केलेला; as, "A M. observation." ३ *able to see very minute objects* सूक्ष्मावलोकनक्षम, सूक्ष्म -अति बारीक पदार्थ पाहूं शकणारा; as, "Why has not man a M. eye?" ४ *visible only by the aid of a microscope, very small* सूक्ष्मदर्शक यंत्रांतून दिसणारा, अतिसूक्ष्म; as, "A M. insect." Microscop'ically *adv.* सूक्ष्मदर्शकयंत्रानें, सूक्ष्मदर्शकयंत्राच्या साहाय्यानें. २ *with minute inspection* सूक्ष्मावलोकनानें, सूक्ष्मदृष्टीनें, बारीक नजरेनें -डोळ्यानें. Micros'copist *n.* सूक्ष्मदर्शककुशल. Micros'copy *n. the use of the microscope* सूक्ष्मदर्शकयंत्राचा उपयोग *m.* २ (सूक्ष्मदर्शकानें शोध कसे लावावे हें शिकविणारी) सूक्ष्मदर्शकविद्या *f* or if better सूक्ष्मदर्शनविद्या *f.*

Microsporangium (mīkro-spo-ran'ji-um) [Gr. *mikros*, small, *sporos*, seed, & *aggeion*, receptacle.] *n.* (*bot.*) सूक्ष्मरजागार *n*, सूक्ष्मरेण्वगार *n*, सूक्ष्मबीजकणागार *n.* See Microspore.

Microspore (mī'krō-spōr) [Gr. *mikros*, small, and Spore.] *n.* सूक्ष्मरेणु *m*, सूक्ष्मरज *n*, सूक्ष्मबीजकण *m.* [Spore = बीजरेणु or briefly रेणु *m*, बीजरज or briefly रज *n*, बीजकण or briefly कण *m.*]

Microzoa (mī-kro-zo'-a) [Gr. *mikros*, small and *zoon*, an animal.] *n. pl.* (Microzo'on *n. sing.*) *microscopic animals, micro-organisms* सूक्ष्मप्राणी *m. pl.* [Cf. Zoology = प्राणिशास्त्र.]

Microzyme (mī'-kro-zīm) [Gr. *mikros*, small, and zūmē, yeast.] *n. a minute organism floating in the air, and supposed to be the germ causing certain epidemic and zymotic diseases* रोगजनक सूक्ष्म किण्वजन्तु, briefly सूक्ष्मकिण्वजन्तु, or still more briefly किण्वजन्तु *m*; because किण्वजन्तुs are invariably सूक्ष्म.

Micturition (miktū-rish'un) [L. *micturire-mingere*, to urinate.] *n.* (*med.*) *the act of passing urine from the bladder* मूत्रोत्सर्जन *n.*

Mid (mid) [As. *mid*, *midd*; cog. with L. *medius*, Sk. मध्य; middle.] *a. middle, situated between extremes* मधला, मध्यम, मध्य, मध्यस्थित, अर्ध (in comp.). Mid-age *n.* मधलें वय *n*, मधली उमर *f*, मध्यवय *n.* Mid-course *n.* अर्धमार्ग *m*, मार्गार्ध *m*, मार्गमध्य *m.* Mid-day *n. noon* दुपार *f*, मध्यान्ह *m*, दिनमध्य *m.* [To be *or* become M. दुपार *f.* होणें, सावली पायांखालीं येणें.] M. *a. meridional* ऐन दुपारचा, मध्यान्हकाळचा, माध्यान्हिक.

Mid-declination *n.* मध्यक्रान्ति *f.*

Midden (mid'n) [Scand. *midden*, dung.] *n. a heap of ashes or dung* उकिरडा *m.*

Middle (mid'l) [A. S. *middel* -*mid*, middle.] *a.* *equally distant from the extremes* मधला, मध्यम, मध्य, मध्यस्थित. २ *intermediate* मधला, मधील, मधचा. M. ages युरोपच्या इतिहासांतील सहाव्या शतकाच्या सुरवातीपासून पंधराव्या शतकाच्या अखेरीपर्यंतचा काल, मध्ययुगीन काल *m.* M. –aged *a.* मध्यमवयस्क, मध्यमवयाचा (पसतीसपासून पन्नास वर्षांच्या मधला). M. class *n.* मध्यम -मधला वर्ग *m*, (सरदार आणि मजूर ह्यांच्या) मधल्या वर्गांतील लोक *m. pl.* ह्या वर्गांत पेढीवाले, व्यापारी, धंदेवाले वगैरे लोक येतात. M. –man *n. an agent between two parties* मध्यस्थ *m*, अडत्या *m*, दलाल *m*. २ *a person of intermediate rank* मध्यमवर्गांतील मनुष्य *m*, साधारण मनुष्य *m*. ३ (*mil.*) *the man who occupies a central position in a file of soldiers* (लष्करी रांगेंतील) मधला शिपाई *m*. M. term *n. logic* हेतुपद *n*. २ (*math.*) मध्यपद *n*. M. watch *n*. (मध्यरात्रीपासून पहांटे चार वाजेपर्यंतचा) मधला पहारा *m*. M. *n. the middle point or part* मध्य *m* or *n*, मध्यभाग *m* -प्रदेश *m* -देश *m*, गाभा *m*, गर्भ *m*; —(*specif.*) कमर *f*. From the M. मधून. In the M. मध्यें, मधीं, मध्यंतरीं, दरम्यान. In the very M. अगदीं मधोमध -मध्यें. Midd'lemost, Mid'most *a. nearest the middle* अगदीं मध्याजवळचा, मध्याला लागून असलेला, जवळजवळ मधोमधचा, मधचा. Midd'ling *a. about equally distant from the extremes* मध्यपरिमाण, मध्य, मध्यम, सरासरी, मध्यावर असलेला. २ *of middle rate, state, size* मध्यम -सामान्य प्रतीचा, मध्यम, साधारण, सामान्य, सुमाराचा, बेताचा, रासवट, राशि, माफक, बरावाईट, मधभरणीचा. Midd'lingly *adv.* सामान्यतः, मध्यम प्रमाणानें. Midd'lingness *n.*

Midge (mij) [A. S. *micge*, cog. with Ger. *mücke*, a gnat, and Dut. *mug.*] *n. the common name of several species of small dipterous insects, resembling gnats, but having a shorter proboscis* कैंबरें *n*. किंबरूं *n*, घुंगुरटें or -डें *n*, घुंगरूट or घुंगरट *n*, चिलट *n*,

Mid'heaven *n.* आकाशमध्य *m* or *n*, खमध्य *m* or *n*. २ (*astron.*) *meridian* याम्योत्तरवृत्त *n*.

Mid'land *n.* (usually in the *pl.*) *the interior region of a country* (समुद्रकिनाऱ्यापासून) दूर -आंत असलेला प्रांत *m*, मधला प्रदेश *m*. M. *a. distant from the coast or sea-shore* समुद्रकिनाऱ्यापासून दूर -आंत असलेला, आन्तर्देशीय, मध्यदेशीय, देशमध्यवर्ती. २ *surrounded by the land* चारी बाजूंनीं जमीन असलेला, भूवेष्टित, भूमध्यस्थित.

Mid'main *n.* (*poet.*) *the middle part of the main or sea* समुद्रमध्य *m*, जलधिमध्य *m*.

Mid'most *a.* अगदीं आंतला -मधला, आन्तरीय.

Mid'night *n.* मध्यरात्र *f*, मध्यानरात or -रात्र *f*, दोन प्रहर रात्र *f*, अर्धरात्र *f*.

Midrib (mid'rib) [*Mid* + *rib.*] *n. bot. the continuation of the leaf-stalk to the point of a leaf* (पानाची) मध्यरेषा *f*, मधली शीर *f*.

Midriff (mid'rif) [Lit. 'the middle of the belly', A. S. *mid*, middle, and *hrif*, belly.] *n. the diaphragm* छाती आणि पोट यांच्या मधला पडदा *m*, मध्यपटल *n*, उरस्तल *m*, व्यवधानक *m*.

Mid'sea *n.* उदधिमध्य *m*, समुद्रमध्य *m*.

Mid'ship *a. being in the middle of a ship* गलबताच्या मध्यभागावरील. Mid'ships *adv.* Mid'shipman *n.* (ब्रिटिश आरमारांतील) क्याडेटच्या वरच्या दर्जाचा अधिकारी *m*.

Midst (midst) [From the M.E. phrase *in middle -s*, in the midst, with excrescent *t* (cf. *whil-s-t.*)] *n.* मध्य *m*, मध्यभाग *m*. M. *adv.* मध्यें, मधोमध.

Mid'summer *n.* ऐन -भर उन्हाळा *m*, उन्हाळ्याचा मध्य *m*, ग्रीष्ममध्य *m*.

Mid'twilight *n.* कातरवेळ *f*.

Mid'way *n. halfway* अर्धी वाट *f*, निम्मा रस्ता *m*, मार्गार्ध *m*, मार्गमध्य *m*. M. *a.* निम्म्या वाटेवरचा, मार्गार्धांतील. M. *adv.* अर्ध्या वाटेवर, निम्म्या वाटेंत.

Midwife (mid'wīf) [Lit. 'helping-woman', A. S. *mid*, together with, and *wif*, woman.] *n. fem.* (Midwives *pl.*) *a woman who assists other women in childbirth* सुवीण or सुईण *f*, दाई *f*, कोनकरणारी *f*, प्रसवकारिणी *f*. M. *v. t.* बाळंतपणांत मदत करणें. M. *v. i.* सुईणपणा *m* -सुइणीचें काम *n*. करणें. Mid'wifery *n.* सुईणपणा *m*, सुवीणपणा *m*, सुईणकाम *n*, सूतिकर्म *n*. २ *obstetrics* सूतिकाशास्त्र *n*, गर्भमोचनविद्या *f*, प्रसूतिकरणविद्या *f*. ३ *assistance at child-birth* सुइणीची मदत *f*.

Mid'winter *n.* ऐन-भर -हिंवाळा *m*, शिशिरमध्य *m*.

Mien (mēn) [Fr. *mine -mener*, to lead, conduct.] *n. the look or appearance esp. of the face, manner, bearing* चेहरा *m*, चर्या *f*, रूप *n*, मुद्रा *f*, डौल *m*, ढब *f*, छब *f*, चाल *f*, आकार *m*.

Might (mīt) *pa. t.* of May.

Might (mīt) [A. S. *meaht*, *miht*; from root of May.] *n. power, strength, ability, energy or intensity of purpose or feeling* पराक्रम *m*, सामर्थ्य *n*, ताकद *f*, तकवा *m*, जोर *m*, बळ *n*, शक्ति *f*, कुवत *f*, मगदूर *m*, दम *m*.[WITH M. AND MAIN शिकस्त करून, सामर्थ्य -बळ खर्चून.] Might'ily *adv. powerfully, vigorously* पराक्रमानें, पराक्रमपूर्वक, बळानें. २ *to a great degree, very much* फारच, पुष्कळ, अतिशय, बहुत; as, "Practical jokes amused us *mightily.*" Might'iness *n. power, greatness* पराक्रम *m*, जोर *m*, सबलता *f*, प्रबलता *f*. २ (a title of dignity) *highness, excellency* (with a possessive pronoun) थोरवी *f*, प्रताप *m*, प्रतापशालिता *f*. Might'y *a. having great power* बलाढ्य, पराक्रमी, सामर्थ्यवान्,

ताकदवाला, बलवान् -वंत, बळकट, जोरदार, सशक्त, जबर, जबरा, जबरदस्त. २ *accomplished by might* पराक्रमावर -पराक्रमानें केलेला, पराक्रमसाधित. ३ (*hence*) *extraordinary, wonderful* अचाट, प्रचंड, विलक्षण, अद्भुत; as, "His *mighty* works." ४ *denoting an extraordinary degree or quality in respect of*: (पराकाष्ठेचा) (a) *character* थोर, मोठा, प्रतापी, प्रतापवान् -शाली, प्रभावशाली. (b) *size* प्रचंड, अफाट, विस्तृत. (c) *importance* मोठा, भारी, वजनदार, भारदस्तीचा. (d) *consequences* महत्वाचा. M. *adv.* (*colloq.*) *very* अति, अतिशय, फारच, पराकाष्ठेचा; as, "We have a *mighty* pleasant garden."

Migrate (mī'grāt) [L. *migrare, migratus*, to wander, to go.] *v. i. to remove for residence from one country to another* देशांतर करणें, देशांतरीं जाणें, देश *m* -मुलूख *m.* पालटणें. Mi'grant *a.* See Migratory. M. *n. a migratory bird or other animal* स्थलांतर करणारा पक्षी *m*, किंवा प्राणी *m*. Migra'tion *n.* (not परदेशगमन) देशांतरगमन *n*, देशांतर करणें *n.* &c. २ (Hindu Theology) संसरण *n.* Mi'gratory *a. removing regularly or occasionally from one region or climate to another* देशांतर -दिग्भ्रमण *n* -थारेपालट *m* -ठाणपालट करणारा *m.* [M. BIRD थारेपालट करणारा पक्षी *m*; जसें, पाणबदक, कोकिळा *f.*] २ (hence) *roaming, wandering, nomad* भटकणारा, भ्रमण करणारा, अद्धातद्धा फिरणारा, हिंडणारा.

Mikado (mi-ka-do) [Japanese.] *n.* जपानच्या बादशाहाची पदवी *f*, मिक्याडो.

Milch (milch) [See Milk.] *a. giving milk* दुभती, दुभतें (गाय किंवा जनावर), दुपती, दुधाची. M. animals दुभतीं ढोरें *n. pl.* –compreh. दूधदुभतें *n.*

Mild (mīld) [A. S. *milde*, mild, merciful.] *a. gentle in temper and disposition* शांत, गरीब, थंड, सौम्य, सौम्यवृत्तीचा, सौम्यस्वभावाचा, गोडा, मंद, सत्वगुणी, सत्वगुणक, नरम, सदय, कोमलस्वभाव, दयार्द्र. [Some terms for a mild person are: गाय, गायरूं, गोगलगाय, पाण्यापेक्षां शीतळ.] २ (hence) *moderate in degree or quality, lenient, gentle* सौम्य, मऊ, नरम, मृदु, हलका, कोंवळा, कोमल, सामोपचाराचा, सामोपायाचा, सामाचा, सात्विक. [M. COLD गुलाबी थंडी *f.* M. HEAT सरदगरमी *f.* M. STEEL (कमी कर्ब (carbon) असलेलें) नरम पोलाद *n.*] ३ *soft, not harsh* गोड, हळू, हलका, मंद. Mild'ly *adv.* गरीबीनें, गोडीगुलाबीनें, कोमळपणानें -भावानें, सौम्यतेनें. २ हळू, हलक्यानें, मंदपणें. Mild'ness *n.* शांतपणा *m*, गरीबी *f*, नरमपणा, मऊपणा *m*, शांत -थंड -गोड वृत्ति *f* -स्वभाव *m* -प्रकृति *f*, सात्विकपणा *m* -वृत्ति *f.* २ सौम्यपणा *m*, मार्दव *n*, नरमपणा *m*, मृदुता *f*, अनुग्रता *f.*

Mildew (mil'dū) [A. S. *mele -deaw*, prob. sig. 'honey-dew'.] *n.* (*bot.*) *a disease on plants, marked*

by the growth on them of minute fungi मेकाड *n*, मेकाडा *m*, ताका or टाका *m*, भिरड or भेरड *m*. [To BE AFFECTED BY M. भिरडणें or भेरडणें.] २ (on cloth or paper) चिती *f*, केनशी *f*, बुरशी *f*. M. *v. t. to taint with mildew* बुरशी आणणें, भेरड आणणें, बुरसावणें. M. *v. i. to be so tainted* बुरशी येणें, भेरड लागणें. Mildewed *pa. t. & pa. p.* [To BE MILDEWED सरदणें, सरदावणें, भेरड लागणें.] Mil'dewing *pr. p. & v. n.*

Mile (mīl) [A. S. *mil*; Fr. *mille*; both a contr. of L. *mille passuum*, a thousand paces, the Roman mile.] *n. a measure of distance equal to 1760 yards or 5280 feet* मैल *m*, अर्धा कोस *m*. [GEOGRAPHICAL OR NAUTICAL M. पाण्यांतला मैल *m*. हा ६०८०.२७ फुटांचा असतो.] Mil'age, Mile'age *n. an allowance paid by the mile for travel or conveyance* मैलावर आकारलेला प्रवासखर्च *m*, मैली भत्ता *m*, मैली भाडें *n*. २ *aggregate length or distance in miles* (अमुक) मैल अंतर *n* -लांबी *f*, मैल *m. pl.* Mile'post, Mile'stone *n. a post or stone set to mark the distance of a mile* मैलाचा खांब *m* -दगड *m*, क्रोशमानस्तंभ *m*, देवारणें *n*.

Miliary (mil'yar-i) [L. *milium*, millet.] *a. resembling a millet-seed* मसुराच्या डाळीसारखा. २ (*med.*) *attended with an eruption of small red pimples, like millet-seeds* (as fever, tuberculosis) मसुऱ्या, पीटिकायुक्त, ज्यांत आंगावर बारीक लाल पुरळ उठतो असा (ताप *m*). ३ (*zool.*) (बाजरीच्या दाण्यासारखा) पुरुळ असलेला. M. *n.* बारीक पुरुळ *n*.

Militant (mil'i-tant) [L. *militans,–antis*, pr. p. of *militare*, to be a soldier.] *a. engaged in warfare, fighting* लढणारा, लढता, युद्ध -संग्रामप्रवृत्त, युद्धोन्मुख, संग्रामारूढ, युद्धोद्युक्त, संग्रामोद्युक्त. २ (*Christian theol.*) पापप्रतीकारी, पापविरोधक, पापांशीं युद्ध करणारा; as, "Church M." Mil'itancy *n.* (जरूर पडेल तेव्हां लढाईस तयार असण्याचें राष्ट्राचें) युद्धसामर्थ्य *n*, युद्धसिद्धता *f*. २ *warfare* लढाई *f*, युद्ध *n*, संग्राम *m*, रण *n*. ३ *military spirit or system* लढवय्येपणा *m*, लष्करी बाणा *m*, शिपाईबाणा *m*. Mil'itantly *adv.* Mil'itate *v. i. to be a soldier, to fight* शिपाईबाणा राखणें, लढणें, युद्ध करणें. २ (usually followed by *against* and *with*) *to contend, to be opposed to* आडवा -विरुद्ध -प्रतिकूल असणें -येणें, बाध *m*. आणणें, नडणें, विरोध *m*. असणें *g. of s.*, वांकडेपणा *m* -विरुद्धभाव *m* -वैर असणें *g. of s. recip.*

Military (mil'i-tar-i) [L. *militaris -miles*, a soldier.] *a. pertaining to soldiers or warfare* शिपायांचा, शिपाईगिरीचा -पेशाचा, लष्करी, युद्ध -संग्रामविषयक -संबंधीं, सांग्रामिक, लढाईच्या -युद्धाच्या कामाचा -प्रकारणाचा. [M. LAW लष्करी कायदा *m*. M. PROFESSION शिपाईगिरी, लष्करी पेशा.] *f.* २ *warlike, becoming a soldier* शिपायास -लष्करी पेशास योग्य -उचित -साजेसा,

क्षात्रधर्मयोग्य, शिपाईबाण्यास शोभेसा. ३ *engaged in the profession of arms* शिपाईपेशाचा, शिपाईगिरीच्या धंद्यांतील, शस्त्रोपजीवी. ४ *performed or made by soldiers* शिपायांनीं केलेला. M. *n. the whole body of soldiers, the army* शिपाईलोक *m. pl.* लष्कर *n*, सैन्य *n*, फौज *f*, सेना *f*. Mil'itarily *adv.* लष्करी बाण्यानें. Mil'itarism *n. a military state or condition* लष्करी पेशा *m*, लष्करी बाणा *m*. २ *reliance on military force in administering government* लष्करीगिरीचें धोरण *n*, तरवारीवर भिस्त ठेऊन राज्य हांकण्याचें धोरण *n*, लष्करी धोरण *n*. ३ *the spirit and traditions of military life* (राष्ट्रांतील परंपरागत) लष्करी जोम *m*, लष्करी तेज *n*, लष्करी बाणा *m*.

Militate, See under Militant.

Militia (mi-lish'a) [L. *militia*, warfare, soldiery -*miles*, a soldier.] *n*. (in the widest sense) सेना *f*, फौज *f*, फौजफांटा *m*. २ (*specif.*) *a body of men enrolled and drilled as soldiers, but not liable to be called into actual service except in emergencies and at home* (कायमच्या फौजेप्रमाणें कवाईत शिकवून तयार केलेली परंतु जरूर पडेल तेव्हांच देशांतल्या देशांत संरक्षणास बोलावण्याची) राष्ट्रीय शिबंदी *f* -फौज *f*, जुजबी फौज *f*, शिबंदी *f*. [LANDED M. शेतसनदी शिबंदी *f*.]

Milk (milk) [A. S. *meolc*, milk; L. *mulgere*, to milk; orig. meaning to 'stroke,' 'squeeze,' as in Sk. मार्ज्, to rub, to stroke.] *n*. दूध *n*, दुग्ध *n*, क्षीर *n*, पय *n*, स्तन्य *n*. [ANY MILK (given to an infant) AS DISTINGUISHED FROM MILK OF THE BREAST वरदूध *n*, वरचें दूध *n*. CONDENSED MILK कृतीनें गोठवलेलें दूध *n*, गोठींव दूध *n*. CURDLED MILK नासलेलें -कवड्यालेलें दूध *n*, डिखळीचें दूध *n*. WATERY MILK खळखळवणी दूध *n*, पाण्याप्रमाणें खळखळीत दूध *n*, फिळकवणी दूध *n*. MILK CONGLOBATED BY BOILING खवा *m*, मावा *m*. MILK HALF COAGULATED अदमुरें *n*, गोर्वे *n*, अर्धवट विरजलेलें दूध किंवा दहीं *n*. MILK COAGULATED FIRMLY AND UNIFORMLY दहीं *n*, दधि *n*, चक्का *m*. Milk WARM FROM THE UDDER धारोष्ण *n*. PURE MILK (unmixed and unheated) निरें दूध *n*, निरसें दूध *n*. २ (uncontaminated) निर्भेळ दूध *n*. SMELL OF BURNT MILK जळकष्टाण *f*. SOP STEEPED IN MILK FOR AN INFANT चिरटोळी *f*. SUDDEN SPURTING FORTH OF MILK (from the breast or udder) चीळ *f*, चिळकांडी *f*, पान्हा *m* (with verb फुटणें). (A COW) THAT YIELDS MILK PLENTIFULLY दुधाळ, बहुदुधी. THAT YIELDS MILK SCANTILY अल्पदुधी, निदुधी, पावशेरी, छटाकी. VESSEL FOR HEATING MILK दुधाणें *n*, दुधणी *f*, दुधाणी *f*. WATER WITH SOME MILK दुधवणी *n*. TO BE IN MILK दुभणें, दुभतें असणें. TO CEASE TO BE IN MILK आटणें, उडणें, पारठें असणें -होणें. TO IMPROVE IN (THE QUANTITY OF) MILK दुधास फुटणें. TO FALL OFF IN (THE QUANTITY OF) MILK दुधास तुटणें. MILK-DIET

दुग्धाहार *m.* THAT IS ON M. दुग्धाहारी, दुधावर असलेला. MILK-FEVER दूध फुटल्यामुळें किंवा फुटतांना स्त्रियांना येणारा ताप *m*, दुधाचा ताप *m*, दुग्धज्वर *m.* MILK-KNOT (स्तनांतील) दुधाच्या अवरोधानें झालेली गांठ *f.* MILK-LIVERED *white-livered, cowardly* भित्रा, भ्याड, बेहिमती. MILK-MAID धारकरीण *f*, गवळीण *f*, दूधवाली *f.* MILK-MAN दूधवाला *m*, गवळी *m.* MILK-PAIL चरबी *f*, धारेचें -दुधाचें भांडें *n*, दोहनपात्र *n.* MILK-PAN दुधाचें भांडें *n*, कढई *f.* MILK-POTTAGE काला *m*, दूधभाकर *f.* MILK-SOP दुधांत भिजवलेली भाकर *f.* २ (*fig.*) *a feeble-minded person* दुधखुळा *m*, रड्या *m*, लंडी *f*, रांड्या *m*, मेषपात्र *n*, रांडमाणूस *m.* MILK-SUGAR दुग्धशर्करा *f.* MILK-TEETH (पक्के दांत येण्यापूर्वी पडून जाणारे) दुधाचे दांत *m. pl.* MILK-TREE क्षीरवृक्ष *m.* MILK-WHITE दुधासारखा पांढरा, शुभ्र, पांढरा सफेद, पांढरा फूल, गोरा पान. MILK-WOMAN दूधवाली *f*, गवळीण *f*, गवळण *f.*] २ (*bot.*) *milk or white sap of plants* चीक *m*, दूध *n*, दुग्ध *n.* ३ *an emulsion made by bruising seeds* रस *m*, दूध *n.* M. *v. t.* दूध *n* -धार *f.* काढणें -पिळणें *g. of o.*, पिळणें, दोहणें, दुहणें, (-चें) दोहन *n.* करणें. [To M. FROM THE FOUR DUGS चौखूर दूध काढणें.] २ *to supply with milk* (-ला) दूध पुरवणें -देणें. ३ *to compel to yield profit or advantage, to plunder* पिळून काढणें, लुटणें, नागवणें; as, "The lawyers *milk* an unfortunate estate as regularly as a dairyman does his stock." [To MILK THE STREET (*cant*) थोड्या मुदतींत बाजारभावाचा चढउतार करून पुष्कळ नफा उपटणें. (सगळा बाजार हातांत असणाऱ्या मोठ्या व्यापाऱ्यांना असें करितां येतें.) To MILK A TELEGRAM (*cant*) *to use for one's own advantage the contents of a telegram belonging to another person* दुसऱ्याची तार वाचून त्याचा फायदा घेणें.] M. *v. i. to draw milk* दूध काढणें, धार काढणें. २ *to yield milk* दूध देणें.
Milk'able *a.* पिळण्याजोगता -सारखा, दोहनीय, दोह्य.
Milked *pa. t.* M. *pa. p.* पिळलेला, दुग्ध. Milk'er *n.* दोग्धा *m*, दूध काढणारा *m*, धार काढणारा -पिळणारा *m*, दोहनकर्ता *m.* २ गाईचें दूध काढण्याचें यंत्र *n.* ३ दुभतें जनावर *n.* Milk'ily *adv.* Milk'iness *n.* दुग्धसादृश्य *n*, दुग्धधर्म *m*, पांढरेपणा *m*, दुधाळपणा *m.* Milk'ing *pr. p.* M. *v. n.* धार काढणें *n*, दूध काढणें *n*, दोहन *n*, दोह *m.* २ पिळणूक *f*, पिळणी *f*, दोहन *n.* Milk'y *a. consisting of or containing milk* दुधाचा, दुधाचा केलेला, दुग्धमय, दुग्धनिर्मित. २ *resembling milk, whitish and turbid* दुधासारखा, दुग्धसदृश, दुग्धवत्, पांढरा, पांढरट. [M. WAY (*astron.*) *galaxy* आकाशगंगा *f*, आकाशनदी *f*, स्वर्गंगा *f*, मंदाकिनी *f.*] ३ *yielding milk* दूध देणारी, दुधाची, दुधाळ; as, "M. mothers." ४ *mild, spiritless, timid* कमकुवत, भ्याड, बेहिमती; as, "Has friendship such a faint and *milky* heart?"
Milk-bush *n.* शेर *m*, थूर *m*, निवली or नौली *f.* [HEDGE OR FENCE OF M. निवलीचें कुंपण *n*, शेरताटी *f.* SPIKE OF THE M. नांगी *f.*]

Milk-bush, Milky way, See under Milk.

Mill (mil) [A. S. *miln*, -L. *mola*, a mill, akin to Sk. मृद्, to pound.] *n. a building with machinery by which the processes of manufacturing are carried on* गिरणी *f*, कळघर *n*; as, "A cotton M." [CANE-MILL (for expressing juice) चरक *m*, रगाडा *m*. HAND-MILL (for grinding corn &c.) जातें *n*, घिरट *m*, चक्की *f*. OIL-MILL घाणा *m*. WATER M. पाणचक्की *f*. WIND M. पवनचक्की *f*. M. HEAD *the head of water employed to turn the wheel of the mill* पाण्याचा स्त्रोत *m*. M. PICK जात्याला टाकी देण्याचें हत्यार *n*. TO GO THROUGH THE M. (एखाद्या धंद्याचें विशिष्ट ज्ञान प्राप्त होईपर्यंत कांहीं) त्रास सोसणें.] २ *a machine or apparatus for grinding or polishing* निष्णा *m*, सहाण *f*. ३ (*Die-sinking*) (धातूवर) छाप उठविण्याचा रूळ *m*, छाप उठविण्याचें यंत्र *n*. M. *v. t. to grind* दळणें, बारीक करणें, पीठ करणें, पिसणें. २ *to shape, finish or transform by passing through a machine* (यंत्रांत घालून) साफ करणें, (सांच्यावर फिरवून) आकार आणणें -देणें; as, "To M. a metal by a rotary cutter." ३ *to cut grooves or indentations on the edge* कंगोरे *m. pl.* पाडणें; as, "To M. a coin, a screw head &c." ४ *to full* (as cloth) (गिरणींतून) धुवून सफेत -पांढरें करणें. ५ *to roll into bars* (as steel) कांबी *f. pl.* -सळया *f. pl.* करणें -पाडणें. M. *v. i.* (*zool.*) *to swim under water* (said of air-breathing animals) पाण्याखालून पोहणें. **Mill'board** *n. a kind of stout paste-board* जाड कागदी पुठ्ठा *m*. **Mill'dam** *n.* गिरणीसाठीं पाणी अडविण्याकरितां (बांधलेला) धक्का *m*. **Milled** *pa. t.* M. *pa. p.* गिरणींतून काढलेला. २ कंगोरेदार. **Mill'er** *n. one who attends a corn mill* पिठाच्या गिरणींत काम करणारा. **Mill'-hand** *n.* गिरणींतील कामगार -कामकरी *m*. **Mill'-industry** *n.* गिरण्यांचा धंदा *m*. **Mill'ing** *v. n.* दळणें *n*, पीठ करणें *n*, दळप *n*, दळण *n*. २ (गिरणींत धुवून) कपडा स्वच्छ पांढरा करणें. ३ (दागिन्याच्या कडेवर) कंगोरे पाडणें -दांते पाडणें. [HIGH M. बारीक दळप *n*. LOW M. भसाभस-भरड दळणें, विरटणें.] **Mill'ing** *pr. p.* [M. CUTTER (वाटोळ्या दागिन्यांना) दांते पाडण्याचें चाक *n* M. MACHINE दांते किंवा कंगोरे पाडण्याचें यंत्र *n*. M TOOL (सावरीन, रुपया, अधेली इत्यादिकांस) कंगोरे पाडण्याचें हत्यार *n*.] **Mill'-machinery** *n.* गिरणीस लागणारें यंत्रसामान *n* -यंत्रसामग्री *f*. **Mill'-owner** *n.* गिरणीवाला *m*, गिरणीचा मालक *m*. **Mill-race** *n.* गिरणीचें मुख्य यंत्र चालवणारा पाण्याचा स्त्रोत *m*. **Mill'-stone** *n.* जात्याचा -घिरटाचा पेड *m*. **Mill'-stores** *n. pl.* गिरणीस लागणारें सामान *n*. **Mill'wright** *n. a mechanic who builds and repairs mills* गिरण्या कशा बांधाव्या व बिघडल्या असतां दुरुस्त कशा कराव्या हें जाणणारा *m*, गिरणीकार *m* (on the analogy of रथकार, = a wheelwright), गिरणीकारागिर *m*.

Millenary (mil'e-nar-i) [L. -*millenarius* -*milleni*, a thousand each, -*mille*, thousand.] *a. consisting of a thousand* सहस्रसंख्याक, एक हजाराचा, एक हजार संख्या असलेला. M. *n. a thousand years* एक हजार वर्षांचा काल *m*, वर्षसहस्र *n*. २ सहस्रवार्षिक उत्सव *m*; as, "The *millenary* of King Alfred the Great." Millena'rian *a. lasting a thousand years* हजार वर्षें टिकणारा, सहस्रवर्षकालिक, सहस्रवर्षावधिक. २ *pertaining to the millenium* ख्रिस्ताच्या राज्याच्या एक हजार वर्षांच्या कालासंबंधीं. (b) सहस्रवर्षावधिमतवाद्यासंबंधीं, पृथ्वीवर एक हजार वर्षें ख्रिस्त स्वतः अवतार घेऊन राज्य करणार ह्या मतावर विश्वास ठेवणाऱ्या लोकांसंबंधीं. M. *n. one believing in the millenium* ख्रिस्ताचें पृथ्वीवर एक हजार वर्षें राज्य होणार ह्या मतावर विश्वास ठेवणारा *m*. Millena'rianism, Mil'lenarism *n. the doctrine of millenarians* (ख्रिस्ताच्या पृथ्वीवरील राज्यासंबंधीं) सहस्रवर्षावधिमत *n*, ख्रिस्ताचें पृथ्वीवर एक हजार वर्षें राज्य होणार हें मत *n*.

Millennium (mil-len'i-um) [L. *mille*, a thousand, & *annus*, a year.] *n. a thousand years* सहस्रवर्ष *n*, हजार वर्षें *n. pl*.२ *the thousand years during which, as some believe, Christ will personally reign on the earth* (कांहीं लोकांच्या समजुतीप्रमाणें) ख्रिस्ताचा पृथ्वीवर हजार वर्षें स्वतः राज्य करण्याचा काल *m*, (ख्रिस्तराज्याचा) सहस्रवर्षावधि *m*. (See Rev. XX 1-5.) ३ *a supposed period* (in the future) *when every one will be good and happy* (सर्व लोक सुखी आणि पुण्यशील होतील असा भविष्यत्कालीन) सर्व सुखाचा काल्पनिक काल *m*. Millenn'ial *a. pertaining to a thousand years* हजार वर्षांसंबंधीं, सहस्रवार्षिक. २ *pertaining to the millennium* सहस्रवर्षावधिक, ख्रिस्तराज्याच्या एक हजार वर्षांच्या काळासंबंधीं. Millenn'ianism, Millenn'iarism *n. belief in the millennium* सहस्रवर्षावधिमतावरील विश्वास *m*, ख्रिस्ताचें पृथ्वीवर एक हजार वर्षें राज्य होणार ह्या मतावरील विश्वास *m*. (b) ख्रिस्तराज्याची आशा (expectation) *f*. Millenn'ialist *n. a believer in the millennium* सहस्रवर्षावधिवादी *m*, ख्रिस्ताचें अवताररूपानें पृथ्वीवर एक हजार वर्षें राज्य होणार ह्या मतावर विश्वास ठेवणारा *m*.

Millepede (mil'e-pēd) [L. *mille*, a thousand, and *pes*, *pedis*, Sk. पद, a foot.] *n. a small worm-like animal, with an immense number of legs* अनेक पायांचा किडा *m*, अनेकपदकृमि *m* -कीटक *m*.

Miller, See under Mill.

Millesimal (mil-les'im-al) [L. *millesimus* -*mille*, a thousand.] *a. thousandth* हजारावा. २ हजारांश असलेला, सहस्रांशात्मक. Milles'imally *adv*.

Millet (mil'et) [Fr. *millet* -L. *milium* -*mille*, a thousand, from the number of its seeds.] *n*. ज्वार, बाजरी, नाचणा ह्यांच्या वर्गांतील धान्य *n*. [GREAT M. ज्वार किंवा जोंधळा *m*. LITTLE M. वरी *f*. BULLRUSH

M. or SPIKED M. बाजरी *f.* KODA M. कोद्रा *m*, हरिक *m.* INDIAN M. राळे. ITALIAN M. कंगु, कांग *m.*]

Milliard (mil'yard) [Fr. –L. *mille*, thousand.] *n.* *a thousand millions* अब्ज *m.*

Milliner (mil'in-er) [Prob. from *Milaner*, a trader in Milan wares, esp. female finery.] *n.* (स्वतः तयार केलेल्या) बायकांच्या टोप्या विकणारा *m.* हें काम प्रायः बायकाच करितात. [M.'s SHOP बायकांच्या टोप्या विकण्याचें दुकान *n.* ह्या दुकानांत फिती, गोंडे, झालर वगैरे बायकांच्या पोशाखाचे जिन्नसही विक्रीस ठेवलेले असतात.] Mill'inery *n.* *articles made or sold by milliners* टोप्या,झालर, फिती, गोंडे वगैरे (बायकांच्या पोषाखाचे) जिन्नस *m. pl.*, स्त्रीवस्त्रसामग्री *f.*

Milling, See under Mill.

Million (mil'yun) [Fr.–L. *mille*, a thousand.] *n.* *a thousand thousands* दहा लाख *m. pl.*, दशलक्ष *m.* २ *a very great number* लाखों, लक्षावधि used as *n.* ३ (*Shakes.*) *the mass of common people* (with the article *the*) सामान्यलोक *m. pl.*, जनसमूह *m*; as, "For the play, I remember, pleased not the *million.*" Mill'ionaire *n.* *a man worth a million of money or enormously rich* लक्षाधीश *m*, कोट्याधीश *m*, लाख्या *m* (सावकार), धनाढ्य मनुष्य *m.* Mil'lionair'ess *n. fem.* लक्षाधिशाची बायको *f.* २ लक्षाधीशीण. Mill'ionary *a.* *pertaining to or consisting of millions* लाखांचा, लाखों, लक्षावधि. Mill'ionth *n.* दशलक्षांश *m*, नियुतांश *m.* M. *a.* दशलक्षांशाचा, दशलक्षांशात्मक.

Mill-race, Mill-stone, Mill-wright, See under Mill.

Milt (milt) [A. S. *milte*; from the root of Melt or corr. from Milk, as in Ger. *milch*, milk, milt of fishes.] *n.* *the soft roe of fishes* माशांचीं अंडीं *n. pl.* (b) (loosely) *the sperm of fishes* मत्स्यवीर्य *n.* २ (*anat.*) *spleen* प्लीहा *f.* Milt'er *n.* *a male fish* मत्स्यनर *m*, नरमासा *m.*

Mime (mīm) [Gr. *mimos*, an imitator.] *n.* *a kind of farce, in which scenes from actual life were represented by actions and gestures* (संसारांतील कांहीं प्रसंगांचा केवळ हावभावांनीं दाखविलेला) मुका फार्स *m.* २ *an actor in such a farce* मुक्या फार्सांतील नट *m.*

Mimetic,–al (mī-met'ik,–al) [Gr. *mimetikos* -*mimos*, an imitator.] *a.* *apt to mimic or imitate* (हास्योत्पादक) नकला करणारा, नकल्या, बिडंबना करणारा.

Mimic, Mimical (mim'ik,–al) [L. *mimicus*, Gr. *mimikos* –*mimos*, an imitator.] *a.* *imitative, apt to copy* नकल्या, नकला करणारा, अनुकरणशील, अनुकरण करणारा; as, "Man is, of all creatures, the most *mimical.*" २ *consisting of ludicrous imitation* नकलीचा, नकल्या, नकली, विदूषकी, विडंबनात्मक, उपहासात्मक, नकलांचा; as, "M. gestures

M. hootings." ३ *miniature* लहान, नकलीवजा. नकलवजा. Mim'ic *v. t. to imitate for sport* नकल *f.* उतरणें *g. of o.*, ठाकी *f* -ठेव *f* -थाकी *f* -धाटी *f* -धाटणी *f*, &c. उतरणें -साधणें -आणणें *g. of o.* २ वेडावणें, वांकुल्या *f. pl.* दाखविणें, विडंबन *n.* करणें *g. of o.* Mim'ic *n. one who mimics or imitates* नकल्या, नकल करणारा. २ *a buffoon* विदूषक, भांड, नकल्या, मस्कऱ्या, हुंडीबाग *m.* ३ *a servile imitator* (आपणही मोठे आहों असें मिरविण्याकरितां थोरामोठ्यांची) थेट नकल उतरणारा, ठीस ठी उतरणारा, नकल उतरणारा, ठेव -ठाका उतरणारा. Mim'icked *pa. p.* Mim'icking *pr. p.* Mim'icry *n. art or practice of one who mimics* विदूषकी विद्या *f* -कला *f*, विदूषकी *f.* २ *ludicrous imitation for sport or ridicule* (विदूषकी) नकल *f*, विडंबन *n*, ठीस ठी *f.* ३ (परिस्थितीचें) स्वसंरक्षणार्थ अनुकरण *n.*

Mimosa (mi-mōsa) [Gr. *mimos*, imitator.] *n. (bot.)* लाजाळू *f.*

Minaret (min'a-ret) [Sp. *minarete* –Ar. *manarat*, light-house –*nar*, fire.] *n. a turret on a Mahammadan mosque* (*from which the people are summoned for prayer*) मिनार *m*, मनोरा *m*, बुरूज *m*.

Minatory (min'a-tor-i) [L. *minor*, *minatus*, to threaten.] *a. threatening* धमकीचा, धमकावणीचा, डरावणीचा, भयसूचक, भयप्रेरक, भयप्रदर्शक.

Mince (mins) [A. S. *minsian*, to make small.] *v. t. to cut into very small pieces* (esp. meat for cooking) बारीक बारीक तुकडे *m. pl.* करणें *g. of o.*, फोडी *f. pl.* -फोडें *n. pl.* करणें *g. of o.*, खुर्दा पाडणें, तुकडे तुकडे करणें. २ *to extenuate, to utter half and keep back half of* मुळमुळीत -अळमळीत -अळमटळम बोलणें -सांगणें, गुळगुळथापडीचें बोलणें, गुळगुळथापडी करणें, ठेवून सांगणें, धरून -सोडून सांगणें -बोलणें. [Not to M. matters (दोष किंवा अपराध कमी दाखविण्याकरितां) गुळमुळीत -मुळमुळीत न बोलणें, खरें खरें स्पष्ट सांगणें, असेल तसें सांगणें.] ३ *to stammer* खाऊन बोलणें, अडखळत बोलणें, अर्धोच्चार करणें. M. *v. i. to walk affectedly* ठमकणें, ठमकत -नटत -मिजासीनें -ठमक्यानें चालणें. २ *to speak affectedly or with nicety* चाखतमाखत बोलणें, मिजासीनें -थाटानें -डौलानें बोलणें. M. *n.* खुर्दा *m*, तुकडा *m*, फोड *f.* २ ठुमकत टाकलेलें पाऊल *n.* Minced' *pa. t. & pa. p.* Minced meat *n.* तुकडे तुकडे केलेली सागोती *f.* Mince'meat *n.* तुकडे तुकडे केलेल्या सागोतीचें पक्कान्न *n.* [To make mince-meat of (*fig.*) *to defeat completely* (in action or argument) चटणी -कोशिंबीर करून टाकणें *g. of. o.*, सपशेल खोडून टाकणें.] Min'cing *pr. p.*

Mind (mīnd) [M. E. *mind*; A. S. *ge-mynd*, memory; L. *mens*, the mind; Gr. *menos*, the mind; Sk. मनस्, mind, Sk. मन्, to think.] *n. the intellectual or rational faculty in man; the*

power that conceives, remembers, judges, wills or reasons; the understanding; the intellect मन *n*, मानस *n*, चित्त *n*, विचारशक्ति *f*, मति *f*, अंतर *n*, अभ्यंतर *n*, बुद्धि *f*, प्रज्ञा *f*, बोध *m*; –Viewed as a *divinity, motive principle* or *personification* generally मनोदेवता *f*, मनपिंगळी *f*, मनपिंगळा *m*; or jocosely मनुबाई *f*, मनाजीपंत *m*, मनसाराम *m*. *N.B.* The following restrictions are generally observed by the present-day Marathi writers, *viz.* मन = Mind; चित्त = Attention; बुद्धि = Intellect; अन्तःकरण = Heart; जाणीव = Sense; मनोदेवता = Conscience. [APPLICATION OF THE M. (कडे) मन लावणें *n*, लक्ष देणें *n*, मनाचा -मनःशक्तीचा उपयोग *m* -योजना *f*. ARISING INTO M. मनांत येणें *n* -उद्भवणें *n*. COME TO A RIGHT M. (मन) शुद्धीवर आलेला, (मन) ताळ्यावर -खऱ्या विचारावर आलेला. FACULTIES OF THE M. मनाच्या शक्ति *f. pl.* THEY ARE (१) EMOTIONAL F. भावनाशक्ति *f*, मनोविकारशक्ति *f*. (२) INTELLECTUAL F. विचारणाशक्ति *f*, विवेकशक्ति *f*. (३) VOLITIONAL F. प्रेरणाशक्ति *f*, प्रवर्तकशक्ति *f*. THE FUNCTIONS OF THE EMOTIONAL F. ARE (१) FEELING मूळभावना *f*. (२) EMOTION भावना *f*. (३) SENTIMENT उच्चतमभावना *f*, रस *m*. THE FUNCTIONS OF THE INTELLECTUAL F. ARE (१) SENSATION निर्विकल्प ज्ञान *n*. (२) PERCEPTION *or* SENSE-PERCEPTION सविकल्प ज्ञान *n*, प्रत्यक्ष ज्ञान *n*. THE FUNCTIONS OF THE VOLITIONAL F. ARE (१) DESIRE इच्छा *f*, तृष्णा *f*. (२) WISH वासना *f*, कामना *f*. (३) WILL प्रवृत्ति *f*, चोदना *f*. CONSCIENCE (REGARDED BY INTUITIONISTS AS AN ORIGINAL FACULTY AND MEANING MORAL SENSE OR FEELING) (नीतिभावना *f*, सदसद्विवेकबुद्धि *f*.), ÆSTHETIC FEELINGS (सौंदर्यभावना), AND RELIGIOUS FEELINGS (धर्मभावना) CAN COME UNDER EMOTIONAL FACULTIES. IMAGINATION (कल्पनाशक्ति), MEMORY (स्मरणशक्ति), RECOGNITION (प्रत्यभिज्ञा), and REASON (विचारशक्ति किंवा बुद्धि) COME UNDER INTELLECTUAL FACULTIES. IMAGINATION IS TWOFOLD. (१) REPRESENTATIVE OR REPRODUCTIVE IMAGINATION पुनरावर्तक कल्पना *f*, पुनर्दर्शक कल्पना *f*, OR IN PLAIN WORDS स्मरणशक्ति *f*. (२) CONSTRUCTIVE OR PRODUCTIVE IMAGINATION निर्माणात्मक कल्पना *f*, उत्पादक कल्पना *f*, प्रतिभा *f*. THE FACULTIES (१) DETERMINATION (निश्चय), (२) PURPOSE *or* INTENTION (उद्देश किंवा हेतु), (३) END *or* AIM ध्येय *n*, CAN COME UNDER VOLITIONAL FACULTIES. OF COLLECTED AND FIXED M. स्थिरचित्त, स्थिरबुद्धि, स्थिरमनाचा, एकचित्त. OUT OF ONE'S M. मन ठिकाणावर -ताळ्यावर नसलेला, भ्रमिष्ट, भ्रांत, विमनस्क. REACH OF M. मनाचा आवांका *m*, बुद्धीचा टप्पा *m*, बुद्धिपथ *m*, मनोगति *f*. TO COME TO A RIGHT M. शुद्धीवर -ताळ्यावर येणें, समजुतीवर येणें, योग्य समजूत होणें *g. of s.* TO COME INTO ONE'S M. लक्षांत

-ध्यानांत येणें, सुचणें, सहज मनांत येणें. TO LOSE ONE'S M. बुद्धिभ्रंश होणें, वेडा होणें, डोकें ताळ्यावर नसणें. IT NEVER ENTERED MY M. तें माझ्या मनाला कधीं शिवलें नाहीं, तें माझ्या कधीं ध्यानीं मनीं नव्हतें. THERE IS NO TESTIMONY LIKE THAT OF ONE'S OWN M. मनाएवढा ग्वाही त्रिभुवनांत नाहीं.] २ *the entire spiritual nature, the soul* **अंतःकरण** *n*, **आत्मा** *m*, **चित्कला** *f*, **चिच्छक्ति** *f*. ३ *seat of the affections* **मन** *n*, **चित्त** *n*, **अंतःकरण** *n*, **हृदय** *n*, **अंतर्** *n*, **अभ्यंतर** *n*, **दिल** *m*, **अंतरंग** *n*, **पोट** *n* (*fig.*). [COMPOSING THE (ANGRY, AFFLICTED &c.) M. मनःशांति *f*, मनःस्वास्थ्य *n*, मनसमजावणी *f*. CONQUEST OF THE M. मनोविजय *m*, वश *m*, संयम *m*, दम *m*. FRAME OF THE M. वृत्ति *f*, चित्तवृत्ति *f*, मनोवृत्ति *f*, मनोरचना *f*. GOVERNING AND RESTRAINING THE M. मनःसंयमन *n*, मनःसंयम *m*, मनोनिग्रह *m*. LEANING, BEARING *or* BENT OF THE M. मनाचा झोंक *m*, मनाची ओढ *f*, मनाची धांव *f*, मनाचा कल *m*, मनाची प्रवृत्ति *f*. PEACE *or* QUIET OF THE M. मनःशांति *f*, मनःस्वास्थ्य *n*, शांति *f*, शम *m*. TO GIVE THE M. TO (-कडे) मन लावणें, (-आंत) मन घालणें, लक्ष देणें. TO PRESS *or* LIE ON ONE'S M. (-चा) मनाला भार होणें, मनावर बोजा असणें, मनाला संकट असणें.] ४ *belief, opinion, judgment* **(मनाचा) विचार** *m*, **समज** *m*, **समजूत** *f*, **मत** *n*, **मन** *n*, **निर्णय** *m*. ५ *liking, inclination, will, pleasure* **मन** *n*, **मनःप्रवृत्ति** *f*, **मनाची धांव** *f*, **(मनाचा) विचार** *m*, **मानस** *m*, **आवड** *f*, **मर्जी** *f*, **मनाचा कल** *m*, **मनोदय** *m*, **मनोरथ** *m*, **इच्छा** *f*, **वासना** *f*, **मति** *f*. [ACCORDING TO ONE'S M. मनाप्रमाणें, मनासारखा -जोगता, इच्छेप्रमाणें, मर्जीनुरूप, मनोदयानुरूप. AS THE M. MAY INCLINE मनाचा कल असेल त्याप्रमाणें, मनास वाटेल त्याप्रमाणें, मन मानेल तसें, मनःप्रवृत्त्यनुरूप, मनःपूत, स्वैर. TO HAVE A MIND *or* GREAT MIND (used with an infinitive) फार मनांत असणें, उत्कट -प्रबळ इच्छा असणें. TO HAVE HALF A MIND कांहींसा -अर्धवट कल -इच्छा असणें.] ६ *thoughts, sentiments* **(मनाचा) विचार** *m*, **मन** *n*, **मनोगत** *n*, **मनोदय** *m*, **मनोभाव** *m*, **मत** *n*, **हृदय** *n*, **हार्द** *n*, **हरद्द** *n*, **हृद्य** *n*, **भाव** *m*, **अभिप्राय** *m*. [OF ONE AND THE SAME MIND एकविचाराचा -मताचा -भावाचा, समभाव, समचित्त, एकचित्त, एकदिलाचा. OF TWO MINDS द्विधा, अनिश्चित विचाराचा. OPENING THE MIND पोट उकलणें *n*, अंतःकरण खोलणें *n*, हृद्गत सांगणें, मनांतलें सारें ओकणें *n*, मन मोकळें करणें *n*. TO BREAK, VENT *or* LET OUT ONE'S MIND तोंड उघडणें, मनाला वाचा फोडणें, मनांतील विचार ओकणें. TO KNOW THE MIND OF कल जाणणें, मनोगत जाणणें, अन्तर्याम ताडणें. ७ *courage, spirit* **(मनाचा) विचार** *m*, **हिम्मत** *f*, **दम** *m*, **छाती** *f*, **पाणी** *n*, **जोष** *m*. [ABSENCE OF M. प्रसंगानवधान *n*, अनवधान *n*, चित्तशून्यता *f*. PRESENCE OF M. समयसूचकता *f*, समयस्फूर्ति *f*, प्रसंगावधान *n*.] ८ *intention, determination* **निश्चय** *m*, **विचार** *m*, **धडा** *m*, **मन** *n*, **मनोरथ** *m*, **मनकामना** *f*, **मनोदय** *m*,

मनोद्देश m. [TO MAKE UP ONE'S M. ठाम मत ठरविणें, मनाचा निश्चय करणें, मनाचा धडा करणें, निग्रह करणें.] ६ memory आठवण f, स्मरण n, स्मृति f, ध्यान n. [TO FLASH ACROSS ONE'S M. स्फुरणें, चट्कन -सहज -एकाएकीं ध्यानांत येणें, एकदम आठवणें -सुचणें, डोक्यांत प्रकाश पडणें. TO BE OUT OF ONE'S M. विसरणें, मागें पडणें, मनांतून नाहींसें होणें, आठवण बुजणें, आठवण न राहाणें. TO CALL TO M. आठवणें, आठवण f -स्मरण n. करणें. TO PUT ONE IN M. (of) आठवण देणें -करणें, स्मरण करून देणें. TO RECUR TO M. मनांत परत येणें, पुन्हां आठवण होणें, सुचणें, आठवणें. TO WIPE FROM THE MIND (knowledge, a friend, &c.) बोळवणें, मनांतून काढून टाकणें, आठवण साफ बुजविणें.] Mind *v. t. to fix the thoughts on, to attend to* मन n -चित्त n -ध्यान n -लक्ष n &c. देणें -लावणें -पोंचविणें, मनांत -ध्यानांत &c. आणणें -ठेवणें, मनावर &c. घेणें -धरणें. २ *to regard with submission, to heed* मानणें, ऐकणें, मान्य करणें, गणणें, विचारणें, जमेस धरणें, मनावर घेणें. [NEVER M. (तिकडे) लक्ष देऊं नका, मनावर घेऊं नका, जाऊं द्या हो, हरकत नाहीं.] ३ *to take care of, to attend to* पाहाणें, सांभाळणें, जोपासणें, काळजी घेणें g. of o. ४ *to obey* आज्ञा f -हुकूम m. पाळणें -मानणें -ऐकणें g. of o. ५ *to have in mind, to purpose* उद्देश असणें, इरादा असणें -ठेवणें, मानस असणें g. of s. M. *v. i. to incline, to be disposed, to intend* मन n -मनाची ओढ f -धांव f &c. असणें, मनोदेवता f. वळणें -धांवणें, अभिप्राय m -विचार m. असणें. २ *to heed, to obey* लक्ष n. देणें, जपणें, सावध असणें, संभाळणें, मानणें, ऐकणें. Mind'ed *a. disposed, having a mind, determined* मनाचा, कलाचा, बेतांतला, प्रवृत्तीचा. Mind'edness *n.* प्रवृत्ति f, मनस्कता f. Mind'ful *a. bearing in mind, attentive* मनांत ठेवणारा -धरणारा, ध्यानांत -लक्षांत ठेवणारा, ऐकणारा, मानणारा, सावध, सावधान, सावधचित्त. Mind'fully *adv.* मन देऊन, ध्यान लावून, सावधानचित्तानें, लक्षपूर्वक. Mind'fulness *n.* ध्यान n, अवधान n, भान n, आठवण f, यादगारी f, सई f, जागृति f, सावधानता. २ Mind'ing *n. regard, mindfulness* लक्ष n, मन n, अवधान n, सावधानता f, ध्यान n. Mind'less *a. stupid, unthinking* बेअकली, अक्कलशून्य, गाढव. २ *inattentive, careless* लक्ष न देणारा, दुर्लक्ष करणारा, निष्काळजी.

Mine (mīn) [A. S. *min* (*pl. mine*), my.] *a. pron. belonging to me, my* माझा (poss. of मी), मम (poss. of Sk. अस्मद्), मदीय, मत् (in comp. as, मत्पुत्र).

Mine (mīn) [Lit. to 'lead' or form a passage underground, Fr. *miner*, to form a mine –L. *minare*, to lead or drive (cattle) by threats, to threaten –*minæ*, threats.] *v. i. to dig a mine or pit in the earth* खाण f. खणणें -खोदणें -उकरणें, खाण लावणें. २ *to form a subterranean tunnel or hole* बोगदा m -बीळ n. खणणें -पाडणें -खोदणें -उकरणें,

जमीन *f.* पोखरणें. M. *v. t. to dig away, to lay a mine under, to undermine* खणणें, खोदणें, (जमीन) उकरणें, विवर पाडणें, सुरुंग लावणें. २ (hence) *to ruin or destroy by slow degrees or secret means* खणून काढणें (*lit.*), आस्ते आस्ते -हळू हळू -न कळतां -गुप्त रीतीनें नाश करणें *g. of o.* -खराबी करणें *g. of o.* -फडशा पाडणें *g. of o.* ३ *to dig into for ore or metal* खाण खणणें. ४ *to get* (as metals) *out of the earth by digging* (खाणींतून) खणून काढणें. M. *n. a subterranean cavity or passage* (जमिनींतील) खळगा *m*, बीळ *n*, घळ *f*. २ *esp. a pit or excavation in the earth from which mineral substances are taken by digging* (distinguished from pits from which stones for architectural purposes are taken, and which are called *quarries*) (धातूची) खाण *f*, खाणी *f*, खनि *f*, आकर *m*. ३ (*mil.*) *a cavity or tunnel made under fortification or other work, for the purpose of blowing it up with explosive agent* सुरूंग or सुरंग. (b) (जहाजें फोडण्याकरितां बंदरांत शिरण्याच्या ठिकाणीं ठेवलेला) सुरूंग *m*. ४ (*fig.*) *a rich source of wealth or other good* निधि *m*, आगर *n*, घर *n*, माहेरघर *n*, खाण (*fig.*) *f*. Mined *pa. t. & pa. p.* Min'er *n.* खाण खणणारा, खनक, बेलदार, खनिकर, खाणींत काम करणारा. २ (*mil.*) सुरंग्या or सुरूंग्या, सुरुंगपाड्या, सुरुंगलाव्या; as, "Armies have sappers and miners." Min'ing *n. the art of forming or working mines* खन्यवाद *m*, खाणी पाडण्याची -चालवण्याची विद्या *f*. M. *a. pertaining to mines or mining* खाणी-चा -संबंधीं, खनिविषयक, खाणी खणण्याचा -खोदण्याचा. [M. INDUSTRY खाणीचा धंदा *m*.] Min'y *a.* पुष्कळ खाणी असलेला. २ खाणीसारखा.

Mineral (min'ér-al) [Fr. -Low L. *minerale, minera*, a mine.] *n. an inorganic substance, occurring in nature, having a definite chemical composition and a distinct crystalline form* खनिजद्रव्य *n*, खनिजपदार्थ *m*, आकरीय *n*. N. B. खडू, चुन्याचे दगड, संगमरवरी दगड, शिरगोळा, जिप्सम, गार, रेती, रेतीचे दगड, ग्रानाइट, अभ्रक, चिकणमाती, उंची चिकणमाती, स्लेट, तुरटी किंवा फटकी, कुरुंद, आस्बेस्टास, हिरा, पाच, पोंवळीं, मोत्यें, माणीक, नीळ, मीठ, सोरमीठ, पापडखार किंवा साजीखार, टांकणखार, सोनें, रुपें, प्लातिनम, अल्युमिनम, लोखंड, तांबें, शिसें, हे खनिज पदार्थ आहेत. M. *a. produced in a mine* खाणींतला, खाणींत सांपडणारा, खनिज, आकरोद्भव, आकरीय. [M. KINGDOM खनिजकोटि *f*. M. OIL खनिज तेल *n*, दगडी तेल *n*. M. SALT खनिज लवण *n*, दगडी मीठ *n*.] २ *relating to minerals* खनिज द्रव्याचा -संबंधीं, खनिज पदार्थासंबंधीं. [M. RIGHTS जमिनीच्या पोटांतील पाषाणादि द्रव्यासंबंधीं स्वामित्वाचे हक्क *m. pl.*] ३ *consisting of a mineral or minerals* खनिजद्रव्यात्मक -विशिष्ट, खनिजमय, खनिजरूप,

खनिज द्रव्य किंवा द्रव्यें असलेला. ४ *impregnated with minerals* खनिजद्रव्ययुक्त, खनिजगुणान्वित, खनिजद्रव्याचे गुण किंवा धर्म असलेला. [M. ACID खनिजाम्ल. M. WATER खनिजोदक *n.*] Mineralisa'tion *n.* खनिजीकरण *n,* (पृथ्वीच्या पोटांत धातु व दुसरें एखादें अधातुद्रव्य यांच्या संयोगानें) खनिज द्रव्य तयार होण्याची पद्धति *f.* २ (also) *the process of converting into a mineral* (as a bone or plant) (पृथ्वीच्या पोटांत हाडें किंवा वनस्पति यांचें नैसर्गिक पद्धतीनें) खनिजीभवन *n.* ३ *the act of impregnating with a mineral* (एखाद्या पदार्थांत) खनिजाचे गुण उतरविणें *n,* खनिजगुणान्वित करणें *n.* ४ (*bot.*) *the conversion of a cell wall into a material of a stony nature* (वनस्पतीच्या पेशीपिंडाचें) शैलीभवन *n.* (old Sk. word). Min'eralise, Min'eralize *v. t. to transform into a mineral* (-ला) खनिज बनविणें, खनिजरूप करणें. २ *to impregnate with a mineral* (एखाद्या पदार्थांत) खनिजाचे गुणधर्म उतरविणें, खनिजधर्मान्वित करणें. M. *v. i. to go on an excursion for observing and collecting minerals* खनिज पदार्थांचा संग्रह करण्याच्या उद्देशानें ठिकठिकाणीं फिरणें. २ (खनिजांचा संग्रह करून) खनिजशास्त्राचा अभ्यास करणें. Min'eraliser *n. an element which is combined with a metal thus forming an ore* खनिजकारी द्रव्य *n.* Mineralog'ical *a.* खनिजशास्त्राचा -संबंधीं. Mineralog'ically *adv.* खनिजशास्त्राच्या दृष्टीनें, खनिजशास्त्राला अनुसरून. Mineral'ogist, Min'eralist *n.* खनिजशास्त्रवेत्ता. Mineral'ogy *n.* खनिजशास्त्र *n.* ह्या शास्त्रांत खनिज पदार्थांचें वर्गीकरण, ते सांपडण्याचीं स्थळें, ते कोणत्या स्थितींत सांपडतात तें, त्यांचे रासायनिक आणि भौतिक धर्म, व त्यांचे निरनिराळे आकार इतक्या गोष्टींचा समावेश होतो.

Mingle (ming'gl) [M. E. *mengen, mingen,* to mix; A. S. *mengan,* to mix.] *v. t. to mix, to intermix* (commonly so as to be distinguishable in the product) मिसळणें, सळमिसळ -मिश्रित करणें, संमिश्रण *n.* करणें *g. of o.,* एकत्र करणें -मिळवणें. २ *to join in mutual inter-course* (एकमेकांत) मिसळणें, मिळून मिसळून वागणें, परस्परव्यवहार करणें- ठेवणें, एकमेकांशीं कामकाज *n* -दळणवळण *n,* ठेवणें. ३ (hence) *to intermarry* आपआपसांत लग्न *n* -विवाह *m* -शरीरसंबंध *m.* करणें, बेटीव्यवहार -परस्पर विवाह *m.* करणें. ४ *to deprive of purity by mixture* (मिश्रण करून) बिघडविणें, खराब -कमकस करणें, डाग *m* -कलंक *m.* लावणें *with* ला *of o.,* दूषित -अपवित्र करणें, शुद्धता घालवणें, कस *m.* कमी करणें *g. of o.* ५ *to prepare by mixing the ingredients of* मिश्रण तयार करणें *g. of o.,* मिश्रणानें बनविणें. M. *v. i.* मिसळणें, (एकांत एक) मिळणें. Ming'led *pa. t.* M. *pa. p.* मिसळलेला, मिश्र, मिश्रित, भेसळ, सळमिसळ. Ming'ledly *adv. confusedly* घोंटाळा करून, घोंटाळ्यानें. Ming'le-

ment *n.* मिश्रण करणें *n.* २ मिश्रण *n*, मिश्रितावस्था *f.* Ming'ler *n.* Ming'ling *pr. p.* & *v. n.* Ming'lingly *adv.* मिळून मिसळून.

Miniaceous, See under Miniate.

Miniate (min'i-āt) [L. *miniatus*, pa. p. of *miniare*, to paint with red lead, to dye.] *v. t. to paint or tinge with red lead or vermilion* शेंदरी रंग देणें -लावणें. २ (also) *to decorate with letters, or the like, painted red* (तांबडीं अक्षरें, चित्रें, वेलबुट्टी इ० काढून) सुशोभित करणें; as, "To M. the page of a manuscript." M. *a.* शेंदरी रंगाचा, शेंदरी रंगानें रंगविलेला. Minia'ceous *a.* शेंदरी रंगाचा.

Miniature (min'i-a-tūr) [Fr. –It. *miniatura*, a painting like those used to ornament manuscripts; L. *miniare*, to write with red lead –L. *minium*, vermilion.] *n. a painting on a small scale* (esp. a *portrait*) लहान (हस्तिदंतावर काढलेलें) चित्र *n*, लहान (आकाराची) रंगीत तसबीर *f.* २ *a small or reduced copy* लहान नमुना *m*, लहान प्रत *f.* M. *a. being on a small scale* लहान -कमी प्रमाणावरील, लघुप्रमाण, अल्पाकृति; as, "A M. copy." M. *v. t. to represent on a small scale* लहान (प्रमाणावर) दाखविणें -काढणें -रेखाटणें (चित्र *n* &c.). Min'iaturist *n. a painter of miniatures* लहान (प्रमाणावर) चित्रें काढणारा. २ लहान रंगीबेरंगी चित्रें काढणारा.

Minibus (min'i-bus) [L. *minor*, less + –*bus*, as in *omnibus.*] *n.* चार माणसांस बसतां येण्यासारखी हलकी गाडी *f*, मिनिबस *m.*

Minify (min'i-fi) [L. *minor*, less + –*fy*.] *v. t. to make small or smaller, to lessen* (आकार) लहान -कमी करणें. २ *to degrade by speech or action* (भाषणानें किंवा कृतीनें) कमीपणा करणें -आणणें.

Minikin (min'i-kin) [Dim. of Minion.] *a. small* लहान, लहानखुरा, लहान आकाराचा -बांध्याचा, बुटका, ठेंगणा, गिड्डा, ठेंगू.

Minim (min'im) [Fr. *minime* –L. *minimus*, the least, the smallest.] *n. anything very minute* अगदीं लहान -बारीक गोष्ट *f* -वस्तु *f.* २ (*med.*) *the smallest liquid measure* (= $\frac{1}{60}$ drachm) थेंब *m*, बुंद *m.* M. *a. minute* सूक्ष्म, बारीक; as, "M. forms."

Minimize (min'i-mīz) [From Minim.] *v. t. to reduce to the smallest possible proportion* लघुतम करणें, (शक्य असेल तितक्या मानानें) कमी करणें, (प्रमाण) कनिष्ठ करणें *g. of o.*, कमींत कमी करणें. Min'imized *pa. t.* & *pa. p.* Min'imizing *pr. p.* M. *v. n.* लघुतमीकरण *n.*

Minimum (min'i-mum) [L., from *minimus*; see Minim.] *n. the least quantity or degree possible, a trifle* (opposed to *maximum*) अत्यल्प संख्या *f*, कनिष्ठ प्रमाण *n* -संख्या *f* -मान *n*, अवर संख्या *f*, कमींत कमी, लघूत्तम (संख्या), more correctly लघुतम, न्यूनतम (*pl.* Min'ima).

Minimus (min'i-mus) [L.; see Minim.] *n.* (*anat.*) *the little finger* (हाताचें किंवा पायाचें) लहान बोट *n*, करांगुली *f*, *pop.* करंगळी *f.* Min'imi *pl.*

Mining, See under Mine.

Minion (min'yun) [Fr. *mignon*, a darling.] *n.* *a darling*, *a favourite* (esp. of a prince), *a fawning flatterer* मर्जीतील मनुष्य *m*, बगलबच्चा, नाकांतील बाल *m*, बगल्या, होयबा, क्रीडामृग *m*, कृपेंतील -चिरंजीवांतली असामी *f.* २ (*print.*) मिनिअन नांवाचा बारीक टाइप *m.* Min'ionlike, Min'ionly *a.* बगलबच्चाप्रमाणें -सारखा: M. *adv. daintily* नाजूकपणानें.

Minister (min'is-tër) [L. *minor*, less.] *n.* *a servant* नोकर *m*, चाकर *m*, नोकरी करणारा *m*, कामगार *m*, कामदार *m*, सेवक *m*; (b) (hence) *an agent* मुनीम *m*, गुमास्ता *m*, हस्तक *m.* २ *one entrusted with the management of state affairs* मंत्री *m*, प्रधान *m*, कारभारी *m*, अमात्य *m*, सचीव *m.* [PRIME M. मुख्य प्रधान *m*, दिवाण *m*, मुख्य मंत्री *m*, वजीर *m.* OFFICE or BUSINESS OF A PRIME M. दिवाणगिरी *f*, (मुख्य) प्रधानकी *f*, वजीरी *f*, वजिरात *f.* THE EIGHT M.S UNDER THE MARATHA RULE WERE प्रधान *m*, अमात्य *m*, सचीव *m*, मंत्री *m*, डवीर *m*, न्यायाधीश *m*, न्यायशास्त्री *m*, सेनापति *m.*] ३ *the representative of a government at a foreign court* (दुसऱ्या दरबारांत पाठविलेला) परराष्ट्रीय वकील *m*, परराष्ट्रीय प्रतिनिधि *m.* ४ *a clergyman* ख्रिस्ती प्रार्थनामंदिरांतील उपाध्या, 'आचार्य' *m* (vide Marathi Common Prayer Book of the English Church). Min'isters *n. pl.* प्रधानमंडळ *n.* २ 'आचार्य'वर्ग *m.* Min'ister *v. i.* *to attend as a servant* नोकरी करणें, ताबेदारी करणें, सेवा *f* -चाकरी *f* -शुश्रूषा करणें; as, "The Son of man came not to be *ministered* unto but to *minister*." २ *to give things needful* पुरवठा करणें, खर्च *m* -निर्वाह *m.* चालवणें -पुरवणें *g. of o.* (b) *to supply consolation or remedy* उपाय योजणें, समाचार *m* -खबर *f.* घेणें; as, "Canst thou not M. to a mind diseased?" ३ *to perform sacerdotal duties* 'आचार्य'पणा *m.* करणें. M. *v. t.* *to furnish* पुरवठा करणें, पुरवणें, देणें; as, "We M. to God reason to suspect us." Min'istered *pa. t.* & *pa. p.* Ministe'rial *a.* *pertaining to attendance as a servant* नोकरीचा, सेवेचा, सेवेसंबंधीं, नोकराचा, चाकरीचा. २ प्रधानमंडळासंबंधीं, मंत्रिमंडळासंबंधीं. [M. BENCHES (कामन्स सभेंतील) मंत्रिमंडळ व त्यांच्या पक्षाचे लोक यांचीं (बसण्याचीं) बांकें *n. pl.*, प्रधानमंडळाचीं बांकें *n. pl.*, मंत्रिमंडळाचीं बांकें. (b) (कामन्स सभेंतील वरील बांकांवर बसणारें) मंत्रिमंडळ व त्यांच्या पक्षाचे लोक *m. pl*; अधिकारारूढपक्ष *m.*] ३ प्रधानाचा, मंत्र्याचा, कारभाऱ्याचा, दिवाणाचा. (b) कारभारीपणाचा, दिवाणगिरीचा, प्रधानकीचा. ४ (दुसऱ्या दरबारीं असलेल्या) परराष्ट्रीय वकिलाचा. ५ 'आचार्याचा.' ६ 'आचार्य'मंडळाचा. ७ *executive* अंमलबजावणीचा, अंमलबजावणी

करणारा. ८ *tending to promote, contributive* वर्धक, पोषक, सहायक, साहाय्यकर्ता; as, "*Ministerial* to intellectual culture." Ministe'rialist *n. a supporter of the ministers or the party in power* अधिकारारूढ पक्षाचा -मंत्रिमंडळाचा अभिमानी *m*, प्रधानमंडळाभिमानी *m*. Ministe'rially *adv.* दिवाणाला शोभेल अशा रीतीनें. २ दिवाणाच्या नात्यानें, दिवाण म्हणून. Min'istering *pr. p. & v. n.* Min'istrant *a.* सेवक, नोकरी करणारा, चाकरी करणारा. Ministra'tion *n.* नोकरी -चाकरी -सेवा करणें *n* -बजावणें *n*. २ उपाध्येपणा *m*, 'आचार्योचें' काम *n*, 'आचार्यपणा' *m*. Min'istrative *a. serving to aid* सहायक, मदत करणारा. २ सेवेसंबंधीं. Min'istress *n. fem.* (of minister). Min'istry *n. the act of ministering, service* चाकरी *f*, सेवा *f*, शुश्रूषा *f*. (b) (hence) *agency, instrumentality* गुमास्तेपणा *m*, साधन *n*. २ *the office or duties of a minister* प्रधानाचा हुद्दा -अधिकार *m*, प्रधानकी *f*, दिवाणगिरी *f*. (b) *the executive functions of a minister* (प्रधानाचें) अंमलबजावणीचें काम *n* -अधिकार *m*. ३ *the clerical profession* उपाध्येपणा *m*, 'आचार्यपणा' *m*. (b) ख्रिस्ती 'आचार्य'वर्ग *m*. (c) वकिलात *f*. ४ *the body of ministers of state* प्रधानमंडळ *n*, मंत्रिमंडळ *n*. ५ *administration* कारभार *m*, कारकीर्द *f*, राजवटा *m*, अंमल *m*, राजवट *f*. Min'istryship *n.* प्रधानाचा हुद्दा *m* -अधिकार *m*, प्रधानकी *f*, प्रधानगिरी *f*.

Ministration, Ministry, See under Minister.

Minium (min'-i-um) [L. *minium*, an Iberian word, the Romans getting all their cinnabar from Spain (Iberia).] *n.* (*chem.*) *a heavy brilliant red pigment, consisting of an oxide of lead* शेंदूर *m*. (Called also *red lead*).

Minnow (min'ō) [A. S. *myne*, prob. from A. S. *min*, small.] *n.* गोड्या किंवा खाऱ्या पाण्यांत सांपडणारा लहान मासा *m*, मिनो *m*. ह्या जातीचे खारे मासे मुंबईच्या किनाऱ्यावर सांपडतात. त्यांस 'मोदकें' असें म्हणतात.

Minor (mī'nor) [L. *minor*, less.] *a. less, smaller, inferior in importance, degree, bulk, &c.* कमी, कमी किंमतीचा, अप्रधान, अल्प, क्षुल्लक, लहान, लघु, लघुतर, कनिष्ठ, गौण. [M. AXIS लघूत्तराक्ष *m*. M. CHORD लघुस्वरैक्य *n*. M. PREMISE पक्षप्रमाण *n*. M. SIDE गौणपक्ष *m*. M. TERM पक्ष *m*.] २ *inconsiderable* क्षुल्लक, किरकोळ, हलका, बारिकसारिक, आड (prefixed to nouns; as, आडखर्च). M. *n. a person* (of either sex) *under age* (21 years in England, and 18 years in India) अज्ञान, वयांत न आलेला (पुरुष किंवा स्त्री), अप्राप्त -अज्ञात -अजातव्यवहार, व्यवहारायोग्य, बाल. २ *log.* (a) *the term which forms the subject of the conclusion* पक्ष. (b) *that premise which contains the minor term* (ज्या प्रमाणांत पक्ष असतो तें) पक्षप्रमाण *n*.

(c) (in hypothetical syllogisms) *the categorical premise* केवलवाक्य *n.* Minor'ity *n. the state of being under age* पोरवय *n*, बालवय *n*, अज्ञानावस्था *f*, अज्ञानदशा *f*. २ *the smaller number* (oppo. to *majority*) अल्पजनसमाज *m*, अल्पपक्ष *m*, अल्पसंख्या *f*, अर्धोनसंख्या *f*, निम्याहून कमी मंडळी *f*, (दोहोंतील) लहान संख्या *f*. This sense is often best rendered in Marathi by varying the construction; as, "The Hindus were in a M. in that meeting = त्या सभेंत हिंदू थोडे होते, त्या सभेंत हिंदूंचा जमाव थोडा होता. [THE M. MUST BE RULED BY THE MAJORITY Cf. घरासारखा पाहुणा होतो, पाहुण्यासारखें घर होत नाहीं. M. REPORT अल्पमतदर्शक अभिप्राय *m*, अल्पमताचा अभिप्राय *m*. MICROSCOPIC M. अत्यल्प संख्या.]

Minority, See under Minor.

Minotaur (min'o-tawr) [L. *minotaurus* –*Minos*, an ancient king of Crete, and *taurus*, a bull.] *n. a fabulous monster, half man, half bull* नृवृषभ *m* (on the analogy of नृसिंह), कमरेच्या खालीं मनुष्यासारखा व कमरेच्यावर बैलासारखा राक्षस.

Minster (min'stėr) [A. S. *mynster* –L. *monasterium*, a monastery.] *n. the church of a monastery* (खिस्ती लोकांतील जोग्यांच्या किंवा जतींच्या मठांतलें किंवा मठाचें) प्रार्थनामंदिर *n*, चर्च *n*. २ (sometimes) *cathedral church* वरिष्ठ बिशपाच्या (metropolitan) प्रांतांतील मुख्य चर्च *n*. ह्या ठिकाणीं बिशपाची गादी असते.

Minstrel (min'strel) [O. Fr. *menestrel* –Low L. *ministralis*, a servant who played instruments or acted as jester, –L. *minister*, a servant.] *n.* (in the Middle Ages) *one of an order of men who sang to the harp verses composed by themselves or others* भाट *m*, चारण *m*, शाहीर *m*, वैतालिक *m*, मागध *m*. २ (in modern times) *a poet, a musician* कवि *m*, गवई *m*. Min'strelsy *n. the art or occupation of minstrels* भाटांची कला *f*, भाटगिरी *f*. २ *the collective body of minstrels* भाटलोक or भाट *m. pl.* ३ (also) *a collective body of minstrels' songs* भाटांचीं गाणीं *n. pl.* ४ *instrumental music* वाद्यांत वाजविलेलें गाणें *n*, वादन *n* (as oppo. to गायन = vocal music).

Mint (mint) [A. S. *mynet*, money –L. *monēta* (the 'warning' one), a surname of Juno, in whose temple at Rome money was coined –*monere*, to remind.] *n. a place where money is coined by public authority* टंकसाल *f*, pop. टांकसाळ *f*, टंकशाला *f*. [FRESH FROM THE M. (–as coin) कोराकरकरीत, घणकोरा, घणाखालचा, नवा.] २ (*fig.*) *a place where any thing is invented or fabricated, regarded as a source of unlimited supply* टांकसाळ *f* (*fig.*). ३ *the supply itself* (लागेल तितका) पुरवठा

m, भरपूर पुरवठा *m*; as, "A *mint* of phrases in his brain." M. *v. t. to make by stamping* (नाणें) पाडणें -छापणें -काढणें, छापून काढणें. २ *to forge, to fabricate* बनवणें, बनावट तयार करणें. Mint'age *n. the coin, or other production, made in a mint* (टांकसाळेंत) छापलेलें नाणें *n*, &c. २ *the duty paid to the mint for coining* नाणेंछापणावळ *f*, टांकसाळीची फी *f*. Mint'er *n*. नाणें पाडणारा -छापणारा. २ *inventor* शोधक *m*, कल्पक. ३ नवीन शब्द बनविणारा. Mint'-man *n. a coiner* नाणें छापणारा -पाडणारा *m*, टांकसाळ्या. Mint'master *n*. टांकसाळीचा वरिष्ठ अधिकारी *m*, टांकसाळमास्तर *m*, टंकशालाध्यक्ष *m*.

Mint (mint) [A. S. *minte* –L. *mentha* –Gr. *mintha*, mint.] *n*. पुदिना *m*.

Mintage, Minter, See under Mint.

Minuend (min'ū-end) [L. *minuendum -minuere*, to lessen.] *n. the number to be lessened by subtraction* वजाबाकींतील मोठी संख्या *f*.

Minuet (min'ū-et) [Fr. *menuet –menu*, small.] *n. a slow, graceful dance with short steps* जवळ जवळ पावलें टाकून नाचण्याचा नाच *m*. २ *the tune regulating such a dance* (जवळ जवळ पावलांच्या नाचाच्या वेळची वाद्यांची) साथ *f*.

Minus (mī'nus) [L., neuter of *minor*, less.] *a. less* उणें, उणा, कमी, न्यून. २ ऋण, उणें -वजा करण्याचा; as, "A M. quantity." [M. SIGN ऋणचिन्ह *n*, उणेंचिन्ह *n*.]

Minute (min'it *or* -ut) [The word '*minute*' signifies literally 'a small portion' of time. Fr. *minute* –L. *minutus*, pa. p. of *minuere*, to lessen.] *n. the sixtieth part of an hour* तासाचा साठावा भाग *m*, मिनिट *n*, साठ सेकंद *n. pl.*, अडीच पळें *n. pl.*, क्षणपाद *m*. (क्षण = four minutes.) [साठ पळें म्हणजे एक घटका व अडीच घटका म्हणजे एक तास; तेव्हां अडीच पळें म्हणजे एक मिनिट.] २ *the sixtieth part of a degree* अंशाचा साठावा भाग *m*, कला *f*. ३ *a nautical mile* समुद्रांतील एक मैल *m*. ४ *an indefinitely small space of time* क्षण *m*, पळ *n*, निमिष *m*, निमेष *m*, क्षण -पळ -निमिषमात्र *n*; as, "I go this M. to attend the king." ५ *a brief jotting or note* टिपण *n*, टांचण *n*, याद *f*. [M. OF DISSENT भिन्नमतदर्शक शेरा *m*.] ६ (pl.) *a brief report of the proceedings of a meeting* (सभेंतील कामाचा) लेखी सारांश *m*, टांचण *n*. [M. BOOK सभेंतील कामाच्या त्रोटक हकीकतीचें पुस्तक *n*, सभाकार्यपुस्तक *n*.] M. *a*. मिनिटाचा, मिनिटासंबंधीं, क्षणाचा, क्षणासंबंधीं. २ दर मिनिटास होणारा -घडणारा. ३ (एकामागून एक) मिनिटें दाखविणारा. M. bell *n*. दर मिनिटास वाजणारी (मृत्युसूचक किंवा स्मशानविधिसूचक) घंटा *f*, मिनिटाची घंटा *f*. M. glass *n*. (वाळूच्या योगानें) मिनिटें दाखविणारें कांचेचें घड्याळ *n*. M.

gun *n.* दर मिनिटास उडविलेली (संकटसूचक किंवा शोकसूचक) तोफ *f.* M. hand *n.* मिनिट कांटा *m.* M. jack *n.* (घड्याळांतील) मिनिट (कांट्याऐवजीं) चित्र *n.* २ *a timeserver* आपमतलबी. Min'ute *v. t. to make a brief note of anything* टांचण *n* -टिपण *n* -याद *f* -यादी *f* -खर्डा *m.* करणें *g. of o.* २ *to make a brief summary of* सारांश *m* -त्रोटक हकीकत *f.* काढणें -लिहिणें *g. of o.* Min'utely *adv. at intervals of a minute* दर मिनिटास,मिनिटामिनिटानें, क्षणोक्षणीं.

Minute (min-ūt') [Fr. *minute* –L. *minutus* -*minuere*, to lessen.] *a. very small, extremely slender or little* बारीक, सूक्ष्म, लहान, अत्यल्प, क्षुद्र, तनु. २ *attentive to small things, particular, precise* (of persons) बारीक नजरेचा, बारीक पाहणारा, सूक्ष्मदर्शी, सूक्ष्मदृष्टि, विशेष लक्ष पुरवणारा, बारकावा काढणारा -पाहणारा -शोधणारा, छडा लावणारा; as, "M. observer." (b) (of things) बारीक, सूक्ष्म, बारकाईचा, छड्यान् छड्याचा; as, "M. observation." Minute'ly *adv. with minuteness* सूक्ष्मपणानें, बारकाव्यानें, बारकाईनें, बारीक -सूक्ष्मदृष्टीनें. Minute'ness *n.* बारकाई *f,* सूक्ष्मता *f,* सूक्ष्मदृष्टि *f,* बारीक दृष्टि *f,* बारकावा *m.* Minu'tiæ *n. pl.* (sing. *Minutia* never used) *minute or small things, the smallest details* बारकावा *m,* खडानूखडा *m,* बारिकसारिक हकीकत *f,* काडीनूकाडी *f,* तिळानूतिळ *m.*

Minx (mingks) [Contra. of Minikin.] *n. a pert young girl* नखरेबाज उद्धट पोर *f,* नाचरी पोरगी *f.*

Miocene (mi'o-sēn) [Gr. *meiōn*, less, and *kainos*, new.] *n.* (*geol.*) युरोपखंडांतील गाळानें बनलेल्या Tertiary खडकाच्या वर्गांतील 'मायोसिन' नांवाचा पोटवर्ग *m.*

Mira (mī'ra) [From L. *mirus*, wonderful.] *n.* तिमिंगल (Cetus) नक्षत्रांतील 'मायरा' नांवाचा चल तारा *m.*

Miracle (mir'a-kl) [Fr. –L. *miraculum*, a wonder –L. *miror*, *miratus*, to wonder.] *n. anything wonderful* अद्भुत गोष्ट *f,* आश्चर्यकारक गोष्ट *f,* चमत्कार *m,* अचंबा *m,* अजब *n.* २ *a deviation from the known laws of nature, a supernatural event* अद्भुत कर्म *n,* अमानुष कर्म *n,* देवकृति *f,* देवकृत्य *n,* निसर्गातीत कर्म *n,* अलौकिक घटना *f,* दैवी घटना *f,* अघटित *n,* करामत *f.* ३ *a miracle play* (बायबलांतील साधुसंतांच्या अद्भुत चमत्कारांच्या आधारें रचलेलें) अद्भुत -धार्मिक नाटक *n.* [M. MONGER दैवी चमत्कार करतों म्हणणारा भोंदू *m.* M. PLAY अद्भुत नाटक *n.*] Mirac'ulous *a. of the nature of a miracle* अद्भुत, विलक्षण, असाधारण. २ *done by supernatural power* दैवी, अमानुष, अमानुषशक्तिसाधित, ईश्वरी. ३ *very wonderful* अद्भुतकर्माचा, करामतीचा, अद्भुत, अलौकिक. ४ *able to perform miracles* अद्भुतशक्तिक, अमानुषकर्मकारी, चमत्कार करून दाखविणारा. Mirac'ulously *adv.* अद्भुतपणानें,विलक्षण रीतीनें.२ अमानुष शक्तीनें. ३ करामतीनें, अलौकिकपणें. Mirac'ulousness *n.*

Mirage (mi-räzh') [Fr. *mirage*, an optical illusion.] *n. an optical illusion by which objects are seen double as if reflected in a mirror, or appear as if suspended in the air* मृगजळ *n*, मृगतृष्णा *f*.

Mire (mīr) [Ice. *myri*, marsh.] *n. deep mud* रबरबीत चिखल *m*, रेवड *f*, रेंदा *m*, चेंदा *m*, गाळ *m*. M. *v. t. to plunge and fix in mire* (चिखलांत) रुतवून ठेवणें. २ *to soil with mire* (चिखल उडवून) खराब करणें. M. *v. i.* चिखलांत रुतणें. Mi'riness *n.* चिबचीब *f*, चिगचीग *f*. Mi'ry *a.* चिखलाचा, चिखल असलेला, चिखलाळ. २ चिखलानें भरलेला.

Mirk (merk) [Ic. *myrkr*, dark.] *a. dark, gloomy* काळोखा, भयाण, उदास, उदासवाणा, एकाड. M. *n. darkness, gloom* काळोख *m*, उदासवाणेपणा *m*, भयाणपणा *m*. Mirk'y *a.* काळोखा, भयाण.

Mirror (mir'ur) [Fr. *miroir* –L. *miror*, *-atus*, to wonder at.] *n. a looking-glass* आरसा *m*, dim. आरशी *f*, आयना *m*, दर्पण *m* or *n*, आदर्श *m*. २ *that which gives a true representation*, (hence) *a pattern* आदर्श *m*, नमुना *m*, कित्ता *m*, सांचा *m*. M. plate *n*. आरशाचें भिंग *n*. Mirr'or *v. t. to reflect* (आरशासारखें) प्रतिबिंब पाडणें -दाखविणें. Mirr'ored *pa. t.* and *p. p.* Mirr'oring *pr. p.* and *v. n.*

Mirth (merth) [A. S. *myrth*, from Gael. *mireadh* *-mir*, to sport.] *n. merriness, noisy gaiety, jollity* मजा *f*, थट्टामस्करी *f*, आनंद *m*, करमणूक *f*, मौज *f*, रंग *m*, हास्यविनोद *m*, हास्य *n*, परिहास *m*, हंशाबाजी *f*, हास्यक्रीडा *f*. Mirth'ful *a. full of mirth* आनंदी, हास्यमुख, हसतमुख, रंगी, रंगदार. २ *indicating or inspiring mirth* मौजेचा, आनंदोत्पादक, आनंदसूचक; *as*, " *Mirthful*, comic shows." Mirth'fully *adv.* आनंदानें. Mirth'fulness *n.* आनंदीपणा *m*, रंगेलपणा *m*, &c. Mirth'less *a.* बेरंगी, उदास, खिन्न, दुःखी. Mirth'lessness *n.* उदासपणा *m*, खिन्नता *f*.

Miry, See under Mire.

Mis- (mis-) [This has two sources ; it is either A. S. from root of verb to Miss ; or it stands for F. *mes-*, from L. *minus*, less ; in both cases the meaning is 'wrong,' 'ill.'] a *prefix* used adjectively and adverbially in the sense of *amiss, ill, wrong, wrongly, unsuitably* गैर, कु, दुर्, बद all in comp.; as, गैरवर्तन, कुमार्ग, दुराचार, बदनाम &c.

Misaccepta'tion *n. a wrong acceptation, understanding in a wrong sense* गैरसमज *m*, गैर -भलतीच समजूत *f*, खोटा -अन्यथा ग्रह *m*, विपरीत ग्रह *m* -ग्रहण *n*.

Misadjust' *v. t. to adjust wrongly, to throw out of adjustment* घडी बिघडविणें *g. of o.*, अव्यवस्था *f* -घोटाळा *m* -गोंधळ *m*. करणें -घालणें. Misadjust'ment *n.* बिघाड *m*, अव्यवस्था *f*, गोंधळ *m*, घोळ *m*, घोटाळा *m*.

Misadven'ture *n. misfortune* अनिष्ट pop. अरिष्ट *n*, अनर्थ *m*, आपत्ति *f*, अनिष्टापात *m*, अनर्थापात *m*, Misadven'turous *a. unfortunate* दुर्दैवी, कमनशिबी.

Misadvert'ence *n. inadvertence* दुर्लक्ष *n*, हयगय *f.*

Misadvice' *n. bad advice* दुरुपदेश *m*, वाईट मसलत *f*, खोटा -गैर सल्ला *m*, कुमंत्र *m.* Misadvise' *v. t. to give bad counsel to* (-ला) वाईट उपदेश करणें -सांगणें, गैर सल्ला देणें, कुमंत्र सांगणें. Misadvised' *pa. t.* M. *pa. p.* कुपदिष्ट, कुमंत्रित, कान फुंकलेला, वाईट सल्ला दिलेला. Misadvised'ly *adv.* दुरुपदेशानें.

Misallega'tion *n. an erroneous statement or allegation* चुकीचा आक्षेप *m*, चुकीचा -निराधार दोषारोप -आरोप *m* -विधान *n* -म्हणणें *n*, अयथार्थ -खोटा आरोप *m*, व्यर्थ दोषारोप *m*, गैरहकीकत *f.* Misallege' *v. t. to allege or state wrongly or erroneously* चुकीचा आक्षेप घेणें, खोटा आरोप करणें, निराधार -खोटें -चुकीचें विधान करणें, व्यर्थ दोषारोप करणें, चुकीनें म्हणणें -सांगणें.

Misalli'ance *n. a bad alliance, esp. a marriage with one of a lower rank* अयोग्य संबंध *m*, अयुक्त संबंध *m*, हलक्या कुळाशीं (असलेला or केलेला) शरीरसंबंध *m*, अयोग्य लग्नसंबंध *m.* Misallied' *a.* अयोग्य संबंध झालेला -केलेला.

Misal'ter *v. t. to alter for the worse* चुकीनें खोडणें, खोडून जास्त चुका करणें, (खोडाखोडी करून) अधिक बिघडविणें, जांवईशोध करणें.

Misanthrope, Same as Misanthropist.

Misan'thropist (mis-an'thro-pist) [Fr. –Gr. *misanthrōpos,-misein,* to hate, & *anthrōpos,* man.] *n. a hater of mankind* मानववैरी *m*, मनुष्यद्रोही *m*, मनुष्यजातीचा द्वेष्टा, समाजाचा द्वेष्टा, जनद्वेष्टा *m.* २ *one who distrusts every one else* सर्वांचा अविश्वास करणारा, कोणावरही विश्वास न ठेवणारा. Misanthrop'ic, Misanthrop'ical *a.* मानवजातीचा -समाजाचा तिरस्कार करणारा, समाजावर अविश्वास करणारा, माणुसघाण्या, माणुसगंध्या, माणुसगंधारा, जनद्वेषी, विश्वद्वेषी. Misanthrop'ically *adv.* Misan'thropos *n.* (*Shakes.*) *a misanthrope* जनद्वेष्टा *m*, समाजद्वेषी, जनवैरी *m.* Misan'thropy *n.* (oppo. to *philanthropy*) समाजद्वेष *m*, समाजतिरस्कार *m*, माणसाची घाण *f*, माणसांचा कंटाळा *m*, जनद्वेष *m.* २ लोकांवर अविश्वास *m* -अभरंवसा *m.*

Misapply' *v. t. to apply wrongly, to use for a wrong purpose* अपात्रीं -अस्थानीं व्यय करणें, असद्व्यय *m* -अन्यथाव्यय *m.* करणें *g. of o.*, बेकार -बेजा खर्च करणें *g. of o.* २ (as a word) चुकीचा शब्दप्रयोग करणें, असत्प्रयोग करणें, भलत्याच ठिकाणीं -अस्थानीं वापरणें -उपयोग करणें, अस्थानीं योजणें, कुयोजना करणें. Misapplica'tion *n. a wrong application* अस्थानव्यय *m*, अपात्रव्यय *m*, दुरुपयोग *m*, असद्व्यय *m* -विनियोग *m*, अन्यथाव्यय *m*, अन्यथा विनियोग *m.* २ चुकीचा प्रयोग *m*, असत्प्रयोग *m*, दुष्प्रयोग *m*, दुर्योजना *f.*

Misapprehend' *v. t. to misunderstand* अन्यथाग्रह -विपरीत ग्रह होणें, *g. of s.* बरोबर न समजणें, चुकीचा -भलताच अर्थ करणें *g. of o.*, बरोबर लक्षांत or

ध्यानांत न येणें, चुकीचा समज होणें *in. con.* Misapprehen'sion *n. a mistaken idea, a misunderstanding* चुकीचा -भलताच समज *m*, कुकल्पना *f*, कांहीं तरी कल्पना *f* -ग्रह *m.* Misapprehensively *adv.* भलत्याच समजुतीनें, चुकीच्या समजानें, विपरीत ग्रहानें, दुर्ग्रहानें.

Misappro'priate *v. t. to put to wrong use* दुरुपयोग *m.* करणें, अस्थानीं खर्च करणें, असद्विनियोग -विनिमय करणें, भलत्याच कामीं लावणें, नासाडी *f* -उधळपट्टी *f.* करणें *g. of o.*, नासणें, उधळणें. २ (दुसऱ्याचें द्रव्यादि) आपल्या कामास लावणें, अपहार करणें. Misappropria'tion *n.* दुरुपयोग *m*, असद् -अन्यथा विनियोग *m* -खर्च *m*, नास *m*, नासाडी *f*, उधळपट्टी *f.* २ परस्वापहार *m.*

Misarrange' *v. t. to arrange wrongly* चुकीची व्यवस्था *f* -रचना *f* -मांडणी *f.* करणें, गैरव्यवस्थेनें -अव्यवस्थेनें लावणें -मांडणें, व्यवस्थेनें न लावणें, बेव्यवस्था *f.* करणें *g. of o.* Misarrange'ment *n.* चुकीची व्यवस्था *f* -रचना *f* मांडणी *f*, अव्यवस्था *f*, गैरव्यवस्था *f.*

Mis-assign' *v. t.* भलत्यालाच नेमून देणें, नेमून देण्यांत चूक करणें.

Misbecome' *v. t.* न शोभणें, न साजणें, योग्य -उचित -बरोबर न दिसणें *with* ला *of s.*, अयोग्य -विशोभित -नालायक असणें *in. con.*, विशोभा *f.* आणणें. Misbecom'ing *a.* न शोभणारा -साजेसा, अनुचित, अयोग्य.

Misbegot', Misbegot'ten *pa. p.* कुजात, कुजन्मा, व्यभिचारोत्पन्न, जारज, शिंदळकीचा, व्यभिचाराचा. २ जाचक, बाधक, उपद्रव करणारा, नुकसानकारक.

Misbehave' *v. t. to behave ill or improperly* गैरशिस्त -बेशिस्त अयोग्य वर्तन *n.* करणें, बदचालीनें -गैरशिस्त चालणें -वागणें, गैरचाल *f* -गैरचालीनें *adv.* चालणें, दुराचार *m* -दुराचरण *n.* करणें. Misbehaved' *a.* गैरचालीचा, गैरशिस्त वर्तनाचा, गैरशिस्त, बेशिस्त, बेचालीचा, अशिस्त, दुराचरणी, दुराचारी, अनाचारी, दुर्वृत्त, दुर्विनीत, अन्यथाकारी, अन्यथाचारी. (b) हलक्या कुळांत वाढलेला. (c) उद्धट, उर्मट. Misbehav'iour *n.* दुर्वर्तन *n*, -गैरशिस्त -गैर -बेशिस्त वर्तन *n* -चाल *f* -वागणूक *f*, गैरचाल *f*, बेचाल *f*, बदचाल *f*, दुराचरण *n*, दुराचार *m*, आडदांड वर्तन *n*, आडदांडपणा *m.*

Misbelieve' *v. t. to believe wrongly or falsely* अस्थानीं -अपात्रीं श्रद्धा ठेवणें, अश्रद्धेयावर विश्वास ठेवणें, (धर्माचे बाबतींत) खोटी श्रद्धा ठेवणें. Misbelief' *n. belief in false doctrine* अस्थानीं श्रद्धा *f*, अश्रद्धेयावरील श्रद्धा *f*, चुकीची श्रद्धा *f*, असत् -अन्यथा श्रद्धा *f.* Misbeliev'er *n.* (विचारपूर्वक) अश्रद्धेयावर श्रद्धा ठेवणारा, भलत्याच ठिकाणीं श्रद्धा ठेवणारा, चुकीच्या धर्ममतांवर विश्वास ठेवणारा, चुकीची समजूत असणारा, नास्तिक (loosely).

Miscal'culate *v. t. to calculate wrongly, to judge wrongly* चुकीचा अंदाज करणें, गणतींत -बेरजेंत -हिशोबांत -आकारांत &c. चूक करणें -चुकणें, चुकीचा -खोट-

हिशोब करणें, अंदाज करण्यांत चुकणें, अंदाज -अटकळ चुकणें -फसणें. Miscalcula'tion *n.* चुकीचा हिशोब *m*, हिशोबांत -अंदाजांत चूक *f*, चुकीचा अंदाज *m* -अटकळ *f*.

Miscall' *v.t. to call by a wrong name* भलत्या -चुकीच्या नांवानें हांक मारणें, नांवांत चूक करणें *g. of o.*, चुकीचें नांव देणें, चुकून -चुकीनें -भ्रांतीनें म्हणणें.

Miscar'ry *v. i. to go or carry wrong* भलतीकडे जाणें, गळफटणें, गाहाळ होणें. २ *to fail of the intended effect* शेवटास -तडीस न जाणें, फसगत *f.* होणें *g. of s*, यश न येणें, फसणें, फिसकणें, लटपटणें, फिसकटणें, (इच्छेप्रमाणें) सिद्धीस न जाणें, वाहवणें, गळहाटणें, खचणें. २ (a) *to have abortion* नासावणें, गर्भस्राव *m* -गर्भपात *m.* होणें *g. of s.*, उमळणें *or* पोटचें पडणें *g. of s.* (b) (as used of cattle) गाभटणें, गाभसांडणें, दुवेतणें, गाभ *m.* सांडणें -टाकणें. Miscar'riage *n. failure* असिद्धि *f*, अपयश *n*, फसाव *m*, फसगत *f*, विचका *m*, कार्याची अप्राप्ति *f*, कार्यविपत्ति *f.* २ *ill-conduct* दुराचरण *n*, असदाचरण *n*, दुराचार *m.* ३ *abortion* नासावणें *n*, गर्भस्राव *m*, दुवेतणें *n.* [Miscarriage=गर्भस्राव *m.* Abortion=गर्भपात. Premature labour=अकालिकप्रसूति.] N.B. The expulsion of the fœtus from uterus within six weeks after conception is *miscarriage*, that between six weeks and six months after conception is *abortion*; and that during the last three months of gestation is *premature labour*.

Miscellane (mis'sel-lān) [L. *miscellaneus*, mixed, -*miscere*, to mix.] *n. a mixture of two or more sorts of grain* दोन किंवा अधिक प्रकारच्या धान्यांचें मिश्रण *n*, बेवड *f*, खिचडी *f.*

Miscella'nea *n.pl.* of Miscellany, under Miscellaneous.

Miscellaneous (mis-sel-lān'i-us) [L. *miscellaneus* –*miscere*, to mix.] *a. consisting of various kinds mixed* संकीर्ण, प्रकीर्ण, मिश्र, अनेक प्रकारचा, अनेक जातीचा, नानाविध, अनेकविध, नानाविषयक, अनेकजातीय, विविध, (with implication of pettiness and indeterminateness) किरकोळ, अवांतर, ऐलपैल, अडपझडप, चिल्लड or चिल्हड. [M. *or* MINOR PROFITS किरकोळ -अवांतर प्राप्ति *f*, अवांतर मिळकत *f.*] Miscellan'eously *adv.* Miscellan'eousness *n.* संकीर्णता *f*, प्रकीर्णता *f*, अनेकविधता *f*, नानाविधता *f.* Mis'cellany *n. miscellaneous collection* अनेक वस्तूंचा संग्रह *m*, अनेकसंग्रह *m*, नानाविषयकसंग्रह *m*, मिसळा *m*, सटरफटर *n*, खटरपटर *n*, अगडतगड *n*, अगडबगड *n.* २ *a collection of writings on different subjects* विविधविषयसंग्रह *m*, निरनिराळया विषयांवरील लेखांचा संग्रह *m*, प्रकीर्ण ग्रंथ *m. pl.*, प्रकीर्णक *n*, प्रकीर्ण *n* Mis'cellanies *n. pl.*, *sundries* किरकोळ जिन्नस *m*, *pl.*, ऐलपैल वस्तु *f. pl.*, (b) विविधविषयसंग्रह *m*, प्रकीर्ण ग्रंथ *m. pl.*, प्रकीर्ण *n*, प्रकीर्णक *n.* Mis'cella-

nist *n.* (एकाच ग्रंथांत) निरनिराळ्या विषयांवर लिहिणारा *m*, विविधविषयलेखक *m*, प्रकीर्णलेखक *m*.

Mischance' *n. ill luck, mishap, calamity* दुर्दैव *n*, दुर्भाग्य *n*, कमनशीब *n*, अरिष्ट *n*, संकट *n*, विपत्ति *f*, आपत्ति *f*, आपदा *f*, अनिष्ट *n*, अपघात *m*. M. *v. i. to happen by mischance* नशिबानें -दुर्दैवानें ओढवणें, अरिष्ट येणें.

Mischief (mis'chif) [O. Fr. *meschef*, a bad result.] *n. that which ends ill, an ill consequence, harm* नुकसान *n*, नुकसानी *f*, खराबी *f*, हानि *f*, क्षति *f*, अपाय *m*, अपकार *m*, वाईट *n*, अहित *n*, दोष *m*, अपक्रिया *f*. २ (often) *calamity, mishap* घात *m*, अपघात *m*, अरिष्ट *n*, संकट *n*. ३ *trivial evil caused by thoughtlessness, or in sport* खोडी *f*, कुचेष्टा *f*, टवाळी *f*, टवाळकी *f*, चेष्टा *f*, खजाळी *f*, व्हाड चाळा *m*, ढंग *m*. ४ *cause of vexation, trouble* दुःखाची गोष्ट *f*, त्रासदायक गोष्ट *f*, वाईट *n*. [To be in M. *to be causing annoyance* त्रास देणें, सतावणें, भंडावणें. To MAKE M. *to do mischief, esp. by exciting quarrels* खोड्या *f. pl.* काढणें, भांडण *n* -कळ *f*. लावणें. To PLAY THE M. *to cause great harm* नुकसान करणें, त्रास देणें. २ *to throw into confusion* अव्यवस्था -घोंटाळा करणें.] M.-maker *n.* खोड्या काढणारा, भांडण *n* -आग *f* -कळ *f*. लाव्या, कज्जेदलाल, टवाळखोर *m*, खोडकर, खजाळ. M.-making *a.* आगलाव्या, &c. M.-making *n.* कळ लावणें *n*, कळलावणी *f*, लावालाव *f*, मित्र -सुहृद्भेद *m*, खजाळी *f*. Mis'chievous *a. injurious, hurtful* अपायकारक, अपकारक, अहितकारक, अहितकर, बाधक, कुटिल; as, "M. acts; M. tendency." २ (as applied to persons) *injurious, making mischief, inclined to evil* उपद्रवी, कुटाळ, कुटिल, कुचाळ, अवगुणी, नाठाळ, अपकारबुद्धि, अहितबुद्धि, अपकारक, अनिष्टकारी. N. B. The words घातक्या, घातकी, घातुक, घातपाती, नासरा, नासाड्या, द्रोही, द्रोहबुद्धि express the idea of 'grave damage' which (idea) is not involved in '*Mischievous.*' Familiar Marathi words expressing the ideas in 'Mischievous,' such as *prankish, roguish, wild and wanton, set upon tricks and mischief, full of rude freaks and frolics* are:—टवाळ, टवाळखोर, व्रात्य, व्हाड, टारगा, चटोर, चारगट, खोडकर, खोडसाळ, चेष्टेखोर, कुचेष्टखोर, दुर्गुणी, उत्पाती, अचपळ, कारटा, विजवटा, चाळेखोर. Very familiar expressions for a mischievous person are अवतार, अवतारी, धाड, आततायी, विजवटा, अपस्मार, जिवंतपिशाच, खवीस, व्यतिपात, व्यतिपातावर झालेला, चूड, आगलाव्या, विस्तव, विजात (slang), आडजात (slang). Mischievous tricks or arts are टवाळकी, टवाळी, टवाळगिरी, कुचेष्टा, उपद्रव, चाळे, व्हाड चाळे, मस्ती, उत्पात. Mis'chievously *adv.* टवाळखोरपणानें, &c. Mis'chievousness *n.* अपकारीपणा *m*, बाधकपणा *m*, जाचकपणा *m*, अपकारिता

f, बाधकत्व *n*. २ टवाळकी *f*, टवाळी *f*, टवाळखोरपणा *m*, कुचाळी *f*, कुचाळकी *f*, कुचाळखोरपणा *m*, कुटाळकी *f*, अपकारबुद्धि *f*, नासरेपणा *m*, कुटाळी *f*. [करणें.

Mischoose' *v. t. to choose wrongly* अयोग्य निवड *f*.

Miscible (mis'si-bl) [Fr. –L. *miscere*, to mix.] *a. that may be mixed* मिसळण्याजोगा -सारखा -जोगता, मिश्रणयोग्य, मिश्रणीय, मिश्रणार्ह. Miscibil'ity *n*. मिश्रणीयता *f*, मिश्रणार्हता *f*, &c.

Miscog'nizant *a*. (*law*) *ignorant* अज्ञान.

Miscol'or *v. t.* भलताच रंग देणें. २ (*fig.*) *to set forth erroneously or unfairly* मुद्दाम भलतेंच -खोटें स्वरूप देणें; as, "To *miscolor* facts."

Miscomputa'tion *n. false reckoning* चुकीचा आकार *m* -अदमास *m*. -गणती *f*.

Misconceive *v. t. & v. i. to conceive wrongly, to misjudge* गैर or खोटा समज *m* -समजूत *f*. असणें -होणें *in. con. with g. of s. and* विषयीं *of o.*, उलटा decl. -विपरीत समजणें -भासणें *in. con.* Misconceiv'er *n*. Misconcep'tion *n*. गैरसमज *m*, गैरसमजूत *f*, खोटा समज *m*, खोटी समजूत *f*, भ्रांति *f*, भ्रांत *f*, भ्रम *m*, अन्यथाबोध *m*, अयथार्थ बोध *m*, विपरीत ग्रह *m*.

Miscon'duct *n. bad behaviour or management* दुर्वर्तन *n*, गैरचाल *f*, गैरवर्तन *n*, बदचाल *f*, गैरवर्तणूक *f*, दुराचरण *n*, असदाचरण *n*, गैरवहिवाट *f*. Miscon-duct' *v. t. to behave badly* गैरचाल *f* -बदचाल *f*. -गैरवर्तणूक *f* -दुराचरण *n* -असदाचरण *n* -गैरवर्तन *n*. करणें, वाईट मार्गानें चालणें, आडरानांत शिरणें, वाइटाचा धडा घेणें. [To M. ONE'S SELF *to behave improperly* गैरवर्तन *n*. करणें, वाईट मार्गानें चालणें, वाईट रीतीनें वागणें.] २ *to manage or conduct badly* वाईट रीतीनें वहिवाटणें -वापरणें -चालवणें, गैरवहिवाट *f*. करणें, अफरातफर करणें. Misconduct' *v. i. to behave amiss* वांकडें पाऊल पडणें, वाईट मार्गाकडे प्रवृत्ति होणें.

Misconstruct' *v. t.* Same as Misconstrue. Miscons-truc'tion *n*. उलटा -विपरीत -भलताच अर्थ *m* -समज -समजूत *f*, अन्यथाबोध *m*.

Miscon'strue *v. t. to construe or interpret wrongly* विपरीत -भलताच -चुकीचा अर्थ करणें -समजणें *g. of o.*, अर्थ *m* -भाव *m* उलटा घेणें -समजणें *in. con. g. of o.*; as, "Do not, great sir, *misconstrue* his intent." Miscon'struable *a*. विपरीत -उलटा अर्थ होण्यासारखी (शब्दरचना किंवा वर्तन).

Miscreant (mis'kre-ant) [O. Fr. *mescreant*, mis-believing -*mes*, and –L. *credens*, -*entis*, pr. p. of *credere*, to believe.] *n*. (formerly) *a misbeliever, an infidel* नास्तिक, अधर्मी, खऱ्या धर्मावर विश्वास न ठेवणारा, अश्रद्धालु, असद्धर्मवर्ती, देवलंड (slang), धर्मलंड (slang). २ *a vile or unprincipled fellow* दुरात्मा *m*, दुर्जन *m*, खल*m*, कुटिल, शठ, दुष्ट, हरामखोर, ताळतंत्र-रहित मनुष्य *m*. M. *a*. अश्रद्धालु, नास्तिक. २ *unscru-*

pulous (कोणतीही गोष्ट करण्यास) मागें पुढें न पाहणारा.

Misdate' *n. a wrong date* चुकीची तारीख *f* -मिति *f*, &c. M. *v. t.* (-वर) चुकीची तारीख घालणें -देणें.

Misdeed' *n. a bad deed* दुष्कृत्य *n*, दुष्कर्म *n*, कुकर्म *n*, दुष्कृति *f*, अकर्म *n*, बदकर्म *n*, अपक्रिया *f*.

Misdemean'our *n. bad conduct, a petty crime* दुर्वर्तन *n*, गैरवर्तन *n*, दुराचार *m*, दुराचरण *n*, असदाचरण *n*, वांकडें पाऊल *n*. २ (*law*) इंग्रजी कायद्याप्रमाणें (felony) राजद्रोहाहून कमी दर्जाचा गुन्हा *m*.

Misdirect' *v. t. to direct wrongly* चुकीची -भलतीच दिशा दाखविणें -लावणें, भलत्याच मार्गाला लावणें, दिशाभूल *f*. करणें *g. of o.*, चुकवणें, हूल *f*. दाखविणें -देणें *with* ला *of o.* २ (-a letter) चुकीच्या पत्त्यावर पाठविणें. ३ (*law.*) -a jury (जज्जानें ज्यूरीची) चुकीची समजूत करून देणें. Misdirec'tion *n*. विपरीत मार्गप्रदर्शन *n*, दिशाभूल *f*. २ (*law*) *an error of a judge in charging the jury on a matter of law* जज्जानें (ज्यूरीची) पंचांची चुकीची समजूत करून देणें *n*.

Misdo' *v. t. to do wrongly* (एखादी गोष्ट) करण्यांत चूक करणें. २ *to commit a crime or fault* अपराध *m* -अपकृत्य *n* -अन्याय *m*. करणें, गुन्हा करणें. Misdo'er *n. a wrong-doer* अपराध *m* -गुन्हा *m* &c. करणारा, अपराधी *m*, गुन्हेगार *m*, दोषी. Misdo'ing *n*. गुन्हा *m*, अपराध *m*, दोष *m*.

Misemploy' *v. t. to misuse* दुरुपयोग करणें.

Miser (mī'zér) [L. *miser*, wretched or miserable.] *n. an extremely covetous person, a niggard* चिक्कू मनुष्य *m*, चिकट मनुष्य *m*, कृपण *m*, कंजूष *m*, कवडीचुंबक *m*, दमडीपूत *m*, मारवाडी (*fig.*) *m*, दानशत्रु *m*. [THE PRINCE OF M.s पक्का मारवाडी *m*, पुरापुरा मारवाडी *m*, महाकंजूष *m*.] २ *a kind of large earth auger* जमिनीला भोंकें पाडण्याचा सामता *m*. Mis'erliness *n*. कंजूषपणा *m*, कृपणपणा *m*, चिकटपणा *m*, चिक्कूपणा *m*, कृपणत्व *n*, कार्पण्य *n*, कार्पण्यबुद्धि *f*, अदातृत्व *n*. Mi'serly *a. excessively covetous* चिक्कू, कद्रू, कंजूष, चिकट, लोभी, कृपण, दरिद्री, हाताचा जड, हाताचा चिकट, हिमटा, वित्तशठ, दृढमुष्टि, बद्धमुष्टि, दातृत्वहीन, दानभीरु (jocosely), नतद्रष्ट.

Miserable (miz'ér-a-bl) [Fr. –L. *miserabilis* -*miser*, wretched.] *a. very unhappy, wretched* दुःखी, दुःखीकष्टी, दुःखाचा, दुःखांत पडलेला, आपद्ग्रस्त, विपद्ग्रस्त, दुःखापन्न, विपन्न, दुर्दशा झालेला. २ *causing unhappiness or misery* दुःखदायक, पीडादायक, दुःख देणारा, त्रासदायक, कष्ट देणारा; as, "What's more *miserable* than discontent?" ३ *very poor, mean* खराब, नादान, फुसका, फुसकुला, फाटका, एर, एरशेर, मुडदार or मुरदाड, कुत्सित, अकिंचित्कर, दरिद्री. ४ *despicable, worthless, mean* (of persons) हलका, पाजी, दरिद्री, हलक्या योग्यतेचा, हलक्या किंमतीचा, हलकट, हुच्चा, हीन, अधम, कृपण, भिकार, भिकारी. Mis'erableness *n*. See Misery. Mis'erably *adv.*

unhappily दुःखानें, संकटानें, कष्टानें. २ *meanly* भिकारपणानें, भिकार रीतीनें.

Misery (miz'ėr-i) [O. Fr. *miserie* —L. *miseria*; from L. *miser*, wretched.] *n. wretchedness, great unhappiness, extreme pain of body or mind* दुःख *n*, दुःखीपणा *m*, कष्ट *m. pl.*, हाल *m. pl.*, हालअपेष्टा *f. pl.*, दुःखावस्था *f*, दुर्दशा *f*, आपत्ति *f*, आपदा *f*, (शारीरिक किंवा मानसिक) ताप *m*, संताप *m*, त्रास *m*. २ *calamity, misfortune* संकट *n*, दुःख *n*, विपत्ति *f*, आपत्ति *f*, आपदा *f*, अरिष्ट *n*, अनिष्ट *n*.

Misfortune (mis-for'tūn) *n. bad fortune, ill luck* दुर्दैव *n*, दुर्भाग्य *n*, अदैव *n*, कुभाग्य *n*, अरिष्ट *n*, अशुभ *n*, कंबख्ती *f*. [M. PERSONIFIED अलक्ष्मी *f*, अवदसा *f*, आकाबाई *f*. SIGN OF TOKEN OF M. अशुभ चिन्ह *n*, दुर्भाग्यलक्षण *n*, अवदसाचिन्ह *n*. THE ROUNDS OF GENERAL VISITATION OF M. अवदसेचा -आकाबाईचा फेरा *m*, दुर्दैवाचा वळसा *m*.] २ *disaster, calamity* विपत्ति *f*, आपत्ति *f*, विपदा *f*, आपदा *f*, आपत् *f*, अनिष्ट *n*, बलाय *f*. [THAT WHICH IS SUFFERING M. आपद्ग्रस्त. TO HAVE A HEAVY M. BEFALL ONE आभाळ *n*. कोसळणें with वर. M.S NEVER COME SINGLY संकटें कधीं एकेकटीं येत नाहींत.]

Misgive' *v. t. to give doubt and apprehension to* (usually said of the mind or heart) शंका *f* -कुशंका *f* -संशय *m* -विकल्प *m* -संदेह *m* -अविश्वास *m* -भय *n* -भीति *f*. &c. उत्पन्न करणें, घाबरवणें, दिक्कत वाटावयास लावणें. Misgiv'ing *n. a failing of confidence, mistrust* अविश्वास *m*, संदेह *m*, विकल्प *m*, संशय *m*, कुतर्क *m*, कांक्षा *f*, किंतु or किंतू *m*, दिक्कत *f*.

Misgot'ten *a. unjustly obtained* अन्यायाचा, हरामाचा, अन्यायानें मिळविलेला, अन्यायार्जित, अन्यायोपार्जित, हरामखोरीचा, लांडीलबाडीचा, लांचलुचपतीचा.

Misgov'ern *v. t. to govern ill* वाईट रीतीनें राज्य करणें, अव्यवस्थितपणें अंमल *m* -राज्य *n*. करणें -चालवणें, बद अंमल करणें -चालवणें. Misgov'ernment *n*. अंधेरकारभार *m*, अंधेर *m*, अन्याय *m*, गैरबंदोबस्त *m*, अव्यवस्था *f*. २ घोंटाळ्याची राज्यव्यवस्था *f*, अंदाधुंदीचा राज्यकारभार *m*, अंदाधुंदराज्यव्यवस्था *f*, आंधळें राज्य *n*, आंधळा अंमल *m*.

Misguide' *v. t.* भलत्या मार्गास लावणें.

Mishap' *n. accident* अवचित प्रसंग *m*. २ *ill luck, misfortune* दुर्दैव *n*, अरिष्ट *n*, संकट *n*, आपत्ति *f*, विपत्ति *f*, दुर्दैवाची गोष्ट *f*, अनिष्टापात *m*, अरिष्टापात *m*.

Misimprove' *v. t.* (R.) Same as Misemploy.

Misinfer' *v. t. & v i.* चुकीचें -भ्रामक अनुमान काढणें -करणें, चुकीचा तर्क करणें.

Misinform' *v. t. to inform or tell incorrectly* चुकीची -खोटी बातमी *f* -खबर *f*. देणें, खोटें वर्तमान *n*. सांगणें -देणें, गैरसमजूत करणें *g. of o.* Misinforma'tion *n*. खोटी बातमी *f*, अन्यथा वर्तमान *n*. Misinform'er *n*.

Misinter'pret *v. t.* खोटा अर्थ *m* -विपर्यास *m*. करणें *g. of o.*, उलटा अर्थ *m* -भाव *m*. घेणें -करणें. २ *to trans-*

late wrongly खोटा तर्जुमा -चुकीचें भाषांतर करणें. Misinterpreta'tion *n.* खोटा -चुकीचा अर्थ *m* -ग्रह *m*, उलटी समजूत *f* -समज *m*, विपर्यास *m*. २ खोटें -चुकीचें भाषांतर *n* -तर्जुमा *m*. Misinter'preter *n.* विपर्यास करणारा, उलटा अर्थ घेणारा *m*, भलताच अर्थ करणारा *m*. २ चुकीचें भाषांतर करणारा *m*.

Misjoin' *v. t. to join improperly* अयुक्त संबंध जोडणें *g. of o.*, वडाची साल पिंपळास लावणें, कः केन संबंध जोडणें. Misjoin'der *n.* (*law*) (of parties in a suit) दाव्यांत भलतेच पक्षकार एकत्र -सामील करणें. २ (of causes of action in a suit) निरनिराळ्या दाव्यांचीं कारणें एकत्र करणें.

Misjudge' *v. t. & v. i.* गैरसमज *m* -गैरसमजूत *f*. करणें or करून घेणें, भलताच -चुकीचा -खोटा समज *m*. करून घेणें, विपर्यास करणें, खोटी अटकळ बांधणें, खरी -बरोबर अटकळ *f*. करतां न येणें *in. con. with* ला *of s.* Misjudg'ment *n.* गैर -खोटा -भलताच -अन्यथा समज *m* -समजूत *f* -अटकळ *f* -अदमास *m*.

Mislay' *v. t. to lay in a wrong place* भलत्याच ठिकाणीं ठेवणें -घालणें -टाकणें, सांधीकोंधींत ठेवणें, अव्यवस्थित टाकणें. २ *to lose* गमावणें, सांडणें, हरवणें, गहाळ करणें, गफलत करणें *g. of o.*, गळफटणें, गळफाटणें, गळफटवणें. Mislaid' *a.* सांध्याकोंध्यांत -कोनाकोंपऱ्यांत पडलेला -टाकलेला, अव्यवस्थित पडलेला. २ गमावलेला, सांडलेला, हरवलेला, गहाळ झालेला, गळफटलेला, गबाळ.

Mislead' *v. t. to guide into error, to cause to mistake* गैर -भलत्या -आड -मार्गाला -वाटेला नेणें -लावणें, फसवणें, भुलवणें, भ्रमांत पाडणें, बहकावणें, कुमार्गप्रवृत्त -विपथगामी करणें, चकविणें. Mislead'ing *pr. p.* चुकवणारा, भ्रमांत पाडणारा, घोंटाळ्यांत पाडणारा. M. *v. n.* Misled' *pa. t.* M. *pa. p.* गैरमार्गास लावलेला, आडवाटेला नेलेला, फसवलेला, चकवलेला, भ्रमांत पाडलेला, कुशिक्षित, विमार्गप्रवृत्त.

Mislike' *v. t. & v. i. to have aversion to* तिटकारा असणें, तिटकारा करणें, कंटाळा येणें, चीड असणें -येणें; as, "To M. a man." Mislike' *n.* तिटकारा *m*, कंटाळा *m*, चीड *f*, चिरड *f*, वीट *m*.

Misman'age *v. t. to manage ill or improperly* गैरव्यवस्था करणें, गैररीतीनें -गैरमार्गानें वहिवाटणें -चालवणें -वापरणें -आचरणें, गैरवहिवाट *f*. करणें, अव्यवस्था *f* -घोंटाळा *m*. -गोंधळ *m*. करणें. Misman'agement *n.* गैरव्यवस्था *f*, गैरवहिवाट *f*, अव्यवस्था *f*, घोंटाळा *m*, गोंधळ *m*.

Misname' *v. t. to call by the wrong name* चुकीच्या नांवानें हांक मारणें -संबोधणें. २ चुकीचें नांव देणें -ठेवणें.

Misnomer (mis-nō'mėr) [O. Fr. –Fr. *mes*, wrong and *nommer* –L. *nominare*, to name.] *n. a misnaming, a wrong name* चुकीचें नांव *n*, भ्रांतीनें दिलेलें नांव *n*, अन्यथानाम *n*. M. *v. t.* (*R.*) खोटें -चुकीचें नांव देणें.

Misogamy (mi-sog'a-mi) [Gr. *misein*, to hate, and *gamos*, marriage.] *n. hatred of marriage* लग्नाचा तिटकारा -वीट -कंटाळा *m*, विवाहद्वेष *m*. Misog'amist *n. a hater of marriage* लग्नद्वेष्टा *m*, विवाहद्वेष्टा *m*.

Misogyny (mis-oj'i-ni) [Gr. *misein*, to hate, and *gune*, a woman.] *n. hatred of women* स्त्रीद्वेष *m*, बायकांचा कंटाळा -त्रास *m*. Misog'ynist *n. a woman-hater* स्त्रीद्वेष्टा *m*, बायकांचा कंटाळा करणारा *m*. Misog'ynous *a.* बायकांचा कंटाळा करणारा.

Misology (mi-solo-ji) [Gr. *misein*, to hate, and *logos*, discourse.] *n. hatred of argument or discussion* वादविवादाचा कंटाळा *m*. (b) *hatred of enlightenment* (वादविवादापासून होणाऱ्या) ज्ञानाचा कंटाळा *m*.

Misplace' *v.t. to put in a wrong place* भलत्याच ठिकाणीं ठेवणें. [To BE MISPLACED गळफटणें, गळफाटणें, गावाळणें, गवाळणें, गहाळणें, गहाळ होणें; as, "Your letter was *misplaced*."] २ *to set on an improper object* अनाठायीं -भलत्याच ठिकाणीं -अयोग्य ठिकाणीं -अपात्रीं ठेवणें ; as, "He *misplaced* his confidence." Misplace'ment *n.* भलत्याच ठिकाणीं -अस्थानीं ठेवणें *n*.

Misprint' *n. a mistake in printing* मुद्रणदोष *m*, छापण्याचा -छापण्यांतील दोष *m* -चूक *f*, अशुद्ध *n*. M. *v. t. to print wrongly* चुकीचें -अशुद्ध छापणें.

Mispri'sion *n.* (*law.*) (एखाद्या भयंकर गुन्ह्याची आपणांस माहिती असतां ती अधिकाऱ्यांस जाहीर न करण्यांत केलेली) हयगय *f*, दुर्लक्ष *n*; "M. of treason or felony."

Mispronounce' *v. t.* अशुद्ध -चुकीचा -खोटा उच्चार करणें. Mispronuncia'tion *n.* अशुद्ध -चुकीचा -खोटा उच्चार *m*.

Misquote' *v. t. to quote wrongly* चुकीचें -खोटें -भलतेंच अवतरण देणें. Misquota'tion *n.* चुकीचें -भलतेंच अवतरण *n*.

Misrepresent' *v. t. to give a false or erroneous representation of*, (*either maliciously, ignorantly, or carelessly*) (प्रतिकूल) फेरफार करून -फिरवून सांगणें, खोटा मजकूर *m* -गैरवाका *m* -खोटी हकीकत *f*. सांगणें -समजावणें -लिहिणें, विपर्यास करणें *g. of o.*, अयथार्थ वर्णन करणें,(दुष्ट बुद्धीनें,अज्ञानानें किंवा सहज) फिरवून सांगणें, तिखटमीठ लावून सांगणें, बनवून -सजवून सांगणें,रचून सांगणें. २ भलतीच समजूत करून देणें, नसेल तें समजविणें. M. *v i. to make an incorrect or untrue representation* खोटा -चुकीचा मजकूर सांगणें, खोटेंच -बनावट वर्णन करणें. Misrepresenta'tion *n. false or incorrect statement or account* खोटें -चुकीचें वर्णन *n*, असत्निवेदन *n*, असत्कथन *n*, अन्यथानिवेदन *n*, असद्वर्णन *n*, अन्यथावर्णन *n*, मिथ्यावर्णन *n*, अयथार्थवर्णन *n*, गैरवाका *m*, विपर्यास *m*, गैरहकीकत *f*, खोटी हकीकत *f*, फेरफार, उलटापालट *f*. (b) (*law*) भलतीच समजूत करून देणें *n*, नसेल तें समजाविणें *n*. *N. B.* In popular use, this word often conveys the idea of intentional untruth.

Misrule' *n. the act of misruling* अन्यायानें -वाईट रीतीनें राज्यकारभार चालविणें *n*, जुलूम करणें. *n*. २ *wrong or unjust rule* अन्यायाचा किंवा जुलमाचा राज्यकारभार *m*, बद अंमल *m*, कुशासन *n*. ३ *disorder, confusion* (from insubordination) (नियंत्याचें कोणी मानीनासें झाल्यामुळें राज्यांत झालेला) गोंधळ *m*, अंदाधुंद *f*, बचबच *f*, भालेराई *f*, झोटिंगपादशाही *f*, बेदाद *f*, बंडाळी *f*. [ALL IS CONFUSION AND MISRULE सर्वच अंदाधुंदी आणि झोटिंग पादशाही आहे, उठी तो कुटी, कोणाचा पायपोस कोणाच्या पायांत नाहीं.] M. *v. t. & v. i. to rule badly* अन्यायानें राज्य चालवणें, जुलूस करणें.

Miss (mis) [Contracted from Mistress.] *n. a title of address of an unmarried female* 'मिस,' अविवाहित स्त्रीला उद्देशून बोलण्याचा किंवा हांक मारण्याचा शब्द *m*. The *pl*. use of Miss is as follows:—"The Miss Browns or the Misses Brown." २ *a young unmarried girl or woman* अविवाहित स्त्री *f*, आडबायको *f*, वधूटी *f*, कुमारी *f*; as, "A *miss* of sixteen."

Miss (mis) [A. S. *missan*, to miss.] *v. t. to fail to hit, or reach, or find, or keep* चुकणें, नेम *m* -निशाण *n* -संधान *n* -लक्ष्य *n* -अंदाज *m*. चुकणें *g. of s.*, न लागणें *in. con.*, चुकामूक *f*. होणें -पडणें *g. of s. recip.*, न मिळणें, अंतरणें, मुकणें, न पावणें; as, "To M. a mark; To M. a train by being late." [To M. FIRE *to fail to go off or explode* (*as a gun*) (बंदूक वगैरे) न पेटणें, न उडणें. २ *to be unsuccessful* (बेत वगैरे) न साधणें, फसणें, चुकणें. To M. ONE'S TIP (*slang*) *to fail in one's plan or attempt* बेत फसणें *g. of s.* To M. ONE'S WAY वाट चुकणें -भुलणें -गळफटणें.] २ *to omit, to fail to have* वेगळणें, गाळणें, सोडणें, वगळणें, (-ला) अंतरणें, (-ला) चुकणें, न मिळणें, मुकणें; as, "She would never M. one day, a walk so fine, a sight so gay." ३ *to discover to be wanting* नाहीं असा आढळणें -समजणें, नाहींपणा *m* -अभाव *m*. समजणें -जाणणें *g. of o.*, अभावज्ञान *n*. होणें *in. con. g. of o.*, नाहींसें आढळणें, उणेपणा *m* -उणीव *f* -अंतर *n* -वाण *f* -भासणें, (एखादी गोष्ट नसल्यामुळें) चुकल्यासारखें होणें. M. *v. i. to fail to hit* चुकणें, न लागणें, हुकणें. २ *not to succeed, to fail* चुकणें, हरणें, फसणें, फिसकणें. ३ *to fail to obtain* चुकणें, अंतरणें, न मिळणें. M. *n. the act of missing* चुकणें *n*, चूक *f*. २ *failure to hit or reach or find or obtain* हार *f*, माघार *f*, चूक *f*. ३ *mistake, error, fault* चूक *f*, दोष *m*, प्रमाद *m*, अशुद्ध *n*; as, "He did without any great *miss* in the hardest points of grammar." Missed *pa. t.* M. *pa. p.* [M. ABORTION गर्भ मेल्यानंतर कांहीं दिवसांनीं तो पडणें.] Miss'ing *a. lost, strayed, not in the place where it should be* हरवलेला, चुकलेला, चुकार, गहाळ, गहाळ झालेला, गळफटलेला, गबाळलेला, सांडलेला, ठावचूक, ठायचूक. [To BE M. हरवणें, हरपणें, नाहींसा होणें, सांडणें, चुकणें, गळफटणें, जाणें, गलत *adv.* -गप्प *adv.* होणें.] Miss'ingly *adv.*

Missal (mis'al) [Low L. *missale*, from *missa*, mass.] *n.* रोमन क्याथोलिक पंथाचें (वर्षांतील निरनिराळ्या वेळीं व निरनिराळ्या प्रसंगीं म्हणण्याच्या) मासांचें पुस्तक *n.* See Mass.

Misshape *v. t. to shape ill, to deform* वेडेंवांकडें रूप *n.* देणें, वेडेंवांकडें करणें -बनविणें, विद्रूप करणें -बनविणें, बिघडविणें, नासणें. Missh'apen *a. having a bad or ugly shape* विद्रूप, वेंडावांकडा, वेडेंवांकडें रूप *n* -आकार *m.* असलेला, बोजड.

Missile (mis'il) [L. *missilis*, that may be thrown –*mittere, missum*, to send.] *n. a weapon thrown by the hand* (फेंकायाचें) अस्त्र *n*, (सोडायाचें) शस्त्र *n*, अस्त्र *n*, शस्त्र *n.* M. *a. that may be thrown* फेंकायाचा, फेंकून मारायाचा, क्षेपणीय, क्षेप्य.

Mission (mish'un) [Fr. –L. *missio*, a sending -*mittere*, to send.] *n. a sending of any agent, or delegate or messenger* पाठवणें *n*, धाडणें *n*, पाठवणूक *f*, पाठवणी *f*, प्रेषण *n.* २ *an errand, a commission* निरोप *m*, संदेश *m*, दौत्य *n*, प्रेषणकार्य *n*, प्रेषणहेतु *m.* ३ *a body of persons sent to spread a religion* धर्मप्रसारक मंडळी, धर्मप्रसार करण्याकरितां पाठविलेली मंडळी *f*, धर्मप्रचारकसंघ *m*, धर्मप्रचारकमंडळ *n*, प्रचारकमंडळ *n.* [M.SCHOOL ख्रिस्ती-धर्मप्रसारकमंडळीची शाळा *f*, पाद्र्यांची शाळा *f.*] (b) *a delegation* दूतांची -वकिलांची मंडळी *f*, दूतसमूह *m*, दूतमंडळी *f*, प्रेषितसमूह *m*, 'मिशन' *n.* ४ *an association or organisation of missionaries* प्रेषितसंस्था *f*, प्रेषितसंघ or briefly संघ (an old Buddhistic word) *m*, मिशनऱ्यांची संस्था *f*, 'मिशन' *n.* ५ *a station of missionaries* संघ (in the sense of संघाचें ठाणें), प्रेषित मंडळाचें ठाणें *n*, मिशनऱ्यांचें ठाणें *n*, 'मिशन' *n.* ६ *an organisation for worship and work* धर्मकार्यसंघ *m*, धर्मकार्यमंडळ *n*, 'मिशन' *n.* ७ (धर्मजागृति व धर्मप्रसार करण्याकरितां एखाद्या विशेष ठिकाणीं व वेळीं सुरू केलेले) धर्मपर उपदेश व उपासना. ८ *purpose of life* (आयुष्याचीं) इतिकर्तव्यता *f*, जीवितोद्देश *m*, जीवनहेतु *m*, पुरुषार्थ *m.* M. *v. t. to commission* (mostly used in the form of the past participle) -कडे कामगिरी सोंपविणें, कामगिरीवर पाठविणें. Mis'sionary *n.* धर्मप्रसारासाठीं पाठविलेला मनुष्य *m*, धर्मसंदेशहर *m*, प्रेषित or प्रेषितक (old Buddhistic words) *m*, मिशनरी *m*, पाद्री *m.* [पाद्री has now become a common word for a Christian Missionary.] Mis'sioner *n. one who conducts a series of special mission services* विशेष उपासना चालविणारा *m.*

N. B. प्रेषित, in the sense of a Missionary, is taken from the old Buddhistic literature. In the Marathi translation of the English Bible, the word प्रेषित is used in the sense of Apostle by Christians and in no other sense. Cf. "Acts of the Apostles = प्रेषितांचीं कृत्यें."

Missive (mis'iv) [Fr. *missive*, a letter sent -L. *missus*.] *n. that which is sent, a writing containing a message* (निरोप लिहिलेला) लेख *m*, चिठी *f*, लेखी निरोप *m*, पत्र *n*, पत्रिका *f*. M. *a. specially sent* मुद्दाम पाठविलेला. (b) *intended or prepared to be sent* पाठविण्याचा, पाठविण्याकरितां तयार केलेला. [Letters M. (व्यक्तीला उद्देशून लिहिलेली एखाद्या राजाची) अनुशासनपत्रिका *f*, आज्ञापत्रिका *f*.] २ *that is intended to be thrown or hurled* फेंकण्याचा, फेंकावयाचा; as, "The M. weapons fly."

Mis-spell' *v. t. to spell wrongly* (एखाद्या शब्दाची) चुकीची वर्णरचना करणें. Misspell'ing *n*. अशुद्ध -चुकीची वर्णरचना *f*, शब्दाक्षर लिहिण्यांत केलेली चूक *f*.

Mis-spend' *v. t. to waste or squander* अनाठायीं -विनाकारण -गैर -गैराशिस्त खर्च करणें, फुकट -मोफत -वायां घालवणें -दवडणें, उधळणें, उधळपट्टी *f*. करणें -चालवणें *g. of o.*, असद्व्यय *m*. करणें, उडवणें, उडवून टाकणें, नासणें, दुरुपयोग *m*. करणें, निकामीं लावणें. Misspend'or *n*. उधळ्या, उधळपट्टी करणारा *m*. Misspend'ing *pr. p.* M. *v. n.* उधळपट्टी *f*, असद्व्यय *m*, वायां -मोफत -निकामीं खर्च करणें *n*. Misspent' *pa. t.* M. *pa. p.* अनाठायीं -अपात्रीं -निकामीं -फुकट -विनाकारण खर्च केलेला, उडवून -उधळून टाकलेला, दुरुपयोग झालेला.

Misstate' *v. t. to state wrongly or falsely* असत्य -खोटें लिहिणें, असत्यविधान करणें, विपर्यास *m*. करणें *g. of o.*, चुकीचें विधान करणें; as, "To M. a question in debate." Misstate'ment *n*. असत्य -खोटें विधान *n*, विपर्यास *m*.

Mist (mist) [A. S. *mist*, gloom, darkness.] *n. fog, haze* धुकें *n*, धुकट *n*, मुऱ्हें *n*, भुसें *n*, तुषार *m*, धूम्रमेघ *m*, धूमिका *f*. २ *rain in very fine drops* झिमझिम पाऊस *m*; as, "Scotch M." ३ *anything that dims or darkens the sight or the judgment* आंधेरी *f*, अंधारी *f*, धुंदी *f*, (गर्वाचा -दौलतीचा &c.) धूर *m*, मद *m*, माद *m*. M. *v.t. to cover with mist* (आकाश) धुक्यानें आच्छादित करणें. M. *v. i. to rain in very fine drops* झिमझिम पाउस पडणें; as, "It *mists*." Mist'ful, Mist'y *a. full of mist* धुक्याचा, धुईचा, वांबाळीचा, वांबळीचा, वामाळीचा or वामळीचा, तुषारयुक्त, सतुषार, तुषारव्याप्त. [Misty and raw weather वांबाळ *f*, वांबळ *f*, वामाळ or वामळ *f*.] २ *dim, obscure* अंधुक, अस्पष्ट, पुसट; as, "M. sight." Mist'ily *adv.* Mist'iness *n*. अंधेरी *f*, धुंद *f*, धुंदी *f*, धूर *m*. २ तुषारयुक्तता *f*, सतुषारता *f*, तुषारभाव *m*, धूम्रमेघव्याप्ति *f*.

Mistake (mis-tāk') [*Mis* + *take*.] *v. t. to understand wrongly* गैरसमजूत *f* -उलटी समजूत *f* -विपरीत ग्रह *m* -अन्यथाग्रह *m*. होणें *g. of o. with in. con.*, अर्थ *m* -भाव *m*. उलटा घेणें -समजणें, उलटा *decl.* विपरीत समजणें -घेणें, विपरीत ग्रह *m* -अर्थविपर्यास *m*. करणें; as, "To M. a remark." २ *to take one thing or person for another* चुकून -चुकीनें -भ्रांतीनें

मानणें -घेणें, भ्रम *m* -भ्रमाभास *m.* होणें *in. con. with g. of o.*; as, "A man may M. the love of virtue for the practice of it. M. *v. i. to err, to blunder* चुकणें, भुलणें, घसरणें, बहकणें, भकणें, चूक *f.* करणें. M. *n. misconception, error* चूक *f,* गैरसमज *m,* गैरसमजूत *f,* भ्रम *pop.* भरम *m,* भ्रांति *f,* मतिभ्रम *m,* आरोप *m.* २ *blunder, inaccuracy* चूक *f,* चुकी *f,* भूल *f,* अशुद्ध *n,* कसर *f,* अंतर *n,* तफावत *f.* [No M. *without fail* खात्रीनें, विनचूक; as, "It will happen at the appointed time and *no M.*"] ३ (*philos.*) मिथ्याग्रह *m,* भ्रम *m.* Mistak'able *a. liable to be mistaken, capable of being misconceived* चुकण्यासारखा, गैरसमजूत *f* -खोटा ग्रह *m* -विपरीत भाव *m* -ग्रह *m.* होण्यासारखा. Mistak'en *pa. p. being in error, having a wrong opinion* चुकीचा, चुकलेला, भ्रम पडलेला, भ्रांत, भ्रांतियुक्त, उन्मार्गगामी, भकलेला. २ *erroneous* भ्रामक, चुकीचा, खोटा; as, "A M. notion." [To BE M. चुकणें, भ्रम *m.* -पडणें -होणें, भुलणें.] Mistak'enly *adv.* चुकीनें, भ्रमानें. Mistak'ing *n.* चूक *f,* चुकी *f,* भूल *f.* Mistak'ingly *adv. erroneously* चुकून, चुकीनें, भ्रांतीनें, भ्रांतिपूर्वक, भ्रमपूर्वक, न कळत. Mistook' *pa. t.*

Mister (mis'tėr) [A corr. of Master, through the influence of Mistress.] *n. sir* महाराज, पुरुषांना संबोधण्याचा 'मिस्तर' शब्द *m.* It is usually written in the abbreviated form Mr.

Misterm' *v. t.* Same as Miscall.

Mistime' *v. t. to time wrongly* (कोणतीही गोष्ट) भलत्याच वेळीं -अवेळीं योजणें or करणें, वेळ चुकवणें *g. of o.,* अकालयोजना करणें *g. of o.*

Mistiness, See under Mist.

Misti'tle *v. t. to call by a wrong title* चुकीच्या नांवानें [संबोधणें.

Mistletoe, Misletoe, Misseltoe (mis'l-tō) [A. S. *mistel-tan* –*mistel*, mistletoe, and A. S. *tan*, twig. *Mistel* is a dim. of *mist*, a root which in Ger. means 'dung,' the connection probably being through the slime in the berries.] *n.* मिसलटो नांवाची लता *f.*

Mistranslate' *v. t.* चुकीचें भाषांतर करणें *g. of o.,* भाषांतर करण्यांत चूक करणें. Mistransla'tion *n.* खोटें -चुकीचें भाषांतर *n.*

Mistress (mis'tres) [O. F. *maistresse*, a mistress.] *n. a woman having power or ownership* (*fem.* of master, and *correlative* with servant) मालकीण *f,* धनीण *f,* यजमानीण *f,* स्वामिनी or स्वामीण *f,* साहेब or साहेबीण *f.* [To BE ONE'S OWN M. आपणच आपली मुखत्यार असणें.] २ *the female head of a family* यजमानीण *f,* घरकरीण *f,* घरधनीण *f,* गृहस्वामिनी *f,* गृहिणी *f.* (b) *the female head of a school* मुख्य मास्तरीण *f,* मुख्य पंतोजीण *f,* मुख्याध्यापिका *f,* सर पंतोजीण *f.* ३ *chief, ruler, &c.* स्वामिनी *f,* नायिका *f,*

मुखरण *f.* ४ *a woman skilled in anything* सुगरण or सुगरीण *f*, जाणती *f*, वस्ताद *f.* ५ (*poetic*) *a woman loved and courted* प्रिया *f*, दयिता *f*, कांता *f.* ६ *a concubine* रंडी *f*, राख *f*, रखेली *f*, रांड *f*, पात्र *n*, सोयरी *f*, दासी *f*; (in cant phraseology), उपवस्त्र *n*, अंगवस्त्र *n*, आंगाखालची *f.* ७ *a title of courtesy to a married woman* (usually written Mrs. and pronounced *missis*) बाई *f*, बाईसाहेब *f*, शेटाणी *f.* M. *v. t. to play the mistress* धनीणपणा -मालकीणपणा गाजविणें -चालविणें.

Mistrust' *n. want of confidence* अविश्वास *m*, गैरविश्वास *m*, शंका *f*, संशय *m*, विश्वासाभाव *m*. M. *v. t. to regard with suspicion, to doubt* शंका *f* -आशंका *f* -संशय *m*. -धरणें -घेणें *g. of o.*, अविश्वास *m* -शंका *f.* असणें *in con.* with *g.of o.*, शंका -वहीम येणें. २ *to forebode as near or likely to occur, to surmise* शंका *f.* घेणें -काढणें, अंदाज करणें; as, "By a divine instinct, men's minds *mistrust* ensuing dangers." Mistrust'ed *a.* अविश्वासाचा, अविश्वासृक, शंकित, आशंकित, वहीमाचा, अविश्वस्त, गैरविश्वासी. Mistrust'er *n.* विश्वास न करणारा -धरणारा *m*. Mistrust'ful *a. full of mistrust* अविश्वासी, संदेही, वहिमी, संशयी, संशयखोर. Mistrust'fully *adv.* अविश्वासानें, संशय धरून, संशयानें, संशयपूर्वक. Mistrust'fulness *n.* Mistrust'ing *pr. p.* Mistrust'ingly *adv.* अविश्वासानें, संशयानें, अविश्वासपूर्वक. Mistrust'less *a. without mistrust or suspicion* संशय नसलेला, विश्वासाचा.

Mistura (mistū'ra) [L. *mistura*, mixture.] (Misturae *pl.*) *n. water holding, in suspension and in a finely divided condition, insoluble substance* (पाण्यांत ठेवलेल्या औषधींच्या संसर्गानें तयार झालेलें) भेषजोदक *n*, औषधोदक *n*, द्रावण *n* (Not द्राव; as द्राव in Sk. Medicine has a different meaning. Cf. शंखद्राव).

Misty, See under Mist.

Misunderstand' *v. t.* (a) (a thing) बरोबर न समजणें, यथार्थज्ञान न होणें *g. of o.* (b) (a person) (ज्या संबंधानें) गैरसमजूत *f*, उलटी समजूत *f* -विपरीत समजूत -ग्रह होणें, भलताच समज होणें, अर्थ -भाव उलटा समजणें, विपरीतग्रह -अन्यथाग्रह करून घेणें, विपरीतार्थ करणें. Misunderstand'er *n.* गैरसमज करून घेणारा, बरोबर समजूत न पटणारा, विपरीतग्राही, अन्यथाग्रह करून घेणारा. Misunderstand'ing *pr. p.* M. *v. n.* गैरसमजूत *f*, गैरसमज *m*, अयथार्थज्ञान *n*, उलटी समजूत *f*, विपरीत बोध *m*, विपरीत ग्रह *m*, भलता समज *m*, निराळा अर्थ *m* -भाव *m*, अन्यथाग्रह *m*, विपरीतार्थ *m*. २ *disagreement, difference of opinion, quarrel* मतभेद *m*, वांकडें *n*, वांकडेपणा *m*, बेबनाव *m*, भांडण *n*, तेढ *f*, तीढ *f*; as, "*Misunderstandings* among friends." Misunderstood' *pa. t.* & *pa. p.*

Misuse' *v. t. to misapply* भलत्याच कामास लावणें, दुरुपयोग *m.* करणें *g. of o.*, निरुपयोगी खर्च करणें, वायां -फुकट दवडणें -घालवणें -खर्चणें -खर्च करणें, (पैसा वगैरे) उधळणें. २ *to treat ill* वाईट रीतीनें वागविणें, वाईट वर्तन करणें *with* शीं *of o.* M. *n. misapplication* दुरुपयोग *m*, पैशाची वगैरे उधळपट्टी *f*, वाईट कामीं खर्च *m* -उपयोग *m.* Misu'sage *n.* वाईट रीतीनें वागविणें *n*, हाल करणें *n*, सासुरवास *m*, छळ *m.* २ दुरुपयोग *m.*

Mite (mīt) [Lit. 'the biter,' A. S. *mite*, from *mit*, to cut small.] *n.* (*zool.*) *a very small insect* (which generally breeds in sugar, milk, cheese, curds, &c.) अळी *f*, कीड *f*, सूत *n*, सुतें *n. pl.* (*pop.*) Mit'y *a. full of mites or insects* अळया *f. pl.* -किडी *f. pl.* पडलेला.

Mite (mīt) [Dut. *mijt*, a small coin.] *n. the smallest of coins, about one-fourth of a farthing* (बंद केलेलें) अर्ध पै किंमतीचें इंग्लंडांतील एक जुनें नाणें *n.* २ *anything very small* अतिशय लहान वस्तु *f*, अतिसूक्ष्म पदार्थ *m.* ३ *a very little quantity* अगदीं थोडकें -थोडें *n*, सुतळीचा तोडा *m* (*fig.*). [To GIVE ONE's M. फूल नाहीं फुलाची पाकळी *f.* देणें.]

Mithridate (mith'ri-dāt) [L.] *n. an antidote against poison* विषभंजन *n*, विषापहारक औषध *n.*

Mitigable, See under Mitigate.

Mitigate (mit'i-gāt) [L. *mitigare*, to make gentle –*mitis*, mild.] *v. t.* (*a*) *to alleviate* हलका करणें, शमवणें, कमी करणें, प्रशमन *n* -उपशमन *n* -उपशांति *f.* &c. करणें *g. of o.*, उतार *m.* पाडणें. (b) *to make less rigorous or severe* हलका -कमी -सुसह -लघु -स्वल्प करणें. २ *to reduce in amount* (as evil) (पाप वगैरे) कमी करणें, हटवणें. Mit'igable *a.* हलका होण्यासारखा, प्रशमन करायाजोगा -सारखा, प्रशमनयोग्य. Mit'igant, Mit'igative, Mit'igatory *a. alleviative* हलका -कमी करणारा, शामक, प्रशमन करणारा. Mit'igated *pa. t.* M. *pa. p.* शमवलेला, शमित, प्रशमित, उपशांत. (b) हलका केलेला. Mitiga'tion *n. act of mitigating* शमवणें *n*, शमवणूक *f*, उपशमन *n*, प्रशमन *n.* २ *alleviation* उतार *m*, उपशांति *f*, उपशम *m.* ३ *abatement* हलका करणें *n*, लघुकरण *n*, न्यूनीकरण *n.* (b) हलकेपणा *m*, न्यूनता *f.* Mit'igator *n.* शमवणारा *m*, उपशमकर्ता, प्रशमनकर्ता -कारी.

Miter, Mitre (mī'tėr) [Fr. –L. *mitra* –Gr. *mitra*, belt, headdress.] *n.* आर्चबिशप आणि बिशप यांचा मुकुट *m.* २ (*fig.*) *episcopal dignity* बिशपाचा मान -प्रतिष्ठा *f.* ३ (*mach.*) *a junction of two pieces of wood at an angle of 45°* अर्धकाटकोन सांधा *m*, अर्ध्या काटकोनांत सांधा करून बसविणें. M. *v. t. to adorn with a mitre* मुकुट घालणें, मुकुट घालून शोभविणें; as, "*Mitred* locks." २ अर्धकाटकोनांत सांधणें, अर्धकाटकोनांत सांधा करून बसविणें. Mit'riform *a.* बिशपमुकुटाकृति, बिशपाच्या मुकुटासारखा.

Mitral (mi'tral) [See Mitre.] *a. mitre-like* विशपमुकुटवजा. [M. INCOMPETENCE *n.* (हृदयाच्या) मुकुटाकृति पडद्याची क्षीणता *f* -ढुलेपणा *m.* M. STENOSIS *n.* (हृदयाच्या) मुकुटाकृति पडद्याचें संकोचन *n.* M. VALVE *n.* (हृदयामधील उघडझांक करणारा) विशपमुकुटवजा पडदा *m,* उभ्या टोपीसारखा पडदा *m.*]

Mitri-form, See under Mitre.

Mitten (mit'n) [Fr. *mitaine*, perh. from O. Ger. *mittamo* (from root of Mid), half, and so properly half-glove.] *n. a glove for the hand and wrist but not the fingers* (थंडीच्या दिवसांत काम करितांना घालण्याचा) बिनबोटांचा हातमोजा *m,* अबोटी हातमोजा *m,* थोटा हातमोजा *m.* [To GIVE THE M. TO (*colloq.*) *to dismiss as a lover, to reject the suit of* प्रणयप्रार्थना नाकारणें -धिक्कारणें.] Mitt'ened *pa. t.* M. *pa. p. covered with a mitten or mittens* बिनबोटांचा हातमोजा घातलेला; as, "M. hands."

Mittimus (mit'i-mus) [L., 'we send' –*mittere*, to send.] *n.* बंदिखान्यांत घालण्याचा हुकूम *m,* (कैद करण्याचें) वारंट *n.* २ *a writ for removing records from one court to another* सरकारी कागदपत्र एका कोर्टांतून दुसऱ्या कोर्टांत नेण्याचा हुकूम *m.* ३ *a dismissal from office or situation* बडतर्फी *f,* (नोकरीवरून) बडतर्फ करणें *n,* काढून टाकणें *n.*

Mity, See under Mite No. 1.

Mix (miks) [A. S. *mixian* –*miscian* –L. *miscere*; Sk. मिश्र्, to mix.] *v. t. to unite into one mass* मिळवणें, मिसळणें, भिसळणें, भेलणें or भेळणें, एकवटणें, एकवट करणें, भिसळ *f* -मिसळ *f* -मिसळा *m* -भेल or भेळ *f.* करणें *g. of o.,* मिसळण *f* or *n* -मिश्रण *n.* करणें *g. of o.,* मिश्र -मिश्रित करणें. (b) (निरनिराळ्या प्रकारचे कापूस) एकत्र करणें, मिसळणें. २ *to associate* (with) मिळणें, मिळून जाणें, मिसळणें. ३ *to produce by the stirring together of ingredients* मिसळणें, कालवणें, ढवळणें, मिळवणें. ४ *to mingle, to blend* एकवटणें, एकत्र करणें. M. *v. i. to become blended or united* मिळणें, मिसळणें, भिसळणें, भेळणें, मिळून जाणें, समावणें, खमणें, गोत *n.* मिळणें *g. of s. recip.,* भिसळ *f* -भेळ *f.* होणें *g. of s.* २ *to associate, to mingle* मिळणें, जाऊन मिळणें, मिसळणें, एक होणें, एके ठिकाणीं येणें, एकत्र येणें. Mix'able *a.* मिसळण्याजोगा, एकत्र करण्यासारखा. २ मिळून जाण्याजोगा -जोगता, मिळण्याजोगा -जोगता. ३ कालवण्याजोगा -जोगता. Mixed *pa. t.* M. *pa. p.* मिसळलेला, एकत्र केलेला, मिसळ, मिसळीचा, भेळीचा or भेलीचा, मिश्रित, मिश्र, संकीर्ण, मिलित, सरःवेत, भेसळ केलेला. २ मिळालेला, मिळून गेलेला. ३ कालवलेला, ढवळलेला. ४ एकवटलेला, मिश्र. [M. FABRIC दोन किंवा अधिक प्रकारच्या सुतांपासून केलेला कपडा *m.* M. GRAIN खेडकर (धान्य) *n,* खेड *f.* M. MARRIAGE निरनिराळ्या धर्मांच्या किंवा पंथांच्या लोकांमधील

शरीरसंबंध *m*; (*specif.*) रोमन क्याथोलिक व प्राटेस्टंट ह्यांचा शरीरसंबंध *m*. M. NUMBER मिश्रितसंख्या *f*, मिश्रसंख्या *f*. M. TRAIN उतारूंचे व मालाचे डबे असलेली गाडी *f*, मिश्रगाडी. M. VOICES (एकाच (chorus) सहस्वनांतील) वायकांचे व पुरुषांचे मिश्र आवाज *m*.] Mix'edly *adv.* Mix'er *n.* मिळवणारा *m*, मिसळ करणारा, मिश्रण करणारा २ कालवणारा, ढवळणारा. ३ संकर करणारा, घालमेल करणारा, गोंधळ करणारा, घालमेल्या. Mix'ing *pr. p.* [M. DEPARTMENT निरनिराळ्या जातींचे कापूस मिसळण्याचें खातें.] Mixing *v. n.* Mix'ture *n.* (a) *-the act* मिळवणें *n* मिसळणें *n*, मिळवणूक *f*, मिसळणूक *f*, मिळवणी *f*, मिसळणी *f*, मिसळण *f*, सम्मिश्रण *n*, संयोजन *n*, एकीकरण *n*, मिश्रीकरण *n*. (b) *–the state* मिसळ *f*, मिसळा *m*, भिसळ *f*, भेल or भेळ *f*, खेड *f*, भेळाभेळ *f*, मिश्रभाव *m*, संयोग *m*. (c) संकर *m*, गोंधळ *m*, गोंधळागोंधळ *m*, or *f*, मिसळामिसळ *f*, कालवाकालव *f*, कालवणी *f*, कालवणूक *f*. २ *a compound* मिसळ *f*, भिसळ *f*, मिसळा *m*, मिळवण *n*, भेरड *f*, पंचमिसळ *f*, पंचभेळ *f*, पंचमेळ *f*, गोतांबील *n*, गोहोत *n*, खिचडी *f*, संकर *m*. ३ *an ingredient added and mixed* भेल or भेळ *f*, भिसळ *f*, भेलण *n*. ४ (generally in scientific language) मिश्रण *n*; as, "यांत्रिक मिश्रण."

Mizen, Mizzen (miz'n) [Fr. *misaine* –Low L. *medianus* –L. *medius*, the middle.] *a.* (*naut.*) *hindmost, nearest the stern* अगदीं पाठीमागचा, नांगराकडचा, नाळीच्या विरुद्ध बाजूचा. M. *n. the hindmost sail* अगदीं पाठीमागचें शीड *n*, कळंबी शीड *f*. Miz'zen-mast *n. the hindmost mast* (of a three-masted vessel) मागली डोलकाठी *f*.

Mizzle (miz'l) [For *mist-le*, freq. from Mist.] *v. i. to rain in small drops, to drizzle* झिमझिम पाऊस *m*. पडणें, कोंडेपाऊस *m*. पडणें, बुरंगट *n*. लागणें, बुरबुरणें. २ (slang) *to decamp* जाणें, पोबारा करणें, तोंड काळें करणें. M. *n. fine rain, drizzle* झिमझिम पाऊस *m*, कोंडेपाऊस *m*, कोंड्याचा पाऊस *m*, बुरंगट *n*, बुरंगें *n*, बुरबुर *f*. Mizz'led *pa. t. & pa. p.* Mizz'ling *v. n. a thick mist* दाट धुकें *n*. Mizz'ly *a. misty* धुक्याचा, धुकें असलेला.

Mnemonic, -al (nē-mon'ik, -al) [Gr. *mnēmonikos*, mindful -*mnaomai*, to remember.] *a. assisting the memory* स्मरणांत किंवा ध्यानांत ठेवण्यास उपयोगी, स्मरणोपयोगी, स्मरणोपकारी; as, "M. tables." Mnemon'ics *n. the art of assisting the memory* स्मरणविद्या *f*, निरनिराळे विषय स्मरणांत कसे ठेवावे हें सांगण्याची विद्या *f*.

Moan (mōn) [A. S. *mænan*, to moan.] *n. a low sound of grief or pain* कण्हणें *n*, विलाप *m*, आर्तनाद *m*, आर्तस्वर *m*, शोकस्वर *m*, दुःखाचा -शोकाचा स्वर *m*, दुःखस्वर *m*, रडणें *n*, विव्हळणें *n*, परवणी *f*, हायहुय *f*, आयाओया *f*. २ *a low*

mournful sound (of things) कण्हण्यासारखा आवाज *m*, खळखळ *f*, खळाळी *f*; as, "Rippling waters made a pleasant *moan*." M. *v. i. to make a low sound of grief or pain* कण्हणें, दुःख करणें, (स्फुंद-स्फुंदून) रडणें, विलाप करणें, शोक करणें, विव्हळणें, विवळणें, परवणें, कुंथणें, हायहूय *f* -आयओय करणें -मांडणें. [To SIT MOANING AND FRETTING चुरमुरत बसणें, चुरमुरे खात बसणें.] २ *to emit a sound like a moan* (said of things inanimate) रडण्यासारखा -विलापासारखा आवाज करणें -निघणें; सळसळ आवाज करणें, खळाळणें; as, "The wind *moans*." M. *v. t.* (-च्या साठीं) शोक करणें, दुःख करणें, विलाप करणें, रडणें. Moan'ed *pa. t.* & *pa. p.* Moan'ful *a. expressing sorrow* शोक -दुःख करणारा, विलाप करणारा, दुःखी, दुःखपूर्ण. Moan'fully *adv.* दुःखानें, शोकानें, विलाप करीत. २ कण्हतकण्हत, कण्हतकुथत, विव्हळत, हायहूय -आयओय करीत. Moan'ing *pr. p.* & *v. n.*

Moat (mōt) [O. F. *mote*, a mound.] *n. a ditch round a fort* खंदक *m*, चर *m*, खाई *f*, परिखा *f*, प्रतिकूप *m*, खातक *n*. M. *v. t. to surround with a moat* (किल्ल्याच्या सभोंवतीं) खंदक *m* -चर *m*. खणणें -काढणें. Moat'ed *a.* खंदक *m* -चर *m* -परिखा *f*. असलेला, परिखान्वित.

Mob (mob) [Contr. for L. *mobile* (vulgus), the fickle (multitude); *mobile*, is for *movibile* -*movere*, to move.] *n. the lower classes of a community, the populace* आडदांड लोक *m. pl.*, महारपोर *m* or *n*, बाजारबुणगें *n*, अडाणी लोक *m. pl.*, गबाळ लोक *m. pl.*, खालच्या दर्जाचे लोक *m. pl.*, जनसमूह *m*, प्राकृतजन-समूह *m*. २ (hence) *a throng, a rabble esp. an unlawful or riotous assembly, a disorderly crowd* बेशिस्त -दंगेखोर -खवळलेल्या लोकांचा जमाव *m*, जमाव *m*, झुंड *f*, [MOB LAW, *law administered by the mob* आडदांड न्याय *m*, जबरदस्तीचा न्याय *m*, दंडेलीचा कायदा *m*. SWELL MOB (*slang*) *well-dressed thieves and swindlers regarded collectively* भामटे *m. pl.*, संभावित ठग *m. pl.*] ३ *a large herd or flock* कळप *m*, टोळी *f*. M. *v. t. to attack in a disorderly crowd* गर्दी करणें with वर *of o.*, (पुष्कळांनीं मिळून) हल्ला करणें; as, "To M. a house or person." Mobbed' *pa. t.* & *pa. p.* Mobb'ing *pr. p.* & *v. n.* Mob'bish *a. like a mob, lawless* उच्छृंखळ, अविचारी, गैरकायदा, बेकायदेशीर; as, "A. M. act." Moboc'racy *n.* बेशिस्त -खवळलेल्या -अडाणी लोकांचा स्वैर अंमल *m*. Mob'ocrat *n.* (a) बेशिस्त लोकांचा अंमल असावा असें प्रतिपादणारा *m*. (b) बेशिस्त लोकांचा पुढारी *m*. Mobs'man *n.* संभावित चोर *m*, भामट्या *m*, ठग *m*.

Mobile (mō'bil or mō-bēl') [Fr., -L. *mobilis* -*movere*, to move.] *a. not fixed in place or condition* हालवतां येण्याजोगा, पुढें मागें करतां येण्याजोगा. २ (खळदिनीं) हालणारा, (खळदिनीं) इकडे तिकडे पसरणारा, चंचल; as, "M. mercury." ३ बदलणारा, चंचल,

अस्थिर; "M. curiosity, M. features." Mobil'ity *n.* हालवितां येण्यासारखी स्थिति *f*, गमनशीलता *f*, गतिक्षमता *f*, हालचाल करतां येण्यासारखी स्थिति *f*; (-of liquids) एकदम पसरतां येण्याचा धर्म *m*, चंचलता *f*. (-of an army) इकडून तिकडे नेतां येण्यासारखी स्थिति; (of an individual) रजोगुण. २ (*humorously*) *the mob* q. v. Mobiliza'tion *n.* लढाईसाठीं एकत्र जमविणें *n.* Mob'ilize *v. t. to put in a state of readiness for active service in war* निरनिराळ्या छावण्यांतील फौजा (हालवून) लढाईसाठीं एकत्र जमविणें, डेरे देणें.

Mobilization, See under Mobile.

Mobocracy, See under Mob.

Mock (mok) [Fr. *moquer*, to mock.] *v. t. to imitate, to mimic* (esp. in sport, contempt, or derision) (मजेनें -तिरस्कारानें -निंदेनें) वेडावणें, नकल *f* -चेष्टा *f* -कुचेष्टा *f* -विडंबन *n.* करणें *g. of o.*, वांकुल्या *f. pl.* -विचकुल्या *f. pl.* -वेंचकुल्या *f. pl.* वेंकावल्या *f. pl.* दाखविणें. २ *to treat with scorn or contempt, to deride* थट्टा *f* -उपहास *m* -विटंबना *f* -विडंबना *f* -विडंबन *n* &c. करणें *g. of o.*, टर *f* -टेर *f* -फजिती *f* उडविणें -करणें *g. of o.*, हंसणें *with* ला *of o.*, उपहास करणें, विटंबणें; as, "Let not ambition *mock* their useful toil." ३ *to disappoint the hopes of* फसविणें, फसवणें, ठकविणें, फसवणूक *f* -ठकवणूक *f* -वंचना *f.* करणें *g. of o.*, तोंडाला पानें पुसणें *g. of o.*, धूप *m.* दाखविणें or धूर *m.* देणें *with* ला *of o.*, फजित करणें, चाळवण *f* -चाळवणूक *f.* करणें *g. of o.*, तोंडघशीं पाडणें; as, "To *mock* expectation." M. *v. i.* थट्टा *f* -मस्करी *f.* करणें; as, "She had *mocked* at his proposal." M. *n. ridicule, a sneer* थट्टा *f*, मस्करी *f*, चेष्टा *f*, कुचेष्टा *f*, उपहास *m*, विटंबना *f*, विडंबना *n*, &c. M. *a. sham, counterfeit, false* नकली, खोटा, लटका, मिथ्या, कृत्रिम, लुट्टपुट्टचा, कपटाचा, सोंगाचा, मिसाचा; as, "M. majesty." Mock'able *a.* (*Shakes.*) थट्टास्पद, उपहासास्पद. Mock'ed *pa. t.* Mock'er *n.* -चेष्टा -कुचेष्टा -विडंबना करणारा, टवाळखोर, खिजवणारा, टवाळ. २ उपहासक *m.* ३ फसविणारा, लबाड, वंचक *m.* Mock'ery *n. derision, ridicule* थट्टा *f*, मस्करी *f.* २ *a counterfeit appearance* सोंग *n*, मिष *n*, नकल *f*, ढोंग or कोंग *n*, कपटरूप *n*, कपटवेष *m.* (b) बहाणा *m*, कपट *n.* ३ *subject of laughter, derision or sport* उपहासास्पद *n*, उपहासविषय *m*, हास्यस्थान *n* -विषय *m*, थट्टेचा विषय *m*; as, "The cruel handling of the city whereof they made a *mockery*." Mock'ing *pr. p.* वेडावणारा. २ थट्टा *f* चेष्टा *f* -कुचेष्टा *f* -उपहास *m.* करणारा. M. *v.n.* वेडावणें *n*, कुचाळी *f*, टवाळकी *f*, वांकुल्या *f. pl.* -विचकुल्या *f. pl.* दाखविणें *n*, विडंबन *n.* २ उपहास करणें *n*, हंसणें *n*, थट्टा *f*, मस्करी *f.* ३ चाळवणें *n*, चाळवणूक *f*, फसवणें *n*, फसवणूक *f.* Mock'ingly *adv.* थट्टेनें, कुचेष्टेनें, चेष्टेनें. २ उपहासपूर्वक. Mock'ish *a.* Same as Mock *a.*

Modal (mō'dal) [See Mode.] *a. relating to mode or form* रूपाचा, रूपविषयक-संबंधीं, आकाराचा, आकारविषयक, प्रकाराचा, प्रकारविषयक -संबंधीं. २ *consisting of mode or form only* प्रकारात्मक, आकारात्मक. ३ (*log.*) *indicating some mode of expression* प्रकारदर्शक, प्रकारात्मक. Modal'ity *n.* आकारमात्रता *f.* २ (*log.*) प्रकारदर्शकता *f.* प्रकाररूप *n.* Mo'dally *adv.* प्रकार-मात्रेण, आकारमात्रेण, प्रकारदृष्ट्या.

Mode (mōd) [Fr. -L. *modus*, a measure.] *n. method* रीत *f.* रीति *f.* पद्धत *f.* पद्धति *f.* चाल *f.* तऱ्हा *f.* विधि *m.* प्रकार *m.* मार्ग *m.* वहिवाट *m.* प्रचार *m.* संप्रदाय *m.* २ *prevailing popular custom* (esp. in the phrase *the mode*) सभ्यसंप्रदाय *m.* शिष्टसंप्रदाय *m.* लोकाचार *m.* शिष्टाचार *m.* लोकप्रचार *m* -प्रघात *m.* [The M. (पोपाख, चालीरीति, बोलणेंसवरणें ह्यांसंबंधीं समाजांत तूर्त रूढ असलेली) तऱ्हा *f.* पद्धत *f.*] ३ *variety, gradation, degree* पर्याय *m.* ४ (*metaph.*) *manner of manifestation* रूप *n.* प्रकार *m.* स्वरूप *n.* रूपप्रकार *m.* स्वरूपप्रकार *m.* ५ (*log.*) प्रकार *m.* रूप *n.* ६ (*gram.*) *mood* अर्थ *m.* Mo'dish *a.* सभ्यसांप्रदायाचा, डौलाचा.

Model (mod'el) [Fr. *modele* -L. *modulus*, dim. of *modus*, measure.] *n. something to show the mode or way* कित्ता *m.* नमुना *m.* वळण *n.* [To furnish with a M. कित्ता *m.* घालून देणें.] २ *a pattern* नमुना *m.* नमोना *m.* नकाशा *m.* प्रतिरूप *n.* प्रतिमा *f.* सांचा *m.* फर्मा *m.* मासला *m.* आदर्श *m*; as, "A *model* of eloquence." [Model drawing (आपल्या समोर असलेल्या) नमुन्याचें हुबेहुब चित्र काढणें *n.* नमुनेवजा चित्ररेखन *n.* Working M. प्रत्यक्ष काम करून दाखविणारें नमुन्याचें लहान यंत्र *n.*] ३ *a standard* प्रमाण *n.* यत्ता *f.* M. *a. serving as a model* नमुन्याचा, नमुनेदार; as, "A *model* farm." M. *v. t. to form after a model* (नमुन्याबरहुकूम) तयार करणें, उतरणें, बनविणें. २ *to make a copy of* कित्ता *m* -वळण *n.* गिरवणें, (-ची) नकल करणें, वळवणें. ३ *to form in some soft material* नमुना *m* -सांचा *m.* करणें. M. *v. i. to practise modelling* नमुने *m. pl.* -नकाशे *m. pl.* काढण्याची -घेण्याची संवय करणें; as, "To *model* in wax." Mod'eled or Mod'elled *pa. t.* and *pa. p.* Mod'eller *n.* नमुने -नकाशे -सांचे करणारा *m.* Mod'eling or Mode'-lling *pr. p.* [M. wax सांचे करण्याच्या उपयोगी असें मेण *n.*] M. *v. n.* नमुने करण्याची कला *f.*

Moderate (mod'er-āt) [L. *moderatus*, *pa. p.* of *moderare*, to moderate, from *modus*, measure.] *a. temperate* नेमस्त, परिमिताचारी, अल्पभोगी, अल्पविहारी, बेताबातानें राहाणारा -असणारा, अनतिक्रमी, अतिक्रमवर्जी. २ *sparing, frugal* नेमस्त, बेताचा. ३ *limited in degree of activity* नेमस्त, साधारण, बेताचा, मध्यम, गरिबीचा, अवसानांतला; as, "M. endeavours." ४ *reasonable, calm* नेमस्त, सौम्य, गरीब, सुमाराचा, थंड, मर्यादेचा, तोलींव, मित; as, "M.

language." ५ *not extreme in opinion* नेमस्त, मवाळ, सौम्य, नरम, अल्पसंतोषी, अल्पसंतुष्ट, राजकीय बाबतींत एकदम सुधारणा होऊं नये असें प्रतिपादणारा. ६ *not rigorous* नेमस्त, बेताचा, सौम्य, हलका; as, "*M.* winter." ७ *limited as to degree of progress* नेमस्त, बेताचा, थोडा, हलका, साधारण; as, "To travel at a *moderate* speed." ८ *limited* नेमस्त, बेताचा, सामान्य, मध्यम, मध्यमप्रतीचा, साधारण, माफक; as, "An infusion of *moderate* strength." ९ *limited in scope or effects* नेमस्त, मर्यादित, बेताचा, माफक, परिमित, मर्यादेचा; as, "Reformation of a *moderate* kind." १० *restrained in passion* नेमस्त, समतोल चित्तवृत्तीचा, शांत, धिमा. M. *n. one not extreme in opinion* (especially in politics) नेमस्त *m*, मवाळ *m.* M. *v. t. to make temperate, to qualify* नेमस्त -माफक -बेताचा -सुमाराचा -समधात -सुसह करणें. २ *to reduce from a state of excess or violence* नेमस्त -माफक -बेताचा -नरम करणें, आटपता धरणें, आवरणें, आवरता धरणें; as, "To *moderate* rage." ३ *to preside over, to regulate* (सभेचें वगैरे काम) नेमस्तपणानें चालविणें; as, "To *moderate* a public meeting." M. *v. i. to become less violent, severe or intense* नेमस्त -हलका -बेताचा -सुमाराचा होणें, नरम पडणें; as, "The wind has *moderated.*" २ *to preside as a moderator* नेमस्तपणा राखण्याकरितां अध्यक्ष होणें. Mod'erated *pa. t.* M. *pa. p.* नेमस्त, सुमाराचा केलेला, माफक केलेला. Mod'erately *adv.* (खाण्यापिण्यांत) नेमस्तपणानें, बेतानें. २ बेतानें, काटकसरीनें. ३ मध्यम प्रमाणावर, बेतानें, साधारणपणें. ४ सौम्यपणानें, सुमारानें, मर्यादशीरपणानें, तोलून. ५ नेमस्तपणानें, नरमपणानें, मवाळपणानें. ६ माफकसर, बेतानें, साधारणपणें. Mod'erateness *n.* नेमस्तपणा *m*, माफकपणा *m*, परिमिताचार *m*, अनतिक्रम *m*, सुमार *m.* Modera'tion *n.* नेमस्त -माफक -सुमाराचा -बेताचा करणें *n.* २ आवरणें *n*, आवरता धरणें *n*, नेमस्तपणानें चालविणें *n.* ३ नेमस्तपणा *m*, माफकपणा *m*, परिमिताचार *m*, अनतिक्रम *m*, सुमार *m*, मवाळपणा *m*, नरमपणा *m.* ४ *calmness of mind, equanimity* (मनाचा) नेमस्तपणा *m*, (मनाची) समतोलता *f*, समतोलपणा *m*; as, "To bear adversity with *moderation.*" Mod'eratism *n. moderation in doctrines or opinions* (especially in politics or religion) (धार्मिक किंवा राजकीय बाबतींत) नेमस्तपणा *m.* Mod'erator *n. one who or that which moderates, restrains or pacifies* नेमस्तपणा राखणारा *m*, आवरणारा *m*, आवरता धरणारा *m.* २ (at a University) परीक्षांत नेमस्तपणा राखणारा *m.* Mod'eratorship *n.* नेमस्तपणा राखण्याचें काम *n.*

Moderatress, Moderatrix *n.* feminine of Moderator.

Modern (mod'ern) [Fr. -L. *modernus*, belonging to the present mode.] *a. of or pertaining to the*

present time अर्वाचीन, आधुनिक, अलीकडचा, अलीकडला, अलीकडील, हल्लींचा, नवा, सद्यःकालीन, इदानींतन, नूतन, अप्राचीन. [M. ENGLISH अर्वाचीन इंग्रजी भाषा *f*, or भाषापद्धति *f*.] M. *n. a person of modern times* (opposed to *ancient*) अर्वाचीन -अलीकडील -ह्या काळचा मनुष्य *m*, आधुनिक *m*. Mod'erns *n. pl. the nations of the present day* (*distinguished from the Greeks and Romans –the ancients*) आधुनिक -सद्यःकालीन राष्ट्रें *n. pl.*, अर्वाचीन लोक *m. pl.*, हल्लींचे -अलीकडचे लोक *m. pl.*, आधुनिक *m. pl.* Mod'ernism *n. modern practice or character, something of modern origin* अर्वाचीन -आधुनिक -नवीन -नूतन तऱ्हा *f* -रिवाज *m* -रीत *f*, नवा प्रकार *m* -धर्ती *f*, नवीनपणा *m*. Mod'ernist *n. an admirer of modern ideas or habits* नव्या नव्या कल्पना व चालीरीती ह्यांची चहा *f* -कौतुक *n*. करणारा *m*, नव्याचा कैवारी -अभिमानी *m*, नवीनाभिमानी *m*. Mod'ernity *n. state or quality of being modern, novelty* नूतनता *f*, सद्यःकालीनत्व *n*, सद्यःकालीनता *f*, अर्वाचीनपणा *m*, अप्राचीनत्व *n*. Modernisa'tion *n. the act of rendering modern in style* अर्वाचीन धर्तीवर -पद्धतीवर आणणें *n*, नवी धर्ती *f* -पद्धति *f*. सुरू करणें *n*, नवीकरण *n*. २ *the act or process of causing to conform to modern modes of thinking or acting* नव्या आचारविचारांशीं जुळतें -अनुकूल करणें *n*, नव्याचें रूप देणें *n*. Mod'ernise *v.t. to render modern, to adapt to the present time* चालू -नवीन रीतरिवाजांशीं जुळतें करणें, अर्वाचीन आचारविचारांशीं सुसंगत -अनुकूल करणें, नवेपणा आणणें, नवें स्वरूप देणें. Mod'erniser *n*. Mod'ernly *adv. in modern times* अलीकडे, अलीकडच्या काळांत, अगदीं अलीकडे.

Modest (mod'est) [Fr. –L. *modestus*, within due bounds –*modus*, a measure.] *a. not boastful or arrogant* विनयशील, गर्वरहित, निगर्व, *pop.* निगर्वी, निरभिमान, *pop.* निरभिमानी, निरहंकार, *pop.* निरहंकारी, अमानी, विनयी, नम्र, सविनय, विनीत, अभिमानरहित, मानशून्य, अनात्मश्लाघी. २ *not forward* मर्यादशील, लज्जाशील, लाजाळू, गरीब, लाजवट, लाजट, लाजरा, लज्जावान्, अदबीचा, सुलज्ज, अनुद्धत. [To BE VERY M. फार लाजणें, लाजाळूपणा अंगीं असणें, मान *f*. वर न करणें (*fig.*).] ३ *not loose* (a woman) शुद्ध, शुद्धाचरण, सच्छील, अव्यभिचारिणी, कासोट्याची -निरीची बळकट -धड -खबरदार, सुवृत्त; –(esp. a wife) सती, पतिव्रता, साध्वी. ४ *pure and delicate* (as thoughts or language) शुद्ध, सरळ, अव्यभिचारी. ५ *not exaggerated, moderate* अनतिरेकी, नेमस्त, बेतसूद, रीतसर, मर्यादेचा, माफक, माफकसर, साधारण, आकारांतील, सुमाराचा, बेताचा, मध्यमसर, मध्यम, नियमित, परिमित. [To BE VERY M. माफकपणानें -बेतानें बोलणें -सांगणें.] Mod'estly *adv.* विनयानें, विनयपूर्वक, निगर्वानें, निरभिमानानें, निरभिमानपूर्वक, निरभिमानबुद्धीनें. २

मर्यादशीलपणानें, मर्यादेनें, मर्यादा धरून, मर्यादापूर्वक, अदबीनें, लज्जापूर्वक, लज्जेनें, गरिबीनें, उद्धटपणाशिवाय. २ पतिव्रताधर्मानें, पातिव्रत्यानें, साध्वीभावानें, सतीधर्मानें. ४ शुद्ध रीतीनें, सरळ रीतीनें. ५ नेमस्तपणानें, बेतसूदपणानें, रीतीनें, मर्यादेनें, बेतानें, माफकपणानें, सुमारानें. Mod'esty, Mod'estness *n.* विनय *m*, निगर्वीपणा *m*, निरहंकारीपणा *m*, निरभिमान *m.* २ मर्यादा *f*, मर्यादशीलता *f*, लज्जाशीलता *f*, भीडमर्यादा *f*, लाजवटपणा *m*, अदबी *f*, लाज *f*, लज्जा *f*, आडपडदा *m*, लाजमर्यादा *f.* ३ पतिव्रताधर्म *m*, पातिव्रत्य *n*, साध्वीभाव *m*, सतीधर्म *m*, सतीत्व *n*, साध्वीत्व *n.* ४ शुद्धता *f*, सरळता *f.* ५ मर्यादा *f*, सुमार *m*, बेत *m.*

Modicum (mod'i-kum) [L., neut. of *modicus*, moderate –*modus*, measure.] *n. something of a moderate size* बेताची -बेतवार -बेतसूद (आकाराची) वस्तु *f.* २ *a small quantity* अल्पांश *m*, जरा -जरासा -थोडासा -किंचित् -अत्यल्प (*used with a noun*). ३ *a measured supply* बेताचा -मोजलेला -नियमित पुरवठा *m* -खुराक *m*;as, "Her usual M. of beer and punch."

Modify (mod'i-fī) [Fr. *modifier* –L. *modificari*, -*modus*, measure, and *ficari*, to make.] *v. t. to change somewhat the form of* रूप *n* -स्वरूप कांहींसें बदलणें -पालटणें *g. of o.*, (थोडेंसें) रूपांतर *n* -स्वरूपांतर *n.* करणें *g. of o.*, (-च्या) बाह्य स्वरूपांत फरक करणें, फिरवणें, पालटणें, बदलणें, फेरफार *m* -फेरबदल *m.* करणें *with loc. of o.* २ *to limit or reduce in extent or degree, to moderate* मर्यादित करणें, मर्यादा घालून -आंखून देणें *with* ला *of o.*, माफक करणें, छाटाछाट *f.* करणें *g. of o.* Modifi'able *a.* स्वरूपांतरक्षम -शक्य, बदलतां येण्याजोगा. २ मर्यादित करण्याजोगा. Modifica'tion *n.* (बाह्यस्वरूपांत -आकारांत) बदल करणें *n.* (b) मर्यादित करणें *n.* २ *changed shape or condition* रूपांतर *n*, स्वरूपांतर *n*, फेरबदल *m*, फेरफार *m*, पालट *m*, बदल *m*, आकारभेद *m.* (b) मर्यादितपणा *m*, मर्यादित स्वरूप *n.* Mod'ified *pa. t.* & *pa. p.* Mod'ifier *n.* Mod'ifying *pr. p.* & *v. n.*

Modish, See under Mode.

Modulate (mod'ū-lāt) [L. *modulor*, –*atus*, –*modulus*, a little measure, dim. of *modus*, measure.] *v. t. to measure, to regulate, to vary or inflect* (as sounds) स्वरभेद *m.* करणें, स्वरनियमन *n.* करणें, खोंच *f* -खांचखोंच *f.* घेणें. २ (*mus.*) *to change the key or mode* स्वरसप्तक बदलणें *g. of o.*, एका सप्तकांतून दुसऱ्या सप्तकांत नेणें, सूर बदलणें, स्वर बदलणें. M. *v. i.* (*mus.*) *to pass from one key into another* सप्तक बदलणें. Modula'tion *n.* –*the act* स्वरसप्तक बदलणें *n*, खांचखोंच घेणें *n*, स्वरनियमन *n.* करणें *n.* हवातसा उच्चनीच सूर काढणें *n.* (b) –*the state* स्वरभेद *m*, स्वरनियमन *n*, कर्तब *n.* २ (*mus.*) स्वरभेद *m.* Mod'ulated *pa. t.* & *pa. p.* Mod'ulating *pr. p.* Mod'ulator *n.*

Modulus (mod'ū-lus) [L.] *n.* (*math.*) मध्यगुणक *m.*
Mo'-dus op-er-an'-di [L.] *way or manner of working or doing* काम करण्याची पद्धति *f*, किंवा रीति *f.*
Mogul (mō-gul') [Pers. *Mongol*, a Mongolian.] *n.* मोंगल जातीचा मनुष्य *m*, मोंगल *m.* [GREAT or GRAND MOGUL मोंगल बादशाहा *m.* युरोपियन लोक पूर्वी ह्या पदवीनें दिल्लीच्या मोंगल बादशहांना ओळखीत असत. २ (*hence*) *a very important personage, a lord* वडा मनुष्य *m*, अमीर *m*, उमराव *m.*] २ उंची पत्त्यांचा जोड *m*, पत्त्यांच्या जोडाची उंची जात *f.* ३ (*railroad*) मालगाडीचें मोठें इंजन *n.*
Mohur (mō'hur) [Pers.] *n.* मोहर or मोहोर *f.*
Moiety (moi'e-ti) [Fr. -L. *medius*, Sk. मध्य, middle.] *n. a half* निम्मे हिस्सा *m*, अर्धा भाग *m*, अर्ध *n*, अर्धेल *f*, अर्धुक *n*, निम्मे *f*, निम्मा *m.* २ *a small part* अगदीं थोडा भाग *m*, अल्प भाग *m*, अल्पांश *m.*
Moil (moil) [O. F. -L. *mollis*, soft.] *v. t. to daub with dirt* घाणींत भरणें, लडबडवणें, लेथडणें, खराब करणें, नासणें, घाण करणें *g. of o.*; भ्रष्ट करणें, मलिन करणें. [TO BE MOILED भरणें, लडबडणें, लिडबिडणें.] M. *v. i. to toil, to drudge* खपणें, कष्ट करणें, काबाडकष्ट *m. pl.* जीवापाड कष्ट *m. pl.* करणें, हाडें *n. pl.* झिजवणें. M. *n. a spot, a defilement* दूषण *n*, कलंक *m*, डाग *m*, काळोखी *f*, लांछन *n.* Moiled *pa. t. & pa. p.* Moil'ing *pr. p. & v. n.*
Moist (moist) [O. F. *moiste* (Fr. *moite*) -L. *musteus*, fresh, sappy -*mustum*, juice of grapes, new wine.] *a. moderately wet* ओलसर, ओलट, दमट, ओलवट, ओलसट, आंबटओला, आर्द्र, सांद्र, चिंबट, चेंबट. २ *that has moisture* (a soil &c.) दमदार, दमसर, दमट. Moist'en, Moist'ify *v. t. to make moist* ओलावणें, ओलवणें, ओलसर -ओलट करणें. २ (a culinary preparation by a dash of water, milk, &c.) आपका *m.* देणें -मारणें -टाकणें, तुसार *m* -तुसारा *m.* देणें -घालणें. ३ *to make tender* द्रव फोडणें -आणणें, द्रवविणें, पाझर आणणें; as, "It *moistened* not his executioner's heart with any pity." Moist'ness, Moist'ure *n.* ओलसरपणा *m*, ओलावा *m*, ओलवा *m*, ओल *f*, *n*, आर्द्रता *f*, आर्द्रत्व *n*, सांद्रता *f*, आर्द्रभाव *m.* २ दम *m*, दमसरपणा *m.* [THAT IS PRODUCED BY THE M. OF THE SOIL ओलाचा.] Moist'ureless *a.* कोरडा, सुका, सुखा, वाळलेला.
Molar (mō'lar) [L. *molaris* -*mola*, a mill -*molere*, to grind.] *a. grinding* (as a mill), *used for grinding* दळणारा, दळणाचा, दळपाचा, दळणकामाचा, दळणकामाच्या उपयोगी, चर्वणाचा, चर्वणोपयोगी. [M. GLANDS दाढेच्या शेजारच्या श्लेष्मलग्रंथि, दंष्ट्राग्रंथि. M. TOOTH दाढ *f.*]
Molasses (mo-las'ez) [Port. -L. *mell-aceus*, of honey -*mel*, honey.] *n. treacle* काकवी *f*, झारा *m.*
Mold, Same as Mould.

Mole (mōl) [L. *mola*, mass.] *n. a mass of fleshy or other more or less solid matter generated in the uterus* (गर्भाशयांत वाढलेली) गांठ *f*, सल *n*, मनुष्याकार नसलेला गर्भ *m.*

Mole (mōl) [A. S. *mal*, a spot.] *n. a permanent dark-brown spot or mark on the human skin* तीळ *m*, तिल *m*, मत्स्य *m*, किण *m*, मस *m*, ठिकें *n*, ठीक *n*, चिथडा *m*, चिथडी *f*, वांग *m*. [A M. WITH HAIRS लांस *n*, लांसरूं *n.*]

N. B. In Marathi तीळ and मस are different. But in English there are no two separate words for तीळ and मस. तीळ is a flat mole; while मस is a raised fleshy mole, also a wart.

Mole (mōl) [Short for the older *mold-warp* = mould-caster -M. E. *molde* (E. *mould*), and *werpen* (E. *warp*).] *n.* चिंचोळ्या तोंडाचा कीटक-भक्षीय सस्तन प्राणी *m.* ह्याच्या तीनच जाती ब्रिटिश हिंदुस्थानांत सांपडतात. हे प्राणी उंदरांपेक्षां फार निराळे आहेत. उंदीर वनस्पत्याहारी आहेत; हे मांसाहारी आहेत. उंदरांना सुळे नसतात, ह्यांना असतात. M. *v. t.* जमिनींत बीळ करणें. २ (hence) *to excavate* (जमीन इ०) खणणें, उकरणें. Mole'cast, Mole'hill *n.* उकर *m* or उकीर *m.* २ (hence) *an insignificant difficulty* किरकोळ -बारीक -अडचण *f* -बाब *f.*

Mole (mōl) [Fr. -L. *moles*, a huge mass.] *n. a break-water in a port or harbour* बंदरावरील धक्का *m*, बांध *m*, बंधारा *m*, ढकशी *f.* २ (*sometimes*) *the harbour itself* बंदर *n.*

Mole (mōl) [L. *mola*, a mass.] *n. molecular weight* अणुभारांक.

Molecule (mol'e-kūl) [Fr., a dim. coined from L. *moles*, a mass.] *n. the smallest quantity of an element or compound capable of separate existence* अणु *m*, कण *m*, कणिका *f*, रज *m.* Molec'ular *a.* अणूचा, अणुसंबंधीं, अण्वीय. २ अणुजन्य. ३ अणुमय. [M. ATTRACTION अण्वाकर्षण *n.*] Molecular'ity *n.* अण्वीयता *f*, अणुसंबंधिता *f.* २ अणुजन्यता *f.* ३ अणुमयता *f.* Molec'ularly *adv.* अणूच्या दृष्टीनें. २ अणूप्रमाणें. Molec'ulism *n.* अणुत्व *n. N. B.* We suggest the following: परमाणु = Atom; अणु = Molecule; अणीय = Electron (Cf. Sk. अणोरणीयान्. From this अणीयान् we take अणीय for electron).

Molest (mo-lest') [Fr. *molester* -L. *molestus*, troublesome -*moles*, a mass, a difficulty.] *v. t. to trouble* उपद्रव *m* -इजा *f* -तसदी *f* -क्लेश *m* -त्रास *m* -पीडा *f.* देणें. २ *to interfere with* दखल देणें, हात घालणें, ढवळाढवळ करणें. Molesta'tion *n. -the act* दुःख देणें *n*, त्रास देणें *n*, इजा पोंचवणें *n.* २ *trouble* उपद्रव *m*, इजा *f*, पीडा *f*, तसदी *f*, त्रास *m*, उपसर्ग *m*, नड *f*, दुःख. Molest'er *n.* त्रास *m* -पीडा *f.* देणारा -करणारा *m*, त्रासदायक *m.* Molest'ful *a.* त्रासदायक.

Mollient (mol'yent) [L. *mollis*, soft.] *a. tending to soften, assuaging* नरम -मऊ -मृदु करणारा, मार्दवकारक. २ हलका -कमी करणारा, शामक. Moll'iently *adv.*

Mollify (mol'i-fī) [Fr. –L. *mollis*, soft, and *facere*, to make.] *v. t. to soften, to make tender or less hard* मऊ -नरम -मृदु करणें, (आंगीं) मऊपणा *m* -नरमपणा *m* -मार्दव *n.* आणणें *g. of o.*, कडकपणा *m.* मोडणें. २ *to assuage, to pacify, to calm* मऊ पाडणें, शांत -थंड करणें, शमविणें, (दुःख &c.) कमी -हलका करणें. Moll'ifiable *a.* नरम -मऊ करण्यासारखा. २ थंड -शांत होणारा, शमनीय. Mollifica'tion *n.* नरम -मऊ -शांत -थंड करणें *n.* २ (a) नरमपणा *m*, नरमाई *f*, मार्दव *n*, मऊपणा *m.* (b) शांति *f*, उपशम *m*, थंडाई *f*, थंडपणा *m*, शमन *n.* Moll'ified *pa. t.* & *pa. p.* Moll'ifier *n.* Moll'ifying *pr. p.* & *v. n.*

Mollities (mol-li'sh-e -ees) [L. *mollis*, soft.] *n. a process of softening in an organ or tissue* मृदूभवन *n*, कोणतेंही इंद्रिय किंवा शरिराचा भाग मृदु होत जाणें *n.* *n.* Molli'ties Os'sium *n.* ज्यामध्यें अस्थि मृदु होऊन जातात असा एक रोग *m*, अस्थिमृदूभवनरोग *m.*

Mollusc, Mollusk (mol'usk) [Fr. –L. *molluscus*, softish –*mollis*, soft.] *n.* मृदुशरीरी प्राण्यांच्या वर्गांपैकीं एक *m.* ह्या वर्गांत गोगलगाई, कालवें वगैरे शिंपायुक्त प्राणी येतात. Moll'uscs, Moll'usks, or Moll'usca *pl.*

Moloch (mō'lok) [Hebrew *molek*, king.] *n.* (नरबलि घेणारा) क्याननाइट लोकांचा देव *m.* २ (*fig.*) (सद्गुणांचा नाश करणारें) महाव्यसन *n.*

Molten (mōlt'n) *pa. p.* of Melt. रस केलेला, गाळलेला; as, "M. iron." २ *made of melted metal* ओतींव, ओतलेला, ओतींव धातूचा -सांच्याचा; as, "A M. image."

Molybdenum (molib-dē'num) [Gr. *molubdos*, lead.] *n.* (*chem.*) *a rare, brittle, white-coloured metal* रसायनशास्त्रांतील एक मूलधातु *m*, मोलब्द्.

Moment (mō'ment) [Fr. –L. *momentum*, for *movimentum* –*movere*, to move.] *n. the smallest portion of time* क्षण *m*, पळ *n*, क्षणमात्र *n*, पळमात्र *n*, मात्रा *f*, निमिष *m*, चिपटी *f*, पलख *m* or *n*, लहम *f* or *n*, लहज *m*, दम *m.* [An idle or spare M. सवड *f*, संधि *f*, फट *f*, उसंधि or उसत or उसंथ *f*, उसरत *f*. But for a M. क्षणमात्र. Critical M. आणीबाणीची वेळ *f*. Every M. क्षणोक्षणीं, पदोपदीं, पावलोपावलीं, प्रतिक्षणीं. In a M. क्षणमात्रांत, क्षणार्धांत, पळार्धांत, चुटकींत, चुटकी वाजते न वाजते तों.] २ *momentum* भ्रामकशक्ति *f*, जोर *m*, बळ *n*, वेग *m*, ताकद *f*. ३ *value, importance* महत्व *n*, किंमत *f*, हिशोब *m*, महिमा *m*, बिशाद *f*, गणती *f*. [Matter of great M. महत्वाची बाब *f*.] ४ *an essential element* अगत्याची गोष्ट, अत्यावश्यक बाब or गोष्ट *f*. ५ (*mech.*) *tendency, or measure of tendency, to produce motion esp. about a fixed point* भ्रामकशक्ति *f*. Momen'tal *a.* Same as Momentous. Mo'mentarily *adv. every moment* क्षणोक्षणीं, पदो-

पर्दी, प्रत्येक क्षणीं, पावलोपावलीं. Mo'mentariness *n. shortness of duration* क्षणमात्रता *f,* क्षणभंगुरता *f,* क्षणिकता *f,* क्षणिकत्व *n.* Mo'mentary *a. lasting for a moment* क्षणभंगुर, क्षणस्थायी, क्षणिक. २ *done in a moment* झटकन -चटदिशीं होणारा -केलेला. Mo'mently *adv. for a moment* क्षणभर, पळभर, एक क्षण -पळ. २ *every moment* क्षणोक्षणीं, प्रत्येक क्षणीं. Momen'tous *a. of great moment, importance or consequence* फार महत्वाचा, अतिशय महत्वाचा. Momen'tously *adv.* महत्वानें. Momen'tousness *n.* महत्त्व *n,* भारीपणा *m.* Moment'um *n.* (*mech.*) *the quantity of motion in a moving body, being always measured by the product of the mass and the velocity of the moving body* आमकत्व *n,* आमकता *f,* झोंक *m.*

Moment'a *pl.* (of Momentum).

Momentum, See under Moment.

Monachal (mon'ak-al) [See Monastery.] *a. monastic* मठाचा -संबंधीं. २ मठवासासंबंधीं, वैराग्याश्रमाचा. Mon'achism *n. monastic life* मठवास *m,* अरण्यवास *m,* वनवास *m.* २ संसारत्याग *m,* उदासीनपणा *m.*

Monad (mon'ad) [L. *monad,* stem of *monas,* a unit –Gr. *monos,* alone.] *n.* (in Greek Philosophy) *the number one, unity* (मूळचा अविभाज्य) एक *m.* २ (applied to the deity) मूलकारण *n;* as, "God is the *monad* of monads." ३ *an ultimate unit of existence* सच्छक्तीचा मूल एकं *m,* सच्छक्तीचें मूलपद *n,* मूलसत्कण *m* (सत् = Existence). ४ (according to Leibnitz) चिच्छक्तीचा मूल एकं *m,* मूलचित्कण *m,* (मूल) चित्पद *n.* ५ (*biol.*) मूलगोलक *m,* मूलपिंड *m,* बीजाचा मूल एकं *m,* मूलपद *n.* पद is advisedly put here to signify that *monad* is the first *term* or *step* in the genealogy of living beings. ६ *an elementary simple organism* शुद्धमूलजीव *m.* ७ (*chem.*) *an atom or radical whose valence is one or which can be combined with, replaced by, or exchanged for one atom of hydrogen* एकमूल्य *n.* ८ शेणांत सांपडणारा अतिक्षुद्र कीटक *m.* Monad'ic,-al *a.* *N. B.* In the above मूल is used in the sense of the *first step* or the *first starting point.*

Monadelphian (mon-a-del'fi-an), Monadelphous (mon-a-del'fus) [Gr. *monos,* alone, & *adelphos,* a brother.] *a.* (*bot.*) *having the stamens united into one brotherhood or body by the filaments* तंतु (filaments) च्या योगानें संलग्न किंवा एकत्र किंवा एकगुच्छ झालेला (पुंकेसर), एकगुच्छी (पुंकेसर), सलग (पुंकेसर); उ० जास्वंद, भेंडी.

Monarch (mon'ark) [Fr. *monarque* –L. from Gr. *monos,* alone, & *archē,* rule.] *n. a sole or supreme ruler* स्वसत्ताक राजा *m,* स्वायत्त राजा *m,* कुलमुखत्यार राजा *m,* एकछत्री राजा *m,* सर्वसत्ताधीश *m,* राजा *m,* बादशहा *m.* २ *the chief of its kind* राजा *m,* शिरो

मणि *m*, शेखर *m*, राज and इंद्र (in compo.); as, "An oak is called the M. of the forest." ३ *a patron deity* अधिदेवता *f*, अधिष्ठात्री देवता *f*, रक्षकदेवता *f*. M. *a. supreme, superior to others* सर्वांत वरचढ, इतरांपेक्षां अधिक. Monar'chal *a. regal* स्वसत्ताक राजाला साजेसा -शोभेसा, प्रभुसंबंधीं, भूपतीचा. Monar'chial, Monar'chic, -al *a.* स्वायत्त राजाचा, स्वसत्ताक राजाचा, एकछत्री राजाचा. २ *vested in a single ruler* एकराजसत्ताक, एकराजाधीन, एकराजतंत्र, एकराजायत्त, एकस्वामिक. Monar'chically *adv.* Mon'archise *v. t.* स्वायत्त राजाप्रमाणें अंमल करणें. Mon'archism *n. the principles of, or preference for monarchy* एक-स्वामित्वाभिमान *m*, एकसत्ताक राज्यपद्धतीचा अभिमान *m*. २ एकसत्ताकराज्यपद्धति *f*. Mon'archist *n. an advocate of monarchy* एकस्वामिसत्ताभिमानी, एकसत्ताकराज्यवादी. Mon'archy *n. a state or government in which the supreme power is lodged in the hands of a monarch* एकसत्ताकराज्य *n*. २ *a system of government in which the chief ruler is a monarch* एकसत्ताकराज्यपद्धति *f*. [Limited M. नियमित एकसत्ताकराज्यपद्धति *f*.] ३ *a kingdom* एकसत्ताक राजाचा मुलूख *m*, एकछत्री राजाचा मुलूख *m*.

Monastery (mon'as-tėr-i) [L. *monasterium* –Gr. *monastērion -monastēs*, a monk -*monos*, alone.] *n. a house for monks, an abbey* मठ *m*, आश्रम *m*, पर्णकुटिका *f*, विहार *m*. Monaste'rial, Monas'tic, -al *a.* (a) मठाचा, आश्रमाचा, आश्रमासंबंधीं. (b) मठवाशाचा, मठवाशासंबंधीं, जोग्याचा. (c) मठवासिनीचा, जोगिणीचा. [M. vows (मठवासदीक्षा घेतांना) ब्रह्मचर्य, (श्रेष्ठांची) आज्ञापालन, आणि (आजन्म) दारिद्र्य यांचें व्रत किंवा नियम पाळण्याची शपथ *f*.] Monas'tic *n.* मठवासी *m*, मुनि *m*. Monas'ticism *n.* मठवास *m*. २ बैरागीपणा *m*.

Monastic, Monasticism, See under Monastery.

Monday (mun'dā) [Moon and Day.] *n. the day sacred to the moon, the second day of the week* सोमवार *m*, चंद्रवार *m*, इंदुवार *m*, इंदुवासर *m*.

Monetary, See under Money.

Money (mun'i) [Fr. *monnaie* –L. *moneta*, the place for coining money.] *n. coin* पैसा *m*, नाणें *n*, टका *m*, दाम *m*. २ *any currency* (such as a government note, a bank note, &c.) चलन *n*. ३ *wealth* (in general) पैका *m*, पैसा *m*, दाम *m*, धन *n*, द्रव्य *n*, वित्त *n*, टका *m*, *pop.* कवडी *f*, *pop.* दुड्डू *m*;—freely or loosely पैसाआडका *m*, पैसाटका *m*, पैसारुका *m*, सोनेंनाणें *n*;—as jocosely personified दामाजीपंत. [A purse of M. (commonly 1,000 pieces) तोडा *m*. Call M. (अगाऊ नोटिस दिल्याशिवाय ब्यांकेंतून वगैरे) मागणीबरोबर मिळणारा पैसा. Dearth of M. दामदुकाळ *m*, नाण्याची टंचाई *f*. Examination of M. नाण्याची पारख *f*. Price paid for it पारखाई *f*, पारखणावळ *f*. Skill at it पारख *f*. Hard M., Ready M. रोकड

f, रोख पैसा *m*, रोख ऐवज *m*, नगद *n*, नगदी *f*, नगद पैसा *m*. LOVE OF M. द्रव्यलोभ *m*, धनाशा *f*, धनलोभ *m*. MAKING M. द्रव्यार्जन *n*, धनार्जन *n*, द्रव्यसंपादन *n*, पैसा मिळवणें *n*. M. OF ACCOUNT फक्त हिशोबांत दाखविण्याचा पैसा *m*, जमाखर्चीं -हिशेबी पैसा *m*. PAPER M. (नोटा, चेक, हुंड्या, वगैरे) कागदी पैसा *m*. PIN M. बायकांना खाजगी खर्चाकरितां दिलेला पैसा *m*. POCKET M. खासगी खर्ची *f*, खासगी खर्चाकरितां दिलेला पैसा *m*. A POT OF M. सपाटून -रगड पैसा *m*, पैशाची रेलचेल *f* -चंगाळी *f*. RAISING OF M. FRAUDULENTLY पैसा उपटणें -उकळणें *n*, खोटें करून पैसा मिळविणें -लाटणें. READY M. DEALING रोखीचा -नगदीचा व्यापार *m*. READY M. DEALER रोखीचा -नगदीचा व्यापारी *m*. SMALL M. मोड *f*, धाकटें नाणें *n*. TO EXAMINE M. (नाणें) पारखणें, (नाण्याची) पारख करणें. M. MAKES THE MARE GO, Cf. दाम करी काम, धनावांचून दुनिया पंगु, द्रव्येण सर्वे वशाः. M. BAG पैशाची पिशवी *f*, कसा *m*, पाकिट *n*. M. BILL (सरकारी वसूल -जमाबंदी -उत्पन्न वाढविण्याकरितां किंवा एखाद्या विशिष्ट कार्याकरितां पैशाचा पुरवठा करण्यासाठीं पार्लमेंटसभेपुढें आलेलें) पैशाचें बिल *n*. M. BORROWER रिणको *m*. M. BOX गल्ल्याची पेटी *f*. M. BROKER, M. CHANGER, M. SCRIVENER सराफ *m*, नाणेवटी *m*. M. BAG OF M. BROKER (सराफाची) पोतडी *f*. M. CHANGING सराफी *f*. M. DEALER सावकार *m*, देवघेव करणारा *m*, (पैशाची) उलाढाल करणारा *m*. M. DEALING देवघेव *f*, (पैशाची) उलाढाल *f*. M. LENDER (व्याजानें) कर्जाऊ पैसे देणारा *m*, सावकार *m*, धनको *m*. PREMIUM *or* BONUS TO A M. LENDER व्याज *n*, मनोती *f*. M. MAKER खोटीं नाणीं पाडणारा *m*. २ द्रव्यसंपादनाकडेच सर्व लक्ष पुरविणारा *m*, पैसे करणारा *m*. M. MAKING *a. profitable, lucrative* फायदेशीर, किफायतीचा; as, "A *money-making* business." २ द्रव्यार्जनसक्त, द्रव्यार्जनकुशल; as, "A *money-making* man." M. MAKING *n*. द्रव्यार्जन *n*, वित्तार्जन *n*. M. MARKET पैशाच्या उलाढालीचा बाजार *m*, सराफकट्टा *m*, सराफ बाजार *m*. २ पैसे व्याजीं लावण्यास फायदेशीर धंदा किंवा संधी *f*. M. MATTER देणेंघेणें *n*, देवघेव *f*, पैशाची बाबत *f*. M. ORDER टपालानें पाठविलेला पैसा *m*, मनीआर्डर *f*. *N. B.* M. Order is the same as Post Office Order; but is different from Postal Order which is a kind of cheque. M. SPIDER, M. SPINNER एका जातीचा लहान कोळी *m*. हा ज्याच्या अंगावरून जाईल त्याला पुष्कळ पैसा मिळेल असें (युरोपियन लोक) समजतात. M. TAKER (दरवाज्यावर) पैसे घेणारा (कारकून) *m*. M. VALUE पैशाचें (खरेदी करण्याचें) सामर्थ्य *n*. २ (कंपन्यांचे भाग, हुंड्या वगैरेंची) खरी (बाजारांत येणारी) किंमत *f*, बाजारभाव *m*. M.'s WORTH पुरें मोल *n*, ऐवज *m*.] Monetary (mun'e-tar-i) *a. relating to money or moneyed affairs* **पैशाचा, पैशाचे व्यवहाराचा, देवघेवीचा -संबंधीं, पैशारुक्याचा, सोन्यानाण्याचा.** २ *consisting of money* **पैशाचा, द्रव्याचा, द्रव्याशीं संबंध येणारा, द्रव्यासंबंधीं.** [M. UNIT देशांतील चलनाचें ठरीव प्रमाण *n*, चलनाचें

एकं *m*, शिक्काप्रमाण *n*. हिंदुस्थानांत रुपया व इंग्लंडांत पौंड हें चलनाचें ठरींव प्रमाण आहे.] Mon'eyed, Monied *a.* श्रीमंत, पैसेवाला, पैसेकरी, पैकेकरी, पैकेवान्, पैसेवान्, धनवान्, धनिक. [THE MONIED BODY *or* INTEREST सावकार *m*, धनिक वर्ग.] Mon'eyer, Mon'ier *n. one who coins money, a master of a mint* नाणीं पाडणारा *m*, टांकसाळीचा मुख्य अधिकारी *m*, टंकशालाध्यक्ष *m.* Mon'eyless *a. poor* दरिद्री, भिकारी, गरीब, निर्धन, धनहीन, अकांचन, निष्कांचन. Mon'eys *n. pl.* नाण्यांच्या पद्धति *f. pl.*, नाण्यांच्या तऱ्हा *f. pl.* २ निरनिराळया (पैशाच्या) रकमा *f. pl.* Monetiza'tion *n.* नाणें पाडणें *n.* Mon'etize *v. t. to convert into money* नाणें पाडणें, रुपये पाडणें.

Monger (mung'ér) [A. S. *mangere*, a dealer.] *n. a dealer* विकणारा *m*, व्यापारी *m*, धंदेवाला *m*, विक्या, वाला (chiefly used in compo. as, Fish–M. मासळी-वाला *m*, मासळीविक्या *m.*). [MISCHIEF M. आगलाव्या *m*, कळलाव्या *m*, खोडकर मनुष्य *m.*] M. *v.t. to deal or traffic in* (विशेषतः हलकट -पापमूलक) धंदा करणें.

Mongoose, Mongoos, Same as Mungoose.

Mongrel (mung'grel) [A. S. (*ge*) *mang*, a mixture.] *n. an animal of a mixed breed* संकरजन्यप्राणी, मिश्रजातीचा -मिश्रजातीय प्राणी *m.* २ (*esp.* a dog) भेसळ अवलादीचा कुत्रा *m.* M. *a. of a mixed breed* भेसळ अवलादीचा, संकरजात, संकरजन्य, संकर -जातीचा, संकरजातीय, संकराचा, मिश्रजातीय, मिश्र जातीचा. २ भिन्नजातीय, धेडगुजरी; as, "M. language." Mon'grelize *v. t.* वर्णसंकर -जातिसंकर करणें.

Moniliform (mo-nil'i-form) [L. *monile*, necklace & -Form.] *a.* (*biol.*) *jointed or constricted, at regular intervals, so as to resemble a string of beads* मण्यांच्या माळेसारखा, मणिमालाकृति; as "M. root."

Monism (mō'n-izm) [Gr. *monos*, alone.] *n. the doctrine that there is but one element or principle in the universe* सर्व चराचर पदार्थ एकाच मूलतत्त्वा-पासून झाले आहेत असें मत *n*, एकतत्त्ववाद *m.* Mon'-ist *n.* एकतत्त्ववादी *m.* Monis'tic *a.* एकतत्त्ववा-दासंबंधीं, एकतत्त्ववादविषयक.

Monition (mon-ish'-un) [L. *monere*, to remind; Sk. मन्, to think.] *n. an admonishing, a warning* (a) सूचना *f* -ताकीद *f.* देणें *n.* (b) सूचना *f*, ताकीद *f*, उपदेश *m*, इशारत *f*, हितोपदेश *m.* २ *information, indication* खबर *f*, बातमी *f*, माहिती *f*, सूचना *f*, सूचक चिन्ह *n.* Mon'itive *a. conveying admonition* इशारत *f* -सूचना *f* -ताकीद *f* -जागृति *f.* देणारा, सूचने-दाखलचा, सूचक, सुचविणारा. Mon'itor *n. one who admonishes, an adviser or instructor* (दोष दाखवून) खरें कर्तव्य सांगणारा *m*, उपदेष्टा *m*, उपदेशक *m*, हितो-पदेशक *m*, मंत्री *m.* २ (hence) *a pupil selected to look to the school in the absence of the instructor* (गुरुजीच्या गैरहजेरींत) शाळेवर किंवा वर्गावर नजर

ठेवण्यासाठीं नेमलेला विद्यार्थी *m*, 'मानीटर' *m*, मालचाटी *m*, मालचाव्या *m*. (b) (गुरुजींच्या गैरहजेरींत) वर्ग शिकविणारा प्रौढ शिष्य *m*, शिष्यगुरु *m* (शिष्य असतांना गुरु. Cf. शिष्यस्वामी), बालगुरु *m*. २ (*mach.*) हत्यारें धरण्याची पकड *f*. Monito'rial *a.* शिष्यगुरूचा. २ *done by a monitor* शिष्यगुरूनें केलेला. ३ *conducted by a monitor* शिष्यगुरूनें चालविलेला (वर्ग, शाळा, इत्यादि). Monito'rially *adv.* Mon'itorship *n.* 'मानीटर'ची जागा *f*. Mon'itory *a.* सावध करणारा, उपदेशक. Mon'itress, Mon'itrix *n. fem.*

Monitor, See under Monition.

Monk (mungk). [A. S. *munec* -L. *monachus* -Gr. *monachos* -*monos*, alone. Monk शब्दांत शमदम वाढविण्याकरितां संसारत्याग करून अरण्यांत एकटें राहाणें ही प्रधान कल्पना आहे. पूर्वी Monk चे तीन प्रकार होतेः—(a) *an ascetic* जोगी *m*, जति *m*, (among the Hindus) यति *m*, तपस्वी *m*, योगी *m*, मुनि *m*. (b) *an anchorite* संसारत्यागी *m*, सर्वसंगपरित्यागी *m*, उदासीन *m*, वैरागी *m*, बैरागी *m*, गोसावी *m*, (among the Hindus) संन्यासी *m*, चतुर्थाश्रमी *m*. (c) *a hermit* अरण्यवासी *m*, वनवासी *m*, (among the Hindus) वानप्रस्थ *m*, वानप्रस्थाश्रमी *m*.] *n. a male member of a monastery* मठवासी *m*, जोगी *m*, (among the Buddhists) भिक्षु *m*. [To TURN M. (धर्मकार्याकरितां) मठवास पत्करणें, भिक्षुपणा पत्करणें, जोग घेणें.] २ (*printing*) *an inky blotch in print* (शाई बरोबर न पसरल्यामुळें मध्येंच पडलेला) शाईचा डाग *m*. (शाई न लागतां मध्येंच जागा कोरी रहाते त्याला *friar* असें म्हणतात.) ३ *a fuse for firing mines* सुरुंगाची बत्ती *f*, सुरुंगाची वात *f*. Monk'ery *n. the life of monks, monasticism* मठवास *m*, वैराग्यवृत्ति *f*. Monk'hood *n. the state or character of a monk* मठवासीपणा *m*, भिक्षुपणा *m*, जोगीपणा *m*. २ *monks regarded collectively* मठवासीजन *m. pl.*, भिक्षुसमूह *m*. Monk'ish *a.* मठवाशाचा, मठवाशासंबंधीं, जोग्याचा. २ जोग्यासारखा.

Monkey (mungk'i) [O. It. *monicchio*, dim. of O. It. *monna*, nickname for an old woman, an ape.] *n. an ape* माकड *n*, वानर *m*, मर्कट *m*, कपि *m*. [CRY *or* WHOOP OF THE M. हूप *f*, भुभुःकार *m*, भुपकार *m*. DEPREDATIONS OF M.s वानरधाड *f*, वानरखाद *f*. FEMALE M. माकडी *f*, माकडीण *f*, वानरी *f*, वानरीण *f*. FEMALE M. WITH HER SUCKLING वेंगलण *f*. (?) MALE M. (leader of the troop) हुपट *m*, हुप्या *m*, धोण्या *m*. M. OF A MALE TROOP सडेहुपट *m*, सडेहुप्या *m*. M.-BAG (खलाशांनें गळयांत घालण्याचें) पैसे ठेवण्याचें पाकीट *n*. M. FACES वानरविचकुल्या *or* वेंचकुल्या *f. pl.* M. FACED माकडतोंड्या, वानरतोंड्या. M. JACKET खलाशांची तंग बंडी *f*. M. SHINE, M. TRICKS वानरचेष्टा *f*, माकडचेष्टा *f*, वानरथेर *f*, टवाळी *f*, मर्कटचेष्टा *f*, चेष्टा *f*. To HAVE *or* GET ON

M. UP *to be angry* रागावणें. To GNASH, SPIT, AND CHATTER (as a monkey) खेंकणें, खेंकाटणें, खेंसणें, खेंकसणें.] २ *a name of contempt esp. for a mischievous person* (अलंकारिक) मर्कट*m*, माकड, वानर, (तिरस्कार दाखविण्याकरितां) उपद्व्यापी आणि खोडकर मनुष्य *m.* ३ *a hammer* घण *m*, हातोडा *m.* M. *v. t. to ape* वांकुल्या -वेंकुल्या दाखवणें, वानरथेर करणें, माकडचेष्टा चालवणें. M. *v. i. to meddle with anything* नसती उठाठेव करणें, कीलोत्पाटीपणा करणें. Monk'eys *n. pl.*

Monocarpous (mono-kar'pus) [Gr. *monos*, one, & *karpos*, fruit.] *a.* (*bot.*) एकच शिंबा असलेला, एकगर्भकोशी, एकशिंबी; as, "M. beans." (Carpel = शिंबा.)

Monochlamydeous (mono-kla-mid'ē-us) [Gr. *monos*, & *clamudos*, cloak.] *a* (*bot*). *having a single floral envelope, that is, a calyx without a corolla, or possibly in rare cases a corolla without a calyx* एकाच्छादनयुक्त (उ. एरंडाचें फूल). ज्या फुलांस पुष्पकोश (calyx) किंवा पुष्पमुकुट (corolla) ह्यांपैकीं कोणतें तरी एक असतें त्यांस एकाच्छादनयुक्त ही संज्ञा देतात.

Monochord (mon'o-kord) [Gr. *monos*, alone, and Chord.] *n. a musical instrument of one chord or string* एकतारी *f*, एकतारी वाद्य *n.* Some kinds of it are तुणतुणें *n*, (Player on it तुणतुण्या), किंगरी or किन्नरी *f*, चवंटकें or चवंडकें *n.*

Monochromatic (mon-o-krō-mat'ik) [Gr. *monos*, & Chromatic.] *a. of one colour only* एकरंगी, एकवर्णी, एकाच रंगाचा -वर्णाचा; as, "M. light."

Monochronic (mon-o-kron'ik) *a.* एककालीन, समकालीन.

Monocle (mon'-o-kl) [Fr. –Gr. *monos*, and L. *oculus*, eye.] *n. an eye-glass for one eye only* एकाच डोळ्याचा चष्मा *m* -भिंग *n.*

Monocotyle'don *n.* (*bot.*) *a plant with only one cotyledon* एकदलवनस्पति *f*, एकदलधान्य *n*, क्षुप *m*? (an old Sk. word).

Monocotyle'donous *a.* (*bot.*) *having only one seed-lobe or seminal leaf* एकदली, डाळिंबी न होणारा (उ. गहूं, जोंधळा, वगैरे).

Monocracy (mō-nok'ra-si) [Gr. *monos* + -*cracy.*] *n. government by a single person* एकसत्ताकराज्य -पद्धति *f*, एकसत्ताक राज्य *n.* Mon'ocrat *n.* एकसत्ताधीश *m*, एकसत्ताक राजा *m.*

Monocular (mon-ok'ū-lar) [Gr. *monos*, & Ocular.] *a. having only one eye* एकडोळ्या, एकाक्ष, एकलोचन, एकनेत्र, काणा. २ एकदृष्टि, एकाच डोळ्यानें पाहिलेला; "M. vision." [PAUCI MONOCULI SUNT HONESTI क्वचित् काणो भवेत् साधुः.] ३ *adapted to be used only with one eye at a time* एकच डोळ्यानें उपयोग करतां येण्याजोगा; as, "M. microscope."

Monody (mon'o-di) [Gr. *monos*, single, & Ode.] *n. a mournful ode or poem* विलापगीत *n.* २ (in

tragedy) (शोकपर्यवसायी नाटकांत) एकाच पात्रानें म्हटलेलें विलापगीत *n*, एकपात्री विलापगीत *n*. ३ *a funeral oration* प्रेतयात्रेच्या वेळीं केलेलें भाषण *n*. Monod'ical *a*.

Monœcious (mo-nē'shus) [Gr. *monos*, and *oikia*, Sk. ओकस्, a house.] *a*. (*biol.*) *having the sexes united in one individual, as when male and female flowers grow upon the same individual plant* एकौकसीभूत (उ. एरंड.), स्त्रीपुष्पें आणि नरपुष्पें जेथें एकाच झाडावर निरनिराळीं असतात असें (झाड).

Monogamy (mon-og'a-mi) [Gr. *monos*, one and *gamos*, marriage.] *n*. *marriage of one husband to one wife* (oppo. to bigamy or polygamy) (a) नवऱ्यानें एक बायको असतां दुसरी न करणें *n*, एकभार्याव्रत *n*. (b) एक नवरा असतां दुसरा न करणें *n*, एकपतिव्रत *n*. २ *the principle that forbids the second marriage after the death of a first spouse* (oppo. to digamy) एक बायको मेल्यावर दुसरी न करणें *n*, एक नवरा मेल्यावर दुसरा न करणें *n*, एकविवाहव्रत *n*, अपुनर्विवाह *m*, पुनर्विवाहनिषेध *m*. Monog'amous *a*. (a) एकभार्याव्रताचा. (b) एकपतिव्रताची. २ एकविवाहव्रताचा -ची. Monog'amist *n*. (a) एकभार्याव्रत पाळणारा *m*. (b) एक -पतिव्रत पाळणारी *f*. २ एकविवाहव्रती (स्त्री किंवा पुरुष).

Monogram (mon'o-gram) [Gr. *monos*, one, & *gramma*, a letter.] *n*. *a figure consisting of several letters* (usually the initials) *interwoven or written into one* (सहीचीं आद्याक्षरें अंतर्हित असणारा) एकाक्षरी शिक्का *m*. Monogrammat'ic *a*. एकाक्षरी शिक्क्यासंबंधीं -सारखा.

Monograph (mon'o-graf) [Gr. *monos*, & *graphein*, to write.] *n*. *a treatise written on one particular subject or any branch of it* (एकाच विषयावर किंवा विषयाच्या एकाच भागावर लिहिलेला) विशिष्ट लेख *m*, एकविषयी लेख *m*, एकोद्दिष्ट लेख *m*. M. *v. t. to write a monograph upon* एकोद्दिष्ट लेख लिहिणें. Monog'rapher, Monog'raphist *n*.

Monogynian, Same as Monogynous.

Monogynous (mon-oj'i-nus) [Gr. *monos*, single & *gynē*, a female.] *a*. (*bot.*) *having only one pistil or female organ* एकस्त्रीकेसरी, एकच स्त्रीकेसर असणारें (फूल) (उ. वाल, वाटाणा, पावटा वगैरेचें).

Monolith (mon'o-lith) [Gr. *monos*, one, and *lithos*, a stone.] *n*. *a large pillar or monument consisting of a single stone* एकाच दगडाचा खांब *m*, अखंड खांब *m*, अखंडदगडी कीर्तिस्तंभ *m*.

Monologue (mon'o-log) [Gr. *monos*, & *logos*, speech.] *n*. *a long speech delivered by one person who is in company or conversation with others* एकट्यानेंच केलेलें लांबलचक भाषण *n*. २ *a dramatic composition for a single performer* एकपात्री भाषण *n*. ३ *a scene in which a person of the drama*

speaks by himself ज्यांत एकाच पात्राचें भापण असतें असा प्रवेश *m*, एकपात्री प्रवेश *m*.

Monomania (mon-o-mä'ni-a) [Gr. *monos*, & *mania*, madness.] *n. madness confined to one subject, or one faculty of the mind* (इतर सर्व विषयांसंबंधानें मनाची सुस्थिति असून) एकाच विशेष विषयाचें वेड *n*, एकविषयोन्माद *m*, एकपक्षी वेड *n*, एकदेशी वेड *n*, विषयविशेषवेड *n*, अतिच्छंद *m*, अंशोन्माद *m*, एकविभ्रम *m*. Monoma'niac *a.* एकविषयभ्रांत -विक्षिप्त. M. *n.* विषयविशेषभ्रमी, विशिष्टविषयातिच्छंदी *m*, छांदिष्ट.

Monomet'allist *n. one who believes in monometallism* (as opposed to Bimetallism) एकधातुपरिमाणवादी *m*, एकधातुवादी *m*, एकचलनवादी *m*. Monomet'allism *n.* एकधातुवाद *m* (as oppo. to द्विधातुवाद), एकचलनवाद *m*. Monometal'lic *a.* एक -धातुवादासंबंधीं, एकचलनवादाचा. २ एकधातूचा.

Monopet'alous *a.* (*bot.*) *having only one petal* अविभक्त पाकळीचें (फूल), अखंडपाकळीचा, अविभक्तपटली, सलगपाकळीचा.

Monophyllous (mon-of'il-us) [Gr. *monos*, & *phyllon*, a leaf.] *a.* (*bot.*) *having a leaf of but one piece* अविभक्तपर्णी, सलगपानी.

Monopoly (mon-op'o-li) [L. *monopolium* –Gr. *monos*, alone, and *polein*, to sell.] *n. the sole power of selling or trading* (व्यापाराचा किंवा विक्रीचा) कुलमक्ता *m*, कुल अधिकार *m* -कुलहक्क *m*, कुलपरवाना *m*, (एकाच व्यक्तीच्या किंवा कंपनीच्या हातांत असलेला) सारा धंदा *m*, एकाधिकार *m*, कुलव्यापार *m*. [M. VALUE कुलमक्त्यामुळें चढवलेली -वाढवलेली किंमत *f.*] २ (of customs, revenue &c.) कुलइजारा *m*, कुलखोती *f*, कुलखंडणूक *f*. ३ (*colloq.*) *the commodity or other material thing to which the monopoly relates* कुलपरवान्याचा माल *m*, कुलमक्त्यानें दिलेला माल; as, "Tobacco is a M. in France." Monop'olise *v. t. to obtain possession of anything so as to be the only seller or sharer of it, to engross the whole of* साऱ्याचें सारें *n.* घेणें, सगळ्याचा सगळा घेणें, सारें *n.* मारणें, एकट्यानें हात *m.* मारणें. २ *to obtain the exclusive right of selling or trading* कुलमक्ता *m.* घेणें *g. of o.*, कुलपरवाना *m.* मिळवणें. Monop'oliser, Monop'olist *n.* साऱ्याचें सारें *n.* घेणारा *m*, सगळ्याचा सगळा घेणारा *m*, सर्वग्राहक *m*. २ कुलमक्ता घेणारा *m*, मक्तेवाला *m*. ३ (esp. of the revenue, customs, &c.) इजारदार *m*, खोत *m*. Monop'olistic *a.* कुलमक्तेदाराचा, खोताचा, मक्तेदारासंबंधीं.

Monorail (mon'o-rāl) [Gr. *monos*, one, and Rail.] *n. a railway with vehicles running on one rail only* एकाच रुळावरून चालणारी आगगाडी *f*, एकरुळी आगगाडी *f*.

Monorchid (mon-or'kid) [Gr. *monos*, alone, & *arkis*

testicle.] *n.* वृषणांत (scrotum) एकच अंड असलेला मनुष्य *m.*

Monos'epalous *a.* (*bot.*) *having one sepal or the the calyx in one piece or composed of the sepals united into one piece* अविभक्तबाह्याच्छादनाचा, अविभक्तबहिःकोशाचा, अविभक्तपुष्पकोशाचा, अविभक्त पुष्पकोश (*a.*); उ. गुलबाशी, धोत्रा.

N. B. बहिःकोश or पुष्पकोश or बाह्याच्छादन = Calyx.

Monospermous (mon-o-sperm'us) [Gr. *monos*, & *sperma*, seed.] *a.* (*bot.*) *having one seed only* एकबीजी, एकच बी असलेलें (फळ *n*). Mono'sperm *n.* ज्याच्या फळांत एकच बी असते असें झाड *n*, एकबीज -फलवृक्ष. Monosperm'al *a.* एकबीजयुक्त.

Monostich (mon'o-stik) [Gr. *monos*, and *stichos*, verse.] *n.* *a poem complete in one verse only* (अर्थपूर्ण अशी) एकाच ओळीची कविता *f.*

Monostrophic (mon-o-strof'ik) [Gr. *monos*, alone, *strophē*, a strophe.] *a.* एकाच चालीचा, एकाच वृत्तांतला.

Monosyllabic (mon-o-sil-lab'ik) [Gr. *monos*, & *syllabe*, a syllable.] *a.* *consisting of one syllable or of words of one syllable* (a) एकावयवी, तोडतां न येणारा (शब्द). (b) एकावयवी शब्द असलेला. Monosyll'able *n.* एकावयवी शब्द *m.*

Monotheism (mon'o-thē-izm) [Gr. *monos*, alone, and *theos*, Sk. देव, God.] *n.* *the belief in only one God* एकेश्वरी मत *n*, देव एकच आहे असें मत *n.* Mon'otheist *n.* एकेश्वरी *m*, एकेश्वरीमताभिमानी *m.* Monotheis'tic *a.* एकेश्वरीमतासंबंधीं.

Monotone (mon'o-tōn) [Gr. *monos*, and *tonos*, a tone, note.] *n.* (*mus.*) *a single unvaried tone or sound, a succession of sounds having the same pitch* एकच स्वर *m* -सूर *m* -आवाज *m*, तोच तोच आवाज *m.* Monoton'ic, -al *a.* *uttered in a monotone* एकच स्वरांत -सुरांत -आवाजांत म्हटलेला -उच्चारलेला. Monot'onist *n.* एकच स्वरांत -आवाजांत बोलणारा. Monot'onous *a.* See Monotonic. २ *unvaried* एकच प्रकाराचा, तोच तोच, एकसारखा, एकप्रकारी, एकसुती -रंगी -रूपी. ३ *wearisome* कंटाळवाणा. Monot'onously *adv.* Monot'onousness *n.* Monot'ony *n.* *absence of variety* एकच -तोच तोच प्रकार *m* -तऱ्हा *f*, एकप्रकारीपणा *m*, एकरंगीपणा *m*, एकसारखेपणा *m*, वैचित्र्याभाव *m.* २ *any irksome sameness* (फेरबदल नसल्यामुळें वाटणारा) कंटाळवाणेपणा *m.* [M. OF SOUNDS स्वरभेदाभाव *m*, एकस्वर *m.*]

Monotype (mon'o-tīp) [Gr. *mono* + Type] *a.* (*biol.*) *having but one type* एकच प्रकार (type) असलेला, एकप्रकार. M. *n.* (a) एकप्रकारी वनस्पति *f.* (b) एकप्रकारी प्राणी *m.* २ (*print.*) आपल्या आंगच्या म्यािट्रसींतून किंवा सांच्यांतून हवा तो एकेक टाईप पाडून तो जुळण्याचें यंत्र *n*, मोनोटाइप *n.* मोनोटाइप यंत्र हवा

तो एक टाइप पाडून तो जुळतें. लिनोटाइप यंत्र हवी ती एक अखंड ओळ पाडून ती जुळतें. Monotyp'ic *a.*

Monovalent (mō-nov'a-lent) *a.* एकमूल्यक.

Monsoon (mon-sōōn') [Through Fr. or It. from Malay *musim* –Ar. *mausim*, a time or season.] *n.* (a) *South-East Monsoon* (हिंदी महासागरांतून हिंदुस्थानाकडे नैर्ऋत्य दिशेनें वहात) येणारे पाऊस आणणारे वारे *m. pl*, नैर्ऋत्यवारे *m. pl.*, दक्षिण मोसम *m.* हा मोसम मार्च बावीसपासून सपटेंबर बावीसपर्यंत असतो. (b) *North-East Monsoon* (हिंदुस्थानांतून हिंदी महासागराकडे ईशान्य दिशेनें वाहणारे) थंडी आणणारे वारे *m. pl.*, ईशान्यवारे *m. pl.*, उत्तर मोसम *m.* हा मोसम सपटेंबर बावीसपासून मार्च बावीसपर्यंत असतो. २ *rainy season* पावसाळा *m*, पर्जन्यकाल *m*, पाऊसकाळ *m*, बरसात *f*, चतुर्मास *m* (loosely). [Closing rains of the M. वळवाचा पाऊस *or* वळींव पाऊस *m.* Dampness and chillness at the beginning of the M. मृगशितळाई. Of *or* belonging to the M. पाऊसकाळाचा, वार्षिक (*lit.*). The four months of the M. चौमासा *m*, चतुर्मास *m*, चातुर्मास्य *n.*] Monsoon'al *a.* पावसाळ्यासंबंधीं.

Monster (mon'stėr) [Lit. 'a warning or portent', Fr. –L. *monstrum*, a prodigy.] *n. anything out of the usual course of nature* अद्भुत *n*, अद्भुत -विषयक गोष्ट *f*, अपूर्व चमत्कार *m*, नवल *n*, चिन्ह *n*, ध्यान *n*, अवचिन्ह *n*, अपूर्वाई *f.* (b) राक्षस *m*, दैत्य *m*, रावण *m* (*fig.*). २ *anything horrible from ugliness or wickedness* सोंग *n*, सैतान *n*, अवतार *m*, धूड *n*, झुंगाड *n*, सनाटा *m*, पापराशि *m*, पापपुरुष *m*, कर्मचांडाळ *m*, नष्टचांडाळ *m*, वेडेंविद्रें *n*, विद्रूप *n.* ३ *an organised being whose formation partly or wholly deviates morbidly from the natural formation of its kind* राक्षसी गर्भ *m*, चिन्ह *n.* M. *a. monstrous in size* (आकारानें) मोठा, प्रचंड, भव्य, अगडबंब, राक्षसी. Monstros'ity *n.* अद्भुतपणा *m*, राक्षसीपणा *m.* २ राक्षसी गर्भ *m* -चिन्ह *n.* Mon'strous *a. abnormal* राक्षसी, अद्भुत, अभूत, अश्रुत, अदृष्टपूर्व, निसर्गबाह्य, विलक्षण, अपूर्व, विचित्र, सृष्टिक्रमाला सोडून असलेला. २ *enormous, wonderful* राक्षसी, अकराळविकराळ, अकटोविकट, अचाट, सनाटा, सपाटा, जगड्व्याळ, जबर, प्रचंड. ३ *horrible, dreadful* अघोर, राक्षसी, बिकट, अघटित, भयंकर, भीतिप्रद, दारुण, घोर. Mon'strous *adv. exceedingly, very much* फारच, अतिशयित, अतिशय, अति, पराकाष्ठेचा, कमालीचा, शिकस्तीचा. Mon'strously *adv.* अचाटपणानें, अघटितपणानें, विलक्षण रीतीनें. २ फारच, अतिशय, अति; as, "He is M. in love with his wife." Mon'strousness *n.*

Monstrance (mon'strans) [Fr. –L. *monstrare*, to show –*monstrum*, an omen.] *n.* (Rom. Cath. Church) *the utensil in which the consecrated wafer is shown to the congregation* रोमन क्याथो-

लिक देवळांत लोकांच्या दर्शनाकरितां संस्कार केलेली भाकर व द्राक्षारस ठेवण्याचें कपाटवजा उभें पात्र *n*, द्राक्षारसभाकरपात्र *n*.

Mons Ven'eris [L. "Mount of Venus."] *n. the superior eminence of the female pubes* (केंसांनीं आच्छादिलेला) कामाचल *m*. हा स्त्रियांच्या जघनास्थींचा संधि व त्वचा यांच्या मध्यें असतो. गुह्यकेशभू *f*.

Month (munth) [A. S. *monath* –*mona*, the moon.] *n*. महिना *m*, मास *m*, माहे *m* (in compo. as, माहे चैत्र, माहे मोहरम &c.). The twelve Hindu months are चैत्र, वैशाख, ज्येष्ठ, आषाढ, श्रावण, भाद्रपद, आश्विन, कार्तिक, मार्गशीर्ष, पौष, माघ, फाल्गुन. The twelve Mahommedan months are मोहरम, सफर, रबिलावल, रबिलाखर, जमादिलावल, जमादिलाखर, रज्जब, शाबान, रमजान, शव्वाल, जिल्काद, जिल्हेज. [A HALF OF A LUNAR M. पक्ष *m*, पंधरवडा *m*. A MONTH'S MIND *a celebration made in remembrance of a deceased person a month after death* मासिक *n*. BY THE M. महिनेमहाल, महिनेवारीनें, माहेवारीनें, महिन्यावर, माहेवार. DARK *or* SECOND HALF OF THE LUNAR M. वद्यपक्ष *m*, कृष्णपक्ष *m*, उत्तरपक्ष *m*, दुसरा पंधरवडा *m*, बहुल *m*. CALENDAR MONTHS पंचांगांतील महिने *m. pl.* INTERCALARY M. अधिक महिना *m*, अधिकमास *m*, पुरुषोत्तममास *m*, धोंडमास *m*, धोंडमहिना *m*, मलमास *m*. LAST DAY OF THE LUNAR HALF M. पक्षांत *m*, पक्षावसर *m*. BRIGHT *or* FIRST HALF OF A LUNAR M. शुक्लपक्ष *m*, शुद्धपक्ष *m*, सितपक्ष *m*, पूर्वपक्ष *m*, प्रथमपक्ष *m*, पहिला पंधरवडा *m*. LUNAR M. चांद्रमास *m*, पक्षद्वय *n*, पक्षयुग *n*. MONTH OF SUNDAYS *a period that seems very long* फारच दीर्घ काल *m*. PERIOD OF FOUR MONTHS चतुर्मास *m*, चातुर्मास्य *n*. SOLAR M. सौरमास *m*, सौर *m*. SYNODICAL M. यौतिकमास *m*, (*specif.*) चंद्रमास *m*. ONE WHO SERVES BY THE M. महिनेकरी. ONE WHO IS ENGAGED BY THE M. महिनेमाल. THE COMING M. येता महिना *m*, पुढचा महिना *m*. THE CURRENT M. चालू महिना *m*, चालता महिना *m*, माहे मजकूर *m*. THE PAST M. गेला महिना *m*, माहे गुदस्त *m*. WITHIN A M. महिन्यांत, महिन्याच्या आंत.] Month'ly *a*. महिन्याभऱ्याचा, महिनाभर चालू असलेला, महिनाभर केलेला, महिन्याचा, मासिक. २ *done, happening, payable, or published once a month or every month* महिनेमाल -दरमहिन्यास होणारा -घडणारा -द्यावयाचा -दिलेला -निघणारा -प्रसिद्ध होणारा, महिन्याचा, मासिक, प्रतिमासिक; as, "M. charges; M. magazine." [HALF M. अर्धमासिक, पाक्षिक. M. ALLOWANCE दरमहा *m*, पगार *m*, मासिक वेतन *n*. M. PAY *or* WAGES दरमहा *m*, महिना *m*, पगार *m*.] Month'ly *adv. once a month, every month* दर महिन्यास, महिन्याचे महिन्यास, महिन्यांतून एकदां, दरमहां or दरमाहां, प्रतिमासीं. Month'ly *n. a publication which appears*

regularly once a month मासिक पुस्तक n, मासिक n. Month'lies n. pl. मासिक पुस्तकें n. pl., मासिकें n. pl. २ the monthly discharge from the womb ऋतु m आर्तव n, विटाळ m.

Monthlies, See under Month.

Monument (mon'ū-ment) [Fr. –L. monumentum -monere, to remind; Sk. मन्, to think.] n. memorial (सार्वजनिक व प्रशंसापर) स्मारक n, यादगिरी f, आठवणूक f, स्मारकचिन्ह n. २ tomb, cenotaph (स्मारकवजा), छत्री f, थडगें n, थडें n, चैत्य n. [M. OVER A MAHOMMEDAN रोजा m. M. OVER A SANYASIN समाधि f, छत्री f.] ३ a record or enduring example स्मारकलेख m, चिरकालीन स्मारक n. ४ a distinctive mark स्मरणचिन्ह n, स्मारकचिन्ह n, विजयस्तंभ m, कीर्तिस्तंभ m. Monument'al a. स्मारकाचा, यादगिरीचा. २ स्मारकवजा, स्मारकतुल्य, स्मारक म्हणण्याजोगा, स्मारकनामपात्र. ३ छत्रीचा, छत्रीसंबंधीं, थडग्याचा, थडग्यावरचा. memorial यादगिरींदाखल, स्मरणार्थक, स्मरणकारी. ५ impressive, amazing भव्य, अचंबा वाटण्यासारखा -जोगा. Monument'ally adv. by way of memorial स्मारक म्हणून, स्मारकाच्या रूपानें. २ by means of monuments स्मारकांच्या द्वारें.

Mood (mōōd) [Same as Mode.] n. manner, fashion, style (in this sense, mode is the preferable form) तऱ्हा f, पद्धत f, पद्धति f, रीत or रीति f, धाटणी f. २ (gram.) (क्रियापदाचा) रूपप्रकार m, (technically called) अर्थ m. [IMPERATIVE M. = आज्ञार्थ; INDICATIVE M. = स्वार्थ; INFINITIVE M. अनियमितार्थ; POTENTIAL M. = विध्यर्थ; SUBJUNCTIVE M.= संकेतार्थ.] ३ (logic) (अनुमानाचा) प्रकार m, रूप n.

Mood (mōōd) [A. S. mod, mind, disposition.] n. disposition of mind मनाची स्थिति f, वृत्ति f, मनोवस्था f, चित्तवृत्ति f. [MERRY M. आनंदवृत्ति f, हास्यवृत्ति f.] २ anger, heat of temper राग m, खवळलेली वृत्ति f, गरम तब्बेत f. Mood'ily adv. खिन्नतेनें, उद्वेगानें, चिडखोरपणानें, रागानें, रुष्टतेनें. Mood'iness n. चिडखोरपणा m, राग m, खप्पा मर्जी f, रुष्टता f, रुसवा m. Mood'y a. subject to varying moods अस्थिर चित्तवृत्तीचा, मनोवृत्ति वरचेवर पालटणारा, लहरी, चंचलवृत्ति. २ (hence) out of humour, angry, fretful, gloomy रागीट, रागाळू, तापलेला, चिडखोर, रुष्ट, रुसलेला, उद्विग्न, खपा, खटा.

Moon (mōōn) [Lit. the 'measurer' (of time), A. S. mona; L. mensis; Gr. mēnē; Sk. मा, to measure.] n. चंद्र m, चंद्रमा m, चांद m, चांदोबा m, इंदु m, शशी m, रजनीनाथ m, निशाकर m. [DAY OF THE M. तिथि f, तीथ f. DAY OF THE NEW M. आंवस f, pop. अंवस f, अमावास्या f, अमावस्या f, अमवास्या f, अमा f, दर्श m, मासांत m, (popularly amongst the Hindus) प्रतिपदा f, बीज f, द्वितीया f. DAY OF FULL M. पूर्णिमा f, पौर्णमासी f, पौर्णिमा f, पूर्णमासी f, पुनव f. DIGIT OF THE M. चंद्रकला f,

चंद्ररेखा *f.* DISK *or* ORB OF THE M. चंद्रबिंब *n*, चंद्रमंडल *n*. EMERSION OF THE M. चंद्रोदय *m*. FIRST NIGHT OF THE M. AFTER CONJUNCTION शुक्लपक्षांतील चंद्राची पहिली रात्र *f*, चांदरात *f*. FORTNIGHT OF THE WAXING M. शुक्लपक्ष *m*, शुद्धपक्ष *m*, सितपक्ष *m*, पहिला पंधरवडा *m*. FORTNIGHT OF THE WANING M. कृष्णपक्ष *m*, वद्यपक्ष *m*, दुसरा पंधरवडा *m*. FULL M. पूर्ण चंद्र *m*, पौर्णिमा *f*, पूर्णिमा *f*. M. IN AN INAUSPICIOUS MANSION घातचंद्र *m*, प्रतिकूल चंद्र *m*, अशुभस्थानीं -राशींत चंद्र *m*. M. OF THE FIRST QUARTER बालचंद्र *m*. NEW M. (scientifically) अमा *f*, अमावास्या; (popularly) प्रतिपच्चंद्र *m*, शुद्ध प्रतिपदेचा नवा चंद्र *m*. (sometimes also if seen on the 2nd day) बीजेचा चांद *m*. PROPITIOUSNESS OF THE M. चंद्रबल or ळ *n*. SPOTS UPON THE DISK OF THE M. लांछन *n*, कलंक *m*, डाग *m*. THAT BLOW ON THE RISE OF THE M. (flowers) चंद्रविकासी. WANING OF THE M. चंद्राची उतरतीं कळा *f*. WAXING OF THE M. चंद्राची चढती कळा *f*. TO BE ABOUT TO RISE (the moon) मोहोरणें, (चंद्रोदयाचा) सुमार होणें, दिशा फांकणें. THE M. SHINES BRIGHTLY पिठासारखें -स्फटिकासारखें चांदणें पडलें आहे, चांदणें टिपूर पडलें आहे. M. BEAM चंद्रकिरण *m*, चंद्ररश्मि *m*. M. BLIND *dim-sighted* अंधुक नजरेचा, कमी दिसणारा. M. BLINDNESS कमी दिसणें *n*, अंधुक दृष्टि *f*. M. CALF *a monster, a deformed creature* राक्षस *m*. २ *a dolt* मूर्ख *m*, अडाणी *m*. M. FACE *a full, round face* वाटोळा चेहेरा *m*. M. KNIFE (चांभाराची) रांपी *f*. M. LIGHT चांदणें *n*, चंद्रप्रकाश *m*, चंद्रिका *f*. M. LIGHT FLITTING (मालकाचें भाडें बुडविण्याकरितां बिऱ्हाडांतील सामानसुमान) रात्रीच्या वेळीं पसार करणें. M. LESS चंद्रप्रकाशरहित, अंधारी (रात्र). M. -LIT *a*. चांदण्याची, चांदणी (रात्र). M. MADNESS (चांदण्यांत झोंपल्यानें लागणारें) वेड *n*. M. MONTH चांद्रमास *m*. M. PLANT सोम *m*, सोमलता *f*, सोमवल्ली *f*. THE JUICE OF M. सोम (रस) *m*. M. RAKER वेडा *m*, भ्रमिष्ट *m*. M. RAKING *n*. वेडगळ समजुतीच्या नादीं लागणें *n*. M. RISE चंद्रोदय *m*. M. SHINE चंद्रप्रकाश *m*, चांदणें *n*. २ (*fig.*) *show without reality* भपका *m*, पोकळ डौल *m*; as, "It is all M." ३ वेडगळ समजूत *f* -बोलणें *n*. M. STONE चंद्रकांत मणि *m*. M. STRUCK *lunatic* वेडा, भ्रमिष्ट. M. YEAR चांद्र वर्ष *n*.] २ ग्रह *m*, उपग्रह *m*; as, "The *moons* of Jupiter or Saturn." ३ (*Shakes.*) मास *m*, महिना *m*. ४ (*fort.*) अर्धचंद्राकार बांधकाम *n*. M. *v. t. to expose to the rays of the moon* चांदण्यांत ठेवणें, चंद्रप्रकाशांत मोकळें ठेवणें. २ *to adorn with moons or crescents* (वर) पुष्कळ चंद्र -चंद्राकृति काढणें. M. *v. i. to be as if moonstruck* वेडेचार करणें, वेड्याप्रमाणें वागणें. Moon'ed, Moon'y *a. of or like the moon* चंद्राचा, चांद्र, चांद्रीय, चंद्रासारखा, चंद्रसदृश. २ (-वर) चंद्राकृति असलेला, चंद्राकृतिधारी. Moon'ish *a. like the moon, variable, inconstant* चंद्रासारखा, बदलणारा, अस्थिर, अनिश्चित, चंचळ.

Moor (mōōr) [Fr. *more, maure* –L. *maurus* –Gr. *mauros*, black.] *n.* (उत्तरआफ्रिकेंतील) शिद्दी *m*, मूर *m*. Moor'ess *n. fem*. मूरस्त्री *f*, मूरीण *f*. Moor'ish *a*. मूर लोकांचा. २ *in the style of the Moors* मूर लोकांसारखा, मूर लोकांच्या धर्तीवरचा.

Moor (mōōr) [A. S. *mor*, moor.] *n. a heath* पाणथळ *n*, चिबडरान *n*, गवताळ -ओसाड -चिबड जमीन *f*. २ *a game preserve consisting of moorland* शिकारीसाठीं राखून ठेवलेलें गवताळ रान *n*. Moor'ish *a*. पाणथळ, पाणथळीचा. Moor'land *n*. पाणथळीची जागा *f*. Moor'y *a*. दलदलीचा, दलदलीसंबंधीं.

Moor (mōōr) [D. *marren*, to tie up.] *v. t. to fasten a ship* (by cable and anchor) (जहाज -गलबत) खुंटवणें, बांधून ठेवणें, नांगरणें, उभें करणें. २ (hence, *fig.*) *to secure or fix firmly* बांधून ठेवणें, दृढ -कायम करणें. Moor'age *n*. (गलबत) खुंटवण्याची -नांगरण्याची जागा *f*, खुंटवाडा *m*, नांगरवाडा *m*. २ *money paid for the use of mooring* गलबत नांगरवाड्यांत उभें करण्याबद्दलचा नोर *m*, खुंटणावळ *f*. Moor'ed *pa. t. & pa. p*. Moor'ing *n*. *-the act*. (गलबत) खुंटविणें *n*, नांगरणें *n*, उभें करणें *n*. २ *that which serves to confine a ship to a place* (गलबत) खुंटविण्याचें सामान (दोरखंड, नांगर इ.). ३ (*pl.*) *the place or condition of a ship thus confined* गलबतें नांगरण्याची जागा *f*, नांगरवाडा *m*. (b) खुंटवणी *f*, खुंटवण *n*.

Moose (mōōs) [An American Indian name.] *n*. अमेरिकेंतील सांबर *n*.

Moot (mōōt) [A. S. *motian*, to talk about –*mot*, an assembly.] *v. t. to propose for discussion* वादविवादासाठीं (प्रश्न *m*, विषय *m*, &c.) काढणें, सुचविणें, गोष्ट *f*. सुचवणें -काढणें, उल्लेख *m*. करणें *g. of o*. २ *to discuss* चर्चा *f* -वादविवाद *m* -ऊहापोह *m*. करणें with वर *of o*.; as, "A problem which hardly has been mentioned, much less *mooted* in this country." ३ (*specif.*) *to discuss or argue by way of exercise* (काल्पनिक खटल्यांत कामशिकाऊ वकिलांनीं) चर्चा *f*. करणें, तक्रारी *f. pl*. सांगणें. M. *v. i. to argue or plead in a supposed case* (कामशिकाऊ वकिलांनीं एखाद्या काल्पनिक दाव्यासंबंधीं) वाद करणें, तक्रारी सांगणें -करणें; as, "There is a difference between *mooting* and pleading." M. *n*. (usually in composition) *a meeting for discussion and deliberation* (वादविवादासाठीं -चर्चा करण्यासाठीं जमलेली) सभा *f*; as, "Folk-moot." २ *discussion, debate* संवईकरितां शिकाऊ वकिलांनीं चालविलेल्या लुटुपुटीच्या खटल्यासंबंधीं वादविवाद *m*, चर्चा *f*, ऊहापोह *m*, संभाषण *n*. [M. CASE *or* POINT *a disputable or unsettled question* वादग्रस्त प्रश्न *m* -विषय *m* -गोष्ट *f*, वादाचा प्रश्न *m*, लढा *m*, लडथड *f*. M. COURT (शिकाऊ वकिलांचें काल्पनिक खटले चालविण्याचें) लुटुपुटीचें कोर्ट *n*.]

M. *a. debatable* वादग्रस्त, अनिश्चित, संशयित, ऊहापोह करण्यासारखा. Moot'able *a.* वादाचा, वादग्रस्त, वादविवाद होण्यासारखा -करण्यासारखा. Moot'er *n.* वादविवादक *m*, ऊहापोह करणारा.

Mop (mop) [D. *moppen*, to be sulky.] *n. a grimace* वेडेंवांकडें तोंड *n*, विचकुली *f*, वांकुली *f.*

Mop (mop) [Fr. *mappe* –L. *mappa*, a napkin.] *n. a bundle of rags &c. for washing floors &c. fastened to a handle* दांडपोतेरें *n.* [MOP-STICK *n.* पोतेऱ्याचा दांडा *m.*] M. *v. t.* (पोतेऱ्यानें किंवा पोतेऱ्याप्रमाणें) झाडणें -पुसणें -साफ करणें.

Mope (mōp) [D. *moppen*, to pout, to sulk.] *v. i. to be dull, silent, or spiritless* खिन्न -उदास -उदासीन -उदासवाणा असणें -होऊन बसणें. M. *n.* खिन्न -उदास -उदासवाणा मनुष्य *m.* Mop'ish *a.* खिन्न, उदासवाणा, उदास. Mop'ishly *adv.* उदासपणानें. Mop'ishness *n.* खिन्नता *f*, खिन्नपणा *m*, उदासवाणेपणा *m.* Mop'sical, Mope'-eyed *a. short-sighted* उरफाट्या बाहुल्यांचा, लांबचें -दूरचें न दिसणारा.

Moppet (mop'et) [See Mop No. 2.] *n. a rag baby, a doll made of rags* चिंध्यांची बाहुली *f*, चिरगुटाची पुतळी *f.* २ (hence, also, in fondness) *a small girl or woman* लहान पोर *f*, पोरगी *f.*

Mop'sey, Same as Moppet.

Moraine (mo-rān') [Fr., from It. *mora*, a heap of stones.] *n.* (*geol.*) उंच पर्वतांवरील व अतिशय थंड प्रदेशांतील (glacier) हिमनद्यांच्या तोंडाशीं असलेला मातीचा व दगडांचा गाळ *m.* हा गाळ हिमनद्यांनीं खरवडून आणलेला असतो. हिमनदीगाळ *m.*

Moral (mor'al) [Fr.–L. *moralis* –*mos*, *moris*, manner, custom.] *a. of or belonging to the manners or conduct of men, relating to actions or conduct, as right or wrong* नैतिक, नीतिविषयक, आचारविषयक, वर्तणुकीचा, वर्तणुकीविषयींचा, आचरणाचा, आचरणासंबंधीं, कर्तव्याकर्तव्य, पापपुण्याचा, विधिनिषेधान्वित, विधिनिषेधान्वयी. [M. FACULTY मनोदेवता *f*, सदसद्विवेकबुद्धि *f*, कार्याकार्यविवेचकशक्ति *f*, सद्वर्तनप्रवर्तक शक्ति *f*, नैतिक शक्ति *f.* M. LAW *the law of conscience* कर्तव्याकर्तव्यनियम *m*, नैतिक नियम *m*, सदसद्विवेकबुद्धिनियम *m*, विधिनिषेधनियम *m*, नैतिक निर्बंध *m*, नीतिनियम *m.* M. PHILOSOPHY नीतिशास्त्र *n*, नीति *f*, आचारशास्त्र *n.* M. THEOLOGY *ethics treated with réference to a divine source* ईश्वरमूलक नीतिवाद *m.* M. VIRTUES नैतिक सद्गुण *m. pl.* THEY USUALLY INCLUDE JUSTICE (*a*) न्याय, (*b*) नीति; PRUDENCE (दूरदर्शित्व); TEMPERANCE (मितसेवित्व); FORTITUDE (धैर्य); FAITH (विश्वास किंवा श्रद्धा); HOPE (आशा); AND CHARITY (प्रीति).] २ *conformed to accepted rules of right, virtuous* नैतिक, नीतीचा, सदाचरणी, नीतिमान्, नेकीचा, धर्मानुरूप, न्याय्य. [M. RECTITUDE नेकी *f*, सुनीति *f.*] ३ *subject to the law of*

duty नैतिक, नीतीनें चालणारा, नीतिनियमाधीन, विधिनिषेधाधीन, विधिनिषेधाचरणी, विधिनिषेध राखणारा, विधिनिषेधायत्त, नीतिबद्ध. [M. AGENT *one who acts under a knowledge of right and wrong* प्राज्ञ *m.* कार्याकार्यविवेकी *m*, कार्याकार्य पाहणारा *m*, नीतिज्ञ *m.* M. COURAGE नीतिधैर्य *n*, नैतिकधैर्य *n*, मनोधैर्य *n.* M. OBLIGATION नीतिबंधन *n*, धर्मबंधन *n*, मनोबंधन *n.* M. SUPPORT मनाची अनुकूलता *f*, मनोनुकूलता *f*, चित्ताची सहानुभूति *f*, नीतिदृष्ट्या पाठिंबा *m.* M. SENSE कर्तव्याकर्तव्यज्ञानबुद्धि *f*, कार्याकार्यविचारशक्ति *f*, सदसद्विचारशक्ति *f*, प्रज्ञा *f.*] ४ *acting upon or through one's moral nature* **नैतिक, सात्विक.** [M. TURPITUDE मनाचा अधमपणा *m* -दुष्टपणा *m*, चित्ताचा दुष्टपणा *m.* M. VICTORY *a defeat in appearance, but in some important sense a real victory* नीतिदृष्ट्या विजय, नैतिक विजय *m.*] ५ *supported by reason or probability* **संभवनीय** (loosely), **अनुमानसिद्ध, तर्कसिद्ध, युक्तिसिद्ध, युक्तिभाव्य.** [M. CERTAINTY *a likelihood so great as to be safely acted on, although not capable of being certainly proved* (पुराव्याशिवाय) मनाची खात्री *f*, दृश्यप्रमाणहीन विश्वास *m* -ग्रह, अंतःकरणप्रवृत्ति, मनाची प्रवृत्ति *f.*] ६ *serving to teach or convey a moral* **उपदेशपर, बोधपर, नीतिप्रद, नीतिबोधक, नीति शिकविणारा, नीतिरूप.**[M. INSTRUCTION नीतिबोध *m*, नीतीचा उपदेश *m*, नीतिशिक्षण *n.* M. LESSONS नीतिपाठ *m. pl.*] M. *n.* (*sing.*) *the practical lesson given by anything* **तात्पर्य** *n*, **तात्पर्यार्थ** *m*, **भावार्थ** *m*, **अभिप्राय** *m*, **इत्यर्थ** *m*, **रहस्य** *n*, **सार** *n*, **निर्गलितार्थ** *m*, **ध्वन्यर्थ** *m*, **गर्भ** *m*, **हाशील** or **हासील** *n*, **खोंच** *f*, **नोक** *f.* Mor'als *n. pl. manners, behaviour* **चालचलण** *n*, **वर्तणूक** *f*, **आचरण** *n*, **आचार** *m*, **वर्तन** *n.* २ *ethics* **नीतिशास्त्र** *n*, **आचारशास्त्र** *n*, **नीति** *f.* Moralisa'tion *n. moral reflection or discourse* **नीतीचा -हितोपदेशाचा विचार** *m*, **नीतिविवेचन** *n.* २ *explanation in a moral sense* (एखाद्या गोष्टीचें) **नीतीच्या दृष्टीनें विवरण** *n*, **नीतिदृष्ट्या खुलासा** *m.* Mor'alise *v. t. to apply to a moral purpose, to draw a moral from* (-पासून) **नीति शिकणें, धडा घेणें -शिकणें, उपदेश घेणें, हितोपदेश करणें** *with* वरून *of o.*, **नीति काढणें** *with* पासून *of o.*, **तात्पर्य** *n* **-भावार्थ** *m* **-सार** *n.* **काढणें -ग्रहण करणें.** २ *to render moral, to correct the morals of* (-ची) **नीति सुधारणें,** (-ला) **नीतीच्या रस्त्यावर आणणें, सदाचरणी -नीतिमान् करणें, चित्तशुद्धि करणें.** ३ *to affect the good quality of* (च्या) **नीतीवर परिणाम करणें**; as, "Good and bad stars *moralise* not our actions." M. *v. i.* **नीतीचा विचार** *m* **-नीतिविषयींचा तर्क** *m* **-हितोपदेशाची कल्पना** *f* **-हितोपदेशांचा विचार** *m.* **करणें -काढणें, सार काढणें, नीतीच्या दृष्टीनें विचार करणें, बोध घेणें.** २ *to speak or write on moral subjects* **नीतिसंबंधीं -नीतीच्या विषयावर बोलणें किंवा लिहिणें, नीत्युपदेश करणें.** Mor'-

aliser *n.* Mor'alism *n. a moral maxim, moral counsel* नीत्युपदेश *m*, नीतिवचन *n*, नीतिबोध *m*, नीतीचा धडा किंवा पाठ *m*, नीतितत्त्व *n.* Mor'alist *n.* नीतीचा उपदेश करणारा *m*, नीतीचा मार्ग दाखविणारा -सांगणारा *m*, नीत्युपदेशक *m*, नीत्युपदेष्टा, नीतिविवेचक, नीतिशिक्षक *m*, सदसद्विवेचक *m.* २ *one who practises moral duties, a merely moral as distinguished from a religious man* (a) नीति (ईश्वरमूलक किंवा धर्ममूलक नाहीं असें) प्रतिपादणारा *m*, केवलनीतिवादी *m*, केवलनैतिक *m.* (b) (ईश्वर किंवा धर्म न मानतां) केवळ नीतीच्याच तत्वानें चालणारा *m*, केवलनीतिमार्गावलंबी *m*, केवलनैतिक *m.* ३ सद्वर्तनी. Moralis'tic *a.* Moral'ity *n. that in an action which renders it right or wrong, moral quality* नीति *f*, न्याय *m*, धर्मानुसारिता *f*, धर्म्यता *f*, न्याय्यता *f.* २ *the practice of moral duties, virtue* सदाचार *m*, सदाचरण *n*, धर्मानुष्ठान *n*, धर्माचरण *n*, धर्मवृत्ति *f*, नेकी *f*, पुण्यशीलता *f*, न्यायीपणा *m.* ३ *ethics* नीतिशास्त्र *n*, व्यवहारशास्त्र *n*, आचारशास्त्र *n*, प्रज्ञावाद *m.* ४ *a kind of allegorical play, so termed because it consisted of discourses in praise of morality between actors, representing such characters as Charity, Faith, Death, Vice, &c.* (नीति शिकविण्याकरितां) सद्गुण हे निरनिराळीं पात्रें कल्पून रचलेलें नाटक *n*, नैतिक नाटक *n.* Mor'ally *adv. in a moral manner* नीतीनें, नीतीचा विचार पाहिला असतां, नीतिदृष्ट्या, नीतिशास्त्राप्रमाणें, नीतिनियमानुसार. २ *virtuously* सदाचरणेंकरून, धर्माचारानें, न्यायानें, धर्मतः. ३ *according to reason and probability* (प्रत्यक्ष पुराव्याच्या अभावीं) अनुमानानें, मनानें, संभाव्यतेच्या दृष्टीनें.

Morale (mo-räl') [Fr.] *n. the moral tone* (विशेषतः लष्करांतील किंवा आरमारांतील शिपायांची) नीति *f*, नीतिमत्ता *f*, नैतिक जोम *m.*

Morass (mo-ras') [D. *moer-as*, for *moer-asch*, (*lit.*) 'moor-ish,' adjective from *moer*, mire.] *n. a marsh* दलदल *f*, पाणथळ *n* or *f*, दलदलीची जागा *f.*

Morbid (mor'bid) [Fr. –L. *morbidus* -*morbus*, disease. Morbid has a technical application to cases of prolonged nature and is applied both to cases of physical and mental constitution.] *a. diseased, sickly* (पुष्कळ दिवसांपासून) रोगानें बिघडलेला, रोगी, रुग्ण, रोगट, विकारी, विकृत, अस्वस्थ, व्याधिग्रस्त, दूषित, व्याधित, रोगाक्रांत; *as*, "M. humours; A M. constitution." २ *of or pertaining to a disease or diseased parts* रोगाचा, रोगासंबंधीं, विकाराचा, विकारासंबंधीं, विकृत अवयवाचा, विकृत अवयवासंबंधीं, दूषित भागाचा, दूषित भागासंबंधीं. [M. ANATOMY विकृतशारीर *n*, रुग्णशारीर *n.*] Morbid'ity *n.* रोगीपणा *m*, रुग्णावस्था *f*, अस्वस्थता *f*, अस्वास्थ्य *n.* २ *disease, sickness* रोग *m*, रोगीपणा *m*, व्याधि *m*, व्याधिग्रस्तता *f*, आजार *m*, विकार *m*,

विकृति *f*, विकृतावस्था *f*. २ *the ratio of sickness in a community, sick-rate* रोगाचें प्रमाण *n*. Mor'bidly *adv*. रोगटपणानें. Mor'bidness *n. sickness* रोगटपणा *m*, रोगीपणा *m*, रुग्णावस्था *f*, रोग *m*.

Morbific,-al (mawr-bif'ik,-al) [L. *morbus*, disease, and *facere*, to make.] *a. causing disease* रोग उत्पन्न करणारा, रोगी, रोगकारक, रोगजनक.

Morbilli (mawr'-bili) [Dim. of L. *morbus*, disease.] *n. measles* गोंवरें *n*, गोंवर *m*. Morbill'ous *a*. गोंवऱ्याचा, गोंवऱ्याविषयीं. २ गोवराच्या फोडांसारखा.

Morbose, See under Morbus.

Morbus (mawr-bus') [L. *morbus*, disease.] *n*. रोग *m*. Morbose' *a. proceeding from disease* रोगापासून झालेला, रोगोत्पन्न, रोगजन्य, रोगजनित.

Mordacious (mawr-dā'shus) [L. *mordax, mordacis* –*mordere*, to bite.] *a. biting, given to biting* चावरा, चावकर, चावखोर, चावका, डसरा, डसका, डसकर. २ (hence) *sarcastic, severe* मर्मभेदक, मर्मवेधक, औपरोधिक, कडक, लागणारा, झोंबणारा, हृदयास चटका बसविणारा, हृदयभेदक. Morda'ciously *adv*. Mordac'ity *n*. चावरेपणा *m*, डसरेपणा *m*. २ मर्मभेदकपणा *m*, कडकपणा *m*, औपरोधिकपणा *m*. Mor'dant *a. biting into, caustic* खात जाणारा, जाळून -भाजून काढणारा. २ मर्मभेदक, कडक, झोंबणारा. ३ *serving to fix colours* रंगबंधकर (old Sk. word), रंग पक्का बसविणारा. M. *n. any corroding substance used in etching* दंशक पदार्थ *m*. २ *any substance, as alum, used in giving permanency to colours* रंगबंधकर (द्रव्य) *n*, रंग पक्का बसविणारा पदार्थ *m*. ३ (वर्ख बसविण्याचा) शिरसासारखा चिकट पदार्थ *m*. M. *v. t. to subject to the action of a mordant* दंशकपदार्थ लावणें, दंशकपदार्थांत बुचकळणें; as, "To *mordant* goods for dyeing." Mor'dantly *adv*.

Mordant, See under Mordacious.

More (mōr) [A. S. *mara*; Icel. *meiri* -root *mag*, identical with Sk. मह् (मघ्), to grow.] *a. greater* अधिक, आणखी, ज्यास्त, ज्यास्ती, ज्यादा, ज्याफा, जवाद, अगळा, सरस. [M. *or* LESS उणाअधिक, उणापुरा, कमजास्त, न्यूनाधिक.] २ *additional, other* आणखी, शिवाय, दुसरा, निराळा. M. *n. a greater quantity, amount, number, &c.* अधिक -ज्यास्त प्रमाण *n* -संख्या *f*. २ *that which is in addition* आणखी दुसरी गोष्ट *f* -वस्तु *f*. [ANY M. आणखी जास्त. NO M. जास्त कांहीं नाहीं-नको.] M. *adv. in a greater quantity or degree* अधिक, जास्त, विशेष तऱ्हेनें, विशेष. [M. AND M. उत्तरोत्तर, अधिकाधिक. THE M. ज्यास्तच. THE M. -THE M. जों जों ज्यास्त, तों तों. NO M. आणखी नको, पुन्हां नको, पुरे. ONCE M. पुन्हां एकदां.] २ *in addition, further, besides, again* शिवाय, आणखी, दुसरी गोष्ट, अणीक. [ANY M. यापुढें, इतःपर, आतां. TO BE NO M. मरणें, गमावणें, मृत होणें.] Moreo'ver *adv*.

besides, further शिवाय, पुन्हां, आणखी. २ *likewise* तसेंच, त्याचप्रमाणें.

Morel, Same as Morii *q. v.*

Morgue (mawrg) [Fr. *morgue*, a dead-house.] *n.* (पत्ता लावण्याकरितां) अनाथ प्रेतें ठेवण्याचें गृह *n*, अनाथप्रेतघर *n*, अनाथप्रेतगृह *n*.

Moribund (mor'i-bund) [L. *moribundus* –*morior*, to die.] *a. about to die, in a dying state* मरणोन्मुख, आसन्नमरण, मरावयास टेंकलेला.

Moril (mor'il) [Fr. *morille*, moril.] *n.* (*bot.*) मारेल जातीचें अळंबें *n*. हीं हिंदुस्थानांत काश्मीर प्रांतांत पुष्कळ उगवतात. ह्यांचें लोणचें करितात.

Morion (maw'ri-un) [Fr. (It. *morione*), prob. from Sp. *morrion* –*morra*, crown of the head.] *n.* टोपीसारखें उघडें शिरस्त्राण *n*.

Morioplasty (maw'ri-ō-plasti) [Gr. *morion*, piece, (dim. of *moros*, part), + plasty.] *n.* (*surg.*) *the restoration of lost parts of the body* नष्टांगसंधान *n*.

Morisco, Morisk (mo-ris'ko, mo-risk') *n.* मूर लोकांची भाषा *f*, मारिस्का. २ मूर लोकांचा नाच *m*, मारिस्का *m*.

Morn (mawrn) [A. S. *morgen*, morning.] *n. the first part of the day* (used chiefly in poetry) सकाळ *f*, प्रभात *f*, प्रातःकाल or ळ *m*.

Morning (mawrn'ing) [See Morn.] *n. the early part of the day* सकाळ *f*, प्रातःकाळ or ल *m*, प्रभात *n*, प्रभातकाल *m*. (b) (as opposed to afternoon) दिनपूर्वार्ध *m*, पूर्वाह्ण *m*, पूर्वाह्णकाल *m*. [At M. and evening सकाळसंध्याकाळ, सांजसकाळ, दोहीं सांज, दुवेळां, दुवेळीं, दुवक्तां. At M., noon and evening तिहीं सांज *or* सांजा, तीन त्रिकाळ, त्रिकाल *or* -ळ. First sale of goods in the M. बोहणी or नी *f*. In the M. सकाळीं, बोहणीचे प्रहरीं or पाहारीं. Repast in the early M. (to stay the stomach) वाळवाटी *f*. The M. –meal न्याहारी *f*, प्रातर्भोजन *n*. To-morrow M. सकाळीं, उद्यां सकाळीं. Morning tide *n.* (*poet.*) *morning time* सकाळची वेळ *f*.] २ *the early part of anything* सुरवात *f*, प्रारंभ *m*, आरंभ *m*; as, "The *morning* of life." ३ (*poetic*) *the goddess Aurora* अरुणदेवता *f*.

Morn'ing *a.* सकाळचा, प्रातःकाळचा, प्रातःकालिक, सकाळीं होणारा, सकाळीं घडणारा. [M. dress (opposed to evening dress) सकाळीं घालण्याचा -सकाळचा पोषाख *m*. M. gift लग्नानंतरच्या सकाळीं नवऱ्यानें बायकोस दिलेली देणगी *f*. M. gun (लष्करी छावणींत शिपायांना उठविण्यासाठीं अगदीं) सकाळीं उडविलेली तोफ *f*, सकाळची तोफ *f*. M. land पूर्व *f*, पूर्वदिशा *f*. M. sickness *nausea and vomitting in the morning, common in the early stages of pregnancy* (गरोदर स्त्रियांना सकाळीं कळमळणें-मळमळणें *n*, प्रातर्वांति *f*. M. star पहांटेस उगवणारा तारा *m*, प्रभातसूचक तारा *m*, शुक्राचा तारा *m*, शुक्राची चांदणी *f*, शुक्र *m*. (b) (एखाद्या संस्थेचा किंवा चळवळीचा) आद्यपुरुष *m*, प्रभाततारा *m*. (*fig.*) M. watch

(*naut.*) *the watch between 4 and 8 A. M.* (सकाळीं चार वाजल्यापासून आठ वाजेपर्यंतचा) सकाळचा पाहारा *m.*]

Morocco (mo-rok'ō) [Named from Morocco, the country in N. Africa.] *n.* बकऱ्याचें कमावलेलें उंची चामडें *n*, मोरोको चामडें *n.* हें पूर्वी मोरोको देशांतील मूर लोक तयार करीत असत.

Morose (mō-rōs') [L. *morosus*, peevish, fretful -*mos*, *moris*, (orig.) self -will, (hence) manner, way of life.] *a. of a sour temper, sullen and austere* दुर्मुखलेला, रडवा, चिडका, घुणा, घुस्या, कुरठा, दाष्ट or द्राष्ट or दुष्ट, द्राष्टिक, कटुस्वभाव. Morose'ly *adv.* कुरठेपणानें, द्राष्टपणानें. Morose'ness *n. sourness of temper* कुरठेपणा *m*, द्राष्टपणा *m*, घुमेपणा *m.*

Morpheus (mawr'fūs *or* -fē-us) [Gr.] *n. the god of sleep or dreams* (ग्रीक लोकांची) स्वप्नदेवता *f.*

Morphia, Morphine (mawr'fi-a, mor'fēn) [Coined from Gr. *morpheus*, god of dreams, (*lit.*) 'the fashioner' –*morphē*, shape.] *n.* (*chem.*) *the narcotic principle of opium* अफूचा (निद्राकारक) सत्त्वांश *m*, मार्फिया *m.*

Morphology (mawr-fol'o-gi) [Gr. *morphē*, form, & L. *logos*, discourse.] *n. the science of the forms assumed by plants and animals* आकारविज्ञान *n.* २ (प्रत्यय लावण्यापूर्वीं होणाऱ्या) शब्दांच्या रूपांचा विचार *m*, शब्दरूपविचार *m.* Morpholog'ical *a.* आकारविज्ञानात्मक, आकारविज्ञानविषयक. २ शब्दरूपविचाराचा. Morpholog'ically *adv.* आकारविज्ञानाप्रमाणें, शब्दरूपविचारदृष्टीनें. Morphol'ogist *n.* आकारविज्ञानवेत्ता *m.*

Morrice, Same as Morris.

Morris (mor'is) [Span. *mor -isco*, (lit.) 'Moorish' –*moro*, a Moor.] *n.* मूर लोकांचा आडदांड नाच, टिपूर or टिपरखेळ *m*, टिपूरघाई *f*, 'मारिस' नाच *m.*

Morrow (mor'ō) [M. E. *morwe*, for *morwen.* See Morn, which is its doublet.] *n. to-morrow* उद्यांचा दिवस *m*, दुसरा दिवस *m.* [To-MORROW उद्यां, उदयीक. To-MORROW MORNING सकाळीं, उद्यां सकाळीं.]

Morse alphabet, Morse system [From S. F. B. Morse, an American electrician who invented it.] *n.* रेषा आणि बिंदु ह्यांच्या खुणांनीं विद्युत्संदेश पाठविण्याची मार्सची पद्धति *f*, मार्सपद्धति *f.*

Morsel (mawr'sel) [O F. *morcel* –L. *morsus* –*mordere*, *morsum*, to bite.] *n. a bite or mouthful* घांस *m*, ग्रास *m*, कवल *m.* [A DAINTY M. सुग्रास *m.*] २ *a small quantity, a little piece* तुकडा *m*, घांसभर (अन्न). Mor'sure *n. the act of biting* चावा घेणें *n*, दंश करणें *n*, डांस मारणें *n*, चावा *m*, डांस *m*, दंशन *n*, दंश *m.*

Morsure, See under Morsel.

Mort (mawrt) [Fr., 'death' –L. *mors*, *mortis*, death.] *n.* (a) *death* मरण *n*, मृत्यु *m.* (b) esp. *the game in the chase* सावज पडणें *n*, (शिकारींत)

सावजाचें मरण *n.* २ *a note or series of notes sounded on a horn at the death of game* सावज पडलें म्हणजे वाजविलेलीं शिकारी शिंगें *n. pl.*; as, "The sportsman then sounded a treble *mort.*"

Mortal (mawr'tal) [O. F. *mortal* –L. *mortal* –L. *mortalis* –*mors*, *mortis*, death; Sk. मृ, to die.] *a. liable to die* मर्त्य, मरणाधीन, मरणशील, विनाशी, मृत्युवश, मरणधर्मक, नश्वर, नाशवंत, अनित्य, कालाधीन, कालवश, अंतवंत. २ *causing death, deadly* प्राणघातक, प्राणघातकी, जीव घेणारा, प्राण घेणारा, प्राणांतक, नाशकारक. ३ *vital* मर्माची (जागा). ४ *pertaining to the time of death* अंतकाळचा, शेवटचा, अंतकालिक, मरणसमयींचा; as, "The M. hour." ५ *punishable with death* (crime &c.) देहांताशिक्षेला योग्य-प्राणांतदंडाचा, मृत्युदंडार्ह. ६ *human* मानुष, मनुष्य; धर्मक, मनुष्यजातीचा, मनुष्यजातीय. ७ (*colloq.*) *very painful, tedious* जीव घेणारा, कंटाळवाणा, त्रासदायक, as, "A sermon lasting two M. hours." ८ *extreme, violent, implacable* कट्टा, पुरापुरा, पराकाष्ठेचा, आत्यंतिक, प्राण घेणारा; as, "*Mortal* foe; *Mortal* enemy =आमरणान्त वैरी -शत्रु, हाडवैरी, जन्मवैरी." M. *n. a human being* मनुष्य *m*, मर्त्य *m*, शरीरी *m*, देही *m*. Mortal'ity *n.* मरणाधीनता *f*, मर्त्यता *f*, नश्वरता *f*, अनित्यता *f*, मरणशीलता *f*, मृत्युवशता *f*, मृत्युधर्म *m*. मरणधर्म *m*. २ (*Shakes.*) *human life* मनुष्यजीवित *n*. ३ *humanity, human nature* मनुष्यपणा *m*, मानुषता *f*, मनुष्यत्व *n*, मानुष्य *n*. ४ *the ravages of mortal disease, fatal accident &c.* (प्राणघातक रोगांनीं किंवा अपघातांनीं होणारी) भयंकर प्राणहानि *f*, फन्ना *m* (*v.* उडवणें). ५ *death* मरण *n*, मृत्यु *m*, नाश *m*, अंत *m*, ६ *the number of deaths in a given time or a given community* (विशिष्ट समाजांतील किंवा कालावधींतील) मृत्युसंख्या *f*. (b) *the number of deaths in proportion to population* (लोकसंख्येच्या मानानें) मृत्युसंख्या *f*, मृत्युसंख्येचें प्रमाण *n*. [Bills of M., *Mortality returns* (विशिष्ट कालावधींत) मृत्युसंख्येचे आंकडे *m*, *pl.* Law of M. *rules founded on experience or calculation, showing what average proportion of those living at the beginning of a given time, will be surviving at its close* आयुर्दायदर्शक नियम, आयुर्दैर्घ्यादीचे नियम *m.*] Mor'tally *adv.* मरण येईल असा, जीव जाईल असा, आप्राणान्त, आमरण; as, "*Mortally* wounded." २ *in an extreme degree* अतिशय, बेसुमार, पराकाष्ठेचा; as, "M. jealous."

Mortar (mawr'tar) [L. *mortarium*, a mortar.] *n. a vessel for pounding substances with a pestle* खल *m*, उखळी *f*, उलूखल *n*. [Large M. (usually fixed in the ground) उखळ *n*, वाईन *n*, (provincial). Pestle and M. खलबत्ता *m*, हमामदस्ता *m*, उखळ आणि मुसळ *n*. Prepared by rubbing in a M. खल्वी, खलीन, घोंटीव. Rubbing in a M. खलणें *n*. Stone-

MORTAR वाईन n, घांटवाईन n. MORTAR FOR GRINDING SNUFF कुंडी f, कुंडा m.] २ *a piece of ordnance for throwing bombs* उखळासारखी तोफ f, उखळी तोफ f, गुब्बारा m, गरनाळ f, गंडगोळ f. ३ *a cement of lime, sand and water* कमावलेला चुना m, चुन्याचा गारा m. M. v. t. *to plaster with mortar* चुन्याचा गिलावा करणें, चुना लावणें.

Mort de chien [Fr. 'death of a dog.'] *cholera* पटकी f, मोडशी f, तरळ f, तरळमेंढी f, कुळीप f, कुळका f, विषूचिका f.

Mortgage (mawr'gāj) [Fr. *mort*, dead –L. *mortuus*, and *gage*, a pledge.] n. *a security for a debt (which is lost or becomes dead to the debtor if the money is not paid on a certain day)* (जमीन वगैरे) गहाण n. २ *the deed of mortgage* गहाणखत n. M. v. t. (*lit.* & *fig.*) गहाण ठेवणें -टाकणें -देणें, गहाणवटीस -गहाणवट ठेवणें. Mort'gaged *pa. t.* M. *pa. p.* गहाण ठेवलेला, गहाण टाकलेला. Mortgagee' n. गहाण घेणारा m. Mort'gager, Mort'gageor, Mort'gagor n. गहाण देणारा m, गहाणदार m, गहाणवटीस टाकणारा m.

Mortiferous, Mortification, See under Mortify.

Mortify (mawr'ti-fī) [Fr. –L. *mortificare*, to cause death to –*mors*, *mortis* death, & *ficare*, to make.] *v. t. to make dead* चैतन्य नष्ट करणें *g. of o.*, चैतन्यनाश m -जीवित्वनाश m. करणें *g. of o.*, सडवणें, मारणें, जाळणें, नष्टप्राय करणें. २ *to subdue by severities and penance* (जपतप किंवा कडक नियम यांचे योगानें) इंद्रियदमन n -इंद्रियपराजय m. करणें, इंद्रियें वश करणें -जिंकणें -आधीन or स्वाधीन ठेवणें, दंड m -दंडन n -दमन n. करणें, जीव -जाळणें -वाळवणें -दंडणें -मारणें. ३ *to vex, to humble, to depress* फजिती f -मानभंग m -मानहानि f -रगमोड f पाणउतारा m. करणें *g. of o.*, नाक n -तोंड n -मान f. खालीं करविणें -करावयास लावणें, खालीं पहावयास लावणें, लाजविणें, फजित करणें. M. *v. i.* (a) *to die, to lose vitality* मरणें, लुला -नष्टप्राय होणें, चेतना नष्ट होणें. (b) कुजणें, सडणें, कुजूं -सडूं लागणें, (मांस) नाश होणें. २ *to lose active power* मरणें, स्तंभ or स्तंभन होणें *g. of s.*, मलूल होणें. ३ *to practise religious austerities* जोग m. घेणें, वैराग्य n. घेणें, बैरागी बनणें, तप n -तपश्चर्या f -देहदंडन n -वैराग्याचरण n. करणें. ४ इंद्रियांना ताब्यांत ठेवणें, इंद्रियें जिंकणें, इंद्रियदमन करणें. Mortif'erous *a. death-bringing, fatal* घातक, मारक, प्राणनाशक, मृत्युदायक. Mortifica'tion n. -*the act.* चैतन्य n -जीव m नाहींसा करणें n, चैतन्यनाश करणें n. (b) सडवणें n, कुजवणें n. (c) *the state.* चैतन्यनाश m, जीवित्वनाश m. २ (*med.*) *loss of vitality in some part of a living animal* (अंगाचा कांहीं भाग) लुला पडणें -सडत जाणें n. ३ *subjection of the passions and appetites by bodily severities* इंद्रियदमन n, इंद्रियसंयमन n, इंद्रिय-

निग्रह *m.* ४ *humiliation* अभिमानखंडन *n*, मानखंडना *f*, मानहानि *f*, पाणउतारा *m*, तेजोभंग *m.* ५ *cause of vexation, chagrin* मानहानीचें कारण *n*, फजितीचें कारण *n.* Mor'tified *pa. t.* M. *pa. p.* सडवलेला, मारलेला. २ जितेंद्रिय, विरक्त, मोहातीत, वीतकाम -राग -स्पृह, संयतेंद्रिय. ३ पाणउतारा -खजिल -फजित झालेला, फजित पावलेला. Mor'tifier *n.* Mor'tifying *pr. p. affected by or having symptoms of mortification* सडत, -नासत चाललेला सडलेला, नासलेला. २ इंद्रियवशीकारक, इंद्रियदमनकारक. ३ *humiliating* पाणउतारा *m* -मानभंग *m* -मानहानि *f.* करणारा, मानभंजक, फजितीचा. M. *v. n.* Mor'tifyingly *adv.*

Mortise (mawr'tis) [Fr. *mortaise.*] *n.* खोबण *f*, खोबळा *f*, खोबणी *f*, विंधी *f*, कुसूंचें घर -भोंक *n*, दर *m.* [M. AND TENON कळाशीचा, कळाशीवर बसविलेला, कळाशी केलेला. M. CHISEL खोबण्या पाडण्याची पटाशी *f.* M. JOINT कळाशीचा सांधा *m.*] M. *v. t. to cut a mortise in* (कळाशीसाठीं) भोंक पाडणें. २ *to fasten by a mortise and tenon* कळाशीवर बसविणें, कळाशी *f.* करणें. Mor'tised *pa. t.* & *pa. p.* Mor'tising *pr. p.*

Mortmain (mawrt'mān) [Fr. *mort*, dead, & *main* -L. *manus*, the hand.] *n.* (*law*) *possession of lands or tenements in, or conveyance to, dead hands, or hands that cannot alienate* (देवस्थानाच्या किंवा संस्थेच्या) दुसऱ्याला न विकतां येणाऱ्या (घर, जमीन वगैरे) स्थावर मिळकतीचा ताबा *m*, अदेयभोग *m*, अन्यादेयभोग *m.*

Mortuary (mawrt'ū-ar-i) [L. *mortuarius* -*mortuus*, dead.] *a. belonging to the burial of the dead* मूठमातीचा, मरतीकाचा, उत्तरकार्यांचा. २ मृतासंबंधीं. M. *n.* स्मशान *n*, मूठमाती देण्याची जागा *f.* २ (प्रेतें पुरण्यापूर्वीं उतरण्याचें) प्रेतगृह. Mort'uaries *n. pl.*

Morunga (mo'runga) *n.* (*bot.*) शेवगा *m*, शेगवा *m*, शेगट *m*, शोभांजन *m.* Mor'unga-root *n.* शेवग्याचें मूळ *n*, शोभांजनमूल *n.*

Mosaic (mō-za'-ik) [Properly, belonging to the *Muses*, or nine goddesses who presided over the fine arts -L. *musa*-Gr. *mousa*, a muse.] *n. a kind of work in which designs are formed by small pieces of coloured marble, stone, glass &c. cemented on a ground of stucco, or inlaid upon metal* (संगमरवरी दगडाचे किंवा कांचेचे तुकडे बसवून केलेलें) सुशोभित चित्रविचित्र काम *n*, (जमिनींत किंवा भिंतींत केलेलें) जडावाचें काम *n*, कचीकारी *f.* M. *a. variegated* चौरंगी, पांचरंगी, चित्रविचित्र.

Mosaic (mō-zā'ik) [From *Moses.*] *a.* मोझेसचा.

Moschatel (mos'ka-tel) [Fr. *moscatelline*, -L. *muscus*, musk.] *n.* (*bot.*) मास्कटेल नांवाची वनस्पति *f.* हिची एक जात काश्मीर प्रांतांत सांपडते.

Moslem (moz'lem) [Ar. *muslim*, a true believer, from *islam*, surrendering.] *n.* मुसलमान *m.*

Mosque (mosk) [Fr. –Ar. *masjid*, a house of prayer.] *n.* मसीद *f*, मशीद *f*, दरगा *m.* [SWEEPER OF A M. मुजावर *m.*]

Mosquito, See Musquito.

Moss (mos) [A. S. *meos*; cog. with D. *mos*, Ger. *moos*, and L. *muscus.*] *n.* शेवाळ *n* or *f.* Musci या वर्गांतील वनस्पति. *N. B.* शेवाळ या सदराखालीं प्रचारांत नानावर्गांच्या व नानाजातींच्या ओलसर जागीं उगवणाऱ्या व हिरव्या रंगाच्या (सपुष्प व अपुष्प) वनस्पतींचा अंतर्भाव होतो. परंतु फक्त Musci या वर्गांतील वनस्पतींसच शेवाळ हा शब्द लावावा असें आम्हीं ठरविलें आहे. [TO BE COVERED WITH M. शेवाळणें. A ROLLING STONE GATHERS NO MOSS cf. तेरड्याचे रंग तीन दिवस.] Moss-grown, Mossed, Moss'y *a. covered with moss* शेवाळलेला, शैवालविशिष्ट, शैवालयुक्त, शैवलित. Mos's-troo'pers *n. pl.* (इंग्लंड आणि स्काटलंड ह्यांच्या सरहद्दीजवळील) दलदलीचे प्रांतांत (एके काळीं) लुटालूट करणारे पुंडस्वार *m. pl.*

Most (mōst) [A. S. *mæst*, cog. with Ger. *meist.* See More.] *a.* (*superl. of* Much) *excelling in number, nearly all* बहुतेक सर्व, बहुतेक सगळा, फार, बहुतेक, अतिशय, बहुत. २ *greatest in degree* सर्वांत जास्त, फार, अतिशय, पराकाष्ठेचा. M. (used as a noun) बहुतेक किंमत *f*, बहुतेक संख्या *f*, बहुतेक भाग *m.* M. *adv. in the greatest degree* बहुत, फार, अति, अतिशय. Most'ly *adv. chiefly, in the main* बहुशः, बहुधा, फार करून, मुख्यत्वेंकरून, बहुतेक, बऱ्हांशीं, नव्याण्णव हिशांनीं -वांट्यांनीं.

Mote (mōt) [A. S. *mot*, an atom.] *n. a particle of dust* धुळीचा कण *m* -अणु *m* -रज *m*, कणिका *f.* २ *a spot or speck* ठिपका *m*, डाग *m.* ३ *anything proverbially small* कुसळ *n*, अगदीं बारीक वस्तु *f.* Mot'ed *a.* (धुळीच्या) कणांनीं भरलेला, रजपूर्ण, कुसळांनीं भरलेला.

Mote (mōt) [A. S. *mōt*, a meeting.] *n.* (*obs. except in a few combinations or phrases*) *a meeting of persons for discussion* सभा *f.* २ *a place of meeting for discussion* चर्चास्थान *n*, चर्चागृह *n.*

Motet (mo-tet') [Fr. –It. *mottetto*, dim. of *motto.*] *n. a short piece of sacred music* ईशस्तुतिपर लहानशी कविता *f*, ईशस्तोत्र *n.*

Moth (moth) [A. S *moththe* –*madhu*, a bug.] *n. a family of insects like butterflies, seen mostly at night* पतंग *m*, पिंगाणें *n.* २ *that which eats gradually and silently* कसर *f.*

Mother (muth'ėr) [M. E. *moder*; A. S. *moder*; L. *mater*; Gr. *mētēr*; Sk. मातृ, mother.] *n.* आई *f*, मा *f*, माय *f*, माता *f*, जननी *f*, अंबा *f*, मातृ (in compounds, as M.'s family मातृकुल, मातृगोत्र, &c.). [BORN OF A DIFFERENT M. सावत्र, सापत्न, भिन्नोदर. FOSTER M. उपमाता *f*, दाई *f.* HALF M., STEP M.

सावत्रआई *f*, सापत्नमाता *f*. FATHER AND M. आईबाप *m*, *pl.*, आईबापें *n. pl.*, मातापिता *m. pl.*, पितरें *n. pl.* M.'s HOUSE (of a married girl) माहेर *n*, माहेरघर *n*, मातृगृह *n*. MARRIED GIRL LIVING IN IT माहेरवाशीण *f*, माहेरकरीण *f*. MOTHER'S MARK *a birth mark* जन्मापासूनची खूण *f*. MOTHER-IN-LAW सासू *f*, श्वश्रू *f*, मामी (wife's mother). FATHER OF M.-IN-LAW आजेसासरा *m*. MOTHER OF M.-IN-LAW आजेसासू *f*. M.-IN-LAW OF ONE'S SON *or* DAUGHTER विहीण *f*. QUEEN MOTHER, MOTHER QUEEN *the mother of a reigning sovereign* राजमाता *f*. EVERY M.'s SON *all, without exception* सर्व, एकंदर, झाडून सारे, प्रत्येक मायचा पूत (vulgar) *m*.]. २ *a woman having children* लेंकुरवाळी *f*, पुत्रवती *f*, माता *f*, अपत्यवती *f*. ३ *an old woman* मातोश्री *f*, मातुश्री *f*, मावली *f*, साउली *f*, मायसाउली *f*, माजी *f*. ४ *the female superior or head of a religious house* ख्रिस्ती मठांतील मुख्य स्त्री अधिकारिण *f*, संतीण *f*, महंतीण *f*. ५ *that which has produced or nurtured anything* उत्पत्तिस्थान *n*, मूळ *n*, जननस्थान *n*. [M. OF PARLIAMENTS (युरोपखंडांतील इतर) पार्लमेन्ट सभांची जननी *f*, इंग्लिश पार्लमेन्ट *n*. M. OF PEARL शिंपला *m*, शिंपली *f*, मोतींशिंप *m*, मुक्तागार *n*, मौक्तिकशुक्ति *f*.] Moth'er *a. received by birth or from ancestors, native, natural* जन्माचा, आनुवंशिक, नैसर्गिक, जन्मसिद्ध, स्वाभाविक, मातृ (in compo.) as, "*Mother* language." २ *having the place of a mother, producing others, originating* मातृस्थानीं -आईच्या ठिकाणीं, मूळाशीं -ऐवजीं असणारा, मातृतुल्य, उत्पादक, मूळचा, जन्मद; as, "It is the *mother* falsehood from which all idolatry is derived." [M. CELL (*biol.*) *a parent cell* परागमातृपिंड *m*, परागजननीपिंड *m*. M. CHURCH *the original church, a church from which other churches have sprung* मूळ मंदिर *n*, आद्यमंदिर *n*, मूळ'चर्च' *n*, आद्यचर्च *n*. M. COUNTRY, M. LAND मातृभूमि *f*, जन्मभूमि *f*, मायदेश *m*. M. EARTH भूमाता *f*, जमीन *f*, भूमि *f*. M. LIQUOR, M. WATER (R.) (*chem.*) *the impure or complex residual solution which remains after the salts, readily or regularly crystallizing, have been removed* मातृद्रव *m*. M. TONGUE *a language from which another language has had its origin* आद्यभाषा *f*, मूळभाषा *f*. २ *language of one's native land* मातृभाषा *f*, मायभाषा *f*, स्वभाषा *f*, जन्मभाषा *f*. M. WIT उपजत -जातीचें शहाणपण *n*, आंगची अक्कल *f*, नैसर्गिक बुद्धि *f*, स्वाभाविक हुशारी *f*.] M. *v. t. to perform the duties of a mother to, to adopt* (-ला) आईप्रमाणें पाळणें -पोसणें -वाढवणें, दत्तक घेणें. Moth'ered *pa.t. & pa. p.* Moth'er help *n. one who assists a mother in her household duties* (घरकामांत) आईला मदत करणारा -री. Moth'erhood *n*. मातृपद *n*, आईपणा *m*, मातृत्व *n*, मातृभाव *m*. Moth'ering *pr. p.* Moth'erless *a*

आईशिवाय, पोरका, गतमातृक, मृतमातृक, हीनमातृक. Moth'erliness *n.* माऊलपणा *m*, माऊलपण *n.* Moth'erly *a.* आईचा, आईविषयीं, मातृक, मातृसंबंधीं. २ *tender, maternal* प्रेमळ, मायाळू, दयाळू, कृपाळू, कोमल, आईसारखा, मातृसदृश, मातृधर्माचा, मातृकल्प. [M. OLD WOMAN माउली *f*, मावली *f.*] M. *adv. like a mother* आईसारखा *decl.*, आईपरी, आईप्रमाणें, मातृवत्.

Mother (muth'ér) [Akin to D. *modder*, mud; and E. mud.] *n. dregs or sediments, as of vinegar* गाळ *m*, सांका *m*, दोर *m*, चिकटा *m*, थर *m.* M. *v. i. to become thick* घट्ट होणें. Moth'ered *a. thick, viscid* जाड, घट्ट. Moth'ery *a.* चिकट्याचा, दोराचा, चिकटा असलेला. २ चिकट्यासारखा, दोरासारखा.

Motion (mō'shun) [Fr. –L. *movere, motum*, to move.] *n. the act of moving, a movement* गति *f*, हालचाल *f*, चाल *f*, गमन *n*, चलन *n*, हालणें *n*, चालणें *n*, फिरणें *n.* [M. OF A MACHINE यंत्राची गति *f.* ABSOLUTE M. केवलगति *f.* ACCELERATING M. वर्धमानगति *f.* RETARDING M. क्षीयमाणगति *f.* UNIFORM M. समगति *f.* UNIFORMLY ACCELERATING M. समवर्धमानगति *f.* UNIFORMLY RETARDING M. समक्षीयमाणगति *f.* VARIABLE M. विषमगति *f.* TO SET *or* PUT IN M. गति *f.* देणें, चालीस लावणें, चालता किंवा चालू करणें, सुरू करणें.] २ हालचाल करण्याची शक्ति *f*, चलनवलन *n*, हालचाल *f*, चेष्टा (Sk.) *f.* ३ *a sign* खूण *f.* ४ *gesture* अंगविक्षेप *m*, आंगिक चेष्टा *f.* ५ *an impulse or excitement of the mind* मनाची गति *f*, मनाचा कल *m*, मनाचा झोंक *m*, वासना *f.* ६ *a proposal* (at a meeting) सूचना *f*, कार्यसूचक भाषण *n*, कर्तव्यसूचना *f.* ७ (*law*) *an application made to a court or judge orally in open court* (भर कोर्टांत केलेली) तोंडी विनंति *f*, तोंडी अर्ज *m.* ८ (*med.*) (a) शौचास होणें *n*, मलविसर्जन *n.* (b) रेच *m*, टाळ *m.* M. *v. i. to make a significant movement or gesture* (as with a hand) (हातानें किंवा डोक्यानें) खूण करणें. M. *v. t. to direct or invite by motion* (as of the head or hand) खुणेनें सांगणें, खूण करून सांगणें; as, "He *motioned* me to a seat." Mo'tioned *pa. t.* & *pa. p.* Mo'tioner *n. a mover, a proposer* सूचक *m*, सूचना पुढें आणणारा-मांडणारा. Mo'tionless *a.* गतिशून्य, बिनहालचालीचा, स्तब्ध, निश्चेष्ट.

Motive (mō'tiv) [Fr. –L. *movere –motum*, to move.] *a. causing motion, having power to move* चालक, प्रवर्तक, प्रयोजक, गति देणारा, गति देण्याचें सामर्थ्य असलेला, चालवणारा; as, "M. faculty." [M. FORCE, M. POWER प्रवर्तक शक्ति *f*, चालक शक्ति *f.*] M. *n. that which moves or excites to action, inducement, reason* हेतु *m*, कारण *n*, निमित्त *n*, प्रवृत्तिनिमित्त *n*, सबब *f*, प्रवर्तक *n*, प्रयोजक *n*, उत्तेजन *n*, प्रयोजन *n.* Relation between the M. (or efficient) and the work (or effect proposed) प्रयोज्यप्रयोजकभाव *m.*

M. *v. t. to prompt by a motive* प्रवृत्त -उद्युक्त करणें. Mo'tiveless *a.* हेतुरहित, कारणरहित, हेतु नसलेला, अहेतुक. Mo'tivelessness *n.* हेतुरहितता *f*, अहेतुकता *f.* Motiv'ity *n.* चालक शक्ति *f*, प्रवर्तक शक्ति *f.*

Motley (mot'li) [Of unknown origin.] *a. variegated, consisting of different colours* रंगीबेरंगी, अनेकरंगी, चेडगुजरी, विचित्र, बहुरंगी, नानारंगी, चित्रविचित्र, चित्रित. २ *wearing such clothes* चित्रविचित्र पोषाख घातलेला; as, "A. M. fool." ३ *consisting of various parts, discordantly composite* विजातीय, विजोड, पंचमिसळीचा, पंचभेसळ; as, "M. style ; The M. scene." M. *n. a combination of distinct colours, esp. the parti-coloured clothing worn by professional fools* चित्रविचित्र रंग *m. pl.*, (विदूषकाचा) रंगीबेरंगी पोषाख *m.* Mot'ley-minded *a.* विदूषकी स्वभावाचा, थट्टेखोर, नकल्या.

Motor (mō'tor) [L. *movere, motum,* to move.] *n. that which gives motion* चालक *m*, गति *f* -चलन *n.* देणारा, चालक शक्ति *f*, गतिदायक शक्ति *f.* २ (*mach.*) *a prime mover* (मूळ) चालक *m.* ३ 'मोटार' (गाडी) *f.* ४ *an engine for propelling vehicles without animal power* (सार्वजनिक रस्त्यांवर तेल, वाफ, विद्युत्, इत्यादिकांचे योगानें) गाड्या चालविणारें यंत्र *n.* Mo'torist *n.* मोटारगाडींत बसणारा. २ मोटारगाडी हांकणारा *m.* Mo'tor-man *n.* मोटारगाडी चालविणारा -हांकणारा. या माणसाला मोटारगाडीची लहान सहान दुरुस्ती करितां येते. Mo'tor-meter *n.* मोटारघड्याळ *n*, मोटार किती गेली हें दाखविणारें घड्याळ *n.* Mo'torphile *n.* मोटारगाडीचा नाद असलेला, मोटारशोकी, मोटारचा शोकी *m.* Mo'tor-phobe *n.* मोटारचा तिरस्कार करणारा *m*, मोटारद्वेष्टा *m.* M., Mo'tory, Moto'rial *a. giving motion* चालक, चलन -गति देणारा, गतिदायक. २ (*physiol.*) गतिवाहक. [M. NERVES, SEE UNDER NERVE.]

Mottle (mot'l) [From Motley.] *v. t. to spot, to maculate* (-वर निरनिराळ्या रंगांचे) डाग *m. pl.* -ठिपके *m. pl.* देणें. M. *n. a mottled appearance, esp. of wood used in cabinet work* रंगीबेरंगीपणा *m.* Mot'tled *a.* रंगीबेरंगी, निरनिराळ्या रंगांचा, निरनिराळ्या रंगांचे ठिपके असलेला.

Motto (mot'ō) [It. -Low L. *muttum, -muttire,* to mutter.] *n. a short sentence or phrase* (prefixed to anything intimating the subject of it) विषयसूचक वाक्य *n*, आदर्शवाक्य *n.* (b) खुणेचें वाक्य *n.* (c) *a maxim* बोधपरवाक्य *n.* Mot'toes *n. pl.*

Mould (mōld) [A. S. *molde,* earth, dust.] *n. dust* धुरळा *m*, धूळ *f*, माती *f*, मृत्तिका *f.* २ *soil rich in decayed matter* सकस जमीन *f*, कसदार जमीन *f.* [BLACK M. काळी माती *f*, वावरी माती *f.*] ३ *the matter of which anything is composed* (घटक) द्रव्य *n*, पदार्थ *m*; as, "Nature formed me of her softest

mould." M. *v. t. to cover with soil* (-वर) माती टाकणें, माती पसरणें. Mould'ed *pa. t. & pa. p.* Mould'er *v. i. to crumble to mould, to turn to dust* माती होणें -बनणें *g. of s.*, मातीला मिळणें. २ *to waste away gradually* कमी कमी होत जाणें, झुरत जाणें, क्षीण होत जाणें. M. *v. t.* मातीला मिळवणें, माती करणें. Mould'ing *pr. p. & v. n.* Mould'warp *n. a mole which casts up little heaps of mould* चिचोंद्रि *f*, घूस *f*.

Mould (mōld) [M. E. *moled*, spotted.] *n. a minute fungus which grows on bodies in a damp atmosphere* बुरशी or सी *f*, केनशी *f*, केनी *f*, चिती *f*. [A SHOOTING M., THREAD OF M. जळमट *n*. WHITE M. भूर *f*, भुरी *f*, बुरी *f*.] M. *v. t. to cause to become mouldy* बुरशी आणणें चढविणें, चिती आणणें, बुरसावणें. M. *v. i. to become mouldy* बुरसणें, बुरसटणें, उबटणें, केनसावणें, केमुसणें, चिती येणें -चढणें. Mould'ed *pa. t. & pa. p.* Mould'ing *pr. p. & v. n.* Mould'iness *n.* बुरशेपणा *m*, बुरसलेलेपणा *m*, चिती *f*. २ सापटपणा *m*, कुबटपणा *m*. [M. AS APPEARING IN FINE HAIRS *or* LINES कापूस *m*.] Mould'y *a.* बुरसा or बुरशा, बुरसलेला, बुरशी आलेला, चित्या, चिती आलेला. [TO BECOME MOULDY बुरशी येणें, चिती येणें, केनसावणें, बुरसटणें.] २ (of smells) कुबट, सापट, उबट (वास *m*). [TO SMELL MOULDY कुबष्टाण *f*. येणें.]

Mould (mōld) [Fr. *moule* –L. *modulus*, a measure.] *n. a hollow form in which anything is cast* सांचा *m*, मूस *f*, ओतणी *f*. २ *a pattern* नमुना *m*, प्रतिमा *f*. ३ *the form received from a mould* (सांच्यांत घालून आलेला) आकार *m*, घाट *m*. ४ *cast, form* सांचा *m*, नमुना, आकार, वळण *n*. ५ (paper-making) कागदाचा रांधा गाळण्याची चाळण *f*. M. *v. t. to form in a mould, to model* सांच्यांत घालून बनविणें, आकार देणें -आणणें, नमुन्याबरहुकूम करणें, नमुनेवजा बनविणें, घडणें, घडवणें. [TO M. TO ONE'S OWN WISHES *or* WILL माठरणें, माठळणें.] २ *to knead as dough* मळणें, चुरणें, तिंबणें, मर्दणें. ३ (*founding*) *to form a mould of* (ओतकामाकरितां) सांचा बनवणें. Mould'able *a.* सांचे करण्यासारखा -योग्य, सांचे ओतण्यायोग्य. Mould'-box *n. a box in which molten steel is hydraulically compressed* (पाण्याच्या दाबानें पोलादाच्या रसाला कठिणपणा आणण्याची) सांचेपेटी *f*. Mould'ed *pa. t. & pa. p.* Mould'er *n.* सांचे -नमुने ओतणारा *m*, ओतकाम करणारा *m*, ओतारी *m*, घडणारा, उतरणारा. Mould' facing *n.* (ओतलेले सांचे चांगले व गुळगुळीत निघावे म्हणून मातींत ओतलेल्या) सांच्यांस लावण्याची पूड *f* -भुकी *f*. या कामीं ओतारी लोक Graphite किंवा Plumbago चा उपयोग करितात. Mould'ing *v. n. the process of shaping any soft substance* (एकाद्या मऊ पदार्थास) आकार देणें *n*. २ *anything formed in a mould* ओत-

काम *n*, ओतून काढलेला पदार्थ *m*. Mould'ing *pr. p.* M. machine *n. a machine for making wood-mouldings* (लांकूड कातून) सांचे बनविण्याचें यंत्र *n*, लांकडाचे सांचे बनविण्याचें यंत्र *n*. M. plane *n*. सांचे करण्याच्याच कामाचा रंधा *m* -दर्जा *m*. M. sand *n*. (वाळू व चिकणमाती यांचा) ओतकामांतील मसाला *m*. M. table *n*. कुंभाराची मडकीं थापण्याची फळी *f*.

Moult (mōlt) [Formed with intrusive *l* from L. *mutare*, to change.] *v. i. to change or cast the feathers &c.* (as birds) पिसें *n. pl.* -पंख *m. pl.* -पर *m. pl.* झडणें *in. con. g. of s.* -गाळणें -टाकणें -झाडणें -पालटणें -बदलणें. २ (सापानें आंगावरील) कात *f*. टाकणें. Moult'ing *pr. p.* M. *v. n.* परझाडणी *f*, परगळणी *f*, पिसेझाडणी *f*, वार्षिकपक्षपतन *n*. २ मेंग टाकणें *n*.

Mound (mownd) [A. S. *mund*, a defence; akin to L. *mons*, a mount.] *n.* (*fort.*) *an artificial bank of earth or stone, an embankment thrown up for defence* (सैन्याच्या संरक्षणाकरितां घातलेला तात्पुरता) बांध *m*, बंधारा *m*, बांधण *n*, धक्का *m*, धमधमा *m*, धमामा *m*, ताल *f*, वरंबा *m*. २ (also) *a natural hillock* (appearing as if thrown up artificially) टेंकडी *f*, टेंकाड *n*, टेंब *n*, उंचाड *n*, डोंगरी *f*. M. *v. t. to fortify with a mound* बांध *m* -धक्का *m*. घालून or बांधून मजबूत करणें, बांध घालणें.

Mount (mownt) [A. S. *munt* –L. *mons*, *montis*, a mountain. *Mount* is always used instead of *mountain* when put before a proper name; as, "M. Sinai."] *n. a high hill* उंच टेंकडी *f*, उंच टेंकाड *n*, डोंगरी *f*. M. *v. i. to rise on high, to ascend* उंच -वर चढणें -जाणें, उडणें, ऊर्ध्वगमन करणें. २ (-on horse-back) (घोड्यावर) चढणें -स्वार होणें, अश्वारोहण करणें. ३ *to attain in value* किंमत असणें -होणें *in. con.*, (किंमत) भरणें. M. *v. t. to get upon, to ascend* (-वर) चढणें -चढून जाणें, (-वर) आरोहण करणें. २ (on horse-back) (घोड्यावर) बसणें, घोड्यावर आरूढ होणें. ३ *to put on horse-back, to furnish with horses* अश्वारूढ करणें, घोड्यावर बसविणें, स्वार करणें, (-ला) घोडे देणें -पुरवणें. ४ (hence) *to arrange or set in fitting order* बसवणें, जडवणें, चढवणें, तयार करणें. [To M. A DIAMOND हिरा कोंदणांत बसविणें. To M. GUARD पहाऱ्यावर जाणें, पहारा करणें. To M. A MAP नकाशाला रूळपट्टी बसविणें. To M. A PLAY नाटकांतील देखाव्यांची मांडणी करणें.] ५ *to raise aloft, to lift on high* उंच -वर उचलणें -करणें. Mount'able *a.* चढतां येण्यासारखा. Mount'ed *a.* रूळपट्टीवर -गाडीवर -आधारावर बसविलेला; as, "A mounted gun." २ घोड्यावर बसलेला, घोड्यावरचा (स्वार वगैरे). [M. INFANTRY (प्रवास करितांना) घोड्यावरचें पायदळ *n*.] Mount'ing *pr. p.* M. *v. n.* बसविणें, जडविणें. २ जडाव *m*.

Mount (mownt) [See Mount.] *n. that on which anything is mounted* पुठ्ठा *m*, बैठक *f*, (चित्रें वगैरे बसविण्याचा) बोर्ड *m*. २ *a horse* (for riding on) (बसण्याचा) घोडा *m*, स्वारीचा घोडा *m*. ३ *a step to help in mounting a horse* (often called a *mounting-block*) (उंच घोड्यावर बसतांना) पाय ठेवण्याचा ठोकळा *m*.

Mountain (mownt'ān or -'in) [Fr. *montagne* –L. *mons, montis*, a mountain.] *n. an elevation of land rising generally above* 1,000 *ft*. (elevations of less than this height are usually called hills), *a high hill* पर्वत *m*, डोंगर *m*, पहाड *m*, गिरि *m*, शैल *m*, नग *m*, अचल *m*. [CREST *or* BROW OF A M. घांटमाथा *m*, पर्वताचा माथा *m*, पर्वताचें शिखर *n*. COUNTRY AT THE FOOT OF A M. तळघांट, तळघांटाचा प्रदेश *m*. FACE OF A M. आडवण *n*. FOOT OF A M. तळघांट *m*, पायथा *m*. RANGE *or* CHAIN OF M.S, M. CHAIN, M. RANGE पर्वतांची रांग *f* -ओळ *f*. RIDGE OF A M. घांटसरी *f*. M. BAROMETER पहाडीभारमापक, पर्वतांची उंची मोजण्याचा भारमापक *m*. M. DEW *Scotch whisky* (*so called because often illicitly distilled among the mountains*) स्काच व्हिस्की नांवाची दारू *f*. M. GROUP पर्वतसमुदाय *m*. TO MAKE A M. OUT OF A MOLE-HILL रजाचा गज करणें, राईचा पर्वत करणें, पराचा कावळा करणें, पुळीचें फाफर करणें.] २ *anything very large* फार मोठा -पर्वततुल्य पदार्थ *m*; as, "I should have been a *mountain* of mummy." ३ 'माउन्टन' किंवा 'मलागा' नांवाचें द्राक्षासव *n*. Mount'ain *a*. पहाडी, डोंगरी, पहाडावर होणारा -वाढणारा, पर्वतीय. २ *vast, great* विशाल, भव्य. Mountaineer' *n. an inhabitant of a mountain* पहाडी *m*, पहाड्या *m*, पहाडांत राहाणारा *m*. २ *a climber of mountains* पहाड चढणारा *m*. ३ *a rustic* आडमुठ्या *m*, खेडवळ *m*, गांवढळ *m*. M. *v. i. to live or act as a mountaineer* पहाडी -जंगली मनुष्याप्रमाणें राहाणें किंवा वागणें. २ *to climb mountains* पहाड चढणें. Mountaineer'ing *n. the practice of climbing mountains* पहाड चढण्याचा सराव *m* -अभ्यास *m*. Mount'ainous *a*. डोंगरी, डोंगराळ, डोंगरवट, पहाडी, पर्वतमय. २ *large as a mountain, huge* पर्वतासारखा, मोठा, भव्य, विशाल. Mount'ainousness *n*. Mount'-ains *n. pl. a range, chain or group of hills* डोंगरांची रांग *f* -ओळ *f* -समुदाय *m*. [MOUNTAINS HIGH (of waves) पर्वतासारख्या उंच (लाटा).]

Mountebank (mownt'e-bank) [Lit. one who *mounts* on a *bank* or *bench* (to advertise his medicines) It. *montambanco* –*montare*, to mount in, on, or upon, & *banco*, a bench.] *n. a quack-doctor* जाहिरात्या वैद्य *m*, ढोंगी वैद्य *m*, वायवैद्य *m*, नाकाडोळयाचा वैद्य *m*, वैदू *m*, बाडी -पहाडी वैद्य *m*, टाण्याटोण्याचा वैद्य *m*. २ *any boastful or false pretender* ढोंगी *m*, बाताड्या *m*, थाप्या -थापेबाज मनुष्य *m*.

M. *v. i.* ढोंगी वैद्य बनणें. २ बाता ठोकणें. Mount'e-bankery *n.* वैदूपणा *m.* २ पोकळ ढोंग *n.* Mount'e-bankish *a.* भोंदू, ढोंगी, भपक्याचा, पोकळ.

Mourn (mōrn) [A.S. *murnan*, *meornan*, to grieve.] *v. i. to grieve, to be sorrowful* (व्यक्त किंवा अव्यक्त रीतीनें) दुःख *n* -शोक *m.* करणें -करीत बसणें, खेद *m* -हायहाय *f.* करणें, दुःखांत असणें, रडणें. २ *to wear mourning* सुतकी वेष *m.* धारण करणें, अमंगल वेष *m.* घेणें. M. *v. t. to grieve for* (-च्या साठीं) दुःख करणें, कष्टी होणें, शोक करणें -बाळगणें -मानणें *g. of o.* २ *to utter in a mournful or sorrowful manner* दुःखाच्या स्वरानें म्हणणें. Mourn'er *n.* दुःखी *m,* कष्टी *m,* रडणारा *m,* सुतकी *m.* २ (प्रेतयात्रेला येणारा) भाडोत्री सुतकी *m.* Mourn'ful *a. grieving* (of persons) खिन्न, शोकाकुल, कष्टी, दिलगीर. २ (a) *grievous, saddening* (of events) दुःखकारक, दुःख-दायक -प्रद, खेदजनक -प्रद, दुःखावह, शोच्य. (b) (–sound) रडका, रडवा, काकुळतीचा, केविलवाणा, दीन. Mourn'fully *adv.* Mourn'fulness *n.* Mourn'-ing *pr. p. grieving* दुःख करणारा, शोक करणारा. २ *worn or used as appropriate to the condition of one bereaved or sorrowing* सुतक्याचा, सुतकी, मरतिकाचा, सुतक्याला शोभणारा, शोकसूचक. M. *n. lamentation, sorrow* दुःख *n,* खेद *m,* शोक *m,* रुदन *n,* रोदन *n,* रड *f.* २ *garb &c. indicative of grief* सुतकी वेष, मरतिकाचा -अशुभ -शोकसूचक वेष *m,* सुतक्याचा काळा पोषाख *m.* [M. BORDER (नोटपेपर व लिफाफे यांवरील) शोकसूचक काळी किनारी *f.* M. COACH (प्रायः काळे घोडे जोडलेली) सुतक्यांना स्मशानांत नेण्याची गाडी *f.* M. RING (मृताच्या स्मरणार्थ घातलेली) शोकसूचक आंगठी *f.* To BE IN M. (मृताच्या स्मरणार्थ) काळा पोषाख *m.* घालणें. DEEP M. (विशेष दुःखसूचक) सुतकाचा काळा मजित पोषाख *m.*] Mourn'ingly *adv.*

Mouse (mows) [Lit. 'the stealing animal'; A.S. *mus*, *pl. mys*; Sk. मूषक, a mouse–Sk. मुष्, to steal.] *n.* उंदीर *m,* मूषक *m.* [M. HOLE उंदराचें -उंदरानें केलेलें -पाडलेलें बीळ *n.* २ बीळ *n,* भोंक *n.* M. SIGHT ऱ्हस्व दृष्टि *f.* M. TRAP (उंदीर पकडण्याचा) सांपळा *m,* चाप *m,* पिंजरा *m.* STILL AS A M. चिप्प, जिता कीं मेला.] २ *a match used in firing guns* बत्ती *f,* तोडा *m.* M. *v. i.* उंदीर पकडणें, उंदरांकरितां टपून बसणें. २ (एखादी गोष्ट साधण्याकरितां) टपून बसणें. Mice *n. pl.* Mouse'kin, Mous'ie *n.* उंदराचें पिलूं *n,* पिटकुला उंदीर *m.* Mous'er *n.* उंदीर पकडणारें मांजर *n.* २ *one who pries about on the look-out for something* (मांजरासारखा) टपून बसणारा *m.* Mous'ery *n. a resort of mice* उंदरांचें घर *n.* Mous'ing *v.n.* उंदीर पकडणें *n.* Mous'y *a. like a mouse in colour or smell* उंदराच्या रंगाचा -वर्णाचा, उंदरांची घाण -वास येणारा. २ *abounding with mice* उंदीरमय, उंदरांनीं व्यापलेला.

Mouth (mowth) [A. S. *muth*, Sk. मुख, Ger.

mund, Sk. मुण्ड, head.] *n.* (of animals) तोंड *n*, मुख *n*, वदन *n*, आनन *n*, तुंड *n*; (contemptuously) भोकाड *n*, भोकाडा *m*, मुसकाड *n*, मुसकूट *n*, आ *m*, तोंडाची मूस *f.* [A TOOTHLESS M. बोळकें *n.* BY WORD OF M. *by means of spoken words* तोंडानें, तोंडातोंडीं, तोंडजबानीनें, तोंडजबानीं. CONDUCTED BY WORD OF M. तोंडचा, तोंडजबानीचा, तोंडातोंडी. CORNERS OF THE M. सृक्क *n*, ओष्ठप्रांत *m.* DRYNESS *or* PARCHEDNESS OF THE M. तोंडाची कोरड *f*, शोप *m.* FROM M. TO M. (A REPORT) कानोकानीं, कर्णोपकर्णीं. IN EVERYBODY'S M. सर्वतोमुखीं, सर्वांमुखीं, सर्वांच्या तोंडीं. M. OF A RIVER नदीचें मुख *n.* M. OF THE SWORD तरवारीची धार *f.* M. TO M. समक्ष, प्रत्यक्ष. M. (*i. e.* PERSON REQUIRING TO BE FED) खातें तोंड *n*; (*pl.*) कुटुंबाचीं माणसें *n. pl.* ROOF OF THE M. तालु *n*, टाळू *f*, टाळें *n.* SLIME AT THE CORNER OF THE M. (FROM MUCH SPEAKING &c.) थुंकी *f*, मुखरस *m.* STOPPING THE M. OF (*lit.*) तोंडबांधणी *f*, मुस्कुटदाबी *f*, तोंडबंदी *f*, वाग्रोध *m*, वाक्स्तंभ *m.* २ (by bribe) तोंड बांधणें *n*, मूठ दाबणें *n.* WASHING THE M. (AFTER MEALS &c.) मुखप्रक्षालन *n.* WATER TAKEN TO RINSE THE M. गुळणा *m*, गुळणी *f*, चूळ *f*, चुळका *m.* WATER RISING IN THE M. गरटई or गरडई *f*, गरळ *f.* TO BEAT THE M. WITH THE BACK OF THE HAND (IN SIGN OF DISTRESS) बोंब *f.* मारणें -ठोकणें, शंख *m* -शिमगा *m* -पांचजन्य *m.* करणें, शंखध्वनि *m.* करणें. TO BE DOWN IN THE M. (*colloq.*) *to be chap-fallen, to be despondent* तोंड *n* -मुखश्री *f.* उतरणें *g. of s.*, पायपोसासारखें -शेण खाल्ल्यासारखें तोंड *n.* करणें, शेण खाल्ल्यासारखें तोंड होणें. TO BE IN EVERYBODY'S M. गाजणें, सर्वतोमुखीं -विश्वतोमुखीं -सर्वांमुखीं -सर्वांतोंडीं होणें, सर्वांच्या चर्चेचा विषय होणें, ज्याच्या त्याच्या तोंडीं होणें. TO BECOME SORE (THE MOUTH) तोंड *n.* येणें. TO BRING ON A SORE M. (THROUGH MERCURY &c.) तोंड *n.* आणणें. TO HAVE ONE'S M. WATERING (FOR) तोंडाला पाणी सुटणें. TO LOCK UP THE M. तोंडास खीळ *f.* घालणें. TO MAKE A M. *or* M.S AT वेडावणें, तोंड *n.* विचकणें, वांकुल्या OR वांकोल्या *f. pl.* दाखविणें. TO RUN AT THE M. लाळणें. TO SIT WITH THE OPEN M. OF EXPECTATION आ करून or पसरून बसणें. TO STOP THE M. OF (BY BRIBE) *to cause to be silent* तोंड बांधणें, मूठ दाबणें. २ *to put to shame* शरमविणें, खजिल करणें. ३ *to confound* गोंधळून सोडणें -टाकणें. TO STRIKE ACROSS THE M. तोंडांत मारणें, मुसकटणें, मुसकुटणें, थोबाडांत भडकावणें -देणें, थोबाडणें. TO WAG THE M. AT तोंड *n.* टाकणें. M. FRIEND तोंडाचा -तोंडापुरता मित्र *m*, वरकरणी मित्र *m.* M. GLASS चेहेरा किंवा दांत पाहण्याचा छोटा आरसा *m.* M. HONOUR *honour given in words, but not felt* तोंडी -वरकरणी -शाब्दिक मान *m* -आदर *m.* M. MADE फक्त तोंडानें बोलून दाखविलेला, शाब्दिक, दिखाऊ. M. ORGAN तोंडानें वाजविण्याचें बांबूचें (अलगुजासारखें) वाद्य *n.* M. PIECE (तोंडानें वाजविण्याच्या वाद्याची) तोंडांत धरण्याची नळी *f*, पिंपाणी *f*, जिव्हाळी *f*, पिंपारी

f, पिपिरें *n*, पोंपेरें *n*, मुखनाली *f*. (b) (साहेब लोकांच्या चिलमेची) तोंडांत धरण्याची नळी *f*. २ *a spokesman* दुसऱ्यांच्या वतीनें बोलणारा *m*, प्रमुख *m*, अग्रेसर *m*.] २ (of a well, jar, den, mill, &c.) **तोंड** *n*, **मुख** *n*. (b) (of a river) **मुख** *n*. (c) *an opening* **तोंड** *n*, **द्वार** *n*. ३ (**घोड्याच्या तोंडांत असणारी**) **लगामाची कडी** *f*. ४ *a person* (who consumes food) **माणूस** *n*. ५ *a principal speaker, a mouth-piece* (**स्वतः पुढें होऊन दुसऱ्यांच्या वतीनें बोलणारा**) **मुखत्यार** *m*, **मुख्य** *m*, **नायक** *m*. ६ *speech, language, testimony* **साक्ष** *f*, **बोलणें, पुरावा** *m*; as, "That in the M. of two or three witnesses every word may be established. Matt. XVIII. 16." ७ *a wry face, a grimace* **वांकुल्या** *f. pl.*, **दांत काढणें** *n*, **वेडावणें** *n*; as, "Make *mouths* upon me when I turn my back." Mouths (mouthz) *n. pl.* Mouth *v. t. to chew* **चावणें, तोंडांत धरणें, चघळणें, चाऊन खाणें**. (b) **अधाशाप्रमाणें बकाबक खाणें**. २ **डौलानें -काशीकरी डौलानें बोलणें -सांगणें -वाचणें, गळा फुगवून बोलणें -सांगणें**. ३ *to lick* **चाटणें**; as, "A bear M.s her cub." M. *v. i. to speak with a loud, pompous, affected voice* **मोठ्या आवाजानें -डौलानें -आडंबरानें बोलणें -सांगणें, गळा फुगवून बोलणें, मोठ्यानें बोलणें, उचलून बोलणें**. २ *to make grimaces* (*especially in ridicule or contempt*) (**तिरस्कारबुद्धीनें**) **वेडावणें, वांकोल्या दाखविणें, चेष्टा करणें**; as, "I know how she *mouths* behind my back." Mouth'ed *a. furnished with a mouth* **तोंड लावलेला, तोंड असलेला**. २ *having a mouth of a particular kind* (used only in composition) (**विशेष प्रकारच्या**) **तोंडाचा, तोंड्या** (in compo.); as, "Wide *-mouthed*; Hard *-mouthed*." (b) *using the mouth, speech or voice in a particular way* **तोंडाचा -वाणीचा विशेष रीतीनें उपयोग करणारा**; as, "Foul *-mouthed*; Mealy *-mouthed*." Mouth'er *n*. **बोलणारा** *m*. २ *an affected speaker* **डौलानें -आडंबरानें -तोंड वर काढून -गळा फुगवून बोलणारा** *m*. Mouth'ful *n. as much as is usually put into the mouth at one time* **घास** or **घांस** *m*, **ग्रास** *m*, **कवल** *m* (*pop.* **कवळ** *m*), **मुखपूरण** *n*. [HUGE M. (*esp.* OF DRY FOOD) बोकाणा *m*, बोकणा *m*, बोकणी *f*, बोकांदा *m*. MERE M. फक्त घांसभर *m*, तोंडीं लावणें (*fig.*) *n*. M. OF LIQUID TAKEN TO SPIT OUT गुळणा *m*, गुळणी *f*. M. OF BOILED RICE उंडी *f*. M. PUT ASIDE AS AN OFFERING TO AVERT AN EVIL -EYE ओंवाळून टाकण्याचा घांस *m*.] २ (*hence*) *a small quantity* **अल्पप्रमाण** *n*. Mouth'fuls *pl*. Mouth'less *a*. **बिनतोंडाचा**. Mouth'y *a*. **डौलानें -आडंबरानें बोलणारा**.

Movable, See under Move.

Move (mōōv) [O. F. *movoir* –L. *movoie*, to move.] *v. t. to set in motion* **हालवणें, सरकावणें, सरसावणें, चालवणें, (एका जाग्यावरून) दुसरीकडे नेणें, चाल/**

-गति *f.* देणें, स्थानांतर -स्थलांतर करणें *g. of o.* २ (chess, checkers, &c.) (मोहरें, सोंगटी, इ०) हालवणें, टाकणें, खेळणें, सारणें. ३ *to impel, to excite to action, to influence* प्रवृत्त -उन्मुख -उद्युक्त करणें, वळवणें, ओढून घेणें, ओढणें; as, "No female arts his mind could *move.*" (b) (*esp.*) *to excite to tenderness* द्रवविणें, पाघळविणें, पाझर फोडणें, द्रव *m* -कळवळा *m* -पान्हा आणणें -फोडणें; as, "He was *moved* with compassion." ४ *to arouse, to provoke* क्षोभविणें, प्रक्षुब्ध करणें, गडबडवणें, गलबलवणें. ५ *to propose, to recommend* सुचविणें, (पुढें) ठेवणें -मांडणें -आणणें, विचार -गोष्ट काढणें. ६ *to take off or lift* (सलाम म्हणून टोपी) काढणें -उचलणें. M. *v. i. to change place, to walk* हालणें, सरणें, फिरणें, चालणें, सरकणें. २ *to change residence* स्थलांतर करणें. ३ *to stir* हालचाल करणें, खटपट करणें, (आंत) पडणें -मन घालणें; as, "To M. in a matter." ४ *to make a motion (as in an assembly)* सूचना -ठराव पुढें आणणें -मांडणें. ५ (मोहरें इ.) पुढें टाकणें. M. *n. -the act* हालवणें *n*, सरकवणें *n*. २ *movement* गति *f*, चलन *n*, हालचाल *f*, स्थलांतर *n*. [To PUT A M. ON (इंजनाची वगैरे) गति वाढवणें, वेग वाढवणें.] ३ (chess, checkers, &c.) डाव *m*, खेळ *m*, खेळी *f*. ४ *a step in the execution of a plan or purpose* (पुढें) पाऊल *n*, गति *f.* (b) *device, trick* डावपेंच *m*, युक्ती *f*; as, "A good M.; A bad M." [To KNOW ALL THE M.s ON THE BOARD तरबेज असणें, पक्का असणें. To MAKE A M. *to take some action* पुढें होणें, सरकणें. २ मोहरें खेळणें -देणें -हालवणें -टाकणें. To BE ON THE M. (*colloq.*) *to stir about* गडबड उडवणें, धांदल करून सोडणें.] Movabil'ity, Mov'ableness *n.* चलनयोग्यता *f*, चलनक्षमता *f*, चलनशीलता *f*, गमनशक्ति *f*, फिरतेपणा *m*. Mov'able *or* Mov'eable *a. susceptible of motion* हालणारा, हालवितां -चालवितां येणारा, फिरता, चर, चल, जंगम, अस्थावर, गमनशील -क्षम, गमनार्ह, चलनार्ह. [M. AND IMMOVABLE स्थावर आणि जंगम, चराचर, चलाचल.] २ *changing from one time to another* बदलणारा, चल; as, "M. feasts *i. e.* church festivals the date of which varies from year to year." M. *n.* (usually in the *pl.*) *wares, furniture* जंगम मालमत्ता *f* -जिंदगी *f*, चीजवस्त *f*, घरजिंदगी *f*. Mov'ably *adv.* Mov'ed *pa. t.* and *pa. p.* Move'less *a.* (एक्या जाग्यावरून) न हालणारा, स्थिर, अचल. Move'ment *n. -the act.* हालणें *n*, हालवणें *n*. (b) चळवळ *f*, आंदोलन *n*, हालचाल *f*. २ *change of position* स्थानांतर *n*, स्थलांतर *n*, हालचाल *f*, गति *f*. [MILITARY M.s लष्करी हालचाली *f. pl.*, कवाईत *f*, कूच *n*.] ३ *an act of volition* मनाची गति *f*, मनोव्यापार *m*, मनःप्रवृत्ति *f*. ४ *manner of moving* गति *f*, चाल *f*; as, "A sudden M." ५ (*mus.*) *a part having the same time*

कंप *m.* ६ (a) गतिप्रवर्तक, गतियंत्र, गति देणारी यंत्ररचना *f.* Mov'er *n.* हालणारा *m.* २ *a motor* हालवणारा *m*, चालक (lit.) *m*, सारक (lit.) *m*, गतिदायक *m.* (b) स्थलांतर करणारा. ३ *one who or that which excites, instigates, or causes movement* प्रवर्त्तक *m*, प्रसारक *m*, वाढविणारा *m*; as, "*Movers* of sedition." ४ *a proposer* पुढें आणणारा -मांडणारा *m*, सुचविणारा *m*, सूचना करणारा *m*, सूचक *m.* Mov'ing *pr. p.* हालणारा, हालविणारा, चालक. २ *touching, pathetic* द्रव आणणारा, चित्तद्रावक, करुणापर, करुणोत्पादक, हालवून सोडणारा; as, "A M. appeal." ३ क्षुब्ध करणारा, क्षोभक. Mov'ingly *adv.* Mov'ingness *n.* चलनक्षमता *f.*

Mow (mou) [Fr. *moue*, a grimace.] *n.* (*Shakes.*) *a wry face* वेडेंवांकडें तोंड *n*, वांकुली *f*, वेंकुली *f*; as, "Make *mows* at him." M. *v. i. to make grimaces* वांकुल्या *f. pl.* वेंकुल्या *f. pl.* दाखविणें.

Mow (mō) [A. S. *muga*, a heap.] *n.* उडवें *n*, उटी *f*, उडवी *f*, बुचाड *n*, सुडी *f.* M. *v. t.* उटी -उडवें -बुचाड घालणें -रचणें -डाळणें. Mowed' *pa. t.* Mowed', Mown *pa. p.* Mow'ing *pr. p.* Mow'burn *v. i. to heat and ferment in the mow* बुचाड -उडवें उबणें.

Mow (mō) [A. S. *mawan*; allied to L. *metere*, to mow.] *v. t. to cut down with a scythe* कापणें, कापून काढणें, कापून साफ करणें. २ (with *down*) *to destroy in great numbers* कत्तल *f.* उडवणें, कापाकापी *f* -काटाकाटी *f.* करणें; as, "A discharge of grape shot *mows down* whole ranks of men." Mowed' *pa. t.* Mowed', Mown *pa. p.* Mow'er *n. one who mows grass* (गवत इत्यादि) कापणारा. २ *a machine for mowing grass* गवत कापण्याचें यंत्र *n.* Mow'ing *pr. p.* [M. MACHINE गवत कापण्याचें यंत्र *n.*]

Much (much) [M. E. *muche* -*moche*, much.] *a. great in quantity, long in duration* पुष्कळ, फार, बहुत, खूब, बराच, मुबलक, उदंड, प्रचुर, ढिगार, मुराद, नितांत. [As M. AS जेवढा, जितका (correlative with तेवढा, तितका). How M. किती, केवढा, कितीसा, कितपत, कितका. So M. इतका, एवढा, इतपत.] M. *n. a great quantity, a great deal* पुष्कळसा -बराचसा भाग *m.* २ *something considerable or strange* विशेष *m*, विशेष प्रकार *m*, नवल *n*, मोठी -विशेष गोष्ट *f.* [To MAKE M. OF स्तोम *m.* करणें -माजवणें, (-चा) बाऊ करणें. M. *adv. to a great degree or extent, abundantly* प्राचुर्यानें, बाहुल्यानें, प्रकर्षेकरून, फार, बहुत, पुष्कळ.

Mucid (mū'sid) [L. *mucus*, mucus.] *a. like mucus, slimy* शेंबडासारखा, शेंबडट, चिकट. Mu'cidness *n.* चिकटपणा *m*, चिकटाई *f.*

Mucigen, See under Mucus.

Mucilage (mū'si-lāj) [Fr., from L. *musilago*, a musty juice -*mucus*, slime.] *n. a viscous substance obtained from the roots, seeds, &c. of plants by maceration in water* बलक *m*, (गोंदासारखा)

चिकट पदार्थ *m.* २ *a pulp* चेंदा *m*, चेंदामेंदा *m.* ३ *a viscous lubricating fluid* (in animal joints) (सांध्यांतील) वंगण *n*, श्लेष्मल (newly coined) *n.* ४ *a gummy secretion* (*in vegetable organisms*) (वनस्पतींतील बुळबुळीत) गोंदेसारखा पदार्थ *m*, चिक्कणनिर्यास *m.* ५ *solution of gum in water* पातळ गोंद, पातळ डिंक *m.* Mucilag'inous *a.* चिकट, चिकण, चिक्कण, चिकचिकित, वंगणासारखा, बुळबुळीत, चिकासारखा, चिकाळया. २ श्लेष्मलोत्पादक, वंगणोत्पादक; as, "M. glands." Mucilag'inousness *n.* चिकटण *f*, चिकचिक *f.*

N. B. Mucilage is not मेद, वसा or वपा as given in the English-Sanskrit dictionaries now extant. *Mucilage* was known to ancient Indian Medical Rishis. They called it श्लेष्मा in general.

Mucin (mū'sin) [From Mucus.] *n.* (*physiol. & chem.*) *the albuminoid constituent of mucus* श्लेष्मा उत्पन्न करणारा (मूळ घटक) धातु *m*, (अल्ब्युमेन किंवा श्वेतकल्क यांसारखा) श्लेष्म्याचा घटक *m*, श्लेष्मद धातु *m*, श्लिष *m* (newly coined; श्लिष् being the verbal constituent root of the word श्लेष्मा, mucus.).

Muck (muk) [Scand., as in Icel. *myki*, Dan. *mög*, dung.] *n. dung in a moist state, manure* शेण *n*, खत *n*, खात *n*, खातर *n.* २ *a mass of decayed vegetable matter* घाण *f*, राड *f*, राडा *m.* ३ *anything low and filthy* रेबड *f*, चेंदा *m*, चेंद *f*, रेंदाड *f*, खताड *n*, राडा *m*, चिखल *m*, घाण *f*, कचरा *m*, उकिरडा *m*, ढीग *m.* [M. HEAP, M. HILL *a dung hill* उकरड *m*, उकिरडा *m.* M. RAKE *a rake for scraping filth* खोरें *n.* M. SWEAT *profuse sweat* मोठा घाम *m*, घाण सुटेसा घाम *m*, घामटा *m*, फार घाम *m.* TO BE IN A M. SWEAT घामाच्या धारा *f. pl.* -घामाचा पाझर *m.* लागणें. M. WORM *a worm that lives in muck* शेणांतला किडा *m*, खतकिडा *m*, शेणकिडा *m.* २ *one who acquires money by mean devices, a miser* हवें तें करून पैसे जमविणारा *m*, लोभी *m*, कद्रू *m*, कवडीचुंबक *m*; as, "Misers are muck-worms."] M. *v. t. to manure with muck* शेणखत घालणें. Muck'er *v. i. to make a muddle of anything, to fail* (कोणत्याही कार्याची) घाण करणें, फिसकटवणें, नासणें. M. *n. a coarse dirty fellow* (*slang*) घाणेरडा -घामट मनुष्य *m.* Muck'iness *n.* चिडचीड *f*, चिगचीग *f*, चिबचीब *f*, राड *f*, चेंदा *m*, चेंद *f*, चेंदाड *f*, चेंदरड *f*, रेबड *f.* Muck'y *a. consisting of muck* शेणाचा, खताचा, खाताचा. २ *nasty, filthy* चिडचिडीत, रेंदाड, चेंदीचा, चेंदाडीचा, चिखलाचा, रेंदाडीचा, घाणेरडा.

Mucosity, Mucous, See under Mucus.

Mucronate (mūkrō-nāt) [L. *mucronatus*, Fr. *mucro*, a sharp point.] *a. ending abruptly in a sharp point* अणकुचीदार.

Mucus (mū'kus) [L. cf. Sk. मुच्, to release.] *n. a*

viscid fluid secreted by mucous membranes (तोंड, नाक, मूत्रेंद्रिय व गुदेंद्रिय ह्यांतील) श्लेष्मल पदार्थ *m*, पिच्छा *f*, श्लेष्मा *m*. [M. FROM THE NOSE शेंबूड *m*, शेंब or शेम *f*. M. FROM THE THROAT कफ *m*. M. FROM THE BOWELS आंव *f*, आम *m*, शेंब or शेम *f*. M. FROM THE EYE (डोळ्यांतील) पू *m*, चुरूस *m*.] २ (*bot.*) बलक *m*, श्लेष्मा *m*. Mucif'ic *a. med.* श्लेष्मोत्पादक. Mu'ciform *a.* श्लेष्मसदृश. Mu'cigen *n.* श्लेष्माघटकोत्पादक, श्लिषोत्पादक. See Mucin. Mucig'enous *a.* श्लेष्माघटकोत्पादक, श्लेष्माघटकसदृश. Mu'coid *a.* श्लेष्म्यासारखा, शेंबडासारखा. Mucos'ity *n.* चिकटपणा *m*, बुळबुळीतपणा *m*, पिच्छिलता *f*. Mu'cous *a. slimy* शेंबडट. २ चिकचिकीत, चिकट, बुळबुळीत, पिच्छिल. ३ *secreting a slimy substance* श्लेष्मल, श्लेष्मोत्पादक, पिच्छिल. Mu'cousness *n.* श्लेष्मलता *f*, पिच्छिलता *f*.

Mud (mud) [Low. Ger. *mudde*, Dut. *modder.*] *n. wet, soft earth; slime; mire* चिखल *m*, राड *f*, राडा *m*, गाळ *m*, कर्दम *m*, पंक *m*. [MUD BATH *medicinal bath of heated mud* (संधिवातादि रोग झालेले लोक गरम केलेल्या खनिजद्रव्यमय चिखलांत लोळून करतात तें) कर्दमस्नान *n*, औषधिमृत्तिकास्नान *n*. MASS OF M. रेंप *m*. THICK AND CLAMMY M. चिकटा *m*. TO PLAY IN THE M. चिखल खेळणें, राड *f*. खेळणें, पंकक्रीडा करणें.] २ *wetted and trampled earth for mortar* गारा *m*. Mud *v. t. to bury in mud* चिखलांत पुरणें -गाडणें. २ *to dirty* मळविणें, घाण करणें, मलीन करणें. ३ *to make turbid* गढूळ करणें, नासणें, बिघडवणें, गादवणें, कालाव करणें, रेंवदळणें. Mudded *pa. t.* M. *p. a.* चिखलांत पुरलेला. २ मलिन. ३ गढूळ. Mudd'ily *adv.* Mudd'iness *n.* चिखल *m*, चिडबिड *f*, चिकचीक *f*, चिबाचीब *f*, चिकटाण *f*, सपंकता *f*. २ *obscurity or confusion* (एखाद्या विषयाच्या विवेचनांतील) अस्पष्टता *f*, संदिग्धता *f*, घोंटाळा *m*. ३ *intellectual dullness* मंदबुद्धित्व *n*, डोक्याची मंदता *f* -मठ्ठपणा *m*. Mud'dy *a. abounding in mud, covered with mud* चिखलाचा, चिखलट, रेंदाडीचा, चिखल लागलेला, चिखल्या. as, "*Muddy* boots." [M. WATER चिखलवणी *n*. A M. ROAD चिखलवाट *f*. MUDDY AND STICKY चिडचिडीत, चिकचिकीत, चिगचिगित.] २ *foul with mud, containing mud* गदळ, गढूळ, रेंदाड, राड, कलुष; as, "*Muddy* water गढूळ पाणी *n*, चिखलवणी *n*." [TO BECOME MUDDY गढूळणें, खडूळणें, गादणें.] ३ *cloudy in mind, stupid, confused* जड, जडबुद्धि, गचाळ, गबाळ्या, मठ्ठ, अव्यवस्थित; as, "Dost think I am so *muddy*, so unsettled." ४ *dim, dusky* मजीत, मळूल, काळसर, अंधुक, अस्पष्ट. M. *v. t. to render turbid*, गढूळणें, गदळणें, गढूळ करणें. २ (*fig.*) *to make dull or heavy* बुद्धि *f*. मंद करणें, बुद्धी *f*. जड करणें, बुद्धीला जाड्य *n*. आणणें. Mudd'ied *pa. t. & pa. p.* Mudd'y-headed *a. dull, stupid* मठ्ठ, जड, मंद, धिमा, ठोंग्या, अप्रबुद्ध. Mudd'ying *pr. p. & v.*

n. Mudd'y-mettled *a.* (*Shakes.*) *dull-spirited, spirit-less* निरुत्साही, उत्साहहीन, उदास, उदासीन, मेलतोंड्या, रड्या. Mud'fish *n.* चिखलांत राहाणारा मासा *m.* Mud'-flat *n. a muddy strip of shore submerged at hightide* (समुद्र, खाडी इ. कांचे कांठची भरतीनें भिजल्यामुळें) चिखलट (झालेली) जमीन *f.* Mud'-guard *n.* चिखलफळी *f,* चिखल उडूं नये म्हणून चाकांला लावलेला पत्रा *m.* Mud'-hole *n. a place full of mud* चिखलट जागा *f,* राड *f,* दलदल *f.* २ (*Steam-Boilers*) *an orifice in the bottom of a boiler through which the sediment collected in it is taken out* बायलरांतील (पाण्यांत असलेला) गाळ बाहेर काढण्याचें द्वार *n,* गाळाचें भोंक *n.* Mud'lark *n.* गटारें साफ करणारा मनुष्य *m.* २ (खाडीस मिळणाऱ्या नद्यांच्या किनाऱ्यावरील) चिखलांत रुतलेल्या वस्तु शोधणारा ·लांबवणारा. ३ उचल्या, चोर *m.* Mud'-volcano *n.* (आपल्या मुखावाटे चिखल बाहेर टाकणारा) चिखल्या ज्वालामुखी *m.* Mud'-wall मातीची भिंत *f.*

Muddle (mud'l) [Low Ger. *mudde.*] *v. t. to render stupid with liquor* (अमलानें) गुंगविणें, निशा *f* -गुंगी *f.* आणणें. २ (R.) *to waste* उधळणें, उधळून टाकणें, उडवणें, व्यर्थ खर्चणें, दुरुपयोग करणें; as, "They *muddle* the money away without method." ३ *to make a mess of, to confuse* गोंधळ करणें, एकगल्ला करणें, कालवाकालव करणें; as, "To M. matters." ४ (also) *to perplex* गोंधळवणें, गोंधळांत पाडणें. [To M. THROUGH (अंगीं कौशल्य नसलें तरी एखादें काम) त्त्रुकत माकत करणें.] M. *n. confusion, mess, bewilderment* गोंधळ *n,* घोंटाळा *m,* कालवाकालव *f,* अस्थिरता *f,* मनश्चांचल्य *n.* (b) मनाचा ·बुद्धीचा घोंटाळा *m.* Mudd'led *pa. t.* and *pa. p.* Mud'dle-head *n.* (*colloq.*) *a blockhead* ठोंब्या *m,* धोंडा *m,* मख्या, दगड *m,* टोणपा *m.* Mud'dle-headed *a.* (*colloq.*) ठोंब्या. Mudd'le-headedly *adv.* टोणप्याप्रमाणें. Mudd'le-headedness *n.* मठ्ठपणा *m,* मूर्खपणा *m.*

Muezzin (mū-ez'in) [Arabic] *n.* (प्रायः मशिदीच्या बुरजावर उभें राहून निमाज पढण्याची वेळ झाली आहे असें ओरडून सांगणारा मशिदीचा) म्यूएझ्झिन *m,* बांगी *m.*

Muff (muf) [Ger. *muff,* a muff, Dut. *mof* a sleeve.] *n. a warm fur-cover for the hands in winter* (लोंकरीचा) केंसाळ हातमोजा *m,* केंस असलेल्या कातड्याचें केलेलें हस्तवेष्टन *n.*

Muff (muf) [E. *moffle,* to stammer.] *n. a stupid fellow* मूर्ख *m,* मूर्ख मनुष्य *m,* बेअकली *m,* अर्धवट *m.* M. *v. t. to handle awkwardly, to fumble* अनाड्यासारखें ·अडाण्यासारखें करणें, चांचपडणें, चांचपणें. Muffed *pa. t.* & *pa. p.* Muff'ing *pr. p.* & *v. n.*

Muffle (muf'l) [Fr. *moufler* –*moufle,* a muff. *v. t. to wrap up as with a muff, to cover close* (often with *up*) गुरगुटणें, गुरफटणें, गुरगुटून टाकणें, बोखारून ·झांकून घेणें, टापशी *f.* बांधणें, बुरखा *m*

-बोंखारा *m.* घेणें, बुरखा घालणें, अवगुंठित करणें. २ *to blindfold* डोळे बांधणें *g. of o.* ३ *to wrap with something that dulls or deadens the sound of* (नाद *m* -आवाज *m*, मंद &c. होण्याकरितां) फडक्यानें -बुरख्यानें बांधणें, (-ला) फडकें *n* -कपडा *m.* गुंडाळणें; as, "*Muffled* drums." M. *v. i. to speak indistinctly* तोंडांत बोलणें. M. *n.* बुरखा *m*, झांकण *n.* २ गुद्दागुद्दीचा (खेळतांना घालण्याचा) हातमोजा *m.* ३ (मातीच्या भांड्यावर किंवा धातूच्या बटणांवर पक्के रंग बसवितांना ते रंग उष्णतेच्या आंचेपासून खराब होऊं नयेत म्हणून रचलेली -बांधलेली) पक्के रंग देण्याची भट्टी *f.* ४ (*Metal.*) अर्ध्या सिलिंडराच्या आकाराचें झांकण *n.* ह्यांत मूस ठेवतात; निमसिलिंडरी झांकण *n.* ५ *a pulley block containing many sheaves* (पुष्कळ कप्प्यांचा) झांकणवजा सांगाडा *m.* Muff'led *pa. t.* M. *pa. p.* गुरगुटलेला, घोंगाट घातलेला. Muff'ler *n.* डोक्यावरून गळ्याभोंवतीं बांधण्याचा गरम रुमाल *m.* (b) (Bible) डोक्यावरून गळ्याभोंवतीं बांधण्याची रेशमी पट्टी *f.* २ (*mus.*) (सतार इ० कांचा आवाज कमीजास्त करण्यासाठीं तारेंत घातलेली) दशी *f.* ३ गुद्दागुद्दी (boxing) खेळतांना घालण्याचा हातमोजा *m.* ४ गुरगुटणारा *m*, बुरखा घेणारा *m*, टापर बांधणारा *m.* Muff'ling *v. n.*

Mug (mug) [Irish *mugan*, a mug.] *n. a cup or vessel to drink from* पेला *m*, पानपात्र *n*, फुलपात्र *n.* २ *its contents* पेल्यांतील -पेलाभर पदार्थ *m.* M.-house *n.* कलालाचें दुकान *n.*

Muggish, Same as Muggy.

Muggy (mug'i) [Icel. *mugga*, mist.] *a. close and damp* उबेचा, उकाड्याचा, उबाऱ्याचा, उकाडा करणारा, गदमदीचा; as, "Muggy weather." [To BE M. उकडणें, उकाडा होणें, गदमदणें, उबणें, उबावणें, शिजणें; all impersonal.] २ *wet or mouldy* ओला, दमटसर, दमट; as, "Muggy straw." Mugg'iness *n.* उकाडा *m*, ऊब *f*, गदमद *f.*

Mulberry (mul'ber-i) [M. E. *mool-bery* from L. *morus*, a mulberry tree.] *n. the tree the leaves of which form the food of the silk-worm* तुती *f*, तुतीचें झाड *n*, तूत *f*, शहातूत *f.* २ *the fruit* तुतें *n*, तूत *n*, शहातूत *n.* [MULBERRY CALCULUS तुतीच्या फळाच्य आकाराचा एक मूतखडा *m.*]

Mulct (mulkt) [L. *mulcta*, a fine.] *n. a fine, a penalty* दंड *m*, गुन्हेगारी *f*; (as imposed on a state, country &c.) खंड *m*, खंडणी *f.* M. *v. t. to fine* दंड *m.* करणें, दंड *m* -गुन्हेगारी *f* घेणें; (a state &c.) खंड *m* -खडणी *f.* घेणें. Mulc'tary, Mulc'tuary *a. paid as a fine* दंड म्हणून दिलेला, दंडादाखल भरलेला. २ *imposing a fine* दंड करणारा.

Mule (mūl) [A. S. *mul* –L. *mulus*, mule.] *n. the offspring of the horse and ass* खेंचर *m, n*, अश्वतर *m.* २ *an instrument for cotton-spinning* (called also *jenny* and *mule-jenny*) पिंजणी, कापूस

पिंजण्याचें यंत्र *n.* ३ *an obstinate person* हट्टी मनुष्य *m.* ४ (*zool.*) संकरजातीय प्राणी *m*, संकर *m.* ४ (*bot.*) *a plant or a vegetable produced by impregnating the pistil of one species with the pollen or fecundating dust of another* संकरजातीय वनस्पति *f.* Mu'lish *a. obstinate* हेकट, हेकड, हट्टी. Mu'lishness *n.* हेकटपणा *m*, हट्ट *m*, घैलाडपणा *m.* Mul'ishly *adv.* हेकडपणानें, हट्टानें. Muleteer' *n.* खेंचरहाक्या *m*, खेंचरवाला *m.*

Muliebrity (mū-li-eb'ri-ti) [L. *mulier*, a woman.] *n. womanhood, effeminacy* (correlative of *virility*) बायलेपणा *m*, बायकोपणा *m*, स्त्रीभाव *m*, स्त्रीत्व *n.*

Mull (mul) [M. E. *molde-ale*, a funeral banquet, –*molde*, grave earth, & *ale*, a feast.] *v. t. to warm, spice and sweeten* मसाला घालून कढवणें व गोड करणें; as, "To M. wine." Muli'er *n. a rubbing stone or roller* घोटा *m*, लाट्या *m*, बत्ता *m.* (b) (for spices, drugs &c.) वरवंटा *m*, बत्ता *m*, वाटणा *m.*

Multang'ular *a. having many angles or corners* पुष्कळ कोन किंवा कोंपरे असलेला, बहुकोनी, बहुकोन, बह्वस्र. Multang'ularly *adv.* Multang'ularness *n.*

Multartic'ulate *a. many-jointed* पुष्कळ सांध्यांचा, बहुसंधि; as, "M. legs."

Multiax'ial *a. having many axes or lines of growth* पुष्कळ अक्ष किंवा आंस असलेला, बह्वक्ष; as, "M. growth."

Multicap'sular *a. having many capsules* बहुसंपुट or बहुसंपुटी (फल), बहुपेटिकायुक्त. [संपुट or पेटिका = Capsule.]

Multicar'inate *a. having many keel-like edges* (as the shells of certain molluscs) (नौकेच्या कण्यासारखे) पुष्कळ कणे असलेला (शिंपांत राहणारा प्राणी), बहुनौतल. [नौतल = Keel.]

Multicau'line *a. having many stems* अनेकदंड, अनेकदंडी, बहुदंड, बहुदंडी; उ० उकामंडल. [Stem = दंड; Internode = पर्वान्तर, कांड.]

Multica'vous *a. having many cavities* बहुगर्त. [गर्त = Cavity.]

Multicell'ular *a. having many cells* बहुपेशिक, बहुपेशी, बहुगोलक (गोल or पेशी = cell).

Multicen'tral *a. having many centres* (*esp. of organic development*) बहुकेंद्र, बहुकेंद्रक. [केन्द्र = Centre.]

Multicos'tate *a.* (*bot. & zool.*) *many-ribbed*; (*the ribs running from the base of a leaf towards its apex*) बहुपार्श्वक, पुष्कळ कडांचा, पुष्कळ कडा असलेला. [Costa = Rib = कडा *f.* = पार्श्व.]

Multicuspid, Multicus'pidate *a. having more than two cusps* (said of teeth) बहुस्कंध, पुष्कळ स्कंध असलेला, बहुस्कंधी; as, "M. teeth." [स्कंध = Cusp.]

Mul'ticycle *n.* (पुष्कळ स्वाऱ्या बसतां येण्याजोगी) तिहीं-

पेक्षां अधिक चाकांची गाडी *f*, बहुचाकी (गाडी) *f*.

Multiden'tate *a. having many teeth or tooth-like processes* बहुदन्त.

Multidig'itate *a. having many fingers, toes, or digitate processes* बव्हंगुलिक, अनेकांगुलिक. [अंगुलि = finger.]

Multifarious (mul-ti-fā'ri-us) [L. *multus*, many, and *varius*, diverse.] *a. having great diversity, made of many parts, manifold* बहुविध, अनेकविध, नानाविध, बहुरूप, अनेकरूप, नानारूप, बहुप्रकार, अनेकप्रकार, बहुतप्रकारचा, नानातऱ्हांचा. २ (*bot.*) *in many rows or ranks* अनेकपंक्तिक. Multifa'riously *adv.* अनेकरूपतेनें, &c. Multifa'riousness *n. multiplied variety* अनेकरूपता *f*, नानारूपता *f*, &c.

Mul'tifid *a. cleft into many parts, lobes, or segments* कांठापासून अर्ध्यापेक्षां कमी फाटून पुष्कळ भाग झालेलें (पान), बहुछेदान्वित; उ० एरंड, कांटेधोत्रा, किंवा पोपया यांचीं पानें. [Multifid = बहुछेदान्वित. Multipartite = बहुविभागान्वित.]

Multiflo'rous *a. many-flowered* बहुपुष्प.

Mul'tiflue (mul'ti-flōō) *a. having many flues* पुष्कळ धुराडीं असलेला, बहु(धूम)नलिकायुक्त; as, "M. boiler."

Mul'tifold *a. many times doubled* पुष्कळ घड्यांचा. २ (hence) *manifold, numerous* अनेकविध, नानारूप.

Mul'tiform *a. having many forms* बहुत रूपांचा, बहुरूप, नानारूप, अनेकरूप, अनेकाकार, चित्रविचित्र.

Mul'tiformity *n.* रूपबाहुल्य *n*, आकारबाहुल्य *n*, अनेकरूपता *f*, नानारूपता *f*.

Multilat'eral *a. having many sides* बहुत बाजूंचा, बहुपार्श्व, अनेकपार्श्व.

Multilineal *a. having many lines* बहुत रेखांचा, बहुत रेघांचा, बहुरेघ, बहुरेख.

Multilo'bate *a. having or consisting of many lobes* बहुपालियुक्त. [पालि = Lobe.]

Multilob'ular *a. having many lobules* बहुपालिक. [पालिक = Lobule.]

Multiloc'ular *a. having many cells or compartments* अनेकखणी. [खण = Compartment.]

Multiloquence (mul-tilo'-kwens) *n. verbosity* बहुभाषपणा *m*, वाचाळता *f*, वाचाळपणा *m*. Multilo'quent, Multilo'quous *a.* बहुभाष, वाचाल, बडबड्या.

Multino'dal *a. having many nodes* बहुपेरी, अनेकपेरी, बहुपर्व; (उ० पिंवळा कण्हेर). [Node = पर्व or पेर.]

Multino'mial *a.* (*alge.*) *having many terms* बहुपद. [M. THEOREM बहुपदसिद्धांत *m*.]

Multinominal, Multinom'inous *a. having many terms or names* बहुपद, बहुनामक.

Multinucleate (mul-ti-nū'klē-āt) *a.* (*bot.*) *having many nuclei* अनेककोरी, अनेकबिंदु (पेशी). [NUCLEUS = बिंदु or कोर. NUCLEOLUS = बिंदुमूल, प्रकोर.]

Multio'vulate *a. containing or bearing many ovules* अनेकसून, बहुस्थूलरजकोशयुक्त, बहुस्थूलरजकोश. (Ovule=सून or according to some, स्थूलरजकोश; and Spore=रज.)

Multipara (mul-tip'a-ra) [L. *multus*, many, and *parere*, to produce.] *n.* (a) अनेक मुलांना जन्म दिलेली. (b) बहुत वेतांची. Multip'arous *a. producing many at one birth* दर खेपेस बहुत (पोरें) विणारी, बहुप्रसवा.

Multipartite (mul-ti-pär'tīt) *a. divided into many parts* बहुविभागान्वित, पुष्कळ विभाग असलेला.

Multiped, Multipede (mul'ti-ped, pēd) [L. *multus*, many and *pes*, *pedes*, Sk. पद, foot.] *a.* पुष्कळ पायांचा, बहुपद; उ० घोण.

Multipinnate (mul-ti-pin'āte) *a.* (*bot.*) *many times pinnate* अनेकपिच्छाकार मांडणीचें (पान), पिसासारख्या तिहींहून अधिक वेळ मांडणीचें (पान).

Multiple (mul'ti-pl) [L. *multus*, many & *plicare*, to fold.] *a. having many parts or folds* पुष्कळ घड्यांचा. २ *repeated many times* बहुगुणित. M. *n. a number or quantity which contains another an exact number of times* बहुगुणकसंख्या *f.* [COMMON M. सामान्यगुण *m*, साधारणभाज्य *m.* LEAST or LOWEST COMMON M. लघुतम साधारणभाज्य *m.* THERE ARE TABLES OF MULTIPLES OF FRACTIONS FROM $\frac{1}{4}$ TO $3\frac{1}{2}$. THEY ARE CALLED पावकीं, निमकीं, पाउणकीं, सवायकीं, दिडकीं, अडिचकीं, AND औटकीं, OR $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{3}{4}$, $1\frac{1}{4}$, $1\frac{1}{2}$, $2\frac{1}{2}$, AND $3\frac{1}{2}$.]

Multiplex, See under Multiply.

Multiplicity (multi-plis'i-ti) *n. the state of being multiplied or various* बहुतपणा *m*, पुष्कळपणा *m*, अनेकत्व *n*, बाहुल्य *n*, अनेकता *f*, नानात्व *n*, बहुता *f.* [M. OF OCCUPATIONS कार्यबाहुल्य *n*, कार्यांचा अनेकपणा *m.* M. OF OBJECTS विषयबाहुल्य *n.*] २ *a great number* पुष्कळ *n*, बहुतसंख्या *f.*

Multiply (mul'ti-plī) [L. *multiplex* -*multus*, many, and *plicare*, to fold.] *v. t. to increase many times* वाढवणें, बहुत करणें, पुष्कळ करणें, गुणित करणें. २ गुणणें, गुणाकार *m* -गुणन *n.* करणें *g. of o.* M. *v. i. to increase* वाढणें, बहुत पुष्कळ होणें. २ गुणणें. Mul'tiplex *a. having many folds, manifold* पुष्कळ घड्यांचा. २ (*bot.*) *with petals lying in folds over each other* बहुपदरी, पाकळ्या पाकळ्यांचे पदर असलेला. Mul'tipliable, Mul'tiplicable *a.* वाढवायाजोगा, बहुत -पुष्कळ करावयाजोगा. २ गुणावयाजोगा, गुणायाजोगता, गुण्य, गुणनयोग्य. Mul'tiplicand *n. a number or quantity to be multiplied by another* गुण्यांक *m*, गुण्य *m.* Mul'tiplicate *a. consisting of more than one* अनेक, बहुत. २ (*bot.*) *multifold* पुष्कळ घड्यांचा, बहुव्यावृत्तिक. Multiplica'tion *n.* वाढवणें *n*, बहुत

करणें *n*, वाढ *f*, बहुलीकरण *n*, वृद्धि *f*, वर्धन *n*; as, "The *multiplication* of human species by natural generation." २ गुणणें *n*, गुणाकार *m*, गुणन *n*, घात *m*, गुणता *f*. [COLUMN OF THE M.-TABLE पाडा or फाडा *m*. COMPOUND M. विविध गुणाकार *m*. CROSS DRAWN IN PROVING A M. कांटा *m*, ताळा *m*. TO PROVE BY THIS CROSS कांटा करणें, ताळा पाहणें. CROSS M. वज्राभ्यास OR वज्रवध. DUODECIMAL M. गोमूत्रिका. M. BY A FIGURE SUBDIVIDED INTO SQUARES कोष्टकी गुणाकार, कपाटसंधि, कपटसिंधु. M. BY THE ORDINARY METHOD धांवरा गुणाकार. M. BY A COMPLICATED CROSS MODE बैठा गुणाकार. M. ACCORDING TO THE PLACES *i. e.* IN THE COMMON WAY स्थानगुणन. M. BY SUBMULTIPLES OF THE MULTIPLIER विभागगुणन. M. BY DIVIDING THE MULTIPLIER INTO PARTS AND TAKING THE SUMS OF THE PRODUCTS OF THE MULTIPLIER खंडगुणन. M. BY THE WHOLE MULTIPLIER AT ONCE स्वरूपगुणन. IN THE MULTIPLICATION OF NUMBER BY NUMBER CERTAIN PARTICLES ARE USED—*e. g.* IN MULTIPLYING BY ONE एकीं OR एकें; (AS, एक एकीं एक ONE ONCE IS ONE);—BY ONE AND A HALF दिढें; (AS, बे दिढें तीन);—BY TWO दुणें, दुरकी, बे; (AS, तीन दुणें सहा);—BY TWO AND A HALF अडचें; (AS, चार अडचें दहा);—BY THREE तिरकी OR तिरकें, त्रिक, (AS, तीन तिरकें OR त्रिक नऊ);—BY FOUR चौक OR चौकी, (AS, चार चौक सोळा);—BY FIVE पांची, पंचें; (AS, चार पंचें वीस);—BY SIX सकें, साहीं; (AS, बे सकें बारा),—BY SEVEN सात, सतें OR सत्तें OR सत्तीं; (AS, बे सत्तीं चौदा); —BY EIGHT अठीं OR अठें; (AS, पांच अठें चाळीस);—BY NINE नवीं OR नवें; (AS, चार नवें छत्तीस);—BY TEN दाहीं; (AS, तीन दाहीं तीस). THE ELEVEN-TABLE *or* TABLE EXHIBITING THE MULTIPLICATION OF THE NUMBERS FROM 11 TO 20 INTO ONE ANOTHER IS, अककीं *n. pl.* THE TABLE OF SQUARES IS, एकोत्रीं *n. pl.*] ३ (*bot.*) *augmentation of parts* (संख्या) वाढविणें *n*, वर्धन *n*. Mul'tiplicative *a.* वर्धक, गुणक, संख्यागुणक. Mul'tiplicatively *adv.* Mul'tiplicator, Mul'tiplier *n. the number by which another is multiplied* गुणकांक *m*, गुणक *m*, गुण *m*. Mul'tiplied *pa. t. & pa. p.* Mul'tiplying *pr. p. & v. n.*

Multipolar (mul-ti-pō'lar) *a. having many poles, (as a nerve-cell or dynamo)* पुष्कळ ध्रुव किंवा टोकें असलेला, बहुध्रुव, बव्हग्र (nerve-cell). M. *n. an electro-magnetic machine in which several magnetic poles exist* बहुध्रुव *n*.

Multipotent (mul-tip o-tent) [L. *multus*, many & *potens*, power.] *a. having power to do many things* बहुकार्यशक्तिक, बहुकार्यसमर्थ, बव्हवधानी, बहुकर्तृक; as, "Jove M."

Multipresence (mul-ti-prez'ens) *n. being present in many places* बहुविद्यमानता *f*, बहुस्थलविद्यमानता

f, (एकाच वेळीं) अनेक ठिकाणीं हजर असण्याची शक्ति *f.* Multipres'ent *a.* (एकाच वेळीं) अनेक ठिकाणीं हजर राहूं शकणारा.

Multisep'alous *a. having many sepals* बहुपुष्पकोशदल, बहुबाह्यदल.

Multisonous (mul-tis'ō-nus) *a. having many sounds, sounding much* नानाध्वनि, बहुध्वनियुक्त, बहुनादयुक्त, बहुस्वन.

Multitude (mul'ti-tūd) [Fr. *multitude* -L. *multitudo* -*multus*, many.] *n. the state of being many* अनेकत्व *n*, बहुत्व *n*, बाहुल्य *n* (esp. in compo.), बहुतपणा *m*, पुष्कळपणा *m*. २ *a great number of individuals* (regarded collectively) हजारों इसम *m. pl.*, पुष्कळ लोक *m. pl.*, बरेच जण *m. pl.*, जनसमूह *m*, भरणा *m*, समूह *m*, वृंद *m*. ३ *a crowd* गर्दी *f*, दाटी *f*, मेळा *m*, घोळका *m*, जमाव *m*, समूह *m*, समुदाय *m*, समुच्चय *m*, झुंड *f*, संघ *m*. [By or in M. संवशः.] ४ *the populace, the vulgar or common people* जनता *f*, दुनिया *f*, अलम दुनिया *f*, जहान or जहन *n*, जनसमाज *m*. [To flatter the M. हजारांच्या डोईस पाणी लावणें. To follow the M. जनप्रवाहांत पडणें -सांपडणें, लोकानुसरण *n* -जनानुसरण *n* -लोकच्छंदानुवर्तन *n*. करणें.] Multitu'dinary, Multitu'dinous *a. manifold in number or condition* पुष्कळ, नाना, प्रचुर, अनेक, नानाविध, बहुविध, हरतऱ्हेचा; as, "*Multitudinous* waves; *Multitudinous* seas." २ *of or pertaining to a multitude* जनसमूहाचा, लोकसमूहाचा -वृंदाचा; as, "The *multitudinous* tongue." Multitu'dinously *adv.* Multitu'dinousness *n.*

Multitudinous, See under Multitude.

Multiv'alence *n.* बहुमूल्यत्व *n.* Multiv'alent *a.* बहुमूल्य.

Multocular (mul-tok'ū-lar) *a. having more than two eyes* बहुडोळ्या, बहुनेत्र, बहुलोचन; as, "M. flies." २ बहुडोळा; as, "M. microscope."

Mum (mum) [Imitative word. Cf. L. and Gr. *mu*, the least possible sound made with the lips.] *n.* (*R.*) *silence* गुपचुपी *f*, शान्तता *f.* M. *a. silent* गुपचुप, मौन्य धरलेला; as, "The citizens are *mum*, and speak not a word." [To sit M. गुपचुप -मट्ट बसणें.] *M. interj. hush! be silent!* चप्प! निमूट! as, "M., then, and no more."

Mum (mum) [Said to have been so named after Christian *Mumme*, who first brewed it in 1492 in Brunswick, Germany.] *n.* मम् नांवाची दारू *f.*

Mumble (mum'bl) [From *mum*, an imitative word.] *v. i. to speak indistinctly or suppressedly* ओंठांत बोलणें, ओंठ मिटून बोलणें, गुणगुणणें, गुळमुळणें, मुळमुळणें, घुरमुळणें, गुरमुळणें, पुटपुटणें. २ *to eat or chew with the lips* ओंठ लावून चावणें -खाणें, चघळून -गुटमुळून -लुबलुब *adv.* खाणें. M. *v. t. to utter indistinctly* ओंठांत बोलणें, तोंडांत -तोंडच्या तोंडांत

-गुळमुळीत -मुळमुळीत बोलणें. [To M. PRAYERS जपणें, जप करणें.] २ *to mouth gently* ओंठ लावून चावणें, (म्हाताऱ्याप्रमाणें) चघळून चघळून खाणें. Mum'bled *pa. t.* & *pa. p.* Mum'bler *n.* ओंठांत बोलणारा *m*, गुणगुणणारा *m.* २ ओंठ लावून चावणारा *m.* Mum'bling *pr. p. low, inarticulate* बारीक, तोंडांतल्या तोंडांतला, अस्पष्ट. M. *v. n.* गुणगुणणें *n*, गुणगूण *f*, बुडबूड *f*, मुळमूळ *f.* २ ओंठांत बोलणें *n.* Mum'blingly *adv.* ओंठांतल्या ओंठांत, तोंडच्या तोंडांत, मुळमुळीतपणें, गुणगुणून, गुरमुळून.

Mumm (mum) [O. F. *momer* –O. D. *mom*, a mask, probably originating in the imitative word *mum* used to frighten children while covering the face.] *v. t. to mask* मुखवटा *m.* घालणें. २ *to make diversion with a mask on* मुखवटा घालून खेळ करणें -सोंगें आणणें, खेळा *m.* होणें. Mumm'er *n. one who makes sports in disguise, a masker* मुखवटा घालून खेळ करणारा *m*, खेळा *m*, सोंगाड्या *m*, विदूषक (loosely) *m.* Mumm'ery *n. sport with a mask on, masking* मुखवट्याचा खेळ *m*, शिमग्याचा खेळ (loosely) *m*, खेळयांचा तमाशा *m.* २ *a great show without reality* अवडंबर *n*, अडंबर *n*, आडंबर *n*, प्रदर्शन *n*, भपका *m*, थोतांड *n*, तमाशा (*fig.*), फार्स *m*, नाटक *n.* Mumm'ing *pr. p.* M. *n.* खेळयांचा नाच *m*, खेळ *m*, तमाशा *m*, ललित *n.*

Mummery, See under Mumm.

Mummify, See under Mummy.

Mummy (mum'i) [O. F. *mumie*; It. *mummia* –Ar. & Pers. *mumayin*, a mummy –Pers. *mōm*, wax.] *n. a dead human body embalmed* (with wax, spices, &c. as in ancient Egypt) मसाला भरलेलें प्रेत *n*, सुगंधरक्षित शव *n.* [To BEAT TO A M. मरेमरेपर्यंत मारणें, चेंदामेंदा करणें.] २ शिलाजतु (bitumen) पासून काढलेला तांबूस रंग *m.* ३ *one whose energies and affections are withered* हताश *m*, निरुत्साही *m.* ४ कलमें बांधतांना वापरण्याचें मेण *n.* M. *v. t. to embalm and dry as a mummy* मसाले घालून (प्रेत) वाळविणें -सुकविणें. Mumm'ied *pa. t.* & *pa. p.* Mumm'ying *pr. p.* & *v. n.* Mummifica'tion *n.* मसाला भरून वाळवणें *n.* Mumm'ify *v. t.* (प्रेतांतल्याप्रमाणें) मसाला भरणें with *loc. of o.* Mumm'y-case *n.* (प्राचीन इजिप्शिअन लोकांची) मसाला भरलेलें प्रेत ठेवण्याची पेटी *f.* Mumm'y-cloth *n.* (प्राचीन इजिप्शिअन लोकांचें) मसाला भरलेल्या प्रेतावरील कफन *n.*

Mump (mump) [Form of *Mum.*] *v. t. to mumble or move the lips with the mouth almost closed* पुटपुटणें, अर्धवट बोलणें, तोंडांतल्या तोंडांत बोलणें. २ (म्हाताऱ्याप्रमाणें) चघळून चघळून खाणें; as, "To M. food." ३ फसवून घेणें, (फसवून) काढून घेणें, भामटेगिरी करणें. M. *v. i.* तोंडांतल्या तोंडांत बोलणें, पुटपुटणें, अर्धवट बोलणें. २ *to cheat* फसवणें. (b) *to play the*

beggar भिकाऱ्याचें सोंग आणणें -घेणें. Mump'er *n.* (a) भिकारी *m.* (b) भामट्या भिकारी *m*, सोंगाड्या भिकारी *m.* Mump'ish *a.* दुर्मुखलेला, उदास. Mump'ishly *adv.* Mump'ishness *n.* दुर्मुखलेलेपणा *m*, उदासपणा *m.* Mumps *n.* (*pl.*) दुर्मुखलेलेपणा *m*, खिन्नता *f*, मनच्या मनांतला राग *m*, उदासीनता *f.* २ गालगुंडें *n. pl.*, गुंडाळजी *f*, गंडाळजी *f*, गालफा *m.*

Mumps, See under Mump.

Munch (munsh) [An imitative word.] *v. t.* & *v. i.* *to chew with shut mouth* चघळणें, चघळून खाणें.

Mundane (mun'dān) [Fr. *mondain* –L. *mundanus* -*mundus*, the world -*mundare*, Sk. मंड्, to adorn.] *a. belonging to the world* भूलोकचा, मृत्यु -लोकचा, इहलोकींचा, ऐहिक, सांसारिक, संसाराचा, प्रपंचाचा; as, "The defilement of M. passions." Mun'danely *adv.*

Mungoose, Mungoos (mun'gōōs) [Telugu *mangis*, a mungoose.] *n.* (*zool.*) (written also *Mongoose*, *Mongoos*) मुंगूस or मुंगस *m*, नकुल *m.*

Mungrel (mun'-grel) Same as Mongrel.

Municipal (mū-nis'i-pal) [Fr. –L. *municipalis*-*municipium*, a free town-*munia*, official duties, and *capere*, to take.] *a. of or pertaining to a city or a corporation having the right of administering local government* स्थानिक स्वराज्य असलेल्या गांवाचा. (b) स्थानिक स्वराज्याचा, स्थानिक स्वराज्य -संस्थेचा, म्युनिसिपालिटीचा. २ (*R.*) *of or pertaining to a state, kingdom, or nation* मुलकी. Municipal'ity *n.* स्थानिक स्वराज्यसंस्था *f*, शहर -स्वच्छताखातें *n*, म्युनिसिपालिटी *f.* २ स्थानिक स्वराज्य असलेला गांव *m*, किंवा शहर *n*, म्युनिसिपालिटी असलेला गांव *m* -शहर *n.* Munic'ipally *adv.* म्युनिसिपालिटीच्या दृष्टीनें.

Munificence (mū nif'i-sens) [E. *munificence*; L. *munificentia* -*munus*, a present, & *facere*, to make.] *n. quality of being munificent, bountifulness* उदारपणा *m*, औदार्य *n*, दानशौर्य *n.* Munif'icent *a. very liberal in giving, bountiful* उदार, दानशूर, औदार्यशाली, दानशौंड, हाताचा मोकळा -सढळ. Munif'icently उदारपणानें, सढळ हातानें, औदार्यपूर्वक.

Munificent, See under Munificence.

Muniment (mū'ni-ment) [L. *munimentum*, *munire*, to fortify.] *n.* (*law.*) हक्क शाबीत करणारे कागदपत्र. [M. ROOM कागदपत्र ठेवण्याची खोली *f.*] २ *means of defence* संरक्षणाचें साधन *n.* ३ *a stronghold* किल्ला *m*, गढी *f.*

Munition, Same as Ammunition.

Mural (mū'ral) [Fr. *mural* –L. *muralis*, belonging to a wall –L. *murus*, a wall.] *a. pertaining to a wall* भिंतीचा, भिंतीविषयींचा, भिंतीसंबंधीं. २ *steep* (भिंतीसारखा) उभा; as, "M. precipice." ३ *trained*

against a wall (as plants) भिंतीवर वाढणारा. ४ *being on a wall* भिंतीवरचा. Mu'ral circle *n.* (*astron.*) (याम्योत्तराचे कंस मोजण्याकरितां भिंतीवर लावलेलें) चक्रयंत्र *n.*

Murder (mur'der) [A. S. *morthor*, from *morth*, death; akin to L. *mors, mortis*, death, & Sk. मृ, to die.] *n. the act of putting a person to death, intentionally and from malice* खून *m*, हिंसा *f*, हत्या *f*, सहेतुक वध *m* -खून *m.* [M. WILL OUT *murder cannot remain hidden* खून उघडकीस येणारच, खून लपणें अशक्य आहे, पाप चवाठ्यावर येणारच.] M. *v. t. to commit murder* खून *m* -वध *m* -हिंसा *f* -हत्या *f* -करणें, (द्वेषानें) प्राण *m* -जीव *m.* घेणें, ठार मारणें. २ *to destroy, to put an end to* नाश करणें, शेवट करणें, (मध्येंच) खुडून टाकणें. ३ *to mutilate, to spoil, to mangle, as if with malice* छिन्नविच्छिन्न करणें, (-चा) खून करणें, बिघडविणें; as, "To *murder* the king's English.' Mur'derer *n.* (द्वेषानें, जाणूनबुजून) खून करणारा *m*, खुनी *m*, खुनी मनुष्य *m*, हिंसा *f* -वध *m.* करणारा -कर्ता *m*, घ्न (in compounds, as पितृघ्न, मातृघ्न, etc.). Mur'deress *n. fem.* Mur'derous *a. guilty of murder* खुनी, खून करणारा, खुनेरा, हत्यारा. २ *of or pertaining to murder* खुनाचा, खुनी; as, "M. intent." ३ *characterized by or causing murder or bloodshed* खून -रक्तपात करणारा, खुनी; as, "M. rapine." ४ *having the purpose of, or involving murder* खुनी, खुनाचा, खुनाचा हेतु असलेला, प्राणघातक, प्राणघातकी, घातक, घातकी; as, "M. assault." ५ *bloody, cruel* खुनी, घोर, घातकी, दुष्ट, हिंस्र, हिंसक, हिंसाळु, हिंसाबुद्धि, जिघांसु.

Muriatic (mū-ri-at'ik) [L. *muriaticus* –*muria*, brine.] *a. pertaining to or obtained from sea-salt* (समुद्राच्या) मिठापासून झालेला, लवणज. [M. ACID *hydro-chloric acid* उज्जहराम्ल. See Chemistry.]

Murk (murk) [A. S. *murc*; Icel. *myrkr*, dark.] *n. darkness* काळोख *m*, अंधकार *m*, काळोखी *f.* २ *gloom* (of weather) अंधारी *f*, आंधी *f*, ओंद *f*, ओंध *f*, झांपड *f*, काळंबण *n.* Murk'ily *adv.* Murk'iness *n.* काळोख *m*, काळोखी *f*, सांधकारता *f.* २ (of weather) अंधारी *f*, आंधी *f*, ओंध *f*, झांपड *f.* Murk'y *a.* काळोखाचा, अंधकारमय, सांधकार. २ अंधारीचा, ओंधट, झांपडीचा, काळोखी आणणारा, काळोख पाडणारा, काहूर आलेला; as, "A M. storm."

Murky, See under Murk.

Murmur (mur'mur) [Fr. –L. *murmur*; an imitative word.] *n. a low indistinct sound like that of running water* खळखळ *f*, गुणगुण *f*, भणभण *f.* २ *a complaint in a low muttering voice* कुरकूर *f*, मुरमूर *f*, चुरमूर *f*, कुरबूर *f*, धुसमूस *f*, धुसफूस *f.* M. *v. t. to utter or give forth in low or indistinct words or sounds* हलक्या स्वरांत -हलक्या

आवाजांत सांगणें -कथन करणें; as, "To M. tales." M. *v. i. to make a low noise* गुणगुणणें, भणभणणें, भिणभिणणें, भणभण वाजणें, खळखळ -खळकन् *adv.* वाजणें -वाहणें, भणभण *f* -खळखळ *f.* होणें -चालणें *g. of s.* २ *to grumble* कुरकुरणें, कुरबुरणें, कुरमुरणें, मुरमुरणें, धुसफुसणें, धुसमुसणें, कुरकूर *f* -कुरमूर -धुसमूस *f.* करणें, कुरकूर *f* -मुरमूर *f.* चालणें -असणें *g. of s.* Mur'mured *pa. t. & pa. p.* Mur'murer *n.* कुरकूर करणारा *m*, कुरबूर करणारा *m*, कुरकुऱ्या *m*, कुरमुऱ्या *m.* Mur'muring *pr. p.* गुणगुणणारा, भणभणणारा, भणभण -खळखळ वाजणारा, खळखळीत. २ कुरकूर करणारा, कुरबूर करणारा, कुरकुऱ्या, कुरमुऱ्या, कुरबुऱ्या. M. *v. n.* कुरकूर *f.* Mur'muringly *adv.* गुणगुणून, भणभण वाजून. २ कुरकूर करीत, कुरकुरीनें, नाखुषीनें.

Murrain (mur'rān or -'rin) [O. F. *morine*, a carcass –L. *mori*, to die.] *n. an infectious and fatal disease among cattle, especially foot and mouth disease* मरी *f*, मर *f*, धाम *f*, वादें *n*, वादा *m*, मरोडा *m*, (विशेषतः) पायलाग *m.* [A M. ON YOU तुला मरकी येवो.]

Musca (mus'kä) [L. *musca*, a fly.] *n. a genus of dipterous insects, including the common house-fly and numerous allied species* लहानगी माशी *f*, लघुमक्षिका *f.* २ (*astron.*) *a small constellation situated between the Southern Cross and the Pole* भरणी *f.* Muscæ volitantes *n. ocular spectra like floating black spots before the eyes* काजवे *m. pl.*, तारे *m. pl.* [To HAVE M. (डोळ्यापुढें) लकलक *adv.* करणें, लकलकणें.]

Muscæ volitantes, See under Musca.

Muscle (mus'l) [A. S. *muscle*, –L. *musculus*, dim. of *mus*, mouse. Certain muscles resemble, in form, a mouse.] *n. a fibrous tissue of animal bodies, the contraction of which causes motion* स्नायू *m*, मांसरज्जु *f*, मांसपेशी *f*, पेशी (now rare in this sense) *f. N. B.* In old Sanskrit medical works, स्नायू is used for tendon, and पेशी or मांसरज्जु is used for muscle. [To CONTROL or GOVERN ONE'S M.S *to refrain from laughter* हंसें आवरणें. NOT TO MOVE A M. अगदीं स्तब्ध राहणें. INVOLUNTARY M.S अनिच्छावर्ती स्नायू, इच्छानधीन स्नायू. VOLUNTARY M.S इच्छावर्ती स्नायू, इच्छाधीन स्नायू. मनुष्याच्या शरिरांत पांचशेंच्यावर स्नायू आहेत. त्यांपैकीं मुख्य स्नायूंचीं नांवें पुढें दिलीं आहेत. ABDUCTOR (दूर ढकलणारा) अपकर्षक, बहिःक्षेपक, अपक्षेपक. ACCELERATOR URINÆ (जननेंद्रिय व गुदद्वार या दोहोंमधील सीवनी किंवा शिवण ज्या स्नायूंनीं बनते त्यांपैकीं एक) सीवनीस्नायू. ADDUCTOR (जवळ ओढणारा) उपकर्षक, अन्तःक्षेपक, उपक्षेपक. A. BREVIS ऱ्हस्वोपकर्षक. A. LONGUS दीर्घोपकर्षक. A. MAGNUS महोपकर्षक. A. POLLICIS अंगुष्ठगामी उपकर्षक, OR BRIEFLY अंगुष्ठोपकर्षक. ATTOLLENS AUREM

(कानाच्या पाळीच्या ऊर्ध्वभागांत असणारा) कर्णोर्ध्वस्नायू. ATTRAHENS AUREM (कानाच्या पुढील म्हणजे प्राक्बाजूस असणारा) कर्णप्राक्स्नायू. BICEPS द्विपद, द्विशिर. BRACHIALIS ANTICUS (भुजाच्या पुढल्या म्हणजे प्राक्बाजूवर असणारा) प्राक्प्रगंड. BUCCINATOR (ऊर्ध्वदंतधरास्थीपासून हन्वस्थीस चिकटणारा व वाजंत्री लोकांस वेणु वाजविण्याचे कामीं उपयोगीं पडणारा) वेणुवादक. COCCYGEUS गुदास्थि-स्नायू. COMPRESSOR NARIS नासासंकोचक. COMPRESSOR URETHRÆ (मूत्रनलिकेस चिकटलेला) मूत्रनलिकाश्लेषक. CORRUGATOR SUPERCILII (भिंवईच्या किंवा भ्रुकुटीच्या त्वचेखालचा) भ्रुकुटिस्नायू. DELTOID अधिस्कंध, तिकोनी, खांद्यावरील स्नायू. DEPRESSOR ALÆ NASI (नाकाचा शेंडा खालीं ओढणारा) नासाग्रनिकोचक. DEPRESSOR LABII INFERIORIS (अधरोष्ठ खालीं ओढणारा) अधरोष्ठनिकर्षक. DIAPHRAGM मध्यपडदा. DILATOR NARIS नासाप्रसारक. DORSAL INTEROSSEI (तळहातांतील कूर्चास्थीस परस्परांमध्यें जोडणारा मागील म्हणजे प्रत्यक्बाजूचा) प्रत्यक्-कूर्चमध्य. ERECTOR CLITORIDIS योनिकंदोत्थापक (हा फक्त स्त्रियांनाच असतो). ERECTOR PENIS ध्वजोत्थापक (हा फक्त पुरुषांसच असतो). ERECTOR SPINÆ वंशधर. EXTENSOR प्रतानक, वितानक. FLEXOR लवणारा स्नायू. GASTROCNEMIUS पिंडकगत स्नायू, OR BRIEFLY पिंडक. GLUTEUS MAXIMUS अधिनितंब. ILIACUS अधिकटीर INTERCOSTALES (EXTERNAL) बहिःपार्शुक. INTERCOSTALES (INTERNAL) अंतःपार्शुक. LATISSIMUS DORSI विशाल. LEVATOR ANI गुदोत्कर्षक. LEVATOR ANGULI ORIS मुखकोनाकर्षक. LEVATOR LABII INFERIORIS हनूत्कर्षक. LEVATOR LABII SUPERIORIS ALÆQUE NASI ऊर्ध्वौष्ठनासापुटस्नायू. LEVATOR PALPEBRÆ (पापणी वर करणारा) उन्मीलक. LUMBRICALES (मृदंग वाजविण्यास उपयोगीं पडणारा) मार्दंगिक स्नायू. MASSETER (चर्वणाच्या कामीं उपयोगीं पडणारा) चर्वकस्नायू. OBLIQUUS (EXTERNUS) बाह्यवक्रकौक्षिक. OBLIQUUS OCULI INFERIORIS अधस्तिर्यक्. OBLIQUUS INTERNUS अंतर्वक्रकौक्षिक. OBLIQUUS OCULI SUPERIORIS ऊर्ध्वतिर्यक्. OCCIPITO FRONTALIS (भिंवयीपासून मागें प्रत्यगस्थीपर्यंत गेलेला) प्रत्यग्भालस्नायू. ORBICULARIS ORIS आस्यवलयस्नायू. ORBICULARIS PALPEBRARUM अधोभ्रुकुटि. PALMARIS INTEROSSEI (तळहातांतील कूर्चास्थीस परस्परांमध्यें जोडणारा पुढील म्हणजे प्राक्बाजूचा) प्राक्कूर्चमध्य. PECTORALIS (MAJOR) स्थूलौरस, उरोज. PECTORALIS (MINOR) क्षुद्रौरस. PRONATOR बहिरावर्तक, (अग्रहस्त पालथा करणारा) अपतानक. PYRAMIDALIS NASI नासामूलस्नायू. QUADRICEPS चतुष्पद, चतुःशिर. RECTUS ABDOMINIS ऋजुकौक्षिक. RECTUS EXTERNUS (डोळ्याच्या बाहेरील बाजूवरचा) बहिरपांगस्नायू. RECTUS INFERIORIS (बुबुळाच्या खालच्या बाजूवरचा) ऋज्वधःस्नायू. RECTUS INTERNUS (बुबुळाच्या आंतल्या अंगास नाकाकडचा) अंतरपांगस्नायू. RECTUS SUPERIORIS (बुबुळाच्या वरील बाजूचा) ऋजूर्ध्वस्नायू. RETRAHENS AUREM (कानाच्या पाळीच्या मागल्या अंगचा) कर्णप्रत्यक्स्नायू. RHOMBOIDEUS (खवाट्याचा खालचा कोंपरा

कप्याकडे ओढणारा) चतुरंग. SARTORIUS सक्थिधर. SERRATUS MAGNUS करपत्रक, करपत्र. SERRATUS POSTICUS (INFERIOR AND SUPERIOR) बरगड्यांच्या मधील स्नायू. SOLEUS सुतल. SPHINCTER ANI गुदसंकोचक. SUBCLAVIUS अधोजत्रु. SUBCOSTALES अधःपार्शुक. SUPINATOR अंतरावर्तक, (अग्रहस्त उताणा करणारा) उत्तानक. TEMPORAL (शंखस्थानीं म्हणजे आंखाच्या ठिकाणीं असणारा) शंखक. TENDON OF THE MUSCLE स्नायूची कंडरा. TENSOR TARSI (पापणी (पक्ष्म) च्या आंतील बाजूस असणारा) पक्ष्मस्नायू. TERES (MAJOR) महावृत्त. TERES (MINOR) लघुवृत्त. TIBIALIS ANTICUS अंतर्जंघ. TRANSVERSUS PERINEUM गुदकर्षक. TRAPEZIUS वज्री. TRICEPS त्रिपद, त्रिशिर. ZYGOMATICUS (MAJOR) बृहत्सेतुस्नायू. ZYGOMATICUS (MINOR) लघुसेतुस्नायू. TO UNDERSTAND SOME OF THE TECHNICAL TERMS GIVEN ABOVE, THE FOLLOWING GLOSSARY WILL BE OF VERY GREAT USE. ABDOMEN कुक्ष. BACKBONE वंश. BONE OF THE FOREHEAD शंख. BREVIS ऱ्हस्व. BUTTOCKS नितंब. CALF OF THE LEG पिंडक. CIRCULAR वृत्त. CLAVICLE जत्रु. COMPRESSOR संकोचक COSTA पार्श्व. DEPRESSOR निकोचक. EXTERNUS बहिः. FACE *or* ORIS आस्य. FRONT OF THE HEAD *or* FOREHEAD भाल. INFERIORIS अधः. LABIUM हनु. LONGUS दीर्घ. MAJOR महा. MINOR लघु. NOSE नासा. OBLIQUUS तिर्यक्. ORB वलय. PECTUS, PECTORIS उरः. RECTUS ऋजु. SAW करपत्र. THIGH सक्थि. UPPER PART OF THE ARM FROM THE ELBOW TO THE SHOULDER प्रगंड. WAIST कटीर. BRIDGE सेतु. DIAMOND वज्र. THE NATURAL FORM OF A DIAMOND IS SOMEWHAT LIKE A TRAPEZIUM; THEREFORE, वज्री IS COINED FOR 'TRAPEZIUS.' LATISSIMUS DORSI IS LITERALLY THE BROAD MUSCLE OF THE BACK; THEREFORE, विशाल (स्नायु) IS COINED FOR IT.] २ *that part of the animal body which is composed of muscles* (शरिरांतील) स्नायुमय भाग *m*. ३ *the substance of which muscles are composed* स्नायुघटकद्रव्य or briefly स्नायुघटक *n*. ४ स्नायुशक्ति, शक्ति *f*. **Mus'cled** *a*. पुष्कळ स्नायु असलेला, स्नायुमय. **Mus'cling** *n*. (fine arts) चित्रांत (शरिराचे) स्नायू दाखविणें. **Mus'cular** *a*. *of or belonging to a muscle* स्नायूचा, स्नायूसंबंधीं. [M. SYSTEM शरिरांतील यावत्स्नायुप्रदेश *m*, शरिरांतील स्नायुव्यूह *m* -जाल *n*. M. ACTION स्नायूंची क्रिया *f*.] २ (*of diseases*) *affecting the muscle* स्नायुगत, स्नायूला होणारा. ३ *composed of, or of the nature of, a muscle* स्नायुमय, स्नायुघटित, स्नायूंचा केलेला, स्नायुसदृश, स्नायूसारखा. ४ *having well-developed muscles* पुऱ्या वाढीचे स्नायू असलेला, मांसल *pop*. मासाळ, गांठल, or गांठाळ, घट्ट, गोलदार, बेडकीचा. [M. CHRISTIANITY उत्तम शरीरप्रकृति हेंच धर्माचें व नीतीचें मुख्य साधन आहे हें प्रतिपादणारा ख्रिस्ती पंथ *m*, देहमाहात्म्यवादी ख्रिस्तीपंथ *m*.] **Muscular'ity** *n*. स्नायुमयता *f*. २ पुष्टस्नायुमयावस्था *f*. ३ स्नायुशक्ति *f*, स्नायूंची ताकद *f*.

Muscular, See under Muscle.

Muse (mūz) [Fr. *muse* –L. *musa* –Gr. *mousa*, a muse.] *n.* (Generally in *pl.*) *one of the nine goddesses presiding over the nine arts* (प्राचीन ग्रीक व रोमन लोकांतील नऊ ललित कलांच्या नऊ) अधिदेवतांपैकीं एक *f*, काव्यदेवता *f*, इतिहासदेवता *f*, वगैरे. २ *an inspiring poetic inspiration* कवित्वस्फूर्ति *f*, काव्यस्फूर्ति *f*. ३ (*R.*) कवि *m*.

N. B. The names of the nine Muses are: Calliope, *of epic poetry*: Clio, *of history*: Erato, *of amatory poetry*: Euterpe, *of lyric poetry*: Melpomene, *of tragedy*: Polymnia or Polyhymnia, *of lyric poetry and eloquence*: Terpsichore, *of dancing*: Thalia, *of comedy*: Urania, *of astronomy*.

Muse (mūz) [Fr. *muser*, to waste time.] *v. i. to study in silence* चिंतन *n* -मनन *n*. करणें, ध्यान करणें, ध्यान लावणें, विचार करणें. (b) (with *on*) चिंतन करणें; as, "I M. on the work of thy hands." २ *to be absent-minded* भानावर नसणें. M. *n. deep thought* ध्यान *n*, चिंतन *n*, विचार *m*. [To be in a M. विचारांत गढून जाणें.] २ *absence of mind* देहभान नसणें. Mused *pa. t. & pa. p.* Muse'ful *a.* विचारांत -चिंतनांत मग्न असलेला, विचारमग्न, चिंतनमग्न. Mus'er *n.* Mus'ing *pr. p.* Mus'ingly *adv.* विचार करित, विचारांत दंग होऊन.

Museum (mū-zē'um) [L. *museum* –Gr. *mouseion*, a temple of the muses, a school.] *n. a collection of curiosities in nature or art* पदार्थसंग्रहालय *n*, कौतुकसंग्रहालय *n*, अजबखाना *m*, अजबघर *n*.

Mushroom (mush'rōōm) [Fr. *mousseron* -*mousse*, moss.] *n.* अळंबें *n*, छत्री *f*, भूछत्र *n*, कुत्र्याचें मूत *n*, कुत्र्याचें छत्र *n*. The last two names are due to ignorance. *N. B.* कांहीं अळंबीं अगदींच छत्रीसारखीं नसतात. छत्री असेल तरच त्यांस छत्री असें म्हणतात.

Music (mū'zik) [M. E. *musik* –Fr. *musique* –L. *musica* –Gr. *mousikē*, musical art -*mousa*, a muse.] *n. the science and the art of tones, the science of harmony* गाण्याबजावण्याची विद्या *f*, गायनवादनविद्या *f*, सुस्वरविद्या *f*, सुस्वरशास्त्र *n*, गंधर्वविद्या *f*, गंधर्ववेद *m*, संगीतशास्त्र *n*, संगीतविद्या *f*, संगीत *n*. [The idea of dancing is present in the word संगीत; but the English word Music does not contain the idea of dancing. The word संगीत is, however, loosely used as an equivalent of music. Music is of two kinds (a) Vocal music = गायन -शास्त्र *n* -कला *f*. (b) Instrumental music = वादन -शास्त्र *n* -कला *f*. M. box *n. a case containing a mechanism contrived when the spring is wound up to reproduce music* (किल्ली दिली म्हणजे) गाणारा बाजा *m*, संगीतयंत्रपेटिका *f*, संगीत बाजा *m*. M. case, M. folio-holder *n.* गीतपत्रपेटिका *f* -मंजूषा *f*. M. director खलीफा *m*. M. hall संगीतगृह *n*. M.

house *n. a place for public musical entertainments* संगीतगृह *n*, संगीतभवन *n*. २ वाद्यें विकण्याचें दुकान *n*. M. master *n*. संगीतशिक्षक *m*. M. paper गीतलेखनपत्र *n*. M. pen *n*. गीतलेखनी *f*. M. rack गीत-पत्राधार *m*, गीतपत्राधारक *m*. M. recorder *n*. गीतलेखनयंत्र *n*. M. school *n*. गायनवादनशाळा *f*, *pop.* गायनशाळा *f*, संगीतशाळा *f*. M. shell *n*. शंख *m*. M. stand *n*. गीतपत्राधार *m*, गीतपत्राधारक *m*. M. wire *n*. वाद्यांची तार *f*.] २ *playing on a musical instrument* बजावणें *n*, वादन *n*. [ENTERTAINMENT OF INSTRUMENTAL AND VOCAL MUSIC गाणेंबजावणें *n*, जलसा *m*.] ३ *the notation of a musical composition* गीतलेखनपद्धति *f*, गीतलिपि *f*, स्वरमाला *f*. ४ *love of music, capacity of enjoying music* गाण्याची -गाण्याबजावण्याची -संगीताची आवड *f* -गोडी *f*, गाण्याची अभिरुचि *f*. Mu'sical *a. belonging to music* गाण्याबजावण्याच्या विद्येचा -संबंधीं, सुस्वर -विद्येचा, संगीतशास्त्राचा, सुस्वरशास्त्राचा, गंधर्वविद्येचा. २ वादनविद्येचा -संबंधीं, वादनविद्याविषयक. ३ *harmonious, melodious* सुस्वर, सुश्राव्य, गोड, सुस्वर -विशिष्ट, सुरेल; as, " A *musical* voice." ४ *fond of music* गाण्याबजावण्याचा शोकी, गानप्रिय, वादनप्रिय, गानवादनप्रिय, गानलुब्ध, गायनवादनलुब्ध, गायनासक्त, संगीतप्रिय, संगीताचा भोक्ता; as, "M. persons." ५ *having the qualities of music or the power of producing music* स्वरधर्मयुक्त, सुस्वर उत्पन्न करणारा; as, " M. instruments." [M. GLASSES जलतरंग *m*, जलतरंग नांवाचें वाद्य *n*.] Mu'sically *adv*. Mu'sicalness *n*. Music'ian *n. one skilled in music* गायन -वादनशास्त्रवेत्ता *m*, गायनपटु *m*, संगीताचार्य *m*, गायनाचार्य *m*. २ (*esp.*) *a performer on a musical instrument* बजवय्या *m*, वाद्य वाजविणारा *m*, वाजंत्री *m*, वादनकर्ता *m*, वादक *m*, घडशी *m* (loosely). [BAND OF MUSICIANS ताफा *m*. HEADMAN OF A BAND OF MUSICIANS खलीपा *m*.]

Musician, See under Music.

Musk (musk) [Fr. *musc* –L. *muscus*, Gr. *moscho*, –Pers. *musk*.] *n. a strong perfume, obtained from the male musk-deer* कस्तूरी *f*, कस्तूरिका *f*, मृगनाभि *m*, मृगमद *m*. [BAG *or* POD OF M. नाभा *m*, नाफा *m*, नाभ *f*, अंड *m* or *n*.] २ *the musk-deer* कस्तूरीमृग *m*. ३ *the perfume emitted by musk* कस्तुरीचा वास *m* -दर्प *m* -भपकारा *m*, कस्तूरीगंध *m*. ४ *perfume* सुगंध *m*, वास *m*. ५ (*bot.*) *the musk plant* उत्तर अमेरिकेंतील 'मस्क' नांवाची वनस्पति. ही हिंदुस्थानांत सांपडत नाहीं. Musk-cat *n*. जवादी मांजर *n*. Musk-deer *n*. कस्तूरीमृग *m*, ज्याच्या नाभी (बेंबी)-मध्यें कस्तूरी सांपडते असा मृग *m*. Musk'ily *adv*. Musk'iness *n*. कस्तूरीच्या सारखा वास *m*, कस्तूरीगंध *m* -वास *m*. Musk'y *a*. कस्तूरीसारखा वास असलेला, कस्तूरीचा वास असलेला. Musk-'mallow *n*. (*bot.*)

कडू, मीठा कडू (Hindi names). Musk'-melon *n.* See under Melon. Musk'-rat *n.* चिचुंद्री *f.* Musk'-root *n.* (*bot.*) जटामांसी नांवाची वनस्पती. Musk'-rose *n.* पिंवळटसर पांढऱ्या रंगाचीं फुलें असणारी गुलाबाची जात *f*, कस्तूरीगुलाब *m.* Musk'-smelling jasmine कस्तूरीमोगरा *m.*

Musket (mus'ket) [Fr. *mousquet*, a musket; formerly a hawk –It. *mosquetto* –L. *musca*, a fly; many of the old guns had fancy names derived from birds and other animals.] *n.* (*zool.*) *the male of the sparrow hawk* बाजपक्षी *m.* २ *a species of firearm,* (formerly) *the common hand-gun of soldiers* बंदूक or बंदूख *f*, तुबक *f* or *n*, चापाची बंदूक *f.* [FLY OF A M. मोहरी *f.* STOCK OF A M. दस्ता *m.*] Musketeer' *n.* *a soldier armed with a musket* (फौजेंतील) बंदूकवाला शिपाई *f*, बंदुक्या *m*, बरकंदाज *m.* Musketeer'ing *n.* बरकंदाजी *f.* Musketoon' *n.* *a short musket* लहान बंदूक *f*, बकमार *f*, बकमाल *f.* २ *one armed with a musketoon* बकमाऱ्या, बकमाल्या. Mus'ketry *n.* *muskets in general* बंदुकी *f. pl.* २ *practice with muskets* चांदमारी *f*, बंदुकीनें निशाण मारण्याचा अभ्यास *m.* ३ *the fire of muskets* बंदुकींचा मारा *m* -भडिमार *m* -तडाका *m* -धडाका *m.*

Musketeer, Musketeering, Musketoon, } See under Musket.

Muslin (muz'lin) [Fr. *mousselin* –It. *mussolino*; said to be from *Mosul* in Mesopotamia.] *n.* मलमलीचें कापड *n*, मलमल *f.* M. *a.* मलमलीचा. Mus'linet *n.* हलकी मलमल *f.*

Musquito (mus-kē'tō) [Sp., dim. of *mosca*, a fly –L. *musca.*] *n.* (written also *musquitto* or *mosquito*) *a biting gnat common in tropical countries* चिलट *n?* डांस *m?* मुरकूट *n* or *f*? मच्छर *m*, मशक *m*, मत्सर *m*, चांचण *n*? [M. CURTAIN मच्छरदाणी *f.*] Musqu'itoes *n. pl.*

Musrole, Musrol (muz'rōl) [Fr. *muserolle* –*museau*, a muzzle.] *n.* *the nose-band of a horse's bridle* पुंजीपट्टा *m*, मुखपट्टा *m*, नाकाडकांडकें *n.*

Mussel (mus'sl) [A. S. *muscle*; L. *musculus*, a muscle.] *n.* (*zool.*) शिंपांत राहाणारा प्राणी *m*, कालव *n.*

Mussulman (musu'l-man) [Ar. *moslemúna*, *pl.* of moslem.] *n.* महंमदी धर्माचा अनुयायी *m*, मुसलमान *m.* Mussulman'ic *a.* मुसलमानाचा. २ मुसलमानी चालीचा. Muss'ulmanish *a.* Muss'ulmanism *n.* मुसलमानी धर्म *m*, महंमदी धर्म *m.* Muss'ulmanly *adv.* मुसलमानाप्रमाणें.

Must (must) [A. S. *mot*, *moste*; Ger. *müssen.*] *v. i.* (or auxiliary) *to be obliged, to be necessitated* (either physically or morally) पाहिजे, भाग -प्राप्त असणें

in. con. with ला *of s.*; "as, I *or* he must go मला किंवा त्याला जाणें भाग आहे, -जाणें प्राप्त आहे.

Must (must) [See Musty.] *v. t. to make musty* उबटवणें, उबट करणें. M. *v. i.* उबटणें, उबट होणें.

Must (must) [A. S. *must* -L. *mustum* -*mustus*, young, new, fresh.] *n. wine pressed from the grape or other fruit, but not fermented* द्राक्षादिकांपासून काढलेली ताजी दारू *f.* २ चित्ति *f.*

Mustache, Moustache (mus-tash'-moos-) [Fr. *moustache*, -Gr. *mustax*, the upper lip.] *n.* मिशी *f,* मिशा *f. pl.* [(contemptuously) URCHIN M. मिसरूड *f,* मिसरूं *n.* DISCONTINUOUS M. खंडमिशी *f,* खंडित मिशा *f. pl.* M. BUNCHING OVER THE CHEEKS कल्ले *m. pl.,* गलमूच्छ *m,* गलमूच्छी *f,* गलगुच्छ *m.* ONE WHO HAS FULL BUSHY M. मिशाळ, मिशाला. THE CURLING EXTREMITY OF A M. गलकल्ला *m,* गलमिशी *f.* ONE WHO HAS M. CURLING OVER THE CHEEKS गलमुच्छा. TO TWIST *or* STROKE THE M. HAUGHTILY *or* IN ANGER मिशा पाजवणें -पाजळणें, मिशीवर ताव देणें, मिशीवर हात टाकणें, मिशोला पीळ घालणें -देणें. M. CUP *a cup for drinking tea &c., having the top partly covered to keep the moustache from being wet* (मिशा न भिजतील अशा रीतीनें अर्धवट झांकलेला) चहा वगैरे पिण्याचा पेला *m.*] Moustached', Musta'chioed *a.* मिशा असलेला, मिशांचा. Mustache's *n. pl.*

Mustachio, Same as Mustache. Mustachios *n. pl.*

Mustard (mus'tard) [O. F. *moustarde* -L. *mustum*, must, orig. used in preparing mustard for use.] *n. -the plant.* मोहरी *f,* राई *f*; *-the seed.* मोहरी *f,* राई *f.* [WHITE M. पांढरी मोहरी *f,* राजिका *f.* BLACK M. काळी मोहरी *f,* सर्षप *m,* शिरस *m.* OIL EXTRACTED FROM IT शिरसेल *n.*] २ मोहरीची पूड *f.*

Muster (mus'tėr) [M. E. *moustre* -Fr. *montrer* -L. *monstrare*, to show.] *v. t. to assemble* (as troops for duty or inspection) (सैन्य) जमविणें, मिळविणें, गोळा करणें. २ *to enroll in service* (नोकरीस ठेवून) हजेरीपटांत दाखल करणें, पलटणींत दाखल करणें. ३ हजेरी *f* -मोजदाद *f.* घेणें -करणें *g. of o.* ४ गोळा करणें, एकत्र करणें, जमविणें. [To M. TROOPS INTO SERVICE (पाहाणी करून) सैन्याच्या हजेरीपटांत दाखल करणें. To M. TROOPS OUT OF SERVICE (*mil.*) *to register them for final payment and discharge* पगार चुकता करून काढून टाकण्याकरितां शिपायांची नोंद करणें. To M. UP *to obtain with some difficulty* कसेंबसें मिळवणें.] M. *v. i. to be gathered together* (*as troops*) मिळणें, एकत्र जमणें, जमा होणें. M. *n. an assembling of troops* सैन्याची जमवाजमव *f,* सैन्याचा जमाव *m.* २ *a register of troops mustered* (जमविलेल्या सैन्याची) मोजदाद *f* -गणती *f.* ३ *the whole number of effective men in the army* (लढाईच्या कामीं) उपयोगास येणाऱ्या माणसांची संख्या *f*; as, "And the M. was thirty

thousands of men." [M. BOOK (सैन्याचें) हाजिरी -पुस्तक *n.* M. FILE *a muster roll* हाजिरीपट *m* -कागद *m.* M. MASTER हाजिरी घेणारा *m*, हाजिरनीस *m*, टिपनीस *m.* M. ROLL *a list or register of all the men in a company* हाजिरीपट *m*, हाजिरीचा कागद *m*, नांवनिशी *f*, इसमवारी *f.* A NAME UPON A MUSTER ROLL असामी *f.* To PASS MUSTER *to pass inspection uncensured* (तपासणींत) पसंत होणें -पडणें, रुजू होणें -पडणें.] Mus'tered *pa. t.* & *pa. p.* Mus'tering *pr. p.*

Mustiness, See under Musty.

Musty (must'i) [M. E. *must*, to be mouldy, L. *mucidus*, mouldy.] *a. mouldy, foul* उबट, कुबट, सापट, वाशेळा, वासट, कुजलेला, बुरसलेला, बुरशी आलेला; as, "The stale and M. bread." [To TURN M. बुरसणें, (-ला) बुरशी चढणें -येणें, उवणें.] २ *spoiled by age, stale* फार दिवसांचा, प्राचीनकाळचा, पुरातन जुना, शिळा; as, "The proverb is somewhat M." ३ *dull, spiritless* मंद, सुस्त, रेंगाळ्या, जड, निरुत्साही, उत्साहहीन; as, "That he may not grow M. and unfit for conversation." Mus'tily *adv.* कुबटून, बुरशी येऊन, कुजून. २ फार दिवसांचा झाल्यामुळें, जुना झाल्यामुळें. ३ *spiritlessly* मंदपणें, मंदाईनें, निरुत्साहानें, उत्साहहीनतेनें. Must'iness *n.* उबटपणा *m*, कुबटपणा *m*, सापटपणा *m*, वाशेळेपणा *m*, बुरशी *f.* २ *staleness* शिळेपणा *m*, जुनाटपणा *m.* ३ *dullness, spiritlessness* मंदता *f*, मांद्य *n*, जाड्य *n*, निरुत्साह *m*, उत्साहहीनता *f.*

Mutable (mū'ta-bl) [L. *mutabilis*, *mutare*, *mutatum*, to change.] *a. that may be changed, subject to change* बदलतां येण्याजोगा, बदलण्याजोगा, अस्थिर, अस्थायी, चंचळ, or चंचल, अनेकावस्थाक, विकारक्षम, विकारी. २ *inconstant* चंचल or ळ, चंचळचित्त, चंचल -वृत्ति, अस्थिर, क्षणिकबुद्धि. Mutabil'ity, Mu'tableness *n.* अस्थिरता *f*, अस्थैर्य *n*, अस्थायिता *f*, स्थैर्याभाव *m*, विकारक्षमता *f*, विकारशीलता *f.* २ चांचल्य *n*, चंचलता *f*, चंचळपणा *m*, अस्थिरता *f*, क्षणिकबुद्धित्व *n*, पाऊलबुद्धि *f*, क्षणिकबुद्धि *f.* Mu'tably *adv.* अस्थैर्यानें, विकारक्षमतेमुळें. २ चांचल्यानें, क्षणिकबुद्धीनें. Muta'tion *n. alteration*, (*either in form or qualities*) (आकृतींत किंवा गुणांत) फरक *m* -बदल *m*, फेरफार *m*, आकृतिभेद *m*, स्थितिभेद *m*, अवस्थाभेद *m*, विकार (S) *m*, विकृति *f*, गुणभेद *m.*

Mute (mūt) [L. *mutare*, to change.] *v. t. to cast off, to molt* (पर) गाळणें, झाडणें, टाकणें.

Mute (mūt) [O. F. *mutir*; *esmeut*, dung.] *v. i. to eject the contents of the bowels* (as birds) शिटणें M. *n. dung of birds* शीट *f*, (पक्ष्यांची) विष्ठा *f.*

Mute (mūt) [Fr. *muet* –L. *mutus*, like Gr. *muzēin*, to utter the sound *mu*, produced by closing the lips.] *a. incapable of speaking* मुका, वाक्शून्य, वाणीशून्य. २ *not speaking* मुका, मौन धारण केलेला, न बोलणारा, निश्शब्द. ३ *deaf-mute* मोना. ४

(*phon.*) मूक (व्यंजन), मुकें (व्यंजन). [इंग्रजी वर्णविद् *p, b, d, g, k, t,* हीं मूक व्यंजनें मानतात.] ५ *not giving a ringing sound when struck* मुका, नादशून्य, निश्शब्द, बोद, बद्द. ६ मौनव्रती (गुन्हेगार). M. *n. one who does not speak from physical inability* मुका माणूस *m*, मुका *m*. २ *a deaf-mute* मोना मनुष्य *m*, मोना *m*. ३ *a person whose part in a play does not require him to speak* (नाटकांतील) मुकें पात्र *n*. ४ (*phon.*) मूक व्यंजन *n*, मुकें व्यंजन *n*. ५ *a person employed by undertakers at a funeral* मुका (मुकाट्यानें जाणारा) प्रेतयात्रेकरी *m*, मुका स्मशान-यात्रेकरी *m*. [स्मशानयात्रेस असले भाडोत्री यात्रेकरी नेण्याची ही इंग्रजी पद्धत हल्लीं प्रचारांत नाहीं.] ६ (*law*) *one who refuses to plead, a prisoner who makes no answer* मौनव्रती (गुन्हेगार) *m*. Mute'ly *adv.* चप्प, चीप, गपचिप, चूप, मट्ट, मुट्ट, मटकन -कर -दिशीं, मुकाट्यां, घम. Mute'ness *n*. मुकेपणा *m*, वाक्शून्यता *f*, वाणीहीनता *f*. २ मुकेपणा *m*, निश्शब्दता *f*, मौन *n*, pop. मौन्य *n*, मौनभाव *m*. ३ मोनेपणा *m*. ४ नादशून्यता *f*, नादराहित्य *n*, निश्शब्दता *f*.

Mutilate (mū'ti-lāt) [L. *mutilus*, maimed, -Gr. *mutilos*, curtailed.] *v. t. to deprive of a limb or an essential part* छिन्नविच्छिन्न करणें, छाटणें, आंग *n*. तोडणें *g. of o.*, अंगच्छेद *m* -अंगच्छेदन *n*. करणें *g. of o.*, पंगु -व्यंग -विकल -विकलांग करणें. २ *to render imperfect* छिन्नविच्छिन्न करणें, छाटाछाट करून बिघडविणें; as, "To M. the orations of Cicero." M., Mu'tilated *a*. आंग तोडलेला, विकलांग, अंगविकल, छिन्नांग, पंगु, व्यंग, छिन्नगात्र, न्यूनांग, अंगहीन, हीनांग. २ छिन्नविच्छिन्न केलेला, छिन्नविच्छिन्न. Mu'tilated *pa. t.* & *pa. p.* Mutila'tion *n*. (a) -*the act* छिन्नविच्छिन्न करणें *n*, आंग तोडणें *n*, आंगतोडणी *f*, अंगच्छेद *m*, अंगच्छेदन *n*, विकलीकरण *n*, व्यंगीकरण *n*. (b) -*the state* विकलता *f*, वैकल्य *n*, अंगवैकल्य *n*, विकलभाव *m*. २ छिन्नविच्छिन्नता *f*, छिन्नविच्छिन्न स्थिति *f*. Mu'tilator *n*. छिन्नविच्छिन्न करणारा, आंग तोडणारा, अंगच्छेद करणारा, विकलांग करणारा, पंगु -विकल करणारा.

Mutineer, Mutinous, See under Mutiny.

Mutiny (mū'ti-ni) [O. F. *mutirer*, *mutin*, riotous -L. *movere*, to move.] *n. a revolt of soldiers or sailors* (against those in authority) (आरमारी किंवा फौजेंतील शिपायांचें) बंड *n*. २ (hence, generally) *forcible resistance* (*to rightful authority*) (अधिकाऱ्यांविरुद्ध) दंगा *m*, बंडाई *f*, पुंडाई *f*, बंडाळी *f*, आज्ञाभंग *m*. M. *v. i. to rise against authority* (*in military or naval service*) (आरमारी किंवा फौजेंतील शिपायांनीं) बंड करणें. २ *to revolt against rightful authority* (कायदेशीर सत्तेविरुद्ध) बंड *n*- बंडाळी *f* -पुंडाई *f*. करणें, (धन्यावर -अधिकाऱ्यावर) फिरणें -उलटणें -उठणें -उलटून पडणें. ३ (*Shakes.*) *to quarrel* कज्जा *m* -तंटा *m* -भांडण *n*. करणें. Mutineer'

n. one guilty of mutiny बंडखोर शिपाई *m.* २ बंड *n* -दंगा *n* -पुंडाई *f.* करणारा *m*, बंडखोर *m*, पुंड *m.* Mu'tinied *pa.t.* & *pa. p.* Mu'tinous *a.* बंड करण्यास प्रवृत्त झालेला, बंडखोर, फितुरी, राजाविरुद्ध उठणारा. २ *insubordinate* दंगेखोर, बंडखोर, बेदेखोर, बेकैदी, शिरजोर, चढेल, पुंड, पोळ. Mu'tinously *adv.* बंडखोरपणानें, पुंडपणानें. Mu'tinousness बंडखोरपणा *m.* Mu'tinying *pr. p.* & *v. n.*

Mutoscope (mū'-to-skōp) [L. *mutare*, to change, & Gr. *skopein*, to see.] *n.* (प्रकाशलेख (आंत) कळीनें फार जलद फिरवून त्यांचे योगानें (यंत्राचे आंत पहाणारास) हुबेहुब हालते चालते देखावे दाखविण्याचें यंत्र *n*, हुबेहुब देखाव्यांचें यंत्र *n.*

Mutter (mut'ėr) [An imitative word.] *v. i. to utter low sounds* गुणगुणणें, कुजबुजणें, पुटपुटणें, गुळमुळणें, मुळमुळणें. २ *to grumble* कुरकुरणें, कुरबुरणें, कुरमुरणें, फुटफुटणें, फिणफिणणें, धुसपुसणें, धुसमुसणें, कुरकूर *f* -मुरमूर *f* -बुडबूड *f* -गुणगुण *f.* करणें. ३ *to sound with a low rumbling noise* गडगडणें, गडगड -गडगडां आवाज होणें *in. con. g. of s.*; as, "The *muttering* thunder rolls." M. *v. t. to utter indistinctly* तोंडांतल्या तोंडांत -ओंठांत बोलणें -म्हणणें -सांगणें, गुळमुळीत -मुळमुळीत सांगणें. [To M. PRAYERS जप करणें, जपणें.] M. *n.* पुटपुटणें *n*, पुटपूट *f*, गुणगुण शब्द *m*, तोंडांत -ओंठांत बोलणें *n.* २ कुरकूर *f*, कुरमूर *f*, फुटफूट *f*, धुसपूस *f*, कुरबूर *f*, चुरमूर *f*, धुसमूस *f*, फिणफीण *f*, बुटबूट *f*, धसधस *f.* Mutt'ered *pa. t.* & *pa. p.* Mutt'erer *n.* Mutt'ering *pr. p.* M. *v. n.* See Mutter *n.* २ जपणें *n.* [M.s COMPREH. जपजाप्य *n.*] Mutt'eringly *adv.* तोंडांतल्या तोंडांत, ओंठांतल्या ओंठांत, पुटपुटून, गुणगुणत.

Mutton (mut'n) [O. F. *moton*, a sheep -L. *mutilus*, mutilated.] *n. the flesh of sheep* (मेंढराची) सागुती *f.* २ (slang) *a loose woman* छिनाल स्त्री *f*, बाजारबसवी *f*, वेश्या *f.* [M. MONGER भडवा *m*, कुंटण्या *m.* TO RETURN TO ONE'S M.s मूळ विषयाकडे वळणें, मूळपदावर येणें.] Mutt'ony *a.* सागुतीसारखा, सागुतीची चव *f* -स्वाद *m.* असणारा.

Mutual (mū'tū-al) [Fr. *mutuel* -L. *mutare*, to change.] *a. interchanged* परस्परांचा, परस्पर, एकमेकांचा, अन्योन्य, देवाणघेवाण (used predicatively). २ *in return* मोबदल्याचा, विनिमयाचा, विनिमयात्मक. ३ *common, shared alike* सामान्य, सर्वसाधारण, एकमेकांचा, परस्परांचा; as, "M. friend." [M. INSURANCE (आकस्मिक संकटाचे वेळीं) परस्परांनीं परस्परांस मदत करण्याचा करार. M. I. COMPANY परस्पर नफा -नुकसान सोसणारी विमाकंपनी *f.* ह्या कंपनींत भांडवलवाले भागीदार नसतात व विम्याचे रोखेवाले नफा किंवा नुकसान आपापल्या रकमेच्या मानानें वांटून घेतात.] Mu'tualism *n.* अन्योन्यसाहाय्यवाद *m.* Mu'tualist *n.* अन्योन्यसाहा

-च्यवादी *m.* Mutual'ity, Mu'tualness *n.* परस्परता *f,* परस्परभाव *m,* अन्योन्याश्रय *m,* अन्योन्यभाव *m.* Mu'tually *adv.* परस्परें, परस्परांला, एकमेकांस, मिथः, परस्परांनीं, एकमेकांनीं.

Mutualism, Mutualist, See under Mutual.

Muzzle (muz'l) [O. F. *musel,* probably from L. *morsus –mordere,* to bite.] *n.* मुसकूट *n,* मुसकट *n,* मुसकड *n,* मुसकाड *n,* मुस्कें *n.* २ (तोंडाला घालण्याचें) मुस्कें *n,* मुस्की *f,* मुंगसें *n,* जाळी *f,* मुखबंधन *n.* ३ *the extreme end of a gun, tube, &c.* तोंड *n,* द्वार *n.* M. *v. t. to put a muzzle on* (तोंडाला) मुस्कें *n.* घालणें -बांधणें, तोंड *n.* बांधणें. २ *to gag* तोंडांत बोळा *m.* घालणें, मुस्कुटदाबी *f.* करणें *g. of o.* M. *v. i.* तोंड *n* -मुसकूट *n.* जवळ आणणें. M. bag *n.* (समुद्राचें पाणी लागूं नये म्हणून आरमारी) तोफांना घातलेलें कपड्याचें मुस्कें *n.* Muzz'led *pa. t.* M. *pa. p.* तोंड बांधलेला, मुस्कें घातलेला. Muzz'le-loader *n.* तोंडांतून दारू भरण्याची बंदूक *f.* Muzz'ling *pr. p. & v. n.*

My (mī) [Contraction of Mine.] *a.* माझा -झी -झें, मम.

Myalgia (mī-al'ji-a) [Gr. *mus,* muscle, and *algos,* pain.] *n. pain in the muscles* स्नायुगत वेदना *f,* स्नायुगत आमवात *m.* It is analogous to, and often mistaken for, *Neuralgia.*

Mycetoma (mis'e-to-mah) [Gr. *mukēs,* fungus, & suffix *-oma,* tumor.] *n.* (*med.*) *a fungous disease* (of India) वारूळ *n,* वल्मीक (old medical term from सुश्रुत) *n.* हा रोग हिंदुस्थानांत फार होतो. ह्यांत पायावर किंवा हातावर सूज येऊन छिद्रें पडतात. हा विकार सूक्ष्मजंतुजन्य आहे. (Chionyphe Carteri) 'कैनफी कार्टरै' नांवाची एक फंगस जातीची वनस्पति हातांत अथवा पायांत शिरून हा रोग होतो. ही वनस्पति ज्या ठिकाणीं लागते त्या ठिकाणीं क्षोभ होऊन सूज येते, व तो सुजलेला भाग पिकून त्यांत पू होतो.

Mycology (mī-kol'ogi) [Gr. *mukēs,* fungus, and *-logy.*] *n. that branch of botanical science which relates to the mushrooms and other fungi* अळंब्यांसंबंधीं विचार करणारी वनस्पतिशास्त्राची एक शाखा *f,* वनस्पतिशास्त्रांतील अळंबेंप्रकरण *n,* गोमयजविज्ञान *n.* (गोमयज=fungus.)

Mydriasis (mi-drī'a-sis) [L.] *n. a long-continued or excessive dilatation of the pupil of the eye* डोळ्यांतील बाहुलीचा विकास होणें *n,* प्रसृतबाहुलीरोग *m.* Mydriat'ic *a. causing dilatation of the pupil* डोळ्यांतील बाहुली मोठी करणारा, बाहुलीप्रसारक. M. *n.* डोळ्यांतील बाहुली मोठी करणारें औषध *n* (उ० अफू.).

Myelitis (mīe-lī'tis) [Gr. *muelos,* marrow, & *-itis,* inflammation.] *n.* (*med.*) *inflammation of the substance of the spinal marrow* पृष्ठरज्जुदाह *m,* पृष्ठवंशमज्जादाह *m.*

N. B. This word is sometimes applied to inflammation of the spinal membranes and to in-

flammation of the substance of the brain, and thus confused with *Meningitis* and *Encephalitis.*

Myeloid (mī'e-loid) [Gr. *muelos*, marrow, & *eidos*, resemblance.] *a. resembling marrow in appearance* मज्जासदृश, मज्जेसारखा; as, "M. substances." M. tumor *n.* (एक प्रकारचें दुष्ट) मज्जामय आवाळूं *n.* ह्यांत सूक्ष्मपिंड फारच मोठे होतात.

Myna (mī'na) *n.* मैना *f.*

Myocarditis, See under Myocardium.

Myocardium (mī-o-kär'di-um) [Gr. *mus*, muscle, & *cardia*, heart.] *n. the cardiac walls or muscular tissue of the heart* हृत्स्नायु *m.* Myocardi'tis *n.* हृत्स्नायुदाह *m.*

Myology (mī-ol'o-ji) [Gr. *mus*, muscle, and-*logos.*] *n. that part of anatomy which treats of muscles* स्नायूंचा विचार करणारें शारीरशास्त्रांतील प्रकरण *n*, स्नायुप्रकरण *n*, स्नायुविज्ञान *n*, स्नायुविचार *m.*

Myoma (mī-o'ma) [Gr. *mus*, muscle, & *-oma*, tumor.] *n. new growth composed of muscular fibres* स्नायुरज्जूंनीं झालेलें आवाळूं *n.*

Myope, See under Myopia.

Myopia (mī-ō'pi-a) [Gr. *myein*, to close & *ops*, the eye.] *n. shortness or nearness of sight* ऱ्हस्वदृष्टिविकार *m.* ह्यांत लांबचे पदार्थ दिसत नाहींत. Myop'ic *a.* ऱ्हस्वदृष्टिविकारासंबंधीं, ऱ्हस्वदृष्टिविकाराचा. My'ope, My'ops *n.* डोळ्याजवळचेंच दिसणारा -पाहूं शकणारा. My'opy *n.* ऱ्हस्वदृष्टिविकार *m.*

Myopic, See under Myopia.

Myopy, See under Myopia.

Myosis (mī-ō'sis) [Gr. *myein*, to close the eyes.] *n. long -continued contraction of the pupil of the eye* डोळ्यांतील बाहुलीचा संकोच होणें *n*, संकुचितबाहुलीरोग *m*, कनीनिकासंकोचरोग *m.* It is the reverse of *Mydriasis.*

Myositis (mī-ō-sī'tis) [Gr. *mus*, muscle & *-itis*, inflammation.] *n.* (*med.*) स्नायूंचा दाह *m*, स्नायुदाह *m.*

Myriad (mir'i-ad) [Gr. *myrias*, *myriados*, a ten thousand.] *n. ten thousand* दहा हजार *m. pl.*, दशसहस्र *n. pl.*, अयुत *n.* २ *any great number* मोठी संख्या *f.* [M.s, By M.s लाखों, क्रोडों.] M. *a.* मोठा, अपरिमित.

Myrmidon (mėr'mi-don) [L. and Gr.; derived, according to the fable, from *myrmēx*, an ant.] *n. one of a ruffianly band under a daring leader* धटिंगण *m*, इमामदांडगा *m*, लठ्ठनिरंजन *m*, लठ्ठंभारती *m*, शुंभ *m*, टोणपा *m*, दांडगा आणि साहसी शिपाई. Myrmido'nian *a.* धटिंगणासारखा.

Myrobalan (mi-rob'a-lan) Myrobolan (mi-rob'o-lan) [Fr. –L. –Gr. *muron*, unguent, & *balanos*, an acorn.] *n.* हिरडा, बेहेडा व आंवळकाठी ह्यांचें व्यापारी नांव. वनस्पतिशास्त्राच्या दृष्टीनें हिरडा आणि

बेहेडा हे एका वर्गांत मोडतात; आणि आंवळा निराळ्या वर्गांत मोडतो. मुंबईच्या व्यापारी भाषेंत tanning myrobalan म्हणजेच हिरडा असा अर्थ रूढ झाला आहे. [EMBLIC M. (*phyllanthus emblica*) -PLANT अंवळी OR आंवळी *f*, आमलकी *f*. -FRUIT अंवळा OR आंवळा *m*, आमलक *m*. BELIRIC M. (*terminalia belerica*) -PLANT बेहडा *m*, बेहळा *m*. -FRUIT बेहडा *m*, बेहळा *m*. YELLOW *or* CHEBULIC M. (*terminalia chebula*) -PLANT हरडा OR हिरडा *m*, हरीतकी *f*. -FRUIT हरडा OR हिरडा *m*, हरीतकी *f*. CHEBULIC M. GATHERED AND DRIED WHEN YOUNG बाळहिरडा *m*, बाळहरीतकी *f*. THE DRIED M.s आंवळकाठी *f*, आंवळकटी *f*, आमलकी *f*. THE THREE M.s (हिरडा, बेहडा व आंवळकटी) त्रिफळा or ला *m*, *f*. WILD M. जंगली हिरडा *m*.]

Myrrh (mėr) [L. -Gr. -Ar. *murr*, bitter.] *n*. *a bitter, aromatic, transparent gum exuded from the bark of a shrub in Arabia* हिराबोळ, *pop.* simply बोळ *m*. बाळंतबोळ, रक्त्याबोळ, तांबडा बोळ and रक्तबोळ are synonyms, and are not only not different sorts of *myrrh*, but are not *myrrh* itself.

Myrtle (mėr'tl) [Fr. *myrtil* -Pers. *murd*, the myrtle.] *n*. मटली *f*. (A corruption of the English word 'Myrtle.') ही वनस्पति हिंदुस्थानांत उगवते. पेरू, जांबूळ, लवंग, कुंभा, कायापुती व जांब हीं मटलीच्याच जातीचीं आहेत.

Myself (mī-self' *or* mė-self') *pron*. *I or me in person* (used for the sake of emphasis and also as the reciprocal of me) मी, मी स्वतः, आपण, आपण स्वतः. Ourselves' *pl*.

Mysterious, See under Mystery No. 1.

Mystery (mis'tėr-i) [M. E. *mysterie* -L. *mysterium* -Gr. *mysterion* -*mystes*, one initiated (into secret functions).] *n*. *a profound secret (not revealed or partly revealed)* गूढ *n*, रहस्य *n*, गुह्य *n*, गुह्य विषय *m*, गुप्त विषय *m*, गूज *n*, गुप्त गोष्ट *f*. २ *anything beyond human comprehension* गूढ *n*, गूढ वस्तु *f*, गूढ विषय *m*. ३ *anything artfully made difficult* कूट *n*, कोडें *n*, समस्या *f*, गूढ *n*. ४ (usually in *pl*.) *secret rites* गूढ विधि *m*, गुप्त विधि *m*, गुप्त प्रकार *m*, गूढात्मकविधि *m*. ५ *sacrament* (गूढ) संस्कार *m*. ६ *mysteriousness* गूढपणा *m*, गूढता *f*. Myste'rious *a*. *containing mystery, incomprehensible* गूढ, गुह्य, गुप्त, गहन, गूढार्थक, गूढार्थ, गुप्तार्थ, आकलन न होण्यासारखा, दुर्बोध, अगम्य, दुर्ज्ञेय, अकळ, चमत्कारिक, विलक्षण, अस्पष्ट. २ *artfully perplexed* (a) घोंटाळ्याचा, झांकल्या मार्गाचा -व्यवहाराचा. (b) कोड्याचा, कोड्यासारखा. Myste'riously *adv*. गुप्तपणानें, गूढपणानें, गहनपणें. Myste'riousness *n*. गूढपणा *m*, गूढता *f*, गूढार्थता *f*, दुर्ज्ञेयता *f*. २ कोडें *n*, घोंटाळा *m*. ३ झांकला मार्ग *m*, झांकला व्यवहार *m*. Mystifica'tion *n*. गूढ करणें *n*, गुप्त करणें *n*. २ घोंटाळ्यांत

पाडणें n, कोडें घालणें n. Mys'tify v. t. *to make mysterious, obscure, or secret* गूढ करणें, गुप्त ठेवणें. २ *to bewilder, to perplex* (गूढ तत्त्वें सांगून) घोंटाळ्यांत पाडणें, घोंटाळवणें, गोंधळवणें.

Mystery (mis'ter-i) [M. E. *mistere* –Fr. *metier* –L. *minister*, a servant.] n. *a trade, a handicraft* कला f, व्यापार m. २ *a kind of rude drama of a religious nature based on the historical parts of the Bible or the lives of saints* (so called because acted by craftsmen in the early part of the 14th century) धार्मिक नाटक n, पौराणिक खेळ m.

Mystic (mis'tik), Mystical (mis'tik-al) [Gr. *mystikos*, mystic.] a. (spiritually) *allegorical or symbolical* (अध्यात्मदृष्ट्या) रहस्यात्मक, संकेतार्थक, रहस्याच्या दृष्टीचा, रूपकात्मक. २ *relating to or containing a secret* गूढार्थाचा, गूढाचा, गूढ, गूढार्थक, गुप्तार्थक, गूढवादाचा. [M. LETTER बीजाक्षर n. M. PRAYER *or* INCANTATION मंत्र m, गूढभाषित n. M. WORD *or* SOUND व्याहृति f.] ३ *involving a secret meaning* सांकेतिक, गूढाभिप्रायक, गूढार्थगर्भित, संकेतगर्भित, संकेताचा. ४ *belonging to mysticism* (a) रहस्यवादाचा. (b) गूढवादाचा. (c) (in योग Philosophy) राजयोगाचा. Mys'tic n. (a) रहस्यवादी m. (b) गूढवादी m. (c) (in योग Philosophy) राजयोगी m. Mys'tically *adv.* रहस्याच्या दृष्टीनें. २ गूढवादाच्या दृष्टीनें. Mys'ticism n. (a) रहस्यवाद m, गूढवाद m. (b) (in योग Philosophy) राजयोग m.

Mysticism, See under Mystic.

Mystification, See under Mystery No. 1.

Mystify, See under Mystery No. 1.

Myth (mith) [Gr. *mythos*, a fable.] n. *a fable, legend or tradition, taking its rise at a very early period of a nation's existence* (regarding the origin of the world, the origin of man, sun, moon, heroes, forces of nature, &c.) गाथा f, पौराणिक कथा f, प्राचीन दंतकथा f, काल्पनिक कथा f, देवदेवताकथा f. २ *a fictitious or imaginary person* काल्पनिक मनुष्य m. ३ *a fictitious story or object* काल्पनिक गोष्ट f, बनावट गोष्ट f, खोटी गोष्ट f. ४ *a falsehood* खोटें n, खोटी गोष्ट f. Myth'ic, Myth'ical a. गाथांचा -संबंधीं, पौराणिक कथांचा -संबंधीं, दंतकथांचा. २ *fabulous, untrue* खोटा, कल्पित, काल्पनिक, बनावट, मिथ्या. Myth'ically *adv.* पौराणिक कथांच्या रूपानें, गाथांच्या रूपानें. Myth'ist n. *a maker of myths* पौराणिक कथा लिहिणारा m, गाथा रचणारा m, गाथाकार m. २ गाथाशास्त्रपटु m. Mytholog'ic, Mytholog'ical a. पौराणिक कथांचा -संबंधीं, दंतकथांसंबंधीं, गाथांसंबंधीं. Mytholog'ically *adv.* Mythol'ogist n. गाथाशास्त्रनिपुण m, गाथाशास्त्रवेत्ता m. २ गाथाशास्त्रावर लिहिणारा m, गाथाशास्त्रकार m. Mythol'ogy n. (इतिहास-

आख्यायिका (प्राकालीन) पौराणिक कथा *f. pl.*, गाथा *f.* २ *a collection of myths* पौराणिक कथांचा संग्रह *f*, गाथासंग्रह *m.* ३ *a science of myths* पौराणिक कथांचें शास्त्र *n*, गाथाशास्त्र *n.*

N. B.—The Hindu पुराणs are the abstractions of Hindu Philosophy, concretized in the lives of more or less historical persons and of supernatural beings. Most of them are based upon historical legends, and therefore should not be termed mythology in the sense of being purely fabulous or imaginary stories.

Mythological, Mythologist, Mythology, } See under Myth.

Mythopoetic (mīthō-pō-et′ic) [Gr. *muthos*, myth, & *poiein*, to do or make.] *a. making or producing myths or mythical tales* गाथा रचणारा, पौराणिक कथा रचणारा.

Myxœdema (mix-e-de′-mah) [Gr. *muxa*, mucus, & *oidema*, swelling.] *n. a disease which consists in the progressive invasion of the body by a mucus-like dropsy without the presence of albuminuria or causative heart-lesion* शोथाभासरोग *m*, सूषाशोथ.

Myxoma (mīks-ō′ma) [Gr. *muxa*, mucus, & suffix *-oma*, tumor.] *n.* (*med.*) *a tumor made up of a gelatinous tissue resembling that found in the umbilical cord* श्लेष्मग्रंथि *f.* Myxo′mata *n. pl.*

N (en) इंग्रजी वर्णमालेंतील चौदावें अक्षर. हें दंत्यनासिक (denti-nasal) व्यंजन आहे. N ह्या अक्षराची आकृति प्राचीन इजिप्शिअन चित्रलिपींतील ^^^^^^ ह्या चित्राक्षरावरून क्रमाक्रमानें बनली असें इंग्रजी वर्णविदांचें मत आहे. इजिप्शिअन ^^^^^^ चित्राक्षराचें रूपांतर होत होत त्याचें फिनिशिअन भाषेंतील Ｍ हें अक्षर बनलें. ह्या Ｍ पासून ग्रीक भाषेंतील Ｍ Ｎ हीं दोन अक्षरें निघालीं. व ह्या Ｍ Ｎ दोन अक्षरांवरून इंग्रजी व ल्याटिन भाषेंतील N ह्या अक्षराची आकृति बनली. N ह्या अक्षराचा मराठींत 'न्' असा उच्चार होतो. N अक्षरापुढें g (ग्) व k (क्) हीं व्यंजनें आलीं असतां n चा उच्चार पुढील g व k ह्या व्यंजनांत मिळून जातो; जसें, "Sing, Sink." कांहीं शब्दांत l आणि m ह्यांच्यापुढें n आला तर तो अनुच्चारित राहतो; जसें, "Kiln, Damn, Hymn." २ (छापखान्याच्या परिभाषेंत, कांहीं देशांत) छापील मजकुराचा हिशोब बसविण्याचें मूळ माप *n.* दोन इंग्लिश 'm' एका अमेरिकन 'n' मध्यें बसतात. ३ 'N' च्या आकाराची वस्तु *f;* as "N-like loops." ४ (*math.*) (a) श्रेढींतील 'न' तम पद *n.* (b) 'न' तम घात *m* (घात = Power); as, "$(x+a)^n$ हा $(x+a)$ चा 'न' तम घात आहे." [FACTORIAL (n) नान्त एकादिघात *or* एकादिघात (न). See the word Factorial. TO THE nth POWER 'न' तम घातास. २ (*fig.*) *to any extent, to the utmost* पराकाष्ठेचा, कमालीचा; as, "The Neapolitan is an Italian to the nth power." TO RAISE TO THE nth POWER 'न' तम घात करणें.] ५ N हें अक्षर पुढें दिल्याप्रमाणें संक्षेपार्थी लिहितात. N. = Nathaniel, Nicholas, Noah. N (*chem.*) = Nitrogen. N. = Nationalist. *n.* = Noun. *n.* = Neuter. N. = North. N.E. = North East. N.B. = North Britain (Scotland). N.B. = (Latin. Nota bene) Note well. *n. d.* = No date. N. F. = New French. N. L., *or* N.Lat. = North Latitude. N.O. = Natural Order. N. P. = Notary Public. N.S. = New Style. २ (*in banking*) Not sufficient. N.T. = New Testament.

Nab (nab) [Dan. *nappe*, to catch, to snatch.] *v. t. to catch or seize suddenly* अचानक पकडणें -धरणें, पछाडणें, गांठणें. २ *to catch or seize or pounce upon (one) in wrong-doing* (एखाद्यास तो) वाईट कामांत (गुंतला असतांच) पकडणें -धरणें. ३ *to snatch or steal a thing* पटकावणें, सटकावणें, सट्टा मारणें *with* वर *of o.*, हात मारणें *with* वर *of o.* Nabb'ed *pa. t.* and *pa. p.* Nabb'ing *pr. p. & v. n.*

Nabit (nā'bit) *n. pulverised sugar-candy* बारीक खडीसाखर *f.* ही पेल्यांत वगैरे घालतात.

Nabob (na'bob) [Hind. *naiwāb*, a deputy –Ar. *nauwab*, governor.] *n.* नबाब *m*, मोंगल अंमलांतील सुभेदार *m.* २ *a European who has enriched himself in the East* हिंदुस्थानांत पुष्कळ पैसा मिळवून युरोपांत परत जाणारा युरोपियन मनुष्य *m.* ३ (hence) *any man of great wealth* नबाब *m*, श्रीमान् *m*, कोट्याधीश *m*, लक्ष्मीपुत्र *m*, धनेश्वर *m.*

Nacarat (nak'a-rat) [Fr. –Sp. *nacarado –nacar*, mother-of-pearl.] *n. a bright orange-red colour* नारिंगी रंगाची झांक असलेला तांबडा रंग *m*, नारिंगी -तांबूस रंग *m.* २ *a fine linen dyed of this colour* नारिंगीतांबूस उंची तागी कापड *n*, 'नाकारात' कापड *n.*

Nacre (nā'kr) [Fr; cf. Sp. *nacara, nacar*; It. *nacchera*; Ar. *nakir*, hollowed.] *n.* (written also *nacker* and *naker*) *the white brilliant matter which forms the interior of a shell* नाकिर *n*, शिंपांच्या पोकळींत असणारा व मोत्यांप्रमाणें चकाकणारा पदार्थ *m.* मोत्यें ह्या पदार्थाचींच बनलेलीं असतात. Na'creous *a.* (मोत्यासारखा) चकचकीत.

Nadir (nā'dir) [Sp. *nadir*; Ar. *nadir, nazir*, from *nazara*, to be like.] *n. the point directly opposite the zenith* अधर *m*, अधोबिंदु *m*, अधःस्वस्तिक *n*, नादीर (Ar.). २ *the lowest point, the time of great depression* पडता काळ *m*, हीनावस्थेचा काल *m.*

Nævoid, Nævose, See under Nævus.

Nævus (nē'vus) [L.] *n. a spot or mark on the*

skin of children when born, a birth-mark जन्मखूण *f*, ल्हासें *n*, तीळ (*specif.*) *m*. Næ'vi *n. pl.* Næ'void *a.* ल्हास्यासारखा. Næ'vose *a. spotted, freckled* तीळ असलेला, ल्हासें असलेला.

Nag (nag) [O. E. *nagge*; D. *negge*, *neg*, a small horse.] *n. a small horse, a pony* लहान घोडा *m*, घोडकें *n*, तट्टू *m*, बट *m*.

Nag (nag) [Icel. *naga*, *gnaga*; E. *gnaw*, to tease.] *v. t. & v. i. to scold habitually, to find fault with constantly* (नेहमीं) टोमणे मारणें, टोंचणी *f.* लावणें, टाकून बोलणें, (नेहमीं) दोष काढीत राहणें, (च्या) मागें लागणें. २ *to annoy* छळणें, त्रास देणें, दुखविणें, सतावणें. Nagg'ed *pa. t.* & *pa. p.* Nagg'ing *pr. p. scolding, fault-finding* टोंचणारा, दोष काढणारा. २ *annoying* छळणारा, त्रासदायक, दुःखद; as, "A. N. tooth-ache." N. *v. n.* Nagg'y *a.* चिडखोर.

Naiad (nā'yad) [L. and Gr. *naias*, *naiados* –*naein*, to flow.] *n. a water nymph or female deity supposed to preside over rivers and springs* जलदेवता *f.* २ पाण्यांत व दलदलींत वाढणाऱ्या (*Naiadaceæ* (नेडेसीआ नांवाच्या) एकदल वनस्पतींच्या वर्गांतील) नेयड वनस्पति *f.* नेडेसीआ वर्गांत १६ गोत्रांच्या १५० जाति आहेत. त्यांपैकीं ५ गोत्रांच्या ८ जाती मुंबई इलाख्यांत आहेत. Nai'ds, Nai'ades *n. pl.*

Naif (nä'ēf *formerly* nāf) [Fr. *naïf* –L. *nativus*, natural, native.] *a. having a true natural lustre without being cut* (applied by jewellers to a precious stone) (जात्या) पाणीदार (मोतीं, हिरा, इ०).

Nail (nāl) [A. S. *nægel*; Ger. *nagel*; allied to L. *unguis*, Gr. *o -nyx*, Sk. नख, a nail.] *n.* नख *n*, नखूट *n*, कररुह *n*, नखरूड *n* (in contempt). [DOUGH ROLLED UPON THE N. नखला *or* नखोला *m*. INFLAMMATION AND GATHERING AT THE CORNER OF A NAIL कोंपरी *f*, कोर *f*. N. -DRAWING नखानें (कोरून) कागदावर चित्रें काढण्याची कला *f*, नखचित्ररेखनकला *f*, नखरेखन *n*. N. -MARK नखोरा *m*, नखाचा ओरखाडा. N. -PARER नराणी *f*, नाचकण *n*, नखशी *f*, नखजीन *n*. ON THE NAIL *in hand, on the spot, immediately* हातांतल्या हातांत, रोखठोक, जिथल्या तिथें, जागच्या जागीं, आतांच्या आतां, अवकाश न लावतां. POISON OF THE N. नखविष *n*, नखविख *n*. THE TENDER FLESH UNDER THE N. जिव्हाळी *f*, जिभाळी *f*. TO TEAR *or* BREAK OFF WITH THE N. कुरतुडणें, खुडणें.] २ *the claw of a bird or other animal* पंजा *m*. ३ खिळा *m*, चूक *f*, मेख *f*, सुरसा *m*, शंकु *m*. [A N. IN ONE'S COFFIN (एखाद्या मनुष्याचा खात्रीनेंच) अंत किंवा नाश करणारा दुर्गुण *m* -संकट *n* -दुःख *n*, इ०. DOUBLE POINTED N. तुरई *f*, तूर *f*, वाघी *f*. HARD AS N.S दांडग्या प्रकृतीचा, दांडगा. २ दया न येणारा, दगडासारखा, कठीण हृदयाचा. ३ धूर्त, न फसणारा. HEAD OF A N. गूल *m*. TO HIT THE

N. ON THE HEAD (a) *to hit most effectively* नेमका -बेमालूम -बिनतोड -बरोबर मारणें, नेमक्या ठिकाणीं (लागेलसा) मारणें. (b) *to do or say a thing in the right way* (अगदीं उत्कृष्ट) लागू पडेलसें करणें -बोलणें, इंगित जाणून बोलणें. RIGHT AS N.s निकोप प्रकृतीचा. २ अगदीं बरोबर.] ४ *a measure of length being* $2\frac{1}{4}$ *inches long* सवादोन इंच लांबीचें माप *n*, नेल *m*. N. *v. t. to fasten or stud with nails* खिळा *m* -खिळे *m. pl.* मारणें, खिळे *m. pl.* मारून बंद करणें, खिळवणें, खिळून टाकणें, खिळ्यांनीं गच्च करणें, खिळेबंदी करणें, डांभणें, डांभून टाकणें. २ *to bind or hold, as to a bargain or to acquiescence in an argument* बोलण्यांत पकडणें. ३ (hence) *to catch, to trap* पकडणें, धरणें [To N. A LIE or AN ASSERTION *to detect and expose it, so as to put a stop to its currency* लबाडी पकडणें -उघडकीस आणणें, खोटेपणा चवाठ्यावर आणणें.] Nail'-brush *n*. खिळे साफ करण्याचा कुंचा *m*. Nail'ed *pa. t.* Nail'ed *pa. p.* खिळे मारलेला, खिळवलेला, खिळींव. Nail'er *n*. लोहार *m*, घिसाडी *m* (loosely), खिळे तयार करणारा. २ खिळे बसविणारा -मारणारा -ठोकणारा. Nail'eress *n. fem.* घिसाडीण *f.* Nail'ery *n. a manufactory where nails are made* खिळे करण्याचा -खिळ्यांचा कारखाना *m*, कीलकागार *n*. Nail'headed *a. having a head like that of a nail* खिळ्यासारखें डोकें असलेला, गूलबजा डोक्याचा. [NAIL-HEADED CHARACTERS *arrow-headed or cuneiform characters* खिळ्यांच्या आकाराचीं अक्षरें *n. pl.* कीलकाक्षरें *n. pl.*] Nail'less *a. without nails* नखहीन, नखरहित.

Nailer, Nailery, See under Nail.

Nainsook (nān-sook) [From *Nainsukh*, a valley in Kaghan.] *n. a thick muslin* (formerly made in India) नैनसुक कापड *n*. २ नैनसुक कापडाचा कपडा *m*.

Naïve (nä'-ēv) [Fr. *naif*, *naive* –L. *nativus*, innate –*natus*, to be born.] *a. simple, frank, ingenuous* निष्कपट, मोकळ्या मनाचा, मनाचा भोळा, भाभडा, निर्व्याज, ऋजु, साधा, सालस, सरळ; as, "*Naive* manners." Na'ïvely *adv*. निष्कपटपणें, मोकळ्या मनानें, भोळेभावानें, साधेपणानें, भावार्थानें. Naïvete (nä'ēv-tā'), Na'ïvety *n. native simplicity, artlessness* निष्कपटपणा *m*, मोकळें मन *n*, मनाचा भोळेपणा *m*, भावार्थिपणा *m*, साधेपणा *m*, सालसपणा *m*, सौजन्य *n*, सरळपणा *m*.

Naked (nā'ked) [A. S. *nacod*; Ger. *nackt*; L. *nudus*, naked; Sk. नग्न.] *a. having no covering* नागवा, उघडा, वस्त्रहीन, नागडा, नग्न, निर्वस्त्र, नंगा, दिगंबर; as, "A *naked* body." [N. BED *a bed, the occupant of which is naked, no night linen being worn in ancient times* ज्यांत निजणारा अगदीं उघडा -नागवा राहतो असा बिछाना. N. LIGHT (वातीभोंवतालीं) चिमणी नसलेला दिवा *m*, (बिनचिमणीचा) उघडा दिवा *m*.

N. TRUTH (असेल तशी) उघड उघड हकीकत *f*. STARK N. उघडा बंब, उघडा नागडा, उघडा वाघडा, निपट नागवा, नंग धडंग. TO GO *or* BE STARK N. (in covert phraseology) नागमोडीचा पीतांबर *m* -नागवा पाटाव *m*. नेसणें. SOME TERMS FOR A FELLOW STARK NAKED ARE नगननारायण, नागवा गोसावी, नंगा गोसावी, दिगंबर, निपटनिरंजन.] २ (from the waist upward or covered only around the loins) उघडा, उघडा बोडका, उघडे आंगाचा, खुला, खुले आंगाचा, बुचा, ओका, भुंडा. ३ *unprotected*, *unarmed* अरक्षित, अनाश्रित, निराधार, निराश्रित, उघडा, बिनहत्यारी, शस्त्ररहित, अशस्त्र, रक्षणहीन; as, "Behold my bosom *naked* to your swords." ४ *unaided* निराश्रित, असाहाय्य, उघडा, निराधार, अनाथ, एकटा टाकलेला, त्यक्त, निरालंब; as, "The patriots who had exposed themselves for the public, and whom they saw now left *naked*." ५ *not concealed* उघडा, खुला, राजरोस, स्पष्ट, मोकळा, धडधडीत, लपवालपवीचा नव्हे, लप्पंछप्पं नाहीं असा, उघडा उघडा; as, "The truth appears so *naked* on my side." ६ *mere*, *plain* नुस्ता, केवळ, फक्त, मात्र, साधा, शुद्ध; as, "The very *naked* name of love." [N. EYE *the eye alone*, *unaided by glasses*, *telescope*, *&c.* (चष्मा वगैरे शिवाय) नुस्ता डोळा, साधा डोळा *m*.] ७ (*bot.*) *without pubescence* नग्न. Na'kedly *adv. without any covering* नागवा *decl.*, नागव्यानें, वस्त्ररहितपणें, उघड्या आंगानें, उघड्यानें, खुले आंगानें, ओकेपणानें, बोडक्यानें. २ *merely*, *simply* नुस्तें, केवळ, मात्र, फक्त. ३ स्पष्टपणानें, स्पष्ट. Na'kedness *n*. नागवेपणा, नागडेपणा, नंगेपणा *m*, उघडेपणा *m*, ओकेपणा *m*, बोडकेपणा *m*, वस्त्रहीनता *f*, नग्नता *f*, नग्नावस्था *f*, वस्त्राहित्य *n*. २ अनाश्रितपणा *m*, निराश्रितता *f*, अरक्षितता *f*, उघडेपणा *m*. ३ हत्यारांवांचून असणें *n*, शस्त्ररहितता *f*, शस्त्राहित्य *n*, अशस्त्रता *f*, रक्षाहीनपणा *m*. ४ स्पष्टपणा. *m*. ५ (*Script.*) *the privy parts* गुह्यावयव *m*, गुह्येंद्रिय *n*.

Namby-pamby (nam'bi-pam'bi) [From first name of Ambrose Phillips, an affected English poet of the beginning of the 18th century. 'Namby' is a baby way of pronouncing Ambrose, and 'Pamby' is a jingling reduplication.] *a*. दिसण्यांत सुरेख पण रसभावशून्य नीरस, पिळपिळीत, रसहीन, शुष्क, कोरडा, बेचव, पाणचट.

Name (nām) [A. S. *nama*; L. *nomen*; Gr. *onoma*; Sk. नामन्, name.] *n*. *designation* नांव *n*, नाम *n*, अभिधान *n*, अभिधेय *n*, संज्ञा *f*. [AMONG THE HINDUS, THE N. GIVEN ACCORDING TO THE नक्षत्र OF A CHILD'S BIRTH IS ITS नक्षत्रनाम, नाक्षत्रनाम, जन्मनाम, (*or* VULGARLY) नांवरस नांव. THE N. BY WHICH A MAN IS KNOWN GENERALLY IN THE DAILY TRANSACTIONS OF HIS LIFE IS HIS व्यावहारिक नाम *or* नांव. व्यावहारिक नाम IS ALSO OTHERWISE CALLED चालतें नांव *or* वाहातें

नांव. If the व्यावहारिक नांव is intended to denote some pre-eminent act *or* quality, it is called his प्रतिष्ठानाम. A N. given to a man as a matter of courtesy is called his औपचारिक नाम. The N. by which a man is familiarly known among his friends and relations is called his टोपणनांव. Bramhin boys get a new N. at the time of their मुंज (Thread-Ceremony). This is called नाक्षत्रनाम, गुप्त नाम, or संध्येंतलें नांव. A girl receives a new N. at her marriage. This becomes her सासरचें नांव. Her former N. is called her माहेरचें नांव. The Hindus use familiar abbreviations of N.s. Thus नारायण becomes नाना, नानू; सदाशिव becomes सदू; बळवंत becomes बाळू, बाळा, or बाळ; रामचंद्र becomes रामू, रामा, or राम. The family N.s (surnames) of females take a feminine form; as, पेशवे -पेशवीण; होळकर -होळकरीण; साठे -साठी or साठीण; रास्ते -रास्ती or रास्तीण; पटवर्धन -पटवर्धनीण. It is usual for the people of the Maharashtra to use the father's N. between their own N.s and their surnames; as, जावजी दादाजी चौधरी. There are numerous affixes denoting honor, respect, caste, *or* occupation attached to proper N.s. Affixes (of honor) to N.s of males generally बावा, बा, जी, राव, रावजी, अप्पा, अण्णा, पंत, दादा, नाना, भाऊ, काका, तात्या, साहेब; as, गणोबा, विठोबा, रखामाजी, नरसोपंत, गोविंदकाका, मोरूनाना, अण्णासाहेब &c.; -to N.s of Bramhin shroffs नाईक; as, त्रिंबकनाईक; to N.s of Bramhin writers पंत; as, मोरोपंत; -to N.s of merchants and tradesmen शेट, शेठ, शेटजी; -to N.s of soldiers *or* clerks राव or राय; as, बळवंतराव; -to N.s of Lingaits लिंग; as, महालिंग; -to N.s of carpenters वाड्या; as, नौरोजी वाड्या; to N.s of barbers महाला, महाल्या, महाली, माली; as, गणूमाली; -to N.s of office *or* condition भाई; as, भटभाई, कारकूनभाई, शिपाईभाई; -to N.s of Madrasees अय्या; as, रामय्या; -to respectful N.s and titles generally साहेब; as, नानासाहेब, दादासाहेब;-to certain designations of men; as, पाटीलसाहेब, सुभेदारसाहेब; -to N.s of females, generally बाई, बया, ताई, माई, काकू. Bearing the N. of नांवाचा, नांव धारण करणारा. By N. नांवानें. Calling to mind the N. of (a god &c.) नामस्मरण *n.* Ceremony of giving the N. on the twelfth day बारसें *n*, बारसा *m*, नामकरण *n.* Christian N. (बाप्तिस्म्याच्या वेळीं दिलेलें खिस्ती मनुष्याचें) स्वतःचें नांव (आडनांव नव्हे); as, "Sir *George* Clarke." ह्यांत *George* हें सध्यांच्या मुंबईच्या नामदार गव्हर्नर साहेबांचें स्वतःचें नांव आहे. Family N., Surname आडनांव *n.* उपनांव *n*, उपनाम *n*, कुलनाम *n.* In N. *not in reality* नांवाचा, दिखाऊ, वरपांगीं; as, "A friend *in N.*" In

THE N. OF (IN BONDS &c.) (-च्या) नांवानें, वेशमी, वेशम. २ (-च्या) वतीनें, तर्फे, (-च्या) हुकुमानें; as, "I charge you *in the Duke's N.* to obey me." LIST *or* ROLL OF N.s नांवांची यादी *f*, नांवनिशी *f*, इसमवारी *f*, नामावळी *f*. N. AND ALL PARTICULARS नांवनिशाण *n*, नांवनिशाणी *f*, नांवगांव *n*, नांवठाव *m*. N. BY N. नांवनिशीवार, नांववार, इसमवार. N. PLATE (घरावर किंवा यंत्रावर मारलेला आंत राहणाराच्या किंवा यंत्रकाराच्या) नांवाचा पत्रा *m*. नांवाची पाटी *f*. PEN N. (ग्रंथकाराचें किंवा लेखकाचें) टोपणनांव *n*. RECITATION OF THE N. OF (A GOD &c.) नामोच्चारण *n*. RECITATION MENTALLY OF THE N. OF (A GOD &c.) नामस्मरण *n*, स्मरण *n*, स्मरणें *n*. –ROSARY USED AT IT स्मरणी *f*. TO THE N. *or* ACCOUNT OF (-च्या) नांवावर. TO CALL N.s नांवें ठेवणें, निंदा करणें, नालस्ती करणें. TO PASS UNDER THE N. OF नांवाखालीं मोडणें, नांवावर विकणें. TO TAKE A N. IN VAIN *to use a name in making flippant or dishonest oaths* (-ची) फुकट शपथ घेणें, (-चें) व्यर्थ नांव घेणें. MAY HIS N. PERISH त्याचें नांव जळो, त्याचे नांवास आग -हळद लागो. I CANNOT HEAR EVEN THE N. OF IT मला त्याचें नांवही नको, मला त्याचें नांवही ऐकवत नाहीं.] २ *character, credit, reputation* नांव *n*, नांवलौकिक *m*, लौकिक *m*, ख्याति *f*, प्रतिष्ठा *f*, अब्रू *f*, आब *f*. [BAD N. नांव (ironically) *n*, अपकीर्ति *f*, बदलौकिक *m*, बदनामी *f*, बदनांव *n*. GOOD N. नांव *n*, ख्याति *f*, लौकिक *m*. TO BLAST *or* SULLY ONE'S GOOD N. नांवावर पाणी -विरजण घालणें, नांव -कीर्ति -यश मळवणें. TO DESTROY ONE'S GOOD N. नांव बुडवणें, लौकिक घालवणें. TO GET A BAD N. कानफाटें नांव पडणें. TO LOSE ONE'S GOOD N. नांव गमावणें, नांवाला -यशाला -लौकिकाला मुकणें. TO PRESERVE ONE'S GOOD N. नांव -लौकिक राखणें -संभाळणें.] ३ *fame, celebrity* नांव *n*, प्रसिद्धि *f*, नांवलौकिक *m*, ख्याति *f*, प्रख्याति *f*, नांवरूप *n*, नामना *f*. ४ *race, family* कुळ *n*, गोत्र *n*, वंश *m*. ५ (*gram.*) *noun* नाम; as, "Proper N." N. *v. t. to give a name to* नांव -नाम -संज्ञा देणें, नांव ठेवणें, म्हणणें, बोलणें. २ *to mention by name* नांव घेणें, नांव काढणें, नांव उच्चारणें, नामग्रहण करणें, नामोच्चार करणें *g. of o.*, नांवाचा -नांवानें उल्लेख करणें. (b) (पुनः पुनः आपला हुकूम न मानणाऱ्या पार्लमेंट सभेच्या मेंबराचा 'स्पीकरनें') नांवानें उल्लेख करणें, (-चें) नांव घेणें. ३ *to specify, to appoint* नेमणें, ठरवणें, कायम -निश्चित -नक्की करणें. [TO N. THE DAY (of a woman) लग्नाचा दिवस ठरविणें -कायम करणें, मुहूर्तनिश्चय करणें, विवाहतिथि ठरविणें. २ (एखादें काम करण्याचा) दिवस ठरविणें.] Named *pa. t.* N. *pa. p.* नांवाचा, नांव असलेला, नामक, नांव दिलेला, नांव ठेवलेला, प्राप्तनाम. २ नांव घेतलेला, म्हटलेला, नामोल्लिखित, नांवानें उल्लेख केलेला, नामोच्चारित. ३ नेमलेला, ठरवलेला, नक्की केलेला, कायम केलेला. Nam'eless *a. without a name, anonymous* नांव नसलेला, बिननांवाचा, नामरहित, निनांवी, निनांव्या,

निनांवा; as, "A N. star; A N. writer." २ *undistinguished* अप्रसिद्ध, फार प्रसिद्धि नसलेला. ३ *indescribable, inexpressive* फार, अतिशय, अवर्णनीय: as, "I have a N. horror of the man." Name'lessly *adv.* Name'ly *adv. that is to say* म्हणजे. Name'sake *n.* (आपल्या) सारख्या नांवाचा *m,* आपल्या नांवाचा *m,* स्वनामधारी *m.* (b) एकनामधारी *m.* Na'ming *pr. p.* N. *v. n.* नांव देणें *n,* नांव ठेवणें *n,* नामकरण *n.* २ नांव घेणें *n,* नांवाचा उल्लेख करणें *n,* नामनिर्देश *m,* नामग्रहण *n.*

Nameless, Namely, Namesake, See under Name.

Nanisation, See under Nanism.

Nanism (nā'nizm) [Fr. –L. –Gr. *nanos,* dwarf.] *n. dwarfishness* खुजेपणा *m,* खुजटपणा *m,* खुरटेपणा *m,* ठेंगणेपणा *m,* बुटगेपणा *m.* Nanisa'tion *n. the artificial dwarfing of trees* (झाडांना आणलेला) कृत्रिम खुजेपणा *m* -खुजटपणा *m* -खुरटेपणा *m,* खुरटवणें *n.* Na'noid *a.* खुजा, खुजट, खुरटा, ठेंगणा.

Nanny (nan'i) [A diminutive of Ann or Anne] *n.* (*colloq.*) *a female goat* शेळी *f,* बकरी *f.* Also Nann'ygoat.

Nanoid, See under Nanism.

Nap (nap) [A. S. *hnæppian,* to nap; orig. to nod.] *n. a short sleep* डुकली *f,* डुलकी *f,* झोंपेचा -निद्रेचा चुटका *m,* वामकुक्षी *f.* [To TAKE A N. डोळ्यांचा कड *m.* मोडणें, डुलकी घेणें.] N. *v. i. to take a short sleep* डुलकी -डुकली घेणें -खाणें, झोंपेचा चुटका घेणें. २ *to feel drowsy* पेंगणें, झोंपेंत असणें. ३ *to be in a careless state* निश्चिंत -गाफिल -बेफिकीर असणें, स्वस्थ बसणें; as, "I took thee *napping,* unprepared." Napped' *pa. t. & pa. p.* Napp'ing *pr. p. & v. n.* [TO CATCH ONE NAPPING *to come upon one unprepared* गैरसावध असतां पकडणें, अवचित -एकाएकीं गांठणें.] Napp'y *a. sleepy* झोंपाळू, निद्रावश, पेंगणारा, डुलकी खाणारा. [TO FEEL NAPPY डुलकी येईलसें वाटणें.]

Nap (nap) [M. E. *noppe.*] *n. the woolly substance on the surface of cloth* (कापडावरील) फूल *n.* २ *the downy covering of plants* लव *f,* लोम *m.* N. *v. t. to raise a nap on* फूल *n.* पाडणें, (-वर) फूल येऊं देणें. Nap'less *a.* बिनफुलाचा. Nap'-meter *n.* कापडाच्या ताण्याचा जोर किती आहे हें पहाण्याचें यंत्र *n,* कापडाची सग मोजण्याचें यंत्र *n.* Napp'iness *n.* फुलदारपणा *m.* २ (*bot.*) लवयुक्तता *f.* Napp'ing *v. n.* कापडावर फूल पाडणें *n.* २ (कापडावर) फूल पाडण्याची पद्धति *f.* Napp'y *a. having much down* पुष्कळ फुलांचा. २ पुष्कळ लवीचा, आंखूड केंस असलेली (वनस्पति).

Nape (nāp) [A. S. *cnæp,* the top of anything.] *n.* मानेचा कांटा *m* -मेढा *m* -कळस *m* -मणका *m,* मन्या *f.*

Napery (nāp'ér-i) [Low L. *naparia* –*napa*, a cloth –L. *mappa*, a napkin.] *n.* *linen for the table* मेजावर घालण्याचें तागी कापड *n*, मेजकापड *n*. Nap'eries *n. pl.*

Naphtha (naf'tha) [L. –Gr. –Ar. *naft*, a stone.] *n. a clear inflammable liquid obtained by the dry distillation of coal, shale, petroleum, etc. used for lighting and heating, and also as a solvent* (पेट्रोलियम किंवा दगडी कोळसा यांपासून काढलेलें) नाफ्था नांवाचें ज्वालाग्राही तेल *n*, शुद्ध राकेल *n*, नाफ्थातेल *n*, नाफ्तेल *n*. Naph'thalene, Naph'thalin, Naph'thaline *n*. *a white crystalline substance obtained in the distillation of coal-tar and used as an antiseptic* नाफ्थलीन *n*. हें कोलटार (ओलें डांबर) पासून ऊर्ध्वपातनानें काढतात, व पूतिगंधनाशक आहे.

Naphthalene, See under Naphtha.

Napiform (nāp'i-fawrm) [L. *napus*, a turnip, and E. Form.] *a.* (*bot.*) *shaped like a turnip* सलगमच्या आकृतीचा, भोंवऱ्यासारखा, भोंवऱ्याच्या आकृतीचा, भ्रमरकाकृति; (उ० विलायती मुळा, सलगम.) Napifo'lious *a.* भोंवऱ्याच्या आकृतीचीं पानें असलेला, भ्रमरकाकृतिपर्ण, or briefly भ्रमरकपर्ण (*a.*).

Napkin (nap'kin) [Dim. of Fr. *nappe*, a table cloth.] *n.* (मेजावर ठेवलेलें) पुसणें *n*, तोंडपुसणें *n*. Nap'kin-ring *n. a ring in which a table napkin is rolled* तोंड पुसण्याच्या रुमालाची वाटोळी घडी करून ठेवण्याचें कडें *n*. हें चांदीचें किंवा हस्तीदंताचें असतें.

Napoleon (na-pō'lē-on) [From the Emperor Napoleon I.] *n. a French gold coin worth 20 francs, or about 15s. 10½d.* नेपोलियन नांवाचें सोन्याचें फ्रेंच नाणें *n*, नेपोलियन *m*. याची किंमत पंधरा शिलिंग साडेदहा पेन्स आहे. Napoleon'ic *a.* नेपोलियन (बादशाहा) संबंधीं. २ नेपोलियन (बादशाहा) च्या घराण्याविषयीं. ३ थोरल्या नेपोलियनचे गुण असलेला, थोरल्या नेपोलियनसारखा. Napo'leonism *n.* नेपोलियनाभिमान *m*, नेपोलियनच्या घराण्याविषयीं अभिमान *m*. Napo'leonist *n.* नेपोलियनच्या घराण्याविषयीं अभिमान बाळगणारा, नेपोलियनाभिमानी.

Narcissus (nar-sis'us) [L. –Gr. *narkissos* –*narkē*, torpor.] *n.* (आपल्या इकडील नागदवणा, ज्या वनस्पतिवर्गांत येतो त्याच वर्गांतील) 'नारसिसस्' नांवाची वनस्पति. 'नारसिसस्' हिंदुस्थानांत सांपडत नाहीं.

Narcolepsy (nar'kō-lep-si) *n. a nervous disorder marked by frequent short attacks of irresistible drowsiness* मज्जातंतु विकृत झाल्यामुळें वरचेवर झोंपेचे झुटके येणारा रोग *m*, मज्जातंतुविकारनिद्रारोग *m*, निद्राप्रसर *m* (newly coined).

Narcotic (nar-kot'ik) [Fr. –Gr. *narkē*, torpor.] *a. having power to produce torpor or sleep* गुंगी आणणारा, मादक, मदकारी, मूर्च्छा *f* -कैफ *m*. आणणारा, अमली, निद्राकारी, मांजरा, लागरा. N. *n. a medicine*

producing sleep or stupor मादक पदार्थ *m*, मादक औषध *n*, गुंगी आणणारें औषध *n*, ग्राही (S) *m*, उपविष *n*, निद्रौषध *n*. Narco'sis *n*. (*med.*) (विषारी पदार्थांपासून येणारी) ग्लानि *f*, झोंप *f*, गुंगी *f*, कैफ *m*, अमल *m*, निशा *f*. Narcot'ical *a*. मादक, अमली. Narcot'ically *adv*. Nar'cotine *n*. (*chem.*) *one of the organic bases or alkaloids occurring in opium* अफूंतील नार्कोटिन नांवाचें (आल्कली) क्षारद्रव्य *n*, नार्कोटिन *n*. Nar'cotism *n*. ग्लानि *f*, गुंगी *f*, कैफ *m*. Nar'cotize *v. t. to imbue with or subject to the influence of a narcotic* मदकारी औषध लागू करणें, औषधानें गुंगी आणणें, (मादक औषध देऊन) मूर्च्छित करणें, कैफ *m* -अंमल *m*, &c. चढविणें -आणणें, अमलांत -धुंदींत ठेवणें. Nar'cotized *pa. t.* and *pa. p.* Nar'-cotizing *pr. p.* and *v. n.*

Narcotine, See under Narcotic.

Nard (närd) [Fr. –L. *nardus* –Gr. *nardos* –Pers. *nard* –Sk. नलद –Sk. नल्, to smell.] *n*. (*bot.*) (usually called spike-nard) नार्द नांवाची सुगंधी वनस्पति *f*, जटामांसी *f*. २ जटामांसीचें सुवासिक उटणें *n*; as, "A woman having a box of pure N. Mark XIV. 3." Nard'ine *a*. जटामांसीधर्मक, जटामांसीचे गुणधर्म असलेला.

Naricorn, See under Naris.

Naris (nā'ris) [L.] *n. a nostril* नाक *n*, नाकपुडी *f*, नासिका *f*. Na'res *n. pl*. Nar'ial, Nar'ine *a*. नाकाचा, नाकपुडीचा, नासिकेसंबंधीं. Nar'icorn *n. the horny nasal sheath of the beak of some birds* चोंचीवरील आवरण *n*, चंचूच्छद *m*. Nar'iform *a*. नाकाच्या आकाराचा, नासिकाकार.

Narrate (na-rāt' *or* nar'āt) [Fr. –L. *narrare*, *narratum* –*gnarus*, knowing; Sk. ज्ञा, to know.] *v. t. to tell, to give an account of* (संगतवार आणि दुसऱ्याचें चित्त वेधेल अशा रीतीनें) सांगणें, कथन *n*. करणें, निरूपण *n*. करणें, (-चा) इतिहास सांगणें, (-चा) वृत्तान्त *m* देणें -सांगणें, वर्णन *n* -निवेदन *n*. करणें, वदणें. Narr'ated *pa. t.* N. *pa. p.* सांगितलेला, कथित, निरूपित, वर्णित. Narr'ating *pr. p.* Narra'tion *n.* -*the act* सांगणें *n*, निरूपण करणें *n*. २ *something told* गोष्ट *f*, हकीकत *f*, वृत्तांत *m*, निरूपण *n*, कथन *n*, वर्णन *n*, निवेदन *n*, कथा *f*. ३ *an orderly account of what has happened* (झालेली हकीकत) संगतवार सांगणें *n*. Narr'ative *a. relating to the particulars of any occurrence* वृत्तान्ताचा, हकीकतीचा, वृत्तान्तपर. २ *garrulous* बोलका, बडबड करणारा, गोष्टी सांगणारा, बडबड्या; as, "But wise through time and N. with age." N. *n. a story* गोष्ट *f*, कहाणी *f*, हकीकत *f*, कथा *f*, वृत्तान्त *m*, वर्णन *n*, वार्त्ता *f*, इतिहास *m*, अहवाल *m*. Narr'atively *adv*. वृत्तान्ताच्या रूपानें, गोष्टरूपानें. Narra'tor *n*. वृत्तान्त सांगणारा *m*, निरूपण करणारा *m*, निरूपक *m*, निरूपणकर्ता *m*, कथनकर्ता *m*, इतिहास

सांगणारा *m.* Narr'atory *a. giving an account of events* (झालेली) हकीकत देणारा, हकीकतीचा, वृत्तान्तवर्णनपर, वृत्तान्तविषयक; as, "N. letters."

Narrative, See under Narrate.

Narrow (nar'ō) [A. S. *nearu*, narrow.] *a. of little breadth* अरुंद, निरुंद, कोता, लहान, आकुंचित, आंवळसर, अप्रशस्त, अविस्तृत, अविस्तीर्ण; as, "A N. street." [N. GUAGE (चार फूट आणि साडेआठ इंचांहून कमी रुंदीची) छोटी लाइन *f*, भाकटी लाइन *f*. BROAD GUAGE बडी लाइन *f*, मोठी लाइन *f*.] २ *very limited, of little extent* मर्यादित, मर्यादेचा, संकुचित हद्दींतला, संकुचित सीमेंतला, अविस्तृत, अविस्तीर्ण, संकुचित, संकोचाचा, सांकड, बारीक, अंवळ, लहान. ३ *having but a little margin, barely sufficient to avoid evil, close, near* अगदीं थोडा, अगदीं थोड्या अवकाशाचा, अगदीं डोक्यावर आलेला, लगतचा, ठेपलेला, मुष्किलीचा, अडचणीचा, अवघड; as, "I had a N. escape from death मी मरतां मरतां वांचलों." ४ *straitened, pinching* संकटाचा, अडचणीचा, टंचाईचा, ओढगस्तीचा, ओढीचा, पंचाइतीचा, कठीण, तंगीचा, तंग; as, "N. circumstances." ५ *bigoted, illiberal* कोता, कोत्या समजुतीचा, संकुचित, हलक्या मनाचा, संकोचदृष्टि, संकुचित विचारांचा, क्षुद्र; as, "N. mind; N. views." ६ *parsimonious, covetous* कंजूष, कृपण, किरमोळ्या, किरकाळ्या, लोभी, आपमतलबी, स्वार्थी, स्वार्थसाधु, क्षुद्रबुद्धि, क्षुद्र; as, "A very N. and stinted charity." ७ थोडका, थोडा, लहानगा, लहानसा. ८ *scrutinising in detail, accurate, careful* बारीक, बारीक दृष्टीचा, बारकाईचा, काळजीचा, व्यवस्थेशीर, व्यवस्थित, सूक्ष्म, पक्का, छडा लावणारा, बारीक पाहाणारा, बारकावा शोधणारा; as, "A N. search." N. *n.* (often used in the *pl.*) *a channel, a strait* खाडी *f*, सामुद्रधुनी *f*. N. *v. t. to make narrow, to contract* अरुंद -निरुंद -मर्यादित -संकोचित करणें, लहान करणें, रुंदी कमी करणें, मर्यादा ठरविणें, यत्ता करणें -ठरविणें *g. of o.* २ *to make less liberal or selfish* (मन, विचार इ०) कोता करणें; as, "To N. one's views." ३ (*Knitting*) (पोटरी व घोटे यांमधील 'स्टॉकिंग'चा भाग) अरुंद करणें. N. *v. i.* अरुंद -निरुंद -संकोचित होणें, लहानावणें, बारकावणें. Narr'owed *pa. t.* N. *pa. p.* अरुंद केलेला, मर्यादित केलेला, अरुंद, संकोचित. Narr'ower *n.* संकुचित करणारा *m*, यत्ता घालणारा *m.* Narr'owing *pr. p.* N. *v. n. -the act.* अरुंद -निरुंद करणें *n.* २ *the part of a stocking which is narrowed* (पोटरी व घोटे यांमधील) स्टाकिंगचा अरुंद भाग *m.* Narr'owly संकुचितपणानें, अरुंदपणानें, निरुंदपणानें, संकोचानें. २ संकटानें, मुष्किलीनें, शिकस्तीनें, थोड्यांत, थोडक्यांत; as, "I N. escaped drowning मी बुडतां बुडतां वांचलों." ३ कंजूषपणानें, लोभानें. ४ बारकाईनें, बारकाव्यानें. Narr'ow-minded *a.* कोत्या दिलाचा, कोत्या विचारांचा, कोत्या समजुतीचा, अप्रशस्त

मनाचा, क्षुद्रमनाचा, अनुदार, कृपण. Narr'ow-mindedness *n.* मनाचा कोतेपणा *m*, कोतें अप्रगल्भ अनुदार मन *n.* Narr'owness *n.* संकुचितपणा *m*, अरुंदपणा *m*, निरुंदपणा *m*, अरुंदी *f*, निरुंदी *f*, कोतेपणा *m*, आकुंचितपणा *m*, अविस्तीर्णता *f*, लहानाई *f*. २ संकोच *m*, कोताई *f*. ३ कठिणाई *f*, अडचण *f*, मुष्कील *f*. ४ ओढ *f*, ओढगस्तपणा *m*, टंचाई *f*, अडचण *f*, नड *f*, प्रसंग *m*, ताण *m*. ५ हलकें मन *n*, कोती समजूत *f*, (मनाचा) कोतेपणा *m*, एकचाल *f*, एकमार्ग *m*. ६ आपमतलबीपणा *m*, स्वार्थबुद्धि *f*, स्वार्थ *m*, लोभीपणा *m*, कृपणता *f*. ७ बारकाई *f*, बारकावा *m*. Narr'ow-prying *a.* (*Shakes.*) *scrutinising closely, inquisitive* बारीक पाहाणारा, खडानूखडा तपासणारा, छडा लावणारा. Narr'ow-souled *a.* अनुदार, क्षुद्र मनाचा, कोत्या बुद्धीचा, कृपण. Narr'ow-work *n.* (*mining*) खाणींत रस्ते, हवा येण्याचीं द्वारें, वगैरे करणें *n*.

Nasal (nāz'al) [Fr. –L. *nasus*, Sk. नासा, the nose.] *a.* नाकाचा, नाकासंबंधीं, नासिकेचा. [N. BONES नासिकास्थि, नासास्थि. N. ORGAN नाक *n*. N. SPRAY नाक धुण्याची किंवा नाकांत औषध घालण्याची पिचकारी *f*.] २ *sounded through the nose* नाकांतून उच्चारलेला, नाकांतला, गेंगणा, गेंगाणा, गुणगुणा, गिणगिणा, गिणगिणीत. [N. UTTERANCE गुणगुण *f*, गिणगिण *f*.] ३ (*in grammar*) नाकांतून उच्चारलेला, नासिक, सानुस्वार. [THE N. DOT *or* CHARACTER पूज्य *n*, विंदु *m*, अनुस्वार *m*, टिंब *n*.] ४ *abundant in nasal sounds* नासिकोच्चार फार असलेला, नाकांतून म्हटलेला (भाषा, भाषण वगैरे). N. *n.* नासिकोच्चार *m*, नाकांतला उच्चार *m*, अनुस्वार *m*. २ *the nose-piece in a helmet* शिरस्त्राणाचा नाकावरील भाग *m*, नासिकापरित्राण *n*. ३ (*med.*) *a medicine that operates through the nose* नस्य *n*, नाकांतून घालण्याचें औषध *n*. Nasalisa'tion *n.* अनुस्वार देऊन बोलणें *n*, नाकांत बोलणें *n*, गुणगुणणें *n*. २ नासोच्चारितता *f*. Na'salise *v. t.* *to render nasal* (as a sound) सानुस्वार उच्चार करणें, नाकांत बोलणें. २ *to insert a nasal letter into* नासिकवर्ण -नासिकाक्षर घालणें -जोडणें. N. *v. i.* अनुस्वार देऊन बोलणें, नाकांत बोलणें. Nasal'ity *n.* नासोच्चारितता *f*, सानुस्वारता *f*. Na'sally *adv.* नाकांतून, नाकांत, अनुस्वार देऊन, गुणगुणत. [ONE WHO SPEAKS N. गेंगणा, गुणगुण्या, गिणगिण्या.] Na'sicorn, Nasicor'nous *a.* *having a horn on the nose* (गेंड्याप्रमाणें) नाकावर शिंग असलेला. Na'siform *a.* *nose-shaped* नाकाच्या आकाराचा, नासिकाकार, नासाकृति.

N. B.:—'Nasal sound' या इंग्रजी शब्दप्रयोगाचें मराठींत 'सानुस्वार उच्चार' आणि 'अनुनासिक उच्चार' अशा दोन रीतींनीं भाषांतर करतात. परंतु अनुस्वार आणि अनुनासिक हे दोन अगदीं भिन्न उच्चार आहेत. अनुस्वाराचें चिन्ह ॱ असें आहे व अनुनासिकाचें ँ असें आहे. मुख आणि नासिक म्हणजे तोंड व नाक ह्या दोन इंद्रियांच्या साह्यानें अनुनासिकाचा उच्चार होतो; व केवळ नुसत्या नाकांतून उच्चारला जाणारा उच्चार अनुस्वार होय.

वेदांतील अनुनासिकाचा उच्चार कसा करावा यासंबंधानें पाणिनीय शिक्षेंत पुढील नियम आहे.॥ यथा सौराष्ट्रिका नारी तक्रँ इत्यभिभाषते। एवं रंगाः प्रयोक्तव्याः खेअराँ इव खेदया ॥२६॥ शिक्षा ॥ (पाणिनीय शिक्षाकाळची) गुर्जर स्त्री तक्रँ असा उच्चार जशी करते, तसा अनुनासिकाचा उच्चार करावा, असा वरील श्लोकाचा अर्थ आहे. त्री हॅलोकान् ह्या संहित शब्दांतील अनुनासिकाचा उच्चार (विनोदाच्या भाषेंत) म्हशीच्या रेंकण्यासारखा होतो. आतां, धाडिलें, बेरें वगैरे शब्दांत जें शून्याकार चिन्ह आहे तें अनुनासिकाचें आहे, व नंतर, संबंध वगैरे शब्दांत जें शून्याकार चिन्ह आहे तें अनुस्वाराचें आहे. अनुस्वार ज्या स्वराच्या नंतर येतो त्यास दीर्घत्व येतें. अनुनासिकाच्या योगानें तसें दीर्घत्व येत नाहीं; अर्थात्, अनुनासिक व्यंजन नाहीं. तो स्वर आहे असेंही म्हणतां येत नाहीं. कारण, स्वर जसा व्यंजनाला लावून बाराखडी करतां येते तसा नुसत्या व्यंजनाला अनुनासिक जोडतां येत नाहीं. तो स्वराला जोडूनच उच्चारावा लागतो. म्हणजे अनुनासिक स्वरही नाहीं व व्यंजनही नाहीं; तो एक स्वतंत्र उच्चार आहे. ह्या अनुस्वार-अनुनासिकाच्या प्रश्नासंबंधीं अजून विशेष चर्चा झालेली नाहीं.

Nasalise, See under Nasal.

Nascent (nas'ent) [L. *nascens*, *nascentis*, *pr. p.* of *nasci*, *natus*, to be born.] *a. beginning to grow or exist* **(नुकताच) जन्मास येणारा, (नुकताच) उत्पन्न होणारा, (नुकताच) अस्तित्वांत येणारा. २** (*chem.*) **जायमान, व्यज्यमान, जन्मणारा.** [N. STATE नुकतीच जन्मलेली स्थिति *f.*] Nas'cency *n. birth or origin* **जायमानता *f*, नवाजन्म *m*, नवी उत्पत्ति *f*.**

Nasicorn, See under Nasal.

Nasiform, See under Nasal.

Nasturtium (nas-tur'shi-um) [Lit. 'nose-tormenting.' L. *nasus*, Sk. **नासा**, the nose, & *torquere*, *tortum*, to twist, to torment.] *n.* **मोहरीच्या वर्गातील बारीक पिंवळीं फुलें येणाऱ्या वनस्पतीची जाति *f.* ह्या जातीच्या दोन उपजाति मुंबई इलाख्यांत आहेत; त्यांतील एक पाण्यांत उगवते व दुसरी जमिनीवर उगवते.**

Nasty (nas'ti) [Old form *nasky* -A. S. *hnesce*, soft.] *a. dirty* **घाणेरडा, घाणीचा, घाणेरा, मलिन, ओंगळवाणा, ओंगळ, हिडीस, किळस आणणारा, किळसवाणा. २** *nauseous* **ओकारी आणणारा, वांतिकारक, बेचव, घाणेरडा, दुर्गंध येणारा, घाण येणारा. ३ जिभेला झोंबणारा. ४** *obscene* **बीभत्स, बीभत्स रसाचा, अचकट, अचकट विचकट, अभद्र, अमंगल, अश्लील. ५** *ill-natured* **रागीट, तामसी, दुष्ट स्वभावाचा, दुःस्वभावी, दुर्बुद्धीचा.** [A N. CUSTOMER खट्याळ गिऱ्हाईक *n.*] **६ वाईट, दुष्ट, झोंबणारा, लागणारा;** as, "A N. day; A. N. trick; A N. remark." Nas'tily *adv.* **घाणीनें, घाण करून, घाणेरड्या रीतीनें.** Nas'tiness *n.* **घाणेरडेपणा *m*, घाण *f*, ओंगळपणा *m*, मलिनपणा *m*, मालिन्य *n*. २** *obsceneness* **बीभत्सपणा *m*, अश्लीलपणा *m*, अभद्रपणा *m*, अमंगलपणा *m*. ३ वांतिकारकता *f*, बेचवपणा *m*.**

Natal (nā'tal) [L. *natis*, the rump.] *a.* (*anat.*) *pertaining to the nates or buttocks* **ढुंगणाचा, ढुंगणा-**

संबंधीं, जघनाचा, नितंबप्रदेशाचा, मागच्या भागाचा Na'tes *n. pl.* (Natis, *sing.*) ढुंगण *n*, मागचा भाग *m*, नितंब *m*, जघन *m*. Na'tiform *a*.

Natal (nā'tal) [Fr., –L. *natalis -natus*, to be born.] *a. pertaining to birth* जन्माचा, जन्मसंबंधीं, जन्मविषयक. [N. DAY जन्मदिवस *m*, जन्माचा दिवस *m*.] २ *native* जन्मापासूनचा, जन्माबरोबर प्राप्त झालेला. ३ *presiding over birthdays* जन्मकाळचा, जन्माधिष्ठित, जन्मकाळीं असलेला -पडलेला (ग्रह). Natal'ity *n. birth-rate* जन्मांचें प्रमाण *n*, जननप्रमाण *n*.

Natant (nā'tant) [L. *natans*, swimming *-natare*, to swim.] *a. floating under water, wholly immersed* पाण्याच्या पृष्ठभागाखालीं तरंगणारा, पाण्यांत पूर्ण बुडालेलीं (पाण्यांत उगवणाऱ्या झाडांचीं पानें). Nata'tion *n. swimming* पोहणें *n*, तरणें *n*, तरंगणें *n*. Natato'res *n. pl.* (L. Natator *sing.*) *the swimming-birds* पोहणारे पक्षी *m. pl.*, पाणबुडे पक्षी *m. pl.* Natato'rial *a.* पोहणारा, तरंगणारा; as, "N. birds." Natato'rious *a. adapted for swimming* पोहण्याच्या उपयोगी, पोहतां येण्यासारखा; as, "N. legs of insects." Natato'rium *n.* पोहावयास शिकविण्याची शाळा *f*. Na'tatory *a. having the habit of swimming* पोहण्याची संवय असलेला. २ *pertaining to swimming* पोहण्याचा, पोहण्यासंबंधीं. ३ *adapted to swimming* पोहतां येण्यासारखा, पोहण्याच्या सोईचा; as, "N. organs."

Natation, Natatores, Natatorial, Natatorium, Natatory, } See under Natant.

Nates, See under Natal No. 1.

Natiform, See under Natal No. 1.

Nation (nā'shun) [L. *natus*, born. Nation शब्दाचा धात्वर्थ '*those born of the same stock*' म्हणजे 'एकाच कुळापासून जन्मलेले लोक' असा आहे. हा अर्थ पुढें बदलत जाऊन त्याचा बरींच शतकें (एकाच संस्कृतीचें व इतिहासाचें) राष्ट्र असा अर्थ झाला. हा दुसराही अर्थ बदलत जाऊन (समान राजकीय हक्क व स्वतंत्र स्वसत्ताक राज्यव्यवस्था असलेलें) राष्ट्र असा अर्थ सध्यां रूढ झाला आहे.] *n. an extensive aggregate of persons, very closely associated with each other by common descent, language, civilization, and history* (एकाच वंशांतल्या, एकाच भाषेच्या, एकाच संस्कृतीच्या व एकाच इतिहासाच्या लोकांचें) राष्ट्र *n*, लोक *m. pl.* [ACCORDING TO DR. MURRAY, 'IN EARLIER EXAMPLES OF NATION, THE RACIAL IDEA IS USUALLY STRONGER THAN THE POLITICAL.'] २ *a people usually organised as a separate political state and occupying a definite territory* (विशेष देशांतील स्वतंत्र व स्वसत्ताक) राष्ट्र *n*, देश *m*, प्रजा *f*, जनता *f*. [ACCORDING TO DR. MURRAY, 'IN RECENT

USE, THE IDEA OF POLITICAL UNITY AND INDEPENDENCE IS MORE PROMINENT.'] ३ *a great number* मोठी संख्या *f*; as, "A N. of herbs." [THE NATIONS, *the heathen nations* मूर्तिपूजक राष्ट्रें *n. pl.*] Na'tional *a. pertaining to a nation* राष्ट्राचा, राष्ट्रीय, राष्ट्रविषयक, राष्ट्रिक, देशाचा, एकराष्ट्ररूपी. [N. ANTHEM राष्ट्रगीत *n.* N. CALAMITY राष्ट्रीय आपत्ति *f.* N. CHARACTER राष्ट्राचें शील *n*, राष्ट्रीय शील *n.* N. CHURCH, SAME AS ESTABLISHED CHURCH. N. CONGRESS राष्ट्रीय सभा *f.* N. CUSTOM राष्ट्रीय चालरीत *f* -प्रघात *m*, राष्ट्राचार *m.* N. DEBT राष्ट्राला असलेलें कर्ज *n*, राष्ट्रीय कर्ज *n.* N. EDUCATION राष्ट्रीय -राष्ट्रोपयोगी शिक्षण *n.* N. EXISTENCE राष्ट्रीय अस्तित्व *n*, एकराष्ट्ररूपी अस्तित्व *n.* N. EXPENDITURE राष्ट्रीय खर्च *m.* N. FLAG राष्ट्रीय निशाण *n*, राष्ट्राचा झेंडा *m*, राष्ट्रपताका *f.* N. INCOME राष्ट्राचें उत्पन्न *n.* N. SENTIMENT एकराष्ट्रीयत्वाची भावना *f*, राष्ट्रीय भावना *f.* N. SERVICE राष्ट्रकार्य *n*, राष्ट्रसेवा *f*, राष्ट्राची सेवा *f*, देशाची सेवा *f*, देशकार्य *n*, देशसेवा *f.* N. SPIRIT राष्ट्रीय चैतन्य *n*, एकराष्ट्रीयत्वामुळें उत्पन्न झालेलें चैतन्य *n.* N. WEALTH राष्ट्राची संपत्ति *f.*] २ *attached to one's nation* राष्ट्रभक्त, देशभक्त. Na'tionalism *n. the state of being national* राष्ट्रीयता *f*, राष्ट्रीयत्व *n.* २ (a) *national attachment* राष्ट्रीयत्व (in the sense of राष्ट्रभक्ति) *n*, राष्ट्रभक्ति *f*, राष्ट्रप्रीति *f*, देशभक्ति *f.* (b) *national aspirations* राष्ट्रीय आकांक्षा *f. pl.* (c) *national independence* राष्ट्राचें स्वातंत्र्य *n*, राष्ट्रीय स्वातंत्र्य *n*, राष्ट्रस्वातंत्र्य *n.* (d) *a policy of national independence* राष्ट्रस्वातंत्र्यनीति *f.* ३ *the principles of the Nationalists* राष्ट्रधर्म *m*, राष्ट्रीयांचीं मतें *n. pl.*, राष्ट्रीयांचीं तत्त्वें *n. pl.*, राष्ट्रीय पक्षाच्या लोकांचीं मतें *n. pl.* ४ *the political programme of the Irish Nationalist party* आयरिश राष्ट्रीयांचा (राजकीय) कार्यक्रम *m.* ५ *the doctrine of nationalising all industries* सर्व उद्योगधंद्यांवर राष्ट्राचें स्वामित्व असावें असें मत *n*, राष्ट्रस्वामित्वमत *n*, or briefly राष्ट्रस्वामित्व *n*, उद्योगधंद्यांचें राष्ट्रीयीकरण *n*, उद्योगधंद्यांचें राष्ट्रीयत्व *n.* ६ *the doctrine that certain nations, as contrasted with individuals, are the object of divine election* कांहीं राष्ट्रांवर ईश्वराचा अनुग्रह आहे असें मत *n*, राष्ट्रानुग्रहमत *n.* ७ (a) *an idiom peculiar to a nation* राष्ट्रीय वाक्प्रचार *m*, (एखाद्या) राष्ट्राचा (विशेष) वाक्प्रचार *m.* (b) *a trait or character peculiar to a nation* (एखाद्या) राष्ट्राचें विशेष लक्षण *n* -खूण *f*, राष्ट्राचा विशेष *m*, राष्ट्रविशेष *m.* Na'tionalist *n. an advocate of the rights of his own nation* स्वराष्ट्राच्या हक्कांसाठीं भांडणारा *m*, राष्ट्रकैवारी *m*, राष्ट्रीय पक्षाचा मनुष्य *m*, राष्ट्रीय *m.* २ (*esp.*) *an Irish politician who advocates the claims of Ireland to independent self-government and "Home Rule"* आयर्लंडांतील राष्ट्रीय पक्षाचा मनुष्य *m*, आयरिश राष्ट्रीय *m*, आयरिश स्वराज्यवादी *m.* National'ity *n. the quality of being strongly attached to*

one's own nation, patriotism राष्ट्रीयत्व (in the sense of राष्ट्राभिमान) *n*, राष्ट्रभक्ति *f*, देशप्रीति *f*, राष्ट्राभिमान *m*, देशाभिमान *m*. २ *the sum of the qualities which distinguish a nation, national character* राष्ट्रीयत्व *n*, राष्ट्रव्यावर्तकगुण *m*, प्रधान राष्ट्रीय गुण *m*. ३ *race or people as determined by a common language and character* (एकच भाषा बोलणारें व एकाच बाण्याचें) राष्ट्र *n*, राष्ट्रजाति *f*. ४ *existence as a distinct individual nation* स्वतंत्रराष्ट्रीयत्व *n*, स्वतंत्रराष्ट्रता *f*, स्वतंत्र राष्ट्रीय अस्तित्व *n*. [N. MOVEMENT राष्ट्रीयत्वदर्शक चळवळ *f*, राष्ट्रीयत्वोत्पन्न चळवळ *f*.] Nationaliza'tion, Nationalisa'tion *n. the act of nationalising* राष्ट्रीय रूप देणें *n*, राष्ट्रीय करणें *n*. २ *the state of being nationalised* राष्ट्रीयीभूतता *f*. ३ (-वर) लोकांचें किंवा राष्ट्राचें स्वामित्व स्थापणें *n*; as, "The *nationalisation* of railways." Na'tionalize, Na'tionalise *v. t. to make national* राष्ट्रीय करणें, राष्ट्रीय रूप देणें, (-च्यांत) राष्ट्रीयत्व आणणें, राष्ट्रव्यापक करणें. २ *to make a nation of, to endow with the characteristics of a nation* (-च्यांत) राष्ट्राचे गुण आणणें, (चें) राष्ट्र बनविणें, (चें) राष्ट्र तयार करणें, राष्ट्रगुणान्वित करणें. ३ लोकांच्या किंवा राष्ट्राच्या मालकीचा करणें; as, "To *nationalise* the railways." Na'tionalized *pa. t.* and *pa. p.* Na'tionalizing *pr. p.* and *v. n.* Na'tionally *adv.* राष्ट्रीयत्वानें, राष्ट्राच्या दृष्टीनें, राष्ट्रीयदृष्ट्या, लोक म्हणून, राष्ट्र म्हणून, राष्ट्र ह्या दृष्टीनें, राष्ट्राच्या नात्यानें. Na'tionalness *n*. Same as Na'tionality.

N. B.—We give above the renderings of Nationalism and Nationalist as they are defined in the best of English dictionaries. The terms "Indian Nationalism" and "Indian Nationalist" are not yet authoritatively defined and therefore no attempt is made above to give their renderings. The definition of Nation (Ger. 'volk') given by Bluntschli in his "The Theory of the State," agrees, in its main essentials, with the descriptions of राष्ट्र as they occur in the स्मृति works and the Mahabharat.

National, Nationalism, Nationalist, Nationality, Nationalize, } See under Nation.

Native (nā'tiv) [Fr. *natif* –L. *nativus*, –*natus*, born.] *a*. (a) *of or pertaining to one's birth* जन्माचा, जन्मासंबंधीं, मूळ, जन्म (in compo.); as, "N. colour." [N. COUNTRY, N. LAND जन्मदेश *m*, जन्मभूमि *f*, स्वदेश *m*, मायदेश *m*. N. PLACE जन्मस्थान *n*, उत्पत्तिस्थान *n*.] (b) *belonging to the place in which one is born* जन्मस्थानचा, मूळचा, जन्मलेल्या ठिकाणचा, जन्मभूमीचा; as, "A N. language." २ *born or grown in the region in which one lives* मूळचा, देशी, देशज, स्वदेशोत्पन्न, स्वदेशी, स्वदेशांत होणारा,

गांवठी, मुलखी, मुलखांतला, मुलखाचा. [N. CLOTH गांवठी कापड *n*, देशी कापड *n*, स्वदेशी कापड *n*.] ३ *original* मूळचा, मूळांतला, आंगचा; as, "N. dust." ४ *inherent, inborn, not acquired, unadorned, simple* स्वाभाविक, आंगचा, अकृत्रिम, जन्मप्राप्त, जन्मसिद्ध, नैसर्गिक, सहज (Sk.); as, "N. cheerfulness; N. simplicity." [N. DISPOSITION प्रकृति *f*, मूळ स्वभाव *m*. N. RIGHTS जन्मसिद्ध हक्क *m. pl.*, जन्मानें मिळालेले हक्क *m. pl.* N. TALENT आंगची -मूळची बुद्धि *f*.] ५ *naturally related* (अतिनिकट) जन्मसंबंध असलेला. ६ (*min.*) (a) *found in nature uncombined with other elements* असंयुक्त स्थितींत सांपडणारा, स्वतःसिद्ध; as, "N. silver." (b) *found in nature, not artificial* अकृत्रिम, खाणींत सांपडणारा; as, "N. sodium chloride." [N. ROCK मूळरूपांत असलेला खडक *m*.] N. *n. an original inhabitant, as opposed to a foreigner* मूळचा रहिवाशी *m*, वतनी *m*, वतनदार *m*, देशी *m*. Na'tively *adv.* Na'tiveness *n.* मूळपणा *m*, देशीपणा *m*, स्वदेशीपणा *m*. Na'tivism *n. the disposition to favour the native inhabitants of a country, in preference to immigrants from foreign countries* देशांतल्या मूळ रहिवाशांविषयीं पक्षपातबुद्धि *f*. २ *the doctrine of innate ideas or that the mind possesses forms of thought, independent of sensations* कल्पना मनांत स्वयंभू असतात असा वाद *m*, कल्पनांचा -कल्पनांसंबंधीं स्वयंभूत्ववाद *m*, स्वयंभूत्ववाद *m*. Na'tivist *n.* स्वयंभूत्ववादी *m*. Nativis'tic *a.* स्वयंभूत्ववादासंबंधीं. Nativ'ity *n. birth* जन्म *m*, उत्पत्ति *f*, उद्भव *m*. [THE N. (a) ख्रिस्ताचा जन्म *m*. (b) ख्रिस्ताचा जन्मदिवस *m*. (c) ख्रिस्ताच्या जन्मदिवसाचा सण *m*, ख्रिस्तजयंति *f*. ASTROLOGICAL CALCULATION OF N. जातक *n*, ताजक *n*. ASTROLOGICAL RECORD OF N. जन्मपत्रिका *f*, जन्मटिपण *n*. DETERMINATION OF A NAME AT A N. नांवरस *n*. FIGURE (OF THE ZODIAC) DRAWN IN TRACING THE ASPECTS OF A N. जन्मकुंडली *f*. LUNAR MANSION OF A N. जन्मनक्षत्र *n*, नाडीनक्षत्र *n*. MONTH OF ONE'S N. जन्ममास *m*. NAME GIVEN AT ONE'S N. जन्मनाम *n*, राशीवरून ठेवलेलें नांव *n*, नक्षत्रनाम *n*. SIGN OF A N. जन्मलग्न *n*.] २ *circumstances attending birth* जन्मकालची स्थिति *f*. ३ *a picture representing the early infancy of Christ* ख्रिस्ताचें बाळपणचें चित्र *n*. ह्या चित्रांत ख्रिस्ताचा पाळणा व तो तबेल्यांतच जन्मला होता हें सुचविण्याकरितां एक बैलाचें व एक गाढवाचें अशीं दोन मुंडकीं काढलेलीं असतात. ४ *horoscope* जन्मपत्रिका *f*. [TO CAST *or* CALCULATE ONE'S N. जन्मपत्रिका मांडणें, कुंडली मांडणें, जन्मपत्रिका तयार करणें.]

Nativism, Nativist, Nativity, } See under Native.

Natron (nā'trun) [Fr. -L. *nitrum* -Gr. *nitron*, natron.] *n. an impure native carbonate of soda*

सज्जीखार *m*, साजीखार *m*, पापडखार *m*, सृजिकाक्षार *m*, कापोत *m*.

Natty (nat'i) [Allied to Neat.] *a. neat, tidy* चापचोप्या, ठाकठिक्या, ठाकठीक. Natt'ily *adv.* ठाकठिकीनें, चापचोपीनें, ठाकठीकपणानें. Natt'iness *n.* ठाकठिकी *f*, चापचोपी *f*, ठाकठीकपणा *m*.

Natural,
Naturalism,
Naturalist,
Naturalize, } See under Nature.

Nature (nā'tūr) [L. *natura*, nature.] *n. the power which creates and which presides over the material world* सृष्टीची (निर्मात्री व अधिष्ठात्री) देवता *f*, सृष्टिदेवता *f*, सृष्टि *f*, प्रकृति *f*, प्रधान *n*, आदिशक्ति *f*, आदिमाया *f* (माया, from मा, to create, means the creative power. Its secondary sense of illusion or delusion is a degeneration of the primary sense of the word.). २ (a) *the forces of the material world* जडसृष्टींतील निरनिराळ्या शक्ति *f. pl.*, (उष्णता, विद्युत्, लोहाकर्षण वगैरे) भौतिक शक्ति *f. pl.*, (पृथ्वी, आप्, तेज, वायु व आकाश हीं) पंचमहाभूतें *n. pl.* [N. MYTH सृष्टींतील निरनिराळ्या शक्तींसंबंधीं गाथा *f*, सृष्टिशक्तिगाथा *f*. N. STUDY (लहान मुलांची चौकसबुद्धि वाढविण्याकरितां, शाळांत नमुने दाखवून किंवा शेतांत, रस्त्यावर वगैरे प्रत्यक्ष वस्तु दाखवून करविलेला) सृष्टीचा (निरीक्षणपूर्वक) अभ्यास *m*, सृष्टिनिरीक्षण *n*. N. WORSHIP (सूर्य, समुद्र, वायु, अग्नि, इत्यादि) शक्तींची पूजा *f*, सृष्टिशक्तिपूजा *f*, सृष्टिपूजा *f*. THE DEBT OF N. मरण *n*, मृत्यु *m*. TO GO THE WAY OF N., TO PAY THE DEBT OF N. मरणें, मरण पावणें, पंचत्वास पावणें -जाणें.] (b) *the appearances of the material world* (जडसृष्टींतील) दृश्य विषय -पदार्थ *m. pl.*, दृश्यजगत् *n*, दृश्यजात *n*, सृष्टि *f*, व्यक्तप्रकृति *f*, व्यक्तप्रधान *n*. [N. PRINTING (प्रकाशचित्रांच्या साहाय्यानें निरनिराळ्या वस्तू त्यांच्या) स्वाभाविक -मूळच्या रंगांत छापून काढणें *n*, स्वाभाविकवर्णमुद्रण *n*, यथावर्णमुद्रण *n*.] ३ *the established or regular course of things* सृष्टिक्रम *m*, निसर्गक्रम *m*, निसर्ग *m*, निसर्गाचा मार्ग *m* -धर्म *m* -नियम *m* -रीत *f* -चाल *f* -क्रम *m* -परंपरा *f*, स्वभावक्रम *m*, स्वभाव *m*. [LAW OF N. सृष्टिनियम *m*, सृष्टीचा नियम *m*.] ४ (a) *the universe* सृष्टि *f*, ब्रह्मसृष्टि *f*, विश्व *n*, ब्रह्मांड *n*. (b) *environment of man* (मनुष्याच्या) भोंवतालची सृष्टि *f*, दृश्य -जगत् *n*. ५ *the essential qualities of anything* आवश्यक गुणधर्म *m*, आवश्यक धर्म *m*, प्रकृतिधर्म *m*, प्रकृतिगुण *m*, धर्म *m*. [BY N. स्वभावतः, जातीनें, जात्या.] ६ (a) *physical constitution* शरीरप्रकृति *f*, देहाची प्रकृति *f*, प्रकृति *f*, देह *m*, शरीर *n*. [EASING *or* RELIEVING N. शौच *m*, मलविसर्जन *n*, मलोत्सर्ग *m*. CONVENIENCE FOR RELIEVING N. शौचकूप *m*. EXHAUSTED N. थकलेला जीव *m*. OFFICES *or* FUNCTIONS OF N. देहधर्म *m*. TO EASE, DISBURDEN *or* RELIEVE

N. शौचास बसणें. To go to ease N. बहिर्दिशेस जाणें. To want to ease N. शौचास लागणें.] (b) *the natural life* नैसर्गिक जीवमान *n*, आयुष्य *n*. ७ *natural disposition* मूळस्वभाव *m*, प्रकृतिस्वभाव *m*, स्वभाव *m*, वृत्ति *f*, प्रकृति *f*, तब्येत *f*. ८ *species, kind, sort, character, quality* जात *f*, प्रकार *m*, रूप *n*, तऱ्हा *f*, रीत *f*, स्वरूप *n*; as, "A dispute of this *nature* caused mischief." ९ *conformity to that which is natural* स्वभावसाधर्म्य *n*, प्रकृतिसाधर्म्य *n*, प्राकृतिक साम्य *n*, साधर्म्य *n*; as, "One touch of *nature* makes the whole world kin." १० *natural affection or reverence* (स्वाभाविक) धर्म *m*, प्रेम *n*, स्वाभाविक आदर *m*. ११ *an individual character or disposition* विशिष्ट प्रकृति *f*, विशिष्ट स्वभाव *m*. (b) (hence) *a person or thing of a particular quality or character* विशिष्ट गुणाचा किंवा स्वभावाचा मनुष्य *m* -व्यक्ति *f*, वस्तुविशेष *m*; as, "That reverence which is due to a superior *nature*." १२ *nakedness* नग्नता *f*, नागवेपणा *m*. [In a state of N. (a) नागवा, नागडा, नग्न. (b) *in a condition of sin, unregenerate* अजात-संस्कारस्थितींत, संस्कारविहीनस्थितींत, प्राकृत स्थितींत, प्राणिस्थितींत. (c) *uncivilised* रानटी अवस्थेंतला, रानटी.]

Nat'ural *a*. (a) *pertaining to the constitution of a thing, characteristic* अंगचा, मूळचा, जन्माचा, स्वाभाविक, जातीचा, सहज. (b) *produced by nature, not artificial* सृष्टिजन्य, निसर्गजन्य, स्वाभाविक, नैसर्गिक, अकृत्रिम, प्रकृतिसिद्ध, स्वतःसिद्ध, साहजिक, अंतर्जात, अंतर्भव. [N. classification स्वाभाविक वर्गीकरण *n*. N. enemy जन्मवैरी, जन्मशत्रू *m*. N. enmity स्वाभाविक वैर *n*, शाश्वतिक विरोध *m*. N. fats स्वाभाविक (कृत्रिम नव्हे) चरबी *f*. N. friend स्वाभाविक मित्र *m*.] २ *according to nature, normal, reasonable* स्वाभाविक, सृष्टिक्रमाला अनुसरून असणारा, अपवाद नाहीं असा, यथाक्रम, यथायुक्त, यथायोग्य, यथामार्ग, यथाकाल, योग्य, वाजवी, न्यायाचा, चालीचा, रीतीचा, मार्गाचा; as, "*Natural* consequences of crime." [N. day चोवीस तासांचा दिवस, स्वाभाविक दिवस *m*. N. death यथाकाल मरण *n*.] ३ *not far-fetched* सरळ, स्वाभाविक, वास्तविक, अक्लिष्ट, साहजिक, उजू. ४ *not supernatural* सृष्टिनियमानुसारी, सृष्टिनियमाधीन, सृष्टीचा, सृष्टिक्रमाचा, विश्वाचा, जगाचा, भौतिक. [N. history (a) (formerly) सृष्टपदार्थशास्त्र *n*, सृष्टिविज्ञान *n*. (b) (now) जीवसृष्टिविज्ञान *n*, जीवविज्ञान *n*. (c) (*specif.*) *n*, प्राणिशास्त्र *n*. N. law निसर्गनियम *m*, सृष्टिनियम *m*. N. order स्वाभाविक वर्ग *m*. N. person (law) स्वाभाविक पुरुष *m*, स्त्री *f*, किंवा मूल *n*. N. Philosophy (formerly) सृष्टिविज्ञान *n*; (now) भौतिकविज्ञान *n*, पदार्थविज्ञान *n*. N. Science (R.) सृष्टिविज्ञान *n*.२ (now) प्राणिवनस्पतिविज्ञान *n*. ३ (*specif.*) प्राणिशास्त्र. N. selection स्वाभाविक संवरण *n*. N. theology, N. religion नैसर्गिक धर्म (?) *m*, सृष्टिजन्य ईश्वरज्ञान *n*, सृष्टिजन्यधर्म *m*, सृष्टिप्रमाणधर्म (Cf. वेद-

प्रमाणधर्म) *m.*] ५ (a) *springing from true sentiment, unaffected* (said of action, delivery, etc.) स्वाभाविक, स्वभावानुगत, अकृत्रिम, यथार्थ, सत्य. (b) *resembling the object imitated, true to nature* नमुन्याबरहुकूम, हुबेहूब, यथार्थ. ६ *illegitimate* अनौरस, दासीचा, विजात. ७ अजातसंस्कार, प्राणिस्थितींतला, अजातधर्मसंस्कार. ८ (*mus.*) (a) *produced by natural organs, as those of the human throat, in distinction from instrumental music* कंठापासून होणारा, कंठजन्य. (b) *of or pertaining to a key which has neither a flat nor a sharp for its signature, as, the key of C major* शुद्धस्वरासंबंधीं, अविकृत स्वरासंबंधीं. (c) *applied to an air or modulation of harmony which moves by easy and smooth transitions, digressing but little from the original key* मूलस्वरांना न सोडतां मधुर व कोमल रचनेचें (गीत किंवा चीज). [N. HARMONY *the harmony of the triad or common chord* मूळ तीन तारांचा संवाद *m.* N. SCALE *a scale which is written without flats or sharps* तीव्रकोमलभेदरहित स्वरमेळ *m.*] Nat'ural *n. an idiot* खुळा *m*, वेडा *m*, जन्माचा वेडा *m*, जन्माचा खुळा *m.* २ (*mus.*) *a character used to contradict, or to remove the effect of, a sharp or flat which has preceded it, and to restore the altered note to its original key*) मूलस्वरदर्शक चिन्ह *n*, तीव्रकोमलभेदत्यागदर्शक चिन्ह *n.* Nat'uralism *n.* स्वाभाविक अवस्था *f*, स्थिति *f*, स्वाभाविकता *f*, मूळस्थिति *f.* २ *conformity to nature* स्वभावसाधर्म्य *n*, प्रकृतिसाधर्म्य *n*, साधर्म्य *n.* ३ (*metaphysics*) सृष्टींतील सर्व व्यापार व चमत्कार सृष्टीच्या मूलस्वभावशक्तीनेंच होतात असें मत *n*, स्वभाववाद (old Sk. word). Nat'uralist *n.* सृष्टपदार्थवेत्ता *m*, (esp.) प्राणिशास्त्रवेत्ता *m.* २ स्वभाववादी *m.* Naturalis'tic *a.* स्वभाववादाचा. २ *closely resembling nature, realistic* यथार्थ, वस्तुस्थितीला धरून असलेला, हुबेहुब; as, "A *naturalistic* bit of pantomime." Naturaliza'tion, Naturalisa'tion *n. the act of naturalising* संवयीचा करणें *n*, आंगवळणीं पाडणें *n.* २ *granting the privileges of a native to* (a foreigner) (परक्यास) मूळच्या रहिवाशाचे -नागरिकत्वाचे हक्क देणें *n.* ३ (परकीय भाषेंतील शब्द इत्यादि) आपलासा करणें *n.* Nat'uralize, Nat'uralise *v. t. to render natural, to make familiar* आंगवळणीं पाडणें, संवयीचा करणें, संवयीचा -सहवासाचा होणें *in. con.*; as, "Custom *naturalises* labour or study." २ *to grant the privileges of a native to* (a foreigner) (परक्यास) मूळच्या रहिवाशाचे -नागरिकत्वाचे हक्क देणें, नागरिक करणें -बनविणें. ३ *to adopt as native* (a foreign word etc.) आपलासा करणें, (-ला) स्वभाषेंत आणणें. (b) आपलासा करणें, आपल्या देशांत वाढेसा करणें (झाडें वगैरे). Nat'uralise *v. i.* सृष्टिचमत्कारांच्या भाषेंत (दैवी चमत्कारांच्या नव्हे) विवरण

करणें -सांगणें. Nat'urally *adv. in a natural manner* नैसर्गिक रीतीनें, स्वाभाविक रीतीनें, स्वाभाविक रीत्या, सहजपणें. २ *according to the usual course of things* सृष्टिक्रमानुसार, सृष्टिनियमानुसार, सृष्टिक्रमाला धरून. ३ *spontaneously* सहजरीत्या, अकृत्रिमपणानें. Nat'uralness *n.* नैसर्गिकता *f*, स्वाभाविकता *f*, स्वाभाविकपणा *m*, यथार्थता *f*. २ *conformity to nature* स्वभावसाधर्म्य *n*, प्रकृतिसाम्य *n*. Na'tured *a. having (such) a nature* (असा) स्वभाव असलेला, (अशा) स्वभावाचा; as, "Good *-natured*; Ill *-natured*." Na'turism *n. (med.)* शरिरांतील स्वाभाविक शक्तीनेंच सर्व रोग बरे होतात हें मत *n*, स्वाभाविक चिकित्सा *f*. Na'turist *n.* स्वाभाविक चिकित्सक *m*.

Natured, Naturism, Naturist, } See under Nature.

Naught (nawt) [Another form of Nought. A. S. *naht*, *na -wiht -na*, not, and *wiht*, whit.] *n. nothing* कांहींच नाहीं, कांहींएक नाहीं. [For N. फुकट, फुकटवारी. To bring to N. फुकट दवडणें, व्यर्थ घालवणें. To come to N. *to fail* कांहींएक निष्पन्न न होणें, फुकट जाणें, फसणें, चुकणें. To set at N. *to despise* हलका समजणें -लेखणें -मानणें, तुच्छ मानणें, अनादर करणें, तिरस्कार करणें.] २ *the arithmetical character O* शून्य *n*, पूज्य *n*. N. *a. of no value, worthless, bad* कवडीमोल, बिनमोलाचा, बिनमोली, कुचकामाचा, निरुपयोगी, खराब, गचाळ; as, "It is N., it is N., saith the buyer." N. *adv. in no degree* मुळींच नाहीं; as, "To wealth or sovereign power he *naught* applied."

Naughty (nawt'i) [See Naught. Orig. meaning 'good for nothing.'] *a. bad in conduct or speech* दुष्ट, वाईट चालीचा, उनाड, दुराचरणी, दुराचरणाचा, तोंडाचा फटकळ. २ *mischievous* द्वाड, खोडकर, टारगट, व्रात्य, टवाळ, टवाळखोर; as, "A. N. child." ३ *perverse, disagreeable* हट्टी, हेकेखोर, तुसडा; as, "N. disposition." ४ *corrupt, wicked* वाईट, दुष्ट, दूषित, खराब; as, "So shines a good deed in a *naughty* world." Naught'ily *adv.* Naught'iness *n.* दुराचरण *n*, दुष्टपणा *m*, उनाडपणा *m*, तोंडाचा फटकळपणा *m*. २ *mischief* द्वाडपणा *m*, खोडकरपणा *m*, टारगटपणा *m*, व्रात्यपणा *m*, टवाळी *f*. ३ *perversity, disagreeableness* हट्ट *m*, हेकेखोरपणा *m*, तुसडेपणा *m*. ४ *wickedness* दुष्टपणा *m*, वाईटपणा *m*, खोटेपणा *m*.

Naumachy (naw'ma-ki) [Gr. *naus*, Sk. नौ, a ship, and *machē*, a fight.] *n. a sea-fight* समुद्रावरील लढाई *f*, दर्यायुद्ध *n*, पाण्यांतील युद्ध *n* -लढाई *f*, नौकायुद्ध *n*, आरमारी लढाई *f*. २ (*Rom. Antiq.*) *a show representing a sea-fight* दर्यायुद्धाचें प्रदर्शन *n*. ३ *a mock sea-fight* लटकें किंवा लुटुपुटीचें दर्यायुद्ध *n*, खोटी आरमारी लढाई *f*.

Nauropometer (naw-rō-pom'e-ter) [Gr. *naus*, a ship, *hropē*, inclination, and *metron*, a measure.] *n.* (*naut.*) *an instrument for measuring a ship's heeling or inclination at sea* जहाजाची लवंड *f* -गोता *m.* मोजण्याचें यंत्र *n*, जहाज किती कललें आहे हें पहाण्याचें यंत्र *n.*

Nauscopy (naw'skop-i) [Gr. *naus*, a ship, and *skopein*, to see.] *n.* (*naut.*) *the art of sighting ships or land at great distances* दूरचीं जहाजें किंवा जमीन टेहळण्याची कला *f.*

Nausea (naw'she-a) [L. –Gr. *nausia*, sea-sickness, –*naus*, a ship.] *n. sea-sickness* कळमळ *f*, भोंवळ *f*, बोट लागणें *n*, दर्या लागणें *n*, मळमळणें *n*, वांती *f*. होईलसें वाटणें *n*, मळमळ *f*, शिसारी *f*, उमासा *m.* २ *loathing, disgust* कंटाळा *m*, वीट *m*, किळस *f*, चिळस *m*, खंत *f*, शिसारी *f.* Nau'seant *a. producing nausea* भोंवळ आणणारा, डोकें भ्रमण करावयास लावणारा. N. *n.* (*med.*) वांतिकारक औषध *n*, भोंवळ *f* -वांती *f* करणारा पदार्थ *m* (जसें, बचनाग, मोरचूद, इत्यादि). Nau'seate *v. i. to feel nausea* कळमळणें, मळमळणें. २ *to turn away with disgust* कंटाळा *m* -वीट *m* -किळस *f.* येणें *in. con.*, *g. of o.*, तिटकारा येणें *in. con.*, *g. of o.*, खंत येणें *in. con.*, *g. of o.* N. *v. t.* उमासा *m* -शिसारी *f.* आणणें -उत्पन्न करणें. २ *to loathe* तिरस्कार करणें, (कंटाळून or शिसारीनें) दूर सारणें -लोटणें -ढकलणें, वीट *f* -ओकारी *f.* येणें; as, "The patient *nauseates* and loathes wholesome foods." Nausea'tion *n.* उमासा *m* -शिसारी *f.* येणें *n* -आणणें *n.* २ मळमळ *f.* Nau'seative *a. causing nausea or loathing* भोंवळ करणारा, उमासा आणणारा. २ कंटाळवाणा, किळसवाणा, हिडिस, डोकें फिरवणारा. Nau'seous *a. disgusting, loathsome* ओकारी आणणारा, वांतिकारक. २ कंटाळवाणा, तिरस्करणीय, घाणेरडा, ओंगळ. Nau'seously *adv.* ओकारी आणून, उमासा आणून, ओंगळपणानें, घाणेरडेपणानें. Nau'seousness *n.* ओकारी आणण्याचा धर्म *m*, वांतिकारकता *f*, ओंगळपणा *m*, घाणेरडेपणा *m*, किळसवाणेपणा *m.*

Nauseant, Nauseate, Nauseative, Nauseous, } See under Nausea.

Nautch (nawch) [Hind. *nach*, dance.] *n.* नाच *m*, नृत्य *n*, नर्तन *n.*

Nautical (naw'tik-al) [L. *nauticus* –Gr. *nautikos* –*naus*, a ship. Cf. Sk. नौ, L. *navis.*] *a.* (a) जहाजांसंबंधीं, नौकाविषयक, नाविक. (b) *pertaining to seamen* नावाड्यांसंबंधीं, खलाश्यांसंबंधीं, दर्यावर्द्यांसंबंधीं. (c) *pertaining to navigation* नाव चालविण्याचा -हांकारण्याचा, नौकानयनविद्याविषयक; as, "N. skill." २ *naval, marine* आरमारासंबंधीं, जहाजप्रकरणाचा. [N. ALMANAC *an almanac giving information useful to sailors* नौकाविषयक माहिती देणारें

पंचांग *n*, खलाशांचें पंचांग *n*, नाविकपंचांग *n*. जहाजी जंत्री *f*. N. ASTRONOMY खलाशांच्या उपयोगी ज्योतिषशास्त्र *n*, नाविक ज्योतिष *n*. N. MILE *one-sixtieth of a degree measured at the Equator* समुद्रांतील एक मैल अंतर *n*, जहाजी मैल *m*. हा सुमारें २०२५ यार्ड लांब असतो. N. PERSON खलाशी *m*, दर्यावर्दी *m*, नौकाजीवी *m*.] Nau'tically *adv*. **नाविक पद्धतीनें, खलाशांच्या रीतीनें. २ नौकानयनशास्त्रदृष्ट्या, नौकाविद्येच्या पद्धतीनें.** Nau'tiform *a*. **गलबताच्या पाठीच्या आकारासारखा, कंसदार, नौकापृष्ठाकृति.**

Nautiform, See under Nautical.

Naval (nā'val) [Fr. –L. *navalis*, *navis*, a ship.] *a*. **जहाजांचा, गलबतांचा, नाविक.** [N. ARCHITECTURE जहाजें बांधण्याची विद्या *f*, नौकाशिल्प *n*. A N. ARMAMENT आरमार *n*.] २ **नौकामय.** ३ *marine* **गलबतांचा, नाविक, नाव्य, नौकासंबंधीं, आरमारविषयक, आरमारासंबंधीं.**[N. BRIGADE *a body of sea-men so arranged as to be able to serve on land* जमिनीवर युद्ध करण्यास तयार असलेली आरमाराची तुकडी *f*, आरमारी ब्रिगेड *f*. N. OFFICER लढाऊ जहाजावरील कामगार *m* -अधिकारी *m*, आरमारी अंमलदार *m*. N. STORES आरमाराला लागणारें सामानसुमान *n*. N. TACTICS *the science and methods of managing and moving squadrons of ships* आरमाराच्या तुकड्यांची युद्धप्रसंगीं कशी व्यवस्था करावी ह्यासंबंधीं शास्त्र *n*, आरमारी नौकाव्यूहविद्या *f*, समुद्रयुद्धकला *f*.]

N. B. Naval and *Nautical*. *Naval* is applied to vessels, or a navy, or the things which pertain to them or in which they participate; *nautical*, to sea-men and the art of navigation. Thus, a *naval* triumph or officer; a *nautical* pursuit, almanac, etc.

Nave (nāv) [A. S. *nafu*, nave; cf. Sk. **नाभि.**] *n*. *the hub or piece of wood in the centre of a wheel, through which the axle passes* **तुंबा** *m*, **मांदळा** *m*, **पिंडी** *f*. [LINING OF A N. वसूं *n*.]

Nave (nāv) [Fr. *nef* –L. *navis*, a ship.] *n*. (of a temple or church) **देवळाचा (नावेच्या पाठीसारखा) गाभारा** *m*.

Navel (nāv'l) [A. S. *nafela*, a navel.] *n*. *the mark or depression in the centre of the lower part of the abdomen* **बेंबी** *f*, **बोंबी** *f*, **नाभि** *f*; –of animals and contemptuously of man **बेंबट** *n*. [COIL OF THE UMBILICAL CORD IN THE PIT OF THE N. बेंड *n*. ENLARGED N. बेंड *n*, बेंबट *n*. HOLLOW or PIT OF THE N. नाभ्यावर्त *m*. REGION OF THE N. नाभिचक्र *n*. REGION BELOW THE N. *pubic region* खालचें or खाललें पोट *n*, ओटी *f*, ओटीपोट *n*. SWOLLEN N. बेंड *n*, बेंबट *n*. THAT HAS A SWOLLEN N. बेंडा or बेंड्या.] २ *the central part or point of anything, the middle* **मधला भाग** *m*, **मध्यदेश** *m*, **मध्यबिंदु** *m*, **मध्य** *m*, **नाभि** *f* (*fig.*), **गाभा** *m*, **गर्भ** *m*. ३ (*Gunnery*) **(तोफ बांधतां यावी म्हणून) तोफ-**

गाडीला खालच्या बाजूला ठेवलेलें भोंक *n.* [NAVEL GALL घोड्याच्या बेंबीवरील दुःख किंवा जखम *f.*] Na'vel-string *n. the umbilical cord* नाल or नाळ *n*, गर्भनाडी *f*, नाभिनाल *m.* [CUTTING OF THE N. नालच्छेद *m*, नालच्छेदन *n.*].

Navicular (nav-ik'ū-lar) [L. *navicularis*, –*navicula*, dim. of *navis*, a ship.] *a. pertaining to small ships or boats* लहान जहाजांसंबंधीं, होड्यांसंबंधीं. २ (*bot.*) *boat-shaped* नौकाकार (पान). N. *n.* (*anat.*) *a bone in man and animal, so called from its shape* नौकाकार अस्थि *n*, or briefly नौकास्थि *n.* [N. DISEASE *an inflammation, often rheumatic, of the small bone, in horses, below which passes the strong flexor tendon of the foot* (घोड्यांचा) नौकास्थिदाह *m.*]

Navigable, See under Navigate.

Navigate (nav'i-gāt) [L. *navigare*, *navigatum* –*navis*, a ship, and *agere*, to drive.] *v. t. to manage or steer a ship in sailing* (नाव) चालवणें -नेणें -हांकणें -वळवणें; as, "To *navigate* a ship." २ *to sail upon* जहाजांत बसून प्रवास करणें -सफर *f.* करणें, जहाजांतून जाणें -येणें, समुद्रानें -बोटीनें जाणें, नौकाप्रवास *f.* करणें, गलबतानें ओलांडणें. N. *v. i. to go in a vessel or ship, to sail* जहाजानें प्रवास करणें, जहाजानें जाणें -जाणें येणें, जहाजानें सफर करणें, जलपर्यटन करणें. Navigabil'ity, Nav'igableness *n.* नौकागम्यता *f*, नाव्यता *f.* Nav'igable *a. that may be passed by ships or vessels* जहाजें जाण्यासारखा, गलबतें जाण्याजोगा -जोगता, गलबतें जाण्यास योग्य, नाव्य, नौकागमनार्ह; as, "A. N. river." Naviga'tion *n.* गलबतानें -जहाजानें जाणें *n*, सफर करणें *n*, नौकापर्यटन *n*, नौकायान *n*, नौकागमन *n.* (b) *the act of sailing ships* जहाजें हाकारणें -चालविणें *n*, नौकानयन *n.* [N. LAWS जहाजें कशीं चालवावीं, त्यांनीं नेआण कशी करावी व त्यांची व्यवस्था कशी ठेवावी, ह्यांसंबंधीं जहाजी कायदे *m. pl.*, नौकाव्यापाराच्या बंदोबस्तासाठीं केलेले कायदे *m. pl.*, नौकानयननियम *m. pl.* AERIAL N. विमानविद्या *f*, आकाशयानविद्या *f*, विमानगमन *n.* INLAND N. *the passing of boats along rivers &c.* (नदीच्या किंवा कालव्याच्या मार्गानें) आन्तरदेशीय नौकाप्रवास *m*, देशांतल्या देशांत नौकानयन *n.*] २ *the science or art of sailing ships* जहाजें चालविण्याची विद्या *f*, नौकानयनविद्या *f*, नाविकविद्या *f*, नौकाशास्त्र *n*, जहाजी विद्या *f.* ३ *a canal or artificial water-way* पाट *m*, कालवा *m.* Nav'igator *n. one who navigates or sails* जहाजानें जाणारा -येणारा *m*, जहाजानें सफरी करणारा *m*, समुद्रप्रवास -जलप्रवास करणारा *m*, समुद्रयायी *m.* २ *one who directs the course of a ship* जहाज चालविणारा *m*, गलबत हांकणारा *m*, मालीम *m*, नाखवा *m*, नावाडी *m*, नाविक *m.*

Navigation, Navigator, See under Navigate.

Navvy (nav'i) [A contraction of Navigator.] *n. a labourer –originally, a labourer on canals for internal navigation* (पूर्वी पाटबंधाऱ्याच्या कामावरील) मजूर *m.* २ मजूरदार *m*, कामकरी *m*, हमाल *m.* ३ *a machine for digging out earth* माती खणून ती वर काढण्याचें यंत्र *n.* Navv'ies *n. pl.*

Navy (nā'vi) [O. F. *navie* –L. *navis*, a ship.] *n. a fleet of ships* जहाजें *n. pl.*, तारवें *n. pl.*, गलबतें *n. pl.*, तरांडीं *n. pl.*, नौकासमूह *m.* २ *the whole of the ships of war of a nation* आरमार *n*, लढाऊ जहाजें *n. pl.* ३ आरमारावरील कामदार व त्यांच्या हाताखालचे लोक *m. pl.* Na'vies *n. pl.* [NAVY BLUE आरमारी पोषाखाचा निळा रंग *m.*] Na'vy-list *n.* (वेळोवेळीं प्रसिद्ध होणारें) आरमारी कामदारांचें फेरिस्त *n*, आरमारी फेरिस्त *n* -यादी *f.* Na'vy-yard *n.* आरमार ठेवण्याची गोदी *f*, आरमारी गोदी *f.*

Nawab, Same as Nabob.

Nay (nā) [M. E. *nay*, *nai* –Icel. *nei*; cog. with *no.*] *adv.* (now superseded by *no*) नाहीं, न, ना, उंहूं, तसें नव्हे. २ *not this merely, but also; not only so, but* (in this sense *nay* precedes the addition or substitution of a more explicit or more emphatic phrase.) असें केवळ नाहीं, फार काय, किंबहुना, इतकेंच नाहीं तर, आणखी; as, "Were he my brother, *nay*, my kingdom's heir." ३ *in point of fact* वस्तुतः, खरें पाहिलें तर. N. *n. a denial* नकार *m*, नाकबुली *f*, नाहीं म्हणणें *n*, ना म्हणणें *n.* २ *a vote against* उलट मत *n*, विरुद्ध मत *n.* ३ *one who votes against* उलट -विरुद्ध मत देणारा *m*, प्रतिपक्षी *m.* Nay'ward *n.* (*Shakes.*) *tendency to denial, the negative side* नकार दर्शविणें *n*, जवळ जवळ नाहीं असेंच सांगणें -म्हणणें *n*, विरुद्ध बाजू *f*, उलट पक्ष *m.*

Nazarean *n.* Same as Nazarene.

Nazarene (naz'ar-ēn) [From *Nazareth*, the town.] *n.* (ग्यालिली प्रांतांतील) नाझारेथ गांवचा रहिवाशी *m*, नाझरीन *m.* २ *a follower of Jesus of Nazareth, originally used of Christians in contempt* येशू ख्रिस्ताचा अनुयायी *m*, नाझरीन *m.* पूर्वी येशू ख्रिस्ताच्या अनुयायांस तिरस्कारानें 'नाझरीन' असें म्हणत असत.

Nazarite (naz'ar-īt) [Heb. *nāzar*, to consecrate.] *n. a Jew who vowed to abstain from strong drink* मादक पेय न पिण्याची शपथ घेतलेला यहुदी *m*, मद्यपानपराङ्मुख यहुदी *m*, नाझराइट *m.* Naz'aritism *n. the vow and practice of a Nazarite* 'नाझराइट' मनुष्याचें व्रत *n*, मद्यपानत्यागव्रत *n.*

Nazaritism, See under Nazarite.

Naze (nāz) [Scand; as in Dan. *næs.*] *n. a headland, a cape* भूशिर *n*, भूशलाका *f*, जमिनीचें टोंक *n.*

Nazir (na-zēr') [Ar.] *n.* (in Indian Courts) नाझर *m.*

Nealogy (nē-al'o-ji) [Gr. *neos*, young, and *logos*, discourse.] *n.* *the description of the morphological correlations of the early adolescent stages of an animal* प्राण्याच्या (वाढत्या अवस्थेंतील) शरिराच्या आकाराच्या वाढीच्या परस्परसंबंधांचें वर्णन *n*, नवाकारवर्णन *n*.

Neap (nēp) [A. S. *nep*, orig. *hnep*, scanty.] *a.* *of the lowest tide, very low* भांगाचा, ओहोटीचा, उतरतीचा, ओहोटाचा, सुकतीचा. N. *n.* *the lowest point of the tide* भांग *m*, भांगमोड *m*, ओहोट *m*-ओहोटी *f*, सुकती *f*. Neap'-tide *n.* (शुक्ल व वद्य पक्षांतील सप्तमी -अष्टमीचा) भांग *m*, भांगमोड *m*, ओहोट *m*, उतरती *f*. Neaped *a.* भांगावर जमिनीस लागलेला (पडाव, जहाज वगैरे).

Neapolitan (nē-a-pol'i-tan) [L. *Neapolitanus*, –Gr. *Neapolis*, Naples –Gr. *neos*, Sk. नव, new, & *polis*, a city.] *a.* (a) नेपल्सशहरासंबंधीं, निआपालिटन. (b) नेपल्सशहरांतील रहिवाशासंबंधीं, निआपालिटन. N. *n.* नेपल्सशहराचा रहिवाशी *m*, निआपालिटन *m*.

Near (nēr) [Properly a comparative. A. S. *near*, comparative of *neah*, nigh.] *adv.* *nigh, at a little distance* जवळ, नजीक, जवळपास, जवळसर, लागून, समीप, सरसा *decl.* [FAR AND N. सर्वदेशभर, जिकडे तिकडे, चोहींकडे, सर्वत्र. TO BE N. AT HAND जवळच -जवळपास असणें.] २ *almost, well-nigh* जवळ जवळ, बहुतेक, बहुतकरून, सुमारें, सुमार; as, "N. a fortnight ago." [TO COME N. TO, TO GO N. TO *to approximate to* जवळ जवळ असणें -येणें -होणें -भरणें, बहुतेक अंशीं असणें -होणें. N. THE WIND (*naut.*) *close to the wind* वाऱ्याकडील बाजूस, (वाऱ्याच्या) नस्तावर, नेस्तावर.] ३ *closely, intimately* लगत, जवळ, नजीक. N. *a.* *not far distant in time or place* जवळचा, नजीकचा, शेजारचा, अलीकडचा, लगतचा, लगत्याचा, लागलेला, निकट, समीप, सन्निध असलेला; as, "One N. death." [N. EAST (टर्की, ग्रीस, बल्गेरिया, आशियामायनर, सीरिया, इजिप्त, इत्यादि इंग्लंडला) जवळचे पूर्वदेश *m. pl.* FAR EAST (आशियाच्या पूर्वेकडील विशेषतः चीन आणि जपान हे इंग्लंडला) लांबचे पूर्वदेश *m. pl.*] २ *close in kin or friendship* जवळचा, निकटसंबंधाचा, जवळ लागणारा, आप्त, नात्यांतला, गोताचा, मित्रत्वाचा, मैत्रींतला; as, "She is thy father's *near* kinswoman." ३ *following or imitating anything closely, not free* मूलानुवर्ती, मूळास धरून, (मूळच्या गोष्टीस) जवळ जवळ जुळणारा, मूळच्या गोष्टीशीं सुसंगत; as, "A version *near* to the original." ४ *close, narrow* जिवावरचा, जिवावर -प्राणावर बेतलेला -ठेपलेला; as, "A N. escape." ५ *short, direct* अगदीं जवळचा, सरळ; as, "The *nearest* way." *Near* may properly be followed by *to* before the thing approached; but more frequently *to* is omitted, and

the adjective or the adverb is regarded as a preposition. The same is also true of the word *nigh*. Near *prep. close to, adjacent to, not far from* नजीक, समीप, निकटीं, सरसा. Near *v. t. to approach, to come nearer* (-च्या) जवळ -नजीक -समीप -लगत जाणें -होणें -येणें; as, "The ship *neared* the land." Near *v. i. to draw near, to approach* जवळ -नजीक -समीप -लगत येणें -जाणें -पावणें. Near-by *a. adjacent* जवळचा, नजीकचा, समीपचा, लगतचा. Near'ly *adv. closely* जवळ, नजीक, लगत, लगत्यास, समीप, निकटीं. २ सुमारें, अदमासें. ३ *narrowly* लगत, जिवावर येऊन, जिवावर टेपून, थोडक्यांत. Near'ness *n.* जवळपणा *m*, निकटपणा *m*, समीपता *f*, सांनिध्य *n*, नैकट्य *n*, निकटवर्तित्व *n*, सन्निहितत्व *n*, संनिधान *n*. २ *closeness in friendship* जवळपणा *m*, जवळचें नातें *n*, गोत *n*, मित्रत्व *n*, मैत्री *f*. ३ *imitation of anything closely* (-ची) हुबेहुब नक्कल *f*, मूलानुकारिता *f*. ४ नजीकपणा *m*, समीपता *f*, सरळता *f*, सरळपणा *m*. Near'-sighted *a.* जवळचेंच ज्याला दिसतें असा, जवळच्या दृष्टीचा, ऱ्हस्वदृष्टि, उलट्या बाहुल्यांचा. Near'-sightedness *n.* (ज्यामुळें फक्त) जवळचीच वस्तु दिसते असा दृष्टिदोष *m*, ऱ्हस्वदृष्टिदोष *m*, आंखूड दृष्टि *f*. Near'-point *n. the nearest point the eye can focus* (नजर पोंचण्यासारखें अगदीं) जवळचें मकाण *n*, समीपबिंदु *m*.

Neat (nēt) [A. S. *neat*, cattle, a beast -*neotan*, *niotan*, to use; cf. Scot. *nowt*, black-cattle.] *a. belonging to the bovine genus* गाई, बैल इत्यादिकांसंबंधीं, गुराढोरांचा -संबंधीं. N. *n. black cattle* ढोरें *n. pl.*, गुरें *n. pl.*, गुरेंढोरें *n. pl.*, बैल *m*, गाय *f*. Neat'-cattle *n.* मासाचीं जनावरें *n. pl.* यांत बैल, गाई, म्हशी, व रेडे यांचा समावेश होतो. Neat'-herd *n. one who tends or has the care of cattle* गुराखी *m*, गुरें चारणीस नेणारा *m*, जांगळी *m*. Neat'-house *n. a building for the shelter of neat-cattle* गुरांचा गोठा *m*. Neat's-foot oil *n. an oil obtained from the feet of oxen* (गाय, बैल, इत्यादि) ढोरांचे पाय पाण्यांत शिजवून काढलेली चरबी *f*, ढोरांच्या पायाची चरबी *f*, ढोरतेल *n*. Neat's leather *n. leather made of the hides of neat-cattle* गुरांचीं कातडीं कमावून केलेलें चामडें *n*.

Neat (nēt) [Fr. *net* -L. *nitidus*, shining -*nitere*, to shine.] *a. trim, tidy, clean, nice* नीट, नीटनेटका, नीटस, नीटसर, ठाकठीक, ठीकठाक, चकपक, लकपक, चापचोप, साफसूफ, स्वच्छ, व्यवस्थित. २ *well-shaped, of just proportions* नीट, नीटस, रेखल्यासारखा, आकारशुद्ध, डौलदार, जेथल्या तेथें असलेला, घाटदार, सुबक, गोजिरवाणा, सुरेख, नीटनेटका. ३ *without mixture or adulteration* (said of brandy, wine, &c.) निर्भेळ, शुद्ध, स्वच्छ. ४ *adroit, clever* चतुर, हुषार, कुशल, प्रवीण. ५ *smart* (of speech or action) मार्मिक, झणझणीत, चुणचुणीत, तडफेचा, तडकफडक.

६ *suited to the occasion* प्रसंगोचित, प्रसंगानुरूप, समयानुकूल, प्रसंगास योग्य. ७ (oppo. to *gross*) नक्षी. Neat'-handed *a. dexterous* हुषार, चलाख, प्रवीण. Neat'ly *adv.* नीटपणें, ठाकठिकीनें, चापचोपीनें. २ आकारशुद्धतेनें, नीटनेटका करून, नीटसपणें, बेताबातानें, डौलानें, सुरेखपणानें, सुबकपणें. ३ *skilfully, adroitly* चतुरपणें, हुषारीनें, कुशलतेनें, प्रवीणतेनें. ४ *tastefully* रसज्ञतेनें, सरसतेनें, मार्मिकपणानें, यथारुचि. Neat'ness *n.* नीटपणा *m*, टापटीप *f*, टाकठीकपणा *m*, ठीकठाकपणा *m*, चाकपाकपणा *m*, लकपक *f*, चापचोपपणा *m*, सफाई *f*. २ आकारशुद्धता *f*, कोरींवपणा *m*, कांतीवपणा *m*, नीटनेटकेपणा *m*, निटसपणा *m*. ३ *cleverness, skilfulness, adroitness* चतुरपणा *m*, चतुरता *f*, चातुर्य *n*, हुषारी *f*, चलाखी *f*, कुशलता *f*, प्रावीण्य *n*, प्रवीणता *f*.

Neatness, See under Neat No. 2.

Neb (neb) [A. S. *nebb*, the face; cog. with D. *neb*, the beak.] *n. the beak of a bird* चोंच *f*, चंचू *f*, चंचूपुट *n*. २ *the nose* नाक *n*, नासिका *f*, घ्राणेंद्रिय *n*. ३ *the sharp point of anything* टोंक *n*, टोंच *f*, अग्र *n*, अणकुची *f*.

Nebbuk (neb'uk) *n.* (*bot.*) *a shrub Zizyphus Spina-Christi, one of the thorns of Christ's crown* (येशू ख्रिस्ताला ज्या कांटेरी झुडपांचा मुकुट घातला होता त्यांपैकीं) एक कांटेरी झुडूप *n*.

Nebula (neb'ū-la) [L. –Gr. *nephelē*, cloud, mist.] *n. a little cloud* लहान ढग *m*, लहान मेघ *m*. २ *a faint, misty mass of matter situated beyond the solar system produced either by a group of very distant stars or by diffusion of certain gases* (सूर्य-मालेच्या पलीकडे असणारे) तेजाचे ढग *m. pl.*, तेजोमेघ *m. pl.*, नीहारिका *f*. (नीहारिका is coined from नीहार which means a *fog* or *mist.*) [PLANETARY N. ग्रहांसंबंधीं तेजोमेघ *m*, ग्रहांसंबंधीं नीहारिका *f*. SPIRAL N. सर्पिल किंवा कुंडलाकार तेजोमेघ *m*, सर्पिल किंवा कुंडलाकार नीहारिका *f*. VARIABLE N. परिवर्तक तेजोमेघ *m*, परिवर्तक नीहारिका *f*.] ३ (*med.*) (*obs.*) *a film in the eye* पडदा *m*, भूर *f*, भूरी *f*, तवंग *m*, तरंग *m*, पटल *n*. (b) (in the urine) खर *f*. Neb'ulæ *n. pl.* Neb'ular *a. pertaining to nebulæ* तेजोमेघांचा, नीहारिकेचा. २ *like nebulæ* तेजोमेघांसारखा, नीहारिकेसारखा, तेजोमेघसदृश, नीहारिकासदृश. [NEBULAR HYPOTHESIS (तारे आणि ग्रह ह्यांचें आदिरूप तेजोमेघच आहेत असा लाप्लास आणि हर्शेल यांचा) तेजोमेघसिद्धांत *m*, नीहारिकासिद्धांत *m*. Neb'ulose, Neb'ulous *a. misty, hazy, vague* तेजोमेघासारखा, अंधुक, अस्पष्ट. २ *relating to or having the appearance of a nebula* तेजोमेघाचा, तेजोमेघासारखा. Nebulos'ity, Neb'ulousness *n.* तेजोमेघसंबंधिता *f*, तेजोमेघसदृशता *f*, तेजोमेघरूपता *f*.

Nebular, See under Nebula.

Nebulizer (neb'ū-līzėr) [L. *nebula*, a mist.] *n.* (औषधानें घशांतील घाण धुऊन काढण्याचें किंवा तेथील भाग बधिर करण्याचें) कारंजासारखें काचयंत्र *n*, घसा धुण्याचें काचयंत्र *n*, कंठक्षालनयंत्र *n*.

Nebulose, Nebulous, } See under Nebula.

Necessarian, Necessarianism, } See under Necessary.

Necessary (nes'es-ser·i) [Fr., –L. *necessarius*, needful, –L. *ne*, not, and *cedere*, *-cessum*, to yield.] *a.* *that must be, that cannot be otherwise* जरूर, जरूरीचा, अवश्यक, आवश्यक, अपरिहार्य, अनिवार्य, अवश्यभावी, न टळणारा, टाळतां न येण्यासारखा. [N. TRUTHS कालत्रयीं किंवा कधींही खोट्या न होणाऱ्या गोष्टी *f. pl.*, त्रिकालाबाधित सत्यें *n. pl.*] २ *essential, indispensable* फार जरूरीचा, अगत्याचा, अवश्यकर्तव्य, निकडीचा, अवश्यप्राप्त, अवश्य, नडीचा. ३ *acting from necessity or compulsion, not free* दैवाधीन, अदृष्टाधीन, इच्छाबाह्य, अस्वायत्त, अवश्यंभावी. N. *n. that which cannot be left out or done without* (used chiefly in the *pl.*) (ज्यांवांचून चालावयाचें नाहीं असे) अत्यावश्यक पदार्थ *m. pl.*, गरजेच्या जिनसा *f. pl.* [NECESSARIES OF LIFE नित्यनिर्वाहाच्या जिनसा *f. pl.*, अन्नवस्त्र (loosely) *n.*] २ *a privy* शौचकूप *m*, संडास *m*, पायखाना *m*. Necessa'rian *n.* नियतिवादी *m*, हेतुवादी *m*, अवश्यंभावित्ववादी *m*. Necessa'rianism *n. the doctrine of necessity* नियतिवाद *m*, हेतुवाद *m*, अवश्यंभावित्ववाद *m*. Nec'essarily *adv.* जरूर, अवश्य, आवश्यक, जरूरीनें, खास, खचितपणें. २ *indispensably* अगत्य, अगत्यपूर्वक, अगत्यानें, अवश्य. ३ *not freely* अवश्यंभावित्वानें, इच्छा नसली तरी,कालाधीनतेनें, अदृष्टाधीनतेनें. Nec'essariness *n.* जरूरी *f*, आवश्यकता *f*, अपरिहार्यता *f*, अवश्यंभावित्व *n*. २ *need, requisiteness* जरूर *f*, अगत्य *n*, आवश्यकता *f*, गरज *f*, निकड *f*, नड *f*. ३ *indispensableness* अवश्यकर्तव्यता *f*, आवश्यकता *f*. ४ अवश्यंभावित्व *n*, नियति *f*, दैवाधीनता *f*, अदृष्टाधीनता *f*.

Necessitarian, Necessitarianism, Necessitate, Necessitous, } See under Necessity.

Necessity (ne-ses'i-ti) [L. *necessitas.*] *n. the state or quality of being necessary* जरूर *f*, जरूरी *f*, गरज *f*, आवश्यकता *f*, प्रयोजन *n*. (b) *compulsion* नाइलाज *m*, अनिवार्यता *f*. [LOGICAL N. तर्कशास्त्रसिद्ध आवश्यकता *f*, तर्कसिद्ध आवश्यकता *f*, तर्कदृष्ट्या आवश्यकता *f*. MATHEMATICAL N. गणिती आवश्यकता *f*, गणितदृष्ट्या आवश्यकता *f*. MORAL N. अंतःकरणाला वाटणारी आवश्यकता *f*, नैतिक आवश्यकता *f*, नीतिदृष्ट्या आवश्यकता *f*. NATURAL N. नैसर्गिक -स्वाभाविक आवश्यकता *f*. POLITICAL N. राजकीय -दृष्ट्या आवश्यकता *f*, राजकीय आवश्यकता *f*. OF N. नाइलाजानें, अगत्य, अवश्य. WORKS OF N. (रविवारीं (the Sabbath) करण्यास हरकत नाहीं अशीं) अत्यावश्यक कामें

n. pl.] २ *a requisite* (often in the *pl.*) आवश्यक वस्तु *f*, जरूरीची -अगत्य लागणारी वस्तु *f*, गरजा *f. pl.* ३ *poverty, great need* गरीबी *f*, ओढ *f*, दारिद्र्य *n*, तारांबळ *f*, कंगाल स्थिति *f.* [N. KNOWS NO LAW गरजवंताला अक्कल नाहीं; Cf. भुकेलें गुरूं वळचण ओढतें.] ४ *fatality* दैवाधीनता *f*, दैवायत्तता *f*, अदृष्ट *n*, अवश्यंभाविता *f.* [To YIELD TO N. *or* FATE दैवाच्या आधीन होणें.] ५ (*metaph.*) (originally not distinguished from *Fatalism*) दैववाद *m*; (now) *the doctrine that all events take place in accordance with the unvarying law of causation* नियतिवाद *m*, हेतुवाद *m*, अवश्यंभावित्ववाद *m*. Necessita'rian *n.* नियति-वादी *m*, हेतुवादी *m*, अवश्यंभावित्ववादी *m*. Necessita'rianism *n.* नियतिवाद *m*, अवश्यंभावित्ववाद *m*. Necess'itate *v. t. to make necessary* भाग पाडणें, जरूर -आवश्यक -अनिवार्य करणें, अगत्यपणा *m* -आवश्यकता *f* -अवश्यकर्तव्यता *f.* आणणें *with* स *or* ला *of o.*, भाग असणें -प्राप्त असणें *in. con. with* मुळें *of agent*; as, "This fact *necessitates* a second line." २ *to compel* भाग पाडणें, गळ घालणें, करावयास लावणें. Necess'itated *pa. t.* and *pa. p.* Necess'itating *pr. p.* and *v. n.* Necess'itous *a. very poor, needy* गरीब, दरिद्री, निराधार, निराश्रित, भुकेबंगाल, खालावलेला, दीन, कफल्लक, अनाथ, अत्यंत गरजू. २ *destitute, pinching* अडचणीचा, संकटाचा, बिकट, कठीण, ओढीचा, ओढग्रस्त; as, "*Necessitous* circumstances." Necess'itously *adv.* गरजूपणानें, निराधारपणानें. Necess'itousness *n.* गरीबी *f*, गरजूपणा *m*.

Neck (nek) [A. S. *hnecca*, (nape of) the neck.] *n.* मान *f*, गळा *m*, गर्दन *n*, ग्रीवा *f*, कंठ *m* –with reproachful implication, or with reference to seizing, shoving, squeezing or such other action मानगोटी *f*, मानगुटी *f*, बोकांडी *f*, बोकांडें *n*, गर्दन *n*. [A CLUTCH BY THE N. अर्धचंद्र *m*, गचांडी *f*. A THRUST UPON THE N. गचांडी *f*, गचोंडी *f*, गळचंडी *f*, गळचोंडी *f*. HANDSOME-NECKED सुरेख मानेचा, सुग्रीव. LINES OF SHORT HAIR ON THE NAPE OF THE N. मानवळे *m. pl.*, मानवळ्या *f. pl.* LONG-NECKED PERSON वाळेभोंक or वाळभोंक *n*. N. AND CROP *completely* सर्वस्वीं, एकदम, पूर्णपणें. N. AND N. (*racing*) *side by side* अगदीं जवळ जवळ, (मानेला मान) लागून. N. AND RUMP (OF A BEAST) गचाब्रोचा *m*. N. OR NOTHING *risking every thing* उडी नाहीं तर बुडी, मरूं किंवा मारूं, हवें तितकें नुकसान सोसून. ON THE N. OF (-च्या) पाठोपाठ, पाठोमाग, पाठीवर. TO BREAK THE N. OF (a) (एखाद्या कामाचा) अवघड भाग पार पाडणें. (b) (-चा) जोर नाहींसा करणें. TO HARDEN THE N. *to grow more obstinate* हट्टी होणें, अधिक हटवाद करणें. TO TURN OUT N. AND CROP पाळेंमुळें *n. pl.* खणून काढणें -टाकणें *g. of o.* TO TREAD ON THE N. OF *to oppress or tyrannise over* (-वर) जुलूम *m*. करणें, (-चा) छळ करणें, (-च्या) मानेवर पाय देणें

(*fig.*).] २ (of a vessel) कांठ *f*, गळा *m*, मान *f*, कंठ *m*. [UP TO THE N. (a vessel filled etc.) गळवणा, गळसांडं, गळ्यापर्यंत, गळवट, कांठोकांठ. N. OF A GUN वंदुकीच्या नळीची मान *f.*] ३ (*bot. & med.*) ग्रीवा *f.* [N. OF A TOOTH दांताचें मूळ व दांताचा मुगूट ह्यांमधला हिरडीला लागलेला भाग *m*, दन्तग्रीवा *f.*] ४ *an isthmus* **संयोगीभूमि** *f.* Neck'-band *n.* **गळेपट्टी** *f.* Neck'-beef *n.* **(गुरांच्या) मानेचें मांस** *n.* Neck'-cloth *n.* **गळेवस्त्र** *n*, **कंठवस्त्र** *n.* Neck'ed *a.* Neck'erchief *n.* **गळेरुमाल** *m.* Neck'lace *n.* **माला** *f*, *pop.* **माळ** *f*, **हार** *m*, **कंठा** *m.* [LARGE MIDDLE GEM OF A N. मेरू *m.* CERTAIN NECKLACES *or* NECK-ORNAMENTS ARE अक्षमाला, एकदाणें, कंठा, कमालखानीदार, गरसळी, गरसोळी, गळसरी or गळेसरी, गांठलें, गिजविजलें, चंद्रहार, चांपेकळी or चांपेकळ्यांची माळ, टिका, ठुशी, ठुस्यांची गळसरी, तुळशीची माळ, नवरत्नहार, नक्षत्रमाळा, पुत्रवंतीची माळ, पेट्या or पेट्यांचा हार, पेंडें, मोहनमाळ, रुद्राक्षमाळ, सरी.] Neck'let *n.* **लहानशी माळ** *f.* २ **लहानसा लोंकरीचा गळेबंद** *m.* Neck'-piece *n.* **मानेचें रक्षण करणारा चिलखताचा भाग** *m*, **कंठकवच** *n.* २ (**झग्याची गळ्याभोंवतालची कलाबतूची**) **गळपट्टी** *f.* Neck'tie *n.* **गळेबंद** *m*, **गळबंद** *m*, (jocosely) **गळफांस** *m.*

Necklace, See under neck.

Necrobiosis (nekrō-bī-ō'sis) [Gr. *nekros*, dead, and *bios*, life.] *n.* (*biol. & med.*) *the death of a part by molecular disintegration and without loss of continuity, as in the processes of degeneration and atrophy* **एकांगप्राणनिर्गम** *m*, **शरिराचा एकच भाग मरणें** *n* **-लुला -बधिर होणें** *n.*

Necrographer (nek-rog'ra-fėr) [Gr. *nekros*, a dead person, & *graphein*, to write.] *n. one who writes an obituary notice* **(मयताची) निधनवार्ता लिहून प्रसिद्ध करणारा** *m*, **मृत्युलेखलेखक** *m.*

Necrolatry (nek-rol'a-tri) [Gr. *nekros*, a dead person, and *latrenein*, to worship.] *n. worship of the dead* **मेलेल्या माणसांची पूजा** *f*, **मृतांची पूजा** *f* **-अर्चा** *f*, **पितरपूजन** *n*, **पितरपूजा** *f*, **पितृयज्ञ** *m.* (**हिंदु लोकांतील श्राद्ध, पक्ष इत्यादिकांचा यांत समावेश होतो.**)

Necrology (nek-rol'o-ji) [Gr. *nekros*, dead, and *logos*, discourse.] *n. an account of those who have died, esp. of the members of some society* (**एखाद्या संस्थेच्या**) **मयत सभासदांचा संक्षिप्त इतिहास** *m.* २ *a register of deaths* **मेलेल्यांची नामावळी** *f*, **मरणनोंद** *f.* ३ *collection of obituary notices* **मृत्युलेखांचा संग्रह** *m.* Necrolog'ic, -al *a.* **मयतांच्या संक्षिप्त इतिहासासंबंधीं, मयतांची माहिती देणारा.** २ **मृतांच्या यादीचा, मरतिकांच्या नामावळीचा, मरणनोंदीचा.** ३ **मृत्युलेखसंग्रहसंबंधीं.** ४ **मरणनोंदीसारखा.** Necrol'ogist *n. one who gives an account of deaths* **मृतांची याद ठेवणारा** *m.*

Necromancy (nek'rō-man-si) [Gr. *nekromanteia*

-*nekros*, dead, & *manteia*, a prophesying -*mantis*, a prophet.] *n. the art of revealing future events by calling up and questioning the spirits of the dead, enchantment, conjuration* (भूतपिशाच साध्य करून घेऊन) भुतांच्या साह्यानें भविष्य सांगण्याची विद्या *f*, कर्णपिशाचविद्या *f*, पिशाचविद्या *f*, भूतविद्या *f*, प्रेतसिद्धि *f*, स्मशानतंत्र *n*, कापालिकी विद्या *f*, वामतंत्र *n*, जादू *f*. Nec'romancer *n. one who practises necromancy, a sorcerer, a conjurer* स्मशानसंत्री *m*, देवऋषि *m*, प्रेतसिद्धिकर्ता *m*, मंत्री *m*, जादुगार *m*, चेटकी *m*, कापालिक *m*, मांत्रिक *m*, स्मशानतंत्री *m*. Necroman'tic-,al *a.* पिशाचविद्येसंबंधीं.

Necrophagous (ne-krof'a-gus) [Gr. *nekros*, dead, & *phagein*, Sk. भुज्, to eat.] *a.* (*zool.*) *feeding on carrion* मेलेल्या जनावराचें मांस खाणारा, मृतमांसभक्षक, शवोपजीवी.

Necrophilism (nek'rō-filizm) [Gr. *nekros*, dead, and *philos*, love.] *n. a morbid love for the dead* मेलेल्या माणसाचें वेड लागणें *n*, मृतध्यास *m*.

Necrophobia (nekrō-fō'bia) [Gr. *nekros*, dead, & *phobein*, to fear.] *n. a morbid horror of corpses* प्रेतांची भीति वाटणें *n*, प्रेत पाहून धडकी भरणें *n*, प्रेतसंत्रास *m*, शवसंत्रास *m*.

Necropolis (nek-rop'o-lis) [Gr. *nekros*, dead, & *polis*, a city.] *n. a city of the dead, a cemetery, a burial-ground* स्मशानभूमि *f*, मसणवटी *f*, प्रेतें पुरण्याची जागा *f*, स्मशान *n*. Necrop'olises *or* Nec'ropoles *n. pl.*

Necropsy, Same as Necroscopy.

Necroscopy (nek'-roskō-pi) [Gr. *nekros*, dead, and *skopein*, to see.] *n.* (*med.*) *a post-mortem examination* मरणोत्तरपरीक्षा *f*, प्रेताची तपासणी -पहाणी *f*, प्रेतपरीक्षा *f*. Necroscop'ical *a.* प्रेतपरीक्षेचा -संबंधीं.

Necrosis (nek-rō'sis) [Gr. *nekros*, a dead body.] *n.* (*med.*) *the mortification or gangrene of a bone* हाड कुजणें किंवा मरणें *n*, अस्थिकोथ *m*. २ (*bot.*) झाडावरील काळ्या ठिपक्यांचा रोग *m*.

Necrotomy (nek-rot'om-i) [Gr. *nekros*, dead, & *temnein*, to cut.] *n. dissection of dead bodies* प्रेत फाडणें *n*, चीरफाड *f*, प्रेतविदारण *n*. Necrot'omist *n.* प्रेतें फाडणारा (डाक्तर) *m*.

Nectar (nek'tar) [L. -Gr. *nektar*.] *n. the drink of the gods* अमृत *n*, सुधा *f*, सुधारस *m*, पीयूष *n*. २ *any delicious beverage* अमृतासारखें पेय *n*, अमृतपेय *n*, स्वादिष्ट -रुचकर -मधुर पेय *n*. ३ (*bot.*) *the honey of the glands of plants* मकरंद *m*, मध *m*, मधु *n*. Necta'real, Necta'rean *a. resembling nectar* अमृतासारखा, सुधारसासारखा, अमृततुल्य, अमृतसदृश. २ *delicious* स्वादिष्ट, रुचकर, मधुर, अमृतमय. ३ (*bot.*) मधुपिंडासंबंधीं. Nec'tared *a.* अमृतमिश्र, अमृत मिसळलेला. २ अमृतगुणयुक्त, अमृतपूर्ण, अमृतपूरित

-मय. Nectarif'erous *a. producing nectar or honey* अमृतजनक, अमृत उत्पन्न करणारा, अमृतोत्पादक, मधूत्पादक, मधुजनक. २ मधाचा कोठा असलेला. Nec'tarine *a. sweet as nectar* अमृतासारखा मधुर -गोड -रुचकर -स्वादिष्ट. Nec'tary *n.* (*bot.*) *the part of a flower which secretes the nectar or honey* (फुलांतील) मधुजनकपिंड *m*, मधुपिंड *m*.

Neddy (ned'i) [From *Ned*, short for Edward.] *n. a pet name for a donkey* गाढव *n*, गर्दभ *m*, रासभ *m*. Nedd'ies *pl.*

Ne'e (nā) [Fr. fem. of *ne'*, *pa. p.* of *naitre*, to be born -L. *nasci*, *natus*, to be born.] *a. born* जन्मलेला, जन्मास आलेला, उत्पन्न झालेला, जात, संभूत, उद्भूत. २ (विवाहित स्त्रीचें माहेरचें आडनांव दाखविण्याकरितां) माहेरच्या आडनांवापूर्वी लिहिण्याचा शब्द *m*; as, "Rebecca Crawley, ne'e Sharp." ह्या उदाहरणांत 'शार्प' हें माहेरचें आडनांव आहे.

Need (nēd) [A. S. *nēad.*] *n. want of something which one cannot do without* (a) गरज *f*, जरूरी *f*, आवश्यकता *f*, अगत्य *n*, काम *n*, कारण *n*, प्रयोजन *n*. [AT THE HOUR OF N. आयत्या वेळेस, प्रसंगीं, गरजेला. A FRIEND IN N. IS A FRIEND INDEED आयत्या वेळीं उपयोगीं पडतो तोच खरा मित्र, CF. स सुहृद्व्यसने यः स्यात्. A GIFT IN N. IS A GIFT INDEED cf. अर्थी दान महापुण्य. TO SUPPLY ONE'S N.S गरजा भागविणें -चालवणें -पुरविणें -करणें.] (b) उणीव *f*, अपेक्षा *f*. २ *indigence, poverty* (a) गरिबी *f*, चणचण *f*, कमतरता *f*. (b) प्रसंग *m*, अडचणीची वेळ *f*, नड *f*, अडचण *f*, पेंच *f*. (c) *want of the means of living* निर्वाहाच्या साधनांची वाण *f*, गरिबी *f*, तारांबळ *f*. N. *v. t. to want* गरज -दर्कार -प्रयोजन असणें, काम असणें -लागणें -पडणें, जरूरी -मदत लागणें -असणें *g. of o. with* ला *of s.* N. *v. i.* जरूर -अवश्य असणें -लागणें. As an auxiliary, पाहिजे is a good rendering of *need* in the affirmative, and नको in the negative construction; as, "You need go=तुला गेलें पाहिजे; You need not go=तुला जायाला नको." N. B. With another verb, *need* is used like an auxiliary, generally in the negative sentence expressing requirements or obligation, and in this use it undergoes no change of termination in the third person singular of the present tense; as, "He *need* not do it." Need'ed *pa. t.* N. *pa. p.* गरज असलेला, अपेक्षित, आकांक्षित, जरुरीचा. Need'er *n.* गरजवंत *m*, गरजू *m*, गरजी *m*. Need'fire *n. a beacon* (खलाशांच्या माहितीकरितां ठेवलेला) दीपस्तंभ *m*. Need'ful *a. necessary, requisite* आवश्यक, जरूरीचा, कामाचा, उपयोगाचा, अपेक्षित, अगत्याचा. [THE N. (एखाद्या कामाला पुरेशी) रोकड *f*, रोकड पैसा *m*. 'THE ONE THING N.' परमार्थ *m*.] Need'fully *adv.* जरूरीनें, अगत्यानें. Need'fulness *n.* आवश्यकता *f*, जरूरी *f*, अगत्य *n*. Need'ily *adv.* गरजू

पणानें. २ *necessarily* जरूर. Need'iness *n. indigence* जरूरी *f*, गरीबी *f*, कंगाल स्थिति *f*, कंगाली *f*. Need'-ing *pr. p.* & *v. n.* Need'less *a. not needed, unnecessary* अनवश्यक, रिकामा, व्यर्थ, निष्कारण, *pop.* निकारणी, अकारण, *pop.* अकारणी, निष्प्रयोजन, निरर्थक, फुकट; as, "*Needless* expenses." २ *groundless* विनाकारण, निष्कारण; as, "*Needless* jealousy." Need'lessly *adv.* विनाकारण, कारणावांचून, प्रयोजनावांचून, निष्कारण, उगा, उगाच, उगीच, व्यर्थ, रिकामपणीं, नसतेपणीं. Need'lessness *n.* अनवश्यकता *f*, अकारणीपणा *m*, निष्कारणीपणा *m*, अकारणत्व *n*, अप्रयोजन *n*, बेजरूरी *f*. Need'y *a. very poor* गरीब, कंगाल, (अन्नाला) मोताद, गरजवंत, गरजू.

Need-fire,
Needful, } See under Need.
Neediness,

Needle (nēd'l) [A. S. *nædel*, a needle; Ger. *nahen*, to sew; L. *nere*; Gr. *neein*, to spin.] *n.* सूय *f*, सुई *f*, सू *f*, सूची *f*, सून्किा *f*. [EYE OF A N. नाक *n*, नेढें *n*, नेडं *n*. POINT OF A N. सुईचें टोंक *n*, सूच्यग्र *n*.] २ *any slender pointed instrument like a needle*, (as the magnet or movable bar of a compass) (सुईसारखा) कांटा *m*, सूची *f*, सूय *f*. ३ *a slender wire used in knitting* (विणकामाची) सुई *f*, सूय *f*, सळई *f*, सळय *f*. ४ *an aciform crystal* सुईसारखा -सूच्याकार स्फटिक *m*. ५ *anything sharp and pointed* सुईच्या आकाराची -सूच्याकार वस्तु *f*. ६ (*archit.*) खुंटी *f*. N. *v. t. to form into a shape like a needle* सुईच्या आकाराचा करणें, सुईसारखा करणें; as, "To N. crystals." २ *to work with a needle* शिवणें, विणणें, टांके घालणें. N. *v. i. to become of the shape of needles* सुईसारखा -अणकुचीदार -टोंकदार -सुईच्या आकाराचा होणें -बनणें. Need'le-book *n.* सुया ठेवण्याचें पुस्तक *n*. Need'le-case *n.* सुया ठेवण्याची डबी *f*. Need'leful *n.* (शिवण्याकरितां एकाच वेळीं) सुईच्या नाकांत -नेढ्यांत ओंवलेला दोरा *m*. Need'lefuls *n. pl.* Need'le-gun *n.* सुईची बंदुक *f*. ह्या बंदुकीमध्यें घोडा (hammer) नसून लबलबी (trigger) ओढल्यानें सुई (needle) फटाक्या (percussion cap) वर पडते व बार होतो. Need'le-pointed *a.* अणकुचीदार, टोंकदार. Need'ler *n.* (a) सुया विकणारा *m*, सुयांचा व्यापारी *m*. (b) सुया तयार करणारा *m*. Need'le-shaped *a.* (*bot.*) सूच्याकार (पर्ण). Need'le-telegraph *n.* चुंबकसूचीचें किंवा सुईचें तारायंत्र *n*, चुंबकतारायंत्र *n*. (या तारायंत्रांत चुंबकाच्या कांट्यानें तारा घेतात.) [चुंबकसूची = MAGNETIC NEEDLE.] Need'le-woman *n.* (a) शिवणकाम करणारी स्त्री *f*, शिवणकामकरीण *f*, शिंपीण *f*. (b) विणकाम करणारी स्त्री *f*, विणकरीण *f*. Need'lework *n.* विणकाम *n*. २ शिवणकाम *n*, शिवणें *n*. ३ *embroidery by the needle* कशिदा *m*.

Needless, See under Need.

Needs (nēdz) [Originally gen. of *need*, used as an adverb. A. S. *nedes*, of necessity.] *adv. of necessity, necessarily* (often used with *must*) जरूर, अगत्य, अगत्यपूर्वक, अवश्य; as, "He *needs must* go."

Ne'er (nār) [Contraction of *Never.*] *adv.* कधीं नाहीं, कदापि नाहीं, न कदापि. [NE'ER-DO-WELL *one who is good-for-nothing* कुचकामी, म्हशा, नंदी, ढ.]

Nefarious (ne-fā'ri-us) [L. *nefarius*, contrary to divine law –*ne*, not, and *fas*, divine law.] *a. extremely wicked, villainous* अतिदुष्ट, अतिशय वाईट, फार भयंकर, अनाचाराचा, महापातकी, अघोर, निंद्य, नीच, अधम, पापाचा, पातकाचा, अधर्माचा. २ (persons) पापी, लुच्चा, चांडाळ, पापिष्ठ. Nefa'riously *adv.* अतिशय वाईटपणानें, निंद्यपणें. Nefa'riousness *n.* दुष्टपणा *m*, अनाचार *m*, अधमपणा *m*, पातक *n*, पाप *n*, अधर्म *m*, दुष्ट कृत्य *n*.

Negation (ne-gā'shun) [L. *negatio*, from *negare*, to say no.] *n. denial* (opposite of *affirmation*) नाकारणें *n*, नकार *m*, नाकार *m*, अस्वीकार *m*, निषेध *m*, प्रतिषेध *m*, नाकबुली *f*, इनकार *m*. २ (*logic*) *the absence of certain qualities in anything* अभाव *m*, अनस्तित्व *n*. Four kinds of अभावs are:–प्रागभाव (Previous non-existence); प्रध्वंसाभाव (Non-existence on account of annihilation); अत्यंताभाव (Absolute non-existence); and अन्योन्याभाव (Reciprocal non-existence). Some divide अभावs into two classes:—संसर्गाभाव (Universal negation); and अन्योन्याभाव (Mutual negation).

Negative (neg'a-tiv) [L. *negativus* –*negare*, to deny.] *a. denying* (opposed to *affirmative*) नकाराचा, नकारात्मक, नकारार्थी, नकारसूचक, अभावात्मक, अकरणरूप, अस्वीकारार्थक, नन्नाच्या फाड्याचा, निषेधाचा, निषेधदर्शक, नास्तिगर्भ, अभावरूप, अभावसूचक; as, "A N. answer; A N. opinion." [N. GOODNESS अपकाराभावस्वरूपी उपकार *m*, अनपकारस्वरूपी उपकार *m*.] २ *not positive* नास्तिगर्भ, नास्तिप्रकारचा, हें नाहीं तें नाहीं अशा प्रकारचा, &c. [N. CRITICISM न्यूनतादर्शक टीका *f*.] ३ (*logic*) *denying the connection between the subject and the predicate* निषेधक, अभावार्थक, प्रतिषेधक, निषेधात्मक.' [N. ARGUMENT व्यतिरेकव्याप्ति *f*, व्यतिरेक *m*. N. PROPOSITION अभावार्थक प्रतिज्ञा *f*. N. TERM (*logic*) अभावपद *n*, निषेधकपद *n*. २ (*math.*) ऋणपद *n*, प्रतिषेधकपद *n*.] (b) (-चा) प्रतियोगी. ४ (*photo.*) ऋण, व्यस्त, विपर्यस्त, उलट; as, "N. image." ५ (*alge.*) *noting a quantity to be subtracted* ऋण, ऋणात्मक, ऋणसंख्यादर्शक, उणी संख्या दाखविणारा; as, "N. sign." [N. ELECTRICITY ऋणविद्युत् *f*. N. POLE ऋणध्रुव *m*.] ६ (*chem.*) *non-metallic* अधातुक, ऋण. N. *n*. नकारार्थी शब्द *m*, अस्वीकारसूचक शब्द *m*, नकाराचा शब्द *m* -पद *n*;

as, "Not is a N." २ *a proposition by which something is denied or forbidden* निषेधक सिद्धांत *m*, नेतिसिद्धांत *m*, नकारार्थी सिद्धांत *m*. [TWO NEGATIVES MAKE ONE AFFIRMATIVE द्वौ नञौ प्रकृतार्थं गमयतः (Sk.); दोन नकार एक सकार करतात.] ३ *veto* नामंजुरी *f*. ४ नकारपक्ष *m*, नकाराची बाजू *f*; as, "The question was decided in the *negative*." ५ (*photo.*) उलट प्रतिमा *f*, विपर्यस्त -ऋणप्रतिमा *f*. ६ (*elect.*) ऋणपत्रा *m*.
Neg'ative *v. t. to disprove* खोटा ठरविणें -करणें, खंडन करणें, निषेध करणें, खोटेपणा आणणें, रद्द करणें. २ *to reject by vote* (बहुमतानें) नामंजूर करणें, नापास करणें, नापसंत करणें, असंमति दर्शविणें, विरुद्ध मत देणें; as, "The senate *negatived* the bill." ३ *to counteract* जोर नाहींसा करणें, हाणून पाडणें, (-चें) खंडन करणें. Neg'atived *pa. t.* and *pa. p.* Neg'atively *adv.* नकारानें, नाहीं म्हणून. २ निषेधरूपानें, निषेधपक्षानें, निषेधदृष्ट्या. [N. CHARGED ऋणविद्युत्संचारित -असलेला.] Neg'ativeness, Neg'ativity *n.* नकारपणा *m*. २ निषेधगर्भता *f*. ३ ऋणता *f*. ४ उलटपणा *m*. Neg'atory *a.* निषेधाचा, निषेधदर्शक, निषेधवाचक, निषेधार्थी.

Negatory, See under Negative.

Neglect (neg-lekt') [L. *negligere, neglectum*, -*nec*, not, and *legere*, to gather.] *v. t. to omit through carelessness* (-ची) हयगय करणें, (निष्काळजीपणानें) वगळणें, (गफलतीनें -आळसानें -विसरणानें) सोडणें -टाकणें -ठेवणें -न करणें. २ *to treat carelessly, to pass by without notice* (-ची) हयगय करणें, (-कडे) दुर्लक्ष -कानाडोळा करणें, (-ची) टंगळमंगळ करणें, आबाळ *f* -अवजतन *f* -गैरजतन *f* -गैरनिगा *f*- हेळसांड *f*. करणें *g. of o.*, अनास्था *f* -उदासीनपणा *m*. धरणें -बाळगणें with विषयीं *of o.* ३ *to disregard, to slight* (a person) उपेक्षा *f* -अव्हेर *m* -हयगय *f* -अवमान *m*. करणें *g. of o.*, (-कडे) कानाडोळा करणें, उपेक्षणें, अव्हेरणें, अवमानणें. ४ (*law*) *to fail to perform a duty* (कर्तव्यासंबंधीं) हयगय करणें, कर्तव्यास चुकणें, (कर्तव्य करण्यांत किंवा जबाबदारी बजावण्यांत) कसूर करणें. N. *n. omission* हयगय *f*, कसूर *f*, घालघसर *f*, कमतर *f*, चालढकल *f*, गफलत करणें *n*, आळस करणें *n*. २ *treating carelessly* हयगय *f*, आबाळ *f*, गैरनिगा *f*, गैरजतन *f*, टंगळमंगळ *f*, उपेक्षा *f*, अशुश्रूषा *f*. ३ *disregard, slight* उपेक्षा *f*, अव्हेर *m*, अवमान *m*, हेळसांड *f*, कानाडोळा *m*, दुर्लक्ष *n*. ४ *culpable disregard* कसूर *f*, (दंडार्ह) प्रमाद *m*, अक्षम्य चूक *f*, हयगय *f*, कर्तव्यास चुकणें *n*. Neglect'ed *pa. p.* हयगय केलेला, (निष्काळजीपणानें) वगळलेला, (गफलतीनें -आळसानें -विसरणानें) सोडलेला -टाकलेला -ठेवलेला -न केलेला, विसरलेला, आळसानें राहिलेला. २ हयगय केलेला, दुर्लक्षित, उपेक्षित, आबाळ -अवजतन -गैरनिगा केलेला, (-च्या विषयीं) अनास्था धरलेला -बाळगलेला. ३ उपेक्षा -अव्हेर -अवमान केलेला, उपेक्षिलेला. Neglect'edness *n.* हयगय केलेलेपणा *m*, उपेक्षा *f*, दुर्लक्षितता *f*. २ आबाळ *f*, अवजतन *f*, अरक्षितता *f*. ३

(कर्तव्यासंबंधीं) हयगय *f*, कसूर *f*, चूक *f*, प्रमाद *m*. Neglect'er *n*. हयगय करणारा *m*, (निष्काळजीपणानें) वगळणारा *m*, (आळसानें -गफलतीनें -विस्मरणानें) टाकणारा *m* -सोडणारा *m* -न करणारा *m*, गफलत करणारा *m*, गबाळ्या *m*. २ (-ची) हयगय करणारा *m*, आबाळ *f* -गैरनिगा *f*. करणारा *m*, (-च्या विषयीं) अनास्था धरणारा *m* -बाळगणारा *m*, उपेक्षा करणारा *m*. ३ अव्हेर करणारा *m*, अवमान करणारा *m*, उपेक्षक *m*. ४ (कर्तव्यासंबंधीं) हयगय करणारा *m*, कर्तव्यास चुकणारा *m*, कसूर करणारा *m*. Neglect'ful *a*. *careless, accustomed to omit things* हयगयीचा, हयगयी, हयगय करणारा, दुर्लक्ष करणारा, (निष्काळजीपणानें) वगळणारा, गफलती, गफलत्या, गाफील, गाफल, बेसावध, गैरसावध, विस्मरणानें सोडणारा -न करणारा. २ *indifferent* (-ची) हयगय करणारा, (-ची) आबाळ *f* -अवजतन *f*. करणारा, बेपर्वा, अनास्था *f*. करणारा -बाळगणारा, अनास्थेचा, आबाळीचा, निष्काळजीपणाचा. ३ *slighting* उपेक्षा करणारा, अव्हेर करणारा, अवमान करणारा, उपेक्षक. ४ कर्तव्यास चुकणारा, (कर्तव्यासंबंधीं) हयगय *f* -कसूर करणारा. Neglect'fully *adv*. हयगयीनें, हयगय करून, हयगयपूर्वक, (आळसानें -गफलतीनें -विस्मरणानें) सोडून, गफलतीनें, गाफीलपणानें. २ दुर्लक्ष करून, उपेक्षा करून, हेळसांड करून, उपेक्षापूर्वक. ३ अव्हेर करून, अवमानपूर्वक. ४ (कर्तव्यासंबंधीं) हयगय करून, कसूर करून. Neglect'fulness हयगयीपणा *m*, गाफीलपणा *m*, निष्काळजीपणा *m*, गैरसावधपणा *m*. २ गबाळेपणा *m*, टंगळमंगळपणा *m*. ३ उपेक्षाबुद्धि *f*, उपेक्षा *f*, अवमानितता *f*, अवमान *m*. ४ (कर्तव्यासंबंधीं) हयगयीपणा *m*, कसूर *m*. Neglect'ing *pr. p. a.* Same as Neglecter. Neglect'ingly *adv*. हयगय करून, हयगयीनें, दुर्लक्ष करून, गफलतीनें, गाफीलपणानें, निष्काळजीपणानें, दुर्लक्षानें. २ आबाळ करून, हेळसांड करून, अनास्था बाळगून. ३ उपेक्षा करून, उपेक्षापूर्वक, अव्हेर करून. ४ (कर्तव्यासंबंधीं) हयगय करून, कसूर करून, कर्तव्यास चुकून.

N. B.—As now generally used, *negligence* is the habit, and *neglect* the act, of leaving things undone or unattended to. We are *negligent* as a general trait of character; we are guilty of *neglect* in particular cases or in reference to individuals who had a right to our attentions. (*Webster*).

Neglectable,
Neglectedness,
Neglectful, } See under Neglect.

Negligee (neg-li-zhā') [Fr. *neglige* –*negliger*, to neglect.] *n*. मडमांचा घरांत वापरण्याचा सईल (सैल) झगा *m*, निग्लिजे *m*.

Negligence (neg'li-jens) [Fr. *negligence* –L. *negligentia*, carelessness.] *n*. *want of proper care, habitual neglect* निष्काळजीपणा *m*, निष्काळजी स्वभाव *m*, गाफीलपणा *m*, आळस *m*, गैदीपणा *m*, बेसावधपणा

m. २ *omission of duty* (कर्तव्य करण्यांत) कसूर *f*, हयगय *f*, गफलत *f*, कर्तव्यच्युति *f*. ३ *carelessness about dress, manner &c.* (पोषाख, वागणूक, वगैरेविषयीं) निष्काळजीपणा *m*, गबाळेपणा *m*, अव्यवस्थितपणा *m*, गैदीपणा *m*, बेपर्वाई *f*. ४ *slight, disregard* उपेक्षा *f*, हेळसांड *f*, अव्हेर *m*, अनादर *m*, अवमान *m*, आबाळ *f*. ५ (*law*) *omission of duty, especially such care for the interests of others as the law may require* कसूर *f*, चूक *f*, प्रमाद *m*. Neg'ligent *a. neglecting, careless, inattentive* हयगयी, निष्काळजी, गाफील, हयगय *f* -उपेक्षा *f*. करणारा, दुर्लक्ष करणारा, (कर्तव्यांत) कसूर करणारा, कर्तव्यशिथिल, कर्तव्यपराङ्मुख, हयगयीचा. २ *disregarding ceremony or fashion* शिष्टाचार वगळणारा, निष्काळजी, बेपर्वा. ३ *showing lack of attention* उपेक्षा करणारा, गबाळया, निष्काळजी, अव्यवस्थित, अस्ताव्यस्त. Neg'ligently *adv.* हयगयीनें, निष्काळजीपणानें, हयगय करून, गाफीलपणानें, बेसावधपणानें, गफलतीनें, अलक्ष्यानें, बेसुर्वतीनें. २ उपेक्षा करून, हेळसांड करून, उपेक्षापूर्वक, अवमान करून. ३ चुकीनें, कसूरीनें, प्रमादपूर्वक. Neg'ligible *a.* क्षुद्र, क्षुल्लक, किरकोळ, दुर्लक्ष करण्यासारखा, कानाडोळा करण्यासारखा, जमेस न धरण्यासारखा, अव्हेर करण्यास योग्य, उपेक्षणीय, अवमाननीय. Neg'ligibly *adv.* See N. B. under Neglect.

Negligible, See under Negligence.

Negotiable, See under Negotiate.

Negotiate (ne-gō'shi-āt) [L. *negotiari* –*negotiatus* –*negotium*, business–*nec*, not, and *otium*, leisure.] *v. i. to speak with another about business with a view to some settlement or compromise* (एखाद्या प्रकरणाचा निकाल किंवा तडजोड करण्याकरितां दुसऱ्याशीं) बोलणें *n.* चालविणें, बोलणेंचालणें -बोलीभाषा करणें, or with *in. con.* होणें -चालणें *g. of s. recip.*, बोलणेंचालणें करून घडविणें, बोलीभाषा करून घडवून आणणें, बोलीभाषा करून जमविणें, (बोलीभाषा करून) घटना -घटवटना -घडवाघडव -जमवाजमव करणें, (-च्या विषयीं) मध्यस्थी करणें. (b) (तहासंबंधानें किंवा व्यापारासंबंधानें) बोलणें चालविणें. N. *v. t. to manage or conduct a business with skill or thought* खुबीनें, हुषारीनें, किंवा विचारानें (एखादा व्यवहार) जमविणें. २ *to bring about by agreement* (आपसांत ठरवून) घडवून आणणें -व्यवस्था करणें, व्यवस्थित करून घेणें -सुयंत्रित चालेसा करणें. ३ *to transfer a bill, a cheque &c. to another* (for a valuable consideration) *with all the rights of the original holder* बेचन देणें -करणें, (दुसऱ्याच्या) नांवावर करणें -करून देणें, (दुसऱ्याच्या) नांवावर चढविणें -चढवून देणें, विकणें, विकत देणें. ४ *to pass* (as a bill, cheque, &c.) (-चा) रोकड पैसा करणें, (बिल, हुंडी वगैरे) चालवणें. ५ *to deal with, to carry out* (as a

business or monetary transaction) (-शीं) व्यवहार करणें -ठेवणें, (-शीं पैशाची) देवघेव करणें. ६ (in horse-riding) *to get across* (a fence or other obstacle) (कुंपण वगैरे) उडून -चढून जाणें. Nego'tiable *a.* बेचन करून देण्यासारखा, बेचनीय, नांवावर फिरवून -करून -चढवून देण्यासारखा. [Not N. बेचन करून देतां न येण्यासारखा (बिल, चेक वगैरे), अबेचनीय. N. Instrument बेचनीय दस्तैवज *m*, सही करून दुसऱ्याचे नांवावर करून देतां येणारा दस्तैवज *m*. N. Instruments Act बेचनीय दस्तैवजांचा आक्त. N. Paper बेचनीय दस्तैवज (चेक). Negotiabil'ity *n.* बेचनीयता *f*, &c. Nego'tiated *pa. t.* N. *pa. p.* बोलीभाषा करून घडवून आणलेला, बोलीभाषा केलेला, बोलीभाषा करून जमवाजमव केलेला. २ मध्यस्थी केलेला, बोलणें चालविलेला. ३ आपसांत ठरवून घडवून आणलेला. ४ बेचन केलेला, विकलेला, विकत दिलेला. ५ रोकड पैसा केलेला, चालवलेला. ६ उडून -चढून गेलेला. Nego'tiating *pr. p.* & *v. n.* [Negotiating a sharp corner पुष्कळ वेळां अपघाताची पर्वा न करितां मोटार किंवा बायसिकल सफाईनें कोंपऱ्यावरून वळवणें.] Negotia'tion, Negocia'tion *n.* –the act. बोलीभाषा *f*, (सलोख्याचें किंवा तडजोडीचें) बोलणेंचालणें *n*, घटवटना *f*, घडवाघडव *f*, मध्यस्थी *f*. (b) राष्ट्रांराष्ट्रांमधील (परस्परांच्या वकिलांमार्फत) बोलणेंचालणें *n*, वकीलात *f*. २ सौदा *m*, व्यवहार *m*. Nego'tiator *n.* (दुसऱ्याच्या वतीनें) बोलणेंचालणें करणारा *m*, बोलणेंचालणें करून घडविणारा *m*, घटवटना करणारा *m*, मध्यस्थी करणारा *m*, मध्यस्थ *m*. Nego'tiatory *a.* मध्यस्थीचा, देवघेवीसंबंधीं, कामकाजासंबंधीं. Negotia'trix *n. fem.*

Negotiator, See under Negotiate.

Negro (nē'grō) [Sp. *negro* –L. *niger*, black.] *n.* शिद्दी *m*, निग्रो *m*. (Ne'groes *n. pl.*) N. *a.* शिद्दी मनुष्याचा, निग्रोचा. Ne'gress *n. fem.* शिद्दीण *f*. Ne'gro-head *n.* (काकवींत भिजवून) तंबाकूच्या (दावून केलेल्या) काळ्या वड्या *f. pl.* २ काळा रबर *m*. Ne'groid *a.* शिद्दी लोकांसारखा, शिद्दी लोकांच्या वळणाचा. Ne'grophil, Negro'philist *n.* निग्रो लोकांच्या हक्कांसाठीं भांडणारा *m*, निग्रो लोकांच्या हक्कांचा कैवारी *m*, निग्रो लोकांचा पक्षपाती *m*. Ne'grophobe *n.* निग्रो लोकांचा द्वेष करणारा *m*, निग्रोद्वेष्टा *m*. Negropho'bia *n.* निग्रो लोकांचा पूर्ण द्वेष *m*, निग्रोद्वेष *m*.

Negro-head, Negroid, Negrophil, Negrophobe, Negrophobia, } See under Negro.

Negus (nē'gus) [Said to be so called from Colonel Negus, its first maker, in the reign of Queen Anne.] *n.* लिंबाचा रस, जायफळ, साखर, पाणी व द्राक्षासव हीं मिसळून केलेलें पेय *n*, नीगस पेय *n*.

Negus (nē'gus) *n.* अबिसीनियाच्या राजांची 'नीगस' ही पदवी *f*.

Neigh (nā) [A. S. *hnægan*, to neigh.] *v. i.* *to*

utter the cry of a horse खिंकाळणें, खेंकाळणें, खंखाळणें (?), हिंसणें, हेंसणें, हिणहिणणें (?) N. *n.* खिंकाळी *f*, खेंकाळी *f*, खेंकाळणें *n*, हेषा *f*. Neighed' *pa. t.* & *pa. p.* Neigh'ing *pr. p.* N. *v. n.* खेंकाळणें *n*, खिंकाळणें *n*, खिंकाळी *f*, खेंकाळी *f*, हेषा *f*.

Neighbour (nā'bur) [A. S. *neahbur*, *neahgebur* –A. S. *neah*, near, and *gebur* or *bur*, a farmer.] *n. a person who dwells, sits or stands near another* शेजारी *m*, पडोसी *m*, सींवशेजारी *m*, निकटवासी *m*. [FEMALE N. शेजारीण *f*, शेजी *f*.] २ *one who is on friendly terms with another* मित्र *m*, स्नेही *m*. ३ (Bible) *a fellow-being* मनुष्यमात्र *n*, मनुष्य *m*, माणूस *n*, ज्ञातिबंधु *m*, जातिबांधव *m*, जातभाई *m*, शेजारी *m*. [LOVE THY N. AS THYSELF आपल्याप्रमाणेंच आपल्या शेजाऱ्यावर प्रीति कर, आत्मौपम्यानें जग पहावें.] N. *a.* शेजारचा, पडोसचा, जवळचा, लगतचा, आसपासचा. N. *v. t. to be near to* (-च्या) जवळ रहाणें -असणें, (कांठाला) लागून -लगत असणें. Neigh'bourhood *n.* शेजारीपणा *m*, शेजारपणा *m*. [THE LAW OF N. शेजारधर्म.] २ *adjoining district* जवळचा -शेजारचा प्रांत *m* -प्रदेश *m* -मुलूख *m*, आसपासचा प्रांत *m*, भोंवरदेश *m*. ३ *people living in an adjoining district* जवळच्या किंवा शेजारच्या प्रांतांत -प्रदेशांत -मुलखांत रहाणारे लोक *m. pl.*, आसपासचे लोक *m. pl.*, शेजारीपाजारी *m. pl.* ४ *vicinity* शेजार *m*, पडोसा *m*. [FROM THE N. शेजारून. IN THE N. शेजारीं, पडोशास, आसपास, जवळपास, जवळसर, आजूबाजूला. VILLAGE IN THE N. भोंवरगांव (*R.*), शेजारचा गांव *m*.] Neigh'bouring *pr. p. adjoining* आजूबाजूचा, शेजारचा, पडोशाचा, पडोसचा, आसपासचा, जवळचा, जवळपासचा, शेजारपाजारचा, निकटवर्ती. [FROM THE N. PARTS आसपासच्या भागांतून-प्रांतांतून, इकडून तिकडून.] Neigh'bourliness *n.* शेजारधर्म *m*, शेजारीपणा *m*. २ स्नेह *m*, सख्य *n*, मैत्री *f*, गोडी *f*, घरोबा *m*. Neigh'bourly *a. becoming a neighbour* शेजारधर्माचा, शेजारधर्मास योग्य -उचित -लायक, शेजाऱ्याच्या रीतीचा. २ *friendly*, *social* मित्रत्वाचा, मित्रभावाचा, स्नेहाचा, स्नेहभावाचा, मैत्रीचा, सख्यत्वाचा. N. *adv.* शेजारधर्माप्रमाणें. २ सख्यत्वानें. Neigh'bour-stained *a.* (*shakes.*) *stained with neighbour's blood* (आपल्या) शेजाऱ्याला मारून अपकीर्ति मिळविलेला, शेजारघातकी.

Neither (nē'ther or nī'ther) [M. E. *neither*, A. S. *ne*, not, and *either*.] *pron. not either* (दोहोंपैकीं) कोणताही नाहीं, एकही नाहीं, हाही नाहीं व तोही नाहीं. N. *conj. not either, and not, nor yet* आणिही -किंवाही नाहीं. [NOT SO N. (*Shakes.*) *by no means* मुळींच नाहीं.] N. *adv. not at all, in no case* मुळींच नाहीं, केव्हांही नाहीं, कदापि नाहीं.

Nemalite (nem'a-līt) [Gr. *nyma*, thread, and *-lite*.] *n. a very rare ore of magnesium, also a variety*

of brucite नेमलाइट *f.* ही म्याग्नेसियम धातूची अशोधित धातु असून ब्रूसाइटचा एक प्रकार आहे. ही फार विरळ असते व अफगाणिस्थानांत सांपडते. हिचा नमुना जिआलाजिकल सर्व्हेच्या प्रयोगशाळेंत ठेवलेला आहे.

Nematoid, See under Nematoidea.

Nematoidea (nema-toi'dē-a) [Gr. *nymatos*, thread, and *idos*, similar.] *n.* सूत्राकृति कृमिवर्ग *m*, सुतासारख्या बारीक कृमींचा वर्ग *m*. उ० नारू, पोटांतील जंत वगैरे. Nem'atoid *a.* सूत्राकृति कृमिवर्गाचा. N. *n.* सूत्राकृति कृमि *m.*

Nem. Con. [L. Abbreviation of Nem'-i-ne Contra-di-cen'-te.] *no one speaking against* (a motion or proposal), *unanimously* एकही विरुद्ध नसतां, सर्वानुमतानें, सर्वानुमतें, सर्वांच्या संमतीनें, सर्वसंमतीनें.

Nemesis (nem'e-sis) [L. *nemesis*, –Gr. *nemesis*, allotment, retribution, vengeance, –Gr. *nemein*, to distribute.] *n.* (*myth.*) *the ancient Greek goddess of justice and divine retribution* (ग्रीक लोकांतील प्राचीन) दुष्कर्माबद्दल पारिपत्य करणारी 'नेमेसिस' देवता *f*, (ग्रीक लोकांची) दंडदेवता *f.* ही देवता दुष्कर्माबद्दल शिक्षा करते व वैभवानें मदांध झालेल्या मनुष्याचा मद उतरते. २ *retributive justice* (दुष्कर्माबद्दल फल देणारा) न्याय *m*, (पापाच्या पारिपत्याचा) न्याय. (b) *punishment that follows wrong-doing* दुष्कर्मफल *n*, दुष्कर्माचें फळ *n*, पापाचें पारिपत्य *n.*

Nemo (nē'mo) [L. *nemo*, nobody.] *n. nobody* क्षुद्र मनुष्य *m*, यःकश्चित् मनुष्य *m.*

Nemophilist, Nemophilous, See under Nemoral.

Nemoral (nem'ō-ral) [L. *nemoralis* –*nemus*, *nemoris*, a grove.] *a. pertaining to a wood or grove* जंगलांत राहाणारा, रानाचा, वनाचा, रानांतला, वनांतला, अरण्याचा, वन्य; as, "The N. beasts of India." Nemoph'ilist *n.* (R.) अरण्याच्या देखाव्यांचा भोक्ता *m*, वनश्रीचा भोक्ता *m.* Nemoph'ilous *a. fond of woods* वनश्रीचा भोक्ता, सृष्टिसौंदर्याचा भोक्ता -शोकी. Nem'orose *a. growing in woodland* रानांत -वनांत -अरण्यांत वाढणारा -होणारा, वनेरुह. Nemo'rous *a. woody* रानाचा, अरण्याचा, वनाचा, जंगलाचा, जंगल असलेला.

Nenuphar (nen'ū-fär) [Fr. *nenufar*, –Ar. *nenuphar*, a white water-lily.] *n.* (*bot.*) मोठें पांढरें कमळ *n*, श्वेतकमळ *n.* श्वेतकमळांची ही जात हिंदुस्थानांत सांपडत नाहीं. हिंदुस्थानांत सांपडणारीं श्वेतकमळें Nenuphar हून निराळ्या जातीचीं आहेत.

Neo– (nē'ō–) [Gr. *neos*, new.] *a prefix meaning new* 'नूतन, नवीन, नवा' ह्या अर्थीं लागणारा उपसर्ग *m.* Neo हा उपसर्ग कधीं कधीं निंदा किंवा उपहास दाखविण्याकरितां योजितात.

Neocosmic (nē-ō-koz'mik) [Gr. *neos*, new, & *kosmos*, the universe.] *a. pertaining to the present condition of the universe, especially its races of men known to history* जगाच्या चालू स्थितीसंबंधीं, आज-

मितीच्या जगाविषयींचा, (इतिहासाला उपलब्ध असलेल्या) विद्यमान मानवजातीचा.

Neocracy (nē-ok'ra-si) [Gr. *neos*, new, & *kratein*, to rule –*kratos*, power.] *n. government by upstarts* उपटसूळ लोकांचा अंमल *m* -राज्यकारभार *m*. २ *raw and untried officials* उपटसूळ अधिकारी *m. pl.*

Neodymium (nēō-dim'i-um) [L. *neos*, new, and *dymium*, a metallic substance.] *n.* रसायनशास्त्रांतील एक धातुरूप मूलद्रव्य *n*, न्योदिम *n*.

Neogamist (nē-og'a-mist) [Gr. *neos*, new, and *gamos*, marriage.] *n. a person recently married* (a) नुकतेंच लग्न झालेली स्त्री *f*. (b) नुकतेंच लग्न झालेला पुरुष *m*.

Neologise, Neologist, } See under Neology.

Neology (nē-ol'o-ji) [Gr. *neos*, new, & *logos*, word.] *n. the introduction of a new word or of new words into a language* (भाषेंत) नवशब्दयोजना *f*, नव्या शब्दाची योजना *f*. २ *the introduction of new significations into a language* नवार्थयोजना *f*, (जुन्या शब्दांना) नवीन अर्थ देणें *n*. ३ *the use of new terms or phrases* नवपरिभाषायोजना *f*, नवीन पारिभाषिक शब्दांची योजना *f*. ४ *a new word or term* नवा शब्द, नवशब्द *m*. ५ *a new doctrine especially in theology* (विशेषतः धर्मशास्त्रांतील) नवें मत *n*, नवा सिद्धांत *m*. ६ *a new method of theological interpretation* नवशास्त्रार्थयोजना *f*, जुनीं वचनें नवीन अर्थानें सांगण्याची पद्धति *f*, नवीन शास्त्रार्थ लावणें *n*. Neolog'ical *a.* नवशब्दयोजनेचा, नवार्थयोजनेचा, नवपरिभाषायोजनेचा &c. &c. Neolog'ise *v. t. to use new words or phrases* नवे शब्द किंवा नवे शब्दप्रयोग योजणें. २ *to make linguistic innovations* भाषेचे नवे नवे प्रकार प्रचारांत आणणें. ३ *to introduce or accept new theological doctrines* नवीन धर्ममतें किंवा धर्मसिद्धांत *m. pl.* स्वीकारणें किंवा प्रचारांत आणणें. Neol'ogist *n.* नवशब्दयोजक *m*, नवीन शब्द योजणारा *m*. २ (धर्मशास्त्रासंबंधीं) नवे सिद्धांत किंवा नवे शास्त्रार्थ योजणारा *m*.

Neon (nē-'on) [Gr. *neos*, Sk. नव, new.] *n.* रसायनशास्त्रांतील एक मूलद्रव्य *n*, न्युन *n*.

Neontology (nē-on-tol'o-gi) [Gr. *neos*, Sk. नव, new, *on*, *ontos*, being, and *legein*, to speak.] *n. the science and description of extant, as apart from extinct, animals* विद्यमान प्राण्यांचें शास्त्र *n*, विद्यमानप्राणिशास्त्र *n*. Neontol'ogist *n.* विद्यमानप्राणिशास्त्रवेत्ता *m*. N. B. Zoology=प्राणिशास्त्र. Paleontology=अश्मीभूतप्राणिशास्त्र, नष्टप्राणिशास्त्र.

Neophobia (nē-ō-fō'bi-a) [Gr. *neos*, Sk. नव, new, & *phobos*, fear.] *n. fear or dislike of what is new* नवीन (प्रचारांत येणाऱ्या) गोष्टींचें भय *n*, नव्याचें भय *n*,

नव्याचा द्वेष *m*, नूतनवस्तुद्वेष *m*, नवसंत्रास (on the analogy of जलसंत्रास = Hydrophobia) *m*; as, "In the student, curiosity takes the place of N."

Neophyte (nē'ō-fīt) [L. *neophyte* –Gr. *neophytus* –Gr. *neos*, new, and *phytos*, grown.] *n.* (a) *a new convert, one newly baptized or admitted to the priesthood or to a monastery* (नुकताच) नवीन धर्मांत आलेला *m*, नुकताच धर्मांतर केलेला *m*, (विशेषतः परधर्मांतून) नुकताच (ख्रिस्ती) धर्मांत आलेला *m*, नवधर्मी *m*, (जोग देऊन) नुकताच मठांत दाखल केलेला *m*, नवा जोगी *m*. (b) *a newly ordained priest* नुकताच केलेला 'प्रीस्ट' *m*. (c) *a novice of a religious order* (एखाद्या धर्मपंथाचा) नवा शिष्य *m*, नवशिष्य *m*, नवच्छात्र *m*. २ *a novice, a beginner* नवशिका *m*, नवा शिष्य *m*, नवशिष्य *m*. N. *a. newly admitted or entered on office* नुकताच केलेला ('प्रीस्ट').

Neoplasm (nē'ō-plazm) [Gr. *neos*, Sk. नव, new and *plassein*, to form.] *n. a morbid new growth or formation of tissue* (दाह झाल्याशिवाय आपोआप येणारी शरिरावरील) नवी गांठ *f*.

Neoteric, -al (nē-ō-ter'ik, -al) [L. *neotericus*, Sk. नवतर, Gr. *neoteros*, comparative of *neos*, Sk. नव, new.] *a. of recent origin, modern* नवतर, नवा, नवीन, नूतन, अलीकडचा, अलीकडील, अर्वाचीन, आधुनिक. N. *n. a modern* आधुनिक मनुष्य *m*. २ (*esp.*) *a modern writer or author* आधुनिक ग्रंथकार *m*. ३ (*pl.*) *the study of modern things* नववस्तुविद्या *f*, अर्वाचीन वस्तूंचा इतिहासदृष्ट्या अभ्यास *m*; as, "She was no antiquary being given to *neoterics*." Neot'erise *v. i. to introduce new things* नवीन प्रघात पाडणें, नवीन गोष्टी प्रचारांत आणणें. २ *to coin or introduce new words* नवीन शब्द बनविणें, नवे शब्द बनविणें, नव्या शब्दांची योजना करणें, नवशब्दयोजना करणें, नवीन शब्द प्रचारांत आणणें. Neot'erism *n. the introduction of new things* नवतरता *f*, नवेपणा *m*, नवीनपणा *m*, नव्याचा प्रघात (पाडणें) *n*, नव्याचा प्रचार *m*. २ *use of new words or phrases* नवीन बनविलेला किंवा प्रचारांत आणलेला शब्द *m* -म्हण *f* -वाक्प्रचार *m*, नवशब्द *m*, नवीनशब्दप्रयोग *m*, नवशब्दप्रयोग *m*; as, "If purism is ridiculous, N. may easily become nauseating."

Nepenthe, Nepenthes (ne-pen'thē, ne-pen'thēz) [Gr. *nē*, not, & *penthos*, grief.] *n.* (*med.*) *a drug that relieves pain* दुःखनिवारक औषध *n*, दुःखोपशामक औषध *n*, दुःखहारक औषध *n*.

Nephalism (nef'a-lizm) [Gr. *nephalios*, sober.] *n. total abstinence from alcoholic drinks* मादक पेयें न पिणें *n*, दारूला न शिवणें *n*, मद्यपानत्याग *m*, मद्यत्याग *m*.

Nepheloid (nef'e-loid) [Gr. *nephele*, cloud.] *a.*

cloudy, turbid मेघाच्छादित, अभ्रमय, अभ्राच्छादित. Nephelom'eter *n. a supposititious instrument for measuring or registering the amount of cloudiness* मेघमापक *m.* Neph'oscope *n. an apparatus for illustrating the formation of clouds and their velocity* मेघ कसे बनतात व ते किती वेगानें चालतात हें पाहण्याचें यंत्र *n*, मेघदर्शक.

Nephelometer, See under Nepheloid.

Nephew (nev'ū *or* nef'ū) [Nephew is, by origin, a grandson. Fr. *neveu*, –L. *nepos*, *nepotis*, a grandson, a nephew.] *n. the son of a brother* पुतण्या *m*, भ्रातृपुत्र *m*, भ्रातृव्य *m.* २ *the son of a sister* बहिणीचा मुलगा *m*, भगिनीपुत्र *m*, भागिनेय *m*, भाचा *m.*

Nephoscope, See under Nepheloid.

Nephralgia (ne-fral'ji-a) [Gr. *nephros*, the kidneys, and *algos*, pain.] *n. pain or disease of the kidneys* मूत्रपिंडाची वेदना *f*, मूत्रपिंडवेदना *f*, वृक्कशूल *m*. [मूत्रपिंड or वृक्क = Kidney.] Nephral'gy *n.* मूत्रपिंडवेदना *f*. Neph'rite *n. a mineral usually called jade, an old charm against the kidney disease* मूत्रपिंडवेदनाशामक दगड *m*. हा हिरवट रंगाचा असतो. Nephrit'ic *n. a medicine for the cure of disease of the kidneys* मूत्रपिंडरोगाचें औषध *n*, वृक्कशूलारि *m* (coined). Nephrit'ic,-al *a. pertaining to the kidneys* मूत्रपिंडाचा, वृक्काचा -संबंधीं. २ *affected with a disease of the kidneys* मूत्रपिंडरोगग्रस्त, वृक्कशूलग्रस्त, मूत्र-पिंडरोग झालेला. ३ *relieving diseases of the kidneys* मूत्रपिंडरोगशामक, वृक्कशूलशामक, मूत्ररोगघ्न -हारी. Nephri'tis *n. inflammation of the kidneys* मूत्रपिंडदाह *m*, वृक्कदाह *m*. Neph'rocele *n. hernia of the kidney* मूत्रपिंडप्रातिसरण *n*, वृक्कप्रातिसरण *n*. Nephrog'raphy *n. a description of the kidneys* मूत्रपिंडवर्णन *n*, वृक्कवर्णन *n*. Neph'roid *a. kidney-shaped* मूत्रपिंडाकार, वृक्काकार. Neph'rology *n. scientific knowledge of the kidneys* मूत्रपिंडविज्ञान *n*, वृक्कविज्ञान *n*. Nephrot'omy *n. the operation of incising the kidneys* मूत्रपिंडच्छेदन *n*, वृक्कच्छेदन *n*.

Nephralgy,
Nephrite,
Nephritic,
Nephritis,
Nephrocele,
Nephrography,
Nephroid,
Nephrology,
Nephrotomy, } See under Nephralgia.

Nepotism (nep'o-tizm) [L. *nepos*, *nepotis*, a grandson. Nepotism originally meant the practice, on the part of the Popes or other ecclesiastics, of showing special favours to nephews or other relations in conferring offices.] *n.* (hence) *undue*

favouritism to one's nephews or other relations पुतण्यांचा -भाच्यांचा -आप्तांचा पक्षपाती ओढा *m*, नातलगांविषयीं पक्षपातबुद्धि *f.* Nep'otist *n.* नातलगांचा फार ओढा असलेला *m*, नातलगांचा पक्षपाती *m.*

Nephros (ne'fros) [Gr. *nefros*, kidney.] *n. kidney* वृक्क *m*, मूत्रोत्पादकपिंड *m*, मूत्रपिंड *m*, गुर्द *m*, गुडदा *m.*

Neptune (nep'tūn) [L. *Neptunus*, Neptune.] *n. the god of the sea* रोमन लोकांचा नेपच्युन (नांवाचा जलाधिष्ठाता) देव *m*, नेपच्युन *m.* २ (सूर्यग्रहमालिकेंतील) 'नेपच्युन' ग्रह *m*, इंद्र (according to some) *m*, प्रजापति *m* (according to others). याचा शोध १८४६ सालीं लागला. Neptu'nian *a.* नेपच्युनाचा. २ समुद्राचा, सागरविषयक. ३ (*geol.*) *formed by water or aqueous solution* पाण्यानें किंवा पाण्यांत विरघळलेल्या पदार्थानें झालेला (खडक). [N. THEORY पाण्यामध्यें विरघळलेल्या पदार्थांपासून खडक बनले आहेत असें मत *n.*] Neptuni-cen'tric *a.* नेपच्युनला केंद्र कल्पून पाहिलेला, नेपच्युनकेंद्रीय, नेपच्युनमध्यगत.

Neptuni-centric, See under Neptune.

Nereid (nē'rē-id) [L. *Nēreis* –Gr. *Nereis*, *–idos*, *–Nereus*, a sea-god.] *n.* (*Gr. Myth.*) ग्रीकलोकांची नीरीइड नांवाची जलाप्सरा *f.* २ (*zool.*) (फास्फरससारखी चकाकणारी) समुद्रांतील घोण *f*, नीरीइड *f.* समुद्रांत रात्रीं ठिकठिकाणीं फास्फरससारखा जो पाण्यांत उजेड दिसतो तो नीरीइड जातीच्याच प्राण्यांचा असतो. Ne'reis *n.* जलाप्सरा *f.*

Nereis, See under Nereid.

Nernst lamp नर्न्स्टनें शोधून काढलेला विजेचा दिवा.

Nero (nē'rō) *n. the last emperor of the family of the Cæsars, at Rome* सीझरच्या कुळांतील रोमच्या गादीवरील शेवटला 'नीरो' बादशाहा *m.* २ (*fig.*) *any cruel and wicked tyrant* दुष्ट व जुलमी राजा *m*, नीरो (*fig.*) *m.*

Nervation, See under Nerve.

Nerve (nerv) [Fr. *nerf*, –L. *nervus*, a sinew; perhaps allied to Gr. *neuron*, a sinew. Nerve शब्दाचा धात्वर्थ sinew म्हणजे स्नायु असा आहे.] *n. a fibre, or bundle of fibres connected with the brain, spinal cord &c., and conveying impulses of motion or sensations* मज्जातंतु *m.* [To STRAIN EVERY N. *to use one's utmost powers of body or mind for the attainment of some object* (एखादी फलप्राप्ति करून घेण्यासाठीं) आपल्या शक्तीची कमाल करणें, कमालीचा प्रयत्न करणें, सर्व शक्ति खर्च करणें, जिवापाड मेहेनत करणें, छातीवर काम करणें, भगीरथ -आटोकाट प्रयत्न करणें. CENTRAL END OF A N. ज्ञानतंतूचा केंद्राभिमुख किंवा अंतर्मुख च्छेद *m.* PERIPHERAL END OF A N. ज्ञानतंतूचा बहिर्मुख च्छेद *m.* EXCITEMENT OF A N. मज्जातंतूचें क्षोभन *n.* IMPULSE OF A N. मज्जातंतूची प्रेरणा *f.* STIMULATION OF A N. मज्जातंतूचें उत्तेजन *n*, मज्जातंतूला उत्तेजित करणें *n.* ACCELERATOR N.s गतिवर्धक मज्जातंतु-

शाखा *f.* EXCITATORY N.s क्षोभक मज्जातंतुशाखा *f.* INHIBITORY N.s नियामक मज्जातंतुशाखा *f.* MOTOR N. गतिवाहक मज्जातंतु *m.* SECRETORY N.s रसविमोचक मज्जातंतु *m. pl.* (**रस** here means fluid in general.) SENSORY N. ज्ञानवाहक मज्जातंतु. N. CELL (*anat.*) मज्जागोलक *m*, मज्जाकण *m*. N. CENTRE मज्जागोलकपीठ *n.* DISTRIBUTING N. CELLS प्रेरणांशदायक मज्जातंतुगोलक *m. pl.* INTERMEDIARY N. CELLS मध्यस्थित मज्जागोलक *m. pl.* N. DISEASE मज्जाविकार, मज्जातंतुविकार *m.* N. FIBRE (मज्जागोलकांनीं बनलेली) मज्जारेषा *f.* AFFERENT N. FIBRES अभिगामी मज्जारेषा *f. pl.* EFFERENT N. FIBRES उद्गामी मज्जारेषा *f. pl.* INTERCENTRAL N. FIBRES पीठांतरीय मज्जारेषा *f. pl.* (पीठ = CENTRE. SEE N. CENTRE.) NON-MEDULLATED N. FIBRES मज्जाकवचहीन मज्जारेषा *f. pl.* N. FORCE मज्जातंतूची शक्ति *f*, मज्जातंतुशक्ति *f.* N. GANGLION मज्जमंडल *n*, मज्जाकंद *m.* N. ROOT मज्जातंतूचें मूळ *n*, मज्जातंतुमूल *n.* N. SYSTEM मज्जातंतुसंघात *m*, मज्जारचना *f*, यावद्मज्जातंतुप्रदेश *m*, मज्जातंतूंची व्यवस्था *f.* N. TONIC मज्जातंतुपुष्टिकारक औषध *n*, मज्जातंतुपौष्टिक *n*, उत्तेजक औषध *n*, उद्दीपक औषध *n.*] २ *bodily strength, vigour* **(शरीराची) बळकटी *f*, बळकटपणा *m*, बळ *n*, ताकद *f*, शक्ति *f*, जोम *m*, जोर *m*, रग *f*, वीर्य *n*.** ३ *firmness of mind, fortitude, courage* (in exciting or dangerous circumstances) **हिय्या *f*, हिंमत *f*, छाती *f*, धारिष्ट *n*, धैर्य *n*, कुवत *f*, निधडेपणा *m*.** ४ (*bot.*) *one of the fibres or ribs in the leaves of plants* **(पानाची) शीर *f*, रेषा *f*, शिरा *f*.** ५ *a trade term for a non-porous quality of cork, slightly charred* **बिनछेदांचें बूच *n*.** ६ (in transferred use) *texture of wool* **लोंकरीची वीण *f*.** N. *v. t. to give strength or vigour to* **(-ला) बळ *n* -जोम *m* -जोर *m*. देणें-आणणें, (-ला) बळकट -जोरदार करणें, (-च्या ठिकाणीं) उत्साहशक्ति उत्पन्न करणें, शक्ति *f* -सामर्थ्य *n* -ताकद *f* -बळकटी *f*. आणणें** with *loc. of o.* २ *to embolden* **धीट करणें.** Nerva'tion *n. the arrangement or distribution of nerves, especially those of leaves* **(पानांच्या) शिरांची रचना *f* -व्यवस्था *f*, पर्णशिरारचना *f*.** Nerv'ed *pa. t.* & *pa. p.* Nerv'ed *a. furnished with nerves or with nerves of a special character* **मज्जातंतुयुक्त, (विशिष्ट) मज्जातंतु असलेला.** २ (*bot.*) *having parallel fibres or veins* **समान्तर शिरा -रेषा असलेला, समान्तररेषांकित.** Nerve'less *a. without strength, weak* **कमजोर, दुबळा, निर्बल, अशक्त, नबळा, नेभळा, नेभळट, कमकुवत, लेचापेचा, लटपटीत, पुळपुळीत.** २ (*bot.*) **बिनशिरांचा, शिराहीन.** Nerve'lessness *n. weakness* **(मानसिक) अशक्तता *f*, क्षीणपणा *m*, दुबळेपणा *m*, नेभळेपणा *m*, कमकुवतपणा *m*, कमजोर *m*, कमकुवत *f*, नबळेपणा *m*, पुळपुळीतपणा *m*.** Nerves *n. pl.* (*fig.*) *the source of main strength or vigour of something* **मज्जातंतु** (used figuratively),

बळकटीचें किंवा मजबुतीचें कारण *n*; as, "Good laws well administered are the N.s of the commonwealth." २ *hysterical nervousness* आंग कांपण्याचा झटका *m*, (उन्मादजन्य) कंपवात *m* -कंपरोग *m* -कांपरें *n*. Nerve'-shaken *a*. (मज्जातंतूंस) धक्का बसलेला, धास्ती घेतलेला. Nerv'ing *pr. p.* Nerv'ure *n. one of the nerves or veins in leaves* पानाची लहान शीर *f.*

N. B. मनुष्याच्या शरिरांत पुष्कळ मज्जातंतु आहेत. त्यांपैकीं ठळक ठळक असे आम्हीं पुढें दिले आहेत. आजपर्यंत शारीर शास्त्रावर झालेल्या मराठी ग्रंथांत ह्यांपैकीं फारच थोड्यांचीं मराठी नांवें सांपडतात. सांपडणारीं नांवें बहुतेक जशींच्या तशींच कायम ठेवून बाकीच्यांना मात्र नवे मराठी शब्द तयार केलेले आहेत. पुढील शब्द लिहितांना छापण्याच्या सोईसाठीं पुढें दिलेले संक्षेप आम्हीं योजिले आहेत :—म० = मज्जातंतु. शा० = मज्जातंतुशाखा. नित्यव्यवहारांत येणारे मज्जातंतु :— Articular संधिस्थ. (संधि=Joint or articulus.) Auditory N. कर्णेंद्रियाचा म०, श्रावक म०. Auriculo-temporal कर्णशंखीयशा०. (कर्ण = Auricle. शंख = Temple.) Cardiac N.s हृद्गामी म० हे हृद्गामी मज्जातंतु तीन आहेत. Cervical N.s (मानेंतील पृष्ठमण्यांपासून निघणारे) मानेचे म०, ग्रैवेयक म०. (ग्रीवा = Cervix or back of neck.) Cervico-facial (मानेंतील ग्रंथीमधून खालीं जाऊन खालच्या जाभाडाजवळ असणारी) ग्रीवातुंडीय (शा०). (तुंड = Face.) Cranial N.s (मस्तकांत उगम पावणारे) मस्तकाचे म०, शीर्षीय म०. Dentals दन्त्य. Facial N. मुखाचा म०, मुखगामी म०. Frontal (अक्षिकोशाच्या सर्व स्नायूंच्यावरती कपाळांत असणारी) कापालिक (शा०). (कपाल = Frons, frontis.) Lumbar N.s (कटिमण्यांतून निघणारे) कमरेचे म०, कटिस्थ म०. (कटि = Lumbus.) Motor oculi (नेत्रपिंडाच्या स्नायूंस गति देणारा) नेत्रचालक (म०). Olfactory N.s (गंध वाहणारे) घ्राणेंद्रियाचे म०, गंधवह म०. Ophthalmic N. (कपाळाच्या व नाकाच्या बाजूनें अक्षिकोशांत शिरणारा) चाक्षुष म०, नेत्र म०. Optic N. (दृगिंद्रियशक्तिदायक) चक्षुरिंद्रियाचा म०, दृग् म०, आलोचक म०. Sciatic great महा आसनास्थिग (शा०). (आसनास्थि = Ischium.) Sciatic small लघु आसनास्थिग (शा०). Tympanic मध्यकर्णिक. (मध्यकर्ण = Middle ear.) नित्यव्यवहारांत कमी येणारे मज्जातंतु :—Auricularis Magnus बृहत् कर्णगामी (म०). (बाह्य कर्ण, बाहेरचा कान = Auricle. बृहत्, मोठा = Magnus.) Chorda-tympani (मुखगामीमज्जातंतूची जिभेस पोंचणारी) लालोत्पादक (शा०). Circumflex (भुजाच्या मज्जातंतूंच्या जाळ्यामधील) भुजवेष्टनी (शा०). Coccygeal गुदास्थिग (म०), गुदास्थीचा. Communicans Noni (मानेच्या दुसऱ्या व तिसऱ्या मज्जातंतूंमधून निघणारा) ग्रैवेयकसंमेलक. (ग्रैवेयक adj. of ग्रीवा = Cervix or back of neck.) Compound N.s मिश्र म०, संयुक्त म०. Crural anterior (मांडीच्या पुढल्या व आंतल्या बाजूंच्या त्वचेंत व स्नायूंत पसरणारी) प्रागूरुत्वक्स्थ (शा०). (ऊरु = Cruris or leg.

प्राक् or ह्मागचा = Anterior.) Cutaneous N.s त्वकूस्थ म०. त्वक्स्थमज्जातंतु दंडांत व मांडींत असतात. त्यांना 'आंतली दंडत्वक्स्थशाखा', 'बाहेरील दंडत्वक्स्थशाखा,' 'आंतली ऊरुत्वक्स्थशाखा', अशीं निरनिराळीं नांवें आहेत. Digastric (पोटांतील मध्यकंडरास्नायूस पोंचणारी) मध्यकंडरास्नायुगामी (शा०). (मध्यकंडरास्नायु = Digastric muscle.) Dorsal N.s (पाठींतील पृष्ठमण्यापासून निघणारें) पाठीचे म०, पृष्ठीय म०. Gastric जाठर. (जठर = Gastron.) Genito-crural (वृषणांत व मांडींत उतरणारा) उपस्थोरुग. (उपस्थ = Genitals. ऊरु=Cruris.) Glosso-pharyngeal (जिव्हा आणि गळा (pharynx) ह्यांस पोंचणारा) जिव्हागलगामी (म०), सप्तपथरसज्ञ (म०). (गल or सप्तपथ = Pharynx.) Gluteal नितंबीय. (नितंब = Gloutos.) Gustatory N. (हन्वस्थींतून निघून तोंड, जिव्हा किंवा रसना यांस पोंचणारा) रसज्ञ म०. Hypoglossal N. (जिव्हेस गति देणारा) बृहज्जिव्हाचालक म०, अधिजिव्हाचालक म०. Infra orbital (अक्षिकोशाचा खालचा कांठ व तोंड यांच्यामध्यें वळून तेथील दोनतीन स्नायूंस पोंचणारी) अधोक्षिकोशीय (शा०). (अक्षिकोश = Orbit of the eye.) Inter-costal N.s (फांसळ्यांच्या मधील) पार्श्वकाभ्यंतर म०. (पार्श्वक = Rib or costa.) Laryngeal recurrent आवर्तक कंठनाडीस्थ (गतितंतु). (आवर्तक = Recurrent. कंठनाडी = Larynx.) Laryngeal superior ऊर्ध्व कंठनाडीस्थ (ज्ञानतंतु). Masseteric अधोदंतास्थिग. Maxillary superior (वरच्या दांतांच्या मुळांत शिरणारी) ऊर्ध्वदंतास्थिग (शा०). (ऊर्ध्वदंतास्थि = Superior maxillary bone.) Maxillary inferior (कानाचा बाहेरील भाग, मुखाचा खालचा भाग, खालचा ओंठ, व चर्वणसंबंधीं स्नायू ह्यांस पोंचणारी) कपोलगामी (शा०), हन्वस्थिग. Median दंडाच्या व प्रकोष्ठाच्या मध्यरेषेनें जाणारा) मध्यगत (म०), माध्यमिक (म०). Motor N. गतिवाहक म०. Musculo-spiral N. (भुजांच्या स्नायूंतून जाणारा) भुजग म०; (भुज= Brachium.) Nasal (अक्षिकोशाच्या आंतल्या भिंतीपासून निघून मस्तकांत शिरून नाकांत उतरणारी) नासागामी (शा०). Obturator ऊरुवंक्षणसंधिस्थ. (ऊरु = Thigh. वंक्षण = Hip. संधि = Joint.) Occipitalis शिरःपृष्ठकपालगामी. (शिरःपृष्ठ = Occiput. कपाल = Forehead.) Palmar करतलस्थ (म०). करतल = Palm.) Patheticus (डोळ्यांतील वरच्या स्नायूंस पोंचणारा) नेत्रोर्ध्वस्नायुगामी (म०). Petrosals (चाक्षुष) मेकलकंद-मेकलमंडल (शा०). (मेकलकंद or मेकलमंडल= Meckel's ganglion.) Pharyngeal साप्तपथी (म०). (सप्तपथ=Pharynx.) Phrenic (मध्यपटलांत जाणारे) मध्यपटलीय (म०). (मध्यपटल = Diaphragm.) Pneumogastric (क्लोमांतून किंवा फुप्फुसांतून पोटाच्या वरच्या भागापर्यंत जाणारा) क्लोमजठरगामी. (क्लोम = Lung or pneumon. जठर = Gastron.) Popliteal internal अन्तर्जानुग (शा०). Popliteal external बहिर्जानुग (शा०). Pudic औपस्थ. (उपस्थ = Genital organ.) Radial (प्रकोष्ठाच्या बाहेरील कांठावरून जाणारी) प्राकोष्ठीय (शा० किंवा म०). (प्रकोष्ठ = Radius.) Sacrals

(त्रिकास्थीच्या छिद्रांतून निघून नितम्बप्रदेशांतील स्नायूंस पोंचणारे) त्रैक म०. (त्रैक adj. of त्रिक = Sacral bone.) Saphenous long (मांडीच्या आंतील आंगानें गुडघ्यापर्यंत जाऊन पोटरींतून उतरून आंतील घोंव्यावरून आंगठ्याच्या टोंकापर्यंत जाणारी) अंगुष्ठदीर्घ (शा०). Sensory N. ज्ञानवाहक म०. Spinal accessory (कण्याच्या रज्जूपासून आलेला) साहायक पृष्ठवंशीय म०. Spinal N.s (पृष्ठवंशरज्जूपासून निघणारे) कण्याचे म०, पृष्ठवंशीय म०. (पृष्ठवंश = Spinal cord.) Splanchnic वृक्कोर्ध्वपेशीगामी (शा०). (वृक्क = Kidney. वृक्कोर्ध्व = Supra-renal.) Supra orbital ऊर्ध्वौष्ठग (शा०). Supra trochlear लालाटिक. Sympathetic N.s (सुमारें एकुणतीस मज्जातंतुमंडलांनीं झालेले व मज्जातंतुमय असलेले) आनुकंपिक म०, सहानुभूतिक म० (?) (अनुकंपा = Sympathy.) Thoracic N. करपत्रस्नायुग (शा०). (करपत्रस्नायु = Serratus magnus muscle.) Tibials posterior (पोटरीच्या मागील बाजूकडून खालीं उतरून आंतील घोंव्याच्या खालच्या कांठापर्यंत जाणारी) प्रत्यग्जंघास्थिग (शा०). (अंतर्जंघास्थि = Tibia. जंघा म्हणजे गुडघा व घोंटा यांमधील भाग.) Tibials anterior प्राग्जंघास्थिग (शा०). Trigeminus *or* Trifacial त्रिमुखगामी (म०). हा डोकें आणि मुख ह्या भागांचा सामान्य ज्ञानवाहक, रसज्ञानासंबंधीं विशेष ज्ञानवाहक, व चर्वणस्नायूंचा चालक मज्जातंतु होय. (मुखगामी = Facial.) Ulnar (प्रकोष्ठाच्या आंतील कांठाकडून जाणारी) अन्तःप्रकोष्ठीय (शा०), आरत्निक. (अरत्नि = Ulna. Sk. अरत्नि and L. Ulna may be philologically the same.) Vaso-motor N.s धमनीचालक म०. (धमनी = Artery.)

Nervine (nerv'in) [See Nerve.] *a. acting on the nerves* मज्जातंतूंची शक्ति वाढविणारा, मज्जातंतूचा दुबळेपणा घालविणारा, उत्तेजक, उद्दीपक (औषध). २ *quieting nervous excitement* मज्जातंतूंचा क्षोभ शमविणारा, मज्जातंतुक्षोभशामक. [N. TONIC मज्जातंतुपुष्टिकारक औषध *n*, मज्जातंतुपौष्टिक *n*. The expression Nervine tonic is usually found in the advertisements of proprietary medicines. The medical profession does not use it. Nerve tonic is the expression used by the profession in this sense.] N. *n. medicine that soothes nervous excitement* मज्जातंतूंचा क्षोभ शमविणारें औषध *n*, मज्जातंतुक्षोभशामक *n*.

Nervose (ner-vōs') [See Nerve.] *a.* (*bot.*) समांतर शिरा *f. pl.* -रेषा *f. pl.* असलेला, समांतररेषांकित.

Nerv'ous (nerv'us) *a. pertaining to or seated in the nerves* मज्जातंतूंचा, मज्जातंतूंसंबंधीं, मज्जातंतुगत. [N. DEBILITY मज्जातंतूंचा नबळेपणा *m* -दुबळेपणा *m*, मज्जातंतूंची शिथिलता *f* -क्षीणता *f*. N. DEPRESSION मज्जातंतूंच्या क्षीणतेमुळें आलेला उदासीनपणा *m*, मज्जाविकारामुळें आलेली ग्लानि *f*. N. DISORDER मज्जातंतुविकार *m*, मज्जातंतुगत विकृति *f*. N. EXHAUSTION मज्जातंतूंचा थकवा *m*. NERVOUS FORCE, *physical or muscular strength*

(शरीराची) स्नायुजन्य शक्ति *f*. २ *strength of mind* मानसिक शक्ति *f*, मनाचा जोम *m*, मनोबल *n*. N. HEADACHE मज्जातंतुक्षोभामुळें होणारा मस्तकशूल *m*. N. SYSTEM मज्जातंतूंची मांडणी *f* -व्यवस्था *f*, यावद्मज्जातंतुप्रदेश *m*, मज्जातंतुरचना *f*. N. TEMPERAMENT भित्रा स्वभाव *m*. (b) (*med.*) वातप्रकृति *f*.] २ *having nerve, sinewy, vigorous* **जोमदार, जोरदार, बळकट, सशक्त, ताकतवान्, मजबूत.** ३ *characterised by strength in sentiment or style, forcible, spirited* **जोरदार, जोमदार, जोराचा, उत्साही, उत्साहपूर्ण;** as, "A N. writer." ४ *having the nerves easily excited or weak* **कोंवळया मनाचा -हृदयाचा, लौकर घाबरगुंडी उडणारा, भित्रा.** [To BE N. घाबरगुंडी उडणें *in. con. g. of s.*] ५ *characterised by a disordered state of the nerves* **मज्जातंतूंचा विकार झालेला, मज्जातंतूंची बिघाड झालेला.** Note the double sense of 'strength' and 'weakness' in which the words Nervous, Nervously, and Nervousness are used. Nerv'ously *adv.* **जोरदार भाषेंत, जोमानें, जोरानें, उत्साहानें, उत्साहपूर्वक. २ भित्रेपणानें, बावळटपणानें, घाबरून.** Nerv'ousness *n.* **शरिराची बळकटी** *f*, **जोम** *m*, **जोर** *m*, **जोष** *m*. २ *fortitude, courage* **धैर्य** *n*, **धारिष्ट** *n*, **छाती** *f*. ३ **शीघ्रक्षोभनशीलता** *f*. ४ **मज्जातंतुविकार** *m*, **मज्जातंतुरोग** *m*. Nerv'y *a. strong, sinewy* **जोरदार, बळकट, जोमदार, सशक्त;** as, "His *nervy* knees."

Nervure, See under Nerve.

Nescience (nesh'ens) [L. *nescientia*, -*nescire*, to be ignorant -*ne*, not, and *scire*, to know.] *n. want of knowledge* **अज्ञान** *n*, **ज्ञानाभाव** *m*, **नेणतेपणा** *m*, **अजाणपणा** *m*, **अविद्या** *f*; as, "God fetched it about for me, in that absence and *nescience* of mine." Nesc'ient *a.* **नेणता, अजाण, अज्ञान, मूढ.** N. *n. an agnostic* **अज्ञेयवादी** *m*.

Ness (nes) [A. S. *næs*, promontory.] *n. promontory or headland* **भूशिर** *n*.

Nest (nest) [A. S. *nest*, Ger. *nest*, akin to L. *nidus*, Sk. **नीड**, a nest.] *n. a structure* (of grass, moss, mud, &c.) *made by a bird for the laying and hatching of its eggs* **घरटें** *n*, **घरटा** *m*, **खोपा** *m*, **माळा** *m*, **घरकुंडा** *m*, **कोटें** *n*, **नीड** (Sk.) *n*. [CROW'S NEST *n. a sailor's look-out station at, or near, the mast-head* (समुद्रांत पुढचा रस्ता पाहण्याकरितां बसण्याचें डोलकाठीच्या शेंड्याजवळचें) खलाशाचें घरटें *n*.] २ *the place in which the eggs of animals or insects are laid and hatched* **(किड्यांचें किंवा दुसऱ्या प्राण्यांचें अंडीं घालण्याचें व तीं उबविण्याचें) घरटें** *n*, **माळा** *m*, **खुराडें** *n*, **ढोल** *f*. [N. EGG *n. an egg left in the nest to keep the hen from forsaking it* आमिषादाखल घरट्यांत ठेवलेलें अंडें *n*, घरराखण *f*. २ *something laid up as the beginning of an accumulation* (रक्कम जास्त जमण्याकरितां प्रथम काढलेली) सुरवातीची रक्कम *f*,

पहिली रक्कम *f.*] ३ *a comfortable residence, a good situation* रमणीय स्थान *n*, सुखनिवास *m*. [TO FEATHER ONE'S N. *to provide for one's self, especially from other people's property of which one has had charge* आपलें घर *n* -तुंबडी *f.* भरणें, तळिराम गार करणें, उखळ पांढरें करणें.] ४ (*fig.*) *a number of persons haunting one place for a bad purpose* (वाईट कामाकरितां एके ठिकाणीं जमणारे) पाजी लोक *m. pl.*, पाजीमंडळ *n*, चांडाळचौकडी *f.* (b) *the place itself* (चोर, चहाड, वगैरे पाजी लोकांचा एकठिकाणीं जमण्याचा) अड्डा *m*. ५ *a number of baskets, boxes &c., each fitting inside the next larger* (एकांत एक राहाणाऱ्या टोपल्या, पेट्या वगैरेंचा) संच *m*, गंज *m*. N. *v. t. to form a nest for* (-च्या करतां) घरटें बांधणें, घरटें -माळा करणें -बनविणें. N. *v. i. to build and occupy a nest* घरटें करून राहाणें, माळा करून राहाणें; as, "The king of birds *nested* within his leaves."

Nestle (nes'l) [A. S. *nestlian*, to make a nest.] *v. i. to lie close or snug. as in a nest* (घरट्यांत एकमेकांना) चिकटून बसणें -राहाणें. २ *to draw close* (to a person) *snugly and affectionately* (-ला) प्रेमानें चिकटणें, मिठी मारणें; as, "A child *nestles.*" ३ *to settle comfortably* सुखानें राहणें, सुखेंकरून नांदणें, सुखानें वास करणें. ४ (of houses) *to lie snugly in a sheltered nook* निवाऱ्याच्या जागेंत असणें. N. *v. t. to cherish, as a bird does her young* पाळणें, पोसणें, वाढविणें, (-चें) पालन *n* -पोषण *n* -पालनपोषण करणें. Nes'tled *pa. t.* and *pa. p.* Nes'tling *pr. p* N. *n. a young bird in the nest* (अंड्यांतून नुकतेंच बाहेर पडलेलें) कोंवळें पिलूं *n*.

Nestor (nes'tor) [A proper name.] *n*. (होमरनें आपल्या 'इलियड' नांवाच्या महाकाव्यांत वर्णिलेला पोक्त व अनुभवशीर असा) 'नेस्टर' नांवाचा योद्धा *m*, नेस्टर *m*. २ (*fig.*) पोक्त व अनुभवशीर मनुष्य *m*, कपि (humorously) *m*, म्हातारा *m*. Cf. जांबुवंत described in the Ramayana. Nesto'rian *a.* 'नेस्टर' सारखा, म्हातारा, पोक्त, अनुभविक, अनुभववृद्ध. २ नेस्टोरियसच्या (खिस्ति नास्तिक) पंथाचा. N. *n*. (खिस्त हा ईश्वरपुत्र नाहीं असें मानणाऱ्या नास्तिक) नेस्टोरियसचा अनुयायी *m*.

Net (net) [A. S. *nett*, a net.] *n. an open fabric of twine knotted into meshes for catching birds, fishes, &c.* जाळें *n*, जाल *n*, पाश *m*. [CASTING N. पाग *m*. LARGE FISHING N. डोळ *f*. LONG SEA-NET वावरीचें जाळें *n*.] (b) (to carry or hold fruit) आंखी *f*, आंखा *m*, गांजवा *m*, झेला *m*, घळ *m*. २ *a meshed bag for holding a woman's hair* (केंस उडूं नये म्हणून बायकांचे डोक्यावर घालण्याचें) जाळें *n*. ३ *a machine-made lace of various kinds* जाळी *f*, दाल *f*. ४ *a snare* फांस *m*, पाश *m*, फांसा *m*, वागुरा *f*. ५ *a difficulty* अडचण *f*, पेंच *m*, पंचाईत *f*, गैरसोय *f*, पाश *m* (*fig.*),

फांस m, जाळें n (*fig.*). N. *v.t. to form into net-work* जाळें तयार करणें, जाळें विणणें. २ *to take with a net* जाळयांत -फांसांत पकडणें. (b) (*fig.*) युक्तीनें पकडणें. ३ *to protect with a net, to veil* (केंस बिघडूं -विखरूं नये म्हणून डोक्यावर) जाळें घालणें. N. *v. i. to form net-work* जाळें n -जाळी f. विणणें, जाळीदार काम करणें. Nett'ed *pa. t.* N. *pa. p. a.* जाळीचा, जाळीदार. २ *caught into a net* जाळयांत पकडलेला. ३ *protected with a net* जाळें घालून झांकलेले (बायकांचे केंस वगैरे). Net'-fishing *n.* मासे पागणें *n.* २ मासे पागण्याची जागा *f.* Nett'ing *pr. p. & v. n.* Nett'ing-needle *n.* जाळें विणण्याची सुई *f.* Net'-work *n.* जाळीदार काम *n*, जाळीचें काम *n.* २ (रेल्वे, कालवे वगैरेचें) जाळें *n*, जाल *n.*

Net, Nett (net) [A. S. *nett*, another form of Neat.] *a. clear of all charges or deductions* (opposed to *gross*) निवळ, निका, राहता, पक्का, ठाम, ठास. २ *lowest, subject to no further deduction* नक्की, शक्य तितका कमी, किमान पक्ष. N. *v. t. to produce as clear profit* निवळ नफा मिळवणें.

Nether (neth'ėr) [A. S. *neothera*, a comp. adjective due to adverb *nither*, downward.] *a. beneath another, lower* खालचा, खालला, तळचा, तळाचा, अधःस्थ. [THE N. EXTREMITIES अधःशाखा *f*, (कमरेपासून) पाय *pl.* N. GARMENTS आंतून घालण्याची विजार *f.* N. MILL-STONE तळी *f*, जात्याचें खालचें पेड *n.*] २ *infernal* अधःस्थ, पाताळांतला, नरकांतला, नरकाचा. [N. REGIONS पाताळ *n.*] Neth'er-land *n. Holland, so called because situated below the level of the sea* हालंड देश *m*, नेदरलंड देश, नेदरलंड *m.* Neth'er-lander *n.* हालंड देशाचा रहिवाशी *m*, नेदरलंडर *m*, डच *m.* Neth'erlandish *a.* नेदरलंडचा, नेदरलंडांतील, हालंडांतील. Neth'erlings *n. pl. stockings* पायमोजे *m. pl.* Neth'ermost *a.* (superlative) अगदीं खालचा, अगदीं तळाचा; as, "The N. hell." Neth'er stocks *n. pl.* (*Shakes.*) अर्धे पायमोजे *m. pl.* हे पोटऱ्यांपर्यंतच होतात. Neth'erward, Neth'erwards *adv. downward* खालीं.

Netherland,
Netherlings,
Nether stocks, } See under Nether.

Nettle (net'l) [A. S. *netele.*] *n.* (*bot.*) *a common plant covered with hairs which sting sharply* कुयली *f*, कुयलीचें झाड *n*, आग्या *m*, खाजकोलती *f*, पीतपर्णी *f*, खाजकुयली *f.* N. *v. t. to fret, as a nettle does the skin* खाजणें *in. con. with* नें *of s.*, खाज *f* -कंड *f.* सुटणें, वितवित सुटणें *all with in. con. with* ला *of o.* and नें *of s.* २ *to irritate* खिजवणें or खिजावणें, चिथवणें, चिरडीस -चिडीस आणणें -घालणें, इरेस पेटवणें, चेतवणें. Nett'led *pa. t. & pa. p.* Nett'le-rash *n.* (*med.*) *a kind of fever character-*

ized by a rash or eruption on the skin उदर्द (known to आयुर्वेद) *m*, शीतपित्त *n*, आंगावर पित्त उठणें *n*, पित्ताच्या गांधी *f. pl.*

Nettle-rash, See under Nettle.

Nettling (net'ling) [See Nettle.] *n. the joining of two ropes end to end, without seam* (सांधा न दिसेल अशा रीतीनें दोन दोऱ्या एकांत एक) बेमालूम गांठवणें *n* -जोडणें *n* -वळणें *n.* २ *the process of tying together the ends of yarns in pairs, to prevent tangling* (एकमेकांत गुंतूं नये म्हणून) सुतें एक टाकून एक गांठविण्याची रीत *f.*

Neural (nū'ral) [Gr. *neuron*, nerve.] *a. pertaining to, relating to, connected with, or occurring in, the nerves* मज्जातंतूचा, मज्जातंतुविषयक, मज्जातंतुगत. २ (especially) *pertaining to the cerebro-spinal or central nervous system of vertebrates* (मस्तिष्क आणि पृष्ठरज्जु यांमधील) मज्जारज्जुसंबंधीं. [N. ARCH मज्जाधार कमान *f.* N. CANAL मज्जाधारनलिका *f.* N. CAVITY मज्जाधारपुट *n.* N. SPINE मज्जाधारवंश OR मज्जावंश *m.* N. TUBE मज्जाधार नाडी *f.* IN THESE FIVE EXPRESSIONS मज्जाधार = मज्जा + आधार.] ३ *situated on or inclining to that side of the body in which the central nervous axis lies* मज्जारज्जूवर असलेला, मज्जारज्जुवर्ती, मज्जारज्जूकडे वळलेला, मज्जारज्जून्मुख. ४ *involving or affecting the nerve tissues or the nervous system* मज्जातंतूला होणारा, मज्जातंतुगत. Neu'ric *a.* मज्जातंतूचा, मज्जातंतुगत, मज्जातंतुविषयक. Neuric'ity *n. nerve-force* मज्जातंतूंची शक्ति *f.* Neuril'ity *n. the function of the nervous system—that of conducting stimuli* (मज्जातंतूचें) ज्ञानवाहक कार्य *n*, ज्ञानवाहकता *f*, ज्ञानवाहित्व *n.*

Neuralgia (nū-ral'ji-a) [Gr. *neuron*, nerve, & *algos*, pain.] *n.* मज्जातंतुव्यथा *f*, मज्जातंतूंतील वेदना *f*, मज्जातंतुवेदना *f.* ही वेदना आंखांच्या मज्जातंतूंना होते. Neural'gic *a.* मज्जातंतुवेदनेचा, मज्जातंतुवेदनाविशिष्ट.

Neurasthenia (nū-ras-the-ni'a) [Gr. *neuron*, nerve, & *astheneia*, weakness.] *n. functional nervous weakness* मज्जातंतुकार्यक्षीणता *f*, मज्जातंतूंची क्रिया क्षीण होणें *n*, मज्जातंतुक्रियादौर्बल्य *n*, मज्जातंतुक्षीणता *f.* Neurasthen'ic *a.* मज्जातंतुक्षीणतेचा -संबंधीं, मज्जातंतुक्षीणतामूलक. N. *n.* मज्जातंतूची कार्यक्षीणता झालेला मनुष्य *m.* Neurasthen'ics *n. pl. that branch of medical science which investigates nervous diseases, their cause and cure* मज्जातंतूंचे निरनिराळे विकार, त्यांचीं कारणें व त्यांचे उपचार ह्यांविषयींची विद्या *f*, मज्जातंतुरोगविद्या *f.*

Neuration (nū-rā'shun) [Gr. *neuron*, nerve.] *n.* (पानांच्या किंवा किड्यांच्या पंखांच्या) शिरांची रचना-मांडणी *f* -व्यवस्था *f.*

Neurilemma (nū-ri-lem'mä) [Gr. *neuron*, nerve, and *lemma*, peel, skin.] *n.* (*anat.*) *the external*

sheath of a nerve-fibre मज्जातंतुशाखेवरील कवच *n*, मज्जाकवच *n* (newly coined).

Neurin (nū'-rin) [Gr. *neuron*, nerve.] *n. albuminous matter composing nerves* मज्जातंतु ज्यापासून होतात ती 'आल्ब्युमेन' मय धातु *f*, मज्जाजनक (धातु).

Neuritis (nū-rī'tis) [Gr. *neuron*, nerve, and *-itis*, inflammation.] *n. inflammation of a nerve* मज्जातंतुदाह *m*.

Neurography (nū-rog'ra-fi) [Gr. *neuron*, nerve, and *graphein*, to write.] *n. a scientific description of the nerves* मज्जातंतुवर्णन *n*.

Neurokeratin (nūrō-ker'a-tin) [Gr. *neuron*, nerve, & E. Keratin.] *n.* मज्जाजनक धातूंत असणारें शार्ङ्ग धातूसारखें द्रव्य *n*, मज्जाशार्ङ्ग *n* (newly coined). (शार्ङ्ग is *adj*. of शृंग.) See Keratin.

Neurology (nū-rol'o-ji) [Gr. *neuron*, nerve, and *logos*, science.] *n. the science of the nerves* मज्जातंतुविज्ञान *n*. ह्या विज्ञानांत मज्जातंतूंची रचना, त्यांच्या क्रिया, व विकार ह्यांचा विचार केलेला असतो. (b) मज्जातंतुवर्णन *n*. Neurolog'ical *a*. मज्जातंतुविज्ञानाचा -संबंधीं -विषयक. (b) मज्जातंतुवर्णनाचा. Neurolo'gist *n*. मज्जातंतुविज्ञानपटु *m*.

Neuroma (nū-rō'-ma) [Gr. *neuron*, nerve, and suffix *-oma*, tumor.] *n. a nerve-tumor* मज्जातंतूंच्या आच्छादनांत होणारा तंतुमय (fibrous) ग्रंथि *m*, मज्जातंतुग्रंथि *m*, मज्जाग्रंथि *m*.

Neuron (nū'ron) [Gr. *neuron*, nerve.] *n. the cerebro-spinal axis in its entirety* मज्जाव्यूह *m*, मस्तिष्क आणि पृष्ठरज्जु ह्यांचा समूह *m*, शिरःपृष्ठमज्जाव्यूह *m*. २ *a process of a nerve-cell* मज्जागोलकाची नवी फूट *f*, मज्जागोलकप्ररोह *m*, मज्जाप्ररोह *m*. ३ *a nerve-cell with its appendages* सानुबन्धमज्जागोलक *m*.

Neuropath (nū'rō-path) [Gr. *neuron*, nerve, and *pathos*, suffering.] *n. one who takes nervous conditions solely or mostly into account in his pathology* मज्जातंतुनिदानवादी *m*, मज्जातंतूंच्या विकारावरून सर्व रोगाचें निदान करणारा. Neuropath'ical *a*. मज्जातंतुरोगाचा, मज्जातंतुरोगमूलक. २ मज्जातंतुरोगासारखा. ३ मज्जातंतुरोग झालेला. Neurop'athy *n. nervous disease generally* मज्जातंतुरोग *m*. Neuropathol'ogy *n. the pathology of the nervous system* मज्जातंतुरोगनिदानशास्त्र *n*, मज्जारोगनिदानशास्त्र *n*. २ *the view that diseases originate from the disturbances of the nervous system* शरीरांतील सर्व रोग मज्जातंतूंच्याच विकारांमुळें होतात असें मत *n*, मज्जाविकारमूलकनिदान *n*, मज्जानिदानवाद. ३ *the study of nervous diseases and their treatment* मज्जातंतूंच्या रोगांच्या निदानाचा व चिकित्सेचा अभ्यास *m*, मज्जातंतुरोगविद्या *f*.

Neuroptera (nū-rop'-te-ra) [Gr. *neuron*, a nerve,

and *pteron*, a wing.] *n. zool.* किड्यांचा शिरालपक्ष नांवाचा वर्ग *m*, शिरालपक्ष *m*. ह्या वर्गांतील किड्यांस पूर्णावस्थेंत चार पंख असतात. ते अंमळसे रुंद असून त्यांवर शिरा असतात. ह्यावरूनच ह्या वर्गांतील किड्यांस शिरालपक्ष हें नांव दिलेलें आहे. ह्या वर्गांत वाळवी (White-ant), सापमाशी (Dragon-fly), चोरकिडा (Ant-lion), शेंबडी (May-fly) वगैरे किडे येतात.

Neurose (nū'rōs) [Gr. *neuron*, nerve.] *a. nerved* मज्जातंतुयुक्त.

Neurosis (nū-rō'sis) [Gr. *neuron*, nerve.] *n.* (*med.*) *a functional nervous affection or disease* मज्जातंतूची क्रिया बिघडणें *n*, मज्जातंतुक्रियालोप *m*. २ (less correctly) *a nervous spasm resulting from exhaustion* मज्जातंतूंच्या क्षीणतेमुळें येणारे पेटके *m. pl.* Neuro'ses *n. pl.*

Neurotic (nū-rot'ik) [Gr. *neuron*, nerve.] *a. relating to or seated in the nerves* मज्जातंतूसंबंधीं, मज्जातंतुगत, मज्जातंतुस्थ. २ *useful in disorders of, or affecting, the nerves* मज्जातंतुविकारावर उपयोगी, •जातंतुविकारावरचा, मज्जारोगहारक. ३ *of the nature of nervous disorder* मज्जातंतुविकारासारखा. ४ *characterized by nervous disorder* मज्जातंतुविकार झालेला. ५ (of persons) *having disordered nerves* विकृत किंवा बिघडलेले मज्जातंतु असलेला. ६ लौकर चिडणारा, लौकर चिरडीस जाणारा, चिडखोर, शीघ्रकोपी. N. *n. a disease of the nerves* मज्जातंतुविकार *m*. २ *a medicine useful for diseases of the nerves* मज्जातंतु-रोगांवरील औषध *n*, मज्जातंतुरोगघ्न (औषध) *n*, उद्दीपक *n*. Neurot'ics *n. pl.* (मज्जातंतूंच्या विकारामुळें बोलण्याचालण्यांत किंवा लिहिण्यांत दिसणारा) मज्जा-तंतुरोगजन्य विक्षिप्तपणा *m*.

Neurotomy (nū-rot'om-i) [Gr. *neuron*, nerve, & *tome*, cutting –*temnein*, to cut.] *n. the cutting or dissection of a nerve* मज्जातंतुच्छेदन *n*, मज्जातंतु-च्छेद *m*. Neurotomi'cal *a*.

Neurotonic (nū-ro-ton'ik) [Gr. *neuron*, nerve, & E. Tonic.] *n. a medicine intended to strengthen the nervous system* मज्जातंतूंना पुष्टि देणारें औषध *n*, मज्जातंतुपौष्टिक *n*.

Neuter (nū'tėr) [L. *ne*, not, and *uter*, either.] *a.* नपुंसक. २ (*gram.*) *neither masculine nor feminine* नपुंसकलिंगी. (b) *neither active nor passive* अकर्मक (क्रियापद). ३ (*bot.*) *without stamens or pistils* स्त्रीपुंकेसरविहीन, लिंगहीन, नपुंसक. ४ (*zool.*) *without sex* लिंगहीन, नपुंसक. N. *n. a person of neither sex, an impotent person* नपुंसक *n*, हिजडें *n*, षंढ *m*, फूलमेंगा. [A N. DRESSING AS A FEMALE सौरी *f*.] २ (*bot.*) नपुंसक वनस्पति *f*.

Neutral (nū'tral) [L. *neutralis* –*neuter*, neither.] *a. being neuter, indifferent, taking no part on either side* उदासीन, तिऱ्हाईत, दोहों पक्षांबाहेरचा

-निराळा -वेगळा, उभयसाधारण, उभयपक्षीं समान, तटस्थवृत्तीचा, तटस्थ, अलग. [N. STATE तटस्थ राष्ट्र *n.*] २ *neither very good, nor very bad, of no decided character* 'नरो वा कुंजरो वा' अशा मताचा, धड चांगलाही नाहीं व धड वाईटही नाहीं असा, द्वैधीभावाचा, डळमळीत, साधारण, सामान्य, मध्यमप्रतीचा, अर्धवट. ३ (*chem.*) *neither acid nor alkali* उदासीन, निर्वीर्य, आम्ल किंवा आल्कली ह्यांचे गुण नसलेला, आंबटपणा किंवा दाहकपणा नसलेला. [N. LINE उदासीन रेषा *f.* N. SALT उदासीन लवण *n.*] ४ (*biol.*) नपुंसक. N. *n. a person or nation that takes no part in a contest* तटस्थ मनुष्य *m*, तटस्थ राष्ट्र *n*, उदासीन मनुष्य *m*, उदासीन राष्ट्र *n.* Neutralisa'tion *n.* (a) वीर्यभंग *m*, वीर्यनाश *m.* (b) (*chem.*) उदासीनीकरण *n*, (आम्ल किंवा आल्कली ह्यांचा आंबटपणा किंवा दाहकपणा नाहींसा करून त्यांना) उदासीन करणें *n*, उदासीनीभवन *n.* (c) विशेषधर्मलोप करणें *n*, (-चा) परिणाम नाहींसा करणें *n*, (-चा) जोर नाहींसा करणें *n.* (d) (पाण्याचें वगैरे) मारण *n.* Neu'tralise *v. t. to declare by convention any nation permanently neutral* तटस्थवृत्ति जाहीर करणें. २ *to render of no effect* मारणें, निर्बल करणें, उदासीन करणें, (-चा) परिणाम नाहींसा करणें, (-चा) जोर नाहींसा करणें, वीर्यशून्य करणें, (-चा) विशेषधर्म नाहींसा करणें, निरुपयोगी करणें. ३ *to counteract, to oppose* (तोडीस तोड देऊन -तोलास तोल देऊन) फिका पाडणें -करणें, हीणकस करणें, लोपवून टाकणें; as, "To N. parties in government." Neu'tralised *pa. t.* and *pa. p.* Neu'tralising *pr. p.* मारणारा, उदासीनकारी, निर्बल करणारा, (-चा) जोर नाहींसा करणारा, (-ला) वीर्यशून्य करणारा. २ फिका पाडणारा, लोपवून टाकणारा, निस्तेज करणारा. Neutral'ity *n.* तटस्थवृत्ति *f*, उदासीनता *f*, ताटस्थ्य *n.* [ARMED N. *the condition of a neutral power ready to repel aggression from either belligerent* (एकमेकांशीं लढत असलेल्या दोन राष्ट्रांपैकीं एखाद्यानें आपणांवर हल्ला केला असतां त्याचा प्रतिकार करण्याची तयारी करून ठेऊन नंतर स्वीकारलेली) सशस्त्र तटस्थवृत्ति *f.*]

Neutralisation, Neutrality, See under Neutral.

Never (nev'ėr) [A. *S. næfre –ne*, not, and *æfre*, ever.] *adv. not ever, at no time* कधीं नाहीं, केव्हां नाहीं, कदापि नाहीं, कधीं न, कदापि न. २ *in no degree* थोडें सुद्धां नाहीं. ३ (*emphatically*) कालत्रयीं नाहीं, कल्पांतरीं नाहीं, कल्पांतींही नाहीं, काळांतरीं नाहीं, तिन्हीं काळीं नाहीं. [N. BEFORE पूर्वीं कधीं नाहीं, कधीं नव्हत. N. so कसाही, कितीही.] Nev'er-more *adv. at no future time* पुढें केव्हांही- कधींही नाहीं. Never-the-less' *conj. notwithstanding, in spite of* तरी, तथापि, तत्रापि, परंतु, पर.

New (nū) [A. S. *niwe, neowe*, –Ger. *neu* ; L. *novus* ; Gr. *neos* ; Sk. नव, new.] *a. lately made or come into being, fresh, recent* नवा, नवीन, नूतन, ताजा.

नव, नव्य, नवसर, नवथरचा, अभिनव, नवोत्पन्न, साजूक. [Some idiomatic Marathi phrases to express the idea of *new*, very intensively, are करकरीत, कोरा करकरीत, नवा करकरीत, कोरा, ताजा करकरीत, घणकोरा, घणाखालचा, ताजानवा, नव्या ताण्याचा, नवघड, लोणकढा, &c. N. AGE *n.* नवें युग *n*, नवें मन्वंतर *n*, नवा मनु *m*, नवयुग *n*. N. BIRTH *n.* नवा जन्म *m*. N. born *a.* नवीन जन्मास आलेला, नुक्ताच जन्मलेला, सद्योजात, नवजात. N. COME *a.* नुकताच -नवीन आलेला. N. COMER *n.* नवा आलेला *m*, नवागत *m*, नवीन *m*. N. FASHIONED *a.* नवीन पद्धतीचा, नव्या तऱ्हेचा. N. LAND *n.* नवीन लागवडीस आणलेली जमीन *f*, नवकीर्द (जमीन). N. LEARNING *n.* (इंग्लंडांतील सोळाव्या शतकांतील) विद्येचें पुनरुज्जीवन *n*. N. WOMAN आधुनिक स्त्री *f*. पुरुषांचे उद्योगधंदे आपणही करावे, पुरुषांना जे राजकीय व इतर हक्क आहेत तेही आपणांला असावे हीं विलायतेंतील आधुनिक स्त्रियांचीं मतें आहेत. N. WORLD नवें जग *n*, उत्तर आणि दक्षिण अमेरिका *f*, अमेरिका खंड *n*. N. YEAR'S DAY नूतनवर्षारंभाचा दिवस *m*, वर्षप्रतिपदा *f*, संवत्सरप्रतिपदा *f*, पाडवा *m*. POLE ERECTED BEFORE THE DOOR ON THE (HINDU) N. YEAR'S DAY गुडी *f*, गुढी *f*, ध्वज *m*. THE ERECTION OF IT गुडी उभारणें *n*, ध्वजारोपण *n*.] २ *novel, not being before* नवा, नवखा, अपूर्व, अभूतपूर्व, नवीन शोधून काढलेला. ३ *not ancient* नवा, नूतन, अलीकडचा, अर्वाचीन, आधुनिक. ४ *different from the former* नवा, दुसरा, अन्य, परका, पारखा. ५ *not habituated, not practised* नवा, नौखा *or* नवखा, नौशिका, कोरा, अजाण, अनभ्यस्त, अपरिचित, गैरमाहीत. ६ *unused, unapplied* कोरा, नवा, अनसूट, अनुपभुक्त, अप्रयुक्त, न वापरलेला, बिनवापरलेला -वहिवाटलेला, हातकोरा. ७ *not familiar to* नवा, अनोळखी, अनोळखीचा, गैरराबत्याचा, अपरिचयाचा, अनभ्यस्त, अपरिचित. New'ish *a.* नवट, कांहींसा नवा, थोडासा नवा, नवसर. New'ly *adv.* नवा *decl.*, नुक्ता *decl.*, निक्ता *decl.*, नवसर, नव्यानें. New'ness *n.* नवीनपणा *m*, नवेपणा *m*, नावीन्य *n*, ताजेपणा *m*, साजुकपणा *m*, नवीनता *f*. २ नवखेपणा *m*, अपूर्वता *f*, अपरिचय *m*.

Newel (nū'el) [O. F. *nual* –Low L. *nucalis* –*nux*, a nut.] *n. the upright, central, self-supporting post of a circular, winding staircase* (वाटोळया जिन्याचा उभा) आधारखांब *m*.

Newfangled (nū-fang'gld) [Corr. from M. E. *newefangel* –*new*, and the root of Fang, thus meaning 'ready to seize.'] *a. fond of new things* सदा नव्या गोष्टींचा हौशी, नव्या नव्या गोष्टींचा षोकी; as, "N. teachers." २ (in a depreciatory sense) *newly devised* नवीनच ठरविलेला, नवा योजलेला, ताजा योजलेला, ताजा, कालचा; as, "N. nomenclature." Newfang'ledness नव्या नव्या गोष्टींचा षोक *m* -हौस *f*, फाजील नवीनासक्ति *f*. २ नवीनपणा *m*.

Newfoundland (nū'-found-land) [Island of this name on the coast of North America.] *n.* उत्तर

अमेरिकेच्या किनाऱ्यावरील 'न्यूफाउंडलंड' नांवाचें बेट *n.* २ 'न्यूफाउंडलंड' बेटांतील कुत्रा *m*, न्यूफाउंडलंड *m.*

Newgate (nū'gāt) *n.* लंडन शहरांतील 'न्यूगेट' नांवाचा प्रसिद्ध तुरुंग *m*, न्यूगेट *m.* [N. CALENDAR 'न्यूगेट' तुरुंगांतील कैद्यांची प्रत्येकाच्या गुन्ह्यासह दिलेली यादी *f.*]

News (nūz) [Late M. E. *news*, new things, a translation of Fr. *nouvelles*, news.] *n. information of something before unknown* (नवीन) बातमी *f*, खबर *f*, समाचार *m*, वर्तमान *n*, वार्ता *f*, वृत्तांत *m*, वृत्त *n*, पेठ *f.* [N. AND TIDINGS खबरवार्ता *f*, खबरबात *f.* ANY N.? कांहीं नवलविशेष? कांहीं नवी बातमी? BAD N. दुष्टवार्ता *f*, अशुभवार्ता *f*, कुवार्ता *f*, अनिष्टवार्ता *f.* GOOD N. शुभवार्ता *f*, शुभवृत्तांत *m*, सुवार्ता *f.* २ *The New Testament* नवा करार *m*, शुभवर्तमान *n.* SPORTING N. खेळांसंबंधीं बातमी *f.*] २ *recent account* नवीन -नवी -ताजी बातमी *f* -हकीकत *f.* N. *v. t. to report* बातमी देणें, खबर देणें. News'-agent *n.* वर्तमानपत्रें व मासिक पुस्तकें विकणारा *m.* News'-boy, News'-man *n.* वर्तमानपत्रें विकणारा *m* -वांटणारा *m.* News'house *n.* फक्त वर्तमानपत्रें छापण्याचा कारखाना *m*, वर्तमानघर *n*, अखबारघर *n.* News'-letter *n.* (रीतसर वर्तमानपत्रें सुरू होण्यापूर्वीचें) मधून मधून बातमी देणारें वर्तमानपत्र *n.* २ (वर्तमानपत्रांतील) बातमीपत्र *n.* News'-monger *n. a dealer in news* वर्तमानपत्रें -वृत्तपत्रें विकणारा *m.* २ *one who spends much time in hearing and telling news* गप्पा मारणारा, गप्पी, गप्पीदास *m.* News'paper वर्तमानपत्र *n*, वृत्तपत्र *n.* News'-room *n.* वर्तमानपत्रें वाचण्याची जागा *f*, वृत्तवाचनालय *n.* News'-vender *n. a seller of news-papers* वर्तमानपत्रें विकणारा *m.* News'-writer *n. a reporter or writer of news* वर्तमानपत्रांचा बातमीदार *m.*

Newtonian (nū-tō'ni-an) *a. of or pertaining to Sir Isac Newton, or his discoveries* न्यूटननामक शोधकाचा, न्यूटनचा, न्यूटननें केलेल्या शोधांचा -संबंधीं. २ न्यूटननें शोधून काढलेला; as, "N. telescope."

New zealand (nū-zē'land) *n. a group of islands in the South Pacific Ocean* दक्षिण पासिफिक महासागरांतील 'न्यूझीलंड' नांवाचा द्वीपसमूह *m*, न्यूझीलंड *m.*

Next (nekst) [AS. *neaht*, superl. of *neh*, near.] *a.* (स्थळानें किंवा वेळानें) अगदीं जवळचा, शेजारचा, लगतचा, पासचा, पासला (as in घरापासला), बाजूचा, मागचा, मागला, पाठीमागचा, पाठचा, पाठीवरचा, पुढचा, पुढला, येता. [N. TIME दुसऱ्या वेळेस, दुसऱ्या खेपेस, पुढील खेपेस. N. OF KIN जवळचा आप्त, जवळचा नातलग. N. TO NOTHING *almost nothing at all* बहुतेक नाहीं, बहुतेक मुळींच कांहीं नाहीं. N. FRIEND (*law*) अज्ञानाच्या, किंवा विवाहित स्त्रीच्या, किंवा ज्याला कोर्टांत हजर राहातां येत नाहीं अशांच्या वतीनें काम करणारा मुखत्यार *m*, अगदीं जवळचा स्नेही *m.*] N. *adv.* मग, नंतर, मागून, पाठीवर, पुढें.

Nexus (nek'sus) [L. *nexus*, from *nectare*, to bind.]

n. a bond or link दुवा *m*, संबंध *m*, जोड *m*, बंध *m*, गांठ *f*; as, "The N. of cause and effect." [CAUSAL N. *the necessary connection between cause and effect* कार्यकारणसंबंध *m.*] २ *a means of connection between things or parts* सांधा *m*, दुवा *m.*

Nib (nib) [A. S. *nebb*, the face.] *n. something small and pointed* अणी *f*, टोंक *n*, टोंच *f*. २ *the bill of a bird* चोंच *f*, चंचू *f*, टोंक *f*. ३ *point of a pen* लेखणीचें टोंक *n*, टांकाचें टोंक *n*, टांक *m*, अणकुची *f*, अणी *f*, अग्र *n*. ४ *the handle of a scythe-snath* मूठ *f*. N. *v. t. to furnish with a nib, to point* टोंक आणणें, अणी *f*. काढणें, टोंकदार -अणीदार करणें, (-चा) टांक तोडणें; as, "To N. a pen=लेखणीला टोंक काढणें." Nibb'ed *pa. t.* and *pa. p.* N. *a.* अणीदार, टोंकदार, टोंकाचा, अणकुचीदार.

Nibble (nib'l) [Nibble literally means to nip often. Frequentative of Nip.] *v. t. to bite by small nips, to eat by little at a time* कुरतुडणें, कुरतुडून खाणें, कुरकुडून -कुरकुटून खाणें, खुरपणें, खुरपून खाणें, तोंड *n*. लावणें. N. *v. i. to bite upon something gently or cautiously* कुरतुडणें, संभाळून तोंड *n*. लावणें -घालणें, सावधगिरीनें -फुंकरून चावणें -खाणें. २ *to find fault* दोष काढणें, तक्रार *f*. घेणें -करणें, दिक्कत *f*. करणें -धरणें, आडफांटे *m. pl.* -फांटे *m. pl.* फोडणें. N. *n. a small or cautious bite* (जपून घेतलेला) डांस *m*, कुरतुडणें *n*. Nibb'led *pa. t.* and *pa. p.* Nibb'ler *n.* Nibb'ling *pr. p.* Nibb'lingly *adv.* (जपून) डांस घेऊन, कुरतुडून.

Niblick (nib'-lik) [Origin unknown.] *n.* ('गोल्फ' किंवा 'कुबडी चेंडु' खेळण्याची) 'निब्लिक' नांवाची काठी *f*.

Nice (nīs) [M. E. *nice*, foolish, simple; later, fastidious, and lastly, delicious -L. *nescius*, ignorant -*ne*, not, and *scire*, to know.] *a. fine, pretty, pleasing* चांगला, सुरेख, सुंदर, सुबक, खुबीदार. २ (persons) *taking notice of very small differences* सूक्ष्म फरक पाहणारा, बारीक भेद पाहणारा, फारच बारीक पाहणारा, खोलांत शिरणारा, फारच बारीक दृष्टीचा, सूक्ष्मदृष्टीचा, सूक्ष्मदर्शी, सूक्ष्मदृष्टि, बारकावा शोधणारा, कावळा (*fig.*), काकदृष्टि; as, "N. critic." ३ (persons) *fastidious* खोडकर, खंतखोर, चोखंदळ; as, "N. eater." ४ (persons) *minutely cautious* अतिसंशयी, दिक्कतखोर, खंतखोर, संशयखोर. ५ (things) *sweet or pleasant to the taste* गोड, रुचिक, रुचकर, मिष्ट, स्वादिष्ट, स्वादु, चवदार, खुमासदार, मासलेदार. ६ *easily injured* नाजूक, बारीक, कोमल, सुकुमार, निमित्तावर टेंकलेला. ७ (things) *minutely exact* नाजूक, बारकाव्याचा, सुताचा, बराबर, रेंखलेला, तवताक; as, "N. distinction." ८ (things) *requiring minute care* बारीक, नाजूक. ९ *difficult to settle* नाजूक, (सोडविण्यास किंवा मुक्रर करण्यास) कठीण; as, "A N. point or question." Nice'ly *adv. finely* उत्तम रीतीनें,

चांगल्या प्रकारें, बेताबातानें, टापटिपीनें. Nice'ness *n.* सुरेखपणा *m,* चांगलेपणा *m.* २ नाजूकपणा *m.* Ni'cety *n. the quality of being nice* (in any sense of that word) नाजूकपणा *m,* सुंदरपणा *m,* चांगलेपणा *m,* खुबी *f,* खुमास *f,* खुमाशी *f.* २ सूक्ष्मदृष्टि *f,* बारीक शोध *m,* बारीक चौकशी *f.* ३ चोखंदळेपणा *m,* खोडकरपणा *m.* ४ गोडी *f,* रुचि *f,* चव *f,* खुमारी *f,* लज्जत *f.* ५ *minuteness, precision* बेतबात *m,* फाजील टापटीप *f,* फाजील ठाकठिकपणा *m,* चापचोपी *f,* ठाकठिकी *f.* ६ *a delicate expression, act, mode of treatment, distinction, or the like* नाजूक शब्दप्रयोग *m,* नाजूक भेद *m,* सूक्ष्म भेद *m,* बारीक भेद *m,* लाघव *n,* जुगूत *f,* नाजूक काम *n,* नाजूक व्यवहार *m,* शिष्टाचार, सोपस्कार *m. pl.* Ni'ceties *n. pl.*

Niche (nich) [Fr. *niche,* –It. *nicchia,* a niche, a shell-like recess in a wall –L. *mytilus,* a sea-muscle.] *n. a recess generally in a wall for a statue* कोनाडा *m,* कोनडा *m,* कोनडें *n,* देवळी *f.* [A SECRET N. चोरकोनाडा *m.*] Nich'ed *a. placed in a niche* कोनाड्यांत ठेवलेला.

Nick (nik) [Another spelling of Nock = खांच, old form of Notch.] *n. a notch cut into something* खांच *f,* खोबण *f,* चीर *f.* २ *the precise moment of time* (considered as marked by a nick) नेमकी वेळा *f,* ऐन वेळा *f,* आणीबाणीची वेळ *f,* ताण *n,* टिपण *n,* संधान *n,* गव *f,* मळणी *f.* [JUST AT THE N. OF TIME नेमका, वेळेवर, वेळीं, मोजका. TO COME IN THE N. OF TIME ऐन वेळीं -ऐन प्रसंगीं -ऐनसमयास येणें, टिपण साधणें, वेळ साधणें.] N. *v. t. to cut into notches* खांचा *f. pl.* पाडणें with *loc. of o.* २ *to keep count of or upon by nicks* खांचा पाडून-(खांचेसारख्या) खुणा करून गणणें -हिशेब ठेवणें. ३ *to mar, to deface* खांचा पाडून बिघडविणें, खराब करणें, नासणें. ४ *to tally with* (-शीं) जुळणें, जमणें, जुगणें, मिळणें. ५ *to hit in the precise time* ऐन वेळीं तडाखा मारणें -देणें. ६ (घोड्याच्या शेपटीस) कात्रे पाडणें. Nick'ed *pa. t.* and *pa. p.* Nick'ing *pr. p.*

Nickel (nik'el) [Ger. *kupfernickel,* copper of Nick or Nicholas, because it was thought to be a base ore of copper.] *n.* एक धातुरूप मूल तत्व *n,* निकल *n.* ह्याचा परमाणु भारांक ५८·७ आहे. N. *v. t. to coat* (the surface of a metal) *with nickel* (एखाद्या धातूवर) निकलचा मुलामा देणें, निकलनें मढविणें -कल्हई करणें. Nickel'ic *a. containing nickel* निकल असलेला, निकलचा, निकलयुक्त. २ (*specifically*) *designating compounds in which, as contrasted with the nickelous compounds, the metal has a higher valence* निकलिक; as, "*Nickelic* oxide= निकलिक प्राणिल." Nickelif'erous *a. containing nickel* निकलभरीत, निकल असलेला as, "*Nickeliferous* iron." Nick'elled *pa. t. & pa. p.* Nick'elling *pr.*

p. and *v. n.* Nick'elous *a. designating those compounds in which, as contrasted with nickelic compounds, the metal has a lower valence* निकल; as, "N. oxide = निकल प्राणिल." Nickel-plating *n.* निकलचा मुलामा देणें *n*, निकलचा मुलामा *m.* Nickel-silver *n.* निकल, ताम्र, व यशद (जस्त) यांची मिश्र धातु *f*, जर्मन चांदी, जर्मनसिल्व्हर. Nickel-steel निकल व लोह यांची मिश्र धातु *f*, निकलपोलाद *n.*

Nickname (nik'nām) [M. E. *neke-name*, from *eke-name*, surname.] *n. a familiar form of a Christian name* टोपणनांव *n*; as, "Bill for William, Clem for Clement." २ *a name given in contempt or sportive familiarity* निंदाव्यंजक नांव *n*, टोपणनांव *n.* N. *v. t. to give a nickname to* टोपणनांव *n.* ठेवणें, थट्टेचें किंवा निंदेचें नांव देणें. २ *to call by a nickname* टोपणनांवानें -निंदेच्या नांवानें हाक मारणें. Nick'named *pa. t.* & *pa. p.* Nick'naming *pr. p.*

Nicotine (nik'o-teen) [From Jean *Nicot* (1530-1600) the French ambassador who introduced it into France from Lisbon in 1560.] *n. a poisonous liquid forming the active principle of the tobacco plant* तंबाकूंतील विषारी वीर्य *n*, तमाखूवीर्य *n.* Nico'-tian *a.* तंबाकूचा, तंबाकूसंबंधीं, तंबाकूपासून काढलेला. Nicotia'na *n. pl. the literature of tobacco* तंबाकूवरील वाङ्मय *n*, तंबाकूवरील ग्रंथ *m. pl.* Nicot'ic, Nicotin'ic *a.* (*chem.*) तंबाकूंतील वीर्याचा, तंबाकूंतील वीर्यापासून काढलेला. Nic'otinism *n. a morbid state induced by excessive use of tobacco* तंबाकू फार ओढल्यामुळें आलेली भोंवळ *f* -सुस्ती *f* -ग्लानि *f* -डोकें फिरणें *n.*

Nictate (nik'tāt) [L. *nictare*, *nictatum* –*nicere*, to beckon.] *v. i. to wink* डोळे मारणें -मिचकावणें, नेत्रसंकेत *m* -डोळ्यांचा इषारा *m.* करणें -देणें. Nicta'-tion *n.* नेत्रसंकेत *m*, डोळ्यांचा इषारा *m*, डोळे *m. pl.* मिचकावणें *n*, भ्रूसंकेत *m.*

Nictitate, Same as Nictate.

Nictitation, Same as Nictation.

Nidificate (nid'i-fi-kāt) [L. *nidus*, Sk. नीड, a nest, & *facere*, to make.] *v. i. to make a nest* घरटें *n.* बांधणें. Nidifica'tion *n. the act of building a nest and the hatching and rearing of the young* घरटें बांधणें व अंडीं उबवून पिलें वाढविणें. Nid'ulant *a. nestling* घरट्यांत बसलेला. २ (*bot.*) नीडस्थ, फळांच्या गिरांत मोकळीं असलेलीं (बीजें, बिया, इ.); as, पेरूच्या बिया. Nid'ulate *v. i.* (*R.*) घरटें बांधणें -करणें.

Nidulant, See under Nidificate.

Nidulate, See under Nidificate.

Nidus (nī'dus) [L. *nidus*, nest. Perhaps allied to Sk. नीड, a nest.] *n. a nest* घरटें *n*, खोपा *m*, माळा *m.* २ *a place, especially in an animal body, in which a germ lodges and begins to develop* जंतुनीड *n*, जंतुनिवास *m*, जंतुवृद्धिस्थान *n.*

Niece (nēs) [Fr. *niece*, –L. *neptis*, a grand-daughter, a niece, fem. of *nepos*, a nephew.] *n. a man's brother's daughter* पुतणी *f*, भ्रातृकन्या *f*. २ *a sister's daughter* (whether of a man or woman) भाची *f*, भगिनीकन्या *f*, भागिनेयी *f*. [HUSBAND OF THIS N. भाचेजांवई *m*.] ३ *a woman's brother's daughter, or a husband's sister's daughter* भाची *f*. [HUSBAND OF THIS N. भाचेजांवई *m*.] ४ *husband's brother's daughter* पुतणी *f*.

Niello (ni-el'-lō) [It. *niello*, –L. *negellus*, dim. of *niger*, black.] *n. a metallic alloy of a deep black colour* काळीकुट्ट 'निएलो' नांवाची मिश्र धातु *f*, निएलो *f*. २ धातूंवर खोदींव काम करून तें 'निएलो'नें भरण्याची कला *f*. ३ 'निएलो' नें रंगविलेला पत्रा *m*.

Niggard (nig'ard) [M. E. *nigard* –*nig*, stingy, and –*ard*, an intensive suffix.] *n. a miser* चिक्कू मनुष्य *m*, कद्रू *m*, कृपण *m*, कवडीचुंबक *m*. Nigg'ard, Nigg'ardly *a. miserly, stingy* चिक्कू, कद्रू, कृपण, हिमटा, चिकटा, हाताचा जड, बारीक पाहाणारा, बारीक, कंजूष, व्ययशत्रु. Nigg'ardish *a. somewhat niggard, rather niggardly* थोडासा -जरासा -जवळ जवळ चिक्कू -कृपण -कद्रू. Nigg'ardliness, Nigg'ardness *n.* चिक्कूपणा *m*, कद्रूपणा *m*, हिमटेपणा *m*, कंजूषपणा *m*, कृपणपणा *m*, चिकटेपणा *m*, कार्पण्य *n*, बारीक दृष्टि *f*. Nigg'ardly *adv.* चिक्कूपणानें, कृपणपणानें, कंजूषपणानें, बारीक दृष्टीनें, कार्पण्यपूर्वक.

Nigged (nig'd) [See Niggle.] *a.* (*masonry*) *hammer-dressed* (building stone) सुतकीनें ठोकून सारखा केलेला, घडींव (दगड).

Nigger (nig'ėr) [L. *niger*, black.] *n. a negro* (in vulgar derision or depreciation) निग्रो *m*. Nig'ger-killer *n. a scorpion* विंचू *m*. Nig'ger-seed *n.* कारळा तीळ, कारळे, काळे रामतीळ. Nig'gerling *n. little nigger* छोटा निग्रो *m*.

Nigger-killer, Niggor-seed, } See under Nigger.

Niggle (nig'l) [Dim. of Provincial E. *nig*, to clip money.] *v. i. to trifle or play* थट्टा करणें, (-चा) खेळ करणें; as, "Take heed daughter, you *niggle* not with your conscience and religion." २ (बारीकसारीक बाबतींत) वेळ दवडणें -खर्च करणें. ३ (क्षुल्लक बाबतींत) दोष काढीत बसणें. Nig'gled *pa. t.* & *pa. p.* Nig'gler *n.* गंभीरपणें विचार न करणारा *m*, थट्टा करणारा *m*. Nig'gling *n. fussiness* अवडंबर माजवणें *n*. N. *a. mean* क्षुल्लक, किरकोळ. २ *fussy* अवडंबराचा.

Nigh (nī) [A. S. *neah*, *neh*, nigh.] *a. near, not distant in place or time* जवळचा, समीप, नजीकचा, संनिध, अदूर, ठेपलेला. २ *closely allied* जवळचा, अगदीं जवळचा. [A NIGH KINSMAN अगदीं जवळचा नातेवाईक.] N. *adv. near* जवळ जवळ; as, "He was sick, *nigh* unto death." २ *almost, nearly*

बहुतेक; as, "He was *nigh* dead." N. *prep. near to, not distant from* (-च्या) जवळ -नजीक -संनिध.

Night (nīt) [A. S. *niht*; Ger. *nacht*; L. *nocs*; Gr. *nux*; Sk. नक्त, night.] *n. the time from sunset to sun-rise* रात्र *f,* रात्रि *f,* रात *f,* निशा *f,* रजनी *f.* [A DARK N. काळोखी रात्र *f,* अंधारी -अंधेरी रात्र *f.* AT N., BY N. रात्रींचा, रातचा *decl.*, रात्रीं, रात्रींचे वेळीं, रात्रींवितीं, रात्रींवेरात्रीं, नक्तं. BY N. AND BY DAY नक्तंदिवा (S.), रात्रंदिवस, रात्रंदीस, अहोरात्र, निशिदिनीं, निशिदिन. CONCLUDING PART *or* DIVISION OF THE N. पहांटची रात्र *f,* पहांटेचा प्रहर *m,* मोठी पहांट *f.* EARLY PART OF THE N. पूर्वरात्र *f,* अवस or औस or आवोस *f,* औंशीची रात्र *f.* FIRST PART OF THE N. (evening) प्रदोपकाल *m,* संध्याकाळ *f.* GOOD N. सुखेनैव शयितव्यं, साहेब लोकांतील एकमेकांची रजा घेतांना करण्याचा रात्रींचा सलाम *m.* IN THE EARLY PART OF THE N. आवशीं. LATTER HALF OF THE N. उत्तररात्र *f.* N. BY N., N. AFTER N. कित्येक रात्रीं सारखें. TO-NIGHT आज रात्रीं, रात्रीं, रात्रौ, रातचा *decl.* ONE WHO WATCHES AT N. रात्रीं जागणारा *m,* रात्रींचा पहारेकरी *m.* WATCH AT N. रात्रींचें जागरण *n,* रात्रीं जागणें *n* -पहारा करणें *n* -भरणें *n,* (loosely) रातपहारा *m,* रात्रींचा पहारा *m.* TO SET OUT WHILST YET N. रातवा घेऊन-रात्र ठेवून -मोठ्या पहांटेस निघणें, भल्या पहांटेस निघणें. TO PASS THE N. WATCHING BY A LIGHT दिव्यानें रात्र उजाडणें -काढणें -लोटणें. TO PASS THE N. SLEEPLESS जागून रात्र काढणें, डोळ्यास डोळा न लावणें, पापणीस पापणी *f.* न लावणें. TO BE N., TO COME ON (the night) रात्र पडणें -होणें, रातावणें, सांज होणें. THE N. RINGS (as with the sound of the cricket, &c.) रात्रींचें किर्र होत आहे. N. BELL रात्रींची घंटा *f.* N. BIRD रात्रींचा उडणारा पक्षी *m,* रातपक्षी; (घुबड, वगैरे). २ रात्रींचा गाणारा पक्षी *m.* N. BLIND रातांधळा. N. BLINDNESS रातांधळें *n,* रातांधळेपणा *m.* AFFLICTED WITH N. BLINDNESS रातांधळा, रातांध. N. BLOOMING *a.* रात्रीं फुलणारा. N. BRAWLER रात्रीं दंगा *m* -गडबड *f* -भांडण *n.* वगैरे करणारा *m.* N. CAP निजतांना घालण्याची टोपी *f,* रात्रींची टोपी *f,* रातची टोपी *f,* कानटोपी *f.* २ निजतांना झोंकलेला दारूचा 'ग्लास' *m.* N. CART (उजाडण्यापूर्वीं) मलमूत्रादि वाहून नेण्याची गाडी, मैलागाडी *f.* N. CLOTHES रात्रींचे कपडे, रात्रींचीं -रातचीं प्रावरणें *n. pl.* N. CROW रात्रीं ओरडणारा पक्षी *m,* घुबड (?) *n.* N. DOG (चोरट्या शिकाऱ्यांचा) रातशिकारीचा कुत्रा *m.* N. DRESS निजतांना घालण्याचा झगा *m* -पोषाख *m.* N. DUTY रातपाळी *f,* रातपहारा *m.* N. EYED *a.* रात्रींचें -रात्रीस दिसणारा. N. FALL संध्याकाळ *f.* N. FARING रात्रींचा प्रवास करणारा. N. FIRE रात्रींचा पेटत ठेवलेला विस्तव *m.* २ *will-o'-the-wisp* रात्रीं रानांत दिसणारा उजेड *m.* N. FISHERY रात्रीं मासे पागण्याची पद्धत *f.* २ रात्रींचे मासे पागण्याची जागा *f.* N. FLYER *n.* रात्रीं उडणारा किडा किंवा पक्षी. N. GLASS *n.* रात्रीं दूरचे पदार्थ पाहण्याचें भिंग *n.* N. GOWN *n.* रात्रीं निजतांना घालण्याचा लांब व सैल झगा *m.* N. HAG *n.* रात्रीं फिरणारी डाकीण *f,* हडळ *f.*

N. HOUSE *n. a tavern allowed to be open during the night* सर्व रात्रभर उघडें असणारें इंग्रजी दारूचें दुकान *n.* N. HUNTER *n.* रात्रींच्या वेळीं भटकणारी भ्रष्ट स्त्री *f.* N. LIGHT (आजारी मनुष्याच्या खोलींत रात्रभर जळत ठेवण्याच्या उपयोगाची) बारीक वातीची मिणमिण करणारी मेणवत्ती *f.* N. LONG *a.* सर्व रात्रभर चालणारा -होणारा. N. MAN *n.* रात्रींचा -रात्रपाळीचा पहारेकरी *m*, रातपाळीवाला *m.* २ भंगी *m.* N. OWL *n.* रात्रींचें बाहेर पडणारें घुबड *n.* २ *one who sits up very late* रात्रीं फार जागणारा. N. PIECE *n. a painting representing some night scene, as a moon-light effect or the like* रात्रींच्या देखाव्याचें -रात्रीं दिसणाऱ्या देखाव्याचें चित्र *n.* २ *a painting to be seen best by artificial light* कृत्रिम उजेडांत -रात्रींच चांगलें दिसणारें चित्र *n* -तसवीर *f.* N. PORTER *n.* रातपाळीवाला पोर्टर, रातपोर्टर *m.* N. RAVEN *n. a bird that cries at night* हुमणें *n*, घुबड *n.* N. SCHOOL *n.* (दिवसा काम करणारांकरितां रात्रीं भरणारी) रात्रींची शाळा *f.* N. SEASON *n.* रात्रींची वेळ *f.* N. SHADE *n.* (*bot.*) कांटेरिंगणी. N. SHIRT *n.* निजतांना घालण्याचा सैल झगा *m.* N. SOIL *n.* मलमूत्र *n.* N. SPELL *n. a charm against accident at night* रात्रीं कांहीं अपघातादि प्रकार होऊं नये म्हणून भारलेला दोरा *m* -ताईत *m.* N. STEED *n.* रात्रिदेवतेच्या रथाचा घोडा *m.* N. STOOL *n.* (निजावयाच्या खोलींत ठेवण्याची) रात्रींची मलमूत्राची पेटी *f.* N. TERRORS *n. pl. the sudden starting from sleep of children in a state of fright* मुलांचें झोंपेंत ओरडणें *n* -घाबरणें *n* -भिणें *n.* N. TIME रात्रीची वेळ *f.* N. WALK *n.* संध्याकाळच्या वेळचें फिरणें *n.* N. WALKER *n. a somnambulist* झोंपेंत चालणारा *m.* २ (a) वाईट हेतूनें रात्रीं भटकणारा *m.* (b) वेश्या *f.* N. WALKING *n.* झोंपेंत चालणें *n.* २ (वाईट हेतूनें) रात्रींचें भटकणें *n.* N. WANDERER *n.* रात्रीं भटकणारा *m.* N. WATCH *n. time of watch in the night* रात्रींच्या पहाऱ्याचा काल *m*, रात्रींचा पहारा *m.* २ रात्रींचा पाहारेकरी *m.* N. WATCHER *n.* (चोरी वगैरे करण्याकरितां) रात्रीं जागणारा -पहारा करणारा *m.* N. WATCHMAN *n.* रात्रींचा पहारेकरी *m*, रातपाळीवाला *m.* N. WITCH *n.* हडळ *f.* N. WORK *n.* रात्रीं केलेलें काम *n.*] २ *darkness, obscurity* अंधकार *m*, काळोख *m*, अज्ञानतम *n*, गूढपणा *m*; as, "Nature and nature's laws lay hid in *night.*" ३ *intellectual and moral darkness, ignorance* अज्ञान *n*, अंधकार *m*, अज्ञानांधकार *m.* ४ *affliction, adversity* विपत्ति *f*, संकट *n*, कष्टमय स्थिति *f*, भोग *m*, आपदा *f*, आफत *f.* ५ *the period after the close of life, death* काळनिद्रा *f*, काळझोंप *f*, मृत्यु *m*; as, "She closed her eyes in everlasting *night.*" ६ *a lifeless period* सामसूम *f*, शांतता *f*; as, "Sad winter's *night.*" Night'ly *a. of or pertaining to the night or to every night* रात्रींचा, रातचा, रात्रीचे वेळचा, रात्रीसंबंधीं, नैश, रोजरात्रींचा. २ *happening or done every night* दररात्रीचा, प्रतिरात्रिक, प्रतिरात्रीचा; as, "He kept *nightly* vigils." N. *adv. by*

night रात्रीं, रातीं, रात्रीस, रातचा *decl.*, रात्रौ, नक्तं. २ *every night* दर रात्रीं, दर रात्रीस, प्रतिरात्रीस, प्रतिरात्र.

Nightingale (nīt'in-gāl) [A. S. *nihtegale* –*niht*, night, and *galan*, to sing. Nightingale literally means 'singer by night.'] *n.* (*Indian*) बुलबुल पक्षी *m.* २ *a person who sings with remarkable sweetness* (बुलबुल पक्ष्यासारखा) मधुर गाणारा *m.*

Nightingale (nīt'in-gāl) [Named after the famous Crimean hospital nurse, Florence Nightingale.] *n. a kind of flannel scarf with sleeves, worn by invalids when sitting up in bed* नाइटिंगेल झगा *m.*

Nightmare (nīt'maer) [A. S. *niht*, night, and *mara*, a nightmare.] *n. a fiend formerly supposed to cause trouble in sleep* रात्रींचें छाती दडपून टाकणारें भूत *n.* २ *incubus, a dreadful dream accompanied with pressure on the breast, and a feeling of powerlessness to move or speak* कुस्वप्न *n*, झोंपेंत छातीवर दडपल्यासारखें वाटणें *n.* ३ *any overwhelming, oppressive or stupefying influence* भूतासारखा (मनावर होणारा) भास *m*, पिशाच्चभ्रम *m*, भीति *f.*

Nightpiece, See under Night.

Night-shade, See under Night.

Nigrescent (nī-gres'ent) [L. *nigrescens*, pr. p. of *nigrescere*, to grow black –*niger*, black.] *a. growing black* काळसर, काळवटणारा, काळा पडणारा.

Nigrosine (nī'grō-sin) [L. *niger*, black.] *n.* (*chem.*) नायग्रोसिन रंग *m.* हा अनिलिनच्या उज्जहरिला (hydrochloride) पासून तयार करतात.

Nihil (ni'hil) [L. *nihil*, nothing.] *n. nothing* शून्य *n.*

Nihilism (ni'hi-lizm) [L. *nihil*, nothing.] *n. nothingness* शून्यता *f*, शून्य *n*, नास्तित्व *n*, नाहींपणा *m.* २ *belief in nothing* (कांहीं वास्तविक नाहीं असा) शून्यवाद *m.* ३ (*politics*) *the theories and practices of the Nihilists in Russia* रशियामधील निहिलिस्ट पक्षाचीं मतें *n. pl.*, सुधारणेच्छुविध्वंसकमत *n.* Ni'hilist *n. one who advocates the doctrine of nihilism* शून्यवाद सांगणारा *m*, शून्यवादाभिमानी *m*, शून्यवादी. २ *one* (*esp.* in Russia) *who aims at the overturn of all the existing institutions of society in order to build it up anew on different principles* सुधारणेच्छुविध्वंसक *m*, निहिलिस्ट *m.* Nihilis'tic *a.* शून्याचा, शून्यत्वाचा. २ शून्यवादाचा. ३ सुधारणेच्छुविध्वंसकमताचा. Nihil'ity *n. nothingness* शून्यता *f.*

Nihilist, See under Nihilism.

Nike (nī'kē) [Gr.] *n. the goddess of victory* (ग्रीक लोकांची) नायकी (नांवाची) विजयदेवता *f*, विजयश्री *f.*

Nil (nil) [L. contr. of *nihil*, nothing.] *n. nothing* (often used for cancelling in accounts and book-keeping) पूज्य *n*, शून्य *n*, पूज्य -शून्य बाकी *f*, कांहीं नाहीं *n.* N. *a. worthless* कवडीकिंमतीचा, निरुपयोगी, क्षुद्र, तुच्छ

Nill (nil) [A. S. *nillan*, *nyllan* –*ne*, not, and *willan*, to will.] *v. i. to be unwilling, to refuse to act* कबूल नसणें, खुशी नसणें. [WILL HE, N. HE *whether he wills it or not* त्याला कबूल असो किंवा नसो.]

Nimbiferous, See under Nimbus.

Nimble (nim'bl) [A. S. *numol*, quick at catching –*niman* (Ger. *nehmen*), to take.] *a. active, agile, light and quick in motion* चपळ, चलाख, आंगाचा चपळ, चपलांग, आंगसूट. N. fing'ered *a. thievish* चोरटा, हाताळ. N. foot'ed *a. swift of foot* जलद चालणारा, पायसूट, पायाचा जलद, चपळ, हलक्या पायाचा. N. wit'ted *a. sharp, quick-witted* हुशार, कुशाग्रबुद्धि, शीघ्रबुद्धि, चपळबुद्धीचा. Nim'bleness *n.* चपळाई *f*, पायसूटपणा *m*, आंगचपळाई *f*, चापल्य *n*, अंगचापल्य *n*. २ हुशारी *f*, चलाखी *f*, चलाख बुद्धि *f*. Nim'bly *adv.* आंगचपळाईनें, जलदीनें, चपळाईनें, अंगचापल्यपूर्वक. २ हुशारीनें, चलाखी करून.

Nimbose (nim-bōs') [L. *nimbus*, rain-storm.] *a. cloudy* (पावसाळयाच्या) ढगांनीं आच्छादलेला, पर्जन्य-मेघाच्छादित.

Nimbus (nim'bus) [L., a rain-storm, a rain-cloud.] *n. a rain-cloud* निंबस नांवाचा पावसाचा ढग *m*. हे ढग पावसाळयांतच आकाशांत दिसतात. २ (*painting*) *the disc or halo, generally circular or semicircular, which encircles the head of the sacred person represented* प्रभावळ *f*. Nimbif'erous *a. bringing clouds* पावसाचे ढग आणणारा, पर्जन्यमेघोत्पादक. Nim'buses *n. pl.*

Nincompoop (nin'kum-pōōp) [Corruption of L. *non compos* (*mentis*), not of sound mind.] *n. a simpleton, a fool* मूर्ख *m*, बेवकूफ *m*, अडाणी *m*, मूर्खांचा सरदार *m* (*fig.*), गावदी *m*, गयाळ *m*, गचाळ *m*.

Nine (nīn) [A. S. *nigon*, L. *novem*, Gr. *ennea*, Sk. नवन्, Zend. *nava*, nine.] *a.* नहूं, नऊ, नव; as, "N. miles." [NINE WORTHIES—*Hector, Alexander the Great, Julius Cæsar, Joshua, David, Judas Maccabæus, Arthur, Charlemagne, Godfrey of Bouillon*. काव्य, इतिहास वगैरेंतील नऊ प्रसिद्ध पुरुष *m. pl.*, नवरत्नें *n. pl.* THE NINE, *the nine Muses* नऊ काव्य-देवता *f. pl.* To THE NINES *elaborately, fully* पूर्णपणें, पूर्णत्वानें, सर्वांशीं.] N. *n.* नऊ. २ *a symbol representing nine units* नवांचा आंकडा किंवा चिन्ह *n*; as, "IX, 9,९." Nine'fold *a. nine times folded or repeated* नऊपट, नहूपट. Nine'-holes *n. a game in which a ball is to be bowled into nine holes in the ground or a board* नऊ खळग्यांत चेंडू मारण्याचा खेळ *m*. Nine'points circle *n.* (*geom.*) नवबिंदुवृत्त *n*. Nine points conic *n.* नवबिंदुशंकु *m*. Nine'-score *a.* नऊविसा, एकशें ऐंशीं. N. *n.* नऊविसा *f. pl.*, एकशें ऐंशीं. Ninth *a.* नवम, नववा. N. *n.* नवमांश *m*, नववा भाग *m*, नववा हिस्सा *m*. Ninth'ly *adv. in the ninth place* नवव्यानें, नवव्यानदां.

Nineteen (nīn'tēn) [A. S. *nigon*, Sk. नवन्, nine, and *tyn*, ten.] *a.* एकूणीस, एकूणवीस, एकोणीस. N. *n.* एकूणीस, एकोणीस. २ *a symbol for nineteen units* एकुणीसांचा आंकडा *m*, एकूणीस संख्या दाखविणारें चिन्ह *n*; as, "XIX, 19, १९." Nine'teenth *a.* एकुणीसावा, एकोणीसावा. N. *n.* एकुणीसावा भाग *m* -अंश *m* -हिस्सा *m*.

Ninety (nīn'ti) [A. S. *nigon*, nine, and *tyn*, ten.] *a.* नव्वद; –one, एक्याण्णव; –two, ब्याण्णव; –three, त्र्याण्णव; –four, चौऱ्याण्णव; –five, पंचाण्णव; –six, शाण्णौ, शाण्णव; –seven, सत्याण्णव, –eight, अठ्याण्णव; –nine, नव्याण्णव. N. *n.* नव्वद एकं, नव्वद. २ नव्वद -नव्वदाचा आंकडा दर्शविणारें चिन्ह *n*; as, "XC, 90, ९०." Nine'tieth *a.* नव्वदावा. N. *n.* नव्वदावा भाग *m* -हिस्सा *m* -अंश *m*.

Ninny (nin'i) [It. *ninno*, a child.] *n. a simpleton, a fool* मूर्ख *m*, गचाळ *m*, गैदी *m*, गबाळ्या *m*, गयाळ *m*, गावदी *m*. Ninn'ies *n. pl.*

Ninth, See under Nine.

Niobium (nī-ō'bi-um) [From L. and E. Niobe.] *n.* (*chem.*) *a later name for columbium* 'नायोबियम' नांवाची मूळ धातु *f*, नायोब *f*. 'नायोब' हें कोलंबियम नांवाच्या मूळ धातूचें दुसरें नांव आहे.

Nip (nip) [M. E *nippen*, to clip.] *v. t. to press between two surfaces, to close in upon, to pinch* आंवळणें, जखडून टाकणें, दाबणें, चिमटणें, चिमट्यांत -काऱ्यांत धरून आंवळणें -जखडणें. २ *to bite or pinch off with the nails or teeth, to clip* खुटणें, खुडणें, कुचरणें, कुरतुडणें, खुडतुडणें or खुरतुडणें, खुडसणें, बोंखडणें or बोंखाडणें, बोंचरणें, कृंतणें, निकृंतणें; as, "The small shoots must be *nipped* off." ३ *to check the growth or vigour of* मोडणें, तोडणें, नाहींसा करणें, नष्ट -हत करणें. (b) *to blast* करपवणें, जाळणें. [To BE NIPPED करपणें, करपा *m.* पडणें. To NIP IN THE BUD *to cut off in the earliest stage* मूळांत खुटणें, मूळांत खोडून टाकणें, मूळांतच -सुरवातीला -मूळापासून नाहींसें करणें.] ४ *to taunt, to sting, to satirise* टोंचून -वर्मी -छद्मीं -लागून बोलणें, टोमणे मारणें, टोंचणें; as, "And sharp remorse his heart did prick and *nip*." N. *n. a pinching, a seizing or closing in upon* चिमटा *m*, पकड *f*, जखडणी *f*. २ *a pinch with the nails or teeth* बचका *m*, लचका *m*, डांस *m*, चिमटा *m*, चिमखुरा *m*, चावा *m*. ३ *a cutting off the end* खुटणें *n*, खुडणें *n*, कुरतुडणें *n*, शेंडा तोडणें *n*, कुचरणें *n*. ४ *a blast* करपणें *n*, करपून जाणें *n*, जळणें *n*. ५ *sarcasm, taunt* टोमणा *m*, मर्मभेदक वचन *n*. Nip'-cheese *n. a stingy fellow* चिक्कू *m*, दरिद्री *m*, कृपण *m*. Nipp'ed *pa. t.* & *pa. p.* Nip'pers *n. pl. pincers* चिमटा *m*, गावी *f*.[To PULL OUT WITH N. चिमट्यानें बाहेर ओढणें -काढणें.] २ (of a gold-smith) सवाणा *m*. ३ घोड्याचे पुढील चार दांत *m. pl.* Nip'ping *a. biting, painful* झोंबणारा, टोंच-

णारा, त्रासदायक, दुःखदायक, नुकसान करणारा; as, "A *nipping* frost." Nip'pingly *adv.*

Nip (nip) [D. *nippen*, to sip.] *n. a sip, especially of spirits* (दारूचा) घोट *m*, घुटका *m*.

Nipple (nip'l) [A dim. of Neb *or* Nib. Neb = beak or nose. Nib = point of a pen.] *n. a teat* (स्तनाची) बोंडी *f*, बोंड *n*, बोंडूक (dim.) *n*, बोंडशी *f*, स्तनाग्र *n*, कुचाग्र *n*, स्तनमुख *n*, चूचुक *m*, *n*. २ *a small projection with an orifice* (दूध पाजण्याच्या बाटलीचें) चुंफणें *n*, बोंड *n*, तोंड *n*; as, "The N. of a nursing bottle." [THE N. OF A GUN बंदुकीचा काना *m*, बंदुकीची लवंग *f*. N. SHIELD स्तनकवच *n*, स्तनावर घालण्याचें (चामड्याचें) बोंड *n*. फुटलेल्या किंवा सुजलेल्या स्तनाला मुलांचे दांत लागूं नयेत म्हणून हें घालतात.]

Nipple-wort (nip'l-wurt) *n.* (*bot.*) काश्मिरी सालीट *n*. हीं पूर्वीं बायकांच्या स्तनाग्रांना लावीत असत.

Nisi (nī'sī) [L. *nisi*, unless.] *conj. unless, if not* शिवाय, नाहींतर, तरमग, जरकरितां. [A DECREE NISI *a judgment not absolute until a certain time has elapsed, and only valid if no impediment can be shown against it* कच्चा हुकूमनामा *m*, अटीचा हुकूमनामा *m*. A RULE NISI कारण दाखविण्याचा हुकूम *m*, अटीचा हुकूम *m*.]

Nit (nit) [A. S. *hnitu*, a louse's egg.] *n. the egg of a louse or other small insect* उवेचें किंवा उवेसारख्या लहान किड्याचें अंडें *n*, लीख *f*. Nit'ty *a. full of nits* लिखामय, लिखांचा बुजबुजाट असलेला, लिखांनीं बुजबुजलेला -भरलेला.

Niter, Same as Nitre q. v.

Nitid (nit'id) [L. *nitidus* -*nitere*, to shine.] *a.* (*R.*) *shining, bright* चकाकित, झकाकित, झगझगीत, चकाकणारा. २ (of persons) *gay* आनंदी, खुषमिजाज, रंगेल. Nit'ency *n.* चकचकितपणा *m*, झकाकी *f*. २ रंगेलपणा *m*.

Nitrate, See under Nitre.

Nitre, Niter (nī'tėr) [Fr. *nitre* -L. *nitrum*, -Gr. *nitron*, natron, potash, soda -Ar. *nitrun*, *natrun*, natron.] *n. nitrate of potash, also called saltpetre* सोरा *m*, सोराखार *m*, सोरमीठ *n*, सूर्यखार *m*, यवक्षार *m*, (आमच्या रासायनिक परिभाषेंत) पालाशनत्रित *n*. See the word Chemistry. [CUBIC N. चिली सोरा *m*. हा अमेरिकेंतील चिली देशांत सांपडतो.] Ni'trate *n. a salt of nitric acid* नत्रकाम्लाचें लवण *n*, नत्रित *n*. [N. OF POTASH यवक्षार *m*, *pop.* यवखार *m*. NITRATE OF SILVER *n.* काडीखार *m*, (आमच्या रासायनिक परिभाषेंत) रजतनत्रित *n*.] Ni'trated *a. combined or impregnated with nitric acid or some of its compounds* नत्रकाम्लसंयुक्त, नत्रितसंयुक्त, नायट्रिक ॲसिडशीं मिसळलेला. २ (*photo.*) *prepared with nitrate of silver* काडीखार घालून तयार केलेला. Ni'tric *a. designating any one of those compounds*

in which, as contrasted with nitrous compounds, the element has a higher valence नत्रक; as, "*Nitric* oxide = नत्रक प्राणिल." [N. ACID नत्राम्ल. N. ANHYDRIDE *nitric pentoxide* नत्रक पंचप्राणिल *m*, नत्रक निरुद *m*. N. PEROXIDE नत्रक परिप्राणिल *m.*] Ni'tride *n. a binary compound of nitrogen with a metal or non-metal* नत्र व दुसरें धातुतत्व किंवा दुसरें अधातुतत्व यांचा संयुक्त पदार्थ *m*, नत्रिल *n.* Nitrif'erous *a. containing nitre* सोरायुक्त, सोरा असलेला. Nitrifica'tion *n. the process of converting into nitre* यवक्षारीकरणक्रिया *f*, (दुसऱ्या एखाद्या पदार्थाचा) यवक्षार करण्याची क्रिया *f*, नत्रितीकरण *n.* २ *the process whereby organic nitrogen in the soil is converted into a form (nitrate) suitable for plants to utilize as crude food-material* जमिनीमधील सेंद्रिय नत्राची नात्रित बनण्याची क्रिया *f.* (वनस्पति पोषकद्रव्य अन्न म्हणून जो नत्र घेतात तो नत्रित या रूपांत घेतात). Ni'trified *pa. t.* and *pa. p.* Ni'trifier *n. an agent employed in nitrification* नत्रितकारक द्रव्य *n*, नत्रितकारक *n.* Ni'trify *v. t. to convert into nitre* सोराखाराचें रूप देणें, (-चा) सोराखार तयार करणें, नत्रितांत रूपांतर करणें. N. *v. i. to become nitre* नत्रित बनणें. Ni'trifying *pr. p.* Ni'trite *n. a salt of nitrous acid* नत्राम्लाचें लवण *n*, नत्रायित *n.* Ni'tro-bacteria *n. pl. organisms which bring about nitrification* नत्रितीकरण घडवून आणणारे सूक्ष्म जंतु *n. pl.*, *m. pl.* Ni'tro-benzol or Ni'tro-benzene *n. a compound of benzene and nitric acid, something like oil of bitter almonds, and used in the preparation of aniline and in perfumery* बेंझिन व नायट्रिक ॲसिड (नत्रकाम्ल) यांचा संयुक्त पदार्थ *m*, नत्रित बेंझिन *m.* (हा कडू बदामाच्या तेलासारखा असतो व आनिलिन व सुवासिक तेलें तयार करण्याकडे याचा उपयोग होतो). Ni'tro-gelatin *n.* नायट्रोजिलेटिन नांवाचें स्फोटक द्रव्य *n*, नायट्रोजिलेटिन *n.* हें नायट्रोग्लिसरिन, गनकॉटन व कापूर ह्यांपासून तयार करतात. Ni'tro-glycerine *n.* नायट्रोग्लिसरिन नांवाचें स्फोटक द्रव्य *n*, नायट्रोग्लिसरिन *n.* हें नायट्रिक ॲसिड व सल्फ्यूरिक ॲसिड ह्यांचें ग्लिसरिनवर कार्य होऊन तयार होतें. Ni'tro-sulphuric acid *n.* नायट्रोसल्फ्यूरिक ॲसिड *n.* हें नायट्रिक ॲसिड (एक भाग) व सल्फ्यूरिक ॲसिड (आठ अगर दहा भाग) ह्यांच्या मिश्रणापासून तयार होतें. Ni'trous *a. containing or resembling nitre* सोराखार असलेला, सोराखारासारखा. २ (spec.) *designating any one of those compounds in which, as contrasted with nitric compounds, the element has a lower valence* नत्र; as, "N. oxide = नत्रप्राणिल." [N. ACID नत्राम्ल. See the word Chemistry.]

Nitride,
Nitrify,
Nitro-bacteria,
Nitro-benzene,
Nitro-gelatin,
} See under Nitre.

Nitrogen, (nī'tro-jen) [Gr. *nitron*, nitre, and *-gen*, a suffix indicating production.] *n. a gas forming nearly four-fifths of common air* (so called from its being an essential constituent of nitre) (न त्रायते इति) नत्र *m*, नत्रवायु *m*, नायट्रोजन वायु *m*. ह्याचा अणुभारांक १४ आहे. Nitrog'enic, Nitrog'enous *a. containing or resembling nitrogen* नत्राचा, नत्रविषयक, नत्रसदृश, नत्र असलेला, नत्रयुक्त, सनत्र. [NITROGENOUS FOODS नत्रयुक्त -सनत्र अन्नें *n. pl.* (उ० डाळी वगैरे.) NON-NITROGENOUS FOODS नत्रहीन किंवा नत्ररहित अन्नें *n. pl.*] Ni'trogenise *v. t. to impregnate with nitrogen* नत्रयुक्त करणें, नत्रवायुविशिष्ट करणें. Nitrom'eter *n.* (एखाद्या पदार्थांतील) नत्राचें प्रमाण मोजण्याचें यंत्र *n*, नत्रमापक *m*.

Nitro-glycerine,
Nitro-sulphuric acid,
Nitrous,
} See under Nitre.

Nittings (nit'ingz) [Prob. from *nit*, an egg of a louse.] *n. pl. small particles of coal or refuse of any ore* कोळशाचा किंवा अशुद्ध धातूचा भुगा *m*, कीस *m*, गाळ *m*.

Nival (nī'val) [L. *nivalis*, *-nix*, *nivis*, snow.] *a. growing among snow* बर्फांत उगवणारा, बर्फांत वाढणारा, हिमज; as, "The richest N. flora." Niv'eous *a. snowy, white* बर्फाचा, बर्फमय, बर्फासारखा, शुभ्र.

Nizam (nī-zam') [Ar. *nazamu*, to govern.] *n.* निजाम *m*. दक्षिणेंतील हैद्राबाद संस्थानच्या अधिपतींना निजामसाहेब किंवा निजामसरकार असें म्हणतात. सध्यांच्या निजाम साहेबांचें नांव ओस्मान अलिखान बहादुर निजामउल्मुल्क हें आहे.

No (nō) [Short for *none*.] *a. not any, not one, none* कोणी नाहीं, कांहीं नाहीं. The sense of *no* is often involved in the use of the negative particle; as, "तो मुलगा सामान्य नाहीं = He is no common boy." [No ONE कोणी नाहीं. No JOKE *not a trifling matter* थट्टा नव्हे. OF NO ACCOUNT *worthless* कुचकिंमतीचा, बिनमोल, गचाळ. NO DOUBT *surely* खात्रीनें, निःसंशय.]

No (nō) [A. S. *na*, compounded of *ne*, Sk. न, not, and *a*, ever.] *adv. not so, not at all, never* नाहीं, न, ना, ऊंहूं, छे, मुळींच नाहीं, कधींच नाहीं. [To SAY NO TO EVERY THING, TO BE EVER NOING नचा -नन्नाचा फाडा वाचणें, नचा पाठ असणें *in. con. g of s*. THOUGH YOU SAY NO, YET SAY NO SWEETLY cf. गूळ नाहीं पण गुळाची वाचा तरी असावी.] *N. B.*—Before or after another negative, *No* is emphatic; as, "There is none righteous, *no*, not one." No *n. a denial* नाहीं

म्हणणें *n*, नकार *m*, नचा -नन्नाचा फाडा *m*. २ *a vote against or in the negative* प्रतिकूल मत *n*, नकारार्थी किंवा विरुद्ध मत *n*; as, "To call for the ayes and noes." ३ *one who votes in the negative* नकारार्थी मत देणारा *m*; as, "The *noes* have it." Noes (nōz) *n. pl.* No'way, No'ways, No'wise *adv. in no way, manner, or degree* कोणत्याही प्रकारें नाहीं, कोणत्याही रीतीनें नाहीं, बिलकूल नाहीं.

Noah (nō'a) [Heb. *nōakh*, rest.] *n.* नोहा *m* पृथ्वीवर अतिशय पाप झाल्यामुळें प्राचीन काळीं जो जलप्रलय झाला होता त्यांत नोहा व त्याचें कुटुंब हीं परमेश्वरानें तारवांत जिवंत राखलीं अशी यहुदी लोकांची समजूत आहे. ह्या तारवाची लांबी ३०० हात, रुंदी ५० हात व उंची ३० हात होती. See Genesis VI, VII VIII. [NOAH'S ARK नोहाचें तारूं *n* (ह्या नांवाची लहान मुलांची खेळण्याची पेटी). ह्यांत घोडा, गाढव, बैल वगैरे लांकडाचीं खेळणीं असतात. २ (*zool.*) तारवाच्या आकाराची -तारवासारखी शिंपली *f*. अशा शिंपलीला मराठींत 'नोहाचें तारूं' हेंच पारिभाषिक नांव द्यावें असें आम्ही ठरविलें आहे.] Noa'chian *a.* नोहाचा, नोहासंबंधीं. २ नोहाच्या वेळचा.

Nobility, See under Noble.

Noble (nō'bl) [Fr. *noble*, –L. *nobilis*, well-known.] *a. of high birth* कुलीन, उच्च कुलांतला, मोठ्या कुलांतला, अभिजात, बडेलोकांतला, अमीरलोकांतला, सरदारघराण्यांतला, आर्य, कुलवंत, सद्वंश. २ *exalted in rank, illustrious* मोठा, मोठ्या दर्जाचा, योग्यतेचा, घरच्या प्रतीचा, मोठ्या योग्यतेचा, प्रसिद्ध, नांवाजलेला, नांवारूपास चढलेला, नामांकित, श्रेष्ठ. [N. METAL, SEE METAL.] ३ *magnanimous, generous* उदार, उदार अंतःकरणाचा, मनाचा मोठा, थोर, प्रशस्त मनाचा, उदारमनस्क, प्रगल्भ. [N. IN REASON उदारधी, उदात्त विचारांचा.] ४ *magnificent, splendid* नामी, भव्य, उत्कृष्ट, अत्युत्कृष्ट, उमदा, मोठा, छानदार. [NOBLE-LOOKING उमदा, धीरदर्शन, महानुभावाकृति.] N. *n. a person of exalted rank* मानकरी *m*, पालखीपदस्थ *m*, अमीर *m*, उमराव *m*, सरदार *m*. २ *a European fish* 'नोबल' मासा *m*. Nobil'ity *n.* कुलीनपणा *m*, कुलीनता *f*, आर्यता *f*, खानदानी *f*, आभिजात्य *n*. २ मोठेपणा *m*, मोठा दर्जा *m*, योग्यता *f*, श्रेष्ठता *f*, प्रसिद्धि *f*, नांवलौकिक *m*. ३ उदारपणा *m*, मनाचा मोठेपणा *m*, थोरवी *f*, प्रगल्भता *f*, औदार्य *n*. ४ भव्यपणा *m*, उच्चता *f*, उत्कृष्टता *f*, छानदारपणा *m*, मोठेपणा *m*. ५ *dignity* वैभव *n*, सरदारी *f*, खानदानी *f*, अमीरी *f*. ६ *the persons holding the rank of nobles* अमीरउमराव *m. pl.*, मानकरी *m. pl.*, सरदारांचा वर्ग *m*. Nobil'iary *a. pertaining to the nobility* सरदारांसंबंधीं, सरदारांच्या वर्गासंबंधीं. N. *n. a history of noble families* सरदारी घराण्यांचा इतिहास *m*, सत्कुलेतिहास *m*. No'bleman *n.* मानकरी *m*, कुलीन *m*, सरदार *m*, अमीर *m*, उमराव *m*. No'blemen *n. pl.* No'ble-

minded *a.* उदारमनाचा, मनाचा मोठा, उदारधी. No'ble-mindedness *n.* मनाचा मोठेपणा *m*, औदार्य *n.* No'bleness *n.* उदारपणा *m*, औदार्य *n.* २ *excellence in quality* उत्कृष्टपणा *m*, श्रेष्ठता *f*, उत्तमपणा *m.* ३ *dignity* मोठेपणा *m*, वैभव *n.* ४ *greatness by birth or character* कुलीनता *f*, खानदानी *f.* ५ *worth* योग्यता *f*, लायकी *f*, श्रेष्ठता *f.* Nobless', Noblesse' *n. the nobility collectively* सरदारी घराणीं *n. pl.*, सरदारांचा वर्ग *m.* No'ble-woman *n. fem.* सरदारीण *f*, उमरावीण *f.* No'ble-women *n. pl.* No'bly *adv.* सरदारघराण्यांत (जन्मलेला); as, "N. born." २ मोठेपणानें, योग्यतेनें, श्रेष्ठतेनें. ३ उदारतेनें, उदारपणानें, उदारमनानें. ४ उत्कृष्ट रीतीनें -पणें -पणानें, छानदारपणानें, ऐटींत, ऐटीनें.

Noblesse, See under Noble.

Nobody (nō'bod-i) [Formed of No and Body.] *n. no body or person* कोणीही नाहीं, न कोऽपि (Sk.). २ *a person of no influence or importance* किरकोळ मनुष्य *m*, यःकश्चित् मनुष्य *m*, क्षुद्र मनुष्य *m.* No'bodies *n. pl.*

Nock (nok) [See Notch.] *v. t. to fit to the string* (तिरकमठ्याला दोरी बांधतां यावी म्हणून किंवा दोरींत बाण बसवितां यावा म्हणून) खांच *f.* पाडणें. २ *to string* धनुष्याला दोरी चढवणें.

Noctambulation (nok-tambū-lā'shun), Noctambulism (nok-tam'bū-lism) [L. *nox*, Sk. नक्त, night, and *ambulare*, to walk.] *n. sleep-walking* झोंपेंत चालणें *n*, निद्राचार *m*, निद्राभ्रमण *n.* Noctam'bulist *n.* झोंपेंत चालणारा *m*, निद्राचार (Sk.) *m.*

Noctambulism, See under Noctambulation.

Noctidial (nok-tid'i-al) [L. *nox*, *noctis*, Sk. नक्त, night, & *dies*, Sk. दिव्, day.] *a. comprising a night and a day* अहोरात्राचा, चोवीस तासांचा.

Noctivagant (nok-tiv'a-gant) [L. *nox*, Sk. नक्त, night, & *vagari*, to wander.] *a. wandering at night* रात्रीं भटकणारा, (रात्रींचा) भटक्या, निशाचर (humorous.); as, "N. adulterer." Noctivaga'tion *n.* रात्रीं भटकणें *n.* Noctiv'agous *a.* रात्रीं भटकणारा.

Noctograph (nok'tō-graf) [L. *nox*, Sk. नक्त, night, & Gr. *graphein*, to write.] *n. a writing frame for the blind* आंधळ्यांना लिहिण्यास शिकविण्याची पाटी *f.* ही पितळेची असते. ठसे जुळविण्याच्या पट्टीएवढी ही लहान असून तिला भोंकें भोंकें असतात. हिच्या खालीं कागद घालून दाभणासारखे टोंचे त्या भोंकांतून घालीत गेलें म्हणजे खालील कागदावर उठावाचीं टिंबें दिसतात. आंधळ्यांचीं मूळाक्षरें ह्या टिंबाटिंबाच्या परिभाषेंत ठरविलेलीं असतात. २ *an instrument for recording the presence of a night watchman on his beat* रातपाळीवाल्याची (गस्तीवरील) हजेरी दाखविणारें यंत्र *n.* हें यंत्र रातपाळीवाल्याच्या गळ्यांत अडकविलेलें असतें.

Noctuid (nok'tū-id) [L. *nox*, *noctis*, Sk. नक्त, night.] *n.* (*zool.*) रात्रीं उडणारे पतंग. यांच्या पुष्कळ जाती आहेत; परंतु त्यांना निरनिराळीं नांवें नाहींत.

Nocturn (nok'turn) [Fr. *nocturne*, L. *nox*, *noctis*, Sk. नक्त, a night.] *n. a religious service at midnight* रात्रीं बारा वाजतां करण्याची ठराविक उपासना *f.* २ *one of several services between midnight and dawn* सकाळ आणि मध्यरात्र ह्यांच्या दरम्यान करण्याच्या ठराविक उपासनांपैकीं एक, मध्यरात्रींची उपासना *f.*

Nocturnal (nok-tur'nal) [Fr. *nocturne*, –L. *nox*, Sk. नक्त, night.] *a.* रात्रींचा, रात्रीसंबंधीं. [N. ARC (*astron.*) रात्रिचाप *m.* (AS OPPO. TO DIURNAL ARC दिनचाप *m.*) N. EMISSION स्वप्नावस्था *f.*] २ *done, held, or occurring by night* रात्रीं होणारा -घडणारा, रात्रिकालिक, नैश. ३ *having a habit of seeking food or moving about at night* रात्रिंचर, रात्रीं भक्ष्य शोधण्यासाठीं फिरणारा; as, "N. birds." ४ *capable of vision by night* रात्रींचें दिसणारा; as, " N. eyes." N. *n. an instrument for taking the altitude of stars &c. at sea* (ताऱ्यांचे) उन्नतांश मोजण्याचें यंत्र *n*, (तारवावरचा) उन्नतांशमापक *m.* Noctur'nally *adv.* रात्रीं, रात्रीस.

Nocturne (nok-turn') [Fr. *nocturne* –L. *nox*, Sk. नक्त, night.] *n. a painting showing scene by night* रात्रींचा देखावा दाखविणारें चित्र *n*, रात्रींचा देखावा *m.*

Nocturnograph (nok'-tur-nō-graf) [L. *nox*, *noctis*, Sk. नक्त, night, and Gr. *graphein*, to write.] *n.* (रात्रींचें काम मोजणारें) रातकामाचें घड्याळ *n.* कांहीं देशांत पाण्याचा पुरवठा सर्व गिरण्यांना दिवसाचा होऊं शकत नाहीं, म्हणून कांहीं गिरण्या दिवसास चालतात व कांहीं रात्रीस चालतात. अशा रात्रीं चालणाऱ्या गिरण्यांत हीं काम मोजणारीं घड्याळें असतात. हीं घड्याळें हिंदुस्थानांतील गिरण्यांत नाहींत.

Nod (nod) [M. E. *nodden*, to wag.] *v. i.* मान हालणें -हालवणें. २ *to bend the head in assent* होकारार्थीं मान हालवणें, होकारार्थीं मान डोलवणें. ३ *to salute by the quick motion of the head* मान लववून नमस्कार *m* -रामराम *m* -मुजरा *m* -सलाम करणें, मानेनें नमस्कार *m* -रामराम *m* -मुजरा *m.* करणें. [NODDING ACQUAINTANCE *a slight acquaintance extending no further than recognition by a nod* (माणसांची) तात्पुरती ओळख *f*, नमस्कारापुरती ओळख *f.* २ (with a subject) तात्पुरतें ज्ञान *n*, तुटपुंजें ज्ञान *n.*] ४ *to let the head drop in weariness* (थकल्यामुळें) पेंगणें, डुलकी घेणें -खाणें, डोकें टेंकणें, झेंबणें, डुलकणें, पेंगणी खाणें. [HOMER SOMETIMES NODS *even the greatest mind is liable to mistake* मोठ्यांच्या हातूनही कधीं कधीं चुका होतात.] N. *v. t. to incline* (मान) वांकवणें -डोलवणें -हालवणें. २ *to signify by a nod* मान हालवून -मानेनें (संमति वगैरे) दर्शविणें. Nodd'ed *pa.t.* &

pa.p. Nodd'er *n.* झोंपाळू मनुष्य *m.* Nodd'ing *pr.p.* Nod, Nodd'ing *n.* मान हालवणें *n*, पेंगणें *n*, झेंबणें *n*, झोंका *m*, हेलकावा *m.* [THE LAND OF NOD निद्रा *f*, झोंप *f.*] २ मान वांकवून -मानेनें केलेला नमस्कार *m*, मानेचा नमस्कार *m.* ३ *a command* (मानेच्या खुणेनें केलेली) आज्ञा *f.* Nodd'ing *a. inclining the head quickly* चटादिशीं डोकें वांकविणारा. २ *indicating by a nod* मानेच्या खुणेनें दर्शविणारा. ३ (*bot.*) *having the top bent downward* शेंडा खालीं वांकलेला असणारा, नम्राग्र, वांकलेल्या शेंड्याचा. Nodd'y *n. a stupid fellow* अडाणी *m*, आडमुठ *m*, रानटी *m*, गाढव *m.* २ एक घोड्याची दुचाकी धाकटी गाडी *f.*

Nodal, See under Node.

Noddle (nod'l) [O. E. *nodil*, *nodle*, the back of the head.] *n. the head* (used jocosely or contemptuously) टाळकें *n*, वोडकें *n*, वोडकूल *n*, नारळ *m* (jocosely); as, "I have a project in my N."

Noddy, See under Nod.

Node (nōd) [L. *nodus*, a knot.] *n. a knob* गांठ *f*, बोंड *n*, ग्रंथि (Sk.) *m.* २ (*med.*) *a protuberance*, *a swelling* (a) उपदंशाची गांठ *f*, (उपदंशज) अस्थिग्रंथि *m*, (उपदंशज) अस्थित्वग्विकार (?), उपदंशाच्या रोगांत अस्थीच्या आच्छादनांत लसिका (lymph) जमून त्यापासून उत्पन्न होणारी अस्थीवरील गांठ *f.* ह्या गांठी जत्रु (clavicle), अन्तर्जंघास्थि (tibia), व अरत्नि किंवा कूर्परास्थि (ulna) ह्यांस होतात. (b) (संधिवातरोगांत गुढघ्याजवळ होणारी) अस्थीवरील गांठ *f*, अस्थिग्रंथि *m.* ३ (*bot.*) *the joint of a stem* पर्व *n*, पेर *n*, गांठ *f*, पर्णोद्गमग्रंथि *f*, जेथें पान फुटतें ती देंठावरील ग्रंथियुक्त जागा *f.* ४ (*zool.*) *a swelling* पर्व *n*, गांठ *f.* ५ (*math. & astron.*) पातबिंदु *m*, पात *m.* [ASCENDING N. राहु *m.* DESCENDING N. केतु *m.* LINE OF NODES पातरेषा *f.*] ६ (*dialing*) *a hole in the gnomon of a dial, through which passes the ray of light which marks the hour of the day &c.* शंकुच्छिद्र *n.* ७ (*mech.*) पात *m.* ८ (*mus.*) पात *m*, अचलस्थान *n.* Nod'al *a.* वोंडाचा, गांठीचा. २ (*med.*) (a) उपदंशाच्या गांठीचा, उपदंशज अस्थिग्रंथीचा. (b) संधिवाताच्या अस्थिग्रंथीचा. ३ (*bot.*) पर्वांचा, पर्वीय, गांठीचा, पर्णोद्गमग्रंथीचा. ४(*zool.*) पर्वांचा, गांठीचा. ५ (*math.* and *astron.*) पातबिंदूचा, पाताचा, पातासंबंधीं, पातीय. [N. LINE पातरेषा *f.* N. POINT पातबिंदु *m.*] ६ (*dialing*) शंकुच्छिद्राचा -संबंधीं. ७ (*mech.*) पाताचा, पातासंबंधीं. ८ (*mus.*) पाताचा, पातासंबंधीं, अचलस्थानाचा -संबंधीं. [N. LINE अचलरेषा *f.* N. POINT अचलबिंदु *m.*] Node-couple *n. a pair of points on a surface at which one plane is tangent* पातयुग्म *n.* Nod'ical *a.* (*astron.*) पातासंबंधीं, पातीय. (b) *from one node to the same node again* एका पातापासून पुन्हां त्या पातापर्यंतचा, पातीय. [N. MONTH पातीय मास *m.*] Nodif'erous *a. bearing nodes* पेरें असलेला, पेरापेरांचा,

पर्वधारी, पर्वयुक्त. Nod'iform *a.* पेराच्या आकाराचा, पर्वाकार. Nod'oid *n.* (*math.*) पाताभास *m.* Nod'ose *a.* गांठाळ, गांठी असलेला, पर्विल. २ (*zool.*) पर्विल, गांठाळ. Nodos'ity *n.* गांठाळपणा *m*, पर्वयुक्तता *f*, पर्विलता *f*. २ *a knot* गांठ *f*. Nod'ular *a.* लहान गांठीसारखा, लघुपर्वाकार. Nod'ulated *a.* लहान गांठी असलेला. Nod'ule, Nod'ulus *n. a little knot* लहान गांठ *f*, लहान ग्रंथि *m*, लघुग्रंथि *m*. २ *a small lump* खडा *m*, ढेंकूळ *n.* Nod'uli *n. pl.* (of Nodulus). Nod'ulose, Nod'ulous *a.* (*bot.*) *having nodules or small knots* लहान गांठी असलेला, गांठाळ, गांठीगांठीचा; as "N. root."

Node-couple, Nodical, Nodiferous, Nodiform, Nodose, Nodular, Nodulated, Nodule, Nodulus, Nodulose, Nodulous,	See under Node.

Noemics (nō-ē'-miks) [Gr. *nouma*, the understanding.] *n. the science of the understanding* मनोव्यापारमीमांसा *f*.

Noise (noiz) [Fr. *noise*, quarrel; possibly from L. *noxa* –*nocere*, to hurt.] *n. sound of any kind* आवाज *m*, नाद *m*, शब्द *m*, ध्वनि *m*, रव *m*, स्वन *m*. २ *any over-loud or excessive sound* मोठा आवाज *m*, दणका *m*, दणदणाट *m*, गडगडाट *m*, खणगा *m*, उच्चैःस्वर *m*, कोलाहल *m*. ३ *din* गडबड *f*, गलगा *m*, गलबा *m*, कल्लोल or कल्लोळ *m*, गिल्ला *m*, कलकलाट *m*, ओरड *f*, बोंब *f*. ४ *frequent or public talk* गाजावाजा *m*, गवगवा *m*, वाजागाजा *m*. [To MAKE A N. ABOUT गाजावाजा *m* -बोभाटा *m*. करणें, बोंब करणें, बोंब मारणें. To MAKE A N. IN THE WORLD *to become renowned* गाजणें, नांव *n* -कीर्ति *f*. गाजवणें. (b) *to become notorious* ढोलकें *n* -डंका *m* -नगारा *m*. वाजणें *g. of s.*] N. *v. t. to spread by rumour* (कंडी पिकवून) पसरणें, प्रसिद्ध करणें, डंका -नौबत -नगारा वाजवणें *g. of o.*, थाळी -दौंडी पिटणें *g. of o.*, नगाऱ्यावर घालणें, उघडीक -प्रसिद्धि -बोभाट -बभ्रा करणें *g. of o.*, बाजारमहशूर करणें, तुतारी वाजवणें. [To BE NOISED ABROAD गाजणें, वाजणें, बोभाटणें, वाजणेंगाजणें, डंका -नौबत -नगारा -ढोलकें वाजणें *g. of s.*, नगाऱ्यावर -डफऱ्यावर &c. पडणें, दणकणें, हाकाटणें, नगाऱ्यावर टिपरूं पडणें.] N. *v. i. to sound* आवाज होणें, आवाज निघणें, शब्द होणें. Nois'ed *pa. t.* N. *pa. p.* गाजलेला, गाजवलेला, डंका वाजलेला, बाजारमहशूर, आख्यात. Noise'less *a. without noise* निःशब्द, बिनबोभाट. २ *silent* स्तब्ध, गप्प, बिनबोभाट्याचा, बिनबभ्र्याचा. Noise'lessly *adv.* आवाज केल्याशिवाय, गडबड केल्याशिवाय, गपचिपपणें, बोभाटा -बभ्रा न करतां, बिनबोभाट. Noise'lessness *n.* गपचिपपणा *m*, स्तब्धता *f*, निःशब्दता *f*. Nois'ily *adv.* मोठा

आवाज करून, बोभाट्यानें, गाज - गाजा करून, दणक्यानें, दणकत. Nois'iness *n.* बोभाटा *m*, गाजावाजा *m*, दणका *m*. Nois'ing *pr. p.* Nois'y *a.* मोठ्या शब्दाचा, मोठ्या नादाचा, महाध्वनि. २ गलबल्या, गडबड्या, गोंगाट्या. ३ गोंगाटाचा, गलबल्याचा, गलबलाटाचा, ओरडाओरडीचा, दणक्याचा, कडाक्याचा, दणदणीत, धामधुमीचा. ४ गजबजीचा, गजबजीत, गलबल्याचा.

Noisome (noi'sum) [M. E. *noy* for *annoy* + suffix -*some.*] *a. injurious to health, harmful* अपायकारक, हानिकारक, अपकारक, अपकारी, बाधक, अहितकारक, अहितकारी, अनिष्टजनक, वावडा. २ प्राणघातक, प्राणनाशक. ३ *disgusting to sight or smell* किळसवाणा, कंटाळवाणा, हिडिस, घाणेरडा, ओखटा; as, "Foul breath is *noisome.*" Noi'somely *adv.* Noi'someness *n.* अपकारीपणा *m*, वावडेपणा *m*, अपकारिता *f*, बाधकपणा *m*. २ प्राणनाशकता *f*, घाणेरडेपणा *m*, ओखटेपणा *m*, हिडिसपणा *m*.

Noisy, See under Noise.

Nolens Volens (nō'-lens vō'-lens) [L.] *unwilling or willing* मनांत असो किंवा नसो, जबरदस्तीनें, खामखा, हटकून.

Noli-me-tangere (nō'li-mē-tan'-jē-rē) [L. *Noli-me-tangere* ह्या ल्याटिन शब्दांचा अर्थ 'मला शिवूं नको' असा आहे.] (*script.*) *a picture of Christ as He appeared to Mary Magdalene* (St. John XX. 17.) *after the Resurrection* आपल्या पुनरुत्थानानंतर खिस्तानें ज्या स्थितींत मेरी म्यागड्लीनला दर्शन दिलें त्या देखाव्याचें चित्र *n*, मेरीम्यागड्लीनच्या खिस्तदर्शनाचें चित्र *n*. २ (b) तेरडा (वनस्पति).

Nolition (nō-li'shun) [L. *nolle*, not to will, to be unwilling.] *n. adverse action of will* (opposed to *volition*) 'मास्तु' म्हणजे असें न होवो अशी मनाची इच्छा *f*, किंवा संकल्प *m*, 'मास्तु'संकल्प *m*. [NOLITION AND VOLITION मास्तुसंकल्प आणि अस्तुसंकल्प.]

Nomad, Nomade (nom'ad or nō'mad) [Gr. *nomas, nomados* -*nomos*, pasture -*nemere*, to deal out, to drive to pasture.] *n. one of a tribe that wanders about in quest of game, or of pasture for their flocks* फिरता -हिंडणारा कळपवाला *m*, गुरांचे कळप घेऊन फिरणारा *m*. N. *a.* भटकणारा, हिंडणारा. Nomad'ic *a.* भटकणारा. २ *pertaining to the life of nomads, rude* (कळप घेऊन हिंडणाऱ्या) कळपवाल्याचा, रानटी. ३ *pastoral* हिंडणाऱ्या कळपवाल्याचा. Nomad'ically *adv.* Nom'adise *v. i. to lead a nomadic or vagabond life* हिंडत रहाणें, गुरें घेऊन फिरणें. Nomad'ised *pa. t.* & *pa. p.* Nomad'ising *pr. p.* Nom'adism *n. habits of nomads* (कळप घेऊन फिरणाऱ्या लोकांची चालरीत *f*.

Nomancy (nō'man-si) [L. *nomen*, Sk. नामन्, a name, &-*mancy.*] *n. divination from the letters in a name* नामाक्षरांवरून भाकित करणें *n* -भविष्य वर्तविणें *n*, नामशकुनविद्या *f*.

No-man's-land (no'-manz-land) *n.* (*naut.*) *a space amidships used to keep blocks, ropes, &c.* गलबतावरील (दोरखंडें, ठोकळे वगैरे) सटरफटर सामान ठेवण्याची जागा *f.* (*b*) *a space on a ship belonging to no one in particular to care for* (जहाजावरील) सार्वजनिक जागा *f.* २ *an unclaimed space or time* रिकामी -पडीत -बिनवारशी जागा *f,* रिकामा वेळ *m.*

Nombles (num'blz) [Fr. *nombles*, from L. *lumbulus*, dim. of *lumbus*, loin.] *n. pl. the entrails of a deer* हरणाचीं आंतडीं *n. pl.*

Nom-de-plume (nom-dė-plūm) [Fr. *nom*, name, *de*, of, & *plum*, pen.] *n. a pen-name, a fictitious name assumed by an author* ग्रंथकाराचें (धारण केलेलें) टोपणनांव *n,* खोटें नांव *n.*

Nomenclator (no'men-klā-tor) [L. *nomen*, Sk. नामन्, a name, & *calare*, to call.] *n. one who settles and adjusts the nomenclature of any art or science* परिभाषा ठरविणारा *m,* परिभाषाकार *m.* २ *a list or vocabulary of technical names* पारिभाषिक शब्दांची याद *f* -संग्रह *m.* No'menclatress *n. fem.* Nomenclato'rial, No'menclatory, No'menclatural *a.* परिभाषानुरूप, पारिभाषिक. No'menclature *n. a system of naming* नामकरणपद्धति *f,* नामकरण *n,* नामव्यवस्था *f,* संज्ञाकरण *n.* २ *a vocabulary of scientific terms* पारिभाषिक शब्दसंग्रह *m.* ३ *the peculiar terms of a science* (एखाद्या शास्त्राची) परिभाषा *f,* पारिभाषिक संज्ञा *f. pl.* [Chemical N. see under Chemistry.]

Nomial (no'mi-al) [L. *nomen*, name. Cf. Sk. नामन्.] *n.* (*alge.*) *a single name or term* एकपद *n.*

Nomic (nom'ik) [Gr. *nomos*, custom.] *a. customary, ordinary* (applied to the common mode of spelling –opposed to Glossic and Phonetic) प्रचलित, रूढ, चालू.

Nominal (nom'in-al) [L. *nominalis*, *nomen*, Sk. नामन्, a name.] *a.* नांवाचा, नांवांचा, नामात्मक. २ नामापासून साधलेला, नामसाधित. ३ *verbal* शाब्दिक, शब्दात्मक, शब्दरूप. ४ *existing in name only* नांवाचा, नाममात्र, नामधारी, नामरूप. ५ *having a name* नांव असलेला, नामधारी. N. *n.* नामापासून झालेलें क्रियापद *n,* नामसाधित क्रियापद *n.* २ *a name* नांव *n.* Nom'inalism *n. the doctrine that general terms have no corresponding reality either in or out of the mind, being mere words* मनुष्यत्व, अश्वत्व, गोत्व इत्यादि सामान्यें (genera) हीं प्रत्यक्ष वास्तविक पदार्थ नाहींत, परंतु केवळ शब्दरूप, नामरूप, किंवा कल्पनारूप आहेत असें क्यांटपंथीय तत्ववेत्त्याचें मत *n,* नाममात्रतावाद *m,* नामवाद *m,* सामान्यासत्तावाद *m.* Nom'inalist *n.* नामवादी *m.* Nom'inally *adv.* नांवानें, नांवाला.

Nominalism, See under Nominal.

Nominate (nom'in-āt) [L. *nominare*, *–atum*, to name

—*nomen*, Sk. नामन्, a name.] *v. t. to name* नांव घेणें -काढणें -उच्चारणें; नामनिर्देश करणें *g. of o.*; as, "It is impossible to N. them all." २ *to give name to* म्हणणें, बोलणें, नांव -नाम -संज्ञा *f.* देणें. ३ *to appoint* नेमणें, योजणें, नेमणूक करणें. ४ *to propose by name* (एखाद्या जागेकरितां) नांव पुढें करणें -सुचविणें. Nom'inated *pa. t.* N. *pa. p.* नेमलेला, नियुक्त, सुचविलेला. Nom'inating *pr. p.* Nomina'tion *n.* नांव सुचवणें *n* -पुढें करणें *n*, नामनिर्देश *m.* २ नेमणूक करणें *n.* ३ नेमणूक *f*, नियोजन *n.* Nom'inative *a.* (*gram.*) प्रथमेचा, प्रथमाविभक्तीचा. N. *n.* प्रथमा *f*, प्रथमाविभक्ति *f.* Nom'inatively *adv.* प्रथमेप्रमाणें. Nom'inator *n.* नांव सुचविणारा *m.* २ नेमणूक करणारा *m*, नियोजक *m*, नेमणारा *m.* Nominee' *n.* नेमलेला -पुढें केलेला मनुष्य *m.*

N. B.—एखाद्या मनुष्याला एखाद्या जागेकरितां Nominate केला तर ती जागा तो नाकारूं शकतो. परंतु एखाद्याला एखाद्या जागेवर Appoint केला तर त्याला ती जागा नाकारतां येत नाहीं.

Nomination, Nominative, Nominator, Nominee, } See under Nominate.

Nomocracy (no-mok'ra-si) [Gr. *nomos*, law, and *kratia*, from *kratein*, to rule.] *n. a government according to a code of law* कायद्याचें राज्य *n*, कायद्यान्वयें राज्य *n*, नियमबद्ध राज्य *n.*

Nomogeny (no-moj'e-ni) [Gr. *nomos*, law, and *geneia -genes*, producing. Cf. Sk. जन्.] *n. the origination of life according to natural law, not miracle* (oppo. to Thaumatogeny) सृष्टिनियमानुसारजनन *n*, स्वाभाविक उत्पत्ति *f.*

Non-abil'ity *n. want of ability* नालायकी *f*, दुर्बलता *f*, असामर्थ्य *n*, बेहुशारी *f*, सामर्थ्याचा अभाव *m.* २ (*law.*) *an exception taken against a plaintiff in a cause, when he is unable legally to commence a suit* व्यवहारयोग्यतेची हरकत *f*, व्यवहाराक्षमता *f*, अव्यवहार्यता *f. N. B.* व्यवहार = Legal proceedings.

Non-accept'ance *n. a neglect or refusal to accept* न घेणें *n*, अस्वीकार *m*, अपरिग्रह *m*, अग्रहण *n.*

Non-accom'plishment *n. want of accomplishment* असिद्धि *f*, असाधन *n*, अनुपपत्ति *f.*

Non-ac'id *a. destitute of acid properties* अनम्ल.

Non-acquaint'ance *n. want of acquaintance* अपरिचय *m*, अनोळख *f.*

Non-acquies'cence *n. refusal of acquiescence* नाकबुली *f*, असंमति *f*, अस्वीकार *m*, निरोध *m.*

Non-admiss'ion *n. refusal of admission* कबूल न करणें *n*, अस्वीकार *m*, अनंगीकार *m*, नाकबुली *f*, असंमति *f*, नामंजुरी *f.* २ *failure to be admitted* अप्रवेशन.

Non-adult' *a. not adult* अल्पवयी, बाल, बच्चा, वयांत न आलेला, अप्रौढ, अपक्व, अज्ञान.

Non-advert'ence *n.* दुर्लक्ष *n*, असावधान *n*, अनवधान *n*,

Non-aerobiot'ic (non-āer-ō-bī-ot'ik) *a.* (*biol.*) *capable of living without atmospheric oxygen* हवेंतील प्राणवायूवांचून जगणारे (*Bacilli* or *Microbes*).

Non'age *n. minority* अज्ञानदशा *f*, बालदशा *f*, अप्रौढस्थिति *f*, अप्रौढ वय *n*, बाल्यावस्था *f*, अप्राप्तव्यवहारदशा *f*, अपक्व वय *n*, वयांत नसणें -न येणें *n*. Non'aged *a.* वयांत न आलेला, अज्ञान, अप्राप्तवयस्क, अप्राप्तव्यवहार.

Nonagenarian (non-a-je-nā'ri-an) [L. *nonagenarius*, containing ninety –*nonaginta*, ninety –*novem*, Sk. नवन्, nine.] *n.. one who is ninety years old* नव्वद वर्षांचा म्हातारा *m*, नव्वद वर्षांची म्हातारी *f*.

Nonages'imal *a.* (*astron.*) *of or pertaining to the ninetieth degree* त्रिभोनलग्नाचा, वित्रिभलग्नाचा, वित्रिभाचा. N. *n.* (*astron.*) *the middle or the highest point of that part of the ecliptic which is at any given moment above the horizon* वित्रिभ *m*, त्रिभोनलग्न *n*, वित्रिभलग्न *n*. Nonages'imal point *n*. वित्रिभलग्न *n*, त्रिभोनलग्न *n*.

N. B. त्रि=तीन; भ=तीस अंश; त्रिभ=नव्वद अंश. वित्रिभ=(विगतानि त्रीणि भानि यस्मात् तत्) नव्वद अंशांनीं वजा केलेलें (क्षितिजलग्न). जर लग्नबिंदूचा भोग शंभर अंश असेल तर शंभर उणें नव्वद म्हणजे दहा अंश हें वित्रिभ लग्न झालें.

Nonagon (non'a-gon) [L. *nonus*, ninth, and Gr. *gonia*, angle.] *n.* (*math.*) *a plane figure having nine sides and nine angels* नवकोन *m*, नवकोणाकृति *f*, नवभुजाकृति *f*.

Non-aliena'tion *n. failure to alienate* दुसऱ्याचे नांवावर करून न देणें *n*, दुसऱ्याला मालकीचे किंवा स्वामित्वाचे हक्क न देणें *n*, स्वत्व न सोडणें *n*, स्वत्वानिवृत्ति *f*.

Non-appear'ance *n. failure or neglect to appear especially in a court of law* (कोर्टांत) हजर न राहाणें *n*, गैरहजर राहाणें *n*, गैरहजेरी *f*, नाहींसें होणें *n*, अविद्यमानता *f*, अदर्शन *n*, फरारी होणें (*specif.*) *n*.

Non-appoint'ment *n. neglect of making appointment* नेमणूक न करणें *n*, न नेमणें *n*. २ *failure to receive an appointment* जागा न मिळणें.

Non-arriv'al *n. failure to arrive* अनागमन *n*, न येणें *n*.

Non-attain'ment *n*. अप्राप्ति *f*, अलाभ *m*, न मिळणें *n*.

Non-attend'ance *n. failure to attend* हजर नसणें *n*, गैरहजर राहाणें *n*, गैरहजेरी *f*.

Non-atten'tion *n. inattention* अनवधान *n*, अलक्ष *n*, दुर्लक्ष *n*, गैरसावधपणा *m*, बेसावधपणा *m*.

Non-bitu'minous *a. containing no bitumen* शिलाजतुरहित.

Nonce (nons) [The substantive has arisen by mistake from the phrase 'for the nones,' orig. *for then ones*, meaning simply 'for the once'; the *n* belongs to the dative of the article.] *n. the present time, occasion* (प्रस्तुत) प्रसंग *m*, समय *m*, वखत *m*, वेळ *f*, अवसर *m*. This word is used chiefly in the phrase "*for the nonce*,"

Non-chalance (nonshalans') [Fr. *non* not, & *chaloir* to concern one's self for.] *n. unconcern, indifference* उदासीनता *f*, अनास्था *f*, बेफिकिरी *f*, निष्काळजीपणा *m*. Nonchalant' *a*. उदासीन, बेफिकीर, निरुत्सुक, अनास्थ, शांत, धिमा, थंड. Non'-chalantly *adv*. बेफिकिरीनें, शांतपणें, थंडपणें.

Non'claim *n. a failure to make claim within the time limited by law* (कायद्यानें ठरविलेल्या) मुदतींत हक्क न सांगणें *n*, मुदतींत हक्क बजावण्यास चुकणें *n*.

Non-cog'nisable *a*. ज्या अपराधाबद्दल वारंटावांचून धरण्याचा पोलिस अंमलदारास अधिकार नाहीं असा (अपराध).

Non-cohe'sion *n. want of cohesion* एकमेकांना न चिकटणें *n*, असंसक्ति *f*.

Non-coin'cidence *n. lack of coincidence* एकदम न घडणें *n*, असंगम *m*, (त्रिकोण वगैरे) समान न होणें *n*, एकसमयावच्छेदाभाव *m*. Non-coin'cident *a*. न जुळणारा, समान न होणारा, असंगत, असंयुक्त.

Non-com'batant *n. any one connected with an army, or navy who is there for some other purpose than that of fighting, as a surgeon or chaplain* (सैन्यांतील किंवा आरमारांतील) न लढणारे लोक *m. pl.*, नलढाऊ नोकर *m. pl.*; उ० डाक्तर, पाद्री.

Non-commiss'ioned *a. not having a commission* बिनसनदी (अधिकारी -अंमलदार), 'कमिशन' नसलेला.

Non-committ'al *n. a state of not being committed or pledged* (स्वतःस) गुंतवून -बांधून न घेणें *n*, सोडवणूक *f*. N. *a*. (of answer, statement &c.) *not committing or binding a person* (to any particular opinion or conduct) (स्वतःस) गुंतवून -बांधून न घेणारें (उत्तर), पळण्यास -सुटून जाण्यास वाव असलेलें (विधान), उडवाउडवीचा, पोकळ, सोडवणुकीचा.

Non-commu'nicant *n. one who abstains from joining in the Holy Communion* ख्रिस्ती लोकांतील 'होली कम्युनियन'च्या किंवा पवित्र सहभागितेच्या विधीस हजर न राहणारा *m*, पवित्र सहभागितेंत भाग न घेणारा *m*.

Non-commun'ion *n. a neglect or failure of communion* अव्यवहार *m*.

Non-comple'tion *n. a lack of completion* अपूर्णता *f*, असमाप्ति *f*, असिद्धि *f*, अर्धवटपणा *m*, कच्चेपणा *m*, असमग्रता *f*, अपुरेपणा *m*.

Non-compli'ance *n. failure to comply* असंमति *f*, नाकबुली *f*, अस्वीकार *m*, अननुमति *f*, अननुरोध *m*. Non-comply'ing *a*. नाकबूल, कबूल न होणारा, प्रतिकूल.

Non-concurr'ence *n. refusal to concur* एकमत न होणें *n*, विरोध *m*, विरुद्ध मत *n*, विरुद्ध अभिप्राय *m*, ऐकमत्याभाव *m*, अमतैक्य *n*, मतभेद *m*.

Non-conden'sible *a. incapable of being liquefied* (said of gases) पातळ न होणारा, द्रवरूपास न येणारा (वायु), दुर्द्रव, द्रवीभवनाक्षम.

Non-conduc'tion *n. the quality of not being able to*

conduct or transmit अप्रवाहकत्व *n*, अप्रवहण *n*, अवहन *n*, अवाहकता *f*, वहनाक्षमता *f*. २ *failure to conduct* अवहन *n*. Non-conduct'ing *a.* अवाहक. Non-conduct'or *n.* (*physics*) *a substance which does not conduct or transmit certain properties or conditions, as heat or electricity* ज्यांतून वीज किंवा उष्णता वाहत नाहीं असा पदार्थ *m*, अवाहक *m*. N. B. Conduction = प्रवहण. Convection = प्रापण.

Non-conform'ing *a. not conforming, especially to an established church* राजानें मंजूर केलेला धर्म न मानणारा, राजसंमतधर्मविरोधी. २ अननुरोधी, अननुसारी, अननुयायी.

Non-conform'ist *n. one who does not conform, esp. one who refused to conform or subscribe to the Act of Uniformity in 1662* इंग्लंडांत १६६२ सालीं राजानें मंजूर केलेल्या धर्माला न मानणारा *m*, राजसंमत धर्माला न मानणारा *m*. (b) अननुरोधी *m*.

Non-conform'ity *n. want of conformity, especially to the established church* राजानें मंजूर केलेल्या धर्माला न मानणें *n*, राजमान्यधर्मविरोध *m*, अननुरोध *m*.

Non-con'tact *n.* अस्पर्श *m*, स्पर्शाभाव *m*, असंसर्ग *m*.

Non-conta'gious *a.* असांसर्गिक, स्पर्शजन्येतर. Non-conta'giousness *n.* असांसर्गिकता *f*, स्पर्शजन्येतरता *f*.

Non-content' *n. one not content* असंतुष्ट *m*, असंतोषी *m*, असमाधानी *m*. २ (*in the House of Lords*) *one giving a negative vote* विरुद्ध मत देणारा *m*, विरुद्धपक्षीय *m*, निषेधपक्षीय *m*. This word is sometimes abridged into *non-con*, or *non con*.

Non-contrib'uting *a.* अपोषक, अवर्धक, असाहायक.

Non-contrib'utory *a.* अपोषक, अवर्धक. २ *not furnishing supplies* (of men, money &c.) (पैशाचा किंवा मनुष्यांचा) पुरवठा न करणारा.

Non-curr'ency *n.* गैरचलन *n*, रद्द नाणें *n*, न चालणारें नाणें *n*, बंद केलेलें नाणें *n*, बद्द नाणें *n*.

Non-deliv'ery *n. failure or neglect to deliver* असमर्पण *n*, अप्रदान *n*. २ (पत्रें, पार्सलें वगैरे) न देणें *n*, न वांटणें *n*, बटवडा न करणें *n*.

Nondescript (non'de-skript) [L. *non*, not, and *descriptus*, described.] *a. novel, odd* (विशिष्ट) व्याख्या किंवा वर्गीकरण करतां न येण्यासारखा, वर्गविशेषशून्य, विशिष्ट वर्गांत न घातलेला, अवर्गीकृत, अवर्ग्य. N. *n. a person or thing not yet described or classed, or not easily described or classed* (ज्याचें सहज) लक्षण किंवा वर्गीकरण करितां येणार नाहीं असा पदार्थ किंवा मनुष्य *m*, वर्ग किंवा प्रत न लावलेला पदार्थ किंवा मनुष्य *m*. २ *something abnormal* विलक्षण पदार्थ *m*, विलक्षण वस्तु *f*.

Non-devel'opment *n. failure or lack of development* वाढ न होणें *n*, खुरटणें *n*, वृद्धिरोध *m*, अवर्धन *n*, अनभिवृद्धि *f*.

Non-discov'ery *n. failure of discovery* शोध न लागणें *n*.

None (nun) [A.S. *nan –ne*, not, & *an*, one. None हें 'एकही नाहीं,' 'कोणीही नाहीं,' या अर्थीं संयुक्त सामान्य सर्वनाम आहे.] *a.* and *pron. no one, not one, not anything* एकही नाहीं, बिलकूल नाहीं; as, "*None* of their productions are extant." [NONE OF *not at all, not, nothing of* (used emphatically) बिलकूल नाहीं, मुळींच नाहीं.]

Non-effect'ive *a.* निष्परिणामी, गुणहीन, निरुपयोगी. २ (*mil.*) *not fit or available for duty* नोकरी करण्यास असमर्थ -अयोग्य -निरुपयोगी. N. *n. a member of a force who is not able, for some reason, to take part in active service* (लढाईवर जाण्यास) असमर्थ -निरुपयोगी शिपाई *m.*

Non-effici'ent *n. a soldier who has not yet undergone the full number of drills* कवाईत पुरी न शिकलेला शिपाई *m.* N. *a. not up to the mark required for service* पुरी कवाईत न शिकलेला, नोकरीच्या लायक न झालेला. २ कार्यक्षमता नसलेला, कार्यक्षमताशून्य.

Non-e'go *n.* अनात्मा *m*, जडसृष्टि *f.* See Ego.

Non-elas'tic *a.* लवचीकपणा नसलेला, कठीण, ताठ, ताटर, स्थितिस्थापकगुणहीन.

Non-elect' *n.* (*theol.*) *sing.* and *pl. a person or persons not elected, or chosen, to salvation* (मुक्ति-करितां) पसंत न केलेला *m*, (मुक्ति मिळण्यास) नालायक समजलेला *n.* Non-elec'tion *n. failure of election* निवड न होणें *n.*

Non-emphat'ic *a.* दुर्बल, कमजोरी, लटपटीत, लेचापेंचा, पोंचट, पिळपिळित, मिळमिळित. Non-emphat'ical *a.* Same as above.

Non-empir'ical *a. not presented in experience* अप्रतीत, (अनुभवानें) सिद्ध न झालेला, अनुभवास न आलेला, प्रत्ययास न आलेला.

Non-enjoy'ment *n.* उपभोग न घेणें *n*, अनुपभोग *m*, असंभोग *m*, अभोग *m*, भोगरहितता *f.*

Non-en'tity *n. non-existence* नाहींपणा *m*, नास्तित्व *n*, अभाव *m*, असंभव *m*, अविद्यमानता *f*, अनस्तित्व *n*, अजीव *m*, असत्व *n* (*lit.*), असत्ता *f* (*lit.*), शून्यता *f.* २ *a thing not existing* अविद्यमानवस्तु *f*, अवस्तु *f*, असत्पदार्थ *m.* ३ (*colloq.*) *a person or thing of little or no account* निरुपयोगी -कुचकामाचा -हिशोबांत नसलेला -क्षुद्र -क्षुल्लक मनुष्य किंवा पदार्थ *m.*

Non-Epis'copal *a. not pertaining to the Episcopal church or system* एपिस्कोपलेतर.

Nones (nōnz) [L. *nonæ nonus* for *novenus*, ninth, -*novem*, Sk. नवन्, nine.] *n. pl.* (रोमन क्याथोलिक ख्रिस्ती लोकांच्या पंचांगांतील) जानेवारी, फेब्रुवारी, एप्रिल, जून, आगस्ट, सप्टंबर, नवंबर आणि दिजंबर ह्या महिन्यांची पांचवी तारीख; व मार्च, मे, जुलै, आक्टोबर ह्या महिन्यांची सातवी तारीख. २ रोमन क्याथोलिक लोकांची दुपारीं (पूर्वीं तीन वाजतां) म्हणण्याची प्रार्थना *f.*

Non-essen'tial *a.* अनवश्यक, बिनजरूरीचा, नसल्यास चालण्यासारखा, बिनमहत्त्वाचा. N. *n. something that may be done without* अनवश्यक पदार्थ *m* -वस्तु *f*, जरूर नसलेला पदार्थ *m*, नसल्यास चालण्यासारखी गोष्ट *f.*

Nonesuch (nun'such) *n. a paragon, a person or thing that is unrivalled* एकमेवाद्वितीय, ज्याच्यासारखा दुसरा कोणी नाहीं असा, -अनुपम -अद्वितीय मनुष्य *m* -चीज *f*, एकच *m.*

Non-execu'tion *n. non-performance* न करणें *n*, अंमलबजावणी न करणें *n*, अप्रयोग *m.*

Non-exist'ence *n.* नाहींपणा *m*, अनस्तित्व *n*, नास्तित्व *n*, अभाव *m*, असंभव *m*, शून्यता *f.* २ अविद्यमान वस्तु *f.* Non-exist'ent *a.* अस्तित्वांत नसणारा, अवर्तमान, अविद्यमान, अभूत, असत्.

Non-exporta'tion *n. a not exporting of commodities* माल बाहेर न पाठविणें *n*, अनिर्गत *n.*

Non-extens'ible *a.* ताणतां न येण्याजोगा -सारखा, लांब न होणारा, अविततिशील. (वितति=Extension.)

Non-fea'sance *n.* (*law*) *an omission or neglect to do something, especially that which ought to have been done* कर्तव्यच्युति *f*, कर्तव्याकरणदोष, प्रमाद *m.* (Cf. Mal-feasance=अकर्तव्यकरणदोष *m.*)

Non-for'feiting *a.* (*of a life insurance policy*) *not forfeited even by reason of non-payment* (हप्त्याचे पैसे भरणें राहिले तरी) रद्द न होणारी (विम्याची पालिसी), हप्तेबंदी चुकली तरी रद्द न होणारा (विमा).

Non-fulfil'ment *n. neglect or failure to fulfil* पुरें न करणें *n*, पुरें करण्याविषयीं हयगय *f*, अपूर्ति *f.*

Non-importa'tion *n. a not importing of commodities* बाहेरून (देशांत) माल न आणणें *n.* Non-import'ing *a.* (मालाची) आयात न करणारा.

Non-interven'tion *n. the state or habit of not intervening or interfering* ढवळाढवळ न करणें *n*, हात न घालणें *n.* [N. POLICY (दुसऱ्याच्या कारभारांत) ढवळाढवळ न करण्याची राजनीति *f.*]

Non-iss'uable *a. not capable of being issued* देतां -काढतां -सुरू करतां न येण्यासारखा. २ *not admitting of issues being taken on it* मुद्दे काढतां न येण्यासारखा.

Non-join'der *n.* (*law*) *the omitting to join all the parties to the action or suit* फिर्यादींत ज्यांचीं नांवें सामील केलीं पाहिजे होतीं अशा सर्व इसमांपैकीं कांहींचीं नांवें घालण्यास चुकणें *n.* २ जो मुद्दा वादांत दाखल करावयास पाहिजे होता तो दाखल करण्यास चुकणें *n.*

Non-ju'ring (non-jōō'ring) [L. *non*, not, and *jurare*, to swear.] *a. not swearing allegiance* प्रजाधर्म पाळण्याची -राजनिष्ठेची शपथ न घेणारा. Non-ju'ror *n.* (*English Hist.*) *one of those adherents of James II. who refused to take the oath of allegiance to William and Mary or to their successors after the Revolution of 1688* प्रजाधर्म पाळण्याची -राजनिष्ठेची शपथ न घेणारा *m.*

Non-juror, See under Non-juring.
Non-limita'tion *n. want of limitation* (नियमित -ठराविक) मुदत नसणें *n*, कालमर्यादाभाव *m*, अमर्यादित मुदत *f*. २ बंधनाभाव *m*, अनिर्बंध *m*, मर्यादाभाव *m*.
Non-lu'minous *a*. प्रकाशहीन, तेजशून्य, निस्तेज.
Non-malig'nant *a. not malignant* सौम्य (रोग).
Non-manufac'turing *a. not carrying on manufactures* शिल्पपदार्थ किंवा कारागिरीचे पदार्थ तयार न करणारा, शिल्पपदार्थानुत्पादक.
Non-marr'ying *a. not readily disposed to marry* लग्न करण्यास नाखुष, लग्नास अनुत्सुक, विवाहानुत्सुक.
Non-med'ullated *a*. (*anat.*) *without a medulla or marrow, or without a medullary sheath* मज्जाहीन, मज्जाकवचहीन; as, "A N. nervefibre."
Non'metal *n*. अधातुरूपतत्त्व *n*, अधातु *n*; as, "Oxygen, and chlorine are *non-metals.*" Non-metall'ic *a*. (*chem.*) *resembling or possessing the properties of a non-metal* अधातुसदृश, अधातुधर्मक, अधातूचे धर्म असलेला, अधातुसारखा, अधातुक, अधातुकल्प; as, "Sulphur is a *non-metallic* element."
Non-mo'ral *a*. नैतिकेतर, नीतीशीं संबंध नसलेला.
Non-nat'ural *a*. स्वाभाविकेतर, अस्वाभाविक, निसर्गविरुद्ध, अनैसर्गिक, जबरदस्तीचा, सक्तीचा, जुलमाचा.
Non-nitrog'enous *a. devoid of nitrogen* नत्ररहित, नत्र नसलेला.
Non-nucleated (non-nū'klē-āt-ed) *a. without a nucleus* आद्यबिंदुरहित, कोर नसलेला. See Nucleus.
Nonny (non'-ni) *n. a silly fellow* वेडगळ मनुष्य *m*.
Non-obedience (non-ō-bē'di-ens) *n. neglect of obedience* हुकूम न मानणें *n*, आज्ञाभंग *m*.
Non-observance (non-ob-zėrv'ans) *n. neglect or failure to observe* अपालन *n*, अकरण *n*.
Non-obtain'ment *n*. अलाभ *m*, अप्राप्ति *f*.
Non'oxygenous *a*. प्राणवायुहीन.
Non-pareil (non-par-el') [Fr. –*non*, not, and *pareil*, equal –Low L. *pariculus*, dim. of *par*, equal.] *n. a person or thing without an equal* अप्रतिम -अनुपम -अद्वितीय वस्तु -मनुष्य *m*. २ *unequalled excellence* अप्रतिमता *f*, अनुपमता *f*, अद्वितीयपणा *m*, निरुपमेयता *f*. ३ *a rich kind of apple* एक जातीचें उंची सफरदळ -सफरचंद *n*. ४ *a small printing type* एक प्रकारचा बारीक टाईप *m*. N. *a. without an equal, matchless* अप्रतिम, अनुपम, अद्वितीय, निरुपम.
Non-pathogenic (non-path'ō-jenik) [Gr. *pathos*, (perhaps allied to Sk. व्यथा) disease, and *genere*, Sk. जन्, to produce.] *a*. (*med.*) *not producing disease* अरोगजनक, अरोगोत्पादक, अरोगकारक.
Non-pay'ment *n. neglect or failure to pay* (पगार -हिशोब) चुकता न करणें *n*, (पैशाचा -देण्याघेण्याचा निकाल *m* -फेड *f*. न करणें *n*, अप्रदान *n*.

Non-perform'ance *n. neglect or failure to perform* न करणें *n*, अकरण *n*.

Non-photobiotic (non-fōtō-bī-ot'ik) [L. *non*, not, *photos*, light, and *bios*, life.] *a.* (*biol.*) *capable of living without light* उजेडाशिवाय जगणारा, अंधारांत वाढणारा; as, "*Non-photobiotic* plants or cells."

Non-plane' *a.* (*math.*) *not lying in one plane* (said of certain curves) असम -विषम पातळींतील.

Non-plus (non'-plus) [L. *non*, not, and *plus*, more.] *n. a state in which no more can be said or done, great difficulty* गोंधळ *m*, घोळ *m*, गळफटा पेंचाटी *f*, पेंच *n*. N. *v. t. to perplex completely, to puzzle* गोंधळवणें, पेंचणें, गळफटणें, गुरफटणें, घोंटाळणें, घोळ *m* -गळफटा *m* &c. -करणें *g. of o.*, घोंटाळयांत -पेंचांत पाडणें -घालणें, त्रासणें, थक्क -कुंठित -अगतिक निरुत्तर &c. करणें. Non'-plussing *pr. p.* & *v. n.* Non'-plussed *pa. t.* N. *pa. p.* गोंधळलेला, बावरलेला, कुंठित, थक्क, गतिहीन, अगतिक, गुरफटलेला, निरुत्तर. [To BE NON-PLUSSED थक्क होणें, गोंधळून जाणें, कुंठित -निरुत्तर -अगतिक होणें.]

Non-possumus (non-pos'ū-mus) [L, 1st. person pl. pres. indicative of *posse*, to be able.] *we are not able, we cannot, a plea of inability* आम्हीं हात टेंकले, आमचा इलाज नाहीं, नकाराची सबब *f* -युक्ती *f*.

Non-prac'tice *n.* अनभ्यास *m*, सराव *m* -संवय *f*. नसणें *n*.

Non-prepara'tion *n. want of preparation* तयारी नसणें *n*, बिनतयारी *f*, बेतयारी *f*, गैरतयारी *f*.

Non-production (non-pro-duk'shun) *n.* अनुत्पत्ति *f*.

Non-professional (non-pro-fesh'un-al) *a. not done by a professional man* धंदेवाल्या मनुष्यानें न केलेला. २ *contrary to professional usage* धंद्याच्या सांप्रदाया -इश्रतीविरुद्ध, धंदेवाल्याला न शोभण्यासारखा.

Non-proficient (non-pro-fish'unt) *n. one who has made no progress in the art or study in which he is engaged* अनिपुण, अनिष्णात, अपटु, अनभ्यस्त, कच्चा. Non-profi'ciency *n. want of proficiency* अनिपुणता *f*, अनभ्यस्तता *f*, कच्चेपणा *m*, अपटुत्व *n*.

Nonpros (non'pros) [Abbrev. of *non prosequitur.*] *v. t. to decline or fail to prosecute* खटला न करणें, फिर्याद न मांडणें. २ *to allow to be dropped* (said of a suit) (फिर्याद) काढून टाकण्यास परवानगी *f* -संमती *f*. देणें. ३ *to enter judgment against* (a plaintiff who fails to prosecute) वादीविरुद्ध निकाल देणें; as, "The plaintiff was *non-prossed.*"

Non-recov'ery *n.* वसूल न करणें *n*, वसूल करण्यास चुकणें *n*.

Non-recur'rent, Non-recur'ring *a. not recurring* फिरून फिरून न येणारा, अनावर्तक, अद्विरुक्तिक.

Non-resident (non-rez'i-dent) *a. not residing within the range of one's responsibilities* रहिवाशी

नसणारा, बहिर्देशस्थ, उपरा, जहागिरीच्या ठिकाणीं, आपल्या शेतवाडीवर किंवा आपल्या नोकरीच्या जागीं न राहाणारा (जहागीरदार, पाद्री वगैरे), अस्थानिक. Nonresi'dence *n.* अवास्तव्य *n*, अवसति *f*, अवास *m*.

Non-resistance (non-re-zist'-ans) *n.* *the principle of not offering opposition, passive obedience* अप्रतिकारवाद *m* -मत *n*, अप्रतिबंध *m*, अनिरोध *m*, अविरोध *m*, अनिवारण *n*, मुकाट्यानें हुकूम मानणें *n*. Nonresist'ant *a.* प्रतिकार न करणारा, मुकाट्यानें हुकूम पाळणारा, अप्रतिकारी, अनिरोधी, अविरोधी. N. *n.* *one who maintains that no resistance should be made to constituted authority, even when unjustly or oppressively exercised* कायदेशीर सत्तेला (तिचा अंमल अथवा एखादा कायदा अन्यायाचा व जुलमाचा असला तरीही) विरोध करूं नये असें मानणारा *m* -प्रतिपादन करणारा *m*, अप्रतिकारवादी *m*. २ *one who holds that violence should never be resisted by force* अत्याचाराचा अत्याचारानें, दंडेलीचा दंडेलीनें कधींही प्रतिकार करूं नये असें मानणारा *m*, सामोपचारवादी *m*, अविरोधवादी *m*. Non-resist'ing *a.* प्रतिबंध न करणारा.

Non-respect (non-re-spekt') *n.* अनादर *m*. [N. OF PERSONS आपामरसाधारणवृत्ति *f*, समानवृत्ति *f*.].

Non-ruminant (non-rōōm'i-nant) *a.* रंवथ न करणारा, रोमंथकेतर, रोमंथकभिन्न.

Nonsense (non'sens) *n.* *that which has no sense* अनर्थक भाषण *n*, अयथार्थ भाषण *n*, बेअकलीपणा *m*, अक्कलशून्यता *f*, मूर्खपणा *m*. २ *language without meaning, absurdity* अचावचा -अनर्थक -निरर्थक -बाष्कळ &c. बोलणें -भाषण *n* -वाक्य *n*, वेडगळ भाषण *n*, वेडगळ लेख*m*, अकडंतिकडं *n*, इधरतिधर *n*, अगडतगड *n*, अगडबगड *n*, अटरफटर *n*, सटरफटर *n*, लटरफटर *n*, अनर्थ *n*, कांहींचेंबाहीं *n*, प्रलाप *m*, जल्पित *n*. [TO TALK N. हवें तें बोलणें, बहकणें, भकणें, वाटेल तसें तोंड सोडणें.] २ *trifles* क्षुल्लक गोष्टी *f. pl.*, निरुपयोगी पदार्थ *m*, अगडतगड *n*, अगडबगड, सटरफटर *n*. Nonsen'sical *a.* *without sense*, मूर्खपणाचा, वेडगळ, वेडगळपणाचा, Nonsensical'ity, Nonsens'icalness *n.* अनर्थकता *f*, निरर्थकता *f*, अर्थाभाव *m*, अर्थराहित्य *n*, असंगतता *f*, असंबद्धता *f*, वायफळपणा *m*, बाष्कळपणा *m*. Nonsens'ically *adv.* अर्थावांचून, कांहींचेंबाहीं, बाष्कळपणें.

Non-sensitive (non-sens'i-tive) *a.* *not sensitive* अचेतन. २ अशीघ्रपरिणामग्राही, क्षुब्ध न होणारा.

Non-sequitur (non-sek'wi-tur) [L. it does not follow.] (*logic*) *an inference which does not follow from the premises* अपसिद्धांत *m*, भासित सिद्धांत *m* ?, सिद्धान्ताभास *m* ?, अन्यथासिद्धानुमान *n*.

Non-sexual (non-seks'hū-al) *a.* *having no distinction of sex* स्त्रीपुरुषभेद -लिंगभेद नसणारा, लिंगभेदशून्य.

Non-society (non-sō sī'e-ti) *a.* (of a workman, or workshop) *not connected with a trade-union* (कामगारांच्या संस्थेचा किंवा कामगारमंडळाचा) सभासद नसलेला (कामगार किंवा कारखाना).

Non-solution (non-sōl-ū'shun) *n. failure of solution* न विरघळणें *n*, अद्रावण *n*, अविलयन *n*. २ *failure of explanation* अविवरण *n*, अव्याख्या *f*, बिनखुलासा *m*, अनुपपत्ति *f*, उलगडा नसणें -न होणें -न करणें *n*.

Non-solvency (non-sol'ven-si) *n. insolvency* कर्जबाजारीपणा *m*, दिवाळें *n*, दिवाळखोरी *f*. Non-sol'vent *n*. कर्जबाजारी *m*, दिवाळें निघालेला *m*, दिवाळखोर *m*. Non-solv'ent *a*. दिवाळें निघालेला, दिवाळखोर.

Non-spa'ring *a. sparing none*(कोणालाही)न वगळणारा, (कोणालाही)माफी न करणारा, सरसकट -सरसहा सर्वांचा समाचार घेणारा, सकट घोडे बारा टक्के या वृत्तीचा, न्यायनिष्ठुर.

Non-stop. *a*. (सुटण्याचें स्टेशन व पोंचण्याचें स्टेशन ह्यांच्या दरम्यानच्या स्टेशनांवर) न थांबणारी (आगगाडी, मोटार, वगैरे).

Non-submission (non-sub-mish'un) *n. want of submission* (a) आज्ञा न पाळणें *n*, अवज्ञा *f*. (b) शरण न जाणें *n*, स्वाधीन न होणें *n*, सत्ता मान्य न करणें *n*. Non-submiss'ive *a. not submissive* आज्ञा मोडणारा, उद्धट, दांडगा, अनम्र, अविनीत.

Non-such, Same as None-such.

Non-suit (non' sūt) [L. *non* and Suit. 'वादीनेंच फिर्यादींत कांहीं व्यंगें आढळल्यावरून आपण होऊन ती न चालविणें किंवा काढून घेणें' असा non-suit शब्दाचा जुना अर्थ होता, परंतु हा अर्थ आमचे कडील कोर्टांत चालू नाहीं] *n*. (फिर्यादीस योग्य कारण नाहीं किंवा ती मुदतींत नाहीं किंवा वादीच्या म्हणण्यावरूनच ती चालण्यासारखी नाहीं असें कोर्टास वाटल्यावरून) फिर्याद काढून टाकणें *n*. Non-suit *v. t*. (पुराव्याव्यतिरिक्त कारणांमुळें) न चालण्यासारखी फिर्याद (कोर्टानें) काढून टाकणें. २ (कोर्टाच्या सांगण्यावरून) वादीनें फिर्याद काढून घेतली अशी (कोर्टानें) नोंद करणें. Non-suit *a*. same as Non suited. Non-suited *a*. (ची) फिर्याद काढून टाकलेला.

Non-tenure (non-ten'ūr) *n*. (*law*) *a plea of a defendant that he did not hold the land as affirmed* वादीच्या म्हणण्याप्रमाणें जमीन आपल्या ताब्यांत नव्हती अशी प्रतिवादीची तक्रार *f* -सबब *f* -हरकत *f*. (प्रतिवादीनें दिलेली) ताब्याची किंवा मालकीची नाकबुली *f*.

Non-term (non'-tėrm) *n. a vacation between two terms of a law-court* कोर्टाच्या दोन सेशनां (बैठकां) मधील सुटीचे दिवस *m. pl*., मधली सुटी *f*.

Non-toxic (non-toks'ik) *a. not poisonous* अविषारी.

Non-un'ion *a*. (of a workman) *not belonging to a trade-union* (कामगारांच्या सभेचा) सभासद नसलेला (कामगार). २ (of an article) *not manufactured by trade-union workmen* 'कामगारमंडळाचे सभासद असणारांनीं तयार न केलेला.

Non-unionist (non-ūn'yun-ist) *n. one who does not belong, or refuses to belong, to a trades-union* कामगारांच्या सभेचा सभासद नसलेला किंवा सभासद

होण्याचें नाकारणारा *m*, कामगारमंडळाचा विरोधी *m*.

Non-user (non-ūs'-ėr) *n. failure to use* उपयोग न करणें *n*, न वापरणें *n*, अवापर *m*, बिनवहिवाट *f*; as, "An office may be forfeited by misuses or *non-user*." २ (*law*) *neglect or omission to use an easement or franchise or to assert a right* (दुसऱ्याच्या जमिनींतील) पायवाट, गाडीवाट, इत्यादि हक्कांचा उपभोग न घेणें *n*. बिनवहिवाट *f*, वापर नसणें *n*, कबजाचा किंवा उपभोगाचा अभाव *m*. ३ *neglect of official duty* सरकारी कामाची हयगय करणें *n*, कर्तव्यदोष *m*, प्रमाद *m*.

Non-vascular (non-vas'kū-lar) *a.* (*anat.*) *destitute of vessels* वाहिनीविरहित.

Non-vernacular (non-vėr'-nak'ū-lar) *a. not native* विभाषीय; as, "A N. expression."

Non-vocal (non-vō'kal) *a. destitute of tone* आवाज नसलेला -नसणारा. २ उच्चार न होणारा. N. *n. a non-vocal consonant* अनुच्चारित व्यंजन *n*.

Noodle (nōō'dl) [M. E. *nodle*, *nodil*, back of the head.] *n. a simpleton, a blockhead* भोळा *m*, बावळट *m*, वेडा *m*, मूर्ख *m*, गावदी *m*, गयाळ *m*, अडाणी *m*, बेवकूफ *m*, दगड *m*, मूढ *m*, मठ्ठ *m*, ठोंब्या *m*.

Nook (nōōk) [O. E. *nok*, a corner.] *n.* कोपरा *m*, कोन *m*, अस्र *n*. (b) *a secluded retreat* एकांताची जागा *f*, कोपरा *m*, एकवसा *m*, विविक्तस्थान *n*. [N. AND CORNER (generally) कोनाकोपरा *m*, कोनकोपरा, सांधकोंद, (more frequently) सांधीकोंदी *f. pl.*] Nook'y *a.* पुष्कळ कोंपरे असलेला.

Noon (nōōn) [A. S. *non*, the ninth hour –L. *nona*, the ninth hour. Noon शब्दाचा धात्वर्थ दिवसाचा नववा तास म्हणजे दुपारची तीन वाजण्याची वेळ असा आहे. परंतु *nones* नांवाच्या दुपारीं तीन वाजतां होणाऱ्या ख्रिस्ती प्रार्थना दुपारीं बाराच वाजतां होऊं लागल्यामुळें सध्याच्या इंग्रजी भाषेंत Noon शब्दाचा अर्थ दुपारीं बारा वाजण्याचा काल असा झाला आहे.] *n. the middle of the day* (दुपारीं) बारा वाजण्याची वेळ *f*, (दुपारचे) बारा वाजण्याचा काल *m*, दुपार *f*, दोनप्रहर *f*, दोन प्रहरची वेळ *f*, मध्यान्ह *m*, मध्यान्हकाल *m*. [N. DAY दुपार *f*. २ *the time of greatest prosperity* भरभराटीचा भर *m*. N. DAY *a.* दुपारचा, दुपारच्या वेळचा. N. TIDE *n.* दुपार *f*, दोनप्रहरची वेळ *f*. N. TIDE *a.* दुपारचा. ABOUT N. दुपारींतिपारीं, दोनप्रहरच्या सुमारास. N. FLOWER झेंडूच्या जातीची एक हिमालयांतील वनस्पति *f*. AT N. दुपारां, दुपारीं, दोनप्रहरीं. HEIGHT OF N., HIGH, FLAMING &c. N. उभी दुपार *f*, खडी दुपार *f*, भर दुपार *f*, ऐन दोनप्रहर *f*, टळटळीत दुपार *f*, सुळीं देण्याची वेळ *f*, डोकें मारण्याची वेळ *f*. THE GLOWING or ARDOUR OF THE N. रखरख *f*, रणरण *f*. N. OF NIGHT (*poet.*) मध्यरात्र *f*.] २ *the highest point, culmination* कळस *m*, भर *m*, परमावधि *f*; as, "In the very *noon* of that brilliant life which was so soon and so fatally overshadowed." N.

v. i. to halt or rest at noon or in the middle of the day प्रवासांत दुपारीं मुक्काम करणें. २ *to stop for, or to partake of, midday meal* प्रवासांत दुपारच्या फराळाकरितां मुक्काम करणें, दुपारीं मुक्काम करून फराळ करणें. Noon'ing *pr. p.* N. *v. n.* प्रवासांत विश्रांतीकरितां किंवा फराळ करण्याकरितां मुक्काम करणें *n.*

Noose (nōōse *or* nōōz) [Of doubtful origin. Perhaps from L. *nodus*, knot.] *n. a slip-knot* फांस *m*, सरफांस *m*, सरकफांस *m*, पाश *m*. [N. FOR THE NECK गळफांस *m*. N. TO ENTANGLE (ONE) IN A N. नागपाश *m* (Sk.)?] २ *snare* जाळें *n*, वागुरा *f*, बन्धन *n*, जाल *n*. ३ *knot* (generally) गांठ *f*. N. *v. t. to tie or catch in a noose* पाशांत पकडणें, जाळ्यांत पकडणें -धरणें.

Nor (nor) [Contraction from *nother* = NEITHER.] *conj.* नकारात्मक उभयान्वयी अव्यय. ह्याचें मराठींत भाषांतर बहुधा 'आणि नाहीं', किंवा 'ही नाहीं' ह्या शब्दांनीं करितात.

Norm (norm) [L. *norma*, a rule.] *n. a rule, an authoritative standard* प्रमाण *n*, नियम *m*, मान *n*, ठरींव माप *n*, प्रतिमान *n*. २ (*biol.*) *a typical structural unit, a type* जात *f*, नमुना *m*. Nor'mal *a. according to rule or pattern, regular* नियमाबरहुकूम, नमुन्याबरहुकूम, नियमानुकूल, प्रमाणांकित. [N. SCHOOL नमुन्याची शाळा *f*. २ शिक्षक तयार करण्याची शाळा *f*.] ३ (*geom.*) (स्पर्शरेषेशीं स्पर्शबिंदूंत) काटकोन करणारी (रेषा). [N. EQUATION = कोस्पार्शिक समीकरण *n*. Cf. TANGENTIAL EQUATION = स्पार्शिक समीकरण.] ४ (*chem.*) प्रमाणयुक्त, प्रमाणांतला, यथाप्रमाण; as, "N. solution." (b) स्वधर्मी, स्वधर्मयुक्त; as, "N. acids." ५ *usual* नेहेमींचा, वास्तविक, ठराविक, प्रमाणाचा, ठराविक प्रमाणाचा. [N. PLACE (OF A COMET &c.) (ताऱ्याचें वगैरे) वास्तविक स्थान *n*.] N. *n.* (*geom.*) कोटिस्पर्शज्या or कोस्पर्शज्या *f*, मुख्यलंब *m*, अवलंब *m*.

Norma (nor'ma) [L. *norma*, a rule.] *n. rule, model* नमुना *m*, कित्ता *m*. २ *a square for measuring right angles* काटकोना *m*, गुण्या *m*.

North (north) [A. S. *north*.] *n.* उत्तर दिशा *f*, उत्तर *f*, उदीची *f*. २ उत्तरेकडील मुलूख *m*. N. *a. lying towards the north* उत्तरेकडचा, उत्तरेकडील, उत्तरस्थ, उदीचीन. [N. POLE उत्तर ध्रुव *m*. N. STAR, N. POLE STAR ध्रुवाचा तारा *m*.] २ *proceeding towards the north* उत्तरेकडे जाणारा. ३ *coming from the north* उत्तरेकडून येणारा. N. *v. i. to turn or move towards the north* उत्तरेकडे वळणें -जाणें. N. *adv.* उत्तरेकडे, उत्तरेस. North east' *n.* ईशान्य *f*, उत्तरपूर्वा *f*, प्रागुदीची *f*, ईशान कोण *m*, ईशानी *f*, पूर्वोत्तरा *f*. N. *a.* ईशान्येकडचा, ईशान्येकडील. North-east' passage *n.* (यूरोप आणि आशिया ह्यांच्या मधील) पूर्वोत्तर जलमार्ग *m*. North-east' *adv.* ईशान्येस, ईशान्येकडे. North-east'er *n.* ईशान्येकडून येणारें वादळ *n*. North-east'erly *a.*

ईशान्येकडचा, प्रागुत्तर, पूर्वोत्तर, प्रागुदीचीन, पूर्वोत्तरस्थ, २ ईशान्येकडून येणारा -वाहणारा. North-east'erly *adv.* ईशान्येकडे, ईशान्येस. North-eas'tern *a.* ईशान्येचा. ईशान्येकडचा -कडील, ईशान्येकडे असणारा, प्रागुत्तर, पूर्वोत्तर, प्रागुदीचीन, पूर्वोत्तरस्थ. North-east'ward, North-east'wardly *adv.* ईशान्येकडे, ईशान्येस. North'er *n.* उत्तरेकडचा वारा *m.* North'erliness *n.* उत्तराभिमुखता *f.* North'erly *a.* उत्तरेचा, उत्तरेकडचा. २ उत्तरेकडून येणारा -वाहणारा. North'erly *adv.* उत्तरेस, उत्तरेकडे. North'ern *a.* उत्तरेचा, उत्तरेकडचा. २ उत्तरेजवळ असणारा, उत्तरेस असणारा. ३ उत्तरेकडून येणारा -वाहणारा. North'ern diver पाणवुड्या पक्षी *m.* Northern lights, Same as aurora borealis. North'ern, North'erner *n.* उत्तरेचा रहिवाशी *m.* North'ernmost, North'most *a.* अगदीं उत्तरेकडे असलेला, अगदीं उत्तरेकडील, अगदीं उत्तरेचा. North'ing *n. motion, distance or tendency north-ward* उत्तरेकडची गति *f,* अंतर *n* किंवा (उत्तरेकडे जाण्याची) प्रवृत्ति *f,* उत्तरायण *n,* नाडीमंडलापासून उत्तरायण *n.* २ *the distance of a heavenly body from the equator northward* ताऱ्यांचें विषुववृत्तापासून उत्तरेकडचें अंतर *n,* उत्तरक्रांति *f.* [N. OF THE SUN उत्तरायण *n,* उदगयन *n,* सौम्यायन *n.*] ३ *the difference of latitude made by a ship in sailing northward* उत्तरायणरेखांश *m.* ४ *deviation towards the north* उत्तरक्रांति *f,* उत्तरेकडे च्युति ?, उत्तरायणांश *m.* North'-ness *n. a tendency in the end of a magnetic needle to point to the north* लोहचुंबकाच्या सुईच्या टोंकाची उत्तरेकडे वळण्याची प्रवृत्ति *f,* उत्तरायणप्रवृत्ति *f.* North'ward *a.* उत्तरेकडचा, उत्तरेजवळचा, उत्तराभिमुख. North'ward, North'wards *adv.* उत्तरतः, उत्तरेकडेस, उत्तरदिशेस, उत्तरेजवळ. North'wardly *a.* उत्तरेकडे वळलेला. North'wardly *adv.* उत्तरेकडे. Northwest' *n.* वायवी *f,* वायव्य *f,* पश्चिमोत्तरा *f.* N. *a.* वायव्येचा, वायव्येकडे असणारा. २ वायव्येकडे जाणारा -येणारा. Northwest' passage *n.* पश्चिमोत्तर जलमार्ग *m,* वायव्येकडील जलमार्ग *m.* Northwest' *adv.* वायव्येकडे. Northwest'er *n.* वायव्येकडचा वारा *m.* Northwest'erly *a.* वायव्येकडे जाणारा. २ वायव्येकडून येणारा. Northwest'ern *a.* वायव्येचा, वायव्येकडचा. २ वायव्येकडे जाणारा. ३ वायव्येकडून येणारा. Northwest'ward, Northwest'-wardly *adv.* वायव्येस, वायव्येकडे. North'-wind *n.* उत्तरेकडचा -कडील वारा *m.*

Norwegian (nor-wē'ji-an) [From Norway.] *a.* नार्वे देशाचा -संबंधीं, नार्वेजिअन. २ नार्वे देशांतील रहिवाशाचा -संबंधीं, नार्वेजिअन मनुष्याचा, नार्वेजिअनाचा. ३ नार्वे देशांतील भाषेचा, नार्वेजिअन भाषेचा, नार्वेजिअनचा. N. *n.* नार्वे देशांतील रहिवाशी *m,* नार्वेजिअन *m.* २ नार्वे देशांतील भाषा *f,* नार्वेजिअन भाषा.

Nose (nōz) [A. S. *nosu* ; L. *nasus* ; Sk. नस्, nose.

n. the organ of smell नाक *n*, नासिक *n*, नासा *f*, नासिका *f*, घ्राण *n*, घ्राणेंद्रिय *n*; contemptuously नाकाड *n*, नाकोर्टें *n*. [N. BAG तोबरा *m*. N. BAND, N. PIECE घोड्याच्या लगामाचा नाकावरील पट्टा *m*. N. BLEED *n*. नाकांतून रक्त येणें *n*, गुणगुणा फुटणें *n*, (*pop.*) घोळणा फुटणें *n*. NOSE-BRIDLE वेसण *f*, वेसन *n*, नाथ *m*, नास्य *n*. N. LEAF (*zool.*) कांहीं पाकोळ्यांचा (BATS) नाकावरील चामड्याचा पडदा *m*, नासापर्ण *n*. N. PIECE (नळीची किंवा भात्याची) तोटी *f*. २ सूक्ष्मदर्शकाच्या नळीचें टोंक *n*. N. RING नथ *f*. N. CUT नकटा, छिन्ननासिक. N.GAY फुलांचा गुच्छ *m* -झुबका *m* -झेला *m*, गोटा *m*. N.-LED नाक धरून नेलेला, वेसण घातलेला. N.-LESS नाक नसलेला, निर्नासिक. AQUILINE N., ROMAN N. अणकुचीदार नाक *n*, शुकनासिका *f*. BOTTLE N. फार दारू पिण्यानें नाकावर उठलेला पुरूळ-पुरळ *m*. PUG N. फेपाणें नाक *n*. BONE OF THE N. नाकाचा वांसा *m*, नाकाचा दांडा *m*, नासावंश *m*. BORE MADE IN THE N. FOR A N. RING नाक *n*. CATARRHAL DEFLUXION OF MUCUS AND PUS FROM THE N. पीनस रोग *m*. CIRCLE OF PEARLS AROUND A N. RING सरजा *m*. DRY MUCUS OF THE N. मेकड *n*, मेकूड *n*. FINE-NOSED चांगल्या नाकाचा, नाकेल. LARGE-NOSED टेंवऱ्या नाकाचा, नाकाड्या. PENDANT RING OF A NOSE-RING झालकडी *f*. PENDANTS *or* HANGING JEWELS OF A N. RING झिळमिळ्या *f. pl.* RUNNING *at* THE N. नाक वाहाणें *n*, नासिकास्राव *m*. SEPTUM OF THE N. नाकाचा पडदा *m*. UPPER PART OF THE SEPTUM OF THE N. गुणगुणा *m*, घोळणा *m*, घोळाणा *m*. SHORT-NOSED अप्रा, अप्रेनाकाचा. STRING DRAWN THROUGH THE N. OF A CAMEL, BUFFALO &C. BY WHICH TO GUIDE IT नथणी *f*. TIP OF THE N. नाकाचें टोंक *n* -बोंडी *f*, नासिकाग्र *n*. ONE WHO SPEAKS THROUGH THE N. गेंगणा, गेंगाणा. TO CLEAR *or* BLOW THE N. नाक शिंकरणें, शेंबूड शिंकरणें. TO CUT THE N. OFF ONE'S OWN FACE *to act to one's own hurt, whilst trying to harm another* दुसऱ्याचें नुकसान करण्याचा प्रयत्न करतांना आपलेंच नुकसान करणें. TO HAVE ONE'S N. OFFENDED नाकांतले केंस जळणें. TO KEEP ONE'S N. TO THE GRIND-STONE *to keep incessantly at work* सारखें काम करीत राहाणें. TO LEAD BY THE N., SEE UNDER LEAD. TO PAY THROUGH THE N. *to pay excessively* अवाच्या सवा द्यावयास लागणें. TO PUT ONE'S N. OUT OF JOINT *to supplant one in a person's favour* एखाद्याच्या मर्जीतून दुसऱ्याला उतरवून त्याचे जागीं आपण बसणें. २ *to upset one's plans* नाक कापणें, नकशा उतरणें, घडी बिघडवणें, बेत फिसकटावणें. TO RIFLE THE N. नाक ओरबडणें. TO SNAP ONE'S N. OFF *to answer very curtly* तुसडें उत्तर देणें. TO SPEAK THROUGH THE N. नाकांत बोलणें, गेंगाणें बोलणें, गेंगणें. TO THRUST ONE'S N. INTO (मध्येंच) तोंड घालणें, चोंबडेपणा करणें, नस्ती उठाठेव करणें. TO TURN UP ONE'S N. AT नाक मुरडणें, तोंड मुरडणें, नाक मोडणें.

AS PLAIN AS THE N. ON ONE'S FACE हातच्या कांकणासारखा, फार स्पष्ट, अगदीं उघड, करतलामलकवत्. N. OF WAX कोणत्याही बाबतींत वेळ येईल तशीं मतें बदलणारा मनुष्य *m*, मेणासारखा मऊ *m*, वारा वाहील तशी पाठ फिरविणारा -भोळा मनुष्य *m*.] २ *the power of smell* वास घेण्याची -येण्याची शक्ति *f*, गंधग्राहकता *f*. (b) *scent* वास *m*, गंध *m*, माग (*fig.*) *m*. (c) *sagacity* धोरण *n*, धूर्तता *f*. ३ *the projecting part of anything resembling a nose* तोटी *f*, तोंड *n*, सोंड *f*; as, "The N. of a kettle." [N. HOLE (*glass making*) भट्टीला ठेवलेलें लहानसें भोंक *n*.] ४ *a downward projection from a cornice* (कार्निसपासून पुढें आलेलें) नाक *n*. ५ (*slang*) *informer* चोंबडा *m*, चहाड *m*. N. *v. t. to smell* वास घेणें. (b) *to track, to trace out* वास काढणें, माग काढणें, माग लावणें. २ *to push the nose into or against* ढुशी मारणें, ढुशी देणें; as, "Lambs *nosing* the mother's udder." ३ *to oppose rudely face to face* तोंडास तोंड देणें, बेअदबी करणें; as, "A sort of national convention *nosed* Parliament in the very seat of its authority." ४ *to utter in a nasal manner* गेंगणें बोलणें, नाकांत बोलणें, गेंगणें. N. *v. i. to smell, to sniff* वास येणें, वास घेणें, हुंगणें. २ *to pry officiously into what does not concern one* दुसऱ्याच्या कामांत विनाकारण ढवळाढवळ करणें, मध्यें पडणें, चोंबडेपणा करणें. Nosed *pa. t.* N. *pa. p. a.* नाक असलेला (usually in compounds; as, bottle-nosed, pug-nosed, &c.). Nos'ing *pr. p.* N. *n.* (*arch.*) (a) *the projecting edge of a step* पायरीची पुढें आलेली-निमूळती कड *f*-कडा *f*-बाजू *f*. (b) *a metal or rubber shield to protect the front edge of a step from wear* पायरीवर बसविलेली रबराची किंवा धातूची पट्टी *f*.

Nose-leaf, See under Nose.

Nosocomial (nos-ō-kō'mi-al) [Gr. *nosos*, sickness, and *komein*, to attend to.] *a. of or pertaining to a hospital* इस्पितळाचा, इस्पितळांत असणारा; as, "N. atmosphere."

Nosology (nos-ol'o-ji) [Gr. *nosos*, & *logia*, discourse.] *n. that branch of medicine which treats of the classification of diseases* (वैद्यकांतील) रोगवर्गीकरणशाखा *f*, रोगशास्त्र *n*. Nosolog'ical *a.* रोगशास्त्राचा. Nosol'ogist *n.* रोगशास्त्रवेत्ता *m*.

Nostalgia (nos-tal'ji-a) [Gr. *nostos*, a return home, and *algos*, a pain.] *n. home-sickness* घरीं जाण्याचें वेड *n*. Nostal'gic *a.* Nostal'gy *n.* घरीं जाण्याचें वेड *n*, घरचें वेड *n*.

Nostril (nos'tril) [A. S. *nosthyrl* –*nosu*, nose, and *thyrel*, opening.] *n.* नाकपुडी *f*, नासापुट *n*, नासारंध्र *n*. [AIR BREATHED THROUGH N. सूर *m* (verb वाहणें), स्वर *m*. CARTILAGE WHICH DIVIDES THE N. नाकाचा पडदा *m*, ओस *m*. DRYNESS OF THE N. नाक सुकणें *n*, नासाशोष *m*. TO DILATE THE NOSTRILS (AS IN ANGER) नाकपुड्या फुलफुलावणें

-फेंदारणें. To STINK IN ONE'S N.s (-च्या) नाकांत शिरणें, घाण येणें *g. of s.*]

Nostrum (nos'trum) [L. *nostrum*, 'our own' *i. e.* a special drug peculiar to the seller –*nos*, Sk. नः us.] *n. any secret, patent or quack medicine* जडीबुटी *f,* वल्ली *f,* गूढौषध *n,* गुप्तौषध *n.* २ *any favourite scheme* (राजकीय किंवा सामाजिक सुधारकाची) आवडती योजना *f,* जडीबुटी (*fig.*) *f,* प्रयुक्ति *f.* Nos'trums *n. pl.*

Not (not) [Same as *naught*, from A. S. *ne*, not, and *wiht*, a whit.] *adv.* नाहीं, ना, नव्हे, नये, न.

No'-ta be'-ne [L. *nota*, note, and *bene*, well.] *note well* टीप *f,* (*lit.*) नीट लक्षांत ठेवा.

Notable (nōt'a-bl) [Fr. *notable* –L. *notabilis*,–*nota*, a mark.] *a. worthy of being known or noted* लक्षांत ठेवावयाजोगा -सारखा, संस्मरणीय, जमेस धरावयाजोगा -सारखा. (b) *plain, evident* लक्षांत येण्याजोगा -सारखा, स्पष्ट, उघड, खुला. २ *remarkable, memorable* नांव घेण्याजोगा -सारखा, विशेष, जमेंतला, प्रसिद्ध, प्रख्यात, नामांकित, महशूर, विशिष्ट, उत्कृष्ट, ख्यात. ३ *thrifty* काटकसरी, मितव्ययी. [A N. HOUSEWIFE संसाराला चांगली बायको.] N.*n.* संस्मरणीय गोष्ट. २ शिष्ट मनुष्य *m,* बडा मनुष्य *m,* बडा *m.* Not'ables *n. pl.* (राजकीय दृष्टया) प्रसिद्ध पुरुष *m. pl.* [A COUNCIL OF N.s शिष्टमंडळ *n,* बड्यांचें मंडळ *n.*] Notabil'ia *n. pl. things worthy of notice* संस्मरणीय गोष्टी *f. pl.* २ *note-worthy sayings* ध्यानांत ठेवण्याजोग्या म्हणी *f. pl.,* सुभाषितें *n. pl.* Notabil'ity *n. quality of being notable* संस्मरणीयता *f.* २ प्रसिद्धि *f,* विख्याति *f.* ३ *a notable person or thing* प्रसिद्ध पुरुष किंवा वस्तु; as, "Parisian *notabilities.*" Not'ableness *n.* प्रसिद्धि *f,* संस्मरणीयता *f,* ख्याति *f.* Not'ably *adv.* प्रसिद्धपणें, विशेषतः, लक्षांत येण्यासारख्या रीतीनें.

Notary (nōt'a-ri) [L. *notarius*,-*nota*, a mark.] *n. a person publicly authorised to draw up or attest contracts or similar documents, to protest bills of exchange &c., and discharge other duties of a formal character* हुंडी न सचकारल्याबद्दल दाखला देणारा *m.* हा बहुतकरून Solicitor असतो. ह्याला Not'ary public असेंही म्हणतात.

Notate (nō'tāt) [L. *notatus*, marked, *pa. p.* of *notare*, to mark.] *a.* (*bot.*) *marked with coloured spots or lines* निरनिराळ्या रंगांचे ठिपके असलेला, निरनिराळ्या रंगांच्या रेषा असलेला, नानावर्णचिन्हांकित, नानावर्णरेषांकित.

Notation (nō-tā'shun) [L. *notare-atum*, to mark.] *n. the act of recording by marks or symbols* संकेतचिन्हांनीं किंवा खुणांनीं लिहिणें *n,* अंकणें *n,* अंकणी *f,* अंकन *n.* २ *the practice of recording by marks or symbols* अंकनपद्धति *f,* संकेतचिन्हांनीं किंवा खुणांनीं

लिहिण्याची पद्धति *f.* ३ *a system of signs or symbols* संकेतचिन्हलिपी or briefly संकेतलिपी *f,* अंकनपद्धति *f,* लेखनपद्धति *f.* [CHEMICAL N. रासायनिकघटनालेखनपद्धति *f.* DECIMAL N. दशांशलेखनपद्धति *f.* MUSICAL N. कालांकनरीति *f,* स्वरलयांकनरीति *f,* स्वरसंकेतलिपी *f,* स्वरचिन्हमाला *f,* स्वरमाला *f,* स्वरांकनपद्धति.] ४ (*math.*) संख्यालेखनपद्धति, briefly संख्यालेखन *n;* as, "N. and numeration."

Notch (noch) [From a Teutonic root; Cf. *nick,* a notch.] *n. a nick cut in anything* खांच *f,* खाप *f,* खांड *f,* कात्रा *m,* सड *m;*—as made for or worn by a rope करकोंचा *m,* करवा *m,* अखोटा *m;*—as cut to facilitate breaking तोड *m;*–as cut on a tree, made in a wall &c. for the foot पावका *m,* पांवडा *m,* खाप *f,* खोंगा *m.* २ *defile* खिंड *f,* (दोन डोंगरांमधील) पाऊलवाट *f;* as, "The N. of a mountain." N. *v. t. to cut a hollow into* खांच *f* -खाप *f* -खांड *f* -कात्रा *m* &c. पाडणें. २ *to fit the notch of (an arrow) to the string* दोरीवर बाण लावणें -बसवणें. Notched *pa. t.* N. *pa. p.* खांचा पाडलेला, कात्रे पाडलेला &c. Notch-eared *a. having emarginate ears* खांचाखांचांचे कान असलेला, खांचदार कान असलेला; as, "The notch-eared bat." Notch'weed *n.* आपल्या इकडील चाकवतासारखी 'नाच्वीड' नांवाची वनस्पति. ही हिंदुस्थानांत सांपडत नाहीं. Notching *pr. p.* Notch'ing *v. n.* खांच *f* -खाप *f* -खांड *f.* &c. पाडणें. २ खांच *f,* खाप *f,* सड *m,* कात्रा *m.* &c.

Notch-eared } See under Notch.
Notch-weed }

Note (nōt) [Fr. *note,* –L. *nota,* a note.] *n. a distinctive mark or feature* खूण *f,* निशाणी *f,* चिन्ह *n,* लक्षण *n,* अभिज्ञान *n.* २ (-कडे लक्ष जाण्याकरितां -वेधण्याकरितां केलेली) खूण *f,* निशाण *n,* चिन्ह *n.* ३ *a sign or token proving or giving evidence* (शाबिती करणारी -पुरावा देणारी) खूण *f* -चिन्ह *n.* ४ *a brief explanation, a short remark* त्रोटक शेरा *m,* खुलासा *m,* टिपण *n,* टीप *f,* नोंद *f,* टांचण *n.* (b) *annotation, comment* टिपा *f.pl.,* टिप्पणी *f,* खुलासा *m,* टीका *f.* ५ *memorandum* (स्मरणार्थ) टिपण *n,* टांचण *n,* नोंद *f,* याद *f.* [N. BOOK सरणवही *f,* नोंदवही *f,* नोंदबुक *n.*] ६ (*pl.*) (लिहून काढलेले) मुद्दे *m. pl.,* टांचणें *n. pl.,* टिपणें *n. pl.* ७ *a short letter* चिट्टी or चिठ्ठी *f,* लहानसें पत्र *n,* चिटोरें *n.* [N. PAPER पत्रें लिहिण्याचा कागद *m,* नोटपेपर *m.* AT THE INSTANT OF SEEING THE N. पत्रदर्शनीं, पत्रदेखत, देखतचिठ्ठी. MERE N. WRITING चिटनविशी *f,* चिटनिशी *f.*] (b) (*in journalism*) स्फुट लेख *m,* स्फुट *n* (स्फुटें *pl.*). [COMMERCIAL Ns. व्यापारी स्फुटें *n. pl.* EDITORIAL NOTES संपादकीय स्फुटें. MILITARY Ns. लष्करी स्फुटें. NAVAL Ns. आरमारी स्फुटें. SHIPPING Ns. मालाच्या नेआणीसंबंधानें -मालाच्या बोटीसंबंधानें बातम्या *f. pl.*

SPORTING Ns. खेळासंबंधाच्या बातम्या *f. pl.* -खबरा *f. pl.*] ८ *a diplomatic paper* खलिता *m*, राजकीय पत्र *n.* ९ *a paper acknowledging a debt and promising payment* चिटी *f* or चिट्ठी *f.* [A N. OF HAND वचनचिट्ठी *f.* CIRCULAR N. *a note given by a banker to a traveller, to enable him to obtain money from various banks abroad* फिरती नोट *f.*] १० *notice, heed* लक्ष *n.* (with v. देणें), ध्यान *n* (with v. देणें, ठेवणें); as, "They take no N. at all of our being absent." ११ *reputation, distinction, fame* नांव *n*, प्रतिष्ठा *f*, ख्याति *f*, प्रसिद्धि *f*, सुप्रसिद्धि *f*, लौकिक *m*, कीर्ति *f.* [OF N. सुप्रसिद्ध, विशेष प्रसिद्ध, प्रतिष्ठित.] १२ नाद *m*, स्वर *m*, शब्द *m*, ध्वनि *m.* १३ (*mus.*) *a mark representing a sound* स्वरचिन्ह *n*, मात्रा *f*, मातृका *f*, मूर्च्छना *f.* (b) *sound, tune, tone* आवाज *m*, सूर *m*, स्वर *m*, क्कण *m.* [A CRACKED N. काकस्वर *m.* A HIGH N. तारस्वर *m.* AN UNMUSICAL *or* WRONG N. बदसूर *m*, बेसूर *m*, अपस्वर *m*, विस्वर *m.* LEADING *or* KEY N. वादी *m.* SWEET N. काकली *f*, मधुर स्वर *m*, गोड सूर *m.* INDISTINCT N. कलकल आवाज *m*, कल *m* (Sk.). DEEP N. मंद्र *m.* CONTINUED N. एकतानस्वर *m*, एकताल *m.* THE SEVEN NOTES ARE षड्ज, ऋषभ, गांधार, मध्यम, पंचम, धैवत, निषाद. PIPING ONE N. गावा लावणें *n*, गावा गाणें *n*, तोच तोच सूर काढणें *n.* RUNNING OVER THE NOTES IN TUNING THE VOICE *or* CATCHING THE KEY आलाप -तान *f* -तानबाजी *f*-घेणें *n*, तनाना *m*-तनन *n.* करणें *n*, तान मारणें *n*-घेणें *n.* TO RUN OVER THE NOTES आलाप काढणें, तान घेणें.] (c) *a key of the piano or organ* (बाजाच्या पेटीची) पट्टी *f*, (वाद्य वाजविण्याची) कळ *f*, किल्ली *f.* N. *v. t. to make a note of, to attend to, to mark, to observe* लक्ष *n*-लक्ष्य *n* -ध्यान *n* -धोरण *n* -चित्त *n.* देणें -लावणें -राखणें -धरणें or देऊन -लावून &c. पाहाणें -ऐकणें, पाहणें, ध्यानांत -लक्षांत &c. आणणें, लक्षांत घेणें -ठेवणें -घालून ठेवणें, लक्षांत -ध्यानांत येणें *in. con.*; as, "No more of that, I have *noted* it well." २ *to record in writing, to make a memorandum of* टिपणें, टांचणें, मांडणें, मांडून -टिपून -टांचून &c. ठेवणें, टीप *f*-टिपण *n.* &c. लिहिणें *g. of o.*, खरडणें, टांक लावणें *with* ला *of o.*, टांकलावणी *f.* करणें *g. of o.* [To N. A BILL *or* A DRAFT हुंडी सचकारीत नाहीं असा शेरा मारणें.] ३ (R.) *to furnish with notes* टिपा जोडणें -देणें, टीका *f* -व्याख्या *f.* जोडणें -लिहिणें. ४ *to set down in musical characters* मातृका -स्वर देऊन लिहिणें.

Note'book *n.* See under N. *n.* २ वचनचिठ्या नोंदण्याचें बुक *n.* Not'ed *a.* पाहिलेला, लक्षिलेला. २ टिपलेला, टिपून ठेवलेला, लिहिलेला. ३ *well-known, eminent* सुप्रसिद्ध, प्रख्यात, विख्यात, मशहूर, नांवालौकिकाचा, नामांकित. Not'edly *adv.* Not'edness *n.* ख्याति *f*, प्रसिद्धि *f*, कीर्ति *f*, नांवलौकिक *m.* Note'less *a. not attracting notice* अप्रसिद्ध, हीन, कोनाकोंपऱ्यां-

तला; as, "N. as the race from which he sprung." Note'lessness *n.* अप्रसिद्धि *f*, हीनता *f*. Note' paper *n.* See under Note *n.* Not'er *n.* पाहाणारा *m*, लक्ष देणारा *m*. २ (R.) *annotator* टिपा लिहिणारा *m*, टीकाकार *m*. Note'worthy *a. worthy of note or of notice* लक्षांत धरण्याजोगा, लक्षांत ठेवण्यासारखा, नांव घेण्यासारखा, प्रसिद्ध, स्मरणीय, स्मरणार्ह.

Note'worthy, See under Note.

Nothing (nuth'ing) [Formed of No and Thing.] *n. nothing* कांहींहि नाहीं, मुळींच नाहीं. [To MAKE N. OF कांहींही न समजणें. २ क्षुद्र-यत्किश्चित् मानणें.] २ *non-existence* नास्तित्व *n*, अभाव *m*, शून्यता *f*. ३ *no part or degree* येवढेंही नाहीं, तेवढेंही नाहीं. [NOTHING IF NOT THIS, *most especially this* मुख्यतः हें, (*lit.*) हें नाहीं तर मुळींच कांहीं नाहीं. N. AT ALL, *not a bit, not a jot* कांहींएक नाहीं, कांहींच नाहीं, मुळींच नाहीं, तीळभरही नाहीं, काडीभर नाहीं, काडीमात्र नाहीं.] ४ *poverty* गरीबी *f*, दारिद्र्य *n*, कंगालपणा *m*, धनाभाव *m*, पैशाचे नांवानें शून्य *n*-पूज्य *n*. ५ *no value or use* किंमत *f*-कथा *f*. नाहीं; as, "Behold, ye are of N., and your work of nought. Is. XLI. 24." [As IF N. HAD HAPPENED जसें कांहीं कांहीं झालेंच नाहीं. To GO FOR N. फुकट जाणें, निष्फळ होणें, सुना जाणें-होणें. FOR N. फुकट, फुकटवारीं, फुकटा-फुकटी, फुकटफाकट. GOOD FOR N. कुचकामाचा, निरुपयोगी, अजागळ (*fig.*).] ७ (*arith.*) *a cipher* पूज्य *n*. शून्य *n*. Nothing *adv. in no degree, not at all* अगदीं नाहीं, बिलकूल नाहीं, किमपीही नाहीं, कांहींच नाहीं. Nothing'arian *n. one belonging to no particular sect* (a) नास्तिक. (b) संशयवादी; कोणत्याच विशिष्ट धर्मपंथाचा नाहीं असा मनुष्य *m*. Noth'ingness *n. non-existence* शून्यता *f*, अस्तित्वाभाव *m*. [DOCTRINE OF N. शून्यतावाद *m*, शून्यवाद *m*.] २ *worthlessness* क्षुद्रता *f*, तुच्छता *f*, क्षुल्लकपणा *m*. ३ *a thing of no value* (अगदीं) क्षुल्लक गोष्ट *f*, (अगदीं) तुच्छ वस्तु *f*.

Notice (nōt'is) [Fr. *notice* –L. *notitia* –*notus*, known.] *n. the act of noting* (by the senses or intellect) पाहाणें *n*, अवलोकन करणें *n*, अवलोकन *n*. २ *information, intimation* सूचना *f*, (आगाऊ) बातमी *f*, खबर *f*, नोटीस *f*. ३ *warning* (आगाऊ) सूचना *f*, ताकीद *f*. ४ *a writing containing information* सूचनेचा कागद *m*, नोटीस *f*. ५ (a) *public intimation* जाहीर खबर *f*, जाहीर बातमी *f*. (b) *proclamation* दंवडी *f*, ढांगोरा *m*, दांडोरा *m* (?). [WRITTEN N. (a) लेखी नोटीस. (b) जाहीरनामा *m*.] ६ *heed* लक्ष *n*, ध्यान *n*. ७ *civility or respectful treatment* संभावना *f*, आदरसत्कार (with करणें *v.*) *m*, आदर *m*, सत्कार *m*, सन्मान *m*. [To TAKE N. OF, *to treat with particular attention* (a) विशेष सत्कार करणें. (b) -कडे लक्ष देणें.] ८ *an article* (in a news-paper) *on a book lately published* पूर्वे सूचना *f*, प्रसिद्धिपर

लेख m. N. v. t. *to observe, to pay attention to* पाहाणें, ध्यानांत घेणें -धरणें -ठेवणें, (-कडे) लक्ष देणें-लावणें -ठेवणें. २ *to mention, to refer to* (चा) उल्लेख *m.* करणें, (च्या) संबंधानें बोलणें- लिहिणें, नांव काढणें, गोष्ट काढणें; as, "This plant deserves to be *noticed* in this place." ३ *to make observations upon* (एखाद्या ग्रंथाचें प्रसिद्धिपर) परीक्षण *n.* करणें, प्रसिद्धिपर लेख लिहिणें. ४ *to treat with attention and civility* (चा) आदरसत्कार करणें, (ला) आदरानें वागविणें. Noti'ceable *a. capable of being observed* पाहाण्यालायक, पाहाण्यासारखा, पाहण्यास योग्य. २ *conspicuous* लक्ष वेधण्यासारखा, लक्ष ओढून घेणारा, विशेष; as, "A N. man, with large grey eyes." No'ticeably *adv.* लक्ष वेधेल अशा रीतीनें,प्रमुखत्वानें, प्रामुख्यानें. No'ticed *pa. t.* N. *pa. p.* पाहिलेला, ध्यानांत धरलेला-घेतलेला-ठेवलेला, लक्ष दिलेला. २ उल्लेख केलेला, उल्लेखिलेला, नांव काढलेला. ३ आदरसत्कार केलेला, सन्मानित. No'ticer *n.* No'ticing *pr.p.*

Notification, See under Notify.

Notify (nōt'i-fī) [L. *notificare*—L. *notus*, Sk. ज्ञात, known, and *ficare*, to make.] *v.t. to make known* कळविणें, जाहीर करणें, माहिती देणें. २ *to publish* जाहीर करणें, (-ची) जाहिरात करणें, (-ची) जाहीर खबर *f.* देणें, (चा) जाहीरनामा काढणें, (जाहीरनामा काढून) प्रसिद्धि करणें. ३ *to give notice or information of* कळविणें, (ची) खबर *f* -बातमी *f.* देणें, सूचना देणें. ४ *to give notice to* (-ला) सूचना देणें-करणें, नोटीस *f.* देणें. ५ *to inform by notice* जाहीरनामा काढून-जाहीरनाम्याच्या द्वारें कळविणें. No'tifiable *a.* Notifica'tion *n. the act of notifying* कळविणें *n*, जाहीर करणें *n*, प्रसिद्ध करणें *n*, सूचना देणें *n*, सूचन *n*, खबर *f.* देणें *n.* २ (*especially*) *the act of giving official notice* (विशिष्ट संस्थांना किंवा खाजगी व्यक्तींना, सरकारी रीतीनें) जाहीर करणें *n.* ३ *the notice given* नोटीस *f*, जाहीर खबर *f*, जाहीरनामा *m*, जाहिरात *f.* ४ *the paper containing the notice* नोटीस *f*, सूचनापत्र *n*, जाहिरात *f*, जाहिरपत्र *n*, प्रसिद्धिपत्र *n.* No'tified *pa. t.* N. *pa. p.* जाहीर केलेला, कळविलेला, (च्या विषयीं) जाहीर खबर दिलेला, जाहीरनामा काढलेला, जाहीरनाम्याच्या द्वारें कळविलेला. No'tifying *pr. p.*

Notion (nō'shun) [L. *notio* –*noscere*, to know.] *n. mental apprehension of whatever may be known or imagined* कल्पना *f*, भाव *m*, ग्रह *m.* २ *a sentiment, an opinion* (especially vague and ill founded) भावना *f*, कल्पना *f*, (प्रायः चुकीचें) मत *n*, बुद्धि *f*, ग्रह *m.* ३ (*colloq.*) *inclination* कल *m*, बुद्धि *f*, आशय *m*, हेतु *m*, वासना *f*; as, "I have a *notion* to do it." ४ (in *pl.* especially in the phrase Yankee notions) *small, cheap articles, but useful and ingenious* लहान लहान व स्वस्त वस्तु *f. pl.*-जिनसा *f. pl.* No'tional *a. of the nature of a*

notion कल्पनेसारखा. २ *consisting of or conveying notions* कल्पनात्मक, कल्पनादर्शक. ३ *existing in idea only* काल्पनिक, कल्पित, कल्पनासिद्ध, मनःकल्पित. ४ *whimsical* भलत्याच कल्पना डोक्यांत घेऊन बसणारा, तऱ्हेवाईक; as, "A N. man."

Notoriety, See under Notorious.

Notorious (no-tō'ri-us) [Low L. *notorius,-noto, notatum,* to mark -*noscere,* to know. Noto'rious शब्दाचा धात्वर्थ प्रख्यात, विख्यात, असा आहे.] *a.* (often in a bad sense) प्रख्यात, विख्यात, प्रसिद्ध (all these three used ironically), बोभाटा झालेला, बभ्रा झालेला, डंका वाजलेला, वाच्यता झालेला. [To BE N. दिवे लावणें with *instrumental* of agent, गाजणें, (च्या नांवाचें) ढोलकें वाजणें. To MAKE N. (-चा) गवगवा होणें, (-चा) डंका वाजणें, (-चा) बभ्रा होणें all with instrumental of agent and *g. of o.*] Notori'ety, Noto'riousness *n.* गवगवा *m,* वाच्यता *f,* डंका *m.* बोभाटा *m,* बभ्रा *m,* हाकाटा *m,* हाकाटी *f,* धिंडवडा *m,* अपकीर्ति *f,* बद्लौकिक *m,* टिमकी *f,* दांडोरा *m.* Noto'riously *adv.* बभ्रा होऊन, बोभाटा होऊन, डंका होऊन.

Notwithstanding (not-with-stand'ing) [Not and Withstanding *pr. p.* of Withstand.] *prep.* (*this*) *not standing against or opposing, never the less,* (-ला) न मानतां -जुमानतां, (-ची) पर्वा न करितां; as, "N. our right." N. *adv. nevertheless* परंतु, तरी, तत्रापि, तथापि; as, "I shall go, N. it rains." N. *conj. although* जरी, यद्यपि, तरी, तथापि, तद्पि, असें असतांही.

Nougat (Nōō-gä') [Fr. *nougat,* a cake —L. *nux,* a nut.] *n.* (बदाम, अक्रोड इत्यादि) टणक फळांची गोड इंग्रजी मिठाई *f,* नुगा *f.*

Nought (nawt) [Same as Naught.] *n. not anything, nothing* मुळींच नाहीं, बिलकूल नाहीं, कांहीं नाहीं. [To SET AT N., *to despise* तुच्छ मानणें, (-ची) पर्वा न करणें, (-ला) न जुमानणें.] N. *adv. in no degree* मुळीं सुद्धां नाहीं, यत्किंचित्‌ही नाहीं.

Noumenon (nou'-mē-non) [Gr. *noumenon,* the thing perceived.] *n.* (*metaph.*) *the of itself unknown and unknowable rational object, or thing in itself* (वस्तु दृश्य किंवा दृग्विषय होण्याला कारणीभूत होणारें तींतील अदृश्य) तत्त्व *n,* (दृश्य वस्तूंची, दृग्विषयांची, किंवा विकृतींची अदृश्य) प्रकृति *f,* सत्‌ *n.*

Noun (nown) [Fr. *nom* –L. *nomen,* Sk. नामन्, name.] *n.* (*gram.*) *the name of anything* कोणत्याही पदार्थाचें नांव *n,* नाम *n,* विशेष्य *n,* संज्ञा *f,* संकेतशब्द *m.* [ABSTRACT N. भाववाचक नाम *n.* COLLECTIVE N. समुदायवाचक नाम *n.* COMMON N. सामान्यनाम *n.* MATERIAL N. पदार्थवाचक नाम *n.* PROPER N. विशेष नाम.]

Nourish (nur'ish) [Fr. *nourrir* –L. *nutrire,* to nourish.] *v. t. to feed or bring up* पोसणें, पोषण

करणें, पालन -परिपालन करणें, प्रतिपाळ करणें *g. of o.* २ *to support, to encourage* वाढविणें, संवर्धन करणें *g. of o.* ३ *to cherish* परिपोष करणें, वाढविणें. ४ *to educate* शिक्षण देणें, (शिक्षणानें किंवा उपदेशानें) वाढविणें -तयार करणें. N. *v. i.* भरणें, वाढणें, पुष्ट -लठ्ठ -मोठा असणें, पोसणें. Nour'ishable *a.* पोसायाजोगा -जोगता, पोषणीय, पोषणार्ह, पोष्य. Nour'ished *pa. t.* N. *pa. p.* पोसलेला, वाढलेला, भरलेला, प्रतिपालित, संवर्धित, पुष्ट. Nour'isher *n.* पोसणारा *m*, पोषक *m*, पालक *m*, प्रतिपालक *m*, पालनकर्ता *m*, भर्त्ता *m*. २ पौष्टिक पदार्थ *m*-वस्तु *f*. Nour'ishing *pr. p.* पोसणारा, पुष्टि देणारा, पौष्टिक. N. *v. n.* पोसणें *n*, पाळणें *n*. Nour'ishingly *adv.* पोषण करून, पुष्ट करून. Nour'ishment *n.* पाळणें *n*, पोसणें *n*. २ पालन *n*, पोषण *n*, पाळण *n*, पालनपोषण *n*, प्रतिपाळ *m*, प्रतिपालन *n*, आप्यायन *n*, भरण *n*. ३ *nutriment* पौष्टिक अन्न *n*, पौष्टिक भक्ष्य *n*, पौष्टिक आहार *m*. ४ पौष्टिकत्व *n*, पौष्टिक गुण *m*.

Novation (no-vā'shun) [L. *novus*, Sk. नव, new.] *n.* (*law*) *a substitution of a new debt for an old one* नवा करार *m*, नवीन कागदपत्र किंवा रोखा करून देणें.

Novel (nov'el) [O. F. *novel*, –L. *novellus–novus*, new.] *a. new, unusual* नवा, नवीन, नौखा, अपूर्व, अर्वाचीन. २ *strange, marvellous* विलक्षण, नवलाचा, अद्भुत, अलौकिक. N. *n. that which is new* नवी वस्तु *f*-गोष्ट *f*, नवी चीज *f*. २ *a fictitious prose narrative or tale* कादंबरी *f*, कल्पित गोष्ट *f*, नवलकथा *f*. ३ *a new or supplemental constitution or decree issued by certain Roman Emperors* नवा हुकूम *m*, नवी आज्ञा *f*, नवा फर्मान *m*. Novelette' *n. a small novel* लहान कादंबरी *f*. Nov'elise *v. t. to change by introducing novelties* (विलक्षण प्रसंगांचा -गोष्टींचा उल्लेख करून) नवेपणा *m*-नवीनता *f* -अपूर्वता *f*. आणणें. २ *to put into the form of novels* (-ला) कादंबरीचें रूप देणें, (-ची) कादंबरी बनविणें; as, "To N. history." Nov'elist *n. a novel-writer* कादंबरीकार *m*, कादंबरी लिहिणारा *m*. Novelist'ic *a.* कादंबरीकाराचा. Nov'elty *n. newness* नवेपणा *m*, नौखेपणा *m*, नवलाई *f*, अपूर्वाई *f*, अपूर्वता *f*, नाविन्य *n*. २ *unusual appearance* विलक्षण देखावा *m*, विलक्षणता *f*, अलौकिकपणा *m*, अपूर्व स्वरूप *n*. ३ *a novelthing* नवीन -अपूर्व वस्तु *f*-चीज *f*, नवा बूट *m*, कौतुक *n*, नवी नवी तऱ्हा *f*. Nov'elties *n. pl.*

Novelist, Novelty, } See under Novel.

November (nō-vem'bėr) [The ninth month of the old Roman year. L. *novem*, Sk. नवन्, nine. The first month of the Roman year was March.] *n. the eleventh month of the Christian year* ख्रिस्ती वर्षाचा अकरावा महिना *m*, नोव्हेंबर *m*, नवंबर *m*. याच वेळीं हिंदु लोकांचा आश्विन किंवा प्रायः कार्तिक महिना येतो.

Novena (nō-ve'-na) [L. *novem*, Sk. नवन्, nine.]

n. (in the R. C. Church) *an exercise of devotion* (asking for some special blessing) *for nine successive days* (रोमन क्याथोलिक लोकांतील ईश्वराचा विशेष आशीर्वाद मिळण्याकरितां सतत केलेली) नऊ दिवसांची प्रार्थना *f*, नवाह्निकप्रार्थना *f*.

Novennial (nō-ven'yal) [L. *novem*, Sk. नवन्, nine, & *annus*, year.] *a. happening, recurring or done every ninth year* नवव्या नवव्या वर्षाचा, दर नवव्या वर्षी येणारा -होणारा -घडणारा, नौसाली, नववार्षिक; as, "A N. festival; A N. or annual tribute."

Novercal (nō-vėr'kal) [L. *novercalis-noverca*, a stepmother.] *a. pertaining to or befitting or resembling a step-mother* सावत्र आईचा, सावत्र आईच्या चालीचा, सावत्र आईसारखा, सापत्नमातृवत्; as, "N. malice."

Novice (nov'is) [Fr. *novice*,–L. *novus*, Sk. नव, new.] *n. one new in anything, a beginner* नवा *m*, नौशिका, नवशिखा, नौशिक्या, नूतनाभ्यासी *m*, अनभ्यस्त *m*, नवीनाभ्यासी *m*, नवछात्र *m*. २ *one newly converted to Christianity* नवा ख्रिस्ती, ख्रिस्ती धर्मांत नुकताच दाखल झालेला मनुष्य *m*. ३ *an inmate of a convent or nunnery who has not yet taken the vow* उमेदवार ख्रिस्ती महंत *m*, किंवा महंतीण *f*. Nov'iceship, *n.* नौशिकेपणा *m*, नूतनाभ्यासिता *f*, नवच्छात्रदशा *f*. Novi'ciate, Novi'tiate *n. the state of being a novice* नौशिकेपणा *m*, नवशिकेपणा *m*, नवच्छात्रदशा *f*, नूतनाभ्यासिता *f*, शिकाऊपणा *m*. २ *period of being a novice* नौशिकेपणाचा काळ *m*, नूतनाभ्यासकाल *m*, उमेदवारीचा काळ *m*. ३ *a novice* नवशिका *m*, नवच्छात्र *m*.

Now (now) [A. S. *nu*; –L. *nunc*; Gr. *nun.*] *adv. at the present time* आतां, सध्यां, ह्या घटकेला, या वेळीं, एव्हां, एव्हांशीं, आतांशीं or शें or शां, हल्लीं, सांप्रतकाळीं, ह्या वेळीं, ह्या वेळेस, प्रस्तुत, आजकाल, आजकाळीं, वर्तमानकाळीं, तूर्त, तूर्तकाळीं, सांप्रत, संप्रति, प्रकृत काळीं. [FROM N. आतांपासून, इतःपर. N. AND THEN केव्हां केव्हां, कधींमधीं, कधींकधीं, कधींकाळीं, मधूनमधून, मध्यें मध्यें, सटींसामाशीं. NOW-A-DAYS अलीकडे, सध्यां, सांप्रत, हल्लीं, प्रस्तुत, आजकाल. TILL N. आतांपर्यंत, अद्यापि, अद्याप, एथपर्यंत, एथपावेतों, ह्या वेळपावेतों, आजतागाईत, आजपर्यंत.]

Noway, Noways, See under No.

Nowel (nō'el) [Fr. *noyau*, (*properly*) a kernel.] *n.* (*founding*) *the core* (घागरी, चंबू, वगैरे मोठमोठे दागिने ओततांना त्यांना पोकळपणा आणण्यासाठीं आंत ठेवलेला मातीचा) गाभा *m*.

Noxious (nok'shus) [L. *noxius*, *nocere*, to hurt.] *a. hurtful, injurious, destructive* अपकारक, अहितकारक, अनिष्टकारक, दुष्ट, उपद्रवी, घातुक, बाधक, वावडा (as, food), हिंसात्मक, हिंसक, हिंस्र. Nox'iously *adv.* Nox'iousness *n.* अपकारीपणा *m*, अपकारिता *f*, अपकारकत्व *n*, वावडेपणा *m*, बाधकपणा *m*, दुष्टता *f*.

Nozzle (noz'l) [Dim. of Nose.] *n. a little nose* लहान नाक *n.* २ *a snout* (गुरांचें) नाक *n*, मुसकट *n.* ३ *a spout* तोटी *f.* ४ *the end-part of a tube* (नळीचें) तोंड *n*, अग्र *n*, नासाग्र *n.* ५ *the projecting vent of anything* पुढें आलेला भाग *m*, नाक *n*; as, "The N. of a bellows." ६ *a socket on a candlestick* शामदानांतील मेणबत्ती बसविण्याची जागा *f*, (मेणबत्तीचें) घर *n*, नाक *n*.

Nubecula (nū-bek'ū-la) [L. *nubecula*, dim. of *nubes*, a cloud.] *n.* (*astron.*) *nebula* तेजोमेघ *m*, नीहारिका *f.* (b) *pl.* (*specif.*) *the Magellanic clouds* मागेलाननें शोधून काढलेले दक्षिण ध्रुवाजवळचे तेजोमेघ *m. pl.*, मागेलानचे तेजोमेघ *m. pl.* Nubec'ulæ *n. pl.*

Nubiferous (nū-bif'er-us) [L. *nubifer*; –L. *nubes*, a cloud, & *ferre*, Sk. भृ, to bear.] *a. bringing clouds* मेघोत्पादक, ढग उत्पन्न करणारा; as, "The Equator is a most N. quarter."

Nubile (nū'bil) [L. *nubilis* -*nubere*, to marry.] *a.* (of females) *marriageable, of an age or condition suitable for marriage* विवाहोचित वयाची, विवाहोचित, उपवर, विवाहयोग्य, विवाह करण्याजोगी; as, "N. females." २ (of age) *admitting of or suitable for marriage* विवाहयोग्य (वय), विवाहोचित; as, "N. age." Nubil'ity *n.* विवाहयोग्यदशा *f*, विवाहयोग्यता *f*.

Nubilous (nū'bi-lus) [L. *nubilosus*, *nubilus*, Fr. *nubes*, a cloud.] *a. cloudy* मेघाच्छादित, मेघाच्छन्न, अभ्र-ढग-मेघ आलेला; as, "A blue and N. sky."

Nuciform (nū'si-form) [L. *nux*, *nucis*, nut, & E. -*form.*] *a.* (*bot.*) *shaped like a nut* कठीण कवचीच्या फळाच्या आकाराचा. Nucif'erous *a. nut-bearing* कठीण कवचीचीं फळें येणारा.

Nucleolus (nū-klē'ō-lus) [L. *nucleolus*, a little nut. Dim. of Nucleus.] *n.* (*biol.*) *a small rounded body contained in the nucleus of a cell* मूलबिन्दुक (if मूलबिन्दु=Nucleus), प्रकोर (if कोर = Nucleus), अन्तर्जीवस्थान or जीवस्थानगर्भ (if जीवस्थान=Nucleus).

Nucleus (nū'kle-us) [L. *nucleus*, -*nux*, *anucis*, nut. Nucleus शब्दाचा धात्वर्थ 'the kernel of a nut' म्हणजे कवचीच्या फळाचा मध्यभाग किंवा गीर असा आहे. वनस्पतिशास्त्राच्या व प्राणिशास्त्राच्या परिभाषेंत, आद्यजीवकणांत (protoplasm) ज्या मूलबिन्दूच्या किंवा मूलकोरेच्या किंवा जीवस्थानाच्या भोंवतीं गोलकांची (cell) वाढ होते त्या मूलबिंदूस, मूलकोरेस किंवा जीवस्थानास Nu'cleus हा इंग्रजी पारिभाषिक शब्द आहे. हा मूलबिंदु, ही मूलकोर किंवा हें जीवस्थान जीवकणाच्या मध्यभागीं किंवा बाजूला असतें.] *n. the central mass in a protoplasm round which matter gathers* (जीवकणांतील) जीवस्थान *n*, मूलबिंदु *m*, मूलकोर *f.* (कोर from कारक = bud.) २ (*fig.*) सुरुवातीचा भाग *m*, सुरु- ... *f.* ३ (*astron.*) (*of a comet*) केतुनाभि

f, धूमकेतुकेंद्र *n*. ४ मूल अंश *m*, आद्यांश *m*; as, "N. of pain or pleasure." ५ *the kernel of a seed* गाभा *m*, मगज *m*, गीर *m*. ६ *the rudiments of shells &c.* (शिंपांचा वगैरे) मूलघटक *m*, मूलभाग *m*. ७ *a portion of medullary substance from which nerve arises* (मूल) मज्जाबिंदु *m*, (मूल) मज्जाकोर *f*. ह्या बिंदूंतून किंवा कोरेंतून मज्जातंतु निघतात.

Nude (nūd) [L. *nudus*, naked.] *a. naked* नागडा, उघडा, नागवा, नग्न, विवस्त्र; as, "A N. statue." [The N. *the undraped human figure* नग्न पुतळा *m*.] २ (*law*) *void* पोकळ; as, "A N. contract." Nuda'tion *n*. नागवें -उघडें -करणें *n*, विवस्त्रीकरण *n*. Nudo'ly *adv*. नग्नावस्थेंत, नागड्यानें. Nude'ness, Nu'dity *n*. नागवेपणा *m*, नग्नता *f*, विवस्त्रता *f*. २ नग्नमूर्ति *f*, नग्नचित्र *n*. Nu'dities *n. pl.* (fine arts) *naked parts* नग्न अवयव *m. pl.*, नग्न भाग *m. pl.* २ *figures divested of drapery* नग्न मूर्ति *f. pl.*, नग्न चित्रें *n. pl.*, नग्न पुतळे *m. pl.*

Nudge (nuj) [North E. *nog*, to jog. Akin to Knock.] *n. a gentle push* (कोंपराचा) हलकेच धक्का *m*, कोपरखळी *f*, कोंपरानें हलकेच चाळवणें *n*. N. *v. t. to push gently* (आपणांकडे लक्ष वेधून घेण्याकरितां कोंपरानें) हलकेच धक्का मारणें, (कोंपरानें) चाळवणें -डवचणें -डोचणें, कोपरखळी मारणें. N. *v. i.* (कोंपरानें) धक्का देणें.

Nudity, See under Nude.

Nugatory (nū'ga-tor-i) [L. *nugatorius,–nugare*, to trifle.] *a. trifling, of no importance* क्षुल्लक, हलका, पोकळ, फुसका, तुच्छ, फोल, निरुपयोगी, एरशेर (*vul.*). २ *of no power, ineffectual* विफल, निरर्थक, व्यर्थ, फुकट, अपरिणामकारक, निष्प्रभाव; as, "If all are pardoned, and pardoned as a mere act of clemency, the very substance of government is made N."

Nugget (nug'et) [A corruption of *Ingot.*] *n. a lump or mass, as of a metal* (धातूचा) गोळा *m*, लगड *f*, पाट *m*, गट *m*.

Nuisance (nū'sans) [Fr. *nuisance*, –L. *nocere*, to hurt.] *n. annoyance, injury, harm* पीडा *f*, उपद्रव *m*, त्रास *m*, उपाधि *f*, इजा *f*, कटकट *f*. २ *anything obnoxious to the community or the individual* उपद्रव *m*, घाण *f*. [Commit no N. घाण करूं नका, उपद्रव करूं नका.] (b) घाणेरडा देखावा *m*. (c) अडथळा *m*. (d) त्रास *m*, उपद्रव *m*, नुकसान *n*. [Private N. व्यक्तीला होणारा त्रास, खासगी उपद्रव *m*. Public N. सार्वजनिक त्रास *m* –उपद्रव *m*.] ३ (*fig.*) उपद्रव *m*, उपाधि *f*, कटकट *f*, पीडा *f*, त्रास *m*; as, "An immoral man is a N." Nu'isancer *n*. (*law*) *one who makes or causes a nuisance* उपद्रव करणारा *m*, त्रास देणारा *m*.

Null (nul) [L. *nullus*, not any, from *ne*, not, & *ullus*, any.] *a. of no legal force, void* रद्द, निरुपयोगी, निर्जीव, निरर्थक, व्यर्थ, फुकट, पोकळ, वायफळ, निष्फळ, विफल, निष्प्रभाव. [N. AND VOID निकामी, रद्दबातल, रद्द, व्यर्थ, पोकळ, निरर्थक, निर्जीव.] २ *of no value or importance, ineffective* कुचकामाचा, क्षुद्र किंमतीचा, क्षुल्लक, हलका, अपरिणामकारक, व्यर्थ. ३ *non-existent* अविद्यमान, लुप्त, अनिष्पन्न. N. *n. something of no value or meaning* कुचकामाची वस्तु *f*-पदार्थ *m*. २ *a cipher* पूज्य *n*, शून्य *n*, टिंब *n*. [N. METHOD (*physics*) शून्यीकरणपद्धति *f*.]

Nullify . (nul'i-fī) [L. *nullifico,–atum–nullus*, nothing, and *facere*, to make.] *v. t. to annul, to render void* रद्द-नाहींसा-रहित-निरर्थक-करणें, मोडणें, निरुपयोगी करणें. Null'ified *pa. t.* & *pa. p.* Null'ifying *pr. p.* & *v. n.* Nullifica'tion *n.* रद्द करणें *n*, मोडणें *n*. Nullifi'er *n.* (कंत्राट-कायदा वगैरे) मोडणारा *m*, रद्द करणारा *m*. Null'ity *n. the state of being null or void* रद्दपणा *m*, मोघता *f*, व्यर्थता *f*, वैफल्य *n*, पोकळपणा *m*, निरर्थकता *f*. २ *nothingness* अभाव *m*, शून्यता *f*, नास्तित्व *n*. (b) (law) *non-existence* असून नसून सारखा असणें, अव्यवहार्यता *f*, रद्दपणा *m*; as, "A decree of *nullity* of marriage is a decree that no legal marriage exists." ३ *that which is null* रद्द केलेली गोष्ट (एखादें कृत्य, कागदपत्र).

Nullity, See under Nullify.

Nullipara (nul-lip'a-ra) [L. *nullus*, none, & *parere*, to bring forth.] *n. a woman who has never given birth to a child, especially if not a virgin* वांझ *f*, वंध्या *f*.

Numb (num) [A. S. *numen*, *pa. p.* of *niman*, to take (deprive of sensation).] *a. without feeling* (*esp.* as the effect of cold) (थंडीमुळें) बधिर (झालेला), बहिरा, बेशुद्ध, सुस्त, सैरवैर, जड, मेहेरी आलेला, गुंग, सुप्त (S.). [N. FROM COLD गार.] N. *v. t. to make numb* बहिरा -सुस्त -सुना -जड करणें, कांकडा वळणें *g. of o.*, चैतन्य नाहींसें करणें *g. of o.*, स्पर्शज ज्ञान नाहींसें करणें. Numb'ed *pa. t.* & *pa. p.* Numb'ness *n.* बेशुद्धपणा *m*, सुस्तपणा *m*, गुंगी *f*, सैरभैरपणा *m*, बहिरेपणा *m*.

Number (num'bėr) [Fr. *nombre*, a number,—L. *numerus*, a number.] *n.* संख्या *f*, आंकडा *m*. २ *more than one* अनेक, पुष्कळ, बहुत. ३ *a unit or an aggregate of units* अंक *m*, आंकडा *m*, संख्या *f*. [ABSTRACT N. साधारण संख्या *f*. ARTICULATE N.s उच्चार्य संख्या *f*. COMPOUND N. युक्त संख्या *f*. CONCRETE N. परिगणितसंख्या *f*. EVEN N. समसंख्या *f*, बेकी *f*. FIGURATIVE N. संकलित संख्या *f*. FRACTIONAL N.s अपूर्ण संख्या *f*. MIXED N. मिश्रसंख्या *f*, मिश्रित संख्या *f*. NATURAL N.s एकादि अंकश्रेणि *f*, प्राकृतिक संख्या *f*. ODD N. विषम संख्या *f*, एकी *f*. PERFECT N.s निधि-

संख्या *f.* POLYGONAL N.s बहुभुजाकारसंख्या *f.* PRIME N. दृढ अंक *m.* QUADRANGULAR N. चतुर्भुजाकारसंख्या *f.* N. TAKER आगगाडीच्या डब्यांचे नंबर उतरणारा. नंबर घेणारा, नंबरकारकून (*cf.* बंदरकारकून.) TRIANGULAR N. त्रिभुजाकारसंख्या *f.* WHOLE N. अभिन्न संख्या *f,* पूर्ण संख्या *f.* OF WHAT N. कितवा (उ. हा तुमचा कितवा मुलगा आहे.) N. ONE आपण स्वतः. २ आपलें स्वतःचें हित *n.* TO LOOK AFTER N. ONE आपलें घोडें पुढें ढकलणें, आपल्याच पोळीवर तूप ओढणें.] ४ *a numerical figure* **अंक** *m,* **आंकडा** *m,* **संख्या** *f,* **आंख** *m,* **नंबर** *m.* [TABLE OF NUMBERS आंकड्यांचें कोष्टक *n,* अंकजाल *n,* अंकपत्र *n,* सारणी *f* (especially in compo. as, ग्रहसारणी, नक्षत्रसारणी).] ५ *numerical amount* **संख्या** *f,* **गणती** *f.* ६ *multitude* **संख्या** *f,* **राशि** *f,* **गण** *m,* **समूह** *m,* **भरती** *f,* **बाहुल्य** *n.* ७ (*in grammar*) **वचन** *n.* [SINGULAR N. एकवचन *n.* DUAL N. द्विवचन *n.* PLURAL N. अनेकवचन *n,* बहुवचन *n.*] Numbers *n. pl.* **कवितेच्या ओळी** *f. pl.,* **कविता** *f,* **पद्यरचना** *f;* as, "I lisped in *numbers,* for the *numbers* came." [FLOWING NUMBERS कवितेचा ओघ *m,* कवितेचा प्रवाह *m,* काव्यप्रवाह *m.* IN NUMBERS, IN NUMBERED PARTS भागशः, खंडशः; as, "A book published in numbers".] N. *v. t. to count* **मोजणें, गणणें, संख्या** *f.* **करणें** *g. of o.,* **मोजदाद घेणें-करणें** *g. of o.* २ *to reckon as one of a multitude* **(-आंत) गणना-करणें-होणें, गणला जाणें;** as, "He was *numbered* with the transgressors". ३ *to mark with a number* **आंकडा** *m*-**अंक** *m*-**आंख** *m*-**घालणें-मांडणें-लिहिणें.** ४ *to amount to, to contain* **(-ची) संख्या** *f.* **असणें- होणें-भरणें** *in. con. g. of s.;* as, "The army *numbers* fifty thousand". Num'bered *pa. t.* N. *pa. p.* **मोजलेला.** [TO BE NUMBERED संपत येणें, भरत येणें.] **गणलेला** &c. २ **आंकडा घातलेला, अंकित** (*lit.*). Num'berer *n.* **मोजणारा** *m,* **गणणारा** *m,* **गणनकर्ता** *m.* [N. OF HOUSES, TREES, &c. IN A VILLAGE टीपकर *m.*] Num'bering *pr. p.* N. *v. n.* **मोजणें** *n,* **गणणें** *n,* **गणती** *f,* **मोजदाद** *f,* **गणन** *n,* **गणना** *f.* २ **आंकडा घालणें** *n.* &c. [N. OF HOUSES, TREES, &c. IN A VILLAGE टीप *f.*] Num'berless *a. countless* **असंख्य, अगणित, असंख्यात, संख्यातीत.** Nu'mberable *a. that may be numbered or counted* **मोजण्याजोगा, गणनीय, गण्य, गणण्यासारखा, संख्येय.** Nu'meral *a. relating to, consisting of, or expressing numbers* **संख्येचा, संख्यात्मक, संख्याविषयक, संख्येसंबंधीं, संख्यादर्शक, गणनात्मक.** २ (*grammar*) **संख्यावाचक.** N. *n. a figure or mark used to express a number* **अंक** *m,* **आंकडा** *m,* **आंख** *m,* **संख्या** *f;* as, "1, 2, 3, &c". २ (*grammar*) **संख्यावाचक** *n.* Nu'merally *adv. according to number* **संख्येनें, गणतीनें.** २ **आंकडेवार.** Nu'merary *a. belonging to a certain number* (opposed to *supernumerary*) **नियत संख्येंतला, नियतसंख्याक, ठराविक संख्येंतील.**

संख्येंत येणारा, अमुकसंख्य; as, "A supernumerary canon, when he obtains a prebend, becomes a *numerary* canon". Nu'merate *v. t.* (संख्या) वाचणें; as, "To *numerate* a row of figures". Numera'tion *n.* (*arith.*) संख्यावाचन *n*, संख्योल्लेखन *n*. Nu'merator *n.* संख्या मोजणारा, आंकडे मोजणारा. २ *math.* (of a fraction) अंश *m*, लव *m*, भाग *m*. Numer'ic,-al *a.* संख्येचा, संख्याविषयक, संख्यासूचक-दर्शक, संख्ये-संबंधीं. २ अंकाचा, आंकड्यांचा, अंकात्मक, संख्यात्मक. [NUMERICAL EQUATION (*alge.*) *an equation which has all the quantities except the unknown expressed in numbers* (–distinguished from *literal* equation) संख्यात्मक समीकरण *n*. NUMERICAL VALUE (of an equation or expression) आंकड्यांत सांगतां येणारी किंमत *f*, संख्यात्मक मूल्य *n*. NUMERICAL SUPERIORITY संख्येचा श्रेष्ठपणा *m*, संख्याधिक्य *n*.] Nume'ric *n.* (*math.*) *any number, proper or improper fraction, or incommensurable ratio.* (The term also includes any imaginary expression like $m + n\sqrt{-1}$, where m and n are real *numerics*) संख्यात्मक पद *n*. Numer'ically *adv. with respect to numbers* संख्येच्या दृष्टीनें, संख्येनें, गणतीनें, यथासंख्य. २ *in figures or numbers* अंकांनीं, आंकड्यांनीं. Nu'merous *a. consisting of a great number* पुष्कळ, बहु, बहुसंख्य, महासंख्य, मोठ्या संख्येचा, बहुत, मोठा, अगणित, असंख्य. २ बहुतांचा, पुष्कळांचा; as, "The N. voice of the people." Nu'merously *adv.* मोठ्या संख्येनें. Nu'merousness *n.* पुष्कळपणा *m*, बहुतपणा *m*, बहुसंख्यत्व *n*, असंख्यत्व *n*.

Numbles (num'bls) *n. pl. the entrails of a deer* हरणाचीं आंतडीं *n. pl.*

Numeral, Numerate, See under Number.

Nu'merary *a.* }
Numera'tion *n.* } See under Number.
Nume'rical *a.* }
Nu'merous *a.* }

Numismatic (nū-mis-mat'ik), Numismatical (nū-mis-mat'ik-al) [L. *numisma*, a current coin—Gr. *nomisma*, current coin.] *a. pertaining to money, coins, or medals* नाण्यासंबंधीं, नाणकसंबंधीं, नाणकविषयक, पदकांसंबंधीं, मुद्राविषयक; as, "A N. history of France." २ *consisting of coins* नाण्यांचा; as, "N. remains." ३ *relating to the science of coins or medals* नाणकशास्त्राचा, नाणकशास्त्रासंबंधीं, मुद्राशास्त्रविषयक. Numismat'ics *n. the science of coins and medals, esp. from an archæological or historical stand-point* नाणकशास्त्र *n*, मुद्राशास्त्र *n*. हें शास्त्र प्राचीनवस्तुशास्त्राचा किंवा इतिहासाचा एक भाग आहे. ह्या शास्त्रानें नाण्यांवरील मुखवटे व सन ह्यांवरून कोणकोणत्या देशामध्यें परस्पर व्यापाराचें व इतर दळण-वळण होतें हें सांगतां येतें. Numis'matist *n. one*

having a knowledge of coins and medals नाणकशास्त्र जाणणारा *m*, नाणकशास्त्रवेत्ता *m*, नाणकशास्त्रप्रवीण *m*. Numismato'graphy *n. a systematic description of coins* नाणकवर्णनविद्या *f*. २ *a treatise on coins* नाण्यांच्या वर्णनाचा ऐतिहासिक ग्रंथ *m*, (इतिहासात्मक) नाणकवर्णन *n*. Numismatol'ogist *n*. नाणकशास्त्रवेत्ता *m*, नाणकशास्त्रप्रवीण *m*. Numismatol'ogy *n. the science of coins and medals in relation to history* (इतिहासोपयोगी) नाणकशास्त्र *n*.

Nummary (numm'a-ri) [L. *nummarius*, from *nummus*, a coin.] *a. relating to coins or money* नाण्याचा, नाणकविषयक, नाणकसंबंधीं, पैशाचा, पैक्याचा, सोन्यानाण्याचा, वित्तसंबंधीं. Numm'iform *a. shaped like a coin* नाण्याच्या आकाराचा, नाण्याच्या आकृतीचा, नाणकाकृति. Numm'ular, Numm'ulary *a. pertaining to coins* नाण्यांचा, नाण्यांसंबंधीं, नाणकविषयक. २ *like a coin in shape* नाण्याच्या आकाराचा, नाणकाकृति.

Nummiform, Nummulary, } See under Nummary.

Numskull (num'skul) [From *numb* and *skull*.] *n*. (*colloq.*) *a stupid fellow, a blockhead* दगड *m*, धोंडा *m*, ढ *m*, ठो *m*, ठोंब्या *m*, (बुद्धीचा) ठणठणपाळ *m*. २ *the head, pate, or noddle, especially of a dull stupid person* नारळ *m*, टाळकें *n*, बोडकें *n*. Num'skulled *a*. (*colloq.*) *stupid, doltish* मठ्ठ डोक्याचा, मठ्ठ.

Nun (nun) [A. S. *nunna* –Low L. *nunna*, *nonna*, a nun, an old maiden lady.] *n. a woman devoted to a religious life, who lives in a convent, under the three vows of poverty, chastity and obedience* मठांत राहाणारी विरक्त स्त्री *f*, मठवासिनी *f*, जोगिण *f*, बैरागीण *f*, (among the Hindus) तपस्विनी *f*. २ *a priestess or votaress of a pagan deity* देवाला वाहिलेली -अर्पण केलेली स्त्री *f*, देवदासी *f*. ३ *a courtezan* पात्र *n*. Nun'-buoy *n. a buoy somewhat in the form of a double cone* द्वित्त शंक्वाकृति बोइरा. Nun'nery *n. a house for nuns* (ख्रिस्ती जोगिणींचा) मठ *m*, आश्रम *m*, विहार *m*. Nun'nish जोगिणीचा, तपस्विनीचा, तपस्विनीसंबंधीं, तपस्विनीसारखा, ब्रह्मचारिणीसदृश, बैरागिणीसंबंधीं, बैरागिणीचा, बैरागिणीसारखा. २ *characteristic of a nun* जोगिणीच्या स्वभावाला अनुरूप -शोभेसा -साजेसा. Nun'nishness *n*. Nun's-veiling *n. a woollen cloth, soft and thin, used by women for veils and dresses* मऊ व पातळ लोकरीचें कापड *n*.

Nuncio (nun'shi-o) [It. *nuncio*, a messenger–L. *nuncius*, a messenger, one who brings news.] *n*. (*Shakes.*) *messenger* दूत *m*, निरोप्या *m*, बातमीदार *m*. २ *the permanent official representative of the Pope at a foreign court or seat of government* पोपचा प्रतिनिधि *m* -वकील *m*. Nun'ciature *n*.

the office of a nuncio पोपच्या प्रतिनिधीची जागा *f* -अधिकार.

Nuncupative (nun-kū'pa-tiv *or* nun'kū-pā'tiv), Nuncupatory (nun-kū'pa-tor-i) [Fr. *nuncupatif* -Low L. *nuncupativus*, nominal–L. *nuncupare* to call by name.] *a.* (*law*) *oral, declared by word of mouth* तोंडी, तोंडचा, तोंडजबानीचा, न लिहिलेला. [N. WILL OR TESTAMENT तोंडी मृत्युपत्र *n*, मरणासन्न मनुष्यानें (विशेषतः आरमारावरील खलाशांनीं किंवा फौजेंतील शिपायांनीं साक्षीदारासमक्ष स्वतःच्या) जिंदगीची केलेली तोंडी व्यवस्था *f.*]

Nundinal (nun'dinal) [L. *nundinalis*, the market day, the weekly market, properly the ninth day, from L. *nundinus*, belonging to nine days–L. *novem*, Sk. नवन्, nine, & *dies*, Sk. दिव्, day.] *a.* *pertaining to a fair or market* (*or a market day*) जत्रेचा, बाजारचा, जत्रेसंबंधीं, बाजारासंबंधीं, बाजाराच्या दिवसाचा, बाजाराच्या दिवसासंबंधीं. Nun'dinary *a.* Same as Nundinal.

Nunnery, See under Nun.

Nuptial (nup'shal) [Fr. *nuptial*–L. *nuptialis*-*nuptiæ*, marriage,–L. *nupta*, a bride.] *a.* *of or pertaining to marriage* लग्नाचा, विवाहाचा, वऱ्हाडाचा, विवाहासंबंधीं, वैवाहिक, औद्वाहिक. २ *done or used at a wedding* लग्नाच्या वेळीं केलेला, विवाहकालिक, लग्नाच्या वेळीं होणारा, लग्नाच्या वेळीं करण्याचा; as, "*Nuptial* rites, *Nuptial* ceremonies." Nup'tials *n. pl. marriage, wedding ceremony* विवाह *m*, लग्न *n*, परिणय *m*, पाणिग्रहण *n*, लग्नसमारंभ *m*, विवाहविधि *m*.

Nurse (nurs) [O. F. *nurrice* (Fr. *nourrice*) -L. *nutrix* -*nutrire*, to suckle, to nourish.] *n.* *a woman who has the care of young children* दाई *f*, मुलें बाळगणारी *f*, मुलें बाळगणारीण *f*, मुलें संभाळणारी *f.* [DRY N. (दूध न पाजतां मुलें संभाळणारी) सुख्खी दाई *f.*] २ (especially) *one who suckles an infant not her own* दाई *f*, दूधकरीण *f*, थानकरीण *f*, दूध पाजणारी *f*, पाजणारी *f*, धात्री *f*, उपमाता *f*. [WET N. (आंगावर पाजणारी) ओली दाई *f*. TO PUT TO N. TO PUT OUT TO N. *to send away to be nursed, to place in the care of a nurse* दाईच्या तैनातींत -ताब्यांत-देखरेखीखालीं ठेवणें.] ३ (of the sick or infirm) परिचारिका *f*, रोग्याची चाकरी करणारी *f*, रोग्याची तनू राखणारी *f*, रोग्याची टूक संभाळणारी *f*, रुग्णपरिचारिका *f*, रुग्णसेविका *f*, रुग्णपालिका *f*. ४ *one who or that which brings up, rears* पालक *m*, प्रतिपाल करणारा *m*, पालनकर्ता *m*, पोषक *m*, सांभाळ करणारा *m*. ५ *that which supplies nutriment to something* पोषकांश पोंचविणारा *m*, पोषक *m*. ६ (*forestry*) *a tree set in plantation to protect smaller or newly planted ones from wind or cold* दाईवृक्ष *m*, दाईझाड *n*. उ. उसाच्या मळ्यांत शेरीचीं

झाडें दाईझाडें म्हणून लावतात. ७ (*entomology*) दाईमाशी *f*, दाईमुंगी *f*; दाईकीटक *m*. ८ (*zool*). *an individual in a sexual stage of metagenesis* दाई-प्राणी. (?) N. *v. i. to give suck, to act as wet nurse* (थान) पाजणें. २ *to take the breast* पिणें, खाणें; as, "The child seemed languid and would not *nurse*." N. *v.t.* (an infant) बाळगणें, संभाळणें, राखणें, पाळणें, संभाळ *m*. करणें *g. of o*. २ *to suckle* पाजणें, दूध *n*-स्तन *n*-थान *n*-पाजणें-देणें, आंगावर घेणें, खायला देणें. ३ *to wait upon, to attend to* (the sick or infirm) (रोग्याची) सेवा *f*-चाकरी *f*-शुश्रूषा *f*. &c. करणें. ४ *to bring up* पाळणें, प्रतिपाळणें, पाळण *n*-प्रतिपाळ *m*. &c. करणें *g. of o.*, वाढवणें, जतन करणें; as, "To *nurse* the saplings tall." ५ *to manage with care and economy* (दक्षतेनें व काळजीनें) जपून वाढवणें, नीट संभाळणें, योग्य जतन करणें; as, "To *nurse* our national resources." ६ *to caress* कुरवाळणें, गोंजारणें, लाड करणें. ७ *to play skilfully, as billiard balls, in order to get them into the position one wants* (बिलियर्ड) विशेष ठिकाणीं घालवणें. ८ *to keep in touch with or influence a constituency in order to obtain votes* (निवडणुकीच्या वेळीं त्यांचीं मतें मिळण्याकरितां) मतदारांना चुचकारून-गोंजारून -संभाळून खूष ठेवणें. Nurse'-child *n. a child in relation to its nurse* दाईनें वाढविलेलें मूल. Nurse'-maid *n. a girl who takes care of children* मुलें संभाळणारी दाई *f*. Nurs'er *n*. संभाळ *m*. करणारा *m*, सेवा *f*-चाकरी *f*. करणारा *m*. २ *one who promotes growth* वाढ *f*-जतन *f*-जोपासना *f*-करणारा *m*. Nur'sery *n. an apartment for young children* बालगृह *n*, मुलांची खोली *f*-कोठडी *f*. २ (of young trees &c.) रोपें वाढविण्याचा बाग *m*, रोपें तयार करण्याचा बाग *m*, रोपांचा बाग *m*, रोपांची जागा *f*. ३ *fostering place* (किडे वगैरे) पाळण्याची जागा *f*, वाढविण्याची जागा *f*, संवर्धनस्थान *n*, संवर्धनभूमि *f*, पालनस्थान *n*, आगर *n*; as, "Fair Padua, N. of arts." Nurs'ery-gov'erness, Nur-s'ery-maid *n*. Same as Nursemaid. Nurs'eryman *n. a man who owns or works a nursery* रोपांची बाग ठेवणारा *m*, विक्रीकरितां फुलझाडें, कलमें वगैरे ठेवणारा *m*, कलमांचा-रोपांचा व्यापारी *m*. Nurs'ling or Nurse'ling *n*. तान्हें मूल *n*, बाळ *n*.

Nurse-child
Nurse-maid
Nursery
Nurseryman } See under Nurse.

Nurture (nurt'ūr) [Fr. *nourriture* –Low L. *nutritura* –L. *nutrire*, to nourish.] *n. the act of nourishing* पोषण करणें *n*, पुष्टि देणें *n*, पोषण *n*. २ *nourishment, food* (पौष्टिक) आहार *m*, (सत्वशील) अन्न *n*, (सात्विक) खुराक *m*. ३ *tender care* सांभाळ *m*, पालन *n*, प्रतिपाळ *m*, संवर्धन *n*. ४ *education, training* शिक्षण *n*, उपदेश *m*, शिक्षा (Sk.) *f*. N

v. t. to feed, to nourish पालनपोषण करणें. २ *to educate* (शिक्षण देऊन) सांभाळ *m.* करणें, वाढवणें.

Nut (nut) [A. S. *hnutu*, a nut.] *n. the fruit with a kernel and shell* कठीण कवचीचें-कठीण अंतरावरण (endocarp) असलेलें फळ *n*; (उ. पिस्ता, बदाम, वगैरे फळ *n*,) टणक सालीचें फळ *n*, सकवच फळ. [A N. TO CRACK *a difficult problem to solve* कोडें *n*, कूट *n*.] २ (*mech.*) चाकी *f*, फिरकी *f*. [FLY N. चुटकीची चाकी *f*.] Marking'-nut *n.* (semicarpus anacardium) बिबवा *m.* Nut'-brown *a. brown like a ripe old nut* जून बदाम फळाप्रमाणें तांबूस. Nut'-cracker *n.* आडकित्ता *m*, सरोता *m.* Nut'-gall *n.* मायफळ *n.* Nut'-hook, Nut'-jobber, Nut'-pecker *n.* (बदाम, पिस्ते, वगैरे कठीण फळें काढण्याकरितां) आंकडी *f.* Nut'-meal *n. meal made from the kernels of nuts* कठीण गिरांचें अन्न *n.* Nut'-meg *n.* जायफळ *n*, जातिफल *n.* Nut'-megged *a. seasoned with nut-meg* जायफळ घातलेला, जायफळाचा वास लावलेला. Nut'-shell *n.* कवची *f*, करवंटी *f*, करटी *f*. [IN A N. थोडक्यांत, संक्षेपरूपानें, संक्षेपानें.] Nut'ter *n.* कठीण फळें गोळा करून आणणारा *m.* Nut'ting *pr. p.* N. *v. n.* कठीण फळें गोळा करणें *n.* Nut'ty *a.* कठीण फळें असलेला, कठिनफलमय. २ *having the flavour of nuts* कठीण फळांचा स्वाद असलेला; as, "N. wine".

Nutant (nū'tant) [L. *nutans*, pr. p. of *nutare*, to nod.] *a.* (*bot.*) *bent downward* लवलेला, वांकलेला, नम्र, प्रणतशिर; उ. केळीचें लोंगर, आंब्याचा घड, वगैरे.

Nutation (nū-tā'shun) [L. *nutare*, to nod.] *n. the act of nodding* मान हालवणें *n.* २ (*astron.*) *a very small vibratory motion of the earth's axis, by which its inclination to the plane of the ecliptic is constantly varying by a small amount* अक्षांदोलन *n*, अक्षस्पंदन *n*, अक्षविचलन *n*, अक्षवलन *n.* ३ (*bot.*) *curvature in the stem of a growing plant* (सूर्याच्या गतीप्रमाणें चढत्या वेलाच्या) देंठाची दिशा बदलणें *n*, (सूर्यापेक्ष) दंडवलन *n.*

Nut-cracker
Nut-gall
Nut-hook
Nut-meg
Nutter } See under Nut.

Nutriment (nū'tri-ment) [L. *nutrimentum*, food,—*nutrire*, to nourish.] *n. nourishment, food* पोषण *n*, अन्न *n*, (पुष्टिकारक) आहार *m.* २ *quality of nourishing* पुष्टिकारक गुण *m*, पौष्टिकत्व *n*, पोषकत्व *n*, पौष्टिकपणा *m.* Nutriment'al, Nu'trient, Nutri'tious, Nutrit'ive *a. nourishing, promoting growth* पौष्टिक, पोषणकारक, पुष्टिकर, पुष्टिदायक, पुष्टिजनक, धातुपोषक, बलवर्धक, पुष्टीचा, पुष्टिकारक. Nu'trient *n. any thing nourishing* पौष्टिक *n*, पुष्टिकर अन्न *n.* Nutri'tion *n. the act of nourishing* पोषण *n*, पोषणक्रिया. २ *nutriment* (पौष्टिक) आहार *m*, (पुष्टिकारक) अन्न *n.* ३

पौष्टिकता *f*, पौष्टिकपणा *m*. Nutri'tional *a.* पोषणांगभूत, पोषणविषयक, पोषणजन्य; as, "N. changes". Nutri'tiously *adv.* पोषक म्हणून Nutri'tiousness *n.* पौष्टिकपणा *m*, पोषकता *f*, पुष्टि *f*. Nu'tritory *a. nourishing* पोषक, पुष्टिकर, पुष्टिजनक. २ *concerned in nutrition* पोषणासंबंधीं, पोषणोपयोगी, पोषणास लागणारा, पोषणावश्यक. Nu'tritively *adv.* पोषणधर्मानें. Nu'tritiveness *n.* पौष्टिकता *f*, पोषणधर्म *m*.

Nux vomica (nuks vom'ik-a) [L. *nux*, a nut, and *vomicus*, from *vomere*, Sk. वम्, to vomit.] *n.* (the tree) काजरा *m*, कुचला *m*. २ (the fruit) काजऱ्याचें फळ *n*. ३ (the seed) कुचली *f*, कुचल्याची बी *f*. [The seeds are sometimes called *Quaker buttons.*]

Nuzzer (nuz'ér) [Hind.] *n. a present made to a superior* नजराणा *m*, नझर or नजर *f*, भेट *f*.

Nuzzle (nuz'l) [A frequentative verb from Nose.] *v. i. to rub the nose against* (like a swine in the mud) नाक घासणें, नाकानें उकरणें -हुसकणें; as, "The red mare *nuzzled* her head against his breast." २ *to go with head poised like a swine, with nose down* नाक खालीं करून जाणें-चालणें; as, "Sir Roger shook his ears and *nuzzled* along." ३ *to nestle* बिलगणें, चिकटणें.

Nyctitropic (nikti-trop'ik) [Gr. *nuktos*, Sk. नक्त, night, & Gr. *tropikos*, turning.] *a.* (*bot.*) *turning in a certain direction at night* (विशेष दिशेकडे) रात्रीं वळणारा, रात्रिपरिवर्ति; as, "N. leaves of flowers."

Nymph (nimf) [Fr. *nymphe*–L. *nympha*–Gr. *nymphē*, a bride, lit. 'a veiled one'. ग्रीक nymphē शब्दाचा मूळ अर्थ 'बुरखा घेतलेली तरुण स्त्री किंवा वधू' असा आहे. ग्रीक nymphē, इंग्रजी काव्यांतील nymph, आणि हिंदूंची अप्सरा ह्या तीन शब्दांतील कल्पना अगदीं भिन्न आहेत. (अप्सरेसारखी) अतिलावण्यवान् स्त्री ही कल्पना मात्र ह्या तिन्ही शब्दांना साधारण आहे. प्राचीन ग्रीक गाथाशास्त्रांत nymphē शब्दाचा अर्थ जलाची किंवा वनाची अधिष्ठात्री देवता असा आहे. ग्रीक nymphē अतिशय लावण्यवान् असून पृथ्वीवरच राहतात अशी ग्रीक लोकांची समजूत होती. हिंदूंच्या पुराणांतील अप्सरा ग्रीक लोकांच्या nymphē सारख्या अतिशय लावण्यवान् असतात, परंतु त्या स्वर्गांत रहातात. इंग्रजी वाङ्मयांतील nymphs शब्दाचा अर्थ अतिशय लावण्यवान् परंतु काल्पनिक स्त्रिया असा आहे.] *n.* (अप्सरेसारखी लावण्यवान्) जलदेवता *f*, वनदेवता *f*, पर्वतदेवता *f*. (b) अप्सरा *f*, देवता *f*. २ *a young and beautiful maiden* अप्सरा (used *fig.*) *f*, अतिलावण्यवान् स्त्री *f*, सुंदर कुमारी *f*. Nymph'al, Nymph'ic, Nymph'ical *a.* (अप्सरेसारख्या लावण्यवान्) जलदेवतेचा-संबंधीं, वनदेवतेचा. Nymphe'an *a.* जलदेवतेचा, वनदेवतेचा, देवतेचा, अप्सरेचा (loosely). २ जलदेवतांच्या योग्य, वनदेवतांच्या लायक, देवतांच्या योग्य -अनुकूल. ३ *in-*

habited by nymphs जलदेवतांचा-वनदेवतांचा-पर्वत-देवतांचा-देवतांचा वास असलेला, देवताधिष्ठित; as, "A N. cave." Nymph'ish, Nymph'ly, Nymph'-like *a.* जलदेवतेसारखा, वनदेवतेसारखा, देवतेसारखा, देवतासदृश, देवतांच्या स्वभावाला अनुरूप, अप्सरे-सारखा (loosely). Nymphoma'nia *n.* (*med.*) *morbid and uncontrollable sexual desire in women* (स्त्रि-यांची) उत्कट सुरतेच्छा *f*, कामोन्माद *m.* हा रोग आहे.

Nymphae (nim'-fe) [L.–Gr. *nymphai*, nymphs.] *n.* *labia minora, two semi-circular narrow folds of mucous membrane, one on each side of the vagina, within the labia majora* लघुभगोष्ठ *m*, द्वितीयावर्त *m.* See *Labia minora.*

Nymphitis (nim-fi′-tis) [From *nymphae*, and Gr. suffix–*itis*, inflammation.] *n. inflammation of the nymphae* लघुभगोष्ठदाह *m*, द्वितीयावर्तदाह *m*. २ *inflammation of the clitoris* योनिध्वजदाह *m*.

Nymphomania, See under Nymph.

Nystagmus (nis-tag′mus) [Gr. *nustazein*, to be sleepy.] *n. a rapid involuntary oscillation of the eye-balls* (खाणींत काम करणाऱ्या लोकांना होणारा) नेत्रविभ्रमरोग *m*.

Nyula (ni·ū′ la) [Of unknown origin.] *n.* (*zool.*) एका जातीचा मुंगूस *m*, नियुला *m*.

O (ō) इंग्रजी वर्णमालेंतील पंधरावें अक्षर. हें स्वर आहे. ह्याचीं अनेकवचनें Os, Oes, O's, os, oes, o's अशीं लिहितात. प्राचीन फिनिशन, प्राचीन ग्रीक, व प्राचीन ल्याटिन ह्या भाषांतील O अक्षराची आकृति व इंग्रजी भाषेंतील O अक्षराची आकृति ह्या अगदीं जवळ जवळ आहेत. सध्यांच्या इंग्रजी भाषेंतील O अक्षराचे नेहमींचे उच्चार No, Bone, Glory, North, Or, Soft, Moth, Rob, आणि Got ह्या शब्दांतील ओच्या उच्चारांसारखे आहेत; परंतु कांहीं ठिकाणीं O चे उच्चार Do, Son, Other, Word, आणि Worthy ह्या शब्दांतील ओच्या उच्चारांप्रमाणें होतात. २ यंत्राचा किंवा आकृतीचा पंधरावा अवयव, पुस्तकाचा पंधरावा फर्मा, किंवा श्रेढींतील पंधरावें स्थान दाखविण्याकरितां O हें अक्षर योजितात. ३ (*logic*) इंग्रजी तर्कशास्त्रांत 'विशेष निषेधक' सिद्धांत दाखविण्याकरितां O चा उपयोग करितात. ४ O हें अक्षर पुढें दिल्याप्रमाणें संक्षेपार्थीं लिहितात. O (*chem.*) = Oxygen. O = Oliver, Olivia, Oswald. O = Old (as in Old English, Old French, Old High German, Old Price, Old Style, Old Testament). O = Order (as in Natural Order). ५ (used as a noun) *zero* शून्य *n*, पूज्य *n*. (Also called *a round O.*) ६ (used as a noun) 'ओ' अक्षरासारखी वाटोळी वस्तु *f*. ७ दोन शब्दांचा संधि करतांना पहिल्या शब्दाच्या प्रातिपदिकाला जोडण्याचा प्रत्यय *m*; जसें, "Turko-Italian War, Russo-Japanese War, Franco-German agreement."

O, Oh (ō) *interj.* केवलप्रयोगी अव्यय *n*, उद्गारवाचक अव्यय *n*. २ (prefixed to a vocative name) रे, अरे, अहो, हो, हे. Oh हें रूप फार करून गद्यांत वापरतात. [OH DEAR! O DEAR ME! निराशा किंवा आश्चर्यदर्शक शब्दसमुदाय *m*.] O *prep.* (abbreviation of 'of', 'on', &c.) चा-ची-चें; as, "Ten o' clock."

Oaf (ōf) [E. *auf*, an elf.] *n*. (यक्षिणींनीं पळवून नेलेल्या मुलाचे जागीं ठेवलेलें) कुरूप मूल *n*, मूर्ख मूल *n*. २ *a dolt, an idiot* ह *m*, धोंडा *m*, गावदी *m*, गैदी

m, मूर्ख m, टोणपा m; as, "Marriages between the most accomplished women and the veriest *oafs*."
Oaf'ish *a. idiotic, doltish* मूर्ख, मठ्ठ, गावंदी, मठ्या.

Oak (ōk) [A. S. *ac*, oak.] *n.* ओक वृक्ष *m.* ह्याच्या तीनशें जाती आहेत. ह्याच्या लांकडाचा जहाजें बांधण्याकडे उपयोग करतात. [HEART OF O. शूर, दांडगा मनुष्य *m.* (b) (*esp.*) इंग्रज खलाशी *m.*] Oak-apple Day, Royal Oak Day *n.* ओक ॲपलचा दिवस *m*, मे महिन्याची एकुणतीसावी तारीख *f.* ह्या तारखेला दुसऱ्या चार्लस् राजाचें लंडन शहरांत पुनरागमन झालें. ह्या पुनरागमनाच्या स्मरणार्थ त्या तारखेस इंग्लंडांतील मुलें आपल्या टोप्यांना ओक (ॲपल) फळें लावीत असत. Oak'-bark *n.* ओक वृक्षाची साल *f.* Oak'en *a.* (a) ओक वृक्षांनीं युक्त, ओकवृक्षमय. (b) ओकच्या पानांचा; as, "In O. bower." २ *made of oak* ओकवृक्षाच्या लांकडाचा केलेला. Oak'ling *n.* ओक वृक्षाचा रोपडा *m.* Oak'-paper *n. a paper for wall-hangings veined like oak* ओक वृक्षाच्या सालीप्रमाणें शिरा असलेला (भिंतीला डकविण्याच्या उपयोगाचा) कागद *m*, ओक -कागद *m.* Oak'y *a. like oak, firm* ओक वृक्षासारखा, बळकट. The Oaks (इंग्लंडांतील डर्बी, सेंट लेजर आणि धी ओक्स् ह्या तीन घोड्यांच्या प्रसिद्ध वार्षिक शर्यतींपैकीं १७७९ सालीं अर्ल आफ् डर्बीनें सुरू केलेली 'सरे' परगण्यांतील एप्समसधील लॅम्बटर्स् ओक्स् येथें होणारी) 'धी ओक्स्' नांवाची (बटांची) शर्यत *f.*

N. B. मराठी बायबलांत Oak ह्या शब्दाचें 'एला', 'अह्लोन', 'अह्ला', व 'एलोन' ह्या निरनिराळ्या शब्दांनीं भाषांतर केलेलें आढळतें.

Oakum (ōk'um) [A. S. *acumba*, tow. Cf. *cemban*, to comb.] *n. old ropes untwisted into hemp fibres* जुनीं दोरखंडें उसवून काढलेला काथ्या *m*, सण *m.* जहाजांत पाणी येऊं नये म्हणून सांध्यांत भरण्यासाठीं ह्या काथ्याचा उपयोग करितात. Oak'um-picking *n.* (a

task given to prisoners as punishment) सण खोलणें *n*, ताग पिंजणें *n*.

Oar (ōr) [A. S. *ar*; cog. with Gr. *eressein*, to row.] *n.* *a pole with a flat blade at one end for rowing* वल्हें *n*, वलें *n*, पतिंगा *m*, अवला *m*, अवलें *n*, क्षेपणी *f*, नौकादंड *m*, चाटू *m*. [BLADE OF AN O. चपणी *f*. SHAFT OF AN O. दांडी *f*, पतिंगा *m*. TO LIE ON THE OARS, TO LIE ON ONE'S OARS (वल्ह्यांवर हात टेंकून बसून) वल्हवणें बंद करणें-थांबविणें. २ *to take one's ease* विश्रांति घेणें. TO PUT IN ONE'S OAR, TO PUT ONE'S OAR IN (दुसऱ्यानें विचारल्याशिवाय आपणच होऊन -आगांतुकी करून) सल्लामसलत लादणें, मदत देणें- लादणें. २ (दुसऱ्याच्या कामांत) ढवळाढवळ करणें, दुसऱ्याच्या कारभारांत लुडबुडणें, लांडा कारभार करणें. TO SHIP OARS वल्हीं चढवणें. TO TOSS OARS (सलामीकरितां) वल्हीं उभीं धरणें. TO UNSHIP OARS वल्हीं काढून ठेवणें.] २ *wing, fin* पंख *m*, पक्ष *m*. ३ पंखा *m*, हात (*fig.*) *m*. ४ *an oarsman* वल्हेकरी *m*, अवलेकरी *m*, अवल्या *m*. O. *v. t.* *to impel by rowing* वल्हवणें, वलवणें, वल्हवून नेणें, वल्हवीत नेणें, वल्ह्यानें चालवणें -ढकलणें. O. *v. i.* वल्हवणें, वल्हें मारणें. Oar'ed *pa. t.* & *pa. p.* O. *a.* *furnished with oars* (chiefly used in compounds) वल्हीं असलेला, वल्ह्यांचा, वल्ह्यांनीं युक्त; as, "A four-oared boat." २ (*zool.*) *having feet adapted for swimming* वल्ह्यासारखे पाय असलेला (पक्षी). Oar'-footed *a.* वल्ह्यासारखे पाय असलेला. Oar'lap *n.* डोक्याशीं काटकोनांत ज्याचे कान उभे आहेत असा ससा *m*, वल्हेकानी ससा *m*. Oars'man *n.* वल्हेकरी *m*, अवल्या *m*, वल्हें मारणारा *m*. Oars'manship *n.* वल्हे-कऱ्याचें कसब *n*, वल्हें मारण्याचें -वल्हविण्याचें कसब *n*, वल्हवेगिरी *f*. Oar'y *a.* *having the form or use of oars* वल्ह्याच्या आकाराचा, पतिंग्याच्या आकाराचा, वल्ह्यासारखा, क्षेपण्याकार, वल्ह्याचें काम देणारा; as, "The swan's O. feet".

Oasis (ō'a-sis *or* ō-ā'sis) [Of Egyptian origin. L. & Gr. *oasis*, a resting place or dwelling.] *n.* *a fertile spot in a desert* (वाळवंटांतील) ओलाव्याची जागा *f*, ओलवण *f*. २ (*fig.*) *a place or occasion of relief from dreariness* (a) विश्रांतीची जागा *f*, विश्रांतिस्थान *n*, आरामस्थान *n*. (b) (दुःखामध्यें सांपडणारा) सुखाचा अवकाश *m*, सुखाचा प्रसंग *m*.

Oast (ōst) [A. S. *āst*, a kiln.] *n.* *a kiln to dry hops or malt* 'हाप्स' वाळविण्याची भट्टी *f*. २ तंबाकू सुकविण्याची भट्टी *f*. Oast'house *n.* भट्टीचा कारखाना *m*, भट्टीघर *n*.

Oat (ōt) [A. S. *āta*, oat.] *n.* (*bot.*) *a well-known cereal grass* (commonly used in the pl. and in a collective sense) ओटगवत *n*. (b) *its edible grain* ओटधान्य *n*, 'वट' *m*. हें घोड्यांना देतात किंवा त्याचें दळून पीठ करतात. ह्या पिठालाच Oat'meal असें ह्मणतात. [TO SOW ONE'S WILD OATS, *to act foolishly*

and extravagantly in one's youth ज्वानीच्या चैनी करणें, गध्धेपंचविशी गाजविणें.] Oat'en *a. consisting of an oat straw or stem* ओटगवताचा, ओटगवताचा केलेला; as, "An O. pipe". २ *made of oat-meal* ओटच्या पिठाचा केलेला. Oat'grass *n.* ओटगवत *n.* हें गुरांना घालतात.

Oaten, See under Oat.

Oath (ōth) [A. S. *ath*, an oath.] *n. a solemn affirmation appealing to God or divine things for its truth* शपथ *f*, आण *f*, सोगंद *f*, सोगण *f*. [OATH IN THE NAME OF (SOME) GOD देवाची शपथ *f*- आण *f*, (*pop.*) देवाचेण. O. OF ALLEGIANCE (राजाचे) हुकूम पाळण्याची शपथ *f*, स्वामिभक्तीची शपथ *f*. O. OF OFFICE जागा किंवा हुद्दा पतकरतांना घेण्याची शपथ *f*, हुद्याची शपथ *f*. O. OF SUPREMACY सर्वश्रेष्ठाधिकाराची शपथ *f*, सर्वश्रेष्ठत्वाची शपथ *f*. WITH AN O. शपथ वाहून, शपथ घेऊन-शपथपुरस्सर, शपथपूर्वक. TO ADMINISTER AN O. शपथ *f*-आण *f*. घालणें -देणें. TO SUBSTANTIATE BY O. शपथ घेऊन -शपथेनें दुजोरा देणें. TO TAKE AN O. शपथ *f*. घेणें, करणें-वाहणें-खाणें. TO TAKE THE O. AND ONE'S SEAT (निवडणुकीनंतर) शपथ घेऊन (औपचारिक रीत्या) पार्लमेंट सभेंत बसणें. THERE ARE VARIOUS FORMS OF TAKING AN O. AMONG THE HINDUS. SOME OF THEM ARE देवावरचें फूल उचलणें, बेलभंडार उचलणें, तुळस उचलणें, देवावर हात ठेवणें, घांटेखालीं उभें राहाणें, गंगाजळी घेणें-उचलणें, जोंधळे उचलणें, गाईचें शेंपूट धरणें OR वरपणें, पायावर हात ठेवणें.] २ *a careless or profane use of the divine name* (देवाच्या नांवाचा) निरर्थक उल्लेख *m*, निरर्थक उच्चार *m*, उगाच (घेतलेली) शपथ *f*. Oath'breaking *n.* शपथ मोडणें *n*, शपथभंग *m*. Oaths (ōthz) *n. pl.*

Obconic, Obconical (ob-kon'ik,-al) [L. *ob*, against, & Conical.] *a. inversely conical* व्यस्तशंक्वाकृति, शंकूच्या उलट आकाराचा.

Obcordate (ob-kor'dāt) [L. *ob*, & Cordate.] *a.* (*bot.*) हृदयाच्या उलट आकाराचें (पान), व्यस्तहृदयाकृति, व्यस्तहृदाकृति; उ. आंबोशीचें दळ.

Obduracy, See under Obdurate.

Obdurate (ob'dū-rāt) [L. *ob*, against & *durus*, hard.] *n. hardened in heart or feelings* कठोर मनाचा, कठोर हृदयाचा; पाषाणहृदयी, कठोर. २ *difficult to influence* (*esp.* in a moral sense), *stubborn* अनुतापविमुख, अनुतापपराङ्मुख बनलेला, खप्पी, निगरगट्ट, पापाग्रही, दुराग्रही, हट्टी, हेकेखोर. ४ *harsh, rough* कर्णकटु, कर्कश, कठोर. ५ *intractable* आडदांड, दांडगा, न वळवण्यासारखा. Ob'duracy, Ob'durateness *n. invincible hardness of heart* पाषाणहृदयता *f*, कठोरहृदयता *f*, कठोरपणा *m*, निर्दयपणा *m*. २ अनुतापविमुखता *f*. ३ आग्रहीपणा *m*, हेकेखोरपणा *m*, आग्रह *m*, हेका *m*, हटवादीपणा *m*, हटवाद *m*, हट्ट *m*. ४ कठोरता *f*, कर्णकटुता *f*, कर्कशपणा *m*. (५) दांडपणा *m*, आडदांडपणा *m*. Ob'durately *adv.* कठोरपणानें,

निर्दयपणानें. २ अनुतापविमुखतेनें. ३ हेकेखोरपणानें, आग्रहानें, हटवादानें, हट्टानें. ४ कर्कशपणानें, कठोरतेनें.

Obedience (ō-bē'di-ens) [L. *obedire*, to obey -*ob*, near, and *audire*, to hear.] *n. the act of obeying* हुकूम *m*-आज्ञा *f.* पाळणें -मानणें -ऐकणें, आज्ञापालन *n*, आज्ञानुवर्तन *n*, आज्ञाधारण *n*. [PASSIVE O. *unresisting and unquestioning obedience to authority* (देशांतील प्रस्थापित राजसत्तेचे) हुकूम मुकाट्यानें पाळणें *n* -मानणें *n* -ऐकणें *n*, विनतकार आज्ञापालन *n*.] २ *the state of being obedient* आज्ञाधीनता *f*, ताबेदारी *f*, हुकुमबरदारी *f*. ३ *willingness to obey commands* आज्ञातत्परता *f*. ४ *dutifulness* आज्ञाकारिता *f*, आज्ञाधारकता *f*. ५ *those who submit to some authority* (दुसऱ्याचा) हुकूम पाळणारे लोक *m.pl.*, ताबेदारलोक *m. pl.* Obe'dient *a. willing to obey* आज्ञाधारक, आज्ञापालक, ताबेदार, आज्ञेंत राहाणारा, आज्ञेंत वागणारा, आज्ञातत्पर. [OBEDIENT IN INTENSIVE SENSE IS TRANSLATED INTO MARATHI BY अर्ध्या वचनांतला, कह्यांतला, छापेखालचा, बगल्या, बुद्धीस लागलेला, विकलेला. TO BE O. TO कह्यांत -वचनांत -तिळीं असणें with *g.of o.*, गांठीस असणें, बुद्धीस लागणें.] Obe'diently *adv.* आज्ञाधारकतेनें, आज्ञाधारकपणें, आज्ञेंत राहून, आज्ञापालनपूर्वक, ताबेदार होऊन -म्हणून.

Obedient, See under Obedience.

Obeisance (ō-bā'sans) [Fr. *obeissance* -*obeissant*, pr. p. of *obeir*, to obey.] *n. a bow or act of reverence* नमन *n*, नमस्कार *m*, नमस्या *f*, प्रणाम *m*, प्रणति *f*, प्रणिपात *m*;-specifically नमस्कार *m*, रामराम *m*, दंडवत *m*, आशीर्वाद *m*, &c.-as made to a master or employer मुजरा *m*;-as made by or to Muhammadans or Europeans सलाम *m*;-as made to an idol, superior, &c. वंदन *n*;-as made to a teacher, &c. अभिवंदन *n*. [PROFOUND O. शिरसाष्टांग नमस्कार *m*, साष्टांग नमस्कार *m*, साष्टांग प्रणाम *m*. TO MAKE AN O. नमस्कार *m*-प्रणाम *m*-प्रणिपात *m*. करणें, नमणें.] Obei'sant *a. ready to obey* हुकूम पाळण्यास तत्पर, आज्ञापालनतत्पर. २ *reverent* (दुसऱ्याचा) मान ठेवणारा-राखणारा, विनयशील. ३ *servilely submissive* जोहुकूम करणारा, हातजोड्या, खुशामत्या.

Obelisk (ob'e-lisk) [Fr. *obelisk* -L. *obelisk*, Gr. *obeliskos*, *obelos*, a pointed pillar.] *n. a tall, four-sided tapering pillar* शंक्वाकार -निमुळता स्तंभ *m*, मनोरा *m*. २ (*print.*) *a dagger* (छापण्याची) † अशी खूण *f*. O. *v. t. to mark with an obelisk* † अशी खूण करणें. २ *to condemn as spurious or indelicate* असभ्य म्हणून रद्द करणें. Obelis'cal *a.* निमुळत्या स्तंभासारखा.

Obelus (ōb'-e-lus) [Gr. *obelos*, a spit.] *n. a mark thus †, like a dagger, used in a book to refer to a foot-note* (पृष्ठाच्या तळाशीं दिलेली टीप दाखविण्याकरितां केलेली) † अशी खूण *f*. [Also, sometimes called an obelisk.] Ob'eli *n. pl.*

Obese (ō-bēs') [L. *obesus*, eaten away, lean –*obedere*, –L. *ob*, & *edere*, Sk. अद्, to eat.] *a. fat* लठ्ठ. २ *fleshy* मांसाळ, मेद वाढलेला. Obese'ness *n.* पुष्टता *f*, लठ्ठपणा *m*. Obes'ity *n.* मेदोरोग *m*, मेदोवृद्धि *f*, मेदोवात *m*, मेदाधिक्य *n*.

Obesity, See under Obese.

Obey (ō-bā') [M. E. *obeyen* –O. F. *obeir* –L. *obedire*, to obey.] *v. t. to do as ordered or commanded* आज्ञा पाळणें, हुकूम मानणें -पाळणें, हुकमाप्रमाणें करणें- वागणें, आज्ञापालन *n* -आज्ञानुवर्तन *n.* करणें *g. of o.* २ *to submit to* मानणें, ऐकणें, आज्ञेंत- कह्यांत- वचनांत -हुकुमांत -सत्तेंत असणें *g. of o.*, अंकित असणें. [To O. IMPLICITLY *or* OBSEQUIOUSLY डोळा पाहून -कल पाहून -झोंक पाहून वागणें-चालणें.] ३ *to be governed by some power* (-च्या) कह्यांत -वचनांत असणें, (-ला) वश -अंकित असणें, (-च्या) आज्ञेंत -हुकमांत राहणें; as, "A ship O.s the helm." O. *v. i.* (*Bible*) *to yield obedience* (followed by *to*) (चें) ऐकणें -मानणें. Obey'ed *pa. t.* & *pa. p.* Obey'er *n.* आज्ञा पाळणारा *m*, आज्ञा मानणारा *m*, आज्ञापालक *m.* Obey'ing *pr. p.* & *v. n.* आज्ञा पाळणारा, हुकमाप्रमाणें करणारा -वागणारा, हुकूम बजावणारा.

Obfuscate (ob-fus'-kāt) [L. *ob*, near, & *fuscus*, brown.] *v. t. to darken* प्रकाश *m*-तेज *n*-कांति *f.* कमी करणें, पुसकटणें, पुसटणें. २ *to make less intelligible* दुर्बोध करणें, अस्पष्ट करणें. Obfusca'tion *n.* *the state of being darkened* तेजोनाश *m*, अंधुकपणा *m*; as, "The O. of the cornea."

Obit (ō'bit *or* ob'it) [Fr. *obit*–L. *obitus* -*obere*, to go, to meet–*ob*, against, and *ere*, to go.] *n.* (*obs.*) *death* मृत्यु *m*, मरण *n*. २ *the date of death* मृत्यूची तारीख *f*, मरणाचा दिवस *m*. ३ *funeral ceremonies* उत्तरक्रिया *f*, उत्तरकार्य *n*. ४ *an anniversary mass for the repose of a departed soul* (मृताच्या आत्म्याला शांति मिळण्याकरितां) निधनतिथीच्या दिवशीं म्हटलेला 'मास' *m*, निधनतिथिप्रार्थना *f*. ५ *a memorial service on the death-day of the founder of a college* (विद्यालयाच्या संस्थापकाच्या) निधनतिथीच्या दिवशीं (त्याच्या स्मरणार्थ) केलेली उपासना *f*. Obit'uarist *n.* मृत्युलेख लिहिणारा *m*, मृत्युलेखलेखक *m*. Obit'uary *n. a list or register of deaths* (originally in a monastery) मृत्यूंची यादी *f*, मयतयाद *f*, मृत्युसंख्यापत्र *n*. २ *an account of a deceased person* मृत्युलेख *m*. O. *a.* मृत्युसंबंधीं; as, "O. notice."

Obiter (ob'i-ter) [L. on the way.] *adv. by the way* कारण नसतांना, सहजासहजीं. [O. DICTUM, *passing remarks* निष्प्रयोजन विधानें. २ (*law*) *a judge's expression of opinion but not a binding decision* (निकाल देतांना) निकालाला अवश्य नाहीं असें (न्यायाधीशानें केलेलें) विधान *n*, निष्प्रयोजन विधान *n*.]

Obituarist, Obituary, See under Obit.

Object (ob′-jekt) [L. *ob*, in the way & *jacere*, to throw.] *n. a thing visible and tangible* **पदार्थ** *m*, **इंद्रियार्थ** *m*, **विषय** *m*, बाह्यार्थ *m*, वस्तु *f*, द्रव्य *n*. [AN EXTERNAL O. बाह्यार्थ *m*, बाह्यविषय *m*, इदंकारास्पद *n*. O. OF STUDY अभ्यासाचा विषय *m*, अभ्यासविषय *m*. O. OF WONDER चमत्कृतिविषय *m*. APPREHENSION OF O.S पदार्थपरिज्ञान *n*, विषयपरिज्ञान *n*.] २ (*fig.*) **विषयभाजन** *n*, **पद** *n*, **स्थान** *n*, **भूमि** *f*, **पात्र** *n*. [O. OF FAVOUR कृपापात्र *n*. O. OF HONOR मानभाजन *n*. O. OF LOVE प्रीतिपात्र *n*. DESERVING O. (OF CHARITY OR FAVOUR) दानपात्र *n*, कृपापात्र *n*, सत्पात्र *n*.] ३ *anything set or thrown before the mind* **(काल्पनिक) पदार्थ** *m*, **मनोविषय** *m*. ४ *that by which mind or any of its activities is directed, motive* **(प्रवर्तक) हेतु** *m*, **निमित्त** *n*, **कारण** *n*, **प्रेरणा** *f*, **चोदना** *f*, **प्रयोजन** *n*, **कार्य** *n*. ५ *end, purpose* **हेतु** *m*, **साध्य** *n*, **अन्तिम** *n*, **ध्येय** *n*, **पुरुषार्थ** *m*, **अर्थ** *m*, **आशय** *m*, **अभिप्राय** *m*, **उद्देश** *m*, **उद्दिष्ट** *n*, **तात्पर्य** *n*. [THE FOUR O. S (OF MAN) चतुर्विध पुरुषार्थ *m. pl.*, चतुर्वर्ग *m*. THEY ARE धर्म, अर्थ, काम AND मोक्ष. THE THREE O.S (OF HUMAN DESIRE &c.) त्रिवर्ग *m*, त्रिगण *m*. THEY ARE धर्म, अर्थ AND काम. ACCOMPLISHMENT OF AN O. फलप्राप्ति *f*, इष्टार्थप्राप्ति *f*, इष्टार्थसिद्धि *f*, इष्टसिद्धि *f*, कार्यसिद्धि *f*. ACCOMPLISHMENT OF ONE'S O. स्वार्थसिद्धि *f*. HAVING ONE O. *or* AIM एकरोखी, एकनिष्ठ. PRIVATE O. *or* END स्वार्थ *m*, स्वहित *n*. ONE WHO HAS ACCOMPLISHED HIS O. कृतकृत्य, कृतार्थ. TO ACCOMPLISH ONE'S O. इष्टार्थ साधणें, लाग साधणें *g. of s.*, काठी शिखरास लागणें *g. of s.* TO MISS ONE'S O. लाग फसणें -चुकणें *g. of s.* KEEP ONE O. IN VIEW एकच विषय पुढें मांडा, एक तत्वीं जीव धरा-ठेवा.] ६ (*gram.*) **कर्म** *n*. O. *v. t. to present in opposition* **आडवा करणें -आणणें**. २ (*fig.*) *to offer in opposition as a criminal charge or by way of accusation or reproach* **(दोष म्हणून-दोषरूपानें) पुढें करणें -आणणें, विरुद्ध आणणें.** (b) **अपवाद आणणें.** (c) **हरकत घेणें, अनुमोदन न देणें.** २ *to adduce as an objection or adverse reason* **आक्षेप घेणें, (-ला) आक्षेप काढणें, अपवाद** *m*. **घेणें.** O. *v. i. to oppose in words or arguments* (usually followed by *to*) **आक्षेप** *m*. **घेणें, तक्रार** *f*. **करणें-घेणें, हरकत** *f*- **अपवाद** *m*. **घेणें-सांगणें -करणें, अस्वीकार करणें, अनुमोदन न देणें -करणें, अडचण सांगणें, नाकबूल असणें -जाणें, न मानणें, शंका घेणें.** Object-glass *n*. **पदार्थाकडची कांच** *f*, **पदार्थाभिमुख काच** *m*. Object-lesson *n*. **वस्तुपाठ** *m*. २ **प्रत्यक्ष (अनुभव शिकविणारा) धडा** *m*. ३ **प्रत्यक्ष (शहाणपण शिकविणारा) अनुभव** *m*. ४ *the teaching of life* (esp. as to the penalty of misdeeds) **प्रत्यक्ष (व्यवहाराचा) धडा** *m*. Objec′tion *n. the act of objecting* **हरकत घेणें** *n*, **आक्षेप घेणें** *n*, **हरकत सांगणें** *n*, **हरकत** *f*, **तक्रार** *f*, **आक्षेप** *m*; as, "To pre-

vent agreement or action by O." २ *adverse reason or argument proposed* **शंका** *f*, **आशंका** *f*, **आक्षेप** *m*, **तकरार** *f*, **कोटि** *f*, **फांट** *m*, **आडवें** *n*. [POSSIBLE O. शक्य आक्षेप *m*, उत्थाप्याक्षेप *m*. A CAPTIOUS, FRIVOLOUS, PERVERSE O. क्षुद्र आक्षेप *m*, कुत्सित आक्षेप *m*, आडफांटा *m*, हुजत *f*. REMOVAL OF AN O. शंकेचें समाधान *n*, आक्षेपाचें निरसन *n*. ONE WHO STARTS OBJECTIONS हरकती घेणारा *m*, आक्षेपक *m*, सतरा फणगडे फोडणारा *m*. TO RAISE OBJECTIONS आक्षेप घेणें, शंका -कुतर्क काढणें, हरकती घेणें, हुजत घालणें, हुजतखोरी करणें, फणगडे *m. pl.* -फांटे *m. pl.* फोडणें, अडचणी *f. pl.* सांगणें, बयाद सांगणें -लावणें.] ३ *opposing ground, ground of hesitation or difficulty* **बाध** *m*, **बाधक** *n*, **हरकत** *f*, **दिक्कत** *f*, **अड** *f*, **गुंता** *m*, **प्रत्यवाय** *m*, **प्रतिबंध** *m*. ४ **दोष** *m*. Objec'tionable *a. liable to objection* **हरकत घेण्यासारखा, आक्षेप घेण्यासारखा, आक्षेपार्ह, सदोष, दूष्य, अपवाद्य, प्रतिषेधार्ह.** Objec'tionableness *n*. **सदोषता** *f*, **आक्षेपार्हता** *f*, **दूष्यता** *f*, **प्रतिषेधार्हता** *f*, **प्रत्यवाय** *m*, **दोष** *m*. Objec'tionably *adv*. **हरकत घेतां येईल अशा रीतीनें, आक्षेपार्हतेनें.** Object'ive *a. of or pertaining to an object* **पदार्थाचा, विषयाचा, इंद्रियार्थाचा -संबंधीं, बाह्यार्थाचा, पदार्थाश्रित.** २ (*metaph.*) *external, extrinsic* (opposed to *subjective*) **आधिभौतिक, वस्तुविषयक, बाह्यार्थसंबंधीं, बाह्यसृष्टिविषयक, (बाह्य) वस्तुजन्य, इंद्रियविषयक, इंद्रियग्राह्य, इंद्रियगम्य.** [Objective philosophy **इंद्रियग्राह्यविषयविज्ञान** *n*, **बाह्यसृष्टिविज्ञान** *n*.] ३ (*gram.*) **द्वितीयेचा, कर्माचा, कर्मपदविषयक.** O. *n*. (*gram.*) **द्वितीया विभक्ति** *f*. **द्वितीया** *f*, **कर्मपद** *n*. २ *an object glass* **पदार्थाभिमुख काच** *m*. ३ *objective point* **मान्याची जागा** *f*. (b) (by extension) **उद्दिष्ट स्थान** *n*, **उद्दिष्ट हेतु** *m*. Objec'tively *adv*. **इंद्रियग्राह्यतेनें.** Objec'tiveness, Objectiv'ity *n*. **इंद्रियग्राह्यता** *f*, **इंद्रियगम्यत्व** *n*, **मूर्तता** *f*, **मूर्तत्व** *n*, **विषयात्मकता** *f*, **बाह्यसृष्टिविषयता** *f*. Ob'jectless *a. purposeless* **हेतुरहित, हेतु नसलेला.** Objec'tor *n*. **हरकत घेणारा** *m*, **आक्षेपक** *m*, **तकरार करणारा** *m*, **अडथळे आणणारा** *m*.

Objection, Objective, Objector, } See under Object.

Objure (ob-jōōr') [L. *ob*, against, & *jurare*, to swear.] *v. i. to swear* **शपथ** *f*. **घेणें -खाणें.** Objura'tion *n*. (*R.*) *act of binding by oath* **शपथेनें बांधून घेणें** *n*.

Objurgation (ob-jur-gā'shun) [Fr. -L. *ob*, against, and *jurgare*, to sue at law, to quarrel with -*jus*, law, & *agere*, to drive.] *n. act of chiding* **दोष देणें** *n*, **बोल ठेवणें** *n*. २ *reprehension* **बोल लावणें** *n*, **दबकावणें** *n*. ३ *reproof* **निंदा** *f*, **ठपका** *m*, **आक्षेप** *m*. Objur'gate *v. t. to chide* **दोष देणें, बोल ठेवणें, बोल लावणें, दबकावणें.** २ **निर्भर्त्सना करणें, निंदा करणें, ठपका देणें.** Objur'gatory *a. containing censure*

निंदाप्रचुर, निंदायुक्त, दोषावह, कुत्सित; as, "The O. question of the Pharisees."

Objurgatory, See under Objurgation.

Oblanceolate (ob-lan'se-o-lāt) [L. *ob*, and Lanceolate.] *a.* (*bot.*) भाल्याच्या उलट आकाराचें (पान), व्यस्तप्रासाकृति [प्रास = Lance.].

Oblate (ob-lāt') [L. *oblatus*, spread out–*ob*, away, & *latus*, borne, carried.] *a.* (*geom.*) *flattened at the pole* (ध्रुवांकडे) दोहों बाजूंस चपटा, चापट. [O ELLIPSOID, O. SPHEROID (*geom.*) चापटगोल *m*, प्रथमाण्डगोल *m* (अण्डगोल=Spheroid.).]

Oblate (ob'-lāt) [L. *oblatus*, offered.] *v. t. to offer to god* देवाला अर्पण करणें. Ob'late *pa. p.* दिलेला, वाहिलेला, अर्पण केलेला, अर्पित, समर्पित. O. *n.* (in the R. C. Church) *a lay brother in a monastery* (दीक्षा न घेतलेला) मठबन्धु *m.* २ *a child dedicated to monastic life* (मठवासाला) वाहिलेलें मूल *n.* ३ *a man, or woman, belonging to a religious community, for works of charity* (परोपकार करण्याकरितां एखाद्या धार्मिक संस्थेस) वाहिलेला पुरुष किंवा स्त्री, धर्मदास *m.*

Oblation (ob-lā'shun) [Fr. *oblation* –L. *oblatio*, offering.] *n. anything offered in worship or sacred service, an offering* बलि *m*, *pop.* बळी *m*, देवोपायन *n*, देवोपहार *m.* [O. TO THE DEAD पिंड *m.*]

Obligate (ob'-li-gāt) [L. *ob*, & *ligare*, to bind.] *v. t.* (generally in *pass.*) *to bind* (by duty, contract, &c.) (वचनानें, कर्तव्यानें किंवा करारानें) बांधणें, बांधून -गुंतवून घेणें, गुंतवून टाकणें, गुंतवणें. Obliga'tion *n. the constraining power* (*of a promise or duty or law*) बंधन *n*, विधेयता *f*, कर्तव्यता *f*, अवश्यकर्तव्यता *f*, अवश्यकार्यता *f*, आवश्यकता *f*, बोजा *m.* २ *a duty* कर्तव्य *n*, कर्तव्याचा बोजा *m.* ३ *any binding act or agreement* (especially in a religious sense) वचन *n*, करार *m*, वायदा *m*, नियम *m*, प्रतिज्ञा *f*, अनुशासन *n.* [RELIGIOUS O. व्रत *n.* ONE WHO IS UNDER RELIGIOUS O. व्रती *m*, व्रतस्थ *m.* VIOLATING A RELIGIOUS O. व्रतभंग *m*, व्रतलोपन *n*, व्रतलोप *m.*] ४ *act of obliging* उपकार करणें *n.* ५ *state of being indebted for a favour* उपकारबद्धता *f*, उपकाराचा बोजा *m*, बांधलेपणा *m.* ६ *favour, benefit* आभार *m*, उपकार *m*, कृतोपकार *m*, एहसान *n*, मेहेरबानी *f*, दया *f.* [TO LAY UNDER O. (-ला) ऋणी करणें, उपकृत करणें.] ७ (*law*) *a bond containing a penalty in case of failure* (अटीचा) दस्तैवज *m.* Ob'ligated *pa. t.* O. *pa. p.* बांधलेला, गुंतलेला, बांधून घेतलेला. Ob'ligatorily *adv.* Ob'ligatoriness *n.* अवश्यकर्तव्यता *f*, अवश्यमंतव्यता *f*, आवश्यकता *f.* Ob'ligatory *a. binding* अवश्यकर्तव्य, अवश्यपालनीय, आवश्यक, (अमुक करावयास) भाग पाडणारा, (करणें) प्राप्त.

Obligation } See under Obligate.
Obligatory }

Oblige (ō-blī'j) [L. *ob*, and *ligare*, to bind.] *v. t. to bind or constrain* भाग पाडणें, भागास आणणें, (-ला) प्राप्त करणें. [To BE OBLIGED TO भागास येणें, भाग असणें, प्राप्त असणें, भार *m*. पडणें ALL WITH *in.con.*] २ *to bind by favours* उपकारानें बांधणें-बांधून घेणें, उपकारबद्ध-मिंधा-ऋणी करणें. ३ *to do a favour to* कृपा *f*-मेहेरबानी *f*-मेहरबानगी *f*-उपकार *m*. करणें with वर *of o*. Ob'ligable *a*. (R) (*to a promise*) वचनास जागणारा, शब्द खरा करणारा. Ob'liged *pa. t.* O. *pa. p. bound* भाग पाडलेला, बांधलेला, उपकारबद्ध, ऋणी, आभारी, उपकारी, उपकृत, लागला. Obligee' *n*. (*law.*) धनको *m*, सावकार *m*. Obli'ging *a. disposed to oblige or confer favours* उपकार करणारा, उपकारी, परोपकारी, उपकारशील. Obli'gingly *adv.* मेहरबानीनें, मेहरबानगीनें, उपकारबुद्धीनें. Obli'gingness *n*. मेहरबानगी *f*, मेहरबानी *f*, परोपकारबुद्धि *f*, परोपकारिता *f*, उपकारशीलता *f*. Obligor' *n*. (law) रिणको *m*.

Obligee }
Obliging } See under Oblige.
Obligor }

Oblique (ob-lēk') [Fr. -L. *obliqus -ob*, and *liquis*, bent, slanting.] *a. slanting* आडवा, तिरकस, तिरका, तिरपा, तिर्यक्. २ *not straightforward* वांकडा, वक्र. ३ *inclined at other than right angle* तिर्यक्, तिरका, विषम. [O. SPHERE तिर्यक् गोल.] ४ (*gram.*) *denoting any case except the nominative* कारकविभक्तीचा, कारकविभक्तिक, (प्रथमेशिवाय बाकीच्या) विभक्ति दर्शविणारा. [OBLIQUE CASE कारक *n*, कारकविभक्ति *f*.] ५ (*fig.*) *by insinuation* उपरोधाचा, उपरोधी, उपरोधिक, वक्र. [O. NARRATION *indirect narration* दुसऱ्याच्या भाषेंत सांगितलेला मजकूर *m*.] Oblique'ly *adv.* आडवा, तिरका, तिरकस, ओझरता, काकरता, कातरता, कसरता, कापता, कहाता, कातरा, तिर्यक्. २ उपरोधानें, अन्योक्तीनें, वक्रोक्तीनें, अडून. Obliquā'tion (*R.*), Oblique'ness, Obliq'uity *n*. तिरकेपणा *m*, वांकडेपणा *m*, आडवेपणा *m*. २ *a slanting direction* तिरवाई *f*, वांक or बांक *m*, वक्रता, तिर्यक्त्व *n*. [OBLIQUITY OF THE ECLIPTIC क्रांतिवृत्ताचें तिर्यक्त्व *n*.] ३ *deviation from moral rectitude* (सन्मार्गापासून) ढळणें *n*-च्युति *f*, विपथगमन *n*.

Obliquity, See under Oblique.

Obliterate (ob-lit'ėr-āt) [L. *obliteratum -ob*, over, & *litera*, a letter.] *v. t. to blot out* (memorics) पुसणें, पुसून टाकणें, (-वर) बोळा फिरविणें. [To BE OBLITERATED घसवटणें, उडणें, झडणें, बुजणें, पुसून जाणें.] २ *to destroy* (markings &c.) घसवटणें, उडवणें, बुझवणें, दिसेनासा करणें, नाहींसा करणें. O. *a*. (*zool.*) *scarcely distinct* (applied to the markings of insects) पुसट, अंधुक, लुप्त, घसटलेला, दिसेनासा झालेला.

Oblitera'tion *n.* पुसणें *n*, पुसून टाकणें *n*, बुझवणें *n*, उडवणें *n*, व्यामर्श *m.* २ *extinction* बुझालेलेपणा *m*, पुसलेलेपणा *m*, लोप *m.*

Oblivion (ob-liv'i-un) [Fr. *oblivion* –L. *obliviscere*, to forget, from the root of *livere*, to become dark; hence to have the mind darkened, to forget.] *n. the state of being utterly forgotten* विस्मरण *n*, विसर *m*, विस्मृति *f*, व्यामोह *m.* [NOT FALLEN INTO O. उपस्थित, विस्मृति पंथास न लागलेलें (शास्त्र वगैरे). TO BURY IN O. विसरून जाणें.] २ *forgetfulness* विसराळूपणा *m*, विसर *m*, विस्मृति *f*, विस्मरण *n*, व्यामोह *m.* ३ *amnesty* (शिक्षेची) माफी *f*, (अपराधांची) माफी *f*, अपराधमोचन *n.* [ACT OF O. (राजकीय गुन्हेगारांच्या) माफीचा ठराव *m.*] Obliv'ious *a. causing forgetfulness* विसर पाडणारा, विस्मृतिकारक, विस्मारक; as, "O. antidote," २ (with *of*) *forgetful* विसराळू, विसऱ्या, विसरणारा, विस्मरणशील. Obli'viously विसर पाडून. २ विसराळूपणानें. Obli'viousness *n.* विसराळूपणा *m*, विस्मरण *n*, विस्मृति *f.*

Oblivious, See under Oblivion.

Oblong (ob'long) [Fr. *oblong* –L. *ob*, over, & *longus*, long.] *a. longer than broad* लांबट, लांबोडा, लांबुडा, लांबोळा, लांबचौडा. २ आयत, दीर्घचतुरस्र. O. *n.* (*geom.*) आयत *m.* Ob'longish *a.* लांबोडसर. Ob'longly *adv.* Ob'longness *n.* लांबोडेपणा *m*, लांबोळेपणा *m*, चिंचोळेपणा *m.* २ आयतता *f.*

Obloquy (ob'lo-kwi) [L. *obloquium* –*ob*, against, & *loqui*, to speak.] *n. reproachful language* निंदोक्ति *f*, निंदा *f*, कुत्सा *f*, गर्हा *f*, अपवाद (S.) *m.*

Obmutescence (ob-mū-tes'ens) [L. *ob*, & *mutescere*, to become dumb –*mutus*, dumb.] *n. loss of speech* मुकेपणा *m*, वाक्स्तंभ *m*, वाग्रोध *m*, गतवाक्त्व *n.* २ *a becoming wilfully mute, speechless, or dumb* (आपण होऊन स्वीकारलेलें) मौन *n*, अभाषण *n.*

Obnoxious (ob-nok'shus) [L. *obnoxious*–*ob*, before, & *noxa*, hurt.] *a.* (*R.*) *liable, exposed* जोगा, योग्य, आधीन, पात्र. २ *hurtful, offensive* इजा करणारा, अपाय करणारा, दुःखदायक, पीडाकारक, त्रास देणारा, अनिष्ट, नावडता, नावडीचा, अप्रीतीचा, अप्रीतींतला, असंतोषकारक. ३ *liable to punishment* दंडास योग्य, दंडार्ह, दंड्य, दोषी. Obnox'iously *adv.* इजा करून, अपाय करून. २ त्रास देऊन-करून. Obnox'iousness *n.* अपकारिता *f*, अपायकारकता *f.* २ दण्डयोग्यता *f.*

Obovate (ob-ō'vāt) [L. *ob*, & *ovatus*, from *ovum*, an egg.] *a.* (टोंकाशीं रुंदट आणि बुडाशीं चिंचोळें) अंड्याच्या उलट आकाराचें (पान), व्यस्तांडाकृति; उ० 'रुद्राक्षाचें पान.'

Obscene (ob-sēn') [L. *obscenus*, ill-omened, disgusting. ल्याटिन भाषेंत हा शब्द 'अशुभ किंवा अमंगलकारक' ह्या अर्थी वापरीत असत.] *a. indecent* (as conduct, speech, pictures, &c.) बीभत्स,

बीभत्स रसाचा, विचकट, अचकटविचकट, चवनट, अभद्र, अमंगल, अवाच्य. २ *filthy, dirty* (as, attire) घाणेरडा, मळीण, हिडीस, हेंदरा. ३ *unholy* (rites &c.) बीभत्स, अभद्र (प्रकार, विधि वगैरे). ४ (of persons) विचकट, तोंडशिनळ, अचकटविचकट, तोंडाचा फटकळ. Obscen'eness, Obscen'ity *n.* बीभत्सपणा *m*, बीभत्सभाव *m*, बीभत्स रस *m*, विचकटपणा *m*, अचकटविचकटपणा *m*. २ *obscene speech* बीभत्स भाषण *n*, विचकट भाषण *n*. Obscen'itics *n. pl. obscene words* बीभत्स भाषण *n*. २ *obscene matters* बीभत्स प्रकार *m. pl.*

Obscurant, Obscurantism, See under Obscure.

Obscuration, See under Obscure.

Obscure (ob skūr') [Fr. *obscure* –L. *obscurus*, dark.] *a. dark, dusky, dim* झांकलेला, उजेड नसलेला, ओंघट, अंधुक, अंधक. २ *not distinct* अस्पष्ट, पुसट; as, "An O. view of remote objects." ३ *not clear or legible* अस्पष्ट, दुर्वाच्य, असुवाच्य, पुसकट, मळकट, दुर्दर्श; as, "An O. inscription." ४ *difficult to understand* दुर्बोध, अस्पष्ट, संदिग्ध, गूढार्थक, अस्फुट, खोल; as, "An O. passage." ५ *retired from observation* एकीकडचा, आडवळणाचा, आडवाटेचा, आडकुशीचा; as, "The O. corners of the earth." ६ *unknown to fame* अप्रसिद्ध, अविख्यात, सांधीकोंदींतला, कोपऱ्यांतला, गल्लीकुचींतला; as, "An O. person." (b) *humble, mean* गरीब, दरिद्री, कंगाल, केंविलवाणा, बापडा; as, "O base and O. vulgar." O. *v. t. to hide from view* झांकणें, झांकून ठेवणें, दिसेनासा करणें. २ *to darken* अंधुक करणें, प्रकाश -तेज कमी करणें. ३ *to make less plain* अवघड -दुर्बोध -कठीण -अस्पष्ट करणें, अस्पष्टता *f*-दुर्बोधता *f*. आणणें. (b) *to render doubtful* संदिग्ध करणें. Obscur'ant, Obscur'antist *n. one who labours to prevent enlightenment or reform* अज्ञानप्रिय *m* or *f*, ज्ञानप्रसाराच्या आड येणारा *m*, सुधारणाशत्रु *m*, ज्ञानप्रसारशत्रु *m*. Obscur'antism *n. opposition to reform* ज्ञानांधकारप्रियता *f*, ज्ञानप्रसारशत्रुता *f*, धार्मिकचर्चाविरोध *m*. Obscura'tion *n. the act of obscuring* दिसेनासा करणें *n*, झांकून टाकणें *n*. २ *the state of being obscured* दिसेनासा होणें *n*, तेज कमी होणें *n*, तेजोहानि *f*, तेजोऱ्हास *m*, प्रकाशक्षय *m*, कांतिक्षय *m*. (*b*) (*astron.*) (विशेषेंकरून सूर्य व चंद्र ह्यांच्या ग्रहणप्रसंगीं बिंबावर दिसणारा) कालिमा *m* or कालिमा *m*; as, "The O. of the moon in an eclipse." Obscured' *pa. t.* O. *pa. p.* झांकलेला, दिसेनासा केलेला, अंधुक केलेला. २ हतप्रकाश, क्षीणप्रकाश, निस्तेज. ३ अवघड केलेला, दुर्बोध केलेला, संदिग्ध. Obscure'ly *adv.* अंधुकपणानें, अस्पष्टतेनें, अस्पष्ट, अव्यक्त, झुंजुकमुंजुक. २ अप्रसिद्ध, अप्रसिद्धीनें. ३ आडकुशीस, एकोशास, एकोशीं, आडवळणीं. Obscur'ing *pr. p.* Obscur'ity, Obscur'eness *n. darkness, gloom* ओंघटपणा *m*, अंधुकपणा *m*, पुरुकेपणा *m*, अंधकत्व

n, मळभ *n*, अप्रकाश *m*, अल्पप्रकाश *m*. २ *want of clearness of meaning or expression* (अर्थाची किंवा शब्दांच्या रचनेची) दुर्बोधता *f*, अस्पष्टता *f*, अवघडपणा *m*, खोलपणा *m*, गूढता *f*, गहनता *f*. ३ *illegibleness* अदुर्वाच्यता *f*, अव्यक्तता *f*, पुसटपणा *m*. ४ *lonely condition, retirement* सांधीकोंदींत पडून राहणें *n*, अप्रसिद्धि *f*, अविख्याति *f*, एकान्तवास *m*.

Obscurity, See under Obscure.

Obsecrate (ob'sē-krāt) [L. *obsecratus–obsecrare*, to ask on religious ground; *–ob*, and *sacrare*, to declare as sacred *–sacer*, sacred.] (*R.*) *v. t. to beseech, to implore* विनंति करणें, विनवणें, हातापायां पडणें. Obsecra'tion *n. supplication* विनंति *f*, प्रार्थना *f*, विनवणी *f*.

Obsequies (ob'se-kwiz) [Lit. 'a following.' Fr. *obseques*–L. *obsequiae*, funeral rites,–*ob*, after, & *sequare*, to follow.] *n. pl.* (The singular is now seldom used) *funeral ceremonies* क्रिया *f*, उत्तरक्रिया *f*, और्ध्वदेहिक संस्कार *m. pl.*, (Specifically among the Hindus) उत्तरकार्य *n*, प्रेतसंस्कार *m*, क्रियाकर्मांतर *n*, कर्मांतर *n*, अंत्यकर्म *n*, अंत्यक्रिया *f*, अंत्येष्टि *f*, और्ध्वदेहिक *n*, अशुभकार्य *n*;—revilingly कारट *n*. [CONDUCTOR OR PERFORMER OF O. क्रिया सांगणारा *m*, कर्मांतऱ्या *m*;—revilingly कारटा or कारट्या *m*, प्रेत्या *m*.] Obse'quial *a.* और्ध्वदेहिक, उत्तरक्रियेचा-संबंधीं, क्रियाकर्मांतराचा. [O. FEES कारट *n*. ONE WHO TAKES O. FEES कारटा *m*, कारटखाऊ *m*. O. OFFERINGS &c. (AMONG THE HINDUS) श्राद्ध *n*.]

Obsequious (ob-sē'kwi-us) [Fr. –L. *obsequare*, to follow.] *a. cringing meanly servile* खुशामती, खुशामत्या, तोंडपुजा, आर्जवी, दुसऱ्याच्या मर्जीप्रमाणें किंवा कलानें चालणारा, दुसऱ्याच्या ओंजळीनें पाणी पिणारा, डोळे पाहून वागणारा, जी जी म्हणणारा करणारा, थुंकी झेलणारा, तोंडदेखलें बोलणारा, छंदानुरोधी; as, "An O. flatterer." [To BE O. डोळे पाहून वागणें. SOME PHRASES EXPRESSING THE SENSE TO BE SLAVISHLY SUBMISSIVE, TO BE OBSEQUIOUS, TO FOLLOW IMPLICITLY, TO BE LED BY THE NOSE, &c. ARE (-च्या) ओंजळीनें पाणी पिणें, (-च्या) मुठींत असणें, (-च्या) अर्ध्या वचनांत असणें.] २ (*R.*) *funeral* और्ध्वदेहिक, उत्तरकार्यांचा, &c.; as, "O. sorrow." Obse'quiously *adv.* खुशामतीनें, तोंडपुजेपणानें, आर्जवानें, तोंडासारखा *decl.*, डोळे पाहून, तोंडाकडे पाहून, आर्जव करून. Obse'quiousness *n.* खुशामतीपणा *m*, खुशामत *f*, आर्जवीपणा *m*, आर्जव *n*, तोंडपुजेपणा *m*, तोंडपुजेगिरी *f*, छंदानुरोध *m*.

Observance, Observant, Observation, Observatory, — See under Observe.

Observe (ob-zerv') [Fr. *observe* –L. *ob*, against, and *servare*, to save, to preserve, to keep, to heed, to

observe.] *v. t.* (a) *to take notice of by appropriate conduct, to keep* पाळणें, आचरणें, करणें, मानणें, अनुष्ठान *n.* करणें *g. of o.*, अनुष्ठणें, उपासना *f.* करणें *g. of o.*, मानणें, राखणें, बाळगणें, साधणें, धरणें, (*specif.*) वसणें (said only of Hindu women); as, "To O. rules or commands." (b) *to comply with* पाळणें, राखणें, अनुसरणें, मानणें, करणें, ऐकणें; as, "To O. civility." २ *to watch, to subject to scientific observations* अवलोकन करणें, (अनुभवासाठीं) पहाणें, निरीक्षण करणें, निरखून पाहणें, दृष्टि लावणें *with* कडे *or* वर *of o.*, लक्ष-चित्त-ध्यान देणें-लावणें, लक्ष-चित्त-ध्यान देऊन-लावून पाहणें, नजरेस-दृष्टीस पडणें-येणें *in. con.* with *g. of s.*, दृष्टीखालीं येणें *in. con. g. of s.*, अवलोकनांत-पाहण्यांत-निरीक्षणांत-लक्षांत-ध्यानांत येणें *in. con.* ३ वेध घेणें; as, "To O. the stars". ४ *to utter as a remark* (शोधपूर्वक व टीकात्मक) अभिप्राय देणें, (अवलोकनपूर्वक-निरीक्षणपूर्वक) मत देणें. O. *v. i. to take notice* अवलोकन करणें, अवलोकणें, (-कडे) लक्ष देणें, (-कडे) लक्ष असणें-पहाणें. २ *to make a remark upon* (with *on* or *upon*) (अवलोकनपूर्वक-निरीक्षणपूर्वक) मत *n.*-अभिप्राय *m.* देणें. Observ'able *a. worthy or capable of being observed* निरीक्षणयोग्य, अवलोकनयोग्य, लक्षांत घेण्याजोगा, लक्षांत आणायाजोगता, अनुभव पाहाण्याजोगा. २ दृश्य, दृष्टिगोचर. ३ पाळण्यासारखा, अनुष्ठेय. Observ'ableness *n.* Observ'ably *adv.* Obser'vance *n. the act of observing with attention* पाहणें *n*, निरेखणें *n*, निरीक्षण *n*, अवलोकन *n*. २ *performance* पाळणें *n*, मानणें *n*, आचरणें *n*, पालन *n*, पाळणूक *f*, आचरण *n*, *speci.* अनुष्ठान *n*, वसा or ओंवसा (with *v.* घेणें confined to Hindu women only); as. "The O. of the Sabbath is general." ३ *rule of practice* आचारनियम *m*, आचार *m*, नियम *m*, निर्बन्ध *m*. ४ *a custom* प्रचार *m*, प्रघात *m*, संप्रदाय *m*, सांप्रदायिक विधि *m*. ५ *a religious rite* व्रत *n*, नियम *m*, नेम *m*. [FEMALE OBSERVANCES OR VOWS GENERALLY वाणवसा *m*. ONE WHO IS HOLDING SOME O. व्रती, व्रतस्थ, धृतव्रत. Obser'vant *a. taking notice, attentive* पाहणारा, लक्ष देणारा, निरेखणारा, निरखून पाहाणारा, लक्ष लावून पाहाणारा, लक्षपूर्वक पाहणारा; as, "An O. spectator." २ *submissively attentive* (-ला) मानणारा, (चें) ऐकणारा; as, "We are told how O. Alexander was of his master Aristotle." ३ *adhering to* (rules, ceremonies, &c.) पाळणारा, राखणारा, मानणारा, करणारा, अनुसरणारा, आचरणारा; as, "O. of rules." Obser'vantly *adv.* Observa'tion *n. the act of observing* पाहणें *n*, निरेखणें *n*, निरीक्षण *n*, अवलोकन *n*. २ *the faculty of observing* अवलोकन करण्याची शक्ति *f*, अवलोकनशक्ति *f*, निरीक्षणशक्ति *f*. ३ *the result of an act or acts of observing* (निरीक्षणापासून-अवलोकनावरून काढलेला) अभिप्राय *m*, दर्शनानुभव *m*, निरीक्षणपूर्वक अभिप्राय *m*. ४ (a) (सृष्टचमत्कारांचें) निरीक्षण *n*. (b) (ताऱ्यांचे वगैरे)

वेध. (c) प्रत्यक्ष अनुभव *m.* [TO TAKE AN O. (*naut.*) (ताऱ्यांचे) वेध घेणें.] Observa'tions *n. pl.* (शोधपूर्वक व टीकात्मक) अभिप्राय. Observa'tional *a. pertaining to observation* निरीक्षणविषयक, निरीक्षणाचा, अवलोकनाचा, अवलोकनशक्तीचा, वेध घेण्याचा. २ *consisting of or containing observations* अवलोकनात्मक, निरीक्षणात्मक, दृगनुभवाचा, दृगनुभवात्मक; as, "O. science." Obser'vatory *n.* वेधशाळा *f*, अवलोकनस्थल *n*, निरीक्षणस्थल *n*. Observ'ed *pa. t. & pa. p.* Observ'er *n.* पाहणारा, अवलोकननिरीक्षण करणारा. २ पाळणारा (नियम वगैरे.). ३ वेध घेणारा. Observ'ing *pr. p.*

Obsess (ob-ses') [L. *ob*, in the way, & *sedere*, to sit.] *v. t. to beset, assail, or harass* (*like a besieging force or an evil spirit*) (वेढा देणाऱ्या सैन्याप्रमाणें किंवा पिशाच्चाप्रमाणें) घेरणें, पछाडणें, पकडणें, सतावणें, सतावून टाकणें, त्रस्त करणें. २ (in modern use *esp.*) *to haunt and trouble as a fixed idea* (एकाच कल्पनेनें) पछाडणें, घेरणें, वेडें करणें, वेधणें. Obsessed' *pa. t.* O. *pa. p.* वेधलेला, घेरलेला, पछाडलेला, सतावलेला, वेडा केलेला. Obsess'ion *n. the complete possession of the mind* (*by some influence, notion or idea*) घेरणें *n*, पछाडणें *n*, वेधणें *n*.

Obsolescent, See under Obsolete.

Obsolete (ob'so-lēt) [L. *ob*, against, & *solere*, to be wont.] *a. gone out of use* लुप्त, लुप्तप्रयोग, व्यवहारांतून गेलेला, प्रचारांतून गेलेला, प्रचारांत नसलेला, रूढ नसलेला, चालू नसलेला, रद्द, अव्यवहारित, वाळ. २ (*biol.*) *not clearly marked or developed* लुप्तप्राय. Obsoles'cent *a. going out of use* लुप्त होणारा, प्रचारांतून (हळूहळू) नाहींसा होणारा. २ (of organ) *gradually disappearing* हळूहळू नाहींसा होणारा, लोपणारा. Ob'soleteness *n.* लोप *m*, लुप्तता *f*, लुप्तप्रयोगता *f*, अव्यवहारित्व *n*, प्रचारलोप *m*, रद्दपणा *m*, वाळ *f*. Ob'soletism *n. a disused word or phrase* प्रचारांतून गेलेला शब्द *m*, रूढ नसलेला वाक्प्रचार *m*, लुप्त शब्द *m*, लुप्तवाक्प्रचार *m*.

Obsoletism, See under Obsolete.

Obstacle (ob'sta-kl) [Fr.–L *obstaculum–ob*, in the way of, & *stare*, Sk. स्था, to stand.] *n. a hindrance* अडथळा *m*, अटकाव *m*, आडकाठी *f*, अड *m*, *f*, अडती *f*, अडकें *n*, नड *f*, नडाव *m*, अडखूळ *f*, आडफांटा *m*, खेंव *m*, वेध *m*, बाध *m*, बंदी *f*, हरकत *f*, मोडा *m*, मोडती *f*, विघ्न *n*, *m*, प्रतिबंध *m*, प्रतिबंधक *n*, अंतराय *m*, व्याघात *m*, व्याक्षेप *m*, व्यवधान *n*, विघात *m*. [O. RACE *one in which obstacles are placed in the way of competitors* अडचणीची शर्यत *f*.]

Obstetric,-al (ob-stet'rik,-al) [L. *obstetricius-obstetrixicis*, a midwife, a female that stands before or near,–*ob*, before, & *stare*, Sk. स्था, to stand.] *a. pertaining to midwifery* गर्भविद्येचा-संबंधीं, सुईण-

पणाचा सुविणपणाचा, गर्भमोचनसंबंधीं, गर्भमोचनविषयक, प्रसूतिकरणाचा-संबंधीं. [O. HOSPITAL बाळंतपणाचें इस्पितळ *n.* O. WARD इस्पितळांतील बाळंतिणींचा खण *m.*] Obstet'rics *n. sing. science of midwifery* गर्भविद्या *f*, सूतिकाशास्त्र *n*(?) (b). प्रसूतिकरण(?). Obstetric'ian *n. one skilled in obstetrics* प्रसूतिवैद्य *m*, सूतिकावैद्य *m*, सूतिकाशास्त्रवेत्ता *m*, गर्भविद्यानिपुण *m*, प्रसूतिकरणकुशल *m.* Obstet'rix *n. fem. a midwife* सुईण.

N. B. Strictly speaking, Obstetrics=गर्भविद्या; and Midwifery=प्रसूतिकरण; but in popular language Obstetrics is promiscuously rendered by गर्भविद्या and प्रसूतिकरण both. Obstetrics is wider in scope than midwifery.

Obstinacy, See under Obstinate.

Obstinate (ob'sti-nāt) [L. *obstino-atum–ob*, in the way *of*, & *stare*, Sk. स्था, to stand.] *a. unyielding, stubborn* हट्टी, हट्टखोर, हट्ट घेणारा, हेंकट, हेंकेखोर, खळ घेणारा, अटीचा, अडखोर, अडील, अडेल, हटेला, खणपट्या, दुराग्रही, आग्रही, खळवादी, हटवादी. २ (of diseases) *not easily subdued or remedied* कृच्छ्रसाध्य, कष्टसाध्य, आंगीं खिळलेला, रेंवलेला, जडावलेला. Ob'stinately *adv.* हट्टानें, हट्ट घेऊन, हेका घेऊन, आग्रह धरून, आग्रहानें, हेक्यानें, दाटवळें, बळें. Ob'stinacy, Ob'stinateness *n. stubbornness* हट्टीपणा *m*, हेंकटपणा *m*, हठ *m*, हट *m*, हेका *m*, आग्रह *m*, दुराग्रह *m*, खणपट *f*, हटवाद *m.*

Obstipation (obsti-pā'shun) [L. *ob*, against, & *stipare*, to crowd.] *n. the action of blocking or stopping* (मार्ग किंवा द्वार) अडवून धरणें *n*, रोखणें *n*, प्रतिबंध करणें *n*, प्रतिबंध *m*, अवरोध *m.* २ (*med.*) *obstinate costiveness* तीव्र बद्धकोष्ठता *f*, तीव्र मलावरोध *m.* ह्यांत एखादे वेळीं बस्तीचा सुद्धां उपाय चालत नाहीं.

Obstreperous (ob-strep'ėr-us) [L. *obstreperus,–ob*, and *strepere*, to make a noise.] *a. clamorous, noisy* ओरड्या, कलकल्या, गलबल्या, गलगल्या, बोलभांड, गोंगाटाचा; as, "The O. orator" Obstrep'erate *v. i.* गलबला करणें, गोंगाट करणें, एकच दंगल करून देणें. Obstrep'erously *adv.* गलगा-गलबला करून, गलबल्यानें, गोंगाट करून. Obstrep'erousness *n. clamour* गलबला *m*, गलबल *f*, गोंगाट *m*, दंगल *f.*

Obstriction (ob-strik'shun) [L. *obstringere, obstrictum*, to bind to or about.] *n. the state of being mentally or morally bound, an obligation* (मनानें किंवा नीतीनें) बांधलेलें असणें *n*, (तात्त्विक) बंधन *n*, नैतिक बंधन *n*; as, "Religious *obstrictions.*"

Obstruct (ob-strukt') [L. *ob*, in the way of, & *struere*, to pile up.] *v. t. to block up* अडविणें, बंद करणें, रोधणें, अवरोधणें, कोंडणें, कोंडून टाकणें, बुझवणें, बुझणें, रोध *m*-अवरोध *m*-विरोध *m.* करणें.

२ (a) *to hinder from passing, to impede* अडथळा *m.* करणें, अडवणें, अटकावणें, (-ला) नडणें, बाधणें, रोधणें, अवरोधणें. (b) गतिरोध *m*-प्रतिरोध *m*-प्रतिबंध *m*-अटकाव करणें. Obstruct'ed *pa. t.* O. *pa. p.* अडथळा केलेला, रोधलेला, अवरोधलेला, कोंडलेला, रुद्ध. २ *impeded* अडवलेला, अटकावलेला, रुद्ध, प्रतिबद्ध, कुंठित. Obstruc'tion *n. act of blocking up* रोधणें *n*, कोंडणें *n*, मुंदणें *n*, रोधणूक *f*, कोंडणी *f*, अडवण *f*. २ *state of being blocked up* रोध *m*, अवरोध *m*, निरोध *m*, विष्टंभ *m*. ३ *act of retarding* अडथळा *m*. करणें, अडवणें *n*, अटकावणें *n*, रोधणें *n*. ४ *state of being retarded* अडथळा *m*, अटक *f*, अटकाव *m*, अटकावा *m*, गुता or गुंता *m*, खोटी *f*, रुद्धता *f*, प्रतिबद्धता *f*, प्रतिरोध *m*, रोध *m*, प्रतिबंध *m*, हरकत *f*, अवरोध *m*. ५ (*med.*) अवरोध, कोंडून जाणें, विबंध *m*. ६ *obstructing or impeding cause* अड *f*, अटक *f*, नड *f*, नडाव *m*, आडफांटा *m*, आडकाठी *f*, प्रतिबंध *m*, व्यवधान *n*. ७ *persistent opposition to the progress of business in Parliament, Committees, &c.* (पार्लमेंट सभेच्या किंवा पार्लमेंटरी कमेट्यांच्या) कामाला एकसारखा अडथळा करणें. Obstruct'ionist *n.* व्यत्यय आणणारा, अडथळे आणणारा *m*. Obstruct'ive *a. tending to obstruct* रोधणारा, कोंडणारा, बुझवणारा, रोधक, अवरोधक. Obstruct'ive *n. one who opposes progress* अडथळा करणारा, रोधणारा, कोंडणारा *m*, बुझवणारा, रोधक, अवरोधक *m*, अवरोधकर्ता *m*. Obstruct'ively *adv.* Ob'struent *n.* (*med.*) *anything that obstructs*, (*esp. in the passage of the body*) अवष्टंभक (औषध)*n*. Obstruc'tor (less correctly obstruc'ter) *n.* अडथळे आणणारा *m*, व्यत्यय आणणारा.

Obstruction, Obstructionist, See under Obstruct.

Obstruent, See under Obstruct.

Obtain (ob-tān') [Fr.–L. *ob*, & *tenere*, to hold.] *v. t. to procure by effort, to gain* मिळविणें, संपादणें, पावणें, जोडणें, (-ला) प्राप्त होणें. O. *v. i. to be established, to continue in use* चालणें, चालू असणें, प्रवृत्ति *f*- &c. होणें-असणें-राहणें-पडणें. Obtain'able *a. that may be procured* मिळवायाजोगा-जोगता-सारखा &c., प्राप्तव्य, प्राप्य, लभ्य, उपलभ्य, समासाद्य. [Easily or readily O. सुलभ, सुसाध्य, सुप्राप्य.] Obtained' *pa.t.* O. *pa. p.* मिळवलेला, संपादिलेला, प्राप्त, संपादित, आपन्न, संपन्न. Obtain'er *n.* मिळविणारा, संपादक, संपादनकर्ता *m*. Obtain'ment *n. act of obtaining* मिळविणें *n*. संपादणें *n*, पावणें *n*, संपादणी *f*, संपादणूक *f*, संपादन *n*. २ *state of having obtained* प्राप्ति *f*, संप्राप्ति *f*.

Obtest (ob-test') [L. *obtestari*, to call as a witness, –*ob*, before, & *testis*, a witness.] *v. t.* (R) *to call upon (as a witness)* साक्षीकरितां बोलावणें. (२) *to beg for* विनंती करणें.

Obtrude (ob-trōōd') [L. *obtrudere* –*ob*, before, & *trudere, trusum*, to thrust.] *v. t. to thrust in upon*

(*when not wanted*) (जरूर नसतां) पुढें पुढें ढकलणें, बळेंच देणें-घालणें-शिरवणें-पुढें करणें, धसकणें, घुसविणें, (बळेंच) पदरीं बांधणें, पदरीं घालणें. [To O. ONE'S SELF पुढच्या पुढें करणें, आपलें घोडें *n.* पुढें ढकलणें.] O. *v. i. to thrust one's self or be thrust upon* घुसणें, घुसडणें, शिरणें, न बोलवितां येणें-जाणें, दत्त म्हणून येणें-जाणें, अनाहूतागमन *n.* करणें. Obtru'ded *pa. t.* O. *pa. p.* बळेंच घातलेला -घुसवलेला -शिरवलेला -पुढें केलेला. Obtrud'er *n.* पुढेंपुढें करणारा, घुसणारा, अनाहूत येणारा, न बोलावितां येणारा, घुशा, लुबरा, लुडबुड्या. Obtrud'ing *pr. p.* Obtru'sion *n. a thrusting in or upon against the will of* बळेंच घुसणें *n.* शिरणें *n*, बळेंच पुढें करणें *n*, बळेंच घालणें *n.* २ *officious meddling* लुडबुड *f*, लुबलुब *f*, बुचा कारभार *m*, लांडा कारभार *m.* Obtrus'ive *a. disposed to thrust one's self among others* घुसणारा, न बोलावतां येणारा, घुशा, लुबरा, लुडबुड्या. Obtrus'ively *adv.* Obtrus'iveness *n.* लुबरेपणा, लुडबुडेपणा *m*, लांडा कारभार *m.*

Obtund (ob-tund') [L. *obtundere*, to blunt.] *v. t.* (*med*). *to blunt, to deaden* (क्षोभ-वितवीत-खाज-कंड) कमी करणें, बोंथट करणें, धार मोडणें, बधिर करणें, नरम करणें, बोंथवणें, मुंढवणें, बसाविणें. as, "The sense of smell is *obtunded.*" Obtund'ent *n.* (वितवीत किंवा कंड) शमविणारें औषध *n*, कंडूशामक *n.* (b) क्षोभशामक. Obtund'er *n.* (*med.*) क्षोभ कमी करणारें औषध *n*, क्षोभशामक.

Obtunder, See under Obtund.

Obtuse (ob-tūs') [Fr. *obtuse*, –L. *obtusus–obtundere*, to blunt, –*ob*, against, & *tundere*, to beat.] *a. blunt, not pointed* बोंथट, बोंथा, बिनअणीचा, बिनकोंचीचा, मुंढा, अनग्र, निरग्र, अतीक्ष्ण. २ (*bot.*) *blunt or rounded at the point*, (*as a leaf*) अग्रहीन, अनग्र (उ. पोपटवेलीचें पान.). ३ *stupid* जड, मंद, ठोसर बुद्धीचा, स्थूलबुद्धि, मंदमति, मतिमंद, ढ, सुस्त. ४ (*geom.*) (काटकोनापेक्षां) मोठा, विशाल, अधिक. Obtuse'ly *adv.* obtuse'-ang'led, Obtuse'–ang'ular *a.* विशालकोन असलेला. Obtuse'ness *n.* बोंथेपणा *m*, मुंढेपणा *m*, निरग्रता *f.* २ जडपणा *m*, मंदपणा *m*, ठोसरबुद्धि *f*, स्थूलबुद्धि *f*, मंदमति *f*, जाड्य *n.*

Obverse (ob-vers') [L. *obversus*,-*ob*, towards, and *vertere*, to turn.] *a.* (*bot.*) *having the base narrower than the top* शेंड्यापेक्षां बुडखा लहान असणारें (पान), न्यूनतल. Ob'verse (note accent) *n. the side of a coin containing the head or principal symbol* (opposed to Reverse) नाण्याचा मुखवट्याकडची बाजू *f.* २ *another aspect of a fact already considered* दुसरी बाजू *f*, आवश्यक बाजू-बाब *f.* Obver'sion *n.* (*log.*) प्रतियोग *m.*

Obversion, See under Obverse.

Obviate (ob'vi-āt) [L. *obvio* -*ob*, in the way of, and *viare*, *viatum*, to go,–L. *via*, a way. Ob'viate

ह्याचा धात्वर्थ 'रस्त्यांत किंवा मार्गांत भेटणें-मिळणें' असा आहे.] *v. t. to prevent, to remove* (as difficulties) दूर करणें, बाजूस सारणें, निवारणें, वारणें, टाळणें, चुकविणें, घालवणें, निवारण *n* -वारण *n* -निवृत्ति *f.* &c. करणें. Ob'viated *pa. t.* O. *pa. p.* निवारलेला, टाळलेला, निवारित, वारित. Ob'viating *pr. p.* निवारणारा, टाळणारा, निवारक, निवारणकर्ता, निवारणकारी. Obvia'tion *n.* निवारण करणें, निवारण *n.*

Obvious (ob'vi-us) [L. *obvius.* Obvious ह्याचा धात्वर्थ 'मार्गांत पडलेला किंवा स्पष्ट' असा आहे.] *a. easily understood, evident* उघड, उघडा, स्पष्ट, व्यक्त, चटकन् ध्यानांत येण्यासारखा, प्रत्यक्ष, सुव्यक्त. Ob'viously *adv.* उघड, साफ, स्पष्ट, धडधडित, निवळ, साक्षात्, प्रत्यक्ष, प्रत्यक्षतः. Ob'viousness *n.* उघडपणा *m*, उघडेपणा *m*, स्पष्टता *f*, प्रत्यक्षता *f.*

Obvolute (ob'vō-lūt), Obvoluted (ob'vō-lūt-ed) [L. *obvolutus-ob,* and *volvere,* to roll.] *a.* (*bot.*) *rolled or turned in* बाहेर गुंडाळलेला, बाहेर वळवलेला, बहिर्वलित.

Occasion (ok-kā'zhun) [Fr. *occasion* –L. *occasio, occido* –*ob,* in the way of, & *cadere, casum,* to fall.] *n.* (*R.*) *occurrence, happening* घटना *f*, घडणें *n*, वेळ *f.* २ *an event* गोष्ट *f*, वृत्त *n.* ३ *special time, season, or circumstance* प्रसंग *m*, समय *m*, अनुकूळ वेळ *f*, अवसर *m*, जागा *f, m*, स्थान *n*, काम *n*, द्वार *n*, जरूरी *f.* [A. SINGLE O. *or* TIME प्रसंग *m*, खेप *f*, समय *m*, वेळ *f*, वक्त *m.* UPON O. प्रसंगविशेषीं. प्रसंगोपात. UPON THE SPUR OF THE O. ऐनप्रसंगीं. TO TAKE OCCASION BY THE FORELOCK संधीचा-प्रसंगाचा फायदा घेणें, संधी वायां न दवडणें. २ (पुढें येणाऱ्या अडचणींची) अगाऊच तरतूद करणें.] ४ *accidental cause* कारण *n*, प्रयोजन *n*, हेतु *m*, निमित्त *n*, उपाधि *f.* [ONE WHO SEEKS OCCASION निमित्तखोर. TO SEEK OCCASION प्रसंग *m* -योग्य वेळ *f.* पाहणें. (b) निमित्तास टेंकणें.] ५ *incidental need* कारण *n*, काम *n*, प्रयोजन *n*, जरुरी *f*, गरज *f*, दरकार *f*, उपयोग *m.* [NO O. *no need to* (-ला) गरज-कारण नाहीं. TO HAVE O. *to have cause to* (-ला) कारण असणें.] Occa'sion *v. t. to cause indirectly* (अप्रत्यक्ष) प्रयोजन *n* -कारण *n* -निमित्त *n.* होणें *in. con.*, कारणभूत-निमित्तभूत-होणें *in. con.* २ *to produce, to effect* उत्पन्न करणें, आणणें, उभारणें, उपस्थापन *n* -उपस्थिति *f.* करणें, उपस्थित-प्रयुक्त करणें. Occa'sional *a. occurring only at times* कधींमधींचा, केव्हांकेव्हांचा, केव्हांकेव्हांचा, कधींकधींचा. २ *resulting from accident* अनियतकारणक, आगंतुक, अनित्य, कदाचित्क, विरलागत. ३ *produced on some special event* नैमित्तिक, प्रासंगिक, सामयिक, प्रसंगप्राप्त, प्रसंगोत्पन्न, प्रसंगागत, प्रसंगोपस्थित. [OCCASIONAL CHAIR नकशीकाम केलेली खुर्ची. O. TABLE नकशीकाम केलेलें सुरेख लहानसें मेज. O. CAUSE प्रासंगिक कारण.] Occa'sionalism *n.* प्रासंगिक कारणवाद *m.* Occa'-

sionally *adv.* कधींकधीं, कधींमधीं, केव्हां केव्हां, केव्हां केव्हां, कधींकाळीं. २ प्रसंगानें, निमित्तानें &c., प्रसंगानुसार, यथाप्रसंग, निमित्तवशात्, प्रसंगवशात्, प्रसंगानुरूप, प्रसंगोपात्त *pop.* प्रसंगोपात. Occa'sioned *pa. t.* O. *pa p.* उत्पन्न केलेला &c., निमित्तक (in compo. as, पापनिमित्तक दंड, &c.), प्रयुक्त (in compo. as, पापप्रयुक्त दुःख, उपवासप्रयुक्त ज्वर, &c.), प्रयोजित, उत्पादित, उत्पन्न, समुदित. Occa'sioner *n.* प्रयोजक *m*, घडवून आणणारा, उत्पन्न करणारा *m.* Occa'sioning *pr. p.* उत्पन्न करणारा, प्रयोजक. O. *n.* घडवून आणणें, उत्पन्न करणें, उत्पादणें *n.* &c., उपस्थापन *n.*

Occasionalism, See under Occasion.

Occident (ok'si-dent) [Fr. –L. *occidens,–entis, pr. p.* of *occidere*, to fall down.] *n. the western quarter of the sky, the west* आकाशाचा पश्चिमभाग, पश्चिमदिशा. २ (opposed to *orient*) (formerly) *Europe, opposed to Asia* युरोप *m*, युरोपखंडांतील देश *m*. ३ (now) *the western hemisphere* पश्चिम गोलार्ध. Occiden'tal *a. western* पश्चिमेचा, पाश्चात्य, पश्चिमेकडील देशाचा, पश्चिमेकडील देशांतला. २ *relatively less precious as a gem* कमी किंमतीचा, हलक्या दराचा-प्रतीचा, कमी पाण्याचा; as, "These O. stones." O. *n.* (oppo. to *oriental*) पश्चिमेकडील देशांत राहणारा, पाश्चात्य (रहिवाशी), पाश्चिमात्य. Occiden'talise *v. t. to cause to conform to western ideas or characteristics* पाश्चात्यमतांचा अनुयायी करणें, पाश्चात्य सुधारणा सुरू करणें, पाश्चात्य संवयी लावणें, पाश्चात्य करणें. Occiden'talism *n. habits, etc. of occidental people* पाश्चात्य लोकांच्या संवयी, चालीरीती वगैरे, पाश्चात्य रीतरिवाज *m. pl.* Occiden'talist *n. a student of occidental languages* पाश्चात्य भाषांचा अभ्यास करणारा, पाश्चात्यभाषाकोविद. २ *an individual belonging to an oriental country, who favours western ideas, customs &c.* (पौर्वात्य देशाचा रहिवाशी परंतु) पाश्चात्य कल्पनांचा अनुयायी, (रीतरिवाजांत, मतांत वगैरे) पाश्चात्य बनलेला पौर्वात्य, briefly पाश्चात्य-पौर्वात्य. Occident'ally *adv.*

Occiput (ok'si-put) [L. *ob*, over, against, and *caput*, the head.] *n. the back part of the head or skull* डोक्याचा मागला भाग *m*, मस्तकाचा पृष्ठभाग *m*, शिरःपृष्ठ *n*, शिरःपृष्ठभाग *m*, शीर्षपृष्ठ *n.* [LEFT OC'CIPITO-ANTERIOR वामपुरतःशिरःपृष्ठस्थिति *f.* RIGHT OC'CIPITO-POSTERIOR दक्षिणपश्चाच्छिरःपृष्ठस्थिति. *f.*] Occip'ital *a. pertaining to the occiput* शिरपृष्ठासंबंधीं, डोक्याच्या मागल्या भागांतील. [O. ARTERY शिरःपृष्ठधमनी *f.* O. BONE शीर्षपृष्ठास्थि *n.*]

Occlude (ok-klōōd') [L. *occludere*, –*ob*, before, and *claudere*, to shut.] *v. t. to shut or stop up so as to prevent anything from passing in, out, or through, to obstruct a passage* बंद करणें, कोंडणें; as, "To O. the larynx." २ *to prevent the passage*

of a thing by putting something in the way, to shut in, out, or through (चा) मार्ग-द्वार-वाट बंद करणें. ३ *to absorb as a gas (by a metal)* बाहेर न जाईल अशा रीतीनें शोषणें, शोषून घेऊन बंद करणें; as, "Platinum *occludes* hydrogen." Occlu'dent *a. serving to close* थांबवणारा, बंद ठेवणारा, मार्गप्रतिबंधक. Occlu'sion *n.* (मार्ग) बंद करणें, कोंडणें, बंद होणें, बुजणें *n.* २ शोषण करणें *n*, शोषण *n.*

Occult (ok-kult') [L. *occulere*, to cover, to conceal.] *a. hidden from the eye or understanding* गुप्त, अविदित, अज्ञात, दुरावबोध. [O. POWER (माहात्म्याशीं किंवा देवाशीं मनानें व्यवहार ठेवण्याची) गुप्तशक्ति *f.* AN O. SCIENCE OR ART चोरविद्या *f.* THE O. SCIENCES जादूविद्या *f*, किमया *f*, फलज्योतिष *n.*] Occulta'tion *n. a concealing, especially of one of the heavenly bodies by another* गुप्त करणें *n*, गूढ करणें *n*, पिधान *n*, तिरोधान *n*, नक्षत्रें किंवा ग्रह यांवरून चंद्र गेला असतां दिसणारा चमत्कार *m.* Occult'ed *pa. t.* and *pa. p.* O. *a. concealed as by a body coming between* पिहित. Oc'cultism *n. the doctrine or study of mysterious things* गुप्तविद्या *f*, गुप्तशक्तिविद्या *f*, गूढ विद्या *f*, गुह्य ज्ञान *n*, गुह्यविद्या *f*, गुप्तविद्येचा अभ्यास *m.* Occul'tist *n. one who believes in occult things* गुप्तविद्येवर विश्वास ठेवणारा *m.* २ गुह्यवादी, गुह्यवेत्ता *m*, गूढवेत्ता *m*, गूढविद्यावेत्ता *m.* Occult'ness *n.* गुप्तता *f*, गूढता *f*, अप्रसिद्धि *f.*

Occupy (ok'ū-pī) [L. *occupo–atum*, *ob*, and *capere*, to take.] *v. t. to take possession of* गुंतवणें, धरून ठेवणें, घेणें, आपलासा करणें, आपल्या अमलांत आणणें, वहिवाट *f.* करणें, वापरणें, वहिवाटणें, (चा) ताबा घेणें-असणें. २ *to take up as room &c.* व्यापणें, वेढणें, घेरणें, घेणें, अटवणें, खाणें, आक्रमणें, आक्रमण करणें; as, "The camp *occupies* five acres of ground." ३ *to fill as an office* (जागेवर-अधिकारावर) असणें, गुंतवणें. ४ (oneself) *to be engaged* गुंतवणें, गुंतलेलें असणें. O. *v. i. to hold possession* धरून ठेवणें-घेणें. २ *to trade* व्यापार *m*-व्यवहार करणें, उदीमधंदा करणें; as, "O. till I come." Luke XIX. 13. Oc'cupancy *n. the act of holding possession* ताबा असणें, धरून ठेवणें *n*, घेणें *n*, (पहिली) वहिवाट *f*, (प्रथम) भोग *m*, वहिवाटणें *n*, वापरणें *n*, वहिवाट *f*, भोग *m*, भोगवटा *m.* २ *possession* घेणें *n*, व्यापणें *n*, आक्रमणें *n*, आक्रमण *n*, व्यापन *n.* ३ *the time during which one occupies* वहिवाटीची-भोगाची-भोगवट्याची-मुदत *f*, अमदानी *f.* ४ (*law*) ताबा *m*, खातें technically. [TITLE OF O. (*law*) ताब्यामुळें येणारा मालकीचा हक्क *m*, चालूवहिवाटीचा हक्क *m.*] Oc'cupant, Oc'cupier *n. one who takes or has possession* धरून ठेवणारा, पहिली वहिवाट करणारा *m*, वहिवाटणारा *m*, वापरणारा *m*, (घरांत वगैरे) राहणारा, भोगणारा *m*, भोगकर्ता *m.* २ घेणारा *m*, व्यापणारा, आक्रमणारा *m*, व्यापक *m*,

व्यापनकर्ता *m.* ३ (*law*) बिनवारसी मालाचा ताबा घेणारा, बिनवारसी मालावर एकदम ताबा सांगणारा *m.* Oc'cupied *pa. t.* O. *pa. p.* धरून ठेवलेला, वहिवाटलेला, वापरलेला. २ व्यापलेला, आक्रमलेला, व्याप्त. ३ वापरलेला. ४ जागेवर-अधिकारावर-असलेला, गुंतवलेला. ५ व्यापृत. Oc'cupation *n. the act of taking possession* धरून ठेवणें *n*, घेणें *n*, वहिवाट *f*, भोग *m*, भोगवटा *m.* २ *possession* घेणें *n*, व्यापणें *n*, आक्रमणें *n*, आक्रमण *n.* [ARMY OF O. *one in temporary possession of a conquered country* नवीन काबीज केलेल्या मुलुखांत शांतता ठेवण्यासाठीं कांहीं वेळ ठेवलेलें सैन्य *n.*] ३ *state of being occupied* व्यापृतता *f*, व्यापृत असणें *n.* ४ *vocation, calling, employment* धंदा *m*, उद्योग *m*, काम *n*, उद्यम *m*, पेशा *m*; as, "Absence of *occupation* is not rest."

Occur (ok-kėr') [L. *ob*, towards, & *currere*, to run.] *v. i. to happen* घडणें, घडून येणें, होणें. २ *to be met with* आढळणें, मिळणें, सांपडणें, असणें; as, "In Scripture, though the word heir *occur*, yet there is no such thing as 'heir' in our author's sense." ३ *to suggest itself* (to the mind) सुचणें, आठवणें, मनांत येणें, स्फुरणें; as, "There doth not O. to me any use of this experiment for profit." ४ *to present itself* उद्भवणें, दृष्टीस पडणें, (पाहण्यांत) येणें; as, "I will write if opportunity *occurs.*" Occurred' *pa. t.* & *pa. p.* Occur'rence *n. a happening* घडणें *n*, घडून येणें *n*, बनाव *m*; as, "The O. of a railway collision." २ *an incident, an event* (अकस्मात् घडून येणारी) गोष्ट *f*, घडामोड *f*; as, "An unusual O." Occur'ring *pr. p.* घडणारा, घडून येणारा, होणारा. २ आढळणारा, सांपडणारा, मिळणारा. ३ उद्भवणारा.

Occurrence, See under Occur.

Ocean (ō'shun) [Fr. *ocean*–L. *oceanus*,-Gr. *okeanos*, ocean.] *n. the great sea* महासागर *m*, सागर *m*, अंबुधि *m*, अंभोधि *m*, महार्णव *m*, उदधि *m*, जलधि *m*, अंभोनिधि *m*, सिंधु *m*, रत्नाकर *m*, नदीपति *m*, तीर्थराज *m.* [THE FIVE GREAT DIVISIONS OF WATER AT THE PRESENT TIME ARE THE ATLANTIC, THE PACIFIC, THE INDIAN, THE ARCTIC AND THE ANTARCTIC. THE SEVEN OCEANS MENTIONED IN THE HINDU PURANAS ARE THOSE OF लवण (SALT), इक्षुरस (SUGARCANE-JUICE), सुरा (SPIRIT), घृत (CLARIFIED BUTTER), क्षीर (MILK), दधि (CURDS & WHEY), शुद्धोदक (PURE WATER). AT THE CHURNING OF THE OCEAN (समुद्रमंथन) CELEBRATED IN THE PURANAS, FOURTEEN PRECIOUS THINGS (चौदा OR चतुर्दश रत्नें) ARE SAID TO HAVE BEEN OBTAINED. THEY ARE लक्ष्मी, कौस्तुभ, पारिजात, सुरा, धन्वंतरि, चंद्रमा, कामधेनु, ऐरावत, अप्सरा, उच्चैःश्रवा, विष, इंद्रधनुष्य, शंख, अमृत. BOUNDED BY THE O. समुद्रवलयांकित. MOUNTAIN USED IN CHURNING

THE O. मंदर OR मंदराचल *m.* POISON PRODUCED IN CHURNING THE O. हालाहल.] २ (*fig.*) *a vast expanse or quantity* विस्तीर्ण प्रदेश, अतिशय मोठी संख्या, महासागर (लाक्षणिक रीत्या). O'cean, Ocean'ic *a. belonging to the ocean* महासागराचा, महासागरासंबंधी. २ *wide like the ocean* (महासागराप्रमाणें) विस्तीर्ण, अतिविस्तृत, अतिमोठा. Oceanog'raphy *n. the scientific description of the ocean* समुद्राचें शास्त्रीय वर्णन *n*, महासागरविद्या *n*. २ *a deep-sea-research* महासागरशोध *m.* Oceanol'ogy *n. the science of the ocean* समुद्रशास्त्र *n*. २ *a treatise on the ocean* समुद्रशास्त्रासंबंधी पुस्तक *n*.

Oceanography, Oceanology, See under Ocean.

Ocellus (ō-sel'lus) [L. *ocellus*, dim. of *oculus*, an eye.] *n.* (*zool.*) *a minute simple eye found in many invertebrates* (कालवें, खेंकडे वगैरे विनमणक्यांच्या प्राण्यांचा) साधा बारीक डोळा *m*, अक्षिच्छिद्र *n*.२ मोराच्या पिसाऱ्यावरचा डोळा *m.* Ocel'li *n. pl.*

Ochor, Ochre (ō'kėr) [Gr. *okhros*, yellow.] *n.* (*min.*) *a fine pale yellow clay* काव (it is of two sorts लोखंडी काव & सोनकाव) *f*, गेरू *f*, हुरमूज *f.* [THAT IS OF THE COLOR OF RED O. भगवा, कषाय.] २ (yellow) पिवळी माती *f*, हळदिवी माती *f.* O'chreous *a.* कावेचा, कावेसारखा, भगवा, हुरमुजी.

Ochrea, Ocrea (ō'krē-a) [L. *ocrea*, a legging.] *n.* (*bot.*) *a sheath formed of two stipules, united round a stem* झुंगा *m*, परिवेष्टक *n.* O'chreæ *n. pl.*

Ochreous, See under Ocher.

Octagon (ok'ta-gon) [Gr. *octo*, Sk. अष्ट, eight, and *gonia*, Sk. कोन, an angle.] *n. a. plane figure of eight sides and eight angles* अष्टकोनाकृति *f*, अष्टकोण *m*, अष्टास्र *n.* Octag'onal, Octan'gular *a.* अष्टकोण, pop. अष्टकोनी, अष्टास्र.

Octahedron (ok-ta-hē'dron) [Gr. *okto*, eight, and *hedra*, a base.] *n. a solid bounded by eight faces* आठ बाजू असलेली घनाकृति *f*, अष्टफलक (फलक= Face). Octahe'dral *a.* आठ बाजू असलेला, अष्टफलकाकृति, अष्टफलकाचा.

Octandrous (ok-tan'drus) [Gr. *octo*, Sk. अष्ट eight, and *andros*, male.] *a.* (*bot.*) *having eight stamens* अष्टपुंकेसरी.

Octant (ok'tant) [L. *octans*, *octantis*–Gr. *octo*, Sk. अष्ट, eight.] *n. the eighth part of a circle* वर्तुळाचा आठवा भाग *m*, हा भाग पंचेचाळीस अंशांइतका असतो, अष्टमांश. २ *an instrument for measuring angles* कोन मोजण्याचा पंचेचाळीस अंशांचा काटकोन्या *m.* ३ *the aspect of two planets when 45° or one-eighth of a circle apart* पादार्धान्तर, पादार्धस्थल. [O. OF THE MOON अष्टमीचा चंद्र, अर्धचंद्र.]

Octavo (ok-tā'vō) [Fr. *octavo*,–L. *octavus*, eighth-*octo*, eight.] *a. having eight leaves to the sheet*

(usually abbreviated 8vo) अष्टपत्री, आठवरखांचा. O. *n.* अष्टपत्री फर्म्यांचें पुस्तक *n.* Octa'vos *pl.*

Octennial (ok-ten'ni-al) [L. *octennium*, a period of eight years-*octo*, Sk. अष्ट, eight, & *annus*, year.] *a. happening every eighth year* आठव्या वर्षानें येणारा -घ..रा &c., प्रत्यष्टाब्दिक. २ *lasting eight years* आठ वर्षांचा, अष्टवर्षस्थायी, वर्षाष्टकस्थायी.

October (ok-tō'ber) [L. *octo*, eight. मार्चे महिन्यांत सुरू होणाऱ्या जुन्या रोमन वर्षाचा आठवा महिना.] *n. the tenth month of the English calendar* इंग्रजी सालाचा दहावा महिना *m.* (हिंदूंचा) आश्विन-कार्तिक *m.*

Octodecimal (ok-tō-des'i-mal) [L. *octo*, eight, and *decem*, ten.] *a.* (*crystal.*) *having eighteen faces* अठरा बाजू असलेला, अष्टादशपार्श्विक.

Octodecimo (ok-tō-des'i-mō) [L. *octodecim*, Sk. अष्टादश, eighteen.] *a. having eighteen leaves to a sheet* अठरा पानांचा, अष्टादशपत्री. O. *n.* अष्टादशपत्री सांच्याचें पुस्तक *n.* Usually written 18mo or 18°, and called eighteen mo. Octodec'imos *n.pl.*

Octofid (ok'tō-fid) [Gr. *octo*, Sk. अष्ट, eight, & *findere*, to split.] *a.* (*bot.*) आठ अर्धवट भाग पडलेलें, अष्टधाच्छिन्न; as, "*Octofid* calyx."

Octogenarian (ok-tō-je-nā'ri-an) [L. *octoginta*, eighty.] *n. one who is between eighty and ninety years old* ऐशीं आणि नव्वद ह्यांच्या दरम्यानचा, अशीतिवयस्क, अशीतिक. O. *a.* ऐशीं वर्षांचा. २ ऐशीं वर्षांच्या म्हाताऱ्याचा. Octog'enary *a.* ऐशीं वर्षांचा.

Octogynous (ok-toj'i-nus) [Gr. *octo*, eight, and *gyne*, wife.] *a.* (*bot.*) *having eight pistils or styles* अष्टस्त्रीकेसरी.

Octonary (ok'tō-na-ri) [L. *octo*, Sk. अष्ट, eight.] *n. group of eight, eight-line stanza* (*esp.* of divisions of Ps. 119) आठआठ ओळींचा भाग *m*, (बायबलाच्या ११९ 'प्रार्थनागीतांतील' किंवा 'सामांतील') आठाठ ओव्यांचें कडवें *n.*

Octonocular (ok'tō-nok'ū-ler) [L. *octo*, Sk. अष्ट, eight, and *oculus*, eye.] *a. having eight eyes* अष्टाक्षी.

Octopartite (ok-tō-par-tīt) [Gr. *octo*, eight, & L. *pars*, *partis*, part.] *a.* (*bot.*) आठ भाग पडलेलें, अष्टधाविभक्त, as, "*octo*partite epicalyx".

N. B:—For *fid*, we use छिन्न, and for *partite*, we use विभक्त.

Octopetalous (ok-tō-pet'a-lus) [L. *octo*, Sk. अष्ट, eight, and petal.] *a.* (*bot.*) *having eight petals* अष्टपटली, आठ पाकळ्या असलेला, आठ पाकळ्यांचा.

Octosepalous (ok'tō-sepa-lus) *a.* (*bot.*) अष्टबहिर्दली. (बहिर्दल = sepal.)

Octostichous (ok-tos'ti-kus) [L. *octo*, Sk. अष्ट, eight, Gr. *stichos*, a row.] *a.* (*bot.*) *eight-ranked* (पानांच्या) आठ रांगा असणारा (देंठ), आठरांगी, अष्टपंक्तिक.

Octosyllable (ok'tō-silla-bl) [L. *octo*, Sk. अष्ट, eight,

and E. syllable.] *n.* अष्टावयवी शब्द *m.* O. *a. containing eight syllables* अष्टावयवी. Octosyllab'ic *a.* अष्टावयवी.

Octroi (ok-trwaw') [Fr. *octroi–octroyer*, to grant; L. *auctor*, author, one who authorizes.] *n. a toll or tax on articles brought in a city* (म्युनिसिपालिटीच्या हद्दींत आलेल्या मालावर बसविलेली) म्युनिसिपालिटीची आयातमालावरील जकात *f*, चुंगी (Hindi word) *f.* २ *the place of taxation* जकातीचा नाका *m.* ३ *the collectors themselves* जकात घेणारे अंमलदार *m. pl.* ४ *a grant of exclusive right of trade* कुलमक्ता *m*, व्यापाराची पूर्ण मुभा *f*-सवलत *f.*

Octuple (ok'tū-pl) [L. *octo*, Sk. अष्ट, eight, & *plicare*, to fold.] *a. eightfold* आठपट, अष्टगुण.

Ocular (ok'ū-lar) [L. *ocularius oculus*, Gr. *okkos*, akin to E. eye; Sk. अक्षि, eye.] *a. pertaining to the eye* डोळ्याचा, दृष्टीचा, नेत्राचा, चाक्षुष. २ नजरेसमोरचा, नजरेसमोर झालेला -घडलेला, डोळ्यांनीं पाहिलेला, प्रत्यक्ष, चाक्षुष. [O. DECEPTION नजरभूल *f*, नजरबंद *f.* O. DEMONSTRATION प्रत्यक्षप्रमाण *n*, चाक्षुषप्रमाण *n.* O. PROOF प्रत्यक्षप्रमाण *n*, चाक्षुषप्रमाण *n*, चक्षुःप्रमाण *n*, दृक्प्रत्यय *m.*] O. *n.* (*opt.*) (सूक्ष्मदर्शकादि पाहाण्याच्या यंत्रांचें) पाहाण्याचें भिंग *n*-काच *m.* Oc'ularly *adv.* डोळ्यांनीं पाहून, प्रत्यक्ष पाहून. Oc'ulary *a.* डोळ्यांचा, डोळ्यांच्या कामाचा, डोळ्यांवरचें (औषध), डोळ्यावर लागू; as, "O. medicine." O'culate,-d *a.* डोळे लावलेला, डोळे असलेला. २ डोळ्यांच्या आकाराचे-डोळ्यांसारखे खळगे किंवा भोंकें असलेला. Oc'uliform *a.* डोळ्यांच्या आकाराचा, नेत्राकृति, डोळ्यांसारखा, नेत्रसदृश; as, "O. pebble."

Oculist (ok'ū-list) [L. *oculus*, Sk. अक्षि, eye.] *n.* डोळ्यांचा वैद्य *m*, नेत्रवैद्य *m*, नेत्ररोगचिकित्सक *m.*

Odalisque (o'da-lisk) [Fr. *odalisque* –Turkish *odalisk* -*oda*, a chamber.] *n. a female slave in a Turkish harem* तुर्की सुलतानाच्या जनानखान्यांतील दासी *f.*

Odd (od) [Icel. *oddi*, a triangle (because of the three sides), hence metaphorically, an odd number ; odd शब्दाचा मूळ अर्थ (चालू पद्धतीपासून-व्यवहारांतील अनुभवापासून-वहिवाटीपासून-अटकळीपासून) 'अपवादात्मक' असा आहे.] *a. not even, not divisible by two* विषम, विषमसंख्येचा, असम, अयुग्म, अयुग. [O. AND EVEN एकीबेकी *f*, नकीदुवा *m.*] २ (a) *more than*, or *remaining over a specified number* धरलेल्या रकमेबाहेरचा, बेरजेबाहेरचा, विवक्षित-संख्यातिरिक्त, विवक्षित संख्येपेक्षां जास्त, भर रकमेबाहेरचा. (b) *additional to a certain amount* फुटकळ, फुटका, अडपझडप, किरकोळ, राहिलासाहिला, उरलासुरला, पडलाझडला. ३ *strange, unusual, peculiar* विलक्षण, चमत्कारिक, अरूप, तऱ्हेचा, तऱ्हेदार, तऱ्हेवाईक, तमाशाचा; as, "An odd action." ४ *broken, not entire* फुटकळ, फुटकर, तुटका,

लंगडा, सुटा, तुटलेला. ५ *that which does not suit* विजोड, विलग; as, "An O. shoe." Odd'ity *n. the state of being odd* विषमता *f,* असमता *f,* वैषम्य *n,* वैषम्यभाव *m.* २ *an odd person* एक प्रकारचा (प्राणी) *m,* एक विचित्र *n.* ३ एक तऱ्हेचा तमाशा *m.* ४ *an odd thing or matter* नवल *n,* विलक्षण गोष्ट *f,* कौतुक *n.* ५ *peculiarity, singularity* वैचित्र्य *n,* चमत्कार *m,* तऱ्हेवाई *f,* तऱ्हा *f,* विलक्षणपणा *m.* Odd'ities *n.pl.* Odd'ly *adv.* विषमरूपानें. २ विलक्षणपणानें, नवल वाटायासारखा *decl.*, कौतुक वाटायासारखा *decl.* Odd'ments *n. pl.* विजोड वस्तु *f. pl.* Odd'ness *n. state of being odd* विषमता *f,* असमता *f,* वैषम्य *n,* विषमभाव *m.* २ *singularity, strangeness* विलक्षणपणा *m,* अरूपपणा *m,* वैलक्षण्य *n,* विलक्षणभाव *m,* चमत्कार *m.* Odds (odz) *n. pl. inequality* न्यूनाधिक्य *n,* न्यूनाधिकभाव *m,* विषमता *f,* असमता *f.* २ *difference in favour of one and against another, advantage* वर्चस्व *n,* उपराळा *m.* ३ *dispute, strife* भांडण, तंटा *m.* [To BE AT ODDS वांकडें *n*-वैमनस्य *n* &c. असणें-येणें *g. of o.*] ४ *miscellaneous pieces* (as in the phrase 'odds and ends') ऐलपैल वस्तु *f. pl.*, सटरफटर *n,* फाटकळ-फुटकळ *f,* बलायबत्तर *n,* अगडतगड *n,* अगडबगड *n.*

Ode (ōd) [Fr. *ode*–L. *ode, oda*–Gr. *ōdē*, contracted from *aoide, aeidein,* to sing.] *n. song* (उदात्त व आवेशाच्या भाषेंत लिहिलेलें) बोधपर लघुकाव्य *n.* ह्याच्या पन्नासपासून दोनशें ओळी असतात. as, "Wordsworth's *ode* on the intimations of the immortality of the soul." Od'ist *n. a writer of odes* बोधपर लघुकाव्य लिहिणारा.

Odious (ō'di-us) [L. *odium,* hatred.] *a. hateful* तिरस्कार करण्यासारखा, तिरस्कारयोग्य, तिरस्करणीय, द्वेष्य, द्वेषयोग्य, द्वेषार्ह, द्वेषपात्र; as, "An O. vice". २ *offensive* तिटकारा आणणारा, त्रासदायक, कंटाळवाणा; as, "An O. smell." ३ *causing hatred* द्वेषकारक, वाईट, खराब, द्वेषोत्पादक; as, "Comparisons are *odious.*" O'diously *adv.* तिटकारा येईल अशा रीतीनें, कंटाळा येईल अशा रीतीनें. O'diousness *n. offensiveness* द्वेषीपणा *m,* द्वेष्यता *f,* द्वेषार्हता *f.* २ *quality of provoking hatred* द्वेषकारकत्व *n,* द्वेषोत्पादकत्व *n.* O'dium *n. hatred, offensiveness, dislike* द्वेष *m,* तिटकारा *m,* गर्हा *f,* कुत्सा *f,* तिरस्कार *m,* अप्रीति *f;* as, "His conduct brought O. upon him". [To INCUR O. वाईटपणा *m.* आणणें, (-ला) वाईटपणा *m.* येणें.] २ *blame,* दोष *m,* ठपका *m,* द्वेषपात्रता *f;* as, "She threw the *odium* of the fact upon me."

N. B.—We exercise *hatred*; we endure *odium. Hatred* has an active sense, *odium* a passive one. We speak of having a hatred for a man, but not of having an odium towards him. A tyrant incurs *odium.* The *odium* of an offence may sometimes fall unjustly upon one who is innocent.

Odium, See under Odious.

Odontalgia (ō-don-tal'ji-a) [Gr. *odons, odontos*, tooth, & *algos*, pain.] *n. toothache* दांत दुखणें *n*, दंतशूल *m*, दांतसूळ (*pop.*) *m*, दांतदुखी *f.* Odontal'gic *a.* दंतशूलाचा, दांतसुळाचा, दांतदुखीचा. Odontal'gy *n.* दंतशूल *m.* Odonti'asis *n.* दुखणारे किंवा सडलेले दांत कापून काढणें *n*, दंतकर्तन *n.* Odon'tic *a.* दांतांचा, दांतासंबंधीं, दंत्य. Odontog'eny *n.* दांत येणें *n.* (b) दांतांच्या वाढीची प्रक्रिया (mode) *f*, दंतोत्पत्ति *f.* Odontog'raphy *n.* दंतवर्णनविद्या *f.* Odontol'ogist *n.* दंतविद्यानिपुण *m*, दंतवैद्य(?). Odontol'ogy *n.* दंतशास्त्र *n*, दंतवैद्यक *n.*

Odontiasis, See under Odontalgia.

Odontoid (ō-don'toid) [Gr. *odons, odontos*, tooth, & *eidos*, resemblance.] *a. tooth like* दांतासारखा, दंतसदृश, दांताच्या आकाराचा, दंताकृति. [O. PROCESS (कीलकास्थि (Axis) चें) दांतासारखें टोंक *n*, दंताकृतिशृंग *n.*]

Odontogeny, Odontology, } See under Odontalgia.

Odour (ō'dėr) [Fr. *odour*–L. *oder*, a smell.] *n. any smell whether fragrant or offensive* (चांगला किंवा वाईट) वास *m*, गंध *m.* २ *perfume* सुवास *m*, सुगंध *m*, खुशबोई *f.* ३ *estimation, reputation* मान *m*, वाहवा *f*, चहा *f*, कीर्ति *f*, लौकिक *m.* [To BE IN BAD O. *to be out of favour* बिनसणें, न पटणें. २ *to be in bad repute* (-चा) अपलौकिक होणें.] Odori'ferous, O'dorous *a. bearing odour* गंधवान्, गंधयुक्त, सगंध. ३ *sweet smelling, fragrant* सुवासिक, सुगंधिक. Odorif'erously, O'dorously *adv.* Odorif'erousness *n.* सगंधता *f.* २ *the quality of being fragrant* सुवासिकपणा *m*, सौगंध्य *n*, सौरभ्य *n.* O'doured *a.* सुवासिक, गंध असलेला, वास असलेला, सुगंधित. O'dourless *a.* वास नसलेला, वासरहित, गंधहीन.

Odorous, See under Odour.

Oecology (ē-kol'o-ji) [Gr. *oikos*, house, and–*logy.*] *n.* (*biol.*) *that branch of biology which deals with the relations of living organisms to their surroundings, their habits and modes of life* (जिवंत सेंद्रिय प्राण्यांवर त्यांच्या सभोंवतालच्या परिस्थितीचा परिणाम होतो हा) परिस्थितिपरिणामवाद *m*, परिस्थितिवाद *m*, परिस्थितिविचार *m.*

Oedema (ē-dē'ma) [Gr. *oidein*, to swell.] *n.* (*med.*) (रक्तजल (serum) सांचण्यानें आलेली) सूज *f*, जाडपणा *m*, शोथ *m*, टापशी *f*, जलशोथ *m.* [O. PALPEBRALE डोळ्यांच्या पापणीचा जलशोथ *m*, नेत्रच्छदजलशोथ *m.* O. PULMONUM (lungs) क्लोमजलशोथ OR BRIEFLY क्लोमशोथ (क्लोम = LUNGS.) *m*, फुप्फुसांचा जलशोथ *m.*] Oedem'atous *a.* जलशोथाचा, जलशोथाचा विकार झालेला, जलशोथग्रस्त, सुजीर, सुजीचा, सुजीसारखा.

Oesophagitis (ē-sof-aj-i'-tis) [Gr. *oesophagos* & *-itis*, inflammation.] *n.* (*med.*) अन्ननलिकेचा दाह *m.*

Oesoph'agoscope *n.* अन्ननलिका तपासण्याचें यंत्र *n.*

Oesophagot'omy *n.* अन्ननलिकाकर्तनक्रिया *f.*

Oesophagus, Esophagus (ē-sof'a-gus) [Gr. *oio*, to bear, & *phagein*, Sk. भुज्, to eat. Oesophagus lit. means 'Conveyer of food.'] *n.* *gullet* (सप्तपथा (pharynx) पासून म्हणजे घशापासून पक्काशयापर्यंत जाणारी) अन्ननलिका *f*, अन्नमार्ग *m.* ही अन्ननलिका स्नायूंची असून सुमारें नऊ इंच लांब आहे. Oesophag'-eal *a.* अन्ननलिकेचा, अन्नमार्गाचा. [O. ARTERY अन्ननलिकेची धमनी *f.*]

Of (ov) [A. S. *of*; found in all the Teutonic languages, as Ger. *ab*, also in L. *ab*, Gr. *apo*, Sk. *apa*, away from.] *prep. belonging to* चा-ची-चें. २ *out of* पैकीं; as, "Most *of* the company." ३ *concerning* संबंधीं, विषयीं; as, "The boast *of* one's achievements." ४ *owing to* मुळें, साठीं, स्तव; as, "He did it *of* necessity." ५ *from* पासून; as, "Within a leaguo *of* the town." ६ *during*, *in the course of* मध्यें, मध्यंतरीं, अवकाशांत; as, "My custom always *of* the afternoon." [OF HIM-HER-IT-ONE'S &c. SELF आपलेंआपण, आपल्याआपण, आपोआप, आपण होऊन. OF CONSEQUENCE *of importance, value, or influence* महत्वाचा, किंमतीचा, वजनदार. OF LATE अलीकडे.] ७ (Bible) *by* नें, नीं; as, "Glorified *of* men." ८ (Bible) *from* पासून; as, "Born *of* thee."

N. B.:—*From* is the primary sense of this preposition (*of*); a sense retained in *off*, the same word differently written for distinction. But this radical sense disappears in most of its applications; as, a man *of* genius; a man *of* rare endowments; what is the price *of* corn? In these and similar phrases, *of* denotes *property* or *possession*, or a *relation* of some sort involving *connection*. These applications, however, all proceeded from the same primary sense. That which proceeds from, or is produced by, a person or thing, either has had, or still has, a close connection with the same; and hence the word was applied to cases of mere connection, not involving at all the idea of separation. Webster.

Off (of) [Same as *of*.] *adv. away from* लांब, दूर, अंतरावर; as, "The house is a mile *off*". २ *from* (*with the action of separating*) This sense is given by the combination of two verbs, as कापून टाकणें to cut off, काढून घेणें to take off, फाडून घेणें -टाकणें to tear off, छापून टाकणें to print off. ३ *from* (noting departure) This sense is involved in the verb जाणें, or is rendered by the combination of निघणें with जाणें or येणें; as, तो निघून गेला = he went *off*; ताप

निघून जात आहे fever is going *off*; हा निघून आला आहे This has come *off*. ४ (विवक्षित दिशा) सोडून-वगळून, बाहेर; as, "To look O." Badly O., Ill O., Poorly O. *in bad circumstances* गरिबींत, कंगालींत, वाईट स्थितींत, अडचणींत, पेंचांत. Better O., Well O. *in good circumstances* बऱ्या स्थितींत, चांगल्या स्थितींत, सुखी, संपन्न. O. and on मधून मधून, धरून सोडून, नेहेमीं नव्हे, नियमानें नव्हे. To be O. *to depart* (निघून) जाणें, चालता होणें. २ *to recede from an engagement* (-तून) पाय *m*-अंग *n*-हात *m*. काढणें, मागें होणें-सरणें-फिरणें. To come O., To get O. *to escape or fare in the event* सुटणें, निभावणें, पार पडणें, निभणें, निभाव *m*-निभावणी *f*. होणें; as, "To *get off* easily from a trial." To get O. *to utter, to discharge* बोलणें, तोंडांतून बाहेर दवडणें-सोडणें; as, "To *get off* a joke." To go O. *to be discharged* (तोफ, बंदूक वगैरे) उडणें, बार होणें. To tell O. *to count* मोजणें. २ (*mil.*) (हुकूम देऊन) पाहाऱ्यावर पाठविणें. Off *a. most distant* लांबचा, लांब अंतरावरचा, दूरचा, दूर असलेला; as, "O. leg". २ *belonging to the further side* पलीकडचा, बाहेरचा. ३ *not devoted to usual business* रजेचा, सुटीचा; as, "An O. day; An O. year in politics".

Off (of) *n.* (*cricket*) *the side of the field that is on the right of the wicket-keeper* (मैदानाची वुइकेटकीपरच्या उजव्या हाताकडची) पलीकडची बाजू, बाद बाजू.

Off (of) *prep. not on, away from* निराळा *decl.*, वेगळा *decl.*, बाहेर, सोडून, (-पासून) वर. [To BE O. ONE'S FOOD भूक नसणें, अन्नावर वासना नसणें. O. THE GROUND जमिनीपासून वर, भुईसांड. O. THE ROAD एकीकडे, एकोशास, एकोशीं, एकोस.] २ *from*-पासून; as, "Two miles O. the shore". [See N. B. under *of*.]

Off (of) *interj. away, depart* चल! जा! नीघ! दूर हो!

Offal (of'al) [Off and Fall.] *n. refuse, anything worthless* (चिरतांना किंवा तासतांना पडलेला लांकडाचा) भुसा *m*, (धातूंचा रस करतांना तळाशीं बसलेला) गाळ *m*, गाळ (*generally*) *m*, गाळसाळ *f*, वगळ *f*. २ *the part of an animal which is unfit for use, waste meat* (सागोतींत उपयोगीं न पडणारे डोकें, शेंपटी, आंतडीं, काळीज वगैरे) निरुपयोगी भाग *m. pl.*, टाकाऊ मांस *n*, निरुपयोगी मांस *n*. ३ हलक्या किंमतीचे मासे *m. pl.*

Offence (of-fen's) [See offend.] *n. any cause of anger or displeasure* चिडीचें कारण *n*, चीड *f*, चिरड *f*, रुसवा *m*, (*vul.*) रीस *f*, खपा मर्जी *f*, (*vulg.*) खीज *f*. [EASY OF O. रुसका, लौकर रुसणारा, चिडखोर, चिरडखोर.] (b) *affront* अपमान *m*, उपमर्द *m*. [TO GIVE O. *to cause displeasure* (-चा) अपमान करणें, (-चें) मन दुखविणें, (-ला) चिडविणें. TO TAKE O. *to be offended* अपमान झालासें वाटणें, चिडणें, रुसणें, मनांत सर्द होणें, चीड *f*. येणें. WITHOUT O. न दुखवतां.] २ (*law*)

a crime गुन्हा *m*; (b) अपराध, अन्याय (*loosely*) *m*, पातक *n*. ३ *assault, attack* चढाई *f*, चढ *m*, छापा *m*, घाला *m*, हल्ला *m*. [WEAPONS OF O. चढाईचीं हत्यारें *n. pl.*] Offence'ful *a. giving offence or displeasure* चीड आणणारा, राग आणणारा, न आवडणारा, त्रास वाटणारा. २ *wrong* अन्यायाचा, चुकीचा. Offence'less *a. innocent* गरीब, सुस्वभाव, राग न आणणारा, त्रास न देणारा.

Offend (of-fend') [L. *ob*, against, & *fendere*, akin to Sk. हन्, to strike.] *v. t. to displease, to affront* रुसवणें, राग येईसा करणें, राग आणणें, कोपवणें, मर्जी मोडणें-तोडणें-खपा करणें, खपा-नाखूष -रंजीस-रुष्ट करणें २ *to annoy* त्रास देणें-आणणें, छळणें, दुःख देणें, त्रासवणें, सतावणें, वाईट वाटवणें, इजा पोंचवणें-करणें; as, "The strong light *offends* the eye". ३ (*Bible*) (*obs.*) *to cause to sin* पापांत पाडणें, पापांत पाडूं पाहणें. ४ *to break, to transgress* मोडणें, तोडणें, उल्लंघणें, भंग *m*- उल्लंघन *n*- अतिक्रमण *n*. करणें. O. *v. i. to sin* पाप करणें, वाईट *n*-अपराध *m*-गुन्हा *m*-अन्याय *m*- गैरवर्तणूक *f*-अनाचार *m*. करणें, अपराधी-गुन्हेगार -अन्यायी होणें; as, "I am the most *offending* soul alive." [To O. AGAINST (-चा) अपराध-गुन्हा करणें; as, "we have offended against the Lord already".] २ *to cause anger, to displease* राग येईलसें करणें, नाराज-नाखूष करणें; as, "I shall O., either to detain or give it." Offended *pa. t.* O. *pa. p.* रागावलेला, रुसलेला, खपा, नाखूष, इजा पोंचलेला, चिडलेला, खट्टू (झालेला), रुष्ट, कंटाळलेला, त्रासलेला. [To BE O. रुसणें, चिडणें, खिजणें, चिरडणें.] Offend'er *n*. मर्जी मोडणारा *m*, राग आणणारा *m*, नाखूष करणारा *m*, मन दुखविणारा *m*. २ *a trespasser* अतिक्रमण करणारा *m*, (कायद्याचें-नियमाचें) उल्लंघन करणारा *m*. ३ *a criminal* अपराधी *m*, गुन्हेगार *m*, आरोपी *m*, अन्यायी *m*. Offend'ress *n. fem.* अपराधी स्त्री *f*, आरोपी स्त्री *f*. Offense' *n*. Same as Offence. Offens'ive *a. displeasing, annoying* राग आणणारा, राग आणण्याचा, कोपवायाचा, चिरडीचा, चिडवणीचा, खोंचणीचा, वाईट, क्रोधजनक, क्रोधोत्पादक. २ *disgusting, giving pain* कंटाळा आणण्याचा, त्रासवायाचा, वाईट, नापसंत, नावड, घाणेरडा, अप्रिय, कंटाळवाणा, त्रासदायक-कारक, त्रासक; as, "An *offensive* smell, *offensive* sound." [O. BREATH (of the mouth) तोंडाची घाण *f*.] ३ *making the first attack* (opposed to defensive) चढाईचा, चढावाचा, आगळिकीचा, अन्यायाक्रमक. [O. AND DEFENSIVE LEAGUE OR ALLIANCE दुसऱ्यानें चढाई केली असतां स्वसंरक्षणाकरितां, किंवा दुसऱ्यावर मुद्दाम चढाई करावयाची असतां, एकमेकांना मदत करण्याचा राष्ट्राराष्ट्रांमधील संघ किंवा संप.] ४ (*of weapons*) *used in attack* हल्ल्याच्या उपयोगी (हत्यारें), मारक, मारू, परघातोपयोगी. O. *n. the act of the attacking party* चढाई *f*, चढाव *m*, आगळीक.(?) [TO ACT ON THE O. आपण होऊन चढाई करणें, (-वर) चाल करून जाणें, अतिक्रम करणें.] २ *aggressiv*

attitude कुरापत्या स्वभाव, आगळिकीचा स्वभाव *m.* Offens'ively *adv.* राग यायाजोगा *decl.*, राग आणायाजोगा *decl.*, राग येईल अशा रीतीनें, राग येण्याजोगें. २ चढाई करून, आक्रमण करून, आक्रमणपूर्वक. Offen'siveness क्रोधोत्पादकत्व *n.* २ घाणेरडेपणा *m*, किळसवाणेपणा *m*, कंटाळवाणेपणा *m.* ३ वाईटपणा *m.* ४ आगळीक *f*, कुरापत *f*, चाल *f*, चढाई *f*.

Offer (of'ėr) [L. *offerre*,—*ob*, towards, and *ferre*, to bring.] *v. t. to hold out for acceptance* पुढें ठेवणें, देऊं इच्छिणें, देण्यास-द्यायला काढणें -पुढें करणें, देऊं लागणें, देण्यास प्रवृत्त होणें, द्या म्हणणें, सादर-हाजीर करणें, अर्पण -समर्पण करणें, (*poe.*) समर्पणें. २ *to present in worship* (with *up*) वाहाणें, समर्पित करणें, अर्पण करणें, समर्पणें, देणें, (*speci.*) बलि or बळी देणें. ३ (into the fire)–among the Hindus होम *m*-हवन *n.* करणें. ४ *to lay before* पुढें करणें-ठेवणें, दाखवणें, सांगणें, बोलण्यांत आणणें, सादर करणें. ५ *to propose to give* (as a price, &c.) बोलणें, सांगणें, देऊं करणें, देऊं म्हणणें, घे म्हणणें. ६ *to propose to give* (as a reward) देऊं करणें, देण्यांचा करणें, लावणें. O. *v. i. to present itself* येणें, पुढें होणें, दिसणें, सांपडणें, (प्रसंग वगैरे) प्राप्त-उपस्थित होणें; as, "The occasion *offers*, and the youth complies." २ *to declare a willingness* पुढें होणें, तयार-सिद्ध-उद्युक्त होणें, पुढें सरसावणें, बोलणें -म्हणणें -सांगणें with the present or future tense of another verb (as he offered to go मी जाईन म्हणून (तो) बोलला, you offered to write आम्ही लिहितों म्हणून तुम्हीं म्हटलें). ३ *to make an attempt* (with *at*) उद्योग *m*-प्रयत्न करणें; as, "I will not O. at that I cannot master." O. *n. an act of offering* पुढें करणें *n*, पुढें मांडणें *n*, सुचविणें *n*, सूचना *f*; as, "This O. comes from mercy." २ *a bid* म्हटलेलें मोल *n*, म्हटलेली-देऊं केलेली-बोललेली-सांगितलेली किंमत *f.* (b) *proposing to give* (as a price) बोलणें *n*, सांगणें *n*, म्हणणें *n.* ३ *a proposal made* (पुढें केलेली-मांडलेली) (विशेषतः लग्नाची) सूचना *f*; as, "When *offers* are disdained and love denied." ४ *an attempt* प्रयत्न *m*, उद्योग *m*, खटपट *f*; as, "He made an O. to catch the ball." Of'fered *pa. t.* O. *pa. p.* पुढें केलेला-ठेवलेला-मांडलेला, देण्यास काढलेला. २ वाहिलेला, अर्पित, समर्पित, समर्पण केलेला, चढवलेला. ३ आहुति दिलेला, हुत. ४ पुढें केलेला, देऊं म्हटलेला, देऊं केलेला, बोललेला, म्हटलेला, सांगितलेला (price &c.). O'fferer *n.* देण्यास काढणारा, पुढें करणारा *m*-ठेवणारा *m*-मांडणारा *m.* २ अर्पण करणारा *m*, वाहणारा *m*, अर्पणकर्ता *m*, अर्पक *m.* ३ होम करणारा *m*, हवन करणारा *m.* O'ffering. *pr. p.* O'ffering *n. the act of an offerer* पुढें करणें *n*, पुढें ठेवणें *n*, अर्पण *n*, समर्पण *n.* २ *the act of presenting in worship* वाहणें *n*, चढवणें *n*, अर्पण करणें *n*, अर्पण *n*, समर्पण *n.* ३ (into fire) हवन *n* (among the Hindus). (b)

sacrifice बलि or बळी *m*, बलिदान *n*, देवोपायन *n*, देवोपहार *m*. [BURNT O. (among the Hindus) हवन *n*, आहुति *f*, अवदान (Sk.) *n*, हव्य *n*. ARTICLE FIT FOR USE AS A BURNT O. होमद्रव्य *n*, हविर्द्रव्य *n*, हव्य *n*, हवि *n*. O. OF SOME EATABLE (among the Hindus) नैवेद्य *m*. O. OF WATER, (OR OF RICE, FLOWERS &c.) अर्घ्य *n*. OFFERINGS TO THE DEITIES AND TO THE MANES हव्यकव्य *n*. TO PRESENT IN O. चढवणें.] ४ *that which is offered, a gift* (पापाच्या क्षालनार्थ वगैरे दिलेलें) दान *n*, देणगी *f*.

Offertory (of'ĕr-tor-i) *n. an anthem said or sung in the Mass immediately after the creed, while the offerings of the people are being received, and the unconsecrated elements are being offered on the altar* रोमन क्याथोलिक प्रार्थनामंदिरांत 'मासा'च्या मध्यें, 'धर्मसिद्धांत' वाचल्यानंतर 'आल्टर'पुढें लोक भेटी व 'असंस्कृत' दारू व भाकरी ठेवीत असतांना म्हणण्याचें गीत *n*, अर्पणाच्या वेळचें गीत *n*, अर्पण-कालिक गीत *n*, चर्च ऑफ् इंग्लंडमध्यें ह्या अर्पणकालिक गीताच्या ऐवजीं धर्मपुस्तकांतील विशिष्ट ओंव्या वाचतात. २ *that part of the Mass or Communion Service at which offerings are made* भेटी आणून ठेवण्याच्या वेळचा 'मासां'तील उपासनेचा भाग *m*, अर्पणाच्या वेळचा 'मासा'चा भाग *m*. ३ (भेटींचें) अर्पण *n*. ४ *the gifts offered* अर्पण केलेल्या भेटी *f. pl*.

Off-hand (of'hand) *adv. without preliminary preparation or deliberation* पूर्वीं तयारी केल्याशिवाय, पूर्वीं विचार केल्याशिवाय, एकदम; as, "To speak O." O. *a.* (of action or speech) पूर्वीं तयारी न केलेला, पूर्वीं विचार न केलेला, एकदमचा; as, "O. speech". २ (of persons) *doing or saying things off-hand* (विचार केल्याशिवाय) एकदम बोलणारा, विचार केल्याशिवाय (एखादें कृत्य) करणारा, रपाट्या, झपाट्या, रगड्या. (b) *unceremonious, curt* बेमुर्वतीचा, धोपट; as, "They are plainly O. with me".

Office (of'is) [Lit. a rendering of aid; Fr.-L. *officium*, *ops*, aid.] *n. settled duty* काम *n*. २ *position imposing certain duties* हुद्दा *m*, पदवी *f*, पद *n*, अंमलदारी *f*, अधिकार *m*, ओहदा *m*, असामी *f*, अंमल *m*. [PUBLIC O. सरकारी असामी *f*. HEREDITARY PUBLIC O. वतन *n*, दरक *m*, स्थिराधिकार *m*. (AS DISTINGUISHED FROM PERSONAL OF TEMPORARY O. चलाधिकार *m*, हंगामी (नोकरी), टेंपरवारी *f*. EJECTION FROM O. हकालपट्टी *f*, उठकल *f. v.* ये, उठकट *f*. FIXING, &c. IN O. बहाली *f*. FALLEN &c. FROM O. अधिकारच्युत, अधिकारभ्रष्ट, पदच्युत, पदभ्रष्ट. INVESTED WITH O. अधिकार दिलेला-मिळालेला, अधिकारप्राप्त, प्राप्ताधिकार, अधिकारापन्न. LUCRATIVE POST OF O. चंदीचा रोजगार *m*, ताजा रोजगार *m*, तरता रोजगार *m*, ओला रोजगार *m*, किफायती नोकरी *f*. RESIGNATION OF O. (जागेचा) राजीनामा *m*, अधिकारत्याग *m*. PAPER CONTAINING IT राजीनामा *m*, अधिकारत्यागपत्र

n. ONE WHO IS IN O. अधिकारावर असलेला, हुद्यावर असलेला, अधिकारारूढ, अधिकारपदारूढ.] २ *function, peculiar business* काम *n*, कर्म *n*, हुद्दा *m*, विषय *m*, अधिकार *m*, मान *m*. ४ (in *pl.*) *acts of good, or ill, will* (a) उपकार *m*, उपकृति *f.* (b) अपकार *m*, अपकृति *f.* ५ *the form for a service in a church* शास्त्रोक्त विधि *m*, विहित कर्म *n*. ६ *any prescribed religious service* (ठरींव) उपासना *f.* ७ *room for business* कचेरी *f*, हपीस *n*. (b) हपीसर लोक *m.pl.*; as, "I have notified the O." (c) खातें *n*; as, "Foreign O." ८ (in *pl.*) *the apartments of a house in which the domestics discharge their duties* (माजघर, स्वैंपाकघर, न्हाणीघर वगैरे घरांतील) नोकरांच्या काम करण्याच्या खोल्या *f. pl.* (b) (by extension) (घोड्याचा तबेला *m*, गुरांचा गोठा वगैरे) नोकरांच्या काम करण्याच्या जागा *f. pl.* ९ (in *pl.*) *w. c's.* मलमूत्रविसर्जनाची खोली *f.* Of'fice-bearer *n.* हुद्देदार *m*, अधिकारी *m*, कामदार *m*. Of'fice-copy *n.* (*law.*) (एखाद्या दस्तैवजाची वगैरे) सरकारी (सहीशिक्यानें मिळालेली) नक्कल *f*, स्थळप्रत *f*.

Officer (of'i-sėr) *n. a holder of an office* (*esp.* in the army and navy) (विशेषतः सैन्यांतील किंवा आरमारांतील) अंमलदार *m*, हुद्देदार *m*, हपीसर *m*, कामदार *m*. [CUSTOMS O. कस्टमखात्याचा अंमलदार *m*, जकातखात्याचा अधिकारी *m*. GOVERNMENT O. सरकारी अंमलदार *m*, सरकारी कामदार *m*. HEREDITARY O. वतनी अंमलदार *m*, दरकदार *m*. PETTY O. भुरटा अंमलदार *m*, हलका अंमलदार *m*. CHANGE OF PUBLIC O.s बदल्या *f. pl.*, नवेंजुनें *n*, वर्गावर्गी *f*, इस्तमेल *f.* TAX UPON PUBLIC OFFICERS दरकपट्टी *f.*] Some of the officers of the Native Governments are कमावीसदार, कोठनीस, कोठीवाला, खजीनदार, खासगीवाला, चिटनीस, जमनीस, जमीननीस, जामदार, टीपनीस, टीपकर, ठाणेदार, तगाद-दार, तगादगीर, तजकरनीस, तपासनीस, तरजुमान, तरफदार, तलाठी, दफतरदार, दफतरनीस, दबीर, देशकुळकर्णी, देशपांड्या, देशमुख, देसाई, पोतदार, फडनीस, पोतनीस, फारसनीस, बारनीस, महालकरी, मजमूदार or मजूमदार, मामलतदार, मुद्राधारी, वाकनीस, शिक्केनीस, शिक्केबरदार, शेखदार, सबनीस, सभासद, सरकमावीसदार, सरकानूनगो, सरदेशमुख, सरदेशपांड्या, सरसुभेदार, सुरनीस, हवालदार, हशम-नवीस or नीस, हशमफड, नवीस, हाजिरनवीस. O. *v. t. to furnish with officers* (योग्य व पुरेसे) अंमलदार नेमणें, अंमलदारांची नेमणूक करणें. २ *to command* (as officers) (-वर) अधिकारी होणें, (-वर) नायक होणें, (वरिष्ठ म्हणून वर) अंमल करणें -चालवणें; as, "Veterans from old regiments *officered* the recruits."

Offi'cial (of-fish'al) *a. relating to an office* हुद्याचा, अधिकाराचा, अधिकाराविषयींचा, आधिकारिक, अधिकार-विषयक. २ *done by authority* अधिकाऱ्यानें केलेला, (सरकारी) अधिकाऱ्यानें केलेला, अधिकारानें केलेला.

(b) खासगी संस्थेच्या अधिकाऱ्यानें केलेला. ३ न्यायाधीशानें नेमलेला, कोर्टानें नेमलेला, सरकारी, सरकारी नात्याचा, अधिकाऱ्याकडचा, अधिकाऱ्याचे नात्याचा, अधिकारप्रयुक्त. [O. ASSIGNEE नादार मनुष्याच्या जिनगीची व्यवस्था लावणारा सरकारी व्यवस्थापक *m*, असायनी *m*. O. RECEIVER वादांतली इस्टेट किंवा दिवाळें काढलेल्या मनुष्याची इस्टेट आपल्या ताब्यांत घेऊन तिची व्यवस्था लावण्याकरितां हायकोर्टानें नेमलेला मनुष्य *m*, रिसीव्हर *m*.] ४ *appointed to be used in medicine* औषधांत-औषधांकरितां वापरण्यास मंजूर केलेला, सरकारमंजूर, सरकारी; as, "An O. drug." ५ *prepared according to the pharmacopœia* शास्त्रोक्त, शास्त्रोक्त पद्धतीनें तयार केलेलें (औषध), प्रमाणग्रंथसंमत, पसंत. O. *n. one who holds an office* (esp.) *a subordinate executive officer* अधिकारी *m*, (दुय्यम प्रतीचा) अंमलबजावणीखात्याचा अंमलदार *m*. Offi'cialize *v. t.* सरकारानें नेमलेल्या -सरकारी अधिकाऱ्यांनीं भरून टाकणें. [OFFICIALIZED UNIVERSITIES सरकारी अधिकाऱ्यांनीं भरलेलीं विश्वविद्यालयें *n. pl.*] Offi'cially *adv.* अधिकाऱ्याच्या नात्यानें. (b) (specif.) सरकारी नात्यानें. २ *by the proper officer* (योग्य) अधिकाऱ्यांकडून-मार्फत. ३ *in the proper manner, or through the proper channels* (योग्य) अधिकाऱ्यांमार्फत, योग्य मार्गानें.

Officialdom (of-fish'al-dom) *n. the position of an official* अधिकाऱ्याचा -अंमलदाराचा हुद्दा *m*-दर्जा *m*. २ *the official routine* हपीसचा धारा *m*, हपीसची वहिवाट *f*, हपीसचा राबता *m*-कवाईत *f*. ३ *officials collectively* (often in hostile sense) अंमलदार लोक *m. pl.*, अधिकारी वर्ग *m*. ४ *the domain or sphere of an official* अधिकाऱ्याचा प्रांत *m*, अधिकाराचा प्रांत *m*.

Officialism (of-fish'al-izm) *n. office-holding* अंमलदारी *f*, अंमलदारीवर असणें *n*. २ *rigid adherence to the rules and routine of office* रोजच्या वहिवाटीच्या कामाची फाजील शिस्त पाळणें *n*, वहिवाटीची फाजील शिस्त *f*. ३ *unintelligent performance of official duties* आंधळ्याप्रमाणें -यंत्राप्रमाणें रोजचीं कामें करीत राहणें *n*, डोळे मिटून हपीसचें काम करणें *n*. ४ *government by officials* अधिकारी वर्गाचें राज्य *n* -अंमल *m*.

Officiate (of-fish'i-āt) *v. i. to perform a duty* (*esp.* in a church) काम *n*-अधिकार *m*-असामी *f*. चालवणें-करणें-पाहाणें, (विशेषतः) धर्माधिकाऱ्याचें काम चालवणें, उपासना चालवणें. २ (with *for*) *to perform the official duties of another* (-च्या करितां, बदलीचा पगार न मिळतां) काम करणें -पाहाणें. ३ *to preside* अध्यक्ष होणें, पुढाकार घेऊन काम करणें. Offi'ciated *pa. t.* O. *pa. p.* Offi'ciating *pr. p.* (-च्या करितां, -च्या वारचें) काम करणारा-चालवणारा-पाहाणारा, बदली. Offi'ciator *n.* (-च्या जागेचें) काम करणारा.

Officinal (of-fis'in-al) [L. *officina*, a workshop.] *a. prepared according to the pharmacopœia* प्रमाणशुद्ध, (शास्त्रोक्त पद्धतीनें) तयार केलेलें (औषध). २ *kept*

ready in a chemist's shop तयार ठेवलेलें (औषध). O. *n. a medicine prepared according to the pharmacopœia* (शास्त्रोक्त पद्धतीनें) तयार केलेलें औषध *n.* *N. B.* This word is often used for 'Official.'

Officious (of-fish'us) [L. *officium*, a duty.] *a. forward in service, meddlesome* पुढें पुढें करणारा, पुढच्या पुढें नाचणारा, नाचरा, लुडबुड्या, लडबड्या, चोंवडा, लांडा कारभारी, बुचा कारभारी, नस्ता कारभारी. [To BE O. पुढच्या पुढें करणें-नाचणें, लुडबुडणें.] Offic'iously *adv.* पुढें पुढें करून, नाचरेपणानें, लुडबुडेपणानें, लुडबूड करून, चोंबडेपणानें. Offic'iousness *n.* पुढें पुढें करण्याची संवय *f*, लुडबुडेपणा *m*, नाचरेपणा *m*, बुचा कारभार *m*, नसता कारभार *m*, लुडबूड *f*, नसती उठाठेव *f*-ढवळाढवळ *f*.

Offing (of'ing) [From Off.] *n. the part of the sea which is more than half-way from the shore to the horizon* (किनाऱ्यापासून क्षितिजाच्या निम्म्याअधिक अर्ध्याअधिक) अंतरावर असलेला समुद्राचा भाग *m*.

Off'saddle *v. t. to unsaddle* खोगीर उतरणें-काढणें.

Off'-scouring *n. scrapings of dishes* खरवड *f*, खरपुड्या *f. pl.*, निपटीशिपटी *f.* २ (*fig.*) *that which is vile and despised, the refuse of society* खरवड *f*, निपटारा *m*, गाढवाचा कांदा *m*, शाहाण्याचा कांदा *m*, ओंवाळून टाकलेला, जगामुलखानें सोडलेला, (लोकांनीं) ओंवाळलेला, गांवादेशानें ओंवाळलेला, गांवाची खरूज *f*, गांवाची खट *f*, घाण *f*, गाळ *m*, कचरा *m* (the last three words used figuratively). ३ *the very lowest class* (समाजांतील) अगदीं निकृष्ट वर्ग *m*.

Off'set *n. something on the other side of an account* हिशोबाच्या दुसऱ्या बाजूची रक्कम *f*, बरोबरीची भरपाईची-तोलाची रक्कम *f*. २ *a counterbalancing circumstance* तोलास तोल गोष्ट *f*, तितक्याच तोलाची गोष्ट *f*. ३ (*bot.*) *an off-shoot* भुईसरपट व जाड देंठ *m*. ४ (*geom.*) अंतरलंब *m*. ५ (*print.*) (शाई ओली असली किंवा ती खराब असली म्हणजे पानावर पान दाबलें असतां) समोरच्या पानावर उठलेला छापील मजकूर *m*. O. *v. t. to place over against* तोलास तोल (गोष्ट पुढें) मांडणें -लिहिणें -पुढें करणें; as, "To O. one account, or charge against another." O. *v.i. to make an offset* एका पानावरचा मजकूर समोरच्या पानावर उठणें.

Off'shoot *n. that which shoots off from the main stem* फांदी *f*, शाखा *f*.

Off'shore *adv.* किनाऱ्याच्या विरुद्ध दिशेस. २ किनाऱ्यापासून अंतरावर.

Off'side *n. right-hand side in driving* हांकतांना उजवी बाजू *f*, हांकणाराची उजवी बाजू *f*. २ (*cricket*) बादबाजू *f*. (b) बादगडी *f*. O. *adv.* (गाडीच्या किंवा बोटीच्या) उजव्या हातास. २ (*cricket*) खेळणाऱ्या ब्याटवाल्याच्या उलट बाजूस, उलट बाजूनें, बादबाजूनें. (३) (foot-ball) बादबाजूनें.

Off'spring *n. a child or children* मूल *n*, मुलेंबाळें *n. pl.*, संतान *n*, संतति *f*, वंश *m*, अपत्य *n*, बीज *n*, फल or फळ *n*, प्रजा *f*, वेल *m*, वेलविस्तार *m*, तंतु *m*, अवलाद (slang) *f*, पोटचा गोळा *m*. [FEMALE O. कन्यासंतान *n*, कन्यासंतति *f*, स्त्रीसंतान *n*, स्त्रीसंतति *f*, स्त्र्यपत्य *n*;–allusively or covertly जायजणी *f*, जायाची *f*, जाती वस्तु *f*, परधन *n*. MALE O. पुत्रसंतान *n*, पुत्रसंतति *f*, पुत्रपौत्रादिवंश *m*. TENDER O. बालापत्य *n*. ONE WHO HAS O. लेंकुरवाळा *m*, पोरवाला *m*, कच्चेबच्चेवाला *m*, संततिमान् *m*. A WOMAN THAT HAS MALE O. पुती (in *compo.* as, एकपुती, सातपुती, &c.), पुत्रवंती. ONE WHO HAS NO MALE O. निपुत्रिक, निपुत्र, निपुत्री. WOMAN WITHOUT O. सडी बायको *f*, सडीसांट *f*, सडीसाड *f*, वांझ *f*, वंध्या *f*.]

Oft (oft), often (of'n) [Of Anglo-Saxon origin.] *adv. frequently, many times* पुष्कळदां, पुष्कळ वेळां, बहुत वेळ, अनेक वेळ, अनेक वेळां, बहुवेळां, बहुवार, अनेकवार, अनेकदां, वारंवार, वेळोवेळां, फारदां. [How OFTEN कितीदां, किती वेळां.]

Often *a.* (Bible) *frequent* वारंवारचा, अनेकदांचा. पुष्कळदांचा. Of'tenness *n.* वारंवारपणा *m*, सततपणा *m*, नेहेमींचेपणा *m*.

Oft'times, Oft'entimes *adv.* प्रायः, पुष्कळदां, पुष्कळवेळां, अनेकवार, अनेकदां, बहुत वेळां, वेळोवेळां, वारंवार.

Ogle (ō'gl) [D. *oogen*, to look at.] *n. a side-glance* नेत्रकटाक्ष *m*, अपांगदर्शन *n*, अपांगवीक्षण *n*, नेत्रपल्लवी (humorously) *f*, भ्रूविलास *m*, डोळे मारणें *n*. O. *v. t. to cast side-glances at* डोळे *m. pl.* मारणें, (प्रेमानें) डोळे मोडणें, डोळे मोडून पाहाणें, काण्या डोळ्यानें-कटाक्षानें-कटाक्षदृष्टीनें &c. पाहाणें, कटाक्षवीक्षण *n*-अपांगदर्शन *n*. करणें. O'gled *pa. t.* & *pa. p.* O'gling *pr. p.* O. *v. n.* डोळे मारणें *n*, कटाक्षवीक्षण *n*, नेत्रपल्लवी (humorously) *f*, भ्रूविलास *m*. O'gler *n.* डोळे मारणारा *m*, नेत्रसंकेत करणारा *m*.

Ogre (ō'gėr) [Fr. *ogre*–Sp. *ogro*–L. *orcus*, the lower world, the god of the dead. Cf. A. S. *orc*, a demon.] *n. a man-eating monster* राक्षस *m*, उग्रव्यक्ति *f*. २ *a monstrously cruel or ugly person* अतिशय निर्दय मनुष्य *m*, कुरूप मनुष्य *m*. O'greish *a.* राक्षसासारखा, राक्षसाला शोभणारा. २ राक्षसस्वभाव, राक्षसी. ३ राक्षसाच्या आकाराचा. O'gress *n. fem.*

Oh (ō) [See O. *interj.*] *interj. an expression denoting surprise, pain, sorrow, &c.* आ, आये, हुंहुं, उस, अरे! ओहो! ओय, फेंफें, फें.

Ohm (ōm) [After Georg, Simon Ohm (1787–1854) a German scientist.] *n. the unit of resistance* ओम नांवाचा विद्युत्प्रतिबंध मोजण्याचा एकं *m*. [OHM'S LAW (विद्युत्प्रवाहाची शक्ति काम करीत असलेल्या विद्युच्छक्तींच्या सम प्रमाणांत आणि एकंदर प्रतिबंधाच्या व्यस्त प्रमाणांत असते हा) ओमचा नियम *m*.]

Oil (oil) [Fr. *oil*–L. *oleum*–Gr. *elaia*, an olive-tree.] *n.* तेल *n*, तैल *n.* [DREGS OF O. बेरी *f.* DREGGY or FECULENT O. बेरकट *n*, बेरकूट *n*, बेरट *n*, बेरकट तेल *n.* ESSENTIAL O. अर्क *m*, अत्तर *n.* STINK OF O. तेलछाण *f.* SWEET or COOKING O. गोडें तेल *n.* To BE SOILED FROM THE DREGS OF O. (lamp, vessel, &c.) बेरकटणें. To BE SMEARED or WETTED WITH O. तेलकटणें. To BURN THE MID-NIGHT O. रात्रीं फार वेळपर्यंत जागून अभ्यास करणें. To O. THE PALM, *to bribe* हाताला वंगण लावणें, लांच देणें, हात ओला करणें. To POUR O. ON TROUBLED WATERS भांडण मोडणें, भांडण मिटवणें. To RUB WITH MEDICATED O. चोपडणें, चोपडा *m.* लावणें-देणें. To STRIKE O. फायद्याची गोष्ट सांपडणें-आढळणें, हांडा सांपडणें.] O. *v. t.* तेल *n.* लावणें-देणें-माखणें, तेलावणें, चुळबुळावणें. [To BE OILED तेलकटणें, चुळबुळणें.] O. bag *n.* (*zool.*) तैलपेशी *f.* O. cake *n.* पेंड *f.* O. cloth *n.* तेलकापड *n.* O. colour *n.* तेलांत खलून तयार केलेला रंग *m*, तेलरंग *m.* २ तेलांत खलून वापरण्याचा रंग *m.* Oil'ed *pa. t.* & *pa. p.* Oil'ed paper *n.* पाणी न घेणारा कागद *m*, पाणकागद *m.* Oil engine *n.* (तेलाच्या वाफेनें चालणारें) तेल-इंजिन *n.* Oil'er *n.* तेल लावणारा *m*-देणारा-माखणारा *m.* २ तेलाचा धंदा करणारा *m*, तेली *m.* Oil'ery तेल्याचा संग्रह *m.* २ तेल्याचा कारखाना *m.* Oil gas *n.* (प्रकाशाकरितां तेलापासून तयार केलेला) तेलवायु *m.* Oil'iness *n.* तैलप्राचुर्य *n.* २ तेलकटपणा *m*, तेलवटपणा *m*, चिकणाई *f*, स्नेह *m*, स्नेहांश *m*, तैलांश *m.* ३ बुळबुळीतपणा *m*, चुळबुळीतपणा *m*, तेलकटी *f*, ओशट *n*, बुळबुळ *f*, *intens.* बुळबुळाट *m.* Oil'-man *n.* तेली *m.* [MONDAY O. सोमवाऱ्या तेली *m.* SATURDAY O. शनवाऱ्या तेली *m.* WIFE OF O. तेलीण *f.*] Oil'man's stores निरनिराळया सुगंधी तेलांचें दुकान *n.* O. mill *n.* (तेल्याचा) घाणा *m.* [ROLLER OF AN O. MILL लाट *f.* SITE OF AN O. घाणवट *f.*] O. nut (tree) *n. Callophyllum Inophyllum* उंडीण *f*, उंडिणी *f.* O. nut (fruit) *n.* उंडील *n*, उंडें *n.* O. painting *n.* तैलरंगांत रंगविलेलें चित्र *n*- तसबीर *f.* २ तैलरंगानें तसबिरी रंगविण्याची कला *f.* O.–paper *n.* पाणी न घेणारा कागद *m*, पाणकागद *m.* O.–press *n.* तेल काढण्याचा घाणा *m*-चरक *m.* O.–skin *n.* मेणकापड *n.* २ मेणकापडाचा कपडा *m.* O.–spring *n.* (पाण्यांत तेलकट पदार्थ असलेला) तेलकट झरा *m.* O. stone *n.* निसणा *m.* O. well *n.* (राकेल) तेलाची विहीर *f.* Oil'y *a.* तेलाचा, तैलमय, तैलप्रचुर, तेलकट. २ तेलकट, तेलसर, तेलट, चिकण, चिकणवट. [RATHER O. तेलसर, तेलस, स्निग्ध.] ३ *greasy* तेलकट, तेलावलेला, बुळबुळीत. ४ (smell) तेलकट, मेणकट.

Oilbag, Oilcake, Oilcloth, Oilcolour, Oilpainting, Oily, } See under Oil.

Ointment (oint'ment) [O. F. *oignement* –L. *unguentum*–*ungere*, to anoint.] *n. anything used in*

anointing माखण *n*, विलेपन *n*, लेपन *n*. [O. OF FRAGRANT INGREDIENTS उटणें *n*.] २ *any greasy substance applied to wounded parts* मलम *n*.

Old (ōld) [M. E. *old*; A. S. *eald*.] *a. advanced in years* म्हातारा, वृद्ध, वयाचा, उतारवयाचा, उत्तरवयाचा, उतरत्या वयाचा, उतरतेपराईचा, वयस्क, वयातीत, वयोवृद्ध, उतार, बुड्ढा. [O. PERSON पिकलें पान *n*, हातापायांचा चौरंग झालेला–in contempt म्हातारडा, थेरडा. SOME TERMS FOR AN OLD, HALE, TOUGH, ENDURING FELLOW, ARE जुना खोड, जुना पापी, वृद्धकाक *m*, काळाचा कांकडा *m*. TOO *or* VERY O. अतिवयस्क. VERY O. AND WASTED थेरडा, डोकरा, खटारा, खख्यारा, खांकर, खोंकर, ढुळाखुडा, खप्पड, खल्लड, जख्खम्हातारा, जख्ख, भालूसारखा झालेला, जरठ *pop*. जरंड. TO GROW *or* BE GETTING O. AND INFIRM गुडघे *m. pl.* टेंकूं लागणें *g. of s.*, गुडघ्यावर हात *m. pl.* देऊं लागणें, or with *g. of s.* येऊं लागणें, पडणीस येणें, काव्यांचे पांढरे होणें *g. of s.*, मेटें *n. pl.* बसणें *g. of s.*, हात *m. pl.* टेंकणें.] २ *worn out* (वापरून) निरुपयोगी झालेला, जुना, जुनाट, पुराणा, जीर्ण;—Compreh. or indef. जुनापुराणा, जुनापाना. (b) *wanting in the mental vigor or other qualities belonging to youth* (used disparagingly as a term of reproach) बथ्थड, फिकट, निस्तेज, बेहिंमती, दमजोम नसलेला. ३ *having been long in existence* बहुतदिवसांचा, फारदिवसांचा, बहुतकाळाचा, जुना, जुनाट, पुराणा, पुराण, पुरातन, बहुकालिक, कधींचा, कदाकाळांचा; as, "An *old* acquaintance." ४ *not modern, ancient* फार दिवसांचा, जुनाट, जुना, पुराणा, प्राचीन, पूर्वकालीन, पूर्वकालिक. ५ *long-practised* फार दिवसांपासून चालत आलेला, फार दिवस करीत आलेला, जुना, पक्का, माहितगार. (b) (*hence*) *skilled, cunning* हुशार, तरबेज, अनुभविक, पटाईत, पक्का, लुच्चा; as, "An O. offender." ६ *old-fashioned* जुना, जुन्या काळचा, मागल्या काळचा, फार दिवस करून ठेवलेला. ७ *long cultivated* जुनी-कसलेली-कमावलेली (जमीन); as, "An *old* land." ८ *of a certain age*. This sense is usually expressed by the sign of the possessive चा, as, How old is he? तो किती वर्षांचा आहे? A year old एकवर्षाचा, &c. ९ *wonted, customary* नेहेमींचा, परिचयांतला, ओळखीचा, जुना; as, "The good *old* times." १० hence (*colloq.*) *jolly, gay* मजेचा, खुशीचा, आनंदाचा. O. age *n*. म्हातारपण *n*, वृद्धावस्था *f*, वृद्धापकाळ *m*. O. bachelor *n*. (उतार वयाचा असून ज्याचा विवाह झाला नाहीं असा) वृद्ध ब्रह्मचारी *m*. O. clothes *n. pl.* जुनीं वस्त्रें *n. pl.*, पुराणीं वस्त्रें *n. pl.* जुने कपडे *m. pl.*, जुनेरें *n. pl.*, (used of women's clothes.) Old-cloth'es-man *n. one who buys cast-off garments* जुनेरीं विकत घेणारा *m*, जुनापुराणा करणारा *m*, जुनापुराणा *m*. Old'en *v. i.* (R.) *to grow old* वृद्ध-वयस्क-वयातीत-&c. होणें, म्हातारा-जुना होणें. O. *a*. जुना, पुरातन, प्राचीन; as, "The *olden* time; A minstrel

of the *olden* stamp." Old-fashioned *a.* जुन्या चालीचा, जुन्या पद्धतीचा, जुन्या वळणाचा, जुन्या ढबीचा, जुन्या रीतीचा. २ जुन्या चालीरीतींचा अभिमान असणारा, जुन्या रीतरिवाजांना चिकटून राहाणारा, जुन्याचा अभिमानी. Old gold *n.* फिका पिंवळा रंग *m.* Old'ness *n.* म्हातारपण *n*, म्हातारपणा *m*, वृद्धत्व *n.* २ जुनेपणा *m*, जीर्णत्व *n*, बहुकालिकत्व *n.* Old'ish *a.* जुनवट, आडजुना. O. maid *n.* (उतारवयाची असून जिचा विवाह झाला नाहीं अशी) म्हातारी-वृद्ध कुमारी *f.* O. Nick, O. Scratch, O. One सैतान *m.* O. salt *n.* अनुभविक खलाशी *m*, कसलेला-जुना खलाशी *m.* O. School *a.* जुन्या पक्षाचा, जुन्या पक्षाला चिकटून राहाणारा, जुन्या पक्षाचा अभिमानी, जुन्या मताचा, जुन्या संप्रदायाचा, जुन्या चालीचा-पद्धतीचा-शाळेचा. O. School *n.* जुना पक्ष *m*, जुना संप्रदाय *m*, जुनी शाळा (शाळा in the sense of पक्ष), जुनें मत *n.* २ जुन्या पक्षाचे-संप्रदायाचे-शाळेचे-मताचे-अभिमानी *m. pl.* O. song *n.* *a mere trifle* क्षुल्लक गोष्ट *f*, लक्षांत न घेण्यासारखी गोष्ट *f*-बाब *f.* २ *a very small price* फारच थोडी-अल्प किंमत *f.* Old'ster *n.* म्हातारा होत चाललेला मनुष्य *m*, अर्धवट म्हातारा झालेला *m.* O.-time *a.* पूर्वीच्या काळाचा, प्राचीन, जुना. २ *of long standing* फार दिवसांचा, कधींचा. ३ जुन्या वळणाचा, जुन्या चालीचा-ढबीचा-पद्धतीचा. O.-tim'er *n.* एकाच ठिकाणीं-एकाच अधिकारावर म्हातारा झालेला *m.* O. wife *n.* *a prating old woman or even a man* फार बोलणारी -बडबडी वृद्ध बाई *f.* (b) फार बोलणारा-बडबड्या वृद्ध पुरुष *m.* Old'-womanish *a.* *like an old woman* म्हाताऱ्या बाईसारखा, दुबळा, नामर्द, बेहिंमती. Old'-world *a.* *belonging to early times* प्राचीन काळचा, पुराणकालीन, जुना, जुनापुराणा, युगकीचा (?.) O. *n.* *the Eastern Hemisphere* पूर्वगोलार्ध *m*, जुनें जग *n*, जुनी दुनिया *f.* Of old *adv.* *formerly, in ancient times* प्राचीन काळीं, पूर्व काळीं.

Oldschool, Oldtime, Oldworld, See under Old.

Oleaginous (ō-lē-aj'in-us) [L. *oleaginus*--*oleum*, oil.] *a.* *having the nature or properties of oil* तेलाचे गुणधर्म असलेला, तैलधर्मी, स्निग्ध, तेलकट.(b) *containing an oil or oily substance* तेल किंवा तेलकट पदार्थ असलेला, तेलसर. २ (*fig.*) *fawning* (in speech &c.) खुशामत्या, गोडबोल्या. Oleag'inousness *n.* तेलकटपणा *m*, तेलसरपणा *m.*

Oleander (ō'le-an-dėr) [Fr. *oleander*; corrupted from Gr. *rhododendron*, rose-tree.] *n.* (-tree) कण्हेर *f.*

Olecranon (ō-lek'ra-non) [Gr. *olene*, elbow, & *kranion*, the head.] *n.* कोपराचें मागचें हाड *n.* [O. PROCESS कोपराचें मागचें हाड *n.*]

Oleometer (ōlē-om'ē-tėr) [L. *oleum* oil + meter.] *n*, तेलाचें विशिष्टगुरुत्व काढण्याचें व त्यायोगें त्याची शुद्धि मोजण्याचें यंत्र *n*, तैलशुद्धिमापक *n.* or shortly तैलमापक *n.*

Oleraceous (olėr·ā'shus) [L. *oleraceus–olus, oleris*, vegetables.] *a. pertaining to pot-herbs* भाज्यांचासंबंधीं. २ *of the nature of vegetables used in cookery* भाजीपाल्यासारखा, भाजीपाल्याचा, शाकभाजीचा. ३ *obtained from pot-herbs* भाजीपाल्याचा, भाजीपाल्यांतला, भाजीपाल्यांत सांपडणारा.

Olericulture (ol-e-ri-kul'-chur) [L. *oleris*, vegetables, & *colere*, to till.] *n. the cultivation of pot-herbs or other esculent vegetables* भाजीपाल्याची लागवड *f.*

Olfactory (ol-fak'tor-i) [L. *olfacere*, to smell–*olere*, to have a smell, & *facere*, to make.] *a. pertaining to or used in, smelling* घ्राणेंद्रियाचा, घ्राणेंद्रियविषयकसंबंधीं, नाकाचा-संबंधीं, गंधवह. [O. NERVES गंधवह मज्जातंतु.] O. *n.* (usually in the *pl.*) *an olfactory organ* घ्राणेंद्रिय *n.* २ *the sense of smell* गंधग्राहकशक्ति *f.*

Olibanum (ō-lib'a-num) [Ar. *al-luban*, frankincense.] *n. a fragrant gum-resin* विशेष or इशेष *m.* *N. B.* Olibanum is विशेष or इशेष & not कवड्याऊद वेरोजा, or लोभान. This latter is 'gum benzoin'.

Oligæmia (ol-e-je'-me-ah) [Gr. *oligos*, little, & *aima*, blood.] *n. abnormal deficiency of blood* रक्ताची अतिशय कमताई *f.* ह्या विकारांत तांबड्या रक्तकणांची संख्या कमी होते.

Oligarchy (ol'i-gärk-i) [Gr. *oligos*, few, & *archein*, to rule.] *n. government by a small exclusive class* थोड्या लोकांच्या हातांत संपूर्ण राज्यसत्ता असते अशी राज्यपद्धति *f*, अल्पजनसत्ताक राज्य (पद्धति), अल्पजनाधिपत्य *n.* २ अल्पजनसत्ताकराज्य *n*, or briefly अल्पसत्ताकराज्य *n*, अल्पजनसत्ताक राज्यपद्धति असलेला देश *m.* राष्ट्र *n.* ३ *a small body of men who have the supreme power of a state in their hands* अल्पसत्ताक राज्याचा (सूत्रचालक) चालकवर्ग *m.* Ol'igarch *n. a member of oligarchy* अल्पसत्ताक राज्याचा अभिमानी *m.* २ *one of the rulers in an oligarchical government* अल्पसत्ताक राज्याच्या सूत्रचालकांपैकीं एक *m*, अल्पसत्ताकराज्यचालक *m.* Oligarch'al, Oligar'chic,-al *a.* अल्पजनस्वामिक, अल्पसत्ताक राज्याचा, अल्पसत्ताक राज्यपद्धतीचा, अल्पसत्ताक राज्यपद्धति असलेला-असणारा.

Oligist (ol'i-jist) [Gr. *oligos*, small.] *n.* 'आलिजिस्ट' नांवाचा खनिज पदार्थ *m.* ह्यामध्यें अशोधित लोखंडाची धातु सांपडते.

Oligocene (ol'i-go-sēn) [Gr. *oligos*, little, & *kainos*, new.] *n.* 'आलिगोसीन' नांवाचा खडकांचा थर *m.* हा गाळ सांचून (sedimentary) बनलेल्या खडकांच्या Tertiary विभागाचा पोटविभाग आहे.

Oligochrome (ol'i-gō-krōm) [Gr. *oligos*, few, & *chroma*, colour.] *a. painted in few colours* थोड्या रंगांनीं रंगविलेलें (चित्र). O. *n.* थोड्या प्रकारच्या रंगांनीं रंगविलेलें चित्र *n.*

Olio (ō'li-ō) [Sp. *olla*, a round earthen pot, a dish of boiled or stewed meat–L. *olla, a pot.*] *n. a medley* खिचडी *f*, गोतांबील *f*. २ (*mus.*) *a collection of miscellaneous pieces* किरकोळ गीतांचा संग्रह *m*, प्रकीर्णगीतसंग्रह *m*.

Olitory (ol'i-tō-ri) [L. *olitor*, gardener–*olus, oleris*, vegetables.] *a. pertaining to kitchen-vegetables* शाकभाजीचा, भाजीपाल्याचा-संबंधीं; as, "O. seeds."

Olivaceous, Olivary, See under Olive.

Olive (ol'iv) [Fr. *olive*–L. *oliva*–Gr. *elaia.*] *n.* (*the tree*) 'आलिव्ह' (नांवाचा) वृक्ष *m*. भूमध्यसमुद्राच्या आजूबाजूला ह्या झाडांची मोठी लागवड आहे. ह्याच्या फळांचें तेल काढतात. कांहीं ठिकाणीं ह्यांचें लोणचेंही घालतात. २ (–the fruit) 'आलिव्ह' वृक्षाचें फळ *n*, 'आलिव्ह' *m*. ३ *peace* (of which its branches were the emblem) शांतता *f*, तह *m*. 'आलिव्ह' वृक्षाच्या फांद्या पूर्वीं ग्रीस देशांत शांततासूचक मानीत असत. ४ *a colour like the unripe olive* कच्च्या 'आलिव्ह' फळासारखा (तपकिरी-हिरवा) रंग *m*, आलिव्ही रंग *m*. हा रंग अस्मानी (violet) आणि हिरवा हे दोन रंग सारख्या प्रमाणांत व शक्तींत एकत्र करून तयार करतात. O. *a. of a brownish green colour like the olive* आलिव्हच्या रंगासारखा, तपकिरीहिरवा. Oliva'ceous *a.* 'आलिव्ह' च्या रंगाचा. Olive branch *n.* 'आलिव्ह' वृक्षाची फांदी *f*. २ *symbol of peace* तहाचें-शांततेचें सूचक *n*-चिन्ह *n*. २ (*fig.*) *a child* मूल *n*. Olive-oil *n.* 'आलिव्ह' वृक्षाच्या फळांचें तेल, 'आलिव्ह तेल' *n*. Ol'ivary *a.* (*anat.*) 'आलिव्ह' सारखा.

Olivenite (ō-li'ven-īt) [L. *oliva*, Gr. *elaia*, an olive tree.] *n.* 'आलिव्हिनाइट' नांवाचा खनिज पदार्थ *m*. ह्याचा रंग कांहींसा हिरवा असतो. ह्यांत मुख्यत्वेंकरून तांबें व सोमल हीं द्रव्यें सांपडतात. क्वचित् लोखंडही सांपडतें.

Olive-oil, See under Olive.

Olivine (ol'i-vin) [L. *oliva*–Gr. *elaia*, an olive tree.] *n.* 'आलिव्हिन' नांवाचा खनिज पदार्थ *m*. ह्यांत मुख्यत्वेंकरून गार, लोखंड व म्याग्नेशिया हीं सांपडतात. ह्याचा रंग फिकट हिरवा असतो. ह्याचे कण कांहींसे कांचेसारखे चकाकतात. हे कण रसापासून बनलेल्या खडकांत सांपडतात.

Olympian (ō-lim'pi-an), Olympic (ō-lim'pik) [From Olympus, a mountain of Thessaly, or from Olympia, a small plain in Elis.] *a.* (ग्रीस देशांतील) आलिंपस पर्वताचा, आलिंपस पर्वतावरचा. ह्या पर्वतावर देव राहतात अशी प्राचीन ग्रीक लोकांची समजूत होती. २ (एलिस प्रांतांतील) आलिंपिया (नांवाच्या) मैदानाचा, आलिंपिया मैदानावर होणारा. [OLYMPIC GAMES *or* OLYMPICS प्राचीन ग्रीक लोकांचा राष्ट्रीय सण *m*. ह्या सणांत शर्यती, दांडपट्टा, वगैरे मर्दानी खेळ आलिंपिया मैदानावर पांच दिवसपर्यंत होत असत. हा सण दर चार वर्षांनीं येत असे.

ह्या चार वर्षांच्या अवधीला Olym'piad असें म्हणत. १८९६ सालीं अथेन्स शहरांत Olym'pic games चें पुनरुज्जीवन करण्यांत आलें.]

Omasum (ō-mā'sum) [L.] *n.* (*anat.*) *the third division of the stomach of ruminants* रवंथ करणाऱ्या जनावरांच्या पोटांतील तिसरी पिशवी *f.*

Ombrometer (om-brom'ē-tėr) [Gr. *ombros*, rain, and E. *meter.*] *n. a rain-gauge* पाऊस मोजण्याचें यंत्र *n*, पर्जन्यमापक *n.*

Omega (ō'meg-a) *n.* ग्रीक भाषेंतील शेवटचें अक्षर *n.* २ अंत *n*; as "I am the alpha and the *omega* of this world, मी या जगाचा आदि आणि अंत आहें."

Omen (ō'men) [L. *omen*, an omen.] *n. a sign of some future event* शकुन *m*, शुभाशुभलक्षण *n*, भाविसूचक चिन्ह *n.* [EVIL O. अपशकुन *m*, दुःशकुन *m*, दुर्लक्षण *n*, दुश्चिन्ह *n*, अवचिन्ह *n*, अवलक्षण *n.* GOOD O. शुभ शकुन *m*, सुचिन्ह *n*, शकुनगांठ *f.* INTERPRETATION OF O.s शकुनांचा अर्थ सांगणें *n*, शाकुनिक *n.*] O. *v. t. to prognosticate* शकुन सांगणें, भविष्य सांगणें; as, "To O. ill of an enterprise." O'mened *a.* (mostly with *prefixes*) सूचक; as, "Ill-*omened.*" Om'inous *a.* (R) *of omens* शकुनाचा, शकुनासंबंधीं. २ *foreboding evil* अनिष्टसूचक, अमंगलसूचक, अभद्रसूचक, अभद्र, अवचिन्ह्या, दुर्लक्षणी. [O. WORD अभद्र *n*, अपशब्द *m.*] Om'inously *adv.* अनिष्ट सुचवून, अभद्रपणानें. Om'inousness *n.* (R.) शुभाशुभसूचकत्व *n.* २ अनिष्टसूचकत्व *n*, अभद्रता *f*, दुश्चिन्हता *f.*

Omentum (ō-men'tum) [L.] *n. a fold of peritoneum, proceeding from one abdominal viscera to another* आंतड्यांतील वसामय पडदा *m*, अंत्रवेष्टन *n*, अंत्रावरण *n*, मेदोधरा *f*, वपा or वपावनहन? (in चरक) [GREAT O. बृहद्वपा. LESSER O. लघुवपा.]

Ominous, See under Omen.

Omissible, Omission, See under Omit.

Omit (ō-mit') [L. *omittere–omissum–ob*, away, & *mittere*, to send.] *v. t. to leave out* वगळणें, सोडणें, गाळणें, टाकणें, करावयाचा ठेवणें. [To BE OMITTED गळणें, राहणें, चुकणें.] (b) (-चा) उल्लेख न करणें, (-ची) नोंद न करणें, गाळणें; as, "These personal comparisons I O." २ *to neglect* (करण्यास) विसरणें, विसरून-विस्मरणानें-चुकून ठेवणें-न करणें, करण्यास चुकणें, वगळणें, आळस *m*-हयगय-उपेक्षा *f.* करणें; as, "Her father *omitted* nothing in her education." Omis'sible *a. that may be omitted* गाळण्यासारखा, वगळण्यासारखा, गाळला तरी चालेल असा. Omis'sion *n. the act of omitting* सोडणें *n*, वगळणें *n*, वगळणी *f*, वगळणूक *f*, वर्जन *n*, अकरण *n.* [SINS OF O. अकरणदोष *m. pl.*] २ *neglect to do something required* कर्तव्याकरण *n*, गफलत *f*, चुकी *f*, आळस *m*, तफावत *f*, कसर *f*, अंतर *n*, ढळ *m*, कमतर *f*, हयगय *f.* ३ *that which is left out* (अर्धवट) सोडून दिलेलें काम

n, राहिलेलें काम n. ४ (law) कर्तव्यास चुकणें n, कर्तव्याची उपेक्षा f, कर्तव्याकरण n. Omit'tance n. the act of omitting सोडणें n, वगळणें n, वगळणी f, वगळणूक f, वर्जन n. २ the state of being omitted हयगय f, चूक f. Omitt'ed pa. t. O. pa. p. गाळलेला, वगळलेला, सोडलेला, विसरलेला, चुकलेला, अंतरलेला. [O. MONTH क्षयमास m.] Omit'ting pr. p. & v. n.

Omnibus (om'ni-bus) [Lit. "for all". L. dative pl. of omnis, all.] a. including all पुष्कळांचा समावेश करणारा, निरनिराळे विषय असणारा. [O. RESOLUTION कंठाळी ठराव m.] O. n. a large four-wheeled vehicle पुष्कळ उतारू बसण्याजोगी मोठी गाडी f. Om'nibuses pl.

Omnifarious (om-ni-fā'ri-us) [L. omnis, all, & farius, various.] a. of all varieties or kinds सर्व प्रकारचा, सर्व विषयांचा, सर्वविध; as, "O. learning."

Omniferous (om-nif'er-us) [L. omnifer–omnis, all, & ferre, to bear.] a. bearing or producing all kinds सर्वपिकी, सर्वफलद, सर्वप्रकार उत्पन्न करणारा.

Omniform (om'ni-form) [L. omnis, all, and forma, form.] a. of, or capable of, every form प्रत्येक आकाराचा, प्रत्येक आकार धारण करण्याजोगा-करण्यास समर्थ, सर्वरूपधारणक्षम. Omnifor'mity n. सर्वरूप-धारणक्षमता f, इच्छितरूपधारणशक्ति f.

Omniparity (omni-par'i-ti) [L. omnis, all, & E. Parity.] n. general equality सर्वसाधारणसमता f, सार्वदेशिक समता f.

Omniparous (om-nip'a-rus). [L. omnis, all, & parere, to bring forth.] a. producing all things सर्व वस्तु उत्पन्न करणारा, सर्वप्रसू.

Omnipatient (omni-pā'shent) [L. omnis, all, and E. Patient.] a. enduring all things सर्व गोष्टी सहन करणारा.

Omnipotence (om-nip'o-tens) [L. omnis, all, & Potence.] n. almighty power सर्वशक्तिमानता f, सर्वशक्तिता f, सर्वकार्यशक्ति f, अपारशक्ति f, अपरंपार शक्ति f, अपरंपार सामर्थ्य n. (b) the Almighty Deity सर्वशक्तिमान् देव m, प्रभु m, ईश्वर m. २ unlimited power of a particular kind (विशिष्ट प्रकारची) सर्वशक्तिता f, (विशिष्ट प्रकारचें) अपरंपार सामर्थ्य n; as, "Love's O." Omnip'otent a. having unlimited power सर्वशक्ति, सर्वशक्तिमान्, अपरंपार शक्तीचा, अपार सामर्थ्याचा. [THE O. सर्वशक्तिमान् ईश्वर m.] २ having unlimited power of a particular kind (विशिष्ट प्रकारचें) अपरंपार सामर्थ्य असलेला; as, "Love O." Omnip'otently adv. सर्वशक्तिमानतेनें, सर्वशक्तीनें, अपरंपार शक्तीनें.

Omnipotency n. Same as Omnip'otence q. v.

Omnipresence (omni-prez'ens) [L. omnis, & Presence.] n. quality of being present everywhere at the same time सर्वव्यापकता f, त्रैलोक्यविस्तार m, विश्वव्यापकत्व n, सर्वव्यापिता f. Omnipres'ent a.

present everywhere at the same time सर्वव्यापक, सर्वव्यापी, विश्वव्यापक, जलीं स्थलीं काष्ठीं पाषाणीं असणारा (विभू).

Omniscience (om-nish'ens) [L. *omnis*, all -& *sciens*, *scientis*, knowing.] *n. knowledge of all things* सर्वज्ञता *f*, सर्वविषयज्ञान *n*, सर्वज्ञान *n*, अपारज्ञान *n*, अपरंपारज्ञान *n*. Omnis'cient *a. all knowing* सर्वज्ञ, सर्ववेदी, सर्ववेत्ता, सर्वदर्शी, सर्वसाक्षी, त्रिकालज्ञ, त्रिकालदर्शी, त्रिकालविद. Omnis'ciently *adv.* सर्वज्ञतेनें.

Omnivagant (om-nivā'-gant) [L. *omnis*, all, & *vagari*, to wander.] *a. wandering everywhere* सर्व ठिकाणीं भटकणारा, हव्या त्या ठिकाणीं जाणारा, सर्वग.

Omnivorous (om-ni'vor-us) [L. *omnis*, all & *vorare*, to devour.] *a. all-devouring* सर्वभक्षक, सर्वभोजी. २ (*zool.*) *feeding on both animal and vegetable food* मांस व वनस्पति यांवर उपजीविका करणारा, सर्वभक्षक.

Omphalic, Omphalitis, Omphalocele, } See under Omphalos.

Omphalos (om'fal-us) [Gr. *omphalos*, the navel.] *n. the navel* बेंबी *f*, नाभि (Sk.) *f*. Omphal'ic *a. belonging to the navel* बेंबीचा, नाभीचा, नाभ्य, नाभिसंबंधीं. Omphali'tis *n. inflammation of the umbilicus* नाभिदाह *m*. Om'phalocele *n. umbilical hernia* नाभिवर्द्धन *n*. Omphalot'omy *n. cutting of the umbilical cord at birth* नाभिछेदन *n*, नालछेद *m*.

Omphalotomy, See under Omphalos.

On (on) [English.] *prep.* वर, वरता, or वरती or तीं or तें, उपरि. २ *at or near* स, ला, शीं, or सीं (all added to the noun), जवळ, पाशीं; as, "The fleet is *on* the American coast." ३ *at the time* स, ला, ईं (all added to the noun); as; "मी सोमवारीं येईन I shall come *on* Monday." [ON OR BEFORE पर्यंत, पावेतों, as, मी मंगळवारपर्यंत येईन I SHALL COME ON OR BEFORE TUESDAY.] ४ *concerning, about* विषयीं, संबंधीं, प्रकरणीं, स or ला; as, "तो कांहीं कामाला आला होता He had come *on* some business." ५ *immediately after* वर, नंतर, अनंतर; as, "On my return home." ६ *not off* (*with reference to the limbs*) आंत, ईं, स (added to the noun) as, पायांत जोडा घालणें to put shoes *on* the feet, बोटांत आंगठी घालणें to put a ring *on* the finger, डोकीस पागोटें बांधणें to put a turban *on* the head, &c. ७ *in addition* वर, आणखी; as, "Heaps *on* heaps; Loss *on* loss." ८ *at the peril of, for the safety of* (च्या बचावा) करितां-साठीं; as, "Hence, *on* thy life." ९ *in the service of* (-च्या नोकरी) वर, (-च्या कामा) वर; as, "He is *on* a news-paper." On *adv. forward, in progression* पुढें; as, "Time glides *on*." २ *forward, in succession* पुढें, पुढें पुढें, अशा अनुक्रमानें; as, "From father to son, from the son to

the grandson, and so *on*." ३ *in continuance* पुढें. This sense is often best expressed by the combination of चालणें or राहणें with another verb, as, बोलत चालणें to go on speaking, गात राहाणें to go on singing, &c. ४ *not off* (the body, &c.) स, ला (joined to the noun) with reference to the head, as, डोईस पागोटें, डोकीला रुमाल, &c, वर with reference to parts where clothes sit loosely as, अंगावर वस्त्र. The locative case (आंत, ईं &c.) is used where articles fit closely, as, आंगांत आंगरखा, पायांत जोडा, हातांत तोडा, बोटांत जोडवें. ५ *proceeding* चालू, पुढें चालू, सुरू; as, "The game is *on*." [ON AND O. सारखें, अव्याहत, खळल्याशिवाय; as, "Toiling *on*, and *on*, and *on*.] O. *interj. go on* ! *proceed* ! हं! चला! चालूं द्या ! as, "*On* ! comrades."

Onanism (ō'nan-izm) [After Onan. See Gen. XXXVIII. 9.] *n. self-pollution* (पुरुषाचें) हस्तमैथुन *n*, मुष्टिमैथुन *n*, वीर्यनाश *m*, संभोगाच्या वेळीं जाणूनबुजून धातु जमिनीवर पाडणें. O'nanist *n*. मुष्टिमैथुन करणारा *n*. O'nanistic *a*. मुष्टिमैथुनाचा -विषयक.

Once (ons) [Fr. *once*.] *n*. (चित्त्यासारखें) ऑन्स नांवाचें जनावर *n*. ह्यालाच औन्स Ounce असेंही म्हणतात. हें आशिया खंडांत सांपडतें.

Once (wuns) [M. E. *ones*—A. S. *anes*, originally the genitive of *an*, one, used as an adverb.] *adv*. *a single time* एकदां, एकवेळ, एकवेळां, एकवार, एकबार, एकवक्त, एकखेप, सकृत्, एक(in compo. as, एकभाज once roasted, &c.). २ *at a former time* मागें, पूर्वीं, मागें एकदां; as, "My soul had *once* some foolish fondness for thee". ३ *one time, though no more* एकदांचा decl., यदाकदाचित्, जरकधीं; as, "*Once* kindled, it may not be quenched." [ONCE AND AGAIN, *more than once, repeatedly* अनेकवेळां, अनेकदां, अनेकवार, अनेकबार, वारंवार. ONCE IN A WAY, *on one occasion only, rarely*, एकदांच, क्वचित्, एकाच प्रसंगीं. At O. एकदम, एकवेळ, एकदां, एककाळीं, एकसमयावच्छेदेंकरून, युगपत्. २ *at one time, at one act, one stretch, one effort*, &c. एकदां, एकदम, एके वेळीं, एकामीं OR एकामें, एका दमानें, एका तडाख्यानें, एका सपाट्यानें, एके खेपेनें &c., खेपेनें, खेपेसरसा, तडाख्यासारखा, &c. एकतंत्र. ३ *without delay, outright* एकदम, एका दमानें, तसाच, तेव्हांच, तेव्हांचे तेव्हांच, उभ्याउभीं, खडाखड. ४ *together, in a body* एकामीं, एकामें, मिळून, एकदम, एकवेळीं, एकसंगें, एकवट, संघशः. ALL AT O. *in one lump or quantity* एकरकम, एकमेळी, एकठोक, एकथोक, घाऊक. २ *suddenly* एकाएकीं, अकस्मात्. O. FOR ALL एकदांचें, एकामी, एकदांचा, कायम, एकंदर. O. AND AWAY कदाकाळीं, कधींकाळीं, कधींकधीं, कधीं नव्हत. FOR O. *on one occasion only* फक्त एकदांच.]

Oncometer (on-kom'ē-tėr) [Gr. *onkos*, bulk, & E. meter.] *n.* रक्त कमीजास्त झाल्यामुळें (वृक्क, प्लीहा वगैरे शरिरांतील अवयवांच्या) आकारांतील फेरफार मोजण्याचें यंत्र *n*, अवयवाकारमापक, briefly आकारमापक *m*.

One (wŭn) [A. S. *an*, one.] *pron. a person indefinitely* कोणीएक, कोणी. O. *n. a single person or thing* एक मनुष्य, एक वस्तु. [ONE'S SELF आपण, आपण स्वतः. ONE'S OWN आपला, आपला स्वताचा. OF ONE'S-SELF आपोआप.] २ *a single unit* एकं *n*, एक *m*. ३ *the figure* एकडा *m*, एकं दाखविणारें चिन्ह *n*, एकाचा अंक *m*. O. *a.* एक. [O. AND A HALF दीड. CONSISTING OF O. AND A HALF दिडका, दिडता. QUANTITY OF O. AND A HALF दिढी *f*.] २ *undivided* एक, एकच, अविभक्त; as, "The church is therefore *one*, though the members may be many." ३ *the same* एक, एकच, तोच, तसाच, तसलाच, सामान्य; as, "*One* plague was on you all." ४ *a certain* कोणी एक, कोणताही. एखादा, एखाद; as, "I am the sister of *one* Claudio." ५ *like, identical* एक, सारखा, एकसारखा. [TO BECOME ONE WITH तन्मय होणें.] ६–noting diversity, एक (AS बोलणें एक आणि करणें एक IT IS ONE THING TO TALK AND ANOTHER TO ACT, देऊं करणें एक आणि देणें एक IT IS ONE THING TO PROMISE & ANOTHER TO GIVE, हें औषध एक आणि तें एक, एकसारखा गुण कसा येईल? THIS IS ONE MEDICINE AND THAT IS A DIFFERENT ONE, HOW CAN THEY HAVE THE SAME EFFECT ?), अणीक (AS, येऊं म्हणणें अणीक आणि येणें अणीक IT IS ONE THING TO PROMISE TO COME AND ANOTHER TO COME), भिन्न. ७ (*as following any*) कोणी, कोणीएक. ८ (*as used with another and noting mutuality*) एकमेक. [WITH ONE ANOTHER एकमेक, एकमेकांशीं, एकमेकांत, आपसांत, आपसांमध्यें.] ९ *unparallelled, unique* एक, बिनतोड; as, "*One* hero एकवीर." Such a one. *a certain person* अमुक, अमका, फलाणा. All O. *one & the same thing* एकूनएक, तेंच, तसेंच, विशेष महत्त्व नाहीं. Every O. *all without exception* एकान एक, जोतो. One and O., One by O. एकएक or एकेक, एकएकटा, एकएकला, प्रत्येक, एकासागून एक. Many a O. कितीएक. O. closely after another वरावर, वरच्यावर. O. with another *together, in a lump* &c. एकंदर, एकूनएक. Relating to one or two एकव्या-दुकव्याचा. At O. *of one mind* एकामनाचे-विचाराचे.

One'–eyed *a. having but one eye* एकडोळ्या, एकाक्ष, एकनेत्र, एकचक्षु, काणा;–jocosely, शुक्राचार्य.

One'-handed *a. single-handed* एकटा, एकाकी.

One'-idea'd *a. entirely possessed by a single idea* एकच कल्पना डोक्यांत घोळत असलेला, एकतंत्री-घोरणी. One'ness *n. unity* एकपणा *m*, एकी *f*, ऐक्य *n*, ऐक्यभाव *m*, अद्वैत *n*, अभेद *m*, तादात्म्य *n*. The doctrine of O. in philosophy (one principle in the universe) अद्वैत *n*, अद्वैतमत *n*, अद्वैतवाद *m*, अभेद *m*,

अभेदमत *n*, अभेदवाद *m*, ऐक्य *n*, निर्द्वंद्व *n*. Holder of the doctrine of O. अद्वैतवादी, अभेदवादी, निर्द्वंद्व, निर्विकल्प. Holding the doctrine of O. अभेददृष्टि *f*, अभेदभाव *m*, अभेदबुद्धि *f*, अद्वैतदृष्टि *f*. As opposed to the above is the doctrine of duality or the assertion of two principles, especially of the distinctness of God and the world. भेदमत *n*, भेदवाद *m*, द्वैत *n*, द्वैतमत *n*, द्वैतवाद *m*.—Holder of it भेदवादी, द्वैतवादी, भेदबुद्धि, भेदप्रत्ययी;—Holding of it भेददृष्टि *f*, भेदभाव *m*, भेदबुद्धि *f*, भेदप्रत्यय *m*, द्वैतदृष्टि *f*, &c. One'-sided *a. partial* एकतरफी, एकपक्षी, पक्षपाती. २ (*bot.*) *turned to one side* एका बाजूला वळलेला. One'-side'dly *adv.* पक्षपातीपणानें, एकतरफेनें. One'-side'dness *n.* पक्षपात *m*, एकतरफीपणा *m*, एकपक्षीयत्व *n*.

One-eyed, One-handed, One-idea'd, One-ness } See under One.

Onerous (on'ĕr-us) [L. *onerosus* —*onus, oneris*, a burden.] *a. heavy* जड, भारी, कठीण. २ *of the nature of a legal burden or obligation* कायदेशीर बोज्याच्या स्वरूपाचा, जोखमीचा, जबाबदारीचा. On'erously *adv.* जडपणानें, भारीपणानें. २ (कायदेशीर) बोज्याच्या स्वरूपानें. On'erousness *n.* जडपणा *m*, भारीपणा *m*. २ बोजा *m*.

One-sided, See under One.

Ongoing (on'gō-ing) [Formed of E. *on*, and going.] *n. a going on, progress* पुढें जाणें *n*, प्रगति *f*. २ (*pl.*) *proceedings, doings* (*esp.* of a notable kind) कृत्यें *n. pl.*, घडामोडी *f. pl.*, व्यवहार *m. pl.*; as, "Milton had to describe the *ongoings* of angels."

Onion (un'yun) [Fr. *oignon*—L. *unio*, a large onion.] *n.* कांदा *m*, पलांडु *m*, कंदर्प *m*, प्याज *m*. Onion-coloured *a.* प्याजी (रंगाचा).

Onlooker (on'lōōkėr) [Formed of E. *on*, and *looker*.] *n. a looker-on, observer* पाहणारा *m*, बघणारा *m*, &c.; प्रेक्षक *m*, तमासगीर *m*, तिऱ्हाईत *m*. On'-looking *a.* पुढें पाहणारा, प्रेक्षक.

Only (ōn'li) [A. S. *anlic*, one-like.] *a. single in number or kind* एक, एकच, एकच एक, एकटा, एकला, एकाकी, केवल or ळ; as, "His O. occupation." २ *alone* एकच (with the pronoun हा or तो), एकुलता, एकुलता एक; as, "An O. child." ३ (*fig.*) *chief, pre-eminent* मुख्य, विशेष, प्रधान; as, "Motley's the O. wear." O. *adv. singly, merely* केवळ, मात्र, शुद्ध, नुस्ता decl., फक्त, एकटा decl., च added to the adjective. २ *for one purpose* केवळ, च added to the adjective, फक्त. ३ *solely, wholly* शुद्ध, सर्वस्वीं, केवळ. On'ly *conj. but* परंतु, पण. २ *except that* (या) शिवाय, वांचून, फक्त; as, "He might have seemed some secretary or clerk......*only* that his low, flat, unadorned cap.........indicated that he belonged to the city."

Onomantic (on′-ōmantik) [Gr. *onoma*, Sk. नाम name, & *manteia*, divination.] *a. pertaining to onomancy* नामाक्षरभविष्यविद्येचा-संबंधीं. **On′omancy** *n.* (R) *divination by the letters of a name* (as the number of vowels in a name or the sum of the numerical value of the letters) नांवांतील स्वरांची संख्या किंवा नांवांतील अक्षरांच्या ठराविक किंमतींची बेरीज करून भविष्य सांगण्याची विद्या *f*, नामाक्षरभविष्यविद्या *f*.

Onomatopœia (on-o-mat-o-pē′ya) [Gr. *onoma*, *-atos*, a name, & *poiein*, to make.] *n. the formation of a word so as to resemble the sound of the thing of which it is the name* ध्वन्यनुकरणशब्द or briefly अनुकरणशब्द *m.* २ अनुकरणशब्दांचा प्रयोग or briefly अनुकरणशब्दप्रयोग *m.* **Onomatopœt′ic** *a.* ध्वन्यनुकारी (शब्द).

Onset (on′set) [E. *on*, and *set*.] *n. violent attack* जोराचा हल्ला *m*, चाल *f*, चढाई *f*, घसरा *m*, घेघा or घेगा *m*, घेवे *f*, घेवेमार *m*, घेमार *m*, एलगार *m*. [AT THE FIRST O. पहिले धडाक्यानें, पहिले तडाक्यानें, पहिल्या हल्ल्यावरोबर.]

Onslaught (on′slawt) [A. S. *on*, on, & *sleaht*, a stroke.] *n. a determined attack* (निकराची) चढाई *f*, मारा *m*, हल्ला *m*, चाल *f*, घेघा or घेगा *m*, घेवे *f*, घेघेमार *m*, घेमार *m*, एलगार *m*.

Ontology (on-tol′o-ji) [Gr. *ontos*, being *pr. p.* of *eimi*, Sk. अस्, & *-logy*.] *n. the science that treats of the principles of pure being* पदार्थांचें 'सत्-तत्व,' किंवा 'सत्पणा,' किंवा 'असणें' म्हणजे काय ह्याची मीमांसा करणारें शास्त्र *n*, सत्स्वरूपमीमांसा *f*, अस्तिवाद? *m*, सत्ताशास्त्र? *n*. [सत्-तत्व or सत्पणा=Reality or pure being.] **Ontolog′ic** *a.* सत्स्वरूपमीमांसेचा-विषयक. **Ontolog′ical** *a.* अस्तित्वदृष्ट, सत्स्वरूपमीमांसेचा. [O. *argument* अस्तिवाद *m*, अस्तित्ववाद *m*.] **Ontol′ogist** *n.* सत्स्वरूपमीमांसाप्रवीण *m*, सत्स्वरूपमीमांसक *m*.

Onus (ō′nus) [L. *onus*, a burden.] *n. burden, responsibility* बोजा *m*, ओझें *n*, जोखीम *f*, जबाबदारी *f*. [O. PROBANDI, *the burden of proving* पुराव्याचा बोजा *m*, पुराव्याचें जोखम *n*-जबाबदारी *f*.]

Onward (on′ward) [Formed of *on* & *ward*, direction.] *a.* पुढें जाणारा, प्रगमनशील, प्रागतिक; as, "O. course; O. progress." २ *advanced* (toward an end) पुढें गेलेला, पुढें जाण्याचा. **On′ward, On′wards** *adv. toward a point in front* पुढें; as, 'O., O., soldier march." २ *forward, progressively* पुढें पुढें; as, "O. still he goes."

Onychia (ō-nik′i-a) [Gr. *onyx*, the nail.] *n. whitlow* बोटांत नखाजवळ पू होणें *n*, नखुरडें *n*, चिप्परोग *m*.

Onyx (on′iks) [L. -Gr. *onyx*, *onychos*, a finger-nail.] *n.* (*min.*) *an agate formed of layers of chalcedony of different colours* गोमेद *m*, शिवधातु *m*, शिलेमान or शिलेमणी *m*.

Oogonium (ōō-gō'ni-um) [Gr. *ōon*, an egg, and *gonos*, off-spring.] *n.* (*bot.*) *a special cell in certain cryptogamous plants containing oospheres* (अपुष्पवनस्पतींतील रजोगोल असणारा विशेष) रजःकोश *m.*

Oophorectomy (ō-ō-fōr-ek'-tō-mē) [Gr. *oophoron*, ovary, and *echtome*, excision.] *n.* (*surg.*) अंतःफलें (ovary) काढून टाकण्याचा शस्त्रप्रयोग *m*, अंतःफलशस्त्रक्रिया *f.*

Oosphere (ō'ō-sfēr) [Gr. *ōon*, an egg, & E. sphere.] *n.* (*bot.*) *the female reproductive cell which when fertilized becomes an oospore* रजोगोल or briefly रज *n.* (See the word Ovum).

Oospore (ō'ō-spōr) [Gr. *ōon*, an egg, & *sporos*, a seed.] *n.* (*bot.*) *the fertilized female cell or oosphere which forms the germ of a future plant* अंडकसंयुक्तबीजकण *m*, shortened into संयुक्तबीजकण, still further shortened into संयुक्तबीज. Here अंडक= Ovule; and बीजकण =Spore.

Ooze (ōōz) [M. E. *wose* –A. S. *wase*, mud.] *n.* *soft mud* चिखल *m*, गाळ *m*, रेवड *f*, रेव *f*; as, "My son in the O. is bedded." २ *soft flow* पाझर *m*, निझर *m*, पाघळ *m*, द्रव *m*, स्रवण *n*, स्रव *m*, निचरा *m.* [CONCEALED VENT THROUGH WHICH THERE IS O. मूर *f.*] (b) *spring* झरा *m*, निर्झर *m.* ३ *tanning liquor* कातडीं कमावण्याचा पातळ रंग *m.* O. *v. i.* *to percolate* पाझरणें, झरणें, निचरणें, निझरणें, ओझरणें, स्रवणें, स्रावणें, झिरपणें, चिघळणें, ओहळणें, होळणें, ओघळणें, घळणें, ठिपकणें, क्षरणें, पाझर *m*–ओझर *m.* &c. सुटणें *g. of. s.* २ *to flow gently* पाघळणें, पाघळ *m*–&c. सुटणें, हळुहळु वाहणें. ३ *to leak* (*out*) *to escape slowly* बाहेर पडणें, फुटणें, गळून जाणें, नाहींसें होणें; as, "The secret *oozed out*; his courage *oozed out*." Oozed *pa. t.* O. *pa. p.* पाझरलेला, ओझरलेला, गळलेला. Oo'ziness *n.* रेबड *f*, गाळ *m.* –of the ground after heavy rain उपळ *f*, उमळ *f.* Oozing *n. act.* पाझरणें *n*, &c., पाझर *m*, निचरा *m*, स्राव *m*, झिरपा *m*, गळ *f*, गळती *f*, ओघळ *m*, ओहळ *m*, ओहळी *f*, ओलंगर *m*, मूर *f.* २ पाघळणें *n*, पाघळ *m.* Ooz'y *a. slimy* रेवडीचा, चिखलाचा, गाळाचा, पंकमय. २ *resembling ooze* चिघळया, वाहवरा, उमळा, गळगली, सद्रव. [TO BE. O. उमळणें.]

Oozy, See under Ooze.

Opacity (o-pas'i-ti) [L. *opacus*, dark.] *n.* *opaqueness, want of transparency* अपारदर्शकता *f*, प्रकाशाभेद्यता *f*, प्रकाशप्रतिबंधकत्व *n.* २ (*colloq.*) *want of clearness* अस्पष्टता *f*, अंधुकता *f.* ३ *obscurity* न्यूनप्रभता *f*, निष्प्रभता *f*, अंधुकपणा *m.* [O. OF CORNEA डोळ्यावर सारा येणें *n*, डोळ्यांत फूल पडणें *n*, अव्रणशुक्र *n.*]

Opacous, Same as Opaque q. v.

Opaccusness, Same as Opacity q. v.

Opal (ō'pal) [Fr. *opale—L. opalus*, Sk. उपल, a jewel.] *n. a precious stone of a milky hue remarkable for its changing colours* शिवधातु *m*, क्षिरस्फटिक *m*, गोमेदसन्निभ *m*, पुलक *m*, विमलक *m*.

Opalescent (ō-pal-es'ent) *a. reflecting a pearly light from the interior* स्वच्छ, निर्मळ.

Opaque (ō-pāk) [Fr. *opaque*—L. *opacus*, dark, obscure.] *a. not transparent* अपारदर्शक, प्रकाशाभेद्य, प्रकाशरोधक. २ (*colloq.*) *not clear, unintelligible* अस्पष्ट, ध्यानांत न येण्यासारखा. Opaque'ness *n.* अपारदर्शकता *f*, प्रकाशाभेद्यता *f*.

Opeidoscope (ōpī'dō-skōp) [Gr. *ops, opos*, voice, *eidos*, form &—*scope.*] *n.* (*physics*) शब्दकंपदर्शक *m*.

Open (ō'pn) [A. S. *open.*] *v. i. to become open* उघडणें, उघडा -मोकळा होणें. २ *to expand, to unfold* उकलणें, उमलणें, उफलणें, विकसणें, (-चा) विकास होणें. ३ *to crack, to split* तडकणें, भेगलणें, उकलणें, भेग *f* चीर *f*· पडणें *in. con.* with ला *of s.* ४ *to dilate kindly* (as cotton) खुलणें, फुलणें, उमलणें, उफलणें. ५ (a seam) उसवणें. ६ (with *out*) (आ) वासणें, (तंगड्या) पसरणें, (तोंड) विचकणें, (फांद्या, शिंगें वगैरे) फांकणें. ७ *to lose closeness of texture* विरणें. ८ (as soaked grains &c.) उमलणें, उफलणें. ९ (with *out*) *to come forth* (*fig.*) खुलणें. १० *to be disclosed* दृष्टीस पडणें, दिसूं लागणें; as, "The harbour *opened* to our view." ११ *to begin, to commence* सुरुवात होणें, उघडणें; as, "The stock *opened* at par". १२ (sporting) *to bark on scent or view of the game* (शिकार दिसली किंवा शिकारीचा वास आला म्हणजे) भुंकणें. O. *v. t. to make open* उघडणें, उघडा-मोकळा करणें, (-चें) उद्घाटन करणें. [To O. ONE'S MIND मन मोकळें करणें, पोट फोडणें. To O. ONE'S MOUTH तोंड उघडणें, बोलणें. To O. UP, *to disclose* नजरेस आणणें, पुढें आणणें, प्रगट करणें.] २ *to expand* पसरणें, उघडणें, सोडणें, उमलविणें. (-चा) विकास करणें. ३ *to loosen or make less compact* विंचरणें, सोडवणें, मोकळा करणें; as, "To O. matted cotton by separating the fibres". ४ *to split, to crack* तडकविणें, भेगलविणें. ५ *to draw out kindly* फुलविणें, खुलविणें, प्रफुल्लित-विकसित करणें. ६ *to explain* उकलणें, उलगडणें, (-चा) उलगडा *m*·फोड *f*·उद्घाटन *n*. करणें, स्पष्ट करून सांगणें, अर्थ सांगणें; as, "While he *opened* to us the Scriptures." ७ *to break the seal of and unfold* फोडणें, उघडणें (पत्रें वगैरे). ८ *to begin* (-चा) उपक्रम *m*·उपोद्घात करणें, सुरू करणें, (-ची) सुरवात करणें, (खटला वगैरे) (-पुढें) मांडणें; as, "To O. a case in court". ९ (a tumor &c.) चिरणें, कापणें, फोडणें, फाडणें. १० (a road, passage, &c.) पाडणें, करणें, मोकळा -खुला &c. करणें. O'pened *pa. t.* O. *pa. p.* उघडा केलेला, उघडलेला, उमललेला, विंचरलेला, सोड-

वलेला, तडकलेला, तडकाविलेला, भेगललेला, भेग गेलेला, फुललेला, फुलवलेला, खुललेला, खुलवलेला, उकललेला, उलगडलेला, फोडलेला, सुरू केलेला, सुरवात झालेला, चिरलेला, कापलेला, फाडलेला, सोकळा केलेला, पाडलेला. O'pener *n.* उघडा करणारा *m*, उघडणारा *m*, (वादविवादाला) सुरवात करणारा *m*, उद्घाटन करणारा *m.* २ (बाटल्या वगैरे फोडण्याचें) टोपण *n*, टोपी *f.* ३ (mill-industry) कापूस खोलण्याचें यंत्र *n.* O'pening *pr. p.* O'pening ceremony प्रवेशसमारंभ *m.* O. *v. n.*–*the act.* उघडणें *n*, विकसणें *n*, उफलणें *n*, उमलणें *n*, विंचरणें *n*, सोडवणें *n*, तडकणें *n*, तडकवणें *n*, भेगलणें *n*, भेगलविणें *n*, फुलणें *n*, फुलविणें *n*, खुलणें *n*, खुलविणें *n*, उकलणें *n*, उलगडणें *n*, फोडणें *n*, चिरणें *n*, सुरवात करणें *n*, मोकळा करणें *n*. [O. AND SHUTTING उघडझांक *f*, उघडमीट *f.*] २–*the state.* उद्घाटन *n*, उलगडा *m*, फोड *f.* O. *n. an open place* रिकामी जागा *f*, मोकळी जागा *f*, उघडी जागा *f*, खुली जागा *f.* २ *beginning* सुरवात *f*, आरंभ *m*, प्रारंभ *m*, उपक्रम *m*; as, "The O. of a speech". ३ *aperture, breach* भोंक *n*, चीर *f*, भेग *f*, रंध्र *n*, खिंड *f*, तोंड *n*, मुख *n*, वाट *f*, द्वार *n*; as, "We saw him at the O. of his tent." ४ *an opportunity* सोय *f*, संधि *f*, जागा *f*, अवकाश *m*; as, "An O. for business". ५ (*med.*) सारक औषध *n*.

Open (ō'pn) [A. S. *open.*] *n. a clear space* उघडी जागा *f*, मोकळी जागा *f*, खुली जागा *f.* [IN O. राजरोस, उघड, उघडउघड.] O. *a. not shut* उघडा, खुला, मोकळा. [THE OPEN DOOR, *permission to trade freely* अनिर्बंध व्यापार करण्याची परवानगी. O. QUESTION खुल्या वादाचा प्रश्न *m.*] २ *not secret, public* उघड, उघडा, खुला, राजरोस, प्रसिद्ध, प्रगट, स्पष्ट, प्रसिद्धपणाचा, उघडपणाचा, उजागरीचा; as, "O. thefts." [O. SECRET अगुप्त गौप्य *n*, अगुह्य गुह्य *n.*] ३ *apparent, clear* स्पष्ट, उघडा. [OPEN VERDICT, *one given at an inquest when the cause of the death enquired into is uncertain* उघड (वाटणारा) निकाल.] ४ *frank* उघडा, (मनाचा) मोकळा, निर्मळ, सरळ, मोकळ्या मनाचा, निर्मळ मनाचा, निष्कपट; as, "The Moor is of a free and O. nature." ५ *liberal* उदार, घळघळीत, सढळ, सढळ हाताचा, मोकळ्या हाताचा. ६ *exposed, unsheltered* (as a place) उघडा, मोकळा, खुला, उघडावाघडा, वाऱ्याचा, वाऱ्यावरचा. (b) झाडझुडूप नसलेला, ओंका, बुंड; as, "O. tract." [O. AIR MEETING खुल्या जागेंतली—उघड्या जागेंतली सभा *f*. IN THE O. AIR, YARD, STREET, &c. उघड्यावर, उघड्या ठिकाणीं, उघड्या जागेंत &c.] ७ *free to all comers* मोकळा, खुला, मोकळ्या दरवाजाचा, मुक्तद्वाराचा, मुक्तद्वार, येत्याजात्याचा, पहिपाहुण्याचा, प्रतिबंधरहित-शून्य; as, "An O. library." ८ *not having a cover* (as a vessel) झांकण नसलेला, उघड्या तोंडाचा, अनावृत. [AN O. LETTER अनावृत पत्र *n.*] ९ *roomy* मोकळा, खुला, ऐसपैस,

प्रशस्त. १० *not crowding or close* सुटा, पातळ, विरळ, मोकळा, तुरळक, विसकळ. ११ *unbalanced* (as an account) चालू, उभा, ओढता, खरकटा. १२ *unengaged* रिकामा, मोकळा, खुला; as, "To keep a day O. for any purpose." १३ *full, commanding, fine* (as countenance &c.) उदार, प्रशस्त, धीर, गंभीर, मोकळा, आंतल्या गांठीचा नव्हे; as, "An O. aspect." १४ *not frozen up, clear* (as a river &c.) बर्फानें गोठून न गेलेला, मोकळा, चालता, गम्य, उपसर्पणीय. १५ (seam, joint, &c.) उसू, ढिला. १६ (a vowel &c.) उदात्त, विवृत. O'pen-eyed *a. watchful* दक्ष. O'pen-handed *a. generous* उदार, सढळ, सढळ हाताचा, मोकळ्या हाताचा, उदारहस्त. O'pen-handedness *n.* उदारपणा *m*, सढळपणा *m*. O'pen-hearted *a.* (मनाचा) मोकळा, सरळ, खुल्या दिलाचा, मोकळ्या मनाचा. O'pen-heartedness *n.* (मनाचा) मोकळेपणा *m*, सरळपणा *m*. O'penly *adv.* उघड, उघडउघड, उघडपणें, उघडपणीं, स्पष्ट, स्पष्टपणें, खुल्या रीतीनें, जाहीर रीतीनें, उघडमाथा, हजारों लोकांसमोर, बोलूनचालून, साक्षुरत. [O. AND SECRETLY (telling, teaching &c.) अंधारीं उजेडीं (सांगणें, शिकवणें वगैरे).] २ मोकळ्या मनानें, खुल्या दिलानें, मन मोकळें करून, उघड्या रीतीनें, कपटावांचून, स्पष्टपणानें, उघडपणें. O'pen-minded *a. free from prejudice* मोकळ्या मनाचा, प्रांजल, सरळ. O'pen-mindedness *n.* प्रांजलपणा *m*, सरळपणा *m*. O'pen-mouthed *a.* (आश्चर्यानें-विस्मयानें) आ वांसलेला, तोंड पसरलेला, वांसलेल्या तोंडाचा, उघड्या तोंडाचा. २ *greedy, rapacious* लोभी. ३ *clamorous* गडबड्या, बडबड्या. O'pen-ness *n.* उघडेपणा *m*, मोकळेपणा *m*, खुलेपणा *m*. २ प्रसिद्धपणा *m*, प्रसिद्धि *f*, प्रसिद्धता *f*, उघडीक *f*. ३ मनाचा मोकळेपणा *m*, सरळपणा *m*, सरलता *f*. ४ मोकळेपणा *m*, खुलेपणा *m*, प्राशस्त्य *n*, प्रशस्तता *f*. ५ विरळपणा *m*, विसकळीतपणा *m*. ६ उदारपणा *m*, सढळपणा *m*.

Opening, See under Open *v.*

Opera (op'ĕr-a) [L. *opera*, work.] *n. a musical drama* संगीत नाटक *n*. २ *a place where operas are performed* संगीत नाटकगृह *n*, संगीत नाटकघर *n*. Opera-glass *n.* (नाटकगृहांत उपयोगीं पडणारी) नाटकी दुर्बीण *f*. Op'era-house *n.* संगीत नाटकगृह *n*.

Operameter (oper-am'ē-tėr) [L. *opera*, work, and meter.] *n.* (गिरणींतील लाटेच्या, आंसाच्या व चाकांच्या फेऱ्या, इंजनाच्या दट्ट्याचे ठोके, व छापण्याच्या यंत्रांतून निघणाऱ्या प्रती वगैरे) काम मोजणारें घड्याळ *n*.

Operate (op'ĕr-āt) [L. *operari*, to work.] *v. i. to work* चालणें, काम करणें. २ *to produce an appropriate physical effect* (योग्य) परिणाम करणें-घडवणें. ३ (*med.*) *to take effect* लागू होणें -पडणें. ४ *to exert moral power or influence* (मनावर) परिणाम करणें -होणें, (नैतिक) असर करणें -होणें; as, "The virtues of private persons O. but on a

few." ५ (in surgery) शस्त्रप्रयोग करणें, शस्त्रोपाय करणें, शस्त्राचा उपयोग करणें. O. *v. t. to effect* घडवून आणणें, करविणें, उत्पन्न करणें; as, "The cause would O. a diminution of the value of stock". २ चालवणें, चालू करणें, चालू ठेवणें; as, "To O. a machine". Opera'tion *n.* (*the act.*) चालणें *n*, चालू असणें *n*, सुरू असणें. (b) (*the state.*) हालचाल *f.* २ *that which is done* व्यापार *m*, क्रिया *f*, कार्य *n*, कृति *f*, हालचाल *f.* [MILITARY AND NAVAL O.s लष्करी व आरमारी हालचाली *f. pl.*] ३ *the exertion of power* (शारीरिक, यांत्रिक, किंवा नैतिक) शक्तीचा प्रयोग *m*, शक्तीचा उपयोग *m*- असर *m*- कार्य *n*; as, "Pain and sickness caused by manna are the effects of its O. on the stomach". ४ *method of working* काम करण्याची पद्धति *f.* ५ (*math.*) कृत्य *n*, कर्म *n*, क्रिया *f.* [FUNDAMENTAL O. मुख्य क्रिया *f*, and not मूलक्रिया *f.*] ६ (surgery) शस्त्रक्रिया *f*, शस्त्रप्रयोग *m*, शस्त्रोपचार *m*. Op'erative *a. having the power of acting or exerting force* काम करण्याची शक्ति असलेला, (शारीरिक किंवा मानसिक) शक्ति चालविणारा, प्रवर्तक, कार्यप्रवर्तक, कार्यकारी, कार्यकर; as, "An O. motive". २ *efficacious* लागू, लागू पडणारा, गुणकारक, गुणकारी, गुणावह, परिणामकारक; as, "O. penalty". [QUICKLY O. (medicine) आशुगुणकारी, तावडतोब लागू पडणारें (औषध).] O. *n. a workman, a labourer* (गिरणींत किंवा कारखान्यांत यंत्रें चालविणारा) कारीगर *m*, कामगार *m*. Op'eratively *adv.* Op'erator *n.* काम करणारा *m*, कार्य करणारा *m*, कार्यकर्ता *m*, प्रवर्तक *m*. २ (surgery) शस्त्रप्रयोग करणारा *m*, शस्त्रोपचारकर्ता *m*. ३ (*math.*) कारकचिन्ह *n*, कारक *n*. ४ (*Hypno.*) प्रयोग करणारा, विधायक *m*.

Operation, Operative, See under Operate.

Operculum (ō-pėr'kū-lum) [L. *operculum*, a cover, from *operare*, to cover.] *n.* (bot.) *a cover or lid* झांकण *n*, च्छद *m*. (cf. नेत्रच्छद *m*.) २ (*zool.*) *the plate over the entrance of a shell* गोगलगाईच्या जातीच्या प्राण्यांच्या शिंपांवरील झांकण *n*, शुक्तिच्छद *m* (*cf.* नेत्रच्छद *m*.), शिंपल्याचा पडदा *m*. ३ *the apparatus which protects the gills of fishes* माशांच्या कल्ल्यांवर असणारें अस्थियुक्त झांकण *n*, अस्थिकवच *n*. Oper'cula (L.), Oper'culums (E.) *n. pl.*

Ophidian (of-id'i-an) [Gr. *ophidion*, dim. of *ophis*, serpent.] *a.* सर्पासंबंधीं, सर्पविषयक. O. *n.* सर्प *m*, साप *m*. Ophidia'rium *n. a place where serpents are confined* सर्पांना कोंडून ठेवण्याची जागा *f.* Ophiog'raphy *n.* सर्पवर्णनविद्या *f.* Ophiol'ater *n.* सर्पांची पूजा करणारा *m*, सर्पपूजक *m*. Ophiol'atry *n.* सर्पपूजा *f.* Ophiol'ogist *n.* सर्पशास्त्रांत निपुण. Ophiol'ogy *n.* सर्पविद्या *f.* Oph'iomancy *n.* सर्पांवरून भविष्य *n*. Ophiomor'phic, Ophiomor'phous *a.* सर्पाचा आकार असलेला, सर्पाकार, सर्पाकृति. Ophioph'agous *a.* सर्पभक्षक, सर्पभक्ष, सर्पभोजी.

Ophiology, See under Ophidian.

Ophiuchus (ōfi-ū'kus) [L. *ophiuchus*–Gr. *ophiouchos*, holding a serpent–*ophis*, a serpent, and *echein*, to hold.] *n.* (*astron.*) सर्पधारी नक्षत्र *n.* (Called also Serpentarius).

Ophthalmia (of-thal'mi-a) [Gr. *ophthalmos*, eye.] *n. inflammation of the eye* डोळे येणें *n*, नेत्राभिष्यंद *m.* [GRANULAR O. खुपऱ्या *f. pl.* PURULENT O. पू असलेला नेत्राभिष्यंद *m.* PRICKING OF THE EYES UNDER O. (डोळे आले असतां) डोळे खुपणें *n.* TO HAVE O. डोळे येणें *g. of s.*] Ophthal'mic *a.* डोळ्याचा, डोळ्यासंबंधीं, नेत्राचा, नेत्रासंबंधीं, डोळ्याच्या प्रांतांतला, डोळयाच्या प्रांताचा, नेत्रप्रांतस्थ, चाक्षुष. [O. ARTERY चाक्षुष धमनी *f.* O. GANGLION चाक्षुष मज्जातंतुपिंड *m.* O. HOSPITAL डोळ्यांचें इस्पितळ *n.* O. NERVE चाक्षुष मज्जातंतु *m.* O. REGION (*zool.*) *the space around the eyes* नेत्रप्रदेश *m.* O. VEIN चाक्षुष वाहिनी *f.*] Ophthal'mist, Ophthalmol'ogist *n.* नेत्रवैद्य *m*, नेत्रविद्याप्रवीण *m*, नेत्रविद्यावेत्ता *m.* Ophthalmi'tis *n.* (used as synonymous with ophthalmia, choroiditis, &c.) नेत्रपाक *m*, नेत्रविदाह *m.* Ophthalmodyn'ia *n. orbital neuralgia* नेत्रशूल *m.* Ophthalmog'raphy *n.* नेत्रवर्णन *n.* Ophthalmolog'ic,-al *a.* नेत्रविद्येचा, नेत्रविद्येसंबंधीं, नेत्रविद्याविषयक. Ophthalmol'ogy *n.* डोळयांची रचना, व्यापार आणि विकार ह्यांसंबंधीं विद्या *f*, नेत्रविद्या *f.* Ophthalmom'eter *n.* डोळे मापण्याचें यंत्र *n*, नेत्रमापक *m.* Ophthalmom'etry डोळयांचें माप घेणें *n*, नेत्रमापन *n.*

Ophthalmople'gia *n.* डोळयाच्या एका किंवा एकाहून अधिक स्नायूंस झालेला वातविकार *m*, नेत्रस्नायुवात.

Ophthal'moscope *n.* डोळयाच्या आंतील भागाची स्थिति पाहाण्याचें यंत्र *n*, नेत्रदर्शक यंत्र *n*, नेत्रदर्शक *m.* Ophthal'moscopy *n.* (डोळे तपासण्याकरितां) नेत्रदर्शकाचा उपयोग करणें *n.* (b) नेत्रदर्शकाच्या साहाय्यानें डोळे तपासणें *n.* २ डोळयांच्या ठेवणीवरून मनुष्याची प्रकृति व स्वभाव सांगण्याची विद्या *f*, नेत्रदर्शनविद्या *f.*

Ophthalmot'omy *n.* डोळयाची चीरफाड *f*, नेत्रशस्त्रक्रिया *f.* २ *extirpation of the globe* डोळा काढणें *n.*

Ophthal'my *n.* डोळे येणें *n.*

Opiate (ō'pi-āt) [From *opium.*] *n. a drug containing opium to induce sleep* अफूयुक्त झोंपेचें औषध *n*, निद्राकारी औषध *n*, अफूचें औषध *n*, अफूमिश्रित औषध *n*, झोंप आणून वेदना शमन करण्याचें औषध *n.* O. *a. inducing sleep* झोंप आणणारा, &c. निद्राकारी, निद्राजनक,-&c.

Opine (o-pīn') [Fr. *opiner*–L. *opinari*, to think.] *v. i. to express an opinion* मत देणें, अभिप्राय देणें. २ (R) *to express or pronounce a formal opinion* औपचारिक रीत्या मत *n*-अभिप्राय *m.* देणें-सांगणें. O. *v. t. to form an opinion on grounds insufficient*

for positive proof अपुऱ्या माहितीवर ठाम मत ठोकून देणें; as, "When I O. things, I hold my tongue; and work till I more than O., until I know them".

Opinion (ō-pin'yun) [Fr. *opinion*–L. *opinionem*, a supposition.] *n. one's belief* मत *n*, समजूत *f*. २ *notion or judgment* मत *n*, अभिप्राय *m*, समज *m*, *f*, समजूत *f*, तर्क *m*, विचार *m*, ग्रह *m*; as, "I have bought golden *opinions* from all sorts of people." [OPPOSITION OR DIFFERENCE OF OPINION मतभेद *m*. PUBLIC O. लोकमत *n*. REGARD FOR PUBLIC O. लोकलज्जा *f*, जनलज्जा *f*, लोकमताची परवा *f*, लोकमताला मान देणें. TO BE OF OPINION मत असणें, वाटणें.] Opin'ionated, Opin'ioned, Opin'ionative *a. firmly adhering to one's own opinions* आपल्याच मताचा अभिमानी -आग्रही, दुराग्रही, आपलेंच धरून बसणारा. Opin'ionativeness *n*. दुराग्रह *m*, आग्रह.

Opinionated, See under Opinion.

Opisthotonos (opis-tho'tō-nos) [Gr. *opisthen*, backwards, & *tonos*, a stretching.] *n*. (*med.*) *a recurvative variety of tetanus* शरिराची धनुकली होणें *n*, शरीर धन्वाकार होणें *n*, अंतरायाम *m*, अपतानक वायु *m*. ह्या रोगांत पोटाकडील भाग वांकून पुढें उंच होऊन डोकें व पाय जमिनीला लागलेले असतात. धनुर्वातामुळें अशी स्थिति होते. [*N.B.* अन्तरायाम=अन्तः + आयाम (Stretching). *cf.* प्राणायाम.]

Opium (ō'pi-um) [L., —Gr. *opion* dim. of *opos*, sap.] *n*. अफू *f*, अफीण *f*, अफीम *f*, अफेन *f*, अहिफेन *m*,—covertly or allusively कडवी *f*, गुरुप्रसाद *m*. O'pium-eater *n. one who makes habitual use of opium* अफूचें व्यसन असलेला *m*, अफू खाणारा *m*, अफीमची, अफीमी, अफीणी. Addicted to O. eating अफिण्या, अफिम्या, अफीमखाऊ. To inhale the smoke of O. अफूचा चंडोल करणें.

Oppidan (op'i-dan) [L. *oppidanus*—*opidum*, town.] *n*. (at Eton college) a student who boards at a private house (not like the colleger in a College) शहरांत राहणारा विद्यार्थी *m*, शहरवासी विद्यार्थी *m*.

Oppilation (op-i-lā'shun) [L. *oppilare*, to close up.] *n. a stopping by redundant matter* फाजील मळ सांचल्यामुळें झालेला अवरोध *m*, मलावरोध *m*, अवष्टंभ *m*.

Opponent (op-pō'nent) [L. *ob*, against & *ponere*, to place.] *a. situated in front, opposite* समोर असलेला, समोरासमोरचा, सम्मुखस्थ, विरुद्ध. [OPPONENT MUSCLE (*med.*) सम्मुखस्थ स्नायु *m*.] २ *opposing in action, speech &c*. उलटा, विपरीत, विमुख, विरोधी. Oppo'nent *n. one who opposes* विरोध करणारा *m*, वैरी *m*, विरोधी *m*, शत्रु *m*, प्रतिपक्षी *m*. २ (in disputation) *opener of a dispute* वाद सुरू किंवा उपस्थित करणारा *m*, वादी *m*, पूर्ववादी *m*, अग्रवादी *m*.

२ (generally) *opposing party* प्रतिपक्षी *m*, प्रतिपक्ष *m*, प्रतिवादी *m*, वादी *m*, प्रतिरोधी *m*, विपक्ष *m*.

Opportune (op-por-tūn') [L. *ob*, before, & *portus*, a harbour.] *a. present at a proper time* योग्य वेळीं तयार असलेला, समयोचित, प्रसंगोचित, कालसदृश; as, "This is most *opportune* to our need." २ *convenient* सोईचा, सोईस्कर. Opportune'ly *adv.* प्रसंगास, वेळेस, &c. बरा *decl.*, नेमका *decl.*, प्रसंगोपात्त, प्रसंगानुसार, गवसार. [To come O. प्रसंगास येणें, प्रसंगास उपयोगीं पडणें.] Opportune'ness *n. quality of being opportune* समयानुवर्तन *n*, समयौचित्य *n*, समयानुकूल्य *n*, प्रसंगौचित्य *n*, आनुकूल्य *n*. Opportun'ism *n. practice of regulating principles by favourable opportunities without regard to consistency* समयौचित्यवाद *m*, समयाप्रमाणें आपलीं मतें प्रतिपादन करण्याची रीति *f*. Opportun'ist *n. one who awaits an opportunity, and turns it to his own advantage* वेळ पाहून वागणारा, समय पाहून वागणारा. २ (*politics*) *one without extreme views, but adapting himself to circumstances* समय पाहून आपलीं मतें मांडणारा, समयौचित्यवादी, समयानुवर्तनवादी (मुत्सद्दी) *m*. Opportu'nity *n. convenient or opportune time* संधि *f*, प्रसंग *m*, अवसर *m*, वेळ *f*, समय *m*, वक्त *m*, सवड *f*, डाव *m*, धावडाव *m*, पर्व *m*, तानमान *n*. [According to O. सवडीप्रमाणें.]

Opportunist, Opportunity, See under Opportune.

Oppose (op-pōz') [Fr. *opposer*, to withstand—L. *ob*, in the way of & *ponere*, to place] *v. t. to place in front of* समोर ठेवणें-धरणें-उभा करणें. (*b*) *to exhibit* दाखविणें, दर्शविणें, पुढें धरणें. २ *to countervail* तोडीस तोड देणें, तोडीस तोड म्हणून मांडणें; as, "I may *oppose* my single opinion to his." ३ *to place as an obstacle* आडवें *n*. आणणें, अडणूक *f* -अडवणूक *f* -विरोध *m* -प्रतिरोध *m* -प्रतिकार *m*. करणें, अडती *f* -अड *f*. घालणें, अडथळा करणें, अडवणें, रोधणें, वाटेंत-मार्गांत ठेवणें, विरोधी-प्रतिरोधी-&c. उभा करणें, आड-आडवा-प्रतिकूल- &c आणणें. ४ *to resist by physical means or by arguments* (शारीरिक शक्तीनें किंवा वादविवादानें) सामना करणें, विरोध करणें, हाणून पाडणें, वारणें, निवारणें; as, "To *oppose* the king in battle; to *oppose* a bill in Congress." ५ *to compete with* बरोबरी करणें, चढाओढ करणें, स्पर्धा करणें; as, "I am too weak to *oppose* your cunning." O. *v. i. to make objection* हरकत *f*. करणें-घेणें, आड-आडवा-प्रतिकूल-विरुद्ध होणें-येणें-असणें, आक्षेप काढणें-येणें, विरुद्ध बाजू घेणें. Oppos'able *a. that may be opposed* अडविण्याजोगा, विरोध -प्रतिकार-अडवणूक- &c. करण्याजोगा. २ *capable of being placed opposite something else* विरुद्ध नेतां-ठेवतां येण्याजोगा; as, "The thumb is *opposable* to the forefinger." Opposed' *pa. t.* O. *pa. p.* प्रतिकूल,

विरुद्ध, अडवलेला, रोधलेला, अडथळा केलेला, आडवा केलेला. Oppos'er *n.* आडवा येणारा-आलेला, अडवणारा, विरोध &c. करणारा, विरोधी, प्रतिरोधी, विरोधक, अडथळा आणणारा, आक्षेपक, प्रतिस्पर्धी. Opp'osite *a. standing in front* सम्मुख, *pop.* सन्मुख, समोरचा, समोरासमोर असणारा, अभिमुख. [O. ANGLE एकांतरकोण *m*, सम्मुखकोण. O. BRANCH सम्मुख शाखा, समोरील शाखा. O. LEAF संमुखपर्ण *n.* उ० तुळस, सबजा, बुंद वगैरे.] २ *situated on opposite sides* पलीकडला or चा, पलीकडील, पर (in comp. as, परतीर the O. bank), अपर. ३ *extremely different, repugnant* अगदीं उलट, विरोधी, प्रतिरोधी &c., प्रतिकूल, विरुद्ध, विपरीत, विरोधदर्शक. ४ *contrasted with* उलटा, विपरीत. Opp'osite *n. that which is opposed or contrary* अगदीं उलट-विरुद्ध-भिन्न -विपरीत असलेली गोष्ट; as, "Sweetness and its *opposite.*" Op'positely *adv.* समोर, समोरासमोर. २ विरोधानें, विरोधभावानें, विरोधबुद्धीनें, विरोधपूर्वक. ३ उलटा *decl.*, उलटून, विपर्यासपूर्वक, विपर्ययपूर्वक. Op'positeness *n.* समोरी *f*- सम्मुखता *f*, आभिमुख्य *n.* २ विरोध *m*, विरुद्धता *f*, विरोधभाव *m*, विरुद्धभाव *m*, प्रातिकूल्य *n*, प्रतिकूलभाव *m.*

Opposite, See under Oppose.

Opposition (op-o-zish'un) [See Oppose.] *n.* (a) *act of opposing* अडवणें *n*, आडवा येणें *n*, अवरोधन *n*, प्रतिरोध *m*, अवरोध *m.* (*b*) *resistance* विरोध *m*, प्रतिकार *m.* २ *an obstacle* अडथळा *m*, अटकाव *m*, अडचण *f*, अडती *f.* ३ *hostile feeling* विरुद्धभाव *m*, द्वेषभाव *m*, प्रतिपक्षता *f*, विपक्षता *f.* ४ *collective body of opposers* प्रतिपक्षाचे लोक *m. pl.*, विरुद्धपक्ष *m*, प्रतिपक्ष *m.* ५ (*logic*) *a difference of quantity or quality between two propositions having the same subject or predicate* प्रतिपक्षता *f.* [CONTRARY O. विपरीत प्रतिपक्ष *m.* SUB-CONTRARY O. विपरीतकल्प प्रतिपक्ष *m.* CONTRADICTORY O. विरुद्ध प्रतिपक्ष *m.* SUBALTERN O. सामान्य विशेष प्रतिपक्ष *m.*] ६ *the party that opposes the ministry or existing administration* (ब्रिटिश पार्लमेंट सभेंतील प्रधान मंडळाचा) प्रतिपक्ष *m*, विरुद्धपक्ष *m*, सामनेवाला *m.* [O. BENCHES प्रतिपक्षीय लोक ज्या बाजूकडे बसतात त्या बाजूचीं बांकें. २ (*fig.*) प्रतिपक्षीय लोक *m. pl.*] ७ (*astron.*) *the situation of heavenly bodies when 180° apart* षड्भान्तर *n*, प्रतियोग *m.* Opposi'tionist *n. one who belongs to an opposing party, esp. that opposed to the government* विरुद्धपक्षवाला *m*, विरुद्धपक्षीय *m*, (अधिकारारूढ पक्षाच्या) विरुद्ध बाजूचा सभासद.

Oppress (op-pres') [L. *ob*, against, and *premere*, to press.] *v.t. to press against or upon* (वजनानें) खालीं दाबणें-दडपणें; as, "He was *oppressed* with a sense of meanness never felt before." २ *to use severely* पीडा *f.* देणें, पीडणें, जाचणें, जळजळाट *m*- उपद्रव *m.* करणें-देणें, छळ करणें. ३ *to treat unjustly*

or cruelly जुलूम *m*- जबरी *f.* &c- करणें *with* वर *of o.* [INTENSIVELY घाण्यांत-चरकांत घालणें, चरकीं-करवतीं-करवताखालीं धरणें, खडे *m. pl.* खावविणें, धूळ *f.* खावविणें, तेल काढणें, पुरेपुरेसा करणें, नकोनकोसा *decl.* करणें, नाकीं नऊ आणणें, त्राहि त्राहि *adv.* करणें, पिळणें.] ४ *to load with heavy burdens* दडपणें, दाबणें, ऊर *m*-छाति *f*-&c. दडपणें *g. of o.* ५ *to overpower* उरावर-छातीवर बसणें, उठवणीस आणणें, जेर &c. करणें. [TO BE OPPRESSED नाकीं नऊ येणें, मोडावणें, उठवणीस येणें. TO BE OPPRESSED THROUGH EMOTION गळा *m*-ऊर *m*-हृदय *n.* भरून येणें-दाटणें *g. of s.*, भडभडून येणें with ला of agent.] Oppressed' *pa. t.* and *pa. p.* O. *a.* (वजनाखालीं) दडपलेला-दाबलेला. २ दडपलेला, दाबलेला, जेर केलेला, जुलूम केलेला, छळ केलेला. Oppress'ing *pr. p.* Oppress'ion *n. act of pressing* दाबणें, दडपणें. २ *severity or severe use* जाचणी *f*, जाच *m*, छळ *m*, जाळ *m*, पीडा *f*, जळजळाट *m*, उपद्रव *m*, जाचणूक *f*, जाळणूक *f*, काचणी, काच *f*, पीडन *n.* ३ *injustice, unjust treatment* जुलूम *m*, जबरदस्ती *f*, जबरी *f*, जोरजबरी *f.* ४ *a sense of heaviness in the body or mind, depression* भार *m* (वाटणें), दडपण *n*, बोजा *m*, खिन्नता *f*, ओझें *n*, मलूलपणा *m*; as, "O. of spirits; O. of lungs." (b) (विकृत भाग व विशेषेंकरून) छाती दडपल्यासारखें वाटणें *n.* Oppress'ive *a. burdensome, overpowering, heavy* दडपून टाकणारा, ऊर दडपणारा, कठीण, जालीम, जबर, भारी, सख्त, असह्य; as, "O. grief or woe." २ *tyrannical* जुलमाचा, जुलमी, जबरदस्त, जबर, जबरदस्तीचा, त्रासदायक, त्रासकारक, उपद्रवकारक. Oppress'ively *adv.* जुलमानें, जुलूम-छळ करून. Oppress'iveness *n.* जबरदस्ती *f*, ओझें *n*, त्रासदायकत्व *n*, जुलूम *m*, छळ *m.* Oppress'or *n.* जुलूम करणारा *m*, गांजणारा *m*, छळणारा *m*, पिळून काढणारा *m*, जाचणारा *m*, जबरदस्त *m.*

Oppression, See under Oppress.

Opprobrious (op-prō'-bri-us) [L. *ob*, against, and *probrum*, disgrace, reproach.] *a.* (of words, language) *reproachful* निंद्य, गर्ह्य, कुत्सित, अभद्र, निंदक, निंदात्मक, निंदार्थक, निंदारूप, अपमानकारक, निंदासूचक, गर्हात्मक. २ (R) (of persons, using contumelious or abusive language). शिवीगाळीची भाषा वापरणारा, शिवीगाळ करणारा, अभद्र. Oppro'briously *adv.* निंदापूर्वक, निंदा करून, निंदेनें, कुटाळकीनें, शिवीगाळ करून. Oppro'briousness *n. reproachfulness* निंदा *f*, अपकीर्ति *f.* (b) निंदकत्व *n*, निंदासूचकत्व *n.* Oppro'brium *n. reproach* निंदा *f*, गर्हा *f*, कुत्सा *f.* २ *the disgrace or evil reputation* (attached to conduct considered shameful) निर्भर्त्सना *f*, अपकीर्ति *f.*

Oppugn (op-pūn') [F. *oppugno*—L. *oppugnare*, to fight against, *ob*, against, and *pugna*, a fight.] *v. t.* (a) (भाषणानें, लेखानें, कृतीनें, किंवा वजन खर्च करून) विरोध करणें, हल्ला करणें, (च्या) आडवा

येणें-होणें; as, "He that *oppugns* public liberty overthrows his own". (b) (एखाद्या विधानाला किंवा मताला) आक्षेप घेणें, हरकत घेणें, प्रतिकूलता दर्शविणें, खोडून काढणें. २ (of things) *to be opposed* (-च्या) विरुद्ध असणें, (-ला) प्रतिकूल असणें, (-ला) विरोध करणें; as, "When law and equity seem to O. one another." Oppug'nancy *n.* विरोध करणें *n,* विरोध *m,* आक्षेप *m.* Oppugned' *pa. t.* and *pa. p.* Oppugn'er *n.* विरोध करणारा *m,* विरोधी *m.*

Optative (op'ta-tiv *or* op-tā'tiv) [L. *optativus—optare,–atum,* to wish.] *a. expressing desire or wish* इच्छा दर्शविणारा, इच्छार्थक. [O. MOOD (*gram.*) इच्छार्थ *m.*] O. *n.* (*gram.*) इच्छार्थ *m.* (b) इच्छार्थक क्रियापद *n.* Op'tatively *adv.* इच्छा दर्शवून.

Optic, Optical (op'tik, –al) [Fr. *optique*—Gr. *optikos,* belonging to the sight.] *a. relating to sight* दृष्टीचा, नजरेचा, चाक्षुष, दृष्टिविषयक, दृष्टिसंबंधीं. [O. ANGLE दृक्कोण *m.* O. AXIS दृगक्ष *m.* O. CIRCLE दृग्वृत्त *n.* O. NERVE तेजोवह मज्जातंतु *m,* दृङ्मज्जातंतु *m.*] २ *relating to optics* दृक्शास्त्रविषयक, दृक्शास्त्रासंबंधीं, दर्शनानुशासनशास्त्रासंबंधीं. Op'tic *n. an organ of sight, eye* डोळा *m,* चक्षुरिंद्रिय *n,* दृगिंद्रिय *n,* दर्शनसाधन *n.* Op'tically *adv.* Optic'ian *n. one skilled in optics* दृक्शास्त्रवेत्ता *m,* दृक्शास्त्रज्ञ *m.* २ *maker or seller of optical instruments* दृग्यंत्रें करणारा अथवा विकणारा *m,* चष्मे तयार करणारा किंवा विकणारा *m.* Op'tics *n.* (*Sing.*) *science of the nature and laws of vision and light* दृष्टिविद्या *f,* दृक्शास्त्र*n,*दर्शनानुशासनशास्त्र *n.*Optim'eter,Optom'eter *n. an instrument for measuring the refractive power of the eye* डोळयांतील वक्रीभवन मोजण्याचें यंत्र *n,* वक्रीभवनमापक, दृष्टिमापक *n.* Optom'etry *n.* दृष्टिमापन *n.*

Optician, Optics, See under Optic.

Optimism (op'tim-izm) [L. *optimus,* best. Optimus is the superl. degree of L. *bonus,* good; the comparative degree of *bonus* being *melior,* better.] *n. the doctrine that every thing is ordered for the best* जगांत जें कांहीं घडतें तें आपल्या कल्याणासाठींच घडतें असें मत *n,* सर्वशुभंकर वाद *m,* आशावाद *m.* २ *a disposition to take a hopeful view of things* (opposed to *Pessimism*) आशावादित्व *n.* Op'timise *v. i. to take the most hopeful view of everything* आशावादी असणें-होणें. Op'timist *n. one who holds that everything is ordered for the best* (जें होतें तें उत्तम आहे असें मानणारा) आशावादी *m.* Optimis'tic *a.* आशावादी, आशावादाचा, रडवा नव्हे, आशावादासंबंधीं. Optimis'tically *adv.* आशावादानें, उमेदीनें.

Optimum (op'ti-mum) [L. *optimus,* best.] *n. the point of temperature, heat, light, food, and*

moisture at which metabolic i.e. vegetative and fructative processes are best carried on (उष्णतेची, प्रकाशाची, पोषणाची, व ओलाव्याची) सम्यक् परिस्थिति *f*.

Option (op'shun) [L. *optio*, choice,- *optare*, to choose.] *n. the act of choosing* पसंत करणें *n*, पसंती *f*, निवड *f*. २ *the right or power of choice* पसंतीचा हक्क *m*. [LOCAL O. (मादक पेयांची विक्री मना करण्याचा किंवा नियमित करण्याचा एखाद्या ठिकाणच्या लोकांना मिळालेला) स्थानिक पसंतीचा हक्क *m*. TO SECURE AN O. एखादा (पैशाचा) व्यवहार; किंवा वायदा ठरवलेल्या मुदतींत पुरा करण्याचा किंवा पुरा न करण्याचा पैसे भरून हक्क मिळवणें.] ३ *wish* इच्छा *f*, विकल्प *m*. Op'tional *a*. खुषीचा, इच्छेचा, मर्जीचा, ऐच्छिक, विकल्पाचा. [O. MATTER खुषीचा सवदा *m*, खुषीची गोष्ट *f*. O. SUBJECT ऐच्छिक विषय *m*.] Op'tionally *adv*. विकल्पानें.

Opulent (op'ū-lent) [Fr. *opulent*–L. *opulentus*—*op*, base of L. *pl*. *opes* wealth. Sk. आप्, to obtain.] *a. wealthy* श्रीमंत, श्रीमान्, संपत्तिवान्, संपत्तिमान्, संपन्न, लक्ष्मीवान्, मातबर, तालेवार, गबरू, गबर;–jocularly धनाशेट. Op'ulence, Op'ulency *n*. *riches, wealth* श्रीमंती *f*, मातबरी *f*, ऐश्वर्य *n*, संपत्ति *f*, वैपुल्य *n*, लक्ष्मी *f*, तालेवारी. Op'ulently *adv*. विपुलपणें, श्रीमंतीनें.

Or (or) [A corruption of Ere.] *conj*. किंवा, अथवा, कीं, वा, का, नाहींतर, अन्यथा, म्हणजे, या (Hindi).

Or (or) [Fr. *or*–L. *aurum*, gold.] *n*. (*heraldry*) *gold* सुवर्ण *n*, सोनेरी रंग *m*.

Oracle (or'a-kl) [Fr. *oracle*–L. *oraculum*, a divine announcement–*orare*, to pray. लढाईंत जय मिळेल किंवा नाहीं, किंवा एखाद्या धाडसाच्या कामांत यश मिळेल किंवा नाहीं ह्या प्रश्नाला देवाचें म्हणून देवाच्या उपाध्याच्या किंवा उपाध्यिणीच्या तोंडून मिळालेलें उत्तर असा प्राचीन ग्रीक लोकांतील Oracle शब्दाचा मूळ अर्थ आहे. हिंदु लोकांतील कौल लावण्याचा प्रकार जवळ जवळ Oracle च्या पद्धतीसारखा आहे.] *n. the answer or response of the gods* देवाचें (म्हणून मिळालेलें) उत्तर *n*, दैवी उत्तर *n*, दैवी वाणी;–loosely कौल, कौलप्रसाद *m*, प्रश्न *m*, शकुन *m*, and not आकाशवाणी. [THE GRAINS OF RICE, BITS OF BETEL-NUT, FLOWERS, LEAVES &c., STUCK ON AN IDOL WHEN IT IS CONSULTED AMONG THE HINDUS कौल *m*, गुढ्या (*obs.*) *f. pl.*, विणती (*obs.*) *f*. TO CONSULT AN O. BY STICKING GRAINS OF RICE &c. कौल *m*- कौलप्रसाद *m*- &c. लावणें -मागणें. TO GIVE AN ANSWER —(an O. thus consulted) कौलप्रसाद देणें.] २ *the deity who gives a response* प्रश्नदेवता *f*, कौल देणारा देव *m*, प्रश्न विचारण्याचा देव *m*, कौल लावण्याचा देव *m*. ३ *the place where a response is given* कौल लावण्याचें देऊळ *n*, प्रश्नस्थान *n*, शकुनस्थान *n*. ४ *a person whose opinion is to be regarded as an oracle* ठोक्याचा माणूस *m*, खऱ्या बत्तिशीचा माणूस *m*, आप्तवचनी *m*. ५ *wise decision* वृद्धवचन *n*, आप्तवचन

n (S), अभियुक्त वचन *n*, अधिकारयुक्तवचन *n*, शहाण्यांचें वचन *n*. ६ *the communications, revelations or messages delivered by God to the prophets* (ईश्वरप्रेषित भविष्यवाद्यांना कळविलेलीं) देवाचीं वाक्यें *n. pl.* ७ *an angel* (ईश्वराच्या आज्ञा कळविणारा) देवदूत *m*, (देवाचा) अवतार *m*. ८ (Bible) प्रार्थनामंदिर *n*. (b) प्रार्थनामंदिरांतील गाभारा *m*. Orac'ular, Orac'ulous *a. delivering oracles* कौल देणारा, प्रश्न देणारा-सांगणारा, शकुन सांगणारा. (b) *forecasting the future* भविष्य सांगणारा; as, "An O. tongue". २ *resembling oracles* दैवी उत्तरासारखा, दैवीवाणीसारखा, देववाणीसदृश. ३ *grave* गंभीर. ४ *venerable* परमपूज्य. ५ *not to be disputed* अशंकनीय, अविचारणीय (S.). ६ *ambiguous* संदिग्ध, द्व्यर्थी, घोंटाळ्यांत पाडणारा. Orac'ularly, Orac'ulously *adv.* दैवी वाणीनें, दैवी वाणीकडून, कौल देऊन.

Oral (ō'ral) [L. *os, oris*, the mouth; *cf.* Sk. आस्य, mouth.] *a. of or pertaining to the mouth, surrounding the mouth* तोंडाचा, तोंडासभोंवतालचा, तोंडासंबंधीं; as, "O. cilia or cirri." २ *spoken, not written* तोंडी, तोंडचा, तोंडजबानीचा, मुखजबानीचा, अलिखित. [O. ANSWER तोंडीजवाब *m*, तोंडजाब *m*. O. EXAMINATION तोंडी परीक्षा *f*. O. INTERCOURSE OR COMMUNICATION तोंडच्या तोंडीं व्यवहार *m*. O. STATEMENT *or* COMMUNICATION तोंडजवानी *f*, मुखजबानी *f*.] O'rally *adv.* तोंडीं, तोंडातोंडीं, तोंडजबानीनें, मुखजबानीनें.

Orange (or'anj) [Fr. *orange*; *cf.* S. *naranja*-Ar. *naranj*.—Pers. *Narang*, Sk. नारंग, orange.] *n.* (fruit) नारिंग *n*. [SOME KINDS OF ORANGES ARE कौला, मोसंबी, रेशमी नारिंग.] २ (the tree) नारंगी or नारिंगी *f*, नारंग *f*, नारिंगाचें झाड *n*. ३ (*a colour*) नारिंगी रंग *m*. हा तांबडा व पिंवळा मिसळून करितात. O. *a.* नारिंगाचा, नारिंगासारखा. २ नारिंगी रंगाचा, नारिंगी. [O. COLOURED नारिंगी रंगाचा, नारिंगी.]

O'rangery *n. an orange-garden* नारिंगाचा बाग *m*.

Orang-outang (ō-rang'-ōō-tang') [Malay, *ōrang* man, and *ūtan*, (of the) woods.] *n. an ape* (of the East India islands) ओरांग्-उट्यांग नांवाचें माकड *n*, ओरांग्-उट्यांग.

Orang-utan', Same as Orang-outang.

Oration (o-rā'shun) [L. *oratio—orare*, to speak.] *n. an eloquent speech* वक्तृत्वपूर्ण भाषण *n*, वक्तृत्वपूर्ण व्याख्यान *n*, वक्तृत्वशाली भाषण. [FUNERAL O. (एखाद्या थोर पुरुषाच्या मृत्यूच्या प्रसंगीं) स्मशानांत केलेलें भाषण *n*, स्मशानभाषण *n*.] Orate' *v. i. to deliver an oration* भाषण करणें. Orat'ed *pa. t.* and *pa. p.* Orat'ing *pr. p.* Orat'or *n.* (a) *a public speaker* वक्ता *m*, सभापंडित *m*. (b) *an eloquent speaker* सुवक्ता *m*, प्रौढवक्ता *m*, सोपपत्तिक व सालंकार भाषणकर्ता *m*. २ (at University) *the speaker for the senate or governing body* सभामुख *n*. Or'atress, Or'atrix

n. fem. Orato'rial, Orator'ical *a. pertaining to oratory or an orator* वक्तृत्वाचा, सभापांडित्याचा, वक्त्याचा. २ वक्तृत्वपूर्ण. ३ वाक्पंडिताला शोभेसा; as, "An O. essay." Orato'rially, Orator'ically *adv.* वक्तृत्वपूर्वक, वक्तृत्वानें, वक्त्याला शोभेल अशा रीतीनें.
Or'atory *n. an art of public speaking* वक्तृत्वकला *f*, सभापांडित्य *n*, भाषणकला *f.* (b) वक्तृत्व *n*, भाषणचातुर्य *n*, शब्दचातुर्य *n.* २ *an apartment or building for private worship* (खाजगी रीतीनें) प्रार्थना करण्याची खोली *f*, प्रार्थनागार *n.*

Orator, Oratory, See under Oration.

Oratorio (or-a-tō'ri-ō) [This is an Italian word; so called because first performed in the oratory of the Church of Santa-Maria Maggiore, near Rome, under the care of St. Philip Neri.] *n. a sacred story set to music* संगीत संतकथा *f.*

Orb (orb) [L. *orbis*, circle.] *n.* (*a*) *circle* वर्तुळ *n.* (b) *a sphere, a globe* गोल *m*, मंडल *n.* २ *a celestial body* (ग्रहांचें किंवा ताऱ्यांचें) गोल बिंब *n*, गोल *m*, बिंब *n.* ३ (*poetic*) *a wheel* चक्र *n*, चाक *n.* ४ *an orbit* कक्षा *f.* ५ (*mil.*) *a body of soldiers drawn up in a circle, as for defence* सैन्याची चक्राकार रचना *f*, चक्रव्यूह *m.* ६ (*poetic*) *the eye* चक्षू *m*, नेत्र *m*, डोळा *m.* ७ *the space within which the astrological influence of the planet operates* ग्रहाची दृष्टि *f*, ग्रहाच्या दृष्टीची कक्षा *f.* Orb *v. t.* (*poetic*) *to surround* वेढणें, भोंवतीं होणें, सभोंवार होणें-लावणें, वेढा देणें. Orbed *a. circular* वाटोळा, वर्तुळाकार. Orbic'ular, Orbic'ulate, Orbic'ulated *a. spherical* गोल, गोलाकार, वर्तुलाकार, वर्तुल. २ (*bot.*) वर्तुलाकार, वर्तुलाकृति (पर्ण), कमलपर्णाकृति or briefly कमलाकृति. Orbic'ularly *adv.*

Orbit (or'bit) [L. *orbita*, *orbis*, a ring.] *n.* (*astron.*) *the path of a heavenly body* कक्षा *f*, कक्ष *m*, ग्रहपथ *m*, ग्रहमार्ग *m*, मंडल *n*, फेरी *f*, विमंडल *n*, विक्षेपवृत्त *n.* [APEX OF AN O. उच्च *m.* APSIS OF AN O. मंदोच्च *m.* THE GREATEST INCLINATION OF A PLANET'S O. विक्षेपध्रुव *m.*] २ *the hollow in the bone in which the eye-ball rests* नेत्रपुट *n*, अक्षिकोष *m.* ३ *the skin round the eye of a bird* पक्ष्याच्या डोळ्याभोंवतालची चामडी *f*, अक्षिचर्मपुट *n.* Or'bital, Or'bitary *a.* कक्षेचा, ग्रहपथाचा.

Orchard (orch'ard) [A. S. *ortgeard*, *wyrtgeard*, a yard for herbs, *wyrt*, herb, and *geard*, yard.] *n. a garden of fruit trees* फळबाग *m*, फळांची बाग *f*, फळझाडांचें वाडगें *n*, उपवन *n*, फलवृक्षवाटिका *f*, वृक्षवाटिका *f*, वाटिका *f*, वाटी *f.* O. house *n. a glass house for cultivating fruits without artificial heat* कृत्रिम उष्णतेशिवाय फळझाडांची लागवड करण्याचें कांचेचें घर *n.*

Orchesis, See under Orchestra.

Orchesography, See under Orchestra.

Orchestra (awr'kes-tra) [L.,—Gr. *orchestra-orcheomai*, to dance.] *n. the part of a theatre or concert-room in which the musicians are placed* (नाटकगृहांतील रंगभूमीजवळचें) वाद्यस्थान *n*, वादित्रस्थान *n*. २ (in a Hindu temple) नगारखाना. ३ *the performers in an orchestra* वाजंत्र्यांचा ताफा *m*-मेळा *m*, वादकसमुदाय *m*, वादकगण *m*. Orche'sis *n. the art of dancing or rhythmical movement of the body* नृत्यकला *f*, or नृत्य *n*. Orchesog'raphy *n. the description or notation of dancing by means of diagrams* (पदन्यास व अंगविक्षेप खुणांनीं लिहून दाखविण्याची) नृत्यलेखनपद्धति *f*. Or'chestral *a*. वाद्यस्थानाचा. २ वादकसमुदायाचा. ३ वादकसमुदायोपयोगी. ४ *performed in an orchestra* नाटकगृहांतील वाद्यस्थानीं केलेला. [O. MUSIC रंगातोद्यवादन *n*, रंगभूमीजवळचा वाद्यघोष *m*, रंगभूमीजवळचें (वाद्यांचें) वादन *n*.]

Orchialgia, Orchidotomy, See under Orchiocele.

Orchiocele (awr-ke-o-sēl') [Gr. *orchis*, a testicle, and *kele*, a tumour.] *n. hernia of the testicle* अंतर्गळ *m*, शीर उतरणें. Orchial'gia *n. pain esp. neuralgia in a testicle* वृषणशूल *m*. Orchidot'omy, Orchot'omy *n. the excision of a testicle* अंडच्छेदनक्रिया.

Orchiodyn'ia *n. pain in a testicle* अंडशूल.

Orchi'tis *n. inflammation of a testicle* अंडदाह *m*.

Ordain (awr-dān') [M. E. *ordeinen*—O. F. *ordener* –L. *ordinare*, to set in order.] *v. t. to set in order, to arrange according to rule* व्यवस्थित करणें, (नियमाप्रमाणें) व्यवस्थित मांडणें, व्यवस्था लावणें. २ *to appoint* नेमणें, लावणें, नेमून-लावून देणें, स्थापना *f*. करणें, स्थापित करणें; as, "Jeroboam *ordained* a feast in the eighth month". ३ *to set apart for an office* नेमणें, योजणें, स्थापणें, नेमणूक *f*-योजना *f*-नियोजन *n*. &c. करणें *g. of o.*, अधिकृत करणें; as, "Being *ordained* his special governor". ४ *to invest with ministerial functions* धर्माधिकाराची दीक्षा *f*. देणें, 'आचार्यां'ची दीक्षा देणें, आचार्यपणाच्या कामावर योजणें-नेमणें, धर्मपददीक्षित-धर्मपदनियुक्त &c. करणें; as, "Meletius was *ordained* by Arian bishops". Ordain'able *a*. धर्मपदावर नेमण्याजोगा, धर्माधिकाऱ्याची दीक्षा देण्याजोगा. Ordain'ed *pa. t.* O. *pa. p.* व्यवस्थित केलेला, व्यवस्थेनें मांडलेला. २ विहित, स्थापित, नेमलेला, स्थापन केलेला. ३ नियुक्त, नियोजित, योजित, योजलेला. ४ धर्मपदनियुक्त, धर्मपददीक्षित, धर्माधिकारदीक्षित. Ordain'er *n*. व्यवस्था करणारा-लावणारा. २ स्थापनकर्त्ता *m*, स्थापक *m*, स्थापणारा *m*, नेमणारा *m*, लावणारा *m*. ३ योजक *m*, नियोजक *m*, योजणारा *m*, नेमणूक करणारा *m*. ४ धर्मपदनियोजक *m*, धर्माधिकाराची दीक्षा देणारा *m*.

Ordeal (awr'de-al) [M. E. *ordal*, A. S. *ordel*, *ordal*, *or* (prefix) out, and *dal*, a dealing, *cf.* D. *oor-deel.* ह्या शब्दाचा धात्वर्थ न्याय देणें, निवाडा देणें हा आहे.] *n. an ancient form of referring a disputed question to the judgment of god, by lot, by fire, by water &c.* दिव्य *n*, सत्य *n*, क्रिया *f*, प्रमाण *n*, कोश. [O. OF FIRE अग्निदिव्य *n*, तप्तदिव्य *n*, अग्निपरीक्षा *f*. O. OF THE BALANCE तुलाकोश *m*, तुलापरीक्षा *f*. PURIFICATION BY O. कोशशुद्धि *f*. ONE WHO UNDERGOES AN O. दिव्य करणारा, दिव्यकारी. TO UNDERGO AN O. दिव्य काढणें-घेणें-करणें, क्रिया *f*- सत्य *n*. करणें. TO COME SAFE OUT OF AN O. दिव्यांतून *or* दिव्यास उतरणें, दिव्य *n*. उतरणें *in. con.* TO TAKE EFFECT INJURIOUSLY-(AN O.) दिव्य *n*. लागणें. TO TAKE A PIECE OF METAL OUT OF HEATED OIL AS AN O. रवा *m*. काढणें.] २ *any severe trial or examination* कठीण प्रसंग *m*, कसोटी *f*, परीक्षेची वेळ *f*, परीक्षा *f*.

Order (awr'dėr) [Fr. *ordre*–L. *ordo*, order.] *n. a regular arrangement, a method* व्यवस्था *f*, क्रम *m*, परंपरा *f*, आनुपूर्वी *f*, पर्याय *m*, विल्हय *f*, अनुक्रम *m*, परिपाटी *f*, पद्धति *f*, परिणालिका *f*, परणाळी *f*, प्रणालिका *f*. [INVERTED *or* RETROGRADE O. उलटा क्रम *m*, व्युत्क्रम *m*, व्यत्यास *m*.] २ *rule, regular system or arrangement* नियम *m*, *pop.* नेम *m*, मार्ग *m*, रीति, *pop.* रीत *f*, परिपाठ *m*, पद्धति *f*, पद्धत *f*, मोड *f*, मोडणी *f*. [DIRECT O. आनुलोम्य *n*. INVERSE *or* REVERSE O. प्रातिलोम्य *n*. THAT IS IN REGULAR AND IN REVERSE O. अनुलोमविलोम, उलटा पालटा, उफराट सुफराट, उफराटा सुफराटा, उलटा सुलटा, उलथा पालथा. THAT IS IN O. मार्गाचा, मार्गातला, रीतीचा, &c.] ३ *proper state or condition* व्यवस्था *f*, बंदोबस्त *m*, रंग *m*, रूप *n*. [THAT IS IN GOOD O. (affairs, articles) चांगला, योग्य, स्थितीचा; (-an animal) ताजा, ताजातवाना. TO BE IN GOOD O. यथास्थित असणें, बरोबर असणें, न बिघडणें. TO BRING INTO REGULARITY AND O. रीतीस-व्यवस्थेस &c. लावणें, वाटेवर-वाटेस-मार्गावर-मार्गास &c. आणणें, विल्हेस लावणें. TO COME INTO REGULARITY AND O. सुतास लागणें, वाटेस-मार्गास -वाटेवर-&c. येणें, विल्हेस लागणें. TO GET OUT OF O. बिघडणें.] ४ (*bot. & zool.*) *class* वर्ग *m*, प्रत *f*. [DISPOSING INTO CLASSES *or* ORDERS विल्हेवारी *f*. THE WHOLE ORDER *or* CLASS मात्र *n*; as, मनुष्यमात्र.] ५ *a society of persons of the same profession* गण *m*, वर्ग *m*, मंडळी *f*. ६ *a religious fraternity* मार्ग *m*, पंथ *m* (The followers of it पंथी; as, नानकपंथी, कबीरपंथी); संप्रदाय (Follower of it संप्रदायी; as, स्मार्तसंप्रदायी, नाथसंप्रदायी, &c.). [HEAD OF A RELIGIOUS O. महंत, आश्रमगुरु.] ७ *precept, command* आज्ञा *f*, हुकूम *m*, आदेश *m*, निदेश *m*, निर्देश *m*, नियोग *m*, फरमाना *m*. (b) *spec.* मागणी *f*. [GENERAL O.s (*mil.*) सरसकट हुकूम *m*, वटहुकूम *m*, सदरहुकूम *m*,

सामान्य शासन *n*, साधारणाज्ञा *f*. MADE OR DONE TO ORDER मागणीप्रमाणें केलेला, सांगीचा, फरमाशी, काढीव, काढाऊ. UNDER THE O. OF कह्यांत. WRITTEN O. लेखी हुकूम *m*, हुकूमनामा *m*.] ८ *a regular rule* कायदा *m*. ९ *a commission to supply, purchase, or sell something* चिठ्ठी *f*, परवाना *m*, परवानगीचिठ्ठी *f*, दस्तक *n*. १० *a dignity conferred by a sovereign* (राजानें दिलेली बहुमानदर्शक) पदवी *f*, किताब *m*. ११ (*pl.*) *the several degrees or grades of the Christian ministry* (ख्रिस्ती 'आचार्यां'ची योग्यता-दर्शक) पदवी *f*, पायरी *f*, दर्जा *m*, वर्ग *m*. १२ (*archit.*) वास्तुपद्धति. O. *v.t. to arrange* व्यवस्थित लावणें-ठेवणें, (-ची) व्यवस्था लावणें, व्यवस्था करणें. २ *to command* हुकूम करणें-सोडणें, आज्ञा करणें. Or'dered *pa. t.* & *pa. p.* Or'dering *pr. p.* Or'derless *a.* अव्यवस्थित. Or'derly *a.* व्यवस्थित, व्यवस्थेशीर.

Ordinal (awr'din-al) [Low L. *ordinalis*—L. *ordo*, order.] *a. showing order or succession* क्रम-दर्शक, क्रम -वाचक-सूचक. O. *n. a number denoting order or place among others* क्रमवाचक संख्या *f*. २ *a body of regulations* (बिशप, डीकन वगैरे धर्माधिकाऱ्यांना त्यांच्या जागेवर अधिष्ठित करतांना करण्याच्या) विधींचें पुस्तक *n*, दीक्षासंस्कारग्रंथ *m*, संस्कारविधिसंहिता *f*. Or'dinance *n. that which is ordained by authority, law* शासन *n*, कायदा *m*, नियम *m*, कानू *m*, दस्तूर *m*. २ *a religious practice or rite established by authority* विधि *m*, अनुष्ठान *n*, शास्त्रोक्त नियम *m*, संस्कार *m*, कर्म *n*, क्रिया *f*.

Ordinance, See under Ordinal.

Ordinary (awr'din-ar-i) [Fr.—L. *ordo*, order.] *a. mediocre, commonplace* साधारण, सामान्य, मध्यम, मध्यमप्रतीचा, रासवट. २ *usual* नित्यचालीचा, नित्यपाठांतला, नित्यव्यवहारांतला, मामूलशिरस्त्याचा, मामुली, रूढीचा, यथापद्धति, यथासंप्रदाय. O. *n. anything which is in ordinary or common use* नित्य-व्यवहारांत लागणारी वस्तु *f*. २ *a customary meal* रोजचें जेवण *n*, साधें जेवण *n*, (विशेष रीतीनें तयार केलेलें नव्हे). ३ *an eating-house* भटारखाना *m*, भोजन-शाला *f*, जेवणघर *n*. Or'dinarily *adv.* नित्याप्रमाणें, शिरस्त्याप्रमाणें. [IN ORDINARY, *in regular or customary attendance* नित्याचा, नित्यांतला.]

Ordinate (awr'din-āt) [L. *ordinatus*, set in order, —*ordo*, order.] *a. orderly, regular* व्यवस्थित, सुव्यवस्थित, यथाक्रम, क्रम असलेला, क्रमाचा, व्यवस्थेचा, ठीकठाक or ठाकठीक, बेताचा. O. *n. a line, in geometry, which helps to determine the position of a point* भुज. (Some call Ordinate कोटि opposed to Abscissa which is then called भुज.) Or'dinate *v. t. to appoint* नेमणें, योजना करणें, योजणें. २ *to regulate, to harmonise* एका व्यवस्थेंत आणणें, एकमेळ करणें, एकाच हिशेबांत बसविणें.

Ordina'tion *n.* विधान, चोदना *f*, स्थापन *n*, स्थापना *f*, स्थापणें *n*, नेमणें *n*. [O. OF PROVIDENCE घटितार्थ *m*, विधिनियोग *m*, घटित *n*, ईश्वरी योजना *f*.] २ नियोग *m*, नियोजन *n*, योजन *n*, योजना *f*, नेमणूक *f*. ३ धर्माधिकारदीक्षा *f*, धर्मपदनियोजन *n*.

Ordnance (awrd'nans) [Fr.—O. F. *ord*, foul—L. *horridus*, rough.] *n.* *great guns, artillery* तोफा *f. pl.*, तोफखाना *m*.

Ordure (awr'dūr) [O. F. *ord*, foul-*horridus*, rough.] *n.* *dung, excrement* विष्ठा *f*, हग *m*, गू *m*. [HEAP OF O. नरक *m*.]

Ore (ōr) [A. S. *ora*, ore of metal.] *n.* *metal as it comes from the mine* असंस्कृत धातु *m*, अशोधित धातु *m*, खाणींतील धातु. The ore of a particular metal is often expressed by the adjective कच्चा prefixed to it, as, कच्चें लोखंड, कच्चें तांबें iron ore, copper ore, &c. or by माती or दगड used with it in the possessive case, as, सोन्याची माती *f*, लोखंडाचा दगड *m*. २ (R) *metal* धातु *m*, *f*.

Organ (awr'gan) [Fr. *organe*—L. *organum*,-Gr. *organon, an instrument.*] *n.* *a means of doing* साधन *n*, कार्यसाधन *n*, कर्मसाधन *n*, करण *n*, द्वार *n*. २ *a part of a body fitted for carrying on a natural or vital operation* इंद्रिय *n*, अवयव *m*. [THE O.S OF DIGESTION पचनेंद्रियें *n. pl.* O. OF EXCRETION मलद्वार *n*, पायु *m*. O. OF GENERATION उपस्थ *m*, प्रजापति *m*, जननेंद्रिय *n*. O. OF PREHENSION ग्रहणेंद्रिय *n*, हस्त *m*. O. OF SENSATION ज्ञानेंद्रिय *n*. O. OF SPEECH वाणी *f*, वाचा *f*, वाक्. THERE ARE SOME OTHER ORGANS *viz*. श्रोत्र, चक्षु, त्वक् *f*, जिव्हा, घ्राण. O. OF ACTION कर्मेंद्रिय *n*. THE ORGANS OF ACTION ARE पाद, वाक्, पाणि, पायु, उपस्थ. OS. OF MIND OR SOUL अंतरिंद्रियें *n. pl.* THESE ACCORDING TO HINDUS ARE मन, बुद्धि, अहंकार आणि चित्त. ORGANS OF SENSE (collectively) ज्ञानेंद्रियें, इंद्रियग्राम, इंद्रियवर्ग.] ३ *an instrument or means of communication* द्वार *n*, साधन *n*, मुख *n*. ४ *a musical wind instrument* बाजा *m*, वाद्य *n*. Organ'oid *a.* इंद्रियासारखा, इंद्रियासारख्या रचनेचा.

Organ-builder *n.* वाद्यें तयार करणारा *m*, वाद्यकार.

Organic, Organ'ical *a.* (a) *possessing organs of vitality or action* सेंद्रिय, इंद्रियवान्, इंद्रियसंपन्न, जीवित्वसाधनविशिष्ट, प्राणित्वसाधनसंपन्न, स्वकर्मसाधनसंपन्न, इंद्रियविशिष्ट. (b) इंद्रियाचा, इंद्रियासंबंधीं, इंद्रियव्यापाराचा, इंद्रियव्यापारासंबंधीं. (c) सेंद्रिय पदार्थांचा-संबंधीं. [O. CHEMISTRY सेंद्रिय रसायनशास्त्र *n*. O. DISEASE इंद्रियविकृतिजन्य रोग *m*, इंद्रियरोग *m*. O. FOOD सेंद्रिय अन्न *n*, प्राणिवर्गांतील व वनस्पतिवर्गांतील अन्न *n*; जसें, "मांस, फळें, भाजी, धान्य, वगैरे." O. MATTER सेंद्रिय पदार्थ *m*. O. REMAINS सेंद्रियशेष *m*.] २ इंद्रियभूत, सांग, सावयव, सांगोपांग, करणसंपन्न, सकरण, विशिष्ट. ३ (a) *consisting of*

organs इंद्रियात्मक, कर्मसाधनमय, इंद्रियमय, इंद्रियुक्त. (b) *resembling or serving the purpose of an organ* कर्मसाधनरूप. ४ *produced by the organs* इंद्रियजनित, इंद्रियजन्य, इंद्रियांचा. Organ'ically *adv.* इंद्रियांच्या द्वारें, इंद्रियांच्या साधनानें. (b) इंद्रियांच्या व्यापारासंबंधानें, इंद्रियांच्या व्यापारांना अनुलक्षून. २ (hence fundamentally) सर्वस्वी, मूलतः. Organ'icalness *n.* सेंद्रियता *f*, सेंद्रियत्व *n*, सेंद्रिय असणें *n*, सेंद्रियापासून उत्पत्ति असणें *n*.

Organis'able *a. that may be organised* सुव्यवस्थित रचना करितां येण्याजोगा, संघटना करितां येण्याजोगा.

Organis'ation *n. the act of organising* व्यवस्थित रूप देणें *n*, संघटना करणें *n*. २ इंद्रियविशिष्ट करणें *n*, कर्मसाधनसंपन्न करणें *n*, इंद्रियविशिष्टीकरण *n*, कर्मसाधनसंपन्नीकरण *n*. ३ *the state of being organised* इंद्रियविशिष्टता *f*, कर्मसाधनसंपन्नता *f*, सेंद्रियता *f*, इंद्रियांचा-कर्मसाधनांचा &c. बंदोबस्त *m*- बेतबात *m*- व्यवस्था *f*, व्यवस्थित रूप *n*, व्यवस्थित रचना *f*, सांगोपांग रचना *f*, यथासांग रचना *f*. ४ (*biol.*) इंद्रियविशिष्टता *f*, इंद्रियीकरण *n*, सेंद्रियीकरण *n*, इंद्रियरचना *f*. ५ *an organised body or system* संस्था *f*, व्यवस्था *f*, योजना, संघटना *f*.

Or'ganise *v. t. to supply with organs* इंद्रियवान्-इंद्रियसंपन्न - कर्मसाधनसंपन्न - कर्मसाधनयुक्त - अवयवी-अवयवसंपन्न-सांग-सांगोपांग-अंगोपांग-युक्त करणें. २ *to arrange* (कामगार-अंमलदार नेमून) बंदोबस्त-बंदोबस्ती-बेत *m*-व्यवस्था *f* &c. करणें *g. of o.*, रचना-घटना करणें. ३ सुव्यवस्थित रचना करणें-मांडणी करणें, सांगोपांग घटना करणें, सांगोपांग व्यवस्था लावणें, सांगोपांग व्यवस्था लावून देणें. Or'ganiser *n.* जुळवाजुळव करणारा *m*.

Or'ganism *n. organic structure* इंद्रियविशिष्टरचना *f*. संघात, सेंद्रियरचना *f*, सावयवरचना-घटना *f*; as, "Society is an O. = समाज हा एक व्यक्तिसंघात आहे." २ *a living being, animal or vegetable* सेंद्रिय वस्तु *f*, सेंद्रिय-सावयव पदार्थ *m*, सेंद्रिय, (on the analogy of सामान्य, विशेष्य, विशेष &c. though originally adjectives, are now-a-days used as nouns). Or'ganismal *a.* सेंद्रियजन्य. [O. INFECTION सेंद्रियजन्य रोग *m.*]

Or'ganist *n. one who plays on the organ* बाजा वाजविणारा (especially in a church or other place of worship).

Organogene'sis, Organog'eny *n.* जीवेंद्रियोत्पत्तिविचार *m*, हा एक जीवनशास्त्राचा भाग आहे.

Organog'raphy *n.* जीवेंद्रियवर्णन.

Organol'ogy *n.* जीवेंद्रियशास्त्र *n*, (newly coined to avoid confusion with इंद्रियविज्ञानशास्त्र which has become a current word for Physiology).

Organon (awr'ga-non) [Gr. from *ergon*, a work.] *n. an instrument* साधन *n*, मार्ग *m*, पद्धति *f*. २ *a system of rules and principles for scientific*

investigation सत्यनिर्णयपद्धति, तत्वनिर्णयपद्धति *f.* ३ (*title of the*) *logic of Aristotle* ॲरिस्टाटलच्या न्यायशास्त्राचें नांव. ४ (*gen.*) करणग्रंथ *m*, साधनग्रंथ *m*.

Orgasm (awr'gasm) [Gr. *orgasmos*, swelling.] *n. immoderate excitement or action* उकळी *f*, उकळ *m*, ऊत *m*, कढ *m*; (*physiol.*) प्रबल इच्छा *f*, आवेश *m*. २ अतिकामाभिलाष *m*, प्रबल कामेच्छा *f*, संभोगाचे वेळीं अतिशय आवेश येणें.

Orgy (awr'ji) [Fr. *orgy*—L. *orgia*, secret rites.] *n. secret rites or ceremonies practised in the worship of various deities of Greek and Roman mythology, esp. those connected with the festivals in honour of Bacchus or the festival itself which was celebrated with extravagant dancing, singing and drinking* रोमन व ग्रीक पुराणांतील बॅकस देवतेच्या पूजनाचा विधि; ह्याचीं मद्यपान, नृत्य व गायन हीं अंगें आहेत. २ *drunken revels* दारूबाजीचा गोंधळ *m*, भैरवी चक्राचा गोंधळ *m*, अतिशय दारू पिऊन मौज करणें *n*. Or'gies *n. pl.*

Orient (aw'ri-ent) [L. *oriens,-entis*, pr. p. of *orior*, to rise.] *a. rising (as the sun)* उदयमान, उगवणारा. २ *eastern* पौरस्त्य, पौर्वात्य, पूर्वेकडील, पूर्वेचा. ३ *bright in colour* दैदीप्यमान, चकचकीत, स्वच्छ, तेजस्वी, पाणीदार. O. *n.* (आकाशाचा) सूर्य उगवतो तो भाग *m*, पूर्व *f*. २ *the east or the countries of the east* पूर्व *f*, पूर्वेकडील देश *m. pl.* ३ *purity of lustre, as in a pearl* तेज *n*, तेजस्विता *f*, पाणी *n*. O. *v.t. to set so as to face the east* पूर्वेकडे तोंड करून बसविणें. Orient'al *a. eastern* पूर्वदेशीय, पूर्वदेशस्थ, पूर्वेचा, पौर्वात्य. O. *n. a native of the East* पूर्वदिशेकडील राहाणारा, एशिया खंडांत राहाणारा *m*, पौर्वात्य *m*.

Orien'talise *v. t.* पौर्वात्य बनविणें. २ *to cause to conform to oriental manners or conditions* (चालीरीतींत) पौर्वात्य करणें, पौर्वात्य चालीरीतीप्रमाणें-परिस्थितीप्रमाणें वागण्यास भाग पाडणें. Orien'talism *n. an eastern word, expression, or custom* वाक्प्रचाराचा, शब्दप्रयोगाचा, किंवा चालीरीतींचा पौर्वात्यपणा *m*, पौर्वात्यांच्या विशेष चालीरीति किंवा सांप्रदाय *m*, पौर्वात्य भाषेतील विशेष सांप्रदाय किंवा रूढी *f*. २ पौर्वात्य भाषा, इतिहास, वाङ्मय, वगैरे संबंधाची माहिती *f*. Orien'talist *n. one versed in the eastern languages* एशिया खंडांतील भाषा जाणणारा *m*.

Orient'ate *v. t.* (घर वगैरे) पूर्वाभिमुख बांधणें, पूर्वेकडे तोंड करून बसविणें, पूर्वेकडे फिरवणें. २ होकायंत्राच्या मदतीनें दिङ्निर्णय करणें, दिशा ठरविणें, स्थाननिर्णय करणें. ३ प्रेतें पूर्वेकडे पाय करून पुरणें. ४ आपल्या स्थितीचा निर्णय करणें. O. *v. i.* पूर्वेकडे वळणें, उत्तरेकडून किंवा दक्षिणेकडून पूर्वेकडे फिरणें. Orienta'tion *n. the act of turning or the state of being turned toward the east* पूर्वेकडे वळणें *n*, पूर्वाभिमुखता *f*. २ *the process of determining the east in taking bear-*

ings पूर्वदिशा कायम करणें-ठरविणें *n*, दिङ्‌निर्णय *m*. ३ आपल्या स्थितीचा निर्णय *m*. ४ *the homing instinct, as in pigeons* घराकडे जाण्याची प्रवृत्ति *f*. ५ *a return to first principles* मूळ तत्त्वाकडे जाणें *n*.

Orifice (awr'i-fis) [Fr. *orifice*—L. *orificium—os, oris*, mouth and *facere*, to make.] *n*. *something made like a mouth or opening* तोंड *n*, मुख *n*, द्वार *n*, दार *n*, भोंक *n*, छिद्र *n*. २ (*med.*) मुख *n*, तोंड *n*, भोंक *n*, छिद्र *n*. [CARDIAC O. जठरोर्ध्वमुख. PYLORIC O. जठराधोमुख.]

Origin (awr'i-jin) [Fr. *origine*, origin—L. *origo*, a beginning.] *n*. *a beginning* मूळ *n*, मूल Sk., मूलारंभ *m*, उद्‌गम *m*, उगम *m*, उद्गम *m*, उद्‌भव *m*, प्रथमोत्पत्ति *f*, प्रथमप्रभव *m*, उपक्रम *m*, आगम *m*, उपज *m*, उत्पत्ति *f*. [O. OF A MUSCLE स्नायूचें उगमस्थान *n*. O. OF SPECIES उपजातींचा उद्गम *m*.] २ *source* बीज *n*, आदि *m*, आदिकारण *n*, हेतु *m* (Sk.), उत्पत्तिस्थान *n*, उगमस्थान *n*, or briefly उगम *m*, झरा *m*. ३ *ancestry* मूळवंश *m*, मूळपुरुष *m*. ४ (*math.*) *the fixed starting point* मूल (बिंदु) *m*, प्रभव (बिंदु) *m*. Orig'inal *a*. *pertaining to the origin* मूळचा, प्रथमचा, प्राथमिक, आद्य, आद्यतन, पहिल्यापासूनचा, पहिला, अव्वलचा, प्रारंभींचा, उत्पत्तिकालचा, अस्सल (कागदपत्र). [O. LINE आद्य रेषा *f*. O. OBJECT आद्य पदार्थ *m*. O. PLANE आद्य पातळी *f*.] २ *in the author's own words* मुळांतला, मूळ प्रतींतला. ३ *having the power to originate new thoughts* कल्पक, स्वतःकल्पक, स्वबुद्धिप्रेरित विचार करणारा, स्वतःच्या डोक्यांतून नवीन कल्पना काढणारा, स्वबुद्धिप्रेरित विचारांचा; as, "O. writer; O. thinker." ४ *not made before by another* नव्या योजनेचा, नव्या रचनेचा, नव्या कृतीचा, स्वतःकल्पनेचा, अपूर्व, अपूर्वकृत, अपूर्वरचित, नवीन. Orig'inal *n*. *origin* मूळ *n*, मूल (Sk.). २ *first copy* मूळ *n*, मूळची प्रत *f*, आदर्श *m*. ३ *the precise language used by a writer* मूळग्रंथ *m*, (ग्रंथकाराची किंवा लेखकाची) मूळची भाषा *f*, मूळ प्रतींतली भाषा *f*. ४ *an untranslated tongue* (ग्रंथकाराची) मूळ भाषा *f*, मूळ प्रतींतली भाषा *f*. ५ *a person of marked individuality* कल्पक, आपल्याच डोक्यांतली योजना करणारा *m*, कल्पना काढणारा *m*. Original'ity, Orig'inalness *n*. *the quality of being original* मूळपणा *m*, अव्वलपणा *m*. २ *quality of originating new ideas* अपूर्व कल्पनाशक्ति *f*, अपूर्वकल्पकत्व *n*, (स्वबुद्धिप्रेरित) कल्पकता *f*. ३ *the state of being original* मुळांतलें असण्याची स्थिति *f*. Orig'inally *adv*. *from the origin* पहिल्यापासून, आरंभापासून, मुळापासून, मुळाहून, उपजत, स्वभावतः, आदितः, उत्पत्तितः. २ *at first, at the origin* मूळारंभीं, प्रारंभीं, पहिला decl., पहिल्यानें, मुळांत, आदीं, अव्वल.

Originality, Originalness, See under origin.

Orig'inate *v. t. to produce as new* (प्रथम) सुरू करणें, (प्रथम) उत्पन्न करणें, उत्पन्न करणें, उपस्थित करणें. २ *to bring into existence* प्रारंभ *m*- प्रथमोद्भव *m*- प्रथमोत्पत्ति *f*- &c. करणें *g. of o.*, मूळ *adv.* काढणें, उपक्रम *m*. करणें-काढणें. O. *v. i. to take existence, to begin* होणें, उत्पन्न -उपस्थित-सुरू-चालू होणें, प्रारंभ *m* -उपक्रम *m* -सुरवात *f.* होणें *g. of s.* Orig'inated *pa. t.* O. *pa. p.* प्रारंभ केलेला, उत्पन्न केलेला, काढलेला. Origina'tion *n. act.* प्रारंभ करणें *n*, प्रथमोत्पादन *n*, काढणें *n*. २ *state* प्रारंभ *m*, प्रथमोत्पत्ति *f*, उपक्रम, उद्गम *m*. ३ *mode of production* उत्पन्न करण्याची पद्धति *f*, उत्पादनपद्धति *f*, or briefly उत्पादन?. Orig'inative *a. having the power to originate or bring into existence* उत्पन्न करण्याची शक्ति असलेला, उत्पादनशक्तियुक्त. Ori'ginator *n.* उत्पादक *m*, आरंभक *m*, मूलोत्पादक, आरंभकर्ता *m*, उत्पत्तिकर्ता *m*, आद्यप्रवर्तक.

Orion (aw-rī'on) [Gr. *Orion*, a noted giant of Greek mythology.] *n.* मृगपुंज *m.* [ORIONIS LAMBDA मृगशीर्ष. ORIONIS ALPHA आर्द्रा.]

Orison (awr'i-sun) [O. Fr. *orison*, prayer —L *oratio*, a prayer.] *n. a prayer* प्रार्थना *f.*

Ornament (awr'na-ment) [Fr. *ornement*—L. *ornamentum*, an adornment —L. *ornare*, to adorn. L. *ornare* is perhaps allied to Sk. वर्ण्, to paint.] *n. anything that adds grace or beauty* दागिना *m*, अलंकार *m*, भूषण *n*, वस्त *f*, नग *m*, आभरण *n*. २ *additional beauty* भूषण *n*, शोभा *f*, भूषा *f*, विभूषण *n*, मंडन *n*, अलंकार *m*, रूप *n*. [ORNAMENTS (comprehensively) दागदागिने, जडजवाहीर, नगनगोटें ? लेणें ? O.S FOR THE ANKLES OF DANCERS चाळ *m*. O.S SET WITH GEMS रत्नजडित अलंकार *m. pl.* TRUMPERY ORNAMENTS लाखट दागिने *m. pl.*, लाखी दागिने *m. pl.* SOME OF THE O.S OF WOMEN ARE मंगळसूत्र, नथ, कुडीं, वाळ्या, सरी, ठुशी, पाटल्या, वांकी, गोट, वज्रटीक, कमरपट्टा, तोडे, चाळ, पैंजण, चंद्रहार, बाजुबंद, पोत, पेट्या, गोफ, AND SO ON. SOME OF THE O.S OF MEN ARE अंगठी, गोफ, सलकडीं, भिकबाळी, कडें AND SO ON.] O. *v. t. to adorn, to furnish with ornaments* (ला)अलंकृत-सुशोभित करणें, सजविणें, शोभिवंत करणें. Ornament'al *a. serving to beautify* शोभा देणारा, शोभेचा, भूषणाचा, अलंकाराचा, अलंकारिक, अलंकारयुक्त, शोभादायक, शोभाप्रद, शोभाकारक, शोभावह. Ornament'ally *adv.* Ornament'ed *pa. t.* and *pa. p.* O. *a.* अलंकृत, सुशोभित, सालंकृत, सालंकार, भूषित, मंडित, शोभविलेला. Ornamenta'tion *n. act of ornamenting* शोभिवंत करणें, अलंकरण *n*, मंडन *n*, भूषण *n*. २ *art of ornamenting* विभूषित करण्याची कला, विभूषणकला *f*, प्रसाधनकला *f*, मंडनकला *f.* ३ (*archit.*) *ornamental work* नकशीचें काम *n*. Or'namenter *n.* सुशोभित करणारा *m.*

Ornate' *a.* अलंकारित, अलंकृत. २ पुष्पित. [O. SPEECH अ-

लंकारयुक्तभाषा *f*, पुष्पित वाणी *f.*] Ornate'ly *adv.* Ornate'ness *n.* अलंकारयुक्तता, अलंकृतता *f.* २ पुष्पितता *f.*

Ornithology (awr-ni-thol'o-ji) [Gr. *ornis, ornithos*, a bird, and *logos*, science.] *n. the science and study of birds* पक्षिविद्या *f.* Ornithol'ogist *n. one who makes a special study of birds* पक्षिविद्यावेत्ता *m.* Ornith'omancy *n.* पक्ष्यांच्या उडण्यावरून व त्यांच्या ओरडण्यावरून शकुन सांगण्याची विद्या *f*, पक्षिशकुनविद्या *f.*

Ornithomancy, See under Ornithology.

Orography (awr-og'ra-fi) [Gr. *oros*, a mountain and *graphein*, to write.] *n.* पर्वतवर्णन *n.* Orograph'ic,-al *a.* पर्वतांचा, पर्वतवर्णनविषयक. Orogen'y *n. the origin and formation of mountains* पर्वतोत्पत्ति *f*, पर्वतांच्या मूळ उत्पत्तीचा इतिहास *m.*

Orology, Same as Orography.

Orometer (awr-o-mēt'ėr) [Gr. *oros*, a mountain, and L. *metron*, a measure.] *n.* पर्वतांची उंची मोजण्याचा भारमापक *m*, पहाडीभारमापक *m.*

Orphan (awr'fan) [L. *orphanos*, orphan—Gr. *orphanos*, deprived.] *n. a child bereft of its parents* पोरका *m*, आईबाप नसलेला, अनाथ बालक *n*, अनाथ मूल *n.* [A CHILD BEREFT OF FATHER बापपोरका, गतपितृक, मृतपितृक. A CHILD BEREFT OF ITS MOTHER आईपोरका, मृतमातृक, गतमातृक.] Or'phan *a. bereft of parents* पोरका, अनाथ, उघडा, मातापितृहीन, दोहीं आंगीं उणा. २ *bereft of one parent* आई किंवा बाप नसलेला, एकांगीं उणा ? O. *v. t. to bereave of parents* पोरका करणें, मातापितृहीन करणें, अनाथ करणें, उघडा पाडणें. Or'phanage (R.) *n. the state of being an orphan* पोरकेपणा *m*, मातापितृहीनता *f.* २ *home for orphans* अनाथगृह *n*, अनाथबालाश्रम. Orphan-asylum *n.* अनाथगृह *n.* Or'phanhood, Or'phanism *n.* पोरकेपणा *m.* Orphanot'rophy *n.* (R) पोरक्या पोरांचें इस्पितळ *n.*

Orphanage, Orphanotrophy, See under Orphan.

Orpiment (awr'pi-ment) [Fr. *orpiment* –L. *auripigmentum* –*aurum*, gold, and *pigmentum*, paint.] *n. arsenic trisulphide giving king's yellow and red* हरताळ *m*, हरिताल *m.* Or'pin, Or'pine *n. a deep yellow colour* हरिताल *m*, *pop.* हरताळ *m*, गोदंती हरताळ *m*, ताल *m* ? [GOLDEN COLOURED O. पत्र्याहरताळ *m, f*, पिवडी *f.* Red O. रक्तधातु *m.*]

Orpin, Orpine, See under Orpiment.

Orrery (awr'ėr-i) [Named in honour of the Earl of Orrery for whom one of the first was made.] *n.* (*astron.*) ग्रहगतिदर्शक यंत्र *n*, ग्रहांच्या गति, स्थिति, व महत्वमानें दाखविणारें यंत्र *n*, आररी *f.*

Orris (awr'is) [Of unsettled origin.] *n. a species of iris in the south of Europe, the dried root of*

which has the smell of violets, (used in perfumery) वेखंडाच्या जातीचें मूळ *n.* [O. ROOT वेखंड, श्वेतवचा *f*, हैमवतीवचा *f*, चव्या *f*, वचा *f*. BLACK O. जटिल वेखंड *n.*]

Ort (awr't) [A. S. *or*, out (what is left) and *etan*, to eat.] *n.* (Used usually in the plural.) *a fragment esp. one left from a meal* उष्टें *n*, उच्छिष्ट *n*, खरकटें *n*, उष्टेंमाष्टें *n.* Orts *n. pl.*

Orthocentre (awr'thō-senter) लंबजन्य केंद्र, लंबकेंद्र.

Orthodox (awr'tho-doks) [Late L. *ortho-doxus*, of the right opinion –Gr. *orthos*, upright, and *doxa*, an opinion. Literally *orthodox* means खऱ्या-सरळ-सत्य मतांचा अनुयायी, सत्यमार्गावलंबी, सत्यमार्गी, सत्यधर्मानुरोधी.] *a.* (opposed to heterodox or heretical) *sound in belief* (*esp.* religious) खऱ्या धर्माप्रमाणें किंवा मताप्रमाणें वागणारा, सत्यधर्मानुरोधी. (b) रूढ धर्माप्रमाणें-जुन्या धर्माप्रमाणें वागणारा, जुन्या धर्माचा-रूढ धर्माचा-पुराण्या धर्माचा-पुराण्या मताचा अनुयायी; as, "An O. Christian." [O. HINDU *specific.* जुन्या मतांचा किंवा धर्माचा अभिमानी हिंदु.] २ *according to the received doctrine of scripture or the creed of a church* शास्त्रसंमत. (b) रूढीला संमत, जुन्या धर्माला संमत, रूढमार्गानुरूप; as, "An O. opinion." ३ *conventional* ठराविक, सर्वमान्य, जुना, पुराणा, रूढसंप्रदायानुरूप; as, "He saluted me in the O. manner." ४ (of opinions) *right, correct, true* खरा, सत्य, सरळ. (b) जुना, पुराणा, रूढ. Or'thodoxness, Or'thodoxy *n.* (lit.) *soundness of opinion or doctrine* मताचा किंवा सिद्धांताचा खरेपणा *m.* २ *belief in the commonly accepted opinions* (*esp.* in religion) रूढधर्मप्रीति *f*, जुन्या धर्माचा अभिमान *m*, जुन्या चालीरीतींचा अभिमान *m.*

Orthodoxy, See under Orthodox.

Orthoepist, See uunder Orthoepy.

Orthoepy (awr'tho-e-pi) [Gr. *orthos*, right, and *epos*, a word.] *n.* (*gram.*) *correct pronunciation of words* शुद्धोच्चार *m*, शुद्धोच्चारण *n.* Orthoep'ic,–al *a.* शुद्धोच्चारासंबंधीं, शुद्धोच्चारणासंबंधीं. Orthoep'ically *adv.* शुद्धोच्चाराच्या दृष्टीनें, शुद्धोच्चारदृष्ट्या. Or'thoepist *n.* शुद्धोच्चारणविद् *m.*

Orthogamy (awr'-tho-ga-mi) [Gr. *orthos*, straight, and *gamos*, marriage.] *n.* (*bot.*) *direct or immediate fertilisation* अव्यवहित गर्भधारणा *f.*

Orthognathous (awr-thog'na-thus) [Gr. *orthos*, straight, & *gnathos*, jaw.] *a.* (*anat.*) *having an upright jaw* (oppo. to *prognathous*) कपालपातळी हनुपातळीशीं लंबरूप असलेला, लंबहनुक (लंब = perpendicular).

Orthogon (awr'tho-gon) [Gr. *orthos*, right, & *gonia*, Sk. कोन, angle.] *n.* (*geom.*) *a rectangle* समचतुरस्र *n.* Orthog'onal *a.* समचतुरस्राचा. [O. PROJECTION लंबजन्य प्रत्यालेख्य *n.*] Orthog'onally *adv.* लंबरेषेनें, लंबरूपानें.

Orthographer (awr-thog'ra-fėr) [Gr. *orthos*, right, & *graphein*, to write.] *n. one who spells words correctly* शुद्ध लिहिणारा, शुद्धलेखक *m.* Orthograph'ic, -al *a.* शुद्धलेखनासंबंधीं, शुद्ध लिहिण्यासंबंधीं, शुद्धलेखनविषयक. २ शुद्ध लिहिलेला. Orthograph'ically *adv.* शुद्धलेखनाच्या दृष्टीनें. Orthog'raphist *n.* शुद्ध लिहिणारा *m*, शुद्धलेखक *m.* Orthog'raphy *n.* शुद्धलेखनपद्धति *f*, शुद्ध लिहिण्याची पद्धति *f.*

Orthography, See under Orthographer.

Orthometric (awrthō-met'rik) [Gr. *orthos*, straight, & E. *metric*.] *a. having the axes at right angles to one another* (said of crystals or crystalline forms) समकोणाक्ष, लंबाक्ष.

Orthopædia (awrthō-pēdi'-a) [Gr. *orthos*, straight, & *pais*, child.] *n.* (*med.*) लहान मुलांच्या शरीरांतील व्यंगें सुधारण्याची विद्या *f*, बालशरीरव्यंगोपचार *m.* Orthoped'ic,–al *a.* बालशरीरव्यंगोपचारांत लागणारा-कामास येणारा, मुलांच्या व्यंगांच्या उपचारासंबंधीं; as, "O. surgery." २ (सर्व वयांच्या) मनुष्यांच्या शरीरांतील व्यंगें सुधारण्याचा; as, "*Orthopedic* hospital." Orthop'edist *n.* (विशेषतः) मुलांच्या शरीरांतील व्यंगांवर उपचार करणारा *m*, बालशरीरव्यंगोपचारक (वैद्य) *m.*

Orthopedy, Same as Orthopædia.

Orthopnœa (awr-thop-nē'-ah) [Gr. *orthos*, straight, & *pnew*, to breathe.] *n.* (*med.*) दम लागल्यामुळें आडवें पडून श्वासोच्छ्वास करितां न येणें *n*, तमकश्वास *m.* (Symptoms of Ayurvedic तमकश्वास agree with Orthopnœa.)

Orthoptera (awr-thop'tėr-a) [Gr. *orthos*, straight, & *pteron*, wing.] *n.* (*zool.*) (किड्यांचा) सरलपक्ष नांवाचा वर्ग *m*, सरलपक्ष *m.* ह्या वर्गांतील किड्यांस चार पंख असतात. त्यांस सरलपक्ष म्हणण्याचें कारण हें कीं त्यांचे मागले पंख सरळ रीतीनें गुंडाळत जाऊन ते पुढल्या दोन पंखांखालीं अगदीं झांकून गेलेले असतात, ते इतके कीं पाहाणारास ह्या प्राण्यास चार पंख असतील अशी कल्पनाही येत नाहीं. टोळ (Locust), राळ (Cricket), झुरळ (Cockroach), खंडोबाचा घोडा (Mantidæ,) उंट (Phasma Rossia), ग्रास हॉपर (Grass hopper), इयरविग् (Earwig) वगैरे किडे ह्या वर्गांत मोडतात.

Orthotropous (awr-thot'rō-pus) [Gr. *orthos*, straight, & *trepein*, to turn.] *a.* (*bot.*) *having the axis of an ovule or seed straight from the hilum and chalaza to the orifice or micropyle* (Hilum पासून) सरळ (वर गेलेला), ऋजुस्थित (ovule).

Os (os) [L. *os*, a bone.] *n.* हाड *n.* [Os CALCIS, *the heel-bone* खोटेंचें हाड *n*, पार्ष्ण्यस्थि *n.* Os COCCYX माकडहाड *n*, गुदास्थि. OSSA CRASSA, *the short bones* आंखूड हाडें *n. pl.*, ऱ्हस्वास्थि *n. pl.* Os HYOID कंठाच्या वरील बाजूस असलेलें हाड *n*, जिव्हास्थि *n.* Os INNOMINATA अनामकास्थि *n.* OSSA LATA, *the flat or broad bones* चापट हाडें *n. pl.*, चिपिटास्थि *n. pl.* OSSA

LONGA, the long or cylindrical bones लांब हाडें, नलिकास्थि n. pl., दीर्घास्थि n. pl. Os ORBICULAR मंडलाकार अस्थि n. Os PUBIS जघनभागींचें हाड n, जघनास्थि n. Os'sa n. pl.

Os (os) [L. *os*, a mouth.] n. *a mouth, an entrance, a passage* मुख n, तोंड n, द्वार n, भोंक n, छिद्र n, वाट f, मार्ग m. [Os EXTERNUM गर्भाशयाच्या द्वाराचें बाहेरील अंग n, योनिग्रीवाबहिर्मुख n, ग्रीवाबहिर्मुख n. Os INTERNUM गर्भाशयाच्या द्वाराचें आंतील अंग n, योनिग्रीवान्तर्मुख n, ग्रीवान्तर्मुख n. Os UTERUS गर्भाशयाचें द्वार n, गर्भाशयमुख n.] O'sa n. pl.

Oscillate (os'il-lāt) [L. *oscillare*, to swing.] v.i. *to swing to and fro* झोंके m. pl.-झोंपे m. pl.—हेलकावे m. pl.-देणें-घेणें-खाणें, आंदोलणें, झोलणें, आंदुळणें. २ *to vary between certain limits* (विशिष्ट मर्यादेंत) कमीजास्त होणें. Os'cillancy n. *a swinging condition* झोंका m, दोलायमान स्थिति f. Os'cillating pr. p. Os'cillatory a. *swinging* झोंके खाणारा-घेणारा, झोलणारा, आंदोळणारा, आंदुळणारा, दोलायमान, आंदोलायमान. [O. MOTION आंदोलनगति f.] Oscilla'tion n. *act.* झोंका m, झोंपा m, आंदोलन n, हेलकावा m, हेलावा m, झेंप f, झोलणें n. [O. OF THE EYE नेत्रविभ्रम.] २ *variation within limits* (विशिष्ट मर्यादेंत) कमीजास्त होणें n, आंदोलन n. Os'cillative a. *having a tendency to vibrate* आंदोलनशील, आंदोलनाकडे प्रवृत्ति आहे असा.

Oscitancy (os'i-tan-si) [L. *oscitare*, to gape,—*os*, mouth, & *citare*, to move.] n. *drowsiness* (such as is manifested by yawning) झोंपाळूपणा m, सुस्ती f, आळस m. Os'citant a. *yawning* जांभया देणारा, सुस्त, जृंभमाण, जृंभावान्.

Os'conode n. (*geom.*) आस्कंध. (स्कंध=cusp).

Osculant (os'kū-lant) [L. *osculans,-antis*, pr. p. of *osculari*, to kiss.] a. *kissing* मुके घेणारा, चुंबन घेणारा. २ (*zool.*) *adhering closely* चिकटणारा, चिकटून राहणारा, संलग्नशील. ३ (*biol.*) *situated between two genera, and partaking partly of the characters of each* उभयधर्मी, दोन्हीं जातींपैकीं प्रत्येकीचे थोडेसे गुणधर्म असणारा; as, "O. genera."

Os'culating pr. p. a. आस्कंधीय. O. circle (of a curve) आस्कंधीय वृत्त n. O. conic n. आस्कंधीय शंकुछिन्न.

Osculatory (os'kū-la-tor-i) [See Osculant.] a. *of or pertaining to kissing* चुंबनाचा, चुंबनासंबंधीं; as, "The O. ceremony." २ (*geom.*) *having the same curvature at the point of contact* आस्कंधीय. (स्कंध=Cusp.)

Osier (ō'zhi-ér) [Late L. *ausaria*, willow-bed.] n. *the popular name for those species of willow whose twigs are used in making baskets* लोहाळे m. pl. (?), लव्हाळा m.

Osmidrosis (ozmi-drō'sis) [Gr. *osme*, odor, & *idros*, sweat.] *n.* (*med.*) *the secretion of fetid sweat* दुर्गंधयुक्त घाम येणें *n.*

Osmium (os'mi-um) [Gr. *osmē*, smell; one of its oxides has a most disagreeable smell.] *n. a rare metallic element* ओस्म नांवाची धातु *f*, ओस्म *f*.

Osmose (o'smōs) [Gr. *osmos*, impulse.] *n.* (*phys. chem.*) (निरनिराळया शक्तींचीं द्रावणें प्रवेशक्षम पडद्याच्या दोन्हीं बाजूंस ठेविलीं असतां, पडद्यामधून जास्ती शक्तीच्या द्रावणांतून कमी शक्तीच्या द्रावणांत) पाणी झिरपून जाण्याची किंवा अभिसृत होण्याची क्रिया *f*, जलाभिसरण *n.* (ही क्रिया दोन्हीं द्रावणें समशक्तिक होईपर्यंत चालते). [ENDOSMOSE अंतराभिसरण *n.* EXOSMOSE बाह्याभिसरण *n.*] Osmot'ic *a. having, or pertaining to, the property of osmose* जलाभिसरक, अभिसारक. [OSMOTIC PRESSURE *n.* जलाभिसारक दाब *m*, अभिसारक दाब *m.*] Osmot'ically *adv.* अभिसरणानें, अभिसारकतेनें, अभिसरणाच्या रीतीनें.

N. B. अभिसरण has become an established Marathi word for 'diffusion' and it is impossible now to change it. Osmosis is 'diffusion of water' and hence the word जलाभिसरण is proposed for it.

Osmosis *n.* Same as Osmose.

Osprey, Ospray (os'prā) [L. *Ossifragus*, (*lit.*) bone breaker, from its strength.] *n. a species of eagle* कुरर *m*, कुररी *f*, पंक्तिचर *m*, उत्क्रोश *m*.

Osseous (os'ē-us) [L. *osseus*,—*os*, *ossis*, a bone.] *a. bony* अस्थिमय, हाडाचा. Oss'icle *n. a small bone* क्षुद्रास्थि *n*, लघ्वस्थि *n*, हाडूक *n*, हडकी *f*; as, "Auditory *ossicles*, carpal and tarsal *ossicles*." Ossif'erous *a. containing bones* ज्यांत अस्थि आहेत असा, अस्थियुक्त, अस्थिमिश्रित; as, "O. mud." २ *yielding bones* अस्थि सांपडणारा, अस्थिमय, अस्थिप्रचुर; as, "O. caves." Ossi'fic *a. having power to turn into bone* अस्थि करणारा, अस्थिकारी. Ossification *n. the process or state of being changed into a bony substance* हाड होणें *n*-बनणें *n*, अस्थीभवन *n*, अस्थिपरिणाम *m*, अस्थिभवनक्रिया *m.* [CENTRE OF O. *the initial point from which this process starts* अस्थीभवनबिंदु *m.*] २ (कांहीं अवयवांमध्यें) अस्वाभाविक अस्थ्युत्पत्ति *f*. ३ *fig.* दृढीभवन *n*, कठिनीभवन *n.* Oss'ified *pa. t.* O. *pa. p.* अस्थीभूत झालेला. Ossi'form *a.* अस्थ्याकृति, हाडाच्या आकाराचा; as, "O. particles in the brain." Oss'ify *v.t. to turn to bone* हाड *n* -अस्थि *n.* करणें-बनावणें *g. of o.* O. *v. i. to become bone* हाड *n*-अस्थि *n.* होणें -बनणें *g. of s.*

Ossicle
Ossiferous
Ossific
Ossify
} See under Osseous.

Ossivorous (os-siv'-or-us) [L. *os*, bone & *vorare*, to devour.] *a. feeding on bones* हाडें खाणारा, हाडखाऊ,

अस्थिभक्षक; as, "A dog and other O. quadrupeds." २ (*pathology*) *bone-destroying* अस्थिनाशक; as, " An O. tumour."

Ossuary (os'ū-ar-i) [L. *ossuarius*, of *or* for bones —*os*, *ossis*, a bone.] *n.* मृतांचीं हाडें ठेवण्याचें भांडें, अस्थिपात्र *n.* २ अस्थि ठेवण्याची जागा *f*, अस्थिगृह *n.*

Osteitis (ostē-i'-tis) [Gr. *osteon*, bone, &–*itis*, inflammation.] *n. inflammation of bone* अस्थिदाह *m.*

Ostensible (os-tens'i-bl) [L. *ostendare*, to show or hold out. Ostensible ह्याचा धात्वर्थ 'खरा म्हणून पुढें करतां येण्यासारखा किंवा खरा म्हणून प्रसिद्ध करतां येण्यासारखा' असा आहे.] *a. made to appear, professed, pretended* दिसण्यांतला, दिसण्याचा, वरकरणी, वरघडीचा, वरपंकी, वरपंकाचा, बाह्य रंगाचा, बाह्यात्काराचा; as, "O. causes, pretexts, motives &c." Ostensibil'ity *n.* बाह्यात्कारिता *f*, वरपंकीपणा *m.* Ostens'ibly *adv.* दिसण्यांत, बाह्यात्कारीं, वरवर, वरवरता—तीं, पाहाण्यांत, वरपंकीं. Os'tent *n. token, portent* सूचक चिन्ह *n*, शकुन?. Ostenta'tion *n. the act of making a display* डौल करणें *n.* २ *ambitious display* डौल *m*, डामडौल *m*, डवला *m*, प्रतिष्ठा *f* (with *v.* मिरवणें), आडंबर *n*, आव *m* (with *v.* घालणें or दाखवणें). ३ *display to draw attention or admiration* मिरवणूक *f*, मिरवण *f*, टामटूम or टुमटाम *f.* ४ *boasting* फुशारकी *f.* ५ *esp. as fraudulent* दंभ *m*, or डंभ *m*, स्तोम *n*, पोम *m*, ढोंग *n.* Ostenta'tious *a. fond of display* अवडंबऱ्या, आडंबरी, आव घालणारा, आवघाल्या. २ *intended for display* डौलाचा, आवाचा, डामडौलाचा, आडंबराचा. ३ ढोंगी, ढोंग्या, दंभी or डंभी, दांभिक. Ostenta'tiously *adv.* डौलानें, डौल दाखवून, &c. गाजून वाजून, टामटूम करून. Ostenta'tiousness *n.* आडंबरीपणा *m*, डौलीपणा *m.*

Ostent
Ostentation
Ostentatious } See under Ostensible.

Osteoclasis (os'tē-ō-klā'sis) [Gr. *osteon*, a sk. अस्थि, bone, & *klan*, to break.] *n.* (*surg.*) *the operation of breaking a bone in order to correct a deformity* शरीरांतील हाडाचा विद्रूपपणा हाड कापून नाहींसा करण्याकरितां केलेली शस्त्रक्रिया *f*, अस्थिच्छेदनक्रिया *f.* Os'teoclast *n.* अस्थिच्छेदनक्रिया करणारा *m*, अस्थिच्छेदनवैद्य *m.*

Osteocope (os'tē-ō-kōp) [Gr. *osteon*, sk. अस्थि, a bone, & *kotos*, a striking.] *n.* (*med.*) *pain in the bones* अस्थिशूल *m.* Os'teocop'ic *a.* अस्थिशूलाचा-संबंधीं.

Osteoid (os'te-oid) [Gr. *osteon*, bone, *idos*, form.] *a. resembling bone* हाडाच्या आकाराचा, अस्थिसदृश.

Osteology (os-te-ol'o-ji) [Gr. *osteon*, sk. अस्थि, bone, & *logos*, science.] *n. that branch of anatomy which deals with the structure, genesis, and disposition of bones* (शारीरशास्त्रांतील अस्थींची घटना, उत्पत्ति आणि

(रचनात्मक) व्यवस्था ह्यांची माहिती देणारें) अस्थिप्रकरण *n*, अस्थिविद्या *f*. २ *treatise on the bones* अस्थींची माहिती देणारा निबंध *m*, अस्थिप्रकरणावरील निबंध *m*. Osteol'oger, Osteol'ogist *n*. *one versed in osteology* आस्थिविद्येंत निपुण *m*, अस्थिविद्यावेत्ता *m*, अस्थिप्रकरणप्रवीण *m*. Osteolog'ic,-al *a*. अस्थिप्रकरणाचा-संबंधीं, अस्थिविद्येचा-संबंधीं. Osteolog'ically *adv*. अस्थिविद्येच्या दृष्टीनें.

Osteomalacia (ostē-ō-ma-lā'si-a) [Gr. *osteon*, sk. अस्थि, bone, & *malachia*, softness.] *n*. *softening of the bones* अस्थिमार्दववविकार *m*, हाडें मऊ होण्याचा विकार *m*, ह्या विकारांत हाडांच्या पार्थिव भागांचें शोषण होऊन ते मूत्राबरोबर वाहून जातात. हा विकार वयातीत मनुष्यांस होतो.

Osteomyelitis (ostē-ō-mī-lī'tis) [Gr. *osteon*, sk. अस्थि, bone, *muelos*, marrow, &–*itis*, inflammation.] *n*. अस्थिमज्जादाह *m*, अंतरास्थिदाह *m*, हा विकार लहान मुलें व तरुण माणसें ह्यांस होतो.

Osteopathy (ostē-ō-pa'thi) [Gr. *osteon*, sk. अस्थि, a bone, & *pathos*, suffering.] *n*. अस्थि विकृत झाले म्हणजे त्यांच्यांत वैषम्य किंवा दोष उत्पन्न झाला तर त्याचा रक्तवाहिन्या व मज्जातंतू ह्यांच्यावर परिणाम होऊन रोग उद्भवतो हें मत *n*, अस्थिवैषम्यचिकित्सा *f*, अस्थिदोषचिकित्सा *f*, shortened into अस्थिचिकित्सा *f*.

Ostrich (os'trich) [O. F. *ostruche* (Fr. *autruche*) –L. *avis*, *struthio*, ostrich –Gr. *strouthos*, little bird, *megas strouthos*, the large bird, the ostrich.] *n*. शहामृग *m*. O. farm *n*. *the place where ostriches are bred and reared for their feathers* शहामृगखाना *m*, ह्या ठिकाणीं शहामृग पिसांकरितां पाळतात.

Otacoustic (ot-a-kows'tik) [Gr. *akoustikos*, relating to hearing—*akouein* to hear –*ous*, *otos*, ear.] *a*. *assisting the sense of hearing* श्रवणेंद्रियाला मदत करणारा, श्रवणेंद्रियसहायक. Otacous'ticon *n*. श्रवणेंद्रियसहायक नलिका *f*, स्पष्ट ऐकतां यावें म्हणून कानाला लावण्याची नळी *f*, श्रवणनलिका *f*.

Other (uth'er) [A. S. *other*; Ger. *ander*, L. *alter*. Sk. अपर.] *a*. and *pron*. *different*, *not the same* दुसरा, इतर, अन्य, अणीक, एक, एर, परका, परकी, पर (in compo. as, परदेश, &c.), अपर. २ *additional* दुसरा, दुजा. [OTHER'S दुसऱ्याचा, अन्यदीय, परकीय, पर (IN COMPO. AS परधन, परस्त्री, &c.), परका. SOME (ODD, STRAY, CHANCE, &c.) O. दुसरा एखादा, एखाद दुसरा. THE OTHERS, *the rest* दुसरे, वरकड, इतर, बाकीचे, वरचील.] ३ *not this but the contrary* दुसरा, तो (as opposed to हा this) अपर. [ON THE O. SIDE पैलीकडे, पैलपार. THE O. SIDE, BANK, &c. पैलाड *f*.] ४ *each other* एकमेक, परस्पर. ५ *the next* दुसरा. [EVERY O. DAY, *each alternate day* एकांत्राड, एक दिवस आड. THE OTHER DAY, *on some day not long past*, *quite recently* कांहीं दिवसांमागें, कांहीं दिवस झाले, चार

दिवस झाले.] Oth'erwhere *adv. elsewhere* दुसऱ्या ठिकाणीं-जागीं-स्थळीं, अन्यत्र, इतरत्र. Oth'erwhile, Oth'erwhiles *adv. at other times* दुसऱ्या वेळीं. २ *sometimes* कधीं, कधींकधीं. Oth'erwise *adv. in another way or manner* दुसऱ्या रीतीनें, अन्य प्रकारानें, निराळा *decl.*, वेगळा *decl.*, अन्यथा, अन्यत्, इतरथा. २ *by other causes* दुसऱ्या अन्य-कारणानें, कारणांतरें करून. ३ *else* नाहींतर, अन्यथा, एरवीं. ४ *in other respects* एरवीं, नाहींतर, त्यावांचून, वरकडाविषयीं.

Otherwise, See under Other.

Otirrhœa, Otorrhœa (ōtor-rē'a) [Gr. *otos*, ear, & *rein*, to flow.] *n.* कानांतून पू वाहणें *n*, कान फुटणें *n*, कर्णस्राव *m*.

Otitis, (ō-tī'tis) [Gr. *otos*, ear, & *-itis*, inflammation] *n.* कर्णदाह *m*.

Otology (ō-tol'ō-ji) [Gr. *oths*, *otos*, the ear, & *logos*, discourse.] *n.* कर्णरचनाविद्या *f*, कर्णविद्या *f.* ह्या विद्येंत कानाची रचना व कानाचे विकार ह्यांचा विचार केलेला असतो.

Otoscope (ō'tō-skōp *or* ot'ō-skōp) [Gr. *otos*, ear, & *skopein*, to see.] *n.* कान तपासण्याचें यंत्र *n*, कर्णदर्शक *n*.

Otter (ot'ėr) [Lit. the 'water-animal,' A. S. *otor*, *oter.*] *n. a large kind of weasel living entirely on fish* पाणमांजर *n*, जलमार्जार *m*, उद्र *m*, पानीयनकुल *m*.

Otto (ot'o), Ottar (ot'ar) [Ar. *itr–atira*, to smell sweetly.] *n. a fragrant oil obtained from certain flowers esp. the rose* अत्तर *n*. [PHIAL OR VESSEL FOR O. अत्तरदाणी *f*-नी *f*. VENDER OF O. अत्तार *m*, अत्तारी, अतार. IN OLD TIMES IN INDIA THESE अत्तार S WERE OUR MANUFACTURING CHEMISTS.]

Ottoman (ot'o-man) [From *Othman* or *Osman*, the founder of the Turkish Empire.] *a. pertaining to the Turkish Empire, founded by Othman in 1299* आटोमनचा, आटोमन राज्यासंबंधीं. O. *n. a Turk* तुर्क *m*, आटोमान. २ (पुष्कळ माणसें बसविण्याची) आटोमन नांवाची बिनपाठीची खुर्ची *f.* ३ (करगोट्याची वगैरे) आटोमन नांवाची रेशमी दोरी.

Ought (awt) [A. S. *ahte*, pay. Ought हा शब्द मूळचा owe ह्या क्रियापदाचा भूतकाळ आहे; व म्हणून ought ह्या शब्दाचा मूळ अर्थ 'परत करण्याची अगर परत देण्याची जबाबदारी असलेला' असा आहे. Ought हें साहाय्यकारी क्रियापद नसून मुख्य क्रियापद आहे, व ह्याच्या पुढें सामान्यार्थी क्रियावाचक लिहिण्याचा प्रघात आहे. जसें, I ought to go ह्या वाक्यांत to go हें सामान्यार्थी क्रियावाचक आहे. Ought हें वर्तमानकालीन व (b) भूतकालीन कर्तव्य दाखवितें; जसें, I ought to go मला गेलें पाहिजे; (b) I ought to have gone मला जावयास पाहिजे होतें.] *v. i. to be bound in duty or by moral obligation* (कर्तव्यानें

किंवा नीतीनें) बांधलेलें असणें, (-वर) बोजा असणें, बंधन असणें; as, "We then that are strong O. to bear the infirmities of the weak." Rom XV. i. २ *to be necessary* आवश्यक असणें, जरूर असणें, प्राप्त असणें, भाग असणें, पाहिजे; as, "O. not Christ to have suffered these things?" Luke XXIV. 26.

N. B.:—बहुतकरून पुष्कळ वाक्यांत Ought ह्याच्या बद्दल Should आणि Should ह्याच्याबद्दल Ought हा शब्द घातला तरी चालतो. परंतु त्यांच्या अर्थांत अगदींच फरक नाहीं असें नाहीं. उदाहरणार्थ you should do so, त्वां असें करावें म्हणजे असें करणें तुझ्या हिताचें आहे, असें करशील तर तुला बरें पडेल; you ought to do so त्वां असें करावें, म्हणजे असें करावें हा तुझा धर्म आहे.

Ounce (owns) [L. *uncia*, twelfth of a pound. Abbreviation Oz.] *n.* (Troy weight) पौंडाचा बारावा हिस्सा *m*, औंस *m.* २ (in avoirdupois) पौंडाचा सोळावा हिस्सा *m*, अडीच तोळे *m. pl.*, औंस *m.* ३ *fig. a small quantity* औंस, थोडासा भाग; as, "An O. of practice is worth a pound of theory."

Our (owr) [A. S. *ure* for *usere*, genitive *pl.* of 1st personal pron.] *a.* and *pron.* आमचा, आपला, अस्मादिकांचा, अस्मदीय. Our (possessive of we) आमचा. Our-self, *myself* (as, a King or Queen would say) आमचा. Ourselves' *pl. we, not others* आम्हीं, आपण.

Ourang -outang, Same as Orang-outang.

Oust (owst) [O. F. *oster*, to remove —L. *haurio, haustus*, to draw.] *v. t. to eject or expel* हुसकावून देणें, (जागेवरून-अधिकारावरून) हांकलून देणें -घालवून देणें, काढणें, काढून देणें -टाकणें, निखळणें, उखडणें, उखळणें, तळी *f* &c. उचलणें *g. of o.*, मेखा *f. pl.* -खुंटी *f.* &c. उपटणें *g. of o.* Ousted *pa. t.* O. *pa. p.* हांकलून दिलेला, हुसकावून लावलेला, काढलेला. Oust'er *n.* हुसकावून देणारा, काढणारा. २ (*law*) (एखाद्या स्थावर इस्टेटीच्या मालकास हुसकावून लावून त्याच्या मिळकतीचा) बेकायदेशीर रीतीनें व अन्यायानें कबजा घेणें *n.*

Out (owt) [A. S. *ute, ut*; Ger. *aus*; Sk. उत्, out.] *adv. without, not within* बाहेर, बाहेरच्या बाजूला; as, "Please, go *out*". २ *in a state of extinction* गेलेला, विझालेला, मालवलेला; as, "The lamp is *out.*" [To FLAP OUT पालवणें, पदर देणें. To GO OUT जाणें, विझणें, राम म्हणणें. To PUT OUT विझवणें, मालवणें, निरोप *m.* देणें.] ३ *in a state of exhaustion* संपलेला, सरलेला, खपलेला. [To BE OUT खपणें, संपणें, अटपणें, सरणें, दिवाळें *n.* निघणें -वाजणें, भदें *n*-टाळ *m*-घंटा *f.* &c. वाजणें *g. of s.*, ठणठणाठ *m*-खडखडाट *m.* &c. होणें *g. of s.*, बियाण्यास नसणें.] ४ *completely, to the end* पुरा, पुरता, पूर्णपणें, शेवट, शेवटपर्यंत, साद्यंत, संपेतोंपर्यंत; as, "Hear me *out.*" ५ *freely* मोकळेपणीं; as, "To speak *out* one's mind." ६ *at a loss* गोंधळलेला, बावरलेला; as. "I have forgot my part and I am

out." ७ *not in office or employment* (अधिकारावरून -कामावरून) निघालेला, निराळा (कामा-&c. निराळा) वेगळा, (कामा-&c., वेगळा)? as, "Democrats went *out* and the Whigs came in." [ONE WHO IS OUT OF EMPLOYMENT रिकामा, बेकार, बेरोजगार.] ८ *audibly, loudly* मोठ्यानें; as, "To cry O." ९ *publicly* प्रसिद्धपणें, उघड, उघडपणीं; as, "He gave *out* 500 rupees in charity." १० *in error, at fault* चूक, चुकीचा. [TO BE OUT चुकणें, चकणें, फसणें, ठकणें. OUT AND OUT (*adv.*) *completely* पूर्णपणें, सर्वतोपरीं, सर्वस्वीं. OUT AND OUT *a. without any disguise, absolute* पूर्ण, बनलेला, अट्टल, पुरा पुरा; as, "*Out and out* villain." DAY IN, DAY OUT, *day by day, every day* दिवसेंदिवस, हळूहळू, काळ लोटत गेला तसा.] Out *n.* (a) बाहेरचा, बाहेरच्या बाजूला असलेला. (b) *one who is out of office* अधिकारावर नसलेला. (In this sense the word is used generally in the *pl.*) २ *an open space* उघडी जागा *f*; as, "The *ins and outs* of a question साद्यंत हकीगत." ३ (*print.*) *a word or words omitted* (by a compositor) मजकूर जुळतांना (जुळाऱ्यानें) सोडलेला शब्द *m.* [TO MAKE AN O. मजकूर सोडणें—वगळणें.] Out *v. t. to expel, to eject* (देशांतून) बाहेर घालविणें-काढणें, हांकलून देणें; as, "A king *outed* from his country." Out *v. i. to come out, to become public* बाहेर पडणें-फुटणें, प्रसिद्ध होणें, उघडकीस येणें; as, "The truth will *out.*" The combination of *of* with *out* is considered as a preposition and it denotes with verbs of movement or action, *from the interior of, beyond the limit, from,* &c. [O. AND AWAY, *by far* कितीतरी पटीनें, फार. O. OF CHARACTER, *improper* अयोग्य, न साजेसा, न शोभणारा. O. OF CONCEIT WITH See under conceit. OUT OF COURSE, *out of order* नित्याला सोडून, परिपाठाला सोडून. O. OF DATE *antiquated* जुना, जुनापुराणा, गतकालिक. O. OF DOOR, O. OF DOORS घराबाहेरील, मोकळ्या हवेंतला. O. AT ELBOWS गरिबींत, कंगाल स्थितींत. O. OF TOUCH WITH -शीं संबंध-दळणवळण नसलेला. O. OF FAVOUR मर्जीतून उतरलेला, नावडता, इतराजी झालेला. O. OF FRAME नादुरुस्त, मोडलेला, बिघडलेला. O. OF HAND हाताबाहेरचा, हातांत नसलेला. O. OF HARM'S WAY संकटापासून दूर, लांब, सुरक्षित ठिकाणीं. O. OF JOINT घडी बिघडलेला, मोडलेला, उलगडलेला, नादुरुस्त, विस्कळित. O. OF MIND विसरलेला, लक्षांतून गेलेला. २ *beyond the limit of memory* आठवणीच्या पलीकडचा, फार प्राचीन, स्मरणकालातीत; as, "Time *out of mind.*" O. OF ONE'S HEAD डोकें फिरलेला-ठिकाणावर नसलेला, वेडा, भ्रमिष्ट. O. OF ONE'S TIME सज्ञान, जाणता, वयांत आलेला, व्यवहारदशेला पोंचलेला. O. OF ORDER मोडलेला, बिघडलेला, विस्कळित, नादुरुस्त. O. OF PLACE अस्थानीं, अयोग्य, न शोभणारा. O. OF POCKET चणचण असलेला, ओढ असलेला. O. OF PRINT छापील कोरी प्रत बाजारांत न

मिळणारा, अनुपलब्ध, न मिळणारा (ग्रंथ). O. OF THE QUESTION अविचार्य, विचारांत न घेण्यासारखा. O. OF REACH आटोक्याबाहेरचा, न मिळण्या-लाभण्यासारखा. O. OF SEASON, *untimely, inopportune* अकालीं, अवेळीं. O. OF SORTS, *unwell* तब्येत विघडलेला, आजारी. O. OF TEMPER चिडलेला, रागावलेला. O. OF TIME फार लौकर, फार उशिरां. O. OF TUNE, *not in harmony* बेताल, तालाला सोडून, न जमणारा, न जुळणारा, साधर्म्य नसणारा. (cf. IN TUNE WITH THE INFINITE अनंताशीं साधर्म्य असलेला.) O. OF USE माजी, जुना, पुरातन, गतकालिक. OUT OF THE WAY (a) *on one side* एका बाजूला, कोनांत. (b) *improper, wrong* अयोग्य, चुकीचा. O. TO O. एका टोंकापासून दुसऱ्या टोंकापर्यंत. O. OF THE WOOD सुरक्षित, संकटांतून मुक्त. TO PUT OUT OF THE WAY ठार मारणें, जीव घेणें. Out *interj.* छत्त! चल! जाव! हित्त! [O. ON *or* UPON, *shame upon, away with* धिक्कार असो! जा, चालता हो! as, "*Out on* you".]

Out-bal'ance *v. t. to exceed in weight, effect, advantage, &c.* (वजनांत, परिणामांत, व इतर बाबतींत) जास्त-अधिक-भारी भरणें-असणें *with* हून or पेक्षां *of o.*

Out-bid' *v. t. to offer a higher price than another* (किंमतींत) चढ *m.* करणें-टाकणें-बोलणें, (किंमत *f.* वगैरे) अधिक &c. बोलणें. Outbid', Outbade' *pa. t.* Outbid', Outbid'den *pa. p.* Outbid'ding *pr. p.* Out-bid'der *n.* (किंमत) चढविणारा.

Out-brave' *v. t. to bear down by more daring or insolent conduct* अधिक धीट -सवाई धीट-&c. होणें-होऊन दाबणें- दडपणें, शेरास सव्वाशेर होणें-होऊन दाबणें -दडपणें, धिटाईवर धिटाई *f.* करणें *g. of o.*, अधिक धिटाईनें किंवा उर्मटपणानें दडपून टाकणें, दडपणें, अधिक धिटाईनें कःपदार्थ समजणें.

Out-braz'en *v. t. to bear down by impudence* धिटाईनें चढ *m.* करणें, धिटाईचा चढ करणें, धिटास सव्वाधीट होणें.

Out'break *n. eruption* प्रादुर्भाव *m*, स्फोट *m*, (आग) लागणें *n*, सुरवात होणें, सुरू होणें *n*, सुरवात *f*; as, "The O. of cholera." २ *insurrection* बंड *n*, दंगा *m*; as, "Mobs and *outbreaks*."

Out'building *n. an outhouse* (मुख्य घराच्या जवळचें) बाहेरघर *n*, पाकेरघर *n*.

Outcast *a.* (persons) घरांतून घालवून दिलेला, गांवा-मुलखानें सोडलेला, घरदार नसलेला, उडाणटप्पू. २ (things) फेंकून दिलेला, टाकून दिलेला. O. *n. a homeless vagabond* घरांतून घालवून दिलेला मनुष्य *m*, उडाणटप्पू *m*. २ *a person banished* हद्दपार केलेला मनुष्य *m*. ३ बाहेर फेकून दिलेला गाळ, कचरा, पातेरा वगैरे; as, "A nobleman made a large pond in the solid clay and burnt all the O."

Outcaste *a.* जातींतून गेलेला, जातींतून उठलेला, जातींतून घालवलेला, ज्ञातींतून घालवलेला, जातबाहेर केलेला,

वाळीत टाकलेला, जातींतून काढून टाकलेला, जातिबहिष्कृत, जातिभ्रष्ट, जातिबाह्य, अपंक्त, पंक्तिबाह्य, वाळ, वाळीत. O. *n.* जातिबहिष्कृत मनुष्य, जातिभ्रष्ट मनुष्य *m.* O. *v. t.* जात बाहेर करणें, वाळींत टाकणें, पंक्तिबाह्य करणें.

Outclassed' *a.* पुरापुरा चीत केलेला, पुरा पाडाव केलेला.

Out'come *n. the issue, consequence, result* निष्पन्न *n*, निष्पत्ति *f*, फळ *n*, परिणाम *m*, निष्कर्ष *m*.

Out'cry *n. loud cry of distress* रड *f*, ओरड *f*, बोंब *f*, बोभाटा *m*, रडारोई *f*, धाय (फोडणें-मोकलणें), आकांत *m*, आक्रोश *m*. [VEHEMENT AND CAUSELESS O. अकांडतांडव *n*.] २ *clamour against* -च्या नांवाची बोंब *f*, -च्या नांवानें बोंब *f*, हाकाटा *m*, हाकारा *m*, बोभाट *m*, बोभाटा *m*. [GENERAL O. AGAINST बोंबाबोंब *f*, जनापवाद *m*. TO RAISE AN O. AGAINST -च्या नांवें बोंब *f*. मारणें-करणें.] ३ *a confused noise* गलबल *f*, गलबला *m*, गोंगाट *m*, कल्लोळ *m*, कोलाहल *m*. ४ (R) *a public auction* लिलांव *m*, *n*.

Outdo' *v. t. to surpass* मागें-पाठीमागें टाकणें - पाडणें-सांडणें, चढ *m*-ताण *f*-सरशी करणें with वर *of o.*, उणें *n*. आणणें. Outdid' *pa. t.* Outdone *pa. p.*

Outdoor (owt'dōr) *a. outside the door or the house* घराबाहेरचा, घराबाहेरला. २ *in the open air* मोकळ्या हवेंतला, उघड्या -खुल्या हवेंतला. [O. EXERCISE उघड्या हवेंतला व्यायाम. O. GAMES घराबाहेरचे खेळ, उघड्या हवेंतले खेळ *m. pl.*] ३ (संस्थेच्या किंवा कारखान्याच्या) बाहेरचा. Out'doors *adv.* बाहेर, बाहेरच्या बाजूस, उघड्या हवेंत.

Outer (owt'ėr) [Comparative of *Out.*] *a. external* (opposed to *inner*) बाहेरचा, बाहेरला, बाहेरील, बाहेरल्या बाजूचा or ला, बाहेरल्या कडला, बाहेरल्या आंगचा, बहिर्भागींचा, बाह्य, बहिर्भागस्थ, बहिर्भूत. २ इंद्रियगोचर, दृश्य, बाह्य. [O. BODY दृश्य शरीर, बाह्य शरीर *n*. O. WORLD दृश्य विश्व *n*. २ *people outside one's own circle* आपल्या कक्षेबाहेरचे लोक.] Out'ermost *a.* सर्वांच्या बाहेरचा, सर्वांच्या शेवटचा, अगदीं शेवटचा.

Outface', Same as Out-brave.

Outfield' *n.* (*cricket*) *that part of the field farthest from the batsman* (क्रिकेटमैदानावरील) ब्याटवाल्यापासूनची अगदीं लांबची जागा *f*.

Out'fit *v. t. to equip* प्रवासी सामानाची तयारी करणें, प्रवासी सामान पुरविणें. O. *n. the act of making ready every thing required for a journey or a voyage* प्रवासी अगर सफरीच्या सामानाची तयारी करणें *n*. २ *the articles and equipment required for an expedition* प्रवासी सामान *n*. ३ *the expenses for fitting out* प्रवासी सामानाचा खर्च *m*. ४ *the means for an outfit* प्रवासी सामानाचें साहित्य *n*. ५ (*fig.*) *mental outfit* साहित्य *n*, तयारी *f*. Out'fitter *n.* प्रवासी (कपडे-पेट्या-टोप्या वगैरे) सामान

तयार करणारा *m*, प्रवासी सामानाची तयारी करणारा *m*, प्रवासी सामानाचा व्यापारी; as, "Theirs is a firm of tailors and O.s".

Out'go *v. t. to exceed in swiftness* मागें -पाठीमागें टाकणें-पाडणें-सांडणें. २ चढ *f*· सर *f*· करणें with वर *of o*. Outgo *n. expenditure* (oppo. to *income*) खर्च *m*, व्यय *m*. २ (*R.*) *outward product* निपज *f*. ३ *outlet, means of egress* बहिर्मार्ग *m*, बाहेर जाणें *n*. Out'going *a. departing* (oppo. to *incoming*) निघून जाणारा, बाहेर जाणारा, बाहेरदेशीं जाणारा; as, "An O. steamer".

Outgrow' *v. t. to surpass in growth* वाढीनें मागें पाडणें-टाकणें, वाढीस चढणें with हून *of o*., वाढीचा चढ करणें with वर *of o*. २ *to grow out of, to grow too large for* वाढून-वाढीनें दाटता-दाट करणें *with* ला *of s.*; as, "To O. clothing." Out'growth *n. that which grows out of a thing* (दुसऱ्या वस्तूपासून झालेली) वाढ *f*, फांदी *f*, शाखा *f*, वृद्धि *f*· २ परिणाम *m*, निकाल *m*. ३ *growth to excess* अतिशय वाढ *f*. ४ बाहेर पडणें *n*.

Out-Herod (out-Her'od) [In allusion to the acting of the part of King Herod as a cruel tyrant, in old mystery plays.] *v. t. to exceed in wickedness* क्रूरपणांत किंवा दुष्टपणांत एखाद्यावर ताण करणें, क्रूरपणाची -दुष्टपणाची कमाल करणें; as, "To *out-Herod* Herod."

Out'house *n. a small building outside a dwelling house* पडघर *n*, पडशाळा *f*, (मोठ्या घराजवळचें) चाकरलोक वगैरे राहण्याचें घर *n*, नोकरघर *n*.

Outing *n*. चैनीचा प्रवास *m*, मजेचा प्रवास *m*.

Outknave' *v. t. to exceed in knavery* ठकास ठक भेटणें, ठकास सवाई ठक भेटणें, ठकबाजीवर ठकबाजी करणें, ठकबाजीचा चढ करणें, (-च्यावर) लुचेगिरीची ताण करणें.

Outlander (owt'-land-er) *n. a foreigner* परदेशांतील मनुष्य *m*, परदेशीय *m*, परदेशी *m*. २ *a stranger* परका मनुष्य *m*, परस्थ *m*. Out-land'ish *a. foreign* परदेशांतला, परदेशाचा, परदेशीय, परदेशी· २ *very strange* विचित्र, विलक्षण, तऱ्हेवाइक· ३ *rude, vulgar* ग्राम्य, कानडा, हेंगडा or हेंगाडा, जंगली, रांगडा; as, "O. dress, behaviour, speech, &c." ४ (of places) *out-of-the-way* दूरचा, जावेंसें न वाटणारा, अनाकर्षक.

Outlast' *v.t. to last longer than* अधिक टिकणें-तगणें-वांचणें with हून or पेक्षां *of o*.

Out'law *n. one deprived of the protection of the law* हद्दपार केलेला मनुष्य *m*, राजरक्षणबाह्य, कायद्याच्या रक्षणाबाहेर टाकलेला मनुष्य *m*. २ *a robber, a bandit* लुटारू *m*, पुंड *m*, डाकू *m*. O. *v. t. to deprive of the benefit of the law* हद्दपार करणें, राजरक्षणाच्या-न्यायरक्षणाच्या बाहेर करणें-ठेवणें. Out'lawed *pa. t.* O. *pa. p.* हद्दपार केलेला. Out'lawry *n. the act.* हद्दपार करणें *n*, राजरक्षणबहिष्करण *n*. २ *state o*'

being an outlaw हद्दपारी *f*, राजरक्षणबाह्यता *f*.

Out'lay *n.* (*the act.*) खर्च करणें *n.* २ *expenditure* खर्च *m*, व्यय *m*.

Out'let *n. passage outward* (निघण्याची-बाहेर जाण्याची) वाट *f*, दार *n*, द्वार *n*, बाहेरवाट *f*, बारें *n*, मूस *f*, निर्गमद्वार *n*, निर्गममार्ग *m*.

Outlier (owt'lī-ĕr) *n.* (*geol.*) *a portion of a stratum* (एखाद्या जमिनींतील थराचा) दूरचा भाग *m*.

Out'line *n. the lines by which any figure is bounded* मर्यादा (रेषा) *f*, मर्यादेची-बाहेरची रेघ *f*-रेषा *f*. [CONTOUR *or* GENERAL O. रूपरेखा *f*, (आकाराचें) वळण *n*.] २ *a sketch showing only the main lines, a draft* कच्चा नकाशा *m*, रूपरेखा *f*, बाह्यमर्यादाचित्र *n*, अराखडा *m*, आडमोडा *m*, बेत *m*, बेतबात *m*, कच्चा आकार *m*. ३ (*bot.*) आकार *m*. O. *v. t.* बाह्यमर्यादा-रूपरेखा-मर्यादा-रेषा काढणें-आंखणें. Outlines *n. pl.* स्थूल वर्णन *n*, ठळक मुद्दे *m. pl.*, ठळक माहिति *f*.

Outlive' *v. t. to survive* मागें वांचणें, मागें-मागून-पश्चात् जिवंत राहणें-जगणें, (-च्या) मागून-मागें-पाठीमागें मरणें.

Outlook' [ह्या शब्दाचे मूळ अर्थ 'पहारा करणें,' 'पहारा करणारा', 'पहारा करण्याचें ठिकाण' असे आहेत; परंतु हे अर्थ सध्यां प्रचारांत नाहींत.] *n. what one sees on looking out, view, prospect* पुढें दिसणारा देखावा *m*, पुढचा देखावा. २ (*fig.*) *that which seems likely to happen* पुढचीं चिन्हें *n. pl.*, पुढें घडून येणारी स्थिति *f*, पुढली-पुढची स्थिति *f*, पुढचें मान *n*. [AGRICULTURAL O. शेतकीचीं पुढचीं चिन्हें. FINANCIAL O. पुढची सांपत्तिक स्थिति *f*. POLITICAL O. पुढचा राजकीय बाबतींतील रंग *m*. THE O. पुढची स्थिति *f*, पुढल्या पिढीची स्थिति *f*, पुढें येणारी स्थिति *f*.]

Outlus'tre *v. t. to excel in brightness* प्रकाशानें मागें हटवणें, प्रकाशानें (-वर) ताण करणें.

Out'lying *a. lying away from the main body, distant* (मुख्य ठिकाणापासून) दूरचा, अंतरावरचा.

Outman' *v. t. to out-do in manliness* मर्दपणांत (वर) ताण करणें. २ *to out-number in men* मनुष्यांच्या संख्येंत (-वर) ताण करणें.

Outmanœuvre (owt-ma-nū'vĕr) *v. t. to surpass in manœuvre or stratagem* (शत्रूवर) युक्तींत-डावपेंचांत ताण करणें-मागें हटवणें.

Outmarch' *v. t. to march faster than* (-च्याहून-पेक्षां) अधिक (वेगानें) चालणें, (-ला) चालण्यानें-चालण्यांत मागें टाकणें-घालणें-पाडणें, (ज्यास्त) वेगानें कूच करणें.

Out'most *a.* Same as Outermost *q. v.*

Out-num'ber *v. t. to exceed in number* संख्येनें मागें टाकणें-पाडणें, (-च्या हून-पेक्षां) संख्येनें अधिक असणें.

Out-of-the-way' *a.* (of places) *distant from frequented roads* (रहदारीच्या) रस्त्यापासून दूर असलेला, आडवळणाचा, आडवळणीं असलेला, (अगदीं) एकीकडे-बाजूला असलेला.

Out'-patient *n.* (इस्पितळांत दाखल न केलेला पण इस्पितळांतून औषध मिळणारा) बाहेरचा रोगी *m*.

Out'-post *n. a military station away from the main body of an army* (फौजेच्या संरक्षणाकरितां लाविलेले) दूरचे मोर्चे; फौजेनें तळ दिला असतां शत्रूच्या आकस्मिक हल्ल्यापासून रक्षण होण्याकरितां फौजेपैकीं कांहीं भाग पाठवून सभोंवतीं मोर्चे लावितात त्यांस *Out-post* असें म्हणतात. २ *soldiers occupying it* दूरच्या मोर्च्यांवर असणारे शिपाई *m. pl.*

Outpour' *v. t.* ओतून टाकणें, धार लागून राहणें. O. *n.* प्रवाह *m.* [OUTPOURINGS OF THE HEART मनोविकारांचा बाहेर येणारा प्रवाह *m.*]

Out'-put *n. product* (of minerals, manufactured articles, &c.) (बाहेर निघालेलें) काम *n*, निकास *f*, निपज *f.* २ *electric power of a dynamo* विद्युच्छक्तिजनकाचें काम *n.*

Outrage (owt'rāj) [Fr. *outrage*, earlier form *oltrage*, excessive violence,—L. *ultra* beyond, and suffix-*age* as in courage, voyage. Outrage हा शब्द मूळ ल्याटीन 'ultra' ह्या शब्दापासून आल्यामुळें त्याचा धात्वर्थ 'अतिशय' असा आहे.] *n. violence beyond measure* बलात्कार *m*, जुलूम *m.* २ *wanton indignity* उपमर्द *m.* ३ *deed of violence* अनर्थ *m*, कहर *m*, साहस *n*, उत्पात *m.* ४ अतिशय *m*, गहजब *m.* O. *v. t. to injure by violence, to violate* जुलूम *m*-बलात्कार *m.* करणें with वर *of o.* २ उपमर्द करणें *g. of o.* Outrag'eous *a. violent* बलात्काराचा, जुलमाचा. २ उपमर्दाचा. ३ *furious, atrocious* विकोपास गेलेला, अनर्थाचा, कहराचा, आकांताचा, उत्पाताचा, कल्पांताचा, राक्षसी, साहसी, अनर्थकारी. ४ *excessive* अतिशय, फार. Outra'geously *adv.* बलात्कार-जुलूम-अनर्थ करून, कहर करून, कहरानें, जुलमानें, अनर्थानें, अनर्थाचा *decl.* Outrag'eousness *n.* साहसिकता *f*, साहस *n*, अनर्थ *m*, गजब *m*, एकगजब *m.*

Outre (ōōt-rā') [Fr. *outre*, *pa. p.* of *outrer*, to exaggerate.] *a. outside the bounds of propriety, eccentric* विक्षिप्त, बेमर्याद, मर्यादेचें अतिक्रमण करणारा, शिष्टाचाराला धाब्यावर बसवणारा.

Outreach' *v. t. to reach or extend beyond* मागें टाकणें-घालणें-पाडणें, मागसांडणें, (-च्या) पलीकडे जाणें. २ *to deceive* फसवणें, ठकवणें, भोंदणें, धुतारणें.

Outride (owt-rīd') *v. t. to ride faster than* (-च्या पेक्षां) अधिक झपाट्यानें घोडा फेंकणें-हांकणें. Out'rider *n. a servant on horse-back who attends a carriage* जिलबीचा स्वार *m*, गाडीचा स्वार *m.*

Outrigger (owt'rig-ėr) [Formed of *out* and *Rigger.*] *n.* (of a canoe) उलंडी *f*, उंडली *f.*

Outright (owt'-rīt) *adv. immediately, at once* तेव्हांचे तेव्हांच, तात्काल, तसाच, उभाउभी, रोकडा, *decl.*, रोखारोखीं, रोखठोक, हातच्या हातीं, खडोखडी, खडाखड. २ *plainly, flatly* साफ, निक्षून, धड, धडधडीत. ३ *completely* पुरा *decl.*, पूर्णपणें.

Outroot' *v. t. to root out* (मुळासुद्धां) उपटून टाकणें, उपटून काढणें, निर्मूलन *n.* करणें *g. of o.*

Outrun' *v. t. to go beyond in running* धांवण्यांत मागें टाकणें-पाडणें-घालणें, मागसांडणें, माघारणें. २ *to exceed* (-ला) मागें टाकणें, (-च्यावर) ताण करणें, (-च्या पेक्षां-हून) अधिक असणें.

Out'set *n. a beginning* प्रारंभ *m*, प्रथमारंभ *m*, मुळारंभ *m*, उपक्रम *m*. [AT THE VERY O. सुरवातीलाच, मुळारंभीं, प्रथमदर्शनीं, सकृद्दर्शनीं.]

Outshine' *v. t. to excel in shining* शोभेंत-तेजांत-लखलखाटांत-शोभा देण्यांत मागें पाडणें, अधिक शोभा देणें with हून or पेक्षां *of o*. २ (*fig.*) (-वर) ताण-कडी करणें, फिका पाडणें, निस्तेज करणें. O. *v. i.* प्रकाशणें, चकाकणें; as, "Bright *outshining* beams".

Out'side *n.* (a) *the exterior* बाहेरली-बाहेरची बाजू *f*, बाहेरचें-बाहेरील-बाहेरलें-वरचें आंग *n*, बाहेरची धड *f*, वरघाट *m*, बहिर्भाग *m*. [ON THE OUTSIDE बाहेर, बाहेरल्या बाजूस-कडेस.] (b) *the outer side* बाहेरचा प्रदेश *m*, बाहेरची जागा *f*, बहिःप्रदेश *m*. २ *the farthest limit* (क्षेत्र वगैरेंची) मर्यादा *f*, कड *f*, शेवट *m*. [AT THE O., *at the utmost* निदानीं, निदान, जास्तींत जास्ती.] Out'side *a.* बाहेरचा, बाहेरल्या अंगचा-बाजूचा-&c., बहिःप्रदेशाचा. २ *not belonging to some circle or institution* (एखाद्या संस्थे) बाहेरचा; as, "O. opinion." ३ *greatest existent or possible or probable* जास्तींत जास्ती असलेला, शिकस्तीचा, कमालीचा; as, "Quote the O. prices." Out'side *adv.* बाहेर, बाहेरच्या बाजूला-बाजूस; as, "He stayed *outside.*" Outside *prep.* बाहेरच्या बाजूला; as, "To ride *outside* the coach." Out'sider *n. one not admitted to a particular company, profession &c., a stranger, a layman* (संस्थे) बाहेरचा *m*, त्रयस्थ *m*, परका *m*. २ *a horse not expected to win a race* शर्यतींत जिंकेलच अशी ज्याची खात्री नाहीं असा घोडा *m*, शर्यतीबाहेरचा घोडा *m*.

Outskirt (owt'skert) *n. border, suburb* (usually used in *pl.*) शींव *f*, सीमा *f*, सीमाप्रदेश *m*; as, "The *outskirts* of a town."

Outspoken (owt-spō'ken) *a. frank or bold of speech* स्पष्टवक्ता, निर्भिड. २ (of things) *free from reserve, distinct* स्पष्टवक्तेपणाचा, स्पष्ट, निर्भिड. Out-spo'kenness *n.* स्पष्टवक्तेपणा *m*, निर्भिडपणा *m*.

Outspread (owt-spred') *v. t.* (usually as a *pa. p.*) (वर) पसरणें, विस्तारणें. O. *a.* (वर) पसरलेला, विस्तारित.

Outstand'ing *a. prominent* (a) पुढें आलेला. (b) महत्वाचा. २ *remaining unpaid* वसूल करावयाचा, उधार, बाकी राहिलेला, यावयाचा, न उगवलेला, उकळावयाचा, थकलेला. [O. DEBTS थकलेली बाकी *f*, येणें असलेली बाकी *f*.]

Outstep (owt-step') *v. t. to step beyond* (मर्यादेच्या) बाहेर पाऊल टाकणें, उल्लंघन करणें, मर्यादा सोडणें, उल्लंघ *m*-उल्लंघन करणें, अतिक्रम *m*-अतिक्रमण *n*. करणें.

Outstrip (owt-strip') *v.t.* (*literally and fig.*) *to leave behind* मागें टाकणें-पाडणें-घालणें, मागसांडणें. Outstripped' *pa. t.* & *pa. p.* Outstrip'ping *pr. p.*

Outvie (owt-vī') *v. t. to surpass* (चढाओढींत) हटवणें, मागें टाकणें-पाडणें-सांडणें, मागसांडणें, माघारणें, फिका पाडणें.

Outvote (owt-vōt') *v. t. to defeat by a greater number of votes* मताधिक्यानें हाणून पाडणें, बहुमतानें पाडाव करणें.

Outward (owt'ward) *a. toward the outside* बाहेरचा, बाहेरल्या बाजूचा. २ *external, exterior* बाहेरचा, बाहेरला, बाहेरील, बाहेरल्या अंगचा -कडचा -बाजूचा, बहिर्भागाचा, बाह्य. ३ (letters, papers, &c). जावक, बाहेरगांवीं जाणारा. [O. FILE जावक फाइल *f.* O. MAIL परदेशचें टपाल *n.*] ४ (*theol.*) *worldly, carnal* (oppo. to *inward* or *spiritual*) प्रापंचिक, सांसारिक, बाह्य, दिसणारा; as, "O. interests; O. concerns." Out'ward, Out'wards *adv.* बाहेर, बाहेरल्याकडे, बाहेरल्या भागाकडे. २ *to a foreign port* बाहेरल्या देशांकडे; as, "A ship bound *outwards*". Out'ward-bound *a.* परबंदरास जाणारें -जाण्यासाठीं निघालेलें, परदेशीं जाणारें (जहाज). Out'wardly *adv.* (*literally & fig.*) *externally* बाह्यतः, बाहेर, बाहेरचा *decl.*, दिसण्यांत, दिसण्याला, बाहेरून, बाह्यात्कारीं, बहिः, बहिरंगीं. [O. AND INWARDLY सबाह्याभ्यंतर.] Out'wardness *n* बाह्यात्कारिता *f.*

Outweigh (owt-wā') *v. t. to exceed in weight* (वजनांत) अधिक-भारी-जड असणें with हून-पेक्षां &c. *of o.* २ (*fig.*) *to exceed in importance* हलका-कमतोल &c. करणें, (किंमतीनें-वजनानें) मागें पाडणें-सारणें-करणें.

Outwit (owt-wit') *v. t. to surpass in wit or ingenuity*, उलटा-उलट फसविणें, (*fig.*) पागोटें घेणें *g. of o.*, (*fig.*) टोपी घालणें, उलट तोंडाला पानें पुसणें *g. of o.*, उलट दांत *m. pl.* घशांत घालणें *g. of o.*, उलट कान कापणें *g. of o.*, उलट डोकीवर हात फिरवणें *g. of o.*, उलट पाणी *n.* पाजणें.

Outwork (owt'werk) *n. a work outside the principal wall or line of fortification* बाहेरचा कोट, बाह्य कोट, बाहेर कोट *m.* २ (as distinguished from indoor work) (घराबाहेर) शेतांत केलेलें काम *n*, बाहेरचें काम *n.* Out'worker *n. one who works out of doors, one who takes away work to do at home* (कारखान्या) बाहेर काम करणारा *m*, बाहेरचा कामगार *m* (on the analogy of बाहेरचा रोगी=out-patient.).

Oval (ō'val) [Fr. *ovale*–L. *ovum*, an egg.] *a. having the shape of an egg* अंड्याच्या आकाराचा, अंडाकार. (*bot.*) दीर्घवर्तुलाकार. O. *n. any thing oval* अंडाकार वस्तु *f.* २ (*math.*) (ईषत्‌वलतीति) आवल *n.* ३ दीर्घवर्तुल पटांगण *n.*

Ovary (ō'var-i) [Low L. *ovaria* –*ovum*, an egg.] *n. the part of the female animal in which the egg of the offspring is formed, the female genital gland* अंडाशय *m*, अन्तःफल *n.* २ (*bot.*) *the part of the pistil which contains the seed* अंडाशय *m*, बी-

जकोश *m.* [COMPOUND O. संयुक्त अंडाशय *m.* INFERIOR O. अधःस्थित अंडाशय *m.* SIMPLE O. एकाकी अंडाशय *m.* SUPERIOR O. ऊर्ध्वस्थित अंडाशय *m.*] Ova'rian, Ova'rial *a.* अंडाशयासंबंधीं. [O. TUMOUR अन्तःफलग्रंथी, रक्तगुल्म *m.*] Ovariot'omy *n.* अन्तःफल ग्रंथी कापून काढण्याचा प्रयोग *m*, रक्तगुल्मच्छेदन *n.* Ov'arious *a.* अंड्यांचा. Ovari'tis *n.* अंतःफलदाह *m.*

Ovariotomy, Ovaritis, See under Ovary.

Ovate, Ovated (ō'vāt, ō'vāt-ed) *a. egg-shaped* अंडाकार, अंडाकृति, अंड्याच्या आकाराचा.

Ovation (ō-vā'shun) [Fr. *ovation*–L. *ovatio-ovo, ovatum*, to shout, to exult.] *n. an outburst of popular applause, an enthusiastic reception* जयजयकारपूर्वक-जयघोषपूर्वक सत्कार *m*, जयघोषाचा कडकडाट *m*, प्रचंड जयघोष *m.*

Oven (uv'n) [A. S. *ofen*, cognate with Ger. *ofen*, and perhaps connected with Gr. *ipnos*, an oven.] *n. an arched place of brickwork or stone used for baking, heating, &c.* भट्टी *f.* [AIR OVEN हवेची भट्टी. STEAM OVEN वाफेची भट्टी.]

Over (ō'ver) [A. S. *ofer*; Ger. *über*; L. *super*; Gr. *huper*; Sk. उपरि, above.] *prep. higher than in place &c.* (oppo. to *under*) वर, वरता, वरतीं, वरतें, उपरि; as, "O. our heads." २ *across, from side to side of* वरून, इकडून तिकडे; as, "A dog leaps *over* a stream." ३ *upon the whole surface of* वरून; as, "To walk *over* a field". ४ *above* (implying superiority in excellence, dignity, &c.) वर, वरती; as, "The advantages which the Christian world has O. the heathen." ५ *above in authority or station* (implying government, direction, care, &c.) वर; as, "I will make thee ruler O. many things." ६ (in measurement) वर; as, "The depth of water was *over* his head". ७ *on account of* वर, स्तव, साठीं, करितां; as, "To spend time *over* an example". ८ *longer than* वर, पेक्षां, जास्ती; as, "O. five miles". ९ *in spite of* वर, न जुमानतां, पर्वा न करितां; as, "He triumphed *over* the difficulties". [O. HEAD AND EARS, *completely, wholly* सर्वस्वीं, पूर्णपणें, अगदीं; as, "O. head and ears in debt."] O'ver *adv. above, on the top* वर, वरून. २ *on the opposite side* पार, पलीकडे; as, "To sail *over* to England." ३ *additionally, above in measure* वर, शिवाय, अधिक, आगळा *decl.*, उवारीस, उवान्वास. ४ *throughout, from beginning to end* पार, आरपार, आद्यंत, साद्यंत, अथपासून इतिपर्यंत, सर्व, सगळा *decl.*; as, "A dress covered *over* with jewels." ५ *beyond a limit, in excess* फार, अधिक, अति, अमर्याद; as, "So *over* violent." ६ *at an end, finished* खलास, खरखास; as, "The feast was *over*." [O. AND ABOVE अधिक, आगळा. TO BE O. AND ABOVE राहणें, उरणें,

शिलकेस राहणें, उवारीस-उवाऱ्यास येणें, मागें पडणें. ALL O. जिकडे तिकडे, पूर्णपणें; as, "He is spattered with mud *all over*". २ *wholly over, at an end* सर्वस्वीं गेलेला- बुडालेला -पावलेला-गमावलेला; as "It is *all over* with him." O. AGAIN, *once more, anew* पुन्हां पुन्हां, पुनः पुनः, आणखी एकवार. O. AGAINST विरुद्ध बाजूला, समोरच्या बाजूला. O. AND ABOVE शिवाय. O. AND O. पुन्हां पुन्हां, आणखी एकवार. To BOIL O., See under Boil. To COME IT O., See under COME. To DO O., See under Do. To THROW O. *to abandon, to betray* टाकणें, त्याग करणें, (*fig.*) गळा कापणें.] O'ver *a. upper, superior* (often used as a prefix, as in *overcoat, overlord, &c.*) वरचा. २ *beyond* पलीकडचा. O'ver *n.* (*cricket*) *a certain number of balls* (usually *six*) *delivered by a bowler from one end of the wicket* चेंडू फेंकणाऱ्यानें एकाच वेळीं फेंकलेले चेंडू *m. pl.*, ओव्हर *n.*

Overact' *v. t. to exaggerate in action* फाजील अभिनय करणें. O. *v. i. to go to excess in action* अतिरेक करणें-होणें. Overacting *n.* फाजील अभिनय *m.* Overac'tion *n.* अतिरेक *m.*

Overage *n.* ठराविक वयाच्या पलीकडचें वय *n*, जास्त वय *n.*

Overalls (ō'vėr-awlz) *n. pl. a kind of loose trousers worn over others to protect them from soiling* सैल-पोकळ पायजमा *m*, इजार *f*, वरची विजार *f.*

O'veranxious *a.* बेदील, हवालदील, अतिचिंतातुर, अत्युत्सुक. O'veranxiety *n.* अतिचिन्ता *f*, अत्युत्सुकता *f.*

Overawe' *v. t. to restrain by fear or superior influence* दाब *m*- दरारा-धाक घालणें, फार घाबरवून सोडणें, घाबरगुंडी करणें. Overawed' *pa. t. & pa. p.*

Overbear' *v. t. to bear down or overpower, to overwhelm* दपटणें, दाबणें, दबेसा करणें, दाबून टाकणें. Overbear'ing *pr. p.* O. *a.* (of persons) *imperious, inclined to domineer* शिरजोर, दंडेल, दडप्या, दांड, दांडगा, दडपून टाकणारा, दपटशा देणारा, जबरदस्त, दाबणारा. २ (conduct) उर्मट, दंडेलीचा, उद्दाम, उद्धट, उद्धत, दांडगाईचा, दांडगेपणाचा. Overbear'ingly *adv.* शिरजोरपणानें, जबरदस्तीनें. Overbear'ingness *n.* शिरजोरपणा *m*, जबरदस्ती *f*, दडपेगिरी *f.*

Overbid' *v. t. to offer a price greater than* (पेक्षां) ज्यास्त किंमत देणें-बोलणें, जास्त 'बिट' करणें.

Overboard (ō'vėr-bōrd) *adv. from on board, out of a ship* गलबतावरून (पाण्यांत); as, "He was thrown *overboard.*" [To THROW O. (अर्ध्यावरच) सोडून देणें, फसविणें; as, "To throw a project *overboard.*"]

O'verbridge, See under Bridge.

Overbur'den *v. t. to burden over much* अधिक -फार-&c. ओझें लादणें- घालणें &c., भार लादणें, (ओझ्याखालीं) दबेसा करणें, भाराक्रान्त-&c. करणें. O. *n. alluvial soil overlying a bed of ore* दगडावर असणारा गाळ *m*, (दगडाच्या खाणींत चांगल्या दगडाच्या थरांवर असणारी) फुटतूट *f*, डबर *n.*

Overcarr'y *v. t.* & *i.* *to carry beyond the proper point* योग्य मर्यादेच्या पलीकडे नेणें-वाहाणें-वाहून नेणें-जाणें, चुकून योग्य स्टेशनाच्या पुढें जाणें.

Overcast' *v. t.* *to cast over, to cloud* (ढगांनीं) झांकणें, आच्छादणें, धुंद- &c. करणें. २ *to cover with gloom* उदासीनता आणणें. ३ *to sew over or stitch the edges* (*of a piece of cloth*) *slightly* धांवता दोरा घालणें. Overcast' *pa. p.* आच्छादलेला, मेघाच्छादित, मेघाच्छन्न.

Overcharge' *v. t.* *to load with too great a charge* फाजील-अधिक ओझें घालणें, भाराक्रांत करणें. २ *to charge too great a price* फाजील किंमत सांगणें, अधिक मोल *n*-अधिक किंमत *f*- अधिक दर *m*-&c. सांगणें-लिहिणें-मांडणें. ३ (a gun) अधिक-फार-जास्त-&c. भरणें, अधिक बार *m.* भरणें. ४ *to exaggerate* अतिशयोक्ति करून सांगणें. O. *n.* *an excessive load or burden* अधिक ओझें *n*, अधिक वजन *n*- भार *m.* २ *an excessive charge in an account* (वाजवीपेक्षां) अधिक किंमत *f*- दर *m.*

Overcoat (ō'vėr-kōt) *n.* वरकोट *m*, सर्व कपडे घातल्यानंतर त्यांवर घालण्याचा कोट-डगला *m.*

Overcome' *v. t.* *to conquer or subdue* जिंकणें, पराजय *m*-पराभव *m.* करणें *g. of o.*, वश-जित करणें, डोकीवर -उरावर -नाकावर पाय देणें *g. of o.*; पासला पाडणें, (-चा) पाडाव करणें, जेरीस-रकमेस-डबघाईस आणणें, जेर-बेजार-आक्रांत-व्याकुळ करणें, दमवणें, श्रमवणें; as, "To O. enemies in battle." २ *to get the better of* सपशेल पाडणें, मोडणें, खालीं घालणें.

Overcon'fident *a.* (with *of*) *too confident* फाजील खात्रीचा, फाजील खात्री असलेला. Overcon'fidence *n.* फाजील खात्री *f*, फाजील विश्वास *m.* Over-con'fidently *adv.* फाजील विश्वासानें.

Overcred'ulous *a.* (with *of*) फार भोळा, अतिभोळा, अतिभोळसर.

Overcrowd' *v.t.* फार गर्दी करणें, फार गिचाडी करणें.

Overcun'ning *a.* अतिशाहणा, आतिलबाड, अतिधूर्त.

Overda'ring *a.* *foolhardy* अतिसाहसी, अतिधृष्ट, उरफाट्या काळजाचा, निधड्या छातीचा.

Overdo' *v. t.* *to do too much, to carry too far* अधिक-&c. करणें, अतिशय करणें, अतिरेक करणें. २ *to harass* दमविणें, थकवणें, जेरीस आणणें. ३ *to cook too much* अधिक भाजणें-शिजविणें, फार होणें *in. con.*, as, "To O. the meat."

Overdraft' *n.* (शिलकेपेक्षां) अधिक रकम काढणें *n.* २ (शिलकेपेक्षां) अधिक काढलेली रक्कम *f.*

Overdraw' *v. t.* (शिलकेपेक्षां) जास्त रकमेचा चेक देणें.

Overdue' *a.* (of a ship, train) *due beyond the time, due some time ago* उशीर झालेली (गाडी &c.), वेळ होऊन गेलेला, अतिकाळ झालेला. २ *remaining unpaid at the right time* (योग्य वेळीं) न भरलेला-न भरणा केलेला, न चुकवलेला, न चुकता केलेला.

Overeat' *v. t.* (generally reflexive) अधिक खाणें, अधाशीपणानें खाणें.

Overes'timate *v.t. to estimate too highly* फाजील अंदाज करणें-किंमत करणें. O. *n.* फाजील अंदाज.

Overexcite' *v. t. to excite unduly* फाजील-अधिक-अतिशय चिथविणें-चिथवून देणें. **Overexcite'ment** *n.* फाजील चिथवणूक, अतिक्षोभ, क्षोभातिशय.

Overex'posure *n. too long exposure of the sensitive plate* (प्रकाशलेखाची ऋणकांच) जास्त वेळ उजेडांत ठेवणें, अतिचिरप्रकाशन.

Overgrown' *pa. p.* फार व्यापलेला, फार व्यापून टाकलेला, फार भरून टाकलेला. २ *grown beyond the natural size* (स्वाभाविक आकारापेक्षां) फार वाढलेला, अधिक वाढीचा, अतिवर्धित; as, "An *overgrown* ox."

Overgrowth *n. excessive growth* अधिक वाढ *f*, फार वाढ *f*, अतिवृद्धि *f*, फाजील वाढ *f*.

Overhand' *n. the upperhand, superiority* वर्चस्व *n.* श्रेष्ठत्व *n.* O. *a.* (cricket) (खांद्याच्या वर) हात उचलून (चेंडू) फेंकण्याचा; as, "*Overhand* bowling."

Overhang' *v. t. to project over* वर येणें-असणें *g. of o.*, वर लटकणें-लोंबणें, पुढें येणें; as, "Ascend the hill which *overhangs* the city." २ *to overlade with ornamentation* सुशोभित करणें, चित्रें लटकावणें-लावणें; as, "To O. a wall with pictures." **Overhung'** *pa. p. adorned with hangings* लोंबत्या चित्रांनीं सजविलेला.

Overhead' *adv.* डोक्यावर, डोकीवर, मस्तकावर, &c. वर, वरतीं. २ *in the upper story or upon the floor above* वरच्या मजल्यावर. ३ *in the zenith* डोक्यावर, फार उंच. O. *a. situated above* (डोक्यापेक्षां जास्त) उंचीवरचा. [O. CONDUCTOR (डोक्यावरच्या) उंच विद्युद्वाहक तारा *f. pl.*]

Overiss'ue *v. t. to issue in excess* (*as bank-notes or bills of exchange*) फाजील-अधिक काढणें. O. *n. any excessive issue* (*of Government paper*) *exceeding the limit of capital, credit, or authority* अधिक काढणें, (भांडवल, पत किंवा अधिकार यांच्यापेक्षां) जास्त (सरकारी कागद) काढणें. २ जास्त काढलेल्या नोटा, हुंड्या वगैरे.

O'verland *a. passing entirely or principally by land as a route* खुषकीचा, जमिनीवरचा, स्थलमार्गाचा. O. route (इंग्लंडांतून हिंदुस्थानांत जाण्यास सुएझ आणि ब्रिंडिसीवरून कांहीं अंतरापुरता) खुषकीचा मार्ग.

Over-lap' *v. t.* एकमेकांना-परस्परांना व्यापणें. [OVER-LAPPING EACH OTHER परस्परव्यापी.]

Overlay' *n.* (मोठ्या मेजकापडावर घातलेलें) वरचें मेजकापड. २ (*printing*) जास्त लावलेला कागद *m.* ३ (*fig.*) जास्त थर *m.*

Overleap' *v. t.* उडून पार जाणें, उडी *f.* मारून जाणें, उडून जाणें. २ *to pass over without notice, to ignore* (-कडे) दुर्लक्ष करणें. ३ *to omit* न पाळणें, वगळणें, सोडणें, गाळणें; as, "Let me O. that custom".

Overload' *v. t.* Same as Overburden.

Overlook' *v. t. to look over or view from a higher position* पाहणें, उंचावरून खालीं पहाणें. २ *to connive* कानाडोळा करणें, (-कडे) दुर्लक्ष करणें.३ *to superintend* तपासणें,तपासणी-देखरेख करणें.Overlook'er *n.*तपासणी करणारा *m*, देखरेख करणारा.

Overlord' *n. a lord over other lords* अधिराज *m*, राजाधिराज *m*, महाराज *m*.Overlord'ship *n.* अधिराज्य *n*, अधिराजाधिकार *m*.

Overman' *v. t. to provide with more men than are wanted* अधिक माणसें ठेवणें-नेमणें. O. *n. a foreman* (*espec. in a coal-pit*) मुकादम *m*.

Overmatch' *v. t. to be more than a match for* (वर) ताण करणें.

Overpay' *v. t. to pay too much* अधिक देणें, (वाजवी-पेक्षां) जास्ती देणें, अधिक पगार देणें. २ *to reward too highly* अतिशय मोठें बक्षिस देणें.

Overpay'ment *n.* अधिक पगार *m*, अधिक भरणा करणें *n*.

O'verproduction *n. the act of producing a supply of commodities* (*espec. of manufactured goods*) *in excess of the demand* फाजील निपज *f*, अत्युत्पादन *n*, फाजील उत्पत्ति *f*, अत्युत्पत्ति *f*, बेसुमार निपज-उत्पत्ति *f*.

Overproud' *a. exceedingly or unduly proud* अतिशय गर्विष्ठ, फाजील गर्व करणारा, अतिगर्वी.

Overproof' *a.* (of spirits) *containing more alcohol than the standard* प्रमाणापेक्षां अधिक मद्यार्क असलेला.

Over-ride' *v. t. to ride too much* दमेपर्यंत चालवणें, दामटणें; as, "To O. a horse". २ पायांखालीं तुडवणें, वरून जाणें. ३ *to trample down or set aside* पायाखालीं तुडवणें *fig.*, पायमल्ली करणें. ४ *to supersede* रद्द करणें; as, "One law *overrides* another". ५ (*surg.*) (हाड वगैरे) वर चढवणें. [To O. ONE'S COMMISSION, *to act with a high hand* दिलेल्या अधिकाराचा अतिक्रम करणें.]

Overri'ding *n.* हाड मोडलें असतां त्याचे समोरासमोरचे तुकड्यांची कडा एकमेकांवर चढवणें *n*, अध्यारोह *m*, अधिश्रयण *n*. २ पुढच्या पायाच्या नालावर मागच्या पायाचा पुढचा भाग आपटणें.

Overright'eous *a. superstitiously strict* (usually implying hypocrisy) दांभिक, धार्मिक बाबतींत कडकडीतपणाचा आव घालणारा, नीतीचें दंभ माजविणारा. Overright'eousness *n.* फाजील नीतिमत्ता, नीतीचा दांभिकपणा.

Overripe' *a. too ripe* फार पिकविलेला-पिकलेला, अतिपक्व, अविकलेला. Overrip'en *v. t. to make too ripe* उपिकविणें, फार पिकविणें, अविकविणें.

Overrule' *v. t. to rule over* वरचा अधिकार *m*-अंमल *m*-&c. चालवणें with वर *of o.*, वरच्या अधिकाराच्या बळानें-अधिकारानें चालवणें. २ (*law*) *to influence or set aside by greater power* रद्द करणें, अधिकारानें-&c. उडवणें, मागें घालणें -सारणें or -पाडणें, (अधिकाराच्या नात्यानें) रद्द करणें, लटपटविणें. O. *v. i. to be supreme*

in controlling सत्ता-अधिकार चालवणें, अतिश्रेष्ठपणाची सत्ता किंवा अधिकार चालविणें. Overrul'er *n.* (वर) अधिकार करणारा, (वर) अंमल चालविणारा &c. Overru'ling *pr. p.* (-वर) सत्ता चालविणारा, (सर्वांचें) नियमन करणारा; as, "O. Providence". Overru'lingly *adv.*

Overrun' *v. t. to spread or run over* (वरून) व्यापणें, भरणें, वेढणें, ग्रासणें, आच्छादणें, व्यापून -भरून -वेढून &c. टाकणें -घेणें, आच्छन्न -आकीर्ण &c. करणें. २ *to spread over and take possession of* आक्रमणें, स्वाऱ्या *f. pl.* घालणें -करणें, आक्रांत-आक्रमित करणें. ३ *to crush down* चेपून टाकणें, चिरडून टाकणें, दडपून टाकणें. ४ (a) *to go beyond* (मर्यादेच्या) पलीकडे जाणें; as, "One line *overruns* another in length." (b) *to run faster than* (च्यापेक्षां) फार जास्त गतीनें जाणें, (पेक्षां) जलद धावणें -पळणें. ५ *to carry over, as type, from one line or page into the next after* एका ओळींतील मजकूर दुसऱ्या (पुढील अगर मागील) ओळींत नेणें, एका ओळींतील, रकान्यांतील, किंवा पृष्ठांतील मजकूर दुसऱ्या ओळींत, रकान्यांत, किंवा पृष्ठांत सरकवणें -चढवणें. Overran *pa. t.* Overrun *pa. p.* व्यापलेला, व्यापून टाकलेला, &c, व्याप्त, आच्छन्न, आकीर्ण, आस्तीर्ण. २ आक्रमलेला, आक्रांत, आक्रमित. [To BE OVERRUN व्यापणें, भरणें. २ आक्रमित होणें.] Overrun'ning *n. act.* व्यापणें *n*, व्यापून टाकणें &c., व्यापन *n.* २ आक्रमणें *n*, आक्रम *m*, आक्रमण *n*, अधिक्रमण *n.*

Overscru'pulous *a. scrupulous to excess* फाजील -अधिक शंकेखोर, अतिशंकी. Overscrupu'lousness *n.* फाजील शंकेखोरपणा *m*, अतिशंकीपणा *m.*

Overseas' *a.* समुद्रापलीकडचा. [O. DOMINIONS समुद्रापलीकडचे मुलुख -देश *m. pl.* O. EDITION *the edition of a newspaper for sending to the colonies* (वसाहतीकरितां काढलेली वर्तमानपत्राची) बाहेरची प्रत *f.* O. PREMIERS समुद्रापलीकडच्या वसाहतींचे प्रधान *m. pl.*]

Oversee' *v. t. to superintend* देखरेख *f*-चौकशी *f* &c. करणें -ठेवणें, पाहणें. Overse'er *n.* देखरेख करणारा, पाहणारा, देखरेख्या, चौकसनीस, 'ओव्हरसीअर.'

Overshade' *v. t. to throw a shade over* सावली *f*-छाया *f.* करणें-घालणें with वर *of o.*, छायावृत-छायाच्छादित-&c. करणें. २ *to render dark or gloomy* काळोखाचा करणें.

Overshad'ow *v. t. to cast a shadow over* (वर) छाया घालणें-पाडणें, सावली *f* -छाया *f.* करणें -पाडणें -घालणें with वर *of o.* २ *to darken* काळोखाचा करणें, दिसेनासा करणें, लोपून टाकणें. ३ *to shelter* छायेखालीं -आश्रयाखालीं-पंखाखालीं घेणें-ठेवणें. ४ *to cause to seem less important* फिका पाडणें, निस्तेज -तेजोहीन -महत्त्वहीन -कमी मोलाचा -कमी महत्त्वाचा करणें.

Overshoot' *v. t. to shoot over or beyond as a mark* निशाणाच्या-&c. पलीकडे बाण *m.* मारणें,

लक्ष्यातिक्रम *m*. लक्ष्योल्लंघन *n*-लक्ष्यातिक्षेप *m*-&c. करणें. [To OVERSHOOT ONE'S SELF (a) *to venture too far* आपल्या शक्तीबाहेरचें काम उचलणें. (b) *to assert too much* अतिशयोक्तीचें विधान करणें.] २ *to pass swiftly over* (वरून) उडून जाणें. (३) *to exceed* (वर) ताण -चढ करणें; as, "To O. the truth".

O'versight [Oversight शब्दाचा धात्वर्थ 'देखरेख,' 'चौकशी' असा आहे.] *n. a failing to notice, mistake, omission* नजरचूक *f*, दृष्टीची चूक *f*, दृष्टिदोष *m*. २ *an instance of oversight* नजरचुकीचें उदाहरण *n*.

Oversleep' *v. t. to sleep beyond* (नेहेमींपेक्षां) जास्ती-जास्त वेळ झोंपणें; as, "To O. one's self." O. *v. i. to sleep too long* (नेहेमींपेक्षां) फार वेळ झोंप घेणें.

Overspent' *a. excessively fatigued* अतिशय थकलेला-भागलेला, अतिश्रान्त, अतिक्रान्त.

Overspread' *v.t. to spread over, to scatter over* व्यापणें, आक्रमणें, भरणें, आच्छादणें, वेढणें, व्यापून-भरून &c. घेणें-टाकणें, व्यापन *n* -आक्रमण *n* -आच्छादन *n*. करणें *g. of o.*; as, "The deluge *overspread* the earth." O. *v.i. to be spread over* पसरणें, पसरलें जाणें. Over-spread *pa.t.* O. *pa.p.* व्यापलेला, आच्छादलेला, व्याप्त, in compo. आकीर्ण, in compo. आस्तीर्ण.

Overstate' *v.t. to exaggerate* फुगवून सांगणें. Overstate'-ment *n*. फुगवून-तिखट मीठ लावून सांगितलेली गोष्ट *f*.

Overstep' *v. t. to step beyond* उल्लंघणें, उल्लंघन *n*-उल्लंघ *m*. करणें.

Overstock' *v. t. to stock overmuch, to fill too full* अधिक बगमी *f*-ज्यास्त बेगमी *f* -अतिपूर्त्ति *f*. करणें, भरपूर करणें, फाजील सांठा *m*-अधिक सांठा करणें *with* आंत *of o.*; as, "To O. the stomach with food." O. *n. superabundance* पुष्कळ सांठा *m*, फाजील सांठा *m*, पुष्कळ भरणा *m*, अतिसंग्रह *m*.

Overstrain' *v. t.* फार ताणणें, अतिशय ताणणें; as, "To O. one's nerves." O. *v. i. to strain one's self to excess* अतिप्रयास करणें. O. *n. too great a strain* अतिप्रयास *m*, अतिश्रम *m*, ताण *m*.

Overt (ō'vert) [Fr. *ouvert—ouvrir*, to open. Opposed to Covert.] *a. open to view, public, apparent* राजरोस, राजरोसीचा, उघड, व्यक्त, उघड-पणाचा, प्रसिद्धपणाचा. O'vertly *adv*. राजरोसपणें, उघड, उघडपणें, प्रसिद्धपणीं. O'vertness *n*. उघडपणा *m*, राजरोसपणा *m*, प्रसिद्धपणा *m*. [O. ACT, *something actually done in execution of a criminal intent* उघड-राजरोस गुन्हा *m*.]

Overtake' *v. t. to come up with, to catch* गांठणें, (दोहोंमधील अंतर) आटपणें, अटपून घेणें, मिळवणें, मिळवून घेणें, पाठ *f*. धरणें *g. of o.*; as, "To O. one in the race." २ *to come upon, to take by surprise* गांठणें, सांपडणें, अचानक पकडणें; as, "If a man be *overtaken* in a fault."

Overtask' *v. t. to task overmuch* अधिक काम-फार काम &c. सांगणें, जिवाआगळें काम *n* -जिवापाड-जिवापरतें काम-&c. सांगणें, (-ला) खूप काम देणें.

Overtax' *v. t. to tax overmuch* फार कर लादणें. २ फार काम देणें, फार काम लादणें; as, "To O.one's energies."

Overthrow' *v. t. to throw down, to upset* पाडणें, पाडून टाकणें-देणें, उलंडणें, उलटणें, उलथा-पालथा करणें; as, "His wife *overthrew* the table." २ *to destroy, to defeat utterly* पुरा चीत करणें,मारणें, पाडाव *m*-पराभव &c. करणें *g. of o.*; as, " To O. an enemy." ३ *to demolish* मोडणें, पाडणें, नासणें, जमीनदोस्त करणें, लयास नेणें, भंग *m* -विघात *m* -विध्वंस &c. करणें *g. of o.*, उध्वस्त करणें; as; "To O. the walls of a city." O'verthrow *n act.* पाडणें *n*, पाडाव करणें *n*, चीत करणें. २ *the state.* पाडाव *m*, पराभव *m*, पराजय *m*. ३ *the act.* मोडणें, नासणें. ४ *the state.* मोड *m*, नाश *m*, भंग *m*, विघात *m*, विध्वंस *m*. Overthrew' *pa. t.* Overthrow'er *n*. पाडाव करणारा, विध्वंसक. Overthrow'-ing *pr. p.* Overthrown' *pa. p.* पाडलेला, उलटलेला, उलंडलेला. २ मारलेला, पाडाव केलेला, पराभूत, जित, जमीनदोस्त, चीत. ३ मोडलेला, नासलेला, भग्न, नष्ट.

Overtone' *v. t. to drown a tone with stronger tone* आवाजी बुडविणें. २ (*photo.*) *to give too deep a tone to* अधिक छटा देणें, रंग जास्त चढविणें. O. *n*. चढासूर *m*, अतिस्वर *m*. २ अधिक छटा *f*.

Overtop' *v. t. to rise over the top of* वर जाणें with *g. of o.*, उंच असणें with पेक्षां-हून-&c. *of o.* २ *to surpass* (वर) सरशी करणें, (ला) मागें टाकणें. ३ *to make of less importance, to obscure* कमी महत्वाचा करणें-मानणें, मागें अंधारांत टाकणें.

Overture (ō'-vėr-tūr) [Fr. *overture.*] *n. a proposal* (तहासंबंधीं-विवाहासंबंधीं) पूर्वभाषण *n*, बोलणें *n*, बोली *f*, भाषा *f*; as, "To make *overtures* to an enemy." २ (*mus.*) *introductory piece of instrumental music, prelude* पूर्वरंगालाप *m*, पूर्ववादन *n*, (वाद्यांचा) उपोद्घात *m*. O. *v. t. to make an overture to* बोलणेंचालणें करणें, बोली-भाषा होणें.

Overturn' *v. t. to throw down or over* उलटा करणें, उलटणें, पालथा पाडणें, उलथा करणें, पाडणें, उपरांडणें. २ *to subvert, to ruin* मोडणें, नासणें, नष्ट करणें, भंग *m*-विघात *m*- &c. करणें *g. of o.* O. *n. the state of being overturned* उलट करणें *n*, उपरांडी स्थिति *f*; as, " An O. of parties." २ मोड *m*, नाश *m*, भंग *m*, विघात *m*.

Overval'ue *v. t. to set too high a value on* फाजील किंमत- अधिक किंमत करणें, अधिक मोठा मानणें, अधिक मोलाचा मानणें, मोलापेक्षां-किंमतीपेक्षां &c. अधिक मानणें, अतियोग्यता *f*. मानणें; as, "To O. human power." Overvalu'ation *n. overestimate* फाजील मोल *n*, फाजील योग्यता *f*.

Overween (ō-vėr-wēn') [E. *over* and A. S. *wenan* —*wen*, expectation.] *v. i.* (*Shakes.*) *to think too*

highly or favourably esp. of oneself स्वतः संबंधानें अहंता *f*- अभिमान असणें, घमेंड असणें; as, "We all of us naturally *overween* in our own favour." Overween'ing *a. conceited, vain* अहंपणाचा, फुशारकीचा, गर्विष्ठ, फुशारक्या, अभिमानी, अहंकारयुक्त, अहंकाराचा, अहंपणाचा. Overween'ing *n. conceit* अहंकार *m*, अहंता *f*, फाजील आढ्यता *f*, अहंपणा *m*, अभिमान *m*, फुशारकी *f*, वृथाडौल *m*, घमेंड *f*. Overween'ingly *adv.* अहंपणानें, अहंपणें, अहंतापूर्वक, अहंकारपूर्वक, अभिमानपूर्वक, फुशारकीनें, घमेंड करून.

Overweigh' *v. t.* वजनांत जास्त भरणें. Overweight' *n.* अधिक वजन *n*, अधिक भार *m*, भाराधिक्य *n*, अतिभार *m*, भारातिशय. Overweigh'ted *a. unduly loaded with* (वजनाखालीं) दडपलेला, भारातिक्रांत.

Overwhelm' *v.t. to spread over and crush by something heavy or strong* दडपणें, दाबणें, दडपून-दाबून टाकणें, पाडणें, पालथा-पासला पाडणें, लोळविणें, भुईस-जमिनीस मिळवणें, जमीनदोस्त करणें, खालीं बुडवून टाकणें. २ *to flow over and bear down* बुडविणें, बुडवून टाकणें, गर्क -गडप-निमग्न करणें, घेरणें, आक्रांत करणें. ३ *to swallow up* (as with a flood) *fig.* गिळणें, गट्ट करणें, खाऊन टाकणें. ४ *to overpower* (*with grief*) (दुःखानें) व्याकुल करणें. [To BE OVERWHELMED (दुःखानें) व्याकुल &c. होणें.] Overwhelmed' *pa. t.* O. *pa. p.* दडपलेला, दडपून टाकलेला. २ बुडवलेला, गर्क केलेला-झालेला, घेरलेला, ग्रासलेला, निमग्न, ग्रस्त, आक्रांत. Overwhelm'er *n.* दडपणारा, दडपून टाकणारा, पासला पाडणारा. २ बुडवणारा, ग्रासणारा, घेरणारा, गर्क करणारा. Overwhelm'ing *pr. p.* O. *a.* प्रचंड, मोठा, दांडगा, &c. [O. MAJORITY (पूर्ण पाडाव करून टाकणारें) प्रचंड-दांडगें बहुमत *n*.]

Overwise' *a. wise overmuch* फाजील शहाणा, अति-शहाणा.

Overwork' *v. t. to work overmuch* शक्तीपलीकडचें-जिवापलीकडचें काम *n*. घेणें, शक्तीपेक्षां जास्त-अधिक खपविणें-राबविणें, (-चें) भूंस पाडणें, (-चीं) हाडें नरम करणें, घुमा घालणें; as, "To O. a horse." २ *to crowd with labour* कामानें भरून टाकणें, अतिशय कामामुळें फुरसत-अवकाश न ठेवणें; as, "My days with toil are *overwrought*." ३ *to decorate all over* (सर्व बाजूंनीं) अधिक शृंगारणें-सजवणें-नटवणें. O. *v. i.* शक्तीपलीकडे श्रम -मेहेनत करणें-घेणें. O. *n. excessive labour* (वाजवीपेक्षां) जास्त काम *n*, अधिक काम *n*, अतिशय काम *n*, जिवापलीकडचें काम *n*. २ *extra work* (ठरावापेक्षां) जास्ती काम *n*, सवाई.

Overwrought (ō-vėr-rawt') [Pa. p. of overwork.] *a. worked too hard* अति परिश्रम केलेला -घेतलेला, थकून गेलेला, अति मेहेनत पडलेला. २ अतिसंस्कृत, अतिसंस्काराचा, फार सजवलेला-नटवलेला, अतिपरिष्कृत. ३ *elaborated to excess* फार श्रम करून लिहिलेला; as, "O. passage." ४ *overexcited* फार क्षुब्ध झालेला.

Overzeal'ous *a. too zealous* अतिशय आस्था असलेला, अत्युत्सुक, अत्यासक्त.

Ovicular (ō-vic'u-lėr) [L. *ovum*, an egg.] *a.* (*biol.*) *of or pertaining to an egg* अंडगोलाचा. २ *of the shape of an egg* अंडगोलाकृति.

Ovicyst (ō'vi-sist) [L. *ovum*, an egg, & cyst.] *n.* (*zool.*) *a receptacle in which the ova are hatched in some Tunicata* (ट्युनिकेटा वर्गाच्या प्राण्यांची अंगाला चिकटलेली) अंडीं उबविण्याची पिशवी *f*, बाह्यांडाशय *m*.

Oviducal, See under Oviduct.

Oviduct (ō'vi–dukt) [L. *ovum*, an egg, & *ducere*, to lead.] *n.* (*anat.*) *a tube, or duct, for the passage of ova from the ovary to the exterior of the animal, or to the part where further development takes place* अंडवाहकनलिका. Ovidu'cal *a.* अंडवाहक नलिकेचा-संबंधीं; as, "O. glands."

Oviferous (ō-vif'ėr–us) [L. *ovum*, an egg, & *ferre*, Sk. भृ, to bear.] *a.* (*biol.*) *egg-bearing* अंडधारी.

O'viform *a. having the form of an oval or egg* अंडाकार, अंडाकृति; as, "O. vesicle, O. stone." २ (*bot.*) अंडाकृति (पर्ण).

Oviparous (ō-vip'a-rus) [L. *ovum*, an egg, and *parere*, to bring forth.] *a.* (*physiol.*) *bringing forth eggs* अंडीं प्रसवणारा, अंडप्रसू, (*pop.*) अंडज (प्राणी. उ. कोंबडी, मोर, वगैरे). Ovip'ara *n. pl.* अंडीं घालणारे प्राणी *m. pl.* Ovipar'ity *n.* (*biol.*) *reproduction by ova* अंडजोत्पत्ति *f*.

Ovisac (ō'vi-sak) [L. *ovum*, egg, and sac.] *n.* (*anat.*) अंड्यास वेष्टणारी पेशी *f*, अंडपेशी *f*. (See गर्भविद्या आणि प्रसूतिकरण by Dr. Sakharam Arjuna).

Ovoid (ō'void), Ovoidal (ō-void'al) [L. *ovum*, an egg, & Gr. *eidos*, form.] *a.* (*bot.*) *egg-shaped* अंडाकार, अंडाकृति, अंड्यासारखा, अंडसदृश.

Ovology (ō-vol'ō-jï) [L. *ovum*, an egg. & *logos*, discourse.] *n. that part of biology or embryology which treats of the formation and structure of the ova of animals* अंडविज्ञान *n*, अंडरचनाविद्या *f*, अंडविद्या. ह्या विद्येंत अंडीं कशीं वाढतात ह्याचा विचार केलेला असतो.

Ov'oplasm *n. the protoplasm of the unfertilized ovum* अंडस्थधातु *m*, अंडधातु *m*.

Ovoplasma (ōvō-plaz'ma) [L. *ovum*, an egg, and Plasma.] *n. egg- yolk* अंड्यांतील बलक *m*.

Ovoviviparous (ō-vō-vi-vip'ar-us) [L. *ovum*, an egg, and Viviparous.] (*biol.*) *oviparous, but hatching the egg while it is in the body, as some fishes and reptiles* अंडीं घालून तीं आपल्या शरिरांतील अंड्यांच्या पिशवींत उबवून त्यापासून पिलें प्रसवणारा, अंडजसचेतनप्रज; as, "O. lizards."

Ovule (ō'vūl) [Dim. of L. *ovum*, egg.] *n.*

(*physiol. & zool.*) *ovum or female germ-cell of an animal* अंड *n*, अंडें *n*. २ (*bot.*) *the rudimentary seed; the body which contains the female germ-cell and after fertilization becomes a seed* आदिबीज *n*, बीजांड *n* (*pl.* बीजांडें), (बीजाचें) अंडें *n* or अंड *n*, स्थूलरजकोश (megasporangium). [AMPHITROPOUS O. सरलवक्र बीजांड *n*. ANATROPOUS *or* INVERTED O. व्यस्त बीजांड *n*. CAMPYLOTROPOUS *or* CURVED O. वक्र बीजांड *n*. ORTHOTROPOUS *or* STRAIGHT O. सरल बीजांड *n*.].

Ovum (ō'vum) [L. *ovum*, egg.] *n*. (*biol. & zool.*) *female germ in animals, capable of developing into new individual when fertilised by male sperm; egg* (*esp. of mammals, fish, or insects*) अंड *n*, अंडें *n*. २ (*bot.*) *the female germ-cell, without cell-wall, containing protoplasmic matter, which when fertilised by the male sperm forms the oospore* (शुक्राशीं संयुक्त होणारा बीजांडांतील प्राकाररहित) रजोगोल or briefly रज *n*; (loosely) बीजांडांतील रस *m*. Ova *n. pl.*

N. B.:—Since *ovum* and oosphere mean the same thing in botany, both these words should be translated by the same common word रजोगोलक or रज. Here रज means female gamete as opposed to रेत which is male gamete.

Owe (ō) [A. S. *agan*, to possess.] *v. t. to be bound to pay* ऋण *n*-कर्ज *n*-देणें *n*. लागणें-असणें, (I owe him 500 rupees मी त्याचे पांचशें रुपये ऋण लागतों or मी त्याचे पांचशें रुपये देणें लागतो; he owes me 20 rupees तो माझे वीस रुपये देणें (or माझे वीस रुपये) लागतो, &c.) ऋणकरी-कर्जकरी-देणेंकरी-&c. असणें with *g. of o.* (as, मी त्याचा पांचशें रुपयांचा ऋणकरी आहें), ऋण *n* -कर्ज *n* -देणें &c. बाळगणें-राखणें-असणें. २ *to be obliged for* (करितां) ऋणी-उपकारी-आभारी लागणें (as, I owe my post to you=नोकरी-आसामी-विषयीं मी तुमचा आभारी लागतों). Owed *pa. t. & pa. p.* O'wing *pr. p. a. due, yet to be paid* देय, देण्याचा, द्यावयाचा, द्यायाचा. २ *attributable* (*to*), *happening as a consequence of* चा, (-च्या) मुळें (होणारा), नें (होणारा), कर्तृक-मूलक in compo; as, "This fever is *owing* to fasting हा ताप उपास केल्याचा or उपासाचा आहे; This cold is owing to rain ही थंडी पावसाची आहे, किंवा ही थंडी पावसानें झाली."

Owl (owl) [L. *ulula*, Sk. उलूक, A. S. *ule*, an owl.] *n*. घुबड *n*, घुडगें *n*, दिवाभीत *n*, दिवांध *m*;—revilingly ओखटें *n*. २ (*fig.*) *a blockhead* मूर्ख *m*, टोणपा *m*, शुंभ *m*, उल्लु *m*, उल्लूका बच्चा *m*. Owl'ery *n*. घुबडांचें घरटें *n* -माळा *m*. Owl'et *n*. घुबडाचें पिलूं *n*. Owl'-eyed *a*. घुबडडोळ्या. Owl'ish *a*. *stupid* अडाणी, मूर्ख.

Own (ōn) [A. S. *agen*, (one's) own.] *v. t. to possess* धनी *m* ·मालक *m.* असणें *g. of o.*, असणें with *g. of s.* (as, तें पुस्तक माझें आहे), धनीपणा *m*-सत्ता *f*-स्वत्व *n*-मालकी *f.* ठेवणें-बाळगणें with वर *of o.*, धनीपणा *m*-सत्ता *f.* असणें *g. of s.* with वर *of o.* O. *a. belonging to one's self and to no other* स्वतःचा, मालकीचा, खास, खासगी, खासगीचा, पदरचा, आंगचा, स्वसत्तेचा, स्वकीय, स्वीय. [O. BROTHER (TO) *so like as to be undoubtedly brother* सख्खा भाऊ (*fig.*) *m.* TO MAKE ONE'S O. आपलासा करणें. TO HOLD ONE'S O. आपलेंच घेऊन बसणें, आपलेंच खरें करणें, आपलेंच शाबीत करणें, हार न खाणें, हार न जाणें. EACH HIS O. आपापला, आपलाला; (as, ते आपापलीं पुस्तकें घेऊन आले.) ONE'S O. THIS PHRASE AS OCCURRING IN ONE'S OWN PHYSICIAN, CARPENTER, CLERK, MANAGER, &c. IS RENDERED BY आंगचा, (AS, तो आंगचा वैद्य, सुतार, कारकून &c. आहे.) स्वमं, AND घरचा &c.] Own'ed *pa. t.* O. *pa. p.* मालकीचा, स्वतःचा, जवळ असलेला, सत्तेंतला, स्वत्वांतला, स्वत्वविशिष्ट. Own'er *n.* मालक, धनी *m*, यजमान *m.* Own'ership *n.* धनीपणा *m*, मालकी *f*, स्वामित्व *n*, स्वामित्वाधिकार *m*, सत्ता *f*, स्वत्व *n.* Own'ing *pr. p.*

Own (ōn) [A. S. *unnan*, to give.] *v. t. to grant, to allow to be true* कबूल करणें, पतकरणें, पदरीं घेणें, स्वीकारणें, अंगीकार *m* -स्वीकार *m.* करणें *g. of o.*, मानणें, आपला म्हणणें, ओळखणें, जाणणें; as, "We O. that we have forfeited your love." [TO O. UP *to make a confession* कबूल करणें-होणे-जाणें, कबूली देणें.] Own'ed *pa. t.* O. *pa. p.* कबूल केलेला, पदरीं घेतलेला, स्वीकारलेला, अंगीकार केलेला, मानलेला, आपला म्हटलेला. Own'ing *pr. p.* O. *n.* अंगीकार करणें *n*, कबूल करणें *n*, पदरीं घेणें *n*, अंगीकार *m*, स्वीकार *m*, कबूली *f.*

Ox (oks) [A. S. *oxa*, *pl. oxan*, Sk. उक्षन्.] *n. castrated bull* बैल *m*, ठेंचलेला, भादा *m*, भाद्याबैल *m.* २ *male of the cow or of the bovine genus* बैल *m*, बलीवर्द *m*, वृषभ *m.* Oxen *n. pl.* Wild ox. गवा *m*, गवय *m.* Horn of the wild O. गवादी *f.* Ox'-eyed *a.* बैलासारखे बटबटीत डोळे असणारा, बैलडोळ्या. [TO HAVE THE BLACK OX TREAD ON ONE'S FOOT, *to experience sorrow or misfortune* दुःख *n*-संकट *n*-विपत्ति *f*- वार्धक्य *n.* अनुभवणें.]

Oxalic, See under Oxalis.

Oxalis (oks'a-lis) [Gr. *oxys*, acid.] *n.* (*bot.*) आमटी *f.* ही एक अतिशय आंबट वनस्पति आहे. ही हिंदुस्थानांत सांपडते. Oxal'ic *a. of, derived from, or like oxalis or wood-sorrel* आमटी वनस्पतीचा, आमटी वनस्पतीपासून काढलेला, आमटी वनस्पतीसारखा. Oxalic acid आमटीपासून काढलेलें अम्ल *n.*

Oxide (oks'īd) [From the root of oxygen.] *n. a compound of oxygen and some other element or organic radical* प्राणवायूचा दुसऱ्या मूलतत्त्वाशीं किंवा

सेंद्रिय मूलकाशीं संयोग होऊन झालेला संयुक्त पदार्थ *m*, प्राणिल *m*, ऑक्साइड. [ACID-FORMING O. अम्लजनक प्राणिल *m*. BASE-FORMING O. भस्मजनक प्राणिल *m*. NEUTRAL O. उदासीन किंवा निर्वीर्य प्राणिल.] Oxidabil'ity *n.* प्राणिल (oxide) होण्याची शक्ति *f*, प्राणिलीभवनयोग्यता *f.* (b) प्राणिलीकरणयोग्यता *f.* Ox'idable *a.* प्राणिल (oxide) होण्यासारखा, प्राणिलीभवनयोग्य. (b) प्राणिलीकरणयोग्य. Ox'idate, O'xidise *v. t. to convert into an oxide* प्राणिल करणें, प्राणिल बनवणें, प्राणवायुयुक्त करणें. २ उज्जहीन करणें. (उज्ज = Hydrogen.). O'xidate, O'xidise *v. i.* प्राणिल होणें, प्राणवायुयुक्त होणें. २ उज्जहीन होणें. Oxid'ation, Oxidise'ment *n.* प्राणिलीकरण *n.* (*b*) प्राणिलीकरणपद्धति *f.* २ उज्जहीन करणें *n.* (*b*) उज्जहीन करण्याची पद्धति *f*, उज्जहीन करण्याची क्रिया *f.* (क्रिया = Process). Ox'idator *n. a contrivance for drawing a current of oxygen to the flame of a lamp* भात्यासारखी एके ठिकाणीं प्राणवायूचा (oxygen) झोत आणण्याची योजना *f*, आक्सिजनचा भाता (newly coined.) २ *an oxidising agent* स्वतःचा प्राणवायु दुसऱ्या पदार्थांस देणारा पदार्थ *m*, प्राणवायुसंयोजक *m*. Oxidisable *a.* प्राणवायूशीं संयोग होण्यासारखा, प्राणवायुसंयोज्य. Oxidis'er *n. an oxidising agent* प्राणवायुसंयोजक *m*.

Oxidate, Oxidise, See under Oxide.

Oxon (oks'-un) [L. abbreviation of *Oxoniensis.*] *a.* आक्सफर्डचा. O *n.* आक्सफर्ड परगणा *m*. (ह्या अर्थीं Oxon च्या पुढें पूर्णविरामाचें टिंब लिहीत नाहींत.) २ आक्सफर्डच्या बिशपची सही *f*, (ह्या अर्थीं Oxon च्या पुढें पूर्णविरामाचें टिंब लिहितात). Oxo'nian *n. an Oxford man* आक्सफर्ड शहराचा किंवा परगण्याचा रहिवाशी *m*, आक्झोनियन *m*. २ *a student, or graduate, of Oxford University* आक्सफर्ड विश्वविद्यालयांतील विद्यार्थी किंवा पदवीधर *m*.

Oxychlo'ride *n. a combination of chlorine and oxygen with another element* प्राण, हर व दुसरें एखादें मूलतत्त्व यांचा संयुक्त पदार्थ, प्राणहरिल; as, "Phosphorus *oxychloride* = स्फुरप्राणहरिल."

Oxygen (oks'i-jen) [Lit. 'that which generates acids', from Gr. *oxys*, sharp, acid, and *gennao*, Sk. जन्, to generate.] *n.* प्राणवायु *m*, आक्सिजन. Ox'ygenate, Ox'ygenise *v. t. to unite, or cause to unite, with oxygen* प्राणवायूशीं संयुक्त करणें. Oxygena'tion *n.* प्राणवायूशीं संयुक्त करणें *n*. Oxyg'enous *a. pertaining to or obtained from oxygen* प्राणवायूपासून झालेला. Oxyhy'drogen *a. pertaining to a mixture of oxygen and hydrogen, as in a form of blow-pipe in which jets of either ignite as they issue from separate reservoirs* प्राणोज्ज or प्राणोज्जीय. [OXYHYDROGEN FLAME प्राणोज्ज ज्योत. Oxyhy'drogen lamp *n.* (प्राणवायू (आक्सिजन)

च्या वातावरणांत उजवायू (हैड्रोजन) जाळून उत्पन्न होणारी ज्योत चुनखड्यांवर सोडली असतां ते (खडे) श्वेतोष्ण होऊन अतिशय पांढरा प्रकाश पडतो; असा प्रकाश देणारा) प्राणोज्ज दीप *m*, आक्सिहाय्ड्रोजन दिवा *m*.

Oxygenate, Oxygenise
Oxygenous, Oxyhydrogen } See under Oxygen.

Oxymoron (ok-si-mō'ron) [Gr. *oxys*, sharp, & *moros*, foolish.] *n. a figure of speech, by means of which two ideas of opposite meaning are combined so as to form an expressive phrase or epithet, as, cruel kindness, falsely true, &c.* कल्पनाविरोधाभास.

Oxyopia (ok-si-ō'pi-a) [Gr. *oxys*, sharp, & *opis*, sight.] *n. unusual keenness of sight* दृष्टीची फाजील तीव्रता.

Oyster (ois'tėr) [L. *ostrea*,—Gr. *ostreon*, an oyster —*osteon*, Sk. अस्थि, a bone.] *n.* कालव *n*, काल्हूं *n*, कृमिशुक्ति *f.* Oyster shell *n.* कालव *n*, काल्हू *f*, शिंपला *m.* [HALF OR SINGLE SHELL OF AN O. परडें *n.* PEARL O. शुक्ति *f.* OYSTER BED, OYSTER FARM, OYSTER FIELD, OYSTER PARK कालवें वाढविण्याची जागा *f.*]

Ozone (ō'zōn) [Gr. *ozein*, to smell. This name

was given to the substance, owing to its peculiar smell.] *n.* ओझोननामक वायू *m.* (हा वायू प्राणवायूचें रूपान्तर आहे. हें रूपान्तर प्राणवायूमध्यें विजेच्या ठिणग्या सोडून किंवा अन्य तऱ्हेनें घडवून आणतां येतें. अशा तऱ्हेनें उत्पन्न झालेल्या या वायूचें विशिष्टगुरुत्व प्राणवायूच्या दीडपट असतें, व त्यास एक प्रकारचा चमत्कारिक वास येतो.) Ozona'tion, Ozonisa'tion *n. act or process of converting into ozone* ओझोन करणें *n*, ओझोन करण्याची पद्धति *f.* Ozoni'ferous *a. bearing ozone* ओझोनधारी, ओझोनयुक्त; as, "O. oxygen." २ *generating ozone* ओझोनोत्पादक; as, "O. plant". Ozonify *v. t. to convert into ozone* (आक्सिजनचा) ओझोन करणें. Ozono'meter *n.* ओझोनमापक *n.* ओझोन तपासण्याचे कागद हवेनें भरलेल्या नळींत घालून ते ठराविक वेळ तेथें ठेऊन त्यावर येणाऱ्या रंगांच्या छटांची ठरींव प्रमाणाशीं तुलना करून हवेंत ओझोन किती आहे हें ठरवितात. Ozo'noscope *n.* हवेंत ओझोन आहे किंवा नाहीं हें दाखविणारें यंत्र *n*, ओझोनदर्शक *n.*

Ozonation, Ozonisation
Ozoniferous, Ozonify
Ozonometer, Oaonoscope
} See under Ozone.

P (pē) इंग्रजी वर्णमालेंतील सोळावें अक्षर. हें ओष्ठ्य व्यंजन आहे. ह्याचीं अनेकवचनें Ps, P's, p's अशीं लिहितात. प्राचीन इजिप्शन लिपींतील 'प्' ध्वनिदर्शक मूळ चित्राक्षराचें ( ) रूपांतर होत होत जाऊन त्याचें फिनिशन भाषेंतील (٦) हें अक्षर बनलें. त्याचें ग्रीक भाषेंतील 'पाय्' (π) सारखें अक्षर झालें; व ह्या ग्रीक 'पाय्' सारख्या अक्षरापासून ल्याटिन व इंग्रजी भाषांतील P ह्या अक्षराची उत्पत्ति झाली असें युरोपियन वर्णविदांचें मत आहे. व्युत्पत्तिदृष्ट्या कांहीं शब्दांत 'b', 'f', व 'v' ह्या अक्षरांच्या ठिकाणीं P चा आदेश होतो; जसें, "Hob*b*le, hop*p*le; *f*ather, *p*aternal; recei*v*e, reci*p*ient." P ह्या अक्षराचा मराठींत 'प्' असा उच्चार होतो. परंतु P आरंभीं असून त्याच्यापुढें n किंवा s किंवा t हीं अक्षरें आलीं तर P अनुच्चारित राहतें; जसें, *pneumatic*, *psalm*, *Ptolemy*; कांहीं शब्दांत m व दुसरें एखादें व्यंजन ह्यांच्यामध्यें जर P अक्षर आलें तर P अनुच्चारित राहतें; जसें, Hampstead, Hampton, Sampson, Thompson. ल्याटिनमधून आलेल्या Exempt, Tempt, Consumptive, Peremptory, Assumpsit इत्यादि शब्दांत P चा उच्चार अगदीं थोडा होतो, व घाईघाईनें बोलतांना तर तो होत नाहीं असेंच वाटतें. मराठी 'फ्' चा उच्चार व इंग्रजी 'PH' यांचा संयुक्त उच्चार हे अगदीं भिन्न आहेत. २ गणितशास्त्रांत कोणत्याही श्रेढींतील पंधरावें किंवा सोळावें पद दाखविण्याकरितां P ची योजना करतात. ३ (a) To be P and Q, *to be of prime quality*

पाहिल्या प्रतीचा असणें. (b) To mind one's P's and Q's, *to be careful in one's speech and conduct* वर्तनाविषयीं व भाषणाविषयीं दक्ष असणें; as, "He minds his *P's* and *Q's* and keeps himself respectable". (c) One's P's and Q's, *one's letters* (आपलीं) मूळाक्षरें; as, "And almost all......have learnt their *P's* and *Q's* from me". ४ Abbreviations:—P. = Peter *or* Paul; P (chem.) = Phosphorus; P. (mech.) = Pressure; Pt (chem.) = Platinum; P. = pawn; p. = page; p. = past; pp. = pages; p. p. = past participle; P. C. = Police Constable or Privy Council,–lor; p. m. = post meridiem; P.O. = Postal Order or Post Office; P. R. = Prize Ring; P. R. A. = President of the Royal Academy; Prof. = Professor; P. S. = Post scriptum.

Pabular, See under Pabulum.

Pabulum (pab'ū-lum) [L. *pabulum*, *pascere*, to feed.] *n. food* अन्न *n*, खाद्य *n*, खाणें *n*, खाणेंपिणें *n*; —(for plants) खत or खात *n*;—(for cattle) गवत *n*, चारा *m*, वैरण *f*, खाणें *n*. २ (hence) *that which feeds or sustains, as fuel for a fire* सरपण *n*, जळण *n*, इंधन *n*, लांकूडफाटें *n*. (b) *that upon which the mind or soul is nourished* बुद्धीचें अन्न *n*, ज्ञान *n*, शिक्षण *n*, विद्या *f*; as, "Intellectual P." [MENTAL P. *instruction* शिक्षण *n*. २ *books*, *etc.*

पुस्तकें वगैरे.] Pab'ular *a.* अन्नाचा, अन्नविषयक, खाद्यविषयक, अन्नाच्या उपयोगी. २ *affording food* अन्नपूरक, अन्न-पोषण-खाद्य देणारा.

Pace (pās) [Fr. *pas*,—L. *passus*, a step.] *n.* *a step* पाऊल *m*, कदम *m.* [To GO THE P., *to go at great speed* फार झपाट्यानें जाणें. २ (*fig.*) *to indulge in dissipation* उधळपट्टी करणें. To KEEP OR HOLD P. WITH (च्या) पावलाबरोबर पाऊल टाकणें, बरोबर चालणें *g. of o.* RUNNING P. धांवचाल *f.* To SET THE P. धांवण्याचा वेग ठरवणें. २ (*fig.*) प्रगतीचें मान ठरवणें.] २ *a manner of stepping or moving* पाऊल *n*, चाल *f*, चालण्याची तऱ्हा *f*; as, "The walk, trot, canter, gallop, and amble are the *paces* of the horse." ३ (*mil.*) *the space between the feet in one step, measured from heel to heel* (कूच करण्याच्या वेळचें) दोन पावलांमधील अंतर *n*, पाऊल *n.* ४ गतीचा वेग *m.* ५ गति *f.* ६ (*weaving*) विणीबरोबर मागावरील उभा धागा ताणून धरून पुढें सरकविण्याची (वजनें, दांड्या वगैरे लावून केलेली) योजना *f.* P. *v. i. to go, to walk* जाणें, चालणें, पावलें टाकीत जाणें, मंद गतीनें-हळू चालणें. २ *to amble with rapidity* (as a horse) सात्रक चालीनें चालणें. P. *v. t. to walk over with measured tread* (-वरून) पावलें टाकीत चालणें. २ *to measure by steps or paces* पावलें घालून मोजणें, (वर) पावलें टाकणें; as, "To *pace* a piece of ground." ३ *to regulate in motion* चाल शिकवणें, पावलें बसविणें, गति बसवणें, चाल बसवणें-लावणें-शिकवणें. Paced *pa. t.* P. *pa. p. a. having, or trained in,* (*such*) *a pace or gait; trained* (in compo.) गति (in compo.); as, "Slow-paced = मंदगति." Thorough-paced *a. complete* (*esp. in badness*) पुरा, अट्टल.

Pa'cer *n.* पावलें टाकीत चालणारा. २ *esp. a horse that paces* चालीवर चालणारा घोडा *m*, चालीचा घोडा *m.*

Pachæmia (pak-e-me-ah) [Gr. *pachus*, thick, & *aima*, blood.] *n.* *too great thickening of the blood* रक्त दाट होणें *n*, रक्त साकळणें *n*, रक्तस्त्यानता *f.*

Pachyderm (pak'i-dėrm) [Gr. *pachus*, thick, and *derma*, skin.] *n*, घनचर्मक प्राणी *m*, जाड कातडीच्या वर्गाचा प्राणी *m.* २ (*fig.*) कोडगा मनुष्य *m*, लोंचट मनुष्य *m.* Pachyderm'al *a.* घनचर्मक प्राण्याचा-संबंधीं. Pachyderm'ata *n. pl.* घनचर्मक प्राणिवर्ग *m*, जाड कातडीचे (हत्ती, गेंडा, इ०) प्राणी *m. pl.* Pachyderm'atous *a.* जाड कातडीच्या प्राण्यासंबंधीं, घनचर्मक प्राण्यासंबंधीं. २ *thick-skinned, not sensitive to ridicule* जाड कातडीचा, कोडगा, लोंचट.

Pacific, Pacification, See under Pacify.

Pacify (pas'i-fī) [L. *pacis*, peace, and *facere*, to make.] *v. t. to appease* (*person, anger, excitement*) शांत-थंड-स्वस्थ करणें, शांतवन or सांत्वन *n.* करणें *g. of o.*, शांति *f*- स्वस्थता *f*- थंडाई *f.* आणणें, शमविणें, शमन *n.* करणें *g. of o.* २ *to reduce to a state of peace*

P

(*country*) (देशांत) शांतता स्थापन करणें. Pacif'ic *a. appeasing, peaceful* शांततेचा, शांतिकारक, शांत्यावह, सामदामाचा, सामोपचाराचा, सामोपचारक, समेट करणारा-घडवून आणणारा, भांडण मिटविणारा-तोडणारा, मिळाऊ स्वभावाचा, जोडणारा. (b)-*state*. शांततेचा, शांत, थंड, स्वस्थतेचा, स्वस्थ. Pacific ocean (अमेरिका आणि एशिआ यांमधील) पासिफिक महासागर. Pacifica'tion *n. the act of making peace* संधीकरण *n*, समेट करणें *n*, शांतवन *n*, सांत्वन *n*, कलह तोडणें *n*. (b) (*the state*) समेट *m*, शांति *f*, मिलाफ *m*, कलहशांति *f*. २ (of appetite &c.) शांति *f*, शमन *n*, उपशमन *n*, &c. Pacif'icatory *a. conciliatory* मिलाफ करणारा, सामदामाचा, सामोपचारक, मिळाऊ, भांडण मिटविणारा. Pac'ifier, Paci'ficator *n*. समेट करणारा, कलह तोडणारा.

Pack (pak) [M. E. *pak*, pack.] *n. a bundle* गांठोडें *n*, गठ्ठा *m*, बस्ता *m*, थैला *m*, दास्तान *n*. (b) *a bundle to be carried on the back* पुडकें *n*, बोजा *m*, ओझें *n*. २ (*hence*) *a multitude* रास *f*, ढिगारा *m*, ढीग *m*. ३ *a number or quantity of connected things* एकजातीच्या वस्तु *f. pl*. (a) (of cards) (पत्त्यांचा) जोड *m*. (b) (of hounds) (कुत्र्यांचा) कळप *m*-झुंड *f*. (c) *a number of persons associated or leagued in a bad design or purpose* चांडाळचौकडी *f*, भामट्यांची टोळी *f*-गट *m*- कंपू *m*, कूटमंडळ *n*. P. *a. fit for or used for burdens* ओझेल, ओझेली, कंठाळया. P. animal *n. animal employed in carrying packs* कंठाळी -ओझ्याचें -दास्तानी जनावर *n*, पडताळी जनावर *n*. P. cloth *n*. बारदानी कपडा *m*, बारदान *n*, बासन *n*. P. horse *n*. कंठाळी तट्टू *m*, भाडोत्री घोडें, भाडेकरी घोडें *n*, पाठाळ *n*, पाठवळ *n*, पडदळया-पडदळयाचा- पडतळयाचा तट्टू *m*. P. man *n*. घरोघर माल घेऊन फिरणारा *m*, फेरीवाला *m*. P. needle *n*. बारदानी सुई *f*, बारदान शिवण्याची (जाड) सुई *f*, दाभण *m*. P. sack *n*. गोण *f*, गोणी *f*. P. saddle *n*. मूठ *f*, खोगीर *n*; esp. of camels and elephants पल्याण *n*, *pop*. पलाण *f*. [BACK-TIE OF A P. SADDLE WHICH PASSES BETWEEN THE HIND LEGS आंडदोरी *f*. DORSAL-PAD OF A P. SADDLE सांडका *m*. GIRTH OF A BULLOCK'S P. SADDLE पठार *f*, पताड *f*. STUFFED ROLL UNDER A P. SADDLE वळी *f*. TIE OF A P. SADDLE WHICH PASSES ROUND THE HAUNCHES मागोटा OR ठा *m*.] P. thread or P. twine *n*. बारदानी -बारदान शिवण्याचा (जाड) दोरा *m*, सडा *m*, सुतळी *f*. P. train *n*. (*mil.*) फौजेंतील ओझ्याचीं जनावरें *n. pl*.

Pack *v. t*. गांठोडें बांधणें *g. of o*., पुडकीं *n. pl*. बांधणें. २ (hence) *to press into close order or narrow compass* दडपून-दाबून-नीट-घट्ट-गच्च &c. भरणें, व्यवस्थेशीर भरणें- घालणें-लावणें. (b) (for transportation) बांधाबांध करणें *g. of o*., (नेण्याकरितां) बांधून तयार ठेवणें. (c) *to fill to repletion, to crowd*

into (-आंत) कोंबणें, कोंबून-खेंचून-रेंटून भरणें. ३ *to sort and arrange* (*the cards*) *in a pack so as to secure the game unfairly* (पत्ते इ०) लावणें, जुळणें. ४ (hence) *to make up unfairly and fraudulently, in order to secure a certain result* संगनमतानें तयार करणें; as, "To P. a caucus." [To P. A JURY, MEETING, etc. (आपल्या तर्फेचा निकाल होण्याकरितां किंवा आपल्याच पक्षाचा पुरस्कार होण्याकरितां) ज्युरींत किंवा सभेंत (आपल्याच) पक्षाचीं माणसें भरणें.] ५ *to encumber* (वर) लादणें, खचून भरणें, भाराखालीं दडपणें, (-ला) अडचण करणें. ६ *to send away with baggage or belongings especially peremptorily or suddenly* (sometimes with *off*) घालवून देणें, घालवणें, (सामानसुमानासह) हांकलणें, हांकलून देणें-काढणें, हाकालपट्टी करणें *g. of o.*, पिटणें, पिटाळून लावणें, हुसकून लावणें. [To P. OFF, *to send away hurriedly* लगबगीनें दूर धाडणें-पाठवणें-पोंचवणें.] P. *v. i.* गठ्ठे-बोजे-दास्तान बांधणें. २ *to admit of stowage* बारदानांत-दास्तानांत राहणें; as, "Wet snow *packs* well." ३ *to depart in haste* (generally with *off* or *away*) कूच करणें, निघून जाणें, पोबारा करणें, पळणें. Pack'age *n.* गठ्ठे-बोजे बांधणें *n.* २ *a packet* पुडकें *n*, करंडा *m*, गठ्ठा *m*, बस्ता *m*, दास्तान *n.* ३ *charge for packing* बांधणावळ *f*, बारदानमजुरी *f*, शिवणावळ *f.* Pack'er *n.* बस्ते बांधणारा, (थैल्या, पेट्या वगैरे) बांधून तयार करणारा, पॅकर. २ पुडकीं बांधण्याचें यंत्र *n.* Pack'et *n. a small bundle* पुडा *m*, पुडी *f*, लहान पुडकें *n*, &c. २ *a mail-steamer* डाकेचें गलबत *n*, टपालाची बोट *f*, टपाल नेणारी आगबोट *f.* P. day टपालाचा (जाण्याचा) दिवस *m.* P. post टपालांतून जाण्याचीं पुडकीं *n. pl.* Packet *v. t.* पुडकें बांधणें *g. of o.* २ *to send in a packet or despatch vessel* टपालाच्या बोटींतून पाठवणें. Pack'house *n. a warehouse* वखार *f*, गोदाम *m.* Pack'ing *pr. p.* P. *v. n.* (गांठोडें) बांधणें *n.* २ *material used for packing* बारदान *n.* ३ बांधणावळ *f.* ४ (*masonry*) भर *f.* To send packing, *to drive away, to dismiss unceremoniously* हांकलणें, हांकलून-घालवून देणें-लावणें. Pack'man *n.* बोजा घेऊन फिरणारा-हिंडणारा, बोहरी *m.* Pack'way *n. a path followed by pack-animals* ओझ्याच्या जनावरांचा रस्ता *m.*

Package, Packer, Packet, See under Pack.

Pact (pakt), Paction (pak'shun) [L. *pactum*, an agreement.] *n. a contract, an agreement* ठराव *m*, करार *m*, बोली *f*, कबुली *f*, संकेत *m.* Pac'tional *a. of the nature of a paction* ठरावरूप, कराराच्या स्वरूपाचा. २ *by means of a paction* ठरावानुरूप, करारद्वारा केलेला.

Pad (pad) [Dut. *pad*, a path, cog. with Eng. path; या शब्दाचा मूळ अर्थ 'पायवाट, रस्ता' असा होता.] *n. an easy-paced horse* नरम चालीचा घोडा *m.* २ *a highwayman* (*usually called a foot-pad*) वाटमाऱ्या *m*, वाटपाड्या *m*, वाटेवरील लुटारू *m.* P. *v. i. to travel heavily or slowly* आस्तेआस्ते-धिमेधिमे-हळूहळू चालणें, मकाण काटणें.

Pad (pad) [A. variant of *pod*, and orig. sig. 'a bag'.] *n. a cushion* (कापूस वगैरे नरम पदार्थांची) गिरदी *f* (dim.), गादी *f*, तक्या *m*. २ *a kind of cushion for writing upon* कागदाचा पुट्ठा *m*, (टीपकागद असलेलें) पुष्टिपत्र *n*, (लिहितांना कागदाखालीं धरण्याचा) जाड पुठ्ठा *m*-पुष्टिपत्र *n*. ३ *a cushion used as a saddle* (गादीचा) खोगीर *m*. ४ *a stuffed guard or protection* (esp. for the legs to prevent bruising) (ढोंपरापासून खालीं पायाला इजा पोंचूं नये म्हणून) पायाला-गुढघ्याला बांधण्याची पातळसर लहान गादी *f*, पॅड *f*. ५ (*zool.*) *the soft underpart of the foot of fox & some other animals* (कोल्हे वगैरे प्राण्यांच्या पायाचा खालचा) गादीसारखा तळवा *m*. ६ *a floating leaf of a waterlily* पाणकमळाचें (पाण्यावर) तरतें पान *n*. ७ (*med.*) *a soft bag or cushion to prevent pressure* (वर बांधण्याची) गादी *f*. P. cloth खोगराचें कापड *n*. P. saddle गादीचा खोगीर *m*. P. tree खोगराचा (आंतील) सांगाडा *m*. P. *v. t. to stuff, to furnish with a pad or padding* (गादी, तक्या इ०) भरणें. २ (*calico printing*) *to imbue uniformly with a mordant* (चिटें रंगवितांना लावलेला) दंशक पदार्थ सारखा करणें; as, "To P. cloth". ३ *to beat smooth or level* ठोकून गुळगुळीत करणें, चोपणें. ४ *to fill up* (*a book, a newspaper article, etc.*) *with needless words* (वर्तमानपत्रांतील लेख वगैरे कसे तरी) भरून काढणें, विनाकारण फुगवणें. Padded binding *n*. गादीची बांधणी. Padd'ing *pr. p.* P. *v. n.* –*the act*. तक्या, खोगीर इ० भरणें *n*. २ *the material with which any thing is padded* गादी इ० भरण्याचा पदार्थ *m* (कापूस, काथ्या, इ०) भर *f*. ३ *material of inferior value, serving to extend a book, essay, &c.* सटरफटर *n*, or *f*, (मजकुराची कशीतरी केलेली) भर *f*, दडपलेला मजकूर *m*, भाकडकथा *f*. *pl*. ४ (*calico printing*) *the uniform impregnation of cloth with a mordant* दंशक पदार्थ सारखा लावणें *n*.

Paddle (pad'l) [For *Pattle*, a freq. form of *pat*. Cf. E. *pad*, to tread.] *v. i. to dabble in water with the feet* पाण्यांत डुंबणें-डुबकणें-डबडब करणें. २ *to use a paddle* (as in rowing a boat &c.) वल्हवणें, वल्हें मारणें, दांड्यानें पाणी लोटणें. P. *v. t. to pat or stroke amorously or gently* लडिवाळपणानें थोपटणें. २ *to propel with a paddle* वल्हवणें, वल्हवित नेणें. ३ *to trample* (पायांखालीं) तुडविणें. [To P. ONE'S CANOE, *to be self-reliant* आपल्या पायांवर उभें राहणें, स्वावलंबन पत्करणें.] P. *n. a short, broad oar* (पातळसर रुंद पात्याचें) हातवल्हें *n*. २ *the broad part of it* चपणी *f*, पातें *n*. ३ (of a weapon) मेख *f*. (b)-of a paddle wheel पातें *n*. ४ *a small gate in sluices to admit or let off water* दार *n*, दरवाजा *m*, दारें *n*. ५ *a paddleshaped instrument for stirring or mixing* (वल्ह्यासारखा) कलथा *m*.

Paddock (pad'uk) [Dim. of M. E. *padde*, a toad.] *n. a toad or frog* बेडूक *m*, भेक *m*.

Paddock (pad'uk) [A. S. *pearroc*, a park-*sparran* (Ger. *sperren*), to shut (obs. E. 'to *spar*'). Doublet of Park.] *n. a small park or inclosure under pasture, esp. adjoining the stables of a domain* वाडगें *n*, वाडी *f*, वाडकुलें *n*, गुरांच्या गोठ्याला लागून असलेलें चरण *n*, गुरचरण *n*.

Paddy (pad'i) [Corrup. from St. *Patrick*, the tutelar saint of Ireland.] *n*. (थट्टेनें अथवा तिरस्कारानें) आयरिश मनुष्याला उद्देशून म्हणण्याचा 'पॅडी' शब्द *m*.

Paddy (pad'i) [East Indian.] *n. rice in the husk* भात *n*, साळ *f*. P. fields भाताचीं खाचरें.

Padlock (pad'lok) [Etymology unknown.] *n. a lock with a link to pass through a staple or eye* साखळीचें टाळें *n*, साखळीचें कुलूप *n*, ताला *m*. २ (*fig.*) *restraint* दाब *m*. [Common English P. बेडकीचें कुलूप *n*. Concealed P. पड्याचें कुलूप *n*. Double P. दुकांटी कुलूप *n*.] P. *v. t.* कुलूप लावणें-घालणें.

Pæan (pē'an) [L.-Gr. *paian*, an epithet of Apollo, the God of music and song.] *n. hymn to Apollo* अपोलोगीत *n*. २ *a song of triumph* जयगीत *n*.

Pæderastia (pē-deras'tia) [Gr. *pais*, boy, & *eros*, sensual love.] *n. unusual lust for a boy* पुरुषानें मुलाबरोबर मैथुन करणें *n*, बालमैथुन *n*, शिशुमैथुन *n*, पुंमैथुन *n*, गुदमैथुन *n*, सृष्टिक्रमाविरुद्ध मैथुन *n*.

Pædiatrics (pē-dia'triks) [Gr. *pais*, child, & *iatreia*, medical treatment.] *n. the treatment of children's diseases* बालरोगचिकित्सा *f*, बालरोगोपचार *m*, कौमारभृत्य *n* (S'ushrut), बालचिकित्सा *f*.

Pagan (pā'gan) [L. *paganus*, a countryman, rustic, then a heathen, because the country people were later in being converted than the people in the towns -*pagus*, a district (regarded as having fixed boundaries)-*pangere*, to fix.] *n. a heathen, one who worships false gods* खोट्या देवाची भक्ति किंवा पूजा करणारा. २ *one who is neither a Mohammedan, nor a Christian, nor a Jew; an idolater* मूर्त्तिपूजक *m*, मूर्त्तिपूजा करणारा, असद्धर्मी, असद्धर्मावलंबी. P. *a*. मूर्त्तिपूजकासंबंधीं. २ मूर्त्तिपूजेच्या-संबंधीं, मूर्त्तिपूजाविषयक. Pa'ganise *v. t. to convert to paganism* असद्देवभक्ति or पूजा करण्यास लावणें, मूर्त्तिपूजक बनविणें. Pa'ganish *a*. मूर्त्तिपूजक, असद्धर्मावलंबी-अनुयायी. Pa'ganism *n. heathenism, pagan characteristics* मूर्त्तिपूजा *f*, असद्धर्मसेवन *n*.

Page (pāj) [Fr.—L. L. *pagius*, a servant, a peasant.] *n. a boy attendant* हुजऱ्या *m*, खिदमतगार *m*, or खिदमदगार *m*, झगेकरी *m*, खवास *m*, पोरगा *m*, पोऱ्या *m*, अंतिक *m*, पार्श्वानुचर *m*, खासबरदार *m*. २ *a contrivance to hold the skirt of a woman's dress from the ground* स्त्रियांचा झगा

वगैरे जमिनीवर लोळूं नये म्हणून कांठाशीं वर अडकवून ठेवण्याची टांचणी *f.* ३ (*brick-making*) नवीन घातलेल्या विटा भट्टींत नेण्याचा मार्ग *m.* P. *v. t.* हुजरेगिरी करणें-पतकरणें *g. of o.* Page'-hood *n.* हुजरेगिरी *f.* Page of honour *n.* मानकरी-मानाचा हुजऱ्या *m.*

Page (pāj) [Fr.—L. *pagina—pangere*, to fasten.] *n. one side of a leaf* पान *n*, पृष्ठ *n.* २ (*fig.*) *a record, a writing* लेख *m*, नोंद *f*, टिपण *n*; as, "The *page* of history." [THE SACRED P. बायबल *n.*] ३ (print.) *the type set up for printing a page* पान छापण्याकरितां जोडलेला टाइप *m.* P. *v. t. to mark or number the pages of* पानांवर-पृष्ठांवर आंकडा घालणें -मांडणें -लिहिणें. २ *to furnish with folios* (पुस्तकांत) पानें घालणें, (-ला) पृष्ठें जोडणें. Pa'ginal *a. consisting of pages* पानांचा, पृष्ठयुक्त, पृष्ठांकित. Pagina'tion *n. the act of paging a book* पृष्ठांकन *n*, पानें घालणें. २ (*also*) *the characters used in numbering the pages, the page number* पानांवरील अंक *m* -आंकडा *m*, पृष्ठांक *m.* Paged *pa. t.* P. *pa. p.* पानांवर आंकडे घातलेलें (पुस्तक). Pa'ging *pr. p.* P. *v. n.* (जुळलेल्या मजकुराचीं) पृष्ठें पाडणें *n.*

Pageant (paj'ant) [Low L. *pagina*, stage.] *n. a theatrical exhibition, a spectacle* तमाशा *m* (as Englishmen use this word), सचित्र देखावा *m*, थाटमाटाचा समारंभ *m*, मोठा समारंभ *m.* २ *a fleeting show* तात्पुरता देखावा *m*- गंमत *f.* ३ *statue in show* पुतळा *m*, तमाशांतील चित्रें *n. pl.*, हास्यकारक चित्रें *n. pl.* [A MERE P. OF A PERSON टिक्याचा धनी *m*, टिकोजी *m*, टिकोबा *m*, नांवाचा मालक *m*-धनी *m.*] P. *a. spectacular* तमाशाच्या धर्तीचा, तमासगिरीचा. २ *showy, pompous* दिखाऊ, भपकेबाज-दार, शोभेचा, थाटमाटाचा, टामटुमीचा, टिमकी मिरविणारा. Pag'eantry *n. scenic shows or spectacles, taken collectively* तमाशे *m. pl.*, नाटकी खेळ *m. pl.* २ *splendour, ostentatious display, pompous exhibition* थाटमाट *m*, डामडौल *m*, डौल *m*, थाट *m*, नाटकी प्रदर्शन *n*, सोंग *n*, शोभा *f*, टामटूम *f*, भपका *m.*

Pageantry, See under Pageant.

Pagination, See under Page No 2.

Pagoda (pa-gō'da) [Port., a *corr.* of Pers. *butkadah*, an idol-temple.] *n. a temple or sacred tower* प्रचंड देवालय *n*, भव्य मंदिर *n.* २ *an idol-house* (*in India, Persia or China*) बौद्धांचें मोठें देऊळ *n*, पागोडा *m.* ३ *the idol* (देवाची) मूर्ति *f.* ४ *a silver or gold coin, formerly current in India* प्राचीन हिंदुस्थानांतील सोन्याचें किंवा रुप्याचें नाणें *n.* [TO SHAKE THE P.-TREE, *to make a rapid fortune in India* हिंदुस्थानांत जाऊन लौकर संपत्ति मिळविणें.]

Paid *pa. t.* & *pa. p.* of Pay.

Paideutics (pā-dū'tiks) [Gr. *paideutike—paideuein*,

to teach,—*pais, paidos*, a child.] *n. the science or art of teaching* अध्यापन *n*, अध्यापनकला *f*, अध्यापनशास्त्र *n*.

Pail (pāl) [O. F. *paele*—L. *patella*, a pan.] *n. an open vessel of wood, &c. for holding or carrying liquids* डोल *m*, (लांकडी) पोहरा *m*, बालदी *f*.

Pail'ful *n. the quantity that a pail will hold* पीपभर. Pail'fuls *n. pl.*

Paillasse (pal-yas'; Fr. pä'yäs') [Fr. *paille*, straw.] *n. an underbed or mattress of straw* चटई *f*. (b) (गवतानें वगैरे भरलेला) खालचा कडक बिछाना *m*.

Pain (pān) [Fr. *peine*—L. *pœna*, satisfaction, penalty, punishment.] *n. penalty* दंड *m*, शिक्षा *f*, सजा *f*, शासन *n*; as, "Under P. of death." २ *bodily suffering or distress* (शारीरिक) दुःख *n*, व्याधि pop. व्याध *f*, शरीरपीडा *f*, पीडा *f*, वेदना *f*, बाधा *f*, यातना *f*, व्यथा *f*, क्लेश *m*. [CREEPING OR FLYING P. वेग *m*, आवेग *m*. RHEUMATIC P. IN THE BACK OR LOINS लचक *f*, कचक *f*, शिलक *f*, करक *f*, कण *f*, उसण *f*. SHARP, SHOOTING *or* ACUTE P. शूल pop. शूळ or सूळ *m*, कळ *f*, तिडीक *f*, ठणका *m*, धमक *f*, चमक *f*, शिमक *f*. STINGING P. चुरचूर *m*. TO BE AFFECTED WITH A SHARP P. शिणकणें, ठणकणें.] ३ *uneasiness of mind, anxiety* आधि *f*, मनःपीडा *f*, क्लेश *m*, मानसिक दुःख *n*, मनस्ताप *m*, मानसिक कष्ट *m. pl.*, हुरहूर *f*, चटपट *f*, हळहळ *f*. ४ *pl.* (*specif.*) *the throes or travail of childbirth* प्रसूतिवेदना *f. pl.*, प्रसववेदना *f. pl.* -व्यथा *f*, वेण *f*, तिडीक *f*. [LABOUR P.S प्रसववेदना *f*, बाळंतपणाचे क्लेश, प्रसूतिदुःख, वेण, आवी (आयुर्वेद).] ५ *pl. labour, toilsome effort, care* (pl. in form, but used commonly with a sing. verb) कष्ट *m*, श्रम *m*, मेहनत *f*, खटपट *f*, त्रास *m*, खटाटोप *m*, यातायात *f*, कडाकूट *f*, प्रयास *m*, सायास *m*, आयास *m*, कसोशी *f*, खस्त *f*, खवदव *f*; as, "The *pains* they had taken was very great." [THROUGH GREAT P.S लोंबीझोंबीनें. TO TAKE GREAT P.S ABOUT श्रम-कष्ट-मेहनत घेणें-काढणें, तिडका *f. pl.* खाणें-सोसणें.] P. *v. t. to torment, to torture* शारीरिक क्लेश-दुःख देणें, पीडा करणें, दुखविणें, इजा देणें-करणें, बाधणें; as, "His stomach *pained* him." २ *to render uneasy in mind* मानसिक क्लेश-दुःख-पीडा देणें-करणें, हुरहूर-चुटपूट-हळहळ &c. लावणें, मनांत सलणें *in. con. g. of o.*, दुःखी-कष्टी करणें; as, "A child's faults *pain* his parents." Pain'ed *pa. t.* P. *pa. p.* दुःखी, श्रमी, कष्टी. Pain'ful *a. full of pain, distressing, afflictive* (either physically or mentally) दुःखकारक-द-प्रद-कर-दायक-जनक, दुःखावह, पीडाकारक-जनक, तापदायक-कारक, बाधणारा, जाचणारा. २ *requiring labour, arduous, difficult* कठीण, मेहनतीचा, श्रमाचा, कष्टाचा, दुष्कर, दुःसाध्य, कष्टसाध्य, श्रमसाध्य, कष्टैकसाध्य, महाप्रयासानें होणारा. ३ (*obs.*) *painstaking* मेहनती, कष्टाळु. Pain'fully *adv.* दुःखानें,

&c. Pain'fulness *n.* दुःखदायकपणा *m*-दायकत्व *n*-कारकत्व *n*, पीडा or क्लेशकारकत्व *n*, &c. २ कष्ट-श्रम-साध्यता *f*, कठिणपणा *m*. ३ मेहनतीपणा *m*, कष्टाळुपणा *m*, आंगमोड *f*, &c. Pain'less *a. free from pain* दुःखातीत. २ *without pain* दुःखहीन-रहित-शून्य, निर्दुःखी, व्यथाहीन-शून्य. Pain'lessly *adv.* Pain'lessness *n.* Pains *n. pl.* See Pain *n.* ४ & ५ Pains'taker *n.* मेहनती-कष्टाळू मनुष्य. Pains'taking *a.* मेहनती, खप्या, कष्टाळू, &c. P. *n.* मेहनत घेणें-करणें *n.* २ (काम करण्यांत) दक्षता *f*, काळजी *f*. Pains'worthy *a.* मशागत करण्यासारखा.

Painim (pā'nim) [O. E. *painime*, pagans—O. F. *paienisme*, paganism.] *n. pagan* मूर्त्तिपूजक *m*.

Painstaker, Painstaking, See under Pain.

Paint (pānt) [O. F. *peint*, pa. p. of Fr. *peindre*, to paint–L. *pingo*, *pictus*, to paint, cog. with Gr. *poikilos*, variegated, Sk. पिंज्, to colour.] *v. t. to colour* रंगविणें, रंग देणें-लावणें-चढवणें. २ (*fig.*) *to adorn or beautify or diversify with colours* चितारणें, रंगरेजी *f*- रंगामेजी *f*. करणें *g. of o.*, रंग देऊन खुलवणें, चित्रविचित्र रंगांनीं शोभविणें-शोभा आणणें. ३ *to represent by means of colours, to portray with paints* रंगानें-रंगाचें-रंगीत चित्र *n* or नकाशा *m* or रूप काढणें *g. of o.*, रंगांत प्रतिमा दाखविणें-वठवणें *g. of o.* ४ (*fig.*) *to describe vividly; to depict in words* (हुबेहुब) वर्णन करणें *g. of o.*, वर्णणें, (डोळ्यापुढें) मूर्तिमंत चित्र उभें करणें *g. of o.* P. *v. i. to practise painting* चितारकाम शिकणें-करणें, चित्रें काढण्याचा अभ्यास करणें-ठेवणें. २ *to lay colours on one's face* गालांवर-तोंडावर-गालांस-तोंडास रंग लावणें-देणें-फांसणें. P. *n. a colouring substance* ओला रंग *m.* (b) रंगाची पूड *f*-वडी *f*. [P. BOX *n.* (रंग ठेवण्याची) रंगाची पेटी *f*, रंगपेटिका *f*. P. BRUSH *n.* रंग लावण्याची कुंचली *f*. P. MILL *n.* रंगाचे खडे बारीक दळण्याची गिरणी *f*. P. POT *n.* रंगाचा पेला *m.*] २ *the same prepared for application* (तेल, पाणी इ० घालून लावण्याकरितां) तयार केलेला रंग *m*. ३ *cosmetic* तोंडाला लावण्याचा रंग *m*-पूड *f*. ४ (*med.*) लेप *m*; as, "Iodine P." Paint'ed *pa. t.* P. *pa. p. a.* रंगीत, रंग दिलेला-लावलेला. २ चितारलेला. ३ चित्रगत, चित्रित, चित्र काढलेला. ४ हुबेहुब वर्णिलेला. ५ *marked with bright colours* रंगीबेरंगी; as, "The P. turtle." Paint'ing *pr. p. a.* Paint'less *a.* रंगहीन. २ *not capable of being described* अवर्णनीय, वर्णनातीत, वर्णनाशक्य, वर्णन करतां न येण्यासारखा-जोगा; as, "In *paintless* patience."

Painter (pānt'ėr) *n.* (a) रंगारी *m*, रंगवणारा *m*, रंग लावणारा *m.* (b) चितारी *m*, रंगाचें चित्र काढणारा *m*, चित्रकार *m*, चित्रलेखक *m*. २ (*fig.*) हुबेहुब वर्णन करणारा *m*.

Painting (pānt′ing) *n. the act.* रंग देणें, रंगवणें *n*, चित्रें काढणें *n.* २ (*fine Arts*) *the work of the painter* चितारकाम *n*, चित्रकर्म *n* -विद्या *f*, चित्रकला *f.* (b) (also) *a picture* (रंगित) चित्र *n.* ३ (on building &c.) रंगरेजी *f*, रंगामेजी *f.* ४ *vivid description in words* (चित्रासारखें) हुबेहुब वर्णन *n*, (कवीनें शब्दांनीं काढलेलें) चित्र (*fig.*) *n.* [COST or PRICE OF P. रंगणावळ *f*, रंगाई *f.*]

Pair (pār) [Fr. *paire*,—L. *par*, equal. या शब्दाचा मूळ अर्थ (एकाच जातीच्या अनेक वस्तूंचा) गट असा होता.] *n. two things equal, suited to each other, or used together* जोडी *f*, जोड *m*, जोडा *m.* [OF A P. जोडीचा.] २ *two of a sort* जोत *n*, जुळी *f*, जुळें *n*, जुंवळी *f*, द्वय *n*, दुकल *f.* [P. ROYAL एकाच जातीच्या तीन वस्तु *f. pl.* DOUBLE P. ROYAL एकाच जातीच्या चार वस्तु *f. pl.*, चौकडा *m*, चौकडी *f.*] ३ *a couple* जोडपें *n*, (नवराबायकोचा) जोडा *m*, जोडें *n*, दंपत्य *n*, *specif.* मेहूण *n*, दंपती *m.* dual, युग्म *n.* [NEWLY MARRIED P. ON THEIR VISIT TO THE IDOL वधूवरें *n. pl.*] ४ *a single thing, composed of two pieces fitted to each other and used together* (एकाच तऱ्हेचे) दोन तुकडे जोडून केलेलें हत्यार *n*; as, "A P. of scissors, tongs, or bellows कातरी *f*, चिमटा *m*, भाता *m.*" P. *v. i. to be joined in pairs* जोडा *m*- जोडी *f*- जूग *n.* होणें -जमणें-बनणें, (जोडपें) जुगणें -जुळणें. २ *to suit, to fit* (as a counterpart) (शीं) जुळणें -जमणें -जुगणें, जुडणें, जुळणी *f*- जुगल *f*- etc. होणें *g. of o.*, जोडी जमणें *g. of s.*, जोडीला जमणें -येणें; as, "My heart was made to fit and *pair* with thine." ३ *to pair off, to separate from a company in pairs* (मंडळींतून) जोडीजोडीनें फुटणें -उठून जाणें. P. *v. t. to join in couples* जोडणें, जुगल *f*- जुळणी *f.* करणें. २ *to form pairs of* जोडणें, जोडी करणें -लावणें -घालणें, जुळी *f*- जुळें *n.* करणें. ३ (Parlia.) *to engage* (*one's self*) *with another of opposite opinions not to vote on a particular question or class of questions* (एखाद्या प्रश्नावर मत न देण्याविषयीं प्रतिपक्षाचे सभासदांशीं) एकमत करणें, (प्रतिपक्षाची व आपली) जोडी करणें. Pair′ed *pa. t.* and *pa. p.* Pair′ing *pr. p.* [P. TIME पशुपक्ष्यांचा युग्मकाल *m.*] P. *v. n.* जोडी लावणें *n.*

Palace (pal′ās) [Fr. *palais*—L. *Palatium*, the Roman emperor's residence on the *Palatine* hill at Rome.] *n. the residence of a sovereign* राजवाडा *m*, राजमंदिर *n*, राजगृह *n*, राजमहाल *m*, सौध *m*, वाडा *m.* २ *any unusually magnificent or stately house* राजवाडा *m* (*fig.*), हवेली *f*, भव्य बंगला *m*, टोलेजंग इमारत *f*, वाडा *m.* Pala′ce-yard *n.* राजांगण *n.* Pala′tial *a.* राजवाड्याचा, राजमंदिरासंबंधीं, राजगृहविषयक. २ *suitable for a palace* राजवाड्यासारखा, राजगृहयोग्य, राजमंदिरास शोभेसा. ३ *royal, magnificent* बादशाही, भव्य, शोभिवंत, विशाल.

Paladin (pal′a-din) [Fr.—It. *paladino*, a warrior,

—L. *palatinus*, belonging to the palace.] *n. a knight-errant* फिरता सरदारबहादूर *m*, पलादिन *m*, शूर वीर *m*; as, "The *paladins* of Charlemagne." २ *a distinguished champion* बाणेदार पुरस्कर्ता *m*.

Palæography (pā-lē-og'ra-fi) [Gr. *palaios*, ancient, and *graphein*, to write.] *n. the study of ancient writings and modes of writings* प्राचीन लिपी ओळखण्याची विद्या *f*, प्राचीनलिपिविद्या *f*. २ *an ancient manner of writing* प्राचीनलिपि *f*. ३ *ancient writings, collectively* प्राचीनलेखसंग्रह *m*, शिलालेख *m. pl.* Palæog'raph *n.* प्राचीनलेख *m*. Palæog'rapher *n.* प्राचीनलिपिवेत्ता *m*, पुरातन लेख वाचून त्यांचा अर्थ लावण्यांत निपुण मनुष्य *m*. Palæograph'ic,–al *a.* प्राचीनलेखविषयक. २ प्राचीनलिपिविषयक. Palæograph'ist *n.* Same as Palæographer.

Palæology (pā-lē-ol'o-ji) [Gr. *palaios*, ancient, and *logos*, discourse.] *n. a discourse or treatise on antiquities, archæology* प्राचीनवस्तुविज्ञान *n*.

Palæontology (pā-lē-on-tol'ō-ji) [Gr. *palaios*, ancient, *ōn*, *ontos*, being, & *logos*, discourse.] *n. the science of the ancient life of the earth or of its fossil remains* प्राचीनप्राणिविद्या *f*, अश्मीभूतप्राणिविद्या *f*. जमिनीच्या पोटांत पाषाण झालेल्या प्राण्यांच्या अवशेषांसंबंधीं माहिती देणारें शास्त्र *n*.

Palæozoic *a.* आद्यप्राणिविशिष्ट.

Palanquin, Palankeen (pal-an-kēn') [Hind. *palang*, Sk. पर्यंक, a bed.] *n.* पालखी *f*, शिबिका *f*, नरयान *n*. Some kinds are म्याना or मेना *m*, मेणा *m*, डोली *f*. [Bed (pensile portion) of a P. तबकडी *f*. Entitled to ride in a P. पालखीपदस्थ. House for a P. and bearers भोईखाना *m*. Padding along the poles of a P. सोंडगादी *f*. P. bearer भोई *m*, कहार *m*, वाहक *m*.—respectfully भोईराज *m*. Set of P. bearers पद्दाडी *f*. To set down or take up a P. थोपणें.]

Palatable, Palatal, See under Palate.

Palate (palāt') [O. F. *palat*,–L. *palatum*, the palate, roof of the mouth.] *n.* (*anat.*) *the roof of the mouth* तालु pop. ताळू *f*. [Hard P. कठोर-कठीण तालु *f*. Soft P. मृदु ताळू.] २ *relish, taste* (*a sense originating in the mistaken notion that the palate is the organ of taste*) रुचि *f*, चव *f*, गोडी *f*, लज्जत *f*, स्वाद *m*; as, "Hard task! to hit the *palate* of such guests." [To indulge the palate जिव्हा *f*- तोंड *n*. हातीं धरणें.] ३ (*fig.*) *mental relish, intellectual taste* अभिरुचि *f*, आवड *f*, मनाचा ओढा *m*. ४ (*bot.*) *a projection in the throat of such flowers as the snapdragon* ताळू or ताळू (?). Palatabi'lity *n.* रुचि *f*. Pal'atable *a. agreeable to the palate or taste* रुचकर, रुचिदार, चवदार, स्वादु, स्वादिष्ट, मजेदार, लजतदार. २ (hence)

acceptable, pleasing स्वीकरणीय, स्वीकारार्ह, स्वीकारण्याजोगा, हितकर, (loosely) फायदेशीर. Pal'atableness *n.* चव *f*, रुचि *f*, गोडी *f*, रुचकरपणा *m*, गोडपणा *m*, स्वादिष्टपणा *m.* २ स्वीकरणीयता *f*, स्वीकारार्हता *f*, माधुर्य *n.* Pal'atably *adv.* रुचकरपणानें, चवीनें. २ स्वीकारार्हतेनें, हितकरपणानें, हितावहतेनें. Palat'ic *a.* तालूचा. Pal'atal *a.* ताळवेचा, तालुसंबंधीं, तालूचा. [P. BONES ताल्वस्थि.] २ *uttered by the aid of a palate* तालव्य (वर्ण), तालूच्चारित. P. *n.* (*phonetics*) *a sound uttered or a letter pronounced by the aid of a palate* तालव्य *n*, तालव्यवर्ण *m*, तालूच्चारित *n*, तालूच्चारित अक्षर *n.* Pal'atalise, Palatize *v. t.* (*phonetics*) *to modify* (as tones) *by means of the palate* तालव्य करणें.

Palatial, See under Palace.

Palatine (pal'a-tin) *n.* (*anat.*) ताल्वस्थि *n*, तालूचें हाड *n.*

Palatine (pal'a-tin) [Fr.-L. *palatinus*, of the palace.] *a.* (a) *of or pertaining to a palace* राजवाड्यांतला, राजवाड्याचा. (b) *of the character of or befitting a palace* राजवाड्यासारखा, राजवाड्याला शोभणारा. (c) *palatial* भव्य. २ (hence) *possessing royal privileges* (आपल्या स्वतःच्या मुलखांत) राजाचे पूर्ण हक्क-अधिकार असलेला. P. hill or the P. (प्रारंभींचें रोम शहर वसलेल्या सात टेंकड्यांपैकीं) 'पॅलेटिन' नामक टेंकडी *f.* Palatine *n. a noble, a feudatory or a lord invested with royal privileges and rights within his domains* (स्वतःच्या ताब्यांतील मुलखांत) राजाचे पूर्ण अधिकार असलेला मांडलिक राजा अथवा लॉर्ड *m.* २ *the palatine hill* 'पॅलेटिन' टेंकडी *f.* ३ *a subject of a palatinate* मांडलिक राजाचा प्रजाजन *m*, पॅलेटिन *m.* Pala'tinate *n. province of a Palatine* मांडलिक राजाच्या अथवा लार्डाच्या ताब्यांतील मुलूख *m*-प्रांत, पॅलेटिनेट *m.* २ मांडलिक राजाचा अथवा लार्डाचा हुद्दा *m.*

Palatize, See under Palate.

Palaver (pal-ä'vėr) [Port. *palavra*–L. *parabola*, a parable.] *n. idle talk* बडबड *f*, वाचाळपणा *m*, वटवट *f*, (तोंडाची) किरकीर *f*- पिरपीर *f*, निकामी भाषण *n.* २ *talk intended to deceive, flattery* थाप *f*, बात *f*, हुलकावणी *f*, झुलकावणी *f*, थापबाजीच्या-हुलकावणीच्या &c. गोष्टी *f. pl.*, गूळपापडी *f*, गूळखोबरें *n*, घमटगुळवणी *f*, गुळगुळथापडी *f*, लग्नगोष्टी *f. pl.*, थंतरमंतर *n.* ३ (in Africa) *a parley with the natives, a talk* (आफ्रिकेंतील तद्देशीय लोकांजवळ) भाषण *n*-संभाषण *n.* ४ (hence) *a public conference & deliberation, a debate* (सभेंतील) वादविवाद *m*, संवाद *m.* P. *v. t. to cajole* फुसलावणें, (-ला) हूल देणें, झुलकावणी देणें-दाखविणें, थाप देणें- मारणें. Pal'averer *n.* थापाड्या.

Pale (pāl) [Fr.—L. *pallidus*, pale; akin to Sk. पलित, grey.] *a. wanting in colour, not ruddy, pallid* फिकट, पांढरा, पिकूट or फिकुट, पिकुटलेला, म्लान, निस्तेज, विवर्ण, नीरक्त, कयाहीन, उफड, or उफीट

or ओफट. [DEADLY P. गोरामोरा. To TURN P. पिकुटणें, फिकटणें, तोंडचें पाणी पळणें *in. con. g. of s.*, काळवटणें or काळवंडणें.] २ *not bright or brilliant, of a faint lustre, dim* फिका or फिक्का, न्यूनप्रभ- कांति, निस्तेज, उभरा, उभरंग, अंधुक. Pale'ly *adv.* फिकटपणानें, निस्तेजपणानें. Pale'ness *n.* पांढरेपणा *m*, फिकटपणा *m*, पिकूटपणा *m*, म्लानता *f*, नीरक्तता *f*, विवर्णता *f*. २ निस्तेजता *f*, फिकटपणा *m*, अंधुकता *f*. Pa'lish *a.* पांढरवट, कांहींसा फिकट. P. *v. t. & i. to make or turn pale* निस्तेज करणें -होणें, फिकट करणें -होणें.

N. B.:—*Pale* is often used in the formation of self-explaining compounds; as, *pale*-faced, &c.

Pale (pāl) [Fr.—L. *palus*, a stake.] *n. a narrow piece of wood used in fencing or inclosing* (कठड्याचा) गज *m*, गरादा *m*, गराद *f*, शंकु *m*, खुंटा *m*. २ *that which incloses or fences in, a boundary, limit* सीमा *f*, मर्यादा *f*, हद्द *f*. ३ *a fence* कुंपण *n* or *f*. ४ *a limited region or space, an enclosure* (often used figuratively) (कुडलेलें) आवार *n*. as, "Out of the *pale* of civilization". ५ *a stripe or band* (as on a garment) पंट्टा *m*, पट्टी *f*, बंद *m*. P. *v. t.* कठडा घालणें.

Paleography *n.* Same as Palæography.

Palestra (palēs'tra) [L.—Gr. *palaistra*—*palē*, wrestling.] *n. a wrestling school* मल्लयुद्ध शिकविण्याची शाळा *f*, तालीम *f*, व्यायामशाळा *f*. २ कुस्ती *f*, झोंबी *f*. Pales'trian, Pales'tric,-al *a.* तालीमखान्याचा, व्यायामशालाविषयक. २ तालमेचा, व्यायामविषयक.

Paletot (pal'e-tō) [Of French origin.] *n. a loose over-coat* (सर्व कपड्यां) वरून घालण्याचा सैल कोट *m*, 'पालेतो' *m*.

Palette (pal'et) [Fr.—It. *paletta*, dim. of *pala*, a spade.] *n. a little oval board on which a painter mixes his colours* (आंगठ्यांत अडकविण्याची चितान्याची) रंगपट्टी *f*. [P. KNIFE रंगपाटीवर रंग मिसळण्याची सुरी.]

Palfrey (pal'fri) [Fr. *palefroi*–Low L. *paraveredus*, prob. from Gr. *para*, beside, and Low L. *veredus*, a post-horse.] *n. a saddle-horse esp. for a lady* (बायकांचे) स्वारीचा घोडा *m*, मागारणीचा-नरमचालीचा घोडा *m*-तट्टू *m*, (loosely) कंठाळी घोडें *n*.

Palimpsest (pal'im-sest) [Gr. *palin*, again, & *psestos*, rubbed.] *n. parchment, original writing on which has made room for second* पुनः लिहितां येण्यासारखें (पहिलीं अक्षरें पुसून टाकलेलें) चर्मपत्र *n*, पुनर्लेखनयोग्यचर्मपत्र *n*. २ *the new writing on it* (अशा चर्मपत्रावर) फिरून लिहिलेला मजकूर *m*.

N. B.—रोमन क्याथोलिक मंकांजवळ लिहिण्याकरितां पुरींशीं चर्मपत्रें नसल्यामुळें त्यांना त्यांवर एकदां लिहिलेलें पुसून टाकून पुनः त्यांवरच लिहावें लागत असे. म्हणून अशा चर्मपत्रांना palimpsest असें म्हणतात.

Palindrome (pal'in-drōm) [Gr. *palin*, back, and

dromos, a running.] *n. a word, verse, or sentence that reads the same either backward or forward* अनुलोमविलोम शब्द-श्लोक *m*, मुरजबंध(?) as, "Madam, Hannah". Palindrom'ic,-al *a.* अनुलोमविलोमाचा, मुरजबंधाचा, मुरजबंधात्मक. Palin'dromist *n.* मुरजबंध लिहिणारा *m*, मुरजबंधलेखक *m.*

Paling (pāl'ing) [L. *palus*, a stake.] *n. pales in general* कठड्याचे गज *m. pl.* २ *a fence of pales* (गजांचा)कठडा *m*, कुंपण *n.*

Palingenesis (palin-jen'ē-sis) [Gr. *palin*, again, & *genesis*, birth.] *n. new birth* नवा जन्म *m*, पुनर्जन्म *m.* २ *exact reproduction of ancestral characters* (आनुवंशिक गुणांची) पुनरावृत्ति *f.*

Palingenesy, Same as Palingenesis.

Palisade (pal-i-sād') [Fr. *palissade*—L. *palus*, a stake.] *n. (mil.) strong wooden stake* (भाल्यासारखा) निमुळता गज *m*, शंकाकार गज *m.* २ *fence of pales or of iron railings* (लांकडी किंवा लोखंडी) गजांचा कठडा *m*, मेढेकोट *m*, मेढेबंदी *f.* P. *v. t. to surround with a palisade* मेढेकोट-मेढेबंदी करणें-घालणें. P. *a.* (*bot.*) स्तंभशंक्वाकार, (एका टोंकास भाल्यासारखा) निमुळता; as, "P. cells."

Palish, See under Pale.

Pall (pawl) [L. *pallium*, a cloak.] *n. a cloak* (विशेषतः राज्याभिषेकाच्या वेळीं घालण्याचा) झगा *m.* २ *the black, purple, or white cloth covering of a coffin* प्रेतावरचें वस्त्र *n*, प्रेतवस्त्र *n*, खेंडा *m*, कफन *n.* ३ *a cloth spread upon the altar* रोमन क्याथोलिक देवळांत वेदीवर किंवा 'आल्टर'वर घातलेलें (मखमलीचें) वस्त्र *n.* ४ *a cover for a chalice* (प्रभुभोजनांतील मद्याच्या) पेल्यावरचें वस्त्र *n.* ५ *an ecclesiastical robe* (पोप, बिशप, वगैरे रोमन क्याथोलिक धर्माधिकाऱ्यांचा) झगा *m*, 'पाल' नांवाचा झगा *m.* Pall-bearer *n.* शवपेटिकावाहक *m*, शववाहक *m*, (among Hindus) भारवाहक *m*, खांदेकरी *m.*

Pall (pawl) [Welsh *pallu*, to fail,-*pall*, loss of energy.] *v. i. to become insipid* बेचव-मळमळीत-मुळमुळीत-पुळपुळीत-नीरस होणें-वाटणें, (-ची) गोडी-रुचि जाणें, नकोसा होणें, (-चा) वीट येणें, (-ची) शिसारी बसणें; as, "Liquor *palls.*" २ *to lose strength* बेचव-निःसत्व-सत्वहीन-बेकस होणें, (-ची) मजा *f*-गोडी *f*- दम *m.* जाणें-नाहींसा होणें; as, "Beauty soon grows familiar to the lover, fades in the eye, and *palls* upon the sense." P. *v. t. to make vapid* 'बेचव-नीरस करणें, (-ची) गोडी *f*-रुचि *f*-चव *f.* घालवणें-नाहींशी करणें; as, "Reason and reflection *pall* all his enjoyments." २ *to weaken* निःसत्व -निकस -बेकस करणें, (-चा) दम *m*-सत्व *n.* नाहींसें करणें. ३ *to satiate* कंटाळा *m*-वीट *m*-ओकारी *f.* आणणें, शिसारी *f.* बसविणें; as, "To *pall* the appetite."

Palladium (pal-lā'di-um) [Gr. *Palladion*, statue

of Pallas—*Pallas*, an epithet of Athene, a Greek Goddess, & *eidos*, form.] *n.* (प्राचीन ट्रोजन लोकांच्या) 'प्यालास' देवतेचा पुतळा *m.* २ *a safe-guard* बचाव *m*, बचावाची जागा *f*, संरक्षणभूमिका *f*, संरक्षणस्थान *n*, रक्षणाचें- बचावाचें साधन *n*; as, "Trial by jury is the P. of British civil rights". Palla'dian *a.* 'प्यालास' देवतेचा.

Palladium (pal-lā'di-um) [From *Pallas*, an asteroid &-*ium.*] *n.* (*chem.*) *hard white metal of platinum group* (प्लातिनमच्या वर्गांतील प्लातिनमबरोबर सांपडणारी) 'प्यालेडियम' धातु *f*, पलाद *f*.

Pallet (pal'et) [Another form of *Palette.*] *n. a palette q. v.* २ (*pottery*) *the shaping tool used by potters* चेपणी *f*, ठोका *m.* ३ (gilding) *a flat brush for spreading gold leaf* चपटा ब्रश *m.* ४ (*mach.*) पकड.

Pallet (pal'et) [Prov. Fr. *paillet*, dim. of Fr. *paille*, straw.] *n. a mean bed, prop. a mattress of straw* चटई *f*, निजायाचें फटकूर *n*-पटकर *n*-तळकट *n*, गोधडी *f*.

Palliasse (pal-yas') [Fr. *paill-asse–paille*, straw—L. *palea*, chaff.] *n. a small bed, orig. made of chaff or straw* (गवत भरलेला) लहानसा बिछाना *m.*

Palliate (pal'i-āt) [L. *palliatus*, cloaked –*pallium*, cloak.] *v. t. to find excuses for* निमित्त &c. सांगून उडवणें or उडवूं पाहणें, निमित्त- सबब- बहाणा सांगणें. २ *to relieve or ease pain* हलका करणें, नरम पाडणें, उपशमन *n*- उपशम *m.* करणें *g. of o.*, तीव्रता *f.* मोडणें *g. of o.* as, "To P. a disease". Pallia'tion *n.*–*the act.* दोषन्यूनीकरण *n*, दोषलघूकरण *n*, बहाणा करणें *n*, &c. २ (a) हलका करणें *n*, &c. (b) उपशमन *n*, उपशम *m*, अल्पशम *m*- शमन *n.* ३ *extenuation* सबब *f*, निमित्त *n*, लटकें कारण *n.* Pal'liative *a. serving to extenuate* दोषपरिहारक, दोषन्यूनत्वाधायक, दोष झांकणारा-उघडकीस न येऊं देणारा. २ *serving to mitigate* उपशामक, हलका -कमी करणारा, तात्पुरता (उपाय), तेवढ्या वेळेपुरतें बरें वाटणारा (उपचार), वरवरचा, शामक. P. *n.* दोषपरिहारक गोष्ट *f.* २ (*med.*) उपशामक *n*, शामक *n*, तेवढ्या वेळेपुरतें बरें वाटणारें औषध *n*, तात्कालिक गुण वाटणारें औषध *n.* Pall'iatory *a.* Same as Palliative.

Palliation, Palliative, See under Palliate.

Pallid (pal'id) [L. *pallidus*, pale.] *a. pale, having little colour* फिकट, विवर्ण, वर्णहीन, म्लान, &c. २ *wan* रोड, कृश, किडकिडीत. Pallid'ity, Pall'idness *n.* फिकटपणा *m*, विवर्णता *f.* Pall'idly *adv.*

Pall-mall (pel-mel') [O. Fr. *pale-maille*—It. *pallamaglio—palla*, ball and *maglio*–L. *malleus*, a hammer.] *n.* 'पेलमेल' नांवाचा जुना इंग्रजी खेळ *m*, पेलमेल *m.* २ *a famous street in London where the game used to be played* लंडनमधील प्रख्यात 'पेलमेल' रस्ता *m.*

Pallor (pal'or) [L. *pallere*, to be pale.] *n. want of colour, paleness* फिकटपणा *m*, नीरक्तता *f*, निस्तेजता *f*, विवर्णता *f*, पांडुरता *f*, पांडुरकेपणा *m*.

Palm (päm) [Fr. *paume*–L. *palma*, the palm of the hand.] *n. the inner and somewhat concave part of the hand* (हाताचा) तळवा *m*, तळहात *m*, हस्ततल *m*, करतल *m*. [To GILD, GREASE, *or* OIL A PERSON'S P., *to bribe* लांच देणें. To HAVE AN ITCHING P. *to be on the look-out for tips* लांच *m*-बक्षिशी मिळविण्याची खटपट करणें. २ *to be open to bribery* लांचखाऊ स्वभाव असणें. WITH THE PALMS HOLLOWED AND PLACED ONE OVER THE OTHER कृतांजलि, बद्धांजलि.] २ (घोड्याची उंची मोजण्याचें) चार इंच लांबीचें तळहाताचें माप *n*. P. *v. t. to conceal in the palm of the hand* तळहातांत -हातांत-मुठींत लपवणें-चोरून ठेवणें, हातचलाखीनें वापरणें. २ *to stroke with the palm or hand* (हातानें) थापटी मारणें. ३ *to bribe* लांच देणें. ४ (with *off*) *to pass off deceitfully* दगलबाजीनें-ठकबाजीनें घेवविणें-चालवणें-पदरीं or गळीं बांधणें, गळ्यांत बांधणें, टोपी *f*-गंडा *m*. घालणें; as, "You may *palm* upon us new for old." Pal'mar, Pal'mary *a.* (*anat.*) *pertaining to, or corresponding with, the palm of the hand* तळहाताचा, करतलसदृश. २ (*zool.*) *of or pertaining to the underside of the wings of birds* पंखाच्या तळ्याचा-आंतल्या बाजूचा. Pal'mate,-ed *a.* (*bot. & zool.*) *resembling a hand with the fingers spread* करतलाकार, पसरलेल्या बोटांच्या करतलासारखा, पंजाच्या आकृतीचा, पंजाकार. उ. जमालगोटा. Pal'mately *adv.* पंजाप्रमाणें. [P. VEINED (*bot.*) पंजासारख्या शिरा असलेला.] Palmat'ifid *a.* (*bot.*) पंजासारखा छिन्न झालेला, करतलवच्छिन्न. Palmatipartite *a.* (*bot.*) करतलासारखा विभागलेला, करतलसदृशविभक्त. उ. एरंड, पपया वगैरेचीं पानें. Palmatisect'ed *a.* (*bot.*) करतलवत्खंडित. [*Fid* = छिन्न; *Partite* = विभक्त; *Sected* = खंडित.] Pal'mer *n. one who cheats* (पत्त्यांच्या किंवा फांशांच्या डावांत) हातचलाखी करणारा *m*, ठकबाजी करणारा *m*. Pal'mist, Pal'mister *n.* हात पाहणारा, सामुद्रिक जाणणारा, सामुद्रिक. Pal'mistry *n. the art or practice of telling fortunes by the lines and marks in the palm of the hand* हात पाहण्याची विद्या *f*, हस्तसामुद्रिक *n*. २ हातचलाखी *f*, हातचलाखीचा खेळ *m*.

N. B.:—The most important technical terms in English Palmistry are:—Will=इच्छाशक्ति, मनोनिग्रह. Logic=विचारशक्ति. The mount of. Venus=शुक्राचा उंचवटा, शुक्राचें उच्चनीचस्थान. Mount of Jupiter=गुरूचा उंचवटा. Mount of Saturn=शनीचा उंचवटा. Mount of the Sun=रवीचा उंचवटा. Mount of Mercury=बुधाचा उंचवटा. Mount of Mars =मंगळाचा उंचवटा. Mount of the Moon = चंद्राचा उंचवटा. The plain of Mars = मंगळाचें क्षेत्र. The line of life = आयुष्यरेषा. Line of head

=बुद्धीची रेषा. Line of heart=अंतःकरणरेषा. Line of Saturn or Fate=शनीची रेषा. Line of Liver=आरोग्यरेषा. Line of the Sun or the Fortune=रवीची रेषा, राजयोगरेषा. Belt of Venus= मदनधनुष्यरेषा. The Quadrangle=मोठा चौकोन. The Triangle=मोठा त्रिकोण. The upper angle=वरचा कोण. The inner angle=आंतला कोण. The lower angle=खालचा कोण. The bracelets of life=मनगटावरील तीन रेषा. The first joint=बोटाचा पहिला सांधा. The second joint=बोटाचा दुसरा सांधा. Rasceta=मणिबंध, मणगट. Square finger=चौरस बोट. Spatulate finger=नखाचे भोंवतीं मांस वाढलेलें बोट, थापटलेलें बोट. Conic finger=(शिवटास) निमुळतें (असलेलें) बोट. Pointed finger=अणकुचीदार बोट. The first phalanx =बोटाचें पहिलें पेर. The second phalanx=बोटाचें दुसरें पेर. The third phalanx=बोटाचें तिसरें पेर. The elementary hand=मठ्ठ हात. Spatulate hand=चपळ हात. Artistic hand=निमुळता हात. Philosophic hand=गांठाळ-तत्वज्ञानी हात. The useful hand=चौरस हात. The psychic hand =अणीदार-ब्रह्मज्ञानी हात. The female hand=स्त्रियांचा हात.

Palm (päm) [A. S. *palm*, L. *palma*; so named from the leaf resembling a hand.] *n.* (*bot.*) *a tropical branchless tree of many varieties, bearing at the summit large leaves* **ताड** *m*, **ताल** *m*, **ताडाचें झाड** *n*, **तालवृक्ष** *m*. Some of its species are **केकताड, भायताड, सुरमाड, भेरला-** or **भेरली माड, भेरळ.** Branch *or* leaf of a P. **झावळी** *f*, **ताडक** *n*. Lower *or* base portion of it **पिंडा** or **पिढा** *m*, **थरपील** *n*. Case made of matted P. leaves **कपान** *n*. Exudation from the P. (**ताजी**) **ताडी** *f*. He who extracts it **ताड्या.** Female *or* fruit-bearing P. tree **फळताड** *m*. Fermented juice of the P. tree **ताडी** *f*. Fruit **ताडफळ** *n*. Young fruit **खाखोटा** *m*. Gourd *or* earthen vessel used to receive the liquor from the P. **घडी** *f*, **घडा** *m*, **कोंड्या** *m*, **खूद** *m*. Head *or* bush of the P. **गाभा** *m*, **पिंजरा** *m*, **खवळा** *m*. Leaf *or* spike of the P. **ताडपत्र** *n*. Longitudinal division of a P. tree **चोप** *f*, **चोपट** *n*. Male *or* Barren P. tree **बळताड** *m*, **लेंड्याताड** *m*. Notch for the foot, cut in the P. tree **पायका** *m*, **पावका** *m*, **पावटा** *m*, **पायंडा** *m*, **पावंडा** *m*, **खाप** *f*. Rib of the leaf—**हिरकूट** *m*. Spathe *or* calyx of the fruit stalk of the P. **पोगी** *f*. The extremity of it as cut to induce exudation **कोंत** *n*. Spirits distilled from the exudation **सरा** *m*. Tall P. **लकड** or **लांकड** *f*. To cut notches in a P. for climbing **खापणें.** [P. BUTTER (गोठलेलें) ताडाचें तेल *n*. P. HOUSE उष्णकटिबंधांतच होणारीं ताडाचीं वगैरे झाडें वाढविण्याचें घर *n*, ताडघर *n*. P. KERNEL ताडगोळा *m*.] २ *a branch or leaf of the palm* **ताडाची झावळी** *f*, **ताडपत्र** *n*, **विजयचिन्ह म्हणून हें धारण करण्याची प्राचीन ग्रीक लोकांत चाल होती.** [To BEAR THE P. *to have the preeminence* (-ची) सरशी होणें, (-चा) विजय *m*

—वरपगडा होणें-असणें.] ३ *any symbol of superiority, success or triumph* विजयचिन्ह *n*, श्रेष्ठपणाचें चिन्ह *n*, जयदर्शक खूण *f*. ४ (also) *victory, triumph, supremacy* जय *m*, विजय *m*, फत्ते *f*. Palma'ceous *a*. (*bot.*) *of or pertaining to palms* ताडाचा, तालवृक्षासंबंधीं. २ *of the nature of, or resembling, palms* ताडासारखा, तालवृक्षसदृश, तालसदृश. Pal'ma Chris'ti *n*. *bot*. एरंड *m*. Pal'mary *a*. *pre-eminent* वरिष्ठ, वरिष्ठ प्रतीचा, श्रेष्ठ, श्रेष्ठ प्रतीचा.

Palmary, See under Palm. No. 1.

Palmate, Palmated, See under palm No. 1.

Palmcrist *n*. Same as Palma Christi which see under Palm No 2.

Palmer (päm'ėr) [L. *palma*, a palm tree.] *n*. *a pilgrim from the Holy Land, carrying a branch of palm* जरुसलेमचा यात्रेकरू *m*, यात्रेकरी *m*. हे यात्रेकरी यात्रा केल्याची खूण म्हणून ताडाची फांदी आणतात. (b) नित्ययात्रा करणारा *m*.

Palm'er-worm *n*. *zool*. सुरवंट *m*, कुशिरडा *m*, कुसरूड *m*.

Palmin (palmin) [From *palma christi*, the tree of castor-nut, एरंड.] *n*. पामिन *n*. हें एरंडेल व इतर कांहीं द्रव्यें ह्यांच्या मिश्रणानें तयार करतात. याचा उपयोग फक्त सुती कपड्यांनाच तकाकी आणण्याकडे होतो.

Palmister, Palmistry, See under Palm No 1.

Palmy (päm'i) *a*. *of, like, abounding in, palms* ताडाचा, ताडासारखा, ताड असलेला, तालप्रचुर. २ *triumphant, flourishing* वैभवाचा, अमदानीचा, चढत्या कळेचा, वैभवशाली, सुबत्तेचा, भरभराटीचा, सुखाचा; as, "In the P. days of the Roman Empire."

Palpability, See under Palpable.

Palpable (pal'pa-bl) [Fr.–L. *palpabilis*,–*palpare*, to feel, to touch softly.] *a*. *plain to touch or sight* (हाताला) समजणारा, (स्पर्शानें किंवा दृष्टीनें) समजणारा, स्पृश्य, स्पर्शग्राह्य, स्पर्शगोचर -ज्ञेय, स्पर्शनीय, स्पर्शेंद्रियग्राह्य, त्वक्‌ग्राह्य. २ *obvious, evident* ढोबळ, धडधडीत, ढळढळीत, ठळक, स्थूल, खुला, उघडा, स्पष्ट, प्रत्यक्ष, तात्काल दिसणारा-नजरेस येणारा; as, "P. mistakes". Palpabil'ity, Pal'pableness *n*. स्पर्शगोचरता *f*, स्पर्शेंद्रियगोचरता *f*, स्पर्शग्राह्यता *f*, हाताला समजण्याचा धर्म *m*, स्पृश्यता *f*. २ ढोबळपणा *m*, उघडेपणा *m*, स्पष्टपणा *m*, प्रत्यक्षता *f*, उघडपणा *m*. Pal'pably *adv*. ठळकपणानें, (हाताला) समजण्यासारख्या रीतीनें. २ उघड, धडधडीत, स्पष्ट &c. Palpa'tion *n*. *act of touching or feeling* हात लावणें *n*, हात लावून पाहणें *n*. २ (*med.*) *examination of a patient by touch* (रोग्याचें पोट व इतर अवयव) हातानें दाबून व ठोके मारून तपासणें, स्पर्शपरीक्षा *f*, हातानें चेपून-रापून परीक्षा करणें-तपासणें, स्पर्शनपरीक्षा *f*.

Palpation, See under Palpable.

Palpebra (pal'pe-brä) [L.] *n*. *the eyelid* (डोळ्याची) पापणी *f*, नेत्रच्छद *m*. Pal'pebræ *n*. *pl*. Pal'pebral *a*. (डोळ्याच्या) पापणीसंबंधीं.

Palpitate (pal'pi-tāt) [L. *palpitare*, to throb.] *v. i.* *to beat rapidly, to throb* धडधडणें, उडणें, धसधसणें, धुगधुगणें, धगधगणें, धडकणें, धडकी *f.* धगधग *f.* भरणें, धस्स होणें;—intensively उडून जाणें. Pal'pitant *a.* उडणारा, धडधडणारा, धडकी भरलेला.

Palpitation (pal-pi-tā'shun) *n.* *a violent beating of the heart, caused by excitement, excessive exertion, or disease* धडधड *f,* उडणें *n,* धडकी *f,* धकधक *f,* धगधग *f,* धडधड *f,* धडधडी *f;* (*med.*) छातींत धडधडणें, छाती उडणें, काळीज उडणें, हृदयोत्कर्ष (Ayurveda).

Palsy (pawl'zi) [A corr. of Fr. *paralysie*,—Gr. *paralysis.*] *n.* (*med.*) *paralysis, partial or complete* अर्धांगवायु *m,* पक्षवायु *m.* (*b*) अर्धांग *n,* घात *m,* स्वाप *m,* सुप्ति *f,* अवष्टंभ *m,* विष्टंभ *m,* स्तंभ *m,* संस्तंभ *m,* स्पर्शाभाव *m,* अंगबधिरता *f,* अंगपात *m.* [FACIAL P. अर्दित वायु *m.* P. OF THE ARM अवबाहुक (Ayu.), हातावरून वारा जाणें. GLOSSAL P. जिव्हास्तंभ *m.* SHAKING P. कंपवायु *m,* कंपवात *m.* TO GET THE STROKE OF THE P. आंगावरून वारा जाणें *g. of s.*] P. *v. t.* See Paralyse. Pal'sied *a.* वारा गेलेला, पक्षवायु-अर्धांगवायु-ग्रस्त, अर्धांग झालेला, अर्धांग गेलेला, खुडा or खुडें *indecl.*, लुला पडलेला, लुला, डळमळीत.

Pal'sy-wort' *n. bot.* Same as Cowslip.

Palter (pawl'ter) [Prob. lit. to 'deal meanly', to 'haggle over trifles,' from root of Paltry.] *v. i.* *to act in an insincere manner, to equivocate* डावपेंच खेळणें-लढवणें-योजणें, दुटप्पी वागणें, लपंडाव मांडणें-करणें. Pal'terer *n.* दुटप्पी वर्तनाचा मनुष्य *m,* लपंडाव करणारा, डावपेंच करणारा.

Paltry (pawl'tri) [From a Teut. root seen in Dan. *pialter*, rags, and in Low Ger. *paltrig*, ragged.] *a. mean, vile* हलका, हलकट, क्षुल्लक, क्षुद्र, तुच्छ, तिरस्करणीय, असार, लहान, लहानसाहान, बिनमहत्वाचा, नादान, नुकसान, लुसकान, लुकसान, बारिक, बारिकसारीक, एर, एरशेर, कमतोल, किरकोळ; as, "A P. excuse". Pal'trily *adv.* हलकेपणानें, हलकटपणानें, तिरस्कार्य रीतीनें, &c. Pal'triness *n.* हलकेपणा *m,* हलकटपणा *m,* क्षुल्लकपणा *m,* क्षुद्रता *f,* बिनमहत्व *n,* किरकोळपणा *m.*

Paludal (pal-ū'dal) [From L. *palus*, *paludis*, a marsh.] *a.* (R.) *marshy* दलदलीचा, पाणथळीचा, चिखलाचा, दमट. [P. FEVER कर्दमज्वर *m,* दुर्जलज्वर *m,* मलेरिया ताप *m.*] Palu'dism *n.* (*med.*) *morbid condition produced by dwelling among marshes, malarial disease or disposition* दमट जागेंत (राहिल्यानें) होणारा आजार *m.* Pal'udose *a.* *growing, or living, in marshy places* दमट-ओलसर-दलदलीच्या जागीं होणारा-वाढणारा-राहणारा. Palus'trine *a.* दलदलीच्या जागीं होणारा-वाढणारा. २ दलदलीचा.

Paludinal (palū-di'nal) [See paludal.] *a.* *inhabiting*

ponds or swamps डबक्यांत-पाणथळीच्या-दलदलीच्या जागेंत राहणारा, जलवासी. Pal'udine *a. of or pertaining to a marsh* दलदलीचा, पाणथळीच्या जागेसंबंधीं.

Paludinous, Palustral, Same as Paludinal.

Pampas (pam'paz) [Peruvian *pampa*, a field, plain.] *n. pl. vast plains in South America* दक्षिण अमेरिकेंतील विस्तीर्ण व ओसाड मैदानें *n. pl.*, 'पंपाझ'.

Pamper (pam'per) [Low Ger. *pampen*, to cram.] *v. t. to feed luxuriously or to the full, to glut* (person) यथेच्छ -यथेष्ट खाऊं घालणें, खाऊं घालून-खावयास देऊन माजविणें-मातविणें, पुष्ट-धष्टपुष्ट-गलेलठ्ठ करणें, पोसणें; as, "To P. the body". २ *to gratify inordinately, to indulge to excess* फाजील पोसणें, फाजील पुष्ट करणें, फाजील लाड पुरविणें *g. of o.*, फाजील कौतुक करणें; as, "To P. pride". Pam'pered *pa. t.* P. *pa. p.* यथेच्छ खावयास घालून वाढविलेला, पोसलेला, धष्टपुष्ट, गलेलठ्ठ, पुंड. [A P. FELLOW पोळ, वसू *m.*] २ (hence) *luxuriant* माजलेला, अतिशय वाढलेला, मातलेला; as, "P. boughs." Pam'peredness *n.* Pam'perer *n.* (फाजील) पोसणारा. २ लाड पुरविणारा.

Pamphlet (pam'flet) [Probably from *Pamphilet*, familiar name of twelfth century Latin amatory poem *Pamphilus seu de Amore.*] *n. a small book* अल्पग्रंथ *m*, लहान पुस्तक *n.* २ *a short essay or written discussion, usually on a subject of current interest* (चालू विषयावर लिहिलेला) लहान निबंध *m.* Pamphleteer' *n. a writer of pamphlets* (चालू विषयावर) छोटेखानी पुस्तकें लिहिणारा *m.* Pamphleteer'ing *v. n.* (लोकमत जागृत करण्याकरितां किंवा लोकमताला वळण लावण्याकरितां) लहान लहान निबंध लिहून प्रसिद्ध करणें *n.*

Pamphleteer, See under Pamphlet.

Pan (pän) [Hind. पान, Sk. पर्ण, leaf.] *n. the betel -leaf* नागवेलीचें -विड्याचें पान *n.* २ (also) *the masticatory made of it* (विड्याच्या पानाची) पट्टी *f*, विडा *m.* [P. PACKET विड्याची पट्टी *f.*]

Pan (pan) [L.-Gr. *pan*, all.] *n.* (अरण्यें, धान्यक्षेत्रें, व पशु यांची अधिष्ठात्री) 'पॅन' नांवाची देवता *f.* २ *the universal spirit of nature* सृष्टिव्यापी शक्ति *f*, सृष्टिशक्ति *f.*

Pan (pan) [A. S. *panne*, a pan.] *n. a broad shallow vessel (of metal)* थाळा *m*, थाळी *f.* [P. OF THE KNEE गुडघ्याची वाटी *f.* THE BRAIN P. कपाळ *n*, टाळकें *n.* FRYING P. तवा *m*, कढई *f*, तळणी *f.*] २ (*manuf.*) *a closed vessel for boiling or evaporating* भट्टी लावण्याचें भांडें *n.* ३ *the part of a flintlock which holds the priming* (बंदुकीचा) काना *m*, रंजकीचा पेला *m.* [DOUBLE-PANNED (gun) दुकानी (बंदूक). SINGLE-PANNED (gun) एककानी (बंदूक). TO FLASH IN THE PAN-A GUN रंजक *f.* पिणें, रंजकणें or रंजुकणें, (बंदूक) न उडणें. २ *to fail* निष्फळ होणें, फसणें, वायां -फुकट जाणें. A FLASH IN THE PAN, *some-*

thing ineffective or insignificant एखादी निष्फळ किंवा क्षुल्लक गोष्ट *f*-पदार्थ *m.*] ४ *the skull, the brain-pan* कपाळ *n*, टाळकें *n.* ५ (*carp.*) *a recess for the leaf of a hinge* (बिजागराचें पान बसविण्यासाठीं दरवाजा इ० कांस केलेली) खोबण *f*, खांच *f.* ६ *the hard stratum of the earth below the soil* कठीण मातीचा थर *m.* ७ *a natural basin, containing salt or fresh water, or mud* तळें *n*, डबकण *n*, कोंडी *f*, कोठी *f.* P. *v. i. to yield gold in, or as in, the process of panning* (usually with *out*) भट्टींतून सोनें उतरणें; as, "The gravel *panned out* richly."

Panacea (pan-a-sē'a) [Gr. *pan*, all, & *akos*, remedy.] *n. a pretended universal remedy* सर्व रोगांवर चालणारें काल्पनिक औषध *n*, विश्वौषध *n*, (*specif.*) त्रैलोक्यचिंतामणि. २ (hence) *a relief or solace for affliction* सर्वदुःखोपशामक *n.* ३ *the herb allheal* सर्व रोगांवर चालणारी वनस्पति *f.*

Pan-Amer'ican *a.* सर्व अमेरिका खंडाचा, (दक्षिणेंतील व उत्तरेंतील) सर्व अमेरिकन संस्थानांचा, सर्व अमेरिकन लोकांचा; as, "*Pan-American* Congress."

Pan-An'glican *a. pertaining to the whole Anglican Church with its branches and related communities esp. Colonial and American* सर्व जगभर पसरलेल्या इंग्लिश एक्क्लेसिएचा-संबंधीं.

Pan'ary *n. a store-house for bread* (पाव वगैरे ठेवण्याची) कोठी *f.*

Pancratic,-al (pan-krat'-ik,-al) [Gr. *pan*, all, *kratos*, Sk. क्रतु, power.] *a. fully disciplined or exercised in mind* पूर्ण कसलेला, पूर्णपरिणत. २ *having a universal mastery of accomplishments* सर्वांगपरिपूर्ण. ३ (of an eye-piece) *capable of adjustment to many degrees of power* निरनिराळी महत्कारि शक्ति असलेला; as, "P. microscope".

Pancreas (pan'kre-as) [Lit. 'all flesh,' Gr. *pas*, *pan*, all, and *kreas*, flesh.] *n. a fleshy gland commonly called the sweetbread, situated under and behind the stomach, secreting a saliva-like fluid, which assists digestion in the intestines* (called in animals when used as food *the sweet bread*) स्वादुपिंड *m*, अनामकपिंड *m*, वसापाचक पिंड *m*, वक्रगंड *m*, तिळवण *n*, तिल्ली (*Hindustani*) *f*, लिबलिब *n*, द्रोम *m* (newly coined from द्रु, to melt. Cf. क्लोम=lungs.). अन्नांतील वसामय पदार्थ पचवून शोषणार्ह करणें हें या स्वादुपिंडाचें मुख्य काम आहे. Pancreat'ic *a.* स्वादुपिंडासंबंधीं, स्वादुपिंडानें बाहेर टाकलेला, स्वादुपिंडोत्सर्जित. [P. ARTERY स्वादुपिंडांतील धमनी *f*, स्वादुपिंडधमनी *f.* P. DUCT स्वादुपिंडरसवह नाडी *f*, स्वादुपिंडनाडी *f.* PANCREATICO-DUODENAL ARTERY अनामकपिंड व ग्रहणी यांचें पोषण करणारी धमनी. (DUODENUM = ग्रहणी.) P. JUICE स्वादुपिंडानें टाकलेला किंवा उत्सर्जित रस *m*, स्वादुपिंडरस *m*, वसापाचक रस *m.*]

Pandect (pan'dekt) [L.—Gr. *pandectes- pas, pan*, all, and *dek-* root of *dechomai*, to take, to receive.] *n. a treatise which comprehends the whole of any science* (एखाद्या शास्त्राची) सारभूत माहिती असलेलें पुस्तक *n*, सारसंग्रह *m*. २ *pl. the digest of Roman or civil law made by command of the Emperor Justinian* (रोम शहरांतील कायदेपंडितांनीं निरनिराळ्या वेळीं दिलेले निकाल किंवा मतें अथवा त्यांचे लेख यांचें संकलन करून रोमन बादशहा जस्टिनिअन याचे आज्ञेवरून ६ व्या शतकांत लिहिलेला) रोमन लोकांचा दिवाणी कायद्याचा सारसंग्रहग्रंथ *m*, पान्डेक्टस् *m. pl.*

Pandemic (pan-dem'ik) [Gr. *pas, pan*, all, & *demos*, people.] *a. general, universal, prevalent over the whole of a country or continent, or over the whole world* (disease) सार्वत्रिक, सर्वत्र पसरणारा, सर्वव्यापक (सांथीचा रोग), सर्वत्र फैलावलेला. P. *n.* सर्वत्र पसरलेला सांथीचा रोग *m*, सार्वत्रिक सांथ *f*.

Pandemonium (pan-de-mō'ni-um) [Lit. 'the place of all the demons', Gr. *pas, pan*, all, and *daimon*, demon.] *n.* (a) *the great hall or council-chamber of demons or evil spirits, described by Milton* (मिल्टनच्या काव्यांत वर्णन केलेली) पिशाचसभा *f.* (b) नरक *m*, सैतानाचें राज्य *n*. २ *an utterly lawless, riotous place or assemblage* बंडाव्याची जागा *n*, नीतिभ्रष्टांचा अड्डा *m*. (b) पुंडलोकांची टोळी *f.*

Pander (pan'dėr) [From *Pandarus*, a leader in the Trojan army, who is said to have procured for Troilus the possession of Cressida.] *n. a male bawd, a pimp, a procurer* भडवा *m*, कुंटण or कुंटण्या *m*, संधानकर्त्ता *m*. २ (hence) *one who ministers to the evil designs and passions of another* (दुसऱ्याचे दुष्ट हेतु पुरविण्याच्या कामीं होणारा) साथीदार *m*; as, "Those wicked *panders* to avarice and ambition". P. *v. t. to play the pander for* भडवेगिरी *f*- भडवेपणा *m*- कुंटणगिरी *f*- &c. करणें *g. of o.* २ साथीदार होणें *g. of o.* P. *v. i.* दुसरा सांगेल त्याप्रमाणें वागणें, कुंटणपणाचा धंदा करणें. Pan'derage, Pan'dering *n.* कुंटणपणा *m*-&c. करणें *n.* Pan'derism *n.* कुंटणपणा *m*, भडवेगिरी *f.* Pan'derly *a.* भडवेगिरीचा-पणाचा, &c. Pan'derous *a. relating to a pander* भडव्याचा. २ *characterising a pander* भडव्याच्या आंगीं असणारा, भडव्यालाच शोभणारा, (loosely) वाईट, दुष्ट, कु or दुर् (in comp.), हलकट, नीच.

Pandiculation (pan-di-kū-lā'shun) [L. *pandiculari*, to stretch one's self—*pandere*, to spread out.] *n. a stretching and stiffening of the trunk and extremities, as when fatigued and drowsy* आळस देणें *n*, आंग मोडणें *n*, आंगमोडा *m*-पिळा *m*-पिळणी *f.*

Pandit, See Pundit.

Pane (pān) [M. E. *pane*, a portion, Fr. *pan*, a lappet–L. *pannus*, a cloth, a rag.] *n. a division, a distinct compartment of any surface* खण *m*,

भाग *m*, तुकडा *m*, पट्टी *f*. २ (hence) *a square of a checkered or plaided pattern* (सोंगट्या, बुद्धिबळें इ. च्या पटांतील) घर *n*, रंगीबेरंगी चौक *m*. ३ (*arch.*) *one side or face of a building* इमारतीची बाजू *f*, तोंड *n*. (b) *esp. the plate of glass in one compartment of a window sash* तावदान *n*, ताव *m*, (खिडकीचें) भिंग *n*. ४ (*irrigation*) *a subdivision of an irrigated surface between a feeder and an outlet drain* (मुख्य कालवा व त्याचा फांटा यांमधील) पाण्यानें भिजविलेला जमिनीचा फांटा *m*. ५ *a facet* बाजू *f*, भुजा *f*. Paned *a*. *provided with panes* तावदानें बसविलेली (खिडकी). २ *having openings* भोंकें ठेवलेला; as, "P. hose." ३ (*mach.*) *having flat sides or surfaces* भुज (in compo.), बाजू असलेला; as, "A six-*paned* nut."

Panegyric (pan-e-jir'ik) [L. *panegyricus*, eulogy, -Gr. *panēgyrikos*, fit for a national festival or 'gathering' of a 'whole' nation, as at the Olympic games–*pas*, *pan*, all, and *aguris*, a gathering.] *n*. *an oration in praise of some person* (वक्तृत्वपूर्ण) सार्वजनिक स्तुति *f*, स्तुतिस्तोत्र *n*, स्तुतिपाठ *m*, स्तुति *f*, प्रशंसा *f*, वाखाणणी *f*, गुणवर्णन *n*, तारिफ *f*. P.,-al *a*. *eulogistic*, *laudatory* स्तुत्यात्मक, स्तुतीचा, स्तुति करणारा, स्तुतिप्रद-विषयक-रूप-पूर्ण, प्रशंसात्मक. Panegyr'ically *adv*. स्तुतिपूर्वक, &c. Pan'egyrise *v. t.* वाखाणणें, वाखाणणी *f*-स्तुति *f*-प्रशंसा *f*-तारीफ *f*-&c. करणें *g. of o.* Pan'egyrist *n*. स्तुतिपाठक *m*, स्तुति करणारा, स्तोता *m*.

Panegyrise, Panegyrist, See under Panegyric.

Panel or Pannel (pan'el) [Fr. *panel*—L. *pannus*, a piece of cloth, a saddle-cushion. पॅनेल शब्दाचा अगदीं प्राचीन अर्थ घोड्याच्या पाठीवर त्याची पाठ घासूं नये म्हणून खोगिराखालीं घालण्याची मऊ गादी असा होता; परंतु तो सध्यां लुप्त आहे.] *n*. *the pad or stuffed lining of a saddle* खोगिराखालची आंगची गादी *f*. (b) *a kind of saddle* खोगीर *n*. २ *a slip of parchment on which are entered the names of jurors* पंचांच्या नांवनिशीचें पत्रक *n*. (b) (hence) *the whole jury* पंच *m. pl.* ३ (*arch.*) *a sunken compartment with raised margins, mounted or otherwise* कवाडाचा-कवाडांतला खण *m*, लांकडी तावदान वगैरेची चौकट *f*, चकला *m*. ४ (*joinery*) *a board having its edges inserted in the groove of a surrounding frame* चौकटींत बसविलेली फळी *f*. ५ (*masonry*) *one of the faces of a hewn stone* घडीव दगडाची बाजू *f*, तोंड *n*. ६ *a wooden tablet for oil-painting* तेल्या रंगांत चित्र काढण्याची (लांकडी) पाटी *f*, चित्रफलक *m*. (b) (चार इंच रुंद व सवाआठ इंच लांब) फोटो *m*, रुंदीपेक्षां लांबी जास्त असलेली तसबीर *f*. ७ (*dress-making*) *an ornamental fabric in the skirt of a dress* (कोट, झगा वगैरेंना लावलेली) फितीची किनारी

f. ८ *a portion of a framed structure between adjacent posts or struts, as in a bridge truss* (जवळ जवळ असलेल्या खांबांच्या मधील) चकला *m.* P. *v. t. to furnish with panels* (-ला) तावदान बसविणें. Pan'eled *or* Pan'elled *pa. t. & pa. p.* Pan'eling *or* Pan'elling *pr. p.* P. *v. n. panel-work* तावदान बसविण्याचें काम *n.* २ तावदान बसविलेलें काम *n.*

Pang (pang) [M. E. *pronge*, a throe, a woman's pang.] *n. a violent momentary pain, a throe* वेदना *f*, तिडीक *f*, कळ *f*, वेण *f*, (*med.*) शिणक *f*, ठणक *f*, शिलक *f*, उसण *f*, दुःखाचा वेग *m*-लहर *f*, चटका *m*, चरका *m*, यातना *f*, शूल *m*, अतिवेदना *f*, अतिव्यथा *f*, व्यथा *f*. २ *a paroxysm of extreme sorrow* भरतें *n*, कढ *m*. Pang'ful *a.* वेदनाग्रस्त, यातनेनें पीडलेला. Pang'less *a.* दुःखमुक्त.

Pangenesis (pan-jen'e-sis) [Gr. *pan*, all and *genesis*, generation.] *n. a theory of Darwin in explanation of heredity, implying that the whole organism, in the sense of every atom or unit, reproduces itself* डार्विनचें सर्वकणोत्पत्तिमत *n*, बीजांतील प्रत्येक कणाचा फळांत पुनर्जन्म होतो असें डार्विनचें मत *n*.

Pangolin (pan'gō-lin) [Malay *pangūlang.*] *n.* (*zool.*) खवल्या मांजर *m or n*, वज्रकीट *m*.

Pan-hellenic (pan-hel-len'ik) [Gr. *pan*, all, and *Hellenes*, the Greeks.] *a. pertaining to all Greece* सर्व ग्रीसदेशासंबंधीं, सर्व ग्रीकलोकांसंबंधीं. Panhel'lenism *n.* सर्व ग्रीकलोकांचें एक राज्य असावें अशी कल्पना, ग्रीकांच्या एकीकरणाचें वारें *n*.

Panic (pan'ik) [Gr. *panikos*, of, or affected by, Pan, the god of the woods to whom sudden frights were ascribed.] *n. sudden fright* (*esp.* of a multitude, and without sufficient cause) दचका *m*, धडकी *f*, भीति *f*, धडका *m*, धसका *m*, धबका *m*, दचक *m*, धस्स *n*. २ (in commerce) *general alarm* (पेढीचें दिवाळें वाजलें, किंवा एकदम बाजारभाव उतरला तर त्यामुळें होणारी) गडबड *f*, चलबिचल *f*, हवालदीलपणा *m*, भीति *f*, धास्ती *f*. P. *a. extreme and causeless* (fright) फार, अतिशय, निष्कारण, निरर्थक, विनाकारण; as, "P. alarm." Panic-stricken,-struck *a. struck with sudden fear* धास्ती घेतलेला, धडकी -धसका बसलेला, हवालदील झालेला. Panic-monger *n.* (व्यापारांत किंवा राजकारणांत) लोकांना हवालदील करण्याचा प्रयत्न करणारा.

Panic (pan'ik) [L. *panicum.*] *n. bot. a plant of the genus Panicum* कांगुणी जातीची वनस्पति *f.* २ (also) *the edible grain of some species of panic grass* कांगुणी or कांगोणी *f*, कांगू *m*.

Panicle (pan'-i-k'l) [L. *panicula*, a tuft; double dim. *panus*, the thread wound upon the bobbin in a shuttle.] *n.* (*bot.*) 'पॅनिकल' नांवाचा पुष्पसंनिवेश

किंवा पुष्पप्रसव *m.* ह्या अनियमित व संयुक्त असतो ह्या पुष्पप्रसवामध्यें मुख्य देंठाला निदान दोन वेळतरी फांटे फुटावे लागतात; उ. आम्रमंजरी.

Pan-Indian *a. pertaining to the whole of India* सर्व हिंदुस्थानास लागू पडणारा, सर्व हिंदुस्थानासंबंधीं, सर्व हिंदी लोकांसंबंधीं; as, "The question of vernacular scientific terminology is a P. question."

Pan-islamism (pan-iz'lam-izm) [Gr. *pan, pas*, all, and *Islamism—Islam.*] *n. a desire or plan to unite all Mohammedan nations for the conquest of the world* (सर्व जग पादाक्रांत करण्यासाठीं) सर्व मुसलमानी राष्ट्रांचा एक संघ बनविण्याची इच्छा *f* -कल्पना *f.*

Panivorous (pa-niv'ō-rus) [L. *panis*, bread, and *vorare*, to devour.] *a. subsisting on bread* भाकरी खाणारा, भाकरी खाऊन राहणारा, भाकरीवर निर्वाह करणारा, भाकरीवर राहणारा.

Panjandrum (pan-jan'-drum) [Of arbitrary origin.] *n. one who gives himself grand airs* उगाच आढ्यता मिरवणारा *m*, लब्धप्रतिष्ठित *m.*

Pannier (pan'yėr *or* pan'i-ėr) [Fr. *panier*—L. *panarium*, a bread-basket, from *panis*, bread.] *n. a bread-basket* पांटी *f*, टोपली *f*. २ *a wicker basket* (used commonly in pairs) *for carrying light produce to market on a horse or an ass* (ओझ्याची) लमाण *f*, टोपला *m*, करंडा *m*, पेटारा *m*. ३ (इकडे तिकडे फिरविण्याची) शस्त्रांची व औषधांची पेटी *f*.

Pannus (pan'nus) [L. *pannus*, a piece of cloth.] *n.* (*med.*) बुबुळाच्या कांचेसारख्या पुढील भागाचा एक रोग. ह्या रोगांत खुपऱ्यांच्या घर्षणामुळें डोळ्यांची चकाकी कमी होते. ह्या रोगाला आयुर्वेदांत 'शिराजाल' असें नांव आहे.

Panophthalmitis (pan-of-thal-mī'-tis) [Gr. *pan*, all, *ophthalmos*, eye, & *itis*, inflammation.] *n. general inflammation of the eye-balls* डोळ्यांतील बुबुळांचा दाह *m*, सर्वाक्षिदाह *m.*

Panoplied (pan'o-plid) *a. completely armed* सर्वांगावर चिलखत घातलेला.

Panoply (pan'o-pli) [Gr. *panoplia–pas, pan*, all, and *hopla* (pl.) arms.] *n. a full suit of defensive armour* सर्वांगकवच *n*- चिलखत *f*, सर्व आंगाचें रक्षण करण्यासारखें बखतर *n*, सर्वांगरक्षक चिलखत *n*.

Panopticon (pa-nop'ti-kon) [Gr. *pan*, all, & *optikos*, of, or for, sight.] *n. a prison so constructed that the inspector, without being seen, can see each of the prisoners at all times* (आपण दिसल्याशिवाय ज्यांतील अंमलदाराला सर्व कैदी केव्हांही पाहातां येतात असा) चक्राकार तुरुंग *m*, चक्कर *n*. २ *an exhibition room for novelties* प्रदर्शनीय वस्तु ठेवण्याची जागा *f*, प्रदर्शनगृह *n*, प्रदर्शन *n*.

Panorama (pan-o-rä'ma, *or* rā'ma) [Gr. *pan*, all, & *horama*, a view.] *n. a complete view in every direction* भोंवतालच्या प्रदेशाचा देखावा *m*, भोंवतालचा देखावा *m* २ *a picture presenting a view of objects in every direction* भोंवतालचें चित्र *n*, (दृष्टीच्या टप्प्यांतील भूप्रदेशाच्या) देखाव्याचें चित्र *n*, सर्वदिग्दर्शक चित्र *n.* ३ *a picture giving a series of views* (डोळ्यासमोरून जाणारा) अखंड देखावा. ४ (*fig.*) *a very wide and complete view* सर्व बाजूंचा विचार *m.* Panoram'ic,–al *a.* भोंवतालच्या देखाव्याचा.

Panphobia (pan-fō'-bi-a) [Gr. *pan*, all, & *phobos*, fear.] *n.* (*med.*) (अकारण भीतीमुळें होणारा) वेडसरपणासारखा मानसिक विषाद *m*, सर्वसंत्रास *m.*

Pansy (pan'zi) [Fr. *pensee—penser*, to think, from L. *pensare*, to weigh, to ponder.] *n.* (*bot.*) *a species of violet, heart's-ease* पॅन्सी नांवाचें फूल *n.*

Pant (pant) [Fr. *panteler*, to gasp.] *v. i. to breathe hard* धापा *f. pl.* टाकणें -देणें, धापणें, दम *m*- धाप *f.* लागणें *in. con.*, उस्कारा देणें, लहालहा करणें. २ *to desire earnestly* (साठीं) धापा टाकणें, (साठीं-चा) जीव टांगलेला असणें, (-साठीं) सोखणें, (-चा) जीव सोखणें, धोपणें, मरणें, प्राण टाकणें, धडपडणें, तडफडणें, धडपड *f*- तडफड *f.* करणें. ३ *to throb violently* (said of the heart) धडधड उडणें, धडकी भरणें, धडधडणें, उडणें, धडधड करणें. P. *n. a gasp* धाप *f*, (धापा *pl.*) दम *m.* २ *a violent throb* (छाती) उडणें *n*, धडधड *f*, धसधस *f*, कंप *m.*

Pantagraph (pan'ta-graf) [Gr. *pan*, all, and *graphein*, to write.] *a. an instrument for copying plans etc. on any scale* प्लान किंवा नकाशे ह्यांच्या निरनिराळ्या स्केलांच्या नकला काढण्याचें यंत्र *n*, पँटाग्राफ.

Pantalet (panta-let') [Dim. of pantaloon q. v.] *n.* (in *pl.*) *woman's drawers* लहंगा *m*, चोळणा *m.*

Pantaloon (pan-ta-lōōn') [Fr. *pantalon*–It. *pantalone*, nickname for Venetians (whom the pantalōon originally represented).] *n. the butt of the clown's jokes* विदूषकाचा वृद्ध मित्र *m*- साथीदार *m.* २ *a buffoon* विदूषक *m.* ३ (in *pl.*) *trousers* पाटलोण *f*, तुमान *f*, इजार *f*, विजार *f*, पायजमा *m*, सुरवार *f.*

Pantascope (pan'ta-skōp) [Gr. *panta*, all, and scope.] *n. a pantoscopic camera* फार विस्तृत क्षेत्राचा प्रकाशलेख काढणारा कॅमेरा *m*, सभोंवतालच्या बऱ्याच भागाचा प्रकाशलेख काढणारा कॅमेरा *m*, बहुक्षेत्रदर्शक कॅमेरा *m.* २ *a kind of photographic lens having a very wide angle* पुष्कळ क्षेत्र दाखविणारी कॅमेऱ्यांतील कांच *f*, बहुक्षेत्रदर्शक कॅमेऱ्यांतील भिंग *n.*

N. B. Pantascope is erroneous for Pantoscope.

Pantatrophia (panta-trō'-fi-a) [Gr. *pan*, all, and Atrophy.] *n. general atrophy* अपोषणक्षयरोग *m.*

Pantechnicon (pan-tek'ni-kon) [Gr. *pan*, all, and

technē, art.] *n. a place where articles of all kinds are sold* सर्व प्रकारच्या कलाकौशल्याच्या-कारागिरीच्या जिनसांची वखार *f.* सर्ववस्तुभांडार *n.*

Pantheism (pan'the-izm) [Gr. *pan*, all, and theism.] *n. the doctrine that God is everything and everything is God* सर्व वस्तूंत देव भरलेला आहे असें मत *n*, ईश्वरमयत्ववाद *m.* २ *heathen worship of all gods* सर्वदेवभक्ति *f.* Pan'theist *n.* ईश्वरमयत्ववादी *m.* Pantheis'tic,-al *a.* ईश्वरमयत्ववादाचा-विषयक.

Pantheon (pan'the-on *or* –the' on) [L. *pantheon*, (a temple) common to *all gods.*] *n. a temple dedicated to all the gods* सर्वदेवदेवालय *n*, सर्वदेवायतन *n.* २ (esp.) *the building so called at Rome* पॅन्थिऑन-नामक रोम शहरांतील (सर्व देवांचें समजलेलें) देवालय *n.* ३ *the collective gods of a people* (एखाद्या देशाच्या) उपास्यदेवता *f. pl.*, देवतागण *m.* ४ *a work treating of them* सर्वदेवताग्रंथ *m.* ५ *a building to the memory of illustrious men* (प्रसिद्ध पुरुषांच्या स्मरणार्थ बांधलेलें) स्मारकमंदिर *n*, स्मारकालय *n.* [THE BRITISH P. इंग्रजांचें वेस्टमिन्स्टर ॲबे नामक प्रार्थनामंदिर *n.*]

Panther (pan'thėr) [Fr. *panthere* –L. *panthera* –Gr. *panther*. Cf. Sk. पुंडरीक, a tiger.] *n.* (of *felis pardus* order) बिब्या वाघ *m*, बिबळ्या वाघ *m*, बिबळा *m.* गोरबाचा, बोरबाचा, करंजा, बिब्या वाघ, टिपाचा वाघ, टेंडवा, बिब्या ह्या Panther च्या निरनिराळ्या जाती आहेत. Pan'theress *n. fem.* Pan'therine *a.* बिब्या वाघासारखा, बिबळ्याचे रंगाचा.

Pantograph, Same as Pantagraph.

Pantologist (pan-tol'ō-jist) [Gr. *pan*, all, & L. *logos*, discourse.] *n. one versed in pantology* सर्वशास्त्रविद् *m*, ज्ञानसिंधु *m*, विद्यासागर *m.* २ *a writer of pantology* सर्व शास्त्रांवर लिहिणारा *m.* Pantolog'ical *a.* सर्वविज्ञानाचा, सर्वशास्त्रांचा. Pantol'ogy *n. a systematic view of all branches of human knowledge* सर्वविज्ञान *n.* २ *a work of universal information* सर्वसंग्रह *m*, ज्ञानसिंधु *m.*

Pantomime (pan'to-mīm) [Fr. –L. –Gr. *pantomimos*, imitator of all –*pas*, *pantos*, all, and *mimos*, an imitator.] *n. one who expresses his meaning by dumb show or mute action* नुसत्या हावभावानें अर्थ प्रदर्शित करणारा, अबोल्या सोंगाडी, मुग्धनट *m.* २ *a dramatic representation or an entertainment in dumb show* मुक्या सोंगांचें नाटक *n*, मूकनाटक *n.* सध्यां ह्या नाटकांचे शेवटीं नृत्य व विदूषकाचें हास्यकारक भाषण हीं असतात. ३ (न बोलतां केलेला) अर्थदर्शक हावभाव *m.* P. *v. t. to express one's self by gestures* हावभावानें (मनांतील) अर्थ कळविणें. P. *a.* मुग्धाभिनयी. Pantomim'ic,-al *a.* मूकनाटकविषयक. Pantomim'ically *adv.* मुग्धाभिनयानें, मुग्धाभिनय करून. Pan'tomimist *n.* मुग्धनट *m*, मूकनट *m.*

Pantomimist, See under Pantomime.

Pantry (pan'tri) [Fr. *paneterie*—L. *panis*, bread; cf. Sk. पा, to protect.] *n. a room for provisions* फराळाच्या सामानाची कोठडी *f*, (फराळाची) कोठी *f*. २ जेवणाचीं भांडीं, मेजकापड, हातपुसणीं, वगैरे ठेवण्याची कोठी *f*. Pan'tryman *n. butler or his assistant* कोठीवाला *m*, पँट्रीवाला (बुटलेर) *m*.

Pants *n. pl.* a familiar contraction of Pantaloons *q. v.*

Panurgic (pan-ėr'jik) [Gr. *pan*, *pas*, all, and *ergon*, work.] *a. skilled in all kinds of work* हरकसबी, हुन्नरवाला, सर्व कामांत हुशार, चौरस, अष्टपैलू.

Pap (pap) [From the first cries of infant for food.] *n. soft food for infants* मुलांसाठीं लापशी. २ (*contemptuous and colloq.*) *support from official patronage* तनखा *m*, चंदी *f* (*fig.*), (सरकारी) बिदागी *f*. ३ *the pulp of fruit* (फळाचा) गर *m*, गीर *m*. P. *v. t. to feed with pap* लापशी देणें, लापशी खाऊं घालणें.

Pap (pap) [Of the same origin as *pap*, above.] *n.* (*anat.*) *a nipple* स्तनाग्र *n*, स्तनमुख *n*, बोंडी *f*, चूचुक *n*. २ *corresponding part of man* पुरुषांचा स्तन *m*. ३ *anything resembling a nipple* (टेंकडी, पर्वताचें शिखर, वगैरे) स्तनाग्राकार -स्तनाकार वस्तू *f*.

Papa (pa-pä') [Fr. –L. *papa*, a father. A reduplication of one of the first utterances of a child.] *n. father* बाबा *m*, बा *m*, 'पापा' *m*, दादा *m*. २ *the Pope of Rome* पोप *m*. ३ *a bishop* बिशप. ४ *a priest* (ग्रीक चर्चचा) 'प्रीस्ट'.

Papacy (pā'pa-si) [Low L. *papatia* -*papa*, a father, a bishop.] *n. the office of the Pope* 'पोप'ची जागा *f* -हुद्दा *m*. २ *Papal jurisdiction* 'पोप'चा अधिकार, *m*, 'पोप' च्या अधिकाराचा मुलूख -प्रांत *m*. ३ *the tenure of the office of the Pope* 'पोप' च्या अधिकाराची मुदत *f*- अवधि *m*. ४ *the succession of Popes* 'पोपां' ची परंपरा *f*, 'पोपां' ची मालिका *f*. ५ *the Roman Catholic religion* (commonly in an opprobrious sense) पोपचा धर्म *m*, पोपप्रवर्तित (रोमन क्याथोलिक) धर्म *m*. Pa'pal *a. belonging or relating to the Pope or to Popery* पोपाचा संबंधीं. २ *proceeding from the Pope* पोपापासून निघालेला, पोपप्रवर्तित. ३ *pronounced by the Pope* पोपनें उच्चारलेला. ४ *of or pertaining to the Roman Catholic Church* रोमन क्याथोलिक धर्माचा. Pa'palise *v. i. to conform to popery* रोमन क्याथोलिक धर्माला अनुसरणें. Pa'pally *adv.* पोपाप्रमाणें. Pa'parchy *n. papal rule* पोपसत्ता *f*, पोपचा राज्यकारभार *m*.

Papain (pa-pä'in) [From *papaw*, पोपयाचें झाड.] *n.* (*med.*) 'पोपयाचें सत्व *n*.' हें पाचक आहे.

Papal, See under Papacy.

Papaver (pä-pa'vėr) [L. *poppy.*] *n.* (*bot.*) *a genus of plants including the poppy* खसखशीच्या जातीचें झाड *n*. Papavera'ceous *a.* खसखशीसारखा, खसखशीच्या जातीचा.

Papaw (pä-paw') [Prob. from the native name in the West Indies.] *n.* (*bot.*) पोपया *m*, पोपय *m*, पोपै *f*, पोपयाचें-पोपैचें झाड *n*.

Paper (pā'pėr) [A docked form of L. *papyrus*, a reed, formerly common in Egypt, from the pith of which the writing material of the ancients was made.] *n.* कागद *m*. [To COMMIT TO P. कागदावर लिहिणें, (*idio.*) पांढऱ्यावर काळें करणें. To PUT PEN TO P. लिहिणें सुरू करणें.] २ *a document or deed* कागद *m*, लेख *m*, दस्तऐवज *m*-पत्र *n* ·पत्रक *n*, करारनामा *m*, खत *n*, कागदपत्र *n*. [BUSINESS P.s कामाचे कागद *m. pl.* OFFICIAL P.s—compreh. सरकारी कागद *m*. BUNDLE OR PACKET OF P.s पुडकें *n*, तवलक *n*. BUNDLE OF BUSINESS P.s दफ्तर *n*, रुमाल *m*. TO SEND IN ONE'S P.s राजीनामा पाठवणें.] ३ *notes, bills of exchange or the like* कागद *m*, वेचनीय दस्तऐवज *m* -हुंडी *f*, सरकारी कर्जरोखे *m. pl.*, सरकारी प्रामिसरी नोटा *f. pl.* ४ *a piece of paper* कागद *m*, कागदाचा तुकडा *m*, ताव *m*, बंद *m*. Some terms for P. as folded in different forms are दुटें *n*, दुट्टा *m*, दुंडा *m*, दुंडी *f*, बंद *m*, फर्द *m*. [BLANK P. कोरा कागद *m*. BLANK P. AT THE BACK पाठकोरा *m*. SMALL PIECE OF P. चिटोरा *m*, पुरजा *m*. SHRED, SLIP, OR SCRAP OF P. FOR WRITING चिटोरा *m*, चिठोरा *m*, चिठोरें *n*, चिठडी or चिठोडी *f*.] ५ *an essay or the like* निबंध *m*, लेख *m*. ६ *a newspaper, a journal* वृत्तपत्र *n*, वर्तमानपत्र *n*, अखबार *n*. [To GET INTO THE P.s पत्रांतून येणें.] ७ *decorated hangings or coverings for the wall, etc.* भिंतीवर लावण्याचे कागद *m. pl.* ८ *a paper containing (usually) a definite quantity* कागद *m*; as, "A P. of pins or tacks, etc." ९ *a medicinal preparation spread upon paper intended for external application* (बाहेरून लावण्याचें) औषध पसरलेला कागद *m*. १० *a set of examination questions* (परीक्षेच्या) प्रश्नांचा कागद *m*, प्रश्नपत्र *n*, पेपर *m*, परीक्षेचे प्रश्न *m. pl.* ११ (*slang*) *a free pass to a theatre* नाटकाचा फुकट पास *m*. Art P. चित्रें छापण्याचा कागद *m*. Business P. (चेक, नोटा, हुंड्या, वगैरे) कामाचा कागद *m*. Chinese P. (भात्येण गवत किंवा वेळवाची साल यांच्यापासून केलेला नरम गुळगुळीत) चिनी कागद *m*. Cream-laid P. (पत्रव्यवहाराच्या उपयोगाचा मलईसारखा गुळगुळीत) मलईचा कागद *m*. Fly P. (माशा पकडण्याकरितां गोंद लावलेला) माशांचा कागद *m*. Japanese P. जपानी कागद *m*. Laid P. आडव्या उभ्या रेघा असलेला कागद *m*. Note P., See under Note. Oiled P., See under Oil. Parchment P. चामड्यासारखा तकतकीत कागद *m*, चर्मपत्र *n*. साधाकागद विशिष्ट शक्तीच्या सल्फ्युरिक ॲसिडमध्यें बुडवून हा तयार करतात. हा जाड, टणक आणि

पाणी न घेणारा असतो. Plate P. उंची चित्रें छापण्याचा कागद *m.* Sensitized P. (*Photo.*) (प्रकाशलेख छापण्याकरितां रासायनिक मसाल्यांत भिजवून तयार केलेला) सचेतन कागद *m*, बिंबग्रहणक्षम कागद *m.* State P. सरकारी खलिता *m*, सरकारी ठराव *m* (?). Tissue P. (पुस्तकांतील चित्राचें संरक्षण करण्याकरितां वापरण्याचा अगदीं पातळ, चिंवट, व झिरझिरीत) संरक्षक कागद *m.* Tracing P. (नकाशे पेन्सिलीनें काढण्याचा) नकाशाचा कागद *m.* White P. or white book (ज्या संबंधानें पार्लमेंटमार्फत नुकतीच चौकशी झाली आहे अशा विषयासंबंधानें सरकारमार्फत प्रसिद्ध झालेला रिपोर्ट वगैरे) पांढरा कागद *m*, पांढरें पुस्तक *n.* Wall P. भिंतीला लावण्याचा कागद *m.* Waste P. टाकाऊ कागद *m*, रद्दी *f.* Waste P. basket केराची टोपली *f.* Wove P. (गुळगुळीत पृष्ठभागाचा व वायरमार्क नसलेला) लिहिण्याचा कागद *m.* P. blockade (*Pol. Eco.*) (एखाद्या दुबळ्या आरमारी फौजेनें केलेला) दुबळा प्रतिबंध *m*, कागदी प्रतिबंध *m.* P. boat (*naut.*) (पाणी न घेणाऱ्या कागदाची केलेली) कागदी नाव *f.* P. credit *the system of dealing on credit by means of acknowledgments of indebtedness written on paper* कागदोपत्रीं होत असलेल्या व्यवहारावरून वाढलेली पत *f*, कागदी पत *f.* P. currency (हुंड्या, चेक वगैरे) कागदी पैसा *m.* P. cutter पुस्तकाचीं पानें फाडण्याचा चाकू *m*, सुरी *f.* P. profit कागदी नफा *m.* P. hanger भिंतीला कागद लावणारा. P. hangings भिंतीला लावण्याचा कागद *m.* P. kite पतंग *m*, वावडी *f*, तुक्कल *f*, कनकावळा *m.* P. knife, Same as P. cutter. P. house (फुकट पास घेऊन नाटकास आलेला) फुकटपासाचा श्रोतृसमाज *m.* P. mill कागदाची गिरणी *f.* P. money (सरकारनें किंवा ब्यांकेनें काढलेल्या) प्रामिसरी नोटा, हुंड्या, वगैरे कागदी चलन *n.* P. muslin (अस्तराकरितां वापरण्याची) कागदासारखी (गुळगुळीत, व चकाकीत) मलमल *f.* P. pulp कागदांचा रेंदा *m.* P. stainer (भिंतीला लावण्याचे) रंगीबेरंगी कागद तयार करणारा. P. warfare (वर्तमानपत्रांत चालविलेलें) कागदी युद्ध *n.* P. weight कागदावर ठेवण्याचें वजन *n*-दडपण *n.* P. *a. of, pertaining to, made of paper* कागदी, कागदाचा; as, "A P. box, a P. army." २ *resembling paper* कागदासारखा. ३ *unsubstantial* कागदी, जुजबी, निरर्थक; as, "P. profits." P. *v. t. to cover with paper* कागद लावणें, कागदानें मढविणें-शृंगारणें झांकणें; as, "To P. a room." २ *to inclose in paper* कागदांत गुंडाळणें. ३ *to fill theatre by means of free passes* फुकट पास देऊन नाटकगृह भरणें. Pa'pered *pa. t.* & *pa. p.* Pa'pering *pr. p.* P *v. n.* कागद डकवणें *n.* २ डकवायाचा कागद *m.* Pa'pery *a. like paper* कागदासारखा-प्रमाणें, (कागदाइतका) पातळ.

Papeterie (pä-pe-trē') [Fr. *papeterie*, paper manufacture -*papier*, paper.] *n. a case or box contain-*

ing paper and materials for writing कागद, शाई, टांक वगैरे लिहिण्याचें सामान ठेवण्याची पेटी *f*, लेखन-साहित्यपेटिका *f*.

Papier mache (pap'ya-mā-shā) [Fr. *papier mache* = chewed paper.] *n. moulded paper pulp used for boxes, trays, etc.* कागदाचा रेंदा *m*.

Papilionaceous (pa-pil-yo-nā'shus) [From L. *papilio,-onis* a butterfly.] *a.* (*bot.*) *having a winged corolla, somewhat like a butterfly* पतंगाकार, पतंगाच्या आकाराचा; as, "P. corolla." उ. अगस्ता, तूर, ताग वगैरे. [पतंग = butterfly.]

Papilla (pa-pil'a) [L. *papilla*, a small pustule or nipple, dim. of *papula*, itself a dim. from base *pap*, to swell.] *n. nipple* स्तनाग्र *n*, बोंडी *f*. २ *any minute nipple-like projection* (as on the tongue, (जिभेवर होणारा) पुरूळ *m*, पुळी *f*. ३ (*med.*) पीटिका *f*, पुटकुळी *f*.

Pap'illary, Pap'illose, Pap'illous *a. belonging to or like, pimples, nipples* स्तनाग्राचा, स्तनाग्रवत्, स्तनसदृश, पुटकुळीसारखा, पीटिकासदृश. Pap'illose *a.* (*bot.*) पुटकुळ्या असलेला, पिटिकाचिन्हित. वनस्पतींत कांहीं पेशी बाह्यत्वचेच्यावर येतात व त्या पुटकुळ्यासारख्या दिसतात.

Papist (pā'pist) [Fr. papiste-L. *papista* (*papa*, pope + ist).] *n. advocate of papal supremacy* पोपचें श्रेष्ठत्व मान्य करणारा *m*. २ *a Roman Catholic* (usually in a hostile sense) रोमन क्याथोलिक *m*, रोमन क्याथोलिक मतानुयायी *m*, पेपिस्ट.

Pappose, Pappous (pap-ōs', pap'-us) [L. -Gr. *pappos*, the down of plants.] *a. provided with down* लव असलेला, लोमान्वित. Pappose' *n.* (*bot.*) *the downy substance on the seed-vessels of plants* लव *m*, लोम *m*.

Pappus *n.* (bot.) पुष्पबाह्यकोशाचा बीजकोशास चिकटून उरलेला केशगुच्छरूप भाग *m*, फळाची शेंडी *f*, फलशिखा *f*; उ. वांदररोटी, म्हातारी.

Pappy (pa'pi) [From Pap.] *a. soft, succulent* बिलबिलित, पाण्यानें भरलेला.

Papula (pap'ū-lā) [L.] *n.* (*med.*) *pimple* पुरळ *m*, पुटकुळ्या *f. pl.*, पीटिका *f*. Pap'ular, Pap'ulose, Pap'ulous *a.* पुटकुळ्यांचा, पुटकुळ्या असलेला, फोडांचा, फोडेला, फोडाळ, फोडासारखा.

Papyraceous (papi-rā'shus) [L. *papyraceus*, made of papyrus.] *a. of the nature of, thin as, paper* कागदासारखा पातळ.

Papyrus (pa-pī'rus) [L.-Gr. *papyros*, an Egyptian rush, or flag, of which a writing material was made.] *n. an Egyptian reed, from the inner rind* (called *byblos*) *of which the ancients made their paper* पपायरस नांवाचें लव्हाळें *n*. ह्या लव्हाळयाचा इजि-

प्शन लोक कागद करीत असत. पपायरस. २ *a manuscript on papyrus* पपायरस कागदावर लिहिलेले हस्तलेख *m. pl.* Papy'ri *pl.*

Par (pär) [L. *par*, equal.] *n. state of equality* बरोबरी *f*, बराबरी *f*, समता *f*, समभाव *m*, सारखेपणा *m*. २ (*Pol. Eco.*) *equality of nominal and actual value* (दर्शनी किंमतीच्या किंवा प्रत्यक्ष दिलेल्या किंमतीच्या) बरोबरीची किंमत *f*, बराबर *f*, विनिमयाचें सम *n*, पुरी -तंतोतंत किंमत *f*. ३ *equality of condition or circumstances* स्थितिसाम्य *n*, साम्यस्थिति *f*. [ABOVE P. (दर्शनी -मूळ किंमतीपेक्षां) जास्त किंमतीला. AT P. मूळ -पुऱ्या किंमतीला. BELOW P. (दर्शनी -मूळ किंमतीपेक्षां) कमी किंमतीला. ON A P. *on a level* (-च्या) बरोबर, तितकाच, सारखा, तंतोतंत. P. OF EXCHANGE (निरनिराळ्या देशांतील नाण्यांचें) विनिमयाचें प्रमाण *n* -दर *m*. PAR-VALUE *face-value* कागदावर लिहिलेली किंमत *f*, दर्शनी किंमत *f*.]

Parable (par'a-bl) [Gr. *parabole*, *paraballein*, to compare,—*para*, beside, & *ballein*, to throw. Parable शब्दाचा धात्वर्थ (दोन निरनिराळ्या वस्तु जवळजवळ ठेऊन केलेली) तुलना किंवा (त्यांचें) सादृश्य असा होतो. (आध्यात्मिक विषय शिकविण्याकरितां) सृष्टींतील चमत्कारांचा दाखला किंवा दृष्टांत असा या शब्दाचा प्रचलित अर्थ आहे. मराठी बायबलाच्या जुन्या करारांत 'कवन' (poetry) शब्दानें व नव्या करारांत 'दाखला' शब्दानें Parable चें भाषांतर केलेलें आढळतें.] *n. a fable or allegory in which some fact or doctrine is illustrated,—from which a moral is drawn* (बोधपर) दृष्टांत *m*, दाखला *m*, दृष्टांतरूप कथा *f*. Parabol'ic,-al *a*. दृष्टांतासारखा, दृष्टांतरूप. २ *allegorical* दृष्टांत देऊन सांगितलेला -सुचविलेला, दृष्टांतोक्त, दृष्टांताचा. Parabol'ically *adv*. दृष्टांतपूर्वक, दृष्टांतरूपानें, दृष्टांतेंकरून, दृष्टांतानें. Parab'olist *n*. दृष्टांतलेखक *m*.

Parabola (par-ab'o-la) [Gr. *parabole*, *paraballein*, to throw aside.] *n*. (*Geom. & Astron.*) *a conic section formed by the intersection of the cone with a plane parallel to one side* परवलय (See the word Mathematics) *n*, परास्त *n*, समकलच्छिन्न *n*. Parabol'ic,-al *a*. (*Geom.*) परवलयिक, परवलयाचा. २ *having the nature or form of a parabola* परवलयधर्मी, परवलयाकार. Parabol'ically *adv*. परवलयाप्रमाणें. Parabol'iform *a*. परवलयाकार.

Parabolic,-al, See under Parable.

Parab'oloid *n*. (*Geom.*) परवलयाभास (गोल) *m*.

Paracentesis (para-sentē'sis) [Gr. *para*, through, and *kentein*, to pierce.] *n. the operation of tapping a cavity of the body for the purpose of evacuating any effused fluid* शरीराचे भागास भोंक पाडून नळीनें पाणी बाहेर काढून टाकणें, जलविमोचन (coined) *n*. Paracentesis Abdominis उदरवेध *m*.

Paracentric,-al (para-sen'trik,-al) [Gr. *para*, beside, and *centric.*] *a. deviating from circularity* मंडलत्यागी.

Parachronism (pa-rak'rō-nism) [Gr. *para*, and *kronos*, time.] *n. an error in chronology* कालगणनेची चूक *f.*

Parachute (par'a-shōōt) [Fr., for *par' à chute* (*lit.*) 'that which *parries* against falling,' from Fr. *parer*, to ward off, and *chute*, a fall.] *n. an apparatus resembling a huge umbrella for descending safely from a balloon* (वैमानिकानें खालीं येतांना हातांत धरण्याची) छत्री *f*, वैमानिकाची छत्री *f.* Par'achutist *n. one who descends by means of a parachute* छत्रीच्या साह्यानें खालीं उतरणारा *m.*

Paraclete (par'a-klēt) [Gr. *pàra*, beside, and *kalein*, to call.] *n. an advocate, one called to aid or support* मदतनीस *m*, मदतगार *m.* २(*hence*) *the Consoler, Comforter, or Intercessor; the Holy Spirit* संबोधक *m* (used in the Marathi translation of the Bible).

Parade (par-ād') [Lit. a '*preparation* for exhibition.' Fr.-Sp. *parada–parar*, to halt—L. *parare*, to prepare.] *n. the arrangement of troops for display or inspection* कवाईत *f*, 'परड' *f*, (पाहणीकरितां किंवा प्रदर्शनाकरितां केलेली) फौजेची रचना *f.* २ *a review of troops* फौजेची पाहणी *f*, तपासणी *f.* ३ *the ground where a military display is held* कवाइतीची जागा *f*, कवाईत -परड करण्याची जागा *f*, परेडीची जागा *f.* ४ *pompous display or show* थाट *m*, प्रदर्शन *n*, थाटमाट *m*, आव *m*, छानीचा देखावा *m*, टामटूम or टुमटाम *f*, मिरवणूक *f.* [To MAKE EMPTY P. प्रतिष्ठा-डौल मिरवणें-मारणें. To MAKE A P. OF मिरवणें.] ५ *that which is displayed, an imposing procession, a spectacle* मिरवणूक *f*, वरात (*fig.*) *f*, थाटाची स्वारी *f*, यात्रा *f.* ६ *a public walk* (सार्वजानिक) रस्ता *m* -चौक *m.* P. *v. t. to show off* मिरवणें, मिरवणूक *f.* करणें, प्रदशन करणें, डौल मारणें-दाखवणें *g. of o.* २ *to marshal in military order* कवाईत करवणें *g. of o.*, कवाइतीसाठीं गोळा करणें-जमविणें-मिळविणें. P. *v. i. to walk about as if for show* मिरवणें, ठुमकणें, मिरवत -ठुमकत जाणें- चालणें-हिंडणें. २ *to pass in military order* लष्करी थाटानें चालणें, (गांवांतून) परेड काढणें, परेड निघणें. ३ *to assemble in military order for inspection* पाहणीसाठीं जमणें.

Paradigm (par'a-dim) [Fr.-L.-Gr. *paradeigma–para*, beside, and *deiknymi*, to show.] *n.* (*R.*) *an example, a model* उदाहरण *n*, नमुना *m*, मासला *m.* २ (*gram.*) *an example of a conjugation or declension, showing a word in all its different forms of inflection* रूपावळी *f*, शब्द चालवून दाखविणें *n*, शब्दरूपादर्श *m.* [P. OF NOUNS नामरूपादर्श *m.* P. OF VERBS धातुरूपादर्श *m.*] ३ (*Rhet.*) *an illustration* दृष्टांत *m*, दाखला *m.*

Paradise (par'a-dīs) [Fr. *paradis* –L. *paradisus* –Gr. *paradeisos*, a park or pleasure-ground; an Oriental word, prob. Persian. ह्या शब्दाचा मूळ अर्थ 'शिकारी-करितां राखलेलें रान' असा होता.] *n. the garden of Eden* एदेन बाग *m.* or *f.* [FOOL'S P. SEE UNDER FOOL.] २ *Heaven* स्वर्ग *m*, (among the Hindus) वैकुंठ *m*, स्वर्गलोक *m*, वैकुंठलोक *m.* [PARADISE LOST स्वर्गच्युतिकाव्य *n.* PARADISE REGAINED पुनःस्वर्ग-प्राप्तिकाव्य *n.*] ३ *a place of bliss* नंदनवन (fig.) *n*, सौख्यलोक *m*, सुखलोक *m*, आनंदलोक *m*, आनंद-भुवन *n*, सुखधाम *n.* ४ *a state of happiness* आनंदमय-स्थिति *f*, सुखमयस्थिति *f.* Paradisa'ic,-al, Par'adisal *a. pertaining to, or resembling paradise* स्वर्गलोकाचा -विषयीं -संबंधीं. २ सुखलोकसदृश. Par'adised *a. placed in paradise* स्वर्गलोकांत वास्तव्य असलेला. २ *enjoying delights as of paradise* स्वर्गसुख भोग-णारा *m*, परमानंद भोगणारा.

Paradox (par'a-doks) [Through Fr. and L.—Gr. *paradoxon–para*, contrary to, and *doxa*, an opinion.] *n. an assertion or sentiment seemingly contrary or opposed to common sense* विरोधाभास *m*, कूट *n*, वस्तुतः खरी असूनही दिसण्यांत लोकविरुद्ध किंवा खोटी भासणारी गोष्ट *f.* Paradox'ical *a. of the nature of a paradox* (*of things or opinions*) विरोधाभासात्मक, विपरीत वाटणारा. २ *inclined to tenets or notions contrary to received opinions* (of persons) विरुद्धमतावलंबी, विपरीतमतावलंबी. Paradox'ically *adv.* Paradox'icalness *n.* विरोधा-भासात्मकता *f.* २ विपरीतमतावलंबन *n.* Par'adoxer *n.* Par'adoxy *n. a paradoxical statement* विरोधा-भासात्मक भाषण *n.* २ *the quality or state of being paradoxical* विरोधाभासात्मकता *f.*

Paraesthesia (par-ēsthē'sia) [Gr. *para*, beyond, & *aisthesis*, perception.] *n. disordered sensation* (कातडें सून होणें, मुंग्या येणें, उष्णता वाटणें, इत्यादि प्रकारचे) ज्ञानभ्रम *m. pl.*

Paraffin, Paraffine (par'af-fin) [Fr.—L. *parum*, little, and *affinis*, allied.] *n.* (*chem.*) *a white crystalline waxy substance, obtained from shale, petroleum, &c., so named from its slight tendency to combine, with other bodies* ग्यासतेलापासून निघणारा मेणासारखा घनपदार्थ, 'प्याराफीन मेण'.

Paragon (par'a-gon) [O. F., from Sp. compound prep. *para con*, in comparison with.] *n. a perfect pattern or model with which comparisons are made* (अप्रतिम) कित्ता *m*, नमुना *m*, उपमान *n.* २ *something supremely excellent* (*fig.* of persons) कळस *m*, मोहरा *m*, राजमोहरा *m*, चूडामणि *m*, व्यक्ति *f.* ३ (*print.*) (ग्रेटप्रायमर आणि डबलपायका ह्यांच्या दरम्यानचा) प्यारागान टाइप *m.*

Paragraph (par'a-graf) [Fr.–Low L.–Gr. *paragraphos*

–*para*, beside, and *graphein*, to write.] *n. a distinct part of a discourse or writing* प्यारा *m*, कलम *n*, सदर *n*, प्रकरण *n*, लेखपरिच्छेद *m*, लेखखंड *m*, पारिग्राफ *m*, भाग *m*. [ADDITIONAL *or* NEW P. खेरीज कलम *n*. P. ADDED AS A POSTSCRIPT ताजा कलम *n*.] २ *a short newspaper article* (वर्तमानपत्रांतील) स्फुट लेख *m*. P. *v. t. to divide into paragraphs* कलमें पाडणें *g.of o.*, (निराळे) पारिग्राफ करणें, कलमवार करणें. २ *to express in the compass of a paragraph* एका कलमांत संपविणें-पुरा करणें, कलममात्रांत आणणें; as, "To P. an article." Par'agrapher *n.* प्यारे-स्फुट लेख लिहिणारा. Paragraph'ic,–al *a.* कलमाचा, लेखपरिच्छेदविषयक. २ *consisting of a paragraph or paragraphs* कलमें -प्यारे असलेला, कलमवार. Paragraph'ically *adv.* कलमवार, कलमें करून, सदरवारीनें.

Paraleipsis (par-a-lip'sis) [Gr.,—*paraleipein*, to leave on one side–*para*, beside, and *leipein*, to leave.] *n.* (*Rhet.*) *a figure by which one fixes attention on a subject by pretending to neglect it* (written also *paralepsis* or *paralipsis*) आक्षेप अलंकार *m*.

Parallax (par'a-laks) [Gr. *parallaxis*—*para*, beside, and *allassein*, to change—*allos*, another.] *n. an apparent change in the position of an object caused by change of position in the observer* (पाहणाराची जागा बदलल्यामुळें भासणारा) वस्तुस्थलभेद *m*, वस्तुस्थलभेदाभास *m*. २ (*astron.*) *the difference between the apparent and real place of a celestial object* (अंशात्मक) लंबन *n*, स्थानभेदांश *m*. [ANNUAL P. वार्षिक लंबन *n*. BINOCULAR P. युग्मदृश्यलंबन *n*. DIURNAL *or* GEOCENTRIC P. भूकेंद्रकलंबन *n*. HELIO-CENTRIC P. रविकेंद्रकलंबन *n*. HORIZONTAL P. परमलंबन *n*, क्षितिजलंबन *n*, परमदृग्लंबन *n*. OPTICAL P. दृष्टिलंबन *n*. SOLAR P. सूर्यलंबन *n*. STELLAR P. नक्षत्रलंबन *n*.] Parallac'tic,–al *a.* लंबनाचा, लंबनाविषयीं. [P. EQUATION लंबनसमीकरण *n*. P. INEQUALITIES लंबनविषमता *f. pl.*]

Parallel (par'al-lel) [Lit. 'beside one another', Fr. –L. *parallelus*—Gr. *parallēlos* –*para*, beside, *allēlon*, of one another –*allos*, another.] *a.* (*geom.*) *extending in the same direction and equidistant in all parts* समांतर. २ *with the same direction or tendency, in accordance with, tending to the same result* (with *to* or *with*) समान्तिक, सारख्या वळणाचा, जुळता, मिळता, अनुकूल, बराबर, (-शीं) जुळणारा- मिळणारा. ३ *like, similar* तसाच, सारखा, सम, सदृश, तुल्य. ४ (*bot.*) समान्तर. [P. VEINED समान्तर शिरांचा, समान्तर शिरा असलेला. P. VENATION समान्तर शिरारचना *f.*] P. bars (कसरत करण्याचे) समान्तर गज *m. pl.*, प्यारलल बार *m*. P. circles of a sphere समान्तर वर्तुलें *n. pl.* P. columns or

Parallels (दोहोंतील फरक स्पष्टपणें दाखविण्याकरितां एकाच रकान्यांत समोरासमोर छापलेले दोन किंवा अधिक) समान्तरलिखित लेख -उतारे *m. pl.* P. forces समान्तर शक्ति *f. pl.*, समान्तर प्रेरणा *f. pl.* P. motion समान्तर गति *f.* P. ruler (रेखाकलेच्या कामांतील) समान्तर रेषा काढण्याचा रूळ *m*, समान्तर रूळ- लेखणी *f.* P. *n. a line always equidistant from another* समान्तर रेषा *f-* रेखा *f.* [VANISHING P. अंतर्हित समान्तर रेखा *f.*] २ *resemblance, similarity* सारखेपणा *m*, साम्य *n*, समभाव *m*, समता *f.* ३ *a comparison* तुलना *f*, बरोबरी *f*, उपमा *f*; as, "Johnson's P. between Dryden & Pope". ४ *a counterpart* जोड *f*, जोडी *f*, जोडा *m*, तोड *f*, प्रतिमा *f*, नमुना *m*, प्रत *f*; as, "None but thyself can be thy P." ५ (*geog.*) *a line marking latitude* अक्षवृत्त *n*, अक्षांशवृत्त *n*, स्पष्टपरिधि *m*, अक्षांश *m*. [P.s *or* P.s OF LATITUDE (TERRESTRIAL) अक्षांशवृत्तें *n. pl.* P.s OF DECLINATION अहोरात्रवृत्तें *n. pl.* P.s OF LATITUDE (CELESTIAL) विक्षेपवृत्तें *n.pl.* P.s OF ALTITUDE उन्नतांशवृत्तें *n. pl.*] ६ (*mil.*) *pl. the trenches, generally dug parallel with the outline of the forces* (किल्ल्याच्या सभोंवतीं खणलेला) समान्तर खंदक *m*. ७ (*print.*) समान्तर (खूण) ॥. P. *v. t. to place so as to be parallel* समान्तर ठेवणें -करणें -राखणें. २ *to make to conform to something else* (-शीं) मिळता- जुळेसा-मिळेसा -जुळता करणें, जुळवणें. ३ *to match* बरोबरी करणें.

Parallelepiped (par-al-lel-e-pī'ped) [Gr. *parallēlos* and *epipedon*, a plane surface–*epi*, on, and *pedon*, the ground.] *n.* (*geom.*) *a solid contained by parallelograms* चिति *f*, समखात *m*, समान्तरखात *m*.

Par'allelism *n.* समान्तरपणा *m*, समान्तर भाव *m*, समान्तरता *f.* २ *resemblance* सारखेपणा *m*, सादृश्य *n*, समता *f*, समभाव *m*, साम्य *n*, समानता *f*, बरोबरी *f*, तुलना *f.* ३ *similarity of construction or meaning of clauses placed side by side* (एकाच किंवा निरनिराळ्या ग्रंथांतील थोड्याबहुत फरकानें एकमेकांशीं जुळणारें) विचारसादृश्य *n*, रचनासादृश्य *n*, समानार्थक वाक्यें *n. pl.*–वचनें *n. pl.*

Parallelogram (par-al-lel'o-gram) [Fr. –L.–Gr. *parallelos*, parallel, and *gramma*, line –*graphein*, to write.] *n.* (*geom.*) *a plane foursided figure, the opposite sides of which are parallel & equal* समान्तरभुजचौकोन *m*, समान्तरचतुर्भुज *m*. [P. OF FORCES, SEE UNDER FORCE.] Parallelogram'mic,–al *a. having the properties of a parallelogram* समान्तरभुजचौकोनासारखा. Complementary Parallelograms पूरक समान्तरभुजचौकोन.

Parallelopiped, improper spelling of Parallelepiped.

Paralogism (par-al'o-jism) [Fr. –L. –Gr. *para*, beside, beyond, and *logismos* –*logos*, discourse, reason.] *n. false reasoning though without in-*

tention to deceive (फसविण्याचा हेतू नसून मांडलेले) चुकीचे विचार *m. pl.*, अहेतुक चुकीची विचारसरणी *f.*

Paralysis (par-al'i-sis) [L.—Gr. *para*, beside, *luein*, to loosen.] *n. a nervous disease, causing loss of power to move, or to receive impressions* अर्धांगवायु *m*, पक्षघात *m*, पक्षवायु *m*, लकवा *m*, चलनवलनशक्तिपात *m*, अर्धांगरोग *m*, अंगावरून वारा जाणें *n*, स्तंभ *m*, भ्रंश *m*. [GENERAL P. शारीरिक पक्षघात *m*. NERVOUS P. ज्ञानतंतु बधिर होणें व त्यांची चलनशक्ति नाहींशी होणें. PARTIAL P. एकदेशी पक्षघात *m*. TOTAL P. संपूर्ण पक्षघात *m*. P. AGITANS कंपवायु *m*. P. OF THE BLADDER मूत्राशयाचा पक्षवायु, मूत्राशय बधिर होणें. P. FROM DEFECTIVE CIRCULATION रक्त बरोबर न खेळल्यामुळें पक्षवायु होणें. P. OF THE EYE-LIDS पापण्यांची चलनशक्ति नाहींशी होणें. P. OF THE PENIS पुरुषांच्या इंद्रियाचा पक्षवायु *m*. P. OF THE PROSTATE GLAND (पुरुषांच्या) शुक्राशयपिंडाचा पक्षवायु *m*. P. OF TONGUE जिभेचा पक्षवायु *m*.] २ (*fig.*) *state of utter powerlessness* (*fig.*) अर्धांगवायु *m*, शिथिलता *f*, शैथिल्य *n*, नबळेपणा *m*, पराधीनपणा *m*, परावलंबीपणा *m*, निराश्रयता *f*. Par'alyse *v. t.* अर्धांगवायूनें आजारी पाडणें. २ (*fig.*) *to render powerless* दुबळा-नबळा-निःसत्व-निजोर करणें, दुबळेपणा *m*- नबळेपणा *m*. आणणें, शैथिल्य आणणें, शिथिलडळमळीत-लटका करणें-पाडणें, शक्तिहीन करणें. Paralyt'ic,-al *a.* अर्धांगवायूचा, पक्षघाताचा. २ *resembling paralysis* पक्षघातसदृश. ३ *affected with paralysis* अर्धांगरोगी, वारा गेलेला (मनुष्य). ४ *inclined to paralysis* पक्षघातप्रवण, अर्धांगवायू होण्यासारखा. Paralyt'ic *n.* अर्धांगरोगी *m*, अर्धांगग्रस्त-वारा गेलेला मनुष्य *m*. Paralyza'tion, Paralysa'tion *n.* अर्धांगवायुग्रस्त करणें *n*, अर्धांगवायुग्रस्तता *f*. Par'alyzed *pa. t.* P. *pa. p. a.* अर्धांगवायू झालेला, लटका पडलेला. २ डळमळीत केलेला, शिथिल. Par'alyzing *pr. p.* & *v. n.*

Paramagnet'ic (par-a-mag-net'ik) *a.* (*physics*) लोहचुंबकानें आकर्षिले जाणारे (पदार्थ).

Paramatta (par-a-mat'a) [From the name of a town in New South Wales.] *n. a fabric of worsted and cotton* परमेट्याचें कापड *n*, परमेटा *m*.

Param'eter (pa-ram'ē-tėr.) *n.* (*math.*) परमिति *f*.

N. B.—Parameter and Perimeter are not the same.

Parametritis (par'a-metri'tis) [Gr. *para*, near, *metrā*, womb &-*itis*, inflammation.] *n. inflammation of the tissues about the womb* गर्भाशयाचे बाह्य-भागाचा दाह *m*, गर्भाशयाच्या सभोंवतील जालतंतूंचा दाह *m*, गर्भाशयकोशदाह *m*.

Paramount (par'a-mownt) [O. F. *par amont* (lit.) 'by that which is upwards,' *i. e.* at the top, (*par* being the L. *per*) *amont*, amount.] *a. superior to all others* सार्वभौम, श्रेष्ठ, प्रधान, मुख्य, सर्वांत वरचा-मोठा,

अतिमहत्वाचा. [A lord P. राजाधिराज m, सर्वेश्वर m, सम्राट् m, सार्वभौमराजा m. HIS SWAY साम्राज्य n. P. POWER सार्वभौमसत्ता f.] Par'amountcy n. सार्वभौमत्व n, सार्वभौमसत्ता f, अधिराज्य n, श्रेष्ठता f, श्रेष्ठपणा m, श्रेष्ठाधिकार m, वर्चस्व n. Par'amountly adv. सार्वभौमत्वानें, श्रेष्ठतेनें.

Paramour (par'a-mōōr) [Fr. *par amour*, by or with love -L. *per amorem*.] n. *illicit partner of a married man or woman* यार m, जार m, धगड m, सोयरा m, सागया m, उपपति m, विट m, राखा m. [A FELLOW P. सवतळा m, सवताळा m.] (b) यारिणी f, राख f, उपस्त्री f, दोस्तदारीण f.

Paranoia (para-noi'a) [Gr. *paranoia*.] n. *mental unsoundness* (पुष्कळ दिवसांच्या वेडेपणामुळें) ज्ञानशक्ति नाहींशी होणें n.

Paranymph (par'a-nimf) [Gr. *para*, beside, and *numphe*, a bride.] n. *the brideman* करवला m, पावण m, पावता m, टोकणा m. २ करवली f. ३ (hence) *a supporter* जोडीदार m, साथीदार m, सोबती m.

Parapet (par'a-pet) [It. *parapetto*, *-parare*, to guard, & *petto*, breast.] n. *a low wall, esp. to protect the edge of a bridge, etc.* (पूल इत्यादिकांच्या कडेवर बांधलेली) छातीएवढी उंच भिंत f-धक्का m, पाळ f, पौळ f, वरवंड or वरवंडी f. २ (*fort.*) *a rampart breast-high* छाती एवढा (उंच) तट m, भिंत f. Par'apeted a. धक्का-तट बांधलेला-असलेला.

Paraphernalia (par-a-fër-nāl'i-a) [L. *parapherna*, -Gr. *para*, beside and *phernē*, a bride's dower. Gr. *pherein*, perhaps allied to Sk. भृ, to bear. cf. E. Bear v. t.] n. *articles of personal property that law allowed married woman to keep and treat as her own* (अन्नवस्त्राव्यतिरिक्त) विधवेच्या पूर्ण ताब्यांत असलेली जंगम मिळकत f, विधवाधन n (newly coined). २ *ornaments* अलंकार m.pl., भूषणें n. pl. ३ *mechanical accessories* साहित्य n, सामग्री f, साज m. ४ *finery* शृंगाराचे किंवा शोभेचे पदार्थ m. pl., छानछुकीचे पदार्थ m. pl. ५ *personal belongings* खासगी -खासगत मालमत्ता f-जिंदगी f. Parapher'nal a. विधवेच्या पूर्ण मालकीच्या जंगम मिळकतीसंबंधीं.

N. B.—नवऱ्याचे पश्चात् विधवेला तिच्या पोषणाकरितां व (त्या पतीपासून झालेल्या) संततीच्या शिक्षणाकरितां तिच्या हयातीपर्यंत जें उत्पन्न लावून देतात, त्याला Dower असें म्हणतात; व Dower पेक्षां जास्त अशी चीजवस्त, दागिनादुगिना, वस्त्रप्रावरण केवळ तिच्याच मालकीचें व तिच्याच उपभोगाकरितां जें देतात त्याला Paraphernalia असें म्हणतात. हिंदुलोकांतील स्त्रीधन म्हणजे Paraphernalia नव्हे. Paraphernalia या शब्दास विधवाधन हा नवीन् शब्द आम्हीं तयार केला आहे.

Paraphimosis (para-fi-mo'sis) [Gr. *para*, beyond, *phimoo*, to bridle.] n. शिस्नावरील कातडी मागें जाऊन बसल्यामुळें ती पुढें ओढून येणें शक्य नसणें.

Paraphrase (par'a-frāz) [Fr.—L.—Gr. *paraphra-*

sis—*para*, beside, and *phrasis*, a phrase.] *n. a free translation or rendering of a passage* सविस्तर अर्थकथन *n*, (सोप्या भाषेंत) निराळया शब्दांनीं सांगणें *n*. २ *a passage expressed in different words* अनुवाद *m*, निराळया शब्दांनीं सांगितलेला मजकूर *m*. P. *v. t. to express meaning of (a passage) in other words* (सोप्या भाषेंत) विवरण *n* -अनुवाद *m*. करणें *g. of o.*, (निराळया शब्दांनीं) अर्थ सांगणें *g. of o.* P. *v.i.* निराळया शब्दांत अनुवाद करणें. Par'aphrased *pa. t. & pa. p.* Par'aphraser, Par'aphrast *n*. विवरणकर्त्ता *m*, निराळया शब्दांत सांगणारा *m*, अनुवादकर्ता *m*. Par'aphrasing *pr. p.* P. *v. n.* Paraphras'tic,-al *a. of the nature of a paraphrase* अनुवादरूप. Paraphrast'ically *adv.* अनुवादरूपानें.

Paraphrast, Paraphrastic, See under Paraphrase.

Paraplegia (para-plē'ji-a) [Gr. *para*, amiss, and *plege*, a stroke.] *n. paralysis of the lower half of the body* कमरेखालीं शक्ति जाणें, कमरेखालील भाग लुला पडणें, कमरेखालच्या भागावरून वायु जाणें.

Parasite (par'a-sīt) [Lit. 'one who feeds with another.' Fr.–L. *parasitus*,–Gr. *para*, beside, and *sitos*, corn, food.] *n. one who frequents another's table* आर्जवजीवी, पंक्तिबारगीर. २ *a flatterer* तोंडपुज्या, द्यांजी-आर्जव-खुशामत करून पोट भरणारा. २ (*bot.*) *plant living on another* बांडगूळ *n*, बांधें *n*, परवृक्षोपजीवी वेल *m*, (loosely) अन्यावलंबी वनस्पति *f*. ३ (*zool.*) *animal living on another* परोपजीवी जन्तु *m*, परोपजीवी प्राणी *m*. Par'asital, Parasit'ic,-al *a. fawning for food* आर्जवजीवी. २ *fawning for favours* आर्जवी, आर्जववृत्ति-वृत्तीचा, खुशामती, खुशामत्या, खुशामतखोर, तोंडपुज्या. ३ (*bot. & zool.*) बांडगुळाचे जातीचा, परोपजीवी, अन्योपजीवी. Parasit'ically *adv.* खुशामतीनें, आर्जववृत्तीनें. Parasit'icalness *n*. आर्जववृत्ति *f*. Parasit'icide *n. a means of killing parasites* परोपजीवी कीटकांचा नाश करणारें (औषध), बांडगुळाचा नाश करणारें (औषध). Par'asitism *n*. परोपजीविता. २ *the behaviour of a parasite* आर्जवखोरपणा *m*, तोंडपुजेपणा *m*, खुशामती स्वभाव *m*. Parasitol'ogy *n*. (*a*) परोपजीविप्राणिशास्त्र *n*. (*b*) परोपजीविवनस्पतिशास्त्र *n*.

Parasiticide, Parasitology, See under Parasite.

Parasol (par'a-sol) [Fr.–It. *parare*, to guard, and *sol*, the sun.] *n. a small umbrella to shade the face from the sun, generally used by women* (बायकांची) नाजुक छत्री *f*, अफताबी *f*.

Parboil (pär'boil) [Part and Boil.] *v. t. to boil in part* (उकळून) अर्धकच्चें-अर्धेमुर्धें शिजविणें-रांधणें. २ (*fig.*) *to overheat* फाजील तापवणें. Parboiled' *pa. t.* P. *pa. p.* अर्धकच्चा, अर्धशिजा.

Parcel (pär'sel) [Fr. *parcelle*, (It. *particella*)—L. *particula*, dim. of *pars*, *partis*, a part. या शब्दाचा मूळ अर्थ 'अंश, लहान भाग, तुकडा इ०' असा होता.] *n. a portion, a piece* अंश *m*, भाग *m*, विभाग *m*,

तुकडा *m.* [P. OF LAND ठिकें *n*, फाळी *f*, दळें *n*, दळहें *n*, दळा *m.* PART AND P. (चा) एक आवश्यक भाग *m*, आवश्यक अंग *n.*] २ *an indefinite quantity* राशि *pop.* रास *f*, ढीग *m*, ढिगार *m*, ढिगारा *m*. ३ *a bundle* गठडी *f*, बोजा *m*, पुडकें *n*, पुडका *m*, पुडा *m*, dim. पुडी *f*, जुळी *f*, बंगी *f*, बिल्टी (Pers.) &c., फार्सल (corrup. of E. Parcel) *n.* [P. OFFICE, *an office where parcels are received for keeping or forwarding and delivery* बंगीहपीस *n.* P. POST (NOT PARCEL'S POST NOR PARCELS POST) *branch of postal service concerned with parcels* बंगीपोष्ट *n*, पोस्टाचें बंगीखातें *n.*] ४ (contemptuously) *a group* गड्डा *m*, सुठाण *n*, मंडळी *f*. P. *v. t. to divide by portions* (often with *out* or *into*) (तुकडे-भाग करून) वांटणें, वांटणी *f*-वांटप *n*. करणें *g. of o.*, विभागणें; as, "To P. out one's power." २ *to make up into a parcel* पुडकें *n*-पुडकीं *n. pl.*-गांठोडें *n*. बांधणें *g. of o.*; as, "To P. a customer's purchases." P. *a.* (*Shakes.*) *part or half* भागभूत, अंशभूत, अर्धा. P. *adv. partially* अंशतः; as, "P. blind." [P.-GILT एकाच (विशेषतः आंतल्या) बाजूनें जिल्हई केलेला.] Par'celed, Par'celled *pa. t.* & *pa. p.* Par'celing or Par'celling *pr. p.* P. *v. n.-the act.* भाग करणें *n*-पाडणें *n*, विभागणी *f*. २ पुडकीं बांधणें *n.*

Parcener (pär'sē-nėr) [L. *partitio*, a division.] *n.* (law) *a co-heir* (वडिलोपार्जित इस्टेटीचा) हिस्सेदार, विभागी, भागी, अंशी, अंशक, समांशी, समाधिकारी. Par'cenary *n.* (*law*) *co-heirship* अविभक्तदायभोग *m*, साधारणरिक्थभोग *m.*

Parch (pärch) [Of doubtful origin. Perhaps from Fr. *percer*, to pierce.] *v. t. to burn slightly, to scorch* जरासा भाजणें, भुजणें, हुरडणें, हुरपळणें, हुरफळणें, होळपणें, भाजण *n*-भाजप करणें *g. of o.* [FLOUR MADE OF VARIOUS SORTS OF GRAIN PARCHED AND GROUND TOGETHER भाजणी *or* भाजाणी *f*. GRAIN PARCHED भाजाणे *m. pl.* GRAM PARCHED फुटाणे *m. pl.* GREEN PODS OF GRAIN PARCHED हुरडा *m*, हुळा *or* हवळा *m*. GREEN WHEAT PARCHED ओंब्या *f. pl.* GRAIN &C. TO BE PARCHING भाजण *n*, भाजप *n*. RICE PARCHED पोहे *m. pl.* RICE, WHEAT, &C. BLOWN OUT BY PARCHING लाह्या *m. pl.*] २ *to dry to extremity* सुकवणें, (वाळवून) कोरडा करणें-चिरमुटणें. [TO BE PARCHED WITH THIRST &C. सोखणें, प्राण सोखणें *g. of o.*] P. *v. i.* भाजणें, होरपळणें. २ सुखणें, वाळणें, वाळून कोरडा होणें. Parched *pa. t.* P. *pa. p.* भाजका. २ सोखलेला. Parch'edness *n.* भाजकेपणा *m.* २ सोख *m.* —from thirst जलशोष *m.* Parch'ing *pr. p.* भाजणारा, होरपळून काढणारा. २ (hence) कडक, भाजून काढणारा; as, "P. heat."

Parchment (pärch'ment) [Fr. *parchemin* —L. *pergamena* –Gr. *Pergamos*, in Asia Minor, where it was invented.] *n. the skin of a sheep, goat, or*

other animal prepared for writing on **चर्मपट** *m,* **चर्मपत्र** *n.* २ *manuscript on such a paper* **चर्मपत्रावरचा प्राचीन लेख** *m,* **चर्मपट** *m.* [VEGETABLE P. *an imitation parchment* (*paper treated with sulphuric acid*) (साधा कागद सल्फ्युरिक ॲसिडमध्यें बुडवून तयार केलेला) नकली चामड्याचा कागद *m.*]

Pard (pärd) [L. *pardus* –Gr. *pardos*, the panther.] *n. the panther* **बिब्ब्या वाघ** *m.* २ (*Poetry*) *any spotted animal* **(अंगावर) ठिपके असलेला प्राणी** *m.*

Pardon (pär'dn) [Fr.—L. *per*, through, and *donare*, to give.] *n. forgiveness* **क्षमा** *f.* २ (*Eccl.*) *Indulgence* **पोपनें दिलेली क्षमा** *f,* **पापविमोचन** *n,* **पापापासून मुक्ति** *f.* ३ (*law*) *remission of legal consequences of crime* **क्षमा** *f,* **माफी** *f,* **सुटका** *f.* [GENERAL P. (*for offences generally, or to number of persons not named individually*) सार्वत्रिक क्षमा *f,* सरहा माफी *f.*] ४ *courteous forbearance* **(शिष्टाचारादाखल मागितलेली) माफी** *f;* as, "I beg your *pardon.*" P. *v. t. to forgive* (person, offence, person his offence) **क्षमा करणें, (गुन्हा) माफ करणें, माफी देणें, सोडणें, सोडून देणें, मुक्त करणें.** २ *to refrain from exacting as a penalty* **बक्षीस-बहाल करणें-देणें;** as, "I *pardon* thee thy life." ३ *to make allowance for, excuse* (*person, fault, person for doing*) **माफ करणें, लक्ष्यांत न घेणें;** as, "P. my sin." Par'donable *a.* (of persons) **क्षमा-माफी करण्याजोगा, क्षमापात्र, क्षमार्ह, सोडायाजोगा.** २ (of offences) **क्षम्य, माफ करण्यासारखा, उपेक्षणीय.** Par'donableness *n.* **क्षमापात्रता** *f.* २ **क्षम्यता** *f.* Par'donably *adv.* **क्षमापात्रतेनें.** २ **क्षम्यत्वानें.** Par'doned *pa. t.* & *pa. p.* Par'doner *n.* **क्षमा करणारा** *m,* **पोपचीं शुद्धिपत्रें -क्षमापत्रें विकणारा** *m.* Par'doning *pr. p.* & *v. n.*

Pare (pār) [Lit. 'to prepare or make ready,' Fr. *parer*—L. *parare*, to prepare.] *v. t. to trim* (*thing*) *by cutting away irregular parts* **(वांकडे तिकडे भाग कापून) व्यवस्थित करणें, ठाकठीक करणें.** २ *to cut away skin, rind, etc.* (*of fruit, etc.*) **(फळ वगैरे) सोलणें, साळणें, (ची) साल काढणें.** [TO PARE (NAILS ETC.) TO THE QUICK (*so deep as to reach sensitive part*) (नख वगैरे) जिव्हाळी लागेपर्यंत छाटून काढणें-कापणें.] ३ (*fig.*) *to diminish little by little* **छाटणें, छाटाछाट करणें** *g. of o.,* **(थोडथोडा) कमी करणें, (हळूहळू) संपुष्टांत आणणें.** ४ *to shave, to cut off* **छाटणें, तासणें, कापणें, तासून काढणें.** Pared *pa. t.* P. *pa. p.* **तासलेला, गोललेला, ताशींव, सोलींव.** Par'er *n.* **तासणारा.** २ **तासण्याचें हत्यार** *n,* **तासणी** *f.* Par'ing *pr. p.* P. *v. n.* **तासणी** *f,* **छाटणी** *f,* **तासणें** *n,* **छाटणें** *n,* **छाटाछाट** *n.* २ **छिलणें** *n.* ३ **छाट** *f,* **छाटाछाट** *f.* (generally in the pl.) [SHOE-MAKER'S P. KNIFE रापी *f.*–OF A BARBER नराणी or नह्राणी *f,* नाचकंड or नाचकन *n,* नखजीन *n,* नखशी *f.*]

Paregoric (par-e-gor'ik) [L.—Gr.– *parēgorikos*, encouraging, soothing.] *a. soothing, assuaging pain* दुःखशामक, दुःखोपशामक, उपशामक, उपशमकारी. P. *n. any medicine* (*esp. tincture of opium*) *which relieves pain* दुःखोपशामक औषध *n*, (विशेषतः अफूचा अर्क वगैरे.)

Parenchyma (pa-ren'ki-ma) [Gr. *para*, near, and *egkhein*, to pour in.] *n.* वनस्पतींतील मृदुधातु *f*, वनस्पतींचें मांस *n*, मूलाधारधातु (ground-tissue) *f*, मृदुपेशीजाल *n*, मृदुपेशीसमूह *m*; (See the word Protoplasm).

Parent (pār'ent) [O. F.–L. *parens, parere*, to beget.] *n. father or mother* जनक *m*, जननी *f*, पिता *m*, माता *f*, बाप *m*, आई *f*. [PARENTS आईबाप *m. pl.*, मायबाप *m. pl.*, मातापितरें *n. pl.*, वडील *m. pl.*] २ (*pl.*) *forefathers* (esp. the *first parents*) वाडवडील *m. pl.*, पूर्वज *m. pl.*, पितर *m. pl.*, बापजादे *m. pl.*, (among Christians) आदम व ईव्ह, (among Hindus) मनु. ३ (*fig.*) *source, origin* कारण *n*, मूळ *n*, हेतु *m*, जन्महेतु *m*, प्रभव *m*, उत्पत्तिस्थान *n*; as, "Idleness is the P. of vice." Par'entage *n. descent from parents, extraction, birth* जन्म *m* or *n*, कुळी *f*, कुल pop. कूळ *n*, उत्पत्ति *f*, पैदास्त *f*.–compreh. जातकूळ *m*-कुळी *f*. Par'enthood *n.* पितृपणा *m*, जनकत्व *n*. Par'entless *a.* मातापितृहीन, पोरका, उघडा.

Parentage, See under Parent.

Parent'al *a. of or pertaining to a parent or parents* आईबापांचा, मातापितृसंबंधीं. २ *characteristic of parents, tender* आईबापांस योग्य-उचित-साजेसा-शोभेसा; as, "P. affection = अपत्यस्नेह *m*, पुत्रस्नेह *m*-ममता *f*." Parent'ally *adv.*

Parenthesis (pa-ren'the-sis) [Gr. *para*, beside, *en*, in, & *thesis*, a placing.] *n. word, clause, sentence, inserted into a passage to which it is not grammatically essential* कुंडलींतलें वाक्य *n*-शब्द *m*, (व्याकरणदृष्ट्या मुख्य वाक्याशीं संबंध नसून स्पष्टीकरणार्थ वगैरे घातलेला) कंसांतील शब्द -वाक्य *n*, निक्षिप्त वाक्य *n*. २ (*print.*) *one of the curved lines* ( ) *used to show it* कंस *m*, कुंडली *f*. ३ (*fig.*) *interlude, interval* मधला वेळ *m*. अवकाश *m*. Paren'theses *n. pl.* Paren'thesize *v. t. to include within parenthetical marks* कंसांत घालणें, कुंडलींत घालणें. Parenthet'ic, –al *a. expressed in a parenthesis* कंसांतला, कुंडलींतला. २ *using or containing parentheses* कंसांतील वाक्यें असलेला, निक्षिप्तवाक्यप्रचुर. Parenthet'ically *adv.* कंसांतील मजकुराच्या रूपानें, (loosely) कंसांत.

Parenthetic, See under Parenthesis.

Paresis (par'ē-sis) [Gr. *paresis*, a relaxing.] *n.* (*med.*) *incomplete paralysis, affecting motion but not sensation* चलनशक्तिलोप *m*, चलनशक्ति अर्धवट नाहींशी

होणें, चलनशक्तीचा भ्रंश. Paret'ic *a.* चलनशक्तिभ्रंशाचा.

Parget (pär'jet) [M. E. *pargeten;* —O. F. *pargeter,* to spread abroad, cast around,—L. *projectare, -pro & jactare,* to throw.] *n. plaster* प्लास्तर *n.* २ *ornamental plaster-work* प्लास्तरचें नकशी काम *n.* P. *v. t. to coat with plaster* प्लास्तर लावणें.

Parhelion (par-hē'li-on) [Gr. *para,* beside, near, and *helios,* the sun.] *n. a mock sun in the form of a bright light sometimes seen near the sun* सूर्याभास *m,* मिथ्यासूर्य *m. pl.* Parhe'lia.

Parhelium (pär-hē'li-um) *n.* Same as Parhelion.

Pariah (pär'i-a) [From Tamil *paraiyar -parai,* drum.] *n.* पारिया *m,* महार *m,* परवारी *m,* धेड *m,* मद्रासचे बाजूकडील महारमांगजातीचे लोक *m. pl.,* पर्या. २ (*fig.*) *a social out-cast* जातिभ्रष्ट झालेला मनुष्य *m,* वाळींत टाकलेला मनुष्य *m.* [P. DOG रस्त्यांतून भटकणारा कमी अवलादीचा कुत्रा *m,*उनाड कुत्रा *m.*]

Parian (pār'i-an) [L. *parius,* of Paros.] *a. of the island of Paros, famed for its white marble* 'पेरोस' बेटाचा, 'पेरोस' बेटांत सांपडणारा; (या बेटांत उंची संगमरवरी दगड सांपडतात). P. *n.* पेरोस बेटांतील रहिवाशी *m.* २ *fine white kind of porcelain* उंची चिनी मातीचीं पांढरीं भांडीं *n. pl.*

Parietal (pa-rī'et-al) [L. *parietalis—paries, parietis,* a wall.] *a.* भिंतीचें आच्छादन करणारा, भित्याच्छादक, भिंतीचा. २ (*anat.*) भिंतीसारखा, तटाकार. [P. BONE सीमंतास्थि.] ३ (*bot.*) पार्श्विक, भित्तिगत, बाजूकडचा, भित्तिस्पृष्ट. [P. OVULE भित्तिस्पृष्ट बीजांड *n.* P. PLACENTATION, SEE UNDER PLACENTATION.] P. *n.* (*anat.*) *one of the parietal bones* सीमंतास्थि. २ (*zool.*) (सरपटणाऱ्या प्राण्यांची किंवा माशांची) शीर्षभित्ति *f,* शीर्षावरण *n.* Abdominal parietes *n. pl.* पोट आणि छाती यांच्या बाहेरील भिंतीसारखा भाग *m,* कोष्ठभित्ति *f,* कोष्टावरण (coined) *n.*

Parietes (par'-i-e-teez) [L. *pl.* of *paries,* a wall.] *n.* भिंती *f. pl.,* तट *m. pl.,* भित्ति *f. pl.*

Paripin'nate (pari-pin'nāt) [*Pari* + *pinnate.*] *a.* (*bot.*) टोंकाशीं विषमपर्ण नसलेलें पिच्छाकार, समपिच्छाकार (संयुक्तपर्ण); उ. चिंच, टाकळा, भुइमूग. (Oppo. to Imparipinnate विषमपिच्छाकार. Some propose विषमसंयुक्तपर्णक for Imparipinnate.).

Parish (par'ish) [Fr. *paroisse* –L. –Gr. *–paroikos, –para,* and *oikos,* Sk. ओक:, a house.] *n. an ecclesiastical district under one pastor* स्वतःचें देवालय व राहता पाद्री असलेला इंग्लंडांतील एक्क्लेसियेचा भाग *m,* प्यारिश, पांढरी *f.* २ *people of a parish* पांढरींतले लोक *m. pl.* [P. REGISTER पांढरीचें नोंदबूक *n.* (यांत जननमरणविवाहादिकांची नोंद असते.) TO COME UPON THE P., *to receive the parish-relief* पांढरीच्या धर्मादाय पैशावर गुजारा करणें.] P. *a.* पांढरीचा, प्यारिशचा. २ *employed or supported by the parish* (a) प्यारिशनें

काम दिलेला. (b) प्यारिशनें पोसलेला. Parish'ioner *n.* पांढरींत राहणारा, पांढरींतला, पांढरींतला असामी *m.*
N. B.—हिंदुस्थान हा खिस्ती देश नसल्यामुळें हिंदुस्थानांत 'प्यारिशें' नाहींत.

Parishioner, See under Parish.

Parisian (pa-rizh'an) [From Paris.] *n.* पारिस शहराचा रहिवाशी *m*, पारिशियन *m.* P. *a.* पारिस-शहराचा-संबंधीं.

Parity (par'i-ti) [Fr. *parite*, –L. *paritas*, –*par*, equal.] *n. equality, resemblance* सारखेपणा *m*, सादृश्य *n*, समता *f*, साम्य *n*, बरोबरी *f.* [P. OF REASONING विचारसादृश्य *n.* P. OF VALUE किंमतीची बरोबरी *f.*] २ *standard of price in another currency* (दुसऱ्या चलनांत ठरविलेलें) किंमतीचें साम्य *n.*

Park (pärk) [A. S. *pearroc* (See Paddock), prob. modified by Fr. *parc.*] *n. an inclosure for chase* शिकारबाग *m*, (शिकारीकरितां) राखून ठेवलेलें रान *n*, मृगयाभूमि *f.* २ *a tract kept in its natural state, surrounding a mansion* (बंगल्याभोंवतीं राखून ठेवलेलें) क्रीडावन *n*, रमणा *m*, रमणबाग *f.* –in or near a city विहारभूमि *f.* ३ (*mili.*) (लढाईवरची किंवा तळावरची) तोफखान्याची जागा *f.* (b) युद्धसाधनें *n. pl.*, युद्धसामग्री *f.* P. *v. t. to inclose in a park, or as in a park* क्रीडावनांत कोंडणें, कोंडून -अडकवून ठेवणें. २ (*mili.*) *to bring together in a park or compact body* (युद्धसामग्री) जमविणें, गोळा-एकत्र करणें. Park'-er *n.* मृगयावनरक्षक *m.*

Parlance (pär'lans) [Fr. —*parlant* pr. p. of *parler*, to speak.] *n. speaking, conversation* बोलणें *n*, भाषण *n*, भाषा *f*, संभाषण *n.* २ *idiom of conversation* भाषणसंप्रदाय *m*, वाक्संप्रदाय *m.*

Parley (pär'li) [Lit. 'to throw words together,' Fr. *parler* –L. *parabola*–Gr. *parabole*, a parable, speech, word.] *n. mutual conversation or discussion, talk* भाषण *n*, संभाषण *n*, बोलाचाल *f.* २ (*hence*) *an oral conference with an enemy, as with regard to truce* (तहाचें) शत्रूशीं केलेलें बोलणें *n*, तहाचें बोलणें *n*-भाषण *n*, संधिसंभाषण *n*-संधिप्रसंग *m.* [To ASK A P. रुमाल *m.* फिरवणें.] P. *v. i. to speak with another* संभाषण करणें. २ *to treat with an enemy by words* (युद्धामध्यें) शत्रूशीं बोलणें *n.* लावणें, तहाचें बोलणें *n.* करणें.

Parliament (pär'la-ment) [Lit. 'a parleying or speaking,' Fr. *parlement* -*parler*, to speak. या शब्दाचा मूळ अर्थ 'बोलणें, भाषण-संभाषण-वादविवाद करणें' असा होता.] *n. meeting for consultation, a formal conference on public affairs* (सार्वजनिक प्रश्नांचा खल करण्याकरितां) प्रतिनिधिसभा *f.* २ (*esp.*) *an assembly of representatives of a nation or people having authority to make laws* प्रतिनिधिसभा *f.* ३ *Council, forming with the Sovereign the*

supreme legislature of the United Kingdom, consisting of the House of Lords & the House of Commons पार्लमेंटसभा *f*, पार्लमेंट *n*. (राजा, लार्डांची सभा व कामन्स सभा हीं याचीं तीन अंगें आहेत). [To OPEN P. *to declare it open with ceremonial* पार्लमेंट उघडणें, पार्लमेंट उघडलें आहे असें राजानें विधिपूर्वक जाहीर करणें.] Parliamenta'rian *n*. पार्लमेंटमधील वादविवादांत तरबेज मनुष्य *m*. २ (सतराव्या शतकांतील सिव्हिल वॉरच्या वेळेचा) पार्लमेंटचा अभिमानी *m*, पार्लमेंटेरियन *m*. Parliamen'tarily *adv*. पार्लमेंटसभेच्या रिवाजानुरूप. Parliamen'tary *a*. *of or pertaining to Parliament* पार्लमेंटसभेचा-विषयक. २ *enacted or done by Parliament* पार्लमेंटसभेनें ठरविलेला -केलेला, पार्लमेंटांत झालेला. ३ *according to the rules of Parliament or legislative bodies* पार्लमेंट किंवा इतर कायदे करणाऱ्या सभेच्या नियमांस-धरून-अनुसरून असणारा.

Parliamentarian, Parliamentary, See under Parliament.

Parlor, Parlour (pär'lur) [Fr. *parloir-parler*, to speak.] *n*. बसावयाची -बैठकीची खोली *f*. २ (इंग्रजी खाणावळींतील) संभाषणाची खोली *f*. [P. BOARDER कुटुंबांत जेवणारा (विद्यार्थी वगैरे). P. CAR (आगगाडींतला सजवलेला) चैनीनें बसण्याचा डबा *m*. P. MAID वाढपीण.]

Parnassus (pär-nas'sus) [L.] *n*. (Gr. *mythol.*) ग्रीक पुराणांत वर्णिलेला 'पार्नेसस'नामक पर्वत *m*.

Parnellism (pär'-nel-ism) *n*. *the policy of Irish Home-rule party led by C. S. Parnell from 1880 to 1891* (आयर्लंडच्या स्वराज्यासंबंधींचें) पार्नेलच्या पक्षाचें धोरण *n*, पार्नेलपक्ष *m*. Par'nellite *n*. पार्नेलचा अनुयायी *m*.

Parochial (par-ō'ki-al) [L. *parochialis*,-*parochia*, a variant of *parœcia*, a parish.] *a*. *of or relating to a parish* पांढरीचा, पांढरीसंबंधीं. २ *narrow* संकुचित, अनुदार; as, "The P. mind". Paro'chialise, Paro'chialize *v. t*. *to form into parishes* पांढरी पाडणें *g. of o*. Paro'chially *adv*. *by the parish, by parishes* पांढरीवार.

Parodist, See under Parody.

Parody (par'o-di) [L.-Gr. *parōdia*-*para*, beside, and *ōdē*, an ode or song.] *n*. *a writing in which the language or sentiment of an author is mimicked, a burlesque imitation* (विनोदार्थ) अनुकरणकविता *f*, (मूळ काव्यांत किंवा ग्रंथांत विपर्यास करून लिहिलेला विनोदी) अनुकरणलेख *m*. P. *v. t*. *to write a parody upon, to burlesque* (मूळ काव्याचें) हास्यरसोत्पादक- विनोदात्मक अनुकरणकाव्य करणें *g. of o*. Parod'ic,-al *a*. विनोदानुकरणकाव्याचा. Par'odist *n*. *one who writes a parody* अनुकरणकाव्यलेखक *m*.

Parole (par-ōl') [Fr. *parole*, -L. *parler*, to speak.] *n*. *a prisoner's word of honour that he will not try to escape* परवल *m*, (मी पळून जाणार नाहीं, मला सोडलें

असतां जरूर लागल्यास पुन्हा स्वाधीन होईन, व पुन्हा विरुद्ध शस्त्र धरणार नाहीं असें) लढाईंत पकडलेल्या शिपायाचें वचन *n*-प्रतिज्ञा *f*. २ *a pass-word used only by officers or inspectors of guards* इषाऱ्याचा शब्द *m*, संकेताचा शब्द *m*, वर्दीचा शब्द *m*, इषारा *m*, संकेत *m*, परवल (a corruption of English Parole). ३ (*law*) *oral declaration* तोंडी जबाब *m*. P. *a*. तोंडी, तोंडजबानीचा, मुखोच्चारित, मौखिक; as, "P. evidence". P. *v. t.* (*mili.*) *to set at liberty on parole* (कैद्यास) परवलावर मोकळें करणें, प्रतिज्ञेवर सोडणें.

Paronomasia (par-o-no-mā'zhi-a) [Gr.–*paronymos*–*para*, beside, and *onoma*, Sk. नामन्, a name.] *n*. *a play upon words* शब्दश्लेष *m*, श्लेष *m*. Paronomas'tic,–al *a*. श्लेषाचा, श्लेषविषयक. २ *consisting in a play upon words* श्लेषात्मक, श्लेषरूप.

Paronychia (par-ō-nik'i-ä) [Gr. *para*, beside, and *onychos*, a nail.] *n*. (*med.*) *a whitlow* नखरूड *n*.

Paronym, Paronyme, See under Paronymous.

Paronymous (par-on'i-mus) [Gr. *para*, beside, & *onoma*, Sk. नाम, name.] *a*. *allied radically* एकाच धातूपासून निघालेला, एकमूलोद्भूत; as, "Man, mankind &c." २ *having a similar sound, but different orthography and different meaning* उच्चारांत सारखा (पण निराळे वर्ण असलेला व अर्थही निराळा असलेला), समानोच्चारित; as, "All, Awl, &c." Par'onym, Par'onyme *n*.(भिन्नवर्णी व भिन्नार्थी) समानोच्चारित शब्द *m*. २ एकाच धातूपासून निघालेला शब्द *m*, एकधातुज शब्द *m*. Paron'ymy *n*. समानोच्चारितत्व *n*, समानोच्चारितता *f*, समानोच्चार *m*. २ *the use of paronymous words* समानोच्चारितशब्दप्रयोग *m*.

Paronymy, See under Paronymous.

Paroquet (par'o-ket) [Lit. 'little Peter', Fr. *perroquet*–*Pierrot*, dim. of *Pierre*, Peter.] *n*. *a small kind of parrot* लहान जातीचा पोपट *m*, हिरामण. ??

Parotid (pa-rot'id) [Gr. *para*, near, & *otos*, ear.] *a*. (*anat.*) *situated near the ear* कर्णोपवर्ती, कानाजवळ असणारा. [P. GLAND कर्णमूल *n*, उपकर्णपिंड *m*, कर्णोपवर्ती लालोत्पादक पिंड *m*. ज्वरामध्यें ह्या पिंडाचा जो दाह होतो त्यासच कर्णमूल असें म्हणतात.] २ कर्णोपवर्ती, उपकर्णपिंडाचा-संबंधीं, उपकर्णपिंडाजवळ असणारा. P. *n*. कर्णमूल *n*, उपकर्णपिंड *m*. Parotidi'tis, Paroti'tis *n*. गालगुंड *n*, कर्णमूल *n*, कर्णमूलशोथ *m*. [EPIDEMIC or INFECTIOUS PAROTITIS OR MUMPS सांथीचीं गालगुंडें *n. pl.*]

Parotiditis, Parotitis, See under Parotid.

Paroxysm (par'oks-izm) [Fr.–L.–Gr. *paroxysmos*–*para*, beyond, *oxys*, sharp.] *n*. (*med.*) *a fit of acute pain occurring at intervals* झटका *m*, लहर *f*, झटकारा *m*, उचल *f*, फेरा *m*, पाळी *f*, सर *m*, भर *m*, भरतें *n*, तिडीक *f*, (*med.*) वेग *m*, (कोणत्याही रोगलक्षणाच्या पाळीचा) एकदम जोर होणें. २ *a fit of passion*

(*esp. anger*) आवेश *m*, भर *m*, भिरड *f*, भिरडी *f*, तेख *m*, त्वेष *m*, भडका *m*. Paroxys'mal *a*. झटका आणणारा. Paroxys'mally *adv*.

Parquet (pär-kā' *or* ket') [Fr.] *n. pit* (*of a theatre*) (नाटकगृहांतील) पिट (corruption of English) *n*. २ Same as Parquetry.

Parquetry (par'ket-ri) [Fr., *parqueterie* from *parquet*, an inlaid floor, dim. of *parc*, an inclosure.] *n. figured inlaid wood-work for floors* (निरनिराळया तुकड्यांची) नक्षीदार लांकडी तक्तपोशी *f*, लांकडी फरसबंदी *f*.

Parquette, Same as Parquet.

Parrakeet, Parakeet (par'a-kēt) *n*. Same as Paroquet.

Parricidal, See under Parricide.

Parricide (par'ri-sīd) [Fr.–L. *parricida* (for *patricida*) –*pater*, *patris*, Sk. पिता, father, and *cædere*, to kill.] *n. the murderer of one's own father* बापाचा प्राण घेणारा, बापाला मारणारा, पितृघ्न, पितृहंता. २ *the murderer of one's parent or ancestor* आईबापाची हत्या करणारा, वडील नातेवाइकाची हत्या करणारा. ३ *a person guilty of treason against his country* देशद्रोही *m*. ४ आईचा, बापाचा, किंवा दुसऱ्या एखाद्या नातेवाइकाचा खून *m*. Parrici'dal *a*. पितृहत्येचा, मातृहत्येचा, मातृवधाचा-विषयक &c. २ *guilty of parricide* पितृघ्न, मातृघ्न, मातृघातक, पितृहिंसक &c.

Parrot (par'ut) [Contr. of Fr. *perroquet*.] *n*. पोपट *m*, रावा *m*, तोता *m*, कीर *m*, शुक *m*. [SOME SPECIES ARE: चंदनी पोपट, पाकचंदन, पहाडी पोपट, धामण्या पोपट, ड्या, भावनगरी पोपट *m*, रामनगरी पोपट. COMMON WILD P. करंटा पोपट *m*, किरोंटा *m*. FRUITS &c. PECKED BY P.s कीरखाद *f*. RED WINGED P. राघू or राघो *m* (राघी *f*.). SPEAKING P. बोलका पोपट *m*. TO TRAIN A P. पोपट शिकविणें.] २ *fig. a person whose learning is all by rote* पोपटपंची करणारा, पोपट *m*, घोक्या *m*, घोकपाठ्या *m*. P. *v. t. to repeat by rote, as a parrot* पोपटपंची करणें, पोपटासारखें पाठ म्हणणें. P. *v. i.* पोपटासारखी बडबड करणें.

Parry (par'i) [Fr. *parer*–L. *parare*, to prepare, to keep off.] *v. t. to ward off* (anything that means or threatens harm) वारणें, निवारणें, वारण *n*-निवारण *n*. करणें *g. of o*. टाळणें, चुकवणें. २ *to avoid, to put off* (as payment) चुकवाचुकव *f*. टाळाटाळी *f*. करणें *g. of o*., ढकलीवर नेणें, ढकलपंची करणें *g. of o*., लांबवणें, लांबणीवर नेणें-टाकणें. P. *v. i.* चुकवणें, &c. P. *n. a warding off* (of a blow &c.) निवारण *n*. २ (hence, *fig.*) *a defensive movement in debate or other intellectual encounter* (वादविवादांत स्वपक्षसमर्थक) तोड *f*, क्लृप्ति *f*.

Parse (pärz) [L. *pars* (*orationis*), a part of speech.] *v. t.* (*gram.*) *to tell the parts of speech of a sentence and their relations to each other*

(वाक्याचें) व्याकरण *n.* करणें-सांगणें, साधणें, व्याकरण चालवणें *g. of o.*, शब्दाचें लिंग, वचन, विभक्ति, काळ, वगैरे सांगणें *n.* Pars'ed *pa. t.* & *pa. p.* Pars'ing *pr. p.* P. *v. n.* (ग्रंथावरून) व्याकरण चालवणें *n.*

Parsee (pär'sē *or* par-sē') [Pers. *Pa'rsi* –*Pars*, Persia.] *n.* पारशी *m.*

Parsimonious, See under Parsimony.

Parsimoniousness *n.* Same as Parsimony.

Parsimony (pär'si-mun-i) [Fr. –L. *parsimonia*, *parcimonia* –*parcere*, to spare.] *n.* (*pol. eco.*) *frugality* काटकसर *f.* २ *excessive frugality, niggardliness* कंजूषपणा *m*, कृपणपणा *m*, कवडीचुंबकपणा *m*, कार्पण्य *n*, कृपणत्व *n*, कृपणबुद्धि *f*, किरटेपणा *m*, (खर्चांत) बारीक दृष्टि *f* -नजर *f.* Parsimo'nious *a.* (*pol. eco.*) *frugal* काटकसरी. २ *frugal to excess* कंजूष, कृपण, कवडीचुंबक, चिकट, चिक्कू, तर्पण्या. Parsimo'niously *adv.* कंजूषपणानें, चिकूपणानें, कृपणपणानें, कार्पण्यपूर्वक.

Parsley (pärs'li) [Fr. *persil* –L. *petroselinum*–Gr. *petroselinon*–*petros*, a rock, and *selinon*, a kind of parsley.] *n. bot. a bright-green pot-herb* अजमोदा *m.*

Parsnep, Parsnip (pärs'nip) [O. Fr. *pastenaque* –L. *pastinaca* –*pastinum*, a dibble.] *n.* (*bot.*) *an edible plant with a carrot-like root* रानटी गाजराच्या जातीची वनस्पति *f.* For more particulars see Dr. Dymock's 'Materia Medica of Western India.'

Parson (pär'sn) [Fr. –L. *persona*, a person (of rank).] *n.* (originally) *a holder of a parochial benefice in full and its rights and dues* प्यारिशला लावून दिलेलें धर्मादायाचें उत्पन्न भोगणारा प्यारिशचा पाद्री *m*, पार्सन *m.* २ (now) *any clergyman generally* (including a vicar, any beneficed or non-beneficed clergyman, a chaplain, a curate, a non-Conformist minister or preacher) पाद्री, ख्रिस्ती आचार्य, पार्सन. पार्सन हा शब्द सध्यां इंग्रजी भाषेंत प्रतिष्ठाकारक समजत नाहींत. ३ (transferred use) (a) काळें कोंकरूं *n.* (b) काळा ससा *m.* (c) काळ्या पिसांचा पक्षी *m.* पार्सनचीं अधिकारवस्त्रें काळीं असल्यामुळें पार्सन शब्दाला हे तीन अर्थ आले आहेत. ४ *a finger-post* (रस्ता दाखविणारी) हात काढलेली पाटी *f.* Par'sonage *n.* (orig.) *the benefice of a parish* पार्सनची वृत्ति *f*, प्यारिशचें उत्पन्न *n.* २ *the residence of the incumbent of a parish* 'पार्सन'चें घर *n.* Par'soned *a.* पार्सन असलेली (पांढरी). Parson'ic, -al *a.* 'पार्सन'चा.

Parsonage, See under Parson.

Part (pärt) [Fr. *part* –L. *pars, partis*, a part.] *n. a fragment* भाग *m*, विभाग *m*, खंड *m*, तुकडा *m.* [By P.s *or* In P.s भागाभागांनीं, भागशः, खंडशः.] २ *a member, a constituent* अंश *m*, अवयव *m*, अंग

n. [INWARD P. अंतरंग *n.* PRIVATE P.s उपस्थ *m.*] ३ *an equal constituent portion* हिस्सा *m*, वांटा *m.* [FOR THE MOST P. बहुतांशीं, बहुतकरून. ON THE P. OF (-च्या) कडून. TO TAKE P. IN (-आंत) सामील होणें -मिळणें, आंत भाग घेणें.] ४ *an organ* (आवश्यक) अंग *n*; as, "P. and parcel." ५ *faculty, talent* (usually in the *pl.* with a collective sense) बुद्धि *f*, गुण *m.* ६ *region, district* (usually in the *pl.*) प्रांत *m*, देश *m*, प्रदेश *m.* ७ (*math.*) भाग *m.* ८ *share, interest* अंग *n*, हात *m*, संबंध *m*, हितसंबंध *m*, नफानुकसानींची बाजू *f*, अर्थाअर्थी संबंध *m*, सामलात *f.* [FOR MY P. माझ्यापुरता, माझ्याविषयीं विचाराल तर. IN GOOD P. गोड करून, सरळ भावानें, चांगल्या अर्थानें. IN ILL P. वाईट अर्थानें, कडूपणानें.] ९ *lot* भाग, वांटा *m.* १० *duty, office* काम *n*, कर्म *n*, स्वकर्म *n*, धर्म *m*, स्वधर्म *m.* ११ *a faction* पक्ष *m*, बाजू *f*, तरफ *f*, कड *f.* [TO ESPOUSE *or* TAKE THE P. OF (-चा) पक्ष *m-* कैवार *m.* घेणें.] १२ *a character in a play* (नाटकांतील) सोंग *n*, भूमिका *f*, 'पार्ट' *m*, बतावणी *f.* [TO PLAY A P. कपट करणें, फसवणें. MAINTAINING A P. सोंगाची संपादणी *f.* MINOR *or* SUBORDINATE P. आडसोंग *n.*] (b) *words spoken by an actor* नटाचें (रंगभूमीवरील) भाषण *n*, 'पार्ट' *m.* (c) (नटाच्या भाषणाची लिहिलेली) नक्कल *f*, 'पार्ट' *m.* Part of speech शब्दांचा प्रकार *m* -जाति *f.* Part-owner अंशतः मालक *m*, भागीदार *m.*

Part *v. t. to divide into parts* तुकडे करणें *g. of o.*, भाग पाडणें *g. of o.*, वेगळा-निराळा-अलग-पृथक् करणें, फोडणें, खांडणें, तोडणें. २ *to apportion, to allot* वांटणें, वांटून देणें, विभागणें, विभागून देणें-घेणें, वांटणी *f-* वांटप *n.* करणें *g. of o.* ३ *to separate* दोहोंकडे-वेगळे करणें, फोडणें, विभक्त करणें, वियोग करणें, अंतर पाडणें. [TO P. COMPANY WITH स्नेहसंबंध तोडणें. TO P. FRIENDS स्नेह राखून वेगळा होणें.] ४ *to extract* वेगळा करणें, वेगळा काढणें, गाळणें, (गाळून) निराळा करणें; as, "*Part* gold from silver". P. *v. i. to break* वेगळा होणें, तुटणें, फुटणें, सुटणें, भांगणें, उकलणें, उखलणें, निराळा-अलग- मोकळा-भिन्न होणें, भेद *m.* होणें *g. of s.* २ *to depart* (often with *from*) (-ला) सोडणें, सोडून जाणें, निरोप *m-* आज्ञा *f-* रजा &c. घेणें -घेऊन जाणें. (b) (hence) *to die* मरणें, मरण पावणें, मरण येणें *in. con.* with ला *of s.* ३ *to relinquish a connection of any kind* (followed by *with* or *from*) संबंध तोडणें-न ठेवणें, रामराम ठोकणें. Part'able, Part'ible *a.* भाग पाडतां येण्यासारखा, तोडतां येण्यासारखा. Part'ed *pa. t.* P. *pa. p.* तोडलेला, भाग पाडलेला. Part'ly *adv. in part* अंशतः, कांहीं अंशीं. Part'ing *pr. p. dividing, separating* भाग पाडणारा, तुकडे करणारा, विभंजक. २ *given when departing* जाते वेळचा, जातांना दिलेला-केलेला, जातांचा, प्रास्थानिक. ३ *departing* जाणारा, जाण्यास निघालेला. ४ *partible* निराळा होणारा-करतां येण्यासारखा. P. *v. n.*

-*the act.* निराळा करणें *n.* &c. २ *the state* भाग *m*, विभाग *m*. (b) वियोग *m*, विरह *m*. ३ *leave-taking* निरोप घेणें *n*, दूर जाणें *n*. ४ *line of separation* निराळा होण्याची रेषा *f*. [PARTING OF THE WAYS *point at which road divides into two or more (often fig. of choice between courses)* (a) (निरनिराळे रस्ते फुटण्याचें ठिकाण *n*. (b) (fig.) (निरनिराळ्या मार्गांपैकीं, मतांपैकीं, किंवा धोरणांपैकीं) विशिष्ट मार्गाचें -मताचें किंवा धोरणाचें अवलंबन करण्याची वेळ *f*, मार्गनिर्णयकाल *m*, मतनिर्णयकाल *m*.]

Partake (par-tāk') [Part + take.] *v. i. to participate, to share* वांटा *m*-भाग *m*-विभाग *m* -हिस्सा वांटणी *f*. घेणें-पावणें or *in. con.* मिळणें -येणें-पावणें, भागीदार *m*- भागेली-वांटेकरी असणें-होणें; as, "To P. of a feast with others." २ *to have some quality &c.* (usually followed by *of*) गुण *m* -गुणधर्म *m*-स्वभाव *m* -सादृश्य *n*-हुद्दा &c. असणें; as, "He *partakes* partly of a judge, and partly of an attorney-general." P. *v. t. to share* वांटा *m*. घेणें, भाग *m*-&c. असणें *g. of s.* and *loc. of o.*; as, "Let every one P. the general joy." Partak'er *n*. वांटा घेणारा *m*, वांटेकरी *m*, वांटेली *m*, भागीदार *m*, भागेली *m*. Partak'en *pa. p.* Partak'ing *pr. p.* Partook' *pa. t.*

Parterre (par-taer') [Fr. –L. *per terram*, along the ground.] *n.* (*bot.*) *flower-beds with gravel and turf between* फुलांचे ताटवे *m. pl.*, फूलबाग *m*, चमन *f, n*, नजरबाग. (?) २ *the pit in a theatre* नाटकगृहांतील शेवटच्या दराची जागा *f*, 'पिट' *n*.

Parthenogenesis (pär-then-ō-jen'-ē-sis) [Gr. *parthenos*, a maiden, & *genesis*, birth.] *n. reproduction* (of insects, &c.), *in which the female is the only parent* (पुंकीटकशुक्राच्या संयोगाशिवाय) स्त्रीकीटकाच्या शोणितापासूनच उत्पत्ति *f*, शोणितजोत्पत्ति *f*, निःशुक्रजोत्पत्ति *f*.

Parthian (pär'thi-an) [From *Parthia*, in Asia, south-east of the Caspian Sea.] *a.* पार्थियाचा, पार्थियांतील. [P. SHAFT *or* ARROW, *a parting shot* (लढाई हरल्यावर परत येतांना सोडलेलें शेवटचें) निर्वाणीचें शस्त्र *n*. २ *a final reply* (*to an adversary*) निर्वाणीचें उत्तर *n*. ३ *the saying of the last word in an argument* (वादांतील शेवटचा) निर्वाणीचा मुद्दा *m*.] P. *n.* पार्थियाचा रहिवाशी *m*, 'पार्थियन' *m*.

Partial (pär'shal) [Fr. *partial*–Low L. *partialis*,–L. *pars, partis*, a part.] *a. of, pertaining to, or affecting, a part only* अपूर्ण, अपुरा, कांहींसा, थोडासा, स्वल्पमात्र, अल्पमात्र, अंशमात्र, एकांगी, खंड (in compo. as, खंडग्रास, खंडवृष्टि), एकपर्शी, एकदेशी. (*b*) (*math.*) अपूर्ण, भिन्न; as, "P. fractions, P. eclipse." २ *biased* पक्षपाती, तरफदार, असमदृष्टि, असमदर्शी, एकरोंखी, बाजू घेणारा-धरणारा, पक्षपाताचा, तरफदारीचा, एकतरफी. ३ *foolishly fond* अतिशय

शोकी, अंधासक्त. ४ (*bot.*) अंशात्मक, आंशिक, अंशभूत; as, "P. umbels." Partial'ity *n. undue bias of mind* पक्षपात *m*, पक्षपातीपणा *m*, तरफदारी *f*, असमदृष्टि *f*. २ *special taste or liking* विशेष आवड *f*, विशेष भक्ति *f*, चहा *f*, अभिरुचि *f*. ३ अतिशय शोक *m*, अंधासक्ति *f*. Par'tially *adv. in part* अंशतः, अंशरूपानें, कांहीं वांटे, कांहीं हिस्से, कांहींसा, अल्पसा, थोडासा, कांहीं वांट्यांनीं-हिश्शांनीं. २ *with undue bias of mind* पक्षपातानें, एकतर्फीपणानें, पक्षपातपूर्वक पक्षपात करून, तरफदारीनें, असमदृष्टीनें -बुद्धीनें.

Partiality, See under Partial.

Partible, See under Part.

Participant, See under Participate.

Participate (par-tis'i-pāt) [L. *pars, partis*, a part, & *capere*, to take.] *v. i. to partake* (followed by *in*) वांटा *m*- भाग *m*- हिस्सा *m*. घेणें; as, "To P. in a debate." Partic'ipant *a*. विभागी, अंशग्राही, भाग घेणारा. P. *n*. भागीदार *m*, भाग घेणारा *m*. Partic'ipantly *adv*. भाग घेऊन, भागीदार होऊन, अंशग्राहकत्वानें. Partic'ipated *pa. t.* & *pa. p.* Partic'ipating *pr. p.* Participa'tion *n*. वांटा घेणें *n*, भागीदार होणें *n*. २ वांटा *m*, हिस्सा *m*, भाग *m*. Partic'ipator *n*. भागीदार *m*, वांटेली *m*.

Participation, See under Participate.

Participial, See under Participle.

Participle (pär'ti-si-pl) [L. *participium* –*particeps*, sharing –*pars*, and *capere*, to take.] *n.* (*gram.*) धातुसाधित *n*, कृदंत *n*. Participle ला कृदंत हा शब्द १८३३ च्या पूर्वीपासून वापरलेला आढळतो. परंतु कृदंतापेक्षां धातुसाधित हाच शब्द सध्यां अधिक रूढ झालेला आहे. धातुसाधितें कालवाचक असून सकर्मक असल्यास त्यांना कर्म असतें. [Present P. वर्तमानकालवाचक धातुसाधित. Past P. भूतकालवाचक धातुसाधित.] Particip'ial *a*. कृदंतरूप, धातुसाधितरूपी, &c. P. *n*. कृदंत. Particip'ially *adv*. कृदंतरूपानें.

Particle (pär'ti-kl) [L. *particula*, double dim. of *pars, partis*, a part.] *n. a little part* कण *m*, लेश *m*, रज *m*, लव *m*, कणिका *f*, कला *f*, किणकिणी *f*. २ (*phys.*) *the minutest part* परमाणु *m*. ३ *an indeclinable word* अव्यय *n*, अव्ययशब्द *m*. ४ (*R. Cath. Church*) *a crumb of consecrated bread* संस्कृत केलेल्या भाकरीचा तुकडा *m*. (b) *the 'smaller breads' used in the Communion of the laity* (धर्माधिकाऱ्यांखेरीज) सामान्य लोकांच्या सहभागितेंत वापरण्याचीं बारीक बिस्किटें *n. pl.*

Particular (par-tik'ū-lar) [L. *particularis*–*pars, partis*, a part.] *a. relating to a part or portion of anything* अंशात्मक, अंशविषयक, अंगविषयक. २ *single, individual* विशेष, प्रत्येक, खास, निराळा, निरनिराळा, व्यक्तिक; as, "It will make each P. hair to stand on end". ३ *personal, peculiar* विशेष,

व्यक्तिविषयक, वैयक्तिक; as, "P. wrongs". ४ *noteworthy, unusual* विशेष, विशिष्ट, ध्यानांत ठेवण्यासारखा, महत्वाचा, नवलाचा, विलक्षण, लोकोत्तर, असामान्य, असाधारण, अपूर्वाईचा, विवक्षित. ५ *minute, precise* (as, accounts &c.) सूक्ष्म, बारीक, बारिकसारिक, कच्चा, सविस्तर, तपशीलवार, बयादवार, जिन्नसवार, तपशिलाचा, बयादीचा. ६ *fastidious* (of persons) कच्चें-बारिकसारिक पाहाणारा, सूक्ष्मदर्शी, सूक्ष्मदृष्टि, विचक्षणाखोर, चिकित्सक, चिकित्साखोर. ७ (*math.*) विशेष, व्याप्य. [P. ENUNCIATION व्याप्य प्रतिज्ञा, विशेषप्रतिज्ञा *f.*] ७ (*pol. eco.*) विशेष, विशिष्ट, खास. ८ (*logic*) विशेष (as oppo. to सामान्य), व्याप्य (as oppo. to व्यापक). ९ *intimate* विशेष, खास, घसणीचा, घसण पडलेला; as, "He is my P. friend". P. *n.* (usually in *pl.*) *an individual or single point* विशेष मुद्दा *m*, स्वतंत्र मुद्दा *m*-बाब *f*-प्रकरण *n*-रकम *f.* [IN P. विशेषतः, विशेषेंकरून. TO GO INTO PARTICULARS विशेष चिकित्सा करणें, खोलांत जाणें-शिरणें.] Particular'ity *n. exactness* (वर्णनाचा वगैरे) जशाचे तसेपणा *m*, हुबेहुबपणा *m*, मुद्देसूदपणा *m*. २ *peculiarity* विशेष *m*, विशेषता *f*, विशेषभाव *m*, विशिष्ट गुण *m*-धर्म *m*, विशेष गोष्ट *f.* ३ *minute detail* तपशील *m*, बारकावा *m*, बयान *n*, विस्तार *m*. Particulariza'tion, Particularisa'tion *n.* विशेषतेचा उल्लेख *m*. २ तपशीलवार वर्णन *n*. Partic'ularize,-se *v. t. to mention the particulars of* तपशीलवार-सविस्तर बोलणें-सांगणें-लिहिणें. २ *to mention specially* खास उल्लेख करणें, विशेष उल्लेख करणें. P. *v. i.* तपशीलवार सांगणें. Partic'ularized *pa. t.* & *pa. p.* Partic'ularizing *pr. p.* Partic'ularly *adv.* विशेषेंकरून, विशेष रीतीनें, विशेषतः.

Particularise, Particularity, See under Particular.

Parting, See under Part.

Partisan, Partizan (pär'ti-zan) [It. *partigiano*, a partisan.] *n. an adherent of a party* (a) स्वपक्षाचा कट्टा अभिमानी, (कट्टा) पक्षाभिमानी. (b) पक्ष घेणारा-धरणारा, पक्षाचा-बाजूचा मनुष्य *m*. P. *a.* पक्षाचा, पक्षाकडील, बाजूचा, तरफेचा. २ (*esp.*) *having the character of blind, unreasonable adherence* स्वपक्षाभिमानदर्शक, फाजील ओढा असलेला, अंधप्रेमी, कैवारी, पक्षपाती. Par'tisanship *n.* तरफदारी *f*, कैवार *m*, पक्षपात *m*, (स्वपक्षाची) अंधभक्ति *f.*

Partisan (pär'ti-zan) [Fr. *pertuissane*, which is perh. from O. Ger. *parta*, *barte*, a battle-axe, seen in halberd.] *n. a kind of halberd* भाला *m*.

Partite (pär'tīt) [L. *partitus*, *pa. p.* of *partior*, to divide -*pars*.] *a.* (*bot.*) *divided nearly to the base* जवळ जवळ मुळापर्यंत फाटलेलें (पान), आमूलविभक्त, shortened into विभक्त.

N. B.—In our terminology, fid = छिन्न; partite = विभक्त; sected = खंडित.

Partition (par-tish'un) [L. *partis*, a part.] *n. the act of dividing* निराळा-अलग-विभक्त करणें. २ *division* फाळणी *f*, विभागणी *f*, विभाग *m*. [P. OF BENGAL बंगालची फाळणी *f*, बंगभंग *m*. TO ANNUL THE P. OF BENGAL बंगभंग रद्द करणें. TO MODIFY THE P. OF BENGAL बंगभंगांत फेरफार करणें. P. OF A LEAF (*bot.*) पर्णविदारण *n*.] ३ *separation* विभक्तावस्था *f*. [P. DEED (*law*) फारखत *n*, वांटणीपत्र, वांटपपत्र] ४ *distribution* वांटणी *f*, वांटप *n*, हिस्सेरशी *f*. ५ *a wall between apartments* भिंत *m*, कूड *m*, आडभिंत *f*, चिरणी *f*, आडकूड *m*. ६ *a separate part* खण *m*, खिसा *m*, खोली *f*, पूड *n*. P. *v. t. to divide into shares* वांटणी करणें, हिस्से पाडणें. २ *to divide into parts by walls* (भिंती घालून) खण *m. pl.* -खोल्या *f. pl.* -खाने *m. pl.* पाडणें-करणें, पडदा घालणें-लावणें.

Partitive (pär'ti-tiv) [See Part.] *a.* (*gram.*) *denoting a part* अंशदर्शक, विभागदर्शक, भागदर्शक. P. *n.* (*gram.*) (समुदायाचा) विभागदर्शक *m*-अंशदर्शक *m* (शब्द).

Partly, See under part.

Partner (pärt'nėr) [L. *pars*, *partis*, a part.] *n.* (*law*) *a sharer* भागीदार *m*, भागी *m*, भागेली *m*, पातीदार *m*, भागीवाला *m*, सरकतदार *m*, वांटेकरी *m*, भाग्या (*Guj*.). [ACTIVE *or* WORKING P. आंगवांटेकरी *m*. DORMANT, SILENT *or* SLEEPING P.(भांडवल पुरविणारा पण व्यवस्था न पाहाणारा) भांडवलवाला भागीदार *m*, वशा भागीदार *m*.] २ *a husband or wife* जन्माचा सोबती *m*, नवरा *m*, जन्माची सोबतीण *f*, बायको *f*, सुखदुःखांचा सोबती *m* -सोबतीण *f*. ३ *either one of a couple who dance together* (नाचांतील) गडी *m*, जोडपी *m*, जोडीदार *m*, जोडीचा सोबती *m*, संगू *m*.

Part'nership *n. state of being a partner* भागीदारी *f*, पातीदारी *f*, हिस्सेदारी *f*, भागी *f*, पाती *f*, सरकत *f*, डाळें *n*. [SCHEDULE OF THE TERMS OF A P. सरकतनामा.] २ (*math.*) सरकतवांटणी *f*. ३ (*law*) भागीदारी *f*, भागीचा व्यवहार *m*. ४ *a firm* (भागीदारांची) मंडळी *f* -संस्था *f*, पेढी *f*; as, "To form a *partnership*."

Partook (par-took') *pa. t.* of Partake.

Partridge (pär'trij) [Fr. *perdrix*–L. *perdix*–Gr. *perdix*, partridge.] *n.* कवडा *m*, तितर *m*, तित्तर *m*, कपिंजल *m*. [THE PAINTED P. काळा तितर *m*. GREAT P. चकोर *m*.]

Parturiency, See under Parturient.

Parturient (par-tū'ri-ent) [L. *parturiens*,-*entis*, pr. p. of *parturire*, -*parere*, to bring forth.] *a. bringing forth, or about to bring forth, young* प्रसवणारी, कोनीं निघणारी, बाळंत होणारी, प्रसूतिका, प्राप्तप्रसववेदना, प्रसवोन्मुख, बाळंत होण्यास झालेली. Partu'riency, Parturi'tion *n. delivery* प्रसूति *f*, प्रसव *m*, सूति *f*, प्रसूत -बाळंत होणें *n*. [GENTLE *or*

EASY P. सुखप्रसव *m.*] Parturifa'cient *n.* (*med.*) **बाळंत होण्यास मदत करणारें औषध** *n*, **सुखप्रसवकारी औषध** *n*, **सुखप्रसवौषध** *n*.

Parturifacient, See under Parturient.

Party (pär'ti) [Fr. *partie* –L. *partire*, to divide–*partis*, a part.] *n. one of the parts into which a people is divided on questions of public policy* **पक्ष** *m*, **फळी** *f*, **तट** *m*. [DIVISION INTO PARTIES तट *m*-पक्ष *m*. होणें. P. SPIRIT पक्षाभिमान *m*, स्वपक्षाभिमान *m*, (स्वतःचे) पक्षाचा कट्टा अभिमान *m*.] २ *a company met for a particular purpose, as a social entertainment* **मंडळी** *f*, **चार मंडळी** *f*. ३ *the entertainment itself* **मेजवानी** *f*, **पार्टी** *f*, **खाना** *m*. (b) **मजलस** *f*, **बैठक** *f*, **जलसा** *m*, **पार्टी** *f*. [DINNER P. भोजनसमारंभ *m*. EVENING P. सायंभोजनसमारंभ *m*, सांजजेवण *n*. GARDEN P. उद्यानभोजन *n*, बागजेवण *n*. TEA P. चहापानसमारंभ *m*, चहापार्टी *f*.] ४ *a participator* **सामील, साथीदार, पातीदार** *m*, **भागीदार** *m*; as, "He was a *party* to the plot." ५ *cause, side, interest* **पक्ष** *m*, **बाजू** *f*, **तरफ** *f*, **कड** *f*, **मत** *n*. [P. IN THE RIGHT सत्पक्ष *m*, शुक्ल-शुद्ध पक्ष *m*. THE OPPOSITE P. प्रतिपक्ष *m*, विरुद्ध पक्ष *m*, उलट पक्ष *m*.] ६ (vulgarly) *a person* **असामी, व्यक्ति** *f*, **माणूस** *m*; as, "He is a queer P." ७ (*law*) **पक्षकार** *m*. ८ (*mil.*) *a detachment* **तुकडी** *f*, **टोळी** *f*, **पार्टी** *f*.

Par'ty-coated *a*. **चित्रविचित्र-रंगीबेरंगी आंगरखा घातलेला.**

Par'ty-col'oured, (less correctly) Par'ti-coloured *a*. **चित्रविचित्र, विचित्रवर्ण, चित्रविचित्र रंगाचा; रंगीबेरंगी.** [P. BULLOCK बांडा *m*. P. HORSE अबलख.] Par'tyism *n. devotion to party* **स्वपक्षनिष्ठा** *f*, **कट्टा पक्षाभिमान** *m*, **अंध पक्षभक्ति** *f*. Par'tyman *n*. **पक्षाचा मनुष्य** *m*, **पक्षाभिमानी** *m*, **(आपल्या) पक्षाचा कट्टा अभिमानी** *m*. Party Politics *n*. **विशिष्ट पक्षाचीं राजकीय मतें** *n. pl.*-**धोरण** *n*, **(विशिष्ट)पक्षीयराजनीति** *f*.

Party-wall *n*. **(दोन घरांमधील किंवा इस्टेटींमधील) हद्दीची भिंत** *f*.

Parvanimity (pär-va-nim'i-ti) [L. *parvus*, little, and *animus*, mind.] *n. pettiness, meanness* (oppo. to *magnanimity*) **मनाचा आकुंचितपणा** *m* -**क्षुद्रपणा** *m* -**हलकेपणा** *m*, **क्षुद्र-हलकें मन** *n*, **आकुंचित मन** *n*, **क्षुद्रबुद्धि** *f*, **हलकटपणा** *m*.

Parvenu (pär've nōō *or* ve-nū) [Fr., pa. p. of *parvenir*–L. *pervenire*, to arrive at –*per*, quite to, and *venire*, to come.] *n. an upstart* **एकाएकीं मोठ्या पदवीस चढलेला मनुष्य** *m*, **उपटसूळ** *m*.

Pas (pä) [Fr. *pas*, Pace.] *n. a pace, a step* (as in a dance) **पद** *n*, **पाऊल** *n*. २ **एक तऱ्हेचा नाच** *m*, **पा नाच** *m*.

Pasch, Pascha (pask, päs'kä) [A. S. *pascha*–L.-Gr.-Heb. *pesach*, the Passover–*pasach*, to pass over.] *n. the Jewish passover* **पासेह्** *m*, **यहुदीलोकांचा पासो-**

व्हर किंवा 'वल्हांडणा' चा सण. Pasch of the Cross गुड्फ्रायडे. Pas'chal *a.* 'वल्हांडणा'च्या सणाचा. [P. LAMB *lamb slain for the Passover* यहुदी लोकांच्या 'वल्हांडण' सणाचे वेळीं बळी देण्याचें कोंकरूं *n.* २ (*fig.*) *Christ* ख्रिस्त *m.*]

Pasha, Pacha (pä'sha *or* pash-ä') [Pers. *basha*, a corruption of *padshah* –*pad*, protecting, & *Shah*, King.] *n.* पादशाहा *m*, पाच्छा *m*, टर्कीच्या सुलतानाच्या प्रांतिक गव्हर्नरांना पादशाहा असें म्हणतात. Pasha'lic *n.* पादशाहाच्या अंमलाखालील मुलूख *m*, पादशाहात *f.*

Pasquin, Pasquinade (pas'kwin, pas'kwin-ād) [*Pasquino*, a tailor in Rome in the 15th century, remarkable for his sarcastic humour.] *n.* *a lampoon or satire* औपरोधिक लेख *m*, उपहासात्मक लेख *m*- काव्य *n*- पोवाडा *m.* Pas'quin *n.* *lampooner* औपरोधिक लेख लिहिणारा.

Pass (pas) [Fr. *passer* –Late L. *passare*–L. *passus*, a step.] *v.i.* *to go, to move* (usually with a following adverb or adverbial phrase defining the kind or manner of motion) जाणें, चालणें, हालणें, सरणें, सरकणें, जागा *f* -स्थल *n.* इ० बदलणें, दुसरीकडे जाणें, स्थलांतर करणें; as, "To P. on; To P. smoothly; To P. to the rear." २ (of property) *to go to another owner* जाणें, बदलणें, पालटणें, स्थित्यंतर होणें *g. of o.*, बदल *m* -पालट *m.* होणें-पडणें *loc. of s.*, *in. con.* (b) *to fall as by deed of conveyance* (-कडे) जाणें, (-च्या) वांट्यास येणें-जाणें, (-ला) प्राप्त होणें, (-च्या) हातीं येणें. ३ *to vanish* जाणें, नाहींसा होणें, ओसरणें, निसरणें, मागें पडणें; as, "Beauty is a charm, but soon the charm will P." ४ (generally with *away*) *to die* (परलोकीं) जाणें, मरणें, मरण *n*-मृत्यु *m.* येणें *in. con.* with ला *of s*, गत होणें, गुजरणें, गुदरणें. ५ *to happen* होणें, घडणें, घडून येणें, प्राप्त होणें. ६ (generally with *on*) *to glide by* (as time) जाणें, लोटणें, निघून जाणें, चालणें, गुजरणें, गुदरणें. ७ *to be given and taken freely* (as coins) चालणें, घेतला -पत्करला जाणें, पटणें, विकणें; as, "Clipped coin will not P." ८ *to obtain general acceptance* 'पास' होणें, मान्य-मंजूर-पसंत-कबूल-पसार होणें, पसंत पडणें; as, "The resolution *passed.*" ९ (of Parliamentary bill) *to be enacted or sanctioned* मंजूर-पसार -'पास' होणें, मंजुरी *f*-पसंति *f*-मान्यता *f*-कबूली मिळणें *in. con.* with ला *of s.*; as, "The bill *passed* both houses of Congress." १० *to go through any inspection successfully* 'पास' होणें, पसार -उत्तीर्ण होणें, (परीक्षेंत) यशस्वी होणें, यश मिळविणें-संपादणें. ११ *to be tolerated* चालणें, खपणें, पत्करणें; as, "The play may P." १२ *to live long* टिकणें, जगणें, रूढ होणें, तगणें, निभणें. १३ *to go unheeded* (-कडे) दुर्लक्ष -कानाडोळा होणें; as, "We let this act P." १४ *to go through the intestines* आंतड्यांतून -पोटांतून जाणें,

पडणें. १५ (card-playing) *to decline to play in one's turn* (पत्त्याचें) पान न उतरणें. १६ (*fencing*) *to thrust* भोंसकणें. [To P. BY जवळून जाणें. To P. FOR, *to be regarded as* समजणें, समजला जाणें. To P. INTO (-शीं) एकरूप-एकजीव होणें, (-च्यांत) रूपांतर होणें, हळुहळू पर्यायानें पालटणें. To P. OFF (as sensations), *to cease* बंद होणें -पडणें, मागें पडणें, थंड होणें, थंडावणें, मरणें. २ (as meeting, entertainment, &c.) पार पडणें, तडीस जाणें. To P. ON *to proceed* पुढें जाणें -चालणें, पुढें पाऊल टाकणें. To P. ON *or* UPON *to happen to* (-ला) येणें-प्राप्त होणें, (-वर) गुदरणें-येऊन पडणें, येणें; as, "Death *passed upon* all men." २ *to give judgment upon* निकाल देणें, (-विषयीं) ठराव करणें. To P. OVER ओलांडणें, ओलांडून जाणें, वरून जाणें. To BRING TO P. घडवून आणणें, घडवणें. To COME TO P. घडून येणें, घडणें, होणें.]

Pass *v. t.* (in simple transitive senses) *to go by, beyond, over, through &c.* जवळून -शेजारून -पारपलीकडे -वरून -मधून &c. जाणें, ओलांडणें, उल्लंघणें, (-ला) मागें टाकणें, (-च्या) पार होणें, वटावणें, वाटवणें, क्रमणें; as, "To P. a house, a stream, a boundary, &c." २ *to live through* (काळ) काढणें, घालवणें, क्रमणें, गुदरणें, कालक्षेप *m*-कालक्रमण *n*-कालहरण *n.* करणें;-pleasantly मजेंत घालवणें, गमतीनें-गमतींत -चैनींत -ऐटींत घालवणें; –painfully दुःखानें-कष्टानें घालविणें, कंठणें, रेटणें, काढणें;–under shifts and expedients ढकलणें, लोटणें, ढकलपट्टी *f*-चालढकल *f*-कालगुजारा *m*-कालगुद्राण *f.* करणें; -idly, in diversion घालवणें, फुकट दवडणें, कालवंचना *f*-व्यर्थ-कालक्षेप *m.* करणें. ३ *to disregard* लक्षांत-मनांत -ध्यानांत न घेणें-आणणें, (-कडे) दुर्लक्ष *n*-कानाडोळा *m.* करणें, उपेक्षणें, गाळणें, सोडणें, वगळणें; as, "I P. their warlike pomp, their proud array." ४ *to surpass* मागें टाकणें, (-वर) सरशी *f*- ताण *f.* करणें; as, "It *passes* description." ५ (a bill &c.) 'पास'-पसार -मंजूर करणें. ६ (in a causative sense) *to deliver* दुसऱ्याच्या हातीं देणें. ७ *to pronounce* उच्चारणें, सांगणें, देणें; " To P. sentence. " ८ *to promise* वचन देणें, वचन देऊन चुकणें. ९ *to make an end of* संपवणें, संपवून-आटपून टाकणें, आटपणें, निकाल लावणें *g. of o.*; as, "This night, we will *pass* the business privately & well." १० *to cause to proceed* पुढें ढकलणें -चालवणें, चालू-सुरू ठेवणें; as, " He *passed* the bill through the Committee." ११ *to ratify* पसार-मंजूर-रुजू-जारी करणें-करून घेणें. १२ *to put in circulation* चालवणें, चलन देणें, पसरणें, प्रसार करणें. १३ *to cause to obtain entrance* शिरकाव *m.* करवणें, (-आंत) सोडणें-घेणें-जाऊं देणें; as, "To *pass* a person into a theatre." १४ *to emit from the bowels* (पोटांतून) बाहेर सोडणें, उत्सर्ग करणें. १५ (*Shakes.*) भोंसकणें. [To P. AWAY, *to waste* व्यर्थ-फुकट दवडणें-घालवणें, असद्व्यय करणें *g. of o.*, नासणें, उधळपट्टी करणें

g. of o. To P. BY, *to neglect* (-कडे) दुर्लक्ष करणें, कानाडोळा करणें, मनावर न घेणें. २ *to excuse* क्षमा-माफ करणें, माफी देणें, पोटांत घालणें, गम खाणें, गई करणें, सूट देणें, सोडणें. To P. OFF (-चा वहाणा करून) ठकविणें, फसविणें; as, "He *passed* himself *off* as a bishop." To P. (something) ON *or* UPON (some one) कपटानें-लुच्चेगिरीनें ध्यावयास लावणें, गळ्यांत बांधणें. To P. ONE'S WORD वचन देणें. To P. ROUND THE HAT (वर्गणी जमविण्याकरितां) टोपी फिरविणें. To P. OVER *fig.* मनावर न घेणें, पोटीं घालणें, ऐकला न ऐकला करणें.]

Pass *n. a defile* **पर्वतावरील वाट** *f.* [P. OVER A HILL घाट *m*, घाटी *f*. BLOCKING UP OF–घाटबंदी *f*. FOOT *or* BOTTOM OF–घाटपायथा *m*. HEAD *or* OUTLET OF–घाटमाथा *m*.] २ (fencing) *a thrust or push* **हूल** *f*, **डुशी** *f*, **डुसणी** *f*, **ढोसणी** *f*, **आंचका** *m*, **हिसका** *m*, **धक्का** *m*, **धुस्सा** *m*. ३ *the manipulation of a mesmerist* **हातवारे** *m. pl.*, **झाडणी** *f*, **मार्जन** *n*. [PASSES AND REPASSES (*in mesmerism*) झाडण्या व उलट झाडण्या *f. pl.*, मार्जन आणि प्रतिमार्जन *n*.] ४ *condition, predicament* **अवस्था** *f*, **स्थिति** *f*, **गत** *f*, **गति** *f*, **थर** *m*; as, "Matters have been brought to this P." ५ *a pass-port* **परवाना** *m*, **दस्तक** *n*, **रवाना** *m*, **रहदारी-चिठी** *f*, **'पास'** *m*. [P. OVER THE SEA, RIVER &c. उतारचिठी *f*.] ६ (usually called free pass) **(रेल्वे वगैरेंतून फुकट प्रवास करण्याचा) परवाना** *m*, **'पास'** *m*. [PASS-HOLDER 'पास'वाला *m*.] ७ *a success in examination* **परीक्षा उतरणें** *n*, **उत्तीर्णता** *f*, **'पास' होणें**, **'पास'** *m*. ८ *a sally of wit* **टोला** (*fig.*) *m*.

Pass'able *a. capable of being passed, travelled, &c.* **जाण्यासारखा, सोयीचा, नीट, सुगम, गमनार्ह**; as, "The stream is P. in boats." २ *acceptable* **पटण्या-सारखा, चालण्यासारखा, रुचण्यासारखा.** ३ *tolerable, fairly good* **साधारण, चालचलाऊ, कामचलाऊ, चालवून-भागवून घेण्यासारखा, निर्वाह होण्यासारखा, निर्वाहाचा, बरा, बेताचा, बेतसूद.** Pass'ableness *n*. Pass'ably *adv. moderately* **बेतानें, बेतसूदपणानें, माफक रीतीनें, साधारणपणें.**

Passage (pas'āj) [Fr. See Pass.] *n*. -the act. *movement from point to point* **जाणें** *n*, **गमन** *f*, **गति** *f*, **चलन** *n*, **चाल** *f*. [P. TO AND FROM ON A ROAD रहदारी *f*.] २ *a going over, across, through, &c.* **ओलांडणें** *n*, **ओलांडणी** *f*, **उल्लंघणें** *n*, **उल्लंघ** *m*, **उल्लंघन** *n*, **संक्रमण** *n*, **संक्रम** *m*, **संक्रांति** *f*; as, "The P. of light." ३ *transit by means of conveyance* **प्रवास** *m*, **सफर** *f*, **मुशाफरी** *f*. ४ *right or liberty of passing* **वाट** *f*, **जाण्यायेण्याचा हक्क** *m* **-परवानगी** *f*, (b) **तिकिट** *n*. ५ *fare* **भाडें** *n*, **नोर** *m*, **उतार** *m*, **उताराचा पैसा** *m*, **हांशील** *n*; as, "To pay one's P." ६ *road, path* **वाट** *f*, **मार्ग** *m*, **रस्ता** *m*. ७ *a corridor* **सज्जा** *m*, **गल्लेरी** *f*; (between houses) **बोळ** *m*, **चिरण** *f*, **चिलण** *f*, **गल्ली** *f*. ८ *a continuous course* **गति** *f*, **प्रगति** *f* as, "The conduct and P. of affairs." ९ *a*

paragraph, a clause उतारा *m*, भाग *m*, मजकूर. १० *an encounter* सामना *m*, (समोरासमोर) भेट *f*; as, "A P. at arms." ११ *a movement or evacuation of the bowels* पोटांतील हालचाल *f*, पोट रिकामें होणें *n*, सरण *n*, अपसरण *n*. १२ (in Parliamentary proceedings) *adoption, enactment* पास करणें, पास होणें *n*, मंजुरी *f*, ठराव *m*; as, "The P. of the Stamp Act." Of P. (said esp. of birds) *migratory* भ्रमण करणारा, देशांतर करणारा. P. money (usually for carrying passengers by water) नोर *m*, उतार *m*, भाडें *n*.

Pass'book *n*. (जमेच्या आणि नांवेंच्या नोंदींचें) 'पासबुक' *n*, ब्यांकबुक *n*. २ (गिऱ्हाइकाला उधारीनें दिलेल्या सामानाचें) नोंदबुक *n*, नोंदवही *f*.

Pass'check *n*. (नाटकगृहांतील) लघ्वीचा पास *m*, पास *m*.

Passé (päsā') [Fr.] Passe'e *fem. a. past, gone by* गेला, मागचा, पुरातन, प्राचीन. २ (of women) *faded, worn* उतरलेली, खप्पड; as, "A *passée* belle."

Passed, pa. t. & pa. p. of Pass *v*.

Passenger (pas'en-jėr) [Fr. *passager*, with inserted *n*, as in *messenger, porringer, nightingale.*] *n*. (*Shakes.*) *a wayfarer* वाटसरू *m*, पांथस्थ *m*. २ *one who travels in some public conveyance* उतारू *m*, मुशाफर *m*, 'पासिंजर' *m*. [PASSENGER TRAIN सवारीगाडी *f*. PASSENGER TRAFFIC उतारूंची नेआण *f*.]

Pass'er *n*. जाणारा *m*, वाटसरू *m*, पांथस्थ *m*.

Pass'er-by *n*. जवळून जाणारा, वाटेनें जाणारा, वाटसरू *m*.

Passible (pas'si-bl) [L. *passibilis*. See Passion.] *a. susceptible of feeling or suffering* विकारक्षम, सुख-दुःख-वश-शील. Passibil'ity, Pas'sibleness *n*. विकार-वशता *f*, सुखदुःखवेदनक्षमता *f*.

Pass'ing *pr. p*. जाणारा, जाणारायेणारा, जाण्यायेण्याचा, &c. २ *transient* क्षणिक, अल्पकालिक, अल्पकाळ टिकणारा; as, "P. phase." ३ *cursory* वरवरचा; as, "P. glance." ४ *incidental* आनुषंगिक, प्रसंगोपात्त; as, "P. remarks." ५ *exceeding* अति, अतिशय, फार, मोठा; as, "Her P. deformity." P. *v. n*. जाणें *n*. २ मृत्यु *m*, मरण *n*. [PASSING BELL *n*. मरतिकाची घंटा *f*.] P. *adv. exceedingly* अति, अत्यंत, अतिशय; as, "P. rich with forty pounds a year." Pass'ingly *adv*. जातां जातां, सहजासहजीं.

Passion (pash'un) [L. *passionis* –*passus, pa. p.* of *patior*, to suffer.] *n. a suffering or enduring of pain* दुःख सोसणें *n*, सहन करणें *n*, दुःखसहन *n*. करणें *n*, भोग *m*, संकट *n*. २ *the suffering of Christ* ख्रिस्ताच्या शेवटच्या यातना *f. pl*. ३ *strong emotion* मनोविकार *m*. (b) रजोगुण *m*. According to the Hindus, the six predominant passions (षड्विकार or षड्रिपु) are काम, क्रोध, लोभ, मोह, मद and मत्सर. ४ *out-burst of anger* कोप *m*, प्रकोप *m*, राग *m*,

क्रोध *m.* [TO FLY INTO A P. पित्त खवळणें-चढणें *g. of o.* &c., पायाची आग मस्तकास जाणें-पोंचणें, विकोपास चढणें. ABSENCE OF P.S वैराग्य *n*, विरक्ति *f*. A FIT OF P. रागाचा आवेश *m* -झटका *m*, भिरड *f*, भिरडी *f*, भिरिरी *f*, तेख *f*. OF SUBDUED P.S जितेंद्रिय, संयतेंद्रिय. SUBDUING THE P.S इंद्रियनिग्रह, इंद्रियदमन. THE P.S षड्रिपु. VOID OF P.S विरक्त.] ५ *love* प्रेम *n*, प्रीति *f*, अनुराग *m*, प्रेमरस *m* ६ *sexual love* कामवासना *f*, कामेच्छा *f*, काम *m*. ७ *strong enthusiasm* उत्कंठा *f*, उत्कटेच्छा *f*, अनावर इच्छा *f*, उत्सुकता *f*, औत्सुक्य *n*, अनुरक्ति *f*. ८ *pursuit followed with fondness* छंद *m*, नाद *m*, व्यसन *n*, वेड *n*; as, "Her P. is to seek roses." Pass'ionate *a. susceptible of passion* विकारवश होणारा. २ *easily moved to anger* रागीट, तापट, आवेशी, क्रोधी, कोपिष्ठ, क्रोधिष्ठ, शीघ्रकोपी, पित्तप्रकृति, पित्तप्रकृतीचा, चिडखोर, चिरडखोर, सहज चिडणारा, आग्या, अतिराग्या. ३ (Hindu philos.) राजस, रजोगुणी. [TERMS EXPRESSING WITH PARTICULARITY OF ASPECT OF ALLUSION, AND THUS ANSWERING TO HOTSPUR, HOTBLOOD, FIRE BALL, &c. are जमदग्नि *m*, जमदग्नीचा अवतार *m*, रुद्रावतार *m*, अकरावा रुद्र *m*, आगजाळ्या, ओली-जळती आग, ओली भांग, आग्या वेताळ, आग्या मारुति, आततायी.] ४ *warm* उत्साहाचा, अतिशय, उत्कट, फार. (b) अनुरागी, अनुरक्त, उत्कंठित, आस्थावान्. Pass'ionately *adv. ardently* उत्साहानें, उत्कंठेनें, उत्साहपूर्वक. २ *angrily* रागानें, क्रोधानें, क्रोधपूर्वक, कोपायमान होऊन. Pass'ionateness *n*. अत्युत्कंठा *f*, उत्कटेच्छा *f*, आसक्ति *f*, अनुरक्ति *f*, आवेश *m*. २ रागीटपणा *m*, कोपिष्ठपणा *m*, तापटपणा *m*. Passion'less *a. void of passion* विरक्त, वीतराग, अनुरागहीन, अनुरागशून्य. २ *not easily excited to anger* थंड, थंडा, थंड प्रकृतीचा, शांत, शांत स्वभावाचा.

Passionate, Passionless, See under Passion.

Passion-play *n*. येशू ख्रिस्ताच्या वधस्तंभावरील मृत्यूचें नाटक *n*, ख्रिस्ताच्या मृत्यूचें नाटक *n*.

Passive (pas'iv) [Fr. –L. *passivus –patior*, to suffer.] *a. not active* क्रियाशून्य, निष्क्रिय, निर्व्यापार. २ *unresisting* प्रतिकार न करणारा, (निमूट) सहन करणारा, अप्रतिकारक, सहनवृत्ति, सहनशील, सोसणारा. [P. RESISTANCE निष्क्रिय प्रतिकार *m*.] ३ (*chem.*) निष्क्रिय. [P. IRON निष्क्रिय लोह.] ४ (*gram.*) कर्मकर्तरि, फलग्राहक, कर्मवाच्य, कर्माधार, कर्माश्रय. [P. VERB कर्मकर्तरि क्रियापद *n*. P. VOICE कर्मकर्तरि प्रयोग.] Pass'ively *adv.* निर्व्यापारानें, निष्क्रियतेनें. २ *unresistingly* अप्रतिकारपूर्वक, सहनशीलपणानें, सहिष्णुतेनें, सोशिकपणानें, सोसून, सहन करून, &c. ३ (*gram.*) *in the passive voice* कर्मकर्तरिप्रयोगानें, कर्मकर्तरिप्रयोग योजून. Pass'iveness *n*. निर्व्यापारता *f*, निष्क्रियता *f*. &c. २ *submission* अप्रतिकारिता *f*, सहनशीलता *f*. Passiv'ity *n*. (opposed to *activity*) निर्व्यापारता *f*, निष्क्रियता *f*. २ (*phys. & chem.*) निष्क्रियत्व *n*.

N. B.—व्याकरणांत Passive शब्दाला फलग्राहक हा शब्द १८३३ सालचे पूर्वींपासून वापरलेला आढळतो. कारण फलग्राहक क्रियापदांत कर्ता क्रियेच्या फलाचा ग्राहक असतो.

Passivity, See under Passive.

Passman *n.* (ऑनर्सशिवाय) सामान्य पदवी घेणारा.

Passover (päs'ō-vėr) [E. Pass] पासेह् *m*, यहुदी लोकांचा वल्हांडण सण *m*, पासोव्हर सण. २ *the sacrifice offered at the feast* वल्हांडण सणाचे दिवशीं देण्याचा बळी *m*.

Passport (päs'-pōrt) [E. *pass*, & L. *porta*, a gate.] *n. an official permission to travel in certain countries* परवाना *m*, दस्तक *n*, अधिकारपत्र *n*. २ *means of obtaining admittance* (आंत शिरण्याचा) परवाना *m*.३ (*fig.*) *anything which secures advancement and general acceptance* (काम फत्ते करून देणारी) गुरुकिल्ली *f*, कळ *f*, साधन *n*; "His P. is his innocence and grace."

Pass'word *n.* वर्दीचा शब्द *m*, खुणेचा -संकेताचा शब्द *m*, परवलीचा शब्द *m*.

Past (past) [See Pass.] *pa. p.* of Pass. *a.* मागचा. [P. MASTER, *thorough in a subject* पुरा, पक्का, तरबेज, प्रवीण.] P. *n. a former time or state* गेला-मागचा काळ *m*, गतकाल *m*, भूतकाल *m*, भूतकालीन स्थिति *f*, मागची स्थिति *f*. २ *past occurrences* गेल्या -झाल्या गोष्टी *f. pl.* P. *prep. beyond* पुढें, पुढां, पलीकडे, वर, बाहेर. २ *beyond the reach or influence of* आटोक्याबाहेरचा-पलीकडचा-पलीकडील, टप्प्याबाहेरचा, अतीत (in compo., as, उपायातीत) as; "P. cure." ३ *beyond in time* नंतर, वर; as, "Twenty minutes P. three." P. *adv.* जवळून, शेजारून, पुढून, वरून; as, "He ran P."

Paste (pāst) [O. F. *paste* (Fr. *pâte*) –Late L. *pesta*, –Gr. *paste*, a mess of food, –*pastos*, besprinkled with salt.] *n. a cement of flour and water* खळ *m*. [P. OF IRON RUST FOR APPLICATION TO DRUMS पखवाजाची शाई *f*, कीट *n*.] २ *a fine kind of glass for making artificial gems* बनावट हिरे करण्याची एक प्रकारची कांच. ३ 'पेस्ट्री' पक्वान्नांकरितां लोण्यांत तिंबवलेला मैदा. P. *v.t. to fasten or unite with paste* खळीनें -खळ लावून चिकटवणें, खळीवर बसवणें. २ *to size* खळ लावणें -देणें. P. board *n.* (खळीवर अनेक कागद चिकटवून केलेला) जाड कागद *m*, जाड पुठ्ठा *m*. P. –cover *n.* पुष्टिपत्र *n*. P.-diamond *n.* कांचेचा (कृत्रिम) हिरा *m*. P.-grain *n.* (पुस्तकें बांधतांना किंवा खेळणीं वगैरे तयार करतांना वापरण्याचें) बनावट (मोरक्को) कातडें *n*.

Pastel, Pastil (pas'tel,-til) [Fr. *pastel* –L. *pastillus* a small loaf, dim. of *pastus*, food.] *n.* (*paint.*) *a roll of coloured paste, used for a crayon* रंगीत खडू *m*, वाटोळी कांडी *f*. Pas'tellist *n.* रंगीत खडूनें चित्रें काढणारा *m*.

Pastel shades *n.* (रंगीत कापडांचे) फिके रंग *m. pl.*

Pastern (pas'tėrn) [O. F. *pasture*, pasture, a

tether (for a horse at pasture.)] *n. that part of a horse's foot from the fetlock to the hoof, where the shackle is fastened* नेऊर or नेवर *m.* [RING OF HAIR ON THE P. खिमावर्त *m.*] २ *leg*–in contempt. तंगड *n*, तंगडी *f*, डोका *m*, टांग *f*. [P. joint मणगट *n*, मूठ *f*.]

Pasteurize (pas'-tūr-īz) [After Louis Pasteur, a French scientist (1822–1895.).] *v. t. to sterilize (milk &c.) by exposure to high temperature* (दूध किंवा दारू बिघडूं नयेत म्हणून तीं) पाश्चरच्या पद्धतीनें रोगजंतुशून्य करणें, पाश्चरी क्रिया करणें. २ *to treat by Pasteurism* पाश्चरी लस टोंचणें; (कांहीं रोगांवर विशेषतः कुत्र्याच्या विषावर रोगप्रतिबंधक लस) पाश्चरच्या पद्धतीनें टोंचणें. Pas'teurism *n. prevention or cure of diseases, esp. hydrophobia by successive inoculations* (कांहीं रोगांवर विशेषतः कुत्र्याच्या विषावर प्रतिबंधक) लस टोंचण्याची पाश्चरची पद्धत, लसिकाधानक्रिया. Pasteuriz'ation *n.* पाश्चरच्या पद्धतीनें रोगजंतुशून्य करणें. २ (कुत्र्याच्या विषावर वगैरे प्रतिबंधक लस) पाश्चरच्या पद्धतीनें टोंचणें. Pas'teurizer *n.* (पाश्चरच्या पद्धतीप्रमाणें) रोगजंतुशून्य करण्याचीं उपकरणें *n. pl.*, पाश्चरचें जंतुशून्यकारक यंत्र *n.*

Pastille, Pastil (pas-tēl'or pas'-til) [Fr. –L. *pastillus*, a small loaf.] *n. a small cone of charcoal or aromatic substances, burnt to perfume a room* उदबत्ती *f*, उदकाडी *f*, अगरबत्ती *f*. २ *a small aromatic medicinal pill* सुगंधी गोळी *f*, गोड औषधी वडी *f*. ३ *a sweet-meat* खाऊच्या गोळ्या *f. pl.*

Pastime (pas'tīm) [Pass + time.] *n. sport, amusement, recreation* खेळ *m*, मौज *f*, मजा *f*, करमणूक *f*, क्रीडा *f*, विरंगुळा *m*, गंमत *f*, कौतुक *n*, कालक्रमण *n*, कालक्रमणा *f*.

Pastor (pas'tur) [Fr.–L. *pastor*, a shepherd.] *n. a shepherd* धनगर *m*, मेंढपाळ *m*, मेषपाल *m*, मेंढक्या *m*, मेंढ्या *m*. २ *a guardian, a keeper* पालक *m*, रक्षक *m*, रखवालया *m*. ३ (*specif.*) *one who has the spiritual oversight over a company or body of Christians, as bishop, priest, minister, chaplain etc.* (पांडरीचा) पालक *m*, पाळक *m*. Pas'torage *n.* पाळकाचें घर *n*. Pas'toral *a. of or pertaining to shepherds* मेंढपाळाचा, मेषपालविषयक; as, "P. poetry; P. luxury." (b) *pertaining to the occupation of shepherds* मेंढपाळाच्या धंद्याचा. २ *occupied in the care of flocks* मेंढपाळाचा धंदा करणारा; as, "P. tribes = पशुचारणजीवी लोक *m. pl.*" ३ *relating to rural life and scenes* आडगांवांतील राहणीचा-स्थितिरीतीचा, लोकस्थितीचा; as, "A P. life." ४ चराऊ रानाचा; as, "P. lands." ५ ख्रिस्ती पालकाचा, पालकाच्या कामासंबंधीं, पालकाच्या कर्तव्यासंबंधीं; as, "P. duties; P. epistles of Paul to Timothy and Titus." P. *n. a poem describing the life and scenery of the country* मेषपालनादिकाव्य *n*. २ (*mus.*)

a simple melody (खेड्यांतील लोकस्थितीसंबंधीं) साधें गीत *n.* ३ *a letter addressed by a bishop to his diocese* (आपल्या प्रदेशांतील लोकांस लिहिलेलें) बिशपाचें आज्ञापत्र *n.* Pastora'le *n.* मेंढपालविषयक साधें गीत *n,* खेड्यापाड्यांतील राहणीसंबंधीं साधें गीत *n.* Pas'torate *n. the office, jurisdiction or duty of a pastor* पालकाची जागा *f* -काम *n*-हुद्दा *m*-ताब्यांतील गांव *m.* २ *the tenure of his office* पालकाच्या नोकरीची मुदत *f.* ३ *a body of pastors* ख्रिस्तीपालकमंडळ *n.* Pas'torless *a.* पालकरहित, पालक नसलेला. Pas'torly *a. appropriate to a pastor* पालकोचित, पाळकास योग्य -साजेसा -शोभणारा. Pas'torship *n. the dignity, office or function of a pastor* ख्रिस्ती पालकाचा हुद्दा *m* -अधिकार *m* -कर्तव्यें or कामें *n. pl.*

Pastorage, Pastoral, Pastorale, Pastorate, } See under Pastor.

Pastry (pāst'ri) [From Paste.] *n.* 'पेस्ट्री' नांवाचें इंग्रजी [पक्वान्न *n.*

Pasture (pas'-tūr) [O. F. *pasture* (F. *pature*)–L. *pastura–pascere, pastum,* to feed. याचा मूळ अर्थ 'पोसणें' असा होता.] *n. grass for grazing* चारा *m,* चार *f,* गवत *n,* चरण *n.* [P. AND WATER (as affecting cattle) पाणसा *m,* पाणवसा *m.*] २ *grass-land for cattle &c.* कुरण *n,* गुरचरण *n,* गायरान *n,* चरण *n.* [A P. CLOG खोडा *m.* TO FEED IN A RICH P. चरणें. TO SEND *or* PUT OUT TO P. गवतांत सोडणें, चारणीस-चारणीवर लावणें-सोडणें-पाठविणें.] P. *v. t. to feed on growing grass* चाऱ्यावर पोसणें, चरावयाला सोडणें, चाऱ्यावर वाढविणें, चरणीवर ठेवणें, वरणीसवणीस घालणें; as, "The land will P. forty cows." P. *v. i.* चरणें. Past'urage *n.* कुरण *n,* गुरचरण *n,* &c. २ चारा *m,* गवत *n,* &c. ३ *grazing* चरण *n,* चराई *f.* ४ *business of feeding cattle* पशुपालन *n,* पशुपालकर्म *n,* गुरेंचराई *f.* Past'ureless *a.* Past'urer *n.* पशुपाल *m,* &c. Past'uring *pr. p.* P. *n.* चारणें *n,* वणीचा व्यापार *m.* २-*the act.* चरणें *n.*

Pat (pat) [A. S. *plaettan,* to strike.] *n.* थापटी *f,* थाप *f,* थापड *f,* थापडी *f,* थपाटी *f,* चपाटी *f,* चपेट *f.* २ *a small mass, as of butter, shaped by pats* थापटून बनविलेला गोळा *m,* थापटगोळा *m,* थापा *m,* थापटी *f,* वडी *f,* वटी *f.* ३ चापटीचा आवाज *m,* चापटी *f.* P. *v. t. to strike gently, to tap* थापटणें or थोपटणें, थापटी *f.* मारणें-देणें. [To P. ON THE BACK पाठीवर चापटी मारून शाबासकी देणें, पाठ थोपटणें.] २ थापणें, चापटून -चोपडून तयार करणें. [MASON'S INSTRUMENT TO P. WITH थापी *f,* थापटी *f.*] Patted *pa. t. & pa. p.* Patting *pr. p. & v. n.*

Pat *a. exactly suitable, timely* नेमका, नेमकाच, समयोचित, समर्पक, उचित, योग्य, अगदीं बरोबर; as, "P. allusion." २ *ready in speech* हजरजबाब. P. *adv. at the right time or place, fitly* टापास टीप, ठीक, नेमका, &c.; as, "Story came P. to his purpose."

Patamar (pät'a-mär) [From the native name फते-मारी.] *n.* (*naut.*) फतेमार or फतेमारी *f.*

Patch (pach) [Low Ger. *patschen*, prob. conn. with Piece.] *n.* ठिगळ *n*, (dim.) ठिगळी *f*, कपा or कप्पा *m*, कपी or कप्पी *f*, पट्टी *f.* २ *a small piece of any thing used to repair a breach* गाबडी *f*, गाबडें *n*, पुस्ती *f.* ३ *a small piece of black silk stuck on the face or neck to hide a defect or to heighten beauty* टिकली *f*, पट्टी *f.* ४ *a large or irregular spot* ठिपका *m*, डाग *m.* ५ *a pad for injured eyes* डोळ्यावर बांधण्याची पट्टी. ही हिरवी असते. ६ (*fig.*) *a tract, a plot* जमिनीचा तुकडा *m*, ठिकें *n*, दळें *n.* [BY P.s ठिकेवार. P. ON THE SIDE OF A HILL CLEARED AND BURNED दळा *m.*] P. *v. t. to mend with a piece* ठिगळणें, ठिगळ *n*-ठिगळी *f.* लावणें-मारणें-देणें, ठिगळाठिगळ *f.* करणें *g. of o.*, ठिगळ लावून दुरुस्त करणें; as, "To P. a coat". २ *to repair clumsily* तांगडणें, तांगडून घेणें, (तुकडे जोडून) लाखलिंप *f.* करणें *g. of o.*, डागडुजी-थंतरमंतर करणें, सरासरी नीट करणें; as, "To P. the roof of a house". ३ *to adorn, as the face, with a patch or patches* टिकली *f* or टिकल्या *f. pl.* लावून शृंगारणें, पट्या लावणें; as, "Ladies who *patched* both sides of their faces". ४ *to make of pieces or patches* तुकड्या-ताकड्याचा-जोडाजोडीचा -जोडगिरीचा &c. करणें. (b) (hence) *to arrange in a hasty manner* (generally with *up*) घाईघाईनें -सरासरी -कसाबसा जमवून आणणें; as, "To P. up a truce". [To P. A QUARREL कसेंतरी भांडण मिटविणें.] Patch'er *n.* ठिगळ देणारा-लावणारा. Patch'y *a.* ठिगळांचा, ठिगळें लावलेला.

Patchouli, Patchouly (pa-chōō'li) [Ety. unknown.] *n.* (*bot.*) पाच *f.* २ पाच *f*, पाचेचें अत्तर *n.*

Patch'work *n. needle-work composed of pieces sewed together* तुकड्याताकड्यांचें शिवणकाम *n*, जोडाजोडीचें -तुकडेजोडीचें काम *n.* [A GARMENT OF P. गोधडी *f*, वाकळ *f.*] २ (hence) (literary etc.) *work irregularly or clumsily composed* गोधडी *f* (*fig.*), ओबडधोबड काम *n*, तांगडकाम *n*, तांगडणीचें काम *n.*

Pate (pāt) [Through O. F. from Ger. *platte*, a plate.] *n. the head* (now in contempt) टकलें *n*, टकली *f*, (डोक्याचा) नारळ *m*, डोसकें *n*, डोई *f*, टाळकें *n.* Pat'ed *a.* (in compo.) डोक्याचा, डोकें असलेला.

Patella (pa-tel'lä) [L., a small pan.] *n. a small dish* लहान तबकडी *f*, ताटली *f*, बशी *f.* २ (*anat.*) *the knee-pan* गुडघ्याची वाटी *f*, ढोंपराची वाटी *f*, जान्वस्थि. Patel'lar *a.* (*anat.*) गुडघ्याच्या वाटीचा. Patel'liform *a.* तबकडीसारखा. २ ढोंपराच्या वाटीच्या आकाराचा.

Paten (pat'en) [Fr.-L. *patina*, a plate -Gr. *patanē*. See Pan.] *n. the plate for the bread in the Eucharist* प्रभुभोजनांतील भाकरी ठेवण्याची रुप्याची बशी.

Patent (pā'tent *or* pat'ent) [Fr. -L. *patens*, *pa*-

tentis, pr.p. of *patere*, to be open.] *a. conspicuous, open, evident* उघड, उघडा, स्पष्ट, व्यक्त, खुला. २ *public* जाहीर. ३ *open to public perusal* (said of a document conferring some right or privilege) सर्वांस वाचण्याची मोकळीक असलेला, सर्वांस खुला, सर्व लोकांस वाचावयास मिळणारा; as, "Letters P." ४ *appropriated by letters patent* पेटंट मिळालेला, पेटंट घेतलेला; as, " P. medicines." ५ (*bot.*) समकोनवर्ती; as, "P. leaf." P. *n. an official document, open, but sealed at the foot, conferring an exclusive right or privilege on some person or party* पेटंट, सनद *f*, फरमाना *m*, फर्मान *n*, परवाना *m*, विशेषाधिकारपत्रिका *f*. २ (*specif.*) *a writing securing to an inventor, for a term of years, the exclusive right to his invention* पेटंट *n*. ३ *the article patented* पेटंट घेतलेली वस्तु *f*. ४ *the right or privilege conferred by a document* सनदी हक्क *m*, पेटंट *n*, पेटंट हक्क. P. *v. t. to grant by patent* पेटंटनें देणें. २ पेटंट मिळविणें. Pa'tency *n. the condition of being open* उघडेपणा *m*, स्पष्टपणा *m*, स्पष्टता *f*, व्यक्तपणा *m*. Pa'tentable *a.* पेटंट देण्यासारखा. Patentee' *n. one to whom a grant is made, or a privilege secured, by a patent* पेटंटवाला *m*. Pa'tently *adv. evidently* उघड, अर्थात्, स्पष्टपणें, &c. Patent ambiguity स्पष्टमुग्धता *f*. P. Leather रोगणी कातडें *n* -चामडें *n*, पेटंट चामडें. P. Medicine पेटंट केलेलें औषध. P. Office पेटंटें देणारें हपीस. P. Right पेटंटनें दिलेला हक्क. P. Rolls पेटंटें नोंदण्याचें रजिस्टर.

Pater (pāter) [L. *Pater*, Sk. पिता, father.] *n. father* बाप *m*, जनक *m*, पिता *m*.

Paterfamilias (pāter-fa-mil'i-as) [L. *pater*, father, and *familias*, gen. of *familia*, family.] *n.* (Rom. law) *the head of a family* कुटुंबाचा पिता *m*-धनी *m*. २ *the proprietor of an estate* मिळकतीचा मालक *m*. ३ *one who is his own master* मालक *m*, धनी *m*.

Paternal (pa-tėr'nal) [L. *paternus* –*pater* (Gr. *patēr*,) Sk. पिता, a father.] *a. of or pertaining to a father* बापाचा, पित्याचा, पितृविषयक, पैतृक. [P. AFFECTION बापाचें प्रेम *n*, पितृप्रेम *n*.] २ *fatherly* बापासारखा, पितृसम, पितृवत्, पितृतुल्य, पितृप्रेमनिदर्शक. [P. GOVERNMENT मायबाप सरकार.] ३ *related through the father* बापाच्या बाजूचा, बापाकडून; as, " P. grandmother." ४ *hereditary* बापापासून मिळालेला, वडिलोपार्जित, पित्रागत, पितृप्राप्त, पिढिजाद. Pater'nally *adv.* बापाप्रमाणें, पितृधर्मानें, पुत्रस्नेहानें, पुत्रप्रेमपूर्वक, बापाकडून, &c. Pater'nity *n. the relation of a father to his children* बापपणा *m*, पितृत्व *n*, पितृसंबंध *m*, पितृभाव *m*, बापाचें नातें *n*. २ *male parentage* पितृपरंपरा *f*, पितृवंशावळी *f*. ३ *origin, authorship* उगम *m*,

जनकत्व *n*, मूळ *n*, कर्तृत्व *n*; as, "The P. of these novels was disputed".

Paternoster (pat-ėr-nos'tėr) [L. *Pater* (Sk. पिता), *noster*, (Sk. नः) 'Our Father', the first two words of the Lord's Prayer in Latin.] *n. the Lord's Prayer* (खिस्तानें नमुन्यादाखल शिकविलेली) प्रभुप्रार्थना *f.* Matthew VI. 9-13.

Path (päth) [A. S. *pæth*, path; cf. Gr. *patos*, L. *pons*, *pontis*, a bridge; Sk. पथ, a path.] *n. a trodden way, a footway* पायवाट *f*, पाऊलवाट *f.* २ *an established way* वाट *f*, रस्ता *m*, मार्ग *m*;—of planets, &c; कक्षा *f.* ३ (also, *fig.*) *a course of life or action* मार्ग *m*, पंथ *m*, रीत *f*, वाट *f*, रहाटी *f.* [THE RIGHT P. सत्पथ *m*, सन्मार्ग *m*, सरळ रस्ता *m*. THE WRONG P. असत्पथ *m*, असन्मार्ग *m*, वांकडा रस्ता *m*, आडमार्ग *m*. P. OF DEVOTION भक्तिमार्ग *m*, भक्तिपंथ *m*. P. OF KARMA कर्ममार्ग *m*. P. OF KNOWLEDGE ज्ञानमार्ग *m*.] Path'-finder *n.* वाटा शोधून काढणारा, मार्गशोधक *m*. Path'less *a.* मार्गरहित, वाट नसलेला. Path'-way *n. a beaten track* मळलेली वाट *f*, (रहदारी) रस्ता *m*. २ (*fig.*) मार्ग *m*, पंथ *m*.

Pathetic, See under Pathos.

Pathogenetic *a.* Same as Pathogenic.

Pathogenic (pa-tho-jen'ik) [Gr. *pathos*, suffering, and *gonos*, Sk. जन्म, birth.] *a.* (*med. & biol.*) *of or pertaining to pathogeny* रोगकारणप्रकरणाचा -संबंधीं-विषयक. २ *producing disease* रोगजनक; as, "P. bacteria." Pathogen'esis, Pathog'eny *n.* (*med.*) (निदानशास्त्रांतील) रोगकारणप्रकरण *n.* २ *the generation and method of development of disease* (रोगाच्या उत्पत्तीचें) कारण *n*, उत्पत्तीचा इतिहास *m*, उत्पत्तिमीमांसा *f*; as, "The P. of yellow fever is unsettled."

Pathognomon'ic *a.* (*med.*) *decisively characteristic of a disease* अनन्यसाधारण, विशेष, खास; as, "P. symptom."

Pathology (pa-tholo'-ji) [Fr. –Gr. *pathos*, suffering, perh. allied to Sk. व्यथा, and *logos*, discourse.] *n.* (*med.*) *the science of diseases* निदानशास्त्र *n*, रोगनिदानशास्त्र *n*, रोगनिदान or निदान *n*. Patholog'ic,–al *a.* रोगनिदानविषयक, निदानशास्त्राचा. [P. MUSEUM रुग्णांगसंग्रहालय *n*.] Patholog'ically *adv.* निदानपूर्वक, निदानशास्त्राच्या दृष्टीनें, निदानदृष्ट्या. Pathol'ogist *n.* निदानशास्त्री *m*, निदानशास्त्रवेत्ता *m*. २ *an investigator in pathology* निदानशोधक.

Pathos (pa'thos) [Gr. *pathos*, a suffering -*pathein*, to suffer, L. *patior*, to suffer, Sk. बाध्, to pain.] *n. that which raises the tender emotions* करुणरस *m*. Pathet'ic *a. affecting the tender emotions*, *full of pathos* करुणा आणणारा, द्रव आणणारा, करुणरसाचा, करुणरसभरित, करुणाजनक-मय -आत्मक, करुणापर,

द्रावक, चित्तद्रावक, हृदयद्रावक. [P. FALLACY अचेतनावर चेतनाच्या धर्माचा आरोप *m.* (मनुष्येतर सृष्टीवर) मनुष्यधर्माचा आरोप *m*, झाडें इत्यादि रडतात, बोलतात, गातात ही भ्रामक भावना *f*, मनुष्यधर्मारोप *m*, चैतन्यारोप *m.*] Pathet'ically *adv.* चित्तद्रावकपणानें, द्रव सुटेशा-आणण्यासारख्या तऱ्हेनें, करुणरसभरित वाणीनें.

Patience (pā'shens) [Fr. -L. *patientia* -*patiens*, -*entis*, pr. p. of *patior*, to bear, to suffer.] *n. calm or uncomplaining endurance of evils or wrongs, &c.* सहिष्णुता *f*, सहनशीलपणा *m*, सहनशीलता *f*, सहनशक्ति *f*, सहन *n*, सोशिकपणा *m.* २ *forbearance* दम *m*, धीर *m*, सबुरी *f*, सबुराई *f*, सबूर *f*, धैर्य *n*, धिमाई or धिम्माई *f*, तितिक्षा *f*, तितिक्षाबुद्धि *f*, क्षमा *f*, शांति *f*, गम *f*, गई *f*, गय *f*. [To HAVE P. दम -धीर -धरणें -खाणें, दमानें घेणें. To HAVE NO P. WITH *to be irritated by* न खपणें, (ची) चीड येणें.] ३ *perseverance* दीर्घ प्रयत्न *m*, दीर्घोद्योग *m*, नेट *m*; as, "He learned with P. and with meekness taught."

Patient *a. forbearing, not easily provoked* सहनशील, (शांतपणें) सोसणारा, सोशीक, सोसक, सोसाळू, सहिष्णु, (निमूटपणें) सहन करणारा, शांत -थंड-गंभीर मनाचा, शांतमनस्क, सबुरी खाणारा, क्षमावान्, क्षमापर, गम-गई-गय खाणारा-करणारा, अपराध पोटांत घालणारा; as, "Be P. towards all men." २ *persevering* दीर्घोद्योगी, दीर्घप्रयत्न करणारा, दीर्घप्रयासी, सततोद्योगी; as, "P. endeavour." ३ *expecting with calmness* धीर, धीराचा, धैर्यवान्, धीरवान्, धिम्मा or धिमा; as, "Not P. to expect turns of fate." P. *n. a passive recipient* कर्माश्रयी; as, "The agent and the *patient.*" २ *a person under medical or surgical treatment* रोगी *m.* [IN P. (इस्पितळांत राहणारा) आंतला रोगी *m.* OUT P., SEE UNDER OUT.] Pa'tiently *adv.* सहनशीलपणानें, सोशिकपणानें, शांत -थंड मनानें, निमूटपणें, गम -गई खाऊन, क्षमापूर्वक. २ दीर्घप्रयत्नानें, दीर्घायास करून. ३ धीरानें, धैर्यानें, धिमेपणानें, धिम्माईनें, धीर -दम धरून.

Patin, Patine (pat'in) *n.* Same as Paten.

Patois (pat-waw' *or* pat'-) [Fr., orig. -*patrois patriensis*, indigenous, native -*patria*, one's native country] *n. a vulgar dialect, a provincial form of speech* अडाणी लोकांची भाषा *f*, गांवढळ भाषा *f*.

Patriarch (pā'tri-ärk) [O. F. -L. -Gr. *patriarchēs* -*patria*, lineage -*pater*, Sk. पिता, father, *archē*, a beginning.] *n.* (*obs.*) *father and ruler of a family* कुटुंबाचा मुख्य मालक -स्वामी *m*, कुटुंबाधिपति *m*, कुटुंबांतील शास्ता *m.* २ *father of a tribe* गोत्राचा-कुळाचा-वंशाचा मूळपुरुष *m*, आदिपुरुष *m*, आद्यपुरुष *m.* ३ (*pl.*) *sons of Jacob* जेकबचे (बारा) मुलगे *m. pl.* प्राचीन यहुदी लोक ह्या बारा मुलांना (त्यांच्या बारा वंशांचे) पेट्रिआर्क म्हणजे मूळपुरुष मानतात. (b) *Abraham, Isaac, and Jacob, and their fore-*

fathers आब्राहाम, ऐझाक, आणि जेकब व त्यांचे पूर्वज *m. pl.* ह्यांनाहि प्राचीन यहुदी लोक आपले पेट्रिआर्क म्हणजे मूळपुरुष मानतात. प्रळयाच्या आधींच्या म्हणजे ॲडमपासून नोव्हापर्यंतच्या पूर्वजांना यहुदी लोक Ante-diluvian Patriarchs म्हणजे प्रलयप्राक्कालीन मूळपुरुष असें मानतात. ४ (in early and Eastern Churches) *bishop, (esp.) of Antioch, Alexandria, Constantinople, Jerusalem, or Rome* अन्टिऑक, अलेक्झान्ड्रिया, कान्स्टान्टिनोपल, जरूसलेम, किंवा रोम येथील बिशप, पेट्रिआर्क बिशप *m.* ५ (in R. C. Church) *a dignitary superior to the order of archbishops* आर्चबिशपच्या वरच्या दर्जाचा 'पेट्रिआर्क' नांवाचा अधिकारी *m*, पेट्रिआर्क *m.* ६ (Gr. Church) *a bishop of the highest rank* पहिल्या वर्गाचा बिशप *m*, 'पेट्रिआर्क' *m.* ७ *founder of an order, science, &c.* (मूळ) संस्थापक, आद्यप्रवर्तक *m*, जनक. ८ *venerable old man* म्हातारा *m*, आजोबा *m*, गुरुजन *m*, वृद्ध *m.* ९ *the oldest living representative of a class* (एखाद्या वर्गांतला) जुना, म्हातारा, पुराणा, जांबुवंत *m*; as, "The monarch Oak, the P. of trees." Patriar'chal *a. of or pertaining to, possessed by or subject to, patriarchs* मूळपुरुषाचा -संबंधीं, गोत्रपतीचा. (b) पेट्रिआर्कच्या ताब्यांतील -अधिकाराखालचा. २ *venerable* पूज्य, योग्य, मानार्ह, माननीय, सन्माननीय. (b) वृद्ध. ३ *(ethnol.)* मूळपुरुषानुबद्ध (कुटुंबव्यवस्था). Patriar'chate *n. the office, dignity or jurisdiction of a patriarch* पेट्रिआर्काचें काम *n* -जागा *f* -हुद्दा *m* -प्रांत *m*-गादी *f.* २ *his residence* पेट्रिआर्काचें निवासस्थान *n*-आश्रम *m.*

Patriar'chic *a.* Same as Patriarchal.

Patriarchship *n.* Same as Patriarchate.

Patrician (pa-trish'an) [L. *patricius–pater, patris,* Sk. पिता, father.] *n.* प्राचीन रोममधील बडा मनुष्य *m.* २ प्राचीन रोममधील कुलीन घराण्यांतील पुरुष *m*, खानदानी पुरुष *m*, प्याट्रिशन. P. *a. noble* मोठ्या -कुलीन-थोर घराण्यांतील, कुलीन, अभिजात, खानदानीचा, शिष्ट, प्याट्रिशन. Patri'ciate *n.* प्याट्रिशन लोकांचा वर्ग *m.*

Patricide (pat'ri-sīd) [L. *pater*, Sk. पिता, father, and *caedere*, to kill.] *n.* पितृघातक *m*, पितृहंता *m.* २ पितृवध *m*, पितृघात *m*, पितृहत्या *f.* Pat'ricidal *a.* पितृवधाचा -संबंधीं.

Patrimony (pat'ri-mun-i) [Fr. *patrimoine*–L. *patrimonium–pater, patris*, Sk. पिता, a father.] *n. an inherited right or estate* वडिलोपार्जित अधिकार *m* -हक्क *m*, पितृप्राप्त धन *n*- संपत्ति *f* -मिळकत *f*, वतन *n*, वारसा *m*, वतनवाडी *f*, वडिलांची भाकर *f*, बापरोटी *f*, गोत्ररिक्थ *n*, खतें specifically. [SEQUESTRATION OF A P. वतनजप्ती *f.* TITLE-DEED OF A P.

वृत्तिपत्र *n.*] २ (formerly) *a church estate or endowment* देवाकडे तोडून दिलेलें उत्पन्न *n* -वतन *n.* [CONFISCATION OF A P. वृत्तिच्छेद *m*, वृत्तिच्छेदन *n.*] Patrimo'nial *a.* वडिलोपार्जित मिळकतीचा, वतनवाडीचा-संबंधीं. २ *inherited from ancestors* वडिलोपार्जित, पितृप्राप्त, परंपरागत चालत आलेला, वतनी. [P. ESTATE वतनवाडी *f.*] Patrimo'nially *adv.* परंपरागतीनें.

Patriot (pā'tri-ot) [Fr.–Low L.–Gr. *patriōtēs–patrios*, of one's father or fatherland–*pater*, Sk. पिता, a father.] *n. one who truly loves and serves his country* देशभक्त *m*, देशाभिमानी *m*, देशाभिमानी पुरुष *m.* P., Patriot'ic *a. like a patriot* देशभक्तासारखा, देशहितेच्छूसारखा. २ *actuated by a love of one's own country* देशभक्तिपूर्ण, देशभक्तिप्रेरित. ३ *directed to the public welfare* देशहिताचा. Patriot'ical *a.* Same as above. Patriot'ically *adv.* देशभक्तीनें, देशाभिमानपूर्वक, देशहिताच्या दृष्टीनें, &c. Pa'triotism *n. love of one's country* देशभक्ति *f*, देशप्रीति *f*, देशाभिमान *m.*

Patrol (pa-trōl') [Fr. *patrouille*, a patrol, *patrouiller*, to paddle in water.] *v. i. to go the rounds along a chain of sentinels* (भोंवती) गस्त *f.* घालणें-करणें-घालीत-करीत फिरणें, जागर *m* -जागल *f.* करीत फिरणें, तलावा *m.* देणें, गस्तीसाठीं फिरणें. P. *v. t. to protect* (गस्त घालून) रक्षण करणें; as, "P. a frontier." P. *n.* गस्त *f*, तलावा *m*, रौंद *m.* [P. PROCEEDING WITH MUSIC वाजगस्त (oppo. to चोरगस्त *f.*).] २ *the act of patrolling* गस्त घालणें, गस्त देणें, (गस्त घालून) रक्षण करणें. ३ *the guard of soldiers* (गस्त घालणारे) पहाऱ्यावरील शिपाई *m*, गस्तवाले *m. pl.*, रौंदवाले *m. pl.* Patrole' *n.* Same as Patrol *n.* Patrol'-man *n. a watchman* गस्तकरी *m*, पहारेवाला *m.* २ *esp. a policeman who patrols a particular precinct of a town or city* गस्त घालणारा पोलीस *m*, रौंदवाला *m*, गस्तवाला *m.* ३ (तारायंत्राच्या तारा वगैरे) तपासणारा *m*, रौंदवाला *m.*

Patron (pā'trun) [Fr.–L. *patronus*, (lit.) one acting as a father–*pater*, *patris*, Sk. पिता, a father.] *n. a protector* रक्षक *m*, संरक्षक *m*, रक्षणकर्ता *m*, पालक *m*, आधार *m*, आश्रय *m*, आधारस्थान *n*, आश्रयस्थान *n.* (b) *a promoter* आश्रयदाता *m*, पुरस्कर्ता *m*, पोशिंदा *m*, पुरस्कारी *m*, कैवारी *m*, वाली, वाल्ही *m*, मदतगार *m.* २ (eccl.) *one who has the gift of a benefice* खिस्ती देवळाचा वृत्त्यंशी नेमण्याचा अधिकार असलेला व्यवस्थापक *m*, वृत्तिव्यवस्थापक *m.* ३ *a guardian saint* (called also *Patron saint.*) अधिष्ठाता संत *m*, पुरस्कर्ता संत *m*, रक्षक संत *m.* [P. SAINT (देशाचा, स्थळाचा, मनुष्याचा, जातीचा, किंवा धंद्याचा) रक्षकसंत *m*, राखण करणारा साधु *m.*] P. *a. giving aid and protection* आश्रयदाता, पुरस्कारी, साह्यकारी, साह्यकर्ता, साह्य देणारा, पुरस्कार करणारा. २ *tutelary*

रक्षक. Pa'tronage *n. special support or countenance* आश्रय *m*, पुरस्कार *m*, हिमाइत or हिमायत *f*, पालन *n*, लालनपालन *n*, आधार *m*, मदतगारी *f*. २ (commercial cant.) *customer's support* (गिऱ्हाइकांचा) आश्रय *m*. ३ *the right of nomination to political office* सरकारी नेमणुका करण्याचा अधिकार *m*, आश्रय *m*. Pa'troness *n. fem.* आश्रयदाती, आश्रयदात्री *f*, पुरस्कर्त्री *f*. Patronisa'tion *n*. Pat'ronise, Pat'ronize *v. t. to act as a patron toward, to support* पुरस्कार *m*. करणें *g. of o.*, आधार *m* -आश्रय *m*. देणें *with* ला *of o.*, कैवार *m*. घेणें *g. of o*, बाजू उचलणें-धरणें *g. of o.*, हातीं धरणें, (साठीं) झटणें. २ *to be a customer of* गिऱ्हाईक होणें -बनणें *in. con. g. of o.* ३ *to assume the air of a patron to (in an unfavourable sense)* आश्रयदात्याच्या आवानें बोलणें; as, "*Patronising* tone." Pat'roniser, Pat'ronizer *ns.* Pat'ronising *pr. p & v. n.* Pat'ronisingly *adv.* आश्रयदात्याच्या भाषेनें -आवानें. Pa'tronless *a.* निराधार, निराश्रित, (कोणाचा) आधार नसलेला.

Patronymic,-al (pat-ro-nim'ik,-al) [Gr. *patēr*, Sk. पिता, father, and *onoma*, Sk. नामन्, a name.] *a. derived from the name of a father or ancestor* बापाच्या नांवावरून -वडिलांच्या नांवावरून मिळालेला, पितृनामप्राप्त, बापाच्या नांवावरून ठेवलेला. Patronym'ic *n. a name derived from one's father or ancestor* पितृप्राप्तनाम *n*, बापाच्या-वाडवडिलांच्या नांवावरून पडलेलें-मिळालेलें-ठेवलेलें नांव *n*.

Patten (pat'en) [Fr. *patin*, a skate, clog-*patte.*] *n.* (चिखलांत भरूं नये म्हणून बुटाला जोडलेल्या) लांकडी खडावा *f. pl.*

Patter (pat'ėr) [A frequentative of Pat.] *v. t.* सडसडणें, फडफडा -फडफड -फडाफड &c. पडणें. २ *to move with quick short steps* झपझप पावलें टाकीत चालणें -जाणें. P. *n.* सडसडाट *m*, फडफडाट *m*, सडाका *m*; as, "The P. of rain". Pat'tered *pa. t. & pa. p.* Pat'tering *pr. p.* P. *v. n.* सडसडणें *n*, फडफडणें *n*, दडदडणें *n*. Pat'teringly *adv.* फडफड, पटपट, फडफडां, पटपटां, फडफडा, पटापटा, सडसड, सडसडां, सळसळ, दडाडां.

Patter (pat'ėr) [Perhaps from L. *Paternoster.*] *n. a glib and rapid speech* चटाचट केलेलें भाषण *n*, भडाभड बोलणें *n*. २ *the spoken part between the verses of a comic song* (विनोदात्मक गीताच्या कडव्यांच्या दरम्यान केलेलें) मधलें भाषण *n*. ३ *the cant of a class* सांकेतिक भाषा *f*; as, "Thieves' P." P. *v. i. to mutter* पुटपुटणें, गुणगुणणें, पुटपुटत म्हणणें. २ *to talk glibly* भराभर बोलत सुटणें. P. *v. t. to mutter* (as prayers) पुटपुटत -गुणगुणत म्हणणें, जपणें. Pat'tered *pa. t. & pa. p.* Pat'tering *pr. p.*

Pattern (pat'ėrn) [Fr. *patron*, a protector; also a sample.] *n. an excellent example* कित्ता *m*,

नमुना *m*; as, "She is a P. of domestic virtues." २ *a model* नमुना *m*, फर्मा *m*, सांचा *m*, पाटण *n* (corruption of English pattern). ३ *a sample* नमुना *m*, मासला *m*. ४ *stuff sufficient for a garment* एका आंगांतल्यापुरतें कापड *n*; as, "A dress P." ५ *a design* (वेलबुट्टीचा-चित्राचा-रंगवण्याचा वगैरे) नमुना *m*; as, "Wall-paper of a beautiful P." ६ *a copy* (नमुन्याबरहुकूम तयार केलेली) प्रत *f*, पाटण *n*, नमुना *m*. P. *v. t. to copy* नमुन्याप्रमाणें करणें-बनविणें, (-चें) पाटण करणें-उतरणें-उठविणें. [To P. AFTER -च्या बरहुकूम उतरणें-उठविणें.] २ *to serve as an example for* कित्ता होऊन बसणें, आदर्शभूत होणें. ३ *to decorate with pattern* (-वर) वेलबुट्टी काढणें.

Pat'tern-maker *n.* पाटण तयार करणारा.

Pat'tern-room, Pat'tern-shop *n.* (ओतकामाच्या कारखान्यांतील) पाटण करण्याचें खातें *n*, पाटणखातें *n*.

Paucity (paw'sit-i) [L. *paucitas–paucus*, few.] *n. fewness* (of number) अल्पत्व *n*, थोडेपणा *m*, अल्पता, संख्याल्पत्व *n*, अल्पसंख्यात्व *n*. २ (of quantity) न्यूनता *f*, अल्पता *f*, थोडेपणा *m*, कमीपणा *m*, अपुरेपणा *m*, टंचाई *f*, कोताई *f*; as, "P. of blood."

Paulin (paw'lin) [From E. *Pall*, to cover.] *n.* (*naut.*) ताडपत्री *f*.

Pauline (paw'līn) [L. *Paulinus –Paulus*, Paul.] *a. of the Apostle Paul* पौलसाचा. २ *resembling the writings of Paul* पौलसाच्या लेखासारखा. ३ पौलसानें लिहिलेला, पौलसलिखित.

Paunch (pawnsh *or* pänsh) [O. F. *panche*, Fr. *panse* –L. *pantex*, belly.] *n.* (*anat.*) *the belly* पोट *n*, उदर *n*, कोठा *m*. २ (also) *the first stomach of ruminants* रंवथ करणाऱ्या जनावरांची पहिली पिशवी *f*, कोथळा *m*. ३ *the thickened rim of a bell* घांटेचा जाड कांठ *m*.

Pauper (paw'pėr) [L. *pauper*, poor.] *n. a poor person* गरीब मनुष्य *m*, गरीब *m*, भिकारी *m*, कंगाल *m*. २ (*esp.*) *one dependent on charity* भिकारी *m*, भिक्षेकरी *m*, भिक्षोपजीवी *m*, भिक्षेवर निर्वाह चालविणारा *m*. ३ (*law*) नादार *m*. P. *a.* भिकार, भिकारी, गरीब, गरीबीचा, कंगाल, कंगालीचा, नादार, नादारीचा. Pau'perise, Pau'perize *v. t. to reduce to pauperism* भिकेस लावणें, अन्नास महाग करणें, भिकारी करणें. Pau'perism *n.* दरिद्रता *f*, दारिद्र्य *n*, भिकारपणा *n*, कंगाली *f*, कंगालपणा *m*, कंगाल स्थिति *f*, भिकारी स्थिति *f*, नादारी *f*. Pauperiza'tion, Pauperisa'tion *n.* भिकेस लावणें *n*. २ भिकेस लावण्याची रीति *f*.

Pauperism, Pauperization, See under Pauper.

Pause (pawz) [Fr.–L. *pausa –pausare*, to cause to cease.] *n. a temporary stop* खळ *m*, खंड *m*, तहकुबी *f*, महकुबी *f*, विराम *m*, अवसान *n*, जरा थांबणें *n*. २ *suspense* घोंटाळा *m*, बुचकळा *m*, विचार *m*. ३ (in reading and speaking) विराम *m*. ४ (in writing

and printing) विरामचिन्ह *n.* ५ *a break or paragraph in writing* खंड *m*, भाग *m*. ६ (*mus.*) अवसान *n*, यति *f*. (b) थाक *m*, दम *m*, विसांवा *m*. P. *v. i. to cease for a time* जरा खळ्णें- थोपणें-थांबणें, विसांवा घेणें, मध्यें थांबणें, खोळंबणें, दम *m*. घेणें-खाणें, विसावणें, विसवणें. २ *to be intermitted* मध्येंच थांबणें-बंद पडणें; as, "The music *pauses*". Paused *pa. t.* & *pa. p.* Pause'less *a. without stop* खळ पडल्याशिवाय, एकसारखा. Paus'ing *pr. p.* Paus'ingly *adv.* थांबून थांबून, विसांवा घेत घेत, राहून राहून.

Pave (pāv) [Fr. *paver* –L. *pavire*, to beat.] *v. t. to cover with pavement* (-ची) फरसबंदी *f*-चिरेबंदी-वीटबंदी *f*. करणें, फरस *m* -फरशी *f*. करणें, फरश्या *f. pl.* लावणें -बसवणें. २ (*fig.*) *to prepare* (as a path or way) वाट *f* -रस्ता *m*. करणें -पाडणें, मार्ग करणें, (रस्ता) सुलभ -सुगम करणें; as, "To P. the way for an enterprise." Paved *pa. t.* & *pa. p.* Pave'ment फरसबंदी केलेला रस्ता *m*- वाट *f*, फरसबंदी *f*, चिरेबंदी *f*, फरस *m*, फरशी *f*. [FLAT P. पापडी *f*, पटंगण *n*, पटांगण *n*.] Pav'er, Pav'ier, Pav'ior, Pav'iour *n*. फरसबंदी करणारा *m*, फरस बांधणारा *m*, फरसबंद्या *m*. Pav'ing *pr. p.* [P. BRICKS फरसबंदीच्या विटा *f. pl.* P. STONE फरशीचा दगड *m*. P. TILE फरशीची लादी *f*, (साधी किंवा नकशीची).] P. *v. n.* फरसबंदी *f*, फरशीचें काम *n*. २ फरशीच्या कामाचा (दगड, लादी, विटा, वगैरे) मालमसाला *m*.

Pavilion (pa-vil'yun) [Literally 'that which is spread out like the wings of a butterfly.' Fr. *pavillon*, a butterfly, a tent.] *n. a large tent* मोठा तंबू *m*, डेरा *m*. २ (*arch.*) *a building esp. for purposes of entertainment or exhibition* (प्रदर्शनें, मेजवान्यांकरितां बांधलेला) पक्का मंडप *m*, पक्का मांडव *m*, प्रदर्शनमंडप *m*. ३ (cricket) (खेळखान्यांतील) मंडपी इमारत *f*. ४ *a canopy* छत *n*; as, "The P. of heaven." ५ (*fig.*) *the sky* आकाश *n*. ६ (*anat.*) *the auricle of the ear* बहिःकर्ण *m*, बाहेरील कान *m*. P. *v. t. to furnish or cover with, or shelter in, a tent* (-ला) तंबू देणें, (-वर) तंबू मारणें -ठोकणें, तंबूंत घेणें, तंबूंत जागा or आश्रय देणें.

Paw (paw) [Perh. Celtic, as W. *pawen*, a paw; but it is also a Teut. word.] *n*. पंजा *m*. २ (*jocose.* or *contemp.*) *the hand* हात *m*. P. *v. i. to draw the fore-foot along the ground, as a horse* (भुई) टापरणें, टापारणें, टाफरणें, टाप *f* -टाफर *f*. मारणें. P. *v. t. to strike with the paw* टापरणें, टाफरणें. २ (hence) *to handle fondly or rudely* हाताळणें, घुसडणें, गुधडणें. ३ हात *m* -पंजा *m*. मारणें.

Pawl (pawl) [Perhaps from L. *palus*, a stake.] *n.* (*mach.*) *a catch* (यंत्रांतील) कुत्रें *n*. P. *v. t. to stop with a pawl* कुत्रें घालणें. Pawled *pa. t.* & *pa. p.* Pawl'ing *pr. p.*

Pawn (pawn) [Fr. *pan* –L. *pannus*, a rag, cloth, a thing left in pledge, because a piece of clothing was a convenient thing to leave in pledge.] *n. security for money lent* (जंगम मिळकतीचें) गहाण *n*, गहाण ठेवलेली वस्तु *f*, तारण *n*, हुडप *f*, निक्षेप *m*. २ (*Shakes.*) *state of being pledged* गहाणदारी *f*, गहाणवटी *f*. ३ (*poet.*) *a stake hazarded in a wager* पण *m*, पणाला लावलेली वस्तु *f*. P. *v. t. to pledge* (जंगम मिळकत) गहाण ठेवणें-लावणें-लावून देणें, गहाणवट ठेवणें, गहाण टाकणें. २ *to wager* पणाला लावणें. Pawn'able *a*. गहाण टाकतां येण्यासारखा. Pawn'-broker *n*. जंगम मिळकत गहाण ठेवणारा *m*, हुडपाचा व्यापारी *m*. Pawn'-broking *n*. गहाणाचा व्यापार *m*. Pawn'ed *pa. t.* & *pa. p.* Pawnee' *n*. गहाणदार (सावकार) *m*. Pawn'er, Pawn'or *n*. गहाण देणारा *m*. Pawn'ing *pr. p.*

Pawn (pawn) [O. F. *paon*, a foot-soldier—Low L. *pedo*, *pedonis*, a foot-soldier, from L. *pes*, *pedis*, Sk. पाद, foot.] *n. a common piece in chess* प्यादें *n*, प्यादा *m*. [CHECKMATE WITH P. प्यादी *f*, प्यादेमात *f*, प्यादमात *f*.]

Pawnee, Pawner, See under Pawn No. 1.

Paxwax (paks'waks) [Orig. *fax-wax* –A. S. *feax fex*, hair, & *weaxan*, to grow.] *n*. (*anat.*) *the strong tendon in the neck of animals* (जनावरांच्या) मानेची शीर *f*.

Pay (pā) [L. *picare*, to pitch.] *v. t*. (गलबताच्या सळाला वगैरे) डांबर लावणें -फांसणें.

Pay (pā) [Fr. *payer* –L. *pacare*, to appease,–*pax*, *pacis*, peace.] *v. t. to make due return to* (for labour) पगार *m*. देणें, वेतन *n* -रोजमुरा *m* -मजुरी *f*-तलब *f*. देणें-वांटणें, चिठ्ठा *m*. वांटणें. २ (*fig.*) *to punish* उलट देणें, बदला -बक्षिस देणें, फेड करणें, फेडणें, शासन करणें; as, "P. him in his own coin." ३ *to discharge* (as a debt) वारणें, फेडणें, देणें, वाळता करणें, अदा करणें, (-चें) वारापाणी करणें. ४ *to fulfil* (as a duty) पुरा करणें, खरा करणें, शेवटास -सिद्धीस नेणें, पार पाडणें; as, "This day have I *paid* my vows." ५ *to give or offer* (without an implied obligation) देणें, पुरविणें; as, "To *pay* attention." [To P. ATTENTIONS TO (A LADY), SEE UNDER ATTENTION. To P. DOWN नगद मोजणें, (रोख पैसा देऊन) हिशोब चुकता करणें. To P. FOR, *to atone for* निस्तरणें, निरपणें, फेडणें, दंड *m* -गुन्हेगारी *f*. देणें *g. of o.*, शासन *n* -प्रायश्चित्त *n*. भोगणें *g. of o.* २ *to bear the expense of* (-चा) खर्च सोसणें -पत्करणें-देणें-अंगावर घेणें, भरून देणें, किंमत *f* -दाम *m*- पैका *m* -मूल्य *n*. देणें. To P. IN (पैसा वगैरे) भरणें. To P. IN CASH रोख-नगद देणें. To P. IN KIND मालाच्या रूपानें देणें. To P. OFF (खलाशी, नोकर, वगैरेंना) पगार चुकवून-चुकता करून रजा देणें, पगाराचा-हिशोबाचा उलगडा करून टाकणें. २ *to revenge* (-चा) सूड उगवणें, (-चें) उसनें फेडणें. ३ *to unwind*

(सूत, दोरा, इ.) उलगडणें. To P. OFF AN OLD SCORE सूड उगविणें. To P. ONE IN HIS OWN COIN जशास तसें करणें, बरोबर उट्टें काढणें. To P. ONE'S DUTY मुजरा करणें. To P. THE DEBT OF NATURE मरणें. To P. THE FIDDLER, or THE PIPER (*colloq.*) खर्च-बोजा-त्रास-झीज *f.* सोसणें.]
Paid *pa. t.* P. *pa.p.* पैसे दिलेला, पैसे भरलेला. [PAID or PREPAID (MESSAGE, LETTER) आगाऊ पैसे भरलेला, आगाऊ महसूल भरलेला. PAID CANDIDATE पगारी उमेदवार. NOT P. पैसे न भरलेला, नाटपेट.]

Pay *n. salary, wages* पगार *m,* वेतन *n,* तनखा *m,* मुशारा *m,* मुशाहिरा *m,* रोजमुरा *m,* मजूरी *f,* चिठ्ठा *m.* २ *compensation* मोबदला. [DAILY P. रोज *m,* रोजी *f,* रोजमुरा *m.* EXTRA P. भत्ता *m.* FULL P. भर पगार *m.* GENERAL SERVING OUT OF P. OR WAGES पगारवांटणी *f,* वटवडा *m.* GOOD P. चांगला (भरपूर) पगार *m.* २ लायक -शहाजोग -तरतें कुळ. HALF P. अर्धा पगार *m.* MONTHLY P. दरमाहा *m,* दरमहा *m,* महिना *m.* YEARLY P. वार्षिक *n,* वार्षिक वेतन *n.* P. BILL, P. ROLL, P. SHEET पगाराचा तक्ता *m,* पगाराचा रोळ *m,* वटवडेपत्रक *n.* P. DAY पगाराचा दिवस *m.* IN THE P. OF (-च्या) कामावर, (नें) ठेवलेला.]

Pay'able *a. suitable to be paid* देण्यास योग्य -लायक, देण्याच्या लायकीचा, देण्यासारखा, देतां येण्यासारखा. २ *justly due* द्यावयाचा, देण्याचा, देणें असलेला, देय. ३ (*law.*) *that may be discharged by delivery of value* किंमत चुकती केल्यावर मिळण्याचा; as, "A value P. article". (b) *now due* लागू, लागू झालेला.

Payee' *n.* पैसे घेणारा.

Pay'er *n.* पैसा देणारा.

Paying *pr. p.* (पैसे) देणारा, किफायतशीर, फायदेशीर; as; "A P. concern".

Pay'master *n.* पगार वांटणारा *m,* पगारमास्तर *m.*

Pay'ment *n.--the act.* (पगार) देणें *n,* वांटणें *n,* फेडणें *n,* वारणें *n.* (b) फेड *f,* फीट *f,* फिटाफिट *f.* [THE CLOSING AND CLEARING P. शेवटची फेड *f,* झाडवाकी *f.*] २ *that which is paid* पगार *m,* मोबदला *m.*

Paynim, Same as Painim.

Pea (pē) [A. S. *pise,* L. *pisum,* Gr. *pison,* a pea. cf. Sk. पिष्, to bruise. *pl.* Peas (individually) and Pease (collectively)] *n.* (*bot.*) वाटाणा *m.* Half of a split P. डाळिंबी *f,* डाळकण *m.* Green pease ओले वाटाणे *m. pl.,* मटर *m. pl.*

Peace (pēs) [L. *pax, pacis,* peace.] *n. calm* शांति *f,* स्वस्थता *f,* स्वस्थपणा *m,* स्वास्थ्य *n,* समाधान *n,* सुख *n,* चैन *n,* थंडपणा *m.* [P. OF GOD शुद्ध अंतःकरणाची शांति *f,* मनाची शांति *f.* IN P. AND SAFETY सलामत. P. BE WITH THEE शांति असो.] २ *cessation of war* शांतता *f,* युद्धाची तहकुबी *f,* असंग्राम *m,* युद्धाभाव *m.* [ARMED P. (युद्धाची पूर्ण तयारी ठेवून) सशस्त्र शांतता *f.* P. CONFERENCE (राष्ट्राराष्ट्रांत सलोखा वाढण्याकरितां स्थापन केलेली) शांततापरिषद्. Also called Peace Congress.

P. ESTABLISHMENT शांततेच्या वेळची फौज *f*, (शांततेच्या वेळची) कायमची फौज *f*.] ३ *treaty of peace* **तह** *m*, **संधि** *m*. [P. AND WAR संधिविग्रह *m*, लढाई व तह. TO MAKE ONE'S P. WITH (-शीं) सख्य *n*- सलोखा *m*- समेट करणें.] ४ *public quiet* **शांतता** *f*, **स्वस्थता** *f*, **स्वास्थ्य** *n*, **निरुपद्रवता** *f*. [BREACH OF THE P. (सार्वजनिक) शांततेचा भंग *m*. INTERNAL P. (राज्यांतील) अंतःस्वास्थ्य *n*, राज्यांतील शांतता *f*. JUSTICE OF THE PEACE, J. P. शांततारक्षक *m*, जे. पी. ह्यांना म्याजिस्ट्रेटाचे विशेष हक्क असतात. P. AND PLENTY, P. AND PROSPERITY आबाद *f*, आबादानी *f*, आबादी आबाद *f*, आबादी *f*. TO KEEP THE P. (चांगली वर्तणूक ठेऊन) शांतता राखणें -ठेवणें, शांततेचा भंग न करणें.] ५ *reconciliation* **समेट** *m*, **मिलाफ** *m*, **ऐक्य** *n*, **सख्य** *n*. ६ *silence* **मौन** *n*, **मुकेपणा** *m*, **अभाषण** *n*. [TO HOLD ONE'S P. (विशेषतः राग आला असतां) उगाच रहाणें, मौन धरणें, मूग खाणें-गिळणें. P.! चप्प!]

Peace'able *a. tranquil* **शांत, थंड, स्वस्थ.** २ *not disposed to war* **शांतताप्रिय, शांतस्वभावाचा, शांतवृत्तीचा.** ३ *not violent or rough* **सामाचा, सामोपचाराचा.** Peace'ableness *n.* **स्वस्थता** *f*, **शांतता** *f*, **शांतताप्रियता** *f*, **निरुपद्रवता** *f*, **सामोपचार** *m*. Peace'ably *adv.* **शांततेनें, स्वस्थपणानें, शांततापूर्वक, सुखासमाधानानें.** २ **सामानें, सामोपचारपूर्वक.**

Peace'-breaker *n.* **शांततेचा भंग करणारा** *m*, **शांतताविघातक** *m*, **बिघाडपाड्या** *m*.

Peace'-breaking *n.* **शांततेचा भंग करणें** *n*, **शांतताभंग** *m*.

Peace'ful *a. possessing or enjoying peace* **शांत, थंड.** २ *not disturbed by war* **शांतता (नांदत) असलेला (देश), शांततेचा (काळ).** ३ *pacific, calm* **सामाचा.** (b) **शांततेचा (काळ).** (c) **निरुपद्रवी, शांततेच्या काळचा, सामोपचाराचा, नरम, जुळतें घेण्याचा;** as, "P. words". ४ *not quarrelsome* **शांतताप्रिय, गुण्यागोविंदानें नांदणारा, कलह न करणारा;** as, "P. citizens". Peace'fully *adv.* **शांतपणानें, शांततेनें, थंडपणानें, संथपणानें, सामोपचारानें.** Peace'fulness *n.* **शांतता** *f*, **स्वस्थता** *f*, **थंडपणा** *m*.

Peace'-maker *n.* **(सर्वत्र) शांतता करणारा, समेट करणारा;** as, "Blessed are the *peace-makers*". २ **शांततासंस्थापक, संधिकर्ता** *m*; as, "Edward the P." Peace'-making *n.* **शांतता करणें** *n*, **समेट करणें** *n*, **संधीकरण** *n*. Peace'party *n.* **शांततापक्ष** *m*.

Peach (pēch) [Fr. *pêche* –L. *Persicum* (*malum*), the Persian (apple), from *Persicus*, belonging to Persia.] *n. the tree* **सप्तालू** *n*, **पीच झाड** *n*.–*the fruit* **पीच.** P. coloured *a.* **पीच झाडाच्या मोहराच्या रंगाचा.**

Peachick (pē'chik) *n.* (*zool.*) *the chicken of the peacock* **मोराचें पिलूं** *n*.

Peacock (pē'kok) [Pea (& cock) is from A. S. *pāwe* –L. *pāuo* –Gr. *taōs*— (acc. to MaxMüller) Pers. *tāwus* –O. Tamil *tōkei*, *tōgei*, peacock.] *n.*

(*zool.*) मोर *m*, मयूर *m*, केकी *m*, शिखंडी *m*, शिखी *m*. Crest of a P. चूडा *f*, मयूरशिखा *f*. Cry of a P. केका *f*, टाहो *m*. Fan or brush of P. feathers मोरचेल *m*. Tail of P. मोराचा पिसारा *m*;—eye in it डोळा *m*, चंद्रक *m*, मेचक *m*. To have attained full plumage—a P. कुचळणें.

Pea'hen *n. fem.* मयूरी *f*, लांडोर or लांडूर *f*, or *n*,—in contempt लांडरू *n*.

Peak (pēk) [Irish *peac*, a sharp pointed thing.] *n. a point, the pointed end* (of anything) टोंक *n*, अग्र *n*, कोंच *f*, कोंचकी *f*, सुळका *m*, dim. सुळकी *f*, कोकी *f*, कोंकी *f*, अणकुची *f*. २ *the top of a mountain* (पर्वताचें) शिखर *n*, पर्वताग्र *n*, शैलाग्र *n*. ३ *a high steep mountain* पर्वताचा सुळका *m*, सुळासारखा पर्वत *m*. P. *v. i. to form or appear as a peak* टोंकदार-अणकुचीदार-बारीक होणें -होत जाणें. Peak'ed *a. pointed* टोंकदार, अणकुचीदार, कोंकीदार, कोंचकीदार; as, "A P. roof." २ (*colloq.*) *sickly, not robust* मऱ्या, रोड्या. Peak'ish *a.* शिखराचा. २ *belonging to a mountainous region* पहाडी; as, "P. dialect." ३ टोंकदार, अणकुचीदार, सुळक्यासारखा.

Peal (pēl) [Short for *Appeal* q. v.] *n. a loud sound or a succession of loud sounds* (घंटांचा, मेघगर्जनेचा, तोफांचा, हंसण्याचा वगैरे) मोठा नाद *m*-आवाज *m*, गर्जना *f*, गंभीर नाद *m*, दणका *m*, घोष *m*, घोषणा *f*, धडाका *m*, खणका *m*, तडाखा *m*, कडाखा *m*, कडाका *m*, कडका *m*, झडाका *m*, ठांका *m*;–intens. दणदणाट *m*, खणखणाट *m*, दणाण *m*, घणघणाट *m*, कडकडाट *m*, कडाड *m*, कडाडा *m*, धडाडा *m*, फडाड *m*, भडाड *m*. [By Ps. कडकडां, कडकड, कडाकडा, कडाडां, घडडड, भडडड, धडधड, धडाधड, धडाडां, फडफड, फडाफड, फडाडां, भडाभड, भडाडां.] २ *a set of bells tuned to each other* स्वरमिलाफ होण्याजोग्या (निरनिराळया सुरांत) लावलेल्या घंटा *f. pl.*-घंटांचा जोड *m*. (b) (also) *the sound made by them when rung* अशा घंटा वाजवल्या म्हणजे होणारा नाद *m*, घंटानाद *m*, घोष *m*. P. *v. i. to utter or give out loud sounds* गर्जना करणें, कडकडणें, दणदणणें, घडघडणें, फडफडणें, कडाका *m*-तडाका *m* &c. होणें-चालणें *g. of s.*;-intens. कडाडणें, धडाडणें, घडाडणें, भडाडणें, &c. २ *to resound, to echo* दुमदुमणें, दुमदुमून जाणें; as, "And the whole air *pealed* with the cheers of our men." P. *v. t. to utter loudly* घोष करणें-चालवणें *g. of o.*, मोठमोठ्यानीं म्हणणें -उच्चारणें.

Pean (pēn) See Pæan.

Pear (pār) [A. S. *pere*-L. *pirum*, a pear.] *n. bot.*–the tree पीअर (झाड) *n*. -the fruit पीअर (फळ) *n*. Prickly P. निवडुंग *n*. The flat-jointed prickly P. फड्या निवडुंग *n*. or *m*. Leaf of it फडा *f*.

N. B. पीअरच्या झाडांची लागवड हिंदुस्थानांत होते व पीअरची फळें लोक खातात.

Pearl (pėrl) [Of doubtful origin. Perhaps from Fr. *perle*, a pearl.] *n.* मोतीं *n*, मौक्तिक *n*, मुक्ताफळ *n*. [CLUSTER OF P.S मुक्ताजाल *n*. IMITATION *or* ARTIFICIAL P. कापुरमोतीं *n*, कागदी-पान्याचें-फुगें मोतीं *n*, फुगा *m*, खोटें मोतीं *n*. LACKLUSTRE P. खरडा *m*, काहलाबंदरी मोतीं *n*. SEED PEARL मौक्तिकमसाकरितां वापरण्याचें बारीक मोतीं. SUIT *or* SET OF FOUR P. S चौकडा *m*. २ (hence, *fig.*) *anything very precious* मोत्याचा दाणा *m*, रत्न *n*. ३ *mother-of-pearl* मोतीशिंप *f*, मोतशिंप *f*, शिंपी *f*. ४ (*print.*) 'पर्ल' नांवाचा छापण्याचा टाइप. P. *a*. मोत्याचा. २ *made of pearls* मोत्यांचा, मोत्यांचा केलेला. P. *v. t. to set or adorn with pearls* (also *fig.*) मोत्यांनीं सुशोभित-मंडित करणें. २ *to make into small round grains so as to resemble pearls* मोत्यासारखा (वाटोळा व गुळगुळीत) करणें, मोतीं बनवणें; as, "To *pearl* barley." P. *v. i.* मोत्यासारखा दिसणें. २ *to dive or hunt for pearls* मोतीं शोधणें; as, "To go *pearling*." Pearl'ash *n*. पोट्याशमचा कार्बोनेट, पालाशकर्बित. [पालाश=Potassium; कर्बित = Carbonate. See the word Chemistry.] Pearl'y *a. containing or abounding with pearls* मुक्ताप्रचुर, मुक्ताबहुल, मुक्तामय, पुष्कळ मोतीं सांपडणारा; as, "P. shells." २ *resembling pearls* मोत्यासारखा, मुक्तावत्, मुक्तातुल्य; as, "P. dew." ३ *clear, transparent* मोत्यासारखा स्वच्छ, मुक्ताधवल. ४ *having a sweet tone* गोड सुराचें (वाद्य).

Peasant (pez'ant) [O. F. *paisant* (with excrescent-*t*), Mod. Fr. *paysan-pays*-L. *pagus*, a district, a country.] *n. a countryman, a rustic* गांवढळ मनुष्य *m*, गांवढळ *m*, खेडवळ *m*, अडाणी *m*, खेड्यागंव्हार मनुष्य *m*. २ (*esp.*) *a farm-labourer* शेतकरी *m*, नांगऱ्या *m*, जोत्या *m*, खेती *m*, किसान *m*. [P. PROPRIETOR (स्वतःची जमीन कसणारा) मालक शेतकरी *m*.] P. *a. rustic* गांवढळ, खेडवळ, अडाणी, आडमुठ्या. Peas'antry *n. peasants collectively* शेतकरीवर्ग *m*, शेतकरी *m. pl.*, रयत *f*, रयतावा *m*.

Peat (pēt) [True form *beat* –M. E. *beten*, to mend a fire -A. S. *betan*, to make better-*bot*, advantage.] *n. decayed vegetable matter like turf, cut out of boggy places, dried for fuel* (जमिनींत पुरून गेल्यामुळें) कुजलेल्या झाडांचे अवशेष *m. pl.*, कुजलेल्या झाडांचें सर्पण *n*.

Pebble (peb'l) [A. S. *papol* (*stan*), a pebble (stone); akin to L. *papula*, a pustule.] *n. a rounded stone* गोटा *m*, गोटी *f*, खडा *m*, गुंडा *m*, कंकर *m*. २ (चष्मे करण्यास वापरण्याचा पांढरा) गारगोटादगड *m*. [PEBBLE-SPECTACLES गारेचे चष्मे. LITTLE P. सकेरा, सकिरा.] P. *v. t. to roughen the surface of* (leather) दाणेदार करणें. Pebb'led *a. abounding in pebbles* गोट्यांनीं भरलेला. Pebb'le-powder *n*. सावकाश उडणारी तोफेची दारू *f*. Pebb'le-stone *n*.

गारगोटा m, गारेचा दगड m. Pebb'le-ware n. निरनिराळ्या रंगाच्या मातीचीं केलेलीं भांडीं n. pl. Pebb'ly a. गोट्यांचा, खड्यांचा, गोट्यांनीं भरलेला.

Peccable (pek'a-bl) a. } See under Peccant.
Peccadillo (pek-a-dil'lo) n. }

Peccancy, See under Peccant.

Peccant (pek'ant) [L. *peccans,-antis*, pr. p. of *peccare*, to sin.] a. *sinning, guilty of transgression* पापी, अपराधी, दोषी, गुन्हेगार, गुन्हा केलेला; as, "P. angels." २ *morbid* विकृत, दूषित, दोषयुक्त, विकार झालेला; as, "P. humours." Peccabil'ity n. *liability to sin* पापाधीनता f, पापक्षमता f, पापप्रवणता f; as, "The Common P. of mankind." Pecc'able a. *liable or inclined to sin* पापाकडे प्रवृत्ति f-कल असलेला, पापप्रवृत्ति, पापप्रवण, पाप करण्यासारखा. Peccadil'lo n. *a slight offence* लहानसहान पाप n-दोष m -अपराध m, बारीक चूक or चुकी f, क्षुल्लक गुन्हा m, अल्पापराध m. Peccadillos, *or* Peccadilloes n. pl. Pec'cancy n. *guiltiness* गुन्हेगारी f, दोषीपणा m, पापीपणा m, अपराधीपणा m, अपराधित्व n, सापराधता f, सदोषपणा m, सदोषत्व n, &c. २ *a sin, an offence* अपराध m, दोष m, गुन्हा m, चूक f, &c. Pecc'antly *adv.* दोषीपणानें, गुन्हेगारीनें, चुकी करून.

Peccavi (pek-kā'vī) [L. *peccavi*, I have sinned.] n. दोष कबूल करणें, दोषस्वीकार m, दोषांगीकार m. [To CRY P. चूक पदरांत घेणें-कबूल करणें.]

Peck (pek) [M. E. *pekke*, prob. from *peck*, 'to pick up,' formerly an indefinite quantity.] n. *a dry measure equal to 2 gallons or* $\frac{1}{4}$ *of a bushel* पेक n, दोन ग्यालनांचें कैली माप n. २ *a great deal* सुकाळ m, रास f, ढीग m, खंडीच्या खंडी f. pl. [A P. OF TROUBLES दुःखांचा सुकाळ -परमावधी.]

Peck (pek) [A later form of *Pick*.] v. t. *to strike with the beak* (-ला) चोंच -टोंच मारणें, चोंचीनें मारणें-टोंचणें, चोंचावणें, टोंचळणें, टोंकरणें, बोंचलणें, चोंचीनें कुरकटणें -कुरकुडणें. २-(a hole) चोंचीनें (भोंक इ०) पाडणें-करणें, टोंचून -टोंकरून -कुरकुटून पाडणें, टोंकरणें, पोखरणें, भोंसकणें, &c. ३ *to seize and pick up with the beak* चोंचीनें वेंचणें-टिपणें-निवडून or उचलून घेणें. [To FEED BY PECKING GRAINS चरणें.] (b) (hence *fig.*) वेंचून-निवडून-टिपून काढणें. P. v. i. टोंचळणें, चोंच मारणें. २ *to pick up food with the beak* चोंचीनें उचलून खाणें, चोंचीनें खाणें. To P. AT *to carp at, to tease* किरकिरणें, बोंचणी f-टोंचणी -किरकीर f-चिरचीर f-पिरपीर f -रिपरीप f -टिरटीर f -टुरटूर f -जिकीर f-जिगजीग f-घसघस f-घिसाघीस f-घासाघीस f-खिसखीस f-कटकट f-टकटक f-किटकीट f-&c. लावणें-मांडणें-चालवणें, वाथंग m. लावणें-मांडणें-सांगणें n. P. n. बोंचणी f, टोंचणी f, टुमणी f. Peck'ed pa. t. P. pa. p. चोंच मारलेला, चोंचावलेला, &c. Peck'er n. चोंच

मारणारा, चोंचावणारा. २ किरकीर करणारा, पिरपीर-दुरदूर-जिकीर &c. लावणारा. ३ *an instrument for pecking* बोम *m*, भोंकें पाडण्याचें हत्यार *n*. ४ (*specif.*) *a bird that pecks holes in trees* कुरकुटा पक्षी *m*. Peck'ish *a*. (*colloq.*) *hungry* भूक लागलेला.

Pectinal (pek'tin-al) [L. *pecten,pectinis*, a comb.] *a. of a comb* फणीचा. २ *resembling a comb* फणीसारखा. ३ *having bones like the teeth of a comb* फणीसारखीं हाडें असलेला (मासा *m*.) P. *n. a fish whose bones resemble comb-teeth* फणीसारख्या फांसळ्यांचीं हाडें असलेला मासा *m*, कंकताकार मासा *m*. Pec'tinate,-ed *a. resembling the teeth (of a comb)* फणीच्या दांत्यासारखा. २ (*bot.*) *comb-like* फणीच्या दांत्यासारखें बाजूस फाटलेलें (पान); कंकताकार; as, "A P. leaf." Pectina'tion *n*. फणीच्या दांत्यासारखी आकृति *f*. २ *the act of combing* विंचरणें *n*.

Pectinate, See under Pectinal.

Pectoral (pek'tor-al) [Fr. –L. *pectoralis- pectus-pectoris*, the breast.] *a. of or pertaining to the breast or chest* छातीचा, उराचा, उरासंबंधीं, वक्षःस्थलविषयक, वक्षःसंबंधीं, उरोगत. २ *relating to, or good for, diseases of the chest or lungs* छातीचे रोगाचा-विषयीं-संबंधीं, छातीचे रोगावर गुणकारक, कफहारक (औषध *n*.) [PECTORAL REMEDY छातीचे विकारावरील औषध, कफनाशक औषध, कफघ्न.] ३ *having the breast conspicuously coloured* छातीवर विशेष रंग असणारा. P. *n. a covering or protection for the breast* उरस्त्राण *n*, छातीवरील आच्छादन *n*. २ *a medicine for diseases of the chest organs, especially lungs* छातींतील रोगांवर औषध *n*, कासघ्न *n*, कफनाशक औषध *n*, कासशामक, दम्यावरचें -दम्याचें औषध *n*. Pec'torally *adv*. Pectoralis muscle *n*. उरोजस्नायु *m*. See the word Muscle.

Pectoriloquy (pek-tō-ril'ō-kwi) [L. *pectus*, the breast, and *loqui*, to speak.] *n*. उरोनाद *m*, छातींतील आवाज, कानाच्या नळीनें ऐकतांना रोग्यानें शब्द केला असतां किंवा तो बोलला असतां ऐकूं येणारा आवाज. असा आवाज फुप्फुसाला खळगा पडला असतां किंवा फुप्फुस बिघडला असतां ऐकूं येतो.

Peculate (pek'ū-lāt) [L. *peculor, peculatus-pecūlium*, private property, akin to *pecunia*, money.] *v. i. to appropriate to one's own use the property of the public* (सार्वजनिक) पैसा खाणें, (सार्वजनिक) पैशाची अफरातफर करणें, तनाखोरी *f*-हरामखोरी *f*. करणें, दुसऱ्याच्या पैशावर हात मारणें, परद्रव्यावर ताव देणें. P. *v. t. to steal* डल्ला मारणें, शिकार मारणें -साधणें *g. of o.*, चावणें, खाणें, दडपणें, हाताखालीं घालणें, पसार करणें. Pecula'tion *n. embezzlement* (सार्वजनिक) पैशाची अफरातफर *f*, तनाखोरी *f*, हरामखोरी *f*. २ *illicit gain* डल्ला *m*, शिकार *f*, खाद *f*, खादगी *f*. Pecu'lator *n*. (सार्वजनिक पैशाची) अफरातफर करणारा

m, हरामखोर *m*, खावू *m*, खादू *m*, तनाखोरी करणारा *m*.

Peculiar (pe-kul'yar) [Fr.–L. *peculiaris*, *peculium*, private property.] *a. one's own* आपला, स्वतःचा, आत्मीय, स्वकीय, स्वीय, खासगी, खास, खासगत, खासगतीचा, खासगीचा, व्यक्तिविषयक, खुद्दनिसबतीचा, खुदजातीचा; as, "Hymns...that Christianity hath P. unto itself." २ *particular, special* विशिष्ट, विशेष, खास, एकमेव, एवढाच; as, "My fate is Juno's most P. care." ३ *singular* तऱ्हेवाईक, चमत्कारिक, असाधारण, असामान्य, विलक्षण, निराळाच; as, "The sky had a P. appearance." P. *n. a sole or exclusive property* विशेष गुण *m*, विशेष धर्म *m*, विशेष *m*, विशेष अधिकार *m*; as, "Revenge is the P. of heaven." Peculiar'ity *n. a special and distinctive characteristic or habit* विशेष गुण *m*, विशेष धर्म *m*, विशेष लक्षण *n*, विशेष चिन्ह *n*, विशेष संचय *f*, विशेष *m*, तन्मात्रवर्तित्व *n*, अनन्यत्रवर्तित्व *n*. २ *singularity* तऱ्हेवाईकपणा *m*, चमत्कारिकपणा *m*, असामान्यपणा *m*, विलक्षणपणा *m*; as, "The smallest P. of temper or manner."

Pecul'iarly *adv. as regards oneself alone* स्वतः संबंधानें, स्वतःला, जातीनें; as, "This does not affect him P." २ *especially* विशिष्टपणें, विशेषतः, विशेषेंकरून, विशेषत्वानें, विशेष रीतीनें, असामान्यत्वानें, असाधारणपणें; as, "P. annoying." ३ *oddly* विलक्षण तऱ्हेनें रीतीनें, तऱ्हेवाईकपणानें; as, "They dress P." Pecul'iarness *n.* विशेषता *f*, विशेषपणा *m*, विशेषत्व *n*, विशेष *m*. २ असाधारणता *f*, असामान्यता *f*.

Peculium (pĕkŭl'i-um) [L.] *n.* (*Rom. Law*) (बापाची किंवा धन्याची सत्ता नसलेलें) स्वकीय धन *n*, स्वतःचें धन *n*. २ *a special fund for private and personal use* (हातखर्चाकरितां काढून ठेवलेली) खासगी रक्कम *f*, स्वतःची खर्ची *f*.

Pecuniary (pe-kū'ni-ar-i) [Fr.–L. *pecuniarius*-*pecunia*, money -*pecu* which appears in L. *pecua* (*pl.*) Sk. पशु, cattle of all kinds; cattle forming the wealth of early races.] *a.* (consisting) *of money* पैशाचा, द्रव्याचा, धनाचा, धनविषयक, आर्थिक; as, "P. aid; P. considerations." २ धनरूप, द्रव्यरूप, अर्थात्मक. ३ (of offence) *having pecuniary penalty* दंडाची शिक्षा असणारा (गुन्हा). Pecu'niarily *adv.* पैशाच्या बाजूनें, पैशाच्या दृष्टीनें पाहतां.

Pedagogics, See under Pedagogue.

Pedagogue (ped'a-gog) [Lit. '*a leader of a boy*' to and from school, Fr.–L.—Gr. *paidagogos*-*pais*, *paidos*, a boy, *agogos*, a leader—*agein*, to lead. प्राचीन ग्रीक भाषेंत Pedagogue म्हणजे धन्याच्या मुलांवर देखरेख ठेवणारा व त्यांची शाळेंत नेआण करणारा गुलाम असा अर्थ होता.] *n. a school-master*

पतोजी m, शिक्षक m, शाळामास्तर m. २ a pedant (मुलांना शिकवून शिकवून आल्यतेनें बोलण्याची संवय झालेला) पंडितंमन्य m, पांडित्याचा डौल घालणारा मनुष्य m. Pedagogic,-al (ped-a-goj'ik,-al) a. पंतोजीचा, पंडितीथाटाचा, शिक्षकीडौलाचा, शिक्षकाचा, पंतोजीपणाचा. Pedagog'ic, Pedagog'ics, Ped'agogy n. *the principles and rules of teaching* अध्यापनशास्त्र n, शिक्षणशास्त्र n. Ped'agogism n. *the system, occupation, character or manner of pedagogues* पंडितगिरी, अध्यापकत्व, पंतोजीपणा.

Pedagogy, See under Pedagogue.

Pedal (ped'al or pē'dal) [L. *pedalis -pes, pedis*, Sk. पद्, the foot.] a. (*zool.*) *of the feet or foot* (*esp.* of mollusc) (मृदुशरीरी प्राण्यांच्या) पादविषयक, पादगत, पायांचा, पायाचा, पादसंबंधीं; as, "The P. ganglion." २ (*math.*) पाद, पादिक; as, "P. triangle = पादत्रिकोण." P. n. (in musical instruments) *a lever moved by the foot* (वाद्याची पायानें हालविण्याची) पावडी f. २ (of a loom) पांवडा m, पावठणी f, पावठी f, पावसरा m, पावसारा, पायनेल. ३ *a treadle* (as in a lathe) पायंडा m, पांवडा m.

Pedant (ped'ant) [Fr.–It.–Gr. *paidevein*, to instruct-*pais, paidos*, a boy.] n. *one who puts on an air of learning* पंडितंमन्य m, पांडित्य मिरविणारा m, विद्येचा डौल मिरविणारा m, पांडित्याचा आव m-आडंबर-डौल m. घालणारा-मांडणारा-माजविणारा. २ *one who is possessed by a theory* (एखाद्या) कल्पनेनें पछाडलेला, (एखादी) कल्पना घेऊन बसणारा. Pedan'tic,-al a. *ostentatious of learning* पांडित्य दर्शक-गर्भित-प्रचुर, पांडित्याचा, विद्येच्या डौलाचा-पोमाचा; as, "A P. description." २ (of persons) पांडित्य मिरविणारा, विद्येचा डौल मारणारा; as, "A P. writer." Pedan'tically *adv.* पांडित्याच्या ऐटीनें, विद्येचा आव घालून, पांडित्य दाखवून-करून. Ped'antry n. *vain and useless display of learning* पोकळ पांडित्य n, विद्येचा डौल m- आव m–आडंबर n- पोम n-स्तोम n, पंडितंमन्यता f.

Pedantic, Pedantry, See under Pedant.

Pedate (ped'āt) [L. *pedatus, pa. p.* of *pedare*, to furnish with feet.] a. (*zool.*) *footed* पादयुक्त, पाय असलेला. २ (*bot.*) *having divisions like bird's claws* पक्षिपादाकार, पक्ष्याच्या पंज्यासारखा; as, "A p. leaf."

N. B.—Some use पंज्यासारखा for Palmate; therefore we must have a separate word for Pedate. Pedat'ifid a. पक्षिपादवत् छिन्न.

Peddle (ped'l) [M. E. *pedde*, a basket.] v. i. *to hawk goods about* फेरीवाल्याचा धंदा करणें, फेरी करीत हिंडणें. २ *to be busy about trifles* किरकोळ गोष्टींत गढून जाणें. P. v. t. *to hawk* फेरीवर विकणें. २ *to retail* किरकोळीनें विकणें. f. Ped'dler n. See

ped'lar. Ped'dlery *n.* फेरीचा धंदा *m*, फेरीवाल्याचा धंदा *m.* २ *small retail business* बारिक-किरकोळ व्यापार *m.* Ped'dling *a.* फेरीवाल्याचा धंदा फेरी करणारा, फेरीवर जाणारा. २ *petty, insignificant* बारीक, लहानसहान, किरकोळ, बिछायती, किरकोळीचा, किरकोळकामाचा; as, "The miserable remains of a P. commerce".

Peddlery, See under Peddle.

Pederasty (ped'ėr-as-ti) [Gr. *paiderastia.* cf. Fr. *péd'erastie.*] *n. the crime against nature, sodomy* निसर्गविरुद्ध व्यापार *m*, गुदमैथुन *n*, गुदमैथुनाचा गुन्हा *m.* Ped'erast *n.* गुदमैथुन करणारा.

Pedestal (ped'es-tal) [Sp.-It. *piedestallo*-L. *pes, pedis*, Sk. पद, foot, and It. *stallo*, Sk. स्थल, a place.] *n. any thing that serves as a foot or support* पाया *m*, आधार *m*, बैठक *f*, (*of a pillar*) (खांबाचा) उथळा *m*, तिवई *f*, तळखडा *m*, (पुतळ्याची) बैठक *f*, (of a lamp) चाडें, पडघी *f.* २ *an assumed position of self-importance* स्वयंगृहीत उच्चासन *n.* P. *v. t. to set or support on a pedestal* उथळ्यावर-बैठकीवर बसवणें-ठेवणें, बैठक *f*- तिवई देणें. Ped'estaled *a. placed on, or supported by, a pedestal* उथळ्यावर बसविलेला, उथळा दिलेला.

Pedestrian (pe-des'tri-an) [L. *pedestris -pes, pedis*, Sk. पद, a foot.] *a. going on foot* पायीं -पायानें जाणारा -चालणारा, पादचारी, पादगामी, चालत जाणारा, पदाति. २ *performed on foot* चालून केलेला, पायीं केलेला, पादचालीचा, पायाचा; as, "P. journey." ३ (of literary style) *mean and low* ग्राम्य, अप्रौढ (भाषासरणी), खेडवळ. P. *n. a foot-traveller* पायीं चालणारा प्रवासी *m*, पदाति *m.* २ (*specif.*) *a professional walker* चालण्याची-धांवण्याची शर्यत मारणारा, जलद चालण्याबद्दल नांवाजलेला. Pedes'trianism पायीं जाणें *n*, चालणें *n*, चाल *f*, चरणचाल, पादचाल *f.* २ *travelling or racing on foot* पायीं जाण्याची-धांवण्याची शर्यत *f*, पादप्रवास *m*, (पैजेकरितां) धांवणें. Pedes'trianise *v. i.* पायीं चालण्याची संवय करणें.

Pediatrics *n.* Same as Pædiatrics.

Pedicel, Pedicle (ped'i-sel, ped'i-kl) [Fr. *pedicelle*-L. *pediculus*, dim. of *pes, pedis*, Sk. पद, a foot.] *n.* (*bot.*) *the little foot-stalk by which a leaf or fruit is fixed on the tree* (पानाचा किंवा फळाचा) उपवृन्त *m.* उ० मोहरींतील प्रत्येक फुलाचा देंठ. २ (*med.*) (एखादी गांठ किंवा आवाळूं कापून काढल्यावर त्या ठिकाणीं शिल्लक राहणारें) देंठ *n.* Ped'iceled, Ped'icellate *a.* (*bot.*) *having or supported by a pedicel* उपवृन्त असलेला, उपवृन्तयुक्त, उपवृन्ताश्रित.

Pedicular (pe-dik'ū-lėr) [L. *pedicularis-pediculus*, a louse.] *a. of or pertaining to lice* उवांचा-संबंधीं.

Pedicule, Same as Pedicle.

Pediculus (pe-dik'ū-lus) [L.] *n.* उवांचा वर्ग *m.*

Pedicure (ped'-i-kūr) [L. *pes, pedis*, Sk. पद्, foot, and *cura*, care.] *n. the cure of the feet* पदोपचार *m*, पायांचा -पायांवर इलाज *m*. २ *a specialist in the treatment of the feet* पायाच्या रोगांत निष्णात, पदवैद्य *m*, पदचिकित्सक *m*.

Pediform (ped'i-fawrm) *a. shaped like a foot* पायासारखा, पायाच्या आकृतीचा, पादाकृति.

Pedigerous (pe-dij'ér-us) [L. *pedis*, Sk. पद्, and *-gerous*.] *a. bearing or having feet or legs* सपाद.

Pedigree (ped'i-gr ē) [Ety. dub.; Wedgwood gives Fr. *pied de gres*, a tree of degrees, *pied* being technically used in the sense of 'tree'. Skeat suggests Fr. *pied de grue* crane's-foot, from the crane's foot used in drawing out a pedigree.] *n. register of descent from ancestors* वंशजांची तीथवार यादी *f*, वंशचरित्र *n*, वंशानुचरित *n*, वंशवृक्ष *m*, पिढीपत्रक *n*. २ *lineage, descent, genealogy* वंशावळ *f*, वंशावळी *f*, वंशावलि *f*, वंशपरंपरा *f*, पिढी *f*, कुळी *f*, कुळ *n*. ३ (stock-breeding) (घोड्यांची वगैरे) वंशावळ *f*. ४ *derivation* (of a word) व्युत्पत्तिक्रम *m*.

Pediment (ped'i-ment) [L. *pes, pedis*, Sk. पद्, a foot.] *n*. (*Arch.*) *a triangular or circular ornament, which finishes the fronts of buildings, and serves as a decoration over gates* तिकोनी किंवा वाटोळें पान *n*.

Pedlar, Pedler (ped'lėr) [Older form *peddar* or *pedder*, one who carries wares in a *ped*, Prov. Eng. for basket.] *n*. फेरीवाला *m*, फेरेकरी, फिरता, फिरस्ता *m*, बिछाइती, बोहारी *m*. २ *retailer* (*of gossip etc.*) गप्पा वगैरे उठवणारा -पसरणारा.

Pedomancy (ped'ō-man-si) [L. *pedi-, pedo-*, and *-mancy*.] *n. divination by examining the soles of the feet* पायांच्या तळव्यावरून भविष्य सांगणें, पदसामुद्रिक *n*.

Pedometer (ped-om'ēt-ėr) [L. *pes, pedis*, Sk. पद्, a foot, and Sk. मात्रा a measure, Gr. *metron*, a measure.] *n. an instrument indicating the number of steps taken in walking, and so ascertaining the distance passed over* पाउलें व मजल मोजण्याचें यंत्र *n*, पादन्यासमापक (यंत्र), पादमापक, किती चाललों हें मोजण्याचें घड्याळ *n*.

Pedomotive (ped-omō'-tiv) [L. *pedis*, Sk. पद्, foot, and Motive.] *a. moved or worked by the action of the foot or feet* (on a pedal or treadle) पायानें -पायांनीं चालविलेला.

Pedotrophy (ped-ot'rō-fi) [Gr. *paidos*, a child, and *trephein*, to nourish.] *n. the art of nourishing children properly* बालसंगोपनशास्त्र *n*, बालसंगोपन *n*.

Peduncle (pē-dung'kl) [Fr. *pedoncule*- L. L. *pedunculus*- L. *pes, pedis*, Sk. पद्, the foot.] *n*. (*bot.*) *main-stalk bearing subordinate stalks* (*pedicels*)

(पुष्पाचा) मुख्यवृन्त; (फुलाचा) मुख्य दांडका; उ० गुलछबू.

Peel (pēl) [Celt. *pill*, a stake, a fort.] *n. a small Border fortress* (स्काटलंडच्या) सरहद्दीवरील लहानसा किल्ला *m*, गड *m*.

Peel (pēl) [Fr. *pelle*- L. *pála*, a spade.] *n. a fire shovel* उलथणें *n*, कलथा *m*, उचटणें or उचकटणें *n*, निखारे वरखालीं करण्याचें ढवळणें.

Peel (pēl) [Fr. *peler*, to unskin–L. *pilare*, to deprive of hair- *pilus*, a hair, or from *pellis*, a skin.] *v. t. to strip off the skin or bark* सोलणें, निसणें, छिलणें, साल *f*- सालपट *n*- त्वचा *f*- etc. काढणें; as, "To P. an orange." P. *v. i. to lose the skin, bark, or rind* साल निघणें *in. con. g. of s.*, सुटणें. २ (humorously) *to undress* (for exercise) पोषाख उतरणें. P. *n. the skin or rind* सोलून काढलेली किंवा सुटलेली साल *f*, सालपट *n*, त्वचा *f*, सालपंड *n*, छिलटा *m*, खपला *m*, खपली *f*, पापुद्रा *m*, पापोद्रा *m*, पोपडा *m*, खरपुडी *f*, कपचा *m*, कपची *f*, सालडें *n*; as, "The P. of an orange." Peeled *pa. t.* P. *pa. p.* सोललेला, निसलेला, साल काढलेला, सोलींव, निस्तुष. Peel'er *n.* सोलणारा. Pee'ling *pr. p.* P. *v. n.* सोलणें *n*, निसणें *n*, सोलणी *f*.

Peeler (pēl'er) [From Sir Robert Peel.] *n. a nickname for a policeman* पोलिस (शिपाई) *m*.

Peelite *n.* पीलचा अनुयायी.

Peep (pēp) [Fr. *piper*- L. *pipare*, an imitative word.] *v. i. to cry as a chicken* चिवचिव करणें, चिवचिवणें. P. *n.* चिवचीव *f*. Peep'er *n.* अंड्यांतून नुकतेंच बाहेर पडलेलें पिलूं *n*.

Peep (pēp) [Same as the above word. Fr. *piper*, sig. to chirp like a bird (said of a bird-catcher), then to beguile, whence *peep*=to look out slyly.] *v. i. to begin to appear, to make the first appearance* दिसणें, दिसूं लागणें, दिसून येणें, बाहेर पडणें, दृष्टीस-नजरेस येणें-पडणें. २ *to look through a crevice* हळूच डोकावणें-डोकावून पाहणें, चोरून-आडून-चोरदृष्टीनें-टोकावून पाहणें-बघणें. [To P. OVER टोकावणें- or टोकणें.] ३ (of qualities) *to show itself unconsciously* (गुण वगैरे) सहज-अचानक बाहेर पडणें-दिसणें दिसून येणें. P. *n. first out-look or appearance* दिसणें *n*, दर्शन *n*. [P. OF DAWN प्रभात *m* or *f*, प्रभातकाल *m*- समय *m*, फांचपट *f*.] २ *a sly look* चोरनजर *f*, चोरदृष्टि *f*, चोरपाहणी *f*, चोरून-आडून etc. पाहणें. [P. HOLE आंत पहाण्याचें भोंक *n*- छेद *n*. P. SHOW कांचेंतून पहाण्याची चित्रांची पेटी *f*.] Peep'ed *pa. t.* and *pa. p.* Peep'er *n. a prying person* चोरून पाहणारा, चोरदृष्टीनें पाहणारा, डोकावणारा, हेर. Peep'ing hole *n.* चोरखिडकी *f*, चोरभोंक *n*, झरोका *m*, जंगी *f*, खिडकी *f*. Peep'ing *pr. p.* and *v. n.*

Peer (pēr) [M. E. *piren*, to look closely.] *v. i. to*

look narrowly, to peep टोंकावणें, डोकावणें, निरखून-टोंकावून-डोकावून-चोरदृष्टीनें हेरून-न्याहाळून etc. पाहणें, हेरणें, न्याहाळणें, टेहळणें.

Peer (pēr) [O. F. *parir*, *pareir*, equiv. to Fr. *paraître*, to appear, L. *parere.*] *v. i.* (*poet.*) *to come in sight, to appear* दिसूं लागणें, दिसणें.

Peer (pēr) [O. F. (Fr. *pair*)–L. *par*, *paris*, equal.] *n. a match* बरोबरीचा मनुष्य *m*, तोलाचा-जोडीचा -तोडीचा मनुष्य *m*. २ *a comrade* सोबती *m*, संवगडी *m*, जोडीदार *m*. ३ *a nobleman* उमराव *m*, अमीर *m*, अभिजनवान्, कुलीन -बडा मनुष्य *m*, 'पिअर.' ४ *a member of the House of Lords* लॉर्ड्स लोकांच्या सभेचा सभासद *m*. House of Peers, the Peers पार्लमेंट सभेंतील लॉर्ड्स लोक *m. pl.* Spiritual Peers, Temporal Peers, Same as Lords Spiritual and Lords Temporal which see under Lord. Representative Peers (लार्डांच्या सभेंत बसण्याकरितां निवडलेले २८ आयरिश, आणि १६ स्काच) प्रतिनिधि पिअर्स. Peer'age *n. the rank or dignity of a peer* अमीराची-'पिअर'चो पदवी *f*- दर्जा *m*. २ *the nobility collectively* सरदार मंडळी *f*, सरदारमंडळ, 'पिअर्स'. ३ (with a capital P.) *a book giving an account of the peerage* इंग्लंडांतील 'पिअर्स' ची माहिती देणारें पुस्तक *n*. Peer'ess *n. fem.* उमरावाची बायको *f*, उमरावीण *f*. Peer'less *a. matchless* अनुपम, अद्वितीय, अप्रतीम, निरुपम, सर्वोत्तम, सर्वोत्कृष्ट. Peer'lessly *adv.* अद्वितीयपणानें. Peer'lessness *n.* अद्वितीयता *f*, सर्वोत्कृष्टता *f*.

Peevish (pē'vish) [Prob. imitative of the puling (noise) of fretful children + *-ish.*] *a. habitually fretful, easily annoyed* किरकिऱ्या, किटकिट्या, कटकट्या, पिरपिऱ्या, रिपरिप्या, चिडचिड्या, दुरदुऱ्या, तुसडा, जिकीरी, जिकिऱ्या, जिकिरखोर, चिडखोर, चिरडखोर, चिरडीखोर, चिरड्या. २ *expressing fretfulness and discontent* किटकिटीचा, चिरडीचा, तुसडेपणाचा; as, "P. answer." [P. CONTENTION OR DISCUSSION खिसखीस *f*.] Pee'vishly *adv.* किरकीर *f*- पिरपीर *f*- दुरदूर *f*- etc. लावून, जिकिरीनें. २ चिडखोरपणानें. Pee'vishness *n. disposition to murmur* किरकिऱ्यास्वभाव *m*, जिकिरखोरपणा *m*, किरकिरेपणा *m*, दुरदुरेपणा *m*, चिडखोरपणा *m*.

Peg (peg) [Dan. *pig*, a spike.] *n. a small wooden nail or pin* खुंटी *f*, खुंटा *m*, खिटी *f*, मेख *f*, कील *m*. [STRETCHING OUT AND TYING TO FOUR PEGS AND BEATING चौखुंटी मार *m*.] २ (to hang things on) खुंटी *f*. ३ *one of the pins of a musical instrument, on which the strings are strained* खुंटी *f*. ४ (colloq. and *fig.*) *a support, a pretext* आधार *m*, निमित्त *n*, जागा *f*, कारण *n*; as, "A P. to hang a claim upon." ५ *a step, a degree* पायरी *f*, अंश *m*, प्रमाण *n*. [TO TAKE DOWN A P. LOWER एक पायरी कमी-खाली

उतरणें.] ४ *a drink, esp. of brandy and soda water* पेग *n*, ब्रांडी आणि सोडावाटर यांचें पेय *n*. P. *v. t. to fasten with a peg* खिटी *f*- मेख *f*- खुंटी मारणें -मारून बांधणें-अडकवणें. २ *to confine as with pegs, to restrict or limit closely* (चारी बाजूंनीं) कोंडणें, कोंडमारा करणें *g. of o.*, कोंडींत धरणें-अडकवणें. P. *v. i. to work diligently* (usually with *on*, *at* or *away*) खपणें, श्रम-कष्ट करणें, मेहनत घेणें-करणें; as, "To P. away at a task." Peg'ged *a.* खुंटी मारलेला, खुंटीवर बसविलेला.

Pegtop *n.* भोंवरा *m.*

Pekoe (pē'kō) [Chinese.] *n.* पिकोजातीचा सुगंधी चहा *m.*

Pelagian, Pelagic (pe-lā'ji-an, pe-laj'ik) [L. *pelagius or pelagios*, Gr. *pelagios-pelagos*, the sea.] *a.* समुद्राचा, सामुद्र, महासागरासंबंधीं, महासागराविषयीं.

Pelf (pelf) [O. F. *pelfrer*, to pilfer.] *n.* (no *pl.*) *money, riches* पैका *m*, धनदौलत *f*, पैसा *m*, दौलत *f*; as, "Despite those titles, power and P." २ *illicit gain* (conveying the idea of something ill-gotten or worthless) हरामाचा पैसा *m*, डल्ला *m*, शिकार *f*, लूट *f*, लुचपत *f*, अन्यायोपार्जित द्रव्य *n*. Pel'fish *a.* पैशाचा, पैक्याचा.

Pelican (pel'i-kan) [Fr.–L. *pelicanus*–Gr. *pelekan-pelekus*, an axe.] *n.* (*zool.*) पाणकोळी *m*, पानकोळी *m*, याची चोंच कुऱ्हाडीसारखी व लांब असते.

Pelion (pe'-li-on) *n. a mountain of Thessaly in Greece* ग्रीस देशांतील 'पेलिआन' नांवाचा डोंगर *m*. [To PILE OSSA ON P., *to make superhuman efforts* (मनुष्याच्या) शक्तीबाहेरचे प्रयत्न करणें. २ *to accumulate difficulties* अडचणी वाढविणें.]

Pelisse (pe-lēs') [F.–L. *pellis*, a skin.] *n. orig. a furred coat or robe* लोकरीचा कोट किंवा झगा *m*. २ (now) *a silk habit worn by ladies* स्त्रियांचा रेशमी झगा *m*.

Pell (pel) [L. *pellis*, a skin or hide.] *n. a skin or hide* चामडें *n*, कातडें *n*. २ *a roll of parchment* चर्मपत्र *n*. Pell'age *n. customs duty on skins of leather* चामड्यावरील जकात *f*.

Pellet (pel'et) [F. *pelote*–L. *pila*, a ball to play with.] *n. a small ball* (कागद, मेण, वगैरेची) लहान गोळी *f*. २ (बंदुकीची) लहान गोळी *f*. ३ होमिओपाथिक (औषधी) गोळी *f*.

Pellicle (pel'i-kl) [Fr.–L. *pellicula*, dim. of *pellis*, skin.] *n. a thin skin* (*esp. on plants*) लव *f*. २ *a fine film or scum* (*esp.* on the surface of liquids) तवंग *m*, कोशेटा *m*, कोशेरा *m*, सायरा *m*, कोशेटी *f*, करा *f*, फेंस *m*. ३ (*med.*) पापुद्रा *m*.

Pellic'ular *a. filmy* तवंगाचा, तवंग असलेला, फेंसाचा, फेंसाळ, फेंस आलेला -असलेला.

Pellitory (pel'i-tor-i) [L. *parietaria*, the wall

plant,-*parietarius-paries*, *parietis*, a wall.] *n.* (*bot.*) अक्कलकाढा -काडा *m*, अक्कलकारा *m*.

Pellmell (pel-mel′) [O. F. *pelle*, a fire-shovel, + *mesler*, to mix.] *adv. in utter confusion* गडबडीनें, घोळ घालून, गर्दीनें, गोंधळानें, गोंधळ -गर्दी करून.

Pellucid (pel-lū′-sid) [Fr.–L. *per*, and *lucidus*, clear.] *a. quite clear and transparent* स्वच्छ, निर्मळ, पारदर्शक. २ (of literary style) *easily intelligible* सहज समजण्यासारखी (भाषाशैली), सुबोध, सुगम. Pellucid′ity, Pellu′cidness *n.* स्वच्छ-पणा *m*, निर्मळपणा *m*, पारदर्शकता *f.* २ सुबोधता *f*, सुगमता *f.* Pellu′cidly *adv.*

Pelt (pelt) [L. *pellis*, a skin.] *n. skin with short wool on* (मेंढराचें किंवा बकऱ्याचें) आंखूड लोंकर असलेलें कातडें-चामडें *n*, चरसा *m*. २ *raw skin stripped of wool or fur* (मेंढराचें किंवा बकऱ्याचें) लोंकर काढलेलें (पण न कमावलेलें) कच्चें कातडें *n*. ३ (*jocosely*) *the human skin* कातडी *f*, चामडी *f.* Pelt′ry *n. untanned fur or skins* (न कमावलेलीं) केंसांचीं चामडीं *n. pl.* Peltry-monger, Pelt′-monger *n.* केंसांचीं चामडीं विकणारा *m*.

Pelt (pelt) [L. *pultare*, to strike.] *v. t. to assail* (with stones, snowballs, etc.) सडकणें, सडकून काढणें, (-वर) मार *m*- भडिमार *m*. करणें; as, "Pelted with hail." २ *to throw* (as a missile) फेंकणें, फेंकून मारणें, मारणें, सोडणें. P. *v. i.* (Shakes.) *to strike repeatedly with missiles* अस्त्रें फेंकणें-सोडणें. २ *to fall heavily* (as rain) जोरानें सडकणें, सडकून काढणें, जोरानें पडणें. ३ (of horses) *to gallop along* चौखूर दौडणें. P. *n. a blow or stroke with something thrown* टोला *m*, तडाखा *m*, तडाका *m*, प्रहार *m*, सडकमार *m*. Pelt′ed *pa. t.* & *pa. p.* Pelt′er *n.* फेंकणारा *m*, सडकणारा *m*, सडकून काढणारा *m*, भडिमार करणारा *m*. Pelt′ing *pr. p.* फेंकणारा, सडकणारा, सडकून काढणारा. P. *v. n.* फेंकणें *n*, सडकणें *n*, भडिमार *m*. करणें *n*. Pelt′ingly *adv.*

Pelta (pel′ta) [L. *pelta*- Gr. *pelte*, a shield.] *n.* प्राचीन ग्रीक व रोमन लोकांची लहान व हलकी ढाल *f.*

Peltate, Peltated (pel′tāt, pel′-tā-ted) [Fr. *pelte*, a shield.] *a. shield-shaped* ढालीच्या आकाराचें (पान), ढालीसारखें (पान), मध्यें देंठ चिकटलेलें (पान), ढालीला हात जसा मध्यें लागतो तसा Peltate पानाला देंठ मध्यें लागतो.

Peltry, See under Pelt No. 1.

Pelvic, See under Pelvis.

Pelvim′eter *n.* बस्तिप्रदेशमापक, कटीरमापक.

Pelvis (pel′vis) [L. *pelvis*, a basin.] *n.* (*anat.*) *basin-shaped cavity forming the lower part of the abdomen* खालचें पोट *n*, ओंटी *f*, ओंटीपोट *n*, बस्तिप्रदेश *m*, कटीर *n*.[P. OF THE KIDNEY मूत्रपिंडांतील पोकळी *f.* FALSE P. मिथ्या कटीर. TRUE P. सत्य कटीर.

DEFORMED P. कटीरवैरूप्य. RICKETY P. अस्थिकौटिल्यजन्य कटीरवैरूप्य. FLAT P. सपाट कटीर. JUSTOMINOR P. लघुकटीरवैरूप्य. MALACOSTEON P. मृदुकटीर. MASCULINE P. पुंकटीर.] Pel'vic *a.* **कटिराचा, ओंटीपोटाचा, बस्तिप्रदेशविषयक.** [THE P. GIRDLE श्रोणि *f.* P. DEFORMITY कटीराचा वांकडेपणा, कटीरवैरूप्य. P. CELLULITIS कटीरसंताप.]

Pemmican, Pemican (pem'i-kan) [N. Amer. Ind. *pimecan,-pime,* fat.] *n. cake of dried and pounded meat mixed with melted fat* **वाळवलेल्या आणि कुटलेल्या मांसाची कढवलेली चरबी घालून केलेली 'केक'** *f.* २ **वाळवलेलें मांस** *n.* **नवीन शोध लावण्याकरितां समुद्रावरच्या मोठ्या सफरी करणारांना ह्याचा फार उपयोग होतो.** ३ (of speeches, writings, etc.) *a subject treated clearly and fully in few words* **थोड्या शब्दांत (पूर्णपणें आणि स्पष्टपणें) मांडलेला विषय.**

Pemphigus (pem-fi'gus) [Gr. *pemphix -igos,* a bubble] *n.* (*med.*) **ज्यांत मोठ्या जलपीटिका होतात असा एक त्वग्रोग** *m,* **जलपीटिका (रोग).**

Pen (pen) [A. S. *pennan,* to shut up.] *v. t. to shut up, to shut in* **कोंडणें, कोंडींत धरणें -ठेवणें -घालणें-अडकवणें, कोंडणी करणें** *g. of o.* २ **(गुरें वगैरे) गोठ्यांत-कोंडवाड्यांत घालणें-अडकवणें.** P. *n. small enclosure* **वाडा** *m,* **माची** *f,* **कोंडवाडा** *m;* (-for cattle) **गोठा** *m,* **वाडा** *m;* (-for sheep) **मेंढवाडा** *m.* Penned or Pent *pa. t. & pa. p.* Penning *pr. p.*

Pen (pen) [Fr. *penne* –L. *penna,* a feather. Pen **शब्दाचा धात्वर्थ (पक्ष्याचें) पीस असा होता.]** *n.* **(पिसाचें) कलम** *n,* **लेखणी** or **लेखण** *f.* (loosely), **पेन** *n.* (b) (of steel) **टांक** *m.* [BOW P. Same as Bow-Compass, which see under Bow. DOTTING P. टिंबाटिंबाच्या ओळी काढण्याचें कलम *n*-पेन *n.* DRAWING OR RULING P. (ओळी) आंखण्याचें पेन *n.* ह्याला दोन पातीं (blades) असून त्यांत शाई राहाते. FOUNTAIN P. शाई भरलेलें पेन. GEOMETRIC P. (भूमितींतील आकृति काढण्याचें) भूमितीचें पेन. MUSIC P. गीतलिपि लिहिण्याचें पेन. P. DRIVER *n.* खरडेघांश्या *m,* कारकून *m.* P. FEATHER *n.* पेनाच्या उपयोगी पींस *m.* P. KNIFE (खिशांत रहाण्या जोगा) चाकू *m.* P. HOLDER टांकाचा दांडा *m.* P. NAME See under Name. P. WIPER कलमपुसणें, पेनपुसणें *n.* P. AND INK SKETCH शाईनें काढलेलें चित्र *n.* SLIP OF THE P. हस्तदोष *m.*] २ *a writer* **लेखक** *m,* **लिहिणारा** *m;* as, "Those learned *pens.*" (b) *writing* **लिहिणें, लेखन** *n;* as, "Made a living with his P." (c) *style* (of writing) **लिहिण्याची धाटणी** *f-* **शैली.** P. *v. t. to write* **लिहिणें.** २ *to compose and commit to paper* **कागदावर लिहून काढणें-ठेवणें.** Penned *pa. t. & pa. p.*

Penal (pēnal) [Fr. *penal,*–L. *poenalis, poena,* penalty.] *a. of punishment* **शिक्षेचा, दंडाचा, शिक्षेसंबंधीं, दंडासंबंधीं.** २ *concerned with inflicting punishment*

शिक्षा करणारा -सांगणारा, दंड करणारा -सांगणारा. [P. CODE फौजदारी शिक्षांचें कोड *n*, शिक्षासंग्रह *m*, शासनसंग्रह *m*. P. LAWS फौजदारी कायदे.] ३ (of offence) *punishable esp. by law* (कायद्यानें) दंडार्ह, दंडास-शिक्षेस योग्य-पात्र, शिक्षा-दंड करण्यासारखा, दंडनीय, दंड्य; as, "A P. act." ४ *inflicted as punishment* शिक्षेदाखल-शिक्षा म्हणून दिलेला-केलेला [P. SERVITUDE = (कित्येक वर्षेपर्यंतची) सक्त मजुरीची शिक्षा.] ५ *used as place of punishment* शिक्षा भोगण्याची (जागा); as, "P. colony."

Pe'nalize *v. t. to make or declare penal* (एखादें कृत्य कायद्यानें) शिक्षेस पात्र करणें -ठरविणें, दण्डार्ह करणें-ठरविणें, दण्डास पात्र आहे असें जाहीर करणें. २ (*sport*) *to subject to a disadvantage for breach of rules* (नियमांचें उल्लंघन केल्यास) दंड *m*- अट *f*. ठेवणें -करणें.

Pen'alty *n. legal punishment* (कायदा, नियम, किंवा करार मोडल्याबद्दल कायदेशीर) शिक्षा. (b) *esp.* दंड *m*, (द्रव्यदंडाची) शिक्षा *f*. २ *painful consequences* दुःखकारक परिणाम, हाल *m. pl.* (loosely). [ON OR UNDER THE P. OF (हुकूम तोडला असतां होणाऱ्या) शिक्षेकडे लक्ष देऊन, शिक्षेची -दण्डाची भीति बाळगून.] ३ (*sport*) *a handicap for breach of rules* (नियम मोडल्याबद्दल) अट *f*, अटक *f*, अडती *f*.

Penance (pen'ans) [Fr.–L. *poenitentia*, penitence.] *n. the punishment suffered as a proof of penitence* प्रायश्चित्त *n*. [GENERAL P. सर्वप्रायश्चित्त *n*. MORTAL OR EXTREME P. देहान्त प्रायश्चित्त.] (b) *an act of self-mortification* तप *n*, तपश्चर्या *f*, तपस्या *f*, & कृच्छ्र *n*. [BODILY P. देहदंड *m*, देहदंडन *n*.]

Penang nut (pē-nang nut) *n. the betel nut* सुपारी *f*.

Penates (pe-nā'tēs) [L., from root *pen* in L. *penitus*, within, *penetralia*, the inner part of anything.] *n. pl.* (प्राचीन रोमन लोकांचे) देव *m. pl.*, कुलदैवतें *n. pl.* Worship of the P. देवकार्य *n*.

Pence *n. pl.* of Penny.

[PETER'S P. (पूर्वी) पोपला देण्याचा वार्षिक कर *m*. २ (आतां) (पोपच्या निर्वाहाकरितां व धार्मिक कृत्यें चालण्याकरितां रोमन क्याथोलिक लोकांनीं) पोपला खुषीनें दिलेले नजराणे *m. pl.* To COST A PRETTY P. *to be very expensive* फार खर्चाचें असणें. To TURN AN HONEST P. निढळाच्या घामानें पैसा मिळवणें.]

Penchant (päng' shäng) [Fr., pr. p. of *pencher*, to incline –L. *pendicare*, to hang.] *n. great liking* (for a person, subject, art, etc.) लळा *m*, आवड *f*, गोडी *f*, रुचि *f*, अभिरुचि *f*. २ *inclination* (for) कल *m*, ओढा *m*, प्रवृत्ति *f*, चट *f*, चटक *f*. ३ *bias* (towards) (दुराग्रहमूलक) भक्ति *f*, पक्षपात *m*.

Pencil (pen'sil) [Fr. –L. *penicillus*, a painter's brush.] *n. a small fine brush* कुंचली *f*, (चितार्‍याचें) कलम *n*. (b) दगडी पेन्सल *f*, (पाटीवर लिहिण्याची) पेन्सल *f*. (c) शिसपेन्सल *f*, शिशाची पेन्सल *f*. [P. CASE पेन्सलीचें टोपण *n*. P. COMPASS (एका पात्यांत

पेन्सल बसविलेला रेखनकलेच्या कामाचा) पेन्सलीचा कंपास. P. LEAD शिसपेनीचें शिसें *n.*] २ (hence, *fig.*) *an artist's ability or peculiar manner* चितान्याचें कसब *n.* (b) (also, in general) *the act or occupation of the artist, the descriptive writer,* &c. चितान्याचा धंदा *m*, वर्णनकाराचा धंदा *m.* ३ (*opt.*) *a collection of rays of light diverging from or converging to a point* किरणछटा *f*, अंशुजाल *n*, किरणजाल *n*- समूह *m*, किरणें *n. pl.*, सूची *f*, छटा *f*- as, "A *pencil* of rays." [CONVERGENT P. क्षीयमाणान्तर छटा *f.* DIVERGENT P. वर्धमानान्तर छटा *f.* PARALLEL P. समान्तर छटा *f.*] ४ (*geom.*) एकाच बिंदूंतून जाणाऱ्या पुष्कळ रेषा *f. pl.*, सूचि *f*, रेषासूचि *f.* ५ *med. a small medicated bougie* औषधाची सळई *f*, औषधिशलाका *f.* P. *v. t. to write or mark with a pencil* पेनसलीनें लिहिणें-आंखणें. २ *to paint or draw* चित्र काढणें-रंगविणें *g. of o.* Pen'ciled, Pen'cilled *pa. t.* P. *pa. p. painted, drawn, marked, or sketched with a pencil* पेनसलीनें लिहिलेला -काढलेला -आंखलेला-रंगविलेला, &c. २ *radiated, having pencils of rays* सांशुजाल, किरणसमूहान्वित, किरणप्रचुर. ३ (*bot.*) *marked with fine lines, as with a pencil* (पेनसलीनें काढलेल्यासारख्या) रेघा असलेला. Pen'ciling, Pen'cilling *pr. p.* P. *v. n.* पेनसलीनें किंवा पेनसलीच्या प्रमाणें लिहिणें *n*- आंखणें *n*- काढणें *n*- रंगविणें *n.* २ *a sketch, the work of the pencil or brush* चितारकाम *n*, रंगाचें काम *n.* ३ वर्णन *n.* Pen'cillate, -ed *a. shaped like a pencil* पेनसलीच्या आकाराचा.

Pen'craft *n. skill in writing* कलमबहादरी *f*, लेखनचातुर्य *n.* २ *authorship* ग्रंथकर्तृत्व *n.*

Pend (pend) [L. *pendere*, to hang. याचा मूळ अर्थ 'टांगणें, लोंबणें, लोंबत राहणें' असा आहे.] *v. i. to be undecided* अर्धवट -निकालावांचून राहणें, निकाल न लागणें *g. of s.*, लोंबत राहणें, लोंबणें.

Pendant (pend'ant) [Fr. *pendant*–L.*pendere*, to hang.] *n.* (कानांतून, नाकांतून वगैरे) लोंबणारा दागिना *m.* [SOME PENDANTS AMONG THE HINDUS ARE लोलक *m*, भोंकर *n*, झुबका *m*, झुमका *m*, झिलमिळी *f*, तोंगल *n*, लोळी *f.*] २ *a suspended part or object* लोंबणारा पदार्थ *m*, लोंबणारा भाग *m.* ३ *a chandelier* झुंबर *n*, झाड *n.* ४ *an appendix* (पुस्तकाला वगैरे जोडलेली) पुरवणी *f*, परिशिष्ट *n.* ५ *a long narrow flag* लांब व अरुंद निशाण *n.* ६ (*arch.*) *a hanging ornament on roofs, ceilings,* &c. (शोभेकरितां तक्तपोशीला वगैरे ठेवलेलें दगडाचें, लांकडाचें, किंवा लांबीचें) झुंबर *n*, पान *n.* ७ (*fine arts*) *one of a pair* (जोडीपैकीं) एक *m*, जोड *m.* Pendant Post *n.* (भिंतीला टेंकून दगडाच्या चौरंगावर उभा केलेला आणि बहालाचा भार सोसणारा) आधारखांब *m.*

Pendent (pend'ent) [Latinised form of Fr. *adj. pendant.*] *a. hanging, suspended* लोंबता, लोंबणारा, लोंबकळणारा, लोंबकळता, लोंबकळलेला, लटकता, लट-

कलेला, अवलंबित. २ *projecting* पुढें आलेला, पुढें टोंकावणारा -डोकावणारा. ३ *undecided* निकाल न लागलेला, भिजत पडलेला, चालू. Pend'ency *n.* लोंबतेपणा *m*, लोंबकळ *f*. २ *the state of being undecided* लोंबत राहाणें *n*, भिजत पडणें *n*, निकाल न लागणें *n*, खरकटें *n*; as, "The P. of a suit." Pend'ently *adv.* लोंबतेपणानें, लटकत राहून, &c.

Pend'ing *a. not yet decided, in suspense* लोंबत-भिजत पडलेला-राहिलेला, चालू, चालता, खरकटा, निकाल-निर्णय न झालेला; as, "A P. suit." Pend'ing *prep. during* मध्यंतरीं, अवकाशांत, पर्यंत; as, "P. the trial."

Pendragon (pen-drag'un) [A title assumed by the ancient British Chiefs when called to lead other chiefs.] *n. a chief leader or king* अधिपति, महाराजाधिराज.

Pen'dulous *a. Shakes. & Milt. hanging* लटकणारा-लटकत राहिलेला, लोंबणारा, लोंबता, लंबमान. २ *bot. inclined or hanging downwards* खालीं पडलेला, वळलेला, झुकलेला. Pen'dulously *adv.* लोंबकळत, लटकत. Pen'dulousness, Pendulos'ity *n.* लोंबतेपणा.

Pendulum (pend'ū-lum) [L. *pendulus*, hanging.] *n. a suspended body able to swing freely* लंबक *m*, लोलक *m*, आंदोलक *m*, लोळा *m*. [THE SWING OF THE P. झोंका *m*, झुकाव *m*. २ (*fig*) *the reaction from one extreme to another* (मतांचा किंवा वर्तनाचा) झुकाव *m*. ३ *alternation of power between political parties* (पार्लमेंटांतील उदारमतवादी व पुराणमतवादी ह्या दोन पक्षांतील) अधिकाराचा झुकाव *m*- अदलाबदल *f*.] २ *a person or a thing that oscillates* (इकडून तिकडे, तिकडून इकडे झुकणारा) लंबकासारखा मनुष्य -वस्तु, लंबक (*fig.*). Pen'dulums *n. pl.*

Penetrable, See under Penetrate.

Penetralia (pen-e-trā'li-ä) [L.,–*penetralis*, internal.] *n. pl. innermost parts, of a temple or palace* गाभारा *m*, अन्तर्भाग *m*, मध्यभाग *m*. २ *hidden things or secrets* गुप्त गोष्टी *f. pl.*, गुह्यें *n. pl.*

Penetrate (pen'e-trāt) [L. *penetrare*, to pierce into.] *v. i. to make a way into* (-आंत) प्रवेश करणें, शिरणें, रस्ता पाडणें-काढणें; as, "Preparing to P. to the north and west." P. *v. t. to pierce into* (-आंत) घुसणें, प्रवेश करणें, शिरणें, भेदणें, (-चा) भेद *m*-वेध *m*. करणें, वेधणें. २ *to move deeply* (-वर) परिणाम करणें, द्रववणें, वेधणें, वेधून घेणें; as, "To P. one's heart with pity." ३ *to pierce into by the mind* (मनानें) उकलणें, अर्थभेद *m*-मर्मभेद *m*. करणें *g. of o.*, समजणें, (बुद्धीनें) आकलन *n*. करणें *g. of o.*, जाणणें, गति *f*- अर्थगति *f*-बोध *m*-अर्थबोध *m*. होणें *in. con. g. of s.*; as, "To P. a mystery or another's purpose." Penetrabili'ty *n.* भेद्यता *f*, प्रवेश्यता *f*, वेध्यता *f*, &c. Pen'etrable *a. capable of being entered or pierced* भेद्य, भेदनीय, भेद करतां येण्या-

सारखा, भेदायाजोगा, भेद करण्याजोगा-जोगता, वेधनीय, भेदयोग्य-शक्य, प्रवेश्य, प्रवेश करतां येण्याजोगा-येण्यासारखा. २ (also, *fig.*) *capable of having the mind affected* (मनावर) परिणाम होण्यासारखा, द्रवण्यासारखा, द्रवशील. Pen'etrableness *n.* Pen'etrably *adv.* Pen'etrant *a. piercing* झोंबणारा, लागणारा, भेदणारा; as, "P. cold." २ *subtle* (as argument) मार्मिक, समर्पक, खुबीचा. Pen'etrating *pr. p.* आंत शिरणारा -भरणारा, घुसणारा. २ *acute, discerning* तीक्ष्ण, चलाख, हुषार, मार्मिक, अर्थभेद करणारा, विषयवेधक; as, "A P. mind." Penetratingly *adv.*

Penetra'tion *n. the act.* आंत शिरणें *n*-भरणें *n*, घुसणें *n*, शिरकाव *m.* करणें *n*, (law) अन्तःप्रवेश. २ (विषयांत) मन घालणें *n*, (-कडे) मन लावणें *n*, समजणें *n*, समजावून घेणें *n*, उलगडा करणें *n*, शोधून काढणें *n*, &c. अर्थभेद *m*-बोध *m*, मर्मभेद *m*. ३ *acuteness, insight* मार्मिकपणा *m*, मार्मिकत्व *n*, सूक्ष्मबुद्धि *f*, कुशाग्रबुद्धि *f*, तीक्ष्णबुद्धि *f*, बुद्धितैक्ष्ण्य *n*.

Pen'etrative *a.* आंत शिरणारा, घुसणारा, भेदक, &c. २ *impressive* मनास लागण्यासारखा, मनावर ठसा उमटविणारा, परिणाम करणारा, परिणामकारक, झोंबणारा; as, "P. shame." ३ *acute, discerning* सूक्ष्मबुद्धीचा, भेदाभेद समजणारा -जाणणारा, सूक्ष्मदर्शी, तीक्ष्ण.

Penfold *n.* Same as Pinfold.

Peninsula (pen-in'sū-la) [L. *pœne*, almost, and *insula*, an island.] *n. land so surrounded by water as to be almost an island* द्वीपकल्प *n.* [THE P. स्पेन आणि पोर्तुगाल (देश). INDIAN P. हिंदी द्वीपकल्प *n*, हिंदुस्थान *m.*] Penins'ular *a.* द्वीपकल्पाचा, द्वीपकल्पविषयक. [P. WAR स्पेनमधून फ्रेंचांना हांकून लावण्याकरितां वेलिंगटननें (१८०८-१४) चालविलेलें युद्ध *n.*] २ *in the form of a peninsula* द्वीपकल्पाकार, द्वीपकल्पासारखा. ३ *inhabiting a peninsula* द्वीपकल्पांतील, द्वीपकल्पांत राहणारा, द्वीपकल्पनिवासी.

Penis (pē'nis) [L.] *n.* (*anat.*) *the male organ of generation* (पुरुषाचें) जननेंद्रिय *n*, शिश्न *n*, पुरुषेंद्रिय.

Penitence, See under Penitent.

Penitent (pen'i-tent) [Fr. L. *pœnitens,-entis,-pœnitere*, to cause to repent -*pœna*, punishment.] *a. contrite, repentant* पश्चात्तापी, अनुतापी, पश्चात्तापयुक्त, अनुतापयुक्त, पश्चात्तापबुद्धि, पश्चात्ताप-अनुताप करणारा. P. *n.* पश्चात्ताप झालेला मनुष्य. (b) (R. C. Church) *one who confesses to a priest, and does the prescribed penance for sin* (उपाध्याजवळ पाप सांगून त्या पापाच्या क्षालनार्थ शास्त्रोक्त) प्रायश्चित्त घेणारा *m.* Pen'itence *n. sorrow for sins or faults* पश्चात्ताप *m*, अनुताप *m.* Peniten'tial *a. pertaining to or expressive of penitence* पश्चात्तापाचा, अनुतापाचा, पश्चात्तापबुद्धीचा, पश्चात्तापसूचक, अनुतापसूचक-बोधक-दर्शक, पश्चात्ताप-अनुतापजनित; as, "P. tears; P. stripes." [P. PSALMS (साहावें,

बत्तिसावें, अडतिसावें, एकावन्नावें, एकशेंदुसरें, एकशेंतिसावें, आणि एकशेंत्रेचाळिसावें हीं) पश्चात्ताप गीतें *n. pl.*] P. *n.* (R. C. Church) (पापांचीं प्रायश्चित्तें देणारा) प्रायश्चित्त ग्रंथ *m*, प्रायश्चित्तादर्श *m*. Peniten'tially *adv.* पश्चात्तापपूर्वक, अनुतापपूर्वक. Peniten'tiary *a. relating to penance or to the rules and measures of penance* प्रायश्चित्तविधिविषयक, प्रायश्चित्तासंबंधीं; as, "P. tax." २ *expressive of penitence* पश्चात्तापसूचक, अनुतापदर्शक-सूचक, अनुतापजनित; as, "P. letter." ३ *used for punishment, discipline, &c.* प्रायश्चित्त देण्याचा, सुधारण्याचा; as, "P. houses." P. *n. a house of correction* (*for* criminals) तुरुंग *m*, कारागृह *n*, कैदखाना *m*. २ (R. C. Church) *an official or office, dealing with penances and dispensations* प्रायश्चित्त देण्याची जागा *f*, प्रायश्चित्तमठ *m*; प्रायश्चित्त देणारा उपाध्या *m*. Pen'itently *adv.* पश्चात्तापपूर्वक, अनुतापपूर्वक, कृतकर्माबद्दल वाईट वाटून.

Penitentiary, See under Penitent.

Pen'man *n. one who writes a* (good, bad, &c.) *hand* (चांगलें) लिहिणारा *m*, कारकून *m*. (b) (*esp.*) अक्षरमास्तर *m*. २ *an author* ग्रंथकार *m*, लेखक *m*. Pen'manship *n*. (लेखणीनें) लिहिण्याची कला *f*-कसब *n*, कलमसफाई *f*, चांगलें लिहिणें *n*. २ *style of literary composition* लिहिण्याची शैली *f*-धाटणी *f*-धर्ती-तऱ्हा *f*. ३ ग्रंथकाराचा धंदा *m*.

Pennant (pen'ant), Pennon (pen'un) [This word is formed from *pennon*, with excrescent *t*; *pennon* is Fr.—L. *penna*, a wing, feather.] *n. a small flag, a banner* लांबीपेक्षां कमी रुंदीची (लहान) पताका *f*, फरारा *m*.

Pennate,-ed (pen'āt,-ed) [L. *pennatus* -*penna*, feather, wing.] *a. winged* सपक्ष, पक्षयुक्त, पक्षविशिष्ट, पंख असलेला, पंखांचा, पक्षाचा. २ *bot.* Same as Pinnate.

Penniless (pen'i-les), See under Penny.

Pennon, Same as Pennant.

Penny (pen'i) [Perh. a corrup. of *pun*, for pound.] *a. denoting pound weight for one thousand* (used in combination, with respect to nails) हजारीं अमुक एक रत्तल (पौंड) वजन भरणारा; as, "Ten-*penny* nails = हजारीं दहा रत्तल भरणारे खिळे *m. pl.*"

Penny (pen'i) [A. S. *pening*, a penny.] *n*. पेनी *f*, एक आणा किंमतीचें ब्रोंझ धातूचें इंग्रजी नाणें *n*, (abbreviation *d.*) [P. IN THE POUND *fig.* खंडीस नवटकें *n*, जळत्या घराचा वासा *fig. m.*] २ (*Shakes.*) *any small sum or coin* दमडी *f*, छदाम *m*, टोली *f*, पै *f*, पैपैसा *m*, अधेला *m*. [THE LAST P. अगदीं शेवटचा पैसा *m*, निर्वाणींचा पैसा *m*.] ३ *money, in general* पैसा *m*, द्रव्य *n*, टका *m*, अडका *m*; as, "To turn an honest P." P. *a. worth or costing one penny* एक पेन्स किंमतीचा, एक पेनीला मिळणारा. Pen-

n'ies (for number of coins), Pence (for amount) *n. pl.* Penn'iless *a.* पै नसलेला, छदाम जवळ नसलेला, फार गरीब, भिकारी, भुकेबंगाल, निर्धन, रंक, कंगाल, अकांचन. Penn'ilessness *n.* गरीबी *f,* निर्धनता *f.* Penny-a-liner *n.* (ओळींवर मोबदला ठरवून ग्रंथ लिहिणारा) भिकारी लेखक *m,* भाडोत्री लेखक *m.* Penny-dreadful *n.* (तरुण वाचकांचीं मनें भडकून जाण्यासारखें) पेनी किंमतीचें (झणझणीत लेखांचें) साप्ताहिक किंवा मासिक *n.* Penny-post *n. a post carrying a letter for a penny* (एका पेनींत पत्रें नेणारें) पेनी टपालखातें *n.* २ *a mail carrier* डांक नेणारा, टपाल नेणारा. Penny-wedding *n.* (ज्यांत मेजवानीच्या खर्चाकरितां व नवा संसार थाटण्याकरितां बोलावलेले पाहुणे वधूवरांना यथाशक्ति मदत करतात तें) भिक्षा मागून केलेलें लग्न *n.* Penny-weight *n.* एका औंसाचा विसावा भाग *m,* पेनीवेट *n.* Penny-wise *a. saving small sums while losing larger* (used especially in the phrase *penny-wise* and *pound foolish*) इळा मोडून खिळा करणारा. Penny-wisdom *n. economy in trifles* इळा मोडून खिळा करणें *n,* किरकोळ बाबतींत काटकसर *f.* Penny-worth *n.* पेनीच्या किंमतीची वस्तु *f.* २ *a good bargain* उत्तम-किफायतशीर सौदा *m.*

Penology (pē-nol'ō-ji) [L. *poena,* punishment, and *-logy,* Gr. *logos,* discourse.] *n.* (also written *pœnology*) *the science or art of punishment* दंडशास्त्र *n,* दंडनीति *f.* Penolog'ical *a.* दंडनीतीचा, दंडशास्त्रासंबंधीं. Penol'ogist *n.* दंडशास्त्रज्ञ, दंडनीतिज्ञ.

Pensile (pen'sīl) [O. F. *pensil* –L. *pensilis-pendere,* to hang.] *a. hanging, suspended* लोंबता, लोंबणारा, लटकणारा, लटकता, लोंबत -लटकत असलेला, लोंबकळणारा; as, "*Pensile* branches."

Pension (pen'shun) [Fr. –L. *pensio-pendere, pensum,* to weigh, pay, akin to *pendere,* to hang. याचा मूळ अर्थ देणगी असा आहे.] *n. a stated allowance to a person in consideration of past services* (पूर्वीं केलेल्या नोकरीबद्दल दिलेला) बैठा पगार *m-* वेतन *n-* नेमणूक *f,* पूर्व सेवेबद्दल बैठें वेतन *n,* बैठी रोटी *f,* पेनशन *n, pop.* पेनसन *or* पेनसल. [P. GRANTED BY GOVERNMENT TO FAMILIES OF SOLDIERS KILLED IN SERVICE बाळपरवेशी *f,* रांडरोटी *f.*] P. *v. t. to grant a pension to* (sometimes followed by *off*) (-ला) बैठा पगार *m-* नेमणूक *f.* देणें-करून देणें, पेनसन देणें. Pen'sionary *a. maintained by a pension, receiving a pension* बैठी तैनात सुरू असलेला, बैठा पगार चालू असलेला; as, "P. spies." २ *consisting of a pension* बैठ्या तैनातीच्या स्वरूपाचा, पेनशनीदाखल; as, "P. provision for maintenance." Pen'sioner *n. one in receipt of a pension* पेनशनदार-वाला, पेनसनदार-वाला, बैठापगारी. २ (hence, *fig.*) *a dependent* आश्रित *m.* ३ दरबार समारंभांत राजाच्या तैनातीस हजर राहून दोन घोडे

आणि दीडशें पौंड वार्षिक तैनात भोगणारा अमीर *m.* ४ (Cambridge University) स्वतःच्या खर्चानें शिकणारा विद्यार्थी *m.*

Pensive (pen'siv) [Lit. 'weighing in the mind,' Fr.-L. *pensare*, to weigh.] *a. thoughtful, reflecting* सचिंत, विचारांत असलेला -पडलेला, विचारी. २ *sad* चिंतातुर, चिंताक्रांत, उदास, दिलगीर. Pen'sively *adv.* चिंताक्रांत होऊन, चिंतापूर्वक, दिलगीर होऊन, &c. Pen'siveness *n.* दिलगीरपणा *m*, चिंताक्रांतता *f*, उदासपणा *m*, दिलगिरी *f*. २ विचारमग्नता *f*.

Pent (pent) *pa. p.* of Pen *v. t. penned or shut up, confined* (often with *up*) कोंडलेला.

Pentachord (pen'ta-kord) [Gr. *pente*, five, and *chordē*, string.] *n. a musical instrument with five strings* पांचतारी (वाद्य), पांच तारांचें वाद्य.

Pentagon (pen'ta-gon) [Gr. *pente*, Sk. पंच, five, & *gonia*, Sk. कोन, angle.] *n.* (*geom.*) पंचकोण *m*, पंचभुज *m*, पंचकोणाकृति *f*, पंचास्र *n.* Pentag'onal *a.* पंचकोनी, पंचकोणाचा, पंचकोणाकृति, पंचफलक.

Pentahedron (pen-ta-hē'dron) [Gr. *pente*, and *hedra*, seat.] *n.* (*geom.*) घनपंचभुजाकृति.

Pentameter (pen-tam'e-tėr) [Gr. *pente*, and *metron*, measure.] *n. a verse of five measures* (ओळीला) पांच यति असलेली कविता *f*; as, "Act well' your part' there all' the hon' our lies."

Pentangular (pen-tang'gu-lar) *a. having five angles* पंचकोनी, पंचकोण, पांच कोनांचा -कोन असलेला.

Pentapet'alous *a. bot. having five petals* पंचपटली, पंचपाकळी, पांच पाकळ्या असलेला.

Pentarchy (pen'tär-ki) [Gr. *pente*, and *archē*, rule.] *n. government by five persons* पंचसत्ताक राज्य *n.*

Pentastichous (pen-tas'ti-kus) [Gr. *penta*, and *stichos*, a row.] *a.* पंचपंक्तिक, पांच रांगा असलेलें (पर्ण).

Pentateuch (pen'ta-tūk) [Gr. *pente*, five, and *teuchos*, a book.] *n. the first five books of the Old Testament* जुन्या कराराचीं पहिलीं पांच पुस्तकें *n.* त्यांचीं नांवें:—Genesis उत्पत्ति; २ Exodus निर्गम; ३ Leviticus लेवीय; ४ Numbers गणना; ५ Deuteronomy अनुवाद. Pentateuch'al *a.*

Pentecost (pen'te-kost) [Gr. *pentekonta*, fifty.] *n.* पेन्टेकॉस्ट नांवाचा यहुदी लोकांचा सण *m.* (हा 'पास ओव्हर'सणाच्या दुसऱ्या दिवसापासून पन्नासाव्या दिवशीं येतो.), पन्नासाव्या दिवसाचा सण *m.* Pentecost'al *a.*

Pent-house (pent'hows) [Lit. 'an appendage,' or 'out-building,' a corr. of *pentice*, which is from Fr. *appentis*- L. *appendicium*, an appendage.] *n. a shed projecting from or adjoining a main building* पडवी *f*, पडसाळ *f*, एकपाखी पडवी *f*.

Pent-roof (pent'rōōf) [A hybrid word from Fr. *pente*, a slope-*pendre*, to hang, and E. Roof.] *n. a roof with a slope on one side only* एकपाखी छप्पर *n.*

Penult, Penultima (pe-nult' *or* pē'nult, pe-nul't-i-ma) [L. *penultima-pœne*, almost, and *ultimus*, last.] *n. the syllable last but one* (शब्दाचा) उपांत्य अवयव *m*. Penult'imate *n*. उपांत्य अवयव *m*. P. *a*. उपांत्य, शेवटच्या पूर्वीचा.

Penumbra (pe-num'bra) [L. *poene*, almost, and *umbra*, shade.] *n*. (*astron.*) *a partial shadow* विरल छाया *f*, (as distinguished from Umbra = घनछाया) उपछाया *f*, अंधुक छाया *f*. २ (*paint.*) *the part of a picture where the shade imperceptibly blends with the light* उपछाया *f*. Penum'bral *a*.

Penury (pen'ū-ri) [Fr.-L. *penuria*, akin to Gr. *peina*, hunger.] *n. poverty* दारिद्र्य *n*, दरिद्रता *f*, कंगालपणा *m*, कंगालस्थिति *f*, कंगालावस्था *f*, कंगाली *f*, गरिबी *f*. २ *lack, scarcity* कमताई *f*, कमतरता *f*. Pen'urious *a. poor* गरिब, भिकारी, दरिद्री, कंगाल. २ *stingy* कृपण, चिकट, चिक्कू, कद्रू, हाताचा जड, कार्पण्यबुद्धि, किरटा. ३ *scanty* तुटपुंजा, बेताचा, सरासरीचा, थोडा. Penu'riously *adv*. गरिबीनें, चिकटपणानें, कद्रूपणानें, कार्पण्यबुद्धीनें, तुटपुंजेपणानें, &c. Penu'riousness *n*. गरिबी *f*, चिक्कूपणा *m*, कृपणता *f*, कार्पण्य &c.

Penwiper, See under Pen.

Pen-woman *n*. स्त्रीलेखक, लिहिणारी स्त्री, लेखिका.

Peon (pēon) [Sp. *peon*, a foot-soldier.] *n*. (in India) *a foot-soldier* पायदळाचा शिपाई, पाइक, सेवक, खडा नोकर. (b) *a policeman* पोलिस शिपाई. (c) *an office attendant* चपराशी *m*, पट्टेवाला *m*, शिपाई. २ (*chess*) प्यादें *n*. Pe'onage *n*. शिपाईगिरी *f*, पट्टेवाल्याची जागा *f*.

People (pēpl) [Fr. *peuple*-L. *populus*, people.] *n. persons generally* लोक *m. pl.*, जनता *f*. [CHOSEN P. आवडते लोक, देवाच्या कृपेंतले (ज्यू) लोक. GOOD P. पऱ्या *f. pl.*, अप्सरा *f*. THE BEST P. (पोषाखाच्या वगैरे बाबतींत छानछुकी ठेवणारे) ऐटदार लोक *m. pl.*, वस्त्राभरणप्रिय लोक *m. pl.*] २ (with definite article) *the masses* मध्यमप्रतीचे लोक *m. pl.*, सामान्य लोक *m. pl.*, सामान्यप्रतीचे लोक *m. pl.* ३. माणसें *n. pl.* लोक; as, "These are the only P. who take an interest in Indian languages." ४ *one's relatives, or connections* स्नेहीसोबती *m. pl.*, सोयरेधायरे, इष्टमित्र, आप्तेष्ट, संवगडी. ५ *one's dependents* नोकरचाकर *m. pl.*, गडी माणसें, माणसें *n. pl.*, लोक *m. pl.* ६ *a nation* राष्ट्र *n*, लोक *m. pl.* ७ (*pl.*) *races, nations* जाति, राष्ट्रें *n. pl.* P. *v. t. to populate* वसाहत करणें, वसवणें, वसता करणें, दिवा लावणें. Peo'pled *pa. t.* P. *pa. p. inhabited* वसता, वसाहतीचा, वसाहत झालेला -केलेला, वसवलेला. Peo'pleless *a*. निर्जन, ओसाड.

Pepo (pē'po) [L. *pepo*, a kind of melon.] *n. a kind of three-celled fleshy fruit with a firm rind*

तीन बीजकोशांपासून बनलेलें व बाह्यकवच चिकटलेलें न उकलणारें फळ *n*, कर्कटीफल *n* (कर्कटी = काकडी), कूष्मांड *n*; उ० काकडी, पडवळ.

Pepper (pep'ėr) [A. S. *pipor*,- L. *piper* –Gr. *peperi*, Sk. पिप्पल.] *n.* मिरें *n*, मिरीं *n*, काळीं मिरें *n. pl.*, मरीच *n.*-Chilli P., Red P. (plant & fruit) मिरची *f*, लाल मिरची *f*, मिरशेंग. (Some Kinds are वेलमिरची, लवंगी मिरची, भोपळी मिरची, मोगली मिरची.) [BLACK P. काळें मिरीं *n.*–POWDERED मिरपूड *f*, मिरकूट *n.*–POUNDED UP WITH OTHER SPICES तिखट. BRUISED P. कूट *n.* CLUSTER OF P. BERRIES मिरगोंड *n.* DECOCTION OF BLACK P. मिरकाढा *m*, मिरवणी *f.* WHITE P. (वरचें साल काढलेलें) सफेत मिरीं. LONG P. पिंपळी *f.* RED P. POUNDED तिखट *n.*]

Pepper *v. t. to sprinkle or season with pepper* (-ला) मिरें *n. pl.* -मिरीं *n. pl.* लावणें, (-वर) मिरें-मिरीं-मिरपूड घालणें-टाकणें, मिरपूड-मिरपुडीचा वास *m.* लावणें. २ *fig. to shower shot, or other missiles, or blows, upon; to pelt* भडिमार *m*-वर्षाव *m* -करणें, तोफखाना *m.* सोडणें- चालू ठेवणें, सडकणें, सडकून काढणें, झोडणें, जखमांनीं भरून काढणें-भरणें. ३ *to scold* रागें भरणें, उडवणें, हजामत करणें. P. *v. i. to fire numerous shots (at)* भडिमार करणें-चालू ठेवणें.

Pepper-and-salt ठिपक्याठिपक्यांचें (कापड).

Pepper-box मिरपुडीची डबी. २ (*fig.*) *a person of hot temper* लौकर क्षुब्ध होणारा मनुष्य, गरम मिजाज.

Pepper corn मिरीं. २ *some thing small, or of small value* अगदीं लहान किंवा हलक्या किंमतीची वस्तु.

Pepper-corn rent (अगदीं थोडें) नांवाचें भाडें.

Pepper-mint *n.* पेपरमिंट (वनस्पति). २ पेपरमिंटाचा अर्क. ३ पेपरमिंट, पेपरमीट, पेपरमिंटाची वडी किंवा गोळी.

N. B. Peppermint is not पुदीना. पेपरमिंटाचीं पानें खाल्लीं असतां जिभेस चुरचूर सुटते.

Peppery *a. hot, pungent.* मरीचधर्मक, मिऱ्यासारखा धर्म असलेला, उष्ण, तिखट. २ (*fig.*) *hot tempered* उष्ण प्रकृतीचा, तापट स्वभावाचा, कडक स्वभावाचा, लवकर तापणारा, तापट, कडक, &c.

Pepsin, Pepsine (pep'sin) [Fr.—Gr. *pepsis*, digestion.] *n one of the essential constituents of the gastric juice which aids in digestion* (जाठररसांतील मुख्य) पाचक तत्व *n.* २ (जनावराच्या जठरापासून तयार केलेलें) कृत्रिम पाचकद्रव्य *n.* Pep'tic *a.* पचनविषयक, पचनासंबंधीं, अग्निवृद्धिसंबंधीं विषयक. २ *promoting digestion* पाचक, पाचनकारी, पचनशक्तिवर्धक, अग्निवर्धक, ३ (*physiol. chem.*) पाचकतत्वाचे गुण असलेला, पाचकतत्वधारी, पाचकतत्ववाही. P. *n. an agent that promotes digestion* पाचक औषध, अग्निदीपक औषध *n.* २ *pl. the digestive organs* पचनक्रिया करणारीं इंद्रियें *n. pl.*, पंचनेंद्रियें *n. pl.* Pep'tics *n. pl. the science of digestion* पचनक्रियाविचार *m.*

Pep'tone *n.* पचलेल्या मांसाचें सत्व. [Peptonized food जनावरांच्या जठरांतून तयार केलेल्या पाचकद्रव्याच्या योगानें कृत्रिम रीतीनें पचविलेलें अन्न *n.*]

Per (per) [L.] *prep. through, by, for, for each* दर, प्रति, (as, दरखेपेस, प्रतिदिवशीं). Per annum, *annually* दर वर्षास, प्रति वर्षास, दरसाल, वार्षिक.

Peradventure *adv. by chance* कदाचित्, कदांचित्, दैववशात्, न जाणो, कोण जाणे, कोणास ठाऊक, काय जाणू, पक्षीं, कथंचित्. P. *n. chance* संभव *m*, संधि *f*. २ *doubt* संशय *m*, शंका *f*; as, "Proved beyond P."

Perambulate (per-am'būl-āt) [L. *perambulo,-atum-per*, through, and *ambulare*, to walk.] *v. t. to walk through or over* फिरणें, फेरा *m*- फेरी *f*. घालणें, आक्रमण *n*- परिक्रमण *n*- परिभ्रमण *n*. करणें, हद्दीहद्दीनें सीमेसीमेनें &c. फिरणें-जाणें. २ (esp.) *to inspect officially the boundaries of* (as a town) तपासण्याकरितां हद्दीवरून फिरणें, (सीमेची) पाहणी *f*. करणें, शींव पाहणें, हद्दी पाहाणें. P. *v. i. to ramble* भटकणें, हिंडणें, हिंडत-फिरत जाणें. Perambul'ation *n. the act.* फिरणें *n*, गस्त *f*- फेरा *m*- फेरी *f*. &c. घालणें *n*. २ *an annual survey of boundaries* (सीमेची वार्षिक) पाहणी *f*, शींव पाहणी *f*, फेरी *f*, परिभ्रमण *n*. Peram'bulator *n.* फिरणारा, हद्दीची पाहणी करणारा. २ *a surveyor's instrument for measuring distances* अंतर मोजण्याचें यंत्र *n*, अंतरमापक *m*. ३ हातानें लोटण्याची लहान मुलांची गाडी *f*, मुलांची हातगाडी *f*.

Perceivable, See under Perceive.

Perceive (per-sēv') [O. Fr. *percever* (Fr. *apercevoir*), –L. *percipere, perceptum-per*, perfectly, and *capere*, to take.] *v. t. to obtain knowledge of* (*through the senses esp. sight*), *to see, hear or feel* इंद्रियद्वारा ज्ञान होणें *in.con. g. of o.*, इंद्रियानें घेणें-जाणणें-समजणें, पाहणें, ऐकणें, समजणें, &c. इंद्रियगोचर -इंद्रियविषय होणें. *in. con.* करणें. As the use of the verb which respects a particular sense, is more common in Marathi, the student may refer to the verbs, To see, To hear, To smell &c. २ *to understand, to see* समजणें, जाणणें; and with *in. con.* and *g. of o.* ज्ञान *n*- बोध होणें, ठाऊक-माहीत होणें-पडणें (बुद्धिद्वारा) ज्ञानेंद्रियानें पाहणें, अर्थ समजणें *g. of o.*, ओळखणें, माहीत करून घेणें; as, "Jesus *perceived* their wickedness." Perceiv'able *a. capable of being perceived* इंद्रियगोचर. २ समजण्यासारखा, उमजण्यासारखा, लक्षांत येण्यासारखा, ज्ञानगम्य, बुद्धिगम्य. Perceiv'ably *adv.* Perceiv'ed *pa. t.* P. *pa. p.* इंद्रियगोचर, गोचर (as in कर्णगोचर, दृष्टिगोचर), दृष्ट, अनुभूत, ज्ञात. २ लक्षांत आलेला, समजलेला, जाणलेला, ठाऊक-माहीत पडलेला. Perceiv'er *n.* द्रष्टा, ज्ञाता, भोक्ता &c, इंद्रियद्वारा ग्रहण करणारा, इंद्रियविषयग्राहक *m*, विषयग्रहणकर्ता *m*, समजून घेणारा, जाणणारा, &c.

Per cent (per sent) [L.] *in a hundred* दरशेंकडा.
Percentage *n. rate* (of interest, commission, &c.) *on a hundred* शेंकडा दर *m*- भाव *m*- फी, शेंकडा प्रमाण, शेंकड्याशीं प्रमाण. २ *proportion in a hundred* शेंकडा प्रमाण *n*. ३ (inexactly) *proportion generally* ठोकळ प्रमाण *n*.

Percept (per-s'ept) [L. *per*, through, and *capere*, to take.] *n. object of perception* (सविकल्प ज्ञानाचा) विषय.

Perceptible (per-sept'i-bl) [See Perceive.] *a. that can be perceived* दृश्य, इंद्रियगम्य-गोचर, इंद्रियविषय, गोचर &विषय & गम्य (in comp. दृष्टिगोचर, कर्णविषय, इंद्रियगम्य, &c.) बुद्धिगम्य, इंद्रियांस ग्रहण करतां येणारा-समजणारा, पाहायाजोगा, प्रत्यक्ष, &c. Perceptibil'ity, Percep'tibleness *n*. दृश्यपणा *m*, इंद्रियगोचरता *f*, इंद्रियगम्यता *f*, वेद्यता *f*, वेदनीयता *f*. Percep'tibly *adv*. इंद्रियांस समजण्यासारख्या रीतीनें. Percep'tion *n. cognizance by the senses* पहाणें *n*, इंद्रियानें घेणें *n*- ग्रहण करणें *n*, इंद्रियग्रह *m*. (b) *cognition, discernment* बोध *m*, समज *m*, उमज *m*, ज्ञान *n*. २ (*metaph.*) *the faculty of perceiving* (disting. from *conception*) विषयग्रहणशक्ति *f*, विषयग्राहकत्व *n*, विषयवेदनशक्ति *f*, इंद्रियग्रहणक्षमता *f*. (b) सविकल्पज्ञान *n*, *pop*. स्पष्टज्ञान *n*, जाणीव *f*,(remissly) चैतन्य. Perceptive' *a*. ग्रहणशक्तीचा, ग्रहणशक्तिविषयक. २ *having the power of perceiving* विषयग्रहणक्षम, समजशक्ति असलेला, ग्राहक. ३ *used in perception* विषयग्रहणोपयोगी; as, "P. faculties." Perceptiv'ity *n*. ग्रहणशक्ति *f*, समजशक्ति *f*. Percip'ient *a. perceiving* विषयग्राहक, विषयग्रहणक्षम; as, "A P. being." P. *n*. विषयग्रहणक्षम प्राणी *m*.

Perch (perch) [Fr. *perche*–L. *pertica*, a long staff.] *n. a roosting-stick* (*esp*. for fowls) (पाखरांना बसण्यासाठीं केलेली) दांडी *f*, काठी *f*, अड्डू *m*. २ *a driver's high seat* गाडीवानाची उंच बैठक *f*. ३ (*fig.*) *a lofty situation* निर्भय-सुरक्षित ठिकाण. ४ (a) (साडेपांच वारांच्या) मोजाची काठी *f*, मोजकाठी *f*, पर्च. (b) *a square measure* (३० १/४ चौरस वारांचें) चौरस मोज *n*, पर्च. P. *v. i.* (पांखरांचें अड्डूवर) बसणें. P. *v. t. to place on a perch* (अड्डूवर) बसवणें, (-वर-उंचजागीं) बसवणें.

Perchance (per-chans') [Fr. *par cas*, from L. *per*, by, and L. root of chance q. v.] *adv. by chance* कदाचित्, न जाणो, न जाणें, नकळे, यदाकदाचित्.

Percipient, See under Perceptible.

Percolate (per'kō-lāt) [L. *percolatus*, pr. p. of *percolare*- *per*, through, and *colare*, to strain.] *v.t. to filter* गाळणें, शोधणें, छानणें, गाळून शुद्ध करणें, स्रवणें, झरवून काढणें, निचरवणें; as, "To P. liquor." P. *v. i. to filter* गळणें, पाझरणें, क्षरणें, झरणें, निचरणें. Percola'tion *n.—the act.* गाळणें *n*, गाळणी *f*. (b)

गळणें *n*, गळणी *f*, पाझर *m*, पाझरणें *n*, झरण *f*, पाझरण *f*, निचरण *f*. २ (speci. *Pharm.*) (भिजविलेल्या औषधीवनस्पतींतून पाणी झिरपवून त्यांतून) सत्व गाळून काढण्याची क्रिया *f*, सत्वगालन *n*, निःस्यंद (coined). Per'colator *n*. *a vessel used for filtering* गाळून शुद्ध करण्याच्या कामाचें भांडें *n*, निस्यन्दपात्र *n*.

Percuss (pėr-kus') [L. *percussus*, pr. p. of *percutere-per*, and *quatere*, to shake.] *v. t.* *to strike upon or against* (-वर) प्रहार *m*-आघात *m*. करणें, ठोकणें, आपटणें, आदळणें. २ ठोका मारणें; as, "To P. the chest in medical examination." P. *v. i.* (*med.*) (शरीर तपासतांना छाती वगैरे भाग) ठोकणें, ठोकून पाहणें, (ठोकून) तपासणें. Percuss'ion *n*.–*the act*. आघात -प्रहार करणें *n*, धक्का देणें *n* -मारणें *n*, आपटणें *n*, ठोकणें *n*, &c. २ *forcible collision, esp. such as gives a sound or report* (जोराचा) धक्का *m*, प्रहार *m*, आघात *m*, ठोका *m*. ३ (hence) *impression of sound on the ear* दणका *m*; as, "The thunder-like P. of thy sounds." ४ (*math.*) समाघात *m*, प्रकुट्टन *n*. [CENTRE OF P. समाघातकेंद्र *m*.] ५. (*med.*) बोटांनीं ठोकून (शरीराची) परीक्षा करणें *n*, ध्वन्युत्पादनपरीक्षा *f*. P. cap बंदुकीच्या घोड्याची टोपी *f*, बंदुकीचें केप. Percuss'ive *a*. आघात करणारा, आपटणारा.

Per diem (pėr-da-em) [L.] *per day* दर दिवस. २ *for each day* दर दिवसास.

Perdition (per-dish'un) [Lit. a 'being put utterly away,' Fr. –L. *perditio -perdere*, *perditum-per*, entirely (cf. Sk. परा, away), and *-dere*. (Sk., धा) to put.] *n*. *entire loss* सत्यनाश *m*, सत्यानास *m*, विनाश *m*, सर्वस्वी नाश *m*, [THE TIME OF P. विनाशकाल *m*.] २ esp. *eternal death* अधोगति *f*, अधोगमन *n*, (according to Christian Theology) अधःपात *m*, दुर्गति *f*, नरकवास *m*, नरकपात *m*, अधःपतन *n*, आत्म्याचा नाश *m*.

Perdu, Perdue (pėr-dū' *or* pėr'dū) [Fr. *perdu-perdue*, lost, p. p. of *perdre*, to lose; L. *perdere*.] *a*. *lost to view, in concealment* न दिसेसा, दृष्टिआड (असलेला), लपलेला, छपलेला, दडी मारलेला. २ *reckless* अविचारी, साहसी; as, "A P. captain."

Perdurable (pėr-dūr'a-b'l) [L. *per*, through, and *durare*, to last.] *a*. (*Shakes.*) *very durable* चांगला टिकाऊ, पुष्कळ दिवस टिकणारा, चिरकाल (*lit.*) राहणारा. Perdurabil'ity *n*. टिकाऊपणा *m*. २ *everlastingness* चिरकालता *f*.

Peregrinate (per'e-grin-āt) [L. *peregrinor, -atum-peregrinus*, foreign *-pereger*, away from home, prob. from *per*, through, and *ager*, a field, territory.] *v. i.* *to travel from place to place, or from one country to another* देशांतरीं फिरणें, देशभ्रमण *n*- देशाटन *n*- परिभ्रमण *n*- प्रवास *m*. &c. करणें, भ्रमंतीवर असणें. २ (hence) *to sojourn in foreign*

countries परदेशीं राहणें, परदेशवास *m.* करणें, दुसऱ्या देशांत-देशांतरीं जाऊन राहणें. Peregrina'tion *n.* देशाटन *n*, देशभ्रमण *n*, परिभ्रमण *n*, भ्रमंती *f*, प्रवास *m.* २ *sojourn in foreign countries* परदेशवास *m*, परदेश *m*, विदेशवास *m*, मुशाफरी *f.* Per'egrinator *n.* देशाटन *n*- प्रवास *m*- भ्रमंती *f*- करणारा *m.*

Per'egrine *a. foreign, not native* परकी, परदेशी, परदेशचा, परमुलखांतील, बाहेरचा. २ आगंतुक, अस्वाभाविक, बाह्य; as, "P. and perpetual heat."

Peremptory (per'emp-tor-i) [Fr.–L. *peremptorius*, deadly,-*perimere*, *peremptum* -*per*, entirely and *emere*, to make. Peremptory याचा धात्वर्थ '*preventing or precluding*' debate म्हणजे वादविवादास किंवा हो न म्हणण्यास जागा नसलेला किंवा नसणारा, असा आहे.] *a.* (of commands) *precluding debate, not admitting of question or appeal, absolute* खरमरीत, स्पष्ट, साफ, सक्तीचा, जोराचा, निर्वाणीचा, अखेरीचा, खणखणीत, सुलतानी, बादशाही, अलंघनीय, अनतिक्रमणीय. २ (of persons) *dogmatical* आपलेंच मत घेऊन बसणारा, स्वमताग्रही, हटवादी, हटवादाचा, remissly खसखशीत, सकृत्वादी. [खरपूस, निखालस, खणखणीत, खणक्या, खरमऱ्या, खरमरा, खरमरीत, जालीम these equivalents as proposed by Candy for Peremptory as applied to persons are, in our opinion, inappropriate.] ३ (*Shakes.*) *firmly determined* निश्चयी, खंबीर, खमक्या, खणक्या. Per'emptorily *adv. absolutely, positively* निक्षून, सक्तीनें, चेपून, दडपून,झाडून, हडसून, खडसून, हडसून-खडसून, तुकडा मोडून, खसखशीत. Per'emptoriness *n. positiveness* सक्ती *f*, निखालसपणा *m*, खसखशीत-पणा *m*, रोकठोकपणा *m*, सुनिश्चितता *f.*

Perennial (per-en'i-al) [L. *perennis* -*per*, through, *annus*, a year.] *a. lasting or continuing through the year* बारमाही, (*lit.*) एक वर्षपर्यंत टिकणारा, वर्षभर राहणारा, वर्षजीवी, वर्षावधिक, संवत्सरजीवी. २ *perpetual, never failing* चिरकालिक, नित्य, सतत, सततचा, सदांचा, निरंतर, नेहमींचा, बारमाही (loosely), अक्षयी, अक्षय्य. ३ (*bot.*) *continuing more than two years* दोन वर्षांहून अधिक दिवस जगणारा, बहुवर्षायु. P. *n.* (*bot.*) दोन वर्षांहून अधिक दिवस जगणारें झाड *n*, बहुवर्षायु वनस्पति *f.* Peren'nially *adv.* सतत, नित्य, नेहमीं, सदा, सर्वकाल, बारमहा.

Perfect (per'fekt) [Fr.–L. *perfectus*, -*per*, thoroughly & *facere*, to make.] *a. complete* पूर्ण, संपूर्ण, परिपूर्ण, समग्र, सकल, अखंड, अशेष. (b) सिद्ध, संपन्न, परिणत. २ *faultless* पुरा, पुरता, पूर्ण, अदोष, अन्यून, अव्यंग, सर्वोत्कृष्ट, सिद्ध, सांग;—in moral excellence सद्गुणी (S.) ३ *highly skilled* पारंगत, प्रवीण, निष्णात, उत्कृष्ट, उत्तम, निपुण, विशारद, पूर्ण माहितगार, चतुरस्र, तरबेज, परिपक्क, गाढा. ४ (of a portrait) *exactly representing* हुबेहुब. ५ *extreme* कमालीचा. ६

sure माहिती असलेला, खात्री असलेला; as, "I am P. that the Pannonians are now in arms." ७ *gram. expressing an act completed* (संपूर्ण क्रियावाचक) पूर्ण (काळ *m.*) ८ (*bot.*) पूर्ण (पुष्प). ९ (*math.*) पूर्ण; as, "P. numbers." P. *n.* (*gram.*) *the perfect tense* पूर्ण काळ *m.* २ *a form in that tense* पूर्णकालवाचक रूप *n.* P. *v. t.* *to make complete and faultless* पुरा-पूर्ण-संपूर्ण-पुरता करणें, पूर्ति *f.* पूर्तता *f.* पूर्णता *f.* &c. करणें, पूर्णतेस-पूर्णदशेस आणणें, संपविणें. २ *to make proficient* निष्णात-प्रवीण-निपुण-वाकबगार-तरबेज &c. करणें, पुरा पढवणें, तयार करणें. Per'fected *pa. t.* & *pa. p.* Per'fecter *n.* पूर्तता *f.* पूर्णता *f.* &c. करणारा *m.* Perfectibil'ity *n.* *the power of reaching a perfect state* पूर्णतेप्रत पावण्याचें सामर्थ्य *n*, पूर्णताक्षमता *f.* Perfect'ible *a.* (a) पुरा-परिपूर्ण होण्यासारखा. (b) पुरा-पूर्ण-पुरता करण्याजोगा-सारखा, परिपूर्य. Perfec'tive *a.* (usually followed by *of*) पुरें करणारा, पूर्ण करणारा, पूर्णता करणारा-आणणारा, परिपूरक, पूर्तता *f.* परिपूर्ति करणारा, पूर्णतेप्रत नेणारा-आणणारा; as, "A P. alteration." Perfe'ctively *adv.* परिपूरकतेनें, &c. Per'fectly *adv.* पूर्णतेनें, पुरतेपणानें, पुरतेपणीं, पुरेपणीं, पुरा, पुरता, अगदीं सर्वस्वीं, हुबेहुब, कमालीनें, निर्दोषपणें, &c. Per'fectness *n.* Same as Perfection. Perfec'tion *n.* *completeness* पूर्णता *f*, पुरेपणा *m*, पुरतेपणा *m*, पूर्तता *f.* २ *faultlessness* पूर्णता *f*, निर्दोषता *f*, निर्दोषपणा *m*, दोषराहित्य *n*, अन्यूनता *f*, अव्यंगत्व *n.* ३ पूर्णता *f*, नैपुण्य *n*, प्रावीण्य *n*, प्रवीणता *f*, निपुणता *f*, वाकबगारी *f*, तरबेजपणा *m.* ४ (a) *great excellence* सर्वोत्कृष्टता *f*, सर्वोत्तमता *f*, सर्वसंपन्नता *f.* (b) *highest pitch* (of quality &c.) कमाल *f*, कळस *m*, पराकाष्ठा *f.* ५ हुबेहुबपणा *m.* ६ (in *pl.*) *accomplishments* पूर्णता *f*, गुण *m. pl.*; as, "What tongue can her *perfections* tell." ७ *a perfect person or thing* पूर्ण मनुष्य *m*, पूर्ण वस्तु *f.* ८ (*phil.*) पूर्णता *f*, संपूर्णता *f*, पराकाष्ठा *f.* [COUNSEL OF P. (कृतींत उतरविण्यास अशक्य असा) पूर्णत्वाचा उपदेश *m.* To P. पुरतेपणीं, तंतोतंत, हुबेहुब.] Per'fectionism (धार्मिक किंवा नैतिक) पूर्णता मिळवतां येईल असा वाद. Perfec'tionist *n.* पूर्णतावादी *m.*

Perfervid (pėr-fėr vid) [Pref. *per*, and *fervid* q. v.] *a. very fervid, ardent, glowing* अत्युत्कट, अत्युत्साही, उतावळा. २ आस्थेचा, उत्साहाचा.

Perfid'ious *a.* (of persons, action, &c.) *faithless, treacherous* घोर विश्वासघातकी, दगलबाज, दगेबाज, दगलबाजी *f.* विश्वासघात *m.* करणारा, बेइमानी, बेइमान, बेमान, निमकहराम, खोटा. Perfid'iously *adv.* विश्वासघातानें, विश्वासघात करून, विश्वासघातपूर्वक, दग्यानें, दगा करून-देऊन, दगलबाजीनें, बेइमान *or* बेमानपणें -पणानें-पूर्वक, निमकहरामीनें. Perfid'iousness *n.* घोर विश्वासघात *m*, विश्वासघातकीपणा *m*, दग

m, दगेबाजी *f*, दगलबाजी *f*, विश्वासघातबुद्धि *f*, निमकहरामी *f*, बेइमानी *f*, बेमानी *f*, बेइमान *or* बेमानपणा *m*.

Perfidy (per'fi-di) [L. *perfidia-perfidus*, faithless, *per*, away from, and *fides*, faith.] *n. faithlessness*, राक्षसी विश्वासघात *m*, घोर विश्वासघात *m*, दगा *m*, दगेबाजी *f*, दगलबाजी *f*, कपट *n*, लबाडी *f*, निमकहरामी *f*, हरामखोरपणा *m*, बेइमानपणा *m*, बेमानपणा. *N. B.* From the etymological meaning of Perfidy, विश्वासघात will be its best Marathi equivalent. But, in modern legal phraseology, 'Breach of trust' is universally translated by विश्वासघात. So we propose राक्षसी or घोर विश्वासघात for Perfidy.

Perfoliate (per-fō'li-āt) [L. *per*, through, and *folium*, a leaf.] *a.* (*bot.*) *having the stem as it were passing through the leaf* दंडवेधित (पर्ण), खांदीस अगर खोडास चहूंबाजूंनीं वेष्टणारें (पान). उ. चिवड.

Perforate (per'fo-rāt) [L. *per*, through, and *forare*, to bore.] *v. t. to make holes through, to pierce* भोंक *n*- छिद्र *n*- छेद *n*- रंध्र *n*- वेज *n*- वेध *m*. पाडणें-करणें, विंधणें, वेधणें, आरपार दवडणें, भोंक पाडणें. (b) (esp.) *to make rows of holes* (पोस्टाचीं तिकिटें, पावतीबुकें, बँकेचीं चेकबुकें वगैरेंना) भोंकांच्या रांगा पाडणें. (c) *to make an opening into* (सुरुंग वगैरे लावण्याकरितां) तोंड करणें, भोंक पाडणें. Per'forate, Per'forated *a.* भोंक *n*- भोंकें *n. pl.* &c. पाडलेला, छिद्रित, भोंकें असलेला, रंध्रित, वेधित. Per'forating *pr. p.* & *v. n.* [P. MACHINE (कागदांना, खडकांना, वगैरे) भोंकें पाडण्याचें हत्यार *n*.] Perfora'tion *n. the act.* भोंक पाडणें *n*, विंधणें *n*, छिद्र *n*- रंध्र *n*- वेज *n*-&c. पाडणें *n*- करणें *n*, वेध *m*, वेधन *n*, (med.) भोंक *n*- पाडणें, विंधन *n*. २ *an aperture* भोंक *n*, छिद्र *n*, रंध्र *n*, वेज *n*, वेजें *n*, वेध *m*. Per'forative *a.* आरपार भोंक पाडून जाणारा, विंधणारा, वेधक. Per'forator *n.* भोंक पाडणारा *m*, भोंक पाडण्याचें हत्यार *n*, वेधनिका *f*. टोंच्या *m*, (specifically) सामता, गिरमीट.

Perforation, Perforator, See under Perforate.

Perforce (per-fōrs') [L. *per*, by, and force.] *adv. by force, violently* सक्तीनें, बलात्कारानें, जबरीनें, जुलमानें, बळें, उद्दामपणानें, उद्धटगिरीनें. २ *of necessity* आपोआप, बिनतोड, जरूर, कांहीं झालें तरी.

Perform (per-form') [Fr. *parfournir*, from *par*= L. *per*, and *fournir*, to furnish.] *v. t. to do* करणें, बजावणें, उरकणें, संपविणें. २ *to carry into effect* (हुकूम, वचन, नेमून दिलेलें काम वगैरे) करणें, पार पाडणें, पार-तडीस-शेवटास-सिद्धीस नेणें, पुरा करणें, पूर्ण-खरा-सत्य करणें, (वचन) पाळणें-राखणें, (कर्तव्य) करणें-बजावणें. ३ (*med.*) *to accomplish* (an operation) शस्त्रप्रयोग करणें. ४ *to act a part* (चें) सोंग करणें, (ची) भूमिका घेणें. ५ *to play on an instrument* वाद्य वाजवणें. P. *v. i. to do, execute, or accomplish* करणें, पार-शेवटास नेणें, &. २ *to act a*

part सोंग *n.* घेणें-करणें-आणणें, सोंगाची संपादणी करणें, नटाचें काम करणें; as, "The players *perform* poorly." ३ *to play on a musical instrument* (वाद्य) वाजविणें, बजावणें; as, "The musician *performs* on the organ." ४ (of trained animals) *to execute tricks*, &c. (at a public show) खेळ करणें, कामें करणें. Perform'able *a.* करण्याजोगा, करतां येण्याजोगा, व्यवहार्य. Perform'ance *n.* the act. करणें *n*, पुरा करणें *n*, तडीस-शेवटास नेणें *n*, तड-शेवट *m.* लावणें *n.* २ *execution* (of command &c.) बजावणी *f.* ३ *accomplishment* (of work, duty &c.) बजावणी *f*, संपादणूक *f*, संपादन *n.* ४ *notable deed* शतकृत्य *n*, संस्मरणीयकृत्य *n*, विशेषकृत्य *n*, करणी *f*, विशेष काम *n.* ५ *representation by action* सोंग *n*, बतावणी *f*, अभिनय *m*, (नाटकांतील) काम *n.* ६ *an entertainment* (नाटकाचा, वादनाचा, कुस्तीचा वगैरे) खेळ *m*, प्रयोग *m*, जलसा *m*, नाटक *n.* Per'formed *pa. t.* & *pa. p.* Perform'er *n.* करणारा *m*, कर्ता *m.* २ (हुकूम) बजावणारा, (वचन) पाळणारा, &c. ३ *a musician* वादक *m*, वाजंत्री *m*, साजिंदा *m.* ४ *an actor* सोंग आणणारा *m*, नट *m.* Perform'ing *pr. p.* करणारा, शेवटास -तडीस नेणारा. २ (of animals) *trained to act in public* सर्कशींत काम करण्यास शिकवलेलीं (जनावरें).

Performance, Performer, See under Perform.

Perfume (per'fūm *or* per-fūm') [Fr. *parfum* –L. *per*, through, & *fumus*, smoke. ह्या शब्दाचा धात्वर्थ 'जळणाऱ्या द्रव्यापासून निघणारा सुगंधी धूर' असा आहे.] *v. t. to make fragrant* सुवासिक-सुवासित करणें, सुवास *m*-सुगंध *m.* लावणें-देणें. P. *n. a pleasant odour, sweet smell* वास *m*, सुवास *m*, सुगंध *m*, परिमल, *pop.* परिमळ *m.* २ *a substance that yields or emits a sweet odour* सुगंधि-सुगंधित-सुवासिक-आमोद द्रव्य *n*-पदार्थ *m*, परिमलद्रव्य *n*, वासाचा पदार्थ *m.* ३ *scent* सुवासिक तेल *n*, अत्तर *n.*

Perfum'er *n. one who trades in, i. e. makes or sells, perfumes* गंधी *m*, सुगंधी *m*, गांधी *m*, गंध्या *m*, सुगंध्या *m*, अतार *or* अत्तार *or* अत्तारी *m.*

Perfum'ery *n. perfumes in general* सुगंधि सामान *n*-जिन्नस *m*- माल *m*, सुगंधि-परिमल द्रव्यें *n. pl.* २ *the art of preparing perfumes* सुगंधि सामान तयार करण्याची विद्या *f*, सौगन्धिकी कला *f.*

Perfunctory (per-fungk'-tor-i) [L. *perfunctorius* –*perfunctus*, pa. p. of *perfungor*, to execute –*per* thoroughly, & *fungor* –*fungi*, to perform.] *a. done carelessly and without interest* (of things, acts, &c.) वरवरचा, मनापासून न केलेला, ढकलपंचीचा, कसाबसा पुरा केलेला, चालढकलीचा, चालढकल केलेला, लटपटपंचीचा, टंगळीमंगळीचा, गडबडगुंड्याचा, सरासरी ओढून काढलेला, कसाबसा उडवून दिलेला, निष्काळजीपणाचा, यंत्राप्रमाणें (बिगार म्हणून)

केलेला; as, "P. inspection." २ (hence) *negligent* (of persons) निष्काळजी, चालढकल *f* लटपटपंची *f* ढकलपंची *f* करणारा, सरासरी (काम) ओढून काढणारा -उडवून देणारा, टंगळमंगळ *f.* करणारा, गडबडगुंड्या; as, "*Perfunctory* in his devotions." Perfunc'torily *adv.* वरवर, चालढकलीनें, चालढकल *f* ढकलपंची *f* लटपटपंची *f* टंगळमंगळ *f.* करून, सरासरी, गडबडगुंडा करून. Perfunc'toriness *n.* चालढकल *f*, ढकलपंची *f*, लटपटपंची *f*, टंगळमंगळ *f*, गडबडगुंडा *m.*

Perfuse (per-fūz') [L. *perfussus*, pa. p. of *perfundere*, *per*, over, through, & *fundere*, to pour.] *v. t. to besprinkle* (with water, &c.) पाण्यानें भिजवणें, (-वर) पाणी मारणें-शिंपडणें. २ *to suffuse* (with radiance, &c.) व्यापणें, व्यापून-भरून टाकणें. ३ *to pour* (water, &c.) *through or over* वर किंवा मधून (पाणी वगैरे) ओतणें-सोडणें. Perfu'sion *n.* भिजवणें *n*, व्यापणें *n*, &c. Perfu'sive *a.* व्यापणारा, भरून टाकणारा.

Perfusion, See under Perfuse.

Perhaps (per-haps') [Lit. 'by haps, or *chances*', L. *per*, by, and *haps* pl. of Hap.] *adv. it may be, perchance, possibly* कदाचित्, pop. कदांचित, कोणजाणे, नजाणों, नकळे, कायजाणें, कायजाणूं, कोणास माहीत-कळे-ठाऊक. The sense is often expressed by a reduplication of the verb; *e. g.* Perhaps he will come तो आला तर येईल or येईल तर येईल. If P. *if in remote possibility* यदाकदाचित, यथाकदाचित्, कदाकाळीं.

Peri (peri) [Lit. 'winged', Pers. *pari*, connected with root of feather. पर, (Pers.) feather.] *n. a female fairy* परी *f*, अप्सरा *f.*

Perianth (per'i-anth) [Gr. *peri*, around, and *anthos*, a flower.] *n.* (*bot.*) *floral envelope* परिपुष्प *n*, परिपुष्पकोश *m*, परिकोश *m*, (पुष्पाचा) बाह्यान्तरयुक्तकोश; उ० निशिगंध.

Periapt (per'i-apt) [Gr. *peri*, about, and *aptein*, to tie.] *n. an amulet* तोडगा *m*, ताईत *m*, दोरा *m.*

Periastron (per-i-as'tron) [Gr. *peri*, and *astron*, a star.] *n.* (*astron.*) तारानीच. Peria'stral *a.* तारानीचाचा-संबंधीं-विषयक.

Periblast (per'i-blast) [Gr. *periblastanein*, to grow around. Peri- + -Blast.] *n. biol.* (जीवस्थान (nucleus) च्या भोंवतालची) परिधातु.

Periblem (peri-blem) [Gr. *peri*.+*blastanein*, to sprout.] *n.* (पेशीची) वाढती त्वचा *f*, परित्वचा *f.*

Pericardial, See under Pericardium.

Pericardi'tis *n.* (*med.*) *inflammation of the pericardium* हृत्कोशदाह, पुरीतद्दाह.

Pericardium (per-i-kärd'i-um) [Gr. *peri*, around, and *kardia*, E. Heart.] *n.* (*anat.*) *the sac which surrounds the heart* हृत्कोश *m*, हृदावरण *n*, हृदयाभोंवतालची त्वचेची पिशवी, पुरीतत्. Pericar'diac,

Pericar'dial *a.* हृत्कोशाचा. २ *situated around the heart* हृदयाजवळचा.

Pericarp (per'i-cärp) [Gr. *peri*, around, and *karpos*, fruit.] *n.* (*bot*) *wall of ripened ovary of plant* कवच *n*, फलवेष्टन *n*, फळाची तिहेरी साल *f*, (बियावरील) तिपदरी वेष्टन *n*.

Periclinal (peri-klinal) [Gr. *peri*, around, and *clinare*, to lean.] *a.* (*geol.*) *sloping in all directions from central point* (मध्यबिंदूपासून सर्व बाजूंकडे) उतरता होत जाणारा, मध्यबिन्दुतः अपसर्पी.

Pericranium (per-i-krāni-um) [Gr. *peri*, around, and *kranion*, the skull.] *n.* (*anat.*) *the membrane that surrounds the cranium* मस्तकाभोंवतालची किंवा शीर्षाभोंवतालची आवरणत्वचा *f*, शीर्षावरणत्वचा *f*, shortened to शीर्षावरण *n*, मस्तकावरण *n*.

Periderm (per'i-dėrm) [Gr. *peri*, round, and *derma*, skin.] *n.* (*bot.*) *the outer layer of the bark* सालीची बाहेरची त्वचा *f*, बाह्यवल्कलत्वचा *f*, परित्वचा *f*.

Perigee (per'i-jē) [Gr. *peri*, near, and *gē*, the earth.] *n.* (*astron.*) *that point in the orbit of the moon which is nearest to the earth* (*oppo. to apogee*) चंद्रनीच *m*.

Perigynous (pe-rij'i-nus) [Pref. *peri*+Fr. *gyne*; woman.] *a.* (*bot.*) (of stamen) *situated around pistil or ovary* स्त्रीकेसरपरिस्थित, shortened into परिस्थित; उ० गुलाब.

Perihelion, Perihelium (peri-hē'lion,-um) [Gr. *peri*, near, and *helios*, the sun.] *n.* (*astron.*) *that point in a planet's orbit at which it is nearest to the sun* नीच *m*, नीचस्थान *n*, ग्रहकक्षेचा सूर्यापासून समीपतम बिंदु *m*.

Perihepatitis (peri-hepatī'tis) [Gr. *peri*, about, *epar*, liver, and *itis*, inflammation.] *n.* (*med.*) *inflammation of Glisson's capsule and hepatic coats* यकृत्कोशदाह *m*, यकृदावरणदाह *m*, यकृताचे सभोंवतालचे पडद्याचा दाह *m*.

Peril (per'il) [Lit. a 'trial passed through', Fr. *peril* –L. *periculum*, danger.] *n.* *danger, risk* संकट *n*, जोखीम *n, f*, धोका *m*, भय *n*, नुसकानीची बाजू *f*, खत्रा *m*. [AT ONE'S P. *at one's own risk* स्वतःच्या जोखमावर. P. OF LIFE प्राणसंकट *n*.] P. *v. t. to expose to danger, to imperil* संकटांत पाडणें, धोक्यांत घालणें, जोखमांत घालणें, जोखमांत पाडणें. Per'ilous *a.* *dangerous, hazardous* धोक्याचा, जोखमाचा, संकटाचा, भयाचा, जोखमी; as, "A. P. undertaking." Per'ilously *adv.* संकटानें, धोक्यानें, धोका येईल अशा रीतीनें. etc. Per'ilousness *n.* संकट *n*, धोका *m*, जोखीम *n, or f*, भय *n*.

Perimeter (per-im'e-tėr) [Lit. the 'measure round about,' Gr. *perimetros* –*peri*, around, and *metron*

measure.] *n. circumference or outline of closed figure* परिमिति *f*, परिसूत्र *n*, सीमासूत्र *n.* २ *an instrument for measuring the field of vision* दृष्टिक्षेत्र मोजण्याचें यंत्र *n*, दृष्टिक्षेत्रमापनयंत्र *n*, दृष्टिक्षेत्रमापक *n.* Perimetric,-al, *a.* Perim'etry *n. the art of using the perimeter* दृष्टिक्षेत्रमापन (कला *f.*) २ *measurement of the field of vision* दृष्टिक्षेत्रमापन *n.*

Perimetritis (peri-metrī'tis) [Gr. *peri*, about, *metra*, womb, *-itis*, inflammation.] *n.* (*med.*) गर्भाशयकोशदाह *m*, गर्भाशयाचे सभोंवतालच्या भागाचा दाह *m*, गर्भाशयावरणदाह *m.*

Perinephritis (peri-nephrī'tis) [Gr. *peri*, about, *nephros*, kidney, and *-itis*, inflammation.] *n.* (*med.*) मूत्रपिंडाचे सभोंवतालचे भागाचा दाह *m*, वृक्कग्रहरोग *m*, मूत्रपिंडकोशदाह *m*, मूत्रपिंडावरणदाह *m.*

Perineum (peri-nē'um) [L.-Gr. *perinaios*, cf. *peris-inos*, scrotum.] *n.* (*med.*) ज्या भागामध्यें गुदद्वार आणि मूत्रद्वार असतें तो, विटप *m*, प्रसूतिशास्त्रामध्यें हा शब्द नुसता गुदद्वार आणि योनिद्वार यांमधील भागालाच लागू पडतो.

Period (pē'ri-ud) [Lit. 'a going round', 'a circuit' –L. *periodus* –Gr. *periodos*, –*peri*, Sk. परि, around, & *hodos*, a way.] *n. the time in which anything is performed* (दरम्यानचा) काल *m*, मधला काळ *m*, कालावधि *m*, वेळ *f*, वेळा *f*, अवधि *m*, नियतकाल *m.* २ *time of a planet's revolution* (ग्रहादिकांच्या) प्रदक्षिणेचा काल *m*, प्रदक्षिणाकाल *m*, चक्रभोगकाल *m*, भगणकाल *m.* ३ (more generally) *an age, an epoch* चक्र *n*, कालचक्र *n*, संवत्सरचक्र *n.* ४ (*geol.*) (*of the great*) *divisions of geological time* युग *n.* ["THE GLACIAL PERIOD." हिमानी युग *n.*] ५ *an end, a conclusion* शेवट *m*, अखेर *f*, अखेरी *f*, पर्यवसान *n*, मर्यादा *f*, समाप्ति *f*, इतिश्री *f*, अंत *m*; as, "This is the P. of my ambition." ६ *term, length of duration* काल *m*, कालभाग *m*, कालांश *m*, मुदत *f*, वायदा *m*, ठेप *f*, पल्ला *m*, मजल *f*, कालमर्यादा *f*, अवधि *m.* [A FIXED *or* STATED P. बंदी-बांधलेली-ठराविक मुदत *f.* A P. OF TWELVE YEARS (एक) तप *n.* –OF SIXTY साठी *f.*–OF 5 YEARS वर्षपंचक *n.* INAUSPICIOUS P. काळवेळ *f*, कालवेला *f.* P. OF LIFE वय *n*, वयोमर्यादा *f.*] ७ (*Rhet.*) *a complete sentence* संपूर्ण वाक्य; as, "*Periods* are beautiful when they are not too long." ८ (*pl.*) *rhetorical language* अलंकारिक भाषा *f*, पुष्पितभाषा *f.* ९ (*print.*) *the full stop* पूर्णविराम *m*, पूर्णविरामाचिन्ह *n.* १० (*math.*) आवर्त *m*, गट *m.* ११ (*med.*) (रोगाची) मुदत *f*, काळ *m*, (तापाची वगैरे) पाळी *f*, दोन पाळ्यांमधील काळ *m.* १२ (*pl.*) विटाळशीची पाळी *f.* [THE P. *the present day*, विद्यमानकाल, सध्यांचा-सांप्रतचा-हल्लींचा काळ *m.*]

Period'ic,-al *a. recurring at regular intervals* नियतकालिक, नेमल्या मुदतीचा, ठराविक काळांत

पुन्हांपुन्हां होणारा-घडणारा. [P. WIND व्यापारी वारा, नियतकालिक वायु -वारा *m.*] २ (*astron.*) (ग्रहादिकांच्या) प्रदक्षिणेचा, प्रदक्षिणेच्या कालाचा, प्रदक्षिणाविषयक, सामयिक, नियतकालिक; as, "P. comet, P. star." ३ (*chem.*) नियतान्तर (a.)

Period'ical *n. a magazine or other publication which appears in parts at regular periods* (क्रमशः—भागशः) नियमित कालीं निघणारें पुस्तक *n*, नियतकालिक (मासिक-त्रैमासिक वगैरे). Period'-icalist *n.* नियतकालिक प्रसिद्ध करणारा *m.* Period'-ically *adv.* नेमल्या- ठराविक मुदतीस-वेळीं-काळानें-वेळानें -मुदतींत, नियतकालानें. Period'icalness, Periodi'city *n. the quality or state of being regularly recurrent* नियतकालिकत्व *n*, नियतकालता *f*, नियतकालिकता *f*. २ (*astron.*)सामायिकदर्शन *n*. ४ नियन्तारता *f*.

Periosteum (per-i-os'ti-um) [Gr. *peri-*, Sk. परि, around, and *osteos*, अस्थि, a bone.] *n.* (*anat.*) *the membrane of fibrous connective tissue which closely invests all bones except at the articular surfaces* पर्यस्थि *f*, अस्थित्वचा *f*, अस्थित्वक् *f*, हाडांवरील श्लेष्मल त्वचेचें वेष्टन *n*, अस्थिकोश *m*, अस्थिपोषकवेष्टण *n.* Periosti'tis *n.* (*med.*) *inflammation of the periosteum* पर्यस्थिदाह *m*, अस्थित्वचादाह *m*, अस्थिकोशदाह *m*, हाडांचे भोंवतालच्या त्वग्वेष्टणाचा दाह.

Peripatetic (per-i-pa-tet'ik) [Gr. *peripatetikos-peri*, Sk. परि, about, and *patein*, to walk.] *a. walking about, itinerant* फिरता, फिरणारा, प्रवास करीत राहाणारा, इकडे तिकडे हिंडणारा, फेऱ्या घालणारा, येरझारा करणारा, फिरस्ता, प्रवासी, भटकणारा, भटक्या मारीत फिरणारा. [P. teachers फिरते शिक्षक.] २ *of or pertaining to the philosophy of* (taught by) *Aristotle, who gave his instructions while walking up and down in the Lyceum at Athens* अरिस्टाटलनें प्रतिपादन केलेल्या तत्त्वज्ञानाचा; as, "The true P. school." [P. PHILOSOPHY अरिस्टाटलाची तत्वज्ञानपद्धति. २ अरिस्टाटलनें शिकविलेलें तत्वज्ञान.] P. *n.* फेऱ्या घालणारा *m*, फिरणारा *m*, हिंडणारा *m*, एका जागीं न बसणारा, पायावर नक्षत्र -भोंवरा असलेला, &c. २ *a disciple of Aristotle* अरिस्टाटलचा शिष्य *m.* Peripatet'icism *n. the doctrines or the philosophical system of the peripatetics* अरिस्टाटल प्रतिपादित तत्त्वज्ञान *n*, अरिस्टाटलमत *n*, अरिस्टाटलनें प्रतिपादलेली तत्त्वज्ञानपद्धति *f*.

Periphe'rical *a.* (*bot.*) परिघस्थ. [P. embryo परिघस्थ बीजांकूर.]

Periphery (per-if'er-i) [Lit. 'that which is carried round,' L.-Gr. *peri*, Sk. परि, around, and *pherein*, to carry, to bear.] *n. the outside or superficial portions of a body, the surface* पृष्ठभाग *m*, वरचा

भाग m, (बाहेरचें) अंग n;—circular (as of a drum &c.) गाडा m, गाडी f. २ (*of a circle, ellipse, or other figure*) परिधि m, घेरा m, घेर m, वेढ m, वृत्तपाली f, परिघ m. Periph'eral, Periphe'ric,-al a. पृष्ठभागाचा, पृष्ठभागविषयक, वरच्या अंगाचा. २ *constituting a periphery* पृष्ठभागात्मक, पृष्ठभागरूप. ३ (*anat.*) *external, away from the centre* परिघस्थ, शेवटाकडचा, बहिर्मुखाकडचा. [P. end बहिर्मुखछेद.]

Periphrase, Periphrasis (per'i-frāz, per-if'ra-sis) [L. -Gr. *periphrasis -peri*, Sk. परि, roundabout, & *phrasis*, a speaking.] *n. a roundabout way of speaking* पाल्हाळिक भाषण n, (बोलण्यांतील) पाल्हाळ m, गिरकांडा m, बोलण्याचा फेरा m-घेरा m, भोंवाडा m, द्राविडी प्राणायामाचें बोलणें n, वाक्प्रपंच m, वाग्विस्तार m. २ (*Rhet.*) *a figure used to avoid a trite expression* पर्यायोक्त. Peri'phrase *v. t.* पाल्हाळिक भाषेंत सांगणें, (बोलण्यांत) गिरकांडा घेऊन बोलणें, पाल्हाळ लावणें *g. of o.* P. *v. t.* पाल्हाळिक बोलणें. Per'iphrases *n. pl.* Per'iphras'tic, -al *a. expressing in more words than are necessary* (a) पाल्हाळाचा, गिरकांड्याचा, फेऱ्याचा, पाल्हाळिक भाषेंत सांगितलेला. (b) पाल्हाळ लावणारा, बोलण्यांत द्राविडी प्राणायाम करणारा, पाल्हाळिक. Periphras'tically *adv.* पाल्हाळानें, गिरकांडा -भोंवाडा घेऊन.

Periplasm (per'i-plasm) [Pref. *peri*, & *plassein*, to mould.] *n.* परिवर्ती जीवद्रव m, *shortened into* परिजीवद्रव. (See Protoplasm.)

Periplast (per'i-plast) [Pref. *peri*, Sk. परि, round, & *plassein*, to mould.] *n.* परिवर्ती जीवद्रवकण m, shortened into परिजीवकण m. (See Protoplasm.)

Perish (per'ish) [M. E. *perisshen* –L. *perire*, to run through, to come to nothing *-per*, completely, 'to the bad', and *ire*, to go.] *v. i. to pass away completely, to die* नाश पावणें, नष्ट होणें, पार ठार होणें, मरणें, प्राणास मुकणें, जिवास मुकणें -अंतरणें -आंचवणें, जिवानिशीं-प्राणानिशीं जाणें. [To P. WITH COLD थंडीनें मरणें;-WITH HUNGER उपाशीं -भुकेनें मरणें, अन्नान्न करून मरणें.] २ (of ships) *to be destroyed* बुडणें, नाहींसा होणें, नाश m -पावणें, विनाश m-सत्यनाश m-फडशा m-फन्ना m- सप्पा m-धूळ &c. होणें *in. con. g. of s.*, नष्ट -नाबूद -गडप -गडद -नायनाट होणें. ३ *to decay gradually* नासणें, सडणें, झडणें, गळणें; -spiritually नरकास-दुर्गतीस-अधोगतीस जाणें -मिळणें, दुर्गति f- अधःपात m. होणें *g. of s.* Perishabil'ity, Per'ishableness *n.* नाशवंतपणा m, नश्वरता f, नश्वरपणा m, मरणाधीनता f. Per'ishable *a. subject to decay, destruction or death* नासणारा, सडणारा, सडून निरुपयोगी होणारा. २ नाशवंत, नश्वर, नासणारा, नाहींसा होणारा, मरणाधीन, विनाशी, क्षयशील. [P. GOODS नासणारा किंवा सडणारा माल (भाज्या वगैरे), नासकें केणें n.] Per'ishably *adv.* नाशवंतपणानें.

Perisperm (peri-spérm) [L. *peri*, and Sperm.] *n. bot.* बीजकोशाच्या बाहेरील मगज *or* मज्जा, परिमज्जा. See Endosperm.

Perisplenitis (peri-splē-nī'-tis) [Gr. *peri*, about, *splen*, spleen, and *-itis*, inflammation.] *n.* परिप्लीहादाह, प्लीहेच्या भोंवतालच्या आवरणत्वचेचा दाह *m.*

Peristalsis (peri-stal'sis) [Gr. *peri*, Sk. परि, and *stellein*, to contract.] *n.* आंतड्याची सर्पाकार गति *f*, (आंतड्यांचें) मलोत्सर्गकारक चलन *n*, कृमितरंगगति.

Peristaltic (per-i-stal'tik) *a.* (*physiology*) *noting the involuntary action of the intestines* (produced by the successive contraction of the muscular fibres and their walls), *forcing their contents outwards* कृमिवत्, कृमिसदृश,मलोत्सर्गकारक.[P. motion सर्पगति *f.*]

Peristyle (per'i-stīl) [L. *peristylium* –Gr. *peristylon*, *-peri*, around, and *stylos*, a column.] *n.* (*arch.*) *a range of columns round a building or square* आवाराचा लांकडी गजांचा कठडा.

Peritomy (peri-t'ō-mi) [Gr. *peri*, Sk. परि, about, & *tome*, a cutting.] *n.* डोळयांतील श्लेष्मल त्वचेचा एक वाटोळा तुकडा कापून टाकण्याचा शस्त्रप्रयोग *m.* नेत्रत्वक्कर्तन.

Peritoneum (per-i-t'ō-nē'um) [Gr. *peritoneion-peri*, around, and *teinein*, to stretch.] *n. anat.* आंत्रवेष्टन *n*, उदरांतर्वेष्टन *n*, पर्यंत्रक (newly coined.)

Peritonitis (peri-tō-nī'tis) [From *peritoneum*, & Gr. suffix *–itis*, inflammation.] *n.* (*med.*) पर्यंत्रकदाह *m*, उदराच्या आंतील वेष्टनाचा दाह *m*, आंत्रवेष्टनदाह, उदरान्तर्वेष्टनदाह *m.*

Perityphlitis (peri-tif-lī'tis) [Gr. *peri*, Sk. परि, around, *tuphon*, cæcum, & *–itis*, inflammation.] *n.* (*med.*) आंतड्याचे ' पुच्छवती ' नामक भागाच्या सभोंवतालचा दाह *m*, एकमुखीनळीच्या (स्तनाग्रासारख्या) टोंकाकडील भागाचा दाह *m*, लहान आणि मोठ्या आंतड्यांच्या संयोगाच्या ठिकाणच्या सभोंवतालचा दाह *m*, पुच्छवतीदाह *m.*

Perivascular (peri-vas'kū-lėr) [Gr. *peri*, around, and Vascular.] *a.* (*anat.*) *surrounding a vessel* रक्तवाहिन्यांच्या सभोंवतील, परिरक्तवाहिनीगत; as, "P. lymphatics."

Periwig (per'i-wig) [O. Dut. *peruyk* –Fr. *perruque*, a peruke.] *n. a head-dress of false hair* टोप *m*, केसांचा लहान टोप *m.* P. *v. t.* टोप घालणें.

Perjure (pėr'-joor) [Fr.–L. *perjurare* -*per*, over,+ *jurare*, to swear.] *v. t. to cause to forswear, to forswear* (often used reflexively) खोटी शपथ वाहविणें, खोटी शपथ घेवविणें, खोटी शपथ घेणें-वाहणें-करणें-खाणें, (खरें बोलेन अशी शपथ घेऊन) खोटें बोलणें, (जाणून बुजून) खोटी आण घेणें. (b) (*law*)

(खरी साक्ष देईन अशी शपथ घेऊन) खोटी साक्ष देणें. २ *to be false to one's solemn promises* शपथ न पाळणें, शपथ मोडणें. Per'jured *pa. t. P. pa. p. guilty of perjury,* खोटी शपथ घेणारा, खोटी साक्ष देणारा, (जाणून बुजून) खोटें बोलणारा-सांगणारा, कूटसाक्षी, क्रियाभ्रष्ट, क्रियानष्ट, खोटी साक्ष *f,* खोटी -आण *f.* दिलेला-घेतलेला-वाहिलेला. &. Per'jurer *n.* खोटी शपथ-आण-आणभाक घेणारा. Per'juring *pr. p. & v. n.* Per'jury *n. false swearing* खोटी शपथ घेणें, खोटी आण *f*-आणभाक *f,* खोटी साक्ष *f.*

Perjury, See under Perjure.

Perk (pėrk) [W. *perc,* trim, smart.] *v. t. to dress smartly* नखरेबाज पोषाख करणें. २ *to hold one's self up smartly or jauntily* अकडीनें-ऐटींत-तोऱ्यांत डेमें रहाणें, ऐटींत पुढें सरणें, तोऱ्यानें चालणें. ३ *to erect* (ears, feathers, &c.) उभारणें, टवकारणें, ताठ करणें. P. *v. i.* नटणें, नखरा करणें, अकड करणें. २ अकडींत-तोऱ्यांत असणें. [To P. IT आपल्याच ऐटींत -अकडींत-झोकांत-तोऱ्यांत असणें, घमेंडींत-मिजासींत-नखऱ्यांत असणें, तोऱ्यानें वागणें.] Perk, Per'ky *a.* नखरेबाज, मिजासी, मिजासखोर. Per'kily *adv.* Per'kiness *n.*

Permanence, See under Permanent.

Permanent (pėr'ma-nent) [Fr.–L. *permanens, entis,* pr. p. of *permanere -per,* through, and *manere,* to continue.] *a. lasting,* (opposed to *temporary*) कायमचा, नेहेमींचा, कायम रहाणारा, पक्का, टिकाऊ, शाश्वत, शाश्वतीचा, चिरस्थायी. [P. COLOUR (न विटणारा) पक्का रंग *m.* P. TEETH (लहानपणचे दुधाचे वीस दांत गळल्यावर येणारे बत्तीस) कायमचे -पक्के दांत. P. WAY (लोखंडी) पक्का रस्ता *m* -सडक *f.*] २ (*phil.*) कायमचा, नित्य, स्थिर, शाश्वत, शाश्वतिक, समवायी. [P. RELATION नित्य संबंध, शाश्वत संबंध, समवाय.] ३ (*pol. eco.*) कायम, कायमचा, स्थायी. [P. SETTLEMENT कायम धारेबंदी *f,* कायमची धारेबंदी *f.*] ४ (*chem.*) नित्य. [P. GASES नित्यवायु.] Per'manence,-cy *n. duration, fixedness* कायमपणा *m,* टिकाऊपणा *m,* पक्केपणा *m,* शाश्वती *f,* स्थिरता *f,* स्थैर्य *n,* स्थायित्व *n,* स्थायीपणा *m,* स्थिरपणा *m.* २ (*phil.*) नित्यता *f,* शाश्वती *f,* नित्यत्व *n,* स्थिरता *f,* समवाय *m,* चिरस्थायित्व *n.* ३ (*pol. eco.*) कायमपणा *m.* Per'manently *adv.* कायम, पक्केपणीं-पणानें, कायमपणें-पणीं-पणानें, नित्य, शाश्वतीनें.

Permeability, Permeable, See under Permeate.

Permeate (pėr'mė-āt) [L. *permeare, -per,* through, and *meare,* to go.] *v. t. to pass through the pores of* (-आंतून) झिरपणें, झिरपून खालीं जाणें, आरपार निघून जाणें, भेदून -वेधून जाणें, मुरून जाणें; as, "Water permeates sand." २ *to enter and spread through, to pervade* व्यापणें, व्यापून टाकणें, मुरणें *loc. of o.,* (-आंत) सर्वत्र पसरणें. Permeabil'ity *n.* मुरून जाण्याची-मुरण्याची शक्ति *f,* भेद्यता *f,* प्रवेशक्षमता *f,* विरलता *f,* वाहकता *f.* [MAGNETIC P. चुंब-

कीय वाहकता *f.* २ चुंबकीभवनक्षमता *f.*] Per'meable *a. admitting the passage* (of fluids, light, &c.) झिरपण्यासारखा, झिरपूं देण्यासारखा. २ भेद्य, प्रवेशक्षम, विरल. २ मुरण्यासारखा, मुरूं देण्यासारखा. Per'meably *adv.* Per'meating, Per'meation *n.* झिरपणें, पाझरणें, आरपार निघून जाणें, गळणें, भेदून जाणें *n.*

Per Mensem [L.] *monthly* महिन्यास, दर महिन्यास.

Permission, Permissive, See under Permit.

Pemit (per-mit') [L. *permittere*, to let pass through -*per*, through, and *mittere*, to send.] *v. t. to allow or suffer to be done* परवानगी देणें, करूं देणें. २ *to grant* (one) *express license or liberty to do an act, to authorize* (followed by an *infinitive*) मोकळीक *f.* परवानगी *f.* संमति *f.* अनुमति *f.* रजा *f.* आज्ञा *f.* हुकूम *m.* देणें, देणें (used in combination with another verb; as, To P. to go जाऊं देणें), अनुमोदन *n.* देणें. (b) परवाना देणें. ३ *to give over, to resign* (-कडे) सोंपवणें, (-वर) हवाला *m.* टाकणें *g. of o.*-टाकून स्वस्थ राहणें, (-वर) भार *m.* ठेवणें-टाकणें, हवालणें, हवाला लावून देणें; as, "Let us P. to the gods the event of things." P. *v. i. to grant permission* परवानगी-मोकळीक &c. देणें. २ (of weather, circumstances, &c.) *to be favourable* अनुकूल असणें. ३ *to admit of* (alteration &c.) शक्य असणें. Permissibil'ity, Permis'sibleness *n.* परवानगी देण्यासारखी स्थिति *f.* अनुज्ञेयता *f.* Permis'sible *a. allowable* चालण्यासारखा, क्षम्य. (b) परवानगी देण्याजोगा-जोगता-सारखा, अनुज्ञेय. Permis'sibly *adv.* परवानगी देण्यासारख्या तऱ्हेनें. Permis'sion *n. the act.* परवानगी *f.* देणें, मोकळीक *f.* देणें *n.* २ *formal consent* परवानगी *f.* संमति *f.* मोकळीक *f.* रजा *f.* सवलत *f.* [FULL AND FREE P. मुभा *f.* मुक्तद्वार *n.* WRIT OF P. परवानगीचिठ्ठी *f.* परवाना.] २ *authorization* परवानगी *f.* अधिकार *m.* Permiss'ive *a. allowing* परवानगी-मोकळीक देणारा. (b) *not hindering* अडथळा-प्रतिबंध न करणारा. [P. LAWS (कांहीं गोष्टी करण्यास मोकळीक देणारे पण त्या करण्याविषयीं सक्ति न करणारे) सवडीचे कायदे *m. pl.*, बिनअडवणूकीचे कायदे *m. pl.*] Per'mit *n. warrant, license, leave, permission* परवानगी *f.* मोकळीक *f.* सवलत *f.* रजा *f.* हुकूम *m.* &c. २ *specif. a written permission* (कस्टमचा) परवाना *m.* Permit'tance *n.* Same as Permission. Permit'ted *pa. t.* P. *pa. p.* परवानगी दिलेला, अनुज्ञात, अनुमोदित. Permitt'ee *n.* परवानगी *f.* परवाना *m.* मिळालेला इसम *m.* Permitt'er *n.* परवानगी देणारा *m.* अनुज्ञापक *m.* &c. Permit'ting *pr. p.* & *v. n.*

Permutation (per-mū-tā'shun) [L. *per*, through, and *mutare*, to change.] *n.* (R.) *the act of changing one thing for another* अदलाबदल करणें *n.* २ *mutual transference, interchange* अदलाबदल *f.* बदलाबदल

f, विनिमय *m*. ३ (*math.*) स्थानविनिमय, अंकपाश *m*. ४ (*law*) *barter, exchange* विनिमय *m*. Permut'able *a*. अदलाबदल करतां येण्याजोगा-करण्यासारखा. Permut'ableness *n*. विनिमयता *f*. Permute' *v. t. to exchange, to transfer reciprocally* अदलाबदल करणें. २ (*math.*) स्थानविनिमय-अंकपाश करणें. Permut'er *n*.

Pernicious (per-nish'us) [Fr.-L. *per*, completely, and *nex*, *necis*, death by violence.] *a. killing utterly, destructive* घातुक, घातक, नाशक, अंतक, हिंसा *f*-घात *m*- नाश *m*-अंत *m*. करणारा, हिंसक. २ *highly injurious* अपायकारक, अपकारक, अपकारी, अपाय *m*-अपकार *m*. करणारा, अहितकारी-कारक, अपायकारी, अपकारकारी, अनिष्ट, दुष्ट, वाईट. ३ *lasting long* फार वेळ टिकणारा; (म्हणून) घातुक, चिरकालिक; as, "P. anæmia." Perni'ciously *adv*. घातुकपणानें. २ अनिष्टतेनें. Perni'ciousness *n*. घातुकपणा *m*, अंतकारिता *f*. २ *balefulness* अपायकारिता *f*, अपकारिता, अनिष्टता *f*, दुष्टता *f*, अनिष्टपणा *m*, दुष्टपणा *m*.

Peroration (per-o-rā'shun) [Fr.-L. *peroratio-perorare*, to bring a speech to an end -*per*, through, and *orare*, to speak -*os*, *oris*, the mouth.] *n. the concluding part of an oration or speech* वक्तृत्वाचा-भाषणाचा शेवटचा भाग *m*, (भाषणाचा -वक्तृत्वाचा) उपसंहार *m*, भाषणाचा शेवट *m*. Per'orate *v. i.* (*colloq.*) *to conclude a speech* (usually with special eloquence or earnestness) (भाषणाचा) उपसंहार वक्तृत्वपूर्ण करणें, आवेशांत भाषण संपविणें.

Perpendicular (pėr-pen-dik'ū-lar) [Fr.-L. *perpendicularis* -*perpendiculum*, a plumb-line -*per*, through, and *pendere*, to weigh.] *a. exactly upright or vertical* उभा, सरळ, नीट, सरळ उभा, नीट उभा, सुती, सुतांत उभा. २ (*geom.*) लंब, काटकोनी, काटकोनांत असलेला, समकोनपाती-गामी. [P. DISTANCE लंबांतर *n*, अंतर *n*. P. DISTANCE OF A POINT TO A LINE आबाधा *f*. P. LINE लंबरेषा *f*, उभी रेषा *f*.] P. *n. a vertical line or direction* लंब रेषा *f*, ऊर्ध्व रेषा *f*, सरळ-वरची बाजू *f*- दिशा *f*. २ (*geom.*) लंब *m*, कोटि *m*. Perpendicular'ity *n*. उभेपणा *m*, सरळपणा *m*, सरलता *f*. २ लंबता *f*. Perpendic'ularly *adv*. उभा, नीट, सरळ, नीट उभा, सरळ उभा, उभेपणानें, सरळपणानें. (b) लंबरूपानें, समकोन होईसा, समकोनगतीनें.

Perpetrate (pėr'pe-trāt) [L. *perpetrare*,-*atum*, to effect -*per*, thoroughly, and *patrare*, to perform.] *v. t. to perform or commit* (usually in a bad sense) (वाईट कृत्य) करणें, दुष्ट कर्म *n*. करणें, गुन्हा *m*. करणें, दुष्टपणा-नीचपणा करणें. Marathi has no word restricted to an evil act. २ (*humo.*) (मूर्खपणाचें किंवा अजागळपणाचें कृत्य) करणें. Per'petrable *a*. Perpetra'tion *n*.-*the act* वाईट काम -कृत्य -कर्म करणें *n*. २ *an evil action* वाईट काम *n*- कृत्य *n*- कर्म *n*, दुष्ट-नीच कर्म *n*. Per'petrator *n*. (नीच-निंद्य कृत्य) करणारा.

Perpetration, See under Perpetrate.

Perpetual (per-pet'ū-al) [Fr. *perpe'tuel* –L. *perpetuus*, continuous.] *a. never ceasing, continuous* नित्य, कायम, कायमचा, निरंतर, शेवट न होणारा, सतत, अखंड, अविरत, खडा, नित्याचा, सततचा, नित्य-सतत राहणारा -होणारा -असणारा &c., एकसारखा, शाश्वत, शाश्वतिक, शाश्वतीचा, नित्यस्थायी, चिरकालस्थायी, सर्वकालीन. [P. CALENDAR (कोणत्याहि वर्षाच्या कोणत्याहि महिन्याला उपयोगी) कायमचें तारीखवार (पत्रक.) P. INJUNCTION (law) कायमचा मनाई हुकूम *m*, कायमची ताकीद *f*. P. LEASE कायमचा पट्टा *m*, चंद्रसूर्याचा पट्टा *m*. P. MOTION सतत गति *f*.] २ *frequent, repeated* वरचेवरचा, पुनःपुनःचा; as, "This P. nagging." Perpet'uable *a*. नित्य-कायम राहाणारा, कायमचा करतां येणारा, सतत टिकवितां येणारा. Perpet'ually *adv. constantly, continuously* नित्य, निरंतर, सतत, एकसारखा, अखंड, अखंडपणानें, सर्वकाल, सदोदित, नेहमीं, &c.

Perpet'uate *v. t. to cause to continue* चिरस्थायी-शाश्वत -स्थिर-नेहेमीं-सतत टिकेसा करणें, सदां-सदोदित चालू राहीसा करणें, अखंड-नित्य चालेसा करणें. २ *to preserve from oblivion* जिवंत-जागृत ठेवणें. Perpe'tuated *pa. t.* P. *pa. p.* शाश्वत केलेला -झालेला, &c.

Perpetua'tion *n*. शाश्वत-चिरस्थायी &c. करणें *n*.

Perpetu'ity *n. the quality or state of being perpetual* शाश्वती *f*, सातत्य *n*, कायमपणा *m*, नित्यता *f*, स्थिरता *f*, चिरस्थायिता *f*, चिरकालस्थायिता *f*. २ *something that is perpetual* चिरकालिक-चिरकाल राहणारी गोष्ट *f*- वस्तु *f*. ३ *endless time* अनंतकाल *m*, काल *m*. ४ (*annuities*) *the number of years in which the simple interest of any sum becomes equal to the principal* (उसनवार रकमेवरील) सरळव्याजाची रक्कम मुदलाबरोबर होण्यास लागणारीं वर्षें *n. pl.*, दाम दुपटीचा काल *m*. ४ (*Law*) *duration without limitations as to time* कायमची मुदत.

Perplex (per-pleks') [Fr.–L. *perplexus*, entangled, *-per*, completely, and *plexus*, involved, pa. p. of *plectare*.] *v. t. to make difficult to be understood* घोंटाळा *m*. करणें *g. of o.*, गुंतवणें, गुरफटवणें, गुरफटणें or गुरपटणें, गुंताडा *m*- गुंतागुंत *f*- घोळ *m*- गुरपटा *m*. करणें *g. of o.* २ *to embarrass, to puzzle, to trouble with ambiguity, suspense, or anxiety* गोंधळवणें, घोंटाळयांत पाडणें-घालणें, गडबडवणें, गोफाटणें, गांगरवणें, गोफाळ्यांत-गुरपट्यांत-पेंचांत-पाडणें-घालणें, घोंटाळा *m*- घोळ *m*- गोंधळ *m*- धांदल *f*- तारंबळ *f*- चित्तवैकल्य *n*. करणें *g. of o.* ३ *to plague, to vex, to torment* त्रास देणें *with* ला *of o.*, छळणें, पाठीस लागणें *g. of o.*, पिच्छा पुरवणें, नकोनकोसें करणें, भंडावून सोडणें. Perplexed' *pa. t.* P. *pa. p. entangled, involved* घोंटाळयाचा, गुंत्याचा, गुंतागुंतीचा, गुरपटलेला, गुरफा-

व्याचा, भानगडीचा, भानगड असलेला. [A P. QUESTION गुंतागुंतीचा-भानगडीचा प्रश्न- बाब *f.*] २ (hence) *embarrassed, puzzled, doubtful* गडबडलेला, गोंधळलेला, गडबड *f-* गोंधळ *m-* धांदल *f.* उडालेला, भ्रांत, संभ्रांत, व्यस्तमनस्क, विमनस्क, मूढ, संदिग्ध, संशयांत पडलेला, बुचकळयांत पडलेला, गांगरलेला. Perplex'edly *adv.* Perplex'edness *n.* गोंधळ *m,* गोंधळाची स्थिति *f,* भानगड *f,* घोंटाळा *m,* गडबड *f,* संशय *m,* भ्रम *m,* बुचकळा *m,* &c. Perplex'ing *pr. p.* गोंधळ *m-* गुंताडा *m-* गुंतागुंत करणारा. २ गोंधळवणारा, गडबडवणारा, बुचकळयांत पाडणारा, भ्रांतिजनक, भ्रामक, विचाराचा, पंचाइतीचा. Perplex'ity *n. complexity, intricacy* गुंतागुंत *f,* घोंटाळा *m,* घोळ *m,* गुंताडा *m,* गुरपटा *m,* गुरफटा *m,* घप्पाघोळ *m.* २ *embarrassment, doubt* गोंधळ *m,* घोंटाळा *m,* धांदल *f,* तारंबळ *f,* तिरपीट *f,* गुरफटा *m,* पंचाईत *f,* विचार *m,* विवंचना *f,* ओढाओढ *f,* कुतरओढ *f,* पेंच.

Perplexity, See under Perplex.

Perquisite (per'kwi-zit) [Lit. 'anything sought for diligently', L. *perquisitum -perquirare-per,* thoroughly, *quærare,* to ask.] *n. something gained from a place or employment over and above the ordinary salary or fixed wages for the services rendered* (पगारा) खेरीज प्राप्ति *f,* खेरीज-अवांतर लाभ *m-* प्राप्ति *f-* मिळकत *f,* (law) (कारकुनाला वगैरे मिळते ती) दस्तुरी *f,* गांवचीं बलुतीं *n. pl.,* चिरीमिरी *f.* २ (esp.) भत्ता *m.* [P. OF HEREDITARY VILLAGE OFFICERS (in India) हक्क *m,* कर *m.*]

Perry (per'i) [Fr. *poire'-poire,* a pear -L. *pirum.*] *n.* 'पिअर' फळांच्या रसापासून तयार केलेली पेरी दारू *f.*

Persecute (per'-se-kūt) [Fr. *persecuter* –L. *per,* thoroughly, and *sequi,* to follow.] *v. t. to pursue so as to injure or annoy* पाठीस लागणें *g. of o.,* पाठ *f-*पिच्छा *m.* घेणें-पुरवणें *g. of o.,* राशीस लागणें-बसणें *g. of o.,* गांजणें, नाडणें, छळणें, जाचणें, गांजणूक *f-* छळणूक *f-*जाचणूक *f.* करणें *g. of o.,* इजा *f-*दुःख *n-*त्रास *m-*उपद्रव *m.* देणें. २ (*esp.*) *to harass or put to death* (for political or religious opinions) छळणें, (धर्माच्या-राजकीय बाबतींत) छळ करणें *g. of o.,* (धर्मासाठीं, मतांसाठीं) छळ करणें, धर्माकरितां-मतांकरितां ठार मारणें. ३ *to harass with importunity* पाठीस लागणें *g. of o.,* पाठ *f-*पिच्छा *f.* घेणें-पुरवणें *g. of o.,* बोकांडीस बसणें, राशीस लागणें, दुमची *f.* पुरवणें, all with *g. of o.* Per'secuting *pr. p.* & *v. n.* Persecu'tion *n. the act or practice of persecuting:* (a) पाठ *f-*पिच्छा *m.* &c. घेणें *n-*पुरवणें *n,* गांजणें *n,* छळणें *n,* नाडणें *n,* &c. (b) धर्मच्छल *m* &c. करणें *n.* (c) छळ *m,* छळणूक *f,* गांजणूक *f,* जाचणूक *f,* जाच *m,* काच *m,* पाठलाग, उपद्रव *m.* Persecu'tive *a. tending to persecute* छळणारा, सतावणारा, छेडणारा, नाडणारा, गांजणारा,

दुःख *n*-त्रास *m*- इजा *f*- &c. देणारा-करणारा, क्लेशद. २ पाठीस लागणारा, पाठ घेणारा, बोकांडीस बसणारा, पाठ पुरवणारा. Per'secutor *n*. छळ करणारा *m*. Per'secutrix *n*. *fem*. छळणारीण *f*.

Persecution, See under Persecute.

Perseus *n*. (*astron*.) ययाति तारा.

Perseverance, See under Persevere.

Persevere (pėr-se-vēr') [Fr.-L. *perseverare-perseverus*, very strict, *-per*, very, and *severus*, strict.] *v. i. to persist in anything* (एखाद्या गोष्टीविषयीं) दीर्घोद्योग करणें, नेटानें-नेटाचा प्रयत्न करणें, (कामांत-उद्योगांत) टिकणें, टिकून राहणें, टिकाव *m*. धरणें or काढणें, चिकटून -धरून -लगट करून -लगटून राहणें -असणें. २ *to pursue anything steadily* दम धरणें, धीर राखणें, पाठ *f*- पिच्छा *m*. पुरवणें-न सोडणें. Persever'ance *n*. *the act*. दीर्घोद्योग *m*. &c. करणें *n*. २ *persistence in anything undertaken* दीर्घोद्योग *m*, दीर्घ-दृढ प्रयत्न *m*, नेटाचा-जोराचा उद्योग *m*- प्रयत्न *m*, व्यवसाय *m*, नेट *m*, चिकाटी *f*, अभिनिवेश *m*. ३ (*the quality or state*) दीर्घोद्योगिता, चिकाटी *f*, दम *m*, धीर *m*, नेट *m*. ४ (*Theol*.) *continuance in a state of grace until it is succeeded by a state of glory* ख्रिस्ती सद्गुणांत व ईश्वरी कृपेंत टिकून राहणें *n*. [P. OF THE SAINTS भक्तांचा टिकाव *m*.] Persever'ing *pr. p*. दीर्घोद्योगी, दीर्घप्रयत्न करणारा, दृढोद्योगी, दीर्घप्रयत्नी, दमदार, नेटाचा, उद्योगी, चिकट, चिकाटी मारणारा-धरणारा, धिराचा, धीर. Persever'ingly *adv*. दीर्घोद्योगानें, दीर्घप्रयत्नानें, दृढोद्योगानें, दीर्घप्रयत्न -दृढोद्योग करून, नेटानें, दमानें, नेट धरून, दम धरून, चिकाटी मारून.

Persian (pėr'shan) [From Persia.] *n*. इराणचा रहिवाशी *m*, इराणी *m*. २ इराणांतील भाषा *f*, इराणी भाषा *f*, पर्शियन. P. *a*. इराणाचा, इराणांतला, इराणी. [P. CARPET (एकसंधी) इराणी सत्रंजी *f*. P. CAT इराणी मांजर. ह्याच्या आंगावर रेशमासारखी लांब लव असते व शेंपटी झुपकेदार असते.]

Persiflage (pėr'si fläzh) [Fr. *persifler*, to banter.] *n*. *bantering or frivolous talk or writing* निंदात्मक -चावट भाषण, निंदात्मक -अश्लील लेख *m*. २ *a flippant and jeering style* चावट-थट्टेची शैली-धाटणी.

Per'sifleur *n*. निंदात्मक भाषण करणारा. २ निंदात्मक लेख लिहिणारा.

Persist (per-sist') [Fr.-L. *per*, through, and *sistere*, to cause to stand -*stare*, Sk. स्था, to stand.] *v. i. to stand firm* चिकाटी धरणें, टिकाव धरणें, चिकटून -दम धरून राहणें. २ (*esp*.) *to adhere to a course of conduct* हट्टानें करीत राहाणें, आग्रहानें करणें, हेका *m*-हट्ट *m*. धरणें, दृढनिश्चयानें करीत असणें.

Persis'tence,-cy *n*. दीर्घोद्योग *m*, चिकाटी *f*, दीर्घप्रयत्न *m*, नेट *m*. २ (hence, in an unfavourable sense) *obstinacy, doggedness* हट्ट *m*, आग्रह *m*, हेका *m*. ३ (*phys*. & *physiol*.) चिरकाल टिकणें *n*, टिकून

राहाणें *n*, चिरकाल स्थिति *f*, चिरस्थायित्व *n*; as, "P. of motion; P. of visual impression."

Persis'tent *a. tenacious of position or purpose* दीर्घोद्योगी, टिकाव धरणारा, दीर्घप्रयत्नी, दमदार, नेटदार, नेटाचा, &c. २ आग्रही, हेकेखोर, हेकट, हट्टी. ३ (*bot.*) (calyx) चिरस्थायी, कायम, उ० वायंगें, मिरची. Persist'ently *adv.* दीर्घोद्योगानें, टिकाव धरून, दीर्घप्रयत्नानें, नेटानें, दमानें, चिकाटी मारून. २ हेकेखोरपणानें, हेका धरून, हेक्यानें, हट्टानें, हट्ट धरून,

Person (pėr'sun) [Fr. -L. *persona*, an actor's mask. Person शब्दाचा धात्वर्थ नटांनीं घालण्याचा 'मुखवटा' असा होता. त्यावरून सध्याचा 'मनुष्य' हा अर्थ रूढ झाला आहे.] *n. a character (in a play or story)* पात्र *n.* (b) *an assumed character* भूमिका *f*, वेष *m*, सोंग *n.* २ (contemptuously) *individual, a human being* माणूस *n*, मनुष्य *m*; as, "Who is this P.?" ३ *a living body of a human being* शरीर *n*, देह *m*, अंग *n*, आकृति *f*, शरीराची ठेवण, रूप; as, "He had a fine P." [IN P. जातीनें, खुद्दजातीनें, जातिनिशीं, स्वतः, प्रत्यक्ष. IN THE P. OF च्यांत; AS, "HE FOUND A FRIEND IN THE P. OF HIS LANDLORD."] ४ (*law*) *a human being with recognized rights and duties* असामी *m*, व्यक्ति *f.* [NATURAL P. खरी व्यक्ति (माणूस) *f.* ARTIFICIAL OR FICTITIOUS P. (कायद्यानें निर्माण केलेली म्युनिसिपालिटी, लोकलबोर्ड, वगैरे) कृत्रिम व्यक्ति *f.*] ५ (*philos.*) पुरुष *m*, व्यक्ति *f*, अहंकारास्पद *n.* ६ (*theol.*) पुरुष *m.* ७ (*gram.*) पुरुष *m.* [FIRST P. प्रथम पुरुष *m*, बोलणारा *m.* SECOND P. द्वितीय पुरुष *m*, ज्याच्याशीं बोलतों तो. THIRD P. तृतीय पुरुष *m*, ज्याच्यासंबंधानें बोलतों तो.]

N. B. ज्यांना मराठी व्याकरणांत प्रथम पुरुष, द्वितीय पुरुष, व तृतीय पुरुष असें म्हणतात त्यांनाच संस्कृत व्याकरणांत उत्तम पुरुष, मध्यम पुरुष, व प्रथम पुरुष असें म्हणतात.

Persona (pėr-sō-na) [L.] *n. a person* मनुष्य *m.* [P. GRATA, *acceptable person* आवडींतला-मर्जींतला-कृपेंतला मनुष्य *m.*] २ *a character* पात्र *n*; as, "Dramatic personæ."

Per'sonable *a.* (R) *handsome, comely* देखणा, गोंडस, सुरेख, सुस्वरूप, सुरूप.

Per'sonage *n. a person* व्यक्ति *f.* (b) *esp. a person of rank or importance* नामांकित -नावांजलेला मनुष्य *m*, थोर मनुष्य, बडा मनुष्य *m*, ठळक मनुष्य *m*, प्रतिष्ठित-श्रेष्ठ मनुष्य *m*- व्यक्ति *f*, प्रस्थ *n.* [SOME TERMS FOR A SUPERIOR P. ARE धेंड *n*, प्रकरण *n*, प्रस्थ *n*, प्रस्थान *n*, वृंद *n*, बूड *n.*] २ *a character in a play* &c. (नाटकांतील वगैरे) पात्र *n.*

Per'sonal *a. pertaining to human beings* (as distinct from things) मनुष्याचा, मनुष्यजातीचा, मानवी. २ *individual, private* व्यक्तिविषयक, खासगत, खासगी, खासगीचा, खास, खुदनिसबतीचा, स्वतःचा, जातीचा; as, "To suit his P. convenience." ३ *done, made-*

&c. *in person* जातीनें केलेला, स्वतः खुद-आपण केलेला, स्वतः आंग मोडून केलेला, समक्ष केलेला; as, "P. service; P. interview." ४ (service &c.) *done for a person* व्यक्तींची केलेली (चाकरी), व्यक्तिविषयक, जातीची, स्वतःची. ५ (of remarks, &c.) *directed against a person* व्यक्तीला उद्देशून केलेला, व्यक्तिविषयक. ६ *making, or given to making, personal remarks* व्यक्तीला उद्देशून बोलणारा, व्यक्तिविषयक, घालून पाडून बोलणारा, लावून बोलणारा, व्यक्तिविषयक टीका करणारा; as, "Do not let us become *personal.*" ७ जातीचा, जातीवरील, व्यक्तीचा, व्यक्तिविषयक, वैयक्तिक. [P. ELEMENT व्यक्तिविषयक रोख *m*- छटा *f*- अंश *m.* P. EQUATION (*astron.*) वेध घेणाराकडून कालगणनेंत होणाऱ्या किरकोळ चुका *f. pl.*, वैयक्तिक समीकरण *n.* २ (त्याच्याशीं वागतांना दुसऱ्यांनीं लक्षांत घेण्याचे एखाद्याचे) विशेष गुणदोष *m. pl.*, वैयक्तिक समीकरण. P. RIGHTS व्यक्तीचे हक्क *m. pl.*, जातीचे हक्क *m. pl.*, वैयक्तिक हक्क *m. pl.* P. SECURITY जातमुचलका *m.*] ८ (phil.) पुरुषाकार, पुरुषाकृति, साकार, सगुण, मूर्त. [P. GOD साकार देव, सगुण देव *m.* P. IDENTITY निजैक्यबोध *m*, व्यक्तैक्यबोध *m*, व्यक्तितादात्म्य *n*, व्यक्तयैक्यप्रतीति *f.*] ९ (law) *denoting movable property* जंगम मालमत्तेचा, जंगम. [P. ESTATE *or* PROPERTY जंगम मिळकत *f*- मालमत्ता *f.* P. ACTION जंगम मिळकतीवरील दावा *m*, जातीवरील दावा *m.* P. ANNUITY तहाहयात वर्षासन. १० (gram.) पुरुषवाचक Per'sonally *adv. in person* जातीनें, स्वतः, खुद, समक्ष, प्रत्यक्ष. २ पुरुषाच्या आकारानें; as, "God existing *personally.*" ३ *as regards the person, individually, particularly* व्यक्तीसंबंधानें, व्यक्तीला उद्देशून, विशेषतः, विशेषें करून; as, "She bore hatred to the whole royal family, and P. to the King." ४ *for one's own part* व्यक्तिशः, स्वतःविषयीं म्हणाल तर, स्वतः संबंधानें.

Personalia (per-sun-ā-li-a) [L.] *n. pl. personal anecdotes, &c.* व्यक्तिविषयक आख्यायिका *f. pl.*, व्यक्तिविषयक गोष्टी *f. pl.*

Personal'ity *n. the state of being a person* व्यक्तिता *f*, व्यक्तित्व *n.* २ *personal existence or identity* (व्यक्तिविषयक) देहिता *f*, सगुणत्व. ३ *distinctive personal character* व्यक्तिविशेष *m*, व्यक्तीचे विशेष गुण *m. pl.*, वैयक्तिक विशेष *m*, वैयक्तिकत्व *n*, व्यक्तित्व *n.* ४ *a person* व्यक्ति *f*, प्रस्थ *n.* ५ (usually *pl.*) *a personal remark or reflection* (*esp.* an unpleasant one) व्यक्तिविषयक टीका *f*, व्यक्तीला उद्देशून बोलणें *n*, लागट टीका *f.* (b) (टीकेचा) व्यक्तिविषयकपणा *m*, व्यक्तिविषयकता *f.*

Per'sonalize *v. t.* मनुष्याचा आरोप करणें, मनुष्य म्हणून पुढें करणें-मांडणें; as, "To P. death." २ *to refer to persons individually* व्यक्तिशः-नांवानें उल्लेख करणें.

Per'sonalty *n. personal estate* (सामान-सुमान, पैसा आडका वगैरे) जंगम मालमत्ता *f*, जंगम मिळकत.

Personate (per'sun-āt) [L. *personatus*, masked.] *a.* (*bot.*) (corolla) *masked* अवगुंठित, पिहितमुख, गळ्याशीं चिंबलेला, झांकल्या तोंडाचा. उ० चांदवेल.

Per'sonate *v. t. to assume the character of, to act the part of* वेष *m*-रूप *m*-सोंग *n.* घेणें -करणें -धरणें *g. of o.*, भूमिका घेणें *g. of o.* २ (hence) *to counterfeit, to feign* सोंग *n*-वेष *m*- मिष *n.* करणें-आणणें *g. of o.*, बतावणी करणें, मिषानें-रूपानें-वेषानें येणें *g. of o.*, तोतया होणें *g. of o.*, आपणास म्हणवणें-म्हणवून घेणें *with the name of the o.*

Persona'tion *n.* सोंग *n*-भूमिका *f.* घेणें *n*, वेष *m* घेणें *n*-आणणें *n*, बतावणी करणें *n*, वेषधारण *n*, तोतयेपणा *m.* २ (law) खोटा वेष घेणें.

Per'sonator *n.* सोंग *n*-भूमिका *f.* घेणारा. २ वेषधारी *m*, तोतया *m*, बतावणी करणारा *m*.

Personification, See under Personify.

Personify (per-son'i-fī) [*Person* + *-fy.*] *v. t. to ascribe to any inanimate object the qualities of a person* मनुष्यधर्मांचा आरोप करणें, सचेतनवस्तुधर्मांचा आरोप करणें, चेतनधर्मारोप *m.* करणें *with* वर *of o.*, मनुष्यत्व *n.* लादणें *with* वर *of o.*, पुरुष म्हणून कल्पणें. Personifica'tion *n.* सचेतनधर्मारोप *m*, पुरुषभावारोपण *n*, मनुष्यगुणारोप *m*, (phil.) देहिगुणत्व. २ (*Rhet.*) आरोपगर्भितोत्प्रेक्षा *f*; as, "The floods clap their hands." Person'ifier *n.* चेतनधर्मारोप करणारा.

Personnel (pār-son-nel') [Fr. *personnel*, men.] *n.* (distinguished from *materiel*) *a body of persons engaged* (esp. in a public institution) (एखाद्या सार्वजनिक संस्थेंतील) माणसें *n. pl.*, काम करणारी मंडळी *f*, नोकर मंडळी *f*, कामदारमंडळी *f*.

Perspective (per-spek'-tiv) [Fr.–L. *perspicere* -*per* through, and *spicere*, *specere*, to look.] *n.* यथादर्शनचित्र *n*, (मूळ वस्तु पाहाणाराला जशी दिसते तसें काढलेलें) यथादर्शनशुद्धचित्र *n.* २ यथादर्शनचित्रकला. ३ (*fig.*) (एखाद्या योजनेच्या निरनिराळ्या भागांचा) यथार्थ देखावा *m.* ४ (मूळ वस्तूच्या निरनिराळ्या भागांचें) यथादर्शन प्रमाण. [IN P. वस्तु जशी दिसते त्याप्रमाणें, यथादर्शनानुरूप. OUT OF P. वस्तु जशी दिसते त्याहून भिन्नतेनें, यथादर्शनविरुद्ध.] P. *a.* यथादर्शनचित्रकलेच्या नियमानें काढलेलें, यथादर्शन (in *comp.*) २ यथादर्शनानुरूप, जसें दिसतें त्या सारखें.

Perspicacious (per-spi-kā'shus) [L. *perspicax*, sharp-sighted.] *a. clear-seeing* साफ दृष्टीचा, साफ-स्पष्ट दिसणारा. २ *sharp-witted* तेज्ञांच डोक्यांत भरणारा, तीव्र बुद्धीचा, हुषार. Perspica'ciously *adv.* साफ दृष्टीनें, तीक्ष्ण दृष्टीनें. २ तीव्र बुद्धीनें, हुषारीनें. Perspica'ciousness, Perspicac'ity *n. sharpness of sight* दृष्टीचा तीक्ष्णता *f*, साफ दृष्टि *f.* २ *sharpness of intelligence* बुद्धीची तीक्ष्णता *f*, तीव्रबुद्धि *f*.

Perspicuity, See under Perspicuous.

Perspicuous (per-spik'ū-us) [L. perspicuus, transparent. Perspicuous ह्याचा मूळ अर्थ 'निर्मळ, स्वच्छ, पारदर्शक' असा होता.] a. easily understood सहज समजणारा, उघड, उघडा, स्पष्ट, सुबोध. २ (of literary style) clearly expressed स्पष्ट शब्दांनीं सांगितलेला, सुव्यक्त, विशद, बालबोध, प्रसन्न, प्रासादिक. ३ (of person) clear in expression स्पष्ट शब्दांनीं बोलणारा. Perspicu'ity, Perspic'uousness n. clearness (भाषेची) विशदता f, सुगमता f, सुबोधता f, बालबोधपणा m, प्रसन्नता f, सुव्यक्तता f. Perspic'uously adv. सहज समजेल अशा रीतीनें, स्पष्टपणानें, सरळ अर्थानें, स्पष्ट शब्दांनीं, स्पष्ट शब्दांत.

Perspiration, See under Perspire.

Perspire (per-spīr') [L. perspirare,-per, through, and spirare, to breathe.] v. i. to sweat घाम येणें-सुटणें-निघणें-पाझरणें in. con., घर्मस्राव m. स्वेदस्राव m. होणें in. con., घामावणें. P. v. t. to emit through the pores of the skin रोमरंध्रांतून-रोमरंध्रद्वारा-रोमकूपद्वारा सोडणें-विसर्जन करणें g. of o., -बाहेर टाकणें. (b) रंध्रांतून वाप्प रूपानें (प्रवाही पदार्थ) बाहेर टाकणें-पाडणें-आणणें. Perspir'able a. रोमरंध्रांतून विसर्जन करण्यासारखा, घामाच्या वाटेनें बाहेर टाकण्यासारखा. Perspira'tion n. the act. घाम m. येणें n -सुटणें n-निघणें n. (b) घर्मस्राव m, स्वेदस्राव m, क्लेदप्रवाह m. २ sweat घाम m, घर्म m, क्लेद m. Perspir'ative, Perspir'atory a. घामाचा, घर्मविषयक, क्लेदप्रवाहासंबंधीं. २ producing perspiration घाम आणणारा-सुटणारा, घर्मजनक, क्लेदजनक, घर्मोत्पादक. Perspir'ed pa. t. & pa. p. Perspir'er n.

Persuade (per-swād') [Fr.-L. persuadere, persuasum, -per, thoroughly, and suadere, to advise.] v. t. to influence successfully by argument, advice entreaty, &c. मन वळविणें g. of o., (-ला) वळवणें, वश करणें -करून घेणें, मथवणें, समजावणें, बधवणें, ओढून-वळवून-बधवून घेणें. २ to convince (एखादी गोष्ट अशीच आहे अशा विषयीं स्वतःची किंवा दुसऱ्याची) खात्री करणें, समजूत f- समाधान n. करणें g. of o., ओळख f- खात्री f. पटवणें, (शंकासमाधान करून) विशिष्टमतावलंबी करणें, खातरजमा करणें, खातरी f. करणें g. of o. Persuad'able a. मन वळवतां येण्या जोगा. Persuad'ed pa. t. P. pa. p. वळलेला, वश झालेला, वळवलेला, वळवून घेतलेला, मथवलेला, बधवलेला, &c. २ convinced खात्री झालेला-पटलेला, समजूत पटलेला, &c. [To be P. खात्री f -समजूत होणें-पटणें g. of s.] Persuade'r n. (मन) वळविणारा, मथवणारा m. Persuasibil'ity n. वश्यता f, वश होण्याजोगी स्थिति f. Persua'sible a. capable of being persuaded वळण्यासारखा -जोगा, वश्य, मथण्यासारखा -जोगा. २ खात्री f. समजूत f. पटण्यासारखा. Persua'sion n. (a) (मन) वळवणें n, वश करणें n, बधवणें n, मथवणें n, &c. (b) खात्री f-समजूत f. करणें n-घालणें n-पाडणें n-पटवणें n,

&c. २ *persuasiveness* मन वळवण्याची शक्ति *f*, मनवळवेपणा *m*. ३ *conviction* पक्की खात्री *f*, दृढ समजूत *f*; as, "It is my private P. that he is mad." ४ *a religious belief* मत *n*, पंथ *m*, संप्रदाय *m*. (b) *a sect holding such a belief* (विशिष्ट) मताचे -पंथाचे-संप्रदायाचे लोक *m. pl.*, विशिष्ट संप्रदायी मंडळ *n*. ५ (humorously) *race, variety, sex* जाति *f*, जात *f*, प्रकार *m*, वर्ग *m*, प्रकृति (Sk.) *f*, as, "A man of the Jewish P.; No one of the male P. was there." Persua'sive *a*. मन वळविणारा, भुलविणारा, वशकारक, बधवणारा, &c. (b) खात्री करून देणारा, खात्री -समजूत पटविणारा. २ *having the power of persuading* खात्री करून देण्यास समर्थ. P. *n*. *an inducement, an incitement* भूल *f*- मोह *m*. पाडणारी गोष्ट *f*- वस्तु *f*, पाश *f*, भूल *f*. Persua'sively *adv*. मन-वळेल अशा रीतीनें, मथवणी करून. Persua'siveness *n*. वश करण्याचें सामर्थ्य *n*, वशीकरणसामर्थ्य *n*. २ खात्री पटविण्याची शक्ति *f*.

Persuasion, See under Persuade.

Pert (pėrt) [W. *pert*, trim, smart. Pert शब्दाचा मूळ अर्थ sprightly 'चपळ, चलाख, चुणचुणीत, चुरचुरीत, तल्लख' असा आहे.] *a*. *too forward in speech or manner* धीट, दांडगट, आडदांड, उद्धट, धृष्ट. Pert'ly *adv*. (*R*.) चपळाईनें, चपळतेनें, तल्लखपणानें. २ दांडगटपणानें, उद्धटपणानें, धीटपणानें, धिटाईनें. Pert'ness *n*. चपळाई, चपळता *f*, चलाखपणा *m*. २ दांडगटपणा *m*, धीटपणा *m*, धृष्टता *f*, अमर्यादशीरपणा *m*.

Pertain (pėr-tān') [L. *pertinere -per*, through, *tenere*, to hold.] *v. i. to belong to* (as a right, duty, part) (-चा) असणें, (-चा) भाग असणें; as, "Flowers P. to plant life. २ *to have connection with* (चा-शीं-कडे) संबंध असणें-लागणें, (-शीं) संबंध जाणें. Pertain'ed *pa. t.* & *pa. p.* Pertain'ing *pr. p.* संबंध असलेला, (-च्या) विषयीं-संबंधीं-बद्दल.

Pertinacious (pėr-ti-nā'shus) [Fr.-L. *pertinax*, -*per*, thoroughly, and *tenere*, to hold.] *a*. *stubborn, persistent, obstinate* हट्टी, हटवादी, हेकट, हेकेखोर, हेकड, आग्रही, दुराग्रही, छळवादी, खळवादी, पाठ पुरविणारा. Pertina'ciously हट्टानें, हटवादीपणानें, हेकटपणानें, हेकेखोरपणानें, आग्रह धरून, पाठ पुरवून. Pertina'ciousness, Pertinac'ity *n*. हट्ट *m*, हेका *m*, आग्रह *m*, दुराग्रह *m*, हेकेखोरपणा *m*, खळवादीपणा *m*.

Per'tinence, Per'tinency *n*. *appropriateness* समयोचितता *f*, प्रसंगोचितता *f*. २ *relevancy* जुळतेपणा *m*, संगति *f*. ३ *fitness* समर्पकपणा *m*, औचित्य *n*, उचितपणा *m*. ४ (*phil*.) संगति *f*, युक्तता *f*, प्रकृतानुरूपता *f*.

Pertinent (pėr'ti-nent) [L. *pertinens,-entis-per*, & *tenere*, to hold.] *a*. (of remarks &c.) *appropriate to the occasion* प्रसंगोचित, समयोचित, (प्रसंगाला) अनुरूप, प्रसंगयोग्य. २ *not off the subject* (विषयाला)

धरून, जुळणारा, जुळता, सुसंगत. ३ *fitting* योग्य अगदीं योग्य, समर्पक, (बरोबर) लागू पडणारा. Per'tinently *adv.* प्रसंगानुसार, प्रसंगाप्रमाणें. २ जुळेशा रीतीनें, विषयाला धरून. ३ योग्यपणानें, समर्पकपणानें.

Perturb (per-turb') [Fr. -L. *perturbare* -*per*, thoroughly, and *turbare*, to disturb -*turba*, a crowd.] *v. t. to disturb greatly* क्षोभविणें, क्षुब्ध करणें, संतापविणें, संतप्त करणें, क्षोभ *m*-संताप *m.* करणें *g. of o.*, खळबळवून टाकणें, खळबळ *f.* उडवून देणें. २ (R.) *to confuse* घोटाळा *m* -गोंधळ *m.* करणें-उडविणें-मांडणें *g.of o.* Perturbabil'ity *n.* क्षोभनीयता *f.* Perturb'able *a.* क्षोभनीय, संतापनीय, क्षुब्ध -संतप्त होणारा, क्षुब्ध -संतप्त करण्यासारखा -होण्याजोगा. Perturba'tion *n.* -*the act.* क्षुब्ध -संतप्त करणें *n*, संतापविणें *n*, क्षोभ करणें *n.* (b) घोटाळा करणें *n.* २ *agitation or disquiet of mind* मनःक्षोभ *m*, मनःसंताप *m*, क्षोभ, संताप *m*, तलखली *f*, तळमळ *f*, अस्वस्थता *f*, अस्वस्थ चित्त *n.* ३ घोटाळा *m*, गोंधळ *m*, गडबड *f.* ४ *astron. a deviation* मार्गच्युति *f*, स्थानच्युति *f.* Perturbating. *pr. p.* [P. FORCE बाधा *f*, उपाधि *f*, स्थानच्युतिबल *n.*] Perturb'ational *a.* ग्रहमार्गच्युतिविषयक. Perturbed' *a.* क्षुब्ध, संतप्त, संतापित. Perturb'er *n.* क्षोभ करणारा, संताप करणारा *m.*

Perturbation, See under Perturb.

Per'turbative *a.* संतापजनक, क्षोभकारक, क्षुब्ध करणारा.

Pertussis (per-tu's-sis) [L. *per*, very, & *tussis*, cough.] *n.* (*med.*) *the whooping cough* डांग्या खोकला *m.*

Peruke (per'ōōk *or* per-rūk') [Fr. *perruque*. It. *perrucca* -L. *pilus*, hair.] *n. an artificial cap of hair* टोप *m*, केंसांची टोपी *f*, 'पेरूक'. सतराव्या आणि अठराव्या शतकांत हा फार वापरीत असत. आतां जज्ज, ब्यारिस्टर वगैरेच वापरतात.

Perusal, See under Peruse.

Peruse (per-ūz', per-ōōz') [Formed from L. *per*, and E. use *v. t.*] *v.t. to read thoroughly or carefully* (काळजीपूर्वक) लक्षपूर्वक वाचणें, (समग्र) वाचून पाहाणें. २ *to read* वाचणें. ३ (*fig.*) *to examine* (a person's face &c.) *carefully* (-च्या चेहऱ्याकडे) न्याहाळून पाहाणें, लक्ष लावून पाहाणें. Perus'al *n.* लक्षपूर्वक-काळजीपूर्वक वाचणें *n*, लक्षपूर्वक वाचन. २ लक्षपूर्वक पाहाणें *n*, न्याहाळून पाहाणें.

Peruvian (per-ōō'vi-an) [From *Peru*, in S. America.] *a.* (द०अमेरिकेंतील) पेरू देशाचा-संबंधीं. P. *n.* पेरू देशांतील रहिवाशी *m.* [P. BARK (पेरूदेशांतील) सिंकोना वृक्षाची साल. ह्या सालीपासून कोयनेल काढतात.]

Pervade (per-vād') [L. *pervadere*, *pervasum*, -*per*, through, and *vadere*, to go.] *v. t. to permeate, to pass or flow through* (-आंतून) पार निघून जाणें, (मधून) पाझरणें, भेदणें; as, "That labyrinth is easily *pervaded*." २ *to spread all over* व्यापणें,

वेढणें, ग्रासणें, व्यापून -वेढून -ग्रासून टाकणें, आक्रमणें, व्याप्त-आक्रांत करणें, ग्रास *m.* करणें *g. of o.* ३ (*fig.*) (of influences, &c.) पसरणें, बसणें. Pervad'ed *pa. t.* P. *pa. p.* व्याप्त, आक्रांत, व्यापलेला, व्यापून टाकलेला, ग्रस्त. Pervad'e *n.* व्यापणारा, व्यापक *m.* Pervading *pr. p.* (*phil.*) व्यापक. [ALL P. सर्वव्यापक, विभु.] Perva'sion *n.* व्यापणें *n*, व्यापून टाकणें *n*, व्यापन *n*, आक्रमण *n*, ग्रास. २ (*phil.*) व्याप्ति *f*, व्यापकता *f.* Perva'sive *a. able to pervade* व्यापून टाकण्यासारखा, व्यापून टाकण्याचें सामर्थ्य असलेला, व्यापून टाकणारा, व्यापकधर्मी, व्यापक.

Pervasion, See under Pervade.

Perverse (pėr-vėrs') [See Pervert.] *a. persistent in error* हेकट, हेकेखोर, दुराग्रही, जिद्दखोर, जिद्दी, चुकीचेंच मत घेऊन बसणारा, हुजत घालणारा, हुजतखोर. २ *different from what is reasonable or required* वांकडा, वक्र, असरल, तिडा. ३ *wayward* लहरी, करनकऱ्या, करनकर, करनकरी. ४ *perverted* कुटिल, कुटिलबुद्धि, कुमार्गी, भ्रष्ट, बिघडलेला. ५ (of verdict) *against the weight of evidence or the judge's direction* पुराव्याच्या विरुद्ध व न्यायाधिशाच्या कला विरुद्ध दिलेला, उलट, विपरीत, कुटिल. [P. VERDICT विपरीत निकाल, कुटिल निकाल.] Perverse'ly *adv.* हेकटपणानें, हेकेखोरपणानें. २ वांकडेपणानें. ३ लहरीनें, करनकरेपणानें. ४ चिडखोरपणानें, हट्टानें. ५ कुटिलपणानें, दुर्बुद्धीनें. Perverse'ness *n.* हेकटपणा *m*, हेकेखोरपणा *m.* २ वांकडेपणा *m.* ३ करनकरेपणा *m.* ४ चिडखोरपणा *m.* ५ कुटिलपणा *m*, कुटिलता *f*, दुर्बुद्धि *f.* ६ विरुद्धता *f.*

Perver'sion *n.* वांकडा करणें *n*, फिरवणें *n.* (b) बिघडवणें *n*, भ्रष्ट करणें *n*, खराब करणें *n.* (c) दुर्व्यय *m*· असद्व्यय *m*· असद्विनियोग *m.* करणें *n*, दुरुपयोग करणें *n.* (d) विपर्यास-विपर्यय &c. करणें *n.* २ *-the state.* वक्रता *f.* (b) भ्रष्टता *f*, कुमार्गगामित्व *n*, वाईट मार्गाकडे -कुमार्गाकडे असलेली प्रवृत्ति *f.* (c) असद्व्यय *m*, असद्विनियोग *m*, दुरुपयोग *m*, अनाठायीं खर्च *m.* (d) विपर्यास *m*, विपर्यय *m*, विपरीतार्थ *m.* (e) (*phil.*) विपर्यास.

Perver'sity *n.* Same as Perversion.

Perver'sive *a.* फिरवणारा. २ बिघडवणारा, खराब करणारा, कुमार्गाकडे लावणारा. ३ विपर्यय-विपर्यास करणारा-कारक -जनक.

Pervert (pėr-vėrt') [Fr. –L. *pervertere*, *-per*, thoroughly, 'to the bad,' and *vertere*, to turn. ह्या शब्दाचा धात्वर्थ 'वाईटाकडे वळवणें' असा आहे.] *v. t. to turn aside* (a thing) *from its proper use* अनाठायीं -अस्थानीं-अमार्गीं लावणें-उपयोग करणें *g. of o.*, अनाठायीं खर्च करणें *g. of o.*, दुरुपयोग करणें. २ *to misconstrue, to misapply* (words, &c.) (जाणूनबुजून) विपर्यास-विपर्यय *m*· विपरीतार्थ *m.* करणें *g. of o.*, भलताच-खोटा -उलटा अर्थ करणें *g. of o.*, अर्थाचा अनर्थ करणें, (बुद्ध्या)

विपरीतार्थ घेणें. ३ *to corrupt* (विशेषतः धार्मिक बाबतींत मनुष्याला किंवा त्याच्या मनाला) बिघडवणें, भ्रष्ट करणें, मन *n*-बुद्धि फिरवणें-पालटणें *y. of o.*, कुमार्गाकडे लावणें, कुमार्गाकडे प्रवृत्त करणें, कुमार्गांत घालणें -पाडणें. P. *n. one who has been perverted or has turned to error esp. in religion* (oppo. to *Convert*) असन्मार्गी -असद्धर्मी मनुष्य.

Pervious (per'vi-us) [Lit. 'affording a through,' -L. *per*, through, & *via*, way.] *a. able to be penetrated or passed through* (प्रवेश करण्यास मार्ग असणारा) सच्छिद्र, भोंकें असलेला; as, "P. soil." (b) *allowing entrance* (as of new ideas into the mind) प्रवेश करूं देणारा, प्रवेशक्षम. २ (*zool.*) *open* (applied to the nostrils of birds) सच्छिद्र, भोंकें असलेला. ३ (*physics*) सच्छिद्र. Per'viously *adv.*

Perviousness *n.* (R) प्रवेशक्षमता *f*, अरोधकता *f*. २ (*zool.*) सच्छिद्रता *f*. ३ (*physics*) सच्छिद्रता *f*.

Pessary (pes'sa-ri) [Gr. *pessos*, a small stone.] *n.* (*med.*) गर्भाशय ठिकाणावर रहावा म्हणून त्यास आधार देण्याकरितां योनिमार्गांत ठेवण्याचें यंत्र *n*, आधारवलय *n*.

Pessimist (pes'i-mist) [L. *pessimus* (superlative of Latin *malus*, bad), worst.] *n.* (*metaph.*) *one who takes the worst view of every thing* (opposed to *Optimist*) रड्या, निराशावादी *m*, नैराश्यवादी *m*, सदा सुतकी *m*, सदा दुःखी *m*, रडगाणें गाणारा *m*, कुरकुऱ्या *m*, सदैव वाईट अर्थ घेणारा *m*, जें सर्व आहे तें वाईट समजणारा. Pess'imism *n.* निराशावाद *m*, रड्येपणा *m*, सर्वाशुभवाद *m*, सर्वदुःखवाद *m*, नैराश्यवाद *m*, रडगाणें *n*. Pess'imistic *a.* निराशावादाचा, रड्येपणाचा &c. २ निराशावादी.

Pest (pest) [Fr. *peste*-L.*pestis*, a plague.] *n. a plague* सांथीचा रोग *m*, सांथ *f*, मरी *f*, मरगी *f*, धाम *f*. [PEST'HOUSE सांक्रामिकरोगगृह.] २ *a very troublesome or mischievous person or thing* त्रासदायक मनुष्य किंवा वस्तु, झट *n*, ग्रह *m*, दहावा ग्रह *m*, कांटा *m*, कंटक *m*, आगधाड *f*, कटकट *f*, पीडा *f*, खट.

Pester (pes'tĕr) [Fr. -Low L. *in* + *pastorium*, tether.] *v. t. to annoy* सतावणें, सतावून सोडणें, त्रास देणें, कटकट लावणें, दुःख *n* -उपद्रव *m*-तसदी *f*-क्लेश *m*. देणें, छळणें, पिडणें, गांजणें, हैराण करणें. Pes'tered *pa. t.* & *pa. p.* Pes'terer *n.*

Pestiferous (pes-tif'ĕr-us) [L. *pestis*, plague, and *ferre*, Sk. भृ, to bear.] *a. bringing plague* (सांक्रामिक) रोग उत्पन्न करणारा, मरी किंवा मरगी उत्पन्न करणारा, मरीचा, मरगीचा. (b) रोगट, रोगकारक, बाधक, आरोग्यबाधक, अपकारक, अपकारी, नडींव. २ (*fig.*) *bearing moral contagion* (नीतिदृष्ट्या) अपकारक, नीति बिघडविणारा, अहितकारक, अनिष्टकारक, अनिष्ट, उपद्रवी, नष्ट.

Pestilence (pes′-ti-lens) [Fr.-L. *pestis*, a plague.] *n. any fatal epidemic disease* (घातुक) सांथीचा रोग *m*, मरी *f*, धाम *f*. (b) (*esp.*) *the bubonic plague* ग्रंथिक सन्निपात *m*, गोळीचा आजार *m*, प्लेग *m*. २ *something very harmful or mischievous* उपाधि *f*, उपद्रव *m*, पीडा *f*, खेकटें *n*, प्लेग (*fig.*) *m*. Pes′tilent, Pestilen′tial *a. infecting with the plague* धामीचा, मरीचा, मरी आणणारा, घातुक. २ (*fig.*) *injurious to morals* नीतिविघातक, नीति बिघडविणारा. ३ (*colloq.*) *troublesome* पीडा देणारा, त्रास देणारा, त्रासदायक.

Pestle (pes′l *or* pes′-tl) [L. *pistillum*, a pounder -*pinsere*, to pound.] *n.* मुसळ *n*, बत्ता *m*, दस्ता *m*, कुतका *m*. [P. AND MORTAR खलबत्ता *m*. WOODEN P. FOR CLEANING RICE मुसळ *n*.] P. *v. t. to pound* (as with a pestle) कुटणें, कांडणें. P. *v. t. to use pestle* (मुसळानें) सडणें, कुटणें.

Pet (pet) [Irish (?) *peat*, a pet.] *n. a tame animal* (*brought up by hand*) लाडकें जनावर, आवडतें जनावर. (b) आवडतें कोंकरूं *n*. २ *a fondling* लाडका मनुष्य *m*, आवडता मनुष्य *m*. ३ (*esp.*) *a favourite child* लाडकें मूल *n*. P. *a. specially favoured or cherished* लाडका, लाडकावलेला, लाडावलेला, लाड्या, लाडोबा, आवडता, विशेष प्रिय. [P. AVERSION नावडता विषय *m*, नावडीचा विषय. P. NAME लाडकें नांव.]

Pet (pet) [Of doubtful origin.] *n. a fit of ill temper* रागाचा झटका -झटकारा -चिणकारा *m*, ईषत्कोप *m*; as, "In a P. she started up." २ *sulkiness* खिन्नता *f*, उद्विग्नता *f*. Pett′ish *a. peevish, easily put out* सहज चिडणारा, चिडका, चिरडखोर, तिरसट. Pet′tishly *adv.* चिडखोरपणानें, तिरसटपणानें. Pet′tishness *n.* चिडकेपणा *m*, चिडखोरपणा *m*, तिरसटपणा *m*, चिडखोर स्वभाव, तिरसट स्वभाव *m*.

Petal (pet′al) [Gr. *petalon*, Sk. पटल, a leaf.] *n.* (*bot.*) (अन्तराच्छादनाची) पाकळी *f*, पटल *n*. Pet′aled, Pet′alled *a.* पाकळ्यांचा, पाकळ्या असलेला, पटली (in *compo.*). Petalif′erous *a. bearing petals* पाकळ्या येणारा, पाकळ्याधारी, पाकळीधर (on the analogy of वाहाणधर in महीपति), पटलधारी. Petal′iform *a.* पाकळीच्या आकृतीचा -आकाराचा, पटलाकार, पटलाकृति. Pet′aline *a.* पाकळीचा, पटलाचा. (b) पाकळीला लागलेला. (c) पाकळीसारखा, पटलसदृश. Pet′aloid *a.* पाकळीसारखा, पटलसदृश. Pet′alous *a.* पाकळ्या असलेला.

Petechiæ (pē-tek′i-ē) [Gr. *Pittakion*, a label. cf. Sk. पिटिका.] *n. pl.* (*sing.* Petechia.) *med.* गांधी, तांबडे ठिपके, (त्वचेच्या खालीं थोडा रक्तस्राव झाल्यामुळें उठलेला) गांधीसारखा ठिपका.

Petiole (pet′i-ōl) [Fr. -L. *petiolus*, a little foot, -*pes*, *pedis*, Sk. पद, a foot.] *n.* (*bot.*) *the foot-stalk*

of a leaf (पानाचा) देंठ *m* or *n*, पानाचा डेंख *m*, पर्णदंड *m*. Pet'iolato,-ed, Pet'ioled *a.* डेंख असलेला, डेंखाचा, देंठ असलेला, देंठाचा.

N. B. The word वृन्त is fixed by many botanical writers in Marathi for Peduncle, therefore पर्णदंड is the word proposed for Petiole.

Petit (pet'i; Fr. pe-te') [Fr. *petit*, small.] *a. insignificant, mean* (*obs.*, except in legal language) लहान, किरकोळ; as, "P. jury."

Petitio Principii [L.] (logic) *begging the question* सिद्धसाधन *n*, असाधारण हेत्वाभास *m*.

Petition (pe-tish'un) [Fr.–L. *petitio -petere*, to ask. Petition ह्याचा मूळ अर्थ 'मागणें', 'मागणी करणें' हा आहे.] *n. asking, supplication* मागणें *n*, मागणी करणें *n*, विनंतिपूर्वक मागणें *n*, विनंति *f*, अभ्यर्थना *f*, प्रार्थना *f*. २ *a formal written supplication* लेखी मागणी *f*, लेखी विनंति *f*. ३ *the written document* अर्ज *m*, अर्जी *f*, अर्जीपत्र *n*. [P. AND ADVICE पार्लमेंटनें क्राम्वेलला दिलेली समज *f*. (१६५७) P. OF RIGHT प्रजेच्या हक्कांचा आणि स्वातंत्र्याचा पार्लमेंटनें केलेला जाहीर उल्लेख *m*, हक्कमागणीचा अर्ज *m*. RIGHT OF P. (राजाला किंवा पार्लमेंटला) अर्ज करण्याचा (प्रजेचा) हक्क *m*, अर्जाचा हक्क *m*.] ४ (law) नादारानें कोर्टांत दिलेला अर्ज, नादाराचा अर्ज, *m*. P. *v. t. to make petition to* (अमुक करा म्हणून राजाला वगैरे) अर्ज करणें. P. *v. i. to ask humbly* (अमुक एक करण्याची परवानगी असावी म्हणून) अर्ज करणें. Peti'tionary *a. making a petition* विनंति *f*- प्रार्थना *f*- अर्ज *m* &c. करणारा. [P. CREDITOR नादार अर्जदार सावकार *m*.] २ *of the nature of a petition* विनंतीपर, प्रार्थनारूप-पर, अर्जादाखल. Petitionee' *n*. विरुद्ध अर्ज झालेला मनुष्य, अर्जाचा जाब देणारा मनुष्य *m*. Petiti'oner *n*. (विनंतिपूर्वक) मागणारा *m*, (विनंतिपूर्वक) मागणी करणारा *m*, loosely अर्जदार *m*, अर्ज करणारा *m*, अर्जीवाला.

Petrescent (pe-tres'ent) [See Petrify.] *a. growing into stone* दगड होणारा, पाषाण बनणारा, अश्मीभविष्णु; as, "The P. quality of his urine was destroyed." Petres'cence *n*. अश्मीभवन *n*.

Petrifaction (pet-ri-fak'shun) [See Petrify.] *n. the act of turning into stone* दगड *m*- पाषाण *m*. करणें *n*-बनविणें, अश्मीकरण *n*, पाषाणीकरण *n*. २ *the state of being turned into stone* दगड *m*- पाषाण *m*. होणें -बनणें *n*, पाषाण होण्याची स्थिति *f*. ३ *that which is made stone* दगड *m*- पाषाण *m*. झालेला पदार्थ *m*, पाषाणभूत पदार्थ *m*; as, "Incrustations are *petrifactions*, made by such waters as let fall their stony particles." ४ *hardness, callousness* निष्ठुरता *f*, कठोरपणा *m*, पाषाण (हृदय) ता *f*.

Petrify (pet'ri-fī) [Gr. *petra*, Sk. प्रस्तर, rock, and *facere*, to make.] *v. t. to convert* (any animal or

vegetable matter) *into stone* पाषाण करणें, दगड *m*- पाषाण *m*. करणें-बनविणें, अश्मीभूत करणें. २ *to make callous or obdurate* पाषाणासारखा-दगडासारखा बनविणें, कठिण-निष्ठुर-कठोर करणें-बनविणें. ३ (*fig.*) *to fix in amazement* आश्चर्यचकित करणें, स्तब्ध स्तंभित-चकित करणें, थिजविणें. (b) *to stupefy with terror* (भीतीनें) गर्भगळित करणें, काष्ठवत् करणें. ४ (*fig.*) *to deprive* (mind, doctrine) *of vitality* दगडासारखा करणें, पाषाणासारखा करणें; as, "Do not *petrify* and harden thy conscience against these holy suggestions." (b) *to stiffen* (सूत्रांत) बांधून टाकणें, बद्ध करणें; as, "It is possible to *petrify* a doctrine into an outward formula." P. *v. i. to turn into stone* दगड *m*-पाषाण बनणें-होणें. २ *to become deprived of feeling* दगड बनणें, पाषाण बनणें, निष्ठुर-कठिण-कठोर होणें-बनणें; as, "A director of a college *petrified* in fraud and shamelessness." ३ *to become deprived of the capacity of change or development* खुरटणें, (नवीन) वाढ खुंटणें; as, "Minds of men had *petrified* in certain forms of theological language." Pet'rified *pa. t.* & *pa. p.* Pet'rifying *pr. p.*

Petroglyphy (pe-trog'li-fi) [Gr. *petra*, Sk. प्रस्तर, rock, & *glyphein*, to carve.] *n. the art of rock-carving* डोंगर कोरून चित्रें काढण्याची कला *f*, प्रस्तर-तक्षणकला *f*. Petrog'lyph *n. rock-carving* डोंगरावर कोरून चित्रें काढणें *n*, कोरींव लेणें.

Petrography (pe-trog'ra-fi) [Gr. *petra*, rock, and *graphein*, to write.] *n. the scientific description of rocks* खडक कसे बनतात ह्यासंबंधीं शास्त्रीय विवेचन *n*, प्रस्तरवर्णन *n*.

Petrol (pet-rōl') [See Petroleum.] *n. refined petroleum* शुद्ध राकेल *n*, पेट्रोल *n*. याचा मोटार गाड्यांच्या एंजिनांकरितां व वंगणाकरितां उपयोग करितात.

Petroleum (pe-trō'le-um) [L. *petra*, rock, and *oleum*, oil.] *n. mineral oil found in rocks, used for illumination, etc.* दगडाचे खाणींत सांपडणारें तेल *n*, अशुद्ध राकेल *n*, पेट्रोलियम *n*.

Petrology (pe-trol'o-ji) [Gr. *petra*, Sk. प्रस्तर, rock, and-logy.] *n. the study of rocks* खडक कसे बनतात, त्यांचे घटक काय आहेत ह्याचा अभ्यास *m*, प्रस्तरविज्ञान.

Petrosal (pē-trō'-sal) [L. *petrosus*, rocky.] *a.* शंखास्थीच्या किंवा कर्णास्थीच्या कठिण भागाचा, (शंखास्थीच्या) अश्मसम भागाचा. [P. BONE अश्मसम अस्थि. हा कानशिलाजवळ असतो.]

Petrous (pe'trus) [L. *petrosus* -*petra*, a rock.] *a. like stone, hard, stony* दगडासारखा, कठिण, ताठ, पाषाणवत्. २ (*anat.*) *petrosal* अश्मसम (शंखास्थि).

Petticoat (pet-t'i-kōt) [Petty + Coat.] *n. a woman's under-skirt* (मडमांचा) लेंहगा *m*, घागरा *m*, लंघा *m*. २ (in *pl.*) *skirts worn by little children* (लहान

मुलांचे) झगे *m. pl.*; as, "I have known him ever since he was in petticoats." ३ *a woman, a girl* स्त्री *f*, बायको *f*, मुलगी *f*. (b) (*pl.*) *the female sex* स्त्रीजाति *f*, स्त्रीवर्ग *m*. P. *a. pertaining to women* बायकांचा, स्त्रियांचा, बायकांसंबंधीं. [P. GOVERNMENT *predominance of women, either at home or in public affairs* (घरगुती किंवा सार्वजनिक बाबतींत) स्त्रियांचें प्राबल्य *n*, बायकांचें राज्य *n*.]

Pettifog (pet'i-fog) [Petty, and prov. E. *fog*, to resort to mean contrivances.] *v. i. to do petty business as a lawyer* मुखत्यारी करणें, थोडीबहुत वकिली करणें, बगले वकिली करणें. २ *to do law business in a tricky way* वकिली लपंडाव करणें.

Pet'tifogger *n. a lawyer who deals in petty causes* मुखत्यार वकील *m*, छोटेखानी-हलका वकील *m*. २ *an attorney whose methods are mean and tricky* बगल्या वकील *m*. Pet'tifoggery *n. disreputable tricks* लटपट *f*, हलकट युक्त्या *f. pl.*, पाजीपणाच्या युक्त्या. Pet'tifogging *a.* लटपट्या. P. *n.* लटपट *f*.

Petty (pet'i) [Fr. *petit*, small.] *a. small* लहान, लघु, अल्प. २ *unimportant, trivial* क्षुल्लक, क्षुद्र, हलका, हलक्या किंमतीचा. ३ *inferior, minor* लहान, कमी योग्यतेचा, खालच्या दर्जाचा, दुय्यम प्रतीचा, छोटेखानी; as, "P. princes; P. farmers." ४ *on a small scale* लहान (प्रमाणाचा). ५ *little-minded* क्षुद्र, क्षुद्र अंतःकरणाचा, संकुचितवृत्तीचा, अनुदार मनाचा. [P. CASH (जमेच्या किंवा खर्चाच्या) हलक्या रकमा *f. pl.*, किरकोळ रकमा *f. pl.*, आणे पैच्या रकमा *f. pl.* P. CASH BOOK हलक्या रकमा -किरकोळ रकमा -आणेपैच्या रकमा नोंदण्याचें बुक *n*. P. JURY लहान ज्यूरी. P. OFFICER (आरमारांतील) हलका-दुय्यम प्रतीचा हपीसर *m*.] Pett'ily *adv.* लहानपणानें, क्षुद्रतेनें, हलकेपणानें. २ क्षुद्रपणानें, क्षुद्र अंतःकरणानें. Pett'iness *n.* लहानपणा *m*, क्षुल्लकपणा *m*, क्षुद्रता *f*. २ दुय्यमपणा *m*. ३ अनुदारता *f*.

Petulance, -cy (pet'ū-lans, -lan-si) [L. *petulantia* -*petulans, -antis*, prop., making slight attacks upon, from a lost dim. of *petere*, to fall upon, to attack.] *n. peevishness* चिडखोरपणा *m*, तिरसटपणा *m*, तिरतिरेपणा *m*, खिसखीस *f*, चिरडखोरी *f*, खिसखिस *f*. २ *capricious ill-humour* छांदिष्टपणा *m*, छांदिष्ट स्वभाव *m*. Pet'ulant *a. irritable* चिडखोर, चिरडखोर, चिरडीखोर, चिरड्या, तिरसट, लवकर चिडणारा. Pet'ulantly *adv.* चिरडखोरपणानें, तिरसटपणानें.

Pew (pū) [O. F. *puy*, a raised seat -L. *podium*, a balcony.] *n.* (a) चर्चमध्यें बसण्याची जागा *f*. (b) चर्चमध्यें बसण्याचें पाठीचें बांक *n*.

Pewter (pū'tėr) [O. F. *peutre*, It. *peltro*; of doubtful origin.] *n. an alloy of four parts of tin and one part of lead* कथील व शिसें यांची मिश्रधातू *m*, कांसें *n*. २ *utensil of this* कांश्याचें भांडें *n*,

कांस्यपात्र *n.* Pew'terer *n.* कांश्याचीं भांडीं करणारा *m*, कांस्यकार *m.* Pew'tery *a. resembling pewter* कांश्यासारखा, कांस्यवत्; as, "A P. taste."

Phact [Latin name alpha columbæ.] *n.* (*astron.*) पारावत राशींतील एक तारा.

Phaeton (fā'e-tun) [Gr. *Phaethon*, (literally, beaming) the mythic son of Helios (the Sun), who undertook to drive the Chariot of the Sun for a day.] *n.* उघडी चारचाकी गाडी *f*, फैटन *f*, फेटन *f.* हिला बहुधा दोन घोडे जोडतात.

Phagedæna (faj-ē-dē'-nah) [Gr. *phagein*, to eat away.] *n.* (*med.*) (कुजत जाऊन) पसरण्याची व्रणाची स्थिति *f*, कोथ (S.). Phageden'ic *a.* चरणारा, प्रसारी.

Phagocyte (fag'ō-sīt) [Gr. *phagein*, Sk. भुज्, to eat, & *kutos*, a hollow cell.] *n.* (रक्तांतील रोगजंतु-भक्षक) श्वेतकण *m*, भक्षककण *m.*

Phalanx (fal'angks *or* fā'-) [L. -Gr. *phalangks.*] *n.* (*pl.* phalanxes *or* phalanges.) *a square battalion of heavy armed infantry* चौरस सेनाव्यूह *m*, गट *or* गट्टा *m*, तुकडी (a close array). २ *any compact body of men* गट *m*, टोळी *f*, तुकडी *f*, मंडळी *f.* ३ (a) (हाताच्या बोटाच्या) पेराचीं हाडें *n. pl.*, पर्वास्थि *n. pl.*, करांगुल्यस्थि *n. pl.* (b) (पायाच्या बोटाच्या) पेराचीं हाडें *n. pl.*, पादांगुल्यस्थि. ६ (*bot.*) *pl. a group of stamens* पुंकेसरांचा गुच्छ *m*, पुंकेसरगुच्छ *m.*

Phallus (fal'lus) [L. -Gr. *phallos.*] *n. the emblem of the generative power in nature* लिंग *n.* २ (*anat.*) लिंग *n.* (b) योनिध्वज *m*, योनिलिंग (*clitoris.*)

Phanerogam (fan'ėr-ō-gam) [Fr. *phanerogame* –Gr. *phaneros*, visible,+*gamos*, married.] *n.* (*bot.*) *plant that has stamens and pistils, flowering plant* सपुष्प वनस्पति *f*, दृश्यबीज वनस्पति *f.* Phanerog'amous *a.* (*bot.*) सपुष्प. [P. PLANT सपुष्पवनस्पति *f.*]

Phantasm, Phantasma (fan'-t'azm,-a) [Gr. *phantasma*, appearance.] *n. a shadowy or airy appearance* भास *m*, आभास *m*, छाया *f*, उचका *m*, भ्रम *m.* २ (*philos.*) छाया *m*, आभास *m*, मनाचा तरंग *m*, उचका *m.* ३ *a fancy* कल्पना *f*, कल्पनामूर्ति *f*, काल्पनिक-कल्पनामय-कल्पनागत चित्र *n.* Phan'tasms, Phant'asmata *n. pl.* Phantas'tic,-al *a.* भ्रमात्मक, काल्पनिक, विचित्र, विलक्षण.

Phantasmago'ria (fan-taz-mā-gō-'ri-a) *n. a magic-lantern exhibition* भूतगणकंदीलाचा खेळ *m.*

Phantom (fan'-tum) [Gr. *phantasma*, appearance.] *n. an airy spirit, an apparition* भूत *n*, पिशाच्च *n.* [PHANTOMS AND APPARITIONS भूतें खेतें *n. pl.*] २ (*Phil.*) आभास *m*, भ्रम *m*, छाया *f.* ३ *an ideal image* कल्पनाचित्र *n*, केवळ कल्पनेंतच दिसणारें चित्र *n*, मनोरथसृष्टि *f*; as, "She was a P. of delight." P. *a. unreal* खोटा, आभासात्मक, छायारूप. [PHANTOM

TUMOUR *n.* वायुजन्य उदरवृद्धि *f*; त्यामुळें गरोदर असल्याचा खोटा भास होतो; गर्भाभास (COINED).]

Pharisee (far'i-sē) [Lit. 'one *separate.*' Gr. *pharisaios* -Heb. *parash*, to separate.] *n. one of the ancient Jewish sect distinguished by strict observance of traditional and written law and pretensions to sanctity* (प्राचीन यहुदी पंथांतील कडकडीत) कर्मठ यहुदी *m*, परोशी *m*. २ *formalist* मंत्रापेक्षां तंत्राकडे जास्त लक्ष पुरविणारा *m*, धर्माच्या बाह्य कवायतीकडे जास्त लक्ष पुरविणारा *m*, कवायत्या. ३ *hypocrite* ढोंगी *m*, दांभिक *m*. Pharisa'ic,-al *a.* परोशाचा, परोशासारखा. २ ढोंगी, दांभिक Pharisa'ically *adv.* दांभिकपणानें. Pharisa'icalness *n.* कर्मठपणा *m*. २ दांभिकपणा *m*, दंभ *m*.

Pharmaceutic,-al (fär-ma-sūt'ik,-al [Gr. *pharmakon*, a drug.] *a. relating to the preparation of drugs or medicines* औषधक्रियेचा, औषधिक्रियेसंबंधीं, औषधिनिर्माणविषयक, औषधिक्रियाशास्त्रासंबंधीं, कल्प विषयक. Pharmaceut'ically *adv.* औषधिशास्त्राच्या नियमाप्रमाणें, शास्त्रोक्तरीतीनें.

Pharmaceu'tics *n.* औषधिनिर्माणविद्या *f.*

Pharmaceu'tist *n.* औषधिनिर्माता *m*, औषधें तयार करणारा, अगदकार.

Phar'macist *n.* औषधें तयार करून विकणारा, अगदकार.

Phar'maco-dynam'ics *n.* औषधिपरिणामशास्त्र *n*, औषधाची क्रिया *f.*

Pharmacol'ogy *n.* औषधींच्या गुणधर्मांचें शास्त्र *n*, औषधिविज्ञान *n*, भेपजविज्ञान *n*.

Pharmacopoeia (fär-ma-ko-pē'-ya) [Gr. *pharmakon*, a drug, and *poien*, to make.] *n. a book* (*esp. one officially published*) *containing list of drugs with directions for use* सरकारी औषधिग्रंथ *m*, (सरकारांतून प्रसिद्ध झालेला) औषधिग्रंथ *m*, भेपजसंस्कारग्रंथ *m*, भेपजकल्पसूत्र *n*.२ *stock of drugs* औषधींचा सांठा *m*, औषधिसंग्रह *m*.

Pharmacy (fär'ma-si) [Gr. *pharmakon*, a drug.] *n. preparation and* (*esp. medicinal*) *dispensing of drugs* (a) औषधें तयार करण्याची विद्या *f.* (b) अगदनिर्माणविद्या *f*, (औषधिपत्रिकेप्रमाणें) औषधांचें मिश्रण करून देण्याचा धंदा *m*. २ *a drug-store* औषधांचा कारखाना *m*, अगदालय *n*, भेपजालय *n*. ३ *a dispensary* औषधिविक्रयशाला *f*, औषधें मिश्र करून विकण्याचें दुकान *n*.

Pharos (fā'ros) [L. -Gr. *pharos*, a light-house, so named from one anciently on the Isle of Pharos, off Alexandria.] *n.* दीपगृह *n*, दीपस्तंभ *m*.

Pharyn'gal, Pharynge'al *a.* सप्तपथाचा, सप्तपथासंबंधीं, घशाचा. २ *in the region of the pharynx* घश्यांतील, सप्तपथस्थ.

Pharyngit'is *n.* (*med.*) सप्तपथदाह *m*, घसा दुखणें, घसा सुजणें.

Pharynx (far'ingks) [Gr. *pharynx*, throat.] *n.* (*anat.*) *the cleft or cavity forming the upper part of the gullet* सस्तपथ *m*, घसा *m*, अन्नमार्गाचा वरचा भाग *m*. Pharyn'ges *n. pl.*

Phase, Phasis (fāz, fās'is) [Gr. *phasis*, an appearance, Perhaps allied to Sk. भास्. Phase ह्याचा धात्वर्थ 'दर्शन' किंवा 'देखावा' असा आहे.] *n. an appearance or aspect of an object of mental apprehension or view* (विचाराची) बाजू *f*, दृष्टि *f*. २ (*astron.*) *one of the changing appearances of the moon or of a planet* कला *f*, अवस्थान्तर *n*, क्षयवृद्धि *f*. ३ (*Phys.*) *condition* अवस्था *f*, अवस्थान्तर *n*, दशा *f*. [PHASE-RULE दशानियम *m*.] ४ (*phil.*) अवस्था, स्वरूप, दृष्टि.

Pheasant (fez'ant) [Gr. *phasianos*, (bird) of the river Phasis.] *n.* कुकणपक्षी *m*.

Phecada [Latin name Gamma Ursa Majoris.] *n.* (*astron.*) पुलस्त्य *f*. बृहदक्ष राशींत सप्तर्षीपैकीं तिसरी तारा.

Phenacetin (fe -nas' -et -in) [Gr. *phainein*, to shine.] *n.* फेनॅसेटिन *n*. घाम आणणारी पांढरी पूड *f*, घामाची पूड *f*, घामाचें इंग्रजी औषध *n*.

Phenix, Phoēnix (fē'niks) [A. S. *fenix* -L. -Gr. phoinix.] *n.* फिनिक्स नांवाचा पक्षी *m*. २ (hence) *the emblem of immortality* (अमरत्वसूचक) फिनिक्सपक्षाचें चित्र. ३ *a paragon* (*in skill, beauty, etc.*) अप्रतिम नमुना *m*, कळस *m*. ४ (*astron.*) *a southern constellation* जटायु. ही राशि दक्षिण गोलार्धांत मूर्तिकारयंत्राचे दक्षिणेस आहे.

Phenomena., *pl.* of Phenomenon, *q. v.*

Phenomenal (fēn-om'en-al) [See Phenomenon.] *a. pertaining to a phenomenon* दृग्विषयाचा, गोचरवस्तूचा, सृष्टींतील देखाव्यासंबंधीं, सृष्टचमत्काराचासंबंधीं. २ (*phil.*) दृश्यचमत्कारविषयक. (b) इंद्रियगोचर. ३ *of the nature of a phenomenon* सृष्टचमत्कारासारखा, सृष्टचमत्कारसदृश. ४ *remarkable* अपूर्व, लोकोत्तर, असाधारण, विशेष, विलक्षण. ५ *prodigious* चिन्हासारखा, विलक्षण, विचित्र, लोकोत्तर, राक्षसी, अद्भुत, चमत्कृतिजनक. Phenom'enally *adv.* चमत्कारिक रीतीनें, विलक्षण तऱ्हेनें.

Phenomenalism (fē-nom'en-al-ism) *n.* दृश्यज्ञेयवाद *m*.

Phenom'enist *n.* दृश्यज्ञेयवादी *m*.

Phenomenon (fē-nom'-e-non) [Gr. *phainomenon*, that which appears.] *n.* (*pl.* Phenomena) *a thing that appears or is perceived* (विशेषतः ज्याच्या कारणांचा शोध लागला नाहीं असा शास्त्रीय दृष्टीनें पाहिलेला) सृष्टींतील देखावा *m*, सृष्टींतील चमत्कार *m*, दृष्टचमत्कार *m*, दृष्टिविषय *m*, दृग्विषय *m*. २ (*philos.*) (ज्याचें इंद्रियद्वारा ज्ञान होऊं शकतें तें पदार्थाचें दृश्य-वास्तविक नव्हे-) दृश्य स्वरूप *n*, आभासस्वरूप *n*, मायास्वरूप *n*, आभास *m*, माया *f*. (b) दृक्प्रत्यक्ष *n*,

दृग्विषय *m*, दृश्यचमत्कार *m*. ३ *an observed result* निरीक्षित दृष्टचमत्कार, निरीक्षितविषय *m*, निरीक्षण *n*. ४ *an uncommon occurrence* अपूर्व देखावा *m*, अपूर्व घटना *f*, लोकोत्तर घटना *f*, अपूर्व बनाव *m*, लोकोत्तर चमत्कार *m*. ५ *a remarkable person or thing* लोकोत्तर पुरुष *m*, अपूर्व गोष्ट *f*.

Phenyl (fē'-nil *or* fen'-il) *n*. दुर्गंधिनाशक खनिज तेल *n*, फिनाइल.

Phial (fī al) [L. *phiala* –Gr- *phialē*. cf. Vial.] *n*. *a small glass-vessel or bottle* शिशी *f*, कुपी *f*. P. *v*. *t*. कुपींत-शिशींत भरणें-घालणें-भरून *or* घालून ठेवणें. २ (*fig*.) आंवरून धरणें, आटपून धरणें; as, " He has *phialed* his wrath. "

Philander (fi-lan'-der) [Gr. *philandros*, loving men, –*philos*, dear,-*philō*, to love and *andros*, a man.] *v*. *i*. *to cultivate the company of women*, *to flirt* बायकांचे सहवासाचा शोक असणें, बायकांचे नादीं लागणें-पाठीमागें असणें. Philan'derer *n*. बायकांच्या नादीं लागणारा *m*, बायकांच्या सहवासाचा शोकी (पण भ्रष्ट नव्हे) *m*, स्त्रीसहवासलोलुप.

Philanthropic, See under Philanthropy.

Philanthropist, See under Philanthropy.

Philanthropy (fil-an'thro-pi) [L. –Gr. *philanthropia* -*philos*, loving, and *anthropos*, a man.] *n*. *practical benevolence towards mankind* परोपकारबुद्धि *f*, परहितबुद्धि *f*, लोककल्याण *n*, विश्वप्रेम *n*, परोपकार *m*, लोकोपकार *m*. Philanthrop'ic,-al *a*. *characterised by philanthropy* परोपकारबुद्धीचा, लोककल्याणाचा, परहितबुद्धिप्रेरित, परोपकाराचा. [P. MOVEMENTS परोपकाराची चळवळ *f*.] २ (*of persons*) परोपकारबुद्धि, परोपकारी, दुसऱ्यावर उपकार करणारा. Philanthropically *adv*. परोपकारबुद्धीनें. Philan'thropist *n*. परोपकारी मनुष्य *m*, लोकहितकर्ता, लोककल्याणकर्ता *m*. २ (*ironically*) *one who does work without money remuneration, but with a view to public credit and reputation* (केवळ) नांवाकरितां परोपकार करणारा *m*.

Philatel'ic *a*. रद्दी स्टाम्प गोळा करण्याच्या धंद्याचा. २ रद्दी स्टाम्प गोळा करण्याच्या शास्त्राचा.

Philatelist (fi-lat'-el-ist) [Fr. *philatelie*, a term invented by a French stamp-collector in 1865, Gr. *philos*, loving+*ateles*, free of tax (prepaid).] *n*. *a collector of postage or revenue stamps, post-cards, etc. of all nations* (सर्व राष्ट्रांतील) पोस्टकार्डें, पोस्टाच्या तिकिटा, कर्जरोख्याचे स्टांप गोळा करणारा.

Philat'ely *n*. *the occupation of a philatelist* रद्दी स्टांप गोळा करण्याचा धंदा. २ *the science of stamp-collection* रद्दी स्टांप गोळा करण्याचें शास्त्र *n*.

Phil-harmonic (fil-har-mon'-ik) [Gr. *philos*, loving, and *harmonia*, harmony.] *a*. *fond of, or devoted to, music* (a) गायनप्रिय, गाण्याचा शोकी. (b)

गायनोत्तेजक, गायनाचा, गायनविषयक (संस्था) P. *n. a club or society that practises music, gives concerts, etc.* जलसे करणारी व गायन शिकविणारी संस्था *f*, गायनोत्तेजक संस्था *f*.

Philippic (fil-ip'-ik) [Gr. *Philippikos -Philippos*, belonging to Philip.] *n. an oration of Demosthenes* मासिडोनियाचा राजा फिलिप याच्या ग्रीसवरील स्वाऱ्यांविरुद्ध लोकमत जागृत करण्याकरितां प्रसिद्ध ग्रीक वक्ता डेमास्थेनीस यानें केलेलें निर्भर्त्सनेचें वक्तृत्वपूर्ण व आवेशयुक्त भाषण *n*, फिलिपाविरुद्ध भाषण *n*. २ *Cicero's oration against Antony* सिसिरोचें ॲन्टनीविरुद्ध भाषण *n*. ३ (in modern use, spelt with small p) *a political speech or writing, full of scathing denunciation* (राजकीय प्रश्नासंबंधानें) निंदात्मक भाषण *n*, निंदात्मक लेख *m*, निर्भर्त्सनात्मक भाषण *n*- लेख *m*.

Philistine (fil'-is-tin) [L. L. *Philistinus* -Heb. *palash*, to wander about.] *n.* प्राचीन इस्रायल लोकांशीं वैरभावानें वागण्याऱ्या लोकांपैकीं एक *m*, फिलिस्टाइन *m*. २ *a person of narrow mind and merely material interests* (केवळ द्रव्याच्या मागें लागलेला क्षुद्र विचाराचा) द्रव्यलोभी मनुष्य *m*. Philis'tinism *n. narrow-mindedness* (मनाची) क्षुद्रता *f*, क्षुद्रबुद्धि *f*, द्रव्यलोभ *m*.

Philogynist (fil-oj'-i-nist) [Gr. *philos*, love, and *gune*, woman.] *n. one who has a very great regard for women* स्त्रियांचा कैवारी *m*, स्त्रीवर्गाचा अभिमानी *m*. Philog'yny *n. enthusiastic admiration of the women* स्त्रियांविषयीं अत्यादरबुद्धि *f*.

Philology (fil-ol'-o-ji) [Lit. 'love of talking.' Gr. *philos*, loving, & *logos*, discourse.] *n. the science of language* भाषाशास्त्र *n*, शब्देतिहासशास्त्र *n*. [COMPARATIVE P. तुलनात्मक -तुलनादर्शक -तौलनिक भाषाशास्त्र.] Philol'oger, Philol'ogian, Philol'ogist *n.* भाषाशास्त्रवेत्ता *m*, भाषाशास्त्रज्ञ *m*, भाषाशास्त्री *m*. Philolog'ic,-al *a.* भाषाशास्त्राचा, शब्देतिहासशास्त्राचा, शब्देतिहासशास्त्रविषयक, भाषाशास्त्रविषयक. Philolog'ically *adv.* भाषाशास्त्राच्या दृष्टीनें, भाषाशास्त्रदृष्ट्या.

N. B.—Strictly speaking, भाषाशास्त्र is not an accurate equivalent for Philology. Philology is the study of the changes which corresponding words, in the several languages of the same group, undergo, in the course of several ages, according to certain laws which it is possible to ascertain. Therefore we propose शब्देतिहासशास्त्र or शब्दविकृतिशास्त्र as more accurate equivalents for the same.

Philomath (fil'ō-math) [Gr. *philomathēs*, fond of learning.] *n. a lover of learning* विद्याप्रिय *m*, विद्याभक्त *m*, ज्ञानभक्त *m*.

Philomel, Philomela (fil'ō-mel, filō-mē'la) [L. -Gr. *Philomēla*, the daughter of a king of

Athens (according to a myth, she was changed into a nightingale) -*phileo*, I love+*melos*, song.] *n. the nightingale* बुलबुलपक्षी *m.*

Philoprogenitiveness (fil-ō-prō-jen'i-tiv-nes) [A hybrid word, from Gr. *philos*, loving, & L. *progenies*, progeny.] *n. the instinctive love of offspring* (साहजिक) अपत्यप्रेम *n*, (स्वाभाविक) अपत्यस्नेह *m.*

Philos'opher (fil-os'-o-fėr) [See Philosophy. Philosopher शब्दाचा धात्वर्थ 'तत्वज्ञानप्रेमी' असा आहे.] *n. one versed in or devoted to philosophy* तत्ववेत्ता *m*, तत्वज्ञानी *m*, तत्वज्ञ *m*, तत्वशोधक, तात्विक *m*; *spec.* दर्शनज्ञ *m*. (b) ज्ञानी *m*, पंडित *m*. २ *one who regulates his life by the light of philosophy* तत्त्वज्ञान्याप्रमाणें वागणारा. ३ *one who shows philosophic calmness in trying circumstances* तत्वज्ञानी, तत्वज्ञानमूलक शांति असणारा, (प्रसंगीं) शांति आदरणारा *m*. [PHILOSOPHER'S STONE परीस.]

Philosoph'ic,-al *a. of, or consonant with, philosophy* तत्वज्ञानाचा, तत्वज्ञानविषयक, तात्विक, तत्वज्ञानाशीं जुळता, तत्वज्ञानमूलक (शांति), *spec.* दार्शनिक. २ *skilled in, or devoted to, philosophy* (in the titles of societies) तत्वज्ञानपटु, तत्वज्ञाननिपुण, तत्वज्ञानपारंगत. (b) तत्वज्ञानाच्या अध्ययनाला किंवा प्रसाराला वाहिलेला, तत्वज्ञानविषयक (संस्था). ३ *wise* शहाणपणाचा, दूरदर्शी. ४ *calm* (तत्वज्ञान्यासारखा) शांत, गंभीर, विवेकपूर्ण. Philosoph'ically *adv.* तत्वज्ञानाच्या दृष्टीनें, तात्विकदृष्ट्या. २ शहाणपणानें, दूरवर विचार करून. ३ शांतपणानें, गंभीरपणानें.

Philos'ophism *n. spurious philosophy* भ्रामक तत्वज्ञानपद्धति *f*, सिद्धांताभास *m*, पोकळ तत्वज्ञान *n*. २ *the love or practice of sophistry* वाक्छलप्रियता *f.*

Philos'ophist *n.* तत्वज्ञानाची घमेंड बाळगणारा *m*, पोकळ तत्वज्ञानी *m*.

Philos'ophize, Philos'ophise *v. i. to reason like a philosopher* तत्वज्ञानदृष्टीनें विचार करणें, तत्वविचार *m*-शोध *m*-परीक्षण *n*. करणें, तत्वान्वेषण *n*. करणें. २ *to theorize* कल्पना बांधीत बसणें, कल्पना बांधणें.

Philosophy (fil-os'-o-fi) [Gr. *philos*, loving, & *sophia*, wisdom. ह्या शब्दाचा धात्वर्थ 'तत्वान्वेषणपूर्वक ज्ञानप्राप्ति' असा आहे.] *n. love of knowledge, esp. that which deals with the ultimate reality, or with the most general causes and principles of things* तत्वज्ञान *n*, तत्वविद्या *f*, तत्वशास्त्र *n*. [SUBJECTIVE P. अध्यात्मिक तत्वज्ञान. OBJECTIVE P. आधिभौतिक तत्वज्ञान. DIVINE P. ब्रह्मविद्या. MENTAL P. मनोविज्ञानशास्त्र *n*. MORAL P. नैतिकशास्त्र *n*. NATURAL P. पदार्थविज्ञान *n*. METAPHYSICAL P. भौतिकेतरविद्या, आत्मविद्या, अध्यात्मविद्या *f*.] २ *a philosophical system* तत्वज्ञान पद्धति *f*, दर्शन (S) *n*; as, "The Platonic P." [THE SIX SCHOOLS OF HINDU P. ARE CALLED षड्दर्शनें.] ३ *a system for the conduct of life* आचारपद्धति *f*. ४ *the study*

of the general principles of any subject शास्त्र *n*, तत्वज्ञान *n*, तत्वविद्या *f*; as, "The P. of smoking." ५ *serenity* शांति *f*, शम *m*, त्याग (S.), मनःस्वास्थ्य; as, "To meet misfortune with P."

Philter, philtre (fil'tėr) [Fr. *philtre* -L. *philtrum* -Gr. *philtron-philos.*, loving, and *-tron*, denoting the agent.] *n. a charm or potion or spell to excite love* वशीकरण *n*, तोडगा *m*, मंत्र *m*, मोहनी *f*, मोह पाडण्याचें-मोहनी घालण्याचें औषध *n*, वशीकरणचूर्ण *n*. P. *v. t. to impregnate or mix with a love potion* वशीकरण औषध or चूर्ण घालणें-मिसळणें *loc. of o.* २ *to excite to love by a potion* प्रेमासक्त -भोगासक्त -कामुक करणें, औषधानें कामवासना उद्दीप्त करणें *g. of o.*

Phimosis (fi-mō'sis) [Gr. *phimoo*, to muzzle.] *n.* शिश्नावरील कातडी पुढें येऊन बसल्यामुळें ती मागें जात नाहींशी होणें, निरुद्धमणि.

Phlebitis (flē bī'-tis) [Gr. *phleb*, a vein, and *itis*, inflammation.] *n.* शिरेचा दाह *m*, मज्जातंतूचा दाह.

Phlebolith *n.* शिरेमधील खडा *m*.

Phlebot'omist *n.* शिरा तोडणारा, शिरा सोडविणारा *m*, शिरामोक्षक *m*.

Phlebotomy (flē-bot'o-mi) [Lit. 'vein-cutting', Fr. -L. -Gr., from *phleps*, *phlebos*, a vein, and *tomos*, a cutting.] *n. venesection, blood-letting* शीरतोडणी *f*, शिरामोक्ष *m*, शिरामोक्षण *n*, शिरावेध *m*, रक्तसांड *f*, रक्तमोक्षण *n*, रक्त बाहेर जाण्याकरितां शिरा तोडणें.

Phlegm (flem) [Gr. *phlegma*, inflammation.] *n. one of four fancied humours of the ancients* कफ *m*. २ (*physiol.*) *viscid mucus in the throat* कफ *m*, श्लेष्मा *m*. [A GOB OF P. खांकरा *m*, बडका *m*, बेडका *m*. A. STRING OF P. गळसट *n*. TOUGH, VISCID P. बडस *m*. TO FORCE UP P. खांकरणें, खंकारणें.] ३ *dullness, indifference, coldness* सुस्ती *f*, थंडाई *f*, मंदपणा *m*, जाड्य *n*.

Phlegma'sia *n.* (*med.*) *an inflammation, more particularly of the internal organs* दाह *m*, आन्तरेंद्रियदाह *m*, अंतर्दाह *m*. Phlegmasia Alba Dolens शिरादाहामुळें झालेला वेदनायुक्त श्वेतपाद *m*, श्वेतसक्थि (coined).

Phlegmat'ic,-al *a. abounding in phlegm* कफाचा, कफमय, कफप्रचुर, कफाविशिष्ट, श्लेष्मायुक्त. २ *generating or causing phlegm* कफकारक, कफोत्पादक, कफकारी-जनक, श्लेष्माजनक -कारक, कफ उत्पन्न करणारा -वाढविणारा. ३ *relating to phlegm* कफाचा-विषयीं, कफविषयक, श्लेष्मिक. ४ *dull, sluggish, heavy, cold* कफप्रकृतीचा, शीतप्रकृति, जडप्रकृति, थंड, थंडा, मंद, जड, सुस्त, शीत. [P. CONSTITUTION कफप्रकृति *f*.] Phlegmat'ically *adv.*

Phlegmon (fleg'-mon) [Gr. *phlego*, to burn.] *n.* पूयुक्त तीव्र जालतंतुदाह *m*.

Phleme (flēm) *n.* पशूची शीर तोडण्याचें नस्तर *n*, पशुरक्तमोक्षणशस्त्र *n.*
Phloem (flō'em) [Gr. *phloos*, bark.] *n.* Same as Bast.

Phlogiston (flo-jis'ton) [Gr. *phlogizō*, set on fire,—*phlox*, *phlogos*, flame.] *n. principle of inflammability formerly supposed to exist in combustible bodies* (ज्वलनशील पदार्थांत असणारें काल्पनिक) ज्वलनतत्त्व *n.*
Phlyctenula (flik-ten'-yu-lah) [Gr. *phlychtaina*, blister.] *n.* बुबुळावरील लहान जलपीटिका *f*, अर्जुन (Ayurved).
Phonautograph (fō-na'tō-graf) [Gr. *phōnē*, sound, + *autos*, self, + *graph.*] *n. an apparatus for automatically recording the vibrations of sound* कागदावर ध्वनिलहरींचे वक्र काढणारें यंत्र *n*, ध्वनिलहरीलेखक (यंत्र *n.*)
Phone (fōn) [Gr. *phōnē*, a sound.] *n.* वर्ण *m*, (प्रचलित भाषेंतील शब्दाच्या उच्चाराचा) मूलध्वनि. प्राचीन व्याकरणशास्त्रांत ह्या ध्वनीला वर्ण हें नांव आहे.
Phonetic (fo-net'ik) [Gr. *phōnetikos*, -*phōnē*, (Cf. Sk. भण्) a sound.] *a.* वर्णशास्त्राचा. २ वर्णानुरूप लिपीचा, वर्णलिपीचा. ३ वर्णानुरूप, वर्णोच्चारदर्शक. [P. LAW वर्णशास्त्राचा नियम, वर्णनियम. P. SPELLING वर्णानुरूप (शब्द) लेखन.] Phonet'ical *a.* Same as Phonetic. Phonet'ically *adv.* वर्णशास्त्रप्रमाणें, वर्णशास्त्राला अनुसरून. २ वर्णानुरूपलिपीप्रमाणें, वर्णलिपीप्रमाणें. ३ वर्णानुरूपत्वाच्या दृष्टीनें.

N. B. वर्ण is an elementary sound which, by itself, or in combination with others, constitutes a word of a language.
Phonet'icist *n. one who advocates phonetic spelling* वर्णानुरूपलिपीचा अभिमानी *m*, वर्णलिपीचा अभिमानी.
Phonet'icize *v. t.* (शब्द) वर्णानुरूपलिपींत लिहिणें, वर्णानुलिपींत लिहिणें, वर्णलिपींत लिहिणें.
Phonetics (fo-net'-iks) [See Phonetic.] *n.* वर्णशास्त्र, (shortened form of) वर्णलेखनशास्त्र. [Here वर्ण means the elementary sound or phone of English phoneticians. ध्वनिलेखनशास्त्र which, in course of time, is likely to be shortened into ध्वनिशास्त्र will not do for Phonetics, because ध्वनिशास्त्र in modern Marathi has become fixed for Science of Sound.] ठराविक ध्वनींना किंवा वर्णांना ठराविक संज्ञा किंवा अक्षरें असावीं व ठराविक संज्ञांचे किंवा अक्षरांचे ध्वनि ठराविकच असावे हें मत प्रतिपादन करणारें शास्त्र *n.* २ वर्णलिपि *f*, ठराविक ध्वनींना किंवा वर्णांना ठराविक संज्ञा, चिन्हें, किंवा अक्षरें असणारी लिपि, वर्णानुरूप लिपि, वर्णानुलिपि.
Pho'netist, Phonet'ician *n.* वर्णशास्त्रपटु *m*, वर्णशास्त्राचा अभिमानी.
Phonics, Same as Phonetics.

Phœnix *n.* Same as Phenix.

Phonogram (fō-nō-gram) [Gr. *phōnē*, sound, and *gramma*, a letter.] *n.* (शब्दाचा) ध्वनिदर्शक संज्ञा *f*, वर्ण *m*, किंवा अक्षर *n*, वर्णसंज्ञा *f*. २ पिटमनच्या लघुलेखनपद्धतींतील संज्ञा *f*, लघुचिन्ह *n*. ३ फोनोग्राफ मधून निघणारा ध्वनि *m*. आवाज *m*, फोनोग्राफचा आवाज *m*. ४ (जीवर शब्दांच्या ध्वनींच्या संज्ञा उमटतात ती) फोनोग्राफची वांगडी *f*.

Phonograph (fō'no-graf) [Gr. *phōnē*, (Cf. Sk. भण्, to sound.) a sound, and *graphein*, to write.] *n.* शब्दांचे ठसे उमटल्यामुळें हुबेहुब जसेच्या तसे शब्द काढून दाखविण्याचें यंत्र *n*, बोलणारें यंत्र *n*, फोनोग्राफ.

Phonograph'ic,-al *a.* (R.) लघुलेखनाचा. २ फोनोग्राफाचा -संबंधीं. ३ फोनोग्राफानें केलेला.

Phonog'rapher, Phonog'raphist *n.* (R.) लघुलेखक, लघुलेखनकुशल. २ फोनोग्राफ वापरण्यांत कुशल.

Phonography (fō-nog'ra-fi) [See Phonograph.] *n.* 'पिटमन'ची लघुलेखनपद्धति *f*. ही पद्धति वर्णानुरूप किंवा उच्चारानुरूप आहे. २ फोनोग्राफानें ध्वनि किंवा शब्दांचे वर्ण लिहून घेण्याची कला *f*.

Phonotype (fō'-nō-tīp) [Gr. *phōne*, sound, & *tupos*, a mark.] *n.* (वर्णानुरूप लिपीप्रमाणें छापण्यासाठीं पाडलेला) वर्णानुरूप टाईप *m*, वर्णानुरूपमुद्रा, वर्णमुद्रा *f*. २ वर्णानुरूपलिपि. ३ वर्णानुरूप मुद्रण *n*.

Phosphate (fos'fāt) [See Phosphorus No 2.] *n.* (*chem.*) लघ्वींतील फास्फेट नांवाचा क्षार *m*. हा मुख्यत: निरनिराळया डाळींच्या घटक पदार्थांपासून निघालेल्या फास्फरस अम्लाचा बनतो.

Phosphide, Phosphite, See under Phosphorus No 2.

Phosphor, Same as Phosphorus No 1.

Phosphoresce' *v. t. to shine in the dark like phosphorus* स्फुरा (फास्फरस) प्रमाणें चकाकणें.

Phosphorescence (fos-for-es'-ens) [See Phosphorus No 2.] *n.* चकाकितपणा *m*, चकाकण्याचा धर्म *m*. २ *a phosphoric light* हाडांतील फास्फरसच्या योगानें उत्पन्न झालेला उजेड, फास्फरसचा उजेड *m*.

Phosphorus (fos'for-us) [L.-Gr. *phōsphoros*, light-bearer -*phōs*, Sk. भा, light, -*pherein*, Sk. भृ, to bear.] *n. the morning star, Phosphor* शुक्राचा तारा *m*, शुक्र *m*.

Phosphorus (fos'for-us) [L.-Gr. *phōsphoros*, light-bearer,-*phos*, Sk. भा, light, and *phoros*, bearing.] *n.* स्फुर नांवाचें अधातुरूप मूलतत्त्व,स्फुर *m*. (हा मृदु, पिंवळसर, व पांढऱ्या मेणासारखा असून साधारण उष्णमानावर त्याचें मंदज्वलन होत असतें; व म्हणून हा अंधारांत चकाकतो. याचा परमाणुभारांक ३१·०आहे.) [YELLOW P. पीत स्फुर *m*. RED P. ताम्र स्फुर *m*.] Phos'phide *n.* दुसऱ्या एखाद्या तत्वाचा स्फुराशीं संयोग होऊन झालेला संयुक्त पदार्थ *m*, स्फुरिल *m*. Phos'phite *n.* स्फुराम्लाचा क्षार *m*, स्फुरायित *m*. Phosphor'ic *a.*

designating those compounds in which phosphorus has higher valence स्फुरक; as, "P. acid=स्फुरकाम्ल." Phos'phorous *a. designating those compounds in which phosphorus has a lower valence* स्फुर; as, "P. acid=स्फुराम्ल." Phos'phureted *a. combined chemically with phosphorus* स्फुरसंयुक्त; as, "P. hydrogen स्फुरसंयुक्त उज्ज."

Photo (fō'-tō) [A familiar contraction of Photograph.] *n.* प्रकाशलेख *m*, छवि *f*, loosely चित्र *n*, तसबीर *f*, फोटो *m*. P. *v. t.* फोटो काढणें, छवि काढणें-पाडणें-उतरणें. Pho'toed *pa. t. & pa. p.* Pho'toing *pr. p.* Photos *n. pl.*

Photo-chemistry (fō-tō-kem'-istri) [Gr. *photo* + Chemistry.] *n. the branch of chemistry which relates to the effect of light in producing chemical changes* प्रकाशरसायनशास्त्र *n*, प्रकाशाचे योगानें काय काय रासायनिक कार्यें घडून येतात याबद्दल माहिती देणारें शास्त्र *n*, प्रकाशाचें रसायनशास्त्र *n*. Photochem'ical *a.* प्रकाशरसायनशास्त्राचा -विषयक, प्रकाशरसायनविषयक.

Photo-chromy (fō-tō-k'rō-mi) [Gr. *phos*, *photos*, Sk. भा, light, and *chroma*, colour.] *n.* (phys.) *colour-photography* निरनिराळ्या रंगांत फोटो छापण्याची कला *f*, रंजितप्रकाशलेखन *n*, रंजितप्रकाशलेखनकला *f*.

Photograph (fō'-tō-graf) [Gr. *phos*, Sk. भा, light, & *graphein*, to write.] *n.* प्रकाशलेख *m*, छवि *f*, loosely चित्र *n*, तसबीर *f*, फोटो *m*. P. *v. t. to take a photo* प्रकाशलेख घेणें, छवि पाडणें, छवि उतरणें, फोटो काढणें. [I ALWAYS PHOTOGRAPH BADLY, *I always come out badly in a photo* माझा फोटो नेहेमीं वाईट निघतो.] Pho'tographed *pa. t. & pa. p.*

Photog'rapher *n.* प्रकाशलेख घेणारा *m*, छवि पाडणारा *m*, फोटो काढणारा *m*, फोटोग्राफर, प्रकाशलेखक.

Photograph'ic,-al प्रकाशलेखनाचा, प्रकाशलेखनासंबंधीं, फोटोग्राफीचा- संबंधीं. २ *obtained by photography* प्रकाशलेखनपद्धतीनें घेतलेला -काढलेला. ३ प्रकाशलेखांत-फोटोंत दाखविलेला. ४ *used in photograghy* प्रकाशलेखनोपयोगी, फोटो काढण्याच्या कामाचा.

Photog'raphy *n.* प्रकाशलेखनविद्या *f*. [INSTANTANEOUS P. तात्कालिक प्रकाशलेखन. CHROMATIC P. यथावर्ण प्रकाशलेखन.]

Photogravure (fōtō-gra-vūr') [Fr. *photo*+*gravure*, engraving.] *n. a picture produced from photographic negative transferred to metal plate and etched in* ऋण प्रकाशलेख (रासायनिक औषधांनीं धातूच्या) पत्र्यावर कोरून त्यावरून छापलेलें चित्र *n*. २ कोरलेल्या प्रकाशलेखावरून चित्रें छापण्याची कला *f*.

Photo-heliograph *n.* सूर्याचे (निरनिराळे) फोटो किंवा प्रकाशलेख घेण्याची दुर्बीण *f*, सूर्यलेखक दुर्बीण *f*.

Photo-lithog'raphy *n.* प्रकाशलेख शिळेवर घेऊन त्या वरून त्याच्या प्रती छापण्याची कला *f*, शिळेवरून प्रकाशलेख छापणें *n*, शिलाप्रकाशलेखन.

Photometer (fō-tom'et-ėr) [Gr. *phos*, *photos*, Sk. भा, light, & *metron*, a measure.] *n.* *an instrument for measuring the intensity of light* प्रकाशतीव्रतामापक, (shortened to) प्रकाशमापक *m*. Photom'etry *n.* प्रकाशमापन *n*.

Photophobia (fō-tō f'o-bi-a) [Gr. *photos*, Sk. भा, light, & *phobos*, fear.] *n.* (*path.*) *dread of light* उजेड सहन न होणें *n*, प्रकाशासहनता *f*, डोळे दिपणें *n*, दीप *f*.

Photoscope (fō'-to-skōp) [Gr. *photos*, Sk. भा, light, & *skopein*, to see.] *n.* *an instrument for the observation of light or luminous effects* प्रकाशदर्शक.

Photopsia (fō-top'-si-a) [Gr. *photos*, Sk. भा, light, *opsis*, sight.] *n.* (*med.*) नेत्रापुढें अग्नीच्या ठिणग्या किंवा ज्वाळा दिसण्याचा रोग *m*.

Photosphere (fō'to-sfēr) [Gr. *photos*, Sk. भा, light, and E. Sphere.] *n.* *the luminous envelope of the sun or star from which its light and heat radiate* प्रकाशमंडळ *n*, तेजोमंडल *n*. Pho'tospheric *a.* प्रकाशमंडळाचा, तेजोमंडलाचा.

Photosynthesis (fōtō-sin'thē-sis) [Gr. *photo* + *synthesis.*] *n.* *the constructive process in plants by which organic compounds, such as carbo-hydrates, are formed from water and carbon dioxide in the presence of light* प्रकाशजन्यसंयोग (क्रिया).

Phototonus (fō-tot'ō-nus) [Gr. *photo* + *tone.*] *n.* (*bot.*) *healthy condition of plants due to sufficient exposure to light* (झाडांचा) प्रकाशजन्य टवटवीतपणा *m*.

Photo-type (fō'tō-tīp) [Photo + type.] *n.* *a plate for printing from produced by photographic process, a picture &c.* फोटोच्या पद्धतीनें तयार केलेली छापण्याची प्लेट, फोटोप्लेट.

Photo-zincography (fōtō-zinkōg'ra-fi) [Photo + zincography.] *n.* *photographic production of design on zinc plate* (एखाद्या वस्तूचा) फोटो जस्ताच्या पत्र्यावर घेऊन त्यावरून पुष्कळ प्रती छापण्याची कला *f*, फोटोझिंकोची कला *f*.

Phrase (frāz) [L. –Gr. *phrasis* -*phrazein*, to tell.] *n.* *mode of expression, diction* बोलण्याची धाटणी *f*, बोलण्याची धर्तो *f*- धाटी *f*- लकब *f*; as, "In simple P." २ *idiomatic expression* (भाषेंत रूढ झालेला) शब्दप्रयोग *m*, वाक्प्रचार, भाषणसंप्रदाय *m*, भाषाप्रकार *m*. ३ *a small group of words usually without a predicate, forming part of a sentence* वाक्याचा भाग *m*, वाक्यांश *m*; as, "A house *on the hill.*" ४ *a short pithy expression* चुटका *m*, म्हण *f*, अर्थपूर्णवाक्य *n*, मार्मिक शब्दप्रयोग *m*. ५ (*pl.*) *mere words*

केवळ शब्द *m. pl.*, निरर्थक शब्द *m. pl.*, व्यर्थ बडबड *f*; as, "We had enough of *phrases.*" ६ (*mus.*) *a short division of a musical composition* गीताचा भाग *m*, पदाचें कडवें *n.* P. *v. t. to express in words* शब्दांनीं सांगणें-म्हणणें-बोलणें, शब्दांत सांगणें etc.; as, "Thus he *phrased* it." Phrase'less *a.* (*Shakes.*) *indescribable* अवर्णनीय, वर्णनातीत, अनिर्वचनीय.

Phrase'-book *n.* म्हणींचें पुस्तक *n.*

Phrase'-monger *n.* (भाषणांत) चुटक्यांचा उपयोग करणारा, चुटक्यांचा शोकी *m.*

Phraseol'ogist *n. a collector of phrases* म्हणी गोळा करणारा *m*, चुटके वेंचून-निवडून ठेवणारा *m.*

Phraseol'ogy *n. mode of expression* बोलण्याची धाटणी *f*-धर्ती *f* पद्धति *f.* २ *choice or arrangement of words* शब्दयोजना *f*, शब्दांची जुळणी *f*-जोड *f.* ३ परिभाषा *f*; as, "Legal P."

Phra'sing *n. wording* (*of a speech or writing*) शब्दयोजना *f.* २ (*mus.*) *the division of a musical composition into its phrases* पद्याचीं कडवीं पाडणें *n.*

Phrenetic,-al (fre-net'ik,-al) *a.* Same as Frantic.

Phrenol'ogist *n.* मस्तकसामुद्रिक जाणणारा, मस्तकसामुद्रिकपटु.

Phrenology (fren-ol'o-ji) [Gr. *phrēn*, *phrenos*, mind, and *logos*, science.] *n. the study of external conformation of cranium as index to the development and position of organs belonging to the various mental faculties* मस्तकसामुद्रिक *n*, मस्तुलुंगेंद्रियशास्त्र *n*, मस्तुलुंगशास्त्र *n.* Phrenolog'ic,-al *a.* मस्तकसामुद्रिकाचा. Phrenolog'ically *adv.*

N. *B.*— मस्तिष्कविद्या will not do for Phrenology, for, मस्तिष्क is restricted to Brain in Medical science.

Phrensy (fren'zi) [See Frenzy.] *n. violent and irrational excitement, delirium* उन्माद *m*, मदात्यय *m*, मदात्ययवायु *m*, कावरेबावरेपणा *m.* Phren'sied *a.* कावराबावरा, उन्मत्त.

Phthiriasis (thir-i'-a-sis) [Gr. *phtheir*, a louse.] *n. a disease in which lice are bred on different parts of the body* उवाळपणा *m*, यूकोपसर्ग *m.*

Phthisic (tiz'ik), Same as Phthisis.

Phthisis (thī'sis) [Gr. *phthisis*, consumption.] *n.* (*med.*) *consumption of the lungs or tissues* कफक्षय *m*, क्षय *m*, फुप्फुसक्षय *m*, क्षयरोग *m*, राजयक्ष्मा *m*, यक्ष्मरोग *m*, यक्ष्मा *m*, रोगराज *m*, अतिरोग. [ACUTE P. तीव्र कफक्षय. CHRONIC P. जीर्ण कफक्षय. INTESTINAL P. आंतड्यांचा कफक्षय.] Phthis'ical *a.* कफक्षयरोगाचा-संबंधीं, क्षयविषयक. २ *affected with phthisis* क्षयरोगी, क्षयी, क्षयरोगविशिष्ट, क्षयाची भावना झालेला. Phthis'icky *a. having phthisis or some symptom of it, as difficulty in breathing* दमेकरी, कृच्छ्रश्वास लागलेला.

N. B. For distinction between Phthisis and Tuberculosis, see our note on the word Tuberculosis.

Phylactery (fi-lak'ter-i) [O. F.-L. L.-Gr. *phulakterion*, a preservative, a charm.] *n. a parchment with a passage of Exodus written on it, worn on the forehead and left arm* (यहुदी लोकांत) डाव्या हातावर व कपाळावर बांधण्याची शास्त्रवचनें लिहिलेली चामड्याची पट्टी *f*, 'तेफिलिन'. २ *something worn on the person as a charm or safe-guard* ताईत *m*, मंतरलेला दोरा *m*, गंडा *m*, बजरबट्टू *m*. ३ *a mascot* शुभप्रद वस्तु *f*.

Phylloclade (fi̅lō-klā'd) [Gr. *phullon*, a leaf + *klados*, a sprout.] *n. a stem-structure, taking on the general appearance and functions of a leaf* पर्णाचें कार्य करणारा व पर्णासारखा दिसणारा खोडाचा भाग *m*, दण्डपर्ण, on the analogy of राजर्षि.

Phyllode (fĭl'lōd) [Gr. *phullodes*, leaf-like,-*phullon*, leaf + *eidos*, form.] *n.* (*bot.*) *a petiole dilated into the form of a blade* पानाच्या ऐवजीं मोठा किंवा पसरट झालेला देंठ *m*, पर्णाकृति देंठ *m*.

Phyllotaxis (fĭllö-taks'is) [Gr. *phullon*, leaf, and *taxis*, order.] *n.* (bot.) *arrangement of leaves on axis or stem* अधिदंडपंक्ति, shortened into अधिपंक्ति.

Phylogenesis, Phylogeny (fīlō-jen'ē-sis, fī-lo'jē-ni) [Gr. *phulon*, race, tribe + E. *genesis.*] *n. the development of the race or species to which a plant belongs, its genealogy or evolutional history* (वनस्पतींच्या)कुलाच्या उत्पत्तीचा इतिहास*m*, कुलोत्पत्ति *f*.

Physic (fiz'ik) [O. F. *fisique* -L. -Gr. *phusike*, of nature -*phusis*, nature. Physic शब्दाचा मूळ अर्थ 'वैद्यक्रिया' किंवा वैद्याचा धंदा असा होता, परंतु तो आतां लुप्त झाला आहे.] *n.* (*colloq.*) *a medicine* औषध *n*, दवा *m*, दवाई *f*, औषधपाणी *n*; as, "A dose of P." P. *v. t.* (-ला) औषध देणें, (-चें) औषधपाणी करणें, औषधोपचार करणें. २ *to cure, to heal* (-ला-वर) लागू पडणें, बरा करणें; as, "A mind diseased no remedy can P."

Phys'ical *a.* (of science) भौतिक, पदार्थविज्ञानविषयक, भौतिकशास्त्राचा. [P. Astronomy भौतिक ज्योतिषशास्त्र *n*. P. Chemistry भौतिक रसायनशास्त्र *n*. P. Geography भूप्रकृतिविद्या *f*. P. Geology भौतिक भूगर्भशास्त्र *n*. P. Laboratory भौतिक प्रयोगशाला *f*. P. Mineralogy भौतिक खनिजशास्त्र *or* खनिजविषयक भौतिकशास्त्र *n*. P. Optics भौतिक दृक्शास्त्र *n*. P. phenomenon भौतिक चमत्कार *m*. P. property भौतिक धर्म *m*. P. Science (*as oppo. to mental, moral & biological science*) भौतिक शास्त्र *n*, जडपदार्थविषयक शास्त्र *n*, जडशास्त्र *n*. P. theory भौतिक उपपत्ति *f*.] २ *material* (*as distinguished from mental or spiritual*) भौतिक, स्थूल, जड, मूर्त, बाह्य, साकार,

स्थूलपदार्थरूप. [P. BODY भौतिकशरीर, स्थूलशरीर *n*, स्थूलदेह *m*, अन्नमयकोष *m*, आधिभौतिकदेह *m*, पिंडदेह *m*. P. PLANE भूलोक *m*, स्थूललोक *m*, इंद्रयगोचरसृष्टि *f*, इंद्रियविषयभूमिका *f*.] ३ *bodily* **भौतिक, शारीरिक, शरीराचा, शरीरासंबंधीं, शरीरविषयक.** [P. CULTURE शरीरांतील स्नायूंचा विकास होण्याकरितां केलेली तालीम *f*, शारीरिक उन्नति *f*. P. DRILL शारीरिक कवाईत *f*, शारीरिक कसरत *f*. P. EDUCATION शारीरिक शिक्षण *n*. P. EXAMINATION (*med.*) शरीरपरीक्षा *f*. P. FORCE or STRENGTH शरीरबल *n*, आंगबळ *n*, जोर *m*, बळ *n*.]

Phys'ically *adv. materially* (not *intellectually*) **शारीरिक सामर्थ्यानें, शरीरबांध्याच्या दृष्टीनें.** २ *with some bodily operation or exertion* **शरीरसामर्थ्यानें, आंगबळानें, शरीरद्वारा.**

Phys'ically *adv.* **भौतिक शास्त्राच्या नियमाप्रमाणें, भौतिक शास्त्राप्रमाणें, भौतिकशास्त्रानुसार, भौतिकशास्त्रदृष्ट्या.**

Physi'cian *n.* (as opposed to surgeon) **वैद्य** *m*, **चिकित्सक** *m*, **तबीब** *m*, **हकीम** *m*, (used esp. of a Mussalman P.) **भिषक्** *m*, **आयुर्वेदी** *m*. [BUSINESS OF A P. वैद्यकी *f*, हकिमी *f*.] २ (*fig.*) *one who ministers to moral diseases* **नीतीचा किंवा धर्माचा उपदेश करणारा, वैद्य** (used fig.) *m*; as, "A P. of the soul."

Phys'icist *n. a student of physics or of natural science in general* **भौतिकशास्त्रांचा अभ्यास करणारा, भौतिकशास्त्री** *m*, **जडशास्त्रवेत्ता** *m*. २ *a believer in the material origin of vital phenomena* **अचेतनापासून किंवा भौतिकापासून सचेतन वस्तु उत्पन्न होतात असें मानणारा, भौतिकवादी.** [जडवादी HAS BECOME FIXED FOR MATERIALIST, THEREFORE भौतिकवादी IS NEWLY COINED FOR PHYSICIST.]

Physics (fiz'iks) *n. pl.* (*pl.* in form but *singular* in sense) **भौतिकशास्त्र** *n*, **पदार्थविज्ञानशास्त्र** *n*. **सध्यां ह्या शास्त्रांत ध्वनिशास्त्र** (Sound), **उष्णताशास्त्र** (Heat), **प्रकाशशास्त्र** (Light), **लोहचुंबकशास्त्र** (Magnetism), **विद्युच्छास्त्र** (Electricity) **यांचा समावेश होतो. रसायनशास्त्र** (Chemistry) **व जीवशास्त्र** (Biology) **यांचा समावेश होत नाहीं.**

Physiognom'ic, -al *a.* **मुखसामुद्रिकाचा, मुखसामुद्रिका-संबंधीं.** Physiognom'ically *adv.* **मुखसामुद्रिकानें, मुखसामुद्रिकाप्रमाणें, मुखसामुद्रिकाच्या दृष्टीनें.**

Physiog'nomist *n.* **मुखसामुद्रिकवेत्ता** *m*, **चेहऱ्यावरून स्वभाव जाणणारा** *m*.

Physiognomy (fiz-i-og'no-mi *or* fiz-i-on'o-mi) [Fr.-L.-Gr. *phusis*, nature, and *gnōmōn*, an interpreter.] *n. art of judging character from features of face or form of body* **मुखसामुद्रिक** *n*, **मुखलक्षणांवरून किंवा शरीराच्या आकारावरून स्वभाव जाणण्याची विद्या** *f*. २ *the cast of feature, type of face* **मुखाकृति** *f*, **वदनाकृति** *f*, **तोंडवळा** *m*, **तोंडवळण** *n*, **चेहेरेपट्टी** *f*. ३ (*vulg.*) *face* **मुख** *n*, **चेहरा** *m*, **तोंड** *n*, **चर्या** *f*,

मुद्रा *f*, मुखचर्या *f*. ४ *external features of a country* (देशाचें) बाह्यस्वरूप *n*. ५ *characteristic aspect* विशिष्ट स्वरूप *n*.

Physiog'rapher *n*. भूप्रकृतिवर्णनवेत्ता, (b) भूप्रकृतिवर्णनकार.

Physiography (fiz-i-og'ra-fi) [Gr. *physis*, nature, and *graphein*, to describe.] *n*. भूप्रकृतिवर्णन (विद्या), ह्यांत हवा, दहिंवर, धुकें, मेघ, पाऊस, बर्फ, गारा, ओढे, नद्या, इत्यादि विषयांचें वर्णन असतें. Physiograph'ical *a*. भूप्रकृतिवर्णनासंबंधीं, भूप्रकृतिवर्णनविषयक.

Physiol'ogist *n*. इंद्रियविज्ञानपटु, इंद्रियविज्ञानशास्त्रवेत्ता.

Physiology (fiz-i-ol'o-ji) [Lit. 'the science of nature,' Gr. *physis*, nature, and *logos*, science.] *n. science of normal functions and phenomena of living things* इंद्रियविज्ञानशास्त्र *n*, or इंद्रियविज्ञान *n*, (प्राणी व वनस्पति यांच्या) इंद्रियांच्या व्यापारांची माहिती देणारें शास्त्र *n*. [ANIMAL P. प्राणींद्रियविज्ञानशास्त्र *n*. VEGETABLE P. वनस्पतींद्रियविज्ञानशास्त्र *n*.] २ *a treatise on physiology* इंद्रियविज्ञानशास्त्रावरील ग्रंथ *m*. Physiolog'ic,-al *a*. इंद्रियविज्ञानशास्त्राचा, इंद्रियविज्ञानशास्त्रविषयक. [P. MUSEUM ऐंद्रिय संग्रहालय *n*.] Physiolog'ically *adv*. इंद्रियविज्ञानशास्त्राच्या दृष्टीनें, इंद्रियविज्ञानशास्त्राच्या रीतीनें.

Physique (fiz ēk') [Fr. –Gr. *phusis*, nature.] *n. bodily structure, organization and development* शरीराचा बांधा *m*- ठेवण *f*- रचना *f*- काठी *f*, शरीर *n*.

Phytogenesis, Phytogeny (fītō-jen'-ē-sis, fī-tojē'-ni) [Gr. *phyto* + *genesis*.] *n. generation or evolution of plants* वनस्पतींच्या उत्पत्तीचा इतिहास *m*.

Phytography (fī-tog'ra-fi) [Gr. *phyto* + *graphy*.] *n. descriptive botany* वनस्पतिवर्णनविद्या *f*.

Phytology (fī-tol'ō-ji) [Gr. *phyton*, plant, and *logos*, a discourse.] *n*. (*botany*) वनस्पतिशास्त्र *n*.

Phytophagous (fī-tof'a-gus) [Gr. *phyto* + *phagein*, Sk. भुज्, to eat.] *a. feeding on plants* वनस्पतींवर उपजीविका करणारा, वनस्पतिभोजी, शाकाहारी.

Phytotomy (fī-tot'ō-mi) [Gr. *phyto*, + *temnein*, to cut.] *n. dissection of plants* वनस्पतींची चीरफाड *f*, वनस्पतिव्यवच्छेद *m*.

Phytozoon (fī-tō-z'ōon) [Gr. *phyto* + *zoon*, an animal.] *n. plant-like animal* वनस्पतींचीं लक्षणें असलेला प्राणी *m*, वनस्पतिकल्पप्राणी *m*.

Pi (pi) *n. the Greek letter p* ग्रीक भाषेंतील 'पाय्' नांवाचें अक्षर *n*. २ (*Math.*) वर्तुलाच्या परिघाचें व्यासाशीं प्रमाण दाखविणारें चिन्ह *n*. हें प्रमाण $\frac{२२}{७}$ किंवा ३.१४१५९ एवढें असतें.

Piacular (pī-ak'ū-lar) [L. *piaculum*, sacrifice, -*piare*, to expiate –*pius*, pious.] *a. expiatory, atoning* प्रायश्चित्तात्मक, प्रायश्चित्तरूप-कारी, पापनिवारक. २ *requiring expiation, criminal* पापी, दुष्ट, पापावह.

Piacular'ity *n.* *criminality, wickedness* पापीपणा *m*, दुष्टपणा *m*, दुष्टता *f*.

Pia mater (pī'ä mā'tėr) [L. *pia*, (fem. of *pius*, tender, kind) and *mater*, mother.] *n.* (*anat.*) *innermost membrane enveloping brain and spinal cord* मेंदु व पृष्ठवंशरज्जु यांच्या भोंवतालची वेष्टनत्वचा *f*, तनुवेष्टन *n.* या थरांत पुष्कळ रक्तवाहिन्या असतात. अंतर्मस्तिष्कावरण *n.* (See Dura mater).

Pian'ist *n.* इंग्रजी पियानो वाजविणारा.

Piano (pi-ä'nō) [It.] *adv.* *softly* (*direction to the performer*) हळू, हलके, हलक्या आवाजांत, बारीक.

Piano, Pianoforte (pi-a'nō,-fōr'tā) [It. *piano*, soft –L. *planus*, even, smooth, and It. *forte*, strong.] *n.* पेटी सारखें इंग्रजी वाद्य *n*, पियानो *f*.

Piazza (pi-az'a) [It.–L. *platea*, a place, a street.] *n.* *an open square with shops, etc. around it* चौक *m.* २ *a broad verandah or gallery round a house* घराभोंवतालची गलेरी *f*. ३ *a portico* ढेलज or ढेलच *f*.

Pica (pī'ka) [L. *pica*, a magpie, from the colours of the old black-letter type.] *n.* पायका टाइप *m.*

Pick (pik) [A. S. *pycan*, to pick.] *v. t.* *to break the surface of* (ground &c.) *with a pick* पिकावानें खणणें. २ *to make holes with a pick* पिकावानें (खणून) खळगे-खड्डे पाडणें-करणें. ३ *to peck at* (as a bird with its beak) टोंचणें, बोचणें, बोखडणें. ४ *to probe* (the teeth &c.) *with a pointed instrument* (कानकोरण्यानें किंवा दांतकोरण्यानें कान, दांत वगैरे) कोरणें, साफ करणें. ५ *to get bits of meat off* (a bone, &c.) (हातानें किंवा दांतांनीं) तोडनें, (काढून) साफ करणें, काढणें. ६ *to pluck, to gather* (flower, fruit, &c.) खुडणें, खुटणें, तोडणें, काढणें, खुटून-खुडून-तोडून काढणें; as, "To P. a fruit from a tree." ७ (of birds) *to take up* (grains &c.) *in a bill* टिपणें, वेंचणें, निवडणें, गोळा करणें. ८ (of persons) *to eat in small bits* (अन्नावर वासना किंवा भूक नसल्यामुळें रेंगाळत) एकेक घांस जेवणें; as, "He is *picking* his meal." ९ *to choose, to select* (काळजी-पूर्वक) योजणें, पसंत करणें, निवडणें, निवडून काढणें; as, "To P. one's words, way, steps, &c." १० *to pull to pieces* (oakum &c.) (सण वगैरे) खोलणें, पिंजणें, सोडवणें, सुटा करणें. ११ *to open* (*a lock*) *with something else than a key* सळईनें-खिळयानें उघडणें. १२ *to steal* चोरणें, चोरी करणें. (b) *to steal the contents of a pocket* खिसे कापणें-कातरणें. १३ *to collect, to call* जमवणें, गोळा -जमा करणें, संग्रह करणें; as, "To P. rags." (*b*) (with *up*) मिळवणें, गोळा करणें; as, "To P. up information." [To P. A HOLE IN ONE'S COAT *or* CHARACTER दोष काढणें, नाव ठेवणें, निंदा करणें. To P. A QUARREL भांडणाला मूळ काढणें, भांडण उकरून काढणें, भांडण उपस्थित करणें

To P. AT (*of one's food*) (रेंगाळत) एकेक घांस खाणें-जेवणें. २ (OF A PERSON) (एक सारखे दोष काढून) खिजवणें, सतावणें. To P. OAKUM (तुरुंगांतील वर्दी म्हणून) सण खोलणें. २ कैद *f*- शिक्षा भोगीत असणें. To P. OFF खुडणें, खुटणें, तोडणें. २ *to shoot or bring down one by one* एकामागून एक जमीनदोस्त करणें, टिपणें, टिपून काढणें; as, "Sharp-shooters P. off the enemy." To P. ONE'S WAY, *to walk carefully* पायांखालीं बघून चालणें. २ (संकटसमयीं) विचारानें वागणें. To P. OUT (-तून) वेगळा काढणें, निवडणें, निवडून काढणें. २ (कापड वगैरे मूळ रंगांशीं जुळणाऱ्या व खुलणाऱ्या रंगानें) रंगवणें, रंग देऊन खुलवणें; as, "To P. out any dark stuff with lines or spots of bright colors." ३ *to make out* (the meaning of a passage) अर्थ लावणें. ४ *to play (tune) by ear on the piano, &c.* सूर पाहाणें. To P. TO PIECES, *to pull apart piece by piece* तुकडे तुकडे करणें, चिंधड्या करणें. २ (*fig.*) *to criticise* (hostilely) *in detail* विस्तृत टीका करून चिंधड्या उडवणें. To P. UP बोटांनीं उचलणें, उचलून घेणें; as, "To P. up a ball or stone." २ *to raise oneself from a fall* सांवरणें, सांवरून धरणें. ३ *to gather here and there* गोळा करणें, मिळवणें; as, "To P. up information." ४ *to take a person on board one's ship, or into one's vehicle* (जहाजावर, गाडींत वगैरे) घेणें; as, "The train will stop to P. up passengers." ५ *to obtain by chance* (एखाद्याची ओळख) सहज होणें. ६ *to learn* (भाषा वगैरे) शिकणें, (-शीं) परिचय होणें. ७ *to earn* (a livelihood) (निर्वाहापुरते पैसे) मिळवणें. To P. ONE'S HEELS, *to move very smartly* ऐटींत-तोऱ्यांत-अकडींत-अकडीनें चालणें. To HAVE A BONE OR CROW TO P. नाखुषीला-तंट्याला कारण असणें. To P. AND CHOOSE, *to select fastidiously* फार खाराखोरी करून निवड करणें.

Pick (pik) *v. i. to eat slowly or by morsels* **रेंगाळत-एकेक घांस करीत जेवणें.** २ *to steal, to pilfer* (**बारीक-सारीक**) **चोऱ्या करणें, चोरणें, उपटणें.** [To P. UP हळु हळु सुधारत जाणें; as, "He is *picking up* in health."]

Pick (pik) *n.* **पिकाव** *m.* २ *a tooth-pick* **दांतकोरणें** *n.* ३ *the quantity* (of hops, cotton, &c.) *which can be gathered in a certain time* (**विवक्षित काळांत गोळा करतां येण्याजोगी**) **रास** *f.* ४ *choice, right of selection* **आवड** *f*, **निवड** *f*, **पसंत करण्याचा हक्क** *m*, **पसंती** *f*; as, "To have one's P." ५ *the best part* **अस्सल भाग** *m*, **निवडक पुरुष** *m. pl.*, **निवडक वस्तु**; as, "The P. of the nation." ६ (*print.*) **टायपाच्या तोंडावर बसलेली शाई किंवा कागद** *m.* ७ (weaving) (**बाण्याचा आडवा**) **दोरा** *m*; as, "So many *picks* to an inch." (b) (**धोटा फेंकणारा**) **ठोका** *m*, **सारा** *m.*

Pick'ax,-axe *n.* **पिकांव** *n*, **पिकंदर** *n.*

Pick'ed *pa. t.* P. *pa. p. pointed, sharp* **अणीदार, नाकेदार, टोंकदार, बारीक, अणकुचीदार.** २ *carefully*

selected निवडक, निवडलेला, वेंचक, वेंचलेला, वेचका, निवडून घेतलेला; as, "P. men."

Pick'edness *n.* अणीदारपणा *m*, अणकुचीदारपणा *m.*

Pick'er *n. one who, or that which, picks, in any sense:* as, (a) *one who uses a pick* टिंकाव वापरणारा, टिंकावानें दगड फोडणारा. (b) *one who gathers* जमविणारा, गोळा करणारा, निवडणारा. (c) *a thief* चोर *m.* (d) *a pickaxe* पिकाव *n*, कुदळ *f.* (e) (सण वगैरे) खोलण्याचें यंत्र *n*, खोलणी *f.* (f) घोडी *f*, धोटा मारणारी चामड्याची बाहुली *m*, 'पिकर' *m.*

Picker machinery *n.* (weaving) घोडी करण्याचीं यंत्रें *n. pl.*

Pick'fault *n. one who seeks out faults* छिद्रान्वेषी *m*, छिद्रान्वेषण करणारा, दोष काढणारा, दोषैकदृष्टि मनुष्य *m.*

Pick'ing *pr. p.* P. *v. n. the act.* खणणें *n*, खनन *n.* २ *the act of:* (a) *choosing* निवडणें *n*, निवड *f.* करणें *n*, पसंत करणें *n.* (b) *plucking* तोडणें *n*, खुटणें *n*, खुडणें *n.* (c) *gathering* जमा करणें *n*, गोळा करणें *n*, जमविणें *n.* ३ (*pl.*) *that which is, or may be, picked or gathered* जमविलेली किंवा जमवितां येण्यासारखी सामग्री, माहिती &c. ४ (*pl.*) (पगाराशिवाय आड मार्गानें मिळविलेली) चिरीमिरी *f*, अपहारित द्रव्य *n.* ५ *overburned bricks* (विटांचे) खंगर *m. pl.*

Pick'ing *n.* (in weaving) धोटा मारणें *n.*

Picking band *n.* लगाम *f*, मागाच्या दांडक्याला व 'पिकर'ला जोडणारी चामड्याची वादी *f.*

Picking bolt *n.* (weaving) माराचा गोळा *m.*

Picking glass *n.* वीण तपासण्याचें भिंग *n.*

Picking stick *n.* मार *f*, धोटा मारणारें लांकडाचें दांडकें *n.*

Pick'-lock *n. an instrument for picking locks* कुलूप उघडण्याची सळई *f.* २ *one who picks locks, a thief* सळईनें (नकळत) कुलपें उघडणारा *m*, चोर *m.*

Pick'-pocket *n.* खिसेकातरू *m*, खिसे कातरणारा *m*, खिसेकाप्या *m.*

Pick'purse *n.* Same as pick-pocket.

Pick'thank *n. an officious person* लुबरा *m.* २ (hence) *a flatterer* स्तुतिपाठक *m*, खुषमस्कऱ्या *m*, हांजीहांजी करणारा *m.*

Picka-back (pik'ä-bak) *adv.* }
Picka-pack (pik'ä-pak) *adv.* } *on the back or shoulders* पाठीवर, खांद्यावर, पाठोंगळीस, पाठकुळी, पाठकोळी, पाठगुळी.
Pick-pack (pik'pak) *adv.* }

Picket (pik'et) [Fr. *piquet*, dim. of *pic*, a pickaxe.] *n. a pointed stake* (अणकुचीदार) गज *m.* २ *a peg to tether a horse* खुंट *m*, मेख *f*, खुंटा *m*, मेढका *m.* ३ *a guard of soldiers* पहाऱ्यावरील शिपाई. [INLYING P. (शत्रूचा छापा आला असतां छावणींतील तयार असलेले) टपलेले शिपाई. OUTLYING P. (शत्रूवर टेहेळ ठेवण्याकरितां) बाहेर पाठविलेले शिपाई, टेहेळणीवाले.] ४ (usually *pl.*) *men stationed in a body or singly by a trade union*

dissuade men from work during a strike &c. (संपाऱ्या वेळीं कारखान्याजवळ उभे केलेले) प्रतिबंध करणारे लोक *m. pl.*, 'पिकेट'वाले *m. pl.* P. *v. t. to secure* (a place) *with stakes* (गजांचा) मेढेकोट करणें. २ *to fence* (गजांचा) कुड घालणें, गजांनीं कुडणें. ३ *to tether* (घोडा वगैरे) खुंट्याला बांधणें, मेखलणें. ४ *to station soldiers on the watch* पहाऱ्यावर शिपाई ठेवणें, पहारेवाले उभे करणें. ५ *to act as a picket* (छावणी, रस्ता वगैरच्या संरक्षणाकरितां) पहारा करणें, पहारेकऱ्याचें काम करणें. ६ *to beset workmen with pickets* पिकेटवाले नेमणें, पिकेटवाले उभे करणें. Pick'eted *pa. t. & pa. p.*

Picketing *n.* (बंदोबस्ताकरितां) गज पुरणें *n.* मारणें *n.* २ खुंटाला-मेखेला बांधणें *n.* ३ पिकेटवाले उभे करणें. ४ प्रतिबंध करणें *n.* ५ पहाऱ्यावर शिपाई उभे करणें *n.* ६ पहारा करणें.

Picket-pin *n.* घोडा बांधण्याचा खुंट *m.* मेख *f.*

Picket-line, Picket-rope *n.* घोडा बांधण्याचें दावें *n.*

Piece (pēs) [Fr. *piece*, a portion.] *n. a portion* तुकडा *m*, कटका *m*, कुटका *m*, खंड *n*, खांड *n*, खांडोळें *n*, शकल *n*;–esp. of a fruit फोड *f*, फाड *f*, फाक *f*, कापटी *f*;– of cakes, &c. चकती *f*, टवरा *m*;– as torn off from the mass by the hand or mouth लचका *m*, लवका *m* (v. घेणें, काढणें, तोडणें). [P.s (*compreh.*) तुकडे *m. pl.*, तुकडेताकडे *m. pl.* P.s, *bits* चुरा *m*, चाराचुरा. P. ADDED (to cloth, wood, &c.) पट्टी *f*, जोड *m*, सांधा *m*. TO BREAK INTO P.s फोडणें, फोडून टाकणें, तुकडेतुकडे-चकाचूर करणें *g. of o*;—(a wreath, &c.) घळणें, सुटणें, तुटणें, विस्कळणें, ओघळणें, ओहळणें; –(a building) मोडणें, कोसळणें, ढांसळणें, धासळणें, निखळणें, मोडकळणें. TO PULL or TAKE TO P.s तुकडे करणें, उखळणें, उखडणें, निखळणें, उलकटणें; –(a garment) उसवणें, उस्तरणें. OF ONE P. एकसंध, एकसंधी, सलग, अखंड.] २ *a definite portion or quantity* (as of goods or work) अंश *m*, भाग *m*, वांटा *m*, विभाग *m*, खंड *m*, अंग *n*, हिस्सा *m*. [P. (of cloth) ठाण *n*, ताका *m*, तागा *m*. P. (of a bale of cloths) सणंग *n*. P. (of money) नाणें *n*. COPPER P. तांब्याचें नाणें *n*. GOLD P. सोन्याचें नाणें. SILVER P. चांदीचें नाणें *n*, रुप्याचें नाणें *n*. P. GOODS (वारांवर विकले जाणारे) कापडाचे कटके *m. pl.* P. broker *n.* कापडाचे कटके विकत घेणारा *m.*] ३ *an individual article* डाग *m*, डागिना *m*, नग *m*; (specifically) *a musket, a gun or cannon* बंदूक *f*, तोफ *f*; as, "A battery of six P.s." ४ *a literary or artistic composition* लहान वेंचा *m*, प्रबंध *m*, कविता *f*, (गाण्याची) चीज *f*, चुटका *m*. ५ *an individual* (applied to a person as being of a certain nature or quality; often, but not always, used slightly or in contempt) व्यक्ति *f*, माणूस *m*, तुटपुंज्या *m*; as, "A P. of a logician." [OF A P. (in a bad sense) एकाचसारखा, एकाचप्रतीचा.

OF A P. WITH सारखा, सदृश. A P. दरेकास, प्रत्येकास, दर इसमास. TO GIVE a P. of ONE'S mind (दुसऱ्याला) निर्भीडपणानें व जरा कडक रीतीनें बोलणें.]

Pickle (pik'l) [Dut. *pekel*, pickle, brine.] *n. brine or vinegar used for preserving food, vegetables, &c.* खारवणी *f*, खार *m*, खारेंपाणी *n*, खारा मसाला *m*. [TO TAKE THE P. खारणें, खारावणें, रांपणें.] २ *something pickled* लोणचें *n*, अचार *m*. ३ *an acid solution to clean metallic surfaces before electroplating* (मुलामा देण्यापूर्वी धातूच्या पत्र्याला लावण्याचें) आम्ल मिश्रण *n*. P. *v. t. to preserve in a pickle, to treat with pickle* खारवणें, खारांत घालून ठेवणें, लोणचें *n*- खार *m*. घालणें -करणें *g. of o.* Pic'kled *pa. t.* P. *pa. p.* खारवलेला, मुरलेला, मुरवलेला, लोणचें घातलेला. [A P. ROGUE चोराचा अर्क *m*, अट्टल चोर *m*.] Pic'kler *n*. लोणचीं घालणारा, लोणच्यांचा व्यापारी, लोणचींवाला *m*.

Picnic (pik'nik) [Fr. *pique-nique*, etym. dub.] *n. a pleasure-party including meal out of doors* (निरनिराळ्या लोकांनीं आपापल्या घरचे खाण्याचे पदार्थ आणून केलेलें) वनभोजन *n*. P. *v. i.* वनभोजनास जाणें. २ सहल करण्यास जाणें. Pic'nicker *n*.

Picric (pik'rik) [Gr. *pikros*, bitter.] *a. denoting picric acid* पिक्रिक अम्लाचा. Picric acid *n*. पिक्रिक अम्ल *n*.

Pictograph (pik'tō-grăf) [L. *pingere*,-*pictus*, Sk. पिंज्, to paint.] *n. a pictorial symbol* चित्रलिपि *f*, चित्राक्षरलिपि *f*. २ *a primitive record consisting of these* चित्रलिपींत लिहिलेले प्राचीन लेख *m. pl.*, चित्रलिपिलेख *m. pl.*

Pictor *n*. (*astron.*) *painter's easel* चित्रकारफलक (तारा).

Pictor'ial *a. of, expressed in, picture* चित्राचा, चित्रविषयक, चित्रासंबंधीं, चित्रांनीं दाखविलेला. २ *illustrated, picturesque* सचित्र, चित्रयुक्त, चित्रांनीं भरलेला, नयनमनोहर. P. *n. a journal of which pictures are main feature* सचित्र मासिक *n*, सचित्र वर्तमानपत्र *n*, चित्रमय मासिक (पुस्तक) *n*.

Picture (pik'tūr) [L. *pictura -pingere -pictus*, to paint; Sk. पिंज्, to paint. याचा मूळ अर्थ 'रंगवणें, रंग भरणें' असा होता.] *n. a painting* चित्र *n*, रंगीत चित्र *n*. २ *a drawing* रेखाचित्र *n*. (b) *a portrait* प्रतिमा *f*, प्रतिरूप *n*, प्रतिच्छाया *f*, छवी *f*. ३ *a picturesque scene* (चित्रासारखा) हुबेहुब देखावा *m*. ४ *a vivid description* हुबेहुब वर्णन *n*, चित्र (*fig.*) *n*. ५ *a representation to the "mind's eye"* (डोळ्या पुढें आणलेलें) चित्र *n*, (नेत्रापुढें उभा राहिलेला) देखावा *m*. ६ *a perfect type* (पूर्ण) चित्र *n*, मूर्तिमंत प्रतिमा *f*; as, "She looks the very P. of health." P. *v. t. to represent in picture* चित्रांत दाखविणें, चित्र *n*- तसबीर *f*- काढणें-उतरणें *g. of o.* २ *to describe graphically* चित्र काढणें, हुबेहुब वर्णन करणें. ३ *to*

imagine to oneself चित्र उभें करणें, चित्र *n*- मूर्ति *f.* हुबेहुब डोळ्यांपुढें उभी करणें-आणणें.

Picture-book *n.* (लहान मुलांकरितां) चित्रांचें पुस्तक *n.*

Picture-cleaner *n.* (मळक्या) चित्रांना (नवे रंग देऊन) तकाकी आणणारा *m.*

Picture-gallery *n.* चित्रप्रदर्शनशाला *f*, चित्रांची गल्लेरी *f*, चित्रांचें प्रदर्शन करण्याचा दिवाणखाना.

Picture-post-card *n.* सचित्र पोस्टकार्ड *n*, पाठीवर चित्र-असलेलें पोस्टकार्ड *n.*

Picture-rod *n.* तसबिरी टांगण्याची पट्टी *f.*

Picturesque' *a. fit to be the subject of a striking picture* चित्र काढण्याजोगा-सारखा, चित्र काढण्यास योग्य, चित्रांत शोभेसा (सुंदर). २ *beautiful as a picture* चित्रासारखा सुंदर, मनोहर, चित्रोपम, सौंदर्यपूर्ण. ३ (*of language*) *strikingly graphic, vivid* हुबेहुब वर्णन करणारी, (डोळ्यापुढें हुबेहुब) चित्र उभें करणारी, अलंकारयुक्त. Picturesque'ly *adv.* Picturesque'ness *n.*

Picture-writing *n.* (प्राचीन) चित्रलिपि *f.*

Piddle (pid'l) [A weakened form of Peddle.] *v. i. to deal in trifling matters* क्षुल्लक गोष्टींत लक्ष घालणें. २ *to be squeamishly nice about one's food* चाखत -चाखतमाखत-चव घेत घेत-नाका ओंठावर खाणें-जेवणें, चोखंदळ असणें. ३ (*childish*) *to make water* मुतणें, लघवी करणें. Pid'dler *n.* Pid'dling *pr. p.* क्षुल्लक, किरकोळ, क्षुद्र.

Pie (pī) [Fr.–L. *pica*, akin to *picus*, a woodpecker.] *n. a magpie* (युरोपखंडांतील) पाय नांवाचा पक्षी *m.*

Pie (pī) [Hind. *pai*] *n.* पै *f.*

Pie (pī) [L. *pica.*] *n. a confused mass of type* सळमिसळ झालेला टाईप *m*, एकत्र मिसळलेला (निरनिराळ्या तऱ्हेचा) टाईप *m*, खुर्दा *m*, पै. २ (fig.) *chaos* गोंधळ *m*, गप्पागोंधळ *m.* P. *v. t.* टाइपांची मिसळामिसळ करणें, टाइपांचा खुर्दा करणें, पै करणें.

Pie (pī) [Fr.–L. *pica*, lit. a magpie, from its old black-letter type on white paper resembling the colours of the magpie.] *n. the service-book* (रोमनक्याथोलिक लोकांचें) प्रार्थनापुस्तक *n.* [By COCK AND P. *an adjuration equiv. to "By God & the service book"* देवाची व प्रार्थनापुस्तकाची शपथ.]

Pie (pī) [Perhaps from miscellaneous contents compared to the piebald appearance of a magpie.] *n. a baked crust of pastry enclosing fruit or meat* (फळाभोंवतालचा किंवा मांसाच्या पुरणाभोंवतालचा) कणकेचा भाजलेला कडक पापुद्रा *m.* २ *small or open piece of pastry* न मिटलेलें पेस्ट्री पक्वान्न *n*, पाय *n.* [To HAVE A FINGER IN THE P., *to be (esp. officiously) concerned in the matter* दुसऱ्याच्या कामांत हात घालणें, एखाद्या कामांत लुबरेपणा -पुढें पुढें करणें. To EAT HUMBLE P., *to take a subordinate or inferior position* कमीपणा पतकरणें, पडतें घेणें. २ *to have*

one's sense of self-importance lowered स्वतःचें महत्व कमी झालेंसें वाटणें, (स्वतःची) आढ्यता कमी होणें. ३ *to make humble apology* माफी मागणें.]

Piebald (pī'bawld) [From *pie*, a magpie, + *bald*, in the sense of streaked.] *a. of two colours irregularly arranged, esp. black and white* दोन रंगांचा, दोन रंग असलेला, (विशेषतः) पांढऱ्या व काळया रंगाचा, अबलख, बांडा, कबरा. २ (*fig.*) *motley* नाना रंगाचे पट्टे असलेला, नानारंगी, विचित्ररंगी.

Pierce (pērs) [Fr. *percer*, Etym. dub.] *v. t. to prick (with a pin)* टोंचणें, बोंचणें, बोंचकणें, भोंसकणें. २ *to make a hole in* भोंक *n*- रंध्र *n*- वेध *n*- ,वेज *n*. पाडणें. ३ *to force one's way through* (-मधून) घुसणें, घुसून जाणें, पार-आरपार निघून जाणें, भेदणें, भेद करणें, भेदून जाणें, प्रवेश *m*- शिरकाव *m*. करणें; as, "To P. the enemy's line." ४ (*fig.*) (*of cold, pain, grief*) *to penetrate* झोंबणें, लागणें,मनाला लागणें; (*of shriek*) कानठळया बसविणें; (*of glance, etc.*) मनांतील आशय *m*- रहस्य *n*- गुज *n*. शोधून काढणें, मर्म जाणणें-शोधणें, उकलणें, उकलून काढणें. P. *v. i. to penetrate through or into* शिरणें, रुतणें, रुपणें, रोवणें, बोंचणें, रिघणें, घुसणें, घुसून जाणें, शिरकणें, टुपणें. २ (*fig.*) उकलणें, जाणणें; as, "She would not *pierce* further into his meaning." Pierce'able *a.* बोंचण्याजोगा, वेध्य, वेधनीय, घुसण्याजोगा, घुसून जाण्याजोगा.

Pierced' *pa. t.* P. *pa. p.* टोंचलेला, बोंचलेला. २ वेधलेला, भेदलेला, भेदित, वेधित. ३ *perforated* सच्छिद्र, छिद्रांचा, छिद्रें पडलेला, जाळीदार.

Pier'cer *n.* टोंचणारा *m*, बोंचणारा *m*. २ वेधक *m*, भेदक *m*, वेधनकर्ता *m*. ३ भोंकें पाडण्याचें हत्यार *n*, टोंच्या *m*.

Pier'cing *pr. p.* (*of a cry*) *shrill, alarming* कर्कश, कानठळया बसविणारा, किर्र, भीतिदर्शक. २ (*of wind*) *keen* झोंबणारा, कडक. ३ (*of eyes*) *looking, as it were, through one* टक लावणारा, निरखून पाहाणारा. Pier'cingly *adv.*

Piety (pī'et i) [Fr. *pie'te'* –L. *pietas*, piety –*pius*, pious.] *n. godliness* ईश्वरपरायणता *f*, देवभक्ति *f*, ईश्वरभक्ति *f*, परमेश्वरभक्ति *f*, ईश्वरनिष्ठा *f*. [THE PATH OF P. भक्तिमार्ग *m*.] २ *religion* धर्मपरायणता *f*, धर्मपरता *f*, धर्मवृत्ति *f*, सत्ववृत्ति *f*. ३ *devoutness* भाव, निष्ठा *f*,श्रद्धा *f*. ४ *dutiful affection for one's parents &c.* मातापितृभक्ति *f*, आईबापांची मर्यादा *f*, पुत्रधर्मपरायणता *f*, अपत्यधर्मनिष्ठा *f*. Pi'ous *a.* ईश्वरपरायण. २ धर्मपरायण, धर्मनिष्ट. ३ मर्यादशीर. ४ निष्ठाशील, श्रद्धाळू. Pi'etism *n. deep religious feeling* कडकडीत भक्ति *f*- श्रद्धा *f*, परायणता *f*, पूर्णनिष्ठा *f*, भक्ति *f*. (b) *the pretence of it* भक्तीचें देव्हारें *n*- पोम *n*, ढोंग *n*, भोंदूपणा *m*, दांभिकपणा *m*.

Piezometer (pīē-zom'ē-ter) [Gr. *piezein*, to press,

& meter.] n. (phys.) an instrument for measuring the compressibility of liquids द्रवसंपीड्यतामापक. २ (phys.) gauge connected with a water main to show the pressure at that point (पाण्याच्या नळास लावलेलें) पाण्याचा दाब दाखविणारें घड्याळ n.

Pig (pig) [M. E. pigge. Etym. dub.] n. swine, hog डुकर n, डुकुरलें n, डुकराचें पोर n. [To BUY A P. IN A POKE, to buy a thing without seeing it or knowing its value Cf. पाण्यांत म्हैस आणि बाहेर मोल करणें. To BRING ONE'S P.S TO A PRETTY MARKET, to make a disadvantageous bargain सवद्यांत फसणें, नुकसानीचा सवदा करणें.] २ an oblong mass of metal from smelting furnace, esp. pig-iron (भट्टींतून काढलेला) धातूचा गोळा. (b) (भट्टींतून काढलेलें) लोखंड, लोखंडाचा गोळा. ४ (colloq.) a person of uncleanly habits or offensive manners डुक्कर (fig.) m. P. v. t. & i. to bring forth pigs डुकरें विणें, डुकरासारखी (पोरांची) लेंडार f. लावणें. P. v. i. to herd together like pigs डुकराप्रमाणें एकत्र असणें-जमणें, कळप करणें. २ to huddle together in one bed (डुकरांप्रमाणें) एका आंथरुणावर (पुष्कळांनीं) लोळणें. Pig'-eyed a. having small, deep-set eyes बारीक व खोल डोळे असलेला. Pig'gery n. डुकरवाडा m- खाना m, सूकरालय n. Pig'gish a. डुकराचा, डुकरासारखा-प्रमाणें. २ greedy आधाशी, खादाड, हांवरा, हांवरट. ३ uncleanly घाणेरडा, डुकरासारखा. Pig'-headed a. obstinate हेकट, हेकड. २ stupid मठ्ठ, मख्खा, माठ्या, लड्डु, मूर्ख. Pig'-headedly adv. Pig'-headedness n. Pig'-sty n. (sties. pl.) same as Piggery. २ a dirty hovel घाणेरडी जागा f.

Pigeon (pij'un) [O. F. pijon -L.L. pipionem, a young cheeping bird, -pipere, to chirp.] n. a bird of the dove kind खबुतर or कबुतर n, कपोत m. [BLUE P. पारवा m. DOMESTIC P. गृहकपोतक m. KEEPER OF P.S (for sport etc.) कबुतरबाज m. MILKY WHITE P. कागदी कबुतर m. A FAT P. (fig.) दुभती गाय f. HOMING P. OR CARRIER-P. a pigeon trained to carry home messages tied to its neck निरोप नेणारें कबूतर n, निरोपी कबूतर n.] २ a simpleton, a gull भोळसर मनुष्य m, सोपी शिकार f, गरीब सावज n.

Pigeon-breast n. (मनुष्याची) वर आलेली छाती f, वर आलेलें उराडें n. P.-breasted a. छाती किंवा ऊर वर आलेला.

Pigeon-hearted a. very timid भितरा, भित्रा, भ्याड.

Pigeon-hole n. a small recess for pigeon to rest in कबुतरांचें घरटें n, खुराडें n. २ one of a set of compartments for papers in a cabinet etc. (कपाटाचा) खण m, घर n, खाना m, पूड n. P.-hole v. t. खणांत ठेवणें-घालणें; as, "To P. a letter or report." २ to put aside (matter) for future consideration (पुढें विचार

करण्याकरितां) बाजूस सारणें, बाजूला ठेवणें-ठेवून देणें, टाकून -ठेवणें. ३ *to assign (a thing) to a definite place in memory* (एखादी गोष्ट) स्मृतिकपाटाचे खणांत ठेऊन देणें.

Pigeon-livered *a.* Same as Pigeon-hearted.

Pigeon-pea *n.* तूर (डाळ) *f.*

Pig'eonry *n. pigeon-house* कबूतरखाना *m*, खुराडें *n*, खुबडी *f*, खुडी *f*, घावळ.

Pigeon's-milk *n. partly digested food with which pigeons feed their young* कबुतरांचें पोरांना घालण्याचें अर्धवट पचलेलें अन्न *n.*

Pig-eyed, piggery, Pig-headed, See under pig.

Pigment (pig'ment) [L. *pigmentum* -*pingere*, Sk. पिंज्, to paint.] *n. a colouring matter used as paint or dye* रंगाची पूड *f*, रंगद्रव्य *n*, रंग *m*. २ *natural colouring matter of a tissue* (धातूंतील) रंजकद्रव्य *n*, रंजक *n.* [P.-CELL *n.* रंजक द्रव्याची पेशी *f.*] Pigmen't al, Pig'mentary *a.* रंगाचा-रंगाविषयीं. २ रंग लावलेला. Pigmenta'tion *n. the colouring of skin, eyes and hair distinctive of the various races of mankind* (निरनिराळया मानव जातींचा भेद दाखवणारा त्वचा, डोळे, केंस इत्यादिकांचा) रंग *m.* २ (*physiol.*) *an abnormal deposit of pigment in the tissues of the body, and consequent colouring of the skin* (जीवनरसाच्या पेशींतील) रंजकाधिक्य *n.*

Pigmy (pig'mi) *n.* See Pygmy.

Pig-sty See under Pig.

Pigtail (pig'tāl) [Pig + tail] *n.* डुकराचें शेंपूट *n*- शेंपटी *f.* २ *plait of hair hanging from back of head* केंसांची वेणी *f.* ३ *tobacco twisted into thin roll* तंबाकूची वळी *f*, तंबाकूची कांडी *f*, 'पिगटेल' नांवाचा खाण्याचा तंबाखू.

Pike (pīk) [Fr. *pique*, a point.] *n. a long wooden staff with steel or ironhead* भाला *m*, बरची or बर्ची *f.* २ *pickaxe* पिकांव *m*, पिकंदर *m*, टिकांव *m.* ३ *spike* शूल *m*, सूळ *m.* ४ *peaked top of a hill* पर्वताचें शिखर *n*- टोंक *n.* ५ *a large voracious fresh-water fish* गोड्या पाण्यांतील 'पाइक' नांवाचा खादाड मासा *m.* ६ *a toll-bar, a toll* नाकें *n*, दस्तुरी *f*, नाक्याचा किंवा दस्तुरीचा दरवाजा *m.* P. *v. t. to thrust through or kill with a pike* भाल्यानें भोंसकणें -ठार मारणें. Piked *a. pointed* टोंकदार, अणकुचीदार, बारीक, तीक्ष्ण. Pike'man *n. a soldier armed with a pike* भालेकरी *m*, बरचीदार-वाला *m.* २ *a miner who uses pickaxe* पिकाववाला खाणींतील मजूर *m.* ३ *a keeper of a turnpike* नाकेदार *m.* Pike'staff *n. the staff or shaft of a pike* भाल्याचा दांडा *m*, भालेकाठी *f*, शूलदंड *m.* २ *a staff with a spike in the lower end to guard against slipping* (घसरूं नये म्हणून) बुडाशीं चूक मारलेली काठी *f.*

Pikeman,
Pikestaff, } See under Pike.

Pilaster (pi-las'tėr) [Fr. *pilastre* –L. *pila*, a pillar.] *n.* (*arch.*) *a rectangular column, esp. one engaged in a wall* (भिंतींत बसविलेला) चौकोनी खांब *m*, चौधारी खांब *m*, चतुष्कोणस्तंभ *m*.

Pilas'tered *a.* चतुष्कोणस्तंभयुक्त.

Pile (pīl) [L. *pil a*, a pillar.] *n. a heap of things laid more or less regularly upon one another* राशि *f*, *pop.* रास *f*, ढीग *m*, ढिगारा *m*, डिंग *m*, डिगोरा *m*, डिंगोळी *f*, डुंग *m*, डुंगी *f*, गंज *m*, ढाळा *m*, चवड *f*, चळय *f*. २ *a funeral pyre* चिता *f*, सरण *n*. ३ *a heap of money* पैशाचा ढीग *m*- ढिगारा *m*. [To MAKE ONE'S P., *to amass fortune* अपार संपत्ति मिळवणें, वित्तसंचय करणें.] ४ *a lofty mass of buildings* मोठी इमारत *f*, भव्य हवेली *f*. ५ *series of plates of dissimilar metals laid one upon another alternately for producing electric current* विद्युद्राशि *m*.

Pile (pīl) *v. t. to heap up* रास *f*- ढीग *m*. करणें-रचणें *g. of o.*, डाळणें, रचणें, रास करून ठेवणें, एकावर एक रचून ठेवणें, ढिगारा घालणें. [To P. ARMS, *to place obliquely together with lower ends resting on the ground* (वर तोंडें करून) बंदुका उभ्या ठेवणें.] Piled *p. a.* रचलेला, रचून ठेवलेला, ढिगारा घातलेला.

Pile (pīl) [A. S. *pīl*, a sharp stake –L. *pīlum*, a javelin.] *n. a pointed stake or post* निमुळता खांब *m*. २ *a heavy beam driven vertically into bed of river, etc., as support for bridge* (पाया सांवरून धरण्याकरितां नदीच्या पात्रांत रोंवलेला) खांब *m*- मेढ *f*- खुंट *m*. P. *v. t. to drive piles into* खांब रोंवणें, धिरा देणें, मेखा मारणें-ठोकणें, मेढी रोंवून मजबूत करणें. Pile-bridge *n.* खांबांवर बांधलेला पूल *m*. Pile-driver *n.* खांब ठोकून बसविण्याचें यंत्र *n*. Pile-light *n.* (जहाजांकरितां) खांबावर लावलेला दिवा *m*.

Pile (pīl) [L. *pilus*, a hair.] *n. soft hair* मऊ केश *m. pl.*, *pop.* केंस *m. pl.*, सड *m. pl.* २ *woollen or cotton fibre* कापूस लोकर इत्यादिकांचा तंतू *m*- दोरा *m*. ३ *the nap on velvet* फूल *n*. Pil'ed *a. having a pile or nap* तंतू -दोरा असलेला. २ फूल असलेला.

Pile-bridge,
Pile-driver, } See under Pike. No. 3.
Pile-light,

Piles (pīlz) [L. *pila*, a ball.] *n. pl. hemorrhoids* मुळव्याध *f*, मुळव्याधीचे मोड *m. pl.*, अर्श *m*, गुदार्श *m*, गुदांकुर *m*, गुदरोग *m*. [BLEEDING P. रक्ताची मुळव्याध *f*. BLIND P. रक्त न पडणारी मोडाची मुळव्याध *f*. EXTERNAL P. मोडावर कातडी असलेली बाहेरची मुळव्याध *f*, बाह्य अर्श. INTERNAL P. आंतली मुळव्याध *f*, अन्तरर्श *m*.]

Pileus (pī'lē-us) [L. *pileus*, a felt cap. Gr. *pilos*, in the same sense.] *n.* (*bot.*) *the expanded upper*

portion of many of the fungi 'फंगाय' जातीच्या वनस्पतीचा टोपीसारखा भाग *m*, 'फंगाय'ची टोपी *f*.

Pilfer (pil'fėr) [From O. Fr. *pelfre*, booty.] *v. t. to steal little by little* (थोडें थोडें) उचलून नेणें, उपटणें, उचलणें, उचकणें, उपटाउपट *f*. करणें *g. of o.*, हात *m*- पट्टा *m*. मारणें *with* वर *of o.*, ताव *m*. देणें *with* वर *of o.* P. *v. i. to steal small things* उचलेपणा *m*- भामटेपणा *m*- भामटेगिरी *f*. करणें, हलकी चोरी *f*- भुट्टेचोरी *f*. करणें. Pil'fered *pa. t.* & *pa. p.* Pil'ferer *n. a petty thief* उचल्या *m*, भामट्या *m*, भुट्टेचोर *m*, भुरटाचोर *m*, उचक्या *m*. Pil'fering *pr. p.* & *v. n.*

Pilgrim (pil'grim) [Fr. -L. *peregrinus*, a foreigner.] *n.* (R) *a traveller* प्रवासी *m*, मुशाफर *m*, पांथस्थ *m*, पांथिक *m*, फिरस्ता *m*. [P.s AND SOJOURNERS उतारूपातारू *m. pl.*] २ *a traveller to holy places* यात्रेकरी *m*, यात्रेकरू *m*, जत्रेकरी, जत्रेकरू *m*, तीर्थकरी, तीर्थाटण करणारा प्रवासी *m*, यात्रिक *m*. [A COMPANY OF P.s यात्रा *f*.] Pil'grimage *n. a journey made by a pilgrim* यात्रा *f*, तीर्थयात्रा *f*, तीर्थाटन *n*. [PERIODICAL P. वारी *f*, जत्रा *f*, खेटा *m*. PERFORMER OF IT वारकरी *m*. P. TO BENARES काशी-यात्रा *f*. -TO THE THREE HOLY PLACES (काशी, प्रयाग, गया) OF THE HINDUS त्रिस्थळी *f*. PLACE OF P. तीर्थ *n*, क्षेत्र *n*. TO WANDER ABOUT ON A P. तीर्थं करणें. P. OF GRACE ईश्वरप्रेरणायुक्त यात्रा *f*.] २ *the span of human life on the earth* संसारयात्रा *f*, जीवन-यात्रा *f*, इहलोकींची यात्रा *f*.

Pilgrimage, See under Pilgrim.

Piliferous (pī-lif'ėr-us) [L. *pilus*, hair + *ferous*.] *a.* (*bot.*) *having hair* केशयुक्त, केंसाळ. P. layer *n. the outermost layer of the root* (*called also epiblast*) (मुळाची बाह्यतम) केशयुक्त त्वचा *f*.

Pill (pil) [Fr. -L. *pilula*, dim. of *pila*, a ball.] *n. a small ball of medicine* (औषधाची) गोळी *f*, गुटिका *f*, वटिका *f*, वटी. २ (*fig.*) *anything nauseous or offensive which must be accepted or endured* अप्रिय पण पथ्यकर गोष्ट *f*. P. *v. t. to give pills to* (-ला) गोळ्या देणें. २ *to vote against and refuse* (*for club-membership*) विरुद्ध मत देणें, नापसंती दर्शविणें. A bitter P., *a disagreeable proposal which one accepts under compulsion* (सक्तीनें कबूल करावी लागणारी) अप्रिय योजना *f*, कडू गोळी *fig*. P. -box *n*. (औषधी) गोळ्या ठेवण्याची डबी *f*. Pill'ule *n*. लहान गोळी *f*.

Pillage (pil'āj) [Fr. *pillage*-L. *pilare*, to plunder.] *n. plundering* लुटणें *n*, लुबाडणें *n*, नागवणें *n*, बुचाडणें *n*. २ *booty taken in war* (युद्धप्रसंगीं केलेली) लूट *f*, लुटून नेलेली चीजवस्त *f* -वस्तु *f*. P. *v. t. to plunder* लुटणें, लुबाडणें, फस्त-उध्वस्त -उजाड करणें. Pill'ager *n*. लुटारू *m*.

Pillar (pil'ar) [L. *pila*, a pillar.] *n. a column, post* खांब *m*, स्तंभ *m*. [ERECTED UPON TWO P.s (A BUILDING) दुखांबी (इमारत). MAIN P. OF A HOUSE धारणखांब *m*, धारण *m*, मूलस्तंभ *m*.] २ *a post erected for a monument or ornament* स्मारकस्तंभ *m*, जयस्तंभ *m*. [STONE P. मनोरा *m*.] ३ (*fig.*) *a person who is a main supporter* आधारस्तंभ *m*, आधार *m*, नेट *m*, टेकावा *m*, आश्रय *m*, खांब (*fig.*) *m*; as, "A P. of the faith." ४ *anything resembling a pillar* सोट *m*, लोळ *m*. ५ *a solid mass of coal, etc. left to support the roof of the working* (खाणींतील) कोळशाचा खांब. P. *v. t. to support as with pillars* धिरा देणें, खांब देणें, खांब देऊन वर उचलणें, खांबांचा आधार देणें. [FROM P. TO POST, इकडून तिकडे, मागून पुढें. २ *from one business to another* ह्या धंद्यांतून त्या धंद्यांत, ह्या पेंचांतून (निघून) त्या पेंचांत.] Pil'lared *a. supported by pillars* स्तंभाश्रित, खांबावर असलेला-टेंकलेला, खांबाचा नेटावा दिलेला; as, "P. arches." २ *ornamented by pillars* खांबांनीं शोभा आणलेला. ३ *resembling a pillar or pillars* स्तंभसदृश, खांबासारखा.

Pillar-box *n.* पत्रें टाकण्याची पेटी *f*, पोस्टाचा (पत्रांचा) खांब *m*.

Pill-box, see under Pill.

Pillion (pil'yun) [Irish *pillium*, cloth under a saddle.] *n. a cushion saddle* गादीचा खोगीर *m*. २ *the cushion of a saddle* खोगीराची गादी *f*. ३ *a cushion for a woman behind a horseman* (स्वाराच्या मागें घातलेला) बायकांचा खोगीर *m*.

Pilloried (pil'ō-rid) *pa. p.* of Pillory.

Pillory (pil'or-i) [O. F. *pellori*; ety. dub.] *n.* खोडा *m*, मानखोडा *m*, मानहातखोडा *m*. P. *v. t. to put in the pillory* खोड्यांत घालणें-अडकविणें, (-ला) खोडा घालणें. २ (*fig.*) *to expose to ridicule* फजीत करणें, फजिती करणें *g. of o.*

Pillow (pil'ō) [A. S. *pyle*,-L. *pulvinus*, cushion, pillow.] *n. a soft cushion for the bed* उशी *f*, उसें *n*, गिरदी *f*, तक्या *m*. [TO TAKE COUNSEL OF ONE'S P., *to take a night to reflect* रात्रीं विचार करणें, रात्रीं विचार करून सांगणें.] २ (*in lace-making*) *pillow-shaped block or support* जर भरण्याच्या कामाची उशी *f*. P. *v. t. to rest or lay upon, or as upon, a pillow, to support* (उशी इ०कांवर) टेंकणें, ठेवणें, ओटंगणें. P.-case, P.-slip *n.* उशीची गवसणी *f*. अभ्रा *m*. Pil'lowed *a.* उशीवर डोकें टेंकलेला. Pil'lowy *a.* उशीसारखा. २ (hence) *soft* मऊ, नरम, मृदु.

Pilose (pī-lōs') [L. *pilosus*, -*pilus*, hair.] *a.* (*bot.*) *covered with hair* केशाच्छादित. Pilos'ity *n.* केशाच्छादितता.

Pilot (pīl'ut) [Gr. *pēdon*, a rudder.] *n. a steersman* बंदरवाटाड्या *m*, कर्णधार *m*, नावाडी *m*, (b) (*specif.*)

one qualified by local knowledge (बंदरांत गलबतांची नेआण करणारा) माहीतगार नावाडी *m*, वाटाड्या *m*, जलमार्गदर्शक *m.* (*fig.*) २ *a guide* (*esp. in a hunting field*) वाटाड्या *m*, मार्गदर्शक *m*, माहीतगार *m.* P. *v. t. to direct the course of a ship, where navigation is dangerous* धोक्याच्या मार्गांतून गलबत (सुरक्षितपणें) हाकून बाहेर काढणें. २ (*fig.*) *to guide; as through dangers or difficulties* (अडचणींतून बाहेरची) वाट दाखविणें, बाहेर काढणें, रस्ता काढून देणें. Pi'lotage *n. the compensation made or allowed to a pilot* बंदरवाटाड्याचें वेतन *n.* २ मार्गदर्शकाचें काम *n.* (३) *guidance, as by a pilot* वाट दाखविणें *n*, वाट काढून देणें *n*, रस्ता दाखविणें *n.*

Pilot-balloon *n.* (मोठें विमान सोडण्यापूर्वीं वारा अनुकूल आहे किंवा नाहीं हें पाहण्याकरितां उडवलेलें) आगाऊ विमान *n*, मार्गदर्शक विमान *n.*

Pilot-boat *n.* (अडचणींत असलेल्या जहाजांच्या) शोधार्थ निघालेली बोट *f.*

Pilot-engine *n. an engine clearing the way for another* आगाऊ इंजिन *n.*

Pilot-message *n.* आगाऊ (सूचनेची) तार *f.*

Pilous (pil'us) *a.* Same as Pilose.

Pimenta, Pimento (pi-men'ta,-men'to) [Port. *pimenta*–L. *pigmentum*, paint, juice of plants.] *n. Jamaica pepper* कंकोल; -the tree. कंकोलाचें झाड *n.*

Pimp (pimp) [Perhaps from Fr. *pimpant*, seductive in appearance.] *n. a pander* भडवा *m*, कुंटीण *f*, कुंटण *f.* [Business of a P. कुंटणकी *f*, कुंटणपणा *m*, भडवेपणा *m*, भडवेगिरी *f.*] P. *v. i.* कुंटणकी *f*, भडवेपणा *m* -भडवेगिरी *f.* करणें.

Pimple (pim'pl) [A. S. *pipel*, nasalised from L. *papula*, a pustule.] *n. a pustule, a small swelling* पुळी *f*, पुटकळी *f*, पुटकुळी *f*, बारिक फोड *m*, फोडी *f*, स्फोट *m*, विस्फोट *m*; —on the face मुरुमाची पुळी *f.* Eruption of it मुरूम *m.* Pim'pled *a.* पुळया असलेला, पुळया झालेला, पुटकळ्या आलेला, पुटकळलेला.

Pin (pin) [A. S. *pinn*, a peg –L. *pinna*, a feather.] *n. a small and thin, headed and pointed piece of wire for fastening* टांचणी *f*, सळई *f*, शलाका *f.* २ *a peg* खुंटी *f*, खिटी *f*, खीळ *f*, मेख *f*, बोलट *m.* ३ (तंबोऱ्याची वगैरे) खुंटी *f.* ४ (of a clock or watch) कांटा *m.* ५ *the cylindrical part of the lock in which the hollow part of the key fits* कुलुपाचा कांटा *m*, खुंटा *m.* ६ (दरवाजाचें वगैरे) कुसूं *n.* ७ (*mach.*) खुंटी *f*, खीळ *f.* ८ *something of very small value* यःकश्चित् गोष्ट *f*, क्षुद्र-क्षुल्लक वस्तु *f*, loosely काडी *f*, कवडी *f*, तणसडी, &c., as, "He did not care a *pin* for her." ९ (*pl.*) (*colloq.*) *legs* तंगड्या *f. pl.*, पेंकाट *n.* [A clothes P. कपडे अडकवण्याची टांचणी *f.* A Hair P. केंस बांधण्याची टांचणी *f.* A Linch P. चाकाची-आंसाची खीळ *f.* A Rolling

P. लाटणें *n.* P. CASE *n.* SAME AS P. CUSHION. P. CUSHION टांचण्यांचें घर *n.* P. FIRE *a.* टांचणीचें (काडतूस). P. HOLE बारीक भोंक *n*, बारीक बुराख *n*, सूचिच्छिद्र *n.* P. MONEY बायकोला (किंवा मुलीला) कपड्यालत्त्यांकरितां किंवा खासगी खर्चाकरितां तोडून दिलेली वार्षिक हातखर्चा *f*, *spec.* चोळीबांगडीची खर्चा *f.* P. PRICKS, *petty annoyances* किरकोळ त्रास *m. pl.* PIN-VICE तार धरावयाचा शेगडा. P. WHEEL दारूकामाचें (सोडल्यावर) वाटोळें फिरणारें कडें *n.* IN MERRY P., चैनींत, थट्टेंत. ON PINS AND NEEDLES काळजींत, चिंतेंत. PINS AND NEEDLES, *a pricking feeling in one's limbs* रग *f*, टांचणी *f.*]

Pin *v. t. to fasten with a pin* **टांचणी लावणें-मारणें.** (b) **खीळ घालणें -मारणें, खिळणें.** (c) **खुंटी** *f-* **मेख** *f.* &c. **मारणें -पिळवटणें.** (d) **जोडणें, खिळण करणें.** २ *to hold a person fast* (often with *down* to a promise, statement, &c.) **बांधणें, बांधून टाकणें, (शब्दांत) पकडणें.** ३ *to enclose by bars* **गज घालून कुडणें.** [To P. ONE'S FAITH ON, *to have absolute trust in* (-वर) हवाला *m-* भरंवसा *m.* टाकणें, विसंबणें.] Pin'ned *pa. t.* Pin'ned *pa. p.* **टांचणी लावलेला, खीळ घातलेला, खुंटी मारलेला, खुंटी पिळवटलेला, जोडलेला, खिळलेला. २ बांधलेला, बांधून टाकलेला. ३ कुडलेला.** Pin'ning *pr. p.* Pin'ner *n.* **टांचणी लावणारा** *m.* **२ टांचण्या तयार करणारा** *m.*

Pinafore (pin'a-fōr) [*Pin + afore*] *n. an apron for a child* **मुलाचें मळवस्त्र** *n.* [TO LEAVE OFF ONE'S P. (*fig.*) ओंठावरचें दूध वाळणें-जिरणें *g. of s.*]

Pincers (pin'serz) [Fr. *pincer*, to pinch.] *n. pl. a gripping instrument* (usu. of metal) **चिमटा** *m.* **२ खिळे उपटण्याची पकड** *f*, **सांडस** *f*, **सांडशी** *f*, **गावी** *f.*

Pinch (pinsh) [Fr. *pincer*; etym. dub.] *v. t. to gripe with finger ends or nails* **चिमटा घेणें-काढणें, चिमखुरा** *m-* **चिमटी** *f-* **चुटकी** *f.* **घेणें-काढणें, चिमट्यांत धरणें, विचकुरणें, चिमटणें, चेंगरणें.** २ *to extort* (*money, from or out of a person*) **पिळून काढणें, पिळणें, चेंचणें, चेंगरणें, चेंगरून काढणें, खळणें.** ३ *to stint* **अडचणींत -कातरींत -धरणें -घालणें -आणणें, तांगडणें, ताण बसविणें** *with* **वर** *of o.* [TO BE P.ED अडचणणें, तंगणें.] ४ *to urge* (*a horse, esp. in a race*) **(शर्यतींत घोडा) टांच मारून दवडवणें.** P. *v. i. to be painfully tight* **बोंचणें, टोंचणें, लागणें, चावणें, चिमटा काढणें;** as, "The shoe *pinches.*" [THAT IS WHERE THE SHOE PINCHES, *that is the difficulty or trouble* त्रास किंवा अडचण कायती येथेंच आहे.] २ *to spare, to be niggardly* **पोट** *n.* **मारणें -बांधणें, पोटमारा** *m-* **उपासमार** *f-* **करणें.** ३ *to nip* (*with cold*) **(थंडीनें) कांकडा वळणें.** ४ *to be tight* (*of clothes*) **दाटणें, अडस -दाट -घट्ट असणें, अडचणें.** P. *n. a nip, a squeeze* **चिमटा** *m*, **चिमकुटा** *m*, **चिमखुरा** *m*, **विचकुरा** *m* (*with nails*). २ (*fig.*) *stress* (*of poverty, etc.*) **चिमटा** *m*, **अडचण** *f*, **संकट** *n*, **तडाखा** *m*, **दुःख** *n.*

पीडा *f*, तंगी *f*. [AT *or* ON A P. आणीबाणीच्या-अडचणीच्या वेळीं.] ३ *a small portion taken up between the ends of two fingers* चिमटी *f*, चिमूट *f*, चिमूटभर *f*; as, "A P. of snuff." ४ (*mach.*) कटावणी. Pinch'ed *pa. p.* चिमटा घेतलेला. २ चिमटलेला, चेंगरलेला. ३ अडचणींत पडलेला, तंग. [P. BY POVERTY ओढगस्त, ओढघस्त, ओढिस्त, ओढीक, ओढ झालेला.] Pinch'er *n.* चिमटा घेणारा. Pinch'fist *n. a close-fisted person* चिकू *m*, कद्रू *m*, कृपण *m*. Pinch'ing *pr. p. griping* चिमटा घेणारा, चावणारा, कडक, कडकडीत, कडाक्याचा, &c.; as, "P. cold." २ प्रखर, खर, जहाल. ३ *niggardly* कंजूपपणाचा; as, "A P. parsimony."

Pinchbeck (pinsh'bek) [From the name of the inventor, Christopher Pinchbeck, a London watchmaker in the 18th century.] *n. a gold-like alloy of copper and zinc used in making gold imitation jewellery* 'पिंचबेक' नांवाचें खोटें सोनें *n*, पिंचबेक *n*. २ *sham, counterfeit* नकली, खोटें.

Pinchers, Same as Pincers.

Pinch-fist, See under Pinch.

Pine (pīn) [A. S. *pin* -L. *pīnus* (for *pic-nus*), 'pitch-tree' -*pix*, *picis*, pitch.] *n. bot.* पाइन नांवाचा वृक्ष *m*, हा हिमालयपर्वतावर सांपडतो. २ *the wood of the pine-tree* पाइनवृक्षाचें लांकूड *n*. ३ *a pine-apple* अननस *m or n*. Pin'y *a. abounding with pines* पुष्कळ पाइन वृक्ष असलेला.

Pine (pīn) [Lit. to "suffer pain," A. S. *pinan*, to torment.] *v. i. to waste away under mental pain or distress, to droop* (often used with *away*) झुरणें, धुपणें, झिजणें, गळणें, सुखणें, झुरत-धुपत-झिजत-गळत-सुखत जाणें-चालणें, मरीस लागणें, झुरण लागणें, काष्ठ *n*- हिंग *n*. होणें. २ *to languish with desire, to waste away with longing for something* (usually followed by *for*) खंत *f*- टाहो *m*- घोर *m*- टाप *f*- रुणा *m*. घेणें *g. of o.*, छंद *m*. घेणें-धरणें. Pin'ed *pa. t.* & *pa. p.* Pin'ing *pr. p.* झुरत-सुखत जाणारा, मरी लागलेला.

Pine-apple (pīn'-ap'l) [Pine + Apple.] *n.* (*bot.*) अननसाचें झाड *n*, अननस *f*. (b) अननस *m*, अननास.

Pin'ery *n. a place where pine-apples are raised* अननसांचा बाग *m*- मळा *m*.

Pin-feather (pin'fe-ther) *n.* नवीन फुटणारें पीस *n*. Pin'feathered *a.* नवीन पिसें फुटत असलेला.

Pinfold (pin'fold) [For *pind-fold* = Pound-fold.] *n. a pound for cattle* कोंडवाडा *m*.

Ping (ping) [Imitative sound.] *n. the sound of a rifle-bullet as it passes through the air* बंदुकीची गोळी हवेंतून जातांना होणारा 'पिंग्' असा आवाज *m*. P. *v. i.* 'पिंग्' असा आवाज करणें, पिंग् वाजणें.

Pinguicula (pin-gwik'ū-lä) [L. *pinguis*, fat.] *n.* (*med.*) डोळ्यावर येणारें एक पिंवळसर लहान टेंगूळ *n.*

Pinion (pin'yun) [L. *pinna*, battlement.] *n. a small cog-wheel engaging with a larger one* (मोठ्या चाकाच्या दांत्यांत फिरणारें) दांत्यांचें लहान चक्र *n.*

Pinion (pin'yun) [L. *pinna*, a feather.] *n. the terminal segment of a bird's wing* पक्षमाग्र *m*, पंखाचा टोंकाचा भाग *m*. २ मुसक्या बांधण्याची काढणी *f.* ३ *any flight-feather of the wing* (पंखांतील उडण्याच्या कामाचें) पीस *n.* P. *v. t. to cut off pinion to prevent flight* पंख किंवा पंखाचीं पिसें कापणें-तोडणें, पंख तोडून लुला करणें. २ *to bind the arms of* (a person) (-च्या) मुसक्या बांधणें, (-चे) हात बांधणें, दंड आवळणें, दंडाला काढण्या लावणें, चतुर्भुज करणें. (b) *to bind* (arms) बांधणें, बांधून-जखडून टाकणें. ३ *to bind* (a person, &c.) *fast* (*to things*) जखडणें, बांधणें, बांधून टाकणें, जखडून टाकणें; as, "*Pinioned* up by formal rules of state." Pin'ioned *pa. t.* P. *pa. p. having wings* सपक्ष, पंख असलेला, पंख फुटलेला.

Pin'ionist *n. any winged creature* सपक्ष प्राणी *m.*

Pink (pingk) [D. *pink.*] *n.* (*naut.*) *a vessel with a very narrow stern* आंवळ वरामाचें गलबत *n.* Pink'-sterned, Pink'y *a.* आंवळ वरामाचा.

Pink (pingk) [D. *pinken*, to blink.] *a.* (*Shakes.*) *half-shut, winking* अर्धवट मिटलेला (डोळा). P.-eyed *a.* चिमणडोळ्या, गजनेत्र, कुचका, लहान डोळ्यांचा.

Pink (pingk) [Gr. *pinken*, to strike.] *v. t. to pierce with a sword* (तरवारीनें वगैरे) भोंसकणें, (हत्यार) खुपसणें. २ (with *out*) *to ornament* (leather &c.) *with perforations* (कातड्याला वगैरे) भोंकें पाडून शोभा आणणें, भोंकांनीं सजवणें-शोभिवंत करणें. ३ *to adorn, to deck* (कपड्यांच्या किनारीला भोंकें पाडून) सुशोभित-शोभिवंत करणें, (किनारी) जाळीदार करणें, (किनारीला) जाळी पाडणें. Pink'ing *n.* (कपड्याच्या किनारीला) जाळी पाडणें *n.* [P. IRON जाळी पाडण्याचें हत्यार *n.* टोंचा *m.*]

Pink (pingk) [Etymology doubtful.] *n. a light red colour* ('पिंक' फुलासारखा) पांढरा तांबडा रंग *m.* २ *a scarlet coat worn by huntsmen* पांढऱ्या तांबड्या रंगाचा शिकारी कोट *m.* डगला. ३ (शिकारीच्या पोषाखाच्या उपयोगाचें) फिकट शेंदरी रंगाचें कापड *n.* ४ *a fox-hunter* शिकारी *m.* ५ *a person or thing of the higher excellence* अत्युत्कृष्ट मनुष्य किंवा वस्तु. (b) *perfection* अत्युत्कृष्टता *f*, (उत्कृष्टतेची) सीमा *f.* पराकाष्ठा *f*, कळस *m*, परमावधि *f*; as, "The P. of elegance." (c) the *most perfect condition* उत्कृष्ट स्थिति *f*, उत्कृष्टावस्था, अत्युत्कृष्टता *f*; as, "The P. of health." P. *a. coloured like the pink* 'पिंक' फुलाच्या रंगाचा, पांढरा तांबडा. Pink'ish *a.* पांढरा तांबडा. Pink'ness *n.*

Pink (pingk) *n. a minnow* मोदकें *n.*

Pink (pingk) [Etymology doubtful.] *n. yellowish pigment made by combining vegetable colouring matter with some white base* पिवडी *f.*

Pin-money, See under Pin.

Pinna (pin'nä) [L. *pinna*, a feather.] *n. broad upper part of external ear* कर्णशष्कुली, (बाहेरच्या कानाची) वरची पाळी *f*, ऊर्ध्व पालि *f.* २ (*bot.*) *primary division of a pinnate leaf* पिच्छवत्पर्णाचें दळ *n*, पिच्छपर्णदल *n.* ३ *a fin-like structure* पंख *m.* Pin'næ *n. pl.*

Pinnace (pin'-nās) [L. *pinus*, a pine.] *n. a small two-masted vessel* दोन डोलकाठ्यांचें जहाज *n.* २ *a boat with eight oars* आठ वल्ह्यांचा (शिडाचा) पडाव *m.* ३ *a man-of-war's boat* लढाऊ जहाजावरील लहान पडाव *m.* [STEAM P. वाफेचा पडाव *m*, आगपडाव.]

Pinnacle (pin'a-kl) [L. *pinnaculum*, a peak.] *n.* (*arch.*) *a slender turret* कळस *m*, शृंग *n*, प्रासादशृंग *n*, प्रासादाग्र *n.* २ *a lofty peak* सुळका *m*, उंच शिखर *n.* ३ *fig.* शिखर *n*, कळस *m.* P. *v. t.* (-वर) कळस *m*- शिखर *n.* बांधणें-चढवणें. २ कळसावर चढवणें-ठेवणें.

Pinnate (pin'āt) [L. *pinnatus*, -*pinna*, a feather.] *a.* (*bot. of compound leaf*) *with series of leaflets on each side of common petiole* पिसासारखें (विभागलेलें संयुक्तपर्ण), पिच्छवत् (विभाजित); उ० कडीनिंब, गुलाब, चिंच. Pinn'ately-veined *a.* पिसासारख्या शिरा असलेली (शिरारचना).

Pinnat'ifid अर्धवट खांचे पडलेलें पिसासारखें (पान), छिन्नपिच्छरूप, shortened into छिन्नपिच्छ (पर्ण); उ० कांटेधोतरा, पिंवळा धोतरा.

Pinnatipartite *a.* पूर्ण खांचे पडलेलें पिसासारखें (पान,) विभक्तपिच्छरूप, विभक्तपिच्छ (पर्ण); उ० मुळ्याचीं पानें.

Pinnatisect *a.* खंडितपिच्छरूप, shortened into खंडितपिच्छ (पर्ण); उ० शेपूचीं किंवा जिऱ्याचीं पानें.

Pinner, See under Pin *v.*

Pint (pīnt) [Lit. 'a measure *painted* i. e. indicated by a mark upon the vessel; Fr. *pinte* –Sp. *pinta*, mark, pint –L. *pingere*, to paint.] *n. a measure of capacity equal to half a quart or four gills* (दारूची) अर्धी बाटली *f*, पाइंट (२० औंस). २ (*med.*) *twelve ounces* १२ औंस *m. pl.*, ३० तोळे *m. pl.*

Pin-vice, See under Pin.

Piny, See under Pine *n.*

Pioneer (pī-o-nēr') [Fr. *pionnier*, a foot-soldier.] *n.* (*mil.*) *a soldier who clears the road before the army, sinks mines, &c.* (सैन्याकरितां वाट तयार करणारा) बेलदार *m*, पायनेर *m*, वाटपाड्या. २ *an explorer* नवीन देश शोधून काढणारा. ३ *one who goes before to prepare the way for others to follow* अग्रगामी *m*, अग्रेसर *m*, पुरोगामी, प्रथमप्रवेशक, पहिला, वाटपाड्या. P. *v. t. & i. to act as pioneer*

to वाट पाड्याचें काम करणें. २ वाट पाडणें. ३ वाट दाखवणें, अग्रेसरत्व पतकरणें, पुरोगामी होणें. Pioneer'ed *pa. t.* & *pa. p.* Pioneer'ing *pr. p.* & *v. n.*

Pious (pī'us) [Fr. *pieux* –L. *pius*, pious.] *a. devout, religious* भाविक, धार्मिक, धर्मनिष्ठ, धर्मशील, धर्मिष्ठ, भक्तिमान्-मंत, परमार्थपरायण, ईश्वरनिष्ठ, ईश्वरभक्तिपरायण, देवभक्तिनिष्ठ, भजनपूजनशील, पुण्यात्मा, ईशपरायण, धर्मपरायण. २ *reverential* पितृभक्तिशील-परायण. ३ *proceeding from piety* भक्तिभावाचा, भक्तिमूलक, धर्मनिष्ठेचा, ईश्वरनिष्ठेचा, देवपरायणबुद्धीचा. ४ *prompted by mistaken piety* असद्भक्तिमूलक; as, "P. errors." [P. fraud धर्माच्या नांवाखालीं केलेली फसवणूक *f.*] Pi'ously *adv.* भक्तीनें, धर्मभक्तीनें, धर्मनिष्ठेनें, ईश्वरनिष्ठापूर्वक, &c.

Pip (pip) [Fr. *pépie*, a corr. of L. *pituita*, rheum.] *n. a disease of fowls* (also called *roup*) रूं *n ?*

Pip (pip) [Ety. unknown.] *n.* (*bot.*) बी *f*, बीज *n*, दाणा *m*.

Pip (pip) [Corr. of prov. *pick* –Fr. *pique*, a spade, at cards.] *n. one of the conventional spots on playing cards* पत्त्यांवरील फुली *f.*

Pip (pip) [An imitative word.] *v. i. to chirp* चूंचूं करणें, चिवचिव करणें.

Pipe (pīp) [A. S. *pipe*–L. *pipare*, to chirp.] *n. a tube* नळ *m*, नळी *f*, तोटी *f*, नलिका *f*. २ *a musical wind-instrument consisting of a single tube* बासरी *f*, पांवा or पंवा *m*, dim. पांवरी *f*, पोंवा *m*, dim. पोंवरी *f*, पुंगी *f*, अलगुज *n*, वेणु *m*, वंशी *f*. [P. MADE OF A PLANTAIN-LEAF, MANGO-STONE, ETC. पेपाणी *f*, पिंपाणी *f*, पिंपारी *f*, पेंपरें OR पोंपेरें *n*, पिंकाणी *f*.] ३ *each of the tubes by which sound is produced in an organ* (बाजाच्या पेटींतील) सुराची नळी *f*. ४ (*pl.*) *the bagpipes* (नागसुरासारखें) ब्यागपाइप नांवाचें वाजंत्रें *n*. ५ *a boatswain's whistle* (खलाशांनीं कामाला लागण्याकरितां वाजविण्याची) शिटी *f*. (b) *sounding of this* शिटीचा आवाज *m*, शीट *f*. ६ *voice, esp. in singing* गळा *m*, आवाज *m*, आवाजी *f*. ७ *a song, note of a bird* पक्ष्याचा आवाज *m*, पक्ष्याचें गाणें *n*. ८ *a tubular organ, vessel in an animal body* (शरिरांतील वायुवाहक) नलिका *f*. ९ *a cylindrical vein of ore* (धातूच्या दगडाची) शीर *f*. १० *the channel of a decoy for wild fowl* (पक्षी भुलवून आणण्याकरितां) चर *m*, खंदक *m*. ११ *a tobacco-pipe* चिलीम (among the Hindus) *f*, तंबाखूची नळी *f*, हुक्का *m*. (b) *the quantity of tobacco held by this* चिलिमभर तंबाखू *f*. १२ *a cask for wine* (दारूचें) पीप *n*; (ह्यांत १०५ ग्यालन दारू असते). P. *v. t. to play on a pipe* बांसरी वाजविणें, पोंवा *m*- वेणु *m*. वाजविणें. [To P. UP, *to begin to play or sing* गाणेंबजावणें सुरू करणें. To P. ONE'S EYES, *to weep* रडणें.] २ *to lead, or bring*

(*person, etc.*) *by sound of a pipe* पांवा वाजवून बोलावणें-नेणें. २ (*naut.*) *to summon* (*crew*) *by sounding the whistle* शिटी देणें-वाजविणें. ४ *to whistle* शीळ *f.* घालणें-वाजविणें. ५ *to utter in a shrill voice* कर्कश आवाजांत म्हणणें-बोलणें-सांगणें. ६ *to propagate by cuttings taken off at the joint of a stem* फांद्या किंवा कलमें लावून झाडांची लागवड-वाढ करणें. ७ *to furnish with pipes* नळ घालणें, नळ बसविणें, तोट्या घालणें-लावणें-जोडणें. P.-clay *n.* चिलमीची माती *f.* २ शाडू or शेडू *m*, पांढरी चिकण माती *f*, श्वेतमृत्तिका *f.* ३ (*fig.*) *excessive attention to dress in regiments* (पलटणींत) पोपाखाच्या टापटिपीबद्दल विशेष लक्ष पुरविणें. P. *v. t. to whiten with pipe clay* शाडू लावून साफ-स्वच्छ करणें. Piped *a. having a pipe or pipes* तोटीचा, तोट्या *f. pl.*-नळया *f. pl.* लावलेला-जोडलेला. २ *tubular* नळीसारखा, नलिकाकार. Pipe'ful *n.* चिलीमभर तंबाखू *f*, or *m*. Pipe'-layer *n.* (पाणी, विद्युत, ग्यास इ. नेण्याकरितां) नळ बसविणारा, नळ घालणारा *m*. Pipe'-laying *n.* Pip'er *n.* बांसरी वाजविणारा *m*. [To PAY THE P., SEE UNDER PAY.] Pipe'stem *n.* (गुडगुडीची) दांडी *f*. Pi'ping *n. a system of pipes* नळ *m. pl.*, नळया *f. pl.*, तोट्या *f. pl.* २ *the act of playing on a pipe* बांसुरी-अलगूज-पोंवा वाजविणें. ३ *the music of a pipe* बांसुरींत-अलगुजांत वाजविलेलें पद्य *n*, गीत *n*. ४ *weeping* रडणें. ५ *a piece cut off to be planted* फांदी *f*, कलम *n*. ६ *propagation by cuttings* फांद्या लावून (झाडांची) वाढ करणें. P. *a. playing on a pipe* बांसुरी-अलगूज-पोंवा वाजविणारा. २ *shrill* (*as the wind*) कर्कश, कर्कश आवाज करणारा. ३ *whistling* (*as a bird*) शीळ घालणारा. ४ *boiling, hissing* कडकडीत, गरमागरम. [P. HOT उकळी फुटणारा, कढत, उकळत, आधण आलेला.] ५ *pertaining to peace* शांततेचा, थंडाईचा, थंडपणाचा, स्वस्थपणाचा, स्वस्थतेचा.

Pipe-clay, See under Pipe.

Piper (pīpér) *n.* Same as Pepper. [P. NIGRUM काळी-मिरी. P. LONGUM पिंपळी.]

Pipette (pi-pet') [From Pipe.] *n.* (*chem.*) (प्रवाही पदार्थ मापून घालण्याची) लघुनलिका *f.*

Pipkin (pip'kin) [Dim. of Pipe.] *n. a small earthen pot* लोटा *m*, मडकें *n*, मातीची लोटी *f*. [GLAZED P. लाखलोटें *n.*]

Piq'uancy *n.* See under Piquant.

Piquant (pik'ant) [Fr. *pr. p. of piquer*, to prick.] *a. stimulating to the taste* खमंग, खारटतुरट, चमचमीत, चणचणीत. २ (*of remarks*) *severe* झणझणीत, चरचरीत, लागणारा, झोंबणारा, खरमरीत, सणसणीत. ३ *attracting notice or interest* लक्ष वेधून घेण्यासारखा. Piq'uancy *n.* खमंगपणा *m*, चमचमीतपणा *m*. २ चरमरीतपणा *m*, सणसणीतपणा *m*,

खरमरीतपणा *m.* ३ लक्ष वेधून घेण्याचा धर्म *m.* Piq'uantly *adv.* खमंगपणानें, सणसणीतपणानें.

Pique (pēk) [Fr. *pique*, a pike.] *v. t. to irritate* चिडवणें, चिरडीस आणणें -नेणें, चिढीस -चिरडीवर आणणें, संतापवणें, खोंचणें, खोंचरणें. २ *to excite to action* अभिमानास घालणें-पाडणें-चढवणें, आग्रहास-पाडणें, हट्टास पेटवणें. ३ *to arouse (curiosity, interest, &c.)* (उत्सुकता-प्रेम) जागृत -उत्पन्न करणें. ४ *to plume oneself (on)* अभिमान धरणें, बाणा बाळगणें. P. *n. ill-feeling* चीड *f*, रुसवा *m*, रीस *f*, खोंच *f*; as, "In a fit of P." २ *enmity* दावा *m*, वैर *n*, द्वेष *m*, द्वेषबुद्धि *f*; as, "He took a P. against me." ३ *a longing* रुखरुख *m*, खुरखुर *f*. ४ *nicety* चिकित्सा *f*.

Piqued *pa. t.* Piqued *pa. p.* चिढीस आलेला, संतप्त. २ अभिमानास पाडलेला. Piqu'ing *pr. p. & v. n.*

Piquet (pik'et), Same as Picket.

Piquet (pi-ket') [From its inventor.] *n. a card game for two with pack of thirty-two cards* (दुरी पासून छक्या पर्यंत सर्व पानें काढून ठेऊन) ३२ पत्यांनीं दोघांनीं खेळण्याचा डाव *m*- खेळ *m*, पिकेट *m*.

Piracy (pī'ra-si), See under Pirate.

Pirate (pī'rāt) [Fr.–L. *pirata*- Gr. *peirates-peirao*, to attempt, to assault.] *n. a sea-robber* चांचा *m*, (समुद्रांतून जाणारीं) गलबतें लुटणारा *m*, गलबतावर दरवडे घालणारा *m*, समुद्रांतील लुटारू *m*. [BAND OR BODY OF P.s चांच *f*, चांचे लोक *m. pl.*] २ *a sea-robber's vessel* चांचें गलबत *n*, लुटारू गलबत *n*. ३ *one who infringes another's copy-right* ग्रंथचोर *m*, दुसऱ्यानें केलेला ग्रंथ त्याचे परवानगीशिवाय प्रकाशित करणारा *m*, चोरटा प्रकाशक.

Pirat'ic,-al *a.* चांच्याचा, समुद्रांतील लुटारूचा. २ *acquired by piracy* चांचेपणानें मिळवलेला, गलबतें लुटून प्राप्त केलेला. ३ *practising piracy* चांचेपणा करणारा, लुटारू, समुद्रांत दरवडे घालणारा. Pirat'ic-ally *adv.*

Pirn (pern) [Ety. dub.] *n.* (*weaving*) *a bobbin* धोट्यांतली (सूत गुंडाळून बसवितात ती लांकडी) कांडी *f*. (जुने हातमागांत ती बोरूची असते.)

Piscary (pis'kä-ri) [L. *piscarius -piscis*, a fish.] *n.* (*law*) (दुसऱ्याच्या ताब्यांतील तलाव, विहीर, इ.कांत) मासे धरण्याचा हक *m*.

Pisca'tor *n. a fisherman* धीवर, कोळी *m*.

Piscato'rial, Pis'catory *a.* (a) माशांचा, मत्स्यविषयक -संबंधीं. (b) मासे धरण्याचा, मासे पकडण्याचा.

Pisces (pis'sēz) [L. *piscis*, a fish.] *n. pl.* (*astron.*) *the fishes* मीन रास *f*. [GAMMA PISCIUM चित्रांगी. ETA PISCIUM उलुपी. NU PISCIUM रेवती.] २. *zool.* मासे.

Piscicul'tural *a.* माशांची जोपासना करण्यासंबंधीं.

Pis'ciculture *n. artificial rearing of fish* माशांची कृत्रिम उपायांनीं वाढ करणें.

Pis'ciform *a.* मत्स्याकार, माशासारखा, मत्स्याकृति.

Piscina (pi-sī´-nä) [L. *piscina*, a fish-pond-*piscis*, a fish.] *n. a fish-pond* मासे असलेलें तळें *n.*

Pis'cinal *a.* मत्स्यकुंडाचा.

Pis'cine *a.* माशांचा.

Piscis alpha *n.* (*astron.*) याममत्स्य.

Piscis australis *n.* (*astron.*) *the Southern Fish* ही राशी दक्षिण गोलार्धांत सूक्ष्मदर्शक नांवाच्या राशीच्या पूर्वेस आहे. यांत याममत्स नांवाची पहिल्या प्रतीची तारा आहे.

Piscis volans *n.* (*astron.*) तिमि.

Pisciv'orous *a. subsisting on fish* मत्स्याहारी, मत्स्यभक्षक, मत्स्योपजीवी, मासे खाणारा, मत्स्याशी.

Pish (pish) [Imitative.] *interj. an exclamation of contempt* फिश्श, फिस्स्, फुस्स, छीः, छी, छत्, धिक्, ऊंः, थत्त. P. *v. i.* छीछी करणें, नाक मुरडणें.

Pismire (piz'mīr) [M. E. *pisse*, urine, and A. S. *mire*, ant.] *n. an ant* मुंगी *f.*

Piss (pis) [Fr. *pisser*; Imit.] *v. t. & i. to discharge urine* मुतणें, लघ्वी करणें, लघ्वींतून रक्त वगैरे पडणें. २ *to wet with urine* मुतानें भिजणें, मुतून ओलें करणें. P. *n. urine* सूत *n*, लघ्वी *f.*

Pistachio (pis-tä'shi-o) [It.-L. *pistacium* -Gr. *pistakion* -Pers. *pista.*] *n.* पिस्ता *m*, पिस्त्याचें झाड *n.* P.-nut *n.* पिस्ता *m.*

Pistil (pis'til) [L. *pistillum*, a pestle (which the pistil resembles in shape).] *n. female organ of a flower, comprising ovary, style and stigma* स्त्रीकेसर *n.* [APOCARPOUS P. विलगकार्पेली स्त्रीकेसर *n.* COMPOUND P. संयुक्तस्त्रीकेसर *n.* SIMPLE P. एकाकी स्त्रीकेसर *n.* SYNCARPOUS P. संयुक्तकार्पेली स्त्रीकेसर *n.*]

Pistilla'ceous, Pistillar, Pistillary *a. of, pertaining to, or of the nature of, a pistil* स्त्रीकेसराचा, स्त्रीकेसरजनक, स्त्रीकेसरविषयक, स्त्रीकेसरासारखा, स्त्रीकेसरवत्; as, "*Pistillaceous* nectaries; the *Pistillar* leaf is called a carpel; the *Pistillary* apparatus."

Pis'tillate *a. having a pistil or pistils (and no stamens), female, (oppo. to staminate)* केवलस्त्रीकेसर असलेलें (फूल), स्त्रीकेसरविशिष्ट; as, "Flowers are *pistillate* when the pistils are present and the stamens absent."

Pistillif'erous *a.* स्त्रीकेसरधारी; as, "P. flowers."

Pistol (pis'tol) [It. *pistola*, a pistol.] *n. a small fire-arm* पिस्तुल *n*, पिस्तोल *n*, तमंचा or तबंचा *m.* P. *v. t. to shoot with this* पिस्तुलानें मारणें-ठार करणें-गोळी घालणें. P.-shot *n.* बंदुकीची गोळी *f.* २ *the range of pistol* पिस्तुलाचा मारा-टप्पा *m.* [WITHIN P.-SHOT पिस्तुलाच्या माऱ्याच्या आंत. BEYOND P.-SHOT पिस्तुलाच्या माऱ्याबाहेर.]

Piston (pis'tun) [Fr.-It.-L. *pinsere*, to pound.] *n.* दट्टया *m*, पिष्टीन *m*, दट्टा *m*, चेपणें *n*, चेपणकाठी *f.*

Piston-rod *n.* दट्टयाचा दांडा *m.* पिष्टीनचा दांडा *m.*

Piston-valve *n.* दट्ट्यांतील पडदा *m*, पिष्टीनांतील व्हाल.

Pit (pit) [A. S. *pytt*, a pit,-L. *puteus*, a well.] *n.* *a natural hole in the ground* खाडा *m*, खड्डा *m*, खांच *f*, खळगा *m*, खाचर *f*, खांचर *f*, गार *f*, गर्त्ता *f*, खळी *f*. [P.S AND HOLES *compreh.* खांचरखुचर *n*, खांचरखळगा *m*, खांचखळगा *m*, खांचखवळ *f*.] २ *a hole made in digging for mineral* खाण *f*. (b) *for industrial purposes* भट्टी *f*; as, "A lime-*pit*." ३ *a covered hole as trap for wild beasts* खड्डा *m*, खळगा *m*, चोरखळगी *f*. (b) (*Bible*) *a trap for enemies* खड्डा *m*, खळगा *m*, कपटव्यूह *m*, सांपळा *m*, पिंजरा *m*, जाळें *n*, चाप *m*. ४ *hell* नरक *m*. ५ *a cockpit* (कोंबडे वगैरे) झुंजविण्याची जागा *f*. ६ *a hollow in animal or plant body or on any surface* खांच *f*, खळगा *m*, खाडा *m*. (b) *a hollow under the arm* खांकेंतील खळगी *f*, खांक *f*. (c) *a hollow of the stomach* उराची शिंप *f*- खळगी *f*, शिंप *f*. (d) *a depressed scar, as after small-pox* (देवीचा) वण *m*, (देवीची) खळगी *f*,माव *f*.७ नाटकगृहांतील तळमजल्यावरील अगदीं मागची जागा *f*, पिट *m*. (b) *people occupying this* (पिटमध्यें बसणारे) पिटवाले लोक *m. pl.*, 'पिट' मधील प्रेक्षक *m. pl.* ८ (*fig.*) *unsuspected snare or danger* सांपळा *m* (*fig*), खळगा *m* (*fig*), चाप *m* (*fig*). P. *v. t. to put into a pit* (*esp. vegetables etc. for storage*) खळगींत टाकणें-घालणें-सांठवणें. २ (*esp. in pa. p.*) *to make pits, esp. scars* वण *m. pl.* -खळग्या *f. pl.*- मावा *f. pl.* पाडणें *loc. of o.*; as, "A face *pitted* by small-pox." ३ *to set* (cock, etc.) *to fight* (*in a pit*) झुंझ लावणें, झुंझवणें, लढाई लावणें-झुंपून देणें *g. of o.* ४ (*fig.*) *to match* (a person *against*) प्रतिस्पर्धी म्हणून पुढें उभा करणें, सामनेवाला उभा करणें. Pitt'ed *pa. t.* P. *pa. p.* खळया *f. pl.*- खांचा *f. pl.* पाडलेला. [P. WITH SMALL-POX (तोंडावर) देवीचे वण असलेला, फोडेल्या तोंडाचा.] २ (*bot.*) ठिपकेदार (पेशी अगर धमनी) विवरांकित.

Pit-a-pat (pit'a-pat) [A reduplication of *Pat.*] *adv. with palpitation, in a flutter* धडधड, धसधस, धकधक, धगधग, धकाधक, माटमूट, मटमूट, दुडदूड, दुडदुडां, तुरतूर, तुरुतुरु; as, "His heart, feet, &c. went P." [To BEAT P. (छाती) धडधडणें, धकधकणें.] P. *n. a light repeated sound* (as of the rain) झिरझीर *f*, मुसमूस *f*.

Pitch (pich) [A. S. *pic* -L. *pix*, *picis*, pitch.] *n.* *a solid black shining substance got from tar* डांबर *n*, डामर *n.*, (काळया रंगाची) राळ *f*. P. *v. t. to smear with pitch* डांबर फांसणें -लावणें. P.-black *a. black as pitch* डांबरासारखा काळा. P. -blende *n. the mineral from which uranium and radium are obtained* 'पिचब्लेंड' नांवाचा खनिज पदार्थ *m*. P. -dark *a. very dark* डांबरासारखा काळा, काळाकुट्ट.

Pitch (pich) [M. E. *picchen*; ety. dub.] *v. t. to*

fix and erect (तंबू, डेरा, वगैरे) देणें, मारणें, ठोकणें, उभारणें, उभा करणें. २ *to fix or plant a thing in the ground* जमिनींत ठोकणें -रोंवणें -मारणें; as, "To P. wickets." ३ *to expose (wares) for sale in the market* (माल विक्रीकरतां) बाजारांत मांडणें. ४ *to pave (road) with stones set on end* फरशी *f* करणें, लादी *f.* करणें. ५ (*mus.*) *to set at a particular pitch* सुरावर -आवाजावर लावणें -धरणें. ६ (*fig.*) *to express in a particular style* विशेष पद्धतीनें सांगणें -बोलणें. ७ *to throw, to fling* फेंकणें, झुगारणें, मारणें. ८ (*Shakes.*) *to set or fix (as a price)* (किंमत इ०) ठरविणें, नक्की करणें. P. *v. i. to encamp* तळ *m*- डेरा *m.* देणें, उतरणें, मुक्काम करणें, तंबू ठोकणें. २ *to light, to settle (as from flight)* (खालीं) उतरणें, खालीं येऊन बसणें, (विश्रांती करितां) बसणें; as, "The bees P. on a tree." ३ (with *upon*) *to decide upon* ठरविणें, निवडणें, निवड *f*- पसंती *f.* करणें, निवडून घेणें. ४ (*of a ship*) *to plunge in longitudinal direction* पुढें लवंडणें -कलंडणें, पुढें झोंक जाणें *in. con. g. of s.*, डोईकडून पडणें, डोईच्या झोंकानें पडणें; as, "The vessel *pitches* in a heavy way." Pitched *pa. t.* P. *pa. p.* [P. BATTLE (दोन्ही पक्षांकडील) तळ पडून झालेलें युद्ध *n*- लढाई *f*, ठाणावरील लढाई *f.*] Pitch'ing *pr. p.* P. *v. n. –the act.* फेंकणें *n*, झुगारणें *n*, मारणें *n.* २ *a throw, a cast* फेंक *f.* ३ *the rough paving of a street with blocks of stone* फरशी *f* करणें.

Pitch (pich) [M. E. *picchen*, to fix.] *n.* (एखादी वस्तु किंवा जागा) ठरवणें *n*, पसंत करणें *n*, निवडणें *n*, पसंती *f*, निवड *f.* (b) मुक्काम *m*; as, "We continue to think this a very agreeable part of England; I could not have made a better *pitch* than I have made." २ (*naut.*) *the downward motion or plunge* (गलबताच्या पुढल्या भागाचें लाटेंत) बुडणें *n*, खालीं जाणें *n*, बुडी *f*; as, "You will know I am near you by every roll and *pitch* of the vessel." ३ (*cricket*) (बोलींग करतांना) चेंडू फेंकणें *n*, चेंडूची फेंक *f.* (b) चेंडू फेंकण्याची तऱ्हा *f*, फेंकीची तऱ्हा *f.* (c) (फेंकलेला) चेंडू (पिचमध्यें येऊन) पडण्याची तऱ्हा *f.* (d) (ब्याटवाल्यानें टोला मारण्याकरितां फेंकलेला) चेंडू पडण्याची जागा *f*, चेंडूची जागा *f*, पिच *n.* (e) वुइकेट पुरलेली जागा *f*, पिच *n.* ४ *the quantity of a commodity pitched in a market* (बाजारांत विक्रीकरितां मांडलेल्या जिनसाची) रास *f*, ढीग *m*; as, "There was an immense *pitch* of cheese yesterday in the market." ५ *the place of pitching* (a) (भोरप्याची वगैरे) खेळ करण्याची जागा *f.* (b) धंद्याची जागा *f.* (c) दुकानाची जागा *f.* ६ (*Agri. and Mining*) *a definite portion of a field or mine allotted to a particular workman* (कामासाठीं एकेका मजुराला आंखून दिलेला शेताचा किंवा खा-

णीचा) तुकडा *m.* ७ (भक्ष्यावर झडप घालण्यापूर्वीं बहिरी ससाणा किंवा दुसरे पक्षी जितके वर उंच उडतात ती) उंची *f*; as, "To fly a high *pitch*." ८ *highest or supreme point* (now rare except in the phrase 'at the *pitch* of one's voice') मर्यादा *f*, सीमा *f*. ९ *the height, degree, or intensity* (of a quality, attribute, &c.) कळस *m*, कमाल *f*, शिकस्त *f*, पराकाष्ठा *f*, शिखर *n*, टोंक *n*; as, "Let him be raised to the highest *pitch* of honour." १० *inclination, slope* उतार *m*, उतरण *f*. (b) *the degree of slope* उताराचें प्रमाण *n*, उतरंडीचें प्रमाण *n*. ११ *the steepness of the slope of a roof* (छपराच्या उतरंडीचा) चढ *m*, चढाव *m*. १२ (*mining*) *the dip or rise* (अशुद्ध धातूच्या किंवा कोळशाच्या थराचा) चढ *m*, उतार *m*, उतरण *f*. १३ (*mus.*) *the height of a note* चढ *m*, सुराची उच्चता *f*, उंचपणा *m*. १४ (*mech.*) *distance between the centres of two teeth* (दोन दांत्यांच्या मध्यांमधील) अंतर *n*. (b) *the distance between the successive threads of a screw* (स्क्रूच्या दोऱ्यांमधील) अंतर *n*, स्क्रूचा गाळा *m*.

Pitcher (pich'er) [See Pitch *v.*] *n.* चेंडू फेंकणारा *m*. २ रस्त्यावर दुकान मांडून बसणारा *m*. ३ *stone used for paving* फरशीच्या कामाचे दगड.

Pitcher (pich'er) [O. F. *picher* –Low L. *picarium*, a goblet–Gr. *bikos*, a wine vessel. It is an Eastern word.] *n. a vessel for holding liquids* घडा *m*, मडकें *n*, (मातीची) घागर *f*, मृण्मय पात्र *n*, मडकें *n*, मडकूल *n*, डेरा *m*, घट *m*, कुंभ *m*, कुंड *m*, कलश *m*. Pich'erful *n.* मडकेंभर, घागरभर.

Pitcher-plant, *n.* दुधभोपळा *m*. याचे तुंबे, कमंडलू वगैरे करितात.

Pitchfork (pi'ch-fōrk) [Pich + fork.] *n. a long-handled fork for pitching hay* टोंचणी *f*, खोचेरा *m*. P. *v. t. to cast as with pitchfork* टोंचणीनें-खोंचेऱ्यानें उचलणें. २ (*fig.*) *to thrust* (*person*) *forcibly into position, office, etc.* (एखाद्या) अंसामीवर बळजोरीनें (एखाद्या) मनुष्याला लावणें.

Pitch'y *a.* डांबरासारखा, डांबराचे धर्म असलेला, डांबराचा. २ डांबरासारखा काळा.

Pitcous (pite-us) *a.* See under Pity.

Pitfall (pit'-fawl) [See Pit.] *n.* (रानटी पशू पकडण्याची) चोरखळी *f*. २ *a hidden peril* खड्डा (*fig.*) *m*, एकदम उद्भवणारें संकट *n*. ३ अपयशाचें कारण *n*.

Pith (pith) [O. E. *pitha.*] *n.* (*bot.*) *spongy cellular tissue in stems and branches of dicotyledonous plants* गाभा *m*, गर्भ *m*. It is better to restrict गर्भ or गाभा to Pith and गीर or गर to pulp. (Pulp of fruits. Pith of dicotyledonous plants) २ (*anat.*) *spinal cord* पाठीचा कणा *m*. ३ *essential part, quintessence* सार *n*, सत्व *n*, आवश्यक भाग *m*, केस *m*. ४ *physical strength, vigour* शक्ति *f*, जोर *m*,

कुवत *f*, जीव *m*. ५ *force, energy* जोर *m* (*fig.*), सत्व *n*. P. *v. t. to slaughter an animal by severing spinal cord* (पाठीचा कणा काढून) वध करणें, ठार मारणें, जीव घेणें. Pith'ily *adv.* थोडक्यांत पण जोरदारपणानें, जोमानें, जोसानें. Pith'iness *n.* सारभूतता *f*, जोरदारपणा *m*, सत्व *n*, कस *m*.

Pith'less *a. destitute of pith, feeble* निस्सार, निःसत्व, कमजोर, सारहीन, सत्वहीन; as, "A P. argument."

Pith'y *a. abounding in pith* पुष्कळ गीर असलेलें (फळ). २ *forceful, cogent* थोडक्यांत पण जोरदार. ३ *condensed* थोडक्यांत आणलेला.

Pitiable, See under Pity.

Pitiful, See under Pity.

Pitman (pit'man) [See Pit.] *n. one who works in a pit* खाणींतला (काम करणारा) मजूर *m*. २ चिरकामांत खालीं काम करणारा.

Pitsaw (pit'saw) [Pit and Saw.] *n.* (वर खालीं उभे राहून) दोघांनीं ओढण्याची मोठी करवत *f*. Pit'sawyer खालचा चिरकाम्या (oppo. to Top-sawyer वरचा चिरकाम्या).

Pittance (pit'ans) [Fr. *pitance*, an allowance of food in a monastery–L. *pietas*, piety, pity.] *n. very small means of living* (सरासरी) पोट भरण्यापुरती सोय *f*, लहान नेमणुक *f*. २ *a very small allowance of food* थोडासा शिधा *m*, काटकसरी चंदी *f*. ३ *a small portion or quantity* अल्पांश *m*, थोडकासा used with a noun, थोडा भाग *m*.

Pituite (pitū'-īt) [L. *pituita*, phlegm.] *n. mucus* कफ *m*, शेंबूड *m*. Pitu'itous *a.* कफाचा, कफमय.

Pity (piti') [Fr.–L. *pietas*, piety, pity.] *n. feeling of tenderness for another's distress* कींव *f*, दया *f*, दयामाया *f*,करुणा *f*, काकळूत *f*, अनुकंपा *m*, कान्हवळा *m*, कळवळा *m*. [To APPEAL TO P. काकळूत *f*. करणें, काकळुतीस येणें, करुणा *f*. भाकणें. To FEEL P. दया येणें, कींव वाटणें, कींव *f*- काकळूत *f*- कळवळा *m*. येणें. To TAKE P. ON (-वर) दया करणें, करुणा करणें.] २ *a regrettable fact, ground for regret* कींव करण्यासारखी गोष्ट *f*, केंविलवाणी गोष्ट *f*, दुःखाची-खेदाची गोष्ट *f*, दयेस कारण *n*- हेतु *m*, दुःखास कारण *n*; as, "What a P.! More's the P." P. *v. i. to feel* (*often contemptuous*) *pity* कींव *f*- करुणा *f*. करणें *loc. of o.*, दया *f*-कींव *f*- काकळूत *f*- कळवळा *m*. येणें-करणें *g. of o.*; as, "He is much to be pitied; I P. you if you think that." P. *v. i. to be compassionate* कींव करणें, दयाळूपणानें वागणें, दयाबुद्धि ठेवणें. Pit'eous *a. calling for pity, deplorable* दया *f*- कींव येण्यासारखा, दया उत्पन्न करणारा, अनुकंपनीय, शोचनीय, खेदाचा, दुःखाचा, कींव-कळवळा आणणारा-आणण्यासारखा, दीन, दीनवाणा, दैन्यवाणा, बापुडवाणा, केविलवाणा. [P. ACCENTS *or* TONES करुणस्वर *m. pl.*, करुणाविलाप *m. pl.*, दीनस्वर *m. pl.*] Pit'eously *adv.*

काकुळतीनें, गयांवयां, गायांवायां. Pit'eousness *n.* केविलपणा *m*, दीनवाणेपणा *m*, बापुडवाणेपणा *m*, अनुकंपनीयता *f.* Pit'iable *a.* दयेस योग्य-पात्र, अनुकंपनीय, शोचनीय, दुःखद, करुणा येण्याजोगा-सारखा, दयास्पद, दीन, कींव करण्यासारखा. २ *calling for contempt* तिरस्करणीय, तिरस्कारार्ह, तिरस्कार करण्याजोगा-सारखा. Pit'iableness *n.* दयापात्रता *f*, अनुकंपनीयता *f*, दैन्य *n.* २ तिरस्करणीयता *f*, तिरस्कारार्हता *f.* Pit'iably *adv.* Pit'ied *pa. t.* and *pa. p.* Pit'ier *n.* दया करणारा *m.* Pit'iful *a. compassionate* दयाळू, कृपाळू, कनवाळू, दयाळ, दयावंत, दयाशील, दयान्वित, सदय, दयासंपन्न-पूर्ण, करुण, करुणाशील-पर-संपन्न, कारुणिक, सकरुण, दयार्द्र, करुणार्द्र. Some terms for a P. person are:—दया-कृपा-करुणा सिंधु *m*- निधि *m*- घन *m*- सागर *m.* २ (*of things*) *calling for pity* शोचनीय, दुःखद, बापुडवाणा, केविलवाणा, दया, येण्यासारखा. ३ *contemptible* क्षुद्र, क्षुल्लक, तिरस्करणीय, हलका, फुसका, भिकार; as, "A most P. ambition." Pit'ifully *adv.* Pit'ifulness *n.* दयाळूपणा *m*, अनुकंपा *f*, कारुण्य *n*, सकरुणता *f*, कृपाळूपणा *m.* Pit'iless *a. showing no pity* निर्दय, दयाहीन, दयाशून्य, दयारहित, निष्कृप, अकरुण, निष्करुण, कठोर, क्रूर, अदय, निष्ठुर. २ *exciting no pity* दया न येण्यासारखा; as, "A P. condition." Pit'ilessly *adv.* निर्दयपणानें, निष्ठुरपणानें, कठोरतेनें, क्रूरपणानें. Pit'ilessness *n.* निर्दयता *f*, निर्दयपणा *m*, निष्ठुरपणा *m*, दयाशून्यता *f.* Pit'ying *pr. p.* & *v. n.*

Pityriasis (piti-rī'a-sis) [Gr. *pityron*, bran.] *n.* सुरमा *m.*

Pivot (piv'ut) [Fr.–It. *pivola*, a wooden peg; Ety. dub.] *n. a pin or peg on which something turns* आंस *m*, खुंटा *m*, कांटा *m*, खीळ *f*, विवर्तनकील *m*, कील *m.* २ (*fig.*) *a cardinal or central point* महत्वाचा मुद्दा *m*- विषय *m*- गोष्ट *f.* ३ (*mil.*) *a man on whom a body of troops wheels* (*called a p. man*) खुंट *m.* P. *v. t. to place or swing on a pivot* आंसावर-कांट्यावर बसविणें. P. *v. i. to turn as on a pivot* आंसावर फिरणें. Piv'otal *a.* आंसाचा, कांट्याचा. २ *turning on a point* आंसावर फिरणारा. ३ *constituting a pivot* महत्वाचा, आणीबाणीचा; as, "The P. opportunity of a career."

Pivoting *n.* (यंत्रांतील) आंसकाम, पिव्हटकाम.

Pix (piks), Same as Pyx.

Pixis Nautica *n.* (*astron.*) *the mariner's compass* होकायंत्र (तारा).

Placable (plāk'a-bl, plak'a-bl) [L. *placabilis*,-*placare*, to appease, to pacify.] *a. that may be appeased, mild* सांत्वनीय, सांत्वनयोग्य-शील, सांत्वनशक्य, सांत्वन करण्यासारखा, आराधनीय, सुखाराध्य. २ *forgiving* क्षमाशील, क्षमा करणारा. Placabil'ity,

Pla'cableness *n.* सांत्वनीयता *f*, सांत्वनयोग्यता *f*, २ क्षमाशीलता *f*.

Placard (pla-kärd', plak'ard) [Fr. *placard*, a bill stuck on a wall; ety. dub.] *n. a large printed public notice or bill* भिंतीवरची जाहिरात *f*, मोठी जाहिरात *f*- जाहिरनामा *m*. P. *v. t.* (-वर) जाहिराती चिकटवणें-लावणें-मारणें. २ *to announce by means of placards* जाहिराती लावून जाहिर करणें.

Placate (plā'kāt) [L. *placare*, to pacify.] *v. t. to pacify, to conciliate* सांत्वन करणें, समजूत घालणें,etc.

Place (plās) [Fr.-L. *platea*, an open space or way, -Gr. *platys*, broad.] *n. an open space* खुली-मोकळी जागा *f*, मैदान *n*, पटांगण *n*. २ *a portion of space or land* जागेचा भाग *m*, जमिनीचा भाग *m*- तुकडा *m*. ३ *a broad way in a city* चव्हाटा *m*. ४ *a village, town, or city* गांव, शहर *n*, देश *m*, मुलूख *m*, स्थान *n*, ठिकाण *n*. [OF WHAT P. कुठचा, कोठला, कोणीकडचा.] ५ *a dwelling* (रहाण्याचें) ठिकाण *n*, घर *n*, वाडा *m*, महाल *m*, मकाण *n*, निवासस्थान *n*. ६ *a country-house with surroundings* वतनाची जागा *f*. ७ *a building or spot devoted to a specified purpose* (विशिष्ट कार्यांच्या उपयोगी) इमारत *f*, जागा *f*, गृह *n*, स्थळ *n*, स्थान *n*, ठिकाण *n*. ८ *a part of space occupied by a person or thing* स्थान *n*, स्थळ *n*, जागा *f*, ठिकाण *n*; as, "It has changed its place." ९ *a particular spot on the surface* (खास-विशिष्ट) जागा *f*, ठिकाण *n*, स्थान *n*, स्थल; as, "A sore P. on his wrist." १० *a sore* सुजलेला भाग *m*. ११ *a passage of a book, document, &c.* स्थळ *n*, ठिकाण *n*, जागा *f*, (मजकुराचा) भाग *m*. १२ *rank, station* दर्जा *m*, योग्यता *f*, पायरी *f*; as, "Servants must know their P." १३ *office, employment* (विशेषत: सरकारी) हुद्दा *m*, जागा *f*, काम *n*, नोकरी *f*, पदवी *f*, स्थान *n*. [DISMISSED FROM P. कामावरून काढलेला, पदच्युत.] १४ *duties of office* कर्तव्य, काम *n*; as, "It is not my P. to inquire into that." १५ *occupation, calling* धंदा *m*, उद्योग *m*. १६ *a seat or standing room* (in a public car, theatre, &c.) बसण्यापुरेशी जागा *f*, उभें रहाण्या इतकी जागा *f*, जागा *f*; as, "Take two places in the coach." १७ *proper or natural position* (वास्तविक) जागा *f*, बैठक *f*; as, "Take your places." १८ *vacated room* रिकामी-खालीं झालेली जागा *f*. [IN THE P. OF (-च्या) जागीं. TO GIVE P. TO MAKE ROOM (-ला) जागा करणें-देणें, वाट देणें-करणें. २ *to yield, to give way* (-ला) हात जोडणें, (-च्या पुढें) हात टेंकणें, थकणें. TO HAVE P. जागा *f* -शिरकाव *m*- थारा *m*- मिळणें. TO TAKE P. *to come to pass to occur* घडणें, होणें, पडणें, घडून येणें. (b) *to take precedence or priority* पहिला मान मिळणें, पहिला जागा पटकवणें. (c) *to take effect, to prevail* परिणाम होणें

g. of s. चालणें, लागू पडणें, वठणें. To take the P. of, *to be substituted for* (-च्या) जागीं येणें, शिरणें, बदली येणें-राहणें, जागा घेणें *g. of o.* In P. योग्यस्थलीं -जागीं. In both the P.s उभयत्र. In every P. जिकडेतिकडे, सर्वत्र. In various P.s जागोजाग, ठिकठिकाणीं, ठायीं-ठायीं. Out of its P. अनाठायीं, अस्थानीं, गैरविल्हेस, अठायीं. २ *ill-timed* अकालीं. Purification or clearance of a P. स्थलशुद्धि *f.* To keep *or* put in its P. ठिकाणीं-ठिकाणावर-जाग्यावर ठेवणें. Everything is good in its proper P. पायांतील जोडा पायांतच बरा (डोकीवर घेऊं नये).] १९ *a step in the progression of argument* अनुक्रम *m*, अनुक्रमवार जागा *f*. [In the first P. पहिल्यानें, प्रथम, अगदीं प्रथम, सुरवातीस. In the next P. नंतर, मागाहून. In the second P. दुसऱ्यानें.] २० *the position (in decimal or similar notation)* स्थान; as, "Calculated to 50 decimal *places.*" २१ (Race) *position among placed competitors* नंबर *m*.

Place *v. t. to put* (a thing, &c.) *in a particular place* (विशेष ठिकाणीं) ठेवणें, स्थापणें. २ *to arrange* (a set of things) *in their proper places* जागच्या जागीं -योग्य ठिकाणीं ठेवणें. ३ *to appoint* (a person, esp. a clergyman) *to a post* (जागेवर) योजणें, नेमणें. ४ *to find a situation for* (-करितां) नोकरी -उद्योग *m*- असामी पाहणें. ५ *to invest* (पैसा वगैरे ठ्यांकेंत) ठेवणें. ६ *to dispose of* (goods) *to a customer* गिऱ्हाईकाला माल देणें. ७ *to put* (order for goods &c.) *into the hands of a firm*, &c. (आर्डर) देणें. ८ *to repose* (confidence, &c. *in* or *on*) (विश्वास) ठेवणें, टाकणें. ९ *to assign rank to* प्रत *f*- अनुक्रम लावणें. १० *to locate* स्थान ठरविणें -देणें. Plac'ed *pa. t. & pa. p.* Place-hunter *n.* सरकारी नोकरी-करितां धडफड करणारा, हुद्याच्या जागेकरितां धडफड करणारा *m*. Place'less *a. having no place* रिकामा, बेकार, गैररोजगार, बिगरकाम, नोकरी -कामा वांचून -शिवाय. Place'man *n. one who holds or occupies a place* जागेवर असलेला मनुष्य *m*. २ *one who has an office under government* सरकारी नोकर *m*, कामदार *m*, अंमलदार *m*. Place'ment *n.* -*the act.* ठेवणें *n*, राखणें *n*, &c. न्यास *m* (S.), विन्यास *m*. (*b*) -*the state* ठेवण *f*, स्थिति *f*, अधिष्ठान *n*, स्थापना *f*. २ *position, place* जागा *f*, ठिकाण *n*, ठिकाणा *m*, स्थिति *f*. Pla'cer *n.* Pla'cing *pr. p.*

Placenta (plä sen'tä) [L. *placenta* –Gr. *plakoeis* -*entos*, flat cake, –*plax*, *plakos*, flat ptate.] *n.* वार *f*, जरायु *f*, उपाधान *n*. [Retention of P. वारेचें न पडणें *n*, जराय्वपतन. P. prævia गर्भाशयाच्या आंतल्या तोंडास चिकटलेली वार.] २ (*bot.*) *that part of carpel to which ovules are attached* वार *f*, बीजबंध *m*. Placen'tal *a.* वारेचा, वारेसंबंधीं, वार असलेला, जरायुविशिष्ट. Placenta'tion *n. the mode of*

formation of the placenta in different animals जरायुनिर्माणरीती *f*, वार तयार होण्याची तऱ्हा *f*. २ (*bot.*) *the position or arrangement of placentas in an ovary* वारेचें स्थान *n*, बीजबंधन *n*. [AXILE P. आंसाकडचें बीजबंधन *n*. BASAL P. तलस्थ बीजबंधन *n*. FREE CENTRAL P. मधलें सुटें बीजबंधन *n*. MARGINAL P. धाराश्रित बीजबंधन *n*. PARIETAL P. भित्तीगत बीजबंधन *n*. SUPERFICIAL P. पृष्ठगत बीजबंधन *n*.]

Placer (plā'-sir *or* plas'-er) [Sp. *placer* –*plaza*, a place.] *n*. उंची खनिज द्रव्यांची माती.

Placet (plā'-set) [L. *placet*, it pleased.] *n*. *a vote in the affirmative* होकारार्थी -अस्तिपक्षीं मत, अनुकूल मत. Non Placet, *a vote in the negative* नकारार्थी -असंमतिदर्शक -प्रतिकूल मत.

Placid (plas'id) [L. *placidus* –*placere*, to please.] *a*. *peaceful*, *serene* शांत, सौम्य, सुमनस्क, संथ or संत, शांतमनस्क, विनीत, मऊ, नरम, थंड. Placid'ity *n*. *calmness*, *serenity* शांतपणा *m*, शांतता *f*, शांति *f*, सौम्यपणा *m*- ता *f*, थंडपणा *m*, थंडाई *f*. Plac'idly *adv*. शांतीनें, शांतपणें. Plac'idness *n*.

Placket (plak'-et) [Ety. dub.] *n*. (बायकांच्या झग्याचा) खिसा *m*. P. hole *n*. खिशाचें (बाहेर दिसणारें) तोंड *n*.

Pla'giarise, Pla'giarize *v. t.* & *i*. *to steal from the writings of another* (दुसऱ्याचे) लेख *m. pl*. चोरणें, ग्रंथचौर्य करणें.

Plagiary (plā'ji-ar-i) [Fr. *plagiaire*–L. *plagiarius*, a man-stealer–*plagium*, man-stealing, kid-napping. या शब्दाचा मूळार्थ 'माणसें चोरणारा' असा आहे.] *n*. *a literary thief* काव्यचोर *m*, ग्रंथचोर *m*, (दुसऱ्याच्या लेखांतून) उतारे चोरणारा. २ *literary theft* ग्रंथचौर्य *n*, काव्यचौर्य *n*. Pla'giarism *n*. *the act*. (दुसऱ्याच्या ग्रंथांतून -भाषणांतून इ०) उतारे चोरणें *n*. २ *that which is plagiarised* चोरलेला उतारा *m*- भाषण *n*- लेख *m*- काव्य *n*- वाक्य *n*- श्लोक *m*. Pla'giarist *n*. काव्यचोर *m*.

Plague (plāg) [L. *plaga*, a blow, cog. with Gr. *plēgē*, a blow.] *n*. *affliction, esp. as divine punishment* पीडा *f*, संकट *n*, अरिष्ट *n*, अनर्थ *m*, अरिष्टापात *m*, अनर्थापात *m*, आघात *m*, धक्का *m*. २ (*colloq.*) *nuisance, trouble* पीडा *f*, व्याध *f*, उपाध *pop*., उपाधि *f*, कांटा *m*, कंटक *m*, बाधा *f*, झोंबट *n*, लचांड *n*, शुक्रकाष्ठ *n*, (*fig*.), बलाय *f*, बलागत *f*. ३ *pestilence, esp. the oriental or bubonic plague* प्लेग *m*, गोळीचा ताप *m*, ग्रंथिक सन्निपात *m*, गोळीचा आजार. P. *v. t. to afflict with plague* प्लेगनें पछाडणें, गोळीच्या तापानें पीडणें, (-ला) प्लेग होणें. २ *to annoy, to bother* पीडा देणें, गांजणें, छळणें, जाचणें, सतावणें, इजा *f*- उपद्रव *m*-दुःख *n*- तसदी *f*. देणें, छळणूक *f*- गांजणूक *f*. करणें.

Plague'ful *a*. *pestilential* दूषित, दोषिक, रोगजनक.

Plague'less *a.* निर्भय, सुखरूप, अरिष्टरहित. २ मरीपासून मुक्त, मरी नसलेला.

Plague-spot *n.* प्लेगनें पडलेला डाग *m*- चट्टा *m.* २ प्लेग झालेलें ठिकाण *n.* ३ अनाचारांचें ठिकाण *n.*

Pla'guily *adv.* (*colloq.*) *vexatiously, extremely* जाचकपणानें, अतिशय, अति.

Pla'guy *a.* (*colloq.*) *troublesome, tormenting* त्रासदायक, पीडा करणारा-दायक, जाचक, जाचणारा, नडणारा.

Plaice (plās) [O. Fr. *plais*–L. *platessa*, a flat fish.] *n.* (*zool.*) *a broad flat fish* गाद्या मासा *m.*

Plaid (plād *or* plad) [Gael. *plaide*, a blanket.] *n.* (स्काच हायलंडर लोकांची) लोंकरीची घोंगडी *f*, प्लेड.

Plaid'ed *a. wearing a plaid* 'प्लेड' पांघरलेला.

Plain (plān) [Fr. –L. *planus*, flat, level.] *a. flat, level* सपाट, सपाटीचा, सारखा, उंचसखल नसलेला, खडबडीत -ओबडधोबड नसलेला. २ *open, unencumbered* साफ, मोकळा, उघडा, खुला, सरळ, सरळ मार्गाचा, धोपट मार्गाचा. ३ *evident, obvious* स्पष्ट, उघड, उघडा, सुबोध, विशद, खुला, मोकळा, साधा, बिनपेंचाचा, सुरळीत. ४ *simple, without conspicuous embellishment* साधा, अनलंकृत, बिननकशीचा, विशेष थाटमाट नसलेला. [P. OF FEATURES मध्यम, दहाजणां सारखा.] ५ *homely, natural* साधा, सिधा, सरळ, बालबोध, भोळा, साळढाळ, साधाभोळा, साळाभोळा, साळसूद-सूध, बाळबोध, प्राकृत, असुसंस्कृत, भोळसट, साधारण, सामान्य, निर्व्याज, नैसर्गिक. ६ *candid, frank* निष्कपट, निष्कपटी, मोकळ्या मनाचा, सरळ, सरलबुद्धि, उजू,-धोपटमार्गी. ७ (as food, &c.) साधें. (*b*) (as cloth) साधा, बिननकशीचा. (*c*) (as tune) साधा (आवाज). ८ *mere* नुस्ता, नुसता, निवळ, केवळ-ल. P. *adv.* Same as Plainly.

Plain *n. level land* सपाट मैदान *n*, सपाट जागा *f*, सपाटी *f*, पटांगण *n*, तळवट *n*, माळ *m.*

Plain'-dealer *n.* सरळ व्यवहार करणारा मनुष्य *m.* २ मोकळेपणीं-स्पष्ट-सरळ बोलणारा मनुष्य *m*, निष्कपटी *m*, साधाभोळा मनुष्य *m.*

Plain'-dealing *a.* सरळ -चोख -उघडा व्यवहार *m*- भाषण करणारा, सरळ, धोपटमार्गी. P. *n.* चोख -सरळ -उघडा व्यवहार *m.* २ मोकळें -स्पष्ट -सरळ भाषण *n*, धोपट मार्ग *m*, सरळ मार्ग *m*, उभा दांडा *m.*

Plain'-hearted *a. sincere* निष्कपट, सरळ मनाचा. Plain-heart'edness *n.* निष्कपटपणा *m.*

Plain'-laid *a.* (*naut.*) साधी वळलेली (दोरी *f.*)

Plain'ly *adv. clearly* उघड, स्पष्टपणें -पणानें, उघडपणें, स्पष्ट. (*b*) सरळपणानें, साफ, स्पष्ट, धडधडीत. (*c*) साधेपणानें, भोळेपणानें, साळसूदपणें, &c. (*d*) निष्कपटपणानें, सरळपणें -पणीं -पणानें.

Plain'ness *n.* साधेपणा *m*, सरळपणा *m*, भोळेपणा *m.*

Plain'-sailing *n.* चांगल्या वाऱ्यांत गलबत हाकारणें. २ बिनअडचणीचा मार्ग *fig.*

Plains'man *n. one who lives in the plains* (उघड्या) सपाट प्रदेशांत राहणारा मनुष्य *m.*

Plain'-spoken *a. speaking with unreserved sincerity* स्पष्ट बोलणारा, स्पष्ट वक्ता, निष्कपटानें बोलणारा, निष्कपट -निर्व्याज भाषण करणारा. २ (also) *spoken sincerely* (*as words*) निष्कपटपणाचा, निष्कपट, मनापासूनचा, अंतर्यामापासून निघालेला.

Plaint (plānt) [L. *planctus*, lamentation.] *n. lamentation* रड *f*, विलाप *m*, विव्हळणें *n*, कुंथणें *n.* २ (hence) *a mournful song* शोकगीत *n*, आर्तविलाप *m.* ३ *a complaint* फिर्याद *f*, (नुकसानीबद्दल) तकरार or तक्रार *f.* ४ *the exhibiting of an action in writing by a plaintiff* फिर्याद *f*, फिर्यादअर्जी *f.*

Plaint'ful *a.* विव्हळणारा, कुंथणारा, विलाप करणारा. २ *containing a plaint, complaining* तकरारीचा, फिर्यादीचा, तकरारी, तकरार करणारा.

Plain'tiff *n.* वादी *m*, फिर्यादी *m*, पूर्ववादी, अग्रवादी *m.*

Plain'tive *a. lamenting, repining* केविलवाणा, शोक -दुःख-विलाप करणारा, विलापी, विव्हल, बापुडवाणा. २ *complaining* तकरारी. ३ *sad* दुःख-खेदसूचक, खेददर्शक, रडवा, रडका, काकळूतवाणा. Plain'tively *adv.* शोक करून, विव्हलतेनें. Plain'tiveness *n.*

Plaint'less *a.* तकरार *f*- कुरकूर *f.* नसलेला.

Plait (plāt) [O. Fr. *ploit* (Fr. *pli*) –L. *plicare*, to fold.] *n. a flat fold, a doubling* दुहेरी घडी *f*, चुणी *f*, निरी *f*, पट्टी *f.* २ *a braid* (as of hair) वेणी *f.* P. *v. t. to fold, to double in narrow folds* चुणणें, घडी *f.* करणें *g. of o.*, घड्या *f. pl.*-निऱ्या *f. pl.*-चुण्या *f. pl.* घालणें-पाडणें. २ *to braid* विणणें, गुंफणें, वेणी *f.* घालणें. Plait'ed *a.* दुहेरी, दुहेरी घडी घातलेला, चुणलेला. २ *braided* विणलेला, गुंफलेला, वेणी घातलेला, विणींव. ३ (*fig.*) *involved, intricate* भानगडीचा, गुंतागुंतीचा, गुंताड्याचा. Plait'er *n.* घडी-चुणी-वेणी &c. घालणारा. Plait'ing *n. the making of plaits* घड्या-चुण्या करणें-घालणें, वेणी घालणें. २ *plaits* (collectively) घड्या *f. pl.*, चुण्या *f. pl.*

Plan (plan) [Fr.–L. *planus*, flat.] *n. a drawing of anything* नकाशा *m.* [WORKING P. कामचलाऊ नकाशा *m.* P. OF A CAMPAIGN (लष्करी किंवा राजकीय) मोहिमेचा कार्यक्रम-नकाशा.] २ *a project* बेत *m*, योजना *f*, कल्पना *f*, मसलत *f*, तजवीज *f*, उपाय *m*, अनुसंधान *n.* ३ *a contrivance* कळ *f*, कल्पना *f*, क्लृप्ति *f.* ४ *a method* चाल *f*, रीत *f*, पद्धत *f.* P. *v. t. to represent as by a diagram* नकाशा -चित्र *n.* काढणें *g. of o.* २ *to scheme, to devise* कल्पना *f*- मसलत *f*-तजवीज *f*-उपाय *m.* योजणें-करणें *g. of o.*, कल्पना काढणें-बसविणें, योजणें, योजना *f.* काढणें-करणें. ३ *to contrive* (कळ) उभारणें. Plan'ned *pa. t.* & *pa. p.* Plan'ner *n.* Plann'ing *pr. p.* & *v. n.*

Planary (plān'ar-i) *a.* सपाटीचा, पातळीचा.

Plane (plān) [Fr.-L. *planus*, flat.] *n. a level surface* **सपाटी** *f*, **सपाट मैदान** *n*, **पटांगण** *n*. २ (*geom.*) **पातळी** *f*, **धरातल** *n*. [P. GEOMETRY सरलरेषा भूमिति *f*, सरल भूमिति *f*. P. TRIGONOMETRY सरलरेषा त्रिकोणमिति *f*, सरल त्रिकोणमिति *f*. Horizontal P. आडवी पातळी *f*, समान्तर पा. ORIGINAL P. मूळची पा. DIRECTING P. (प्रेक्षकाच्या डोळ्यांतून काढलेली) काल्पनिक पा. OBLIQUE P. तिर्यक् पा. PICTURE P. चित्रभूमिका. GROUND P. जमिनीची पा. PERPENDICULAR P. लंब पा. VERTICAL P. उभी पा., ऊर्ध्व पा. OBJECTIVE P. (SURV.) पदार्थविषयक पा. PERSPECTIVE P. यथादर्शन (चित्राची) पा. INCLINED P. उतरण. INTERSECTING P. छेदक पातळी *f*.] ३ (JOINERY) *a carpenter's tool for smoothing surfaces* **रंधा** *m*, **रांधा** *m*, **रोंखणी** *f*. [P. IRON रंध्याचें पान *n*. SINGLE P. IRON एकपाती. DOUBLE P. IRON दुपाती, डबलपाती. JACK P. मोठा रंधा *m*. MOULDING P. गोलची मारण्याचा रंधा *m*. ROUNDING P. गोलीया, कापरीकोर. SIDE P. दराज, दरद. SMOOTHING P. बैठा *m*.] ४ *each of the natural faces of a crystal* **(स्फटिकाची) बाजू** *f*, **पैलू** *f*. ५ (*fig.*) *level of thought or knowledge* **भूमिका** *f*, **सपाटी** *f*, **उंची** (*pop.*). ६ *a stage of life or of its progress* **लोक** *m*, **भूमिका** *f*. P. *a. even, flat* **सपाट, समतल, एका पातळींतला, समतलस्थ.** [P. ANGLE सरलरेषाकोण, सरलकोण. P. CURVE समतलस्थ वक्र, समपृष्ठस्थवक्र. P. FIGURE पृष्ठाकृति *f*.] P. *v. t. to level* **सारखा-सपाट-समतल करणें. २ रंधणें, रोखणें, रंधा** *m*-**रोखणी** *f*. **मारणें-फिरवणें.** ३ *to efface or remove* **काढून टाकणें, पुसणें, पुसून टाकणें**; as, "He planed away the names written on his tables." Planed *pa. t.* Planed *pa. p.* **सारखा -सपाट केलेला. २ रंधलेला, रंधा मारलेला -फिरवलेला.** Plane'r *n*. Planing *pr. p.* P. *v.n.* **सारखा करणें** *n*. **२ रंधणें** *n*, **रंधा करणें, रोंखणी** *f*, **रंधा** *m*.

Planet (plan'et) [Fr. *planete* -Gr. *planetes*, a wanderer, so called because in ancient astronomy the planets among which the sun and the moon were included, seemed to *wander* about, while the other stars seemed fixed.] *n*. **ग्रह** *m*. [PRIMARY P.s (सूर्याभोंवतीं फिरणारे) प्रधान ग्रह, मुख्य ग्रह. MAJOR P.s (बुध, शुक्र, पृथ्वी, मंगळ, गुरु, शनि, वरुण व नेप्च्यून) महाग्रह. MINOR P.s लघुग्रह. यांच्या कक्षा मंगळ व गुरु यांच्यामध्यें असतात. AN INAUSPICIOUS *or* BAD P. पापग्रह *m*. THESE ARE FIVE *viz*. (सूर्य, मंगळ, शनि, राहू, केतु.) CALCULATIONS *or* TABLES FOR DETERMINING THE POSITION OF THE P.S ग्रहसारणी *f*. DIAGRAM REPRESENTING THE ASPECT OF THE P.S कुंडली *f*, ग्रहकुंडली *f*. TRUE DISTANCE OF EARTH FROM A PLANET चलकर्ण *m*, शीघ्रकर्ण *m*. SECONDARY P.S उपग्रह. INFERIOR (INTERIOR) P.S अन्तर्वर्ती ग्रह, पृथ्वीकक्षान्तर्गतग्रह (THESE ARE बुध व शुक्र.) SUPERIOR, (EXTERIOR) P.S पृथ्वीकक्षेबाहेरील ग्रह, बहि-

वर्ती ग्रह, (मंगळ, गुरु, शनि, युरेनस, व नेप्च्यून.) GEOCENTRIC P. स्पष्टग्रह, भूमध्यग्रह. DIRECT P. मार्गीग्रह. RETROGRADE P. वक्रीग्रह. PLANETS COLLEC. ग्रहगण *m*, ग्रहमंडल *n*. HINDOOS RECKON NINE P.S नवग्रह. सूर्य, चंद्र, मंगळ, बुध, गुरु, शुक्र, शनि, राहु, केतु. AN AUSPICIOUS OR GOOD P. शुभग्रह *m*. P. FROM THE BEGINNING OF THE SIDEREAL ZODIAC स्पष्ट ग्रह, स्फुटग्रह. LONGITUDE OF A P. सायनग्रह *m*, खेट *m*. MEETING OF THE SEVEN P.S UNDER ONE SIGN सप्तग्रही *f*.] Plan'etary *a*. **ग्रहांचा, ग्रहांविषयीं-संबंधीं, ग्रहविषयक, ग्रह** (in compo.). [P. CONJUNCTION संगम *m*. P. MALIGNITY संक्रांत or संक्रांति *f*. P. ASPECT AND INFLUENCE ग्रहदशा *f*, योग *m*. P. SPHERE ग्रहमंडल *n*.] २ *consisting of planets* **ग्रहांचा, ग्रहमय, ग्रह** (in compo.; as, **ग्रहगण**). ३ (*astron.*) *under the dominion or influence of a planet* **ग्रहवश, ग्रहाच्या दर्शनतला.** [P. AFFLICTION or EVIL. ग्रहपीडा, ग्रहांची पीडा *f*.] ४ *caused by planets* **ग्रहांपासून झालेला, ग्रहोद्भव.** ५ *having the nature of a planet* **ग्रहधर्मक.** ६ *revolving* **फिरणारा, फिरता.**

Planetarium (plan-e-tā'ri-um) *n*. *a machine showing the motions and orbits of the planets* **ग्रहमंडलचक्र** *n*, **आररी.**

Planetoid (plan'et-oid) [Gr. *planetes*, planet, and *eidos*, form.] *n*. *a celestial body having the form or nature of a planet* **ग्रहकल्प.** २ *a very small planet* **लघुग्रह** *m*.

Planet'-stricken,-struck *a*. **ग्रहपीडित, ग्रहदशा -बाधा लागलेला, ग्रहग्रस्त.**

Planifo'lious *a*. (*bot.*) *flat-leaved* **पसरट पानांचा, रुंद पानें असलेला.**

Plan'iform (*anat.*) **समपृष्ठ.**

Planimeter (pla-nim'ē-tėr) [Plane+Meter.] *n*. **कोणत्याही क्षेत्राचा स्केलप्रमाणानें लहान नकाशा काढून त्याचें क्षेत्रफळ काढण्याचें यंत्र** *n*, **प्लॅनिमीटर** *n*.

Planish (plan'ish) [L. *planus*, smooth.] *v. t.* *to make smooth or plane as a metallic surface* **गुळगुळीत -सफाईदार -सारखा करणें.** २ *to condense, to toughen and polish by light blows with a hammer* **ठोकून ताठ -चिंवट -लखलखीत करणें.** Plan'ished *pa. t.* & *pa. p.* Plan'isher *n*. Plan'ishing *pr. p.* & *v. n.*

Planisphere (plan'i-sfēr) *n*. *a sphere projected on a plane* **(एकाच) पातळीवरचा विक्षेप गोल** *m*, **(विक्षेप** = Projection).

Plank (plank) [L. *planca*, a board.] *n*. **फळी** *f*, **तक्ता** *m*, **फर्दा** *m*. [CEILING OF P.S तक्तपोशी *f*, पाटणी *f*. LARGE P. फळा *m*. RUDE or COARSE P. फळें *n*, फळकट *n*.] २ (*fig.*) *that which supports or upholds* **आधार** *m*, **टेंकू** *m*, **टेंकावा** *m*, **नेट** *m*, **नेटावा** *m*. ३ *an item in the programme* **(कार्यक्रमांतील) एक काम.** P. *v. t.* *to cover or lay with planks* **तक्तपोशी करणें,**

पाटणी करणें, पाटणें. २ *to harden* (*as hat-bodies*) *by felting* ठोकून ताठ करणें. Plan'ked *pa. t.* P. *pa. p.* पाटलेला. Plank'ing *pr. p.* P. *v. n.* पाटणी, कडीपाट, तक्तपोशी *f.* २ *planks collectively* फळया *f. pl.*, तक्ते *m. pl.*

Plano-concave *a.* समनतोदर, एकान्तगोल.

Plano-convex *a.* समोन्नतोदर, एकांगबाह्य.

Planometer (pla-nom'ē-tėr) [Plane + Meter.] *n.* समतलतामापक, पृष्ठभागाचा सारखेपणा पाहाण्याचें यंत्र.

Plant (plant) [A. S. *plante* (Fr. *plante*) –L. *planta*, a shoot, a plant.] *n.* वनस्पति *f,* औषधी *f,* उद्भिद *m.* २ *a bush, a young tree* झाड *n*, (loosely) रोपटा *m*, रोपडा *m.* ३ *a sprout* अंकूर, मोड *m.* [P. LICE भाजीपाल्याचे पानावरील कीड.] ४ *a child* मूल *n*, मूलबाळ *n*, रोपा *m* (*fig.*). ५ (*com.*) *the whole machinery and apparatus employed in any trade or business* यंत्रसामग्री *f,* (धंद्याला लागणारें) स्थायिक सामानसुमान *n*, अवजार *n*, यंत्रसंच *m*; as, "The P. of a foundry or a railroad." ६ (R.) पायाचा तळवा *m.* ७ (*fig.*) *the machinery of intellectual work* साधनें *n. pl.*, सामग्री *f.* P. *v. t. to put into the ground and cover for growth* लावणें, रुजत घालणें-लावणें, रोवणें, खुंटळणें, पेरणें, रोपणें. [TO BE P.ED लागणें.] २ (a tree) लावणें, पुरणें. ३ *to furnish or fit out, with plants* (as a garden) झाडें-झाडेंझुडें लावून (बाग इ०) तयार करणें-उठविणें, बाग करणें. ४ *to engender, to generate, to set the germs of* बीं पेरणें (*fig.*) *g. of o.*, उत्पन्न करणें, मूळ *n*- कारण *n.* होणें *in. con. with* ला *of o.* ५ *to settle, to establish* (as a colony) स्थापणें, वसवणें, बसवणें, (वसाहत) करणें. ६ *to introduce and establish the principles or seed of* चालू-सुरू-प्रस्थापित करणें, स्थापणें; as, "To P. Christianity." ७ (a) (a cannon) रोंखणें, लावणें, नेमणें. (b) (a post) रोंवणें, पुरणें, उभारणें, नेमणें. ८ *to set up, to install, to instate* बसवणें, मांडणें. P. *v. i.* लावणें, पुरणें, झाडें लावणें. Plant'able *a.* पेरण्याजोगा, रुजत घालण्यासारखा. २ वसाहत करण्याजोगा, वसवण्याजोगा. ३ पुरण्याजोगा. Planta'tion *n. the place planted, land brought under cultivation* बाग *f*, बन *n*, वाफा *m*, बगीचा *m*, बागाईत केलेली जागा *f*, वाटी *f*, फड *m*, वाटिका *f.* [P. OF VEGETABLES, TEA, &c. मळा *m*; OF COCOANUTS &c. आगर *n* OR *m*;—OF SUGAR थळ *n*, उशील *n.*] २ *a colony* वसाहत *f.* Plant-'eating *a.* वृक्षोपजीवी, झाडें खाऊन राहणारा. Plant'ed *pa. t.* P. *pa. p. fixed in a place* बसविलेला, ठोकलेला, खिळवलेला. Plant'er *n.* नेमक्या अंतरावर बिनचूक पेरणारी पाभर *f*, नेमक्या अंतरावर बिनचूक (बटाटे वगैरे) लावणारें यंत्र *n*, पेरणें (on the analogy of कातणें.) २ सुरू-चालू करणारा *m*, प्रस्थापक *m.* ३ *the owner of a plantation* मळेवाला *m*, फडकरी *m*, बागवान *m*- वाला

m, थळकरी *m*. ४ *a colonist in a new country* वसाहत करणारा *m*, वसाहतवाला *m*.

N. B.—Planter = that which plants or sows at exact and regular distances. Seed-drill = that which sows the seed regularly and continuously. Both these implements can be seen in the Agricultural Museum, attached to the Agricultural College, Poona.

Plantain (plan'tān) [Fr.–L. *plantago, plantaginis*, from the root of Plant.] *n.* (*bot.*) केळ *f*, केळीचें झाड *n*. २ (the fruit) केळें *n*, केळ *n*.

Plantar (plan't-ar) [L. *plantaris- planta*, a sole (of the foot).] *a.* (*anat.*) पायाच्या तळव्याचा.

Plantation, Planter, See under Plant.

Plan'tership *n.* मळेवाल्याचा धंदा *m*, मळेवाल्याचें काम.

Plantigrade (plant'i-grād) [L.–*planta*, the sole, and *gradior*, to walk.] *a. that walks on the sole of the foot* पादतलचारी, पायाचे तळवे टेंकून चालणारा. P. *n.* पादतलचर *m*.

Plant'ing *n. the act.* लावणें *n*, लागवड करणें *n*. २ *the art of forming plantations of trees* झाडांची लागवड करण्याची कला *f*. ३ *a plantation* (रोपांचा) मळा *m*.

Plash (plash) [A form of Pleach. M. E. *plechen* -O. Fr. *plesser*–L. *plec-tere*, plait, akin to Gr. *plek-ō*, weave.] *v. t. to cut partly and intertwine the branches of* खांद्या एकमेकांत विणणें-गुरफटवणें. P. *n.* (दुसऱ्या) खांदींत गुरफटवलेली खांदी *f*, फांदी *f*. Plashed *pa. t.* & *pa. p.* Plash'ing *pr. p.* & *v. n.*

Plash (plash) [From the sound; cf. Splash.] *n. a small pool of standing water, a puddle* डबकें, डबका *m*, डबकण *n*, डबकी *f*, डबरा *m*. २ *a dash of water* पाण्याचा सळाका *m*, शिंतोडा *m*. P. *v. i. to dabble in water* पाण्यांत डुबकणें -खेळणें, पाणी गादवणें. P. *v. t. to splash* (as water) (पाणी) उडवणें, (शिंतोडे) उडवणें. २ *to sprinkle with coloring matter* (-वर) रंग उडवणें-टाकणें-ओतणें-लावणें, रंगवणें. Plash'ed *pa. t.* & *pa. p.*

Plashe't *n. a small pond* डबकण *n*.

Plash'ing *v. n.* रंग देणें *n*- लावणें *n*, रंगवणें *n*.

Plash'y *a. watery* पाणथळ, पाणथळाचा. २ *abounding with puddles* डबक्याडबक्यांचा, डबकीं असलेला.

Plasm (plazm) [Gr. *plasma –plassein*, to mould.] *n. the living matter of a cell, (as distinct from nucleus)* जीवनरस *m*, जीवनाधाररस *m*. [*Protoplasm* = मूलजीवनरस.] २ (*med.*) रक्तकणधारीरस *m*, रक्ताधार जल *n*.

Plasma *n.* जीवनाधाररस *m*, जीवनरस *m*. २ ग्लिसरिन व पिष्ठसत्त्व यांचें मिश्रण *n*.

Plaster (plas'tėr) [A. S. *plaster*–L. *emplastrum*-Gr. *em*, upon, and *plassein*, to mould.] *n. something that can be moulded into figures* चिकणमाती

सारखा पदार्थ *m*, प्लास्तर *n*. [P. OF PARIS (*med.*) एका प्रकारची पांढरी माती. तींत पाणी मिळविलें असतां ती घट्ट होते.] २ *a composition of lime, water and sand for coating walls, ceilings, &c.* गिलावा *m*. ३ (*med.*) *an external application spread on cloth* मलमपट्टी *f*, पलिस्तर *n*, प्लास्तर *n*. [STICKING P. गम पलास.] P. *v. t. to cover with plaster* गिलावा करणें-देणें-लावणें. २ (*fig.*) *to cover or conceal the defects of* झांकणें, झांकून ठेवणें, (दोष) बाहेर येऊं न देणें. ३ *med.* लेप लावणें -देणें, पलिस्तर मारणें, प्लास्तर लावणें. Plas'terer *n*. गिलावा करणारा *m*. २ *one who makes plaster casts* प्लास्तरचीं चित्रें बनवणारा *m*. Plas'tering *pr. p.* P. *v. n.* गिलावा लावणें *n* -देणें *n*-करणें *n*. २ *a covering of plaster* गिलावा *m*.

Plasterer, See under Plaster.

Plaster-work *n*. प्लास्तरच्या गिलाव्याचें काम *n*. २ प्लास्तरचें नकशीकाम *n*. ३ प्लास्तरचीं केलेलीं चित्रें (पुतळे, बाहुल्या, वगैरे).

N. B.—प्लास्तर आफ प्यारिस जिप्समचे दगड कच्चे भाजून, कुटून तयार करतात. हे जिप्समचे दगड कोल्हापूर इलाख्यांतील भूदरगड पेट्यांत तांब्याच्या वाडीपाशीं सांपडतात.

Plastic (plas'tik) [Gr. *plastikos* –*plassein*, to mould.] *a. moulding, having power to give form* (हवा तो) आकार देणारा, आकारदायक, (हवें तें) रूप देणारा, रूपदायक, घडवणारा, (हव्या त्या) सांच्यांत किंवा नमुन्यांत बसविणारा; as, "The P. hand of the Creator." [P. OPERATIONS रूपदायक शस्त्रोपचार.] २ *capable of being moulded* (हवा तो) आकार किंवा रूप देतां येण्याजोगा, (विवक्षित) आकारक्षम, (विवक्षित) रूपक्षम, (हवा त्या) सांच्यांत किंवा नमुन्यांत बसवितां येण्याजोगा. ३ *pertaining to moulding or modelling* सांच्याचे किंवा नमुन्याचे कामाच्या उपयोगी, सांच्याचे कामाचा, नमुन्याचे कामाचा. ४ सांच्यांतला, सांच्यांतून काढल्यासारखा. ५ मेलनकारी. [P. SURGERY घाव जमविणारी शस्त्रक्रिया *f*, मेलनकारी शस्त्रक्रिया *f*.] Plas'ticity *n*. आकारदायकता *f*. २ आकारक्षमता *f*, रूपक्षमता *f*. ३ चिकणाई *f*.

Plastid, Plastide (plas'tid,-tēd) [Gr. *plasti*, a creator.] *n*. (*biol.*) जीवनकण *m*. [Protoplasm मूलजीवनरस. Protoplast = मूलजीवनकण.]

Plat (plat) *v. t.* Same as Plait *q. v.* विणणें. P. *n*. विणकाम *n*, गांथण or गांठण *f*. Plat'ter *n*. विणणारा *m*. Plat'ting *n*. (टोपी, चटई इ॰ विणण्याकरितां केलेल्या) गवत, साल वगैरेच्या वेण्या *f. pl.*

Plat (plat) [A form of Plot.] *n. a piece of flat even ground* सपाट जमिनीचा तुकडा *m*. २ *a piece of ground laid out with some design or for a special use* मुद्दाम तयार केलेली जागा *f*, वाफा *m*, मळी *f*, ताटवा *m*, वाटी *f*, वाटिका *f*, खाबान *n*, क्यारी *f*. P. *v. t.* मळया *f. pl.*- मळे *m. pl.* पाडणें -करणें.

Plate (plāt) [Fem. of Fr. *plat*, flat -Gr. *platys*, broad.] *n. something flat, esp. a thick sheet of metal* पत्रा *m.* (b) तकट *n*, तकटें *n*, तगट *n*, तगटें *n*. (c) पट्टी; as, "Name P." २ *a smooth piece of metal for engraving* (खोदीव कामाचा गुळगुळीत) पत्रा *m*. (b) खोदकाम केलेला पत्रा *m*. [P. ARMOUR *n.* (लढाऊ जहाजाचें) पत्र्यांचें आवरण *n*. P. GLASS *n.* (दुकानांच्या खिडक्यांची किंवा मोठ्या आरशांची) उंची जाड कांच *f*. P. LAYER *n.* (स्लीपरावर लोखंडाचे) रूळ बसविणारा (रेल्वेवरील मजूर *m.*) P. LEATHER *n.* (सोन्या चांदीचे) पत्रे साफ करण्याचें (शामाय नांवाचें बकऱ्याचें) चामडें. P. POWDER *n.* (चांदीच्या भांड्यांना) उजळा देण्याचा पूड *f*. P. PRINTER *n.* (खोदीव पितळी) पत्र्यावरून नकला छापणारा *m.*] ३ (छापण्याकरितां कायमच्या) ठशांची प्लेट *f.* पत्रा *m.* ४ (कायमच्या ठशांच्या) प्लेटीवरुन छापलेला मजकूर *m.* प्रत *f.* ५ *domestic vessels and utensils wrought in gold and silver* सोन्याचांदीचीं भांडीं *n. pl.*, रुपेरी किंवा सोनेरी संच *m.* ६ *any metallic ware* धातूच्या पत्र्याचीं भांडीं *n. pl.*, मुलाम्याचीं भांडीं. ७ *a vessel from which food is eaten* पलेट *f*, ताट *n*, मोठी बशी *f*. [-of EARTH परळ; -OF SILVER OR OTHER METAL ताट *n*, ताटली *f*. P. OF CHINA बशी *f*; -OF LEAVES (AMONG HINDUS) पत्रावळ *f*, विस्तारी *f*.] ८ ताटभर पदार्थ *m.* ९ *plate used for collection in churches* तबक *n.* १० (*photo.*) पट *m*, प्लेट *f*. [HALF P. अर्ध पट. GLASS P. कांच प. *f*. WHOLE P. पूर्ण प. DRY P. शुष्क प. QUARTER P. पाद प. P. HOLDER पटधारक. P. RACK प्लेट ठेवण्याची घोडी *f*. P. WARMER सुखविण्याची (पट ठेवण्याची) चौकट. २ अन्न निवूं नये म्हणून त्याच्या खालीं ठेवलेलें कढत पाण्याचें भांडें *n.*] P. *v. t. to overlay with a coating of plate or metal* (सोन्याचा इ.) पत्रा *m.* मुलामा *m.* चढविणें, लेप *m.* मुलामा *m.* करणें-देणें-चढवणें, ओप *f.* देणें, ओपविणें. २ *to arm with metal for defence* (लढाऊ जहाजांना) पत्रा चढवून मजबूत करणें. ३ *to adorn with plated metal* मुलामा देऊन किंवा पत्रा चढवून सुशोभित करणें. ४ *to beat into thin flat pieces* (ठोकून) पत्रे करणें, पत्रे *m. pl.* ठोकणें *g. of o.* ५ *make a plate of (type) for printing* (छापण्याकरितां) टाइपांचा पत्रा करणें. ६ *to calender* (as paper) घोटणें, घोटून साफ-सफाईदार करणें, गुळगुळीत करणें.

Plate and Pot (as used in Indian prisons) थालीपाट, थाळीपाट, थाळीचंबू. हीं जस्ताचीं असतात. Earthen Plate and Pot मातीचा थालीपाट, मट्टीका बासन. कैद्यास शिक्षा म्हणून हीं देतात.

Plateau (pla-tō') [Fr. *plateau* -O. F. *platel*, dim. of Fr. *plat*.] *n. a table-land* पठार *m*, उच्चसमभूमी *f*, उंचावरील सपाट प्रदेश *m*. Plateaus', Plateaux' *pl.*

Plate'ful *n.* ताटभर अन्न *n*.

Plat'er *n.* मुलामा करणारा *m.* चढविणारा *m.* देणारा *m*, मुलामेवाला. २ कागद सफाईदार करण्याचें यंत्र *n*.

Platform (plat′form) [Fr. *plate-forme*, a thing of 'flat form.'] *n. a raised level surface* (आगगाडीचा) धक्का *m*, उंच ओटा *m*, प्लाटफार्म *m*. (b) पीठ *n*, व्याख्यानपीठ *n*. २ *a programme or a statement of principles* (राजकीय) स्वीकृत पंथ *m*, पक्ष *m*, राजकीय मतें *n. pl.* ३ *public speakers* (as distinguished from the audience) सार्वजनिक वक्ते *m. pl.* P. *v. t.* (*mil.*) *to form a plan of* बेत *m* -योजना *f.* करणें *g. of o.*, घाट घालणें.

Plat′ing *pr. p.* P. *v. n.* (-वर) पत्रा *m*- मुलामा *m.* चढवणें *n.* २ मुलामा *m*, लेप *m*, ओप *f.* ३ *a coating or defensive armour of metal* (मजबुतीकरितां चढवलेला) पत्रा *m.*

Plat′inoid *n.* निकल, जस्त, व तांबें ह्यांची मिश्र धातु *f.*

Platinum (plat′in-um) [Sp. *platina-plata*, silver.] *n.* प्लातिन नांवाचें धातुरूप मूलतत्व *n*, प्लातिन *m.* (हा धातु पांढरा, चकचकित व फारच जड असतो. भारांक १९४.३ आहे.) [P. BLACK प्लातिनची पूड (ही काळी असते) *f*, काळा प्लातिन *m.* P. METALS प्लातिन समवेत सांपडणारे धातु *m. pl.*] Platin′ic *a. designating those compounds in which platinum has a higher valence* प्लातिनक; as, "P. chloride प्लातिनक हरिल." Plat′inoid *n. alloy of zinc, nickel, copper, etc. with some qualities of platinum* निकल, जस्त, व तांबें यांची मिश्र धातु *f.* (याच्या अंगीं प्लातिनचे कांहीं धर्म असतात), प्लातिनकल्प *m.* २ *metal found associated with platinum* प्लातिन बरोबर सांपडणारी धातु *m*, प्लातिनकल्प *m.* Plat′inous *a. designating those compounds in which platinum has a lower valence* प्लातिन; as, "P. oxide = प्लातिन प्राणिल."

Platitude (plat′i-tūd) [Fr. *plat*, flat.] *n. staleness of ideas or language* शिळेपणा *m.* २ *an empty remark, a common-place remark* (especially, one solemnly delivered) तोच तोच सामान्य सिद्धान्त *m*, (गंभीरपणानें सांगितलेलीं) शिळीं विधानें *n. pl.*

Platitudina′rian *n.* (तेच तेच) सामान्य सिद्धान्त सांगणारा.

Platitu′dinize *v. i.* (तेच तेच) सामान्य सिद्धान्त सांगणें.

Platitu′dinous *a.* (तेच तेच) सामान्य सिद्धान्त सांगणारा. २ सामान्य गोष्टीप्रचुर. ३ सामान्य, विशेष नसलेला.

Platometer (pla-tom′ē-ter) *n.* Same as Planimeter.

Platonic,-al (pla-ton′ik,-al) [From *Plato*, the Greek Philosopher.] *a.* प्लेतो नामक ग्रीक तत्ववेत्याचा, प्लेतोचा. (b) प्लेतोच्या तत्त्वज्ञानाचा, प्लेतोच्या तत्त्वज्ञानासंबंधीं-विषयीं. २ *pure, passionless* सात्विक, शुद्ध, निर्मल, निर्विकार, विकाररहित. [P. LOVE (especially to one of opposite sex) निर्मल प्रेम *n*, निष्पाप प्रेम *n.*] ३ *philosophical* तत्त्वज्ञानाचा, तत्वज्ञानपूर्ण. Platon′ic *n.* प्लेटोचा अनुयायी. Platon′ically *adv.* Pla′tonism *n. the philosophical opinions of Plato or his followers* प्लेतोपंथ *m*, प्लेतोनें प्रतिपादन केलेलें तत्वज्ञान *n*,

प्लेतोचें (तत्वज्ञानविषयक) मत-पंथ *m.* Pla'tonist *n.* प्लेतोच्या तत्वज्ञानाचा अनुयायी, प्लेतोपंथी. Pla'tonize *v. t.* प्लेतोच्या पद्धतीनें (एखाद्या) प्रश्नाचा विचार करणें.

Platoon (pla-tōōn') [Lit. 'a *knot* or group of men', Fr. *peloton*, a ball, a knot of men–Fr. *pelote* L. *pila*, a ball.] *n.* (*orig.*) *a body of soldiers in a hollow square* (दोन रांगांनीं उभी केलेली) लष्करी शिपायांची टोळी *f*, लष्करी शिपायांची दुरंगी टोळी *f.* २ (now) *a number of recruits assembled for exercise* (कवाईतीकरितां जमलेले) पलटणींतील नवे लोक *m. pl.* ३ *a subdivision of a company* तुकडी *f.*

Platten (plat'tn) [See Plat *a.*] *v. t. to platten and make into sheets* ठोकून पत्रे करणें *g. of o.*, पत्रे ठोकणें

Platter (plat'ėr) [See Plateau.] *n.* परात *f*, थाळा *m.* dim. थाळी *f*, परळ or पराळ *m*, परळी *f*, dim.

Plat'y *a. like a plate* पत्र्यासारखा. २ *consisting of plates* पत्र्यांचा.

Plaudit (plawd'it) [Shortened from L. *plaudite*, praise ye, a call for applause, 2nd pers. pl. imperative of *plaudere –plausum*, to praise.] *n. applause* वाहवा *f*, शाबासकी *f.* Plaud'itory *a.* शाबासकीचा.

Plausible (plawz'i-bl) [L. *plausibilis-plaudere*, to praise.] *a.* (of arguments, statements) *apparently right* दिसण्यांत खरा, दिसण्यांत चांगला, सामान्य लोकांस पसंत होणारा, सत्याभासाचा, वरवडीचा, देखणाऊ, दिखाऊ, लटका पण नेटका, लाघवी; as, "P. and popular arguments." २ *using specious arguments* (usually implying deceit) पोकळ गोष्टी सांगणारा, लाघवी, गोडगोड गोष्टी सांगणारा; as, "A P. speaker." Plausibil'ity *n.* सत्याभास *m*, अर्थाभास *m.* २ लाघवी गोष्ट *f.* Plaus'ibleness *n.* Plaus'ibly *adv.* खरें भासविण्याजोग्या रीतीनें, चांगला-पसंत वाटण्याजोगा, सत्याभासपूर्वक.

Play (plā) [A. S. *plega*, a game.] *v. i. to sport* खेळणें, खेळ *m*- क्रीडा *f.* करणें. २ (of a part of mechanism) खेळणें, खेळता-चालू असणें. ३ (of guns) उडणें, सुटणें. ४ *to trifle* खेळणें, (-चा) खेळ करणें, (अविचारानें -कडे) दुर्लक्ष करणें, अविचारानें वागणें, खेळाखालीं-गमतीवारीं नेणें; as, "Men are apt to P. with their health." ५ *to contend or take part in a game* खेळणें; as, "To P. ball." ६ (hence) *to gamble* जुगार *m.* खेळणें, जुगारबाजी *f.* करणें. ७ (*cricket.* of ground) (खेळण्यास योग्य किंवा वाईट) असणें; as, "This ground *plays* well." ८ (chess) मोहरें खेळणें-पुढें टाकणें. ९ (पत्यांचें पान) खेळणें, उतरणें, टाकणें. १० *to perform on an instrument of music* वाजवणें, वाद्य-वाद्यावर वाजवणें; as, "To P. on a flute." ११ *to act, to behave* वागणें, वर्तन *n*- वागणूक *f.* करणें-ठेवणें. (b) *to practise deception* अनीतीनें वागणें, बेइमानीची -खोटी वर्तणूक

करणें-ठेवणें; as, "His mother played false with a smith." १२ खेळणें, चालणें, वाहणें, उडणें, खेळ करणें; as, "The fountain *plays*." १३ *to move gaily* मजेखालीं चालणें, नाचणें, बागडणें, उडणें. १४ *to personate a character* सोंग घेणें-करणें, सोंग घेऊन येणें-नाचणें-खेळणें-बतावणी करणें, (नाटकांत) -होऊन येणें, -होऊन with another verb; as, "To weep and P. the woman बायको होऊन रडणें; to P. the man and perform feats मर्द होऊन मात करणें."

[To P. INTO A PERSON'S HANDS (आपल्या वर्तनानें) दुसऱ्याचा फायदा करणें. To P. OFF (स्वतःच्या फायद्याकरितां) दोघांत भांडण लावणें. २ (त्याचा) कमीपणा दिसेल असें (एखाद्यास) वागावयास लावणें. ३ खोटी बतावणी करणें. To P. ON or UPON (-च्या भीतीचा, भोळेपणाचा, वगैरे) फायदा घेणें. To P. FALSE (-ला) फसविणें, ठकविणें. २ *to deal treacherously* (with) (-शीं) दगलबाजी-बेइमानी *f.* करणें. To P. FAST AND LOOSE धरसोडीचें वर्तन ठेवणें. To P. UP (अधिक) उत्साहानें-जोरानें खेळणें. To P. WITH EDGED TOOLS (*lit.*) धारेच्या हत्यारांशीं खेळणें. २ (*fig.*) जाणून बुजून जोखीम शिरावर घेणें.] P. *v. t. to wield freely* (मनसोक्त) खेळवणें, चालवणें; as, "To P. a good knife and fork यथेच्छ ताव मारणें." २ (माशाला गळ ओढून) खूप खेळूं देणें, दमवणें; as, "To P. fish." ३ *to put in action or motion* खेळणें, चालवणें, चालू-सुरू-चालता करणें; as, (a) a cannon (तोफेचा मारा) सुरू करणें. (b) *a trump* खेळणें, उतरणें, टाकणें. ४ *to exhibit in action* कृतींत दाखविणें, कृति करून दाखविणें *g. of o.*, करणें, साधणें, संपादणें; as, "To P. tricks." ५ खेळणें; as, "To *play* a game." ६ *to pretend for fun* गमतीनें (-चें) मिष करणें; as, "To P. that we are gipsies." ७ (वाद्य) वाजवणें, बजावणें, खेळणें, छेडणें, वादन *n.* करणें; as, "To P. the flute." ८ *to perform, as a piece of music, on an instrument* (गीत) वाजवणें, छेडणें; as, "To P. a waltz on a violin." ९ *to represent dramatically* खेळ करून दाखविणें, खेळ करणें *g. of o.*; as, "To P. a comedy." (a) (also) *to represent by acting* बतावणी करणें *g. of o.*, सोंग घेणें-करणें, (-ची) भूमिका घेणें; as, "To P. King Lear." (b) स्वतः व्यवहारांत (प्रमाणें) वागणें; as, "To P. the fool, &c." [To P. THE GAME सरळ वागणें. २ मर्दपणानें वागणें. To P. OFF दाखवणें, प्रदर्शन करणें *g. of o.*, as, "To P. off tricks." To P. ONE'S CARDS WELL (*or* BADLY) आलेल्या संधीचा किंवा असलेल्या अनुकूलतेचा चांगला (किंवा वाईट) उपयोग करणें. PLAYED OUT (*colloq.*) थकलेला, भागलेला, दमलेला, थकलाभागलेला. २ *at the end of one's resources* संपुष्टांत आलेला. ३ *obsolete* उपयोगांतून-व्यवहारांतून गेलेला, लुप्तप्राय, लुप्त.] Play *n. amusement, sport, frolic* खेळ *m*, क्रीडा *f*, गंमत *f*, करमणूक *f*, लीला *f*, विलास *m*, मौज *f*, क्रीडाकौतुक *n*, क्रीडन *n*,

केलि (Sk.) *f*, विहार *m.* (a) (cricket) खेळणें. [BACKWARD P. दबा धरून खेळणें. FORWARD P. चाल करून खेळणें. BOISTEROUS P. धुडगूस *m*, धुमश्चक्री *f*, धुमाकूळ *m*, धुमाळी *f*. BOY'S P. पोरखेळ *m*. WHAT BEGINS IN A P. MAY END IN A FRAY मस्करी करितां तस्करी (or कुस्करी) व्हावयाची, मस्करीची कुस्करी, फट्ट म्हणतां ब्रह्महत्या?] (b) *gambling* जुगार *m*, जुवा *m*. २ *a contending for victory, gaming* खेळ *m*, डाव *m*, हात *m*, सामना *m*; as, "To lose a fortune in a P." [SKILFUL AT P. खिलाडी or डू.] ३ *practice in a contest, action, use, employment, exercise* खेळ *m*, व्यापार *m*, व्यवहार *m*, कृति *f*, क्रिया *f*, आचरण *n*, रीत *f*, चाल *f*, वृत्ति *f*; as, "Sword P.; Foul P.; a P. of wit." [FAIR P. सरळ व्यवहार. FOUL P. लबाडी करणें *n*, लबाडी *f*, लुचेगिरीचा व्यवहार.] ४ *a dramatic composition* नाटक *n*, खेळ *m*, नाटकाचें पुस्तक *n*, ग्रंथ *m*. ५ *representation* खेळ *m*, नाटक *n*, नाटकाचा प्रयोग *m*. ६ *movement, motion* गति *f*, व्यापार *m*, चलन *n*, चलनवलन *n*; as, "The P. of a wheel or piston." ७ (hence) *room for motion, free and easy action* अवकाश *m*, अवसर *m*, वाव *m*, फिरक *f*; as, "To give them P. front and rear." ८ *liberty of action, scope* अवकाश *m*, मोकळीक *f*, मोकळेपणा *m*, सवड *f*, जागा *f*, रस्ता *m*; as, "To give full P. to mirth." [TO BRING INTO *or* COME INTO P. *to bring or come into use or exercise* उपयोगांत-व्यवहारांत आणणें-येणें, वापरणें, वापरांत येणें, उपयोग करणें *g. of o.*-होणें. TO HOLD IN P. गुंतवून ठेवणें -धरणें, दाबांत ठेवणें.] P. actor नट. A P. upon words श्लेष *m*, शब्दविनोद *m*, द्व्यर्थी शब्दयोजना-शब्दप्रयोग *m*.

Play-bill *n*. (मुख्य मुख्य नटांचीं नांवें घातलेली भिंतीवर लावण्याची) नाटकाची जाहिरात *f*.

Play-book *n*. नाटकाचें पुस्तक *n*, नाटकग्रंथ *n*, नाटक *n*.

Play-club (golf) *n*. गोल्फ खेळण्याचा दांडा *m*.

Play-day *n*. खेळाचा-सुटीचा दिवस *m*, सण *m*, आनंदाचा दिवस *m*, सुटी *f*.

Play-debt *n*. जुगारांत केलेलें कर्ज.

Play'er *n*. *a trifler* क्षुल्लक गोष्टींत मजा मानणारा *m*. २ खेळाडू *m*, खेळणारा *m*, खेळांतील इसम *m*, गडी *m*. ३ *a dramatic actor* नट *m*, नाटकांतील पात्र *n*, सोंगाडी *m*. ४ *one who plays on an instrument of music* (वाद्य) वाजविणारा *m*, बजवय्या *m*; as, "A cunning *player* on an harp."

Play'fellow *n*. खेळगडी *m*, सवंगडा *m*, सवंगडी *m*.

Play'ful *a*. *sportive, frolicsome* खेळाडू, गमत्या, मौज्या, मौजाळा, क्रीडासक्त. २ *humorous, merry* थट्टेखोर -बाज, विनोदी, गमती, गोड, मजेदार, आनंदी. Play'fully *adv*. हसून खेळून, गमतीनें, &c. Play'fulness *n*. थट्टेखोरपणा *m*, थट्टेखोर स्वभाव *m*.

Play'game *n*. बालक्रीडा *f*, पोरखेळ *m*.

Play'goer *n.* नाटकाचा शोकी मनुष्य *m*, सदोदीत नाटकास जाणारा.

Play'ground *n.* खेळाची जागा *f*, क्रीडास्थान *n*, क्रीडाभुवन *n*, क्रीडागृह *n*, खेळखाना *m*.

Play'house *n.* (*Shakes.*) *a theatre* नाटकगृह *n*, थेटर *n*, नाटक करण्याची जागा *f*. २ *a toyhouse* पोरें खेळण्याची जागा *f*, पीलघर.

Playing Cards पत्ते, इस्पिकें, क्याट (*vul.*).

Play'mate *n.* Same as Playfellow.

Play'thing *n.* *a toy* खेळणें *n*.

Play'time *n.* खेळण्याचा-फुरसुतीचा-गंमतीचा वेळ *m*-काळ *m*, रिकामा वेळ *m*.

Play'wright *n.* (रंगभूमीवर प्रयोग करण्याकरितां) खेळ-नाटक लिहिणारा, नाट्यलेखक *m*. नाटककार.

Plea (plē) [L. *placet*, it pleases, seems good–*placere*, to please.] *n.* (*law*) *that which is alleged by a party in support of his cause* (स्वपक्षसमर्थनार्थ) पक्षकाराचें म्हणणें *n*-तक्रार *f*. २ *the defendant's answer* प्रतिवादीचा जबाब *m*. ३ (*law*) *a lawsuit* खटला *m*, कज्जा *m*. ४ *an excuse* सबब *f*, निमित्त *n*, कारण *n*, गाऱ्हाणें *n*; as, "Necessity, the tyrant's *plea*."

Pleach (plēch) *v. t.* Same as Plash.

Plead (plēd) [Fr. *plaider-plaid*, a plea.] *v. i. to carry on a plea or lawsuit* खटला *m*- कज्जा *m*- वाद *m*. सांगणें, तकरार सांगणें. २ *to argue in support of a cause* (एखाद्या पक्षाच्या किंवा पक्षकाराच्या तर्फे) बोलणें, वाद सांगणें. ३ *to speak by way of persuasion* रदबदली *f*. करणें with साठीं, मन वळविण्याच्या हेतूनें बोलणें, चार गोष्टी सांगून पाहणें. ४ (*law*) *to present an answer, by allegation of fact, to the declaration of a plaintiff* वादीच्या म्हणण्यास उत्तर देणें, जबाब *m*. देणें. [To P. GUILTY गुन्हा कबूल करणें. To P. NOT GUILTY गुन्हा नाकबूल जाणें.] P. *v. t. to argue at the bar* (वाद-खटला) चालवणें, वकिली करणें *g. of o.* २ *to allege or cite in a legal plea or defence* खटल्यांत सांगणें-जाब देणें. ३ *to offer in excuse* पुढें आणणें -करणें, सबब *f*. सांगणें-पुढें करणें *g. of o.*, प्रमाणार्थ पुढें करणें-मांडणें-ठेवणें, निमित्त *n*-कारण *n* -कारणें *n. pl.* दाखवणें -सांगणें.

Plead'able *a.* (स्वपक्षसमर्थनार्थ) पुढें करण्यासारखा-सांगण्यासारखा.

Plead'er *n.* (a) पक्ष धरून बोलणारा *m*. (b) वकील *m*.

Plead'ing *n. argument by a lawyer on behalf of his client* (वकिलानें केलेली पक्षकाराच्या बाजूची) तक्रार *f*. २ *a legal document stating the plaintiff's claim, or the defendant's answer to it* (a) फिर्याद *f*. (b) विधान *n*. [SPECIAL P., *plausible argument but usually insincere and misleading* (वास्तविक खोटी आणि भ्रामक पण) दिसण्यांत मुद्देसूद तक्रार.]

Pleadings *n. pl.* (law) *the mutual pleas and*

replies of the plaintiff and defendant वादीप्रतिवादींचे जाबजबाब *m. pl.*, तक्रारी *f. pl.*

Pleas'ant *a. pleasing* मनोरम, रम्य, गोड, चांगला, सुखकर-प्रद-आवह, सुखद, सुखाचा, मनोहर, आनंद-आल्हाददायक-प्रद-जनक, रमणीय, मधुर. २ *cheerful, enlivening, sportive* आनंदी, रंगेल, विनोदी, मौजेचा, दिल खुष करणारा, आनंद करणारा.

N. B.—It is very difficult to fix two separate words in Marathi for Pleasant and Pleasing.

Pleas'antly *adv.* रम्यपणानें, मनोहारित्वानें. २ मजेनें, आनंदानें. Pleas'antness *n.*

Pleas'antry *n. gaiety, merriment* विनोद *m*, ख्यालीखुशाली *f*, थट्टामस्करी *f*, मजा *f*, आनंद *m*, हास्यविनोद *m*, गंमत *f*, (चार घटका) करमणूक *f*, (भाषणांतील) विनोद *m*, विनोदी भाषण *n.*

Pleas'ant-tongued *a.* मधुरभाषणी, गोड बोलणारा, मिष्टास (वक्ता *m.*)

Please (plēz) [O. Fr. *plaisir* (Fr. *plaire*) –L. *placere*, to please.] *v. t. to give pleasure to* खुष करणें, सुख *n*-आनंद *m*- संतोष *m*- हर्ष *m.* देणें, आनंदविणें, हर्षविणें, संतोषविणें, मन *n*- चित्त *n.* खुश करणें *g. of o.*, रिझविणें, आल्हाद देणें. (b) *to satisfy* समाधान *n.* करणें *g. of o.* -देणें, तृप्त करणें. २ *to have or take pleasure in* समाधान *n*- आनंद *m*- संतोष *m.* वाटणें with ला *of s.* & *loc. of o.*, मान्य-पसंत पडणें, आवडणें, पसंतीस येणें-पडणें *g. of s.*, बरा वाटणें, रुचणें, मनास-मर्जीस येणें-पटणें *in. con.*, *g. of s.* ३ *to be the will or pleasure of* (-च्या) पसंतीस येणें-पडणें, (-ला) आवडणें, बरें वाटणें-लागणें, (-च्या) मनाला गोड वाटणें. ['RING THE BELL, P.; COFFEE FOR TWO, P.' अशा वाक्यांत PLEASE हें पूर्वी आज्ञार्थी वापरीत असत; परंतु सध्यां तें MAY IT PLEASE YOU या अर्थी वापरतात; व अशा PLEASE चें आम्हीं मराठींत 'कृपा करून,' 'मेहेरबानी करून' असें भाषांतर करतों. TO BE PLEASED IN *or* WITH *to approve* पसंत-मान्य करणें, पसंतीस येणें *in. con.*, TO BE PLEASED TO DO A THING, *to take pleasure in doing it* करण्यांत आनंद वाटणें, आनंदानें करणें.] P. *v. i. to afford pleasure* आनंदकारक-सुखकारक-हर्षदायक &c. होणें-वाटणें, आल्हाद देणें. २ *to consent* कबूल-मान्य करणें.

Pleas'ed *pa. t.* P. *pa. p.* खुष, आनंदित, हर्षित, आल्हादित, संतोषित, संतुष्ट, रंजित, तुष्ट, मुदित or प्रमुदित or प्रमोदित. Pleas'edly *adv.* Pleas'edness *n.*

Pleas'ing *pr. p. a. delightful, agreeable* आनंददायक, आल्हाददायक-कारक, मनोरंजक, सुखकर, सुखप्रद.

Pleas'ingly *adv.* आल्हादकारकपणानें.

Pleas'urable *a.* आनंद देणारा, आनंददायक, सुखकर, सौख्यकारक. Pleas'urableness *n.* Pleas'urably *adv.*

Pleas'ure *n. agreeable sensations or emotions* (*opp. to pain, sorrow*, &c.) सुख *n*, आनंद *m*, संतोष *m*,

सौख्य *n.* [P. GARDEN रमणबाग *m.*] २ *amusement* (oppo. to *labour*, *service*, *duty*, *self-denial*) मौज *f*, मजा *f*, आनंद *m*, चैन *f*, करमणूक *f*, ख्यालीखुशाली *f*, ऐष आराम *m*. ३ *sensual enjoyment* विषयसुख *n*, विषयोपभोग *m*. ४ *will*, *choice*, *wish*, *purpose* इच्छा *f*, मर्जी *f*, आवड *f*, खुषी *f*, रुचि *f*, लहर *f*, हौस *f*, हेतु *m*, मनकामना *f*. [AT P. वाटेल तसें, मर्जीनुरूप.] ५ *a favour* अनुग्रह *m*, कृपा *f*, प्रीति *f*, मेहेरबानी *f*; as, "Festus willing to do the Jews a P. Acts XXV. 9." [To TAKE P. IN आनंद *m*. वाटणें *g. of o.*, सुख *n*- मजा *f*. वाटणें *loc. of o.*] Pleas'ureless *a*. आनंदहीन-विरहित-रहित, सुखरहित. Pleas'urer *n*. *a pleasure-seeker* शोकी गडी *m*- माणूस *m*, विलासी-रंगेल गडी *m*, विलासी -रंगेल-चैनी- गुलजार प्राणी *m*.

Plebeian (ple-bē'yan) [Fr. *plebeien* –L. *plebeius*-*plebs*, *plebis*, the common people.] *a*. प्लेबियन, (प्राचीन रोमन लोकांतील) हीनरोमन लोकांसंबंधीं [प्राचीन रोमन समाजांत वरच्या दर्जाच्या श्रीमंत खानदानी लोकांना प्याट्रीशीयन म्हणत असत; व खालच्या दर्जाच्या लोकांना प्लेबियन म्हणत.] २ *vulgar*, *common* खालच्या दर्जाचा, कनिष्ठ दर्जाचा, सामान्य, साधारण, प्राकृत. P. *n*. प्लेबियन *m*. २ *one of the lower ranks of men* कनिष्ठ दर्जाचा-वर्गांतील मनुष्य *m*, खालच्या वर्गाचा माणूस *m*.

Plebe'ianism *n*. प्लेबियनपणा *m*. २ *vulgarity* प्राकृतपणा *m*, कनिष्ठपणा *m*, हीनपणा *m*.

Pledge (plej) [O. Fr. *plege* (Fr. *pleige*); ety. dub.] *n*. (law) *the transfer of possession of personal property from a debtor to a creditor as security for a debt or engagement* (गहाणादाखल रिणकोनें धनकोचे नांवावर जंगम मालमत्तेचा) ताबा फिरवून देणें *n*. (b) (also) *the contract created by such a transfer* ताबेगहाण *n*, ताबेगहाणाचा व्यवहार *m*. (c) *something put in pawn* गहाण-तारण दिलेली-ठेवलेली वस्तु *f*, गहाण *n*, तारण *n*, हडप *n*. २ (*Shakes.*) *a bail*, *a surety* जामीन *m*, हवाला घेणारा इसम *m*. (b) *a hostage* ओलीस ठेवलेला मनुष्य *m*. ३ *a hypothecation without transfer of possession* तारणगहाण *n*. ४ *a guarantee* हमी *f*, जिम्मा *m*, खातरी *f*, खातरीचें प्रमाण *n*- गोष्ट *f*, भरंवसा *m*. ५ *a solemn promise* प्रतिज्ञा *f*, शपथ *f*, आण *f*, आणभाक *f*, वचन *n*, पण *m*. (b) (मद्यत्यागाची) शपथ *f*. ६ *a toast*, *a health* (मद्यपानपूर्वक) दीर्घायुश्चिंतन *n*, स्वास्थ्यचिंतन *n*. ७ *a child* मूल. [To hold in P. (-कडे) गहाण असणें. To put in P. गहाण-तारण ठेवणें-लावणें-लावून देणें.] P. *v. t. to leave in possession of another as security* ताबेगहाण देणें -ठेवणें -लावणें -लावून देणें, गहाणवट ठेवणें -टाकणें, गहाणवटीस ठेवणें. २ *to guarantee*, *to engage*, *to plight* हमी *f*- जिम्मा *m*. घेणें, खातरी होण्यासाठीं-भरंवसा -ण्याकरितां देणें. ३ *to bind or engage solemnly* बांधून घेणें, कबूल करणें, कबूली देणें, वचन देणें, गुंतवणें,

गुंतवून ठेवणें-घेणें, वचनांत गुंतवणें; as, "To P. one's self." ४ *to drink the health of, to toast* (मद्यपान पूर्वक-पानपूर्वक) दीर्घायुश्चिंतन करणें *g. of o.*, (मद्यपान-पूर्वक) स्वास्थ्य चिंतणें, स्वास्थ्यचिंतन करणें *g. of o.*

Pledg'ed *pa. t.* P. *pa. p.* गहाण-तारण टाकलेला-ठेवलेला, गहाण (*a.*) २ वचन दिलेला, कृतप्रतिज्ञ.

Pledgee' *n.* गहाणदार *m.*

Pledgeor', Pledgor', Pledg'er *n. one who pledges* गहाण देणारा *m*- टाकणारा *m.*

Pledget (plej'et) [Prov. E.] *n. med.* (जखमेवर बांधण्याची) घडी *f*, पट्टी *f*, लहान बोळा.

Pleiads,-ades (plē'yadz, plē'ya-dēz) [L.-Gr.] *n. pl. mythol.* आटलसच्या सात मुली *f. pl.*- सप्तकन्या *f. pl.* २ (*astron.*) (in the constellation of Taurus) कृत्तिका नक्षत्र *n*, कृत्तिका पुंज *m*, कृत्तिका *f*, विंचू *m*, काव्या or काथ्या. [TAURI ELECTRA कृत्तिका दुला. T. TAYGETA कृत्तिका नितलि. T. MAIA कृ. अभ्रयंति. T. Merope कृ. मेघयंति. Eta Tauri ALCYONE कृ. अंबा. ETA TAURI ATLAS कृ. वर्षयंति. TAURI PLEIONE चुपुणिका.] ३ (तेजस्वी पुरुषांचें किंवा वस्तूंचें) सप्तक *n.*

Plenary (plen'ar-i) [L. *plenus*, filled, full, Sk. पॄ, to fill.] *a. full, entire* पूर्ण, पुरा, संपूर्ण; as, "P. license." [P. POWER पूर्ण अधिकार *m.*] Plen'arily *adv.* पूर्णपणें. Plen'ariness *n.* पूर्णता *f*, संपूर्णता *f.*

Plenipotentiary (plen-i-po-ten'shar-i) [L. *plenus*, full, and *potens*, powerful.] *a. invested with full powers* पूर्णाधिकारी, पूर्णसत्ता-अधिकार-मुखत्यारी असले-ला-दिलेला. P. *n. a negotiator invested with full powers, esp. a special ambassador or envoy* (पूर्ण सत्ता असलेला) कुलमुखत्यार राष्ट्रीय वकील *m*, कुलकारभारी *m*, पूर्ण मुखत्यार *m.* Plenip'otent *a.* पूर्ण सत्ता असलेला, कुलमुखत्यार.

Plenitude (plen'i-tūd) [L. *plenus*, full.] *n. completeness* पूर्णता *f*, पूर्तता *f*, पूर्ति *f.* २ *abundance* पुष्कळपणा *m*, प्राचुर्य *n*, वैपुल्य *n*, समृद्धि *f*, पराकोटि *f*, पराकाष्ठा *f*, चंगळ *f*, चंगाळी *f*, रेलचेल *f*, विपुलता *f*, प्रकर्ष *m*, उत्कर्ष *m*, भरपूरपणा *m*; as, "P. of power."

Plenteous, Plentiful, See under Plenty.

Plenty (plen'ti) [O. Fr. *plente* -L. *plenus*, full.] *n. a full or adequate supply, sufficiency* समृद्धि *f*, भर-पूरपणा *m*, भर *f*, पुरून उरेसा पुरवठा *m*, सुकाळ *m*, पुष्कळपणा *m*, रगाडी *f*, चंगळ *f*, विपुलता *f*, वैपुल्य *n*, रेळ *f*, रेलचेल *f*, वाहता झरा *m.* [OVERFLOWING P. लोट *m*, लोंढा *m.*] (b) (specif.) *abundant productiveness of the earth* सुबत्ता *f*, सुपीक *n*, सुभिक्ष *n*, धान्य-समृद्धि *f*, रेलचेल पीक *n*, सुकाळाचें पीकपाणी *n.* [TIME OF PEACE AND P. सुबत्तेचाकाळ *m.* TIME OF P. AND CHEAPNESS आबादीआबाद *f*, सुकाळ *m.*] P. *a. abundant* रगड, रेलचेल, विपुल, बहुत, पुष्कळ, पुरून उरेसा. Plen'teous *a. abundant, copious* पुष्कळ, बहुत, विपुल, पुरवठ्याचा, पुरून उरण्याजोगा-उरेसा,

रगड, मुबलक, मनसोक्त, भरपूर. २ *yielding abundance, productive, fruitful* सुबत्तेचा, पुष्कळ सुपीक, धान्यसमृद्धीचा, बहुपिकी, उत्तम पीकपाण्याचा, आबादीचा, सुकाळाचा; as, "The seven P. years." ३ *having plenty, rich* समृद्ध, भरलेला. Plen'teously *adv.* Plen'teousness *n.* Plen'tiful *a. copious* भरपूर, रेलचेल, चंगाळीचा, रगड, मनसोक्त, &c. २ *prolific* सुपीक, धनधान्यदायक. Plen'tifully *adv.*

Pleonasm (plēo-nazm) [Gr. *pleonasmos* –*pleion*, more, & *pleos*, full.] *n.* अधिकपददोष *m*, शब्दातिशय *m*, शब्दाधिक्य *n*.

N. B. Pleonasm and Tautology are not the same. Pleonasm is the use of more words than necessary to express the same idea ; while Tautology is the expression of the same sense in different words. '*I saw it with my own eyes*' is Pleonasm. '*The dawn is overcast, the morning lowers, and heavily in clouds brings on the day*' is Tautology.

Pleonas'tic,-al *a.* अधिकपददोषयुक्त.

Plethora (pleth'o-ra) [Gr. *plēthōrē*, fullness –*pleos*, full.] *n. med. excessive fullness of blood* रक्ताधिक्य *n*, रक्तातिशय *m*, रक्तबाहुल्य *n*. २ *overfullness in any way* आधिक्य *n*, अतिरिक्तता *f*, बेसुमारपणा *m*.

Plethoret'ic, Plethor'ic,-al *a.* रक्ताधिक्याचा, रक्तातिशयाचा. (b) रक्तबाहुल्यविशिष्ट. २ बेसुमारपणाचा.

Pleura (plōō'ra) [Gr., lit. 'a rib,' then the side, then the above membrane.] *n. anat.* फुप्फुसवेष्टण, फुप्फुसावरण *n*,पंजराच्या आंतील त्वचा *f*,पंजरांतस्त्वचा. (पंजर = Thorax).

Pleurisy, Same as Pleuritis.

Pleuritis (plōō-ri'-tis) [Gr. *pleura*, a rib, & –*itis*, inflammation.] *n.* (*med.*) फुप्फुसावरणदाह *m*, पंजरांतस्त्वग्दाह *m*, फुप्फुसवेष्टणदाह *m*, फुप्फुसाच्या पिच्छात्वचेचा दाह *m*.

Pleurodynia (plōō-ro-dini-a) [Gr. *pleura*, side, *odune*, pain.] *n.* (*med.*) बरगड्यांत उसण भरणें, पार्श्वशूल *m*.

Plexus (plek'sus) [L. *plexus*, –*plectere*, to weave.] *n.* (*med.*) (मज्जातंतु वगैरेंचें) जाळें *n*, जाळी *f*, जाळीसारखा आकार *m*, संघात *m*, मज्जातंतुसंघात *m*, नाडीचक्र. [Brachial P. भुजतंतुसंघात *m*. Cervical P. ग्रैवेयकतंतुसंघात *m*. Here तंतु = मज्जातंतु.]

Pliabil'ity, Pli'ableness *n.* लवचीकपणा *m*, मृदुता *f*. २ नरम स्वभाव *m*, सुनम्यता *f*.

Pliable (plī'a-bl) [See Ply.] *a. easily bent, flexible* लवचीक, लवका, लवखर, लवकिरा, नरम, मृदु, मऊ, सहज वांकणारा -नमणारा -वळणारा. २ *flexible in disposition, easy to be persuaded* (दुसरा सांगेल तसा) सहज वळणारा, लवचीक, नरम (माणूस -स्वभाव), वळविण्यास सोपा, सुनम्य, मृदु स्वभावाचा.

Pli'ably *adv.* लवचीकपणानें.

Pli'ancy *n.* Same as Pliableness.

Pliant (plī'ant) [See Ply.] *a.* Same as Pliable.

Plica (plī'ka) [L. *plica*, a fold –*plicare*, to fold.] *n. fold, as of skin or membrane* घडी *f*, दुमड *f*. २ *matted filthy condition of hair due to disease* (रोगामुळें) केंसांच्या जटा होणें. Pli'cae *n. pl.*

Plicate,-ed (plī'kāt,-ed) [L. *plicare*, to fold.] *a. folded, plaited* घडी केलेला, चुण्या पाडलेला, दुमडलेला, दुरमडलेला, मोडलेला. २ (*bot., zool., geol.*) घडी पडलेलें (पान), घड्या पडलेला, दुमडलेला.

Plica'tion *n.* घडी करणें *n.* २ घडी *f*, मोड *f*, चूण *f*, दूण *f*.

Pliers (plī'ėrz) [See Ply, to bend.] *n. pl. pincers for seizing and bending* पकड *f*, गावी *f*, चिमटा *m*.

Plight (plīt) [A. S. *pliht*, risk –*plion*, to imperil.] *n. condition, state* स्थिति *f*, अवस्था *f*; –often implying risk or exposure to danger गति *f*, दशा *f*, अवस्था *f*, गत *f*, घाण *f*, हाल *m. pl.*, दैना *f*, दीनावस्था *f*, चवचव *f*, चवढव *f*, गुडाकू or-खू *f*. [MISERABLE P. फटफजिती *f*, बुरे हाल *m. pl.*] २ *engagement* वचन *n*, प्रतिज्ञा *f*, *specif.* वाङ्‌निश्चय *m*. ३ *an awkward plight* पेंच *m*, अडचण *f*, कठीण अवस्था *f*, फटफजिती *f*. [TO BE IN A P. पेंचांत -ऋचाट्यांत सांपडणें, गव्हाट्यांत पडणें -सांपडणें, फटफजिती होणें *g. of s.* TO PUT A ROD IN A P. (पुढें केव्हांतरी उपयोग करण्याकरितां) निर्भर्त्सनेचे शब्द किंवा शिक्षेचा प्रकार योजून ठेवणें.] ४ *a naughty child* खोडकर मूल. P. *v. t. to pledge* (never applied to property or goods) पणास लावणें, गहाण ठेवणें. २ *to betroth* (used generally as a participle) वचन देणें, प्रतिज्ञा करणें, (*spec.*) वाङ्‌निश्चय करणें; as, "*Plighted* lovers."

Plinth (plinth) [L. *plinthus* –Gr. *plinthos*, a brick.] *n. arch.* जोतें *n.*

Plod (plod) [Orig. 'to wade through pools,' from Fr. *plod*, a pool.] *v. i. to travel laboriously* रडतखडत चालणें, धडपडत मार्ग क्रमणें, मोठ्या कष्टानें -आस्ते आस्ते-धिम्मे धिम्मे चालणें, रेंरें करीत जाणें. २ *to drudge* खपणें, कष्ट -श्रम करणें, मेहनत घेणें -करणें. ३ (*esp.*) *to study laboriously and patiently* आयासानें शिकणें, प्रयासानें-आयास or प्रयास करून शिकणें, जिवापाड अभ्यास करणें; as, "*Plodding* schoolmen." P. *v. t.* हळू हळू (मार्ग) क्रमणें -कंठणें; as, "The ploughman homeward *plods* his weary way." Plod'der *n. a drudge* कष्टाळू -कष्ट करणारा -मेहनत घेणारा मनुष्य *m.* Plod'ding *pr. p.* Plod'dingly *adv.* रेंरें करीत, कसाबसा, आयासानें, प्रयासानें, मोठ्या कष्टानें -शिकस्तीनें, &c.

Plot (plot) [A. S. *plot*, a patch of land.] *n. a small piece of ground* जमिनीचा तुकडा *m*, वाफा *m*. २ (*surv.*) जमिनीच्या तुकड्याचा नकाशा *m* P. *v. t. to mark the position of on a plan* (-चें स्थान) नकाशांत दाखविणें, नकाशा काढणें -काढून दाखविणें *g. of o.*

Plot (plot) [Fr. *complot*, acc. to Diez, from L. *complicitum*, pa. p. of *complicare*, to complicate.] *n.* *a complicated scheme* कारस्थान *n*, भानगडीची युक्ति *f*, कूट, मसलत *f*, कंत्राट *n*, कंत्राड *n*, कंत्राण *n*. २ *a conspiracy* कट *m*, कूट *n*, (संगनमताचा) बेत *m*, कृष्णकारस्थान *n*, (दंगाधोपा करण्याबद्दल) संगनमत *n*. ३ *a plan, a purpose* हेतु *m*, उद्देश *m*, उद्दिष्ट *n*, अपेक्षित *n*; as, "No other *plot* in their religion but to serve God." ४ *the complicated chain of incidents in the story of a play* संविधानक *n*, कथानक *n*, वस्तु *f* (Sk.). [A SECONDARY P. *or* INCIDENT प्रतिमुख *n*.] P. *v. t. to contrive secretly* (गुप्त) मसलत-तजवीज-उपाय योजणें-करणें *g. of o.*, बेत करणें *g. of o.*, कट करणें. P. *v. i. to form a scheme of mischief against another* कुभांड *n*- कुफरांड *n*- कचाट *n*- कंत्राट *n*-तरकट *n*- लचांड *n*. रचणें *with* वर *of o.*, डाव योजणें-शोधून काढणें, मसलत करणें, कुयुक्ति योजणें; as, "The wicked *plotteth* against the just." २ *to conspire* (सरकाराविरुद्ध) कट करणें, फंदफितुरीची मसलत करणें. Plot'ter *n. a conspirator* कट करणारा *m*. २ *a schemer* कचाट्या, झेंगट्या, लचांड्या *m*, फंदी, कारस्थानी *m*.

Plough, Plow (plou, plow) [Ice. *plogr.*] *n.* नांगर *m*, अऊत *or* औत *n*, जोत *n*, हल *m*. [A BOUT *or* TURN OF THE P. काकरी *f* (v. घे.). CORD TO FASTEN THE P. TO THE YOKE नांगरडा *m*. DRILL P. पाभर *f*, फण *f*, कुडी *f*, तिफण *f*. GRAIN BOX OF A DRILL P. चाडें *n*. HANDLE OF A P. लुमणी *or* रुमणी *f*, लुमणें *or* रुमणें *n*, रोमणी *f*, रोमणें *n*. PIN FASTENING *or* STEADYING IT कवळ *m*, कवळी *f*. HEAD OF A P. नांगरखुंट *m*, खडसा *m*. IRON TIP OR A TOOTH OF THE DRILL P. फारोळें *or* फाळोरें, फारोळा *m*. POLE *or* SHAFT OF A P. इसाड *n*, ईस *n*, इसकाड *n*, हळस *or* हळीस *m*, ईषा *f*. SHARE OF A P. फाळ *m*. STEAM P. वाफेचा नांगर *m*. TO HOLD, FOLLOW, DRIVE THE P. जोत धरणें-चालवणें, आऊत धरणें -हांकणें. TO PUT ONE'S HAND TO THE P. (एखादें) काम जोरानें सुरू करणें.] २ *fig. agriculture, husbandry* शेतकी *f*, शेतकाम *n*, कृषिकर्म *n*. ३ *book-binder's implement for shaving off the edges of books* सुरा *m*. ४ (*astron.*) (with the definite article) सप्तर्षि, हलतारा. ५ (electricity) (विजेच्या तारांचा ट्रामगाडीशीं संबंध जोडणारा) दांडा *m*.

Plough, Plow *v. t.* नांगरणें, नांगरानें उकरणें -फोडणें, नांगरणी करणें *g. of o.* [-FOR THE 1ST TIME उखळणें, उखळ करणें *g. of o.* -FOR THE 2ND TIME दुसारणें. TO CROSS -P. बेरणें, बेर करणें *g. of o.* TO P. THE LAND BEFORE ITS MOISTURE HAS EVAPORATED ओल धरणें.] २ *to make furrows or ridges in* खोवण पाडणें. ३ (book-binding) सुऱ्यानें (पुस्तकाचीं पानें वगैरे) कापणें. ४ (गलबताच्या पंख्यानें) पाणी कापणें -तोडणें. ५ (*colloq.*) नापास करणें, कत्तल करणें

(*fig.*). P. *v. i.* नांगरणें, नांगरकी करणें. Plough'able *a. arable* नांगरतां येणारी, नांगरण्यासारखी (जमीन). Plough-boy *n.* नांगऱ्या *m*, आगल्या *m*, आऊत्या *m*. Plough'er *n.* नांगरक्या *m*, नांगरकी करणारा *m*. Plough-gang,-gate,-land *n.* नांगरवट or-ठ जमीन *f*, नांगरड *f*. Plough'ing *pr. p.* P. *v. n.* जोत धरणें *n* -चालवणें *n*. २ नांगरणी *f*, नांगरकी *f*. [-FOR THE 1ST TIME उखळ *f*, उखळी or उखळणी *f*. FOR THE 2ND TIME दुसारणी *f*. CROSS P. बेर *f*.] Plough'man *n.* नांगर धरणारा *m*, नांगऱ्या *m*, जोत्या *m*, किसान *m*. २ (hence) *a husbandman* शेतकरी *m*, शेती *m*, शेतकी करणारा *m*. ३ *a rustic* खेडवळ (मनुष्य), अडाणी मनुष्य *m*, आडमुख्या *m*.

Plough (carpenter's) फिलफिली *f*.

Ploughman, See under Plough.

Plough'share *n.* नांगराचा फाळ *m*, दांत *m*.

Plough'tail *n.* नांगराची मूठ *f*, लुमणी *f*, लुमणें *n*.

Plough'wright *n.* नांगर तयार करणारा *m*, नांगर दुरुस्त करणारा *m*.

Plow (plow) *n.* Same as Plough *q. v.*

Pluck (pluk) [A. S. *pluccian.*] *v. t. to pull* ओढणें. २ (*esp.*) *to snatch* हिसकावणें, उपटणें, हिसकून-उपटून काढणें, हिसडणें, हिसकणें, हिसका *m*- असडा *m* झटका *m*. देणें -मारणें -देऊन काढणें-देऊन घेणें, हिसक्यानें -झटक्यानें घेणें, खेंचणें. ३ (also) *to gather* (as fruit) खुटणें or खुडणें or खुंटणें, तोडणें, तोडून-खुंटून काढणें, उतरणें, तोडणी *f*- तोडा *m*- खुंटणी *f*- करणें *g. of o.* ४ *to strip off feathers* पिसें उपटणें-काढणें *g. of o.* (b) *fig.* बुचाडणें, लुबाडणें, लुटणें, नागवणें. ४ नापास होणें, नापास करणें. [To P. AWAY हिसकणें, हिसकून घेणें. To P. DOWN खालीं पाडणें-आणणें, जमीनदोस्त करणें. To P. OFF, *to tear off* (as skin) सोलून काढणें. To P. UP (a plant &c.) (मुळासकट) उपटून काढणें. २ *to summon up* (धैर्य) धरणें-आणणें.] P. *v. i.* (with *at*) हिसका देणें-मारणें, हिसकणें. P. *n. the act.* हिसका *m*, हिसडा *m*. मारणें *n*- देणें *n*. २ *a pull* हिसका *m*, हिसडा *m*, असडा *m*. ३ *the heart, liver and lungs of an animal* (perh. so called because *plucked* out after it is killed) जनावराचें काळीज *n*, आंतडीं *n. pl.* वगैरे. ४ *spirit, courage* धैर्य *n*, धीर *m*, जीव *m*, पाणी *n*, दम *m*, हिम्मत *f*, हिय्या *m*, or *f*. ५ *rejection, failure in examination* नापास. Pluck'ed *pa. t.* & *pa. p.* Pluck'er *n.* तोडणारा *m*, खुडणारा. Pluck'ily *adv.* धैर्यानें. Pluck'iness *n.* धैर्यशीलपणा *m*, हिम्मतबाजी *f*. Pluck'ing *pr. p.* & *v. n.* Pluck'less *a. faint-hearted* धैर्यहीन, निर्जीव, भितरा, लटपटीत. Pluck'y *a.* धैर्यवान, धीरदार, पाणीदार, हिम्मतवान.

Plucky (pluk'i) *a.* See under Pluck.

Plug (plug) [Dut. *plug*, a bung, a peg; Swed. plugg.] *n. a block or peg used to stop a hole* बूच *n*,

गुडदी *f*, दट्टा or दट्ट्या *m*, दडा *m*, चोंदी *f*, पाचर *f*, २ (मुनिसिपालिटीच्या नळाची रस्त्यांतील) चावी *f*, (मोठ्या नळाचा) सांधा *m*. ३ (building) *a block of wood let into a wall, to afford a hold for nails* (खिळे ठोकण्याकरितां भिंतींत मारलेली) लांकडाची पट्टी *f*. ४ (*med.*) बोळा *m*. P. *v. t.* *to stop with a plug* गुडदी *f*- बूच *n*. मारणें-बसवणें, दट्टा *m*- दडा *m*- घालणें. Plug'ger *n*. Plug'ging *n*. बूच *n*- गुडदी *f*. मारणें *n*. २ (*med.*) (प्रवाह बंद करण्यासाठीं शरिराचे द्वाराला) बोळा मारणें *n*, बोळा मारून बंद करणें. [P. THE VAGINA योनिमार्गांत बोळा घालणें.] ३ बुचाचें लांकूड *n*.

Plum (plum) [A. S. *plume*-L. *prunum*–Gr. *prounon*] *n*. *a well-known stone-fruit of various colours* आलुबुखार, मनूक, बेदाणा *m*, वगैरे जातीचें फळ *n*, प्लम. २ *a handsome fortune or property* डबोलें *n*, चांगली मिळकत *f*, पैसा *m*, दौलत *f*. ३ *the person possessing it* लाख्या *m*, लक्षाधीश *m*, सावकार *m*, गबरू *m*. P.-cake *n*. बेदाणा घालून केलेली 'प्लमकेक'.

Plumage (plōōm'āj) [Fr.–*plume*, a feather. See Plume.] *n*. पिसारा *m*.

Plumassier', See under Plume.

Plumb (plum) [Fr. *plomb* –L. *plumbum*, lead.] *n*. ओळंबा *m*, लंबक *m*, बुडीद *m*. [P. BOB लंबकाचा लोलक *m*, ओळंब्याचें वजन *n*. P. LINE (*physics*) ओळंबा *m*, लंबरेषा.] २ *a weight* वजन *n*. P. *a. perpendicular* लंब, उभा, सरळ, ओळंब्यांत असलेला. २ निवळ, निखालस, शुद्ध; as, "P. nonsense शुद्ध गाढवपणा." P. *adv*. ओळंब्यांत, लंब रेषेंत, उभाच्या उभा, सरळ. २ *exactly* अगदीं, तंतोतंत; as, "Points P. in the same direction." P. *v. t. to adjust by a plumb-line* ओळंबा लावणें, ओळंबा लावून बराबर-सरळ करणें. २ *to sound with a plumb* ओळंब्यानें मोजणें, ओळंबा सोडून खोली मोजणें. ३ *to examine by tests* कसोटीस लावणें, परीक्षा करणें *g. of o.*, अजमास पाहणें -काढणें *g. of o.*, अजमासणें; as, "He did not attempt to P. his intellect." ४ *to seal with lead* शिशानें बंद करणें. ५ *to supply, as a building, with a system of plumbing* (पाण्याचे किंवा मोरीचे) नळ बसवणें. ६ *to make vertical* (सरळ) उभा करणें.

Plumbago (plum-bā'go) [L. *plumbum*, lead.] *n*. प्लम्बेगो *m*, शिसपेनीचा दगड. या दगडांत शिशाचा अगदीं लेशहि नसतो. हा कार्बानाचा बनलेला आहे. यानें लिहितां येतें म्हणून यास Graphite असें इंग्रजी नांव आहे. याच्या मुशी व भांडीं तयार करतात. हा सीलोनमध्यें, त्रावणकोर संस्थानांत, (मध्य हिंदुस्थानांत) संबळपूर तालुक्यांत, (बंगाल प्रांतांत) दार्जिलिंगजवळ सांपडतो. शिशानें जशी कागदावर काळी रेघ निघते त्याप्रमाणें प्लम्बेगो दगडानेंहि निघते म्हणून त्यास मुळारंभीं काळें शिसें (Black lead) असें नांव पडलें होतें. प्लम्बेगोचा पेन्सिली करण्याकडे उपयोग करतात.

Plum'bean, Plum'beous *a.* शिशाचा. २ शिशाचें पाणी दिलेला. ३ शिशासारखा.

Plumb'er *n.* शिशाचें काम करणारा. २ (*esp.*) नळ बसविणारा, नळ दुरुस्त करणारा *m*, प्लंबर *m*, नळगार.

Plumb'ery *n. lead-works* शिशाचा कारखाना *m*.

Plumbic (plum'bik) [L. *plumbum*, lead.] *a. designating those compounds in which lead has a higher valence* सीसक; as, "P. oxide सीसक प्राणिल."

Plumbif'erous *a. producing lead* ज्यांतून शिसें काढतां येतें असा.

Plumbing *pr. p. & v. n.* नळ बसविण्याचें किंवा दुरुस्त करण्याचें काम *n*. २ (गटारांतून पाणी वगैरे नेण्याच्या कामीं लागणारे) नळ,तोट्या व इतर सामान *n*.

Plumbism (plum'bism) [L. *plumbum*, lead.] *n.* (*med.*) शिशापासून झालेली विषबाधा *f*, सीसदोष *m*.

Plume (plōōm) [Fr. –L. *pluma*, a small feather.] *n. a feather* पीस *n*, पर *n*, पिच्छ *n*. २ *a feather worn as an ornament* (पिसांचा) तुरा *m*, कलगी *f*, चूडा *f*, शिखा *f*, शेखर *m*. ३ *a token of honour, a prize* मानचिन्ह,सन्मानचिन्ह *n*, बक्षीस *n*, पारितोषिक; as, "Ambitious to win from me some P." ४ (*zool.*) तुरा *m*. P. *v. t. to dress the feathers of* (*as a bird*) पिसें निटावणें -सुधारणें -सारखीं करणें, पिसें झाडणें. २ *to adorn with feathers* (पिसांचे) तुरे लावून शृंगारणें -सजवणें -नटवणें -सुशोभित करणें; as, "The *plumed* troop." ३ *to boast* (used *reflex.*) अक्कड *f*-शेखी *f*-तोरा *m*. मिरवणें,अभिमान *m*-आढ्यता *f*. बाळगणें-धरणें -मिरवणें *g. of o.*, बीर बाळगणें *g. of o.*, नाकानें वांगीं सोलणें; as, "He *plumes* himself on his skill." [To P. ONESELF ON (-चा) तोरा मिरवणें.] Plumassier' *n.* (शिरस्त्राण, टोप्या वगैरेंना लावण्याकरितां) पिसांचे तुरे करून विकणारा *m*. Plume'less *a.* पिसें नसलेला.

Plummet (plum'et) [Fr. *plombet*, dim. of *plomb*, lead.] *n. a piece of lead attached to a line:* (a) बुडीद *m*, गळ *m*. (b) ओळंबा *m*, लंब *m*, लंबक *m*. (c) साधन *f*. (R.) [To PROVE BY THE P. ओळंबणें.] २ (hence) *any weight* वजन *n*.

Plummy (plum'i) [See Plum.] *a. of the nature of a plum, desirable, advantageous* इष्ट, फायदेशीर, किफायतीचा; as, "For the sake of getting something P."

Plumose (plū-mō's) [L. *plumosus-pluma*, a feather.] *a.* (*bot.*) *feathered, feather-like* पिसें असलेला, पिसासारखा, पिच्छवत्; as, "A P. leaf."

Plump (plump) [Dut. *plomp*, bulky.] *a.* (of face, figure, &c.) *fat, fleshy* लठ्ठ, गुबगुबीत, फुगलेला, पुष्ट, टुमटुमीत or टमटमीत, दुलदुलीत, गुलगुलीत, गुटगुटीत, रसरसीत, भरदार, गोंडस, तुंद, गलेलठ्ठ, भोपळा, भरलेला,मांसल,स्थूल. [To GET P. शेवाळणें ? -A CHILD बाळसावणें, बाळसें घेणें.] P. *v. i. to grow plump* (शरीर

इ०) सुटणें, फुगणें, फुगीर होणें, गुबगुबीत -स्थूल-दुलदुलीत &c. होणें-बनणें; as, "Her cheeks have *plumped.*" P. *v. t. to make plump* लठ्ठ-गुबगुबीत -दुलदुलीत &c. करणें, फुगवणें, तुंद -स्थूल करणें. २ *to support* (often with *up*) आधार *m.* देणें, सांवरून धरणें, नेटावा *m-* टेंकू *m.* देणें -लावणें, (उणीव) भरून काढणें; as, "To *plump up* the hollowness of their history by improbable miracles." Plump'er *n.* (गाल फुगीर करण्याकरितां तोंडांत धरण्याची) गोटी *f.* Plump'ness *n.* लठ्ठपणा *m,* स्थूलपणा *m,* गुबगुबीतपणा *m,* दुलदुलीतपणा;—of infancy बाळसें *n.* Plump'y *a.* लठ्ठ, गुबगुबीत.

Plump (plump) [M. E. *plumpen,* to fall like a stone.] *a. downright, unqualified* साफ, निखालस; as, " An answer with a P. no." P. *adv. suddenly, unexpectedly* एकदम, अचानक, एकाएकीं, धबकन्, धबकर, ढबकन, ढब्बकर, धपकन, बुटकन, डुबकन, डुबकन. २ *perpendicularly* सरळ, उभाच्या उभा. P. *n. a heavy fall* धाडकन पडणें *n.* P. *v. i. to fall or sink suddenly* एकदम -एकाएकीं पडणें -खालीं येणें, धबकणें, ढबकन पडणें. P. *v. t. to cause to sink suddenly* एकदम खालीं पाडणें,धबकन पाडणें -लोटणें -फेंकणें; as, " To P. a stone into water." २ *to vote for one candidate alone when one might vote for two* एकाच उमेदवाराला सर्व मतें देणें. Plump'er *n. a vote given to one candidate only* एकाच उमेदवाराला दिलेलें मत *n.* २ *one who plumps his vote* एकाच उमेदवाराला मत देणारा *m.* ३ (*colloq.*) *a downright, unqualified lie* निखालस लबाडी *f,* निवळ खोटें भाषण *n,* थाप *f.* Plum'ply *adv.* निखालस, निक्षून, साफ, चोख. [To REFUSE or DENY P. वाटाण्याची अक्षत लावणें.]

Plumule (plū'mūl) [L. *plumula,* dim. of *pluma,* a feather.] *n.* (*bot.*) *a rudimentary stem of embryo plant* मोख *m,* आदिदंड *m,* अंकुर *m,* कोंब *m.* २ (*zool.*) *a little feather* लहान पीस *n,* पिच्छ *n.*

Plunder (plun'dėr) [Ger. *plundern,* to pillage -*plunder,* trash.] *v. t. to rob* लुटणें, बुचाटणें, लुबाडणें, उपटणें, हिरावणें, हिरावून घेणें, नागवणें, बोडणें, नाडणें, बुचाडणें, घर धुऊन नेणें *g. of o.,* धुऊन नेणें, धुणें. P. *n.* -*the act.* लुटणें *n,* लुबाडणें *n,* नागवणें *n,* हिरावणें *n,* &c. २ *spoil, booty* लूट *f,* लुटालूट करून आणलेली चीजवस्त -पैसाआडका वगैरे. ३ (also) *that which is taken by fraud or theft* लुच्चेगिरीनें मिळविलेली वस्तु *f,* हरामाची वस्तु *f.* Plun'derage *n.* (Marine law) *the embezzlement of goods on shipboard* जहाजावर होणारी (मालाची) अफरातफर *f.* Plun'dered *pa. t.* & *pa. p.* Plun'derer *n.* लुटारू *m,* लुबाडणारा *m,* नागवणारा *m.* Plun'dering *pr. p.* & *v. n.*

N. B. Plunder is लूट *f.* Booty is लढाईत केलेली लूट *f.*

Plunge (plunj) [Fr. *plonger* (It. *piombare*, to fall like a plumb-line) –L. *plumbum*, lead.] *v. t. to thrust violently* (into water &c.) बुडवणें, घालणें, पाडणें, मज्जन *n*- निमज्जन *n.* करणें *g. of o.*, मज्जित -निमज्जित करणें, खुपसणें. २ (*fig.*) बुडवणें, (-ला) भाग पाडणें; as, "To P. a nation into war." ३ *to baptize by immersion* जलमज्जनानें बाप्तिस्मा देणें. P. *v. i. to enter impetuously* (जोरानें) शिरणें -घुसणें; as, "He *plunged* into the room." २ *to dive* (*lit. & fig.*) बुडणें, बुडी मारणें, उडी टाकणें -मारणें; as, "He *plunged* into debt." ३ (of a horse) घुशी मारणें, मुसांडी मारणें -देणें. ४ *to gamble recklessly* (मागचापुढचा विचार न करतां) जुगारांत पैसे उडविणें, जुगार खेळणें, आगींत उडी घेणें. P. *n.* –*the act* खुपसणें *n.* (b) घुसणें *n.* (c) बुडवणें *n.* २ *a leap, dive, rush into, or as into, water* उडी *f*, बुडी *f*, सुरकांडी *f*, घुशी *f*, मुसांडी *f*; –of a paper kite गोता. ३ *critical step* उडी; as, "To take the P."

Plung'er *n.* बुडी मारणारा *m*, बुड्या *m*, बुडणारा *m.* २ *a long solid cylinder, used, instead of a piston or bucket, as a forcer in pumps* सिलेंडरसारखा दट्ट्या. ३ (in gambling) धाडसी जुगाऱ्या. ४ (in finance) *one who speculates heavily* धाडसी सट्टेवाला.

Pluperfect (plōō'pėr-fekt) [A corr. of L. *plus-quam-perfectum*, lit. more than or before perfect.] *a.* (*gram.*) भूतभूत. [P. TENSE भूतभूत काळ *m*; as, "He had called."]

Plural (plōō'ral) [Fr.–L. *pluralis -plus, pluris*, more.] *a. containing or expressing more than one* अनेक, बहुत, नानाविध, पुष्कळ, फार. [P. BIRTHS पुष्कळ गर्भांचा प्रसव, अनेकगर्भजन्म.] २ (*gram.*) अनेक-वचनी. P. *n. gram.* अनेकवचन, अनेकवचनी रूप *n.*

Plu'ralism *n.* बहुविधत्व *n*, नानाविधत्व *n.* २ अनेकवचन-रूप *n.* ३ (*Eccl.*) *the occupation of two or more offices* (*esp.* church livings) *by the same person* अनेक ठिकाणची वृत्ति एका (उपाध्या) लाच असणें.

Plu'ralist *n.* (Eccl.) *a clergyman holding more than one ecclesiastical benefice* अनेक ठिकाणची वृत्ति अस-लेला उपाध्याय *m.*

Plural'ity *n.* अनेकता *f*, बहुत्व *n*, बहुविधत्व *n*, नानात्व *n*, बहुता *f.* २ *a majority* अधिक संख्या *f*, बहु संख्या *f.*

Plu'rally *adv.* अनेक बाजूंनीं-तऱ्हांनीं-रीतींनीं. २ अनेक-वचनीं.

Plus (plus) [L. *plus*, more.] *a. more* अधिक (संख्या). २ *positive* (oppo. to *minus*) अधिक (चिन्ह), धन. P. *n.* (*math.*) अधिक, धन *n*, अधिक चिन्ह.

Plush (plush) [Fr. *peluche* -Low. L. *pilus*, hair.] *n.* 'प्लश' *f.* ही मखमलीसारखीच विणलेली असते. परंतु तीवरील लव मखमली इतकी सफाईनें कापलेली नसते.

Plutarchy *n.* Same as Plutocracy.

Pluto (plū'-tō) [Of Gr. origin.] *n.* प्राचीन रोमन लोकांतील अधोलोकाचा देव *m*, प्लुटो.

Plutocracy (plōō-tok'ra-si) [Gr. *ploutokratia-ploutos*, wealth, and *kratos*, strength.] *n. rule of the wealthy* धनिकांचें साम्राज्य *n*, पैसेवाल्यांचें साम्राज्य *n*, धनिकसत्ताकराज्य *n*; as, "When the best in wealth govern the poor, it is called P., the empire of riches." २ *a ruling class of wealthy persons* सत्ताधारी धनिक वर्ग *m*. Plu'tocrat *n. a person possessing power or influence by virtue of his wealth* पैशाच्या जोरावर वर्चस्व गाजविणारा *m*, संपत्तीमुळें सत्ताधारी *m*. Plutocra'tic *a.* धनिकसत्ताकराज्याचा-संबंधीं-विषयक.

Plutocrat, See under Plutocracy.

Plutol'atry *n. worship of wealth* पैशाला परमेश्वर मानणें *n*, पैशाच्या भजनीं लागणें *n*.

Plutol'ogy *n. political economy* अर्थशास्त्र *n*.

Plutonic (plōō-ton'ik) [L. *lit.* belonging to *Pluto* –Gr. *Ploutonios–Plouton*, Pluto, the God of the nether world.] *a.* प्लुटोचा. २ अधोलोकाचा, नरकाचा. ३ (hence) *subterranean* जमिनीच्या आंतला -खालचा, पृथ्वीच्या पोटांतला. [P. THEORY प्लुटोचा सिद्धांत, 'भूस्तर चमत्कार पृथ्वीच्या अन्तर्गत उष्णतेमुळें घडून येतात' असा सिद्धांत.]

Plutus (plōō'tus) [L.] *n. the god of wealth* संपत्तीची देवता *f*, प्लुटस, कुबेर (of the Hindus).

Pluvial (plōō'vi-al) [L. *pluvialis –pluvia*, rain.] *n. of rain, rainy* पावसाचा, पावसासंबंधीं, पर्जन्यविषयक, पावसाळी, बरसातीचा. २ (*geol.*) *caused by rain* पावसामुळें झालेला-होणारा, पर्जन्योत्पन्न.

Pluviam'eter, Pluviom'eter, Plu'vioscope *n.* पाऊस किती पडला हें मोजण्याचें यंत्र *n*, पर्जन्यमापक *n*.

Pluviomet'rical *a.* पर्जन्यमापकाचा. २ पर्जन्यमापकानें मोजलेला-मापलेला.

Ply (plī) [Fr. *plier*, to bend or fold–L. *plicare*, to bend. याचा मूळ अर्थ 'वांकविणें, घडी करणें', असा होता.] *v. t. to work upon steadily or with repeated acts* (-च्या) मागें लागणें. २ *to urge importunately* पाठीस लागणें *g. of o.*, पाठ *f* -पिच्छा *m* or *f*. पुरविणें *g. of o.*, गळीं पडणें *g. of o.* ३ *to employ diligently, to use steadily* मेहनतीनें-नेटानें परिश्रम घेऊन वापरणें, उपयोग करणें *g. of o.*, वहिवाटणें, चालवणें, दामटणें, चोपून काम करणें; as, "Go *ply* thy needle; meddle not." ४ *to practise or perform with diligence* मेहनत घेऊन करणें, झटून करणें; as, "Their bloody task, unwearied, still they P."

Ply *v. i. to work steadily* सतत उद्योग करणें, उद्योग चालू -सुरू ठेवणें, खपणें, झटणें, श्रम करणें -घेणें. २ (esp.) *to do something by repeated actions* पुन्हा पुन्हा करणें, (प्रयत्न करून) तडीस नेणें. ३ (of vessels, public coaches, &c.) *to make regular passages* जा ये करणें,

खेपा *f. pl.* करणें -घालणें -मारणें -टाकणें, येरझारा करणें; as, "A steamer *plies* between certain ports." ४ *naut. to make way against the wind* तोंडच्या वाऱ्यावर जाणें, तोंडचा -समोरचा वारा खाणें.

Ply *n. a fold* घडी *f*, निरी *f*, चुणी *f*, सुरकुती *f*. २ *bent, turn* वांक *n*, वळण *n*, दिशा *f*, कल *m*, मनाचा झोंक *m*, वांक *m*, बाजू *f*.

Ply'er *n.* नेटानें काम करणारा *m*, खपणारा *m*, झटणारा *m*, &c.

Pneuma (nū-mä) [L.] वायु *m*, हवा *f*, वारा *m*.

Pneumatic (nū-mat'ik) [L. -Gr. *pneumatikos* -*pneuma*, -*atos*, wind, air, *pnein*, to breathe.] *a. of, acting by means of, wind or air* हवेचा, हवेसंबंधीं, हवामय, हवेसारखा, हवेनें चालणारा, हवेनें भरलेला. [P. TYRE, *tyre inflated with air* हवेनें भरलेली (बायसिकलची रबरी) धाव *f*. P. DISPATCH, *conveyance of parcels, etc. along tubes by compression or exhaustion of air* हवेच्या दाबानें (नळ्यांतून) पार्सलें, पत्रें वगैरे नेणें. P. TROUGH नळींत वायु धरण्याकरितां पात्र *n*, वायुपात्र *n*. हें पाण्यानें भरून त्यांत पाण्यानें भरलेली कुपी उपडी धरतात. म्हणजे वायूचे बुडबुडे आंत जाऊन पाणी बाहेर येतें, व कुपी वायूनें भरते.] २ *containing or connected with air cavities esp. in bones of birds* वायुरंध्रें असलेला, वायुरन्ध्रविषयक. P. *n.* हवेनें भरलेली (रबरी) धाव *f*. २ *cycle with such tyres* हवेच्या धावा असलेली दुचाकी गाडी *f* बायसिकल *f*. ३ (*pl.*) *science of mechanical properties of air or other elastic fluids or gases* यांत्रिक वायुविद्या *f*. Pneumat'ically *adv.*

Pneumatica Antlia *n.* (*astron.*) *Air Pump* वाताकर्षक नक्षत्र.

Pneumatom'eter *n. an instrument for measuring the amount of air breathed at each inspiration* उरोविवरमापक यंत्र *n*, क्लोमविवरमापक यंत्र *n*.

Pneumonia (nū-mō'ni-a) [Gr. -*pneumon*, *pneumonis*, the lungs -*pneuma*, air.] *n. med. inflammation of the lungs* फुप्फुसदाह *m*, फुप्फुसज्वर.

Pneumon'ic *a. of or pertaining to* (*a*) *the lungs* फुप्फुसाचा -संबंधीं. (*b*) *pneumonia* फुप्फुसदाहाचासंबंधीं, फुप्फुसदाहविषयक. P. *n.* (*med.*) *a medicine for affections of the lungs* फुप्फुसरोगावरील औषध *n*.

Pneumonitis (nū-mō-nī'tis) *n.* Same as Pneumonia.

Pneumotho'rax *n. med.* छातींत फुप्फुसाचे बाहेर हवा सांचणें *n*, उरोवात *m*.

Po *n.* (*astron.*) यमुनानदी *f*.

Poach (pōch) [Perh. Fr. *pocher*, to put in a pocket -*poche*, pouch, because the yolk is enveloped by the white as in a pouch.] *v. t. to dress eggs by breaking them into boiling water* अंडीं अर्धशिजीं करणें, अंडीं अर्ध-बोबडीं करणें, अर्धघट रांधणें-शिजवणें. Poach'ed *pa. t.* P. *pa. p.* अर्धशिजा-बोबडा-कच्चा-

Poach (pōch) [Fr. *pocher*, to pocket.] *v. t. to steal game* पारध *f*- शिकार *f*. चोरणें-चोरून नेणें. २ (hence) *to plunder* चोरणें, लुटणें, लुटून-चोरून नेणें, (-वर) हात *m*. मारणें. P. *v. i. to kill or destroy game contrary to law* कायद्याविरुद्ध शिकार करणें -सावज मारणें. Poach'ed *pa. t.* P. *pa. p.* चोरून नेलेला, चोरलेला. Poach'ing *pr. p.* P *v. n.* मृगयाचौर्य *n*.

Poach (pōch) [Cf. O. Fr. *pocher*, to thrust or dig out with the fingers, to bruise (the eyes)–Fr. *pouce*, thumb, L. *pollex*.] *v. t. to make soft or muddy by trampling* तुडवून नरम करणें, मऊ-रबरबीत-बरबरीत-दलदलीत करणें. P. *v. i. to become soft* मऊ, दलदलीत होणें. Poach'iness *n*. रबरबीतपणा *m*, बरबरीतपणा *m*, दलदलीतपणा *m*. Poach'y *a*. बरबरीत, रबरबीत, दलदलीत, चिखलवट, मऊ, नरम, &c.

Poach'er *n*. अंडीं शिजवण्याचें भांडें *n*.

Poach'er [See Poach No. 2.] *n*. शिकार चोरणारा, पारध चोरणारा *m*.

Poachiness, Poachy, See under Poach No. 3.

Pock (pok) [A. S. *poc*, a pustule. The correc. *pl*. form was *pocks*, erroneously spelt *pox* and treated as *sing*.] *n*. (*med.*) *a pustule on the skin in vaccine diseases* फोडी *f*, देवी *f*, कांजणी *f*, देवीचा -कांजणीचा वण *m*, देवीचा फोड *m*, विस्फोट.

Pock-broken *a*. देवीचे वण असलेला.

Pocket (pok'et) [O. Fr. *pochet*, a little bag.] *n*. *a little pouch or bag* लहान पिशवी *f*, पाकिट *n*. २ (*esp.*) *one attached to a dress* खिसा *m*, कपा or कप्पा *m*, जेब *f*. [A SECRET P. चोर खिसा *m*- कपा *m*.] ३ (*fig.*) *pecuniary resources, money* पैशाचें साधन *n*, पैसा *m*, पैसाआडका *m*; as, "He will suffer in his P." [EMPTY P., *a person without money* कफल्लक. TO PUT ONE'S HAND IN ONE'S P. खिशांत हात घालणें (*fig.*), पैसा खर्च करणें. I AM 5 S. IN P. माझ्याजवळ पांच शिलिंग आहेत. २ पांच शिलिंग मीं कमावले आहेत. I AM 5 S. OUT OF P. पांच शिलिंग मीं गमावले आहेत. TO HAVE ONE IN ONE'S P. (-ला) मुठींत-कह्यांत ठेवणें.] ४ *a quantity* (*of hops*) (about $1\frac{1}{2}$ cwt.) अर्धें पोतें. ५ (billiards) (चेंडूकरितां) कपा *m*, जाळें *n*. ६ (*geol.*) कप्पा *m*. P. (used as an *a.*) खिशांत ठेवण्याजोगा, खिशांत ठेवण्यास योग्य अशा आकाराचा. [P. BOOK नोटबुक *n*. २ खिशांत रहाण्यासारखें पुस्तक *n*. ३ (नोटा, कागद वगैरे ठेवण्याकरितां) चामड्याची लहानशी पेटी *f*. P. BOROUGH एकाच्या मालकीचा गांव *m*, एकाचा गांव. अशा गांवांना रिफार्म ॲक्ट पास होण्यापूर्वीं पार्लमेंट-सभेंत एक प्रतिनिधि पाठविण्याचा अधिकार असे. P. EDITION खिशांत रहाण्याजोगी (एखाद्या पुस्तकाची) आवृत्ति *f*. P. EXPENSES, *small personal expenses* किरकोळ खर्च *m*. P. HANDKERCHIEF खिशांत बाळगण्याचा-खिशांतला हातरुमाल *m*. P. KNIFE खिशांतला चाकू *m*. P. MONEY (प्रसंगविशेषीं खर्च करण्याकरितां मुलांना दिलेली) हातखर्ची

f. P. PIECE (ताईताप्रमाणें) खिशांत बाळगलेलें नाणें *n*. P PISTOL खिशांतलें (लहान) पिस्तूल *n*.] P. *v. t. to put or conceal in the pocket* खिशांत घालणें -ठेवणें -टाकणें पिशवींत ठेवणें. २ *to suppress* (feelings) दाबणें, दाबून टाकणें. [To P. AN AFFRONT OR WRONG, *to submit meekly to an insult* मूग गिळणें, (अपमान) गिळणें, पोटांत घालणें, मुकाट्यानें सोसणें -सहन करणें. To P., ONE'S PRIDE, *to submit to humiliation without appearance of offence* (निमूटपणें) अपमान सोसणें -सहन करणें.] ३ *to take stealthily* खिशांत घालणें -लपविणें, लपवून ठेवणें, चोरणें, चोरून घेणें -नेणें, (-वर) हात मारणें, लांबविणें, हाताळणें. ४ *to appropriate* (-वर) ताव देणें, स्वतःच्या उपयोगास आणणें. ५ (billiards) चेंडू (जाळ्यांत) लोटणें -ढकलणें. ६ *to hem in* (competitor) *in a race* अडचणींत धरणें.

Pock'etable *a*. पाकिटांत ठेवण्यासारखा -रहाण्यासारखा, पाकिटांतून नेतां येण्यासारखा, खिशांत मावण्याजोगा, खिशांतून नेतां येण्याजोगा.

Pock'etful *n*. खिसाभर (जिन्नस). Pock'etfuls *n. pl.*

Pock'etless *a*. खिसा नसलेला, कपा नसलेला.

Pock-fretten,-marked, -pitted *a*. देवीचे फोड -वण असलेला, -मावा असलेला, jocosely चक्रांकित, मोरचेला. [To BE P. बरडणें.]

Pock-hole,-mark,-pit *n*. देवीचा वण *m*, देवीची माव *f*.

Pocki'ness *n*. उचकटलेलेपणा *m*, बरडपणा.

Pock'y *a*. देवी -फोड -वण उठलेला -असलेला.

Pod (pod) [Of doubtful origin.] *n*. *a long seed-vessel* शेंग *f*. २ *a cocoon of silk-worm* (रेशमी किड्यांचा) कोशेटा *m*. ३ *a case of locust's eggs* कोश *m*. ४ *a narrow-necked eel-net* ईल मासे धरण्याचें (अरुंद तोंडाचें) जाळें *n*. P. *v. i. to bear pods* शेंगा धरणें-लागणें-येणें. P. *v. t. to shell* (peas, &c.) सोलणें. Podd'ed *pa. t.* P. *pa. p.* शेंगा आलेला-लागलेला-धरलेला. Podd'er *n*. शेंगा जमा -गोळा करणारा *m*.

Pod (pod) [Of doubtful origin.] *n*. *a small herd of seals or whales* सील किंवा व्हेल माशांची टोळी *f*- झुंड *f*. P. *v. t. to drive* (*seals*) *into a pod* (सील, व्हेल वगैरे माशांना) एके ठिकाणीं आणणें.

Podagra (pod'ä-grä) [Gr. *pous*, *podos*, Sk. पद, the foot, and *agra*, a catching.] *n. med. gout in the joints of the foot* (applied also to gout in other parts of the body) (विशेषतः पायांतील) संधिवात *m*. Podag'ric,-al, Podag'rous *a*. संधिवाताचा-संबंधीं. २ *caused by gout* संधिवातजन्य, संधिवातापासून झालेला. ३ *afflicted with gout* संधिवातग्रस्त, संधिवात झालेला.

Podge (poj) [Cf. G. *patsche*, puddle.] *n*. *a puddle* (घाणेरड्या पाण्याचें) डबकें *n*, डबकण *n*.

Poem (pōem) [Fr. *poeme* -L. *poema* -Gr. *poiema*. *poiein*, to make.] *n*. *a metrical composition* कविता *f*, काव्य *n*, कवन *n*, पद्य *n*, काव्यरचना *f*. [A

P. INTERSPERSED WITH PROSE खंडकाव्य *n.*] २ (*fig.*) *something* (other than a composition of words) *akin or compared to a poem* काव्यासारखा (आल्हादकारक) विषय *m*, काव्य (*fig.*); as, "Their lives are a P."

Poesy (pō'e-si) [See Poem.] *n.* काव्यकला *f.* २ *the composition of poetry* काव्यरचना *f*, कविता करणें-लिहिणें *n.* ३ *poems collectively* कविता *f. pl.*, कवितासंग्रह *m*, काव्यसंग्रह *m*, पद्यसमुच्चय *m.* ४ *a short motto engraved on a ring or other thing* कविता *f*, काव्य *n.*

Poet (pō'et) [Lit. 'a maker,' Fr. *poete*-L. *poeta*, a poet.] *n.* कवि *m*, काव्यकर्ता *m.* २ *one possessing high powers of imagination* कवि *m*, (कवि)प्रतिभासंपन्न मनुष्य *m.* [DIVINE P. प्रासादिक कवि *m.* A READY P. शीघ्रकवि *m.* P. LAUREATE, SEE UNDER LAUREATE.]

Po'etaster *n. a paltry poet* ताकपिठ्या कवि *m*, यमक्या *m*, बारिकसारीक कवि *m*, हलका कवि *m.*

Po'etess *n. fem.* कवयित्री *f*, कविता करणारी.

Poet'ic,-al *a. of or proper to poets or poetry* काव्याचा, काव्यासंबंधीं, कवितेचा, काव्यविषयक, कवितेसंबंधीं. (b) कवीचा-संबंधीं. [P. GENIUS कविप्रतिभा *f.* P. POWER कवित्वशक्ति *f.* P. WORK पद्यात्मक ग्रंथ. P. LICENCE, SEE UNDER LICENCE.] २ (usually -*ic*) *having the good qualities of poetry* काव्यरसपूर्ण, काव्यरसभरित, रसपूर्ण, सरस. ३ (usually -*ical*) *written in verse* पद्यात्मक, काव्यरूप-बद्ध, कवितारूप-बद्ध, श्लोकबद्ध, पद्यमय, काव्यात्मक. [P. JUSTICE, *ideal, as shown in a poem* &c. कविसृष्टींतील न्याय *m.*] Poet'ically *adv.* काव्यरूपानें, पद्यरूपानें. २ काव्याच्या दृष्टीनें, काव्यदृष्ट्या. Poet'icize *v. t. to make poetic, to treat poetically* काव्यमय-रूप करणें, काव्यदृष्टीनें पहाणें, काव्यरस लेखणें.

Poet'ics *n. the principles and rules of the art of poetry* काव्यशास्त्र *n*, साहित्य *n.*

Po'etize *v. t. & i. to compose poetry* काव्यरचना करणें, कविता करणें-लिहिणें. २ *to celebrate in poetry* काव्यरूपानें वर्णन करणें, काव्यांत लिहिणें, काव्य लिहून -काव्यांत वर्णन करून- काव्यानें साजरा करणें.

Poetry (pō'et-ri) [O. Fr. *poetrie*–L. L. *poetria*; see Poet.] *n. the art or work of a poet* कविता *f*, काव्यविद्या *f*, काव्यकला *f*, काव्य *n*, कवित्व *n.* २ (as opposed to Prose) कविता *f*, पद्य *n.* ३ *poems* कविता *f. pl.*, काव्यग्रंथ *m. pl.* ४ *the quality* (in anything) *that calls for poetical expression* काव्योचित गुण *m.*

Poignant (poin'ant) [Fr. *poignant*, pr. p. of O. Fr. *poindre*, to sting –L. *pungere*, to sting, to prick.] *a. pricking, stinging* बोंचणारा, टोंचणारा, तीक्ष्ण, तिखट, तीव्र, मर्मभेदक. २ *acutely painful*

अति वेदनाकारक, तीक्ष्ण, असह्य, भेदक, प्राणभेदक -वेधक, प्राणांतिक, छातीफोड, पराकाष्ठेचा, काळजाला भोंक n- घरा m. पाडणारा. ३ (*fig.*) *pointed, satirical* मर्मभेदक, तीक्ष्ण, खोंचीचा, खोंचदार, खोंचणीचा, उपरोधिक, लाक्षणिक. Poign'ancy *n.* तीक्ष्णता *f*, तिखटपणा *m*, तीव्रता *f*. २ भेदकता *f*. ३ खोंचदारपणा *m*, मर्मभेदकपणा *m*. Poign'antly *adv.*

Point (point) [Fr. –L. *punctum*, a point –L. *pungere*, to prick.] *n. a sharp end* टोंक *n*, चोंच *f*, चोंच *f*, अग्र *n*, अणकुची *f*, अणी *f*, सुळका *m*, सुळकी *f*. २ *a pointed tool* (सुई वगैरे) टोंकदार -टोंकाचें हत्यार *n*. ३ *a small dot* (विरामाचा) बिंदु *m*, टिंब *n*; as, "Full P." ४ *decimal point* दशांश चिन्ह *n*. ५ (Math.) बिंदु *m*. [DISTANCE P. अंतराचा बिंदु *m*. MEASURING P. मापक बिंदु *m*. STATION P. स्थिति बिंदु *m*. VANISHING P. अंतर्हित बिंदु *m*. P. OF SUPPORT आधारबिंदु *m*.] ६ *a cape* भूशिर *n*, टोंक *n*, भूशलाका *f*. ७ *a single item, detail, particular* मुद्दा *m*, सूक्ष्म मुद्दा *m*, बाबत *f*, बाब *f*, विषय *m*, प्रकरण *n*, कलम *n*; as, "We differ on these *points*; It is a P. of conscience." [A PARTICULAR P. विशेष मुद्दा *m*, टूक *f*. A SORE P. वर्म *n*, मर्म *n*, मख्खी *f*. A STRIKING P. विशेष *m*, खुबी *f*, खुबीची गोष्ट *f*. A WEAK P. लंगडी बाजू *f*, विंग *n*. NINE POINTS (*nine-tenths, almost the whole*) मुख्य बाब *f*, महत्वाची बाब *f*, सर्वस्व *n*; as, "Possession is *nine points* of the law." TO GIVE POINTS TO (AN OPPONENT IN A GAME) (प्रतिपक्षावर) डाव करणें. २ (*fig.*) *to be superior to* (-वर) सरशी *f*- ताण *f*. करणें. TO TOUCH A SORE or A WEAK P. वर्मी घाव घालणें, मर्मभेद करणें.] ८ *stage, degree* पायरी *f*, प्रमाण *n*, मर्यादा *f*, स्थिति *f*, अवस्था *f*. [HIGHEST P. पराकाष्ठा *f*, सीमा *f*, कळस *m*. TO SUCH A P. एथवर, एथपर्यंत.] (b) *degree* (of temperature) बिंदु *m*, अंश; as, "Boiling P.; Freezing P." ९ *precise moment for action* (कार्य करण्याची) नेमकी वेळ *f*, ऐन वेळ *f*; as, "When it came to the *point*, he declined." १० *exact moment* नेमलेली वेळ *f*- घडी *f*, क्षण *m*, पळ *n*, टिपण *n*. [ON THE P. OF DEATH मरणोन्मुख. TO BE ON THE P. OF टेंकणें, बेतणें, बेतांत -बेतावर असणें.] ११ *verge* कांठ *m*, कडा *f*, शेवटची पायरी *f*. १२ *distinctive trait* विशेष गुण *m*, विशेष लक्षण *n*, विशेष धर्म *m*, विशेष *m*; as, "Singing is not his strong P." १३ *the essential thing, the thing under discussion* (मुख्य) मुद्दा *m*, वादाचा विषय *m*- मुद्दा *m*, मुख्य गोष्ट *f*, मतलब *m*, साध्य विषय *m*; as, "That is just the P.; Come to the P." [TO CARRY ONE'S P. आपला हेतु साधणें, आपला हेतु सिद्धीस नेणें. TO MAKE A P. मुद्दा शाबित करणें, विधान प्रस्थापित करणें. TO MAKE A P. OF महत्वाचा किंवा मुद्याचा समजणें. TO THE P. मुद्याला धरून, समर्पक.] १४ *salient feature* (of a story

or joke) ठळक मुद्दा *m*, विशेष *m*; as, "Don't see the P." १५ *pungency, effectiveness* खोंच *f*, मार्मिकपणा *m*, समर्पकपणा *m*; as, "His remarks lack P." [AT ALL POINTS सर्व ठिकाणीं, सर्वत्र, चोहोंकडे. IN P. योग्य, प्रस्तुत, प्रसंगानुरूप; as, "The case you take is not in P." IN P. OF FACT वास्तविक, वस्तुस्थित्या. P. OF HONOUR अब्रूचा प्रश्न *m*, मानापमानाचा प्रश्न. P. OF VIEW दृष्टि *f*, दर्शनभूमिका *f*, नजर *f*. P. OF ORDER (वादविवादाच्या) शिस्तीचा प्रश्न *m*. TO STRAIN A P., *to relax some customary rule* नियमाची ओढाताण करणें, नियम ढिला करणें- सैल सोडणें. २ *to make an exception* (IN FAVOUR OF SOMEBODY) (नियमाला-मुद्याला) अपवाद करणें.]

Point *v. t. to make a sharp end to* (पेन्सलीला) टोंक करणें, (टोंकदार) करणें, टोंक ठेवणें-काढणें. २ *to mark with points for chanting* (गीतांना) यतिदर्शक चिन्हें देणें, विरामचिन्हें देणें. ३ *to give point to* (words,) ठळकपणानें मांडणें, ठळक करणें; as, "*Pointing* his remarks with apt illustrations." ४ *to direct attention to* (-कडे) लक्ष नेणें, नजरेस आणणें -आणून देणें, (-चा) उल्लेख करणें. ५ *to direct* (*at*) (बोट) दाखविणें, (-वर हत्यार) धरणें, (बंदूक) रोंखणें. ६ (masonry) दरजा भरणें *g. of o.*, दरजगिरी करणें. P. *v. i.* (of a hound) (सावजाकडे) एकसारखी टक लावणें. २ *to aim at, to tend towards* (-कडे) कल *m* -रोंख असणें. ३ (of an abscess) *to head* पिकणें.

Point-blank *a.* (of a shot) *going directly to the mark* अचुक, नेमका, नीट निशाणावर जाणारा, अचुक धरलेला-रोंखलेला. २ *plain and without round-about phrases* स्पष्ट, उघड, रोकडा. P. *adv.* अचुक, नेमकें. २ स्पष्टपणें, स्पष्ट, उघड, सरळ, रोखठोक, खडखडीत, साफ; as, "He refused it P."

Point-duty *n.* (गाड्याघोड्यांचा बंदोबस्त राखण्याकरितां) नाक्यावरची (पोलिसाची) नेमणूक *f*, नाक्यावरचा पहारा *m*.

Point'ed *a. having a point* टोंकदार, टोंक असलेला, टोंकाचा, अणकुचीदार, तीक्ष्ण. (b) *sharpened to a point* टोंक काढलेला, टोंक केलेला, तीक्ष्ण. २ (of a remark) मुद्देसूद, खुबीदार, मार्मिक. (b) *cutting* (विशिष्ट व्यक्तीला उद्देशून केलेलें) खोंचदार, लागट (भाषण). ३ *emphasized* (विशेष) जोर दिलेला, (अगदीं) स्पष्ट केलेला. Point'edly *adv.* मुद्याला धरून.

Point'edness *n.* टोंकदारपणा *m*. २ मार्मिकपणा *m*, खुबीदारपणा *m*. ३ खोंचदारपणा *m*, खोंच *f*. ४ मुद्देसूदपणा *m*, स्पष्टपणा *m*.

Point'er *n.* बोटानें दाखवणारा *m*, &c. २ *the index-hand* (घड्याळाचा किंवा वजनाच्या कांट्याचा) कांटा *m*. ३ *a stick used for pointing out parts of diagrams*, &c. (नकाशा वगैरे दाखविण्याच्या कामाची) छडी *f*, (काग-दाची असल्यास) सुरळी *f*. ४ (*zool.*) (शिकार सांपडली म्हणजे पंजानें) शिकार दाखवणारा कुत्रा *m*.

POINTERS (the) (*astron.*) बृहदृक्षांतील पुलह (सप्तर्षि १), व क्रतु (सप्तर्षि २) तारा. ह्या उत्तर गोलार्धांत आहेत.

Point'ing *n. the act of sharpening* (-ला) टोंक करणें *n*, टोंकदार करणें. २ *the act of designating* बोटानें दाखविणें *n*. ३ *the act of punctuating* विरामचिन्हें *n. pl.* करणें *n*- देणें *n*. (b) *punctuation* विरामचिन्ह *n*. ४ दरजा *f. pl.* भरणें *n*, दरजगिरी *f*. करणें *n*. (b) (also) *the material used* दरजा भरण्याचा चुना *m*, चिखल *m*, इत्यादि.

Point'ing-stock *n. an object of ridicule or scorn, a laughing-stock* हंसण्याचा विषय *m*, थट्टेचा विषय *m*.

Point'less *a. blunt* बोंथट, टोंक नसलेला. २ बिनमुद्याचा.

Poin'trel *n. a graving tool* कोरणी.

Points *n. pl. the place where one set of railway lines, &c. joins another* सांध्याची जागा *f*, सांधा. २ *the guiding-rails by which vehicles are transferred from one set of rails to another* सांध्याचा रूळ *m*, सांधा *m*. ३ (of animals) *characteristic features of build* विशेष *m*.

Points'man *n*. सांधेवाला.

Poise (poiz) [O. Fr. *poiser*, Fr. *peser*–L. *penso*, intens. of *pendere*, to hang, to weigh.] *v. t. to balance* समतोल करणें, समभार-सारखा करणें. २ *to hold in equilibrium* सारखा ठेवणें-राखणें, कमजास्त होऊं न देणें. ३ *to counterpoise* भारंभार होणें-भरणें *g. of o.*, बरोबर होणें, बरोबरी करणें. ४ *to weigh* जोखणें, तोलणें, कांट्यांत-तागडींत घालणें-वजन करणें *g. of o.*, कांटा *m*. करणें *g. of o*. P. *v. i. to hang in equilibrium* सारखा राहणें, समतोल-होणें-असणें. २ (hence) *to be in suspense or doubt* संशयांत पडणें, गोंधळांत-विचारांत पडणें-असणें, (-ला) संशय *m* -विचार *m*. पडणें, घोंटाळणें, (-चें) मन घोंटाळणें-गोंधळणें. P. *n. heaviness* जडपणा *m*, जडत्व *n*, वजन *n*, भार *m*, तोल *n*, गुरुत्व *n*. २ *a weight* वजन *n*, माप *n*, जोख *n*, तोल *n*. ३ *equilibrium* समतोलपणा *m*. ४ *a counterweight* पासंग *m*. ५ *a state of suspense* (मनाची) संशयित स्थिति *f*, संशय *m*, गोंधळ *m*.

Poison (poi'zn) [Lit. 'a potion or draught,' Fr.–L. *potio*, a drink, draught -*potare*, to drink.] *n*. विष *n*, *pop*. विख, जहर *n*, विखार *m*, विषार *m*, गरल *n*, कालकूट *n*. [P. FANG (सापाचा) विषारी दांत.] २ *any thing malignant or infectious* (रोगाचें) विष *n*, रोग *m*. ३ *that which taints or destroys moral purity or health* (नीतिमत्तेस) बाधक गोष्ट *f*, रोग (*fig.*), कलंक *m*. P. *v. t. to put poison upon or into, to infect with poison* विष कालविणें, विष घालणें-टाकणें -मिसळणें *loc. of o.*, विषयुक्त-विषारी करणें. २ *to administer poison to* (-ला) विष घालणें, विषप्रयोग करणें, (-ला) विष *n*. देणें-पाजणें-खाऊं घालणें -चारणें, विष देऊन मारणें- प्राण घेणें. (b) (reflex., oneself) विष खाणें-घेणें-पिणें, विषसेवन करणें, विषसेवन करून-विष

खाऊन &c. मरणें. Poi'soned *pa. t.* P. *pa. p.* विषारी, विषयुक्त, विखारी, विष भरलेला. [P. WOUND (*med.*) (अपाय करणारे सूक्ष्म जंतु ज्यांत शिरले आहेत असा) सविष घाव *m*, सविष जखम *f*.] २ विषप्रयोग केलेला, विष खाऊं घातलेला. ३ बिघडवलेला, भ्रष्ट, दुष्ट. Poi'soner *n.* Poi'soning *v. n.* विषप्रयोग करणें *n*, विष घालणें *n*, विषप्रयोग *m*. Poi'sonous *a.* विषारी, विखारी, विषाचा, विषतुल्य, विषधर्मक. Poi'sonously *adv.* Poi'sonousness *n.* विषारीपणा *m*.

Poke (pōk) [Of doubtful origin.] *n. a bag* पिशवी *f*, खिसा *m*, कप्पा *m*. [To BUY A PIG IN A P., *to buy a thing without knowledge or examination of it* Cf. पाण्यांत म्हैस आणि वर मोल.] २ *a long wide sleeve* (called *poke-sleeve*) भोंगळभट्टी अस्तनी *f*.

Poke (pōk) [Ir. *poc*, a blow, Gael. *puc*, to push.] *v. t. to thrust or push against or into with anything pointed* भोंसकणें, डंवचणें, ढुसकणें, ढुसणें, ढोसणें, बोचणें, बोचकणें. २ (hence) *to stir up or excite* (as fire) हालवणें, उज्वलित-प्रज्वलित करणें. ३ *to thrust with the horns, to gore* ढुंदडणें, ढुंदाडणें, ढुंदडा *m*. मारणें-देणें, शिंगांवर घेणें, ढोंसणें. [To P. FUN (colloq.), *to excite fun, to joke or jest* गंमत करणें, नक्कल करणें, गंमत सुरू करणें, चेष्टेला सुरवात करणें. To P. FUN AT (colloq.), *to ridicule* चेष्टा *f*- थट्टा *f*- मस्करी *f*. करणें *g. of o.*, टर उडविणें *g. of o.* To P. THE HEAD OVER *or* FORWARD डोकावणें, टोकावणें, टोंकणें. To P. ONE'S NOSE INTO (मध्यें) तोंड घालणें, ढवळाढवळ करणें.] P. *v. i. to feel one's way, as in the dark* चांचपणें, चांचपडणें, चांपसणें. P. *n. the act of poking* खुपसणें *n*, ढवसणें *n*, भोंसकणें *n*. २ *a thrust* हिसका *m*, ढुस्सा *m*, ढुंदडा *m*.

Pok'er *n.* भोंसकणारा. २ चांचपडणारा. ३ खोरणें *n*, उकरणें *n*, काविलथा *m*, कालथा *m*, दांडा *m*, रॉड.

Pok'ing *pr. p.* & *v. n.* ढुसकणें *n*, ढुसकणी *f*, ढुसणी *f*, ढुसकी *f*, &c.

Po'lar *a.* ध्रुवाचा, ध्रुवासंबंधीं, ध्रुवीय. २ ध्रुवाकडचा, ध्रुवाकडील, (चुंबकीय) ध्रुवाचा. ३ (*geom.*) ध्रुवीय. [P. CONIC ध्रुवीय शंकुच्छिन्न *n.* P. EQUATION मंदकर्णरूपीबीज *n*, ध्रुवीयसमीकरण. P. CIRCLE ध्रुववृत्त *n*. THE P. DISTANCE OF A HEAVENLY BODY (कोनरूपी) ध्रुवांश *m*. P. AXIS ध्रुवसमान्तर-ध्रुवीय अक्ष, ध्रुवाक्ष *m*. P. CO-ORDINATES, *See under co-ordinates.* P. LIGHTS ध्रुवांतील अरुणप्रकाश.] Polar *n.* ध्रुवीय रेषा *f*.

Polarim'eter, Polar'iscope *n. an instrument for showing polarization of light* प्रकाशाचें एकरूपीकरण दाखविण्याचें यंत्र *n*, ध्रुवीभवनदर्शक *n*.

Polaris (pō'la-ris) *n.* (*astron.*) ध्रुव *m*.

Polar'ity *n. tendency* (*of a magnet, etc.*) *to point with its extremities to the magnetic poles of the earth* दक्षिणोत्तराभिमुखता *f*, ध्रुवाभिमुखता *f*. २

possession of poles ध्रुवसंपन्नता *f.* २ *attraction (as to a pole of a magnet)* (लोहचुंबकासारखें) आकर्षण *n*, ध्रुवीयता *f*; as, "This P. of mind, this intellectual magnetism towards universal truth, has always been characteristic of great minds."

Polariza'tion *n.* ध्रुवीभवन *n*, ध्रुवीकरण *n*, एकरूपीभवन *n.* एकरूपीकरण *n.* २ विद्युद्घटाच्या ऋणपत्र्याचें उज्जवायूनें आच्छादन *n.*

Po'larize *v. t. to modify the vibrations of (light, etc.) so that the ray exhibits different properties on different sides, opposite sides being alike and those at right angles showing maximum difference* एकरूप करणें, ध्रुवीभवन करणें. २ *to give polarity to (bar, etc.)* ध्रुवसंपन्न करणें. ३ *to coat the negative plate of a voltaic cell with hydrogen* विद्युद्घटाचा ऋणपत्रा उज्जवायूनें आच्छादणें. ४ (*fig.*) (a) *to give arbitrary direction to* (मूळ दिशा सोडून) विशेष दिशा *f.* देणें. (b) *to give special meaning to* (मूळ अर्थ सोडून) विशेष अर्थ *m.* देणें; as, "The word (self-denial) has been *polarized* somewhat, that is, twisted out of its original meaning." (c) *to give unity of direction to* (निरनिराळया दिशांतून) एका दिशेंत आणणें; as, "A coherence of policy cannot be secured until all the atoms of the council, now facing every way, are *polarized* by party discipline."

N. B. The sense of *pole* as used in the terms, *polarization, polarize, polarimeter, polariscope, polarity*, in the science of Light, is quite different from its use in Astronomy, Geography and Magnetism. *Polarization* as applied to light and radiant heat has nothing in common with magnetic and electric *polarization.*

The word 'polarization,' as used in sense No. 2 above, is used in this sense by most French writers, but from its numerous applications is sadly inaccurate.

Pole (pōl) [Fr.–L. *polus*-Gr. *polos–pelein*, to move.] *n. that on which anything turns* (as a pivot or axis) आंस *m*, कणा *m.* २ *one of the extremities of the axis of a sphere, esp. of the earth* ध्रुव *m*, मेरू *m.* [ANTARCTIC P. कुमेरू. ARCTIC P. सुमेरू *m.* ELEVATION OF THE P. ध्रुवोन्नति *f.* CELESTIAL P. खध्रुव *m.* FAR AS THE P.S ASUNDER जमीन असमानाचें अंतर, आकाशपाताळाचा भेद, काशीरामेश्वराचें अन्तर *n.* NORTH P. उत्तरध्रुव *m*, उत्तराग्र *n.* POLES OF HORIZON क्षितिजाचे ध्रुव *m. pl.* SOUTH P. दक्षिण ध्रुव *m*, दक्षिणाग्र *n.* TERRESTRIAL POLE भूगोलाचा ध्रुव.] ३ *one of the ends of a magnet* (लोहचुंबकाचा) ध्रुव *m.* ४ *a polestar* ध्रुवाचा तारा *m*, ध्रुवनक्षत्र *n.* ५ (*elec.*) ध्रुव *m.* [MAGNE-

TIC P. चुंबकीय ध्रुव *m.* NEGATIVE P. ऋणध्रुव *m.* POSITIVE P. धनध्रुव *m.*]

Pole (pōl) [A. S. *pal* (Ger., *pfahl*)–L. *palus*, a stake. Doublet Pale.] *n. a long slender piece of wood* खांब *m*, दांडा *m*, काठी *f*, वांसा *m*, सरा *m*, सर *m*, सोटा *m*, सोट *m*. २ (*specif.*) (a) *a carriage pole* गाडीचा दांडा *m*-दांडी *f*. (b)—*of a palanquin* दांडी *f*, दांडा *m*. (c)—*of a tent* खांब *m*. (d) *a flag-pole* काठी *f*. [BEARER OF A P. काठकर, निशाणवाला.] ३ *a pole on which climbing beans, or vines are trained* नेटावा *m*, कांट *f*. [LONG P. USED IN PUSHING A BOAT THROUGH SHALLOW WATER ताज *f* OR *m*—HE WHO USES IT ताजकरी *m*, ताज्या *m*. P. WITH A CROOK TO PULL DOWN PODS &c. आंकडी *f*, शेकाटा *m*, शेकाटी *f*, शेगाडा *m*. P. ROUNDED BY THE LATHE गोल *m*, काटगोल *m*.] ४ (a) *a measuring stick* (मापाची) साडेपांचवार लांबीची काठी *f*, पोलकाठी *f*.

Pole *v. t. to furnish with poles for support* (नेटाव्यासाठीं) काठ्या लावणें, खांबला घालणें. २ *to convey on poles* काठीवर (घालून) नेणें. ३ *to impel by a pole or poles* ताज मारून वल्हवणें. ४ *to stir, as molten glass, with a pole* दांड्यानें ढवळणें.

Pole-ax,-axe *n.* लांब दांड्याची कुऱ्हाड *f*.

Pole-cat *n.* केंसाळ मांजर *n*, लोमशमार्जार *m*.

Polemic,-al (po-lem'ik,-al) [Gr. *polemos*, war.] *a. controversial* वादग्रस्त, वादविवादाचा-संबंधीं, वादविवादविषयक, वादविवादात्मक, वादाचा, वाद असलेला ·पडलेला. २ *disputatious* तक्रारी, वादकुशल, वादप्रिय. P. *n. a controversial discussion* वादविवाद *m*, वाद *m*, उत्तरप्रत्युत्तर *n*, पूर्वपक्षोत्तरपक्ष *m*. २ *a controversialist* वादविवाद करणारा *m*, वादकर्ता *m*, वादविवादकुशल *m*, वादप्रिय *m*.

Polem'ics *n.* (धर्मशास्त्रांतील मुद्यासंबंधीं) वादविवाद करण्याची पद्धति *f*, वादविवादपद्धति *f*.

Pole-star *n.* ध्रुवाचा तारा *m*, ध्रुवतारा *m*.

Police (pō-lēs') [Fr.–Gr. *polis*, a city.] *n.* (प्रजेच्या जीविताच्या व वित्ताच्या संरक्षणासाठीं ठेवलेलें) पोलिस खातें *n*. २ पोलिस *n*. ३ (as *pl.*) पोलीस अंमलदार *m. pl.*, पोलीस *n*. [P. COURT फौजदारी कोडत *n*, पोलीस कोर्ट *n*. P. MAGISTRATE (पोलिसांनीं आणलेले खटले ऐकणारा) पोलिस म्याजिस्त्रेट *m*. P. MAN पोलीस शिपाई. P. OFFICE शहर पोलिसाचें मुख्य ठाणें *n*, पोलीस ठाणें *n*, specifically फरासखाना *m*. P. OFFICER पोलीस अंमलदार *m*. P. STATION जिल्हा पोलिसांचें मुख्य ठाणें *n*. २ (स्थानिक पोलिस) ठाणें *n*, चौकी *f*. POLICE COMMISSIONER (इलाख्याच्या) राजधानीच्या शहरांतील स्थानिक पोलिस फौजेचा मुख्य अंमलदार *m*, पोलिस कमिशनर *m*. P. CONSTABLE पोलिस शिपाई *m*. P. INSPECTOR पोलिस इन्स्पेक्टर *m*. P. SERGEANT (गोरा) कानिस्टेबल. P SUPERINTENDENT पोलिस सुपरिंटेंडंट, पोलिस सुपरिंडंट *m*. ARMED P. जंगी पोलिस, सशस्त्र पोलिस, हत्यारबंद

पोलिस, आराम पोलिस. MILITARY P. लष्करी पोलिस. ह्यांची लष्करांत नेमणूक असते. MOUNTED P. घोडेस्वार पोलिस, घोड्यावरचें पोलिस. P. FORCE जमायत पोलिस.]

Police' *v. t. to control* (a country, &c.) *by means of the police* पोलिसचा बंदोबस्त ठेवणें, पोलीस नेमून (देशांत) बंदोबस्त ठेवणें. २ *to furnish with the police* पोलीस नेमणें-ठेवणें. ३ (*fig.*) *to administer* व्यवस्था ठेवणें, व्यवस्था पाहाणें, बंदोबस्त राखणें.

Policy (pol'i-si) [O. Fr. *policie* (Fr. police); See Police.] *n. the art, manner, or the settled method of governing a nation* राज्यकारभाराचें धोरण *n*, राज्य चालविण्याची-हांकण्याची रीत *f*- पद्धति *f*, नीति, राजनीति *f*, राज्यनयनमार्ग *m*, राज्यशासनमार्ग *m*. [A MATTER OF STATE P. राजकारण *n*.] २ *a system of official administration, system of management of an institution, course* (कोणतीही संस्था चालविण्याचें) धोरण *n*, तंत्र *n*, कारभार *m*. [PUBLIC P. राजनीति *f*, राज्यकारभाराचें धोरण *n*. CROOKED P. कुटिल नीति. CONCILIATORY P. सलोख्याचें धोरण *n*, समेटाचें धोरण. FORWARD P. सरहद्दी पुढेंपुढें सरकवण्याचें धोरण, पुढें सरण्याचें धोरण *n*, धांवतें धोरण *n*. REPRESSIVE P. दडपशाहीचें धोरण.] ३ *worldly wisdom, cunning, stratagem* व्यवहारचातुर्य *n*- दक्षता *f*, व्यवहारज्ञान *n*, व्यवहार *m*, लपंडाव *m*, डावपेंच *m. pl.*, युक्ति *f*, युक्तिप्रयुक्ति *f*, कसब *n*, मसलत *f*. ४ *prudence or wisdom* (*in the management of public or private affairs*) हातोटी *f*, चातुर्य *n*, धोरण *n*, काम करण्याची चतुराई *f*, व्यवहारचातुर्य *n*, चतुराई *f*, व्यवहारदक्षता *f*, कौशल्य *n*.

Policy (pol'i-si) [Fr. *police*, a policy-L. *polyptychum*, a register-Gr. *polyptychon*, a writing folded into leaves-*polys*, many, and *ptyx*, *ptychos*, fold, leaf.] *n. a ticket or warrant for money in the public funds* पैशाबद्दल रोखा *m*, पॉलिसी *f*. २ *a writing containing a contract of insurance* विम्याचा करारनामा *m*, (विमाकंपनीची) पॉलिसी *f*, विमारोखा. [P. BROKER विमादलाल. CONVERTIBLE P. बदलतां येणारा वि. ENDOWMENT P. अग्रहार वि०, स्वताचे ह्यातींत मिळणारा वि. LAPSED P. मुदतीबाहेर गेलेला वि. NON-FORFEITABLE P. न बुडणारा वि. PAID UP P. भरपाई झालेला वि. P. HOLDER विमेवाला. P. OF LIMITED PAYMENT परिमित हप्त्यांचा वि. TERM ENDOWMENT P. (ठराविक मुदतीचा) अग्रहारयुक्त वि. To ASSIGN A P. वि.-च्या नांवानें करणें. To REVIVE A P. वि. पुनः चालू करणें. WHOLE LIFE POLICY मरणोत्तरचा वि० P. = policy; वि. = विमा.] ३ *a method of gambling by betting as to what numbers will be drawn in a lottery* सोडतींतील कोणत्या तिकीटांस बक्षीस मिळेल तें सांगून खेळण्याची जुगार *f*.

Poliomyelitis (*med.*) लुलेपणा आणणारा पृष्ठवंशरज्जूंतील चालक तंतूंचा दाह.

Polish (pōl'ish) [From Poland.] *a. relating to Poland or its inhabitants* (a) पोलंद देशाचा-संबंधीं. (b) पोलंद देशांतील लोकांचा-संबंधीं. P. *n.* पोलंद देशांतील भाषा *f*, पोलिश *f*.

Polish (pol'ish) [Fr. *polir, polissant*–L. *polire*, to make to shine.] *v. t. to make smooth, and glossy usually by friction, to burnish* उजळणें, चकचकीत-तकाकीत करणें, सफाई *f*- चकचकी *f*- जिल्हई *f*- झील *f*. आणणें, नितळणें, निसळणें, उजळा *m*- ओप *f*. देणें, (-ला) पालिस करणें-देणें. २ (hence) *to refine, to make elegant and polite* सभ्य करणें, शिष्ट करणें, सभ्यता-संपन्न-शिष्टतासंपन्न करणें, सभ्यता *f*- शिष्टता *f*-प्रौढपणा *m*. आणणें *loc. of o.*, सुधारणें, सुसंस्कृत करणें, -वर संस्कार करणें, सजवणें. P. *v. i. to become smooth as by friction, to receive a gloss* चकाकीत -चकचकीत -तकतकीत &c. होणें, जिल्हई *f*. चढणें -होणें *in. con., loc. of s.*, सफाईदार होणें. P. *n. a smooth, glossy surface, usually produced by friction, a gloss* उजळा *m*, जिल्हई *f*, सफाई *f*, ओप *f*, चकाकी *f*, तकाकी *f*, चकचकीतपणा, तकतकीतपणा *m*, नितळाई *f*, झील *f*, सोहरा *m*, तजेला *m*, तजेली *f*, तिळतिळी *f*, लकेरी *f*, चमक *f*. [To TAKE P. ओप *f*. घेणें, ओप *f*. बसणें *in. con.*, जिल्हई *f*. चढणें *in. con.*] २ *anything used to produce a gloss* जिल्हई *f*, जिल्हई देण्याच्या उपयोगाचा पदार्थ *m*, ओप *f*, पालिस *n*. ३ (*fig.*) *refinement, elegance of manners* शिष्टपणा *m*, शिष्टता *f*, सभ्यपणा *m*, सभ्यता *f*, सुधारणा *f*, संस्कृति *f*, सुसंस्कृत आचारविचार *m*, प्रौढपणा *m*, प्रौढी *f*, सौजन्य *n*, सुजनता *f*, सभ्याचार *m*, शिष्टाचार *m*. Pol'ishable *a.* सफाई करतां येण्याजोगा &c. Po'lished *pa. t.* P. *pa. p.* उजळलेला, नितळलेला, ओप -जिल्हई दिलेला, &c. २ (hence) *highly finished, refined, polite* सभ्य, शिष्ट, प्रौढ, संस्कृत, सुसंस्कृत, विनीत, शिष्टाचारसंपन्न, &c. Pol'ishedness *n.* सफाई *f*, तकतकीतपणा *m*, &c. २ सभ्यता, शिष्टता *f*, संस्कृति *f*. Pol'isher *n.* जिल्हई देणारा *m*, पालिस करणारा, पालिसवाला. २ पालिस *n*. Pol'ishing *pr. p.* P. *v. n.* सफाईदार करणें, पालिस करणें, परिष्करण *n*.

Polite (po-līt') [L. *politus, pa. p.* of *polire*, to make to shine. याचा मूळ अर्थ 'लकलकीत, सफाईदार, उजळलेला' असा होता.] *a. smooth and refined in behaviour and manners, well-bred, courteous* सभ्य, शिष्ट, प्रौढ, शिष्टाचारसंपन्न, सभ्यतासंपन्न, सौजन्ययुक्त, सुशील. २ *complaisant, civil* आदरशील, सत्कारी, गौरवी, गौरवशील, गृहस्थी, अदबीदार. ३ *characterised by a high degree of finish* (as literature) सुसंस्कृत, शिष्ट. Polite'ly *adv.* सभ्यपणानें, सभ्यतेनें, शिष्टपणानें, &c. २ आदरानें, सत्कारानें, सत्कारपूर्वक, गौरवपूर्वक, गौरव करून, ताजीम देऊन.

Polite'ness *n. urbanity* शिष्टाचारसंपन्नता *f*, सभ्यता *f*, शिष्टता *f*, शिष्टपणा *m*, संस्कृति *f*, &c. २ *courteous*

behaviour सभ्यपणाचें वर्तन *n*, रीतरवेस *m* or *f*, गौरवी स्वभाव *m*, गृहस्थगिरी *f*, गृहस्थपणा *m*, गृहस्थाई *f*.

Politesse' [Fr.] *n*. Same as Politeness.

Politic (pol'i-tik) [Fr. *politique*- Gr. *politikos*-*polites*, a citizen.] *a*. *of or pertaining to polity, or civil government* राज्यव्यवस्थेचा. २ *political* राजकीय; as, "Body *politic* = राज्यसंस्था." ३ *well-devised, judicious* (said of things) सुविचाराचा, सुयुक्त, शहाणपणाचा, समंजसपणाचा, सुयुक्तीचा, युक्तीचा, तजविजीचा, राजनीतिपोषक, मुत्सद्दीपणाचा. ४ *sagacious in promoting a policy*, (said of persons) मतलबी, कारस्थानी, कवाईती, कवाईतदार, मुत्सद्दी (adj.). ५ (of person, in a good sense) *prudent, sagacious* चतुर, शहाणा, समजदार, दक्ष, निपुण, व्यवहारदक्ष. ६ (in a bad sense) *cunning, unscrupulous* कावेबाज, हिकमती, लागलाव्या, डावपेंच लढवणारा, उलट्या काळजाचा.

Polit'ical *a*. *relating to affairs of state or administration* राजकीय, राज्यकारभाराचा -विषयीं -संबंधीं, राजकीय बाबतीचा, राजकाजाचा, राजप्रकरणी -प्रकरणाचा, राजनीतीसंबंधीं-विषयक, राज्यकार्याचा, मुत्सद्दीपणाचा, राजनैतिक. [P. AFFAIRS राजकारण *n*, राजकाज *n*, राज्यकार्य *n*, राजकीय बाबती *f. pl.* P. AGENT संस्थानिक व सरकार ह्यांमधील मध्यस्थ, पोलिटिकल एजंट, एजंट साहेब. P. ECONOMY अर्थशास्त्र *n*. P. INSTITUTION राजकीय संस्था *f*. P. MENDICANT राजकीय भिक्षेकरी. POLITICAL RIGHTS राजकीय हक्क *m. pl.* P. SCIENCE राजनीतिशास्त्र, राज्यशास्त्र *n*, राज्यतंत्र *n*. P. RECLUSE राजकारणी संन्याशी, राजकीय संन्याशी. P. THINKER तात्विक मुत्सद्दी *m*, राजकीय तत्ववेत्ता *m*.] २ *of or pertaining to a party or parties in the state* राजकीय पक्षाचा. ३ लोकांचा, देशाचा. Polit'icalism *n*. *zeal or party spirit in politics* राजकीय स्वपक्षाभिमान *m*. Polit'ically *adv*. राजकीय दृष्ट्या, राज्यप्रकरणाच्या दृष्टीनें. २ कारस्थानपूर्वक, (युक्तीच्या) धोरणानें, हिकमतीनें. ३ कावेबाजपणानें, डावपेंचानें. Polit'ician *n*. *a statesman* मुत्सद्दी *m*, राजनीतिज्ञ *m*, राजनीतिकुशल *m*, राजनीतिपटु *m*. [PRACTICAL P. व्यावहारिक मुत्सद्दी *m*, प्रत्यक्ष राजकारणांत पडणारा मुत्सद्दी *m*.] २ *one devoted to politics* राजनीतिप्रिय, राजकारणभक्त, राज्यशास्त्राभ्यासी *m*, राज्यशास्त्रास वाहिलेला. ३ *one devoted to his own advancement in public office or to the success of a political party* (used in a depreciatory sense) (आपमतलबीपणानें-मतलब साधण्यासाठीं) स्वार्थबुद्धीनें राजकारणांत पडणारा, स्वार्थी राजकारणी *m*. ४ *a man of artifice and cunning, an intriguer, a schemer* लागलाव्या *m*, हिकमती *m*, हिकमतदार *m*, डावसाधू *m*, खटपट्या (Guj.) *m*. P. *a*. (Milton) *using artifice, artful, politic* हिकमती, हिकमत्या, मतलबी, आपमतलबी, डावपेंच लढवणारा.

Pol'itics *n*. *the science of government* राज्यशास्त्र *n*,

राजनीति *f*, राजनीतिविद्या *f*, राजनीतिशास्त्र *n*, राज्यनयनविद्या *f*, राज्यशासनविद्या *f*, राजकाजप्रकरण *n*, राजकारण *n*. [IMPERIAL P. साम्राज्यविषयक नीति, साम्राज्यनीति. NATIONAL P. स्वराष्ट्रविषयक नीति, स्वराष्ट्रनीति. FAMILY P. कुटुम्बविषयक नीति, कुटुम्बनीति. MUNICIPAL P. स्थानिकस्वराज्यविषयक नीति, स्थानिकस्वराज्यनीति. FOREIGN P. परराष्ट्रविषयक नीति, परराष्ट्रनीति.] (b) *the art of government* राज्य करण्याची कला *f*, राज्यकला *f*. २ *the business of promoting or opposing proposed legislation* राज्यनियमनिर्माणकार्य *n*, कायदे करण्याचें काम *n*. ३ *the views of a political party* राजकीय पक्षाचीं मतें *n. pl.*, (एखाद्या राजकीय पक्षाची) राजनीति *f*. ४ (a) *political news* राजकीय बातमी *f*, राजकीय वृत्त *n*. (b) *political discussion* राजकीय विषयांची चर्चा *f*, राजकीय चर्चा *f*. ५ *the management of a political party* राजकीय पक्षाची व्यवस्था *f*. ६ (in a bad sense) *political trickery* कृष्णकारस्थान *n*, व्यूह *m*, डावपेंच *m*. ७ *political affairs* राज्यकारभाराचें प्रकरण, राजकीय बाब *f*, राजकीय बाबत.

Polity *n. the form or constitution of the civil government of a nation* राज्यव्यवस्था *f*. (b) राज्याची रचना *f*, राज्याची घटना *f*. २ (hence) *the constitution of any institution* रचना *f*, घटना *f*, बंधारण *n*.

Poll (pol) [Contr. of *Polly*, a form of *Molly* = Mary.] *n. a familiar name, often of a parrot* राघू *m*, पोपट *m*, कीर *m*.

Poll (pōl) [Dut. *polle*, top of the head.] *n*. (now facetiously) *the human head* डोकें *n*, डोचकें *n*, डोसकें. २ *that part of the human head on which hair grows* डोई *f*, डोकें *n*, डोचकें *n*; as, "Grey P., Flaxen P." ३ *a register of persons* (*esp.* of voters) मतदारांच्या नांवांची यादी *f*. ४ *voting at an election* निवडणूकींत मत देणें *n*, मत देण्याचा अधिकार *m*; as, "The exclusion of women from the P." ५ *the number of votes recorded* (नोंदलेल्या) मतांची संख्या *f*, नोंदलेलीं मतें *n. pl.*; as, "A heavy P., A light P." ६ *the place of voting* मतें देण्याचें-घेण्याचें ठिकाण *n*. [P. BOOK निवडणुकींत मत देण्याचा अधिकार असलेल्यांची यादी. P. TAX डोईपट्टी *f*, झजिया (*specif.*). AT THE HEAD OF THE P. सर्वांत अधिक मतें मिळालेला (उमेदवार). TO GO TO THE P. मत देणें -नोंदणें. २ उमेदवार म्हणून उभें रहाणें.] P. *v. t. to cut off the top of* (a tree, plant, &c.) शेंडा उडवणें -तोडणें -मारणें, छाटणें, छाटून टाकणें, खडसणें. २ *to cut off the horns of* (गुरांचीं) शिंगें कापणें -छाटणें -कातरणें; as, "*Polled* cattle." ३ *to take the votes of* (मतदारांचीं) मतें घेणें-टिपणें-नोंदणें. ४ (*pass.*) *to have one's vote taken* मत नोंदणें-नोंदवणें. ५ (of a candidate) *to receive votes* मतें मिळवणें; as, "He *polled* one hundred votes more than his opponent." P. *v. i. to vote* मत देणें. Polled *pa. t.* & *pa. p.* P. *a. without horns* शिंगें कापलेला- पड-

लेला, शिंगें नसलेला. २ (of a tree, &c.) शेंडा तोडलेला -मारलेला, खडसलेला. Poll'ing *pr. p.* [P. BOOTH, P. PLACE, P. STATION मतें देण्याचें-नोंदण्याचें -घेण्याचें ठिकाण *n.*]

Pollen (pol'len) [L. *pollen*, fine flour, fine dust.] *n.* (*bot.*) पराग *m.* [P. GRAIN परागकण *m.* P. SAC परागकोश *m.* P. TUBE परागनलिका *f.*] Pol'linate *v. t. to besprinkle with pollen, to shed pollen upon* (-आंत) परागकण घालणें, परागाधान करणें. Pollina'tion *n.* (आंत) परागकण घालणें *n*, परागाधान (क्रिया) *n.* Pollinif'erous *a.* परागधारी.

Pollock (pol'luk) [Celt., as in Gael. *pollag*, a whiting.] *n.* काडजातीचा पालाक नांवाचा समुद्र मासा *m.*

Pollute (pol-lōōt') [Lit. 'to overflow,' –L. *polluere*, *pollutus*, to defile–*pol.* sig. towards, and *luere*, to wash.] *v. t. to make foul, impure, or unclean* (a) physically: मळवणें or मळविणें, मळवटणें, मळकट -मळीण -मलिन करणें, घाणेरडा करणें, घाण *f.* उडवणें *g. of o.* (*b*) morally: अपवित्र -भ्रष्ट -मलिन करणें, (नीति) बिघडवणें, नीतिभ्रष्ट -च्युत करणें, सन्मार्गभ्रष्ट करणें, वाईट मार्गास नेणें -लावणें -वळवणें. २ *to violate sexually, to debauch* बाटवणें, (स्त्रीची) अब्रू *f.* इज्जत *f.* घेणें, (पातिव्रत्यापासून) भ्रष्ट -खराब करणें, पातिव्रत्य बिघडवणें -खराब करणें *g. of o.*, पातिव्रत्याचा भंग करणें *g. of o.* ३ (Jewish law) *to render ceremonially unclean* विटाळविणें, विटाळणें, बाटवणें, अशुद्ध -ओंवळा -अपवित्र करणें, भ्रष्टविणें, बाटेसा -विटाळेसा करणें. P. *a. Milt.* see Pollut'ed. Pollut'ed *pa. t.* P. *pa. p. dirty* (a) मळकट, मळीण, मलिन, घाणेरडा, मळवलेला. (b) अपवित्र, भ्रष्ट, मलिन, नीतिभ्रष्ट, च्युत, सन्मार्गच्युत, असन्मार्गगामी. २ भ्रष्ट, खराब केलेली- बिघडवलेली (स्त्री), पातिव्रत्यभ्रष्ट (स्त्री). ३ विटाळवलेला, विटाळलेला, बाटवलेला, बाटलेला, बाट्या, बाटगा, ओंवळा. [TO BE P. बाटणें, विटाळणें.] Pollut'edly *adv.* घाणेरडेपणानें. २ भ्रष्टपणानें, &c. Pollut'edness *n.* Pollut'er *n.* मळवणारा *m.* २ भ्रष्ट करणारा *m.* ३ बाटवणारा *m.* Pollu-t'ing *pr. p. adapted or tending to pollute* मळकट करणारा, खराबी करण्यासारखा. २ भ्रष्ट-अपवित्र करणारा, भ्रष्टकर. ३ बाटवणारा, बाटेपणाचा, बाटगेपणाचा. ४ चौंढाळणारा. Pollu'tion *n.-the act* (a) मळवणें *n*, मळवटणें, मळका -खराब &c. करणें *n.* (b) भ्रष्ट &c. करणें *n.* (c) बिघडवणें *n*, खराब करणें *n.* २ *the state* (a) *uncleanness* मळीणपणा *m*, मलिनता *f.* (b) अपवित्रता *f*, अपवित्रपणा *m*, भ्रष्टपणा *m*, भ्रष्टता *f.* (c) पातिव्रत्यच्युति *f*, खराबी *f*, चौंढाळपणा *m.* (d) विटाळ *m*, बाट *m*, बाटणूक *f*, बाटगीस्थिति *f*, बाटगेपणा *m.* [GENERAL P. भ्रष्टाकार *m*, बाटवडा *m.*] ३ *med. the emission of semen or sperm at other times than in sexual intercourse* स्वप्नावस्था *f*, स्वप्नपात *m*, स्वप्नांत (होणारा) वीर्यपात *m.* [NOCTURNAL P. स्वप्नावस्था होणें *n*, झोपेंत

होणारें वीर्यस्खलन. INVOLUNTARY P. (अशक्तपणामुळें) इच्छा नसतां होणारा वीर्यस्राव *m*, रेतःस्राव *m*.]

Pollution, see under Pollute.

Pollux (pol'luks) [L. *Pollux*, the twin brother of Castor, also the constellation.] *n. astron.* (in the constellation Gemini) मिथुन राशींतील पुनर्वसु नक्षत्राची दुसरी तारा *f*, *pop.* पुनर्वसु नक्षत्र *n*.

Polo (pō'lo) [of Eastern origin; properly the ball used in the game.] *n.* घोड्यावर बसून चेंडू खेळण्याचा खेळ *m*, पोलो खेळ *m*.

Poltroon (pol-trōōn') [L. 'one who lies in bed,' Fr. *poltroon*- It. *poltrone-poltro*, a bed.] *n. an idle, lazy fellow* आळशी *m*, आळशी मनुष्य *m*, बशा *m*, उठवळ *m*. २ *an arrant coward, a mean spirited wretch* नामर्द *m*, भित्रा *m*, भित्रा मनुष्य *m*, लंडी, फटलंडी, भागूबाई *f*. Poltroon'ery *n.* आळशीपणा *m*, आळस *m*, उठवळपणा *m*. २ भित्रेपणा *m*, भागूबाईपणा *m*, नामर्दपणा *m*. Poltroon'ish *a.* भित्रा or भितरा, भागूबाई, &c.

Polyadel'phous *a.* (*bot.*) *with stamens united in three or more bundles* (तिहींपेक्षां) अधिक गुच्छ झालेलें (पुंकेसर), (here गुच्छ means तंतुगुच्छ), बहुगुच्छी (पुंकेसर); as, सांवर, एरंड, नारिंग.

Polyan'drous *a. practising polyandry* (एकाच वेळीं) अनेक नवरे असलेली (स्त्री). २ (*bot.*) *having numerous stamens* विलगपुंकेसर असलेला, अनेकपुंकेसरी. उ० गुलाब, निशिगंध.

Polyandry (pol-i-an'dri) [Gr. *polys*, and *andros*, a husband.] *n. the practice of the woman having more husbands than one at the same time* (oppo. to *monandry*) (स्त्रीनें) एकाच वेळीं अनेक नवरे करण्याची चाल *f*- पद्धत *f*, बहुभर्तृत्व *n*, बहुभर्तृधारण *n*. [*N. B.*:—In law, this falls under the head of Polygamy.] Polyan'dric *a. pertaining to polyandry* अनेक नवरे करण्याच्या चालीं विषयीं-संबंधींचा. २ *characterised by polyandry, mating with several males* अनेकभर्तृक, अनेक नवरे करण्याची चाल असलेला.

Poly'archist *n.* अनेकसत्ताकराज्यपद्धतीचा कैवारी.

Polyarchy (pol-i-är'-ki) [Gr. *polys*, and *arche*, rule.] *n. a government by many persons of whatever class or order* अनेकसत्ताकराज्यपद्धति *f*.

Polyatom'ic (*chem.*) *a.* अनेक परमाणु असलेला (molecule), बहुपरमाणुक (अणु = molecule).

Polyclinic *n.* (med.) निरनिराळ्या रोग्यांनां तपासून शिष्यांना निरनिराळ्या रोगांचें निदान शिकविण्याची जागा, सर्व रोगांचें इस्पितळ.

Polycotyledon (poli-koti-le'dun) [*Poly* + *cotyledon*.] *n.* (bot.) (बियांत) अनेक डाळिंब्या किंवा दलें असलेली वनस्पति *f*, अनेकदलवनस्पति *f*. Polycotyled'onous *a.* अनेक दलें असलेला, अनेकदल *a*.

Polyg'amous *a. bearing staminate, pistillate, and hermaphrodite flowers* बहुलिंगप्रकारयुक्त (वनस्पति), एक लिंगी व उभयलिंगी फुलें एकत्र असणारें (झाड); उ० गेंद or डेहला. २ *of or pertaining to polygamy* बहुपत्नीत्वाचा -संबंधीं, बहुपत्नीत्वविषयक.

Polygamy (pol-ig'a-mi) [Gr. *polys*, many, and *gamos*, a marriage.] *n. the having more than one wife at the same time* (एकाच वेळीं) अनेक बायका करण्याची चाल *f*- पद्धत *f*, बहुपत्नीत्व *n*, बहुभार्यता *f*. Polyg'amian *a.* Polyg'amist *n. one who practises or advocates polygamy* (a) ज्यास अनेक बायका आहेत किंवा जो अनेक विवाह (एकाच वेळीं) करतो असा मनुष्य *m*, बहुपत्नीक मनुष्य *m*. (b) बहुपत्नीवादी *m*. Polyg'amize *v. t. to marry several wives* (एकाच वेळीं) अनेक बायका -विवाह करणें.

Polygenous (pol-ij'ē-nus) [Gr. *polys*, and *genous.*] *a. consisting of, or containing, many kinds* बहुविध, अनेकविध, बहुप्रकार, नानाप्रकारचा.

Polyglot (pol'i-glot) [Gr. *polys*, and *glotta*, the tongue, language.] *a. containing, or made up of, several languages* बहुभाषी, अनेकभाषी, पुष्कळ भाषांचा समावेश केलेला-असलेला, अनेक भाषांचा. २ *versed in, or speaking, many languages* अनेक भाषाविद्, बहुभाषाज्ञ, अनेक -निरनिराळ्या भाषा जाणणारा- बोलणारा. P. *n. a book containing the same subject matter in several languages* ज्यांत एकच विषय अनेक (निरनिराळ्या) भाषांत सांगितलेला आहे असा ग्रंथ *m*, बहुभाषिकग्रंथ *m*.

Polygon (pol'i-gon) [Gr. *polys*, and *gonia*, a corner.] *n.* (*geom.*) बहुकोणाकृति *f*, बहुकोण *m*, बहुभुज, बहुभुजक्षेत्र. [IRREGULAR P. अनियमित बहुकोन. REGULAR P. नियमित बहुकोन.] Polyg'onal, Polyg'onous *a.* बहुकोण.

Polygoneutic (pol-i-gō-nū'tik) [Gr. *polys*, and *gone*, offspring.] *a. having two or more broods in a season* एका हंगामांत अनेकदां विणारा.

Polygraph (poli'-graf) [Gr. *polys* many, and *graphein*, to write.] *n. an apparatus for taking a number of copies of a writing* पुष्कळ प्रती काढण्याचें यंत्र *n*, पालिग्राफ. (b) (*esp.*) *a gelatine copying pad* जिलाटिनचें प्रती काढण्याचें पुस्तक. २ *an instrument for obtaining tracings of movements in various parts of the body* शरीरांच्या भागांतील हालचाली रेखाटणारें यंत्र *n*, चलनवलनलेखक. ३ *a voluminous author* पुष्कळ लिहिणारा *m*.

Polygraphic *a.* पालिग्राफाचा, पालिग्राफानें काढलेला.

Polyg'raphy *n. copious literary work* पुष्कळ लिहिणें *n*, बहुग्रंथलेखन *n*. २ *a method of producing copies of paintings* रंगित चित्रांच्या पुष्कळ प्रती काढण्याची पद्धति *f*. ३ *the use of polygraph* पालीग्राफचें ज्ञान.

Polyg'ynist *n.* अनेक बायका करणारा.

Polyg'ynous (poli-jī'-nus) *a. of, or practising, polygyny* (एकांच वेळीं) अनेक बायका असलेला, बहुस्त्रीक. २ (*bot.*) *having many pistils, styles or stigmas* पुष्कळ स्त्रीकेसर असलेला, बहुस्त्रीकेसरी.

Polyg'yny *n. marriage to several wives* अनेकभार्याविवाहपद्धति *f*, अनेकभार्याविवाह *m*.

Polyhedron (pol-i-hē'dron) [Gr. *polys*, and *hedra*, a base] *n.* (*geom.*) *a body or solid contained by many sides or planes* बहुफलक.

Polymathy (pō-lim'a-thi) [Gr. *polys*, and *mathein*, to learn.] *n. the knowledge of many arts and sciences* अनेकविद्याज्ञान *n*, अनेक कलाकुसरीची माहिती *f*, अनेकशास्त्रज्ञान *n*.

Polymor'phic *a. multiform* अनेक आकार असलेला, बहुरूपक. Polymor'phism *n.* अनेकाकारता *f*.

Polynomial (pol-i-nō'mi-al) [Gr. *polys*, and L *nomen*, a name.] *a. containing many names or terms, multinomial* बहुनामक, पुष्कळ नांवांचा, बहुत नांवें असलेला. (b) बहुपद, पुष्कळ -अनेक पदें असलेला. २ *consisting of two or more words* (as a name) दोन किंवा अधिक शब्द मिळून झालेलें -बनलेलें (नांव).

Polynomial *n.* (alg.) बहुपदसिद्धान्त *m*.

Polyom'matous *a. having many eyes* बहुनेत्री, अनेक नेत्री, पुष्कळ-अनेक डोळे असलेला.

Polyon'omous *a.* बहुनामक, पुष्कळ-अनेक नांवें असलेला.

Polyonomy (pol-i-on'ō-mi) [Gr. *polys*, and L. *nomen*, a name.] *n. the use of a variety of names for the same object* नामवैचित्र्य *n*, (एकाच वस्तूला) अनेक नांवांनीं संबोधणें *n*, अनेकनामसंबोधन *n*.

Pol'yonym *n.* पुष्कळ नांवें असलेली वस्तु *f*. पदार्थ *m*. २ *a polynomial name* दोन अथवा अधिक शब्द असलेलें नांव *n*. Polyonymous *a.* See Polyonomous.

Polyp, Polype (pol'ip) [Gr. *polypous* -*polys*, many, and *pous*, E. Foot.] *n.* (*zool.*) *something with many feet or roots* अनेकपाद. २ *an aquatic animal of the radiate kind with many arms* बहुहस्त, अनेकहस्त.

Polyparous (pol-ip'a-rus) [Gr. *polys*, and L. *parere*, to produce.] *a. producing a great number, bringing forth many* बहुप्रसव, पुष्कळ पोरें घालणारा (प्राणी).

Polypet'alous *a.* अलग अलग पाकळ्या असलेला, सुट्या पाकळ्यांचा, विभक्त पाकळ्यांचा, असंयुक्त पाकळ्यांचा, विभक्तपटल; उ० मुळा, मोहरी.

Polyph'agous *a. eating, or subsisting on, many kinds of food* बहुभक्ष्योपजीवि, नाना प्रकारचें अन्न खाणारा.

Pol'yphone *n.* निरनिराळे उच्चार दाखविणारें एकच अक्षर.

Polyph'yllous *a.* (*bot.*) *many-leaved* पुष्कळ अलग पानें असलेला, अनेकपर्णी; as, "P. calyx."

Polyplas'tic *a.* (*biol.*) *assuming, or having the power of assuming, many forms* नानारूपधारी, आकार-रूप &c. बदलणारा.

Pol'ypode *n. an animal having many feet* अनेकपाद (प्राणी) *m*, पुष्कळ पाय असलेला प्राणी *m*.

Polypus (pol'i-pus) [See Polyp.] *n. zool.* See Polyp. २ *med. a tumour growing in the nose or uterus &c., and produced by the hypertrophy of some portion of the mucous membrane* अर्श *m*, बेंड *n*. [P. IN THE NOSE नाकांतील अर्श *m*, नासार्श *m*. POLYPUS OF THE EAR कर्णार्श, कानांत बेंड उठणें. P. IN THE UTERUS गर्भाशयांत बेंड उठणें, गर्भाशयार्श. PLACENTAL P. जरायूचा अर्श. POLYPUS UTERINE गर्भाशयाच्या आंतल्या अंगापासून ग्रंथी उद्भवून त्या आशयांत लोंबू लागतात त्यांपैकीं एक.]

Polysep'alous *a.* अलग अलग बाह्यदलें असलेला, विलग बाह्यदलांचा, असंयुक्त बाह्यदलांचा, विभक्तबाह्यदल; उ० कमल, अफू, बचनाग.

Polyspermous (pol-i-sper'mus) [Gr. *polys*, and *sperma*, a seed.] *a.* (*bot.*) *containing many seeds* बहुबीज, अनेक बिया किंवा बीजें असलेला.

Polyspor'ous *a.* बहुछिद्र, अनेक भोंकें असलेला.

Polysyllable (pol'i-sil-a-bl) [Gr. *polys*, and syllable.] *n. a word of many or more than three syllables* अनेकावयवी शब्द.

Polysyllab'ic,-al *a.* अनेकावयवी शब्दाचा-संबंधीं, अनेकावयवी, बव्हक्षर.

Polysynthesis (pol-i-sin'thē-sis) [*Poly*—Synthesis.] *n. the act or process of combining many separate elements into a whole* पुष्कळ शब्दांचा समास करणें, अनेकशब्दसमास.

Polytechnic,-al (pol-i-tek'nik,-al) [Gr. *polys*, and *techne*, an art.] *a. comprehending many arts and sciences* (applied particularly to schools in which many branches of art and science are taught with special reference to their practical application, and to exhibitions of machinery and industrial products) नाना तऱ्हेच्या -अनेक कलाकुसरींचा समावेश असणारा -करणारा, अनेक प्रकारचीं (व्यवहारोपयोगी) कलाकौशल्याचीं कामें शिकविणारी (शाळा *f*), हरहुन्नरी. [P. INSTITUTE सर्वकलाशिक्षणसंस्था *f*.]

Polytech'nics *n. the science of the mechanic arts* सर्वकलाविज्ञान *n*, यांत्रिक व औद्योगिक कलांचें विज्ञान *n*.

Polytheism (pol'i-thē-izm) [Gr. *poly*, many, and *theos*, god.] *n. a belief in, or worship of, many gods* अनेकेश्वरीमत (as opposed to एकेश्वरीमत). *n*.

Pol'ytheist *n.* अनेकेश्वरवादी *m*.

Polytheist'ic *a.* अनेकेश्वरीमताचा.

Polytheist'ically *adv.* अनेकेश्वरवादानें.

Polytheize *v. i. to adhere to, advocate, or inculcate the doctrine of polytheism* अनेकेश्वरमत पतकरणें-धरणें-प्रतिपादन करणें-शिकविणें.

Polythelism (pol-i-thē'lizm) [Gr. *polys*, and *thele*, a nipple.] *n.* (*anat.*) *the condition of having more than two teats or nipples* अनेकस्तनत्व *n.*

Polyuria (poli-ū'ria) [Gr. *polys*, much and *ouron*, urine.] *n.* (*med.*) बहुमूत्र (रोग), अतिशय लघ्वी होणें.

Polyvalent *a.* (*chem.*) बहुमूल्यक, बहुशक्तिक.

Pomace (po- mās' *or* pum'as) [Low L. *pomacium*- L. *pomum*, an apple.] *n. the substance of apple or similar fruit, crushed by grinding* सफरचंद वगैरे फळांचें सत्व *n.* Poma'cious *a.* सफरचंद वगैरे फळासारखा. २ सफरचंदासारखीं फळें येणारा.

Pomade (po-mād') [Fr. *pommade*- It. *pomada*, *pommata*, lip-salve- L. *pomum*, an apple.] *n. any greasy composition for dressing the hair* केसांना लावण्याचें खुशबूदार घट्ट तेल *n*, पोमेड *n.* २ *perfumed ointment* सुवासिक उटणें *n.*

Poman'der *n.* (Bacon) *a perfume to be carried with one, often in the form of a ball* नेहमीं जवळ बाळगण्याचें अत्तर *n.* (b) *a box to contain such perfume, as at the end of a chain* अत्तराची पेटी *f.*

Pomatum (po-mā'tum) *n.* Same as Pomade.

Pome (pōm) [O. F. *pome*,–L. *poma*, pl. of *pomum* fruit, apple.] *n.* (*bot.*) सीताफळ, रामफळ, किंवा सफरचंद या जातीचें फळ *n.*

Pomegranate (pōm'gran-āt) [Through the O. Fr. from L. *pomum*, and *granatum*, having many grains-*granum*, grain.] *n.* डाळिंब *f*, डाळिंबी *f*, डाळिंबाचें झाड *n*; *the fruit* -डाळिंब *n.* [OF THE COLOUR OF A P. डाळिंबी, डाळिंबी रंगाचा.] २ *a carved or embroidered ornament resembling a pomegranate* कृत्रिम डाळिंब *n*, डाळिंबाकृति नकशी *f.*

Pomfret (pom'fret) *n.* सरगुटलें *n*- गुटली *f*, सरंगा *m.* पाम्फ्रेट *m*, (corr. of the English word.)

Pommage (pum'māj) *n.* See Pomace.

Pommel (pum'el) [Lit. 'anything round like an apple,' O. Fr. *pomel* (Fr. *pommean*), dim. of L. *pomum*, an apple.] *n. a knob or ball* गोंडा *m*, बोंड *n*, गोळा *m.* २ *the top* (of the head) शिरोभाग *m*, टकलें *n*, टकली *f.*

Pommel *v. t. to beat soundly with something knoblike*, (hence) *to beat with the fists* कुदवणें, कुदलणें, कुदकणें, बडवणें, कुबलणें, कुंदी *f*- कुट्टा *m.* काढणें *g. of o.*

Pomology (pō-mol'ō-ji) [L. *pomum*, fruit, and *logos*, discourse.] *n. the science of fruits* फलविज्ञान *n*, फळझाडांच्या बागाईतीचें ज्ञान *n.* २ *a treatise on fruits* फळांसंबंधीं माहिती देणारा ग्रंथ *m.* ३ *the cultivation of fruits and of fruit-trees* फळझाडांची बागाईत *f* or लागवड *f.*

Pomp (pomp) [Lit. 'a sending,' then 'a showy procession,' Fr. *pompe* -L. *pompa* -Gr. *pompe*-

pempo, to send.] *n. a stately procession* (समारंभाचीं-थाटमाटाची) स्वारी *f*, मिरवणूक, डामडौलाची यात्रा, समारंभयात्रा *f*. २ *grand display* थाट *m*, डौल *m*, डामडौल *m*, थाटमाट *m*, बडेजाव *f* or *m*, टामटूम or टूमटाम *f*, धामधूम or धुमधाम *f*, छान *f*, शान *f*, भडक *f*, भपका, ऐट *f*; as, "The *pomps* and vanity of this wicked world." Pompos'ity, Pomp'ousness *n*. थाट *m*, थाटमाट *m*, छान *f*, छानदारी *f*, शान *f*, शानदारी *f*, डौल *m*. २ बढाई *f*, बढाइकी *f*, बडिवार *m*, शेखी *f*, तोरा *m*, दिमाख *m*, इतमामी *f*.

Pompon (pom'pon) [Fr.] *n. any trifling ornament for a woman's dress* (स्त्रियांचा) डोकींतील (आंकडा वगैरे किरकोळ) दागिना *m*. २ (*mili.*) *a tuft or ball of wool, sometimes worn by soldiers on the front of the hat* शिपायांच्या टोपीचा लोंकरी गोंडा *m*.

Pompos'ity, See under Pomp.

Pomp'ous *a. stately, showy with grandeur, magnificent* थाटाचा, डौलाचा, डौलदार, थाटमाटाचा, डामडौलाचा, डामडौलकीचा, टामटुमीचा, छानीचा, शानीचा, छानदार, शानदार, समारंभाचा. २ (of literary style) *inflated* मोठमोठे शब्द असलेली (भाषा), शब्दावडम्बराचा. ३ *ostentatious, pretentious, boastful, vain-glorious* बढाईचा, शेखीचा, फुशारकीचा, बढाइकीचा, बडिवाराचा, बुटटकीचा, सोठाईचा, दिमाखाचा, तोऱ्याचा, इतमामाचा, इतमामी, आढ्यतेचा, आढ्यतादर्शक, आढ्यतासूचक; as, "P. manners, P. vanity." Pomp'ously *adv*. थाटानें, डौलानें, थाटा-डौलाखालीं, थटून, नटून, &c. २ बढाईनें, फुशारकीनें, तोऱ्यानें, आढ्यतेनें, दिमाखानें, &c. Pomp'ousness *n*. See Pompos'ity *supra*.

Pomum Adami (pō'mum ad'ami) [L. Adam's apple.] *n. the prominent part of the thyroid cartilage* कंठमणि *m*, कंठाचा उंचवटा *m*.

Pond (pond) [A. S. *pyndan*, to shut in, thus, a doublet of Pound, an inclosure.] *n*. डबकें *n*, डबकण *n*, पोखर *n*, पोखरण *f*, पुष्करणी ? *f*, तळी *f*, तळें *n*, तलाव *m*. P. *v. t. to collect* (as water) *in a pond by damming* तलावांत सांचविणें, तलाव करून (पाणी) धरणें. Pond'fish *n*. तळ्यांतील गोडा मासा *m*. Pond'weed *n*. हड *f*.

Ponder (pon'dėr) [Lit. 'to weight,' L. *ponderare*, fr. *pondus, ponderis*, a weight.] *v. t. to weigh in the mind, to think over, to consider* मनाशीं तोलणें-तोल करून पाहणें *g. of o.*, मनाशीं पाहणें-विचार *m*. करणें *g. of o.*, चिंतणें, विचार करणें, विचारून-अवांकून-तोलून-घोकून-विचार करून पाहणें, चिंतन *n*-उहापोह *m*. करणें *g. of o.* P. *v. i. to think, to deliberate* (usually followed by *on* or *over*) (-वर) विचार *m*. करणें, चिंतन *n*. करणें *g. of o.* Ponderabil'ity *n*. तोलनीयता *f*, तुलायोग्यता *f*, वजन करण्याजोगी स्थिति *f*. २

चिंत्यता *f*, चिंतनीयता *f*. Pon'derable *a. capable of being weighed, having appreciable weight* वजन करतां येण्याजोगा-सारखा, तोलायाजोगा-जोगता-सारखा, तुलायोग्य, तोलनीय, वजन समजण्यासारखा, समजण्यासारख्या वजनाचा. २ (*fig.*) चिंत्य, चिंतनीय. Pon'derableness *n.* Pon'deral *a. estimated or ascertained by weight* (oppo. to *numeral*) वजनी, वजनाचा, जोखून-तोलून पाहिलेला &c. Pon'dered *pa. t.* & *pa. p.* Pon'derer *n.* विचार करणारा *m*, विचारी *m.* Pon'dering *pr. p.* विचार करणारा. P. *v. n.* विचार करणें *n*, मनन *n*, चिंतन *n*, उहापोह *m.* Pon'deringly *adv.* विचार *m.* करून, मनन *n.* करून, विचारपूर्वक. Ponderos'ity *n. heaviness, gravity* वजनदारपणा *m*, वजनशीरपणा *m*, गुरुत्व *n*, जडत्व *n*, भारीपणा *m.* Pon'derous *a. very heavy, weighty* वजनदार-शीर, फार जड, भारी, अति जड. २ *important, momentous, forcible* जोराचा, जोरदार, महत्वाचा, जबर, भारी, ऐवट. ३ *heavy, dull, wanting spirit* सुस्त, मंद, रडका, मेणचट, गुळमुळीत. Pon'derously *adv.*

Ponderability, Ponderable, See under Ponder.

Ponderal, Ponderosity, See under Ponder.

Ponderous (pon'der-us) *a.* See under Ponder.

Pondfish, Pondweed, See under Pond.

Poniard (pon'yard, *or* -yerd) [Fr. *poignard-poing*, fist (It. *pugno*)–L. *pugnus.*] *n. a small dagger for stabbing* (लहान) कट्यार *f*, जंब्या or जंबिया *m*, खंजीर *m.* P. *v. t. or i.* कट्यार *f* -खंजीर *m.* भोंसकणें, खंजिरानें भोंसकणें -मारणें -ठार करणें -प्राण घेणें.

Pons Varolii मज्जेचा एक संयोगी भाग, अमरगुंफा.

Pontage (pon'tāj) [Low L. *pontagium*–L. *pons*, *pontis*, a bridge.] *n. a bridge-toll* पुलाच्या वापराबद्दलचा कर *m*, पुलाच्या दुरुस्तीकरतां घेतलेला कर *m*, पूलपट्टी *f*, दस्तुरी *f*.

Pontiff (pon'tif) [Fr. *pontife*–L. *pontifex*, *pontificis*-*pons*, *pontis*, a bridge, and *facere*, to make or do.] *n.* (*Rom. Cath. Ch.*) *the Pope* रोमन क्याथोलिक पंथाचा (मुख्य) धर्मगुरु *m*, पोप *m.*

Pontif'ic,-al *a.* रोमन क्याथोलिक पंथाच्या (मुख्य) धर्मगुरूचा, पोपाचा.

Pontif'icals *n. pl.* पोपाचीं वस्त्रें *n. pl.*, पोपाचा पोषाख *m.*

Pontif'icate *n.* पोपचा अधिकार *m.* २ पोपच्या अधिकाराची मुदत *f.*

Ponton, Pontoon (pon-tōōn') [Fr. *ponton*–L. *pons*, a bridge.] *n.* (*naut.*) लहानसर होडी, पान्टून. पान्टूनचा लष्करी इंजिनेर लोक तात्पुरता पूल किंवा ताफा करण्याच्या कामीं उपयोग करतात. २ पान्टूनचा ताफा *m.*

Pony (pō'ni) [Gael. *ponaidh.*] *n. a small horse* तट्टू *m*, or *n.* (तट्टाणी *f.*) Strong P. बट *m.*

Poodle (pōō'dl) [Ger. *pudel.*] *n.* केंसाळ कुत्रा *m.*

Pooh (pōō) [Imitative.] *interj. an expression of scorn, dislike, or disdain* पूः! फू!, थूत्त!, एँः!

Pool (pōōl) [A. S. *pol*; akin to L. *palus*, a marsh.] *n.* तळें *n*, कुंड *n*, पल्वल *n*. २ *a puddle* डबकें, डबकण *n*. [P. DUG TO RECEIVE WATER कोंडकी *f*, कोंडकें *n*. P. DUG IN THE BED OF A STREAM डवरा *m*, डुरा *m*, डवरा *m*.]

Pool (pōōl) [Fr. *poule.*, orig. a hen (the stakes being jocularly compared to eggs in a nest)–L. *pullus*, a young animal.] *n. the receptacle for the stakes in certain games* परडी *f*. २ *the stakes themselves* पैजेला लावलेली वस्तू *f*, सरत *f*. ३ *any gambling or commercial venture in which several persons join* पातीचा सट्टा *m*. ४ *a combination of persons contributing money to be used for the purpose of increasing or depressing the market price of stocks* &c. कोंडी (the tansferred use of a similar term in the game of आट्यापाट्या.)

Pool *v. t. to put together* एकत्र करणें. २ *to make a common interest of* पातीचा सट्टा करणें, कोंडी करणें. P. *v. i.* भागीदार-पातीदार होणें, भागी *f* -कोंडी *f*. करणें.

Pool'ing *n.* (*law*) कोंडी करणें *n*.

Poop (pōōp) [Fr. *poupe* - L. *puppis*, the poop.] *n. naut. the hinder part of a ship* गलबताचा मागला भाग *m* -पिछाडा *m*, वराम *f*. २ *a deck raised above such part* गलबताच्या पिछाडीचा डेक *m*. ३ (also) *a cabin covered by such a deck* पिछाडीच्या डेकच्या खालची खोली-केबीन. P. *v. t. naut. to break over the poop or stern* (as a wave) गलबताच्या वरामावर आदळणें, गलबताच्या मागच्या मजल्यांत शिरणें. Poop'ed *pa. t.* & *pa. p.*

Poop (pōōp) *n.* (*astron.*) पार्श्व (तारा.)

Poor (pōōr) [Fr. *pauvre*,–L. *pauper*, poor.] *a. destitute of property, needy* भिकारी, गरीब, निर्धन, दरिद्री, निर्द्रव्य, कंगाल, खंक, भुकेबंगाल, भुकेकंगाल, कफल्लक, खकाण, बोऱ्या, द्रव्यहीन, धनहीन, निष्कांचन, अकांचन, ओढघस्त. [THE P. गोरगरीब, गायगरीब, दीन-दुर्बळ, गरीबगुरीब, गरीबदुर्बळ. COMPASSIONATE TO THE P. दीनदयाळ, दीनबंधु, दीननाथ. THE P. MUST NOT BE DAINTY दरिद्रयास खोड असूं नये.] २ (*Engl. law*) नादार. ३ (in spirit) गरीब, दीन. ४ (hence) in various applications: *destitute of* such qualities as are desirable or might naturally be expected; as, *wanting in fat, lean, emaciated* भिकारडा, रोड, रोडका, रोड्या, मऱ्या, किडकिडीत, लुसकान, शिडपिड्या, दुबळा, मुडदाड; as, "A P. horse." (b) *scanty, inadequate* कमी, थोडा; as, "The crop was P; A P. three weeks' holiday." (c) *wanting in strength, feeble* भिकारडा, अशक्त, नुकसान, नबळा, दुर्बळ, निर्बळ, निःशक्त; as, "P. health." (d) *dejected* उद्विग्न, उन्मनस्क, निरुत्साही; as, "P. spirits." (e) *spiritless, despicable* कुचकामाचा,

निरुपयोगी; as, "He is a P. creature." (f) *mean, inferior* भिकारी, दरिद्री, भिकार, भिकारडा, फाटकातुटका, फाटका, फुसका, नादान, नाकारा, कवडीमाल-मोल, हलका, तुच्छ, क्षुल्लक; as, "P. clothes; P. lodgings." (g) *destitute of fertility, barren* (said of soil) भिकार, निकस, निकशी, उखर, धापड, हळुवट, or हळवट, भुकिस्त, भुकड, बरड or भरड, रुक्ष, नापीक. (h) *paltry, sorry* भिकार, अगदीं अल्प, अपुरा, रडवा, लंगडा; as, "That is a P. consolation; A P. excuse." (i) *destitute of beauty, fitness, or merit* भिकार, पोकळ, व्यर्थ, अयोग्य, फुसका, पोचट, निकामी, मेणचट, पाणचट, बेचव; as, "A P. discourse; A P. picture." (j) *unfavourable* अपेशी, अपयशी, अयशस्वी, प्रतिकूल, खराब, मन्दीचा, थंडा; as, "P. business." (k) *uncomfortable* दुःखाचा, कष्टाचा, अस्वस्थतेचा, तळमळीचा; as, "The sick man had a *poor* night." (l) (said of diet) रुक्ष, रुखा, भिकार, अरबटचरबट, अरबचरब. ५ *worthy of pity* बापडा, बापुडवाणा, बिचारा, केविलवाणा; as, "P. fellow! The P. child is inconsolable." (b) (also used as a term of endearment) गरीब, गरीबबापडा, गरीबबिचारा. (c) *humble, insignificant* गरीब, अल्प; as, "In my P. opinion." ६ *free from self-assertion, not proud or arrogant* गरीब, सालस, गर्वरहित, निगर्वी; as, "Blessed are the P. in spirit." Matt. V. 3. [POOR IN SPIRIT गरीब, गोडा.]

Poor asylum *n.* गोरगरिबांसाठीं (बांधलेलें) अनाथालय *f.*

Poor-box, Poor's box *n.* गोरगरिबांसाठीं पैसा टाकण्याची -जमविण्याची पेटी *f*, धर्मादायपेटी *f.*

Poor-house *n. a dwelling-house for a number of paupers maintained at public expense* (धर्मादाय खात्यांतून पोसलेली) गोरगरिबांसाठीं धर्मशाळा *f*, अनाथालय *n*, कंगालखाना *m*, गरीबखाना *m*.

Poor-law *n.* (Pol. Eco.) गरिबांसाठीं केलेला कायदा.

Poorli'ness *n. ill health* नादुरुस्त प्रकृति *f*, प्रकृतीचें अस्वास्थ्य *n*, शारीरिक अस्वस्थपणा *m*.

Poor'ly *a.* (used predicatively) *somewhat ill, not in health* कांहींसा आजारी, थोडासा आजारी, नादुरुस्त प्रकृतीचा. [To FEEL P. जिवास बरें न वाटणें, समाधान *n.* नसणें.] P. *adv. in indigence* गरिबीनें, गरिबींत, दारिद्र्यांत, दरिद्रावस्थेंत, भिकारपणांत -पणानें. २ *with little or no success, indifferently* रडतखडत, कसाबसा, बिनमिळकतीनें, प्राप्तीशिवाय, नफ्याशिवाय, लाभाफलावांचून, यशावांचून, रंगावांचून; as, "To do *poorly* in business." ३ *meanly, without spirit* रडतखडत, भागूबाईपणानें, नेभळेपणानें, नबळेपणानें. ४ *without skill or merit* ओबडधोबडपणानें, कसातरी; as, "He performs P." Poor'ness *n.* गरिबी *f*, गरीब स्थिति *f*, गरिबीची स्थिति *f*, दारिद्र्य *n*, दरिद्रावस्था *f*, कंगाली *f*, निर्धनता *f*, धनहीनता *f*, द्रव्यहीनता *f*. २ नादारी *f*. ३ रोडपणा *m*, किडकिडीतपणा *m*, &c. ४

अशक्तता *f*, अशक्तपणा *m*, दौर्बल्य *n*, दुर्बलता *f*, &c. ५ फुसकेपणा *m*, कवडीमोलपणा *m*. ६ नापीकपणा *m*, भुकडपणा *m*. ७ निर्जीवपणा *m*, पोंचटपणा *m*.

Poor man's treacle *n.* (*bot.*) *garlic* (so called because it was thought to be an antidote to animal poison) लसूण *f*.

Poor-rate गरिबांच्या मदतीसाठीं पट्टी.

Poor'spirited *a. cowardly* भितरा, भागूबाई. २ *base* नीच, अधम, हलकट, पाजी.

Pop (pop) [Of imitative origin.] *n. a small, sharp, quick, explosive sound or report* कट्ट आवाज *m*, कट्ट *n*, खुट्ट *n*. [WITH A P. कटकन-खुटकन or कर.] P. *v. i. to make a sharp or quick sound* खट असा आवाज होणें, कट असा आवाज होणें *in. con. g. of s.*, फुट वाजणें, फडफडणें. २ *to move from place to place suddenly or quickly, to dart* फटकन-तटकन -तट्टदिशीं-सटकन येणें-जाणें-चालणें, अचानक-दत्त म्हणून -हुंहूं म्हणतां येणें-जाणें, &c., सटकणें, झटकणें, उडणें. ३ *to burst open with a pop, when heated over a fire* कुटकन फुटणें,फुटाणा *m*.उडणें *g. of s.*, उडणें. P. *v. t. to thrust or push suddenly* पटकन पुढें सारणें -करणें, झटकन- सटकन ढकलणें. [POPPING CREASE (cricket) धांवती रेषा.] २ *to cause to burst open by heat* (as corn) भाजणें, फुटाणे *m. pl.* उडवणें, उलवणें, उतटवणें. To P. off, *to thrust away or put off promptly* सटकणें, झटकणें, उडवणें. To P. the question, *colloq. to make an offer of marriage to a lady* (मुलीला) मागणी घालणें -करणें. Pop *adv. suddenly* झटकन, पटकन, सटकन, तटकन, ताड्कन, ताड्दिशीं, हुंहूं म्हणतां, बोलतां बोलतां, फटकन. २ *unexpectedly* अचानक, दत्त म्हणून. P. gun, *child's toy gun* फटकफळी *f*, फटकळी *f*, नपटी *f*, नेपटी *f*.

Pope (pōp) [A. S. *pa'pa*–L. *papa*, father.] *n. the bishop of Rome, head of the Roman Catholic Church* (रोमन क्याथोलिक ख्रिस्तीपंथाचा)धर्मगुरु *m*,पोप.

Pope'dom *n. the place, office, or dignity of the Pope* पोपची जागा *f* -हुद्दा *m*-मान *m* -दर्जा *m* -पदवी *f*. २ *the jurisdiction of the Pope* पोपच्या ताब्यांतील प्रांत *m*-मुलूख *m*, पोपचा टापू *m* -हुकमत *f*. ३ *the tenure of office of a Pope* पोपच्या अधिकाराची मुदत.

Pope'ling *n. a petty or deputy Pope* दुय्यम पोप *m*.

Pop'ery *n. Roman Catholicism, comprehending doctrines and practices* (generally used in an opprobrious sense) रोमन क्याथोलिक धर्म *m* -पंथ *m*.

Popinjay (pop'in-jā) [Lit. the 'babbling cock,' Fr. *papegai*, from the imit. root *pap* or *bab*, to chatter, and Fr. *gau*, L. *gallus*, a cock.] *n. orig. a parrot* पोपट *m*, राघू *m*, शुक *m*. २ *a target in the form of a parrot* पोपटासारखें निशाण *n*. ३ *a fop, a coxcomb* नखरेबाज-अक्कडबाज मनुष्य *m*, फक्कड *m*, लाल *m*, बालेराव *m*.

Pop'ish *a.* *of or pertaining to the Pope* पोपचा, पोपाचा, पोपासंबंधीं. (b) *Popery* रोमन क्याथोलिक धर्मपंथाचा-संबंधीं-विषयक. २ *taught or ordained by the Pope or Popery* पोपनें किंवा रोमन क्याथोलिक धर्मानें सांगितलेला -शिकवलेला.

Poplar (pop'lar) [O. Fr. *poplier* (Fr. *peuplier*)–L. *pōpulus.*] *n.* हिवर *m*, हिवराचें झाड *n.* २ हिवराचें लांकूड *n.*

Popliteal, Poplitic (pop-lit'ē-al,-lit'ik) [L. *poples* -*itis*, the ham.] *a. anat. of or pertaining to the ham* गुढघ्याच्या खळगीचा. २ *in the region of the ham, or behind the knee-joint* गुढघ्याच्या खळगींतील-मागच्या बाजूचा.

Poppied, See under Poppy.

Poppy (pop'i) [A. S. *popig* –L. *papaver.*] *n. bot.* खसखशीचें झाड *n.* २ (the seeds) खसखस *f*, खसखशीचे दाणे *m. pl.* [–CONSIDERED AS A MEASURE OF WEIGHT लिक्षा *f*. P. OIL खसखशीचें तेल.] Pop'pied *a. mingled with poppies* खसखशींत मिसळलेला.

Pop'py-head *n.* खसखशीचें बोंड *n*, पोस्तबोंड *n*, पोस्त *n.* २ (ख्रिस्ती देवळांतील) बाकांच्या पाठींचा उंच शेंडा.

Populace (pop'ū-lās *or* las) [Fr.–It. *popolazzo*–L. *populus.* See People.] *n. the masses of the people*, (not distinguished by rank, office, education, &c.) बहुजनसमाज *m*, लोक *m. pl.*, जनता *f*.

Popular (pop'ū-lar) [Fr.–L. *popularis-populus.*] *a. pertaining to the common people* (सामान्य) लोकांचा, बहुजनसमाजाचा, जनतेचा, जनसमूहाचा -संबंधीं, लोकांचा, सामान्य लोकांविषयींचा; as, "The P. voice." २ *carried on by the people* लोकांचा, लोकांनीं केलेला -भरवलेला; as, "P. elections, P. meetings." [COURTING P. FAVOUR जनरंजनाचा प्रयत्न करणें *n*, लोकप्रीतीची आराधना करणें *n.*] ३ *easily understood by the common people* लोकांच्या योग्यतेचा -उपयोगी -उपयोगाचा, सर्वोपयोगी, सर्व -सामान्य लोकोपयोगी, सहज -लवकर -तात्काल ध्यानांत येणारा -समजणारा, सुगम, सुबोध, सरळ, सुगम्य; as, "P. instructions." ४ *adapted to the means of the common people, possessed or obtainable by the many* सर्वसाधारण -सामान्य लोकांच्या आटोक्यांतला-ताब्यांतला, सामान्य लोकांस उपलब्ध-मिळणारा, सहजप्राप्य, अल्पायासानें प्राप्त होणारा, गोरगरिबांस मिळणारा. (b) (hence) *cheap, common, ordinary, inferior* सामान्य, साधारण, हलका, कमी दर्जाचा-प्रतीचा-किंमतीचा. ५ *pleasing to the people* लोकप्रिय, लोकांस -जनसमूहास आवडणारा -प्रिय, लोकांचे आवडीचा -प्रीतीचा; as, "A P. preacher." ६ *prevailing among the people* लोकांचा, चालू, (लोकांत) रूढ असलेला, लौकिक, लोकांतला, रूढ, लोकरूढीचा, रुळींतला, प्रवृत्त, चालू असलेला. [P. ACCUSATION जनापवाद *m*, लोकापवाद *m*. P. APPREHENSION *or* ACCEPTATION लोकग्रह *m*, लोकसम-

जूत *f*. P. STORY दंतकथा *f*, जनकथा *f*, लोककथा *f*. P. TALK लोकवार्ता *f*, जनप्रवाद *m*, जनवाद *m*, जनवार्ता *f*. P. USAGE लोकरूढि *f*, जनरीत *f* or-रीति *f*, लोकरीत *f*, जनव्यवहार *m*, जनाचार *m*, लोकाचार *m*, जनरूढि *f*.]

Pop'ularise, Popularize *v. t. to make popular or suitable or acceptable to the common people* लोकप्रिय करणें, लोकांस समजेसा -ग्राह्य करणें, लोकांत प्रसार करणें. Pop'ulariser,-zer *n.* लोकप्रिय करणारा *m*, लोकांस समजेसा करणारा, लोकांत प्रसार करणारा.

Popular'ity *n. the state of being esteemed by, or of being in fovour with, the people at large* लोकप्रियता *f*, जनप्रियता *f*, लोकांची आवड *f*, सर्वप्रियता *f*, लोकग्राह्यता *f*. [DESIRE OF P. लोकेषणा *f*.] (*b*) *good will or favour proceeding from the people* लोकप्रीति *f*, जनप्रीति *f*, लोकानुकूल्य *n*, जनानुकूल्य *n*, लोकांची मर्जी *f*, लोकांचें प्रेम *n*. (c) (hence) *cheapness, inferiority, vulgarity* हलकेपणा *m*, स्वस्तपणा *m*, सामान्यपणा *m*, साधारणपणा *m*.

Pop'ularly *adv. commonly, currently* लोकांत, लोकांच्या भाषेंत, लोकरूढीनें -रूढींत, लोकांमध्यें, व्यवहारांत, लौकिकांत, ज्याच्यात्याच्या तोंडून, सर्वतोमुखीं.

Pop'ularness *n.* Same as Popularity.

Populate (pop'ū-lāt) [L. *populor-populus.*] *v. t. to people, to furnish with inhabitants* वसविणें, लोक भरणें *loc. of o.*, वसती करणें.

Popula'tion *n. –the act* वसविणें *n*, वसती करणें *n*. २ *the whole number of people or inhabitants of any place* लोकसंख्या *f*, लोक *m. pl.*, प्रजा *f*, वस्ती *f*.

Pop'ulous *a. full of inhabitants* दाट वस्तीचा, भर वस्तीचा, बहुप्रज, माणसांनीं भरलेला -खेटलेला (देश). Pop'ulously *adv.* Pop'ulousness *n.* भरवस्ती *f*, दाट लोकवस्ती *f*, प्रजाबाहुल्य *n*.

Porcelain (pors'lān) [Fr. –L. *porcellana, orig.* the Venus-shell (which porcelain resembles in having a finely polished surface).] *n. a fine kind of earthenware, white, thin, and semi-transparent* चिनी मातीचीं भांडीं *n. pl.*, चिनी भांडीं *n. pl.*

Por'celainized *a. geol.* कुंभाराच्या मातीप्रमाणें भाजल्यासारखा, जळका.

Por'cellanous *a.* चिनीभांड्याचा -संबंधीं. २ *resembling porcelain* चिनी भांड्यासारखा -प्रमाणें.

Porch (pōrch) [Fr. *porche* (It. *portico*) –L. *porticus –porta*, a gate, entrance.] *n. a covered way or entrance* देवडी *f*, देवढी *f*, देहुडी *f*, ढेलच or ढेलज *f*, देहली *f*, द्वारमंडप *m*.—before a temple सभामंडप *m*. Side seat of a P. मृगासन *n*.

Porcine (por'sīn) [L. *porcinus –porcus*, a swine.] *a. of or pertaining to swine* डुकरांचा -विषयीं -संबंधीं. २ *characteristic of a hog* डुकरासारखा.

Porcupine (por'kū-pīn) [Lit. 'the spiny hog,' M. E. *porkepyn* –O. Fr. *porc espin* –L. *porcus*,

a pig, and *spina*, a spine.] *n. a rodent quadruped, covered with spines or quills* साळू *f*, साळ *f*, सायाळ *f*, साळजिवाद *n*, साळिंदर or साळिंद्र *n*, सारसई *f*, साळशीट or -त or -द *n*. A quill of a P. साळशिंदर *n*, साळपीस *n*, साळशीट or -त or -द *n*.

Pore (pōr) [Fr. –L. *porus* –Gr. *poros*, a passage.] *n. a minute orifice in an animal membrane for perspiration* रंध्र *n*, रोमरंध्र *n*, रोमकूप *m*, स्वेदद्वार *n* -मार्ग *m*, आंगावरील छिद्र *n*-रंध्र *n*, स्वेदरंध्र *n*. २ *a minute opening or passageway between the molecules of a body* सूक्ष्म रंध्र *n*, छिद्र *n*, भोंक *n*, मूर *f*, झर *f*. Por'iform *a*. छिद्रवत्, रंध्रासारखा. Poros'ity *n*. (as oppo. to density) सच्छिद्रता *f*, रंध्रविशिष्टता *f*. २ विरलपणा *m*, वैरल्य *n*, विरविरीतपणा *m*. Por'ous *a. full of pores, having interstices in the skin* रंध्रांनीं भरलेला, सरंध्र. (b) *permeable by liquids* सच्छिद्र, विरल, विरळ, विरविरीत, (पाणी इ०) पाझरण्यासारखा, पाझरणारा, पाझरता, निचरता. Por'ously *adv*. Por'ousness *n*.

Pore (pōr) [Perh. akin to *Peer*, to peep.] *v. i. to look with steady attention on, to study closely, to be absorbed* (often with *on* or *upon* and now usually with *over*) डोळे लावणें, डोळे *m. pl.* लावून पाहणें -असणें, डोळेफोड *f* -दृष्टिफोड *f*. करणें, हेरणें, एकाग्रदृष्टि होणें, पूर्ण लक्ष घालणें, मन लावणें -घालणें. Por'er *n*. डोळे लावून पाहाणारा &c. Por'ing *pr. p.*

Porifera (paw-rif'e-rä) [L. *porus*, pore, + *ferre*, to bear.] *n. pl. sponges* स्पंजप्राण्यांचा वर्ग *m*, स्पंजप्राणी *m. pl.* अनेक निरनिराळ्या मांसकणरूपी जीवांचा समुदाय एकत्र होऊन झालेला स्पंज प्राणी असतो. बाजारांत मिळणारा स्पंज त्यांतून जीवरूपी कण काढून आणलेला असतो.

Poriform, See under Pore No. 1.

Pork (pōrk) [Fr. *porc*–L. *porcus*, a hog.] *n. the flesh of swine* डुकराचें मांस *n*.

Pork'er *n. a young hog* डुकराचें पोर *n*, लहान डुकर *n*. २ *a pig fed for pork* खाण्याकरितां पाळलेलें डुकर *n*.

Pork'ling *n. a pig* डुकर *n*.

Pornog'rapher *n*. बीभत्स चित्रें काढणारा *m*, बीभत्स ग्रंथ लिहिणारा *m*.

Pornography (por-nog'ra-fi) [Gr. *pornē*, a harlot, and *graphein*, to write.] *n. licentious painting or literature* बीभत्स चित्रें *n. pl.*, बीभत्स ग्रंथ.

Porosity, Porous, See under Pore No. 1.

Porpoise, Porpess (por'pus, por'pes) [Lit. 'the hog-fish,' O. Fr. *porpeis*–L. *porcus*, a hog, and *piscis*, a fish, from its hoglike appearance in the water.] *n. a gregarious kind of whale* गादा *m*, गाधा मासा *m*, घड्याळ *n*, or घड्याळ मासा *m*, बुळका *m*. २ *fig. flesh mountain* ढोण *n*, ढोणकड *n*, ढोणसकड *n*, ढब्बू *m*, अगडधू.

Porridge (por'ij) [M. E. *porree*–O. Fr. from Low L. *porrata*, broth made with *leeks*–L. *porrum*, a leek. The affix–*idge* arose through confusion with Pottage.] *n. a kind of pudding usually made by slowly stirring oatmeal amongst boiling water* ओट नांवाच्या धान्याची पाण्यांत शिजवून केलेली लापशी *f.*

Porringer (por'in-jėr) [*Porriger*, with inserted *n.* Cf. Passenger.] *n. a small dish for porridge* कटोरा *m*, वाटी *f*, वाडगा *m.*

Port (pōrt) [From *Oporto*, in Portugal, *i. e., oporto.* the port,–L. *portus.*] *n.* 'पोर्ट' नांवाचें द्राक्षासव *n*,

Port (pōrt) [A. S.–L. *portus*; akin to *porta*, a gate.] *n. a harbour, a haven or safe station for vessels* मांडवी *f*, बंदर *n* [Port = मांडवी. Harbour = बंदर. Haven = नांगरवाडा.] Free P. (सर्व राष्ट्रांच्या व्यापाऱ्यांना) खुलें -बिनजकातीचें बंदर. P. charges बंदरफी *f.* P. clearance (गलबतांस देण्याचा) परवाना *m.* P. dues बंदरजकात, बंदरफी. An inferior P. आडबंदर *n.* P.-town *n.* बंदरी गांव *m*, बंदर *n*, उतारपेंठ *f.* That has made the P. बंदरसई or-सही. Toll paid by ships on clearing out of a P. पाग *f.* To touch at a P. बंदर करणें, बंदर घेणें, बंदरांत थांबणें.

Port (pōrt) [Fr. *porte* –*L. porta*, from root of fare.] *n. Shakes. a gate or entrance* दरवाजा *m*, दार *n.* २ *naut. an opening in the side of a vessel for discharging cannon* गलबतावरील तोफेची खिडकी *f* -बारी *f*, जंगी *f.* [P. hole जहाजाची जंगी.] (b) (also) *the shutters which close such an opening* तोफेच्या खिडकीचा दरवाजा *m* -झांकण *n.* ३ [Ety. unknown] *the larboard side* गलबताची डावी बाजू.

Port (pōrt) [L. *portare*, to carry.] *v. t. to carry* नेणें, वाहणें, वाहून नेणें, हातांतून नेणें. २ *mili.* उजव्या हातांत दस्ता धरून व चाप पुढें करून डाव्या खांद्यावर बंदूक टाकणें.

Port (pōrt) [Fr. *port* –L. *portare*, to carry. Prob. akin to Fare.] *n. deportment, carriage, bearing, demeanour* चाल *f*, चालण्याची ऐट *f* -ढब *f* -डौल *m.*

Port'ability, Same as Portableness.

Portable (pōrt'a-bl) [See *Port*, bearing.] *a. capable of being borne or carried, easily transported, conveyed without difficulty* (वाहून) नेण्याजोगा, सहज (इकडेतिकडे) नेतां येण्यासारखा -जोगा, सहज हातांत घेऊन जाण्याजोगा, सुटसुटीत, सुवाह्य, सहज वाह्य.

Port'ableness *n.* सहजवाह्यता *f*, सुटसुटीतपणा *m.*

Port'age *n. the act of carrying or transporting* नेणें *n*, वाहणें *n*, वाहून नेणें *n.* २ *the price of carriage, porterage* हेल *n*, हमाली *f.*

Port'age *n. a sailor's wages when in port* (जहाज बंदरांत राहिलें असतांची) खलाशाची रोजी *f.* (b) *the*

amount of a sailor's wages for a voyage (एका) सफरीचा (खलाशाचा) पगार *m.*

Portal (pōrt'al) [O. Fr. (Fr. *portail*) –Low L. *portale.*] *n. a small gate or door* दार *n,* (लहान) दरवाजा *m,* द्वार *n,* बारी *f,* खिडकी *f.* २ (hence) *a way of entrance or exit* मार्ग *m,* रस्ता *m,* वाट *f.* ३ *a port of entrance into a country* नाक्याचें बंदर *n,* नाकें *n.* ४ *arch. the arch over a gate* दारावरील कमान *f,* दरवाज्यावरची कमान *f.*

Portal *a. anat.* यकृताच्या मुखापासून निघणारा, यकृतासंबंधीं, यकृतांतला. Portal Circulation यकृतांतील रुधिराभिसरण *n.* Portal vein यकृतांतील (सपित्त-रक्त वाहणारी) शीर.

Portamento (pōr-tä-men'tō) [It. from *portare,* to carry.] *n. mus. a gradual carrying or lifting of the sound or voice very smoothly from one note to another, a gliding from tone to tone* आवाज चढवणें *n* -बदलणें *n,* आवाज उंच उंच करीत जाणें *n.*

Port-crayon (pōrt-krā'on) [L. *portare,* to carry, and *crayon.*] *n. a metallic handle for holding a crayon* खडूच्या कांड्या धरण्याची मूठ *f.*

Portcullis (pōrt-kul'is) [Fr. *portecoulisse-porte,* a gate, and L. *colare,* to filter.] *n. a grating of iron or of timbers pointed with iron, hung over a gateway, so as to be let down in a moment to keep out an enemy* खालींवर उचलण्याचा लोखंडी गजांचा दरवाजा *m.*

Porte (pōrt) [See Port, a gate.] *n. the Turkish government* (so called from the 'High Gate,' the chief office of the Ottoman government.) तुर्कीसरकार *n,* तुर्कीदरबार *m.*

Portend (por-tend') [Lit. ' to stretch towards', L. *portendere, portentus –pro,* forth, and *tendere,* to stretch.] *v. t. to indicate* (events, misfortunes, &c.) *as in the future, to indicate the future by signs, to presage, to bode* (now used esp. of unpropitious signs) (पुढचें अरिष्ट अगोदर) सुचवणें, दर्शविणें, सूचित करणें, दाखविणें, चिन्ह *n* -लक्षण *n*-शकुन *m*-&c. दाखविणें *g. of o.,* अग्रसूचन *n* -पूर्वसूचन *n.* करणें *g. of o.* Portend'ed *pa. t.* & *pa. p.* Portend'ing *pr. p.* & *v. n.*

Por'tent *n. that which portends or foreshadows* (पूर्व) चिन्ह *n,* लक्षण *n,* शकुन *m,* आगामी सूचना *f.* २ (esp) *that which portends evil, an evil omen, a sign of coming calamity* दुश्चिन्ह *n,* अपशकुन *m,* अवचिन्ह *n,* अवलक्षण *n,* उत्पात *m,* अद्भुत *n,* अरिष्ट *n,* उपसर्ग *m,* व्यतीपात *m.*

Portent'ive *a. presaging* पूर्वसूचक, पूर्वदर्शक, आगाऊ सूचना देणारा.

Portent'ous *a. foreshadowing* (ill), *ominous* अरिष्टसूचक, अभद्रसूचक, अभद्रदर्शक, अद्भुत, औत्पातिक,

अपशकुनी, अनिष्ट. २ (hence) *monstrous, prodigious, dreadful* राक्षसी, अकराळविकराळ, अवाढव्य, भयंकर, भयप्रद. Portent'ously *adv.*

Porter (pōrt'ėr) [See Port, a gate.] *n. a door-keeper, a gate-keeper* द्वारपाल *m*, द्वारपाळ *m*, देवडीवाला *m*, रखवालदार *m*, देवडीवान *m*, दर्वाण *m*, दारावर उभा राहणारा शिपाई *m*, पहारेकरी *m*, निरोप्या *m.*

Porter (pōrt'ėr) [See Port, to carry.] *n. a carrier, one who carries burdens for hire* हमाल *m*, हेलकरी *m*, हेल करणारा *m*, ओझेंकरी *m*, ओझें वाहणारा *m*, पोटर. २ *a dark brown malt liquor* (so called because it was a favourite drink with London porters) पोर्टर दारू.

Por'terage *n.* द्वारपालाचें -रखवालदाराचें काम *n.*

Por'terage *n. the occupation of a carrier* हमाली *f*, हमालीचा धंदा *m* -काम *n*, मजुरी *f*, ओझें वाहण्याचें काम *n.* २ हमाली *f*, ओझें नेण्याबद्दलचें भाडें *n*, हेल *m.*

Por'ter-house *n.* पोर्टर दारूचें दुकान *n.*

Portfolio (pōrt-fō'li-ō) [L. *portare*, to carry, and *folio*, a sheet of paper.] *n. a portable case for keeping loose papers, drawings &c.* जुगदान *n*, जुजदान *n*,(मोकळे कागद,नकाशे,वगैरे ठेवण्याचें) तोस्दान *n*, (कागद ठेवण्याचें) वेष्टन *n.* २ *a collection of such papers* सुटे कागद, तसबिरी, नकाशे इ॰ कांचा संग्रह *m.* ३ *the office and functions of a minister of state or member of the cabinet* राजाच्या विशिष्ट मंत्र्याचें काम *n*,खातें *n*; as, "To resign the P." [THE EDUCATIONAL P. विद्याखातें *n*, विद्याखात्याचें काम *n.*]

Porthole (pōrt'hōl) *n.* See under Port.

Portico (pōr'ti-kō) [It.–L. *porticus.* Doublet Porch.] *n. arch. a colonnade or range of columns in the front of a building* ढेलज *f*, ढेलच *f.* Porticoes, *or* Porticos, *n. pl.*

Portiere (pōr-tyār') [Fr.–*porte*, gate.] *n. a curtain hanging across a doorway* दरवाज्यांतील पडदा *m.*

Portion (pōr'shun) [Fr.–L. *portio, portionis*, a part.] *n. a separated part* तुकडा *m*, भाग *m*, खंड *m*, विभाग *m*, छेद *m.* २ *a part considered by itself, though not actually cut off* भाग *m*, अंश *m.* ३ *a part assigned, allotment, share* हिस्सा *m*, भाग *m*, वांटा *m*, वांटणी *f*, वर्गणी *f*, विभाग *m*, अंश *m.* ४ *an inheritance* (वारशानें आलेलें) वतन *n*, रिक्थांश *m*, रिक्थभाग *m*, द्रव्यांश *m*;—given to a child लेंकराचा वांटा *m.* ५ *a wife's fortune, dowry* स्त्रीधन *n*, कन्याधन *n*, यौतक *n*, पारिबर्ह *n.* P. *v. t. to separate into portions* तुकडे *m. pl.* -खंड *m. pl.*-भाग *m. pl.* -विभाग *m. pl.* &c. करणें-पाडणें *g. of o.*, लहान लहान भाग पाडणें *g. of o.* २ *to divide into shares, to distribute, to allot a share* वांटणें, विभागणें, विभागून -वांटून देणें, विभागणी *f* -वांटणी *f.* करणें *g. of o.*

३ *to endow with a portion or inheritance* रिक्थांश *m.* देणें –a maiden स्त्रीधन देणें. Por'tioned *pa. t.*

Por'tioner *n.* तुकडे करणारा, भाग पाडणारा *m*-करणारा *m.* २ वांटणी करणारा *m*, हिस्से *m. pl.* पाडणारा *m*, &c.

Por'tioning *pr. p.* P. *v. n.* भाग पाडणें *n.* २ वांटणें *n*, विभागणें *n*, विभागणी *f*, &c.

Por'tionless *a. having no portion* अंशहीन, निरंश.

Portliness *n. dignity of mien or of personal appearance, stateliness* ढब *f*, उमदेपणा *m*, भव्यपणा *m*, ढबदारपणा *m*, भारदस्तपणा *m.* २ *bulkiness, corpulence* स्थूलपणा *m*, स्थौल्य *n*, जडपणा *m*, बोजडपणा *m*, ढमाली *f*, लठ्ठपणा *m.*

Port'ly *a. having a dignified mien or appearance, of a noble appearance, imposing* भव्य, उमदा, ढबदार, भारदस्त, देखणा, गौरवशाली. २ *bulky, corpulent* स्थूल, लठ्ठ, बोजड, ढमाल.

Portman (pōrt'man) *n. an inhabitant or burgess of a port, esp. of one of the Cinque Ports* बंदर रहिवाशी *m*, सिंक पोर्टचा रहिवाशी *m.*

Portmanteau (pōrt-man'tō) [Lit. 'a cloak-carrier,' Fr. *porter*, to carry, and *manteau*, a cloak, mantle.] *n. a bag or case, usually of leather, for carrying wearing apparel, &c., on journeys* प्रवासपेटी *f.* (कपड्यालत्त्याची) प्रवासी (चामड्याची) पेटी *f*, प्रवासांत बरोबर नेण्याची कातड्याची पेटी *f*, जामदानी *f.* Portmanteaus, (less generally) Portmanteaux, *n. pl.*

Por'trait *n. the likeness of a person, painted, drawn or engraved* तसबीर *f*, तस्वीर *f*, चित्र *n*, प्रतिमा *f*, आलेख्य *n.* २ (commonly) *a representation of the human face painted from real life* चेहरा *m*, तोंडवळयाचें चित्र *n.* ३ (hence, *fig.*) *any graphic or vivid description in words* हुबेहुब वर्णन *n*, यथार्थ निरूपण *n*, बेमालूम वर्णन *n* -(शब्दांचें) चित्र *n.*

Por'traiture *n. a likeness* चित्र *n*, तसबीर *f*, प्रतिमा *f.* छबी *f.* २ (hence) *that which is copied from some example or model* प्रत *f*, प्रतिमा *f*, प्रतिरूप *n*, अनुकरण *n.* ३ *the art or practice of making portraits* चित्रें काढणें *n*, चित्रकला *f.*

Portray (pōr-trā') [Fr. *portraire* –L. –*pro*, forth, and *trahere*, to draw.] *v. t. to paint or draw the likeness of* तसबीर *f* -तस्वीर *f* -चित्र *n* -प्रतिमा *f* काढणें *g. of o.* २ (hence, *fig.*) *to describe in words* हुबेहुब वर्णन *n.* करणें *g. of o.*, (शब्दांनीं) चित्र काढणें *g. of o.* Portray'al *n.* चित्रें काढणें *n.* २ *description* वर्णन *n*, निरूपण *n*, कथन *n.* Portray'ed *pa. t.* P. *pa. p.* (चित्रांत) काढलेला -दाखवलेला. २ वर्णित, वर्णिलेला. Portray'er *n.* चित्रें काढणारा *m*, चित्रकार *m.* २ वर्णन करणारा *m*, शब्दचित्रकार *m.* Portray'ing *pr. p.*

Portress (pōr'tres) *n.* (Milt.) हेलपाटी करणारी स्त्री *f.*

Portuguese (pōr'tū-gēz) [From Portugal. *a.*

पोर्तुगीज, पोर्तुगाल देशाचा -संबंधीं -विषयीं. (b) पोर्तुगीज लोकांचा -संबंधीं -विषयीं. P. *n. sing. & pl. an inhabitant of Portugal* पोर्तुगाल देशचा रहिवाशी *m.* (b) पोर्तुगीज लोक *m. pl.* २ पोर्तुगीज भाषा *f.*

Pose (pōz) [Fr. *poser*, to place –Low L. *pausare*, to cease or to make to cease –L. *pausa*, pause.] *n. the attitude or position of the body* आसन *n*, ठेवण *f*, ठाणमान *n*. (*b*) especially (for artistic or dramatic effect) डौल *m*, आविर्भाव *m*. P. *v. i. to assume an attitude* विशिष्ट आसनांत बसणें, आविर्भाव आणणें. २ (*fig.*) (with *as*) *to assume or affect a certain character* ऐट मिरविणें, झोंक आणणें, बतावणी करणें. P. *v. t. to place in an attitude or fixed position* विशिष्ट आसनांत बसवणें. २ *to arrange the posture and drapery of* (a person) *in a studied manner* (ठाकठीक -नीटनेटका) बसविणें; as, "To P. a sitter for a portrait."

Pose (pōz) [M. E. *apposen*, a corr. of oppose, which in the schools meant 'to argue against.' या शब्दाचा मूळ अर्थ '(-ला) प्रश्न विचारणें -करणें (-शीं) प्रश्नोत्तर करणें' असा होता.] *v. t. to embarrass by questioning or scrutiny, to bring to a stand* प्रश्न विचारून कुंठित करणें -निरुत्तर करणें, कोंडणें, पेंचणें, दांत *m. pl.* पाडणें *g. of o.*, तोंड *n.* बंद करणें *g. of o.*, टांके *m. pl.* ढील करणें *g. of o.*, ग्रासणें, ग्रासून टाकणें, कोलणें, पछाडणें, गुंडाळणें, सवालांत गुंतविणें. Posed' *pa. t.* P. *pa. p.* कोंडलेला, निरुत्तर, कुंठित, घायाळ, इतिकर्तव्यतामूढ. [To BE P. खुटणें, अटकणें.] Pos'er *n. one who puzzles* सवाल करून कुंठित करणारा *m*, तोंड बंद करणारा *m*. २ *that which puzzles* कोडें *n*, अक्कल गुंग करणारी गोष्ट *f*, अक्कल चालूं न देणारी गोष्ट *f*, बिकट प्रश्न *m*, गूढ *n*, कूट प्रश्न *m*.

Pos'ingly *adv. so as to pose or puzzle* निरुत्तर -कुंठित करण्याजोग्या रीतीनें, कोंडणी घालून, कोडें पाडून.

Posit (poz'it) [L. *ponere, positum*, to place.] *v. t. to dispose or set firmly or fixedly* कायम -ठाम करणें -बसविणें, निश्चित करणें. २ *to place or dispose in relation to other objects* रचना *f* -मांडणी *f.* करणें. ३ (*log.*) *to assume as real or conceded* (घटकाभर) खरें धरून चालणें, गृहीत धरणें, आहे असें मानून चालणें, विधान करणें, उपन्यास करणें; as, "To P. a principle."

Position (pō-zish'-un) [Fr. –L. *ponere*, to place.] *n. the place occupied by a thing* स्थान *n*, आसन *n*, पीठ *n*, जागा *f*, ठिकाण. [IN P. जाग्यावर, ठिकाणावर. OUT OF P. जाग्याबाहेर, जागा सोडून, अस्थानीं. ANGLE OF P. स्थानीय कोन *m*. P. CIRCLE स्थानीय वृत्त *n*. GEOGRAPHICAL P. भूपृष्ठावरचें स्थान *n*.] २ *bodily posture* अंगस्थिति *f*, स्थिति *f*; as, "Eastward P." ३ *attitude* (मनाची) दृष्टि *f*. (*b*) पक्ष *m*, बाजू *f*. ४ *social rank* दर्जा *m*, पदवी *f*, योग्यता *f*. ५ *an ap-*

pointment अधिकार *m*, हुद्दा *m*, असामी *f*, अधिकाराची नोकरी *f*. ६ *state of affairs* परिस्थिति *f*, दशा *f*, अवस्था *f*; as, "Difficult for a person in my P." ७ *proposition* सिद्धान्त *m*, प्रमेय *n*, प्रतिज्ञा *f*. P. *v. t.* *to place in a position* जागेवर ठेवणें-बसवणें. २ *to determine the position of* (-ची) जागा *f* -स्थान *n*. ठरवणें -निश्चित करणें.

Positive (poz'it-iv) [L. *positivus*, fixed by agreement -*ponere*, to place.] *a. formally laid down, artificially instituted* (opposed to *natural*) मनुष्यनिर्मित, कृत्रिम. [P. LAWS सरकारानें, किंवा राजानें, किंवा अधिकारीवर्गानें केलेले कायदे.] २ *explicitly laid down, admitting no question* स्पष्ट, असंदिग्ध, निर्विवाद, निःसंशय, साफ, ठाम, निश्चित, व्यक्त, खचीत, चोख, चरचरीत; as, "P. assertion; I have no P. proof." ३ (of person) *convinced, confident in opinion* फाजील खात्रीचा, खात्री असलेला -झालेला, निर्भ्रांत. (b) आग्रही, दुराग्रही. ४ (of orders) *demanding absolute obedience* खसखशीत, खरमरीत, चरचरीत, निक्षूनचा. ५ (*colloq.*) *downright* धडधडीत, निखालस, पुरा, शुद्ध; as, "He is a P. nuisance." ६ *absolute* (opposed to relative) स्वतंत्र, सापेक्षेतर, निरपेक्ष; as, "You have no idea at all, neither relative nor P. of matter." ७ *dealing only with matters of fact* प्रत्यक्षज्ञानाचा, प्रत्यक्षप्रमाणाचा, वास्तविक, अपरोक्ष, प्रत्यक्ष; as, "P. philosophy." [P. THEOLOGY सगुणेश्वरविद्या *f*.] ८ *marked by presence of qualities* भावरूप, अस्तिगर्भ, गुणविशिष्ट, अस्तिभावदर्शक, भावविशिष्ट; as, "Relieved by P. colour; Negative forms of speech and thought are continually employed to express P. ideas; Discord, disunion, anarchy, have a very P. meaning." ९ (*gram.*) मूलगुणदर्शक, साधारण. [P. DEGREE साधारण कोटि. COMPARATIVE DEGREE अधिक कोटि. SUPERLATIVE DEGREE सर्वाधिक कोटि.] १० (*math.*) धन. ११ (*photo.*) वास्तविक, सुलटा. १२ (logic) विध्यात्मक, विधिरूप. [P. TERM विध्यात्मक पद.]

Pos'itive *n.* (ऋण कांचेवरून छापलेला) धन प्रकाशलेख *m*.

Pos'itively *adv. really* खरोखर, वास्तविक, वस्तुतः, वस्तुगत्या. २ *expressly* उघड, स्पष्टपणें, साफ, स्पष्ट, चोख, चोखपणानें, उघड उघड. ३ *with certainty, indubitably* खात्रीनें, खात्रीपूर्वक, खात्रीलायक, निःसंशयपणें, निश्चयेंकरून, निश्चयात्मक. ४ *peremptorily* निक्षून, खसखशीत, खरपूसपणानें, खरपूस, खडसून, हडसून, हडसूनखडसून, खरावून. ५ *dogmatically* दुराग्रहानें, मताग्रहानें, मताभिमानानें, दुरभिमानानें, हट्टानें.

Pos'itiveness *n. reality* वास्तविकपणा *m*, खरेपणा *m*, तथ्य *n*, सत्य *n*, सत्त्व *n*, सत्ता *f* (Sk.), तथ्यता *f*, याथातथ्य *n*. २ स्पष्टपणा *m*, स्पष्टता *f*, उघडपणा *m*, अगर्भितत्व *n*. ३ *certainty* निश्चितपणा *m*, खात्री *f*. ४ *confidence* खात्री *f*, निःसंशयपणा *m*, संशयराहित्य *n*,

संशयाभाव *m.* ५ *peremptoriness* खसखशीतपणा *m.* ६ *dogmatism* मताभिमान *m*, मताग्रह, दुराग्रह, हट्ट.

Positivism (poz'it-iv-izm) [See Positive.] *n. a philosophical system of Auguste Comte* (1798-1857), *recognising only positive facts and observable phenomena* (जगांतील इंद्रियगोचर) घडामोडींचें निरीक्षण करून इंद्रियद्वारा मिळालेलें कार्यकारणभाव-दर्शक प्रत्यक्ष ज्ञान हेंच खरें ज्ञान असें फ्रेंच तत्त्ववेत्ता काम्पट याचें मत *n*, प्रत्यक्षज्ञानवाद *m.* २ *the religious system founded on this* प्रत्यक्षज्ञानमूलक धर्मपंथ *m.* ३ *definite peremptoriness* ठाम निश्चितपणा *m*, खसखशीतपणा *m*, खात्री *f.*

N. B. Other proposals for Positivism are दृष्टिप्रामाण्यवाद, or दृश्यप्रामाण्यवाद.

Positivist (poz'it-iv-ist) *n. a believer in positivism* काम्पटचा (प्रत्यक्षज्ञानवादाचा) अनुयायी *m*, प्रत्यक्षज्ञानवादी *m.* २ प्रत्यक्षज्ञानमूलक धर्मपंथी, पाझिटिव्हिस्ट. P. *a.* प्रत्यक्षज्ञानवादाचा. २ प्रत्यक्षज्ञानमूलक धर्मपंथाचा. Positivis'tic *a.* प्रत्यक्षज्ञानवादाचा.

Posology (pō-sol'ō-ji) [Gr. *posos*, how much, & *logos.*] *n. med. the science or doctrine of doses, dosology* औषधप्रमाणशास्त्र *n*, कोणतें औषध किती प्रमाणानें देणें याचें शास्त्र *n.*

Possess (poz-zes') [L. *possidere, possessus*, to have or possess, from an inseparable prep. & *sedere*, Sk. सद्, to sit.] *v. t. to hold or actually have in one's own keeping, to have and hold as an owner* जवळ असणें, पाशीं -हातीं -ताब्यांत -पदरीं -गांठीस &c. असणें *in. con., g. of s.*, (-कडे) मालकी -वहिवाटीस असणें, कबज्यांत असणें, मालकीची असणें, बाळगणें, राखणें. २ *to have the legal title to, to have a just right to, to own* मालकी *f* -स्वामित्व *n* -(-वर) सत्ता असणें. ३ *to obtain occupation or possession of* (ताबा-मालकी) मिळविणें, स्वाधीन करून घेणें, काबीज करणें. ४ *to enter into and influence, to control the will of, to fill, to affect* (said esp. of evil spirits, passions, &c.) घेरणें, वेढणें, ग्रासणें, व्यापणें, व्याप्त-ग्रस्त करणें, ग्रास *m.* करणें *g. of o.*, लागणें, भरणें, संचरणें, संचार करणें -शिरणें *loc. of o.*, वश करणें, भूतसंचार *m.* होणें *in. con.* [To GET P. ED (-ला) भूत लागणें, भुताटणें.] ५ *to put in possession* (followed by *of* or *with* before the thing possessed, now reflex.) सत्ता *f* -अधिकार *m* -ताबा *m* -मालकी *f.* देणें, मालक करणें, देणें, स्वाधीन करणें *g. of o.*, हवालीं -ताब्यांत देणें *g. of o.*, धनी *m* -मालक *m* -स्वामी *m.* करणें.

Possess'ed *pa. t.* P. *pa. p.* हातीं -जवळ -ताब्यांत &c. असलेला, धृत, बाळगलेला, धरलेला. [P. OF संपन्न *in comp.*] २ वहिवाटीस असलेला. ३ मिळवलेला, हस्तगत -स्वाधीन केलेला, ताब्यांत घेतलेला &c. ४ युक्त (in comp.), विशिष्ट (in comp.); as, क्रोधयुक्त, तापवि-

शिष्ट. ५ घेरलेला, व्यापलेला, व्याप्त, ग्रस्त, आविष्ट (in comp.). (b) भूतसंचरित, भूताविष्ट, भूतग्रस्त, पिशाचाविष्ट, लागीर.

Posses'sion *n.* –*the act* जवळ -हातीं -पदरीं असणें *n*, मालकी असणें *n.* (*b*) –*the state* स्वामित्व *n*, मालकी *f*, कबजा *m*, धारण *f*, हात *m.* २ (law) *actual seizing or occupancy* ताबा *m*, कबजा *m*, भोगवटा *m*, भाग *m*, भुक्ति *f.* [ACTUAL P. प्रत्यक्ष कबजा *m.* ADVERSE P. विरुद्ध कबजा *m.* APPARENT P. दिखाऊ कबजा *m*, दर्शनी कबजा *m.* CONSTRUCTIVE P. अनुमानिक कबजा *m.* SYMBOLICAL P. कागदी कबजा *m.* MORTGAGE WITH P. कबजे गहाण *n*, ताबेगहाण. MORTGAGE WITHOUT P. तारण गहाण.] ३ *the thing possessed* हातीं -जवळ असलेली वस्तु *f*, माल *m*, स्व *n*, ताब्यांतील चीज *f.* (*b*) *pl. property in the aggregate, wealth* मालमत्ता *f*, वित्त *n*, धन *n*, धनदौलत *f*, विभव *n*, द्रव्य *n*, मिळकत *f.* ४ *dominion* ताब्यांतील मुलूख *m* -संस्थान *n*, सत्तेखालचा प्रांत *m*, सत्तेचा देश *m* -मुलूख *m.* ५ *the state of being possessed or controlled*: (a) *by an evil spirit* भूतसंचार *m*, भूतबाधा, पिशाचबाधा *f*, भूतावेश *m*, भुताखेताची बाधा *f* -पीडा *f* -उपद्रव *m* -त्रास *m*, बाधा *f*, बाहेरची बाधा *f*, बाहेरबाधा *f*, बाहेरवसा *m*, आवेश *m*, आवेशन *n*, पिशाचसंचार *m* -पीडा *f*, उपसर्ग *n*, लागीर *n* or *f*, लागोर *f.* [BEWILDERED THROUGH DEMONIAC P. बावरा. STIRRING OF A DEMON IN P. चेष्टा *f.* THE SUBJECT OF DEMONIAC P. (भुताचें-पिशाचाचें) झाड *n*, झाड्या *m.* TO BE UNDER THE WORKING OF -वाढणें, वतरणें, वतारणें. TO ENTER INTO P.—(A DEVIL) आंगांत -आंगीं-आंगास येणें.] To give P. ताबा देणें, ताब्यांत देणें, हवालीं-स्वाधीन करणें. To take P. ताबा घेणें *g. of o.*, ताब्यांत-हवालीं-स्वाधीन करून घेणें. Writ of P. ताबा देण्याचा (कोर्टाचा) हुकूम, कबजेवारंट.

Posses'sionary *a.* ताब्याचा, ताब्यासंबंधीं, मालकीचा. २ *arising from possession* ताबा असल्यामुळें -ताब्यावरून उत्पन्न होणारा or निघणारा.

Possessi'val *a. gram.* षष्ठीचा, षष्ठीविभक्तीचा, षष्ठीवाचक; as, "A P. termination."

Possess'ive *a. of or pertaining to possession* ताब्याचा, ताब्यासंबंधीं. २ *gram. indicating possession* संबंधवाचक, संबंधीं. [P. CASE *gram.* षष्ठी विभक्ति *f.*] P. *n. the possessive case* षष्ठी *f*, षष्ठी विभक्ति *f.* २ *gram. a possessive pronoun or a word in the possessive case* संबंधी सर्वनाम *n*, (शब्दाच्या) षष्ठी विभक्तीचें रूप *n*, षष्ठ्यन्तरूप. Possess'ively *adv.*

Possess'or *n. one who possesses* धनी *m*, स्वामी *m*, मालक *m*, बाळगणारा *m.* २ *a proprietor* वहिवाटणारा *m*, वहिवाट करणारा *m*, भोक्ता *m*, उपभोक्ता *m.*

Possess'ory *a. relating to: possessor* मालकाचा. (b) *possession* मालकी, कबजाचा. [POSSESSORY ACTION (law) कबजा मिळावा म्हणून केलेली फिर्याद,

कबजाची फिर्याद, कबज्याला हरकत आणल्याबद्दलची फिर्याद *f.*] २ *having possession* मालकी *f* -ताबा असणारा; as, "A P. lord." ३ *of the nature of possession* मालकीचा, मालकीच्या स्वरूपाचा; as, "A P. interest."

Possibil'ity *n. the state of being possible* घडण्याची शक्यता *f*, संभाव्यता *f*, संभवनीयता *f*, संभव *m*, घटनाशक्यता *f.* २ शक्यता *f*, साध्यता *f.* ३ *that which is possible, a contingency* संभवनीय गोष्ट *f.*

Possible (pos'i-bl) [Fr. –L. *possibilis* –*possum*, to be able–*potis*, able, and *esse*, to be.] *a. able to be, or happen* घडायास -व्हायास शक्य, संभाव्य, संभवनीय, व्हायाजोगा -जोगता -सारखा, घटनाशक्य. [As MUCH AS P. यथाशक्ति. To BE P. संभवणें.] २ (sometimes used to express extreme improbability) *barely able to be or to come to pass* शक्य, करणीय, साध्य.

Poss'ibly *adv. by a chance, perhaps* कदाचित्, कदाचित् पक्षीं, नजाणों, यदाकदाचित्.

Post (pōst) [Fr. *poste* –L. *pono*, *positus*, to place.] *n. a Government organization for the conveyance of letters, parcels, registers, &c.* टपालखातें *n*, डांकखातें *n*, पोष्टखातें *n.* [INLAND P. देशांतील टपालखातें. FOREIGN P. परदेशी टपाल खातें.] Post-bag *n.* पत्रांची व इतर जिनसांची थैली. Post-boy डांकवाला. Post-Box *n.* टपालाची -पत्रांची पेटी *f.* P. card *n.* पोष्ट कार्ड *n*, कारट (corrupt). [PICTURE P. CARDS चित्रांचीं कार्डें *n. pl.*] P. chaise *n.* टपाल टांगा *m*, टपालाची गाडी *f.* P. day, (in India) Mail day परदेशी टपालाचा दिवस *m*, दूरदेशीं जाणारें टपाल बंद करण्याचा दिवस *m.* P. haste *n.* त्वरा *f.* P. haste *adv.* त्वरा करून, टपाल जितक्या त्वरेनें पोंचवितात तितक्या त्वरेनें. P. horn *n. a bugle* बिगुल *n.* P. horse *n.* टपालाचा (ने आण करण्याच्या कामाचा) घोडा *m.* P. house *n.* टपाल टांग्याचा अड्डा *m.* २ (एका ठिकाणाहून दुसऱ्या ठिकाणीं जाण्यासाठीं) भाडोत्री घोडे मिळण्याचा ठिकाणा *m* -अड्डा *m.* P. hour *n.* टपालांत -डांकेंत पत्रें घेण्याची वेळ *f.* P. man *n.* डांकवाला, टपालाचा शिपाई *m*, पत्रांचा बटवडा करणारा शिपाई *m*, पोष्टमन. P. mark *n.* पोष्टाचा छाप *m*, पोष्टखात्याची निशाणी *f.* P. master *n.* पोष्टमास्तर. [PRESIDENCY P. MASTER इलाख्याच्या राजधानींतील पोष्टावरील मुख्य अधिकारी *m.* P. MASTER GENERAL इलाख्याच्या सर्व पोष्टांवरील मुख्य अधिकारी *m*, 'पोष्टमास्तर जनरल.'] P. office *n.* टपाल खातें *n*, टपाल हपीस *n*, डांकखाना *m*, डांकघर *n.* [GENERAL P. OFFICE इलाख्याच्या राजधानींतील पोष्टहपीस *n*; as, "Bombay General P. office." SUB P. OFFICE दुय्यम प्रतीचें पोस्ट हपीस. P. OFFICE ORDER मनीआर्डर. P. OFFICE BOX टपालहपीसांतील पत्रांची पेटी. P. OFFICE ORDER मनीआरडर. P. OFFICE SAVINGS BANK टपालखात्याचें ठेवखातें.

RAILWAY MAIL SERVICE आगगाडींतल्या आगगाडींत पत्रांची चाळणी करून तीं जिकडच्या तिकडे पाठविणारें खातें] P. PAID *a.* तिकीट लावलेलें. P. time *n.* पोष्टाची वेळ *f.* P. town *n.* टपालाचें हपीस असलेला गांव *m.* Posta'ge *n.* टपालखर्च *m,* टपालहांशील *n.* [P. STAMP पोष्टाचें तिकीट. P. RATES टपाल हांशिलाचे दर, टपालाचे दर.] Post'al *a. pertaining to the post office or the Mail-service* **पोष्टखात्याचा, पोष्टाचा, पोष्टासंबंधीं, टपालखात्यासंबंधीं.** [P. INFORMATION पोष्टासंबंधीं माहिती *f.* P. NOTICES पोष्टखात्याच्या जाहिराती *f. pl* P. ORDER पोष्टाचा चेक. P. GUIDE पोष्टाच्या माहितीचें पुस्तक. P. EXCHANGE निरनिराळ्या राज्यांतील अदलाबदलीची पद्धति. P. PRIVILEGES पोष्टाच्या सवलती.]

Post (pōst) [A. S. *post* –L. *postis*, a door-post -*ponere*, to place.] *n. a piece of timber or other solid substance fixed in the ground, generally as a support to something else, a pillar* **खांब** *m,* **खांबणी** *f,* **खांबट** *n,* **स्तंभ** *m.* -*of a door* **बाही** *f.* [MAIN P. (OF A HOUSE) REACHING FROM THE GROUND TO THE ROOF धारण *m,* धारणी *f,* धरणखांब *m.* PIECE BETWEEN A P. AND A BURDEN पिंढें *n,* हस्त *m.* P. PLANTED OR SET IN THE GROUND (जमिनींत पुरलेला) पूरखांब *m.*] P. hole *n.* **खांब पुरण्यासाठीं काढलेला खळगा** *m,* **नेम** *n.* P. *v. t. to placard* **(खांबावर इ०) लावणें -चिकटवणें -मारणें.** २ *to hold up to public blame or reproach, to advertise opprobriously* **उघड्यावर -चवाट्यावर आणणें -धरणें, फजिती करणें** *g. of o.,* **फजीत करणें, धिंड** *f* **-वरात** *f* **-धिंडवडा** *m.* **काढणें** *g. of o.,* **घरास हाड** *n.* **बांधणें -रोवणें.** ३ *to enter (a name) on a list, as for service, promotion, or the like* **यादीवर (-चें नांव) चढवणें -घालणें, पटावर दाखल** or **रुजू करणें -नोंदणें, नोंदणें.** ४ *to assign to a station, to place* **(एखाद्या जागीं) घालणें, नेमणें, ठेवणें, नेमणूक** *f.* **करणें** *g. of o.,* **(जाग्यावर आणून) बसवणें, स्थापणें, स्थापना** *f.* **करणें** *g. of o.*

Post (pōst) [Fr. *poste* –L. *ponere*, to place.] *n. the place at which any thing is placed, stopped, or fixed* **जागा** *f;* (*specif.*) *a station established for the refreshment and accommodation of travellers on some recognised route* **(प्रवाशांच्या) मुक्कामाची जागा** *f,* **मुक्काम** *m,* **मकाण** *n,* **उतारूंसाठीं जागा** *f.* (b) *a military station* **लष्करी ठाणें** *n,* **ठाणें** *n.* (c) *the limit of a sentinel's round* **रखवालदाराच्या फेरीची जागा** *f,* **चौकी** *f,* **ठाणें** *n.* २ *a messenger who goes from station to station* **निरोप्या** *m,* **दूत** *m,* **बातमी पोंचविणारा** *m.* (b) (*esp.*) *one employed by government, a letter carrier* **राजदूत** *m,* **पत्रें नेणारा शिपाई** *m.* ३ (*Shakes.*) *haste or speed like that of a messenger or mail-carrier* **जलदी** *f,* **त्वरा** *f,* **घाई** *f,* **वेग** *m.* ४ *a station, office, or posi-*

tion of service जागा *f*, हुद्दा *m*, काम *n*, असामी *f*, अधिकार *m*, सत्ता *f*. To ride P. *to ride from place to place* दौड करणें. To travel P. (मार्गांत) वेळ न घालवितां-खोळंबा न होतां प्रवास *m*. करणें, मजल *f*. मारणें, पल्ला *m*. गांठणें.

Post *v. t. to carry an account from the journal to the ledger* खतावणी *f*. करणें *g. of o.*, रोजकीर्दीवरून खतावणींत उतरणें -घालणें. २ *to mail* टपालांत -पोष्टांत टाकणें, पोष्टाच्या स्वाधीन करणें. [CERTIFICATE OF POSTING पत्र वगैरे पोष्टांत टाकल्याचें सर्टिफिकीट.] ३ *to inform, to give the news to* (often with *up*) बातमी *f* -खबर *f*. देणें *with* ला *of o.*, जाहीर -माहीत करणें-करून देणें. P. *v. i. to travel with post horses* टपालाच्या गाडींतून प्रवास करणें. २ (*fig.*) *to travel in haste* धांदलीनें -धांदलीधांदलीनें -लगबगीनें -गडबडीनें प्रवास *n*. करणें, घाईघाईनें प्रवास करणें. P. *adv.* उभ्या पायीं, डांकोडांक, टांकोटांक, मजलदरमजल, कूचदर-कूच. २ (hence) *in haste* घाईनें, त्वरेनें, उतावळीनें, लगबगीनें, धांदलीनें, गडबडीनें.

Postage, See under Post No. 1.

Post-anal (post-ā'nal) [Pref. *post*, behind, + *anal.*] *a.* (*anat.*) *situated behind the anus* गुदद्वाराच्या पाठीमागचा.

Postdate (pōst-dāt') [Pref. *post+date.*] *v. t. to date after the real time* नंतरची तारीख *f*. देणें, पुढली तारीख *f* or मिति *f*. घालणें -लिहिणें. २ *to affix a date to after the event* मागाहून -नंतर तारीख *f* -मिति घालणें-लिहिणें-देणें. P. *n.* आगाऊ घातलेली -पुढची तारीख *f* -मिति *f*.

Post-diluvial,-diluvian (pōst-di-lū'vi-al,-an) [Pref. *post*, and Diluvial, Diluvian.] *a. being or happening after the flood in Noah's days* नोहाचे वेळच्या जलप्रलयानंतरचा, जलप्रलयोत्तर, प्रलयोत्तरकालीन.

Postentry (pōst'en-tri) [*Post*, after, and *entry.*] *n. an additional or subsequent entry* मागूनची नोंद *f*.

Post'er *n.* (जाहीर ठिकाणीं लावण्याची) जाहिरात *f*. २ *a billposter* जाहिराती लावणारा *m*.

Posterior (pos-tē'ri-or) [L., compar. of *posterus*, coming after—*post*, after.] *a. later in time, coming after* (opp. to *prior*) पाठीमागचा -मागला, पाठीकडचा, नंतरचा, मागचा, मागला, मागील, पश्चात्कालीन, पश्चात्कालिक, अपरकालीन, अवरकालिक. २ *situated behind, hinder* (oppo. to *anterior*) मागचा, मागला, मागें असलेला, पिछाडीचा. ३ (*anat.*) *at or toward the caudal extremity, caudal* (in human anat. often used for dorsal) गुदप्रदेशाकडील, मागचा, मागच्या बाजूचा. Posterior Chamber पश्चाद्भाग.

Posteriori (phil.) निरीक्षणद्वारा, अनुभवपद्धतिद्वारा, अनुभवदृष्ट्या विचार करितां.

Posterior'ity *n.* पश्चात्कालिकता *f*, अपरकालिकता *f*.

Poste'riorly *adv. subsequently in time* पाठीमागून, मागून, नंतर, पश्चात्, पश्चात्कालीं. २ *behind in position* मागें, पिछाडीस, पश्चाद्भागीं, पश्चात्.

Poste'riors *n. pl.* गुदप्रदेश *m*, कुले *m. pl.*, नितंब *m*.

Posterity (pos-ter'it-i) [Fr.–L. *posterus*. See Posterior.] *n. those coming after, succeeding generations* पुढली पिढी *f*, पुढले लोक *m. pl.*, पुत्रपौत्रादि परंपरा *f*-संतति *f*. २ पुढची संतति *f*, पुढील प्रजा *f*.

Postern (pōst'ẽrn) [O. Fr. *posterne, posterle*– L. *posterula*, a dim. from *posterus*. See Posterior.] *n. orig. a back door or gate* मागील दार *n*, मागचें दार *n*. २ *a private entrance* खासगी मार्ग *m*, चोरखिडकी *f*. ३ (hence) *any small gate* दिंडी *f*. P. *a. back* मागचा, मागील, मागच्या बाजूचा.

Post-exist'ence *n. subsequent existence* भावी अस्तित्व *n*.

Postfix (pōst'fiks) [L. *post*, after, & *fix*.] *n. a letter, syllable, or word fixed to or put after another word, an affix* प्रत्यय *m*, अनुग.

Post-graduate *a.* ग्रॅजुएट किंवा पदवीधर झाल्यानंतरचा. P. *n.* ग्रॅजुएट झाल्यानंतर एखाद्या शास्त्रासंबंधीं अभ्यास किंवा शोध चालू ठेवणारा विद्यार्थी *m*, पदवीधर विद्यार्थी *m*.

Post-haste, See under Post No. 1.

Posthumous (post'ū-mus) [L. *postumus*, superl. of *posterus*, last.] *a.* (of a child) *born after the death of the father* बापाच्या मरणानंतर झालेला, बाप मेल्यावर झालेला, पितृमृत्यूत्तरक. (b) *taken from the dead body of the mother* आईच्या मरणानंतर तिच्या पोटांतून काढलेला, आई मेल्यावर जन्मलेला, मातृनिधनोत्तरज. २ (of a work) *published after the death of the author* कर्त्याच्या मृत्यूनंतर छापून बाहेर पडलेला, मरणोत्तरकालीन. ३ *being or continuing after one's death* मेल्यावर होणारा, मृत्यूनंतरचा, मेल्यावरचा, मागून होणारा, मागें राहणारा-उरणारा-होणारा -निघणारा; as, "P. reputation." Post'humously *adv.* मृत्यूनंतर, मरणानंतर, मेल्यावर, मागें, मागून, पाठीमागून, पाठीमागें.

Postil (pos'til) [Fr. *postille*–L. *post illa* (*verba*), after those (words)] *n. orig. an explanatory note in the margin of the Bible* (so called because written after the *text* or *other words*) स्पष्टीकरणार्थ टीप *f*. २ (hence) *a marginal note, commentary* बाजूवर लिहिलेली टीप *f*, टिप्पणी *f*.

Postilion, Postillion (pōs-til'yun) [Fr. *postillon* -*poste*.] *n. one who rides and guides the first pair of horses of a coach or post-chaise* (टपालाच्या) गाडीच्या (घोड्यांच्या) पहिल्या जोडीवर बसून हांकणारा (डांकवाला *m*).

Postman, Postmark, Postmaster, See under Post No. 1.

Postmeridian (pōst-me-rid'i-an) [L. *post*, after, and Meridian.] *a. coming after the sun has crossed the meridian* दोनप्रहरानंतरचा, दुपारीनंतरचा, आपराह्णिक. P. *n. the afternoon* दुपार *f*, दोनप्रहर *f*.

N. B.—Postmeridian should be written as one word. See the next word.

Post meridiem (pōstme-rid'-i-um) [L.] *after noon* दोनप्रहरानंतर. Abbreviation P. M. *or p. m.*

Post-mortem (pōst-mor'tem) [L. *post*, after, and *mortem*, acc. of *mors*, *mortis*, Sk. मृत्यु, death.] *a.* मरणानंतरचा, मृत्यूनंतरचा, मरणोत्तरचा, मरणोत्तर केलेली (परीक्षा). [P. EXAMINATION (मृत्यूचें कारण जाणण्याकरितां केलेली) शवाची शस्त्रपरीक्षा *f*, शवच्छेद *m*, शवपरीक्षण *n*.]

Post-nuptial (pōst -nup'shal) [L. *post*, after, & Nuptial.] *a. occurring after marriage* (*esp.* denoting the settlement of property on one's wife) लग्नानंतर होणारा, विवाहोत्तर.

Post office, See under Post No. 1.

Post paid, See under Post No. 1.

Post-partum (pōst -par'tum) [L. *post*, after, and *partum*, to bring forth.] *a.* '*after parturition*' प्रसवोत्तर होणारा (स्राव वगैरे).

Postpone (pōst -pōn') [L. *post*, after, and *ponere*, to place.] *v. t. to put off, to defer* तहकुब करणें, तहकुबी देणें, पुढें ढकलणें -टाकणें -लोटणें, लांबणीवर टाकणें, लांबणीवर ढकलणें, मुदत देणें, मुदतीवर टाकणें -ठेवणें. (b) *law* (कज्याची) पुढची तारीख लावणें, (कज्जा) पुढें ढकलणें. २ *to delay* लोंबत ठेवणें, ढकलवारीवर नेणें, तहकूब ठेवणें, विचारावर ठेवणें, रखडवणें, पाठीवर टाकणें, लोळत ठेवणें. ३ *to treat* (a thing) *as inferior in importance* मागें टाकणें, कमी (महत्वाचा) लेखणें. P. *v. i.* (of ague) *to be later in coming on* मागून -पाठीमागून -उशिरां येणें. Postpon'ed *pa. t.* and *pa. p.* Postpone'ment *n.* तहकुबी करणें *n*-देणें *n*, पुढें लांबणीवर ढकलणें *n*, लांबणीवर टाकणें *n*, लोळत ठेवणें *n*. २ *temporary delay* तहकुबी *f*, विलंब *m*, मुदत *f*, रखडपट्टी *f*. ३ (law) मुदत *f*, तहकुबी *f*. ४ विचार न करणें *n*. [P. OF A PRIOR CLAIMANT पहिल्या हक्कदाराचा विचार न करणें.] ५ *estimation at a lower value* मागें टाकणें *n*, कमी (किंमतीचा -महत्वाचा) लेखणें *n* -समजणें *n*.

Postposition (pōst -pō -zi'shun) [L. *post*, and *ponere*, to place.] *n. the act of placing after, or the state of being placed after* मागाहून येणें *n*, अनुयोजना *f*. २ *a word or particle placed after, or at the end of, another word* (disting. from *preposition*) पश्चाद्योगी अव्यय *n*, पश्चाद्योगी शब्द *m*.

Postprandial (pōst-pran'di-al) [L. *post*, after, and *prandium*, a repast.] *a. after-dinner* जेवणा

नंतरचा, भोजनोत्तरचा, भोजनोत्तर होणारा -झालेला -केलेला -करायाचा, &c.; as, " P. speeches."

Postremote (pōst-rē-mōt') *a. more remote in subsequent time or order* फार पुढचा.

Postscript (pōst'-skript) [L. *post*, after, and *scribere*, to write.] *n. a part or paragraph added to a letter after it is concluded and signed* ताजाकलम *m* or *n*.

Post-town *n*. See under Post No. 1.

Postulate (pos'tū-lāt) [L. *postulatum*, a demand -*postulare*, to demand. Cf. Sk. पृच्छ्, to ask.] *n. a position or supposition assumed as self-evident* (सिद्धवत्) गृहीत गोष्ट, (अगदीं खरी समजून सिद्ध केल्याशिवाय) खरी मानलेली गोष्ट. २ (*geom.*) गृहीत कृत्य *n*. P. *v. t. to beg or assume without proof* गृहीत धरणें -घेणें, कल्पना *f.* करणें *g. of o.*, सिद्धवत् -सिद्ध आहे असें मानून चालणें. २ *to take without express consent* धरून चालणें, मानून चालणें.

Postula'tion *n*. गृहीत धरणें *n*, &c. २ *assumption* कल्पना *f*, पक्ष *m*, गृहीत गोष्ट *f*.

Pos'tulatory *a*. गृहीतकृत्यासारखा, सिद्ध आहे असा मानलेला.

Posture (pos'tūr) [Fr.-L. *positura -ponere*, to place.] *n. the position of the body* शरिराची ठेवण *f*, ढब *f*, आंगठाण *n*, बैठक *f*, आसन (loosely) *n*, अंगविन्यास. [P. MAKER (शरिराच्या निरनिराळ्या) अंगव्यंगाच्या नकला करून दाखविणारा *m*. P. MASTER सौंदर्यवर्धक कसरत शिकविणारा.] २ *attitude* अंगस्थिति *f*, आसन *n*. [P. (COMPREHENSIVELY) ध्यान *n*. Cf. मूर्तीचें ध्यान चांगलें साधलें आहे.] ३ *state or condition* स्थिति *f*, अवस्था *f*, दशा *f*. P. *v. t. to place in a particular position or attitude* विशिष्ट आसनांत-ध्यानांत दाखविणें. P. *v. i. to assume a particular attitude* विशिष्ट बैठकींत शरीर ठेवणें, विशेष आसन घेणें. २ *to contort the body into artificial attitudes* आंग वांकडेंतिकडें करणें, अंगव्यंगाच्या नकला करणें. ३ *to affect* (what one does not really feel) आव आणणें -घालणें, ढोंग करणें, आविर्भाव आणणें.

Posy (pō'zi) [Corr. of Poesy *q. v.*] *n. any brief sentiment, motto, or legend* (esp.) *one inscribed on a ring* त्रोटक वचन *n*, संक्षिप्त लेख *m*, आंगठीवरील (कोरलेला) लेख *m*, वाक्य *n*, मुद्रालेख *m*. २ (probably so called from the use of flowers as having an enigmatical significance) *a flower, a bouquet* पुष्प *n*, फूल *n*, पुष्पगुच्छ *m*, तुरा *m*, कलगी.

Pot (pot) [M. E. pot.] *n*. भांडें *n*, बासन *n*, पात्र *n*. (b)-for culinary purposes तपेलें *n*, dim. तपेली *f*, पातेलें *n*, dim. पातेली *f*, बोगुणें *n*, कटाह *m*. (c)-for holding water घागर *m*, घडा *m*, कळशी *f*. [COVER OF A COOKING P. झांकणी *f*. OLD AND WORN METAL P. कावल *n*, कावलें भांडें *n*, वखल *n*. POTS AND PANS

-compreh. हंडेंमडकें, हंडींमडकीं, हंडीमडकी.] २ *a mug* प्याला or पेला *m*, (दारूचें) गलास *n*, मदिरापात्र *n*. ३ *a potful* पेलाभर (पदार्थ); as, " A P. of porter, honey, &c." ४ *a chimney pot* धुराड्यावरील झांकण *n*. ५ *a crucible* धातु गाळण्याचें पात्र *n*. ६ *a wicker vessel for catching fish, &c.* मासे धरण्याची बुरडी *f*. ७ *a perforated cask for draining sugar* (भोंकें पाडलेली) साखर गाळण्याची चाळणी. ८ *a large sum* मोठी रक्कम, खूप पैसा; as, " He made a *pot* or *pots* of money." ९ (शर्यतींत) जुगाराला लावलेला पैसा *m*; as, "He put the P. on." [Flower P. कुंडी *f*. Gum P. गोंदाची वाटली *f*, डिंकाचें डबडें *n*. Jam P. वरणी *f*. Ink P. दौत *f*. Tea P. चहाचें भांडें *n*. Tin P. जस्ताचें टमरेल. Watering P. पाणी घालण्याची झारी *f*. A big P. श्रीमंत -बडा मनुष्य *m*. The P. calls the kettle black स्वतःच्या अंगीं जे दोष असतात त्याच दोषांबद्दल एक दुसऱ्याला नांवें ठेवतो. *cf*. दुसऱ्याचें मुसळ दिसतें पण स्वतःचें कुसळ दिसत नाहीं. To go to the P. (*vulg*.) चुलींत जाणें, रसातळास जाणें, (कारखाना वगैरे) बुडणें, यशस्वी न होणें. Pot-bellied ढेरपोट्या, ढेऱ्या, ढमढेरा, ढमाल, ढोल्या, दोंदिल. P. belly ढेरें पोट *n*, ढेर *n*, दोंद *n*, डेरा *m*, डेरकी *f*, डेरकें *n*, ढोल *m*, ढोलार. २ ढेरपोट्या. P. boiler *n*. खंडणुकीचें काम *n*. २ पोटाकरितां मक्त्यानें काम करणारा ग्रंथकार किंवा कारागीर *m*. P. boy (इंग्रजी खाणावळींतील) दारू देणारा किंवा दारूचीं भांडीं धुणारा नोकर *m*. P. -herb शाक. P. herbs and esculent vegetables-compreh. or gener. शाकभाजी *f*, भाजीपाला. P. -hook भांडीं अडकविण्याचा हूक-कान *m*. २ कढत भांडीं उचलण्याचा चिमटा *m*. ३ *a written character curved like a pot-hook* बांकदार अक्षर *n*. ४ (*pl.*) *a scrawled writing* किचबिडीत अक्षर *n*, कुतऱ्यामांजराचे पाय *m. pl*. P. -house पिठा *m*, गुत्ता *m*. P. hunter केवळ बक्षिसाकरितां कुस्त्या वगैरे खेळणारा. P. hunting शिष्यवृत्ति, पदकें, बक्षिसें वगैरे मिळविण्याकरितांच परिक्षेला बसणें. P. -luck वेळीं असलेलें अन्न *n*, नशिबानें मिळेल तें अन्न *n*. To take P. -luck वेळीं असलेलें -मिळणारें अन्न खाणें. P. man, Same as P. boy. P. -Sherd फुटक्या मडक्याचा तुकडा *m*, खापर *n*. P. wash रांधवणी *f*?]

Pot *v. t. to place in a pot* भांड्यांत ठेवणें-घालणें -भरणें, भांड्यांत घालून -भरून ठेवणें. २ *to preserve seasoned in a pot* (*esp*. in the *pa. p.*) मसाला भरून ठेवणें, मसाल्यांत (टाकून) ठेवणें; as, "*Potted* ham." ३ *to cook in a pot* भांड्यांत शिजवणें. ४ *to plant in a pot* कुंडींत लावणें. ५ *to shoot game or an enemy* शिकार मारणें, शत्रू टिपणें. ६ (साखर) गाळणें -शुद्ध करणें. ७ (Billiards) *to pocket* पिशवींत घालणें-लावणें.

Potable (pō'ta-bl) [Fr. –L. *potabilis* -*potare*, akin to Sk. पा, to drink.] *a*. (used facet.) *that may be drunk, drinkable* पेय, पिण्याजोगा -जोगता -सारखा, पिण्यास योग्य, पानार्ह, पानयोग्य. P. *n*. (*pl.*) *drinkables* पेयें, पेय पदार्थ. Po'tableness *n*. पेयता *f*,

पानार्हता *f*, पानयोग्यता *f*, पिण्याजोगेपणा *m*. Pota'tion *n. the act of drinking* (दारू) पिणें *n*, पान *n*, पानोत्सव *m*, पानसमारंभ *m*. २ *draught* घोट *m*, घुटका *m*. ३ *drink, beverage* पेय *n*.

Potash (pot'ash) [Lit. '*pot ashes*'.] *n. a powerful alkali obtained from the ashes of plants* पोट्याश क्षार *pop*. खार *m*, पोट्याशमचा अशुद्ध कार्बोनेट (कर्बेत). [CAUSTIC P. दाहक पोटॅश. NITRATE OF P. पालाशनत्रेत, सूर्यखार, सोरा, यवक्षार *pop*. यवखार (BECAUSE POTASSIUM NITRATE WAS FORMERLY PREPARED FROM ASHES OF BARLEY-STRAW.)].

Potassium (po-tas'i-um) [See Potash.] *n*. पोट्याश क्षारामधील मूलभूत धातु, पोट्याशम, पालाश (पलाशस्य इदं) (because Potassium occurs in the ashes of leaves.)

Potation, See under Potable.

Potato (po-tā'to) [Sp. *patata*, Amer. *batata*.] *n*. बटाटा *m*, आलू *m*. २ बटाट्याचा वेल *m*. [Sweet P. रताळें or रताळूं *n*. -the plant रताळी *f*.]

Poteen (po-tēn') [Ir. *poitin*, a little pot.] *n*. (आयर्लंडमधील शेतकऱ्यांनीं चोरून काढलेली) पाटीन नांवाची दारू *f*, आयरिश व्हिस्की.

Potency (pō'ten-si) *n*. See under Potent.

Potent (pō'tent) [L. *potens*, powerful.] *a. producing great physical efforts* बळकट, पराक्रमी, जोरदार, प्रतापी, बलाढ्य, सतेज, तेजस्वी, अमोघ. २ (hence) *efficacious* गुणकारी, गुणकारक, अमोघ, कार्यकारी, जाज्वल्य, जालीम, जलाल, झाल, धनत्तर, सकस, सतेज, रामबाण, कडक, खात्रीचा, हटकून -खात्रीनें लागू पडणारा -गुण देणारा. ३ *mighty, influential* बलाढ्य, प्रचंड, सत्ताधारी, महाप्रतापी, प्रतापी, बलवान्, बलिष्ठ, समर्थ. ४ *powerful, in an intellectual or moral sense, having great influence* वजनदार, भारी. Po'tency *n. inherent strength* वीर्य *n*, बळ *n*, शक्ति *f*, ताकद *f*, पराक्रम *m*, सामर्थ्य *n*, सत्व *n*, जोर *m*, कुवत *f*, तेज *n*. (b) बीजरूप शक्ति *f*, संभाव्य शक्ति *f*. (c) वजन *n*. २ *efficacy* गुणकारिता *f*, कार्यकारिता *f*, गुणकारकत्व *n*, अमोघता *f*, जहाली *f*, जहालपणा *m*, जालीमपणा *m*, जाज्वल्यता *f*. Poten'tial *a. existing in possibility* संभाव्य, संभवनीय, होण्यासारखा, होण्याजोगा, संभवरूप. २ (*physics*) संभाव्य, संभवनीय, बीजरूप. [P. ENERGY संभाव्य शक्ति *f*, बीजरूप शक्ति.] ३ *gram. expressing possibility* शक्य, शक्यभेदाचा. [P. MOOD शक्यार्थ *m*.] P. *n. anything that may be possible, potentiality* संभाव्य गोष्ट, संभवनीय गोष्ट *f*, संभव *m*. २ *elec*. संभाव्यशक्ति *f*.

Potentate (pō'ten-tāt) [Fr. *potentat* –Low L. *potentatus, pa. p. of potentare*, to exercise power.] *n. one who is potent or possesses great power or sway* सत्ताधीश *m*, अधिपति *m*, अधिराज *m*. २ *a*

prince, sovereign, or monarch राजा *m*, नृपति *m*, भूपाल *m*, महीपति *m*, नरपति *m*.

Potential, See under Potent.

Potential'ity *n. possibility* संभाव्यता *f*, संभवनीयता *f*. २ *inherent capability, not actually exhibited* संभाव्यशक्ति *f*, संभाव्यता *f*, बीजरूपशक्ति *f*.

Poten'tially *adv. possibly, not positively* बीजरूपशक्तीच्या रूपानें, संभवनीयतेच्या दृष्टीनें, कदाचित् न जाणो, प्रसंगवशात्.

Poten'tiate *v.t. to render active or potent* समर्थ करणें, सामर्थ्य *n*-शक्ति *f*. देणें. २ *to make possible* शक्य करणें.

P'otently *adv. powerfully* जोरानें, पराक्रमानें, पराक्रमपूर्वक, प्रतापपूर्वक. २ *efficaciously* खात्रीनें, कार्यकारित्वानें, अमोघतेनें, हटकून.

Pother (poth'ĕr) [Ety. dub.] *n. bustle, tumult* गडबड *f*, गर्दी *f*, दंगा *m*, धांदल *f*. P. *v. i.* गडबड *f* -गर्दी *f* -धांदल *f* -त्रेधा *f*. करणें. P. *v. t. to harass and perplex, to worry* (-ला) त्रास देणें, त्रेधा *f*. करणें -उडवणें *g. of o.*

Pot-herb, Pot-hook, Pot-house, See under Pot.

Potion (pō'shun) [Fr. -L. *potio -potare*, to drink.] *n. a draught* घोट *m*, घुटका *m*;-usually of medicine औषधाचा घोट *m*. २ *a liquid medicine* पिण्याचें -प्यायाचें औषध *n*, पेयौषध *n*.

Pot-luck, Pot-sherd, See under Pot.

Pottage (pot'āj) [Fr. *potage -pot.*] *n. a broth of meat and vegetables or of vegetables only* भाजीपाला, किंवा डाळी आणि मांस यांची कढी *f*. (b) तूर, मसुरा इत्यादि डाळींचें वरण किंवा कढी *f*. २ *porridge* ओटधान्याच्या पिठाची लापशी *f*. [Mess of P. *material comfort &c. for which something higher is sacrificed* यःकश्चित् लाभ *m*, थोडासा फायदा *m*.]

Potter (pot'ĕr) [Etymology doubtful.] *v. t.* and *i. to work in a feeble or desultory manner (at,* or *in* a subject or occupation) धरसोडीनें काम करणें, कामांत धरसोड करणें. २ *to trifle away (one's time)* (वेळ) फुकट घालवणें,(क्षुल्लक कामांत) वेळ दवडणें.

Potter (pot'ĕr) *n.* कुंभार *m*, कुंभकार *m*, कुलाल *m*. [Business of a P. कुंभारकी *f*, कुंभारकाम *n*. Frame used by potters to carry earth मंची *f*. Pile of pots arranged by a P. for burning अवा *m*. P.'s patting implement थापटणें *n*, थापटी *f*. P.'s clay-pit मातखाण -खण. P.'s asthma (caused by dust in the pottery industry) कुलालश्वास *m*.]
Pot'tern *a.* कुंभाराचा.

Pot'tery *n. earthenware* मातीचीं भांडीं *n. pl.* (b) कुंभारकाम. २ *potter's workshop* कुंभाराची शाळा *f*, कुंभाराचा कारखाना *m*.

Pottle (pot'l) [Dim. of Pot, q. v.] *n. a little pot* लहान भांडें *n*. २ *a liquid measure of four pints* चार पाइन्टचें कैली माप *n*. ३ *a small basket for holding fruit* फळांची टोपली *f*-करंडी *f*.

Pouch (powch) [Fr. *poche*, a bag.] *n. a small bag usually leathern* (चामड्याची) पिशवी *f*, पाकीट *n*, थैली *f*, खिसा *m*; -for shot तोसदान *n*. २ *a protuberant belly* (so called in ridicule) पोटाची पिशवी *f*. -of a monkey गालफड *n*, गालफट *n*, गालदोडी *f*. -of a bird पिशवी *f*. ३ (*med.*) महापेशी *f*, मोठी पिशवी *f*. P. *v. t. to put or take into a pouch* पिशवींत घालणें -ठेवणें -भरणें. २ *to swallow* (said of birds) गट्ट -चट्ट -मट्ट करणें, मटकावणें, गिळणें.

Pouch'ed *a*. पेशी असलेला, पिशवी असलेला, गालफड असलेला.

Poudrette (pōōdre-t') [Fr. dim. of *poudre*, powder.] *n*. कोळशाच्या भुकटींत मिसळलेलें सोनखत.

Poult (pōlt) [Fr. *poult*, dim. of *poule*, hen, fowl -L. *pullus*, the young of any animal.] *n. a little hen or fowl, a chicken* कोंबडीचें पिलूं or पिलूं *n*.

Poult'erer *n. one who deals in fowls* कोंबडीं, बदकें इ० विकणारा *m*, कोंबडीविक्या *m*, कोंबडीवाला *m*.

Poultice (pōl-tis) [Lit. 'porridge', L. *pultes*, pl. of *puls*, *pultis*, Gr. *poltos*, porridge.] *n. a soft composition of meal, bran, &c. applied to sores* पोटीस *n*, पिकवण *n*, पिठाची पोटडी *f* -पोतडी *f* -पुरचुंडी *f* -पोचंडी *f*, पिंडस्वेद (Ayurvedic). [Bread Poultice = पावाचें पोटिस. Charcoal P. कोळशाचें पो०. Jacket P. जाकिट पो०. Linseed P. अळशीचें पो०. Mustard P. मोहरीचें पो० Starch P. पिष्टसत्वाचें पो० P. of simples or herbs for a sprain उपणा *m*, पेंड *m*.] P. *v. t. to apply a poultice to* पिकवण -पोटिस &c. बांधणें -लावणें; पोटिसानें शेकणें.

Poult'ry *n. domestic fowls* कोंबडीं, बदकें वगैरे (भक्षणोपयोगी) पाळींव पक्षी *m. pl.*, कोंबडीबदकें *n. pl.*, कोंबडींचिबडीं *n. pl.*, कोंबड्याबिंबड्या *f. pl.*

Pounce (powns) [Fr. *ponce*, pumice -L. *pumex-pumicis*.] *n. a fine powder used to prevent ink from spreading on paper*(कागदावर घालण्याची) वाळू *f*, रेती *f*. [P. box रेतीदाणी *f*, वाळदाणी *f*.] (b) (पाटीवर घालण्याची) धूळ *f*. P. *v. t.* (कागदावर) वाळू -रेती घालणें. २ (पाटीवर) धूळ घालणें.

Pounce (powns) [L. *pungere*, *punctum*, to prick.] *n*. (पक्ष्याचा) पंजा *m*. P. *v. i. to fall suddenly and seize with the claws* (with *on* or *upon*) (-वर) झांप *f*-झडप *f*. घालणें -सारणें, झेंपावणें, झडपणें, झेंप *f* -झडप *f*. घालणें. २ *fig*. (-वर) झडप घालणें, हल्ला करणें.

Pounced *a. furnished with claws* पंजे असलेला.

Pound (pownd) [M. E. *pounen* -A. S. *punian*, to beat; -*d* excrescent.] *v. t. to beat* बडवणें, ठोकणें, चेंचणें. २ *to bruise or break into fine particles with pestle &c.* कुटणें, चूर्ण करणें, -rice &c. कांडणें, सडणें, कांडण *n* -सडण *n* -सड *f*-सडणी *f* &c. करणें *g*. *of o*. [To P. coarsely धुमसणें, सडणें. Quantity to be pounded at one time कांडण *n*, सडण

n. QUANTITY THROWN AT A TIME INTO THE MORTAR FOR POUNDING घाणा *m*, घाणी *f.*] P. *v. i.* कुटणें, ठेंचणें, चेंचणें, चेंगरणें, &c. २ (*mach.*) *to make a jarring noise* घरघरणें, करकरणें, घरघर -करकर आवाज होणें *in. con. g. of s.*, -करणें, करकर वाजणें.
Pounding *v. n. the act of beating* कुटणें *n*, ठोकणें *n*, कांडणें *n*, &c. २ कांडण *n*, &c., कांडप *n*, कांडणी *f*, सडण *f*, सडणी *f*, सड *f.*

Pound (pownd) [A. S. *pund* -L. *pondo*, by weight, *pondus*, a weight -*pendere*, to weigh.] *n. a certain specified weight* पौंडभर वजन *n.* २ (esp.) *weight of 12 ozs. Troy or 16 ozs. Avoirdupois* पक्क्या अर्ध्या शेराचें वजन *n*, रत्तल *m*, पौंड *m.* ३ *a British sovereign equivalent to 20 s. sterling* पंधरा रुपये किंमतीचें सोन्याचें नाणें *n*, पौंड *m*, साव्हरीन *m.*

Pound (pownd) [M. E. *pond.* A. S. *pund*, inclosure.] *n. an inclosure, maintained by public authority, in which stray animals are confined* पौन *m*, (सरकारी) कोंडवाडा *m*, चुकारू गुरांची कोंडी *f.* [P. COVERT (वरून) सांवली असलेला कोंडवाडा *m.* P. OVERT (वरून) उघडा (असलेला) कोंडवाडा *m.*] P. *v. t. to shut up or confine* कोंडवाड्यांत घालणें -नेणें -भरणें -ठेवणें -अडकवणें.

Pound'age *n. confinement of cattle &c. in a public pound* (चुकार गुरें सरकारी) कोंडवाड्यांत घालणें *n*-नेणें *n*-ठेवणें *f*, कोंडींत घालणें *n.* २ कोंडवाड्याची फी *f*, कोंडवाड्याचा दंड *m.*

Pound'age *n. a charge or commission made for each pound* दर पौंडामागें घेतलेली वटवणावळ *f.*

Pound'al *n.* एक पौंड वजन एका सेकंदांत एक फूटभर नेणारी प्रेरणा *f*, प्रेरणेचा एकं *m*, पाउंडल *m.*

Pound'ed *pa. t.* P. *pa. p.* कुटलेला, ठेंचलेला, चेंचलेला, &c. चूर्णित, चूर्णीकृत. [ONCE P. (RICE &c.) एकसडी; TWICE P. दुसडी, दुसडा, दुसड, दुवारा; THRICE P. तिसडी, तिसडा, &c.]

Pound'ed *pa. p.* कोंडवाड्यांत घातलेला, कोंडलेला.

Pound'er *n.* कुटणारा *m*, ठेंचणारा *m*, चेंचणारा *m*, कांडणारा *m*, &c. २ *an instrument for pounding; a pestle* वरवंटा *m*, ठेंचा *m*, बत्ता *m*; -for rice मुसळ *n*, गोल्या *m.* ३ कुटण्याचें यंत्र.

Pound'-keeper *n.* कोंडवाड्यावरील अधिकारी *m*, रखवालदार *m*, पौनवाला.

Pound'rate *n. poundage* दरपौंडामागें ठरविलेलें प्रमाण *n*, पौंडी प्रमाण.

Pour (pōr) [Celt., as W. *bwrw*, to throw.] *v. t. to cause to flow in a stream either out of or into a vessel &c.* ओतणें, आंत घालणें, बाहेर सोडणें, धार *f.* पाडणें *g. of o.* २ *to send forth as in a flood* ओतणें, वृष्टि *f* -भडिमार *m* -मारा *m* -वर्षाव *m.* करणें *g. of o.*, पाऊस *m.* पाडणें *g. of o.* ३ *to discharge uninterruptedly* मोकळेपणीं -पूर्णपणें -मन खुलें करून -खुल्या

or मोकळया मनानें सांगणें, ओकणें. P. *v. i. to flow, (as in a stream)* भळभळ -भूळभूळ -भडभड वाहणें, लोट जाणें, लोट निघणें, as, —*the rain* धार *f*- मुसळधार *f.* लागणें -पडणें *in. con. g. of s.*, धोधो -धोधाट पडणें -लागणें, डवडवणें, डवडव *adv.* येणें-पडणें -लागणें, ढांसळणें, कोसळणें, पाणी कोसळणें, पाणी ओतणें, धार *f.* पडणें. २ *to rush in a crowd* लोटणें, डौरणें or डवरणें, मुसंडा or मुसांडा *m* -मुसंडी *f* or मुसांडी *f*, &c. चालणें -निघणें. ३ —forth. पेंव *n* -बीळ *n* -हुंडार *n* -लेंडार *n.* फुटणें *in. con. g. of s.* P. *n. a flood* पूर *m*, लोट *m*, झड *f*, भडिमार *m*, मारा *m*.

Pour'ed *pa. t.* & *pa. p.* Pour'er *n.* Pour'ing *pr. p.*

Pourparler (pōōr-pär-lā') [Fr.] *n. a consultation preliminary to a treaty* तहापूर्वीचें बोलणें *n.*

Pourparty (pōōr-pär'ti) [See Purparty.] *n.* (*law*) *a division, a divided share* भाग *m*, वांटा *m*, हिस्सा *m*, वांटणी *f.* To make P. *to divide and apportion lands previously held in common* (समाईक जमीन) वांटून घेणें, जमिनीची वांटणी -वांटप *n* -करणें.

Pourtray, Same as Portray, q. v.

Pout (powt) [Ety. dub.] *v. i. to thrust out the lips, as in sullenness, displeasure or contempt* ओंठ बाहेर काढणें, ओंठ *m. pl.* काढणें, गाल *m. pl.* फुगवणें. २ (hence) *to look sullen* फुगून -रुसून बसणें, फुगणें, फुरगटणें, फुरकटणें, फुरकट or फुरगूट *n.* येणें -चढणें *in. con.*, रुसणें, रुसवा *m.* येणें *in. con.* -धरणें. ३ *to protrude* (as lips) ओंठ *m. pl.* बाहेर येणें -असणें. P. *n. a sullen protrusion of the lips* (फुरगटल्यामुळें) ओंठ काढणें *n*, बाहेर येणें *n.* Pout'er *n.* Pout'ing *pr. p.* P. *v. n. childish sullenness* फुरगटणें *n*, फुरकट or फुरगूट *n.* Pout'ingly *adv.* फुरगटून.

Poverty (pov'ėr-ti) [O. Fr. *poverte*, (Fr. *pauvrete*) –L. *paupertas,-tatis,-pauper*, poor.] *n. the state of being poor, indigence, need* गरिबी *f*, दारिद्र्य *n*, दरिद्र *n*, दरिद्रीपणा *m*, दरिद्रावस्था *f*, दरिद्रदशा *f*, निर्धनता *f*, ददात or दधात *f*, ओढ *f*, ओढगस्ती *f*, अडचण *f*, दैन्य *n*, दैन्यावस्था *f*, दीनावस्था *f*, हलाकी *f*. Some significant phrases expressing *extreme poverty* are: चुलींत मांजरें विणें, चुलीस अक्षत लागणें, (-च्या) घरीं शिवरात्र असणें, घरांत नकारघंटा वाजणें. [REDUCED TO P. भिकेस लागलेला, गतवैभव, नष्टैश्वर्य. TO BE IN P. गरिबींत असणें.] २ *any deficiency of* (ideas, means of expression, &c.) दुर्भिक्ष *n*, न्यूनता *f*, कमतरता *f*, कमीपणा *m*, टंचाई *f*, दारिद्र्य *n*. P. stricken *a.* दारिद्र्यानें गांजलेला, ओढगस्त, ओढिस्त.

Powder (pow'dėr) [M. E. *pouder*–Fr.–L. *pulvis, pulveris*, dust.] *n. dustlike substance* पूड *f*, पीठ *n*, चूर्ण *n*, भुगा *m*, भुकी *f*, बुकणी *f*, भुकटा *m*, भुकटी *f*, बुकी *f*, भुका *m.* [TO REDUCE TO P. चूर्ण *n.* करणें *g. of o.*] २ *hairpowder* केंसांनां लावण्याची पूड *f.* ३ *gunpowder* (बंदुकीची) दारू *f.* ४ *medic-*

inal preparation पूड *f*, (औषधी) चूर्ण *n*. P. *v. t.* *to reduce to powder or fine particles* चूर्ण *n* -चुरा *m* -पीठ *n* -भुगा *m* -&c. करणें *g. of o.*, चुरणें, बारीक करणें. २ *to sprinkle with powder or as with powder* (-वर) पूड *f*. टाकणें -घालणें -पसरणें. P. *v. i.* पूड *f* -चुरा *m* -पिष्ट *n* -चूर्ण *n*. &c. होणें, बनणें *in. con. g. of s.*, बारीक होणें, चुरणें. २ *to use powder on the hair or skin* केंसांनां किंवा आंगाला पूड लावणें.
Pow'dered *pa. t.* P. *pa. p.* चूर्ण -पीठ &c. केलेला, चुरलेला, बारीक केलेला &c., चूर्णित.

Powder-flask, Powder-horn *n*. (बंदुकीची दारू ठेवण्याचा) शिंगडा *m*.

Pow'der-mill *n*. बंदुकीची दारू करण्याची गिरण *f*, बंदुकीच्या दारूचा कारखाना *m*.

Powder-work, Powder-magazine *n*. दारूखाना *m*.

Pow'dery *a. easily crumbling to pieces* भुसभुशीत, नरम. (b) पिठाळ, पिठूळ, पिठा. २ *dusty* धूळीसारखा. ३ *resembling powder* पिठासारखा, चूर्णसदृश. ४ *consisting of powder* चूर्णमय, चूर्णाचा.

Power (pow'ér) [Fr. -L. *posse*, to be able.] *n. strength, force* शक्ति *f*, सामर्थ्य *n*, जोर *m*, अवसान *n*, बळ *n*, ताकद *f*, पराक्रम *m*, कुवत *f*, मगदूर *m*, धमक *f*, कर्तृत्व *n*, हिय्या *m*, अवांका *m*. २ *sway, dominion* सत्ता *f*, अधिकार *m*, ऐश्वर्य *n*, वर्चस्व *n*, वजन *n*, जोर *m*, चलती *f*, हुकूम *m*, हुकमत *f*. [DAY OR SEASON OF P. चालता काळ. PLENITUDE OF ONE'S P. ऐन ऐश्वर्य *n*, ऐश्वर्याचा भर *m*. PARTY IN P. सत्तारूढ पक्ष *m*, अधिकारारूढ पक्ष *m*.] ३ *an influential person, body or thing* प्रस्थ *n*, धेंड *n*, वजनदार मनुष्य *m*, वजनदार संस्था. ४ *an army or navy* सैन्य *n*, आरमार *n*, फौज *f*, फौजफांटा *m*. ५ *a state* राज्य *n*, सरकार *n*, राष्ट्र *n*. [A FIRST RATE P. पहिल्या प्रतीचें राष्ट्र *n*. THE POWERS, *or* THE GREAT POWERS OF EUROPE बलाढ्य राष्ट्रें (ग्रेट ब्रिटन, फ्रान्स, जर्मनी, आस्ट्रिया, रशिया, इटाली आणि स्पेन).] ६ *one who has authority* (राजानें नेमलेला) अधिकारी *m*, अंमलदार *m*. [THE POWERS THAT BE अधिकारावर असलेले लोक *m. pl.*, अधिकारी वर्ग *m*.] ७ (*colloq.*) *a large quantity, a great number* रगड *f*, लूट *f*. ८ (*math.*) घात. ९ *phys.* शक्ति *f*, बल *n*, सामर्थ्य *n*. [MAGNIFYING P. महत्कारी शक्ति *f*.] १० (*mech.*) शक्ति *f*, बळ. [P. LOOM, See under Loom. P. LATHE (वाफेच्या) शक्तीनें चालणारा चरक. P. MILL (वाफेच्या) शक्तीनें चालणारी गिरण *f*. P. PLANT मुख्य (शक्ति उत्पन्न करणारें) शक्तियंत्र *n*, शक्तीचें इंजन *n*. P. HOUSE शक्तिगृह *n*. P. STATION, SAME AS P. HOUSE.] ११ *active property* शक्ति *f*, धर्म *m*, गुण *m*; as, "High heating P." १२ (*law*) *legal authority* अधिकार *m*, अखत्यार *m*, मुखत्यारी *f*, अखत्यारी *f*. [FULL P.s कुल मुखत्यारी *f*, कुल अखत्यार, पूर्ण अधिकार. P. OF ATTORNEY मुखत्यारपत्र *n*, P. OF LIFE AND DEATH (फांशीची शिक्षा झाले

ल्याला) फांशी माफ करण्याची अखत्यारी. (b) कर्तुमकर्तु शक्ति *f.*] Pow'erful *a. full of power, mighty, potent* शक्तिमान्, सामर्थ्यवान्, समर्थ, बलवान्, बळाचा, बळकट, ताकद् -शक्ति असलेला, सबल, प्रबल, पराक्रमी, बलिष्ठ, बलाढ्य, प्रतापशाली. २ *forcible* जोरदार, जोराचा, प्रबळ, बळकट. ३ उग्र; as, "P. odour." ४ *efficacious* गुणकारी, गुणकारक, जालीम, जाज्वल्य, तेजस्वी, सतेज, अमोघ. ५ (*mining*) *large, capacious* (said of veins of ore) विस्तृत, विस्तीर्ण, रुंद, प्रशस्त, लांबरुंद.

Pow'erfully *adv.* शक्तीनें, सामर्थ्यानें, जोरानें, &c.

Pow'erfulness *n.* सामर्थ्य *n*, बळकटपणा *m*, &c.

Pow'erless *a. weak, impotent* अशक्त, निःशक्त, शक्तिहीन, दुबळा, असमर्थ, पराक्रमहीन, कुचकामी, निर्बल *pop.* निर्बळ, दुर्बल *pop.* दुर्बळ, लाचार, हताश, निष्प्रभाव, निष्पराक्रम, &c. २ *not capable of producing effects* अगुणकारी, निस्तेज, फिक्का.

Pox (poks) [Written for *pocks, pl.* of Pock.] *n. pustules, an eruptive disease* देवी *f. pl.*, फोड्या *f. pl.*, माता *f. pl.*, आया *f. pl.*, बाया *f. pl.*, आंगचें *n*, मसूरिका *f*, मसूरी *f*, शीतला *f. pl.* [SOME VARIETIES OR MODES OF SMALL–P. ARE: घागऱ्या देवी, बुड्या देवी, कोथिंबऱ्या देवी, कथल्या देवी, तांदळ्या देवी. VACCINATED SMALL P. काढलेल्या -काढींव -टोंचलेल्या देवी, शिक्याच्या -कुंभाराच्या देवी -माता. SMALL P. PERSONIFIED शीतला देवी *f.* TO VACCINATE FOR SMALL P. देवी काढणें -टोंचणें. TO BE PITTED WITH THE SMALL P. उकटणें.] २ *chicken-pox* कांजण्या *f-pl.*, कांण्या *f. pl.* ३ *cow pox* गोस्तन शीतला *f. pl.* ४ *the venereal disease* दुःख *n*, गरमी *f*, फिरंगरोग *m*, फिरंगोपदंश *m*, वीसनखीची बाधा *f.*

Practicability, See under Practice.

Prac'ticable, Prac'tical, See under Practice.

Practical'ity, Prac'ticalness *n.* व्यवहाराची बाजू *f*, व्यवहाराचें स्वरूप *n.* २ व्यवहारज्ञान *n*, व्यवहारकौशल्य *n*, व्यवहारचातुर्य *n*, अनुभवशीरपणा *m.*

Prac'tically *adv. in a practical way* वस्तुतः, खरोखरी, व्यवहारदृष्टीनें. २ *by means of practice or use, by experience or experiment* अभ्यासानें, संवयीनें, अभ्यासें करून, प्रयोगानें, अनुभवानें, सरावामुळें, &c. ३ *in practice or use* व्यवहारांत, व्यवहारप्रकरणांत

Practice (prak'tis) [Gr. *praktikos*, fit for doing, *prassō*, I do. 'Practice' शब्दाचा धात्वर्थ 'करणें' असा आहे.] *n. habitual performance* परिपाठ *m*, पाठ *m*, नित्यक्रम *m*, अभ्यास *m*, राब *m*, राबता *m*, सराव *m*, प्रघात *m*, वहिवाट *f*, पुनः पुनरावृत्ति *f.* [ATTAINABLE BY P. अभ्याससाध्य.] २ *customary use* वहिवाट *f*, पाठ *m*, प्रचार *m*, प्रघात *m*, रीति *f*, व्यवहार *m*, चाल *f*, रूढि *f*, वापर *m*, संप्रदाय *m*, आचार *m*, पद्धति *f*. [DAILY P. नित्यपाठ. TO BE IN GENERAL P. वहिवाट *f*, -प्रघात *m* -संप्रदाय *m*-रीत *f*-&c. असणें *g. of s.*] ३ (*Shakes.*)

skill or dexterity acquired by use कुशलता *f*, कौशल्य *n*, निपुणता *f*, नैपुण्य *n*, चलाखी *f*. ४ *actual performance, application of knowledge* (as oppo. to *theory*) व्यवहार *m*, आचरण *n*, कृति *f*, प्रक्रिया *f*, क्रिया *f*, कर्म *n*, प्रयोग *m*, अनुष्ठान *n*. [IN P. व्यवहारांत, प्रत्यक्ष कृतींत. TO PUT INTO P. व्यवहारांत आणणें, कृतींत उतरविणें.] ५ *systematic exercise for instruction* अभ्यास *m*. ६ *the exercise of any profession* (वैद्यकीचा किंवा वकिलीचा) धंदा *m*, काम *n*. ७ (mili.) शस्त्राभ्यास *m*. [BALL P. गोळीबार *m*. BLANK P. वायबार *m*, शुष्केष्टि *f*.] ८ (*Bacon*) *art, artifice, stratagem* (usually in a bad sense) युक्ति *f*, क्लृप्ति *f*, कावा *m*, हिकमत *f*, लुच्चेगिरी *f*. ९ (*math.*) हिस्सेरशी *f*, पातीचा हिशोब *m*, व्यवहारगणित. १० (*law*) वहिवाट *f*. P. *v. t.* (usually written *Practise*) *to do or perform frequently, customarily or habitually* नित्य करणें, परिपाठ -अभ्यास *m*-संवय *f*-वहिवाट *f*-नित्यनेम *m*-राबता *m*. ठेवणें *g. of o.*, नित्य -नेहमीं -हंमेष -हरहमेश करणें -करीत असणें *or* राहणें, अभ्यास *m*. ठेवणें -करणें -राखणें *g. of o.* २ *to exercise or follow, as a trade, art,* &c. (धंदा *m*, &c.) करणें, (धंदा *m*, &c.) चालवणें *g. of o.* ३ *to exercise oneself in, for instruction or improvement* संवय *f*. करणें -ठेवणें *g. of o.*, करणें, आचरणें. ४ *to put into practice, to carry out* क्रियेंत-आचारांत आणणें, अंमलांत -व्यवहारांत आणणें, बजावणें, अंमलबजावणी *f*. करणें. P. *v. i.* संवय -ठेवणें, राबता *m* -अभ्यास *m*. &c. ठेवणें-राखणें. २ *to learn by practice, to form a habit* शिकणें, वळण *n* -संवय *f*. लावून घेणें. ३ *to try artifices or stratagems* कपट *n* -कसब *n* -कावा *m* -कावा -दावा *m* -डावपेंच *m. pl.* -पेंचपाच *m*. लढवणें -योजणें -चालवणें. ४ *to exercise or pursue an employment or profession, esp. that of medicine or of law* वैद्यकीचा किंवा वकिलीचा धंदा *m* -काम *n*. करणें.
Practicabil'ity *n*. व्यवहार्यता *f*, साध्यता *f*, सुसाध्यता *f*, शक्यता *f*, सवघडपणा *m*. २ उपयुक्तता *f*.
Prac'ticable *a. that may be done, feasible* व्यवहार्य, साध्य, करण्याजोगा, आचरणीय, आचरणांत आणण्याजोगा, सुसाध्य, सुकर, सुखसाध्य, सुगम, शक्य, सवघड, सोपा. २ *capable of being used, passable* चालण्यासारखा, चालण्याजोगा, उपयोग होण्यासारखा -जोगा, उपयोगाचा,—a road &c. गम्य, गमनीय, गमनार्ह, चढायाजोगा -सारखा. Prac'ticableness *n*. Prac'ticably *adv*. Prac'tical *a. of or pertaining to practice or action* क्रियेचा, क्रियाविषयक -संबंधीं, कृतीचा, कृतिविषयक -संबंधीं, व्यापाराविषयींचा, व्यापारविषयक, क्रियात्मक, प्रयोगात्मक. [P. joke हाताची थट्टा *f*, हातमस्करी *f*.] २ *capable of being turned to use or account, useful* (in distinction from *ideal* or *theoretical*) व्यवहारोपयोगी, व्यावहारिक, व्यव-

हारांत उपयोगी पडणारा, फायदेशीर, कामाचा, क्रियायोग्य. ३ *evincing practice or skill, capable of applying knowledge to some useful end* क्रियाकुशल, कृति करणारा, (हातानें) काम करणारा. ४ *derived from practice* अभ्यासप्राप्त, अभ्यासानें-संवयीनें येणारा -होणारा -मिळणारा, सरावाचा, अभ्यासाचा, क्रियासिद्ध.

Prac'tised *pa. t.* P. *pa. p. experienced, skilled, expert* कसलेला, अनुभवी, अनुभवीक, अनुभवशीर, अभ्यस्त, वहिवाटलेला, राबलेला, मुरलेला, घसवटलेला, घटलेला, घोळलेला, रुळलेला, कसबी, माहितगार, हुषार, चतुर, कुशल, &c. २ *used habitually, learned by practice* नित्य -नेहमीं केलेला -वापरलेला, नेहमींच्या वापरांतला, अनुष्ठित.

Prac'tiser *n.* सराव -अभ्यास करणारा *m.* २ धंदेवाला *m,* धंदेवाईक मनुष्य *m.*

Practi'tioner, Practi'cian *n. one who is engaged in the actual use or exercise of any profession or art* (particularly of law or medicine) धंदेवाला *m,* धंदा करणारा -चालवणारा. [MEDICAL P. वैद्यकीचा धंदा करणारा *m,* वैद्य *m,* डाक्टर *m,* हकीम *m.* LEGAL P. वकील *m.*]

Præcor'dia (med.) *n.* हृदयाचा पुढचा छातीचा भाग.

Præmunire (prem-ū-nī're) [A corr. of L. *præmonere,* to forewarn, to cite.] *n.* (English Law) *the offence of disregard or contempt of the king and his government,* esp. *the offence of introducing papal or other foreign authority into England* (धर्मप्रकरणांत पोपाचा किंवा इतर राष्ट्रांचा सर्वश्रेष्ठाधिकार मानल्यामुळें होणारा) राजावज्ञेचा अपराध *m,* प्रेम्यूनायरेचा गुन्हा *m.*

Prætor (prē'tor) [Lit. 'one who goes before,' L. *prætor* for *præitor* –*præ,* before, *ire, itum,* to go.] *n.* प्राचीन रोमन लोकांतील कॉन्सलच्या खालचा अधिकारी *m,* प्रीटर *m.*

Pragmatic,-al (prag-mat'ik,-al) [Fr. *pragmatique* –L.–Gr. *pragmatikos* –*pragma* –*pragmatos,* deed, and *prassein,* to do.] *a. meddlesome, officious* लुबरा, लुडबुडा, लुडबूड करणारा, नसती उठाठेव करणारा, चोंबडा, मध्यें तोंड घालणारा. २ (–*ic*) *of the affairs of a State* राज्यकारभारासंबंधीं. [P. SANCTION *n.* राज्यप्रकरणासंबंधीं (महत्वाच्या गोष्टींविषयीं) राजाज्ञा किंवा राजनिर्णय. ग्यालिकन चर्चच्या स्वातंत्र्याबद्दल फ्रान्सच्या सातव्या चार्लसनें १४३८ सालीं दिलेला राजनिर्णय, व मेरिया थेरेसाला आपला वारस नेमल्याबद्दल जर्मनीच्या साहाव्या चार्लसनें सन १७२४ सालीं दिलेला राजनिर्णय या दोन अर्थीं विशेषतः PRAGMATIC SANCTION हा शब्द युरोपच्या इतिहासांत प्रसिद्ध आहे.] Pragmat'ic *n. one skilled in affairs* कार्यकुशल -चतुर मनुष्य *m,* कामांत हुषार -निष्णात -वाकबगार मनुष्य *m,* कामाचा चांगला माहितगार *m.* २ *a solemn public ordinance or decree* राजाज्ञा *f,* ग्वाही *f,* द्वाही *f.* Pragmat'ically *adv.*

लुबरेपणानें, चोंबडेपणानें, लुडबुडेपणानें, लांडा कारभार करून. Prăgmat'icalness *n.* लुबरेपणा *m*, चोंबडेपणा *m*, लुडबुडेपणा *m*, चोंबडा स्वभाव *m*, लांडा कारभार करण्याची संवय *f*.

Prairie (prā'-ri) [Fr. –L. *prataria*, meadowland, –L. *pratum*, a meadow.] *n*. उत्तर अमेरिकेंतील गवताळ रान *n*, प्रेरी. ह्यांत झाडें उगवत नाहींत.

Praise (prāz) [O. Fr. *preis* (Fr. prix) –L. *pretium*, price, value.] *n. commendation for worth, laudation* स्तुति *f*, प्रशंसा *f*, तारीफ *f*, स्तवन *n*, स्तव *m*, स्तुतिवाद *m*, स्तोत्र *n*, वाखाणणी *f*, वाखाणणूक *f*, वाखाण *f*, नांवाजणी *f*, नांवाजणूक *f*, शाबासकी *f*, गुणानुवाद *m*, गुणवर्णन *n*, स्तुतिस्तोत्र *n*. २ *the joyful tribute of gratitude or homage rendered to the Divine Being, worship, particularly by song* ईशस्तवन *n*, ईशस्तुति *f*, ईशगुणानुवर्णन *n*. ३ *the object, ground, or reason of praise* स्तुतिविषय *m*, स्तुतिहेतु *m*, स्तुतिकारण *n*, स्तुतिभाजन *n*. P. *v. t. to commend* स्तुति करणें, प्रशंसा -तारीफ -नांवाजणी -वाखाणणी -स्तवन &c. करणें, गुण *m. pl.* सांगणें -वर्णणें-गाणें, स्तवणें, वाखाणणें, प्रशंसणें, नांवाजणें, गुणानुवाद *m* -गुणकीर्तन *n*. करणें *g. of o*. २ *to extol in words or song, to glorify as in worship* (applied esp. to the Divine Being) ईशस्तुति -ईशस्तवन करणें, ईश्वराचे गुण गाणें. Prais'able *a*. स्तुतीस पात्र, वाखाणण्याजोगा -सारखा, स्तुत्य, प्रशंसनीय, श्लाघ्य. Prais'ably *adv*. स्तुत्यपणानें, प्रशंसनीयपणानें, &c. Prais'ed *pa. t.* P. *pa. p.* स्तुत, शंसित. Praise'less *a*. स्तुतिविरहित. Prais'er *n*. स्तुति -प्रशंसा -तारीफ &c. करणारा *m*, वाखाणणारा *m*, &c. २ स्तोता *m*, ईशस्तवक *m*. Praise'worthily *adv*. स्तुत्यपणानें, प्रशंसनीय तऱ्हेनें. Praise'worthiness *n*. स्तुत्यता *f*, स्तुत्यपणा *m*, स्तुतियोग्यता *f* -पात्रता *f*, प्रशंसनीयता *f* -पणा *m*, श्लाघ्यता *f*. Praise'worthy *a*. स्तुत्य, प्रशंसनीय, स्तुतीस पात्र, वाखाणणी -तारीफ -नांवाजणी करण्यासारखा -जोगा.

Praiseworthy, See under Praise.

Prance (prans) [Another form of Prank.] *v. i. to spring or bound, as a horse in high mettle* नाचणें, उडणें, उड्या मारणें. २ *to ride on a prancing horse* दिमाखानें -तोऱ्यानें घोड्यावर बसणें, घोड्यावरून मिरवत जाणें. ३ *to walk or strut about in a pompous showy manner* मुरडणें, मुरडत जाणें -चालणें, नखऱ्यानें -दिमाखानें -ऐटींत चालणें.

Pran'cer *n. a horse with prances* (गुरमीमुळें) नाचणारा घोडा.

Prandial (pran'di-al) [L. *prandium*, a repast.] *a*. भोजनाचा, जेवणाचा, भोजनविषयक -संबंधीं, &c.

Prank (prangk) [Closely akin to *prink*, which is a nasalised form of Prick.] *v. t. to adorn showily, to dress or equip ostentatiously* (often followed by *up*) नटविणें, थाटमाट *m*. करणें *g. of o*., चढी-

पट्टी *f* -टाकमटिका *m* -टाकमटिकला *m.* करणें. P. *v. i.* भपका *m* -थाटमाट *m.* करणें-उडविणें. P. *n. a sportive action* चेष्टा *f,* चाळा *m,* चार *m. pl.,* चोज *n,* ढंग *m,* ख्याल *m. pl.,* रंगढंग *m. pl.* २ *a mischievous trick* कुचेष्टा *f,* ढंग *m,* माकडचेष्टा *f,* मर्कटचेष्टा *f,* टिवल्या-बाव्हल्या *f. pl.,* उनाडकी *f,* उनाड चाळा *m.* Prank'ed *pa. t. & pa. p.* Prank'er *n.* भपकेबाज -झोंकबाज -झोंकदार -नखरेबाज मनुष्य *m,* नटवा *m.* Prank'ish *a.* चेष्टेखोर, कुचेष्टेखोर.

Prate (prāt) [Scand. and Low Ger. as Dan. *prate,* Dut. *praaten,* to tattle.] *v. i. to be loquacious, to babble* बडबडणें, वटवटणें, बकबकणें, बकणें, वचवचणें, वचावचा बोलणें, प्रलापणें, बडबड *f* -वटवट *f* -बकवा *f. pl.* लावणें -मांडणें, बाता *f. pl.* खबाळणें -मारणें -झोंकणें -ठोकणें, गोष्टिश्राद्ध *n.* करणें, फकांड्या *f. pl.* मारणें, लवलब बोलणें, चरबट लावणें, गप्पाष्टक *n.* सांगणें, वाचाळता *f* -वाचाळपणा *m.* करणें, वायचळणें,—*intens.* भडभडणें, भिरभीर -भडभडा or भडभडां बोलणें, लंवलंव बोलणें, तोंडावर नक्षत्र *n.* पडणें *g. of s.,* तोंड *n.* सुटणें *g. of s.* P. *v. t. to utter foolishly* मूर्खासारखें अचावचा बोलणें, बडबड लावणें, बडबडणें, बोलणें, बरळणें, वायचळणें. P. *n. trifling talk* वटवट *f,* बडबड *f,* गप्पा *f. pl.,* तोंडसुख *n,* वृथा जल्पना *f,* वृथा वल्गना *f,* बकवा *f. pl.,* बकणी *f,* काथाकूट *f,* भाकडकथा *f,* अगडबगड *n,* अरबचरब *n,* अरबटचरबट *n,* फकांड्या *f. pl.,* वाग्जल्प *m,* वाग्जल्पना *f,* लुबलुब *f,* बरळ *f,* बडबडाध्याय *m,* गोष्टिश्राद्ध *n,* गप्पाष्टक *n,* वाचाळपणा *m,* वायफळ बोलणें *n.*

Prat'er *n.* बडबड्या *m,* वटवट्या *m,* जल्पक *m,* गप्पीदास *m,* गप्पाष्टक्या *m,* बकबकणारा *m,* वटवटणारा *m,* बडबडणारा *m,* बाता कुटणारा *m,* वाचाळ.

Prat'ing *pr. p. & v. n.* Prat'ingly *adv.* बडबड करून, वटवट लावून, वचवच, वचावचा, लुबलुब, &c.

Prattle (prat'l) [Freq. of *Prate* q. v.] *v. i. to talk much and idly* वचवचा बोलणें, अगडतगड भाषण करणें, &c. २ *to utter child's talk* बोबडें बोलणें, बालभाषण *n.* करणें, किलबिलणें, किलकिलणें, किलबील *f* -किलकील *f.* करणें. P. *v. t.* वचावचा बोलून टाकणें. P. *n.* बोबडें बोलणें *n,* बालभाषण *n,* प्रलाप *m,* बालशब्द *m,* मुलांची किलकील *f* -किलबील *f,* किलबिलाट *m,* किलबील *f.* Prat'tler *n.* बोबडें बोलणारा, वचावचा बोलणारा.

Pravity (prav'i-ti) [L. *pravitas,-pravus,* crooked, perverse.] *n. deterioration, degeneracy, corruption* बिघाड *m,* ऱ्हास *m,* विकार *m,* विक्रिया *f,* भ्रष्टता, खराबी *f.* २ (esp. moral) *moral perversion* नैतिक ऱ्हास *m,* अवनति *f,* अनीति *f.*

Prawn (prawn) [Ety. unknown.] *n. zool. a small crustacean animal like the shrimp* कोळंबें *n,* झिंगा *m,* अग्निमत्स्य *m.*

Praxis (praks'is) [Gr.-*prassein, praxis,* to do.] *n.*

use, practice, (esp.) *exercise* संवय *f,* अभ्यास *m,* पाठ *m.* २ (hence) *an example or form of exercise or a collection thereof for practice* (सोडविण्याकरितां दिलेलें) उदाहरण.

Pray (prā) [O. Fr. *preier* (Fr. *prier*)–L. *prec* or *prex, prec-is,* a prayer, akin to Sk. पृच्छ्.] *v. i. to ask or make requests earnestly, to make entreaty or supplication* विनंति करणें, प्रार्थना करून मागणें, याचना करणें, विनवणी करणें, पायां पडणें. २ (esp.) *to address the Supreme Being with adoration, confession, supplication and thanksgiving* देवाची-देवाजवळ प्रार्थना करणें, ईशप्रार्थना *f* -भगवत्प्रार्थना *f.* करणें,—among Mahomedans नमाज or निमाज पढणें. I Pray *or* (by ellipsis) Pray (usually used in asking a question, making a request, introducing a petition, &c.) कृपा-मेहेरबानी करून, मेहेरबानीनें. P. *v. t. to entreat, to implore, to beseech* (आग्रहानें) विनंति *f* -प्रार्थना *f.* करणें *g. of o.,* प्रार्थणें, विनवणें, दाढी *f.* धरणें *g. of o.,* नाकीं दुराही *f.* काढणें, पायां पडणें *g. of o.* २ *to entreat for, to seek, to obtain by supplication* पदर पसरून मागणें, मागण्यासाठीं पदर पसरणें. ३ *to effect or accomplish by praying* प्रार्थना -विनंति &c. करून मिळविणें -घडवून आणणें. To P. in aid मदत बोलावणें. Pray'-ed *pa. t.* P. *pa. p.* प्रार्थिलेला, प्रार्थित. Prayer *n.* प्रार्थना करणारा *m,* प्रार्थणारा *m,* प्रार्थक *m.* P. *n.* प्रार्थना -विनंति &c. करणें *n.* २ *earnest entreaty or request* आग्रहाचें मागणें *n,* आग्रहपूर्वक (केलेली) विनंति *f,* प्रार्थना *f,* पायधरणी *f,* आराधना *f.* ३ (hence) *a petition or memorial addressed to a court or a legislative body* अर्ज *m,* अर्जी *f.* ४ (with reference to the Supreme Being) देवाची -देवाजवळ प्रार्थना करणें *n.* (b) ईशप्रार्थना *f,* ईशाराधना *f,* उपासना *f.* [LORD'S PRAYER ख्रिस्तानें स्वतः सांगितलेली नमुनेवजा प्रार्थना *f,* ख्रिस्तोपदिष्ट प्रार्थना *f.*] ५ *the form of words used in praying* प्रार्थना *f,* ईशाराधनस्तोत्र *n.*

Prayer'ful *a. devotional, praying much or often* भजनशील, भजन -निष्ठ -परायण, भाविक, प्रार्थनेचा.

Prayer'fully *adv.* भाविकपणानें, भावानें, भावपूर्वक, &c.

Prayer'fulness *n.* भजननिष्ठा *f,* भाविकपणा *m.*

Prayer'less *a.* ईशप्रार्थना केल्याशिवाय राहणारा, ईशप्रार्थना न करणारा.

Pray'ingly *adv.* विनंतिपूर्वक, प्रार्थना करून, पायां पडून.

Preach (prēch) [Fr. *prêcher,* to preach –L. *prædicare,* to proclaim. ह्या शब्दाचा धात्वर्थ (बातमी) जाहीर करणें असा आहे.] *v. i. to deliver a sermon or a religious address* उपदेश *m.* करणें, धर्माचा उपदेश करणें, धर्मपर व्याख्यान देणें, धर्म सांगणें -समजावून देणें. २ *to give serious advice on morals, to discourse earnestly* नीतीचा उपदेश करणें, उपदेशाच्या गोष्टी सांगणें, कळकळीचा उपदेश करणें, बोध

करणें. P. *v. t. to proclaim by public discourse* धर्मपर व्याख्यान देणें, धर्मोपदेश करणें, (जाहीर रीतीनें) धर्माचा किंवा शुभवर्तमानाचा उपदेश करणें. २ *to teach publicly* (जाहीर) उपदेश करणें *g. of o.*, प्रसिद्धपणें सांगणें -शिकविणें. [To P. UP (जाहीर व्याख्यानांच्या रूपानें -ची) स्तुति करणें, बाजू उचलून धरणें. To P. DOWN (जाहीर व्याख्यानानें) निंदा करणें -पाडाव करणें.] ३ *to advise earnestly* कळकळीनें सांगणें, आग्रहपूर्वक सांगणें, बोध करणें *g. of o.* Preach'ed *pa. t. & pa. p.*

Preach'er *n. one who discourses publicly on religious subjects* धर्मोपदेशक *m*, धर्माचा उपदेश करणारा *m*. २ *one who inculcates anything with earnestness* उपदेशक *m*, कळकळीनें उपदेश करणारा.

Preacher'ship *n.* धर्मोपदेशकाचें काम -जागा *f.*

Preach'ify *v. i. to moralize tediously* उपदेशाचा पाल्हाळ लावणें, उपदेशाचें चऱ्हाट लावणें.

Preach'ing *pr. p.* P. *v. n. the act.* धर्मोपदेश करणें. २ *a sermon, a public religious discourse* जाहीर धर्मोपदेश *m*. ३ *serious, earnest advice* कळकळीचें -आग्रहाचें सांगणें *n*, बोध *m*, उपदेश *m*.

Pre-acquaint (prē-ak-kwānt') *v. t. to acquaint beforehand* (-ला) आगाऊ बातमी -माहिती देणें.

Preacquaint'ance *n.* पूर्वज्ञान *n*, आगाऊ बातमी *f* -माहिती *f.*

Preamble (prē-am'bl *or* prē'am-bl) [Lit. that which goes before, Fr. *pre'ambule* –L. *præ*, before, and *ambulare*, to go.] *n. an introductory portion* प्रस्तावना *f*, उपोद्घात *m*, प्रास्ताविक लेख *m*, सदर *n*. २ (specif.) *the introductory part of a statute which states the reasons and intent of the law* प्रस्तावना *f*, कायदा करितांना त्याचीं कारणें व हेतु यांचा उल्लेख असलेला प्रास्ताविक लेख *m* P. *v. t. & v. i.* (*Milt.*) प्रस्तावना जोडणें -लिहिणें -लावणें.

Pre-announce' *v. t.* आगाऊ जाहीर -प्रसिद्ध करणें.

Pre-appoint' *v. t.* आधींच -आगाऊ नेमणें -नेमणूक करणें.

Pre-appoint'ment *n.* आगाऊ (केलेली) नेमणूक *f.*

Pre-arrange' *v. t. to arrange beforehand* आगाऊ व्यवस्था *f.* करणें *g. of o.*, योजून ठेवणें.

Pre-audience (prē-aw'di-ens) [L. *præ*, before, and *audience*.] *n. right of previous audience or hearing* (इतर वकिलांपूर्वीं एखाद्या वकिलाचा त्याचें म्हणणें) ऐकण्याचा अग्रमान.

Prebend (preb'end) [L. *præbenda*, a payment to a private person from a public source –*præbere*, to give.] *n. a payment or stipend* वेतन *n*, पगार *m*, वर्षासन *n*, नेमणूक *f*. २ क्यानननला तोडून दिलेला क्याथेड्रल चर्चच्या किंवा कालेजिएट चर्चच्या उत्पन्नाचा भाग *m*, वृत्ति *f*. Preben'dal *a.* क्यानननच्या वृत्तीसंबंधीं. २ क्याननची वृत्ति असलेला.

Preb'endary *n. an ecclesiastic who enjoys a prebend* वृत्ति असलेला ख्रिस्ती 'क्यानन.'

Precarious (pre-kā'ri-us) [Lit. 'obtained by prayer or entreaty,' –L. *precarious, –precem*, prayer.] *a. held during the pleasure of another* परतंत्र, पराधीन, दुसऱ्याच्या मर्जीवर अवलंबून असणारा, अस्थिर, डळमळीत, अनिश्चित; as, "P. tenure." २ *dependent on chance* अनिश्चित, गैरखात्रीचा, यदृच्छाभव; as, "Makes a P. living." ३ *perilous* धोक्याचा, अनिश्चित; as, "The P. life of a fisherman." Preca'riously *adv.* पराधीनपणानें, ताबेदारीनें. २ अनिश्चितपणानें. Preca'riousness *n.* पराधीनता *f*, पराधीनपणा, परस्वाधीनपणा *m*, अन्याधीनता *f*, अस्वाधीनता *f*. २ अनिश्चितपणा *m*, डळमळीतपणा *m*, लटपटीतपणा *m*.

Precative, Precatory (prek'a-tiv, tōri) [L. *precatorius–precari*, to pray.] *a.* विनंतीरूपाचा, सूचनादर्शक, इच्छादर्शक (मृत्युपत्रांतील शब्द, हुकूम नव्हे).

Precaution (pre-kaw'shun) [Fr. –L. *præ*, before, and Caution.] *n. caution or care beforehand* (अगाऊ) खबरदारी *f*, पूर्वदक्षता *f*, पूर्वोपाय *m*, आगाऊ (केलेला) बंदोबस्त *m*, सावधगिरी *f*, (आधींपासून -पूर्वींच ठेवलेली) हुषारी *f*, हुशारत *f*, दक्षता *f*. २ *a precautionary act* अनिष्टनिवारणोपाय *m*, पुढची तजवीज *f*. [To take P.s against पूर्वींच दक्षता ठेवणें, द्वारबंध *m.* करणें.] P. *v. t. to warn or advise beforehand* आगाऊ सूचना देणें -देऊन ठेवणें, जागा -सावध करणें.

Precau'tional, Precau'tionary *a.* सावधगिरीचा, आगाऊ खबरदारीचा, दक्षतेचा. २ पूर्वोपायाचा, पूर्वोपायरूप, पूर्वोपायात्मक. ३ जागा करणारा, सावध करणारा -ठेवणारा.

Precau'tious *a. using precaution* सावध -हुषार -जागा राहणारा, खबरदारी घेणारा -ठेवणारा -राखणारा, तजवीज ठेवणारा -राखणारा. Precau'tiously *adv.* सावधगिरीनें, हुषारीनें, दक्षतेनें. Precau'tiousness *n.* सावधगिरी *f*.

Precede (pre-sēd') [Fr. *précéder*–L. *præcedare–præ*, before, and *cedere*, to go.] *v. t. to go before in* (a) *order of time* आधीं -अगोदर -पूर्वीं &c. येणें -होणें -घडणें. (b) *order of place* पूर्वीं येणें -चालणें -जाणें, पुरोगमन *n.* करणें, पुरोगामी होणें. (c) *rank or importance* (मानसन्मानासंबंधीं) पहिला -प्रथम -पुरस्सर असणें, अग्रेसर असणें.

Preced'ence *n.* आधीं घडणें *n* -होणें *n.* (b) अग्रगमन *n.* २ *right to more honourable place, superior rank* पहिला मान *m*, अग्रमान *m*, अग्रपूजा *f*, अग्रपूज्यता *f*, अग्रस्थान *n*, अग्रमानार्हता *f*. ३ *priority* प्राधान्य *n*, वर्चस्व *n*, श्रेष्ठत्व *n*, मुख्यता *f*.

Preced'ent *a. antecedent* पूर्वींचा, आधींचा, मागचा, मागील, अगोदरचा, अगोदरील, आगला, अदला, पूर्व. २ पूर्वगामी, अग्रगामी.

Prec'edent *n. a parallel case in the past* मागचा दाखला, मागील -पूर्वींचा दाखला *m* -उदाहरण *n* मामूल *m*, शिरस्ता *m*.

Prec'edented *a. having a precedent, warranted by an example* पूर्वी घडलेला -झालेला, दृष्टोदाहरण, दृष्टोदाहरणक, पूर्वी घडलेलें उदाहरण असलेला.

Preced'ently *adv. beforehand, antecedently* आधींच, आगाऊ, पूर्वींच, अगोदर, प्रथम, पूर्वीं, पहिल्यानें.

Preced'ing *pr. p. going before* (oppo. to *following*) पूर्वींचा, आधींचा, मागचा, मागला, मागील, प्रथमचा, अगोदरचा, &c. [THE P. AND THE FOLLOWING पूर्वापर, पूर्वोत्तर.]

Precentor (pre-sen'tor) [L. *præ*, before, and *cantor*, a singer.] *n. he that leads in music, the leader af a choir* गाण्यांतील म्होरक्या *m*, अग्रगायक.

Precept (prē'sept) [Fr. *precepte*–L. *præceptum*–*præ*, before, and –*capere*, to take.] *n. a command, a maxim* आदेश *m*, नियम *m*, विधि *m*, आज्ञा *f*, शास्त्राज्ञा *f*. २ *moral instruction* (नीतीचा) उपदेश *m*, (नीतिपर) बोध *m*; as, "Example is better than P." ३ *divine command* ईश्वराची आज्ञा *f*, दैवी आज्ञा *f*. ४ *a writ or warrant* (कोर्टाचा वगैरे) लेखी हुकूम *m*, आज्ञा *f*. ५ *a written order to arrange for and hold an election* निवडणूक करण्याकरितां (शेरिफाचा) लेखी हुकूम *m*. ६ *an order for collection or payment of money under a rate* (कर वसूल करण्याकरितां) लेखी हुकूम *m*.

Precep'tive *a*. विधिरूप, विधायक, नैयमिक, आज्ञेसारखा.

Precep'tor *n*. आज्ञा करणारा *m*, हुकूम सोडणारा *m*, नियम घालून देणारा *m*. २ *a teacher, an instructor* गुरु *m*, उपदेशक *m*, अध्यापक *m*, शिक्षक *m*, वस्ताद *m*. [FAMILY P. कुलगुरु *m*.] ३ *the head of a preceptory among the Knights Templars* 'नाइट्स् टॅंप्लर्स'च्या संस्थेचा अध्यक्ष *m*-मुख्य *m* -गुरु *m*. **Precepto'rial** *a*. शिक्षकाचा, गुरूचा, गुरुविषयक. **Precept'ress** *n. fem.*

Precession (pre-sesh'un) [See Precede.] *n*. (*astron.*) अयनचलन *n*, अयनांश. [P. OF THE EQUINOX अयनगति, विषुवायन *n*.]

Precinct (prē'-singkt) [Lit. 'girt about,' 'encompassed,' L. *præcinctus*, pa. p. of *præcingere*-*præ*, before, and *cingere*, to gird, to surround.] *n. limit or boundary (of a place)* (often in the *pl.*) हद्द *f*, मर्यादा *f*, शींव *f*, सीमा *f*, पालव. २ *a district within certain boundaries* विशिष्ट (मर्यादेंतील) प्रांत *m* -भाग *m*, टापू *m*. ३ *limit of jurisdiction or authority* अधिकाराखालील भाग *m*, अधिकारांतील प्रांत *m*, अधिकारमर्यादा *f*.

Precious (presh'us) [L. *pretiosus* -*pretium*, price.] *a. of great price or worth* मौल्यवान्, फार मोलाचा, मोठ्या किंमतीचा, फार किंमतीचा, बहुमोल, बहुमूल्य, महार्घ, अमूल्य. [THE P. METALS (सोनें, रुपें वगैरे) मौल्यवान् धातु *f. pl.* P. STONE रत्न *n*. VERY P. सोन्याचा, लाख रुपयांचा.] २ *highly esteemed, dear* प्रिय, आवडता, लाडका, प्यार; as used of scamps, black-

guards, &c. पक्का, बिलंद, इरसाल, अट्टल. Pre'ciously *adv. expensively* मोठा खर्च करून, खर्चानें. २ *extremely* अतिशय. ३ *dearly* फार प्रेमानें, प्रेमपूर्वक, लाडानें, लाड करून, &c. Pre'ciousness *n.* बहुमोलपणा *m*, बहुमूल्यता *f*, मोठी किंमत *f* -मोल *n*, अमोलपणा *m*, अमूल्यता *f*. २ मोठी योग्यता *f* -लायकी *f*, अपूर्वाई *f*.

Precipice (pres'i-pis) [Fr. –L. *præcipitium*, a steep place, *præ*, before, and *caput*, *capitis*, the head.] *n. a headlong steep, an abrupt declivity* (तुटलेला) कडा *m*, कड *f*, डगर *f*, प्रपात *m*.

Precipitance,-cy, See under Precipitant.

Precipitant (pre-sip'i-tant) [Pr. p. of L. *præcipio*. See Precipitate.] *a. falling headlong, moving down precipitately* मुसांडी मारणारा -घेणारा, धाडकन धाडधाड खालीं पडणारा, अधोधावी. २ *hasty, reckless* उतावळा, उतावीळ, धांदल्या, धांदरा, धांदरट, अविचारी, गडबड्या, धडपड्या, लगबग्या, हूड, हुरमट, अविमृश्यकारी, धसमुसळया. ३ *unexpectedly brought on, rashly hurried* उतावळेपणाचा, उतावळीचा, जलदीचा, धांदलीचा, घाईचा, कच्चे मसलतीचा, धांदरटपणें केलेला, अविचारामुळें ओढवलेला. P. *n.* (*chem.*) अवक्षेपक, सांका पाडणारा. Precip'itance,-cy *n. headlong hurry, rash haste in resolving or executing purpose* उतावळेपणा *m*, उतावीळपणा *m*, उतावळ *f*, उतावळी *f*, धांदल *f*, गडबड *f*, धांदरटपणा *m*, घाई *f*, जलदी *f*, आगपाई *f*, आवेग *m*, धडपड *f*, धडफड *f*, धडबड *f*, अविमृश्यकारिता *f*, अविचार *m*, अल्लडपणा *m*, हूडपणा *m*. Precip'itantly *adv.* उतावळेपणानें, उतावळीनें, धांदलीनें, धांदरटपणानें, गडबडीनें, मागें पुढें पाहिल्यावांचून, पुरा विचार केल्याशिवाय, घे म्हटल्या, सहसा (*lit.*).

Precipitate (pre-sip'i-tāt) [L. *præcipito,- atus*- *præceps*. See Precipice.] *a. overhasty* उतावळा. २ *hurried, said or done before the time* धांदलीचा, अवेळीं झालेला -केलेला -म्हटलेला. ३ *falling, flowing, or rushing headlong* मुसांडीनें पडणारा -वाहणारा, धाडधाड जाणारा -कोसळणारा -येणारा. P. *n.* (*med.*) (औषधें मिसळलीं असतां खालीं बसणारा) सांका *m*, अवक्षेप *m*. P. *v. t. to throw headlong* डोईकडून -डोकीकडून टाकणें -फेंकणें -लोटणें, खालीं लोटणें -ढकलणें -टाकणें -ढकलून देणें, धाडकन लोटून देणें, अवक्षेप करणें *g. of o.* (b) कड्यावरून टाकणें -लोटणें. २ *to hurry rashly* घाई *f* -जलदी *f* -धांदल *f* -उतावळ *f*- &c. करणें, घायतावणें, चेपीत नेणें -आणणें. ३ (*chem.*) *to cause (substance) to be depsoited in a solid form from a solution* तळीं बसवणें, सांका *m*. पाडणें *g. of o.*, अवक्षिप्त करणें. P. *v. i. Shakes.* डोईकडून -डोकीकडून पडणें, मुसांडी मारणें -घेणें -घेत जाणें or पडणें. २ (*chem.*) तळाशीं -तळीं बसणें, सांका पडणें.

N. B. Precipitate = अवक्षेप, सांका. Sediment = अवपात, गाळ. Residue = अवशेष, शेष.

Precip'itately *adv.* धांदलीनें, उतावळीनें, गडबडीनें, &c.

Precip'itateness *n.* उतावळेपणा *m*, उतावळा स्वभाव *m*, हूड स्वभाव *m*, अल्लडपणा *m*, हूडपणा *m*.

Precipita'tion *n.* -*the act.* डोईकडून टाकणें *n*, अवक्षेपण *n*. (b) घाई *f* -धांदल *f* &c. करणें *n*, घायतावणें *n*. (c) (*chem.*) तळाशीं बसवणें *n*, अवक्षेपण *n*, अवक्षेप *m*, सांका *m*. २ *a rushing downward with violence and rapidity* मुसांडी *f*. ३ *great hurry, rash haste, impetuosity* घाई *f*, उतावळ *f*, धांदल *f*, गडबड *f*, अविमृश्यकारिता *f*.

Precip'itator *n.* धांदल करणारा *m*, धांदरा *m*.

Precipitous (pre-sip'i-tus) [See Precipice.] *a. steep like a precipice* कडा तुटलेला, कड्याचा, उभा. २ *headlong* डोक्याकडूनचा, डोईकडूनचा. ३ *hasty, rash* उतावळा, उतावीळ, हुरमट, &c.

Precip'itousness *n.* उभी चढण *f*, उभेपणा *m*. २ उतावळेपणा *m*, उतावळ *f*, उतावीळ *f*.

Precis (prā-sē') [Fr.] *n. a precise or abridged statement, an abstract, a summary* गोषवारा *m*, सारांश *m*, टांचण *n*, टिपण *n*.

Precise (pre-sīs') [Fr. *pre'cis* -L. *præcisus, pa. p. of præcidere, -præ*, before, and *cædere*, to cut.] *a. exact, not vague* नेमका, बरोबर, ठाम, ठास, निश्चित, मोजका, मेजलेला, अचुक, सुताचा, सुतांत असलेला, सुती, रेखलेला, रेखाटून दिलेला, तंतोतंत, बेताबाताचा, निर्दिष्ट, यथार्थ, बिनचूक, नक्की. २ *adhering too much to rule, excessively nice, formal* पतराजखोर, चतराजखोर, पतराजी, चतराजी, अतिबेतबाल्या, टापटिप्या, कवायती, कवायत्या. Precise'ly *adv.* ठामपणानें, नेमका, अचूक, ठाम, ठास, तंतोतंत. २ टापटिपीनें, बेताबाताखालीं, मोजकेपणानें. Precise'ness *n.* बिनचूकपणा *m* ठामपणा *m*, नेमकेपणा *m*, अचूकपणा *m*.

Precisian (pre-sizh'an) [See Precise.] *n. one who is rigidly precise or punctilious, esp. in religious observance* (धार्मिक बाबतींत) तंत्रावर अधिक भिस्त ठेवणारा *m*, कवायत्या *m*, कर्मठ. Precis'ianism *n.* कर्मठपणा *m*.

Preci'sion *n. exactness, accuracy* नेमकेपणा *m*, अचूकपणा *m*, बिनचूकपणा *m*, ठामपणा *m*, निश्चितपणा *m*, यथार्थता *f*, याथार्थ्य *n*. २ कवायतीपणा *m*.

Preclude (pre-klōōd') [L. *præcludere, -clusus, præ*, before, and *claudere*, to shut.] *v. t. to hinder, to stop* आड -आडवा येणें *with* स or ला *of o.*, अडवणें, प्रतिबंध *m* -अडथळा *m* -निरोध *m*. करणें, पाय *m. pl.* बांधणें *g. of o.*, बंदी करणें. २ *to render ineffectual* वारणें, निवारणें, प्रतिबंधक होणें -असणें, निवारण करणें. Preclud'ed *pa. t.* P. *pa. p.* प्रतिबंध केलेला. २ निवारित, वारित. Preclud'ing *pr. p.* P. *v. n.* प्रतिबंध करणारा. २ निवारक, वारणारा, निवारणारा. Preclu'sion *n. -the act.* अडथळा *m* -प्रतिबंध *m* -&c. करणें *n*. (b) निवारणें *n*, वारणें *n*. २ (*the state.*) प्रतिबंध *m*, अडथळा

m, विरोध *m*, निरोध *m*, बंदी *f*. (b) निवारण *n*. Preclu'sive *a*. प्रतिबंधक, प्रतिबंध-अडथळा करणारा, अडवणारा, नडणारा, विरोधक. २ निवारक. Preclu'sively *adv*.

Preclusion, Preclusive, See under Preclude.

Precocious (pre-kō'shus) [Orig. 'ripe before the natural time,' formed from L. *præcox*, *præcocis*-*præ*, before, and *coquere*, to cook, to ripen. याचा मूळ अर्थ आगस, आगसलेला, हळवा, हळा. अकालीं पक्व असा होता.] *a. developed more than is natural or usual at a given age* (used esp. of mental forwardness) अकालिक वाढीचा, योग्यकालापूर्वीच फार वाढ झालेला, बालपक्व, बालप्रौढ, लहान असून प्रौढबुद्धीचा, (वयाच्या मानानें) जास्त शहाणा. Preco'ciously *adv*. Preco'ciousness, Precoc'ity *n*. *untimely ripeness* आगसपणा *m*, अकालपक्वता *f*, अपूर्णकालपक्वता *f*. २ *premature development of the mental powers* अकालप्रौढता *f*, बालपक्वता *f*, वयाच्या मानानें जास्त शहाणपण *n*, अकालपरिणति *f*.

Precognition (prē-kog-nish'un) *n. cognition, knowledge, or examination beforehand* आगाऊ -आधीं होणारें ज्ञान *n*, पूर्वज्ञान *n*.

Precog'nizable *a*. आगाऊ -आधीं समजणारा.

Preconceive (prē-kon-sēv') *v. t. to conceive or form a notion of beforehand* पूर्वीं योजणें, अगोदर -आधीं -पहिल्यानें &c. कल्पिणें -मनांत आणणें or धरणें -समजणें, आगाऊ कल्पना करणें *g. of o.*, धारणें, पूर्वकल्पना *f*. पूर्वतर्क *m*. असणें *g. of o.* -करणें. Preconceiv'ed *pa. t.* P. *pa. p.* पूर्वीं योजलेला, आधींच मनांत धरलेला, आधींच धारलेला. Preconceiv'ing *pr. p.* & *v. n.* Preconceit, Preconcep'tion *n.* –*the act*. पूर्वकल्पना करणें *n*, &c. २ *an opinion or notion formed beforehand* पूर्वकल्पना *f*, पूर्वतर्क *m*, अगोदरची -प्रथम केलेली कल्पना *f*, आधींचा समज *m*, आगाऊ बांधलेलें मत *n*.

Preconception, See under Preconceive.

Preconcert (prē-kon-sert') *v. t. to settle or arrange beforehand* पूर्वीं ठरवणें, पूर्वसंकेत *m*. करणें *g. of o.*, आधींच -पूर्वीं योजणें -योजून ठेवणें, पूर्वीं संगनमत करणें.

Precon'cert *n. a previous agreement* पूर्वसंकेत *m*, अगोदरचा ठराव *m* -विचार *m*, प्रथमची योजना *f*.

Preconcert'ed *pa. t.* P. *pa. p.* पूर्वसंकेताचा, संकेताचा, संगनमताचा, पूर्वीच योजलेला -ठरवून ठेवलेला, पूर्वीं ठरवलेला. Preconcert'edly *adv*. पूर्वसंकेतानें, आधीं बेत करून-ठरवून. Preconcert'edness *n*. पूर्वयोजना *f*, पूर्वसंकेत *m*.

Precur'sive, Precur'sory *a. introductory* पूर्वीं होणारा, पूर्वसूचक, प्रास्ताविक, अनुप्रवेशक.

Precursor (pre-kur'sor) [L. –*præ*, before, and *cursor* –*currere*, to run.] *n. a forerunner* आधीं होणारा, अग्रगामी, प्राग्गामी, प्राग्भावी, अग्रदूत *m*. २ *that*

which indicates the approach of an event पूर्वचिन्ह *n*, पूर्वलक्षण *n*, सूचकचिन्ह *n*, प्रस्तावना *f*.

Predaceous (pre-dā'shus) [It. *predace* –L. *præda*, booty, prey.] *a. living by prey* हिंस्र, हिंसा करून उपजीविका करणारा, भक्ष्योपजीवी.

Predate (prē-dāt') *v. t. to affix to* (a document) *an earlier than the actual date* आधींची तारीख घालणें -देणें.

Preda'tion *n.* लुटणें *n*, लूट *f.* करणें *n*.

Pred'atorily *adv.* लूट करून, लुटालूट करून, लुटीनें.

Predatory (pred'a-tor-i) [L. *prædor,–atus*, to plunder –*præda*, booty.] *a. plundering, pillaging* लुटारू, लुटारा, लुटारी. २ *characterised by plundering* लुटीचा; as, " P. war."

Predecessor (prē-de-ses'or) [L. *præ*, before, and *decessor*, *-decedere*, *decessus*, to withdraw–*de*, away, and *cedere*, to go.] *n. one whom another follows or comes after, in any office or position* &c. माजी or मागला अंमलदार -अधिकारी, &c., पूर्वींचा (used as a noun) *m.* २ (*law*) पूर्वींचा हक्कदार *m*.

Predestina'rian *a.* पूर्वयोजनेचा -विषयीं, अदृष्टाचा, अदृष्ट-विषयक, ललाटलिखित. P. *n.* नियतिवादी *m*, अदृष्ट-वादी *m*, प्रारब्धवादी *m*, दैष्टिक *m*, दैवपर *m*, दैववादी.

Predestina'rianism *n.* नियतिवाद *m*, अदृष्टवाद *m*, प्रारब्धवाद *m*, दैववाद *m*, दैष्टिकवाद *m*, अदृष्टमत *n*.

Predestinate, Predestine (pre-des'tin-āt,-des'tin) [L. *prædestinare*, *-atus*, *-præ*, before, and *destinare*, to determine.] *v. t. to determine or decree beforehand, to preordain by an unchangeable purpose or decree* पूर्वींच योजून ठेवणें, नियति ठरवणें, आगाऊ नेमणें -योजणें -नेमून ठेवणें, पूर्वयोजना *f* -पूर्व-संकल्प *m.* करणें *g. of o.*, प्रारब्धीं -कपाळीं -भाळीं -अदृष्टीं लिहिणें -घालणें -नेमून देणें.

Predes'tinate *a. foreordained, fated* अदृष्ट, दैवलि-खित, दैवानें नेमलेला, नशिबांत ठरलेला, पूर्वयोजित, दैष्टिक, ललाटलिखित, भाळीं -कपाळीं लिहिलेला, नियति ठरवलेला.

Predestina'tion *n.* –*the act.* पूर्वीं योजणें *n* पूर्वीं नेमणें *n*, भाळीं -कपाळीं -ललाटीं लिहिणें *n*, &c. २ (*Theol.*) *the purpose of God from eternity respecting all events, esp. the preordination of men to everlasting happiness or misery* (ईश्वरनियमित) पूर्वयोजना *f*, नियति *f*, पूर्वयोजणूक *f*, ईश्वरी नेमानेम *m*, संकल्प *m*, देवाजीचें करणें *n*, ईश्वरी संकेत, *m*, पूर्वसंकेत. ३ *fate, destiny* प्राक्तन *n*, दैव *n*, अदृष्ट *n*, नशीब *n*.

Predes'tinator *n. one who predestinates or foreordains* पूर्वयोजक *m.* २ *predestinarian* नियतिवादी, अदृष्टवादी *m*, दैववादी *m*.

Predestine, Same as Predestinate.

Predeter'minable *a.* पूर्वी ठरवून ठेवण्यासारखा -जोगा.
Predeter'minate *a.* पूर्वी -आगाऊ ठरविलेला -योजलेला, पूर्वसंकल्पित, पूर्वनिश्चित.
Predetermina'tion *n.* -(*the act.*) पूर्वयोजना करणें *n*, आधीं ठरवणें *n.* २ *a purpose formed beforehand* पूर्वींच केलेला निश्चय *m* -ठराव *m* पूर्वसंकल्प *m.*
Predetermine (prē-de-tėr'min) [L. *præ*, before, and Determine.] *v. t. to determine beforehand* पूर्वी -अगोदर -पहिल्यानें ठरवणें -निश्चित करणें, पूर्वी निश्चय *m* -ठराव *m* -संकल्प *m.* करणें -करून ठेवणें *g. of o.*
Predial (prē'di-al) [Fr. *predial* –L. *prædium*, a farm.] *a. consisting of lands or farms* स्थावर, जमीनजुमल्याच्या स्वरूपाचा, क्षेत्रिक, शेतवाडीचा. २ *attached to lands or farms* जमिनीकडे -शेतवाडीकडे लावलेला, शेताच्या कामाचा, क्षेत्र (in comp. as P. slave=क्षेत्रदास *m.*) ३ *derived or growing from land* जमिनींत होणारा, जमिनीपासून मिळणारा, क्षेत्रोत्पन्न.
Predicabil'ity *n.* विधेयता *f*, वाच्यता *f*, कथनीयता *f*.
Pred'icable *a. that may be affirmed or predicated of something* विधेय, वाच्य, कथनीय. P. *n.* विधान *n.* २ (*log.*) विधेय *n.*
Predicament (pre-dik'a-ment) [See Predicate.] *n. a thing predicated* (पदार्थाविषयीं केलेलें) विधान *n.* २ (*pl.* in logic) *Aristotle's ten categories* (आरिस्टाटलचे दहा) पदार्थ *m. pl.* ३ *a class* वर्ग *m*, जाति *f*, जात *f*, विल्हे *f*; as, "Buying and selling are in one P., for nothing is bought but that which is sold." ४ *unpleasant, trying, or dangerous situation* प्रसंग *m*, दशा *f*, अडचण *f*, गत *f*, अडचणीची -कचाट्याची स्थिति *f*; as, "Awkward P."
Pred'icant *a.* (*esp.* of Dominicans) *engaged in preaching* धर्मोपदेशकाच्या कामांत गुंतलेला.
Predicate (pred'i-kāt) [L. *prædicare*, to cry in public, to proclaim.] *v. t. & i. to affirm one thing of another* (बद्दल) विधान करणें, विधेयरूपानें सांगणें. P. *n.* (*log.*) *that which is affirmed or denied of the subject* विधेय *n*, विधेयपद *n*, वाच्य *n*, पदाभिधेय. २ (*gram.*) विधिविशेषण *n.*
Pred'icated *pa. t.* P. *pa. p.* विधेयरूपानें सांगितलेला.
Predica'tion *n.* –*the act.* विधेयरूपानें सांगणें *n.* २ *affirmation, assertion* विधान *n.*
Pred'icative *a.* विधेयात्मक, विधेय.
Predict (pre-dikt') [L. *prædictus*, *pa. p. of prædicere*, -*præ*, before, and *dicere*, to say.] *v. t. to tell or declare beforehand, to foretell* (मनुष्यानें) भाकीत *n.* करणें, भविष्य *n.* करणें -सांगणें *g. of o.*, भविष्यकथन करणें *g. of o.*, भविष्य *n.* काढणें, आंख *m* -रेघ *f.* ओढून ठेवणें.
Predict'able *a.* भविष्य -भाकित करण्याजोगा.

Predict'ed *pa. t.* P. *pa. p.* भविष्य केलेला, भाकित केलेला, भाकून ठेवलेला, आंख -रेघ ओढून ठेवलेला.

Predic'tion *n. -the act.* भविष्य करणें *n*, भविष्यकथन *n*, भाविकथन *n*, भाकणें *n*, भाकणूक *f*. २ (also) *prophecy* भाकीत *n*, भविष्य *n*.

Predict'or *n.* भाकीत करणारा *m*, भविष्य करणारा *m*.

Predilection (prē-di-lek'shun) [L. *præ*, before, and *dilectio,-onis*, choice -*diligere*, to love, to prefer.] *n. a previous liking* ओढा *m*, आवड *f*, कल *m*. २ *partiality* ओढा *f*, पक्षपात *m*, पक्षपातीपणा *m*.

Predispose (prē-dis-pōz') [L. *præ*, before, and Dispose.] *v. t. to dispose or incline beforehand* पूर्वींच वळविणें, पूर्वींच वळवून ठेवणें, पूर्वींच कलवणें, प्रवण -उन्मुख -उत्सुक करणें, अनुकूल करणें -करून ठेवणें; as, "To P. the mind for friendship." २ *to make fit or susceptible beforehand, to give a tendency to* तयार करणें, सिद्ध -योग्य -पात्र करणें; as, "Debility *predisposes* the body to disease." Predispos'ed *pa. t.* P. *pa. p.* पूर्वीं वळवलेला -कललेला. २ पूर्वींच तयार केलेला -झालेला. Predispos'ing *pr. p.* & *v. n.* [PREDISPOSING CAUSE (रोगाचें) परिपोषक कारण, पूर्वस्थित कारण *n*, पूर्वतयारी करणारें कारण, रुक्पात्रताहेतु *m*.] Predispos'ition *n. -the act* पूर्वींच वळवणें *n* -तयार करणें *n*. २ (*the state*) *previous tendency, inclination or propensity* पूर्वींचा कल *m* -ओढा *m* -झोंक *m*, पूर्वींची प्रवृत्ति *f*, प्रावण्य *n*, मनःप्रावण्य. ३ (med.) रोगाला पात्र असण्याची स्थिति *f*, रुक्पात्रता *f*. (b) *previous fitness or adaptation to any change, impression or purpose* (applied to material things) पूर्वतयारी *f*, अनुकूल स्थिति *f*, सुग्राहकत्व *n*, सहज ग्रहण करण्यासारखी स्थिति *f*. [P. OF THE BODY TO DISEASE रोगसुभेद्यता *f*, रोगभेद्य दशा *f*.]

Predisposition, See under Predispose.

Predom'inance,-cy *n. superiority, ascendency* महत्त्व *n*, वर्चस्व *n*, वर्चस्वता *f*, श्रेष्ठता *f*, श्रेष्ठपणा *m*, वरकडी *f*, प्राधान्य *n*, प्रधानता *f*, प्राबल्य *n*, प्रबलत्व *n*, प्रबलता *f*, जोर *m*.

Predominant *a. prevailing* प्रबल, प्रधान, महत्त्वाचा, जोराचा, बळकट, अधीक.

Predominate (pre-dom'in-āt) [L. *præ*, before, & Dominate.] *v. t.* (*R.*) *to rule over* (-वर) वर्चस्व *n*. ठेवणें -पावणें, प्रबल असणें. P. *v. i. to have controlling power or influence, to prevail, to be dominant over* प्रबल -प्रधान -अधिक जोराचा असणें, (-चें) महत्त्व असणें, प्राधान्य *n* -प्राबल्य *n*. असणें *g. of s.*, वर्चस्व *n* -प्राबल्य *n*. पावणें, सरशी करणें *with* वर *of o*.

Pre-domina'tion *n. –the act.* श्रेष्ठ -प्रबल &c. असणें *n*, श्रेष्ठता *f* -प्राबल्य *n* -प्राधान्य *n*, -&c. पावणें *n*. २ वर्चस्व *n*, श्रेष्टता *f*, प्राबल्य *n*.

Pre-eminence (pre-em'i-nens) *n. superiority in, prominence or excellence* वर्चस्व *n*, श्रेष्ठता *f*, प्राधान्य

n, मुख्यता *f*, अग्रगण्यता *f*, सर्वोत्तमता *f*, सर्वोत्तमपणा *m*, सर्वोत्कृष्टता *f* -पणा *m*, वरपायरी *f*.

Pre-em'inent *a. surpassing, or taking precedence of others* श्रेष्ठ, सर्वोत्तम, सर्वोत्कृष्ट, अग्रगण्य, बिनीचा, मुख्य. Pre-em'inently *adv.* प्राधान्येंकरून, विशेषें करून, मुख्यत्वेंकरून.

Pre-emption (pre-em'shun) [L. *præ*, before, and *emptio*, a buying -*emo*, *emptus*, to buy.] *n. right of purchasing before others* इतर गिऱ्हाइकांपूर्वी खरेदी करण्याचा अधिकार *m*, अग्रक्रयाधिकार *m*.

Pre-emp'tioner *n.* अग्रक्रयाधिकार असलेला, अग्रक्रयाधिकारी *m*.

Pre-emp'tive *a.* अग्रक्रयाधिकाराचा.

Preen (prēn) [Same as Prune.] *v. t. to trim or dress with the beak, as the feathers* (said of birds) चोंचीनें (पंख) साफसूफ करणें. २ (of person) *to trim oneself* (पोषाख वगैरे) नीटनेटका करणें.

Pre-engage (prē-en-gāj') *v. t. to engage beforehand, to bind by previous contract* अगोदर -पूर्वीं गुंतविणें -गुंतवून ठेवणें, पूर्वीं -पहिल्यानें बोली करून ठेवणें, पूर्वसंकेत करणें, आधीं करार करून ठेवणें.

Pre-engage'ment *n.* आधींची -पूर्वींची बोली *f*, पूर्वींचा ठराव *m* -करार *m*, पूर्वसंकेत *m*, पूर्वप्रतिज्ञा *f*.

Pre-exist (prē-egz-ist') *v. i. to exist before something else* (-च्या) पूर्वीं असणें.

Pre-exist'ence *n.* पूर्वीं असणें *n*, पूर्वस्थिति *f*. २ *existence of the soul before its union with the body* देहाच्या पूर्वींचें आत्म्याचें अस्तित्व *n*, प्रागस्तित्व *n*.

Pre-exist'ent *a. existing previously* पूर्वीं असलेला.

Preface (pref'-ās *or* -as) [Fr. *pre'face* –L. *præfatio* –*præ*, before, and *for*, *fatus*, to speak.] *n. something spoken before, an introduction* प्रस्तावना *f*, प्रस्तावनात्मक भाषण *n* -लेख *m*, उपोद्घात *m*, उपन्यास *m*, उपक्रम *f*. P. *v. t. to give a preface to* (-ला) प्रस्तावना लिहिणें -जोडणें -करणें. P. *v. i.* प्रस्तावना करणें.

Pref'acer *n.* प्रस्तावना लिहिणारा *m*, प्रस्तावनालेखक *m*.

Pref'atorily *adv. by way of preface* प्रस्तावनेदाखल, प्रस्तावनारूपानें, उपोद्घातादाखल.

Pref'atory, Pref'atorial *a. introductory* प्रस्तावनात्मक, प्रस्तावनारूप, प्रस्तावनेचा, उपोद्घाताचा.

Prefect (prē'fekt) [Fr. *prefect* –L. *praefectus* –*pre*, over, & *facere*, to place.] *n.* प्राचीन रोमन लोकांतील मुलकी किंवा लष्करी अंमलदार *m*, सेनानायक *m*, सुभेदार *m*, प्रिफेक्ट *m*. २ (फ्रान्स देशांतील एखाद्या खात्याचा) मुख्य अंमलदार *m*, प्रिफेक्ट *m*. ३ (in schools) (अध्यापकाच्या गैरहजेरींत वर्गांत व्यवस्था ठेवणारा) व्यवस्थापक विद्यार्थी *m*, प्रिफेक्ट *m*.

Pre'fectorial *a.* प्रिफेक्टचा, प्रिफेक्टसंबंधीं.

Pre'fectship *n.* प्रिफेक्टचा अधिकार *m*.

Pre'fecture *n.* प्रिफेक्टचें काम *n* -जागा *f* -हुद्दा *m.* २ प्रिफेक्टच्या अधिकाराची मुदत *f.* ३ प्रिफेक्टचें रहाण्याचें (सरकारी) घर *n*-ठिकाण *n.* ४ प्रिफेक्टच्या अंमलाखालील प्रांत *m.*

Prefer (pre-fer') [Lit. to place before, Fr. *preferer* –L. *præferre* -*præ*, before, and *ferre*, to bear or carry.] *v. t.* पुढें आणणें -ठेवणें -मांडणें. २ (hence) *to bring for consideration, acceptance, judgment*, &c, *to offer, to present*, (said esp. of a request, prayer, petition, claim, &c.) पुढें मांडणें, निवेदन करणें, निवेदणें, सादर करणें, पुढें ठेवणें. ३ *Shakes. to promote* (-वर) चढवणें, बढती देणें. ४ *to esteem above another, to hold in greater favour* पसंत करणें,अधिक -विशेष चहाणें, जास्त चाह *f* -आवड *f.* धरणें -बाळगणें with -पेक्षां -हून, अधिक चांगला -इष्ट -प्रिय मानणें -समजणें -जाणणें with -पेक्षां -हून, अधिक चाह *f* -प्रीति *f* -चाह *f.* लागणें *g. of o. with in. con.*

Preferabil'ity, Pref'erableness *n.* पसंत होण्याची योग्यता *f*, अधिक चांगलेपणा *m*, पूर्वग्राह्यता *f*, प्रथमग्राह्यता *f.* २ श्रेष्ठता *f*, श्रेष्ठ दर्जा *m.*

Pref'erable *a.* (-पेक्षां, -हून) -पसंत, अधिक -जास्त चांगला, अगोदर घेण्याजोगा, अग्रगाह्य. २ श्रेष्ठ दर्जाचा.

Pref'erably *adv.* अधिक पसंति दर्शवून, उत्तम समजून, जास्त चांगला समजून.

Pref'erence *n. higher estimation* जास्त किंमत *f*, जास्त योग्यता *f*, जास्त मान *m*, श्रेष्ठ दर्जा *m.* २ *choice* पसंत गोष्ट *f*, पसंती *f*, आवड *f*, चहा *f*, निवड *f.* ३ *the opportunity of choosing* निवड करण्याची संधि *f.* [IN P. TO (-च्या) पूर्वी, अगोदर, (-ला) सोडून. To GIVE P. TO (-ला) अधिक चाहणें.] ४ *prior right* पहिला हक्क *m*, पूर्वहक्क *m*, पूर्वमान *m.* ५ *favouring of one country or person before others* सवलत *f.* [P. SHARES (ठराविक व्याजाच्या) सवलतीचे शेअर्स. PREFERENCE STOCKS, PREFERRED STOCKS, PREFERENTIAL STOCKS (ठराविक व्याजाच्या) सवलतीचें स्टाक्स.]

Preferen'tial *a. indicating preference* पसंति *f* -आवड दर्शविणारा, सवलतीचा. [P. TARIFF सवलतीची जकात *f.*]

Prefer'ment *n.* (-चा) अधिकार वाढवणें *n*, (मोठ्या) अधिकारावर चढवणें *n*, बढती *f.* देणें *n* -करणें *n.* २ *the state.* बढती *f*, चढती *f*, अधिकारवृद्धि *f*, सरफराजी *f*, पदवृद्धि *f*, स्थानवृद्धि *f.* ३ *a position or office of honour or profit* मानाची -मिळकतीची -किफायतीची जागा *f*, मोठी पदवी *f*, मोठें पद *n*, मोठ्या पायरीची -पदवीची असामी *f.*

Prefer'red *pa. t.* P. *pa. p.* पुढें आणलेला -केलेला. २ निवेदन केलेला. ३ पसंत केलेला, निवडलेला, आवडीचा.

Prefig'urative *a.* (प्रतिरूपानें) पूर्वी दाखवणारा, आगाऊ आगाऊ स्वप्न पाडणारा, पूर्वप्रदर्शक.

Prefigure (prē-fig'ūr) *v. t. to show, suggest, or an-*

nounce by antecedent representation or by types, to foreshadow (-चें) स्वरूप अगोदर जाणवणें -भासवणें -दर्शवणें, (प्रतिरूपानें -प्रतिरूपद्वारा) अगोदर -पूर्वीं &c. दाखवणें -दर्शवणें -सुचवणें, प्रतिरूप *n* -प्रतिबिंब *n.* करणें or करून दाखवणें -पाडणें, स्वप्न *n.* पाडणें *g. of o.*, चिन्ह *n.* जाणवणें *g. of o.* Prefigura'tion *n.* (प्रतिरूपद्वारा) पूर्वप्रदर्शन *n.* २ प्रतिरूप *n*, प्रतिबिंब *n*, आगाऊ स्वप्न. Prefig'urement *n.*

Prefix (prē'fiks) *v. t. to put before or at the beginning of another thing* (-च्या) मागें -पूर्वीं जोडणें -लावणें -घालणें. P. *n. a letter, syllable, or word fixed at the beginning of another word* उपसर्ग *m.*

Pre'fixed *pa. t.* P. *pa. p.* मागें जोडलेला -लावलेला.

Prefloration (prē-flō-rā'shun) [L. *pre*, and *floris*, flower.] *n.* (*bot.*) पुष्पाच्या कलिकेची स्थिति *f*, पुष्पप्राक्स्थिति *f.*

Prefoliation (prē-fōli-a'shun) [L. *pre*, and *folium*, a leaf.] *n.* (*bot.*) पर्णाची अंकुररूपांतील स्थिति *f*, पर्णप्राक्स्थिति.

Pregnable (preg'nā-b'l) [Fr. *prenable*, See Impregnable.] *a. capable of being entered, or captured* घेतां येण्याजोगा, (सहज) मिळण्यासारखा, भेद्य.

Pregnancy *n.* गर्भारपण *n*, गर्भावस्था *f*, गरोदरपण *n*, गरोदरावस्था *f*, गर्भारशीपणा *m*, गर्भिणीत्व *n*, पोट *n.* [Longings of P. डोहळे *m. pl.*, दोहद. Sign of P. गर्भलक्षण *n* -च्छाया *f.* To cause the resolution of P. पोट *n.* जिरवणें. To be resolved (P.) पोट जिरणें. Difficult P. गर्भारपणांत फार त्रास होणें *n.* False P. गर्भारपणाचा खोटा भास *m.*] २ *fertility* फलदायकपणा *m* -त्व *n*, सुफलदायिता *f.* फलोत्पादकता *f*, फलिष्णुता *f.*

Pregnant (preg'nant) [Lit. bringing forth, O. Fr. *prægnans, -antis, -præ*, before, *gnans*, bringing forth.] *a. with child or young* गरोदर, गर्भार, गर्भारशी, सगर्भ, पोटाशी. [A P. woman गर्भार बायको *f*, गर्भवती *f*, गर्भिणी *f*, अंतर्वत्नी *f*, दोन जिवांचें माणूस *n*; —*in her last stage* पुरमाशीण *f*, पूर्णगर्भा *f.* To be P. गर्भार असणें -राहणें.] २ *fruitful* फलदायक, फलदायी. ३ *full of significance* अर्थपूर्ण, सार्थ.

Prehen'sible *a. that may be seized* पकडण्याजोगा, धरतां येण्यासारखा, धरतां येण्याजोगा.

Prehensile (pre-hen'sil) [From L. *prehensus, pa. p. of prehendere*, to seize-*præ*, before, and *hendere* (in comp.) akin to E. Get.] *a. adapted for seizing or holding* पकडण्याच्या उपयोगी, पकडण्याजोगा, पकडतां -धरतां येण्यासारखा; as, "The P. tail of a monkey."

Prehen'sion *n.* पकडणें *n*, धरणें *n.*

Prehistoric (prē-his-tor'ik) [L. *præ*, and Historic.] *a.* ऐतिहासिक कालापूर्वींचा, इतिहास उपलब्ध असलेल्या काळाच्या पूर्वींचा, इतिहासपूर्व, इतिहासप्राकालीन.

Prejudge (pre-juj') *v. t. to decide upon before hearing the whole case, to condemn unheard* (चौकशी पुरी होण्यापूर्वींच) निकाल ठरवणें, चौकशी केल्याशिवाय-वांचून -पूर्वी निवाडा *m* -निश्चय *m.* करून ठेवणें. (b) चौकशीवांचून शिक्षा ठोठावणें -ठोकणें. Prejudged' *pa. t. & pa. p.*

Prejudg'ment *n. decision before sufficient examination* पुरी चौकशी केल्यावांचून दिलेला निकाल *m.*

Preju'dical *a. pertaining to the determination of some matter not previously decided* पूर्वी निकाल न झालेल्या गोष्टीच्या निकालाविषयीं.

Prejudicate (prē-jōō'di-kāt) [L. *præ*, before, and *judicare*, to judge.] *v. t.* Same as Prejudge. P. *a.* चौकशीशिवाय ठरवलेला. २ *prejudiced* विरुद्ध ग्रह झालेला, कलुषित.

Prejudice (prej'ū-dis) [L. *prejudicium -præ*, before, and *judicium*, judgment.] *n. a judgment or opinion formed without due examination* योग्य -पुरी चौकशी केल्यावांचून बनविलेलें मत *n* -केलेला निकाल *m* or ठराव *m*, पूर्वग्रह *m.* २ *adverse leaning* विरुद्ध ग्रह *m*, प्रतिकूल ग्रह *m.* ३ (*law.*) *a bias interfering with fairness of judgment* पक्षपात *m*, तरफदारी *f*, ओढ *f*, ओढा *m*, असमदृष्टि *f.* ४ *injury or wrong of any kind, disadvantage, mischief* नुकसान *n*, नुकसानी *f*, धक्का *m*, खराबी *f*, अपकार *m*, अपाय *m*, विरोध *m*, पीडा *f*, उपद्रव *m*, हरकत *f*, बाधा *f*, बाध *m*, अहित *n.* P. *v. t. to fill with prejudice, to bias the mind of* पूर्वग्रह करणें. (b) (-च्या) विरुद्ध ग्रह करणें. २ *to hurt, to injure, to impair* नुकसान *n* -नुकसानी *f* -खराबी *f.* करणें *g. of o.*, धक्का *m* -बसवणें *with* ला *of o.*

Prej'udiced *pa. t.* P. *pa. p.* पूर्वग्रह झालेला. २ विरुद्ध ग्रह झालेला, कलुषित. ३ नुकसान -खराबी केलेला -झालेला, अपकारित.

Prejudi'cial *a. tending to impair, hurtful* अपायकारक, बाधक, नुकसानीचा, अपकारी, अहितकारक. Prejudi'cially *adv.* नुकसान -अपकार होईसा -होईल अशा रीतीनें. Prejudi'cialness *n.* अपायकारकता *f*, अपकारकत्व *n*, अपकारीपणा *m*, बाधकपणा *m.*

Prelacy (prel'a-si) [See Prelate.] *n. the office, rank or see of a prelate* प्रेलेटची जागा *f*, प्रेलेटची पदवी *f*, प्रेलेटचा हुद्दा *m.* २ *the prelates* प्रेलेटांचा वर्ग *m*, प्रेलेटमंडळ *n.* ३ *Church government by prelates* (usually hostile to Episcopacy) प्रेलेटांनीं चालविलेलें धर्मखातें.

Prelate (prel'āt) [Lit. 'one placed over others,' L. *prelatus -præ*, before, and *latus*, borne.] *n. high ecclesiastical dignitary* ((आर्च) बिशप, मेट्रापालिटन, पेट्रिआर्क, अबाट, किंवा प्रायर ह्यां पैकीं) वरिष्ठ धर्माधिकारी *m*, प्रेलेट *m.* Prel'atess *n.* (अबेस किंवा प्रायरेस ह्यांपैकीं) धर्माधिकारावर असलेली स्त्री *f*, स्त्री प्रेलेट *f*, प्रेलेटेस *f.* २ (*facet.*) *the wife of a prelate* प्रेलेटची बायको *f.*

Prelat'ic,-al *a.* प्रेलेटचा. २ प्रेलेटच्या जागेचा. Prelat'ically *adv.* प्रेलेटांस उद्देशून -अनुलक्षून. Prel'atist *n.* धर्मखात्याचा कारभार प्रेलेटांच्याच हातांत असावा अशा मताचा अभिमानी *m.*

Prel'atize *v. t. to bring* (the Church) *under prelatical government* धर्मखात्याचा कारभार प्रेलेटांच्या ताब्यांत देणें.

Prel'ature *n. office of a prelate* प्रेलेटचा हुद्दा *m.* २ *the prelates* प्रेलेटांचा वर्ग *m,* प्रेलेटमंडळ *n.*

Prelect (pre-lekt') [L. *prælegere,* to read before -*præ,* before, and *legere, lectum,* to read.] *v. t. to read publicly, as a lecture or discourse* जाहीर रीतीनें -समाजांत -लोकांपुढें वाचणें -वाचून दाखवणें. P. *v. i. to discourse publicly* (-वर) जाहीर व्याख्यान देणें -भाषण करणें.

Prelec'tion *n. a lecture or discourse read in public or to a select company* सर्व किंवा निवडक लोकांपुढें -समाजांत केलेलें भाषण *n* किंवा वाचलेला निबंध *m,* जाहीर प्रवचन *n.*

Prelec'tor *n.* जाहीर व्याख्यानकार *m* -भाषणकर्ता *m.*

Prelibation (prē-lī-bā'shun) [L. *præ,* before, and *libare, -atus,* to taste.] *n. a tasting beforehand, a foretaste* पूर्वभोग *m,* पूर्वानुभव *m.*

Preliminary (prē-lim'in-ar-i) [L. *præ,* before, and *liminaris,* relating to a threshold -*limen* -*liminis* a threshold.] *a. introductory, prefatory, preceding the main discourse or business, preparatory* पूर्वींचा, पूर्वतयारीचा, सुरवातीचा, आरंभींचा, प्रारंभींचा, मुळारंभींचा, उपक्रमाचा, उपक्रमा -सुरवाती दाखलचा, आद्य, प्रास्ताविक, तयारीचा. [P. EXAMINATION पूर्व तयारीची परीक्षा *f.*] २ (*law.*) पहिल्यानें चौकशी साठीं काढलेला, प्राथमिक. [P. DECREE प्राथमिक हुकूमनामा.] P. *n.* (usually in *pl.*) *preliminary arrangements* पूर्व तयारी *f,* सुरुवातीचें काम *n,* सुरवात *f,* उपक्रम *m.* Prelim'inarily *adv.* पूर्व-तयारीच्या रूपानें.

Prelude (prel'ūd) [Lit. anything played before, Fr.-Late L. *præludium* -*præ,* before, and *ludere,* to play.] *n. an introductory performance* प्रस्तावना *f,* पूर्वरंग *m,* प्रस्ताव *m,* नांदी *f* (*fig.*). २ (esp. *mus.*) *a short piece of music before a longer one* पूर्वरंग *m,* पूर्ववादन *n,* सुरवातीचें गायन *n.* P. *v. i. to give a prefatory performance* पूर्वरंगादाखल गाणें किंवा वाजवणें, पूर्वरंग करणें. २ *to serve as prelude* प्रस्तावनेदाखल होणें -असणें. P. *v. t. to play or perform a prelude to* (-ची) प्रस्तावना करणें, (-चा) पूर्वरंग करणें, (-ला अनुलक्षून) सुरुवातीचें गायन किंवा वादन करणें. Prelud'er *n.*

Prelu'sive *a. introductory* प्रास्ताविक, प्रस्तावनारूप, प्रस्तावनेदाखल, उपक्रमरूप, पूर्वसूचक, पूर्वरूपाचा.

Premature (prem'a-tūr) [L. *præ*, before, and *maturus*, ripe.] *a. mature or ripe before the proper time* अकालिक, योग्य काळापूर्वी पिकलेला, अकालपरिपक्व, अकालपक्व. २ *happening before the proper time, too early, untimely* अकालिक, योग्य कालापूर्वी होणारा -झालेला -घडलेला -आलेला, अपूर्ण काल, अपूर्णकालिक. [P. LABOUR (*med.*) (सहा ते नऊ महिन्यांचे आंत होणारी) अकालिक प्रसूति *f*, गर्भपात.] ३ *unauthenticated* बिनसहीशिक्क्याचा, पूर्ण चौकशीच्या पूर्वीचा, कच्चा; as, "P. report."

Premature'ly *adv.* अकालीं, योग्य कालाचे पूर्वी -अगोदर.

Premature'ness, Prematu'rity *n. early or untimely ripeness* अकालिकता *f*, अकालपरिपक्वता *f*, योग्य कालापूर्वी येणारी पक्वस्थिति *f*, अकालोत्पत्ति *f*.

Premeditate (prē-med'i-tāt) [Pre + Meditate.] *v. t. to meditate upon beforehand, to design previously* आगाऊ बेत करणें -करून ठेवणें, पूर्वी -आगाऊ कल्पून or योजून ठेवणें, आधींच ठरविणें, पूर्वींच विचार *m* -कल्पना *f* -योजना *f* -रचना *f* -अनुसंधान *n.* करणें *g. of o.*, पूर्वकल्पना *f* -पूर्वयोजना *f* -पूर्वरचना *f* -पूर्वानुसंधान *n.* करणें *g. of o.*, पूर्वसंकेत *m* -पूर्वसंकल्प *m.* करणें *of o.* P. *v. i.* अगोदर -पूर्वी विचार *m* -योजना *f* -बेत करणें.

Premed'itated *pa. t.* P. *pa. p.* पूर्वी योजून ठेवलेला, आधीं -पूर्वी -आगाऊ ठरविलेला, पूर्वयोजित, पूर्वकल्पित, पूर्वसंकल्पित. Premed'itatedly *adv.* पूर्वसंकल्पानें, पूर्वसंकल्प करून, पूर्वी बेत करून.

Premedita'tion *n.* *-the act.* पूर्वयोजना करणें, पूर्वसंकल्प करणें *n.* २ *previous deliberation, forethought* पूर्वयोजना *f*, पूर्वसंकल्प *m*, पूर्वकल्पना *f*, आगाऊ बेत *m*.

Premier (prēm'yer *or* prem'-) [Fr.–L. *prim -arius*, of the first rank–*prim-us*, first.] *a. prime, first, chief, principal* प्रमुख, पहिल्या प्रतीचा, प्रधान, मुख्य, सर. २ (her.) *most ancient* सर्वांत जुना, पिढिजाद. P. *n. the first minister of a state, the prime minister* मुख्य प्रधान *m*, दिवाण *m*, मुख्य मंत्री *m*. *N. B.* Used esp. of the Prime Minister of Great Britain or of Colonies.

Pre'miership *n.* मुख्य प्रधानकी *f*, मुख्य प्रधानाची जागा *f*, मुख्य मंत्र्याची जागा *f*.

Premise (prem'is) [Fr. *premisse* –L. *præ*, before, and *mittere*, to send.] *n. a proposition antecedently supposed or proved, a condition, a supposition* गृहीत गोष्ट *f*, प्रथम सिद्ध केलेली गोष्ट *f*. २ (logic) प्रतिज्ञा *f*, प्रमाण *n*, अवयववाक्य *n*, पूर्वपक्ष *m*. [Major P., Minor P. See under Major and Minor.] ३ (*pl.*) (a) दस्तैवजांतील सुरवातीचा मजकूर, यांत धनकोरिणकोचीं नांवें, व इस्टेटीचें वर्णन वगैरे मजकूर असतो. (b) *houses, lands, or tenements* जमीनजुमला *m*, घरवाडा *m*, घरवाडी *f*, घरदार *n*, वतनवाडी. ४ (*pl.*) *house, building, with grounds and appurtenances* घर *n*, वाडी *f*, आवार *n*. P. *v. t. Shakes. to send before*

the time, (hence) *to employ previously* आधीं पाठविणें -उपयोग करणें -कामीं लावणें. २ *to set forth as introductory to the main subject* पहिल्यानें -प्रारंभीं -आद्यारंभीं सांगणें -सांगून ठेवणें -बोलणें -लिहिणें, प्रस्तावनेदाखल सांगणें -बोलणें -लिहिणें. ३ *to lay down propositions for subsequent reasonings* अवयववाक्य मांडणें, प्रमाणें मांडणें, प्रतिज्ञा करणें.

Premiss (prem'is) Same as Premise.

Premium (prē'mi-um) [L. *præmium,* a reward.] *n. a reward or recompense* बक्षीस *n*, पारितोषिक *n*, नजर *f*, इनाम *n*, देणगी *f*. २ *something offered or given for the loan of money, bonus, a bounty* (sometimes synonymous with *interest,* but generally signifying a sum in addition to the capital) मनोती *f*, मंडाई *f*, मंडावण *f*. ३ *payment made for insurance* विम्याचा हप्ता *m*. ४ *the difference in value above the original price or par of stock, &c.* वरभाव *m*. [AT P. वधारे, उप्पर, अधिक.] ५ *anything offered as an incentive* लालूच.

Premolar tooth *n.* (*med.*) पुढील दाढ *f*.

Premonish (prē-mon'ish) [L. *præ,* before, and *monish* –L. *monere,* to warn.] *v. t. to admonish or warn beforehand* पूर्वीच सांगणें -सुचवणें -जतावणें -ताकीद देणें, ताकीद देऊन ठेवणें, कानउघाडणी करणें. Premon'ished *pa. t.* & *pa. p.* Premonis'her *n*.

Premon'ishment, Premoni'tion *n. previous warning* पूर्वसूचना *f*, आगाऊ ताकीद *f*, कानउघाडणी *f*.

Premon'itive, Premon'itory *a. giving previous warning or notice* आगाऊ ताकीद -सूचना -इषारत देणारा, पूर्वी जतावणारा. [P. SYMPTOMS रोगसूचक चिन्हें *n. pl.*, पूर्वरूपें *n. pl.*] Premon'itorily *adv*.

Premon'itor *n.* पूर्वी ताकीद देणारा -सूचना करणारा.

Premorse (prē-mors') [L. *præ,* before, and *mordere,* to bite.] *a. terminated abruptly, or as if bitten off* एकाएकीं खुंटलेला, दष्टपूर्वाग्र.

Prenasal (prē-nā'zal) *a. situated in front of the nose* नाकपुडीसमोरचा.

Prenotion (prē-nō'shun) *n. previous notion or thought* पूर्वकल्पना *f*, पूर्वविचार *m*.

Prentice (pren'tis) *n.* short form for apprentice उमेदवार *m*, शिकाऊ मनुष्य *m*.

Preoc'cupancy *n.* आधीं ताबा घेणें. २ पूर्वभोग घेण्याचा हक्क *m*, पूर्वभोगवट्याचा हक्क *m*. ३ पूर्वग्रह *m*.

Preoccupa'tion *n.* आधीं ताबा घेणें. २ आधीं घेतलेला ताबा *m*.

Preoccupy (prē-ok'ū-pī) *v. t. to take possession of before another* पहिल्यानें ताब्यांत घेणें, पूर्वी धारणें, पूर्वी भोगवटा *m* -वहिवाट *f*. करणें *g. of o.*, आघाडी मारून -साधून घेणें, पूर्वीच आपलासा करणें. २ *to engage the attention of beforehand* आधीं (दुसऱ्या-

चें) लक्ष वेधणें -ओढणें, मन वळवणें. ३ (hence) *to prejudice* मनांत भरवणें -भरवून देणें, (चुकीचा) पूर्वग्रह करणें.

Preordain (prē or-dān') *v. t. to predetermine, to foreordain* पूर्वीं नेमणें -नेमून देणें or ठेवणें, पूर्वयोजना करणें, पूर्वीं -अगोदर -आगाऊ योजणें -योजना करणें.

Preordina'tion *n.* (ईश्वरी) नेमानेम *m*, पूर्वयोजना *f*, पूर्वसंकेत *m*.

Prepaid (prē'pād) *a.* आगाऊ पैसा दिलेला -भरलेला.

Prepar'able *a.* तयार करण्याजोगा.

Prepara'tion *n. a making ready* तयार -सिद्ध &c. करणें *n.* २ (*–the state.*) *readiness, fitness* तयारी *f*, सिद्धता *f*, लायकी *f*, बंदोबस्त *m*, बंदोबस्ती *f*. (b) तयारी *f*, संजोग *m*, बेगमी *f*, तरतूज *f* or तर्तूद *f*, तजवीज *f*. ३ कमावणें *n*, ओजवणें *n*. (b) कमाविशी *f*, कमाई *f*, कमावीस *f*, मरामत *f*, मशागत *f*, संस्कार *m*. ४ *a preparatory act or measure* तजवीज *f*, उपाय *m*, सामग्री *f*, तयारी *f*, तरतूद *f*. ५ *that which is prepared, made, or compounded by a certain process or for a particular purpose* तयार केलेली वस्तु *f*. (a) –of medicine पाक *m*, रसायन *n*, कल्प *m*, औषध *n*, रांधप *m*. (b) –of food. पक्वान्न *n*, पदार्थ.

Prepar'ative, Prepar'atory *a.* तयारीचा, तयारीच्या कामाचा, तयारीच्या उपयोगाचा.

Prepar'ator *n.* तयारी करणारा *m*.

Prepare (pre-pār') [L. *prœ*, before, and *parere*, to make ready.] *v. t. to make ready* तयार करणें, सिद्ध -जोगा -जोगता करणें. २ *to get ready, to provide* तयार -सिद्ध करणें, तयारी *f* -सिद्धता *f*. करणें *g. of o.*, बेगमी *f* -बेजमी *f* -तजवीज *f* -संच *m* -साहित्य *n*. करणें -करून ठेवणें, सजवणें. ३ कमावणें, कमावशी *f* -कमाई *f* -मशागत *f* -मेहनत *f* -मरामत *f* करणें *g. of o.* ४ *to form* करणें, रचणें, रचना करणें *g. of o.* ५ *to make oneself ready* कमर *f*. बांधणें, तयार होणें -असणें -राहणें.

Prepared' *pa. t.* P. *pa. p. ready* तयार, सिद्ध, सज्ज, सज्जीकृत, सजवलेला, सजलेला.

Prepar'edly *adv. Shakes.* तयारीनें, तयारी करून, तयार राहून.

Prepar'edness *n.* तयारी *f*, सजपणा *m*.

Prepay (prē-pā') *v. t. to pay in advance* आगाऊ पैसा भरणें. Prepay'ment *n.* आगाऊ भरणा *m*.

Prepense (pre-pens') [Lit. 'weighed beforehand,' –Fr. –L. *prœ*, before, and *pendere, pensum*, to weigh.] *a. preconceived, premeditated* (usually placed after the word it qualifies) बुद्धिपुरःसर, जाणूनबुजून. Prepense'ly *adv.* बुद्ध्या, आगाऊ बेत करून, आगाऊ बेत ठरवून.

Prepon'derance,-cy *n. superiority of weight* अधिक

वजन *n*, भाराधिक्य *n*, जास्त भार *m*. (b) *of power, influence* प्राबल्य *n*, प्राधान्य *n*.

Prepon'derant *a. outweighing: lit.* अधिक वजनाचा, अधिक भाराचा. (b) *fig.* प्रधान, प्रबल, &c.

Preponderate (prē-pon'dėr-āt) [L. *præ*, before, and *pondere*, to weigh –*pondus*, a weight.] *v. t. to outweigh* अधिक जोखणें -भरणें *with* पेक्षां *of o.*, वजनानें अधिक असणें *with* पेक्षां or हून *of o.*, जास्त -भारी -जड -वजनदार असणें *with* पेक्षां or हून *of o.* २ *to exceed in power or influence* अधिक असणें, प्रधान -प्रबल असणें, प्राधान्य *n.* असणें *in. con.g. of s.* P. *v. i.* (वजनांत) अधिक भरणें. २ *to incline or descend* (as the scale of a balance) (कांटा) झुकणें, कलणें. ३ प्रधान -प्रबल असणें. ४ *to incline to one side* बाजूस वळणें, कलणें.

Preposition (prep-ō-zish'un) [L. *præ*, before, and *ponere*, to place. So called because originally prefixed to the verb.] *n. gram.* शब्दयोगी अव्यय.

Preposi'tional *a.* शब्दयोगी अव्ययाचा, शब्दयोगी अव्ययात्मक. Preposi'tionally *adv.*

Prepos'itive *a. prefixed* मागें -पूर्वी जोडलेला, मागें लावलेला. P. *n.* मागें लावलेला -पूर्वी जोडलेला शब्द *m.*

Prepossess (pre-poz-zes') [Pre+Possess. Prepossess शब्दाचा धात्वर्थ (एखाद्याच्या मनांत अनुकुल ग्रहांनीं) आधीं ताबा घेणें असा आहे.] *v. t. to imbue, to inspire* (a person with notion, feeling, &c.) (-च्या मनांत) ठसवणें, बिंबवणें. २ (of idea, &c.) *to take possession of* (*person, usu. pass.*) (-चें) वेड लागणें, मन वेधून -आकर्षून टाकणें. ३ *to impress beforehand with a good opinion* (-च्या) मनावर चांगला परिणाम करणें, (-चा) अनुकूल ग्रह *m* -कल *m.* करणें. Prepossessed' *pa. t. & pa. p.*

Prepossess'ing *pr. p.* अनुकूल ग्रह करणारा, चांगलें मत करणारा. २ चित्ताकर्षक, चित्त -लक्ष ओढणारा -वेधणारा, वशीकारक Prepossess'ingly *adv.*

Prepossess'ion *n. preoccupation, previous possession* आधीं घेतलेला ताबा *m* -कबजा *m*, पूर्वभोग *m* पूर्वग्रह *m*, (*lit.*) पूर्वधारण *n.* २ *preconceived opinion or impression, bias* (generally, but not always, used in a favourable sense) (अनुकूल) ग्रह *m* -समज *m* -ओढा *m* -कल *m*, आगाऊ केलेला or झालेला ग्रह *m.*

Prepossess'or *n.* आधीं ताब्यांत घेणारा.

Preposterous (prē-pos-tėr-us) [Lit. having that *first* which ought to be *last*, L. *præposterus*–*præ*, before, and *posterus*, after –*post*, after. या शब्दाचा मूळ अर्थ 'उलटा, विपरीत, उलट दिशेचा-क्रमाचा,' असा होता.] *a. contrary to nature or reason, unreasonably absurd, foolish* विपरीत, उलटा, सृष्टिक्रमाविरुद्ध, बुद्धिविरुद्ध, विसंगत, असंबद्ध, युक्तिविरुद्ध, मूर्खपणाचा.

Prepos'terously *adv.* उलटा decl., विपरीतपणानें.

Prepos'terousness *n.* उलटेपणा *m*, सृष्टिविरुद्धता *f*, विपरीतपणा *m*, वैपरीत्य *n*, अयुक्ति *f*, असंबद्धता.

Prepuce (pr'e-pūs) [L. *putium* –Gr. *posthion*, penis.] *n.* शिस्नमणीवरील कातडी *f*, मणिच्छद *m*.

Prerogative (prē-rog'a-tiv) [Lit. privilege of voting first, or before others. Fr.–L. *prœrogativus*, that is asked before others for his opinion or vote–*prœ*, before, and *rogare*, to ask.] *n. an exclusive or peculiar privilege, prior and indefeasible right* (राजाचा)विशेष हक्क *m*, विशिष्ट राजाधिकार *m*. २ *precedence, pre-eminence* अग्रेसरत्व *n*, ·पूर्वमान *m*. Prerog'atived *a. Shakes.* विशिष्ट अधिकार असलेला, विशेषाधिकारयुक्त. Prerog'atively *adv.* विशेष हक्कानें, विशेष हक्कपूर्वक.

Presage (prē-s'āj) [Lit. something perceived beforehand, Fr. *presage* –L. *prœsagium* ·*prœsagire* –*prœ*, before, and *sagire*, to perceive quickly.] *n. an omen, a prognostic* पूर्वलक्षण *n*, पूर्वचिन्ह *n*, चिन्ह *n*, लक्षण *n*. २ *power to look into the future, foreknowledge, presentiment* पूर्वज्ञान *n*, आधीं -आगाऊ होणारें ज्ञान *n*. P. (pre-sāj') *v. t. to foreknow* आगाऊ जाणणें, आगाऊ समजणें -ओळखणें, पूर्वज्ञान होणें *in. con. with* ला *of s.* & *g. of o.* २ *to predict, to foretell* सुचवणें, दर्शविणें, पूर्वसूचन *n* -अग्रसूचन *n*. करणें *g. of o.* P. *v. i. to utter a prediction* (sometimes with *of*) भविष्य सांगणें -करणें, भाकीत करणें. Presa'ger *n.* भाकीत करणारा, भविष्य सांगणारा. Presage'ful *a. ominous* निदर्शक, सूचक, सुचविणारा.

Presbyopia (pres-bi-ō'pi-a) [Gr. *presbys*, old, and *ops*, *opos*, the eye.] *n.* (*med.*) *long-sightedness consequent upon advancing age* म्हातारपणामुळें (जवळचे न दिसतां) लांबचेच पदार्थ दिसणें, चाळिशी *f*, वार्धक्यदृष्टि *f*.

Presbyter (prez'bi-tėr) [Lit. elder, L.–Gr. *presbyteros*, compar. of *presbys*, old.] *n.* (Eng. Ch.) *one of the second order of the ministry* (डीकनच्या वरचा व बिशपच्या खालचा अभिषेकसंस्कारानें नेमलेला) ख्रिस्ती उपाध्याय, प्रेस्बुतर, प्रीस्ट *m*. २ *a member of a presbytery* एक्लेसियेची व्यवस्था प्रेस्बुतरांच्या हातांत असावी असें मानणारा *m*, प्रेस्बुतर. Presbyte'rian *n.* प्रेस्बुतरपंथी, प्रेस्बुतर. Presbyte'rianism *n.* एक्लेसियेची व्यवस्था प्रेस्बुतरांच्या ताब्यांत असावी असें मानणारा पंथ *m*, प्रेस्बुतरपंथ *m*.

Pres'bytery *n.* प्रेस्बुतरांचें व्यवस्थापकमंडळ *n*. २ ख्रिस्ती देवळांतील गाण्याची जागा व वेदी यांमधील भाग *m*. ३ ख्रिस्ती देवळांतील चान्सल *n*. या ठिकाणीं गायक मंडळी व ख्रिस्ती आचार्य बसतात. ४ रोमन क्याथोलिक प्रीस्ट राहण्याचें घर *n*.

Prescience (prē'shi-ens) [Fr.-L. *præscire*, -*præ*, before, and *scire*, to know.] *n. knowledge of events before they take place, foresight* भविष्यज्ञान, भविष्यदर्शन *n*, पूर्वज्ञान *n*, भाविज्ञान *n*. Pre'scient *a. knowing things beforehand* भविष्यज्ञानी, भविष्य जाणणारा, भविष्यदर्शी.

Prescientifi'c *a*. शास्त्रीय पद्धतीच्या काळाच्या पूर्वीचा, शास्त्रप्राक्कालीन.

Prescribe (pre-skrīb') [L. *præ*, before, and *scribere*, to write.] *v. t. to lay down for direction* नेमणें, नेमून देणें, नियम बांधून देणें, हुकूम *m* -आज्ञा *f*. करणें, ठरवून देणें. २ (*med.*) *to direct, as a remedy* औषध *n* -उपचार -औषधोपचार *m*. सांगणें -योजणें, औषधियोजना करणें. P. *v. i.* हुकूम करणें,आज्ञा करणें. २ (*med.*) औषध देणें -सांगणें. ३ (*law*) *to claim by prescription* चालू वहिवाट *f*. सांगणें, वहिवाट -हक्क लागू करणें. Prescrib'ed *pa. t.* P. *pa. p.* निर्दिष्ट, ठरवून दिलेला, नेमून दिलेला. [P. FORMS ठराविक नमुने.] २ सांगितलेला (उपचार -औषध). Prescrib'er *n*. नियम घालून देणारा.

Prescript *n. direction, precept, model prescribed* हुकूम *m*, आज्ञा *f*, विधि *m*, आदेश *m*, नियम *m*. P. *a*. ठरवून दिलेला, नियमित, नेमलेला, नेमून दिलेला.

Prescrip'tion *n*. -*the act*. नेमणें *n*, नेमून देणें *n*, &c. (b) औषध इ० सांगणें *n* -देणें *n*. २ (also) *that which is prescribed* नियम *m*, नेम *m*, विधान *n*. ३ (*med.*) *a medical recipe* औषधांची यादी *f* -याद *f*, रुग्णपत्रिका *f*, चिकित्सापत्र *n*. (b) *a prescribed remedy* सांगितलेला उपचार *m* -औषध. ४ *the claim of title to a thing by virtue of immemorial use and enjoyment* वहिवाटहक्क *m*, चालू वहिवाटीनें प्राप्त होणारा हक्क *m*, चालू वहिवाटीचा हक्क, चालू वहिवाट *f*, प्राचीन भोगवटा *m*, चिरकाल भोग *m*, चिरभोग *m*.

Prescrip'tive *a*. (*law*) *consisting of or acquired by immemorial use* चालू वहिवाटीचा, प्राचीन भोगवट्याचा, चिरभोगाचा. Prescrip'tively *adv*.

Presence (prez'ens) [Fr. -L. *præsentia*, *præsens*, that is before one- *præ*, before and *esse*, Sk. अस्, to be.] *n. state of being present* (oppo. to *absence*) हजिरी *f*, हाजिरी *f*, विद्यमानपणा *m* -ता *f*, प्रत्यक्षता *f*, समक्षता *f*, समक्षासमक्ष *f*. [IN THE P. OF (-च्या) पुढें, समक्ष.] २ सावधगिरी *f*, अव्यग्रता *f*. [P. OF MIND प्रसंगावधान *n*, वेळींच सावधगिरी *f*, देहभान *n*, समयस्फूर्ति *f*, शुद्धि *f*, अवधान *n*. TO SUFFER TO BE IN ONE'S P. जवळ उभा करणें, जवळ करणें -धरणें.] ३ *situation within sight* समीपता *f*, सान्निध्य *n*, जवळपणा *m*. ४ *approach to the person of one of superior rank* हुजूर *n*. ५ (also) *the person of a superior* हुजूर, हुजूरस्वारी *f*, वरिष्ठ *m*, खुद्द -खास -सरकार स्वारी *f*. ६ *presence chamber* दिवाणखाना *m*, हुजूर. ७ *the*

whole of the personal qualities of an individual विशेष गुण *m. pl.* ८ *personal appearance, mien* चर्या *f*, आकार *m*, स्वरूप *n*, चेहरा *m*.

Pres'ent *a. being near* हुजर, हुजर असलेला, रुजू, प्रत्यक्ष, समक्ष. २ *now existing* विद्यमान, हल्लींचा, सध्यां असलेला, सांप्रतचा, सद्यःकालीन, सद्यस्क, सद्यस्कालीन, वर्तमान (*lit.*). [PRESENT WORTH (*math.*) तात्कालधन, तूर्तधन, आजची रक्कम.] ३ *now in process, begun but not ended* चालू, प्रस्तुत, प्रस्तुतचा, प्रकृत. ४ *now in view or under consideration* प्रस्तुत, हातांतील (काम), उपस्थित, चालू. ५ *not delayed, immediate, instant* तावडतोबीचा, तात्कालिक, अविलंबित. ६ *R. quick in emergency* समयसूचक, तयार, रोकडा, सावधान, समाहितमनस्क. ७ (*gram.*) वर्तमान (काळ *m*). P. *n. present time* विद्यमान काल *m*, प्रस्तुत काळ *m*. [AT P. सध्यां, हल्लीं, प्रस्तुत काळीं. FOR THE P. सध्यांपुरता, तात्पुरता.] २ *pl.* (*law*) *present letters or instrument* प्रस्तुत लेख *m*. (b) फरोक्त खत *n*. (c) सनद *f*. (d) बक्षिसपत्र *n*, मुखत्यारपत्र *n*, &c. ३ (*gram.*) वर्तमानकाळ *m*.

Present (pre-zent') [See Presence. धात्वर्थः पुढें किंवा दर्शनीं मांडणें.] *v. t. to bring or introduce into the presence of some one* भेटवणें, भेट करणें, भेट करून देणें, भेट घालणें, हाजीर -रुजू करणें, मुलाखत करणें -घालणें, ओळख करून देणें -पटवणें, दर्शन घडवणें. २ (with the reciprocal pron.) भेटीस -दर्शनास येणें -जाणें, भेट *f* -दर्शन *n* -मुलाखत *f*. घेणें, हाजीर होणें, मुजऱ्याला येणें. ३ *to exhibit to view, to set forth* दाखवणें, दर्शवणें, दृष्टीस -नजरेस -दृष्टीसमोर -नजरेसमोर आणणें -पाडणें. ४ *to give in charge, to deliver, to make over* ताब्यांत देणें, हवालीं -स्वाधीन करणें -देणें. ५ *to make a gift of, to grant, to confer* दान करणें -देणें, देणें, अर्पिणें, समर्पिणें, अर्पण -समर्पण करणें, भेट देणें, नजर करणें, बक्षिस करणें. ६ in specific senses: *to nominate to an ecclesiastical benefice* धर्मोपदेशकाच्या वृत्तीवर नेमणें. (b) *to lay before a public body for consideration* (-च्या) पुढें ठेवणें, (-ला) सादर करणें, पुढें मांडणें. (c) *to aim, direct as a weapon* रोखणें, (निशाण-नेम &c.) धरणें, नेमणें, योजणें, लावणें. P. *v.i.* (*med.*) *to appear at the mouth of the uterus so as to be perceptible to the finger in vaginal examination* दिसूं लागणें, हाताला लागणें, गर्भांगाचें दर्शन होणें.

Pres'ent *n. anything presented or given, a gift, a donation* देणगी *f*, नजराणा *m*, बक्षीस *n*, इनाम *n*. २ (*mili.*) *the position of a soldier in presenting arms* नेम धरतां वेळची शिपायाची अंगस्थिति *f*.

Present'able *a.* देण्यासारखा -जोगा -जोगता -लायक. २ निवेदनीय, सांगण्याजोगा. ३ दाखविण्यासारखा -जोगता. ४ (hence.) *fitted to be introduced to another or*

to go into society ओळख -माहिती -परिचय करून देण्यासारखा, समाजांत जाण्यालायक.

Presenta'tion *n.* -*the act.* हजर -रुजू -नमूद &c. करणें *n* -होणें *n.* (b) देणें *n*, समर्पणें *n*, अर्पण *n.* करणें *n.* २ (hence) *exhibition, display, show* प्रदर्शन *n*, देखावा *m*, आविर्भाव *m.* ३ *the right of presenting to benefice* वृत्तीवर नेमण्याचा हक्क *m*, धर्मवृत्तिनियोजनाधिकार *m.* ४ (*med.*) (मूल) पुढें येणें *n*, दर्शन *n*, गर्भांगदर्शन *n*, प्रसूतीचे वेळीं गर्भाचा प्रथम बाहेर दिसणारा भाग *m.* [Breech P. मुलाचें ढुंगण पुढें येणें. Head P. मुलाचें डोकें पुढें येणें. Transverse P. मूल आडवें येणें.]

Present'ative *a.* धर्मवृत्तिनियोजनाधिकारयुक्त. २ (*metap.*) बुद्धिग्राह्य, मनोग्राह्य.

Present'ed *pa. t.* P. *pa. p.* रुजू केलेला, भेटवलेला. २ दाखवलेला, दर्शित, प्रदर्शित. ३ अर्पण -समर्पण केलेला. ४ रोखलेला, नेमून धरलेला, योजलेला, लावलेला.

Presentee' *n. a clergyman presented to a benefice* वृत्तीवर नेमणूक करण्याकरितां नांव सुचवलेला ख्रिस्ती उपाध्या *m.* २ *a person recommended for office* (एखाद्या जागेकरितां) शिफारस केलेला मनुष्य *m.* ३ *a person presented at court* (दरबारापुढें) रुजू केलेला मनुष्य. ४ *a recipient of a present* नजराणा मिळणारा.

Present'er *n.* देणारा (मनुष्य) *m*, दाता *m.*

Presentient (prē-sen'shent) [L. *proe*, before, & *sentire*, to feel.] *a. feeling or perceiving beforehand* पूर्वज्ञान होणारा.

Presentiment (prē-sen'ti-ment) [L. *pre*, before, and *sentire*, to feel.] *n. previous sentiment or conception* पूर्वकल्पना *f*, आगाऊ होणारा भास *m*, पूर्वभावना *f*, भास *m*, भान *n.* २ (*esp. of something unpleasant*) दुश्चिन्ह *n*, दुःस्वप्न *n*, कुचिन्ह *n.*

Pres'ently *adv. at once, without delay* ताबडतोब, तत्क्षणीं, लगेच, तात्काल, &c. २ *shortly, before long* लवकरच, थोडक्या वेळांत, अंमळशानें, इतक्यांत, किंचित्कालानें, जरा वेळानें, थोड्या वेळानें, &c.

Present'ment *n.* दाखवणें *n.* २ *delineation, representation, appearance* स्वरूप *n*, देखावा *m*, चित्र *n.*

Preserv'able *a.* रक्षणीय, संरक्षणीय, राखतां येण्यासारखा.

Preserva'tion *n.* -*the act.* राखणें *n*, रक्षण करणें *n.* २ (-*the state.*) रक्षण *n*, संरक्षण *n*, पालन *n*, पाळण *n*, राखण *f*, बचाव *m*, जतन *n*, गोपन *n*, संगोपन *n*, परिपालन *n*, तारण *n*, रक्षा *f*, परित्राण *n.*

Preserv'ative, Preserv'atory *a. tending to preserve* रक्षक, तारक, रक्षण-तारण कर्त्ता -कारी. २ टिकवणारा, नासूं न देणारा.

Preserv'ative *n. a preservative agent* रक्षण *n*, रक्षणोपाय *m*, राखण *f.* २ रक्षकद्रव्य.

Preserve (pre-zérv') [Fr.–L. *prœ*, before, and *servare*, to save.] *v. t. to save from injury or des-*

truction, to protect or defend राखणें, रक्षणें, रक्षण *n* -संरक्षण *n* -सांभाळ *m* -जतन *f*-बचाव *m*. करणें *g. of o.*, संरक्षणें, बचावणें, संभाळणें, तारणें, पाळणें, वांचवणें. २ *to keep carefully* जतन करून -जपून ठेवणें, जोगवणें, जोपासणें, जोपासना करणें *g. of o.* ३ *to save from decay by the use of some preservative substance* बिघडूं न देणें, नासूं न देणें, टिकवणें. (b) साखरेंत पाकवणें, साखरेंत रांपवणें. ४ *to maintain throughout, to keep intact* राखणें, सारखा ठेवणें, कायम ठेवणें. P. *v. i.* मुरंबे घालणें -करणें. २ *to protect game for purposes of sport* शिकार राखून ठेवणें -राखणें. P. *n.* (commonly in the *pl.*) *esp. fruit cooked with sugar* मुरंबा *m*. २ मृगयाभूमि *f*, (शिकारीसाठीं) पक्षी इ० राखून ठेवण्याची जागा *f*.

Preserv'ed *pa. t.* P. *pa. p.* राखलेला, रक्षित, संरक्षित, तारित, संगोपित, परिपालित. २ जतन केलेला, जतन करून ठेवलेला, जोगवलेला. ३ साखरेंत रांपवलेला, साखरेंत पाकवलेला.

Preserv'er *n.* रक्षक *m*, तारक *m*, संरक्षक *m*, पालक *m*, तारणारा *m*, रक्षणकर्ता, तारणकर्ता *m*, पालनकर्ता. २ जतन करणारा *m*, जतन करून ठेवणारा *m*, राखणारा *m*, जोपासणारा *m*, जोंबाळणारा *m*. ३ मुरंबा करणारा *m* -घालणारा *m*, मुरंबेवाला *m*.

Preside (pre-zīd') [Lit. 'to sit before' or 'above.' Fr. *presider*,–L. *præsidere* –*præ*, before, and *sedere*, to sit.] *v. t. to be at the head* मुख्य असणें, नायक असणें -होणें, अधिष्ठाता *m* -अधिष्ठात्री *f*. असणें -होणें. २ *to superintend* (-वर) देखरेख करणें, (-वर) देखरेख *f* -नजर *f*. ठेवणें, (-वर) असणें. ३ *to have control over* (-वर) अधिकार असणें. ४ *to take the chair (at a public meeting)* अध्यक्ष *m*. असणें -होणें, (-चें) अध्यक्षस्थान *n*. पत्करणें, (-चा) सभापति *m*. होणें.

Pres'idency *n. the function of a president* अध्यक्षपणा *m*, अध्यक्षाचें काम *n*, अध्यक्षाचा अधिकार *m*, प्रमुखत्व *n*, प्रमुखपणा. २ *superintendence* देखरेख *f*, नजर *f*. ३ *the office of a president* अध्यक्षाची जागा *f*, अध्यक्षपद *n*, अध्यक्षस्थान *n*. ४ *the term during which a president holds his office* अध्यक्षाची मुदत *f*, अध्यक्षाची कारकीर्द *f*, अध्यक्षपणा चालविण्याची मुदत *f*, अध्यक्षपणा *m*. ५ *jurisdiction of a president* अध्यक्षाच्या ताब्यांतील मुलूख *m* -प्रांत *m*. (b) इलाखा *m*.

President *n. one who presides* अध्यक्ष *m*, सभाध्यक्ष *m*, सभापति *m*. २ *the chief officer of a corporation, institution, &c.* अध्यक्ष *m*, प्रमुख *m*, मुख्य चालक *m*. ३ *the chief executive officer of the government of a province or nation* अध्यक्ष *m*. ४ देखरेख करणारा *m* -ठेवणारा *m*.

Presiden'tial *a. presiding or watching over* देखरेख करणारा, नजर ठेवणारा. २ *of or pertaining to a*

president अध्यक्षाचा, अध्यक्षासंबंधीं, अध्यक्षानें केलेला. [P. ADDRESS *n.* अध्यक्षाचें भाषण *n.*]

Pres'identship *n.* अध्यक्षपद *n*, अध्यक्षाची जागा *f.* २ अध्यक्षाची कारकीर्द *f.*

Presidial, Presidiary (pre-sid'i-al,-a-ri) [L. *præsidium*, a presiding over, defence, guard.] *a. of or pertaining to a garrison* शिबंदीसंबंधीं, रखवालीचा, लष्कराविषयीं. २ *having a garrison* शिबंदीचा, शिबंदी असलेला, रखवाली असलेला, लष्कर असलेल

Presiding officer *n.* (निवडणुकींत) मतें घेण्याचे कामावरील मुख्य अधिकारी. २ (परीक्षेच्या मंडपांतील) सुपरिंटेंडेंट.

Presignify (pre-sig'ni-fī) *v. t. to signify or intimate beforehand* आधीं -आगाऊ -अगोदर सुचवणें.

Press (pres) [Corrupt. from *prest*, ready money advanced, a loan; hence, earnest money given to soldiers on entering service. O. Fr. *prester*, to lend –L. *præstare*, to stand before, to offer –*præ*, before, and *stare*, to stand.] *v. t. to force into service, particularly into naval service* बळेंच -बळानें -बळजोरीनें धरणें -(आरमारी) चाकरीस ठेवणें, वेठीस -बिगारीस धरणें. P. *n. a commission to force men into public (esp. naval) service* (आरमारी) नोकरीस माणसें धरून आणण्याकरितां नेमलेले कामगार *m. pl.*

Press (pres) [Fr. *presser* –L. *pressare* -*premere*, *pressum*, to squeeze, to press.] *v. t. to act upon by pushing or thrusting* (in distinction from *pulling*), *to compress* दाबणें, चेपणें, चेपटणें, चेंबटणें, चापणें, दडपणें, आंवळणें. [A WEIGHT PLACED TO P. DOWN दडपण *n*, चेपण *n*, चेपणें *n*, दट्या *m.* TO P. AND SQUEEZE TO DISCOVER चांपणें, चांपाचांपी करणें, रांपणें, रांपून पाहणें.] २ *to squeeze in order to extract the juice or contents of* पिळणें, पिळून (रस) काढणें-घेणें. ३ *to squeeze in or with suitable apparatus* यंत्रानें आंवळून घट्ट बांधणें. ४ *to embrace closely, to hug* कंवटाळणें, आलिंगणें, (-ला) घट्ट कंवटाळून धरणें, दृढालिंगन देणें, जोरानें -कडकडून भेटणें, वेंगेंत -उरींपोटीं धरणें. ५ *to oppress, to bear hard upon* दुःख देणें, पिडणें, त्रास -पीडा *f.* देणें. ६ *to straiten, to distress* अडचणींत -संकटांत -पेंचांत &c. आणणें -घालणें -टाकणें. ७ *to exercise very powerful or irresistible influence upon or over* दडपून टाकणें. ८ *to constrain, to compel* दपटणें, दामटणें, गांजणें, जाचणें, गळ *m* -गळग्रह *m* -भार *m.* घालणें, निकड *f* -तांतड *f* -गळचिपी *f* लावणें, ताण *m.* देणें, गळ *f or m.* घालणें, बोकांडीस -खपाटीस -खनपटीस -मानगुटीस -गचांडीस -गळचांडीस बसणें. ९ *to impose by importunity* गळीं -पदरीं बांधणें, आग्रह करणें, बळेंच -आग्रहानें -गळीं पडून देणें-घेववणें -करविणें &c., काकळूत *f.* करणें *g. of o.* १०

to drive with violence, to play hard (as a horse) दामटणें, दामटवणें, दपटणें, दामटा *m* -घामटा *m.* काढणें *g. of o.* ११ *to crowd* दाटी *f* -गर्दी *f.* करणें. P. *v. i. to exert pressure* दाबणें. २ *to push, crowd, or urge with steady force* दाटी करणें, लोटणें, दाटी करून येणें -जाणें, खेटणें, चेप *m* -चेपाचेप *f* -चेपारा *m.* करणें. ३ *to move on with urging and crowding* पुढें जाणें -चालणें, रेंटून -रेंटत जाणें -चालणें, चालत्या पावलीं -न विसंबतां जाणें -चालणें. ४ *to exert a strong or compelling influence* गळ घालणें. P. *n. an apparatus or machine for squeezing bodies* दाबण्याचें यंत्र *n*, दाबून बांधण्याचें यंत्र *n*, दाब *m.* (b) दाबून रस काढण्याचें यंत्र *n*, चरक *m*, रगाडा *m.* (c) तेल काढण्याचें यंत्र *n*, घाणा *m.* [BALING P. MACHINERY गठडी बांधण्याचा सांचा *m.* BUNDLING P. सुताचें बंडल बांधण्याचें यंत्र.] २ (specif.) *a printing machine* छापण्याचें यंत्र *n*, प्रेस *m.* ३ (sometimes) *the place or building containing a press or presses* छापखाना *m.* ४ *the art or business of printing and publishing* छापण्याचें काम *n* -कला *f* -धंदा *m*, छापखान्याचा धंदा *m.* ५ (hence) *printed publications taken collectively, more esp. newspapers or persons employed in writing for them* छापून प्रसिद्ध केलेलीं पुस्तकें, लेख, इ०, वर्तमानपत्रें *n. pl.* (b) वर्तमानपत्रकार *m. pl.*, वर्तमानपत्रांत लेख लिहिणारे (लेखक) *m. pl.* [LIBERTY OF THE P. मुद्रणस्वातंत्र्य *n.*] ६ *a cupboard* कपाट *n.* ७ *the act of thronging forward* ढकलाढकली *f*, रेंटारेंटी *f*, चेपाचेपी *f*, चेंगराचेंगर *f*, दाबादाबी *f.* ८ *a crowd* दाटी *f*, गर्दी *f*, खेटाखेट *f*, खेटा *m*, खेटण *f*, खेटणी *f*, रगडा *m*, चेप *m.* ९ *urgency* (of business) निकड *f*, नेट *m*, भार *m*, जोर *m*, ओझें *n*, ताण *m*, धबडगा *m*, भीड *f*, घाई *f*, कचका *m*, रगडा *m*, (b) आग्रह *m*, नेट *m*, गळचिपी *f.*

Press-agent *n.* (वर्तमानपत्रांतून नाटकाच्या जाहिराती देणें वगैरे काम करणारा) नाटककंपन्यांचा एजंट *m.*

Press-box *n.* (वर्तमानपत्रांच्या) बातमीदारांची जागा *f.*

Press-cutting *n.* वर्तमानपत्रांतील किंवा मासिकांतील (कापून काढलेला) उतारा.

Press'ed *pa. t.* P. *pa. p.* वेठीस -बिगारीस धरलेला.

Press'ed *pa. t.* P. *pa. p.* दाबलेला, चेपलेला, &c. २ दपटलेला, दामटलेला, ताण दिलेला. ३ अडचणींत पाडलेला -घातलेला, अडचणलेला. ४ गळीं बांधलेला, पाठीस लावलेला, आग्रहानें दिलेला. ५ गळ घातलेला, गळा धरलेला. ६ वेठीस धरलेला, बिगारीस धरलेला, बळजोरीनें नोकरीस ठेवलेला. [HARD-PRESSED *a.* (of bricks) घट्ट दाबलेल्या (विटा.) २ *having little time* अगदीं थोडी फुरसत असलेला. ३ *in a hurry* घाई असलेला. ४ शत्रूंनीं पुरा पाठलाग केलेला. ५ तंगी -टंचाई असलेला.]

Press'er *n.* सांचा, चरक, वगैरे दाबण्याचीं यंत्रें चालविणारा *m.* २ (सुईखालीं कपडा) दाबून धरण्याची पट्टी *f.*

Press-gallery *n.* (पार्लमेंट सभेंतील) वर्तमानपत्रकार व बातमीदार बसण्याची गलेरी *f*, पत्रकारांची गलेरी *f*.

Press'ing *pr. p. urgent* निकडीचा, जरूरीचा, तांतडीचा, घाईचा. २ *exacting, importunate* काकळूतीचा, गळीं पडणारा, गळेपडू. P. *v. n. -the act.* चेपणें, दाबणें *n.* &c. Press'ingly *adv.*

Press-man *n.* छापण्याचें यंत्र चालवणारा. २ वर्तमानपत्राचा बातमीदार *m.* ३ वर्तमानपत्रकार *m.* ४ *one who presses clothes* कपडे (दाबून) साफ करणारा *m,* कपड्यांना कुंदी करणारा.

Press-mark *n.* लायब्ररींतील पुस्तकावरचा खुणेचा नंबर *m.*

Press-money आरमारी वेठीस धरलेल्या नोकरांस दिलेला पैसा *m* -मजुरी *f* -वेतन *n,* वेठीचा पैसा *m.*

Press'pack *v. t. to pack by means of a press* यंत्रांत दावून बांधणें.

Press-room *n.* छापण्याच्या यंत्रांची खोली *f.*

Pres'surage *n.* See Pressure. २ *the juice of the grape extracted by the press* यंत्रांत पिळून काढलेला द्राक्षासव *m,* द्राक्षारस *m.*

Press'ure *n. the act of pressing* दाबणें *n,* चेपणें *n.* २ *the condition of being pressed, compression, a squeezing* दाब *m,* चेपणी *f,* दाबादाबी *f,* चेपाचेपी *f.* [ATMOSPHERIC P. हवेचा दाब *m,* वायुभार. CENTRE OF P. भारकेंद्र. P. GAUGE (OF A BOILER) (वाफेचा) दाब मोजण्याचें घड्याळ, (वाष्प) भारमापक.] ३ *a constraining force or impulse of any kind* ताण *m,* निकड *f,* नेट *m,* भार *m,* ओझें *n.* ४ *affliction, distress, grievance* क्लेश *m,* पीडा *f,* दुःख *n,* हाल *m. pl.,* हालअपेष्टा *f. pl.,* गाऱ्हाणें *n,* तकरार *f,* भार *m,* बाधा *f.* ५ *urgency* (कामाचा) रगडा *m,* नेट *m,* कचका *m,* राडा *m.* ६ *impression, stamp* छाप *m,* ठसा *m,* प्रतिमा *f.* ७ *(mech.) the action of a force against some obstacle or opposing force* दाब *m,* पीडन *n.*

Prest (prest) *imp. & pa. p.* of Press.

Prestige (pres'tij *or* pres'tēzh) [Orig. "illusion" or "deception," Fr. –L. *prœstigium -prœsti (n) guo,* to obscure, to deceive. या शब्दाचा मूळ अर्थ मोह, भूल, नजरबंद, माया, इंद्रजाल, असा होता.] *n. influence arising from past conduct or from reputation* इभ्रत *f,* छाप *f,* प्रतिष्ठा *f,* अब्रू *f,* नांव *n.*

Presto (pres'tō) [It. or Sp. *presto,* quick, quickly.] *adv. quickly, immediately* लवकर, झटकन, जलदीं, जलदीनें, पटकन, ताबडतोब, एकदम, सत्वर.

Presum'able *a. that may be supposed to be true* (प्रमाणावांचून) गृहीत घेण्यासारखा, गृहीत धरण्यासारखा, खरा मानण्याजोगा, अनुमेय, &c.

Presum'ably *adv.* अनुमानानें, अनुमानावरून, अंदाजानें.

Presume (pre-zūm') [Lit. 'to take beforehand,' Fr. *presumer*–L. *prœsumere–prœ,* before, and *sumere,*

to take.] *v. t. to take as true without examination or proof, to take for granted, to suppose* (प्रमाणावांचून) गृहीत धरणें, (चौकशीवांचून -पुराव्यावांचून) गृहीत घेणें -ग्रहण करणें, (खरा) मानणें, खरा धरून चालणें, खरा कल्पिणें, सत्यवत् मानणें, कल्पना *f* -अनुमान *n* -तर्क *m.* करणें *g. of o.*, अटकळ *f.* बांधणें *g. of o.* P. *v. i. to believe by anticipation, to infer* गृहीत घेणें -धरणें, तर्कानें -तर्क करून or बांधून चालणें. २ *to venture beyond license, to act forwardly, to take liberties* (often with *on* or *upon*) अतिक्रम करणें, आगळीक *f* -धिटाई *f* -धाष्टर्य *n* -निर्भिडपणा *m.* करणें, (वाजवीहून) जास्त सवलत घेणें, डोईवर -डोक्यावर बसणें -चढणें; as, "Do not P. too much upon my love." ३ *to be overconfident* पोकळ अवसान *n* -उमेद *f.* धरणें -भरणें.

Presum'edly *adv. by presumption* अटकळीनें.

Presum'er *n.* गृहीत धरणारा *m*, अनुमान करणारा, तर्क करणारा *m.* २ (also) *an arrogant person* प्रौढी -शेखी -तोरा -अभिमान &c. मिरविणारा मनुष्य *m*, घमेंडखोर *m*, शुष्काभिमानी *m.*

Presum'ing *pr. p.* & *v. n.* Presum'ingly *adv. confidently* पोकळ अवसान धरून. २ *arrogantly* आढ्यतेनें, प्रौढीनें, शेखीनें, तोऱ्यानें, घमेंडींत, घमेंडीखालीं, वृथाभिमानानें, *&c.*

Presump'tion *n. belief upon incomplete proof, supposition* (प्रमाणावांचून) गृहीत घेणें *n* -धरणें *n*, अटकळ *f*, अनुमान *n*, तर्क *m*, कल्पना *f*, अंदाज *m.* २ *strong probability, reasonable supposition* (बहुतांशीं असलेला) संभव *m*, संभाव्यता *f.* ३ *that which is assumed or believed to be true* गृहीत (घेतलेली) गोष्ट *f*, सत्यवत् मानलेली गोष्ट *f.* ४ *forward conduct* धिटाई *f*, दांडगाई *f*, मर्यादातिक्रमण *n*, अतिक्रम *m*, धाष्टर्य *n.* ५ *arrogance, effrontery* पोकळ अभिमान, वृथा -शुष्क अभिमान *m*, अहंकार, आढ्यता *f*, प्रौढी *f*, शेखी *f*, तोरा *m*, डौल *m*, घमेंड *f.* ६ *overconfidence* पोकळ अवसान, रितें अवसान *n* -उमेद *f.* ७ *(law) assuming the truth of certain facts from circumstantial evidence* अनुमान *n*, संभव *m.*

Presump'tive *a. grounded on probable evidence, based on presumption* अनुमानाचा, (प्रमाणावांचून) गृहीत घेतलेला, अंदाजी, अंदाजाचा, अटकळीचा, तर्काचा, आनुमानिक, संभवनीय. [P. evidence आनुमानिक-अनुमेय पुरावा. P. TITLE आनुमानिक मालकी *f.*]

Presump'tively *adv.* अंदाजावरून, संभवदृष्ट्या.

Presump'tuous *a. full of presumption, bold and confident, arrogant, insolent* घमेंडखोर, वृथाभिमानी, पोकळ घमेंड असलेला, मगरूर, दिमाखी. २ *founded on presumption* अभिमानमूलक, अभिमानाचा, शुष्काभिमानाचा, पोकळ उमेदीचा -अवसानाचा. ३ *wilful, done in rash confidence or in violation of known duty* दाद्रून केलेला, हटकून -मुद्दाम -बळेंच -जाणूनबुजून केलेला.

Presump'tuously *adv.* घमेंडीनें, अहंकारानें, मगरूरपणानें, दिमाखानें, &c. २ पोकळ उमेदीनें, नस्ते -रिकाम्या अवसानानें. ३ दाटून, जाणूनबुजून, हटकून, मुद्दाम, बळेंच. Presump'tuousness *n.*

Presuppose (pre-sup-pōz') *v. t. to assume* गृहीत धरणें, पूर्वीं -आगाऊ कल्पिणें -धारणें -धरणें -घेणें, पूर्वकल्पना *f* -पूर्वधारणा *f.* करणें *g. of o.*

Presuppos'ed *pa. t. & pa. p.* पूर्वीं कल्पना केलेला, पूर्वकल्पित, पूर्वगृहीत. Presupposing *pr. p. & v. n.* Presupposi'tion *n.* पूर्वकल्पना करणें. २ *a previous supposition* पूर्वकल्पना *f*, पूर्वभावना *f.*

Pre-systolic (prē-sistol'ik) [Pre+Systolic.] *a.* (*med.*) हृदयाकुंचनापूर्वींचा.

Pretence', Pretense' *n. the act of laying claim* ढोंग करणें. २ *false show, simulation* ढोंग *n*, सोंग *n*, कोंग *n*, मीष or मीस *n*, बाहणा *m*, पोम *n*. ३ *pretext, feint* निमित्त *n*, खोटी सबब *f*, बयाद *f*, बाहणा *m*, बतावणी *f*, कपट *n*.

Pretend (pre-tend') [Lit. 'to stretch out before one,' Fr. *pretendre*,-L. *prætendere* –*præ*, before, and *tendere*, to stretch. या शब्दाचा मूळ अर्थ 'निमित्त म्हणून पुढें करणें' असा होता.] *v. t. to feign* ढोंग करणें, निमित्त *n* -सोंग *n* -बहाणा *m.* करणें *g. of o.*, ढोंग *n* -सोंग *n* -मीस *n.* घेणें -करणें -दाखवणें, हूल *f* -हुलकावणी *f.* दाखवणें *g. of o.*, डौल *m* -आव *m.* घालणें -करणें -मारणें *g. of o.* P. *v. i. to lay claim to* (usually with *to*) सोंग *n* -ढोंग *n* करणें -घेणें, डौल *m* -आव *m* घालणें, &c. (b) (चा नसता) हक्क सांगणें. २ *to feign, to sham* बाहणा *m* -मीष or मीस *n* -ढोंग *n.* करणें. Pretend'ed *pa. t.* P. *pa. p.* ढोंगाचा, ढोंगीपणाचा, बतावणीचा, वरकरणीचा. २ बाहाण्याचा, खोटा, निमित्ताचा, बनावट. Pretend'edly.

Pretend'er *n. a claimant* (नसता) हक्क सांगणारा *m.* [P. TO A THRONE तोतया *m.*] २ *one who feigns or simulates* ढोंग -सोंग करणारा *m*, ढोंगी *m*, कोंगी *m*, कोंग्या *m.* ३ निमित्त सांगणारा *m*, मिष करणारा *m*, बाहणा करणारा-सांगणारा.

Pretend'ing *pr. p. & v. n.* Pretend'ingly *adv.* नसता हक्क सांगून.

Pretense'ful *a.* ढोंगी, कोंगी, कोंग्या.

Pretense'less *a.* निर्व्याज, सरळ.

Preten'sion *n.* बाहणा *m* -आव *m.* घालणें *n* -करणें *n* -आणणें *n.* २ *the act of asserting a title* नसता हक्क सांगणें *n.* ३ *a claim alleged or assumed* नसता हक्क *m.* [TO SET UP P.S TO (skill, ability &c.) (चा पोकळ) डौल मिरवणें, अभिमान *m* -आढ्यता *f.* बाळगणें *g. of o.*]

Preten'tious *a.* ढोंगी. २ *arrogant* प्रौढी मारणारा, डौल मारणारा -मिरवणारा -सांगणारा, आढ्यताखोर. Preten'tiously *adv.* आढ्यतेनें, प्रौढीनें. Preten'tiousness *n.*

Preterhuman (prē-ter-hū'man) *a. more than human* अमानुष, मनुष्याच्या शक्तीच्या बाहेरचा.

Preterit, Preterite (pret'ėr-it) [L. *præteritus*–*præter*, beyond, and *itum*, to go.] *a. gone by, past* मागचा, मागील, गेला, प्राचीन, जुना. २ (*gram.*) *noting the past tense* भूतकालवाचक. P. *n.* (*gram.*) भूतकाळ *m*, भूत *m*.

Pretermission (prē-tėr-mish'un) [L. *præter*, past, and *mittere*, to send.] *n. the act of passing by or omitting, omission* गाळणें *n*, सोडणें *n*, वगळणें *n*, हेळसांड करणें *n*, वगळणूक *f*.

Pretermit' *v. t. to pass by, to omit* गाळणें, सोडणें, वगळणें, हेळसांड *f*. करणें *g. of o.*, दुर्लक्ष करणें.

Preternatural (pre-tėr-nat'ū-ral) *a. beyond what is natural, extraordinary* निसर्गबाह्य, विलक्षण, अद्भुत, स्वभाव -प्रकृति -नियमबाह्य, निसर्गक्रमानिराळा, सृष्टिक्रमभिन्न. [SUPERNATURAL निसर्गातीत, UNNATURAL निसर्गविरुद्ध.]

Preternat'uralism *n.* निसर्गबाह्यता *f*, वैलक्षण्य *n*, अद्भुतपणा *m*. २ निसर्गबाह्य गोष्ट *f*.

Preternat'urally *adv.* विलक्षण तऱ्हेनें, अद्भुतपणानें.

Preternat'uralness *n.* निसर्गबाह्यता *f*.

Pretext (prē'tekst or pre-tekst') [Lit. 'something woven in front,' L. *prætextum* -*prætexere* -*præ*, before, and *texere*, to weave.] *n. an ostensible motive or reason, a pretence* सबब *f*, निमित्त *n*, बाहणा *m*, सोंग *n*, ढोंग *n*, मिष or मीस *n*.

Pretor (pre'tor) *n.* See Prœtor.

Pret'tily *adv.* सुबकपणानें, सुबक -गोड -मोहक -मजेदार &c. दिसेसा -वाटेसा, मजेदारपणानें, खुमारीनें, &c.

Pret'tiness *n.* (used sometimes in a disparaging sense) सुबकपणा *m*, खुमारी *f*, सुरेखपणा *m*, छब *f*, छबी *f*, खुमास *f*, &c.

Pretty (pret'i) [A. S. *prættig*, tricky –*prætt*, trickery.] *a. pleasing* (to the eye or mind, but in less degree than that which is beautiful) सुबक, मोहक, गोड, सुंदर, सुरेख, साजरा, गोजरा, गोजिरवाणा, छान, छानदार, खासा, छबडा, देखणा, डोळयांत -नजरेंत भरणारा, गोंडस, मजेदार, मजेचा, बरा, साधारण. [LITTLE AND P. चिमुकला, चिमका, चिमणा.] २ *moderately large, considerable* बराच, खूब, रगड; as, "He has earned a P. sum." ३ *affectedly nice, foppish* (in an ill sense) नखरेबाज, अकडबाज. ४ *despicable, mean* (used ironically) क्षुद्र, हलका, नीच, अधम, क्षुल्लक; as, "A P. trick." P. *adv. in some degree, almost* (less emphatic than *very*) बहुतेक, बराच, बहुतांशीं, कांहींसा.

Pret'ty-spoken *a. colloq.* गोडबोल्या.

Prevail (pre-vāl') [Fr. *prevaloir* –L. *pre*, over others, and *valere*, (Sk. बल?) to be powerful.

Prevail शब्दाचा धात्वर्थ प्रबळ असणें -होणें, सामर्थ्य असणें, लागू होणें -पडणें, गुण पडणें, गुण -फळ होणें *g. of s.* with पासून *of o.*, हा आहे.] *v. i. to overcome, to gain the victory or superiority, to gain the advantage* (sometimes with *over* or *against*) जय पावणें -मिळवणें, विजयी होणें; जय *m.* होणें *g. of s.*, चालणें *g. of s.*, प्राबल्य *n.* होणें -असणें -चालणें *g. of s.*, वर्चस्व *n* -प्राधान्य *n.* होणें *g. of s.*, -पावणें, जोर *m* -बळ *n* -सत्ता *f.* चालणें with वर *of o.*, प्रबल -सबल-शेर होणें -असणें. २ *to be in force, to have currency or prevalence* जोरांत असणें, फैलावणें, चालू असणें, चालणें, चाल *f* -रीत *f* -प्रघात *m* -परिपाठ *m* -प्रचार *m.* असणें *g. of s.*, रूढ असणें, प्रचारांत असणें. ३ *to persuade or induce* (with *on, upon,* or *with*) मन वळवणें, *g. of o.*, वळवणें, मनावणें, बधवणें, मनावून -वळवून घेणें.

Prevail'ed *pa. t.* & *pa. p.* Prevail'ing *pr. p. predominant, most general* प्रचलित, चालू, चालता, प्रचारांतला, प्रघातांतला, वर्तमान, सर्वसाधारण, रूढ. २ जोराचा, मुख्य.

Prev'alence *n. superior strength, force, or influence* वर्चस्व *n*, प्राधान्य *n*, प्राबल्य *n*, जोर *m*, बल *n*, वर्चस्विता *f*, प्रबलता *f*, जबरपणा *m*, आधिक्य *n.* २ *general existence, reception, or practice* प्रचार *m*, प्रघात *m*, परिपाठ *m*, पाठ *m.* ३ *wide extension* प्रसार *m*, व्याप्ति *f*, ज्यारी *f*, फैलाव *m.*

Prev'alency *n.* Same as Prevalence.

Prev'alent *a. prevailing* चालू, प्रचारांतील, प्रघातांतील, चालता, &c. २ *predominant* मुख्य, श्रेष्ठ, महत्वाचा, जोराचा. ३ *most common, widespread* सामान्य, सार्वत्रिक, सर्वत्र पसरलेला -फैलावलेला, ज्यारी, सुरू असलेला.

Prevaricate (pre-var'i-kāt) [Lit. 'to spread the legs apart in walking,' L. *prevaricor, -atus -præ*, inten. and *varicus*, straddling *-varus*, bent, straddling.] *v. i. to shift about from side to side, to evade the truth, to quibble* बोलण्यांत धरसोड करणें, होय नाहीं करणें, घटकेंत बोलणें फिरवणें, बोलणें *n* -शब्द *m* -वचन *n*, फिरवणें -बदलणें, दोन बोलणीं बोलणें, दोन जिभा *f. dul.* करणें, अकडंतिकडं -अधरतिधर करणें, पर्याय *m.* फोडणें -सांगणें, बदलामीवर येणें, लपेट *f.* मारणें. Prevar'icated *pa. t.* & *pa. p.*

Prevaric'ation *n. a deviation from the truth and fair dealing, a quibbling* धरसोडीचें बोलणें *n*, बोलण्यांतील धरसोड *f* or *n*, होय नव्हे *f*, दुतोंडीं बोलणें *n*, चलबिचल *f.*

Prevar'icator *n.* धरसोडीचें बोलणारा *m*, दुतोंड्या *m*, दुबोल्या *m*, बोलणें फिरवणारा *m* -बदलणारा *m*, फिरवून -बदलून बोलणारा *m.*

Prevent (pre-vent') [Lit. and orig. 'to come or go before,' L. *præventus*, pa. p. of *prævenire-præ*, before, and *venire*, to come. या शब्दाचा मूळ अर्थ

(-च्या) पुढें जाणें, अघाडी मारणें -साधणें असा होता.]
v. t. to hinder, to intercept, to obviate (-च्या) आड येणें, (-ला) अडवणें, (-ला) प्रतिरोध करणें, मोडती *f* -मोडा *m.* घालणें. २ निवारणें, निवारण करणें *g. of o.*

Prevent'er *n.* अडवणारा, प्रतिरोध करणारा *m.* २ निवारक *m,* वारणारा *m,* निवारणारा *m,* निवारणकर्त्ता *m,* &c.

Preven'tion *n. anticipation esp. of needs or wishes,* (hence) *precaution, forethought* तरतूद *f,* तजवीज *f,* पूर्वयोजना *f.* २ *the act of preventing* घडूं न देणें, होऊं न देणें, प्रतिबंध *m* -अटकाव *m* -निरोध *m* -&c. करणें *n,* निवारणें *n,* वारणें *n.* ३ प्रतिबंधक उपाय *m,* निवारण *n,* वारण *n;* as, "P. is better than cure." ४ *obstruction* प्रतिबंध *m,* अटकाव *m,* विरोध *m,* निरोध *m,* बंदी *f.*

Preven'tive *a. tending to defeat or hinder* प्रतिबंधक, निवारक. [PREVENTIVE MEDICINE (med.) रोगप्रतिबंधक औषध, रोगनिवारक औषध.] २ प्रतिबंध करणारा, मनाई करणारा, मनाईवाला. P. *n. that which hinders* निवारण *n,* प्रतिबंध *m,* निवारण करणारा, निवारक. २ (in medicine) *something to prevent disease* (रोग) प्रतिबंधक औषध *n,* प्रतिबंधक उपाय *m.*

Previous (prē'vi-us) [L. *prævius,* from *præ,* before, and *via,* a way.] *a. happening before* पूर्वीचा, अगोदरचा, पूर्व, आधींचा, पहिला. [TO MOVE THE P. QUESTION (पार्लमेंटमध्यें किंवा दुसऱ्या एखाद्या सभेमध्यें) प्रस्तुत प्रश्नावर वादविवाद बंद करून दुसरा प्रश्न पुढें आणणें.]

Pre'viously *adv.* पूर्वी, अगोदर, पहिल्यानें, प्रथम, आधीं.

Pre'viousness *n.* पूर्वी किंवा प्रथम होणें किंवा असणें *n,* पूर्वास्तित्व *n.*

Previse (pre-vīz') [L. *præ,* before, and *videre,* to see.] *v. t. to see beforehand* आधीं -पूर्वी समजणें. २ *to forewarn* पूर्वी -आधीं -अगोदर सूचना देणें.

Prevised' *p. t. & pa. p.* Previ'sing *pr. p.*

Previ'sion *n.* पूर्वसूचना *f.* २ पूर्वदृष्टि *f,* पूर्वज्ञान *n.*

Prey (prā) [F. –L *præda,* prey, booty.] *n. something taken by force (esp. by a flesh-eating animal,) for food* भक्ष्य *n,* शिकार *f,* पारध *f.* [A BEAST (OR BIRD, OF P. हिंस्र पशु, घातुक प्राणी, हिंस्र पक्षी *m.*] २ *booty* लूट *f.* ३ *victim* बळी *m.* P. *v. i. to seize and devour* शिकार *f* -पारध *f.* करणें, आहार -भक्ष्य असणें *g. of s.* २ (*with on or upon*) *to plunder* लुटणें. ३ (*with on*) *to weigh heavily on the mind* खाणें, जाळणें, झुरविणें, शुष्क -क्षीण करणें.
Preyed *pa. t. & pa. p.* Prey'ing *pr. p.*

Priapism (prī'-pizm) [L. *priapismus,* Gr. *priapizmos,* from *Priapus,* the god of procreation.] *n.* (*med.*) तीव्र इंद्रियोत्थान *n,* (रतिसुखेच्छा नसतांना) पुष्कळ वेळ टिकणारा शिस्नाचा ताठपणा *m.*

Price (prīs) [Fr.–L. *pretium,* price.] *n. what has to be paid for anything* किंमत *f,* मोल *n,* दाम *m,* मूल्य *n,* पैसा (loosely) *m,* पैका (loosely). [आवठ

AND आई ARE AFFIXES GENERALLY USED TO EXPRESS THE SENSE OF PRICE OR COST; AS, लिहिणावळ, P. OF WRITING; दळणावळ, P. OF GRINDING; शिवणावळ *or* शिलाई, P. OF SEWING. TO ASK A HIGH P. भारी किंमत सांगणें, महाग सांगणें. EVERY MAN HAS HIS P. प्रत्येकाची (लांच खाण्याची) भूक ठरलेली असते.] २ *value* (*esp. in money*) **किंमत** *f*, **दर** *m*, **भाव** *m*, **धारण** *f*, **निरख** *m*. [TO RISE IN P. भाव चढणें -येणें, दर येणें. TO RAISE IN P. दर वाढविणें, भाव चढविणें. ADJUSTMENT OF THE P.S निरखबंदी *f*. OFFICER WHO REGULATES THE PRICES IN A PUBLIC MARKET निरखदरोगा *m*, मार्किटचा सुपरिंटेंडेंट.] ३ *a reward* **बक्षीस** *n*, **पारितोषिक** *n*; as, "To set P. on one's head." ४ *value, estimation* **किंमत** *f*, **प्रतिष्ठा** *f*, **महत्त्व** *n*, **योग्यता** *f*. P. *v. t. to offer at a price* **किंमत** *f* **-मोल** *n* **-बसवणें -ठेवणें**, **दर** *m* **-ठरवणें**. २ (*colloq.*) *to ask the price of* **भाव** *m* **-दर** *m*. **लावणें** *g. of o.*

Price-current *n.* **बाजार भावांची -निरखांची छापील** [**याद** *f*.

Priced *pa. t.* & *pa. p.* **Priced** *a. showing the prices of goods* **किंमतीचा, किंमती दाखविणारा**; as, "P. list or catalogue." २ **मोल ठरविलेला.** ३ **मोलाचा.** [HIGH P. मोठ्या मोलाचा, मोठ्या दराचा. LOW P. हलक्या -लहान मोलाचा -दराचा -किंमतीचा, ETC.]

Price'less *a. so valuable as to be beyond price* **अमूल्य, अमोलिक, बहुमोल, अमोल, विनमोल, मोल न करितां येण्यासारखा, फार मोठ्या किंमतीचा.**

Price-list *n.* Same as Price-current.

Closing-prices *n. pl. the prices at which stock shares and merchandise are offered at the close of the day* **संध्याकाळचे भाव** *m. pl.*, **बाजार बंद होण्याच्या वेळचे भाव** *m. pl.*

Price of money *n. the rate of interest* (*or of discount*) *in borrowing or lending money* **व्याजाचा दर** *m*, **व्याज** *n*. (b) **मनोती.**

Without price, Same as Priceless.

Prick (prik) [A. S. *prica*, a point.] *n. the act of pricking* **टोंचणें** *n*, **बोंचणें** *n*. २ *an instrument with a sharp point* **टोंचणी** *f*, **पराणी** *f*, **बोंचणी** *f*, **कांटा** *m*, **आर** *m*. [TO KICK AGAINST THE P.S, *to resist vainly* व्यर्थ प्रतिकार करणें.] ३ *a slight wound* **टोंच** *f*, **बोंच** *f*, **टोंची** *f* **टचका** *m*. [THE PAIN OR SENSE OF A P. खूप *f*, खुपरी *f*.] ४ (of conscience) *an accusing thought* **टोंचणी** *f*, (**मन**) **खाणें** *n*, **चुरचूर** *f*, **चुणचुण** *f*, **बोंचणी** *f*, **वेदना** *f*, **दुःख** *n*, **पश्चात्ताप** *m*, **हळहळ** *f*. P. *v. t. to pierce with a prick* **टोंचणें, बोंचणें, टोंचळणें, डोंचणें** or **डंवचणें, टोंचणी** *f* **-बोंचणी** *f* **-&c. करणें, टोंच** *f* **-टोंचा** *m* **-टोंची** *f*. **पाडणें.** २ (*fig.*) *to sting with remorse* **टोंचणें, डांचणें, खाणें, खोंचणें, खोंचरणें, खुपणें, चुरचुरणें, चुरचुर** *f* **-चुणचूण** *f*. **लागणें** *in. con.* & *g. of s.*, **झोंबणें.** ३ (*of the ears of an animal*) *to erect* **टौंकारणें, उभा करणें, उभारणें**

रोंखणें, थुरथुरवणें. [To P. UP THE EARS कान टौंकारून ऐकणें, लक्ष लावून ऐकणें.] ४ (with *on*) *to incite* टोंचणें, टोंचणी देणें -लावणें, डौंचणें, डंवचणें, आर लावणें, पराणी लावणें. ५ *to pain* टोंचणें, बोंचणें, खुपणें, सलणें. ६ *to designate by a puncture* टोंचून दाखविणें, टोंचून खूण *f.* करणें. P. *v. i. to feel a sharp pain* लसलसणें, खुपणें, सलणें. २ *to ride on horseback* घोड्यावरून मजल मारणें. ३ *to turn sour* (द्राक्षासव वगैरे क्षोंबण्या इतका) आंबणें, आंबट होणें.

Prick-eared *a. (zool) having erect, pointed ears* उभ्या कानांचा.

Prick'er *n. a pricking instrument* टोंचणी *f,* आर *f,* कांटा *m.* २ टोंचणारा, बोंचणारा &c. ३ खुपणारा, डांचणारा, क्षोंबणारा, &c. ४ डंवचणारा, टोंचणी लावणारा.

Pricking *pr. p.* P. *n. sensation of being pricked* टोंचणी *f,* चिणचीण *f,* खुपणें *n.* २ *tingling sensation of a limb-asleep* मुंगी *f.*

Prickle (prik'l) [A. S. *pricele,–pricle;* Du. *prikkel.*] *n.* (*bot.*) *thorn-like process developed from, and capable of being peeled off with, epidermis of plant* बाह्यत्वचेला अगर सालीला लागलेला कांटा *m,* त्वक्कंटक *m,* शल्य *n.* २ *small thorn* लहान कांटा *m,* कंटक *m.* P. *v. t. to affect with sensation as of pricks* हळूच टोंचणें -बोंचणें. P. *v. i. to be affected with sensation as of pricks* मुंग्या येणें. Prick'liness *n.* कांटेरेपणा *m,* सकंटकता *f.* Prick'ly *a. armed with prickles* कांटेरा, कांटेरी, सकंटक, कांट्यांनीं भरलेला, कांटे असलेला. २ *tingling* शिजणारा, बोंचणारा, लागणारा, खाजणारा. [P. HEAT घामोळें.].

Pride (prīd) [A. S. *pryte, –prut,* proud.] *n. insolent conceit* गर्व *m,* अभिमान *m,* अहंकार *m,* अहंकृति *f,* दर्प *m,* मीपणा *m,* मगरूरी *f,* माज *m,* माजुरीपणा *m,* मस्ती *f,* मद *m,* उन्माद *m,* उन्मत्तता *f,* दिमाख *m,* दिमाखदारी *f,* पतरास *f,* अक्कड *f,* तोरा *m,* तोरेदारी *f,* आत्माभिमान *m,* आढ्यता *f,* ताठा *m.* २ *a due sense of one's worth or position* अभिमान *m,* स्वाभिमान *m.* [Proper P. वाजवी अभिमान, योग्य अभिमान *m.* FALSE P. वृथाभिमान, खोटा -पोकळ अभिमान.] ३ *the state of being proud* गर्विष्ठता *f,* आढ्यता *f,* मानीपणा *m.* ४ *the cause of being proud* अभिमानास्पद *n,* अभिमानहेतु *m;* as, "He is his mother's P." ५ *show, glory* डौल *m,* भपका *m,* अवडंबर *n,* थाटमाट *m.* ६ *highest pitch* भर, ऐनभर, उमेद. ७ *sexual excitement* माज *m,* उधान *n.* ८ *haughtiness, insolence of demeanour* दिमाखाची -ताठ्याची वागणूक *f,* तुसडा स्वभाव *m.* ९ *feeling of elation and pleasure* भूषण *n,* अभिमान *m,* ऐट *f,* प्रतिष्ठा *f.* [To TAKE P. IN भूषण वाटणें, ऐट वाटणें, अभिमान वाटणें.] P. *v. t. to esteem oneself highly* अभिमान *m* -अक्कड *f.* बाळगणें -धरणें *g. of o.,* बाणा

m -बीर *m.* बाळगणें *g. of o.*, शेखी *f* -आढ्यता *f* -तोरा *m* -प्रतिष्ठा *f.* मिरवणें *g. of o.* Prided *pa. t. & pa. p.*

Priest (prēst) [A. S. *preost* –L. *presbyter*, an elder, a priest.] *n.* (English Bible) याजक *m.* [HIGH P. मुख्य याजक.] २ *a minister of religion who offers sacrifices on behalf of others* (अभिषेक संस्कारानें नेमलेला, डीकनच्या वरचा व बिशपच्या खालचा) उपाध्याय *m*, ख्रिस्ती उपाध्याय *m*, प्रीस्ट *m*. [P. AMONG THE HINDUS उपाध्याय. P. AMONG THE MAHOMEDANS मुल्लाजी. P. AMONG THE PARSEES दस्तूर.] ३ (*fig.*) आचार्य *m*, गुरु *m*, आचार्यगुरु *m*. [PRIESTS OF SCIENCE शास्त्रांचे आचार्य, शास्त्रगुरु.]

Priest'craft *n. the policy of priests, esp. with a view to self-advancement* भटाभिक्षुकांचा कावेबाजपणा *m*, भटाभिक्षुकांचे डावपेंच *m. pl.*, (loosely) उपाध्यायवर्गाची लुच्चेगिरी *f*.

Priest'ess *n. fem.* प्रीस्टची बायको *m*.

Priest'hood *n. the priestly function* उपाध्येपणा *m*, प्रीस्टचें काम *n*. २ *priests taken collectively, the order of priests* ख्रिस्ती उपाध्येमंडळी *f*, भिक्षुकमंडळी *f*.

Priest'ly *a. sacerdotal, befitting or becoming a priest* ख्रिस्ती उपाध्यायाचा, प्रीस्टाचा, ख्रिस्ती उपाध्याला योग्य. [PRIESTLY CLASSES *n. pl.* प्रीस्टलोक, भटभिक्षुकांचा वर्ग *m*.]

Priest'-ridden *a.* प्रीस्टांनीं गांजलेला, उपाध्यायवर्गानें गांजलेला, भटाभिक्षुकांनीं गांजलेला.

Prig (prig) [Of doubtful origin.] *n. a conceited person, who affects to be very nice, or discreet in conduct* बोलण्याचालण्यांत (बेतासबेत अशी) ऐट करणारा मनुष्य *m*, बेतंबाल्या *m*.

Prim (prim) [O. Fr. –L. *primus*, first.] *a. neat, nice* टापटिप्या, ठाकठिक्या, ठाकसठिकस, ठिकसठाकस, बेतबाल्या, नीटनेटका, चोखनळ, झोकदार, अक्कडबाज, चोखंदळ. P. *v. t. to deck with great nicety* नटविणें, सजविणें, नखरेदार करणें. Prim'ness *n.* ठाकठिकेपणा *m*, ठाकसठिकेपणा *m*, चाकचोपी *f*, चापचोपी *f*, चोखंदळपणा *m*.

Primacy (prī'-masi) [L. *primus*, first.] *n. the office or dignity of a primate* प्रधान उपाध्यायाची जागा *f* -पदवी *f*, प्रायमेटची जागा *f*.

Prima facie [L.] प्रथमदृष्ट्या, दर्शनीं, पाहतांक्षणीं, प्रथम दिसणारा. [PRIMA FACIE EVIDENCE प्रथमदर्शनीं पुरावा.]

Primage (prī-m'āj) [L. *primus*, first.] *n.* (मालाची विशेष काळजी घेण्यासाठीं गलबताचे) नोरापेक्षां जास्त दिलेला पैसा.

Primal (prī'mal) [L. *primus*, first.] *a. coming first, original* प्रथमचा, मूळचा.

Pri'mariness *n.* पहिलेपणा *m*, प्राथमिकता *f*.

Primary (prī'-mar-i) [L. *primus*, first.] *a. first in time* प्राथमिक, पहिला, मूळचा, प्रथमचा, प्रथम, आदि, आद्य, अव्वल. [P. CAUSE आद्यकारण, आदिकारण *n*,

प्रथमकारण *n*, आद्यबीज *n*.] (b) *first in importance* **प्राथमिक, प्रथमचा, मुख्य, प्रधान.** २ *elementary* **प्राथमिक, मूळचा, मूल.** [P. BATTERY मूलविद्युत् घटमाला. P. COLOURS प्राथमिक रंग *m. pl.* P. EDUCATION प्राथमिक शिक्षण *n.* P. EVIDENCE अव्वल पुरावा *m*, अस्सल पुरावा *m.* P. FEATHERS (पक्ष्याचे मोठे) प्राथमिक पंख *m. pl.* P. OBJECTION मुख्य हरकत *f*, मुख्य तकरार *f.* P. LAWS प्राथमिक सिद्धांत *m. pl.* P. ROCKS (प्राथमिक) प्रथम युगीन खडक *m. pl.* P. SCHOOLS प्राथमिक शाळा *f. pl.*]

Pri'marily *adv.* **पहिल्यानें, पहिला** *decl*, **प्रथम, मुळीं, प्रारंभीं, अव्वल, प्रथमतः, प्राथमिकतः.** २ **मुख्यत्वेंकरून, मुख्यतः, प्राधान्येंकरून, प्रधानतः.**

N. B. Strictly speaking, Primary is पहिला or प्राथमिक, Original is मूळचा, or मुळांतला, Primordial is उत्क्रान्तीच्या पहिल्या अवस्थेंतला, Pristine is प्राक्कालीन, and Primitive is पहिल्या स्वरूपाचा, आदिस्वरूपाचा.

Primate (prī'-māt) [L. *primus*, first.] *n. the chief minister of religion* **प्रायमेट, आर्चबिशप, मुख्य उपाध्याय.** (In the Church of England, the Archbishop of Canterbury is the Primate of all England) २ (*in. pl.*) *the highest order of animals, including man, monkeys and lemurs* **प्राण्यांचा श्रेष्ठ वर्ग** *m.* **ह्यांत मनुष्यें, माकडें व वानर यांचा समावेश होतो.**

Prima'tial, Primat'ical *a.* **प्रायमेटचा.**

Prime (prīm) [Fr. –L. *primus*, first.] *a. first in order of time* **पहिला, प्रथमचा, प्रथम, आद्य, मूळचा, सर्वांच्या पूर्वीचा, सर्वांच्या अगोदरचा, अस्सल, ऐन, मुद्दल.** *N. B.* In this sense the word is nearly superseded by *primitive*, except in the phrase *prime cost.* [P. COST मूळची किंमत. AT P. COST मूळ किंमतीस.] २ *first in rank, degree, dignity, authority or importance* **पहिला, मुख्य, प्रधान, सर, अव्वल, उच्च, अग्रेसर.** [P. MINISTER मुख्य प्रधान. P. CONDUCTOR (*phys.*) प्रधान वाहक. P. MOVER प्रधान प्रेरकशक्ति. २ *the leading spirit in a business, enterprise, &c.* मुख्य प्रवर्तक, मुख्य चालक.] ३ *first in excellence* **उत्तम, पहिले प्रतीचा, खासा, शेलका, इरसाल, बावनकशी, उमदा, उत्कृष्ट, उंची, अस्सल, अव्वल, श्रेष्ठ.** ४ (*math.*) **दृढ.** [P. FACTOR दृढ गुणावयव. P. INTEGER दृढ पूर्णांक. P. NUMBER दृढ संख्या.] ५ (*poet.*) *Milt. early, blooming* **कोंवळा, उमेदीचा, तरुण, भर ज्वानीचा.** ६ (*Shakes.*) *lustful* **विषयी, विषयासक्त, कामासक्त.** ७ (*astron.*) **पहिला.** [P. VERTICAL पूर्वापर वृत्त.] P. *n. the first part, the earliest stage* **प्रथमारंभ** *m*, **(नुकतीच झालेली) सुरवात** *f*, **प्रारंभ** *m*, **आरंभ** *m.* (b) –of the day, *the dawn* **प्रभात** *f*, **पहांट** *f*, **प्रातःकाळ** *m*, **सूर्योदय** *m.* (c) –of the year, *the spring* **वसंतऋतु** *m*, **वसंत** *m.* २ *the spring of life, youth* **तारुण्य** *n*, **ऐनतारुण्य** *n*, **तारुण्याचा भर** *m* **-जोम** *m*, **यौवन** *n*, **तारुण्यदशा** *f.* [TO REACH ONE'S P. पणांत

किंवा उमेदींत येणें, भरज्वानींत येणें.] ३ (hence) *full health, strength or beauty, perfection* ज्वानी *f,* भर *m,* भरती *f.* ४ *the most excellent portion, the best part* शेलका भाग *m,* निवडक भाग *m,* उत्तमांश *m.* ५ *a prime number* दृढ संख्या. ६ क्याथोलिक लोकांची पहिल्या प्रार्थनेची वेळ. ही सकाळीं सहा वाजतां असते.

Prime (prīm) [Ety. doubtful.] *v. t. to apply priming to* (as a musket or a cannon) रंजक -काना भरणें -पाजणें. २ *to lay the first colour, coating, or preparation upon* (a surface) *as in painting* रंगाचा पहिला हात देणें -चढवणें, पहिला रंग देणें -लावणें -चढवणें. ३ *(colloq.) to prepare, to make ready, to coach, to post* तयार करणें, पढवणें, शिकवणें, पढवून -शिकवून तयार करणें, तालीम देणें; as, "to P. a witness." P. *v. i. to serve as priming for the charge of a gun* रंजकाच्या कामीं येणें, रंजक म्हणून चालणें. २ (of boilers) *to let water pass with steam into cylinder in the form of spray* वाफेबरोबर सिलिंडरमध्यें पाणी जाऊं देणें. Primed *pa. t. & pa. p.*

Prime'ly *adv.* पहिला (*decl.*), मुळीं. २ *excellently* उत्तम, उत्कृष्ट, खासा (*decl.*), उत्तम प्रकारें -तऱ्हेनें, उत्कृष्टपणानें.

Prime'ness *n. the quality of being* (*a*) *the first* अग्रेसरत्व *n.* (*b*) *excellent* उत्कृष्टपणा *m,* उत्तमता *f,* अव्वलपणा *m,* द्दरसालपणा *m.*

Prim'er [From verb to prime.] *n. an instrument or device for priming* काना भरण्याचें हत्यार *n.*

Primer (prīm'ėr prim'-ėr) [Orig., the book read at *prime*, the first canonical hour. L. L. *primae liber.*] *n.* (*orig.*) (भिक्षुकेतरांकरितां) प्रार्थनांचें छोटें पुस्तक. २ *a reading or spelling book for the beginner* पहिलें (क्रमिक) पुस्तक *n.* ३ *print.* प्रायमर नांवाचा टाईप, हा long primer व great primer या दोन जातींचा असतो.

Primeval (prī-mē'val) [L. *primaevus -primus*, first, and *aevum*, age.] *a. belonging to the first ages, pristine, primitive* पुरातन, प्राचीन काळचा -युगांतील, पुराणयुगीन, पहिला, प्रथमचा, मूळचा, पूर्वकालीन, प्राक्कालीन. Prime'vally *adv.* प्रथमतः, मूळ, अगोदर, पहिल्यानें.

Primigenious, Primigenous (prī-mi-jē'ni-us,-mij'ē-nus) [See Primogeniture.] *a. first formed or generated, original* प्रथम निर्माण केलेला, प्रथमनिर्मित, प्रथमोत्पन्न.

Prim'ing *n. a combustible used to communicate fire to a charge of gunpowder* रंजक, रंजकाची दारू *f,* कान्यांत भरण्याची दारू *f.* २ *a match for firing the priming* रंजकाची विडी *f.* ३ *flask or horn for priming powder* रंजकदान *n,* रंजकदाणी *f.* ४ *the first coating of colour* रंगाचा पहिला हात *m,* पहिला रंग *m.*

Primipara (prī-mip'a-ra) [L. *primus*, first, & *parere*, to bring forth.] *n.* पहिलटकरीण *f*, प्रथमच बाळंत होणारी स्त्री *f*.

Primitive (prim'i-tiv) [Fr. –L. *primus*, first.] *a. of early times* आदिकालिक, पहिला, प्रथमचा, मूळचा, प्राथमिक, अव्वल, पहिले काळाचा, आद्यकालिक, प्रथमकालिक, मुळांत -सुरवातीस -आरंभीं असणारा. २ *old fashioned* आद्यपद्धतीचा, प्राचीन पद्धतीचा, पहिले चालीचा, पहिले काळचे चालीचा, आद्यकालानुयायी, प्रथमकालानुयायी. ३ *simple and unartificial* साधा, अकृत्रिम, निर्व्याज. [P. MANNERS मुळच्या -साध्या चालीरिती *f. pl.* P. SIMPLICITY मुळचा साधेपणा *m.*] ४ (of words) *underived* सिद्ध, पहिल्यारूपाचा, आदिस्वरूपाचा, मूळचा, मूलिन, असाधित. ५ (of colours and rocks) प्राथमिक. Prim'itively *adv.* पहिला, प्रथम, मुळीं. २ पहिले चालीनें, पहिले चालीप्रमाणें. ३ आद्यकालानुसार, आद्यकालानुरूप. Prim'itiveness *n.* अव्वलपणा *m*, प्राथमिकत्व *n*, आद्यकालिकत्व *n*. २ पहिली चाल *f*, आद्यकालानुयायिता *f*, आद्यकालानुसारिता *f*.
N. B. See N. B. under Primary.

Primogenitor (prī-mō-jen'-i tur) [Fr., –L. *primus*, first, + *genus*, race, birth.] *n. the original father or begetter of a race or family* मूलपुरुष *m*, आद्यपुरुष *m*, आद्यजनक *m*, आदिपिता *m*; (b) *a forefather* पूर्वज, वाडवडील. Primogen'iture *n. the state of being the eldest born of a family* वडीलपणा *m*, ज्येष्ठपणा *m*, ज्येष्ठत्व *n*, अग्रजत्व *n*. २ *the law, right, or custom by which the eldest son is successor to an estate* फक्त वडील मुलासच बापाची मालमत्ता मिळावी असा कायदा *m*, ज्येष्ठपणाचा कायदा, ज्येष्ठपणाचा वारसा -हक्क. Primogen'itureship *n.* ज्येष्ठपणाचे हक्क *m. pl.*

Primordial (prī-mor'di-al) [Fr. –L. *primus*, first, and *ordo*, order.] *a. first in order* प्रथमस्थितींतला, (उत्क्रांतीच्या) पहिल्या अवस्थेंतला, आद्यावस्थास्वरूपी, प्रथमस्थितिगत. [P. CELL आद्यपेशी. P. LEAF आद्यपर्ण. P. UTRICLE आद्यत्वचा *f*.] २ *original* प्रथम, आद्य, पहिल्या पासोनचा, मूळचा.
N. B. See N. B. under Primary.

Primordium *n.* मूळ *n*.

Primrose (prim'rōz) [O. Fr. *primerole* –L. L. *primula*, a primrose –L. *primus*, first.] *n.* प्रिमरोज नांवाचें फूल *n*.

Primum Mobile [L. Lit. 'the first moving thing.'] *n. the outermost sphere* प्रवहगोल *m*, सर्व गोलांच्या बाहेरचा (कल्पित) गोल *m*. ह्या गोलानें आंतील इतर गोलांना गति मिळते, असें मध्ययुगीन कालांतील ज्योतिर्विदांचें मत होतें. २ (*fig.*) *prime source of motion or action* आद्यप्रवर्तक कारण *n*, कारण *n*, (गति देणारें किंवा हालचाल उत्पन्न करणारें) आद्य कारण *n*.

N. B. प्रवह = One of the Seven courses of wind which is said to cause the motion of planets.

Prince (prins) [Fr. –L. *princeps*, a prince, chief.] *n. sovereign* राजा *m*, छत्रपति *m*, भूपाल *m*, नृपति *m*. २ *son of a sovereign* राजपुत्र *m*, राजकुमार *m*, राजकुवर *m*, युवराज *m*. ३ *a male person of a royal birth* राजघराण्यांतील पुरुष *m*. ४ *subordinate sovereign* मांडलिक राजा *m*. ५ *a person of supreme excellence in some art, profession, or business* राजा (*fig.*) *m*; as "Prince of merchants."

Prince consort *n. a prince who is the husband of a reigning sovereign* (राज्यकर्त्या) राणीचा नवरा *m*.

Prince'-dom, Same as kingdom.

Prince Imperial, *the eldest son* (*and heir-apparent*) *of an emperor* बादशाहाचा वडील व वारस मुलगा *m*.

Prince'like, Prince'ly *a. like a prince* राजासारखा. २ *noble* वैभवशाली, प्रतापशाली, प्रभावशाली. ३ *becoming a prince* राजास योग्य, राजाला शोभेल असा. ४ *of the rank of princes* राजांचे दरजाचा -पदवीचा.

Prince of Darkness, *Satan* सैतान *m*.

Prince of Peace, *the Saviour* ख्रिस्त *m*, येशूख्रिस्त *m*.

Prince of the blood, *a prince of royal birth, esp. a son or grandson of a king or queen* राजघराण्यांतील पुरुष *m*, राजाचा किंवा राणीचा पुत्र किंवा नातू *m*.

Prince Regent, *a prince who rules in place of a reigning sovereign* खऱ्या राजाच्या वतीनें राज्य हांकणारा राजा *m*. प्रतिनिधिराजा *m*.

Princes' metal, also called Prince Rupert's metal *n*. कांसें *n*, कांस्य *n*.

Prin'cess *n. female sovereign* राज्यकर्त्री राणी *f*, राणी *f*, राज्ञी *f*. २ *wife of a sovereign* महाराणी *f*, (राज्यकर्त्या) राजाची बायको *f*, महिषी *f*. ३ *daughter of a sovereign* राजाची मुलगी *f*, राजकुमारी *f*, राजकन्या *f*. ४ *wife of the son of a sovereign* राजाची सून *f*, राजस्नुषा *f*. ५ *a female person of the royal blood* राजघराण्यांतील स्त्री *f*.

Principal (prin'si-pal) [Fr. –L. *principalis.*] *a. occupying the chief place* प्रमुख, अग्रणी. २ *highest in rank or importance* मुख्य, प्रधान, श्रेष्ठ. P. *n. a head of a school or other institution* शालाध्यक्ष *m*, शाळेचा मुख्य *m*, संस्थेचा अधिपति *m*. २ *a person of chief importance* मुख्य *m*, नायक *m*. ३ *a capital sum* मुद्दल *n*, मूळ रकम *f*, मूळ *n*, मूळ द्रव्य *n*, मूलधन *n*.

Principal'ity *n. chief power* मुख्याधिकार *m*, वरिष्ठ सत्ता *f*. २ *a territory ruled by a prince* मांडलिक राज्य *n*, मांडलिक देश *m*. The P., *Wales* वेल्स प्रांत *m*.

Prin'cipally *adv. mainly* मुख्यत्वेंकरून, प्राधान्येंकरून, विशेषेंकरून, बहुतकरून, मुख्यशः, प्राधान्यतः

Prin'cipalship *n. the office of a principal* शालाध्यक्षाचा हुद्दा *m* -अधिकार *m*, शाळेच्या मुख्याचें काम *n*.

Principle (prin'si-pl) [L. *principium*, beginning.]

n. leading truth मूलतत्त्व *n*, मुख्य तत्त्व *n*. २ *a law or doctrine upon which others depend* (सिद्धान्तरूप) मूलतत्त्व *n*, मूलसिद्धान्त *m*. ३ *a fundamental assumption* मूलतत्त्व *n*, मूल *n*, मूळ *n*, बीज *n*, मूलसूत्र *n*. ४ *motive* हेतुभूत तत्त्व *n*, हेतु *m*, आधार *m*, मूल or मूळ *n*, कारण *n*. ५ *a rule of life or action* (व्यवहाराचें -आचाराचें) तत्व *n*, व्यवहाराचा नियम *m*, आचारनियम *m*, नियम *m*. ६ (*chem.*) *active constituent* कारक तत्व *n*, वीर्य *n*. ७ *primordial substance, ultimate cause* आदितत्त्व *n*, मूलतत्व *n*, मूल *n*, बीज *n*, कारण *n*, प्रयोजन *n*, हेतु *m*. [A PERSON OF PRINCIPLE तत्त्वाचा मनुष्य *m*. ON PRINCIPLE *or* AS A MATTER OF PRINCIPLE, *for conscientious reason* (मुद्दाम) तत्त्वाकरितांच.]

Print (print) [Fr. –L. *imprimo*, I press in or on.] *v. t. to press in* आंत दाबणें. २ *to mark by pressing* ठसा उठवणें, मुद्रा मारणें *with* वर *of o.*, छाप *m.* मारणें. ३ *to copy by impression from types* छापणें. ४ *to impress upon the memory* (मनावर) ठसवणें. ५ *to produce a photograph from a negative* (ऋण कांचेवरून कागदावर) फोटो छापणें, प्रकाशलेख छापणें. P. *n. mark made by impression* छाप *m*, छापा *m*, ठसा *m*. २ *instrument for impressing a mark* छाप *m*, शिक्का *m*, मुद्रा *f*. ३ *impression of types in general* छाप *m*, ठसा *m*. ४ *printed picture* छापलेलें चित्र *n*. ५ *a newspaper* वर्तमानपत्र *n*. ६ *printed cloth* छापलेलें कापड *n*, चीट *n*. Print′ed *pa. t.* P. *pa. p.* छापलेला, छाप मारलेला, छापी, छापींव, छापील. Print′er *n.* छापणारा *m*, छाप मारणारा *m*. २ मुद्रक *m*. Print′ing *pr. p.* P. *n. the act or art of the printer* छापणें *n*. २ छापण्याची कला *f*, मुद्रणकला. ३ ग्रंथ -पुस्तक छापणें. ४ छपाई *f*. Print′ing-ink *n*. छापण्याची शाई *f*. Print′ing-office *n*. छापखाना *m*. Print′ing-paper *n*. छापण्याचा कागद *m*. Print′ing-press *n*. छापण्याचें यंत्र *n*, मुद्रणयंत्र *n*. Print-works *n. pl. a factory where designs are printed on fabrics* (as calico, etc.) (चिटें वगैरे) छापण्याचा कारखाना *m*. In print, *published* प्रसिद्ध झालेलें -केलेलें. २ *obtainable at a book-seller's* पुस्तकवाल्याकडे मिळणारा. Out of print, (of a book) *not obtainable, except at a second-hand book-seller's* (आवृत्ति) संपलेला.

Printer, Printing, See under Print.

Prior (prī′or) [L. *prior*, former.] *a. former* अगोदरचा, पूर्वीचा, मागला, आद्य, पुरोगामी, पूर्वकालिक, पूर्व, अग्र. [P. EXISTENCE प्रागभाव *m*. P. & POSTERIOR पूर्वापर.]

Prior *n. an officer in a monastery who ranks next below an abbot* ॲबटच्या खालच्या दर्जाचा अधिकारी *m*, प्रायर *m*. २ (रोमन कॅथोलिक लोकांतील) मठाधिकारी *m*, मठाधिपति *m*.

Pri'orate *n. the office of a prior* प्रायरचा हुद्दा *m* -अधिकार *m.*

Pri'oress *n. fem.* स्त्री मठाधिपति *f,* महंतीण *f.*

Pri'ority *n.* आद्यता *f,* पूर्वता *f,* पूर्वकालिकता *f,* अग्रता *f.* २ *precedence in rank* अग्रमान्यता *f,* अग्रपूज्यता *f,* अग्रमान *m,* अग्रपूजा *f,* मोठेपणा *m,* पहिला मान *m.*

Pri'ory *n.* 'अॅबे' पेक्षां लहान मठ *m,* 'प्रायरी.'

Prism (prizm) [Lit. 'anything sawn,' –L. –Gr. *prisma-atos*, a thing sawn,-*prizein*, to saw.] *n.* समपार्श्व *m.* २ (*optics*) *an instrument* (*of glass, quartz*, &c.) *usually triangular used to decompose light* त्रिकोणाकार भिंग *n,* or कांच *f,* त्रिपार्श्व *m.* [ACHROMATIC P. नीरंग त्रिपार्श्व *m.* RIGHT-ANGLED P. काटकोन त्रिपार्श्व *m.*] Prismat'ic,-al *a. of, or like, a prism* समपार्श्वाचा -सारखा. [P. COMPASS त्रिकोणी भिंग असलेलें होकायंत्र *n.*] २ (of colours) *formed, distributed, &c. by a transparent prism* त्रिपार्श्वानें पृथग्भूत झालेले, त्रिपार्श्वीय (रंग). [THE P. COLOURS सप्तरंग *m. pl.*] ३ *brilliant* झकझकीत, चकचकीत.

Prison (priz'n) [Fr. –L. *prensio*, a seizing, arresting.] *n.* तुरुंग *m,* बंदिखाना *m,* जेलखाना *m,* कारागृह *n,* कैदखाना *m,* बंदिशाळा *f.* [P. DIET *n.* तुरुंगांत देण्याचा खुराक *m.* P. FEVER *n. typhus fever* कैद्यांचा ज्वर *m.* (हा एक प्रकारचा आंत्रज्वर आहे.) P. LABOUR कैद्यांकडून करून घेतलेलें काम P.-VAN कैदी नेण्याची बंद गाडी *f.* CENTRAL PRISON मोठा तुरुंग *m,* मध्यवर्ती तुरुंग *m.* COMMON PRISON सामान्य तुरुंग *m,* (यांत दिवाणी व फौजदारी कैदी असतात). DISTRICT PRISON जिल्ह्याचा तुरुंग *m.* SPECIAL PRISON विशेष अधिकाराचा तुरुंग *m.*] P. *v. t.* Same as to Imprison.

Prison-bars *n. pl.* (*lit.*) तुरुंगाचे गज *m. pl.*, (*fig.*) तुरुंग *m,* कारागृह *n.*

Pris'oner *n.* कैदी *m,* बंदिवान *m.* २ *a captive* (लढाईंत पकडलेला) कैदी *m,* पाडाव केलेला *m,* युद्धगृहीत *m,* युद्धदास *m.* [POLITICAL PRISONER *n.* राजकीय कैदी *m.* STATE PRISONER, *one confined for political or State reasons* (चौकशी केल्याशिवायचा) बिनचौकशीचा राजकीय कैदी *m.* UNDERTRIAL P. सलामती कैदी *m,* कच्चा कैदी *m,* ज्याच्यावर खटला चालू आहे, पण गुन्हा शाबीत होऊन शिक्षा झाली नाहीं असा कैदी *m.*]

Pristine (pris'tin) [O. Fr. –L. *pristinus.*] *a. of the earliest time* प्राक्कालीन. २ मूळचा, पूर्वींचा.

N. B.—See N. B. under Primary.

Prithee (prith'ē) *int.* (*I*) *pray thee* (मी) तुमची प्रार्थना करतों.

Pri'vacy *n.* एकांत *m,* एकांतवास *m,* विविक्तता *f,* पडदा *m,* पडद्पोशी *f,* or पडतपोशी *f.* २ *place of retirement* एकांत *m,* एकांताची जागा *f,* एकांताचें स्थळ *n.*

Private (prī'vāt) [L. *prīvātus,–privus*, single.] *a. secluded* एकांताचा, एकीकडचा, आडवळणी, आडव-

ळणाचा, गैरराबत्याचा, एकांतवासाचा, विविक्त, चोर (in comp. as, चोरवाट, चोरखिडकी, etc.). [IN P. एकांतीं, गुप्तपणें, पडद्यांत. P. PARTS गुह्यांग *n.*] २ *belonging to, or concerning, some particular person or persons* खासगी, खास, खासगत, खासगीचा, खुद, खुदनिसबतीचा, व्यक्तीचा, वैयक्तिक. [P. PROPERTY खासगी *f*, खासगीची मालमत्ता *f* -इस्टेट *f*.] ३ *not public, or publicly known* खासगी, एकांताचा, गुप्तपणाचा, गुप्त, पडद्यांतला, पडद्याचा, पडदपोशीचा, जाहीर न झालेला, चोरटा. ४ *unofficial* बिनसरकारी, खासगी, खासगत, खासगत नात्याचा, खासगी नात्याचा, खासगत संबंधाचा, घरगुती, घरगुती नात्याचा. ५ *not holding public office* खासगी पेशाचा, स्वतंत्र धंद्याचा. [A P. PERSON स्वतंत्र धंद्याचा मनुष्य *m.*] P. *n. a common soldier* लष्करी शिपाई *m*, सोजीर *m*, बिनसनदी अधिकाऱ्याच्या खालच्या दर्जाचा सोजीर *m*.

Privateer' *n. an armed vessel belonging to one or more private individuals and licensed by the State (during war time) to plunder the enemy's ships* खासगी लढाऊ जहाज *n*, प्रायव्हेटीयर *n*.

Privateer'ing *n.* प्रायव्हेटीयरमध्यें बसून सफर करणें *n.*

Privateers'-man *n.* प्रायव्हेटीयर जहाजावरील खलाशी *m.*

Pri'vately *adv. personally* खासगी रीतीनें, व्यक्तिशः, खुद, खुदजातीनें. २ *secretly* एकांतीं, गुप्तपणें, पडद्यांत. ३ खासगत नात्यानें, घरगुती नात्यानें.

Privation (prī-vā'shun) [L. *privare*, to deprive.] *n. lack of things necessary or comfort for health* उपासमार *f*, अन्नवस्त्राचे हाल *m. pl.*, अन्नवस्त्राचा तोटा *m*, तहानभूक *f*, अन्नपाणी न मिळणें. [TO ENDURE P.s उपासमार काढणें.] २ क्षय *m*, लोप *m*. ३ (*logic*) (गुणधर्मांचा) अभाव *m*, राहित्य *n*.

Priva'tive *a. causing privation* लोपकारक. २ *consisting in the absence of something* अभावदर्शक, अभावसूचक, अभावात्मक. P. *n.* (*logic*) अभावदर्शक पद *n*. २ (*gram.*) नपद *n*, नञ्पद *n*, अभावदर्शक किंवा नकारार्थी उपसर्ग *m*.

Privilege (priv'i-lej) [Fr. –L. *privilegium -privus*, private,+ *lex*, a law.] *n. a peculiar right, advantage or benefit* विशेष हक्क *m*, वैयक्तिक हक्क *m*, व्यक्तिगत हक्क *m*, विशेषाधिकार. [P. OF PARLIAMENT (पार्लमेंटच्या सभासदांना असणारे) विशेष हक्क *m. pl.* TO PLEAD P., (*in law*) *to allege privilege belonging to oneself, or one's order* हक्क सांगणें. BREACH OF P. *an interference with, or a trespassing upon the rights & privileges of one body (esp. a legislative body) by others* दुसऱ्याच्या हक्कांत ढवळाढवळ करणें.] P. *v. t. to bestow a privilege on* वैयक्तिक हक्क -विशेषाधिकार देणें. २ *to have, or exercise, a privilege* विशेष हक्क असणें, विशेष हक्काची अंमलबजावणी करणें. Priv'ileged *pa. t.* P. *pa. p.* विशेष हक्क दिलेला, हक्कदार केलेला, विशेषाधिकारविशिष्ट.

[P. PERSON मानकरी, हक्कदार. P. COMMUNICATION बिनजबाबदारीची ·बिनधोक्याची माहिती *f.* P. DEBTS नादाराच्या व मयताच्या मिळकतींतून प्रथमतः फेडावें लागणारें कर्ज, अग्रऋण.]

Priv'ily *adv. secretly* **चोरून, गुपचुप, गुपचुपीनें.**

Priv'ity *n. knowledge implying consent shared with another of something private* **अंतस्थ संमति, आंतली संमति** *f*, **आंतून माहिती** *f.* २ (*pl.*) *private or secret parts* **उपस्थ** *n*, *m*, **गुह्य** *n*, **गुह्यांग** *n*, **गुप्तांग** *n*, **गुह्यस्थान** *n*, **गुह्यस्थल** *n*, **गुप्तेंद्रिय** *n*, **अंग** *pop.* **आंग** *n*, **काया** *f*, **शरीर** *n*, **नागवें** *n*. [CLOTH TO COVER THE P. लंगोटा *m*, *dim.* लंगोटी *f*, कौपीन *f*, *n*.] ३ (*law*) **(एखाद्या व्यवहाराशीं अगर मिळकतीशीं असलेला) दोन माणसांचा परस्परसंबंध** *m*.

Privy (priv'i) [Fr. *prive.* See Private.] *a. private* खासगी, खानगी, खानगीचा, स्वतःचा, खासगत, खुदनिसबतीचा. [PRIVY PURSE, *private income* खासगी मिळकत *f.* KING'S P. PURSE, *the income at the king's disposal for private use* राजाची हातखर्ची *f*, राजाचा खानगी खजिना, राजाच्या खानगी खर्चासाठीं तोडून दिलेलें उत्पन्न *n*. P. SEAL, *the king's seal attached to grants, charters, etc.* राजाचा खासगी मोर्तब *m* ·शिक्का.] २ *retired, secluded* **एकांताचा, एकीकडचा, एकांतवासाचा.** ३ *secret* **गुपचुपीचा.** ४ (with *to*) *having a knowledge of a secret affair* **दुसऱ्याच्या गुप्त गोष्टीचा माहितगार ·वाकबगार, आंतून माहितगार, आंतून सामील.** ५ (of a council, counsellor) **एकांताचा, एकांत करण्याचा, खलबताचा, मसलतीचा.** [PRIVY COUNCIL (इंग्लंडच्या राजाचें स्वयंनियुक्त) खुदनिसबतीचें मंत्रिमंडळ. P. COUNCILLORS खुदनिसबतीचे (मंत्रिमंडळाचे) मंत्री *m. pl.*]

Privy *n. a house of convenience* **शेतखाना** *m*, **पायखाना** *m*, **तारतखाना, तारदखाना** *m*, **शौचकूप** *m*, **संडास** *m*.

Prize (prīz) [Fr. –L. *prehendere*, to seize.] *n. something gained by merit, exertion or conduct* **बक्षीस** *n*, **पारितोषिक** *n*, **इनाम** *n*. २ *money won in a lottery* **लॉटरींत मिळालेला पैसा** *m*, **बक्षीस** *n*, **सोडत** *f* (as **त्याच्या नांवानें सोडत आली**). ३ *the property of an enemy taken in war* **(विशेषतः जहाजें वगैरे) लूट** *f*, **लढाईंत धरलेला माल** *m*, **युद्धसंपादित धन** *n*.

Prize (prīz) [Fr. *priser*, –L. *pretium*, price.] *v. t. to estimate the price of* **किंमत** *f* **·मोल** *n*. **करणें ·ठरविणें.** २ *to esteem highly* **मानणें, मोजणें, लेखणें, उत्कृष्ट ·चांगला ·उत्तम समजणें ·मानणें, सोन्याचा ·लाख्या समजणें ·मानणें.** Prized *pa. t.* and *pa. p.*

Prize, Prise (prīz) [Fr. *prise*, a hold.] *n. a lever* **कांटा** *m*, **जाड सळई** *f*, **दांडा** *m*. २ *the hold of a lever* **दांड्याची मूठ** *f*. P. *v. t. to force open* **उघडणें.** Prized, Prised *pa. t.* & *pa. p.* Pri'zing or Pri'sing *pr. p.*

Prize-court *n.* **(लढाईंत धरलेल्या) शत्रूंच्या जहाजांसंबंधानें निर्णय देणारें कोर्ट.**

Prize-fight *n. a boxing match for a wager* बक्षिसाचें मुष्टियुद्ध *n.*

Prize-fighter *n.* धंदेवाला मुष्टियोद्धा *m.*

Prize-fighting *n.* मुष्टियुद्धाचा धंदा करणें.

Prize-list *n.* बक्षिसें मिळविलेल्यांची यादी *f.*

Prize-man *n.* बक्षीस मिळविलेला मनुष्य *m*, प्राइझमन.

Prize-money *n.* लढाईत पकडलेलें जहाज विकून येणारी किंमत *f.* ही पकडणारांना त्यांच्या दर्जाप्रमाणें वांटण्यांत येते.

Prize-ring *n.* मुष्टियुद्धाचें (खेळ खेळण्याचें) रंगण *n.* २ (collectively) *professional boxers* धंदेवाले मुष्टियोद्धे.

Pro and con (generally used as pl. pros and cons) *reasons for and against* साधकबाधक कारणें, अनुकूल व प्रतिकूल कारणें *n. pl.*, दोन्ही बाजूंच्या तक्रारी, उलट सुलट प्रमाणें. In this phrase *pro* may be rendered by भावकोटी *f*, विधिपक्ष *m*, विधिकोटी *f*, & *con* by अभावकोटी *f*, निषेधपक्ष *m*, निषेधकोटी *f*.

Probability, See Under Probable.

Probable (prob'a-bl) [Fr. –L. *probabilis* –L. *probare*, to prove.] *a. likely to be true or happen* संभवनीय, संभाव्य, होण्यासारखा, घडण्यासारखा -जोगा -जोगता (used with verb indicated; as, व्हायाजोगा, घडण्याजोगा). [To BE P. संभवनीय असणें, संभवणें.] २ *supporting, but not demonstrating* संभव दाखविणारा, संभवदर्शक, संभव सुचविणारा, संभवसूचक; as, " P. evidence ; P. presumption."

Probabil'ity *n. likelihood* संभव *m*, संभवनीयता *f*, संभाव्यता *f.* [IN ALL P. बहुतकरून, हजार हिश्शांनीं.] २ (*math.*) संभव *m.* ३ *that which is or appears probable* संभवनीय गोष्ट *f*, संभाव्य गोष्ट *f*, संभवण्याजोगी गोष्ट *f*, रंग *m.* Prob'ably *adv.* बहुतकरून, फारकरून, अधिककरून, हजार वांट्यांनीं, प्रायः.

Probang (prō'bäng) [L. *probare*, to try.] (med.) श्वासनलिकेंत किंवा अन्ननलिकेंत घालण्याची बारीक सळई किंवा तार; अन्ननलिकेंतला पदार्थ पोटांत खालीं उतरवण्याचें शस्त्र.

Probate (prō'-bāt) [L. *probatum*, proved. या शब्दाचा मूलार्थ शाबिती, पुरावा असा होता.] *n. the official proving of a will* (कोर्टापुढें केलेली) मृत्युपत्राची शाबिती *f.* २ *a verified copy of a will with a certificate as handed to executors* वारसाचा दाखला *m*, वारससर्टिफिकेट, प्रोबेट *n*, मृत्युपत्र शाबित होऊन त्याची वारसास कोर्टाच्या शिक्यानिशीं वारसपत्राबरोबर मिळालेली प्रत *f*, वारसपत्र *n.*.

Probation (prō-bā'-shun) [Fr. –L. *probare*, to try, to examine. या शब्दाचा धात्वर्थ सिद्ध किंवा शाबित करणें असा आहे.] *n. examination, trial* (पसंतीकरितां) काम करणें, उमेदवारी करणें. (b) पसंती *f*, कसोटी *f*, परीक्षा *f.* २ *period of trial* (पसंतीवर) काम करण्याची मुदत *f*, पसंतवारीची मुदत *f*, परीक्षा

काल *m.* ३ पसंतवारी *f.* ४ *moral trial* (संसारांतली) कसोटी *f*, (नैतिक) कस *m*, सत्त्वपरीक्षा *f.* Proba'tional, Proba'tionary *a.* परीक्षेचा, पसंतवारीचा, पसंतीचा. २ सत्त्वपरीक्षेचा; as, "P. period."

Proba'tioner *n.* (महिन्याच्या नोटिशीनें काढतां येणारा, बिनपेन्शन हक्काचा, हक्काची व किरकोळ रजा मिळणारा) कच्चा नोकर, प्रोबेशनर.

Proba'tionship *n.* परीक्षेची -कसोटीची वेळ *f* -मुदत *f.*

Pro'bative *a. serving for proof* प्रमाणादाखल, पुरावा -शाबिती करणारा; as, "P. judgments."

Probe (prōb) [L. *probare,* to prove.] *v. t. to try or examine (esp. a wound)* (जखम वगैरे) तपासणें, पाहणें. २ *to pierce or search into* सळईनें -सळई घालून पाहणें. ३ *to question closely* खणून -खोदून -खणखणून -खोदखोदून -घोळून-घोळघोळून पुसणें -पाहणें -विचारणें. Probed *pa. t.* & *pa. p.* Probing *pr. p.*

Probe (prōb) *n.* (*surg.*) (घाव, जखम, किंवा क्षत तपासण्याची) सळई *f*, एषिणी *f*, क्षतशोधनी *f.*

Probity (prob'i-ti) [Fr.-L. *probitas, probus,* good.] *n. uprightness, honesty* खरेपणा *m*, इमान *n*, प्रामाणिकपणा *m*, नेकी *f*, नेक *f*, सचोटी *f*, शुद्धता *f.*

Problem (prob'lem) [Fr. -L.-Gr. *problema, pro-* before, *ballein,* to throw.] *n. a question for discussion and solution* (वादविवादाकरितां) प्रश्न *m*, वादवस्तु *f*, उपपाद्यविषय *m.* २ *a matter of doubt or difficulty* (निकाल लावण्यास कठीण असा) विचार -विषय *m*, प्रश्न *m.* ३ (*log.*) *a questionable or disputable point* प्रश्न *m*, विवादविषय *m*, विकल्पविषय *m*, वाद *m.* ४ (*geom.*) कृत्य *n*, वस्तूपपाद्य *n.* ५ (*math.*) उदाहरण *n.* [DETERMINATE P. नियमित उत्तरांचें उदाहरण. INDETERMINATE P. अनियमित उत्तरांचें उदाहरण.]

Problemat'ic,-al *a. of the nature of a problem, doubtful* अनिश्चित, संदिग्ध, वानव्याचा, संशयाचा. २ वादात्मक. ३ प्रश्नात्मक. Problemat'ically *adv.* संशयपूर्वक, अनिश्चितपणानें, संदिग्धतेनें.

Proboscid'ean *a. having a proboscis* शुंडा *f* -सोंड असलेला -असणारा. P. *n.* सोंड असणारा सस्तन प्राणी *m.*

Proboscis (prō-bos'is) [L.-Gr. *pro,* and *boskein,* to feed.] (pl. proboscises or proboscides) *n. an elephant's trunk* हत्तीचीसोंड *f* -शुंडा *f.* २ *a similar part in other animals* (दुसऱ्या प्राण्यांतील) सोंडेसारखा अवयव *m*, (रस शोषण करण्याची) शुंडा *f.* ३ (*humorously*) *the human nose* मनुष्याचें नाक *n*, नाकाची सोंड *f*, सोंडेसारखें नाक *n.*

Procedure (pro-sēd'-ūr) *n.* See under Proceed.

Proceed (pro-sēd') [Fr. *proce'der* -L. *procedere* -*pro,* before, and *cedere, cessum,* to go.] *v. i. to go forward or onward, to advance* पुढें जाणें -चालणें -मजल करणें or मारणें. २ *to pass from one point,*

topic, or stage, to another पुढें सांगणें, सांगत जाणें, चालू ठेवणें. २ *to issue, to come from* निघणें, उत्पन्न होणें, -पासून येणें -होणें, निष्पन्न होणें. ४ *to act by method* पद्धतशीर -क्रमाक्रमानें जाणें -करणें. ५ (*Shakes.*) *to take place* घडणें, होणें. ६ (*law.*) *to begin and carry on a legal process* खटला चालविणें, कायदेशीर इलाज करणें, फिर्याद लावणें, (-च्या विरुद्ध) काम चालवणें, खटला करणें. Proce'dure *n.* पुढें जाणें *n* -चालणें *n* -सरणें *n.* २ *operation* काम *n*, करणी *f*, क्रिया *f*. ३ *conduct* चाल *f*, वहिवाट *m*, रीत *f*, ओळ *f*, पद्धत *f*. [LEGAL P. कायदेशीर इलाज *m.* SUMMARY P. संक्षिप्त पद्धति *f*, पंचांशिवाय एकट्या न्यायाधिशानें खटला चालविणें *n.* P. RESOLUTION (पार्लमेंटांतील कामाच्या) पद्धतीचा ठराव *m.*] ४ *a step taken, an act performed* उपाय *m*, इलाज *m*, प्रयत्न *m*, तजवीज *f*. ५ *manner of proceeding* रीत *f*, रीति *f*, मार्ग *m*, अनुक्रम *m*, ओळ *f*.

Proceed'ing *pr. p.* P. *v. n. progress* प्रगति *f*, पुढें पाऊल *n.* २ *a measure or step* प्रयत्न *m*, इलाज *m*, उपाय *m.* ३ *a transaction* व्यवहार *m*, काम *n*, कृत्य *n*, कामकाज *n.* ४ (*law*) खटल्याचें काम *n*, कायद्याचें काम. [LEGAL P. मुकदमा *m*, खटला. THE PROCEEDINGS OF A CASE रोजनामा *m.*] ५ (*pl.*) *records of the business done by a society* (*esp.* one for the promotion of learning) (एखाद्या संस्थेच्या) कामाचा अहवाल *m.*

Pro'ceeds *n. pl. that which results* निष्पन्न *n*, निष्पत्ति *f.* २ *produce* उत्पन्न *n*, पैदास *f.* ३ *sum accruing from a sale* विक्रीचा पैसा *m.*

Process (prō'ses) [L. *pro*, & *cedere*, to go.] *n. a going on or forward* गति *f*, ओघ *m*, धांव *f*, चाल *f*, प्रवृत्ति *f*. [P. OF TIME कालगति *f*.] २ *a course* पद्धति *f*, पद्धत *f*, अनुक्रम *m*, रीति *f*, रीत *f*, धारा *m*, परिपाटी *f*. ३ (*law*) फिर्यादीचा जबाब देण्याकरितां प्रतिवादीस कोर्टांत आणण्यासाठीं केलेला उपाय *m*, प्रोसेस *f*, कोर्टांत हजर राहण्याकरितां प्रतिवादीस केलेलें बोलावणें -समन्स. [P. FEE पुरशीस.] (b) खटला चालू असतां पक्षकारानें कोर्टास केलेला अर्ज *m.* ४ (*photo.*) पद्धति *f*. [P. BLOCK or PHOTO P. BLOCK मूळ तसविरीवरून नव्या प्रती छापण्याकरितां तयार केलेला ठसा. P. WORK असे ठसे किंवा अशा ठशांवरून छापणें.] ५ (*med.*) *continuous operation* क्रिया *f*. ६ (*math.*) क्रिया *f*, कर्म. [DIRECT P. अनुलोम क्रिया *f*. INVERSE P. प्रतिलोम क्रिया *f*.] ७ (*anat. & zool.*) *eminence* शृंग *n*, उंचवटा *m.* (b) *lobe* पालि *f*, आवर्त *m.* (c) *elongation of a part* पुच्छ *n.*

Procession (prō-ses'hun) [Fr. -L. *pro* + *cedere*, to go.] *n. the act of proceeding* चालणें *n*, चाल *f*, गति *f*, गमन *n.* २ *a number of persons marching in succession esp. with form and ceremony* मिरवणूक *f*, समारंभ *m*, स्वारी or सवारी *f*, (देवाचा)

छबिना m, (वारकऱ्यांची) दिंडी f. [MARRIAGE P (SPECIF.) वरघोडा m.]

Proces'sional a. मिरवणुकीचा, मिरवणुकीसंबंधीं, स्वारीचा. २ मिरवणुकीच्या वेळीं घालण्याचा -वापरण्याचा -म्हणण्याचा; as, "P. hymn; P. cross."

Proces'sionist n. मिरवणुकींतला (मनुष्य), मिरवणूकवाला m.

Procidentia Uteri (med.) गर्भाशयभ्रंश m, स्थान सोडून गर्भाशय जननेंद्रियाच्या बाहेर दिसणें.

Proclaim (prō-klām') [Fr. –L. pro, and clamare, to cry out. Proclaim याचा धात्वर्थ जोरानें ओरडणें, जोरानें ओरडून सांगणें, पुकारणें, असा आहे.] v. t. to announce publicly जाहीर करणें, प्रसिद्ध -सर्वत्रांस माहीत करणें, प्रसिद्धी करणें, डांगोरा m -दवंडी f -धांडोरा m वाजविणें -पिटणें g. of o., जाहीरखबर f -बातमी देणें g. of o., जाहीरनामा लावणें g. of o., घोषण n -घोषणा f -घोष m. करणें g. of o., थाळा m -थाळी f -डंका m -नगारा m. वाजविणें -पिटणें g. of o. २ to ... are a person an outlaw, or something to be illegal (एखादें कृत्य किंवा संस्था) बेकायदेशीर किंवा गैरकायदा असल्याचें जाहीर करणें, एखादा मनुष्य कायद्याच्या संरक्षणाबाहेर असल्याचें जाहीर करणें, दौंडी f -डांगोरा पिटणें (in a bad sense).

Proclama'tion n. डांगोरा -दवंडी पिटवणें etc. २ that which is proclaimed डांगोरा m, दवंडी f, धांडोरा or ढांडोरा m, धांडोरें n, घोषण n, घोषणा f, घोष. ३ a formal order or notice issued by the sovereign or other legal authority जाहीरनामा m; as, "The P. of the Queen." [To CIRCULATE A P. OF PROHIBITION बंदीची द्वाही फिरवणें.]

Proclaimed' pa. t. P. pa. p. [P. OFFENDER गुन्हेगार म्हणून सरकारानें जाहीर केलेला मनुष्य m, जाहीर (केलेला) गुन्हेगार. P. AREAS (जाहीर व्याख्यानां करितां) निषिद्ध ठिकाणें n. pl. मनाईचीं ठिकाणें n. pl.]

Proclaim'er n. one who publicly makes known जाहीर करणारा m, प्रसिद्ध करणारा, डंका वाजविणारा, थाळी पिटणारा, डांगोरा वाजविणारा, दवंडी पिटणारा, डांगोऱ्या, दवंडीपिट्या, धांडोऱ्या, घोषणकर्त्ता.

Proclaim'ing pr. p. P. v. n. दवंडी पिटवणें, जाहीर करणें, etc.

Proclivity (pro-klivi'-ti) [L. pro, forward, and clivus, a slope.] n. a slope उतार m. २ inclination, tendency मनाचा ओढा m -कल m, मनाची ओढ f -प्रवृत्ति f.

Procli'vous a. (R) inclined, disposed प्रवण, प्रवृत्त, कल m -ओढा m. असलेला.

Proconsul (pro-kon'sul) [L. pro, for, & Consul.] n. (In Roman history) (रोमन साम्राज्यांतील) प्रांताचा सुभेदार m -गव्हर्नर m. ही जागा पूर्वीं कान्सलचें काम केलेल्यांनाच मिळत असे. २ (in modern

use) *the governor of an important part of the British Empire* (ब्रिटिश साम्राज्यांतील एखाद्या महत्वाच्या प्रांताचा) गव्हर्नर *m*, प्रोकौन्सल *m*.

Procrastinate (pro-kras'tināt) [L. *pro*, off, & *krastinus*, pertaining to to-morrow.] *v. t.* उद्यांवर टाकणें, लांबणीवर ढकलणें, लांबणीवर -पुढें ढकलणें, उशीर *m* -विलंब *m* -दिरिंग *m*. लावणें -करणें, खोळंबवून -थांबवून धरणें, मुदतीवर ठेवणें -टाकणें, चालढकल करणें, वेळ लावणें, ढकलणें, (उद्यांवर) लोटणें, दिवसगतीवर लोटणें -ढकलणें; as, "To P. repentance." P. *v. i.* आळसाखालीं जाणें -नेणें -घालविणें, विलंब *m* -उशीर लावणें, वेळ लावणें, आजउद्यां -आजकाल करणें, ढकलाढकल *f* -लोटालोटी *f* -ढकलपट्टी *f* -अळंटळं -टाळाटाळ *f*. करणें; as, "I P. more than I did twenty years ago." Procras'tinated *pa. t. & pa. p.* Procras'tinating *pr. p.* Procrastina'tion *n.* आजउद्यां *n*, आजकाल *n*, विलंब *m*, उशीर *m*, ढकलाढकल *f*, चालढकल *f*, ढकलपट्टी *f*, लोटालोटी *f*, अळंटळं *f*, टाळाटाळ *f*, टाळाटाळी *f*, टालमटोला *m*, चेंगटाई *f*. [P. IS THE THIEF OF TIME चालढकलीच्या संवयीनें कालाचा अपव्यय होतो.] Procras'tinator *n.* चेंगट, आजउद्यां करणारा, ढकलाढकल करणारा, दीर्घसूत्री. Procras'tinatory *a.* कालक्षेपाचा, चेंगटपणाचा, चालढकलीचा. २ चेंगट, चेंगट्या.

Procrastination, Procrastinator, See under Procrastinate.

Procreate (prō'kre-āt) [L. *procreare*, *–atum*, *–pro*, forth, *creare*, to produce.] *v. t. to bring into being, to produce* उत्पन्न करणें, उत्पादणें. (*b*) जन्म देणें, जन्मास आणणें, जन्माला घालणें, पैदा करणें, जनन -प्रजनन *n*. करणें, उत्पत्ति *f*. करणें *g. of o.*, विस्तार करणें -वाढवणें. Pro'creant *a.* (*Shakes.*) *productive, fruitful* प्रजोत्पादक, जनक, फलदायी. P. *n.* जनक, जन्मदाता *m*, उत्पत्तिकर्ता *m*, जन्मास आणणारा, जन्माला घालणारा, जन्म देणारा. Pro'created *pa. t.* P. *pa. p.* उत्पन्न केलेला. (b) जनित, प्रजनित. Pro'creating *pr. p.* Procrea'tion *n.* (*act.*) उत्पन्न करणें *n*, जनन *n*, उत्पादन *n*. २–*state* प्रजोत्पत्ति *f*, उत्पत्ति *f*, प्रजोत्पादन *n*. Pro'creative *a. able to reproduce* प्रजोत्पादनक्षम, प्रजननशक्तीचा, प्रजननशक्तिक, प्रजननशक्तियुक्त -विशिष्ट -संपन्न, फलदायी. [P. TENDENCY प्रजोत्पादनाची इच्छा *f*, प्रजननात्मक इच्छा *f* -प्रवृत्ति *f*.] Pro'creativeness *n.* प्रजोत्पादकत्व *n*, प्रजननशक्ति *f*, जननशक्ति *f*, उत्पादनशक्ति *f*. Pro'creator *n. a begetter, a father* उत्पन्न करणारा *m*, उत्पादक *m*, जनक *m*, जन्म देणारा *m*, जनिता *m*, जननकर्त्ता *m*.

Procreation, Procreative, Procreator, } See under Procreate.

Procrustean (pro-krus'te-an) [Gr. *prokroustes*, (*lit.*) "the stretcher," from *Procrustes*, a fabled robber of ancient Greece, who stretched or cut

a piece off the legs of his captives, so as to fit them to an iron bed, on which he laid them.] *a. of or pertaining to:* (a) *Procrustes* प्रोक्रस्टीझचा, प्रोक्रस्टीझसंबंधीं. (b) *the mode of torture practised by him* प्रोक्रस्टीझच्या छळाच्या पद्धतीचा -संबंधीं. २ क्रूरपणाचा, राक्षसी.

Proctitis (prok-tī'tis) [Gr. *proktos*, anus, & *itis*, inflammation.] *n.* (*med.*) गुदकांडदाह *m*, गुदपाक *m*.

Proctor (prok'tor) [L. *procurator*,–*pro*, for, and *cura*, care.] *n.* (*law*) वकील. २ *a university official who maintains order* (इंग्लंडांतील) विश्वविद्यालयांतील 'प्राक्टर' अधिकारी. विद्यार्थ्यांच्या नीतीवर व शिस्तीवर देखरेख ठेवण्याचें काम 'प्राक्टर'कडे असतें. हिंदुस्थानांतील विश्वविद्यालयांत 'प्राक्टर' नाहींत. ३ *an elected representative* (in Convocation) *of the clergy of a diocese* (ख्रिस्ती आचार्यांचा) प्रतिनिधि.

Procumbent (pro-kum'bent) [L. *pro*, forward, and *cumbere*, to lie down.] *a. lying on the face* पालथा पडलेला. २ (*bot.*) *growing along the ground* भुईसरपट वाढणारा, भूमिशायी.

Procu'rable *a. able to be procured* मिळवायाजोगा, मिळवायाजोगता -सारखा, प्राप्य, लभ्य.

Procura'tion *n.* Same as Procurement.

Procurator (prok'ūr-ā-tor) [L.] *n. one who conducts a legal case for another* मुखत्यार *m*, गुमास्ता *m*, प्रतिनिधि *m*. (b) वकील. २ *proxy* प्रतिनिधि *m*.

Procure (pro-kūr') [Fr.–L. *pro*, & *cura*, care.] *v. t. to obtain* मिळवणें, संपादणें, पैदा करणें, साध्य करणें, संपादन करणें. [To BE PROCURED मिळणें, लाभणें, लाधणें.] २ (R) *to bring about* घडवणें, करून घेणें, घडवून आणणें, साधणें, संपादणें, करणें. [To P. ONE'S FALL (आपला आपण) नाश करून घेणें.]. *to pander to pimp* कुंटणकी *f* -कुंटणपणा *m* -भडवेपणा *m*. करणें.

Procured' *pa. t.* P. *pa. p.* मिळवलेला, संपादलेला, संपादित, प्राप्त.

Procure'ment *n.* मिळवणें *n*, संपादणें *n*, संपादन *n*.

Procur'er *n.* मिळवणारा, संपादणारा, पैदा करणारा, संपादनकर्त्ता, संपादनकारी. २ कुंटण, भडवा, कुंटणकी करणारा, कुंटण्या.

Proc'uress *n. f.* कुंटीण *f*, कुंटण *f*, कुंटणी *f*.

Procuring *pr. p.* P. *v. n.* मिळवणें *n*, संपादणें *n*, संपादन *n*. २ साधणें, घडवून आणणें.

Procyon (prō'si-on) [Gr. *prokyon*, –*pro*, before, *kyon*, a dog.] *n.* (लघुलुब्धक राशींत) पुनर्वसु नक्षत्राची चवथी तारा.

Prod (prod) [Cf. E. *brad*, & Gael. *brod*, a goad.] *n. a pointed instrument for pricking* पराणी *f*, अणी *f*. २ *a pointed instrument* बोंचणी *f*, टोंचणी *f*. P. *v. t. to prick with something sharp* टोंचणें, बोंचणें. २ (hence) *to goad, to incite* खपवणें, (-च्या मागें) टुमणें लावणें; as, "To P. a student."

Prodigal (prod'i-gal) [Lit. 'driving forth or away,' F. -L. *prodigus -prodigere*, to drive away, to squander *-pro*, forth, or away, and *agere*, to drive.] *a. recklessly profuse, wasteful* उधळ्या, उधळपट्टी *f* -नासधूस *f*. करणारा, नासाड्या, उडाऊ, अपव्ययी, उडव्या, व्ययशील, बहुव्ययी. २ उधळेपणाचा, बेताल (expenses). P. *n. a spendthrift* उधळ्या *m*, उधळपट्टी करणारा *m*. २ (with *the*) *the younger son in the parable* (St. Luke XV. 11-32.) (ल्यूकच्या शुभवर्तमानांत सांगितलेला) उधळ्या मुलगा.

Prod'igalise *v. t. & v. i.* उधळपट्टी *f*.-उधळेपणा *m* -नासधूस *f*. करणें, अपव्यय *m*. करणें.

Prodigal'ity *n. excessive liberality* उधळपट्टी *f*, उधळेपणा *m*, नासधूस *f*, नासाडी *f*, अतिव्यय *m*, उधळाउधळ *f*, उधळ *f*, उधळमाधळ *f*, बहुव्यय *m*.

Prod'igally *adv.* उधळेपणानें, उधळपट्टीनें, उधळाउधळ करून.

Prodigious (pro-dij'us) [Fr. *prodigieux*-L. *prodigiosus.*] *a. huge, vast* अफाट, अचाट, बेसुमार, विलक्षण.

Prodigy (prod'i-ji) [Fr. *prodige* -L. *prodigium*, a prophetic sign -L. *præ*, before, and *dicere*, to say.] *n. an omen or portent* दुश्चिन्ह *n*, अपशकुन *m*, अरिष्टसूचकचिन्ह *n*, उत्पात *m*, अद्भुत *n*. २ *a wonder* आश्चर्य *n*, आश्चर्याची गोष्ट *f*, अद्भुत *n*, सृष्टिक्रमाबाहेरची गोष्ट *f*, आश्चर्यकारक गोष्ट *f*. ३ (a) *an extraordinary person or thing* विलक्षण पुरुष *m*, धेंड *n*, प्रस्थ *n*, प्रकरण *n*. [A P. OF LEARNING धेंड *n*, प्रस्थान *n*.] (b) अद्भुत वस्तु *f*, अद्भुत गोष्ट *f*, विचित्र गोष्ट *f*, असाधारण वस्तु *f*. ४ *an abnormal development* चिन्ह *n*, विलक्षण वस्तु *f*, राक्षसी वस्तु *f*, राक्षस *m*.

Produce (pro-dūs') [L. *producere*, *-pro*, forward, and *ducere*, to lead.] *v. t. to bring forward* हजर करणें, दाखल करणें, पुढें आणणें, बाहेर काढणें, दृष्टीस पाडणें, काढून दाखवणें, दाखवणें, हजिर करणें, दृष्टीपुढें -डोळ्यापुढें आणणें, प्रत्यक्ष -प्रसिद्ध -उघड करणें, मैदानांत -पटांगणांत येऊं देणें -आणणें. २ (of animal or plant) *to bring forth* प्रसवणें, उपजवणें, उत्पन्न होणें *in. con.* with पासून *of s.* ३ *to bring* (a play, performer,) *before the public* लोकांपुढें आणणें, समाजापुढें -रंगभूमीवर आणणें. ४ *to manufacture goods from raw material* (कच्च्या मालापासून पक्का माल) तयार करणें, उत्पन्न करणें. ५ *to cause to come into existence* उत्पन्न करणें. [To BE PRODUCED उत्पन्न होणें.] ६ *to raise* पैदा करणें, काढणें, उपजवणें, निपजवणें. ७ (*geom.*) *to lengthen* वाढविणें.

Prod'uce *n. that which is produced* उत्पन्न *n*, निष्पन्न *n*.

Produ'cer *n.* उत्पन्न करणारा, उत्पादणारा. २ (पीक वगैरे) काढणारा, उपजवणारा. ३ (as opposed to a *consumer*) बनवणारा, उत्पादक.

Produc'ible *a. able to be produced* हजर करण्याजोगा,

पुढें काढण्याजोगा, काढून दाखवायाजोगता. २ उत्पन्न करण्यासारखा.

Prod'uct *n. that which is produced* उत्पन्न *n*, उपज *f*, पैदास *f*. २ *a result* परिणाम *m*, फल or फळ *n* ३ गुणाकार *m*, घात *m*.

Produc'tion *n*. बाहेर काढणें *n*, काढणें *n*, काढून दाखविणें *n*. २ देणें *n*, उपजवणें *n*. ३ (a) करणें *n*, उत्पादणें *n*, उत्पन्न करणें, पैदा करणें, उत्पादन *n*. (b) पैदास्त *f*, पैदास *f*, पैदा *f*, जन्म *m*, उत्पत्ति *f*, उद्भव *m*, निर्माण *n*. [LAW OF RECIPROCAL P. AND REPRODUCTION बीजांकुरन्याय *m*.] ४ *product* उत्पन्न *n*, उपज *f*, निपज *f*, फळ *n*. ५ (of art, intellect) कृत्य *n*, कृति *f*, निर्मित वस्तु *f*.

Produc'tive *a*. उत्पन्न करणारा, उत्पादक, उत्पादनक्षम. [DIRECTLY P. प्रत्यक्षोत्पादक. INDIRECTLY P. अप्रत्यक्षोत्पादक.] २ (of soils) *fertile* सुपीक, पिकाऊ, पिकाळ, भातबर, बहुप्रसव, बहुफल. ३ (of a business) *lucrative* धनोत्पादक, पैदाशीचा, फायद्याचा, किफायतीचा, ओला, ओलाव्याचा, जीवदार, फलप्रद. ४ (as used of the working class) उत्पादक. Produc'tiveness, Productiv'ity *n*. सुपीकपणा *m*, पिकाऊपणा *m*, पिकाळपणा *m*, बहुप्रसवत्व *n*, बहुफलत्व *n*. २ किफायतशीरपणा *m*, किफायत *f*, ओलेपणा *m*, ओलावा *m*. ३ फलदायकत्व *n*. ४ उत्पादकता *f*.

Proem (prō'em) [Fr. *proeme*, L. *proemium*, –Gr. *prooimion* –*pro*, before, *oimos*, a way.] *n. an introduction* उपोद्घात *m*. २ *preface* प्रस्तावना *f*. Proem'ial *a. introductory* उपोद्घाताचा -विषयीं -संबंधीं, उपोद्घातादाखल.

Profanation, Profanatory, See under Profane.

Profane (pro-fān') [Fr.–L. *profanus* –*pro*, before, *fanum*, a temple.] *a. impious* भ्रष्ट, देवनिंदक, धर्मनिंदक, देवद्वेषी, धर्मद्वेषी, धर्मलंड, धर्मविरुद्ध, अपवित्र, अधार्मिक, बाटगा. २ *secular* व्यावहारिक, धर्मेतरविषयांसंबंधीं. P. *v. t. to pollute* बाटवणें, विटाळणें, विटाळवणें, विटाळ *m*. करणें -लावणें -आणणें, भ्रष्टविणें, भ्रष्ट -दूषित करणें, पवित्रपणा *m*. दवडणें *g. of o*. २ *to act impiously towards* हेळसांडणें, हेळणें, हेलना *pop*. हेळणा *f* -हेळसांड *f* -हेला *pop*. हेळा *f* -अपमान *m* -अनादर *m* -निंदा *f*. करणें *g. of o*. ३ *to use unworthily* अनादरबुद्धीनें -अपमानबुद्धीनें घेणें -वहिवाटणें -वापरणें. Profan'ation *n*. बाटवणें *n*, भ्रष्ट करणें *n*, भ्रष्टीकरण *n*. Profana'tory *a. profaning* बाटवणारा, भ्रष्ट करणारा. Profaned' *pa. t.* P. *pa. p.* बाटवलेला, विटाळवलेला, भ्रष्ट, दूषित. २ हेळसांडलेला, अपमानित, अनादृत, असत्कृत. Profane'ly *adv*. देवनिंदाबुद्धीनें, धर्मनिंदाबुद्धीनें, देवलंडाईनें, धर्मलंडाईनें. Profane'ness *n*. देवनिंदा *f*, धर्मनिंदा *f*, देवनिंदाबुद्धि *f*, देवलंडाई *f*, धर्मनिंदाबुद्धि *f*, धर्मलंडाई *f*.

Profan'er *n*. बाटवणारा, भ्रष्ट करणारा, विटाळवणारा. २ हेळसांड करणारा, हेळसांडणारा, अनादरकर्ता, -अपमानकर्ता.

Profan'ity *n.* Same as Profaneness.

Profess (pro-fes') [L. *pro*, publicly, and *fateri*, to confess.] *v. t.* & *v. i.* *to set up a claim to* (quality, &c.) (-चा) बाणा बाळगणें. २ *to pretend* (to be or to do) दाखवणें, दर्शविणें, (ची) ऐट मिरवणें, (-चा) बाहणा करणें, (-चें) ढोंग करणें; as, "They P. extreme regret; Do not P. to be a scholar." ३ *to openly declare* उघड सांगणें, स्पष्ट -धडधडीत बोलून दाखविणें, उघडपणें सांगणें -कबूल करणें; as, "I P. that this is news to me." ४ *to affirm one's faith in or allegiance to* (धर्मावरील किंवा देवावरील विश्वास) उघड सांगणें, जोरानें प्रतिपादणें, जाहीर करणें. ५ *to make one's profession* धंदा करणें. ६ *to teach* (a subject) *as a professor* प्रोफेसर म्हणून शिकविणें. ७ *to perform the duties of a professor* प्रोफेसराचें काम करणें.

Professed' *pa. p. a.* *openly declared* उघड सांगितलेला, जाहीर केलेला, सांगूनसवरून कबूल केलेला -असलेला, जाहीर; as, "He is a P. Christian." २ *alleged, ostensible* बाह्यात्काराचा, दिसण्यापुरता, दिखाऊ. ३ *claiming to be duly qualified* (लायकीचा) बाणा बाळगणारा, प्रसिद्ध, जाहीर, पेशेवाला; as, "A. P. anatomist; A P. monk."

Profess'edly *adv.* धडधडीत, सांगूनसवरून, बोलून चालून, प्रसिद्धपणें.

Profession (pro-fesh'-un) [See Profess.] *n.* *a declaration* जाहीर करणें *n*, उघड बोलून दाखविणें *n*, कबूल करणें *n*. (b) स्पष्ट कबुली, उघड अंगीकार *m*, उद्गार *m. pl.* (c) भाषण *n*, शब्द *m. pl.*, वाणी *f*, भाषा *f*; as, "In practice if not in P.; Accept my sincere professions of regard." २ *declaration of belief in a religion* (धर्मावरील विश्वासाची) कबुली *f*, स्वीकार *m*. ३ *a vow made on entering a religious order* (दीक्षा घेतांना केलेली) प्रतिज्ञा *f*. ४ *a superior kind of occupation* (वकिली, वैद्यक, धर्मोपदेश, वगैरे) उच्च धंदा *m*, पेशा *m*, वृत्ति *f*. (b) उद्योग *m*, व्यवसाय *m*. [THE LEARNED PROFESSIONS (वकिली, वैद्यक, धर्मोपदेश वगैरे) सुशिक्षित -सुशिक्षितांचे धंदे. THE MEDICAL P. वैद्यकी *f*, डाक्तरगिरी *f*. THE MILITARY P. शिपाई बाणा *m*, शस्त्रवृत्ति *f*.] ५ *the body of persons engaged in this* सुशिक्षित धंद्यांतील लोक *m. pl.* (b) (*esp.*) *actors* नट *m. pl.*; as, "Lets apartments to the P."

Profess'ional *a.* *belonging to a profession* धंद्याचा, धंद्यासंबंधीं, धंद्याविषयीं, धंदेवाईक, धंदेवाला, धंद्यांतला; as, "Professional jealousy." [P. AGITATOR धंदेवाला चळवळ्या *m*. P. CRICKETER पैशाकरितां क्रिकेट खेळणारा *m*, धंदेवाला क्रिकेटपटु *m*. P. ADVISER धंदेवाईक सल्लागार.] P. *n.* *an actor* नट *m*. २ *a public performer* (लोकांपुढें) खेळ करणारा *m*, (धंदेवाला) तमासगीर *m*. ३ *one who engages in a sport for his livelihood* धंदा म्हणून खेळ खेळणारा *m*, धंदेवाला खेळाडू *m*.

Profes'sionalism *n. qualities or stamp of a profession* धंद्याचा विशेष *m.* २ *engagement in a sport for payment* पोटाकरितां -पैशाकरितां खेळ खेळणें *n.*

Profes'sionally *adv.* धंद्याच्या दृष्टीनें, धंदा म्हणून.

Professor (prō-fe-s'ėr) *n.* (धर्म वगैरेचा) बाणा बाळगणारा *m.* २ अध्यापक *m*, गुरु *m*, प्रोफेसर *m*, वस्ताद *m.* ३ एखादा धंदा पूर्णपणें जाणणारा *m*, पुरा कसबी *m.*

Professo'rial *a.* प्रोफेसरचा, प्रोफेसरसंबंधीं.

Professo'riate, Profes'sorate *n. the office of a professor* अध्यापकाचें काम *n.* २ (collectively) *professors* अध्यापकमंडळ *n*, अध्यापकमंडळी *f*, अध्यापकवर्ग *m.*

Profess'orship *n.* अध्यापकाची जागा *f.*

Proffer (prof'ėr) [Fr. *proférer*, L. *proferre,–pro*, forward, and *ferre*, to bring.] *v. t. to offer for acceptance, to make a tender of* पुढें करणें, द्यावयास काढणें, अर्पणें, अर्पण करणें, वाहणें, देण्यास कबूल होणें. P. *n. an offer made, a proposal* सांगणें *n*, म्हणणें *n*, काढलेली गोष्ट *f*, बोलणें *n*, सूचना *f.*

Profic'ience,-cy *n. adeptness* प्रावीण्य *n*, निपुणता *f*, नैपुण्य *n*, प्रवीणता *f*, वाकबगारी *f*, चातुर्य *n*, हुषारी *f*, व्युत्पत्ति *f.* २ *progress or improvement in anything* गति *f*, प्रगति *f*, सुधारणा *f.*

Proficient (pro-fish'ent) [L. *proficiens, –entis*, pr. p. of *proficere*, to make progress –*pro*, forward, and *facere*, to make.] *a. well-skilled, thoroughly qualified* निष्णात, निपुण, प्रवीण, वाकबगार, व्युत्पन्न, चतुर. P. *n. an expert, an adept* वाकबगार मनुष्य *m*, निष्णात -निपुण &c. मनुष्य *m.*

Profic'iently *adv.* निपुणतेनें, प्रवीणतेनें, चतुरतेनें, &c.

Profile (prō'fīl) [It. *profilo* (Fr. *profil*) –L. *pro*, and *filum*, a thread, outline.] *n. an outline* बाह्याकार *m.* २ *a side-face picture* एका बाजूचें (काढलेलें) चित्र, एकडोळी चित्र *n.* P. *v. t.* (*rare*) *to draw the outline of* बाह्यरूप -बाह्यमर्यादा काढणें. २ *to draw a side-view* एकडोळी -एकांगी चित्र काढणें.

Pro'filist *n.* एकडोळी -एकांगी चित्रें काढणारा.

Profit (prof'it) [Fr. –L. *profectus*, progress, advance –*proficio, profectum*, to make progress.] *n. gain* नफा *m*, फायदा *m*, मिळकत *f*, उत्पन्न *n*, लाभ *m.* [P. AND LOSS (*arith.*) नफातोटा.] २ *benefit, advantage* फायदा *m*, हित *n*, कल्याण *n*, श्रेय *n*, बरें *n.* P. *v. t. to be good to, to help on* हित *n* -बरें *n* करणें *g. of o.*, उपयोगीं पडणें. P. *v. i. to benefit* मिळवणें, फायदा होणें *in. con.*, *g. of s.* २ (*Shakes.*) *to do or bring good, to be of use* उपयोगास येणें, उपयोगीं पडणें, उपयोग *m.* होणें *g. of s.*, हितकर -हितावह होणें. Prof'ited *pa. t.* & *pa. p.* Prof'iting *pr. p.* & *v. n.*

Prof'itable *a. lucrative* फायदेशीर, किफायतीचा, मिळकतीचा. २ *beneficial* हितावह, हितकर, उपयुक्त, उपयोगी, हितकारक, कामाचा.

Prof'itableness *n.* फायदेशीरपणा *m.* २ हितावहता *f.*

Prof'itably *adv.* किफायतीनें, नफेवार, नफा मिळवून. २ हितावहतेनें, उपयुक्ततेनें, हितकारकपणानें.

Prof'itless *a.* बिनफायद्याचा, बेफायदेशीर, बिनफायदेशीर.

Prof'ligacy *n. a very vicious course of life, dissoluteness* बदफैली *f*, नादी -छंदी -फंदी स्वभाव *m*, व्यसनबाजी *f*, दुराचरण *n*.

Profligate (prof'li-gāt) [Lit. 'dashed down,' L. *profligatus*, pa. p. *profligare* –*pro*, before, and *fligare*, to dash.] *a. broken down in respect of rectitude, principle, virtue, or decency, openly and shamelessly immoral, dissolute* बदफैली, दुराचरणी, व्यसनी, फंदी, छंदी, छंदीफंदी, नादी. P. *n. a dissolute person* बदफैली, मनुष्य *m*, नादी -छंदी व्यसनी मनुष्य *m*.

Prof'ligately *adv.* बदफैलीपणानें, व्यसनानें.

Prof'ligateness *n.* Same as Profligacy.

Profound (pro-fownd') [Lit. 'deep,' Fr. *profond* –L. *profundus*–*pro*, forward, downwards, and *fundus*, E. Bottom.] *a. far below the surface, deep* खोल, गाढ, ओंड. २ *intellectually deep, entering far into subjects, thorough* गहन, खोल, पारंगत, व्युत्पन्न, प्रवीण. [PROFOUND MEDITATION (*phil.*) गहन चिंतन.]. ३ *characterised by intensity, deeply felt* अतिशय, फार, कमालीचा, शिकस्तीचा, गाढ, घोर. ४ *submissive* विनयशील; as, "A P. bow." P. *n.* समुद्र *m*, सागर *m*. Profound'ly *adv. deeply*, फार, अतिशय. २ *with deep knowledge* पारंगतपणानें, खोल बुद्धीनें, खोल शिरून. ३ *with deep concern* फार काळजीपूर्वक. Profound'ness *n. profundity, depth* खोलपणा *m*. २ गूढपणा *m*, गहनता *f* -पणा *m*. ३ प्रवीणता *f*, प्रावीण्य *n*. ४ कमाल *f*, शिकस्त *f*, गाढपणा *m*.

Profun'dity *n.* Same as Profoundness.

Profuse (pro-fūs') [L. *profusus*, *pa. p.* of *profundere* –*pro*, forth, and *fundere*, to pour.] *a. bountiful, exceedingly liberal* सढळ, सढळ हाताचा, उदार, उदारमनाचा. २ *superabundant, prodigal, lavish* रेलचेल, समृद्ध, विपुल, बहुल, हवा तितका, मनसोक्त, उधळपट्टीचा, उधळेपणाचा, फाजील. Profuse'ly *adv.* सढळपणानें, सढळ हातानें, उदारपणानें. २ रगडून, रेलचेल, मनसोक्त. Profuse'ness, Profu'sion *n.* सढळपणा *m*, सढळ हात *m*, मोकळा हात *m*, औदार्य *n*. २ *abundance, exuberance, plenty* रेलचेल *f*, चंगळ *f*, चंगाळी *f*, लूट *f*, समृद्धि *f*, बाहुल्य *n*, विपुलता *f*, वैपुल्य *n*.

Profusion, See under Profuse.

Progenitor (pro-jen'it-or) [L. *pro*, before, and *genitor*, a parent.] *n. a forefather, an ancestor* पूर्वज *m*, वाडवडील. Progen'itorship *n.* पूर्वजत्व *n*.

Progen'itress *n. fem.* स्त्रीपूर्वज *f*.

Prog'eny *n. children, offspring, race* संतति *f*, संतान *n*, मुलेंबाळें *n. pl.*, वंशज *m. pl.*

Prognosis (prog-nō'sis) [Gr. *pro*, before, *gignōskō*, Sk. ज्ञा, to know. याचा मूळ अर्थ 'पूर्वज्ञान, भविष्यज्ञान' असा होता.] *n. (med.) the act or art of foretelling the course of a disease from the symptoms* (रोगाचा) साध्यासाध्यविचार करणें. २ *the opinion thus formed* (रोगाचें) निदान *n*, परीक्षा *f*, (रोगाचा) साध्यासाध्यविचार.

Prognostic (prog-nos'tik) [Through O. Fr. (Fr. *pronostic*) from Gr. *prognostikon.*] *a. indicating a future event by signs or symptoms* भविष्यसूचक, आधीं सुचविणारा, अग्रसूचक. P. *n. an indication, a sign or omen* पूर्वचिन्ह *n*, लक्षण *n*, चिन्ह *n*, भाकित *n*. २ (hence) *a prediction* भविष्य *n*, भविष्यकथन *n*, भाकित *n*. ३ (*med.*) रोगलक्षण *n* -चिन्ह.

Prognos'ticable *a. capable of being foretold* भविष्यकरण्यासारखा, भविष्य करतां येण्याजोगा.

Prognos'ticate *v. t. to foretell* (पुढें होणारी गोष्ट) पूर्वीं सुचविणें -दाखविणें, भविष्य *n*. करणें -सांगणें *g. of o.*

Prognostica'tion *n*. पूर्वीं सुचविणें *n*, भविष्य करणें *n* -सांगणें *n*, &c. २ *prediction* भविष्य *n*, भाकित *n*. ३ *a foretoken* पूर्वचिन्ह *n*, पूर्वलक्षण *n*.

Prognos'ticator *n*. भविष्य करणारा *m* -सांगणारा *m*.

Programme, (less correctly) Program (prō'gram) [Fr.-Gr. *programma -pro*, before, and *graphein*, to write.] *n. a plan of the order to be followed* कार्यक्रम *m*, कामांची याद *f*, ठरलेलीं कामें *n. pl.* [WHAT IS THE P. FOR TO-DAY? आजचा कार्यक्रम काय आहे? आजचीं काय कामें (ठरलीं) आहेत ?] २ *the proposals of a political party* (राजकीय पक्षानें करूं म्हटलेल्या) कामांची यादी *f*, कार्यक्रम *m*.

Progress (prog'res) [Fr. -L. *progressus-progredior*, to go forward-*pro*, forward, and *gradior*, to go.] *n. a going or proceeding onward, an advance* पुढें सरणें *n* -जाणें *n*, गमन *n*, गति *f*, चलती *f*, क्रम *m*; *Specif.* (a) (in actual space) *course, passage* मजल *f*, पल्ला *m*. (b) (in the growth of an animal or plant) वाढ *f*, वृद्धि *f*. (c) (in business of any kind) प्रगति *f*, वाढ *f*, बढती *f*. (d) (in knowledge or learning) प्रगति *f*, वाढ *f*, सुधारणा *f*, सुधारणूक *f*. (e) (शाळेंतील) अभ्यास *m*, विद्याभ्यास *m*. २ *a journey of state* स्वारी *f*. P. *v. i. to proceed, to go on* पुढें जाणें, पुढें चालणें, आक्रमणें, आक्रमण *n*. करणें, प्रसार होणें *g. of s.* २ *to make improvement* प्रगति *f*. करणें, सुधारणें, सुधारणा करणें. Progressed' *pa. t. & pa. p.* Progress'ing *pr. p.*

Progres'sion *n. motion onward* पुढें (जाण्याची) गति *f*. २ *lapse or process of time* कालांतर *n*, कालगति *f*. ३ (*math.*) श्रेढी *f*, श्रेणी *f*. [ARITHMETI-

CAL P. गणितश्रेढी *f.* GEOMETRICAL P. भूमितिश्रेढी. HARMONIC P. गायनात्मकश्रेढी, हरात्मकश्रेढी.] ४ (*mus.*) आवाजाचा चढउतार *m*, स्वरश्रेढी *f*, आरोहावरोह *m*.

Progres'sional *a.* प्रगतिविषयक. २ *tending to, or capable of, progress* प्रागतिक, प्रगतिक्षम. ३ श्रेढीचा.

Progress'ionist *n.* जीवांची सदोदित उन्नति होत असते असें मानणारा *m*, उन्नतिवादी.

Progres'sive *a. moving forward, proceeding onward* पुढें जाणारा, पुढें चालणारा, पुढें पाऊल टाकणारा, प्रागतिक. २ *increasing* वर्धमान, अधिकाधिक होत जाणारा, क्रमिक, आनुक्रमिक. [P. EXERCISES क्रमिक पाठ *m. pl.*] ३ *improving* सुधारणारा, प्रागतिक, वाढता, वाढते दशेचा, चढत्या कळेचा. Progres'sively *adv.* प्रगतीच्या धोरणानें.

Prohibit (pro-hib'it) [L. *prohibere, prohibitum* -*pro*, before, and *habere*, to interdict.] *v. t. to forbid by authority, to interdict* (कायद्यानें) मनाई *f.* करणें, बंदी *f.* -निषेध *m.* करणें *g.of o.*, हरकत *f.* करणें -घेणें. २ *to hinder, to debar, to prevent* (-ला) अडथळा *m* -अटकाव *m* -प्रतिबंध *m.* करणें, बंद करणें.

Prohibit'ed *pa. t.* P. *pa. p.* निषिद्ध, मनाई केलेला.

Prohib'iter *n.* बंदी *f* -मनाई करणारा *m.* २ अडथळा -अटकाव &c. करणारा *m.*

Prohibi'tion *n. the act.* बंदी *f* -अडथळा *m* -&c. करणें *n.* २ *an interdict* (कायद्यानें केलेली) बंदी *f*, (कायदेशीर) मनाई *f.* ३ बंदीचा कायदा *m* -हुकूम *m.*

Prohibi'tionist *n. one who favours prohibitory duties on foreign goods in commerce* परदेशी मालावर जबर जकात बसवावी अशा मताचा मनुष्य *m*, प्रतिबंधवादी. २ *one who favours the prohibition of the sale of alcoholic liquors as beverages* मद्यविक्रयप्रतिबंधवादी *m*, मद्यप्रतिबंधवादी *m.*

Prohib'itive, Prohib'itory *a. tending to forbid or prohibit, implying prohibition* मनाईचा, मनाई करणारा, निषेधाचा, निषेध करणारा, निषेधक. [PROHIBITIVE PRICES मनाईच्या -भारी किंमती.] २ (*pol. eco.*) जबर, भारी, प्रतिबंधक. [P. TARIFF प्रतिबंधक जकात *f*, प्रतिबंधक तारीफ.]

Project (proj'ekt) [L. *pro*, Sk. प्र, before, and *jacere*, to throw. धात्वर्थ पुढें टाकणें किंवा फेंकणें असा आहे.] *n. a scheme, a design* योजना *f*, कल्पना *f*, बेत *m*, युक्ति *f*, तजवीज *f.* २ *a plan* (काल्पनिक) नकाशा *m*, प्लान *m.* ३ *an idle scheme* अशक्य -अव्यवहार्य कल्पना किंवा योजना *f*, लचांड *n*, झेंगट *n.* P. *v. t. to plan, to contrive* (-ची) योजना ठरवणें, योजना करणें -काढणें, युक्ति योजणें -काढणें -पुढें मांडणें. २ (-चा) प्लान -नकाशा काढणें. ३ (वस्तू) फेंकणें, प्रक्षेप करणें. ४ (*chem.*) *to cast* (*into* or *on*) टाकणें, घालणें. ५ *to cause to fall on a surface* (छाया किंवा प्रकाश) पाडणें, प्रक्षेपणें. ६ (*phil.*) *to cause* (an idea) *to take shape* विक्षेप करणें, प्रक्षेप करणें, मूर्त स्वरूप देणें.

७ (*math.*) (एखाद्या आकृतीचा रेघा काढून) प्रत्यालेख काढणें, विक्षेप काढणें, प्रतिभा (?) काढणें. P. *v. i. to shoot forward* पुढें येणें, डोकावणें. Project'ed *pa. t. & pa. p.* पुढें आलेला, &c. Project'ing *pr. p.*

Project'ile *a. throwing or impelling forward* पुढें ढकलणारा, पुढें सारणारा -लोटणारा. २ *capable of being projected by force* प्रक्षेपणीय. ३ (*math.*) प्रक्षेपक. [P. FORCE प्रक्षेपक बल *n.*] P. *n. a body projected by force through the air, esp. a missile* अस्त्र *n*, प्रक्षेपणीय. २ फेंकलेली वस्तु *f*, प्रक्षिप्त वस्तु *f*. ३ (*math.*) पतनक्षेत्र *n.*

Projec'tion *n. -the act.* पुढें टाकणें -ढकलणें, पुढें फेंकणें *n*, प्रक्षेपण *n.* २ *a jutting out* पुढें येणें. ३ *a part jutting out* पुढें आलेला भाग *m*, पुढें आलेलें टोंक *n.* ४ *the act of scheming or planning* युक्ति *f* -उपाय *m.* योजणें *n*, युक्ति *f.* काढणें, बेत *m* -योजना *f.* करणें *n.* ५ *a contrivance, a plan* योजना *f*, कल्पना *f*, युक्ति *f*, बेत *m*, उपाय *m.* ६ (*persp. & math.*) प्रत्यालेख *m*, विक्षेप *m*, प्रतिभा *f*, प्रलंबता *f.* [CONIC P. शंकूचा प्रत्यालेख. CYLINDRICAL P. सिलिंडरचा प्रत्यालेख *m.* GLOBULAR P. गोलाकार प्रत्यालेख *m.* ORTHOGRAPHIC P. लंबजन्य प्रत्यालेख. STEREOGRAPHIC P. (भरींव किंवा घन) गोलाचा प्रत्यालेख.] ७ किमया करतांना वापरण्याची पूड *f.* ८ *a mental image viewed as objective reality* मूर्त कल्पना *f*, स्थूल कल्पना *f.* ९ विक्षेप (in Vedantic Philosophy).

Project'or *n. one who projects a scheme or design* योजक *m*, योजना *f* -कल्पना *f* -युक्ति काढणारा. २ *one who forms fanciful schemes* अशक्य कल्पना काढणारा *m*, झेंगट्या. ३ *an apparatus for projecting rays of light* प्रकाशप्रक्षेपक.

Prolapse (prō-laps'), Prolapsus (prō-lap'sus) [L. *prolabi*, *prolapsus*, to fall forward,-*pro*, forward,+*labi*, to fall.] *n. falling down or out of some part of the body from the usual position* भ्रंश *m*, च्युति *f*, बाहेर पडणें *n*, बाहेर येणें *n.* [P. ANI गुदभ्रंश *m*, अंगपात *m.* THE PROLAPSED GUT आंग *n*, आगरूं *n*, आगेरूं *n*, कुला *m.* P. UTERI गर्भाशयभ्रंश *m*, योन्यर्श *n*, अंगपात *m.* THE PROLAPSED MEMBER भांडें *n.*] P. *v. i. to fall down* खालीं पडणें, बाहेर पडणें, भ्रंश *m.* होणें *g. of s.*

Prolegs (prō-legs) *n. pl.* (डहाळी घट्ट धरण्याचे सुरवंटाचे) उपपाद *m. pl.*

Proliferous (pro-lif'er-us) [L. *proles*, offspring + ferous.] *a.* (*bot.*) *producing leaf or flower-buds from leaf or flower* कलिकाधारी (पर्ण or पुष्प), तोकधारी (पर्ण or पुष्प), गैरजागीं येणारी (कळी); उ० पायभरी.

Proletarian (pro-le-tā'ri-an) [L. *proletarius*, one who served the state (in ancient Rome) not with property but with offspring.] *n.* खालच्या

-कनिष्ठ वर्गांतील मनुष्य *m.* २ *a workman* मजूर *m*, कामकरी *m.* P. *a.* खालच्या लोकांचा, सामान्य लोकांचा. २ *vulgar* ग्राम्य, हलकट.

Proletariat, (incorrectly) Proletariate *n.* (in Rom. History) *lowest class of community* खालच्या वर्गांतील लोक *m. pl.* २ (*pol. eco.*) *labouring classes* मजूर लोक *m. pl.*, मजूर *m. pl.*

Prolific,-al (pro-lif'ik,-al) [Fr. *prolifique*, –L. *proles*, offspring, & *facere*, to make.] *a. producing offspring* प्रसवशील, बहुप्रसव, बहुफल, गर्भधारणशील, अवंध्य. २ *productive* फलोत्पादक, फलदायक, संतानोत्पादक. ३ (of a subject) *occasioning much talk* वादविवाद उत्पन्न करणारा. ४ (of a literary man) *industrious, writing much* पुष्कळ लिहिणारा, बहुलेखक, परिश्रम करणारा. Prolif'ical *a. fruitful* फलदायक, फलप्रद. Prolif'ically *adv.* फलदायकत्वानें. Prolif'icate *v. t. to fertilize, to impregnate* फलदायी -सुपीक करणें. Prolifica'tion *n. the generation of young* प्रजोत्पादन *n*, प्रजोत्पत्ति *f*, संतति *f.* २ (*bot.*) *reproduction by the growth of a plant* पुन्हां होणारी वाढ *f*, पुनर्वृद्धि *f.* Prolif'icness *n. fruitfulness* फलदायकत्व *n*, फलप्रदत्व *n* -पणा *m*, सुपीकता *f*, सुपीकपणा *m*.

Prolificate, Prolification, See under Prolific.

Prolix (pro'liks) [Fr. *prolixe*, –L. *prolixus*, *pro*, forward, *liqui*, to flow.] *a. tedious* बयादी, बयादखोर, दीर्घसूत्री. २ *long and wordy* विस्तृत, शब्दजालानें भरलेला, पुनरुक्ति असलेला. [P. STORY चऱ्हाट *n*, चर्पटपंजरी *f.*] Prolix'ly *adv.*

Prolix'ity, Prolix'ness *n.* बयादीपणा *m*, बयादखोरपणा *m*, दीर्घसूत्रीपणा *m*, दीर्घसूत्र *n.* २ विस्तार *m*, विस्तर *m*, शब्दजाल *n*, चऱ्हाट *n.*

Prolocutor (pro-lok'ū-tor) [L. *pro*, before, *loqui*, *locutus*, to speak.] *n. one who speaks for another* दुसऱ्याबद्दल बोलणारा, वकिली करणारा *m.* २ प्रोलाक्यूटर *m*, सभापति *m*, अध्यक्ष *m.* Prolocu'trix *n. fem.*

Prolocu'torship *n.* प्रोलाक्यूटरचा हुद्दा *m* -अधिकार *m.*

Prologue (prō'-log) [Gr. *pro*, before, and *logos*, word.] *n. a preface* प्रस्ताव *m*, प्रस्तावना *f*, प्रवेशक *m*, प्रवेशिका *f.* २ *a speech* (*usu.* in verse) *which introduces a play* (नाटकाचा पद्यात्मक) प्रस्ताव *m*, प्रास्ताविक भाषण *n*, प्रास्ताविक कविता *f.* [BENEDICTORY P. नांदी *f.*] ३ (*fig.*) *act or event, serving as introduction* प्रास्ताविक कृत्य *n* -गोष्ट *f.* P. *v. t. to introduce with a prologue* प्रस्तावानें सुरू करणें.

Prolong (prō-long') [Fr. *prolonger*,–L. *prolongāre*, *pro*, forward, *longus*, long.] *v. t. to extend* (*in time or length*) लांबविणें, लांब -दीर्घ करणें, वाढविणें. २ *to postpone* लांबणीवर -टाकणें -लांबीवर घालणें -धरणें, लांबण *f.* लावणें, लांबता धरणें. [TO BE PROLONGED लांबणें, -लांबणीवर पडणें.] Prolong'ate *v. t.*

to lengthen लांबवणें, वाढविणें, लांब करणें. Prolongated *pa. t.* and *pa. p.* Prolonga'ting *pr. p.* Prolonga'tion *n.* लांबविणें *n*, वाढविणें *n.* २ लांबणीवर टाकणें -घरणें. Prolonged' *pa. t.* P. *pa. p.* लांबविलेला, फार वेळ चाललेला.

Prolongate, Prolongation, See under Prolong.

Promenade (prom-e-nād') [Fr. –L. *prominere*, to drive forward, *pro*, forward, *minere*, to drive.] *n. a walk for pleasure, exercise or show* सहल *f*, तलावा *m*, रपेट *f*, फेरी *f*, विहार *m.* २ *a public walk* सहल करण्याची जागा *f*, हवा खाण्याची जागा *f*. वाट *f*. P. *v. i. to take a walk* सहल करणें, तलावा *m.* देणें -मारणें, रपेट *f* -फेरी *f.* मारणें.

Promena'der *n.* सहल करणारा, रपेट मारणारा.

Promethean (pro-mē'thē-an) [L. *Prometheus.*] *a. pertaining to Prometheus* (ग्रीक पुराणांतील) प्रॉमिथिअसनामक पुरुषाचा. २ *life-giving, like the fire which Prometheus stole from heaven* चैतन्य देणारा, चेतना उत्पन्न करणारा, जीवंतपणा आणणारा.

Prominence,-nency (prom'i-nens,-nensi) [Fr.–L. *prominere* to jut forth, *pro*, forth, *minere*, to jut.] *n. that which stands out, an elevated part* उंचवटा *m*, उंचपणा *m*, उभरेपणा *m.* २ (*astro.*) तेजःशृंग *n*, उन्नतज्वाला *f*; as, "Solar *prominences.*" ३ *noticeableness* ढळढळीतपणा *m*, ठळकपणा *m.* ४ *a distinguished position* महत्त्व *n*, मोठेपणा *m*, मुख्य स्थान *n*, प्रधानता *f*, प्राधान्य *n*, श्रेष्ठपणा *m.*

Prom'inent *a. jutting out* बाहेर आलेला, उंच, उभरा. २ *noticeable* ठळक, टळटळीत, ठळठळीत, ढळढळीत. ३ *distinguished* मुख्यस्थानाचा, प्रधान, मुख्य, मुखरण. [P. PERSON नाक *n*, मोहरा *m*, ठळक मनुष्य *m.*]

Promiscuous (pro-mis'kū-us) [L. *promiscuus*, -*pro* inten., *miscere*, to mix.] *a. mixed* मिसळलेला, एकत्र केलेला. २ *of all sorts* सरमिसळीचा, भेसळीचा, सर्वप्रकारचा, भेसळ असलेला, मिसळ असलेला. ३ *indiscriminate* भेसळीचा, हवा तसा, क्रमविचारहीन, भेदविचारहीन, एकबाटाचा, एकमंगलाचा, बेवडीचा. [P. INTERMINGLING OR INTERCOURSE एकमंगल *n*, एकबाट *m*, एकभेल *f*, एकवर्ण *m*, गोकुळ or गोकुल *n*, गोतांबील *n*, जंगमढवळें *n*, सांवळें गोधळें *n.*] ४ (of an assemblage) *confused* घोंटाळा झालेला, गडबड उडालेला, गोंधळलेला.

Promis'cuously *adv.* सरसकट, भेदाभेद न पाहतां, एकबाट.

Promis'cuousness, Promiscu'ity *n.* भेदविचाराराहित्य *n*, भेदाभेदशून्यता *f*, खिचडी *f*, चिवडा *m*, सरसकटपणा *m*, भेसळ *f*, मिसळ *f.*

Promise (prom'is) [Fr. *promesse* –L. *promissa*, *promittere*, to send forward, *pro*, forward, *mittere*, to send.] *n. a pledge binding to a certain course of conduct* वचन *n*, बोली *f*, भाष *f*, भाक *f*,

प्रतिज्ञा *f*, शब्द *m*, अभिवचन *n*, वाचा *f*. [AMUSING OR BEGUILING WITH EMPTY PROMISES झोंकपट्टी *f*, झुगारपट्टी *f*, थापा मारणें. HOLLOW PROMISES झोंकपट्टीचें बोलणें *n*, पोकळ वचन *n*, थापा. PLEDGE FOR PERFORMANCE OF A P. भाक *f*. P. UPON OATH आणभाक, आणभाप *f*. P. -OBSERVING वचन पाळणारा. RECIPROCAL P.s परस्पर वचनें. JOINT P.s संयुक्त वचनें. SURE OR UNFAILING P. भीष्मप्रतिज्ञा *f*, कडकडीत प्रतिज्ञा *f*. TO BE BOUND BY ONE'S WORD OR P. शब्दास -वचनास -भाकेस गुंतणें. TO BREAK ONE'S P. वचन मोडणें, वचनभंग करणें. TO KEEP ONE'S P. वचन -शब्द पाळणें. TO REDEEM OR MAKE GOOD ONE'S P. वचन सत्य करणें, भाक *f*. सत्य करणें -खरी करणें, वचन पार पाडणें.] २ *likelihood of future ability* होतकरूपणा *m*, (पुढें चांगला निपजण्याचा) संभव *m*. P. *v. t. to pledge oneself to certain conduct* (अमुक करूं म्हणून) वचन *n* -भाक *f* -भाष *f*. देणें *g. of o.*, बोली *f* -प्रतिज्ञा *f* -पण *m*. करणें *g. of o.*, तोंडानें देणें, वाग्दान *n* -वाचादान *n*. करणें *g. of o.*, देऊं करणें. P. *v. i.* भाक *f* -वचन *n*. देणें, प्रतिज्ञा *f* -बोली *f*. करणें, टाळी *f*. मारणें -देणें, हातावर हात मारणें, वाच्यांश करणें, वचनीं -वचनास -वचनानें गुंतणें, जीभ *f* -जिभली *f*. हालणें *g. of s.* २ *to give ground for hope* (पुढें होईल अशी) आशा *f*. असणें, होईल असें दिसणें. Promis'ed *pa. t.* P. *pa. p.* वचन दिलेला -केलेला, वचनाचा, भाकेचा, वाचादत्त.

Promisee' *n.* वचन घेणारा *m*.

Prom'iser *n.* वचन देणारा *m*, बोली *f* -प्रतिज्ञा *f*. करणारा.

Prom'ising *pr. p.* P. *a. hopeful* होतकरू, होतकर, व्हायाजोगा -सारखा, रूपास यायाजोगा. [A. P. MATTER OR THING होती वस्त *f*.]

Prom'issory *a. containing a binding or promise* वचनाचा, वचनविशिष्ट. [A P. NOTE वचनचिट्ठी *f*, रोखा *m*, चिट्ठी *f*.]

Promontory (prom'on-tor-i) [L. *promontorium*, *pro*, forward, *mons*, *montis*, a mountain.] *n.* भूशिर *n*, समुद्रकिनाऱ्याचा उंच व आंत गेलेला भाग *m*. २ (*anat.*) टेंगूळ *n*, अघाडूं *n*.

Promote (pro-mōt') [L. *promotus*, pa. p. of *promovēre*, *-pro*, forward, *movēre*, to move.] *v. t. to make greater* (*in power, etc.*) वाढवणें, सत्ता वाढवणें -अधिक करणें. २ *to advance* (*to a higher appointment*) बढती देणें, वाढवणें, पदवी वाढवणें, चढवणें, सर्फराजी करणें *g. of o.*, मोठें काम *n* -मोठी पदवी *f*. देणें -सांगणें, पदवर्धन *n* -पदवृद्धि *f*. करणें, बांगडी *f* -फीत *f*. वाढवणें, दर्जा *m* -पगार *m* -मुशाहिरा *m* -वेतन वाढवणें, बढती *f*. करणें. ३ *to stimulate* वाढवणें, (अधिक) उत्पन्न करणें, हिमाईत *f* -पुस्ती *f* -बळ *n*. देणें. ४ *to found* (*a company for trade or finance*) (व्यापाराकरितां वगैरे) कंपनी स्थापणें, स्थापना करणें. Promo'ted *pa. t.* & *pa. p.*

Promo'ter *n. one who helps or encourages* पुरस्कर्त्ता, पुरस्कार करणारा, हिमाईत देणारा, पुरस्कारी, वाढवणारा, चढवणारा, etc. २ *the founder of a mercantile or speculative company* (व्यापारी संस्थेचा किंवा कंपनीचा) संस्थापक *m*, प्रवर्तक *m*.

Promo'tion *n. -the act.* चालवणें *n*, पुरस्कार *m*, प्रवर्त्तन *n*, संवर्धन *n*, वर्धन *n*, वृद्धि *f*, पुष्टि *f*. २ संस्थापन *n*. ३ *advancement to a higher appointment* बढती *f*, वाढवणें *n*, चढवणें *n*, पदवर्धन *n*, पदवृद्धि *f*, सर्फराजी *f*, *specif.* बांगडी *f*, फीत, पट्टा *m*, &c.

Promo'tive *a. serving to promote* वाढवणारा, वर्धक, संवर्धक, साधक, संवर्धनकारक.

Prompt (promt) [Fr. -L. *promptus*,- *promere*, to bring forward, *pro*, forth, *emere*, to bring.] *a. ready* तत्पर, तयार. २ *quick* तडकफडक, धडकफडक, धडकभडक. ३ *exact to time* वक्तशीर. ४ *done at once* ताबडतोबीचा, जलदीचा, तात्कालिक.

Prompt *v. t. to urge* (to some speech or action) उठवणें, चढीं देणें, वीर भरणें -देणें, उठावणी *f* -उठाव *m*. करणें, उत्तेजन *n*. देणें, उद्युक्त करणें, प्रवृत्त करणें. २ *to remind* आठवण *f*. देणें, कानांत जपणें. ३ (drama) (पडद्याच्या आंतून) सुचविणें, सूचन करणें. Prompt'ed *pa. t.* & *pa. p.* Prompt'er *n.* उठवणारा, चढवणारा, वीर भरणारा, उत्तेजक, उत्तेजन देणारा. २ आठवण देणारा. ३ प्राम्प्टर *m*, सूचक *m*. Prompt'ing *v. n.* उठवणें, उठावणी *f*, उचल *f*, उत्तेजन *n*, प्रेरणा *f*. २ आठवण देणें *n*. ३ (drama) प्राम्प्टिंग *n*, सूचन *n*.

Prompter, Prompting, See under Prompt.

Promp'titude, Prompt'ness *n. readiness* तत्परता *f*, चपळाई *f*, तयारी *f*, जलदी *f*, तडफ *f*.

Prompt side *n.* प्राम्प्टिंग करण्याची बाजू *f* -जागा *f*, सूचक बसण्याची जागा, सूचकस्थान *n*.

Promulgate (prō-mul'gāt) [L. *promulgare*, to publish.] *v. t. to make known* प्रसिद्ध करणें, उघड करणें, (माहिती) फैलावणें. Promul'gated *pa. t.* & *pa. p.* Promulg'ating *pr. p.*

Promulga'tion *n.* प्रसिद्धीकरण *n*, प्रसिद्धि करणें *n*.

Prom'ulgator *n.* प्रसिद्धि करणारा.

Prona'tion *n.* (*med.*) हात उपडा करणें, हात उपडा होणें *n*.

Prone (prōn) [L. *pronus*, stooping forward.] *a. with face downward* उपडा, पालथा. २ *bending forward* प्रणत, प्रणतशिरस्क, अधोमुख, अधोवदन. ३ *inclined* प्रवृत्त, प्रवण, तयार, सिद्ध, स्वभावाचा, कलाचा, झोकाचा (with the object as रडण्याच्या-स्वभावाचा, कलाचा, झोंकाचा, &c.), शील (in comp.), स्वभाव and स्वभावी (in comp.).

Prone'ness *n.* उपडेपणा *m*, पालथेपणा *m*. २ अधोमुखता *f*, प्रणतत्व *n*. ३ प्रवृत्ति *f*, कल *m*, प्रावण्य *n*, झोंक *m*, ओढ *f*, स्वभाव *m*, तयारी *f*.

Prong (prong) [Of doubtful origin.] *n. the spike*

of a fork (or of a similar instrument) कांटा *m*, दांता *m*, सुळा *m*, शूल *m*. (b) नांगराच्या दांताळयाचा दांता*m*, खिळा. २ *the point of a deer's horn* हरणाच्या शिंगाचें टोंक *n*, अग्र *n*, अणी *f*. P. *v. t. to pierce with a prong* कांट्यानें भोंक पाडणें, भोसकणें. Prong'-ed *pa. t.* & *pa. p.* Prong'ing *pr. p.*

Pronoun (prō'nown) [Fr.-L. *pro*, and *nomen*, Sk. नामन्, a name.] *n*. सर्वनाम *n*. [DEMONSTRATIVE P. दर्शक स°; AS, "THIS." DISTRIBUTIVE P. भिन्नतावाचक स°; AS, "NEITHER." INDEFINITE P. सामान्य सं°; AS, "ANY." INTERROGATIVE P. प्रश्नार्थक स°; AS, "WHAT." PERSONAL P. पुरुषवाचक स°; AS, "I." POSSESSIVE P. षष्ठ्यन्त स°; AS, "HIS." RECIPROCAL P. परस्परवाचक स°; अन्योन्यदर्शक स°; AS, "EACH OTHER." REFLEXIVE P. कर्तृवाचक स°; AS, "MYSELF." RELATIVE P. संबंधी स°; AS, "WHO."] Pronom'inal *a*. सर्वनामाचा, सर्वनामासंबंधीं, सर्वनामविषयक.

Pronounce (prō-nowns') [Fr.-L. *pronunciare-pro*, forth, *nunciare*, to announce.] *v. t. to speak out, to utter* उच्चारणें, बोलणें, उच्चार करणें. २ *to deliver (a judgment or opinion)* (निर्णय) सांगणें, निश्चित सांगणें, निकाल सांगणें, निकाल देणें, निश्चयानें -निश्चयपूर्वक सांगणें, ठाम मत देणें. P. *v. i. to affirm* खचीत सांगणें, निश्चयपूर्वक सांगणें. Pronounce'able *a*. उच्चारायाजोगा -जोगता, उच्चार्य. Pronounced' *pa. t.* P. *pa. p.* उच्चारलेला, उच्चारित. २ *decided* निश्चयपूर्वक सांगितलेला, निश्चित, ठाम, नक्की, जाहीर. ३ *very noticeable* लक्ष्यांत येण्याजोगा, ठळक, ढळढळीत, ठळठळीत. Pronounce'ment *n. an official declaration* जाहीर करणें *n*, स्पष्ट उल्लेख *m*, जाहीर उल्लेख *m*, जाहीर कथन *n* -निवेदन *n*, स्पष्ट मत *n*, स्पष्ट अभिप्राय. Pronoun'cer *n*. उच्चारणारा, उच्चार करणारा. २ निर्णयपूर्वक सांगणारा. ३ (शब्दांचे) उच्चार देणारा कोश *m*. Pronounc'ing *pr. p.* P. *v. n.* उच्चार करणें, उच्चारणें *n*. २ निर्णयपूर्वक सांगणें. P. *a*. (of a dictionary) *showing how to pronounce words* (शब्दांचे) उच्चार देणारा (कोश), उच्चाराचा (कोश), उच्चारदर्शक.

Pronouncement, See under Pronounce.

Pronuncia'tion *n. the act or manner of pronouncing* उच्चारणें *n*, उच्चार *m*, उच्चारण *n*, वर्णोच्चार *m*.

Pronun'ciative, Pronun'ciatory *a*. शब्दोच्चारासंबंधीं, वर्णोच्चारासंबंधीं.

Proof (prōōf) [O. Fr. *prove*-L. *probare*, to prove.] *n. the demonstration of truth* सिद्धता *f*. २ *convincing evidence* प्रमाण *n*, दाखला *m*, गमक *n*, मुद्दा *m*, मुद्दापत्ता *m*, दाखलामुकाबला *m*. ३ (law) शाबिती. ४ *test* परीक्षा *f*, प्रतीति *f*, कस *m*. [TO PUT TO THE P. परीक्षा *f* -प्रतीति *f*. पाहणें -घेणें *g. of o.*] ५ (of alcoholic spirits) *strength* तेजी *f*, तीव्रता *f*. ६ (in printing) मुद्रित *n*, खरडा *m*, प्रुफ *n*. [FIRST P. प्रथमा *f*, पहिलें प्रुफ. SECOND P. द्वितीया *f*, दुसरें प्रुफ. THIRD P. तृतीया

f, तिसरें प्रुफ.] ७ (in arithmetic) ताळा *m*, पडताळा *m*, उपपत्ति *f*. ८ (*photo.*) पहिला नमुना *m*. P. *a.* (with *against*) *not to be pierced by* (shot) भेदण्यास अशक्य, दुर्भेद्य. २ *able to withstand temptation* अविकार्य, अभेद्य, खंबीर (मनाचा), अबाध्य, खबरदार, सुदृढ. ३ *firm in resisting* प्रतिकारक्षम, रोधक, निरोधक, प्रतिकारक, अभेद्य; as, "Water-*proof.*"

N. B.—In law, Proof = शाबिती; and Evidence = पुरावा. पुरावा is the cause, while शाबिती is the effect.

Proof-mark *n. a mark stamped on a gun, pistol, etc. to show that it has been tested satisfactorily* तपासून पाहिल्याची खूण *f*, तपासल्याची खूण *f*.

Proof-sheet *n.* See Proof 6.

Proof-spirit *n. alcoholic spirit of standard strength* (the alcohol being 57% of the whole) (प्रमाणाइतकी) पुरी तेजदारू *f*, पुरी कडक दारू *f*.

Proof'less *a.* प्रमाणरहित, प्रमाणशून्य.

Prop (prop) [Allied to Sw. *propp.* Ir. *propa*, a prop.] *n. that which sustains or supports* नेटावा *m*, टेंकू, आधार, टेंकण or टेंकणें *n*, तीर *m*, जामीन *m*, टेकावा *m*, टेका *m*, धिरा *m*, धिरासा *m*, लगा *m*, मेढ *f*. P. *v.t. to support or sustain* टेकावा *m* -धिरा *m*. देणें, टेका देणें, टेंकू देणें, नेटावा देणें.

Propaganda (prōp-agan'-dä) [From the society *de propaganda fide* (for propagating the faith), founded at Rome in 1622.] *n. an organisation for spreading particular doctrines* (*in religion, politics, etc.*) विशिष्ट मतांचा प्रसार करणारी मंडळी *f*. २ (*in R. C. Church*) *a missionary society at Rome* रोम येथील धर्मप्रसारक मंडळ *n*. ३ *the doctrines, teachings, etc. advocated* (प्रसार केलेलीं) मतें *n. pl.*, (प्रतिपादित) मतें किंवा तत्त्वें *n. pl.* Propagand'ism *n. the practice of converting to certain principles, beliefs, etc.* स्वमतप्रवर्तन *n*. Propagand'ist *n. any one engaged in propagandism* स्वमतप्रवर्तक, shortened into प्रवर्तक.

Propagate (prop'a-gāt) [L. *propāgare,-atum*, conn. with *pro-pāg-o*, a layer.] *v. t. to reproduce* (animals or plants) परंपरा ठेवणें, वंश चालवणें, उत्पत्ति (परंपरेनें-अनुक्रमोत्पत्तीनें-क्रमिकोत्पत्तीनें) वाढवणें-चालवणें. २ *to cause to increase* वाढवणें, चालवणें, फैलाव करणें, प्रसार *m*. करणें *g. of o.* ३ *to spread* (*esp. a faith, creed, or political doctrine*) प्रसार करणें, फैलावणें, पसरणें, पसरवणें. P. *v. i. to have offspring* मुलें होणें, संतति होणें, (मुलांची) वाढ होणें; as, "Rabbits P. rapidly." Prop'agated *pa. t.* and *pa. p.*

Propagating *v. n.* वंश चालवणें, वंशवृद्धि करणें. २ वाढवणें *n*, चालवणें *n*, फैलाव करणें *n*. ३ फैलावणें *n*, प्रसार करणें. ४ प्रचार *m*, फैलाव *m*, प्रसार *m*.

Propaga'tion *n.* वंश चालवणें, वाढ *f*, वंशवृद्धि *f*,

वंशवर्धन. [P. OF SPECIES उपजातींचें प्रजनन *n*, उपजातींची वाढ *f*.] २ प्रचार, फैलाव, फैलावणें. [P. OF THE GOSPEL शुभवर्तमानाचा प्रसार *m*.] ३ (शरीरांत रोग एका ठिकाणाहून दुसऱ्या ठिकाणीं) पसरणें, चरत जाणें, प्रसरण *n*.

Prop'agator *n.* प्रजनक *m*, वाढ *f* -विस्तार करणारा *m*.

Propel (prō-pel) [L. *pro*, forward, *pellere*, to drive.] *v. t. to drive forward, to urge on by force* लोटणें, पुढें चालवणें, धांवविणें, पुढें ढकलणें.

Propel'lent *a. driving on* लोटणारा, पुढें चालविणारा, ढकलणारा.

Propel'ler *n. that which propels* लोटणारा, पुढें चालविणारा *m*, पुढें ढकलणारा *m*. २ *an apparatus for propelling* (बोट वगैरे चालविणारा) पंखा *m*. ३ *a vessel thus propelled* पंख्यानें चालणारें जहाज.

Propense (prō-pens') [L. *propensus*, hanging forward.] *a. inclined, disposed* प्रवण, कल असलेला, कलाचा.

Propens'ity, Propense'ness (rarely) *n. inclination* कल *m*, प्रवृत्ति *f*, ओढा *m*, ओढ *f*, प्रवाह *m*, प्रावण्य *n*. २ *tendency* (*esp. to evil*) छंद *m*, व्यसन *n*, नाद *m*. [EVIL P. दुष्ट प्रवृत्ति *f*, दुष्ट इच्छा *f*, दुर्व्यसन *n*, व्यसन *n*. OF EVIL PROPENSITIES दुर्व्यसनी.]

Proper (prop'ėr) [Fr. *propre*,–L. *proprius*, one's own. धात्वर्थ स्वतःचा, खास, खासगत.] *a. right* योग्य, यथायोग्य, उचित, लायक, विहित, युक्त, समुचित. २ *fit* बेताचा, बेतसूद, ठीक, उपयोगी, उपयुक्त, शुद्ध (esp. in comp. as, आकारशुद्ध, आचारशुद्ध), हिशोबी or हिशेबी, नीट, नेटका, साजरा. ३ *real* (वस्तुतः) खरा; as, "Greece P." ४ (*gram.*) विशेष; as, "Proper noun = विशेषनाम".

Prop'erly *adv.* योग्य रीतीनें, यथायोग्यपणें, यथोचितपणें, न्यायतः, धर्मतः. २ ठीक, बरोबर, यथास्थित, उजू.

Prop'ertied *a. having property* मालमत्ता असलेला.

Prop'erty *n. quality* धर्म *m*, गुण *m*, लक्षण *n*, स्वभाव *m*. [ESSENTIAL P. आवश्यक गुण *m* -धर्म *m*. GENERAL OR COMMON P. साधारण धर्म *m*. THE THREE PROPERTIES OF CREATED THINGS गुणत्रय *n*. THEY ARE सत्व, रज AND तम.] २ *right of possession* स्वामित्व *n*, धनीपणा *m*, मालकी *f*, सत्ता *f*, स्वत्व *n*. [SPECIAL P. (कांहीं काळपर्यंत चालणारा) मालकीचा विशिष्ट हक्क.] ३ *what is one's own* मालमत्ता *f*, माल *m*, जिनगी *f*, मिळकत *f*, इष्टेट *f*. ४ *wealth* धन *n*, ऐवज *m*, संपत्ति *f*. [IMMOVABLE OR REAL P. स्थावर मिळकत, स्थावर इस्टेट *f*. MAN OF P. इस्टेटवाला, ऐपतदार *m*. MOVABLE P. जंगम माल *m*. ONE'S WHOLE P. सर्वस्व *n*. PUBLIC P. सार्वजनिक मिळकत.] ५ *an article used in the performance of a play* (*as costume, furniture, scenery, etc.*) नाटकवाल्यांचें सामानसुमान (टोप, पैठण्या, शालू, पडदे, वगैरे), नाटकी सामान.

Prop'erty-man *n. one who has charge of theatrical properties* (costumes, etc.) नाटकाचें सामान ज्याच्या ताब्यांत असतें तो, नाटकीसामानवाला.

Prop'erty qualification *n.* (स्थावर) इस्टेटीची लायकी *f.*

Prop'erty tax *n.* (स्थावर) इस्टेटीवरील कर *m.*

Prophecy (prof'e-si) [O. Fr. *prophecie*, L. *prophetia* –Gr. *prophetes*, a prophet. See Prophet.] *n.* (ईश्वरी कृपेनें) भविष्य सांगणें *n*, भविष्यार्थ वर्तवणें *n*, भविष्य *n* -भाकित *n.* सांगणें *n*, भविष्यकथन *n.* २ (*Script.*) भविष्यवाद *m.* ३ *public interpretation of Scripture* (धर्मग्रंथांत नमूद केलेल्या) भावी ईश्वरेच्छा वर्तवणें *n*, (पुढें अमुक होणार असें) भविष्य वर्तवणें.

Proph'esier *n. a prophet* ईश्वरी स्फूर्ति झालेला मनुष्य *m*, प्रासादिक पुरुष *m*, भविष्यवादी *m.*

Proph'esy *v. t. to foretell, to predict* भविष्य वर्तवणें, (ईश्वरी इच्छा काय आहेत हें) भविष्य सांगणें, भाकित -पूर्वकथन -पूर्वानुमान करणें, पूर्वींच सांगून ठेवणें. २ *to foreshow* पूर्वींच सुचविणें -जाहीर करणें -दर्शित करणें; as, "Thy very gait did P. a royal nobleness." P. *v. i.* भविष्य सांगणें, भविष्य वर्तवणें.

Prophet (prof'et) [Fr. –L. *propheta* –Gr. *prophetes*, one who speaks for another, *esp.* for a divine power –*pro*, before, in behalf of, and *phemi*, to speak. पुढें होणाऱ्या गोष्टी किंवा पुढील ईश्वरेच्छा आधीं सांगणारा असा ह्या शब्दाचा धात्वर्थ आहे. ख्रिस्तापूर्वी (ख्रिस्ताचा अवतार लौकरच होणार आहे असें भविष्य सांगणारे) जे प्रासादिक पुरुष किंवा भविष्यवादी होऊन गेले त्यांच्या संबंधानें हा शब्द मुख्यतः वापरतात.] *n. one inspired or instructed by God to speak in his name* भविष्यवादी, प्रासादिक पुरुष, ज्ञानी पुरुष; as, Moses, Elijah, &c. [MAJOR P.s (इसाया, जेरेमिया, इझिकेल आणि ड्यानियल हे चार) श्रेष्ठ भविष्यवादी. MINOR P.s सामान्य भविष्यवादी.] २ *a predictor, a foreteller* भविष्य सांगणारा *m*, भविष्यवादी.

Proph'etess *n. fem.* भविष्यवादिनी *f*, प्रासादिक स्त्री *f*, भविष्य सांगणारी *f*, भविष्य वर्तविणारी *f.*

Prophet'ic, Prophet'ical *a. containing, or pertaining to, prophecy* भविष्यार्थसूचक, भविष्यार्थगर्भित, भविष्यसूचक, भाविसूचक, भविष्यासंबंधीं; as, "And fears are oft P. of the event." २ भविष्यवाद्याला शोभणारा, भविष्यसूचक; as, "P. vision." Prophet'ically *adv.* भविष्यवाद्याप्रमाणें. २ भविष्य म्हणून, भविष्य वर्तवून.

Prophylactic (prof-i-lak'tik) [Gr. *pro*, before, *phulassein*, to guard.] *a. defending from disease* रोगप्रतिबंधक, रोगनिवारक; as, "P. serum." P. *n. a medicine for warding off, or guarding against, disease* रोगप्रतिबंधक औषध *n*, रोगनिवारक औषध *n.*

Prophylax'is *n. a medical treatment for preventing or warding off disease* रोगप्रतिबंधक औषधोपचार *m*, रोगप्रतिबंधक औषधियोजना *f.*

Propinquity (pro-pin'kwi-ti) [L. *propinquitas- propinquus*, near –*prope*, near.] *n. nearness* (*of place, time or relationship*) जवळपणा *m*, जवळीक *f*, नैकट्य *n*, समीपता *f*, सामीप्य *n*, जवळचा संबंध *m*.

Propitiable, See under Propitiate.

Propitiate (prō-pish'i-āt) [L. *propitiare, pro*, forward, *petere*, to seek.] *v. t. to make favourable* प्रसन्न करणें, आळवणें, वळवणें, आराधना करणें, अनुकूल करणें -करून घेणें, प्रसन्नता *f* -प्रसाद *m* -अनुकूलता *f*. करून घेणें *g. of o.* २ *to conciliate* वळवणें, आपलासा करून घेणें, मनधरणी *f* -मनवळवणी *f*. करणें *g. of o.*, शांत करणें -करून घेणें, शांति *f* -सांत्वन *n*. करणें *g. of o.*, खुलवणें, खुलविणें. Propi'tiable *a*. आराध्य, आराधनीय, आराधनशक्य. २ सांत्वन *n* -समाधान *n*. करण्याजोगा. Prop'itiated *pa. t.* P. *pa. p.* प्रसन्न केलेला, आळवलेला, आराधित, प्रसादित, प्रसन्न. २ सांत्वन केलेला, शांत, खुलवलेला. Prop'itiating *pr. p.* P. *pr. p. a.* प्रसन्न करणारा, आळवणारा, आराधणारा, आराधक. २ शांत करणारा, शांतिकर, शांतिप्रद. Propitia'tion *n*. प्रसन्न करणें *n*, आळवणें *n*; आराधना *f*, आराधन *n*. २ खुलवणें *n*, मनधरणी *f*, मनोवणी *f*, मनवळवणी *f*, मनवळणी *f*, शांति *f*, सांत्वन *n*. ३ *atonement* प्रायश्चित्त *n*. Propi'tiator *n*. आळवणारा *m*, आराधणारा *m*, आराधक *m*. २ मन वळविणारा *m*, शांति -सांत्वन *n*. करणारा *m*, खुलवणारा *m*. Prop'itiatory *a*. आळवणारा, आराधणारा. २ मनधरणीचा, मनवळवणीचा, सांत्वन करणारा. Propi'tious *a. gracious* प्रसन्न, वरद, अनुग्रहकारी, अनुग्रहशील, मेहेरबान, दयाळू. २ *favourable* अनुकूल, अभीष्ट, अभिमुख. [To BECOME P. (FORTUNE, DESTINY) उघडणें, उफलणें, खुलणें, उदेणें, फळणें, फळफळणें.] ३ *forgiving* क्षमाशील, क्षमावान्. Propi'tiously *adv.* Propi'tiousness *n*. प्रसन्नता *f*, अनुग्रहकारिता *f*, दयालुत्व *n*, मेहेरबानी *f*. २ अभीष्टता *f*, अनुकूलता *f*, आनुकूल्य *n*. ३ क्षमाशीलता *f*.

Propitiation, Propitiator, Propitiatory, Propitious, } See under Propitiate.

Proportion (pro-pōr'shun) [L. *proportio –pro*, in comparison with, *portio, portionis*, part, share.] *n. relation as to number, size or quantity* प्रमाण *n*, परिमाण *n*. [IN P. TO प्रमाणें, जसा *with* तसा *decl.*, बेतानें, प्रमाणांत, प्रमाणानें, अनुरूप, अनुसार.] २ *the just relation of parts* प्रमाण *n*, मेळ *m*, बेत *m*, जम *m*, जुळणी *f*. ३ *share* प्रमाण *n*, हिस्सा *m*, वांटा *m*, वांटणी *f*, भाग *m*. ४ (*arith.*) प्रमाण *n*, अनुपात *m*. [COMPOUND P. पंचराशिक. CONTINUED P. अखंड प्रमाण *n*. DIRECT P. समराशिप्रमाण *n*. INVERSE P. व्यस्तराशिप्रमाण *n*. MEAN P. मध्यप्रमाण *n*.] P. *v. t. to arrange in right relation* प्रमाणांत मांडणें, प्रमाण ठेवणें *with g. of o. recip.*, जम *m* -मेळ *m*. बसवणें *with g. of o. recip.*

Propor'tionable *a.* प्रमाण बसविण्याजोगा. २ *having the parts in right relation* प्रमाणांत असलेला, प्रमाणाचा, प्रमाणांकित, प्रमाणशुद्ध.

Propor'tional *a.* प्रमाणांत असलेला, प्रमाणाचा, प्रमाणशुद्ध. २ (*math.*) प्रमाणाचा, प्रमाणात्मक. P. *n.* (*math.*) प्रमाणपद *n*, अनुपातपद *n.* [FOURTH P. प्रमाणचतुर्थपद *n.* MEAN P. प्रमाणमध्यमपद *n.* THIRD P. प्रमाणतृतीयपद *n.*]

Propor'tionally *adv.* प्रमाणानें, प्रमाणांत.

Propor'tionate *a.* प्रमाणांत असणारा, प्रमाणाचा, प्रमाणशुद्ध, प्रमाणांकित. P. *v. t.* (-चें) प्रमाण ठेवणें, प्रमाणांत ठेवणें, मेळ बसविणें. Propor'tionated *pa. t.* & *pa. p.* Propor'tionating *pr. p.*

Propor'tioned *pa. t.* & *pa. p.* (of Proportion) प्रमाणांत मांडलेला, प्रमाणांत ठेवलेला.

Proposal (pro-pō'-zal) [L. *pro*, forth, and *ponere*, to place.] *n. the act of proposing something* सुचवणें *n*, सूचना करणें *n*, पुढें मांडणें *n*, (विषय) काढणें *n.* २ *something proposed* सूचना *f*, पुढें मांडलेली गोष्ट *f* -विषय *m*, योजना *f.* ३ *offer of marriage* लग्नाचें बोलणें *n.* ४ *conditions offered* सुचविलेल्या अटी *f. pl.*, शर्ती *f. pl.* ५ (Insurance) (विमा उतरण्याचा) सूचनाअर्ज *m*, अर्ज.

Propose (pro-pōz') [L. *pro*, before, and *poser*, to place.] *v. t. to put forward for consideration* (विचाराकरितां) पुढें मांडणें, पुढें काढणें -ठेवणें, सुचविणें, उपस्थित करणें. २ *to set up as an aim* (उद्दिष्ट म्हणून) योजणें, पुढें मांडणें, मनांत धरणें -ठेवणें; as, "The object I P. to myself." ३ *to nominate* (a person) *as a member of a society* सुचविणें, पुढें करणें. ४ *to offer* (a person's health) *for toast* (आरोग्यचिंतनाकरितां एखाद्याच्या नांवाचा) उल्लेख करणें. ५ *to make offer of marriage* लग्नाचें बोलणें करणें -लावणें, (लग्नाचा हेतु) कळविणें, (हेतु) सुचविणें. ६ *to put forward as a plan* (बेत) सुचविणें, (आपला) विचार कळविणें -सांगणें; as, "We *propose* a change." ७ *to intend* योजणें, बेत करणें, ठरवणें; as, "Man *proposes* and God disposes."

Proposition (prop-ō-zi'-shun) [See Propose.] *n. a statement, an assertion* विधान *n*, सिद्धान्त *m.* २ (logic) प्रतिज्ञा *f*, वाक्य *n.* [CATEGORICAL or SIMPLE P. केवलवाक्य *n.* CONJUNCTIVE P. संकेतवाक्य *n.* DISJUNCTIVE P. पक्षांतरवाक्य. INDEFINITE P. अनिश्चित वाक्य *n.* HYPOTHETICAL P. सापेक्ष वाक्य *n.* AN AFFIRMATIVE P. विधायक वाक्य *n.* A NEGATIVE P. निषेधक वाक्य *n.* A REAL P. बोधक वाक्य *n.* A VERBAL P. शाब्दिक वाक्य *n.* IMPORT OF A P. वाक्याचा आशय.] ३ (*math.*) सिद्धान्त *m.* ४ *a proposal* ठराव *m*, सूचना *f*, योजना *f.*

Proposi'tional *a. pertaining to, or of the nature of,*

a proposition प्रतिज्ञेच्या स्वरूपाचा, प्रतिज्ञारूपी. २ *considered as a proposition* सिद्धान्तासारखा मानलेला, सिद्धान्तरूप.

Propound (prō-pownd') [Orig. *propone*, -L. *pro*, forth, *ponere*, to place.] *v. t. to bring forward* (विचाराकरितां) पुढें ठेवणें, पुढें मांडणें; as, "To P. a question or an argument." (b) (Milton) *to propose* सुचवणें, सूचना *f.* करणें.

Propound'ed *pa. t.* P. *pa. p.* (विचाराकरितां) पुढें मांडलेला.

Propound'er *n.* पुढें ठेवणारा, पुढें मांडणारा.

Propri'etary *n.* मालक *m*, धनी *m*, स्वामी *m.* २ (*collect.*) *a body of proprietors* मालक *m. pl.* [LANDED P. जमीनजुमला असलेले लोक *m. pl.*] ३ *the rights of a proprietor* मालकी हक्क *m. pl.*, स्वामित्व *n.* P. *a. belonging to a proprietor* मालकाचा, मालकी. [P. RIGHTS मालकी हक्क *m. pl.*, स्वामित्वाचे हक्क *m. pl.*] २ *holding property* मालकीच्या जमिनी असणारे; as, "P. classes = मालकीच्या जमिनी असणारे लोक *m. pl.*" ३ *held in private ownership* खासगी मालकीचा. [P. MEDICINES खासगी मालकीचीं औषधें *n. pl.*]

Proprietor (prō-prī'e-tor) [Fr.-L. *proprietas*, *proprius*, one's own.] *n. owner* मालक *m*, मालिक *m*, धनी *m*, स्वामी *m.*

Proprieto'rial *a. relating to ownership* मालकीचा, मालकीसंबंधीं, स्वामित्वाविषयीं -संबंधीं.

Propri'etorship *n.* मालकी *f*, धनीपणा *m*, स्वामित्व *n.*

Propri'etress, Propri'etrix *n. fem.* मालकीण *f*, धनीण *f*, स्वामिनी *f.*

Propri'ety *n. accordance with the rules of society, properness* औचित्य *n*, युक्तता *f*, समर्पकता *f*, संगति *f*, संबंध *m*, मेळ *m.* [THE PROPRIETIES, *the customs of polite society* शिष्टाचार *m. pl.*]

Proptosis (prop-tō'sis) [Gr. *proptosis*, following.] *n.* डोळा वगैरे बाहेर येणें.

Propulsion (prō-pul'shun) [See Propel.] *n. the act of propelling or driving forward* पुढें चालवणें *n*, पुढें ढकलणें *n.*

Propul'sive, Propul'sory *a.* पुढें ढकलणारा, पुढें चालविणारा.

Pro rata [L.] हिस्सेरश्शीनें.

Proroga'tion *n.* राजाचे आज्ञेनें पार्लमेंटची बैठक बंद करणें.

N. B. After an adjournment all things continue as they were at the time of the adjournment; whereas, after a *prorogation*, bills introduced and not passed are as if they had never been begun at all.—Webster.

Prorogue (prō-rōg') [Fr.-L. *prorogare*, -*atum*,-*pro*,

forward, *rogare*, to ask.] *v. t. to adjourn* (esp. Parliament) राजाचे आज्ञेनें पार्लमेंटची बैठक मोडणें.
Prorogued' *pa. t. & pa. p.* Prorog'uing *pr. p.*
Prosa'ic,-al *a. pertaining to prose* गद्यरूप, गद्यात्मक, गद्यमय. २ *dull, uninteresting* नीरस, शुष्क, रसहीन.
Proscenium (pro-sē'ni-um) [L.-Gr. *proskenion* -*pro*, before, and *skēnē*, the stage.] *n. the front part of the stage* पडद्याच्या पुढील रंगभूमीचा भाग *m.*
Proscribe (prō-skrīb') [L. *proscribere* -*pro*, before, publicly, *scribere*, *scriptum*, to write.] *v. t. to condemn as an outlaw* माणसांतून उठवणें -काढणें, or उठवून -काढून लावणें, मृत्युपात्र करणें. (b) मरणाचे स्वाधीन करणें -हातीं देणें. २ *to condemn and interdict* वाईट -अयोग्य -अपात्र -दुष्ट -ठरवून निषेध करणें. ३ *to forbid* मना करणें, सरकारजमा करणें. [To PROSCRIBE BOOKS पुस्तकें सरकारजमा करणें.]
Proscribed' *pa. t.* & *pa. p.* मृत्यूची शिक्षा झालेला. २ कायद्यानें बहिष्कृत. ३ मना केलेला, सरकारजमा केलेला.
Proscrip'tion *n. a dooming to death or exile* (a.) मरणाची शिक्षा करणें *n* -सांगणें *n.* (b) हद्दपार-बहिष्कृत करणें *n.* २ *the state of being proscribed, interdiction, utter rejection, prohibition* बहिष्कृतपणा *m*, निषेध *m.* ३ बंदी *f*, मनाई *f*, सरकारजमा करणें.
Prose (prōz) [Fr. -L. *prosa* -*prorsus*, straightforward.] *n. the language of ordinary speech or writing* गद्य *n.* [P. AND VERSE गद्यपद्य *n.* WRITER OF P. गद्यलेखक *m*, लेखक *m.*] P. *a. consisting of prose* गद्यात्मक, गद्यरूप, गद्य (*a.*). P. *v. i. to write in prose* गद्यांत लिहिणें, गद्यलेख लिहिणें. २ *to write or talk in a dull commonplace manner* चऱ्हाट लावणें, चर्वितचर्वण *n.* करणें, चर्पटपंजरी *f.* लावणें, चघळ बोलणें. P. *v. t. to turn into prose* गद्यरूप देणें, गद्य करणें. २ चऱ्हाट *n.* लावणें, नीरस लेख *m.* लिहिणें.
Prosector (prō-sek'tėr) [L. *prosector*, an anatomist -*pro*, before, and *secare*, to cut.] *n.* (शारीरशास्त्र शिकविण्यासाठीं अध्यापकाकरितां) प्रेतच्छेदन तयार करणारा कुशल शिष्य *m*, प्रेतच्छेदक शिष्य *m.*
Prosecute (pros'ē-kūt) [L. *prosequi* -*pro*, onwards, *sequi*, *secutus*, to follow.] *v. t. to follow up* पाठीस लागणें *g. of o.*, पाठ *f* -पिच्छा *m.* घेणें -धरणें -पुरवणें *g. of o.*, पिच्छास बसणें -लागणें -असणें *g. of o.*; as, "To P. a scheme." २ *to proceed with* (*a business*) पुढें चालवणें, वाहणें, हांकणें. [To P. TO A SUCCESSFUL CLOSE शेवटास नेणें, पार पाडणें, निभावणें, निभाव *m* -निभावणी *f* -निभावणूक *f.* करणें *g. of o.*] ३ *to sue at law* (फौजदारी) फिर्याद *f.* करणें *with* वर *of o.*, खटला *m.* करणें, फौजदारी *f.* करणें, फौजदारी खटला करणें, फौजदारींत फिर्याद करणें. ४ (सहल) कोर्टांत दावा लावणें; as, "To P. a claim."

Pros'ecuted *pa. t.* P. *pa. p.* पाठीस लागलेला, पिच्छा पुरवलेला. २ पुढें चालवलेला. ३ फिर्याद केलेला, खटला केलेला.

Pros'ecuting *pr. p.* [P. POLICE INSPECTOR (सरकारतर्फे) खटले चालविणारा पोलिस इन्स्पेक्टर.]

Prosecu'tion *n.* पाठीस लागणें *n*, पिच्छा पुरवणें *n.* २ पुढें चालवणें *n.* ३ (सरकारनें केलेला) अभियोग, खटला *m.* (b) फौजदारी खटला *m*, फिर्याद *f.* ४ *a person (or persons) prosecuting at law* फिर्यादीपक्ष *m*, फिर्यादी *m.* [P. WITNESSES फिर्यादीपक्षाचे साक्षीदार; *specif.* सरकारतर्फेचे साक्षीदार.]

Pros'ecutor *n.* पाठीस लागणारा, पिच्छास बसणारा, etc. २ पुढें चालवणारा. ३ फिर्यादी, फिर्याद करणारा, खटला करणारा, अभियोगी. [PUBLIC P. फौजदारी (काम चालविणारा) सरकारी वकील *m.*] Pros'ecutrix *n. fem.*

Proselyte (pros'e-līt) [Fr. –Gr. *proselutos,–pros*, to, *erchomai*, to come.] *n. a convert* (to a religion, political party, &c.) धर्मांतर करणारा *m*, मतांतर करणारा *m*, पक्षांतर करणारा.

Pros'elytism *n. the practice of making converts* धर्मांतर करवण्याची चाल *f.*

Pros'elytise *v. t. to convert* धर्मांतर करवणें.

Prosenchyma (pros-en'ki-mä) [Gr. *pros*, toward + *egkhuma -egkheo*, to pour in, *–en*, in, and *kheo*, to pour.] *n.* (*bot.*) तंतूइतक्या बारीक वाहिन्या उत्पन्न करणाऱ्या दीर्घ पेशींचें जाळ (धातु), तंतुपेशीमयधातु, तंतुजनकधातु *f*, तंतुमयधातु *f*, तंतुधातु *f.*

N. B.—Parenchyma = मृदुपेशीमयधातु, मृदुधातु. Prosenchyma = तंतुजनकपेशीमय धातु, दीर्घधातु. Sclerenchyma = (कवचजनक) कठिनपेशीमय धातु, कठिन धातु. Collenchyma = श्लेष्मलपेशीमयधातु, श्लेष्मल धातु.

Proso'dial, Prosod'ical *a.* छंदःशास्त्रविषयक, छंदःशास्त्रासंबंधीं, छंदःशास्त्राचा.

Proso'dian, Pros'odist *n. an expert in prosody* छंदःशास्त्रज्ञ, छंदःशास्त्रवेत्ता.

Prosody (pros'ō-di) [Fr.–L. *prosodia*, Gr. *prosodia -pros*, to, *ōdē*, a song.] *n. the principles of verse-making* छंदःशास्त्र *n*, छंदोविद्या *f.*

Prospect (pros'pekt) [L. *pro*, forward, *specere*, to look. धात्वर्थ=पुढें पाहणें.] *n. a view* दृष्टीखालचा प्रदेश *m*, दृष्टिविषय *m*, दृग्विषय *m*, दृष्टीचा अंमल *m.* २ *expectation of future event* (पुढें अधिक चांगलें होण्याची) पुढची आशा *f.* ३ रंग *m*, सुमार *m*, संभव *m*, धोरण *n.*

Prospect *v. t.* (*mining*) *to search for metals* धातूंच्या खाणी शोधणें.

Pros'pecting *pr. p.* P. *n.* (मौल्यवान्) धातूंच्या खाणी शोधून काढणें.

Prospec'tive *a.* (*opposed to retrospective*) *looking forwards* पुढें पाहणारा. २ पुढें परिणाम करणारा, पुढें अंमल करणारा, पुढील काळाला लागू पडणारा. ३ *anticipated* संभवनीय, आनुमानिक, अटकळीचा, अदमासाचा;

as, "P. benefit." ४ *future* पुढल्या कालाचे धोरणाचा, भाविकालापेक्षक, भावी, भविष्यकाळाचा; as, "Points on which the promise had no P. bearing."

Prospec'tively *adv.* पुढील काळाला अनुलक्षून.

Prospec'tor *n.* (मौल्यवान्) धातूंच्या खाणी शोधून काढणारा.

Prospectus (pros-pek'-tus) [L. *pro*, and *specere*, to look.] *n. a circular describing chief features of a school, commercial enterprise, &c.* उद्देशपत्रक *n*, उद्देशपत्रिका *f*, योजनापत्रक *n*, प्रसिद्धिपत्र *n*, माहितीपत्रक *n*. २ *a summary of lectures, &c.* संक्षिप्त पत्रक *n*, संक्षेप *m*, गोषवारा *m*.

Prosper (pros'-per) [Fr. –L. *prospero –pro*, and *spes*, hope.] *v. i.* (of persons) *to be successful* भरभराट *f.* होणें *g. of s.*, चलती *f* -चालता काळ *m* -चढता काळ असणें *g. of s.*, उत्कर्ष होणें *g. of s.*, यश येणें *in. con.*, लाग साधणें *g. of s.*, फत्ते होणें *g. of s.*, सिद्धि *f* -जय *m.* पावणें, जयी होणें -असणें. २ (of measures) सिद्धीस जाणें, शेवटास -तडीस जाणें, सफल -लागू होणें, पार पडणें, गुणास -फळास येणें, रंगास चढणें, साधणें, फळणें, यश *n* -बरकत येणें *in. con.*; as, "Nothing will ever P. in his hands." ३ (in business, trade, &c.) भरभराट होणें *g. of s.*, चढती कळा *f* -चढती कमान *f* -चढता पाया *m* -चढती पायरी असणें *g. of s.*, चढती *f* -बरकत *f.* होणें *g. of s.*

Pros'per *v. t. to render successful* सिद्धीस नेणें, तडीस -शेवटास नेणें -जाईसा करणें, यश देणें, बरकत देणें, पार पाडणें, गुणास येईसा -जयास जाईसा करणें, सफल -सुफल -फलद्रूप करणें, सार्थक्य (*pop.*) सार्थक -सिद्धि -सिद्धता -बोलबाला *m*- समृद्धि -संवर्धन करणें *g. of o.*; as, "Heaven P. our attempt."

Prosper'ity *n.* भरभराट *f*, उत्कर्ष *m*, बोलबाला *m*, बरकत *f*, चलती *f*, तालेवारी *f*, ऊर्जितावस्था *f*, ऊर्जितदशा *f*, भाग्य *n*, होतीदशा *f*, चढती दशा *f*, येता पाया *m*, चढता पाया *m*, चढती कमान *f*, चढती पायरी *f*, वाढता पाया *m*, सद्दी *f*, समृद्धि *f.* २ *flourishing state* भरभराट *f*, आबादानी *f*, आबादी *f*, सुबत्ता *f.*

Pros'perous *a.* (of persons) *flourishing, successful* भरभराटीचा, भरभराट असलेला, भरभराटलेला, तालेवार, तालेवंत, श्रीमंत, यशस्वी. २ (of measures) यशस्वी, सुरळीत चाललेला, सफल होण्याजोगा, सिद्धीस जायाजोगा, सफल. ३ (a trade, a trader, &c.) भरभराटीचा, भरभराटलेला, भरभराटीस आलेला -चढलेला, उदयास आलेला, चढता, वाढता, चढतेकळेचा, चढतेपायरीचा, चढतेकमानीचा. ४ (a town, country) भरभराटलेला, भरभराटीचा, आबादीचा, आबाद, आबादानीचा, सुबत्तेचा.

Pros'perously *adv.* भरभराटीनें, चढत्या पायरीनें, आबादीनें, &c.

Prostate (pros'-tāt) [Gr. *pro*, before, and *states*, Sk. स्था, to stand.] *n.* (*anat.*) (पुरुषांचे) मूत्रा-

शयाचे तोंडाजवळ असणारा ग्रंथि *m*, शुक्राशयपिंड *m*. Prostat'ic *a*. शुक्राशयपिंडाचा. [P. CALCULI शुक्राशयपिंडगत अश्मरी. P. GLAND शुक्राशयपिंड *m*.]

Prostitute (pros'ti-tūt) [L. *pro*, and *statuere*, to set up.] *v. t. to make a prostitute of oneself* तनुविक्रय *m*. करणें, शरीरविक्रय करणें, वाईट -नीच कामास लावणें -विकणें, भाडीस देणें -लावणें, भ्रष्ट करणें. २ (*fig.*) *to sell for base gain* (one's honour, &c.) क्षुद्र स्वार्थाकरितां (अब्रू, इज्जत) विकणें, पैशाकरितां विकणें. ३ *to put* (abilities, &c.) *to infamous use* (लोभानें बुद्धि वगैरे) भ्रष्ट करणें, वाईट कामास -नीच कामास लावणें.

Pros'titute *n. a base hireling* शरीरविक्रय *m* -तनुविक्रय करणारी *f*, वेश्या *f*, कसबीण *f*, बसवी *f*, गणिका *f*.

Prostitu'tion *n. degradation* तनुविक्रय *m*, शरीरविक्रय *m*, वेश्यावृत्ति *f*, वेश्याजीविका *f*, गणसेवा *f*, कसब *n*. २ *devotion to an unworthy use or purpose* (लोभानें बुद्धीचा वगैरे) दुरुपयोग *m*, नीचकामास लावणें *n*, भ्रष्ट करणें *n*.

Prostrate (pros'-trāt) [L. *pro*, forward, and *sternere*, to throw on the ground.] *a. lying flat down* भुईवर पडलेला, जमीनदोस्त झालेला, लंबा -लंबे झालेला. २ (as in supplication, adoration, &c.) साष्टांग नमस्कार घातलेला, साष्टांग पतित, शरण आलेला, शरणागत. ३ (in strength) अशक्त झालेला, थकलेला, शक्तिक्षीण झालेला, शक्तिक्षीण. ४ *overcome, overthrown* पाडाव केलेला, चीत केलेला, हटवलेला, जिंकलेला; as, "Had laid the Whig party P." ५ (*bot.*) जमिनीवर सपशेल पडलेला, भूमिशायी (झाडाचें खोड). P. *v. t. to lay* (a person &c.) *flat on the ground* लोळवणें, जमीनदोस्त करणें, पालथा पाडणें, भुईशीं -भुईस निजवणें, लंबा करणें, चीत करणें, पाडणें. २ (one's self in reverence, &c.) पायां पडणें, दंडवत -साष्टांग नमस्कार घालणें -करणें. ३ (*fig.*) *to overcome* पाडाव करणें, चीत करणें, हटवणें, जिंकणें, नम्र करणें. ४ (of fatigue &c.) *to reduce to extreme weakness* शक्ति क्षीण करणें, थकवा आणणें, क्षीणशक्ति करणें. Pros'trated *pa. t.* P. *pa. p.* पालथा पाडलेला, लोळवलेला, निजवलेला. २ पायां पडलेला, साष्टांग नमस्कार घातलेला. ३ पाडाव केलेला, चीत केलेला. ४ शक्तिक्षीण केलेला, क्षीणशक्ति झालेला.

Prostra'tion *n.* -*act.* पालथा पाडणें, लंबा करणें *n*, &c. २ पायां पडणें *n*, दंडवत *m*, साष्टांग प्रणाम. ३ पाडाव करणें *n*, पाडाव *m*, नम्रता *f*. ४ (of strength) उठवण *f*, शीण *m*, रोगानें गळून जाणें *n*, शक्तिपात *m*. [To SUFFER P. OF STRENGTH उठवणीस येणें, उठवण घेणें.] ५ (of spirits) विषाद *m*, ग्लानि *f*, मलूली *f*.

Prosy (prōz'i) [From Prose.] *a. commonplace, tedious, dull* सामान्य, कंटाळा आणणारा, लड्डु, चरपटपंजरीचा; as, "A P. talker." Pros'ily *adv.*

Pros'iness *n.* कंटाळवाणेपणा *m*, लड्डुपणा *m*.

Protagonist (prō-tag'-o-nist) [Gr. *protos*, Sk. प्रथम, first, *agonistes*, an actor.] *n.* (*orig.*) *the chief actor in an ancient Greek play* (प्राचीन) ग्रीक नाटकांतील मुख्य नट *m*, मुख्य पात्र *n*. २ *the principal person in an enterprise, contention, &c.* अध्वर्यु *m*, प्रमुख, प्रधानपुरुष *m*, सूत्रधार *m*.

Protean (prō-tē-an) [From *Proteus*, (in ancient Greek myth.) a sea-god who could assume many forms.] *a. very variable* (in appearance) (प्रोटीयसप्रमाणें) नाना रूपें धारण करणारा, अनेकरूपधारी, बदलणारा. २ *very various* (in character, talents, &c.) बहुप्रकारक, अष्टपैलु, अनेकदेशी (as *oppo. to* एकदेशी). ३ प्रोटीयसचा, प्रोटीयससारखा.

Protect (pro-tekt') [L. *pro*, in front, and *tegere*, to cover.] *v. t. to defend, to guard, to keep, to preserve* (दुर्बळाचें) संरक्षण करणें, रक्षण करणें, राखणें, बचावणें, पाळणें, संभाळणें, संरक्षण -रक्षण -राखण -बचाव -पालन -संगोपन करणें *g. of o.* २ (*pol. eco.*) (परकी मालावर जकात बसवून देशांतील उद्योगधंद्यांचें) संरक्षण करणें. ३ *to provide funds to meet* (bill, draft, &c.) (आधीं) तरतूद करून ठेवणें. ४ *to provide* (machinery, &c.) *with appliances to prevent injury from it* (इजा पोंचूं नये म्हणून यंत्रांवर) झांकण -टोपण -टोपी -संरक्षण &c. घालणें; as, "Protected rifles."

Protected *pa. t.* P. *pa. p.* संरक्षण केलेला, रक्षण केलेला, राखलेला, बचावलेला, रक्षित, सुरक्षित, पाळलेला, परिपालित. २ आश्रय दिलेला, आश्रित, त्रात. [P. STATES आश्रित -छत्राखालील -संरक्षित संस्थानें *n. pl.*] ३ आधीं तरतूद करून ठेवलेला. ४ झांकण -टोपण -टोपी घातलेला.

Protect'ing *pr. p.* [P. COVER (पत्र पोस्टांत फाटलें असल्यास पोस्टानें घातलेला) संरक्षक लिफाफा.]

Protec'tion *n.* संरक्षण करणें *n*, राखणें *n*, राखण *f*, रक्षण *n*, संरक्षण *n*, बचाव *m*, पालन *n*, परिपालन *n*, संगोपन *n*. [TO COMMIT TO THE P. OF पदरीं -ओटींत घालणें *g. of o.* TO SEEK P. OF आश्रय *m* -दुमाला धरणें *g. of o.*, आश्रय मागणें *g. of o.*, शरण जाणें -येणें, पोटांत डोकी घालणें, मांडीवर शिर ठेवणें.] २ *shelter* संरक्षण *n*, आश्रय *m*, आसा *m*, पांघरूण *n*, छत्र *n*. ३ *patronage* संरक्षण *n*, आश्रय *m*, मदत *f*, पुरस्कार *m*, साहाय्य *n*; as, "The book was indebted to your kind P." ४ *protecting person or thing* संरक्षण *n*, संरक्षण करणारा *m*, संरक्षक *m*; as, "A dog is a great P. against burglars." ५ (*pol. eco.*) संरक्षण *n*, संरक्षक जकात *f*.

Protec'tionist *n.* संरक्षणवादी *m*, संरक्षक जकातींचा पुरस्कर्ता *m*.

Protec'tive *a.* संरक्षण -बचाव करणारा, आश्रय देणारा. २ (*pol. eco.*) संरक्षक. [P. DUTIES संरक्षक जकाती *f. pl.*]

Protect'or *n. a person who protects* संरक्षक *m*, रक्षणकर्ता *m*. २ *a regent* (राजाच्या अज्ञानदशेंत, गैरहजे-

रींत, वगैरे राज्याचें) संरक्षण करणारा *m*, संरक्षक *m*. [THE LORD PROTECTOR आलिव्हर क्रामवेल.] ३ *a thing, device, &c. that protects* झांकण *n*, टोपण *n*, टोपी *f*, संरक्षण *n*. [CHEST P. छातीवंडी *f*, गरम वंडी *f*.]

Protect'oral *a*. राज्यसंरक्षकाचा, (विशेषतः) आलिव्हर क्रामवेलचा.

Protect'orate *n*. (राज्य) संरक्षकाची जागा -हुद्दा *m*. २ संरक्षकाची (विशेषतः आलिव्हर क्रामवेलची) अमदानी -मुदत *f*. ३ *protectorship of a weak state by a stronger one* संरक्षक संबंध *m*. ४ संरक्षणाखालील मुलूख *m*, संरक्षित संस्थान *n*.

Protect'orship *n*. संरक्षकाची जागा -हुद्दा *m*. २ संरक्षकाची अमदानी *f*, संरक्षणकर्त्याची अमदानी *f* -मुदत *f*.

Protect'ress *n*. *fem*. संरक्षणकर्त्री स्त्री, स्त्रीसंरक्षक.

Protege (pro-tā-zhā') [Fr. *pa. p.* of *proteger*, to protect.] *n*. *one under the care, guidance, or patronage of another* आश्रित *m*, बगलबच्चा *m*.

Protegee' *n*. *fem*. आश्रित स्त्री *f*.

Pro'teid *n*. Same as, but now substituted by, Protein.

Protein (prō'-tē-in) [Gr. *protos*, first, and suffix-*in*.] *n*. (*now preferred in scientific use to Proteid*.) नत्रप्रचुर द्रव्य *n*, आल्ब्युमिनयुक्त -औजस द्रव्य *n*.

Pro'test (pro-test') [L. *pro*, before, and *testor*, *testis*, a witness. Protest शब्दाचा धात्वर्थ (विरुद्ध) साक्ष देणें, (विरुद्ध) प्रतिज्ञा करणें, निषेध करणें, असा आहे.] *v. t.* (R) *to affirm solemnly* प्रतिज्ञेवर सांगणें, प्रतिज्ञा करून -प्रतिज्ञापूर्वक बोलणें -सांगणें. २ *to make* (often written) *a protest against* (action, proposal, &c.) निषेध करणें, (प्रतिज्ञापूर्वक -निश्चयपूर्वक) नाहीं म्हणणें, (प्रतिज्ञापूर्वक) विरुद्ध मत जाहीर करणें. ३ (a bill, &c.) (हुंडी वगैरेचा) पटास करणें, हुंडी भरण्याचें नाकारल्याबद्दल नोटरी पब्लिकनें दाखला देणें, हुंडी न सचकारल्याबद्दल दाखला देणें. P. *n*. *remonstrance* (प्रतिज्ञापूर्वक) निषेध *m*, (प्रतिज्ञापूर्वक) अस्वीकार *m*, असंमति *f*, बिनकबूली *f*, असंमति जाहीर करणें *n*. २ (हुंडी वगैरेचा) पटास करणें *n*. [UNDER PROTEST (प्रतिपक्षाच्या म्हणण्याचा) निषेध करून, निषेधपूर्वक, बिनकबूलीनें. P. MEETING निषेधाची सभा *f*. EMPHATIC P. तीव्र -जोराचा निषेध *m*. INDIGNANT P. आवेशयुक्त निषेध *m*.]

Protestant (prot'-es-tant) [See the verb to protest.] *n*. *one who protests* विरुद्ध प्रतिज्ञा करणारा, निषेध करणारा, निषेध दर्शविणारा, निषेधक. २ पोपच्या सत्तेचा निषेध करणारा, रोमन क्याथोलिक खिस्ती धर्मपंथाचा निषेध करणारा, प्राटेस्टंट (खिस्ती पंथाचा मनुष्य.) P. *a*. प्राटेस्टंटाचा, प्राटेस्टंट खिस्तीपंथाचा. Prot'estantism *n*. (खिस्ती) प्राटेस्टंटपंथ *m*. २ प्राटेस्टंट (पंथाचीं) मतें *n. pl.*

Protesta'tion *n*. *a strong protest* जोराचा -तीव्र निषेध *m*. २ *a strong dissent* जोराची नापसंती *f*, जोराची असंमति *f*; as, "The P. of our faith."

Prothonotary, Proton'otary (prō-thon'ō-tä-ri) [Gr. *protos*, first, and L. *notarius*, a short-hand writer, a scribe.] *n.* प्रोथोनोटरी *m*, हायकोर्टाच्या (विशेषतः मुंबई हायकोर्टाच्या) दिवाणी अव्वल शाखेचा (कामांची) अंमल बजावणी करणारा मुख्य अधिकारी *m*. हायकोर्टा संबंधीं सर्व पत्रव्यवहार करणें, हुकुमांवर व निवाड्यांवर सह्या करणें, जप्तीचीं वारंटें सोडणें, अव्वल शाखेकडील फिर्यादींतल्या व अपिलांतल्या अनामत रकमा ताब्यांत घेणें, ही कामें या अधिकाऱ्याचीं असतात. तसेंच त्याचे स्वतःचें, मास्तर व रजिस्ट्रार इन् इक्वीटीचें, हिशोब व खर्चाच्या याद्या तपासण्याऱ्या कमिशनराचें, हायकोर्टाच्या शिरस्तेदाराचें, ऑफीशलअसायनीचें, नादारीचें, डेप्युटी शेरीफचें, आणि अव्वल शाखेकडच्या भाषांतरकारांचें व दुभाषांचें, हीं सर्व हपीसें प्रोथोनोटरीच्या अधिकारांत असतात.

Protococcus (pro-to-kok'-us) [Gr. *protos*, first, and *kokkos*, a grain or seed.] *n.* मूलरूप आलजी (सूक्ष्मवनस्पति) *f*, ही शेवाळीसारखी असते व कौलांवर व झाडांवर उगवते. Protococ'ci *n. pl.*

Protocol (prō'-tō-kol) [Gr. *protos*, first, and *kolla*, glue.] *n.* (सरकारी खलित्याचा, तहनाम्याचा किंवा इतर एखाद्या महत्वाच्या दस्तैवजाचा) अव्वल मसुदा *m*, मूळचा मसुदा *m*. २ *an official record* दप्तरीं ठेवलेला दाखला, स्थळप्रत *f*.

Protophyte (prō'-to-fīt) [Gr. *protos*, first, *phyton*, a plant.] *n. the first or lowest order of plants* मूलरूप वनस्पतिवर्ग *m*.

Protoplasm (prō'tō-plazm) [Gr. *protos*, first + *plassein*, to mould.] *n. a semifluid, semitransparent colourless substance, consisting of oxygen, hydrogen, carbon and nitrogen, and forming physical basis of life in plants and animals* जीवनरस *m* (shortened form of मूलजीवनाधार रस; In our opinion, जीवनरस is a better term for *Protoplasm* than जीवनद्रव).

Pro'toplast *n. the first created man* मूलरूप मनुष्य *m*, प्रथम निर्माण केलेला मनुष्य *m*, आद्यमानव *m*. २ *original, model* मूळ नमुना *m*, मूळ प्रत *f*, मूळ *n*. ३ *unit or mass of protoplasm* जीवनकण. Shortened from जीवनरसकण.

N. B.—In our word Nucleus, we have given जीवनकण for Protoplasm, but on a second thought, the following Terminology seems better.

Protoplasm = जीवनरस. Protoplast = जीवनकण. In these words जीव may be substituted for जीवन.

Prototype (prō'-to-tīp) [Gr. *protos*, first, and Type.] *n. a first or original model* मूल प्रतिमा *f*, मूलरूप *n*, मूळ *n*. २ (of a person) *the first example* प्रतिमा *f*, आदर्श *m*. ३ (in general) *a pattern, model, or standard* नमुना *m*, प्रमाण *n*.

Protozoan (prō-to-zō'an) [Gr. *protos*, first, and *zoon*, an animal.] *n. one of the first or lowest animals* मूलरूपप्राणी *m.* हे एकपेशीमय असतात.

Protoz'oon *n.* Same as Protozoan. Protoz'oa. *pl.*

Protract (pro-trakt') [L. *pro*, forth, and *trahere*, to draw.] *v. t. to prolong* लांबवणें, वाढवणें, लांबणीवर टाकणें, लांबता धरणें; as, "Protracted their stay for some weeks." [To BE PROTRACTED लांबणीवर पडणें.] २ *to draw* (plan of ground, &c.) *to scale* डिग्रीकंपासनें (जमिनीचा) नकाशा काढणें. Protract'ed *pa. t.* P. *pa. p.* लांबवलेला, लांबणीवर घातलेला -टाकलेला. Protract'edly *adv.* लांबवीत, लांबणीवर टाकीत. Protrac'tion *n.* लांबवणें *n*, लांबणीवर टाकणें *n*, विलंबन *n.* २ *action of protractor muscle* प्रसारक स्नायूची क्रिया *f.* ३ *drawing to scale* (डिग्रीकंपासनें दिलेल्या) प्रमाणाबरहुकूम नकाशा काढणें.

Protractile (prō-trakt'īl) [L. *pro*, forth, and *trahere*, to draw.] *a.* (*zool.*) *that can be extended* प्रसरणशील, प्रसारक्षम (अवयव).

Protraction, See under Protract.

Protract'or *n.* लांबवणारा *m*, लांबणीवर टाकणारा. २ डिग्रीकंपास *m*, प्रोट्राक्टर. ३ प्रसारक स्नायु *m.*

Protrude (pro-trōōd') [L. *pro*, forwards, and *trudere*, to thrust.] *v. t. to thrust forward or out* पुढें ढकलणें, बाहेर ढकलणें -लोटणें -करणें -काढणें. P. *v. i. to shoot forward* पुढें -बाहेर येणें -पडणें, फुटून बाहेर पडणें. Protrud'ed *pa. t.* P. *pa. p.* पुढें आलेला, बाहेर आलेला. Protru'sion *n.* पुढें ढकलणें *n*, पुढें लोटणें *n*, &c. २ पुढें येणें *n*, बाहेर येणें *n.*

Protrusi've *a.* पुढें ढकलणारा -लोटणारा; as, "P. motion."

Protuberance (pro-tūb'ėr-ans) [L. *pro*, forward, and *tuber*, a swelling.] *n. a swelling forward or forth* उंचपणा *m*, फुगलेलेपणा *m.* २ *a tumour* उंचवटा *m*, टेंगूळ *n.* ३ (*astron.*) तेजःशृंग *n*, सूर्योन्नतज्वाला *f.*

Protub'erant *a.* बाहेर आलेला, उंच, फुगलेला, फुगीर.

Protub'erate *v. i. to swell or bulge out* फुगणें, फुगा *m* -फुगारा येणें, बाहेर येणें.

Proud (prowd) [A. S. *prūt*, Cf. pride.] *a.* गर्विष्ठ, गर्वी, अहंकारी, मगरूर, मगरूरीचा, दिमाखी, दिमाखदार, दिमाखाचा, तोरेदार, चढेल, वरडोळ्या, मस्त, बदमस्त, उन्मत्त, उदमस्त, माजोरा, माजोरी, माजुरी. [P. THOUGH IN RAGS हालमस्त.] २ (in good sense) स्वाभिमानी, अभिमानी, अभिमान धरणारा -बाळगणारा, बाणेदार, बाणीदार, बाण्याचा, बाणाईत. [P. OF BIRTH कुलाभिमानी.] ३ (of actions) *showing pride* बाणेदार. ४ *of which one is or may be justly proud* अभिमान वाटण्याजोगा, अभिमानाचा; as, "A P. day for us." ५ (of things) *imposing, splendid* भव्य, विशाल, विस्तीर्ण. ६ (of waters) *swollen, in flood*

(पुरामुळें) वाढलेला, तुडुंबलेला, फुगलेला. [P. FLESH मुरदाड चामडी *f*, मृतमांसांकुर *m*, भरणाऱ्या जखमेभोंवतालचें मेलेलें मांस *n*.]

Proud'ly *adv.* गर्वानें, मगरूरीनें. २ अभिमानानें, अभिमानपूर्वक, स्वाभिमानपूर्वक. ३ ऐटीनें, बाणेदारपणानें.

Prov'able *a.* सिद्ध करण्याजोगा, खरा -स्थापित करतां येण्याजोगा -सारखा.

Prove (prōōv) [O. F. *prover*–L. *probare*, to test.] *v. t.* *to demonstrate, to establish* सिद्ध करणें, खरा करणें, सत्य करणें -करून देणें, सत्य करून दाखवणें, शाबित -स्थापित करणें, सप्रमाण करणें. २ (*archaic*) *to test* कसास लावणें, पारखणें. ३ *to take proof or impression of* प्रुफ काढणें -घेणें. P. *v. i.* (R) *to try* पाहणें, तपासणें, पडताळणें. २ *to turn out* निघणें, होणें, निपजणें, उतरणें, ठरणें, दृष्टीस -नजरेस येणें, दिसून येणें, आढळणें. Prov'ed *pa. t.* P. *pa. p.* सिद्ध केलेला, खरा केलेला, स्थापित, खरा करून दिलेला, शाबित केलेला. २ कसास लावलेला, कसास उतरलेला.

Provedore, Proveditor, (prov'ē-dōr, prō-ved'i-tor) [It. *proveditore*, Port. *provedor* –L. *providere*, to provide.] *n.* (आगबोटींतील व लष्करांतील) मोदी *m*, प्रोव्हीडोर *m*.

Provender (prov'en-dėr) [M. E. *provende* –L. *præbenda*, a daily allowance of food.] *n.* चारा *m*, वैरण *f*, दाणाचारा *m*, चारादाणा *m*, घासपात *m*, चंदी *f*. [GREEN P. हिरवा चारा *m*, चार *f*.] २ *food for human beings* (थट्टेनें) खुराक *m*, शिधा *m*, जेवण *n*.

Prover (prōōv'ėr) *n.* सिद्ध करणारा *m*, खरें करून दाखविणारा *m*, शाबित -स्थापित करणारा *m*.

Proverb (prov'ėrb) [Fr. *proverbe* –L. *proverbium*–*pro*, publicly, and *verbum*, a word.] *n.* *an adage* म्हण *f*, नीति (as used in the Bible) *f*. [BOOK OF P.s नीति. बायबलमधील जुन्या करारांतील एका पुस्तकाचें नांव 'नीति' हें आहे.]

Proverb'ial *a.* म्हणीचा, म्हणींतला, म्हणींत आलेला. २ *that has become a proverb, notorious* म्हण झालेला, म्हण बनलेला, प्रसिद्ध.

Proverb'ially *adv.* म्हणींत सांगितल्याप्रमाणें, सामान्यतः.

Provide (pro-vīd') [L. *pro*, before, and *videre*, to see. Provide ह्याचा धात्वर्थ 'पुढच्या अडचणी आधीं पाहणें,' 'दूरदर्शिपणानें वागणें' असा आहे.] *v. t.* *to procure or prepare beforehand* (आगाऊ) तरतूद करणें, तयारी करणें -करून ठेवणें, सिद्ध करून ठेवणें, तजवीज *f* -योजना *f* -उपाय *m* -बंदोबस्त करणें -करून ठेवणें, बेगमी *f* -साहित्य करणें -करून ठेवणें. २ *to supply, to furnish* पुरवणें, साहित्य *n* -सामग्री करणें *g. of o.*, (साहित्य *n.*) देणें -घेणें -ठेवणें. ३ *to make provision* तरतूद करणें, सोय *f*. करणें -करून ठेवणें. [To P. AGAINST (आगाऊ) तरतूद -व्यवस्था करणें. To P. FOR

अन्नास लावणें. To BE PROVIDED FOR अन्नास लागणें. To P. FOR ONE COMFORTABLY स्वास्थ्य *n.* करणें *g. of o.*] ४ *to stipulate* अट *f* -कलम *n.* घालणें; as, "The contract *provides* that the work be well done." Provid'ed *pa. t.* P. *pa. p. a.* तजवीज करून ठेवलेला. २ दिलेला, पुरवलेला.

Provid'ed *conj. on the condition or understanding* (ह्या) अटीवर, समजुतीवर, समजुतीनें.

Providence (prov'i-dens) *n.* (etymologically) *preparation* तरतूद *f.* २ (a) *prudence* दूरदर्शिपणा *m*, दूरदृष्टि *f*, दूरवर विचार *m.* (b) *thrift* काटकसर *f*, मितव्यय *m.* ३ *beneficent care of God* (a) ईश्वरी योजना *f*, ईश्वरनिर्मित योजना *f.* (b) ईश्वरी कृपा *f.* ४ *a circumstance due directly to God* ईश्वरी करणी *f*, ईश्वरी योजना *f.* ५ (with capital P.) *God* ईश्वर *m*, विधि *m*, विधाता *m*, कर्ताकरविता.

Prov'ident *a. having or showing foresight* दूरदर्शी, दूरदृष्टि, दूरदृष्टीचा, दूरवर पाहणारा. २ *careful for the future* (वेळींच) सावध असणारा, (वेळींच -आगाऊ) तरतूद करून ठेवणारा, पूर्वव्यवस्था करणारा. (b) *thrifty* काटकसरी, मितव्ययी. [P. FUND वारसाकरितां (ठेवलेला) फंड *m*, वारसनिधि *m*, पूर्वव्यवस्थानिधि *m.*]

Providen'tial *a. of or by divine foresight* ईश्वरी, ईश्वरनिर्मित, ईश्वरी योजनेचा, ईश्वरी करणीचा, ईश्वरी सूत्राचा, ईश्वरी सूत्रानें होणारा -घडणारा. २ *opportune, lucky* नशिबानें झालेला, दैवाचा, नशिबाचा.

Providen'tially *adv.* ईश्वरी योजनेनें, ईश्वरी करणीनें, ईश्वरी सूत्रानें.

Prov'idently *adv.* दूरदर्शिपणानें, दूरदृष्टीनें, दूरवर विचारानें.

Provid'er *n.* (आगाऊ) तरतूद *f* -बगमी *f* -व्यवस्था करणारा -लावणारा -ठेवणारा *m*, (आगाऊ) योजना करून ठेवणारा. २ पुरवणारा *m*, पुरवठा करणारा *m.* [UNIVERSAL P. सर्व तऱ्हेचा माल ठेवणारा व्यापारी *m.*]

Province (prov'ins) [Fr.–L. *provincia*, a province, –*pro*, before, for, and *vincere*, to conquer.] *n.* (*Rom. Hist.*) इटालीच्या बाहेरील रोमन गव्हर्नराच्या अंमलाखालील मुलूख *m*, प्रांत *m*, इलाखा *m.* २ *principal division of a kingdom* (a) प्रांत *m.* (b) इलाखा *m*, सुभा *m.* ३ (*Eccl.*) *a district under an archbishop or a metropolitan* आर्चबिशप किंवा मेट्रापालिटन ह्यांच्या अधिकाराचा मुलूख *m* -प्रांत. ४ *sphere of action* (कर्तव्याचा) प्रांत *m*, अधिकार *m*, विषय *m*; as, "This is not within my P." ५ *a branch of learning* शाखा *f*, प्रांत *m*, विषय *m*, प्रकरण *n*; as, "In the P. of polite letters."

Prov'inces *n. pl.* राजधानी खेरीज बाकीचा मुलूख *n.*

Provin'cial *a.* प्रांतिक, प्रांताचा, प्रांतांतला, प्रांतस्थ. (b) इलाख्याचा, इलाख्यांतील. [P. CONFERENCE प्रांतिक सभा *f.* P. CONTRACTS प्रांतिक (सरकारांशीं केलेले) ठराव

m. pl. P. GOVERNMENT प्रांतिक सरकार.] २ *of the provinces* राजधानीच्या बाहेरचा, प्रांतांतला, देशांतला. ३ (in manners, speech, ideas, tastes, &c.) राजधानीच्या बाहेरचा, खेड्यांतला, खेडवळ, ग्राम्य. P. *n.* (राजधानीच्या बाहेर) खेड्यांत राहणारा *m*, गांवढळ *m*. Provin'cialism *n. provincial manner, fashion, mode of thought, &c.* प्रांतांतील रीतरिवाज, प्रांतिक आचारविचार. २ *a word or phrase peculiar to a province* (शब्दांचा) प्रांतिक प्रयोग *m*, प्रांतिक वाक्प्रचार *m*. ३ *attachment to one's province rather than one's country* प्रांताभिमान (as opposed to देशाभिमान.) ४ *narrowness, illiberality* अनुदारता *f*, संकुचितपणा *m*.

Provincialism, See under Provincial.

Provin'ciality *n.* (आचारविचारांची किंवा रीतरिवाजांची) प्रांतिकता *f*, प्रांतभेद *m*.

Provin'cially *adv.* प्रांतवारीनें, प्रांतवार.

Provision (pro-vizh'un) *n. providing* तरतूद करणें *n*, तयारी करणें *n*, तयारी करून ठेवणें *n*. २ *preparations, measures taken* तरतूद *f*, तजवीज *f*, बंदोबस्त *m*, तयारी *f*, उपाय *m*, योजना *f*. ३ (*pl.*) *supply of food* अन्न *n*, अन्नसामग्री *f*, आटापाणी *n*. [UNDRESSED P.s शिधा *m*, आमान्न *n*.] ४ *a condition* अट *f*, कलम *n*, शर्त *f*. P. *v. t. to supply with necessaries* अन्नाची बेगमी *f*. करणें, तरतूद *f*. करणें -करून ठेवणें, अन्नसामग्री पुरविणें.

Provi'sional *a. temporary* तात्पुरता, कामचलाऊ, गरजेपुरता. [P. COMMITTEE कामचलाऊ कमिटी *f*. P. JUDGMENT (कोर्टापुढें आलेल्या पुराव्यावरून दिलेला दिवाणी दाव्यांतील) तात्पुरता निकाल *m*. अधिक पुरावा पुढें आला तर हा निकाल कोर्ट फिरवूं शकतें. P. ORDER तात्पुरता हुकूम *m*.]

Provi'sionally *adv.* (तात्पुरतें) काम चालविण्याकरितां, चालल्या कामाला धरून, चालल्या प्रसंगाला धरून.

Provi'sionary *a.* तात्पुरता, गरजेपुरता, कामचलाऊ.

Proviso (pro-vī'-zō) [See Provide.] *n. a condition* (of an agreement) (करारांतील) अट *f*, शर्त *f*, (दस्तैवजांतील) शर्त *f*, कलम *n*. Provi'soes *n. pl.*

Provi'sory *a. containing a proviso* शर्त *f* -अट असलेला, शर्तीचा, शर्तीच्या स्वरूपाचा; as, "A P. clause." २ *temporary* तात्पुरता, कामचलाऊ, चालचलाऊ, चालचलाऊ व्यवस्थेचा.

Provocation (prov-o-kā'shun) *n. act.* चिथवणें *n*, चेतवणें *n*, चिथवणी *f*, खिजावणें *n*, खिजावणी *f*, चिडवणें *n*, चिडवणूक *f*. २ (*law*) चिथवणूक *f*; as, "Did it under P." ३ चिथवणुकीचें कारण *n*.

Provo'cative *a. tending to provocation* उत्पन्न करणारा, जागृत करणारा. २ *intentionally irritating* चिथवणारा, मुद्दाम चिडवणारा, खिजावणारा, चिडवणीचा. P. *n.* (चीड) उत्पन्न करणारी गोष्ट *f*

Provoke (pro-vōk') [L. *pro*, forth, and *vocare*, to call] *v. t. to rouse, to incite* चिथवणें, चेतवणें, चिथावणी देणें. २ *to irritate* चिडवणें, चाळवणें, त्रास आणणें -नेणें, खिजवणें, संतापवणें, क्षोभविणें. ३ (a fight, quarrel, &c.) (चिडवून -खिजवून भांडण -तंटा) उपस्थित करणें. ४ *to cause* उत्पन्न करणें; as, "Will P. fermentation." (b) उत्तेजित करणें, उद्दीपित करणें. Provoked' *pa. t.* P. *pa. p.* चिथवलेला, चेतवलेला. २ चिडवलेला, खिजवलेला, संतापित, संतप्त. ३ (चिडवून) उपस्थित केलेला. ४ उत्तेजित, उद्दीपित. ५ उत्पन्न केलेला.

Provo'king *pr. p.* चिथवणारा, चेतवणारा, चिडवणारा, खिजवणारा, संताप आणणारा, &c. Provo'kingly *adv.* चिथवून, चिडवून.

Provost (prov'ust) [O. F. *provost*, Fr. *prevot*, –L. *præpositus*, placed before.] *n.* (इंग्लंडांतील मेयरसारखा) स्काटलंडांतील बरोचा मुख्य म्याजिस्ट्रेट *m*; (ह्याचे अधिकार व हिंदुस्थानांतील म्याजिस्ट्रेटाचे अधिकार भिन्न आहेत) प्रोव्हस्ट. २ (इंग्लंडांतील कांहीं कालेजांचा) मुख्य अधिकारी *m*, प्रोव्हस्ट *m*. ३ (कांहीं क्याथिड्रलांचा) मुख्य अधिकारी *m*, प्रोव्हस्ट *m*.

Prow (prow) [Fr. *proue*–L. *prora*–Gr. *pro*, before.] *n.* (गलबताची) नाळ *f*. २ *the vessel itself* पडाव *f*.

Prowess (prow'es *or* prōes) [Fr. *prouesse*-O. Fr. *prou*, brave.] *n. valour, gallantry* पराक्रम *m*, बहादुरी *f*, जवानमर्दी *f*, वीर्य *n*, विक्रम *m*, प्रताप *m*. [PHYSICAL PROWESS बाहुबल *n*, बाहुवीर्य *n*.]

Prowl (prowl) [M. E. *prolen*, to search.] *v. i. to wander about for prey* शिकारीसाठीं फिरणें, शिकारीचे -पारधीचे लागावर फिरणें, घिरट्या घालणें, तलपणें or तळपणें, पाळतीवर फिरणें (also *fig.*). P. *n.* शिकारीच्या लागावर फिरणें *n*, पाळतीवर फिरणें. [ON THE P. पाळतीवर.] Prowl'ing *v. n.* शिकारीसाठीं फिरणें *n*.

Proximal (proks'i-mal) [L. *proximus*, nearest.] (a) (*anat.*) *situated towards the centre of a body or of a point of attachment* शरीराच्या मध्यरेषेच्या जवळ असणारा, मध्यरेपासमीपवर्ती, संनिकृष्ट.

Proximate (proks'i-māt) [L. *proximus* -*proximare*, to draw near.] *next, nearest, immediate* अगदीं जवळचा, लगतचा, लागलेला, लगत्याचा, संनिकृष्ट, सन्निहित, समीप. [P. CAUSE संनिकृष्ट कारण.]

Prox'imately *adv.* अगदीं जवळ, जवळ.

Prox'imity *n. nearness* जवळपणा *m*, लगत *f*, लगता *m*, सांनिध्य *n*.

Proximo (proks'-i-mo) [L.] *of next month* पुढच्या महिन्याचा; as, "The 3rd P." [ABBR. *prox.*]

Proxy (proks'i) [Lit. 'the office of procurator,' from *obs.* E. procuracy, from Procurator.] *n. agency of a substitute* मुखत्यारी *f*, प्रतिनिधित्व *n*. [BY P. प्रतिनिधिद्वारा, प्रतिनिधीकडून, मुखत्यारामार्फत -कडून.] २ *a person authorized to act for another*

मुखत्यार *m*, बदल्या *m*, प्रतिनिधि *m*, तर्फेचा *m*, कडचा *m*. ३ (आपल्या तर्फे मत देण्याबद्दल दिलेलें) मुखत्यारपत्र *n*. ४ मुखत्यारामार्फत दिलेलें मत *n*.

Prude (prōōd) [Fr. from O. F. *prode*, excellent.] *n. a woman who affects modesty* लज्जेचा आव घालणारी स्त्री *f*, मुरके मारणारी स्त्री *f*, मुरकेखोर स्त्री *f*, उगाच लाजाळू बायको *f*, लाजेची सोंगाडीण *f*.

Prud'ery *n. affected modesty* लाजेचें सोंग *n* -ढोंग *n*, नखरे *m. pl.*

Prud'ish *a. affectedly modest* मुरकेखोर (स्त्री), तोंडमुरडी *f*, नखरेखोर.

Prud'ishness *n.* लाजेचें सोंग *n* -ढोंग *n*, ओढून आणलेली लाज *f*.

Prudence (prōō'-dens) [Fr.-L. *pro-videns* -*pro*, before, and *videre*, to see.] *n. practical wisdom* दूरदर्शिपणा *m*, दूरदर्शित्व *n*, दूरदृष्टि *f*, समजदारी *f*, विवेक *m*, विचारीपणा *m*, शहाणपणा *m*, समजूतदारपणा *m*, समजूतदारी *f*, मागलापुढला विचार *m*. २ *carefulness* विचार *m*, काळजी *f*, हुषारी *f*, सावधगिरी *f*. ३ *frugality* काटकसर *f*, मितव्यय *m*.

Pru'dent *a. cautious and wise in conduct* दूरदर्शी, दूरदृष्टि, समजदार, समजूतदार, समंजस, धोरणी, शहाणा, मागेंपुढें पहाणारा, मागचापुढचा विचार करणारा. २ *careful* विचारी, सावध. ३ *dictated by forethought* विचाराचा, सावधगिरीचा, दूरदर्शिपणाचा. ४ *frugal* काटकसरी, मितव्ययी, काटकसरीचा; as, "P. expenditure of money." Pruden'tial *a. using, practising or guided by, prudence* दूरदर्शिपणाचा, समजदारीचा, पूर्वापरविचाराचा; as, "P. considerations." २ *selfish, pecuniary* स्वार्थी, स्वार्थाचा, द्रव्यदृष्टीचा; as, "P. motives."

Pruden'tially, Pru'dently *adv.* दूरदर्शिपणानें, शहाणपणानें, विचारानें, विचारपूर्वक, दूरवर नजर देऊन, मागचापुढचा विचार करून, सावधगिरीनें.

Prune (prōōn) [O. Fr. *proignier*, to take a cutting from a vine -L. *propago*, a shoot of a plant.] *v. t. to trim or lop* (trees) खडसणें, छाटणें, खच्ची करणें. २ *to clear* (of what is not wanted) छाटणें, छाटाछाट करणें, छाटून -काढून टाकणें; as, "To P. an essay." ३ *to trim* (feathers; as a bird) पिसें साफसूफ करणें, नीटनेटका करणें, छाटणें. Prun'ed *pa. t.* Pru'ning *pr. p.* P. hook *n.* कोयता.

Prune (prōōn) [Fr. -L. *prunum* -Gr. *prounon*, plum.] *n. a dried plum* मनुका *f*, मनुका *f*.

Prurience (prōō'ri-ens), Pruriency (prōō'ri-en-si) [L. *prurire*, to itch.] *n.* (*lit.* and *fig.*) खाज *f*, कंडू *f*; as, "The P. of curious ears." Pru'rient *a. given to indulgence of lewd ideas* विषयलोलुप, खाज सुटलेला, खाजाळू. Pru'riently *adv.*

Prurigo *n.* त्वग्रोगविशेष. यांत अंगाला अतिशय कंड सुटते.

Pruritus *n.* तीव्रकंडू *m*, कंडुरोग *m*.

Prussian (prush'-un) *n.* प्रशिया देशाचा रहिवाशी *m*, प्रशियन *m.* P. *a.* प्रशिया देशाचा, प्रशियाचा. P. blue *n.* प्रशियन ब्ल्यू नांवाचा निळा रंग *m.*

Pry (prî) [M. E. *prien.* Doublet *peer*, to look narrowly.] *v. i. to look or peer inquisitively* (often *into, about*) चोरटेपणानें पहाणें, चोरून डोकावणें, हुंगाहुंगी करणें, चोरून पहाणें, टेहेळणें, हेरणें, टेहळणी *f* -टेहळ करणें. ३ *to inquire impertinently into* (a person's affairs, conduct, &c.) (जरूर नसतां) उगाच चौकशी -तपास करणें. Pri'er, Pry'er *n.* चोरून पहाणारा, हुंगाहुंगी करणारा *m.* (b) टेहेळणारा *m*, टेहळ्या *m*, हेरणारा *m*, हेऱ्या *m.* २ (गरज नसतां) चोरून चौकशी -तपास करणारा *m.*

Pry'ing *pr. p.* हुंगाहुंगी करणारा, हुंग्या, हुगाड्या, चोरून डोकावणारा. २ टेहेळणारा, टेहळ्या. ३ (संबंध नसतां) चोरून चौकशी *f* -तपास करणारा.

Pry'ingly *adv.* (संबंध नसतां) चौकशी करून, टेहेळ ठेवून, चोरून पाहून, हुंगाहुंगी करून.

Psalm (säm) [L. –Gr. *psalmos*, a song sung to the harp,– *psallein*, to twang, to sing to the harp.] *n. a sacred song* पवित्र गीत *n.* (b) *a hymn* प्रार्थनागीत *n.* २ (in *pl.* with capital P.) *modern version of the religious hymns of the Jews as found in the Old Testament* गीतें *n. pl.* हीं गीतें बायबलमधील जुन्या करारांतील यहुदी लोकांच्या धार्मिक गीतांचें भाषांतर आहेत.

Psalm'ist *n. author of a psalm* गीत करणारा *m*, गीतकार *m*, (विशेषतः) डेव्हिड.

Psalmod'ic,-al *a.* पवित्रगीतांसंबंधीं.

Psal'modist *n. one who sings sacred songs* पवित्र गीतें गाणारा *m.* २ पवित्र गीतें रचणारा -लिहिणारा.

Psal'modize *v. i.* पवित्र गीतें गाणें.

Psal'mody *n. practice or art of singing psalms, esp. in public worship* पवित्र गीतांच्या गायनाचा प्रचार *m*, पवित्रगीतगायन *n.* (b-) पवित्र गीतें गाण्याची कला *f*, पवित्रगीतगायन *n.* २ *arrangement of psalms for singing* गाण्याकरितां गीतांची रचना *f*, गीतांचा अनुक्रम *m.* ३ *psalms so arranged* (म्हणण्याकरितां अनुक्रम लावलेलीं) क्रमिक गीतें *n. pl.* ४ *a collection of sacred songs or hymns* पवित्रगीतसंग्रह *m.*

Psalter (sawlter) [O. F. *psaltier*–Gr. *psalterion*, a stringed instrument.] *n. a book containing psalms* गीतांचें पुस्तक *n.* २ (with capital P.) जुन्या करारांतील 'गीतें' नांवाचें पुस्तक *n*, गीतें *n. pl.*

Psalterium (sawl-te'ri-um) [L. *psalterium*, a psaltery.] *n.* (*pl.* Psalteria) गुरांच्या कोठ्याचा तिसरा भाग *m*, गुरांचा तिसरा पक्काशय *m.*

Psalterium Georgianum *n.* (*astron.*) *George's Lute* वल्लकी.

P's and Q's (no full stops) *details, small particulars, trivial matters* बारीकसारीक बाबी *f. pl.*, किरकोळ

बाबी *f. pl.* -गोष्टी *f. pl.* [To MIND ONE'S P'S AND Q's *to be very careful in behaviour* बारीकसारीक गोष्टींतही सावधगिरी -हुशारी ठेवणें, बारीकसारीक गोष्टींकडे लक्ष देणें.]

Pseudo (sū'-dō) [Gr. *pseudos*, falsehood.] (ग्रीक उपसर्ग) खोटा, कृत्रिम.

Pseudo-bulb (sū'dō-bulb) [*Pseudo+bulb.*] *n.* (*bot.*) (आर्किडचा) कुकंद *m*, मिथ्या कंद *m*, खोटा कंद *m*; उ० सालंमिश्री.

Pseudo-cyesis *n.* मिथ्या सगर्भावस्था *f*, गर्भाभास *m.*

Pseudonym (sū'-dō-nim) [Gr. *pseudo*, false, and *onoma*, Sk. नाम, a name.] *n. a fictitious name* कवीनें वगैरे धारण केलेलें) टोपणनांव *n.*

Pseudon'ymous *a. writing or written under a false name* टोपणनांवानें लिहिणारा -लिहिलेला.

Pshaw (shaw or pshaw) [Imitative.] *interj.* (उतावळ, तिरस्कार वगैरे, दाखविणारें) उद्गारवाचक अव्यय. छे! छां! छत्! छिः! छिछि! उं:! थत्त!

Psyche (sī'ki) [Gr. *psukhē*, breath, life.] *n.* चित् *f*, संवित् *f*, मन *n*, चिच्छक्ति *f*, चेतनाशक्ति *f*, संवेदनाशक्ति *f*, इंद्रियांना गोचर नसणाऱ्या वस्तू जाणण्याची शक्ति *f*, आत्मा (not in the Hindu Vedantic sense).

Psyc'hical *a.* चिच्छक्तिविषयक, संविच्छक्तिविषयक, मनोविषयक, आत्मविषयक. २ भौतिकेतरचमत्कारांसंबंधीं, भौतिकेतरचमत्कारविषयक.

Psycholog'ical *a.* मानसशास्त्राचा, मानसशास्त्रविषयक. [P. MOMENT एखादी गोष्ट घडावी असें मनांत येण्याचा आणि ती घडण्याचा (एकच) काळ, ऐन वेळ *f*, ताण *n.*]

Psychology (sī-kol'ō-ji) [Gr. *psuchē*, the soul, and *logos*, a discourse.] *n.* मानसशास्त्र *n*, (here मानस = the whole world of inner consciousness, as opposed to the world of matter) मनोविज्ञान *n.*

N. B.—चिच्छक्तिशास्त्र will be a more accurate word. Here also चिच्छक्ति = the whole world of inner consciousness.

Psychrometer (sī-krom'ē-ter) [Gr. *psukhros*, cold, and E. Meter.] *n.* ओल्या फुग्याचा आर्द्रतामापक *m.*

Ptosis *n.* (to'-sis) [Gr. *ptosis*, a falling.] डोळ्याचे स्नायूवरून वारा गेल्यामुळें डोळ्याची पापणी बंद राहणें, पक्ष्मपात *m.*

Ptarmigan (tär'mi-gan) [Gael. *tarmachan.*] *n.* टार्मिगन *m.* हा पक्षी कोंबड्यासारखा असतो. या पक्ष्यांच्या वर्गाला कुकुटीयवर्ग असें म्हणतात.

Puberty (pū'ber-ti) [L. *pubertas* –*puber*, of the age of puberty.] *n. the age of full development* ज्वानी *f*, यौवनदशा *f*, यौवन *n*, प्रौढदशा *f*, उमेद *f*, वय *n*, तारुण्य *n*, तारुण्यावस्था *f*, जवानी *f*, भरजवानी *f.* [NOT ARRIVED AT P. अप्राप्तयौवन, वयांत न आलेला. TO ATTAIN P.—a male or a female वयांत -पणांत -उमरींत -भरांत येणें; a female ऋतुस्नात होणें, नहाणपदास येणें, ऋतुमती होणें.]

Pubes'cence *n. arrival at puberty* यौवनदशा *f*, यौवनावस्था *f*, पक्वदशा *f*, तारुण्य *n*. २ (*bot. and zool.*) (वनस्पतींच्या पानांवरील किंवा देठावरील) लोम *n*, (प्राण्यांच्या किंवा विशेषतः किड्यांच्या अंगावरील) लोम *f*, मृदुलोम *f*.

Pubes'cent *a*. वयांत -सरांत आलेला, प्राप्तयौवन. २ (*bot. and zool.*) *covered with short, soft hair* लोमश, लोमावृत (पर्ण); उ० मखमल.

Pubes (pyu'-beez) [L.] गुह्यरोमप्रदेश *m*, रोमांग (coined) *n*. Pubic *a*. गुह्यरोमप्रदेशाचा, रोमांगाचा. [P. BONE or PUBIS जघनास्थि. SYMPHYSIS P. जघनास्थिसंधि.]

Public (pub'lik) [L. *publicus -populus*, the people.] *a. of or concerning the people as a whole* (सर्व) लोकांचा, सार्वजनिक, सार्वजनीन, सर्वांचा, अवघ्यांचा, सर्वसाधारण; as, "P. utility." [P. HOLIDAY सार्वजनिक सण, सार्वजनिक सणाचा दिवस *m*.] २ सरकारी [DEPARTMENT OF P. INSTRUCTION सरकारीशाळाखातें *n*, सरकारीविद्याखातें *n*. P. WORKS DEPARTMENT सरकारीइंजिनियरखातें.]. ३ *done by or for the people* सार्वजनिक, लोकांकरितां केलेला, लोकांच्या वतीनें नेमलेला, लोकांच्या वतीनें केलेला. ४ *open to, shared by, the people* सार्वजनिक, सर्व लोकांना खुला, सर्वांना उपयोगी; as, "P. baths; P. library." [P. HOUSE (जेवण्याची, रहाण्याची व विशेषतः तेथल्या तेथें पिण्याकरितां दारूची सोय करणारी) सार्वजनिक खाणावळ *f*.] ५ *open to general observation, done in public* सार्वजनिक, जाहीर, सर्व लोकांदेखत केलेला, उघडपणें केलेला, उघड, उघडा, जाहीरपणानें केलेला; as, "A P. protest; Gave it a *public* utterance." [P. AUCTION जाहीर लिलांव. P. MEETING जाहीर सभा *f*.] ६ *existing in public* जाहीर, प्रसिद्ध, लोकप्रसिद्ध, जगजाहीर. [To BECOME P. फुटणें, बाहेर पडणें, जाहीर होणें, सर्वांच्या तोंडीं होणें, सर्वतोमुखीं होणें, सर्वलोकांत पसरणें.] ७ *of, engaged in, the affairs or service of the people* सार्वजनिक, सार्वजनिक हिताचा, लोकांचा, सार्वजनिक कामाचा, सार्वजनिक कामांत गुंतलेला, लोकसेवेचा, लोकसेवेंत गेलेला. [P. LIFE सार्वजनिक आयुष्यक्रम *m*. P. MAN सार्वजनिक मनुष्य *m*, लोककार्यकर्ता *m*. P. SPIRIT सार्वजनिक हितबुद्धि *f*, लोककल्याणेच्छा *f*. P. SPIRITED सार्वजनिकहितबुद्धीचा. P. SPIRITEDLY सार्वजनिकहितबुद्धीनें. P. SPIRITEDNESS सार्वजनिकहितबुद्धि *f*, लोककल्याणेच्छा *f*.] ८ *of the nations, international* सर्वराष्ट्रांचा, सर्वराष्ट्रीय; as, "Proscribed Napoleon as a *public* enemy." P. *n. the people* लोक *m. pl.*, सर्व लोक *m. pl.*, जनता *f*, चौघे *m. pl.* [IN P. उघड, चौघांत, जाहीर रीतीनें. To COME BEFORE THE P. जगापुढें चव्हाट्यावर येणें, फडास येणें, फडावर येणें, चारचौघांत येणें.] २ (*of an author*) *the persons who read his books* वाचक *m. pl.*, वाचकवर्ग *m*.

Publican (pub'lik-an) [L.] *n*. (*orig.*) *a tax-collector* (प्राचीन रोमन लोकांतील) कर वसूल करणारा, जकात-

दार m, नाकेदार. २ *the keeper of an inn* (इंग्लंडांतील) खाणावळवाला. (ह्या खाणावळींत तेथल्या तेथें पिण्याकरितां दारू मिळूं शकते.)

Publication (pub-li-kā'shun) *n. the act of making public* प्रसिद्ध करणें *n*, जाहीर करणें *n*, प्रकाशन करणें *n*, प्रकाशन *n*, आविष्करण *n*, प्रकटीकरण *n*. २ *the offering of a printed work for sale* (छापून) प्रसिद्ध करणें *n*, प्रकाशन *n*, प्रसिद्धि *f*. ३ *the work itself* (छापून) प्रसिद्ध केलेला ग्रंथ *m*, (प्रकाशित) ग्रंथ *m*.

Public house, See under Public.

Publicist (pub'li-sist) [See Public] *n. one who writes on international law* आंतरराष्ट्रीय कायद्यांवर लिहिणारा. २ *a writer on current public topics, esp. a journalist* सार्वजनिक प्रश्नांवर लिहिणारा *m*, सार्वजनिक लेखक *m*,(विशेषतः) वर्तमानपत्रकार *m*. ३ *one who takes an active part in politics* राजकारणांत पडणारा *m*, राजकारणी पुरुष *m*.

Publicity (pub-lis'i-ti) *n*. प्रसिद्धि *f*, जाहीरपणा *m*. २ *notoriety* गवगवा *m*, बोभाटा *m*.

Public'ly *adv. openly* उघडपणें, उघडउघड, जाहीर रीतीनें, चारचौघांत; as, "A declaration P. made." २ *in the name of the community* लोकांच्या वतीनें, सार्वजनिक रीत्या.

Publicness *n*. सार्वजनिकता *f*, सार्वजनिक स्वरूप *n*.

Public-spirited, See under Public.

Publish (pub'lish) [Fr. *publier*, L. *publicare*, to make public.] *v. t. to make generally known* जाहीर करणें, प्रसिद्ध करणें, विदित करणें, लोकांत -चौघांत सांगणें, चौघांत आणणें, प्रसिद्धींत आणणें, प्रसिद्धि -उघडीक *f*. करणें, प्रगट करणें. २ *to announce formally, to promulgate* (edict) जाहीर करणें, जारी करणें, चौघांत -पांचांत -दहांत -शंभरांत सांगणें. ३ *to noise* (abroad, far and wide, &c.) बोभाटा करणें, गाजावाजा *m*. करणें, गजर *m*. करणें. ४ *to ask or read* (banns of marriage) (वधूवरांचा विवाहनिश्चय) जाहीर करणें. ५ (of author, editor, or publisher) *to issue a printed production for sale* (छापून) प्रसिद्ध करणें, प्रकाशित करणें.

Pub'lished *pa. t.* P. *pa. p.* जाहीर केलेला, प्रसिद्ध केलेला, प्रगट केलेला, छापलेला, प्रकाशित.

Pub'lisher *n*. जाहीर करणारा *m*, प्रसिद्ध करणारा *m*. २ (पुस्तकांचा) प्रकाशक, पुस्तकें (छापून) प्रसिद्ध करणारा.

Publishing *pr. p*. जाहीर करणारा, प्रसिद्ध करणारा. २ (पुस्तकें छापून) प्रसिद्ध करणारा, प्रकाशक. [A P. COMPANY प्रकाशकमंडळी *f*.] P. *n*. जाहीर करणें *n*, प्रसिद्ध करणें.

Pucker (puk'ėr) [Lit. 'to gather into the form of a poke.'] *v. t. to gather into folds, to wrinkle* (शिवतांना मुद्दाम किंवा अजाणपणानें) सुरकुत्या आणणें, सुरकुत्या पाडणें, सुरकुतिवणें, सुरुडणें or सुरडणें. P. *v. i*. सुरकुतणें, सुरुडणें, सुरडणें, अटरणें, अवटरणें,

सुरकुत्या पडणें -येणें. Pucker, Puckering (*v. n.*) *n.* सुरकुती *f*, चिरमी *f*, चुणी *f*, वळी *f*, वळकटी *f*, सुरुड *f*. २ *a state of confusion or worry* गोंधळ *m*, धांदल *f*. Puckered seam (आंगरख्याची) चुणी *f*, चीण *f*.

Pudding (pood'ing) [Of doubtful origin.] *n.* (इंग्रजी तऱ्हेचा) सांजा *m*, शिरा *m*. [P. Jack भोजनभाऊ *m*, आयतोजी *m*, भोजनगप्रु *m*.]

Puddle (pud'l) [M. E. *podel*, a pool.] *n. a small pool of muddy water* डबकें *n*, डबकण *n*, डबका *m*, डबकी *f*, डबरा *m*, डोहरा *m*, सांचवणी *f*. २ *moistened clay used to make a water-tight stopping* लिंपण *n*, लिंपणाची माती *f*, गारा *m*, गिलावा *m*. P. *v. t. to make muddy* (पाणी) गढूळ करणें (also *fig.*). २ *to busy oneself in an untidy way* गुरफटवून घेणें. ३ *to make impervious to water with clay* लिंपण घालणें, बांध घालणें. ४ *to convert into bar or wrought iron* (a) लोखंडाच्या कांबी करणें, (b) लोखंड शुद्ध करणें. P. *v. i.* डबक्यांत लोळणें, चिखलांत लोळणें. Pud'dler *n.* लोखंडाच्या कांबी करणारा *m.* Pud-d'ling *v. n.* लोखंड शुद्ध करण्याची पद्धति *f*. P.] FURNACE लोखंड शुद्ध करण्याची भट्टी *f*.] Pud'dly *a.* डबक्यासारखा, चिखलानें भरलेला.

Pudendum (pū-den'dum) [L. *pudere*, to be ashamed.] *n.* (usually in *pl.* pudenda) *the external genitals, esp. of females* स्त्रियांचीं बाह्यजननेंद्रियें *n. pl.*

Puerile (pū'er-il) [Fr. –L. *puer*, a boy.] *a. childish* पोरकट, पोरवट, अप्रौढ. २ *silly* वेडगळ, अचरट.

Pueril'ity *n. childishness* पोरकटपणा *m*, पोरपणा *m*. २ *childish act* पोरकटपणाचें कृत्य *n*, मूर्खपणाचें कृत्य *n*, पोरकट कृत्य *n*. ३ *the age from seven to fourteen years* (सात वर्षांपासून चौदा वर्षांपर्यंतचें) पोरवय *n*, पोरपण *n*.

Puerperal (pū-er'-per-al) [L. *puer*, a child, and *parus*, bearing.] *a. of or due to child-birth* बाळंतपणाचा, बाळंत (in *comp.* as बाळंतरोग), प्रसूतीचा, प्रसूति (in *comp.*), प्रासूतिक, प्रसवासंबंधीं. [P. FEVER सूतिकाज्वर, बाळंतताप *m*. P. WOMAN बाळंत *f*, बाळंतीण *f*. P. INSANITY सूतिकोन्माद, बाळंतवेड.]

Puerperium (pūerpe'-rium) [Latin word.] *n.* बाळंतपण *n*, बाळंतपणाचा काळ *m*, सूतिकाकाल *m*.

Puff (puf) [Imitative.] *n. a sudden, forcible breath, or blast of wind* फुंकर *m*, फुंक *m*, *f*, फुंका *m*, फुंकार *m*, फुंकारा *m*, भबका *m*, भबकी *f*, झपाटा *m*, झटका *m*, झटकारा *m*, सोंसा *m*, सनाटा *m*, सुसाटा *m*. [Gentle P. झुळूक *f*. Strong P. भबका *m*, भबकारा *m*. In puffs सोंसों, घोघो.] २ *a whiff* (of smoke, &c.) (विडीच्या धुराचा, इंजनाच्या वाफेचा) भबका *m*. ३ (dress-making) *a part which is gathered and made full* फुगा. ४ *something for applying toilet-powder* गोंडा *m*. ५ *an unduly commendatory*

notice of a book, performance, &c. पोकळ स्तुतिलेख *m*, बढाईचा -फुशारकीचा लेख *m*, बडेजाव *m*.

Puff *v. t. to emit puff of air or breath* (हवेचा किंवा श्वासाचा) फुंकारा *m*. सोडणें, श्वास सोडणें. २ *to put out of breath* श्वास चालेनासा करणें, as, "Was rather *puffed*." ३ *to blow* (dust, smoke, light object, &c. *out, up, away, &c.*) *with puffs* फुंकरानें -फुंकर घालून -फुंकरून उडविणें, फुंकून -फुंकेसरसा *decl.* -फुंकाऱ्यानें &c. उडवणें. ४ *to smoke* (a pipe) *in puffs* धूर सोडीत सोडीत (चिलीम) ओढणें, झुरका मारणें. ५ *to inflate* फुगवणें, फुगीर करणें. ६ *to elate, to make proud* (usually in *pa. p.*) फुगवणें, चढवणें, माजवणें, शेफारवणें, शीड चढवणें *g. of o.*, शेंडीस फुलें बांधणें, चण्याच्या झाडावर चढविणें, हत्तीवर -घोड्यावर बसविणें, पोम *n.* वाढवणें, बडेजाव करणें *g. of o.*; as, "You P. me, and I will P. you." ७ *to advertise* (goods) *with exaggerated or false praise* (मालाची) बढाई करणें -सांगणें -लिहिणें, फुशारी *f* -फुशारकी *f.* सांगणें. P. *v. i.* (of air) *to come out, up, in puffs* फुंकराबरोबर बाहेर पडणें -निघणें -येणें. २ *to breathe hard* दम लागणें *in. con.*, धापा टाकणें, सुसकारे -हुसकारे टाकणें -देणें, हुसकारणें, सुसकारणें, हवावी लागणें. ३ (with *out*) *to utter pantingly* धांपा टाकीत -सांगणें -सुसकारे टाकीत बोलणें. ४ (of steam-engine, of person smoking, &c.) *to emit puffs, to move with puffs* धूर भप्‌भप् सोडणें, धूर टाकीत जाणें, धूर सोडीत पुढें होणें -चालणें; as, "*Puffed* out of the terminus." ५ *to blow with the mouth* फुंकर घालणें, फुंक *m* -फुंकर *m* -फुंका *m* -फुंकार *m* -फुंकारा *m.* मारणें. ६ *to swell with air* तट्ट फुगणें, तरतरणें, *intens.* तरारणें.

Puffed *pa. t.* P. *pa. p.* फुगवलेला, फुगरा, फुगीर, remissly फुगट, गुरगुरीत, शेफारवलेला &c., &c. [To BE PUFFED UP चढणें, माजणें, शेफारणें, शेरडावणें, उंडारणें, फुगणें, शीड चढणें *g. of s.*]

Puff'edness *n.* फूग *f*, फुगवटी *f*, फुगोटी *f*, फुगवशी *f*, फुगोशी *f*.

Puff'ery *n. undue praise* (*esp.* for the sake of advertisement). पोम माजविणें, फुगवून लिहिणें *n*, फुगवून सांगणें *n*, पोकळ स्तुति.

Puff'y *a. gusty* जोराचा (वारा). २ *corpulent* (वातानें) फुगलेला, वात शिरलेला, वाताचा. ३ *puffed out* फुगलेला, फुगीर, फुगट.

Pug (pug) [Of doubtful origin.] *n. clay prepared for making bricks or earthenware* (विटा किंवा भांडीं करण्याकरितां केलेला) मातीचा रांधा *m*, गारा *m*. P. *v. t. to grind moistened clay* गारा मळणें, गाऱ्याची घाणी काढणें. २ *to cover* (walls, &c.) *with mortar* (कमावलेल्या) चुन्याचा गिलावा करणें. P. mill *n.* चुन्याची घाणी *f*.

Pugh (pōō) [Imitative.] *interj.* फु, थत्त.

Pugilism (pū'-jil-izm) [L. *pugil*, a boxer.] *n. boxing* मुष्टियुद्ध *n*, मुष्टिप्रहारयुद्ध *n*, ठोंसाठोंशी *f*.

Pu'gilist *n. a boxer* धंदेवाला मुष्टियुद्ध खेळणारा *m*, मुष्टियोद्धा *m*, ठोंसाठोंशीवाला *m*. २ (*fig.*) *vigorous controversialist* निकराचें वाग्युद्ध चालविणारा, वादयोद्धा *m*.

Pugnacious (pug-nā'shus) [L. *pugnax*, *pugnacis*, fond of fighting.] *a. fond of fighting, quarrelsome* भांडरा, भांडगा, भांडखोर. Pugna'ciously *adv.* भांडखोरपणानें, भांडरेपणानें.

Pugnac'ity भांडखोरपणा *m*, भांडरेपणा *m*, भांडखोर स्वभाव *m*.

Puisne (pū'ni) [O. F. –L. *post*, after, and *natus*, born.] *a.* (of a judge) *of lower rank, junior* खालच्या प्रतीचा, दुय्यम. २ (*law.*) *later, subsequent* (to) मागाहूनचा, नंतरचा; as, "P. mortgagees."

Pu'issance *n. might, power* पराक्रम *m*, बल *n*, बलाढ्यता *f*, विक्रम *m*.

Puissant (pū'is-ant *or* pū-is'ant) [L. *posse*, to be able.] *a. having great power or influence, mighty* पराक्रमी, बलवान्, बलाढ्य, वजनदार, प्रतापी, प्रतापशाली.

Puke (pūk) [A form of spew.] *v. i. to spew, to vomit* वांति होणें.

Pulcharima *n.* (*astron.*) भूतपराशींतील तिसरी तारा.

Pule (pūl) [Imitative] *v i. to cry* (like a whining child) टेंटें करणें, गेंगें - रेंरें -केंकें करणें. २ *to chirp* (like a chicken) किलबिलणें. Puling *a. whining* टेंटें -केंकें करणारा. २ *childish* पोरकट. ३ *trivial* क्षुल्लक, किरकोळ. P. *n.* केंकें *n*, टेंटें *n*.

Pull (pool) [A. S. pullian; Low Ger. *pulen*, to pluck.] *v. t. to draw or drag with force* ओढणें, खेंचणें, ताणणें, ओढून -खेंचून घेणें -धरणें. [To P. AND HAUL घुसळणें, खुंदळणें, ओढाओढ *f* -ओढाओढी *f*-ओढाताण *f* -ताणाताण *f* -खेंचाखेंच *f*- &c. करणें *g. of o.* To P. SUDDENLY AND SMARTLY हिसकणें, हिसडणें, हिसका *m* -हिसडा *m* -झटका *m* -झटकारा *m*. देणें.] २ *to pluck, to gather* तोडणें, काढणें, खुडणें, तोडणी *f* -तोडा *m*. करणें *g. of o.* ३ (of a jockey) *to check a race horse, so that it cannot win* आवरणें, दाबणें. ४ *to move* (a boat) *by pulling an oar* वल्हवणें, वल्हवून नेणें. P. *v. i. to give a pull, to draw* ओढणें, खेंचणें, ताणणें, &c.; as, "To P. at a rope." To P. ABOUT, *to pull from side to side, to treat roughly* ओढाताण करणें. To P. DOWN (घर वगैरे) पाडणें. २ *to lower in health, spirits, &c.* अशक्त -निरुत्साह -नाउमेद करणें. ३ (किंमत) कमी करणें, घटवणें. To P. OFF (prize, contest, &c.) जिंकणें, मिळवणें. To P. OUT वल्हवून पुढें जाणें -नेणें. २ (of a train) स्टेशनमधून पुढें जाणें -निघणें. To P. THROUGH (संकटांतून -दुखण्यांतून) निभावणें, पार पाडणें, पार पडणें.

To P. ONESELF TOGETHER (स्वतःचें) चित्त ठिकाणावर आणणें, (सर्व) सामर्थ्य एकवटणें. To P. TOGETHER, *to work in harmony* एकदिलानें वागणें, एकजुटीनें काम करणें. To P. UP (गाडी, घोडा वगैरे) थांबवणें, थोपवणें. २ (शर्यतींत) पुढें होणें -सरकणें. ३ (स्वतःला) आवरणें. ४ कोर्टापुढें खेंचणें. To P. IN ONE'S HORNS शिंगें मोडणें, (*fig.*) अभिमान -ताठा *m.* कमी करणें. २ *to withdraw a statement* (केलेलें) विधान परत घेणें. To P. TO PIECES तुकडेतुकडे -चिंधड्या करणें. २ (*fig.*) चिंधड्या उडविणें. To P. THE LONG BOW, *to tell unlikely stories* (esp. of one's prowess) लांब लांब गप्पा ठोकणें -छाटणें, वढाया *f. pl.* मारणें.] P. *n. the act of pulling* ओढणें *n*, खेंचणें *n*, ताणणें *n*, ओढ *f*, ताण *m.* [AT A P. एका हिसक्यासरशीं, एका ओढीनें. A LONG P., A STRONG P., AND A P. ALTOGETHER भलेरी *f* (with *v.* लावणें or घालणें), (सर्वांनीं मिळून) एकदम नेट करणें.] २ *strain, stress* ओढ *f*, ताण *m*, ओढण *f*, जोर *m*, नेट *m.* ३ (racing) घोड्याला दाबणें *n.* ४ *that which is pulled* (as the knob of a door-bell) ओढण्याचें बटण *n.* ६ (at a bottle) *a drink* (दारूचा) जोराचा घोंट *m*, डोस *m.* Pull'-back *n. a drawback, a disadvantage* दोष *m*, अवगुण *m.* २ *a retarding influence* विरुद्ध गोष्ट *f* -बाब. Pull'ed *pa. t.* P. *pa. p.* ओढलेला, खेंचलेला, ताणलेला. २ *reduced in health or spirit* अशक्त (झालेला), निरुत्साह (झालेला), उतरलेला, खंगलेला, थकलला.

Pull'er *v. n.* ओढणारा *m*, खेंचणारा *m*, ताणणारा *m.* २ चाकी *f*, चक्कर *n*, फिरकी *f.* ३ लगामाला झटके देणारा घोडा.

Pullet (pool'et) [Fr. *poulette* –L. *pullus*, a chicken.] *n. a young hen* तरणी कोंबडी *f.*

Pulley (pool'i) [Fr. *poulie.*] *n.* (*mech.*) कप्पी *f*, खोबणीचें चाक *n*, खोबणीचें चक्कर *n.* [LOOSE P. ढिली कप्पी *f.* FAST P. कायम (बसविलेली गति देणारी) कप्पी *f*, कायम चक्कर *n.* SWING P. (in docks) तरती कप्पी. FIRST SYSTEM OF PULLEYS कप्पीचा पहिला प्रकार *m*, कप्पीची पहिली रचना *f.* (System = प्रकार, रचना.)]

Pulmonary (pul'mon-ar-i) [L. *pulmonarius*–*pulmo, pulmonis*, a lung.] *a. relating to or affecting the lungs* फुप्फुसाचा, फुप्फुसविषयक, फुप्फुससंबंधीं, फुप्फुसांतील, फुप्फुसाशीं संबंध असणारी, [P. ARTERY, *see under Artery.* P. CONSUMPTION कफक्षय *m*, फुप्फुसें बिघडल्यामुळें होणारा क्षयरोग *m.* P. DISEASE फुप्फुसें बिघडल्यामुळें होणारा रोग *m*, फुप्फुसरोग. P. VEIN फुप्फुसशीर *f*, फुप्फुसशिरा *f.*]

Pulmonary embolism फुप्फुसांतील अशुद्ध रक्तवाहिनींत रक्ताचा गोळा अडकणें.

Pul'monate *a. affected with or subject to lung disease* फुप्फुसाचा रोग झालेला, (b) फुप्फुसरोगग्रस्त, फुप्फुसाचा रोग होण्यासारखा, फुप्फुसरोगानुकूल.

Pulmon'ic *a.* फुप्फुसाचा -संबंधी. P. *n. a medicine for lung disease* फुप्फुसरोगावर औषध *n*, फुप्फुसरोगघ्न *n*. २ *a person suffering from lung-disease* फुप्फुसाचा विकार झालेला *m*, फुप्फुसरोगग्रस्त.

Pulp (pulp) [Fr. –L *pulpa*, fleshy matter, pulp.] *n. fleshy part of a fruit* गर *m*, गीर *m*, सगज *m*, दळ *n*, गर्भ *m*. २ *any fleshy or soft part of an animal body* मृदुमांस *n*, (शरीरांतील) मांसल भाग *m*, (उदाहरणार्थ) दांताच्या खालील मांसल भाग *m*. ३ (कागदांकरितां चिंध्या वगैरे उकळून केलेला) रांधा *m*. ४ (अशुद्ध धातु कुटून केलेला) लगदा *m*, गादा *m*. ५ (*bot.*) काफीच्या बोंडावरील टरफल.

Pulp *v. t. to reduce to pulp* रांधा *m* -गादा *m*. करणें, (-चा) गोळा *m*. करणें. २ *to remove pulp from* (काफीच्या बोंडाचें) टरफल काढणें. P. *v. i. to become pulpy* (-चा) गोळा होणें, मऊ ·बिलबिलित होणें.

Pul'per, Pul'pifier *n*. गादा *m* -रांधा करण्याचें यंत्र *n*.

Pul'pify *v. t.* गादा *m* -रांधा करणें, बिलबिलीत करणें.

Pul'piness, Pul'pousness *n*. मांसलता *f*, मासाळपणा *m*, गुबगुबितपणा *m*. २ मऊपणा *m*, गिलगिलीतपणा· ३ रांध्यासारखी स्थिति *f*· ४ गीरदारपणा *m*.

Pulpit (pool'-pit) [Fr. –L. *pulpitum*, a platform.] *n. a raised platform for a preacher* उपदेशपीठ, व्याख्यानपीठ *n*, पीठ *n*, उपदेशकासन *n*, (among the Hindus) व्यासपीठ *n*. २ *the profession of preaching* उपदेशकाचें काम *n*, उपदेशकाचा धंदा *m*. ३ *preachers* उपदेशकमंडळ *n*. ४ (in title of a book) *collected sermons* धर्मपर व्याख्यानें *n. pl.*, धर्मपरव्याख्यानांचा संग्रह *m*, धार्मिक व्याख्यानें *n. pl.* P. *a.* (of oratory) *delivered from a pulpit* उपदेशपीठावरील, उपदेशपीठावरून केलेलें (वक्तृत्व); as, ' P. eloquence."

Pulpiteer' *n.* (*usu.* in a slighting sense) *a preacher* धर्मोपदेशक, उपदेशक.

Pulp'ous, Pul'py *a. in the state of pulp* रांध्यासारखा, गाद्यासारखा. २ *soft* गिलगिलीत, बिलबिलीत, गलगलीत. ३ दळदार, गरभरू, गाभूळ; as, "*Pulpous* fruit; The *pulpy* covering of a nut." [To BECOME PULPY AND SWEETISH गाभुळणें.] ४ मांसल, मांसाळ, गबगबीत, गुबगुबीत, मासभरू.

Pulsate (pul'sāt) [L. *pulsare*, to push, to beat.] *v. i. to beat, to throb* उडणें, धडधडणें, चालणें, ठोका पडणें, आघात होणें, धडधड होणें. P. *v. t.* (मातींतून हिरे) चाळणें.

Pulsa'tion *n. the throbbing* (of the heart, or of an artery) हृदयाचें उडणें *n*, नाडीचें उडणें *n*, स्फुरण *n*, ठोका *m*, आघात *m*. २ (of an engine &c.) (इंजनाचा वगैरे) धासधुस आवाज *m*, धसधस *n*.

Pul'sative, Pulsatory *a.* (नाडीसारखा) उडणारा, स्फुरण पावणारा.

Pulse (puls) [Fr. *pouls* –L. *pulsus* -*pellere*, to drive.]

n. the throbbing of the heart, or of an artery (नाडीचें) उडणें *n*, गति *f*, ठोका *m*, स्फुरण *n*, (नाडीचा) आघात *m*, नाडी *f*. [To FEEL THE P. नाडी पहाणें, नाडीपरीक्षा करणें. २ (*fig.*) मन पहाणें, खडा टाकून पाहणें. To FIND ONE'S P. नाडी सांपडणें (*lit. and fig.*) *in. con. g. of o.* To SHOW ONE'S P. नाडी दाखवणें.] २ (*fig.*) *throb, thrill of life or emotion* स्पंदन *n*, स्फुरण *n*, आवेग *m*. ३ *rhythmical recurrence of strokes* सारखे ठोके *m. pl.*, ठराविक ठोके *m. pl.* ४ *single beat or vibration of sound, light &c.* स्पंद *m*, कंप *m*. P. *v. i.* (नाडी) उडणें. Pulse'less *a.* नाडी चालत नसलेला, नाडी सुटलेला, मृत. Pulse'lessness *n.* नाडी लागत नाहींशी होणें, नाडी सुटणें.

Pulse (puls) [L. *puls*, a porridge of flour.] *n.* डाळ *f*, कडदण *n*, कढण *n*, द्विदल.

Pulsimeter (pul-sim'-ē-tėr) [From Pulse and Meter.] *n.* नाडीची गति मोजण्याचें यंत्र *n*, नाडीगतिमापक.

Pul'verable, Pul'verisable *a.* भुगा करतां येण्यासारखा, चूर्ण करतां येण्यासारखा.

Pulverisa'tion *n.* भुगा *m* -चूर्ण *n.* करणें *n*, चूर्णीकरण *n*.

Pulverise (pul'vėr-īz) [Fr.–L. *pulvis, pulveris*, dust, powder.] *v. t. to reduce to powder or dust* भुगा *m* करणें, भुगटी *f* -चूर्ण *n.* करणें *g. of o.*, चुरणें, बारीक पूड करणें. २ (humorously) *to defeat completely* (in an encounter, argument, &c.) चीत करणें, पाडाव करणें, भुगा करणें, चिंधड्या करणें. P. *v. i. to become dust* भुगा *m* -चूर्ण *n.* होणें, चुराडा -भुकणी *f.* होणें.

Pul'verised *pa. t.* P. *pa. p.* चुरलेला, भुगा केलेला.

Pul'verous *a. composed of or like dust* भुगा झालेला, भुगा असलेला, भुग्याचा, भुग्यासारखा, चूर्णसदृश.

Pulve'rulent *a. dusty* (-वर) मळ जमलेला -असलेला, मलावृत. २ *powdery* चूर्णासारखा, चूर्ण झालेला, चूर्णसदृश, भुगा झालेला. ३ (of rocks) *of slight cohesion, apt to crumble* ठिसूळ.

Pulvillus (pul-vil'-lus) [L. *pulvillus*, a little cushion.] *n.* (*pl.* pulvilli) माशा व इतर किड्यांच्या पायाखालील मऊ भाग *m*, मृदुपादतल *m*.

Pulvis *n. med.* (औषधी) चूर्ण *n*, (औषधी) पूड.

Pumelo (pu-me-lō) [Of doubtful origin.] *n.* पपनस, पोपनीस *n*.

Pumice (pu'mis) [A. S. *pumic* (*-stan*), pumice (*stone*) –L. *pumex, pumicis*, for *spumex, spuma*, foam.] *n.* प्युमिस नांवाचा दगड. हा ज्वालाग्राही पर्वताच्या आसपास होतो. लांकूड, कांच, स्लेट, हस्तिदंत, संगमरवरी दगड, आणि धातूंचे पदार्थ यांस जिल्हई देण्यास, व कांतडीं गुळगुळीत करण्यास याचा उपयोग करतात.

Pump (pump) [Fr. *pompe*, –Ger. *pumpe*, from the sound of splashing in water.] *n. a machine for raising water or other fluids* (पाणी चढविण्याचा) बंब *m*, पंप *m*. [P. ROOM *n*. आरोग्यकारक झऱ्यावरील पाणी काढण्याची खोली *f*, पंपखोली.] २ (for exhausting air from a vessel) हवा काढून घेण्याचें यंत्र *n*, वाताकर्षक यंत्र *n*, पंप *m*. ३ (for inflating tires) (बायसिकलच्या धांवांत) हवा भरण्याचें यंत्र *n*, पंप *m*. ४ *pumping* हवा आंत भरणें *n*, पंप करणें *n*. ५ *attempt at pumping others* (दुसऱ्यांचे) गुप्त बेत (युक्तीनें) काढण्याचा प्रयत्न. ६ *a person skilful at pumping others* दुसऱ्यांचीं रहस्यें (खुबीनें) काढण्यांत कुशल. P. *v. t. to raise* (water, &c.) *by means of a pump* बंबानें-पंपानें (पाणी वगैरे) चढवणें -काढणें -सोडणें, (पाणी काढण्याकरितां) बंब चालवणें. २ *to make* (a ship, well, &c.) *dry by pumping* बंबानें (पाणी) काढून टाकणें, बंबानें (पाणी काढून -उपसून -घमत काढून) कोरडें करणें. ३ (with *up*) *to inflate* (बायसिकलच्या रबरी धावा वगैरे) पंपानें (हवा भरून) ताठ करणें, (-आंत पंपानें) हवा भरणें. ४ *to get information from (a person) by crafty questioning* (युक्तीनें -खुबीदार प्रश्न विचारून) गुप्त माहिती काढणें -मिळविणें.

Pumpkin (pump'kin), Pumpion (pump'yun) [Fr. –L.–Gr. *pepon*, ripe, and dim. termination–*kin*.] *n*. फळांची एक जाति *f*. या जातींत भोपळा, कोहळा, दुध्या, वगैरे फळें येतात. [DARK GREEN P. काळी भोपळी *f*, देवडांगर *m*; (its fruit). काळा भोपळा *m*, देवडांगर *m*. YOUNG P. घटा *m*.]

Pun (pun) [A. S. *punian*, to pound, a pun is a word wrought (as it were, *pounded*) into a new sense.] *n. a play upon words of similar sound* (as when one calls a crying child the *Prince of Wales*) श्लेष *m*, श्लेषोक्ति *f*, श्लेषालंकार *m*, कोटि. P. *v. i*. (शब्दांवर) श्लेष करणें. Pun'ned *pa. t*. P. *pa. p*. Pun'ner, Pun'ster *n*. श्लेष *m* -कोट्या करणारा.

Punch (punch) [A curtailed form of *puncheon*, a tool.] *n. a tool for making holes, or impressing dies* (तिकिटाला) भोंकें पाडण्याचें हत्यार *n*, टोंच्या *m*, टोंचणी *f*, पोगर *m*; (कापडावर वगैरे) छाप मारण्याचा (छाप उठविण्याचा) सांचा *m*, सांचा *m*, पंच (टाइप पाडण्याचा) *m*. २ *a blow* (*esp*. with the clenched fist) ठोंसा *m*, गुद्दा *m*, बुक्की *f*, कोंपरखळी *f* or खिळी *f*, कोंपरबुक्की *f*, कोंपरठोंसा *m*. P. *v. t. to pierce with a punch* (टोंच्यानें -टोचणीनें -पोगरानें &c.) भोंकें पाडणें. २ *to give a knock to* ठोंसा -गुद्दा -बुक्की मारणें, ठोंसणें, ढोंगसणें, कोंपरठोंसा मारणें. ३ (clothes in washing them) चुबकणें, पोंचारणें.

Punch (punch) [Hindi *punch*, Sk. पंच, five; from the number of ingredients. Originally an Indian drink of five ingredients.] *n*. दारू, लिंबाचा रस, साखर, दूध, ऊन्हपाणी वगैरे पांच पदार्थांच्या मिश्रणानें

तयार केलेलें अंमल आणणारें पेय *n*, पंच *n*. २ पंचाचा पेला *m*, पंच भरलेला पेला. ३ जींत पंच प्याला जातो अशी मेजवानी *f*, पंचाची पार्टी *f*.

Punch (punch) [From the root of Paunch.] *n*. (बाहुलीभोरपांतील) मुख्य बाहुली *f*, मुख्य पात्र *n*, पंच. २ लंडन येथील एका सचित्र विनोदी पत्राचें नांव *n*, पंच.

Punch (punch) [From the root of Paunch.] *n*. आंखूड पायांचा व मोठ्या पोटाचा घोडा *m*. २ *a short and stout person* लठ्ठ व ठेंगू मनुष्य *m*, ढेरपोट्या *m*.

Puncheon (punch'un) [Fr. *poincon*, a bodkin, a cask (marked of a certain capacity).] *n*. *a cask* पिंप *n*. २. ८४ ते १२० ग्यालनांचें माप *n*. ३ *a tool for punching* भोंकें पाडण्याचें हत्यार *n*. ४ *an upright timber* उभा खांब (धारणासारखा).

Punchinello (punch-i-nel'lō) [It. *pulcinello.*] *n*. *a clown* (इटालियन) बाहुलीभोरपांतील मुख्य पात्र *n*, विदूषक *m*. २ *a short stout person* ठेंगू लठ्ठ मनुष्य *m*. Punchinelloes *n. pl.*

Puncta Lachrymalia *n. pl.* (डोळयाच्या आंतील कोंपऱ्यांत असणारीं) डोळयांत आसवें आणणारीं नलिकांचीं बारीक तोंडें *n. pl.*, अश्रुच्छिद्रें *n*.

Punctate (punk'tāt), Punctated (punk'tāt'-ed) [L. *punctum*, a point –*pungere*, *punctus*, to prick.] *a*. (*bot.*) भोंकें असलेला, छिद्रयुक्त.

Punctilio (punk-til'yō) [Spanish *puntillo*, a small point –L. *punctum*, a point.] *n*. *a minute matter of behaviour* शिष्टाचाराची बारीक बाब *f*, आदरोपचाराची बारीक गोष्ट *f*. २ *ceremoniousness* शिष्टाचाराच्या किरकोळ बाबींकडे लक्ष पुरविणें *n*, शिष्टाचाराच्या किरकोळ बाबींनाहि महत्व देणें *n*. Punctilios *n. pl.*

Punctilious (punk-til'yus) [L. *punctum*, point.] *a*. *very nice or exact in points of ceremony or behaviour* शिष्टाचाराच्या बारीकसारीक बाबींकडेहि लक्ष पुरविणारा, आदरोपचारनिष्ठ.

Punctil'iously *adv*. शिष्टाचाराच्या बारीकसारीक बाबींकडे लक्ष पुरवून, बारीकसारीक गोष्टींविषयीं आग्रह धरून.

Punctil'iousness *n*. शिष्टाचाराच्या किरकोळ बाबींकडे लक्ष *n*, शिष्टाचाराच्या बारीक बाबींसंबंधानें आग्रह *m*, सूक्ष्मोपचारनिष्ठा *f*, सूक्ष्मोपचारदृष्टि *f*.

Punctual (punk'tū-al) [Fr. *ponctuel* –L. *punctum*, a point.] *a*. *exact as to time* वक्तशीर, (काम वगैरे) वेळेवर करणारा, समयरक्षक, वायदाराख्या. २ *in good time, not late* (ठरल्या) वेळेचा, उशीर न झालेला, वेळेवर -वेळेला (केलेला), वक्तशीर.

Punc'tualist *n*. वक्तशीर वागणारा.

Punctual'ity, Punct'ualness *n*. वक्तशीरपणा *m*, समयपालन *n*.

Punc'tually *adv*. वक्तशीरपणानें, (ठरल्या) वेळेवर, वेळेस -वेळेला, मुदतींत, वायद्याबरहुकूम.

Punctuate (punk'tū-āt) [Fr. -L. *punctum*, a point.] *v. t. to mark with points or stops* विरामचिन्हें देणें, विराम देणें, विरामचिन्हांकित करणें, अवसानाख्या खुणा घालणें -देणें, विराम देऊन तोडणें. २ (*fig.*) *to interrupt* (speech) *with exclamations*, &c. मधून मधून थांबवणें, थांबावयास लावणें. (मध्यें संमतिदर्शक टाळ्या वगैरे वाजवून). ३ *to emphasize, to accentuate* जोर देणें, जोरानें व्यक्त करणें; as, "Flung it on the ground to P. his refusal."

Punctua'tion *n.* विरामचिन्हें देणें *n*, अवसानाच्या खुणा देणें *n*, विरामचिन्हांकन.

Puncture (punk'tūr) [L. *punctura* -*pungere*, to prick.] *n. a prick* टोंचणें *n*, बोंचणें *n*, टोंचा *m*, टोंचणी *f*. २ *a small hole* छिद्र *n*, छेद *n*; (बायसिकलच्या रबरी धांवेला पडलेलें) भोंक *n*. ३ (*med.*) चोंचा *m*, भोंक *n*. P. *v. t. to prick with something sharp or pointed* (टोंच्यानें वगैरे) टोंचणें, बोंचणें. (b) (vaccination) (चाकूची) बारीक टोंची मारणें. २ *to make a small hole in* (टोंचून लहान) भोंक -छिद्र पाडणें -करणें. ३ (*med.*) चोंचे मारणें. P. *v. i. to experience a puncture* (बायसिकलच्या धांवेला) भोंक पडणें, छेद पडणें, बुराख पडणें.

Pun'gency *n.* तिखटपणा *m*, जहालपणा *m*, झणझणीतपणा *m*, चुरचुरीतपणा *m*.

Pungent (pun'junt) [L. *pungere*, to prick.] *a. pricking or acrid to taste or smell* तिखट, *intens.* सिखटझोंब, चरचरीत, जलाल, जालीम, झणझणीत, जळजळीत, भगभगीत, ठसठसीत, जहाल, प्रखर, झोंबणारा, लागणारा. २ (of language) *bitter, sarcastic* कडक, खरमरीत, तीव्र, तीक्ष्ण, लागणारा, झोंबणारा, कडू, उग्र, झणझणीत, जहाल.

Pun'gently *adv.* तिखटपणान, चुरचुरीतपणानें, &c.

Punish (pun'ish) [Fr. *punir* -L. *punire*, to punish.] *v. t. to chastise, to inflict penalty* (गुन्हेगाराला -गुन्ह्याबद्दल) शिक्षा *f*. करणें, शिक्षा देणें, दंड *m* -सजा *f*. करणें, पारिपत्य करणें, ताडणें, दंडणें, शासन करणें. २ *to cause* (offender) *to suffer for offence* गुन्ह्याबद्दल -अपराधाबद्दल (शिक्षा) भोगावयास लावणें -भोगवणें. **Pun'ishable** *a.* शिक्षेला पात्र, शिक्षा *f* -दंड *m* -शासन करण्यासारखा, शिक्षार्ह, दंडार्ह, दंड्य. **Pun'isher** *n.* दंड*m*-शिक्षा*f*-करणारा. **Pun'ishment** *n. the act*, शिक्षा *f* -दंड *m* -शासन *n* -पारिपत्य *n*. करणें -देणें *n*, शासन करणें *n*, (शिक्षा) भोगावयास लावणें *n*, (शिक्षा) भोगवणें *n*. २ *penalty* शिक्षा *f*, सजा *f*, दंड *m*, शासन *n*, पारिपत्य *n*. [CAPITAL P. देहांतशिक्षा *f*, फांशीची शिक्षा *f*. CONCURRENT P.s एकाच वेळीं अमलांत येणाऱ्या सजा *f. pl.* CORPORAL P. देहदंड *m*, शरीरदंड *m*, शरीरदंडन *n*, (*now restricted to flogging*) फटके मारणें *n*. GENERAL AND INDISCRIMINATE P. सकटसंक्रांत (*with v.* बसवणें). UNDESERVED P. नसता दंड *m*, नसती शिक्षा *f*.] Some of the Jail. Punishments

common in the Jails in India, are:—BAR FETTERS, दंडाबेडी. CROSS BAR FETTERS, आडादंडाबेडी. CHAIN FETTERS, सांकळबेडी. SEPARATE CONFINEMENT सेपरेट.' SOLITARY CONFINEMENT, अंधारी. FLOGGING, फटके मारणें. HAND-CUFFS, हातकडी. STANDING HAND-CUFFS खोडा.

Punishable, Punishment, See under Punish.

Punitive (pūn'i-tiv) [L. *punire -pœna*, penalty.] *a. inflicting punishment, retributive* शिक्षेचा, शिक्षा म्हणून ठेवलेला, दंड -पारिपत्य म्हणून लादलेला -नेमलेला, शिक्षात्मक, दंडरूप; as, "P. expedition" [P. POLICE (शिक्षा म्हणून नेमलेलें) जादा पोलिस.]

Pu'nitory *a. punishing* शिक्षा करणारा, शिक्षात्मक, पारिपत्याचा.

Punner, Punster, See under Pun.

Punt (punt) [L. *ponto*, a boat.] *n. a flat-bottomed boat* पडाव *m*, छबिना *m*. P. *v. t.* ताज मारून पडाव चालवणें, वल्हवणें, ताज मारणें.

Puny (pū'ni) [Fr. –L. *post natus*, born after. Doublet of Puisne.] *a. small and feeble* लहान, क्षुद्र, इवलासा, ऱ्हस्व. Pu'niness *n.* लहानपणा *m*, क्षुद्रपणा *m*. Pun'ier *comp.*; Pun'iest *superl.*

Pup (pup) [Short for Puppy.] *n. young dog* कुतरीचें पिलूं *n*, कुत्र्याचें पोर *n*. [IN P. गाभण (कुत्री).] P. *v. t. to bring forth pups* (पिलें) विणें, पिलें घालणें.

Puparium (pu-pār'i-um) *n.* कीटकाचा रूपांतरावस्थेंतील कोष *m*, रूपांतरकोष *m*.

Pupil (pū'-pil) [Fr. –L. *pupilla*, *dim.* of *pupus*, a boy.] *n. learner* शिष्य *m*, विद्यार्थी *m*, शाळेंत जाणारा मुलगा *m*. [P. TEACHER शिष्यगुरु.] २ (*law*) अज्ञान *m*, वयांत न आलेला *m*, अप्राप्तव्यवहार *m*. ३ (of the eye) डोळ्याची तारा *f*, बाहुली *f*, अक्षितारा *f*, कनीनिका *f*. Pu'pilage *n.* विद्यार्थिपणा *m*, शिष्यावस्था *f*, शिष्यदशा *f*, शिष्यत्व *n*, विद्यार्थीदशा *f*. २ अज्ञानदशा *f*, पाल्यस्थिति *f*, ताबेदारी *f*.

Pupilage, See under Pupil.

Pu'pillary, Pu'pilary *a. pertaining to a pupil or ward* शिष्याचा, विद्यार्थ्याचा, विद्यार्थ्यासंबंधीं, पाल्यविषयक. २ (डोळ्याच्या) बाहुलीचा, अक्षिताराविषयक, कनीनिकेचा.

Puppet (pup'et) [O. Fr. *poupette*, dim. from L. *pupa*, a doll.] *n. a small doll or image* बाहुली *f*, मूर्ति *f*, पुतळी *f*, बाहुलें *n*, कळसूत्राची बाहुली *f*, पुत्रिका *f*. [STRING OF A P. कळसूत्र *n*.] २ *a person completely controlled by another* (दुसऱ्याच्या हातांतील) बाहुलें (fig.) *n*, कळसूत्री बाहुलें *n*. [MERE P. टिक्याचा धनी.]

Puppet-man, P. player *n.* बाहुलेभोरपी *m*, बाहुलेभोरीप करणारा *m*.

Puppet-show *n.* बाहुलेभोरीप *n*, कळसूत्राचा खेळ *m*, पडदेभोरीप *n*.

Puppis *n.* (*astron.*) पार्श्व (तारा).

Puppy (pup'i) [Fr.–L. *pupa*, a girl, a doll.] *n.* a *young dog* कुत्र्याचें पिलूं *n.* २ *a conceited youth* आळ्यताखोर मूर्ख तरुण मनुष्य *m*, अभिमानी तरुण *m*.

Pup'pyhood *n.* अल्लडपणा *m*, मूर्खासारखी आळ्यता *f.*

Pup'pyism *n. foolish conceit* वृथाभिमान *m*, पोकळ ऐट *f.*

Purblind (pur'-blīnd) [For pure-blind, *i. e.* wholly blind; the meaning has been modified, prob. through some confusion with the verb to pore.] *a. nearly blind, dim-sighted* अर्धवट आंधळा, डोळ्याचा अधू-मंद, जवळ जवळ आंधळा, साफ न दिसणारा; as, " P. race of men." २ (*fig.*) *dull, unintelligent* मंद, मठ्ठ, मंदबुद्धीचा, मठ्ठ डोक्याचा.

Purchase (pur'chās) [Fr. *pourchasser*, to seek eagerly–L. *pro*, for, *chasser*, to chase.] *v. t. to buy* विकत घेणें, विकत आणणें, खरेदी करणें -घेणें, (जमीन वगैरे) फरोक्त घेणें, खरेदी करणें *g. of o.* २ *to obtain by any outlay* (as of labour, danger, or sacrifice) (परिश्रमानें) साध्य करणें, मिळवणें, संपादन करणें; as, "To P. favour with flattery." P. *n. the act of buying* खरेदी करणें *n*, विकत घेणें *n*, फरोक्त घेणें *n*, खरेदी *f*, क्रय *m*. २ *the thing purchased* खरेदी *f*, सौदा *m*, क्रीत वस्तु *f*. ३ (*law*) खरेदी *f*, फरोक्त. ४ *a mechanical advantage* नेटावा *m*, जोर *m*; as, "A politician, to do great things, looks for a power, what our workmen call a *purchase*." Pur'chased *pa. t.* P. *pa. p.* विकत घेतलेला, खरेदी केलेला, खरीद, क्रीत, &c. Pur'chasing *pr. p.*

Pur'chaser *n.* विकत घेणारा, *m*, खरेदी करणारा, खरीददार, गिऱ्हाईक, क्रयी, क्रेता.

Purdah (pur'-da) [Per. *parda*, a curtain.] *n.* पडदा *m*.

Pure (pūr) [Fr. *pur*, –L. *purus*, –L. *pū* to make clean.] *a. clean, unsoiled* शुद्ध, स्वच्छ, साफ, निवळ, न बिघडलेला. २ *unmixed, not adulterated* शुद्ध, निर्भेळ, चोख, साफ, कोरें (दूध). ३ *free from guilt or defilement* शुद्ध, पवित्र, पावन, पूत, पाक, सोंवळा, शुचि, शुचिष्मंत, न बाटवलेला. ४ *free from moral guilt, innocent* शुद्ध, साफ, दिलपाक, प्रांजळ, चोख, निष्कलंक, निष्पाप, सात्विक, साधु, अलिप्त, शुचिर्भूत; as, "Keep thyself P." [P. IN HEART शुद्ध अंतःकरणाचा.] ५ (of speech) शुद्ध, निर्दोष, अपशब्दरहित, अपप्रयोगरहित. ६ (*gram.*) शुद्ध (व्यंजन किंवा स्वर). ७ (of descent) शुद्धरक्ताचा, शुद्ध. ८ (*math.*) शुद्ध.

Pure'ly *adv.* शुद्ध, निखालस, निवळ, एकजात.

Pure'ness, Pur'ity } *n. cleanliness* शुद्धता *f*, शुद्धि *f*, स्वच्छपणा, स्वच्छता. २ निर्मळपणा *m*, निर्भेळपणा *m*, शुद्धपणा *m*. ३ *freedom from guilt or defilement* पवित्रपणा *m*, शुचिता *f*, निर्मलता *f*, पावनता *f*, सोंवळेपणा *m*, शुचिर्भूतपणा *m*. ४ शुद्धता *f*, प्रांजळपणा *m*, चोखी *f*, सात्विकपणा *m*, साधुता *f*, साधुत्व *n*. ५ पातिव्रत्य *n*.

Purfle (pėr'fl) [O. F. *purfle* –L. *pro*, before, and *filum*, a thread.] *v. t. to ornament with a border* किनारी *f*, लावणें, कांठ लावणें. P. *n. an embroidered border* नकशी -कशिदा काढलेली किनार *f*, किनारी *f*, कांठ *m*.

Purgation, See under Purge.

Purgative *a.* (कोठा) स्वच्छ करणारा P. *n.* रेचक *m*, जुलाब *m*, जुलाबाचें औषध *n*.

Purgatory (pėr'ga-tor-i) [See Purge.] *n. a region in which the souls of the dead are cleansed from sin* भैरवयातनास्थान *n*, नरक (according to Hindus). See the word Hell.

Purge (pėrj) [Fr.–L. *purus*, pure, & *agere*, to make.] *v. t. to make pure* शुद्ध करणें, स्वच्छ करणें, साफ करणें, घाण काढणें, धुवून टाकणें. २ *to evacuate, as the bowels* (कोठा) शुद्ध करणें, रेचक देणें, जुलाब देणें -घेणें, रेचन देणें, पोट *n* -कोठा *m*. साफ करणें, मलशुद्धि करणें. ३ *to clear from guilt* (प्रायश्चित्तानें वगैरे) शुद्ध करणें, (अपराधापासून) निर्दोष ठरवणें, दोषमुक्त करणें; as, "To P. one of guilt." ४ *to clarify* शुद्ध करणें, तावूनसुलाखून (बाहेर) काढणें, निर्मळ करणें. P. *v. i. to become pure* शुद्ध होणें -बनणें. P. *n.* जुलाब *m*, ढाळ *m*, रेच *m*. २ *a cathartic* रेचक *n*, जुलाबाचें औषध *n*, विरेचन *n*. Purga'tion *n.* धुणें *n*, साफ करणें *n*. २ (*law*) दोषमुक्त करणें *n*. Pur'ged *pa. t.* & *pa. p.* Pur'ger *n. a cathartic medicine* जुलाब *m*, जुलाबाचें औषध *n*. Pur'ging *pr. p.* साफ करणारा, घाण काढणारा, धुवून टाकणारा, मलशुद्धि करणारा, मलशुद्धिकारक. P. *n.* साफ करणें *n*. २ अतिरेच होणें *n*. ३ हगवण *f*.

Purger, Purging, See under Purge.

Purifica'tion *n. act of cleansing* शुद्ध करणें, निर्मळ करणें *n*, शोधन *n*, मलापकर्षण *n*. २ शुद्धि *f*, शुद्धता *f*. ३ (*fig.*) *freedom from guilt or defilement* शुद्ध करणें *n*, पवित्र करणें *n*, प्रायश्चित्त देणें *n*, शुद्धि *f*, पवित्रता *f*, सोंवळेंपणा *m*.

Purifica'tory *a.* शुद्ध करणारा, निर्मळ करणारा, शुद्धिकर्ता, मलापकर्षक. २ (*fig.*) शुद्ध करणारा, सोंवळा करणारा, पवित्र करणारा, पावन (a.), पावक, प्रायश्चित्ताचा, प्रायश्चित्तात्मक. [P. RITES प्रायश्चित्तें *n. pl.*]

Pur'ified *pa. t.* P. *pa. p.* शुद्ध केलेला, निर्मळ केलेला, शुद्ध, विशुद्ध. २ पवित्र केलेला, पवित्रीकृत, पावित, पूत, शुचिर्भूत, सोंवळा केलेला, प्रायश्चित्त दिलेला.

Purify (pū'ri-fī) [Fr. *purifier*–L. *purifico*–*purus*, pure, and *facere*, to make.] *v. t. to make pure from noxious materials* शुद्ध करणें, निर्मळ -स्वच्छ -साफ करणें, मळ *m* -मळी *f*. काढणें, शुद्धि *f* -शोधन *n*. करणें; as, "To P. liquors." २ (*fig.*) *to free from guilt or defilement* शुद्ध करणें, पवित्र -शुद्ध -सोंवळा करणें, प्रायश्चित देणें, शुद्धता *f* -पवित्रता *f*. आणणें, शुद्धि *f* -विशुद्धि *f*. करणें; as, "To P. the heart." ३

to free from improprieties, (as language) (भाषा) शुद्ध करणें, (भाषेंतील) अशुद्धपणा काढणें. P. *v. i. to become pure* शुद्ध होणें, साफ होणें -बनणें.

Pur'ism *n.* शुद्धिवाद *m.* २ भाषाशुद्धिवाद *m.*

Purist (pūr'ist) *n.* शुद्धिवादी *m.* २ भाषाशुद्धिवादी *m*, व्याकरणाचे नियम कडकडीत रीतीनें पाळणारा *m.*

Puritan (pūr'i-tan) [From Pure.] *n.* (सतराव्या शतकांत इंग्लिश चर्चपासून अलग झालेला व) धर्माचारांत अत्यंत शुद्धता इच्छिणारा ख्रिस्तधर्मी, पवित्र-धर्माचारवादी, प्युरिटन. २ (थट्टेनें) कर्मठ *m.*

Puritan'ic, Puritan'ical *a.* प्युरिटन लोकांचा, प्युरिटन पंथाचा. २ *strict* (धर्माचाराचे बाबतींत) कडकडीत, कडक. ३ कर्मठ.

Pur'itanism *n.* प्युरिटनलोकांचा पंथ, प्युरिटनांचीं मतें *n.pl.*

Purl (purl) [Ger. *perlen*, to bubble.] *v. i. to ripple* झुळझुळ वाहाणें, खळखळणें, खळखळ *f* -झुळझुळ करणें. P. *n.* खळखळ *f*, खळाळी *f.*

Purl (pėrl) [Contraction of *purfle* -Fr. *pourfiler* -*pour* (L. *pro*), and *filer*, to twist threads, from *fil*, a thread.] *v. t. to fringe with lace* किनार *f.* लावणें, कांठ *m.* लावणें.

Purl'er, Purl'ing *n.* झुळझुळ वाहणारा झरा *m.*

Purlieu (pėr'lū) [O. F. *pouralee*, a perambulation.] *n.* (usually in the *pl.*) *a surrounding part of any place* सीमा *f*, शींव *f*, शेव *m*, पालव *m*, लगता *m.*

Purloin (pėr-loin') [Lit. 'to carry away to a long distance; M. E. *purlongen*–O. F. *purloignier*- L. *prolongo.*] *v. t. to steal* चोरणें, चोरी करणें, चोरून घेणें. २ *to plagiarise* (दुसऱ्यांच्या पुस्तकांतील) मजकूर चोरून घेणें. Purloin'ed *pa. t.* and *pa. p.*

Purloin'er *n.* चोर, हाताळ, उचल्या. २ काव्यचोर *m.*

Purple (pur'pl) [L. *purpura* –Gr. *porphura*, a shell-fish from which a purple dye was obtained.] *n. a very dark red colour* जांबळा रंग, जांभळा, सांवळा, सांवळा बैंगणी, अंजिरी, नीललोहित. २ *a purple robe worn by the royalty* (राजघराण्यांतील मंडळीचा) जांभळा झगा *m.* ३ *a robe of honour* मानाचा जांबळा झगा. P. *a.* जांबळा, जांभळा, सांवळा, बैंगणी, नीललोहित. २ *imperial, regal* राजघराण्यांतील मंडळीचा. ३ *bloody* तांबडा, रक्तासारखा, लाल. P. *v. t. to dye purple* जांभळा -जांबळा रंग देणें. २ *to clothe with purple* जांभळा झगा घालणें, जांभळा पोषाख करणें. [THE P. *the rank of an emperor* बादशहाचा दर्जा *m.* THE P. EAST, *the Turkish Empire* तुर्की राष्ट्र *n.* P. PATCH (in literature), *a passage of special beauty, either of thought or wording* भाषासौंदर्याचा वेंचा *m*, शब्दालंकाराचा वेंचा *m*, विचारसौंदर्याचा वेंचा *m*, अर्थालंकाराचा वेंचा *m.* BORN IN THE P., *of imperial birth* राजकुलोत्पन्न.]

Purport (pur'port) [Lit. that which is carried or conveyed'; O. F. *pur*–L. *pro*, for, and *portare*, to

carry.] *n. design, meaning, import* तात्पर्य *n*, सारांश *m*, हांशील *n*, हेतु *m*, भाव *m*, खुलासा *m*, अभिप्राय *m*, गोषवारा *m*. P. *v. t. to mean, to import* मथितार्थ असणें, आशय असणें, (आशयावरून) दिसणें, उद्देश असणें, हेतु असणें. Pur'ported *pa. t.* and *pa. p.*

Purpose (pur'pus) [O. F. *purposer* –Fr. *propos* -L. *ponere*, to place.] *n. intention, design, aim* उद्देश *m*, आशय *m*, मतलब *m*, बुद्धि *f*, मानस *m*, संकल्प *m*, अर्थ *m*, निमित्त *n*, इंगित *n*. [FIRM *or* FIXED P. पक्का निश्चय, दृढसंकल्प. OF UNFAILING P. सत्यसंकल्प. ON P., *expressly* मुद्दाम, मुजरत *or* द. SECRET P. गुप्त हेतु *m*. TO NO P. वृथा, व्यर्थ. TO NO GOOD P. नदेवाय नधर्माय. TO WHAT P. कशासाठीं, कशास.] P. *v. t. to intend* उद्देशणें, उद्देश धरणें, संकल्पणें, उद्देश करणें -धरणें. P. *v. i. to have an intention* उद्देश असणें, हेतु धरणें, हेतु असणें.

Pur'posed *pa. t.* P. *pa. p.* उद्दिष्ट, संकल्पित, उद्देशलेला.

Pur'posedly *adv.* मुद्दाम, जाणूनबुजून, मुजरत.

Pur'posely *adv.* जाणून, जाणूनबुजून, मुद्दाम.

Pur'pura *n.* (*med.*) एक प्रकारचा रक्तदोष *m*.

Purr, Pur (pur) [From the sound.] *v. i. to utter a murmuring sound, as a cat* म्यांऊ म्यांऊ करणें, गुरगुरणें, घुरघुर करणें. Purred *pa. t.* & *pa. p.*

Purse (purs) [O. F. *borse* (Fr. *bourse*) –Low L. *bursa* -Gr. *byrsa*, a skin, a hide.] *n. a small bag of money* पिशवी *f*, थैली *f*, कसा *m*. २ *a sum of money* रकम *f*, ठोकळ रकम *f*, नगद रकम *f*. ३ *treasury, finances* खजिना *m*, तिजोरी *f*; as, "The public *purse*." [CLOSE P., *reserved sum* बांधली गांठ *f*. DRAW P. पुरवठा -टा. LIGHTNESS OF P. दामदुकळ, नाण्याची टंचाई *f*. LONG P. विपुल द्रव्य *n*, श्रीमंती, रगड पैसा *m*, पैसा *m*. TO PAY OUT OF ONE'S OWN P. स्वतःच्या खिशांतून देणें, पदरचा देणें.] P. *v. t. to put into a purse* पिशवींत टाकणें, थैलींत घालणें, गजव्यांत टाकणें. २ *to contract* (as the mouth of a purse) आवळणें, चिमटणें, चिमटून टाकणें.

Purse-bearer (of a King) *n.* पोतनीस, पोतदार.

Purse-proud *a.* धनमत्त, धनगर्वित, मालमस्त.

Purser (purs'ėr) [See Purse.] *n.* जहाजावरील दाणागोटा,कपडालत्ता, इत्यादिकांसंबंधीं हिशोब ठेवणारा, पोतनीस *m*, पर्सर. २ (*colloq.*) *any paymaster, cashier* पगार करणारा, पगार देणारा, पगारवाला, नगदी कारकून *m*. [P.'S NAME, *a false name* खोटें नांव *n*.]

Purslane, Purslain (purs'lān) [It. *porcellana*, from L. *portulaca*, purslane.] *n.* (*bot.*) घोळ *f*, राजघोळ *f*, रानघोळ *f*.

Pursuance, See under Pursue.

Pursu'ant *a. following, agreeable* अनुरूप, अनुसारी, बमूजीब.

Pursue (pur-sū') [O. F. *porsuir* (Fr. *poursuivre*) -L. *prosequor-pro*, onwards, and *sequor*, to follow.] *v. t. to follow with a view to overtake, to chase* पाठलाग *m.* करणें, पाठीमागें लागणें, पाठीमागून जाणें, पिच्छा *f.* धरणें; as, "To P. a hare." २ *to seek, to adopt measures to obtain* शोधणें, शोधांत असणें, शोध करणें, मिळण्याची -प्राप्त होण्याची खटपट करणें; as, "To P. a remedy at law." ३ *to prosecute, to continue* पुढें चालवणें, सुरू ठेवणें; as, "Insatiate to P. vain war." ४ *to imitate* अनुकरण करणें, कित्ता घेणें. ५ *to persecute* छळ करणें, द्वेष करणें -धरणें, वैर धरणें -करणें. P. *v. i. to go in pursuit, to follow* पाठलाग करणें, पाठ घेणें, पाठीमागें लागणें, पाठीमागून जाणें, प्रयत्न करणें, उद्योग *m* -यत्न करणें, अनुसंधानांत असणें. २ (*law*) *to follow a matter judicially* (as a complaining party) न्यायाची कांस धरणें, न्याय-कोर्टांत ओढणें -खेंचणें, फिर्याद करणें. Pursu'ance *n.* पाठलाग *m*, लाग *m*, संधान *n*, अनुसंधान *n*, पिच्छा *f*, अनुरोध, अनुसार. [In P. of, *in accordance with* (च्या) प्रमाणें, (च्या) अनुरोधानें, (च्या) म्हणण्याप्रमाणें.]

Pursu'er *n.* पाठलाग करणारा *m*, पाठीमागें लागणारा *m*, पिच्छा पुरवणारा.

Pursuit' *n.* पाठलाग करणें, पिच्छा पुरवणें. २ पाठलाग. [To desist from the P. of पाठ *f.* सोडणें *g. of o.*, पिच्छा सोडणें. To send in P. of दुमाल्यावर पाठवणें, पाठलागावर पाठविणें.] ३ उद्योग *m*, प्रयत्न *m*, यत्न *m*. ४ व्यासंग *m*.

Pursuivant (pur'swi-vant) [Fr. *poursuivant.*] *n.* *a state-messenger* चोबदार *m*, हुजऱ्या *m*.

Pursy (pėrs'i) [O. F. *poulsif* (*poulser*), to breathe with labour.] *a. short-winded, puffy* (लवकर) दम लागणारा. २ *corpulent* लठ्ठ, जाडा, स्थूल, स्थूलदेही.

Pur'tenance, Short for Appurtenance, *q. v.*

Pu'rulence, Pu'rulency *n.* बरबरीतपणा *m*, पूयमयता *f.*

Purulent (pū'roo-lent) [L. *purulentus- pus, puris*, bad matter.] *a.* (*med.*) *consisting of pus* पुवाचा, पूयरूप, पूयमय, पूयस्रावी, बरबरीत. Pu'rulently *adv.*

Purvey (pėr-vā') [O. F. *porvoir* (Fr. *pourvoir*) -L. *provideo.* See Provide.] *v. t. to provide with conveniences* (शिधासामुग्रीची) सोय *f.* लावणें, दाणागोटा पुरविणें, तरतूद करणें. २ *to procure, to get* मिळवणें, संपादन करणें, पैदा करणें, साध्य करणें; as, "I mean to P. me a wife after the fashion of the children of Benjamin." P. *v. i. to buy provisions, to provide* शिधासामुग्री (विकत) घेणें, अन्नवस्त्राची तरतूद करणें, साहित्य *n* -सामुग्री घेणें -भरणें, बेगमी करणें.

Purvey'ance *n. the act of purveying, providing* दाणागोटा पुरवणें *n*, सोय लावणें *n*, बेगमी *f.* करणें *n.* २ *foresight, preparation* दूरदर्शिपणा *m*, तयारी *f*, तरतूद *f*, व्यवस्था *f.* ३ *the royal prerogative of pre-emption* (now abolished) (इंग्लंडांतील राजे

लोकांचा) (मालकाच्या संमतीशिवाय त्याला त्याच्या मालाची) वाटेल ती किंमत देण्याचा हक्क *m.*

Purvey'or *n. a victualler* सामान पुरविणारा, बेगमी पुरविणारा, धान्य पुरविणारा *m.* २ (मोठ्या प्रमाणावर पक्वान्नें वगैरे) भोजनाचे पदार्थ पुरविणारा. ३ *a procurer* भडवा *m.*

Pus (pus) [L. *pus, puris*, matter.] *n. putrid matter* पू *m*, पूय *m.* [RUNNING WITH P. पूयस्रावी. TO FILL WITH P. पुवळणें, पुवळणास येणें, उमाळ्यास येणें.]

Push (poosh) [Fr. *pousser* -L. *pulso*, I beat.] *v. t. to thrust* ढकलणें, रेंटणें, सारणें, सरकवणें, सरवणें, घुसवणें, घुसडणें. २ घुश्शी *f.* देणें, हुंदाडा *m* -धक्का देणें, ३ (रेंटून) बाहेर टाकणें; as, Plants P. out new roots. ४ (one's way) (घुसून) पुढें ढकलणें, (रस्ता) घुसून काढणें, रिघाव *m* -रीघ *f*, करणें. ५ (काम -धंदा अडचणींतून पुढें) ढकलणें, सारणें. P. *v. i. to move or drive on by pressure* पुढें जाणें, रगडून -रेंटून -रेंटीत जाणें. [TO PUSH ABOUT रेंटारेंट *f* -रेंटाई *f* -धकाधकी *f*. सारासार *m.* करणें. TO P. AND POMMEL धकाबुकी *f* -धकीबुकी *f.* करणें. TO P. ASIDE खेंटणें, खेंचणें. TO P. WITH THE HORNS OR HEAD हुंदाडणें *or* हुंदडणें.] २ (with *against*) घुश्शी मारणें, हुंदाडा *m*, मारणें. ३ बाहेर येणें. P. *n. act of pushing* ढकलणें *n*, सारणें *n*, रेंटणें *n*, सरकवणें *n.* २ धक्का *m*, धक्की *f*, धका *m*, रेंटा *m*, तडाका *m*, टोला *m*, हुंदाडा *m.* ३ *vigorous effort* जोराचा प्रयत्न *m*, परिश्रम *m*, यत्न *m*, श्रम *m*, अटोकाट प्रयत्न *m.* ४ *advancement* (in life) पुढें पाऊल *n*, पुढची गति *f.* ५ *pressure of affairs, crisis* आणीबाणीची वेळ *f*, आणीबाणीचा प्रसंग *m.* ६ *enterprise* साहस *n*, उलाढाल *f*, खटपट *f*, उद्यम *m*, उद्योग *m.* ७ (*elec.*) *a switch for closing a current* (विजेचा प्रवाह बंद करण्याचा) दांडा *m.* To be pushed for, *to be embarrassed* (*for want of time, money, etc.*) गोंधळणें, गडबडणें, गोंधळ होणें -उडणें *g. of s.* To come to the *push, to arrive at the critical moment* (-वर) आणीबाणीचा प्रसंग *m* -वेळ *f.* येणें. To push on, *to hasten* (*a work*) पुढें नेणें -चेपणें, जोरानें हांकलणें. २ *to advance* (*esp. in spite of opposition, difficulties, &c.*) पुढें सरणें, संकटांतून पार जाणें, अडचणीला -संकटाला तोंड देणें, माघार न खाणें. To push one's way in the world, *to make progress* (*in one's business, career*) (कामधंद्यांत किंवा व्यवहारांत) पाऊल पुढें टाकणें, मार्ग काढणें -रेंटणें.

Push-button *n.* (*elec.*) (विजेचा प्रवाह सुरू करणारा किंवा थांबवणारा) पुशबटण *m.*

Push'ful, Push'ing *a. enterprising* खटपटी, साहसी, उलाढाली करणारा, उद्योगी, उत्साही, उद्यमी. २ *forward, intrusive* पुढें घुसणारा, रेंट्या, धीट.

Pusillanimous (pū-sil-an'i-mus) [L. *pusillanimis*- *pusillus*, very little, and *animus*, the mind.] *a.*

cowardly, weak-spirited भितरा, नामर्द, हीनशौर्य, हीनधैर्य, हीनपराक्रम; as, "A. P. prince." २ *mean-spirited* क्षुद्रदृष्टि, हलक्या मनाचा, कोत्या बुद्धीचा, हलकट.

Pusillan'imously *adv.* नामर्दपणानें. २ क्षुद्रपणानें.

Pusillan'imousness, Pusillanim'ity *n.* भितरेपणा *m,* नामर्दपणा *m.* २ क्षुद्रदृष्टि *f.*

Puss (poos) [Dut. *poes,* puss.] *n. familiar name for a cat* (मांजराचें प्रचारांतील नांव,) पुस. २ (in sporting) *hare* ससा *m,* शशक *m.*

Pussy (poos'i) *n.* मांजर *n.*

Pus'tular, Pus'tulous *a.* फोड झालेला, पुटकुळ्या असलेला, फोड उठलेला. [PUSTULAR ERUPTION स्फोटविकार *m,* फोड येणें.]

Pus'tulate *v. t.* पुटकुळया येणें, फोड येणें.

Pustule (pus'tūl) [Fr. *pustule-* L. *pustula-pus,* matter.] *n. a pimple* (पुवानें भरलेली) पुळी *f,* पुटकुळी *f,* फोड *m,* पूयपीटिका *f.*

Put (poot) [A. S. *potian,* to push or thrust.] *v. t. to place* ठेवणें, स्थापणें. २ *to lay* मांडणें; as, "To P. the matter clearly before some one." ३ *to add* घालणें; as, "Put milk to your tea." ४ (*specif.* articles of dress with *on*) (पागोटें, टोपी, &c.) घालणें, (खोळ, टापशी, &c.) बांधणें, (शेला, &c.) घेणें, (आंगरखा, बंडी, &c.) घालणें, चढवणें, (धोतर, लुगडें, &c.) नेसणें, (पायमोजे &c.) घालणें, चढवणें, (बांगड्या, &c.) भरणें, (उपणें, &c.) टाकणें. [FIT TO BE PUT ON नेसाऊ.] ५ *to thrust* (शस्त्र, वगैरे) घालणें, खुपसणें, भोंसकणें; as, "To P. a knife into." ६ *to send* (अस्त्र, वगैरे) फेंकणें, फेंकून देणें; as, "To P. a missile; To P. a stone." ७ (with *through*) (आरपार) मारणें; as, "To P. a bullet through." ८ *to apply* लावणें, जोडणें, बांधणें; as, "To P. a horse to the cart." ९ *to mark, to write* लिहिणें, करणें; as, "P. a tick against his name." १० (*naut.*) हाकारणें. ११ (a question, &c. *to*) विचारणें, पुसणें, करणें, घालणें. [To P. ABOUT (*naut.*) हेरें *n.* घेणें, उलट फिरवणें. २ *to trouble* त्रास देणें, सतावणें, सतावून सोडणें. To P. AN END TO, To P. A STOP TO, *to check, to hinder* थांबवणें, बंद करणें. To P. AN END TO ONE'S LIFE जीव देणें. To P. A SPOKE IN ONE'S WHEEL (चालत्या) गाड्याला खीळ घालणें. To P. BACK (*naut.*) (जहाज) मागें फिरविणें, परत फिरवणें, वळवणें. २ *to restore* (पहिल्या ठिकाणीं) परत ठेवणें. ३ *to reduce* (*to lower rank*) खालच्या जागेवर नेमणें, मागें टाकणें, खालीं ढकलणें. ४ माघार घेणें -खाणें. ५ (घड्याळाचे कांटे) मागें फिरवणें. To P. BY (पैसे) मागें टाकणें, जमवणें, संग्रह करणें. To P. DOWN, *to suppress* (बंड, वगैरे) मोडणें, दाबणें, दाबून टाकणें, (-चा) मोड करणें, दडपणें. २ (*a name*) लिहिणें, लिहून घेणें, टिपणें, टिपून घेणें. To P. FORTH (foliage, &c.) फुटणें. २ *to propose* पुढें मांडणें, सुचवणें. ३ *to*

publish (छापून) प्रसिद्ध करणें. ४ *to exert* कामीं लावणें; कामास आणणें. To P. IN, *to insert* घालणें, जोडणें. २ *to harness* (*a horse*) (गाडीला) जोडणें, जुंपणें. ३ *to enter* (a port) (बंदरांत) घालणें. ४ *to intervene with* (*a remark*) (मध्यें) बोलणें, तोंड घालणें, दखल देणें. ५ *to perform* (*a certain amount of work*) करणें. To P. IN FEAR भिवविणें, भय दाखवणें, भय घालणें. To P. IN FOR, *to apply for* (*a vacancy &c.*) अर्ज करणें. To. P. ONE IN MIND OF (-ची) आठवण *f* -स्मरण देणें -करणें. To P. IN PRACTICE प्रचारांत -व्यवहारांत- अंमलांत आणणें. To. P. IN PRISON तुरुंगांत घालणें, तुरुंगांत टाकणें. To P. IN WRITING (-चा) लेख करणें, लिहून ठेवणें, पांढऱ्यावर काळें करणें. To P. it on फाजील किंमत आकारणें -लावणें. २ *to pretend* (चें) सोंग *n* -बहाणा *m.* करणें. To P. INTO लिहिणें, भाषांतर करणें. २ व्यक्त करणें. To P. OFF, *to postpone* लांबणीवर टाकणें. २ *to evade* झुलविणें, टाळणें, टोलवणें. ३ *to start* (on a voyage) हाकारणें, हकारणें. To P. OFF DECEITFULLY AND REPEATEDLY झुलावाझुलव *f* -झुलवाझुलवी करणें -लावणें -मांडणें. To P. ON (AIRS) (ऐट -आढ्यता) मिरवणें -दाखवणें. २ *to pretend* (-चा) बहाणा करणें. ३ *to attribute* (*blame*) (-वर) लादणें, टाकणें, (माथीं) मारणें. ४ *to develop* (flesh) (अंग) धरणें, धरूं लागणें. ५ *to increase* (a price) वाढवणें, चढवणें. To P. ONE ON ONE'S GUARD सावध करणें, हुषार करणें. To P. ON THE STAGE रंगभूमीवर आणणें. To P. ONE'S HAND TO THE PLOUGH (अवघड काम) सुरू करणें, शिरावर घेणें. To P. ONE'S SHOULDER TO THE WHEEL स्वतःचा खांद लावणें, स्वतः आंग मोडणें. To P. OUT, *to annoy* सतावणें, त्रासवणें, चिडवणें, खिजवणें, भंडावणें. २ (in cricket) बाद करणें, आउट करणें. ३ *to upset or confuse* गोंधळवणें, गोंधळवून टाकणें. ४ *to go out to sea* सफरीवर निघणें. ५ *to invest money* (पैसे व्याजीं) लावणें, गुंतवणें. ६ *to dislocate* (*a bone*) (हाड) उतरवणें. ७ *to extinguish* (दिवे) मालवणें, घालवणें, विझवणें. To P. OUT OF TEMPER चिडवणें. To P. THE HAND TO घेणें, धरणें, पकडणें. २ *to engage in* (*any affair*) (-ला) हात घालणें, (कामांत) पडणें -शिरणें. To P. TO DEATH जिवें मारणें, ठार मारणें. To P. TO BED झोंपवणें, निजवणें, झोंपीं घालणें. To P. TO SALE, To P. ON THE MARKET विक्रीकरितां मांडणें, बाजारांत मांडणें. To P. TO SHAME लाज वाटावयास लावणें, लाजवणें. To P. TO SCHOOL शाळेंत घालणें, शिकावयास घालणें. To P. TO THE SWORD जिवें मारणें, ठार मारणें, कत्तल करणें. To P. TO THE VOTE मतें घेण्याकरितां पुढें मांडणें, मतें घेणें. To P. TO USE (-चा) उपयोग करणें. To P. THIS AND THAT (*or* TWO AND TWO) TOGETHER (दोन्ही गोष्टींचा) एकत्र विचार करणें. To P. THROUGH (A BUSINESS) (-चा) निकाल लावणें. २ (in a telephone office) (-शीं) जोडून देणें. To P. UP (a monument, &c.) उभारणें, उभा करणें. २ *to raise* (*a price*) चढवणें, वाढवणें. ३ *to offer* (one-

self) *for election* उभें रहाणें, पुढें येणें. ४ *to provide lodging for (a man or a horse)* (-ची) रहाण्याची किंवा उतरण्याची सोय करणें. (*b*) (-ला) बांधण्याची सोय करणें. ५ *to take lodging (at an inn)* उतरणें. ६ *to pack up (in a bag, parcels, &c.)* भरणें, ठेवणें, घालणें. ७ (in cricket) *to score (runs)* करणें. To P. TO IT, *to press hard* भाग पाडणें. To P. TO RIGHTS सुधारणें, बरोबर -दुरुस्त करणें. To P. TO SEA (जहाज) हाकारणें. २ जलप्रवासास निघणें. To P. TO TRIAL, To P. ON TRIAL कसोटीला लावणें, कसाला लावणें, परीक्षा पहाणें. To P. UP TO, *to make aware of* (-ला) कळविणें, माहिती देणें, जागा करणें. २ *to urge (to some action)* प्रवृत्त करणें, भर देणें, उत्तेजन देणें. To P. UP WITH, *to endure* सहन करणें, सोसणें. To P. UPON (-ला) फसवणें, (-च्या) चांगुलपणाचा फायदा घेणें.] Put. *pa. t.* and *pa. p.* Putting *pr. p.*

Putative (pū'ta-tiv) [Fr. *putative*-L. *putativus*-*puto*, *putatus*, to suppose.] *a. supposed, reputed* मानींव, मानलेला, लोकसमजुतीचा, लौकिक समजुतीचा; as; "The P. father of a child."

Putrefac'tion *n.* कुजणें *n*, सडणें *n*, नासणें, *n*, बिघडणें *n*, कोथ *m*, कुजण्याची स्थिति *f*, कोथीभवन *n*.

Putrefac'tive *a.* कुजवणारा, पूतिकारक. २ नासणारा, सडका.

Putrefac'tiveness *n.* कुजकेपणा *m.* २ सडवण्याचा धर्म *m*, पूतिकारकता *f*.

Putrefy (pū'tre-fī) [L. *putridus*, rotten, and *facere*, to make.] *v. t. to cause to decay, or to be decomposed* कुजवणें, सडवणें, नासवणें, कुजेसा -सडेसा करणें. २ *to corrupt, to make foul* बिघडाविणें, नासून टाकणें, खराब करणें. P. *v. i. to rot, to decay* कुजणें, सडणें, नासणें. Pu'trefied *pa. t.* and *pa. p.* Pu'trefying *pr. p.*

Putrescent (pū-tres'ent) [L. *putrescens*, rotting.] *a.* नासणारा, नासका, सडका, कुजका, कुजत असलेला.

Putrid (pū'trid) [Fr. *putride* –L. *putridus*, *putris*, rotten, Sk. पूय्, to stink.] *a. stinking, rotten* सडलेला, कुजलेला, दुर्गंध, अकया पडलेला, दुर्गंधियुक्त, नासका, सडका, कुजका. Putrid'ity, Pu'tridness *n.* कुजकेपणा *m*, सडकेपणा *m*, नासकेपणा *m*.

Pu'trilage *n.* प्रेत सडण्याची स्थिति *f*. २ प्राण्याचा सडणारा भाग *m*. ३ (सडणाऱ्या भागांतून निघणारी) घाण *f*.

Putty (put'i) [Fr. *potee*, powdered tin, putty.] *n.* (*chem.*) *an oxide of tin, or of lead and tin, used in polishing glass* कथील जाळून केलेली पूड *f*, पटी, हिचा कांच स्वच्छ करण्याकडे उपयोग करितात. २ *a cement of whiting and linseed oil used in glazing windows* लांबी *f*, पटी *f*, लुकण *n*. P. *v. t.* लांबी लावणें, लांबी भरणें, लुकण लावणें. Put'tied *pa. t.* and *pa. p.*

Puzzle (puz'l) [M. E. *opposaile*, an objection or question put by an examiner -Fr. *opposer*, See Oppose.] *n. perplexity, enigma* कोडें *n*, कूट *n*, गूढ

n. २ *bewilderment, problem* घोंटाळा *m*, गोंधळ *m*, पंचाईत *f*, विवंचना *f*, विचार *m*, घोळ *m*, भ्रम *m*. [P. HEADED *or* P. PATED (person) डोक्यांत गोंधळ उडालेला, मेंदू बिघडलेला, भ्रमिष्ठ, भ्रांतिष्ठ, वेडा.] P. *v. t. to perplex, to confuse* घोंटाळवणें, गोंधळवणें, घोंटाळ्यांत घालणें, घोंटाळ्यांत पाडणें, विवंचनेंत पाडणें, कांहीं सुचेनासें करणें, पेंचांत पाडणें, निरुत्तर करणें, कुंठित करणें, तोंड बंद करणें, गुरफटवणें, गडबडावणें. २ *to entangle, to make intricate* घोंटाळा *m.* करणें, गुरफटागुरफट करणें; as, "They disentangle from the *puzzled* skein." ३ (with *out*) *to solve a riddle* कोडें उकलणें, कोडें सोडवणें, कूट प्रश्न सोडवणें; as, "To *puzzle* out a mystery." P. *v. i. to be perplexed* गोंधळणें, बावरणें, गोंधळून जाणें, गोंधळ उडणें, घोंटाळा होणें.

Puz'zler *n.* गोंधळ -घोंटाळा -घोळ घालणारा, घोंटाळ्या *m*.

Pyæmia (pī-ē'-mi-a) [Gr. *puon*, pus, and *aima*, blood.] *n.* (*med.*) *blood-poisoning marked by formation of pus-foci* सपूयरक्तविकार *m*, पूतिज्वर *m*.

Pyebald (pī'bawld) [Lit. 'streaked like the magpie', from Pie (a magpie) and Welsh *bal*, a streak on a horse's forehead.] *a. of various colours* अबलख, नानारंगी, विचित्ररंगी.

Pyelitis (pī ē-lī'tis) *n.* (*med.*) मूत्रपिंडाचे पोकळ भागास सूज येणें, वृक्कविवरदाह *m*.

Pygme'an *a.* ठेंगणा, बुटका.

Pygmy (pig'-mi) [Fr. –L. –Gr. *pugme*, a measure of length (the distance from the elbow to the knuckles, or about 13½ inches.] *n. a very small person, a dwarf* ठेंगू *m*, खुजा मनुष्य *m*, बुटबैंगण *m*, वामनमूर्ति *f*, ऱ्हस्वमूर्ति *m*.

Pylephlebī'tis *n.* (*med.*) यकृतांत शिरणाऱ्या मोठ्या अशुद्ध रक्तवाहिनीचा दाह *m*, यकृत्‌शिरादाह *m*.

Pylo'rus (pī-lō'rus) [Lit. 'gate-keeper', L. –Gr. *puloros -pule*, an entrance, and *ouros*, a guardian.] *n.* (*anat.*) *the lower opening of the stomach leading to the intestines* जठराचें खालचें द्वार *n*, आंत्राकडील जठराचें द्वार *n*, जठराधोद्वार *n*. Pyloric *a.* जठराधोद्वारासंबंधीं, आंत्राकडील जठराच्या द्वारासंबंधीं.

Pyōnephrosis *n.* (*med.*) मूत्रपिंडाचा पूयजनक दाह *m*, पूयजनकवृक्कदाह *m*, वृक्कपूयदाह *m*.

Pyō-pneumōthō'rax *n.* (*med.*) छातींत फुप्फुसाचे बाहेर पू व हवा सांचणें, उरःपूतिवात *m*.

Pyōsalpinx *n.* (*med.*) *n.* गर्भाशयांत गर्भ नेणाऱ्या नळयांची पू भरल्यापासून होणारी वृद्धि *f*.

Pyramid (pir'a mid) [L. –Gr. *pyramis, pyramidos*, a pyramid.] *n.* (खालीं रुंद असून वर अरुंद होत गेलेला) सूच्यग्रस्तंभ *m*, सूची *f*. (सूची = Pyramid ; शंकु = Cone). २ (*pl.*) (मिसर देशांतील) मनोरे *m. pl.* Pyram'idal, Pyramid'ic,-al *a.* सूचीचा, सूच्याकार. २ मनोऱ्यांचा, मनोऱ्यासारखा.

Pyre (pīr) [L. –Gr. *pura*, fire.] *n.* *a funeral pile* सरण *n*, चिता *f*.

Pyretic (pī-re-'tik) [Gr. *pura -pūr*, fire.] *a. pertaining to fever* तापासंबंधीं, ज्वरविषयक. P. *n.* तापावर औषध *n*, ज्वरघ्न *n*.

Pyrexia } (pī-reks'-i-a) (pīr'-eks-i) [Gr. *pura*
Pyrexy } *-pūr*, fire.] *n.* ज्वर वाढण्याची स्थिति *f*. २ सुजेमुळें किंवा अन्य रोगामुळें येणारा ताप *m*.

Pyrheliometer (pir-hē li-om'ē-tėr) [Gr. *pur*, fire, *helios*, the sun, and meter.] *n.* (*Phys.*) *an instrument for measuring the direct heating effect of the sun* सूर्यकिरणतापमापक *n*, सूर्यतापमापक *n*.

Pyrites (pī-rī'-tēz) [L. –Gr. *pura -pūr*, fire.] *n.* (*min.*) *a sulphide of iron* लोखंड व गंधक यांचा संयोग होऊन बनलेला खनिज पदार्थ *m*, सुवर्णमुखी *f*, सुवर्णमाक्षिक *n*, विटमाक्षिक *n*. [COPPER P. तांबें, लोखंड व गंधक यांच्या संयोगानें बनलेला खनिजपदार्थ *m*. IRON P., SAME AS PYRITES.]

Pyro-elec'tric *a.* उष्णतेनें विद्युज्जागृत होणारा.

Pyro-elec'tricity (pīrō-ēlektris'i-ti) [Pyro + electricity.] *n.* (*phys.*) *the property of becoming electrically polar when heated* उष्णतेनें विद्युज्जागृत होण्याचा धर्म *m*, उष्णताविद्युत् *f*.

Pyrometer (pī-rom'ē-tėr) [Gr. *pur*, fire, and meter.] *n.* (*Phys.*) *an instrument for measuring high*

temperatures अग्निमापक *n.* (साध्या उष्णमापकानें न मोजतां येणारें असें अतिशय उष्णमान मोजण्याचें यंत्र *n.*) [ELECTRIC P. विद्युदग्निमापक *n.*]

Pyrosis (pī-rō'-sis) *n.* (*med.*) उराशीं जळजळ होऊन व मळमळून तोंडाला पाणी सुटणें *n*, अम्लक *n*, अम्लोद्गार (Ayurved) *m.*

Pyrotech'nic,-al *a.* दारूकामासंबंधीं.

Pyrotechnics (pī-rō-tek'-niks) [Gr. *pura*, fire, and *technikos*, artistic -*techne*, art.] *n. the art of making fireworks* दारूकाम -दारूसामान बनविण्याची कला *f*, अग्निक्रीडाविद्या *f*, आतषबाजी *f*.

Pyrotech'nist *n.* दारूकाम तयार करणारा.

Pyr'otechny *n.* Same as Pyrotechnics.

Pyū'ria *n.* (*med.*) पूतिमिश्रित लघ्वी होणें, पूमूत्र *n*, मूत्रपूति, पूयमेह (coined).

Pyx (piks) [L. *pyxis*, a box -Gr. *puxis*, the box -tree, box-wood -*pak*, to bind.] *n.* (*R. C. Church*) *the box or case in which the host is kept* पवित्र भाकरी ठेवण्याचें सोन्याचें किंवा रुप्याचें पात्र *n*, पिक्स *n*. २ (*minting*) *the box containing sample coins* (टांकसाळेंतील) नमुन्याच्या नाण्यांची पेटी *f*. [TRIAL OF THE P. (टांकसाळेंतील) नाणीं (बाजारांत आणण्यापूर्वीं तीं उत्तम प्रकारें) तपासून पाहणें.] P. *v. t.* (मूळनमुन्यांशीं लावून) नाण्यांचा कस व वजन तपासून पाहाणें.

Q (qū) हें इंग्रजी वर्णमालेंतील सत्रावें अक्षर आहे. प्राचीन इजिप्शन चित्रलिपींतील ⊿ चें फिनिशन लिपींतील φ हें अक्षर बनलें, व या फिनिशन अक्षरापासून वेस्टर्न ग्रीक लिपींतील ϙ (काप्, किंवा काप्पा) हें अक्षर निघालें, व या ग्रीक अक्षरापासून ल्याटिन भाषेंतील Q हें अक्षर तयार झालें, व या ल्याटिन अक्षरापासून इंग्रजी लिपींतील Q या अक्षराची उत्पत्ति झाली, असें इंग्रजी वर्णविदांचें मत आहे.

Q या अक्षराचा स्वतंत्र असा उच्चार नाहीं. सध्यांच्या इंग्रजी भाषेंतील सर्व शब्दांत Q च्या पुढें u हें अक्षर येतें, व या दोन्ही अक्षरांचा संयुक्त उच्चार क् असा होतो; जसें, Queen, Conquest, Quake, Equal; &c.; परंतु, फ्रेंच भाषेंतून इंजग्री भाषेंत आलेल्या शब्दांत Qu चा उच्चार क् असा होतो; जसें, Coquette; तसेंच, Antique, Burlesque इत्यादि शब्दांतहि अंत्य qu चा उच्चार क् असाच होतो. सध्यां सेमेटिक भाषांमधील 'काफ्' हें अक्षर इंग्रजींत लिहितांना 'काफ्' च्या ऐवजीं इंग्रजींत *q* हें अक्षर योजितात; जसें Qoran for Koran. Abbreviations:—Q. = Queen, Quarter. Q. or q. = Query, Question. Q. B. = Queen's Bench. Q. C. = Queen's Counsel. Q. M. = Quarter Master. Q. M. G. = Quarter Master General. Q. E. D. (as in a Theorem of Euclid) = quod erat demonstrandum (which was to be proved). Q. E. F. (as in a Problem of Euclid) = quod erat faciendum (which was to be done). Q. E. I. = quod erat inveniendum (which was to be found). qr. = quarter.

Quack (kwak) [An imitative word. Ger. *quaken*, Gr. *koax*, a croak.] *v. i.* बदकासारखें ओरडणें, कॉ, कॉ, असें ओरडणें. Q. *n.* बदकासारखा आवाज *m.*

Quack (kwak) [Of Dutch origin. या शब्दाचा धात्वर्थ 'खोट्या औषधांच्या भपकेदार जाहिराती देणारा' असा आहे.] *n. a pretender* (esp. to medical skill) वैदू *m*, ढोंगी वैद्य *m*, नाकाडोळयाचा वैद्य *m*, जडीबुटी करणारा *m*, ताकपिष्या *m*, तुटपुंज्या ज्ञानाचा वैद्य *m.* (b) (एखाद्या विद्येचा) आव आणणारा *m*, डौल मिरविणारा *m*; as, "A Q. doctor." Q. *a.* नाकाडोळयाचा, तुटपुंज्या, ढोंगी. २ (विद्येचा) उगाच डौल मिरविणारा. ३ ढोंगी वैद्यांनीं (रामबाण म्हणून) दिलेला, वैदूचा; as, "Q. remedies." Q. *v. i. to practise as a quack* वैदूचा धंदा करणें, वैद्याचा डौल मिरवणें. २ *to puff or advertise* (cure, etc.) (औषधांच्या) भपकेदार जाहिराती देणें. ३ *to talk pretentiously* आढ्यतेनें बोलणें, ऐट आणून बोलणें, फुशारकी मारणें, (मोठा) आव आणणें.

Quack'ery *n. the practice or pretensions of a quack* ढोंग *n.* (b) ढोंगी वैद्याचा धंदा *m*, ढोंगी वैद्यकी *f.* (c) ढोंगी वैद्याच्या -वैदूच्या भपकेदार जाहिराती *f. pl.*

Quack'ish *a.* ढोंगी, ढोंगाचा. २ पोकळ डौलाचा. ३ ढोंगी वैद्यासारखा, वैदूसारखा.

Quack'salver (kwak'sal-vėr) *n.* जडीबुट्या *m*, नाकाडोळयाचा वैदू *m*.

Quad, Same as Quadrangle.

Quadra Euclidis *n.* (*astron.*) गुण्या. ही राशी दक्षिण गोलार्धांत वृक आणि वेदी यांचेमध्यें आहे.

Quadragesima (kwod-ra-jes'i-ma) [L. *quadrajesimus*, fortieth -*quadraginta*, forty -*quatuor*, Sk. चतुर्, four.] *n. the forty days of fast before Easter, Lent* (ईस्टरसणापूर्वीचे उपवासांचे) लेंटचे चाळीस दिवस *m. pl.* [Q. SUNDAY, *the first Sunday in Lent* 'लेंट्' मधील पहिला रविवार *m.*] Quadrages'imal *a.* ('लेंट'चे) चाळीस दिवस चालणारा, लेंटचा.

Quadrangle (kwod'ran-gl) [Fr. –L. *quadrangulum–quatuor*, Sk. चतुर्, four, and *angulus*, an angle.] *n.* (*geom.*) *a four-sided figure* चौकोन *m*, चतुष्कोण *m.* २ *a square surrounded by buildings* चौक *m*.

Quadran'gular *a.* चौकोनी, चतुष्कोणी. २ चौकाचा, चौकासारखी (जागा). [Q. CRICKET, चौरंगी क्रिकेटचा सामना *m.*]

Quadrans Muralis (E. Mural quadrant) *n.* (*astron.*) भित्तितुरीय. ही राशी उत्तर गोलार्धांत भूतपराशीच्या दक्षिणेस आहे.

Quadrant (kwod'rant) [L. *quadrans*, *quatuor*, Sk. चतुर्, four.] *n.* वर्तुळाचा चवथा भाग *m*, वर्तुलपाद *m*, वर्तुलपादक्षेत्र *n*, पाद *m*, पद *n.* [IN THE FIRST Q. पहिल्या पादांत, आद्यपदीय. IN THE SECOND Q. दुसऱ्या पादांत, द्वितीयपदीय.] २ *an instrument for making angular measurements, esp. for measuring the altitude of the sun* तुरीययंत्र *n*, सूर्ययंत्र *n*.

Quadrant'al *a.* वर्तुलपादांतील, वर्तुलपादांचा, वर्तुलपादस्थित.

Quadrant electrometer *n.* पादविद्युन्मापक.

Quadrat (kwod'rat) [L. *quadratus–quadrare*, to square -*quatuor*, Sk. चतुर्, four.] *n.* (*print.*) *a piece of type metal lower than the letters, used in spacing between words* दोन शब्दांमधील जागा भरून काढण्यासाठीं उपयोगांत आणलेली (शिस) पट्टी *f.* हिची उंची खिळयांच्या (types) उंचीहून थोडी कमी असते. कॉड्रट्.

Quadrate (kwod'rāt) [L. *quadratus*, *pa. p.* of *quadrare*, to make square,-*quatuor*, Sk. चतुर्, four.] *a.* (*anat.*) *having four sides* चौकोनी, चतुष्कोणी, (not चतुःशिर or चतुष्पद, which is the word fixed for *quadricep*). [Q. BONE *or* MUSCLE समचौरस, समचतुरस्र (अस्थि, स्नायु).] Q. *n.* (*geom.*) *a square* चौकोन *m*, चौरस *m*, वर्तुलपाद *m.* २ (*astrol.*)

नव्वद अंशांची दृष्टि *f*, वर्तुलपाददृष्टि *f*. २ (*anat.*) चतुष्कोण.
Q. *v. i. to square* वर्ग करणें; as, "To Q. a circle." २ *to agree, to correspond* मिळणें, जमणें, जुळणें; as, "The objections of these speculatists of its forms do not Q. with their theories." Q. *v. t. to make to conform* (*with* or *to*) जुळता करणें, जुळेसा करणें. २ (गाडीवर) तोफ (नीट) बसविणें; as, "To Q. a gun on the carriage."

Quadratic (kwod-rat'ik) *a. containing the second power of a number* वर्गात्मक, वर्गाचा, वर्ग. [A Q. EQUATION वर्गसमीकरण, वर्गात्मक समीकरण *n.* Q. SURD द्विपदकरणी.] Q. *n.* वर्गात्मक समीकरण *n.* [AFFECTED Q. मिश्रितवर्गात्मक. PURE Q. शुद्धवर्गात्मक.] Quadrat'ics *n. pl.* वर्गसमीकरणप्रकरण *n.* Quadra'trix *n.* (*geom.*) *a curve by which may be found straight lines equal to the circumference of circles* अपदवक्र *n.*

Quadrature (kwod'-ra-tūr) *n.* (*geom.*) *the finding approximately of a square that shall be equal to a given figure of some other shape* (दिलेल्या क्षेत्राएवढें) चौरस क्षेत्र काढणें. [Q. OF A CIRCLE, *finding out an area equal to the area of a circle* वर्तुलाचें क्षेत्रफळ काढणें.] २ (*astron.*) *the position of a heavenly body when 90° distant from another* त्रिभांतर *n* (भ = ३०°), वृत्तपाद *m.* [Q. OF THE MOON अष्टमीच्या चंद्राचें स्थान *n,* चंद्रपाद *m,* चंद्रचतुर्थांश *m.* Q. OF AN ORBIT द्विगुणकोट्यग्र *n.* (द्विगुणकोटि = Latus rectum). METHOD OF QUADRATURES (कोणत्याहि) वक्राचें क्षेत्रफळ काढण्याची रीति *f,* वक्रक्षेत्रसाधन *n.*]

Quadrel (kwod'rel) [L. *quatuor,* four.] *n. a square stone, brick, &c.* चौकोनी दगड *m,* चौकोनी वीट *f.*

Quadrennial (kwod-ren'yal) [L. *quadrennis-quatuor,* four, and, *annus,* a year.] *a. comprising four years* चार वर्षांचा, चातुराब्दिक, चौसाली. २ *occurring once in four years* चार चार वर्षांनीं येणारा, चौसाली, चातुराब्दिक.

Quadrenn'ium *n. period of four years* चार वर्षांइतका काळ *m.*

Quadriba'sic चतुर्भस्मिक, चतुर्बेसिक. (Base = भस्म or बेस.)

Quadric (kwod'rik) [L. *quatuor,* Sk. चतुर्, four.] *a.* (*alg.*) *of the second degree* वर्गाचा, वर्गात्मक.

Quadricentennial (kwod'-ri-sen-ten-i-al) [L. *quatuor,* Sk. चतुर्, four and *centum,* Sk. शतम्, a hundred.] *a. pertaining to the period of four hundred years* चारशें वर्षांचा. Q. *n.* चारशेंव्या वर्षाचा उत्सव *m,* चतुश्शतसांवत्सरिक *n.*

Quadriceps (kwod'ri-seps) [L. *quatuor,* Sk. चतुर्, four and *caput,* head.] *n.* (*anat.*) *the great*

extensor muscle of the knee, divided above into four parts which unite in a single tendon at the knee चतुःशिरस्स्नायु *m.*

Quadricorn (kwod'ri-korn) [L. *quatuor*, Sk. चतुर्, four, and L. *cornu*, horn.] *a. having four horns* चतुःशृंग, चार शिंगें (किंवा शिंगासारखे अवयव) असलेला.

Quadricycle (kwod'ri-sī-kl) [L. *quatuor*, four, and L. *cyclus* –Gr. *kyklos*, a circle.] *n.* चार-चाकी बायसिकल *f*, चौचाकी *f*.

Quadridentate (kwod'-ri-den'tāt) [L. *quatuor*, and Dentate.] *a.* (*bot.*) *having four teeth* चार दांते असलेला, चतुर्दंत; as, "Q. leaf."

Quadrifid (kwod'ri-fid) [L. *quatuor*, four, and *findere*, to cleave.] *a.* (*bot.*) *cleft into four divisions or lobes* चतुर्धाभिन्न; as, "Q. perianth; Q. leaf".

Quadrifoliate (kwod-ri-fō'li-āt) [*L. quatuor*, and Foliate.] *a.* (*bot.*) *four-leaved* चार दळें असणारें (पान), चतुर्दल (on the analogy of त्रिदल).

Quadrigeminous (kwod-ri-jem'inus) [L. *quatuor*, and Geminous.] *a.* (*anat.*) *having four similar parts* द्वियुग्मी, चार सारखे अवयव असलेला.

Quadrigenarious (kwod-ri- jē-nā'ri-us) [L. *quatuor*, four, and Genarious.] *a. consisting of four hundred* चारशेंचा.

Quadrijugate (kwod-ri-j'ōōgāt) [L. *quatuor*, four, and Jugate.] *a.* (*bot.*) *pinnate, with four pairs of leaflets* चतुर्युग्म; as, "Q. leaf."

Quadrilateral (kwod-ri-lat'ér-al) [L. *quatuor*, four and *latus*, *lateris*, a side.] *a. having four sides* चार बाजूंचा, चौभुज, चौपैलू, चौबाजूंचा. Q. *n.* (*geom.*) चौकोन *m.* २ *area defended by four fortresses* चार किल्ल्यांमधील चौकोनी क्षेत्र *n*, चौक *m*, चौकडी *f*.

Quadrilingual (kwodri-li'ngwal) [L. *quatuor*, four, and Lingual.] *a.* चार भाषांतला, चार भाषांत निघणारें (वर्तमानपत्र), चातुर्भाषिक.

Quadriliteral (kwod-ri-lit'ér-al) [L. *quatuor*, four and *litera*, a letter.] *a. of four letters* चार अक्षरांचा, चतुरक्षरी.

Quadrille (kwa-dril') [Fr.] *n.* (चार जोडप्यांनीं नाचण्याचा) क्काड्रिल नाच *m.* २ क्काड्रिलनाचाचें गीत *n.*

Quadrillion (kwad-ril'yun) [Coined from L. *quater*, four times, on the model of Million.] *n. the fourth power of a million* (one followed by 24 ciphers.) एकावर चोवीस पूज्यें देऊन झालेली संख्या *f*.

Quadrilobate (kwodri-lō'bāt) [L. *quatuor* & Lobate.] *a.* (*bot.*) *having four lobules* चतुष्पाली; as, "A Q. leaf."

Quadrilocular (kwodri-lo'kū-lar) [L. *quatuor*, four, and Locular.] *a.* (*bot.*) *having four cells or cavities* चार खणांचा, चौखणी; as, "Q. pericarp." २ (*anat.*) चौखणी, चतुराशयी; as, "Q. heart."

Quadrinomial (kwod-ri-nō'mi-al) [L. *quatuor*, four –Gr. *nomē*, a division.] *a. consisting of four algebraic terms* चतुष्पद (सिद्धांताचा). Q. *n.* चतुष्पदसिद्धांत.

Quadripartite (kwod-ri'par-tīt) [L. *quatuor*, four, & *partire*, *partitum*, to divide.] *a.* (*bot.*) *deeply cleft into four parts* चतुर्धाविभक्त.

Quadripennate (kwod-ri-pen'āt) [L. *quatuor*, four, and *penna*, a feather.] *a. having four wings* (said of insects) चार पंखांचा, चौपंखी, चतुःपक्ष्मयुक्त.

Quadriphyllous (kwod-ri-'filus) [L. *quatuor* & Phyllous.] *a.* (*bot.*) *having four leaves* चार पानांचा, चतुष्पर्ण.

Quadrisection (kwod-ri-sek'-shun) [L. *quatuor*, four, and *secare*, to cut.] *n. a division into four equal parts* चार (सारखे) भाग करणें *n*, चतुर्धाकरण *n*.

Quadrisyllab'ic,-al *a.* चार अवयवांचा, चतुरवयवी (शब्द).

Quadrisyllable (kwod'-ri-sila-bl) [L. *quatuor*, four, & *syllaba*, a syllable.] *n. a word made of four syllables* चार अवयवांचा शब्द *m*, चतुरवयवी शब्द *m*.

Quadrivalence (kwodri-va'-lens) *n.* (*chem.*) चतुर्धाशक्ति *f*, चतुर्मूल्यकत्व *n*.

Quadriv'alent *a.* चतुर्धाशक्तिक, चतुर्मूल्यक.

Quadrumana (kwod-rōō'-mā-na) [L. *quatuor*, Sk. चतुर्, four, & *manus*, a hand.] *n. pl.* चतुर्हस्त (सस्तन प्राणी) *m*, माकड, वानर, गोरिला, चिंपाझी, ओऱ्यांगोव्यांग, हे चतुर्हस्त प्राणी आहेत.

Quadruped (kwod'-rōō-ped) [L. *quatuor*, Sk. चतुर्, four, *pedis*, Sk. पद, a foot.] *n.* चतुष्पाद (प्राणी) *m*, चार पायांचा प्राणी. Quad'rupedal *a.* चार पायांचा, चतुष्पाद.

Quadruple (kwod'rōō-pl) [Fr. *quadruple*-L. *quadruplus-quatuor*, Sk. चतुर्, four.] *a. fourfold* चौपट, चतुर्गुण, चौपटीचा, चौपटीबरोबरचा, चौपटीइतका. २ *consisting of four parts* चार भाग असलेला, चतुर्भागात्मक. ३ *involving four parties* चौघांचा, चार पक्षांचा, चौरंगी, चतुरंगी. [Q. ALLIANCE चौरंगी गट *m*, चतुरंगी कट *m*, चोहेरी गट *m*, चोहेरी संघ *m*. Q. RAILWAY चार लाइनींची रेल्वे *f*, चोहेरी लोहमार्ग *m*.] Q. *n.* चौपट *f*. Q. *v. t. to increase fourfold* चौपट करणें -वाढविणें, चौपटीनें मोठा करणें. २ (Railway) चार लाइनी करणें. Q. *v. i. to become four times as many* चौपट होणें. Quad'rupled *pa. t. & pa. p.* Quad'rupling *pr. p.*

Quadruplet (kwo-d'rōō-plet) [L. *quadruplus*, fourfold.] *n.* (*pl.*) *four children at a birth* (एका वेळीं एकाच स्त्रीला झालेलीं) दोन जुळीं *n. pl.* २ *four things working together* चतुष्टय *n*, दोन जोड्या *f. pl.* ३ *a bicycle for four* चार स्वाऱ्यांची बायसिकल *f*.

Quad'ruplex *a.* (*telegraphy*) *fourfold, esp. of a telegraphic system capable of sending four messages, two in each direction over one wire* (एकाच वेळीं एकाच तारेनें दोन संदेश विशिष्ट ठिकाणीं पाठविणारें, व त्या विशिष्ट ठिकाणाहून दोन संदेश परत घेणारें) चतुःसंदेशी (विद्युद्यंत्र), चौतारी (तार=Message.)

Quadruplicate (kwodrū'-pli-kāt) [L. *quadruplus*, fourfold.] *n.* (*pl.*) *four exactly similar copies* चार नकला *f. pl.*, चार प्रती *f. pl.* Q. *a.* चौपट, चौपटीचा, चार वेळ केलेला, चार वेळ (नकल) उतरलेला, &c. Q. *v. t.* चौपट करणें, चौपट वाढविणें. २ *to make in quadruplicate* चारचार नकला काढणें.

Quadruplica'tion *n.* चौपट करणें *n*, चौपटीकरण *n.*

Quad'ruply *adv.* चौपट करून, चौपटीनें, चौपट; as, "Q. recompensed."

Quæsitum (kwē-sī'tum) [L. *quāesitus.*] *pa. p.* of *quaērere*, to seek.] *n.* (*math.*) *something sought or required* साध्य, उपपाद्य. Quæsita *n. pl.*

Quaff (kwaf) [Ety. dub.] *v. t. to drink in large draughts* मोठमोठे घोट घेणें, घुटके घेणें. २ घटाघटा पिऊन खालीं करणें. Q. *v. i. to drink largely* घटाघटा पिणें.

Quag, Same as Quagmire.

Quagmire (kwag'mīr) [Of doubtful origin.] *n.* दलदल *f*, रुतण *f*, रुपण *f*, रेवण *f*, फसण *f.*

Quail (kwāl) [Of doubtful origin.] *v. i.* (of person, or his heart, courage, spirit, or eyes) *to tremble, to fail in spirit* (भीतीनें) कांपणें, थरथरणें, कचरणें, खचणें, मेटें बसणें, अवसान गळणें. Quailed *pa. t.* and *pa. p.* Quailing *pr. p.*

Quail (kwāl) [From the noise the bird makes.] *n.* लावा पक्षी *m*, लावी पक्षीण *f*, लाहूर *n.* लावा, लावरी, गंजी, भुरली ह्या लाव्याच्या जाती आहेत. Q. call, Q. pipe *n.* लाव्याला जाळ्यांत आणण्याचा शब्द *m.*

Quaint (kwānt) [L. *cognitus*, known. ह्या शब्दाचा मूलार्थ शहाणा, हुशार, बुद्धिमान् असा होता.] *a.* (जुन्या तऱ्हेचा पोशाख, चालीरीती, किंवा कारागिरी ह्यांमुळें) चमत्कारिक, विचित्र, विलक्षण, तऱ्हेवाईक, तऱ्हेदार, मौजेचा. Quaint'ness *n.* विचित्रपणा *m*, विलक्षणपणा *m.* Quaint'ly *adv.*

Quake (kwāk) [A. S. *cwacian*, to quake.] *v. i. to tremble* (with cold or fear) कांपणें, कंपायमान होणें, कांपरें भरणें, हुडहुडी भरणें, थरथरणें. २ (चालण्यानें रुतण) हालणें, हादरणें, (भूकंपानें जमीन) हादरणें -कांपणें. Q. *n.* कांपणें *n*, कांपरें *n.* कंप *m*, (जमीन) हादरणें *n.* [EARTH Q. धरणीकंप *m*, भूकंप *m.*]

Quaker (kwā'kėr) *n.* जार्ज फॉक्स ह्यानें काढलेल्या 'सोसायटी ऑफ् फ्रेंडस्' नामक खिस्ती धर्मपंथाचा अनुयायी *m*, क्केकर *m*, क्केकरपंथी मनुष्य *m.*

Quaker buttons *n. pl.* कुचल्याच्या बिया *f. pl.*

Qualifica'tion *n. fitting quality* लायकी *f*, पात्रता *f*, गुण *m*, योग्यता *f*. २ *limitation, restriction* मर्यादा *f*, आळा *m*, आळाबांधा *m*; as, "To use words without any Q." ३ *modification* (दारू वगैरे) कमी तेज करणें *n*. ४ कमीपणा *m*, कमतरता *f*, उणीव *f*; as, "His delight had one *qualification*." ५ *attribution of quality* गुणाभिधान *n*, नांव *n* देणें, विशेषण *n*. देणें, म्हणणें *n*; as, "The Q. of his policy as opportunist is unfair."

Qua'lified *pa. t. & pa. p.* Q. *a. fitted, competent* योग्य, लायक, पात्र, योग्यता *f* -लायकी *f*. असलेला, (*specific.*) परीक्षा झालेला -उतरलेला. [Q. POSTS लायक लोकांकरितां (विशेषतः परीक्षा उतरलेल्या लोकांकरितां राखून) ठेवलेल्या जागा *f. pl.*, परीक्षावाल्यांकरितां जागा.] २ *limited, restricted* मर्यादा घातलेला, मर्यादित केलेला.

Qual'ifier *n*. लायक -पात्र करणारा. २ मर्यादा घालणारा. ३ जोस कमी करणारा. ४ नरम करणारा.

Qualify (kwol'i-fī) [Fr. *qualifier* –L. *qualis*, of what sort, and *facere*, to make.] *v. t. to render capable or suitable* लायक करणें, लायकी *f*. आणणें, योग्य -पात्र करणें, (-आंगीं) योग्यता *f* -गुण *m*-पात्रता *f*. आणणें. [QUALIFYING EXAMINATION लायकीची परीक्षा *f*.] २ *to furnish with legal power* (कायद्याच्या दृष्टीनें) लायकी आणणें, लायक करणें, लायक होणें (*in. con.*). ३ *to limit by modifications* (गुणाची) मर्यादा घालणें, मर्यादित करणें; as "To Q. a statement, a claim, &c." ४ *to reduce the strength of* (-ला) कमी तेज करणें, (-चा) जोर -जोस कमी करणें; as, "To Q. liquors." ५ *to moderate* कमी करणें, नरम करणें; as, "To Q. the fire's extreme rage." ६ *to attribute some quality to, to describe* (-ला गुणावरून) नांव देणें, म्हणणें, (-ला) विशेषण देणें; as, "To Q. a person as a scoundrel." ७ (*grammar*) (-चा) गुण दर्शविणें -दाखवणें; as, "Adjectives Q. nouns." Q. *v. i. to be fit* योग्य होणें, लायक होणें, पसंतीस येणें -उतरणें, पास होणें.

Qual'ifying *pr. p.* मर्यादा घालणारा. २ गुणदर्शक, विशेषणात्मक.

Qualitative, see under Quality.

Quality (kwol'i-ti) [Fr. *quality* –L. *qualitas* –*qualitatis*, quality.] *n. property* (विशेष) गुण *m*, गुणधर्म *m*, स्वभाव *m*. [BAD, EVIL Q. वाईट गुण *m*, दुर्गुण *m*, अवगुण *m*. OF BAD Q. दुर्गुणी, अवगुणी. ESSENTIAL *or* INHERENT Q. आंगचा गुण, मूळचा गुण, मूळस्वभाव *m*. GOOD Q. चांगला गुण, सद्गुण *m*.] २ कसब *n*, करामत *f*, गुण *m*. [TO GIVE A TASTE OF ONE'S Q. स्वतःचें कसब *n*- करामत *f*. दाखविणें.] ३ *sort* प्रकार *m*, तऱ्हा *f*, जात *f*; as, "It is made in three *qualities*." ४ (*vulg.*) *high rank, superior birth* दर्जा *m*, कुलीनता *f*, उच्चकुलोत्पन्नता *f*. [THE Q. बडे लोक *m. pl.*, उच्च दर्जाचे -कुळांतील लोक *m. pl.*] ५ (logic)

गुण *m.* Qual'itative *a.* गुणवाचक, गुणदर्शक. २ (*chem.*) *determining the nature of components* (opposed to quantitative) गुणविशिष्ट, जातिविशिष्ट, गुण (used as *a.*). [Q. ANALYSIS गुणविशिष्ट पृथक्करण *n*, गुणपृथक्करण.] Qual'itatively *adv.* गुणपृथक्करणाच्या रीतीनें, गुणपृथक्करणानें, गुणपृथक्करणाच्या दृष्टीनें.

Qualm (kwäm) [A. S. *cwealm*, death.] *n. a sudden attack of illness* झटका *n*; as, "*Qualms* of heart-sick agony." २ *a sensation of nausea* उमासा *m*, उमळ *f*, ढवळणें, कळमळ *f*, मळमळ *f*. ३ *a prick of conscience* चुटपुट *f*, तळमळ *f*, चुणचुण *f*, रुखरुख *f*, चुरचुर *f*, टोंचणी *f*.

Qualm'ish *a.* उमासा आलेला, कळमळ आलेला, मळमळ सुटलेला.

Qualm'ishly *adv.* झटक्यामुळें, घेरी येऊन. २ उमळून आल्यामुळें, कळमळल्यामुळें.

Quandary (kwon-dā'ri) [Of doubtful origin.] *n. state of difficulty or uncertainty* विवंचना *f*, कोडें *n*, विचार *m*, पंचाईत *f*, पेंच *m*; as, "I am in a Q." [To BE IN A Q. अष्टाक्षरी मंत्र जपणें, पंचाईत पडणें.]

Quannet (kwan'et) *n. a file for zinc plate* जस्ताकरितां कानस *f*. २ फण्या करण्याची कानस *f*.

Quantifica'tion *n.* परिच्छेद *m*, परिच्छेदक्रिया *f*. [Q. OF THE PREDICATE (*logic*) विधेयपरिच्छेद *m.*]

Quantify (kwon'ti-fī) [L. *quantus*, how great, and *facere*, to make.] *v. t.* (*logic*) *to define the application* (of a term, proposition, &c.) *by use of all, some, &c.* (-चा) परिच्छेद *m.* करणें, व्याप्ति *f*. ठरविणें. २ *to determine the quantity of* परिमाण *n.* ठरविणें, संख्या सांगणें -ठरविणें.

Quantitative, See under Quantity.

Quantity (kwon'ti-ti) [Fr. *quantity* –L. *quantitas* –*quantus*, how much –*quam*, how.] *n. the amount of anything* संख्या *f*, परिमाण *n*, परिमिति *f*, प्रमाण *n*, भाग *m.* २ *a large portion* मोठा संग्रह *m*, (मोठा) सांठा *m*, संचय *m*, ढीग *m.* ३ (logic) *the extent of a conception* परिच्छेद *m.* ४ (*gram.*) *the measure of a syllable* मात्रा *f*. ५ (*mus.*) *the relative duration of a tone* मात्रा *f*. ६ (*math.*) संख्या *f*, राशी *f*. [APPROXIMATE Q. आसन्ना राशी. ARBITRARY Q. अविहिता राशी. AUXILIARY Q. उत्तरसाधक राशी. FIGURATIVE Q. क्षेत्रराशी. INFINITE Q. अनंत राशी. NEGATIVE Q. ऋणराशी, ऋण *n*. UNKNOWN Q. अव्यक्त राशी, अव्यक्त.] Quan'titative *a. relating to quantity* परिमाणात्मक, परिमाणवाचक. २ *measurable in quantity* संख्यापरिमेय. ३ (*chem.*) *determining the relative proportions of components* परिमाणविशिष्ट. [Q. ANALYSIS परिमाणविशिष्ट पृथक्करण, परिमाणपृथक्करण.]

Quantiv'alence *n.* (*chem.*) *the combining power of an atom as compared with that of the hydrogen-*

atom संयोजनप्रमाणशक्ति *f*, संयोजनशक्ति *f*, मूल्यकत्व *n*, मूल्य *n*. Quantiv'alent *a*. संयोजनशक्तिसंबंधीं, मूल्यासंबंधीं, मूल्यविषयक.

Quantum (kwon'tum) [L. *quantum*, *quantus*, how great.] *n*. *amount* प्रमाण *n*, भाग *m*, हिस्सा *m*, रतीब *m*. QUAN'TUM SUFF. or Q. S. = *Quantum Sufficit, as much as is sufficient or necessary* जरूर तितका.] Quan'ta *n. pl*.

Quaquaversal (kwā-kwā-vėr'sal) [L. *quaqua*, wheresoever, and *vertere*, to turn.] *a*. (*geol*.) *inclining outward in all directions from a centre* सर्व बाजूंनीं पसरणारा, सर्वत्रगामी.

Quarantine (kwor'an-tēn) [Fr. *quarantaine*- L. *quadraginta*, forty -*quatuor*, four.] *n*. (स्पर्शजन्य रोगांचा फैलाव होऊं नये म्हणून) गांवाबाहेर ठेवण्याची पद्धत *f*, क्वारन्टाइन *n*, बहिष्करण *n*, बहि-स्थापन *n*, क्वारंटी *f*. Q. *v. t*. क्वारंटाइनांत ठेवणें -बसवणें.

Quarrel (kwor'el) [Fr. *querelle*-L. *querela*-*queror*, to complain.] *n*. *a breach of friendship* भांडण *n*, तंटा *m*, वितुष्ट *n*, बिघाड *m*, कलह *m*. [PRIVATE ADJUSTMENT OF A Q. घरसमजूत *f*, आपसांत तोड *f*. To KINDLE A Q. फुणगी *f*. टाकणें, भांडण लावणें.] २ *an angry dispute* भांडण *n*, झोंबट *n*, तंटा *m*, झगडा *m*, कज्जा *m*, बखेडा *m*, झुंज *n*, झटापट *f*, झकमक *f*, कलागत *f*, कलह *m*. [To PICK A Q. WITH, दाटून -खोदून कज्जा *m*. काढणें, भांडण *n*. उकरून काढणें, खाजवून वाधणा *m*. आणणें (*fig*.). To Q. WITH ONE'S BREAD AND BUTTER (आपल्याच हातांनीं) आपल्या अन्नांत माती कालवणें, आपल्या पायांवर धोंड पाडून घेणें. To SET A Q. वीर *m*. भरणें, लावालाव -लावालावी *f*. करणें, घरावर कुतरे चढविणें. To FIGHT ONE'S QUARRELS FOR HIM (निकाल व्हावा म्हणून) दुसऱ्याचीं भांडणें भांडणें.] ३ *a ground or reason of objection* भांडणाचें मूळ *n*, हरकत *f*, भांडणाचें कारण *n* -मुद्दा *m*. Q. *v. i*. *to dispute violently* भांडणें, भांडण करणें. २ *to disagree, to fall out* बिघडणें, बिनसणें, तुटणें, फाटणें. ३ *to contend, to fight* भांडणें, झगडणें, लढणें, झुंझणें, भांडण *n* -झगडा *m*. करणें, चकमक *f* -झकमक *f*. होणें. ४ *to find fault with* (-ला) दोष देणें, दोष ठेवणें, नांव ठेवणें; as, "To Q. with one's lot." Quarr'elled *pa. t*. and *pa. p*.

Quarr'eller *n*. भांडणारा *m*, भांडण करणारा *m*, कज्जेदलाल.

Quarr'elling *pr. p*. Q. *n*. *strife, dissension* भांडण *n*, कज्जा *m*, झगडा *m*, कलह *m*, तंटा *m*.

Quarr'elsome *a*. भांडखोर, भांडण करणारा, भांडरा, कज्जेदलाल, तंटेखोर, कलागतखोर. २ *easily provoked* चिडखोर, चिरड्या.

Quarr'ier, Quarr'y-man *n*. दगडाच्या खाणींत काम करणारा, खाणवाला मजूर *m*.

Quarry (kwor'i) [O. F. *quarriere*-Low L. *quadraria*-L. *quadrus*, square.] *n*. (दगडांची) खाण *f*.

Q. *v. t. to dig from a quarry* खाणींतून (दगड) काढणें. Quarr'ied *pa. t.* and *pa. p.* Quar'rying *pr. p.*

Quarrying machine *n. a rock-drill* खडकांना -दगडांला भोंकें पाडण्याचा सामता *m.*

Quarry (kwor'i) [O. F. *curee, cuiree -cuir*, the skin -L. *corium*, hide.] *n. the object of the chase* शिकार *f*, सावज *n*, पारध *f*, शिकारीचें जनावर *n*. २ *a heap of dead game* शिकार *f*.

Quarr'y-faced *a. rough-faced* खरबरीत तोंडाचा.

Quart (kwärt) [Fr. *quarte*–L. *quartus*, fourth-*quatuor*, Sk. चतुर्, four.] *n. the fourth part of a gallon* सवाशेराचें माप *n*, सवाशेर *m*, क्वार्ट *m*. (ग्यालन = ४ क्वार्ट = १० रत्तल.) २ एका क्वार्टाचें (मापाचें) भांडें *n*, क्वार्ट *n*. ३ एक क्वार्ट बीर दारू *f*; as, "Still takes his Q."

Quartan (kwor'tan) [Fr. *quartaine*–L. *quartanus*, of the fourth.] *a.* चातुर्थिक (ज्वर), दर चार दिवसांनीं येणारा. Q. *n.* चातुर्थिक ज्वर *m*, चार दिवसांनीं येणारा (पाळीचा) ताप *m*.

Quarter (kwor'ter) [Fr. *quartier*–L. *quartus*, Sk. चतुर्थ, fourth.] *n. the fourth part* चौथा हिस्सा *m*, चौथा भाग *m*, चौथा वांटा *m*, चतुर्थांश *m*, पाव *m*, चौत *m*, चौथाई *f*, पावकें *n*. [Q. OF A RUPEE पावली *f*, पावला *m*, चवण्णी *f*. BAD Q. OF AN HOUR, *short, unpleasant experience* थोडा वाईट अनुभव *m*.] २ (धान्याचें) आठ बुशेलांचें माप *n*, क्वार्टर *n*. (b) (वजनी) क्वार्टर *n*. हें माप आपल्याकडील बंगाली चौदा शेरांइतकें असतें. (Abbr. qr.) ३ *a cardinal point* दिशा *f*, दिक् *f*. [IN THE FOUR QUARTERS चारी दिशांला, चौखुंट. REGENT OF A Q. दिक्पाल *m*, लोकपाल *m*. TO CHARM THE QUARTERS दिशा भारणें, दिशा बांधणें, दिग्बंधन करणें, दिशाबंधन करणें.] ४ *direction, district, locality* दिशा *f*, प्रांत *m*, भाग *m*, बाजू *f*, प्रदेश *m*; as, "Flocked in from all *quarters*." ५ (गुरांचा किंवा पक्ष्यांचा) पुठ्ठा *m*. [FORE Q. पुढचा पुठ्ठा. HIND Q. मागचा पुठ्ठा.] ६ *a division of a town* शहराचा भाग *m*, मोहल्ला *m*, वाडा (as, कोळीवाडा) *m*, पुरा (as, मेहुणपुरा) *m*, पेंठ *f*; as, "The Jewish Q." ७ (*pl.*) *a place of lodging for soldiers* (शिपायांकरितां) बराकी *f*, चाळ *f*, लैन *f*. (b) (for students) चाळी *f. pl.*, रहाण्याची जागा *f*. [HEAD QUARTERS मुख्य ठाणें *n*, मुख्य ठिकाण *n*.] ८ *three months* तीन महिने *m. pl.*, वर्षपाद *m*. ९ (*astron.*) *the fourth of a lunar period* चंद्रभगणचतुर्थांश *m*, चंद्रचतुर्थांश. १० *point of time fifteen minutes before or after any hour* पंधरा मिनिटांचा काल *m*, पाव तास *m*; as, "At a Q. to ten." [THE CLOCK HAS GONE THE Q. पावतासाचा ठोका पडला.] ११ *a quarter-mile race* पाव मैलाची शर्यत *f*; as, "He won the Q." (b) *the running distance of a quarter mile* (शर्यतीचा) पाव मैल (अंतर). १२ *mercy extended to a disabled antagonist* जीवदान *n*,

प्राणदान *n*, दया *f*. [To ASK FOR *or* CRY Q. जीवदान मागणें. To GIVE *or* SHOW Q. जीवदान देणें.] १३ (used in *pl.*) बाहुयुद्ध *n*. [To COME TO CLOSE QUARTERS घमरीतुमरीवर -हातघाईवर येणें.] Q. *v. t. to divide into four equal parts* चार (सारखे) भाग करणें-पाडणें. २ *to furnish with quarters or lodgings* (बिऱ्हाडास) जागा देणें, (शिपायांच्या) बराकींची व चाळींची सोय करणें. ३ (of dogs) *to beat the ground for game* (शिकारीसाठीं) रान उठविणें. Q. bell *n*. (घड्याळाची) पाव तासाचे ठोके पडणारी घंटा *f*. Q. binding फक्त पाठीलाच चामडें वापरलेली बांधणी *f*. Q. bound पाठीवरच (कापडी किंवा) चामड्याची बांधणी असलेलें (पुस्तक). Q. day त्रैमासिक दिवस *m*, मार्च २५, जून २४, सपटेंबर २९, आणि डिसेंबर २५ ह्यांना इंग्लंडांत 'क्वार्टर डे' असें म्हणतात. ह्या दिवशीं त्रैमासिक भाडीं, वेतनें वगैरे चुकवतात, व नवीन भाडेचिठ्या वगैरे होतात. Q. deck *n*. (*naut.*) मुख्य डोलकाठीजवळचा केबिनच्या वरताऱ्याचा डेक *m*. Quar'tered *pa. t.* and *pa. p.*

Quar'terly *a*. (दर) तीन महिन्यांनीं होणारा -घडणारा, तीन महिन्यांनीं निघणारा -प्रसिद्ध होणारा, तिमाही, तीन महिन्यांचा, त्रैमासिक. Q. *n*. त्रैमासिक (पुस्तक). Q. *adv*. (दर) तीन महिन्यांनीं, तिमाहीस.

Quartet, Quartette (kwor-tet') [Fr.–It. *quartetto*, Lat. *quartus*, Sk. चतुर्, four.] *n*. चौघांनीं म्हणण्याचें गीत, चतुष्खंडगीत *n*. (b) चौघांनीं वाजवण्याची चीज *f*, चतुष्खंड चीज. २ चतुष्खंड गीत गाणारे चार इसम *m. pl.* (b) चतुष्खंड गत वाजवणारे चार इसम *m*.

Quarto (kwär'tō) [L. *quatuor*, Sk. चतुर्, four, –*quartus*, fourth.] *a*. चौपानी, चौबंदी, चतुष्पत्री. Q. *n*. चौपानी पुस्तक *n*, चतुष्पत्री पुस्तक *n*. Quar'tos *pl.* [Abbr. 4to, 4°].

Quartz (kworts) [Of doubtful origin.] *n. a mineral consisting of pure silica* काचमणी *m*, स्फटिक (?)

N. B. स्फटिक is nowadays translated by *Crystal*, though some of the Marathi writers translate it by *Quartz*. चकमक (Flint) and अकीक (Agate) are some of the varieties of Quartz.

Quash (kwosh) [L. *quassare*, freq. of *quatere*, to shake, to shatter.] *v. t.* (*law*) *to annul* रद्द करणें, रद्दबातल करणें; as, "To Q. the decree." २ मोडून टाकणें; as, "To Q. a rebellion." ३ चेपून -दाबून चुराडा करणें.

Quasi (quā'-sī) [L.] (*prefix*), *seeming, apparent, unusual to some degree* दिसण्यांत, बाह्यतः, जणूं काय; as, "Q. public meeting".

Quassia (quash'-ī a) [From the name of the negro Kwasi who discovered its virtues in 1760.] *n*. क्वाशिआ, क्वाशिआ नांवाची वनौषधि *f*. हिच्या मुळांचा, साळींचा किंवा गिराचा काढा तापावर देतात.

Quaternary (kwa-ter'-na-ri) [L. *quaternarius*, consisting of four.] *a*. चारांचा, चोहोंचा, चार भाग

असणारा; as, "Q. molecules चतुष्परमाणुक." २ चार मूलद्रव्यें मिळून झालेला, चतुर्मूलद्रव्यात्मक. (b) चतुर्मूल्यक. ३ (*math.*) *concerned with the number four* चतुःक्रमिक. ४ (*geol.*) (भूगर्भाच्या) चतुर्थयुगाचा. [TERTIARY = भूगर्भाच्या तृतीय युगाचा.] Q. *n. the number four* चार *m. pl.*, चोहोंचा आंकडा *m.* २ *a set of four things* चतुष्टय *n*, चतुष्क *n*.

Quaternion (kwa-tėr'ni-on) [L. *quaternio.*] *n. a set of four* चतुष्टय *n*, चतुष्क *n*. २ *a word of four syllables* चारअवयवी शब्द *m*, चतुरवयवी शब्द *m*. ३ *a group of four soldiers* चार शिपायांची तुकडी *f*.

Quaver (kwā'vėr) [An imitative word.] *v. i. to shake* कांपणें, हालणें. (b) (specifically) (बोलतांना किंवा गातांना आवाजाचा) कंप होणें, (आवाजाला) कंप सुटणें. Q. *n.* कंप *m*.

Quay (kē) [Of Celtic origin.] *n. a landing place or a wharf for loading and unloading of vessels* धक्का *m*, घांट *m*. Quay'age *n.* धक्काभाडें *n*.

Quean (kwēn) [See Queen.] *n. a saucy girl* चटोर पोरगी *f*. २ *a woman of worthless character* छिनाल *f*, कसबीण *f*.

Queasiness, see under Queasy.

Queasy (kwēzi) [Of doubtful origin.] *a.* (of food) *causing nausea* ओकारी आणणारा, वांती करणारा, वांतिकारक. २ (of person) *easily upset* चिडखोर, एकदम डोकें फिरवणारा. ३ (of a person's stomach) अन्न (आंत) ठरूं न देणारा, क्षुब्ध, हलक्या आंतड्यांचा, अन्न न पचणारा, अशक्त. ४ (of conscience) *over-scrupulous* शंकेखोर, (फाजील) चिकित्सक, फाजील पापभीरु. Queas'iness *n.* ओकारी आणण्याचा धर्म *m*, वांतिकारकता *f*. २ चिडखोरपणा *m*. ३ (कोठ्याची) अशक्तता *f*, अशक्तपणा *m*. ४ शंकेखोरपणा *m*, पापभीरुता *f*.

Queen *v. t. to make* (a woman) *queen* राणी करणें. Q. *v. i. to play the queen* राणीची भूमिका घेणें, राणीचा पार्ट करणें, राणीचें सोंग घेणें.

Queen (kwēn) [A. S. *cwēn*, a queen.] *n. the wife of a king* राणी *f*, राज्ञी *f*, राजपत्नी *f*. [APARTMENTS OF A Q. राणिवसा *m*. Q. INAUGURATED AND CROWNED पट्टराणी *f*, (पट्टाभिषिक्त) महिषी *f*.] २ *a female sovereign* (राज्यकर्त्री) राणी *f*, महिषी *f*. ३ (पशूंच्या किंवा पक्ष्याच्या जातींची) श्रेष्ठ मादी *f*, राणी *f*; as, "Q. bee, Q. ant, &c." [Q. BEE राणीमाशी *f*.] ४ *an adored female i. e. the Virgin Mary* कुमारी मेरी *f*. ५ *a person's sweet-heart, or wife, or mistress* (a) प्रेमपात्र *n*. (b) बायको *f*, भार्या *f*. (c) covertly पात्र *n*. ६ *a majestic woman* ऐश्वर्यवान् स्त्री *f*, राणी. ७ *a mock-sovereign* (मेच्या सणाच्या खेळांतील वगैरे) राणी *f*. ८ *a person, country, &c. regarded as ruling over some sphere* राणी (*fig.*) *f*. [Q. OF THE ADRIATIC व्हेनिस, आड्रिआटिक समुद्राची राणी. Q. OF THE SEAS ग्रेटब्रिटन, समुद्राची राणी.] ९ (card-playing)

राणी *f*. १० (chess) वजीर. Q.-consort *n*. (राज्यकर्त्या) राजाची बायको *f*, राणी *f*. Q.'s counsel *n*. राणीचा सनदी वकील *f*. Queen'dom *n*. राणीचें राज्य *n*. Q. dowager *n*. माजी राजाची बायको *f*- पत्नी *f*. Q.'s English *n*. शुद्ध इंग्रजी *n*. Q.'s evidence *n*. माफीचा साक्षीदार *m*, संकेतसाक्षीदार *m*. Q.-hood *n*. राणीपणा *m*. Q. -like *a*. राणीला शोभणारा, राणीला साजेसा. Q.'s metal *n*. कांसें *n*. Q.-mother *n*. राजमाता *f*. २ मूल किंवा मुलें असणारी राणी, -मूल झालेली राणी *f*. QUEEN OF HEAVEN (VIRGIN MARY) येशू ख्रिस्ताची आई *f*, कुमारी मेरी. Q. post *n*. बाजूचा खांब (कैंचीचा). Q. reg'ent *n*. प्रतिनिधीचा अधिकार असलेली राणी *f*, दुसऱ्यासाठीं राज्य करणारी राणी *f*, प्रतिनिधि राणी. Q.'s weather *n*. *sun-shine* सूर्यप्रकाश *m*. Q.-regnant *a*. राज्य करणारी राणी *f*.

Queen'ly *a*. राणीला साजेसा -शोभेसा. २ भव्य, गंभीर.

Queer (kwēr) [Low Ger. *queer*, across.] *a. odd, singular* विलक्षण, चमत्कारिक, तऱ्हेवाईक; as, "A Q. look." २ *having a sensation of coming sickness* चैन नसलेला, कसाचसा, प्रकृति बरी नसलेला; as, "I feel Q. to-day." Q. *v. t. to spoil* बिघडवणें, नासणें. [To Q. THE PITCH FOR ONE (गुप्त खटपटी करून) एखाद्याचें कार्य बिघडवणें, यश येऊं न देणें.] Queer'ish *a*. चमत्कारिक, तऱ्हेवाईक. Queer'ly तऱ्हेवाईकपणानें. Queer'ness *n*. तऱ्हेवाईकपणा *m*, विचित्रपणा *m*.

Quell (kwel) [A. S. *cwellan*, to kill.] *v. t. to crush, to subdue* (fear, opposition, riot, &c.) मोडणें, मोडून टाकणें, नाहींसा करणें. २ *to allay, to quiet* शांत करणें, शांति करणें *g. of o.*, शमन *n* -उपशमन *n*. करणें *g. of o.*; as, "To Q. the tumult of the soul." ३ चेपून टाकणें, चिरडणें. Quell'er *n*.

Quench (kwensh) [A. S. *cwencan*, to quench.] *v. t. to put out, to extinguish* विझविणें, घालविणें. (b) (a candle, a lamp, &c.) मालविणें, निरोप देणें, पदर देणें, शेव देणें. २ *to allay* (thirst, &c.) भागविणें, मोडणें, शांत करणें, शमविणें. ३ (tempering) *to place suddenly in water* (पाण्यांत किंवा तेलांत टाकून) थंड करणें; as, "To Q. heated steel." Quench'ed *pa. t.* Q. *pa. p.* Quench'ing *pr. p.* Quench'less *a*. न शमण्यासारखी (तहान), न मोडण्यासारखा, न भागण्यासारखा. २ न विझवतां येण्यासारखा.

Querist (kwē'rist) [See Inquiry.] *n. one who inquires or asks questions* पृच्छक *m*, शास्त्रीय प्रश्न विचारणारा *m*, गहन प्रश्न विचारणारा *m*.

Quern (kwern) [A. S. *cwyrn*, a quern.] *n. a stone hand-mill* जातें *n*, घिरट *m*, घरट *m*. [Q. STONE जात्याचें पेड *n*.]

Querulous (kwer'ū-lus) [L. *quære*, imperative of *quærere*, *quæsitum*, to inquire.] *a. habitually complaining* रड्या, रडगाण्या, रडका, पिरपिरा, कुरकुऱ्या. २ *discontented* नाराज, नाखुष, असंतुष्ट. ३ *quarrel-*

some भांडखोर, भांडरा. Quer'ulousness *n.* चिरचिऱ्या स्वभाव *m*, पिरपीर *f*, रडकेपणा *m*.

Query (kwē'ri) [L. *quære*, imperative of *quærere*, to inquire.] *n.* (शास्त्रीय किंवा गहन) प्रश्न *m*, (आक्षेपरूपी) प्रश्न *m*, पृच्छा *f*, आक्षेप *m*. २ *an inquiry* चौकशी *f*, तपास *m*, वास्तपुस्त *f*. ३ *the sign of interrogation* प्रश्नचिन्ह *n*. Q. *v. t. to question* प्रश्न *m* -पृच्छा *f*. करणें, आक्षेप *m*. घेणें -काढणें. २ (प्रश्न विचारून) तपास करणें, तलास करणें, चौकशी करणें. ३ *to mark with a query* प्रश्नचिन्ह करणें, शंकाचिन्ह करणें. Queries *n. pl.*

Quest (kwest) [L. *quæsita*, a thing sought -*quærere*, to seek.] *n. search, pursuit* शोध *m*, तलास *m*, सुगावा *m*, तपास *m*. (b) शोधाचा विषय *m*, शोधविषय *m*. [IN Q. OF (-च्या) शोधार्थ, शोधांत.] २ *a searching party* शोधार्थ निघालेली मंडळी *f* -तुकडी *f*. ३ (now usually *inquest*) करोनरनें केलेली चौकशी *f*, तपास *m*, मयतकैयास *m*. Q. *v. i. to go in search of* शोधाकरितां -शोधार्थ जाणें, भटकणें, माग काढीत जाणें, शोध *m* -तपास *m*. करीत फिरणें. २ *to give tongue* (as a dog after game) (शिकार सांपडली म्हणजे) भोंकणें.

Question (kwest'yun) [Fr. *question*; L. *quærere, quæsitum*, to seek.] *n.* प्रश्न *m*, सवाल *m*. [INDIRECT *or* OBLIQUE Q. गौण (वाक्यरूपी) प्रश्न *m*. LEADING Q. सूचक प्रश्न *m*. RHETORICAL Q. वक्तृत्वाचा (छाप पाडण्याकरितां) प्रश्न *m*. Q. OF FACT (AS OPPO. TO Q. OF LAW कायद्याचा प्रश्न) पुराव्याचा प्रश्न *m*. Q.- MARK, Q.- STOP प्रश्नचिन्ह. TO BEG THE QUESTION अनुमान गृहीत धरणें.] २ *matter or concern depending on the conditions of* प्रश्न *m*, बाब *f*, विषय *m*; as, "Success is merely a Q. of time." ३ *the subject being discussed or for discussion* (वादाचा) प्रश्न, वादविषय *m*. [THE PERSON IN Q. उल्लिखित मनुष्य. TO COME INTO Q. चर्चेचा विषय होणें, महत्वाचा प्रश्न होणें. THAT IS NOT THE Q. तो प्रश्न नाहीं, तो वादाचा मुद्दा नाहीं, तें अप्रस्तुत आहे. THE Q. IS प्रश्न हा आहे.] ४ प्रश्न *m*, संशय *m*, शंका *f*; as, "Allowed it without a *question*." [To CALL IN Q. शंका घेणें, प्रश्न करणें. TO MAKE NO Q. OF शंका न घेणें, आक्षेप न घेणें. OUT OF Q. निःसंशय, खात्रीनें. OUT OF THE Q. अशक्य.] Q. *v. t. to ask questions of* (-ला) प्रश्न *m*. करणें, सवाल *m*. करणें, विचारणें. २ *to regard as doubtful* (-च्या विषयीं) प्रश्न करणें, संशय घेणें, संशय येणें, गैरविश्वास होणें; as, "To Q. the honesty, accuracy, &c. of." Q. *v. i. to ask questions* प्रश्न विचारणें; as, "He that *questioneth* much shall learn much." Ques'tionable *a. doubtful, suspicious* संशय येण्यासारखा, संशय घेण्यासारखा, संशय वाटण्याजोगा, शंकनीय. Ques'tioned *pa. t. & pa. p.* Ques'tioner *n.* प्रश्न करणारा, प्रश्न विचारणारा *m*, शंका घेणारा. Ques'tioning *pr. p.* Q. *v. n.* प्रश्न *m*, सवाल *m*, विचारपूस *f*.

Questionable, Questioner, See under Quest'ion.

Queue (kū) [Fr. *queue*–L. *cauda*, a tail.] *n. a pigtail* (वेणीसारखी वळलेली) शेंडी *f*, शेंडीची वेणी *f*. २ (नाटकगृहांत प्रवेश होण्यासाठीं येण्याच्या) अनुक्रमानें उभी राहिलेली मंडळी *f*, मंडळीची रांग *f*, लोकांची रांग *f*. (b) गाड्यांची रांग *f*. ३ व्हायोलिनचें पुच्छ *n*.

Quibble (kwi-b'l) [Frequentative of Quip.] *n*. लपंडाव *m*, वाक्छल *m*, आडफांटा *m*, टाळाटाळ *f*, लपेट *f*, आढेवेढे *m. pl*. २ *a trifling distinction* कीस *m*. ३ (शब्दांवर) कोटी *f*. Q. *v. i. to evade a question by a play upon words* लपंडाव करणें, फांटे फोडणें, कोट्या करून टाळणें, पर्याय सांगणें. २ *to argue over trifling points* (क्षुल्लक मुद्यांचा) कीस काढणें.

Quick (kwik) [A. S. *cwic*.] *a*. (*obs*.) जीवंत, सजीव. २ *speedy, swift* चपळ, जलद, जलदीचा, जलदीनें केलेला, त्वरेचा, त्वरित, शीघ्र, सत्वर. ३ *nimble, active* चपळ, चलाख. ४ *sharp* चपळ, चुणचुणीत, हुशार; as, "A Q. child." ५ *sensitive* चिडणारा, चिडखोर; as, "A Q. temper." ६ (*Shak.*) *pregnant* गरोदर, गर्भार. [Q. WITH CHILD गरोदर, गर्भार.] Q. -answered *a*. हजरजबाबी, ताबडतोब उत्तर देणारा. Q. -change *a*. पोशाख चटकन बदलणारा (नट). Q. -lime *n*. (भाजलेले) चुनखडे *m. pl*., चुनकळी *f*. Q. -sand *n*. पुळण *f*, रेवण *f*, रुतण *f*. Q. -scented *a*. तीक्ष्ण घ्राणेंद्रिय असणारा. Q.-sighted *a*. दूरचें लौकर दिसणारा. Q. -silver *n*. पारा *m*, पारद *m*. [CALCINING *of* Q. पाऱ्याचें भस्म करणें, मूर्च्छन *n* ??] Q. -silver *v. t*. पारा लावणें, पाऱ्याचा उपयोग करणें.

Quick *adv. without delay, soon* लौकर, जलदी, त्वरित, सत्वर, शीघ्र, वेगानें, वेगें.

Quick *n. the sensitive parts* मर्म *n*, मर्मस्थान *n*, जिव्हाळी *f*, वर्म *n*, वर्मस्थान *n*; as, "To cut a finger nail to the Q." [TO CUT TO THE Q. जिव्हाळीं लागणें.]

Quick'en *v. t. to make alive, to revive* जिता करणें, जीवंत-सजीव करणें, चैतन्य *n*. घालणें-देणें. २ *to cheer, to excite* उत्तेजन *n*. देणें, उत्तेजित करणें. ३ *to hasten* (-ची) त्वरा *f*. करणें, जलदी *f*. करणें; as, "To Q. one's departure." Q. *v. i. to become alive* जीवंत होणें, सजीव होणें. २ *to move with activity* शीघ्र गतीनें चालणें, जलद वाहणें; as, "His pulse *quickened*." ३ (of woman or embryo) *to reach the quick stage in pregnancy* गर्भ फिरणें, गर्भ हालणें, गर्भ फिरूं लागणें. Quick'ened *pa. t*. and *pa. p*. Quick'ening *n*. गर्भ फिरणें *n*, गर्भ हालणें *n*, गर्भस्पंद *m*, गर्भचलनबोध *m*. हा गर्भधारणेपासून पांचव्या महिन्यांत होतो. २ चपळाई *f*, जलदी *f*. ३ सजीवीकरण *n*, सजीव करणें *n*.

Quick'ly *adv*. त्वरित, शीघ्र, वेगानें, etc.

Quick'ness *n*. चपलता *f*. २ तीक्ष्णता *f*, तीक्ष्णबुद्धि *f*. ३ *speed* वेग *m*, जोर *m*.

Quid (kwid) [A corruption of Cud.] *n*. तंबाखूची वडी *f*, तंबाखूची गोळी *f*.

Quiddity (kwid'i-ti) [Low L. *quidditas*, –L. *quid*, what.] *n. the essence of anything, what makes a thing what it is* तत्त्व *n*, पदार्थत्व *n*. २ *a trifling nicety, a quibble* शब्दच्छल *m*, कोटी *f*.

Quies'cence *n*. स्थिरता *f*, निश्चलता *f*. २ सुप्तावस्था *f*. ३ अनुच्चारितता *f*.

Quies'cency *n. rest of mind* शम *m*, शांति *f*, मनःशांति *f*.

Quiescent (kwi-es'ent) [L. *quiescens* –*quiescere*, to rest.] *a. quiet, resting, still* स्थिर, निश्चल, अचल. २ *not excited, dormant* सुप्त, अजागृत; as, "In times of national security, the feeling of patriotism is so Q. that it seems hardly to exist." ३ (*gram.*) *not sounded* लुप्तोच्चार, अनुच्चारित.

Quiet (kwi'et) [L. *quietus* -*quiscere*, to rest.] *a. at rest, not moving* शांत, स्थिर, निश्चल, अचल, अक्षुब्ध, निवांत. २ *silent* शांत, गप्प, स्तब्ध; as, "Will you keep Q." ३ *peaceable, gentle* शांत, शांतवृत्तीचा, साळढाळ, गरीब, निरुपद्रवी; as, "I will sit as Q. as a lamb." ४ (of colour, dress, &c.) *not showy* डोळयांना त्रास न देणारा, साधा, बिनभपक्याचा, थंड असा. ५ *private, disguised* गुप्त, अव्यक्त, मनांतल्या मनांतला; as, "A Q. resentment." ६ *unmolested, undisturbed* शांत, स्वस्थ, निर्वेध, निर्विघ्न, निरुपद्रव, अप्रतिबंध.

Qui'et *n. undisturbed political condition* (सार्वजनिक) शांतता *f*, अक्षुब्धता *f*. २ *silence, stillness* शांतता *f*, निःशब्दता *f*. ३ स्थिरता *f*, निश्चलता *f*. ४ *rest, peace of mind* शांति *f*, शांतता *f*, स्वस्थता *f*, स्वस्थपणा *m*. ५ *unruffled deportment* शांतता *f*, शांतवृत्ति *f*, शांत वर्तन *n*. [In Q. शांतपणें, स्तब्धपणें, गुपचुपपणें, गुप्तपणें.] Q. *v. t. to calm or pacify* शांत करणें, समजूत *f*-शांति *f*. करणें, शांतवन *n*. करणें. Q. *v. i.* शांत होणें.

Qui'etism *n. mental tranquillity* शांति *f*, शम *m*. २ (*philos.*) (ख्रिस्ती लोकांतील) शांतिपंथ *m*.

Qui'etist *n*. क्वाएटिस्ट (धर्मपंथाचा मनुष्य) *m*.

Qui'etly *adv*. स्वस्थपणें, शांतपणें, निवांतपणें, गुपचुप, गुपचुपपणें. २ *not hurriedly* संथपणानें, सावकाशीनें, आस्ते, सावकाश, धिमा *decl.*, थंडपणानें.

Qui'etness, Qui'etude *n. rest* स्थिरता *f*, निश्चलता *f*. २ *stillness* निवांतपणा *m*, अक्षुब्धता *f*. ३ *silence* शांतता *f*, स्तब्धता *f*, गपचूप *n*. ४ *gentleness* शांतवृत्ति *f*, सालसपणा *m*. ५ *freedom from molestation* शांतता *f*, स्वस्थता *f*, निर्विघ्नता *f*.

Quietus (kwī-ē'-tus) [L. *quietus*, quiet.] *n. release from life, death* सुटका *f*, विश्रांति *f*, मरण *n*, मृत्यु *m*. २ (R) (कर्जाची) मुक्तता *f*. ३ (शेवटचा) सोक्षमोक्ष *m*, निकाल *m*.

Quill (kwil) [Of doubtful origin.] *n*. (लिहिण्याचें) 'क्विल' पेन *n*, क्विल *n*. २ लेखणी *f*. ३ *the prickle of a porcupine* साळशिंदर *n*. ४ *the reed on which the*

thread is wound चाती *f*, कांडी *f*, बाबीन *f*. ५ (*mus.*) *the instrument for striking the strings* पीस *n*. Q. *v. t. to plait with small ridges like quills* किलसारखी किनारी काढणें. २ *to wind on a quill* चात्या भरणें. Quilled *pa. t.* and *pa. p.* Quill-driver *n. a clerk* (in contempt) खरडेघांश्या *m*.

Quillet (kwil'et) [Of doubtful origin.] *n. quibble* शब्दच्छल *m*, श्लेष *m*, शुष्क भेद *m*, शुष्क फरक *m*; as, "Nice, sharp *quillets* of the law."

Quilt (kwilt) [O. F. *cuilte* –L. *culcita*, a cushion.] *n*. रजई *f*, लेप *m*, दुलई *f*, (*vulgar*) गोधडी *f*, वाकळ *f*, कंथा *f*. Q. *v. t.* रू *m*. भरणें, रू भरून शिवणें, रूदार करणें. २ *to sew up* (coins, letters, &c.) *between the two layers of a garment*, &c. (नाणीं, पत्रें वगैरे एके ठिकाणीं गोळा होऊं नये म्हणून) गोधडीसारखें आडवें उभें शिवणें. ३ *to compile* (literary work) *out of extracts or borrowed ideas* उष्ट्या कल्पना घेऊन रचणें, उतारे घेऊन (ग्रंथ) रचणें, गोधडी करणें. Quil'ted *pa. t.* Q. *a.* रू भरलेला, रूदार, रुवाचा. Quil'ter *n*. रुवाचे कपडे तयार करणारा *m*, रूदार कपडे तयार करणारा *m*. Quil'ting *pr. p.* Q. *n*. रजया भरणें, रजया तयार करणें. २ *the material for a quilt* रजयांना लागणारें सामान *n*.

Quinary (kwī'nar-i) [L. *quinarius* -*quinque*, five.] *a. consisting of five things* पांचांचा, पांचापांचांचा, पांच वस्तु असलेला. २ *of the number five* पंचक्रमिक.

Qui'nate *a.* (*bot.*) पंचदल.

Quincentenary (kwin-sen'te-na-ri) [L. *quinque*, five, and *centum*, Sk. शतं, hundred.] *a. relating to five hundred years* पांचशें वर्षांचा, पंचशताब्दिक, पंचशत-सांवत्सरिक. Q. *n*. पांचशें वर्षांचा उत्सव *m*, पंचशताब्दिक उत्सव *m*, पंचशतसांवत्सरिक उत्सव *m*.

Qui'ncunx (kwi'n-kunks) [L. *quinque*, five, and *uncia*, ounce.] *n*. (फांशांवर किंवा पत्त्यांवर टिंबें असतात त्याप्रमाणें) चार कोपऱ्यांला चार व मध्यें एक अशी पांच पदार्थांची मांडणी *f*.

Quinde'cagon *n*. (*geom.*) पंचदशकोन *m*.

Quinine (kwin'īn) [Fr. *quinine* -Peruvian *kina*, bark.] *n*. क्विनाईन *n*, कोयनेल *n*. हें सिंकोनापासून बनतें व हें हिंवतापावर औषध आहे.

Quinquagenarian (kwin-kwā-je-nā-r'i-an) [L. *quinquagenarius*, *quinquaginta*, fifty.] *a. fifty years old* पन्नास वर्षांचा. Q. *n*. पन्नास वर्षांचा मनुष्य *m*. Quinquage'nary *a*. पन्नासाव्या वाढदिवसाचा. Q. *n*. पन्नासावा वाढदिवस *m*.

Quinquagesima (kwin-kwa-jes'i-ma) [L. *quinquaginta*, fifty–*quinque*, five.] *n. a period of fifty days* पन्नास दिवसांचा काल *m*, पन्नास दिवस *m. pl.* Q. *a*. पन्नासावा.

Quinquangular (kwin-kwang'gū-lar) [L. *quinque*, five, and angular.] *a*. पंचकोनी, पांच कोनांचा.

Quinquen'nial *n*. पांच पांच वर्षांनीं होणारी गोष्ट *f*. Q.

a. occurring once in five years पांच वर्षांनीं एकदां होणारा, पंचवार्षिक, पंचाब्दिक. [काल *m.*

Quinquen'nium *n. a five-year period* पांच वर्षांचा

Quinquivalence (kwin-kwiv'a-lens) [L. *quinque*, Sk. पंच, five, and valence.] *n.* पंचशक्ति *f*, पंचमूल्य *n.* Quinquiv'alent *a.* पंचमूल्यक, पंचशक्तिक.

Quinsy (kwin'zi) [Fr. –L. –Gr. *kunanke*, a dog's collar (pressing on the throat.).] *n.* तुंडिकेरिका *f* (आयुर्वेद), गळसुटें *n*, घशांतील गांठीचा तीव्र दाह *m.*

Quintessence (kwin-tes'-ens) [Fr.-L. *quinta essentia*, fifth essence, applied to ether, which was supposed to be purer than *fire*, the highest of the four ancient essences.] *n. the most essential part of anything* सार *n*, सत्त्व *n*, तत्त्व *n*, कस *m.*

Quin'tic *a.* (*math.*) पंचघातात्मक.

Quintile (kwin'til) [L. *quintus*, the fifth.] *n. the aspect of planets distant from each other, the fifth part of the zodiac* (72°) द्विसप्ततिभागान्तर *n*, बहात्तर अंशांची दृष्टि, वर्तुलपंचमदृष्टि.

Quintuple (kwin'tū-pl) [Fr. *quintuple* –L. *quintuplex– quintus*, fifth, and *plicare*, to fold.] *a. fivefold* पांचपट, पंचगुण. Q. *v. t.* पांचपट करणें.

Quin'tuplet *n. a set of five things* पंचक *n*, पंचकडी *f.*

Quintu'plicate *a.* पांचपट, पांच घड्यांचा, पांच नकलांचा, पंचगुण. Q. *v. t.* पांचपट करणें, पांच घड्या -पांच नकला -पंचगुण करणें.

Quip (kwip) [L. *quippe*, forsooth.] *n. a quick retort* झोंबण्यासारखी थट्टा *f*, टोमणा *m*, टोला *m.* २ चुटका *m.* Q. *v. t.* टोमणे मारणें, टोमणे देणें.

Quire (kwīr) [L. *quatuor*, four.] *n. a collection of twenty-four sheets* दस्ता *m*, चौवीस ताव *m. pl.* [A BUNDLE OF TEN Q.s अर्धे रीम *n*, गड्डी *f.*]

Quirk (kwerk) [Of doubtful origin.] *n. sudden turn, a shift* बोलण्यांत फिरणें *n.* २ *an artful evasion* (in speech) बोलण्याची -भाषणाची लपेट *f*, बोलण्यांतील छक्केपंजे *m. pl.*, आढेवेढे; as, "The *quirks* of a pettifogger." ३ *a taunt, a retort* टोमणा *m*, टोला *m*; as, "Some odd *quirks* and remnants of wit." ४ *a twist or flourish in drawing or writing* फाटा *m.* Quirk'y *a. tricky* डावपेंच लढविणारा, (बोलण्यांत) उडवाउडव करणारा; "A Q. lawyer."

Quit (kwit) [O. F. *quitter*-Low L. *quietare*, to pay –L. *quietare*, to make quiet –*quietus*, quiet.] *v. t. to pay, to requite* देणें, परत देणें, (उसनवार वगैरे) परत करणें, फेडणें, फेड करणें; as, "To Q. love with hate." २ *to release from accusation, to acquit* दोषमुक्त करणें, सोडून देणें, आरोप काढून घेणें, मुक्त करणें; as, "God will relent, and *quit* thee all his debt." ३ *to depart from* सोडणें, सोडून जाणें, सोडून देणें, टाकणें, निघून जाणें; as, "To Q. work; To Q. the place; To give notice to Q." [To Q. COST, *to pay expenses* खर्च देणें. To Q. ONE'S-SELF, *to behave* वागणें, वर्तन करणें. To Q. SCORES, *to balance accounts*

छिशोबाचा ताळा काढणें. NOTICE TO Q. (भाडेकरी यास दिलेली) घर खालीं करण्याची नोटीस *f*.]

Quit-claim *n. a deed of release* वारसा सोडल्याचा लेख *m*, सोडचिट्ठी *f*. Q.-claim *v. t. to relinquish claim or title to* हक्क -वारसा *m*. सोडणें.

Quite (kwīt) [From the root of Quiet.] *adv. completely, wholly, entirely* अगदीं, केवळ, सर्वस्वीं, निखालस, पूर्णपणें, सर्व बाजूंनीं पाहतां, सर्व बाजूंनीं विचार करतां. [Q. SO अगदीं असेंच, आपण म्हणतां तसेंच. Q. THE THING अगदीं हेंच.]

Quit-rent *n. a rent by which the tenants are discharged from all other services* घाऊक धारा *m*, घाऊक मक्ता *m*, उक्ता धारा *m*.

Quit'tance *n. release* (from debt or obligation) ऋणमुक्तता *f*, कर्जमुक्तता *f*. २ *a recompense* भरपाई *f*, फेड *f*, पोंच *f*.

Quittor (kwi'tėr) [Of doubtful origin.] *n*. घोड्याच्या खुराचा (तळाशीं होणारा व पुवानें भरलेला) नाडीव्रण *m*.

Quiver (kwiv'ėr) [O. F. *quivre*, quiver.] *n. a case for arrows* भाता *m*, तूणीर *m*. [To HAVE AN ARROW, SHAFT, ETC. LEFT IN ONE'S Q., *not to be resourceless* एक बाण शिल्लक राहणें, साधनसामग्री थोडीशी तरी (शिल्लक) असणें. A Q. FULL OF CHILDREN, *a large family* पुष्कळ पोरांचें कुटुंब *n*.]

Quiver (kwiv'ėr) [A. S. *cwifer*, seen in *adv. cwiferlice*, eagerly.] *v. i. to tremble, to shiver* कांपणें, कंप सुटणें, हुडहुडणें, शिरशिरणें, शिरशिरी येणें, लटलटणें, लटलट करणें, लुकलुक होणें. २ (*skin*) फुरफुरणें, स्फुरणें, लवणें. ३ (*hand or foot*) हुळहुळणें, वळवळणें. Q. *v. t.* (पंख) फडफडावणें, फडफड करणें. Quiv'er *n*. कांपणें *n*, हुडहुडी *f*. २ स्फुरण *n*, फुरफुरणें *n*.

Quixotic (kwiks-ot'ik) [From Don Quixote.] *a. pursuing lofty but impracticable ideals* वेडापीर, अशक्य कल्पनांच्या मागें लागणारा, अशक्योच्चध्येयानुगामी. Quixot'ics *n. pl*. अशक्य कल्पना *f. pl*.

Quiz (kwiz) [Daly, manager of the Dublin theatre, laid a wager that he would introduce into the English language within twenty-four hours a new word of no meaning. Accordingly, on every wall, were chalked up the four letters, (q, u, i, z.) and all Dublin was inquiring what they meant. The wager was won, and the word remains current in the English language.] *n. a riddle* कोडें *n*, कूटप्रश्न *m*. २ *one who banters or chaffs another* थट्टा करणारा *m*, मस्करी करणारा *m*. ३ *an odd fellow* विक्षिप्त मनुष्य *m*. Q. *v. t. to puzzle* कोडें *n* घालणें, कूटप्रश्न *m*. घालणें. २ *to make sport of* (-ची) थट्टा *f* -मस्करी *f*. करणें. Q. *v. i. to practise derisive joking* उपहास *m*. करणें, निंदा *f*. करणें. Quizz'ed *pa. t. & pa. p*. Quiz'zer *n*. टवाळी करणारा, टवाळखोर, कुचेष्टेखोर *m*. Quiz'zical *a*. (दुसऱ्याची) थट्टा *f* -टवाळी *f*. करणारा, विनोदी, कुचेष्टा करणारा. Quiz'zing *pr. p*. Q. *n. raillery* निंदा *f*, टवाळकी *f*.

Quoin (koin) [See *coin.*] *n.* (*arch.*) *a wedge used to support and steady a stone* खिटी *f*, पाचर *f*, *n*, कोंपऱ्याचा (वडींव) दगड *m.* Q. *v. t. to secure with a quoin* (पाचर मारून) घट्ट बसविणें.

Quoit (koit) [Ety. dub.] *n. a heavy, flat, metal ring for throwing at a fixed point on the ground* बांगडी *f.* २ (*pl.*) *the game played with such rings* बांगडीचा खेळ *m.*

Quondam (kwon'-dam) [L. *quondam*, formerly.] *a. former* पहिला, पूर्वीचा.

Quorum (kwō'rum) [L. *quorum*, of whom.] *n.* (काम चालविण्यापुरती) कमींतकमी संख्या *f*, कामचलाऊ संख्या *f*, अवरसंख्या *f*, कोरम. Quo'rums *n. pl.*

Quota (kwō'ta) [L. *quotus*, of what number? – *quot*, how many?] *n. the part or share assigned to each* वांटा *m*, वांटणी *f*, वर्गणी *f*, हिस्सा *m.* Quo'tas *n. pl.*

Quota'tion *n. the act of quoting* अवतरण घेणें *n*, उतारा घेणें *n.* २ *the passage quoted* अवतरण *n*, अवतरणवाक्य *n*, उतारा *m.* [Q. MARK अवतरणचिन्ह *n.*] ३ (*pl.*) *the current price* बाजारभाव *m*, सुचविलेली किंमत *f*, चालू भाव *m*, चालू दर *m.* ४ (*printing*) बृहत्पूरक.

Quote (kwōt) [Fr.–L. *quot*, how many?] *v. t. to repeat the words of another* (दुसऱ्याच्या वाक्याचा किंवा लेखाचा) शब्दशः उतारा *m.* घेणें, अवतरण *n.* घेणें, (दुसऱ्याचें)वाक्य *n* -लेख *m.* घेणें. २ *to mention as an authority* (प्रमाण म्हणून) उतारा देणें, (आधार म्हणून) उतारा देणें. ३ *to enclose within quotation marks* अवतरणचिन्हांत देणें, अवतरणचिन्ह *n.* घालणें. ४ *to name the current price of* बाजारभाव सांगणें -देणें.

N. B.—We use the term *Cite* when the mind dwells primarily upon the matter imported; *Quote*, when we think of the precise words. To cite Shakespeare as an authority does not imply so exact a reproduction of his words as the term *Quote*, for we may cite roughly, but we are bound to quote exactly.

Quoth (kwōth) [A. S. *cwethan*, *pa. t. cwæth*, to say.] *v. t. say, says, said* म्हणतो, म्हणाला, बोलला. Quoth याचा उपयोग प्रथम व तृतीय पुरुषीं वर्तमान व भूतकाळींच करितात. याचा कर्ता नेहमीं क्रियापदानंतर येतो.

Quoth'a *interj. indeed* खरोखर, निःसंशय, खरें कीं काय!

Quotidian (kwō-tid'i-an) [Fr-L. *quotidianus*, daily.] *a.* रोजच्या पाळीचा, रोजचा, दररोजचा, प्रतिदिवशीं येणारा (ताप), दैनिक. २ *commonplace, trivial* दररोज घडणारा, दररोज होणारा, नेहेमीं घडणारा, सामान्य. Q. *n. a kind of ague that returns daily* दररोज येणारा हिंवताप *m*, दैनिक हिंवताप *m.*

Quotient (kwō'-shent) [Fr. –L. *quoties*, how often, how many times.] *n.* (*math.*) भागाकार *m*, भाग *m*, लब्धि *f*, फल *n.*

R (är) हें इंग्रजी लिपीचें अठरावें अक्षर आहे, व तें व्यंजन आहे. त्याचीं अनेक वचनें Rs, R's अशीं लिहितात. उत्पत्तीचा इतिहासः इजिप्शन चित्रलिपींतील मूळच्या ○ या अक्षरापासून फिनिशन लिपींतील 𐤓 हें अक्षर निघालें; व या फिनिशन अक्षरापासून वेस्टर्न ग्रीक मधील P ᑫ ᑭ हीं अक्षरें बनलीं; व या ग्रीक अक्षरांपासून ल्याटिन भाषेंतील R व या ल्याटिन अक्षरापासून इंग्रजींतील R असा या R अक्षराच्या उत्पत्तीचा इतिहास इंग्रजी वर्णविदांनीं दिला आहे.

उच्चारः ग्रीक भाषेंतून इंग्रजी भाषेंत आलेल्या शब्दांत ग्रीक R च्या ठिकाणीं इंग्रजींत rh असा आदेश होतो; परंतु, या h अक्षरामुळें इंग्रजी शब्दांच्या उच्चारांत कांहींच फरक होत नाहीं; जसें, Rhetoric. इंग्रजींतील R चा उच्चार मराठींतील र् या व्यंजनानें होतो. R च्या पुढें व्यंजन आल्यास R बहुतेक अनुच्चारित असतो.

संक्षेपः R = railway. R. S. O. = railway sub-office. R. = Reaumur. R. = regina. R. T. S. = religious tract society. R. S. V. P. (Fr. repondez s'il vous plait) = answer if you please; please reply. R. V. = revised version. R. = rex. R. C. = Roman Catholic. R. A. = royal artillery; royal academy. R. E. = royal engineer. R. S. P. C. A. = royal society for prevention of cruelty to animals. Rev. = revelation. Rev. = reverend. Rom. = Romans. Rs. = rupees. Rx. = tens of rupees.

Rabbet (rab'et) [Fr. *raboter*, to plane.] *n. a groove cut in the edge of a plank* खोबण *f*, खांच *f*. R. *v. t.* खोबण *f*. पाडणें, खांच *f*. पाडणें. २ *to join or fix with a rabbet* खोबण *f*- खांच *f*. पाडून सांधणें -बसवणें. Rab'beted *pa. t.* and *pa. p.* Rab'betting *pr. p.*

Rabbi (rab'i *or* rab'ī), Rabbin (rab'in) [Heb. *rabbi*, my master, *-rabh* master, and *i*, my.] *n.* यहुदी धर्मशास्त्र शिकविणारा गुरु *m*, राबी *m*. Rabbin'ical *a.* राबीचा. २ राबींच्या भाषेचा. ३ राबींच्या मताचा. Rab'bis (rab'iz) *n. pl.*

Rabbit (rab'it) [O. E. *rabet*, a rabbit.] *n.* ससा *m*, शशक *m*. R. *v. i.* सशांची शिकार करणें.

N. B.—Speaking with scientific accuracy, Hare is our Indian ससा, while Rabbit seems to be a European variety of the same species as Hare.

Rabble (rab'l) [Fr. *rable*–L. *rutabulum*, a fire-shovel.] *n.* (धातूचा रस ढवळण्याकरितां गजासारखी) ढाणी *f*, राबल *f*. R. *v. i.* ढाणीनें ढवळणें.

Rabble (rab'l) [Dutch *rabbelen*, to chatter.] *n. a disorderly noisy crowd, a mob* बाजारबुणगे लोक *m. pl.*, बाजारबुणगें *n*, कतवार *n*, अडाणी

लोक *m. pl.*, कनिष्ठ दर्जाचे लोक *m. pl.* २ *noisy, confused talking* गलबला *m*, गलबल *f*, गलबा *m*, आरडाओरड *f.* The Rabble, *the disorderly part of the people* बाजारबुणगे लोक *m. pl.*, अडाणी लोक *m. pl.*

Rabid (rab'id) [L. *rabidus,-rabere*, to rave.] *a. furious, violent* खवळलेला, भयंकर, विकोपास गेलेला, प्रक्षुब्ध, संतप्त, अतितीव्र. २ *unreasoning, headstrong* माथेफिरू, हिरवट; as, "A R. democrat." ३ (*esp. of dogs*) *mad* पिसाळलेला, पिसा, वेडा. ४ *of rabies* (कुत्र्याच्या) पिसाळ्याचा, पिसाळलेल्या कुत्र्याचा, जलसंत्रासाचा; as, "R. virus." ५ कडक, जहाल, माथेफिरूपणाचा, विषारी; as, "R. writing."

Rab'idity, Rab'idness *n.* खवळलेलेपणा *m*, माथेफिरूपणा *m.* २ पिसाटपणा *m*, पिसें *n.*

Rab'idly *adv.* पिसाळून, पिसाळलेल्या कुत्र्याप्रमाणें. २ माथेफिरूपणानें. ३ कडकपणानें, जहालपणानें.

Rabies (rā'-bi-ēz *or* rab'-i-ēz) *n. hydrophobia* पिसाळें *n*, (पिसाळलेला) कुत्रा (मनुष्यास) चावणें *n*, श्वानदंश *m*, जलसंत्रासरोग *m.*

Race (rās) [A. S. *ræs*, rush, running.] *n. onward sweep or movement* (पुढची) धांव *f*, दौड *f*, पुढें पाऊल *n*, पुढें जाणें *n*, (पुढची) ओढ *f.* २ *a strong current in a sea or river* जोराची ओढ *f*, जोरगत *f*, प्रवाहाचा जोर *m*; as, "Tide set with a strong R." (b) *the channel or passage for such a current* (प्रवाहाच्या) झोताचा मार्ग *m.* ३ *the course of the sun or the moon* मार्ग *m*, कक्षा *f.* ४ *course of life* संसारयात्रा *f*, जीवितयात्रा *f*, संसाराची शर्यत *f*, आयुष्यक्रम *m.* ५ *the canal in which a stream of water flows* (पाणचक्कीचें चाक फिरविणारा) पाट *m.* ६ (*mach.*) *the channel along which a shuttle moves* धोटा धांवण्याची पट्टी *f.* ७ *a contest of speed* (in riding, driving, skating, rowing) शर्यत *f*, सरत *f*, दौड *f*, दवड *f.* ८ (*fig.*) शर्यत (*fig.*); as, "There are many *races* to be run, many palms to be won." ९ (*pl.*) घोड्यांच्या शर्यती *f. pl.* Race-ball *n.* शर्यतीचा नाच *m.* R. card *n.* शर्यतींच्या तारखांचें कार्ड *n*, शर्यतींचें कार्ड *n*, रेसकड *n* (Corrup. of Race-card). R. course, R. ground, R. track *n.* (घोड्यांच्या) शर्यतींचें मैदान *n*, घोडदौड *f.* R. horse *n.* शर्यतीचा घोडा *m.* R. meeting *n. horse-racing fixture* शर्यतीचा (ठराविक) दिवस *m.*

Race *v. t. to cause to contend in a race* शर्यतींत पाठविणें, शर्यतींत घालणें, सरत लावणें. २ *to drive at high speed* जोरानें हांकणें, जोरानें दवडवणें; as, "To R. horses." ३ *to run a race* (-शीं) शर्यत लावणें, शर्यत खेळणें. ४ *to make one move at full*

speed जोरानें धांववणें, दौडवणें, पळवणें; as, "*Raced* me along at five miles an hour." ५ *to fling* (fortune) *away on horse-racing* घोड्यांच्या शर्यतींत (पैसा) उधळणें, शर्यतींचा जुगार खेळणें. R. *v. i. to compete in speed with* (-च्या बरोबर) शर्यत लावणें, (-शीं) शर्यत खेळणें. २ *to indulge in horse-racing* (घोड्यांच्या) शर्यतींचा नाद *m*- शोक *m*. असणें with ला *of s.*; as, "A *racing* man." [THE RACING WORLD टर्फ-क्लब.] ३ *to go at full speed* (अतिशय) जोरानें धांवणें, जोरानें पळणें, दौडणें, दौड *f*. मारणें, धांव मारणें. ४ (of paddle-wheel) *to work violently from diminished resistance when out of the water* (पंख्याचें पाण्याच्या बाहेर) धाडधाड फिरणें. ५ *to try to surpass in speed* (धांवण्यांत) चढाओढ करणें, शर्यत लावणें, (-शीं) सरत *f*. लावणें.

Race (rās) [Fr.–It. *razza*; ety. dub.] *n. lineage* वंश *m*, वंशपरंपरा *f*. २ *family* कुळ *n*. ३ *a tribe or nation regarded as of common stock* जाति *f*, जात *f*. ४ *a distinct ethnical stock* गोत्र *n*, मानववंश *m*, वर्ग *m*; as, "The Caucasian or Mongolian R." ५ *a breed* (*of plants or animals*) जाति *f*, जात *f*, बीज *n*, विल्हा *m*, अवलाद *f*. ६ *any great division of living creatures* (प्राण्यांचा) वंश *m*, वर्ग *m*; as, "The human, feathered, four-footed, finny, etc. R." ७ *a class of persons with some common feature* वर्ग *m*, जाति *f*, परंपरा *f*; as, "The R. of poets."

Race (rās) [O. F. *rais*–L. *radix*, a root.] *n. root* (*of ginger*) कांडी *f*, कुडें *n*, फडा *m*, *f*, फणा *m*.

Raceme (ra-sēm') [L. *racemus*, a bunch of grapes.] *n.* (*bot.*) न्यासीम *f*, बंधनवती मंजरी *f*, (अनियमित मंजरीभेद). मुख्य देंठ (डहाळी) लांबट असून त्याच्यावर देंठासहित फुलें मांडलेलीं असावीं व तीं खालून वर उमलत जावीं असें या पुष्पविन्यासाचें किंवा पुष्पप्रसवाचें लक्षण आहे; उ० संकासूर, मोहरी, मुळा.

Racemose *a.* (*bot.*) संकासुरी मंजऱ्या असलेला, न्यासीमसारखा. २ (*anat.*) संकासुरी मंजरीसारखा.

Racer (rāsėr) *n. one who races* शर्यत लावणारा -मारणारा *m*. २ *a race-horse* शर्यतीचा घोडा *m*. ३ शर्यतीची बायसिकल, शर्यतीची नाव, &c.

Rachis (rā'kis) [Gr. *rhakhis*, spine.] *n.* (*bot.*) *stem of grasses, etc. bearing flower-stalks at short intervals* (फुलांचा) मुख्य वंश *m*, पुष्पवंश *m*, प्रणाल *m*, उ० वेलबोंडी, मोहरी, आंबा वगैरे. २ (*bot.*) *an axis of pinnately compound leaf* (पिच्छवत्-संयुक्त) पर्णाचा वंश *m*, (मुख्य)पर्णवंश *m*, प्रणाल; उ० शेवगा, कवड्यानिंब, गुलमोहर.

N. B.—वृन्त लांब असून त्यावर आसन्न फुलें किंवा पुष्पित फांद्या असल्यास त्याला प्रणाल म्हणतात, परंतु वृन्त आंखूड आणि पसरट असून त्यावर पुष्कळ फुलें असल्यास त्याला आशय (receptacle) म्हणतात.

Rachitis (rā'kītis) [Gr. *rhakhis*, spine and *itis*, inflammation.] *n.* (*med.*) अस्थींचा वांकडेपणा *m*, अस्थिकौटिल्य *n.*

Racial *a. belonging to or characteristic of a race* कुलाचा, वंशाचा, कुलासंबंधीं, वंशासंबंधीं, जातीचा, जातिविषयक, कुलागत, वंशदर्शक. [R. FEELING जात्यभिमान *m.* R. HATRED जातिद्वेष *m.* R. WAR जातिजातींतील कलह *m.*]

Ra'cialism *n. the influence that race and birth have upon the life and character of a people* जातिगत संस्कार *m. pl.*, जातीय संस्कार *m. pl.*, वंशाचे संस्कार *m. pl.*, जन्मसंस्कार *m. pl.*

Ra'cy (rā'si) *a. having a strong flavour* चवदार, चवीचा, झणझणीत, कडक, तेज; as, "R. wine." २ *piquant* पिळदार, चणचणीत, मुळच्या पिळाचा, जोरदार, खुमासदार; as, "Burns's English, though not so R. as his Scotch, is generally correct." ३ *lively, spirited* जोरदार, सणसणीत, तेजस्वी, जीवंत; as, "A R. remark; R. verses."

Rack (rak) [See wreck.] *n. destruction* नाश *m*, विध्वंस *m*; as, "Go to R. and ruin."

Rack (rak) [Ice. *reka*, to drive.] *n. light fleecy clouds* कापशे ढग *m. pl.*, पोकळ ढग *m. pl.* R. *v. i.* (*of clouds*) *to drive before the wind* वाऱ्याच्या जोरानें निघून जाणें.

Rack (rak) [Probably from Dutch *recken*, to stretch.] *n. an instrument of torture* (छळ करण्याचें) ऱ्याक, पीडनयंत्र. [To BE ON THE R. (*fig.*) संकटांत कैंचींत असणें.] R. *v. t.* (ऱ्याकवर बांधून मनुष्याचे) हालहाल करणें. २ (of disease or bodily or mental agony) *to inflict torture on* त्रस्त करणें, सतावून सोडणें, पीडा *f.* देणें, दुःख *n.* देणें; as, "A *racking* headache." ३ *to task severely* (फार) शीण देणें -पाडणें, फार ताण देणें -पाडणें; as, "To R. one's brains." ४ *to exact utmost possible amount of* (rent) (-ची) शक्य तितकी रकम वसूल करणें. (b) *to oppress* (tenants) *with excessive rent* जबर खंड घेऊन (कुळांना) छळणें -गांजणें. ५ *to exhaust the land with excessive use* (पिकें काढून काढून) जमीन निकस करणें. Rack-rent *n.* जबर खंड *m*, कमालीचें (जास्त) भाडें *n.* R. *v. t.* (कुळाकडून) जबर खंड घेणें, कमालीचें (जास्त) भाडें -खंड घेणें. R. renter *n.* जबर खंड घेणारा, कमाली भाडें घेणारा (मालक) *m.* २ जबर खंड देणारें -कमालीचें (जास्त) भाडें भरणारें कुळ *n.*

Rack (rak) [Probably from Dutch *rec*, rail.] *n. a frame for holding fodder for cattle, &c.* माच *m.* २ *a frame for holding bottles, &c.* मांडणी. [PLATE RACK = मांडणी *f.* HAT RACK = खुंटाळें.]

Rack (rak) [Port. *arracar*, (*raca*) husks of grapes, dregs.] *v. t. to strain or draw off from*

the lees (as wine) गाळणें, (दारू) गाळापासून वेगळी करणें, गाळ काढून टाकणें.

Racket, Racquet (rak'et) [Ety. dub.] *n. a bat for playing tennis* टेनिस खेळण्याची बॅट *f*. २ (*pl.*) (रॅकेटनें दोघांनीं किंवा चौघांनीं खेळण्याचा) रॅकेट खेळ *m*. ३ *a snow-shoe* बर्फावरून जातांना घालण्याचा जोडा *m*. R.-court, -ground *n. a tennis-court* टेनिस खेळण्याचें कोर्ट *n*, टेनिसचें पटांगण *n*.

Racket (rak'et) [An imitative word.] *n. a clattering noise, hurly-burly* गलबला *m*, कलकलाट *m*, गलबल *f*, कल्होळ *m*. २ *noisy, disorderly conduct* (दारूच्या वगैरे निशेंत केलेला) धिंगाणा *m*, धांगडधिंगा *m*, दंगा *m*.

Rack'ety *a*. गलबल्या, गलबल करणारा.

Radial (rā'-di-al) [L. *radius*, a ray.] *a*. (*math.*) *shooting out like a ray or radius* कैंद्रिक, (किरणासारखा) केंद्रापासून निघणारा, मध्यापासून पसरणारा. २ (*bot.*) अरसदृश, किरणासारखा, मध्यापासून पसरणारा, आरासारखा. ३ (*anat.*) अंगुष्ठमूलाश्रित (नाडी), आंगठ्याच्या मुळाजवळची (नाडी).

Radian (rā'di-an) [L. *radius*, a ray.] *n*. (*math.*) समत्रिज्याकोन *m*, त्रिज्येएवढ्या चापानें वर्तुळाच्या मध्यबिंदूशीं केलेला कोण *m*, वर्तुलमापनाचा एकं. (वर्तुलमापन = Circular measure).

Rā'diance, Rā'diancy *n. brilliancy, splendour* तेज *n*, चकाकी *f*, चमक *f*, तेजस्विता *f*, प्रकाशमानता *f*.

Radiant (rā'di-ant) [L. *radius*, a ray.] *a. emitting or proceeding as from a centre* (किरणांप्रमाणें) मध्यापासून पसरणारा, अरीभविष्णु. २ (*esp.*) *emitting rays of heat or light* उष्णताकिरणविसर्जक, प्रकाशकिरणविसर्जक. [RADIANT ENERGY (चाकाच्या आरांप्रमाणें) किरणविसर्जक शक्ति *f*, अरीभाव्य शक्ति *f*. R. HEAT अरीभविष्णु उष्णता *f*, अरीभूत उष्णता *f*, विसर्जक उष्णता *f*.]. ३ (of eyes or looks) तेजस्वी, पाणीदार, तजेल, प्रफुल्लित, हंसतमुख. ४ (of light) *issuing in rays* अरीभूत, किरणांनीं पसरणारा. ५ (of beauty) *splendid* डोळे दिपून जाण्यासारखा, दैदीप्यमान. R. *n*. (*opt.*) *the luminous point from which light emanates* किरणविसर्जनबिंदु *m*, अरीभवनबिंदु. २ (*astron.*) *the centre-point from which meteoric showers proceed* उल्कापाताचा आकाशांतील बिंदु *m*, उल्कासंपातबिंदु *m*. ३ (*geom.*) कैंद्रिक रेषा *f*.

Radiate (rā'di-āt) [L. *radiare* –L. *radius*, a ray.] *v. i. to emit rays of light* (प्रकाशाचे) किरण बाहेर फेंकणें, किरणद्वारा -किरणरूपानें निघणें -येणें, किरणांचें विसर्जन होणें. २ *to proceed in direct line from any point* केंद्रापासून नीट -सरळ -समोर निघणें -निघून चालणें. R. *v. t. to send out in direct lines from a point* (चाकाच्या आरांप्रमाणें) अररूपानें बाहेर टाकणें, (-चें) अरीभवन करणें, किरणविसर्जन करणें.

N. B.—किरणविसर्जन and अरीभवन are in Modern Marathi generally used for Radiation.

Ra'diated *a.* (चाकांच्या आराप्रमाणें) किरणाकृति, किरण-रूपी, पसरलेल्या किरणांसारखा, अरीभूत (किरणांचा), विसर्जित किरणांचा, अरसदृश. २ (*bot.*) किरणरूपी, अररूपी, आरासारखा, अरसदृश.

Rādiā'tion *n. act of radiating* (प्रकाशाचें) किरणरूपानें निघणें *n.* २ *emission and diffusion of rays of heat or light* विसर्जन *n*, किरणविसर्जन *n.* ३ (*astron.*) केंद्रोत्सर्जन *n*, अरीभवन *n.* [SELECTIVE ABSORPTION AND R. विशिष्ट शोषण व विसर्जन.]

Rā'diator *n. a body which radiates or emits rays of light or heat* विसर्जक *m.* [GOOD R. शीघ्र विसर्जक. BAD R. मंद विसर्जक.] २ (खोलींत) उष्णता पसरण्याचें यंत्र *n*, विसर्जक (यंत्र).

Radical (rad'i-kal) [L. *radix*, *radicis*, root.] *a. pertaining to the root* मुळाचा, मुळाविषयींचा, मूळचा, मुळींचा, मुळांतला, मौलिक. २ *implanted by nature* आंगचा, जातीचा, जन्माचा, अस्सल, स्वाभाविक; as, "R. heat." ३ (a word) *not derived* सिद्ध. ४ *forming the basis, primary* मूळचा, मूलभूत, आधारभूत; as, "The R. principles of a system." ५ *affecting the foundation, complete* मुळारंभाचा, मुळांतला, मुळापासूनचा, मुळालाच हालविणारा -पोंचणारा, सर्वथैव, सर्वस्वी; as, "R. change; R. reform." ६ (*bot.*) *proceeding immediately from the root* मूलग, मूलीय, मुळालाच फुटणारा, मुळांतूनच निघणारा. [R. LEAF मुळापासून निघाल्यासारखें दिसणारें पान *n*, मूलीय पर्ण *n.*] ७ (*pol.*) *ultra-liberal* मूलसुधारणापक्षीय, जहालउदारमतवादी. ८ (*philos.*) अविकृत, मूल. [R. STAGE अविकृत अवस्था *f*, मूल अवस्था *f.*] ९ (*med.*) निर्मूलक, (समूळ) नाहींसा करणारा, रोगनिर्मूलक (उपाय). १० (*math.*) करण्यात्मक. [R. SURD करणी *f.* R. AXIS करण्यात्मक अक्ष *m.* R. SIGN मूलमापक चिन्ह *n.*]

Rad'ical *n. fundamental principle* मूलतत्त्व *n*, आदितत्त्व *n.* २ *a primitive word* सिद्ध शब्द *m.* ३ (*bot.*) आदिमूल *n*, मोड *m.* ४ (*chem.*) मूलक *n.* [COMPOUND R. संयुक्त मूलक *n.* SIMPLE R. एकाकी मूलक *n.*] ५ (*politics*) जहालउदारमतवादी *m*, मूलसुधारणापक्षी *m.*

Rad'icalise *v. t. to make radical* जहालउदारपक्षाचा करणें, समूलसुधारणापक्षी करणें, मूलसुधारणापक्षाचा करणें. R. *v. i.* मूलसुधारणापक्षी बनणें.

Rad'icalism *n. the principles of a radical or democrat* मूलसुधारणापक्षाचीं मतें *n. pl.* मुळांतच सुधारणा करूं इच्छिणारा पंथ *m*, जहालउदारपक्षाचीं तत्त्वें *n. pl.*

Rad'ically *adv.* मुळांत, मुळीं, मुळींचा or मूळचा *decl.*, आमूल. २ जातीनें, जातीचा, &c. *decl.*, स्वभावत:.

Radicle (rad'i-kl) [L. *radix* -*radicis*, a root.] *n.* (*bot.*) *the first root-shoot from a seed* आदिमूल

n, (मुळाचा) मोड *m*, (मुळाकडील) कोंब *m*, बीजमूल. २ (*anat.*) *root-like sub-division of a nerve or vein* मूलसदृश शाखा *f*.

Rad'icose *a. having a large root* मोठें मूळ असलेला, मोठ्या मुळाचा, बृहन्मूल (*a.*)

Rad'icule *n.* (*bot.*) *that end of the embryo which is opposite to the cotelydons* गर्भमूलक.

Radio-active (rādiō-aktiv) [Radio-L. *radius*, E. *radium*, & Active.] *a. capable of affecting electrometer by radiation* विसृष्ट (radiated) अंशूंच्या किंवा किरणांच्या योगानें (विद्युन्मापकावर) कार्य करणारा, किरणकार्यकारी, (विसृष्ट अंशुभिः कार्यकारी), विसृष्ट अंशूंमुळें कार्य करणारा. (b) (of radium) *having power of emitting invisible rays that penetrate opaque matter and produce electrical effects* (विद्युत्कार्यकारी व अपारदर्शक वस्तूंतून पार जाणारे असे) अदृश्य किरण बाहेर टाकणारा, रेडियमकिरणधर्मी, क्षकिरणविसर्जक.

Rādio'graph *n. an instrument by which solar radiation is measured* सूर्याची विसर्जनशक्ति मोजण्याचें यंत्र *n*, अंशुभारलेखक *n*,? किरणभारलेखक *n*, अंशुलेखक *n*?, किरणलेखक *n*. २ (विद्युजन्यप्रकाशकिरणांनीं शरीरांतील हाडांचा व इतर भागांचा) क्षकिरणांनीं घेतलेला लेख *m*, क्षकिरणलेख *m*.

Radio'-graphy *n.* विद्युजन्य प्रकाशकिरणांच्या साहाय्यानें शरीरांतील हाडें व इतर भाग पाहाण्याची विद्या *f*, (क्षकिरणेन लेखनम्) क्षकिरणलेखन *n*.

Radio'meter *n.* (वमित किंवा विसृष्ट) प्रकाशाच्या अंशूंचा भार मोजण्याचें यंत्र *n*, अंशुभारदर्शक *n*, किरणभारदर्शक *n*, अंशुमापक *n*, किरणमापक *n*.

Rā'diophone *n. an instrument for producing sound by means of heat rays* विसर्जक उष्णतेनें ध्वनि उत्पन्न करणारें यंत्र *n*, उष्णताध्वनियंत्र *n*.

Radio'-phonics, Radio'-phony *n.* विसर्जक प्रकाशानें किंवा उष्णतेनें उत्पन्न होणारा ध्वनि *m*, उष्णताजन्यध्वनिशास्त्र *n*, उष्णताध्वनिशास्त्र *n*.

Radio-te'legram *n.* बिनतारी (तारायंत्रानें पाठविलेली) तार *f*.

Radish (rad'ish) [Fr. *radis*–L. *radicis*, root.] *n.* मुळा *m*. [FOLLICLE OF A R. मुळ्याची शेंग *f*, डिंगरी *f*, मोगरी *f*.]

Radium (rā'-di-um) [L. *radius*, a ray.] *n.* 'रेडियम' नांवाची मूलधातु. हिचा शोध १८९८ त लागला. हिच्यापासून अदृश्यकिरण बाहेर पडतात व ते अपारदर्शक वस्तूंतून पलीकडे जातात.

Radius (rā'di-us) [L. *radius*, a staff, a ray.] *n.* (*anat.*) कोंपरापासून मणगटापर्यंतचें आंगठ्याच्या बाजूचें हाड *n*, बहिःप्रकोष्ठास्थि *n*, मणगटाची कांब *f*, मणिबंधास्थि *n*. (b) पशूच्या पुढच्या पायांतील किंवा पक्ष्याच्या पंखांतील हाडांतील कांब *f*, मणिबंधास्थि *n*. २ (*geom.*) त्रिज्या *f*, व्यासार्ध *n*. [R. VECTOR मंदकर्ण

m, चलज्या *f*, कर्ण *m*, श्रुति *f*.] ३ *anything like a radius* त्रिज्येसारखी वस्तु *f*, त्रिज्या (*fig.*). ४ *circular area as measured by its radius* (वाटोळें) क्षेत्र *n*; as, "Knows every one within a R. of twenty miles." ५ (*bot.*) पुष्पकिरण *m*. ६ *the movable arm of a sextant* दांडा *m*, दंड *m*, हस्त *m*.

Radix (rā'diks) [L. *radix*, root.] *n. a root, a primitive source* मूळ *n*, आरंभ *m*. २ *a primitive word* मूल शब्द *m*, सिद्ध शब्द *m*. ३ *the base of a system of logarithms* मूळ *n*, पाया *m*.

Raff (raf) *n*. (chiefly used in the compound riffraff) *the rabble* (समाजांतील) निकृष्ट दर्जाचे लोक *m. pl.*, हलकट लोक *m. pl.* २ *rubbish* कचरा *m*, घाण *f*. Raff'ish *a. disreputable* हलकट, पाजी.

Raffle (ra'fl) [Etymology dubious.] *n. sale by chance in which the price is subscribed equally by all who hope to win* राफल नांवाची सोडत *f*, राफल *f*. R. *v. i. to try a raffle* राफल सोडत *f*. घालणें.

Raft (raft) [Dan. *raft*, a beam.] *n. a float made of planks fastened together* तराफा *m*, तर *f*, तरण *n*, ताफा *m*. R. *v. t. to transport on a raft* तराफ्यावरून नेआण करणें -वाहून नेणें. २ *to form into a raft* (-चा) तराफा करणें. R. *v. i. to manage a raft* तराफा चालवणें, तराफा हांकणें. २ *to travel by a raft* तराफ्यांतून जाणें, तराफ्यानें जाणें.

Raft-bridge *n*. तराफ्यांचा पूल *m*.

Rafter (raf'tėr) [Dan. *raft*, a beam.] *n. an inclined beam supporting the roof of a house* वांसा *m*. [CORNER R. कोनवासा *m*, कोना *m*, कोन्या *m*. CROSS SLIP ALONG ENDS OF RAFTERS पाणसापूड *n*, पान *n*. CROSS PIECE RECEIVING THE ENDS OF RAFTERS माहुटीचें पान *n*, माहुटी *f*, मोहटीचें पान *n*, मोहटी *f*. ROUND R. काटगोल *m*. STOUT R. *or* POLE तरक *m*, *f*. PRINCIPAL R., *a main timber in supporting the weight of a roof* धारण *n*, आडें *n*.].

Raf'ter *v. t.* (usually in *pa. p.*) *to furnish with rafters* वांसे मारणें.

Raft'sman *n*. तराफा चालविणारा *m*, तराफेवाला *m*.

Rag (rag) [Of doubtful origin.] *v. t. to annoy, to torment* त्रास देणें, सतावणें, छळणें. २ *to assail roughly or noisily* आरडाओरडा करून मारणें, हमरीतुमरीवर येणें. ३.(थट्टा म्हणून एखाद्याची बसावयाची) खोली अस्ताव्यस्त करून ठेविणें. R. *n*. (*slang*) *noisy, disorderly conduct* गोंधळ *m*, हमरीतुमरी *f*, दांडगाई *f*, दांडगाईचें वर्तन *n*.

Rag (rag) [Etymology doubtful.] *n. a large coarse roofing slate* (छपराकरितां) खरबरीत (पातळ स्लेटीसारखा) छपरी दगड.

Rag (rag) [Sw. *ragg*, rough hair.] *n. a torn or worn fragment of cloth, a remnant, a scrap* चिंधी *f*, चिंधूक *n*, चिंधडी *f*, चिंधूट *n*, चिंधोटी *f*,

loosely चिथडा *m*, फडका *m*, फडकें *n*, वाभारा *m*, (नोटेचा) तुकडा, कपटा *m*. [R. WETTED TO TIE OVER A CUT OR SORE पाण्याची पट्टी *f*, पाणपट्टी *f*, ओली पट्टी *f*. TO TEAR TO RAGS चिंध्या *f. pl.* -वासले *m. pl.* करून टाकणें -उडवणें *g. of o.*] २ (as used in contempt of an article of clothing) चिंधी *f*, वातेरें *n*, सुडकें *n*, (पासोडीचें) पटकुर *n*, (घोंगडीचें) वाकळ *n*. [IN RAGS, *in old clothes* फाटके कपडे *m. pl.* -चिंध्या घालून-पांघरून, फाटक्या कपड्यांनीं.] ३ *smallest scrap of cloth or sail* फडका *m*, सुडका *m*, चिंधी *f*; as, "Not a R. to cover him; Spread every R. of sail." ४ *remnant, odd scrap* अंश *m*, शेष *m*; as, "Not a R. of evidence." ५ (*contempt.*) (a) *a flag* निशाण *n*. (b) *a hand-kerchief* हातरुमाल *m*. (c) *a curtain* पडदा *m*. (d) *a newspaper* वर्तमानपत्र *n*, वृत्तपत्र *n*. (e) *anything rent or worn out* जुनें *n*, जुनेर *n*, पोतेरें *n*.

Rag'abash *n. a low fellow* हलकट -नीच मनुष्य *m*.

Rag'amuffin *n. a low, disreputable person* नीच -हलकट -अधम -पाजी मनुष्य *m*.

Rag-baby *n. doll made of rags* चिंध्यांची बाहुली.

Rag-bag चिंध्या ठेवण्याची पिशवी.

Rag-dust *n.* (कागद करण्याकरितां केलेली) चिंध्यांची भुकी *f*.

Rage (rāj) [Fr.-L. *rabies*, madness.] *n. furious anger* क्रोध *m*, राग *m*, रागाचा आवेश *m*, रागाचा भर *m*, रागाचा झटका *m*, संताप *m*, कोप *m*, प्रकोप *m*, कोपावेश *m*, क्रोधावेश *m*, रोष *m*, घुस्सा *m*, त्वेष *m*, क्षोभ *m*. २ (भुकेची) आग *m*, जाळ *m*, वणवा *m*. ३ (of passions) आवेश *m*, आवेग *m*, भर *m*, जोप *m*, खळबळ *f*, जोर *m*. [FIT OR PAROXYSM OF R. रागाचा झटका *m*. TO BE LIVID FROM R. रागानें हिरवापिंवळा होणें.] ४ *violent excitement* वेग *m*, क्षोभ *m*, जोर *m*, तडाखा *m*, सोसाटा *m*, धडाखा *m*; as, "The R. of the wind." ५ *enthusiasm, any object much sought after, the fashion* वेड *n*, नाद *m*, शोक *m*, पिसें *n*, छंद *m*; as, "She has a R. for first editions."

Rage *v. i. to be furious with anger, to exercise fury* (रागानें) जळणें, संतापणें, क्षोभणें, तडफडणें, धडफडणें, चडफडणें, जळजळाट होणें. २ (intensely) जळफळ *f* -चडफड *f* -धडफड *f* -आदळआपट *f*. करणें -मांडणें, दांतओंठ खाणें, हातपाय आपटणें -आदळणें, वादळणें, चौताळणें, जळफळणें. [TO FLY *or* RISE INTO A R. भडकणें, तापणें, पेटणें, अंगास आग लागणें, वर्दळीस येणें, डोकें फिरणें *g. of s.*, अंगाची होळी होणें *g. of s.*, पायांची आग मस्तकांत जाणें -चढणें *g. of s.*, अंगाचे तिळपापड होणें *g. of s.*, अंगाची लाही होणें *g. of s.*, जहाल होणें with वर of *o.*, खवळणें. TO R. IMPOTENTLY दांत खाऊन अवलक्षण करून घेणें.] ३ *to prevail fatally as a disease* (-चा) कहर होणें, खूप फैलावणें, जोरानें चालू होणें (-चा) जोर असणें, अनर्थ *m* -कहर

m -गहजब -प्रळय *m.* करणें -मांडणें, तडाखा *m* -झपाटा *m* -चालवणें -मांडणें, तडाखा *m* -झपाटा *m.* चालणें *g. of s.*; as, "The plague is *raging.*" ४ (of sea, wind, passion, feeling, &c.) *to be violently agitated* खवळणें, क्षुब्ध होणें, (-ची) खळबळ होणें, (-चा) सोसाटा सुरू होणें. Raging *a. full of rage, acting with violence* खवळलेला, क्षुब्ध, जळणारा, तडफडणारा, संतापलेला, क्रोधांध. २ (R.) *furious* अनर्थाचा, कहराचा, तडाख्याचा, झपाट्याचा, जबर.

Ragged (rag'ed) [From *Rag n.*] *a. torn* फाटका, चिरफळया -चिरफाळ्या -वाभारे &c. गेलेला -उडालेला -निघालेला, चिरफळ्यांचा, शतच्छिद्र; as, "A R. coat." २ *wearing ragged clothes, shabby* सुडके नेसलेला, चिंध्या नेसलेला, फडकें नेसलेला, चिंधोट्या, लंगोट्या; as, "A R. fellow." [R. SCHOOL गरीब मुलांकरितां (फुकट) शाळा *f.*] ३ *ruggedly uneven, jagged* खरबरीत, खडबडीत, उखरवाखर, उखरावाखर, खावडखुबड; as, "R. rocks." ४ *faulty, wanting finish* ओबडधोबड; as, "R. rhymes." Ragg'edness *n.* फाटकेपणा *m*, &c. २ चिंधोटेपणा *m*, छिन्नवस्त्रता *f.* ३ खरबरीतपणा *m*, उखरवाखरपणा *m*, &c.

Rag'ing *v. n.* धडफड *f*, चडफड *f*, आदळआपट *f*, आदळउफळ *f*, आदळआफळ *f.* २ खळबळ *f.* ३ धडाका *m*, कडाका *m*, जोर *m*, गहजब *m.*

Rag'ingly *adv.* जोरानें, आवेशानें, त्वेषानें. २ *producing great excitement* खळबळ उडवून. ३ *producing great interest* (लोकांत -च्या संबंधीं) वेड पिकवून, वेड लावून.

Rag'man *n. a man who collects or deals in rags* चिंध्यांचा व्यापारी *m*, चिंधीवाला. २ चिंध्या गोळा करणारा.

Rag-shop *n.* चिंध्यांचें दुकान, जुन्या कपड्यांचें दुकान.

Raid (rād) [from Road.] *n. a hostile or predatory invasion* (द्वेषभावानें अगर लुटण्याकरितां केलेला लष्करी) छापा *m.* २ (पोलिसचा) छापा *m.* R. *v. t. to make a sudden attack* हल्ला करणें, छापा घालणें.

Raid'er *n.* छापा घालणारा, स्वारी *f.* करणारा *m*, हल्ला *m.* करणारा *m.*

Rail (rāl) [L. *regula*, a straight stick.] *n. a bar of timber or metal* गज *m*, गराज *f*, गराद *f*, गरादा *m.* (b) (*civ. engin.*) आडवी दांडकी *f.* [CROSS R. सर *m*, सरी *f.*] २ *a barrier* अडवण *n*, कुंपण *n*, कठडा *m*, कठडेबंदी *f.* [BACK R. पाठीमागचें अडवण. FRONT R. पुढचें अडवण.] ३ आगगाडीचा रूळ *m.* [OFF THE RAILS, *out of order* नादुरुस्त, बरोबर न चालणारा.] ४ *the railway as a means of travel* आगगाडी *f.* [BY R. आगगाडीनें, आगगाडीमार्गानें.] ५ (*pl.*) *railway shares* रेल्वे कंपनीचे भाग *m. pl.* R. *v. t. to enclose with rails* कठडा करणें -घालणें -बांधणें -लावणें, कुंपण घालणें -करणें, कुडणें, कठडेबंदी *f.* करणें. २ *to lay* (railway route) with rails (आगगाडीच्या रस्त्यावर)

रूळ घालणें. ३ *to convey goods by rail* आगगाडीनें माल नेणें. ४ *to travel by rail* आगगाडीनें प्रवास करणें.

Rail (rāl) [Etymology doubtful.] *v. i.* (usually with *at* or *against*) *to use insolent language* तोंड *n.* सोडणें, तोंड टाकणें, तोंडाचा तोफखाना *m.* सोडणें, दांतकिसाळी *f.* करणें, शिव्यांची तान *f.* झाडणें, (फडफड *adv.*) शिव्या *f. pl.* देणें, फडफडणें, कडकडणें. (b) थट्टा करणें. R. *v. t. to scoff at, to affect by railing* निर्भर्त्सना करणें.

Rail-bender *n.* (रोळ (रूळ) सरळ करण्याचा किंवा वांकविण्याचा) झिंक्रू *m.* (झिंक्रू is the corruption of the English word *jim-crow.*)

Rail-borer *n.* रुळांना भोंकें पाडण्याचा डिरिल *m.* (डिरिल is the corruption of the English word Drill).

Rail-chair *n.* (रूळ बसविण्याची) रूळखुर्ची *f.*

Rail-clamp *n.* (रूळ घट्ट बसविण्याची) रूळकिलिप *f.*

Rail-coupling *n.* (सांध्यावरचा) जोडरूळ *m.*

Rail'er *n. one who insults or defies by opprobrious language* तोंड सोडणारा, तोंड टाकणारा, &c., दांतकिसाळ्या, निर्भर्त्सक.

Rail-guard *n.* (रोळावरून गाडीचें चाक निसटून जाऊं नये म्हणून लावलेला) चकरोळ (चक is the corruption of the English word *check*).

Rail'ing *n. a fence of posts and rails* कठडा *m*, कुंपण *n*, कुडण *n*, कटंजन *n*, लकडकोट *m.* २ *material for rails* कठडा घालण्याचें सामान *n*, कठड्याचें सामान *n.*

Rail'ing *a. reproachful, insulting* निर्भर्त्सक.

Rail'ing *n. reproachful and insulting language* शिवीगाळ *f*, गालीगलोची *f*, दुर्भाषण *n*, अपभाषण *n.* २ निंदा *f*, थट्टा *f*.

Rail'ingly *adv. scoffingly, insultingly* फडफड, (*intens.* फडाफड, फडाडां) तोंड सोडून, तोंड टाकून, शिवी -शिवीगाळ &c. देऊन.

Raillery (rāl'ér-i or ral'-) *n. banter, good-humoured irony* चेष्टा *f*, थट्टा *f*, मस्करी *f*.

Rail'-punch *n. a machine for punching holes in the webs of rails* रोळाचा पंच *m.* [*m*, लोहमार्ग *m.*

Rail-road, rail-way *n.* लोखंडी रस्ता *m*, रुळाचा रस्ता

Rail-roader *n.* रेल्वेवर काम करणारा *m.*

Rail-saw रूळ कापण्याची करवत.

Railway आगगाडी *f.* २ रेल्वेरस्ता *m*, लोखंडी रस्ता *m*, रेलमार्ग *m*, लोहमार्ग *m*, आगगाडीचा रस्ता, रेल. At R. speed, *very quickly* फार जलदीनें. Elevated or overhead Railway पुलावरचा आगगाडीचा रस्ता *m.* Light Railway *n. one intended for light traffic* हलकी रेल्वे. Military Railway लष्करी रेल्वे, लष्करी आगगाड्या. ह्यांतील इंजनांना व डब्यांना लोखंडाचें चिलखत असतें व डब्यांना गोळ्या सोडण्याकरितां भोंकें असतात.

Railway car *n.* (मालाचा किंवा उतारूंचा) डबा.
Railway carriage *n.* उतारूंचा डबा *m.*
Railway Company रेल्वे कंपनी.
Railway-cross'ing *n. an intersection of railway lines* रुळाचा (आडवा) क्रुससांधा *m.* २ *an intersection of an ordinary road with a rail-road* फाटक *n.*
Railway line रेल्वेलाईन, रेलमार्ग *m.*
Railway spine रेल्वेच्या अपघातापासून पाठीच्या कण्याला बसलेला धक्का.
Rail'way-train *n.* Same as Train.
Raiment (rā'ment) [From the root of Array.] *n.* वस्त्रप्रावरण *n*, चिरगूट *n.*
Rain (rān) [A. S. *regn*, rain.] *n.* पाऊस *m*, पर्जन्य *m*, वृष्टि *f*, बरसात *f*, पाणी *n.*-indef. or freely पाऊसपाणी *n.* [BRISK AND PASSING R. शिडशिडी *f.* DELUGE OF R. महापूर *m.* EXCESSIVE R. अतिवृष्टी *f.* HEAVY R. (पावसाची) मुसळधार *f.* LIGHT R. झिमझिम *f*, बुरबुर *f.* PELTING R. फटकाऱ्याचा पाऊस *m.* R. DURING SUNSHINE ऊनपाऊस *m*, नागवा पाऊस *m.* SIGNS OF R. पावसाचे डोहळे *m. pl.*, पावसाचा रंग *m.* SOAKING R. भिजपाऊस *m*, जिरवणी *n*, जिरवणीचा पाऊस *m.* SPITTING R. पावसाची थुईथुई *f*, पिरपीर *f*, मुळमूळ *f.* SPOILED BY MUCH R.—(crop.) पाणपिसा. UNCEASING POUR OF R. झिंबड *f*, झिंबडी *f*, झुंबड *f*, झड *f*, झडी *f*, झोड *m.* UNTIMELY R. अकालवृष्टी *f.* R. *or* SHINE पाऊस पडो किंवा न पडो.] २ (*pl.*) *rainy season* पावसाळा *m*, पाऊसकाळ *m*, बरसात *f*, वर्षाकाल *m*, वर्षाऋतु *m.* [HEIGHT OR MIDDLE OF THE R. ऐन पावसाळा *m.* IN THE MIDDLE OF THE R. पडत्या पावसांत. THROUGHOUT THE R. पावसाळाभर.] ३ *anything falling in the manner of rain* पाऊस *m*, (पावसासारखा) वर्षाव *m*; as, "A R. of ashes, pearls, rice, fire, &c. (b) (*fig.*) पाऊस *m*, वर्षाव *m*; as, "R. of kisses, congratulations, &c." R. *v. i.* पाऊस *m* -पाणी *n.* पडणें, पाऊस लागणें, वर्षणें. [To R. BRISKLY AND PASSINGLY शिडशिडणें, शिडशीड &c. पडणें. To R. CATS AND DOGS मुसळधार पाऊस पडणें. To R. HEAVILY, IN TORRENTS पाऊस धोधो पडणें, आभाळ फुटणें, धोधोधो &c. पाऊस पडणें. To R. SPITTINGLY पिरपिरणें. IT RAINED, (BLOOD, FROGS, INVITATIONS &c. *there was a shower of them*) (-चा) पाऊस पडत होता. IT NEVER RAINS, BUT IT POURS, *events usually happen several together* पुष्कळ (महत्वाच्या) गोष्टी (बहुधा) एकाच वेळीं घडून येतात.] २ (*fig.*) गळणें, पडणें, वर्षाव होणें; as, "Tears *rained* down her cheeks; Flowers *rained* from their hands." R. *v. t. to pour like rain* पाऊस पाडणें, वर्षाव करणें; as, "He rained benefits upon us." [IT HAS RAINED ITSELF OUT पाऊस खळला -थांबला आहे.]
Rain-band *n. a dark band in the solar spectrum* (सूर्याच्या विच्छिन्न किरणांतील) पावसाचा डाग *m.*-पट्टा *m.*
Rain'bow *n.* इंद्रधनुष्य *n*, इंद्रचाप *n.*

Rain'bowed *a.* इंद्रधनुष्याकृति.

Rain'box *n.* (नाटकगृहांतील पावसाचा देखावा दाखविण्याची) पावसाची पेटी *f*, पर्जन्यपेटिका *f*.

Rain'chart *n.* पावसाचा नकाशा *m*.

Rain'cloud *n.* (निंबस नांवाचा) पर्जन्यमेघ *m*, पावसाचा मेघ *m*.

Rain'deer, Same as Reindeer.

Rain'doctor *n.* मंत्राच्या सामर्थ्यानें पाऊस पाडणारा *m*, पर्जन्यमंत्री *m*.

Rain'-drop *n.* पावसाचा थेंब *m*, पर्जन्यबिंदु *m*.

Rain'-fall *n.* पर्जन्यवर्षाव *m*, वर्षण *n*, पाऊस *m*.

Rain'-gauge *n.* पाऊस मोजण्याचें यंत्र *n*, पर्जन्यमापक यंत्र *n*, पर्जन्यकुंड *n*.

Rain'iness *n.* पावसाळें *n*, वांबट *f*, रांप or रांफ *f*, वृष्टिप्राचुर्य *n*, वृष्टिबाहुल्य *n*.

Rain'less *a.* पाऊस नसलेला, कोरडा, बिनपावसाचा. [R. REGION बिनपावसाचा -अवर्षणप्रदेश *m*.]

Rain'-pour *n.* *a heavy rainfall* पावसाची धार *f*, मुसळधार.

Rain'-proof, Rain-tight *a.* *impervious to rain* पर्जन्यनिरोधक, पावसाळी, पावसाळ्याचा, पावसाची (छत्री वगैरे).

Rain'-wa'ter *n.* पावसाचें पाणी *n*, पर्जन्योदक *n*. [R. CAUGHT धरवणी *n*.]

Rain'y *a.* *abounding with rain, showery* पावसाचा, पर्जन्याचा, झडीचा, वृष्टिमय. [A RAINY DAY (*fig.*) अडचणीची वेळ *f*, आजारीपणाची वेळ *f*, प्रसंग *m*.]

Raise (rāz) [Icelandish *reisa*, to cause to rise.] *v. t. to cause to rise, to lift up, to hoist* उचलणें, उभारणें, उठवणें, उचलून घेणें, उंच करणें, उचल *f*- उठावणी *f*. करणें, हवेस करणें; as, "To *raise* the standard of revolt." [To R. FROM THE GROUND भुईसांड -जमीनसांड करणें.] २ *to set upright* उभा (राहीसा) करणें, as, "To *raise* pastry." ३ *to erect, to build up* उभा करणें, उभारणें, उभवणी *f*. करणें, बांधणें, उठविणें; as, "To *raise* a palace." ४ *to give rise to, to originate* (a report &c.) उठविणें, प्रवर्तविणें, उडवणें, रचणें, फेंकणें, उत्थापित करणें. ५ *to bring together, to muster, to collect* (troops) उभारणें, जमविणें, जमा करणें, गोळा करणें. ६ *to collect* (moneys) मिळवणें, जमविणें, उभारणें. ७ *to cause to grow or breed, to produce* (crops, cattle, &c.) पिकवणें, उत्पन्न करणें, निपजवणें, उपजवणें, काढवणें; as, "To *raise* one's own vegetables." ८ *to exalt, to elevate, to promote* (उच्च पदास) चढवणें, वाढवणें, मोठेपणास आणणें, न्यहाल करणें, उन्नति *f*. करणें *g. of o.*; as, "*Raised* him to the see of York." ९ *to increase the strength of* (चें बळ *n*- जोर *m*- गति *f*- वेग *m*.) वाढवणें, बलवान् करणें; as, "The danger *raised* their spirits." १० *to excite, to inflame* उठवणें, चिथवणें, उचल *f*. करणें, उठावणी *f*. -करणें *g. of o.*;

as, "To *raise* the country against an enemy." ११ *to recall from death* उठवणें, जीवंत करणें; as, "To R. one from the dead." १२ *to cause to swell, as dough* फुलविणें, फुगविणें. १३ *to extol* स्तुति करणें. १४ *to bring up* वाढविणें, पालनपोषण करणें. १५ *to take off, as a blockade* उठवणें, काढणें. [To RAISE A SIEGE वेढ्यानें घेण्याचा प्रयत्न सोडणें.] १६ (*law*) (जप्ती वगैरे) उठवणें. १७ *to lift and hold menacingly* उगारणें. १८ (game) रान *n.* उठवणें. [To RAISE ONE'S VOICE बोलणें. २ आवाज *m.* मोठा करणें. To R. ONE'S VOICE AGAINST हाकाटा *m.* करणें. To R. THE MISCHIEF, *to make a disturbance* उपद्रव उपस्थित करणें. To R. CLOTH कपड्यावर फूल पाडणें. To R. COLOUR (in dyeing) रंग (अधिक) चकाकित करणें. To R. MONEY ON (कांहीं कामाकरितां गहाणावर) रकम काढणें, रकम उभारणें. To R. THE MARKET UPON (वास्तविक किंमतीपेक्षां) अधिक किंमत सांगणें-आकारणें-ठेवणें -घेणें. To R. A QUESTION (विचाराकरितां) प्रश्न मांडणें. To R. THE WIND (कोणत्या तरी युक्तीनें) रोकड पैसा उभारणें.]

Rais'er *n. one who, or that which, raises* उचलणारा, चढवणारा, उभारणारा. २ (*archit.*) *the upright board on the point of a step in a flight of steps* दोन पायऱ्यांमधील उभी फळी *f*, तातरा *m.*

Rais'ing *n. act of lifting* उचलणें *n*, &c. २ *the embossing of sheet-metal by hammering or stamping* उठावाची नकशी काढणें. ३ (पीठ फुलविण्याचें) आंबवण *n.*

Raisin (rā'zn) [Fr. –L. *racemus*, a bunch of grapes.] *n.* मनूक *f*, मनूका *f*, वाळलेलें द्राक्ष *n*; without pips बेदाणा *m*, खिसमीस or किसमीस. R. wine *n.* वाळलेल्या द्राक्षांपासून केलेलें आसव *n.*

Raison d'être (rā-zon' d'ā'tr) [Fr.] *n. rational ground for a thing's existence* सयुक्तिक कारण *n*, सयुक्तिक उपपत्ति *f*, हेतुकारण *n.*

Rake (rāk) [Scand. *rakkel*, a vagabond.] *n. a dissolute person* चंगी, व्यसनी, छंदी, फंदी, बाहेरख्याली, चंगीभंगी, इष्कबाज, रांडबाज, स्त्रीव्यसनी.

Rake (rāk) [A. S. *raca*, a rake.] *n.* दांताळें *n*, दंताळें *n*, दांताळ *m*, फण *m*, फणी *f.*

Rake *v. t. to draw together* (as with a rake) गोळा करणें, पुंजावणें, जथणें, जथवणें. २ *to clear, &c. with a rake* दांताळ्यानें साफ करणें. ३ *to level with a rake* दांताळ्यानें (सारखें) सपाट करणें. ४ *to search diligently* चाळूनचाळून शोधणें, वरखालीं करून शोधणें; as, "Have been *raking* among or in or into old records." ५ (naut.) *to fire into, as a ship, lengthwise* नाळेकडून सुकाणाकडे (किंवा सुकाणाकडून नाळेकडे गोळे जातील अशा प्रकारें) तोफा *f. pl.* सोडणें. ६ *to inter or hide, as by raking earth over a body* पुरणें, पुरून ठेवणें. [To R. UP उकरणें, उकरून काढणें.] R. *v. i. to work with a rake*

दांताळें फिरविणें, दांताळें चालविणें. २ *to search minutely* बारकाईनें शोध करणें.

Ráker *n.* दांताळें चालविणारा *m*, दांताळें हांकणारा *m*. २ (धान्य किंवा गवत गोळा करण्याचें) दांताळें *n*. ३ शत्रूच्या जहाजाचा नाश करणारी तोफ *f*.

Ra'king *n.* दांताळ्यानें गोळा करणें -सारखें करणें *n*. २ दांताळें फिरवणें *n*. ३ *the space raked at once* दांताळ्यानें एका खेपेंत सारखी केलेली जमीन *f*. ४ दांताळ्यानें एका खेपेला पुंजावलेली वस्तु *f*.

Rákery, Ra'kishness *n.* छंदीपणा *m*, फंदीपणा *m*, रांडबाजी *f*, इष्कबाजी *f*.

Rákish *a. dissolute* व्यसनी, फंदी, बटाऊ or बटाव.

Rale (räl) [Fr.–Gr. *ronchos*, snoring.] *n.* (path.) फुप्फुस बिघडलें असतां त्यांत होणारा एक प्रकारचा आवाज, फुप्फुसकूजन, बुद्बुदशब्द, छातींतील ओलसर आवाज *m*.

Rally (ral'i) [Fr.–L. *re*, and *ligare*, to bind.] *v. t. to gather again* पुनः गोळा करणें, एकत्र करणें, एकत्र जमविणें, स्थिरस्थावर -थावराथावर-सावरासावर करणें, सावरणें. २ *to recover* (one's health, strength, &c.) सुधारणें, ताळ्यावर आणणें, (पूर्वीची) शक्ति आणणें. R. *v. i. to reassemble esp. after confusion* पुन्हां एकत्र होणें; as, "His party *rallied* round him." २ *to recover wasted strength* सावरणें, सावर *m*. घेणें, थावरणें, सुधारणें, पहिल्या स्थितीवर-पूर्वस्थितीवर-ठिकाणावर -&c., येणें. R. *n. act of rallying* एकत्र जमणें, एकत्र होणें. २ *recovery of order* थावराथावर *f*, स्थिरस्थावर *n*.

Rally (ral'i) [From the root of Rail (to mock, &c.)] *v. t. to attack with raillery, to banter* मस्करी *f* -थट्टा *f* -विनोद *m* -उपहास *m* -&c. करणें *g. of o.* R. *v. i. to exercise raillery* थट्टा करणें. R. *n. satirical merriment* थट्टा *f*, विनोद *m*, थट्टामस्करी *f*.

Rall'ying-point *n.* (एकत्र जमण्याचें) केंद्र *n*. (मनुष्य किंवा स्थळ).

Ram (ram) [A. S. *ram*.] *n. a male sheep* मेंढा *m*, एडक्का *m*, मेष *m*. [Full grown R. टपूर *m*. Young R. वाळिंगा *m*.] २ (*astron.*) मेष *m*. ३ *a military engine for battering* (किल्ल्याच्या भिंती फोडण्याकरितां) झुलता घण *m*. ४ *a hydraulic water-raising or lifting machine* (पाण्याच्या शक्तीनें चालणारा) पाणी वर खेंचण्याचा बंब *m*. ५ *projecting beak at bow for charging side of other ships* (लढाऊ जहाजाची) नाळेकडची घणासारखी चोंच *f*, (b) घणासारख्या नाळेचें लढाऊ जहाज *n*. ६ बुदक *m*, धुमस *m*, ठोकणी *f*. R. *v. t. to thrust with violence* टक्कर *f*. मारणें. २ *to drive hard together* ठांसणें, ठोकणें, चेंदणें, मारणें, ठांसणी *f*. करणें. Ram'med *pa. t.* and *pa. p.* Ram'mer *n.* मोगरा *m*, ठोकणी *f*. २ (ठांसण्याचा) गज *m*. [R. of a cannon सुंबा *m*.]

Ram'ming *pr. p.*

Ram'-rod *n.* (बंदूक ठांसण्याचा) गज *m.* Ram'-roddy *a.* गजासारखा ताठ, गजासारखा टणक.

Ramble (ram'bl) [Of doubtful origin.] *v. i. to wander* सहल करणें, भटकणें, हिंडणें, फिरणें, हिंडत फिरणें. २ *to talk or write disconnectedly* (बोलण्यांत किंवा लिहिण्यांत) वाहाणें. R. *n. a wandering about* भटकणें *n*, हिंडणें *n*, फिरणें *n*. २ *a walking excursion* सहल *f*, फेरफटका *m*, रपेट *f*, चक्कर *f*. [TO TAKE A R. OR TURN चक्कर मारून येणें.] ३ (लेखांत किंवा भाषणांत) वाहाणें *n*, भरकटणें *n*.

Ram'bler *n.* सहल करणारा, भटकणारा *m*, हिंडणारा *m*. २ (बोलण्यांत, लिहिण्यांत) वाहणारा *m*, भरकटणारा *m*.

Ram'bling *pr. p. a.* सहल करणारा, भटकणारा, हिंडणारा, फिरणारा. २ *disconnected* मधून मधून केलेला, भरकटलेली (टीका), वाहावलेला. ३ (of plants) *straggling, climbing* हव्या तशा वर चढणाऱ्या (वेली). ४ (of house, street, &c.) *irregularly planned* कसा तरी बांधलेला, अव्यवस्थित, वेडावांकडा. Ram'blingly *adv.* तुटकतुटक, अव्यवस्थितपणें.

Ramifica'tion *n.* (*bot.*) झाडाला फांद्या *f. pl.* -फांटे *m. pl.* -फणगडे फुटणें *n*. २ *a small branch* शाखा *f*, फांदी *f*, फांटा *m*, धुमारा *m*. ३ *sub-division of a complex structure* शाखा *f*, फांटा *m*. (b) उपकथा *f*, (नाटकाचें) उपसंविधानक; as, "*Ramification* of a river, society, plot, &c."

Ram'ified *pa. t.* R. *pa. p.* फांद्या फुटलेला, फांटे-फणगडे फुटलेला; loosely पसरलेला, विस्तृत झालेला.

Ram'iform *a.* फांद्यासारखा, उपशाखासदृश.

Ramify (ram'-i-fi) [L. *ramus*, a branch, and *ficare*, to make.] *v. t. to form branches or sub-divisions, to branch out* फांटे *m. pl.* -फणगडे *m. pl.* फोडणें, शाखा *f. pl.* -पोटविभाग करणें, शाखा काढणें. २ (*usu. pass.*) *to arrange in a branching manner* फांटे काढणें -नेणें, शाखा काढणें; as, "Railways were *ramified* over the country." R. *v. i.* फांटे *m. pl.* -फणगडे फुटणें, शाखा फुटणें.

Ramp (ramp) [Fr. *ramper*, to creep, to climb.] *v. i. to creep and climb* (as a plant) वर जाणें, वर चढणें, वर चढत जाणें. २ *to leap or bound* (chiefly of lion) (मागल्या पायांवर उभें राहून) झडप घालणें -टाकणें. ३ *to assume or be in a threatening posture* झडप घालण्याच्या तयारीनें (उभें) रहाणें, झडप घालण्याकरितां उभें रहाणें. ४ (now usu. facet.) *to storm, to rage* अंगावर चालून जाणें, अंगावर गुरगुरणें. ५ (*archit.*) (of wall) उंचसखल असणें.

Ram'pancy *n.* माज *m*, मात *m*, ऊत *m*.

Ram'pant (ram'-pant) [Fr. *ramper*, to creep.] *a.* (of an animal) मागल्या पायांवर उभा. २ *unrestrained* निरंकुश, बेसुमार, जबरदस्त, धाडसी; as, "He is a R. theorist." ३ (of plants) *rank and*

luxuriant माजलेला, खूप, बेसुमार, माजाचा. ४ *prevailing* प्रचलित, दाट पसरलेला.

Ram'pantly *adv.* माजानें, उतानें, ऊत येऊन, बेसुमार.

Rampart (ram'-part) [Fr.–L. *re*, and *parere*, to prepare.] *n.* *a projecting wall* संरक्षणाकरितां घातलेली भिंत *f.* २ (in fortification) *a bulwark* तट *m*, किल्ल्याची भिंत *f.* ३ (*fig.*) *defence, protection* संरक्षणाचें साधन *n*, संरक्षण *n.* R. *to fortify or protect with a rampart* तटबंदी करणें, तट घालणें, तट उभारणें.

Rances'cent *a.* खंवट होणारा, खंवट होऊं लागलेला.

Ranch (ransh) [Sp. *rancho*, a number of persons who feed together.] *n. a cattle-breeding establishment* गुरांची वाढ करण्याची जागा *f*, गोस्थान *n.* R. *v. i. to rear cattle in a ranch* गोस्थानांत गुरांची वाढ करणें.

Rancid (ran'-sid) [L. *rancidus*, putrid.] *a.* खंवट, खंवचट, वासट, वाशेळा.

Ran'cidly *adv.* खंवटपणानें, खंवट वासानें.

Ran'cidness, Rancid'ity *n.* खंवटपणा *m*, वासटपणा *m.*

Rancour (rang'kur) [L. *rancidus*, stinking.] *n. deep-seated enmity, spite* चुरस *f*, हाडवैर *n*, दीर्घद्वेष *m*, द्रोह *m.*

Ran'corous *a. malicious, virulent* वैमनस्याचा, द्वेषी, चुरसी, खुनसी, दीर्घद्वेषी, द्रोही, द्रोहाचा, हाडवैराचा.

Ran'corously *adv.* हाडवैरानें, वैमनस्यानें.

Rand (rand) [Dutch *rand*, a border.] *n. a strip, margin, border* (of land, cloth, &c.) (जमिनीचा) तुकडा *m*, (कपड्याचा) तुकडा *m*, चिंधी *f*, (नदीचा) कांठ *m*, किनारा *m.* २ *a thin inner shoe-sole* बुटाचा आंतील पातळ तळ *m*- तळवा *m.* ३ (in S. Africa) *highlands on either side of a river valley* सडा *m*, टेंब *m.* [THE R. जोहान्सबर्ग.]

Random (ran'-dum) [Of doubtful origin.] *a. without calculation or method* बिनहिशोबी, योजनेवांचून केलेला, सहज सुचेल तसा, धोरणावांचूनचा, लहर लागेल तसा, यदृच्छेनें होईल तसा, नेमावांचूनचा, भरमसाट. [AT RANDOM, *by chance* सहज, सहजगत्या, यदृच्छेनें, नेमावांचून. २ *without purpose or consideration* विचार न करतां, पूर्वयोजनेवांचून, ठराविक धोरणाशिवाय, वाटेल तसें. TO TALK AT RANDOM हवें तें बोलणें, बरळणें, भरकटणें.]

Range (rānj) [O. Fr. *ranger*, row, rank.] *v. t. to place or arrange in a row, rank, or order* रांगेनें उभें करणें, रांगेनें मांडणें, रांगेंत मांडणें, ओळींत मांडणें -रचणें -ठेवणें, बेतानें ठेवणें, बेतानें उभें करणें, (रांगेंत-ओळींत) रचना *f* -व्यवस्था *f.* करणें *g. of o.* २ (reflexively and figuratively) *to espouse a cause, to join a party* (-च्या) बाजूला -पक्षाला मिळणें; as, "To R. oneself on the side of the poor." ३ *to dispose in a classified or systematic order* (विशिष्ट) वर्गांत घालणें, (विशिष्ट) जातींत -उपजातींत घालणें

-मांडणें; as, "To R. plants and animals in genera and species." ४ *to rove over or through* भटकणें, फिरणें; as, "To R. the fields." ५ *to sail or pass in a direction parallel to or near* कडेनें -बाजूनें चालणें -जाणें -हाकारणें. R. *v. i. to be placed in order* रांगेनें असणें, रांगेंत असणें; as, "Trees *ranged* in an ascending scale of height." २ *to lie or to be found over a particular district* विशिष्ट ठिकाणीं रहाणें-वस्ती करणें, विशिष्ट प्रदेशांत असणें-फिरणें, विशिष्ट प्रदेशांत फिरतांना -हिंडतांना दिसणें -आढळणें; as, "Nightingale *ranges* from the Channel to Warwickshire." (b) *to vary within limits* (विशिष्ट मर्यादेंत) मागेंपुढें होणें, खालींवर चढणें, सरकणें, कमीजास्त होणें; as, "Barometer *ranges* between o' and 100'". ३ *to lie in a given direction* विशिष्ट दिशेला असणें, (-च्या) बाजूला असणें; as, "The ship *ranges* along the sea." ४ *to be level with* (-शीं) जुळणें, जमणें; as, "A 12 *mo* does not R. with a folio." ५ *to rank or find place with or among* (-च्या) रांगेंत बसणें -असणें, (-च्या) वर्गांत असणें, (-च्या) बरोबर जागा *f*-स्थान *n.* असणें; as, "*Ranges* with the great writers." ६ *to rove, to wander* (with *along, through, over,* &c.) (-वरून) जाणें, (कडेनें) जाणें, बाजूनें जाणें; as, "To R. along the coast; His thoughts R. over past, present, and future; He *ranges* over a mile." ७ (of gun) विशिष्ट अंतरापर्यंत -पल्ल्यापर्यंत -टप्प्यापर्यंत जाणें -मारा करणें.

Range *n. row, line* रांग *f*, ओळ *f*, हार *f*, श्रेणि *f*; as, "The R.of mountains." २ *lie or direction* दिशा *f*, ओळ *f*, रेषा *f*, रांग *f*; as, "The R. of the strata is east and west." ३ *stretch of grazing or hunting ground* मोठें कुरण *n.* (b) शिकारीची जागा *f.* ४ *a piece of ground with targets for shooting* चांदमारीचें मैदान *n*, चांदमारीचा पल्ला *m.* ५ *area over which a plant, &c., is distributed* वसतिप्रदेश *m*, जंगलाचा प्रदेश *m.* ६ *sphere, scope, compass* क्षेत्र *n*, आवांका *m*, विषय *m*, मर्यादा *f*, मर्यादाक्षेत्र *n.* ७ *distance attainable by a gun or a projectile* टप्पा *m*, पल्ला *m*, छट्टा *m*, मारा *m*, पोहोंच *m.* [Of a long R. (*gun*) पल्लेदार.] ८ *cooking fireplace with ovens, boilers, &c.* (लोखंडी) चुलींची रांग *f.* ९ *step of a ladder* पावटा *m*, पायंडा *m*, पायरी *f.*

Ran'ger *n.* Form nouns from the Verb. २ *a wanderer* भटकणारा *m.* ३ *a dog that beats the ground in search of game* रान उठवणारा कुत्रा *m.* ४ (*pl.*) *body of mounted troops* घोडदळ *n*, घोडेस्वार *m. pl.* ५ जंगलखात्याचा अधिकारी *m*, रेंजर *m.*

Range-finder *n.* निशाणाचें अंतर मोजण्याचें यंत्र *n.*

Rank (rank) [Fr. *rang*, cognate with ring.] *n. a row, a line* (भाड्याच्या गाड्यांची) रांग *f*, ओळ *f.* २ *number of soldiers drawn up in a single line* शिपायांची रांग *f*, हार *f*, ओळ *f.* [Front R.

अघाडीची रांग *f*, समोरची रांग *f*. REAR R. पिछाडीची रांग *f*. THE RANKS WERE BROKEN रांग मोडली, हार फुटली. THE RANKS OR THE R. AND FILE सैन्यांतील खालच्या शिपायांच्या रांगा *f. pl.* २ *lower classes or ordinary undistinguished people* खालच्या वर्गाचे लोक *m. pl.* TO RISE FROM THE RANKS शिपायापासून अंमलदारापर्यंत चढणें. २ कर्तबगारीनें खालून वर चढणें.] ३ *order*, रांग *f*, ओळ *f*, रांगेतील अनुक्रम *m*; as, "To keep R." [TO BREAK R. रांग सोडणें, अनुक्रम मोडणें.] ४ *distinct social-class, grade of dignity, station,* &c. दर्जा *m*, वर्ग *m*; as, "People of all *ranks*." [PERSONS OF RANK सरदारघराण्यांतील लोक *m. pl.* R. AND FASHION, *high society* उच्च समाज *m*; वडे लोक *m. pl.* TO TAKE R. OF (-हून) दर्जा श्रेष्ठ असणें.] ५ *place in a scale* स्थान *n*, जागा *f*, नंबर *m*; as, "The first R. must be given to the rose." R. *v. t. to set in line* (शिपाई) रांगेनें उभे करणें, ओळीनें बसविणें -उभे करणें. २ *to put in regular order or position* वर्गवारी लावणें, प्रतवारी करणें. R. *v. i. to have a rank or place* स्थान *n* -जागा *f*. असणें, गणना *f*. असणें -होणें *g. of s.*, बरोबरीचा -तोलाचा असणें; as, "*Ranks* among the Great Powers."

Rank (rank) [A. S. *ranc*, proud, strong.] *a. too luxuriant* माजाचा, उफाड्याचा, बोकडलेला, माजलेला; as, "Roses are growing R." [TO RUN R. माजणें, बोकडणें.] २ *foul-smelling* वासट, वाशेळा, वाशेरा, वासकट, खंवट, खंवचट. ३ *strong-scented* उग्रट, उग्र. ४ *utter* कमालीचा, पूर्ण, शुद्ध, निखालस, as, "R. nonsense; R. treason; R. pedantry."

Rank'ly *adv. to an inordinate degree* खूप, अतिशय, बेसुमार; as, "Weeds grow *rankly*."

Rank'ness *n. exuberant growth* माज *m*, मात *m*, उफाडा *m*. २ वासटपणा *m*, खंवटपणा *m*.

Rankle (rangk'l) [From *rank*, (*a.*)] *v. i.* (of envy, disappointment, &c. or their cause) *to give constant pain* सलणें, टोंचणें, लागणें, खुपणें, डंवचणें.

Ransack (ran'sack) [Ic. *rannsaka*, to search a house.] *v. t. to search thoroughly* धुंडाळून पहाणें, धुंडाळणें, धांडळणें, चाळणें, चाळून पाहाणें, शोधून पहाणें. २ *to plunder, to pillage* लुटणें, लुटालूट करणें.

Ransom (ran'sum) [Fr. from the root of *redemption q. v.*] *n. redemption* सुटका *f*, बंधमुक्तता *f*, सोडवणूक *f*. २ *the price paid for redemption* खंडणी *f*, दंड *m*. R. *v. t. to set free from captivity* (खंडणी भरून) सुटका करणें, सोडवणें, मुक्त करणें. R. bill, R. bond *n.* खंडणी देण्याचा -दंड देण्याचा लेखी करार.

Ran'somable *a.* खंडणी भरून सोडवतां येण्यासारखा.

Rant (rant) [O. Dut. *ranten*, to rave.) *v. i. to use extravagant language, to be noisy in words* अवडंबराची भाषा वापरणें. (b) अवडंबरानें बोलणें.

(c) बडबडणें, बडबड लावणें, सतरापंधरा गोष्टी सांगणें, भकणें. R. *n. empty declamation, bombast* शब्दावडंबर, शब्दावडंबराची भाषा *f.* २ बडबड *f,* वटवट *f.* Rant'er *n.* बडबडणारा *m,* बडबड्या *m.* Rant'ing *n.* बडबडणें *n,* भकणें *n.* R. *pr. p. a.* शब्दावडंबराचा, बडबडीचा.

Ranula (ran'-yu-lah) [Dim. of L. *rana,* frog, from some fancied resemblance.] *n.* (*med.*) जिभेच्या खालीं होणारा जलग्रंथि *m,* जिव्हाधोजलग्रंथि *m.*

Rap (rap) [Probably of imitative origin.] *n. a smart slight blow* तडाका *m,* तडाखा *m,* रपका *m,* रपाटा *m,*; चपका *m,* थाप *f,* काठी *f,* छडी *f.* [A R. ON THE KNUCKLES (मुलांच्या हाताच्या) पेरावर (शिक्षा म्हणून) दिलेला तडाका *m* -रपाटा *m.* २ (*fig.*) रागें भरणें *n,* कान उपटणें *n.*] २ *sound made by the knocker on the door* दरवाजावरील ठोक्याचा आवाज *m,* ठोका *m.* [WITH A R. चणकर, चणकन, थाडकन, थाडकर, फटकन, फटकर; (of a whip, cane, &c.) ताडकन, ताडकर.] R. *v. t. to strike* (*esp.* a person's knuckles) *smartly* तडाका ओढणें, रपका मारणें, छडी मारणें. २ *to utter abruptly* धसकावून बोलणें, ऐटींत ठोकून देणें, कडकावणें, धडकावणें; as, "To R. out a lie." ३ *to knock on* ठोकणें, ठोठावणें, तडकावणें; as, "With one great peal they R. the door." ४ (फर्मा मातीच्या सांच्यांतून बाहेर काढण्याकरितां) ठोकणें, ठोकून बाहेर काढणें. R. *v. i. to knock* ठोठावणें, थाप मारणें; as, "*Rapped* at the door, on the table, &c." R. *interj.* रप, रपकण, रपकर, फटकन, फटकर.

Rap ! Rap ! रपरप or पां, तडतड or डां, थडथड or डां, चणचण or णां, फटफट or टां, फडफड or डां; *intens.* रपारप, रपापां, तडातड, तडाडां, थडाथड, थडाडां, थाडथाड, फटाफट, फटाटां, फडाफड, फडाडां or छडाछड.

Rap (rap) [O. E. *rapen,* akin to Dutch *rapen,* to snatch.] *v. t. to snatch away* पळवणें, पळवून नेणें, रपाटणें, रगडणें, हात मारणें. २ *to affect with ecstasy or rapture* (हर्षातिरेकानें) मोहून टाकणें, वेडावून टाकणें; as, "*Rapt* into admiration." ३ तन्मय करणें, तल्लीन करणें.

Rap (rap) [Of doubtful origin.] *n. a lay or skein containing 120 yards of yarn* १२० वार लांब सुताची लडी *f.*

Rap (rap) [Of doubtful origin.] *n. any coin of trifling value* आयर्लंडांतील कनिष्ठ नाणें, रॅप. [NOT TO CARE A R., *to care nothing* मुळींच पर्वा न करणें. NOT WORTH A R. कवडी किंमतीचा.]

Rapacious (ra-pā'shus) [L. *rapax,* grasping-*rapere,* to seize.] *a. given to plunder* लुटारू, लुटारा, लुटालूट करणारा, जबरदस्तीनें घेऊन जाणारा. २ *subsisting on prey* हिंस्र, शिकारी, शिकार करून रहाणारा. ३ *greedy* लोभी, लोभट, अपहारबुद्धि, बुचाडणारा, लुबाडणारा; as, "R. usurers." ४ *ravenous, voraci-*

ous खादाड, अधाशी, आस्तुटा. (b) खादाडपणाचा, जबरदस्त, दांडगा; as, "R. appetite."

Rapa'ciously *adv.* लुटारूपणानें, लुटालूट करून. २ लोभानें, अपहारबुद्धीनें. ३ अधाशीपणानें, खादाडपणानें.

Rapa'ciousness, Rapac'ity *n.* लुटारूपणा *m*, लुटारूगिरी *f.* २ हिंस्रपणा *m*, हिंस्रता *f.* ३ लोभ *m*, अपहारबुद्धि *f.* ४ खादाडपणा *m*, अधाशीपणा *m*; as, "The R. of wolves."

Rape (rāp) [Probably from L. *rapere*, to seize.] *n.* (*poet.*) *carrying off by force* लूट *f*, जबरदस्ती *f*, अपहरण *n*, अपहार *m*; as, "And ruined orphans of thy *rapes* complain." २ *ravishing or violation of a woman* जबरीचा संभोग *m*, जुलमाचा संभोग *m*, बलात्काराचा संभोग *m*, जबरी *f*, जुलूम *m*, बलात्कार *m*, हठधर्षण *n*, हठसंभोग *m*. R. *v. t.* (*poet.*) *to take by force* लुटणें, जबरदस्तीनें नेणें, अपहार करणें. २ *to commit rape upon* (a woman) बलात्कार *m*. करणें, जबरी *f* -जुलूम *m*. करणें, गहजब करणें, (-ची) अब्रू घेणें.

Rape-oil *n.* शिरसाचें तेल *n*.

Rape-seed *n.* शिरस (बीं).

Raphe (rā'-fē) [Gr. *raphi*, suture.] *n.* शिवण *f*, सीवनी *f.* [R. OF THE PERINEUM गुदद्वाराच्या पुढील शिवण *f*, गुदद्वारपुरःसीवनी *f*.]

Raphides (raf'i-dēz) [Fr. *raphide.*] *n. pl.* (*bot.*) वनस्पतिपेशींतील स्फटिक. हा आक्झलेट ऑफ् लाईमचा बनतो. [ACICULAR R. सूच्याकार किंवा सुईसारखे वनस्पतिस्फटिक. GLOMERATE R. वाटोळे वनस्पतिस्फटिक.]

Raphigraph (raf'i-grāf) [Gr. *rhaphis*, a needle, and *graphein*, to write.] *n.* आंधळ्याकरितां टाइपरायटर. या यंत्रानें कागदावर सुईनें टोंचल्यासारखीं अक्षरें उमटतात.

Rapid (rap'id) [L. *rapidus -rapere*, to seize.] *a.* *moving with great speed* जलद वाहणारा, जोरानें जाणारा -चालणारा, शीघ्र, वेगाचा, वेगवान्; as, "A R. stream; A R. motion." २ *advancing with haste or speed* जलदीचा, भराभर होणारा, जोराचा, थोड्या वेळांत पुरा केलेला; as, "A R. growth, A R. sketch; A R. succession." ३ *quick in execution*, झपाझप उरकणारा, उरकाचा, चपळ, चलाख; as, "A R. penman." ४ (of photographic lenses or plates) *acting with or requiring only, a short exposure* थोडा वेळ सूर्यप्रकाशांत ठेवल्यानें कामास येणारा, शीघ्रग्राही. ५ (of slope) *descending steeply* मोठा, जोराचा, (*colloq.*) उंचीचा. R. *n.* (usually in *pl.*) *a very swift headlong current* जोराची धार *f*, जोराचा प्रवाह *m*.

Rapid'ity *n.* *swiftness* जलदी *f*, शीघ्रता *f*, त्वरा *f*. २ जोर *m*, वेग *m*.

Rap'idly *adv.* जलद, जलदीनें. २ जोरानें, वेगानें.

Rapier (rā'pi-ėr) [Of doubtful origin.] *n.* *a small, light sword, for thrusting* खांडा *m*.

Rapine (rap'in) [L. *rapina -rapere*, to seize.] *n. plundering, robbery* लूट *f*, लुटालूट *f*, धुंडाई *f*, मूठमर्दाई *f*, जबरदस्ती *f*, जुलूम *m*.

Rapport (ra-port') [Fr. *rapport*, relation –L. *re-* and *portare*, to carry.] *n. relation, correspondence* संबंध *m*. [Ex. R. (मूर्च्छनेला) अनुकूल.] २ एकतानता *f*.

Rapprochement (rap-prōsh-man') [Fr.] *n. re-establishment or recommencement of harmonious relations, esp. between States* (दोन राज्यांत किंवा पक्षांत झालेला) सलोखा *m*, समेट *m*, पुनरैक्य *n*.

Rapscallion (rap-skal'-yun) [Earlier *rascallion*, probably from Rascal.] *n. a vagabond* उडाणटप्पू *m*. २ *a rogue* लुच्चा *m*, ठक *m*.

Rapt (rapt) [L. *raptus, pa. p. of rapere*, to seize.] *a. enraptured* तल्लीन झालेला, तल्लीन, तन्मय, हर्षभरित; as, "The R. musician." २ *wholly absorbed* गर्क, गढून गेलेला, निमग्न (झालेला); as, "R. in secret studies."

Rapture (rap'tūr) [L. *rapere, raptum*, to carry off by force.] *n. extreme joy or pleasure* अत्यानंद *m*, आल्हाद *m*, अत्यानंदस्थिति *f*. [To be in *or* to go into Rs. रंगांत येणें, (-ला) रंग चढणें, खुशींत येणें, खुलणें. Rs. *vehement pleasure or the expression of it* हर्षोन्माद *m*, परमाल्हाद *m*.] Rap'turous *a. ecstatic* अत्यानंदाचा, अत्यानंददायी. [R. joy परमानंद *m*.] २ *manifesting rapture* अत्यानंदाचा, आनंदसूचक, आनंददर्शक; as, "R. applause." Rap'turously *adv.* अत्यानंदानें.

Rare (rār) [Fr.–L. *rarus*, thin.] *a. thin, not dense* पातळ, विरळ, विरल, सूक्ष्म. २ *seldom met with* विरळ, थोडा, थोडका, दुर्लभ, दुर्मिळ, अलभ्य. ३ *excellent* सरस, नामी, उत्कृष्ट, अपूर्व.

Rarefac'tion *n. act of rarefying* पातळ करणें *n*, विरळ करणें *n*, विरळ होणें. २ *expansion of aëriform bodies* विरलीकरण *n*, विरलीभवन *n*.

Rar'efiable *a. capable of being rarefied* विरळ करण्याजोगा, विरलीकरणयोग्य, विरलीभवनयोग्य, पातळ करण्याजोगा, पातळ होण्याजोगा.

Rarefy (rar'i-fī or rāre-fī) *v. t. to expand a body* विरळ करणें, पातळ करणें, विरल करणें. २ *to purify, to refine* (person's nature) शुद्ध करणें, दोष कमी करणें. ३ *to make (idea) subtle* अधिक सूक्ष्म करणें, जास्त सूक्ष्म करणें. R. *v. i. to become less dense* विरल होणें. Rar'efied *pa. t.* R. *pa. p.* विरल केलेला, विरळ केलेला, पातळ केलेला. २ शुद्ध केलेला. ३ अधिक सूक्ष्म केलेला. [R. waves (*phys.*) विरलीकृत लहरी.]

Rārely *adv. seldom* विरळा, क्वचित, कधींमध्हत, कदाकाळीं.

Rāreness, Rarity (rar'i-ti) *n. state of being rare, scarcity* विरळपणा *m*, विरलता *f*, वैरल्य *n*, दौर्लभ्य

n, दुर्मिळता *f*. २ *tenuity, thinness* विरळपणा *m*, पातळपणा *m*. ३ *uncommonness, excellence* सरसपणा *m*, सरसता *f*, अपूर्वाई *f*. ४ *a thing valued for its scarcity* दुर्लभ वस्तु *f*, दुर्मिळ -अपूर्व &c. पदार्थ *m* -वस्तु *f*, &c. अपूर्व चीज *f*, उंबराचें फूल *n*.

Raree-show (rār'ē-shō) [Perhaps=Rare show as pronounced by Savoyard showmen.] *n. a peep-show* (फिरवून दाखविण्याची) चित्रांची पेटी *f*.

Ras algethi *n*. (*astron.*) L. *alpha Herculis*. शौरी राशींतील सहावी तारा.

Ras alhague *n*. (*astron.*) L. *alpha Ophinchi* भुजगधारी राशींतील नववी तारा.

Rascal (ras'kal) [Perhaps from O. Fr. *rascaille*, rabble.] *n. a dishonest fellow, a wretch* लुच्चा *m*, पाजी, हुच्चा, सोदा, हरामी, काबू, काबूयार, गुलाम, गुलामजादा, खट. (b) (often playfully to child, &c.) गुलाम, लुच्चा, पाजी; as, "You lucky R.!"

Ras'calism, Rascal'ity *n. mean trickery, dishonesty, villainy* लुच्चेगिरी *f*, सोदेगिरी *f*, पाजीपणा *m*, लबाडी *f*, लबाडीलचाडी *f*, लबाडीलाताडी *f*, पाजीपणाचें कृत्य *n*.

Ras'cally, Ras'cal-like *a. mean, base* लुच्चा, पाजी, लुच्चेशाई, सोदेशाई, खटनट, लुच्चेगिरीचा, सोदेगिरीचा, पाजीपणाचा. २ (often humorously) लुच्चा, पाजी; as, "Our R. porter is fallen fast asleep."

Rase (rāz) [L. *radere*, to scrape. Older form of Raze, now little used.] *v. t.* (rare except figuratively) *to scratch or blot out* पुसणें, पुसून टाकणें; as, "To R. a person's name from remembrance." २ (town, house, walls, &c., usually *to the ground.*) जमीनदोस्त करणें, पाडणें, पाडून टाकणें, मोडणें, मोडून टाकणें.

Rash (rash) [L. *radere*, to scrape.] *n. a slight eruption on the skin* पुरळ *m*, पुरूळ *m*, कोंडा *m*, उगवण *n*. [BILIOUS R. पितांवी *f*, पित्ताच्या गांधी *f. pl.* TO HAVE A R. पुरळ येणें.]

Rash (rash) [Scand. *rask*, quick.] *a*. (of persons) *hasty, headstrong* अविचारी, उतावळा, उतावीळ, हुड, हुरमट, माथेफिरू, दांड, धसक्या, धडफड्या, अदूरदर्शी. २ (of measures, &c.) अविचाराचा, अदूरदर्शी, उतावळीचा, उतावळेपणाचा, घाईचा, धडपडीचा, कच्चे मसलतीचा, साहसाचा.

Rash'ly *adv*. अविचारानें, उतावळेपणानें, हूडपणानें.

Rash'ness *n*. अविचार *m*, उतावळेपणा *m*, हूडपणा *m*, अविचारिता *f*, साहस (S.) *n*.

Rasp (rasp) [O. Fr. *rasper*, Fr. *raper*, to grate.] *v. t. to rub with a coarse file* कानशीनें घांसणें, कानसणें; as, "To R. wood to make it smooth." २ *to grate harshly upon* (-ला) कर्कश लागणें; as, "Some sounds R. the ear." (b) *to offend* संताप आणणें, लागणें, झोंबणें; as, "His insults *rasped* my

temper." R. *v. i. to have a grating effect* कर्कश लागणें, कर्कश वाटणें. R. *n. a coarse file* कानस *f*.

Raspatory (ras'pa-tō-ri) [O. Fr. *rasper* -Fr. *raper*. to scrape.] *n.* कुसलेलें हाड खरवडून काढण्याचें शस्त्र *n*, (शस्त्रवैद्याचें) घर्षणयंत्र *n*, कानस *f*, घर्षणी *f*.

Rasp'er *n. that which rasps* किसणी *f*, क़ानस *f*.

Rasp'ing *n. filing* कानसणें.

Ras'ping *a. exasperating* संताप आणणारा, संतापजनक, उद्वेगजनक.

Raspberry (raz'ber-i) [Of doubtful origin.] *n.* राझबेरी (लहान वृक्ष). २ राझबेरी (फळ).

Rat (rat) [Of doubtful origin.] *n.* उंदीर *m*, मूषक *m*, घूस *f*. [To SMELL A R, *to have suspicions* शंका *f*. संशय *m*. येणें-वाटणें, वहीम येणें, (-चा) वास येणें-लागणें. A FIELD-RAT शेतांतला उंदीर *m*, रानउंदीर *m*, घुरप्या उंदीर *m*.] २ *a turn-coat* (अडचणीच्या वेळीं) स्वतःचा पक्ष सोडणारा *m*, स्वतःची बाजू सोडणारा *m*, फुटणारा *m*, फुटून जाणारा *m*. ३ (a) (ट्रेडयुनियननें ठरविलेल्या मजुरीपेक्षां) कमी मजुरीवर येणारा *m*, ट्रेडयुनियनच्या बाहेरचा *m*. (b) संपांत सामील न होणारा, संपाच्या बाहेरचा. (c) संपवाल्याच्या जागीं काम करणारा *m*. R. *v. t.* (of person *or* dog) *to hunt or kill rats* उंदीर मारणें, उंदरांची शिकार करणें. R. *v. i.* (*colloq.*) *to desert one's party* (अडचणीच्या वेळीं) आपला पक्ष सोडणें, (आपल्या पक्षांतून) फुटणें. २ (a) कमी मजुरीवर कामास जाणें. (b) संपांत सामील न होणें. (c) संपवाल्याच्या जागीं काम करणें. Ratted *pa. t. & pa. p.* Rat'-catch'er *n.* उंदीर पकडणारा *m*, उंदीरमाऱ्या *m*. Rat'-pit *n.* उंदीर मारण्याचा खळगा *m*. Rat'-poi'son *n.* उंदीर मारण्याचें विष *n*. या विषांत सोमल असतो. Rat's-bane *n.* (सोमल वगैरे) उंदीर मारण्याचें औषध *n*. Rat'ter *n.* (उंदीर मारणारा) टेरियर कुत्रा *m*. २ स्वपक्ष सोडणारा *m*, (स्वपक्षांतून) फुटणारा *m*. Ratt'ing *n.* स्वपक्ष सोडणें *n*, (स्वपक्षांतून) फुटणें *n*. २ कमी मजुरीवर काम करणें *n*. ३ उंदीर मारण्याकरितां कुत्र्याला सोडणें. Rat'-trap *n.* (उंदराचा) सांपळा *m*, पिंजरा *m*, चाप *m*.

Ratabil'ity *n.* करपात्रता *f*, पट्टी बसविण्याची पात्रता *f*.

Ra'table *a. subject to be rated* कर बसविण्याजोगा, करास पात्र; as, "A R. estate."

Ratch (rach), Ratchet (rach'-et) [Perhaps from Fr. *rochet*, a kind of lance-head.] *n.* दांतवाली पट्टी *f*, ऱ्याक *f*. (b) (लंबकावरील) धरसोडीचें चक्र.

Ratchet-wheel *n.* कुत्रेंवालें (दांतवालें) चक्र *n*, राचेट.

Rate (rāt) [L. *ratus*, fixed -*reri*, to reckon.] *n.* *proportion, standard* प्रमाण *n*, मान *n*; as, "The death-*rate*." २ *relative speed* (चालीचा) वेग *m*, चाल *f*; as, "Going at the R. of six miles an hour." ३ *value* दर *m*, भाव *m*, धारण *f*, किंमत *f*, मोल *n*; as, "Can have them at the R. of one rupee a hundred." ४ *tariff charge* भाडें *n*, भाड्याचा दर

m, उताराचा दर *m*, उतार *m*; as, "The high *rates* charged by the railways." ५ *speed* वेग *m*, प्रमाण *n*; as, "Pauperism increases at a fearful R." ६ *assessment levied by local authorities for local purposes* पट्टी *f*; as, "Municipal *rates*." [R. PAYER पट्टी भरणारा.] ७ (*archaic* except in First R., Third R. &c.) वर्ग *m*, प्रत *f*.

Rate *v. t. to estimate the worth or value of* लेखणें, मानणें, गणणें, मोजणें; as, "I do not R. his merits high." २ *to assign fixed value to* (coin, metals) *in relation to monetary standard* लेखणें, किंमत ठरवणें, दर *m* -भाव बसवणें -ठरवणें; as, "Copper coinage is *rated* much above its real value." ३ *to consider, to regard* लेखणें, समजणें, मोजणें, मानणें; as, "I R. him among my benefactors." ४ (*usu.* in pass.) *to subject to payment of a local rate* (स्थानिक) कर बसविणें, (स्थानिक) कर द्यावयास लावणें; as, "We are highly *rated* for education." [To R. UP (विम्याचा नेहेमींपेक्षां) अधिक हप्ता घेणें -बसविणें.] R. *v. i. to rank or be rated as* (-च्या) वर्गांत मोडणें, (-च्या) वर्गांत गणला -समजला जाणें.

Rate (rāt) [Of doubtful origin.] *v. t. to scold, to reprove harshly* खरडपट्टी *f*. काढणें, उडवणें, कानउघाडणी *f*. करणें.

Rate'-book *n.* (भाड्याच्या) दरांचें पुस्तक *n*.

Rat'er *n.* दर करणारा, दर ठरवणारा, प्रत लावणारा *m*.

Rather (räth'er) [A. S. *hrathor.*] *adv. to a great extent* बऱ्याच अंशीं, पुष्कळ अंशीं; as, "Is R. good than bad." २ *more truly, to be more precise* वास्तविक पाहतां, यथार्थ पाहूं गेल्यास; as, "Orderliness is not the result of law; R. it is the cause of it." ३ *in a modified way, slightly* अमळ, अमळसा, कांहीं, कांहींसा, कांहींबाहीं, जरा, जरासा, जराक, जराकसा, इवला, इवलासा, थोडाबहुत, थोडासा, किंचित्; as, "The performance was R. a failure; was R. good." ४ *by preference* फार करून, बहुतांशीं; as, "Would much R. not go." ५ (*colloq.* in answers) *yes, without doubt* निःसंशय, खास, खात्रीनें, खात्रीपूर्वक; as, "Have you been here before?—Rather!" [RATHER BETTER THAN, *somewhat in excess of* पेक्षां अधिक चांगला -बरा. THE RATHER, *by so much the more* विशेषतः, खास करून.]

Ratifica'tion *n.* मंजूर करणें *n*, मुक्रर करणें *n*. २ कबूल करणें *n*, पसंत करणें *n*. ३ अनुमति *f*, संमति *f*, मंजुरी *f*, कबुली *f*, मान्यता *f*.

Rati'fier *n.* मंजूर करणारा *m*, पसंत करणारा *m*, कबूल करणारा *m*.

Ratify (rati'-fī) [L. *ratus*, fixed by calculation, & *facere*, to make.] *v. t. to sanction, to settle* (सही घालून किंवा संमति देऊन) मंजूर करणें, मुक्रर करणें, कायम करणें, मंजुरी देणें, संमति देणें. Rati'fied *pa. t.*

Rating (rā'ting) [From to Rate.] *n. the fixing of rates* दर *m.* लावणें -ठरवणें *n,* प्रतबंदी करणें *n.* २ *classification according to value* (किंमतीप्रमाणें-किंमतीवरून) वर्गावर्गी *f,* वर्गीकरण *n,* प्रतवारी *f.* ३ *the position, class, &c. which a man holds on a ship's books* उतारूचा (गलबतावरील) वर्ग *m.*

Ratio (rā'shi-ō *or* rā'sho) [L. *ratio*, reckoning.] *n.* (*math.*) गुणोत्तर *n,* निष्पत्ति *f,* प्रमाणपद *n,* (दोन संख्यांचा) संबंध, मानतारतम्य. [R. OF EXCHANGE विनिमयनिष्पत्ति. R. OF EQUALITY साम्याचें गुणोत्तर, साम्यगुणोत्तर. RATIO OF GREATER INEQUALITY अधिक असाम्याचें गुणोत्तर, अधिकासाम्यगुणोत्तर. R. OF LESS INEQUALITY कमी असाम्याचें गुणोत्तर, न्यूनासाम्यगुणोत्तर. INVERSE R. व्युत्क्रमनिष्पत्ति. DUPLICATE R. वर्गगुणोत्तर. TRIPLICATE R. घनगुणोत्तर. SUB-DUPLICATE R. उपद्विगुणगुणोत्तर. SUB-TRIPLICATE R. उपत्रिगुणगुणोत्तर. UNHARMONIC R. नैकतान गुणोत्तर. COMMON R. सामान्य गुणोत्तर. SES-QUIPLICATE R. सार्धगुण गुणोत्तर. EXTREME AND MEAN R. अन्त्यमध्यगुणोत्तर. ANTECEDENT OF A R. गुणोत्तराचें अग्रेसरपद. CONSEQUENT OF A R. गुणोत्तराचें उपाग्रसर-पद.] २ दर *m,* प्रमाण *n,* मान *n.*

Ratiocinate (rash-i-os'i-nāt) [L. *ratiocinatus, pa. p. of ratiocinari*, from *ratio*, reason.] *v. i. to reason* (तर्कशास्त्राच्या पद्धतीनें) तर्कपद्धतीनें विचार करणें.

Ratiocin'ation *n.* तर्कशास्त्राच्या पद्धतीनें विचार करणें *n.* (b) तर्कपद्धति *f.*

Ration (rā'shun) [See Ratio.] *n. a daily allowance to a soldier or sailor* रासन (Corruption of English *Ration*), रतीब *m,* शेर *m,* शिधा *m.*

Rational (rash'on-al) [See Ratio.] *a. endowed with reason* बुद्धिविशिष्ट, बुद्धिसंपन्न, विचारशक्ति-संपन्न, बुद्धि असणारा. [R. CREATURE बुद्धिविशिष्ट प्राणी *m.*] २ *pertaining to or agreeable to reason* बुद्धीचा, बुद्धीला पटणारा, बुद्धिसंमत, युक्त, विचारसिद्ध, युक्ति-सिद्ध, सयुक्तिक. [R. FAITH सयुक्तिक श्रद्धा *f.* R. THEOLOGY बुद्धिसंमत ब्रह्मज्ञान.] ३ *judicious* विचारी, विचाराचा, पोक्त, समंजसपणाचा. ४ (*math.*) अकरणी-गत. [R. FUNCTION अकरणीगत फल.] ५ भूमीच्या मध्यांतून जाणारा, भूमिमध्यग, वास्तव; as, R. horizon.

Rationale (rash-i-o-nālē) [See Ratio.] *n. a theoretical explanation or solution* उपपत्ति *f,* कार्यकारण-परंपरा *f,* प्रमाणें *n. pl.,* आधार *m.*

Rationalism (rash'un-al- izm) *n. a practice of explaining the supernatural in religion in a way consonant with reason* (धर्माच्या बाबतींत बुद्धीला पटतील अशा गोष्टींवरच विश्वास ठेवणें हा) बुद्धिप्रामाण्याचा वाद *m,* बुद्धिप्रामाण्यवाद *m,* बुद्धिवाद *m.* २ *theory that reason is the foundation of certainty in knowledge* (opposed to *empiricism, sensationalism*) (ज्ञान हें बुद्धिमूलक आहे असा) बुद्धिमूलकज्ञानवाद *m,* बुद्धिवाद *m.*

Ra'tionalist *n.* बुद्धिप्रामाण्यवादी *m,* बुद्धिवादी *m.*

Rationalist'ic *a.* बुद्धिवादाचा, बुद्धिवादविषयक, बुद्धिवादात्मक. **Rationalist'ically** *adv.* बुद्धिवादानें, बुद्धिवादाच्या पद्धतीनें.

Rational'ity, Rat'ionalness *n.* बुद्धिविशिष्टता *f*, बुद्धिसंपन्नता *f*. २ ज्ञानशक्ति *f*, तर्कशक्ति *f*. ३ बुद्धिसंमतता *f*, युक्तता *f*, विवेक *m*, युक्ति *f*, समंजसपणा *m*.

Rationaliz'ation *n. subjection to rational principles* बुद्धिवाददृष्टीची उपपत्ति लाऊन सांगणें, औपपत्तिक विवेचन *n*, सोपपत्तिक विवेचन *n*, बुद्धिवाद्याला पटेल अशा भाषेंत सांगणें -मांडणें *n*.

Rat'ionalize *v. t. to make rational* बुद्धिवादाचा करणें. (b) बुद्धिवादी करणें. २ *to interpret like a rationalist* बुद्धिवादृष्टीची उपपत्ति लावणें -बसवणें, बुद्धिवाद्याच्या भाषेंत सांगणें, बुद्धिवादपूर्वक विवेचन करणें, बुद्धिसंमत कार्यकारणभाव लावणें. ३ *to think for oneself* (स्वतःच्या) बुद्धीला पटवून घेणें. ४ (*math.*) अकरणीरूप *n*. देणें. R. *v. i. to rely unduly or entirely on reason* (धर्मसंबंधीं गोष्टींत) बुद्धीलाच प्रमाण मानणें, बुद्धिवादाचा (फाजील) अवलंब करणें, बुद्धीच्या ताजव्यानें तोलणें.

Ra'tionally *adv. reasonably* बुद्धीला धरून, युक्तीला धरून, समंजसपणानें. २ बुद्धीला पटेल अशा रीतीनें, बुद्धिवादानें, तर्कशक्तीनें, समंजसपणानें, शहाण्यासारखा, शहाणपणानें, अकलेनें.

Ratline, Ratlin (rat-lin) [Of doubtful origin.] *n.* (डोलकाठीच्या दोरखंडांना बांधलेली) आडवी दोरी *f*.

Ratoon (ra-toon') [Of Anglo-Saxon origin.] *n.* *a new shoot from the root of a sugarcane* खोडवा *m*, खडवा *m*. (उंसाचा पहिल्या वर्षानंतरचा).

Rattan, Ratan (rat-t'an) [Malay *rotan.*] *n.* वेत *m*, वेत्र *n*, वेतस, वेतसी *f*. २ *a walking stick made of rattan* वेत *m*, वेताची काठी *f*, छडी *f*.

Ratten (rat'n) [Of doubtful origin.] *v. t.* (ट्रेड-युनियनमार्फत ठरलेल्या संपाच्या वेळीं हत्यारें काढून घेऊन किंवा यंत्रांची नासधूस करून) मजुराला किंवा कारखानदाराला त्रास देणें, -सतावणें, -छळणें.

Rattle (rat'l) [Of doubtful origin.] *v. i. to clatter* (गाडी वगैरे) खडखडणें, खरखरणें, (ढग) गडगडणें, घडघडणें, (वीज) कडकडणें. [To R. ALONG खडखडणें, खडखडत जाणें.] २ *to move along rapidly with a clattering noise* खळखळणें, खुळखुळणें, खळखळ &c. वाजणें. ३ (*the throat*) घरघरणें, खरखरणें, (-ला) घरघर लागणें -सुटणें. ४ *to speak eagerly and noisily* कडकडून -चराचर -लवलव &c. बोलणें, कडकडणें, भडभडणें, भडभड -भडभडां -&c. बोलणें. R. *v. t. to cause to make a clatter* खडखड वाजवणें, खळखळवणें, खणखणवणें, खडखडवणें. २ *to stun with noise* खडखड आवाजानें कानठाळया बसवणें. ३ *to speak rapidly* भरभर बोलणें, घाईनें बोलणें.

Rat'tle *n.* खडखडणें *n*, दणका *m*, -*intens.* खडखडाट *m*, फडफडाट *m*, फडाड *m*, खडाड *m*, गडाड *m*, घडाड

m, गडगडाट *m*, घडघडाट *m*, कडाड *m*, कडकडाट *m*, कडाकडी *f*, भडभडाट *m*, भडाड *m*. २ *rapid movement with a clattering noise* खळखळणें *n*, खळखळ *f*, *intens.* खळखळाट *m*, खुळखूळ *f*, *intens.* खुळखुळाट *m*. ३ (*of the throat*) घरघरणें *n*, घरघर *f*, घुरघूर *f*, घरघरी *f*, घरघरा *m*. ४ *loud empty talk* वटवट *f*, बडबड *f*, करकर *f*, वटवट *f*. ५ (of cannon, musketry, &c.) तडाखा *m*, तडाका *m*, धडाधडी *f*. ६ (of a child) खुळखुळा *m*, खुळखुळणें. ७ खुळखुळी काठी *f*, घोळकाठी *f*, घोळदार काठी *f*. ८ *a brisk jabberer* वटवट करणारा *m*, वटवट्या *m*.

Rattle-brained, R. -headed, R. -pated *a.* गडवड्या, वडवड्या, वटवट्या.

Rat'tler *n. a loud inconsiderate talker* वडवड्या *m*, वटवट्या *m*. २ (*colloq.*) *a stunning blow* जोराचा तडाखा *m*.

Ratt'le-snake *n.* खडखड्या नाग *m*.

Ratt'le-trap *n. a rickety vehicle* (मोडकी) खुळखुळी गाडी *f*.

Rat'tling *pr. p.* खडखडणारा, गडगडणारा, कडकडणारा.

Rat'tlingly *adv.* खडखड or डां, गडगड or डां, घडघड or डां, पटपट, –*intens.* खडाखड, खडाडां. २ खुळखूळ or ळां. ३ (of musketry, &c.) फडफड, फडफडां, –*intens.* फडाफड, फडाडां.

Ravage (rav'āj) [Fr. –L. *rapere*, to seize.] *v. t. to lay waste* उजाड करणें, उध्वस्त करणें, (-ची) नासधूस *f* -नासाडी *f* -सफेजंगी *f* -वाटोळें *n*. करणें, (-चा) सप्पा करणें, (-चा) धुवा *m* -चंदन *n* -गोपचंदन *n*. उडवणें. २ *to pillage* लुटणें, लुटालूट *f*. करणें. R. *n. devastation, ruin* नासधूस *f*, नासाडी *f*, धूळधाण *f*. २ (*esp. pl.*) *destructive effects* (*of ravages*) नुकसान *n*, नासाडी *f*. Rav'ager *n.* नासधूस करणारा *m*. Rav'aging *pr. p.* नासधूस करणारा, धूळधाण करणारा, सप्पा उडविणारा.

Rave (rāv) [Fr. *rever*, to dream, to be delirious. या शब्दाचा धात्वर्थ 'पिसाळणें,' किंवा 'वेडा होणें' हा आहे.] *v. i. to talk wildly or furiously as in delirium* (about, against, at, of, for) बरळणें (वेड्याप्रमाणें) वडवडणें, वावचळणें, यावचळणें, कांहींचें बांहीं बोलणें. २ (of sea, wind, &c.) *to howl, to roar* गरजणें, गर्जना करणें, सोसावणें, सोसाट्यानें वाहणें, सोसाट्यानें सुटणें. ३ *to speak with rapturous admiration* (about, of) हवें तें बोलणें, बरळणें; as, "He *raved* about her beauty." R. *n. raving sound of wind* (वाऱ्याचें) सोसो *n*. Raved *pa. t.*

Rav'ing *v. n.* बरळणें *n*, वावचळणें *n*.

Rav'ing *a. talking irrationally and wildly* बरळणारा, वावचळणारा, ओरडणारा.

Rav'ingly *adv.* बरळत, वावचळत, ओरडत, ओरडून.

Ravel (ra'vel) [Of Dutch origin. या शब्दाचा एक अर्थ 'गुंतागुंत करणें' असा होता; परंतु तो अर्थ सध्यां लुप्त झाला आहे.] *v. t. to unravel* (in this sense,

usually with *out*) उकलणें, उलगडणें, गुंतागुंत सोडवणें, गुंता काढणें. R. *v. i. to be unwoven* उकलणें. Rav'elled *pa. t.* and *pa. p.* Rav'elling *pr. p.* R. *n. a ravelled thread* सोडवलेला दोरा *m.* (b) (*pl.*) बाहेर आलेलीं सुतें *n. pl.*

Rav'elling-engine *n. a machine for tearing rags* चिंध्यांचा भुगा करण्याचें यंत्र *n.*

Raven (rā'vn) [M. E. *raven.*] *n.* डोंबकावळा *m*, दग्धकाक *m.* २ (*fig.*) *croaker* रड्या. R. *a. black like a raven* डोंबकावळयासारखा, काळा. Rav'enous, Ra'vined *a. voracious* खादाड, अधाशी, खाखा सुटलेला, खाखावलेला, वखवखलेला, वखवख्या, अतिक्षुधित. (b) वखवखीची, राक्षसी; as, "R. appetite."

Rav'en, Ra'vin (B.) (rav'n) [Fr.-L.; M. E. *ravine*, plunder.] *v. t. to obtain by violence* जोरजुलमानें घेणें -मिळविणें. २ *to devour with great eagerness* गपागप खाणें, गपापून खाणें, रपाटणें, बोकांदणें. R. *v. i. to prey rapaciously* आगधाडीनें खाणें.

Rav'en's -duck *n. fine hempen sail-cloth* शिडांकरितां डकचें कापड *n.*

Ravine (ra-vēn') [Fr. *ravine*, violent rush.] *n. a long deep hollow worn away by a torrent* ओहोळ *m*, ओघळ *m*, घळण *f*, घळ *f*, नाला *m.* २ *a deep narrow mountain pass* खोरें *n*, दरी *f*, घोल *m*, दरा *m*, खिंड *n*, खोंडा *m.*

Ravish (rav'ish) [Fr. *ravir* -L. *rapere*, to seize.] *v. t. to seize or carry away by violence* बळजोरीनें नेणें, बलात्कारानें नेणें, बळकावणें, हात मारणें, हिरावून नेणें, जबरदस्तीनें धरणें -पकडणें. २ *to have sexual intercourse with by force* (वर) बलात्कार करणें, जबरी करणें, जुलूम करणें, जबरीनें -जुलमानें- बलात्कारानें संभोग करणें, भ्रष्ट करणें. ३ R. (of death, circumstances, &c.) *to take from life, or from sight* हिरावून नेणें, नाहींसा करणें, दृष्टीआड करणें. ४ *to transport with joy* फारच संतोषविणें, भूल घालणें. Rav'ished *pa. p.* बलात्कारानें नेलेला, हिरावून नेलेला. २ बलात्कार केलेली (स्त्री), जबरी केलेली, भ्रष्ट केलेली. ३ नाहींसा केलेला, दृष्टीआड केलेला. ४ अत्यंत संतोषविलेला, खुलविलेला. Rav'isher *n.* बलात्कार करणारा *m.* Rav'ishing *pr. p.* बळकावणारा, हिरावून नेणारा. २ बलात्कार करणारा, जबरीनें संभोग करणारा, भ्रष्ट करणारा. ३ नाहींसा करणारा, दृष्टीआड करणारा. ४ भुलविणारा.

Rav'ishment *n.* बळकावणें *n*, हिरावून नेणें *n.* २ *rape* जबरी *f*, बलात्कार *m*, जुलूम *m.* ३ अत्यानंद *m.*

Raw (raw) [A. S. *hreaw*, uncooked, Cf. L. *crudus*, raw.] *a. uncooked* कच्चा, हिरवा, अपक्व, न भाजलेला, न शिजवलेला. [R. BRICK कच्ची (न भाजलेली) वीट *f.* R. CREAM (दूध तापवल्याशिवाय काढलेली) कच्ची मलई *f.*] २ *in unwrought state* कच्चा, पक्का न केलेला -झालेला, तयार न केलेला, जसाचा तसा. [R. CLOTH

(खळ घालून) न भरलेलें कापड, विनखळीचें कापड. R. HIDE न कमावलेलें -कच्चें चामडें *n.* R. MATERIAL कच्चा माल *m.* R. SILK कच्चें रेशीम *n.* R. SPIRIT विनपाण्याचा मद्यार्क *m.* R. SUGAR (शुद्ध न केलेली) मळीची साखर.] ३ *artistically crude* **ओबडधोबड.** ४ *inexperienced, unskilled* **अल्लड, अशिक्षित, अननुभवी, बिनकसवी;** as, "Is a R. lad." ५ *stripped of skin* **कातडी निघालेला, कातडी चोळलेला, घांसलेला, चोळवटलेला, चर्मरहित.** [R. FROM A BURN, &c. भाता -भोंत निघालेला.] ६ (of atmosphere, wind, day, &c.) *damp, chilly* **सरद, सरदीचा, गार.**

Raw *n. an inveterate sore* **चोळवटलेली जागा** *f,* **खरचटलेली जागा** *f,* **दुखापतीची जागा** *f.* २ (*fig.*) *a point on which one is particularly sensitive* **मर्म** *n,* **मर्माचें स्थान** *n.*

Raw'boned *a. with little flesh on the bones* **हाडांवर थोडें मांस असलेला, हाडकुळ्या.**

Raw'head *n. a spectre mentioned to frighten children* **बाऊ** *m.*

Raw'hide *n. a whip made of twisted, untanned leather* **(कच्च्या चामड्याचा) गोफासारखा चाबूक** *m.*

Raw'ish *a. rather raw* **कच्चासा, कोंवळासा, अर्धवटसा.**

Raw'ness *n.* **कच्चेपणा** *m,* **हिरवेपणा** *m,* **अपक्वता** *f.* **२ निर्भेळता** *f,* **निरेपणा** *m.* **३ ओबडधोबडपणा** *m,* **संस्काराभाव** *m.* **४ अपुरेपणा** *m,* **अर्धवटपणा** *m.* **५ अल्लडपणा** *m.* **६ (हवेचा) सर्दपणा** *m.* **७ विचर्मता** *f,* **विगतचर्मता** *f,* **घांसटपणा** *m.*

Ray (rā) [O. Fr. *rai*; L. *radius*, a ray.] *n. a line* (*of light or heat*) **किरण** *m,* **कर** (S.) *m,* **रश्मि** *m.* [CONVERGING RAYS संपातिकिरण, क्षीयमाणान्तरकि., परिच्छिन्न कि. DIVERGENT R.S अपसृत कि., वर्धमानान्तर-कि. REFLECTED R.S परावृत्त कि. REFRACTED R.S वक्रीभूत कि. RONTGEN R.S (OTHERWISE CALLED X RAYS) रांटजनचे कि., क्ष-कि. DECOMPOSED R.S विच्छिन्न कि. PENCIL OF R.S See under Pencil. HERE कि.= किरण.] २ *a beam or gleam of intellectual light* **बुद्धीचा किरण** *m.* ३ (*fig.*) *remnant or beginning of enlightening or cheering influence* **किरण** *m,* **तंतु** *m,* **अवशेष** *m,* **बिंदु** *m;* as, "A R. of hope; A R. of truth." ४ *radiating part of any structure* **उष्णताविसर्जक भाग** *m.* R. *v. t. to send forth* **बाहेर टाकणें;** as, "To R. smiles." R. *v. i.* **चकाकणें.** Rayed *a. having rays* **किरण असलेला.**

Ray-flower *n.* (*bot.*) **सूर्यफूल, मयूखपुष्प, किरणपुष्प.**

N. B.—सूर्यफूल हें वस्तुतः फूल नव्हे. तो पुष्पविन्यास (inflorescence) किंवा फुलांचा झुपका, किंवा घोस, किंवा तुरा आहे. या झुपक्यांतील मधलीं बारीक फुलें सूर्यबिंबासारखीं दिसतात, व कडेचीं या बिंबाभोंवतीं किरणाप्रमाणें दिसतात, म्हणून यास सूर्यफूल हें नांव दिलें आहे.

Ray'less *a.* **किरणरहित, प्रकाशरहित.**

Raze (rāz) [Fr. *raser.*—L. *radere*, to scrape.] *v. t. to lay level with the ground, to destroy* जमीनदोस्त करणें, जमिनीस मिळवणें, सपाट करणें, नाबूद करणें, उच्छेद करणें. २ *to erase* पुसून टाकणें.

Razed' *pa. t.* R. *pa. p.* जमीनदोस्त केलेला, नाबूद केलेला.

Razor (rā'zor) [L. L. *rassorium* -L. *radere*, to scrape.] *n.* वस्तरा or वस्त्रा *m*, क्षुर *m*. २ *a tusk* (*as the razors of a boar*) सुळा *m*, दांत *m*.

Razor-case *n.* (of Indian barbers) धोकटी *f*.

Razor-stone *n. a stone for sharpening razors* वस्तरा लावण्याचा दगड *m*.

Razor-paste *n. a paste for spreading on a razor* वस्तऱ्यावर घालण्याची पूड *f*.

Razor-strop, R.-strap *n.* पलाटणें *n*, लटपटणें *n*.

Re-absorb' *v. t.* पुनः शोषून घेणें. **Re-absorp'tion** *n.* पुनःशोषण *n*.

Re-accuse' *v. t. to accuse again* पुनः आरोप ठेवणें.

Reach (rēch) [A. S. *raccan*, to reach.] *v. t. to stretch or extend* लांब करणें, लांबविणें, पुढें करणें; as, "*Reached* out his hand." २ *to hand over* हात लांब करून देणें; as, "*Reached* him the book." ३ *to extend to* विस्तारणें, विस्तार *m*. पोहोंचणें. ४ *to arrive at* पोहोंचणें, पावणें, दाखल -प्राप्त होणें; as, "*Reached* land." ५ *to gain, to get at* संपादन करणें, प्राप्त करून घेणें, मिळवणें.

Reach *v. i. to extend* पसरणें, विस्तृत असणें, लांब असणें-होणें, (-चा) विस्तार होणें; as, "A dominion *reaching* from the Ebro to the Carpathians". २ *to amount to* भरणें, होणें; as, "My income will not *reach* to it." ३ *to make reaching effort* (पर्यंत) पोंचण्याचा प्रयत्न करणें; as, "Mind *reaches* forward to an ideal." ४ *to arrive at* जाणें, पोहोंचणें, पावणें; as, "As far as the eye could *reach*." ५ *to come to hand, to be received* पोहोंचणें, पावणें, दाखल -प्राप्त -प्रविष्ट होणें, पावती *f* -पोहंच *f*. होणें.

Reach *n. act or power of reaching, extent of stretch or force* आटोका *m*, आवांका *m*, गति *f*, पोहोंच or पोहंच *f*, टप्पा *m*, लगता *m*, हात *m*, अवसान *n*, उडी *f*, सुमार *m*, बेत *m*. [Out of one's R. आटोक्याबाहेर, बेलाग.] २ *penetration, mental powers to be used* ग्रहणशक्ति *f*, बुद्धीचा आवांका *m*; as, "Be sure yourself and your own R. to know." ३ *artifice* युक्ति *f*, प्रयुक्ति *f*, बेत *m*; as, "The Duke of Parma had particular *reaches* and ends of his own."

Reach'able *a. within reach* प्राप्त होण्याजोगा, आटोक्यांतला, आवांक्यांतला, आहारांतला.

Reached *pa. t.* R. *pa. p.* पोहोंचलेला, प्राप्त, लागू, अधिगत, पावता, दाखल, सादर, प्रविष्ट.

Re-act (rē-a-kt') *v. t.* (Etymologically) *to act anew* पुनः करणें, फिरून करणें; as, "To R. a play; The same scenes were *re-acted* at Rome."

Re-act' *v. i. to produce reciprocal effect, to act upon*

the agent (-वर) परस्परक्रिया करणें, एकमेकांवर क्रिया करणें, (कर्त्यांवर) उलट कार्य होणें -घडणें; as, "Tyranny *reacts* upon the tyrant." २ *to produce responsive effect* (मूल उत्तेजनानुरूप) प्रतिक्रिया घडणें, होणें. ३ (*chem.*) *to call out activity* प्रतिक्रिया घडणें. ४ *to undergo change due to some influence* फेरफार -बदल -रूपांतर होणें. ५ *to be actuated by repulsion against* प्रतिसारण घडणें. ६ *to tend in reverse or backward direction* उलट बाजूस जाणें, मागच्या बाजूस जाणें, उलट खाणें, प्रतिगामी होणें. ७ *to return an impulse in the opposite direction* -वर प्रतिक्रिया होणें- घडणें, प्रतिकार *m* -प्रतिघात *m* -प्रत्याघात *m*. होणें.

Re-act'er *n.* प्रतिक्रिया करणारा *m.* For more meanings see the Verb.

Re-act'ing *pr. p.* प्रतिक्रिया करणारा, प्रतिक्रियाकारक.

Re-act'ion *n. action resisting other's action* प्रतिक्रिया *f*, उलट *f*, प्रतिघात *m*, प्रत्याघात *m*. २ (*math.*) प्रतिक्रिया *f*, प्रत्याघात *m*. [ACTION AND REACTION क्रियाप्रतिक्रिया, आघातप्रत्याघात.] ३ *mutual action* परस्परक्रिया *f*. ४ *backward tendency from revolution, reform, or progress* पिछेहाट *f*, पिछेहाटीची प्रवृत्ति *f*, प्रतिक्रिया *f*. ४ (*philos.*) निवर्तन *n*. ५ (*phys.* and *chem.*) प्रतिकार्य *n*, प्रतिक्रिया *f*. [BLOWPIPE R. फुंकणीचे द्वारा होणारी प्र०, वेणुधमनीप्र०. FLAME R. दीपशिखाप्र०.]

Reac'tionary *a. for or implying reaction* प्रतिक्रियेचा, प्रतिक्रिया घडविणारा, पिछेहाटीचा, पिछेहाट करणारा, प्रतिक्रियात्मक; as, "R. movements." R. *n. one who attempts to reverse political action* पिछेहाटीचा पुरस्कर्ता *m*.

Reac'tionist *n.* पिछेहाटीचा पुरस्कर्ता *m*.

Reac'tive *a. having power to react* प्रतिक्रिया करणारा.

Read (rēd) [A. S. *rāedan*, to consult, to read. *cf.* Sans. *radh*, to accomplish.] *v. t.* वाचणें, पढणें, पठन *n*. करणें. [EASY TO BE READ सुवाच्य. To R. MENTALLY, TO ONE'S SELF मनांत वाचणें, पाहणें. To R. OFF एकसारखा वाचणें, पोथीवरून म्हणणें. To R. OUT, *to recite* वाचून दाखविणें, मोठ्यानें वाचणें, पठन करणें. To R. THROUGH संपूर्ण -समग्र वाचणें.] २ *to make out from signs* (चिन्हांचा) अर्थ *m*. सांगणें; as, "R. an omen." ३ *to solve* अर्थ सांगणें, उपपत्ति लावणें; as, "To R. a dream." ४ *to interpret* लावणें, अर्थ लावणें; as, "My silence is not to be *read* as consent." ५ *to present to one* (*reading it*) दाखविणें; as, "Thermometer *reads* 33°." ६ *to bring into specified state by reading* वाचून (विशिष्ट स्थितींत) आणणें -नेणें, (विशिष्ट स्थितींत येईपर्यंत) वाचीत राहणें; as, "*Read* me to sleep."

Read *v. i.* वाचणें, पढणें. २ *to study by reading* पठन *n*. करणें, अध्ययन *n*. करणें, विद्याभ्यास *m*. करणें; as, "He *read* for the bar." ३ *to appear on reading*

वाचतांना लागणें, वाचल्यावर भासणें -दिसणें -वाटणें, वाचावयास लागणें; as, "Play *reads* better than it acts." ४ *to be suitable for perusal* वाचावयास योग्य असणें, वाचनीय असणें. [TO READ BETWEEN THE LINES, *to detect a meaning not expressed* गुप्तार्थ *m* -गर्भितार्थ -ताडणें -समजणें -ओळखणें.]

Read (red) *a. versed in books, learned* विद्वान्, पढिक, साक्षर, शिकलेला, कृताध्ययन, अध्ययन झालेला.

Readabil'ity, Read'ableness *n.* वाचनीयता *f.*

Readable (rēd'a-bl) *a.* (R) *that may be read* सुवाच्य, वाचावयाजोगा -जोगता. २ *worth reading* वाचनीय, पठनीय. ३ *interesting* मनोरंजक, चटकदार, चित्तवेधक.

Read'er *n.* वाचणारा *m*, वाचक *m*. २ *one whose office it is to read prayers in a church* खिस्ती चर्चमधील रीडर *m*, चर्चमध्यें प्रार्थना वाचून दाखविणारा. ३ *a lecturer in some universities* (युनिव्हर्सिटींतील एखाद्या विषयावरील) व्याख्यानें वाचून दाखविणारा *m*, व्याख्याता *m*; as, "R. in Roman law." ४ *one who reads or corrects proofs* प्रुफें तपासणारा *m*, प्रुफें वाचणारा *m*. ५ *one who reads much* पुष्कळ वाचणारा *m*, मोठा अध्ययनी. ६ *a reading book* क्रमिक पुस्तक *n*, वाचनपुस्तक *n*, रीडर *n*.

Reader'ship *n.* युनिव्हर्सिटींतील व्याख्यात्याची जागा *f.*

Read'ing *a. addicted to reading* वाचनाचा नाद असलेला, वाचनव्यासंगी, as, "A R. Community." R. *n. act of reading, perusal* वाचणें *n*, &c., वाचणी *f*, पठन *n*, वाचन *n*, पाठ *m*, पढणें *n*. [FIRST R. (बिलाचें वगैरे) पहिलें वाचन *n*. PLAIN R. *reading without the due chant* लोलो *m. v.* घालणें. SUSPENSION OF R. (ESP. OF THE SACRED BOOKS) अनध्याय *m*.] २ *study of books* वाचन *n*, अभ्यास *m*, अध्ययन *n*; as, "A man of vast R." ३ *public or formal recital* जाहीर वाचन *n*, प्रपाठन. ४ *specified quality of matter to be read* वाचनीय मजकूर *m*, वाचण्यासारखें (used as a noun); as "There is plenty of *reading* in it." ५ *figure shown by graduated instrument* (भारमापक, उष्णमापक, वगैरेंनीं) दाखविलेला आंकडा *m* -अंक; as, "Difference of 40° between day and night *reading*." ६ *an interpretation of a passage or work* (-चा) अर्थ *m* -संगति *f.* लावणें, तर्क *m*, कल्पना *f*; as, "What is your R. of the facts?" ७ *version* पाठ *m*, पाठांतर *n*. [FALSE R. चुकीचा पाठ *m*, अपपाठ *m*.]

Read'ing-book *n.* वाचण्याचें पुस्तक *n*, क्रमिक पुस्तक *n*.

Read'ing-boy *n.* प्रुफें तपासणाराचा हस्तक *m*.

Read'ing-desk *n.* वाचण्याचें मेज *n*.

Read'ing-glass *n.* वाचण्याची काच *f.* (हिनें अक्षरें मोठीं दिसतात).

Read'ing-lamp *n.* वाचण्याचा दिवा *m*.

Read'ing-room *n.* अभ्यासाची -वाचनाची खोली *f.* २ सार्वजनिक वाचनालय *n.*

Re-address' *v. t.* नवा पत्ता लिहिणें.

Re-adjourn' *v. t. to adjourn again* पुनः तहकूब करणें.

Re-adjourn'ment *n.* फिरून तहकुबी *f.*

Re-adjust' *v. t. to adjust or put in order again, or in a new way* फिरून जुळवणें, नव्यानें जुळवणी करणें. Re-adjust'ment *n.* फिरून -नवी जुळवणी *f.*

Re-admit' *v. t. to admit again* फिरून दाखल करणें, फिरून (शाळेंत वगैरे) घेणें, फिरून आंत घेणें.

Re-admis'sion *n.* (*act*) फिरून दाखल करणें. २ (*state*) पुनःप्रवेशन *n.* Re-admit'tance *n. admittance or allowance to enter again* फिरून दाखल होण्याविषयीं परवानगी *f*, पुनः प्रवेश करण्याची परवानगी *f*, पुनः आंत घेण्याची परवानगी *f.*

Ready (red'i) [A. S. *raede;* Scotch *red*, to set to rights, to put in order.] *a. prepared* तयार, सिद्ध, उभा (*colloq.*), सादर, कमर बांधलेला, उन्मुख, उद्यत. [To MAKE R. सज्ज करणें, सिद्ध करणें.] २ तावडतोबीचा, तात्कालिक. ३ *not slow or awkward* तयार, कसलेला, फरडा, चपळ, चलाख, हुषार or हुशार; as, "A R. writer." ४ *dexterous* तयार, प्रवीण, निपुण, दक्ष; as, "R. in devising expedients." ५ *prompt, quick, offhand* तयार, रोकडा, रोखठोक, रोख, रोखीचा; as, "A R. retort." ६ *not rusty* तयार, जागृत, जागता, जागरूक, हातखंडा, उपस्थित, लकलकीत, कडकडीत; as, "R. knowledge." ७ *sharp, apt, quick* तीव्र, शीघ्रग्राही, तैल (बुद्धि); as, "R. understanding." ८ *at hand, near, opportune* तयार असलेला, अगदीं जवळचा, हातासरसा, अनायासाचा, सोईचा; as, "The *readiest* way." ९ *consisting in cash* रोकड, रोख, रोखठोक, नक्त. [R. MONEY PRINCIPLE (*Pol. Eco.*) नगदी व्यवहार, रोखीचा व्यवहार.] Ready *n. the position of a soldier's weapon after the order 'Make ready'* ('तयार व्हा' असा हुकुम सुटल्यावर) शिपायाच्या बंदुकीचा नेम *m*, तयार ! २ (*slang*) *ready money* रोकड *f*, नगद *f*, नगदी *f*, नगदपैसा *m*, नक्त *n.* Read'ily *adv. in a ready manner, quickly, promptly* तावडतोब, एकदम, तत्काळ, शीघ्र, त्वरित. २ *cheerfully, willingly* खुषीनें, संतोषानें, उत्साहानें, बिनदिक्कत, बेदिक्कत, उत्साहपूर्वक. ३ *easily* सहज, सहजासहजीं. Read'iness *n.* तयारी *f*, सिद्धता *f.* [R. OF KNOWLEDGE उपस्थिति *f.*] Read'y-made *a.* आयता, तयार, तयार करून ठेवलेला. Read'y-money *n. cash* रोकड *f*, नगद *f*, नगदी *f*, रोख पैसा *m*, नगद पैसा *m.* [IN THE WAY OF R. नगदानगदी or द, रोखारोखी. SALE FOR R. नगद विक्री *f*, रोख विक्री *f.* TRADE *or* BUSINESS CONDUCTED ON THE PRINCIPLE OF R. रोखी *f*, रोखारोखी *f*, रोखीचा व्यवहार *m*, रोकडीचा व्यवहार *m.*] Read'y-reck'oner *n.* (व्याज, किंमती, वगैरे आकारतांना सोईचें) तयार आकारणीचें पुस्तक *n.* Read'y-

witted *a.* हाजिरजबाबी, हाजीरजबाब, समयसूचक, तोंडच्या तोंडीं उत्तर करणारा or बोलणारा.

Re-agent (rē-ā'jent) [L. *re* + Agent.] *n.* (*chem.*) *a substance used to detect presence of another by reaction* प्रतिक्रियाद्रव्य *n*, परीक्षक द्रव्य *n*. २ *a reactive substance or force* प्रतिक्रिया उत्पन्न करणारी शक्ति *f* -द्रव्य *n*, प्रतिक्रियोत्पादक शक्ति *f*.

Real (rē'al) [L. *realis*, adjective of *rēs*, a thing.] *a. actually existing* वास्तविक, खरा, खराखुरा, वास्तव, सत्य, तथ्य, विद्यमान, सत्. २ (*philos.*) *objective* वास्तविक, मूर्त, मूर्तिमंत, तात्त्विक, प्रत्यक्ष; as, "A R. object and its image." ३ *naturally so called* वास्तविक, यथार्थ, अन्वर्थ, अन्वर्थक. ४ *genuine, not artificial* वास्तविक, असल, खरा, अकृत्रिम, as, "The R. thing." ५ (*alge.*) वास्तविक. ६ (*pol. eco.*) खरा, वास्तविक, यथार्थ; as, "R. value = वास्तविक किंमत, खरी किंमत." ७ (*law*) *consisting of immovable property* स्थावर. [R. PROPERTY स्थावर मालमत्ता, स्थावर इस्टेट *f*. R. MONEY, *coin, cash* रोकड पैसा, नगद. R. PRESENCE, *the actual presence of body and blood of Christ in the Eucharist.* (प्रभुभोजनाच्या वेळीं खिस्ताच्या शरीराची व रक्ताची) प्रत्यक्ष विद्यमानता *f*.]

Realgar (rē-al'gėr) [L.-Ar. *rehj algar*, powder of the cave.] *n.* (*chem.*) *disulphide of arsenic, red orpiment* मनःशील; याचा रंगाच्या कामांत व उडविण्याच्या दारूच्या कामांत उपयोग करितात.

Real'ism *n.* गुणातिरिक्त वस्तुवाद *m*, shortly वस्तुवाद *m*, जातिस्वातंत्र्यवाद *m*, गुणातिरिक्त द्रव्यवाद *m*. २ *a close resemblance to what is real* हुबेहुबपणा *m*. ३ *tendency to regard things as they really are* यथार्थतेची दृष्टि *f*, यथार्थतादृष्टि *f*, यथार्थता *f*.

N. B.—वस्तुवाद is considered to be the best word for Realism. वस्तु = Entity. Cf. Real = वास्तविक.

Real'ist *n.* वस्तुवादी *m*.

Real'ity *n. property of being real* वास्तविकता *f*, खरेपणा *m*, सत्यता *f*, विद्यमानता *f*, खराई *f*. २ *resemblance to original* हुबेहुबपणा *m*, (मुळाची) हुबेहूब नक्कल *f*; as, "Reproduced with startling R." ३ *real existence* वास्तविकता *f*, वास्तवता *f*, सत्यता *f*, तात्त्विक स्थिति *f*, वस्तुस्थिति *f*, प्रत्यक्ष (used as a noun). ४ *what underlies appearances* वस्तु *f*, वास्तविकपणा *m*, तत्त्वार्थ *m*. [IN R. *in fact* वस्तुतः, खरोखरी.] ५ *existent thing* प्रत्यक्ष वस्तु *f*, खरी वस्तु *f*; as, "My neck may be an idea to you, but it is a R. to me."

Re'alizable *a.* कृतींत आणण्याजोगा, व्यवहारांत आणण्याजोगा, क्रियेंत आणण्याजोगा, मूर्तस्वरूप देण्याजोगा. २ प्रत्ययास आणण्याजोगा, अनुभवास आणण्यासारखा, स्वसंवेद्य (ईश्वर). ३ खरा भासवण्यासारखा. (b) (कल्पनेनें किंवा अनुभवानें) आपलासा करण्यासारखा.

४ स्थावरस्वरूप देण्यासारखा, प्रत्यक्षस्वरूप देण्यासारखा. ५ (प्रत्यक्ष) मिळण्यासारखा. ६ रोकड करण्यासारखा.

Realiza'tion *n.* कृतींत आणणें *n,* क्रियेंत -व्यवहारांत आणणें *n,* मूर्त स्वरूप देणें, सिद्धता *f,* सिद्धि *f,* निष्पत्ति *f.* २ अनुभवास येणें *n,* अनुभव *m,* (-चें) वास्तविक स्वरूप ओळखणें -जाणणें *n,* स्वरूपज्ञान *n,* प्रत्यय येणें *n,* प्रत्यय *m,* साक्षात्कार *m.* [GOD-REALIZATION ईश्वरी साक्षात्कार *m.* SELF-REALIZATION आत्मानुभूति *f,* आत्मसाक्षात्कार *m,* आत्मप्रत्यय *m.*] ३ खरा भासवणें *n,* (कल्पनेनें किंवा अनुभवानें) आपलासा करणें *n.* ४ स्थावररूप देणें *n,* प्रत्यक्षरूप देणें *n.* ५ (विकून) रोकड करणें *n,* पैसा करणें *n.* ६ वसूल करणें *n,* उभा करणें *n.* ७ उग्राणी *f,* उगवणी *f;* as, "R. of debts."

N. B. According to English philosophy, Self-realization means जीवात्मानुभूति, while according to Hindu philosophy it will mean परमात्मानुभूति or simply आत्मानुभूति *f.*

Realize (rē'al-iz) *v. t. to convert into fact* कृतींत आणणें, क्रियेंत -व्यवहारांत आणणें, प्रयोगरूपानें सिद्ध करणें, वस्तुरूप देणें, मूर्तस्वरूप देणें; as, "We R. what Archimedes had only in hypothesis." २ *to present as real* खरा भासवणें, सत्य -यथार्थ भासवणें, (डोळ्यापुढें) हुबेहूब मांडणें, (-चें) चित्र उभें करणें; as, "These details help to R. the scene." ३ *to conceive as real, to apprehend clearly* (-चें) वास्तविक स्वरूप ओळखणें, खरा मानणें, आत्मप्रत्यय होणें, प्रत्ययास येणें *with g. of s.,* सत्य-वास्तविक मानणें; as, "We cannot R. it in thought, that the object had really no being at any past moment." ४ *to convert (property, etc.) into money* (विकून) रोकड करणें, पैसा करणें, वसूल करणें, (कर्जाची) उग्राणी करणें; as, "To R. assets." ५ *to amass (fortune)* संपत्ति मिळविणें, द्रव्यसंचय करणें; as, "To R. large profits from a speculation." ६ (*pol. eco.*) *to fetch as a price* किंमत येणें *with g. of s.* [TO BE REALIZED उभा राहणें, उभा होणें.]

Re'ally *adv.* वास्तविक, वास्तविकपणें, वस्तुतः, वस्तुदृष्ट्या, खरोखर, सत्यपणें, खरा *decl.,* तत्त्वतः.

Realm (relm) [Fr. *realm* -L. *regalis,* of a king.] *n. kingdom* राज्य *n.* २ *sphere, province* प्रदेश *m,* प्रांत *m;* as, "The R.s of poetry, fancy, etc."

Re'alty *n.* (*law*) *real estate* स्थावर इस्टेट *f.*

Ream (rēm) [Fr. *ream* -Sp. *ream* -Ar. *rismat,* a bundle.] *n. twenty quires or 480 sheets of paper* (कागदाचें) रीम *n.* यांत ४८० कागद असतात. [R. OF TEN QUIRES गड्डी *f.* PRINTERS' R. छापखानेवाल्यांचें रीम. यांत २१½ दस्ते असतात.] २ *pl. large quantity of paper* पुष्कळ कागद *m. pl.,* रीम *n;* as, "Wrote *reams* and *reams* of verse."

Ream (rēm) [Gr. *rauman,* to clear away -*raum,* room.] *v. t. to widen (hole in a metal) with a borer* रायमरनें भोंक मोठें करणें.

Ream'er *n.* भोंक मोठें करण्याचें हत्यार *n*, रायमर. [PARALLEL R. सिधा रायमर. TAPER R. निमुळता रायमर.]

Re-an'imate *v. t. to bring back to life* फिरून जींवंत करणें, फिरून जीव आणणें, पुनर्जीवित करणें. २ *to put new life, strength, vigour or courage into* पुनः उत्साहयुक्त करणें, नवीन चैतन्य आणणें, नवी हिंमत *f.* देणें, नवीन उत्साह उत्पन्न करणें, धीर देणें; as, "To R. disheartened troops; To R. languid spirits."

Re-anima'tion *n.* फिरून जीव आणणें *n*, पुनर्जीवन *n*, नवीन उत्साह -नवीन हिंमत उत्पन्न करणें *n*.

Reap (rēp) [A. S. *repan*, to reap.] *v. t. to cut down* (corn) कापणें, कापणी *f.* करणें *g. of o.*, काढणें. २ *to receive (as reward)* मिळविणें, पावणें, भोगणें. [To R. THE FRUITS OF, *to take the consequences of (one's actions)* (केल्या कर्मांचीं) फळें भोगणें. To R. WHERE ONE HAS NOT SOWN, *to profit by other's toil* दुसऱ्याचे मेहनतीचा फायदा घेणें, आयत्या पिठावर रेघोट्या ओढणें, आयत्या बिळावर नागोबा होणें.] R. *v. i.* (*fig.*) *to get (by labour)* (मेहनतीनें) मिळणें, मिळवणें, संपादन करणें, (fig.) कापणें; as, "They that sow in tears shall *reap* in joy." Reap'ed *pa. t. & pa. p.*

Reap'er *n.* कापणी करणारा *m*.

Reap'ing *v. n.* कापणें *n*, कापणी *f.* [COST OF R. कापणावळ *f.*]

Reaping-hook *n.* इळा *m*, कोयती *f.*

Reaping-machine *n.* कापणी करून पेंढ्या बांधणारें यंत्र *n*, कापणीचें यंत्र *n*.

Re-appear (rē-ap-pēr') [L. *re*, again, and Appear.] *v. i. to appear again* पुनः दिसणें, पुनर्दर्शन देणें. २ (परीक्षेला) पुनः बसणें.

Re-appear'ance *n.* पुनः दिसणें *n*, पुनर्दर्शन *n*. २ पुनः (परीक्षेला) बसणें *n*.

Rear (rēr) [O. F. *riere* -L. *retro*, behind.] *n. back part of anything* पिछाडी *f*, पिछोडा *m*, पाठीमागचा-पाठीकडचा भाग *m*. [AT THE R. OF पिछाडीकडे, पाठीकडे.] २ (*specif.*) (सैन्याची किंवा आरमाराची) पिछाडी *f.* [To BRING OR CLOSE UP THE R., *to come last* सर्वांच्या मागाहून येणें. To HANG ON THE R. OF, *to follow with a view to attacking* (हल्ला करण्याच्या इच्छेनें) पिछाडीवर राहाणें. To TAKE ENEMY IN THE Rear, *to attack from behind* शत्रूच्या पिछाडीवर हल्ला करणें.] R. *a. hinder* पाठीकडचा, मागचा, पिछाडीचा. Rear-admiral *n. a flag officer below vice-admiral* जहाजांतील (तिसऱ्या दर्जाचा) अधिकारी *m*, रिअर ॲडमिरल *m*. Rear'guard *n. a body of troops detached to protect the rear, esp. in retreats* पिछाडीची टोळी *f*- तुकडी *f.* [REARGUARD ACTION, *engagement between rearguard and enemy* पिछाडीच्या टोळीची शत्रूबरोबर चकमक *f.*] Rearward *n.* Same as Rear. R. *a.* पाठीमागचा, पाठीकडचा, पिछाडीचा. Rearward, Rearwards *adv.* मागें, पाठीमागें, पाठीकडे, पिछाडीकडे.

Rear (rēr) [A. S. *ræran*, to raise, to build.] *v. t.* *to lift up* (वर) उचलणें; as, "Mine shall be the first hand to R. her banner." (b) *to set upright* उभा करणें; as, "*Reared* his mighty stature." २ *to erect* उभारणें, उभा करणें, बांधणें; as, "One *reared* a font of stone." ३ *to bring up, to educate* लहानाचा मोठा करणें, थोर करणें, (लहानाचा) वाढवणें, बाळगणें, पाळणें, पोसणें. ४ *to breed* (पासून) चांगली अवलाद तयार करणें, चांगली जात तयार करणें, (चांगलीं) गुरें तयार करणें, जातिवंत गुरें तयार करणें, काढवणें; as, "To R. cattle, crops, &c." R. *v. i.* (of a horse) *to raise itself on hind feet* दुपायीं येणें, मागल्या पायांवर उभा राहणें, उपायीं येणें, उपाववणें, टाळीं येणें.

Re-arm' *v. t. to provide* (troops) *with arms of new pattern* नवीन (तऱ्हेचीं) हत्यारें देणें, नवीन शस्त्रांनीं सज्ज करणें.

Re-arm'ament *n.* नवीन प्रकारची युद्धसामग्री (हत्यारें, जहाजें, तोफा, वगैरे) *f.*

Reason (rēz'n) [Lit. 'a calculation.' Fr. *raison* –L. *ratio*, reason.] *n. cause, motive* कारण *n*, निमित्त *n*, प्रयोजन *n*, हेतु *m*, सबब *f*; as, "Failed by R. of its bad organisation." [By R. of -च्या मुळें, (-च्या) कारणानें.] २ *justification* कारण *n*, समर्थन *n*; as, "He complains with R." [R.s of state, *political justification esp. for immoral proceeding* राजकीय कारणें *n. pl.*] ३ (*logic*) *one of the premises of syllogism esp. the minor premise* हेतु *m*, प्रमाण *n*. ४ *the intellectual faculty of human beings* बुद्धि *f*, विचारशक्ति *f*, तर्कशक्ति *f*, विचारणाशक्ति *f*, अनुमानशक्ति *f*, विवेक *m*; as, "Whether dogs have R. is really a question of definition." ५ *intellect personified* बुद्धि *f*, विचार *m*. ६ (in Kant's Philosophy) *faculty transcending the understanding and providing a priori principles* प्रतिभा *f*, सहजावबोधक बुद्धि *f*, स्फूर्ति *f*, सहजस्फूर्ति *f*. ७ *sanity* बुद्धि *f*, विचारशक्ति *f*; as, "He has lost his R." ८ *sensible conduct* समजूतदारपणा *m*. (b) *what is right* रास्तपणा *m*, युक्तता *f*, न्याय्यपणा *m*, यथायोग्यता *f*, योग्यता *f*, यथार्थता *f*. [With or without R. हक्नाहक, हक्नाक, वळें, कारण असो वा नसो. To bring to R., *to induce to cease from vain resistance* समजुतीवर आणणें. To hear or listen to R., *to suffer oneself to be persuaded* अक्कल *f*. ऐकणें, समजूत होणें *g. of s.*, समजणें.] R. *v. i.* (*with*) *to argue by way of persuasion* युक्तिवाद *m* -बुद्धिवाद *m*. करणें, समजुतीचें बोलणें *n* -भाषण *n*. करणें. २ (*logic*) *to reach conclusions from premises* तर्क करणें, अनुमान काढणें, सिद्धासिद्ध विचार करणें. ३ *to discuss* (*why, whether, what*) वाद *m*. करणें, वादविवाद *m* -विवाद *m*. करणें, ऊहापोह करणें. R. *v. t. to express in logic or argumentative form* तर्कशास्त्राच्या पद्धतीनें सांगणें, तर्क-

शास्त्राच्या पद्धतीनें मांडणें -बोलणें; as, "A *reasoned article.*" २ *to persuade by argument* (*out of or into*) वाद करून वळविणें, वादाचा किंवा विचाराचा परिणाम होणें *with* वर *of o*; as, "Tried to R. him *out of* his fears; *Reasoned* himself *into* perplexity." ३ *to think out* (*consequences, etc.*) वर -संबंधीं विचार करणें.

Rea'sonable *a. ready to listen to reason* समजूतदार, समंजस, *pop.* चालीचा, समजुतीचा. २ *within limits of reason* वाजवी, योग्य, यथायोग्य, युक्त, लायक, न्यायाचा. ३ *not extortionate, fair* योग्य, वाजवी, बेताचा, सुमाराचा, नेमस्त, माफक.

Rea'sonableness *n.* समजूतदारपणा *m*, समंजसपणा *m*. २ वाजवीपणा *m*, योग्यता *f*, यथायोग्यता *f*. ३ नेमस्तपणा *m*, माफकपणा *m*.

Rea'sonably *adv.* अकलेनें, शहाणपणानें, समजूतदारपणानें, समंजसपणानें. २ वाजवी रीतीनें, योग्य रीतीनें. ३ सुमाराचा *decl.*, बेताचा *decl.*

Rea'soned *pa. t. and pa. p.* [REASONED OUT TRUTHS (बुद्धीनें) निर्णीत (केलेलीं) तत्त्वें *n. pl.*]

Rea'soning *pr. p.* R. *a.* युक्तायुक्त पहाणारा, युक्तायुक्ताचा निर्णय करणारा, तार्किक. [R. FACULTY तर्कशक्ति *f*, बुद्धि *f*.] R. *n.* (*act*) तर्क करणें *n*, तर्क *m*. (b) विचारसरणी *f*, तर्कक्रम *m*, अनुमान *n*. [A TRAIN OF R. *or* SORITES अनुमानशृंखला *f*. SKILL IN R. तर्ककौशल्य *n*, तार्किक्य *n*, *pop.* तार्किक *n*. DEDUCTIVE R. निगमनात्मक अनुमान (निगमन = DEDUCTION). INDUCTIVE R. आगमात्मक अनुमान. (आगम = INDUCTION.) REASONING BY ANALOGY सादृश्यमूलक अनुमान.]

Rea'soner *n.* वादविवादांत कुशल *m*, वादविवाद करणारा *m*, वादविवादक *m*.

Re-assem'ble *v. t.* (अस्ताव्यस्त झालेले लोक) पुन्हां एकत्र करणें -गोळा करणें -जमवणें.

Re-assert' *v. t.* पुनः किंवा नव्यानें (तेंच) विधान करणें. २ फिरून अधिकार बजावणें, पुनः हक्क बजावणें.

Re-assess' *v. t.* नवी जमाबंदी करणें, साऱ्याची नवीन आकारणी करणें.

Re-assur'ance *n.* पुनराश्वासन *n*, दिलासा *m*, दिलदिलासा *m*, धीर *m*, भरवंसा *m*. २ (आपलें जोखीम कमी करण्याकरितां दुसऱ्या विमाकंपनींत) विमाकंपनीनें विमा पुनः उतरणें *n*.

Re-assure' *v. t.* विश्वास दृढ करणें, पुन्हां आश्वासन देणें, पुन्हां धीर देणें, पुन्हां खात्री करणें, दिलासा *m* -दिलदिलासा *m*. देणें. २ (आपलें जोखीम कमी करण्याकरितां दुसऱ्या विमाकंपनींत) विमाकंपनीनें विमा उतरणें.

Re-assur'ed *pa. t.* R. *pa. p.* पुनः आश्वासन दिलेला, पुन्हां विश्वास उत्पन्न केलेला, पुनराश्वासित. २ (दुसऱ्या विमाकंपनींत) विमा उतरलेला.

Re-assurer' *n.* धीर देणारा *m*, भरंवसा *m*. देणारा *m*, खात्री देणारा *m*, पुनराश्वासक *m*.

Re-assur'ing *v. n.* धीर -भरंवसा *m.* -खात्री *f.* देणें.*n.* पुनराश्वासन *n.* Reassur'ing *a.* धीर देणारा, &c.

Rebate (re-bat') [Fr. *rebattre*–L. *re*, back, and *battre*, to beat.] *n. deduction from sum to be paid* (कापून दिलेली) कसर *f*, सूट *f*, माफी *f*.

Rebel (re-bel') [Fr.–L. *rebellis*, making war afresh, insurgent,-*re*, again, and *bellum*, war.] *v. i.* (with *against*) *to take up arms against authority* बंड *n.* करणें, राजाच्या विरुद्ध किंवा सरकाराच्या विरुद्ध उठणें, बैदा *m* -दंगा *m.* करणें, राजावर -सरकारावर फिरणें. २ (*fig.*) विरुद्ध उठणें, न जुमानणें. Reb'el *n.* बंडवाला *m*, बंडखोर, सरकाराविरुद्ध किंवा राजाविरुद्ध उठणारा *m*, बंड करणारा *m*, सरकाराविरुद्ध बैदा करणारा *m.* Rebel'ler *n.* Same as Reb'el. Rebel'lion *n.* बंड करणें *n*, बंड *n*, बैदा *m*, दंगा *m*, पुंडावा *m.* Rebel'ling *v. n.* बंड करणें *n.* R. *pr. p.* बंड करणारा. Rebell'ious *a.* बंडखोर, दंगेखोर, सरकारावर किंवा राजावर उठणारा. २ *refractory, perverse* शिरजोर, खलेल, बंडखोर, न ऐकणारा.

Re-bind' *v.* (पूर्वींच्यांत फरक करून) पुन्हां बांधणें, पुन्हां बांधणी करणें.

Re-birth *n.* पुनर्जन्म *m.*

Re-bound (re-bownd') [L. *re*, back, and Bound.] *v. i.* *to bound or start back* उलटणें, उलट खाणें, मागें उसळणें, उशी खाणें, उसळी खाणें. २ *to have effect upon the doer* कर्त्यावर (-चा) उलट परिणाम घडणें -होणें. R. *n.* उलटणें *n*, उलट *f*, उशी *f*, उसळी *f*.

Re-bound'ing *v. n.* उलट खाणें *n*, उशी खाणें.

Rebuff (re-buf') [Of imitative origin.] *v. t. to beat back, to check* मागें दाबणें, मागें दडपणें, मागें ढकलणें. २ *to refuse* (मदत) नाकारणें, झिडकारणें. R. *n.* मागें ढकलणें *n*, मागें लोटणें *n.* २ नाकारणें *n*, झिडकारणें *n*, थप्पड *f*. [To GIVE A R. (*fig.*) थप्पड देणें, तोंडावर मारणें. To MEET WITH A R. तोंडांत खाणें.]

Re-build' *v. t.* (मोडलेली गाडी, घर वगैरे) पुनः बांधणें.

Rebuke (rē-būk') [Fr. *re*, back, and *bouque*, the mouth -L. *bucca*, the cheek. Rebuke शब्दाचा धात्वर्थ 'तोंड बंद करणें' असा आहे.] *v. t. to check with reproof* तोंडची शिक्षा करणें, तोंडी शिक्षा करणें, वाग्दंड करणें, दाबणें, दडपणें. २ *to check or silence by reproof* धमकावणें, दबकावणें, दटावणें, धमकी देणें. ३ (Bible) दोष देणें, निषेध करणें. R. *n.* वाग्दंड *m*, शब्ददंड *m.* २ धमकी *f*, दटावणी *f*. ३ दोष *m*, निषेध *m.* Rebuk'ing *pr. p.* and *v. n.*

Rebut (rē-but') [Fr. *re*, back, and *buter*, to push or to thrust. Rebut चा धात्वर्थ 'पाठीमागें हटवणें,' 'पाठीमागें ढकलणें' असा आहे.] *v. t.* (law) *to oppose by argument or proof* खोडून काढणें, खंडन करणें. R. *v. i.* खोडणें, खोडून टाकणें.

Rebutt'ing *pr. p* खोडून काढणारा, खंडन करणारा; as, "R. evidence = पडपुरावा."

Recal'citrant *a.* न जुमानणारा, हट्टी, झुगारून देणारा.

Recalcitrate (re-kal'si-trāt) [L. *re*, and *calx*, *calcis*, the heel. Recalcitrate शब्दाचा धात्वर्थ 'लाथेनें परत झुगारून देणें' असा आहे.] *v. t. to refuse compliance, to be refractory* न जुमानणें, झुगारून देणें (नियम वगैरे); as, "To R. one's tricks." R. *v. i. to kick back, to kick aganist* (any thing) लाथाडणें, (पायानें) झुगारून देणें. २ (*fig.*) *to express repugnance or opposition* नापसंती दर्शविणें, (पायानें) लाथाडणें -झुगारणें -झुगारून देणें.

Recalesce (rē-kal-es') [L. *re* + *calescere*, to grow hot.] *v. i. to grow hot again* पुनः उष्ण होणें, पुनः तापणें, पुनः ऊन होणें.

Recall (rē-kawl') [L. *re*, back, and Call.] *v. t. to summon back* माघारा बोलावणें, परत बोलावणें. २ *to cancel the appointment of* (परत बोलावून) रद्द करणें. ३ *to bring back to memory* स्मरणें, आठवणें. ४ *to revive, to resuscitate* पुनः जीवंत करणें, पुनः जीव आणणें. ५ *to revoke, to take back* (*action, decision, etc.*) फिरवणें, बदलणें, (शब्द) परत घेणें. R. *n. summons to come back* परत बोलावणें *n.* २ *cancelling of appointment* (नेमणूक) रद्द करणें *n.* ३ *signal to a ship to return* परत येण्याबद्दलचा (जहाजाला दाखवलेला) बावटा *m*- निशाण *n*- खूण *f.* ४ (शिपायांना) परत बोलावण्याचा बिगुल *m*- नौबत *f.* ५ *possibility of recalling* परत बोलावण्याचा संभव *m*; as, "Beyond R." Recall'ed *pa. t.* and *pa. p.*

Recant (rē-kant') [L. *re*, again and *cantare*, to sing.] *v. t.* and *i. to withdraw and renounce as erroneous* (चुकीचा म्हणून) परत घेणें, माघारा घेणें, फिरवणें, बदलणें. २ *to disavow former opinion* पूर्वीचें मत बदलणें, चुकी कबूल करणें.

Recanta'tion *n.* फिरवणें *n*, परत घेणें *n*, माघारें घेणें *n*, बोलणें फिरवणें *n*, (पूर्वीच्या) उलट बोलणें.

Re-capitulate (rē-ka-pit'ū-lāt) [L *re*, and *caput*, the head.] *v. t. to repeat the chief points of a subject* (कलमवार) सारांश देणें, संक्षेपानें सांगणें, गोळाबेरीज *f* -गोषवारा *m.* सांगणें -देणें.

Re-capitula'tion *n.* संक्षेपानें (फिरून) सांगणें *n*, (मागल्या बोलण्याची) गोळाबेरीज *f*, सारांश *m*, गोषवारा *m*, सांक्षेपिक वर्णन *n.*

Re-capit'ulatory *a.* सारांशरूपाचा, गोषवाऱ्याचा.

Re-cast' *v. t. to mould anew, to put into new shape or improved arrangement* (नवीन सांच्यांत किंवा सुधारलेल्या सांच्यांत) पुनः ओतणें, नवा घाट पाडणें. २ (manuscripts) नवी मांडणी करणें, मांडणी सुधारणें.

Recede (rē-sēd') [L. *re*, back and *cedere* to go.] *v. i. to go or shrink back* हटणें, पाऊल *n.* माघारें काढणें -आंत घेणें, खिचणें, पाठीमागें सरणें, मोडतें घेणें, कचकणें. २ *to be left by observer's motion at increasing distance* मागें पडणें, दूर अंतरावर राहणें. ३ *to*

withdraw from (engagement) माघार *f.* खाणें, उलटी *f*-उलट *f.* घेणें, परतणें, सोडणें, सोडून देणें, फिरणें, बदलणें, पगडी *f.* फिरवणें, फेरपगडी करणें, पायमोडें *n.* घेणें. ४ *to decline in character or value* (किंमत, महत्व) कमी होणें. R. *v. t.* (पूर्वीच्या मालकाला) परत देणें; as, "To R. a conquered country."

Receipt (re-sēt′) [O. F. *recete*–L. *recipio* *-re* and *capere*, to take.] *n. recipe* यादी *f*, याद *f*, पाठ *m.* २ *amount of money received* जमेची रकम *f*, जमा *f*, आय *m*, आदा *m.* ३ *fact or action of receiving or being received* पोंच *f*, पोहोंच *f*, भरपाई *f*; as, "Beg to acknowledge R. of your book." ४ *written acknowledgement of such receipt* पावती *f*, रसीद *f*, पोंच *f.* R. *v. t. to write receipt* (*on*) पावती *f.* लिहिणें, पावती देणें, भरपाई करून देणें, पोंचेचा शेरा मारणें, पोंच देणें.

Receiv′able *a.* घ्यायाजोगा-जोगता, ग्राह्य, ग्रहणीय, प्रतिग्राह्य, स्वीकरणीय.

Receive (re-sēv′) [See the word Receipt.] *v. t. to accept, to take into one's possession* घेणें, (घेऊन) पावणें, स्वीकारणें, अंगीकारणें, अंगीकार *m* -स्वीकार *m* -ग्रहण *n.* करणें. [To R. IN FULL भरून पावणें.] २ *to bear up against, to stand the weight of* (वजन) सहन करणें, (भार) सोसणें, (वर) घेणें; as, "Arch *receives* the weight of roof." ३ *to admit, to provide accommodation for* आंत घेणें, जागा देणें *with* ला *of o.*, समावणें, समावेश करणें. ४ कवटाळणें. ५ *to entertain as guest, to welcome* आगतस्वागत करणें, आदरातिथ्य *n* -संभावना *f.* करणें. ६ *to give credit to, to accept as true* मान्य करणें, खरा मानणें, मान्य असणें; as, "An axiom universally *received.*" ७ *to get, to come by* मिळणें, प्राप्त होणें, येणें; as, "I have not yet *received* my dividend."

Receiv′ed *pa. p.* and *pa. t.*

Receiv′er *n.* घेणारा, स्वीकारणारा. २ (law) कोर्टानें नेमलेला वहिवाटदार, रिसीव्हर. ३ (*telegraph, telephone, phys., chem.*) ग्राहक. ४ *a person who receives stolen goods* (जाणूनबुजून) चोरीचा माल घेणारा.

Receiv′ing *pr. p. a.* घेणारा, स्वीकारणारा, स्वीकारण्याचा, प्रतिग्राहक. [R. OFFICE (पत्रें, पार्सलें, मनीआर्डरी वगैरे) घेणारें (पोष्ट) हपीस. R. ORDER स्वीकारण्याचा (सरकारी) हुकूम.]

Recension (re-sen′shun) [L. *recenseo*, I revise–*re* and *censeo*, I estimate.] *n. revision of a book* (अशुद्धें काढून केलेलें) ग्रंथशोधन *n.* २ *a revised text* शुद्ध (केलेला) ग्रंथ *m.*

Recent (rē′sent) [Fr. *recent* –L. *recens*, fresh, young.] *a. not long past* ताजा, नवा, फार दिवस न झालेला, नुकता, नूतन. २ *modern* अर्वाचीन, अप्राचीन, चालू काळचा, हल्लींच्या काळचा, अलीकडचा.

Re′cently *adv.* नुक्ताच, नवीन, हल्लींच्या काळीं, etc.

Re'centness, Re'cency *n.* नवेपणा *m*, ताजेपणा, नूतनता *f.* २ अर्वाचीनता *f.*

Receptacle (re-sep'ta-kl) [See Receive.] *n. containing vessel, place, or space* पात्र *n*, आशय *m*, (esp. in comp. as, जलाशय, अन्नाशय, आमाशय, मलाशय), भाजन *n.* (b) अधिकरण *n*, बारदान *n.* (c) घर *n*, आधार *m.* २ *common base of floral organs* (अनेक फुलांचा सर्वसाधारण) पुष्पाशय *m*, उ० क्षेंडूच्या फुलांतील खोबरें.

N. B.—पुष्पाधिष्ठान and पुष्पासन are two other words proposed for Receptacle in Botany.

Receptaculum chyli *n.* पचलेल्या अन्नाचा रस सांचण्याची जागा *f*, धातुपाशय *m.*

N. B.—Chyme = आमरस *m*, आम *m.* Chyle = अन्नरस *m*, रस *m*, धातुप *m.*

Reception (re-sep'shun) [See Receive.] *n. receiving or being received of a person into a place or company* (-आंत) घेणें *n*, प्रवेशन *n*, शिरकाव *m*; as, "Was honoured by R. into the Academy." (b) अंगीकार *m*, स्वीकार *m*, स्वीकरण *n*, अंगीकरण *n.* २ *formal welcome* स्वागत *n*, आदरातिथ्य *n*, आदरसत्कार, (*colloq.*) संभावना *f.* [R. Committee स्वागतकमिटि *f.*] (b) *assembly for receiving guests* स्वागतसमारंभ *m.* ३ *receiving of ideas or impressions into the mind* ग्रहण करणें *n*, ग्रहण *n.* ४ (R.) *mental acceptance* (मनानें) ग्रहण *n*, अंगीकार *m*, स्वीकार *m*; "The general R. of the Newtonian hypothesis."

Recep'tive *a. able or quick to receive impressions or ideas* घेणारा, ग्राहक, ग्रहिष्णु, ग्रहणक्षम, ग्रहणशील; as, "A mind more R. than retentive."

Receptivi'ty, Receptive'ness *n.* ग्रहिष्णुता *f*, ग्रहणक्षमता *f*, ग्रहणशीलता *f*, ग्राहकता *f.*

Receptive'ly *adv.* ग्रहिष्णुतेनें, ग्रहणक्षमतेनें.

Recess (re-ces') [Same as Recede.] *n. temporary cessation from work* मधली सुटी *f*, विराम *m*, विसावा *m*, विश्रांति *f.* (b) *vacation, esp. of Parliament* पार्लमेंटची सुटी *f.* २ *receding of water etc. from previous limit* मागें हटणें *n*, खिचणें *n*, पाठीमागें सरणें *n*, परतणें *n.* (b) *amount by which it recedes* माघार *f*, उलटी *f*, उलट *f.* ३ *secret or retired place* एकांत *m*, एकांतस्थान *n*; as, "In the inmost *recesses* of the heart." ४ *a niche of the wall* कोनाडा *m*, कोनडा *m*, कोनाडें *n*, देवळी *f.* [Recess with shelves and shutters फडताळ *n.* Secret R. चोरकोनाडा *m.*] ५ (*anat.*) *a fold or indentation in an organ* नलिकाकार पोकळ जागा *f*, नलिकाविवर *n.*

Recess'ion *n. receding, withdrawal from a place or point* परतणें *n*, मागें हटणें *n.* २ *receding part of object* आंत जाणारा भाग *m*, मागें हटणारा भाग

m. Recessi'onal *a. of the Parliamentary recess* पार्लमेंटच्या सुटीचा, पार्लमेंटच्या सुटीसंबंधी.

Rechabite (rē'kab-īt) [From *Rechab*, Jewish History.] *n. total abstainer* (मुळींच) दारू न पिणारा *m*, मद्यत्यागी *m*.

Rechauffe (rū-shōf-fū') [Fr.] *n. warmed dish* ऊन केलेलें अन्न *n.* २ *a literary work composed from old materials* जुन्या साधनांपासून तयार केलेला ग्रंथ *m*.

Recipe (res'i-pē) [Lit. 'the first word of a medical prescription.' L. *recipe*, take thou.] *n. medical prescription* रुग्णपत्रिका *f*, औषधांची यादी *f.* २ *remedy prepared from a medical prescription* (यादीप्रमाणें तयार केलेलें) औषध *n.* ३ *a statement of ingredients and procedure for preparing a dish* (पक्वान्नांचा) पाठ *m*.

Recipient (re-sip-i-ent) [L. *recipere*, to receive.] *n. one who receives* ग्राहक *m*, घेणारा *m*, मिळणारा.

Reciprocal (re-sip'ro-kal) [L. *reciprocus*, going backward and forward -*re*, back and *pro*, forward.] *a. in return* बद्दल दिलेला, बद्दल, उलट; as, "If I helped him, I had R. help from him." २ *mutual* परस्पर, अन्योन्य, एकमेकांनीं एकमेकांस दिलेला, परस्परांचा, एकमेकांचा; as, "R. love." ३ *inversely correspondent* उलट तसाच, उलट तीच; as, "I took the chamois for a man, and it made the R. mistake." ४ (Gram.) *expressing mutual action or relation* अन्योन्य; as, in अन्योन्य सर्वनाम *n.* ५ व्युत्क्रम, व्युत्क्रान्त [R. TERM व्युत्क्रमपद]. R. *n.* (*math.*) व्युत्क्रम *m*; as, "$\frac{1}{5}$ is the R. of 5." [IN R. FIGURE, R. PROPORTION, R. QUANTITY, R. RATIO, R. IS TRANSLATED BY व्युत्क्रम.]

Recip'rocally *adv.* परस्पर, परस्परां, परस्परें. २ (*math.*) व्युत्क्रमेंकरून. [R. PROPORTIONAL व्युत्क्रमप्रमाणांतला.]

Reciprocalness परस्परता *f*.

Recipr'ocate *v. t.* and *i.* (*mech.*) *to go with backward and forward motion* पुढेंपाठीमागें जाणें, मागेंपुढें जाणें. २ *to give and receive mutually* विनिमय *m.* करणें, अरसपरस करणें, मोबदला *m.* करणें. ३ *to return, to requite* (*affection*,) (तेंच किंवा तसलेंच) परत करणें, उलट देणें, उलट करणें.

Recipro'cating *p. a.* पुढेंपाठीमागें जाणारा. [R. motion पुढेंपाठीमागें जाण्याची गति *f*, प्राक्पुरोगति *f*.]

Reciproca'tion *n. giving and receiving mutually* विनिमय *m*, एकमेकांस देणेंघेणें *n*, परस्पर देणेंघेणें *n.* २ (*math.*) व्युत्क्रमीभवन, व्युत्क्रमीकरण *n*.

Rec'iprocity *n.* परस्परत्व *n*, परस्परसंबंध *m*, अन्योन्यभाव *m*, अन्योन्यत्व *n*, अरसपरसपणा *m.* २ *giving and receiving, to mutual advantage* (परस्परांच्या फायद्याकरितां) विनिमय *m*, परस्पर देणें-घेणें *n*, अदलाबदल *f*, देवाणघेवाण *f*, देघे *f*. [RECIPROCITY OF EXCHANGE परस्परविनिमय, मालाची आपसांत अदलाबदल *f*.]

Recit'al *n. act of reciting* (पाठ) म्हणणें *n*, तोंडपाठ म्हणणें *n*, पठन *n*. २ वाचणें *n*, वाचून दाखविणें *n*, वाचन *n*. ३ *narration* वर्णन *n*, वर्णन करणें *n*, सांगणें *n*. ४ (law) सुनावणी *f*, सुनावणी *f*. करणें *n*. ५ *a musical or dramatic performance* (चिजा) वाद्यांत वाजवून दाखविणें. (b) नाटकांतील नकला पाठ म्हणून दाखविणें *n*.

Recita'tion *n. a clear or formal reading or repeating from memory* मोठ्यानें वाचून दाखविणें *n*, पाठ म्हणणें *n*, पाठ म्हणून दाखविणें *n*. (b) प्रपाठन *n*.

Recite (re-si't) [Fr. *recite* -L. *re*, back and *citare*, to quote.] *v. t. to read aloud* मोठ्यानें वाचणें, वाचून दाखविणें. २ *to repeat from memory* तोंडपाठ म्हणणें, पाठ म्हणून दाखविणें,(मंत्र) म्हणणें. ३ (law) *to rehearse facts in document* (कागदपत्रांतील गोष्टींची) सुनावणी करणें, सुनावणें. ४ *to mention in order* अनुक्रमानें सांगणें, क्रमपूर्वक -क्रमवार सांगणें. ५ *to relate* सांगणें, कथन *n*. करणें, निरूपण *n*. करणें. Recit'ed *pa. t.* and *pa. p.* Recit'er *n*. तोंडपाठ म्हणणारा *m*. २ तोंडपाठ करण्याच्या धड्यांचें पुस्तक *n*.

Reck (rek) [A. S. *recean*, to care, to care for.] *v. t. to care for, to regard* लक्ष देणें, लक्ष पुरविणें, काळजी बाळगणें, परवा करणें.

N. B.—Reck is used in negative or interrogative sentences only.

Reck'less *a. careless* बेफिकिर, बिनफिकिर, निर्धास्त. २ *regardless of consequences* बेपरवा, साहसी, साहसिक, अविचारी, धाडसी.

Reck'lessly *adv.* बेफिकिरपणें. २ बेपरवाईनें, बेलाशक, धाडशीपणानें, साहसानें, अविचारानें.

Reck'lessness *n*. बेपरवाई *f*, अविचारीपणा *m*, धाडशीपणा *m*, धाडस *n*, साहस *n*.

Reckon (rek'n) [A. S. *ge-recenian*, to explain.] *v. t. to count* मोजणें, गणणें, गणती *f*. करणें, गणना *f*. करणें, मोजदाद *f*. करणें, संख्यान *n*. करणें. २ *to esteem* मोजणें, मानणें, लेखणें, हिशेबांत धरणें, गणणें. ३ *to think or suppose* अदमास करणें, सुमार *m*. बांधणें, अंदाज करणें, कल्पना *f*. करणें -बांधणें; as, "I *reckon* he won't try that again." R. *v. i. to make up accounts* हिशोब देणें -घेणें, खातें तपासणें, खातें पाहणें, खात्याची रुजवात करणें-देणें-घेणें, जमाखर्चाचा ताळा -मेळ बसवणें. २ (with *for*) *to answer for* जाब देणें, झाडा देणें, हिशोब देणें, मोसबा देणें. ३ (with *on* or *upon*) *to count or depend on* भिस्त *f*. ठेवणें, भरंवसा टाकणें, ठेप *f*. ठेवणें. ४ (with *with*) *to settle accounts with* हिशोब नक्की करणें-देणें-घेणें. [To R. WITHOUT ONE'S HOST, *to ignore in a calculation the person whose assent is essential* सामनेवाल्याचा विचार न करणें, गांठ कोणाशीं आहे हें न पहाणें.]

Reck'oner *n. one who reckons* मोजणारा *m*, गणणारा *m*, गणती करणारा *m*. २ मानणारा *m*, लेखणारा *m*. ३ अदमास करणारा *m*, सुमार बांधणारा *m*. ४ जमाखर्च

पाहणारा -तपासणारा *m.* ५ *a book of calculations, tables, &c. to assist in reckoning* (व्याजाचा, पगाराचा, वगैरे कोष्टकांवरून) हिशेब आकारण्याचें पुस्तक *n*, आकारणीपुस्तक *n*.

Reck'oning *n.* मोजणें *n*, गणणें *n*, गणती *f*, मोजणी *f*, गणन *n*, गणना *f*. २ *settlement of accounts* (जमाखर्चाचा नक्की) हिशोब *m*, हिशेब *m*. [DAY OF R. झाडा देण्याचा दिवस. TO BE OUT IN ONE'S R., *to be mistaken in one's calculation or expectation* अदमास चुकणें.] ३ *a tavern bill* खाणावळीचें बिल *n*. ४ *estimation* किंमत *f*, खातर *f*, खातरजमा *f*.

Reclaim (re-klām') [L. *re* + *clāmare*, to call out.] *v. t. to win back from vice or error* मार्गावर आणणें, वाटेवर आणणें, सुतावर आणणें, ताळ्यावर आणणें. २ *to civilize* सुधारणें, विद्याचारसंपन्न करणें. ३ *to bring (waste land) under cultivation* लागवडीस आणणें, (लागवडीच्या) उपयोगास आणणें. ३ (समुद्र हटवून) जमीन काढणें, जमीन उत्पन्न करणें.

Reclaim'able *a.* मार्गावर आणण्यासारखा, वाटेवर-सुतावर आणण्यासारखा. २ विद्याचारसंपन्न करण्यासारखा. ३ लागवडीस आणण्यासारखा. ४ (समुद्र हटवून) जमीन काढण्यासारखा.

Reclam'ation *n.* मार्गावर आणणें *n*. २ सुधारणें *n*, सुधारणूक *f*. ३ (जमीन वगैरे) लागवडीस आणणें *n*. ४ समुद्र हटवून जमीन काढणें *n*.

Reclinate (rek'lin-āt) [L. *reclinatus*, pa. p. of *reclinare*, to bend.] *a.* (*bot.*) *bending downwards* अवनत, (खालीं) वांकलेला; as, "A R. leaf."

Recline (re-klīn') [L. *re*, back, *clinare*, to bend.] *v. i. to lean to, or on, one side* (एका अंगावर) टेंकणें -पडणें. २ *to lie down* निजणें, पासल घेणें, आडवा होणें, आंग टाकणें.

Recluse (re-klōōs') [Fr. *recluse* -L. *reclusus* -*re*, again and *claudere*, to shut up.] *a. solitary* एकांताचा, एकांतवासाचा, विविक्त. R. *n. one who leads a solitary life* एकांतवासी *m*, एकांतसेवी *m*, विविक्तसेवी *m*, विविक्तवासी *m*, (specif.) संन्याशी *m*.

Recognit'ion *n.* ओळखणें *n*, ओळख *f*. २ मान्यता *f*, कबुली *f*, पसंती *f*. ३ (*philos.*) प्रत्यभिज्ञा *f*.

Recogni'zable *a.* ओळखण्यासारखा, ओळखण्याजोगा.

Reco'gnizance *n.* (म्याजिस्ट्रेट यास लिहून दिलेला) जातमुचलका *m*. २ जातमुचलक्याची रक्कम *f*.

Recognize (rek'og-nīz) [L. *recognize* -L. *re*, again and *cognoscere*, to know.] *v. t. to know again* ओळखणें, जाणणें, पछानणें. २ *to acknowledge* कबूल करणें, मान्य करणें, पसंत करणें. [RECOGNIZED SCHOOLS सरकारनें मान्य केलेल्या शाळा *f. pl.*]

Recoil (re-koil') [Fr. *reculer*-L. *re*, again and *cūlus*, the hinder part.] *v. i. to start or spring back* मागें सरणें, मागें निसटणें, मागें येणें, सरकणें, हटणें, माघार खाणें-घेणें. २ (*of a gun, etc.*) *to be driven back after discharge* मागें हिसका बसणें, मागें येणें,

उशी खाणें. R. *n. act of recoiling* मागें येणें *n*, मागें सरकणें *n*, मागें हटणें *n*. २ हिसका *m*. ३ उशी *f*.

Re-coin'age *n*. पुनः (धातु गाळून) नाणें पाडणें *n*.

Recollect (rek-ol-ekt') [L. *re*, again and Collect.] *v. t. to recall to mind* आठवणें, स्मरणें, (थोड्या प्रयत्नानें) आठवण *f*-याद *f*-स्मरण *n*-सई *f*. करणें *g. of o*. [To R. ONE'S SELF शुद्धीवर येणें, ठिकाणावर येणें.]

Recollec'tion *n. act of recollecting* आठवणें *n*, स्मरणें *n*. २ *reminiscence* आठवण *f*, आठवणूक *f*. ३ *a person's memory* आठवण *f*, स्मरण *n*, स्मृति *f*; as, "It is in my R." ४ *time over which memory extends* स्मरणकाल *m*, आठवण *f*, संस्मृति *f*; as, "Happened within my R."

Re-commence' *v. t.* पुनः सुरू करणें, पुनः आरंभ करणें.

Recommend (rek-om-end') [L. *re*, again and Commend. याचा धात्वर्थ 'हवालीं करणें' असा आहे.] *v. t. to speak or write as fit* शिफारस करणें, तारीफ करणें, गुणप्रशंसा करणें *g. of o*. २ (of conduct) *to serve as recommendation of* शिफारस करणें, शिफारशीदाखल असणें.

Recommend'able *a*. शिफारस करण्याजोगा, प्रशंसनीय.

Recommenda'tion *n*. शिफारस *f*, तारीफ *f*, गुणप्रशंसा *f*. २ शिफारस *f*, शिफारसपत्र *n*. [LETTER OF R. शिफारशीचें पत्र *n*, शिफारसपत्र *n*.] ३ *that which recommends* शिफारस *f*.

Re-commit (rē-kom-mit') (बिल वगैरे पुन्हां विचाराकरितां) कमेटीकडे परत पाठविणें.

Recompense (re-k'om-pens) [Lit. 'to weigh out in return.' L. *re*, again, and *compensare*, to weigh out.] *v. t. to requite* मोबदला *m*. देणें, बदल देणें. २ *to make amends* (to a person for loss) मोबदला देणें, भरपाई करणें. R. *n. requital, reward* मोबदला *m*, बदला *m*, भरपाई *f*.

Re-compose' *v. t.* (पूर्वीं जुळलेल्या मजकुरांत पुष्कळ अशुद्धें असल्यामुळें, किंवा नवीन फेरफार केल्यामुळें) पुन्हां जुळवणें, पुन्हां जोडणें.

Reconcil'able *a*. समेट करण्यासारखा, समेट होण्यासारखा.

Reconcile (rek'-on-sīl) [Fr. *reconcile* –L. *re*, again and *conciliare*, to call together.] *v. t. to make friendly after estrangement* समेट करणें, मिलाफ *m* -सलोखा *m*. करणें *g. of o*., समजी *f*-समजूत *f*. पाडणें -करणें -काढणें *g. of o. recip*., पुनःसख्य *n* -पुनर्मैत्री *f*. करणें *g. of o*. २ *to purify (a place) by special service after desecration* (विशेष उपासनेनें) शुद्ध करणें. ३ *to make contentedly submissive* (*to*) संतोष *m*. वाटेसा करणें, प्रसन्न करून घेणें, राजी करणें. [TO BE RECONCILED TO गोड करून घेणें, गोड मानून घेणें. TO RECONCILE ONE'S SELF TO ONE'S LOT आलेल्या भोगास सादर होणें.] ४ *to compose or heal* (*quarrel, etc.*) (भांडण) मिटविणें. ५ *to harmonize* एकवाक्यता *f*.

करणें *g. of o.*, मेळ *m.* बसवणें, ताळा *m.* पाडणें *g. of o. recip.*, जम *m* -जुवा *m.* बसवणें *g. of o. recip.*, जुळवणें, मिळवणें, मिळवणी घालणें, संगति लावणें.

Rec'oncilement, Reconcilia'tion *n.* समेट *m*, सलोखा *m*, समजूत *f*, समजावीस *f*, समजी *f*, पुनःसख्य *n*, पुनर्मैत्री *f*, पुनःस्नेह *m.* २ एकवाक्यता *f*, मिळवणी *f*, ताळा पाडणें *n*, ताळा *m.* मिळवणें *n*, मेळ *m*, जम *m*, जुवा *m*, जुळणी *f*, संगति *f*.

Rec'onciler *n.* समेट *m.* करणारा, मिलाफ *m.* करणारा, समजूत पाडणारा, संधिकर्ता *m.*

Recondite (rek'on-dīt) [L. *re* + *condere*, to put together, to hide. Recondite etymologically means 'put away', 'hidden' or 'secret'.] *a. abstruse* गहन, अगम्य, खोल, गुरुगम्य. २ *obscure (author, etc.)* स्पष्ट न लिहिणारा, दुर्बोध.

Reconnaissance (re-kon'ā-sans) [Fr. Doublet Recognisance.] *n. military or naval examination of a tract to locate the enemy* (शत्रूची) टेहळणी *f*, नजरपाहणी *f*. [R. IN FORCE, *reconnaissance made by a strong party* सैन्याच्या तुकडीनें टेंहेळणीकरितां केलेला हल्ला *m.*] २ *reconnoitring party* टेहळणी करणारी तुकडी *f*. ३ *a preliminary survey made by anyone for any purpose* पहिली पहाणी *f*.

Reconnoitre (rek-on-noi'tėr) [Lit. 'to recognize,' O. F. *reconoistre* –L. *recognosco.* See Recognize.] *v. t. to make reconnaissance (of an enemy, etc.)* टेहळणी *f*. करणें, नजरपाहणी *f*. करणें, हेरणें, टेहळणें.

Re-consider (rē-kon-sid'ėr) *v. t. to consider again* पुनः विचार करणें, फिरून विचार करणें.

Re-considera'tion *n.* फिरून विचार करणें *n*, पुनः विचार *m.*

Re-consti'tuent *n. a remedy that builds up strength or tissue anew* शरीरांतील धातु पुन्हां भरून काढणारें औषध *n*, धातुजनक औषध *n*, धातुवर्धक *n.*

Re-co'nstitute *v. t. to piece together (past events) into an intelligible whole* (जुन्या गोष्टींचा परस्पर संबंध जोडून) नवीन रचना करणें, नवीन मांडणी करणें, पुनर्घटना करणें.

Re-constitu'tion *n.* नवी रचना *f*, नवी मांडणी *f*, पुनर्रचना *f*, पुनर्घटना *f*.

Reconvey (rē-kon-vā') [L. *re*, again and Convey.] *v. t. to convey back to the former place* पहिल्या जागेवर नेणें, परत नेणें. २ *to transfer back to a former owner* (स्थावर मिळकत) पुनः -परत (पूर्वींचे मालकाच्या नांवावर) फिरवून देणें, उलट फिरवून देणें. [To R. AN ESTATE उलट दस्तैवज करून देणें, उलट विक्री करणें, उलट वेचन करणें.]

Re-convey'ance *n.* (स्थावरासंबंधीं) उलट (करून दिलेला) दस्तैवज *m*, फेरदस्तैवज *m.*

Record (re-kord') [Fr. *record*–L. *re*, back and *cor, cordis*, the heart.] *v. t. to set down for remembrance or reference* नोंदणें, नोंद करणें, नमूद

करणें, नोंद करून ठेवणें. २ *to put in writing or other legible shape* नोंद करणें, लिहून ठेवणें, मांडून ठेवणें, दफ्तरांत लिहिणें -मांडणें; as, "His thoughts have been *recorded* for us by himself, his features by Watts, and his voice by the phonograph." Rec'ord *n.* नोंदणी *f,* नोंद *f.* [RECORD OF RIGHTS हक्काची नोंदणी *f,* हक्कनोंद *f.*] २ (स्मरणार्थ) नोंद *f.* ३ फोनोग्राफची बांगडी *f,* ग्रामोफोनची प्लेट किंवा तबकडी *f.* ४ (नमूद करण्यासारखा) सर्वोत्कृष्ट डाव *m,* कमालीचा खेळ किंवा कसरत *f.* ५ दप्तर *n.* [R. OFFICE सरकारी दप्तर ठेवण्याची कचेरी *f,* रिकार्डहपीस *n.*] ६ कमाल *f,* शिकस्त *f.* Record'er *n.* नोंद करणारा, नमूद करणारा, लिहून ठेवणारा etc. २ *recording apparatus in instruments* (यंत्रांतील) लेखक *m,* नोंदकार्ड *n.*

Record'ing *pr. p.* and *a.* [RECORDING ANGEL, *angel who registers men's good and bad actions* (मनुष्यांच्या पापपुण्याचा) हिशेब ठेवणारा देवदूत *m. cf.* चित्रगुप्त OF THE HINDU MYTHOLOGY.]

Re-count (rē-kownt') *v. t. to count again* पुनः मोजणें, पुनः गणती करणें.

Recount (re-kownt') [Fr. *reconter* -*re* and *conter*, to tell, akin to *compter*, to count.] *v. t. to tell in detail* (स्वतःची हकीकत) तपशीलवार सांगणें, सविस्तर सांगणें. Recount'ed *pa. t.* R. *pa. p.* सविस्तर सांगितलेला. Recount'er *n.* Recount'ing *pr. p.* तपशीलवार सांगणारा, सविस्तर सागणारा.

Recoup (rē-kōōp') [L. *re* and Fr. *couper*, to cut. Recoup literally means 'to secure a piece' and thus it means 'to diminish a loss.'] *v. t.* and *i.* (*law*) *to deduct or keep back* (*part of sum due*) (नुकसानी कमी करण्याकरितां) काटणें, कमी करणें. २ *to compensate* (*person, loss, etc.*) (नुकसान) भरून काढणें, भरपाई करणें. [To R. ONESELF, *to recover what one has expended* or *lost* पुनः परत मिळविणें, नुकसान भरून काढणें. To R. ONE'S HEALTH (गेलेली) शक्ति पुनः आणणें, प्रकृति पूर्ववत् सुधारणें.] Recoup'ment *n.* (नुकसानाची) भरपाई *f,* भरून देणें *n.* २ (*law*) *reduction of plaintiff's damages by keeping out a part* (प्रतिवादीची) काटलेली रक्कम.

Recourse (re-kōrs') [Lit. 'a running back'. Fr. *recours* -L. *recursus* -*re*, back and *curro-cursum*, I run.] *n.* आश्रय *m,* आसरा *m,* आधार *m.* [To HAVE R. TO आश्रय *m- pop.* आसरा *m*-आधार *m.* करणें -धरणें *g. of o.*, पाठ रिघणें -निघणें *g. of o.*, अवलंब करणें *g. of o.*, शरण जाणें.]

Recover (re-kuv'ėr) [Fr. *recover* -L. *recuperare*, to recover.] *v. t. to regain* फिरून मिळविणें, पुनः मिळविणें, पुनः प्राप्त करणें, पुनर्लाभ *m*-पुनःप्राप्ति *f.* करणें *g. of o.* [To R. ONESELF, *to regain consciousness* शुद्धीवर येणें. To R. ONE'S LEGS, *to stand up after fall* (पडल्यावर) उठून उभें राहणें.] २ *to secure damages by legal process* (कोर्टांत किंवा कोर्टातर्फे) वसूल करणें,

नुकसानी भरून घेणें, नुकसानी *f.* मिळवणें; as, "To R. damages. ३ (a) *to bring back to life or consciousness* शुद्धीवर आणणें, सावध करणें. (b) *to bring back to health* बरा करणें, रोगमुक्त -निरोगी करणें. ४ *to make up for* भरपाई करणें, भरून काढणें; as, "Must try to *recover* lost time." R. *v. i. to come back to normal state or position* सुधारणें, नीट -दुरुस्त -पूर्ववत् -यथास्थित होणें, स्थितीवर -पूर्वस्थितीवर येणें. (b) *to come back to health* बरा होणें, सुधारणें, चांगला -तवाना -निरोगी -रोगमुक्त होणें, सांवरणें, थावरणें. [To BEGIN TO R. जगण्याच्या -वांचण्याच्या पंथास लागणें, पाठ *f.* उचलणें, जीव *m.* धरणें, धर *m.* धरणें, उठणें.]

Recov'erable *a.* फिरून मिळवायाजोगा-सारखा, पुनर्लभ्य, पुनःप्राप्य. २ फिरून पूर्वस्थितीवर येण्याजोगा -सारखा. ३ बरा होण्यासारखा. ४ वसूल होण्यासारखा.

Recov'ered *pa. t.* R. *pa. p.* फिरून मिळवलेला, पुनर्लब्ध. २ पूर्वस्थितीवर आलेला. ३ बरा झालेला, रोगमुक्त. ४ वसूल झालेला, भरून घेतलेला.

Recov'ery *n.* (a) फिरून मिळवणें *n.* (b) *act or process of being recovered* पुनर्लाभ *m*, पुनःप्राप्ति *f.* २ सांवरणें *n*, पूर्वस्थितीवर येणें *n.* ३ बरा होणें *n*, रोगमुक्तता *f.* ४ वसुली *f*, वसूल *m*, येणें *n.*

Recreant (rek'rē-ant) [O. F.–L. *re-+credo*, I believe.] *a. cowardly* भित्रा, भेकड. २ *apostate* भ्रष्ट, क्रियाभ्रष्ट, क्रियानष्ट. R. *n.* भित्रा मनुष्य *m*, भेकड मनुष्य *m.* २ भ्रष्ट *m*, क्रियाभ्रष्ट मनुष्य *m*, etc.

Re-create (rē-krē-āt') [L. *re*, again and Create.] *v. t. to refresh, to amuse (esp. after hard work)* ताजातवाना करणें, मनोरंजन करणें, श्रमापहार करणें.

Recrea'tion *n.* करमणूक *f*, मनोरंजन *n*, श्रमापहार *m.*

Recrea'tive *a.* ताजातवाना करणारा, श्रमापहारक, मनोरंजक.

Recrement (rek'rē-ment) [L. *recrementum*, dross.] *n.* (*physiol.*) *fluid separated from blood and again absorbed in it, e. g. saliva, bile, &c.* (आधीं अपशोषित करून पुनः शोषित किंवा पाचित केलेला रक्तांतील) पुनः-शोषित रस *m*, पुनःपाचित रस *m.*

Re-criminate (rē-krim'in-āt) [L. *re*, in return and Criminate.] *v. i. to charge an accuser with a similar crime* उलटून दोष लावणें -ठेवणें, उलट आळ *f* -फेर आळ *f.* घेणें -आणणें, उलट दोष *m.* लावणें-ठेवणें, प्रत्यारोप करणें, उलट फिर्याद करणें.

Recrimina'tion *n.* उलट आळ *m*, उलटा आळ *m*, फेर आळ *m*, उलटा दोषारोप *m*, प्रत्यारोप *m*, उलट फिर्याद *f.*

Recrim'inative, Recrim'inatory *a.* उलट आळ घेणारा, उलट दोष लावणारा, प्रत्यारोपकर्त्ता.

Recrim'inator *n.* उलट आळ घेणारा, प्रत्यारोप करणारा *m.*

Recrudesce (rē-krōō-des') [L. *re*, again, and *crudescere*, to become raw.] *v. i.* (of sore, disease, *etc.*) *to break out again* उलटणें, फिरून येणें, उपटणें.

Recrudes'cence *n.* (दुखणें वगैरे) फिरून येणें *n*, उलटणें *n*, उपटणें *n*, पुनर्भव *m.*

Recrudes'cent *a.* फिरून येणारा, उलटणारा, उपटणारा.

Recruit (rē-krōōt') [Lit. 'to grow again,' Fr. *recruter*, from *re*, and *croitre* -L. *recresco -re*, again and *crescere*, to grow.] *n. a newly enlisted and not yet trained soldier* नवा शिपाई *m*, नवशिक्या शिपाई *m*, रिक्रूट *m*. २ *a tiro* (कोणत्याही कामांतील) नवशिक्या *m*, उमेदवार *m*. R. *v. t. to enlist* (*soldiers for army*) (सैन्यांत) भरती *f* -भरणा *m*. करणें, नवे शिपाई जमविणें, रिक्रूट भरणें. २ *to replenish, to fill up deficiencies* भरती करणें, भरून काढणें. R. *v. i. to recover health* सुधारणें, सांवरणें, पूर्ववत् -यथास्थित होणें; as, "Has gone to the country to R."

Recruit'al *n.* (प्रकृति) सुधारणें *n*, नीट होणें *n*.

Recruit'ment *n.* (सैन्यांत) शिपायांची नवीन भरती *f*, नवा भरणा *m*.

Re-crystalliza'tion *n.* पुनःस्फटिकीकरण *n*, पुनःस्फटिकीभवन *n*.

Re-crystallize (rē-kri'stal-īz) [L. *re*, and crystallize.] *v. t. to crystallize again* (विशेष शुद्ध करण्याकरितां) पुनः स्फटिक पाडणें, पुनःस्फटिकीकरण करणें.

Rec'tal *a.* (*med.*) गुदकांडाविषयीं, मलमार्गविषयक.

Rectangle (rekt'ang-gl) [Fr. *rectangle* -L. *rectus*, right and *angulus*, an angle.] *n.* समकोन *m*, आयत *n*.

Rect'angular *a.* समकोण, समकोनासारखा, समकोनाचा. २ *placed at right angles* काटकोनांत ठेवलेला, समकोनीय.

Rectifiable, Rectification, See under Rectify.

Rec'tificator *n.* (*chem.*) शोधनयंत्र *n*.

Rec'tifier *n.* नीट करणारा *m*. २ सुधारणा करणारा *m*. ३ शोधक *n*, शोधनयंत्र *n*.

Rectify (rek'ti-fī) [Fr. *rectifier* -L. *rectus*, straight, right and *facio*, I make.] *v. t. to put right, to correct* (चुकी) काढून टाकणें, नीट करणें, नीटनेटका -दुरुस्त करणें, सुधारणें. २ *to abolish, to get rid of* (*abuse, etc.*) दुरुस्ती करणें, सुधारणा करणें. ३ (*chem.*) *to refine* (*by repeated distillation*) (ऊर्ध्वपातनानें) शोधन करणें, प्रतिशोधन करणें, शुद्ध करणें. ४ (*geom.*) *to find a straight line equal to a curve* वक्राच्या लांबीची सरळ रेषा निर्माण करणें, संशोधन करणें. **Rectifi'able** *a.* नीट करण्याजोगा -सारखा. २ दुरुस्त करण्यासारखा, सुधारणा करण्यासारखा. ३ प्रतिशोधन करण्यासारखा, शुद्ध करण्यासारखा. **Rectifica'tion** *n.* दुरुस्त करणें *n*, नीट करणें *n*, सुधारणें *n*. २ सुधारणा *f*. ३ (*chem.*) शोधन *n*. ४ (*geom.*) संशोधन *n*. [R. OF A GLOBE गोलसंशोधन *n*.] ५ (*law*) दुरुस्ती *f*.

Rectilineal, Rectilinear (rek-ti-lin'e-al,-ar) [L. *rectus*, straight, and *linea*, a line.] *a.* सरळ रेषेचा, सरलरेषात्मक, सरळ रेघेचा. [R. MOTION सरल गति *f*.]

Rectitude (rek'ti-tūd) [Fr. *rectitude* -L. *rectitudo -rectus*, right, straight.] *n. moral uprightness*

खरेपणा *m*, सचोटी *f*, सरळपणा *m*, सदाचरण *n*, सत्यशीलता *f*, सरलभाव *m*, ऋजुता *f*. [TO DEVIATE FROM THE PATH OF R. सन्मार्गापासून च्युत -भ्रष्ट होणें, पाऊल वांकडें पडणें -टाकणें.]

Recto (rek'tō) [L. *recto*, on the right.] *n. the right hand page of an open book* (पुस्तकाचें) उजवीकडचें पान *n*.

Rectocele (rek'-to-sēl) [L. *rectum*, and *cele*, tumor.] *n.* (*med.*) योनिभ्रंशापासून गुदकांडाचा पुढचा भाग बाहेर येणें *n*, योनिगुदभित्तिभ्रंश *m*.

Rector (rek'tor) [L. *rector*, a ruler -*rego*, *rectum*, I rule; Cf. Sk. राज्, to govern.] *n. parson of parish whose tithes are not impropriate* वृत्त्यंशी रेक्टर. २ *head of university, college, school, &c.* (विश्वविद्यालय, श्रेष्ठ विद्यालय, विद्यालय किंवा धार्मिक संस्था यांतील) मुख्य अधिकारी *m*, रेक्टर *m*. Rec'tress *n. f.* Rec'torate, Rec'torship *n.* रेक्टराची जागा *f*, रेक्टराचा अधिकार *m*. Rec'tory *n. rector's benefice* रेक्टराची वृत्ति. २ *rector's house* रेक्टराचा बंगला *m* -घर *n*-राहण्याचें ठिकाण *n*. ३ रेक्टराचा प्रांत *m*.

Recto-vaginal fistula, See under Fistula.

Rectum (rek'tum) [L. *rectus*, straight.] *n. final section of large intestine, terminating at anus* मलाशय *m*, गुदकांड *n*, मलमार्ग *m*, मळाचा कोठा *m*. [THE R. PROTRUDING AT STOOL गुळी *f* (v. उतर), आंग बाहेर येणें *n*. LOADED R. बद्धकोष्ठता *f*.]

Rectus (rek'tus) [L. *rectus*, straight.] *a.* सरल, सरळ.

Recum'bency, See under Recumbent.

Recumbent (re-kum'bent) [L. *re*, back, and *cumbere*, to lie down.] *a. lying down* आडवा, (खालीं) पडलेला, पासला, पासल घेतलेला, पार्श्वशय. Recum'bency *n.* आडवा होणें *n*, आडय *f* (v. घे), पासल *f*. Recum'bently *adv.* आडवा होऊन, आडय घेऊन, पासल घेऊन, कुशीस निजून.

Recuperate (rē-kū'pėr-āt) [L. *recuperare*, to recover.] *v. i.* and *t. to restore or be restored from illness, exhaustion, loss, etc.* (आजारांतून) उठणें, रोगमुक्त करणें, थकवा नाहींसा करणें-घालवणें. २ (पैशाचें नुकसान) भरून काढणें.

Recu'peration *n.* प्रकृति ताळ्यावर येणें-सुधारणें *n*.

Recu'perative *a.* (*med.*) शक्तिवर्धक, पौष्टिक.

Recur (re-kur') [L. *re*, back and *curro*, I run.] *v. i.* (of idea) *to return to mind* मनांत येणें, सुचणें, आठवणें, स्मरणें, आठवण *f* -स्मरण *n*. होणें *g. of s.* २ (*of problem*) *to come up again* पुनः पुढें येणें, पुनः उद्भवणें -उपस्थित होणें. ३ *to occur again* फिरून -पुनः घडणें-घडून येणें, पुनः होणें, पुनः येणें, पुनरावर्तन होणें.

Recurr'ence *n.* मनांत येणें *n*, सुचणें *n*, आठवणें *n*, आठवण *n*, स्मरण *n*. २ पुनः उद्भवणें *n*. ३ पुनरावर्तन *n*, फिरून घडणें *n*, उलटणें *n*, उलट खाणें *n*.

Recurr'ent *a.* (of nerve, vein, branch) *turning back so as to reverse the direction* परत वळणारा, माघारीं येणारा. २ *occurring again or often or periodically* पुन: घडणारा, वारंवार येणारा -घडणारा, पुनरागामी, पुनरावर्तक, आवर्तक. R. *n. one of the two recurrent laryngeal nerves* आवर्तक (कंठनाडीस्थ) मज्जातंतु. See N. B. under Nerve.

Recur'ring *pr. p. a.* आवर्त (used as *a.*) [R. DECIMALS आवर्त दशांश *m. pl.* R. CURVE, *curve that returns upon itself* आवर्त वक्र.]

Re-cur'vate *a.* पाठीमागें वळलेला-पाठीकडे -वांकलेला -मुरडलेला, पृष्ठेनमित.

Re-curve (rē-kurv') [L. *re*, back and *curvo*, I bend.] *v. t. and i. to bend backwards* पाठीमागें वळणें-वांकणें-मुरडणें, पाठीमागें वळविणें.

Recusant (re-kūz'ant) [L. *re*, against, and *causa*, a cause.] *n. one who refuses to conform or submit* (राजाची) सत्ता न जुमानणारा *m.* (b) चर्च आफ् इंग्लंडची प्रार्थनापद्धति न मानणारा *m.*

Red (red) [A. S. *rēad*, red.] *a.* तांबडा, लाल, रक्त, आरक्त, लोहित. [DARK R. अरुण. DUSKY R. (*esp. of cattle*) पोवळा. DEEP R. तांबडाजर्द, लालभडक, लालबुंद. PALE *or* LIGHT R. पाटल, गोराभुरका, श्वेतरक्त. YELLOWISH R. पिंवळसर तांबडा.] २ *having to do with bloodshed, violence, or revolution* रक्ताचा, रक्तपाताचा, रक्तानें भरलेला-माखलेला; as, "R. battle, vengeance." R. with anger रागानें लाल झालेला. With R. (*blood-stained*) hands रक्तानें (हात) माखलेला. R. eyes (रडून रडून किंवा रागानें) तांबडेलाल (झालेले) डोळे. R.-blind तांबडा रंग न दिसणारा. R. box (सरकारी कागदपत्र ठेवण्याची राजमंत्र्यांची) लाल पेटी. R.-coat, *soldier of British Army* ब्रिटिश सैन्यांतील लाल डगलेवाला सोजीर. R. cross, *St. George's cross or national emblem of England* (इंग्लंडचें) लाल निशाण. R. ensign ब्रिटिश व्यापारी जहाजांचें लाल निशाण *n.* R. flag राज्यक्रांतीचें निशाण, लढाईचें निशाण. २ रेल्वेवरील भयसूचक निशाण *n*, लाल बावटा *m.* R. gum, *teething-rash in children* दांत येतांना येणारा पुरूळ *m.* R. -handed प्रत्यक्ष अपराध करीत असतांना. [To TAKE R. HANDED प्रत्यक्ष अपराध करीत असतांना पकडणें.] R.-heat तांबडा लाल होणें *n* (*lit.* and *fig.*). २ रक्तोष्णमान, रक्तोष्णता. R. hot रक्तोष्ण, तापून लाल झालेला, अग्निवर्ण, जळजळीत. २ अतिशय प्रक्षुब्ध झालेला.

Redact (rē-dakt') [L. *re* (*d*) and *agere*, to do.] *v. t. to put into literary form* (matter for publication) प्रसिद्ध करण्याकरितां मजकूर तयार करणें.

Redd'en *v. t.* and *i.* तांबडा करणें, तांबडा होणें, तांबरणें.

Red'dish *a.* तांबूस, तांबडासा, तांबडसर, तांबा, ईषद्रक्त.

Redd'ishness *n.* तांबूसपणा *m.*

Reddle (red'l) [Variant of Ruddle.] *n. red*

ochre तांबडी माती *f*, काव *f*, गेरू *m*. R. *v. t. to colour with reddle* कावेनें रंगवणें, काव लावणें.

Redeem (re-dēm' [L. *re* (*d*) and *emo*, I buy.] *v. t. to buy back* परत विकत घेणें. (b) (mortgage) (गहाण) सोडवणें. २ *to perform* (*promise*) (वचन) पुरें करणें, खरें करणें, पूर्ण करणें. ३ *to purchase the freedom of by ransom* खंडणी *f* -खंड *m* -पैका *m*. देऊन सोडवणें -मोकळा करणें -मुक्त करणें. ४ *to rescue, to save* सोडवणें, मुक्त करणें. ५ (*of God or Christ*) *to deliver from sin and damnation* (आपल्या देहाची) खंडणी देऊन सोडवणें, मुक्त करणें, तारणें, उद्धार *m*. करणें, तारण करणें. ६ *to compensate* भरपाई करणें, भरून काढणें; as, "Has one redeeming feature." ७ *to save from a defect* (दोष, कमीपणा) कमी करणें, नाहींसा करणें; as, "The eyes *redeem* the face from ugliness." Redeem'ed *pa. t. and pa. p.*

Redeem'able *a.* परत विकत घेण्यासारखा. २ खंडणी देऊन सोडवण्यासारखा. ३ मुक्त करण्यासारखा. ४ उद्धार करण्यासारखा, तारण्यासारखा. ५ भरपाई करण्यासारखा, भरून काढण्यासारखा.

Redeem'er *n.* (खंडणी देऊन) सोडवणारा *m*. २ (*specif.*) तारक *m*, त्राता *m*., उद्धारक, मुक्तिदाता, उद्धार करणारा. ३ (*esp. with capital* R) *Christ* ख्रिस्त *m*.

Redeem'ing *pr. pr.* परत विकत घेणारा. २ (वचन) पुरें करणारा. ३ सोडवणारा, मोकळा करणारा. ४ तारणारा, मुक्त करणारा. ५ भरपाई करणारा, भरून काढणारा. ६ कमी करणारा, नाहींसा करणारा. ७ (a quality) (दोष) भरून काढणारा.

Redemp'tion *n. redeeming or being redeemed* खंडणी देऊन सोडवणें *n*, मुक्त करणें *n*. (b) भरपाई करणें *n*. (c) (law) गहाण सोडवणें *n*, परत विकत घेणें *n*. (d) मुक्तता *f*, भरपाई *f*. (e) तारण *n*, मोचन *n*, निष्कृति *f*. २ (*esp.*) *the deliverance from sin and damnation wrought by Christ's atonement* खंडणी देऊन सोडवणें *n*, तारण *n*, उद्धार *m*. [PAST, BEYOND, OR WITHOUT R.s उद्धाराची आशा नसलेला, उद्धार न करतां येण्याजोगा. IN THE YEAR OF OUR R. 1915 १९१५ सालीं.] ३ *thing that redeems* खंडणी *f*. (b) तारणारी गोष्ट *f*, तारण *n*. ४ खरेदी *f*.

Red-hand, Red-heat, See under Red.

Redintegrate (rē-din'tē-grāt) [L. *redintegrare*, *re*, and *integrare*, to make whole, -*integer*, whole.] *v. t. to restore to wholeness or unity* (तुकडे तुकडे जोडून) वस्तु पहिल्यासारखी करणें, (तुकड्यांचा) पूर्ववत् वस्तु करणें.

Redintegra'tion *n.* (तुकड्यांची) पहिल्यासारखी एक वस्तु *f*.

Red'irect *v. t.* पुनः (बरोबर पत्त्यावर) पाठविणें, सूचने-प्रमाणें पुनः पाठविणें.

Red-lead *n.* शेंदूर *m*, सिंदूर *m*. [R. LEAD IN LITTLE SPARS कांब्या शेंदूर *m*.] R.-lead *v. t. to coat with red-lead* शेंदूर फांसणें, शेंदूर माखणें.

Red-letter *a.* तांबड्या अक्षरांनीं लिहिलेला (सणाचा किंवा महत्वाचा दिवस). २ (*fig.*) संस्मरणीय. R.-letter *v. t.* (संस्मरणीय म्हणून, सण म्हणून) तांबड्या अक्षरांनीं लिहिणें.

Red man *n.* (उत्तर अमेरिकेंतील) तांबडा इंडियन *m.*

Red mass *n.* तांबडा (पोषाख घालून म्हणण्याचा) मास *m.*

Red'ness *n.* तांबडेपणा *m*, लालपणा *m*, लाली *f*, रक्तत्व *n*, रक्तिमा *m*. [R. OF THE SKY (*at sunset or sunrise*) तांन *f*.]

• **Red ochre** *n.* लोखंडी काव *f*, गेरू *m*.

Redolent (red'o-lent) [L. *redolens-redolentis -red, re*, off, again, and *olere*, to emit odour.] *a. having a strong smell* उग्र वास असलेला, उग्रट. २ (*fig.*) *strongly suggestive* (*of*) सूचक, दर्शक.

Re-double (rē-dub'l) [Fr. *re-doubler*, See Double.] *v. t. to intensify, to increase* दुप्पट करणें, दुणा करणें. २ पुष्कळ वाढविणें. R. *v. i. to grow intense* दुप्पट-दुणा होणें-वाढणें, दुणावणें. (b) (पुष्कळ पटीनें) अधिक होणें.

Redoubt (re-dowt') [Fr. *redoute, reduit*, a redoubt, retreat- It. *ridotto* –L. *reductus*, retired ·*re*, and *dūco*, I lead.] *n.* (*fort*) *an outwork in fortification* बाहेरकोट *m*.

Redoubt'able *a. formidable* दांडगा, भीम, मोठ्या पराक्रमाचा, प्रचंड.

Redound (re-downd') [Lit. 'to roll back as a wave.' Fr. *redound* -L. *re* (d), and *unda*, a wave.] *v. i. to contribute in the end to one's advantage* (-मध्यें) पर्यवसान होणें, with *g. of s.*, परिणामीं असणें-होणें, परिणाम-शेवट असणें; as, "This procedure will R. to our advantage."

Red rag *n.* तांबडी चिंधी *f*. २ (*fig.*) चिडविणारी किंवा राग आणणारी गोष्ट *f*.

Redress (re-dres') [Fr. *redresser -re*, again, and *dresser*. See dress.] *v. t.* (R) *to set straight again* सरळ करणें, नीट करणें. [To R. THE BALANCE, *to restore equality* समतोल करणें.] २ *to set right, to remedy* (*distress, wrong*) दाद घेणें, दुरुस्ती करणें, उपाय योजणें, बंदोबस्त करणें, काढून टाकणें, दूर करणें, इलाज करणें. R. *n. redressing of grievances* दाद *f*, उपाय *m*, बंदोबस्त *m*, तजवीज *f*, इलाज *m*, दुरुस्ती *f*.

Redress'er *n.* दाद घेणारा *m*, उपाय करणारा.

Red-ribbon *n.* (आर्डर आफ् दि बाथच्या पदवीची) तांबडी फीत *f*.

Red skin *n.* तांबडा इंडियन *m*.

Red soldier *n.* (ज्यामध्यें त्वचा लाल होते असा) डुकरांना येणारा ताप *m*. २ असा ताप आलेलें डुकर.

Red tape *n.* लाल फीत (ही जरूरीच्या कागदपत्रांना लावतात). २ आफिसची फाजील शिस्त पाळणें *n*.

Red tapery. आफिसची फाजील शिस्त *f*.

Red-tapism *n.* आफिसची फाजील शिस्त *f*.

Red tapist *n.* आफिसची फाजील शिस्त पाळणारा *m*.

Reduce (re-dūs') [Lit. 'to bring back,' L. *reduco, reductum -re*, back and *duco*, I lead.] *v. t. to bring down, to lower* कमी करणें, हलका -थोडा -न्यून करणें, उतरणें. २ *to weaken* रोड करणें, क्षीण -शुष्क करणें, क्षिजवणें, गळहाटणें, आंग *n.* जर्जर करणें. [To BE REDUCED रोडणें, खंगणें.] ३ *to impoverish* भिकेस लावणें, दरिद्री करणें, कंगाल करणें, कंगालीस -दरिद्र-दशेस आणणें -मिळवणें -लावणें. ४ *to bring by force or necessity to some state* (-प्रत) आणणें, लावणें, मिळवणें, आपन्न (in comp.) -संपन्न (in comp.) करणें. ५ *to subdue* जेरीस आणणें, वठणीस आणणें, हुकमतींत आणणें. ६ रूप देणें, स्वरूप देणें, स्वरूपांत आणणें. ७ (*arith.*) रूप देणें, रूपांतर करणें, सवर्ण करणें. [To R. TO A COMMON DENOMINATOR समच्छेदरूप देणें.] ८ (*chem.*) *to remove oxygen from* प्राणवायुहीन करणें, प्राणवायु काढून टाकणें, सोज करणें (उज्ज = Hydrogen). ९ (*surg.*) *to restore to original or proper position* (निखळलेलें हाड वगैरे) जागेवर बसविणें. Reduce'r *n.* (*chem.*) धात्ववस्थोत्पादक द्रव्य *n.* (b) प्राणवायुहीन करणारा. Reduc'ible *a.* in verbal senses. २ (*med.*) पुनः पहिल्या जागीं परत जाण्यासारखा, परत लोटतां येण्यासारखा, स्वस्थाननेय, निवर्तनीय. [R. HERNIA निवर्तनीय अंतर्गळ *m*, परत लोटतां येण्याजोगा अंतर्गळ *m.*] Reduc'ing *pr. p.* and *a.* [R. AGENT विदोहक *m.* R. SOLUTION विरलीकरण द्रव *m.*] Reduc'tion *n.* कमी करणें, थोडा करणें, रोड करणें, भिकेस लावणें, जेरीस आणणें, &c. २ (*photo.*) धात्ववस्थोत्पादन *n.* ३ (*phys.*) विदोहन *n*, विरलीकरण *n.* ४ (*chem.*) संस्कारक्रिया *f.* [R. TEST संस्कारपरीक्षा *f.*] ५ (*philos.*) रूपान्तर *n*, आकारान्तर *n.* [OSTENSIVE R. सम आकारान्तर *n.* R. PER IMPOSSIBLE व्यस्त आकारान्तर *n*, विरुद्धसिद्धि *f.*] ६ (*astron.*) लघूकरण *n.* ७ रूपान्तरक्रिया *f*, भांजणी *f.* [ASCENDING R. अधिरोही रूपान्तरक्रिया *f*, चढती भांजणी *f.* DESCENDING R. अवरोही रूपान्तरक्रिया *f*, उतरती भांजणी *f.*] ८ (*med.*) (a) ढळलेलें हाड पुनः जाग्यावर बसविणें, स्वस्थानानयन *n*, मोडलेल्या अस्थींचे तुकडे जुळवणें. (b) परत लोटणें, पहिल्या जागीं नेणें, अंतर्गळ पोटांत बसविणें. [R. IN MASS OF HERNIA अंतर्गळाचें समग्र निवर्तन *n.*]

Reductio ad absurdum *n. reduction to absurdity* अयुक्त सिद्धांताकडे जाणें, अयुक्तसिद्धि *f*, असंगतिप्रदर्शन *n*, व्याहतिप्रदर्शन *n.*

Redundant (re-dun'dant) [Lit. 'overflowing like waves,' L. *re* (*d*) and *unda*, a wave.] *a. superfluous* अधिक, फाजील, अतिरिक्त, अपेक्षिताधिक. Redun'dance,-cy *n.* आधिक्य *n*, अधिकाई *f*, अतिरेक *m*, *n*, अपेक्षिताधिक्य *n.* [R. OF WORDS शब्दबाहुल्य *n*, शब्दाधिक्य *n.*]

Re-duplicate (re-dū'plik-āt) [L. *re*, again and duplicate.] *v. t. to make double* दुप्पट करणें. २ (*gram.*) *to form by reduplication* (अक्षराची) द्विरुक्ति करणें, (अक्षर) द्वित्त करणें, (चा) अभ्यास (S.) करणें. Re-

duplica'tion *n.* दुप्पट करणें *n.* २ दोनदां होणें *n*, द्विगुणीभवन *n.* ३ (*gram.*) *repetition of syllable or letter in word-formation* द्विरुक्ति *f*, अभ्यास *m.* (b) *part so repeated* द्विरुक्तयक्षर *n.*

Red water (ज्यामध्यें मूत्र तांबडें असतें असा) गुरांचा व मेंढरांचा रोग *m*, तांबड्या मुताचा रोग *m.*

Re-echo (rē-ek'ō) *v. t. to echo over and over again* पुनःपुनः प्रतिध्वनि करणें. R. *v. i.* पुनःपुनः प्रतिध्वनि होणें.

Reed (rēd) [A. S. *hreod;* Dut. and Ger. *riet.*] *n. a kind of firm-stemmed water plant* वेत *m*, वेत्र *n.* [Broken R. See under Broken. Writing R. वरू *m*, वोरू *m.* Pen of it लेखणी *f*, लेखण *f.* To lean on a R., *to put trust in a weak person or thing* लटपटीत मनुष्यावर किंवा गोष्टीवर विश्वास टाकणें.] २ (*collect.*) *wheatstraw prepared for thatching* (शाकारण्याकरितां) गव्हाचें काड *n.* ३ *a musical pipe* वेणु *f.* (b) *pastoral poetry* मेंढपाळांचीं गाणीं *n. pl.* ४ (of a wind-instrument) जिव्हाळी *f.* [Free R. मोकळी जिव्हाळी *f.*] (b) *pl. wind instruments* जिव्हाळीचीं वाद्यें *n. pl.* ५ *a weaver's implement for separating warp-threads and beating up weft* (कापड विणण्याची) फणी *f.* [R.-hook तारफणी, आंकडी *f*, तारपन. R.-space फणी बसविण्याचे जागेची लांबी *f.* R. machinery तारफणी वनविण्याचीं यंत्रें. R. comb गुंता काढण्याची फणी *f.*] R. *v. t. to thatch with reed* काडानें शाकारणें. २ *to fit* (*musical instrument*) *with reed* जिव्हाळी बसविणें.

Reed'ed *a. coverd with reeds* काडानें शाकारलेला. २ (*of a frame*) *having ridges like reeds* उभे वेत बसविलेला.

Reed-organ *n.* (धातूच्या) जिव्हाळीचें वाद्य *n.*

Reed'y *a. full of reeds* वेतांचा, वेतांनीं भरलेला, पुष्कळ वेत असलेला. २ *made of reed* वेताचा केलेला; as, "R. couch." ३ *like a reed in weakness, slenderness, &c.* वेतासारखा बारीक, किडकिडीत, लटपटीत. ४ (of voice) *scratchy, not round and clear* फुटका (आवाज), चिरका (आवाज).

Reef (rēf) [Icel. *rif*, a reef.] *n. a line of rocks* (*esp. lying near the surface of the water*) खडकांची ओळ *f*, पाण्यांतले खडक *m. pl.*, खरावा *m.*

Reef (rēf) [Danish *rif*, a reef.] *n. a fold of a sail* शिकी *f.* R. *v. t. to fold or roll up a part of a sail* शिकी *f.* बांधणें.

Reek (rēk) [A. s. *rēc;* D. *rook*, smoke.] *n. smoke* धूर *m.* २ *vapour* वाफ *f.* ३ *foul or stale odour* घाणेरडा वास *m*, घाण; as, "The R. of tobacco." ४ *fetid atmosphere* घाणेरडी हवा *f.* R. *v. i. to emit smoke* (पासून) धूर निघणें. २ *to emit vapour* (पासून) वाफा निघणें. ३ *to smell unpleasantly* घाण *f.* येणें. Reek'y *a.* धुराचा, धूम्रमय. २ वाफेचा, बाष्पमय. ३ *foul* घाणेरडा, घाणेरा.

Reel (rēl) [A. S. *reol, hreol.*] *n. a roller or winding frame* (*on which thread is wound*) रीळ *n*, लहान (लांकडी) बाबिन *n*, (सूत गुंडाळण्याचा) चरक *m*. R. *v. t. to wind* (*thread*) *on a reel* रिळावर (सूत) गुंडाळणें. Reel'ing machinery *n.* सुताच्या आंट्या पाडणारें यंत्र *n*.

Reel (rēl) [See Reel above.] *v. i. to stagger* भेलकंडणें, झोकांड्या *f. pl.* -झोंके *m. pl.* देणें -खाणें, *or with in. con* -जाणें, झेंपा *f. pl.* देणें -खाणें -घेणें; झुकणें, डुलणें or डोलणें. २ (of eyes &c.) *to be dizzy* फिरणें, दोहीं अंगांवर झुलणें. R. *n. reeling motion* भेलकंडी *f*, भेलकंड *n*, भेलकंडा *m*, भिरकंडी *f*, भिरकांडी *f*, भिरकांडा *m*, भकांडी *f*, भकांडा *m*, झोकांडी *f*, झेंप *f*.

Reel (rēl) [Gaelic, *righil.*] *n.* स्काच लोकांचा रील नाच *m*.

Re-elect (rē-e-lekt') *v. t.* पुनः निवडणें, पुनः निवडणूक करणें, पुनः निवडून देणें.

Re-ele'ction *n.* पुनः निवडणूक *f*.

Re-eligible (rē-el'i-ji-bl) [L. *re*, again and Eligible.] *a.* पुनः निवडण्यासारखा -जोगा, पुनः निवडणूक करण्यासारखा, पुनः निवडून देण्यासारखा, पुनः निवडतां येण्यासारखा.

Re-enforce, Same as Reinforce.

Re-en'trant *a.* (*math.*) पुनःप्रवेशक. [R. ANGLE पुनःप्रवेशक कोण *m*.]

Re-estab'lish *v.t. to establish again* पुनःस्थापना करणें, नव्यानें स्थापना करणें.

Reeve (rēv) [Dutch *reven.*] *v. t.* (*naut.*) *to pass the end of a rope through a hole or ring* (दोरखंड) ओंवणें.

Re-examina'tion *n.* पुन्हां परीक्षा *f*. २ (law) (साक्षीदाराची) फेरतपासणी *f*.

N. B.—Cross-examination = उलट तपासणी. Re-examination = फेरतपासणी *f*.

Re-exam'ine *v. t.* पुन्हां परीक्षा घेणें. २ (law) फेरतपासणी करणें.

Re-fection (rē-fek'shun) [Fr. *refection* -L. *refectiore*, again, and *facio*, I make.] *n. refreshment* फराळ *m*, फलाहार *m*, उपाहार *m*, अल्पाहार *m*.

Refec'tory *n. room used for meals in monasteries, etc.* (मठ इत्यादिकांतील) जेवणाची खोली *f*, जेवणाची कोठडी *f*, फराळाची कोठडी *f* -जागा *f*, उपाहारशाला *f*.

Refer (re-fėr') [Fr. *referer* -L. *re*, back, and *ferre*, to carry away. Refer शब्दाचा धात्वर्थ 'पाठीमागें नेणें' असा आहे.] *v. t. to send or direct elsewhere* (उपचाराकरितां, मदतीकरितां, माहितीकरितां, किंवा निर्णयाकरितां कडे) पाठविणें. (b) विचारण्याला धाडणें, माहितीकरितां धाडणें, विचारावयास लावणें -सांगणें. २ (-चा) हवाला देणें, (त्यावर) सोंपवणें -टाकणें -ठेवणें. ३ *to assign to* (-शीं) संबंध जोडणें -लावणें; as, "He

referred the phenomena to electrical disturbances." ४ (-चा) आधार घेणें, (कोशांत, प्रमाणग्रंथांत, &c.) पाहाणें. ५ (-चा) अभिप्राय घेणें, (-चें) मत घेणें, (अभिप्रायाकरितां) कडे पाठविणें; as, "To R. a matter to a meeting."

Refer *v. i. to apply, to appeal* (-चा) आधार घेणें; as, "To R. to a dictionary." २ (-चा) अभिप्राय घेणें. ३ *to relate, to point* (-चा) संबंध *m* -धोरण *n* -संधान *n*. असणें with कडे and *g. of o.*, लागणें, लागू होणें-पडणें, उद्देशून असणें, संबंधीं असणें. ४ *to direct attention* (-कडे) लक्ष पोंचवणें -नेणें, (-चा) उल्लेख *m.* करणें, (-ची) आठवण देणें; as, "The preacher *referred* to the late election." ५ *to direct inquiry* (-कडे) चौकशी करणें; as, "I *referred* to his employer for the truth of his story."

Referee' *n.* *one to whom a thing is referred* तिऱ्हाईत *m*, प्रमाणपुरुष *m*, निर्णेता *m*.

Ref'erence *n.* (*the act.*) सोंपवणें *n*, हवालणें *n*, हवाला देणें *n*, पहावयास सांगणें *n*, *&c.* २ *that which refers to something* उल्लेख *m*, निर्देश *m*; as, "A R. in a text-book." ३ *relation* संबंध *m*, धोरण *n*, संदर्भ *m*. ४ *one of whom inquiries can be made as to the integrity, capacity and the like, of another* प्रमाणपुरुष *m*, लायकी सांगणारा *m*; as, "Who are your *references?*" (b) हवाला *m.* ५ *what is referred to* चौकशीकरितां (पाठविलेलें) पत्र *n*, चौकशीपत्र *n*, अभिप्रायपत्र *n*, चौकशीचा विषय *m*. ६ *a work referred to* संदर्भग्रंथ *m.* (b) *a passage referred to* संदर्भावतरण *n*, संदर्भ *m*, संदर्भदर्शक उतारा. [R. LIBRARY संदर्भग्रंथसंग्रह *m.* R. BOOK संदर्भग्रंथ *m.*]

Re-fill' *n.* (पूर्वींची वही किंवा डायरी संपल्यामुळें तिच्या जागीं पुन्हां ठेवतां येणारी) दुसरी वही *f*, दुसरी डायरी *f.* २ पेन्सिलींतील (पुनः घालतां येणारी) शिशाची कांडी *f.* ३ (बंदुकींत पुनः भरतां येणारा) नवा बार *m*.

Re-fill' *v. t. & i.* पूर्वींच्या खणांत किंवा घरांत पुनः भरणें.

Refine (re-fīn') [L. *re*, denoting change of state, and Fine.] *v. t. to free from dross or impurities* शुद्ध करणें, मळी *f.* काढणें, मळी *f.* छाटणें *g. of o.*, साफ करणें, शोधन *n.* करणें *g. of o.*, specif. पांढरा करणें, सफेत करणें. (b) (सोनें, चांदी, वगैरे) गाळणें. २ (a) *to make elegant or cultured* (भाषा अर्थालंकारानें, व पदलालित्यानें) सुसंस्कृत करणें. (b) *to imbue with delicacy of taste* अभिरुचि *f.* सुधारणें, अभिरुचि अधिक सूक्ष्म किंवा नाजूक करणें. (c) (बुद्धि) अधिक सूक्ष्म किंवा नाजूक करणें. (d) (नीति) उच्च करणें, (नीति) श्रेष्ठ करणें, (आचारविचार) सुविनीत किंवा सभ्य करणें. (e) सभ्य करणें, सुविनीत करणें, -शिष्ट करणें. ३ *to make fine distinctions* सूक्ष्म-नाजूक भेद काढणें. R. *v. i. to become clear* निवळणें, साफ होणें, मळी *f.* बसणें. २ *to become pure* शुद्ध होणें. ३ *to become improved in*

delicacy of taste (अभिरुचि) सुधारणें, सुधारणा होणें. ४ (-वर) सुधारणा *f.* करणें, सूक्ष्म भेद -नाजूकपणा आणणें. Refine'd *pa. t.* R. *pa. p.* शुद्ध केलेला, मळी छाटलेला, साफ केलेला, पांढरी किंवा सफेत केलेली (साखर), गाळलेला. २ सुधारलेला, सभ्य, शिष्ट, सभ्यतासंपन्न. Refine'dly *adv.* Refine'ment *n. refining* शुद्ध करणें *n*, मळ छाटणें *n*, शोधन *n.* (b) *being refined* शुद्धता *f.* २ सुधारणें *n*, सुधारणूक *f.* (b) *polished manners* सभ्यता *f*, शिष्टता *f*, सुजनता *f*, सौजन्य *n.* ३ नाजूकपणा *m*, नाजुकाई *f.* ४ *fine distinction* सूक्ष्म भेद *m*, बारीक भेद *m*; as, "R. of Logic." Refi'ner *n.* in verbal senses. २ (सोनें, चांदी वगैरे) गाळणारा *m*, (साखर) पांढरी करणारा *m*, सफेत करणारा *m*, शुद्ध करणारा, साफ करणारा. Refin'ery *n.* (धातु) गाळण्याचा कारखाना *m*, (साखर वगैरे पांढरी किंवा) सफेत करण्याचा कारखाना *m*; as, "Sugar R."

Reflect (rē-flekt') [L. *re*, back, *flecto*, *flexum*, I bend.] *v. t. to throw (heat, light, sound) back* (उष्णता, प्रकाश, ध्वनि यांचें) परावर्तन करणें, परावृत्त करणें. [To BE REFLECTED परावृत्त होणें, परावर्तन पावणें. To SHINE WITH REFLECTED LIGHT उसन्या प्रकाशानें प्रकाशणें, परप्रकाश असणें.] २ *to show image of* प्रतिबिंब पाडणें *g. of o.*, प्रतिबिंबित करणें; as, "Laws R. the average moral attitude of a half century earlier." ३ *to bring back or cause to redound* (credit or discredit) (चें) प्रतिबिंब पाडणें, (-चा) होणें -असणें. R. *v. i. to meditate, or consult with oneself* मनन *n*- चिंतन *n.* करणें, विचार करणें. २ (-वर) शब्द *m* -बोल *m* -ठपका *m* -दोष *m.* ठेवणें, (-ला) दोष येणें; as, "Errors of wives *reflect* on husbands still." Reflect'ed *pa. t.* R. *pa. p.* परावृत्त, परावर्तित, प्रतिबिंबित. [R. RAY परावृत्त किरण *m.*] Reflect'ing *pr. p.* प्रतिबिंब पाडणारा, परावर्तन करणारा, परावर्तक. [R. TELESCOPE परावर्तक दुर्बीण *f.*] २ मनन करणारा etc., विचार करणारा.

Reflec'tion *n. reflecting or being reflected* परावर्तन करणें *n*, प्रतिबिंब पाडणें *n*, प्रतिबिंब *n*, परावर्तन *n*, प्रतिक्षेप *m.* [ANGLE OF R. परावर्तनकोन *m.* INTERNAL R. अंतःस्थ परावर्तन *n.* TOTAL R. पूर्ण परावर्तन *n.*] २ *reflected light, heat, colour or image* प्रतिबिंब. ३ *reflected image* प्रतिच्छाया *f*, पडछाया *f*, छाया *f*, प्रतिमा *f*, प्रतिमूर्ति *f*, प्रतिरूप *n.* ४ *reflex action* परावृत्त प्रतिक्रिया *f*, परानुवर्ती प्रतिक्रिया *f*, परावर्तनक्रिया *f.* ५ *a piece of censure* टीका *f*, आक्षेप *m*, ठपका *m.* ६ *a thing bringing discredit* अपयश *n*, अपेश *n.* ७ *reconsideration* मनन *n*, विचार *m*, विमर्श *m*, पुनः विचार *m*, पुनश्चिंतन *n*; as, "On R. I doubt whether I was right." ८ *mental faculty dealing with products of sensation and perception* विमर्शन (शक्ति), विमर्श *m.* ९ *idea arising in the mind* मननपूर्वक विचार *m.*

Reflect'ive *a.* (*of surface*) *giving back reflection or image* परावर्तक, परावर्तन करणारा, प्रतिबिंबग्राही, प्रतिबिंब पाडणारा. २ (*of mental faculties*) *concerned in reflection* विमर्शकारी, विचारास लागणारी (शक्ति), विमर्शनाचा, विमर्शनविषयक -संबंधी. ३ (*of person, mood*) *given to meditation* (पुनःपुनः) मनन करणारा, मननशील, चिंतनशील.

Reflect'ively *adv.* मननपूर्वक. **Reflect'iveness** *n.* मननशीलता *f.*

Reflect'or *n. a piece of glass or metal usually concave for reflecting in required direction.* परावर्तक *m*, किरणपरावर्तन होण्यासाठीं (दिव्याचे मागें लावलेली) अन्तर्गोल चकाकित तबकडी, रिफ्लेक्टर. (b) आरसा *m.* २ *a telescope provided with this* परावर्तक तबकडीची दुर्बीण *f.* ३ *a person or book giving conscious or unconscious representation of prejudices, habits, etc.* आरसा (*fig.*) *m.*

Re'flex *n. reflected light, colour or glory* प्रतिबिंबित प्रकाश *m*, प्रतिबिंबित रंग *m*, प्रतिबिंबित वैभव *n*, उसनें वैभव *n.* २ *part of picture represented as affected by the light or colour of another part* (चित्रांतील एका भागाची दुसऱ्या भागावर) परावर्तित छाया *f.* ३ *image or reflection in mirror* आरशांतील प्रतिबिंब *n.* ४ *secondary manifestation, correspondent result* प्रतिरूप *n*, प्रतिच्छाया *f*, प्रतिबिंब *n*; as, "Legislation should be a R. of public opinion." ५ (*physiol.*) *a reflex action* परावर्तनक्रिया *f.*

Reflex *a.* (*of thought*) *introspective* अन्तर्मुख. २ (*of influence*) *coming back upon its source* परावर्तनात्मक, परत आलेला. ३ (*physiol.*) परावृत्त, परावर्तित, उलट पाठविलेला, परत पाठविलेला, उलट परत आलेला.

Reflexibil'ity *n.* परावर्तनीयता *f*, परावर्तनयोग्यता *f.*

Reflex'ible *a. capable of being reflected* परावर्तनीय, परावर्तनयोग्य.

Reflex'ive *a.* (*gram.*) (*pron.*) *implying agent's action upon himself* कर्तृवाचक. २ (*verb*) *indicating identity of subject and object* कर्मकर्तृवाच्य (क्रियापद). **Reflex'ively** *adv.* कर्तृवाचकरूपानें.

Refl'uence *n.* (of the ocean) ओहोट *f*, ओहटी *f.*

Refluent (ref'lōō-ent) [L. *refluens, refluentis -re*, back, and *fluere, fluxum*, to flow.] *a. flowing back* माघारीं वळणारा, परत वळणारा, (*spec.*) ओहटीचा.

Reform (re-form') [L. *re*, again and *formo*, I shape. See Form *n.*] *v. t. to make better by removal of imperfections, faults or errors* सुधारणें, सुधारणा करणें, वाटेवर -मार्गावर -सुतावर -रीतीवर-ताळ्यावर -चालीवर -गतीवर आणणें, चांगले दशेप्रत आणणें. २ *to abolish, to cure* (*abuse, malpractice*) (चुक्या) दुरुस्त करणें, सुधारणें. R. *v. i. to become better by removal of imperfections* सुधारणें, वाटे-

वर -मार्गावर -सुतावर -रीतीवर येणें. R. *n. act.* सुधारणा *f*, सुधारणूक *f*, सुधारणी *f*. [R. BILL OR ACT सन १८३१-३२ सालचें पार्लमेंटच्या निवडणुकीच्या सुधारणेचें बिल किंवा कायदा.]

Re-form' *v. t. to form again* पुनः करणें, पुनः बनविणें.

Reform'able *a.* सुधारणा करण्याजोगा, सुधारणाक्षम.

Reforma'tion *n.* सुधारणें *n.* २ *radical change for the better in political, social or religious affairs* (एखाद्या संस्थेच्या सर्व अंगांची) समूळ सुधारणा *f*. [THE R. युरोपांतील सोळाव्या शतकांतील धार्मिक सुधारणा *f*.] (b) सुधारणापंथ *m*.

Re-forma'tion *n.* पुनः करणें *n*, पुनः बनविणें *n*.

Reforma'tional *a.* सुधारणेचा.

Reforma'tive *a. tending or intended to produce reform* सुधारणापर, सुधारणा करणारा, सुधारक.

Reforma'tory *n. an institution where juvenile offenders are sent for reformation purposes* पंधरा वर्षांचे आंतील कैदी जेथें सुधारण्याकरितां पाठवितात ती संस्था *f*, बालगुन्हेगारांची शाळा *f*, रेफार्मेटरी.

Reform'ed *pa. t. and pa. p.*

Reform'er *n.* सुधारक *m*, सुधारणा करणारा *m*, सुधारणावादी *m*, सुधारणापंथी *m*. २ सोळाव्या शतकांतील धार्मिक सुधारणेचा पुढारी *m*. ३ *advocate of the Reform Bill* सुधारणाकायद्याचा पुरस्कर्ता *m*.

Refract (re-frakt') [L. *refringo refractum* -re, back, and *frangere*, to break.] *v. t. to bend the course of* (-चें) वक्रीभवन करणें, (-ची) वक्रगति करविणें, वांकविणें, फिरवणें, वक्र करणें, वांकडा करणें. २ (*chem.*) *to analyse nitre to discover percentage of impurities* (सोऱ्यांतील अशुद्ध पदार्थांचें प्रमाण काढण्याकरितां) सोऱ्याचें पृथक्करण करणें. Refracted' *pa. t.* R. *pa. p.* वक्रीभूत. [REFRACTED RAY वक्रीभूत किरण *m*.] Refract'ing *pr. p. a.* वक्रीभवन करणारा, वक्रीभवनीय. [R. TELESCOPE, *telescope with object-glass converging rays to focus* वक्रीभवनीय दुर्बीण *f*, वक्रीभवनदूरदर्शक *m*.]

Refrac'tion *n.* वक्रीभवन *n*. [ANGLE OF R. वक्रीभवनकोन *m*. ATMOSPHERIC R. वायुवक्रीभवन *n*. DIFFERENTIAL R. चलवक्रीभवन *n*.]

Refrac'tionist *n.* नेत्राचें वक्रीभवन मोजणारा वैद्य *m*, वक्रीभवनमापक (वैद्य). हा डोळ्यांतील वक्रीभवन तपासून चष्मे देतो.

Refrac'tive *a.* वक्रीभवनाचा, वक्रीभवनासंबंधीं -विषयक. [ABSOLUTE R. INDEX केवलवक्रीभवनगुणक *m*.]

Refracto-m'eter *n.* वक्रीभवनमापक *m*.

Refract'or *n.* वक्रीभवन करणारा (यंत्र *m*, दुर्बीण *f*, etc.).

Refractory (re-frakt'or-i) [A mistaken form of *refractary*, –L. *refractarius*, obstinate, stubborn.] *a. stubborn, unmanageable, rebellious* हट्टी, दुराग्रही, दांडगा, दांड, शिरजोर, आडदांड, खलेल, उरमट. २ (*of wound, disease, etc.*) *not yielding to treatment* दुःसाध्य, हट्टी (*fig.*), चेंगट. ३ (of

substances) *hard to fuse* वितळविण्यास कठीण, लौकर न वितळणारा. Refracto'rily *adv.* Refract'oriness *n.* हट्टीपणा *m*, दुराग्रह *m*, दांडगेपणा *m*, शिरजोरी *f*, दांडगाई *f*, खलेली *f*. २ दुःसाध्यता *f*. ३ लौकर न वितळण्याचा धर्म *m*.

Refrain (re-frān') [Fr. *refrener* –L. *refreno* –*re* and *frenum*, a bridle.] *v. t.* (Bible) *to abstain from doing something* थांबविणें, राहविणें. R. *v. i. to abstain from doing* दूर होणें, दूर रहाणें, राहणें, थांबणें.

Refrain (re-frān') [Fr. *refrain* –L. *re*, again and *frango*, I break.] *n. a recurring phrase or line at the end of stanzas* ध्रुपद, ध्रुवपद *n*, अखंड कडवें *n*.

Refrangibil'ity *n.* वक्रीभवनीयत्व *f*, वक्रीभवनयोग्यता *f*.

Refrangible (re-fran'ji-bl) [See Refract.] *a. that can be refracted* वक्रीभवनयोग्य, वक्रीभवनीय, वांकडा करण्याजोगा, वांकडा होण्याजोगा, वांकडा होणारा.

Refresh (re-fresh') [L. *re*, again and Fresh.] *v. t. to reanimate, to invigorate* ताजातवाना करणें, टवटवित करणें, हुशार करणें, हुशारी आणणें, विसांवा *m* -विश्रांति *f*. देणें, श्रमापहार *m*. करणें *g. of o.* २ *to freshen up* (memory) (स्मृति, आठवण) ताजी करणें. ३ *to restore* (*fire, electric battery*) *with fresh supply*. (कोळसे घालून विस्तव) पेटता ठेवणें, (नवीन द्रव्यांनीं विद्युन्माला) जागृत ठेवणें. ४ *to take liquid refreshment* (ताजातवाना होण्याकरितां) पातळ पेय पिणें. Refre'shed *pa. t.* Refre'shed *pa. p.* ताजातवाना केलेला-झालेला, हुशार केलेला-झालेला, हुशारी आणलेला. Refresh'ing *pr. p. a.* ताजातवाना करणारा, श्रमहारक. Refresh'er *n.* ताजातवाना करणारा, etc. २ (*esp.*) *an extra fee to counsel in a prolonged case* (लांबलेल्या खटल्यांत) वकिलाला दिलेली जादा फी *f*. Refresh'ment *n. refreshing or being refreshed in mind or body* ताजातवाना करणें *n*, श्रमापहार *m*, श्रमापहरण *n*, विसांवा *m*, विश्रांति *f*. २ (*esp. pl.*) *drink or food that refreshes* फराळ *m*, फलाहार *m*, अल्पाहार *m*, उपाहार *m*. [REFRESHMENT-ROOM फराळाचें दुकान *n*, उपाहारगृह *n*, विश्रांतिगृह *n*. ह्यांत चहा, कॉफी व कांहीं खाण्याचे पदार्थ असतात. R. CAR फराळाचा (आगगाडीचा) डबा *m*.]

Refresher, Refreshment, See under Refresh.

Refrig'erant *a.* थंड करणारा, गार करणारा, शीतकर. R. *n.* शीतोपचार *m*, थंडाईचा उपचार *m*, दाहहारक *n*.

Refrigerate (re-frij'ér-āt) [L. *re*, back, and *frigus*, cold.] *v. t. to make cold* थंड करणें, शीत -गार करणें. २ *to expose to extreme cold in order to freeze or preserve* (पदार्थ न सडावा म्हणून किंवा गोठवण्याकरितां अतिशय) गार ठेवणें, गार करणें. [REFRIGERATING AGENT शीतकारी पदार्थ *m*, थंड करणारा पदार्थ *m*, गार करणारा पदार्थ *m*.]

Refrigera'tion *n.* थंड करणें *n*, थंड होणें *n*. २ दाहहरण *n*, शीतोपचारक्रिया *f*.

Refrig'erator *n.* शीतकारक पदार्थ *m.* २ (बर्फाच्या साहाय्यानें) पदार्थ गार ठेवण्याची पेटी *f* किंवा खोली. पदार्थ नासूं नये म्हणून यांचा उपयोग करतात. बर्फाची पेटी *f*, बर्फाची खोली *f.* (b) बर्फ करण्याची टांकी *f.*

Refrig'eratory *n.* Same as Refrigerator.

Refuge (ref'ūj) [Lit. 'a fleeing back,' Fr. *refuge* L. *refugium* -*re*, back, and *fugere*, to flee.] *n.* *shelter* आश्रय *m*, आस्रा *m*, आधार *m*, अवलंब *m*. [To TAKE R. WITH शरण जाणें *or* येणें, पाठ निघणें *or* रिघणें *g. of o.*, पाय धरणें *g. of o.*, आस्रा *m* -आश्रय *m* -अवलंब *m*-अवलंबन *n.* करणें *g. of o.*] २ *a person resorted to* आश्रय *m*, *pop.* आस्रा *m*, शरण *n*, माहेर *n*, मायपोट *n.* ३ *course taken in difficulties* उपाय *m*, इलाज *m*, तरणोपाय *m*, युक्ति *f*, गति *f*, शेवटचा उपाय *m*, शेवटचा इलाज *m*.

Refugee' *n.* *one who flees for refuge* शरणागत *m*, शरणार्थी *m*, शरण जाणारा *m*. [KIND TO R. शरणागतवत्सल.]

Reful'gence *n.* दैदीप्यमानता *f*, तेजस्विता *f*, चकचकितपणा *m*.

Refulgent (re-ful'jent) [L. *re* and *fulgere*, to shine.] *a.* दैदीप्यमान, उज्वल, तेजस्वी, चकचकित.

Refund (re-fund') [Lit. 'to pour back', L. *refundo*, *refusum* -*re*, back, and *fundere*, to pour.] *v. t.* *to pay back* परत देणें, (जास्त भरलेले पैसे) परत करणें.

Refund', Refund'ment *n.* परत करणें *n*, परत देणें *n.* २ परत दिलेला पैसा *m*, परत भरपाई केलेला पैसा *m*.

Refusal, See under Refuse.

Refuse (re-fūz') [Fr. *refuser* -L. *refuto*, I drive back.] *v. t.* *to decline to do or grant* नाकारणें, नकार -नाकार देणें -करणें, नन्नाचा फाडा *m* -नन्नाची ओळ *f.* वाचणें, ना-न-नाहीं-उंहूं म्हणणें-बोलणें-सांगणें, नकारघंटा *f.* वाजवणें; -bluntly etc. झाडणें, तुकडा *m* -कुटका *m*. तोडून देणें, वाटाण्याची अक्षत *f.* लावणें -देणें. २ *to decline what is offered* नाकारणें, नको म्हणणें, नलगे-नाहीं-उंहूं म्हणणें, अस्वीकार *m.* करणें *g. of o.* ३ *to say no to a request* नाकारणें, (विनंति) अमान्य करणें, (अर्ज) नामंजूर करणें. Refuse (ref'ūs) *a.* टाकाऊ, रद्दी, गाळसाळ, गाळाचा, गाळवट, वगळ, टाकवणा, रद्द, निपटारा. Refuse (ref'ūs) *n.* *what is rejected as worthless* गाळ *m*, *f*, गाळसाळ *m*, गदळ *f*, वगळ *f*, केर *m*, छाट *m*, गवाळ *or* गाबाळ *m*, *n.* Refus'al *n.* नाकारणें *n*, नकार *m*, इनकार *m*, नचा फाडा *m*, नची ओळ *f*, नकारघंटा *f.* २ नाकारणें *n*, नको म्हणणें *n*, अस्वीकार *m.* ३ (विनंति) मान्य न करणें *n*, (अर्ज) मंजूर न करणें *n.* ४ *the choice of taking or refusing* हवें किंवा नको म्हणण्याचा अधिकार *m*; as, "To have the R. of an employment." Refus'ed *pa. t.* R. *pa. p.* [REFUSED ARTICLES नाकारलेल्या वस्तु, मालक घेत नसलेल्या वस्तु.] Refus'er *n.* नाकारणारा *m*, नको म्हणणारा *m*.

Refutable, Refutation, See under Refute.

Refute (re-fūt') [Lit. 'to pour back', L. *re*, back and *fundere*, to pour.] *v.t. to prove falsity or error of* खंडन करणें *g. of o.*, मोडून -खोडून काढणें, निराकरण *n.* करणें *g. of o.*, खोटा करून दाखविणें. Refu'table *a.* खंडन करण्याजोगा, खंडनीय, निराकरणीय, खोटा करून दाखविण्यासारखा. Refut'ation *n.* खंडन *n*, निराकरण *n*, निरसन *n*, निरास *m*, खोडून काढणें *n*. Refut'ed *pa. t.* R. *pa. p.* खंडन केलेला, खंडित, खोडून काढलेला, निराकृत, खोटा करून दाखविलेला. Refut'er *n.* खंडन करणारा *m*, खोडून काढणारा *m*, खोटा करून दाखविणारा, etc. Refut'ing *pr. p.*

Re-gain (rē-gān') *v. t. to get back* (प्रत्यक्ष गमावलेला पैसा, मुलूख, वगैरे) परत मिळवणें, पुनः पावणें, पुनः मिळवणें.

Regal (rē'gal) [Fr. *regal* -L. *regalis* -*rex*, a king -*rego*, I rule.] *a. of or by kings* राजाचा, राजसत्ताक, राजसंबंधीं -विषयक. [MAN OF THE R. TRIBE क्षत्रिय, राजपुत्र *pop.* राजपूत, राजन्य.] २ *fit for a king, magnificent* राजास योग्य, दरबारी, भव्य, शोभिवंत; as, "Lives in R. splendour."

Regale (re-gāl') [Fr. *regaler* -L. *regelare*, to thaw.] *v. t. to entertain splendidly* (गोड बोलून किंवा गोड पक्वान्नें वाढून) खूष करणें, संतुष्ट करणें, संतोष देणें, सुखविणें, तोषविणें. २ (of beauty) *to give delight to* आनंद देणें, (-पासून) आनंद -संतोष -सुख होणें. R. *v. i.* (with *on*) *to feed oneself choicely* खूब ताव मारणें *with* वर *of o.*, वर हात मारणें, चमचमाट करणें. Regale', Regale'ment *n. choice repast* चमचमित मेजवानी *f*, उत्तमोत्तम पदार्थांचा फराळ *m*.

Regalia (re-gā'li-a) [Lit. 'royal things,' neuter pl. of *regalis* -*rex*, a king.] *n. pl. insignia of royalty used at coronations, etc.* (मुकुट, राजदंड, छत्रचामर, इ०) राजचिह्नें *n. pl.*

Regal'ity *n. being king* राजेपणा *m*, नृपत्व *n*. २ *royal privilege* राजाचा अधिकार *m*.

Regard (re-gärd') [Fr. *regarder* -*re*, and *garder*, to guard, to keep.] *v. t.* (*Shak.*) *to keep in view* नजरेपुढें ठेवणें, पाहणें. २ (*Shak.*) *to look closely at, to observe attentively, to pay attention to* सूक्ष्म दृष्टीनें पाहणें, (-कडे) लक्ष देणें, पाहणें, टेहळणें, दृष्टि *f* -नजर *f.* देणें -लावणें. ३ *to look upon (as in a certain relation)* मानणें, समजणें. ४ *to consider and treat* (मानून) वागवणें. ५ *to take into consideration* लक्ष्यांत घेणें, हिशेबांत धरणें, जमेस धरणें. ६ *to have relation to, as bearing upon* (-शीं) संबंध असणें; as, "An argument does not R. the question." ७ *to esteem, to hold in respect* (चांगला) मानणें, चांगला लेखणें-धरणें-समजणें, प्रीति करणें, मान्यता *f* -मान *m* -बूज *f.* राखणें *g. of o.*, मानसन्मान *m.* करणें *g. of o.* ८ पाळणें (सण, व्रत). Regarded *pa. t.* R. *pa. p.* मानलेला, समजलेला, &c.

Regard' *n. a look, an aspect directed to another* दृष्टि *f*, नजर *f*. [HOSTILE *or* EVIL R. वक्रदृष्टि *f*. TO HAVE HOSTILE R. वक्रीं होणें WITH वर *of o*.] २ *attention of the mind with a feeling of interest* लक्ष्य *n*, ध्यान *n*. [OUT OF R. FOR (-कडे) लक्ष्य देऊन, ध्यानांत -मनांत आणून.] ३ *respect, esteem, affection* आदर *m*, अत्यादर *m*, चहा *f*, आदरबुद्धि *f*; as, "To have a high R. for a person." (b) (*usu. pl.*) प्रेम *n*, प्रेमभाव *m*, स्नेहभाव *m*. [WITH BEST REGARDS प्रेमानें, प्रेमपूर्वक, स्नेहभावानें, स्नेहभावपूर्वक. ४ *estimation* मान *m*, मान्यता *f*, गणती *f*, चाड *f*, किंमत हिशेब *m*, मोल *n*, गणना *f*; as, "A man of meanest R. amongst them." ५ *consideration, thought* विचार *m*, चिंतन *n*, मनन *n*; as, "Sad pause and deep R. become the sage." ६ *respect, relation* संबंध *m*, बाबत *f*, विषय *m*. [IN R. TO विषयीं, संबंधीं.]

Regard'er *n*. मानणारा *m*, समजणारा *m*. २ मान्यता *f*. राखणारा *m*, बूज ठेवणारा *m*. ३ (सण, व्रत) पाळणारा *m*.

Regard'ful *a. heedful, attentive* लक्ष्य देणारा, लक्ष्य *n*. ठेवणारा -पुरविणारा, सावध, काळजी घेणारा, जपणारा. Regard'fully *adv*. लक्ष्यपूर्वक, काळजी घेऊन, काळजीनें, काळजीपूर्वक, सावधपणानें.

Regard'ing *prep. concerning, respecting* विषयीं, संबंधीं, बाबत.

Regard'less *a. heedless, careless* लक्ष्य न देणारा, लक्ष्य न पुरविणारा, निष्काळजी, बेपर्वा; as, "R. of the bliss wherin he sat." Regard'lessly *adv*. लक्ष्य न देतां, निष्काळजीपणानें, बेपर्वाईनें.

Regard'lessness *n*. निष्काळजीपणा *m*, दुर्लक्ष्य *n*.

Regatta (re-gat'a) [Originally a grand fête and contest of the gondoliers at Venice, It. *riga*, a row.] *n. a race of yachts or other boats* बोटींची शर्यत *f*.

Regelate (rē'-je-lāt) [L. *re*, again and *gelāre*, to freeze.] *v. i. (of fragments of ice) to be fused into frozen mass* (बर्फाच्या तुकड्यांचा) पुनः गोळा होणें, फिरून जमणें. Regela'tion *n*. (बर्फाचे तुकडे) जमणें *n*. (b) बर्फाच्या तुकड्यांचा गोळा *m*.

Regency (rē'jen-si) [See Regent.] *n. office of a regent* राजाच्या नांवानें राजसत्ता चालवणें *n*, रीजंटाचें काम *n*. २ *a commission acting as regent* राजप्रतिनिधिमंडळ *n*, राजप्रतिनिधिसमुदाय *m*, राजप्रतिनिधी *m. pl*. ३ *regent's period of office* रिजंटीचा काळ *m*.

Re-generate (re-jen'ėr-āt) [L. *regeneratus -re*, again, and *generare*, to beget. Regenerate शब्दाचा धात्वर्थ 'नवा जन्म देणें' असा आहे.] *a. reproduced* पुनः उत्पन्न केलेला -झालेला, नव्यानें उत्पन्न केलेला, पुनरुत्पादित. २ (*theol.*) *born anew, become Christian, renovated in heart* (बाप्तिस्म्याच्या संस्कारानें) पुन्हां जन्मलेला, पापनिर्मुक्त (झालेला),

(ख्रिस्ती धर्माची दीक्षा घेतल्यानें) पुनीत-उन्नत (झालेला), आध्यात्मिक उन्नति झालेला, (संस्कारानें) द्विज (*lit.*).

Re-ge'nerate *v. t. to generate or produce anew, to give new life, strength, or vigour to* पुन: उत्पन्न करणें, नव्यानें-फिरून (जोम, शक्ति, उत्साह वगैरे) आणणें, नव्यानें जीव आणणें-उत्पन्न करणें. २ *to invest with new and higher spiritual power* (बाप्तिस्म्याच्या संस्कारानें आध्यात्मिक दृष्ट्या) नवा जन्म देणें, (मूळच्या पापापासून मुक्त करून) आत्मिक उन्नति करणें, आध्यात्मिक उन्नति करून देणें. ३ *to improve moral condition of, to breathe a new and more vigorous and higher life into* (person, institution, &c.) (-ची रचना बदलून तींत) नवीन जोम उत्पन्न करणें, (-च्यांत) नवीन जीव घालणें, (-ची) नीतिमत्ता सुधारणें; as, "To R. a society." ४ *to reform oneself* स्वतःची सुधारणा करणें, स्वतःला सुधारणें. ५ (-चें) पुनर्जीवन करणें; as, "To R. India." R *v. i. to generate again, to come into renewed existence* पुन्हा जन्मणें, फिरून वाढणें, फिरून होणें; as, "Polypus *regenerates* after extraction."

Re-genera'tion *n.* (*the act*) नव्यानें जन्म देणें *n*, पुन्हां उत्पन्न करणें *n*, नवा जन्म *m*, पुनर्जनन *n*, पुनरुत्पत्ति *f*. २ (*theol.*) (बाप्तिस्म्याच्या संस्कारानें) नवा जन्म देणें *n*, (ख्रिस्ती धर्माची दीक्षा देऊन) पापमुक्त करणें *n*, (आध्यात्मिक दृष्ट्या) उन्नत करणें, ख्रिस्ती करणें *n*. ३ (*biol.*) नव्यानें येणें *n* -होणें *n*, नवोद्गम *m*; as, "R. of lost feelers, limbs, and claws by spiders and crabs." ४ (*physiol.*) (of tissues, cells, &c.) नव्यानें बनणें *n*, नवीन बनणें *n* -होणें *n*. (b) (एकजीव होऊन) नवीन बनणें *n*, नवजन्म *m*; as, "The R. of a nerve." ५ (नैतिक किंवा आत्मिक) सुधारणा *f*, उन्नति *f*, पुनर्जीवन *n*, नवजीवन *n*.

Regen'erative *a. of or pertaining to regeneration* पुनर्जीवनाचा, पुनर्जीवनावस्थेचा. २ *tending to regenerate* (आध्यात्मिक) उन्नतीचा, उन्नत करणारा, पापमुक्त करणारा, सुधारणारा; as, "R. influences." ३ नवीन जोम किंवा शक्ति आणणारा -उत्पन्न करणारा, नवजीवनदायी.

Regen'erator *n.* नवजन्मदायक, नवजीवनदायी *m*, (आध्यात्मिक) उन्नति करणारा *m*. २ *a fuel-saving fire-brick device in furnaces* (भट्टींतील न जळणाऱ्या विटांची) उष्णता राखणारी कमान *f*.

Regent (rē'jent) [Fr. *regent* –L. *regens, regentis*, pr. p. of *rego*, I rule.] *n. one ruling for the sovereign (when under age, disabled, etc.)* (खरा राजा अज्ञान, व्यंग, किंवा वेडा असला तर त्याचेबद्दल) राज्यकारभार पाहणारा पुरुष *m*, रीजंट. R. *a. acting as regent* राजाचे जागीं राज्यकारभार चालविणारा-पाहणारा; as, "Queen R. राजाचे बद्दल राज्यकारभार चालविणारी राणी *f*."

Regicide (reji'-sīd) [Fr. *regicide*–L. *rex, regis*, a king and *cædere*, to kill.] *n. killer or participator*

in killing of a king राजहत्या करणारा, राजाला मारण्यांत अंग असणारा *m*, राजाचा -राणीचा खून करणारा. [THE R.s *those concerned in trying and executing Charles I* इंग्लंडचा राजा पहिला चार्लस ह्याची चौकशी करून देहांतशासन करण्यांत सामील असलेले राजमारे लोक *m. pl.*] २ *killing of a king* राजाचा किंवा राणीचा खून *m*, राजहत्या *f*, राजवध *m*. Regicid'al *a.* राजहत्येचा. २ राजहत्या करणाराचा.

Regime (rā-zhēm') [L. *regime*–L. *regimen, rego,* I rule.] *n. method of government* राज्यकारभाराची पद्धति *f*. २ अमदानी *f*, कारकीर्द *f*. ३ *prevailing system of things* पद्धति *f*, पद्धत *f*.

Regimen (rej'i-men) [L. *regimen,-regere,* to rule.] *n.* (*med.*) *prescribed course, esp. of diet* पथ्य *n*, पथ्यापथ्यनियम *m*. [DEVIATION FROM R. अपथ्य *n*. ONE UNDER R. पथ्यकरी *m*. WRONG R. अपथ्य *n*, कुपथ्य *n*.] २ (*gram.*) *relation of syntactic dependence between words* कारकसंबंध *m*.

Regiment (rej'i-ment) [See Regimen.] *n. a permanent unit of army commanded by Lieut.-Colonel* (लेफ्टनंट कर्नलच्या हाताखालची) सैन्याची तुकडी *f*, रिजमिट *n*. २ (*pl.*) *large array or number, legion* सैन्य *n*, सेना *f*, फौज *f*. R. *v. t. to form (men) into regiments* सैन्याच्या रिजमिटा पाडणें. २ *to organize (workers, etc.) in groups* (कामकरी लोकांच्या वगैरे) तुकड्या पाडणें. Reg'imental *a. of regiment* सैन्याच्या तुकडीचा -संबंधीं, रिजमिटाचा -संबंधीं. R. *n.* (*pl.*) *military uniform* सैन्यांतील शिपायांचा एकसारखा पोषाख *m*, रिजमिटी पोशाक *m*, लष्करी युनिफार्म. Regiment'ation *n.* सैन्याच्या वगैरे तुकड्या पाडणें *n*.

N. B.—The word पलटण is a corruption of Battalion and is, in modern Marathi, restricted to Battalion.

Regimental, Regimentation, See under Regiment.

Regina (re-jī'-na) [L.] *n. reigning queen* राज्य करणारी राणी *f*. (Abbr. R.; as, "V. R., *Victoria Regina.*)

Region (rē'-jun) [L. *regio, regionis -rego,* I rule, I direct.] *n. a tract of country, space or place* देश *m*, प्रदेश *m*, प्रांत *m*, कटिबंध *m*, वृत्त *n*, मंडल *n*, चक्र *n*, राष्ट्र *n*. [ANTARCTIC R. दक्षिणध्रुववृत्त *n*, दक्षिणध्रुवप्रदेश *m*. ARCTIC R. उत्तरध्रुववृत्त *n*, उत्तरध्रुवप्रदेश *m*. BOTANICAL R.s उद्भिज्जप्रदेश *m. pl.*, उद्भिज्जकटिबंध *m*. R.s OF CONSTANT PRECIPITATION प्रवर्षप्रदेश *m. pl.*, सदोदित पावसाचा प्रदेश. R. OF CONSTANT WINDS सततवाही पवनमंडळ *n*, सततवाही पवनप्रदेश *m*. R. OF VARIABLE WINDS अनियतवाही पवनमंडळ *n*. ORIENTAL R.s पूर्वेकडील प्रदेश *m. pl.* RAINLESS R.s निर्वर्षणप्रदेश *m. pl.*, बिनपावसाचे प्रदेश *m. pl.* TROPICAL R.s अयनप्रदेश *m*. ZOOLOGICAL R.s पश्वादिकांचा प्रदेश

m, प्राण्यांचा प्रदेश *m.*] २ *separate part of world or universe* (विश्वाचा) विशिष्ट भाग *m*, निराळा भाग *m.* specif. **लोक** or **भुवन** *n.* [LOWER R.s नरक *m*, अधोलोक *m*, अधोभुवन *n.* UPPER R.s स्वर्ग *m*, ऊर्ध्वलोक *m*, ऊर्ध्वभुवन *n.*] ३ *sphere or realm of* **प्रांत** *m*, **विषय** *m*; as, "You are getting into the R. of metaphysics." ४ *part of the body round or near some organ* **चक्र** *n*, **मंडल** *n*, (in comp. as, **कर्णमंडल, नेत्रमंडल**), **प्रांत** *m*, **प्रदेश** *m.* Re'gional *a.* **प्रदेशाचा, प्रांताचा.**

Register (rej'is-tėr) [Fr. *registre* -Low L. *re-gistrum*, for L. *regestum -re*, back and *gerere*, to carry.] *n. a book for records or accounts* **नोंदबूक** *n*, **दफ्तर** *n*, **रजिष्टर** *n.* २ *records themselves* **नोंदी** *f. pl.*, **लेख** *m*, **जाबता** *m*, **नोंदणी** *f*, **नोंद** *f.* ३ *the compass of voice or instrument* **फेर** *m*, **घेर** *m.* ४ *a damper for regulating the draught in a fire-grate* **सुपडींतील हवा बंद करणारें झांकण** *n*, **डेंपर** (Corruption of Damper). ५ *recording indicator of force, speed, etc.* **घड्याळ** *n.* ६ (*print.*) *exact correspondence of printed matter on the two sides of a leaf* **(छापील पानाच्या दोन्ही बाजूंच्या मजकुराचा ओळीस ओळ असा) मेळ** *m*, **रजिस्टर.** ७ (*photo.*) *correspondence of the focussing screen with plate or film* **मेळ** *m*, **रजिस्टर** *n*, **एकरेषीयता** *f.* R. *v. t. to record in writing* **लिहून ठेवणें, नोंद करणें, दफ्तरांत लिहिणें-मांडणें-दाखल करणें, नोंदणी करणें.** २ (*fig.*) *to make a mental note of* **ध्यानांत धरणें, स्मृतिपटलावर लिहून-कोरून ठेवणें.** ३ *to enter in a particular register* **रजिस्टर करणें, नोंदणी करणें, नोंदणें**; as, "To R. a letter or a luggage." ४ (of instruments) *to record automatically, to indicate* **लिहिणें, नोंदणें.** ५ (*print.*) *to correspond, or to make correspond exactly* **रजिस्टर पाहणें, मेळ** *m.* **पाहणें.**

Reg'isterable *a.* **नोंद करण्यासारखा, लिहून ठेवण्याजोगा,** etc.

Reg'istered *pa. t.* R. *pa. p.* **नोंदलेला, नोंद केलेला, लिहून ठेवलेला, दफ्तरांत दाखल केलेला,** etc. [R. LETTER पोस्टहपिसांत नोंद केलेलें पत्र *n*, रजिस्टरपत्र *n*, नोंदलेलें पत्र *n.*]

Registra'tion *n.* **लिहून ठेवणें** *n*, **बार करणें** *n.* २ **नोंद करणें** *n*, **रजिस्टर करणें** *n.* ३ **नोंद** *f*, **नोंदणी** *f.* [REGISTRATION DEPARTMENT नोंदणीखातें *n*, नोंदखातें *n.* R. OFFICE नोंदणीहपीस *n*, (कर्जरोखे वगैरे) नोंदून ठेवण्याचें हपीस *n.* REGISTRATION FEE नोंदफी *f*, नोंदणीची फी *f.*]

Reg'istrar *n.* **दफ्तरदार** (*obs.*) *m*, **रजिस्टर** *m*, **नोंदणीकामगार** *m*, **(दस्तैवज, रोखे वगैरे) नोंदून ठेवणारा सरकारी अधिकारी** *m.* २ **विश्वविद्यालयाचा मुख्य अधिकारी** *m*, **रजिस्टार** *m.* Reg'istrarship *n.* **रजिस्टरचा हुद्दा** *m.* (b) **रजिस्टरचा अधिकार** *m.* (c) **रजिस्टरची जागा** *f.*

Reg'istry *n.* See Registration. २ *office where*

registers are kept नोंदबुकें ठेवण्याचें हपीस *n*, रजिस्टरहपीस *n*, रजिस्टरी *f* (corruption of Registry).

Regma (reg'ma) [Gr. *regma*. -*atos*, fracture,-*regmumai*, to break.] *n*. (*bot.*) एरंडीच्या जातीचें फळ *n*.

Regnal (reg'nal) [L. *regere*, to rule.] *a*. *of a reign* राज्यारोहणाचा. [R. YEAR (राजाच्या) राज्यारोहणदिवसापासून सुरू होणारें वर्ष *n*, राज्यारोहणवर्ष *n*. R. DAY, *anniversary of accession* राज्यारोहणाचा वाढदिवस *m*, राज्यारोहणदिवस *m*.]

Regnant (reg'nant) [L. *regnans* -*regnantis*, *pr. p.* of *regno* -*regere*, to rule.] *a*. *reigning* राज्य करणारा. [QUEEN R. *queen ruling in her own right and not as consort* राज्य करणारी राणी *f*.] २ (of things, qualities, opinions, &c.) *prevalent* मुख्य, विशेष, प्रचलित, चालू, चालू असलेला.

Regress (rē'gres) [L. *regressus* -*re*, back and *gradior*, *gressus*, to step.] *n*. *going back* परत जाणें *n*, प्रतीपगमन *n*. २ *backward tendency* परागति *f*, वक्रीगति *f*. R. *v. i.* (*astron.*) *to move backwards* वक्री होणें, माघारीं वळणें, मागें जाणें.

Regres'sion *n*. *backward movement* माघारीं जाणें *n*, प्रतीपगमन, वक्रीगति *f*, परागति (as *oppos.* to प्रगति).

Regress ad infinitum [L.] अनवस्था *f*.

Regres'sive *a*. परागामी, प्रतीपगामी, वक्रींचा, वक्री.

Regret (re-gret') [Fr. *regretter* -*re*, and A. S. *grætan*, to weep.] *v. t. to be sorry for*, *to grieve at* (-चें) वाईट वाटणें, खेद *m*. वाटणें, शोक करणें. २ *to repent* पश्चात्ताप *m*. करणें, पस्तावा *m*. पावणें *g. of o.*, पश्चात्ताप *m* -पस्तावा *m*. होणें *in. con. with g. of o.*, चुरचूर *f* -चुटपुट *f* -खरखर *f* -रुखरूख *f* -हुरहूर *f*. लागणें *in. con. with g. of o.* ३ *to be sorry to say*, *&c. or that* (*esp.* in polite refusal of invitation, &c.) वाईट वाटणें. R. *n*. *sorrow* (for) वाईट वाटणें *n*, दुःख *n*, शोक *m*, खेद *m*. २ *repentance* पश्चात्ताप *m*, पस्तावा *m*, चुटपुट *f*, चुरचूर *f*, रुखरूख *f*, हुरहूर *f*, खरखर *f*, खुणखूण *f*, चुटका. Regret'ful *a*. (of person or feeling) दुःखाचा, दुःखपूर्ण, दुःखानें भरलेला. Regret'fully *adv*. दुःखानें. Regrett'able *a*. दुःख वाटण्याजोगा, शोचनीय. Regrett'ably *adv*. Regrett'ed *pa. t.* and *pa. p.* Regrett'ing *pr. p.*

Regular (reg'ū-lar) [L. *regularis* -*regula*, a rule -*regere*, to rule.] *a*. *according to law or rule* नियमित, नियमाप्रमाणें केलेला, ठराविक नियमाचा, रीतसर, यथाशास्त्र, यथामार्ग, यथाविधि, यथापद्धति, नियमानुसार, विधियुक्त. २ *methodical*, *orderly* ठरींव (पद्धतीनें) काम करणारा, ठरल्याप्रमाणें काम करणारा, ठरींव काम करणारा, ठरींव मार्गानें जाणारा, नियमित, पद्धतशीर, नियमी, नियमाचा, नेमाचा, नियमशील, नियमनिष्ठ. ३ (of shape) *symmetrical* प्रमाणशुद्ध, प्रमाणांत असलेला, प्रमाणाचा, रेखलेला. (b) नियमबद्ध, संकेतबद्ध, ठराविक संकेताचा, ठराविक पद्धतीचा; as, "R.

nomenclature." (c) समप्रमाणाचा; as, "R. formation." ४ *systematic* नियमित, बराबर, बेताचा, मार्गाचा, रीतीचा, यथानुक्रम, हिशोबी, पद्धतीचा. ५ *acting uniformly* कमी जास्त न होणारा, सारखा, एकसारखा; as, "R. working; R. pulse." ६ ठरलेला, ठराविक, बांधलेली (नोकरी); as, "R. steps; R. procedure; R. employ." [To KEEP R. HOURS नेमल्यावेळीं काम करणें. A. R. LIFE नेमस्त रहाणी *f.* R. PEOPLE नेमस्तपणानें राहणारे लोक.] ७ *conforming to a standard of etiquette* सांप्रदायिक, शिष्टाचारपूर्वक, शिष्टाचाराचा; as, "R. introduction." ८ *customary* ठराविक, मामूल, सांप्रदायिक. ९ *regularly qualified* धंदेवाला, पेशाचा; as, "Cooks like a R. cook." १० (*colloq.*) *complete, thorough* पक्का, निखालस, शुद्ध; as, "A R. rascal." ११ कायदेशीर, पद्धतशीर. १२ (*bot.*) नियमित. १३ (*math.*) सम; as, "A. R. pentagon." १४ (*gram.*) *following a normal type of inflection* नियमित. १५ कायमचा; as, "R. troops = कायमचें सैन्य."

Reg'ular *n.* (*usu.* in *pl.*) कायमच्या फौजेंतील शिपाई.

Regular'ity *n. conformity to rule* नियमितपणा *m.* २ कायदेशीरपणा *m*, नियमबद्धता *f.* ३ (of features) प्रमाणशुद्धता *f.* ४ (of motion) सारखेपणा *m*, समता *f.* ५ बेत *m*, बेतबात *m*, व्यवस्था *f*, क्रम *m*, अनुक्रम *m.*

Regular'ly *adv.* नियमितपणानें, पद्धतवार, (ठरींव) पद्धतीप्रमाणें, विधिपूर्वक, नियमाप्रमाणें. २ बेतानें, बराबर, यथानुक्रम, यथाक्रमानें, यथाक्रम.

Reg'ulate *v. t. to adjust* व्यवस्था लावणें, लावणें, (कमीजास्ती होऊं न देतां) चालेसा करणें, सारखा चालवणें, नियमानें चालवणें, कायद्याप्रमाणें चालवणें, कानूप्रमाणें चालवणें, नियमित करणें, नेमानें -बेतानें -धोरणानें चालवणें, व्यवस्था करणें, बेतावर -धोरणावर -ताळ्यावर आणणें. २ *to control or to direct* नियमित करणें, कायदा *m* -नियम *m* -बेत *m* -शिस्त *f.* लावणें -बांधणें -ठेवणें, बेतांत ठेवणें, (गति किंवा चाल) सारखी ठेवणें.

Regulat'ed *pa. t.* R. *pa. p.* सारखा चालेसा केलेला, सारखा चालविलेला, नियमाप्रमाणें चालविलेला. २ नियमानें बांधलेला, नियमित केलेला, नियमित, नियमबद्ध केलेला, व्यवस्था लावलेला.

Regula'tion *n.* (*act*) सारखा चालेसा करणें *n*, सारखा चालविणें*n*, नियमाप्रमाणें चालविणें*n*, नियमित चालविणें, बेतानें चालवणें *n*, बेतावर आणणें *n*; (*state*) बंदोबस्त *m*, बंदोबस्ती *f*, व्यवस्था *f.* २ (*act.*) शिस्त लावणें, बंदोबस्त करणें. ३ *a rule, statute* कानू *m*, नियम *m*, जाबता *m*. [CODE OF R.s ठरावबंद *m*, कानूजाबता *m.*]

Reg'ulative *a.* सारखा चालवणारा, नियामक.

Regula'tor *n.* व्यवस्था लावणारा, (कमीजास्त होऊं न देतां) सारखा चालेसा करणारा *m*, नियमित करणारा, बेतावर आणणारा, बेतानें चालवणारा, सारखा चालवणारा. २ कायदा बांधणारा, नियम ठरविणारा, नियामक. ३ (of a machine) (यंत्राची गति सारखी ठेवणारा) दांडा *m*, कांटा *m*. (b) (दिव्याची) फिरकी *f.* ४ (आग-

गाडीचें) इंजन चालविणारा दांडा *m*, रेग्युलेटर *m*. ५ प्रमाणांचें घड्याळ *n*.

Regulus (reg'ū-lus) [Lit. 'little king.' L. *regulus*, a name given by the alchemists.] *n*. (*astron.*) *bright star in Leo* सिंहराशींतील एक तेजस्वी तारा *m*, मघानक्षत्र *n*. २ *an impure metallic product of smelting various ores* (अशुद्ध धातु पातळ करतांना मुशीच्या तळाशीं बसलेला) अशुद्ध (धातूंचा) गोळा *m*.

Regurgitate (rē-gur'ji-tāt) [L. *regurgitare*, -*re*, back and *gurgitis*, gulf.] *v. i. to gush back* जोरानें परत येणें, उलटणें. R. *v. t.* (of stomach, etc.) *to pour or cast up again* परत टाकणें, ओकारी करणें, ओकून टाकणें.

Regurgita'tion *n*. उलटणें *n*, उलटी होणें, ओकारी येणें.

Rehabilitate (rē-ha-bil'i-tāt) [Fr. *re'habiliter* –L. *re*, again and *habeo*, I have.] *v. t. to restore to former position, or rights* पूर्वींची जागा देणें, पूर्वींच्या अधिकारावर -जागेवर स्थापना करणें, पूर्वींचे हक्क देणें, पूर्वपदारूढ करणें.

Rehabilit'ation *n*. पूर्वींच्या अधिकारावर नेमणें *n*, पूर्वींचे हक्क देणें *n*.

Rehears'al *n. reciting* म्हणणें *n*, पाठ म्हणणें *n*. २ *a preparatory performance of play or other entertainment* तालीम *f*, पूर्वप्रयोग *m*, प्रयोगशिक्षा *f*. [DRESS R. रंगाची *or* रंगीत तालीम *f*, नेपथ्यप्रयोग *m*.]

Rehearse (re-hers') [Lit. 'to harrow again,' 'to go over the same ground.' L. *re*, again and Fr. *herse*, a harrow.] *v. t. to recite* म्हणणें, पाठ म्हणणें. २ *to practise for later public performance* (नाटकाची वगैरे) तालीम करणें, पूर्वप्रयोग करणें *g. of v*.

Rehears'ed *pa. t.* and *pa. p.* of Rehearse.

Reichsrath (rī'-ksraht) [Ger.] *n. Parliament of Austria-Hungary* आस्ट्रियाहंगेरीची पार्लमेंटसभा *f*, रिक्स्राट.

Reichstag (rī'-kstahch) [Ger.] *n. Parliament of the German empire* जर्मनीची पार्लमेंटसभा *f*, रिच्स्टाग.

Reign (rān) [Fr. *regne* –L. *regnum* -*regere*, to rule.] *v. i. to hold royal office* राज्य करणें, तक्तावर -गादीवर-सिंहासनावर बसणें -असणें, राजाधिकार *m*- राजसत्ता चालवणें. २ *to prevail* अंमल असणें, राज्य करणें, शक असणें *with g. of s.*; as, "Dissensions and improvidence *reigned*." R. *n. sovereignty* राज्य *n*, राजाधिकार *m*, राजसत्ता *f*, अंमल *m*. [R. OF TERROR झोटिंगपादशाही *f*, अंधाधुंदीचें साम्राज्य *n*.] २ *period during which sovereign reigns* कारकीर्द *f*, राज्य *n*, अंमल *m*, राजवट *f*, अमदानी *f*.

Reign'ing *p. a.* राज्य करणारा, तक्तावर बसलेला, सिंहासनारूढ.

Re-imburse (rē-im-burs') [Fr. *rembourser* -*re*, back and *embourser*, to put in a purse, from *bourse*, a purse. See Purse.] *v. t. to repay* (losses or expenses) भरून देणें, भरणें, देणें, परत करणें.

Rein (rän) [O. F. *reine* -Late L. *retina* -*retineo*, I hold back.] *n. the strap of a bridle* लगाम *f*, लगामाची दोरी *f* -वादी *f*. [A BEARING R. कायदा *m*, काजगी *f*, काजा *or* कायजा *m*. To HOLD A TIGHT R. (*lit.* and *fig.*) लगाम आंवळ -घट्ट धरणें. To HOLD A SLACK R. (*lit.* and *fig.*) लगाम सैल सोडणें, सैल दोरी देणें. To LET LOOSE THE R.S. लगाम *f*. सोडणें.] २ (*fig.* often *pl.*) *means of control* सूत्रें *n. pl.*, लगाम *m*. [R.S OF GOVERNMENT राज्याची लगाम *f* -दोरी *f*, राज्यसूत्रें *n. pl.* To GIVE THE R.S TO, *to give full license to* पूर्ण मुभा देणें. To TAKE THE R.S, *to take control of* व्यवस्था हातांत घेणें, लगाम हातांत घेणें.] R. *v. t. to check with reins* लगाम ओढून खेंचणें -दाबणें. २ (*fig.*) *to control* कावूंत धरणें -आणणें -ठेवणें, कह्यांत आणणें.

Re-incarna'tion *n.* पुनः अवतार धारण करणें *n*, पुनः अवतार *m*, नवा अवतार *m*.

Reindeer *n.* (*astron.*) [ल्याटिन नांव Tarandus.] (उत्तरगोलार्धांतील) हरिणराशी *f*.

Reindeer (rān'-dēr) [Icelandic *hreinn*, a reindeer.] *n.* (उत्तरप्रदेशांत सांपडणारा) रेनडिअर (नांवाचा हरिण, सांबर).

Re-inforce (rē-in-fōrs') *v. t.* (शिपाई, तोफा, अन्नसामुग्री वगैरेनें) मजबूत करणें, मजबुती करणें; as, "To R. a fortress." २ (कुमक पाठवून) मजबूत करणें, (कुमकेनें) मजबूत करणें; as, "To R. an army or a navy." ३ (अन्नसामुग्री) वाढविणें; as, "To R. provisions." ४ (मनुष्याची शक्ति) वाढविणें; as, "To R. one's health with food." ५ (नवीन मुद्यांनीं) बळकटी आणणें; as, "To R. an argument with new points." ६ (कपड्याला) पट्ट्या मारणें; as, "To R. a garment." Reinforc'ed *pa. t.* and *pa. p.*

Re-inforce'ment *n.* मजबूत करणें *n*, मजबुती करणें *n*. (b) वाढवणें *n*. २ कुमक *f*, मदत *f*.

Rein'less *a.* लगाम नसलेला. २ दाब नसलेला, स्वैर, बेफाम.

Reins (rānz) [Fr.-L. *renes* -Gr. *phrein*, the midriff.] *n. pl. the kidneys* मूत्रपिंड *m*, वृक्क *m*. २ *the lower part of the back over the kidneys* कंबर *f*, कमर *f*. ३ (Bible) *heart* हृदय *n*.

Re-instate (rē-in-stāt') [L. *re*, again and Instate.] *v. t. to place in a former state* (गादीवर वगैरे or मर्जींत) पुनः बसविणें, पुनःस्थापित करणें, पुनःस्थापना *f*. करणें *g. of o.*, (कामावर -हुद्यावर) फिरून ठेवणें -नेमणें -योजणें.

Re-instated' *pa. t.* R. *pa. p.* पुनः बसविलेला, पुनःस्थापित, पुनःस्थापना केलेला, फिरून ठेवलेला.

Re-instat'ement *n.* पुनःस्थापन *n*, पुनःस्थापना *f*, पुनः बसवणें *n*, पुनः नेमणें *n*, पुनः ठेवणें *n*.

Re-invigorate (rē-in-vig'or-āt) *v. t.* पूर्वींचा जोम आणणें, पूर्वींचा जोर आणणें, पुनः शक्ति आणणें.

Re-issue (rē-ish'ōō) *v. t.* (पुस्तकें, नोटा वगैरे) पुनः छापणें, पुनः काढणें. २ (वाचनालयांतील पुस्तकें वर्गणीदारांस) पुनः नांवावर मांडून देणें, पुन्हां बाहेर देणें.

Re-iterate (re-it'ẽr-āt) [L. *re*, again and Iterate.] *v. t. to repeat again and again* फिरून फिरून म्हणणें, फिरफिरून -पुनःपुनः -वारंवार सांगणें -म्हणणें, उगाळणें. २ वारंवार करणें, फिरून करणें.

Re-iterated *pa. t.* R. *pa. p.* फिरून सांगितलेला, पुनःपुनः कथित. २ फिरून केलेला, पुनःपुनः केलेला.

Re-iterated'ly *adv.* फिरून फिरून, फिरफिरून, वारंवार, पुनःपुनः.

Re-iter'ation *n.* पुनःपुनः कथन *n*, पुनःपुनः प्रतिपादन *n*, फिरफिरून सांगणें *n*. २ पुनःपुनः करणें *n*.

Reject (re-jekt') [Lit. 'to throw back,' *re*, back and *jacere*; *rejectum*, to throw back.] *v. t. to put aside as not to be accepted* रद्द करणें, नापसंत करणें, नासंजूर -असान्य करणें, टाकणें, गाळणें, वगळणें, अस्वीकार *m*- अनंगीकार *m*. करणें *g. of o.* २ *to refuse to grant* नाकारणें, नकार करणें *g. of o.* (b) (scornfully) उडवणें, धुतकारणें, झिडकारणें, नाक मुरडणें.

Reject'able *a.* टाकण्याजोगा, टाकाऊ, टाकवणा.

Rejected' *pa. t.* R. *pa. p.* नापसंत केलेला, टाकलेला, गाळलेला, नापसंत, वर्ज, वर्जित. २ नाकारलेला, झिडकारलेला, धुतकारलेला. ३ रद्द केलेला.

Reject'er *n.* नापसंत करणारा *m*. २ नाकारणारा *m*, नकार करणारा, इनकार करणारा.

Rejec'tion *n.* नापसंत करणें *n*, गाळणें *n*, वर्जन *n*, अस्वीकार *m*. २ नाकार *m*, नकार *m*, नाकारणें *n*.

Rejoice (re-jois') [Fr. *rejoice* –L. *re*, back and Fr. *jouir*, to enjoy. See Joy.] *v. t. to make glad* आनंद *m*. देणें, हर्ष *m*- संतोष *m*- आल्हाद *m*. देणें, खुष -आनंदयुक्त -हर्षयुक्त -आनंदित करणें, हर्षविणें, आनंदविणें, संतोषविणें, intensively आनंद मावेनासा करणें, अत्यानंद देणें, फारच संतोषविणें -हर्षविणें, आनंदमय -आनंदभरित करणें; as, "The news *rejoiced* him." R. *v. i. to feel great joy* आनंद *m*. होणें, संतोष *m*- हर्ष *m*- उल्हास *m*. होणें-वाटणें *in con.*, आनंदित -हर्षित होणें, आनंद *m*- संतोष *m*- मानणें, उल्लास मानणें. Rejoiced' *pa. t.* and *pa. p.*

Rejoic'ing *n.* हर्षविणें *n*, आनंदविणें *n*, आल्हादन *n*. (b) आनंद *m*, हर्ष *m*, आल्हाद *m*. (c) (*pl.*) आनंदोत्सव *m*, उत्सव *m*, उत्साव *m*. [PUBLIC R.s *or* FESTIVITY सार्वजनिक आनंदोत्सव *m*.] (d) आनंदहेतु *m*, आनंदकारक गोष्ट *f*.

Re-join (rē-join') [L. *re*, again, and Join.] *v. t.* and *i. to join again* पुनः जोडणें.

Rejoin' *v. t. to answer to a reply* प्रत्युत्तर देणें, उलट उत्तर करणें. (b) *to reply to plaintiff's replication* उलट जबाब देणें, प्रत्युत्तर देणें.

Rejoinder (rē-join'der) [L. *re*, again, and Join. धात्वर्थ, 'जबाबाला जबाब, उत्तराला उत्तर' असा आहे.] *n. an answer to a reply* उलट जबाब *m*, प्रत्युत्तर *n*.

Re-juvenate (rē-jōō've-nāt) [L. *re* again and

juvenis, Sk. युवन्, young.] *v. t. to make young again* पुनः ज्वान करणें, पुनः टवटवित करणें, पुनः तरुण करणें.

Rejuvenation, Rejuvenescence, See under Rejuvenescent.

Re-juvenescent (re-jōō-ven-es'ent) [L. *re*, again and Juvenescent.] *a.* पुनः नवीन होणारा, पुनः तरुण होणारा, (*bot.*) पुनः टवटवित होणारा. Re-juvenes'cence *n.* पुनः ज्वान होणें *n*, पुनः ज्वान करणें *n.* (b) पुनः टवटवित होणें *n*, पुनः टवटवित करणें *n*, पुनर्युवीकरण *n*, पुनर्युवीभवन *n.* Re-juven'ation *n.* पुनः तरुण होणें -करणें *n*, पुनः ज्वान होणें *n*, पुनर्युवीभवन *n.*

Re-kindle (rē-kin'dl) *v. t.* पुनः पेटविणें, पुनः चेतविणें.

Relapse (re-laps') [L. *re*, back and *lābor*, *lapsus*, to slip or slide.] *v. i. to fall back* (*esp. into sickness or error*) (दुर्वर्तन) पहिल्या पदावर -पूर्वपदावर -पूर्वपदास -मूलपदावर येणें. (b) दुराचरणाकडे उलटणें -फिरणें -परतणें, फिरून बिघडणें -बिथरणें. (c) (दुखणें) माघारणें, उलटणें, माघार घेणें -खाणें, उलट घेणें -खाणें. R. *n.* फिरून बिघडणें *n*, माघारणें *n*, उलट *f*, माघार *f*, उलटी *f.*

Relapsing fever, See under Fever.

Relate (re-lāt') [Lit. 'to bring back', as to a source. L. *relatus*, *pr. p.* of *referre*-L. re, & *ferre*, to carry.] *v. t. to narrate* (दुसऱ्याची हकीगत) सांगणें, कथन *n.* करणें, निवेदन *n.* करणें. २ *to bring into relation* संबंध जोडणें, (-चा) संबंध दाखविणें -दर्शविणें -स्थापणें; as, "Cannot R. phenomena with or to anything we know." ३ *to ally by connection of kindred* रक्तानें किंवा नात्यागोत्यानें जोडणें -एक करणें, नात्याचा संबंध जोडणें. R. *v. i.* (with *to*) *to refer to* संबंध असणें, लागू पडणें -होणें -असणें, निसबतीचा असणें.

Relat'ed *pa. t.* R. *pa. p. a.* सांगितलेला, निवेदित, कथित, निरूपित. २ संबंध असलेला, जुळलेला. [MUTUALLY R. एकमेकांशीं संबंध असलेला, अन्योन्यसंबंध असलेला.] ३ *connected by blood or alliance* संबंधी, सगोत्र, नातेवाईक, सोयरा, पासचा, आप्त, आप्तविषयी, आप्तसंबंधी. [To BE R. TO लागणें, नातें असणें, (-चा) संबंध असणें. (AS तो तुमचा कोण लागतो).]

Relat'er *n.* सांगणारा *m*, कथन करणारा *m.*

Rela'tion *n.* सांगणें *n*, कथन *n*, निवेदन *n.* २ *connection* संबंध *m*, अन्वय *m.* [IN R. TO संबंधीं, विषयीं. INTIMATE AND INSEPARABLE R. समवाय *m*, समवायसंबंध *m*, नित्यसंबंध *m.* INSEPARABLE R. OR CAUSE (AS OF MATERIAL WITH PRODUCE) समवायिकारण *n.*] ३ *proportion* प्रमाण *n*, बरोबरी *f*, तुलना *f*, साम्य *n*, समता *f.* ४ *reference* संबंध *m.* [MUTUAL R. OR CONNECTION परस्परसंबंध *m.*] ५ *kinship* संबंध *m*, नातें *n*, नातेंगोतें *n*, आप्तपणा *m*, सोयरीक *f*, *specif.* सगोत्रत्व *n*, पदर *m.* ६ *a relative* संबंधी *m*, भाऊबंद *m*, दायजी *m.* (b) नातलग *m*, नातेवाईक *m*, सोयरा

m, आप्त *m*, आप्तसंबंधी, शरीरसंबंधी, सोयराधायरा. [RELATIONS सोयरेधायरे *m. pl.*, आप्तवर्ग *m. pl.* etc.]

Rela'tionship *n.* संबंध *m*, नातें *n*, आप्तपणा *m*, आप्तसंबंध *m.*

Rela'tive *a. having relation* संबंधीं, विषयक, संबंधिक. २ *comparative* सापेक्ष, अन्यापेक्ष. [R. VALUE सापेक्ष मूल्य *n.*] ३ (*Gram.*) संबंधी. [R. PRONOUN संबंधी सर्वनाम *n.* R. TERMS संबंधी पदें *n. pl.*] R. *n.* (*Gram.*) *a relative pronoun* संबंधी सर्वनाम *n.* २ (*philos.*) *a relative thing or term* संबंधी पदार्थ *m*, संबंधी पद *n.* ३ *a relation* भाऊबंद *m*, नातेवाईक *m*, संबंधी *m*, आप्त *m.* Rel'atively *adv.* सापेक्ष रीतीनें, सापेक्षतेनें, सापेक्षेनें, सापेक्षदृष्टया, सापेक्षदृष्टीनें.

Relativ'ity *n.* सापेक्षत्व *n*, सापेक्षसंबंध *m.* २ संबंधिता *f*, परस्परसंबंध *m.*

Relax (re-laks') [L. *re*, away from, *laxare*, to loosen.] *v. t. to slacken* शिथिल करणें, सैल सोडणें, ढिला -सैल -पोकळ करणें, ढिलाई *f.* करणें -मांडणें -पाडणें *g. of o.*, ढिलाईवर घेणें -धरणें, खिळखिळा करणें. २ *to ease* (आंग ढिलें सोडून) विसांवा *m* -विश्रांति *f.* देणें -घेणें. ३ *to relieve from attention or effort* (प्रयत्न) ढिला करणें. ४ *to relieve the constipation of* (the bowels) ढिला करणें, अदळपणा *m* -ढिलेपणा *m* -लघुकोष्ठता *f.* आणणें, (कोठा) सैल करणें, (कोठा) ढिला करणें. R. *v. i. to grow less tense* शिथिल होणें, सैल होणें, ढिला -ढील -सुस्त होणें, ढिलाई *f* -ढिलेपणा *m* -सुस्ताई *f.* करणें -धरणें, (उद्योग *m.*) शिथिल करणें.

Relaxa'tion *n.* (*act*) सैलावणें *n*, सैल करणें *n*, शिथिलीकरण *n.* (b) (*state*) सैलपणा *m*, ढिलेपणा *m*, शिथिलता *f*, शैथिल्य *n.* (c) (of bowels) ढिलेपणा *m*, लघुकोष्ठता *f.* २ *recreation* आंग ढिलें करणें *n*, शिथिलीकरण *n.* (b) विश्रांति *f*, विसांवा *m*, करमणूक *f.* ३ *partial remission of penalty* (शिक्षा) कमी होणें *n* -करणें *n*, (शिक्षेची वगैरे) सूट *f.*

Relax'ed *pa. t.* R. *pa. p.* सैलावलेला, सैल केलेला, सैल झालेला, सैल, ढील, ढिला, शिथिल. [OF R. BOWELS लघुकोष्ठ, अदळ कोठ्याचा -पोटाचा.]

Relax'er *n.* शिथिल करणारा *m*, सैलावणारा *m*, सैल करणारा *m*, ढिलाई आणणारा. २ अदळ करणारा *m*, अदळपणा आणणारा.

Relay (re-lā') [Fr. *relais* a relay.] *n. a set of horses substituted for tired ones* टप्प्याचे घोडे *m. pl.*, (घोड्यांची) जोडी *f.* [R. STAGE OR STATION टप्पा *m.*] २ (*Teleg.*) *instrument reinforcing long-distance-current with local battery* टप्प्यावरची ब्याटरी *f.* R. *v. t.* टप्प्यांची व्यवस्था करणें. R. *v. i.* टप्पे असणें.

Release (rē-lēs) [O. Fr. *relaissier* -L. *laxare*, to relax.] *v. t.* (law) *to make over to another* (right, property, &c.) (दुसऱ्याच्या ताब्यांतील

मिळकतीवरील) हक्क सोडणें, (आपला हक्क) दुसऱ्याच्या नांवावर करून -चढवून देणें, (loosely) (कोर्टामार्फत) सोडचिठी करून देणें. २ *to liberate, to set free* मोकळा -मुक्त करणें, सोडणें, सोडविणें, सोडवणूक *f* -सुटका *f* -बंदखलास करणें, कौलमुक्त करणें (कौल = lease). R. *n. legal conveyance of right or estate to another* (नांवानें) सोडचिठ्ठी *f*. (b) *acquittance from debt* सोडचिठ्ठी *f*, बेदावापत्र *n*. २ (*act*) सोडणें *n*, सोडवणें *n*, सोडवण *f*, सोडवणूक *f*, बंदखलास *m*, मोचन *n*. (b) (*state*) सुटका *f*, मोकळीक *f*, मुक्तता *f*, मुक्ति *f*, विमोचन *n*.

Released' *pa. t.* R. *pa. p.* सोडलेला, सोडविलेला, मोकळा केलेला, बंदखलास, मुक्त.

Releas'er *n*. सोडणारा *m*, सोडविणारा *m*, मुक्त करणारा, मोकळा करणारा *m*. २ (हक्क) सोडणारा, etc.

Relegate (rel'e-gāt) [L. *re*, away, and *legare*, to send with a charge or commission.] *v. t. to send to an inferior sphere* खालच्या पायरीला पाठविणें -सोंपविणें. २ *to banish into exile* देशाबाहेर पाठविणें, हद्दपार करणें. ३ *to transfer* (*matter*) *for decision or execution* (निर्णयाकरितां किंवा बजावणीकरितां -कडे) पाठविणें -सोंपविणें. ४ खालच्या अधिकाऱ्याकडे सोंपविणें.

Relega'tion *n*. खालच्या पायरीला पाठविणें *n*. २ हद्दपार करणें *n*. For more meanings, see the Verb.

Relent (re-lent') [Fr. *relentir*, to retard –L. *lentus*, pliant, flexible. Relent शब्दाचा धात्वर्थ 'मऊ होणें, मृदु होणें, वितळणें' असा आहे.] *v. i. to yield to compassion* दया *f*. येणें, कळवळा *m* -पान्हा *m*. येणें, द्रवणें, कळवळणें, काकळूत *f*. येणें, कमी कठोर होणें, कमी कडक -कमी तीव्र होणें, सौम्य होणें.

Relent'less *a*. निर्दय, क्रूर, कठोर, पाषाणहृदय, मांगहृदय.

Relent'lessly *adv*. निर्दयपणानें, कठोरपणानें, कठोर मनानें.

Relent'lessness *n*. निर्दयपणा *m*, कठोरपणा *m*, पाषाणहृदय *n*.

Rel'evance, Rel'evancy *n*. चालू विषयाशीं संबंध *m*, प्रस्तुताशीं संबंध *m*, प्रस्तुतता *f*, प्रसंगानुरूपता *f*.

Relevant (rel'e-vant) [Fr. *relevant*, pr. p. of Fr. *relever*, to raise up, to assist, to help. Relevant शब्दाचा धात्वर्थ 'मदत करणारा', 'चालू विषयाला उपयोगी' असा आहे.] *a. pertinent to the matter in hand* (प्रस्तुताशीं) लागू पडणारा, लागू असणारा, प्रस्तुत, प्रसंगोचित, प्रसंगानुरूप, प्रस्तुतोचित.

Rel'evantly *adv*. (चालू) विषयाला धरून.

Reliabil'ity, Reli'ableness *n*. विश्वासूपणा *m*, विश्वसनीयता *f*, विश्वासपात्रता *f*, खात्री *f*. [R. TRIALS (मोटार, बायसिकल, वगैरेच्या वेगाच्या किंवा टिकाऊपणाच्या) खात्रीसंबंधीं परीक्षा *f*.]

Reliable (re-lī'a-bl) [See Rely.] *a. that may be relied upon* विश्वासू, विश्वसनीय, विश्वासयोग्य, विश्वास टाकण्यासारखा, विश्वासाचा, भरंवशाचा, खात्रीलायक.

Reli'ably *adv.* विश्वासानें, विश्वासूपणानें, भरंवशानें.

Reli'ance *n. confidence* विश्वास *m*, भरंवसा *m*, भरोसा *m*, खात्री *f*. [Some terms for a person or thing in or on which reliance is placed are भरंवशाची मोट *f*, भरंवशाचें कूळ *n*, भरंवशाची म्हैस *f*.] २ आधार *m*, आश्रय *m*, अवलंब *m*, आश्रयस्थान *n*, विश्वासाचें ठिकाण *n*; as, "The boat was a poor R."

Relic (rel'ik) [Fr. *relique* –L. *reliquiæ* –L. *relinquere*, to leave behind.] *n. a remnant* शेष *m*, अवशेष *m*, शिल्लक *f*. २ (स्थळाचा) अवशेष *m*, पडका भाग *m*. (b) (साधुसंताच्या देहाचा) अवशेष *m*, (साधुसंताची मागें) राहिलेली चीजवस्त *f*. ३ (*pl.*) शव *n*, प्रेत *n*, देह *m*. (b) (amongst the Hindus) अस्थी *f. pl.*

Relict (rel'ikt) [L. *relicta* -*relinquo*. See Relinquish.] *n. a widow* विधवा *f*.

Relief' *n. deliverance from distress* (दुःख) कमी करणें *n*, (दुःख) हलकें करणें *n*, (दुःखाचा बोजा) कमी करणें *n*, (काळजीचा बोजा) कमी करणें *n*, दुःखपरिमार्जन *n*, दुःखपरिहार *m*, दुःखमोचन *n*. २ *alleviation of anxiety, pain, etc., ease* हलकें *n*, बरें *n*, आराम *m*, चैन *n*, सुख *n*, स्वस्थपणा *m*, स्वस्थता *f*, विसांवा *m*, विश्रांति *f*. ३ *reinforcement* कुमक *f*, मदत *f*. ४ वेढा उठवणें *n*. ५ *assistance given to the poor* मदत *f*. [R. WORKS मदतीचीं कामें *n. pl.*, *specif.* दुष्काळी कामें *n. pl.*] ६ (*law*) दाद *f*. ७ *replacing of person on duty* सोडविणें *n*, बदलणें *n*, बदली *f*, (पहाऱ्याचा) पालट *m*. ८ *a person appointed to take turn of duty* बदली *m*, बदल्या *m*, सोडविणारा *m*. ९ (*carving*) *raised work in sculpture or architecture* उठावाची नकशी *f*, उठावाचें खोदींव काम *n*. १० *distinctness or vividness* ठळकपणा *m*, ठळठळितपणा *m*; as, "Stands out in R." ११ (*geol.*) *the surface of a country with regard to its elevations and depressions* उठाव *m*, उंची *f*, समविषम स्थिति *f*. [GENERAL R. सामान्य उंची *f*.] १२ *that which relieves monotony or sameness* (तेंचतेंचपणाचा दोष काढून टाकणारें) वैचित्र्य *n*, विरोध *m*.

Relieve (re-lēv') [Fr. –L. *re*, again, and *levare*, to raise. Relieve शब्दाचा धात्वर्थ 'पडलेल्या मनुष्याला वर उचलणें -वर उठवणें' असा आहे. परंतु हा अर्थ सध्यां लुप्त आहे.] *v. t. to partly free* (*from pain, grief, toil*, etc.) (दुःख) कमी करणें, (दुःख) हलकें करणें, (दुःखाचा बोजा) कमी करणें, (काळजीचा बोजा) कमी करणें, आराम *m* -सुख *n*, -चैन *n*. देणें, आराम *m*-चैन *n*. पाडणें. २ *to free wholly from, to alleviate* नाहींसा करणें, शमविणें, उपशमन *n* -शमन *n*. करणें *g. of o.* [To R. NATURE मलमूत्रविसर्जन करणें.] ३ *to help in want* मदत *f*. करणें, मदत *f*. देणें. (b) *to reinforce a besieged town* कुमक पाठविणें, कुमक करणें, कुमक *f*. देणें. (c) (कुमक पाठवून) वेढा उठवणें. ४ (a sentinel, etc.) सोडविणें, बदलणें, पालटणें, सुटका *f*.

करणें *g. of o.* ५ *to remove the monotony or sameness of, to introduce a contrast or variety into* तेंचतेंचपणाचा दोष काढून टाकणें, (वैचित्र्यानें) एकपणाचा दोष काढून टाकणें; as, "The poet must sometimes R. the subject with a moral reflection." ६ *to put in relief, to give prominence or conspicuousness to* उठावांत आणणें, उठाव करणें, उठाव देणें, ठळकपणा आणणें.

Reliev'ed *pa. p.* (दुःख) कमी केलेला, (दुःखांतून) मुक्त केलेला. २ आराम दिलेला. ३ शमविलेला, हलका केलेला. ४ (नोकरीवरून) सोडविलेला. ५ कुमक पाठविलेला. ६ वेढा उठविलेला.

Reliev'er *n.* (दुःखाचा) परिहार करणारा *m*, दुःखमुक्त करणारा *m.* २ आराम देणारा *m.* ३ शमविणारा *m.* ४ बदली *m*, बदल्या *m*, (कामावरून) सोडविणारा *m.* ५ वेढा उठविणारा *m.*

Reliev'ing *pr. p.* [R. ARCH मुकी कमान *f.*]

Religion (re-lij'-un) [Lit. 'a restraint'. L. *re*, back, and *ligare*, to bind.] *n. any system of faith and worship* धर्म *m.* (b) धर्ममार्ग *m*, धर्मपंथ *m.* [ESTABLISHED R. राजानें मंजूर केलेला धर्म, राजस्थापित धर्म *m.* NATURAL R. सृष्टिसिद्ध धर्म *m*, नैसर्गिक धर्म *m.* PHYSICAL R. भौतिक धर्म *m.* REVEALED R. (ईश्वरानें स्वतः प्रेरणा केलेल्या मनुष्यांच्या द्वारें) प्रगट झालेला धर्म *m*, (amongst the Hindus) अपौरुषेय धर्म *m.*] २ *belief in, love to, and obedience and service to, God* आस्तिक्यबुद्धि *f*, धर्मबुद्धि *f.* (b) ईश्वरभक्ति *f*, देवभक्ति *f*, भक्ति *f*, भक्तिभाव *m.*

Relig'ionism *n. devotion to religion* धर्मपरायणता *f*, धर्मावर श्रद्धा *f*, धर्माची भक्ति *f.* २ *the practice of religion* धर्माचरण *n.* ३ *a pretence of religion* धर्माचें थोतांड *n*, धर्मदंभ *m.* ४ फाजिल धर्माभिमान *m.*

Relig'ionist *n.* धर्मपरायण मनुष्य *m.* २ धर्माभिमानी *m.*

Relig'ionless *a.* धर्म नसलेला, धर्महीन.

Relig'ious *a. pious, godly* धर्मपरायण, धार्मिक, देवभोळा, भाविक, आस्तिक, श्रद्धाळू. २ *of or concerned with religion* धार्मिक, धर्माचा, धर्मासंबंधींचा, धर्मविषयक, धर्म्य. [R. OBSERVANCES धर्मकृत्यें *n. pl.*] ३ *scrupulous* (a) पापभीरु. (b) ईश्वरभीतिपूर्वक, ईश्वराची भीति मनांत बाळगून केलेला, सदसद्विवेकपूर्वक, पापपुण्यविचारगर्भित, फार, अतिशय; as, "With R. care." ४ *of or belonging to a monastic order* ख्रिस्ती जोगीसंस्थेचा, ख्रिस्ती जोग्यांचा, ख्रिस्ती जोगिणींचा. [R. HOUSE ख्रिस्ती जोग्यांचा किंवा जोगिणींचा मठ *m.*] R. *n.* (in the R. C. Church) *a person bound by monastic vows* (दारिद्र्य, ब्रह्मचर्य, आज्ञापालन अशा तीन शपथा घेतलेला) रोमनक्याथोलिक जोगी *m.*

Relig'iously *adv.* धर्मपरायणतेनें, धर्मबुद्धीनें, भक्तिभावानें, धार्मिक बुद्धीनें, धार्मिकतेनें, सदसद्विवेकबुद्धिपूर्वक, ईश्वराची भीति बाळगून, पापभीरुतेनें.

Relig'iousness *n.* धर्मपरायणता *f*, धार्मिकता *f*, धार्मिकपणा *m*, धर्मनिष्ठा *f*, देवभक्ति *f.* २ पापभीरुता *f.*

Relinquish (re-ling'kwish) [Fr. *relinquish* -L. *re*, and *linquere*, to leave.] *v. t. to abandon, to give up* (प्राप्त झालेलें) सोडणें, सोडून देणें, त्याग *m.* करणें. २ (कर्ज) सोडणें.

Relin'quishment *n.* (हक्क वगैरे) सोडणें *n*, त्याग *m.* [R. OF RIGHT OR TITLE TO सत्तानिवृत्ति *f*, स्वत्व-निवृत्ति *f*, मालकीचा हक्क सोडून देणें *n.*]

Reliquary (rel'i-kwar-i) [Fr. *reliquaire.* See Relic.] *n. a receptacle for relics* मृताच्या अस्थि वगैरे ठेवण्याची पेटी *f*, अस्थिपेटिका *f*.

Relish (re'lish) [O. Fr. *relecher*, to lick or taste again.] *v. t.* (*R.*) *to make piquant* खमंग करणें, रुचकर करणें, चव *f* -स्वाद *m* -गोडी *f* -आणणें -देणें. २ *to taste or eat with pleasure, to enjoy or like the flavour of* मजेनें रुचि *f*. घेणें, रुचीनें -चवीनें खाणें, गोड वाटणें *in. con.*, गोड लागणें *in. con.*, (-ची) रुचि *f* -चव *f*. आवडणें, (-ची) रुचि *f*. पसंत असणें, रुचकर -बरें लागणें -वाटणें; as, "To R. the food." ३ आवडणें, पसंत पडणें -असणें, चांगला -बरा वाटणें; as, "Cannot R. the prospect." R. *v. i. to taste of* रुचि *f* -चव *f*. असणें, रुचकर -चवदार असणें -लागणें, छटा *f* -स्वाद *m* -गंध *m* -वास *m*. येणें -मारणें. R. *n. distinctive taste* (*of*) चव *f*, गोडी *f*, रुचि *f*. २ *slight tinge of some quality* छटा *f*, स्वाद *m*, वास *m*. ३ *a condiment* (*sauce, etc.*) तोंडीं-लावणें *n*, कोरड्यास (केलेला पदार्थ) *m*. ४ *zest or liking for* आवड *f*, गोडी *f*, अभिरुचि *f*.

Re'lishable *a.* रुचि लागण्यासारखा, आवडण्यासारखा, रुचीचा, स्वादिष्ट, रुचकर.

Reluctance, see under Reluctant.

Reluctant (re-luk'tant) [L. *reluctans,-re*, against, and *luctor*, to struggle.] *a. unwilling* नाखुष, नाराज. Reluc'tance, Reluc'tancy *n.* नाखुषी *f*, नाराजी *f*, कंटाळा *m*, विमुखता *f*. Reluc'tantly *adv.* नाखुषीनें, नाराजीनें, संकटानें.

Rely (re-lī') [L. *re*, back and Lie, to rest.] *v. i. to have confidence in* (-वर) भरंवसा *m* -विश्वास *m*. ठेवणें, पातणें, अवलंबणें, अवलंबून राहणें.

Remain (re-mān') [O. F. *remanoir* -L. *remanere re*, back and *manere*, to stay.] *v. i. to be left over after use of* उरणें, राहणें, शिलक असणें, शिलक राहणें, उबारीस or उबाऱ्यास येणें, शिलकेस असणें -राहणें, मागें पडणें, वांचणें, बाकी राहणें *g. of s.*, पारठा पडणें. २ *to stay in some place* राहणें, असणें, मुकाम *m*. करणें, मुकाम पडणें. ३ (*with compl.*) *to continue to be* राहणें, असणें; as, "I *remain* yours truly." R. *n.* (*usu. pl.*) *what remains over* शेष *m*, अव-शेष *m*. २ (*usu. pl.*) *relic of some obsolete custom or antiquity* (नष्ट झालेल्या चालीरीतींचा) अवशेष *m*, (प्राचीन वस्तूचा) अवशेष *m*. ३ (*pl.*) *dead body* शव *n*, प्रेत *n*. Remain'der *n. residue* अवशेष *m*,

शेषखंड *m*, शेष *m*, ऊर *f*, राहिलेला भाग *m*-अंश *m*, उरी *f*, उरवई *f*, उवेर *f*, उवेरी *f*. २ (law) अवशिष्ट (राहिलेला) मालकी हक्क, शेष *m*. [R. MAN शेषाधिकारी.]

N. B.—Remainder man is शेषाधिकारी, and Reversioner is उत्तराधिकारी. [THAT IS WITHOUT R. अशेष, निःशेष.] ३ (*arith.*) बाकी *f*, अंतर *n*, शेष *m*, अवशेष *m*. [R. THEOREM अवशेष सिद्धान्त.]

Remainder, see under Remain.

Remand (re-mand') [L. *re*, back and *mandere*, to order.] *v. t. to keep in custody* (*a prisoner, for further investigation of charges*) (पुरा पुरावा मिळेपर्यंत कच्चा कैदी) परत (अटकेंत) पाठविणें. २ कज्जा (पुन्हां चौकशीसाठीं) परत पाठविणें. R. *n. recommittal to custody* परत अटकेंत पाठविणें *n*.

Remark (re-märk') [Fr. *remarquer* -*re*, intensive, *marquer*, to mark.] *v. t. to take notice of* (-कडे) लक्ष देणें, लक्षपूर्वक पाहणें. २ *to say by way of comment* (-वर) टीका *f*. करणें, शेरा *m*. मारणें. R. *n. noticing* पाहणें *n*, लक्षपूर्वक पाहणें *n*. २ *a written or spoken comment* लेखी शेरा *m*, तोंडी शेरा *m*, टीका *f*.

Remark'able *a. worth notice* लक्षपूर्वक पाहण्यासारखा, लक्षांत येण्यासारखा, ठळक, ठसठसित. २ *exceptional, strange* विलक्षण, चमत्कारिक, अद्भुत.

Remark'ably *adv.* लक्षांत येण्याजोग्या रीतीनें, ठळकपणानें.

Re-mar'riage *n*. पुनर्विवाह *m*.

N. B.—In Modern Marathi पुनर्विवाह means remarriage of a widow.

Re-mar'ry *v. t.* पुनर्विवाह करणें, पुनर्विवाह लावणें.

Reme'diable *a.* उपाय्य करण्याजोगा, उपायसाध्य, परिहार करण्याजोगा, परिहार्य.

Reme'dial *a. affording a remedy* उपायाचा, इलाजाचा, परिहाराचा, परिहारक, प्रतिकारक, प्रतिबंधक.

Rem'edied *pa. t.* R. *pa. p. a.* उपाय केलेला, &c.

Remed'iless *a.* असाध्य, उपाय नसलेला, हीनोपाय.

Remedy (rem'e-di) [L. *remedium*, -*re*, back, again, *medeor*, to restore, to cure.] *n. cure for disease* उपाय *m*, इलाज *m*, उपचार *m*. [HARSH OR VIOLENT R. आसुरी उपाय *m*, राक्षसी उपाय *m* -उपचार *m*. MILD R. सौम्योपचार *m*, सौम्य उपचार, सौम्य उपाय *m*. TEMPORARY R. तात्पुरता उपाय *m*.] R. *v. t. to cure* उपाय करणें. २ *to make good* परिहार *m* -प्रतिकार *m* -निरसन *n* -निरास *m*. करणें *g. of o.* ३ (law) (नुकसानी) भरून काढणें.

Remember (re-mem'ber) [L. *re*, and *memor*, mindful.] *v. t. to keep in mind* आठवण ठेवणें, स्मरणें, स्मरण *n* -याद *f*. ठेवणें -धरणें -राखणें *g. of o.*, ध्यानांत ठेवणें -धरणें, मनांत ठेवणें, आठवण *f* -स्मरण *n*. राहणें -असणें *g. of o.*, *with in. con.* २ *to recollect* स्मरणें, आठवणें, आठवण *f*. करणें *g. of o.* ३ *to make present to, to tip* स्मरण ठेवणें, बक्षिस देणें, चिरिमिरी

देणें; as, "R. the waiter." ४ *to mention in one's prayers* (चें) स्मरण करणें, (चें) नांव घेणें, (ची) आठवण करणें. ५ *to convey greetings from (person) to another* (चे) नमस्कार सांगणें -कळविणें -विदित करणें. R. *v. i.* आठवणें, स्मरणें.

Remem'berable *a.* ध्यानांत ठेवण्यासारखा, स्मरण ठेवण्यासारखा, स्मरणीय.

Remem'bered *pa. t.* R. *pa. p.* आठवण ठेवलेला, स्मरण *n.* ठेवलेला, आठवण राहिलेला. २ आठवलेला, स्मरलेला, स्मृत.

Remem'berer *n.* आठवण ठेवणारा *m*, आठवण देणारा *m.*

Remem'bering *pr. p.* आठवण ठेवणारा, स्मरणारा, &c.

Remem'brance *n. remembering or being remembered* आठवण करणें *n*, आठवणें *n*, आठवण *f*, आठव *m*, आठवणूक *f*, याद *f*, यादगारी *f*, स्मरण *n*, स्मृति *f*; as, "Has escaped my R." [To PUT IN R. आठवण करणें, आठवण देणें.] २ *memorial* आठवण *f*, आठवणूक *f*, यादगारी *f*, स्मारक *n*, स्मरण (म्हणून दिलेली) वस्तु *f*. ३ (*pl.*) *greetings conveyed through third person* (दुसऱ्या मार्फत कळविलेले) नमस्कार *m. pl.*

Remem'brancer *n. one who or that which calls to remembrance* आठवण देणारा, स्मरण करणारा, आठवण करणारी गोष्ट किंवा वस्तु *f.* [LEGAL R. सरकारला कायद्यासंबंधीं सल्लामसलत देणारा श्रेष्ठ अधिकारी *m.*]

Remind (re-mind') [L. *re*, again and Mind.] *v. t. to put (person) in mind of* (-ला) सूचना देणें, सूचना करणें, पुन्हां आठवण *f* -स्मरण *n.* देणें-करणें, सुचविणें, मनांत -स्मरणांत आणणें, आठवणींत आणून देणें.

Remind'ed *pa. t.* R. *pa. p.* सूचना दिलेला, आठवण करून दिलेला, आठवण दिलेला.

Remind'er *n. one who or that which reminds* आठवण देणारा *m*, स्मरण देणारा, स्मृतिकारक, सूचना *f.* देणारा *m.* २ (*specif.*) सूचना *f*, स्मरणपत्र *n*, स्मरणार्थ पत्र *n.*

Reminiscence (rem-i-nis'ens) [Fr. -L. *reminiscentioe*, recollections-*reminiscor*, to recall to mind *re*, and *mens*, the mind.] *n.* (according to Plato) (पूर्वीच्या जन्मांतील ज्ञानाची) प्राक्स्मृति *f*, पूर्वस्मृति *f*, स्मृति *f.* २ (*pl.*) (आयुष्यांतील) आठवणी *f. pl.* ३ *point in a thing reminding or suggestive of the other thing* आठवण करणारा मुद्दा किंवा विषय *m*, स्मृतिकारक विषय *m*; as, "There is a R. of the Greek type in her face."

Remini'scent *a.* आठवणारा, आठवण करणारा, सूचक.

Remiss (re-mis') [L. *re*, back, and *mittere -missum*, to send.] *a. negligent, careless* ढिला, शिथिल, सुस्त, भोंगळ, मंद, निरुत्साही, शेळपट, कामचुकार.

Remis'sible *a.* ढिला करण्यासारखा. २ सूट देण्यासारखा, माफ करण्यासारखा. ३ क्षमा करण्यासारखा.

Remis'sion *n.* (*act.*) मंद करणें *n*, ढिला करणें *n*, ढिलाई-वर घेणें. २ (state) ढिलेपणा *m*, कमीपणा *m*, ढिलाई *f*, सुस्ताई *f*, मंदी *f.* ३ (पापांची) क्षमा *f.* ४ (law)

सोडणें *n*, माफ करणें *n*, माफी *f*, सूट *f*, सोड *f*. [R. OF PUNISHMENT (राहिलेल्या) शिक्षेची माफी *f*.] ५ *diminution of force and violence* जोर कमी होणें *n*, ६ (*med.*) उतार *m*, उपशम *m*, (ज्वर कांहीं) कमी होणें *n*.

Remiss'ly *adv.* ढिलेपणानें, ढिलाईनें, सुस्ताईनें, गबाळेपणानें, निष्काळजीपणानें.

Remis'sness *n.* ढिलेपणा *m*, ढिलेपण *n*, ढिलाई *f*, हयगय *f*, आळस *m*, सुस्ताई *f*, सुस्ती *f*, शिथिलता *f*, निरुत्साह *m*, कामचोरपणा *m*.

Remit (re-mit') [Lit. 'To let go back.' L. *re*, back, and *mittere*, to send.] *v. t.* *to abate, to slacken* कमी करणें, मंद करणें, शिथिल करणें, ढिला-ढील करणें, ढिलाई *f* -सुस्ताई *f*. करणें -पाडणें-धरणें *g. of o.*, ढिलाईवर -सुस्ताईवर -आळसावर धरणें -घेणें, जोर *m* -बळ *n* -तेजगी कमी करणें *g. of o.*; as, "To R. one's efforts." २ *to forgive* (*as punishment*) सोडणें, माफ करणें, माफी देणें, (कर्जाची -दंडाची वगैरे) सूट *f* -सोड *f*. देणें -घालणें. ३ (usually of God) *to pardon* (sins) माफ करणें, क्षमा *f*. करणें, माफी *f*. देणें. ४ *to refer* (matter for decision) *to some authority* अभिप्रायाकरितां पाठविणें, अभिप्राय *m* -सल्ला *m*. विचारणें. (b) *to send back* (*case*) *to a lower court* तपासाकरितां (खालच्या कोर्टाकडे) पाठविणें. ५ *to send or put back into a previous state* पूर्वस्थितीवर आणणें, पहिल्या स्थितीवर नेणें. (b) (*specif.*) *to put again into custody* पुन्हां अटकेंत ठेवणें, पुन्हां तुरुंगांत ठेवणें. ६ (with *to* or *till*) *to postpone* लांवणीवर टाकणें, लांबविणें. ७ *to transmit* (*money*) (मनीआर्डर करून पैसे) पाठविणें. R. *v. i.* *to slacken* कमी होणें, मंदावणें, कमतावणें, हलकावणें, जोम *m*. कमी होणें *g. of s.*; as, "Pain, enthusiam, &c. begins to R." २ (as fever, &c.) कमी होणें, उतरणें.

Remit'tal *n.* *a remitting* पाठविणें *n*, पाठवणी *f*. २ *a surrender* सोडणें *n*, देणें *n*, त्याग *m*; as, "The *remittal* of the first fruits."

Remit'tance *n.* (पैसा) पाठवणें *n*. २ पाठविलेला पैसा *m*. ३ पाठविलेली वस्तु *f*.

Remittee' *n.* ज्याला पैसे पाठवितात तो *m*, पैसे घेणारा *m*.

Remit'tent *a.* (of fever) *increasing and abating* (साफ नाहींसा न होतां) चढउतार होणारा (ताप वगैरे), सान्निपातिक, (संतत) थोडाबहुत राहणारा. [R. FEVER सकाळीं कमी असून सायंकाळीं पुनः जास्त होणारा ताप *m*, संततज्वर *m*.]

Remit'ter *n.* (मनीआर्डरीनें वगैरे) पैसे पाठविणारा *m*. २ *one who pardons* माफी देणारा *m*, क्षमा करणारा *m*. ३ *remitting of case to other court* (मुकदमा) दुसऱ्या कोर्टाकडे पाठविणें *n*.

Remnant (rem'nant) [From the root of Remain.] *n. that which remains* शेष *m*, अवशेष *m*, शिलक *f*, अवशिष्टांश *m*, अवशिष्ट भाग *m*. २ *a piece of cloth offered at reduced price* तुकडा *m*, कटका *m*.

Re-model (rē-mod'l) *v. t.* (नव्या नमुन्याप्रमाणें) पुन्हां तयार करणें, नव्या रूपरेषेचा करणें; as, "To R. the map of Europe."

Remon'strance *n. a protest, expostulation* कानउघाडणी *f*, तक्रार *f*. २ *a formal statement of some grievance* (दुःखांबद्दल) सार्वजनिक तक्रार *f*, (लोकांच्या) तक्रारींचा अर्ज *m*.

Remon'strant *a.* कानउघाडणी करणारा, तक्रारीचा.

Remonstrate (re-mon'strāt) [Lit. 'to point out again and again.' L. *re*, again, and *monstrare*, to expose, to produce arguments against.] *v. i.* (with *against*, *with* and *on*) *to protest against, to expostulate* कानउघाडणी *f*. करणें, (च्या विरुद्ध) जोराची तक्रार *f*. करणें, दोन गोष्टी *f. pl.* सांगणें; as, "To R. against a course; To R. with a person on a matter."

Remon'strator *n.* कानउघाडणी करणारा *m*. २ तक्रार करणारा *m*, तक्रार मांडणारा *m*.

Remorse (re-mors') [Fr. *remorse* -L. *re*, and *mordere, morsum*, to bite.] *n. bitter repentance for wrong committed* पस्तावा *m*, पश्चात्ताप *m*, अनुताप *m*, मनस्ताप *m*, चुरचूर *f*, चुरचुराट *f*, खरखर *f*, चुणचुण *f*, चुळचूळ *f*, हळहळ *f*, चुटपुट *f*, खेद *m*, खुडसणी *f*. २ *compassionate reluctance to inflict pain or be cruel* परपीडनविमुखता *f*; as, "Without *remorse*." Remors'eful *a. repentant* पस्तावा झालेला, पश्चात्ताप झालेला, अनुतप्त, अनुताप झालेला. Remors'efully *adv.* पस्ताव्यानें, पश्चात्तापपूर्वक. Remors'eless *a. merciless* निर्दय, पाषाणहृदय, कठोर. Remors'elessly *adv.* निर्दयपणानें, कठोरपणानें. Remors'elessness *n.* निर्दयपणा *m*, (मनाचा) कठोरपणा *m*.

Remote (re-mōt') [L. *re*, again, and *movere, motum*, to move.] *a. distant in time or place* दूर, दूरचा, लांब, दूरस्थित, विप्रकृष्ट (opposed to सन्निकृष्ट), फार प्राचीन, लांबचा; as, "Memorials of R. ages; A R. ancestor; R. causes." २ (of idea, chiefly super.) *least* थोडकासा, अगदीं थोडा, यत्किंचित्; as, "Have not the *remotest* conception of what he means."

Remot'ely *adv.* दुरून, लांबून, लांबचा *decl.*

Remot'eness *n.* दूरपणा *m*, दूरता *f*, दूरस्थता *f*, मोठें अंतर *n*, विप्रकृष्टत्व *n*. २ प्राचीनता *f*.

Re-mount (rē-mownt') [L. *re*, again and Mount.] *v. t.* and *i.* पुनः वर चढणें, पुनः (घोड्यावर) स्वारी करणें. २ *to go back to specified date, period, source, &c.* मूळ तारीख पहाणें, मूळ काल पहाणें, मूळ उगम पहाणें. R. *n. the opportunity of remounting* पुनः वर चढण्याची संधि *f*. २ *a fresh horse for use when one is tired or disabled* (खोगीर घालून तयार) ताजातवाना स्वारीचा घोडा *m*; as, "To give one a R."

Remov'able *a.* हालवण्यासारखा, (दूर) नेतां येण्याजोगा, स्थान पालटण्याजोगा.

Remov'al *n.* (*act.*) हालवणें *n*, दूर नेणें *n*, काढणें *n*, उठवणें *n*, स्थानांतर *n*. करणें *n*, दूर करणें *n*, काढून टाकणें *n*. (b) (*state*) स्थानपालट *m*, स्थानांतर *n*, स्थलांतर *n*. (c) निरसन *n*, निरास *m*, दूरीकरण *n*, निष्कासन *n*.

Remove (re-mōōv') [L. *re*, away, and *movere*, to move.] *v. t. to convey to another place* हालविणें, दूर नेणें, दुसऱ्या ठिकाणीं नेणें, दूर सारणें, जागा *f* -स्थान *n* -स्थळ *n*. बदलणें -पालटणें *g. of o.*, स्थानांतर *n* -स्थळांतर *n*. करणें -करविणें *g. of o.*, घेऊन जाणें, उठवणें, उचलणें, (सामानसुमान) नेणें. (b) (टोपी) काढणें. (c) (शाळेंतून) काढणें. २ *to take away evils, &c.* दूर करणें, घालविणें, नेणें, परिहार *m*. करणें, वारणें, हरण *n* -परिहार *m* -निरसन *n*. करणें *g. of o.* ३ *to put an end to, to kill* ठार मारणें, नाहींसा करणें; as, "Cardinal was *removed* by poison." ४ *to dismiss* काढून टाकणें, काढणें, घालविणें, दूर करणें. ५ (*pass.* of a course at a dinner). उचलून नेणें, काढणें. R. *v. i.* जागा *f* -स्थान *n*. पालटणें -बदलणें, स्थानांतर *n*. होणें *g. of s.*, (-हून) जाणें; as, "I am *removing* from London to Oxford." R. *n. a stage in gradation* पायरी *f*, अंतर *n*, पल्ला *m*, टप्पा *m*, मजल *f*. २ *a stage in consanguinity* चूल *f*, पिढी *f*. ३ *a dish that succeeds another at a table* नवीन पदार्थांची डिश *f*. ४ (*farriery*) खोलबंदी *f*.

Remov'ed *pa. t.* R. *pa. p.* हालविलेला, दूर नेलेला, उचललेला, उठविलेला, स्थानांतरित. २ मध्यें चुली असलेला, मध्यें पिढ्या असलेला.

Remov'er *n.* दूर नेणारा *m*, स्थलांतर करणारा *m*. For more meanings see the Verb.

Remov'ing *pr. p.* R. *v. n.* दूर नेणें *n*, उठवणें *n*. For more meanings, see the Verb.

Remunerate (re-mū'nėr-āt) [L. *re*, again, in return, and *munerare*, to give something.] *v. t. to pay for service rendered* (केलेल्या चाकरीबद्दल) मोबदला देणें, वेतन देणें, बक्षिस देणें, पगार देणें. २ *to compensate* भरपाई करणें.

Remunera'tion *n. reward* मोबदला *m*, पगार *m*, मुशारा *m*, देणगी *f*, देणावळ *f*, पारितोषिक *n*, वेतन *n*. २ *compensation* मोबदला *m*, भरपाई *f*.

Remu'nerative *a. yielding adequate reward* (*for work*) (कामाचा योग्य) मोबदला देणारा. २ *profitable* किफायतशीर, फायदेशीर.

Renaissance (re-nās'-ans) [Fr. *renaissance* -L. *re*, again, and *natus*, allied to Sk. जात, born.] *n. a new birth* नवा जन्म *m*, नवजन्म *m*, नवावतार *m*, अवतार *m*. २ *a revival* (esp. the revival of learning and the fine arts in the fifteenth century) (पंधराव्या शतकांतील युरोपांतील विद्या व ललित कला यांचें) पुनरुज्जीवन *n*, पुनर्जीवन *n*. (b) पुनरुज्जीवनाचा काल *m*. (c) पुनरुज्जीवनपद्धति *f*.

Renal (rē'nal) [L. *renalis* –*renēs*, (*n. pl.*) reins.] *a. of the kidneys* मूत्रपिंडाचा, गुर्दाचा, मूत्रपिंडासंबंधीं, मूत्रपिंडविषयक, वृक्कासंबंधीं. [R. COLIC मूत्रपिंडशूल *m*, मूत्रपिंडांतून रेतीचे कण खालीं उतरतांना पोटांत कळ निघणें *n*. R. CALCULI मूत्रपिंडाश्मरी *f*, मूत्रपिंडगत अश्मरी. R. DISEASES मूत्रपिंडाचे रोग. R. VEIN वृक्कशिरा. SUPRA R. CAPSULE वृक्कोर्ध्वपेशी.]

Renas'cence *n. re-birth* नवोद्भव *m*, नवजन्म *m*. २ Same as Renaissance.

Renascent (re-nas'ent) [L. *re*, again, and nascent.] *a. springing up afresh* नव्यानें उत्पन्न होणारा, नव्यानें उद्भवणारा, नवीन आरंभाचा.

Rend (rend) [A. S. *rendan*, to tear.] *v. t. to tear off* फाडणें, फाडून घेणें, फाडून काढणें, चिरणें, दोन तुकडे करणें, टरकावणें, टरकणें, विदारणें, विदारण करणें *g. of o.* [To R. IN TWO दुफाड *f*. करणें. To R. IN PIECES तुकडे-तुकडे करणें, फाडफाडून घेणें.] २ *to split or divide in two* दुभागणें, दोन भाग करणें -होणें, द्विधा होणें, द्विधा -करणें, दुफळी करणें -होणें; as, "Europe was *rent* in two by the question; Heart is *rent* by contending emotions." R. *v. i.* फाटणें, (दोन) तुकडे होणें, दुफळी होणें.

Render (ren'der) [Fr. *rendre* –L. *reddo* -*re*, away and *dare*, to give. Render lit. means 'to give back.'] *v. t. to give in return* परत करणें -देणें, उलट करणें -देणें; as, "To R. thanks." "To R. good for evil." २ (rare) स्वाधीन करणें, (ताब्यांत) देणें. ३ *to submit, to present* (जाब -हिशेब) देणें; as, "Will have to *render* an account of." ४ *to cause to be, to convert into* करणें, बनविणें, युक्त -विशिष्ट (in. comp.) करणें; as, "Age had *rendered* him peevish; The tone *rendered* it an insult." ५ *to translate* भाषांतर करणें *g. of o.*; as, "Poetry can never be adequately *rendered* in another language." ६ *to melt fat* (चरबी असलेल्या पदार्थांतून) चरबी काढणें. Ren'dered *pa. t.* and *pa. p.*

Ren'dering *n. the act of rendering* परत देणें *n*, स्वाधीन करणें *n*. (b) परत दिलेली वस्तु *f*. २ *a translation* भाषांतर *n*. ३ *the presentation, expression or interpretation of an idea, theme or part* चित्रांत दाखविणें *n*, मांडणी *f*. ४ *lard* (वसामय पदार्थांतून काढलेली) शुद्ध चरबी *f*.

Rendezvous (ren'de-vōō) [Fr. *rendez vous*, render yourselves (to a certain place).] *n. an appointed meeting-place* भेटण्याची जागा *f*, संकेतस्थान *n*, संकेतस्थल *n*, टिपण *n*, टेप *f*. २ *a meeting* जमाव *m*, जमणें *n*. R. *v. i. to meet at rendezvous* संकेतस्थळीं जमणें, मिळणें, जमाव करणें. Ren'dezvous (rende-vooz) *pl*.

Renegade (ren'e-gād) [Span. *renegado* –L. *re*, again and *negare*, to deny. Renegade lit. means 'one who has denied or forsaken his faith'.] *n*.

an apostate स्वधर्मत्यागी *m*, स्वपक्षत्यागी *m*, स्वमतत्यागी *m*. २ (*fig.*) कुऱ्हाडीचा दांडा *m*, स्वपक्षांतून फुटणारा *m*. R. *v. i. to turn renegade* स्वधर्मत्याग *m* -स्वपक्षत्याग *m*. करणें, स्वपक्षांतून फुटणें.

Renew (re-nū') [L. *re*, again and New.] *v. t. to restore to original condition* नवा करणें, ताजा -नव्यासारखा करणें, उजरणी *f*. करणें, उजरणें; as, "*Renewed* by baptism." २ *to begin anew* चालू -सुरू करणें, फिरून -पुनः -नव्यानें करणें, पुनः सुरवात *f* -आरंभ करणें; as, "To R. attack; To R. correspondence." ३ (करार, भाडेचिठ्ठी वगैरे) नवीन करून देणें. ४ *to patch up* ठिगळें मारणें; as, "Coat *renewed* in places." ५ नवीन भरणें -घालणें; as, "R. the water in the bowl." ६ नवीन घालणें, नवीन चढविणें, नवीन भरती करणें; as, "To R. garrison; To R. tires." R. *v. i. to become new again* पुनः नवा होणें, नवा बनणें, नव्यानें सुरवात होणें; as, "The clamour *renewed*."

Renew'able *a*. नवा करावयाजोगा. २ पुनः आरंभ -सुरवात करण्यासारखा, पुन्हां चालू -सुरू करण्यासारखा.

Renew'al *n*. नवा करणें *n*, नवीकरण *n*, उजरणी *f*. २ पुनरारंभ *m*, पुनः सुरवात *f*.

Renew'ed *pa. t.* R. *pa. p.* नवा केलेला, नव्यानें केलेला, नवीकृत. २ पुनः आरंभ केलेला, पुनरारब्ध, पुन्हां चालू केलेला, पुन्हां सुरू केलेला.

Renew'ing *pr. p.* R. *v. n.* नव्यानें करणें *n*, पुन्हां चालू करणें *n*.

Reniform (ren'i-form) [L. *renes*, the kidneys, *forma*, form.] *a.* (*bot.*) *kidney-shaped* मूत्रपिंडाकार, गुर्दाकार; as, "R. leaf." उ० ब्रह्मीचें पान.

Rennet (ren'et) [A. S. *rennan*, to cause to run; and *cog.* with Ger. *rensal.*] *n. prepared inner membrane of a calf's stomach, used to make milk run together or coagulate* (ऊन पाण्याच्या योगानें काढलेलें) वासराच्या जठरांतील पाचक अम्ल.

Renounce (re-nowns') [L. *renuntiare*, to bring back a report, also to disclaim -*re*, away, and *nuntiare*, to tell, to bring news. -*nuntius*, a messenger.] *v. t. to give up* सोडणें, टाकणें, नांव *n*. टाकणें -सोडणें *g. of o.*, तिलांजलि *f*. देणें (*fig.*), त्याग *m*. करणें *g. of o.*, शपथ *f*. वाहणें -घेणें -वाहून घेणें *g. of o.* (b) *specif.* (जगाचा) त्याग *m*. करणें. २ *to decline association or to disclaim relationship with* न मानणें, न जुमानणें, न पाळणें, अंगाबाहेर -अंगानिराळा टाकणें, अनंगीकार *m* -अस्वीकार *m*. करणें, नाकारणें; as, "To R. a treaty or a person's authority." ३ (*law*) *to refuse or resign right or position* (*esp. as heir or trustee*) हक्क *m* -संबंध *m*. तोडणें -तोडून टाकणें -सोडणें -सोडून देणें, अधिकार *m*. सोडून देणें.

Renoun'ced *pa. t.* R. *pa. p.* सोडलेला, टाकलेला, त्यक्त. २ अंगाबाहेर टाकलेला, अनंगीकृत.

Renoun'cement *n.* त्याग *m.* २ अनंगीकार *m*, अस्वीकार *m.*
Renovate (ren'o-vāt) [L. *re*, again and *novare*, to make new -*novus*, Sk. नव, new.] *v. t. to make new again* पुनः नवा करणें, पुन्हां ताजातवाना करणें, नवीन शक्ति आणणें, पूर्ववत् करणें.
Renova'tion *n.* नवीन उत्साह आणणें *n*, नवीकरण *n*, सुधारणा *f.*
Ren'ovator *n.* नवीन शक्ति आणणारा *m*, नवा उत्साह आणणारा. २ नवा करणारा *m.*
Renown (re-nown') [Fr. *renom* -L. *re*, again and *nomen*, Sk. नाम, a name.] *n. fame* कीर्ति *f*, नांव *n*, आख्या *f*, प्रख्याति *f*, विख्याति *f.*
Renown'ed *a. famous* प्रख्यात, विख्यात, नामांकित, नांवाचा, कीर्तिमान्, जगजाहीर, जगप्रसिद्ध.
Rent *pa. p.* (of Rend.) फाडलेला, चिरलेला, विदीर्ण, विदारित. R. *n. tear in garment* चीर *f*, धस *m*, वाभाडा *m.* २ *cleft, fissure* चीर *f*, भेग *f.*
Rent (rent) [Fr. *rente* -L. *reddere*, to pay.] *n.* भाडें *n*, किराया *m*, loosely भाडेंतोडें *n.* (b) (of land) धारा *m*, सारा (?) *m*, वसूल *m.* [Nominal R. नांवाचें भाडें *n.* R. paid in kind बटाई *f.* Fair R. वाजवी भाडें *m.*] R. *v. t. to let or hire for rent* (*houses*) भाड्यास -भाड्यानें लावणें -देणें, भाडें घेऊन देणें. (b) खंडानें देणें -लावणें. २ *to use or occupy at a rent* (*house*) भाड्यानें घेणें -ठेवणें, भाडें देऊन घेणें. (b) (lands) खंडानें -मक्त्यानें घेणें. ३ भाडें घेणें, भाडें आकारणें; as, "*Rents* his tenants low."
Rent'al *n. income from rents* भाड्याचें उत्पन्न *n*, खंडाचें उत्पन्न *n*, भाडें *n*, खंड *m*, वसूल *m*, धारा *m*, जमाबंदी *f.* [Gross R. कची जमाबंदी *f.* Net R. पक्की जमाबंदी *f.*]
Rented *pa. t.* R. *pa. p.* भाड्यानें दिलेला. २ धाऱ्यानें लावलेला. ३ भाड्यानें घेतलेला.
Rent'er *n.* भाड्यानें घेणारा *m*, भाडेकरी, भाडोत्री *m.* (of lands) खंडानें घेणारा, खंडकरी, मक्तेदार.
Renuncia'tion (re-nun-si-ā'shun) [See Renounce.] *n.* सोडणें *n*, सोडून देणें, अंगाबाहेर टाकणें *n*, नाकारणें *n*, नाकार *m*, अस्वीकार *m*, अनंगीकार *m.* २ टाकणें *n*, सोडणें *n*, वासनांचा समूळ नाश किंवा क्षय *m*, त्याग *m*, परित्याग *m.* [R. of the world सर्वसंगपरित्याग *m.*]
Re-paid (re-pād') *pa. t.* and *pa. p.* of Repay फेडलेला, परत दिलेला, परत केलेला.
Repair (re-pār') [Fr. *repaire*, a haunt -L. *repatriare*, to return to one's country -*re*, back and *patria*, native country.] *v. i. to resort* जाणें, येणें, येणेंजाणें, खेप *f.* घालणें, येणेंजाणें *n* -येरझार *f.* करणें. (b) पुष्कळांनीं मिळून जाणें.
Repair (re-pār') [O. F. *reparer* -L. *reparare* -*re*, again and *parare*, to prepare.] *v. t. to restore to good condition, to mend* दुरुस्त करणें, नीट करणें, रिपेरी करणें, (इमारतीची) डस्तवारी *f* -मरामत *f.* करणें

g. of o., जीर्णोद्धार m. करणें g. of o.; (colloq.) ठोकूनठाकून नीट करणें, ठीकठाक करणें, डागडूग f -डागडुजी or डागडोजी f -ठाकठिकी f -सांदासांद f -मोडतोड f -जोडाजोड f -लाखलिंप f. करणें g. of o., (जोडे) तांगडणें, (कपड्याला) ठिगळें मारणें. (b) थकवा नाहींसा करणें -घालविणें. (c) प्रकृति सुधारणें. २ to remedy (error) दुरुस्त करणें, सुधारणें, सावरणें, सावर m -सुधारणूक f. करणें g. of o. ३ to make amends for भरणें, भरून देणें, भरपाई करणें. R. n. restoring to good condition दुरुस्ती f. करणें n, सुधारणें n, नीट करणें n, सुधारणी f, सुधारणूक f, उस्तवारी f, मरामत f, जीर्णोद्धार m, (colloq.) डागडुजी f, डागडोजी f, डागडूग f, सांदासांद f, मोडतोड f, तोडमोड f, मोडजोड f, जोडाजोड f, लाखलिंप f, तांगडातांगड f; as, "Shop is closed during repairs". [To KEEP IN R. दुरुस्त ठेवणें, डागडुजी f -ऊर्जा f -ओज f -मरामत f उस्तवारी f. राखणें. To LOOK AFTER THE R.s OF मोडतोड f. पाहणें.] २ good condition for using दुरुस्त स्थिति; as, "The house is in R."

Rep'airable a. दुरुस्त करण्यासारखा, सुधारायाजोगता, नीट करायाजोगा -सारखा.

Repaired' pa. t. R. pa. p. दुरुस्त केलेला, नीट केलेला, तांगडलेला, ठाकठीक, डागडुजी केलेला.

Repair'er n. नीट-दुरुस्त करणारा. [WATCH -R. घड्याळजी.]

Repa'rable a. (of loss) that can be made good भरपाई करून देण्यासारखा, भरून देण्यासारखा.

Repara'tion n. repairing दुरुस्त -नीट करणें n, दुरुस्ती f, रिपेरी f; as, "The R. of a bridge or highway."

N. B.—In this sense repair is often used. २ making amends भरपाई करणें n, भरून देणें n. ३ amends, satisfaction मोबदला m, भरपाई f. (b) भरपाईची रक्कम f.

Repartee (rep-ar-tē') [L. re, and partior, to divide, to share.] n. a witty retort खुबीदार उत्तर n, मार्मिक उत्तर n, नोकीचें -नोकझोकीचें उत्तर n, हाजिरजबाब m, रसिकोत्तर n; as, "A great power of R."

Repasses n. pl. (Mesmerism) उलट झाडण्या f. pl., प्रतिमार्जन n.

Repast (re-past') [L. re, intensive, and pastus, food, feeding -pascere, pastus, to feed.] n. meal जेवण n, जेवणाचे पदार्थ m. pl.; as, "Rich, plentiful, luxurious R." [SLIGHT R. फराळ m, उपाहार m, अल्पाहार m.]

Repatriate (re-pa'-tri-āt) [L. re, again and patria, one's native country.] v. t. to restore (as an exile) to native land स्वदेशीं परत नेणें, स्वदेशीं आणणें, स्वदेशीं पोंचविणें -परत पाठवणें. R. v. i. to return to native land स्वदेशीं परत जाणें, स्वदेशीं येणें.

Repatria'tion n. restoration to one's country स्वदेशीं पोंचविणें n, स्वदेशास परत पाठविणें n. २ स्वदेशीं परत जाणें n.

Re-pay (re-pā') [L. *re*, back and Pay.] *v. t. to pay back* परत देणें, परत करणें, देणें, फेडणें. २ *to requite* (*action*) परत -उलट -फेर देणें, फेडणें, फेड *f.* करणें *g. of o.*, प्रतिफल देणें, प्रतिदान *n.* करणें. ३ मोबदला *m.* देणें, भरपाई करणें. ४ *to pay anew or a second time as a debt* दुबार देणें, दुबार फेडणें.

Repay'able *a.* परत देण्याचा.

Re-pay'ment *n.* परत करणें *n*, परत देणें *n.* (b) परत दिलेला पैसा *m*, परत केलेली वस्तु *f.* २ परत देणें *n*, फेड *f*, प्रतिफल *n*, प्रतिदान *n.* ३ मोबदला *m*, भरपाई *f.* ४ दुबार फेड *f.*

Repeal (re-pēl') [Fr. *repeal* –L. *re*, again and *appellare*, to call upon.] *v. t. to annul* (कायदा वगैरे) रद्द करणें, रद्दबातल करणें, मोडणें. R. *n.* रद्द करणें *n*, मोडणें *n*; as, "The R. of a law or usage."

Repeat (re-pēt') [Fr. *repeat* –L. *re*, again and *petere*, to seek.] *v. t. to do or say over again* पुनः करणें, फिरून -पुन्हां -दुसऱ्यानें करणें, परतून करणें, दुसारणें, दुसारणी *f* -दुसरी आवृत्ति *f* -पुनरावृत्ति *f.* करणें *g. of o.* (b) फिरून -पुनः -दुसऱ्यानें बोलणें, आठवून -परतून बोलणें -म्हणणें -उच्चारणें. (c) (तेंच मिश्रण) पुन्हां करणें. [To R. A SECOND TIME तिसारणें, तिसारणी *f.* करणें *g. of o.*] २ *to recite* म्हणणें, म्हणणी *f.* करणें, पठन *n.* करणें. [To R. FROM MEMORY पाठ म्हणणें. To R. FREQUENTLY SO AS TO FIX IN THE MIND घोकणें, घोकणी *f.* करणें.] R. *v. i. to recur* पुनः येणें, पुनरावृत्ति होणें; as, "The last three figures R." [HISTORY REPEATS ITSELF इतिहासाची पुनरावृत्ति होते.] R. *n.* (गीत वगैरे) पुन्हां म्हणणें *n.* २ (*mus.*) *passage intended to be repeated* पुनः म्हणण्याचें गीत *n.* (b) *mark indicating this* पुनरावृत्ति दर्शविणारी खूण *f.* ३ (*commercial*) *fresh consignment similar to previous one* (पसंत पडलेल्या जिनसाबद्दल) पुनः पुनः मागणी *f.*

Repeat'ed *pa. t.* R. *pa. p.* पुनः म्हटलेला -केलेला, पुनःपुनः केलेला, पुनरावर्तित, पुनरावृत्त. २ पाठ म्हटलेला.

Repeat'edly *adv. over and over again* पुनःपुनः, वारंवार, फिरफिरून, फिरूनफिरून, वेळोवेळ, घडींघडीं, घडोघडीं, उठतांबसतां.

Repeat'er *n.* फिरून -पुनः -दुसऱ्यानें करणारा -म्हणणारा -बोलणारा. २ *a watch which strikes again the hour that is past when a spring is touched* जबाबी घड्याळ *n*, (कमान दाबल्यावर) किती वाजले हें ठोके वाजवून सांगणारें घड्याळ *n.* ३ (telegraph) *an instrument for automatically repeating signals from one circuit to another.* न दिसणारा (वॉर्नर) सिगनल खालीं पडला आहे किंवा नाहीं हें केबिनमध्येंच आपोआप दाखविणारा विजेनें चालणारा धाकटा सिगनल, सिगनल रिपीटर. ४ *a fire-arm that may be discharged several times in succession without re-loading* अनेकबारी बंदूक.

Repeat'ing *pr. p. a.* [R. INSTRUMENT (*astron.*) असकृत् कोनमापक *m.*]

Repel (re-pel') [L. *repello -re*, off, back, and *pellere*, to drive.] *v. t. to drive back, to repulse* परतविणें, परत पिटाळणें, मागें -माघारां घालणें -सारणें -लोटणें -रेटणें, पळविणें, फिरविणें, हटविणें, वारणें, माघारविणें, वारण *n.* निवारण *n.* करणें. २ (*phys.*) प्रतिसारण *n.* करणें.

Repelled' *pa. t.* R. *pa. p.* परतवलेला, मागें घातलेला -सारलेला -लोटलेला, हटविलेला, निवारित, प्रतिहत. २ (*phys.*) प्रतिसारित.

Repel'lent *a.* परतवणारा, मागें घालणारा -लोटणारा, मागें सारणारा, निवारक. २ (*phys.*) प्रतिसारक.

Repel'ler *n. one who or that which repels* परत फिरविणारा, मागें हटविणारा *m*, निवारक, प्रतिसारक *m.*

Repel'ling *pr. p.* R. *v. n.* परतविणें *n*, मागें घालणें *n*, मागें सारणें *n*, हटवणें *n*, वारण *n*, निवारण *n*, प्रतिसारण *n.*

Repent (re-pent') [Fr. *repentir* –L. *re*, again and *pœnitere*, to cause to repent.] *v. i. to think with contrition of* पश्चात्ताप *m.* पावणें, पश्चात्ताप होणें, पस्तावणें, पस्तावा *m* -अनुताप *m.* पावणें, पस्तावीं -पश्चात्तापांत -अनुतापांत पडणें, पस्तावा *m.* होणें in. con., पश्चात्ताप *m.* करणें, तोबांतोबा or शिवशिव करणें (*colloq.*), कानाला खडा *m.* लावणें -लावून घेणें, कान *m.* पिळून घेणें (*colloq.*). R. *v. t.* पश्चात्ताप *m.* करणें, खेद *m.* करणें, पश्चात्ताप *m* -खेद *m.* होणें *with* विषयीं *of o.*

Repent'ance *n.* पश्चात्ताप *m*, *pop.* पस्तावा *m*, पस्तावणी *f*, अनुताप *m*, मनस्ताप *m*, पश्चात्तापबुद्धि *f.*

Repent'ant *a.* पश्चात्ताप झालेला, पश्चात्ताप पावणारा, पश्चात्ताप पावलेला, पश्चात्तापी, अनुतप्त, पश्चात्तापयुक्त.

Repent'antly *adv.* पश्चात्तापानें, पश्चात्तापपूर्वक.

Repent'ed *pa. t.* and *pa. p.* Repent'er *n.* Repent'ing *pr. p.*

Repercussion (rē-pėr-kush'un) [L. *repercussio -re*, back and *percutio -per*, through and *cutere*, to strike.] *n. driving back* (संघर्षानें) परत लोटणें *n*, उलटवणें *n*, प्रतिसारण *n.* २ (बोटानें गर्भाशयांतील वर उचललेला गर्भ) खालीं येऊन पडणें *n*, प्रतिसंघर्ष *m.* ३ *reverberation* प्रतिसंघर्षध्वनि *m*, खालीं पडल्याचा आवाज *m*; as, "Ever echoing back in endless R."

Repertory (rep'ėr-tor-i) [Fr. *repertory* –L. *repertorium -reperio*, to find -*re*, again and *pario*, I bring forth.] *n. a treasury, a storehouse* खजिना *m*, भांडार *n.* (*lit.* and *fig.*)

Repeti'tion *n. act of repeating* पुनःपुनः करणें *n*, पुनःपुनः बोलणें *n*, फिरून करणें *n*, दुसऱ्यानें करणें *n*, फिरून बोलणें *n*, दुसऱ्यानें बोलणें *n*, (b) पुनरावृत्ति *f*, दुसारणी *f*, दुसरी आवृत्ति *f*, द्विरावृत्ति *f*, पुनरावर्तन *n*, आवर्तन *n*, पौनःपुन्य *n*, पुनरुक्ति *f*, द्विरुक्ति *f*, पुनःकथन *n.* २ *saying from memory* पाठ म्हणणें *n*,

तोंडपाठ म्हणणें *n*, म्हणणी *f*, पठन *n*. ३ तोंडपाठ करण्याचा धडा *m*. ४ (चित्राची) नक्कल *f*, पुनरावृत्ति *f*.

Repine (re-pīn') [L. *re*, again and Pine.] *v. i. to feel discontent at* झुरणें, झुरत जाणें, क्षय लागणें, चुरमुरणें, मनांत कुडणें -कुढणें -झुरणें, धुसमुसणें, खंत *f*. धरणें -घेणें.

Repin'ing *n*. झुरणें *n*, झुरणी *f*, चुरमुरणें *n*, चुरमूर *f*, खंत *f*. **Repin'ing** *a*. झुरणारा, खंत घेणारा, चुरमुरणारा.

Replace (re-plās') [L. *re*, back, again and Place.] *v. t. to put back in place* पूर्वींच्या जागीं ठेवणें, पूर्वींच्या -स्थळीं -स्थानावर ठेवणें, फिरून ठेवणें, पुनःस्थापन *n* -पुनःस्थापना *f*. करणें *g. of o*. २ (-च्या) जागीं नेमणें, (च्या) जागेवर नेमणें, (-च्या) जागीं योजणें. ३ *to provide substitute for* डागास डाग देणें, नगास नग -वस्तूस वस्तु देऊन भरून देणें, बदला देणें. (b) (-ची) जागा भरून काढणें, (-च्या) जागीं दुसरा नेमणें.

Replace'able *a*. पूर्वींच्या जागीं ठेवतां येण्यासारखा. २ पूर्वींची जागा भरून काढण्यासारखा, (-च्या) जागीं नेमण्यासारखा, (-च्या) बदली चालण्यासारखा.

Replace'ment *n*. पूर्वींच्या जागीं ठेवणें *n*. २ (-च्या) जागेवर दुसरा नेमणें *n*, (-ची) जागा दुसऱ्यानें भरून काढणें *n*.

Replenish (re-plen'-ish) [Fr. *replenish* -L. *re*, again and *plēnus*, Sk. पूर्ण, full.] *v. t. to fill up again* फिरून भरणें, पुनः भरणें, फिरून भरून काढणें.

Replen'ished *pa. t.* R. *pa. p.* पुनः भरलेला.

Replen'ishment *n*. पुन्हां भरणें *n*, भरून काढणें *n*. २ *supply* भर *f*, पुरवठा *m*.

Replete (re-plēt') [L. *repletus*, pa. p. of *repleo* -*re*, again and *pleo*, I fill.] *a. completely filled* भरलेला, पूर्ण, परिपूर्ण, पर्याप्त.

Reple'tion *n*. भरलेलेपणा *m*, पूर्णता *f*, परिपूर्णता *f*, पर्याप्ति *f*. २ *fullness of blood* रक्तबाहुल्य *n*, रक्तवृद्धि *f*.

Replica (rep'li-ka) [It. *replica* -L. *replico*. See Reply.] *n. an exact copy of a picture made by the original artist* मूळ चित्रकारानेंच केलेली (चित्राची) दुसरी प्रत, चित्रकाराच्या हातची दुसरी प्रत *f*.

Replicate (rep'li-kāt) [L. *re*, and *plicare*, to fold.] *a*. (*bot.*) *folded back on itself* परावलित (पर्ण).

Replica'tion *n. a reply to answer* उत्तरास प्रत्युत्तर *n*. २ (*law*) *plaintiff's reply to defendant's plea* (प्रतिवादीचे म्हणण्यास) वादीचा जबाब *m*. ३ *echo* प्रतिध्वनि *m*. ४ *copy, copying* नकल *f*, नकल काढणें.

Reply (re-plī') [Fr. *repliquer* -L. *replico, replicatus* -*re*, back and *plicare*, to fold.] *v. t. to answer* उत्तर *n*. देणें, जबाब *m*. देणें, उत्तर करणें, बोलणें, म्हणणें. [To R. FLATLY, SMACK, ETC. ताडकन् -तडकफडक उत्तर देणें, (*colloq.*) फडका *m*. फाडणें -फाडून देणें, रोख जबाब देणें.] २ (*law*) (उत्तराला) प्रत्युत्तर *n*. देणें, प्रतिजाब देणें. R. *n. answer* उत्तर *n*, प्रत्युत्तर

n, जबाब *m*, जाब *m*. [READY AT R. हजरजबाबी, जाबसाली.] २ (*in disputations*) प्रत्युत्तर *n*, कोटि *f*.

Report (re-pōrt') [L. *reporto* -*re*, back, and *portare*, to carry.] *v. t. to give an account of* हकीकत *f*. कळविणें, हकीकत *f*. लिहिणें -पाठवणें, रपोट *m*. करणें, हकीकत प्रसिद्ध करणें, बातमी सांगणें. २ दुसऱ्याच्या शब्दांत सांगणें. [IT IS REPORTED लोक म्हणतात, लोकवार्ता आहे.] ३ *to announce oneself as returned or arrived* (हजर झाल्याचा) रपोट करणें, कळवणें. ४ *to inform against to* कळवणें, विरुद्ध लिहिणें, रपोट करणें; as, "Shall R. you (your unpunctuality) to senior partner." ५ (वर्तमानपत्राला) बातमी लिहून पाठविणें, (हकीकत) लिहून कळविणें. ६ अभिप्राय (लिहून) कळविणें, अभिप्राय प्रसिद्ध करणें. Report' *v. i. to make a report* (मागितलेली) माहिती देणें. २ (सभेची, हजर झाल्याची, किंवा इतर) बातमी देणें, रपोट करणें. R. *n. common talk, rumour* बातमी *f*, आवई *f*, गप *f*, गप्प *f*, भुमका *f*, अफवा *f*, बोलवा *f*, सांगासांगी *f*, सांगोसांगी *f*, वदंता *f*, वार्ता *f*, गाजावाजा *m*, जनवार्ता *f*, चर्चा *f*, ध्वनि *m*, कुणकूण *f*. [FALSE R. कंडी *f*, कंडाळी *f*, नीळरांप *f*, *m*. FLYING R. हूल *f*. IDLE R.s कोरड्या गप्पा *f. pl.*, झोंकली बातमी *f*, बाजारबातमी *f*, बाजारअफवा *f*, बाजारआवई *f*. TO SPREAD IDLE R.S गप्पा झोंकणें, वाता उडवणें -फेंकणें -हांकणें, कंड्या पिकवणें. TO SPREAD A R. बातमी *f*. पसरणें or फुंकणें. THE R. GOES असें म्हणतात, बोलवा अशी आहे.] २ *opinion* अभिप्राय *m*, जाहीर अभिप्राय *m*, रिपोर्ट *m*. ३ *repute* लोकमत *m*, लोकांचा अभिप्राय *m*, नांव *n*, नांवलौकिक *m*, कीर्ति *f*, लौकिक *m*, अब्रू *f*. [GOOD R. कीर्ति *f*, सत्कीर्ति *f*, भलाई *f*. ILL R. दुष्कीर्ति *f*.] ४ *description or epitome of a law-case* खटल्याची हकीकत *f*, निवाडा *m*. [LAW R.s निवाड्यांचा छापील संग्रह *m*.] ४ *account given* हकीकत *f*, अहवाल *m*, रपोट *m* (corruption of the English word). ५ *sound of explosion* बार *m*, आवाज *m*, शब्द *m*. [LOUD R. धडाका *m*.] Report'ed *pa. t.* and *pa. p.* Report'er *n*. बातमी *f*. सांगणारा. २ *one who takes notes of events for publication* (वर्तमानपत्राचा) बातमीदार *m*. [LAW REPORTER खटल्यांची हकीकत टिपून घेणारा सरकारी कामगार, लारिपोर्टर. २ खटल्यांच्या हकीकतीचें मासिक *n*.]

Reporter, See under Report.

Repose (re-pōz') [Fr. *reposer* -*re*, back and *poser*, to place.] *v. t. to place trust in* भरंवसा *m* -विश्वास *m*. टाकणें -ठेवणें with वर *of o.*, टेंकणें, ओठंगणें, पातणें.

Repose (re-pōz') [Fr. *reposer* –Low L. *re*, and *pausare*, to pause.] *v. i. to rest, to lie* निजणें, आंग टाकणें, लवंडणें, आराम करणें -घेणें, शयन *n* -शय्या *f*. करणें. R. *v. t. to refresh with rest* विश्रांति *f*. देणें -घेणें, आराम देणें, विसांवा देणें. (b) (often reflexive) आराम करणें. R. *n. rest* आराम *m*, विश्राम *m*, विश्रांति *f*, विराम *m*. २ (*phys.*) विश्राम

m. [ANGLE OF R. विश्रामकोन m.] ३ शांत मुद्रा f, शांत वृत्ति f, प्रसन्नता f.

Reposit (re-poz'it) [L. re, and ponere, to place.] v. t. to lodge as for safety (रक्षणास -रक्षणार्थ -संरक्षणार्थ) ठेवणें, जतनेस ठेवणें, जतनेस घालणें.

Repos'ited pa. t. R. pa. p. रक्षणास -जतनेस ठेवलेला.

Repositor (rē-poz'i-tėr) [L. repositus, pa. p. of reponere, to put back.] n. (surg.) अंतरवयवाची जागा सुटली असतां तो परत जाग्यावर बसविण्याच्या उपयोगाचें शस्त्र, पुनस्स्थापनयंत्र.

Repos'itory n. a store-house सांठा m, संग्रह m, कोठार n, वखार f, दुकान n, संग्रहालय n, सांठवण n, निधि m, निधान n. (esp. in comp. as, गुणनिधान). २ burial-place स्मशान n, मसणवटी f. ३ recipient of confidences or secrets अंतरंगांतला मनुष्य m, विश्वासांतला मनुष्य m.

Repousse (re-pōōsā') [Fr. repousser, to push or drive back.] n. ornamental metal-work hammered into relief from the reverse side आंतून ठोकून केलेली उठावाची नकशी f.

Reprehend (rep-re-hend') [L. reprehendo -re, intensive and prehendere, to lay hold of.] v. t. to find fault with दोष m. देणें, ठपका m. ठेवणें, खोडी f. काढणें, न्यून n. दाखवणें, नांवें n. pl. ठेवणें.

Reprehen'sible a. दोष देण्यासारखा, दूषणीय, निंद्य, गर्ह्य, दोषार्ह.

Reprehen'sion n. ठपका m, दोष m, आरोप m, निंदा f, दूषण n.

Represent (rep-re-zent') [L. repræsento -re, again, and præsentare, to place before.] v. t. to display to the eye (डोळ्यांपुढें) मांडणें, दाखविणें, दर्शविणें, (-चें) चित्र उभें करणें, प्रत्यक्ष दाखविणें; as, "Can you R. infinity to yourself?" २ to describe (वर्णनानें) पुढें मांडणें, वर्णन n. करणें; as, "Can only R. it to you by metaphors." ३ to state by way of expostulation दाखविणें, (कानउघाडणी करून) पुढें मांडणें, नजरेस आणून देणें, पटवून देणें, स्पष्ट करून सांगणें; as, "Represented the rashness of it, that it could not succeed." ४ अर्ज करणें, अर्जद्वारा तक्रार मांडणें. ५ म्हणणें, भासविणें, वर्णन करणें, दाखविणें; as, "I am not what you R. me to be." ६ to play part on the stage सोंग n. घेणें, वेष m. घेणें, भूमिका करणें g. of o. ७ to symbolize, to stand for दाखविणें, (-ची) संज्ञा असणें, जागीं -वारचा -वकील असणें, (विशेषत: पार्लमेंटच्या मदतदार संघांचा) प्रतिनिधि असणें, (-चा) दर्शक -वाचक असणें; as, "Sovereign represents the majesty of the State." ८ नकाशा काढणें, नमुना काढणें.

Represent'able a. प्रत्यक्ष दाखविण्यासारखा, (चें) चित्र उभें करण्यासारखा, पटवून देण्यासारखा.

Representa'tion n. (act.) प्रत्यक्ष दाखविणें n, पुढें मांडणें n. २ वर्णणें n, वर्णन n. ३ a protest अर्ज करणें n,

निवेदन *n*, अर्ज *m*, विनंति *f*, विज्ञापना *f*, विज्ञप्ति *f*, अर्जद्वारा तक्रार *m*. ४ (a) खेळ *m*, प्रयोग *m*. (b) सोंग *n*, संपादणी *f*, बतावणी *f*. ५ वकिली *f*, प्रतिनिधित्व *n*. (b) प्रतिनिधित्वाचे हक्क *m. pl.*; as, "No taxation without R." ६ *image or likeness* चित्र *n*, प्रतिमा *f*, प्रतिरूप *n*, प्रतिकृति *f*. (b) नमुना *m*, नकाशा *m*.

Re-presenta'tion *n.* *a new presentation* (निराळ्या स्वरूपांत) पुन्हां मांडणें, पुन्हां सांगणें; as, "R. of facts previously stated."

Representa'tive *n.* (*pol. eco.*) प्रतिनिधि *m*. २ (law) वारस *m*. [R. IN INTEREST हक्कसंबंध असलेला वारस.] ३ (पार्लमेंटांतील) प्रतिनिधि *m*, लोकांतर्फेचा प्रतिनिधि *m*. [HOUSE OF R.s संयुक्त संस्थानांतील प्रतिनिधिसभा *f*.] ४ *an agent, deputy or substitute* मुखत्यार, प्रतिनिधि, मुनीम, बदली. ५ (*Nat. History*) दर्शक *m*, प्रतिनिधि *m*. R. *a.* *serving as portrayal or symbol of* द्योतक, निदर्शक, प्रतिनिधिरूप; as, "A group R. of the theological virtues". २ *that presents or can present ideas to the mind* मनापुढें मांडणारा, (-चें) चित्र उभें करणारा, निदर्शक, दर्शक; as, "Imagination is a R. faculty". ३ *typical of a class or classes* पुष्कळ गोष्टींना लागू पडणारा, प्रतिनिधिस्वरूपाचा, प्रतिनिधिरूप; as, "The truth of an allegory is R. not literal." ४ *containing typical specimens of all or many cases* सर्वजातिसंग्राहक, प्रतिनिधिरूप, (सर्व जातींचे) प्रतिनिधि असलेला. (b) (सर्व जातींचे) नमुने असलेला; as, "Call a meeting of R. men; A very R. selection." ५ (of species) तोडीचा, सारखा, सदृश. ६ *consisting of elected deputies or representatives* प्रतिनिधींचा, प्रातिनिधिक, प्रतिनिधि असलेला; as, "R. chamber; R. house." ७ *based on representation of constituencies by (such) deputies* प्रतिनिधिसत्ताक, प्रातिनिधिक, प्रतिनिधित्वाच्या तत्त्वावर उभारलेला; as, "R. government; R. institutions." Representa'tively *adv.* प्रतिनिधि म्हणून, प्रतिनिधीच्या नात्यानें, (सर्व जातींचे) प्रतिनिधि घेऊन.

Representa'tiveness *n.* प्रतिनिधिपणा *m*, प्रतिनिधित्व *n*.

Repress (re-pres') [L. *re*, back and Press.] *v. t.* *to put down* दाबणें, दडपणें, दडपून टाकणें, दबविणें, दडपादडपी *f* -दाबादाबी *f* -दडपशाही करणें *g. of o.* २ *to reduce to subjection* (दडपशाहीनें) मऊ करणें, रगडणें, वठणीस आणणें, हाडें नरम करणें, दाबणें, आवरणें. ३ (-चा) निग्रह करणें.

Repres'sed *pa. t.* R. *pa. p.* दाबलेला, दडपलेला. २ मऊ केलेला, वठणीस आणलेला. ३ निगृहीत.

Repress'er *n.* दडपादडपी -दडपशाही *f.* करणारा *m*.

Repress'ion *n.* दाबणें *n*, दडपणें *n*, दडपादडपी करणें *n*. (b) दडपशाही *f*. [SENSE OR FEELING OF R. दाब *m*, दडपण *n*, दबाव *m*.]

Repress'ive *a.* दडपादडपीचा, दडपशाहीचा.

Repressive policy दडपशाहीचें धोरण *n.*
Repressive measures दडपशाहीचे उपाय *m. pl.*
Reprieve (re-prēv') [Lit. 'to disapprove or disallow (the sentence passed).' O. F. *reprover*, to reprove.] *v. t. to suspend or delay the execution of a criminal* फांशीची तहकुबी *f.* करणें, देहांतशिक्षेची तहकुबी *f* -महकुबी *f.* करणें, देहांतशिक्षा लांबणीवर टाकणें. २ (*fig.*) *to give respite to* विश्रांति *f* -स्वस्थता *f* -विसांवा *m*, शांति *f* -शांतता *f*, देणें. R. *n.* फांशीची तहकुबी *f*, देहांतशिक्षेची -पारिपत्याची तहकुबी *f* -महकुबी *f.* (b) शिक्षाविलंबन *n.* २ फांशीची माफी *f*, फांशीची शिक्षा कमी करून दुसरी शिक्षा देणें *n.* ३ *respite* विश्रांति *f*, स्वस्थता *f*, स्वस्थपणा *m.*

Reprimand (rep'ri-mand) [Fr. *reprimande* –L. *reprimendum* -*re*, back and *primere*, to press.] *v. t. to reprove strongly* रागें भरणें, शब्दानें ताडणें, शब्दाचा मार *m.* देणें, तोंडची शिक्षा *f* -शब्दमार *m* -शब्दताडन *n* -वाग्दंड *m.* करणें, धमकी देणें. २ (अधिकाऱ्यानें) ताकीद देणें. R. *n. reproof* रागें भरणें *n*, शब्दाचा मार *m*, तोंडची शिक्षा *f*, वाग्दंड *m*, शब्दताडन *n.* २ ताकीद *f.*

Re-print (re-print') *v. t.* पुनः छापून काढणें.

Reprisal (re-prīz'al) [L. *re*, again and *prehendere*, to seize.] *n. act of retaliation* सूड घेणें *n*, प्रत्यपकार *m.* करणें *n*, प्रतिपीडन *n.* २ (*mil.*) *a seizing or striking in return* लष्करी सूड *m*, प्रत्यपहार *m*, प्रतिहरण *n*, बदला *m.* (*v.* घे.)

Reproach (re-prōch') [Lit. 'to bring (some offence) back or near to one.' Fr. *re*, again, *proche*, near –L. *propius* -*prope*, near.] *v. t. to upbraid, to blame* (-ला बद्दल) दोष देणें, ठपका *m.* देणें -आणणें -ठेवणें. २ *to censure* हजामत करणें (*fig.*), उडवणें, तुळतुळित करणें, निंदणें, निंदा *f.* करणें *g. of o.* R. *n. abuse, censure* ठपका *m.* देणें *n*, निंदा करणें *n*, हजामत करणें *n.* (b) हजामत *f*, निंदा *f*; as, "A severe R." [Term of R. अपशब्द *m.* To heap R.s on शिव्यांची लाखोली मोजणें.] २ *disgraced or discredited state* निंदास्पद स्थिति *f*, लाजिरवाणी स्थिति *f.* ३ आरोप *m*, दूषण *n*, दोष *m*; as, "Has taken away my R." ४ *thing that brings discredit or disgrace* डाग *m*, कलंक *m*, लज्जास्पद गोष्ट *f*, लाजिरवाणी गोष्ट *f*, दूषण *n*, ठपका *m*; as, "The state of the roads is a R. to civilization."

Reproach'ful *a. full of censure* निंदेचा, निंदात्मक, निंदामय, निंदारूप, गर्हात्मक. २ *shameful* ठपका आणणारा, लाजिरवाणा.

Reproach'fully *adv.* ठपका देऊन, दोष देऊन, निंदेनें, निंदापूर्वक.

Reproach'fulness *n.* ठपका *m*, दोष *m*, निंदात्मकता *f.*

Reprobate (rep'ro-bāt) [L. *reprobatus*, reproved, rejected; pa. p. of *reprobare*, to reject upon

trial. –L. *re*, back and *probare*, to try.] *v. t. to disapprove of, to condemn* निंदणें, झिडकारणें, नापसंत करणें, नाकारणें. २ (of God) *to exclude from salvation* नरकांत टाकणें. R. *a. cast off by God, of abandoned character* देवाधर्मानें टाकलेला, देवाधर्मानें ओंवाळलेला, मुलखानें सोडलेला, निसवलेला, त्यक्तधर्म, माणसांतून उठलेला. R. *n.* पाजी *m*, नीच *m*. २ *a hardened sinner* महापापी *m*, चांडाळ *m*, बनलेला *m*.

Reproba'tion *n.* नापसंत करणें *n*, नाकारणें *n*, टाकून देणें *n*, सोडून देणें *n*. २ (जोराची) नापसंती *f*. ३ (*theol.*) नरकांत टाकणें *n*.

Re-produce (rē-prō-dūs') [L. *re*, again, and Produce.] *v. t. to produce again* पुनः उत्पन्न करणें, पुनः पैदा करणें; as, "To R. light." २ *to bring forward again* (साक्षीदार) पुनः आणणें -हजर करणें, (आरोप) पुनः मांडणें, पुनः -ठेवणें. (b) (खेळ) पुनः रंगभूमीवर आणणें -करणें. ३ प्रजोत्पत्ति *f*. करणें, पुनरुत्पत्ति *f*. करणें, प्रजनन *n*. करणें, प्रजोत्पादन *n*. करणें. ४ पुनः वाढ करणें; as, "To R. a rose." ५ *to copy* (-ची) प्रतिमा -नक्कल उतरणें, (-चा) नकाशा काढणें. ६ आपल्या भाषेंत सांगणें.

Reproduc'tion *n.* पुनरुत्पत्ति *f*, पुनरुत्पादन *n*. २ आपल्या भाषेंत सांगणें *n*. ३ प्रजोत्पादन *n*.

Reproduct'ive *a.* पुनरुत्पादक. (b) पुनरावर्तक, पुनर्दर्शक; as, "R. imagination." २ प्रजोत्पादनविषयक. [R. SELECTION प्रजननमूलक संवरण *n*. R. ORGANS जननेंद्रियें *n. pl.*]

Reproof (re-prōōf') [L. *reprobo*, the opposite of *approbo* -*re*, away, off, and *probo*, I try or prove.] *n. a rebuke* बोलणें *n*, शब्दप्रहार *m*, बोल *m*, शब्द *m*, शब्दमार *m*, तोंडची शिक्षा *f*, वाग्दंड *m*, तंबी *f*. Reprove' *v. t. to rebuke* बोलणें, बोल लावणें, शब्द लावणें -ठेवणें, ठपका देणें -ठेवणें. २ *to chide* रागें भरणें, तोंडची शिक्षा करणें, शब्दाचा मार *m* -शब्दमार *m* -वाग्दंड *m*. करणें, तंबी देणें. Repro'ved *pa. t.* and *pa. p.* Reprov'er *n.* बोल लावणारा *m*, ठपका ठेवणारा *m*. २ तोंडची शिक्षा करणारा *m*, शब्दाचा मार करणारा *m*.

Reprove, See under Reproof.

Reptile (rep'til) [L. *reptilis* -*repo*, *serpo*; Sk. सृप्, to creep.] *n*, *a crawling animal* सरपटणारा प्राणी, उरोगामी प्राणी. २ *a member of the class Reptilia* सरपटणाऱ्या वर्गाच्या प्राण्यांपैकीं एक *m*. ह्या वर्गांत साप, सुसर, कांसव, वगैरे प्राणी येतात. ३ *a mean grovelling person* क्षुद्र मनुष्य *m*, नीच मनुष्य *m*, पाजी मनुष्य *m*, हलकट मनुष्य *m*. R. *a. creeping* सरपटत चालणारा, उरोगामी. २ *mean and grovelling* हलकट, नीच, पाजी. [THE R. PRESS सरकारच्या बगलेंतील पत्रें, बगलबच्चीं पत्रें.]

Republic (re-pub'lik) [Fr. *republique* –L. *res-publica*, common weal.] *n. a state in which the*

government is carried on by the people or its elected representatives प्रजासत्ताक राज्य *n*, लोकसत्ताक राज्य *n*, प्रजासत्ताराज्य *n*, प्रजाराज्य *n*. २ (*fig.*) *a society of persons or animals with equality between members* समानाधिकारात्मक समाज, सर्वांस समान हक्क आहेत असा समाज *m*. [THE R. OF LETTERS विद्येचें राज्य *n*. २ विद्वज्जनसमाज *m*.]

Repub'lican *a. of a republic* प्रजासत्ताक राज्याचा. २ प्रजासत्ताक राज्यपद्धतीचा. ३ प्रजासत्ताकराज्यवादी. ४ (of birds) *living in large communities* समाजप्रिय. R. *n. a person advocating republican government* प्रजासत्ताकराज्यवादी *m*, प्रजासत्तावादी *m*.

Repub'licanism *n. the republican system of government* लोकसत्ताक राज्यपद्धति *f*, प्रजासत्ताक राज्यपद्धति *f*, प्रजासत्तापद्धति *f*. २ *attachment to, or the spirit of, republican principles* लोकसत्ताकराज्याभिमान *m*, प्रजासत्ताकराज्याभिमान *m*, प्रजासत्ताभिमान *m*.

Re-publish (rē-pub'lish) [L. *re*, again, and Publish.] *v. t.* पुनः छापून प्रसिद्ध करणें.

Repudiate (re-pū'di-āt) [L. *rupudio*, *repudiatus* -*repudium*, a putting away -*re*, away and *pudere*, to be ashamed.] *v. t. to divorce* (*one's wife*) काडी मोडून देणें, दारत्याग *m*, करणें, संबंध तोडून टाकणें, अनंगीकार करणें. २ *to reject* नाकारणें, (-शीं) संबंध नको म्हणणें, अवमानणें, नाहीं म्हणणें. ३ (हुकूम) न मानणें, न जुमानणें. ४ (कर्ज वगैरे) नाकबूल जाणें, साफ नाहीं म्हणणें.

Repudia'tion *n.* काडी मोडून देणें *n*, अनंगीकार *m*, अस्वीकार *m*, प्रत्यादेश *m*. २ नाकारणें *n*. ३ अवमानन *n*. ४ (कर्ज वगैरे) नाकबूल जाणें *n*; as, "The R. of a debt."

Repu'diator *n.* काडी मोडून देणारा *m*, प्रत्यादेश करणारा. २ अवमानणारा *m*. ३ नाकबूल जाणारा *m*.

Repug'nance *n. incompatibility* (*with, of*) विरोध *m*, विरोधभाव *m*, प्रातिकूल्य *n*, वांकडेपणा *m*. २ *strong dislike* विद्वेष *m*, तिटकारा *m*.

Repugnant (re-pug'nant) [L. *repugno* -*re*, against and *pugno*, I fight.] *a. contradictory to* विरुद्ध, विपरीत, प्रतिकूल, वांकडा. २ *distasteful to* नावडता, न आवडणारा, तिटकारा आणणारा.

Re-pullulate (rē-pūl'ū-lāt) [L. *re*, and Pullulate.] *v. i. to sprout afresh* पुनः अंकुर फुटणें, पुनः कोंब धरणें. २ (*of disease*) *to start again* पुनः उद्भवणें, उलटणें, पुन्हां उमटणें.

Repulse (re-puls') [L. *repulsus*, pa. p. of *repello*- L. *re*, off and *pello*, I drive.] *v. t. to drive back* मागें सारणें, मागें घालणें -लोटणें, हटवणें; as, "To R. an assault." २ प्रतिसारण *n*. करणें *g. of o*. ३ (*fig.*) *to foil in controversy* वादांत हटवणें, वादांत गोंधळवणें. ४ *to refuse* (request, offer) नाकारणें, झिडकारणें. R. *n. repulsing or being repulsed*

मागें हटवणें *n*, मागें सारणें *n*, हटवणूक *f*, माघार *f*, पिछेहाट *f*. २ *a rebuff* थप्पड *f*. Repuls'ed *pa. t.* R. *pa. p.* मागें हटविलेला, मागें सारलेला. २ प्रतिसारित.

Repul'sion *n.* *the act of repelling* मागें सारणें *n*, (मागें) हटवणें *n*. २ *dislike* तिटकारा *m*, किळस *f*, वीट *m*, खंत *f*. ३ (*physics*) प्रतिसारण *n*, प्रतिसारक शक्ति *f*. [CAPILLARY R. केशप्रतिसारण *n*. ELECTRIC R. विद्युत्प्रतिसारण *n*.]

Repuls'ive *a.* (*physics*) *exercising repulsion* प्रतिसारक, दूर सारणारा. [R. FORCES प्रतिसारक प्रेरणा *f. pl.*] २ *repelling* मागें हटवणारा, निवारक. ३ *loathsome, disgusting* ओंगळ, किळसवाणा, तिटकारा येण्यासारखा, तिरस्कारजनक; as, "R. manners."

Reputabil'ity *n.* प्रशंसनीयता *f*.

Rep'utable *a.* *of good repute* कीर्तिमान्, अब्रूचा, अब्रूदार, प्रतिष्ठित, प्रतिष्ठेचा, इज्जतीचा, शिष्ट, शहाजोग, माननीय, मान्य, आदरणीय, प्रशंसनीय.

Rep'utably *adv.* *by report or hearsay* ऐकिवांत, लोकांच्या सांगण्यांत.

Reputa'tion *n.* *character in public opinion* कीर्ति *f*, *pop.* कीर्त *f*, लौकिक *m*, प्रसिद्धि *f*, ख्याति *f*, नांव *n*; as, "Has not justified his R." [GOOD R. सुकीर्ति *f*, सत्कीर्ति *f*, साख *f*. ILL REPUTATION अपकीर्ति *f*, दुष्कीर्ति *f*.] २ *respectability, good fame* अब्रू *f*, आबरू *f*, आब *m*, आबदाब *m*, प्रतिष्ठा *f*, गौरव *m*, नांव *n*, नांवरूप *n*. [TO BRING INTO R. AND ESTIMATION नांवारूपास आणणें. TO COME INTO R. AND ESTIMATION नांवारूपास येणें.]

Repute (re-pūt') [Fr. –L. *reputare*, –*re*, again, and *putare*, to reckon.] *v. t.* (passive) *to be generally considered or reported of* (-ची) कीर्ति असणें, मानला जाणें, गणला जाणें, लेखिला -समजला जाणें.

Repute *n.* Same as Reputation.

Reput'ed *pa. t.* R. *pa. p.* *a.* कीर्तिमान्, सुप्रसिद्ध, नामांकित. २ *passing as but probably not being* म्हणून समजला जाणारा; as, "His *reputed* father."

Reput'edly *adv.* *in common repute* लोकदृष्ट्या, ऐकिवांत, लोकांत, लोकांच्या समजुतींत.

Request (re-kwest') [L. *re*, away, and *quærere*, to seek.] *v. t.* *to ask for earnestly* विनंति *f*. करणें, अर्ज *m*. करणें, प्रार्थना *f*. करणें, विनविणें, मागणें, प्रार्थणें.

Request' *n.* विनंति *f*. करणें *n*, मागणें *n*, अर्ज करणें *n*, प्रार्थना *f*. करणें *n*. २ *a petition* विनंति *f*, अर्ज *m*, अर्जी *f*, प्रार्थना *f*. ३ *a thing asked for* मागितलेली गोष्ट *f*, मागणें *n*, मागणी *f*; as, "You shall have your R." ४ *state of being sought after* अपेक्षा *f*, मागणी *f*, गरज *f*.

Request'ed *pa. t.* R. *pa. p.* विनंति केलेला, प्रार्थिलेला.

Request'er *n.* विनंति करणारा *m*, प्रार्थना करणारा *m*.

Requiem (rē'kwi-em) [L. *re*, + *quies*, rest.] *n.* *a hymn or special mass for the dead* मृताच्या शांतीकरितां म्हटलेला मास *m*, मृतशांत्यर्थ प्रार्थनागीत *n*.

Require (re-kwīr') [L. *re*, and *quærere*, to seek.] *v. t. to demand* (सत्तेनें) मागणें, हक्कानें -सत्तापूर्वक मागणें, सत्तेनें सांगणें, हुकूम *m* -आज्ञा *f.* करणें -देणें; as, "They R. my appearance." २ *to want* लागणें *in. con.*, घेणें, खाणें, खाऊन जाणें, घेऊन बसणें, अटवणें, मुरवणें; as, "Land *requires* 10lb of seed to the acre." ३ *to need* अपेक्षा *f* -गरज *f* -जरूरी *f.* असणें *in. con. with g. of o.*, लागणें *in. con.*

Requir'ement *n. act of requiring* (सत्तेचें) मागणें *n*, हक्काचें मागणें *n*, मागणें *n*, मागणी *f.* २ *need* गरज *f*, गरजा *f. pl.*, आवश्यक गोष्ट *f*, अपेक्षा *f*, जरूरी *f.*

Req'uisite *a. needful* जरूरीचा, अगत्याचा, आवश्यक, आकांक्षित, अपेक्षित. [To BE R. लागणें, पाहिजे असणें.] R. *n.* आवश्यक वस्तु *f*, अगत्याची गोष्ट *f* -वस्त *f.* [REQUISITES साहित्य *n*, सामुग्री *f*, आवश्यक सामानसुमान *n.*]

Req'uisiteness *n.* आवश्यकता *f*, जरूर *f*, जरूरी *f.*

Requisi'tion *n.* मागणें *n.* २ मागणी *f.* ३ पुष्कळांच्या सह्यांचा अर्ज *m* -विनंति *f.* ४ जरूरी *f.* [To BE IN R. जरूरी असणें, मागणी केलेली असणें.]

Requisi'tion *v. t.* (लष्करी कामाकरितां) मागणें. २ उपयोगाकरितां मागणें, कामाकरितां मागणें.

Requital, See under Requite.

Requite (re-kwīt') [L. *re*, back and Quit.] *v. t. to make return to or for* परत करणें, उलट -फेर करणें, परत देणें, उलट देणें, फेडणें, फेड *f.* करणें *g. of o.*, उसनें फेडणें *g. of o.* २ *to retaliate* बदला घेणें, उसनें घेणें, उगविणें. ३ *to reward* मोबदला देणें, बक्षीस देणें. Requit'al *n.* उसनें फेडणें *n*, उलट फेड *f*, प्रतिदान *n*, मोबदला *m.* Requit'ed *pa. t.* R. *pa. p.* मोबदला दिलेला. २ उलट केलेला.

Rescind (re-sind') [L. *re* and *scindere*, to cut.] *v. t. to annul, to repeal* रद्द करणें, रद्दबातल करणें; as, "To R. a law, a resolution, a vote, a decree, &c."

Rescis'sion *n.* रद्द करणें *n*, रद्दबातल करणें *n.*

Re-script (rē'-skript) [Lit. 'that which is written in return.' L. *re*, back, and *scribere*, to write.] *n.* (*Rom. Antiq.*) रोमन बादशहाचा निर्णय -ठराव *m*-हुकूम *m.* २ (R. C. Ch.) पोपानें दिलेला निर्णय *m.* (b) पोपाचा ठराव *m*, पोपाचें आज्ञापत्र *n.* ३ *ruler's or government's or official edict or announcement* सरकारी ठराव *m*, सरकारी जाहीरनामा *m.* ४ *a counterpart* (जोड) नक्कल *f.*

Rescue (res'kū) [L. *re*, away, *ex*, out, and *quatere*, to shake.] *v. t. to save from danger or violence* बचाव *m.* करणें *g. of o.*, सोडवणें, बचावणें, वांचवणें, तारणें. २ (*law*) *to unlawfully liberate* (*person*) बेकायदेशीर रीतीनें सोडणें, सोडून देणें. ३ *to forcibly recover* (*property*) जबरदस्तीनें सोडवणें, दांडगाईनें ताब्यांत घेणें, कबजा करणें. R. *n.* (*act.*) सोडवणें *n*, सोडवणूक *f*, सोडवण *f*; (*state*) सुटका *f*, बचाव *m.* (b) *succour* मदत *f*, साहाय्य *n*, बचाव *m.*

२ *illegal liberation* बेकायदेशीर सुटका *f.* ३ *forcible recovery* जबरीनें कबजा करणें *n*, जबरदस्तीनें ताब्यांत घेणें *n.* Res'cued *pa. t.* R. *pa. p.* सोडवलेला, बचावलेला, वांचवलेला. Res'cuer *n.* सोडवणारा *m*, वांचवणारा, बचावणारा, तारक, त्राता, उद्धार करणारा. Res'cuing *pr. p.* बचाव करणारा, सोडवणारा.

Research (re-sèrch') [L. *re*, intensive, and Search.] *n. careful search after* (बारीक) शोध *m*, (काळजीपूर्वक -बारकाईचा) तपास *m.* २ (usually *pl.*) *course of scientific investigation* संशोधन *n.* R. *v. i. to examine with continued care* (बारकाईनें) तपासणें, काळजीपूर्वक तपास *m* -शोध *m.* करणें. २ *to make researches* संशोधन *n.* करणें.

Re-section (rē'-sekshun) *n.* आंखडलेल्या सांध्यांतील हाडाचीं टोकें कापून काढण्याची शस्त्रक्रिया.

Resem'blance *n. likeness* सारखेपणा *m*, साम्य *n*, सादृश्य *n*, सदृशता *f*, सारखवटा *m*, आनुरूप्य *n*, छाया *f*, अनुरूपता *f.* २ *thing that resembles* सारखी वस्तु *f*, सदृश वस्तु *f*, प्रतिमा *f*, प्रतिरूप *n*, प्रतिकृति *f*, प्रतिछाया *f.*

Resemble (re-zem'bl) [Fr. *resembler* –L. *re*, and *similis*, like.] *v. t. to be like or similar to* सारखा असणें, सम -बरावर -सदृश -अनुरूप असणें, तुलना *f* -बरोबरी *f.* करणें, रीतीवर -स्थितीवर -वळणावर जाणें *g. of o.*

Resent (re-zent') [Fr. *ressentir* –L. *re*, in return and *sentire*, to perceive, to feel.] *v. t. to feel insulted at, to be angry* रागावणें, मनांत खुमखुमणें, राग *m* -क्रोध *m.* येणें *g. of o.*, *with in. con.*, संताप येणें, संतापणें, संताप व्यक्त करणें.

Resent'ful *a.* लौकर रागावणारा, लौकर चिडणारा.

Resent'ment *n. anger* संताप *m*, कोप *m*, रोष *m*, राग *m*, क्रोध *m.*

Reserva'tion *n. act of reserving* राखणें *n*, राखून ठेवणें *n*, मागें ठेवणें *n.* २ *that which is kept back*, पुढें न आणलेली गोष्ट *f.* ३ (*law*) *a right or privilege reserved by an individual to himself* (स्वतः करितां) राखून ठेवलेला हक्क *m.* (b) राखून ठेवलेल्या हक्कासंबंधीं कलम *n.* ४ *a tract of public land reserved for some special purpose* राखून ठेवलेली सार्वजनिक जागा *f.* ५ *express or tacit limitation made about something* (राखून ठेवलेली) अट *f*, अपवाद *m*, निर्बंध *m*, मर्यादा *f.*

Reserve (re-zėrv') [Fr. *reserver* -L. *re*, back, and *servare*, to keep.] *v. t. to keep back for later occasion* (अस्मानीसुलतानीसाठीं किफायतींतून) काढून ठेवणें, राखून ठेवणें, शिलकीस ठेवणें, ठेवणें, राखणें, उरवणें. (b) (हक्क, जागा, वगैरे) राखून ठेवणें. R. *n.* (a) *a keeping back* राखून ठेवणें *n*, मागें टाकणें *n*, शिलकीस टाकणें -ठेवणें *n.* (b) *something reserved for future use* राखून ठेवलेला पदार्थ *m*, शिल्लक *f.* [R. FUND गंगाजळी ठेव *f.*] २ (*sing. or pl.*) *forces*

outside regular army to reinforce or cover retreat राखून ठेवलेली फौज *f* -तुकडी *f*, शिलकी फौज *f*. (b) शिलकी फौजेंतील शिपाई *m. pl.* २ *exception or limitation attached to something* अपवाद *m*, अट *f*, मर्यादा *f*; as, "I accept your statement without R." [SALE OR AUCTION WITHOUT R. येईल त्या किंमतीस विकणें किंवा लिलांव करणें *n*. R. PRICE (जिच्या खालीं ध्यावयाची नाहीं अशी) ठरींव -किमान किंमत *f*.] ४ *self-restraint* लाज *f*, भीड *f*, भिडस्तपणा *m*, संकोच *m*, आडपडदा *m*. ५ *avoidance of plain-speaking* भिडस्तपणा *m*, संकोच *m*, मन मोकळें करून न बोलणें *n*, मुग्धता *f*, मुग्धस्वभाव *m*. [TO SPEAK WITHOUT R. मन मोकळें करून बोलणें.] ६ (*in games*) (राखून ठेवलेला) शिलकी भिडू *m*, फाल्तू गडी *m*. ७ (*at exhibitions*) (दुसऱ्याचें बक्षीस रद्द झाल्यास) बक्षिसाकरितां राखून ठेवलेला *m*. ८ *intentional suppression of truth* सत्यापलाप *m*, खरी गोष्ट दडपून ठेवणें *n*.

Reserved' *pa. t.* R. *pa. p.* राखून ठेवलेला; as, "R. forest, R. seats, &c." २ *shy, not frank* लाजाळू, संकोची, संकोचवृत्तीचा, संकोचशील. Reserved'ly. *adv.* संकोचवृत्तीनें, लाजाळूपणानें, भिडस्तपणानें.

Reserved list *n. naval officers not in active service but kept on half-pay and in reserve for emergencies* अर्ध्या पगारावर ठेवलेले आरमारी अंमलदार.

Reserved'ness *n.* संकोच *m*, संकोचीपणा *m*, संकोचशीलता *f*.

Reserv'ist *n. one of the reserved forces of the country* राखून ठेवलेल्या सैन्यापैकीं एक *m*, शिलकी सैन्यांतील शिपाई *m*.

Reservoir (rez-ĕr-vwor') [Fr.] *n. a place where anything (esp. water) is stored* खजिना *m*, खजाना *m*, सांठवण *n*, *esp.* जलाशय *m*, टांकें *n*, हौद *m*, उस्वास *m*. [RECEIVING R. पाणी घेणारा खजिना *m*. DISTRIBUTING R. पाणी वांटणारा खजिना *m*. R. PEN शाई ठेवण्याची सोय असलेलें कलम *n*.] २ (*fig.*) संग्रह *m*, खजिना *m*; as, R. of knowledge, facts, &c."

Resetter (re-set'-tėr) [L. *re* + Set.] *n. a receiver of stolen property* (जाणून बुजून) चोरीचा माल ठेवणारा *m*.

Reside (re-zīd') [L. *re*, back, and *sedere*, to sit.] *v. i. to dwell permanently* (घर करून) राहणें, वसणें, नांदणें, असणें, घर *n* -वस्ती *f* -वास *m*. करणें. २ (of officials) (नोकरीच्या ठिकाणावर) राहणें. ३ (of powers, rights, etc.) *to rest in person, etc.* असणें. ४ (of qualities) *to be present or inherent in* (विद्यमान) असणें, जन्मसिद्ध असणें, स्वयंसिद्ध असणें, अंगचा असणें, मूळचा असणें.

Res'idence *n. residing* राहणें *n*, नांदणें *n*, वस्ती *f*, वास्तव्य *n*. [PERMANENT R. कायमचें राहणें *n* -वास्तव्य *n*. TEMPORARY R. बिऱ्हाड *n*. TO HAVE OR TAKE UP ONE'S R. (बिऱ्हाड करून) राहणें. R. IS REQUIRED (अंमलदारानें वगैरे) ठिकाणावर राहणें जरूर आहे.] २

abode बिऱ्हाड *n*, घर *n*, मकाण *n*, ठिकाण *n*, ठिकाणा *m*, मुक्काम *m*. (as, मुक्काम मुंबई), loosely ठावठिकाणा *m*. ३ *a mansion* घर *n*, इमारत *f*; as, "A desirable family R."

Res'idency *n*. रेसिडंटचा बंगला *m*, रेसिडेन्सी *f*. २ (कॉलेजांतील विद्यार्थ्यांचें) रहाण्याचें ठिकाण -चाळी *f. pl.*, रेसिडेन्सी *f*.

Res'ident *a*. *residing* राहणारा, रहिवासी, वस्ती करणारा, वास *m*. करणारा, स्थायी, स्थायिक, वासी, कर, करी (in comp. as, पुणेकर, गांवकरी), निवासी (in comp. as, मथुरानिवासी, द्वारकानिवासी), स्थ (in comp.). [R. POPULATION स्थाईक वस्ती *f*.] २ (of birds) *not migratary* देशान्तर न करणारा, एकाच ठिकाणीं राहणारा. ३ *having quarters on the spot* राहणारा, स्थायी, स्थानिक; as, "R. surgeon, R. tutor, &c." ४ *inherent, located* असणारा, आंगचा, मूळचा; as, "A right R. in the nation." R. *n*. *a permanent inhabitant* रहिवासी *m*, कायमचा राहणारा *m*. [AN OLD R. ठिकाणदार, वतनदार, मुन्या.] २ *Indian Governor-general's political agent residing at native courts* रेसिडेंट *m*.

Residen'tial *a*. *of residence* घराचा, घरामुळें प्राप्त झालेला; as, "The R. qualification for voters." (b) वस्तीचा, वस्तीमुळें प्राप्त झालेला. २ *suitable for or occupied by private houses* घरास योग्य, घरें असलेला; as, "R. estate." ३ राहण्याचा; as, "R. quarters."

Resid'ual *a*. *of the remainder* अवशेषाचा, अवशिष्टाचा, शेषासंबंधीं, शेषविषयक, उरीचा, बाकीचा. [R. CHARGE (*elect.*) शेषजागृति *f*.]

Resid'uary *a*. (*law*) शेषाचा, शेषासंबंधीं, शेषविषयक, बाकी राहिलेल्यासंबंधी. [R. CLAUSE (मृत्युपत्रांतील) शेषविषयक कलम *n*. R. DEVISEE शेषाधिकारी *m*. R. LEGATEE शेषधनाधिकारी *m*.]

Residue (re'zi-dū) [L. *residuum*- *residere*, to remain behind.] *n*. *remainder* शिल्लक *f*, बाकी *f*, शेष *m*, अवशेष *m*, अवशिष्टांश *m*, ऊर *f*, उरी *f*, उरलेला भाग *m*. [METHOD OF R. शेषप्रकार *m*.] २ (*law*) शेषमिळकत *f*.

Resid'uum *n*. शेष *m*, अवशेष *m*, बाकी *f*, ऊर *f*, etc. २ (*chem.*) शेष *m*. ३ (in calculations) *amount not accounted for* हिशेबांत न आलेली रक्कम *f*, अनामत रक्कम *f*. ४ *lowest stratum or dregs of population* कनिष्ठ दर्जाचे लोक *m. pl.*

Resign (re-zīn') [L. *resigno* -*resignatus*, to unseal, to annul, to give back -*re*, back and *signo*, I mark -*signum*, a mark.] *v. t. to give up* सोडणें, सोडून देणें, त्याग *m*. करणें, पाणी सोडणें. (b) (नोकरीचा, जागेचा, मालकीचा, हक्काचा) राजीनामा *m*. देणें. [TO R. A TITLE OR CLAIM हक्क *m* -वारसा *m*. सोडून देणें, मालकीचा राजीनामा देणें.] २ *to hand over*

सोंपवणें, हवालीं करणें. ३ *to reconcile oneself to one's fate* नशिबावर हवाला ठेवणें, हवाला ठेऊन राहणें, ईश्वरावर हवाला ठेवणें -ठेऊन राहणें. R. *v. i. to give up office, to retire* (नोकरीचा) राजीनामा देणें, राजीनामा देऊन (नोकरी) सोडणें, घरीं वसणें (*colloq.*).

Resigna'tion *n.* सोडणें *n*, त्याग *m*, परित्याग *m.* २ सोंपवणें *n*, हवालीं करणें *n.* ३ ईश्वरावर हवाला ठेवणें *n* -ठेऊन राहणें *n*, ईश्वरार्पणबुद्धि *f*, ईश्वरनिष्ठा *f.* ४ नोकरीचा राजीनामा देणें *n*, राजीनामा *m.*

Resigned *pa. t.* R. *pa. p.* सोडलेला, त्यक्त, परित्यक्त. २ सोंपवलेला, हवालीं केलेला. ३ ईश्वरावर -नशीबावर हवाला ठेवलेला. ४ राजीनामा देऊन सोडलेला, राजीनामा दिलेला.

Resil'ience,-ency *n. elasticity or springiness* स्प्रिंगसारखें उडणें *n*, सळदिशीं उडणें *n*, उशी खाणें *n.* २ रंगील वृत्ति *f*, आनंदी स्वभाव *m.*

Resilient (re-zil'i-ent) [L. *resiliens, resilio -re,* back and *salio*, I leap or spring.] *a. rebounding, elastic* स्प्रिंगसारखा किंवा कमानीसारखा उडणारा, सळदिशीं उडणारा, उशी खाणारा. २ (of persons) *buoyant in spirit* आनंदी, रंगेल, आनंदी स्वभावाचा.

Resin (rez'in) [Fr. *resine* –L. *resina*, resin.] *n.* राळ *f*, राळेच्या जातीचा पदार्थ *m*, लाक्षा *f.*

Res'inous *a.* राळेचा, राळेच्या गुणांचा.

Resist (re-zist') [L. *re*, against, *sistere*, Sk. स्था, to stand. Resist शब्दाचा धात्वर्थ 'च्या विरुद्ध उभें राहणें' असा आहे.] *v. t. to strive against, to successfully oppose* प्रतिकार *m.* करणें, प्रतिबंध *m.* करणें, अडथळा *m.* करणें, वारणें, निवारणें, विरोध *m.* करणें, अडती *f.* घालणें. R. *v. i. to make opposition* प्रतिकार *m.* करणें, प्रतिबंध *m.* करणें, अडणूक *f.* धरणें, अडणूक *f.* घेणें, दाद *f.* न देणें, आडवा येणें.

Resist'ance *n. opposition* प्रतिकार *m*, प्रतिबंध *m*, विरोध *m*, प्रतिरोध *m*, अडथळा *m*, अडती *f*, अडणूक *f.* [ACTIVE RESISTANCE सक्रिय प्रतिकार *m.* ARMED R. सशस्त्र प्रतिकार *m.* PASSIVE R. अक्रिय -क्रियाशून्य-प्रतिकार *m*, निःशस्त्र प्रतिकार *m.*] २ (Electri. Magnet.) *nonconductivity* प्रतिबंध *m.* [ELECTRIC R. विद्युत्प्रतिबंध *m.* EXTERNAL R. बाह्यप्रतिबंध *m.* INTERNAL R. अंतस्थ प्रतिबंध *m.*] ३ (Electr.) *part of apparatus used to offer definite resistance to current* प्रतिबंधक *m.* [RESISTANCE-BOX प्रतिबंधक पेटी *f.* R.-COILS प्रतिबंधक वेटाळीं *n. pl.*] ४ (*math.*) प्रतिबंध.

Resis'tant *a.* प्रतिकार करणारा, विरोध करणारा.

Resis'ter *n.* प्रतिकार करणारा *m*, विरोध *m* -प्रतिरोध *m* -प्रतिबंध *m.* करणारा, प्रतिबंधक.

Resistibil'ity *n. power of offering resistance* प्रतिकारक्षमता *f*, प्रतिबंधक्षमता *f*, विरोध करण्याची शक्ति *f.*

Resistible *a.* प्रतिकार -विरोध करण्याजोगा, प्रतिकार्य, प्रतिकारक्षम, अडथळा करण्याजोगा.

Resisting *a.* प्रतिकार *m.* करणारा, प्रतिबंध करणारा, &c. २ (*math.*) प्रतिबंधक.

Resist'less *a.* अनिवार्य, अप्रतिकार्य, प्रतिकार करतां न येण्यासारखा.

Res Judicata (*law*) निर्णीत गोष्टी, प्राङ्‌निर्णय *m.*

Res'oluble *a.* पृथक् करण्याजोगा. २ See Resolvable.

Res'olute *a.* *firm of purpose* निश्चयाचा, दृढनिश्चयाचा, निश्चयी, दृढनिश्चयी, चिकट, चिवट, निग्रही, नेटाचा, नेटदार. (b) *not vacillating* न डळमळणारा, ठाम निश्चय झालेला, खंबीर, धीट, धिराचा, धारिष्टवान्, दमदार, हिय्याचा.

Res'olutely *adv.* निश्चयानें, दृढनिश्चयानें, निग्रहपूर्वक, चिकाटीनें, नेट धरून.

Res'oluteness *n.* दृढनिश्चय *m*, मनाचा खंबीरपणा *m*, चिकाटी *f*, दम *m*, धैर्य *n*, धीर *m*, नेट *m*.

Resolu'tion *n.* *separation into components, decomposition* मूलतत्त्वें *n. pl.* निराळीं करणें *m*, पृथक्करण *n.* करणें *n*, पृथक्करण *n.* २ (*math.*) (अवयवांचें) पृथक्करण *n.* [R. OF FORCES प्रेरणापृथक्करण *n.*] ३ (*med.*) *disappearance of inflammation without suppuration* फोड *m* -पुटकुळी *f.* जिरणें *n*, (फोड, पुटकुळी, वगैरे) मरणें *n* -मावळणें *n*, सूज *f.* वगैरे उतरत जाणें *n.* ४ *solving of a doubt* शंकासमाधान करणें *n*, उलगडणें *n*, उलगडा *m.* ५ *formal expression of opinion by a legislative body* ठराव *m.* ६ *resolve, or thing resolved* निश्चय *m*, ठराव *m*, निर्धार *m*, संकल्प *m*, करार *m*, कृतसंकल्प *m*, कृतनिश्चय *m*, दृढ संकल्प *m.* ७ *boldness and firmness of purpose* निग्रह *m*, हिय्या *m*, हिंमत *f*, धारिष्ट *n*, धैर्य *n*, धीर *m*, दम *m*, नेट *m*.

Resolv'able *a.* द्रावणीय, द्राव्य. २ मूलतत्त्वें निराळीं करण्याजोगा, पृथक्करणीय. ३ उलगडा करण्याजोगा as, "R. ideas or difficulties."

Resolve (re-zolv') [L. *resolvo, resolutum* -re, intensive, and *solvere*, to loose.] *v. t.* (मूलावयव *m. pl.*, मूलतत्त्वें *n. pl.*, मूलप्रेरणा *f. pl.*) पृथक् करणें, निरनिराळे करणें. २ (*math.*) अवयव *m. pl.* पाडणें, पृथक् करणें. ३ *to explain, to clear doubts* (निरनिराळे भाग पाडून) समजावून देणें, विशद करणें, उलगडा *m.* करणें *g. of o.*, उलगडणें, (संशय *m.*) फेडणें, (कोडें) सोडवणें, (-चें) निरसन *n.* करणें; as, "All doubts were *resolved.*" ४ (-चें) रूप देणें; as, "Christianity might be *resolved* into a system of morality." ५ *to decide upon* ठरवणें, निश्चय *m.* करणें. (b) ठराव *m.* करणें. ६ (*med.*) *to disperse or scatter* (as an inflammation or a tumour) जिरवणें, जिरणीस पाडणें, (सूज वगैरे) फांकवणें, मावळविणें. R. *v. i.* *to dissolve* द्रवणें, विरणें, विरघळणें, रस *m.* होणें, द्रव *m.* होणें. २ *to dissipate* (a tumour) जिरणें, जिरणीस पडणें, मुरणें, मरणें, फांकणें, मावळणें. ३ निश्चय *m* -संकल्प *m.* करणें-धरणें.

Resolve' *n.* निश्चय *m*, निर्धार *m*, करार *m*, कृतसंकल्प *m*, कृतनिश्चय *m.*

Resolv'ed *pa. t.* R. *pa. p.* ठराव केलेला, निश्चय केलेला. २ (used in minutes of meeting) (पुढील) ठराव पास करण्यांत आला होता.

Resolv'ent *a.* (*med.*) *effecting resolution of tumour* जिरवणारा, जिरणीस पाडणारा, फांकवणारा. २ पृथक्करण करणारा, पृथक्कारक. R. *n.* (गळूं किंवा सूज) फांकवणारें औषध *n.*

Res'onance *n.* प्रतिध्वनि होणें *n*, प्रतिध्वनि करणें *n.* २ प्रतिध्वनि *m*, प्रतिनाद *m*, अनुनाद *m.* [R.-BOX (*phys.*) अनुनादी पेटी *f.*]

Res'onant (rez'o-nant) [L. *resono -re*, back and *sonare*, Sk. स्वन्, to sound.] *a.* (of bodies) प्रतिध्वनिजनक, प्रतिध्वनि होण्यासारखा. २ (of places) *resounding with* गजबजलेला, दुमदुमणारा.

Res'onantly *adv.* प्रतिध्वनिपूर्वक, प्रतिध्वनि करून.

Res'onator *n.* (in wireless telegraphy) *an apparatus for detecting electric waves* प्रतिध्वननयंत्र *n.*

Resort (re-zort') [Fr. *ressortir*, lit. 'to obtain again', from *re*, and L. *sortiri*, to obtain by lot, *-sors, sortis*, a lot. Resort शब्दाच्या धात्वर्थांची परंपरा (a) गेलेली वस्तु लाटरीनें पुन्हां मिळवणें; (b) वरिष्ठ कोर्टाकडे अपील करून पुन्हां मिळवणें; (c) अपील करणें, अशी आहे. अपील करणें या शेवटच्या अर्थापासून 'आश्रय करणें' हा सध्यांचा प्रचलित अर्थ निघाला आहे.] *v. i. to turn for aid to* (चा) आश्रय *m.* करणें, आश्रय *m.* धरणें, अवलंबन *n.* करणें. (b) (-चा) उपयोग *m.* करणें, (-चा) उपाय *m.* करणें; as, "To R. to force." २ *to go often to* जाणें, येणें, जा ये करणें, खेपा *f. pl.* घालणें, ये जा करणें, पैरव *f*-पैरवी *f.* घालणें. ३ *to go in numbers* झुंडींच्या झुंडी जाणें, मिळून जाणें, यात्रा *f.* जाणें. R. *n. a thing to which recourse is had* आश्रय *m*, आधार *m*, अवलंब *m*, उपाय *m.* [LAST R. शेवटचा उपाय *m*, निर्वाणींचा उपाय *m*, निदानचा उपाय *m.* (b) *the final tribunal* शेवटचें कोर्ट *n.*] (b) आश्रयस्थान *n.* २ *frequenting* जाणें *n*, येणें *n*, जाणेंयेणें *n.* ३ *a place frequented for specified purpose* बैठक *f*, (बसण्याचा) अड्डा *m*, चवाठा. (b) ठिकाण *n*, स्थान *n.* [HEALTH R. हवाशीर ठिकाण *n*, आरोग्यस्थान.]

Resound (re-zownd') [L. *re*, back and Sound.] *v. i.* (of place) *to ring or echo with* घुमणें, घुमघुमणें, दुमदुमणें, दणदणणें, धुनकणें or धुनुकणें, गाजणें. R. *v. t. to produce echoes* प्रतिध्वनि करणें, प्रतिध्वनि होणें -उठणें with *loc.* of *s.*

Resource (re-sōrs') [Fr. *ressource*, a new source, -L. *resurgere*, to rise again. Resource याचा धात्वर्थ 'नवी युक्ति *f*, नवी क्लृप्ति *f*, नवें साधन *n.*' असा आहे.] *n.* (*usu.* in *pl.*) *expedient, device* युक्ति *f*, इलाज *m*, उपाय *m*, शकल *f*, क्लृप्ति *f*, तोड *f*, गति *f*, गत *f*, तरणोपाय *m*, तजवीज *f*, साधन *n*; as "Flight was his only R." [LAST R. शेवटचा -निदानचा -निर्वाणींचा उपाय *m.* THAT HAS NO R. अगतिक. THAT HAS

NO OTHER R. अनन्यगतिक.] २ *country's collective means for support and defence* देशाचीं (संरक्षणाचीं) साधनें *n. pl., pop.* आरमार व लष्कर. ३ *practical ingenuity, quick wit* योजकता *f*, कल्पकता *f*, युक्ति *f*, हिकमत *f*; as, "He is full of R." ४ (*pl.*) *means of raising money* द्रव्य उभारण्याचीं साधनें *n. pl.*, पैशाचीं साधनें *n. pl.*, द्रव्याचीं साधनें *n. pl.*

Resourc'eful *a.* युक्तिबाज, (पुष्कळ) युक्त्या असलेला, हिकमती. २ (नाना) साधनें असलेला.

Resourc'eless *a.* युक्तिहीन, साधनें नसलेला.

Respect (re-spekt') [Lit. 'to look back upon'. L. *respicio, respectum -re*, back and *specere*, to look.] *v. t.* (R.) *to relate to* लागणें, लागू होणें -पडणें, संबंध *m* -धोरण *n.* असणें *in. con. with g. of o.* २ *to regard with deference* मान ठेवणें, मान देणें, सन्मान देणें, आदर *m* -मान *m* -सन्मान *m.* करणें -राखणें *g. of o.*, बूज *f* -भीड *f* -थोरपणा *m* -योग्यता *f* -राखणें -ठेवणें *g. of o.* Respect *n. reference, relation* संबंध *m*, धोरण *n*, संधान *n.* [WITH R. TO विषयीं, संबंधीं.] २ *heed, attention* लक्ष *n*, नजर, दृष्टि *f*; "Did it quite without R. to the results." ३ *deferential esteem* मान *m*, आदर *m*, भीड *f*, बहुमान *m*, सन्मान *m*, अदब *f*, सत्कार *m*, मान्यताबुद्धि *f*, पूज्यत्वबुद्धि *f*, freely भीडभाड or भाडभीड *f*, भीडमुरवत *f*. [R. OF PERSONS पक्षपात *m*, भेददृष्टि *f*, भेदबुद्धि *f.* RESPECTS रामराम *m*, नमस्कार *m*, सलाम *m*, मुजरा *m.* INTERCHANGE OF R.S नमस्कारचमत्कार *m. pl.*, रामराम होणें, सलामी *f.* TO PAY ONE'S R.S दर्शन *n.* घेणें, नमस्कार *m.* करणें, रामराम *m.* करणें, मुजरा *m.* करणें, सलाम *m.* करणें. TO TREAT WITH R. मानानें -आदरानें वागवणें, मर्यादा *f.* राखणें *g. of o.*] ४ *aspect, bearing point* बाबत *f*, विषय *m*, गोष्ट *f*, प्रकरण *n.* [IN THIS R. ह्या प्रकरणीं -बाबतींत.] Respectabil'ity *n. decent appearance and seemingly good character* अब्रू *f*, प्रतिष्ठा *f*, योग्यता *f*, मान्यता *f*, मानमान्यता *f*, आब *f*, इज्जत *f*, मोठेपणा *f*, थोरपणा *m.* Respec't-able *a. deserving respect* अब्रूदार, प्रतिष्ठित, संभावित, इज्जतीचा, मान्य, शिष्ट, भला, आदरणीय, पूजनार्ह. २ *not inconsiderable in amount* बराच, मोठा, बराचसा, जमेस धरायाजोगा; as, "A. R. audience." Respec'ted *pa. t.* R. *pa. p.* प्रतिष्ठित, मान्य, मानलेला, आदर केलेला, मानित, सन्मानित, मानमरातब मिळालेला, मानसन्मान मिळालेला. Res-p'ecter *n.* भीड ठेवणारा, आदर करणारा *m*, मान राखणारा -ठेवणारा, पक्षपाती. Respect'ful *a. showing deference* आदरयुक्त, आदराचा, सन्मानाचा, मर्यादशील, विनयाचा, विनयशील, मर्यादशीर, अदबशीर, मर्यादेचा, आदराचा. Respect'fully *adv.* आदरानें, आदरपूर्वक, सन्मानानें, सन्मानपूर्वक, आदरपुरःसर, सादर, अदबीनें. Respect'fulness *n.* अदब *f*, विनय *m*, मर्यादा *f*, मर्यादशीलता *f*, मर्यादशीरपणा *m.*

Respec'ting *pr. p.* R. *prep.* विषयीं, संबंधीं. Respe'ctive *a. comparative* सापेक्ष, कमीजास्ती, व्यक्तिविषयक; as, "The election depends on the R. popularity of each candidate." २ *individual, proper to each* आपापला, आपला, ज्याचात्याचा, खासगत, खास, खासगतीचा, खुद्द, क्रमागत, अनुक्रमाचा. Respe'ctively *adv.* क्रमानें, क्रमशः, अनुक्रमानें, अनुक्रमें.

Respir'able *a.* श्वासोच्छ्वास करण्यासारखा.

Respira'tion *n.* श्वासोच्छ्वास करणें *n*, श्वासोच्छ्वास *m*, श्वसन *n.* २ *single inspiration and expiration* श्वासोच्छ्वास *m*, श्वास *m.* ३ (*bot.*) श्वासोच्छ्वास *m.*

Re'spirator *n. an apparatus of gauze worn over mouth, nose, &c. to warm or filter inhaled air* (श्वासोच्छ्वासाकरितां) जाळीची टोपी *f.*

Respir'atory *a.* श्वासोच्छ्वासाचा, श्वासोच्छ्वासाच्या उपयोगी, श्वासोच्छ्वासोपयोगी, श्वासोच्छ्वाससंबंधीं, श्वासोच्छ्वासविषयक. [R. CHANGES श्वासोच्छ्वासविषयक विक्रिया *f. pl.*, श्वासविक्रिया *f. pl.* R. FUNCTION श्वासोच्छ्वासकर्म *n*, श्वसनकर्म *n.* R. ORGANS श्वासोच्छ्वासेंद्रियें *n. pl.*, श्वासेंद्रियें *n.* R. PASSAGE श्वासमार्ग *m.*]

Respire (re-spīr') [L. *re*, again, and *spirare*, to breathe.] *v. i. to breathe* श्वासोच्छ्वास करणें. २ *to get rest or respite* दम *m.* खाणें, विसांवा *m* -विश्रांति *f.* घेणें. R. *v. t.* (R.) *to breathe out* श्वास (बाहेर) सोडणें. २ *to breathe in and out* श्वासोच्छ्वास *m.* करणें.

Respite (res'pit) [O. Fr. *respit* -L. *respectus*, Doublet of Respect.] *v. t. to give temporary relief* विसांवा *m.* देणें. २ *to postpone execution (of sentence)* शिक्षेची -फांशीची तहकुबी *f* -महकुबी *f.* करणें. ३ (*Mil.*) *to withhold* (पगार) अडकवून ठेवणें. ४ (कर्जाची) तहकुबी देणें. R. *n. interval of rest or relief* विसांवा *m*, विश्रांति *f.* २ *a reprieve* (शिक्षेची -फांशीची -दंडाची) तहकुबी *f* -महकुबी *f.* ३ (कर्जाची) तहकुबी *f.*

Resplendent (re-splen'dent) [L. *re*, intensive and *splendere*, to shine.] *a. shining very brightly* चकाकणारा, तेजस्वी, चकचकीत, तेजाचा, तेजःपुंज, दैदीप्यमान, झकझकीत, चमकणारा. Resplen'dence, -ency *n.* तेज *n*, तेजस्विता *f*, चकचकीतपणा *m*, चकाकी *f*, झकाकी *f*, चमक *f*, दैदीप्यता *f.* Resplen'dently *adv.* तेजस्वितेनें, चकचकीतपणानें.

Respond (re-spond') [L. *re*, back and *spondere*, to promise.] *v. i. to make answer* (वादीला) उत्तर देणें -करणें, प्रत्युत्तर देणें, जबाब देणें. (b) अनुकूल उत्तर देणें, अपेक्षित उत्तर देणें, इच्छित उत्तर देणें. २ (in part of the Litany and Communion Service of the Anglican Church) (ख्रिस्ती लोकांनीं 'ख्रीस्टला' उद्देशून ठराविक) उत्तरवाक्यें *n. pl.* म्हणणें. २ *to perform corresponding action* संवादिनी क्रिया

करणें. ३ *to correspond to* संवादी असणें, जुळता -जुळणारा असणें.

Responde'nt *a. making answer* उत्तर देणारा, प्रत्युत्तर करणारा. २ *responsive to* संवादी. ३ (*law*) (अपीलांतील) प्रतिवादी, सामनेवाला. (b) प्रतिपक्षी, उत्तरपक्षी, समाधानपक्षी (old term), जाब देणारा. R. *n.* (अपीलांतील) सामनेवाला.

Res'ponse *n. answer* उत्तर *n*, प्रत्युत्तर *n*, जबाब *m*. २ *feeling or movement dictated by stimulus* संवादी क्रिया *f*, अपेक्षित उत्तर *n*, इच्छित उत्तर *n*, जबाब *m*, उत्तर *n*; as, "Called forth no R. in his breast." ३ (*law*) जबाब. ४ *oracular answer* उत्तर *n*, जाबसाल, कौल. ५ (*eccle.*) *any part of liturgy sung in answer to priest* उत्तरवाक्य *n*, उत्तर *n*.

Responsibil'ity *n.* जबाबदारी *f*, (loosely) जिम्मेदारी *f*, जामिनी *f*, जामिनकी *f*, जिम्मा *f*, जोखीम *f*, भर (S.), भार *m*; as, "Is not afraid of R." २ *charge for which one is responsible* जबाबदारीची गोष्ट *f*, जोखीम *n*, जबाबदारी *f*; as, "A family is a great R."

Respon'sible *a. answerable* जबाबदार, जिम्मेदार; as, "A R. ruler; A R. government." २ *reliable* भरंवशाचा, भरंवसा टाकण्याजोगा, विश्वसनीय. ३ *involving responsibility* जबाबदारीचा, जबाबदारी असलेला, जोखमाचा, जोखीम असलेला; as, "A R. office." Respon'sibly *adv.* जबाबदारीनें, जबाबदारी घेऊन.

Respon'sive *a. answering* उत्तर देणारा, प्रत्युत्तर देणारा. २ *by way of answer* उत्तरादाखलचा, उत्तर म्हणून दिलेला. ३ (of liturgy) *using responses* उत्तरवाक्यें असणारा, उत्तरवाक्यात्मक. ४ *responding readily to some influence* संवादी, प्रत्युत्तरदायी.

Respon'siveness *n.* संवादिता *f*, संवादी धर्म *m*.

Rest (rest) [A. S. *rest.*] *v. i. to be still* स्थिर होणें, स्थिरावणें, थांबणें, संथ -स्वस्थ होणें, निश्चेष्ट होणें. २ *to lie in sleep* झोंप *f.* घेणें, आराम *m.* करणें, विश्रांति *f* -विसांवा *m.* घेणें, आडवा होणें, शयन *n* -शय्या *f.* करणें. (b) *to lie in death* शेवटची झोंप लागणें, (मेल्यावर) झोंप घेत पडणें; as, "He R.s in churchyard." ३ *to cease or abstain from labour* विसांवा *m.* घेणें, विश्रांति *f.* घेणें, बसणें, थांबणें. [To R. UPON ONE'S OARS, SEE UNDER OAR.] ४ *to be tranquil* स्वस्थ असणें, चैन पडणें *in. con.*, सुखास पडणें *in. con.*, सुखी -शांत असणें, सुख *n.* पावणें -भोगणें, समाधान *n.* पावणें, सुख *n* -समाधान *n.* असणें -वाटणें *in. con.*; as, "Is too ferverish to R." ५ *to be supported or based (on)* आश्रय *m.* करणें, आधार *m* -आश्रय *m* -टेकावा *m* -नेटावा *m.* असणें *in. con. with g. of o.*, टेंकणें, (-वर) बसणें. (b) (of eyes) (-कडे) लागणें, (नजर) पडणें; as, "His gaze rested upon a strange object." ६ *to repose trust in*

विश्वास *m.* ठेवणें -टाकणें, टेंकणें. ७ *to be left in the hands or charge of* (-कडे) असणें, (-च्या) हातीं -स्वाधीन असणें. ८ *to remain in a specified state* विशिष्ट स्थितींत असणें; as, "The affair *rests* a mystery. ९ विसांवा घेणें, विश्रांति घेणें, (जमीन) पडीत राहणें, पडीत असणें. R. *v. t. to lay at rest* निजवणें, विश्रांति *f* -विसांवा *m* -आराम *m.* देणें, स्वस्थ करणें, स्वस्थ होईसा करणें. २ *to place for support* (in) बसवणें, ठेवणें, टेंकणें, सोंपविणें; as, "To R. one's case on equity." ३ शांति देणें, शांतता देणें; as, "God R. his soul." R. *n. repose or sleep* झोंप *f*, आराम *m*, निद्रा *f*, निद्रावस्था *f*. [TIME OF R. निजावयाची वेळ *f*. TO LIE DOWN TO REST विश्रांतीकरितां पडणें.] २ *stillness* स्थिरता *f*, निश्चलता *f*, संथपणा *m.* (b) (*phys.*) स्थिरता *f*, स्थिति *f*. ३ *tranquillity* स्वास्थ्य *n*, स्वस्थपणा *m*, स्वस्थता *f*, समाधान *n*, शांतता *f*, शांति *f*, चैन *n*, सुख *n.* [TO FEEL AT R. चैन पडणें, सुखास पडणें *in. con.* AT R. स्वस्थ, स्थिर. TO SET AT R. (प्रश्नाचा) निकाल लावणें, निकाल करणें. (b) (-चें मन) स्वस्थ करणें, स्वस्थता आणणें. TO LAY TO R. पुरणें.] ४ *abstinence or freedom from labour* विसांवा *m*, विश्रांति *f*, विश्राम *m*, सुटी *f*. [DAY OF R., *Sunday* विश्रांतीचा दिवस *m*, रविवार. R. CURE (अंथरुणावर पडून राहणें हा) विश्रांतीचा उपचार *m.* R. HOUSE प्रवाश्यांकरितां डाकबंगला *m.*] ५ *a prop or support* (*for gun, etc.*) बैठक *f*, नेटावा *m*, लाग *m*, आधार *m.* ६ *appointed interval of silence* यति *f*.

Rest (rest) [Fr. *reste* –L. *restare*, to remain.] *v. i. to remain* असणें, राहणें. R. *n. the remainder* बाकी *f*, शेष *m*, अवशेष *m*, ऊर *f*. २ *the others* वरकड or वरकट, दुसरे, राहिलेले, बाकीचे, अवांतर, शेष, इतर. ३ (*banking*) *reserve fund* गंगाजळी ठेव *f*.

Restaurant (res'-tō-ran *or* res'-tō-rant) [Fr. *restaurer*, to restore, to refresh.] *n. a place where refreshments may be had* फराळाचें दुकान *n*, उपाहारगृह *n.* [R. CAR आगगाडींतील फराळाचा डबा *m.*]

Rest'ful *a. favourable to repose* शांत, शांतीचा, शांततेचा, स्वस्थतेचा, शांति देणारा; as, "For R. death I cry."

Restitution (res-ti-tū'shun) [L. *re*, again and *statuare*, to make stand.] *n. a giving back, restoring* परत देणें *n*, प्रतिदान *n.* (b) मोबदला *m.* [R. OF CONJUGAL RIGHTS लग्नामुळें प्राप्त होणारे हक्क (गेलेले) पुनः मिळविणें, नष्ट वैवाहिक हक्क पुनः परत मिळविणें.] २ (*theol.*) पूर्वस्थितीवर येणें *n*; as, "The R. of all things." ३ *resumption of original shape or position by elasticity* (स्थितिस्थापकतेमुळें) पूर्वस्थितीवर येणें *n.* (b) पूर्वस्थिति *f*.

Restive (rest'iv) [O. F. *restif*, Fr. *retif*-*reste*, not moving forward.] *a. unruly* (as a horse) अडेल, अडील, अडणारा, अडखोर, अडिवाळ, खलेल. [TO BE R. अडणें, खुटणें.] २ हट्टी, द्वाड, अडेल (मनुष्य).

Rest'iveness *n.* अडेलपणा *m*, खलेली *f*.

Rest'less *a. sleepless* जाग्रणाचा, झोंपेशिवायचा, बिनझोंपेचा, निद्राहीन. २ *uneasy, agitated* चैन नसलेला, अस्वस्थ, अस्वस्थचित्त, बेआराम. (b) (as a sick person) तळमळणारा, चैन न पडणारा. [To BE R. तळमळणें, तगमगणें, चळवळणें, तडफडणें.] (c) अस्वस्थपणाचा, तळमळीचा; as, "The patient had a R. night." ३ *fidgeting* चळवळ्या, वळवळ्या, चुळबुळ्या, चंचल, चंचळ, तिरतिरा or तिरतिऱ्या, अडनड्या, घालमेल्या; as, "A R. child." (b) उलाढाल्या, लटपट्या; as, "R. schemers."

Rest'lessness *n.* जाग्रण *n*, निद्राराहित्य *n*, निद्राहीनता *f*. २ अस्वस्थता *f*, बेचैनी *f*, असमाधान *n*, अस्वस्थपणा *m*, अस्वास्थ्य *n*, बेआरामी *f*. (b) (of a sick person) काहिली *f*, तळमळ *f*, तगमग *f*. ३ उलाढाल *f*, घालमेल *f*. ४ चंचलपणा *m*, चपळपणा *m*, चळवळ *f*, वळवळ *f*, उठपळ *f*, अडमड *f*, *intens.* चळवळाट *m*, चुळबुळाट *m*.

Restor'able *a.* परत द्यावयाजोगा. २ सुधारायाजोगा. ३ पूर्वपदावर आणण्यासारखा. ४ बरा करण्यासारखा.

Restora'tion *n. act of restoring* परत देणें *n*, माघारा देणें *n*, प्रत्यर्पण *n*. २ सुधारणें *n*, उजरणें *n*, सुधारणूक *f*, उद्धार *m*, जीर्णोद्धार *m*. ३ पूर्वपदावर आणणें *n*, पुनःस्थापना *f*. ४ (English History) *establishment of monarchy in 1660* राज्यसत्तेची पुनःस्थापना *f*. ५ प्रकृति पूर्वींसारखी करणें *n*, पूर्वींची शक्ति *f*. आणणें. ६ (law) (मालमत्ता) परत देणें *n*.

Restor'ative *a. tending to restore health or strength* आरोग्यवर्धक, बलवर्धक. R. *n.* बलवर्धक औषध *n*, (b) पौष्टिक अन्न *n*.

Restore (re-stōr') [Fr. *restorer* –L. *re*, again, and *staurare*, to set up. Latin *staurare* is perhaps allied to Sk. स्थावर.] *v. t. to give back* परत देणें, माघारा देणें, परत करणें. २ *to bring back to its original state* पूर्वींसारखा करणें, सुधारणें, निटावणें, डागडुजी करणें, उजरणें, सावरणें, सुधारणूक *f*. करणें *g. of o.*, उद्धार *m* -जीर्णोद्धार *m*. करणें, यथापूर्व करणें, पूर्वस्थितीवर -पूर्वरूपास -पूर्वरंगावर आणणें; as, "To R. church, picture, text, &c." ३ *to bring back to dignity or right* पूर्वपदावर आणणें. ४ *to renew, to re-establish* पुनः स्थापणें, पुनः स्थापना करणें; as, "To R. harmony among those who are at variance." ५ *to cure* बरा करणें, रोगमुक्त करणें, (प्रकृति) सुधारणें.

Restrain (re-strān') [L. *re*, back, and *stringere*, to draw or bind tightly, or press together.] *v.t. to hold back, to check* दाबांत ठेवणें, आंवरणें, दाबणें, थांबविणें, आटोपणें, आवरता -आटपता धरणें -ठेवणें, लगामीं धरणें -ठेवणें, आळा *m* -आळाबांधा *m*. घालणें, निरोध *m* -निग्रह *m*. करणें. २ *to confine, to imprison* अटकेंत घालणें, बंदांत ठेवणें, बांधणें.

Restrain'able *a.* दाबांत ठेवण्यासारखा, आवरतां येण्यासारखा, आवरायाजोगा.

Restrain'ed *pa. t.* R. *pa. p.* दाबांत ठेवलेला, दाबलेला, आवरलेला, निगृहीत, नियंत्रित.

Restrain'er *n.* दाबांत ठेवणारा, आवरणारा, आटपता धरणारा, निग्रहकर्ता. २ अटकेंत घालणारा, बंदींत घालणारा.

Restrain'ing *pr. p.* and *v. n.* दाबांत ठेवणें *n*, &c.

Restraint' *n. restraining* दाबणें *n*, आवरणें *n*, निरोधन *n*, निग्रह *m*. (b) *being restrained* दाब *m*, दडपण *n*, आटोप *m*, आरेखा *f*, आळा *m*, आळाबांधा *m*, आळेबंद *m*, मर्यादा *f*, लगाम *m*. २ *confinement* (as of a lunatic) अटक *f*, कैद *f*, बंद *m*. [TO LIE UNDER R. अटकेंत पडणें, अटकेंत असणें.] ३ *reserve of manner* भीड *f*, संकोच *m*, दाब *m*, दबाव *m*, पडदा *m*, आडपडदा *m*. [TO FEEL UNDER R. भीड *f*. पडणें, भीड *f*. वाटणें *in. con.*, संकोच *m*. वाटणें.] ४ (in law) आसेध *m*. [R. OR LIMIT OF TIME कालासेध, R. OR LIMITATION OF PLACE स्थानासेध, R. FROM DEPARTURE प्रवासासेध, R. FROM EMPLOYMENT कर्मासेध.] ५ (लिहिण्यांत किंवा बोलण्यांत) नियमितपणा *m*, मर्यादा *f*.

Restrict (re-strikt') [See under Restrain.] *v. t. to keep within bounds* मर्यादित करणें, संकुचित करणें, मर्यादा *f* -हद्द *f* -इयत्ता *f* -परिमिति *f*. करणें -ठेवणें -घालणें, आरेखा *m* -आळा *m* -आळाबांधा *m*. करणें -घालणें, आरेखणें, नियमित करणें.

Restrict'ed *pa. t.* R. *pa. p.* मर्यादित, आळा घातलेला, नियमित. २ (in grammar, a word) योगरूढ.

Restric'tion *n.* (*act*) मर्यादित करणें *n*, मर्यादा घालणें *n*, आळा घालणें *n*. २ *that which restricts* मर्यादा *f*, आळा *m*, आळाबांधा *m*, इयत्ता *f*, परिमितता *f*, परिमिति *f*. (b) (*Pol. Eco.*) निरोध *m*, बंधन *n*, अट *f*.

Restrict'ive *a.* मर्यादित करणारा, आळाबांधा घालणारा, निरोधक, नियामक. [R. DUTY निरोधक जकात].

Result (rē-zult') [Fr. *resulter*, to rebound or leap back; also, to rise out of, to come out of; -L. *resultare*, to rebound or to leap back.] *v.i. to arise* (पासून) निघणें, (पासून) होणें -येणें -उत्पन्न होणें -उद्भव होणें -उद्भवणें, निपजणें, घडणें. २ *to follow as logical consequence* सिद्ध होणें, निघणें. ३ *to issue or end in* परिणाम *m* -शेवट *m*. होणें; as, "*Resulted* in a large profit." R. *n. consequence* परिणाम *m*, फल *n*, फळ *n*, निष्पन्न *n*, (of an examination) निकाल *m*. २ *formula given by calculation* सिद्धांत *m*, घटितार्थ *m*. ३ (*math.*) इच्छाफल *n*.

Result'ant *n.* (*mech.*) परिणामी प्रेरणा *f*, फलितप्रेरणा *f*. [R. FORCE फलितप्रेरणा *f*.]

Result'ed *pa. t.* and *pa. p.* of Result.

Result'ing *pr. p.* R. *a. consequent* (पासून) होणारा, (पासून) निघणारा.

Resum'able *a.* परत घ्यायाचा, परत घ्यायाजोगा जोगता. २ पुनः सुरू करण्याजोगा.

Resume (rā-zū-mā') [Fr. L. *resumere*, to resume.] *n. a summary* गोषवारा *m*, संक्षेप *m*, थोडक्यांत सांगितलेला मजकूर *m*.

Resume (re-zūm') [L. *re*, back and *sumere*, *sumptum*, to take.] *v. t. to get or take again or back* पुन्हां -परत -माघारा मिळवणें or घेणें; as, "To R. one's sway, seat, &c." २ *to begin again* फिरून -पुनः सुरू करणें, चालवणें; as, "House *resumed* work or its labours." [To R. ONE'S DUTY कामावर हजर होणें, कामावर रुजू होणें, कामावर येणें. To R. PIPE पुन्हां चिलीम भरणें.] ३ *to recapitulate or summarize* गोषवारा *m*. सांगणें, थोडक्यांत सांगणें.

Resum'ed *pa. t.* R. *pa. p.* परत घेतलेला. २ फिरून सुरू केलेला.

Resum'er *n*. परत घेणारा. २ फिरून सुरू करणारा.

Resum'ing *pr. p.* परत घेणारा, &c.

Resump'tion *n*. पुनः परत मिळवणें *n*, परत घेणें *n*, माघारां घेणें *n*, पुनरंगीकार *m*, पुनर्ग्रहण *n*, पुनः स्वीकार *m*. २ पुनः सुरू करणें *n*, पुनः सुरवात *f*.

Resupinate (re-sū'pin-āt) [L. *resupinatus* -*resupinare*, to bend back, -*re*, back, and *supinus*, bent backwards.] *a*. (*bot.*) *inverted, bottom up* व्यस्ततली (पर्ण); as, "R. leaf."

Resurgent (re-sur'jent) [L. *re*, again and *surgere*, *surrectum*, to rise.] *a*. *rising from the dead* मेलेला फिरून उठणारा, पुनरुत्थान झालेला.

Resurrec'tion *n*. *rising of Christ from the grave* ख्रिस्ताचें (मरून) फिरून उठणें *n*, ख्रिस्ताचें पुनरुत्थान *n*. (b) ख्रिस्ताच्या पुनरुत्थानाचा सण *m*. २ *rising again of men at the last day* न्यायदिनमृतोत्थान *n*, मेल्यावर पुनः उठण्याचा दिवस *m*, पुनः उठणें *n*.

Resuscitate (re-sus'i-tāt) [L. *re*, again, *sus*, up and *citare*, to rouse.] *v. i. to return to life* फिरून जीवंत होणें, संजीवन होणें, फिरून चेतना येणें. R. *v. t. to bring to life or vigour again* फिरून जीवंत करणें, फिरून सजीव करणें, जीव *m*. आणणें, उज्जीवन *n* -संजीवन *n*. करणें *g. of o.*

Resuscita'tion *n*. फिरून जीव आणणें *n*, संजीवन *n*, शुद्धीवर आणणें, सावध करणें *n*, हुशार करणें *n*.

Resus'citative *a*. *bringing to life again* फिरून जीव आणणारा, संजीवन करणारा.

Retail (re-tāl') [Fr. *retailler*, to cut again -L *re*, again and *tailler*, to cut.] *v. t. to sell (goods) by retail* किरकोळ विकणें, फुटकळ विकणें, किरकोळ विक्री *f* -फुटकळ विक्री *f*. करणें *g. of o.* २ *to relate details of* कच्ची हकीकत सांगणें, साद्यंत सांगणें -वर्णन करणें; as, "To R. slander." R. *v. i. to be sold at retail price* किरकोळ -फुटकळ विकणें (विकला जाणें). R. *n. sale of goods in small quantities* किरकोळ विक्री *f*, फुटकळ विक्री *f*, खंडविक्रय *m*. [By R. किरकोळ, फुटकळ.] R. *a*. किरकोळ, फुटकळ.

Retail-dealer *n.* Same as Retailer.

Retail'ed *pa. t.* R. *pa. p.* किरकोळ विकलेला, फुटकळ विकलेला.

Retail'er *n.* फुटकळ व्यापारी *m*, किरकोळ विकणारा.

Retail'ing *pr. p.*

Retain (re-tān') [Fr. *retain* –L. *re*, back and *tenere*, to hold.] *v. t. to continue holding* ठेवणें, धरणें, राखणें, न सोडणें, न टाकणें, धरून असणें -वसणें. २ *to secure the services of, to engage* (वकील बॅरिस्टर वगैरे) अडकवून टाकणें, गुंतवून ठेवणें. (b) पदरीं ठेवणें, जवळ ठेवणें, मुशारा *m* -चेतन *n.* देऊन ठेवणें.

Retain'ed *pa. t.* and *pa. p.* of Retain.

Retain'er *n.* ठेवणारा, राखणारा, राहवून घेणारा. २ *a dependant, a follower* पदरचा माणूस *m*, जवळचा माणूस *m*, आश्रित, अनुजीवी *m.* [Body of R.s परिवार *m*, लवाजमा *m.*] ३ *a retaining fee* (बॅरिस्टर, वकील वगैरेंस) गुंतवून ठेवण्याकरितां दिलेला बयाणा *m.*

Retain'ing *pr. p.*

Retaining fee *n.* Same as Retainer ३.

Retaliate (re-tal'i-āt) [L. *re*, in return, *talio*, *talionis*, like for like -*talis*, of such a kind.] *v. t. to pay like for like* (esp. evil) उलट करणें, परत करणें -देणें, उलट *f* -परत *f* -फेड *f.* करणें *g. of o.*, फेडणें, उसनें उगविणें -फेडणें *g. of o.*, उट्टें *n.* काढणें -घेणें -उगविणें *g. of o.* (b) जशास तसें करणें. २ (*Pol. Eco.*) *to impose duties on imports from foreign State in return for its import duties* (आपल्या देशांतून जाणाऱ्या मालावर बसविलेल्या जकातीबद्दल परदेशांतून येणाऱ्या मालावर) उलट जकात बसविणें.

Retalia'ted *pa. t.* R. *pa. p.* उलट केलेला, उट्टें काढलेला, उसनें फेडलेला, बदला घेतलेला, उलट जकात बसविलेला.

Retalia'tion *n.* (*act*) बदला घेणें *n*, उलट करणें *n*, उसनें फेडणें *n*, जशास तसें करणें; (*state*) बदला *m*, सूड *m*, फेड *f*, प्रत्यपकार *m.* [Policy of R. जशास तसें वागण्याचें धोरण *n*, जशासतसेंचें धोरण *n*, उलट जकातीचें धोरण *n.*]

Retalia'tionist *n.* जशास तसें या तत्त्वाचा पुरस्कर्ता. २ उलटजकातवादी.

Retard (re-tard') [Fr. *retard* -L. *re*, back and *tardus*, slow.] *v. t. to make slow, to hinder* कमी करणें, ढिला -हलका करणें -पाडणें, वेग *m.* उणा -मंद करणें *g. of o.*, मंदता *f.* आणणें, मंदगति करणें -करविणें *g. of o.* २ *to put off, to postpone* लांबणीवर टाकणें. ३ (physical phenomenon) *to happen behind normal time* (ठरलेल्या वेळेच्या) पाठीमागून घडविणें.

Retarda'tion *n.* मंद करणें, कमी करणें *n.* २ वेगक्षीयमाणता *f*, वेगऱ्हास *m.* (b) क्षीयमाणान्तर *n.*

Retard'ed *pa. t.* R. *pa. p.* वेग कमी केलेला. २ (phys.) क्षयीभूत.

Retard'er *n.* वेग कमी करणारा. Retard'ing *pr. p.*

Retch (rech) [A. S. *hræcan*, to hawk.] *v. i. to try to vomit* ओकारी *f* -ओकारा *m* -ओ *f* -काढणें, ओकारी -etc. येणें *in. con.*

Reten'tion *n. the act of retaining* ठेवणें *n*, राखणें *n*, धरणें *n*. २ पदरीं ठेवणें *n*, जवळ ठेवणें *n*, etc. ३ *med.* अवरोध *m*. ४ (mental) धारणा *f*, धारणाशक्ति *f*.

Retent'ive *a. able to retain* (esp. memory) धारणेचा, धारणाशक्तिविशिष्ट, धड, दृढ. [R. MEMORY मेधा *f*.]

Retent'iveness *n.* मेधाविता *f*, धारणाशक्ति *f*.

Ret'icence *n. reserve in speech* भिडस्त स्वभाव *m*, घुमेपणा *m*. २ *concealment by silence* स्तब्धपणानें मनांतील विचार लपविणें *n*, मुग्धता *f*, स्तब्धता *f*, न बोलणें *n*.

Reticent (ret'i-sent) [L. *re*, again and *tacere*, to be silent. Reticent शब्दाचा धात्वर्थ 'स्तब्ध राहून मनांतील विचार लपविणारा' असा आहे.] *a. reserved in speech* कमी बोलणारा, न बोलणारा, घुम्या, भिडस्त, स्तब्ध, मुग्ध.

Ret'icently *adv.* स्तब्ध राहून. २ घुमेपणानें.

Reticula'tion *n. network* जाळी *f*, जाळीचें काम *n*, जाळीदार काम *n*, जाळें *n*.

Retic'ular, Retic'ulated *a. made in the form of network* जाळीदार, जाळीचा, जालाकार.

Reticule (ret'i-kūl) [L. *reticulum*, dim of *rete*, a net.] *n. a lady's small hand-bag* (*orig. of network*) जाळीदार पिशवी *f*. (ही बहुतकरून युरोपीयन बायकांच्या हातांत असते.)

Reticulum (reti-k'ūlum) [L. *rete*, net, and cule.] *n. ruminant's second stomach* (रवंथ करणाऱ्या प्राण्याचें) द्वितीय कोष्ठ *n*, दुसरी पिशवी *f*. २ *a net-like structure* जाळी *f*, जाळीदार अंतस्त्वचा *f*, जालरूप त्वचा *f*.

Reticulum (reti-k'ūlum) [L. Reticulus. Rhomboidalis, E. Rhomboidal Net.] *n.* जालक *f*. ही राशि दक्षिणगोलार्धांत आहे.

Retiform (ret'i-form) [L. *rete*, a net and *forma*, form.] *a. net-like, reticulated* जालरूप, जालाकार, जालवत्, जालसदृश, जाळ्यासारखा.

Retina (ret'i-na) [L. *rete*, a net.] *n. layer at back of eye-ball sensitive to light* नेत्रचतुर्थपटल *n*, (डोळ्यांतील) दृक्षजामंडल *n*, नेत्रदर्पण *m*, नेत्रादर्श *m*.

Retinitis (reti-nī'tis) *n.* (*med.*) दृक्षजामंडलाचा दाह *m*, दृक्षजामंडलदाह.

Retinoscopy (reti-nos'kō-pi) *n.* दृक्षजामंडलदर्शन *n*, नेत्रदर्शकयंत्रानें दृक्षजामंडल पाहणें *n*.

Retinue (ret'i-nū) [See Retain.] *n. a body of attendants* परिवार *m*, लवाजमा *m*, सवारी *f*, स्वारी *f*, जिलीब *f*. [LIGHT R. सडी सवारी *f*.]

Retire (re-tīr') [Fr. *retirer* -*re*, back and *tirer*, to draw.] *v. i. to go away, to withdraw* जाणें, उठून जाणें, निघून जाणें. २ *to retreat* मागें सरणें, मागें घेणें,

हटणें, काढतें घेणें, सरकतें घेणें, मागें होणें, माघारा घेणें. (b) उमेदवारांतून नांव कमी करणें. ३ *to seek seclusion* एकांतवास *m.* करणें, विविक्तवृत्ति *f.* धरणें -सेवणें. [To R. FROM THE WORLD एकांतवास *m.* पत्करणें. To R. INTO ONESELF जगाशीं संबंध सोडून देणें.] ४ *to go to bed* निजणें, निजावयास जाणें, झोंपावयास जाणें. [RETIRING ROOM झोंपण्याची खोली *f.* २ हातपाय धुण्याची खोली *f.*] ५ *to give up office or employment* नोकरी (पुरी करून) सोडणें, घरीं बसणें, रोजगार *m* -सरकारी चाकरी *f.* सोडणें, स्वस्थ बसणें. R. *v. t.* (नोकरीचा) राजीनामा द्यावयास भाग पाडणें; as, "Was compulsorily *retired* as incompetent."

Retir'ed *pa. t.* R. *pa. p.* (R.) उठून गेलेला, निघून गेलेला. २ मागें सरलेला, हटलेला, माघार घेतलेला. ३ *secluded* एकांताचा, विविक्त, विविक्तवासाचा, आडवळणी, आडवळणाचा. [A R. SPOT विजनस्थान *n*, आडवळण *n*, विविक्त स्थळ *n.*] ४ निजलेला, निजावयास गेलेला. ५ (पुरी नोकरी करून) पेन्शन घेतलेला, पेन्शनर, सरकारी नोकरी सोडलेला. [R. PAY पेन्शन. RETIRED LIST पेन्शनर हपीसरांची यादी.]

Retir'ement *n.* (*act*) निघून जाणें *n.* २ मागें सरणें *n*, हटणें *n*, माघार घेणें *n.* ३ विविक्तवाससेवन *n*, विविक्तवृत्तिसेवन *n.* ४ घरीं बसणें *n*, रोजगार सोडणें *n.* ५ निजणें *n.* ६ *seclusion, privacy* एकांत *m*, एकांतवास *m.* (b) विविक्तवृत्ति *f.* ७ *secluded place* एकांतस्थल *n*, एकांतस्थान *n.*

Retir'ing *pr. p.* R. *a. reserved, shy* संकोचवृत्ति, संकोची, संकोचाचा. २ एकांतवासाचा, एकांतप्रिय, एकांतसेवी, विविक्तसेवी. ३ नोकरी सोडल्यावरचा. [R. PENSION भर पेन्शन.]

Retort (re-tort') [L. *retortum* pa. p. of *retorqueo* -*re*, back and *torquere*, to twist.] *v. t.* and *i. to requite in kind* (*insult, humiliation*) परतणें, परत देणें, उलट *f.* करणें. २ *to make, or say by way of, repartee* उलट टोला देणें, उत्तरास प्रत्युत्तर करणें, टोमणा मारणें. R. *n. a ready and smart answer* टोमणा *m*, परत टोला *m*, उलटजबाब *m*, फेरजबाब *m*, फेरगोष्ट *f.*

Retort' *n.* (*chem.*) *a vessel used for distilling* ऊर्ध्वपातनयंत्र *n*, बकपात्र *n.* [GLASS R. काचबकपात्र *n.*]

Re-touch (rē-tuch') [L. *re*, again, and Touch.] *v.t. to improve, as a picture, by new touches* (नवीन छटा देऊन) सुधारणें *n*, दोष काढून टाकणें, निर्दोष करणें, (-वर) संस्कार करणें. २ (*photo.*) हातानें (फोटोची उलट प्रतिमा) सुधारणें, निर्दोष करणें, (-वर) संस्कार करणें. ३ (कमीजास्त करून निबंध वगैरे) सुधारणें, निर्दोष करणें. R. *n.* संस्कार *m*, रंगाची छटा देणें *n.*
Retouch'ing *n.* रंगाची छटा देणें *n.* २ निर्दोषीकरणें *n.*

Retrace (re-trās') [L. *re*, back and Trace.] *v. t. to trace back* (one's steps, etc.) परत जाणें -येणें. (b) परत -उलट (मूळापर्यंत) जाणें. २ (वंशपरंपरा

-वंशवृक्ष) उलट पहात जाणें. ३ (रूपरेषा) पुन्हां रेखाटणें. ४ (धडा, व्याख्यान, वगैरे) मनांत घोळवणें. ५ (विषयांतून) पुन्हां जाणें.

Retract (re-trakt') [L. *re*, back, and *trahere*, to draw.] *v. t. to draw back* आंत ओढणें, आंत ओढून घेणें, प्रतिकर्षण करणें. २ *to withdraw* (one's words) परत घेणें, (परत) फिरविणें, माघारां घेणें, बोलणें फिरवणें, बोलणें परत घेणें, उलट *f.* खाणें.

Retract' *v. i.* आंखडणें, आंखूड होणें, प्रतिकृष्ट होणें, मागें जाणें. २ (बोलणें) परत घेणें, फिरणें,

Retracta'tion, Retrac'tion *n.* (बोलणें) परत घेणें *n*, फिरवणें *n*, माघारां घेणें *n*. २ (*med.*) (कापलेलें मांस) आंखडणें *n*, प्रतिकर्षण *n*. ३ प्रतिकृष्ट स्थिति.

Retract'ed *pa. t.* R. *pa. p.* परत घेतलेला, मागें घेतलेला. २ आंखडलेला, मागें गेलेला.

Retract'ile *a.* (animal's claws, &c.) *able to be drawn back* मागें खेंचतां किंवा ओढतां येण्यासारखा, प्रतिकर्षणीय.

Retract'or *n.* (*med.*) (शस्त्रप्रयोगामध्यें) घावाच्या कडा ओढून धरणारें शस्त्र *n*, प्रतिकर्षणी *f*, कर्षणी *f*. २ (शस्त्रप्रयोगाच्या वेळची) भाळी *f*. ३ प्रतिकर्षक स्नायु *m*. ४ बोलणें परत घेणारा *m*.

Retreat (re-trēt') [O. F. *retret* –L. *retractus* pa. p. of *retraho.*] *v. i. to draw back* मागें सरणें, मागें जाणें, हटणें, फिरणें, परतणें, उलटणें, पाठमोरा होणें, मागें होणें, माघार घेणें, काढतें -कसरतें घेणें. २ *to withdraw to a place of shelter* आश्रय *m*. करणें, आस्रा *m*. करणें. R. *n. a withdrawal* मागें जाणें *n*, मागें सरणें *n*, मागें होणें *n*. २ *a solitary place* एकांताचें स्थान *n*, एकांतवासाचें स्थल *n* -घर *n*. ३ *a refuge* आस्रा *m*, आश्रय *m*, आश्रयस्थान *n*. ४ (in army) *a signal to retire* परतण्याचा बिगूल *m*.

Retrench (re-trensh') [Fr. *re*, and *trencher*, to cut.] *v. t. to curtail, to cut short* छाटणें, काटणें, तोडणें, छाटाछाट करणें, कमी करणें. [To BE RETRENCHED कटणें.] Retrench'ment *n. economy* छाटणें *n*, कापणें *n*, छाटणी *f*, काटकसर *f*. २ *reduction in expenditure* छाटाछाट *f*.

Re-trial (rē-trī'al) *n.* (*law*) फेरचौकशी *f*.

Retribution (ret-ri-bū'shun) [L. *retributio* -*retribuo*, I give back -*re*, back and *tribuere*, to give.] *n. recompense for evil* (दुष्कर्मांचें) प्रतिफल *n*.

Retrib'utive, Retrib'utory *a.* प्रतिफलाचा, प्रतिफलदायक, प्रतिफलद, प्रतिफलात्मक, दुष्कर्मांचें पारिपत्य करणारा, दुष्कर्मफलदायी. २ *just or welldeserved* योग्य (शासन).

Retrieve (re-trēv') [O. F. *retruver*, Fr. *retrouver* -*re*, again and *trouver*, to find.] *v. t. to restore, to gain back* परत मिळविणें; as, "To R. prestige, independence." २ (नुकसान) भरून काढणें. Retriev'able *a. able to be retrieved* परत मिळविण्या

सारखा. २ भरून काढण्यासारखा. Retriev'al *n. the act of retrieving* परत मिळविणें *n.* २ भरून काढणें *n.*

Retriev'er *n. a dog trained to find, and bring in game that has been shot* मारलेली शिकार शोधून आणणारा कुत्रा *m.*

Retrocession (rē-tro-sesh'-un) [Fr. -L. *retro* + *cedere, cessum,* to go.] *n. a moving backwards* परतणें *n,* परत जाणें *n,* उलटणें *n,* प्रतिगमन *n.* २ (मुलूख) परत देणें. ३ (*med.*) प्रतिगमन *n.*

Retroflexion (rē-tro-flek'shun) [L. *retro,* backwards, and *flectere,* to bend.] *n.* (*med.*) मागें वांकणें *n,* पश्चान्नमन *n.*

Retrograda'tion *n.* (*astron.*) *apparent backward motion of a planet in zodiac* वक्रीगति *f,* वक्रगमन *n,* वक्रगामित्व *n.*

Retrograde (rē'-tro-grād) [L. *retrogradus-retro,* backward, and *gradior, gressus,* to go.] *a. in or showing retrogradation* वक्र, वक्रगति, वक्रगामी, वक्रींचा. [R. MOTION वक्रगति *f,* पश्चाद्गति *f.*] २ *directed backwards* परागतिक, परागतीचा, परतणारा, उलटणारा, परत जाण्याचा, उलट जाण्याचा, प्रतिगामी, प्रतिगमनाचा, प्रतीप. ३ *declining* उलटा, उलट्या क्रमाचा, उतरत्या पायाचा, खचत्या पायाचा, माघार येण्याचा, अपकर्षाचा, ऱ्हासाचा, नाशाचा. R. *v. i. to show retrogradation* वक्री जाणें -येणें -असणें. २ *to move backwards* मागें होणें, परत -माघारा जाणें -येणें, परतणें, उलटणें, मागल्या पायीं -मागल्या पावलानें जाणें, प्रतिगमन *n.* करणें. ३ *to decline* उतरता पाया लागणें -असणें, अपकर्ष होणें.

Re'trogradely *adv.* परत, वक्री.

Re'trogress *v. i. to move backwards* मागें जाणें, परतणें, उलटणें, मागल्या पायीं जाणें. २ *to deteriorate* खचणें, खचता पाया लागणें -असणें, अपकर्ष होणें.

Retrogres'sion *n.* (*astron.*) वक्रगति *f,* वक्रीगति *f.* २ *backward movement* मागें जाणें *n,* उलटणें *n,* परतणें *n,* मागल्या पायीं जाणें *n.* ३ *deterioration* खचणें *n,* अपकर्ष *m,* खचता पाया *m.*

Retrogres'sive *a.* मागें जाणारा, परत जाणारा.

Retro-pharyngeal *a.* (*med.*) (abscess) घशाचे मागचे बाजूस होणारा (विद्रधि), सप्तपथप्रत्यग् (विद्रधि).

Retrospect (rē'tro-spekt) [L. *retrospectus,* pa. p. of *retrospicio-retro,* back, and *specere,* to look.] *n. a survey of past time or events* मागें पाहणें *n,* मागलें पाहणें *n,* मागल्याचा विचार *m,* मागला विचार *m,* गतावलोकन *n,* गतकालावलोकन *n,* सिंहावलोकन *n.* Retrospec'tion *n.* सिंहावलोकन *n.*

Retrospect'ive *a. proceeding by retrospection* सिंहावलोकन करणारा, मागें पाहणारा, गतावलोकनकर्ता. (b) सिंहावलोकनाचा, गतकालावलोकनाचा. २ *having application to the past* मागल्यास लागू पडणारा -पडायाचा, गतकालापेक्षक, गतकालापेक्षी, भूतकाल-सापेक्ष.

Retro-vaccination *n.* मनुष्याचे अंगावरील लस पुनः गाईवर घालणें *n.*
Retroversion (rētro-vėr'shun) *n.* (*med.*) (गर्भाशयाचें) मागें पडणें *n*, पृष्ठतःस्थलांतर *n.*
Return (rē-turn') [Fr. *retourner -re*, back, and *tourner*, to turn.] *v. i.* *to come or go back* परत जाणें, परत येणें, माघारां -फिरून जाणें -येणें, जाऊन येणें, पुनरागमन *n.* करणें, उलट येणें, उलट जाणें; as, "To R. to a subject; To R. to one's old habits." २ *to say in reply, to retort* प्रत्युत्तर करणें, उलट जबाब देणें. R. *v. t.* *to give or pay back* परत देणें, परत करणें, फेडणें, फेड *f.* करणें; as, "To R. a borrowed sum." २ *to send back* परत देणें, परत करणें, परत पाठविणें, माघारां पाठविणें -देणें; as, "To R. a ball in Tennis." ३ *to give in requital* परत देणें, परत करणें, फेडणें, उलट -फेड करणें, प्रतिफल देणें, प्रतिदान करणें; as, "To R. like for like." ४ *to state officially* (निकाल सांगून) परत पाठविणें, निकाल सांगणें; as, "They were all *returned* guilty." ५ (वरिष्ठ अधिकाऱ्याकडे) तक्ता -यादी -रिपोर्ट -आंकडे पाठविणें. ६ (of constituency) *to elect as M. P.* (पार्लमेंटचा सभासद) निवडून पाठवणें, निवडणें. ७ (Bible) *to bring back and make known* परत नेणें, परत कळविणें.
Return' *n.* *coming back* परत येणें *n*, परत जाणें *n*, जाऊन येणें *n*, पुनरागमन *n.* [By R. of post उलट टपालीं.] २ *profit of an undertaking* फायदा *m*, प्राप्ति *f*, उत्पन्न *n*, मिळकत *f*, पैदास्त *f*, किफायत *f*, उपज *f*, लाभ *m.* ३ *giving, paying or sending back* परत देणें *n*, परत करणें *n*, परत पाठवणें *n*, फेडणें *n*, फेड *f*, प्रतिदान *n.* ४ *thing returned or given back* परत दिलेली वस्तु *f*, उसनें वाण *n*, घेवाण-देवाण *n.* [In R. for बद्दल, मोबदला.] ५ *report* पत्रक *n*, रिपोर्ट *m*, *pop.* आंकडे *m. pl*; as, "Plague *returns*." [Tabular R. तक्ता *m.* Blank R. डौलापत्रक *n.*] ६ *candidate's election as M. P.* (पार्लमेंटच्या सभासदाची) निवडणूक *f*; as, "Secured his R." ७ (law) बजावणीचा दाखला.
Return'able *a.* परत करण्याजोगा, परत करण्यास योग्य, परत देण्याजोगा.
Return crease *n.* उलटरेघ.
Return'ed *pa. t.* R. *pa. p.* परत आलेला, माघारां आलेला, परतलेला, परत केलेला, परत दिलेला, फेडलेला.
Return'er *n.* परत येणारा *m*, परत करणारा *m*, परत देणारा *m*, &c.
Return'ing *v. n.* परत येणें *n*, परत देणें *n*, परत करणें *n*, &c. R. *pr. p.* परत येणारा, परत देणारा, फेडणारा, &c. [R. officer निवडणुकीचा अधिकारी *m.*]
Return-match *n.* परतीचा सामना *m.*
Return-ticket *n.* (परतीचें) परत तिकीट *n*, जाऊन येण्याचें तिकिट *n.*
Retuse (rē-tus') [L. *retusus -retundere*, to blunt.] *a.* (*bot.*) (*of a leaf*) *with broad end and central*

depression मध्यें निम्न व अग्राला स्थूल असें (पान), निम्नस्थूल.

Re-union (rē-ūn'yun) [Fr. *reunion* -*re* and Union.] *n. a meeting of persons again after separation* पुनः एके ठिकाणीं होणें, पुनः एकत्र जमणें *n*, पुनः भेटणें *n*, पुनर्भेट *f*, पुनर्योग *m*, पुनर्मेलन *n*, पुनःसंयोग *m*. २ पुनः अविभक्त कुटुंबांत राहणें.

Re-unite (rē-ū-nīt') [L. *re*, again and Unite.] *v. t.* पुनः एकत्र करणें. R. *v. i.* पुनः भेटणें, पुनः संयोग होणें. २ (*law*) पुनः अविभक्त कुटुंबांत राहणें.

Re-vaccination *n.* पुनः देवी टोंचणें *n*, पुनः देवी काढणें *n*.

Reveal (re-vēl') [Fr. *reveler* –L. *revelo-re*, reversal, and *velo*, I veil,-*velum*, a veil. धात्वर्थः 'पडदा काढून टाकणें.'] *v. t. to disclose* (गुप्त गोष्ट) फोडणें, सांगणें, कळवणें, वदणें. २ *to show* दाखवणें, बाहेर पडूं देणें, बाहेर आणणें. ३ *to make known by inspiration* (अंतःस्फूर्तीनें) प्रगट करणें, उघड करणें, प्रकाश *m* -प्रसिद्धि *f*. करणें *g. of o.*, आविष्करण *n*. करणें. Reveal'able *a.* फोडण्यासारखा, सांगण्यासारखा, कळवण्यासारखा. २ प्रगट करण्यासारखा, आविष्करण करण्यासारखा, आविष्करणीय.

Revealable, See under Reveal.

Reveal'ed *pa. t.* R. *pa. p.* फोडलेला, सांगितलेला. २ प्रगट केलेला, प्रसिद्ध केलेला, आविष्कृत. [To BE R. प्रगट होणें. R. RELIGION प्रगट केलेला धर्म *m*, ईश्वरप्रणीत धर्म, अपौरुषेय धर्म (of the Hindus).] Reveal'er *n*. Reveal'ing *pr. p.* & *v. n.* Revela'tion *n.* (*act*) फोडणें *n*, सांगणें *n* २ प्रगट करणें, उघड करणें *n*, प्रगटविणें, आविष्करण *n*, प्रकटीकरण *n*. ३ (*philos.*) *knowledge disclosed to man by divine agency* (ईश्वरानें स्वतः) प्रगट केलेलें ज्ञान *n*, (of the Hindus) श्रुति. ४ (with capital R) *the last book of the New Testament* नव्या करारांतील रिव्हीलेशन पुस्तक *n*. ५ *a striking disclosure* आश्चर्यकारक गोष्ट *f*, कधीं न ऐकलेली गोष्ट *f*; as, "It was a R. to me." Revel'ationist *n. believer in divine revelation* अपौरुषेयवादी, धर्मग्रंथ ईश्वरप्रणीत आहेत असें मानणारा *m*. (b) सर्व धर्म ईश्वरानें प्रगट केले आहेत असें मानणारा, प्रकटीकरणवादी.

Reveille (rā-vel'yā) [Lit. 'awake', Fr. *re*, again and *veiller* -L. *vigilare*, to watch. See Vigil.] *n. military waking signal sounded in morning on bugle or drums* सकाळचा (उठविण्याचा) बिगूल *m*.

Revel (rev'el) [Fr. *revel*-L. *rebello*, I rebel.] *v. i. to feast noisily* (दारू पिऊन) धिंगामस्तीची चैन करणें, धिंगामस्ती करणें, आरडाओरडीचें जेवण करणें, खाऊनपिऊन मस्ती करणें, मौजा *f. pl.* मारणें. (b) बहर *f.* मारणें -उडवणें. Rev'eller *n.* खाऊनपिऊन मस्ती करणारा *m*, धुमश्चक्री करणारा, मौजा मारणारा, बहर मारणारा, चैनबाजी करणारा. Rev'elled *pa. t.* and *pa. p.* Rev'elling *pr. p.* and *v. n.* खाऊनपिऊन

मस्ती करणें *n*, चैनबाजी करणें *n*, मौज मारणें *n*. Rev'elry *n. loud or noisy feasting or merriment* रंग *m*, (खाऊनपिऊन) धिंगामस्ती करणें *n*, चंगळ *f*, धुमाळी *f*, धुमाकूळ *m*, रंगलूट *f*, ख्यालीखुशाली *f*.

Revelation, Revelationist, See under Reveal.

Revenge (re-venj') [L. *re*, in return, and *vindicare*, to lay claim to.] *v. t. to avenge, to take vengeance* सूड *m*. घेणें, दावा *m* -द्वेष *m* -वैर *n* -सूड *m*. उगवणें, उसनें *n*. घेणें -उगवणें -फेडणें *g. of o.*, उट्टें *n*. घेणें -उगवणें -काढणें *g. of o.*, वैरसाधन *n* -वैरप्रतिक्रिया *f*. करणें. [TO THREATEN TO R. मिशांवर ताव देणें.] R. *n*. सूड *m*. घेणें *n*, सूड *m*. उगवणें *n*, वैरप्रतिक्रिया *f*, वैरनिर्यातन *n*. २ सूड *m*, बदला *m*. ३ सूड घेण्याची वृत्ति *f*, सुडाची प्रवृत्ति *f*. ४ (in games) *opportunity given for reversing former result by a return game* डावाची संधि *f*, बदल्याचा डाव *m*; as, "To give one his R." Revenged' *pa. t.* R. *pa. p.* सूड उगवलेला, वैर साधलेला, उट्टें काढलेला, etc. Revenge'ful *a. vindictive* सूड घेणारा, अकसखोर, अकसी, खुनशी, दंशी, कुढा, कुन्हेदार. Some terms for a revengeful person are काळा साप, कृष्णसर्प, डोंब्यानाग, डोंब्यासाप, मुकी मण्यार. Revenge'fully *adv.* सूड घेण्याच्या बुद्धीनें, अकसानें, खुनसानें, अकशीपणानें. Revenge'fulness *n*. सूड घेण्याची बुद्धि *f*, अकसीपणा *m*, खुनसीपणा *m*, डंशीपणा *m*, प्रत्यपकारबुद्धि *f*. Reveng'er *n*. सूड घेणारा, सूड उगवणारा, दावा उगवणारा, उसनें फेडणारा, वैर साधणारा.

Revenue (rev'en-ū) [Lit. 'that which comes back', Fr. *revenue*, pa. p. of *revenir*, to return -L. *revenire* -*re*, back and *venio*, I come.] *n. State's annual income* जमा *f*, जमाबंदी *f*, वसूल *m*, जमावसूल *m*, महसूल *m*, तहसील *f*, कमाविशी *f*, कमावीस *f*, loosely वसूलवासूल. (b) अदा *m*, आय *m*, उत्पन्न *n*. २ *department of civil service collecting revenue* जमाबंदीखातें *n*. ३ (*pl.*) उत्पन्नाच्या रकमा *f. pl.*, उत्पन्नाच्या ठोकळ बाबी *f. pl.*

N. B.—The terms, given below, belonging to Revenue are quoted from Candy's Dictionary. Some of them have become obsolete, while others are on their way to becoming so. However, we have retained them in our book for their historico-linguistic interest.

Arrears of R. due through a course of years सनवाद बाकी *or* सनवात बाकी *f*, पुष्कळ वर्षांची तुंबलेली बाकी. Assignment for pay on the R. तनखा *m*, बरात *f*, वरात *f*. Balance due of the R. वसूलबाकी *f*. Collection of the R. कमावीस *f*, कमाविसी *f*, कमाविसदारी *f*, तहसील *f*, मामलत *f*, खोतकी *f*. Collection of R. due from the ryots तळाटी, तळाठी *f*. Collector of R. कमावीसदार,

तहसीलदार, वसूलदार, मामलेदार, खोत. Extra R. खेरीज जमा *f.* Fixed and regular R. ऐन जमा *f*, ऐन जमाबंदी *f.* Full R. भरवसूल *m.* General abstract of R. तरजमा *m.* Grain-R. वसुली गल्ला *m.* Gross R. भरजमा *f*; भरवसूल *m.* Net R. वसुली बेरीज *f*, नक्की वसूल. Maximum of the R. कमाल *n*, कमाल वसूल *m.* Of or belonging to the R. महसुली, वसुली. One employed in collection of R. वसुली, वसुल्या. Remission of R. सूट *f*, एहसान *n.* R. and disbursements जमाखर्च *m.* R. from the soil काळीचा वसूल *m*, काळीचा पैका *m.* R.-police सिबंदी *f.* R.-survey पाहणी *f.* R.-surveyor पाहणदार *m*, पाहणीदार *m*, पाहणी कामदार, पाहणी कारकून. R.-survey-report पहाणखरडा *m.* Settlement of the R., *assessment of lands*, &c. जमाबंदी *f.* Sum in commutation of R. in kind तसर *n.* That has an assignment on the R. वरातदार. That yields good R. वसुली. That yields full R. भरवसुली. The actual or realized R. वसुली जमा *f.* To collect R. वसूल *m.* करणें. Some other terms relating more or less closely to *revenue* are इनाम, इस्तावा, कच्ची वहिवाट, कमलावणें, कमाल, खेरीज जमा, खेरीज सक्ता, खोटवेरा, खोतखराबा, गांवनिसबत, चिल्हेर, चिल्लर, झाडपट्टी, टकबंदी, तसर, तुसारपट्टी, तोटापट्टी, भरलावणें, मजरादास्त, सालबंदी, सोस्ता, जारी, जारी अम्मल, जारी चिट्ठा.]

Reverberate (re-vėr'bėr-āt) [Lit. 'to beat back', L. *re*, back and *verbero - verbatus*, to beat -*verber*, a lash.] *v. t.* *to return, to beat back* परत करणें, माघारविणें, उलटविणें, प्रतिप्रक्षेप *m.* करणें *g. of o.*; as, "Flame is *reverberated* in a furnace." २ *to echo* प्रतिध्वनि *m.* करणें, प्रतिशब्द *m.* करणें. R. *v. i.* *to be beaten back* परत येणें, उलटून येणें. (b) (of sound) प्रतिध्वनि होणें *g. of s.* २ *to resound* गाजणें, दुमदुमणें. Reverbera'tion *n.* (*act*) परत करणें *n*, प्रतिप्रक्षेप *m*, प्रतिप्रक्षेपण *n.* २ *echo* प्रतिध्वनि *m*, प्रतिनाद *m*, प्रतिगर्जन *n*, प्रतिध्वनन *n*, प्रतिगर्जना *f.* Rever'berative *a.* प्रतिप्रक्षेपक, परत पाठविणारा. (b) प्रतिध्वनि करणारा, प्रतिध्वनिकारक, दुमदुमणारा. Rever'beratory *a.* (of furnaces for smelting) *having the flame beaten back from the roof on to the metal* धातूवर ज्वाळा परत पाठविणारी (भट्टी).

Reverberation, See under Reverberate.

Revere (re-vēr') [Fr. *reverer* –L. *re*, and *vereor*, I feel awe or reverence.] *v. t.* *to venerate* पूज्य मानणें, पवित्र मानणें, पूज्यबुद्धीनें मानणें, आदर करणें, बूज *f* -भीड *f* -थोरपणा *m* -आदर *m* -मान *m.* राखणें -ठेवणें *g. of o.*, भीड *f.* धरणें *g. of o.*, पूज्यबुद्धि दाखविणें, पूज्यबुद्धि व्यक्त करणें, सत्कार करणें.

Rev'erence *n.* *respectful awe* (थोरांविषयीं) पूज्यबुद्धि *f*, आदर *m*, दबाव *m*, श्रद्धा *f*, सत्कार *m*, आदरबुद्धि *f*,

उपास्यबुद्धि *f*, भीड *f*, दबदबा *m*; as, "To hold in R.; The rising generation lacks R." [TO LOSE ONE'S R. FOR आदरबुद्धि नष्ट होणें. WITH PROFOUND R. अतिशय पूज्यबुद्धीनें. WORTHY TO BE REGARDED WITH PROFOUND R. शिरसा वंद्य, शिरसा मान्य.] २ *act of revering or obeisance* नमस्कार *m*, प्रणाम *m*. [R. WITH ALL THE MEMBERS OF THE BODY शिरसाष्टांग नमस्कार *m*, शिरसाष्टांग दंडवत *m*.]

Rev'erence *v. t.* पूज्य मानणें, पूज्यबुद्धि ठेवणें.

Rev'erenced, Rever'ed *pa. p.* पूज्य मानलेला, बूज राखलेला, आदर ठेवलेला, आदृत, सत्कारित, उपासित.

Rev'erend *a. worthy of reverence* पूज्य, पूजनीय, पूजार्ह, वंद्य, श्रेष्ठ, वंदनीय, आदरणीय, मान्य, माननीय. [Abbr. Rev. (of clergyman); Very R. (of dean); Right R. (of bishop); Most R. (of archbishop); THE R. GENTLEMAN, *the clergyman in question* उल्लेख केलेला उपाध्याय *m*.] २ *of the clergy* उपाध्यायाचा, उपाध्यायवर्गाचा; as, "R. utterances."

Rev'erent *a.* आदराचा, पूज्यबुद्धीचा, आदर व्यक्त करणारा; as, "R. words, R. behaviour." २ आदरभाव उत्पन्न झालेला, आदरभावयुक्त; as, "R. disciples."

Reveren'tial *a.* आदराचा, आदरबुद्धीचा, आदरयुक्त, पूज्यबुद्धीचा, आदर *m.* असणारा, आदर *m* -पूज्यबुद्धि *f.* वाटणारा, पूज्य मानणारा, आदर *m.* व्यक्त करणारा.

Rev'erently, Reveren'tially *adv.* आदरबुद्धीनें, पूज्यबुद्धीनें, सत्कारबुद्धीनें, आदरानें, आदर करून, आदरपूर्वक.

Rever'er *n.* Rever'ing *pr. p.*

Reverie, Revery (rev'ér-i) [*Lit.* 'a dreaming.' Fr. *rever*, to dream.] *n. a dreamy state* (of the mind) भ्रम *m*, भ्रमिष्ठता *f*, वेड *n*, भ्रमण *n*, विचारभ्रमण *n*, चित्तभ्रमण *n*, मनोभ्रमण *n*. २ *meditation* ध्यान *n*, लय *m*, तंद्री *f*. ३ *a day-dream* मनोराज्य *n*.

Revers'al *n. act of reversing* उलटवणें *n*, फिरवणें *n*. २ *a reversed decision* उलट निवाडा *m*.

Reverse (re-vérs') [L. *reversus*, pa. p. of *reverto*, I turn back -*re*, back and *verto*, I turn.] *v. t. to turn the other way round* उलथा -पालथा करणें, उफराटणें, उफरांडणें, उफराटा करणें. २ *to convert to opposite character* उलटवणें, फिरवणें, परतणें, परतवणें, पालटणें, उलटा -उलट -विपरीत करणें -बोलणें -दाखविणें, इकडचा तिकडे तिकडचा इकडे -आदिपश्चात् -आदिमग करणें, परिवर्तन *n* -व्यत्यास *m*. करणें *g. of o.*, बदलणें; as, "To R. motion, policy, order, &c." ३ *to revoke, to annul* (a decree etc.) फिरवणें, रद्द करणें, उलटविणें, उलटणें. R., Reversed *a. inverted* पालथा, उलटा, उफराटा, उलटापालटा, उलटासुलटा, उलथापालथा, उफराटसुफराट, उफराटासुफराटा, पालथा केलेला, उलटा केलेला. २ *opposite or contrary* उलटवलेला, फिरवलेला, उलटा, उफराटा, विरुद्ध, व्यत्यासाचा, विपरीत, व्यतिक्रांत, विपर्यस्त, विलोम, प्रतिलोम, वाम, सव्य, अपसव्य, प्रतीप, व्यस्त. [R. ORDER व्यतिक्रम *m*, व्युत्क्रम *m*.] R. *n. the con-*

trary उलटा; as, "Made remarks the R. of complimentary." २ उलटा पक्ष *m*, विपक्ष *m*, प्रतिपक्ष *m*, प्रतियोगी *m*. ३ *the back surface* (as of a coin, medal, etc.) (नाणें, पदक इत्यादिकांची) उलट बाजू *f*, (मुखवटा नसलेली) उलट बाजू *f*. ४ *a piece of misfortune* उलट बाजू *f*, उलटा फेरा *m*, loosely दुर्दैव *n*, दुर्भाग्य *n*, आपदा *f*, आपत्ति *f*; as, "The *reverses* of fortune." (b) पराजय *m*, मागें पाऊल *n*, उलट पाऊल *n*.

Revers'ely *adv.* उलटा, व्यतिक्रमानें, आदिमग, आदिपश्चात्.

Reversibil'ity *n.* उलटण्याचा धर्म *m*, उलटा -विपरीत जाण्याचा धर्म *m*, वैपरीत्य *n*, प्रतीपगामित्व *n*. Revers'ible *a. able to be reversed* उलटतां येण्याजोगा, उलटवायाजोगा, फिरवायाजोगा, फिरवतां येण्याजोगा. "A R. chair; A R. back". २ (chem.) प्रतीपगामी, प्रतिलोम; as, "A R. reaction." ३ *having a pattern or finished surface on both the sides* सारख्या -उलटसुलट बाजूचा; as, "R. fabrics". Rever'sion *n. a return to a previous state* पूर्वस्थितीला जाणें *n*, पूर्वस्थिति प्राप्त होणें *n*, पूर्वदशाप्राप्ति *f*. २ (*law*) *the return of an estate to the original owner, or his heirs, at the end of the period for which the grant was made* (मालमत्ता) मूळ मालकाच्या वारसाला परत मिळणें *n*, उत्तराधिकार *m*, पुनर्भोग *m*. Revers'ional *a.* उत्तराधिकाराचा -संबंधीं -विषयीं. Revers'ionally *adv.* उत्तराधिकारानें, उत्तराधिकाराच्या नियमानुसार. Rever'sionary *a.* पुनरागमनात्मक, अन्यभोगोत्तरप्राप्य. [R. RIGHT मूळ मालकाच्या वारसाला परत मिळण्याचा हक्क *m*, उत्तराधिकार *m*, उत्तरभोग्य हक्क *m*.]

Revers'ing *pr. p.* मागें परतणारा, मागें फिरणारा. R. *v. n.* मागें फिरणें *n*, मागें परतणें *n*. [REVERSING STATION गाडी मागें फिरविण्याचें ठिकाण *n*.]

Reversion, See under Reversibility.

Reversioner (rē-vėr'shun-ėr) *n.* हिंदु कुटुंबांतील विधवेचे पश्चात् तिचे पूर्वींचे पुरुषवारसाचा जो वारस होणारा इसम असतो तो, उत्तराधिकारी *m*.

Revert (re-vėrt') [Fr. *revert* -L. *re*, back and *verto*, I turn.] *v. t. to turn or drive back* परत फिरवणें, परत नेणें, परतवणें. R. *v. i. to return* परत येणें, परतणें, परत जाणें. २ *to recur to subject* (in talk or thought) (मूळ विषयावर) परत येणें, (मूळ पदावर) परत येणें. ३ (law) *to fall in by reversion* उत्तराधिकारानें (मूळ मालकाच्या वारसाला इस्टेट) परत येणें. Revert'ible *a.* (of property) *subject to reversion* (मूळ मालकाच्या वारसाला) उत्तराधिकारानें परत मिळणारा.

Review (re-vū') [Fr. *revue*, pa. p. of *revoir*, -L. *re*, again and *video*, I see.] *v. t.* (पुस्तक, हस्तलिखित प्रत वगैरे) काळजीपूर्वक पाहणें, तपासणें; as, "To R. a book for a new edition." २ *to subject to legal*

revision तपासणी करणें, फिरून पाहणें, पुनः विचार करणें; as, "A higher court may R. the proceedings of a lower one." ३ *to inspect* (troops, etc.) (सैन्याची) पाहणी *f.* करणें, (परेट) पाहणें. ४ *to write a review of* परीक्षण करणें, समालोचन करणें, परीक्षणात्मक -टीकात्मक लेख लिहिणें, गुणदोषविवेचन *n* -गुणदोषविचार *m.* करणें *g. of o.* ५ *to retrace, to go over again* पुन्हां डोळ्यापुढें आणणें, पुन्हां मांडणें, पुन्हां वर्णन *n.* करणें; as, "Shall I the long, laborious scene R?" R. *n. a survey, examination or consideration of some subject* पाहणी *f*, सिंहावलोकन *n.* २ (*law*) *a legal revision* तपासणी *f.* [COURT OF R. तपासणीकोर्ट *n.*] ३ *a display and formal inspection of troops, &c.* पाहणी *f*, रिव्ह्यू. ४ *a criticism on a book* परीक्षण *n*, समालोचन *n*, गुणदोषविचार *m*, टीका *f*, गुणदोषविवेचन *n.* ५ *a periodical treating of political or literary matters* नियतकालिक पुस्तक *n.* Review'ed *pa. t.* and *pa. p.* Review'ing *pr. p.*

Review'er *n. one who reviews* (*esp.* books) पुस्तकपरीक्षक *m*, पुस्तकपरीक्षण *n.* करणारा *m*, ग्रंथाचे गुणदोष काढणारा *m*, ग्रंथगुणदोषविवेचक *m*, टीकाकार *m.*

Revile (re-vīl') [L. *re*, again and Vile.] *v. t. to abuse, to rail at* निंदणें, निर्भर्त्सणें, हेटाळणें, निंदा *f* -कुत्सा *f* -निर्भर्त्सना *f* -कुटाळी *f.* करणें *g. of o.* Revil'ed *pa. t.* R. *pa. p.* निंदलेला, निंदित, कुत्सित, निर्भर्त्सित, गर्हित. Revil'er *n.* निंदणारा, निर्भर्त्सक, निंदक, कुटाळ, कुटाळखोर, निंदाखोर, निंदा *f* -निर्भर्त्सना करणारा. Revil'ing *pr. p.* and *v. n.*

Revile'ment *n.* निंदणें *n*, निंदा *f*, निर्भर्त्सना *f*, हेटाळणी *f*, हेटाळी *f*, कुटाळी *f*, कुटाळकी *f*, कुचाळी *f*, गालिप्रदान *n.*

Revil'ingly *adv.* निंदा करून, निंदापूर्वक.

Revis'able *a.* उजळणी करण्यासारखा, फिरून तपासण्यासारखा.

Revi'sal *n.* फिरून पाहणें *n*, फिरून तपासणें *n*, दुरुस्त करणें *n*, दुरुस्ती *f*, शोधन *n*, शोध *m*, उजळणी *f*; as, "The R. of a manuscript, proof-sheet, &c."

Revise (re-vīz') [Fr. *reviser*-L. *re*, back and *viso*, I look at attentively, intensive of *videre*, to see.] *v. t. to read or look over, to re-examine* सुधारणें, तपासून दुरुस्त करणें, तपासणें, तपासून पाहणें, शोध -शोधन *n* -तपासणी *f.* करणें, दुरुस्ती करून पक्का करणें; as, "To R. estimates." (b) उजळणी *f.* करणें. २ (*print.*) प्रुफ पुन्हां तपासणें, द्वितीया तपासणें. R. *n.* (*print.*) *a proof-sheet embodying corrections made in an earlier proof* (सुधारलेलें) द्वितीयेचें प्रुफ, द्वितीयमुद्रित *n.* Revis'ed *pa. t.* and *pa. p.* Revis'ing *pr. p.*

Revis'er *n.* सुधारणारा *m*, दुरुस्त करणारा *m*, तपासणारा *m*, तपासणी *f.* करणारा, फिरून पाहणारा *m*, उजळणी *f.* करणारा *m.*

Revi'sion *n.* तपासणी *f*, उजळणी *f*, दुरुस्ती *f*, सुधारणा *f*, पुनः पाहणें *n*, शोध *m.* [R. APPLICATION तपासणीचा अर्ज *m.* निकाल देणारे कोर्टास हा अर्ज घेतां येत नाहीं.]

Revi'sional *a.* तपासणीचा, दुरुस्तीचा, उजळणीचा, पुनः तपासून पाहण्याचा. [R. POWERS तपासणीचा अधिकार *m.*]

Revival, Revivalism, See under Revive.

Revive (re-vīv') [Fr. *revivre* -L. *re*, and *vivo*, I live.] *v. i. to come to life again* जीवंत होणें, (मरून) उठणें, जीव *m.* धरणें, जीव *m.* येणें *in. con.*, उज्जीवन *n* -पुनर्जीवन *n.* होणें *g. of o.* (b) पुनः शक्ति -सामर्थ्य येणें, उत्साह येणें. २ *to come to notice or vigour again* पुन्हां प्रसिद्धीस येणें. (b) सावरणें, सावर घेणें, जीव धरणें, पाठ उचलणें. ३ (*law*) (नष्ट हक्क) पुनः प्राप्त -जीवंत होणें. ४ *to come into vogue* पुनः चालू होणें -अंमलांत येणें. R. *v. t. to bring back to life* फिरून जीवंत -सजीव करणें, शरीरांत जीव *m.* घालणें -आणणें, उज्जीवन *n* -पुनर्जीवन *n.* करणें *g. of o.* २ *to bring back to vigour or notice* पुन्हां प्रसिद्धीस आणणें, उजरणें, उठावणी *f* -उचल *f.* करणें *g. of o.*, तेजगी *f* -चिवटपणा *m.* आणणें. ३ (*law*) (नष्ट झालेला हक्क) पुनः जीवंत करणें. ४ *to bring into vogue* पुनः अंमलांत आणणें, पुनः चालू करणें. Reviv'able *a.* जीव धरण्यासारखा -जोगा, सांवरण्यासारखा -जोगा, फिरून जीवंत -सजीव करण्यासारखा, उचल *f* -उठावणी *f.* करण्यासारखा. Reviv'al *n. coming back to life* जीवंत होणें *n*, जीवंत करणें *n*, जीव धरणें *n*, उज्जीवन *n*, पुनरुज्जीवन *n*, पुनर्जीवन *n.* २ सांवरणें *n*, उत्साह *m* -जोर येणें *n* -आणणें *n.* ३ *reawakening of religious fervour* धर्माचें पुनरुज्जीवन *n*, धर्माचें पुनर्जीवन *n.* Reviv'alism *n.* धर्माचें पुनरुज्जीवन *n*, धर्माच्या पुनरुज्जीवनाचें वारें *n.* २ पुनरुज्जीवनाचा मार्ग *m.* Reviv'alist *n. one who takes an active part in a revival* धर्माच्या पुनरुज्जीवनाचा अभिमानी *m*, पुनरुज्जीवनाभिमानी *m.* Reviv'er *n.* पुनरुज्जीवन करणारा. २ (*slang*) *stimulating drink* जोसाचें पेय *n.* ३ *preparation for restoring faded colour* (फिकट झालेल्या रंगाला) तजेली आणणारें द्रव्य *n.*

Re-vivifica'tion *n.* पुन्हां सजीव करणें *n.* २ नवा दम *m.* आणणें *n*, नवा जोर *m.* आणणें *n.*

Re-viv'ify *v. t.* (chiefly *fig.*) *to put new life into* जीवनक्रिया पुन्हां उत्पन्न करणें, पुन्हां जीवंत करणें, पुन्हां सजीव करणें. २ *to inspire with new vigour* नवीन दम *m* -जोर *m.* आणणें, नवीन शक्ति आणणें, नवीन उत्साह उत्पन्न करणें.

Rev'ocable *a. able to be revoked* रद्द करण्यासारखा, फिरविण्यासारखा.

Revoca'tion *n.* (law) *repeal* रद्द करणें *n*, फिरवणें *n.* २ (पूर्वीची) खंडचिठी (संपली असतां) नवीन लिहून देणें *n*, खंडचिठी फिरवून देणें *n.*

Revoke (re-vōk') [L. *revoco, -re*, back and *voco*, I call. Perhaps allied to Sk. वच्.] *v. t. to repeal, to cancel* रद्द करणें, फिरवणें, बदलणें.

Revol't (re-vōlt) [Fr. *revolt* –L. *re*, and *volvo*, I turn. Revolt शब्दाचा धात्वर्थ 'पासून परत फिरणें' असा आहे.] *v. i. to rebel* बंड करणें, बंडावा करणें, अंमल *m* -अधिकार *m* -शासन *n*. झुगारून देणें, फिरणें, फितणें *with* वर, फितूर -फितुरी होणें, सरकाराविरुद्ध -राज्यसत्तेविरुद्ध उठणें, खळबळून जाणें. २ *to rise in repugnance against, to turn in loathing from* उद्वेग येणें, उद्वेग वाटणें, चीड येणें, किळस वाटणें; as, "Common sense R.s at it." R. *v. t. to shock, to affect with disgust* उद्वेग उत्पन्न करणें, किळस उत्पन्न करणें, क्षोभवणें, खळबळवून सोडणें, त्रास देणें. R. *n. rebellion* बंड *n*, बंडावा *m*, फितूर *m*, फितुरी *f*, फितवा *m*, फितावा *m*, सरकाराविरुद्ध उठणें *n*, राजसत्तेविरुद्ध उठणें *n*. २ स्वपक्षत्याग *m*, स्वामित्याग *m*.

Revolt'er *n*. बंडवाला *m*, फितूर, फितुरी, बंड *m* -बंडावा *m*. करणारा. २ स्वामित्यागी, स्वपक्षत्यागी.

Revolt'ing *pr. p.* R. *pr. p. a. shocking* क्षोभजनक, उद्वेगजनक. २ (मनोविकार) खळबळवून सोडणारा, त्रासदायक, त्रासोत्पादक, त्रासकारक, त्रासजनक, किळस उत्पन्न करणारा.

Revolute (re-v'olūt) [See Revolve.] *a.* (*bot.*) *with back-rolled edge* प्रतिवलिताग्र, मागें वळलेल्या अग्राचा.

Revolu'tion *n. a turning round or on a centre* भोंवतीं फिरणें *n*, परिभ्रमण *n*, भ्रमण *n*, परिवर्तन *n*, परिवर्त *m*, (दोरीचा) वेढा *m*. २ फिरवणें *n*. ३ *revolving in mind* घोळणें *n*, मंथणें *n*, मंथन or मथन *n*, आलोडन *n*, मनन *n*. ४ *a complete change* पालट *m*, उलटापालट *m*, उलथापालथ *m*. (b) दांडगा फेरफार *m*, उलाढाल *f*, क्रांति *f*. (c) (*in a government or state*) राज्यक्रांति *f*. ५ (*astron.*) प्रदक्षिणा *f*, परिक्रमण *n*, भगण *n*, फेरा *m*. [PERIOD OF R. भगणकाल *m*, प्रदक्षिणाकाल *m*, परिक्रमणकाल *m*. SIDEREAL R. नक्षत्रपरिक्रमण *n*, नक्षत्रभगण.]

Revolu'tionary *a. of revolution* क्रांतीचा, राज्यक्रांतीचा, राज्यक्रांतिविषयक -संबंधी. २ *involving great changes* उलथापालथीचा, उलाढालीचा, चळवळीचा. R. *n. instigator of revolution* राज्यक्रांति घडवून आणणारा, क्रांतिकारक. Revolu'tionise *v. t.* क्रांति घडवून आणणें, उलथापालथ करणें, उलाढाल करणें. २ दांडगे फेरफार घडवून आणणें. Revolu'tionist *n*. क्रांतिकारक *m*, क्रांतिवादी, क्रांतिपक्षाभिमानी.

Revolutionise, Revolutionist, See under Revolutionary.

Revolve (re-volv') [L. *revolvo -revolutum -re*, back and *volvo*, I roll.] *v. i. to turn round a centre* भोंवतीं फिरणें, भ्रमण *n* -परिभ्रमण *n*. करणें -पावणें, भ्रमण *n* -परिभ्रमण *n*. होणें *with g. of s.*, फेरी *f* -फेरा *m* -प्रदक्षिणा *f*. घालणें. R. *v. t. to turn round* फिरवणें, फिरेसा करणें, परिभ्रमण *n* -भ्रमण *n*. करविणें.

२ *to consider in the mind* (मनांत) विचार करणें, घोळणें, अरतणेंपरतणें. Revolv'ed *pa. t.* and *pa. p.*

Revolv'er *n.* अनेकबारी पिस्तूल *n*, रिव्हाल्व्हर *m*.

Revolv'ing *pr. p.* [R. BOX (*wea.*) (एक धोटा जाऊन त्या ठिकाणीं आपोआप येऊन बसतो ती पेटींत) मागेंपुढें होणारी (चामड्याची) बाहुली *f*. (ही बंगालचे बाजूस कोठें कोठें लांकडी असते).

Revulsion (re-vul'shun) [Lit. 'a tearing away'. L. *re*, away and *vellere*, to tear.] *n. sudden violent change in feeling* उलट *f*, पालट *m*.

Reward (rē- wawrd') [Fr. *regarder*, to look upon with favour.] *v. t. to make a present to* बक्षीस देणें, इनाम *n* -देणगी *f* -पारितोषिक *n*. देणें. २ *to repay, to requite* परत देणें, मोबदला देणें, उलट *f*. करणें. R. *n*. बक्षीस *n*, इनाम *n*, देणगी *f*, पारितोषिक *n*. २ *a recompense* मोबदला *m*, उलट *f*, प्रतिदान *n*, प्रतिफल *n*.

Rhapsod'ic, Rhapsod'ical *a*. असंबद्ध काव्याचा, असंबद्ध काव्यविषयक.

Rhap'sodist *n. one who recites rhapsodies* असंबद्ध काव्य म्हणणारा *m*.

Rhapsody (rap'so- di) [Fr. -Gr. *rhapsodia*, lit. 'a stringing together of songs' -*rhaptein*, to sew, *ode*, a song.] *n. any wild unconnected composition* असंबद्ध काव्य *n*.

Rheometer (rē-om'ē-ter) [Gr. *rhein*, to flow, *metron*, measure.] *n. an instrument for measuring the strength of electric current* विद्युत्प्रवाहमापक *m*. [Electrometer = विद्युन्मापक.]

Rheophore (rē'ō- fōr) [Gr. *rhein*, to flow, and *pherein*, to carry.] *n*. (*elect.*) विद्युद्वाही तार *f*.

Rheoscope (rē'ō- skōp) [Gr. *rhein*, to flow, *skopein*, to view.] *n*. विद्युत्प्रवाहदर्शक.

Rheostat (rē'-ō-stat) [Gr. *rheō*, I flow, and *statos*, standing.] *n*. (*elec.*) विद्युत्प्रवाह कमीजास्त करण्याकरितां लागणाऱ्या प्रतिबंधाचें नियमन करणारें यंत्र *n*, विद्युत्प्रतिबंधनियामक, (प्रतिबंध = Resistance.) विद्युत्समस्थापक (Perhaps a better word).

Rheotome (rē'ō·tōm) [Gr. *rhein*, to flow, *temnein*, to cut.] *n. a means by which an electric current can be periodically interrupted* विद्युत्प्रवाहव्यवच्छेदक *n*, विद्युद्व्यवच्छेदक *n*.

Rheotrope (rē'ō-trōp) [Gr. *rhein*, to flow, and *trepein*, to turn.] *n*. (*elect.*) विद्युत्प्रवाहाची दिशा बदलणारें यंत्र *n*, विद्युद्दिक्परिवर्तक *n*, विद्युत्परिवर्तक *n*.

Rhetoric (ret'o-rik) [Fr. *rhetoric* -Gr. *rhētorike* -*rhetor*, a public speaker -*rheo*, I speak.] *n. the art of composition* भाषासौंदर्यशास्त्र *n*, अलंकारशास्त्र *n*, साहित्यशास्त्र *n*. २ *the art of public speaking* वक्तृत्वकला *f*. ३ अस्खलित वाणी *f*, (भाषेचा) अस्खलित प्रवाह *m*. ४ मन वळविण्याची शक्ति *f*, आकर्षकता *f*, आकर्षण *n*; as, "Sweet silent R. of

persuading eyes." Rhetor'ical *a. pertaining to the art of rhetoric* भाषासौंदर्यशास्त्राचा, साहित्यशास्त्राचा, अलंकारशास्त्रसंबंधी -विषयक. २ वक्तृत्वकलेचा, अलंकारिक, अलंकारपूर्ण -युक्त. [A R. EXPRESSION OR FIGURE अलंकार *m.* A R. QUESTION, SEE UNDER Q.] Rhetori'cian *n. a rhetorical speaker or writer* वक्ता *m.* (b) साहित्यशास्त्रज्ञ. (c) अलंकारशास्त्रवेत्ता *m.* २ अलंकारशास्त्राचा अध्यापक *m.*

N. B. इंग्रजी Rhetoric शब्दांत अर्थाची प्रसन्नता, भाषेचा जोरदारपणा व कर्णमधुरता, अलंकार आणि लेखनशैली या कल्पनांचा समावेश होतो.

Rheum (rōōm) [L. *rheum* -Gr. *rheuma* - *rhein*, to flow.] *n. watery secretion of mucous membrane* श्लेष्मा *m*, पाणी *n*, रोगवणी *n.* Rheuma'tic *a. suffering from rheumatism* आमवात झालेला, आमवातग्रस्त, संधिवात झालेला. २ *pertaining to rheumatism* आमवाताचा, आमवायूचा, आमवातविषयक, आमवायुविषयक, संधिवातरोगाचा. [R. PAINS वायकळा *f. pl.*] R. *n.* (*pl.*) आमवात *m*, संधिवात *m.* २ *a rheumatic patient* संधिवाताचा रोगी *m.* Rheum'atism *n. disease marked by inflammation and pain in joints* आमवात, संधिवात. [ACUTE R. तीव्र आमवात *m*, फूट *f.* R. IN THE JOINTS संधिवात *m*, आमवात *m.* SHOOTING OF R. शिळक *or* शिळीक *f.* CHRONIC R. विलंबी आमवात. GONORRHOEAL R. पूयप्रमेहजन्य संधिवात *m.*]

Rheumatic, Rheumatism, See under Rheum.

Rheum'y *a.* (of air) *damp* थंड, गारठ्याची. २ *affected with rheum* चिपडा, पिचका. Rheumy–eyed *a.* चिपड्या डोळ्यांचा, पिचक्या डोळ्यांचा. २ (*a horse*) असुढाळ.

Rhinitis (rī-nī'tis) [Gr. *ris*, *rinos*, nose, and *-itis*, inflammation.] *n.* (*med.*) नासिकादाह *m*, नाकांतील श्लेष्मल त्वचेचा दाह *m.*

Rhinoceros (rī-nos'ĕr-os) [L. *rhinoceros* -Gr. *rhin*, *rhinos*, nose and *keras*, a horn.] *n.* गेंडा *m*, खड्ग *m*? [HORN OF THE R. खड्ग *m*, *n*, खड्गपात्र *n*?]

Rhinoplasty (rī'nō-plas-ti) [Gr. *ris*, nose, and *plassein*, to form.] *n.* (*med.*) (कापल्यामुळें किंवा अन्य तऱ्हेनें) नाक गेलें असतां (दुसरीकडील व विशेषतः कपाळावरील कातडी कापून लाऊन) तें (नाक) दुरुस्त करणें, अभिनवनासाबंध *m.*

Rhinoscleroma (rīnō-sklē-rō'-ma) [Gr. *ris*, *rinos*, nose, *scleroma*, induration.] *n.* (*med.*) मांसांकुरजनक नाकाचा एक विशेष रोग, नासामांसांकुर (रोग).

Rhinoscope (rī'nō-skōp) [Gr. *ris*, nose, and *skopein*, to see.] *n.* नासिकादर्शक, नाक तपासण्याचें यंत्र.

Rhizome (rī-zōm') [Gr. *rhizoma* -*rhiza*, a root.] *n. a prostrate root-like stem emitting roots* भूप्रकांड *n*, मूळरूपी कांड *n.* उ० आलें, हळद, वगैरे. हा अर्धवट जमिनींत असून खालीं मुळ्या व वर पानें असतात, व आडवा पसरत जातो.

Rhodium (rō'di-um) [Gr. *rhodon*, a rose.] *n. a hard white metal of platinum group* रसायनशास्त्रांतील (प्लातिनमवर्गांतील) ऱ्होदियम नांवाचें मूलद्रव्य *n*, ऱ्हद *n*. ही धातु पांढरी असते.

Rhom'bic *a*. समभुजचौकोनाचा, समचतुर्भुजाचा.

Rhom'boid *n*. (*geom.*) समप्रतिभुज (चौकोन) *m*, विषमसमचतुर्भुज *m*.

Rhom'boidal *a*. समप्रतिभुजचौकोनाचा, विषमसमचतुर्भुजाचा.

Rhombus (rom'bus) [L. *rhombus -rhembere*, to revolve.] *n*. (*geom.*) समभुज (चौकोन) *m*, समचतुर्भुज *m*.

Rhonchus (ron'kus) [L.] *n*. (*med.*) श्वासनलिकांचा दाह झाला असतां होणारा शिळीसारखा आवाज *m*, श्वासनलिकासीत्कार *m*. [SONOROUS R. घोरल्यासारखा शब्द, घुरघुर.]

Rhubarb (rōō'barb) [Fr. *rhubarbe* -L. *Rha*, the Volga, *barbarus*, foreign.] *n*. (*bot.*) रेवाचिनी *f*, रेवचिनी *f*, रेवस *m*.

Rhyme, Rime (rīm) [A. S. *rim*, number.] *n. similarity of sounds at the ends of lines in verse* यमक *m*. २ *a piece of poetry having rhyming lines* यमकाची कविता *f*, सयमक कविता *f*. ३ *a short poem* छोटी कविता *f*, लहानसें कवन *n*. R. *v. i. to agree in sound* यमक होणें -साधणें *g. of s.* recip., मिळणें, मेळ *m*. पडणें *g. of s., recip.* R. *v. t. to put into rhyme* यमकांत बसविणें, कविता *f* -कवित्व *n* -कवन *n*. करणें. [WITHOUT R. OR REASON *unaccountable* ताळ नाहीं तंत नाहीं.] Rhym'er, Rhyme'ster *n. one who makes rhymes* कविता करणारा, कवि *m*. २ *a contemptuous name for a writer in verse* यमक्या *m*.

Rhythm (rithm) [Fr. *rithm* -L. *rhythmus* -Gr. *ruthmos*, measured motion or time -*rhein*, to flow.] *n. regularity of accents in verse or music* लय *f*, (तालाची आवृत्ति करून) अव्याहत चालणारी मात्रांची गति *f*, मात्रासाम्य *n*, लयसाम्य *n*. २ *harmony or proportion* मेळ *m*, साम्य *n*. ३ (*Physio.*) (हृच्चलनाचें) गतिसाम्य *n*, सारखी गति *f*, समगति *f*.

Rhythmic,-al *a. having or pertaining to rhythm* लयसाम्य असलेला, लयात्मक, लयसाम्याचा. २ मेळ असलेला, मेळाचा. ३ समगति असलेला, समगतिक, गतिसाम्य असलेला, गतिसाम्यात्मक.

Rib (rib) [A. S. *ribb*, a rib.] *n*. (*anat.*) *one of the bones (of the body) from the backbone to the front of the chest* बरगडी *f*, फांसळी *f*, फांसोळी *f*, बरगडीचें हाड *n*, फांसळीचें हाड *n*, पार्श्वास्थि *n*, पार्श्वक *n*, परशु *f*, पर्शुका *f*. [THE R.s पंजर *m*.] २ (a) (of a leaf) दांडा *m*, दांडारा *m*, हिरकूट *n*, हीर *n*. (b) (of an umbrella) काडी *f*, शलाका *f*, सळई *f*, ताडी *f*. ३ *a piece of flesh containing one of the rib-bones* फांसळीचें मांस *n*. ४ (Mill Industry) नस.

Ribald (rib'ald) [O. F. *ribalt* -O. H. Ger. *ribe*, a prostitute.] *n. a low vulgar person* (तोंडाचा) फटकळ मनुष्य *m*, हलकट मनुष्य *m*, अभद्रभाषी. R. *a. using indecent language* फटकळ, तोंडशिंदळ, तोंडशिनळ, तोंडफटकळ, तोंडाचा फटकळ, अभद्रभाषी, पाचकळ.

Rib'aldry *n. indecent language* अभद्र बोलणें *n*, पाचकळ बोलणें *n*, अभद्र भाषण *n*, दुरुक्ति *f*.

Ribbed *a. with ribs* फांसळीचा, फांसळीदार, फांसळी असलेला.

Ribbon (ri'b'on) [O. Fr. *riban*; ety. dub.] *n. a narrow woven band (usually of silk or satin)* फीत *f*, दाल *m*. २ *the badge of an order of knighthood* (नाइटहुडची) फीत *f*. ३ (*pl.*) *driving reins* लगामाच्या दोऱ्या *f. pl.* Rib'boned *a.* फीत असलेला, फीत लावलेला, फितीचा, फीतदार.

Rice (rīs) [Fr. -L. -Gr. *oruza*, rice.] *n.* (the grain with the husk on) भात *n*, साळ or साळी *f*, शालि *m*; (as husked) तांदूळ *m*, तंडुल *m*.—(as boiled) भात *m*, ओदन *m*, शाल्योदन *m*, चरु *m*.

The following terms are quoted from Candy's Dictionary. They will be found useful by English students of Marathi.

There are many kinds of rice. Some are ओरगल *or* वरगल, कमोद, काळीसाळ, किंजळ, कुडा, कुडई, कोथिंबरी भात, कोळंबा, खिरसाळ, गजवेल, घुडा *or* घुड्या, घुड्यावरंगळ, घोंटवेल, घोसालवेल, चिमणसाळ, जिगरें, जिरगा, जिरवेल, जिरेसाळ, जोगें, टांकळ *or* टांकेसाळ, डामरगा, डोंगरें, तवसाळ, तांबकुडय, तांबसाळ, तुरवें *or* तुर्य, दामगा, दोडका, नवधान्य *or* नवान्न, निणगा, पटण *or* पटणी, बोडकें भात, राजावळ.

Bits of R. boiled कणेरा भात *m*. Bits among R. after pounding कणीकोंडा *m*, कणीकूट *n*. Bundle or truss of R. -straw घाड *f*, पेंढा *m*, आयंडा *m*, माचोंडा *m*, लाटा *m*. Chaff in cleaned R. तुसळ *f. n.* Chaff R. तुसळ तांदूळ *m. pl.*, तुसळ करड *f.* Clump or tuft of R.-plants चोंडा *m*. Colander for washing R. तांदुळधुणी रोवळी *f*. Division or banked up portion of a R.-field चोंढा *m*. Ear of R. कणशी *f*. Ears of R. small but full खरडा *m*. Ears of R. withered खरचिंब *n*, जडचिंब *n*. Grain of boiled R. शितकण *m*, शीत *n*. Grain of unhusked R. भातकण *m*, भातकूण *m*. Ground for the reception of R.-plants आरोंठा *m*, आरवंठा *m*. Ladle for serving out boiled R. सुदालें *n*. Land fit for the culture of R. भातजमीन *f*, भातशेत *n*. Lumped mass of boiled R. डिखळ *n*, डिखूळ *n*, *dim.* डिखळी *f*. Morsel of dressed R. उंडी *f*. Parched R. कुरमुरे *m. pl.*, कुरमुऱ्या *f. pl.*, (*or* चुरमुरे and चुरमुऱ्या, *also* मुरमुरे and मुरमुऱ्या) सुदामे *m. pl.* Particle of R. झुरकणी *f*. Pounder

of R.-the person गोल्या, गोलेवाला. Powder or fine particles of R. झूर *n*, झुरण *n*. Powder of parched R. कुटा *m*. R.-bed or plot खांचरी *f*, *dim.* खांचर *n*, खोंचर *n*. R. boiled dry बैठा भात *m*. R. cultivator भातकरी *m*. R. dust कूट *n*. R.-field, R.-grounds, R.-lands भातशेत *n*, भुईभाटलें *n*. R.-field, field of untransplanted R. आंवण *n*. R.-grounds as lying low खलाटी *f*, खलाठी *f*, ओंडण *n*. R.-gruel पेज *f*, पेजवणी *n*, पेजपाणी *n*, उतरवणी *n*. R.-gruel soured कांजी *f*.—boild up with flour, chillies, &c. कांजवणी *n*. R.-husk करल *n*. R. husked after parboiling उकडा तांदूळ *m*. R.-milk खीर *f*, दूधपाक *m*, क्षीर *f*, क्षिप्रा *f*, पायस *m*, लापशी *or* लाफशी *f*. R. once ground or pounded करड *f*, करडे तांदूळ *m. pl.*, बगड *f*, एकसड *f*.—twice pounded दुसड *f*, दुसड तांदूळ *m. pl.*—thrice pounded तिसड *f*, तिसड तांदूळ *m. pl.* R. raised by irrigation पाणसाळ *f*, पाणसाळी भात *n*. R. which has shotten up too rapidly, forming nothing in the ear वाभळ *f*.—Thus to shoot up -R. वाभळणें. R.-plants in the seed-plot शेळ *f*. R. plants left untransplanted काड *n*. R.-pounder or pestle गोल्या *m*, मुसळ *n*. R. pressed and flattened पोहे *m. pl.*, पृथुक *m*. R. and split pulse mixed (boiled or unboiled) खिचडी *f*. R. slightly pounded मुसळकांडे *m. pl.*, मुसळसडे तांदूळ *m. pl.*, भातकांडे तांदूळ *m. pl.* R.-straw भातण *or* भातेण *n*, तण *n*, सरळ *f*, पराळ *n*, पेंढा *m*, पलाल *m. n*, साळवण *or* न *n*. Shakings of R.-straw ओंस *f*, काड *n*. Soft and waxy—boiled R. मेणकुटला, मेणगट, मेणचट. Softness and waxiness of over-boiled R. मेणगटी *f*. Sproutings or after-crop of R. भादची *f*. Stale boiled R. reboiled with spices तिखमिठा भात *m*. Thrashing or treading floor of R. भातखळें *n*. Transplantation of R. आवणी *f*, आविंज *f*. Tuft of R. plants as transplanted आवा *m*. Watery—boiled R. पेजट, पेजवरा. Wet rice grounds तरी *f*. Wild or spontaneous R. देवभात *n*, नीवार *m*.

Rice-paper *n*. राइस पेपर नांवाचा कागद *m*. हा फार्मोसन वनस्पतीच्या रांध्यापासून तयार करतात व चिनी लोक यावर चित्रें काढतात.

Ricewater *n*. तांदुळाचें धुवण *n*, तंडुलधावनतोय *n*.

Rice-water evacuations *n. pl.* तांदुळाच्या धुवणासारखा मळ *m*, कांजीच्या रंगाचा मळ. असला मळ काल-यांत होतो.

Rich (rich) [A. S. *rice.*] *a. wealthy* श्रीमंत, धनवान्, धनवंत, द्रव्यवान्, दौलतवान्, पैकेवान्, पैकेकरी, पैकेवाला, सातबर, संपत्तिमान्, लक्ष्मीवान्, लक्ष्मीवंत, धनिक, सधन, धनसंपन्न, धनत्तर, श्रीमान्, तालेवार, तालेवंत, संपन्न, वित्तवान्, गब्बर, (jocosely) गब्रू.

[R. FROM BIRTH गर्भश्रीमंत. To GET R. श्रीमंत होणें, टेंभा *m.* पाजळणें *g. of s.*, उखळ पांढरें होणें *g. of s.*] २ (a dish, diet, &c.) *highly flavoured* मसालेदार, घवघवीत. (b) पक्वान्नाचा, मिठाईचा, श्रीमंती, थाटाचा. ३ (land, soil) *fertile* सुपीक, पिकाऊ, पिकाचा, मातबर. ४ *having abundance* संपन्न (especially in compound as, गुणसंपन्न, ज्ञानसंपन्न, etc.), मय in comp., प्रचुर in comp., बहुल in comp., समृद्ध in comp., आढ्य (in comp. as, गुणाढ्य, बलाढ्य etc.) ५ *splendid* उत्तम, उत्तमोत्तम, खासा. ६ फार किंमतीचा, मौल्यवान्, श्रीमंती; as, "R. dress, R. furniture." ७ घवघवीत (smell). ८ झगझगीत (colour). ९ (sound) मोठा, उंच, उच्च. १९ (incident) फार मनोरंजक. Richer, Compar. Richest, Superl.

Riches *n.* (*usu.* as *pl.*) *wealth* संपत्ति *f*, द्रव्य *n*, धन *n*, दौलत *f*, संपदा *f*, लक्ष्मी *f*, ऐवज *m*, वित्त *n*, वित्तविषय *m*, मालमत्ता *f*, गठडी *f*, धनसमृद्धि *f*, धनवैपुल्य *n*. [INTOXICATION PRODUCED BY R. संपत्तीचा मद *m*. THAT IS BLIND THROUGH THE INTOXICATION OF R. द्रव्यांध. THIRST *or* LUST OF R. धनाशा *f*, धनलोभ *m*.]

Rich'ly *adv.* फार, पुष्कळ. २ बहुत धनानें, बहुत पैसा देऊन, धनसमृद्धिपूर्वक. ३ थाटानें, उत्तम रीतीनें.

Rich'ness *n.* श्रीमंती *f*, मातबरी *f*, धनिकता *f*, सधनता *f*, धनवैपुल्य *n*, धनसमृद्धि *f*, धनविपुलता *f*, धनाढ्यता *f*, धनवंतपणा *m*. २ घवघवीतपणा *m*, मिष्टता *f*. ३ पिकाऊपणा *m*, सुपीकपणा *m*, मातबरी *f*. ४ झगझगीतपणा *m*. ५ मनोरंजकता *f*.

Rick (rik) [of Anglo- Saxon origin.] *n. a stack of hay* गंजी *f*, गंज *m*, ठिकी *f*, उटी *f*, कुंभेरी *f*. २ (of unthreshed corn) सुडी *f*, उडवें *n*, बुचाड *n*, कातरा *m*, उडवी *f*.

Ric'ketiness *n.* खिळखिळेपणा *m*, लटपटितपणा *m*, खिळखिळी *f*, लडबड *f*. Ric'kety *a. suffering from rickets* अस्थिमार्दवरोग झालेला. २ *tottering, feeble* खिळखिळीत, खिळखिळा, डळमळीत, लटपटीत, डगमगीत, ढिला, अदृढ. To BE R. लटपटणें, लटलटणें, लटलट करणें -हालणें.]

Rickets (rik'ets) [Prov. Eng. verb (*w*) *rick*, to twist.] *n.* (*sing.*) *a disease of children, characterised by softness and curvature of the bones* अस्थिमार्दवरोग, ज्यामध्यें हाडें मऊ होतात असा लहान मुलांचा रोग, मुडदूस, अस्थींचा वांकडेपणा.

Rickety, See under Ricketiness.

Ricochet (rik'o- shā *or* shet') [Fr. Ety. dub.] *n. a rebound (as of a ball along the ground)* (चेंडूची वगैरे) उशी *f*. R. *v. i. to rebound and skim along the surface* उशी खाणें, उशी घेणें.

Rid (rid) [A. S. *hreddan*, to snatch away.] *v. t. to make free* सोडवणें, मोकळा -मुक्त करणें, निराळा -वेगळा करणें. Rid, Ridded *pa. t.* Rid *pa. p.* सोडविलेला, मोकळा केलेला, मुक्त. [To GET RID OF

मोकळा होणें *with* पासून *of o.*, टाळणें, मुक्त होणें, वाट करणें *g. of o.*, बाहेर करणें.] Rid'dance *n.* (*act*) **सोडवणें** *n*, **सोडवण** *f*, **सोडवणूक** *f*. २ (*state*) **सुटका** *f*, **मुक्तता** *f*, **मुक्ति** *f*.

Riddance, See under Rid.

Riddle (rid'l) [A. S. *rædels* -*rædan*, to guess, to read -*ræd*, counsel.] *n.* *enigma* **कोडें** *n*, **कूट** *n*, **कूटप्रश्न** *m*, **दृष्टकूट** *n*, **उखाणा** *m*, **आहणा** *m*, **गूढ** *n*, **हुमणें** *n*, **प्रहेलिका** (*poet.*) *f*. [To FIND OUT A R. कोडें *n.* सोडवणें, कूट *n.* सोडवणें -जिंकणें.]

Riddle (rid'l) [A. S. *hriddel*, a coarse sieve.] *n.* *a large sieve* **मोठी चाळण** *f*, **घोळणा** *m*. R. *v. t.* *to sift* **चाळणें, घोळणें, घोळण** *n.* **करणें** *g. of o.* २ *to pierce with many holes* **(आंगाची किंवा जहाजाच्या बाजूची बंदुकीच्या गोळयांनीं) चाळण** *f*. **करणें** *g. of o.*, **भोंकें** *n. pl.* **पाडणें.** ३ **(पुरावा) चाळून पाहणें, तपासून पाहणें.**

Ride *v. i.* **घोड्यावर बसणें, घोड्यावर बसून जाणें, घोड्यावर स्वार होणें, घोड्यावर सवारी करणें.** २ **घोडा दौडणें, दौडत जाणें.** [To R. FOR A FALL पडण्याकरितांच घोड्यावर चढणें, मूर्खपणानें वागणें. To R. ROUGH-SHOD (दुसऱ्याच्या दुःखाचा विचार न करितां स्वतःच्या सुखाच्या दृष्टीनें) अंमल *m.* गाजवणें, सत्ता *f.* गाजविणें.] ३ **(-वर) चढणें, वेढा पडणें;** as, "Bone *rides*, Rope *rides.*" ४ (of ground) *to be of specified character for riding on* **दौड करण्यास चांगली किंवा वाईट असणें;** as, "The ground *rides* well, soft, hard, &c."

Ride (rīd) [A. S. *rīdan* –Ger. *reiten*, to move along, L. *rheda*, a carriage.] *v. t.* *to be carried on horseback, etc.* **घोड्यावर बसणें, गाडीमध्यें बसणें -बसून जाणें -येणें, सवार होणें, सवारी** *f*. **करणें.** २ *to sit and manage a horse* **सवारी** *f*. **करणें, घोड्यावर मांड** *f* **-मांडी** *f* **-आसन** *n*. **साधणें -ठेवणें.** [To R. OUT THE STORM (*lit* and *fig.*) संकटांतून निभावणें -सुरक्षित बाहेर पडणें.] ३ *to seem to float* **अति वेगानें फिरणें.** [To R. ONE DOWN भरधांव घोडा फेंकून दुसऱ्याला गांठणें. २ घोडा अंगावर घालणें, घोड्याखालीं चिरडणें. To R. ONE'S HORSE आपलेंच घोडें पुढें ढकलणें. To R. ONE'S HORSE HOBBY आपलाच मुद्दा धेऊन बसणें. To R. ONE'S HORSE TO DEATH मरेमरेसर घोडा दवडणें. २ अतिरेक करणें.] ४ *to take exercise on horse-back* **घोड्यावर बसून रपेट करणें, घोड्यावर बसून फेरफटका करणें -करून येणें.** ५ **घोड्यावर (बसून) प्रवास करणें;** as, "To R. the country." ६ *to tyrannize over* **(-वर) सत्ता** *f*- **अंमल** *m* **-वर्चस्व चालवणें, जुलूम करणें.** ७ **(वरून) नेणें, वाहून नेणें;** as, "To R. a child on one's back."

Ride *n.* *an excursion on horse-back* **घोड्यावरची रपेट** *f*, **घोड्यावरचा फेरफटका** *m*, **घोडदौड** *f*. २ *a road for riding on* **घोडेरस्ता** *m*, **घोडेवाट** *f*, **घोडदौड** *f*.

Rode *pa. t.* Ridd'en *pa. p.*

Rid'er *n.* **घोड्यावर बसणारा** *m*, **सवार** *m*, **स्वार, सवारी, स्वारी.** २ *an additional clause supplementing a*

document पुरवणी *f,* पुरवणीकलम *n.* ३ *a problem testing student's mastery of principles* (मुख्य सिद्धांतावरील) प्रश्न *m.*

Ridge (rij) [M. E.-A.S.-Ger. *rucken*, the back.] *n. back, or top edge* (as of a mountain, roof, &c.) कणा *m*, दांडा *m*, कडा *f.* [R. CAPPING ढापें *n.* R. POLE आडें *n*, आढें *n*, अढें *n*, अढेपाट *n*, अढोला *m.*] २ *earth thrown up by the plough* कांडोळें *n*, कांडें *n*, दंड *m*, दांड *m*, वरंबा *m*, बांध *m.* ३ (*anat.*) कंगोरा *m*, वलयाकार रेषा *f,* वलयरेषा *f.* R. *v. t. to break up* (*land*) *into ridges* कांडीं पाडणें, दंड or दांड पाडणें, वरंबा घालणें. २ *to plant* (cucumbers, &c.) *in ridges* कांडीं पाडून लावणें.

Ridg'y *a. having ridges* कडा असणारा, दांडा असणारा.

Ridicule (rid'i-kūl) [L. *ridiculus*, exciting laughter -*ridere*, to laugh.] *n. derision, mockery* थट्टा *f*, हंसें *n*, टर *f*, टेर *f*, उपहास *m*, रेवडी *f.* [TO INCUR R. हंसें *n.* करून घेणें.] २ थट्टेचा विषय *m*, थट्टास्पद *n*, उपहासास्पद *n*; as, "Marlborough was the *ridicule* of his contemporaries." R. *v. t.* थट्टा *f.* करणें -उडवणें, टर *f* -उपहास *m.* करणें, रेवडी *f* -हुर्रे *f* -हुर्रेरेवडी *f.* करणें -उडवणें, हंसें करणें.

Rid'iculed *pa. t.* R. *pa. p.* टर उडवलेला, उपहास केलेला, उपहसित, etc. Rid'iculer *n.* टर उडवणारा, उपहास करणारा, थट्टा करणारा, हसणारा, उपहासक. Rid'iculing *pr. p.* R. *v. n.* टर उडवणें *n*, उपहास करणें *n*, टर *f*, थट्टा *f*, उपहास *m.* Ridic'ulous *a. deserving to be laughed at* हसायाजोगा, उपहास -थट्टा करायाजोगा -सारखा, उपहासयोग्य, उपहासविषय, उपहासास्पद. (b) विक्षिप्त, विलक्षण, चमत्कारिक; as, "A R. dress or behaviour." Ridic'ulously *adv.* थट्टेनें, उपहासपूर्वक, थट्टास्पद रीतीनें. २ विलक्षण रीतीनें, हंसूं येईल असा. Ridic'ulousness *n.* उपहासयोग्यता *f*, उपहासार्हता *f.*

Rid'ing *a.* (horse) सवारीचा, बसता, बसायाचा, बसणीचा. Rid'ing *pr. p.* R. *v. n.* घोड्यावर बसणें *n*, सवारी or स्वारी *f*, अश्वारोहण *n.* २ (*med.*) (मोडलेल्या हाडांचे तुकडे) एकमेकांवर चढणें, भग्नास्थींचें अध्यारोहण *n.*

Riding-habit *n.* मडमांचा घोड्यावर बसण्याचे वेळीं घालण्याचा झगा *m.*

Riding-House, Riding-School *n.* घोड्यावर बसण्यास शिकविण्याची शाळा *f*, अश्वारोहणशाला *f.*

Riding-master *n.* अश्वारोहणशिक्षक *m*, घोड्यावर बसण्यास शिकविणारा.

Riding-whip *n.* (सवारीच्या वेळीं वापरण्याचा) सवारीचा चाबूक *m.*

Rife (rīf) [A. S.] (*predicative*) *a. prevalent* नेहमीं होणारा, प्रचारांतला, नेहमींचा, चालू, वहिवाटींतला, वहिवाटींत असणारा; as, "Before the Plague of London inflammations of the lungs were *rife*

and mortal." २ *abounding* वैपुल्य असणारा, समृद्ध, संपन्न; as, "The English language is *rife* with maxims." ३ फार, दाट, अति.

Rife'ness *n.* वहिवाट *f*, सार्वत्रिक प्रचार *m.* २ वैपुल्य *n*, समृद्धि *f.*

Riffler (rif'ler) [Ger. *riefeln*, to groove.] *n.* वांकडी कानस *f.* लांकूडकामांत व संगमरवराच्या खोदकामांत ही वापरतात.

Riff-raff (rif'-raf) [M. E.] *n. the rabble* बाजारबुणगें *n*, निपटारा *m.*

Rifle (rī'fl) [Fr. *rifler*, *rafler* -Ger. *raffen*, to snatch away. See Raffle.] *v. t. to carry off* (*by force*), *to strip* लुटणें, लुटून नेणें, लुबाडणें, बुचाडणें, नागवणें, हिरावून घेणें, हिसकावून घेणें; as, "We'll make you sit and R. you".

Rifle (rī'fl) [Low. Ger. *gerifelde*, rifled, grooved-Ger. *riefeln*, to channel.] *n.* रायफल नांवाची बंदूक *f*, रायफल *f.* २ (*pl.*) रायफलवालें सैन्य *n*, रायफलवाले *m. pl.* R. *v. t. to make spiral grooves in* (*a gun*) (बंदुकीच्या आंतल्या बाजूस) सर्पाकार खोबणी पाडणें. २ *to shoot with a rifle* रायफलनें गोळी घालणें. R. -corps, *a body of soldiers armed with rifles* रायफलवाल्या सैनिकांची तुकडी *f*, रायफलवाले. R. -man *n. a soldier armed with a rifle* रायफलवाला (सोजीर). R. -pit *n. a pit or hollow dug to shelter riflemen from the enemy* रायफलवाल्यांकरितां खंदक *m.* R.-range *n. a practice-ground for rifle-shooting* चांदमारीचें मैदान *n.* २ रायफलीचा पल्ला *m.* R. shooting *n.* चांदमारी *f.* R. -shot *n* रायफलीच्या माऱ्याचा टप्पा *m*, रायफलीचा मारा *m.* २ रायफल मारणारा *m.* ३ रायफलीची गोळी *f.*

Ri'fler *n. a robber* लुबाडणारा *m*, वाटमाऱ्या *m*, चोर *m*

Rift (rift) [Danish *rift*, a cleft.] *n. a cleft, an opening* चीर *f*, भेग *f.* [LITTLE RIFT WITHIN THE LUTE अन्तःकलह.] Rift *v. t. to cleave, to rend apart* चीर *f* -भेग *f.* पाडणें, उकलवणें; as, "To R. an oak or a rock". R. *v. i. to burst open, to split* चीर पडणें, चीर जाणें, भेग जाणें, भेग पडणें. भेगळणें, उकलणें.

Rig (rig) [Icel. *rigga*, to bandage, to put on sails -*riga*, to be stiff.] *v. t.* (*usu.* with out) *to dress out, to clothe* कपडे घालणें, कपडे घालून सजवणें -सज्ज करणें; as, "Jack was *rigged* out in his gold and silver lace." २ (a ship) *to provide with necessary ropes*, etc. (दोरखंडें, शिडें वगैरे बांधून जहाज) सजवणें, सज्ज करणें. Rig'ging *n. the cordage of a ship* जहाजाचीं दोरखंडें *n. pl.* Rig-out *n. a complete outfit* (बाहेर जाण्याची किंवा प्रवासाची) प्रवासी तयारी *f.* Rig-out *v. t. to provide with everything necessary* (बाहेर जाण्याची किंवा प्रवासाची) प्रवासी तयारी करून देणें.

Rig (rig) [Ety. dub.] *n. a frolic, a trick* चेष्टा *f*, थट्टा *f*, टवाळी *f*. R. *v. i. to play a sportive trick* चेष्टा -टवाळी करणें. [To RUN A RIG कुचेष्टा *f* -टवाळी *f*. करणें.] R. *v. t. to manage or conduct fraudulently* लुच्चेगिरी करणें, लुच्चेगिरीनें चालवणें. [To R. THE MARKET, *to cause artificial rise or fall in prices* (स्वतःच पुष्कळसे शेअर विकत घेऊन, व अशा रीतीनें बाजारभाव चढविल्यावर तेच विकायाला काढून) बाजारभावाचा चढउतार करणें.]

Ri'gel *n.* (*astron.*) [L. Beta Orionis] मृगराशींतील पहिली तारा.

Rigging, See under Rig No. 1.

Right (rīt) [A. S. *riht, ryht*; L. *rectus*, right, Cf. Sk. ऋजु.] *a.* (of angle) *of 90 degrees* काटकोनाचा, समकोनाचा, नव्वद अंशांचा. [R. CONE ऊर्ध्वशंकु *m.* FIRST R. ANGLE आद्य समकोन. SECOND R. ANGLE द्वितीय समकोन *m.*] २ *not oblique* सरळ, सरळ रेषेंतला; as, "R. sailing, R. line." ३ *proper* नीट, ठीक, उजू, बरोबर, बराबर, योग्य, उचित, वाजवी, लायक, दुरुस्त, मार्गाचा, सुधा, यथायोग्य, यथायुक्त, यथोचित, युक्त, याथार्थिक, यथार्थ. [R. SPHERE यथार्थ गोल *m.*] ४ *just, morally good* रीतीचा, रीतसर, न्यायाचा, नीतीचा, यथान्याय, यथानीति, सरल, ऋजु, न्याय्य, रास्त, समंजस, साधु; as, "Acted a R. part." ५ *correct, true* खरा, बरोबर, योग्य, साच, साचा, सत्य, वास्तविक, शुद्ध, यथार्थ; as, "R. use of words." ६ *in good or normal condition, sound* स्थितींतला, सुस्थितीचा, अविकृत, सुदृढ; as, "He is in his R. mind त्याचें डोकें ठिकाणावर आहे." [To SET OR PUT R. व्यवस्थित करणें, व्यवस्थेनें लावणें -मांडणें. २ (-च्या) चुकीच्या समजुती दूर करणें -सुधारणें.] ७ *not left* उजवा, दक्षिण, अपसव्य, वामेतर. [RIGHT AND LEFT उजवा आणि डावा, सव्यापसव्य; -GLOVES, SHOES, नरमादी. To THE R. प्रदक्षिण. WINDING TO THE R. (SPIRAL LINES, ETC.) दक्षिणावर्त्त *or* र्त्ती. R. HAND उजवा हात (*fig.*) *m.* २ मुख्य मदतगार.] ८ *that is on the right hand* उजव्या हातचा, उजव्या हाताकडचा -हाताकडला -हाताकडील. ९ *rightly fixed or placed* सुफराटा, सुलटा, उजू, खरा.

Right *v. t. to restore to straight position* (a) सरळ करणें, सुलट करणें. (b) ठिकाणीं आणणें, ठिकाणावर -ताळ्यावर -जाग्यावर आणणें. (c) काटकोनांत आणणें. २ *to correct mistakes in* सुधारणें, दुरुस्त करणें, निटावणें, सुधारणें, सुथरणें, नीट करणें; as, "That is a fault that will R. itself." ३ *to justify, to vindicate* न्याय *m.* करणें, इनसाफ *m.* करणें *g. of o.*, दाद घेणें; as, "So just is God, to R. the innocent." R. *v. i. to recover vertical position* काटकोनांत येणें. (b) सुलट होणें, सरळ होणें.

Right *n. justness* न्याय *m*, नीति *f*, न्याय्यता *f*. [MIGHT IS R. बळी तो कान पिळी. MIGHT MAKES R. फांसा पडेल

तो डाव, राजा करील तो न्याय. R. AND WRONG न्यायान्याय *m*.] २ *fair claim* हक्क *m*, सत्ता *f*, वारसा *m*, अधिकार *m*. [INDIVIDUAL R. वैयक्तिक अधिकार -हक्क *m*, व्यक्तीचा अधिकार *m*. PROPRIETARY R. स्वामित्वाचा अधिकार *m*, मालकी हक्क *m*.] ५ *right side* उजवी बाजू *f*, उजवें अंग *n*, दक्षिणांग *n*. [THE RIGHT SIDE (OF A FABRIC) वरची बाजू *f*, दर्शनी अंग *n*. ON THE RIGHT SIDE OF FORTY चाळिशीच्या आंत.] ६ *vindication of a right* न्याय *m*, इनसाफ *m*, दाद *f*.

Right *adv. straight* सरळ, नीट, थेट, धडक, धडका, सडक. २ *very, to the full* अगदीं, फारच, अति. ३ *justly, properly* नीट, ठीक, दुरुस्त, बराबर or बरोबर, यथान्याय, यथामार्ग. ४ *truly* खरा, बराबर, यथार्थ, वास्तविक. ५ *to right hand* उजवीकडे.

Righteous (rīt'yus, *or* *rī'chus*) [Lit. 'in a right way.' A. S. *rihtwis -riht* and *wis*, a way or manner.] *a. upright, virtuous* सदाचरणी, धर्मानें चालणारा, नीतिमान्, न्यायाचा, न्याय्य, साधु, न्यायी, सात्विक, रास्त. Right'eously *adv.* न्यायानें, नीतीनें, सदाचरणानें. Right'eousness *n.* सदाचार *m*, सदाचरण *n*, रास्तपणा *m*, साधुत्व *n*, न्याय्यता *f*, न्यायीपणा *m*.

Right'ful *a. fair* रास्त, न्यायाचा, यथान्याय, यथानीति. २ *legitimately entitled to position* हक्कदार, हक्क असलेला. ३ (of office) *that one is entitled to* हक्काचा, सत्तेचा, अधिकारी. [R. PROPERTY हक्काची इस्टेट *f*.]

Right'fulness *n.* सरळपणा *m*, रास्तपणा *m*, न्याय्यत्व *n*, यथान्यायता *f*. Right'ly *adv. properly* नीट, सरळ, उजू, बरोबर, यथास्थित, यथायोग्य, यथोचित, ठीकठीक. २ *justifiably* न्यायानें, नीतीनें, यथान्याय, यथामार्ग, धर्मतः, न्यायतः, सम्यक्. ३ *correctly* बरोबर, बराबर, दुरुस्त, खरा *decl.* ४ उजू, सुफराटा *decl.* Right'ness *n.* सरळपणा *m*, उजूपणा *m*, ठीकपणा *m*. २ यथार्थता *f*, याथार्थ्य *n*, न्याय्यत्व *n*.

Right-hand *n.* उजवा हात *m*. [TO LEAVE ON THE RIGHT HAND (*an object, on passing it*) उजवा घालणें.]

Rightness, See under Rightfulness.

Rigid (rij'id) [L. *rigidus -rigeo*, to be stiff with cold.] *a. stiff* ताठ, ताठर, दृढ, कठिण. २ *inflexible, strict* कडक, करडा, खरमरीत, खरमऱ्या, सख्त, जालीम. ३ (*account, etc.*) *minute, exact* कवडीनकवडीचा, कवडीकवडीचा, काडीनकाडीचा, काडीकाडीचा. ४ (*math.*) दृढ, घन. [R. DYNAMICS घनगतिशास्त्र.]

Rigid'ity, Rig'idness *n.* ताठपणा *m*, ताठरपणा *m*, दृढता *f*. २ (*med.*) ताठ *m*, ताठणें *n*. [R. OF MUSCLES स्नायु ताठणें.] ३ करडेपणा *m*, कडकपणा *m*, खरमरीतपणा *m*, सख्तपणा *m*, जालीमपणा *m*. Rig'idly *adv.* करडेपणानें, सख्तपणानें. २ कांहीं न सोडतां, बिनसूट, काडीकाडीचा *decl.*, खडानखडा.

Rigmarole (rig'-ma-rōl) [A. S. *ragman-roll*, a docu-

ment with a long list of names.] *n. meaningless talk* गडबडगुंडा *m*, धटंपटं *n*, झाडेपवाडे *m. pl.*

Rigor mortis [L.] (*med.*) मृत्यूनंतर शरीरांतील स्नायू ताठ होणें, प्रेत ताठणें.

Rigorous, See under Rigour.

Rigour (rig'ur) [Fr. *rigour* -L. *rigeo*, I am stiff.] *n. severity, strictness* कडकपणा *m*, करडेपणा *m*, खरमरेपणा *m*, सख्तपणा *m*, कठोरपणा *m*, सख्ती *f*. २ *extremity or excess of (weather, etc.)* कडका *m*, कडाखा *m*. (b) ताठा *m*. (c) ठणका *m*. ३ (*in fever*) कांटा *m*, or कांटे *m. pl.* ४ *austerity of life* कडकडीतपणा *m*, कडकपणा *m*. ५ *logical accuracy, exactitude* नेमकेपणा *m*, बिनचूकपणा *m*, अचूकपणा *m*. Rig'orous *a. severe, strict* कडक, करडा, खरमरा, खरमऱ्या, सखत, सख्त, जालीम, कठोर. २ *extreme* (of weather) कडकडीत, कडक, कडाख्याचा. ३ (*account*) *exact, minute* काडीकाडीचा, कवडीकवडीचा. Rig'orously *adv.* निर्दयपणानें, करडेपणानें, सख्तपणानें, दया न करितां, कांहीं न सोडतां, बिनसूट, कडकपणानें. २ (*account*) काडीकाडीचा, कवडीकवडीचा, खडानखडा. Rig'orousness *n.* करडेपणा *m*, खरमरेपणा *m*, सख्तपणा *m*, कडकडीतपणा *m*, कडकपणा *m*, कठीणपणा *m*.

Rill (ril) [Fr. *rigole*, a furrow, a small trench.] *n. a small stream* ओहळ *m*, ओघळ *m*, ओहळी *f*, ओळ *f*, ओळी *f*, उपळी *f*, उपळ *m*, झील *f*, लघुनदी *f*. [RILLS ON THE MOON चंद्रावरील लघुनद्या *f. pl.*]

Rillet *n.* Same as Rill.

Rim (rim) [A. S. *rima.*] *n. raised edge or border* कांठ *m*, किनारा *m*, कोर *f*, कडें *n*. [R. -BROKEN (a *vessel*) कांठफुटका, मुंडा, कांठमोडा, कांठमोडका.] २ (*poet.*) *a circular object* वाटोळी वस्तु. [A GOLDEN RIM राजाचा मुगुट *m*.]

Rime (rīm) [A. S. *hrim*, Dut. *rijm.*] *n.* (*poet.*) *hoar-frost* तुषार *m*, नीहार *m*.

Rimer (rīm'ėr) *n.* (Same as Reamer) रायमर. [PARALLEL R. सीधा रायमर. TAPER R. निमुळता रायमर.]

Rind (rīnd) [A. S. *rind*, *rhind*, *-rindan*, to surround.] *n. bark of tree or fruit* साल *f*, सालपट *n*, त्वचा *f*, चर्म *n*. [HAVING THICK R. सालभेंडा.] २ *external aspect, surface* बाह्यांग *n*, पृष्ठभाग *m*.

Rinderpest (rin'dėr-pest) [Ger. 'cattle-plague.'] *n.* जनावरांच्या देवी *f. pl.*, बुळकांडी *f*, पटकी *f*, मुसळधार *f*.

Ring (ring) [A. S. *hring*. See Rink, Circus.] *n. a circlet, usu. of precious metal* कडें *n*, कडी *f*, कुंडल *n*, कटक *n*, कडोळें *n*, कडोळी *f*, वलय *n*, वाळा *f*, हलकी *f*, बांगडी *f*. [R. BINDING MALLETS, RAMMERS, ETC. मांडळ *f*, वसूं *n* (*dim.* वसवी *f*), विढी *f*. TURNING *or* MOVABLE R. भोवरकडी *f*.] २ (as an ornament for the wrist or ankle) तोडा *m*. ३ (finger or toe-ring) आंगठी *f*, वळें *n*, छल्ला *m*,

सल्ला *m*, वेढ *n*, *f*, वेढें *n*, मुद्री *f*, मुद्रिका *f*.—for the fore or middle finger or middle toe जोडवें *n*. [GEM *or* STONE OF A R. खडा *m*, ठिकडें *n*, ठीक *n*, नग *m*. GUARD R. पडखळण *n*. HOLY R. WORN DURING RELIGIOUS CEREMONIES पवित्रक *n*, पवित्र *n*, पवित्री *f*. SILVER R. FOR THE TOE OF A CHILD खटवें *n*, खट्टं *n*.] ४ *circular bend* आवर्त *m*, कडगुलें *n*; as, "He has livid R.s round his eyes." ५ *persons disposed in a circle* कडें *n*, वेढा *m*, चक्कर *n*, चक्र *n*, मंडल *n*, कोंडाळें *n*, गरका *m*, घेरा *m*, कचोळें *n*, कोचाळें *n*, मांदी *f*. (b) (*pol. eco.*) मंडळी. ६ *a circular fold* (of grass, cloth, etc.) निवणें *n*, चुंबळ *f*, चुंभळ *f*, आहरा *m*, ? आरा? ७ *circular enclosure for circus-riding* रंगण *n*. [A HIT WITHIN THE R. रंगणटोला *m*.] ८ (as of a bullock turning a mill) भोंवार *f*. ९ (of wire for the nose or ear) नथ *f*, बाळी *f*. १० (*astron.*) वलय *n*. [R. MICROMETER वलयक्रांतियंत्र *n*?] R. *v. t.* (a horse, *etc.*) चक्रावर धरणें, मंडलावर धरणें, फेरफटका *m* -फेर *m*. करणें *g. of o.*, रिंगणावर धरणें. R.-bolt *n*. हलकी *f*. R. -finger *n*. *third, esp. of left hand* डाव्या हाताचें तिसरें बोट *n*. R.-leader *n*. *chief instigator in mutiny* (बंडाचा) नायक *m*, पुढारी *m*, मुख्य *m*, मोहरक्या *m*, मोहरपी *m*, बंड उठविणारा. R.-master *n. manager of circus performance* रिंगमास्तर *m*. R. -worm *n*. *a skin-disease esp. of children in circular patches* गजकर्ण *n*, दद्रु *m*, *pop.* दाद *f*, दादड *m*, *n*, नायटा *m*, चकंदळ *n*. [TO BE AFFECTED WITH RING-WORM गजकर्ण होणें, दादडणें, नायटे होणें.]

Ring (ring) [A. S. *hringan*, to tinkle.] *v. t. to sound* (bells) वाजवणें, घणघणावणें, खणखणावणें. [TO R. THE KNELL OF नाहींसा करणें, बारा वाजवणें.] R. *v. i. to give forth a clear resonant sound* वाजणें, ठणठणणें, खणखणणें, घणघणणें, झणझणणें, सणसणणें, भणभणणें, भिरभिरणें, गोंगणें, गोंगावणें, *intens.* झणाणणें, खणाणणें, ठणाणणें, भणाणणें. २ *to resound, to re-echo* दणदणणें, *intens.* दणाणणें, घुमणें. ३ (of ears) *to be filled with sensation as of bell ringing* झणझणणें, झणक्या *f. pl.* -झणझण्या *f. pl.* मारणें, भणभणणें, *intens.* भणाणणें, भिरभिरणें. R. *n. ringing sound* झणकार *m*, नाद *m*, खणखणाट *m*. Ring'ing *v. n.* वाजवणें *n*, झणझण *f*, झणझणी *f*, भिरभिरी *f*, *intens.* झणझणाट *m*, झणाण *m*, खणखणाट *m*, खणाण *m*, घणघणाट *m*. [WITH A R. खणकन् -कर, खणखण *or* णां, खणाखण, खणाणां, घणघण, घणाणां, घणघणां.]

Ring -doubling *n*. (Mill Industry) दुहेरी सूत पिळून वळण्याचा सांचा *m*, रिंगवाला सांचा *m*.

Ring Femoral *n*. (*med.*) श्रोणिस्थानांतील एक गोल छिद्र, श्रोणिच्छिद्र *n*.

Ring-frame travellers *n*. (Mill Industry) रिंगच्या आंतील कडी *f*.

Ringent (rin'jent) [L. *ringi*, to open wide the mouth.] *a.* (*bot.*) *gaping* (corolla) विवृतमुख.

Ring-leader, See under Ring No. 1.

Ringlet (ring'let) *n. a curly lock of hair* झुलूप *n.*

Rings (abdominal, external and internal) अंडाच्या शिरांच्या मार्गांचीं बाहेरील व आंतील द्वारें, वृषणाछीला जाणारीं द्वारें (अंतर्गत व बहिर्गत), वृषणाष्ठिगामि वलयद्वारें *n.pl.*

Ring-spinning frame *n.* (Mill Industry) तरासन (corruption of Throstle) *n,* बांगड्या बसविलेला सूत काढण्याचा सांचा *m.*

Ring-worm, See under Ring 1.

Rink (ringk) [Simply a variant of Ring, a circle.] *n. a large enclosed space* (for skating or curling) (उंच जोड्यांनीं चालण्याकरितां कुडून केलेलें) स्केटचें रिंगण *n,* रिंक *n.* R. *v. i. to skate in a rink* रिंगणांत स्केटजोड्यांनीं धांवणें.

Rinse (rins) [O. F. *rinser -Dut. rein*, pure.] *v. t. to wash out* (a vessel) विसळणें, विसुळणें, धुणें. २ *to clear* (*impurities*) *by shaking in water* खळबळणें, खळबळावणें, खुळखुळावणें, खंगाळणें, आवळणें, धुणें. ३ (the mouth) गुळणा *m.* करणें.

Riot (rī'ot) [Fr. *riotte*, riot.] *n. loud revelry* चैनबाजी *f*, धुमाकूळ *m*, धुमश्चक्री *f*, सोदेशाई *f*, धुमाळी *f*, गोंधळ *m*, चैन *f*, दंगल *f*, रंग *m.* २ *disorder, tumult* गर्दी *f*, धामधूम *f*, दंगा *m*, धुंदाई *f*, धुंधाधुंदी *f*, पुंडावा *m.* ३ (law) दंगा *m*, गर्दी *f*, मारामारी *f*. [To RUN R. अद्वातद्वा वोलणें, धुमश्चक्री करणें, दंगा करणें, धामधूम करणें, माजणें, मातणें, भडकणें, वेडगळणें.] R. *v. i. to revel* धुमश्चक्री *f* -धुमाळी *f* -गोंधळ *m.* करणें. २ *to join in riot* दंगा *m* -गर्दी *f.* करणें -उठवणें -माजवणें. Ri'oter *n.* धुमश्चक्री करणारा. २ दंगेखोर *m*, गर्दी *f.* -दंगा करणारा. Ri'oting *v. n.* धुमश्चक्री करणें. २ दंगा -गर्दी -दंगल करणें. Ri'otous *a. indulging in revelry* चैनीचा, बहर मारण्याचा, धुमश्चक्रीचा, ऐषआरामाचा, उधळेपणाचा. [RIOTOUS LIVING उधळेपणानें वागणें.] २ *tumultuous* दंग्याचा, गर्दीचा, पुंडाईचा. ३ (a person) दंगेखोर, दंगा करणारा, दंगेबाज. (b) दंगल *f* -चैन *f.* करणारा, चैनखोर, चैनी, उच्छृंखळ. Ri'otously *adv.* धुमश्चक्री -गोंधळ करून, दंगल करून. २ दंगा करून, गर्दी करून, गर्दीनें, दंग्यानें. ३ चैनबाजीनें, उधळेपणानें.

Riotous, See under Riot.

Rip (rip) [A. S. *rypan.*] *v. t. to cut or tear* चिरणें, फाडणें, फोडणें, चिरून -फाडून टाकणें, विदारणें, विदारण *n.* करणें; as, "To R. out the lining." २ *to open up* उसवणें, उस्तरणें, उधडणें, उतफाळणें. ३ (up) *to expose* बाहेर काढणें, उकरणें, उकरून काढणें, उचकटणें, विचकटणें, विचकणें. [To R. UP FAULTS उखाळ्यापाखाळ्या *f. pl.* -उखळबेरीज *f* -उखाळ्या *f. pl.* काढणें *g. of o.*] R. *n. tear, rent* चीर *f*, फाड *f*, भेग *f.* RIPPED *pa. t.* R. *pa. p.* चिरलेला, फाडलेला,

विदारित, विदीर्ण. २ उसवलेला. ३ उचकटलेला. Rip'per *n.* चिरणारा, फाडणारा, विदारक. २ उसवणारा, उस्तरणारा. ३ उचकटणारा, विदारणकर्ता.

Riparian (rip-ā'ri-an) [L. *ripa*, a river-bank.] *a. of river-bank* नदीकिनाऱ्याचा, नदीकांठचा, नदीकिनाऱ्यावरील. [R. PROPRIETORS नदीच्या कांठच्या जमिनीचे मालक.]

Ripe (rīp) [A. S. *rīpe -ripan*, to reap.] *a. fully developed* पक्का, पिकलेला, पक्व, परिपक्व, पक्वदशेस आलेला, पक्वदशापन्न, जून, पिका. [THAT IS RIPE AND READY TO FALL OR BE GATHERED -(A FRUIT) पाडाचा.] २ *sound, mature* पोक्त, प्रौढ, प्रबुद्ध, प्रगल्भ.

Rip'en *v. i. to grow ripe* पिकणें, पक्का -पक्व होणें, पक्वदशेस येणें, पक्वदशेचा होणें *g. of s.*, जुनावणें. -(as mangoes, tamarinds, etc.) गुळमटणें, गाभुळणें, गारसणें, पाडास येणें -लागणें. -(a field of corn) काळसरणें, काळवटणें. R. *v. t.* पिकवणें, पक्वदशेस आणणें, पक्वता *f.* आणणें *with* स *of o.* Rip'ened *pa. t.* R. *pa. p.* पिकलेला, पिकवलेला. [R. IN THE HOUSE, (PARTICULAR FRUITS) कोनपिका, कोनपीक, घरांत -आढींत पिकवलेला. R. ON THE TREE वरपिका, वरपीक, झाडावर पिकलेला.] Rip'ener *n.* पिकवणारा, पक्व करणारा, पक्व दशेस आणणारा. Rip'ening *pr. p.* पिकणारा, पक्व होणारा, पक्वदशेस येणारा. R. *v. n.* Ripe'ness *n.* पक्वपणा *m*, पक्वता *f*, परिपक्वता *f*, पक्वदशा *f*, पिकेपणा *m.* २ पोक्तपणा *m*, प्रौढपणा *m*, प्रागल्भ्य *n.*

Ripeness, See under Ripen.

Ripp'ing *pr. p.* R. *v. n.* चिरणें *n*, फाडणें *n*, विदारण *n.* २ उसवणें *n.* ३ उचकटणें *n*, विदारण *n.*

Ripple (rip'l) [Ety. dub.] *n. ruffling of water's surface* खळखळ *f*, (*dim.* खळखळी *f.* *and intens.* खळाळी *f*, खळ्ळाळ *m*,) चुळचूळ *f.* २ *a small wave* (समुद्राच्या कांठची) लहान लाट *f*, लघुतरंग *m.* R. *v. i. to make a murmuring sound* खळखळणें, खळखळ वाहणें, खळखळ वाजणें. २ *to have a ruffled or wrinkled surface* (पृष्ठभागीं) सुरकुत्या असणें, सुरकुतलेला असणें. Rip'pler *n.* खळखळणारा. Rip'pling *pr. p. a.* खळखळणारा, खळखळीत. Rip'plingly *adv.* खळकन्, खळकर, खळखळ, खुळखुळ.

Rise (rīz) [A. S. *risan*, to rise.] *v. i. to get up from lying* उठणें, उभा राहणें, उभारणी *f.* होणें *g. of s.* २ *to get out of bed* (निजून, अंथरुणावरून) उठणें. [To R. EARLY (निजून) लौकर उठणें. To R. LATE (निजून) उशिरां उठणें.] ३ *to come to life again* (मेलेला फिरून) उठणें, (जीवंत) उठणें. ४ *to grow upwards* चढणें, वाढणें, वर-वरतीं -वरता *decl.* जाणें -येणें, ऊर्ध्वगति *f.* होणें *g. of s.* ५ *to reach higher position* चढणें, वाढणें, मोठा होणें, बढती *m* -चढती *f* -वृद्धि *f* -चढती दौलत *f* -होणें *g. of s.*, पारडें चढणें -जड होत जाणें *g. of s.*, न्यहाल होणें. ६ *to come up* (a heavenly body) वर येणें, उगवणें, निघणें, उदय *m.* होणें *g. of s.*, उदय *m.* पावणें, उदित होणें. ७ *to swell* (a river)

चढणें, फुगणें, पाणी *n.* चढणें. ८ (a blister) उतणें, उठणें. ९ (a bread, etc.) फुगणें, फुलणें, दरदरणें, तरतरणें, चढणें, दरदर -दरदरां फुगणें. १० *to have origin* होणें, लागणें, उत्पन्न -चालू -सुरू -उपस्थित -प्रवृत्त होणें, उद्भवणें, उठणें, उद्भव *m* -होणें *g. of s.* ११ *to have source* (a river) निघणें, उगम पावणें, उगम *m.* होणें *g. of s.* १२ *to increase* वाढणें, चढणें, बळावणें, जोरावणें, अधिक होणें, जोर *m.* अधिक होणें *g. of s.*, वाढ *f* -वृद्धि *f.* होणें *g. of s.*, वृद्धि *f.* पावणें. १३ (rate, price, etc.) चढणें, महाग होणें, तेजी होणें *g. of s.*; *intens.* चणचणणें, (*intens.*) चणाणणें, चडचडणें, कडकणें. १४ (an article in price) (दर *m* -भाव *m* -धारण *f* -मोल *n.*) चढणें -वाढणें *g. of s.*, चढणें. १५ *to make revolt* उठणें, बंड करणें, बिथरणें, फिरणें *with* वर. १६ *to incline upwards* चढणें, चढ *m* -चढण *f.* लागणें. १७ (of meeting) *to cease to sit for business* उठणें, बरखास्त होणें. १८ (as a sea) लाटा *f. pl.* उठणें, क्षुब्ध होणें, उसळणें, भरती येणें.

Rise *n. coming up* वर येणें *n*, उगवणें *n*, उदय *m.* [SUN R. सूर्योदय *m.*] २ *ascent* आरोहण *n*, आरोह *m*, ऊर्ध्वगमन *n*, ऊर्ध्वगति *f.* ३ *upward slope* चढ *f*, *m*, चढण *f*, चढाव *m.* [R. AND DESCENT चढउतार *m.*] ४ *hill* उंचवटा *m*, उंचवळा *m*, उंचाड *n.* ५ *social advancement, increase in rank* चढती पायरी *f*, चढती *f*, उन्नति *f*, उत्कर्ष *m*, चढ *m*, चढती दौलत *f* -पराई *f* -कळा *f*, चढता पाया *m*, चढती कमान *f*, चढती बाजू *f*, तेजोवृद्धि *f*, उदय *m*, अभ्युदय *m.* [R. AND FALL OF NATIONS राष्ट्रांची उन्नति व अवनति.] ६ *increase in price* चढ *m*, तेजी *f*; *intens.* चडचड *f*, चणचण *f.* (b) चढाव, बढाव. ७ *increase* चढती *f*, चढ *m*, वाढ *f.* (b) भरती *f.* [RISE AND FALL चढउतार *m.*] ८ *origin* उत्पत्ति *f*, उद्भव *m*, उपज *m*, मूळ *n*, उगम *m*, आगम *m*, उपक्रम *m*, आरंभ *m*, प्रवृत्ति *f*, संभव *m.*

Ris'en *pa. p.* of Rise.

Ri'ser *n.* (*civ. eng.*) अंधारी *f*, दोन पायऱ्यांमधील उभी फळी *f*, तातरा *m.*

Risibil'ity *n.* हसनशीलता *f.* २ हास्यजनकता *f*, हास्योत्पादकता *f.*

Risible (riz'i-bl) [L. *risibilis -rideo, risum*, to laugh.] *a. inclined to laugh* हसणारा, हंसूं येणारा. २ *laughable, ludicrous* हास्यजनक, हास्योत्पादक, हंसूं येण्यासारखा, हंसण्यासारखा; as, "R. absurdities."

Ris'ing *pr. p.* Ris'ing *v. n.* (*act.*) उठणें, उभा राहणें *n*, अभ्युत्थान *n.* [R. TO RECEIVE VISITOR खडी ताजीम *f*, उत्थापन *n*, प्रत्युत्थान *n. all with v.* दे *or* घे.] २ निजून उठणें *n*, उठणें *n.* ३ वर जाणें *n*, चढणें *n.* ४ उगवणें; etc. See verb. [R. AND SETTING उदयास्त.] ५ *a revolt* बंड *n*, बंडावा *m*, बंडाळी *f.* ६ (Bible) *tumour* उबाळूं *n*, उंचवटा *m.* R. *p. a.* चढता, उगवता, उदयास येणारा, पुढें येणारा, भरभराटीस येणारा, उदयोन्मुख, उत्कर्ष पावणारा. [R. SUN उगवता सूर्य *m.* २ भरभराटीस चढणारा मनुष्य *m.* R. FRONT चढतें तोंड.]

Risk (risk) [Fr. *risque*, to risk -L. *reseco*, I cut back, I cut short.] *n. hazard* धोका *m*, जोखीम *f*, जोखम *n*, भय *n*, संकट *n*. [AT ALL RISKS कोणतेंही संकट आलें तरी, कोणताही धोका आला तरी, जरूर, कांहीं झालें तरी. TO RUN A RISK जोखीम पतकरणें. AT OWNER'S RISK मालकाच्या जोखमीवर. R. MONEY (क्याशरजवळ) अडीअडचणीकरितां (ठेवलेली) शिलक *f*.] (b) धाडस *n*, हिंमत *f*. R. *v. t. to hazard* धोक्यांत घालणें, धोक्यांत पाडणें. २ *to venture on* धाडस करणें, हिय्या *m*. करणें, हिंमत *f*. करणें.

Risk'y *a. hazardous* जोखमाचा, धोक्याचा, संकटाचा.

Risus Sardonicus *n.* (*med.*) धनुर्वातामध्यें होणारी चेहेऱ्याची ताण *f*.

Rite (rīt) [Fr. *rite* -L. *ritus*, rite.] *n. a religious or solemn ceremony or observance* विधि *m*, कर्म *n*. आचार *m*, शास्त्रोक्त कर्म *n*, देवकार्य *n*, धर्मकृत्य *n*. [RITES AND CEREMONIES नेमधर्म *m. pl.*? NEGLECTFUL OF RITES AND ORDINANCES आचारभ्रष्ट, आचारहीन. REGULAR IN THE PRACTICE OF RITES AND ORDINANCES आचारसंपन्न, आचारशुद्ध.]

N. B.—Rite is an act while Ritual is a procedure. Rite is कर्म, विधि or आचार while Ritual is कर्मपद्धति, or आचारपद्धति, or विधि. विधि means both an act as well as a procedure.

Ritual (ritū'-al) [L. *ritualis*, -root of Rite.] *a. consisting of or prescribing rites* कर्मपद्धतीसंबंधीं, कर्मपद्धतीचा, आचारपद्धतीसंबंधीं, आचारपद्धतीचा, विधीचा, विधिविषयक, विधिसंबंधीं, विधिरूप, विधियुक्त. R. *n. prescribed order of performing religious service* कर्मपद्धति, आचारपद्धति *f*, विधिपद्धति *f*, विधि *m*. २ *a book containing rituals* कर्मपद्धति *f*.

Rit'ualism *n.* आचारप्रधान संप्रदाय *m*, कर्मकांडसंप्रदाय *m*. २ कर्मनिष्ठा *f*, आचारनिष्ठा *f*.

Rit'ualist *n.* कर्मसंप्रदायी *m*, आचारसंप्रदायी *m*. २ कर्मपद्धतिपारंगत *m*. [संप्रदायी.

Ritualis'tic *a.* कर्मपद्धतीचा, कर्मपद्धतीसंबंधीं. २ कर्म-

Rival (rī'val) [Fr. *rival* -L. *rīvālis*, one who lives on the opposite bank of a river.] *n. a competitor* प्रतिस्पर्धी, प्रतिद्वंद्वी *m*, प्रतिस्पर्धा -चढाओढ करणारा, सामनेवाला. [WITHOUT A R. अद्वितीय.] R. *a. competing* प्रतिस्पर्धी, बरोबरी करणारा, चढाओढ करणारा. R. *v. t. to try to equal or excel* बरोबरी *f* -सरोबरी *f*. करणें *with* शीं *of o. or g. of o.*, प्रतिस्पर्धा करणें, सामना करणें -मांडणें *with* शीं *of o.*, सर *f* -सरी *f*. करणें -लावणें *with* शीं *of o.*, झुंजणें, लढणें, टक्कर *f*. मारणें -खाणें *with* स *or* ला, तोलास तोल *m*. घेणें -देणें. Ri'valling *pr. p.* R. *p. a.* स्पर्धा करणारा, बरोबरी करणारा, सर करणारा, बरोबरीचा. Ri'valry *n. act of rivalling, competition* स्पर्धा *f*, प्रतिस्पर्धा *f*, चढाओढ *f*, चढाओढी *f*, चुरस *f*.

Rivalry, See under Rival.

Rive (rīv) [A. S. *reófan*, to tear.] *v. i. to split, to tear asunder* फोडणें, चिरणें, विदारणें, फाडणें; as, "To R. timber for rails or shingles." R. *v. i. to be split or rent asunder* भेग *f* -चीर *f.* जाणें, भेतळणें. Rived *pa. t.* Rived, Riv'en *pa. p.*

River (riv'ėr) [Fr. *riviere* –L. *ripa*, a bank, a shore.] *n.* नदी *f*, नद *m* (applied only to a R. personified as *male*, as, सिंधु, शोणभद्र, शिव, ब्रह्मपुत्र). [BEND *or* ARM OF A R. नदीचा वांक *m.* BRANCH OF A R. फांटा. CURRENT OF A R. नदीचा प्रवाह *m.* DEEP PART IN A R. डोह *m*, कोंड *f*, *n.* DRY SPOT IN A R. खांड *m*, खांडवा *m.* ONE SUBSISTING ON OFFERINGS TO A SACRED R. गंगापुत्र *m.* SACRED R. गंगा *f.* SPOT WHERE THREE RIVERS MEET त्रिवेणी-संगम *m.* SWELLING OF A R. पूर *m*, उसाण *n.* WATERED BY RIVERS, (A COUNTRY) नदीमातृक, जलमातृक.] २ *a copious flow* पूर *m*, पाट *m*; as, "R.s of blood; *Rivers* of oil." R.-basin *n.* नदीच्या पाण्यानें पिकणारा दोहों कांठचा मुलूख *m*, नदीप्रदेश *m*, नदीचा जलप्रदेश *m.* R.-bed *n.* नदीचें पात्र *n.* R.-God *n.* नदीदेवता *f.* R.-head *n.* नदीचें उगमस्थान *n* -उगम *m.* R.-horse *n. the hippopotamus* जलघोटक, पाणघोडा *m.* R. side *n.* नदीच्या कांठावरील जमीन *f*, नदीकांठ *m.* R.-wall *n.* बांध *m*, धरण *n.*

Rivet (riv'et) [Fr. *rivet*–Icel. *rifa*, to tack together.] *n.* दोहीं शेवटांनीं बोळवलेला खिळा *m*, रिबिट, रवीट (रिबिट and रवीट are corruptions of the English word rivet.) R. *v. t. to fasten with rivets* रिबिट मारून बोळवणें, रिबिटनें बांधणें -खिळणें -जोडणें. २ *to fasten firmly* पक्का करणें, न हालेसा करणें, खिळा मारून जाम बसविणें; खिळवणें, खिळवून टाकणें, जाम करणें. ३ *to fix* (*the eye or mind*) *intently* वेधून घेणें, वेधून ठेवणें.

Rivulet (riv'ū-let) [L. *rivulus* -*rivus*, a stream.] *n. a small stream* ओढा *m*, ओहळ *f*, नाला *m*, पऱ्हा *m.*

Roach (rōch) [D. *roch*; Dan. *rokke*, a roach.] *n.* 'रोच' नांवाचा गोड्या पाण्यांतील मासा *m.*

Road (rōd) [Of Anglo-Saxon origin.] *n. way, path* रस्ता *m*, मार्ग *m*, वाट *f*, पथ *m*, पंथ *m.* [R. METAL (*civil eng.*) खडी *f.* R. BOOK रस्त्यांची माहिती देणारें पुस्तक *n.* R. WAY रस्त्याचा मधला भाग *m.* R. WORTHY प्रवासाचे श्रम सहन होण्यासारखा, प्रवासांत वापरण्यासारखा, वाटेनें वापरण्यासारखा. ROYAL R. राजमार्ग *m.* TO TAKE THE R. रस्ता *m.* धरणें. ON THE R. वाटेनें, वाटेंत, रस्त्यांत. RULE OF THE R. (गाड्यांकरितां व वाटसरांकरितां) रस्ता वापरण्याचे नियम *m. pl.*] २ (for ships) नांगरवाडा *m.*

Road'-stead *n.* नांगरवाडा *m*, खुंटवडा *m*, गलबतें खुंटवण्याची जागा *f*, चिखली बंदर *n.*

Roadster (Rōd'-stėr) *n. a ship at anchor in a*

roadstead चिखली बंदरांत नांगरून टेवलेलें जहाज *n.* २ *experienced traveller* अनुभविक प्रवाशी *m.*

Roam (rōm) [Properly one who makes a pilgrimage to Rome.] *v. i. to ramble, to wander* भटकणें, फिरणें, हिंडणें, भ्रमण *n.* करणें, भटक्या *f. pl.* मारणें -मारीत फिरणें, -children or cattle वावडणें. Roam'er *n.* फिरणारा, भटकणारा, हिंडणारा. Roam'ing *pr. p.* R. *v. n.* फिरणें *n*, हिंडणें, *n*, भटकणें *n*, भ्रमण *n*, परिभ्रमण *n.* [R. FOR PLEASURE रमत फिरणें, रमणें, विहार *m.*]

Roan (rōn) [Ety. unknown.] *n. a dark reddish-brown colour with grey and white spots* मगजीरंग *m.* २ *a soft, flexible leather, made of sheepskin* (पुस्तकं बांधण्याचें) मगजीरंगाचें चामडें *n.* R. *a.* (horse) मगजीरंगाचा (घोडा *m*).

Roar (rōr) [A. S. *rārian*, to lament, to bellow.] *v. i. to send forth loud sound* (as of lion) गर्जना *f.* करणें, गर्जणें, डरकणें, डरकाळी *f.* फोडणें -मारणें, loosely गुरगुरणें. २ *to cry aloud from pain* ओरडणें, आरोळी फोडणें -मारणें, टाहो फोडणें, हेल *m.* काढणें, हेल काढून रडणें, मोठा गळा काढून रडणें, आक्रोश *m.* करणें, आक्साबोक्शीं रडणें, उक्साबोक्शीं रडणें, आकांत करणें. ३ *to send forth a deep hoarse sound* (as of sea, thunder, wind, cannon) गरजणें, गाजणें, घोघावणें, खळाळणें, कल्लोळ *m.* करणें, सोंसों वाहणें, गडाडणें, धडाडणें, दणदणणें, दणाणणें, भणभणणें, भणाणणें, दणका *m* -दणदणाट *m* -दणाण *m.* होणें -वाजणें *g. of* ., गर्जना *f.* करणें, गर्जणें. ४ *to talk loudly* गर्जना करणें *fig.*, गागणें, गळा *m* -घांटी *f.* फोडणें -फोडून बोलणें, गळा *m.* काढणें -काढून बोलणें, शिरा ताणणें -ताणून बोलणें, ओरड *f.* करणें; as, "You need not R." ५ खोखो हंसणें, खदखदां हंसणें; as, "The hearers *roared* at his jokes." R. *v. t. to proclaim loudly* जाहीर करणें, गर्जना करून सांगणें, उच्च स्वरांत सांगणें; as, "This last action will R. thy infamy." २ उच्च स्वरांत बोलणें -म्हणणें -घेणें; as, "To R. out words, chorus, oath, etc." ३ *to put down by roaring* डरकवणें, डरकावणें, डरावणें, दणदणणें, दणाणणें, दणगारणें, गुरकावणें. R. *n. the cry of a beast* गर्जना *f*, गर्जन *n*, डरकण *f*, डरकणी *f*, डरकाणी *f*, डरका *m*, डरकी *f*, डरकाळी *f*, गुरकणी *f*, गुरगुर or री *f*, गुरगुरणी *f*, आरोळी *f.* [R. OF A LION सिंहगर्जना *f*, सिंहनाद *m.*] २ आरोळी *f*, आकांत *m*, आक्रोश *m*, आक्रंदन *n*, ओरड *f.* [To SET UP A R. आरोळी ठोकणें, रडण्याचा आकांत मांडणें.] ३ *a loud sound* (as of sea, wind, thunder, cannon) गर्जना *f*, कल्लोल or ळ *m*, खळाळ *m*, घोघाट *m*, घोष *m*, गडाड *m*, धडाड *m*, भडाड *m*, भडभडाट *m*, कडकडाट *m*, दणका *m*, खणका *m*, ठांका *m*, दणदणाट *m*, दणाण *m*, दणाणा *m*, धूम *m.* ४ *a boisterous outcry or shouting in mirth* आरडाओरड *f*, गडबड *f*, बडबड *f*, हंशा *m*; as, "Pit, boxes

and galleries were in a constant R. of laughter." Roared *pa. t. & pa. p.* Roar'er *n.* गर्जना करणारा *m*, डरकणारा, डरक्या. २ ओरडणारा, आरोळी मारणारा, टाहोफोड्या. ३ गरजणारा, गाजणारा, दणदणणारा, धडाडणारा, etc. ४ आरडाओरड करणारा *m*, दंगा करणारा *m*, दंगेखोर *m*. Roar'ing *pr. p.* गर्जना करणारा, मोठ्यानें आवाज काढणारा, ओरडणारा, गरजणारा. २ गाजणारा, दणक्याचा. [R. NIGHT वादळी रात्र, तुफानी रात्र *f.* २ ख्यालीखुशालींत -चैनवाजींत घालविलेली रात्र *f.* TO DRIVE A R. TRADE जोराचा व्यापार करणें.]

Roast (rōst) [O. F. *rostir*, to roast.] *v. t. to cook by exposing to open fire* भाजणें, होरपळणें, होरपळून काढणें, उघड्या विस्तवावर -निखाऱ्यावर भाजणें. २ *to calcine ore in furnace* (अशोधित धातू) भट्टींत भाजणें. ३ *to ridicule* भाजणें *fig.*, ठट्टा *f* -टेर *f* -टर *f* -रेवडी *f* -हुररेवडी *f*. करणें *g. of o.* ४ काफीच्या बिया तव्यावर परतणें. R. *v. i.* भाजणें. R. *n. that which has been roasted* भाजण *n*, भाजप *n*, भाजका पदार्थ *m.* २ *roasted meat* भाजलेलें -होरपळलेलें मांस *n.* [To RULE THE R., *to domineer* सत्ता गाजवणें, आपला उपर ठेवणें.] R. *a.* भाजका, भाजलेला, (*remiss.* भाजकट, भाजट), भाजींव, भर्जित, शूल्य. Roasted *pa. t.* and *pa. p.*

Roast'er *n.* भाजणारा. २ *ore-roasting furnace* (अशोधित धातू) भाजण्याची भट्टी *f.* ३ डुकर *n.* (b) भाजण्याजोगा पदार्थ *m.* Roast'ing *pr. p.* R. *v. n.* भाजणें *n*, भाजणूक *f*, भाजप *n*, भाजण *n*, भर्जन *n.* २ *med.* होरपळवणें *n.* ३ भाजणूक *f* (*fig.*), ठट्टा *f*, थट्टा *f*, टेर *f*, टर *f*, रेवडी *f*, हुररेवडी *f*.

Roasting, See under Roaster.

Rob (rob) [A. S. *reafian*, to rob.] *v. t. to take by force, to plunder* (जबर) चोरी करणें, चोरणें, लूट करणें, लुटणें, लुबाडणें, झांबाडणें, झांबडणें, हिरावणें, छिनावणें, छिनणें, छिनावून -हिरावून नेणें -घेणें, झोंबाडणें, झोंबाडून नेणें, अपहरण *n.* करणें *g. of o.* [To R. ON THE HIGH WAY वाट *f* -रस्ता *m.* मारणें *g. of o.*] Robbed *pa. t.* and *pa. p.*

Robb'er *n.* दरोडेखोर *m*, लुटारू *m.* [ATTACK (UPON A VILLAGE, ETC.) OF A GANG OF R.s दरवडा *m*, दरोडा *m*, डाका *m.* GANG R. दरोडेकरी, दरोडेखोर, डाकू. GANG OF R.s दरोडा *or* दरवडा *m.* HIGH WAY R. वाटमाऱ्या, वाटपाडू, वाटपाड्या.]

Robb'ery *n.* जबर चोरी *f*, मोठी चोरी *f.* २ लुटणें *n*, लूट *f.* [BY R. AND VIOLENCE चोरूनमारून. GANG-R. दरोडा *or* दरवडा *m.* R. AND VIOLENCE चोरीमारी *f.*]

Robb'ing *pr. p.* and *v. n.*

Robe (rōb) [Fr.] *n.* झगा *m*, चुगा *m*, फरगोल *m.* [R. OF HONOUR PRESENTED BY A KING, ETC. (मानाचीं) वस्त्रें *n. pl.*, खिलात *f.* R. AND TURBAN BESTOWED IN HONOUR *cf.* शेलापागोटें *n*, शिरपाव *m.* THE LONG R. वकिलाचा झगा *m.* THE GENTLEMEN OF

THE R. वकील *m. pl.*] R. *v. t. to dress* अधिकाराचीं वस्त्रें चढविणें, झगा घालणें, पोषाख चढवणें.

Rober Caroli *n.* (*astron.*) [Charles' oak] पारिजात. ही राशी दक्षिणगोलार्धांत आहे.

Robust (rō-bust') [Fr. *robust* –L. *robustus* -*robur*, oak, strength.] *a. sturdy, very strong* धट्टाकट्टा, धट्टाखट्टा, धडधाकट, बळकट, जोमदार, मजबूत. २ (of exercise) *requiring strength* बळाचा, जोराचा, शक्तीचा. (b) शक्तिवर्धक, उत्साहवर्धक. ३ (of intellect) *sensible, straightforward* दांडगा, विशाल, जोराचा, जोमाचा.

Robust'ness *n.* धट्टेकट्टेपणा *m*, दांडगेपणा *m*, जोम *m*, जोर *m*, बळकटी *f*, मजबुती *f*.

Rock (rok) [Fr. *roc, roche*, a projection.] *n. a large mass of stone* खडक *m*, खडपा *m*, धोंड *f*, शिला *f*, दगड *m*. [FLAT R. IN THE SEA कांसा *m*. HARD AS A R. शिलाघन. LARGE R. खडक *m*. LEDGE OF R. दांडा *m*, खडक *m*. PROJECTING R. विंडा *m*. PYRAMIDAL *or* PEAKED R. सुळकी *f*. R. IN THE SEA कांटा *m*, खरावा *m*. SHEET OR STRATUM OF R. कातळ *n*, खडक *m*, खडकूत *n*, खडप *n*, खडपा *m*, खडकाळ *n*, खडकाळी *f*, तवा *m*. SOFT, FRIABLE R. तुशा खडक *m*. TO CAUSE THE R. TO FLOW *lit. and fig.* दगडास पाझर आणणें. BUILT OR FOUNDED ON THE R. भंग नसलेला, अभंग. R. OF AGES ख्रिस्त. TO RUN UPON THE R.s खडकावर आदळून फुटणें. TO SEE R.s AHEAD पुढें खडक दिसणें, पुढील अडचणी दिसणें.] २ (*Geol.*) प्रस्तर *m*, खडक *m*. [CRYSTALLINE R. स्फटिकमय प्रस्तर, स्फटिक खडक. FOSSILIZED R. अश्मीभूत खडक. IGNEOUS R. अग्निजन्य खडक. IMPERVIOUS R. अभेद्य खडक *m*. METAMORPHIC R. रूपांतरित खडक. PLUTONIC R. पातालिक खडक. STRATIFIED R. स्तरीभूत खडक. SUBMARINE R. सिंधुमग्न खडक.] R.-oil *n.* मातीचें तेल *n*, भूमितैल *n*, राकेल *n*, घासलेट *n*. R.-salt *n.* शेंदेलोण *n*, शेंधेलोण *n*, सिंधुलवण *n*. R.-tar *n. petroleum* पेट्रोलियम तेल *n*.

Rock (rok) [A. S. *roccian*, to rock.] *v. i. to sway backward and forward* डोलणें, झुलणें, आंदुळणें, हांदुळणें, हांवदुळणें, आंदोलन *n.* होणें *g. of o.*, डगमगणें, डकडकणें, *intens.* लटलटणें, लटपटणें, लटपट हलणें. R. *v. t. to move to and fro* हालवणें, झुलवणें, डोलवणें, आंदुळणें, हांदुळणें हांवदुळणें, झुलेसा -डोलेसा करणें, झोंके *m. pl.* देणें; as, "Sat *rocking* himself in his chair." २ *to move gently* (*as in a cradle*) पाळण्यांत हलवणें, पाळण्यांत घालून झुलवणें -झोंके *m. pl.* देणें; as, "R. him to sleep." Rock'er *n. one of the curved bars on which a cradle rocks* (झुलता) पाळणा टांगण्याची दांडी *f*. Rock'ing *pr. p.* डळमळीत, डळडळीत, डगडगीत, लटपटीत. R. -chair डोलती खुर्ची *f*.

Rocker, See under Rock.

Rocket (rok'et) [It. *rocchetta*, from root of *rock*, a distaff, because its thick upper end is like a distaff.] *n. a firework sent up high in the air, used for amusement or for making military or naval signals* बाण *m*, कळकीबाण *m*, अग्निबाण *m*. [BUNDLE OF TWENTY FOUR ROCKETS केंची *f*. SKY R. हवई *f*, *or* हवाई *f*.] (b) लष्करी किंवा आरमारी (सोडलेला) बाण *m*. (c) खलाशांकरितां (सोडलेला) बाण *m*. R. *v. i.* (of horse or its rider) *to bound upwards or dart like a rocket* बाणासारखा उडणें. Rocket'ing *n.* (of birds) *flying up straight into the air when disturbed* बाणासारखें हवेंत उडणें *n*.

Rock'y *a. full of rocks* खडकाळ, खडकळ, खडकाचा, कातळाचा, कातळवट. २ *resembling rock* खडकासारखा.

Rod (rod) [A. S. *rod* -L. *rudis*, a rod.] *n. a slender, straight round stick* काठी *f*, छडी *f*, शलाका *f*. [SPARE THE R. AND SPOIL THE CHILD छडी लागे चमचम विद्या येई घमघम. TO MAKE A R. FOR ONE'S OWN BACK नसतें विघ्न उपस्थित करणें. TO KISS THE R. निमुटपणें शिक्षा सहन करणें. TO HAVE A R. IN PICKLE FOR शिक्षा करण्यास छडी तयार ठेवणें]. २ (as a symbol of office) अधिकारदंड *m*, वेत्र *n*, छडी *f*. [BEARER OF THE R. छडीदार, छडीबरदार.] ३ (as measure) काठी *f*. ४ *a pole for angling* काठी *f*.

Rodent (rō'dent) [L. *rodens*, *rodentis*, *pr. p.* of *rodo*, I gnaw.] *a. gnawing* कुरतडणारा, ध्वंसक. R. *n.* तीक्ष्णदंत प्राणी, तीक्ष्णदंती; as, उंदीर, खार.

Rodomontade (rod-ō-mont-ād') [Fr. -It. *Rodomonte*, a boastful personage in the *Orlando Furioso* (a poem by Ariosto, an Italian, (1474-1533).] *n. vain boasting* (वृथा) फुशारकी *f*, (वृथा) बढाई *f*, (नसती) प्रौढी *f*, अरेरावकी *f*, अरेरावी *f*, टाराटुरी *f*, टाराटोरी *f*, डौला *m*, गट्टापट्टा *m*.

Roe (rō) [Ger. *rogen*, roe.] *n. the spawn (eggs) of fishes* माशाचीं अंडीं *n. pl*.

Roe (rō) [A. S. *rah*; Ger. *reh*, roe.] *the female of the hart* हरिणी *f*, हरणी *f*, मृगी *f*.

Roe-buck *n. male roe* हरिण *m*.

Rogue (rōg) [Fr. *rogue*, arrogant.] *n. a knave, a rascal* लुच्चा *m*, ठक, ठग, ठकव्या, फसव्या, ठकबाज, दगेबाज, दगेखोर, दगलबाज, लबाड, सोदा, गुलाम, गुलामजादा, धूर्त, शठ, वंचक, धतुऱ्या, खट, काबूयार, काशीकर, दिल्लीचा, अवरंगाबादी, हिल्लेबाज. [A PACK OF R.S चांडाळचौकडी *f*. SLIPPERY R., ARCH R. बिलंदर *m*, वाटोळा गोटा. EVERY R. IS AT LENGTH OUTROGUED शेराला सवाशेर भेटतोच आहे.] २ *a child full of fun and mischief* गुलाम, गुंड, गुंडा, लुच्चा. ३ *an elephant living apart from others and of savage temper* (कळपांतून फुटणारा) लुच्चा हत्ती *m*. R. *v. t. to act the rogue, to cheat* लुच्चेगिरी *f*. करणें, दगलबाजी *f*. करणें, ठकबाजी *f*. करणें, फसविणें, etc.

Rog'uery *n. the act of a rogue* लुच्चेगिरी *f*, ठकबाजी *f*, लुच्चाई *f*, ठकाई *f*, ठगाई *f*, ठकविद्या *f*, दगाबाजी *f*, दगलबाजी *f*, सोदेगिरी *f*, सोदेशाई *f*, लबाडी *f*, शाठ्य *n*, लबाडीलाचाडी *f*, धत्तुरा (*v*. दाखव), फसवेगिरी *f*, छटपणा *m*, धूर्तता *f*, धूर्ताई *f*.

Rog'uish *a*. लुच्चा, ठक, ठकाऊ, फसव्या, छट, लबाड, लबाडलाचाड, ठकारू, खटनट, धूर्त, शठ, वंचक. Rog'uishly *adv*. Rog'uishness *n*.

Roil (roil) [O. Fr. *roeler*, *roler*, to disturb.] *v. t. to render turbid* गढूळ करणें, गदळ करणें, रेंदा करणें. २ *to vex, to offend* चीड आणणें, रागास आणणें, खपा -क्षुब्ध *etc*. करणें.

Roist, Roister (roist, rois'ter) [O. Fr. *rustre*, a rough, rude fellow –L. *rusticus*, a rustic.] *v. i. to revel noisily* बेफाम होणें, आरडाओरड करणें, धुमश्चक्री करणें, ख्यालीखुशालींत -चैनींत धुंद असणें.

Roist'er, Roist'erer *n*. आरडाओरड करणारा *m*, धुमश्चक्री करणारा, ख्यालीखुशालींत धुंद असणारा, ताळ सोडणारा. [मस्त, धुंद.

Roist'ing, Roist'ering *pr. p*. ख्यालीखुशाली करणारा,

Role (rōl) [Fr. *rōle* –L. *rotulus*, dim. of *rota*, a wheel.] *n. the part played by an actor* (नटाची) or (नटानें केलेली) भूमिका *f*, पार्ट *m*, सोंग *n*. २ *one's task or function* अंगीकृत कार्य *n*, पतकरलेलें -अंगावर घेतलेलें काम *n*, भूमिका *f*, सोंग *n*.

Roll (rōl) [O. F. *rolle* –L. *rotulus* -*rotula* -*rota*, a wheel.] *n. a cylinder formed by turning flexible fabric over and over upon itself* रोळ *m*, वळकटी *f*, वळी *f*, वळवटी *f*, वळवंटी *f*, बिंडा *m*, गुंडाळा *m*, गुंडळी *f*, गुंडळें *n*, गुंडाळी *f*, गुंडाळें *n*, गुंडा *m*, गुंडी *f*.—esp. of paper or cloth सुरळी *f*.—esp. of thread, etc. चिवट *n*? कोपरी *f*? कडी *f*?—of the betel-leaf पट्टी, विडी *f*.—of tape, rope भेंडाळें, भेंडोळें *n*, पेंडोळें *n*, गुंडें *n*.—as of dough, butter, &c. लाटा, लाट्या *m*., *dim*. लाटी *f*. २ *a document, esp. official record* सरकारी कागदांची गुंडाळी *f*. ३ *a register or catalogue* पट *m*, तक्ता *m*, नांवनिशी *f*, यादी *f*, इसमवारी *f*, फर्द *f*, फर्दा *m*; as, "In the R. of saints; A long R. of heroes." (b) (विद्यार्थ्यांचा किंवा पदवीधरांचा) पट *m*. [To STRIKE OFF THE ROLLS पटावरून नांव काढून टाकणें. २ (सालिसिटरचा) धंदा करण्याची मनाई करणें. R.-CALL हजिरी *f*. R. OF HONOUR (लढाईंत कामास आलेल्या) सन्मानितांची यादी *f*.] ४ *rolling motion* हेलकावा *m*, झोका *m*, हांदुळा *m*. ५ *rolling gait* डुलत चालण्याची तऱ्हा *f*, डुलकी चाल *f*. ६ *quick continuous beating of drum* ताशेरा *m*, तासरा *m*. *v*. झाड. ७ *long peal of thunder* मेघनाद *m*, मेघगर्जना *f*, मेघांचा गडगडाट *m* -कडकडाट *m*.

Roll *v. t. to move in some direction by turning over and over* गरगर लोटणें, लोटून नेणें, लोटीत नेणें,

गरगरवून नेणें, घरळवणें, घुळवणें. २ *to make to revolve* वाटोळा -गरगर फिरवणें, फिरवणें, गरगरवणें. ३ *to wrap* गुंडाळणें, लपेटणें, वेष्टणें, वेढणें. (b) (with *up*) गुंडाळणें, गुंडाळा *m* -वळकटी *f.* करणें; as, "*Rolled* himself *up* in the blankets." ४ (of eyes) *to change direction of with rotatory motion* गरगर फिरवणें, गरगरावणें. ५ *to flatten by passing roller over* लाटणें. [LUMP OR MASS OF DOUGH TO BE ROLLED OUT लाटी *f*, लाटा *m.*] R. *v. i. to move by turning over and over* लोटणें, घरळणें, घरंगळत येणें -जाणें -फिरणें -चालणें, घुळणें, फिरणें. २ *to sway or rock* (as a ship) डुलणें, डोलणें, आंदुळणें, हांदुळणें, हांवदुळणें, हेलकावणें, हेलावणें, हेलकावे *m. pl.* -झोके *m. pl.* -डोल *m. pl.* खाणें, (बोट वगैरे) हलणें. ३ *to wallow* लोळणें, गडबड लोळणें, गडबडां लोळणें, लोटांगण *n.* घालणें,—esp. as in dogged resistance लोळण *f* -लोळकंड *f* -लोळकण *f.* घेणें -मारणें -घालणें. ४ (*about* as in pain) वळवळणें, लोळणें, वळवळ *f.* करणें -मांडणें. ५ (*over* of time) लोटणें, लोटून जाणें, गुजरणें, गत होणें. ६ (with *down or along*) वरंगळणें, वरंघळणें. ७ (of horse) *to lie on back and kick about* लोळण घेणें, लोळी *f.* करणें, लोळी *f.* येणें *in. con.*

Roll-call, See under Roll *n.*

Rolled *pa. t.* and *pa. p.* [R. IRON BEAMS चरकांतल्या लोखंडी तुळया.]

Roll'er *n.* Form nouns from the verb to Roll. २ (*phys.*) परिवर्तनयंत्र *n*, रूळ *m.* ३ लाटणें *n*, लाटणी *f.* ४—for levelling ground रूळ *m.* ५ (as of a mortar) लाढ्या *m.*—of stone वरवंटा *m.* ६ (of an oil-mill) लाट *f.* ७ *bandage* (लांब व रुंद) पट्टा *m*, *dim.* पट्टी *f.* [CLOTH-ROLLER कापड गुंडाळण्याचा बीम, थूर. ROLLER-SLIDE रुळाची सरकणी.]

Rollick (rol'lik) [L. *rotulus*, *rota*, a wheel.] *v. i. to play about in a boisterous manner* हुतुतू घालणें, दंगा -गडबड करणें. R. *n. exuberant gaiety, frolic* हुतुतू *m*, मस्ती *f*, दंगा *m.*

Rol'licking *a. frolicsome* दंगा करणारा, मस्ती करणारा, हुतुतू घालणारा.

Roll'ing *pr. p.* and *v. n.* गरगर फिरणारा.

Rolling-pin *n.* लाटणी *f*, लाटणें *n.*

Rolling stock आगगाडीचे मालाचे डबे, वाघिणी *f. pl.*

Romaic (rō-mā'ik) [Fr. *Romaique* -Modern Gr. *Rhōmaikos* -*Rhōmē*, Rome.] *n. the modern Greek language* अर्वाचीन ग्रीकभाषा *f.* R. *a.* अर्वाचीन ग्रीकभाषेचा.

Roman (rō'man) [L. *Romanus* -*Roma*, Rome.] *a. of Rome* रोमचा, रोमशहराचा. R. *n. an inhabitant of Rome or the Roman Empire* रोम येथें राहणारा, रोमशहरवासी, रोमन *m*, रोमकर. (b) रोमचे साम्राज्यांत राहणारा. २ (*print.*) रोमन टाईप *m.* (abbrev. Rom.)

Roman Catholic *n.* रोमच्या पोपला सर्व धर्मप्रकरणांत श्रेष्ठ मानणारा *m*, रोमनक्याथोलिक.

Romance (rō-mans') [L. *Romanus*, adj. of *Roma*, Rome.] *n. a highly imaginative or fictitious tale* अद्भुत कथा *f*, कादंबरी *f*, असंभूत कथा *f*, अद्भुत गोष्ट *f*. २ अद्भुत वाङ्मय *n*. ३ *a poetic episode in one's life* आयुष्यांतील अद्भुत गोष्ट *f*, अद्भुत प्रसंग *m*. कल्पितकथा -गोष्ट *f*. ४ *a fiction* थोतांड *n*, भंडपुराण *n*. ५ अद्भुतप्रियता *f*. R. *v. i. to write or tell romances* कादंबरी *f*. लिहिणें -सांगणें, अद्भुत कथा लिहिणें. २ *to exaggerate* अतिशयोक्ति करणें, अतिशयोक्तीचें वर्णन करणें.

Roman'cer, Roman'cist *n.* कादंबरी लिहिणारा *m*, अद्भुत कथा लिहिणारा, कादंबरी लिहिणारा.

Ro'manism *n.* रोमनक्याथोलिक धर्म *m*, रोमनक्याथोलिक धर्मपंथ *m*.

Ro'manist *n.* रोमनक्याथोलिक पंथाचा अभिमानी *m*. २ रोमनक्याथोलिकपंथी.

Ro'manize *v. t. to make Roman in character* रोमन स्वरूप देणें, रोमन करणें. २ *to make Roman Catholic* रोमनक्याथोलिक करणें, रोमनक्याथोलिक पंथाची दीक्षा देणें. R. *v. i.* रोमनक्याथोलिक होणें, रोमनक्याथोलिक पंथाची दीक्षा घेणें.

Roman'tic *a. imaginative* (person) अद्भुतप्रिय, अद्भुतमनस्क, अद्भुतवृत्ति. २ *wild* (notions, etc.) अद्भुत, विचित्र, आश्चर्यभूत, अव्यवहार्य, विक्षिप्त, विलक्षण, अद्भुतरसाचा, अद्भुतरसात्मक, अद्भुतरसप्रचुर.

Rom'ish *a.* (used in a disparaging sense) रोमनक्याथोलिक पंथाचा, रोमनक्याथोलिक धर्माविषयींचा, रोमनक्याथोलिक धर्मासंबंधींचा,रोमनक्याथोलिक पंथास चिकटून राहणारा.

Romp (romp) [Fr. *ramper*, to creep, to climb.] *v. i. to play or skip about noisily* खिदळणें, खिदडणें, धिंगडणें, धांगडणें, धिंगाणा *m* -धांगडधिंगा *m*. घालणें -मांडणें -माजवणें, नाच *m*. मांडणें, बोकळणें. R. *n. a girl who so plays* घोडगी *f*, घोडी, भोपळदेवता *f*, टोणगी *f*. २ *rude frolic* धिंगाणा *m*, धिंगामस्ती *f*, खिदडा *m*, खिदडणें *n*, धांगडणें *n*, धुमकूस *f*, धुडकूस *m*, धुडगूस *m*, धुमड *f*, धुमश्चक्री *f*, धुमाकूळ *m*, धांगडधिंगा *m*, धाबडधिंगा *m*, धिवडी *f*, तातकथय्या *m*, ताथय्या *m*, थैथैय्या *m*, थैथैयाट *m*, थैकार *m*, हंगामा *m*, हमामा *m*, हुतुतू *m*, बोकंदळ *n*.

Romp'er *n.* खिदडणारा, धांगडणारा, धिंगडणारा, धिंगाणा मांडणारा, धांगडधिंगा घालणारा *m*.

Romp'ing *pr. p.* R. *v. n.* खिदडणें *n*, धांगडणें *n*, धिंगडणें *n*.

Rondeau (ron'dō) [Fr. *rond*, round.] *n. a short rhymed poem of thirteen (sometimes ten) lines* तेरा ओळींचीं सयमक कविता *f*, त्रयोदशपदी कविता *f*.

Ronion (run'yun) [Fr. *rogneux* *rogne*, mange.

n. a fat bulky woman **पखालपार्वती** *f*, **सुग्धम्मा** *f*, **फातमाय** *f*, **फतेमारी** *f*.

Rontgen rays (Rent'-gen or Ront'gen rays.) [These were discovered by Prof. C. W. Rontgen in 1895.] *n.* **विद्युज्जन्यप्रकाशकिरण** *m. pl.*, **क्ष-किरण** *m. pl.*

Rood (rood) [L. *rudis*, a rod.] *n.* **(ख्रिस्ताचा) क्रूस** *m.* २ *a crucifix* **(क्रुसावर चढविलेल्या) ख्रिस्ताची मूर्ति** *f.* ३ *a quarter of an acre* **एकराचा चौथा हिस्सा** *m.* (b) (*esp.*) *a small piece of land* **जमिनीचा तुकडा** *m*; as, "Not a R." (c) *the rod used in measuring it* **काठी** *f*, **रूड.**

Roof (rōōf) [A. S. *hróf*; D. *roef.* roof.] *n. the top covering of a house or other building* **छावणी** *f*; -of thatch **छप्पर** *n*,—of tiles **कौलार** *n*,—of earth **धाबें** *n*, **धाबडें** *n*, **माळोद** *or* **माळवद** *n.* [APERTURE (FOR SMOKE, LIGHT, AIR) IN A R. धारें *n*, साहणें *n*, साणें *n*, दादरा *m*. CORNER OR DIAGONAL RAFTER OF A R. घोणवासा *m*, घोण *f*, घोण्या *m*. END PIECE OF AN OBLONG R. चांपेमोळ *n*. FRAME WORK OF A R. थाट *m*, थाटबंद *m*, वांशिक *n*. LATH-WORK OVER THE RAFTERS OF A R. ओंबण *n*, साट *m*, साटी *f*. LOWER RIDGE OR CROSS-PIECE SUPPORTING THE EXTREME LINE OF A R. गई *f*, गइसर *m*, गइसरा *m*. OF FOUR SLOPES -A R. चौमोळी, चौपाखी. OF TWO SLOPES -A R. दुमोळी, दुपाखी. SLOPE OR SIDE OF A R. पाखें *n*, पाख *n*, मोळ *n*, नीव *m*. THE R. (RAFTERS, LATH-WORK, ETC.) AS PREPARATORY TO THE RECEPTION OF THE TILES OR THATCH वरदळ *n*. THE THATCH, ETC., OF A R. -AS DISTINGUISHED FROM RAFTERS AND LATH-WORK शाकार *m*, शेकार *m*. R. OF THE WORLD उच्च पर्वतश्रेणी *f*, उंच पर्वतांची रांग *f*. आशिया खंडांतील धी पामीर्स नामक पर्वतांच्या रांगेला हा शब्द लावतात.] २ *shelter* **आश्रय** *m*, **आसरा** *m*, **आश्रयस्थान** *n*, **आश्रयाची जागा** *f*. [UNDER ONE'S R. (-च्या) घरीं, -चा पाहुणा म्हणून.] ३ *the upper part of the palate* **तालु** *f*, *pop.* **ताळू** *f*, **टाळू** *f*; as, "R. of the mouth." ४ *top of covered vehicle* **गाडीचें छप्पर** *n*, **दमण** *f*. R. *v.t. to cover with a roof* **छप्पर** *n.* **घालणें, -करणें, झांकणें.** -with thatch **छप्पर** *n.* **घालणें -करणें, शाकारणें, शाकार** *m.* **घालणें.**

Roofed *pa. t.* R. *pa. p.* **छप्पर घातलेला, छप्पराचा.**

Roof'ing *pr. p.* R. *v. n.* **शाकारणें** *n*, **शाकारणी** *f*, **छप्पर** *n*.

Roof'ing, terraced (Civil Eng.) **चुनेगच्ची छप्पर** *n.*

Rook (rook) [O. Fr. *roc* -Pers. *rokh.*] *n.* (*chess*) *castle* **(बुद्धिबळाच्या खेळांतील) हत्ती** *m.*

Rook (rook) [A. S. *hroc.* So called from its *croak.*] *n. a black bird of the crow kind* **कावळा** *m*, **डोंबकावळा** *m.* २ *a cheat, a swindler* **ठक** *m*, **लुच्चा** *m*, **हरामी** *m.* R. *v. t. to cheat and take all a man's money* **(फसवून) पैसा लुबाडणें, ठकवणें, फसवणें.**

Rook'er *n. a swindler* **पैसा लुबाडणारा, लुच्चा, सोदा.**

Rook'ery *n.* **कावळ्यांचीं घरटीं** *n. pl.* २ **घरट्यांतून राहणारे कावळे** *m. pl.* ३ **घाणेरड्या घरांची रांग किंवा आळी** *f.*

Room (room) [A. S. *room;* Ger. *raum,* room.] *n. space* **जागा** *f,* **अवकाश** *m,* **प्रदेश** *m,* **देश** *m.* [ABSENCE OR WANT OF R. जागा नसणें *n,* अनवकाश *m.*] २ *space that might be occupied* **जागा** *f,* **अवकाश** *m,* **वाव** *m,* **सवड** *f,* **पैस** *m.* [TO MAKE R. जागा करणें, खिचणें, वाट *f.* देणें. TO MAKE A R. खोली करणें, खोली पाडणें. TO CAUSE TO MAKE R. खेचणें, खेटणें. ROOM! MAKE R. पैस!] ३ *chamber* (*of a house*) **खोली** *f,* **कोठडी** *f,* **ओंवरा** *or* **ओरा** *m.* [INNER R. आंतली खोली *f,* आंतल्या बाजूची खोली *f,* गाभारा *m.* SUITE OF R.S वठाण *n.* UPPER R. वरची खोली *f,* माडी *f.*] ४ *stead* (*of another*) **जागा** *f,* **स्थान** *n,* **स्थल** *n,* **स्थळ** *n,* **ठिकाण** *n.* [IN THE ROOM OF जागीं, ऐवजीं. THAT IS IN THE R. OF वारचा, वांटचा.] ५ *opportunity* **जागा** *f,* **वाव** *m,* **संधि** *f,* **अवकाश** *m,* **सबब** *f,* **सवड** *f;* as, "No R. for dispute; Leave R. for evasion."

Room'iness *n.* **ऐसपैसपणा** *m,* **अघळपघळपणा** *m,* **प्रशस्तपणा** *m,* **प्राशस्त्य** *n,* **पैस** *m,* **उपसारा** *m.*

Room'y *a. spacious* **ऐसपैस, पैस, अघळपघळ, प्रशस्त, विशाल, विस्तीर्ण.**

Roost (rōōst) [A. S. *hrost,* a perch.] *n. a pole on which birds rest and sleep* **थारा** *m,* **अड्डा** *m,* **अड्डं** *n.* R. *v. i. to sit or sleep on a roost* **अड्ड्यावर बसणें, थाऱ्यावर बसणें.**

Root (root) [L. *radix;* Sk. रुह्, to grow.] *n. the part of a plant under ground* **मूळ** *n,* **मूल** *n,* **मुळी** *f,* **मुळकंड** *n,* **मुळखंड** *n,* **जडी** *f.* [AQUATIC R. पाणकंद *m.* BULBOUS OR TUBEROUS R. कांदा *m,* कंद *m.* BRANCHES OF R. जटा *f. pl.* DEEP R.S धरणमूळ *n.* ESCULENT R.S (खाण्याच्या उपयोगी) कंदमुळें. OF FIRM R. बद्धमूल, मुळें घट्ट असलेला. FIBROUS R. शिफा *m,* जटिल मूळ *n.* PRIMARY R. आदिमूल *n.* RAMIFICATION OF A R. पाळ *n.* SECONDARY R. उपमूळ *n.* TAP R. स्थायी मूळ *n,* पाळ *n.* ROOTS AND SIMPLES OF MEDICINAL VIRTUE जडीबुटी *f.* THE PRINCIPAL STEM OF THE R. धरणमूळ *n.* TO THE R. आमूल, मुळापर्यंत. TO LAY AXE TO THE R. OF (-च्या) मुळावर उठणें, (चा) नायनाट *m.* करणें. TO PULL UP BY THE R.S मुळासकट उपटून किंवा उखडून टाकणें, समूळ नाहींसा करणें. TO TAKE OR STRIKE R. जीव *m.* धरणें, मुळें धरणें, जडी *f.* रुतणें *g. of s.,* लागणें. TO TAKE R. (*fig.*) *to get firmly settled or fixed* पाळें *n. pl.* घेणें, पाळेंमुळें *n. pl.* भूमींत जाणें *g. of s.,* जडणें, नांगी *f.* लागणें -रुतणें. TO TURN OUT R. AND BRANCH पाळेंमुळें *n. pl.* खणून टाकणें *g. of o.* VENDER OF MEDICINAL ROOTS मुळ्या विकणारा, काष्ठौषधि विकणारा *m.* R.-CAP मुळाची टोपी *f.* R.-HAIR मूलकेश R. FIBRES मुळाचे तंतु. R.

PARASITE चोपक मूळ *n.* R. -STOCK मूलरूपी कांड. R. RACE मूलजाति. The different kinds of roots are:— ADVENTITIOUS खोटा. AERIAL हवेंत वाढणारें, आंतरिक्ष. ANNULATED कंकणाकार. CONICAL शंक्वाकार. FASCICULATED गुच्छाकार. FIBROUS केंसाळ, तंतुमय. FUSIFORM मध्यें फुगलेलें व दोन्ही टोंकांस निमुळतें. MONILIFORM *or* BEADED मणिमालाकार. NAPIFORM उशीसारखें. NODULOUS गांठाळ. PALMATED AND TUBERCULAR करतलाकार व बुटका. TUBERCULAR कांद्यासारखें. TRUE खरें.] (b) (Bible) *a scion, offshoot* संतान *n*, अपत्य *n*. २ *anything that resembles a root in position or function, the bottom* बुडखा *m*, बुडुख *n*, बुंध *n*, बुंधा *m*, बुंधारा *m*. ३ *the source or origin* मूळ *n*, बुंध *n*, बुंधा *m*, उगम *m*, बीज *n*, पाया *m*, आधार *m*, आदि *n*, आदिकारण *n*, मूलकारण *n*, निदान *n*, घर *n*, बुडखा *m*, कंद (in comp.) as, "Love of money is the R. of all evil." [HAVING FOR ITS R. OR ORIGIN मूलक (AS पापमूलक दुःख PAIN OF WHICH SIN IS THE R. लोभमूलक कलह CONTENTION OF WHICH COVETOUSNESS IS THE ROOT.) FROM THE VERY R. मुळाहून, मुळाला धरून.] (b) *bottom, essential substance or nature* तत्त्व *n*, मूल तत्त्व *n*, मूल स्वरूप *n*, मूळ *n*, सत्यांश *m*; as, "Get at the roots of things." ४ *a word from which others are derived* मूलधातु *m*, प्रकृति *f*, शब्दयोनि *f*. [RELATION OF A R. TO ITS RAMIFICATIONS प्रकृतिविकृतिभाव *m*.] ५ (*mus.*) मूल स्वर *m*. ६ (*math.*) मूल *n*, मूळ *n*. [CUBE R. घनमूल *n*. SQUARE R. वर्गमूल *n*. R. SIGN मूलचिन्ह. APPROXIMATE R. आसन्न मूल.] R. *v. t. to fix firmly* घट्ट पुरणें -लावणें, जडवणें, बद्धमूल करणें; as, "Take care to R. them firmly." २ (with *out*) *to uproot, to pull up, to remove* उपटणें, उपडणें, (मुळासकट) उपटून टाकणें, मुळासुद्धां उपडून काढणें, उखडणें, उच्छेदणें, समूलोत्पाटन *n* -उन्मूलन *n* -उत्पाटन *n*. करणें *g. of o.* R. *v. i. to take root* मुळें *n. pl.* धरणें, पाळें *n. pl.* घेणें, पाळेंमुळें *n. pl.*, भूमींत जाणें *g. of s.*, बद्धमूल होणें, लागणें, जडणें, जडावणें, नांगी *f.* लागणें -रुतणें *g. of s.*; as, "Some kinds R. freely."

Root (rōōt) [A. S. *wrotian* -*wrot*, a snout.] *v. t. to turn up (earth) with the snout* (सोंडेनें) जमीन *f.* उकरणें.

Root and branch, *completely, entirely* पूर्ण, पूर्णपणें, [पुरा, पुरापुरा.

Rooted *pa. t.* R. *pa. p.* जडवलेला, जडलेला, बद्धमूल, दृढमूल; as, "Her affection was deeply R." २ (-आंत) उगम असलेला, (-मुळें) झालेला; as, "Obedience R. in fear." ३ (out) उपटलेला, उपटून टाकलेला, उन्मूलित, उत्पाटित, उच्छिन्न, उत्खात.

Root'let *n. a little root* लहान मूळ *n*.

Rope (rōp) [A. S. *rap*, a rope.] *n. a thick strong cord* (तारेची, चामड्याची, तागाची, किंवा आंबाडीची) दोरी *f*, दोर *m*, रस्सी *f*, नाडा *m*, रज्जु *m*, राजू *m*,

काढणी *f.* [LARGE THICK R. दोरखंड *n*, दोरडें *n*, सोलखंड *n*, चऱ्हाट *n*, शेंडा (गलवताचा). MARK WORN BY A R. करकोचा *m*, काचणी *f*. PIECE OF R. दोरखंड *n*, सोलखंड *n*, तोडा *m*. R. OF A SINGLE STRAND पेड *m*. R. OF GRASS, ETC. वेंटी *f*, वेटी *f*. THE R. (फांशी देण्याकरितां) फांस *m*. THE R.S (रंगणाच्या) दोऱ्या *f. pl.* TO GIVE ONE R., TO GIVE ONE R. ENOUGH TO HANG HIMSELF (एखाद्याला) आपली आपणच फजिती करूं देणें. R. OF ONIONS कांद्यांची माळ *f*. R. OF SAND *delusive security* विनखात्रीचें तारण *n*.] २ *halter* फांस *m*, फांसाची दोरी *f*. R. *v. t.* *to fasten or secure with a rope* दोरीनें घट्ट बांधणें, दोरीनें घट्ट बांधून टाकणें, आंवळणें; as, "To R. a bale of goods." २ *to attach to a rope* दोरीला बांधणें, दोरीला अडकवणें; as, "To R. a party of mountain climbers." ३ *to enclose with a rope* दोरीचें कुंपण घालणें, भोंवतालीं दोरी बांधणें. ४ (जहाज) दोरीनें ओढणें. ५ *to secure adherence of* (-ला) बांधून टाकणें. ६ *to decoy* फांसांत -फांसकींत धरणें. ७ (*racing*) घोडा दाबणें. R. *v. i.* (*of athlete*) कमी दवडीनें जाणें.

Rop'e-dancer *n.* दोरीवर कसरतीचें काम करणारा, नाडे-बहुरूपी *m*, नाडेभोरपी, कोल्हाटी, भोरपी. [ROPE OF A ROPE-DANCER नाडा *m*, दोर *m*.]

Rop'e-dancing *n.* दोरीवरचें काम *n*, नाडेभोरीप *n*, नाडेभोरूप *n*, भोरीप *n*.

Rop'e-ladder *n.* दोरीची शिडी *f*.

Rop'e-man *n.* नाडेभोरपी *m*.

Rop'e-manship *n.* नाडेभोरप्याची विद्या *f*. [बांधणारा.

Rop'er *n.* दोरखंडें वळणारा, दोरखंडें करणारा. २ गठे

Rop'e-walk *n.* दोऱ्यांना पीळ घालण्याची जागा *f*.

Rop'e-walker *n.* दोरीवर काम करणारा, नाडेभोरपी *m*.

Rop'e-walking *n.* दोरीवर काम करणें, नाडेभोरीप *n*.

Rop'e-yard *n.* दोऱ्यांचा कारखाना *m*.

Ro'py *a.* दोराळ. [TO BE R. दोरावणें.]

Ros'aceous *a.* गुलाबवर्गांतील, गुलाबवर्गाचा. २ (*bot.*) (of corolla) गुलाबाच्या पाकळ्यासारखा (पुष्पमुकुट).

Ros'arian *n.* *a lover of roses* गुलाबाचा शोकी *m*. २ *a cultivator of roses* गुलाबाची लागवड करणारा.

Rosary (rō'zar-i) [L. *rosarium*, a rosebed, a book of roses or choice extracts.] *n.* (रोमन क्याथोलिक लोकांची) जपमाला *f*, *pop.* जपमाळ *f*, स्मरणी *f*, अक्षमाला *f*, माला *f*, *pop.* माळ *f*, तसबी *f*. (ह्या माळेचे १६५ मणी असतात. धाकट्या (lesser R.) माळेला फक्त ५५ मणी असतात.) [FINGERS USED AS A R. करमाला *f*.] २ *the prayers themselves* (माळ घेऊन जपण्याच्या) प्रार्थना *f. pl.* ३ *a rose-garden* गुलाबाचा बाग *m*. (b) गुलाबाचा ताटवा *m*. ४ *a series or collection, esp. of beautiful thoughts or of literary selections* माला (*fig.*) *f*.

Rosary Rachitic (*med.*) फांसळ्यावरील माळेच्या मण्यासारख्या गांठी *f. pl.*

Rose (rōz) [A. S. *rose* –L. *rosa*, a rose.] *n.* (a) गुलाबाचें झाड *n*, गुलाब *m.* (b) गुलाबाचें फूल *n*, गुलाब *m.* (c) गुलाब (*fig.* = गुलाबासारखा दागिना किंवा नकशी किंवा गोंडा.). [CHINA R. -THE PLANT OR FLOWER जपा *f*, जास्वंद *f*. CONSERVE OF R.S गुलकंद *m.* EXTRACT OF R. गुलाबी अत्तर *n.* No R. WITHOUT A THORN cf. Marathi proverb धान्य तेथें घुशी, निधान तेथें विंशी. UNDER THE R. *secretly* गुप्तपणें. To GATHER R.S OR LIFE'S R.S भोगविलासांकरितां धडपडणें. BED OF R.S सुखाचें काम *n.*] २ (with *place-name*) *the most beautiful girl or woman in* गुलाब (*fig.*). ३ गुलाबी रंग *m.* (b) (*pl.*) *rosy complexion* गालांवरील लाली *f*; as, "Has quite lost her R.s." R. *v. t.* (face, snow-slope, etc.) (*esp.* in *pa. p.*) गुलाबासारखा -गुलाबी करणें, गुलाबी छटा देणें; "A maid yet *rosed* over with the virgin crimson of modesty."

Rose-apple *n.* (the plant or fruit) जांब *m*, साखरजांब *m*, गुलाबी जांब *m.* Rose-colour *n.* गुलाबी रंग *m.* २ (*fig.*) *pleasant state of things or outlook* आनंदाची स्थिति *f*; as, "Life is not all R. -C." Rose-coloured *a.* गुलाबी, गुलाबी रंगाचा, गुलाबरंगी. २ (*fig.*) *optimistic, cheerful* आनंदमय, भावी आशाजनक, उत्साहजनक; as, "Takes *rose-coloured* views." Rose-lipped *a.* गुलाबी ओंठ असलेला. Rose-tinted *a.* Same as Rose-coloured. Rose-water *n.* गुलाबपाणी *n.* [R.-WATER VESSEL गुलाबदाणी *f.*] २ (*fig.*) *gentle handling, compliments* हात जोडणें, जपून -बेतानें वागणें, जपून शस्त्र चालवणें; as, "R.-water surgery; Revolutions are not made with R. -water." Ro'sy *a.* गुलाबी, गुलाबी रंगाचा. २ *gay, cheerful* आनंदी, रंगेल.

Ros'eate *a. rose-coloured* गुलाबी, गुलाबरंगी, गुलाबरंगाचा, पाटल.

Roseola (rō-zē'ō-la) [L. L. *roseus*, rosy.] *n. a rash of rosy-coloured itching spots* आरक्त मंडळें *n. pl.*, गुलाबी रंगाचा पुरुळ *m*, तांबडा पुरुळ *m*, तांबडें उगवण *n.*

Ro'sied *a. decorated with roses* गुलाबांनीं भूषित केलेला. २ *made rose-coloured* गुलाबी रंगाचा, गुलाबी रंग दिलेला, गुलाबी रंग देऊन सजवलेला.

Rosin (roz'in) [A form of Resin.] *n. a solid obtained when crude, impure turpentine is distilled* रोसिन, (कच्च्या टरपेंटाइनचें ऊर्ध्वपातन केलें असतां तापकांत जो शेष राहतो ती) राळ.

Rostellum (rostel'um) [L. *rostellum*, a little beak.] *n. any small beak-shaped process, as in the stigma of many violets* (बांदें, सालमसिश्री यांच्या फुलांतील स्त्रीकेसराची) चंचू *f*, (परागग्रहणाक्षम) मूद *f.*

Roster (ros'ter) [Ger. *roster* -*register*, a list.] *n. list or plan showing turns of duty for indivi-*

duals or companies esp. of a military force (लष्करी शिपायांच्या किंवा पलटणींच्या) कामांची यादी *f.*

Ro'strate *a.* चंच्वाकार.

Rostrum (ros'trum) [L. *rostrum*, the beak.] *n.* *a platform for public speaking* व्याख्यानपीठ *n.* २ (bot. and zool.) *beak, stiff snout* चंचू *f*, चोंच *f.*

Rot (rot) [A. S. *rotian*, to decay.] *v. i.* *to fall into decay, to putrefy* कुजणें, सडणें, उवळणें. [To R. OFF (कुजून) गळून पडणें. To R. AND RUN-(MELONS, ETC.) उगळणें, ढगळणें, बुळकणें, बरबरणें.] (b) (of a prisoner) कुजत पडणें. २ (*fig.*) (of society, institution, etc.) मरणें, नाहींसा होणें, गळणें, मोडकळीस येणें, मोडणें. R. *v. t.* *to cause to rot* कुजवणें, सडवणें, कुजेसा -सडेसा करणें. २ *to spoil* बिघडवणें, बेरंग करणें; as, "Has *rotted* the whole plan." R. *n.* *putrefaction* कुजणें *n*, सडणें *n.* २ *a disease that attacks sheep and other animals* सडी *f*, वादा *m*, वादें *n.* ३ *nonsense, rubbish* अद्वातद्वा वर्तन *n*, अद्वातद्वा भाषण *n.* (b) मूर्खपणा *m*, मूर्खपणाची गोष्ट *f.* ४ (cricket) *a rapid break-down or fall of wickets, during an innings* पड *m*, पाडाव *m*, हार *f.*

Rota (rō'ta) [L. *rota*, a wheel.] *n.* *a roll or list of names (in the army, etc.)* कामगारांची यादी *f.* २ कामांची यादी *f.* [फिरणारा बंब *m.*]

Ro'tary *a.* Same as Rotatory. [R. PUMP चाकासारखा

Rotate (rō'tāt) [L. *rotatio -rota*, a wheel.] *v. i.* *to move round axis or centre* (मध्यबिंदूभोंवतीं किंवा आंसाभोंवतीं) फिरणें, परिभ्रमण करणें. R. *v. t.* आंसाभोंवतीं फिरवणें. २ *to arrange (esp. crops) in rotation* आळीपाळीनें (पिकें) काढणें. R. *a.* (*bot.*) *wheel-shaped* चक्राकार (पुष्प), आराकृति (पुष्प) उ. मोगरा, पारिजातक, जाई, मदनबाण. ह्या पुष्पांच्या पाकळ्यांच्या संयुक्त देंठाची नळी आंखूड असते व त्या नळीशीं पाकळ्या काटकोन करतात असें या पुष्पाकारविशेषाचें लक्षण आहे.

Rota'tion *n.* *circular motion* गरगरणें *n*, घूर्णन *n.* २ (*med.*) चक्रगति *f*, चक्रावर्त्त *m*, चक्रावर्त्तन *n.* [EXTERNAL R. बहिश्चक्रगति *f.* INTERNAL R. अंतश्चक्रगति *f.*] ३ *motion on an axis* आंसाभोंवतीं फिरणें *n*, परिभ्रमण *n.* [ANNUAL R. वार्षिक परिभ्रमण *n.* AXIS OF R. भ्रमणाक्ष *m.* PERIOD OF R. परिभ्रमणकाल *m.*] ४ *regular succession (as of crops)* आलटपालट *m*, आळीपाळी *f.* [IN R. आळीपाळीनें.]

N. B.—Rotation = परिभ्रमण *n.* Revolution = प्रदक्षिणा *f.*

Rota'tor *n.* (*anat.*) *a muscle that rotates a limb* परिभ्रामक स्नायु *m.* २ *a revolving apparatus or part* चक्रासारखें (फिरणारें) यंत्र *n.* [आंसाभोंवतीं.

Ro'tatorily *adv.* चक्रगतीनें, चक्रवत्, चाकासारखा,

Ro'tatory *a. turning round like a wheel* चक्रगतीचा, चक्रगति, चक्रगामी, चक्रावर्त्ती, चक्रावर्त्तांचा, चाकासारखा, परिभ्रमणात्मक.

Rote (rōt) [From the root of *Route*] *n. mere repetition (without any effort of the mind)* घोकणें *n*, घोकणी *f*, घोकंपट्टी *f*. [MERE R. LEARNING घोकंपट्टी *f*, पोपटपंची *f*. TO LEARN (A THING) BY R. पोपटपंची *f*. करणें.]

Rott'en *a. putrid, perishing of decay* कुजका, कुसका, सडका, सडेल. [ROTTENISH, *rather rotten* कुजकट, कुजट, कुसकट. R. AND CORRUPT कुजकानासका.] (b) मोडकळीस आलेला, मरण्याच्या बेतांत असलेला; as, "R. boroughs." २ (of sheep) *affected with the rot* वादा *m* -वादें *n*. झालेला, रोगग्रस्त. ३ *morally corrupt* अब्रू नसलेला, हलकट, पैकिंमतीचा, नीतिभ्रष्ट, मनाचा -हाडाचा कुजट. ४ (used of ground) खस्ती.

Rott'enness *n.* कुजकेपणा *m*, कुसकेपणा *m*, सडकेपणा *m*, मोडकेपणा *m*, नासकेपणा *m*.

Rott'en-stone *n. a soft limestone made into powder for polishing metals, etc.* (धातू स्वच्छ करण्याकरितां केलेली) चुनखड्याची पूड *f*.

Rotund (ro-tund') [L. *rotundus-rota*, a wheel.] *a. round, globular* वाटोळा, गरगरीत, गोल, गोलाकार. २ (of persons) *plump* लठ्ठ, स्थूल, गुबगुबीत, वाटोळा, गुटगुटीत.

Rotund'a *n.* (pl. Rotundas) *a round building (esp. with a dome)* गोलबुरजी घर *n* -इमारत *f*, (*specif.*) गोलघुमट *m*.

Rotund'ity *n. roundness* वाटोळेपणा *m*, गोलपणा *m*, गरगरीतपणा *m*. २ *stoutness and plumpness of the body* लठ्ठपणा *m*, स्थूलपणा *m*, वाटोळेपणा *m*.

Rouble (roo'-bl) [Rus.] *n.* दोन शिलिंग दीड पेन्स किंमतीचें रशियांतील रुप्याचें नाणें *n*, रूबल *n*.

Roue (rōō'ā) [Fr. *rouer* -*roue* –L. *rota*, a wheel.] *n. a debauchee, a rake* व्यभिचार करणारा, व्यभिचारी, दुराचारी *m*.

Rouge (rōōzh) [L. *rubeus*, red.] *n. a fine red powder made from safflower and used for colouring cheeks and lips* (गाल व ओंठ रंगविण्याची) तांबडी पूड *f*. २ *red oxide of iron used as a plate powder* तांबडी (लोहप्राणिलाची) झिलईची पूड. ३ *a revolutionary politician* क्रांतिवादी *m*. R. *v. t. to colour with rouge* गालांवर -तोंडावर तांबडा रंग *m*. लावणें.

Rough (ruf) [A. S. *ruh*, rough.] *a. not smooth or level or polished* खरखरीत, खरबरीत, खडखडीत, खसखसीत, उखरवाखर, उखरावाखर, उंचसखल, मध्येंच उंचवटे असलेला. [R. RICE भात *n*.] २ *coarse in texture, rugged* राठ, भरड, ढोबळ, ढोबळा, भसाडा, रटाल्या, रटाला, बेठीचा, भोंपळसुती, किजबीड, किजबिडीत. ३ (of person) *boisterous* धसक्या, दांडगा, रगड्या, रेंझ्या, रपाट्या, धसमुसळा, धसमुसळया,

घुसड्या, खमाड्या, आडदांड, आडदांडगा, लाव्या, रांठ, घटाल्या, पडखर. (b) (action) धसाफसीचा, घुसडाघुसडीचा, रगडपट्टीचा. [R. ACTION *or* WORK रगडपट्टी *f*, रगडमल्ली *f*, झोडपट्टी *f*, घुसडाघुसड *f*. R. TONGUE *habit of rudeness* उर्मट भाषा *f*, दांडगट भाषा *f*.] (c) आडमुठा, दांडगा, हिरवट, धसक्या; as, "R. element of the population." ४ (of measure) *drastic or severe* कडक, जहाल, उग्र, राक्षसी, आसुरी, कठोर, निष्ठुर, क्रूर, दांडगा. ५ (of a workman) *coarse, clumsy* धसक्या, घसव्या, घसकव्या, दगडघांशा, रगड्या, झोडकामी, झोडकाम्या. (b) दांडगटपणाचा, निष्काळजीपणाचा, वेडावांकडा; as, "R. usage; R. handling." ६ (of taste) *astringent* खट्टा, रुखा, रुक्ष, निःस्नेह, अरबट. ७ (of touch) खरखरीत, चरबट, चरबरीत. (b) *shaggy, hairy* केंसाळ; as, "R. skin." ८ *entirely or partly unwrought* ओबडधोबड, कच्चा, असंस्कारित, असंस्कृत, अपरिष्कृत, न तासलेला (दगड), कामचलाऊ, बेताचा. ९ (of sea, wind, etc.) *stormy* क्षुब्ध, खवळलेला, खळबळलेला, जोराचा, सोंसाट्याचा, वादळाचा, तुफानाचा, जौळी. १० (of calculation) *approximate* कच्चा, सरासरीचा, अजमासाचा, अटकळीचा, स्थूलमानाचा, अंदाजाचा, अदमासिक, ठोकळ.

Rough *v. t.* (with *it*) गैरसोई *f*. सोसणें, हाल *m. pl.* सोसणें -भोगणें, उपासतान *f*. काढणें.

Rough'-cast, Rough'-do *v. t. to mould in a rough, unfinished way* भरडणें, भरडून ठेवणें, करड *n*. काढणें *g. of o.*, खरडणें, खरडून ठेवणें, सडकणें, ओरखडणें, ओरबडणें, ओरखडून ठेवणें, आकारास आणणें.

Rough'-draft *n. a rude sketch* मसुदा.

Rough'-draw *v. t. to trace roughly* कच्चा नकाशा *m*. काढणें, खरडणें, खरडून ठेवणें, ओरखडणें, ओरबडणें, ओरखडून ठेवणें.

Rough'en *v.t. to make rough* खरबरीत करणें, etc. (b) (civil eng.) खोंचे पाडणें. R. *v. i.* खरबरीत होणें, &c.

Rough'-hew *v. t. to shape out roughly* अरबट काम करणें, ओबडधोबड काम करणें. [काम केलेला.

Rough'-hewn *pa. p.* अरबट काम केलेला, ओबडधोबड

Rough'ly *adv.* खरखरीत, खरबरीत, कच्चा *decl.*, दांडगेपणानें, घशाखशा. २ कठोरपणानें, उग्रपणानें. ३ अजमासानें, स्थूलमानानें, सरासरी, etc.

Rough'ness *n.* खरखरीतपणा *m*, खरबरीतपणा, रुक्षता *f*, खडबडीतपणा *m*, किजबिडीतपणा *m*, भसाडेपणा *m*, ढोबळेपणा *m*, रटालेपणा *m*, धसकेपणा *m*, रगडेपणा *m*, रांठपणा *m*. २ उग्रपणा *m*, कठिणपणा *m*, कठोरपणा.

Rough'-rider *n. man who can ride unbroken horses* चाबुकसवार, चाबुकस्वार. [BUSINESS OF A R. चाबुकसवारी *f*, चाबुकस्वारी *f*.]

Rough'-shod *a.* (of horse) *having shoes with the nail-heads projecting* कांट्यांच्या नालाचा.

Roulette (rōōl-e't) [Fr. *roulette* -*rouler*, to roll.] *n. a little ball* लहानसा चेंडू *m*, कंदुक *m*.

Round (rownd) [L. *rotundus* -*rota*, a wheel.] *a. circular* वाटोळा, वर्तुल, *pop.* वर्तुळ, वर्तुलाकार, चक्राकार, मंडलाकार, वलयाकार, कंकणाकार. [EXACTLY R. गरगरीत वाटोळा.] २ *spherical* वाटोळा, गोल, गोलाकार, वर्तुल, वर्तुलाकार. ३ *cylindrical* रुळासारखा, वरवंट्याचे आकाराचा. ४ *done with or involving circular motion* वर्तुळगतीचा, वाटोळें फिरण्याचा. ५ (of numbers) *approximately in exact units* ठोकळ. [A R. NUMBER, *a number that ends with a cipher* शून्यांतक संख्या *f*. २ ठोकळ रकम *f*, ठोकळ संख्या *f*.] ५ *plain, outspoken* सरळ, स्पष्ट, उघडउघड; as, "A R. oath." ६ (of a body) *plump, well-developed* गलेलठ्ठ, वाटोळा, गरगरीत.

Round *n. a circle* कडें *n*, वेढा *m*, मंडल *n*, चक्कर *n*, चक्र *n*. २ *a circular slice* चकती *f*, चकदळ *n*, चकदळी *f*. ३ *a step* (*of ladder*) पावका *m*, पायरी *f*. ४ *circumference, bounds, extent* विस्तार, क्षेत्र *n*, परिघ *m*; as, "In all the R. of Nature." ४ *recurring course, revolving motion* फेरा *m*, फेरी *f*, फेरणी *f*, चक्र *n*, रहाटगाडगें *n*, आवृत्ति *f*, आवर्तन *n*, प्रदक्षिणा *f*; as, "The earth in its daily R." [THE DAILY R. रोजचे व्यवसाय *m. pl.*] ५ *a turn or walk* (*as of policeman, etc.*) फेरी *f*, रोंद, राउंद (corruption of English Round), गस्त *f*. [THE ROUNDS OF FORTUNE OR DESTINY कर्मांचा -दैवाचा -नशिबाचा फेरा *m*.] (b) फेरफटका *m*, सहल *f*; as, "To go for a good R." ६ *cycle, circuit* भोंवाडा *m*, फेरी *f*, प्रदक्षिणा *f*. ७ *a coil* (of rope) वेढा *m*, वळसा *m*, बांगडी *f*. ८ (*mus.*) *a song, in which voices flow each other round* घोळून म्हणण्याचें गाणें *n*. ९ *a single charge of ammunition* फेर *f*. १० *allowance of something distributed or measured out* फेरणी *f*, बारी *f*, वाढप *n*; as, "To serve out a *R.* of spirit."

Round *adv. with more or less circular motion* वाटोळा, चक्कर -गिरकांडी -गिरकांडा मारून, गरगर, गरगरां, गरागर, गरारां, गिरगीर, गिरगिरां, चक्रवत्, मंडलवत्. [TO LOOK R. मुरडून -पाठीमागें पाहणें, पाठीमागें डोकावून पाहणें. TO TURN R. THE HEAD मुरडणें, तोंड *n*. फिरवणें. TO TURN *or* COME R. (*fig.*) *to change opinion, etc.* फिरणें, पालटणें, बदलणें, वळणें. TO TURN R. *to revolve* फिरणें, गरगरणें, गरगर फिरणें, भ्रमण *n*. करणें.] २ *on all sides* सभोंवार, सभोंवता, चहूंकडे, आसमंतात्, चारी बाजूंला, सर्वांना; as, "Tea was served R." [HOME RULE ALL R. सर्व देशांना स्वराज्य *n*. AN ALL R. MAN (सर्व विषयांत बुद्धि चालणारा) चौरस मनुष्य *m*, अष्टपैलू *m*. ALL ROUND *adv. in every respect or particular* सर्व बाजूंनीं, सर्व तऱ्हांनीं, सर्वशः, सगळीकडून.] ३ *circuitously* फेऱ्यानें, भोंवाड्यानें, फेरा खाऊन -घेऊन, गरका मारून. [TO GO R. चारी बाजूंनीं फिरून येणें, फेरा *m*. खाणें -घेणें -मारणें, चक्कर *f*. मारणें. To

TAKE ONE R. महत्वाच्या सर्व ठिकाणीं नेणें, महत्वाचीं सर्व ठिकाणें दाखविणें. ALL THE YEAR R. बारमास, बारमाही, बारा महिने, पुरें वर्षभर. TO BRING ROUND *to restore to health or consciousness* ताळ्यावर -शुद्धीवर आणणें, सावध -हुशार करणें, प्रकृति पूर्ववत् करणें. २ *to induce (a person) to change his opinions* (एखाद्याचें) मत बदलावयास लावणें, (एखाद्याचें) मन वळवणें. TO GET ROUND (a person), *to overcome objections, by argument, flattery* (-चें) मन वळविणें, आपले बाजूस खेंचणें.]

Round *prep. at or to points on the circumference of* **भोंवता, सभोंवता, वरून, वर**; as, "A tour R. the world." २ *on all sides of* **आसपास, भोंवता, भोंवताला, सभोंवता, सर्व बाजूंला, चारी दिशांला**; as, "Diffuses cheerfulness R. her."

Round *v. t. to invest with round shape* **वाटोळा करणें, गोल -गोलाकार करणें, वाटोळेपणा आणणें**; as, "To R. dog's ears." २ *to pass round, to double* **वळसा** *m.* **घालणें**. To Round off *v. t. to settle completely, to embellish* **सर्व बाजूंनीं नीटनेटका करणें, सर्व बाजूंनीं सजवून तयार करणें**.

Round'about *n. circuitous way* **फेराचा रस्ता** *m,* **घेराचा रस्ता** *m.* २ **आडरस्ता** *m.* ३ *a merry-go-round* **वाटोळें फिरणाऱ्या घोड्यांचा खेळ** *m.* R. *a. not direct or straightforward* **फेऱ्याचा, वळशाचा, भोंवाड्याचा, गिरकांड्याचा, घेऱ्याचा, गरक्याचा, द्राविडी प्राणायामाचा**; as, "A R. speech." R. *adv. on all sides* **सभोंवता, सभोंवताला, सभोंवतीं, भोंवताला, भोंवतीं, सभोंवर, अर्धीमधीं, अध्येंमध्यें, दरेमेरेस, आसमंतात्, समंततः, समंतात्, वाटला** *decl.* [RELATING TO THE REGION OR PARTS R. भोंवतालचा.] २ *circuitously* **फेऱ्यानें, भोंवाड्यानें, फेरा खाऊन.** [TO GO R. फेरा *m.* खाणें -घेणें -मारणें, गरका *m.* मारणें, चक्कर *n.* मारणें.]

Round'-arm *a.* (in bowling at cricket) *with an outward and nearly horizontal swing of the arm* **वाटोळा फिरवलेला, वाटोळ्या वळणाचा.**

Round'-hand *a.* (of writing) *having the letters made round, bold and full* **वाटोळ्या वळणाचा.**

Round'-house *n. a watch-house (for sentry)* **पोलिसाची चौकी** *f,* **पहारेकऱ्याची चौकी** *f.*

Round'ly *adv.* **वाटोळा** *decl.* २ *plainly* **साफ, स्पष्ट, धडधडीत, निखालस, निक्षून, निर्भीडपणानें, जोरानें, उघडउघड**; as, "He affirms everything R." ३ *boldly, completely* **रगडून, कचकावून, बळकट, खूब, मनापासून.** ४ *briskly, with speed* **चटकन, लगेच, एकदम**; as, "Two of the outlaws walked R. forward." ५ *generally* **ठोकळमानानें, साधारणपणें**; as, "To give numbers R."

Round'ness *n.* **वाटोळेपणा** *m,* **वर्तुलपणा** *m,* **वर्तुलत्व** *n,* **वर्तुलाकृति** *f,* **वृत्ताकृति** *f,* **गोलपणा** *m,* **गोलाई** *f,* **गोलत्व** *n,* **गोलदारपणा** *m.* २ *openness*

plainness स्पष्टपणा *m*, स्पष्टता *f*; as, "The R. of an assertion." २ *plumpness* वाटोळेपणा *m*, स्थूलपणा *m*, लठ्ठपणा *m*.

Round-robin *n. a written petition in which the signatures are arranged like the radii of a circle so that it cannot be known who signed first* वाटोळ्या सह्यांची अर्जी *f*.

Rounds *n.* (of a guard) फेरी *f*, गस्त *f*.

Rounds'man *n.* गस्तकरी *m*, फेरेकरी *m*, गस्तवाला.

Round'-up *v. t.* (cattle, etc.) *to collect and bring into an enclosure* हांकून आणणें.

Roup (rowp) [Etymology dubious] *n. a sale by auction* लिलांवानें विकणें *n*, लिलांवानें केलेली विक्री *f*, लिलांव.

Rouse (rowz) [A. S. *risan*, to rise. See Raise.] *v. t. to awaken* उठवणें, जागा -जागृत -सावध करणें, झोंपमोड *f.* करणें *g. of o.*, बोधन *n* -प्रबोधन *n.* करणें *g. of o.*, प्रबुद्ध करणें. [To R. ONESELF आळस टाकणें.] २ *to stir up, to startle* (an animal) शिकार उठवणें, उठावणी *f.* करणें *g. of o.*

Rout (rowt) [O. F. *route* –L. *ruptus, rupta –rumpere*, to break.] *n. a putting to flight* (*of an army*) मोड *f*, दाणादाण *f*, धुव्वा *m*, धुमा *m*, धूळ *f*, धुळदाणी *f*, फांकाफांक *f*, पांगापांग *f*, वाताहत, वाताहात *f*, तारातीर *f*, तारतोड *f*, गर्दी *f*, तसनस *f*, तसनास *f*, पट्टाधूळ *f*, धुळपट *f*, धूळदशा *f*, धूळधमासा *m*. [UTTER R. भाऊगर्दी *f*, पाणपत *n.* (AS पाणपत झालें.)] २ *a rabble* बाजारबुणगें *n*, कतवार *n.* R. *v. t. to put an enemy to flight, to defeat utterly* मोड *m* -भंग *m* -दाणादाण *f* -तारातीर *f.* करणें *g. of o.*, चार वाटा *f. pl.* करणें *g. of o.*, धूळ *f* -धुव्वा *m.* उडवणें *g. of o.*, पळवणें, पळेसा करणें, पळापळ *f* -पळपट *f.* करणें *g. of o.*, मोडणें, उधळणें, उडवणें.

Route (rōōt) [Fr. *route*–L. *rupta*, (via) (a) broken (way).] *n. a course, a way* (प्रवासाचा) रस्ता *m*, मार्ग *m.* [EN ROUTE (Fr.) *on the way, during the journey* मार्गांत, वाटेनें, प्रवासांत.] २ (*mil.*) कूच करण्याचा रस्ता. (b) *marching orders* कूच करण्याची ऑर्डर.

Routed *pa. t.* R. *pa.p.* (पराभव होऊन) पळत सुटलेला, पळवलेला, चार वाटा केलेला, भग्न, मोड झालेला. [To BE R. दशदिशा पळणें, सैरावैरा *adv.* पळणें, बारा वाटा होणें -पळणें, तारातीर होणें, भयाभंगास जाणें, भडकणें.]

Routine (rōōt-ēn') [Same as Rout.] *n. regular course of duties, action, or occupation* (ठराविक) शिरस्ता *m*, (रोजकामाचा) शिरस्ता *m*, परिपाठ *m*, नित्यक्रम *m*, रोजची शिस्त *f*, ठराविक क्रम *m.* [OF THE DAILY R. रोजच्या शिरस्त्याचा, रोजच्या पाठाचा. TO FALL UNDER THE DAILY R. रोजच्या शिरस्त्यांत किंवा क्रमांत येणें.] R. *a.* शिरस्त्यांतला, शिरस्त्याचा, नित्यक्रमाचा, नित्यक्रमांतला, नित्यांतला; as, "R. duties."

Rove (rōv) [D. *roven*, to plunder.] *v. i. to wander*

about at pleasure भटकणें, हिंडणें, भटकत -हिंडत फिरणें, टेहळटिकोरी *f* -परिभ्रमण *n* -परिक्रमण *n* -विहार *m* करणें, वतवत फिरणें, वतवत *f.* करणें. २ (of eyes) *to look in changing directions* कावराबावरा असणें, अस्थिर असणें, फिरत असणें.

Rove (rōv) [Of doubtful origin.] *n.* (weaving) वात किंवा पेळू *f.* R. *v. t.* (कापसाची किंवा लोंकरीची) वात काढणें, वात तयार करणें.

Rov'er *n.* भटकणारा, हिंडणारा, हिंडत फिरणारा, हिंडफिऱ्या, परिभ्रमणकर्त्ता -कारी, भटक्या, भटकभैरव *m,* भैरोबा, यथेष्टचारी, रमतेराम, हुप्या; esp. as used of children हिंडगा, वावड, ओढाळ.—of female भटकभवानी *f,*—of male भटकभैरव. २ (of mind) ओढाळ. ३ *pirate* चोर, चांचा, चोरटा, पुंड.

Row (rō) [A. S. *rovan;* Ger. *rudern.*] *v. t. to propel (a boat) by oars* वल्हवणें, वलवणें, वलावणें, वलवून नेणें, हाकारणें, हाकालणें, वलावणी *f* -वलावा वल्हावा *m.* करणें *g. of o.,* वल्हें *n,* मारणें -मारून नेणें.

Row (rō) [A. S. *rawa;* Ger. *reihe,* a row,] *n. a line, a rank* ओळ *f,* पंक्ति *f,* पंगत *f,* रांग *f,* हार *f,* सर *f,* माला *pop.* माळ *f,* आवलि *f,* श्रेणि *f,* राजि *f.* [IN ONE CONTINUOUS R. ओळीनें, हारीनें, हारोहार, एकसरीं, एकसरें, एका क्रमानें. IN R.s रांगांनीं, हारोहार. R. (OF FLOWERING SHRUBS OR PLANTS) ताटवा *m.*] २ (of houses, etc.) आळी *f,* आळ *f,* चाळ *f,* पाखाडी *f.*

Row (row) [Etym. dub.] *n. a noisy disturbance* गिल्ला *m,* गोंधळ *m,* गडबड *f,* धांदल *f,* गर्दी *f,* दणका *m,* धूम *f,* हल्ला *m,* आरडाओरड *f.* [TO MAKE OR KICK UP A R. गिल्ला *m* -गडबड *f* -गोंधळ *m.* करणें -घालणें, दणका *m.* माजवणें. WHAT'S THE R.? गडबड कसली आहे? काय गडबड आहे?] R. *v. t. to reprimand* खरड *f* -खरडपट्टी *f.* काढणें *g. of o.,* खडसणें, खडकावणें, खडखडवणें.

Rowdy (row'di) [From Row (noisy disturbance.)] *a. noisy, turbulent* दुल्लड *f.* करणारा, तंटेखोर, बखेडेखोर, मारामारी करणारा, सदोदित त्रास देणारा. R. *n. a rough disreputable person* दंगेखोर, तंटेखोर, बखेडेखोर, हमरीतुमरीवर येणारा. [THE ROWDY ELEMENT तंटेफसाद लोक *m. pl.,* गुंड *m,* गांवगुंड *m. pl.,* पुंड *m. pl.,* टोळ *m. pl.,* उपद्यापी लोक *m. pl.*]

Row'dyism *n. state of being rowdy* तंटेखोरपणा *m,* बखेडेखोरपणा *m,* दुल्लड *f.* २ *turbulence or disorder* (of persons) मारामारी *f,* बखेडा *m,* तंटा *m,* भांडण *n.*

Rowel (row'el) [Fr. *roulle* –Low L. *rotella,* dim. of *rota,* a wheel.] *n. the notched and pointed wheel in a spur* बुटाचें (टांचेला लावलेलें) चक्र *n.* २ *a seton inserted in the flesh of animal* मध्यें भोंक असलेली चामड्याची चकती *f.* [अवल्या.

Row'er *n.* (of a boat) वल्हेकरी, वलेकरी, अवलेकरी,

Row'-lock *n. a part where the oar rests* (वल्हें टेंकण्याची) खुंटी *f.*

Royal (roy'al) [Fr. *royal*–L. *regalis*. See Regal.] *a. of or pertaining to a king or queen* राजाचा, राजासंबंधी, राजविषयक. (b) राणीचा, राणीसंबंधी. [R. ATTENDANT राजसेवक *m.* R. AUDIENCE CHAMBER राजदरबार *m, n,* हुजूर *n.* R. CITY *or* TOWN राजनगरी *f,* राजधानी *f.* R. CIRCLE OR COURT राजमंडल *n,* राजमंडळ *n.* R. COURT OR HALL OF JUSTICE राजदरबार *m, n,* राजसभा *f,* राजकचेरी *f.* R. COURT OR ASSEMBLY राजदरबार *m, n,* राजसभा *f.* R. DUTY राजाचे धर्म. R. DYNASTY राजघराणें *n.* R. GENEALOGY राजवंश *m.* R. EDICT राजाज्ञा *f,* राजशासन *n.* R. MANSION राजवाडा *m,* राजमंदिर *n.* R. SIGNET OR SEAL राजमुद्रा *f,* राजाचा शिक्का *m.* R. SYMBOL राजलक्षण *n,* राजचिन्ह *n.*] २ *kingly, regal* राजास योग्य, राजयोग्य, राजोचित, राजार्ह, बादशाही, पादशाही, आलिजाहा. (b) भव्य, प्रचंड, उच्च. (c) पहिल्या प्रतीचा, श्रेष्ठ. ३ राजघराण्यांतला, राजकुटुंबांतला; as, "Princess R." ४ राजाच्या हुकमतीखालचा, राजाज्ञानुवर्ती. ५ *noble, generous* उदात्त, उदार, मनाचा सरदार; as, "How doth that *royal* merchant, good Antonio?"

Royal blue *n. a bright, deep-coloured blue* चकचकीत निळा रंग *m.*

Royal burgh *n. one holding a charter directly from the king* सनदी गांव *m.*

Royal Commission राजानें नेमलेलें कमिशन *n.*

Royal household *the officials connected with a king's or queen's palace* राजवाड्यांतील (कारभारी) मंडळी *f,* खानगीकडील (कारभारी) मंडळी *f.*

Roy'alism *n. the system of government by a king or queen* राजसत्ताक राज्यपद्धति *f,* राजसत्ताकपद्धति *f.* २ राजसत्तावाद *m.*

Roy'alist *n. one who favours this system* राजसत्तावादी *m.* २ राजाचा पक्ष धरणारा, राजपक्षाभिमानी, राजपक्षीय *m.*

Ro'yally *adv. as becomes a king* राजास शोभेल अशा रीतीनें. २ *in a happy, enthusiastic manner* थाटानें, थाटामाटानें. Ro'yalty *n. the state or condition of being royal* राजेपणा *m,* राजत्व *n,* नृपत्व *n,* राजपद *n,* बादशाही *f,* पादशाही *f.* [ENSIGN OF R. राजचिन्ह *n,* राजलक्षण *n.* ENSIGNS OR EMBLEMS OF R.—compreh. छत्रचामर *n,* छत्रसिंहासन *n,* शिक्कामोर्तब *n.*] २ *members of a royal family* राजकुटुंबांतील माणसें *n. pl.,* राजकुटुंबीय मंडळी *f.* ३ *a tax paid to the Crown, or to a representative of the Crown* (राजाला किंवा त्याच्या प्रतिनिधीला दिलेला) कर *m.* ४ *a duty paid to the owner of a patent, or of a copyright, for the right to use it* स्वामित्व *n,* स्वामित्वाबद्दल रक्कम *f.*

Royalty, See under Royally.

Rub (rub) [M. E. *rubben*, to rub.] *v. t. to subject to friction* घासणें, चोळणें, घासटणें, or घसटणें, मळणें, मर्दणें, घोटणें, घर्षण *n* -मर्दन *n.* करणें *g. of o.*

[To R. ROUGHLY AND INJURIOUSLY चोळवटणें, चोळटणें.] २ *to polish, to clean* पुसणें, पुसून चक्क करणें. ३ *to reduce to powder* खलणें, घोटणें. ४ (with *down*) *to groom* (a horse, etc.) मालीश *f.* करणें, चाकरी *f.* करणें, चोळणें, चोळ *f.* करणें. [ROUGH GLOVE FOR RUBBING DOWN HORSES WITH हातणी *or* नी *f.*] ५ (with *in*) *to force* (liniment) *in* चोळणें, मर्दणें, मर्दन *n.* करणें, गजणें. ६ (with *off*) *to bring off* (stain, etc.) घासणें, घासून टाकणें, घासटणें, घासवटणें, घसवटणें, खरडणें. ७ (with *out*) *to erase, to efface* पुसणें, पुसून टाकणें, खोडणें. ८ (with *up*) *to freshen* घासणें, उजळणें, तांब *f* -जंग *m.* काढणें *g. of o.* ९ *to spread ointment over* माखणें, माजणें, चोपडणें. R. *v. i. to get frayed or worn with friction* घासून -घसवटून जाणें, घासणें, लागणें, घर्षण *n.* होणें *g. of s.* २ *to go on, along, through, with more or less difficulty* रेंटून जाणें, रेंटाईनें -रेंटारेंट करून -रेंटारेंटी करून -जेमतेम करून -जसातसा -जसेंतसें करून जाणें -चालणें -निभावणें -पार पडणें. R. *n. the act of rubbing* घासणें *n*, घासणी *f*, मळणी *f*, घर्षण *n*, मर्दन *n.* २ *collision or brush against* घसरा *m*, घष्टा *m*, घसीटा *m.* [ROUGH R. घसरा *m*, घसका *m*, घसीटा *m.*] ३ *an impediment or difficulty* मेख *f*, गोम *f*, अडचण *f*, हिसका *m*, धक्का *m*, पेच *m*, नड *f*, लचांड *n*; as, "Ah! there is the *rub*."

Rub'-a-dub (rub-a-dub) [Imitative.] *n. the rolling sound of a drum* नौबदीचा आवाज *m*, चौघड्याचा आवाज *m.*

Rub'bage *n. loss by rubbing* घस *f*, चोळ *f*, झीज *f*, झिजणावळ *f*, घासगी *f.*

Rubbed *pa. t.* R. *pa. p.* घासलेला, चोळलेला, मळलेला, घासींव, घर्षित, मर्दित. [TO BE R. खरचटणें.]

Rub'ber *n.* घासणारा, चोळणारा, पुसणारा etc. २ जाडी कानस *f.* ३ *a stone, to smooth and polish* (*paper, metal, etc.*) मोहरा *m*, घोटा *m.* ४ *india-rubber* रबर. ५ विद्युद्यंत्राची गादी *f.* ६ (*pl.*) *overshoes* (esp. of india-rubber) रबराचे वरून घालण्याचे बूट. ७ *one who performs massage* अंगाला तेल चोळणारा *m*, चंपी *f.* करणारा *m.* ८ *a pair of light shoes with rubber soles* रबरी (तळ असलेला) बूट *m.* ९ *a sarcasm* टोमणा *m*, चीड *f.* आणणारी गोष्ट *f.* R. *a. made of india-rubber* रबरी, रबराचा केलेला. R. cloth *n. a fabric coated with rubber* रबरी कपडा *m.* R.-stamp *n.* रबरी शिक्का *m.*

Rubb'ish *n. waste matter* कचरा *m*, केर *m*, केरकचरा *m*, गाळसाळ *f, m*, केरकस्तान *n*, गाबाळगुबाळ *n*, कस्तान *n*, खळमळ *m*, खेर *f*, गदळ *n*, घाण *f*, कचरट *n.* [MASS OF MUD, SCUM, OR R. THROWN UP BY THE SEA OR BROUGHT BY A RIVER लढ *f*, लढ्या *m.* R. AND FILTH—AS HEAPED OR LYING हिडीस *n*, हेंदर *f, n*, खच *f*, खस *m.*] २ (as of a fallen building or wall) ढिगारा *m*, मलमा *m*, खरीप *n.*

Rubble (rub'l) [From root of Rub.] *n.* (चुन्या घराचा) पडलेला दगड *m.* २ (undressed) खांडकी *f*, बिनघडींव दगड *m.* ३ (*geol.*) पाण्यानें झिजलेला दगड *m.*

Rubble work *n.* (*civil engineering*) खांडकी चुन्याचें बांधकाम *n.* Coursed R. *n.* (*civil engineering*) खांडकी चुन्याचें थरांचें बांधकाम *n.*

Rubefacient (rōōb-ē-fā'shent) [L. *rubere*, to be red, and *facere*, to make.] *a. making red* तांबडा करणारा, लाली उत्पन्न करणारा, लोहितकर. R. *n.* (*med.*) *an external application which stimulates and consequently reddens the skin* त्वचेवर लाली चढविणारें औषध *n.*

Rubescent (rōō-bes'ent) [L. *rubesco*, to grow red- *ruber*, red.] *a. tending to a red colour* लाल, लालसर, तांबडा, तांबडसर.

Rubican (rōō'bi-kan) [Fr. –L. *rubricare*, to colour red.] *a.* (of a horse) तेल्या, कुमेत, कुमाईत, बाजूला पांढरे ठिपके ठिपके असलेला.

Rubicon (rōō-bi-kon) [From the river Rubicon in North Italy.] *n.* (माघार खावी लागल्यास सर्वस्वाचा नाश होईल हें ओळखून) निकरानें पुढें टाकलेलें पाऊल *n.* [To cross the R. माघार खावी लागल्यास सर्वस्वाचा नाश होईल हें जाणून) निकरानें पुढें पाऊल टाकणें.]

Ru'bicund *a. reddish* तांबडा, तांबडसर, लाल, लालसर.

Rubidium (rū-bid'i-um) [L. *rubidus*, red.] *n.* रसायनशास्त्रांतील एक धातुरूप मूलद्रव्य *n.* रूपद.

Rubric (rōō'-brik) [Fr. –L. *ruber*, red.] *n. heading of chapter or section, written or printed in red letters* अध्यायाचा तांबड्या शाईतला मथळा *m*, शिरोलेख *m.* (b) *special passage or sentence written in red letters* तांबड्या अक्षरांनीं छापलेलें (विशिष्ट) वाक्य *n.* २ *direction for conduct of divine service inserted in liturgical book* (संस्काराच्या वेळचा किंवा प्रार्थनेच्या वेळचा) विधि *m.*

Ruby (roo'bi) [Fr. *rubis*, –L. *rubeus* -*ruber*, red.] *n. a precious stone of a red colour* माणिक्य *n*, *pop.* माणीक *n*, *dim.* माणकी *f*, लाल *m*, पद्मराग *m.* [Small R. चुणी *f*, चूण *f*, माणकी *f.* That has R. lips बिंबोष्ठ (*f.* बिंबोष्ठी). R. lamp (*Phys.*) रक्तदीप *m.*] २ *glowing purple-tinged red colour* (निळसर झांक असलेला) तांबडा रंग *m.* ३ *red pimple on nose or face* (तोंडावरील किंवा नाकावरील) तांबडी पुटकुळी *f.* ४ *red wine* तांबडी दारू *f.* ५ *a size of type* एक प्रकारचा टाइप *m*, 'रुबी' टाइप *m.* R. *a. of a very red colour* अतिशय लाल रंगाचा, अतिशय तांबडा.

Ruby-bead *n.* लालडी *f.*

Rudder (rud'er) [A. S. *rother*, an oar.] *n. the helm (of a ship)* सुकाणूं *n*, सुकाण *n*, फळें *n*, कर्ण *m.* २ *that which guides* सुकाणूं (*fig.*), नियामक; as, "For rhyme the *rudder* is of verses."

Rud'diness *n.* तांबूसपणा *m*, लाली *f*. २ तांबडेपणा *m*, टवटवी *f*, तुकतुकी *f*, तजेला *m*, तजेली *f*, तकतकी *f*.

Ruddle (rud'l) [A. S. *rudu*, redness –*rea'd*, red.] *n. a species of red earth* तांबडी माती *f*, तांबडमाती *f*, लोखंडी काव *f*. या कावेचा मेंढरावर खुणा करण्याकडे उपयोग करतात.

Ruddy (rud'i) [A. S. *rudig*, *rudi*, *rudu*, redness –*rea'd*, red.] *a. red* तांबूस, लाल. २ (of countenance) *glowing, bright* तांबडा, लाल, तेजस्वी, तकतकीत, टवटवीत, तुकतुकीचा, टवटवीचा, गुलाबी; as, "R. health."

Rude (rood) [Fr. *rude* –L. *rudis*, rude.] *a. barbarous, ignorant* रानटी, रानवट, जंगली, अनक्षर, अशिक्षित, अशिष्ट, विद्याचारहीन, विद्याचारशून्य, हेंगाडा, रांगडा, अरबूज, अरबूद. २ *ill-mannered, uncivil* आडदांड, दांडगा, दांड, दंडेल, गैरचाल, तंडेल, खलेल, उद्धट, उद्धत, धट्ट, उमेंट, अमर्याद, गैरसाळ, अशिष्ट, असभ्य, धटिंगण, धसमुसळा, धसमुसळ्या, सूळ, धांगड, रांठ, उद्दाम, धृष्ट, निर्भीड, बेमुरवत, मस्ता, मस्त्या. (b) आडदांडपणाचा, दांडगाईचा, उद्धटपणाचा, बेमुर्वतीचा; as, "R. remarks." (c) *violent, unrestrained* जोराचा, धसक्याचा; as, "R. shock, R. reminder." ३ *in bad taste, awkward* ओबडधोबड, रानटी, हेंगाडा, अकुशल, अनाडी, कच्चा; as, "R. methods." ४ *artless* साधा, साधा भोळा, सरळ.

Rude'ly *adv.* रानटीपणानें, विद्याचारावांचून. २ दांडपणानें, दांडगाईनें, धट्टाईनें, मर्यादेवांचून, मुरवतीवांचून. ३ अदक्षतेनें, अकुशलतेनें. ४ साधा *decl.*, साधेपणानें.

Rude'ness *n.* रानटीपणा *m*, रानवटपणा *m*, विद्याचारहीनता, विद्याचारशून्यता *f*. २ दांडगेपणा *m*, दांडपणा *m*, धट्टपणा *m*, दांडगाई *f*, दंडेली *f*, तंडेली *f*, ठोंगाई, खलेली *f*, उरमटपणा *f*, धट्टाई *f*, लट्ठाई *f*, धिंगामस्ती *f*, अशिष्टता *f*, असभ्यता *f*, दौर्जन्य *n*, असभ्यवृत्ति *f*, औद्धत्य *n*, धृष्टता *f*, धाष्टर्य *n*, अविनय *m*. ३ अकुशलता *f*, अनाडीपणा *m*.

Rude-spoken, Rude-tongued *a.* आडव्या जिभेचा.

Rudiment (rood'i-ment) [From root of rude.] *n. the beginning or foundation or first principles (of knowledge etc.)* मूलतत्त्व *n*, सूत्र *n*, मूलसूत्र *n*, मूलारंभ *m*, तत्त्व *n*, कारण *n*, बीज *n*.

Rudiment'al, Rudiment'ary *a. pertaining to or consisting in first principles* मूलतत्त्वांचा, मूलारंभाचा, मूलतत्त्वसंबंधीं, मूलतत्त्वविषयक, मूलतत्त्वरूप, मूलतत्त्वप्रतिपादक, प्राथमिक. २ (*bot.*) *imperfect, undeveloped* गर्भरूपी, गर्भरूपांतला, मूलरूपी.

Rue (rōō) [Fr. *rue* –L. *ruta* -Gr. *rhyte.*] *n. a plant with a bitter taste used in medicine* सताप *m*, सतापाचें झाड *n*, the leaves सतापाचा पाला *m*.

Rue (rōō) [A. S. *hreowan*, to repent.] *v. t. to repent* पश्चात्ताप *m* -पस्तावा *m*. करणें *g. of o.* २ *to regret, to be sorry for* रडणें, दुःख करणें. R. *v. i.* पश्चात्ताप होणें, दुःखी कष्टी होणें.

Rue'ful *a. to be repented of* पश्चात्ताप करण्यासारखा, पस्तावा करण्याजोगा. २ *mournful, melancholy* रडका, रडवा, रडकुंडा. [R. COUNTENANCE रडती सुरत *f*, रडकें तोंड *n*, रोती सुरत *f*. KNIGHT OF THE R. COUNTENANCE रडता राऊत, रडत लक्ष्मी, रडतोंड्या.]

Rue'fulness *n*. रडकेपणा *m*, रडवेपणा *m*.

Ruffian (ruf'i-an) [Fr. *rufien* –Ger. *ruffer* –*ruffeln*, to pander.] *n. a rough, brutal fellow* दांडगा, आडदांड, कर्मचांडाळ, क्रूरकर्मा, मांगहृदय.

Ruffle (ruf'l) [M. E. *ruffelen*, to ruffle.] *v. t.* (पंख) फडफडावणें, विखरणें. २ (पाणी) गढूळ करणें, गादवणें. ३ *to wrinkle, to form into plaits* चुणणें, सुरकुत्या *f. pl.* -चुण्या *f. pl.* घालणें -पाडणें. ३ *to disorder* (dress, etc.) चुरणें, चुरडणें, चोळवटणें, चोळटणें, चोळमळणें, गुधडणें, घुसडणें, घोळसणें, घोळसावणें, परे *m*. घालणें, गुधड *m* -गुधडा *m*. घालणें, धुडकूस *m* -धुडगूस *m*. घालणें, घुसडणी *f* -घुसडा *m* -चोळामोळा *m* -चोळामोळ *f* -चोळाचोळ *f* -चोळाचोळी *f* -घुरदळा *m* -घुरदळें *n* -गुधडा *m*. करणें *g. of o.*, मळणी *f*. घालणें. ४ *to agitate or disturb* (*the mind, etc.*) अस्वस्थ-व्यग्र -व्याकुल -क्षुब्ध करणें, क्षोभवणें, तळमळ *f*. करणें *g. of o.*, घडी *f*. विघडवणें *g. of o.*, गढुळवणें. [To R. ONE'S FEATHERS, *to make one angry or annoyed* त्रासवणें, त्रास देणें, चित्तक्षोभ *m*. करणें etc.] R. *n. a plait, a fold* सुरकुती *f*, चुणी *f*, चूण *f*, चीण *f*, वळकटी *f*, वळकुटी *f*. २ *agitation, discomposure* अस्वस्थता *f*, चित्तक्षोभ *m*, अस्वास्थ्य *n*, व्यग्रता *f*, क्षुब्धता *f*.

Ruf'fled *pa. t.* R. *pa. p.* चुणलेला, चुण्या घातलेला. २ चुरलेला, चोळवटलेला, गुधडलेला. ३ अस्वस्थ केलेला, क्षुब्ध केलेला, व्यग्र, व्याकुल, उद्विग्न, क्षुब्ध.

Ruf'fler *n*. चुरडणारा, चोळवटणारा, गुधडणारा. २ अस्वस्थ करणारा, क्षोभवणारा, गढूळ करणारा, घडी विघडविणारा.

Rufous (rōō'fus) [L. *rufus*, akin to *ruber*, red.] *a. reddish-brown* तांबूस, तांबसर, तांबडा.

Rug (rug) [See Rough.] *n. floor-mat of shaggy material* (पाय पुसण्याकरितां दारांत वगैरे टाकलेली) केंसाळ चटई *f*.

Rugg'ed *a. rough, uneven* खडबडीत, खाबडखुबड, धोबडधोबड, उखरवाखर, उखरावाखर, उंचनीच, उंचसखल. २ *unpolished* असभ्यपणाचा, दांडगटपणाचा, आडमुठेपणाचा; as, "R. manners." ३ *involving hardship* कष्टाचा, कष्टमय; as, "R. life." ४ *shaggy* केंसाळ, खरबरीत; as, "The R. Russian bear." ५ सुरकुत्या पडलेला, चिरम्या पडलेला, सुरकुतलेला. ६ *harsh in sound* कर्कश, कर्णकटु; as, "R. verse".

Rug'gedness *n*. खडबडीतपणा *m*, खाबडखुबडपणा *m*. २ असभ्यता *f*. ३ कष्टमयता *f*. ४ केंसाळपणा *m*. ५ सुरकुतलेलेपणा *m*. ६ कर्णकटुत्व *n*.

Rugine (ru'jēn) [Of French origin.] *n*. अस्थिपोषक वेष्टन हाडापासून वेगळें करण्याचें शस्त्र *n*, अस्थिकलावियोजक.

Rugose (rōō'gōs) [L. *rugosus* -*ruga*, a wrinkle.] *a. wrinkled* सुरकुतलेला, सुरकुत्या पडलेला, वलियुक्त; उ॰ कपूरीचीं पानें.

Rugos'ity *n.* सुरकुत्या होण्याची स्थिति *f.*

Ruin (rōō'in) [Fr. *ruin* -L. *ruina*, -*ruo*, I rush or tumble down.] *n. destruction* नाश *m*, क्षय *m*, विध्वंस *m*, विघात *m*, नासधूस *f*, नासाडी *f*, नासधूळ *f*, तळपट *n*, बिघडाबिघड *f*, बिघड *m*, बिघाड *m.* [ONE RUSHING TO R. अवदसा आठवलेला. TO SEEK THE R. OF (-च्या) घरावर गोंवरी *f.* ठेवणें, निखारा *m.* ठेवणें]. (b) (*of building*) चुराडा *m*, खिंडार *n*, खिंडारें *n.* [THAT IS IN RUINS मोडलेला, ओसाड, ओस, खिंडार. TO FALL (OR BE FALLEN) INTO R. मोडणें, मोडकळणें, मोडकळीस येणें.] २ *overthrow or downfall* (of fortune, etc.) सत्यनाश *m*, खराबी *f*, घरबूड *f*, वाताहात *f*, वाटोळें *n*, हलाकी *f*, हलाखी *f*, संपत्तिनाश *m*, ऐश्वर्यनाश *m*, थाळावाटी *f*, अस्त *m*, विळाखिळा *m.* [THAT CAUSES R. OR GREAT LOSS बुडव्या.] ३ *destroying agency* नाशाचें कारण *n.* ४ (*pl.*) *the remains of anything demolished or decayed* पडितभाग *m.* R. *v. t. to demolish, to destroy* नाश करणें, मोडणें, मोडून टाकणें, धुळीस-जमिनीस मिळविणें, नासाडी *f* -नासधूळ *f* -विचका *m.* करणें, नासणें, नासून टाकणें. २ *to bring to poverty, to impoverish* नाश करणें, बुडविणें, नाश *m* -खराबी *f* -सत्यनाश *m* -घरबूड *f* -संपत्तिनाश *m.* करणें *g. of o.*, भिकेस लावणें, भिकारी -कंगाल -हतश्री -नष्टश्री करणें. Some colloquial phrases in the sense of 'To ruin with intensity' are देशधडीस लावणें, दारास *or* घरास कांटी *f.* लावणें *g. of o.*, घरावर गवत रुजवणें *g. of o.*, संसाराचें मातेरें *n* -संसाराचा पाटावरवंटा *m.* करणें *g. of o.*, वाटोळें *n.* करणें *g. of o.*, घर *n.* घेणें -धुणें *g. of o.*, धूळ फुंकावयास लावणें, धुळीचे दिवे खावयास लावणें, ठार बुडविणें, खाड्यांत उतरणें, गळा *m* -मान *f.* कापणें *g. of o.*, डोई *f.* मारणें *g. of o.*, नाडणें, घरावर निखारा *m.* ठेवणें, घरावर कौल *n.* राहूं न देणें, राखरांगोळी *f.* करणें. [To R. (A GIRL) भ्रष्ट करणें.] R. *v. i. to fall into ruin or decay* नाश होणें, धुळीस मिळणें, मोडकळीस येणें, भिकारी -कंगाल होणें.

Ru'ined *pa. t.* R. *pa. p.* नाश पावलेला, नाश केलेला, नासलेला, नष्ट, ध्वस्त, मोडलेला, धुळीस मिळवलेला, etc. २ बुडवलेला, बुडलेला, नष्टैश्वर्य.

Ru'iner *n.* नाश करणारा, नासणारा, नासवणारा, विध्वंसक, विघातक, मोडणारा, मोडून टाकणारा. २ बुडविणारा, भिकेस लावणारा, बुडव्या, संपत्तिनाशक.

Ru'ining *pr. p.* R. *v. n.*

Ru'inous *a. in ruins, dilapidated* मोडकळलेला, मोडलेला, मोडकळीस आलेला, मोडकळीचा, खराबीचा, पडका, मोडका, जीर्ण; as, "The bridge is in a R. state." २ *bringing ruin, disastrous* नाश करणारा, नाशकारक, हानिकारक, अपकारक, दुष्ट, घातुक; as, "R. folly."

Rule (rōōl) [Fr. *regle* –L. *regula* –*rego*, to keep straight, to rule.] *n. government; sway, dominion* अम्मल *m*, राज्य *n*, अधिकार *m*, सत्ता *f*, आधिपत्य *n*, स्वामित्व *n*, प्रभुत्व *n*, नियंतृत्व *n*. (b) धनीपणा *m*. [FOREIGN R. परकी अंमल *m*, परराज्य *n*.] २ *a principle to which action or procedure conforms* नियम *m*, बंध *m*, निर्बंध *m*, धरबंध *m*, कायदा *m*, दस्तूर *m*. [RULES AND REGULATIONS, -COMPREH. कानूजाबता *m*, कायदेकानू *f*. RULE OF THREE त्रिराशिक *n*, त्रैराशिक *n*. THE FIRST TERM OR THE SUPPOSITION IS CALLED त्रिराशिक *n*. –THE SECOND OR THE RATE प्रमाण *n*, –THE THIRD OR THE DEMAND इच्छा *f*. –AND THE FOURTH OR THE ANSWER, इच्छाफल *n*. DOUBLE RULE OF THREE OR R. OF FIVE पंचराशिक *n*, विविध त्रैराशिक *n*. RULE OF THREE DIRECT समत्रैराशिक. RULE OF THREE INVERSE व्यस्त त्रैराशिक. RULE OF THUMB ठोकताळा *m*. GOLDEN R. सर्वमान्य नियम. HARD AND FAST R. सक्त नियम. AS A R. सामान्यत:. TO KEEP ONE'S R. बेतावर बसणें. TO LAY DOWN R.S FOR नियम घालून -बांधून देणें.] ३ *ruler* सुताराची (फूट) पट्टी *f*. ४ (*Printing*) रूळ *m*, रूळपट्टी *f*. ५ (law) *order made by judge or court* न्याय *m*, ठराव *m*. [R. ABSOLUTE कायम ठराव *m*. R. NISI जुजबी ठराव *m*.] ६ (*Theology*) विधि *m*, नियम *m*, सूत्र *n*, प्रयोग *m*, विधान *n*. R. *v. t. to exercise sway* राज्य करणें, अंमल *m* -अधिकार *m* -हुकमत *f* -चालवणें, सत्ता *f*. करणें -चालवणें *with* वर *of o.*, हुकमत चालवणें. (b) अनुशासन *n* -नियमन *n*. करणें, आटोपणें. २ *to give judicial or authoritative decision* कायदेशीर ठराव सांगणें, नियम घालणें -बांधणें, etc. [TO R. OUT OF ORDER नियमान्वयें नाहीं असें ठरवणें. TO R. OUT (ला) हरकत घेणें.] ३ *to make parallel lines across paper* (रुळानें) आंखणें. R. *v. i. to exercise power over* राज्य *n*. करणें, अंमल *m*. चालवणें, प्रभुत्व *n* -सरदारी *f*. करणें -चालवणें, राज्य *n* -अंमल *m* -प्रभुत्व *n*. असणें *g. of s.*; as, "Kings should R. by love." २ (of prices, etc.) *to have a specified general level* वाढणें, चढणें; as, "Prices *ruled* high." Ruled *pa. t.* R. *pa. p.* रेघांनीं आंखलेला, (रुळानें) आंखलेला. २ नियमित, अनुशासित, हुकुमांत चालवलेला.

Rul'er *n*. राजा, शास्ता, अंमल करणारा *m*, नियंता, नियामक, अनुशासन -नियमन कर्ता -कारी, अधिपति, स्वामी, प्रभु, खावंद. [THAT IS UNDER ONE R.—A COUNTRY, ETC., एकछत्री, एकसत्ताक, एकस्वामिक, एकमुखी, एकमुठी. THAT IS UNDER TWO RULERS दुछत्री, उभयसत्ताक, उभयस्वामिक.] २ *an instrument for drawing lines by* आंखणी *f*, रूळ *m*.

Rum (rum) [Etym. dub.] *n. a spirit distilled from molasses* रम दारू *f*.

Rum (rum) [A Gipsy word, *rom*, a husband.] *a.*

odd, queer विलक्षण, तऱ्हेवाईक, विक्षिप्त, विक्षिप्तपणाचा; as, "A R. idea; A R. fellow."

Rumble (rum'ble) [Of Danish origin.] *v. i. to make a continuous rolling noise* गडगडणें, or घडघडणें, घरघरणें, गरजणें, गडगड -गडगडां वाजणें—*intens.* गडाडणें, घरारणें. २ (*belly*) गुरगुरणें, घुरघुरणें, गरबरणें, घरघरणें. R. *v. t. to utter with a rumbling sound* गडगड स्वरानें सांगणें -बोलणें -बोलून दाखविणें. Rum'ble *n.* गडगडणें *n*, गडगड आवाज *m*, घडघड *f*, घरघर *f*, intens. गडाड *m*, गडगडाट *m*, घडाड *m*. २ गुरगुरणें *n*, गुरगूर *f*. ३ *a seat behind a carriage* (for servants or luggage) (नोकरासाठीं किंवा सामानासाठीं) गाडीच्या पाठीमागील बैठक *f*. Rum'bling *v. n.* गडगडणें *n*, गडगड आवाज *m*. Rum'blingly *adv.* गडगड आवाज करीत, गडगडत, घडघडत.

Ru'minant *a. chewing the cud* रवंथ करणारा, रोमंथक. २ *thoughtful, quiet* ध्यान करणारा, मनन *n* -चिंतन *n*. करणारा, ध्यानशील, मननशील, मनन करण्यांत गढून गेलेला, ध्यानासक्त. R. *n.* रवंथ करणारा प्राणी *m*, रोमंथक *m*.

Ruminan'tia *n. pl.* रवंथ करणारे प्राणी. ह्यांत उंट, बैल *m*, गाय *f*, मेंढा *m*, हरिण वगैरेंचा समावेश होतो.

Ruminate (rōō'mi-nāt) [L. *rumino -ruminatum -rumen*, the throat, gullet.] *v. i.* and *t. to chew the cud* रवंथ करणें, रोवंथ -रोंथ *m* करणें, रोमंथ *m*. करणें. २ *to meditate, to think deeply over* ध्यान *n* -मनन *n*. करणें, ध्यानांत असणें, (-वर) विचार करणें -चालवणें; as, "Apart from the hope of the gospel, who is there that *ruminates* on the felicity of heaven?"

Rumina'tion *n.* रवंथ करणें *n*, रवंथ *m*, रोमंथ *m*. २ ध्यान करणें *n*, मनन *n*. करणें *n*, ध्यान *n*, मनन *n*, चिंतन *n*.

Ru'minator *n.* मनन करणारा.

Rummage (rum'āj) [A. S. *rum*, room.] *v. t. to turn* (*things*) *over and about* (*usually in search for something*) धुंडाळणें, धांडळणें, हुडकणें, चाळणें, धुंडाळा *m* -चाळाचाळ *f* -चाळाचाळी *f* -उचलाउचल *f* -उचलासांचल *f*. करणें *g. of o.* [To TURN TOPSY-TURVY IN RUMMAGING अस्ताव्यस्त करणें, उलथापालथा करणें, पालथा घालणें.] २ *to fish out or up from among other things* शोधून काढणें, धुंडून काढणें, धुंडाळून काढणें. R. *n. a careful search* धुंडाळणें *n*, धुंडाळणी *f*, धुंडाळा *m*, चाळाचाळ *f*, चाळाचाळी *f*. २ (कस्टमअंमलदारानें घेतलेला) गलबताचा झाडा *m*. ३ *things got by rummaging miscellaneous accumulation* धुंडाळून काढलेल्या किरकोळ वस्तु *f. pl.* Rum'maged *pa. t.* R. *pa. p.* धुंडाळलेला, धुंडाळून काढलेला.

Rum'mager *n.* धुंडाळणारा, धुंडाळ्या, धुंडाळा करणारा

Rummage-sale *n. a sale of unclaimed goods* (गोदींतील) बेवारशी मालाची विक्री *f.* २ *a sale of odds and ends* (धर्मार्थ दिलेल्या) किरकोळ सामानाची विक्री *f.*

Rum'maging *pr. p.* and *v. n.*

Rummer (rum'ėr) [Of Dutch origin.] *n. a large drinking glass* दारू पिण्याचा मोठा गलास *m.*

Rumour (rōō'mur) [Fr. –L. *rumor*, a noise, murmur, report.] *n. a report, a hearsay* कंडी *f*, गप्प *f*, वार्ता *f*, गुणगुण *f*, अफवा *f*, कुणकुण *f*, अवई *f*, ध्वनि *m.* [GENERAL OR POPULAR R. भुमका *f.*] R. *v, t. to noise abroad, to spread news* कंडी पिकवणें, अफवा पसरणें, अवई *f.* फेंकणें -उडवणें -पसरणें *g. of o.* [TO BE RUMOURED ABROAD कंडी *f.* पिकणें -पसरणें, भुमका *f.* पसरणें.]

Rump (rump) [Of Icelandish origin.] *n. the tail end of an animal* ढिमोरा *m*, चौक *m*, कुकडी *f*, ढुंगण *n.* [TO SINK IN AT THE R. (COW, AT CALVING OR YEANING) खोलटणें, खोलगटणें, अंकडे *m. pl.* मोडणें *g. of s.*, शेपखळी *f.* पडणें *g. of s.*] २ *the hinder part* मागचा भाग *m*, पृष्ठभाग *m*, पश्चाद्भाग *m.* ३ *the fag-end of anything* अवशिष्ट भाग *m.* [RUMP PARLIAMENT क्रामवेलनें मोडलेल्या पार्लमेंटचा अवशिष्ट भाग *m*, अवशिष्ट पार्लमेंट.]

Rumple (rum'pl) [A. S. *hrympelle*, a wrinkle, a fold.] *v. t. to make wrinkles in* सुरकुत्या *f. pl.* पाडणें, चुण्या पाडणें, चुरणें, चुरडणें, घुरदळणें, गुडधावणें, गुधडणें, घुसडणें, कुसमाडणें, कुसमडणें, गुधडगुधडा *m.* घालणें, गुरधळ -गुरधळी *f.* घालणें -मांडणें, चोळाबोळा *m.* करणें *g. of o.*, चुरगळी करणें. २ *to put out of shape* बेढब करणें, चुरडून -मुरडून टाकणें. R. *n. a fold or wrinkle* सुरकुती *f*, चुणी *f.*

Rum'pled *pa. t.* R. *pa. p.* सुरकुत्या पाडलेला, चुरडलेला, घुरदळलेला.

Rum'ply *a. in a rumpled state* सुरकुत्या पडलेला, सुरकुतलेला, चुरडलेला.

Run (run) [Of Anglo-Saxon origin.] *v. i.* धांवणें, पळणें, धांवत येणें -जाणें, धांव मारणें, पळत जाणें -येणें, धांव *f.* ठोकणें, धूम *f.* मारणें, दौडणें. २ *to flee, to abscond* पळणें, पळून जाणें, पळ *m.* काढणें, बारा करणें, बाराचें करणें -म्हणणें, बाराचा फाळा *m.* वाचणें, बाराचे लेख *m. pl.* वाचणें, पळपट *f* -पळण *f.* होणें *g. of s.*, गच्छं *n* -गच्छंतीचें *n* -गच्छंती *f* -पोबारा *m.* करणें -म्हणणें, यःपलायाचें *n* -यःपलायन *n* -यःपलाय *m.* करणें -म्हणणें, शेपूट *f* -शेपटी *f.* झाडणें, झ्या *f. or* झ्याझ्या *f.* करणें. [TO R. AWAY COWARDLY शेपूट *n.* घालून पळणें. TO R. AWAY OPENLY, BOLDLY, DEFYINGLY ETC. हातावर हात देऊन *or* मारून पळणें -जाणें, हातावर तुरी देऊन पळणें.] ३ *to advance as by rolling or on wheels* घरंगळणें, घरंगळत जाणें, घळघळत जाणें. [RUNNING HAND लेखणी न उचलतां लिहिलेलें अक्षर *n*,

एकटाकी लेख *m.* HOW YOUR TONGUE RUNS जीभ किती लवलव हालते ! किती बोलतां!] ४ *to compete in a race* शर्यतींत धांवणें, शर्यतींत (-वा) येणें; as, "Ran second." ५ *to seek election* निवडून येण्याची खटपट करणें; as, "*Ran* for Parliament." ६ *to be current or operative* चालू राहणें, चालणें, अंमलांत राहणें; as, "Contract *runs* for seven years." [PLAY RAN HUNDRED NIGHTS सारखे शंभर खेळ झाले. COURAGE RUNS IN THE FAMILY कुटुंबांतील सर्व माणसांत धैर्य दिसतें.] ७ (of public conveyance by land or water) *to ply* (*from, to, between*) जाणें, जाणेंयेणें, खेपा घालणें, जाये करणें. ८ (of fire, news, etc.) *to spread rapidly from point to point* पसरणें; as, "News *ran* like wild-fire." ९ (of colour in fabric) *to spread from the dyed to the undyed parts* पसरणें, फुटणें, चरणें. १० (of thought, memory, etc.) *to pass in transitory or cursory way* चटकन वरून जाणें, फिरणें; as, "Eye R.s over object." [RUNNING COMMENTARY ओझरती टीका *f.*] ११ (of liquid, &c.) *to flow, to drip* गळणें, निझरणें, झरणें, वाहणें. [ONE'S BLOOD RUNS COLD रक्त गोठून जातें. THE SANDS ARE RUNNING OUT काळ जवळ आला, मृत्यु समीप आला. TO RUN DRY कोरडा ठणठणीत होणें, संपणें. To R. LOW, To R. SHORT खुटणें, तुटवडा येणें, खलास होणें.] १२ *to extend, to be continuous* (सारखा) वेढणें -असणें; as, "Fence *runs* round the house." १३ *to progress, to proceed* (time) जाणें, चालणें. १४ (of a slit) *to be enlarged* (चीर *f*-तोंड *n*-द्वार *n.*) मोठें होणें. १५ (of sore) *to flow with or emit* (pus, &c.) वाहणें, बरबरणें, लस वाहणें, लस निघणें, उबरणें, उबारणें, दुभणें. [RUNNING SORE वाहणारी जखम *f.*] R. *v. t. to make run or go* धांवविणें, पळवणें, धावडवणें, दवडणें, पिटविणें. २ *to pursue or to follow* चालवणें, अनुसरणें; as, "Things must R. their course." ३ *to make way swiftly through or over* घुसणें, घुसून जाणें, रस्ता करणें -काढणें. ४ *to pierce in* भोसकणें, ढोसकणें, खुपसणें, खोंचणें. ५ *to wander about* भटकणें, भटक्या मारणें; as, "*Ran* the streets." ६ *to chase, to hunt* पाठलाग करणें; as, "*Ran* fox five miles." [To R. A SCENT वासावर जाणें. To R. TO EARTH पाताळांतून हुडकून काढणें, पुरा पुरा शोध करणें. To R. ONE HARD चीत करणें.] ७ चालविणें, हाकणें, चालू -सुरू ठेवणें; as, "To R. a business." ८ (a seam) धांवता दोरा घालणें. ९ (a hazard) जोखमांत टाकणें. With prepositions:— R. across, *to fall in with* सहज भेटणें, गांठ पडणें. R. after, *to give much time to pursuit of* (-च्या) पाठीमागें लागणें, भरीं-भरणें *g. of o.*, नादीं भरणें -लागणें, नादावणें, छंद *m.* धरणें -घेणें *g. of o.*, छंदास लागणें *or* भरणें, हांव *f.* सुटणें. २ *to pursue with attention* पाठीस लागणें *g. of o.*, (-च्या) मागें लागणें, R. against, *to fall in with* (-वर)

हापटणें, आदळणें. R. at, *to assail by charging or rushing* हल्ला करणें, (-वर) चालून जाणें. R. into, *to fall into* (practice, etc.) (संवय) लागणें, (आंत) पडणें, होणें. २ *to have collision with* शीं टक्कर होणें. ३ *to reach or attain* पोंचणें, मजल मारणें; as, "The book *ran into* five editions." R. on, *to continue a course* चालू ठेवणें. २ *to abuse with sarcasms* (-वर) घसरणें. R. over, *to review, to glance over* वर नजर फेंकणें, वर डोळा फिरवणें. २ *to recapitulate* गोळाबेरीज *f*·गोषवारा *m*. सांगणें. ३ (of vehicle) *to pass over* (a prostrate person) वरून जाणें, (अंगावरून) जाणें. R. through, *to examine cursorily, to peruse* वरवर पाहणें -वाचणें, (बुकाचीं वगैरे) पानें चाळणें. २ *to consume* (*estate, etc.*) *by quick spending* उधळमाधळ करणें, उधळपट्टी करणें. ३ *to pervade* व्यापून टाकणें. ४ भोंसकणें, खुपसणें. R. to, *to reach* पोंचणें; as, "The number *ran* to hundred." With adverbs:—R. about, *to hurry from one person to another* इकडूनतिकडे (लगबगीनें) जाणें -धांवणें -पळणें. R. away, *to elope* (of a married woman) हात *m*. धरून जाणें *g. of o.*, पाठीं *or* पाठीस लागून जाणें *g. of o.*—(a man with a woman) काढणें, काढून नेणें. २ (of horse) सुटून जाणें. R. away with, *to carry* (person etc.) घेऊन पळून जाणें. २ (of horse) गाडीसकट पळून जाणें. ३ *to accept* (*a notion*) *hastily* (एकाद्या कल्पनेनें) हुरळून जाणें. R. down, (of clock) *to stop for want of winding* (घड्याळ किल्ली न दिल्यामुळें) बंद पडणें. २ (of person or his health) *to become enfeebled by overwork* (अतिशय) कामामुळें थकणें, मोडणें, मोडून जाणें, ढांसळणें, खालीं येणें -जाणें. ३ *to knock down or collide* (with a person) टक्कर होणें, टक्कर खाणें -मारणें. R. in, (of combatants) *to rush to close quarters* भिडणें. R. off, *to flee, to flow away* पळून जाणें, निघून जाणें. R. on, (of written characters) *to be joined together* एकमेकांस भिडणें, एकमेकांत घुसणें. २ *to continue in operation* चालणें, चालू असणें. ३ *to speak volubly* बडबडणें, वटवटणें, बडबड *f* -वटवट *f*. चालवणें. ४ (*print.*) *to begin in the same line as what precedes* त्याच ओळींत (त्याच प्याऱ्यांत) चालू ठेवणें, चालू राहाणें. R. out, *to come to an end* खपणें, संपणें. २ (cricket) कमफेर होणें. R. out of, *to escape from containing vessel* (आंतून) बाहेर पडणें, सांडणें. R. over, *to overflow* वाहून जाणें, ओसंडणें, भरून वाहाणें. २ *to recapitulate* पुन्हां थोडक्यांत सांगणें. ३ *to review, to glance over* वर नजर टाकणें. R. through, *to pierce with sword* तरवारीनें भोंसकणें. R. up, *to grow quickly* जोरानें वाढणें. २ *to rise in price* चढणें, वाढणें. ३ *to erect* (house, etc.) *hurriedly* उभारणें, चढवणें, बांधणें.

Run *n*. धांवणें *n*, धांव *f*, दौड *f*, धूम *f*, तडक *f*. [At a

R. *by one effort* एका तडाक्यानें, एका तडाक्यांत. CONFUSED AND GENERAL R. ABOUT धांवाधांव, धांवाधांवी *f*, दौडादौडी *f*. TO COME DOWN WITH A R. कोसळणें, ढांसळणें, ढकलणें, डगळणें, डघळणें, ढगळणें, धोधावणें.] २ *flight* पळणें *n*, पळ *m*, *f*, पलायन *n*. ३ (cricket) धांव *f*, फेरी *f*. ४ *extent of inclination or ability* धांव *f*, उडी *f*. ५ *continuous stretch or course* लांबी *f*, लांबण *f*; as, "A 500 feet *run* of pipe." [IN THE LONG R. शेवटीं, परिणामीं, अखेर, अखेरीस.] ६ *general demand* मागणी *f*, खप *m*; as, "The book has a considerable R." ७ *common or general average* सामान्य प्रत *f*. ८ (बँकेवर असलेला पैसे मागणारांचा) मारा *m*, झोड *f*, उडी *f*.

Run'about *a*. *roving* हिंडगा, हिंडफिऱ्या, पायांवर भोंवरा पडलेला, पायांवर नक्षत्र पडलेला.

Run'away *a*. *fugitive* पळून गेलेला, पळालेला, पळका, पळ्या, पळपटा, पळपट्या, पळपुटा, पळपुट्या.

Runcinate (run'si-nāt) [L. *runcinatus*, pa. p. of *runcinare*, to plane off.] *a*. (*bot.*) (पिसासारखें छिन्न झालेलें असून) दळें खालीं लोंबणारें (पान), पिच्छवत् अधोदल.

Rune (rōōn) [A. S. *run*, a secret.] *n*. (युरोपमधील प्राचीन रूनिक लिपींतील) रूनिक अक्षर *n*, रून *n*.

Rung (rung) [A. S. *hrung*, a pole.] *n*. (शिडीची) पायरी *f*, पावठणी *f*; as, "The lowest R. of Fortune's ladder."

Rung *pa. t.* and *pa. p.* of Ring.

Ru'nic *a*. *of or relating to runes* रूनिक अक्षराचा, रूनिक लिपींतला.

Run'ner *n*. धांवणारा *m*, पळणारा *m*. २ शर्यतींत पळणारा. ३ (पोस्टाची थैली घेऊन धांवणारा) रनर *m*. ४ तार घेऊन धांवत जाणारा. ५ जात्याची वरची तळी *f*. ६ छत्रीची खोळी *f*, शेंबी *f*. या खोळींत आंतल्या लहान काड्या बसविलेल्या असतात. ७ (गुळगुळीत करणारा) मागें पुढें हालणारा (धांवता) दगड *m*. ८ (गुळगुळीत करतांना) लेन्स धरण्याची धांवती पकड *f*. ९ (*bot.*) ताणा, धावनी *f*. उ० दुर्वा, स्ट्रावेरी. १० (mill industry) देंठ *m*, ओतकामाच्या पेटींत रस ओतण्याचें तोंड *n*.

Runnet (run'net) [A. S. *reunan*, to run.] *n*. वासराच्या चवथ्या जठराच्या आंतील त्वचा *f*. २ या त्वचेपासून काढलेलें द्रव्य *n*, हें दुधांत घातलें असतां त्याचें दहीं बनतें.

Running *a*. धांवता, धांवरा. २ धांवण्याच्या कामाचा. ३ लागोपाठचा, पाठोपाठचा. ४ सरळ, सुरलित. ५ वाहणारा, बरबरीत.

Runt (runt) *n*. *an undersized animal* खुजें जनावर *n*. २ *a dwarf* बुटका, बुटबैंगण *m*.

Rupee (rōō-pē') [Hind. *rupiyah*, Sk. रौप्य, silver.] *n*. रुपया *m*. [A HALF R. IS अधेली *f*. $\frac{1}{4}$ R. पावली *f*, पावला *m*, दोन चवल. $\frac{1}{8}$ R. चवली *f*, चवल *m*. *f*, दुअण्णी *f*. $\frac{1}{16}$ R. आणा *m*. DEFACED AND BATTERED

—A R. चेचका—*dim.* चेचकट, चेचट, चेचड. R.'s WEIGHT भार (Ex. रुपया भार, दोन रुपये भार, etc.). To CHANGE A R. मोडणें, मोड करणें, परचुटण घेणें, खुर्दा *m.* करणें. To SHELL OUT THE R.S छणछण रुपये देणें.]

Rupia (rū'pi-a) [Gr. *rupos*, filth.] *n.* एक प्रकारचा खवड्यासारखा उपदंशजन्य त्वग्रोग *m*, औपदंशिक पीटिका *f*.

Rupture (rup'tūr) [Fr. –L. *ruptum*, to break.] *n. disagreement and parting* बेबनाव *m*, वांकडें *n*, फाटाफूट *f*, फूट *f*, बिघाड *m*, बिघड *m*, स्नेहभंग *m*. [To COME TO A R. बिघाड होणें *g. of s.*] २ (*path.*) *hernia* अंतर्गळ *m*, अंत्रवृद्धि *f*. (b) *ruptured gut* पोटळा *m*, पोटाळा *m*. ३ *breach* भंग *m*, फुटणें *n*, फाटणें *n*. [R. OF THE UTERUS गर्भाशय फाटणें *n*, गर्भाशयपाटन *n*.] R. *v. t. to sever* (*connection, etc.*) संबंध *m.* तोडणें, फूट पाडणें. २ *to affect with hernia* अंतर्गळ होणें. R. *v. i. to burst or break* फाटणें, फुटणें, फुटून बाहेर पडणें. २ फूट पडणें.

Rup'tured *pa. t.* R. *pa. p.* फुटलेला, फाटलेला. २ संबंध तुटलेला, संबंध तोडलेला. ३ अंतर्गळ झालेला.

Rural (rōōr'al) [Fr. *rural* –L. *ruralis* -*rus*, *ruris*, the country.] *a. of, or suggesting the country* (*opp.* to urban) खेड्यांतला, खेड्यापाड्यांतला, खेड्यापाड्याचा, बाहेरगांवचा, शहराबाहेरचा, ग्राम्य, वन्य. २ *agricultural* शेतकामाचा, शेतापोताचा.

Ruse (rōōz) [Fr. *ruser*, to turn.] *n. stratagem, trick* युक्ति *f*, डाव *m*, पेंच *m*.

Rush (rush) [A. S. *hriscian*, to shake.] *v. i. to move along in a violent manner* घुसणें, घुसून जाणें, झपाट्यानें -सपाट्यानें जाणें -चालणें, झपाटा *m* -रपाटा *m* -सपाटा *m* -तडाखा *m.* मारणें, झपाटून -रगडून चालणें. २ *to take by sudden vehement assault* घुसणें, (एकदम) हल्ला करणें, मार *m.* मारणें -देणें, अंगावर तुटून पडणें, आदळणें, झटणें, घसरणें. ३ *to go without proper consideration into* घुसणें, दपटून शिरणें -शिरकणें, घुशी *f.* मारणें. [To R. INTO PRINT वर्तमानपत्रांत दपटून प्रसिद्ध करणें, पुस्तक दपटून प्रसिद्ध करणें.] ४ *to pass* (*obstacle*) *with a rapid dash* घुसणें, घुशी मारणें, मुसंडा *m* -मुसंडी *f* -मुसांडी *f.* मारणें, धसणें, धसून जाणें, लोटणें, धाड *f.* पडणें *g. of s.*

Rush *v. t. to push or urge forward with impetuosity or violence* पुढें लोटणें, जोरानें पुढें ढकलणें, खेंचणें, रेंटणें, लोटून देणें; as, "*Rushed* them into danger; Ball is *rushed* down the field." [To R. A BILL THROUGH घाईघाईनें बिल पास करून घेणें. To REFUSE TO BE RUSHED दुसऱ्याची घाई चालूं न देणें.]

Rush *n. a violent motion* (*along*) घुशी *f*, धांवण्याचा -चालण्याचा झपाटा *m* -रपाटा *m* -तडाखा *m* -सपाटा *m*, झपाट्यानें जाणें *n*, ओढ *f*. [EMULATIVE R. अहंपूर्विका *f*. R. AND SCRAMBLE उडी *v.* | घाल, पड.] २ *charge, onslaught* हल्ला *m*, चढाई *f*. ३ (*football*) जोराचा

हल्ला *m*, घुशी *f.* ४ (कामाची किंवा लोकांची) गर्दी *f*; as, "A R. of business." ५ (*fig.*) उडी *f*; as, "A R. for gold-fields." ६ *strong run on or for some commodity* जोराची मागणी *f.*

Rush (rush) [A. S. *risce*, a rush.] *n. a plant with long reedy stems* लव्हाळा *m*, लव्हा *m.* २ *the merest trifle* कसपट *n*, तृण *n*, काडी *f*; as, "Don't care a R.; Not worth a R." Rush'en *a. made of rushes* लव्हाळ्यांचा, लव्हाळ्यांचा केलेला.

Rush-bottomed, Rush-light, See under Rushy.

Rush'y *a. abounding in rushes* लव्हाळ्यांचा, लव्हाळे असलेला. Rush-bottomed *a.* (*of chairs*) लव्हाळ्यांच्या बुडाची. Rush-light *n. a feeble light* अंधुक उजेड *m.* २ *feeble glimmer of intelligence* बुद्धिमत्तेची लुकलुकी *f.*

Russet (rus'et) [Dim. of Fr. *rousse* -L. *russus*, red.] *a. of a reddish brown colour* तांबूस रंगाचा, तांबूस. R. *n. the colour itself* तांबूस रंग *m.*

Rust (rust) [A. S. *rost*, rust.] *n. the reddish-brown coating on iron exposed to the air* गंज *m*, तांब *f*, जंग *m*, तांबरा *m.* २ *similar coating on other metals* मोरचा *m*, मल *m*, *pop.* मळ *m*, किट्ट *n*; (of copper) कळंक *m.* ३ *a disease of some plants and flowers* तांबडा *m.* ४ (*fig.*) *impaired state due to disuse or inactivity* मालिन्य *n*, मलिनपणा *m*, अनुपस्थिति *f.* ५ बुरसा *m*, बुरा (दांतावरचा) *m.* R. *v. i.* गंजणें, तांबणें, तांबरणें, जंग *m* -मोरचा *m.* चढणें *with* वर *of o.*, मळ *m.* बसणें. २ *to lose quality or efficiency by disuse or inactivity* मळणें, मलिन होणें, जंग चढणें (*fig.*). R. *v. t. to affect with rust, to corrode* तांब *f.* आणणें, जंग *m.* चढवणें, तांबवणें, जंगवणें.

Rustic (rus'tik) [Fr. *rustique* -L. *rusticus*, *-rus*, the country.] *a. of the country, rural* खेड्यांतला, खेडेगांवचा, खेड्यापाड्याचा. २ *rude, awkward, simple* खेडेगांवी, गांवठी, गांवढळ, गांवढ्या, रानवट, रानवळ, खेडवळ, ग्राम्य. (b) साधा, साधाभोळा. (c) ओबडधोबड, गैरसफाईचा. R. *n. a countryman* खेडवळ *m*, खेडेगांवचा *m*, गांवढ्या *m*, गांवढळ *m*, गंवार *m.*

Rustic'ate *v. t. to send into the country* खेडेगांवांत रहावयास लावून देणें. २ *to send down temporarily from university as punishment* (कांहीं दिवसपर्यंत) विश्वविद्यालयांतून (शिक्षा म्हणून) काढून टाकणें. R. *v. i. to retire to, to sojourn in the country* खेडेगांवांत राहणें, खेडेगांवांत रहावयास जाणें.

Rustic'ity *n. rustic manners, rudeness* गांवढळपणा *m*, गांवढेपणा *m*, गंवारपणा *m*, ग्राम्यत्व *n*, ओबडधोबडपणा *m.*

Rust'iness *n.* जंगलेलेपणा *m*, गंजलेलेपणा *m*, तांब *f*, जंग *m.* २ मलिनपणा *m*, मालिन्य *n*, अनुपस्थिति *f*, (बुद्धीचा) मंदपणा *m.*

Rustle (rus'l) [A. S. *hristlan*; Ger. *rasseln.*] *v. i.*

to make a soft sound, as of dry leaves सळसळणें, सळसळ वाजणें, खळखळणें, खरखरणें, खसखसणें, खुसखुसणें, खसबसणें, खुसबुसणें, सुडबुडणें, सरसर -सरसरां *adv.* करणें -जाणें, सरसरणें. २—*as of stiff cloth* खडखडणें, खडखड वाजणें. R. *n.* सळसळ *f*, सळसळ आवाज *m*, खडबड *f*, खुडबूड *f*, खसखस *f*, खुसखूस *f*, खसबस *f*, खुसबूस *f*, खडखड *f*.

Rus'tling *pr. p. a.* सळसळणारा, सळसळ करणारा, खडखडणारा, खडवडणारा, खडवडीत, करकरीत.

Rus'tlingly *adv.* सळसळ, सरसर, सरसरां.

Rust'y *a. covered with rust* गंजलेला, तांबलेला, तांब चढलेला, जंग चढलेला, तांबेचा, जंगाचा. २ (*fig.*) *dull from inactivity or want of using* मलिन, *pop.* मळीण, मजीत, उपस्थिति नसलेला, मंद.

Rut (rut) [See Route.] *n. a track left by a wheel* चाकारी *f*, चाकोरें *n*, गराडी *f*. २ *an established course* (ठरींव) वहिवाट *f*, रस्ता *m*, मार्ग *m*.

Rut (rut) [Fr. *rut* -L. *rugitus -rugire*, to roar.] *n. periodic sexual excitement of various mammals* माज *m*, उधान *n*, भर *m*, मद *m*; of elephants, camels, etc., मस्ती *f*.—of mares, she-asses हात्याण *n*. [To BE IN R. माज करणें, माजास येणें.] R. *v. i*, *to be affected with rut* माज येणें.

Ruth (rōōth) [A. S. *hreow*, pity.] *n. pity, compassion* दया *f*, माया *f*, ममता *f*, कळवळा *m*, पाझर *m*. Ruth'less *a. pitiless* निर्दय, दयाहीन, क्रूर, पाषाणहृदयी.

Rut'ty *a. full of ruts* चाकाऱ्या पडलेला, चाकाऱ्या असलेला; as, "A R. Road."

Rye (rī) [A. S. *ryge*.] *n.* उत्तरयुरोपांतील एक धान्य *n*, 'राय' *n*. याच्या भाकरी करतात.

Ryot (ri'ut) [Ar. *raaya*, to pasture.] *n.* (etymologically) शेतकरी *m*, किरसान *m*. २ (current meaning) प्रजा *f*, रयत *f*.

S (es) इंग्रजी वर्णमालेंतील एकुणिसावें अक्षर. याला इंग्रजी व्याकरणांत ऊष्मवर्ण व्यंजन (sibilant consonant) असें म्हणतात, व याचीं अनेकवचनें Ss, S's अशीं लिहितात. २ S च्या आकाराची वस्तु *f*. ३ S च्या आकाराचें वांकण *n*, S च्या आकाराचें वळण *n*.

उत्पत्तिः प्राचीन इजिप्शन चित्रलिपींतील श्ध्वनिदर्शक [चित्राक्षर] मूळ चित्राक्षराचें रूपांतर होत होत त्याचें फिनिशन भाषेंतील W हें अक्षर बनलें; पुढें त्याचीं वेस्टर्न ग्रीक भाषेंतील ≷ ≶ हीं अक्षरें बनलीं; व या ग्रीक अक्षरांपासून ल्याटिन व इंग्रजी भाषांतील S या अक्षराची उत्पत्ति झाली, असें युरोपियन वर्णविदांचें मत आहे.

उच्चारः S या अक्षराचे मुख्यतः स् आणि ज् असे दोन उच्चार आहेत. स् हा उच्चार This, Sack या शब्दांत येतो; व ज् हा उच्चार Wise, Is या शब्दांत येतो. या दोन उच्चारांशिवाय S चे झ् आणि, श् असेहि दोन उच्चार होतात; जसें, Measure, Sure. शब्दाच्या प्रारंभीं सीत्कारपूर्वक स् असा इंग्रजी S अक्षराचा उच्चार होतो. हेंच अक्षर शब्दाच्या मध्यें किंवा शेवटीं आल्यास त्याचा उच्चार प्रचारावर अवलंबून असतो. Isle, Debris इत्यादि शब्दांत S हें अक्षर अनुच्चारित असतें; व कांहीं शब्दांत S च्या पुढें h आला म्हणजे त्याचा श् असा उच्चार होतो; जसें, Shall, Shackle.

S या अक्षराचा व्युत्पत्तिदृष्ट्या विचार केला असतां परकी भाषेंतून व प्राचीन इंग्रजी भाषेंतून सध्यांच्या इंग्रजी भाषेंत आलेल्या शब्दांत C, Z, T, R, हीं अक्षरें त्या त्या भाषेंतील S च्या ठिकाणीं येतात; जसें, O. E. Is, E. Ice; O. E. Rase, E. Raze; Ger. das, E. that; Fr. Chaise, E. Chair.

इंग्रजी शब्दांचीं अनेकवचनें करतांना बऱ्याच शब्दांत s हा प्रत्यय शब्दाच्या शेवटीं लावतात; जसें, Banks. तसेंच वर्तमानकाळाच्या तृतीय पुरुषाचें एकवचन करण्याकरितां क्रियापदाचा शेवटीं s हा प्रत्यय लावतात. कधींकधीं s हा क्रियाविशेषणाचा प्रत्यय म्हणून योजितात; as, "Always, Needs." एकवचनी नामाची पष्ठी करण्याकरितां 's याचा उपयोग करतात. कवितेंत कधींकधीं Is हें क्रियापदाचें रूप दाखविण्याकरितां 's लिहितात. कधींकधीं us याबद्दलही 's हा संक्षेप लिहितात.

संक्षेप: S. = Saint. SS. = Saints. s. s.=screw steamer. S. P. Q. R. = small profits and quick returns. S. = Signor. S. J. = Society of Jesus. S. P. C. K. = Society for Promoting Christian Knowledge. s = Shilling. S. = South. S. A. = South Africa. S. S. = Steam Ship. Sam. = Samuel. Sen. = Senior. Sergt. = Sergeant. Sol. = Solomon. Sq. = Square. St. = Saint. Stg. = Sterling. Sup. = Supra.

Sabaoth (sa-bā'oth) [Heb. *tzeboath*, pl. of *tzaba*, an army.] *n. pl. armies* (used only in the Biblical phrase) सैन्यें *n. pl.*; as, "The Lord of S."

Sabbatar'ian *n.* साबाथ (दिवस) पाळणारा (ज्यू किंवा ख्रिस्ती) *m.* See the word Sabbath.

Sabbath (sab'ath) [L. *sabbatum*, *pl. sabbata* –Gr. *sabbaton*, Heb. *shabbath*, rest.] *n.* विश्रांतीचा दिवस *m*, शाब्बाथ *m*. (ज्यू लोकांचा साबाथ=शनिवार. ख्रिस्ती लोकांचा साबाथ = रविवार.) २ *a period of rest* विश्रांतीचा काल *m*, साबाथ *m*. S. *a.* साबाथाचा, साबाथासंबंधीं. Sabb'athless *a.* साबाथ नसलेला. २ विश्रांतीचा दिवस नसलेला.

Sabbat'ic, Sabbat'ical *a.* साबाथासंबंधीं, साबाथाला योग्य. २ *enjoying rest* विश्रांति घेणारा. ३ विश्रांतीचा.

Sabb'atise *v. t. to keep the Sabbath* साबाथ पाळणें. २ साबाथाप्रमाणें (एखाद्या दिवशीं) विश्रांति घेणें, (एखाद्या दिवशीं) साबाथ करणें.

Sabb'atism *n.* विश्रांति *f*, विश्रांतीचा काल *m.*

Saber, Sabre (sā'ber) [Fr. *sabre* –Ger. *sabel.*] *n.* वांकडी तरवार *f*, तेगा *m*, वक्रखड्ग *m*. [THE S. लष्करी अंमल *m*. S. -CUT, S. -WOUND तेग्याचा घाव *m*, तेग्यानें केलेली जखम *f*.] २ (*pl.*) घोडेस्वार *m. pl.*, अश्वसेना *f*, घोडदळ *n*; as, "Has 3000 sabres." S. *v. t.* वार *m*. करणें, कत्तल *f*. करणें, तरवारीनें मारणें.

Sable (sā'bl) [Etymology not known.] *n.* सेबल नांवाचा (काळी लोंकर असलेला) प्राणी *m*. २ सेबल प्राण्याची काळी लोंकर. Sa'bled *a.* काळ्या लोंकरीचा.

Sable (sā'bl) [Etymology not known.] *n. the black colour* काळा रंग *m*. २ *mourning garments* (ख्रिस्ती लोकांचा) काळा (सुतकी) पोषाख *m*. S. *a. blackish, dark brown* काळवट, काळा, काळाकुट्ट; as, "S. sky; S. Negro." २ *gloomy, dread* अंधारी, भयाण, भयंकर; as, "S. night."

Sabot (sa-bō') [Of French origin.] *n.* फ्रेंच शेतकरी लोकांचा लांकडी जोडा *m.*

Sabre, Same as Saber.

Sabulose (sab'ū-lōs) [L. *sabulosus* -L. *sabulo*, sand.] *a.* (*bot.*) *growing in sandy places* रेताड मातींत होणारा, वालुकामय भूमिरुह.

Sabulos'ity *n. sandiness* वालुकामयता *f*. २ (*med.*) अश्मरी रोग *m*, लघ्वींत वाळूसारखे खडे होणें *n.*

Sabulous (sab'ū-lus) [L. *sabulum*, sand.] *a. sandy* वाळूचा, वालुकामय. २ (*med.*) (of secretions esp. in urinary organs) *granular* खड्यांचा, खडे असलेला, अश्मरीयुक्त, रेती असलेला.

Sac (sak) [Fr. *sac*—L. *saccus*, a bag.] *n.* (of a plant) पेशी *f*. २ (of an animal) पिशवी *f*. ३ *a bag* पोतें *n*. ४ *a loose fitting coat* सैल कोट *m*. ५ *membranous envelope of hernia* (अंतर्गळाचा त्वचेचा) कोष *m.*

Sac'cate, Sac'cated *a.* पिशवीसारखा, पेशीसदृश, पिशवीच्या आकाराचा. २ *pouched* कोष्ठ-पिशवी असलेला. ३ (*bot.*) (corolla) पेशीसारखा फुगवट, पेशीसारखा फुगलेला, पेशीवत् आध्मात; उ० वालफ्लावरच्या पाकळ्या.

Sac'charate *n.* (*chem.*) शर्करेत *n.*

Sacchar'ic acid *n.* शर्कराम्ल *n.*

Sac'charify *v. t. to convert starch into sugar* (लाळेच्या योगानें शरीरांत पिष्टसत्त्वाची) साखर करणें, साखर बनविणें.

Saccharim'eter *n.* एकीभूत (Polarized) प्रकाशाच्या साहाय्यानें शर्करेचें प्रमाण मोजण्याचें यंत्र *n*, प्रकाश-शर्करामापक.

Saccharin, Saccharine (sak'a-rin) [Fr. *saccharin*

-L. *saccharum*, sugar.] *n.* साखरेपेक्षां अतिशय गोड पदार्थ *m*, सॅकरिन, शर्करिन. मधुमेहाचे रोगी साखरे-ऐवजीं सॅकरिन वापरतात.

Saccharine (sak'a-rīn,-rin) *a.* साखरेचा, साखरेचे गुण असलेला, शर्कराधर्मक; as, "A S. taste." २ पिष्ट-सत्वाची साखर बनविणाऱ्या विपाकाचा.

Sac'charoid,-al *a. having a texture resembling sugar* साखरेसारख्या घटनेचा, बारीक कण कण असलेला, शर्करावत् घटनात्मक; as, "S. lime-stone."

Saccharom'eter *n.* विशिष्टगुरुत्वाच्या साहाय्यानें शर्करेचें प्रमाण मोजण्याचें यंत्र *n*, गुरुत्वशर्करामापक.

Sac'charose *n. the ordinary pure sugar of commerce* उंसाची साखर *f*, शर्करा *f*, इक्षुशर्करा *f*.

Saccula'tion *n. the formation of a sac* पिशवी होणें, पेशी होणें *n*, पेशीभवन *n*. २ *a series of sacs* पेशी-परंपरा. Sac'cule, Sac'culus *n. a small sac* लहान पिशवी *f*, सूक्ष्म पेशी *f*. Sac'culi *n. pl.* of Sacculus.

Saccule, See under Sacculation.

Sacerdotal (sas-ėr-dō'tal) [L. *sacerdos*, a priest -*sacer*, sacred, and *dare*, to give.] *a. priestly* उपाध्यायाचा, ग्रीस्टाचा, ग्रीस्टाच्या अधिकाराचा; as, "S. dignity, functions, doctrines, &c."

Sacerdo'talism *n.* उपाध्येपणा *m*, उपाध्येगिरी *f*, उपाध्यायाचा धंदा *m*. २ उपाध्यायाचें कसब *n*, उपाध्याय-वर्गाची लुच्चेगिरी *f*. ३ उपाध्यायवर्गाची फाजील सत्ता *f*.

Sack (sak) [A. S. *sacc* -L. *saccus*, a coarse cloth or garment.] *n.* पोतें *n*, थैला *m*, कोथळी *f*, कोथळा *m*. [DOUBLE S. (FOR BEASTS) कंठाळ *f*, गोणी *f*, गोण *f*, गोणा *m*, पडशा *m*. LARGE S. FOR HOLDING GRAIN भोत *m*. SADDLE S. पडशी *m*.] २ *the contents of a sack* पोत्यांतील जिन्नस *m*, पोतेंभर जिन्नस *m*, गोण *m*, पोतें *n*. ३ *a measure of varying capacity* एक माप *n*, गोण *m*. S. *v. t. to put into a sack* पोत्यांत घालणें, पोत्यांत भरणें; as, "To S. corn." २ (*slang*) *to dismiss* कामावरून दूर करणें, रजा देणें, घालवून देणें, हाकलणें. ३ (*colloq.*) *to defeat in match or fight* (शर्यतींत किंवा झटापटींत) हटवणें, पराभव करणें. Sacked *pa. t.* and *pa. p.*

Sack (sak) [Fr. *sac*, plunder.] *v. t.* (of a victorious army) *to plunder, to ravage* (शहर) लुटणें, लुटालूट करणें. २ (of burglars) (माल) पळवणें, लुटून नेणें, लुटणें, लुबाडणें, लंबे करणें. S. *n. plunder* लूट *f*, लुटालूट *f*. Sacked *pa. t.* and *pa. p.*

Sack'age, Sack'ing *n.* लुटणें *n*, लुटालूट *f*, लूट *f*.

Sackbut (sak-but) [Of Fr. origin.] *n.* अलगुजा-सारखें वाद्य *n*, अलगुजें.

Sack'-cloth *n.* गोणपट *n*, तरट *n*. २ (Bible) अशौच-सूचक पोषाख *m*, पश्चात्तापसूचक पोषाख *m*.

Sack'ful *n.* पोतेंभर, गोणभर.

Sack'hoist *n. a hoist for raising sacks in a warehouse* पोतीं उचलण्याचा पाळणा *m*.

Sack'ing *n.* गोणपाट *n*, तरट *n*.

Sack'race *n.* *a race in which competitors are encased in sack* पाय पोत्यांत घालून धांवण्याची शर्यत *f*.

Sa'cral *a.* (*anat.*) त्रिकास्थिसंबंधीं, त्रिकास्थिगत.

Sacrament (sak'ra-ment) [L. *sacramentum*, a sacred thing -*sacer*, sacred.] *n.* *a solemn religious service or ordinance* संस्कार *m*; as, "The S. of marriage." २ संस्काराच्या वेळीं घेतलेली शपथ *f*.

Sacramen'tal *a.* संस्कारांचा, संस्कारासंबंधी. (b) यथासंस्कार केलेला, संस्कारित. २ संस्कारांना महत्त्व देणारा; as, "S. doctrines."

Sacrarium (sā-krā'ri-um) [L. *sacer*, sacred.] *n.* *the part of a church where the altar is* रोमनक्याथोलिक चर्चमधील वेदीजवळची जागा *f*.

Sacred (sā'kred) [L. *sacer*, sacred.] *a.* *dedicated to God* देवाला वाहिलेला, देवाला अर्पण केलेला, देवाचा, ईश्वराचा. २ *religious*, *holy* धार्मिक, धर्मविषयक, धार्मिक स्वरूपाचा, धर्मपर, धर्मसंबंधी; as, "S. writings." [S. BOOK धर्मग्रंथ *m*. S. COLLEGE रोमन क्याथोलिक कार्डिनल्स. S. CONCERT धर्मपर (गायनाचा) जलसा *m*. S. HISTORY (बायबलांतील) धर्मेतिहास. S. MUSIC धर्मपर संगीत *n*. S. NUMBER सात. S. POETRY धर्मपर काव्य *n*.] ३ *made holy* पवित्र केलेला, देवाधर्माचा, पवित्र; as, "S. place." ४ *venerable* पूज्य, पूजनीय, पवित्र; as, "A S. name." ५ धर्मस्वरूपी, धर्मानें श्रेष्ठ मानलेला, धर्मानें पवित्र मानलेला, पवित्र; as, "His most S. Majesty the King; No place was S. from him, from outrage." ६ *inviolable* अलंघ्य, अलंघनीय; as, "S. limits." Sa'credly *adv.*

Sa'credness *n.* धार्मिकता *f*, पवित्रता *f*, पाविञ्य *n*, पवित्रपणा *m*, पूज्यता *f*. २ अनुल्लंघनीयता *f*.

Sacrifice (sak'ri-fīs) [L. *sacer*, sacred, *facere*, to make.] *n.* *an offering to God* यज्ञ *m*, याग *m*, होम *m*. [FIRE FOR S. होमाग्नि *m*. HORSE S. अश्वमेध *m*. HUMAN S. नरमेध *m*, नरयज्ञ *m*. OFFICIATING PRIEST AT A S. याजक *m*, याज्ञिक *m*, होता *m*. PIT FOR S. यज्ञकुंड *n*. PIT FOR THE FIRE OF A S. होमकुंड *n*, हवनी *f*. S. OF A SHEEP BEFORE TREADING OUT CORN डाहोरा *m*, डौरा *m*. SHED FOR S. यज्ञमंडप *m*. SUPPLEMENTARY S. अवभृथ *m*, दीक्षान्त *m*, यज्ञान्त *m*. TERRACE OR FLAT FOR A S. वेदी *f*, स्थंडिल *m*.] २ (देवाला दिलेला) बळी *m*, यज्ञपशु *m*. ३ *the surrender of anything for the sake of something else* त्याग *m*, सोडून देणें *n*. [SELF-S. स्वार्थत्याग *m*.] ४ अर्पण *n*, अर्पण करणें *n*, समर्पण *n*. ५ *a victim* बळी *m*.

Sacrifice (sak'ri-fīz) *v. t.* *to offer up* (*esp.* on the altar of a divinity) यज्ञ करणें, बळी *m* -बलि *m*. देणें -करणें *g.* *of o.*, अर्पण *n*. करणें. २ *to surrender anything for obtaining something* त्याग करणें, सोडणें, सोडून देणें; as, "To S. accuracy to vividness." [To S. ONE'S SELF (TO THE SERVICE OF)

स्वतःस वाहून घेणें, आत्मयज्ञ करणें.] ३ (comm. cant) *to sell at a loss* तोट्यानें विकणें, तोटा करून विकणें. S. *v. i.* यज्ञ करणें, याग करणें. Sac'rificed *pa. t.* and *pa. p.*

Sac'rificer *n.* यज्ञ करणारा *m*, यजमान *m*.

Sacrifi'cial *a.* यज्ञाचा, यज्ञकर्माचा, यज्ञसंबंधीं, यज्ञकर्मांत वापरलेला. [S. GRASS कुश, दर्भ *m*.]

Sacrilege (sak'ri-lej) [Fr. –L. *sacrilegium*, robbery of a temple.] *n. robbery of sacred things* देवाच्या (भांडीं, अलंकार, वगैरे) वस्तू चोरणें *n*, देवाच्या भांड्यांची चोरी *f*, देवस्वापहार *m*, देवस्वचौर्य *n*. २ *the profanation of a sacred place or thing* (देवस्थान, वगैरे) बाटवणें *n*, भ्रष्ट करणें *n*.

Sacrile'gious *a.* देवस्वापहाराचा, देवस्वचौर्याचा. २ भ्रष्टपणाचा, भ्रष्ट. Sacrile'giously *adv.* देवस्वापहारपूर्वक, शिवस्वाचा अपहार करून. २ भ्रष्टपणानें, बाटगेपणानें. Sacrile'giousness *n.* भ्रष्टपणा *m*, बाटगेपणा *m*. २ शिवस्वापहार *m*.

Sacrist (sā'-krist) [Fr. –L. *sacer*, holy.] *n.* (ख्रिस्ती चर्चांतील) देवाचीं भांडीं वगैरे जपून ठेवणारा *m*, सेक्रिस्ट *m*. हा गायकांकरितां गीतांच्या नकला करतो. २ *mace-bearer* छडीदार *m*.

Sacro *a.* Same as Sacral.

Sacro-coccygeal *n.* (*anat.*) त्रिकगुदसंधि (Sacrum = त्रिकास्थि and coccyx = गुदास्थि).

Sacro-iliac *n.* (*anat.*) त्रिकनितंबसंधि. (Sacrum = त्रिकास्थि and ilium = नितंबास्थि).

Sacrosanct (sak'-ro-sankt) [L. *sacrosanctus*, consecrated.] *a.* (of person, place, law, &c.) *sacred in the highest degree* अतिपवित्र. Sacrosan'ctity *n.* अतिपवित्रता *f*.

Sacro-sciatic (sakrō-sī-at'ik) *a.* (*anat.*) त्रिक आणि आसनास्थि यांच्या मधील. (Sacrum = त्रिकास्थि and sciatic from Ischium = आसनास्थि). त्रिकासनसंबंधीं, त्रिकासनगत.

Sacro-sciatic foramen *n.* त्रिक आणि आसनास्थि यांच्या मधील छिद्र *n*, त्रिकासनच्छिद्र *n*.

Sacro-vertebral *a.* (*anat.*) त्रिक आणि मणि यांचा (vertebra = मणि or पृष्ठवंशमणि), त्रिकमणिगत, त्रिकमणिविषयक.

Sacro-vertebral angle *n.* त्रिक आणि मणि यांचा कोण *m*, त्रिकमणिसंधिकोण *m*.

Sacrum (sā'krum) [L.] *n.* (*anat.*) त्रिकास्थि *n*, माकडहाडाच्या वरच्या बाजूचें त्रिकोणाकृति हाड *n*, कण्याखालचें हाड *n*.

Sad (sad) [Anglo Saxon *sæd*, sated, sick.] *a. affected with grief, gloomy, mournful* खिन्न, उदास, उदासीन, खेदयुक्त, दिलगीर. २ *doleful, not gay* रडका, रडवा, रडकुंडा, उतरल्या तोंडाचा, म्लान, म्लानमुख, तोंड उतरलेला. ३ *expressing or causing sorrow* दुःखाचा, अनिष्टाचा, दुःखद, अतिशय दुःखकारक. ४ *serious* गंभीर, कटु अनुभव आलेला, विट-

लेला; as, "A *sadder* and wiser man." ५ *dull-coloured* निस्तेज, काळा, मजित, मळका. Sadder comparative; Saddest superlative. Sad'ly *adv.* अतिशय दुःखानें, उद्वेगानें.

Sadden (sad'n) [See Sad.] *v. t. to make sad* खिन्न करणें, उदास करणें. २ दुःखी करणें, दुःखीकष्टी करणें. S. *v. i. to grow sad* खिन्नता *f.* येणें -वाटणें, उदास होणें.

Saddle (sad'l) [A. S. *sadel, sadol,* a saddle.] *n.* (a) जीन *n*, खोगीर *n.* (b) (बायसिकलवरील किंवा नांगरावरील) खोगीर, बैठक. [FRAME OF A S. खोड *n.* (RIDING A HORSE) WITHOUT A S. उपलाणी. FORE-TIE OF A S. गोरवंद *m*, घोरवंद *m*, गळवंद *m*. LEATHER SEWN ON A S. TO SUSTAIN THE ABRASION OF THE GIRTH घशेट *f*, घशेटा *m*, घशेटें *n*, घसीट *f*, घसीटा *m*. S. COMPOSED OF FOLDS OF CLOTH चारजामा. S. HAVING TWO SIDES छापी खोगीर *n*. SIDE OF A S. छाप *m*. SITTING CLOTH OVER A S. गाशा *m*. STRIPS (OF CLOTH, &c.) APPENDED TO A S. सडकी *f*. THIGH-PAD OF A S. मांडगादी *f*. TIES CONNECTING THE SIDES OF A S. अलगुजी. S. BACKED जीनपाठीचा, जीनपाठी. S. BAG दुटें *n*, पडशी *f*. S. BOW खोड *n*. S. CLOTH घामोळें *n*. S. GIRTH, तंग *m*. STRIP OR LEATHER END OF A S. हयासा *m*. S. MAKER जिनगर *m*, खोगीर करणारा *m*. S. MAKING जिनगरी *f*. S. FRAME खोड *n*. S. FAST खोगिरावर घट्ट बसलेला किंवा बसविलेला. S. HORSE सवारी घोडा *m*. S. PIN बायसिकलवरील बैठक घट्ट बसविण्याची पिन *f*. IN THE S. घोड्यावर असतांना. २ (*fig.*) कामगिरीवर असतांना, काम करतां करतां. TO PUT THE S. ON A RIGHT HORSE खऱ्या अपराध्याच्या माथीं दोष मारणें. TO PUT THE S. ON THE WRONG HORSE भलत्याच्याच माथीं दोष मारणें. CF. MARATHI चोराला सोडून संन्याशाला सुळी देणें.] २ खोगिराच्या आकाराची वस्तु *f*. ३ (a) *a ridge between two summits* दोन शिखरांमधील कडा *m*. (b) *a support for a wire on a telegraph pole* (तारेच्या खांबावरील चिनी मातीची) तारेची बैठक *f*. S. *v. i.* खोगीर -जीन *n*. घालणें -ठेवणें. २ (*fig.*) *to burden, to encumber* लादणें, ओझें घालणें, (कर, इत्यादि) बसविणें; as, "To S. a town with the expense."

Sadd'ler *n.* जिनगर *m*, जीन करणारा, खोगीर करणारा.

Sadd'lery *n.* जिनगराचा धंदा, जिनगरी *f*. २ खोगिरासाठीं लागणारें सामान *n*. ३ जीन वगैरे घोड्याचें व गाडीचें सामान *n*, गाडीघोड्याचें सामान *n*. ४ गाडीघोड्याच्या सामानाचा कारखाना किंवा दुकान *n*.

Sadducee (sad'ū-sē) [Gr. *Saddoukaios*, Heb. *Zedukim.*] *n.* (Bible.) सादोक नांवाच्या ज्यू धर्मगुरूनें स्थापिलेल्या पंथाचा अनुयायी *m*, सादोकी पंथाचा *m*, सादोकी *m*, सादोकपंथी *m*.

Sad'ness *n.* खिन्नता *f*, उदासपणा *m*, उदासीनता *f*, विषाद *m*. २ *dolefulness, weariness* रडकेपणा *m*, रडवेपणा *m*, म्लानमुखता *f*, मुखमालिन्य *n*. ३ *dull-*

ness or darkness (of colours) मजीदपणा *m*, अंधुकपणा *m*, मलिनपणा *m*.

Safe (sāf) [Fr. *sauf* -L. *salvus*, safe.] *a. unharmed, unhurt* सुरक्षित, धड, शाबूत; as, "S. from disease." २ *free from danger, no longer dangerous* सुरक्षित, निर्भय, बिनधोक, बिनधोक्याचा, निष्कंटक, निरुपद्रवी, निर्विघ्न. ३ *cautious and unenterprising* सावध, जपून वागणारा; as, "A S. critic." ४ *unfailing, certain* विश्वसनीय, खात्रीचा; as, "S. methods."

Safe *n. a strong box for keeping valuables* तिजोरी *f*, सेफ. २ *ventilated cupboard for provisions* जाळीचें फडताळ *n*.

Safe'-conduct *n. a passport or permit to travel through a foreign country* परकी देशांत प्रवास करण्याचा परवाना *m*, अभयपत्र. २ *a company of soldiers escorting a traveller n.* वलावा *m*, (प्रवाशाला पोंचविण्यासाठीं बरोबर दिलेली) पहारेकऱ्यांची तुकडी *f*.

Safe'-guard *n.* संरक्षणं *n*, रक्षण *n*, बचाव *m*. २ (परदेशांत प्रवाशाच्या संरक्षणाकरितां दिलेली) पहारेकऱ्यांची तुकडी *f*, वलावा *m*? ३ *precaution* खबरदारी *f*, पूर्वयोजना *f*, सावधगिरी. S. *v. t. to keep safe, to guard* खबरदारी घेणें, सुरक्षित ठेवणें. Safe'-guarded *pa. t.* and *pa. p.* Safe'-guarding *pr. p.*

Safe'-keeping *n. preserving in safety from injury* संरक्षण करणें *n*, रक्षण करणें *n*.

Safe'ly *adv.* सुरक्षितपणानें, खुशालपणें, सुखरूपपणें, निर्भयपणानें, निर्भयपणें, बिनधोक.

Safe'ness *n.* सुरक्षितपणा *m*, सुखरूपपणा *m*, निरुपद्रवता *f*, बिनधोकपणा.

Safe'ty *n.* बचाव *m*, संरक्षण *n*. २ निरुपद्रवता *f*, बिनधोकपणा *m*. [S. BELT, *a belt of buoyant material which enables a man to float in water* (संरक्षक) कडें *n*. S. FUSE बिनधोक्याची (सुरुंगाची) वात *f*. S. LAMP रक्षक दीप *m*. S. MATCH बिनधोक्याची काडी *f*. S. PIN गळपट्टीला लावण्याची पिन. S. TUBE बिनधोक्याची नळी *f*. S. VALVE सुरक्षिततेचा पडदा *m*, बिनधोक्याचा पडदा *m*.] ३ अटकाव *m*, प्रतिबंध *m*; as, "Deliver him to S."

Safflower (saf'flowr) [Corr. of Saffron flower.] *n.* (plant) कुसुंब करडई *f*, कुसुंब करडी *f*, करडी *f*, करडई *f*. २ (seed) करडई *f*. ३ *oil expressed from safflower* करडीचें तेल *n*, करडेल *n*.

Saffron (saf'run) [Fr. *safran*; It. *zafferano* -Ar. *zafarān*, the plant cultivated by the Moors in Spain.] *n.* केशर. [S. COLOURED केशरी रंगाचा.] S. *a.* केशरी, केशरी रंगाचा. Saf'frony *a.* केशरी.

Sag (sag) [D. *zakken*, to sink.] *v. i. to sink in the middle* मोडणें, मध्येंच लटपटणें, वांकणें, दबणें, नमणें, बसणें (*fig.*); as, "A cable supported by its ends *sags*." २ *to lean from the vertical position* वांकणें, मोडणें, कलणें, लवणें; as, "A building may S. one way or another." ३ *to loiter in*

walking रेंगाळणें, रमणें, थकणें, दमणें, मेटाकुटीस येणें. Sag'ged *pa. t.* and *pa. p.* Sag'ging *pr. p.*
Sagacious (sa-gā'shus) [L. *sagax, sagacis -sagire,* to perceive keenly.] *a. of quick perceptions* धूर्त, तीक्ष्ण, कुशाग्रबुद्धीचा, हुषार, चलाख. २ *of quick intellectual perceptions, wise, shrewd* शहाणा, हुषार, चौरस, चपळ. Saga'ciously *adv.* Saga'ciousness *n.* हुषारी *f,* चलाखी *f,* चपळाई *f.* २ *wisdom, shrewdness* शहाणपण *n,* हुषारी *f,* चपळाई *f,* धूर्तपणा *m.* Saga'city *m.* शहाणपणा *m,* हुषारी *f,* चपळाई *f,* धूर्तपणा *m,* चलाखी *f.*
Sagacity, See under Sagacious.
Sagathy (sag'a-thi) [Fr. *sagatis.*] *n. a mixed woven fabric of silk and cotton* सूत व रेशीम यांचें बनलेलें कापड *n.*
Sage (sāj) [Fr. *sauge* (It. *salvia*) -L. *salvia -salvus,* safe, sound.] *n.* (*bot.*) कापुरकचरा *m,* गौलाकचरा *m.* Sa'gy *a.* कापुरकचरा असलेला -मिसळलेला.
Sage (sāj) [Fr. *sage* -L. *sapio,* I am wise.] *a. wise, discreet* शहाणा, विचारी, विचारवान्, दूरदर्शी, साधु, विवेकी. २ शहाणपणाचा, पोक्त, दूरदर्शीपणाचा; as, "S. advice." S. *n. a wise man* शहाणा मनुष्य *m,* साधु *m.* २ *a saint* ज्ञानवृद्ध, महापुरुष. (b) ऋषि. ३ *one having divine or spiritual knowledge* ज्ञानी *m,* सिद्ध *m,* सिद्धपुरुष *m,* ब्रह्मज्ञानी *m,* ब्रह्मवेत्ता *m,* त्रिकालज्ञ *m.* Sage'ness *n. wisdom* शहाणपणा *m,* चतुरपणा *m,* चतुराई *f.*
Sagely *adv.* साधुवृत्तीनें, शहाणपणानें, वृद्धासारखें.
Sag'ittal *a. like an arrow* बाणासारखा, बाणाकार. २ बाणासारखें टोपण असलेला. [S. SUTURE (डोक्याच्या कवचीची) तालूवरील उभी शिवण *f,* सीमन्तसन्धि. (PARIETAL BONES सीमन्तास्थि.)]
Sagittarius (saj-i-tā'ri-us) [L. *sajitta,* an arrow.] *n.* (*astron.*) *the Archer* धनरास *m,* धन, धनु *n.*
Sag'ittary *a.* Same as Sagittal.
Sag'ittate *a.* (*bot.* and *zool.*) *shaped like an arrowhead* बाणाकार, बाणासारखा, बाणाग्रवत्, बाणाच्या पात्याच्या आकाराचा; उ० चांदवेलीचें पान, कण्हेरीचा परागकोश. अळवाचीं पानें केव्हां केव्हां बाणाच्या पात्यासारखीं असतात.
Sago (sā'gō) [Malay *sagu.*] *n.* साबूदाणा *m,* सागू. [दाणा *m,* साबू.
Said (sed) *pa. t.* and *pa. p.* of Say, q. v.
Sail (sāl) [A. S. *segel,* sail.] *n.* शीड *n,* अवजार *n,* औजार *n.* [LOWER END OF THE S. YARD घोंस *m,* घोस *m.* S. FURLED ON ITS YARD वात *f.* SHEET OF A S. दमान *n.* WITH FULL OR SWELLING SAILS भरघोसानें, भरल्या घोसानें. TO CARRY SAILS शिडें असणें. TO CROWD SAILS (नेहेमींपेक्षां) पुष्कळ शिडें उभारणें, पुष्कळ शिडें लावून (झपाट्यानें निघून) जाणें. TO HOIST A S. शीड लावणें, शीड उभारणें. TO LOWER A S. शीड उतरणें -खालीं काढून ठेवणें. TO MAKE S. गलबत हांकारणें. TO SET S.

गलबत हांकारणें. To SHIFT THE S. (IN CHANGING TACKS) माचण नेणें. To SHORTEN S. शीड थोडें आवरणें. To STRIKE S. शीड उतरणें. To TAKE IN S. महत्त्वाकांक्षा आवरणें. To TAKE WIND OUT OF ONE'S SAILS प्रतिपक्ष्याच्या मुद्यांचा जोर आधींच काढून टाकणें. FULL S. *adv.* सर्व शिडें उभारून. २ (*fig.*) सर्व सामर्थ्य एकवटून. S. HO! जहाज आलें! जहाज! THE SHIP IS UNDER S. जहाज चालूं लागलें आहे.] २ *a ship, a vessel* जहाज *n*, तारूं *n*, नौका *f*. In this sense the singular is generally used for the plural; as, "Twenty *sail* were in sight." ३ *a trip in a vessel* जलपर्यटन *n*, जलप्रवास *m*. ४ *a voyage of specified duration* (ठराविक मुदतीचा) प्रवास *m*, सफर *f*; as, "It is a ten day's S." S. *v. i.* शिडावर जाणें, शिडानें जाणें, शीड हांकारून जाणें. २ *to swim* तरणें, तरंगणें, पोहून जाणें. ३ (of a vessel or person on board) *to begin a voyage* सफरीस निघणें, गलबत हांकारणें; as, "We S. next week." ४ (of bird, moon, &c.) *to glide through the air* तरंगणें, (आकाशांतून) जाणें. ५ (of women) *to walk in a stately manner* डुलत डुलत चालणें, मुरडत चालणें. [To S. BEFORE THE WIND (-ची) भरभराट होणें, (-ला) यश येणें. To S. CLOSE TO THE WIND वाऱ्याच्या उलट (दिशेनें) जहाज हांकारणें. २ (*fig.*) नैतिक किंवा राजकीय तत्त्वाचें जवळ जवळ उल्लंघन करणें.]

Sail *v. t.* गलबतानें जाणें, नौकेंतून जाणें; as, "A thousand ships were manned to S. the sea." २ *to fly through, to glide smoothly through* तरंगणें, पोहणें. ३ *to control navigation of* जहाज चालवणें.

Sail'able *a. navigable* जहाज चालण्याजोगा, जहाज जाण्याजोगा; as, "A S. river."

Sail-boat *n.* शिडाचें जहाज *n*.

Sail-cloth *n.* पडम *n*, चिवटा *m*.

Sailed *pa. t.* and *pa. p.* of Sail.

Sail'er *n.* (ठराविक गतीनें जाणारें) जहाज *n*, तारूं *n*, नौका *f*, नाव *f*; as, "A fast S."

Sail'ing *pr. p.* S. *pr. p. a.* [S. DATE बोट सुटण्याचा दिवस *m*. SAILING MASTER मालिम *m*. S. ORDERS (कप्तानाला दिलेला) सफरीचा हुकूम *m*. S. SHIP, S. VESSEL शिडानें चालणारें जहाज *n*.] S. *n. seamanship, navigation* दर्यावर्दीपणा *m*, खलाशीपणा *m*. [DIRECT SAILINGS थेटच्या सफरी *f. pl.*, थेट जाणेंयेणें *n*. PLAIN S., SMOOTH S. सरळ काम *n*, विनभानगडीचें काम *n*.]

Sail'or *n. a seaman* खलाशी *m*, नावाडी *m*. [BAD S. बोट लागणारा. GOOD S. बोट न लागणारा.]

Sail-yard *n.* शीडकाठी *f*.

Saint (sānt) [Fr. -L. *sanctus*, holy.] *n. a holy person* संत, साधु, सत्पुरुष *m*, सदाचरणी पुरुष *m*, महापुरुष *m*, जितेंद्रिय *m*. [PATRON S. रक्षक संत *m*, रक्षक पुरुष *m*.] २ *one who has been formally canonized by the R. C. Church* रोमनक्याथोलिक चर्चनें संतमालिकेंत बसविलेला संत *m*, रोमनक्याथोलिक

संत *m.* ३ *one who has passed to heaven* मुक्त. ४ पवित्राचरणाचें ढोंग करणारा *m*, ढोंगी साधु *m.* S. *v. t. to canonize* संतांच्या मालिकेंत गणना करणें, संत म्हणून मानणें. Sainted *pa. t.* S. *pa. p.* संत म्हणून मानलेला. २ पवित्र आचरणाचा. ३ मुक्त. Saint'-like, Saint'ly *a.* साधूचा, संताचा, साधुवत्, साधुसदृश, साधुवृत्तीचा, सदाचरणी. Saint'liness *n.* संतपणा *m*, साधुपणा *m*, साधुत्व *n.* [To ASSUME S. कानांत तुळशी घालणें.]

N. B. Sage = ज्ञानी. Saint = संत.

Saint'hood *n.* साधुपणा *m*, साधुत्व *n*, संतपणा *m.* २ साधु-संप्रदाय *m*, संतसंप्रदाय *m.* (b) संतमंडळ *n*, संताळें *n.*

Saint Vitus's dance *n.* (*med.*) कंपवात *m*, कंपवायु *m*, नृत्यवात *m.*

Sake (sāk) [Lit. 'dispute,' 'cause,' A. S. *sacu -sacan*, to strive.] *n. cause, purpose* कारण *n*, हेतु *m*, उद्देश *m.* २ *concern, regard* संबंध *m.* [FOR ONE'S OWN S. स्वतःकरितां, आत्मार्थ. FOR THE S. OF साठीं, करितां, स्तव, निमित्त, बद्दल, खातर. FOR OLD S.'s S. मागील दिवसांची आठवण म्हणून. FOR ANY S. कोणत्याहि कारणाकरितां कां होईना.]

Sal (sal) [L.] *n. salt* मीठ *n*, लवण *n.*

Salable, Same as Saleable.

Salacious (sal-ā'shi-us) [L. *salax -salio*, I leap.] *a. lustful, lecherous* कामी, कामुक, कामभावाचा, कामदृष्टीचा, कामासक्त, स्त्रीलंपट, स्त्रीरत. Sala'ciously *adv.* कामुकपणानें, स्त्रीलंपटपणानें.

Salac'ity, Sala'ciousness *n.* कामुकपणा *m*, कामभाव *m*, कामदृष्टि *f*, कामासक्ति *f*, स्त्रीलंपटपणा *m.*

Salad (sal'-ad) [Fr. -L. *sal*, salt.] *n.* (*bot.*) सालड नांवाची भाजी. [S. DAYS *inexperienced youth* अविचाराचें तारुण्य *n*, तारुण्याचा अविवेकीपणा *m*, गद्धे-पंचविशी *f.*]

Sal-ammoniac (sal-am-mōn'i-ak) [L. *sal*, salt, and Ammoniac.] *n.* (*chem.*) *chloride of ammonium* नवसागर *m*, नौसागर.

Salary (sal'a-ri) [Lit. 'salt-money,' O. F. *salarie* -L. *salarium*, money given to Roman soldiers for salt -*sal*, salt.] *n. pay, stipend* (डोक्याचें काम करणाराचा) पगार *m*, वेतन *n*, नेमणूक *f.* S. *v. t. to pay a salary to* पगार *m.* देणें, वेतन *n* -नेमणूक *f.* देणें. Sal'aried *pa. t.* & *pa. p.*

Sale (sāl) [A. S. *sellan*, to give.] *n. the exchange of anything for money* विक्री *f*, विकरा *m*, विकरी *f*, विक्रय *m.* [DEED OF S. फरोक्तखत *n*, खरेदीखत. PROFITS or AMOUNT OF S. विकरी *f.* ON S., FOR S. विक्रीसाठीं (मांडलेला).] २ *demand* मागणी *f*, खप *m*, विक्री *f*; as, "They shall have ready S. for them." ३ *amount sold* विक्री *f*, विकलेला माल *m*; as, "The *sales* were enormous." ४ *auction* लिलांव *n.* [To PUT UP FOR S. लिलांवांत मांडणें.] Sale'able *a.* खपाऊ, विकायाजोगा, विकाऊ, विक्रेय. Sale'ableness *n.*

Saleable, See under Sale.

Salep (sal'ep) [Of Arabic origin.] *n.* (*bot.*) सालंमिश्री *f*, सालमिश्री *f*.

Sales'man *n.* विक्री करणारा नोकर *m*, विक्रीवाला. २ गिऱ्हाइकी मिळविणारा अडत्या *m*.

Sales'woman *n.* विक्री करणारी स्त्री (नोकर).

Salic, Salique (sali'k) [Fr. -the *Salian* Franks, with whom the law originated.] *a.* स्त्रियांना गादीचा अधिकार नाहीं असें म्हणणारा (कायदा).

Salient (sā'li-ent) [L. *salio*, I spring. धात्वर्थः उड्या मारीत चालणारा.] *a. prominent* ठळक, मुख्य, महत्त्वाचा, (सहज) नजरेंत येणारा -पडणारा. २ *projecting outwards* बाहेर आलेला. ३ (of water) *jetting forth* (कारंजाप्रमाणें) उडणारा. Sa'lience *n.* ठळकपणा *m*. Sa'liently *adv.* ठळकपणानें.

Salif'erous *a.* लवणधारी, लवण असलेला.

Salify (sal'i-fī) [L. *sal*, salt, and *facere*, to make.] *v. t.* (अम्लाचें किंवा बेसाचें) लवण बनविणें.

Salina (sa-lī'na) [L. *sal*, salt.] *n. a salt-marsh or pond* खारटण *f*, खाजण *n*. २ *saltworks* मिठागर *m*.

Saline (sā'lī'n) *a. salty* खारा, मचुळ, खारट, मिठाचा, क्षारमय. २ (of taste) खारट. ३ (*med.*) क्षारयुक्त. S. *n. a spring of salt water* खाऱ्या पाण्याचा झरा *m*, खारें सरोवर *n*. २ मिठागर *m*. ३ खारट पदार्थ *m*. ४ रेचकाचें मीठ *n*.

Salin'ity *n.* खारटपणा *m*, खारेपणा *m*.

Saliva (sa-lī'va) [L.] *n. a fluid secreted in the mouth* लाळ *f*, लाला *f*, थुका *m*, थुंकी *f*, मुखरस *m*.

Sali'val, Sal'ivary *a. pertaining to secreting, or containing saliva* थुंकीचा, थुकीचा, लाळेसंबंधीं, लालोत्पादक, लालावाहक. [SALIVARY GLANDS लालोत्पादक पिंड *m*, लालापिंड *m*.]

Sali'vate *v. t. to produce an unusual amount of saliva* (अतिशय) लाळ उत्पन्न करणें, तोंड आणणें.

Saliva'tion *n. unusual flow of saliva* तोंड येणें *n*, लाळ उत्पन्न होणें, लाळ गळणें *n*, लालास्राव *m*. २ पोटांत जंत झाल्यामुळें किंवा पारामिश्रित पदार्थ अधिक दिल्यामुळें तोंडास फार लाळ सुटणें *n*.

Salle (sal) [Fr.] *n. a hall* दिवाणखाना *m*, उठाबसायाची खोली *f*.

Salle a manger (sal a manzhā) [Fr.] *n. dining-room* जेवण्याची खोली *f*.

Sallow (sal'ō) [A. S. *sala*, discoloured.] *a. of a pale yellowish colour* फिकट, फटफटीत, पिवट, पिकुटलेला, पांडु, निस्तेज; as, "A S. skin." २ रोगट, रोगट दिसणारा, दुखणेकरी, फिकट. [To TURN S. फिकट दिसणें, पिकुटणें.] Sal'lowish *a.* फिकट, पिंवळसर. Sal'lowness *n.* (*med.*) *paleness* (अंगाचा) फिकटपणा *m*, पिकुटपणा *m*, त्वक्‌पांडुता *f*.

Sally (sal'i) [Fr. -L. *salio*, I leap.] *n. an attack of besieged troops upon the attackers* (वेढा

देणारांवर) छापा *m*, हल्ला *m*. २ *a sudden start into activity* उसळी *f*, झटका *m*, वेग *m*, आवेश *m*. ३ *a brilliant remark, witticism* कोटी *f*. ४ *levity* रंगेलपणा *m*, बहर *f*, रंग *m*, मौज *m*, विनोद *m*, थट्टा *f*; as, "The excursion was esteemed but a S. of wit." S. *v. i. to rush out suddenly* छापा घालण्यासाठीं बाहेर पडणें, एकदम तुटून पडणें, एकदम हल्ला करणें, एकाएकीं पुढें येणें -बाहेर पडणें, उसळी देऊन बाहेर येणें. Sal'lied *pa. t.* and *pa. p.*

Sally-port *n.* किल्ल्याची (भिंतींत ठेवलेली) चोरवाट *f*, किल्ल्यांतील खिडकी *f*.

Salmon (sam'un) [Fr. -L. *salmo -salio*, I leap.] *n.* सामन (नांवाचा खाण्याचा) मासा *m*.

Salon (sā-lon') [Fr.] *n. a drawing-room* दिवाणखाना *m*. २ *an exhibition of works of art* कलाकुसरीच्या वस्तूंचें प्रदर्शन *n*. ३ *a gathering of fashionable or distinguished persons* प्रतिष्ठित किंवा थोर लोकांची सभा *f*.

Saloon (sa-lōōn') [From French Salon.] *n. a large and well fitted up room* दिवाणखाना *m*, हाल *m*. २ (in a ship) *the main cabin* (जहाजावरील) मुख्य खोली *f*, सालून *m*. ३ *a refreshment bar* (वरिष्ठ प्रतीचें) फराळाचें दुकान *n*. ४ खेळण्याचा (सार्वजनिक) हाल *m*, खेळण्याचा अड्डा *m*; as, "Billiard S." [S. CAR (दिवाणखान्याप्रमाणें) शृंगारलेला (सलग) आगगाडीचा डबा *m*. S. DECK (सगळ्यांत) वरचा डेक *m*. सालूनमधील उतारूंना हवा खाण्यास बसण्यासाठीं हा राखून ठेवलेला असतो.]

Salpingi'tis *n.* (*med.*) नलिकादाह *m*; स्रोतदाह. (a) फ्यालोपियननलिकादाह (अंडवाहकनलिकादाह). (b) युस्टेचिअननलिकादाह *m*.

Sal'pinx *n.* (*med.*) नलिका; स्रोत *m*. (a) फ्यालोपियन नलिका. (b) युस्टेचिअन नलिका.

Salt (salt) [A. S. *sealt*, salt.] *n.* मीठ *n*, लवण *n*, क्षार *m*, खार *m*, निमक *n*. [ATTIC S., ATTIC WIT *witty thoughts* गंमतीचे बोल *m. pl.*, विनोदी चुटके *m. pl.* BLACK S. काळें मीठ *n*, पादेलोण *n*, कृष्णलवण *n*, रोचक *n*. CULINARY OR COMMON S. खाण्याचें मीठ *n*. ROCK S., SEE UNDER ROCK. TABLE S. पानावर वाढण्याकरितां (पूड केलेलें) मीठ *n*. WHITE S. सफेत मीठ *n*. S. -CAKE वाशिंग सोडा बनविण्याच्या कृतींतील पहिल्या अवस्थेचा क्षार *m*, साल्ट केक. S. -CELLAR मिठाचा पडगा *m*. S. LAKE खारें सरोवर *n*. S. -MAKER मीठगावडा *m*, मिठागरी *m*, मीठकरी *m*, मीठ करणारा खारवी *m*. S. -MINE मिठाची खाण *f*. S. -PAN, S. -PIT कोंडी *f*. S. -SPOON मीठ वाढण्याचा चमचा *m*. S. -TAX मिठावरील कर *m*. S. -WELL खारी विहीर *f*, खारा कुवा *m*. S. -WORKS मिठागर *m*. IN S. खारवलेला, मिठाच्या पाण्यांत ठेवलेला. TO EAT S. WITH (-च्या येथें) पाहुणा असणें, (-चा) पाहुणचार खाणें. TO EAT ONE'S S. (-चें) निमक खाणें, (-च्यावर) अवलंबून असणें, (-च्या) नोकरींत असणें. TO BE IMPREGNATED WITH S. खारावणें, खारणें. TO SIT ABOVE THE S.

मेजाच्या प्रमुख भागीं जेवावयास बसणें. To TAKE WITH A GRAIN OF S. अतिशयोक्तीचा समजणें, अतिशयोक्तीचा भाग काढणें. HE IS NOT WORTH HIS S. पगाराइतकी त्याची लायकी नाहीं. THE S. OF THE EARTH (समाजांतील) नीतिमान् पुरुष *m. pl.*] २ (*chem.*) क्षार *m*, लवण *n*. [ACID S. अम्लक्षार *m*. ALKALINE S. आल्कलिक्षार *m*. BASIC S. बेसिक क्षार *m*. DOUBLE S. दोन क्षारांच्या संयोगानें बनलेला क्षार *m*; उ० तुरटी. EPSOM SALT इप्सम नांवाचें रेचकाचें मीठ *n*. NEUTRAL S. निर्वीर्य क्षार *m*, उदासीन क्षार *m*.] ३ *flavour, taste* चव *f*, रुचि *f*, गोडी *f*. (b) *sting, piquancy* खोंच *f*, झणझणीतपणा *m*, लागटपणा *m*; as, "Talk full of S." ४ *a dish for salt at table* मिठाचें वाडगें *n*, मिठाचा पडगा *m*; as, "A dozen of silver *salts*." ५ (*pl.*) *marshes flooded by the tide* खाजण *n*, खारटण *n*. ६ (*pl.*) *exceptional rush of sea-water up river* उदानाचें पाणी भरणें *n*. ७ अनुभविक खलाशी *m*. ८ (*usu. pl.*) *an aperient medicine* रेचकाचें मीठ *n*, रेचक *n*.

Salt *a*. खारट, खारा, लवण, लवणमय, खारवलेला, क्षारयुक्त, क्षारविशिष्ट. [S. WATER खारें पाणी *n*. २ अश्रू.] २ (of plants) समुद्रांत वाढणारा, खारटणांत होणारा. ३ (of tears, grief, &c.) *bitter, afflicting* दुःखाचा, उद्वेगाचा, दुःखकारक. ४ (of wit) *pungent* खोंचदार, खोंचीचा, झोंबणारा. ५ (of stories) *spicy, indecent* चटकदार, फाजील.

Salt *v. t. to supply with salt* खारट करणें, (आंत) मीठ घालणें, खारविणें. २ (बर्फ वितळून जाण्याकरितां रस्त्यावर) मीठ पसरणें. ३ *to make salt* मीठ लावणें, तिखटमीठ लावणें (*fig.*). ४ (*photo.*) क्षारद्रवांत बुडवणें, क्षारद्रवांत भिजवणें.

Saltant (sal'-tant) [L. *saltare*, to dance.] *a. leaping, dancing* उड्या मारणारा, नाचणारा, बागडणारा.

Salta'tion *n. leaping, dancing* उडी मारणें, नाचणें *n*; as, "Continued his S. without pause." २ *beating or palpitation* उड्डान *n*, उडणें *n*; as, "The S. of the great artery."

Saltato'rial *a*. उड्या मारण्याचा, नाचण्याचा; as, "S. exercises."

Saltato'rious *a*. उडी मारणारा, उडी मारतां येणारा, उडी मारण्याच्या कामाचा; as, "S. insect or leg."

Saltato'ry *a*. उडी मारणारा, उडी मारण्याची शक्ति असलेला, उडी मारतांना उपयोगाचा -कामाचा.

Salt'ed *pa. t.* S. *pa. p.* मीठ घातलेला, खारट, क्षारयुक्त, खारविलेला.

Salt'er *n*. मिठागरी *m*, मीठकरी.

Salt'ern *n*. मिठागर *m*.

Salt'ing *pr. p.* S. *v. n.* मीठ घालणें *n*, खारवणें *n*.

Salt'ish *a*. थोडासा खारट, अंमळ खारट.

Salt'less *a*. अळणी, बेचव, नीरस.

Salt'ness *n*. खारटपणा *m*, खारेपणा *m*.

Salt-pe'ter, Salt-pe'tre *n*. सोरा *m*, सोरमीठ *n*.

Salt'y *a*. खारट, क्षारधर्मक.

Salubrious (sa-lōō'bri-us) [L. *salubris* -*salus*, health.] *a.* (of climate) *healthy* आरोग्यकारक, निरोगी, आरोग्यवर्धक. २ (R.) (of food, exercise) पथ्यकर, पौष्टिक, पुष्टिकर, शरीरास चांगला. Salu'briously *adv.* Salu'briousness, Salu'brity *n.* आरोग्यकारकपणा *m*, निरोगीपणा *m*. २ पौष्टिकपणा *m*.

Sal'utariness *n.* आरोग्यकारकता *f*. २ फायदेशीरपणा *m*.

Salutary (sal'ū-tar-i) [L. *salus*, health.] *a. healthful* आरोग्यकारक, फायदेशीर, गुणावह; as, "S. exercise." २ *beneficial* फायदेशीर, हितकारक, हितकर; as, "S. design." Salu'tarily *adv.*

Saluta'tion *n.* नमस्कार *m*, रामराम *m*, सलाम *m*, कुरनिशात *f*, कुरनीस *f*, अभिवादन *n*. [SOME FORMS OR PARTICULAR TERMS OF S. ARE जयश्रीराम, बावाजी, जोहार, नमस्कार, नमोनारायण, रामराम, शरणार्थ, सलाम. MUTUAL S. नमस्कारचमत्कार, रामरामी *f*, सलामी *f*.] २ (*mil.*) *honour by the discharge of guns or other arms* तोफा सोडून सलामी देणें *n*, सलामी *f*.

Salute (sal-ūt') [Lit. 'to wish health to,' L. *saluto, salutatum* -*salus*, health.] *v. t. to greet* रामराम करणें, नमस्कार *m* -सलाम *m*. करणें, अभिवंदन करणें. २ *to give a sign of good will* अभीष्ट चिंतन करणें, बरें पाहणें, सदिच्छा प्रगट करणें. ३ (*mil.*) *to honour by a discharge of cannon* सलामी देणें.

Salute' *n.* रामराम *m*, नमस्कार *m*, जयगोपाळ, सलाम *m*, &c. २ (*mil.* and *naval*) सलामी *f*. [TO TAKE THE S. सलामी घेणें. ROYAL S. एकवीस तोफांची सलामी.]

Sal'vable *a.* बचावतां येण्यासारखा, मुक्ति मिळण्यासारखा.

Salvage (sal'vāj) [L. *salvo*, I save.] *n.* (आगींतून किंवा फुटलेल्या जहाजांतून) माल वांचवणें *n*. २ (अशा रीतीनें) माल वांचवल्याबद्दल दिलेली मजुरी *f*, वांचवणावळ *f*. ३ वांचवलेला माल *m*. [S. CORPS आगींतून माल वांचविणारे लोक *m. pl.*]

Salvation (sal-vā'shun) [O. Fr. –L. *salvo*, I save.] *n. act of saving* रक्षण *n*, संरक्षण *n*, तारण *n*, बचाव *m*, त्राण *n*. २ (*theol.*) *saving of soul* मुक्ति *f*, मोक्ष *m*, अपवर्ग *m*, उद्धार *m*. [TO FIND S. मुक्ति मिळणें. २ (jocular) (आपल्या तत्त्वांच्या विरुद्ध वागण्याकरितां) पळवाट सांपडणें.] ३ *that which saves* रक्षण करणारी गोष्ट *f*, बचावाचा उपाय *m*, तरणोपाय *m*, बचाव *m*.

Salvation Army मुक्तिफौज *f*, लोकांचा धर्म व नीति सुधारण्यासाठीं वुइल्यम बूथ नांवाच्या पाद्रयानें १८७८ सालीं लष्करी शिस्तीवर स्थापना केलेली संस्था *f*.

Salva'tionist *n.* मुक्तिफौजेचा अनुयायी *m*.

Salve (salv, not säv.) [L. *salvare*, to save.] *v. t. to rescue* बुडणारें जहाज किंवा त्यांतील माल वांचवणें.

Salve (säv) [A. S. *sealf*.] *n. an ointment to cure sores* मलम *n*. (b) उपशामक (*lit.* and *fig.*) S. *v. t. to heal by medicaments* मलम लावून बरें करणें, औषध लावून बरें करणें; as, "To S. a wound."

Sal'ver, Sal'vor *n.* बुडणाऱ्या जहाजांतील माल बचावणारा *m*.

Salver (sal'vėr) [Of Spanish Origin.] *n.* थाळा *m*, तबक *n*.

Salvo (sal'vō) [L. *salvo jure*, one's right being safe, an expression used in reserving rights.] *n. a reservation* सोडवण *f*, फट *f*, सवड *f*, वाट *f*, छिद्र *n*, खिसा *m*, पकड *f*, सबब *f*; as, "With an express S. of their rights." [To MAKE A S. निसरगांठ *f*. देऊन ठेवणें, खिसा *m*. राखणें, फट ठेवणें, सवड ठेवणें.]

Salvo (sal'vō) [Fr. *salvo* –L. *salve*, hail.] *n.* (*mil.*) *firing of guns as a salute* सन्मानार्थ तोफा उडवणें *n* -सोडणें *n*, तोफांची सलामी *f*. २ *a shout of applause or welcome* जयजयकार *m*, जयघोष *m*, टाळ्यांचा कडकडाट *m*. Salvoes, Salvos *n. pl*.

Salvor, Same as Salver, No. 1.

Samara (sa-mā'ra) [L. *samara*, the seed of the elm.] *n.* (*bot.*) सपक्षफलजाति *f*, पंख असलेलें फळ *n*, गरुत्फल *n*. [गरुत् = WING OF A BIRD.] उ० मधुमालती, ऐन, बाभळ यांचीं फळें.

Samaritan (sa-mar'i-tan) [From Samaria.] *a. pertaining to Samaria, in Palestine* समेरियांतील, समेरिया देशांतील. S. *n. an inhabitant of Samaria* समेरियांतील रहिवाशी *m*, समेरिटन *m*. २ *the Samarian language* समेरिटन भाषा *f*.

Same (sām) [A. S. *same* -L. *similis*, like, cf. Sk. सम, like.] *a. uniform, unvarying* तोच, तोच तो, (emphatically) हाच. (b) एकसारखा, न बदलणारा, त्याच स्वरूपाचा. (c) (तोच तोच म्हणून) कंटाळवाणा. २ (with *this, these, that, those*) *aforesaid, previously alluded to or thought of* तोच, वर सांगितलेला, पूर्वीं सांगितलेला, पूर्वोक्त, असला, या प्रकारचा, तसला, त्या प्रकारचा; as, "What is the use of this S. patience?" ३ *identical, not different, unchanged* तोच, एकच, न बदललेला, सारखा, अभिन्न. [IT IS ALL JUST THE S. TO ME माझ्या दृष्टीनें तें अगदीं सारखेंच आहे; मला त्यांत कांहींच फरक दिसत नाहीं. AT THE S. TIME (उलट पक्षीं) त्याच वेळीं, त्याबरोबर, तसेंच. OF THE S. AGE समवयस्क. OF THE S. FORM समरूप. OF THE S. KIND समजातीय, एकजातीय. THE S. TIME समकाल.] ४ (*math.*) अभिन्न. [S. RATIO अभिन्न निष्पत्ति.]

N. B.—In cases of emphasis, *the same* is followed by *that* or *where*; as, "At *the same* time *that* I am endeavouring. To *the same* place, *where* I found it." In cases of comparison, *the same* is followed by *as* or *with*; as, "Bees like *the same* odours *as* we do. He held *the same* opinions *with* his illustrious friend."

Same *pron.* (with *the*) तोच, तीच, तेंच.

Same *adv.* (always preceded by *the*) तेंच, तसेंच. [ALL THE SAME तत्राप, तथापि. JUST THE SAME सारखेंच, एकच.]

Same'ness *n.* तोचतोपणा *m*, सारखेपणा *m*, अभिन्नता *f*, एकपणा *m*. २ (*Philos.*) तादात्म्य *n*, एकरूपता *f*. ३ सारखेपणा *m*, साम्य *n*, कंटाळवाणेपणा *m*.

Samiel (sā'mi-el) [Ar.] *n.* प्राणघातक उष्ण वाऱ्याची झळई *f*, झळ *f*.

Samite (sā'mīt) [Gr. *hex*, six, and *mitos*, thread.] *n.* कशिदा काढलेला उंची रेशमी कपडा *m*.

Samphire (sam'fīr) [Fr.] *n.* हदवेल *f.* ?

Sample (sam'pl) [O. F. *essample* -L. *exemplum*, a sample.] *n.* *a specimen* मासला *m*, नमुना *m*. [S. CARD नमुना दाखविणारें कार्ड *n.*] S. *v. t.* *to make up samples of* (-चे) नमुने करणें -काढणें -बनविणें. Sam'pler *n.* (used in compounds) नमुने तयार करणारा; as, "Wool-Sampler."

Sampler (sam'pler) [Formed from L. *exemplar.*] *n.* *a pattern of work* नमुना *m*, मासला *m*. २ *ornamental needlework* कशिदा *m*. [सुधारणाक्षमता *f*.

Sanabil'ity *n.* *curability* सुधारण्याजोगी स्थिति *f*,

Sanable (san'a-bl) [L. *sanabilis* -*sano*, *sanatum*, to heal.] *a.* *able to be cured* सुधारण्याजोगा-सारखा, दुरुस्त होण्याजोगा, शुद्धीवर येण्याजोगा.

San'ative *a.* बरा करणारा, सुधारणारा, रोगनाशक, रोगहारक, रोग दूर करणारा, आरोग्यकारक. San'ativeness *n.* रोगहारकत्व *n*, रोग बरे करण्याची शक्ति *f*.

Sanatorium (san-a-to'ri-um) [L. *sano* -*sanatum*, to heal.] *n.* *a health-station* हवा पालटण्याचें ठिकाण *n*, आरोग्यस्थान *n*, आरोग्यभुवन *n*. Sanato'ria *n. pl.*

San'atory *a.* रोगहारक, रोगनिवारक, आरोग्यजनक.

Sanctifica'tion *n.* (*act.*) पवित्र करणें *n*, पापहरण *n*, शुद्धीकरण *n*, प्रायश्चित्त *n*. २ (the state) पवित्रता *f*, अंतःशौच *n*, अंतःशुद्धि *f*. ३ धर्मकृत्यांकरितां निराळा काढून ठेवणें *n*. Sanct'ified *pa. t.* S. *pa. p.* पवित्र केलेला, शुद्ध केलेला, धूतपाप. २ शुद्धवृत्तीचा, शुद्ध अंतःकरणाचा. Sanc'tifier *n.* पवित्र करणारा, शुद्ध करणारा, शुद्धता आणणारा. २ *the Holy Ghost* पवित्र आत्मा *m*.

Sanctified, Sanctifier, See under Santification.

Sanctify (sank'ti-fī) [Fr. -L. *sanctificio*, -*sanctus*, sacred and *facere*, to make.] *v. t.* *to make holy or sacred* पवित्र करणें, स्वच्छ -शुद्ध करणें, पापहरण *n* -पापनाश *m* -पापध्वंस *m*. करणें *g. of o.*, अंतःशुद्धि *f*. करणें, पापहीन -निष्पाप करणें; as, "The end *sanctifies* the means." २ *to set apart for a religious use* धार्मिक कृत्यांकरितां बाजूला ठेवणें, धार्मिक कृत्यांकडे लावणें. ३ *to free from sin* पवित्र करणें, पापमुक्त करणें, शुद्ध करणें. ४ *to make productive of holiness* पवित्रता उत्पन्न होण्यास साधन -कारणीभूत करणें, पवित्रतेचें साधन करणें, पवित्रताकारक करणें. ५ *to give sanction to* मंजूर करणें, कायम करणें, अनुज्ञा देणें.

Sanc'tifying *pr. p. a.* पवित्र करणारा. [S. GRACE पवित्र करणारी (ईश्वराची) दया *f*.]

Sanctimonious (sangk-ti-mo'ni-us) [See Sanctify.] *a. holy, having sanctity* पवित्र, शुद्ध, शुद्धता असलेला, पविन्नित, पवित्र केलेला. २ *making a show of sanctity* दंभी, दांभिक, पवित्रतेचा भाव आणणारा, ढोंगी, बकध्यानी, बोकेसंन्यासी; as, "Like the S. pirate."

Sanctimo'niousness } *n. holiness, devoutness* पवित्र-
Sanc'timony } पणा *m*, पाविञ्य *n*, भाविकपणा *m*. २ *artificial saintliness, hypocritical devoutness* भाविकपणाचें -भक्तीचें -पुण्याचें -पवित्रतेचें -शुद्धीचें अवडंबर *n* -ढोंग *n* -स्तोम *n* -देव्हारें *n*, भक्तीचा डौल *m*, दंभ, डंभ *m*, बकध्यान *n*, बोकेसंन्यास *m*.

Sanction (sank'shun) [Fr. *sanction* -L. *sanctio*, *sancire*, to fix unalterably.] *n. ratification, giving authority to, confirmation* मंजुरी *f*, पसंती *f*, पसंत करणें *n*, अधिकार देणें *n*, लेखी परवानगी *f*, मुक्ररी *f*, मुकरर करणें *n*, कायम करणें *n*, अनुज्ञा देणें *n*, अनुज्ञा *f*, अनुमति *f*, अनुमोदन *n*. २ *law, decree* कायदा *m*, ठराव *m*; as, "Pragmatic S." S. *v. t.* मंजुरी देणें, कायम करणें, सही करणें, मुकरर -मान्य -कबूल करणें, पसंती *f*. देणें, अधिकार *m*. देणें.

Sanc'tionable *a.* मंजुरी देण्यासारखा.

Sanc'tioned *pa. t.* S. *pa. p.* मंजुरी दिलेला.

Sanc'tioning *pr. p.* S. *v. n.* मंजुरी देणें.

Sanc'titude *n. holiness* शुद्धता *f*, पवित्रता *f*.

San'ctity *n. holiness* पवित्रता *f*, शुद्धता *f*, पाविञ्य *n*. २ (of oath, promise, etc.) पवित्रपणा *m*. ३ *pl.* पवित्र संबंध *m*, पवित्र बंधनें *n. pl.*, पवित्र भावना *f. pl.*; as, "The S.s of the home."

Sanctuary (sank'tū-ar-i) [Fr. -L. *sanctuarium* -*sanctus*, holy.] *n. a sacred place* पवित्रस्थान *n*, पवित्र ठिकाण *n*, पुण्यस्थान *n*, पुण्यभूमि *f*. २ *a place devoted to divine service* उपासनागृह *n*, देवालय *n*, देऊळ *n*, देवळ *n*. ३ *that part of the church where the altar is* चर्चमधील वेदीजवळची जागा *f*. ४ (anciently) *a church or its precincts* चर्च *n* (या ठिकाणीं पूर्वी गुन्हेगारांना पकडीत नसत). (b) आश्रयस्थान *n*, निर्भयस्थान *n*; as, "London, the S. of political refugees." ५ *a refuge* आश्रय *m*. ६ *right of affording immunity* अभयदानाचा हक्क *m*. (b) अभयदान *n*. [TO VIOLATE OR BREAK S. चर्चचा आश्रय केलेल्या मनुष्याला पकडणें -मारहाण करणें. TO TAKE OR SEEK S. देवळाचा (म्हणजे निर्भयस्थानाचा) आश्रय करणें. RIGHTS OF S. निर्भयस्थानाचे हक्क *m. pl.*] ७ *a place of safety* संरक्षणाची जागा *f*, बचावाची जागा *f*. Sanc'tuaries *n. pl.*

Sanc'tum *n. a sacred place* पवित्रस्थान *n*, पवित्र ठिकाण *n*. २ *a room reserved for one's private use* खाजगी खोली *f*. [S. SANCTORUM, *the holy of holies, the most sacred part of the Temple at Jerusalem* जेरूसलेम येथील देवालयांतील अत्यंत पवित्र स्थान *n* -गाभारा *m* -गर्भगृह *n*.]

Sanc'tus *n.* 'सॅंक्टस' शब्दानें सुरवात होणारें गीत *n.*

Sand (sand) [A. S. *sand.*] *n.* **वाळू *f*, रेती *f*, वालुका *f*, सिकता *f*, पुळण *f*, पुलिन *n.*** [S. BAG *n.* वाळूचें पोतें *n.* S. -BATH वाळू तापवून (तिच्या योगानें सारखी) आंच देण्याचें पात्र *n*, वालुकास्वेदन *n.* S.-BANK IN WATER भाट *f*, भाटी *f*, लाग *m.* S.-BOARD धूळपाटी *f*, पाटी *f.* To DUST A S.-BOARD पाटी उधळणें. S.-FLY (*zool.*) कंबरू *n*, कंबरें *n*, घुंघरटें *n*, घुंघरडें *n.* S.-GLASS वाळूचें घड्याळ *n.* S.-PAPER (लांकूड वगैरे साफ करण्याचा) वाळूचा कागद *m.* S.-STONE वाळूचा खडक *m.*] S. *v. t.* **वाळू पसरणें, वाळू पेरणें.** San'dy *a.* **रेतीचा, वाळूचा, वालुकामय, वाळवट, रेवट, रेवसाळ, वालुकाप्रचुर.**

Sandal (san'dal) [Fr. *sandal* -L. *sandalium*; Pers. *sandal*, a kind of shoe.] *n. a kind of shoe* **चपल्या *f. pl.*, चपल, वहाण *f*, पायतण *n*, खडावा *f.*** [HEEL-TIE OF A S. खोटवाद *m.* PAIR OF SANDALS जुतें *n*, वाहाणा *f. pl.* ONE WHO IS WITHOUT SANDALS OR SHOES अनवाणी.] Sand'alled *a.* **वाहाणा घातलेला.**

Sandal (san'dal) [Port. *sandalo* -Ar. *sandal*, Sk. चंदन, sandal.] *n.* (*bot.*) **चंदनाचें झाड *n*, चंदनवृक्ष *m*, चंदन *m*, श्रीखंड *n.*** [S. WOOD चंदन *m.* BLACK S. WOOD कृष्णागरु *m*, कृष्णागर *m.* EXTRACT OF S. WOOD चंदनी अत्तर *n*, चंदनी तेल *n.* RED S. WOOD रक्तचंदन *n.*]

Sand'iness *n.* **वालुकामयता *f.***

Sands *n. pl.* **वाळवंट *n*, वाळूचा प्रदेश *m*, पुळण *f*, रेताड प्रदेश *m.***

Sandwich (sand'wich) [Named from the Earl of Sandwich.] *n. armour-plating made up of two plates of iron with a plate of wood between them or vice versa* **लढाऊ जहाजांना अगर गलबतांना दोन लोखंडाच्या पट्ट्यांमध्यें लांकडाचा तुकडा ठेऊन जोड देणें, किंवा दोन लांकडाच्या तुकड्यांमध्यें लोखंड ठेऊन सांधणें.**

Sandy, See under Sand.

Sane (sān) [L. *sanus*, sound.] *a. sound in mind* **सावध, शुद्धीवर असलेला, हुशार, चांगला.** २ (of views) *moderate and sensible* **नेमस्त व शहाणपणाचा, समजुतदारपणाचा.** Sane'ness *n.* **शुद्धि *f*, हुशारी *f*, शुद्ध *f.* २ शहाणपणा *m*, समजुतदारपणा *m.***

Sang (sang) *pa. t.* of Sing which see.

Sanguiferous (sang-wif'er-us) [L. *sanguis*, blood and *ferre*, to carry.] *a.* (physiol.) *conveying blood* **रक्तवाहक, रक्तवाही**; as, "S. vessels."

Sanguification (sangwi-fi-kā'shun) [L. *sanguis*, blood and *facio*, I make.] *n.* (*physiol.*) **रक्तीकरण *n*, (अन्नरसाचें) रक्त करणें *n.***

San'guify *v. t. to produce blood from* (chyle) **(अन्नरसाचें) रक्त करणें.**

Sanguinary (san'gwin-ar-i) [L. *sanguineus* -*sanguis*, *sanguinis*, blood.] *a. bloody, attended by bloodshed* **रक्तपाताची (लढाई), रक्तपूराचा, रक्तपातबहुल, रक्ताचे पूर वाहल्याचा.** २ *blood-thirsty, cruel* **खुनी, हिंसक, हिंस्र, रक्तप्रिय.**

Sanguine (sang'win) [L. *sanguis, sanguinis*, blood.] *a. abounding in blood* रक्तपूर्ण, रक्तप्रचुर, पुष्कळ रक्त असलेला. [S. TEMPERAMENT रक्ताचें आधिक्य असणारी प्रकृति *f*, उत्साही प्रकृति *f*.] २ *coloured like blood* रक्ताच्या रंगाचा-वर्णाचा, रक्तवर्णी, लाल, तांबडा; as, "S. flower, ant, &c." ३ *ardent, hopeful* आशापूर्ण, उत्साही, (मोठ्या) उमेदीचा, अवसान (धरून) असलेला, अवसानी. ४(of complexion) *bright, ruddy* लाल, तांबडा. Sang'uinely *adv.* उमेदीनें.

San'guineness *n.* उमेद *f*, उत्साहीपणा *m*, उत्साह *m*.

Sanguin'eous *a.* (*med.*) रक्ताचा. २ *blood-coloured* रक्तासारखा, रक्तसदृश, लालभडक. ३ रक्ताधिक्याचा.

Sanguini'vorous *a.* Same as Sanguivorous.

Sanguisuge (san'gwi-sūj) [L. *sanguisuga* -L. *sanguis*, blood, *sugere*, to suck.] *n. leech* (रक्त शोषणारी) जळू *f*.

Sanguiv'orous *a.* (*zool.*) *subsisting upon blood* रक्त पिऊन उपजीविका करणारा, रक्तोपजीवी, रक्तभक्षक.

Sanhedrim (san'he-drim) [Lit. 'a sitting together,' Heb. *sanhedrin*, from Gr. *synedrion* -*syn*, together & *hedra*, a seat.] *n.* यहुदी लोकांची सत्तर सभासदांची वरिष्ठ सभा *f*.

Sanies (sā-nēs) [L.] *n.* रक्तमिश्रित पू *m*, लस *f*, पू *m*.

Sanious (sāni-us) [L. *sanies*, serous fluid.] *a.* दुष्टरक्तमिश्रित, पूयरक्ताचा, लशीचा; as, "The S. matter of an ulcer."

Sanitarium, Same as Sanatorium.

Sanitary (san'i-tar-i) [L. *sanitas* -*sanus*, sound.] *a. free from influences injurious to health* आरोग्याचा, आरोग्यविषयक, आरोग्यरक्षणाचा. २ आरोग्याचा, आरोग्यखात्याचा; as, "S. Inspector."

Sanitation (san-i-tā'-shun) [L. *sanitas*, health.] *n.* (स्वच्छ पाणी, स्वच्छ हवा, इत्यादि) आरोग्यरक्षणाचे उपाय *m. pl.*, आरोग्यरक्षण *n*, आरोग्य *n*. [PERSONAL S. व्यक्तिविषयक आरोग्य *n*. PUBLIC S. सार्वजनिक आरोग्य *n*.] २ आरोग्यविद्या *f*.

Sanitorium, Same as Sanatorium.

San'ity *n.* डोकें ताळ्यावर असणें *n*, सावधपणा *m*, शुद्ध *f*, शुद्धि *f*.

Sank, *pa. t.* of Sink.

Santonin (san'-to-nin) [Fr. Gr. *santonion*, wormwood.] *n.* आंतड्यांतून जंत बाहेर पाडणारें औषध *n*, सँटोनाइन *n*.

Sap (sap) [Fr. *saper*, -Low L. *sappa*, a pick.] *v. t. to dig underneath, to undermine* पाया खोदून पाडणें, पाया बिघडवणें -डळमळवणें -ढांसळविणें. २ *to make trenches to cover assailant's approach to besieged place* (वेढा दिलेल्या ठिकाणीं शत्रू येऊं नये म्हणून) खंदक खणणें -खोदणें. ३ *to destroy, to ruin* नाश करणें, विनाश करणें, विध्वंस करणें. Sap'ped *pa. t.* & *pa. p.* Sap'ping *pr. p.*

Sap (sap) [A. S. *sæp* -L. *sapa*, new wine boiled thick.] *n. the vital juice of plants* (वनस्पतींचा) पिंडरस *m*, जीवनरस *m*, रस *m*. २ (*fig.*) सार *n*, सत्त्व *n*, जीव *m*, दम *m*. [S. GREEN, *a light green colour* अर्धवट हिरवा रंग *m*, हिरवट रंग *m*.]

Sapan-wood *n.* पतंगाचें लांकूड *n*, पतंग *m*.

Sapid (sap'id) [Fr. *sapid* -L. *sapidus* -*sapio*, I taste.] *a. well-tasted, savoury* चवदार, रुचकर, स्वादिष्ठ; as, "Camels, to make the water S., do raise the mud with their feet."

Sapi'dity *n. taste, savour* रुचि *f*, स्वाद *m*, चव *f*.

Sap'idness *n.* रुचि *f*, चव *f*, स्वाद *m*.

Sa'pience *n. wisdom* शहाणपणा, दूरदर्शिपणा. २ *pretended wisdom* शहाणपणाचा आव, शहाणपणाचें ढोंग *n*.

Sapient (sā'pi-ent) [L. *sapiens*, *sapientis* -*sapio*, I taste, I am wise.] *a.* (R.) *wise* शहाणा, विचारी, विचारवान्, दूरदर्शी. २ (often in irony) *discerning, sagacious* चतुर, शहाणा, (सारासार) विचार करणारा.

Sap'less *a.* वाळलेला, सुकलेला, नीरस, निस्सत्व, निस्सार, असार.

Sap'ling *n. a young tree* लहान झाड *n*, बालवृक्ष *m*, रोपा *m*, रोपडा *m*, माडा *m*. २ *a young person* तरुण *m*, ज्वान, जवान, तरणा *m*, भर उमेदींतला.

Sapo (sapō) [L.] *n.* साबण *m*.

Saponaceous (sap-o-nā'shus) [L. *sapo*, soap.] *a.* साबणासारखा, साबणाच्या धर्माचा.

Sapon'ifiable *a.* साबण करण्यासारखा, सर्जीभवनयोग्य.

Saponifica'tion *n.* साबण करण्याची पद्धति *f*. २ साबण करणें *n*. (b) सर्जीभवन *n*. ३ पांढरा होणें *n*. [S. OF A CORPSE प्रेत कुजून साबूसारखें होणें *n*.]

Sapon'ifier *n.* (आल्कलि, वगैरे) साबण करणारा पदार्थ *m*, सर्जीभवन करणारा पदार्थ *m*.

Saponify (sap-on'i-fī) [L. *sapo*, soap and -*fy*.] *v. t.* (चरबींतील अम्लांत आल्कलि मिळवून) साबण करणें, सर्जीभवन *n*. करणें.

Saporific (sapō-rif'ik) [L. *sapor*, taste, & *facere*, to make.] *a. producing taste* रुचि उत्पन्न करणारा, रुचि आणणारा, रुच्य (औषधि).

Sap'per *n.* खंदक खोदणारा. [S. AND MINER (in the British Army) *a soldier employed in the construction of forts and mines* किल्ले बांधणें व सुरुंग लावणें ह्या कामावरील शिपाई, छप्परमैना (corruption of English Sapper and Miner).]

Sapphire (saf'īr) [Gr. *sappheiros*, sapphire.] *n.* नीलमणि *m*, शनि *m*.

Sap'py *a. juicy* रसाळ, रसभरित, रसानें भरलेला -ओथंबलेला. २ (*fig.*) *young* बाल, तरुण, उमेदींतला.

Saprae'mia *n.* (*med.*) पूयजन्य ताप *m*, शरीरांत पूं भिनून गेल्यामुळें येणारा ताप *m*.

Sap'rot *n.* इमारतीच्या लांकडाचा नाश करणारा रोग *m*.

Sap-wood (Alburnum) *n.* (*bot.*) श्वेतकाष्ठ *n.*

Saracen (sar'a-sen) [L. *Saracenus* -Ar. *sharkeyn*, Eastern people.] *n.* सारासेन. हे लोक मूळचे अरब किंवा मुसलमान. परंतु युरोपांतील लोक यांना सारासेन म्हणत. [पद्धतीचा.

Saracen'ic (-al) *a.* (*esp.* of architecture) सारासीन-

Sarcasm (sär'kazm) [Gr. *sarkasmos* -*sarkazo*, to tear flesh like dogs, to speak bitterly -*sarx*, *sarkos*, flesh.] *n.* *bitter or wounding remark*, (*esp.* one ironically worded) टोमणा *m*, टोला *m*, ठोसरा *m*. २ *language consisting of*, *faculty of uttering*, *use of*, *such remarks* वर्मी भाषण *n*, वर्मोक्ति *f*, छद्मी भाषण *n*. (b) छद्मी भाषणाची शैली *f*.

Sarcas'tic, Sarcas'tical *a.* टोमण्याचा, टोल्याचा, छद्मी, वर्मी, तिखट, झोंबणारा, लागणारा.

Sarcas'tically *adv.* टोमणा मारून, टोला देऊन, झोंबेल अशा रीतीनें, छद्मी बोलून.

Sarcenet (särs'-net) [L. *sericum*, silk -L. *seres*, a people of E. Asia, from whom the ancients got their first silk.] *n.* सार्सनेट नांवाचें तलम रेशमी कापड *n*. याचा अस्तराकडे किंवा फीत करण्याकडे उपयोग करतात.

Sarcocarp (sär'-kō-kärp) [Gr. *sarkos*, flesh, & *karpos*, fruit.] *n.* (*bot.*) फळांतील (गोड) गीर *m*, फलमज्जा *f*.

Sarcocele (sar'-kō-seel) [L. *sarkos*, flesh, *kule*, tumour.] *n.* (*med.*) मांसमय अंडवृद्धि *f*, सूज किंवा इतर विकार झाल्यामुळें होणारी अंडवृद्धि *f*. [SYPHILITIC S. उपदंशज अंडवृद्धि *f*.]

Sarcolemma (sarkō-lem'ma) [L. *sarkos*, flesh, and *lemma*, rind, skin.] *n.* मांसधारी कला *f*, पेशींच्या तंतूंचें वेष्टन *n*. [पेशी = Muscle. In Modern Marathi स्नायु is now-a-days used for Muscle.]

Sarcoma (sär-kō'ma) [Gr. *sark'ōma*, -*sarkos*, flesh.] *n.* *a dangerous and painful fleshy tumour* मांसार्बुद *n*, एक प्रकारचें दुष्ट आवाळूं *n*. २ (of plants) *a soft, round growth* टेंगूळ *n*. Sarco'mata *n. pl.*

Sarcophagous (sar-kōf'a-gus) [Gr. *sarkos*, flesh, *phagein*, Sk. भुज्, to eat.] *a.* मांसभोजी, मांसोपजीवी.

Sarcophagus (sär-kof'-ā-gus) [Gr. *sarkophagus*, flesh-consuming (stone); -*sarkos*, flesh, & *phagos*, eating.] *n.* (*esp.* among the ancients) *a stone coffin* प्रेताची (दगडी) पेटी *f*. २ थडग्याजवळ ठेवलेली दगडाची पेटी *f*. Sarcophaguses, Sarcophagi *n. pl.*

Sarcop'tes *n.* (*med.*) खरजेचे जंतू *m. pl.*

Sarco'sis *n.* Same as Sarcoma, q. v.

Sardonic (sär-don'ik) [Fr. -L. *Sardonica* (herba) a Sardinian plant, causing the eater to make a wry face.] *a.* (of a laugh, jest, &c.) *bitter*, *ironical*, *mocking* थट्टेचा, लागणारा, झोंबणारा.

Sarsaparilla (sär-sa-pa-ril'a) [Sp. *zarzaparilla -zarza*, bramble, & *parilla*, a little vine.] *n.* रक्तशुद्धि करणारें औषध *n*, सार्सापरिला *m*. हिंदुस्थानांत या औषधीबद्दल उपळसरी किंवा अनंतमूळ वापरतात.

Sarse'net, Same as Sarcenet.

Sartorial (sär-to'-ri-al) [L. *sartor*, a tailor.] *a.* *relating to a tailor* शिंप्याचा. २ शिवणकामाचा.

Sash (sash) [Pers. *shash*, a turban.] *n.* कमरपट्टा *m*, पट्टा *m*. २ खांद्यावरून घालण्याचा पट्टा *m*.

Sash (sash) [Fr. *chasse*, a frame –L. *capsa*, a case.] *n.* *the frame of a window, saw, &c.* खिडकीची चौकट *f*, करवतीची चौकट *f*. [S. BARS तावदानाचे गज *m. pl.*] S. *v. t.* *to provide with a sash* चौकट बसवणें. S. door *n.* तावदानाचा दरवाजा *m*.

Sat, *pa. t. & pa. p.* of Sit.

Satan (sā'-tan) [Heb. *satan*, enemy, Ar. *satana*, to be adverse.] *n.* *the Devil* सैतान.

Satan'ic,-al *a.* सैतानाचा. २ सैतानी, दुष्ट.

Satan'ically *adv.* सैतानासारखा *decl.*

Sa'tanism *n.* *extreme wickedness* सैतानीपणा *m*, सैतानी *f*, अत्यंत दुष्टपणा *m*. २ *profanity* नीतिभ्रष्टता *f*.

Satchel (sach'el) [L. *saccus*, a bag.] *n.* जुगदान *n*, जुजदान *n*, पिशवी *f*.

Sate (sāt) [Probably shortened from satiate. L. *satur*, full.] *v. t.* *to gratify* (desire, or the person feeling it) *to the full* विटवणें, ओकारी आणणें, वीट आणणें, सिठी बसवणें, पुरेपुरेसें -नकोनकोसें करणें. Sated *pa. t. & pa. p.* Sating *pr. p.*

Sateen (sä-tēn') [From the root of Satin.] *n.* साटीन *n*.

Satellite (sat'el-līt) [L. *satelles*, an attendant.] *n.* *a person's follower or hanger-on* आश्रित *m*, (*fig.*) बगलबच्चा *m*, उपग्रह *m*. २ *a planet revolving round another* उपग्रह *m*.

Sa'tiable *a.* *that may be satiated* तृप्त होण्यासारखा.

Satiate (sā'shi-āt) [L. *satio -satis*, enough.] *v. t.* *to oversatisfy* विटवणें, वीट आणणें, नकोसा -पुरेपुरेसा करणें. S. *a.* *glutted, surfeited* विटलेला, धालेला, नकोनकोसा झालेला. [वीट *m*.

Satia'tion *n.* *satiety* तृप्त करणें. (b) तृप्तता *f*, तृप्ति *f*,

Sati'ety *n.* *surfeit* तृप्तता *f*, तृप्ति *f*, वीट *m*.

Satin (sat'in) [L. *seta*, hair.] *n.* साटीन *n*. S. *a.* साटीनचा. S. *v. t.* साटीनसारखा करणें.

Sat'inet *n.* पातळ साटीन *n*.

Sat'in-wood *n.* (the tree) हेद *m*, हेदरू *m*, हेदू *m*. याच्या लांकडाच्या पेट्या करतात.

Satire (sat'īr) [Fr. –L. *satira, satura*, a species of poetry.] *n.* *a writing* (prose or poetry) *which exposes, ridicules, and censures the follies or vices of the time* औपरोधिक लेख *m*, औपरोधिक कविता *f*, औपरोधिक फटका *m*, निंदात्मक लेख *m*, उपहासात्मक कविता *f*. २ *a sarcastic speech* औपरोधिक भाषण

n, निंदापर भाषण *n.* ३ *ridicule* थट्टा *f*, निंदा *f*, उपहास *m.* ४ *a thing that brings ridicule upon something* उपहास *m*, थट्टा *f*.

Satir'ic *a.* औपरोधिक, निंदापर, उपहासात्मक, थट्टेचा.

Satir'ical *a.* औपरोधिक, निंदापर. २ *given to the use of satire* औपरोधिक भाषण करणारा, औपरोधिक लेख लिहिणारा, सद्यःस्थितीवर फटके लिहिणारा.

Sat'irist *n. one who speaks, or writes, in satires* औपरोधिक लेख लिहिणारा *m*, औपरोधिक लेखक, औपरोधिक कवि *m*, औपरोधिक भाषण करणारा *m*, औपरोधिक वक्ता *m*.

Sat'irize *v. t. to attack with satire* (-वर) औपरोधिक लेख लिहिणें, औपरोधिक लेखांचा भडिमार करणें, औपरोधिक फटके लिहिणें.

Satisfac'tion *n.* (*act.*) (इच्छा) पुरी करणें *n*, पुरविणें *n*, समाधान *n.* करणें *n.* (b) (*state*) समाधान *n*, तृप्ति *f*, संतोष *m*, इच्छापूर्ति *f*. (c) समाधानाची गोष्ट *f*. २ (*act.*) फेडणें *n.* (b) (state.) फेड *f*, (योग्य) मोबदला *m.* ३ (*act.*) खातरी *f*. करणें *n.* (b) (state) खातरी *f*, खातर *f*, खातरजमा *f*, संशयनिवृत्ति *f*, शंकासमाधान *n.* ४ (*theol.*) *atonement made by Christ for sins of men* (पापांकरितां ख्रिस्तानें घेतलेलें) देहान्त प्रायश्चित्त *n.* ५ (*eccl.*) *performance of penance* प्रायश्चित्त *n*.

Satisfac'torily *adv.* समाधानकारक रीतीनें, संतोषकारक रीतीनें. २ खात्री होईल अशा रीतीनें.

Satisfac'toriness *n.* समाधानकारकता *f*.

Satisfac'tory *a.* समाधानकारक, समाधान करणारा, तृप्ति करणारा, इच्छेसारखा, मनाजोगा, मनासारखा, योग्य, भरपूर. २ समाधानकारक, खात्रीचा, खात्री करणारा, संशयनिवृत्ति करणारा, संशयनिवर्तक; as, "S. account."

Sat'isfiable *a.* समाधान करण्यासारखा, तृप्त करण्यासारखा.

Sat'isfied *pa. t.* S. *pa. p.* समाधान केलेला, पुरवलेला, तृप्त. [To BE S. तृप्त होणें, समाधान पावणें.] (b) फेडलेला. २ खात्री केलेला, गतसंदेह. [To BE S. खात्री असणें, खात्री होणें.]

Sat'isfier *n.* समाधान करणारा *m*, इच्छा पुरविणारा *m*.

Satisfy (sat'is-fi) [L. *satis*, enough, and *facio*, I make.] *v. t. to gratify fully the desire of* समाधान करणें, (इच्छा) पुरविणें, (मनोरथ) पूर्ण करणें, तृप्ति करणें *g. of o.*, (-ला) तृप्त करणें. २ *to please fully* समाधान करणें, संतोष देणें, खूष करणें. ३ *to give what is due* फेडणें, (कर्जाची) फेड करणें; as, "To S. a creditor." ४ *to supply with what is desired* गरज भागवणें, गरज -मागणी पुरी करणें -भागवणें. ४ *to fulfil* (conditions) (अट) पुरी करणें, पुरविणें. ५ *to convince* समाधान करणें, खात्री करणें, संशय फेडणें, शंकासमाधान करणें, खातरजमा करणें, आक्षेपाचें निरसन करणें. ६ (of Christ) *to make atonement for sins of men* पापाकरितां देहान्तप्रायश्चित्त घेणें, पापनिष्कृति करणें. S. *v. i. to leave nothing to be*

desired समाधान होणें, इच्छा पूर्ण होणें, इच्छा तृप्त होणें. २ *to make atonement* प्रायश्चित्त घेणें. ३ फेड करणें.

Satrap (sā'-trap *or* sat'rap) [Gr. *satrapes*, from the Persian, lit. 'chief of a district.'] *n.* (*orig.*) पर्शियन साम्राज्यांतील एका प्रांताचा सुभेदार *m*, सत्रप *m.* २ (now, *esp.* in rhet. with implication of luxury, or tyranny) *subordinate ruler*, *colonial governor* (ऐषआरामांत दिवस घालविणारा जुलमी) गव्हर्नर. [पाचा अधिकार *m.*

Sat'rapy *n.* सत्रपच्या अधिकारांतील मुलूख *m.* २ सत्र-

Sat'urant *a.* संपृक्तकारी.

Saturate (sat'u-rāt) [L. *satur*, full -*satis*, enough.] *v. t. to fill to the utmost capacity, to soak completely* पुरा भिजविणें, रोमरोम भरणें, कणानकण भिजवणें किंवा युक्त करणें, उपळवणें, उमळवणें, उपळ होईसा करणें. २ *to absorb, dissolve, or combine with, to the fullest extent* संपृक्त करणें. S. *a.* पुरा भरलेला. २ संपृक्त केलेला, संपृक्त.

Satura'ted *pa. t.* S. *pa. p.* पुरा भरलेला. २ संपृक्त.

Satura'tion *n.* पुरा भरणें, रोमरोम भरणें *n.* २ संपृक्त करणें *n*, संपृक्तता *f*, (जलादि द्रवांत एखादा क्षार) शक्य तितका विरघळणें *n.*

Saturday (sat'ur-dā) [A. S. *sæter-dæg*, day of Saturn -L. *Sāturnī dies*, Saturn's day.] *n.* शनिवार *m.*

Saturn (sat'urn *or* sā-'turn) [L. *Saturnus* -*sero*, *satum*, to sow.] *n.* (*astron.*) शनि *m*, शनैश्चर, मंद, सौर (ग्रह किंवा देवता). [SATURN'S RING शनिवलय *n.*]

Saturna'lia *n. pl.* (scene or time of) *boisterous revelry* धांगडधिंगा *m*, धुमश्चक्री *f*, नाचरंग *m.*

Satur'nian *a.* शनीचा. (b) शनीच्या कल्पित सुवर्णयुगाचा. २ *happy* भरभराटीचा, सुखाचा, सुखसमृद्धीचा. S. *n.* शनीवरचा मनुष्य *m.*

Satur'nic *a.* (*path.*) शीसदोष झालेला.

Saturni-cen'tric *a.* शनिकेंद्रक, शनिमध्यस्थ.

Saturni-graphy *n.* शनिगोलविद्या *f.*

Sat'urnine *a.* (according to astrologers) *under the influence of the planet Saturn* शनीची दृष्टि असणारा. (b) (of looks and temperament) *gloomy*, *melancholy* जड, मंद, उदासीन.

Satyr (sat'ĕr) [L. *satyrus* -Gr. *satyros.*] *n.* पशुवृत्तीचा मनुष्य *m.*

Satyriasis (sati-r'i-asis) [Gr. *satyros*, a satyr.] *n.* (पुरुषाची) प्रबल कामेच्छा *f*, अतिशय कामवासना *f*, कामातिरेक *m*, कामज्वर *m.* [THE ANALOGUE OF NYMPHOMANIA IN FEMALES.]

Sauce (saws) [Fr. –L. *salsus*, salted.] *n. a preparation, usually liquid, to give a relish to food* तोंडीलावणें *n*, कालवण *n*, कोरड्याचें *n*, वोढूं *n.* [To

SERVE FOR S. कोरड्यास होणें. HUNGER IS THE BEST S. भूक हेंच खरें तोंडींलावणें आहे. TO SERVE WITH THE SAME S. जशास तसें वागणें -करणें. POOR MAN'S S. भूक *f.*] २ (*fig.*) *something that adds piquancy* तोंडींलावणें (*fig.*), मीठतिखट *n* (*fig.*). ३ *solution of salt and other ingredients used in some manufacturing processes* मसाला *m*, मालमसाला *m*. ४ *sauciness, impertinent speech* उद्धटपणा *m*, उर्मटपणा *m*, आडदांडपणा *m*, ताठपणा *m*, कडकपणा *m*, दांडगाई *f*, ताठ -कडक भाषण *n*, दांडगाईचें भाषण, दांडगाईचें वर्तन *n*; as, "None of your S." S. *v. t. to season with a sauce* (-आंत) मीठतिखट घालणें, मसाला घालणें, मसाला घालून रुचकर -चवदार -झणझणीत करणें. २ (*fig.*) *to make piquant, to add relish to* झणझणीत करणें, चुरचुरीत करणें, चवदार -रुचकर करणें. Sauced *pa. t.* and *pa. p.* Sau'cing *pr. p.*

Sauce'-boat *n.* तोंडींलावणें वाढण्याचें भांडें *n*.

Sauce'-box *n.* गरम मिजाशीचा तरुण मनुष्य *m*.

Sauce'-pan *n.* (पदार्थ शिजविण्याची) कढई *f*.

Saucer (saws'ér) [या शब्दाचा मूळ अर्थ तोंडींलावणें ठेवण्याचें भांडें असा होता.] *n.* (चहाची) बशी *f*. २ कुंड्यांखालीं ठेवण्याची मोठी पसरट बशी *f*. ३ बशीच्या आकाराची वस्तु *f*, वाटी *f*, टवळें *n*. [WOODEN S. OR BOWL पडगा or पडघा *m*, पड्गें or पड्घें *n*.]

Saucer-eyed *a. having full round eyes* बटबटीत डोळ्यांचा.

Saucer-track *n. a banked-up track for bicycle races, &c.* (बायसिकलशर्यतींचा) उंच रस्ता *m*.

Sau'cily *adv.* उद्धटपणानें, दांडगाईनें, टाकून. [TO SPEAK S. टाकून बोलणें.]

Sau'ciness *n.* उद्धटपणा *m*, दांडगटपणा *m*, उर्मटपणा *m*, ऐट *f*, तोरा *m*, अविनय *m*, गमजा *f. pl.*

Sau'cy *a. rude* (*esp.* towards a superior) उद्धट, धीट, दांडगा, उर्मट, दांड, तोंड टाकणारा, टाकून बोलणारा, चरमरीत. (b) ऐटी, तोऱ्याचा.

Saunter (sawn'ter) [Of doubtful origin.] *v. i. to wander idly and aimlessly* भटकणें, फिरणें, रमतरमत -रमतेरमते फिरणें, गमणें, रिकामा फिरणें. २ (*fig.*) (चैनीनें) कालक्रमणा करणें; as, "To S. through life." S. *n. a stroll* चैनींत फिरणें, रिकामें भटकणें.

Saun'terer *n.* चैनींत फिरणारा, रिकामें भटकणारा.

Saun'tering *n.* फिरणें *n*, गमणें *n*, रमणें *n*. Saun'teringly *adv.* रमत रमत, गमत गमत, फिरत फिरत.

Sausage (saws'āj) [Fr. *saucisse*, sauce.] *n. minced and seasoned meat stuffed in a skin* (usually the intestine of an animal) तिखटमीठ घातलेलें कबाब किंवा कुलमा यांसारखें पक्वान्न *n*.

Savage (sav'āj) [O. Fr. *salvage* -L. *silvaticus*, wild, -*silva*, a wood.] *a. wild, uncivilized* रानटी, रानवट, वन्य, जंगली. २ अशिक्षित, विद्याचारहीन, असभ्य, असंस्कृत. ३ *cruel* क्रूर, निर्दय, उग्र, करडा. ४ (*colloq.*) *angry, out of temper* रागीट, रागावलेला,

S. *n.* *one who is uncivilized or barbarous* रानटी मनुष्य, रानटी स्थितींतला मनुष्य, रानटी, जंगली, विद्याचारहीन, असंस्कृत. २ *a brutal person* राक्षस *m*, सांग *m*, सांगहृदयाचा, खाटीक *m*. ३ *one who is exceedingly coarse in manners* अडाणी, आडमुख्या. S. *v. t.* (of a horse) *to attack and bite or trample* चावणें, पायांखालीं तुडवणें, लाथाडणें; as, "He was *savaged* by his horse."

Sav'agely *adv.* रानटीपणानें, क्रूरपणानें, निर्दयपणानें.

Sav'ageness *n.* रानटीपणा *m*, विद्याचारहीनता *f*, जंगलीपणा *m*. २ क्रूरपणा *m*, निर्दयपणा *m*.

Sav'agery *n.* *the condition of a savage* रानटीपणा *m*, रानटी स्थिति *f*. २ विद्याचारहीनता *f*, असंस्कृतता *f*. ३ *brutal conduct* आडदांड वर्तन *n*, राक्षसी वर्तन *n*. ४ क्रूरपणा *m*, निर्दयपणा *m*.

Savann'ah (मध्यअमेरिकेंतील) गवताळ रानें, सव्हान्ना.

Savant (sä-van') [Fr.] *n.* *a man of learning in literature or science* पंडित *m*, शास्त्रज्ञ *m*, विद्वान् *m*.

Save (sāv) [Fr. *sauver* -L. *salvere*, to save.] *v. t.* *to rescue from danger, evil, death, &c.* वांचवणें, बचावणें, बचाव *m* -रक्षण *n*. करणें *g. of o.* [To S. THE SITUATION संकट टाळणें, वेळ मारून नेणें, बाजू निभावणें -सांवरणें -सांवरून धरणें. To S. APPEARANCES वाईट स्थिति लपविण्याकरितां वरकरणी वहाणा करणें.] २ *to deliver from sin and perdition* वांचवणें, तारणें, उद्धरणें, तारण *n* -उद्धार *m*. करणें *g. of o.*, पापापासून -नरकापासून वांचवणें; as, "The *saving* of souls." ३ *to put by, to economize* वांचवणें, मागें टाकणें, शिलकीस टाकणें-ठेवणें, उरवणें, पिशवींत -संग्रहीं टाकणें. [YOU MAY S. YOUR PAINS OR TROUBLE श्रम घेण्याचें कारण नाहीं, ते व्यर्थ जातील.] ४ *to relieve* (a person) *from need of expending* (money, trouble, &c.) वांचवणें, वारणें, (प्रसंग) टाळणें, सोडवणें, निवारणें; as, "His secretary *saved* him much time or labour." ५ *to succeed in catching* साधणें, गांठणें, पकडणें, (-चें) टिपण साधणें *g. of o.*; as, "Write hurriedly to *save* the post." [SHALL WE S. THE TIDE? पाणी आहे तोंपर्यंत आपण पोहोचूं काय? आपणांस ताण सांपडेल काय?] ६ *to make reservation* फट *f*. ठेवणें, सवड *f*. ठेवणें. [SAVING CLAUSE बचावाचें कलम *n*, सुटून जाण्याचें कलम *n*.] S. *v. i.* *to be economical* वांचवणें, शिलकीस टाकणें, बचत करणें.

Save *prep.* *except* शिवाय, खेरीज, वांचून.

Save'able, Sav'able *a.* वांचविण्याजोगा, तारण्याजोगा.

Saved *pa. t.* Saved *pa. p.* वांचवलेला, बचावलेला. २ तारलेला, उद्धरलेला. ३ उरवलेला, शिलकीस टाकलेला, मागें पाडलेला, &c. [TO BE SAVED तरणें, उद्धार होणें *g. of o.*]

Sav'er *n.* वांचविणारा, बचावणारा, &c.

Sav'ing *pr. p.* वांचविणारा, बचावणारा. २ तारणारा,

तारण करणारा, उद्धार करणारा. ३ उरवणारा, शिलकीस टाकणारा. ४ निवारणारा. ५ साधणारा. ६ अपवादाचा, अपवादात्मक. (b) बचावाचा, सुटून जाण्याचा.

Sav'ing *n. the act of preserving or rescuing* **वांचवणें, बचावणें, तारणें, उद्धरणें, निवारणें,** &c. २ *a reservation* **अपवाद** *m*, **बचाव** *m*, **फट** *f*, **सूट** *f*, **दार** *n*. ३ (in *pl.*) *money put by* **शिल्लक टाकलेला पैसा** *m*, **बचत** *f*, **शिल्लक** *f*. [SAVINGS BANK (विशेषतः पोष्टाची) सेव्हिंग्ज् ब्यांक *f*.]

Saviour (sāv'-yėr) [Fr. -L. *salvare*, to save.] *n. one who saves from evil* **(संकटापासून) वांचविणारा, बचावणारा, बचाव** *m* **-रक्षण** *n*. **करणारा** *m*, **सोडविणारा.** २ *a deliverer* **तारणारा, तारक, तारण करणारा, उद्धार करणारा, उद्धर्ता.** [THE S., OUR S. येशू ख्रिस्त.]

Savour (sā'-vėr) [O. Fr. *savour* -L. *saporem -sapor*, a taste.] *n. a taste* **चव** *f*, **गोडी** *f*, **रुचि** *f*, **वास** *m*, **स्वाद** *m*. २ *distinguishing quality or character* **विशेष गुण, विशेष धर्म.** S. *v. i. to have a distinguishing taste* **(विशेष) चव** *f* **-रुचि** *f*. **असणें.** २ *to suggest presence* (of) **ची चुणूक -झुणूक** *f*. **दाखविणें;** as, "The offer savours of impertinence."

Sa'vouriness *n.* **चवदारपणा** *m*, **स्वादिष्टपणा** *m*.

Sa'vourless *a. tasteless* **बेचव, पाणचट.**

Sa'voury *a. of pleasant taste* **रुचकर, स्वादिष्ट, चवदार, खसंग, खुमारीचा, रोचक.** S. *n.* **मिष्टान्न** *n*, **पक्कान्न** *n*.

Saw *pa. t.* of See.

Saw (saw) [A. S. *sagu -secgan*, to say.] *n. proverbial saying, old maxim* **म्हण** *f*, **न्याय** *m*.

Saw (saw) [Of Anglo-Saxon origin. L. *secare*, to cut.] *n.* **करवत** *m*, *f*, dim. **करवती** *f*, **आरी** *f*, **आरा** *m*, **अरकस** *m*. [BACK S. पट्टीचा करवत, पाठीवर पितळेची पट्टी बसविलेला करवत. BAND S. पट्ट्यासारखा (चालणारा) करवत. BOW S. धनुष्याकार करवत. CIRCULAR S. वाटोळा (फिरणारा) करवत. COMPASS S. सांगाडीचा करवत. CROSS CUT S. वाढ कापण्याचा करवत *m*, मोपे कापण्याचा करवत. DOUBLE S. अढ्या करवत *m*, अडवा करवत *m*. FRET S. नकशी काढण्याचा करवत *m*. HACK S. लोखंड वगैरे धातु कापण्याचा हातकरवत. HAND S. हातकरवत. JIG S. (खालींवर चालणारा) मशीनकरवत. TENON S. कुसू काढण्याचा करवत.]

Saw *v. t.* **करवतीनें कापणें, करवतीनें चिरणें, चिरकाम करणें, अरकसणें, करवतणें.** २ *to move backward and forward* **(करवतीसारखें) पुढें पाठीमागें जाणें -येणें.** ३ (used passively) **चिरणें, चिरला जाणें;** as, "Easily *sawn*." ४ (book-binding) **(पुस्तकाची पाठ) करवतणें, (पाठीला) खांचे पाडणें.** Saw *v. i.* **करवतीनें कापणें, चिरणें, चिरकाम करणें.** २ **करवतीसारखें कापणें.** ३ **करवतणें, कापणें;** as, "The wood *saws* well." Sawed *pa. t.* Sawed, Sawn *pa. p.* Saw'ing *pr. p.*

Saw'-bench *n.* **करवतण्याचें मेज.**

Saw'-doctor *n.* **करवताचे दांते काढण्याचें यंत्र** *n*.

Saw'-dust *n.* (चिरकामांतील) भूस *n*, भुसा *m.* [To LET THE SAW-DUST OUT OF (-चा) पोकळपणा बाहेर काढणें -उघडा करणें.]

Saw'-file *n.* तीनधारी कानस.

Saw'-frame *n.* करवताची सांगाडी.

Saw'-horse *n.* (चिरकामाकरितां) लांकूड ठेवण्याचा घोडा *m*, पायखोडा *m.*

Saw'-mill *n.* करवतकामाची -चिरकामाची गिरण *f.*

Saw'yer *n.* करवतकाम करणारा *m*, चिरकाम्या *m*, करवत्या *m*, अरकसी *m*, अराकस *m.* [SAWYER'S WORK चिरकाम *n.*]

Saxon (saks'un) [A. S. *seaxa -seax*, a knife or short sword.] *n.* (5th and 6th centuries) (उत्तरजर्मनींतून इंग्लंडवर स्वारी करणारांपैकीं) सॅक्सन *m.* २ सॅक्सन भाषा. ३ अँग्लोसॅक्सन मनुष्य *m.* ४ सॅक्सनीचा रहिवाशी *m.* S. *a. relating to the Saxons* सॅक्सन लोकांचा. २ सॅक्सनीचा.

Sax'ondom *n.* सॅक्सन लोकांचा मुलूख -प्रांत *m.*

Say (sā) [A. S. *secgan.*] *v. t. to utter in words* म्हणणें, बोलणें, तोंडावाटे काढणें, बोलून दाखविणें. [To S. THE WORD तोंडावाटे (हुकुमाचा) शब्द काढणें, इच्छा व्यक्त करणें. To S. NO MORE बोलणें आटपणें, भाषण संपविणें. To S. A GOOD WORD FOR (-ची) तारीफ -तरफदारी करणें. To S. GRACE जेवणापूर्वी ईश्वराचा आशीर्वाद मागणें. To S. OUT मोकळ्या मनानें किंवा स्पष्ट शब्दांनीं बोलून दाखविणें. To S. ONE NAY (-ला) नाहीं म्हणणें, (-ची विनंति) नाकारणें. To S. ONE'S S. बोलावयाचें होतें तें बोलून टाकणें. THAT IS TO S. म्हणजे, दुसऱ्या शब्दांत (बोलावयाचें झाल्यास).] २ *to repeat* (a lesson) म्हणणें, म्हणून दाखवणें. ३ *to state, to promise* म्हणणें, सांगणें, बोलणें, वचन देणें; as, "You said you would." [IT GOES WITHOUT SAYING तें सांगण्याची जरूरी नाहीं (अगदीं उघड आहे.). YOU MAY WELL S. SO तुम्हीं असें खुशाल म्हणावें.] ४ *to put into words, to express* (शब्दांनीं) सांगणें, व्यक्त करणें, (शब्दांत) मांडणें; as, "That was well said." ५ *to adduce or allege in argument* बोलणें, पुढें मांडणें -आणणें; as, "There is much to be *said* on both sides." ६ *to give as one's opinion* (-चें) म्हणणें -मत असणें, सांगणें, अभिप्राय -मत देणें; as, "What *say* you to a theatre?" ७ *to select as example* समजणें, कल्पना करणें; as, "Well, S. it were true, what then?"

Say *n.* म्हणणें *n.* २ बोलण्याची संधि *f*; as, "Let him have his S.; Had no S. in the matter."

Say'er *n.* बोलणारा *m*, म्हणणारा *m.*

Say'ing *n.* बोलणें *n*, म्हणणें *n.* २ *a proverb* म्हण *f.*

Scab (skab) [A. S. *scæb* -L. *scabies.*] *n. the rough crust which forms over a healing sore* खपली *f*, खपला *m*, खवल *n*, खवळ *n*, खवली *f*, खवला *m*, loosely कपचा *m*, कोशेटा *m*, कोशेटी *f*, कोशेरा *m*, खरपुडी *f*, पापुद्रा *m*, खवंद *m*, कवंद *m.* २ (of cattle) खवडे *m. pl.* ३ (Trade unionism)

संपांत सामील न होणारा कामगार *m*, संपवाल्यांच्या जागीं काम करणारा मजूर *m*. ४ बटाट्याचा रोग *m*. S. *v. i. to form a scab over* खपली धरणें, खपली पडणें.

Scab'bard (skab'ard) [A. S. *sceatha*, harm, and *beorgan*, to protect.] *n. the sheath of a weapon* म्यान *n*, मेण *n*, कोप, *specif.* असिकोष *m*. [END-PIECE OF THE MOUNTING OF A S. तहनाल or तैनाल. TIE OF A SHEATH TO THE HILT सल *m*, सळ *m*. TO PUT INTO THE S. म्यानांत घालणें, मेण करणें.]

Scab'bed *pa. t.* and *pa. p.* Scab'bedness *or* Scabb'iness *n*. खपल्या धरणें -पडणें. २ खवडे होणें *n*. Scab'by *a. covered with scabs* खपल्या धरलेला. २ खवड्या.

Scabies (skā'-bi-ēz) [L.] *n. the itch* खरूज *f*, खवडे.

Sca'bious *a. itchy* खरूज झालेला, खरजेला.

Scabrous (skā'-brus) [L. *scaber*, rough.] *a. having a rough surface* खडबडीत (अंगाचा), खरखरीत. २ (*Bot.*) खरलोमश; उ० करवतीचा पाला.

Scaffold (skaf'old) [O. Fr. *escafaut.*] *n. elevated platform* माळा *m*, मंचक *m*; for the execution of a criminal माचा *m*. [THE S. फांसावर मृत्यु *m*, फांशी *f*.]; for workmen परांची *f*, माळा *m*; for spectators माचोळी *f*, मंचक *m*, तारांगण *n*. [PORTABLE OR MOVABLE S. तक्तरांवा *m*.] S. *v. t. to attach scaffolding to* (-ला) परांची बांधणें.

Scaff'olding *n*. परांची *f*, माळा *m*, माचोळी *f*, पालख *f*.

Scalable (skāl'a-bl) [See Scale.] *a. that may be scaled or climbed* चढून जातां येण्यासारखा, चढण्यासारखा; as, " A S. height."

Scalariform (ska-lar'i-form) [L. *scalare*, *scalaria*, staircase, and Form.] *a.* (*bot.*) (veins) निःश्रेण्याकार. [निःश्रेणी = STAIRCASE.] पृष्ठभागावरच्या बारा आडव्या रेघा दाखविणाऱ्या (रसनलिका किंवा शिरा); उ० सुरू व गौरीचे कंस.

Scald (skawld) [O. Fr. *eschalder* –L. *ex* of intensive force, and *calidus*, hot.] *v. t. to burn with a hot liquid* (कढत पातळ पदार्थानें) पोळणें, भाजणें; as, "Was *scalded* to death by the steam." [SCALDING TEARS (अतिदुःखाचे) ऊन अश्रू. TO SCALD ONE'S FINGERS पोळणें, आंच *f* -चटका बसणें *in. con.*] २ *to heat to the point of boiling* कढवणें, उकळी फुटेपर्यंत तापवणें, ऊन करणें. [SCALDED CREAM तापवलेल्या दुधावरील साय *f*.] ३ *to cleanse by using very hot water* ऊन पाण्यानें धुणें -साफ करणें. S. *n. injury caused by a hot liquid or steam* (अंग) पोळणें *n*, भाजणें, चटका *m*, आंच *f*. Scalded *pa. p.* भाजलेला, पोळलेला. [TO BE SCALDED पोळणें.]

Scald, Skald (skäld) [Dan. *skal*, peel.] *n. scurf, scale* दारुणा or दारणा *m.*??

Scald-head *n. a disease of the scalp* चाई *f*, उंदरी *f*.

Scalding *pr. p.* भाजणारा, पोळणारा. [S. HOT उन्हून or उनून, जळजळीत.]

Scale (skāl) [A. S. *scalu*, a balance.] *n.* (*of a balance*) **परडें** *n*, **पारडें** *n*. २ (*pl.*) *balance* **तराजू** *f*, **तागडी** *f*. [THE THING PUT INTO THE LIGHT SCALE TO PRODUCE EQUILIBRIUM पासंग *n*. To HOLD THE SCALES EVEN तराजू बरोबर धरणें, (*fig.*) निःपक्षपातानें न्याय करणें -देणें.] ३ (*pl. astron.*) **तूळ रास** *f*.

Scale (skāl) [A. S. *scalu*, a shell.] *n.* (of a fish, &c.) **खवला** *m*, **खवळ** *n*, **खवल** *n*, **खवली** *f*, **खपट** *n*. २ *a thin flake or layer* **पापुद्रा** *m*, **पापोद्रा** *m*, **पापोडा** *m*, **उखरवळी** *f*, **कवंद** *f*. (b) **गंज** *m*. (c) **बुरी** *f*, **बुरशी** *f*. S. *v. t. to peel off scales* **खवले काढणें, (वाटाणे वगैरे) सोलणें, (दांत) धुणें, बुरशी काढणें, (बदाम) फोडणें, पापुद्रे -उखरवळ्या काढणें.** S. *v. i.* **पापुद्रा** *m* **-खपला** &c. **निघणें** *g. of s.*, **खवले पडणें -होणें, साल निघणें, बुरशी जाणें, उखरवळ्या होणें.**

Scale (skāl) [L. *scala*, ladder.] *n.* **प्रमाणपट्टी** *f*, **स्केलपट्टी** *f*, **स्केल** *n*. (b) **(स्केलपट्टीवरील) प्रमाण** *n*, **मान** *n*. [GRADUATED S. रेघा मारलेली -रेखांकित -प्रमाणांकित स्केलपट्टी *f*. GREAT S. गुरुमान, मोठें प्रमाण *n*. SMALL S. लघुमान *n*, लहान प्रमाण *n*. ON A SMALL S. लहान प्रमाणावर, जुजबी. THAT IS ON A SMALL OR MANAGEABLE S. आटपसर, आटपता, सुटसुटीत. (b) (*fig.*) संपुष्टांतला. To REDUCE TO A SMALL S. लहान प्रमाणांत आणणें -बसवणें. S.-DRAWING प्रमाणपट्टीवरून किंवा स्केलावरून नकाशा रेखाटणें.] २ (*music*) **ग्राम** *m*, **स्वरपद्धति** *f*. [NOTATION S. स्वरचिन्हग्राम *m*.] ३ (*math.*) **(अंकमापनाचा ठराविक) क्रम** *m*; as, "Binary S." [BINARY S. शून्य आणि एक यांनीं बांधलेली अंकपद्धति *f*, द्विक्रम *m*. DECIMAL S. दाशमिक क्रम *m*, शून्य आणि पहिले नऊ आंकडे यांनीं बांधलेली अंकपद्धति *f*.] S. *v. t. to climb up* **(शिडी लावून) चढणें.** Scaling ladder *n*. **(शत्रूच्या किल्ल्याची भिंत) चढून जाण्याची शिडी** *f*.

Scale'-beam *n*. **तराजूची दांडी** *f*.

Scale'-like *a*. **तराजूच्या पारड्यासारखा.**

Scalene (ska-lēn') [L. -Gr. *skalenos*, uneven.] *a*. (of a triangle) **विषमभुज (त्रिकोण).**

Scale'-pan *n*. **तराजूचें पारडें.**

Scalp (skalp) [Ic. *skalpr*, a sheath.] *n. the skull* **टाळकें** *n*, **डोकें** *n*. २ *the skin of the top of the head* **टाळूवरील कातडी** *f*, **डोक्यावरचें चर्म** *n*, **शिरच्छद** *m*. ३ *bare rounded hill-top* **टेंकडीचा (उजाड) माथा** *m*. S. *v. t. to cut off the scalp* **माथ्याची कातडी काढणें.**

Scalpel (skal'-pel) [L. *scalpellum* -*scalpere*, to scrape.] *n*. **शस्त्रक्रिया करण्याचा चाकू** *m*.

Scal'per, Scalping-iron *n*. **विकृत झालेलें हाड खरडून काढण्याचा चाकू** *m*, **लेखनशस्त्र** *n* (old medical word), **खरवडणी** *f*.

Sca'ly *a. covered with, or formed like, scales* **खपल्या पडलेला, पापुद्रा निघालेला. २ खवले असलेला. ३ बुरशी आलेला -चढलेला. ४ गंजलेला. ५ (*bot.*) खवलेदार, वल्कलांकित.** Sca'liness *n*.

Scaly erruption *n.* खवल्या विकार *m.*

Scamp (skamp) [From the root of Scamper.] *n.* *worthless fellow* सोदा *m*, हरामजादा *m*, लुच्चा *m*, पाजी *m*, उडाणटप्पू *m*. [A THOROUGH S. पुरा पुरा लुच्चा, निपटनिरंजन *m*.] S. *v. t.* *to do one's work carelessly or dishonestly* वेठ वारणें, बिगार टाळणें, कामांत कसूर *f* -कुचराई *f.* करणें. Scam'pish *a.* *roguish* पाजीपणाचा, लुच्चेगिरीचा; as, "S. conduct."

Scamper (skamp'ėr) [Lit. 'to quit the field.' L. *ex*, out of, from, and *campus*, field.] *v. i.* *to run away hastily* (भीतीनें) पळत सुटणें, पळणें, पळ काढणें, इया करणें -म्हणणें, पोबारा करणें, पोबारा म्हणणें, निसटणें, सटकणें, झुकणें. S. *n.* *a hasty run* (भीतीनें) पळ काढणें *n*, पोबारा *m*. २ *a hasty excursion* खडी स्वारी *f*, दौड *f*. ३ *rapid course of reading* (पुस्तकाचीं) पानें चाळणें *n*; as, "A S. through Dickens."

Scan (skan) [Lit. 'to climb.' L. *scandere*, Sk. स्कन्द्, to ascend.] *v. t.* *to examine closely* बारकाईनें पहाणें, बारकाईनें तपासणें, छान *f* -शोध *m* -छानणी *f.* करणें *g. of o.*, छानणें, शोधणें, छडा *m.* काढणें. २ (verse) वृत्त (तपासून) पहाणें, छंदाच्या मात्रा मोजणें. (b) मात्राचिन्हें करणें. S. *v. i.* *to be metrically correct* वृत्तशुद्ध असणें, (चें) वृत्त बरोबर असणें; as, "The line does not S." Scan'ned *pa. t.* and *pa. p.* Scan'ning *pr. p.* S. *n.* छंदाच्या मात्रा मोजणें *n*. Scan'sion *n.* *the process of scanning poetry* कवितेच्या मात्रा मोजण्याची पद्धति *f*, मात्रागणन *n*.

Scandal (skan'dal) [Fr. *scandale* –Gr. *skandalon*, a snare.] *n.* *malicious gossip, back-biting* निंदा *f*, कुटाळकी *f*, कंडी *f*, टवाळी *f*, टवाळकी *f*, चुगली *f*, चहाडी *f*. २ *reproachful aspersion* लोकापवाद *m*, जनापवाद *m*, जनप्रवाद *m*. ३ *disgrace* लाज *f*, शरम *f*, कलंक *m*. ४ निंदास्पद गोष्ट *f*, शरमेची गोष्ट *f*; as, "A grave S. occurred." ५ (law) *public affront, irrelevant, abusive statement* भर कोर्टांत केलेली (अप्रस्तुत) निंदा *f*, टीका *f*.

Scan'dalize *v. t.* *to speak evil of* (-ची) निंदा करणें, कुटाळकी *f.* करणें, (च्या संबंधानें) वाईट कंडी उठविणें, चुगली करणें, चहाडी करणें. २ काजळी *f.* लावणें, तुफान घेणें, कलंक *m.* लावणें, कालिमा *m.* फासणें, दोषारोप करणें, शरमवणें. Scan'dalized *pa. t.* and *pa. p.* Scan'dalizing *pr. p.*

Scan'dal-monger *n.* कुटाळ, निंदा करणारा, निंदक, (खऱ्याखोट्या) कंड्या उठविणारा, चुगलखोर, चहाडखोर.

Scan'dalous *a.* *injurious to one's character* कलंक लावणारा, कालिमा लावणारा, निंदास्पद, लाजिरवाणा. २ *defamatory* अब्रूनुकसानीचा, अब्रू घेणारा; as, "A S. story."

Scan'dalously *adv.* कालिमा येईल अशा रीतीनें, अब्रू जाईसा, लाज वाटेसा. [कालिमा *m*.

Scan'dalousness *n.* लाजिरवाणेपणा *m*, कलंक *m*,

Scandent (skan'dent) [L. *scandere*, to climb.] *a.* (*bot.*) चढणारा, आरोहिणी (लता).

Scandinavian (skan-di-nā'vi-an) *a.* नार्वे, स्वीडन, डेनमार्क आणि आइस्लंड या देशांचा, स्क्यान्डिनेव्हियन. S. *n.* नार्वे, स्वीडन, डेनमार्क, किंवा आइस्लंड या देशांतील रहिवाशी *m*, स्क्यान्डिनेव्हियन.

Scant (skant) [Ic. *skamt*, short.] *a. barely sufficient, deficient* अगदीं थोडा, थोडका, अपुरा, बेताचा, चुटपुटता; as, "With S. courtesy." Scant'ly *adv.*

Scan'tiness *n.* थोडेपणा *m*, अपुरेपणा *m*, कोतेपणा *m*.

Scantling (skant'-ling) [Fr. *echantillon*, a sample. –O. Fr. *cant*, edge or corner.] *n. dimensions of timber* गर्भी *f.* २ (इमारतीचीं) लहान (प्रमाणाचीं) लांकडें *n. pl.* ३ *a little bit, a small quantity* नख *n*, नखभर *n*, तिळभर *n*. ४ (पिपाची) घडवंची *f*, घोडी *f*, बैठक *f*.

Scanty (skant'i) *a. small, insufficient* थोडा, थोडका, अपुरा, अपुरता, लहान, चुटपुटता, चुटपुटीत. २ *of small extent* लहानसर, आटपसर, बेताचा.

Scape (skāp) [L. *scapus*, shaft, stem.] *n.* (*bot.*) (मुळापासून निघाल्यासारखा दिसणारा) मूलज पुष्पदंड *m*, मूलज पुष्पनाल *m*; उ० गुलछबू, कांदा, घायाळ.

Scapegoat (skāp'gōt) [Escape and Goat.] *n.* (Old Testament) *a goat allowed to escape when the Jewish chief priest had laid sins of people upon it* सुटा बोकड *m*, सोडलेला बोकड *m*, बळी *m*. २ *a person who suffers for the faults of others* बळी (*fig.*); as, "To make a S. of one."

Scapegrace (skāp'grās) [Lit. 'One who has escaped grace.'] *n. a wild, reckless, or worthless person* (बेअकली) चंचळ मनुष्य *m*. (b) (*esp.*) *a child, that constantly gets into trouble* चंचळ पोर *n*, धडफडें मूल *n*.

Scaphoid (skaf'oid) [Gr. *skaphe*, *skaphos*, boat, and *eidos*, form.] *a.* (*anat.*) *boat-shaped* नौकाकृति, नौकाकार, नावेसारखा. [S. BONE गुल्फमध्यास्थि.] S. *n.* गुल्फमध्यास्थि *n*.

Scapula (skap'ū-la) [L.] *n.* (*anat.*) *the shoulder blade* खवाद्याचें हाड *n*, अंसफलक *m*, खवाटा *m*, फलकास्थि *n*. Scapulae *n. pl.*

Scap'ular *a. of shoulder or shoulder-blade* अंसफलकाचा, खवाद्याचा.

Scap'ular, Scap'ulary *n. a surgical bandage for the shoulder-blade* खवाद्याची आळी *f*, खवाद्याची पट्टी *f*.

Scar (skär) [Fr. *escarre* –L. –Gr. *eschara*, a mark of a burn.] *n. the marks of a wound, after healing* वण *m*, माव *f*, डाग *m*, किण *m*. २ (*fig.*) (दुःखाचा वगैरे) डाग *m*. ३ *mark on plant left by fall of a leaf* वण *m*, किण *m*. Scar *v. t. to mark with a scar* घट्टे पाडणें, वण पाडणें; as, "To S. the skin." S. *v. i. to form a scar* मावा पडणें, घट्टे पडणें.

Scar (skär) [Ic. *sker.*] *n. a cliff* कडा *m.* २ *a bare and rugged part of a mountain side* (झाडझाडोरा नसलेला) डोंगराचा उजाड भाग *m.*

Scarce (skārs) [O. Fr. *escars* -L. *excerptus*, picked out, separated.] *a. rare* विरळा, क्वचितच आढळणारा, दुर्मिळ, दुष्प्राप्य. [To MAKE ONESELF S. तोंड काळें करणें, काळें करणें.] २ *in small quantity* थोडा, थोडका, अल्प, स्वल्प, तोट्याचा, चणचणीचा.

Scarce, Scarce'ly *adv. with difficulty* मोठ्या कष्टानें, श्रमानें, माराकुटीनें, जुलमानें; as, "Slowly she sails, and *scarcely* stems the tides." २ *barely, hardly* क्वचित्, बहुतकरून नाहीं, फार करून नाहीं, जवळजवळ नाहीं; as, "He is S. seventeen years old." (b) *but just* (नाहीं) तोंच, लागलाच; as, "He had S. finished when the labourer arrived."

Scarc'ity *n. dearth of food* दुष्काळ *m*, (अन्नाची) महर्गता *f*, महागाई *f*, दुकाळ *m*, तोटा *m*, तुटवडा *m.* (b) कमताई *f*, कमीपणा *m*, अल्पता *f*; as, "Praise owes its value to its *scarcity*." २ (नाण्याची) भीड *f*, चणचण *f*, टंचाई *f*.

Scare (skār) [Of doubtful origin.] *v. t.* (*esp.* child, foolish person or animal) *to frighten* (as) *with a bugbear* भिववणें, घाबरवणें, दचकवणें, बुजवणें, दचका *m.* बसवणें; as, "*Scared* face, *Scared* expression." [To S. AWAY *to drive off by fright* भिववून पळवून लावणें.] २ *to keep* (birds) *away from sown land* (पक्षी) बुजवून उडवणें, हाकणें. S. *n. unreasoning terror* (विशेषतः युद्धाची किंवा स्वारीची) खोटी भीति, बुजगवणें *n*, बुजगावणी *f*, बागुलबोवा *m.*

Scare'-crow *n. anything set up to frighten* (पक्ष्यांना भिवविण्याकरितां) बागुलबुवा *m*, बुजगवणें *n*, बुजगावणें *n*, बाहुलें *n.* २ *a person in rags and tatters* फाटकेतुटके कपडे घातलेला मनुष्य *m.*

Scarf (skärf) [Dutch *scherf*, shred, shard.] *n.* (खांद्यावर टाकण्याचें) अंगवस्त्र *n*, उपवस्त्र *n.* २ (man's) *neck-tie* गळेबंद *m*, गळपट्टी *f.* [S. PIN, S. RING गळेबंदाची टांचणी किंवा हूक.] Scarfs, Scarves *n. pl.*

Scarf (skärf) [Swedish *skarf*, a joint.] *n.* (in carpentry) *a joint for uniting two pieces of timber* वसल्याचा सांधा *m*, वसला *m.* ह्याच्या चढावाचा, टाळीचा, फांसाचा, व निमुळता अशा चार जाती आहेत. २ *the part cut off, to form a scarf-joint* वसला *m.* S. *v. t. to join two pieces of timber by cutting equal parts from opposite sides* (वसला पाडून) सांधा बसवणें, सांधणें. [बाह्यत्वक् *f.*

Scarf-skin *n.* (अंगावरील अगदीं) बाहेरली कातडी *f*,

Scarification (skar-i-fi-kā'-shun) [Gr. *skariphos*, a sharp tool.] *n.* (*med.*) फांसण्या मारणें *n.* (b) (Vaccination) फांसण्या मारून त्यांत लस टोंचणें, चाकूच्या उभ्या व आडव्या रेघा मारून त्यांत लस टोंचणें. २ (*agri.*) पाळ्या घालणें.

Scari'ficator, Scar'ifier *n.* फांसण्या मारणारा. २ फांसण्या मारण्याचें शस्त्र *n*, त्वगुल्लेखनशस्त्र *n*, प्रच्छादन-शस्त्र (old medical term) *n.* ३ *a kind of large rake* मोठें दांताळें.

Scari'fy *v. t.* (*surg.*) *to scratch or cut lightly* फांसण्या मारणें, फांसण्या टाकणें. २ (*fig.*) *to pain by severe criticism* (अंतःकरणाला) भोंकें पाडणें, घरे पाडणें. ३ *to stir* (soil) *with a scarifier* पाळ्या घालणें.

Scarlatina (skär-la-tē'na) *n.* लोहितांगसन्निपात *m.* Same as Scarlet Fever.

Scarlet (skär'-let) [L. *scarlatum* –Pers. *sagalat*, scarlet cloth.] *n. a bright red colour* शेंदरी रंग *m.* २ *a cloth or garment so coloured* शेंदरी रंगाचें कापड *n.* S. *a.* शेंदरी. S. *v. t.* शेंदरी (रंगाचा) करणें.

Scarlet-fever *n.* लोहितांगज्वर. हा बहुधा युरोपांत लहान मुलांस फार होतो; आपल्या देशांत हा ज्वर नाहीं. See under Fever.

Scarlet hat *n.* (कार्डिनलची) शेंदरी टोपी *f.*

Scarp (skärp) [Fr. *escarpe.*] *n. a very steep slope* (उंचीचा) उतार *m.* S. *v. t. to cut very steeply* (उंचीचा) उतार देणें.

Scarped *pa. t.* S. *pa. p. having a very steep slope* उंचीच्या उताराचा, उंच उताराचा.

Scarred *pa. t.* and *pa. p.* Scar'ring *pr. p.*

Scar'ry *a. marked with a scar* मावा *f. pl.* -वण पड-लेला, मावा असलेला.

Scathe (skāth) [A. S. *sceathan*, to injure.] *n. harm, injury* इजा *f*, त्रास *m*, नुकसान *n*, तोटा *m*, चट्टा *m.* S. *v. t. to injure* (*lit. and fig.*) नुकसान करणें, इजा पोंचवणें, चट्टा *m.* लावणें; as, "The strokes of calamity S. and scorch the soul."

Scathed *pa. t.* and *pa. p.* Sca'thing *a. injurious* नुकसान करणारा, इजा पोंचविणारा. २ (of reproach) *bitter* लागणारा, झोंबणारा.

Scath'less, Scathe'less *a. unharmed* इजा झाल्या-शिवायचा, चट्टा बसल्याशिवायचा, नुकसान झाल्या-शिवायचा.

Scatter (skat'ėr) [From the root of Shatter.] *v. t. to throw here and there* पसरणें, पेरणें, विखरणें, अंथरणें, पसरून -विखरून टाकणें; as, "To S. seed; To S. gravel." २ *to put to rout* पांगापांग करणें, फांकवणें, जिकडेतिकडे करणें, फांकाफाक *f.* करणें. ३ *to disappoint completely* (one's hopes) वाताहत करणें, निष्फळ करणें, (-चा) पूर्ण मोड करणें, भंग करणें. ४ *to spend* (one's money) *prodigally* उधळणें, उडवणें, घालवणें. ५ *to set thinly* पातळ लावणें, विरळ-दूरदूर लावणें. S. *v. i. to be separated from one another* फांकणें, पांगणें, जिकडेतिकडे जाणें, फांकाफाक होणें; as, "Clouds S. after a storm." Scat'tered *pa. t.* S. *pa. p.* पसरलेला, पेरलेला, विखरलेला, अंथरलेला,

पसरून टाकलेला. २ फांकलेला, पांगापांग झालेला. ३ वाताहत केलेला, पूर्ण मोड केलेला झालेला. ४ उडवलेला, घालवलेला. ५ पातळ लावलेला. Scat'teredness *n.* पखळण *n.* २ पांगापांग *f*, फांकाफांक *f*, विसकळ *f*. Scat'terer *n.* पसरणारा, विखरणारा, पेरणारा, उडवणारा, &c. Scat'tering *pr. p.* पसरणारा, विखरणारा, &c. S. *v. n.* पसरणें *n*, विखरणें *n*, &c. २ उडवणें *n*, उडवाउडव *f*, पांगापांग *f*, विसकळ *f*. ३ पातळ लावणें *n*, पातळ लावणी *f*.

Scavenge (skav'-enj) [O. Fr. *escauwer*, to examine.] *v. t.* घाण काढणें, घाण झाडणें. S *v. i.* झाडूकाम करणें.

Scav'enger *n. a street-cleaner* झाडू *m*, झाडूवाला *m*, हलालखोर, भंगी *m.* २ *an animal feeding on carrion* कुजलेलें मांस खाणारा प्राणी *m.* ३ *a writer delighting in filthy subjects* घाणेरडे विषय लिहिणारा लेखक, अश्लीललेखक *m*.

In Reports of Indian municipalities, the word 'Scavenger' does not appear. The word 'हलालखोर' is used in the sense of भंगी and the word 'Sweeper' or *Begari* is used in the sense of झाडूवाला or street-cleaner.

Scav'engery, Scav'agery *n. street-cleaning* झाडूचें काम *n*, झाडूकाम *n*, हलालखोरी *f*. [हलालखोरी *f*.

Scav'enging, Scav'engering, Scav'aging *n.* झाडूकाम,

Scene (sēn) [Gr. *skēnē*, a tent.] *n. a place on which something is exhibited* रंगभूमि *f*, जागा *f*, भूमि *f*, स्थान *n*; as, "This world is a S. of strife." २ *locality of an event* (प्रसंगाचें) स्थल *n*; as, "The S. is laid in India." ३ (in a drama) प्रवेश *m.* ४ *description with more or less abrupt beginning and end of an incident or part of one's life* प्रसंग, प्रसंगाचें वर्णन *n*; as, "*Scenes* of clerical life." ५ *a display of excited feeling* प्रदर्शन (*fig.*), तमाशा *m* (*fig.*); as, "Don't make a S." [TO MAKE A S. प्रदर्शन करणें.] ६ *a painted background of a stage* रंगभूमीवरील पडदे *m. pl.*, सीनसीनरी *f*. (b) देखावा *m.* [BEHIND THE SCENES पड्द्या आडचा. २ अंतरंगाची माहिती असणारा, आंतली माहिती असणारा.] ७ (*photo.*) दृक्पातविषय *m*, देखावा *m*. [सीनवाला *m*.

Scene'-man, Scene'-shifter *n.* सीनसीनरी मांडणारा,

Sce'nery *n. a landscape* भोंवतालचा देखावा *m.* (b) भोंवतालची मांडणी *f* -रचना *f*. २ (नाटकांत लागणारें) देखाव्याचें सामान *n.* ३ *the environment of an action* (प्रसंगाची) परिस्थिति *f*, आजूबाजू *f*.

Sce'nic *a. relating to scenery* देखाव्याचा, सीनसीनरीचा. २ *of or on the stage* रंगभूमीवरील, नाटकांतील. ३ (of emotion) नाटकी, खोटा. ४ (of a picture) प्रसंगाचा, प्रसंगदर्शक, प्रसंगाचें वर्णन करणारा, देखावा दाखविणारा, देखाव्याचा.

Scenic Railway नाटकांतील गाडी *f*, (नाटकाच्या) देखाव्यांतील गाडी. २ सिनेमाटोग्राफमधील गाडी.

Scent (sent) [L. *sentire*, to perceive.] *n. smell* वास *m*, गंध *m*, सुवास *m*, सुगंध *m*, खुषबू *m*. २ *perfume* सुगंधी तेल *n*, अत्तर *n*. [S. BOTTLE सुगंधी तेलाची कुपी *f*, अत्तराची कुपी *f*. S. BOX अत्तरांची पेटी *f*.] ३ *the sense of smell* घ्राणेंद्रिय; "Some dogs have practically no S." ४ *the track of an animal* (on which its smell is left) माग *m*, वास *m*. [To GET THE S. OF (-चा) वास लावणें, माग लागणें. To FOLLOW UP THE S. (वासानें) माग लावीत जाणें. To LOSE THE S. माग सांपडेनासा होणें, माग तुटणें. To RECOVER THE S. पुनः माग लागणें -सांपडणें. ON THE S. वासावर, मागावर. To PUT ONE OFF THE S. आडरानांत शिरवणें, चुकीच्या रस्त्याला लावणें.] S. *v. t. to discern by smell* (-चा) वास येणें; as, "To S. the game." २ (*fig.*) *to begin to suspect presence of* -चा वास येणें, (-चें) अस्तित्व भासणें; as, "To S. treachery." [To S. OUT हुंगून शोधून काढणें.] ३ *to make fragrant or rank* सुवासित -सुवासाचा करणें. (b) दुर्गंधित करणें. ४ *to apply perfume to* वासाचा करणें, सुगंधित करणें; as, "*Scented* cigarettes." ५ *to exercise sense of smell* वास घेणें; as, "Lifts its head and *scents* the air." Scent'ed *a. perfumed* वासाचा, सुवासित, सुगंधित.

Sceptic (skep'-tik) [Fr. *sceptique* -L. -Gr. *skepsis*, speculation.] *n. a doubter* (ईश्वरासंबंधानें) संशय असणारा, संशयात्मा. २ *an unbeliever* (*esp.* in the doctrines of religion) नास्तिक. ३ *one who doubts whether truth can be known* संशयवादी *m*.

Scep'tical *a. doubting* संशयात्मा, loosely चिकित्सक. २ नास्तिकवादी, नास्तिकवादाचा, नास्तिकवादाला अनुकूल. ३ संशयवादी. Scep'tically *adv.* संशयबुद्धीनें. २ नास्तिकाच्या दृष्टीनें. ३ संशयवादाच्या दृष्टीनें.

Scep'ticism *n.* संशयात्मकता *f*. २ नास्तिकता *f*, नास्तिकवाद *m*. ३ संशयवाद *m*.

N. B.—Strictly speaking, Atheism = नास्तिकवाद or नास्तिकमत; and Scepticism = संशयवाद.

Sceptre (sep'tėr) [Fr. *sceptre* -L. -Gr. *skeptron*, a staff.] *n.* राजदंड *m*, राजवेत्र *n*. २ *royal or imperial authority* राजसत्ता *f*, राजाधिकार *m*.

Scep'tred *a. carrying a sceptre* राजदंड धारण करणारा, राजदंडधारी. २ *royal* राजाचा, राजसत्तेचा.

Scep'treless *a. without authority, powerless* सत्ता नसलेला, नामधारी, असत्ताक, निर्बळ; as, "A S. king."

Schedule (shed'ūl) [Gr. *schede*, a sheet of paper.] *n. a list* (*esp.* of official character) तक्ता *m*, (कोष्टकवार) यादी *f*, फेरिस्त *n*, जंत्री *f*. [To FILE A S. नादारीचा अर्ज दाखल करणें, लाद्दा घेण्याकरितां अर्ज करणें.] २ *an appendix to a document* परिशिष्ट *n*, पुरवणी *f*.

S. *v. t. to make a schedule of* (-ची) याद करणें, यादी -जंत्री करणें. २ *to include in a shedule* यादींत लिहिणें -घालणें -नमूद करणें.

Scheduled time *n.* (of a train, &c.) (येण्याजाण्याची) वेळापत्रकांत दिलेली वेळ *f.*

Schema (skē'-ma) [Gr. *schema*, shape.] *n. plan or outline* रूपरेषा *f,* योजना *f.* २ (Kantian philos.) वस्तूची (मनांत प्रतिबिंबित झालेली) सामान्य रूपरेषा *f,* सामान्य (according to Aristotle). Sche'mata *n. pl.*

Scheme (skēm) [Gr. *schema*, appearance.] *n. a plan* योजना *f,* बेत *m,* व्यवस्था *f,* रचना *f,* मांडणी *f.* [WILD CAT S. भलतीच -असंभाव्य कल्पना *f.*] २ *a contrivance* कारस्थान *n,* युक्ति *f,* तोड *f,* मसलत *f,* हिकमत *f,* उपाय *m,* कल्पना *f,* डाव *m.* ३ *an illustrative diagram* (कागदावर काढलेली) योजना *f,* नकाशा *m,* प्लान *m.* ४ (*astrol.*) लग्नकुंडली *f,* कुंडली *f.* S. *v. t. to plan* बेत *m.* करणें, योजना *f* -रचना *f.* करणें. २ *to intrigue* युक्ति *f.* काढणें, तोड *f.* -मसलत *f.* काढणें, मसलत करणें, कारस्थान करणें.

Schem'er *n. an intriguer* कारस्थानी *m,* बेत करणारा *m,* मसलत करणारा *m,* मसलत्या *m,* भानगड्या *m,* क्षेंगट्या *m,* उलाढाल्या *m.*

Schem'ing *a. given to forming schemes, artful, intriguing* कारस्थानी, मसलती, हिकमती, युक्तिबाज, कचाट्या. Schem'ingly *adv.* मसलतीनें, हिकमतीनें.

Schism (sizm) [L. *schisma* –Gr.-*schizein*, to divide.] *n.* (*esp.* in a religious denomination) *a separation caused by a difference of opinion* मतभेद *m,* मार्गभेद *m,* तट *m,* फूट *f,* दुफळी *f,* दोन पंथ होणें *n,* दोन तट पडणें *n,* धर्मभेद *m.* २ *the offence of causing such a separation* तट पाडणें *n,* तट पाडण्याचा गुन्हा *m.*

Schismat'ic,-al *a. relating to, or causing a schism* मतभेदाचा, तटाचा, मतभेद करणारा, तट पाडणारा.

Schisma'tic *n.* (मूळ धर्मपंथांतून भांडून) वेगळा होणारा.

Scholar (skol'ar) [L. *schola* -Gr. *schole*, a school.] *n. a pupil at a school* शाळेंत जाणारा मुलगा किंवा मुलगी, विद्यार्थी, छात्र, शिष्य *m.* २ *a learner* शिकणारा *m.* ३ *a learned person* विद्वान्, पंडित, जाडा पंडित. ४ (*esp.* at a University) छात्रवृत्ति मिळणारा विद्यार्थी *m.*

Scho'larly *a.* विद्वत्तापूर्ण, विद्वत्तादर्शक, विद्वत्तेचा, विद्वानाला साजेसा -शोभेसा; as, "A S. essay."

Schol'arship *n. learning* विद्वत्ता *f,* पांडित्य *n.* २ *an endowment for the maintenance of a student* शिष्यवृत्तीचा फंड *m,* शिष्यवृत्तीकरितां देणगी *f.* ३ *a money allowance made to a student* शिष्यवृत्ति *f,* छात्रवृत्ति *f.*

Scholastic (skō-las'tik) [L. *scholasticus* -Gr. *scholazein*, to attend school.] *n. pertaining to a*

scholar विद्यार्थ्याचा. (b) विद्यार्थ्याला शोभेसा. २ *belonging to a school* शाळेचा, शाळेंतला. ३ *relating to the philosophers of the Middle Ages* मध्ययुगीन 'स्कूलमेन' नांवाच्या तत्त्ववेत्त्यांचा -संबंधीं. ४ *subtle* सूक्ष्म.(b) विकट, पांडित्याचा, पांडित्याच्या अवडंबराचा.

Scholas'ticism *n.* 'स्कूलमेन'चें तत्त्वज्ञान *n*,'स्कूलमेनची' तत्त्वज्ञानपद्धति *f.* ही पद्धति निगमनात्मक (Deductive) होती.

Scho'lium (skō'li- um) *n.* औपपत्तिक सिद्धान्त.

School (skōōl) [L. *schola* -Gr. *schole*, leisure, a school.] *n. a place or institution of instruction* शाळा (विशेषतः प्राथमिक) *f.* [ARTISAN S. निरनिराळ्या धंद्यांचें शिक्षण देणारी शाळा, कारागिरीची शाळा *f.* BOARDING SCHOOL वसतिगृह असलेली शाळा *f.* COMMERCIAL S. व्यापारी शाळा *f.* CONTINUATION S. (शाळा सुटलेल्या लोकांकरितां रात्रीची) पुढल्या शिक्षणाची शाळा *f.* DAY S. दिवसाची शाळा *f.* ELEMENTARY S. प्राथमिक शाळा. FREE S. मोफत (शिक्षणाची) शाळा *f.* HIGH S. उच्च (शिक्षणाची) शाळा *f.* INFANT S. सात वर्षांच्या आंतील मुलांकरितां शाळा *f.* JUNIOR S. दुय्यम (प्रतीची) शाळा. MIDDLE CLASS S. (मध्यमप्रतीच्या लोकांच्या मुलांकरितां) मध्यमवर्गाची शाळा *f.* MODEL S. नमुन्याची शाळा *f.* NIGHT S., EVENING S. रात्रीची शाळा *f.* NORMAL S. शिक्षकांकरितां शाळा *f.* PREPARATORY S. (उच्च शाळेकरितां विद्यार्थी) तयार करणारी शाळा *f*, तयारीची शाळा *f.* PRIMARY S. प्राथमिक शाळा *f.* PUBLIC S. सरकारी शाळा. PRIVATE S., PROPRIETARY S. खासगी (मालकीची) शाळा *f.* SUNDAY S. रविवारची शाळा. TECHNICAL S. कलाभुवन *n*, शास्त्रकलाभुवन *n*, शिल्पकलेची शाळा. TRADE S. हुन्नर शिकविणारी शाळा *f.* RAGGED S. See under Ragged.] २ *buildings of such an institution* शाळा *f*, शालागृह *n*, शाळेची इमारत *f.* ३ *its pupils* शाळा *f*, शाळेंतील विद्यार्थी *m. pl*; as, "The whole *school* knows." ४ *time during which teaching is done* शाळा *f*, शिक्षणाचा काळ *m*, शिक्षणाचे तास *m. pl.*; as, "There will be no S. to-day." ५ *being educated in a school* शाळा *f*, शिक्षण *n*, अध्ययन *n*; as, "To go to S.; To leave S." ६ (*fig.*) *circumstances or occupation serving to discipline or instruct* शाळा *f*, शिक्षण *n*, तालीम *f*; as, "In the S. of adversity." ७ *medieval lecture-room* मध्ययुगीन (कालांतील) तत्त्ववेत्त्यांची शाळा *f.* [THE SCHOOLS मध्ययुगीन (कालांतील) विश्वविद्यालयें, तत्त्ववेत्ते, व त्यांचे वादविवाद *m. pl.*] ८ *any of the branches of study with separate examination at a university* (विद्येची) शाखा *f*; as, "The history S." ९ *disciples or followers of a philosopher* शिष्य *m. pl.*, शाळा *f*, शिष्यशाखा *f.* १० *a band or succession of persons devoted to some cause or principle* संप्रदाय *m*, पंथ *m*, शाळा *f*, पुट्ठा *m*, फड *m*, वर्ग *m*; as, "The Lake S. of literature."

School-book *n.* शालोपयोगी पुस्तक *n.* School-boy *n.* (शाळेंत जाणारा) विद्यार्थी. School-days *n. pl.* विद्यार्थिदशा *f*, शाळेंत जाण्याचे दिवस *m. pl.* School-fees *n. pl.* शाळेची फी *f.* School-fellow *n.* शाळाबंधु *m.* School-girl *n.* शाळेंत जाणारी मुलगी *f.* School-house *n.* शाळागृह *n*, शाळा *f.* Schooling *n. instruction* शिक्षण *n.* २ *reproof* कानउघाडणी *f*, झाडणें *n.* ३ मास्तरची फी *f*, शिकवणावळ *f*, गुरुदक्षिणा *f.* School-master *n.* शाळामास्तर *m*, पंतोजी *m*, मास्तर *m.* School-mistress *n.* शाळामास्तरीण *f.* School-mate *n.* शाळासोबती *m.* School-miss *n. inexperienced or bashful girl* लाजरी मुलगी *f.* School-room *n.* शाळेंतील वर्ग *m.* School-ship *n. training ship* (आरमारी) शिक्षणाचें जहाज *n.* School-teacher *n.* शिक्षक *m.* (b) शिक्षकीण *f.* School-time *n.* शाळेची वेळ *f.*

School *v. t. to teach* शिकविणें, शाळेंत घालणें. २ *to train* शिस्त लावणें, वळण लावणें; as, "Must S. his temper." ३ *to rebuke* कान उघडणें, कानउघाडणी करणें, झाडणें, खडकावणें.

School-man *n.* युरोपांतील मध्ययुगीन कालांतील तत्त्ववेत्ता *m*, स्कूलमन. स्कूलमेनची तत्त्वज्ञानपद्धति निगमनात्मक (Deductive) होती; व ती आरिस्टाटलच्या न्यायशास्त्राला धरून होती.

Schooner (skoon′-ėr) [Of doubtful origin.] *n. a small, two- masted vessel* दुकाठी तारूं *n.*

Sciat′ic *a.* आसनास्थिग, आसनास्थिसंबंधीं, आसनास्थींतून किंवा जघनास्थींतून जाणारा. [S. NERVE कुल्ला, मांडी, व पायांची पोटरी यांमधून जाणारी मोठी मज्जातंतु *f*, आसनास्थिगमज्जातंतु *f.*]

Sciatica (sī-at′i-ka) [L. *sciaticus* -Gr. *ischion*, hip-joint.] *n.* कुल्ला, मांडी, व पायांची पोटरी यांतली मोठी मज्जातंतु दुखणें *n*, जंघापृष्ठशूल *m.*

Science (sī′ens) [L. *scientia*, knowledge.] *n.* (R.) *knowledge* ज्ञान *n.* २ *a systematized department of knowledge* शास्त्र *n*, ज्ञान *n*, विज्ञान *n*, विद्या *f.* [A MAN OF S. शास्त्रज्ञ *m.* APPLIED S. व्यवहारोपयोगी शास्त्र *n*, व्यवहारपर शास्त्र *n.* HOME S. गृहव्यवस्थाज्ञान *n*, गृहव्यवस्था *f*, गृह्यविद्या *f.* MENTAL S. मानसशास्त्र *n.* MORAL S. नीतिशास्त्र *n.* NATURAL S. पदार्थविज्ञानशास्त्र *n*, सृष्टिशास्त्र *n.* PHYSICAL S. जडपदार्थविषयक शास्त्र *n*, जडशास्त्र *n.* PHYSICS भौतिकशास्त्र *n.* PURE S. औपपत्तिक शास्त्र *n*, तात्त्विकशास्त्र *n.* ACCORDING TO SOME, PHYSICAL SCIENCE AND PHYSICS ARE COEXTENSIVE; WHILE, ACCORDING TO OTHERS, THEY ARE NOT.] ३ *theoretical knowledge* उपपत्ति *f*, औपपत्तिक ज्ञान *n.* ४ *skill* कौशल्य *n*, कसब *n*, प्रावीण्य *n*, शास्त्र *n.*

Scientif′ic *a. relating to science* शास्त्राचा, शास्त्रीय, शास्त्रासंबंधीं. २ *instructed in science* शास्त्रीय किंवा औपपत्तिक ज्ञानांत प्रवीण, शास्त्राभ्यासी. ३ *in accordance with the principles of science* सशास्त्र, शास्त्रशुद्ध, शास्त्रीय, शास्त्रीय पद्धतीचा, शास्त्रानुसार.

४ *systematic, accurate* शास्त्रीय, पद्धतशीर, बिनचूक. ५ *used in science* शास्त्रीय, शास्त्रीय प्रयोगांच्या उपयोगी, शास्त्राध्ययनोपयोगी; as, "S. instruments."

Scientif'ically *adv.* शास्त्रीय पद्धतीनें, यथाशास्त्र.

Sci'entist *n. one learned in a science or in the sciences* शास्त्रज्ञ *m*, शास्त्रवेत्ता *m*.

Scimitar, Scimiter (sim'-i-tėr) [Pers. *shimshir.*] *n. a short, curved sword* जंबिया *m* ?

Scintilla (sin'-til-la) [L.] *n. a spark* ठिणगी *f.* २ *an atom* कण *m*, अल्पांश *m*; as, "Not a S. of evidence."

Scin'tillate *v. i. to sparkle* ठिणग्या उडणें. २ *to twinkle* चकचकणें, लकलकणें, चमकणें. Scintilla'tion *n.* ठिणग्या निघणें -उडणें. २ अग्निकण *n*, ठिणग्या *f. pl.* [S. OF STARS नक्षत्रांची चमक *f.*]

N. B.—Scintillation=अग्निकण. Spark = तेजोकण. We call electric spark and not electric scintillation. Also we call scintillations of fire, but less often sparks of fire.

Sciolism (sī'-o-lizm) [L. *sciolus*, a smatterer- *scicre*, to know.] *n. pretensions to science or knowledge* पांडित्याचा आव, शास्त्रीय ज्ञानाचा आव *m* -डौल. २ *a smattering* तुटपुंजें ज्ञान *n*.

Sci'olist *n. a person of superficial knowledge, though professing much* तुटपुंजें ज्ञान असणारा, खंडपंडित *m*.

Scion (sī'un) [Fr. *scion*, a twig -L. *secare*, to cut.] *n. a twig* (*esp.* for grafting) फांदी *f*, कलम *n.* २ *a descendant* (*esp.* of a noble family) वंशज *m*, कुळांतला, वंशोद्भव *m.* ३ *an heir* वारस *m*.

Scirrhus (skir'-rus) [Gr. *skiros*, hard.] *n. a tumour, formed usu. by the hardening of a gland* कठिण मांसग्रंथि *m.* [FLAT S. OF THE SPLEEN OR LIVER खापरी.]

Scission (sizh'un) [L. *scindere, scissum*, to cut.] [*n. cutting* छेदणें *n*, छेद *m*.

Scissor (siz'-zėr) [See Scissors.] *v. t. to cut* (off, up, into, &c.) कातरणें, छेदणें, भेदणें, कापणें, &c.

Scissors (siz'ėrz) [O. Fr. *cisoires*, shears -L. *caedere*, to cut.] *n. pl.* कातर *f*, कात्री *f.* [SCISSORS AND PASTE दुसऱ्या पुस्तकांतील उतारे काढून ग्रंथरचना करणें.]

Sclerema (sklē-rē'-ma) *n.* (*med.*) कठिण पेशीमय [ग्रंथि (रोग) *m*.

Sclerenchyma (sklē- ren'ki-ma) [Gr. *skleros*, hard, and *en*, in and *kheo*, I pour.] *n.* (*bot.*) (कवचजनक) कठिण पेशीमय धातु *f*, कठिण धातु *f.* See N. B. to Prosenchyma.

Scleriasis (sklē-rī'a -sis) [Gr. *skleros*, hard.] *n.* (*med.*) कठिण मांसग्रंथि (रोग) *m*.

Scleroderma, Scler'oderm (skle-ro-dėr'-ma,-dėrm) [Gr. *skleros*, hard, and *dermos*, skin.] *n.* (*med.*) ज्यामध्यें त्वचा कठिण होते असा एक रोग *m*, कठिन त्वग्रोग *m*.

Scleroma (sklē-rō'-ma) *n.* (*med.*) (कधीं कधीं गर्भाशयांत होणारा) गर्भाशयग्रंथिरोग *m.*

Sclerosis (sklē-rō'-sis) *n.* (*med.*) कठिनग्रंथिवृद्धि (रोग) *f.*

Sclerotic (sklē-rot'-ik) [Gr. *skleros*, hard.] *a.* कठिण. S. *n.* *sclerotic coat* डोळ्यांतील पांढरा भाग *m*, नेत्रप्रथमपटल *n*, नेत्रबाह्यपटल *n.*

Sclerot'ica *n.* नेत्रबाह्यपटल *n.*

Scleroti'tis *n.* (*med.*) नेत्रबाह्यपटलदाह *m.*

Scoff (skof) [Of doubtful origin.] *n.* *an expression of scorn or contempt* उपहास *m*, निंदा *f.* उपहासोक्ति *f*, निंदोक्ति *f*, निंदावचन *n.* २ *an object of mockery* उपहासाचा विषय *m*, निंदेचा विषय *m.* S. *v. i.* *to speak derisively esp. of religion or object of respect* उपहास *m.* करणें, निंदा *f.* करणें, थट्टा करणें, टेर -टर -छिथू करणें, हडहड *f.* करणें.

Scof'fer *n.* उपहास करणारा *m*, निंदा *f.* करणारा, थट्टा *f.* करणारा.

Scof'fingly *adv.* उपहासपूर्वक, थट्टेनें, उपहासानें, &c.

Scold (skōld) [Dutch *schelden*, to scold.] *v. t.* *to find fault noisily, to rebuke* (chiefly of parent, employer, speaking to child, servant, &c.) झाडणें, खडकावणें, धमकावणें, चापणें, पूजा करणें, खडसणें, खडसावणें, खडकावणें, खडखडवणें, तडकावणें, तासणें, खरड *f* -खरडपट्टी *f.* काढणें, हजामत *f.* करणें, ताव झाडणें, दपटशा *m.* देणें, डोईचे केंस नाहींसे करणें, रागें भरणें, दटावणें, धमकावणें, चांपणें, कान उपटणें. S. *v. i.* खडकावणें, रागें भरणें, दटावणें, खडसून बोलणें. S. *n.* *a brawling woman* कर्कशा *f*, कैकेयी *f*, कैदाशीण *f*, अवदसा *f*, कृत्या *f*, गजघंटा *f*, महामाया *f.*

Scold'er *n.* रागें भरणारा *m*, दटावणारा *m*, चापणारा.

Scold'ing *n.* झाडणें *n*, रागें भरणें *n*, धमकाविणें *n*, धमकावणी *f*, पूजा (*fig.*) *f*, हजामत *f*, मुंडन *n*, गुळगुळीत करणें *n*, बोडंती *f.*

Scolex (skō'-leks) [Gr. *skolex*, a worm.] *n.* वादीसारख्या जंताचें अंडें *n.* [TAPE-WORM वादीसारखा जंत.]

Scoliosis (skol-i-ō'sis) [Gr. *skolios*, oblique.] *n.* पाठीचा कणा एका बाजूस वांकडा होणें, मणिस्तंभाचें कुसेकडे वांकणें *n*, मणिस्तम्भनमन *n.*

Sconce (skons) [L. *abscondere*, to hide.] *n.* *lantern* कंदील *m*, फाणस *m.* २ *a candle-stick* मेणबत्तीचें घर *n.*

Scoop (skōōp) [Swedish *skopa.*] *n.* *a shovel* शेवळ *n*, शिवाळी *f*, कोरणी *f*, कोरणें *n.* २ *a long-handled ladle* पळा *m.* ३ *a coal -scuttle* (कोळशाचें) शिपतर *n*, शिबुटलें *n.* ४ *a surgeon's spoon-shaped instrument* (शस्त्रक्रियेंतील) चमचा *m.* S. *v. t.* *to lift or take out with a scoop* खोऱ्यानें उसपणें -बाहेर लोटणें -काढणें -टाकणें. (b) *to hollow out, to dig* कोरणें, उकरणें, पोखरणें, खणणें. Scoop'ings *n. pl.* *matter scooped out* पोखर *f*, पोखारा *m.*

Scope (skōp) [Gr. *skopos*, a mark to shoot at.] *n. sphere of observation or action* क्षेत्र *n*, परिघ *m*, विस्तार *m*, टप्पा *m*. २ *freedom of action* मोकळीक *f*, स्वातंत्र्य *n*. ३ *opportunity* वाव *m*, अवसर *m*, अवकाश *m*, संधि *f*, *pop.* जागा *f*.

Scorbu'tic,-al *a.* नाविकरक्तपित्ताचा, रक्तपित्तव्याधीचा.

Scorbutus (skor-bū'-tus) [L. *scorbutus*, scurvy.] *n.* (*med.*) रक्तपित्तव्याधि *f*, नाविकरक्तपित्त *n*. ह्या रोगामध्यें हिरड्या सुजतात व त्यांतून रक्त पडतें व हा रोग तुरुंगांतील कैद्यांना व खलाशांना वाईट अन्नामुळें व भाजीपाला न मिळाल्यामुळें होतो.

Scorch (skörch) [Lit. 'to strip the bark off, -L. *ex*, out, and *corx*, *cortex*, bark, rind.] *v. t. to burn superficially* भाजणें, होरपळणें, पोळणें, होळपणें, हुरडणें, हुरपणें, जाळणें, भाजून टाकणें. S. *v. i.* भाजणें, पोळणें, हुरपणें, चटका बसणें, भाजून जाणें.

Scorch'ed *pa. t.* S. *pa. p.* भाजलेला, पोळलेला, होरपळलेला, जळलेला, पोळींव, भाजींव, जळका.

Scorch'ing *pr. p.* भाजणारा, चटके बसणारा, भाजून टाकणारा. S. *v. n.* भाजणें *n*, पोळणें, &c.

Score (skōr) [Ice. *scor*, a cut.] *n. notch* (formerly made on a stick, &c. in counting), *a line* रेघ *f*, रेषा *f*, रेघटी *f*, बोट *n*, खाप *f*, भेग *f*; as, "Lightning had made *scores* in the mountain-side." २ *the number twenty* वीस (संख्या); specifically विसा *f*, (कागदांची) कोडी *f*. [BY SCORES पुष्कळ, रगड, हवा तितका. A S. OF CHILDREN खंडीभर पोरें.] ३ *running account* (चालू) खातें *n*, (कर्जाचा) हिशेब *m*. (b) देणेंघेणें *n*, हिशेब *m*. [TO PAY OFF OLD S.s उसनें फेडणें, बदला घेणें, सूड उगवणें.] ४ *runs, points, hits, &c. made in games* खेळांतील धांवा *f. pl.*, टोले *m. pl.*, डाव *m. pl.*, &c. (b) (धांवांची वगैरे) एकूण बेरीज *f*; as, "What is the *score* now?" ५ *reason, sake, &c.* कारण *n*, सबब *f*; as, "Rejected on the S. of absurdity." S. *v. t. to mark with notches or lines* रेघा ओढणें, खांचा पाडणें, ओळी काढणें, बोट ओढणें, रेखटणें, रेघटी काढणें, &c. [To S. OUT खोडणें.] २ चकित करण्यासारखें कृत्य करणें. (b) चकित करण्यासारखा डाव करणें; as, "He failed to *score* in cricket." ३ (रेघांनीं किंवा बोटांनीं) हिशेब मांडणें. ४ *to obtain an advantage* (over) (-च्या वर) ताण करणें, सरशी करणें, मिळवणें. ५ *to win and be credited with* (शाबासकी मिळविण्याजोगा विजय) संपादणें.

Score-card, Scoring card *n.* डाव किती झाला हें दाखविणारें कार्ड *n*, डाव मांडण्याचें कार्ड *n*.

Sco'rer *n.* (खेळांतील) धांवा मांडणारा, डाव मांडणारा. २ धांवा करणारा, डाव करणारा, *specif.* क्रीडापटु *m*.

Sco'ria (skō-ri-a) [Gr. *skoria*, refuse.] *n.* (in smelting metals) *slag* किटण *n*, कीट *n*. Sco'riæ *n. pl. volcanic lava* ज्वालामुखीरसाचें किटण *n*.

Scorn (skorn) [O. F. *escorner*, to mock at.] *n. extreme disdain* तिरस्कार *m*, तिटकारा *m*. [To LAUGH TO S. थट्टा -टर करणें, टर उडवणें. To THINK S. OF तुच्छ लेखणें -मानणें.] २ *the utterance or object of disdain* तिटकाऱ्याचें भाषण *n*, तिरस्काराचे शब्द. (b) तिरस्कारविषय, तिरस्कारास्पद *n*. S. *v. t. to despise exceedingly* अत्यंत तिटकारा करणें, अतिनिंद्य समजणें, अति तुच्छ समजणें, हलकें समजणें; as, "He *scorns* lying." Scorn'ful *a*. तिरस्काराचा, तिटकाऱ्याचा, निंदेचा, अवहेलनात्मक, तिरस्कारयुक्त. Scorn'fully *adv*. तिटकाऱ्यानें, तिरस्कारानें, अवहेलनेनें.

Scor'pio *n*. (*astron.*) वृश्चिकराशि *f*.

Scorpioid (skor'-pi-oid) [Scorpion + *oid.*] *a*. (*bot.*) वृश्चिकपुच्छाकार, विंचवाच्या नांगीसारखा, लूमाकार (inflorescence). २ विंचवासारखा.

Scorpion (skor'pi-un) [L. -Gr. *skorpios.*] *n*. विंचू *m*, वृश्चिक *m*. [LARGE AND BLACK S. इंगळी *f*. TAIL OR STING OF A S. नांगी *f*, नांगा *m*, कांटा *m*, लूम *m* (S.).] २ वृश्चिक (राशि). ३ *a whip with points like a scorpion's tail* (विंचवाच्या) नांगीसारखा चाबूक *m*, विंचू *m*.

Scorpion's heart *n*. (astron.) वृश्चिकमध्यतारा *f*.

Scot (skot) [O. F. *escot*, payment.] *n*. (formerly) *a tax* कर *m*, पट्टी *f*. २ *fine* दंड *m*, द्रव्यदंड *m*. S. -free *a*. (R.) दंड न झालेला. २ सुरक्षित, *pop*. अजीबात, मोकळा.

Scot (skot) [A Celtic word of doubtful origin.] *n*. स्काटलंडचा रहिवाशी *m*, स्काट *m*, स्काच *m*. २ (*pl.*) सहाव्या शतकांत आयर्लंडांतून स्काटलंडांत येऊन राहिलेले गेलिक लोक *m. pl.*, स्काट्स.

Scotch (skoch) [Etymology dubious.] *v. t. to stop or block* (*wheel*) (चाकाला) ऊट *f*. लावणें, उटाळें लावणें. (b) टेका *m*. देणें. २ *to hinder* अडवणें, अडथळा करणें.

Scotch (skoch) *a*. स्काटलंडचा, स्काटिश लोकांचा, स्काच लोकांचा, स्काच. [S. MIST *n*. बारीक पावसासारखें दाट धुकें *n*.] २ स्काटलंडांत तयार केलेला, स्काच; as, "S. whisky." S. *n*. स्काटलंडांतील लोक *m. pl.*, स्काच लोक *m. pl.*, स्काच. २ स्काच भाषा *f*. ३ स्काच व्हिस्की *f*.

Scotch'man (or preferably), Scots'man *n*. स्काच मनुष्य *m*, स्काचमन, स्काटस्मन.

Scot'tish *a*. स्काटलंडचा, स्काटिश. २ स्काटलंडांतील लोकांचा, स्काटिश. S. *n*. स्काटलंडांतील लोक *m. pl.*, स्काटिश लोक *m. pl.* २ स्काटिश भाषा *f*.

Scotoma (skō-tō'-ma) [Gr. *skotos*, darkness.] *n*. डोळ्यांतील दृङ्मज्जामंडलाच्या रोगापासून दिसणारा काळा डाग *m*. हा एक रोग आहे, व अशा रोगांतील काळे डाग डोळे दिपून गेल्यामुळें दिसणाऱ्या काळ्या डागाहून भिन्न आहेत.

Scoundrel (skown'drel) [A. S. *scunian*, to shun.] *n. a person of very low character* पाजी *m*, लुच्चा

m, हरामी *m*, हरामखोर *m*, हरामजादा *m*, छट *m*, खट *m*, बदमाष *m*.

Scoun'drelism *n. the character or action of a scoundrel* पाजीपणा *m*, लुचाई *f*, हरामखोरी *f*, बदमाषी *f*.

Scoun'drelly *a.* नीच, पाजी, पाजीपणाचा, नीचपणाचा.

Scour (skowr) [O. F. *escourre* –L. *excurrere*, to run.] *v. t. to go along hastily, esp. in search or pursuit* (शोधण्याकरितां किंवा पाठलाग करण्याकरितां) घाईघाईनें जाणें, पाठलाग करीत जाणें, शोधीत जाणें, -वरून झपाट्यानें जाणें; as, "S. the plains."

Scour (skowr) [Low L. *scurare*, to sweep.] *v. t. to clean* (*esp.* with hard rubbing) (भांडीं) घासणें, उटणें. २ *to polish* पालिस करणें, चकचकीत करणें, तकतकीत करणें, उजळणें, उजळा देणें. ३ *to brighten* (कपडे, आंग, वगैरे साबणानें) धुणें, चोळणें, साफ -स्वच्छ -चक्क करणें. ४ *to clear out* (पाण्याचा लोट सोडून गटारें, नळ वगैरे) धुऊन काढणें, धुणें, साफ करणें. ५ (of drug, physician, &c.) *to purge* (कोठा) धुणें, धुऊन काढणें, खळमळ काढणें. ६ (with *away*, or *off*) (गंज वगैरे) घांसून काढणें.

Scour *n.* (of cattle) *dysentery* हगवण *f*. २ *clearance of river-bed by the force of the stream* (प्रवाहाच्या जोरानें) नदीच्या पात्रांतील गाळ धुवून जाणें *n*; as, "The S. of the tide." ३ *substance used for scouring fabrics* (गिरणींतील कपडा धुण्याचा) साबण *m*.

Scour'age *n. refuse water after scouring* धुवणाचें पाणी *n*, धुवण *n*.

Scourge (skurj) [L. *ex*, and *corrigia*, a thong.] *n.* (R.) *a whip of leather thongs* चाबूक *m*, कोरडा *m*. २ *a calamity* (प्लेग, परचक्र, वगैरे दैवी) आपत्ति *f*, पीडा *f*, संकट *n*, अरिष्ट *n*, दैवी शिक्षा *f*. ३ *one who afflicts* अरिष्ट *n*, अरिष्ट आणणारा मनुष्य *m*, खट *f*. S. *v. t. to punish* शिक्षा करणें, फटके मारणें. २ *to oppress* छळणें, गांजणें, गांजणूक करणें.

Scourged *pa. t.* and *pa. p.* Scourg'ing *pr. p.*

Scout (skowt) [O. Fr. *escoute*, a spy, an eavesdropper.] *n. a soldier sent out to watch the movements of the enemy* शत्रूच्या हालचालींवर नजर ठेवण्याकरितां पुढें पाठविलेला शिपाई *m*, हेर *m*, स्काउट *m*. २ (at Oxford University) *a man-servant* पुरुष नोकर *m*. ३ (*mil.*) *the act of seeking information* शत्रूकडील बातमी काढणें *n*, हेरणें *n*; as, "On the S." S. *v. i.* हेरणें, टेहळणें, हेरपणा करणें, शत्रूकडील बातमी काढणें; as, "He was out scouting". Scout'ed *pa. t.* and *pa. p.* Scout'ing *pr. p.*

Boy Scout *n.* मुलांच्या अंगांत लष्करी शिस्त बाणवण्याकरितां मेजर जनरल बेडन पावेल यांनीं १९०७ सालीं स्थापन केलेल्या संस्थेचा सभासद *m*, बॉय स्काउट.

Scout'-craft *n. the art of scouting* हेराची विद्या *f*.

Scout'-master *n.* स्काउटमास्तर *m*, हेरांचा अंमलदार *m.* २ बायस्काउटांचा (पथकाचा) अंमलदार *m.*

Scout (skowt) [Ic. *skuta*, a taunt.] *v. t. to reject* (a proposal, notion, &c.) *with scorn or ridicule* धुडकाऊन लावणें, फेंटाळून लावणें, हडहडावणें, हिडसणें, हडहड करणें, धिस्‌फिटावणें. २ *to ridicule* हुर्यो करणें, रेवडी करणें, उडवणें.

Scowl (skowl) [Dan. *skule*, to look down.] *v. t.* and *i. to frown* कपाळाला आंठ्या घालणें, कपाळाला आंठ्या पडणें. (b) डोळे वटारणें, डोळे वटारून पहाणें, डोळे फाडणें, डोळे उगारणें. S. *n. a frown* आंठी *f*, आंठ्या पडणें *n.* (b) डोळे वटारणें *n*, क्रोपमुद्रा *f.* Scowl'ed *pa. t.* and *pa. p.* Scowl'ing *pr. p.* Scowl'ingly *adv.* डोळे वटारून. (b) कपाळाला आंठ्या घालून, त्रासून.

Scrabble (skrab'l) [Frequentative of Scrape.] *v. i.* (Bible) *to scrawl, to scribble* खरडणें, किजबिटणें, किजबिड लिहिणें; as, "David...*scrabbled* on the doors of the gate. 1 Sam. XXI. 13". २ *to scratch or grope about to find or collect something* (*usu.* with *about*) चांचपणें, चांचपून पहाणें, रांपून पहाणें.

Scrag (skrag) [Gael. *sgreag*, parched.] *n. anything thin, lean or rough* काटकोळा मनुष्य *m*, सडपातळ मनुष्य *m*, खरबरीत मनुष्य *m.* (b) बारीक वस्तु *f*, खरबरीत वस्तु *f* (as a tree or branch). Scrag'ged *a. lean and rough* रोड, कृश, खडबडीत. Scrag'gy *a. rough* टोंकें पुढें आलेला, खडबडीत; as, "A S. rock". २ *lean and rough* रोड, खरबरीत, काटकोळा, किडकिडीत; as, "His sinewy, S. neck".

Scramble (skram'bl) [A form of Scrape.] *v. i. to climb with the hands, to go on hands and knees* हात टेंकीत टेंकीत वर चढणें, बसत बसत वर चढणें, हातपाय टेंकून चढणें, ओळंबत ओळंबत चढणें, मेटाकुटीनें -शिकस्तीनें चढणें; as, "To S. up a cliff." २ *to struggle confusedly with others* (to get something) झोंबाझोंबी करणें, झटापटी *f* -लोटालोटी *f* -गर्दी *f.* करणें, घेमार *m* -घेघेमार *m.* करणें, झोड होणें -चालणें; as, "To S. for pennies, place, wealth, &c." S. *v. t. to throw* (coins, &c,) *to be scrambled for* झोंबाझोंबी लावणें, झोंबाझोंबीकरितां (पैसे वगैरे) टाकणें -फेंकणें. [To BE SCRAMBLED FOR उड्या पडणें, मिठी पडणें with वर of *o.*, झूम *f* -झोड *f.* पडणें.] S. *n. the act of scrambling* मेटाकुटीनें चढणें *n.* २ *eager struggle or competition for* चढाओढ *f*, उड्या *f. pl.*, झोंबाझोंबी *f*, भीड *f*; as, "A S. for office".

Scrap (skrap) [See Scrape.] *n. a piece, a fragment, a bit* तुकडा *m*, कुटका *m.* (b) (of paper) चिटोरा *m*, चिठोरा *m*, चकती *f*, तुकडा *m.* [SCRAPS, FRAGMENTS, DIRTY-DISHES AND REMAININGS OF A MEAL खरखटावळ *f*, उष्टावळ *f.*] २ (*pl.*) *odds and ends,*

useless remains गाळ *m*, गाळसाळ, चिंध्यापांध्या *f. pl.*, तुकडेमाकडे. ३ *an extract* (from a book, &c.) कापून घेतलेला भाग *m*, कटिंग *n*. ४ *old iron or old machinery broken up* (लोखंड वगैरेची) मोड *f*. S. *v. t. to put on, or break up for, the scrap-heap* टाकाऊ म्हणून ठरविणें, अडगळींत टाकणें. S.-book *n*. (वर्तमानपत्रांतील) तुकडे डकवून ठेवण्याचें पुस्तक *n*, चिकटबूक *n*. S.-heap *n*. अडगळीची खोली *f*. [To GO TO THE S.-HEAP टाकाऊ -निरुपयोगी ठरणें.] Scrap'ped *pa. t.* and *pa. p.* Scrap'ping *pr. p.* Scrap'py *a. consisting of scraps* तुकड्यातुकड्यांचें. २ *lacking unity or consistency* तुटक, विस्कळीत; as, "S. lecture."

Scrape (skrāp) [A. S. *screopan*, Ice. *skrapa*, to creak, to grate, from the sound.] *v. t. to rub the surface with a sharp instrument* खरवडणें, घांसणें, (लांकूड वगैरे) तासणें, साफ करणें, निरपणें; as, "To S. one's boots." [To S. AWAY, To S. DOWN घांसून (मळ) खरवडून टाकणें.] २ *to shave* खरडणें, तासणें, भादरणें, हजामत करणें; as, "To S. one's chin." ३ (with *out*) *to excavate* उकरणें, उकरून काढणें, खणून -खोदून काढणें. ४ *to play* (a violin, &c.) *unskilfully* (खरवडल्यासारखें) खरखर वाजवणें, कर्कश वाजवणें. ५ *to bow awkwardly* अडाण्यासारखा मुजरा करणें. ६ (*usu.* with *down*) *to rub the feet on the floor, in sign of disapproval* (of a speaker) (जमिनीवर) पाय घांसणें. ७ (with *against*, or *along*) *to pass along something so as to graze or be grazed by it* घांसून जाणें, घांसणें, घांसटणें, लागणें, लागून जाणें; as, "To S. against or along a wall." ८ (with *through*) *to get through* कसेंबसें निभावणें -निसटणें, (परीक्षेंतून) सुटणें; as, "To S. through an examination." ९ *to get together* (money, savings) जमवणें, गोळा करणें, सांठवणें, कौडीकौडी करणें; as, "To S. up or S. together enough money." [To BOW AND S. *to be exceedingly polite* फार अदबीनें मुजरा करणें. To S. ACQUAINTANCE WITH (-शीं) कशी तरी ओळख उकरून काढणें.] S. *v. i.* घांसणें, चोळवटणें, करकर शब्द करणें, करकरणें. S. *n*. (लेखणीचा वगैरे) लिहितांना होणारा आवाज, करकर *f*, घसरा *m*, घर्षण *n*; as, "A S. of the pen." २ कर्कश शब्द *m*. ३ *serious trouble, difficult position* प्रसंग *m*, अडचण *f*, संकट *n*, लचांड *n*, कचाट *n*, कुलंगडें *n*. [To GET INTO A S. अडचणींत सांपडणें, कचाट्यांत सांपडणें, धोंड्याखालीं हात सांपडणें.]

Scrape'-penny *n. a miser* कंजूष *m*, कद्रू *m*, लोभी *m*.

Scra'per *n. one who scrapes* खरडणारा, खरवडणारा, तासणारा. (b) कौडी कौडी जमवणारा *m*, कद्रू *m*, लोभी *m*. २ *an instrument for scraping* (जमीन सारखी करण्याकरितां) खुरपणें. (b) (of fruits or vegetables) किसणी, खवणी *f*. ३ *a metal bar* (at a door or gate)

on which mud is scraped off boots खरवडणें *n.* ४ (for the feet) वज्री *f.* ५ (for the tongue) जिभी *f.* ६ *a bad violinist* घांशा *m.*

Scrap'ings *n. pl.* कीस *m.* २ (as from a culinary utensil) खरवड *f.* ३ (of a dish of food) निपटी-शिपटी *f*, निरपण *n.*

Scratch (skrach) [Of doubtful origin.] *v. t. to wound or tear* (the skin or surface) *slightly* ओरखडणें, ओरबडणें, ओरपणें, ओरखडा *m* -ओरबडा *m.* काढणें; as, "Threatened to S. my face." २ (*fig.*) वर वर पाहणें -विचार करणें, तळाशीं -खोल न जाणें; as, "To S. the surface." ३ *to mark with nails or claws* विचकुरणें, बोचकरणें, बुचकुरणें, विचकुरा *m* -बोचकुरा -&c. घेणें. ४ *to scribble* ओरखडणें, बिरखडणें, विरखड्या -बिरखुड्या -खिरबिड्या काढणें. ५ (to relieve itching) खाजवणें, कांडवणें, कांडुळणें. ६ (*fig.* as a sign of perplexity) खाजवणें; as, "To S. one's head." ७ (in horse-racing) *to strike out* (the name of a horse) *from the list of starters* खोडणें, खोडून टाकणें. S. *v. i.* (with *up* or *out*) उकरणें, उखळणें; as, "Rats S. out." Scratched *pa. t.* and *pa. p.* Scratch'ing *pr. p.*

Scratch *n. a slight wound or tear* विचकुरा *m*, बुचकुरा *m*, बोचकुर *m*, नखोरा *m*; as, "Got off with a S." २ *a mark through scratching* ओरखडा *m*, चरा *m*, अराखडा *m*, ओरबडा *m*, ओरबाडा *m.* (b) बिरखडी *f*, बिरखुडी *f.* ३ (in athletic sports) *a line to which contestants come, or from which they start* नेमाची रेघ *f.* [ON THE S. अगदीं रेघेवर, सवलतीशिवाय.] Scratch *a. collected by haphazard, heterogeneous* घाईघाईनें जमवलेला, कसाबसा एकत्र केलेला; as, "A S. crew; A S. team."

Scratch'y *a.* (of drawing, &c.) *done in scratches* ओरखडलेला, बिरखुड्या काढलेला, ओरबडलेलें (चित्र). २ (of a pen) वाजणारा, कुरकुर वाजणारा. (b) मध्येंच लागणारा, कागदांत घुसणारा. ३ (of a crew, &c.) *not well matched or working well together* विजोड, भलताच, कसाबसा जमवलेला.

Scrawl (skrawl) [Akin to Dut. *schravelen*, *scrafelen*, to scrape.] *v. t.* and *i. to scrape, mark, or write irregularly* खरडणें, ओरखडणें, बिरखडणें, भरकटणें, भरकटून लिहिणें, खिरबिड्या -बिरखुड्या -रेघोट्या काढणें -ओढणें, चितरणें, चितारणें, चित्रावणें. S. *n. a hurriedly written or illegible writing* खरडा *m*, खरडें *n*, गिचमीड *f*, खोडाखोड *f*, ओरखडा *m.*

Scrawled *pa. t.* S. *pa. p.* खरडलेला, खरडून लिहिलेला, किजबिडीत, किचबीड, गिचमीड, चिताड, चिथाड, चितरलेला, बिरखडलेला, खिरबिड्या काढलेला.

Scrawl'er *n.* खरडणारा, बिरखडणारा, खरडघाशा.

Scrawl'ingly *adv.* खिचबीड, गिचमीड, &c.

Scream (skrēm) [Imitative.] *v. i. to cry out* (in terror, agony, &c.) किंकाळी फोडणें, किंकाळणें, धाय मोकलणें, हेल काढून रडणें. २ (of steam-engine, &c.) (कर्कश) शिटी मारणें, शिटी देणें. ३ (of cranes, &c.) कचकचणें, *intens.* कचाचणें. S. *v. t.* (usu. with *out*) ओरडून सांगणें; as, "*Screamed out* a curse." २ *to cause to laugh very loudly* खदखदां हंसवणें; as, "A *screaming* farce." S. *n.* किंकाळी *f.* २ कर्कश आवाज. ३ कचकच *f*, कचकचाट *f.*

Screamed *pa. t.* and *pa. p.* Scream'er *n.* किंकाळी फोडणारा *m.*

Scream'ing *pr. p.* किंकाळी फोडणारा, कर्कश आवाज करणारा, कचकचणारा. २ (of a play) *causing immense laughter* हास्यकारक, हंसविणारा, हंसें पिकवणारा.

Screech (skrēch) [Imitative.] *v. t.* and *i.* किंकाळणें, दुःखानें ओरडणें, भयानें ओरडणें, किचाळणें, कर्कश स्वर काढणें. S. *n.* किंकाळी *f*, किचाळी *f*, कर्कश स्वर *m.* Screeched *pa. t.* and *pa. p.* Screech'ing *pr. p.*

Screen (skrēn) [Of doubtful origin.] *n. that which protects, shelters, or hides* पडदा *m*, आडवण *n*, आडकूट *n*, आडपडदा *m*, आडवसा *m*, (झाडांची) छाया *f.* (b) आसरा *m*, आश्रय *m*, संरक्षण *n.* २ *a frame-work for protection from draught, &c.* पडदा *m.* [FOCUSSING SCREEN केंद्रणपडदा *m.*] ३ *a partition in a church* पडदा *m*, आडवसा *m*, मध्यपट *m.* ४ (photography) *a glass sheet* (आडव्या उभ्या सप्रमाण) रेघा मारलेली कांच *f*, रेघांचा कांचपट *m.* ५ *a large sieve* (कोळशांची उतरती) चाळणी *f.*

Screen *v. t.* पडदा घालणें, पडदा लावणें, आडोसा करणें. २ *to shelter, to protect* आसरा *m* -आश्रय *m* -देणें, संरक्षण करणें, बचावणें, आड येऊन रक्षण करणें. ३ *to hide* (*lit. and fig.*) लपविणें, लपवून ठेवणें, लपवून बचावणें, पांघरूण घालणें, झांकण घालणें. ४ *to sift* (कोळसे वगैरे उतरत्या चाळणीनें) चाळणें, चाळून वेगळा करणें.

Screened *pa. t.* and *pa. p.* Screen'ing *pr. p.* Screen'-ings *n. pl. rubbish left after coal had been sifted* गाळ *m*, भुगा *m*, चूर *m.*

Screw (skrōō) [Of doubtful origin.] *n.* स्क्रू *m*, पेंच *m*, मळसूत्र *n.* [ADJUSTING S. (चालू यंत्र) गतीमध्यें (कायम) ठेवण्याकरितां (लावलेला) स्क्रू *m.* MALE S. नर (स्क्रू) *m.* FEMALE S. मादी (स्क्रू) *m.* LEFT-HANDED S. डावा स्क्रू. THERE IS A S. LOOSE माथें ठिकाणावर नाहीं. TO PUT THE S. ON सक्ती करणें. THREAD OF A S. मळसूत्राची धार *f*, आंटा *m.*] २ (आगबोटीचा) पंखा *m.* [S. STEAMER पंख्याची आगबोट *f.*] ३ *one turn of a screw* वळसा *m*, फेरा *m.* ४ *a miser* कद्रू *m*, चिक्कू *m.* (b) *an extortionate person* पैसा पिळून काढणारा. S. *v. t. to fasten by use of a screw or screws* (स्क्रूनें) घट्ट बसवणें, खिळवणें, खिळवून टाकणें, बसवणें, स्क्रूनें आंवळणें. २ *to twist round* पिळवटणें, पिळणें, फिरवणें;

as, "To S. up pegs of a fiddle". ३ *to make tenser or more efficient* अधिक दृढ किंवा तीव्र करणें, ताणणें; [To S. UP ONE'S COURAGE धीर करणें, हिंमत करणें.] ४ *to put the screw on, to oppress* पेंचांत धरणें, चरकांत धरणें, छळ करणें, त्रास देणें. ५ *to extort* (पैसा वगैरे) उकळणें, काढणें; as "To S. money out of a person." ६ *to contort* चिंबवणें, आंवळणें; as, "To S. up one's face into wrinkles."

Screw-cutter *n.* स्क्रू पाडण्याचें हत्यार *n.*

Screw-driver *n.* ढिसपीस, पेंचकस.

Screw-Jack *n.* मोठमोठे बोजे उचलणारा स्क्रूज्याक, दुमकळस *m.*

Screw-pine *n.* केवडा *m.*

Screw-plate *n.* स्क्रूला आंटे पाडण्याची पाटी *f*, डायपाटी *f.* (पाटी, Corruption of English Plate.)

Screw-press *n.* स्क्रूनें चालणारा प्रेस, दाबण्याचा प्रेस *m.*

Screw-propeller *n.* आगबोटीचा पंखा *m.*

Screw-tap *n.* मादी स्क्रू पाडण्याचें हत्यार, स्क्रूटाप (टाप, corruption of English Tap.).

Scribble (skrib'l) [A frequentative of Scribe.] *v. t. to write carelessly* खरडणें, खरडून टाकणें, भराभरां लिहिणें, बिरखडणें, बिरखुड्या -रेघोट्या ओढणें. २ *to write worthless stuff* भरकटणें, खरडून देणें, (ग्रंथ कसा तरी) खरडून टाकणें. S. *v. i.* खरडणें, बिरखडणें, भरकटणें. S. *n. a careless, hurried or worthless writing* खरडणें *n*, बिरखुडणें *n*, खरडून टाकलेला लेख *m.*

Scribe (skrīb) [L. *scribere*, to write.] *n. one learned in the law* (प्राचीन यहुदी लोकांतील) शास्त्री, यहुदीधर्मशास्त्रवेत्ता *m*, यहुदीधर्मशास्त्रप्रवीण. २ (R.) *a writer* लेखक *m*, ग्रंथकार *m*; as, "I am no great S." ३ (विटांवर, चिरकामाच्या लांकडांवर, वगैरे) खुणेच्या रेघा मारण्याचें हत्यार *n*, पोइच *n.* S. *v. t. to write* लिहिणें, खरडणें, रेघा ओढणें. २ (in carpenter's work) *to mark for adjustment* खुणा करणें, खुणा मारणें, खुणेच्या रेघा मारणें.

Scrib'er *n. a carpenter's tool for marking boards* खुणेच्या रेघा मारण्याचें हत्यार *n*, पोइच *n.*

Scriever (skrēv'-ėr) [Sc. *scrieve*, to rub along.] *n. one who draws pictures on a pavement* फरसबंदीवर चित्रें काढणारा.

Scrip (skrip) [Fr. -L. *scriptum*, a writing. Shortened from Script. या शब्दाचा मूळचा अर्थ लेख असा आहे.] *n. a provisional certificate that one is a share-holder in a company* जुजबी दाखला, तात्पुरता दाखला *m*, जुजबी -तात्पुरतें सर्टिफिकेट.

Script (skript) [L. *scriptum* -*scribere*, to write.] *n.* (law) *original document* (opposed to *copy*) अस्सल दस्तैवज *m*, अस्सल कागदपत्र. २ *hand-writing* हस्ताक्षर, हातानें लिहिलेला मजकूर. ३ *type like hand*

-*writing* लिहिण्याच्या वळणाचा टाईप *m.* ४ लिपि *f*; as, "Devanagari S."

Scripto'rium *n.* (in a monastery) *a room for the writing of manuscripts* ग्रंथ लिहिण्याची खोली *f*, ग्रंथाच्या नकला करण्याची खोली *f*, ग्रंथलेखनशाला *f*. २ (in modern use) *an office for literary work* लेखनव्यवसायाची कचेरी *f*, लेखनालय *n*.

Script'ural *a. found in, or agreeing with, the Bible* बायबलांत सांपडणारा, बायबलाशीं जुळता, बायबलाचा आधार असणारा. (b) शास्त्रोक्त, विहित, यथाशास्त्र, शास्त्रसंमत, धर्मग्रंथांत सांपडणारा. २ *laying stress on the doctrines contained in the Bible* बायबलांतील मतांवर जोर देणारा, बायबल प्रमाण मानणारा.

Script'urally *adv.* बायबलाप्रमाणें. २ शास्त्राप्रमाणें, यथाशास्त्र.

Scripture (skript'ūr) [L. *scriptum -scribere*, to write.] *n.* (*usu.* the Scriptures) *the Bible* बायबल *n*, पवित्रशास्त्र *n*. २ *a passage from the Bible* बायबलांतील उतारा *m*, बायबलांतील अवतरण *n*. ३ *sacred book* धर्मग्रंथ *m*, श्रुतिस्मृति (of the Hindus). S. *a. taken from or relating to the Bible* बायबलांतून घेतलेला, बायबलाचा, बायबलसंबंधीं; as, "A S. text; A S. lesson."

Scripture-reader *n.* (गरीब लोकांना त्यांच्या घरीं) बायबल वाचून दाखविणारा *m*.

Scrivener (skriv'en-ėr) [Low L. *scribanus* -L. *scriba*, a scribe.] *n. one who writes legal documents* (दस्तैवज, रोखे वगैरे) लिहिणारा (वकील) *m*. २ *an agent in money transactions* दलाल *m*, अडत्या *m*. ३ *a copier of writings* नकला करणारा *m*, नकलनवीस *m*, नकलकारकून *m*.

Scrofula (skrof'ū-la) [L. *scrofula*, a little pig.] *n. a disease affecting the glands* (*esp.* of the neck) गंडमाळा *f. pl.*, गलगंड *m*, अपची *f*, गंडमालाजनक रक्तविकार *m*.

Scrof'ulous *a.* गंडमाळेचा.

Scroll (skrōl) [Of doubtful origin.] *n. a roll* (of paper or manuscript) गुंडाळी *f*, सुरळी *f*, गुंडाळें *n*, वेंडोळें *n*. २ *the curved head of a violin* व्हायोलिनचा वांकडा शेंडा *m*. ३ *a flourish after one's signature* (सहीचा) फांटा *m*. S. *v. i. to curl up like paper* गुंडाळणें, सुरळी होणें.

Scro'tal *a.* अंडकोशाचा, वृषणाचा.

Scro'tiform *a.* अंडकोशसदृश, अंडकोशासारखा, वृषणासारखा.

Scroti'tis *n.* अंडकोशदाह *m*, अंडकोशाची सूज *f*, वृषणाची सूज *f*.

Scrotum (skrō'tum) [L.] *n. the bag which contains the testicles* (पुरुषाचा) अंडाशय *m*, वृषण *m*, अंडाची पिशवी *f*, अंडकोश *m*. [ENLARGEMENT OF

THE S. अंडवृद्धि *f*, वृषणवृद्धि *f*. SEPTUM OF THE S. वृषणमध्यपटल *n*. ELEPHANTITIS OF THE S. वृषणाचा श्लीपदविकार *m*.]

Scrub (skrub) [Of Scandinavian origin.] *n. bushes, stunted trees* झुडपें *n. pl.* २ *underwood* झुडपांचें रान *n*.

Scrub (skrub) [Swedish *skrubba*.] *v. t. to rub* (रगडून) घासणें, चोळणें, चोळवटणें. २ *to cleanse by rubbing* घांसून साफ करणें, चोळून धुणें, चोळणें, धुणें, उटणें, उजळणें, जोरानें घांसणें. S. *n. the act of scrubbing* घांसणें, चोळणें, रगडणें &c. २ *a brush* ब्रश *m*. ३ *a worn-out broom* खरांटा *m*, खुंट *m*, खुंटारा *m*. ४ *a mean person* खेटरखाऊ *m*, पायपोसखाऊ *m*, गांवाची खरवड *f*, दर्भ्या *m*, गाढवाचा खरारा *m*.

Scrub'ber *n. one who scrubs* घांसणारा *m*, चोळणारा *m*, रगडणारा *m*, धुणारा *m*. २ *a hard brush* खरारा *m*. ३ *an apparatus for cleansing coal-gas from ammonia and other impurities* (दगडी कोळशोचा) धूर साफ करण्याचें यंत्र *n*, धूम्रशोधक.

Scrub'by *a. mean and petty* भिकार, घाणेरडा, गचाळ. २ *stunted* खुरटा.

Scruple (skrōō'pl) [Fr. *scrupule* –L. *scrupulus*, dim. of *scrupus*, a sharp stone, anxiety.] *n*. वीस ट्रॉय ग्रेनचें किंवा सुमारें दहा गुंजांचें वजन *n*, स्क्रूपल *n*. २ *feeling of doubt or hesitation on grounds of morality or propriety* शंका *f*, किंतू *m*, दिक्कत *f*, विकल्प *m*, संदेह *m*. [TO HAVE SCRUPLES (ABOUT) शंका *f*. वाटणें, दिक्कत *f*. वाटणें. A MAN OF NO SCRUPLES (नीतीची) कसलीही दिकत न वाटणारा, उफराट्या काळजाचा.]

Scru'ple *v. i. to hesitate in deciding or acting* शंका *f*. घेणें -धरणें, किंतू *m*. मनांत आणणें -धरणें, काचकूच *f* -नानू *f*. करणें, ओढून धरणें, ओढतें घेणें.

Scru'pler *n*. संशयखोर *m*, शंकेखोर *m*, मनांत किंतू आणणारा *m*, काचकूच करणारा *m*, ओढून धरणारा *m*.

Scru'pling *pr. p*. शंका घेणारा -धरणारा, मनांत किंतू आणणारा, ओढून धरणारा. S. *v. n*. शंका घेणें *n*, शंका धरणें *n*, ओढून धरणें *n*, काचकूच *f*, नानू *f*.

Scru'pulous *a. conscientious even in small matters* अत्यंत पापभीरु,सदसद्विवेकबुद्धीला अनुसरून चालणारा, बारीकसारीक गोष्टींकडेहि लक्ष पुरविणारा. (b) संशयखोर, भ्रांतिखोर, मनांत किंतू आणणारा, काचकूच करणारा. २ *pop*. अत्यंत सरळ, फार बारीक पहाणारा, सुती.

Scru'pulously *adv*. शंका आणून, साशंक बुद्धीनें, फार बारीक दृष्टीनें.

Scru'pulousness, Scrupulos'ity *n*. संशयी स्वभाव *m*, शंकेखोरपणा *m*, दिक्कतखोरी *f*. (b) पापभीरुता *f*.

Scrutineer' *n. scrutinizer* चौकशी *f*. करणारा *m*, तिसड *f*. करणारा *m*. २ (*specifically*) *person examining ballot papers for irregularities* (मतांची) छान *f*. करणारा *m*, तपासणी करणारा, चौकसनीस *m*.

Scru'tinize *v. t. to look closely at* निरखून पाहणें, न्याहाळून पाहाणें, निरेखणें, न्याहाळणें. २ *to examine*

in detail पुरी चौकशी *f*. करणें, छडा *m*. काढणें -लावणें, तपास *m* -शोध *m*. करणें.

Scru'tinizer *n*. चौकसनीस *m*, चौकशी *f* -तपास *m*. करणारा *m*. २ निरखून पहाणारा *m*, निरखणारा *m*.

Scru'tinizing *pr. p*. निरखून पहाणारा, न्याहाळून पाहाणारा, चौकशी करणारा. २ तपासणारा, तपासणी करणारा.

Scrutiny (skröö'ti-ni) [Fr. -L. *scrutari*, to search -*scruta*, broken pieces.] *n*. *critical gaze* निरेखणें *n*, न्याहाळणें *n*, निरखून -न्याहाळून पाहाणें *n*, टेहळणी *f*, निरीक्षण *n*. २ *close investigation, examination into details* चौकशी *f*, तपास *m*, छडा *m*, छेडणूक *f*. ३ *official examination of votes* (मतांची) छानणी *f*, छान *f*, चौकशी *f*.

Scud (skud) [Norwegian *skudda*, push.] *v. i. to run or fly straight and fast* झपाट्यानें सरळ (पुढें किंवा वर) जाणें, सोसाट्यानें जाणें. २ (of a ship) *to run before the wind* सोसाट्यानें जाणें -चालणें, झडाझड -झ्यांझ्यां चालणें. S. *n*. -*the act* झपाट्यानें -सोसाट्यानें चालणें *n* -जाणें *n*. २ *thin, wind-driven clouds* वाऱ्यानें वितळणारे ढग *m. pl*.

Scuddle (skud'-dl) [Freq. of Scud.] *v. i. to run hastily* लगबग धांवणें, दुडदुडां -तुरुतुरु धांवणें.

Scuffle (skuf'l) [A freq. of Swedish *skuffa*, to shove, *skuff*, a blow.] *v. i. to struggle closely* धकाबुकी *f*. करणें, झोंबाझोंबी *f*. करणें, धकाबुकी *f*- झोंबाझोंबी *f*. चालणें *g. of s*. recip. S. *n. a confused contest* झोंबाझोंबी *f*, धकाधकी *f*, खेंचाखेंची *f*, झटापटी *f*, हातझोंबी *f*, हातघाई *f*, हातपिटी *f*, मारामारी.

Sculk, Same as Skulk.

Scull (skul) [Icel. *skal*, a hollow.] *n*. लहान वल्हें S. *v. t. to move (a boat) with a scull* लहान वल्ह्यानें (नाव) वल्हवणें. Sculled *pa. t*. and *pa. p*.

Scull'er *n*. लहान वल्ह्यानें वल्हविणारा *m*. २ *a boat rowed with a pair of sculls* दोन वल्ह्यांनीं वल्हविण्याची नाव *f*, स्कलर बोट *f*.

Scul'lery (skul'ér-i) [O. Fr. –L. *scutella*, a little dish.] *n. a (small) kitchen, where cooking-utensils are kept and cleaned* स्वयंपाकाच्या भांड्यांची खोली *f*.

Scullion (skul'yun) [O. Fr. *escouillon*, a dish-clout.] *n. an under-servant in a kitchen* भांडेघाश्या *m*. २ *a low person* हलका मनुष्य *m*.

Sculp'tor *n. carver* मूर्तिकार *m*, खोदकाम करणारा *m*, (मूर्ति, पुतळे) खोदणारा *m*, नकासगीर *m*, नकशीवाला. Sculp'tress *n. fem*.

Sculptor's Tools [L. Cæla Sculptoris] *n*. (*astron*.) मूर्तिकारशस्त्र *n*. ही राशि दक्षिण गोलार्धांत आहे.

Sculptor's workshop [L. Apparatus Sculptoris.] *n*. (*astvon*.) मूर्तिकारयंत्र *n*. ही एक राशि आहे.

Sculp'tural *a*. खोदकामाचा, नकासकामाचा.

Sculpture (skulp'tūr) [Fr. –L. *sculptura-sculpere*, to carve.] *n. the art of carving images* खोदकाम *n*, नकासकाम *n*, नकशीचें काम *n*. २ *a carved image* मूर्ति *f*, पुतळा *m*. ३ *copper engraving* तांब्यावरील खोदकाम *n*. S. *v. t. to carve, to engrave* खोदणें, कोरणें, नकशीकाम करणें.

Sculp'tured *pa. t.* S. *pa. p.* खोदलेला, कोरलेला, खोदींव, कोरींव, नकशीचा, नकशीदार.

Scum (skum) [Dan. *skum*, froth.] *n.* (कढवितांना वर आलेली) मळी *f*, तवंग *m*, फेंस *m*, करा *m*, साई *f*. २ (*fig.*) (of the people) गाळ *m*, खरवड *f*, निपटारा *m*.

Scum *v. t. to clear the scum off* मळी *f*. काढणें -छाटणें. S. *v. i. to be covered with a scum* (-वर) मळी येणें -जमणें. **Scum'my** *a. covered with scum* मळी आलेला, फेंस *m* -तवंग *m*. आलेला -जमलेला.

Scurf (skurf) [A. S. *scurf -sceorfian*, to scrape.] *n. thin, dry scales formed on the skin* (डोक्याच्या केंसांतील) कोंडा *m*, भुसा *m*, खरवें *n*, मळ *m*. २ (*bot.*) कोंडा *m*, भुसा *m*. [CLAMMY S. चिकटा *m*. ROLL OF S. मळवटी *f*, मळी *f*.] **Scurf'iness** *n*. **Scurf'y** *a*. कोंडा असलेला, भुसा असलेला. २ कोंड्यासारखा, भुशासारखा. ३ कोंडा उत्पन्न करणारा.

Scurrile (skur'ril) [L. *scurrilis-scurra*, a buffoon.] *a. abusive, vulgar, indecent* शिवीगाळीचा, अभद्र, पचकळ, फटकळ, ग्राम्य, अश्लील, असभ्य. **Scurril'ity** *n. vulgar abuse* पचकळपणा *m*, फटकळपणा *m*, अभद्रपणा *m*. २ *coarseness of speech or conduct* असभ्यपणा *m*, अश्लीलपणा *m*. ३ *indecent language* अभद्र भाषण *n*, अश्लील भाषण *n*.

Scur'rilous *a. grossly coarse or abusive* शिवीगाळीचा, अपभाषणाचा, पचकळ, अभद्र, असभ्य, अश्लील. २ (of person) (तोंडाचा) फटकळ, तोंडाचा शिनळ, पचकळ, पानचट.

Scur'rilously *adv.* शिवीगाळीनें, पचकळपणानें, अश्लीलपणानें. **Scur'rilousness** *n.* पचकळपणा *m*, फटकळपणा *m*, अभद्रपणा *m*. २ अश्लील भाषण *n*, अपभाषण *n*, दुरुक्ति *f*.

Scurry (skur'i) [An extended form of Scour.] *v. i. to hurry along* झपाट्यानें जाणें, जोरानें निघून जाणें; as, "The rabbit *scurried* away."

Scurvy *n.* Same as Scorbutus.

Scurv'y *a. affected with scurvy* रक्तपित्तव्याधि झालेला. २ *very mean, shabby* गदळ, क्षुद्र, गचाळ.

Scutage (skū'tāj) [L. *scutum*, a shield.] *n. a pecuniary fine or tax instead of personal service paid by a tenant to his lord* जातीनें नोकरी करण्याऐवजीं कुळानें मालकाला दिलेला दंड किंवा कर *m*, जातीच्या नोकरीबद्दलचा दंड किंवा कर *m*.

Scutcheon, Same as Escutcheon.

Scutiform (skū'-ti-form) [L. *scutum*, a shield.] *a*. ढालेच्या आकाराचा, फलकाकृति. (फलक = Shield.)

Scuttle (skut'l) [L. *scutella*, a salver, dim. of *scutra*, a dish.] *n. a shallow basket* शिपतर *n*, शिबुटलें *n*. २ *a vessel for holding coal* कोळशांचें भांडें.

Scuttle (skut'l) [O. Fr. *escoutille*, a hatchway.] *n. an opening in a housewall or roof, covered with a lid* शाहाणें *n*, सहाणें *n*, धारें *n*. २ *an opening in the deck or sides of a ship* (जहाजाचें) भोंक *n*, फट *f*, दार *n*, झरोका *m*, खिडकी *f*. S. *v. t. to cut holes through any part of a ship* भोंकें -खिडक्या पाडणें. २ *to sink a ship by cutting holes in it* भोंकें पाडून जहाज बुडविणें.

Scuttle (skut'l) [From the root of Scud.] *v. t. to hurry* लगबगीनें चालणें -जाणें, घाईघाईनें फिरणें -चालणें. S. *n. a quick pace, a short run* लगबगीचें चालणें *n*, घाईघाईनें चालणें *n*.

Scybala (sib'a-la) [Gr. *skubalon*, dung.] *n*. मळाचा खडा *m*, विष्ठेच्या गांठी *f. pl.*, वटक *m*.

Scylla (sil'a) *n*. (सिसिलीच्या किनाऱ्यावरच्या 'चारिब्‌डिस' नांवाच्या भोंवऱ्यासमोर असलेला) इतालीच्या किनाऱ्यावरचा 'सिला' नांवाचा धोक्याचा खडक *m*. 'सिला' व 'चारिब्‌डिस' हे प्राचीन ग्रीक पुराणांत दोन राक्षस कल्पिलेले आहेत. 'सिला' व 'चरिब्‌डिस' यांतील जागा मोठ्या धोक्याची आहे असें प्राचीन ग्रीक लोक मानीत असत. [FROM SCYLLA TO CHARYBDIS एका संकटांतून दुसऱ्या संकटांत. *cf.* MARATHI PHRASE आगींतून फुपाट्यांत.]

Scythe (sīth) [Of Anglo-Saxon origin.] *n*. कोयता *m*, विळा *m*. S. *v. t.* कोयत्यानें (गवत वगैरे) कापणें.

Scythed *a. armed with scythes* कोयते असलेला.

Scythe'man *n*. कोयतीवाला *m*, कापणारा *m*.

Scythe'-stone *n*. (कोयत्यांना धार लावण्याचा) निष्णा *m*.

Sea (sē) [A. S. *sæ*, sea.] *n*. समुद्र *m*, सागर *m*, दर्या *m*, दर्याव *m*, सिंधु *m*. [THE FOUR SEAS चतुःसमुद्र. THE SEVEN SEAS सप्तसमुद्र. A HEAVY S. उंच लाटांचा समुद्र *m*, खवळलेला समुद्र *m*. ARM OF THE S. आखात *n*. AT S. दूर समुद्रांत, भरसमुद्रांत. २ *perplexed* गोंधळलेला, भांबावलेला, गांगरलेला. THE HIGH SEAS (किनाऱ्यापासून) तीन मैलांपलीकडचा समुद्र *m*, भरसमुद्र *m*. MISTRESS OF THE SEA, MISTRESS OF THE SEAS समुद्रस्वामिनी *f*, आरमारी बलाढ्य राष्ट्र *n*. ON THE SEA गलबतांत, जहाजांत. ABLUTION IN THE S. समुद्रस्नान *n*. BY SEA AND LAND जलमार्गानें व खुष्कीनें. TO GO TO S. खलाशी *m*. होणें, दर्यावर्दी होणें. TO FOLLOW THE S. खलाशाचें काम करणें, खलाशीपणा *m*. करणें. TO PUT TO S. बंदर सोडणें. HEIGHT ABOVE THE S. समुद्रसपाटीपासून उंची *f*.] २ *a great wave* उंच लाट *f*, मोठी लाट *f*. [SEAS MOUNTAINS HIGH डोंगराएवढ्या लाटा *f. pl.*] ३ *a vast quantity or expanse of* समुद्र (*fig.*) *m*; "S. of troubles; S. of cares." ४ *a large lake* सरोवर *n*.

Sea'-air *n.* (आजाऱ्यांकरितां) खारी हवा *f.* Sea'-anchor *n.* (तुफानाच्या वेळचा) तरता नांगर *m.* Sea'-bathing *n.* समुद्रांत आंघोळ करणें *n.* Sea'-beach *n.* समुद्रकिनारा *m*, समुद्रकांठ *m*, पुळण *f*, वाळवंट *n.* Sea'-board *n.* समुद्रकिनारा, समुद्रकांठ *m.* Sea'-breeze *n.* (opposed to land-breeze) समुद्राकडून जमिनीकडे वाहणारा वारा *m*, खारा वारा *m*, समुद्रवायु *m*, मतलई *f.* Sea'-boat *n.* मोठ्या समुद्रांत चालणारी आगबोट, जौळी तारूं *n*, जौळी गलबत *n*, जौळी जहाज *n.* Sea'-borne *a.* जहाजांतून नेलेला, जहाजी (व्यापार), समुद्रावरचा. Sea'-captain *n.* जहाजाचा कप्तान *m*, (opposed to a captain in the army). Sea'-chart *n.* समुद्राचा नकाशा *m*, (यांत बेटें, किनारे वगैरे दाखविलेले असतात.) समुद्रपट *m.* Sea'-coast *n.* समुद्रकिनारा *m*, समुद्रकांठ *m*, समुद्रतीर *n*, दर्याकिनारा *m*, समुद्रतट *m.* Sea'-compass *n.* खलाशाचें होकायंत्र *n.* Sea'-dog *n.* डागफिश नांवाचा मासा *m*, सीलमासा *m.* २ कसलेला खलाशी *m.* Sea'-farer *n.* दर्यावर्दी *m*, सफरी *m*, नौकाजीवी *m*, नाविक *m*, बेंडू *m*? Sea'-faring *a.* (सदोदित समुद्रांत) सफर करणारा, दर्यावर्दी, सफरी, खलाशाचें काम करणारा, जहाजावर काम करणारा. Sea'-fight *n.* समुद्रावरील युद्ध *n.* Sea'-gauge *n.* *the depth, to which the keel of a ship sinks* जहाजाची (पाण्यांत बुडाल्याची) खोली *f*, तलमज्जन *n.* २ समुद्राची खोली मोजण्याचें यंत्र *n*, समुद्राचा तळ पाहाण्याचें यंत्र *n*, समुद्रतलमापक, briefly तलमापक Sea'-girt *a.* समुद्रानें वेष्टिलेला, समुद्रवलयांकित. Sea'goat *n.* (*astron.*) [L. Capricornus.] मकर राशि *f.* Sea'-going *a.* (of a ship) (भर) समुद्रांतून जाणारें (गलबत). २ (of person) सफर करणारा. Sea'-horse *n.* समुद्रघोडा *m.* हा तोंडाकडे घोड्यासारखा, व पाठीकडे माशासारखा असतो. Sea'-king *n.* चांचेलोकांचा राजा *m.* Sea'-legs *n. pl.* हालत्या गलबतांत चालण्याची संवय *f.* Sea'-level *n.* समुद्राची सपाटी *f.* Sea'-line *n.* *horizon at sea* समुद्रावर टेंकलेली क्षितिजरेषा *f*, सामुद्रक्षितिज *n.* Sea'-man खलाशी *m*, लस्कर *m.* [ABLE-BODIED S. हुषार खलाशी *m.* FAIR WEATHER S. तडीचा पोहणारा *m.* SEAMEN'S ENVELOPES खलाशांचीं (केलेलीं एक आणा किंमतीचीं पोष्टाचीं) पाकिटें.] Sea'-manship *n.* गलबत चालविण्याची विद्या *f*, नाविकविद्या *f*, खलाशाचें काम *n.* Sea'-mark *n.* (दीपगृह, बोयरा वगैरे जहाजांना वाट दाखविणारी) समुद्रांतील खूण *f.* Sea'-mile *n.* समुद्रांतील मैल *m.* हा ६०८० फूट असतो. Sea'-monster *n.* (*astron.*) [L. Cetus] तिमिंगल राशि. Sea'-police *n.* समुद्रावरचें पोलिस *n.* Sea'-port *n.* बंदर *n.* २ बंदरी गांव *m.* Sea'-post *n.* समुद्रांतील पोष्टआफिस. Sea'-robber *n.* चांचा *m.* Sea'-room *n.* जहाज जाण्यायेण्यापुरती वाट *f.* Sea'-rover *n.* चांचा *m.* २ चांचें गलबत, लुटारू गलबत *n.* Sea'-salt *n.* (opposed to mineral salt) समुद्राचें मीठ *n.* Sea'-scape *n.* (opposed to landscape) समुद्राचा देखावा *m.* Sea'-

serpent *n.* (*astron.*) [L. Hydra] वासुकी राशि. Sea'-service *n.* समुद्रावरची नोकरी *f*, विशेषतः मनवरावरील (लढाऊ जहाजावरील) नोकरी *f*. Sea'-shore *n.* समुद्रकिनारा *m*, बंदरकांठ *m*, बंदरकिनारा *m*, दर्याकिनारा *m*. [ROAD BY THE S. बंदरवाट *f.*] Sea'-sick *a.* आगबोट लागलेला, समुद्र लागलेला. [To BE S. आगबोट लागणें, गलवत *n* -समुद्र *m.* लागणें.] Sea'-sickness *n.* आगबोट लागणें *n*, समुद्र लागणें *n*, जलप्रवास करतांना मळमळून वांति होणें *n*, ओकणें *n*. Sea'-side *n.* समुद्राची बाजू *f*, समुद्रकिनारा *m*. Sea'-snail *n.* खुबा *m*, dim. खुबी *f.* Sea'-term *n.* खलाशांचा (पारिभाषिक) शब्द *m*. Sea'-wall *n.* समुद्रांतील बांध *m*. २ धक्का *m*. Sea'-way *n.* जहाजाची मजल *f*. २ (तुफानांतील) जहाजाचें (उभें राहण्याचें) मकाण *n*. Sea'-weed *n.* समुद्रवेली *f. pl.* Sea'-worthy (of a ship) आंत पाणी न येऊं देणारा, जौळी, समुद्रांत लोटण्याजोगा. २ डोलकाठ्या, दोरखंडें, वगैरे सामान मजबूत असलेलें (जहाज).

Seal (sēl) [Of Anglo-Saxon origin.] *n.* सील नांवाचा जलचर प्राणी *m*.

Seal (sēl) [O. Fr. *seel* -L. *sigillum*, dim. of *signum*, a mark.] *n. an engraved piece of metal or stone used for impressing its device on sealing wax* मोहोर *f*, शिक्का *m*. [S. RING सीलाची आंगठी *f*, मोहोरेची आंगठी *f*.] २ *the mark made* मोहोर *f*, शिक्का *m*, सील *n*. ३ *the wax impressed* (सीलाची) लाख *f*. ४ *the fastening of a letter* सील करणें *n*, सीलानें बंद करणें *n*. ५ *a confirmation or pledge* सील (*fig.*) *n*. ६ (*fig.*) *significant or prophetic mark* शिक्का *m*, मोहोर *f*, सील *n*, चिन्ह *n*; as, "Has the S. of death in his face." [GIVEN UNDER MY HAND AND S. सहीशिक्यानिशीं. TO SET ONE'S S. TO सील मारून कायम-मंजूर करणें. UNDER S. OF SILENCE गुप्त ठेवण्याच्या अटीवर. GREAT S. मोठा शिक्का *m*. हा लार्ड चॅन्सलर किंवा लार्ड कीपर यांच्या दप्तरीं असतो; व तहनामे, पार्लमेंटाचे ठराव, व महत्वाचे सरकारी कागद यांजवर मारण्यांत येतो. S. OF LOVE मुका *m*, चुंबन *n*. २ *birth of child* मूल होणें *n*, अपत्यजन्म *m*.]

Seal *v. t. to affix seal to, to certify as correct with seal* सील *n.* करणें, शिक्का मारणें, शिक्कामोर्तब करणें, मोहोर *f.* करणें, मोहोरबंद करणें. २ *to close securely or hermetically* पक्का बंद करणें, सील करणें, सील *n.* मारणें. [MY LIPS ARE SEALED मला बोलतां कामा नये. IS A SEALED BOOK TO ME (-चें) ज्ञान मला नाहीं किंवा होऊं शकणार नाहीं, (हें) मला अज्ञात राहणार.] ३ *to set significant mark on, to set apart* (-वर) शिक्का मारणें, मोहोर *f.* मारणें -करणें, शिक्का मारून निराळा काढणें; as, "Death has *sealed* her for his own."

Sealed *pa. t.* S. *pa. p.* मोहोर *f.* केलेला, सील केलेला.

Seal'ing-wax *n.* सील करण्याची लाख *f*, सीलाची लाख *f.*

Seam (sēm) [A. S. *seam* -*seowian*, to sew.] *n.* शिवण *f*, सीवन *n.* (b) *the joining line of two edges of cloth* सांधा *m*, जोड *m*, संधि *m*, दूण *f.* [RAISED STRIP ALONG A S. दंड *m.* TO OPEN AT THE S. उसवणें, उघडणें.] २ *the joining of a ship's planks, layers of a wall* सांधा *m*, जोड *m*, दरज *f*, फट *f*, फुलकप्पी *f.* [FILLING UP THE SEAMS दरजगिरी *f.*] ३ *the scar of a wound* डाग *m*, माव *f*, वण *m.* ४ *a line of separation between two strata* सांधा *m*, संधिरेषा *m.* (b) *thin stratum of coal between thicker strata* (दगडी कोळशांच्या दोन थरांमधील) पातळ थर *m*, सांधा *m*, सांध्याचा थर *m*, संविस्तर *m.* ५ (*anat.*) *suture* शिवण *f*, सीवनी *f.*

Seam *v. t.* (सांध्यावर) शिवणें, (सांध्यावर) शिवण *f.* घालणें. (b) सांधणें, जोडणें. (c) दंड भरणें -घालणें. २ *to scar* माव *f* -डाग पाडणें, वण *m* -चरा *m* -वट्टा *m.* पाडणें; as, "*Seamed* over with wounds which his own sabre gave."

Seamed *pa. t.* and *pa. p.* Seam'ing *pr. p.*

Seam'less *a.* बिनशिवणीचा, शिवण नसलेला, एकसंधी.

Seam'stress, Semp'stress *n. a needlewoman* शिवण-काम करणारी *f.* (b) कशिद्याचें काम करणारी *f.*

Seam'y *a. having seams or displaying them* शिवण असलेला, दूण *f.* असलेला. (b) डाग असलेला, मावा असलेला, काळा; as, "Everything has its fair, as well as its S. side." [THE S. SIDE काळी बाजू *f.*]

Seance (sā'ängs) [Fr. –L. *sedere*, to sit.] *n. sitting of a society or deliberative body* सभा *f*, बैठक *f*, अधिवेशन *n.*

Sear (sēr) [A. S. *sear*, dry.] *a.* (of leaves, flowers &c.) *withered, dried up* वाळका, वाळलेला, वाळ-कुंडा. २ (*fig.*) (of age) वाळलेला, सुकलेला. S. *v. t.* (R.) *to wither up, to blast* वाळविणें, सुकविणें. २ *to scorch surface of esp. with hot iron, to cauterize, to brand* भाजणें, डागणें, चरका *m.* देणें, डाग *m.* देणें, भाजून बहिरा -सुना करणें. ३ *to make callous* कोडगा -लोचट करणें; as, "A *seared* conscience."

Search (sėrch) [O. Fr. *cercher* -L. *circare*, to go about.] *v. t. to look over or through to find something* शोधणें, शोध *m.* करणें, पाहणें, धुंडणें, हुडकणें. (b) (closely, carefully or strictly) झाडा *m.* -घेणें *g. of o.*, झडती *f.* घेणें *g. of o.* (c) (narrowly or thoroughly) धुंडाळणें, चाळणें, धुंडाळा *m.* करणें *g. of o.* २ (with *for*) शोधणें, पाहणें, धुंडणें, हुडकणें, तलास *m* -शोध *m.* करणें, शोध *m* -सुगावा *m.* लावणें -काढणें *g. of o.* ३ (with *out*) *to trace* शोधून काढणें, शोध *m.* काढणें, उमगून काढणें, शोध *m.* लावणें *g. of o.* ४ *to probe* (a wound) पाहणें, तपासणें. S. *v. i. to seek, to make inquiry* शोधणें, पाहणें, तपास *m* -तलास *m* -शोध *m.* करणें; as, "Once more *search* with me."

Search *n. act of searching, investigation, quest* **शोधणें** *n*, **धुंडणें** *n*, **शोध** *m*, **तलास** *m*, **तपास** *m*. २ **झडती** *f*, **तलाशी** *f*. [IN S. OF (-च्या) शोधांत, तलासांत, पाठीमागें. THE S. FOR, THE S. OF (चा) शोध *m*. RIGHT OF S. (मनाई केलेल्या मालाबद्दल तटस्थ राष्ट्रांच्या जहाजांची) झडती घेण्याचा (युद्धयमान राष्ट्रांना असलेला) हक्क *m*. S. LIGHT (शत्रूची टेहळणी करण्याकरितां) टेहळणीचा दिवा *m*. S. PARTY (हरवलेल्या किंवा लपविलेल्या मालाचा) तपास लावणारी तुकडी *f*. (b) (*specifically*) झडती घेणारी पोलीसतुकडी *f*. S. WARRANT झडतीचें वारंट.]

Searched *pa. t.* and *pa. p.*

Search'ing *pr. p. a. testing severely, thorough* **कडक, सूक्ष्म, बारीक, छानणीचा, पक्का**; as, "S. examination." २ (of a look, &c.) *penetrating* **सूक्ष्मपणानें पाहाणारा, सूक्ष्म.**

Searing-iron *n*. **डाहाणी** *f*.

Season (sēz'n) [O. Fr, *seson*, -L. *satio,-onis*, seed-time.] *n. division of the year* **ऋतु** *m*. [THE HINDUS DIVIDE THE YEAR INTO SIX SEASONS वसंत, ग्रीष्म, वर्षा, शरद्, हेमंत, शिशिर, CONSISTING OF TWO MONTHS EACH. THE FOUR SEASONS (पाश्चात्यांचे) चार ऋतू. SPRING (वसंत), SUMMER (ग्रीष्म), AUTUMN (वर्षा), WINTER (हेमंत). THE DRY S. उन्हाळा *m*. THE COLD S. हिंवाळा *m*. THE HOT S. उन्हाळा *m*, ग्रीष्म *m*, *pop*. गीम OR गिमाळा *m*. GRAIN RAISED IN THE HOT S. BY IRRIGATION गिमवा *m*, गिमवस *f*. THE RAINY S. पावसाळा *m*. THE SEASONS षड्ऋतू (OF THE HINDUS]. २ *proper time, favourable opportunity* **हंगाम** *m*, **मोसम** *m*, **सराई** *f*, **सुगी** *f*, **ताण** *n*, **काल** *m*, **समय** *m*, **दिवस** *m. pl.*, **वेळ** *f*, **वेळा** *f*. [IN S. वेळीं, योग्य वेळीं, वेळेवर. IN S. AND OUT OF S. वेळींअवेळीं. CLOSE OR LAST DAYS OF THE S. सरता पालव *m*. HEIGHT OF THE S. ऐन हंगाम *m*. THE HOLIDAY S. (नाताळ, ईस्टर वगैरे) सुटीचे दिवस *m. pl.*, सुटीचा मोसम *m*. OPEN S. (शिकारीचा) चालू हंगाम *m*, सुरू हंगाम *m*. CLOSE S. (शिकारीचे) बंदीचे दिवस *m. pl.*, मनाईचे दिवस *m. pl.*] ३ *auspicious or fit hour or moment* **मुहूर्त** *m*, **पर्व** *n*, **पर्वणी** *f*. ४ *period of various length* **(कांहीं) वेळ** *f*, **(कांहीं) मुदत** *f*; as, "May endure for a S." [S. TICKET (रेल्वे, वगैरेचें) मुदतीचें तिकिट *n*, *pop*. पास. FOR A S. कांहीं वेळ, कांहीं दिवस, कांहीं वेळपर्यंत, कांहीं वेळपावेतों.]

Sea'son *v. t. to bring into efficient or sound condition by habituation, exposure, special preparation, &c.* **तरबेज करणें, संवयीचा करणें, रांबवणें**; as, "*Seasoned* soldiers." २ (timber) **रांपवणें, पक्का करणें.** ३ *to make palatable* **मसालेदार -स्वादिष्ठ-खमंग करणें, चव** *f* **-रुचि** *f*. **आणणें**; as, "Highly *seasoned* dishes; conversation *seasoned* with humour." ४ *to temper, to moderate* **सौम्य करणें**; as, "Let mercy S. justice." S. *v. i. to become fit for use by being*

seasoned संवयीचा होणें, तयार होणें. (b) (timber) कडक होणें, पक्के होणें, रांपणें, निरढणें.

Sea'sonable *a. suitable to, of the kind usual at, the season* ऋतूला योग्य, समयाला योग्य, कालाला योग्य, कालसदृश, कालोचित, कालोद्भव, ऋतुजात; as, "S. weather." २ *opportune, meeting the needs of the occasion* वेळेवरचा, प्रसंगोचित, वक्तशीर, समयोचित; as, "S. aid; S. caution; S. arrival of."

Sea'sonableness *n.* समयोचितता *f*, उचितकालिकता *f*, &c. २ समयानुरूप्य *n*, समयौचित्य *n*, कालानुकूल्य *n*.

Sea'sonably *adv.* वेळेस, वेळेवर, समयास, प्रसंगास, यथाकाळीं, यथाकाल, वक्तशीर, बरा *decl.*, नेमका *decl.*

Sea'soned *pa. t.* S. *pa. p.* तरबेज केलेला. २ रांबवलेला, रापवलेला. ३ मसाला घातलेला, मसालेदार, स्वादिष्ठ, खमंग. [HIGHLY S. चमचमीत, खमखमीत.] ४ सौम्य केलेला; as, "Justice S. with mercy."

Sea'soning *v. n.* मसाला घालणें *n.* २ *sauce* मसाला *m.* ३ (*fig.*) मसाला; as, "Wit is the S. of conversation."

Seat (sēt) [A. S. *sæte*, an ambush -*sitan*, to sit.] *n. that on which one sits* बैठक *f*, बसक *f*, आसन *n*. [CHIEF S. (AT ASSEMBLIES, &c.) अग्रासन *n*. EASY S. सुखासन *n*. SWINGING S. चौपाळा *m*, चौफळा *m*.] (b) *occupation of a seat* बैठक *f*; as, "Took his S. on the throne." २ *thing spread to sit on* बिछाईत *f*, बैठक *f*, बसक *f*, बसकर *n*. ३ *place of abiding, inherence*, &c. स्थान *n*, अधिष्ठान *n*, ठिकाण *n*, आशय *m*, (*esp. in comp.*; as, पित्ताशय), वसति *f*, घर *n*, पीठ *n*, धाम *n*. [THE S. OF WAR युद्धस्थान *n*. S. OF LEARNING विद्येचें घर *n*, विद्यापीठ *n*.] ४ *country mansion esp. with park* खेड्यांतील वाडा *m*; as, "Has a S. in Norfolk." ५ *right to sitting-accomodation or to sit as member of board or esp. House of Commons* बैठक *f*, खुर्ची *f* (*fig.*), जागा *f*; as, "Have taken two *seats* for *Macbeth*; Has a S. on the Board." [TO LOSE ONE'S SEAT, TO LOSE THE S. (पार्लमेंटांतील) जागा गमावणें.] ६ *manner of sitting horse, bicycle*, &c., बैठक *f*, आसन *n*; as, "Has a good, firm S." ७ (खुर्चीचें वगैरे) बूड *n*.

Seat *v. t.* बसविणें, ठेवणें, बसायास -बसायाला लावणें; as, "Took up the child and *seated* him on the book-case." (b) बसविणें, स्थापणें, स्थापना करणें, पदारूढ करणें. [To S. CANDIDATE (पार्लमेंटसभेकरितां) उमेदवार निवडणें. TO BE SEATED बसणें.] २ *to fit or provide* (church, room, &c.) *with seats* बैठका ठेवणें -मांडणें, बैठकांची तजवीज करणें; as, "Is seated for 5000." ३ (of room) *to have seats for* (*number*) (अमुक मनुष्यें बसण्याइतकी) जागा असणें, बैठका असणें. ४ *to mend seat of* (*chair*, &c.) (नवें) बूड घालणें. ५ *to establish in position, to fix in particular place* बसविणें, ठेवणें; as, "To S. machinery." (b) (-चें)

ठाणें बसविणें, ठाणें देणें; as, "The Turks *seated* themselves on the Bosporus." ६ *to assign a seat to* जागा देणें, नेमणें.

Seated *pa. t.* S. *pa. p.* बसविलेला, बसावयास लावलेला. २ बैठका मांडलेला -लावलेला. ३ बैठका असलेला. ४ बैठक घातलेला, बूड दुरुस्त केलेला. ५ ठाणें धरून राहिलेला.

Seat'ing *v. n.* बसविणें *n.* २ बैठका ठेवणें *n.*

Sebaceous (sē-bā'shus) [L. *sebum*, sweat.] *a.* (त्वचेंतून निघणाऱ्या) चरबीसंबंधीं, त्वक्स्नेहविषयक. २ त्वक्स्नेहोत्पादक. [S. GLANDS त्वक्स्नेहोत्पादक पिंड *m*, त्वक्स्नेहपिंड.]

Seborrhœa (sē-bō-rhi'-a) [L. *sebum*, sweat, and Gr. *rhein*, to flow.] *n.* केसामध्यें मळ उत्पन्न होणें *n.*

Sebum (sē'-bum) [L. *sebum*, sweat.] *n.* त्वचेंतून येणारी एक प्रकारची चरबी *f*, त्वक्स्नेह *m.*

Secant (sē'kant) [L. *secans*, *secantis*, *pr. p.* of *secare*, to cut.] *n.* (*math.*) वृत्तखंडिनी *f*, वृत्तच्छेदनरेषा *f.* २ (*trig.*) व्युत्क्रमकोटिज्या. (कोटिज्या = cosine).

Secede (sē-sēd') [L. *se*, away, and *cedere*, to go.] *v. i. to withdraw formally from membership* फुटणें, निघणें, वेगळा होणें, बाहेर होणें -पडणें, संगत *f.* सोडणें, फळी *f.* फोडणें, फटकून राहणें.

Seceded *pa. t.* S. *pa. p.* फुटलेला, फटकून राहिलेला.

Seced'er *n.* फुटणारा *m*, वेगळा होणारा *m*, &c.

Seced'ing *pr. p.* S. *v. n.* फुटणें *n*, वेगळा होणें *n.*

Secess'ion *n.* फुटणें *n*, वेगळा होणें *n.*

Seclude (se-klōōd') [L. *se*, apart, and *claudere*, to shut.] *v. t. to separate, to keep apart* वेगळा करणें, निराळा करणें -ठेवणें, एकांतीं राहविणें -बसवणें, एकांतवासांत ठेवणें, पडद्यांत ठेवणें. २ (oneself) एकांतवास *m.* करणें, एकांतांत राहणें -बसणें. S. *v. i. to shut apart, to keep apart* वेगळा -एकटा राहणें, एकांतांत काळ घालविणें, एकांतवास पत्करणें, विविक्तस्थानीं राहणें.

Seclud'ed *pa. t.* S. *pa. p.* एकांतांत ठेविलेला, पडद्यांत ठेवलेला. २ एकांतवासाचा, एकलकोंडा, एकटा; as, "A S. spot, S. life."

Seclu'sion *n. secluding or being secluded, retirement* एकांतवास करणें *n*, एकांतवास *m*, विविक्तवृत्ति *f.* २ *secluded place* एकांतस्थान *n*, विविक्तस्थान *n.*

Second (sek'und) [Fr.-L. *secundus* -*sequi*, *secutus*, to follow.] *a. next after the first* दुसरा, द्वितीय, दुजा. [IN THE S. PLACE दुसऱ्यानें, दुसरें असें कीं. S. FLOOR तिसरा मजला. (GROUND FLOOR = तळमजला *m.* FIRST FLOOR दुसरा मजला *m.*)] २ *additional, supplementary* दुसरा, आणखी एक, अधिक, पुरवणीवजा; as, "S. advent of Christ." [S. CHAMBER, *upper House in bicameral parliament* दुसरी (लार्डांची) सभा *f*, वरची सभा *f.* S. COMING (खिस्ताचें) द्वितीयागमन *n.* S. NATURE दुसरा उपजत स्वभाव. S. TEETH (जाणत्या

मुळांचे) पक्के दांत *m. pl.* S. THOUGHTS मागाहून (सुचलेले) विचार *m. pl.*] २ *of secondary kind, subordinate, derived* दुसऱ्या प्रतीचा, दुय्यम, अप्रधान, गौण, अमुख्य. [S. CAUSE गौण कारण *n*, गौण हेतु *m.* To PLAY S. FIDDLE TO (-ची) री ओढणें. AT S. HAND कर्णोपकर्णीं, ऐकींव. S. BEST दुसऱ्या नंबरचा. S. HAND (OF CLOTHES, BOOKS, FURNITURE, &c.) आडगिऱ्हायकी, जुना, अन्योपभुक्त. २ (OF INFORMATION) *taken on another's authority* ऐकलेली -ऐकींव (माहिती). ३ (RESEARCH) दुसऱ्याचा, अन्योक्त, अन्यकृत. S. RATE (OF SHIP) *not of superior quality* दुसरे प्रतीचा, दुय्यम प्रतीचा.] ४ *being of the same kind as another that has preceded* दुसरा, प्रति; as, "S. Cato." [S. SIGHT (भविष्य जाणण्याची) दुसरी दृष्टि *f*, भविष्यज्ञानदृष्टि *f.*]

Second *n. one next to the first* दुसरा *m*, दुसऱ्या प्रतीचा *m*, द्वितीय *m.* २ *a supporter* (in a duel or boxing-match) पाठीराख्या *m*, पाठराख्या *m*, पाठ राखणारा *m*, बाहिदार *m*, सारथी *m.* ३ *the sixtieth part of a minute* सेकंद *m*, loosely *short time* क्षणभर. (b) *the sixtieth part of a degree* विकला *f.* ४ (*pl.*) दुय्यम प्रतीचा माल *m.* (*specif.*) *an inferior flour* हलकी कणीक *f.*

Second *v. t. to support, to back up* आधार देणें, पाठ *f.* राखणें *g. of o.*, बाजू *f.* राखणें -संभाळणें *g. of o.*, पुष्टि *f* -टेंकू *m*-जोर *m.* देणें; as, "To S. words with deeds." २ (of member of a debating body) *to give the necessary formal support to* अनुमोदन देणें.

N. B. Propose = सूचना करणें. Proposer = सूचक. Second = अनुमोदन देणें. Seconder = अनुमोदक. Support = दुजोरा देणें, पुष्टि देणें. Supporter = दुजोरा देणारा, पुष्टि देणारा.

Sec'ondarily *adv. in a secondary manner or degree* गौणपणानें, गौणभावानें, दुय्यमपणानें -रीतीनें, मागाहून.

Sec'ondariness *n.* गौणपणा *m*, दुय्यमपणा *m*, गौणता *f*, अप्रधानता *f.*

Sec'ondary *a. of second place, origin, or rank* दुसरे प्रतीचा, दुसऱ्या दर्जाचा, दुसऱ्या नंबरचा, दुय्यम प्रतीचा -किंमतीचा. [S. EDUCATION दुय्यम (प्रतीचें) शिक्षण *n.* S. SCHOOL दुय्यम (शिक्षणाची) शाळा *f.*] २ *not primary, subordinate* गौण, अप्रधान, अमुख्य, दुय्यम, दुय्यम प्रतीचा. ३ (*chem.*) द्वितीय; as, "S. salt." (b) (of colours) मिश्र. ४ (*med.*) *dependent or consequent upon another disease* अवलंबी; as, "Bright's disease is often S. to scarlet fever." (b) *occurring in the second stage of a disease* द्वितीयावस्थेचा, दुसऱ्या अवस्थेचा; as, "The S. symptoms of syphilis." [S. SYMPTOMS गौण लक्षणें, अप्रधान लक्षणें *n. pl.* S. STAGE (रोगाची) द्वितीयावस्था. S. SYPHILIS द्वितीयोपदंश *m.* S. UNION द्वितीय मेलन *n.*] ५ (*physics*) द्वितीय, दुय्यम; as, "S. action, S. axis, S. battery."

Sec'ondary *n. deputy or delegate* दुय्यम *m*, दुय्यमाधिकारी. २ (*astron.*) *a secondary circle* गौणवृत्त *n*. (b) *a satellite* उपग्रह *m*.

Secondary embryo *n*. उपगर्भ *m*.

Secondary embryo -sac *n*. उपगर्भकोटर *n*.

Sec'onder *n*. अनुमोदक *m*, अनुमोदन देणारा. २ बाजू संभाळणारा, पाठ राखणारा.

Second-hand, See under Second No. 1.

Sec'ondly *adv*. दुसरा *decl*., दुसऱ्यानें.

Se'crecy *n. keeping of, ability to keep, or habit of keeping, secrets* गुप्तपणा *m*, गुप्तता *f*, रहस्यगोपन *n*, मौनपणा *m*. २ *tendency to concealment, secretiveness* मौनवृत्ति *f*, रहस्यगोपनवृत्ति *f*, (मनाचा) खोलपणा *m*. ३ *unrevealed state* गुप्तपणा *m*, गौप्य *n*; "There can be no S. about it." [In S. गुप्तपणें, चोरून.] ४ *seclusion, privacy* एकांतवास *m*, विविक्त *n*; as, "The pensive S. of desert cell."

Secret (sē'kret) [L. *se*, apart, and *cernere*, to separate.] *a. kept private, not made known* गुप्त, गुह्य, गुप्तपणाचा, अंतःस्थ, चोरटा, चोरीचा, चोर (in *comp*.; as, चोरखण S. drawer, चोरखिसा S. pocket, चोरवाट Secret passage.) [S. TREATY गुप्त तह *m*, चोरटा तह *m*. S. UNDERSTANDING अंतःस्थ ठराव *m*. THE S. PARTS गुह्य अवयव *m*. *pl*., जननेंद्रियें *n*. *pl*.] २ (R.) *close, reticent* खोल, तोंडाचा खबरदार, गुजराख्या, गुह्यभाषी. ३ (of place) *secluded, retired* आडवळणी, आडवळणाचा, एकांताचा, विविक्त. ४ *occult* गुह्य, गूढ.

Se'cret *n. thing kept secret* गुप्त गोष्ट *f*, गूज *n*, गुजगोष्ट *f*, गुपित *n*, गौप्य *n*, रहस्य *n*. [DISCLOSURE OF SECRETS गौप्यस्फोट *m*, रहस्यस्फोट *m*, अन्तर्भेद *m*. DIVING INTO THE S. OF रहस्यभेद *m*, गुप्तभेद *m*. -PERSON THAT DIVES गुप्तभेदी *m*. KNOWER OF THE SECRETS OF भेद्या *m*. OPEN S. उघडें गौप्य *n*.] २ *mystery* गूढ *n*, गुह्य *n*, कोडें *n*; as, "The *secrets* of nature." ३ *true but not generally recognised method for attainment of* रहस्य *n*, हक़ीक़त *n*, गुरुकिल्ली *f*, मर्म *n*, वर्म *n*. ४ (as of a piece of mechanism) मर्म *n*, *n*, किल्ली *f*, गुरुकिल्ली *f*.

Secreta'rial *a*. सेक्रेटरीचा, चिटणिसाचा, चिटणिसाच्या कामाचा. (b) मंत्र्याचा, मंत्र्याच्या कामाचा -संबंधीं.

Sec'reta'riat, Secreta'riate *n. the office of a secretary* चिटणिसाची कचेरी *f*, सेक्रेटेरिएट *n*.

Secretary (sek'-re-tar-i) [Low L. *secretarius* -L. *secretus*, secret. Secretary etymologically means a confidential officer.] *n. one who writes letters, reports, for an employer or society* चिटणीस *m*, चिटणवीस *m*, सेक्रेटरी *m*. [PRIVATE S. खानगी सेक्रेटरी *m*, खासगी सेक्रेटरी. HONORARY S. सन्मान्य (बिनपगारी) सेक्रेटरी.] २ *an official in charge of a department of government* चिटणीस *m*, सेक्रेटरी. [CHIEF S. मुख्य सेक्रेटरी *m*. UNDER S. मदतसेक्रेटरी *m*. ASSISTANT S. दुय्यम सेक्रेटरी *m*. EDUCATIONAL S.

शिक्षणखात्याचा सेक्रेटरी *m.* POLITICAL S. (संस्थानांचा) पोलिटिकल सेक्रेटरी.] ३ मंत्री *m.* [HOME S. स्वराष्ट्रीय मंत्री *m*, देशांतल्या राजकारणाचा मंत्री *m.* FOREIGN S. परराष्ट्रीय मंत्री *m.* WAR S. युद्धमंत्री *m.* COLONIAL S. वसाहतींचा मंत्री. S. OF STATE FOR INDIA पार्लमेंटाचा हिंदुस्थानाकरितां मंत्री.]

Sec'retaryship *n.* सेक्रेटरीची जागा *f*, सेक्रेटरीचा हुद्दा *m.*

Secrete (se-krēt') [L. *secretum*, to set apart.] *v. t. to put* (object, person, oneself) *into place of concealment* लपवणें, झांकणें, लपवून ठेवणें. २ (*physiol.*) *to produce by secretion* (विमोचनानें) वेगळा करणें, वेगळा काढणें, (-चें) विमोचन *n.* करणें, आन्तरोत्सर्ग करणें.

Secre'tion *n.* लपविणें *n*, लपवून ठेवणें *n.* २ वेगळा करणें *n*, वेगळा काढणें *n*, विमोचन *n*, वियोजन *n.* ३ *that which is secreted* (लाला, मूत्र, मल इत्यादि) आन्तरोत्सर्ग *m*, स्राव *m.* [S. OF THE LARGE INTESTINES बृहदंत्रक्रियाजनित पदार्थ *m.* S. OF THE NOSE शेंबूड *m.* S. OF THE THROAT कफ *m.* S. OF THE BOWELS मल *m.*]

N. B.—Secretion is आन्तरोत्सर्ग, विमोचन. Excretion is बाह्योत्सर्ग. विसर्जन *n.*

Secret'ive *a. causing secretion* आंतरोत्सर्गकारी. २ *keeping secret* गुप्त ठेवणारा, रहस्यगोपनवृत्तीचा, मौनवृत्तीचा.

Secret'iveness *n.* आंतरोत्सर्गकारिता *f.* २ मौनवृत्ति *f.*

Se'cretly *adv.* गुप्तपणें, गुप्तपणानें, चोरून.

Se'cretness *n.* गुप्तपणा *m*, गुप्तता *f.*

Secre'tory *a.* आन्तरोत्सर्गासंबंधीं, आन्तरोत्सर्ग करणारा, विमोचक. [S. GLANDS विमोचक पिंड *m*, आंतरोत्सर्गपिंड.]

Sect (sekt) [Fr. *secte* –L. *secta*, a set of people –L. *sequi*, to follow.] *n. a religious denomination* पंथ *m*, संप्रदाय *m*, शाखा *f*, मत *n*, मार्ग *m.* २ *the disciples of a philosopher or teacher* (तत्त्ववेत्त्याची किंवा धर्मोपदेशकाची) शिष्यमंडळी *f*, सांप्रदायी *m*, *pl.*, पंथाचे लोक *m. pl.*, शिष्यशाखा *f.*

Secta'rian *a.* विशिष्ट पंथाचा, विशिष्ट संप्रदायाचा, विशिष्ट शाखेचा, विशिष्ट मार्गाचा. (b) विशिष्ट जातीचा. (c) विशिष्ट वर्गाचा. २ *bigoted* आपल्याच पंथाचा -मताचा अभिमानी. (b) आपल्याच जातीचा विशेष अभिमानी. S. *n.* स्वतःच्याच पंथाचा विशेष अभिमानी. २ स्वतःच्या जातीचा विशेष अभिमानी *m.*

Secta'rianism *n. the tendency to form sects* लहान लहान धर्मपंथ किंवा पोटजाती पाडण्याचा स्वभाव *m.* २ *bigotry* स्वतःच्याच जातीचा दुरभिमान *m*, जात्यभिमान *m*, स्वजातिविषयक अभिमान *m.* (b) स्वसंप्रदायाभिमान *m*, स्वमताभिमान *m.*

Sectio (sek-shi-ō) [L.] *n.* छेदन *n.*

Sectio Cadaveris प्रेतच्छेदन *n.*

Section (sek'shun) [Fr.–L. *sectio* -*sectum*, to cut.] *n. a cutting* छेदन *n*, परिच्छेद *m*, कापणें *n.* २ *a part cut off* कापलेला भाग *m*, तुकडा *m*, काप *m*, भाग *m*,

छेद् *m*, अंश *m*. ३ *a class of people* (विशिष्ट लोकांचा) वर्ग *m*, जात *f*, जाति *f*. ४ (of a book) भाग *m*, विभाग *m*, खंड *m*, स्कंध *m*. ५ (*med.*) छेदन *n*, छेद *m*. [CÆSARIAN OR ABDOMINAL S. उदराला व गर्भाशयाला छेद करून गर्भ बाहेर काढणें.] ६ (*archit.*) (छेदाचा) देखावा. [HORIZONTAL S. आडवा देखावा *m*. VERTICAL S. उभा देखावा *m*.] ७ (*math.*) छिन्न *n*, छेद *m*. [CONIC SECTIONS शंकुछिन्न *n*.] ८ हृद्द *f*.

Sec'tional *a*. विशिष्ट भागाचा. (b) विशिष्ट वर्गाचा. (c) विशिष्ट जातीचा, जातीजातीचा. (d) स्थानिक, विशिष्ट ठिकाणचा. २ *consisting of sections* निरनिराळे (सुटे) भाग किंवा अवयव असणारा -असलेला. (b) अवयव किंवा भाग निराळे करतां येण्याजोगा -सारखा; as, "A S. steam-boiler." ३ (of paper) *ruled in small squares* चौरस आडवा उभा आंखलेला. **Sec'tionally** *adv*. भागाभागांनीं.

Section-writer *n*. कोर्टातील नकला करणारा कारकून *m*.

Sector (sek'tur) [L. *sector-secare*, to cut.] *n*. (*geom.*) द्वैत्रिज्यवृत्तखण्ड *n*, द्वैत्रिज्य *n*. २ *a mathematical instrument used in drawing plans* (घराचे प्लान वगैरे काढतांना वापरण्याचा) सेक्टरकंपास *m*. ह्याची आकृति वर्तुळाच्या सेक्टरसारखी असते. ३ *an instrument for measuring the arc between a star and the zenith* नतांशयंत्र *n*.

Secular (sek'ū-lar) [Fr. -L. *secularis -seculum*, a generation, an age, the world. Secular शब्दाचा धात्वर्थ पुष्कळ काळानें होणारा, शतकानें होणारा, किंवा पुष्कळ युगांनीं होणारा असा आहे.] *a*. *pertaining to the present world or to things not spiritual, unconnected with religion* ऐहिक, प्रापंचिक, सांसारिक, व्यावहारिक, या लोकचा, इहलोकचा, इहलोकविषयक, लौकिक, संसाराविषयींचा. २ (of a priest) *not under a monk's vows* (oppo. to regular monk, not a layman.) रेग्युलर मंकपासून भिन्न असलेला, सेक्युलर मंक, मठबाह्यवासी मंक. ३ *belonging to the laity, lay, not clerical* सांसारिक, गृहस्थाश्रमी, सांसारिकांचा.

Sec'ular *n*. *a layman* सांसारिक *m*, संसारी *m*, प्रापंचिक *m*, कौटुंबिक *m*, कुटुंब करून राहणारा *m*. २ सेक्युलर मंक *m*, मठाच्या बाहेर राहणारा मंक *m*.

Sec'ularism *n*. ऐहिकवाद *m*.

Sec'ularist *n*. ऐहिकवादी *m*. २ धर्मविहीनशिक्षणवादी *m*.

Secular'ity *n*. प्रापंचिकता *f*, सांसारिकता *f*, ऐहिकता *f*, ऐहिकदृष्टि *f*, ऐहिकबुद्धि *f*. २ धर्मविहीनता *f*.

Sec'ularize *v. t.* *to convert from regular or monastic into secular* रेग्युलर 'मंक'चा 'सेक्युलर मंक' करणें, मठवासी मंकचा मठबाह्यवासी मंक करणें; as, "To S. a priest or a monk." २ *to convert from spiritual to secular or common use* प्रपंचाच्या उपयोगास लावणें; as, "To S. a church property."

Sec'ularly *adv*. प्रापंचिकासारखा, प्रापंचिकाच्या दृष्टीनें.

Secundine (sek'un-dīn) *n.* (*usu. pl.*) (प्रसूतीनंतर निघणारी) वार *f*, खोळ *f*, गर्भवेष्टन *n*. २ (*bot.*) (ओव्ह्यूलचें) अन्तर्वेष्टण *n*, द्वितीय वेष्टण *n*.

Secur'able *a*. प्राप्त करून घेण्यासारखा.

Secure (se-kūr') [L. *se*, without, and *cura*, care.] *a. without care or anxiety* निश्चिंत, चिंता नसलेला, चिंताविरहित, काळजी नसलेला. २ *free from fear* निर्भय, निर्भयपणाचा, भयातीत. ३ *free from danger* सुरक्षित, निर्विघ्न, निरुपद्रव. ४ *overconfident* (in bad sense) (स्वतःसंबंधानें) फाजील विश्वास असणारा, निर्धास्त. ५ (Bible) *careless* निष्काळजी.

Secure' *v. t. to make safe, to guard from danger* निर्भय करणें, निजोखमी करणें, सुरक्षित करणें, निर्भयपणा *m*. करणें *g. of. o.*, निर्भयपणा *m*. आणणें, बंदोबस्त *m* -बंदोबस्ती *f* -रक्षण *n*. करणें *g. of o.* २ *to put beyond hazard of losing or of not receiving* निर्धास्त करणें, निजोखमी करणें; as, "To S. a creditor against loss." (b) *to make certain* खचित करणें, निश्चित करणें, खचिती *f*. करणें, बंदोबस्त *m* -बंदोबस्ती *f*. करणें; as, "To S. a debt by a mortgage." ३ *to make fast* गच्च करणें, मजबूत करणें, आंवळणें, आंवळून बांधणें. ४ *to get possession of, to acquire certainly* आपल्या ताब्यांत घेणें, मिळवणें, संपादन करणें; as, "To S. an estate."

Secure'ly *adv*. निर्भयपणें, भयरहित, निश्चितपणें.

Secure'ness *n*. निर्धास्तपणा *m*, सुरक्षितपणा *m*.

Securi'ty *n*. निश्चिंतपणा *m*, निःशंकपणा *m*. २ निर्भयपणा *m*, निजोखमीपणा *m*, निर्भयता *f*, निर्विघ्नता *f*. ३ *pledge given, surety* तारण *n*, जामिनी *f*, जामिनकी *f*, *n*, हमी *f*, जामिनात *f*. [SECURITY BOND जामीनकतबा *m*, जामीनखत *n*.] ४ (of persons) जामीन *m*, जामीनदार *m*, हमीदार *m*. ५ (for goods or money) मालजामीन *m*, as distinguished from हाजीरजामीन which is security for the appearance of the person.

Sedan (sē-dan') [Invented at Sedan in France.] *n*. दोन माणसांनीं न्यावयाची खुर्ची *f*, नालकी *f*.

Sedate (se-dāt') [L. *sedāre, -atum*, to seat. Sedate etymologically means *seated* or *settled*.] *a. quiet, serene, serious* स्थिर, गंभीर, शांत, स्थिरबुद्धि.

Sedate'ly *adv*. स्थिरपणें, शांतपणानें, गांभीर्यपूर्वक, गंभीरपणें, स्थिरबुद्धीनें.

Sedate'ness *n*. स्थिरपणा *m*, गंभीरपणा *m*, शांतपणा *m*, गांभीर्य *n*, स्थिरबुद्धि *f*, स्थिरता *f*.

Seda'tive *a. tending to make sedate* स्थिर करणारा, शांत करणारा, सौम्य करणारा. २ (*med.*) शामक, उपशामक. S. *n*. (*med.*) शामक औषध *n*.

Sed'entariness *n*. बैठेपणा *m*, बसून काम करण्याची संवय *f*.

Sedentary (sed'en-tā-ri) [L. *sedentarius -sedere*, to sit.] *a*. (of persons) *accustomed to sit much*

or long (पुष्कळ वेळ) असून काम करणारा, बैठें काम करणारा, बसकामी, बैठकामी, बसकाम्या, बैठकाम्या. २ *requiring much sitting* बसून करण्याचा, बैठकीचा, बसकीचा, बैठा; as, "A S. employment; A S. life."

Sedge (sej) [Of Anglo-Saxon origin.] *n.* लव्हाळा *m.*

Sediment (sed'i-ment) [L. *sedimentum* -*sedere*, to sit, to settle.] *n. that which settles at the bottom of a liquid, dregs* गाळ *m*, गदळ *m*, सांखा *m.* २ (*med.*) लघ्वींतील सांखा *m*, खर *f.*

Sediment'ary *a.* गाळाचा, गदळाचा.

Sediment'ation *n.* खर वगैरे बसणें *n.* २ (*geol.*) खडक बनविणारा गाळ बसणें *n.*

Sedition (se-dish'un) [L. *se*, away and *ire*, *itum*, to go.] *n.* राजद्रोह *m.*

N. B.—राजद्रोह is the only Marathi word that is now universally used in the Maharashtra for sedition.

Sedi'tious *a.* राजद्रोहाचा, राजद्रोहात्मक, राजद्रोहोत्पादक, राजद्रोही. [S. ARTICLE राजद्रोहात्मक -राजद्रोही लेख *m.*] २ (of person) राजद्रोही.

Sedi'tiously *adv.* राजद्रोहपूर्वक.

Sedi'tiousness *n.* राजद्रोहिपणा *m*, राजद्रोहात्मकता *f.*

Seduce (se-dūs') [L. *se*, aside, and *ducere*, to lead, to draw.] *v. t. to draw aside from rectitude* फुसलावणें, भुलवणें, फुसलावून -भुलवून -भुलथाप *f.* देऊन -भुलवण *f.* घालून कुमार्गांत नेणें, पाऊल वांकडें पाडविणें *g. of o.*, पाय वांकडा पाडणें -पाडविणें *g. of o.*, आडवाटेस -आडमार्गास -चुकीच्या मार्गास लावणें, फितवणें, फितावणें, फितूर करणें, फोडणें, फितवाफितव *f.* करणें *g. of o.* २ *to corrupt* (as a female) फुसलावून भ्रष्ट करणें -अंगाखालीं घालणें, वश करून -बधवून पातिव्रत्याचा नाश *m.* करणें. [To S. AND ELOPE WITH काढणें, काढून नेणें.]

Seduce'd *pa. t.* S. *pa. p.* (फुसलावून) बहकवलेला -बिघडवलेला -आडमार्गास नेलेला. २ (बधवून) भ्रष्ट केलेला.

Seduce'ment *n.* फुसलावणी *f*, फुसलावणें *n.*

Sedu'cer *n.* फुसलावणारा *m*, भुलवणारा *m*, फुसलावून आडमार्गास नेणारा. २ (बधवून) भ्रष्ट करणारा *m.*

Sedu'cing *pr. p.* फुसलावणारा, भुलवणारा, &c.

Seduc'tion *n.* फुसलावणें *n*, भुलवणें *n*, फुसलावून नेणें *n*, फुसलावून बहकविणें *n.* २ बधवून उपभोगणें *n*, कापट्यपूर्वक सतीत्वनाश *m*, स्त्रीसंग्रहण *n.*

Seduc'tive *a.* फुसलावणारा, भुलथाप देणारा, भुलवणारा, (फुसलावून) आडमार्गास लावणारा. २ भुलविण्याचा, भुलथाप देण्याचा. ३ बधवून भ्रष्ट करणारा -करण्याचा.

Sedu'lity, Sed'ulousness *n.* उद्योगिपणा *m*, उद्योग *m*, उद्यम *m*, व्यासंग *m*, परिश्रम *m*, चिकाटी *f*, व्यवसाय *m.*

Sedulous (sed'ū-lus) [L. *sedulus* -*sedere*, to sit. Sedulous etymologically means 'sitting constantly' (सारखी बैठक मारून बसणारा.).] *a. diligent, constant* उद्योगी, उद्यमी, व्यासंगी, परिश्रमी, सारखी मेहेनत करणारा, व्यवसायी, चिकाटीचा.

Sed'ulously *adv.* उद्योगपूर्वक, ताण देऊन, श्रम घेऊन, व्यासंगपूर्वक, परिश्रमपूर्वक, चिकाटी देऊन, चिकाटीनें.

See (sē) [O. Fr. *se*, *sied* –L. *sedes* -*sedere*, to sit.] *n.* बिशपची गादी *f*, आर्चबिशपची गादी *f*, बिशपची मुख्य जागा *f*, आर्चबिशपची मुख्य जागा *f*. २ बिशपच्या अधिकारांतील प्रांत *m*.

See (sē) [A. S. *seon*, to see.] *v. i. to have the power of sight* पाहणें, डोळे *m. pl.* -दृष्टि *f.* असणें *in. con.*, दिसणें *impers.*, डोळस &c. असणें. २ *to exercise the power of sight* पाहणें, डोळे *m. pl.* उघडणें; as, "Cannot S. till the ninth day." ३ *to be attentive, to direct the sight* पाहणें, बघणें, दृष्टि *f.* लावणें. ४ *to examine, to inquire* पाहणें, बघणें, शोध *m* -चौकशी *f.* करणें, विचार *m.* करणें; as, "Will S. about it." ५ *to take care* पाहणें, बघणें, जपणें, संभाळणें; as, "To S. to the house; See that ye fall not by the way." ६ (*fig.*) *to have intellectual apprehension, to perceive* (often with *through* or *into*) पाहणें, जाणणें, वर्म *n* -मर्म *n.* जाणणें. (b) (of preternatural acuteness of intelligence) सूक्ष्म दृष्टीनें पाहणें. [SEEING IS BELIEVING *one's own observation is the best evidence* डोळ्यांनीं प्रत्यक्ष पाहणें हाच उत्तम पुरावा. cf. मनासारखा ग्वाही त्रिभुवनांत नाहीं.]

See *v. t. to perceive by the eye, to observe* पाहणें, बघणें, अवलोकणें, अवलोकन *n.* करणें, दिसणें *in. con.*, दृष्टीस पडणें *in. con.* २ (with *through*) *not to be deceived by* पाहणें, (लुच्चेगिरी पूर्णपणें) जाणणें -ओळखणें. (b) *to detect the nature of* (-चें) स्वरूप *n* -मर्म *n* -वर्म *n.* ओळखणें. ३ *to descry, to discern by sight* (प्रत्यक्ष) पाहणें. [To S. THE LIGHT जन्मणें, जन्माला येणें. २ प्रसिद्ध होणें, प्रकाशित होणें. To S. VISIONS दृष्टांत *m.* होणें, (स्वप्नांत) दर्शन होणें. To SEE THINGS भ्रम होणें. To S. STARS (डोळ्यापुढें) काजवे दिसणें. To S. THE SIGHTS प्रेक्षणीय स्थळें पाहणें. To S. OVER A HOUSE घराच्या चारी बाजू (फिरून) पाहाणें.] ४ *to discern mentally, to apprehend* पाहणें, समजणें, जाणणें, ताडणें, डोक्यांत भरणें, लक्षांत येणें in. con.; as, "Cannot S. the point." [AS FAR AS I CAN S. *to the best of my understanding* माझ्या समजुतीप्रमाणें. To S. LIFE, *to gain experience of men and manners esp. by dissipation, &c.* (सर्व करून सवरून) जगाचा अनुभव घेणें. To S. SERVICE (नोकरी करून) वाकबगार -म्हातारा होणें. To S. A THING THROUGH *or* OUT पुरा करणें, शेवटास नेणें.] ५ *to grant an interview, to pay a visit to* भेटणें, भेट *f.* घेणें, भेट *f.* देणें, मुलाखत *f.* घेणें -देणें; as, "Refused to S. me; Can I S. you on business?" (b) *to consult for any particular purpose* भेटणें, (भेटून) सल्ला -अभिप्राय घेणें. ६ *to call up a picture of, to imagine* पाहणें, (-ची) कल्पना *f.* करणें, मनांत आणणें; as, "Cannot *see* myself submitting to it." ७

(with *off*) *to conduct on the way* वाट दाखवणें, घालवणें, बोळवणें, बोळवणी *f.* करणें *g. of o.*; as, "Mind, you S. him off the premises." ८ *to escort* बरोबर जाणें, पोंचविणें; as, "May I *see* you home?" ९ *to stand by and countenance* (with *through*) (जवळ उभें राहून) उत्तेजन देणें, (-कडून) करवणें; as, "Will you *see* me *through* the difficulty." १० *to have opinion* (निराळ्या) दृष्टीनें पाहणें, मानणें, मत *n.* असणें; as, "I *see* life differently." ११ (with *after*) *to take care of* पाहणें, बघणें, काळजी घेणें -बाळगणें, जपणें. [SEE TO IT THAT (-च्या विषयीं) काळजी घे.]

Seed (sēd) [A. S. *sæd*, *-sawan*, to sow.] *n.* बीं *n*, बीज *n.* [RAISED FROM S. बिजारू. S. SPRINGING OR JUST SPRUNG रुजवण *n*, रोव *m*, रहू *m*, रोह *m*.] २ (of stone-fruits) आठील *f*, अठळी *f*, अठी *f*, अठोळी *f*. ३ *male fecundating fluid, semen* शुक्र *n*, वीर्य *n*, रेत *n*, धातु *f*, बीज *n.* ४ (Bible) *off-spring, progeny* बीज *n*, बिजवट *n*, संतति *f*, संतान *n*, वंश *m*. [FAILURE OR EXTINCTION OF S. बींबूड *f*, निर्वंश *m*. TO RAISE UP S. मुलें होणें *in. con.* with ला *of s.* THE S. OF ABRAHAM आब्राहामचा वंश *m*, ज्यू लोक *m. pl.*] ४ *germ, prime cause, beginning* बीं *n*, बीज *n*, मूळ *n*, मूलकारण *n*, उगम *m*; as, "*Seeds* of strife." [TO SOW SEEDS OF (-चें) बीज पेरणें.] ५ (*pl.*) (reserved for sowing) बियाणें *n*, बेणें *n*, बियांचा दाणा *m*, बिरवण *f*, बींबिरवण *f*. [MIXED SOWING S. बेवड *f*. S. ROOTS, SLIPS, &c. RESERVED FOR SOWING AND SETTING बींबियाणें *n*, बींबेणें *n*, बींच्याणें *n*, बींभरण *n*.]

Seed *v. i. to sow seed* बीं पेरणें. २ *to shed the seed* बीं (गळून) पडणें. ३ *to grow to maturity and produce seed* (पूर्णदशेस येऊन) बीं होणें, बीं येणें -भरणें. S. *v. t. to sow, to plant seeds in* बीं पेरणें, बींबियाणें लावणें; as, "To S. a field." २ *to remove seeds from* (fruit, &c.) आठील *f*. काढणें, अठी *f*. काढणें. (b) (as cotton) लोढणें, वटणें. [COST OF SEEDING COTTON लोढाई *f*.]

Seed-bag *n.* बीं ठेवण्याचें पोतें *n.*

Seed-bed *n.* रोप तयार करण्याचा वाफा *m.* See Seed-plot.

Seed-coat *n.* टरफल *n*, तूष *n.* बियांचें वरील आच्छादन किंवा टरफल. उ. एरंडी. Seed-coat is not बीजकोश, as the latter is restricted by some to ovary. Seed-coat is टरफल while Pericarp is फलकवच.

Seed-cod *n.* बीं ठेवण्याची टोपली *f.*

Seed-corn *n.* बीं *n*, बियाणें *n.*

Seed-cotton *n.* सरकीसकट कापूस *m.*

Seed-crusher *n.* (दाबून) तेल काढण्याचें यंत्र *n.*

Seed-cup *n.* चाढें *n.*

Seed-drill *n.* पाभर *f.*

Seed-field *n.* बीं तयार करण्याचें शेत *n.* Seed-field मध्यें बीं तयार करण्याकरितां बीं अगर झाडाचा दुसरा कोण-

ताही भाग लावतात. उदाहरण, जोंधळा, कापूस, आलें, बटाटा.

Seed-grain *n.* बीं *n*, बियाणें *n.*

Seed-hopper *n.* चाडें *n.*

Seed'ing *n.* बीं येणें *n*, बीं भरणें *n.*

Seeding machine *n.* धान्य ओळींत पेरण्याचें यंत्र *n*, पाभर *f.* See the word Seed-Sower.

Seed-leaf *n.* *cotelydon* दल *n*, डाळिंबी *f.* See Seed-lobe.

Seed-less *n.* बीं नसलेला, बिया नसलेला. २ फोलकट. ३ निर्बीज.

Seed'ling *n.* रोप *n*, रोहं *m*, रोपा *m.*

Seed-lobe *n.* *a cotelydon* दल *n*, डाळिंबी *f.* Seed-leaf आणि Seed-lobe यांमध्यें कांहीं फरक नाहीं.

Seed-oil *n.* बियांचें तेल *n.*

Seed-pearls *n. pl.* लहान मोत्यें *n. pl*, दाण्यासारखीं बारीक मोत्यें *n. pl.*

Seed-plot *n.* रोप तयार करण्याची जागा *f.* यांत एकाहून अधिक वाफे व ते निरनिराळ्या रोपांचे असूं शकतात. Seed-bed व Seed-plot यांमध्यें रोप तयार करून तें दुसरीकडे लावतात. उदाहरण, कांदे, वांगीं, मिरची, भात.

Seeds'man *n.* बियांचा व्यापारी *m.* Seeds'men *n. pl.*

Seed-sower *n.* धान्य फेंकून पेरण्याचें यंत्र *n.* Seeding machine व Seed-sower या दोहोंमध्यें फरक आहे. Seeding machine नें धान्याची पेरणी ओळींत होते व Seed-sower नें धान्य सर्व शेतभर पसरून पडतें.

Seed-time *n.* पेरणीचा हंगाम *m*, पेरणीचा समय *m.*

Seed-vessel *n.* *the pericarp which contains the seeds* बीजकवच *n.*

Seed-wheat *n.* बियाण्याचा गहूं.

Seed'y *a.* *abounding with seeds* बीजप्रचुर, बहुबीज, पुष्कळ बिया असलेला. २ *run to seed* बीं भरलेला, बीं आलेला. ३ *looking or feeling unwell* म्लान, आजारी. ४ जुना, जीर्ण, फाटकातुटका; as, "A S. coat."

See'ing *n.* पहाणें *n*, बघणें *n.* S. *conj.* *since* पाहातां, ज्या अर्थीं, करितां; as, "He did well, seeing that he was so young.

Seek (sēk) [A. S. *secan*, to seek.] *v. t.* *to go in search of, to look for* शोधणें, पाहणें, (-चा) शोध *m* -तलास *m.* करणें. [SOUGHT-AFTER इष्ट, हवासा, हवा असलेला. २ फार जरूर असलेला, फार मागणी असलेला.] २ *to ask for, to solicit* मागणें, याचना *f.* करणें *g. of o.*, इच्छिणें, प्रार्थना *f.* करणें. ३ *to pursue* (सत्याचें) अन्वेषण करणें, (-च्या) पाठीमागें लागणें, (-चा) शोध *m.* करणें, शोधून काढणें. ४ *to consult* (-कडे) जाणें, (-ला) विचारणें, (-चा) विचार *m* -सल्ला *m.* घेणें. ५ *to endeavour to do* (-चा) प्रयत्न *m.* करणें. [To S. (ONE'S LIFE) (एखाद्याचा) जीव घेण्याचा प्रयत्न करणें, (एखाद्याला) ठार मारण्याचा प्रयत्न करणें.]

Seek *v. i.* *to make search or inquiry* शोधणें, पाहणें, शोध *m*-तलास *m.* करणें, (-च्या) शोधांत असणें. (h) *to*

try (शोधण्याकरितां) प्रयत्न *m.* करणें. २ (Bible) (with *to*) (-कडे) जाणें -येणें; as, "All the earth *sought* to Solomon, to hear his wisdom." Sought *pa. t.* and *pa. p.*

Seek'er *n.* शोधणारा *m*, शोध करणारा *m*, तलास करणारा *m.* २ (*philos.*) अन्वेषी, अन्वेष्टा *m.* [S. AFTER TRUTH सत्यान्वेषी *m.*] ३ मागणारा *m*, अर्थी *m.* [SEEKER AFTER LEARNING विद्यार्थी. SEEKER AFTER WEALTH धनार्थी.]

Seek'ing *pr. p.* S. *v. n.* शोधणें *n*, तलास लावणें *n.* २ मागणें *n*, प्रार्थना करणें *n.* ३ प्रयत्न करणें *n.*

Seem (sēm) [A. S. *seman*, to satisfy, to suit.] *v. i.* *to appear*, *to look* दिसणें, वाटणें, भासणें, गमणें. २ *to have a show* दिसणें, बाहेरून -वरून दिसणें, रंग *m* -डौल *m* -घाट *m* -धोरण *n.* असणें *in. con.*

Seem'ing *pr. p. a.* (usually with suggestion of falsity) दिसणारा, भासणारा, बाहेरून दिसणारा, बाहेरच्या डौलाचा. S. *n. appearance*, *semblance* दिसणें *n*, आकार *m*, रूप *n*, स्वरूप *n*, डौल *m.*

Seem'ingly *adv. in appearance* दिसण्यांत, बाहेरून, बाह्यात्कारीं, जणूं.

Seem'liness *n. comeliness* सुंदरपणा *m*, दिखाऊपणा *m*, डौल *m.* २ उचितपणा *m*, औचित्य *n.*

Seem'ly *a. comely* सुरेख, सुंदर, डौलदार, दर्शनीय. २ *becoming* योग्य, उचित, लायक, शिस्तीचा, शिस्तवार.

Seen *pa. p.* of See.

See'r *n.* पाहणारा *m*, बघणारा *m.* २ द्रष्टा *m.* ३ भविष्य पाहणारा, त्रिकालज्ञ.

See-saw (sē'-saw) [Probably a reduplication of Saw.] *n. motion to and fro as in the act of sawing* झोंकाझोंकी *f*, झुलाझुली *f.* २ सीसा नांवाचा लांब फळीचा खेळ *m.*

Seethe (sēth) [Of Anglo-Saxon origin.] *v. t. to boil* शिजवणें, उकडणें, उकळणें, रांधणें. S. *v. i.* शिजणें, उकडणें. २ (*fig.*) *to be agitated* खवळणें, क्षुब्ध होणें, शिजणें (*fig.*).

Seethed *pa. t.* S. *pa. p.* शिजवलेला, उकडलेला.

Seeth'er *n.* शिजविण्याचें भांडें *n.*

Seething *pr. p.* शिजवणारा, उकडणारा. २ शिजणारा, क्षुब्ध होणारा, खवळणारा.

Segar (sē-gar) [Incorrect for cigar] *n.* शिगार *f*, चुट्टा *m.*

Segment (seg'-ment) [L. *segmentum* -*secare*, to cut.] *n. a part cut off*, *a portion* खंड *m*, अंश *m*, भाग *m.* २ (*geom.*) वृत्तखंड *n*, वर्तुलखंड *n*, धनुष्य *n*, चाप *n.* [ANGLE IN A SEGMENT चापान्तर्गत कोण *m*, चापीय कोण *m.* ANGLE ON A S. चापोपरिस्थ कोन *m*, चापकोन *m.* SIMILAR SEGMENTS सरूप खंडें *n. pl.* SEGMENT OF THE BASE OF A TRIANGLE BY ITS HEIGHT आबाधा *f.*]

Segment *v. t.* खंड करणें. S. *v. i.* खंड होणें. २ (biol.) *to divide or separate into parts in growth*, *to*

undergo cleavage as in the segmentation of an ovum प्रभेदन होणें. २ (*physio.*) *to reproduce by gemmation* (मूळ प्राण्याची वाढ होत होत त्याच्या अग्राच्या) प्रभेदनानें नवीन प्राणी उत्पन्न होणें, प्रभेदनोत्पत्ति होणें.

Segmenta'tion *n.* प्रभेदन *n.* २ प्रभेदनोत्पत्ति *f.*

Segregate (seg're-gāt) [L. *se*, apart, and *grex*, *gregis*, a flock.] *v. t. to put apart from the rest, to isolate* (इतरांपासून) दूर ठेवणें, दूर करणें, निराळा ठेवणें, एकीकडे ठेवणें, वेगळा ठेवणें. S. *v. i.* (*geol.*) *to separate from a mass and collect together about centres or along lines of fracture, as in the process of crystallization or solidification* वेगळा होणें, सुटा होणें, वेगळा होऊन मध्यबिंदूजवळ एकत्र जमणें.

Seg'regated *pa. t.* S. *pa. p.* दूर ठेवलेला, दूर केलेला, निराळा केलेला -झालेला. Seg'regating *pr. p.*

Segrega'tion *n.* स्थानत्याग *m*, स्थलान्तर *n*, दूर ठेवणें *n*, दूर करणें *n*, निराळा -एकीकडे ठेवणें *n*; Specifically (प्लेगादि संसर्गजन्य रोगांत) वस्तीपासून दूर ठेवणें *n*, पृथक् ठेवणें *n.* २ दूर होणें, वेगळा होणें *n.*

Seignior, Seigneur (sēn'yėr)[Fr. *seigneur* -L. *senior*, elder.] *n. a feudal lord* (लष्करी) मोकाशी *m.* २ *a title of honour* (बहुमानदर्शक) सीनियर पदवी *f.* ३ *a person of rank* बडा मनुष्य *m*, सरदार *m.* [GRAND S. तुर्कस्थानचा सुलतान *m.*]

Seismograph (sīs'mō-graf) [Gr. *seismos*, an earthquake, *graphein*, to write.] *n.* भूकंपाचे आघात नोंदणारें यंत्र *n*, भूकंपलेखक *n.* Seismograph'ic,-al *a.* भूकंपलेखकानें नोंदलेला. Seismog'raphy *n.* भूकंपविद्या *f.*

Seismom'eter *n.* भूकंपाचा जोर व स्थळ दाखविणारें यंत्र *n*, भूकंपमापक *n.* Seismom'etry *n.* भूकंपमापनविद्या *f.*

Seis'moscope *n.* भूकंपदर्शक *n.*

Sei'zable *a.* ताब्यांत घेण्यासारखा, जप्त करण्यासारखा.

Seize (sēz) [O. Fr. *seisir* -Low L. *sacire*, to take possession of.] *v. t. to lay hold of forcibly or suddenly* (हातांत -मुठींत -पंजांत) धरणें, पकडणें, झोंबणें, जबरदस्तीनें घेणें, हिरावून घेणें, हिसकावणें, हिसकावून घेणें, हिसडून घेणें, रगडणें, रपटणें, दपटणें, गवाळ्यांत घालणें -टाकणें. (b) बळकावणें, काबीज करणें. २ *to invade suddenly* घेरणें, पछाडणें, ग्रासणें, आक्रमणें, ग्रस्त करणें. ३ (with *upon*) झोंबाडणें, झोंबाडा *m.* घालणें, पटकावणें, मटकावणें. ४ *to comprehend quickly or clearly* आकलन करणें, ग्रहण करणें, डोक्यांत घेणें, पटणें *in. con.*; as, "Seized an idea, a distinction." ५ (law) *to put in possession of* (chiefly in *pa. p.*) (-चा) ताबा देणें, (-च्या) ताब्यांत देणें. ६ *to take possession of* (contraband goods, documents, &c.) *by warrant or legal right, to confiscate, to attach* ताब्यांत घेणें, जप्त करणें.

Seized *pa. t.* S. *pa. p.* ताबा दिलेला, ताब्यांत दिलेला. २ ताब्यांत घेतलेला, जप्त केलेला, जप्त. ३ धरलेला, पकडलेला, (जबरदस्तीनें) हिरावून घेतलेला, हिसडलेला, दपटलेला, रगडलेला. ४ घेरलेला, पछाडलेला. ५ बळकावलेला, काबीज केलेला. ६ पटकावलेला, मटकावलेला. ७ ग्रहण केलेला, आकलन केलेला.

Sei'zin, Seisin *n.* (*law*) *possession* ताबा *m.*

Seizing *pr. p.* For meanings see the Verb.

Sei'zor *n.* (*law*) *one who takes possession* ताबा घेणारा *m.*

Sei'zure *n. the act of seizing* धरणें, पकडणें, बळकावणें *n.* २ जप्त करणें, जप्ती *f.* ३ *that which is seized* काबीज केलेला माल, जप्त केलेला माल *m.* ४ *a sudden attack of illness* घेरणें *n*, पछाडणें *n.*

Seldom (sel'dum) [A. S. *seldum cf.* Ger. *selten*, rare.] *adv. rarely often* क्वचित्, विरळा. [S. TO BE FOUND दुर्लभ.]

Select (sē-lekt') [L. *se*, aside, and *legere*, to choose.] *v. t. to pick out as best or most suitable* निवडून घेणें, पसंत करणें, निवडणें, निवडून काढणें, loosely छानणें, वेंचून घेणें.

Select' *a. picked, choice* निवडक, निवडींव, वेंचलेला, पसंत केलेला, शेलका. [S. SOCIETY निवडक (लोकांचा) समाज *m.* S. COMMITTEE निवडक (लोकांची) कमेटी *f.*]

Selec'tion *n. act.* निवडून घेणें *n*, पसंत करणें *n*, निवडणें *n*, वेंचून घेणें *n*, निवडणूक *f.* २ वेंचा *m*, निवडक उतारा *m.* [SELECTIONS FROM A BOOK वेंचे *m. pl.*, निवडक उतारे *m. pl.*] ३ वेंच्यांचें पुस्तक *n*, सारसंग्रह *m.* ४ (biol.) संवरण *n*, निवड *f*, पसंती *f.* [NATURAL S. स्वाभाविक पसंती *f*, नैसर्गिक पसंती *f.*]

Selec'tive *a. choosing carefully* काळजीपूर्वक निवड करणारा, काळजीनें पसंत करणारा. २ संवरणात्मक, पसंतीचा, संवरणमूलक.

Selenite (sel'en-īt) [Gr. *selenites*, moon-like, -*selene*, the moon.] *n.* स्फटिकरूप व पारदर्शक अशी जिप्समची जात *f*, सेलेनाइट *n.* २ सेलेनियमचा क्षार *m*, सेलेनाइट. ३ चंद्रावरील (काल्पनिक) रहिवाशी *m.*

Selenium (selē'-nium) [Gr. *selene*, moon.] *n.* सेलीनियम नांवाचें अधातु मूलद्रव्य *n.* याला त्या शब्दाच्या ग्रीक धातूवरून 'सोम' हें नांव आम्हीं योजिलें आहे.

Seleno-cen'tric *a.* (*astron.*) चंद्रकेंद्रक, चंद्रमध्यग.

Selenog'raphy *n.* चंद्रगोलविद्या *f.*

Self (self) [A. S. *self*, very.] *n.* आपण, स्वतः, तोच *m*, स्वत्व *n*, व्यक्तित्व *n.* २ *ons's own interest* स्वतःचें हित *n*, स्वतःचा फायदा *m*, स्वार्थ *m.* ३ (*philos.*) आत्मा *m.* *N. B.*—Self हा शब्द पुष्कळ इंग्रजी सामासिक शब्दांत पूर्वपद म्हणून वापरतात. [S. ABNEGATION आत्मसंयमन *n*, आत्मनिग्रह *m.* S. ABUSE हस्तमैथुन *n*, मुष्टिमैथुन *n. pop.* वीर्यनाश *m.* S. ABSORBED आपल्यांतच गढून गेलेला. S. ACTING आपोआप चालणारा, आपोआप काम करणारा, स्वयंगतिक. S. ADJUSTING आपोआप जुळणारा. S. ADMIRATION आत्मप्रौढी *f.* S.

AGGRANDISEMENT स्वतःची फाजील बढती, स्वतःचा उत्कर्ष. S. APPLAUSE आत्मस्तुति *f*, आत्मश्लाघा *f*, स्वतःची वाहवा *f*. S. ASSERTING, S. ASSERTIVE आपलेंच चालवणारा; आपलेंच घोडें पुढें ढकलणारा. S. ASSUMED स्वतःच घेतलेला, स्वतः धारण केलेला, स्वगृहीत. S. ASSUMPTION स्वतःला मोठें समजणें *n*, आढ्यता *f*. S. BEGOTTEN, S. BORN स्वयंभू. S. BINDER आपोआप (कापून पेंढ्या) बांधणारें यंत्र *n*. S. CENTRED आपल्याच दंगांत असणारा, आपल्याच तोऱ्यांत असणारा, स्वकेंद्रस्थ. S. CLOSING (DOOR, &c.) आपोआप बंद होणारा. S. COLOUR एकच (जातीचा) रंग *m*. S. COLLECTED स्थिरचित्त. S. COMMAND मनोनिग्रह *m*, मनोजय *m*. S. COMMUNION आत्मचिंतन *n*. S. COMPLACENT आत्मसंतुष्ट. S. COMPLACENCY आत्मसंतुष्टता *f*. S. CONCEIT मीपणा *m*, अहंकार *m*, अहंमन्यता *f*, शेखी *f*. S. CONQUEST मनोजय *m*. S. CONSCIOUS स्वतःचें विस्मरण न पडणारा, स्वतःस न विसरणारा. S. CONFIDENCE आत्मविश्वास *m*. S. CONJUGATE (*math.*) स्वसहचरित, मिथोबद्ध. S. CONSISTENT स्वानुरोधी, स्वसंबद्ध. S. CONSISTENCY स्वानुरोधिता *f*, स्वसंबद्धता *f*. S. CONSTITUTED आपणच केलेला -बनविलेला, स्वघटित. S. CONTAINED घुम्या, आपले विचार आपल्याशींच ठेवणारा. २ (of a house) सर्व सोयी असलेलें. S. CONTEMPT स्वतःचा तिरस्कार. S. CONTENTED आत्मसंतुष्ट, स्वसंतुष्ट. S. CONTRADICTION स्वविरोध *m*. S. CONTRADICTORY स्वविरोधी. S. CONTROL आत्मसंयमन *n*. S. DECEIT आत्मवंचन *n*, आत्मप्रतारणा *f*. S. DENIAL स्वसुखत्याग *m*. S. DEFENCE स्वतःचा बचाव *m*. (b) स्वतःचें संरक्षण *n*. S. DEGRADATION स्वतःची मानहानि *f*, स्वतःचा अधःपात *m*. S. DENYING आत्मसंयामक. SELF DEPENDENT स्वावलंबी. SELF DEPENDENCE स्वावलंबन *n*. S. DEVOTION आत्मार्पण *n*. S. EVIDENT स्वतःसिद्ध, स्वयंप्रमाण. S. EXAMINATION आत्मपरीक्षण *n*. S. EXISTENCE स्वयंभूत्व *n*, स्वयंभूपणा *m*. S. EXISTENT स्वयंभू. S. FERTILIZATION स्वतः परागाधानक्रिया करणें. S. FEEDING आपोआप पुरवठा करणारा. S. GOVERNMENT स्वराज्य *n*. २ आत्मसंयमन *n*. LOCAL SELF-GOVERNMENT स्थानिक स्वराज्य *n*. S. INTEREST स्वार्थ *m*, स्वहित *n*. S. HELP स्वावलंबन *n*. S. IMPORTANCE स्वतःचें महत्व *n*. S. IMPOSED स्वतःवर लादलेला, स्वतः शिरावर घेतलेला. S. IMPOSTURE स्वतःची फसवणूक *f*. S. INDULGENCE भोगासक्ति *f*, विषयासक्ति *f*, विषयरतता *f*. S. KNOWLEDGE स्वत्वज्ञान *n*. S. LESS निःस्वार्थी, स्वार्थशून्य. SELFLESSNESS स्वार्थशून्यता *f*. S. LOVE आत्मप्रीति *f*, आत्मप्रेम *n*. S. MURDER आत्महत्या *f*, आत्मघात *m*. S. MURDERER आत्महत्या करणारा *m*, आत्मघातकी *m*. S. OPINIONED आपलींच मतें घेऊन बसणारा, आपल्याच मतांचा (खोटा) अभिमान असणारा. S. POSSESSED मन जिंकलेला, मन ताब्यांत असलेला, निग्रही. S. POLLUTION, SAME AS SELF ABUSE. SELF POSSESSION प्रसंगावधान *n*, सावधगिरी *f*. *n*. S. PRAISE आत्मस्तुति *f*, आत्मश्लाघा *f*. S. PRESERVATION आत्मसंरक्षण *n*, स्वसंरक्षण *n*. S. RESPECT स्वाभिमान *m*. S. RESPECTING

स्वाभिमानी. SELF RESTRAINED आत्मनिग्रही. S. RESTRAINT आत्मनिग्रह *m*, आत्मसंयम *m*. S. REGISTERING आपणच मोजणारा -मापणारा -नोंदणारा, स्वयंलेखक. S. REALIZATION आत्मसाक्षात्कार *m*, स्वस्वरूपज्ञान *n*, आत्मानुभव *n*. S. SACRIFICE स्वार्थत्याग *m*, आत्मयज्ञ *m*. S. SAME तोच, ह्याच, अनन्य. S. SEARCHER आत्मदर्शी, आत्मान्वेषी. S. SEEKER स्वार्थनिष्ठ, स्वार्थपर, स्वार्थपरायण. S. SEEKING स्वार्थदृष्टीचा, स्वार्थाचा. S. SUFFICIENCY अहंमन्यता *f*, आपणच पुरते शहाणे आहों असें मानणें. S. SUFFICIENT अहंमन्य. S. SUPPORTING स्वाश्रयी. S. WILLED स्वच्छंदी, स्वेच्छाचारी, आपल्याच इच्छेनें वागणारा.]

Self'ish *a.* (of a person) **स्वार्थी, आपलपोट्या, आपमतलबी, आपस्वार्थी, गरजसाधु, स्वार्थदृष्टि, स्वार्थपरायण, स्वहितदृष्टि, स्वहितपरायण, स्वार्थनिष्ठ, आपलेंच हित पाहणारा.** २ (of actions) **स्वार्थबुद्धीचा, स्वार्थदृष्टीचा, आपलपोटेपणाचा.** Self'ishly *adv.* **स्वार्थदृष्टीनें, स्वार्थबुद्धीनें, आपलेंच हित पाहून.** Self'ishness *n.* **आपलपोटेपणा** *m*, **स्वार्थिपणा** *m*, **आपस्वार्थिपणा** *m*, **स्वार्थदृष्टि** *f*, **स्वार्थबुद्धि** *f*, **स्वहितबुद्धि** *f*.

Sell (sel) [A. S. *sellan*, to hand over.] *v. t. to dispose of for money or other consideration* **विकणें, विकत देणें, पैसा घेऊन देणें, मोलानें देणें, (जमीन वगैरे) फरोक्त करणें, बेचन देणें, ओपणें.** [To S. ONE'S LIFE DEARLY पुष्कळांना मारून आपण मरणें, पुष्कळांचे जीव घेऊन आपला जीव खर्ची घालणें. SELLING RACE (अधिक किंमत देणाराला जिंकणारा घोडा) विकण्याची शर्यत *f*. To S. OFF (कमी किंमतीला) विकून काढणें. To S. ONE UP (कर्ज फेडण्याकरितां -ची) मालमत्ता विकणें.] २ **विकणें, विक्रीकरितां ठेवणें;** as "Do you S. candles?" ३ *to betray for money* **(पैशाकरितां) विश्वासघातानें स्वाधीन करणें, गळा कापणें;** as, "To S. one's country." ४ *to prostitute for money or other considerations* **(पैशाकरितां) शरीरविक्रय** *m.* **करणें.** (b) **अनीतीचा व्यवहार करणें.** [To S. JUSTICE न्याय विकणें, न्यायविक्रय करणें. To S. ONE'S HONOUR अब्रू *f*. विकणें, मानविक्रय करणें. To S. ONE'S CHASTITY पातिव्रत्य विकणें.]

Sell *v. i.* **विकणें, खपणें, विकत जाणें;** as, "It will never S." [To S. OUT शेअर वगैरे विकणें.] २ **विक्री** *f*. **करणें.** Sold *pa. t.* and *pa. p.*

Sell'er *n.* **विकणारा** *m*, **विक्रेता** *m*, **विकत देणारा** *m*, **विक्या** (in *comp.* **लोणीविक्या**), **वाला (भाजीवाला).**

Sell'ing *pr. p.*

Selvage, Selvedge (sel'vāj) [Old Dutch *self*, self, and *egge*, edge.] *n. the self-edge or woven edge of cloth* **आंगचा कांठ** *m*, **विणलेली किनारी** *f*. २ *an edge formed of the fabric itself* **दशा** *f. pl.* ३ *edge-plate of lock with opening for the bolt* **(आंगची किंवा लावलेली) कडेची पट्टी** *f*.

Selves *n. pl.* of Self.

Semaphore (sem'a-fōr) [Gr. *sema*, a sign, and

pherein, to bear.] *n. a mast with pivoted arms, used in signalling* (रेलवे-लाइनीवरचा किंवा केबिन-मधील पेटींतला) सिग्नलाचा (हात असलेला) खांब.

Semblance (sem'blans) [Fr. *sembler* -L. *similis*, similar.] *n. likeness* सारखेपणा *m*, सादृश्य *n*, आभास *m*, भास *m*. २ *appearance, form* रूप *n*, डौल *m*, आकार *m*; as, "Bears the *semblance* of an angel and the heart of a devil." ३ (*philos.*) सरूपता *f*.

Semen (sē'-men) [L. *semen*, seed. -L. *serare*, to sow.] *n.* रेत *n*, वीर्य *n*, शुक्र *n*, बीज *n*. [TO EMIT S. (MAN OR BEAST) खरणें, खर लागणें.]

Semi (se'-mi) [L.] *prefix* अर्धा, अर्धसर, बराचसा.

Semi-anchylosis *n.* हाडांचे सांधे अर्धवट ताठ होणें *n*.

Semi-circle *n.* वृत्तार्ध, अर्धवर्तुल, अर्धवृत्त.

Semi-diameter *n.* व्यासार्ध *n*, त्रिज्या *f*.

Semi-diurnal arc *n.* दिनार्धचाप *m*.

Semi-diurnal motion *n.* अहोरात्रवृत्तार्धभ्रमण *n*.

Semi-logical fallacies मिश्रहेत्वाभास *m*.

Semi-lunar *a.* अर्धचंद्राकृति, अर्धचंद्राकार.

Semi'nal *a.* रेताचा, बीजाचा, बीजासंबंधीं. [S. FLUID धातु *f*, वीर्य *n*. S. VESICLE रेताशय *m*. S. FORCES प्रकृतिवीर्य *n*.]

Seminary (sem'in-ar-i) [L. *semenarium*, seed-plot -*semen*, seed.] *n.* रोपें वाढविण्याची जागा *f*, आवण तयार करण्याची जागा *f*, वाफा *m*. २ *a place of education* शाळा *f*.

Semina'tion *n. process of seeding* (स्वाभाविक) बीज-विकिरण (क्रिया).

Seminif'erous *a.* बीजवाही, रेतवाही, वीर्यवाही, रेतोवह.

Semiology, Semeiology (se-mi-ol'ō-ji) [Gr. *semeion*, a mark,+logy.] *n.* (निदानशास्त्रांतील) रोगलक्षण-प्रकरण *n*, रोगलक्षणपरीक्षा *f*.

Semi-paralysis *n.* अर्धांगवायु *m*.

Semi-sextile (aspect) (*astrol.*) तीस अंशांची (दृष्टि), वृत्तषष्ठांशार्ध (दृष्टि *f*).

Semi-square (aspect) (*astrol.*) पंचेचाळीस अंशांची (दृष्टि *f*), अर्धवर्तुलपाद (दृष्टि *f*).

Semitic (sem-it'ik) [From Shem (Genesis X. 21) *a.* सेमिटिक (भाषासंबंधाचा). [S. LANGUAGES सेमिटिक भाषांचा संघ *m*. या संघांत हिब्रू, अरेबिक, फिनिशन, वगैरे भाषा येतात.]

Semi-tone *n.* अर्धस्वर *m*, कोमल स्वर *m*.

Semi-transparent *a.* अर्धवट पारदर्शक, अर्धपारदर्शक.

Semi-unconscious *a.* अर्धवट बेशुद्ध.

Semi-vowel *n.* अर्धस्वर *m*; उदाहरण, w, y.

Sempiternal (sem-pi-ter'nal) [L. *sempiternus*-*semper*, ever, *aeternus*, eternal.] *a. everlasting* शाश्वतिक.

Semps'tress *n.* Same as Seamstress.

Senary (sen'ar-i) [L. *seni*, six.] *a.* षट्क्रमिक; as, "S. scale."

Senate (sen'āt) [L. *senatus -senex -senis*, an old man.] *n.* प्राचीन रोमन (लोकांतील) राज्यव्यवस्थाविषयक सभा *f.* (ह्या सभेकडे राज्यव्यवस्थेचें, कायदे करण्याचें व लोकांना न्याय देण्याचें हीं कामें असत). २ फ्रान्स आणि युनायटेड स्टेट्समधील पार्लमेंटाची वरिष्ठ सभा *f,* सीनेट *f.* ३ (generally) नियमनिर्माणक सभा *f,* कायदे करणारी सभा *f.* ४ (युनिव्हर्सिटीची) व्यवस्थापक सभा *f,* व्यवस्थापक मंडळ *n,* सीनेट *f.* S. house *n.* (युनिव्हर्सिटीचें) व्यवस्थापकसभागृह *n.*

Senator *n.* सीनेटचा सभासद *m,* सीनेटर *m.*

Senato'rial *a.* सीनेटरचा. (b) सीनेटचा. २ सीनेटरजोगा. (b) सीनेटजोगा.

Send (send) [A. S. *sendan*, to send.] *v. t.* पाठवणें, धाडणें, पाठवून -धाडून देणें. [To SEND WORD निरोप पाठविणें.] २ (with *away* or *off*) *to dismiss* घालवणें, वाटेला -वाटेस लावणें, हाकलून देणें, घालवून देणें. ३ (with *away*, as a visitor) निरोप देणें, पाठवणी *f-* बिदागी *f-* पाठवणूक *f-* करणें, रवानगी *f-* करणें. [GIFT ON SENDING AWAY बिदागी *f,* पाठवणी *f,* रवानगी *f.*] ४ (with *for*) *to request by message to come* बोलावणें, बोलवायास पाठवणें, बोलावणें पाठविणें. ५ (with *for, as a book*) *to request to be brought* आणवणें, मागवणें. ६ (with *out* or *forth*) (बाहेर) टाकणें, सोडणें, फेंकणें. ७ (*Bible*) पाठवणें, (भोगावयास) लावणें. Send *v. i.* (*Bible*) (दूत, निरोप्या) पाठवणें.

Send'er *n.* पाठवणारा *m,* धाडणारा *m.* २ (*teleg.*) प्रेषक *n.*

Send'ing *pr. p.* पाठवणारा, धाडणारा. S. *n.* पाठवणें *n,* धाडणें *n.* [S. INSTRUMENT (*teleg.*) प्रेषक.]

Send'-off *n.* (शुभचिंतनपूर्वक) पाठवणी *f.*

Senescence (sē-nes'ens) [L. *senescens, -entis pr. p.* of *senescere*, to grow old.] *n.* क्रमाक्रमानें वृद्ध किंवा जीर्ण होणें *n,* जीर्यमाणता *f.* २ क्रमाक्रमानें कुजत जाणें *n,* सडणें *n,* शीर्यमाणता *f.*

Senile (sē'-nīl) [L. *senilis -senex, senis*, old.] *a.* म्हातारपणाचा, उतारवयांतील, वार्धक्यविषयक, वृद्धावस्थेचा, वृद्धपणाचा, वार्धक्याचा; as, "S. garrulity, atrophy, &c." [S. GANGRENE म्हातारपणीं पायाला होणारें कोथभवन *n,* म्हातारपणीं पाय वगैरे सडण्याचा रोग *m.*]

Senil'ity *n.* वृद्धपणा *m,* म्हातारपणा *m,* वृद्धावस्था *f,* वार्धक्य *n.*

Senior (sēn'yor) [L. comparative of *senex*, old.] *a.* (opp. to junior) (वयानें) मोठा, वडील, ज्येष्ठ. (b) (मानानें किंवा अधिकारानें) मोठा, वरचा, वरिष्ठ, अगोदर नेमलेला, जुना (अंमलदार). (c) (विद्यार्थी) वरचा, आधींचा, अगोदरचा. [S. PARTNER (एखाद्या व्यापारी कंपनीचा) जुना भागीदार *m,* आधींचा पातीदार *m.* S. OPTIME केंब्रिज युनिव्हर्सिटींत गणिताच्या शाखेंत दुसऱ्या वर्गांत पास झालेला विद्यार्थी *m.* S. WRANGLER केंब्रिज युनिव्हर्सिटींत गणिताच्या शाखेंत पहिल्या वर्गांतील पहिल्या नंबरचा विद्यार्थी *m.* S. MEN (OPP. TO FRESHMEN) (वरच्या वर्गांतील) वरचे विद्यार्थी.]

Senior *n.* वडील मनुष्य *m.* २ (नोकरींतला) जुना मनुष्य *m.* ३ वरिष्ठ कामगार *m.* ४ (दर्जानें, मानानें, अनुभवानें) जुना *m*, वडील *m.* ५ आधींचा -अगोदरचा विद्यार्थी *m.*

Senior'ity *n.* वडीलपणा *m*, ज्येष्ठपणा *m.* २ जुनेपणा *m*, अगोदरचेपणा *m*, वरचेपणा *m*, पहिलेपणा *m.*

Senna (sen'a) [Fr. -Ar. *sena.*] *n.* सोनामुखी *f.* [BLUNT-LEAVED VARIETY OF S. आयरण, ऐरण.]

Senor (se-nyōr') [Of Spanish origin.] *n. Mr., Sir, gentleman* शिनोर. Senores, Senors *n. pl.* Senora *n. fem.*

Sensation (sen-sā'shun) *n.* (ज्ञानेंद्रियांना होणारें) ज्ञान *n*, निर्विकल्पज्ञान *n.* [S. PERVERTED मिथ्या ज्ञान होणें.] २ चेतना *f*, जाणीव *f*, बोध *m*, भावना *f.* ३ (*philos.*) संवेदना *f*, संज्ञा *f.* ४ *a state of excited feeling* खळबळ *f*, क्षोभ *m*, संक्षोभ *m.* (b) गवगवा *m*, गडबड *f.*

Sensa'tional *a.* संवेदनेचा, निर्विकल्पज्ञानाचा. (b) संवेदनावाहक. (c) चेतनावाहक. २ खळबळ उडवून टाकणारा, संक्षोभजनक.

Sensa'tionalism *n.* संवेदनाप्रामाण्यवाद *m*, संवेदनावाद *m*, मनुष्याच्या सर्व कल्पना संवेदनाजन्य आहेत, स्वयंभू नाहींत, हा वाद *m.*

Sensa'tionalist *n.* संवेदनावादी *m.*

Sense (sens) [Fr. –L. *sensus -sentire*, to feel.] *n. principle or organ of percipience* इंद्रिय *n*, ज्ञानेंद्रिय *n*, इंद्रियशक्ति *f*, ज्ञानेंद्रियशक्ति *f.* [THE FIVE SENSES OR ORGANS OF SENSE (पंच ज्ञानेंद्रियें) ARE (१) त्वगिंद्रिय = THE S. OF TOUCH (२) चक्षुरिंद्रिय = THE S. OF SIGHT (३) श्रोत्रेंद्रिय = THE S. OF HEARING (४) रसनेंद्रिय = THE S. OF TASTE (५) घ्राणेंद्रिय THE S. OF SMELL. THE FIVE ORGANS OF ACTION पंच कर्मेंद्रियें ARE (१) वागिंद्रिय (२) हस्तेंद्रिय (३) पादेंद्रिय (४) गुदेंद्रिय (५) उपस्थेंद्रिय. SIXTH OR MUSCULAR S. पेशीगत संवेदनाशक्ति *f*, पेशीगत ज्ञानशक्ति *f*, स्नायुगत ज्ञानशक्ति *f*, स्नायुज्ञान *n.* OBJECT OF S. इंद्रियविषय *m*, इंद्रियार्थ *m.* THE OBJECTS OF S. शब्दादिविषय *m. pl.* DEAD TO THE OBJECTS OF S. विषयपराङ्मुख, जितेंद्रिय. PLEASURES OF S., SENSUAL PLEASURES विषयसुख *n*, इंद्रियसुख *n.* PERCEPTIBLE BY THE SENSES इंद्रियगोचर. EVIDENT TO THE S. प्रत्यक्षसिद्ध. RESTRAINING THE SENSES इंद्रियदमन *n*, इंद्रियनिग्रह *m.*] २ (*pl.*) *person's sanity or ordinary state of mind* भान *n*, अक्कल *f*, शुद्ध *f.* [RESTORED TO ONE'S SENSES शुद्धीवर आलेला, ताळ्यावर आलेला. TO BE ON ONE'S SENSES OR IN ONE'S RIGHT MIND शुद्धीवर असणें, देहावर असणें. TO COME TO ONE'S SENSES शुद्धीवर येणें, देहावर -ध्यानावर -स्थितीवर येणें. TO LOSE ONE'S SENSES अक्कल जाणें, वेड लागणें, चळणें, वेडावणें, वेडाळणें, वेडगळणें, पिसाटणें, पिसाळणें.] ३ *sense-perception* इंद्रियद्वारा मिळालेलें ज्ञान *n*, इंद्रियज्ञान *n.* [ERRORS OF THE SENSES इंद्रियद्वारा मिळालेल्या ज्ञानांत

शालेली चूक *f.*] ४ *keen or accurate appreciation of* **बुद्धि** *f*, **समज** *m*, **उमज** *m*, **जाणीव** *f*, **जाणण्याची शक्ति** *f*, **समजण्याची शक्ति** *f*. [S. OF DUTY कर्तव्याची जाणीव *f*. S. OF GRATITUDE कृतज्ञताबुद्धि *f*. S. OF HONOUR मानसन्मानाची कल्पना *f*. AESTHETIC S. कृत्रिमसौंदर्यबुद्धि *f*. MORAL S. नीतिबुद्धि *f*. RELIGIOUS S. धर्मबुद्धि *f*.] ५ *practical wisdom* **व्यावहारिक ज्ञान** *n*, **अक्कल** *f*, **शहाणपणा** *m*, **वकूब** *m*, **समज** *m*, loosely **बुद्धि** *f*. [COMMON S. व्यवहारज्ञान *n*. MAN OF S. व्यवहारज्ञ (मनुष्य) *m*, चतुर *m*. TO TALK S. शहाण्यासारखें बोलणें, शहाणपणानें बोलणें.] ६ *reasonable meaning* **हांशील** *n*, **जीव** *m*, **ऐवज** *m*, loosely **अर्थ** *m*. ७ *signification* **अर्थ** *m*. [IT DOES NOT MAKE S. त्याचा कांहीं अर्थ होत नाहीं, त्याच्यापासून कांहीं बोध होत नाहीं. IN THE FIGURATIVE S. अलंकारिक अर्थानें. IN THE LEGAL S. कायद्याच्या दृष्टीनें. IN THE LIMITED S. संकुचित अर्थानें, विवक्षित अर्थानें. IN THE LITERAL S. शब्दशः, शब्दार्थानें. IN THE METAPHORICAL S. लाक्षणिक अर्थानें. IN THE MORAL S. नीतिदृष्टया. IN THE STRICT S. सरळ अर्थानें, उजू अर्थानें. IN VAGUE S. सरासरी अर्थानें, ठोकळ अर्थानें, स्थूलार्थानें. IN EVERY S. कोणत्याहि अर्थानें -दृष्टीनें.] ८ *prevailing sentiment among a number of people* **मत** *n*, **विचार** *m*, **वाटणें** *n*, **अभिप्राय** *m*; as, "S. of the meeting."

Sense-capsule *n.* **ज्ञानेंद्रियविवर** *n.* (smell, sight, and hearing.)

Sense-cell *n.* **ज्ञानपेशी** *f*, **ज्ञानगोलक** *m*, **ज्ञानपिंड** *m*.

Sense-centre *n.* **ज्ञानकेंद्र** *n.*

Sense'less *a. foolish, unwise* (of persons) **मूर्ख, बेअकली, अक्कलशून्य, गाढव, असमंजस, निर्बुद्ध.** २ *unreasonable* (action) **मूर्खपणाचा, बेवकुबीचा, वेडेपणाचा, अज्ञानाचा, असमंजस,. युक्तिविरुद्ध, अयुक्त.** ३ *unconscious, without sensibility or feeling* **निश्चेष्ट, बेशुद्ध, धुंद, गुंग, निश्चेत, निपचित, निपचेत.** ४ *unmeaning* **निरर्थक, अर्थशून्य.**

Sense'lessness *n.* **मूर्खपणा** *m*. २ **असमंजसपणा** *m*, **वेडेपणा** *m*, **युक्तिविरुद्धता** *f*, **अयुक्तता** *f*.

Sense-organ *n.* **ज्ञानेंद्रिय** *n.*

Sensibil'ity *n.* **ज्ञानग्रहणशक्ति** *f*, **ज्ञानशक्ति** *f*. (b) **संवेदना** *f*. २ **(मनाचा) कोंवळेपणा** *m*, **नाजूकपणा** *m*, **कोमलता** *f*. ३ (R.) **सूक्ष्मभेदग्राहिता** *f*.

Se'nsible *a. perceptible by the senses* **समजायाजोगा, इंद्रियगोचर, इंद्रियगम्य, इंद्रियग्राह्य**; as, "S. phenomena." २ *appreciable* **ठळक, व्यक्त, दिसण्यासारखा**; as, "S. difference." (b) **भासणारा, भासमान.** [S. HEAT भासमान उष्णता *f*.] (c) **गोचर, दृश्य**; as, "S. pores." ३ *not unmindful of* **सावध, जाणणारा, स्मरणारा, जाणता, जाणीव असणारा, ज्ञान असणारा**; as, "S. of one's kindness." ४ (of persons) *judicious, reasonable* **समजूतदार, समजदार, समंजस, सुजाण, सुज्ञ**; as, ". man." ५ (of flesh) *not callous* **गोडा.** ६

quickly sensible of pain दुखरा, गोडा, कोंवळा, कोमल, नाजूक. ७ (of things) सयुक्तिक, शहाणपणाचा, युक्त, समजूतदारीचा, सुज्ञपणाचा; as, "S. compromise." ८ *possessing one's senses* सावध, हुषार, भान असलेला. ९ *capable of receiving impressions* जाणता, विषयग्रहणक्षम, इंद्रियविषयग्राही.

Sen'sibleness *n.* इंद्रियगोचरता *f.* २ ठळकपणा *m*, जाणीव *f*, जाणतेपणा *m.* ४ समजूतदारपणा *m*, समंजसपणा *m*, सुज्ञता *f.* ५ गोडेपणा *m.* ६ दुखरेपणा *m*, नाजूकपणा *m*, कोंवळेपणा *m*, कोमलता *f*; as, "Sense and Sensibility." ७ शहाणपणा *m*, समजूतदारपणा *m*, युक्तता *f.* ८ सावधपणा *m*, हुषारपणा *m*, भान *n*, शुद्धि *f.* ९ स्पर्शज्ञान *n*, संवेदनाशक्ति *f*, चेतना *f.*

Sen'sibly *adv.* समजायाजोगा, समजायासारखा, कळायाजोगा, ध्यानांत यायाजोगा. २ समंजसपणानें, शहाणपणानें, सुज्ञतेनें, शहाण्यासारखा, चांगलें, सुज्ञतापूर्वक.

Sen'sitive *a. having sense or feeling, capable of receiving impressions from external objects* विषयग्रहणक्षम, संज्ञाग्राहक, ज्ञानग्राहक, सचेतन, इंद्रियज्ञानविशिष्ट, संवेदक. २ *highly susceptible* कोंवळ्या मनाचा, कोमलहृदय, हळवा, कोंवळ्या अंतःकरणाचा. ३ (*phys.*) सूक्ष्मभेदग्राही; as, "S. thermometer; S. scales." (b) (*chem.* and *photo.*) शीघ्रग्राही, सुग्राही, सचेतन, प्रतिमाग्राहक. [S. PAPER (औषधें लावून केलेला) प्रतिमाग्राहक कागद *m.*] ४ *depending on sensation* इंद्रियज्ञानाचा, संवेदनावलंबी; as, "S. motions." ५ *liable to quick changes of price* लवकर तेजीमंदी होणारा; as, "S. market."

Sen'sitiveness *n.* संवेदना (शक्ति) *f.* २ हळवेपणा *m.*

Sen'sitivity *n.* (*chem.* and *photo.*) प्रतिमाग्राहकता *f.* २ संविदिष्णुता *f*, (perhaps the best word for Sensitivity in Biology).

Sen'sitize *v. t.* (*photo.*) (औषधें लावून प्रकाशलेखाचा कागद किंवा काचपट) सचेतन करणें, शीघ्रग्राही करणें, प्रतिमाग्राहक करणें.

Sen'sitizer *n.* (*photo.*) सचेतन करणारें औषध *n*, प्रतिमाग्राहक करणारें औषध *n.*

Senso'rial, Same as Sensory.

Sensorium (sen-sō'ri-um) [L. *sentire, sensum*, to discern.] *n.* ज्ञानाचें स्थान *n*, संवेदनाःस्थान *n*, ज्ञानतंतुपीठ *n.*

Sen'sory *a. of the sensorium* ज्ञानाचे स्थानाचा. २ *of sensation* संवेदनेचा, ज्ञानवाहक, संज्ञावाहक, ज्ञान नेणारा, बोधक. [S. NERVES संज्ञावाहकतंतु, ज्ञानवाहकतंतु.] ३ *of the senses* ज्ञानेंद्रियांचा.

Sensory-motor *a.* गतिसंज्ञावाहक.

Sen'sual *a.* इंद्रियाचा, इंद्रियजन्य. २ विषयासक्त, विषयलोलुप, विषयलंपट, कामी.

Sen'sualise *v. t.* विषयासक्त करणें, विषयलंपट करणें.

Sen'sualism *n.* विषयासक्ति. २ संवेदनाप्राधान्यवाद *m*, संवेदनावाद *m.* ३ भोगप्राधान्यवाद *m*, भोगवाद *m.*

Sen'sualist *n.* विषयासक्त, भोगासक्त, विषयलोलुप. २ संवेदनावादी *m.* ३ भोगवादी *m.*

Sensual'ity *n.* विषयलोलुपता *f*, विषयासक्ति *f.*

Sen'suous इंद्रियांचा, इंद्रियगत. २ इंद्रियविषयांचा, इंद्रियविषयगत.

Sentence (sen'-tens) [L. *sententia*, opinion.] *n.* वाक्य *n.* २ (law) *judgment* शिक्षा *f*, शिक्षेचा हुकूम *m.* S. *v. t.* शिक्षा सांगणें, शिक्षा देणें. Sen'tenced *pa. t.* and *pa. p.* Sen'tencing *pr. p.*

Senten'tious *a.* म्हणींचा, न्यायवचनें असलेला. २ थोडक्यांत सांगितलेला, सूत्रबद्ध. ३ *affected in style* शब्दावडंबराचा, शब्दविस्ताराचा.

Sen'tience *n.* ज्ञानग्रहणक्षमता *f.* २ ज्ञानविशिष्टता *f.* ३ ज्ञानवाहकता *f.*

Sentient (sen'shi-ent) [L. *sentire*, to feel.] *a. having the power of sense-perception* ज्ञानग्रहणक्षम. २ ज्ञानविशिष्ट. ३ (*physiol.*) संज्ञावाहक, ज्ञानवाहक; as, "S. nerves."

Sentiment (sen'ti-ment) [L. *sentio*, I feel.] *n. feeling* भावना *f*, कल्पना *f*, भाव *m*, मनोविकार *m*, मनोधर्म *m*, मनोवृत्ति *f*, (मनाची) समजूत *f*, (जिवाची) समजूत *f.* २ *opinion* अभिप्राय *m*, मत *n.* ३ *an inclination to be emotional or romantic* (*esp.* to excess) (नाजूक) मनोविकार *m. pl.*, हळवें मन *n.* ४ *passion* भाव *m*, रस *m.* These are eight: शृंगार, हास्य, करुण, रौद्र, विस्मय, बीभत्स, वीर, भयानक. To these eight, three more are added, namely शांत, वात्सल्य and भक्ति.

N. B.—Sometimes the following restriction is observed: भावना = feeling; उच्चतम भावना = Sentiment.

Sentiment'al *a.* भावनेचा, कल्पनेचा, मनोविकाराचा. २ हळव्या मनाचा, नाजूक मनोवृत्तीचा (person). ३ रसप्रधान, रसात्मक. ४ केवळ भावनेंतच असणारा, भावनात्मक, काल्पनिक. Sentimen'tally *adv.* भावनेनें. २ हळव्या मनानें.

Sentiment'alism, Sentimental'ity *n.* भावनात्मकता *f*, भावना *f.* २ भावनेचा उत्कर्ष *m*, प्रबळ मनोधर्म *m*, प्रबळ मनोविकार *m.* ३ हळवें मन *n*, नाजूक मनोवृत्ति *f.*

Sentiment'alist *n.* हळव्या मनाचा, नाजूक मनोवृत्तीचा, भावनेनें वाहून जाणारा *m.*

Sentinel (sen'ti-nel) [Fr. *sentinelle*—It. *sentinella*, a watch.] *n. a watch* पहारेकरी *m*, चौकीदार *m*, संत्री *m.* [DISPOSITION OF S.s पहारेबंदी *f.*]

Sen'try *n.* Same as Sentinel.

Sen'try-box *n.* संत्र्याची (उभें राहण्याची) खुंगी *f.*

Sepal (sep'al) [Fr. *sepale* –L. *separ*, separate.] *n.* पुष्पाच्या बाह्यकोशाचें दल *n*, पुष्पबाह्यदल *n*, बाह्यदल *n*, बहिर्दल *n.*

Sep'aloid *a.* बाह्यदलासारखा, बहिर्दलासारखा, हिरवा, हरित.

Sep'alous *n.* बहिर्दलाचा, बाह्यदलाचा. २ बाह्यदलें असलेला, बहिर्दलें असलेला.

Sep'arable *a.* निराळा करण्यासारखा, वेगळा करण्यासारखा, भेद्य, विभाज्य. [S. ACCIDENT भेद्य उपाधि.] Sep'arableness, Separabil'ity *n.* निराळें करतां येण्याची स्थिति, भेद्यता, भेदनीयता. Sep'arably *adv.*

Separate (sep'-a-rāt) [L. *separare*, to separate.] *v. t. to disunite, to divide* निराळा करणें, वेगळा करणें, पृथक् -भिन्न -विभक्त -वियुक्त करणें, फूट *f* -तूट *f* -भेद *m* -वियोग *m.* करणें *g. of o.*, संबंध तोडणें -मोडणें *g. of o.*; as, "From the fine gold, I *separate* the alloy." २ *to come between, to lie between* मध्यें येणें, मध्यें येऊन वेगळा निराळा करणें; as, "The Mediterranean Sea *separates* Europe and Africa." ३ *to set apart* निराळा काढणें, निराळा -वेगळा -बाजूस ठेवणें. Sep'arate *v. i. to part, to become disunited* वेगळा होणें, निराळा होणें, तुटणें, सुटणें, फाटणें, तूट *f* वियोग *m* -भेद *m.* होणें *g. of s.*, दुरावणें, विभक्त होणें.

Sep'arated *pa. t.* S. *pa. p.* निराळा केलेला. २ विरही, अन्तरित.

Sep'arate *a. physically disconnected* निराळा, वेगळा, सुटा, जुदा, अलग, अलाहिदा, विभक्त. २ *distinct* भिन्न, निराळा, स्वतंत्र, पृथक्. [SEPARATE ESTATE स्त्रीधन *n.* S. MAINTENANCE नवऱ्यानें आपखुषीनें बायकोला दिलेली पोटगी.]

Sep'arately *adv.* निरनिराळेपणानें, वेगळा *decl.* निराळा -वेगवेगळाला *decl.* Sep'arateness *n.* निराळेपणा *m*, वेगळेपणा *m*, पृथक्त्व *n*, भिन्नता *f*, विभक्तता *f.* २ भेद *m*, फरक *m.* [SENSE OF S. भेदबुद्धि *f*, भेदभाव *m.*]

Sep'arating *pr. p.* S. *a.* निराळा करणारा, वेगळा करणारा.

Separa'tion *n.* (*act.*) निराळा करणें *n*, वेगळा करणें *n*, फोडणें *n*, फोड *f*, भेद *m*, वियोजन *n.* (b) (state) वेगळीक *f*, भेद *m*, तूट *f*, फूट *f*, फाटाफूट *f.* (c) विभक्तपणा *m.* २ (*chem.*) (*specif.*) पृथक्करण *n.* ३ दांपत्यसंबंध नष्ट झालेल्या नवराबायकोचा विभक्तपणा *m.* [JUDICIAL S. कोर्टाचे हुकमावरून नवराबायकोमधील दांपत्यसंबंध तुटला तरी त्यांस त्यांच्या हयातींत लग्न करूं न देणें.] ४ (of lovers, friends) विरह *m*, वियोग *m*, विघड *m*, विश्लेष *m.* [VIOLENT AND PAINFUL S. तुटातूट *f.*]

Sep'aratism *n.* विभक्ततावाद *m.*

Sep'aratist *n.* (पूर्वींच्या धर्मपंथांतून) फुटणारा *m*, वेगळा पडणारा *m*, विभक्ततावादी *m.*

Sep'arator *n.* निराळा करणारा *m*, वेगळा करणारा *m.* २ पृथक्कारी यंत्र *n.*

Sepia (sēpi-a) [L. -Gr. *sepia*, the cuttle fish.] *n.* फोटो छापण्याची सीपिया रंगासी शाई.

Sepsis (sep'sis) [Gr. *sepsis*, putrefaction.] *n.* रोगविष रक्तांत शिरून पू होणें *n*, पूयीभवन *n.*

September (sep-tem'bėr) [L. *septum*, seven, *ber* = *fer*, Sk. भृ, to carry. It was the seventh month

of the old Roman year which began in March.] *n.* सेपटेंबर, सपटंबर (महिना). (बहुतकरून भाद्रपद व आश्विन महिन्यांत हा येतो).

Septenary (sep'ten-ar-i) [L. *septem*, Sk. सप्तन् seven.] *a. consisting of seven* सप्तसंख्याक (अंकनपद्धति), सप्त (in *comp.*) [S. SCALE सप्तक्रम *m.*] २ *lasting for seven years* सात वर्षें टिकणारा, सप्तवार्षिक.

Sep'tenate *a.* (*bot.*) *having seven parts* सप्तदल (पर्ण), सात दलें असलेला.

Septen'nate *n.* सात वर्षांचा काल *m.*

Septennial (sep-ten'yal) [L. *septum*, Sk. सप्तन् seven, and *annus*, a year.] *a. lasting seven years* सात वर्षें चालणारा, सप्तवार्षिक; as, "S. Parliament." २ सात वर्षांनीं होणारा, सप्तवार्षिक; as, "S. elections."

Septic (sep'tik) [Gr. *septikos*, putrefying.] *a.* पूययुक्त, कुजलेला. २ कुजवणारा, सडवणारा.

Sep'tical, Same as Septic.

Septicæ'mia *n.* पूतिज्वर *m*, पूयजन्य ज्वर *m*, रोगजंतू शरीरांत शिरल्यामुळें ज्वर येणें *n.*

Sep'ticidal *a.* (*bot.*) भित्तिच्छेदक. (भित्ति=Septum.)

Septif'ragal *a.* (*bot.*) भित्तिवियोजक; as, "S. valves of a pod." (भित्ति=Septum.)

Septuagenarian (sep-tū-aj-e-nā'ri-an) [L. *septuagenarius -septuageni*, seventy each *-septem*, seven.] *n.* सत्तर वर्षांचा म्हातारा *m.*

Septuagesima (sep-tu-a-jes'i-ma) [L. *septuagesimus -septem*, seven.] *n.* लेन्ट सणाच्या पूर्वींचा तिसरा आदित्यवार *m.*

Septuagint (sep'tū-a-jint) [L. *septuaginta*, seventy.] *n.* बहात्तर विद्वानांनीं केलेलें जुन्या कराराचें ग्रीक भाषांतर *n*, ग्रीक जुना करार. हें भाषांतर इ. स. पूर्वी ३०० वर्षें करण्यांत आलें होतें.

Septum (sep'tum) [L. *septum -sepire*, to enclose.] *n.* (*anat.*) *a partition separating two cavities* नासापटल *n*, नाकांतील पडदा *m.* २ (*bot.*) भित्ति *f*, पडदा *m.* [TRUE S. खरा पडदा *m.* FALSE S. खोटा पडदा *m.*] Septa *n. pl.*

Sepulchre (sep'ul-kėr) [Fr. –L. *sepulchrum -sepelire, sepultum*, to bury.] *n.* थडगें *n*, समाधि, कबर *f*, शवमंदिर *n.* [A WHITED S. ढोंगी *m*, दांभिक *m.* THE HOLY S. (जेरुसेलम येथील) ख्रिस्ताची कबर *f.*]

Sepulture (sep'ul-tūr) [L. *sepultus*, to bury.] *n.* (प्रेत) पुरणें *n*, मूठमाती *f.* २ (प्रेत) पुरण्याची जागा *f.*

Sequel (sē'kwel) [Fr. –L. *sequela -sequor*, Gr. *hepomai*, to follow.] *n. that which follows* उत्तरभाग *m*, उत्तरार्ध *m*; शेषभाग *m.* २ *consequence* परिणाम *m*, शेवट *m*, अंत *m.*

Sequela (sē-kwē'la) [L. *sequela.*] *n.* एका रोगामुळें उद्भवणारा दुसरा रोग *m*, परिणामभूतरोग *m*; as, "Heart disease is one of the sequelae of rheumatic fever." Sequelae *n. pl.*

Sequence (sē'kwens) [L. *sequor*, to follow.] *n. an order of succession* अनुक्रम *m*, क्रम *m*. २ आनुपूर्व्य *n*, अन्वय *m*. [S. OF TENSES (*gram.*) काळांचें आनुपूर्व्य *n*.] ३ परिणाम *m*, शेवट *m*. Se'quent *a*. क्रमाचा. २ परिणामभूत. Sequen'tial *a*. क्रमाचा, अनुक्रमाचा.

Sequester (se-kwe'stėr) [Fr. –L. *sequester*, a trustee.] *v. t. to separate* वेगळा करणें, निराळा करणें. २ (*law*) *to confiscate* जप्त करणें. ३ *to put* (*disputed property*) *for a time into the possession of a person not involved in the dispute* (वादांतील मालमत्ता) तिऱ्हाइताच्या स्वाधीन करणें. ४ *to withdraw* (*oneself*) *from society* एकांतवास *m*. करणें. [To S. ONESELF एकांतवास करणें.] S. *v. i.* (of a widow) *to disclaim further concern with her late husband's property* (विधवेनें) पहिल्या नवऱ्याच्या मालमत्तेवरील हक्क सोडणें. S. *n*. (वादांतील मालमत्ता ज्यापाशीं ठेवतात तो) तिऱ्हाईत *m*, मध्यस्थ *m*. Seque'stered *a. retired, secluded* एकांतवासाचा, आडवळणी, आडवळणाचा, विविक्त. २ जप्त केलेला. ३ वेगळा ठेवलेला, निराळा ठेवलेला.

Seques'trate *v. t.* जप्त करणें, कबजा घेणें.

Sequestra'tion *n*. जप्त करणें *n*, जप्ती *f*, कबजा *m*. [S. BEFORE JUDGMENT कच्ची जप्ती *f*.] २ *seclusion from society* एकांतवास *m*.

Sequestra'tor *n*. जप्त करणारा *m*, कबजांत घेणारा.

Sequestrum (sē-kwes'trum) [L. *sequester*, a depositary.] *n*. हाडाचा कुजलेला किंवा सडलेला लोंबता तुकडा *m*. हा हाडाच्या चांगल्या भागापासून सुटा झालेला असतो.

Seraglio (se-ral'yō) [It. *serraglio* -Low L. *serrare*, to lock up –L. *sera*, a door-bar.] *n*. जनानखाना *m*, अन्त:पुर *n*, शुद्धान्त:. [ROYAL S. राणिवसा *m*.]

Seraph (ser'af) [Heb. lit. 'a prince of heaven.' akin to *sar*, a prince.] *n*. (पहिल्या प्रतीचा) देवदूत *m*. Seraphs, Seraphim *n. pl.*

Serenade (ser-e-nād') [Fr. –It. L. *serenus*, clear.] *n*. संध्याकाळचें गीत *n*, (वाद्याबरोबर किंवा वाद्याशिवाय म्हणण्याचें) संध्याकाळचें संगीत *n*. हें गीत विवाहेच्छू तरुण आपल्या प्रीतिपात्राकरितां म्हणतो.

Serene (se-rēn') [L. *serenus*, clear.] *a*. (of sky) *cloudless* निरभ्र, नितळ, स्वच्छ, निवळ. २ (of weather) *fair* स्वच्छ, विनधुक्याची. ३ (of sea) *unruffled* शांत, संथ, निश्चल. ४ (of temper, look, life) *placid, tranquil* शांत, प्रसन्न.

Serene'ly *adv*. स्वच्छतेनें. २ शांततेनें.

Seren'ity, Serene'ness *n*. निरभ्रता *f*, निवळपणा *m*. २ संथपणा *m*, निश्चलता *f*. ३ शांतता *f*, शांति *f*, प्रसन्नता *f*.

Serf (serf) [Fr. –L. *servus*, a slave.] *n*. (शेतकी करणारा) गुलाम *m*, दास *m*. Serf'dom *n*. गुलामगिरी *f*, दास्य *n*.

Serge (sėrj) [Fr. -L. *serica*, silk -*Seres*, the Chinese.] *n.* सर्ज (कापड).

Sergeant, Serjeant (sär′jent) [Fr. *sergent* -L. *serviens*, -*entis* *pr. p.* of *servire*, to serve.] *n.* सार्जंट *m*, कार्पोरलच्या वरचा बिनसनदी अधिकारी. हा बराकींतल्या सोजरांवर देखरेख ठेवतो. २ (पोलिसांतील) सार्जंट *m*.

Serial (sē′ri-al) *a.* क्रमाचा, क्रमिक. [S. NUMBER क्रमांक.] २ क्रमानें प्रसिद्ध होणारा, क्रमिक. S. *n.* क्रमिक गोष्ट *f*, क्रमिक कादंबरी *f*. २ क्रमिक पुस्तक *n*.

Se′rially *adv.* क्रमानें, क्रमशः. २ रांगांत, ओळींत.

Se′riate *a.* क्रमांत बसविलेला, निरनिराळ्या रांगांत बसविलेला. S. *v. t.* क्रमांत बसविणें, क्रम लावणें.

Series (sē′ri-ēz) [L. *serere*, to join together.] *n. sing.* and *pl.* माळा *f*, माला *f*, मालिका *f*, माळका *f*, क्रम *m*, हार *f*, शेज *f*, सांखळी *f*, शृंखला *f*, आवली *f*, परंपरा *f*. [SUM OF THE S. (*math.*) सर्वधन *n*.] २ (*math.*) श्रेढी *f*, श्रेणि *f*. ३ (*biol.*) श्रेणि *f*.

Serious (sē′ri-us) [L. *serius*, grave ?] *a.* गंभीर, गंभीरवृत्ति, बिनथट्टेचा, खरोखर. २ *important* मोठा, भारी, भारदस्तीचा. ३ *attended with danger* जोखमाचा, भयाचा. ४ (*theol.*) पारलौकिक, पारमार्थिक; as, "S. subjects." Se′riously *adv.* गंभीरपणानें, खरोखर, थट्टेवांचून, न हंसतां.

Se′riousness *n.* गांभीर्य *n*, गंभीरपणा *m*, गंभीरता *f*. २ गंभीर स्वभाव *m*. ३ खरेपणा *m*, विनोदाभाव *m*. ४ मोठेपणा *m*, भारीपणा *m*.

Sermon (sėr′mun) [L. *sermo*, *sermonis* *serere*, to bind together, to compose.] *n. a religious discourse* (*usu.* based on a text of Scripture) उपदेश *m*, धर्मोपदेश *m*. [LAY S. (चर्चशिवाय) खासगी ठिकाणीं केलेला धर्मोपदेश *m*.] २ *moral reflection suggested by natural objects* नीत्युपदेश *m*, उपदेश *m*, धडा *m*; as, "Sermons in stones". ३ *a serious or reproving address* कानउघाडणी *f*, उपदेश (used ironically). S. *v. t. to administer sermon to* (कानउघाडणीचा) उपदेश करणें.

Ser′monize *v. t. to preach to* (-ला) धर्मोपदेश करणें. २ (-ला) नीत्युपदेश करणें. ३ *to reprove* (-ची) कानउघाडणी *f*. करणें.

Serous (sē′rus) [See Serum.] *a. of or pertaining to serum* रक्तजलाचा, रक्तांतील जलाचा, रक्तद्रवाचा, रक्तरसाचा. [S. MEMBRANE रक्तजलत्वचा *f*. S. GLAND रक्तजलविमोचन करणारा ग्रंथि *m*, रक्तजलविमोचक ग्रंथि *m*, रसविमोचक ग्रंथि *m*, रसविमोचक पिंड *m*.] २ *like serum* रक्तजलासारखा, रसासारखा.

Serpent (sėr′pent) [L. *serpens*,-*entis*, *pr. p.* of *serpere*, to creep.] *n.* साप *m*, सर्प *m*, किरडूं *n*, सिवाणूं *n*, उरग *m*, नाग *m*. २ *a treacherous person* (सापासारखा) विश्वासघातकी मनुष्य *m*, सर्प (*fig.*) *m*. ३ (*astron.*) भुजंग *f*. ही राशि भुजगधारीच्या पूर्वपश्चिम बाजूस आहे.

Serpenta'rius *n.* (*astron.*) भुजगधारी राशि.

Serpent-bearer *n.* (*astron.*) भुजगधारी राशि.

Serpent-charmer *n.* सापाचा मंत्री *m*, गारुडी *m*.

Serpent-charming *n.* सर्पमंत्रविद्या *f*, गारुड्याची विद्या *f*, गारुड *n*, मदारीपणा *m*.

Serpe'ntiform *a.* सापाच्या आकाराचा, सर्पाकृति.

Ser'pentine *a.* सापाचा, सर्पाचा, सर्पविषयक. २ नागमोडीचा, नागमोडी, सर्पगतिवत्, सर्पगत्यात्मक. [S. MOTION वळवळ *f*.]

Serpig'inous *a.* (*med.*) चरत जाणारा, पसरत जाणारा (नायटा, वगैरे).

Serrate, Serrated (ser'rāt, -ed) [L. *serratus,-serra*, a saw.] *a.* (*bot.*) करवतीच्या दांत्यासारखा, क्रकचदंताकार; उ० गुलाबाचें किंवा केवड्याचें पान. दांत्यांचीं टोंकें पुढच्या अंगास वळलेलीं असतात. हीं टोंकें मागच्या अंगास वळलेलीं असलीं तर त्या पानाला Retro-serrate असें म्हणतात. (क्रकच Saw). २ (*anat.* and *zool.*) क्रकचदंताकार.

Serration *n.* (*archit.*) दंतुरता *f*.

Serrulate (ser'u-lāt) [L. *serrula*, a little saw.] *a.* (*bot.*) सूक्ष्मक्रकचदंताकार. [क्रकच = Saw.]

Serum (sē'rum) [L. *serum*, whey.] *n.* रक्त थिजल्यावर त्यांतून सुटें होणारें पाणी *n*, रक्तजल *n*, रक्तरस *m*. २ (रोगप्रतिबंधक) रस *m*, लसिका *f*, loosely लस *f*. ३ दह्याला सुटलेलें पाणी *n*.

N. B.—Serum is nowadays translated by रोगप्रतिबंधक रस or inaccurately by लस. *Cf* देवीची लस टोंचणें, (प्लेग न होऊं देण्याकरितां) प्लेगची लस टोंचणें.

Serum Therapy, Serum Therapeutics *n.* रक्तजलानें रोग बरे करण्याची विद्या, रक्तजलोपचार *m*, रक्तजल चिकित्सा *f*. जनावराच्या शरीरांत एखाद्या रोगाचें बीज घालून त्याच्या (जनावराच्या) अंगांत रोगहारकशक्ति उत्पन्न झाली म्हणजे त्याच्या रक्ताचा प्रवाही भाग काढून तो रोगी मनुष्य किंवा जनावर यांच्या अंगांत टोंचून घालून रोग बरा करण्याची विद्या *f*.

Servant (serv'ant) [Fr. –L. *servire*, to serve.] *n.* नोकर *m*, चाकर *m*, सेवक *m*, (old word) शागीर्द, भृत्य *m*, दास *m*, किंकर *m*, परिचारक *m*, अनुचर *m*. (b) (in some Hindu temples) सेवेकरी *m*. (c) चाकरमानी *m*. [BY OR THROUGH SERVANTS नोकरांकडून, चाकराचाकरीं. RELATION BETWEEN S. AND MASTER सेव्यसेवकभाव *m*. SECOND OR INFERIOR S. पडचाकर *m*. SERVANTS (COMPREH.) नोकरचाकर *m. pl.*, चाकरमाणसें *n. pl.*, चाकरपेशा *m*, सेवकवर्ग *m*. S. OF SERVANTS दासानुदास *m*. S. WHO RECEIVES NO WAGES, BUT ONLY FOOD पोटावारी नोकर *m*, पोटबंदा *m*. TABLE S., WAITING S. वाढणारा *m*, वाढपी *m*, वाढप्या *m*. YOUR HUMBLE S. आपल्या पायांचा सेवक *m*, आपला नम्र सेवक *m*. PUBLIC SERVANTS सरकारी नोकर *m. pl.* CIVIL SERVANTS (वरिष्ठ) मुलकी (नोकरींतील) कामगार *m. pl.* OUTDOOR SERVANTS बाहेरकामाचे नोकर *m. pl.*;

जसें, घोडेवाला, माळी, वगैरे. INDOOR SERVANTS घरकामाचे नोकर *m. pl.*; जसें, आचारी, बुटलेर, मोलकरीण, वगैरे. DOMESTIC OR GENERAL SERVANT हरकाम्या नोकर *m*, पडकाम्या नोकर *m*. SERVANT'S HALL नोकरांची (जेवण्याची) खोली *f*.] २ *a devoted follower* दास *m*, बंदा नोकर *m*, *pop.* गुलाम *m*.

Serve (sėrv) [Fr. –L. *servio*, I serve.] *v. t. to be servant to, to do service to* चाकरी *f*. करणें *g. of o.*, नोकरी *f*. करणें *g. of o.*, सेवा *f*. करणें *g. of o.*, (-कडे) नोकरीस -चाकरीस असणें, (च्या) नोकरींत असणें. [To S. TWO MASTERS (*fig.*) दोन दगडींवर पाय ठेवणें.] (b) (*esp. God*) उपासना *f*. करणें *g. of o.*, पूजा *f* -अर्चा *f*. करणें, आराधना *f*. करणें, (ईश्वराला) भजणें, सेवा *f*. करणें. २ *to be useful to* (च्या) उपयोगीं पडणें, (च्या) कामास येणें; as, "Indiscretion sometimes *serves* us much." ३ *to suffice, to satisfy* निभावणें, गरज भागविणें *g. of o.*, पुरता होणें, पुरेसा होणें, बस-पुरा होणें; as, "That excuse will not *serve* you." ४ *to be instead of* (बद्दल) काम करणें, उपयोग होणें *g. of o.*, बद्दल कामास येणें; as, "To S. the purpose of." ५ (with up) (साहेबलोकांत वेटरनें खान्याचे वेळीं) निरनिराळ्या वशा देणें, वाढणें, घालणें; as, "To S. up dinner." [To SERVE WITH THE SAME SAUCE सूड उगविणें, जशास तसें करणें.] ६ *to distribute* वांटणें, वांटून देणें, वांटणी *f* -वांटावांट *f*. करणें; as, "To S. ammunition, rations." ७ *to supply* (person *with*) देणें, पुरवणें, पुरवठा *m*. करणें; as, "Was *serving* the customer *with* stockings." ८ *to deliver* (*a writ*) (नोटीस) देणें, लागू करणें, बजावणें. ९ *to treat* वागविणें; as, "Has *served* me shamefully." १० (with *out*) *to requite* (शीं) जशास तसें वागणें, मोबदला *m* -फेड *f*. करणें, बदला *m*. घेणें; as, "Shall manage to *serve* him *out*." [To S. ONE'S APPRENTICESHIP उमेदवारी करणें, उमेदवारीची मुदत पुरी करणें. To S. A SENTENCE पूर्ण शिक्षा भोगणें. To S. ONE'S TIME नोकरी पुरी करणें. २ शिक्षा पुरी भोगणें. To S. TIME शिक्षा *f*. भोगणें. To S. BATTERY, GUN, ETC. तोफा डागीत राहणें. To S. (A MARE) (घोडा) दाखवणें, फळवणें.]

Serve *v. i. to be a servant* चाकरी *f*. करणें, नोकरी *f*. करणें, चाकरी असणें *in. con.*, चाकर असणें; as "He *serves* in the army." २ *to be useful, to be suitable* कामास येणें, उपयोगास येणें, उपयोगीं पडणें, चालणें; as, "This will S." [As OCCASION SERVES वेळ पाहून. AS MEMORY SERVES आठवण होईल तेव्हां. As TIDE SERVES (भरतीचें किंवा ओहोटीचें) ताण पाहून.]

Serve *n.* (*tennis*) पहिला टोला *m*. २ पाळी *f*, डाव *m*, खेळणी *f*; as, "Whose S. is this?"

Served *pa. t.* S. *pa. p.* चाकरी केलेला, सेवा केलेला, सेवित. २ आराधित, उपासित. ३ वाढलेला. ४ पुरवलेला, वांटलेला. ५ लागू केलेला. ६ वागविलेला.

Serv'er *n.* चाकरी करणारा, सेवा करणारा. २ आराधना-उपासना करणारा. ३ वाढणारा. ४ पुरवणारा, वाटणारा. ५ लागू करणारा. ६ वागविणारा. ७ (*esp.*) थाळा *m.*

Serv'ice *n.* (a) चाकरी *f*, नोकरी *f*. [S. EXACTED (BY GOVERNMENT OR PERSON IN POWER) WITHOUT REMUNERATION वेठ *f*, बिगार *f*, बेगार *f*.] (b) सेवा *f*, शुश्रूषा *f*, खिदमत *f*. (c) चाकरीचा पेशा *m*, नोकरीचा पेशा *m*, नोकरपेशा *m*, चाकरपेशा *m*. २ (a) (सरकारी) खातें *n*. (b) सरकारी नोकर *m. pl.* (c) सरकारी नोकरी *f*. [S.-BOOK नोकरीचें पुस्तक *n*. MILITARY S. लष्करी नोकरी *f*, शिपायगिरी *f*, शिपाईपेशा *m*. GRANT FOR MILITARY S. सरंजाम *m*. GRANT FOR PERSONAL S. जातसरंजाम *m*. ACTIVE S. मोहिमेवर जाणें *n*, युद्धावर जाणें *n*. २ मोहिमेवर गेलेले ह्पीसर *m. pl.* JUNIOR S. लष्कर *n*, लष्करी खातें *n*. SENIOR S. आरमार *n*, आरमारी खातें *n*. THE FIGHTING S.s, THE S.s युद्धखातें *n*, लष्कर आणि आरमार *n*. TO BE ON S., TO BE IN ACTIVE S. प्रत्यक्ष मोहिमेवर जाणें. TO SEE S. लढाईत काम करणें. THE PREVENTIVE S. मनाईखातें *n*. THE PROVINCIAL S. प्रांतिक (सरकारची) नोकरी *f*. THE IMPERIAL S. वरिष्ठ (सरकारची) नोकरी *f*.] ३ काम *n*, कामकाज *n*, सेवा *f*, आज्ञा *f*; as, "I am at your S." [ON HIS MAJESTY'S S. (ABBREV. O. H. M. S.) सरकारी कामाबद्दल. ON POSTAL S. पोस्टाच्या कामाबद्दल. S. STAMPS सरकारी (पत्रव्यवहाराचीं) तिकिटें *n. pl.* या तिकिटांवर O. H. M. S. किंवा SERVICE हीं अक्षरें छापलेलीं असतात.] ४ जाये *f*, येजा *f*; रहदारी *f*. [PASSENGER S. उतारू गाड्यांची येजा *f*. LOCAL PASSENGER S. स्थानिक (आसपासच्या) गाड्यांची येजा *f*.] ५ *use, assistance* उपयोग *f*, मदत *f*, फायदा *m*; as, "Can I be of S. to you?" [S. PIPE (मुख्य नळाचा घरांत आणलेला) नळाचा वापरण्याचा फांटा *m*. S. RESERVOIR वापरण्याचा (पाण्याचा) खजिना *m*. S. WIRE (मुख्य तारेचा) तारेचें काम करण्याचा फांटा *m*.] ६ उपासना *f*. [S. BOOK साधारण प्रार्थनेचें पुस्तक *n*, सार्वजनिक प्रार्थनेचें पुस्तक *n*. ७ (*law*) बजावणें *n*, लागू करणें *n*, बजावणी *f*. ८ भांड्यांचा संच *m*; as, "Tea S." ९ वाढणें *n*, वाढप *n*, वाढण्याची तऱ्हा *f*. (b) खान्याच्या बशांचा क्रम *m*. १० (tennis) टोला *m*. (b) टोला मारण्याची पद्धति *f*. (c) पाळी *f*, डाव *m*, खेळणी *f*. (d) भिडूंची बाजू *f*. [S. LINE नेमरेषा *f*, (टेनिसच्या फेंकीची) पहिली मर्यादा *f*.]

Serv'iceable *a. useful, profitable* उपयोगी, उपयोगाचा, कामाचा, कामास येण्यासारखा. २ टिकाऊ, मजबूत, बळकट.

Serv'iceableness *n.* उपयोगिपणा *m*, उपयुक्तता *f*.

Servile (sërv'il) [L. *servilis*-*servus*, a servant, a slave.] *a. slavish* गुलामगिरीचा, दास्याचा. (b) गुलामाचा, दासाचा. २ *cringing* खुषामती, आर्जवी, थुकी झेलणारा. (b) छंदानुरोधाचा, छंदानुवृत्तीचा. Serv'ilely *adv.* गुलामासारखा. २ आर्जवानें, खुषामतीनें, थुकी झेलून.

Servil'ity *n.* गुलामगिरी *f*, दास्य *n.* २ आर्जवीपणा *m*, आर्जव *n*, खुषामत *f*, छंदानुरोध *m*.

Serving *pr. p.* S. *v. n.* चाकरी करणें *n*, सेवा करणें *n*.

Serv'itor *n.* नोकर *m*, चाकर *m*, सेवक *m*.

Serv'itude *n. slavery* गुलामगिरी *f*, ताबेदारी *f*, दास्य *n.* २ (*law*) Same as easement, which see.

N. B.—Servitude and Easement are used indiscriminately by common law-writers.

Ses'ame, Same as Sesamum.

Ses'amoid *a.* तिळासारखा, तीलकाकृति.

Sesamum (ses'a-mum) [Gr.] *n.* तीळ *m.* [BLACK S. काळा तीळ *m.* WHITE S. पांढरा तीळ *m*, हवरा *m*, हौरी. S. OIL तिळेल.]

Sesqui-quadrate (seskwi-kwa-drāt) [L. *sesqui*, one and a half; *quatour*, four. cf. Sk. चतुर्.] सार्धचतुष्टय (दृष्टि), एकशें पस्तीस अंशांची (दृष्टि *f.*).

Sessile (ses'il) [L. *sessilis*, low –*sedere*, *sessum*, to sit.] *a.* (*bot.*) अवृन्त, बिनदेंठी, बैठें (पान); उ० कांटेधोत्र्याचें पान *n*, वेलबोंडोचें फूल, निशिगंधाचें फूल. २ (*zool.*) मान नसलेलें, अग्रीव (ग्रीवा = मान); उ० बेडकाचें डोकें (स्पष्ट मान नसते म्हणून).

N. B.—देंठ = Footstalk, वृंत = Penduncle.

Session (sesh'un) [Fr. –L. *sessio*, a sitting.] *n.* बैठक *f*, सत्र *n*, सेशन *n.* २ बैठकीचा काल *m*, बैठक *f*, सेशन *n.* [CRIMINAL SESSIONS फौजदारी सेशन *n.*]

Sesspool *n.* Same as Cesspool.

Set (set) [A. S. *settan*, to set.] *v. t. to put, to lay* ठेवणें, मांडणें, घालणें, स्थापणें, मांडणी *f*-मांडणूक *f* -स्थापना *f.* करणें *g. of o.*, बसवणें, उभा करणें. [To S. LOAD OR PASSENGER DOWN माल किंवा उतारू खालीं उतरणें. To S. STATUE UP पुतळा बसवणें -उभा करणें. To S. FOOT ON (-वर) पाय ठेवणें. To S. A THING AGAINST ANOTHER विरुद्ध उभा करणें, आडवा ठेवणें. To S. APART शिलकेस ठेवणें. २ वेगळा ठेवणें. To S. ASIDE बाजूला ठेवणें. २ रद्द करणें, गाळणें. To S. BY शिल्लक ठेवणें. To S. ONE THINKING (ला) विचार करावयास लावणें. To S. STONE OUT वरचा दगड (खालच्या दगडाच्या) थोडा बाहेर मांडणें. To S. A PERSON OVER OTHERS वर नेमणें, वर ठेवणें.] २ *to apply a thing to* लावणें. [To S. PEN TO PAPER कागदाला टांक लावणें. To S. BUGLE TO ONE'S LIPS बिगुल वाजवणें. To S. SPURS TO HORSE घोड्याला (बुटाची) टांच मारणें. To SET ONE'S HAND TO A DOCUMENT सही घालणें, सही करणें. To S. ONE'S SEAL TO A DOCUMENT सील करणें, शिक्कामोर्तब करणें. To S. ONE'S HAND TO A TASK एखाद्या कामाला हात घालणें, एखादें काम सुरू करणें. To S. FIRE TO पेटवणें. To S. THE AXE TO तोडणें. To S. ONE'S WITS TO A QUESTION प्रश्न सोडवणें. To S. ONE'S WITS TO ANOTHER'S वादविवाद करणें. To S. ONE'S SHOULDER TO A WHEEL (एखाद्या कामास) आपली सर्व शक्ति लावणें.] ३ (उपयोगाकरितां किंवा खुलवून दाख-

विण्याकरितां) ठेवणें, तयार ठेवणें, विवक्षित ठिकाणीं किंवा विवक्षित दिशेला ठेवणें. [To S. THE WATCH पहारेवाले (योग्य ठिकाणीं) उभे करणें. To S. CHAIRS (भेटीस येणारांकरितां) खुर्च्या मांडणें. To S. CLOCK OR WATCH घड्याळ लावणें, घड्याळ चालू करणें. To S. ALARUM गजर लावणें. To S. HEN (अंडीं उबवण्याकरितां) कोंबडीं बसवणें. To S. EGGS उबवण्याकरितां अंडीं मांडणें. To S. SEED OR PLANT बीं रोवणें, रोपा लावणें. To S. A POST खांब रोवणें -पुरणें. To S. SAIL शीड उभारणें. २ जहाज हाकारणें. To S. A TRAP सांपळा लावणें. To S. A RAZOR वस्तऱ्याला धार लावणें, धार काढणें, पाजवणें. To S. SAW (करवतीच्या दांत्यांना) विणी वाळणें, रेवड घालणें. To S. A TABLE खान्याकरितां मेज मांडणें. To S. or S. UP TYPE टाइप जुळणें. To S. UP MANUSCRIPT हस्तलिखित प्रत टाइपांत जुळणें. To S. CLOSE जवळजवळ जुळणें. To S. WIDE दूरदूर जुळणें. To S. OUT, To S. WIDE टाईप वगैरे पसरणें.] ४ *to join, to attach, to fix, to appoint, to establish* **जोडणें, बसवणें, ठेवणें, जडवणें.** [To S. LEG, BONE, JOINT, &c. मोडलेला किंवा निखळलेला पाय, हाड, सांधा बसवणें, जोडणें. To S. EYES ON टक लाऊन पाहाणें. To S. DIAMOND हिरा कोंदणांत जडवणें To S. ONE'S HEART, MIND, HOPES, &c. ON (-वर) आशा *f* -मन *n.* ठेवणें. To S. ONE'S LIFE ON A CHANCE जीविताचा जुगार करणें, जीवित जुगारांत घालणें, जिवाची पैज मारणें. To S. PRICE ON (-ची) किंमत ठरवणें -लावणें -ठेवणें. To S. A PRICE ON ONE'S LIFE OR HEAD एखाद्याला ठार मारण्याकरितां बक्षीस लावणें. To S. STORE BY OR MUCH STORE BY मोठ्या किंमतीचा लेखणें. To S. ONE'S FACE *or* ONESELF AGAINST -च्या (सारखें) विरुद्ध असणें, (-चा) सारखा विरोध करणें. To S. ONE'S TEETH दांत आंवळून धरणें. २ (*fig.*) ठाम निश्चय करणें.] ५ *to determine* **नेमणें, ठरविणें.** ६ **दहीं करणें;** as, "To S. milk for cheese." ७ (music) *to adjust* **लावणें.** ८ *to stud* **जडणें, जडित -खचित करणें.** ९ *to point out the seat of* **शिकारीची जागा दाखविणें.** १० (as food) **वाढणें.** [To S. AGOING चालू करणें. To S. AT DEFIANCE तुच्छ मानणें, तृणवत् मानणें. To S. AT EASE स्वस्थ करणें, शांत करणें, चैन पाडणें, शमविणें. To S. AT NAUGHT तुच्छ -हलका मानणें. To S. AT WORK OR To S. TO WORK कामास -कामावर लावणें, चालू करणें. To S. BEFORE पुढें करणे, पुढें मांडणें, द्यायास काढणें. To S. ONE IN मार्गास लावणें. To S. RIGHT नीट करणें, दुरुस्त करणें. To S. THE FASHION नवी तऱ्हा प्रचारांत आणणें. To S. THE TEETH ON EDGE दांत आंबवणें.]

Set *v. i. to solidify, to harden* **घट्ट होणें, गोठणें, विरजणें, थिजणें, वाळणें, ठरणें;** as, "Plaster of Paris *sets* quickly." २ *to plant* **लावणें, पुरणें;** as, "To sow dry and S. wet." ३ *to strike root* **रुजणें, मूळ धरणें, जगणें, वाढणें;** as, "Cuttings S. well." ४ *to develop* **वाढणें, वाढीस लागणें, वाढ होणें;** as, "Blossom *sets* (into fruit)." ५ **(स्थिर) बसणें, स्थिरावणें, स्थिर होणें, निश्चल होणें, (दांत) बसणें;** as,

"Eyes S. in death, swoon &c." ६ (of a heavenly body) मावळणें, अस्तास जाणें, बुडणें, अस्त होणें. ७ (of tide, current, &c.) *to have motion, to gather force, to sweep along* येणें, लागणें, वहाणें, (चा) ओघ असणें; as, "Tide *sets* in or out." ८ (of feelings, customs, &c.) वाहणें, होणें, (-कडे) वळणें, झुकणें, ओढा असणें, वळण *n* -ओघ *m* -झोंक *m*- प्रवाह *m*- रोंख लागणें -जाणें *g. of s.*; as, "Opinion is setting against it." ९ (sporting dog) शिकार हुंगून काढणें; as, "*Sets* well." १०. (of dancers) समोरासमोर (जोडीनें) उभें राहाणें. ११ (of garment) बसणें, होणें; as, "A coat *sets* well, badly, &c." [To S. ABOUT चिकाटीनें सुरुवात करणें, झट्न सुरुवात करणें, सुरू करणें. To S. BACK मागें परतवणें, मागें हटवणें, पिछेहाट करणें. To S. DOWN लिहिणें, लिहून काढणें. २ स्थापणें, नेमणें. ३ दावणें, दडपणें. To S. FORTH (पुढें) मांडणें, स्पष्ट करून सांगणें, जाहीर करणें. २ पुढें चालूं लागणें. To S. FORWARD पुढें जाणें, पुढें सरणें, पुढें कूच करणें. To S. IN लागणें, सुरू होणें, धरणें, बसणें, स्थिरावणें. To S. OFF निघणें, (प्रवास) सुरू करणें. २ खुलवणें, शोभा वाढवणें. To S. ON OR UPON हल्ला करणें, चढून जाणें, अंगावर तुटून पडणें. २ *to incite* छू करणें, चिथवणें. To S. OUT (प्रवासास) निघणें, बाहेर पडणें, निघून जाणें, वाटेस लागणें, वाट चालणें, वाट चालूं लागणें, मार्गस्थ होणें, रवाना होणें. २ वांटून देणें, नेमून देणें; as, "To S. out the share of each partner." ३ जडवणें, नटवणें; as, "A rich habit S. out with jewels." To S. UP (धंदा, संस्था) सुरू करणें, काढणें, घालणें. २ (-ला) दुकान -धंदा काढून देणें, संसारास लावणें, संसारांत बसवणें. ३ लावणें, मांडणें. ४ (स्वर) चढवणें. ५ पुढें करणें, पुढें मांडणें; as, "To S. up new doctrines." ६ उदयास किंवा रूपास आणणें; as, "This good fortune quite S. him up." To S. UP FOR (-चा) आव आणणें -घालणें; as, "*Sets up* for a scholar."

Set *n. a number of things*, संच *m*, जोड *m*, गट *m*, गंज *m*, डाव (पत्त्यांचा) *m*, माला (व्याख्यानांची) *f*, जोडी *f*. २ (*of persons*) संघ *m*, समुदाय *m*, थवा *m*, झुंड *f*. [A S. OF ROGUES चांडाळचौकडी *f*.] ३ *a section* (of Society, &c.) वर्ग *m*, मंडळ *n*. ४ *a slip or shoot for planting* कलम *n*, रोपा *m*. ५ *young fruit just set* तोर *n*. ६ (*poet.*) *setting of sun or day* अस्त *m*, मावळणें *n*. ७ *current, way, opinion* ओघ *m*, प्रवृत्ति *f*, वळण *n*, झोंक *m*, मार्ग *m*; as, "The S. of his mind is towards intolerance." ८ *habitual posture* मांड *f*, मांडणी *f*; as, "The S. of the hills." (b) *bend* कल *m*, झुकाव *m*; The S. of his head." ९ *alternate deflection of saw-teeth* करवतीच्या दांत्यांची विणी *f*, रेवड *f*. १० *last coat of plaster on a wall* प्लास्टरचा शेवटचा थर *m*, प्लास्टरचा शेवटचा हात *m*. ११ (*print.*) दोन अक्षरांमधील ठराविक अन्तर *n*, सेट. १२ पक्ष्यानें एका वेळीं घातलेलीं अंडीं *n. pl.*, वीण *f*. १३ (कुत्र्याचें) शिकार दाखवणें *n*. [To MAKE A DEAD S. AT (विरुद्ध कोट्या

करून) पुरा चीत करण्याकरितां एकत्र होणें.] १४ (theatre) (निरनिराळे भाग एक करून दाखविलेला) जोडदेखावा.

Set *a.* न बदलणारा, ठराविक; as, "A S. countenance." २ *firm, unchanging* ठराविक, ठरलेला, बेताचा, पक्का, ठाम, दृढ, न बदलणारा; as, "S. opinions; S. prejudices." ३ *regular, uniform* ठराविक, ठरींव, नियमित. ४ *established, prescribed* ठरलेला, ठराविक, विहित; as, "S. forms of prayer."

Set *pa. t.* S. *pa. p.* ठेवलेला, मांडलेला, स्थापित. २ लावलेला, रोंवलेला. ३ जडलेला, जडित, खचित (in *comp.* as रत्नखचित). ४ आसक्त, आसक्तमनस्क, &c.

Set back *n.* माघार *f*, पिछेहाट *f*, मागें हटण्याचें अंतर *n.*

Set-off *n.* तोलाची गोष्ट *f*, तोल *m*, तोड *f*. (b) पासंग *m*. २ कोंब *m*. ३ शोभा *f*, अलंकार *m*. ४ उलट दावा *m*. (b) वजावट *f*, वजा करावयाची रक्कम *f*.

Seton (sē'tn) [L. *seta*, a bristle.] *n.* पोत घालण्याकरितां विवर *n*, पोत *f*. (b) सूत घालून वाहविण्याचें विवर *n*, सूत्रण *n*.

Set out *n.* प्रारंभ *m*, आरंभ *m*. २ पुढें मांडणें *m*, बाहेर काढणें *n*.

Set-square *n.* तिकोनी काटकोन्या *m*.

Settee (setē') [From the root of Set.] *n.* पाठ असलेलें बांक *n*.

Set'ter *n.* बसून पारध दाखविणारा कुत्रा *m*. For more meanings, see the verb.

Set'ting *pr. p.* S. *n.* (*act.*) ठेवणें *n*, मांडणें *n*, स्थापणें *n*, मांडणी *f*, मांडणूक *f*, मांडणावळ *f*, मांड *m*, स्थापना *f*. २ लावणें *n*, रोपणें, &c. ३ जडणें *n*, जडण *f*, जडप *n*, जडाव *m*, कोंदण *n*. ४ मावळणें *n*, अस्त *m*, &c. ५ कुत्र्याकडून पक्षी धरवणें *n*. ६ झोंक *m*, वळण *n*. ७ गिलावा जमणें *n*, गिलावा बसणें *n*.

Setting-rule *n.* जुळलेल्या टाइपांपुढें बसविण्याची पोलादी किंवा पितळी रूळपट्टी *f*, कंपाझिटरची रूळपट्टी *f*, रुळी *f*.

Setting-stick *n.* कंपाझिटरच्या हातांतील टाइप जुळण्याची स्टिक *f*, कंपाझिटरची पकड *f*.

Settle (set'l) [A. S. *setlan*, to fix.] *v. t. to place at rest* स्थिर करणें, बसवणें. २ *to fix in life* थाऱ्यास लावणें, स्थिरस्थावर *n.* करणें, सोईस लावणें, सोय *f* -जन्माची सोय -संस्था करणें. ३ *to clear of dregs by causing them to sink* (गाळ) बसवणें, (गाळ बसवून) स्वच्छ करणें; as, "To S. coffee." ४ (of ground, roads,) *to restore to a smooth, dry or passable condition* बसवणें, वाळवणें, जाण्यायेण्याजोगा करणें; as, "Clear weather *settles* the roads." ५ *to cause to sink* (तळाला) बसवणें, खालीं बसवणें, स्थिरावणें. ६ *to decide, to determine* ठरवणें, फैसला *m*. करणें, निकाल करणें, निवाडा *m*. करणें, निश्चय करणें, निर्णय *m*. करणें, निर्धार *m*. करणें. ७ (a pension, an allowance, &c.) नेमणूक ठरविणें, नेमणूक करून देणें. ८ *to quiet, to still* शांत करणें, स्वस्थ करणें, स्थिर करणें; as, "To Settle the mind when agitated." ९

to adjust (a dispute, &c.) तोडणें, मिटवणें, संपविणें, तोड *f* -समेट *m.* करणें *g. of o.* १० (a debt) चुकवणें, चुकतें करणें, फेडणें, पुरा करणें, फेड *f.* करणें. (b) (accounts) नक्की करणें. [To BE SETTLED चुकता होणें, फिटणें. २ नक्की होणें.] ११ *to colonize* वसवणें, (मध्यें) वसाहत करणें; as, "The French first *settled* Canada."

Settle *v. i. to become fixed* बसणें, स्थिरावणें, स्थिर होणें, (वारा) धरणें. २ *to fix one's residence* घर करणें, घर करून राहणें. ३ वसाहत करणें. ४ *to enter into the married state* विवाह *m.* करणें, घरदार करणें, संसार करणें, संसार करूं लागणें. ५ *to be established in an employment or profession* कायम होणें, जम बसणें, बस्तान बसणें; as, "To S. in the practice of law." ६ (of ground, roads, &c.) वाळणें, सुकणें, जाण्यायेण्याजोगा होणें; "The roads *settled* late in the spring." ७ *to become clear after being turbid* निवळणें, स्थिरावणें. ८ *to sink to the bottom* (खालीं) बसणें, तळाला बसणें. ९ (the foundation of a house) बसणें, जमणें. १० *to become calm* शांत होणें, स्थिर होणें, स्वस्थ होणें, स्थिरावणें. ११ *to adjust differences or accounts* तोड करणें, तोडजोड करणें. (b) (हिशेब) पुरा करणें, चुकता करणें, चुकवणें; as, "He has *settled* with his creditors." १२ (बायकोची मृत्युपत्रानें) व्यवस्था करणें, नेमणूक करून देणें.

Settled *pa. t.* S. *pa. p.* स्थिरावलेला, स्थिर केलेला, &c. २ ठरींव, ठराविक, निश्चित.

Set'tlement *n. establishment in life, in business* स्थिरावणें *n*, जमणें *n*, जम बसणें *n*, बस्तान *n.* बसणें, घडी बसणें *n*, जम *m.* २ वसाहत करणें *n*, वसविणें *n.* (b) वसाहत *f.* ३ चुकवणें *n*, चुकता करणें *n.* (b) तोड *f.* ४ (भांडण) तोडणें *n*, मिटवणें *n.* (b) तोड *f*, समेट *m.* ५ (of a controversy) निकाल *m*, निर्णय *m.* ६ नेमणूक करून देणें *n*, नेमणूक *f.* ७ (of revenue) धारेबंदी *f.* [PERMANENT S. कायमची धारेबंदी *f.*]

Set'tler *n.* स्थिर होणारा *m*, घरदार करणारा, &c. २ वसाहत करणारा *m*, वसाहतवाला *m.* [OLD S. मुम्या.]

Set'tling *pr. p.* S. *v. n.* स्थिरावणें *n*, थारावणें *n*, &c. २ (*pl.*) *dregs, sediment* (तळाला बसलेला) गाळ *m.* ३ हिशेब चुकता करणें *n.* [SETTLING DAY हिशेब चुकता करण्याचा दिवस *m.*]

Seven (sev'n) [A. S. *seofon*, Gr. *hepta*, L. *septem*, Sk. सप्तन्, seven.] *a.* सात. S. *n.* साताचा आंकडा *m*, सात. २ सातांचा समुदाय *m*, सप्तक *n.* Sev'enfold *a.* सातपट, सप्तगुण. S. *adv.* सातपट, सातपटीनें, सप्तधा. Sev'enth *a.* सातवा. S. *n.* सातवा भाग *m*, सप्तमांश *m.* Sev'enthly *adv.* सातव्यानें.

Seventeen (sev'n-tēn) *a.* सतरा. S. *n.* सतरांचा आंकडा *m*, सतरा. Sev'enteenth *a.* सतरावा S. *n.* सतरावा हिस्सा *m.*

Seventy (sev'nti) *n.* सत्तर. २ सत्तराचा आंकडा *m*,

सत्तर. Seventieth *a.* सत्तरावा. S. *n.* सत्तरावा हिस्सा *m.* Sev′enty-one एकाहत्तर. Seventy-two बाहत्तर. S. three त्र्याहत्तर S. four चौऱ्याहत्तर. S. five पंचाहत्तर. S. six शाहत्तर. S. seven सत्त्याहत्तर. S. eight अठ्याहत्तर. S. nine एकुणऐशीं.

Sever (sev′-ėr) [Fr. –L. *separare*, to separate.] *v. t. to separate* वेगळें करणें, निराळें करणें, पृथक् करणें. २ *to cut or break off* तोडणें, खांडणें, छेदणें, फोडणें, फांदडणें, फांदाडणें. ३ (*law*) *to disunite* (an estate) वेगळा करणें, वांटप *n.* करणें; as, "To S. an estate in joint tenancy." S. *v. i. to be parted or separated* निराळें होणें, वेगळा होणें, पृथक् राहणें.

Several (sev′ėr-al) [L. *separale*, a separate thing.] *a. separate, diverse,* वेगवेगळा, वेगळा, निराळा, निरनिराळा, पृथक्. (b) *individual, respective* आपला, आपापला, स्व; as, "All of us in our S. stations." २ *a few, more than two but not many* कित्येक, अनेक, कांहींएक. S. *pron. moderate number, more than two but not many* कित्येक, कांहींएक.

Sev′erally *adv.* वेगवेगळा, निरनिराळा. २ आपापल्या परीनें, ज्यानें त्यानें.

Sev′erance *n. separation* निराळेपणा *m*, वेगळेपणा *m*, पृथक्त्व *n.* २ भंग *m*, खंड *m*, छेद *m.* ३ (*law*) वांटणी करणें *n*, वांटणी *f*, वांटप *n.*

Severe (se-vēr′) [Fr. –L. *severus*, severe.] *a.* (of persons) *strict, rigorous* कडक, करडा, कडवा, खरमरा, कठोर, कठीण, प्रखर, निष्ठुर, कहरी, तरवारीच्या धारेवर धरणारा, करवतीवर वागवणारा. २ (of punishment, measures, &c.) कडक, जबर, जालीम, सख्त, तिखट, प्रखर, तीव्र, उग्र, कहरी, कहराचा, दुःसह. ३ (cold, heat, &c.) *intense* कडक, कडकडीत, कडाक्याचा, दुःसह, अतिशय, फार, पराकाष्ठेचा. ४ (a sickness, &c.) *violent* दुःसाध्य, भारी, जबर, जबरा, जिवावरचा, कठीण, अवघड, मोठा. ५ *unadorned, stripped of all that is unessential, terse* साधा, रुक्ष, अनलंकारिक; as, "S architecture." ६ *sarcastic* कडक, उग्र, लागट, लागणारा, झोंबणारा; as, "S. remarks".

Severe′ly *adv.* कडकपणानें, करडेपणानें, कठीणपणानें, कठोरपणानें, उग्रतेनें. २ कडाक्यानें.

Sever′ity *n.* कडकपणा *m*, करडेपणा *m*, खरमरीतपणा *m*, कठोरपणा *m*, कठीणपणा *m*, प्रखरता. २ कडकपणा *m*, जालीमपणा *m*, उग्रता *f*, तीव्रपणा *m*, दुःसहता *f.* ३ कडकपणा *m*, कडका *m*, कडाखा *m.* ४ भारीपणा *m*, दुःसाध्यता *f.* ५ साधेपणा *m*, रुक्षपणा *m.* ६ लागटपणा *m.*

Sew (sō) [Of Anglo-Saxon origin, Perhaps connected with L. *suo*, Sk. सीव्.] *v. t.* शिवणें, शिवून देणें, दोरा घालणें;–compreh. to sew, to stitch, to tack, &c. शिवणेंटुपणें, शिवणेंटिपणें. [To S. UP शिवून टाकणें, शिवून बंद करणें.] S. *v. i.* शिवण-

काम करणें, शिवणें. Sewed *pa. t.* Sewed, Sewn *pa. p.* Sew'ing *v. n.* शिवणें *n*, शिवणकाम *n*. [COST OF S. शिवणावळ *f*, शिलाई *f*. S. WORK शिवणकाम *n*. S. MACHINE शिवण्याचें यंत्र *n*.]

Sewage (sū'aj) [O. Fr. *seuwiere*, a canal –L. *ex*, out, and *aqua*, water.] *n. the whole sewers of a city* गटारें *n. pl.* २ *the refuse carried away through drains* गटारांतली घाण *f*. [S. FARM गटारांतील घाणीवर होणारें शेत *n*.] S. *v. t. to manure with sewage* (शेताला) गटारांतील घाणीचें खत घालणें.

Sew'er *n.* (झांकलेलें) गटार *n*, नहर *m*, नाला *m*.

Sew'erage *n.* शहरांतील गटारें किंवा नाले *m. pl.* २ नाल्यांनीं पाणी बाहेर काढून देण्याची व्यवस्था *f*, गटारें *n. pl.* गटारांची व्यवस्था *f*.

Sex (seks) [Fr. *sexe* –L. *sexus* -*secare*, to cut.] *n.* (of animals and plants) जाति *f*, लिंग *n*. [THE MALE S. पुरुषजाति *f*, नरजाति *f*. THE FEMALE S. स्त्रीजाति *f*, बायकांची जात *f*. THE FAIR, GENTLE, SOFTER, WEAKER S. स्त्रीजाति *f*. THE S. (*facet.*) स्त्रीजाति *f*. THE STERNER S. पुरुषजाति *f*.] २ (*pl.*) स्त्रीपुरुष, पुरुष आणि बायका.

N. B.—लिंग or जाति in Botany = Sex; लिंग in Grammar = Gender.

Sexagenarian (seks-a-jen-ā'ri-an) *n.* साठ वर्षांचा म्हातारा *m*.

Sexagenary (seks-aj'en-ar-i) *a.* साठ वर्षांचा. २ साठ संख्या दाखविणारा, साठ संख्या असणारा, षष्ठिसंख्यात्मक. S. *n.* साठ वर्षांचा म्हातारा. २ षष्ठिभागात्मक वस्तु *f*.

Sexagesima (seks-a-jes'-i-ma) [L. *sexagesimus*, sixtieth.] *n.* लेंटच्या पूर्वींचा दुसरा आदित्यवार *m*. हा ईस्टरच्या पूर्वीं साठ दिवस येतो.

Sexagesimal (seksa-jes'i-mal) [L. *sexagesimus*, sixtieth Cf. Sk. षष्टी *f*.] *a.* साठ अंकांवर बसविलेला, षष्ठ्यंश (पद्धति) *f*. साठ सेकंद म्हणजे एक मिनिट व साठ मिनिटें म्हणजे एक डिग्री या मापनपद्धतीस Sexagesimal System असें म्हणतात.

Sexennial (seks-en'yal) [L. *sex*, six, and *annus*, a year.] *a.* सहा वर्षें जगणारा, षड्वर्षायु. २ *happening once in six years* सहा सहा वर्षांनीं होणारा, षडब्दिक.

Sextant (seks-tant) [L. *sextans* -*sextus*, Sk. षष्ठ, sixth.] *n.* (*math.*) वर्तुळाचा सहावा भाग *m*, वृत्तषष्ठांश *m*. २ (*astron.*) षडंशराशि. ही राशि विषुववृत्तांत सिंह आणि वासुकी यांचे मध्यें आहे. ३ (*phys.*) (दोन पदार्थांमधील) कोनीय अंतर मोजण्याचें यंत्र *n*, षष्ठांशयंत्र *n*.

Sextile (seks-til) [L. *sextus*, sixth. Cf. Sk. षष्ठ.] *n.* साठ अंशांची दृष्टि *f*, द्विराश्यंतरदृष्टि *f*.

Sexton (sek's-tun) [A corruption of Sacristan.] *n.* चर्चमधील पाद्र्याच्या हाताखालचा नोकर *m*, सेक्स्टन. हा चर्च संभाळतो, व प्रेताकरितां खाडे खणतो.

Sextuple (seks'-tū-pl) [L. *sextus*, sixth, and *plcore*, to fill.] *a.* सहापट, षड्गुण. S. *v. t.* सहापट करणें.

Sexual (seks'ū-al) [From Sex.] *a. of sex, a sex, or the sexes* स्त्रीजातीचा, पुरुषजातीचा, लिंगविषयक, स्त्रीपुरुषविषयक, स्त्रीपुरुषांचा. [S. ORGANS (स्त्रीपुरुषांचीं) जननेंद्रियें *n. pl.* S. INTERCOURSE, S. COMMERCE स्त्रीपुरुषसमागम *m*, स्त्रीपुरुषव्यवहार *m*. S. AFFINITY स्त्रीपुरुषांचें परस्पराकर्षण *n*, स्त्रीपुरुषस्नेहाकर्षण *n*. SEXUAL REPRODUCTION (योनिज) प्रजोत्पादन *n*, शुक्रशोणितजनन *n*. SEXUAL SELECTION कामिक संवरण *n*, लिंगसंवरण *n*. S. APPETITE कामवासना *f*, सुरतेच्छा *f*. S. INDULGENCE अतिविषयसेवन *n*.] २ (*bot.* of classification) *based on the distinction of sexes in plants* स्त्रीनरभेदाचा, स्त्रीनरभेदावरून ठरविलेला, स्त्रीनरभेदमूलक, लिंगमूलक.

Sex'ualist *n.* लिंगविशिष्टतावादी *m*.

Sexual'ity *n.* लिंगविशिष्टता *f*.

Shabb'iness *n.* घाणेरडेपणा *m*, फाटकेपणा *m*, मजीतपणा *m*, मळकेपणा *m*. २ भिकारपणा *m*, भिकारीपणा *m*. ३ पाजीपणा *m*, हलकटपणा *m*.

Shabby (shab'i) [A form of Scab.] *a.* (of clothes) *worn, threadbare* मळका, फाटलेला, जीर्ण, घाणेरडा, फाटका, मजीत, गचाळ, पोतेऱ्याचा. २ *poor-looking* भिकार, भिकारी, भिकारलक्षणाचा, भिकारचाळ्याचा, दर्भ्या. ३ (of conduct) *mean* हलकटपणाचा, भिकारपणाचा, पाजीपणाचा, पाजी, हलकट, नीचपणाचा; as, "Played me a S. trick."

Shackle (shak'l) [A. S. *sceacul*, a shackle.] *n. metal loop or staple* फांसा *m*, वाळा *m*. २ (*usu.* in *pl.*) *a fetter* बिडी *f*, बेडी *f*, खोडा *m*, पायबंद *m*. ३ *a hindrance* अडथळा *m*, आडकाठी *f*, हरकत *f*, खोडा (*fig.*) *m*; as, "The *shackles* of convention." ४ (तारेचा फांटा नेण्याकरतां उपयोग करण्याची) चक्री *f*. S. *v. t. to fetter* बेडी घालणें, खोडा *m* -पायबंद *m*. घालणें. २ *to impede*, अडथळा *m*. करणें, पाय *m. pl.* बांधणें (*fig.*), पायांत खोडा *m*. घालणें (*fig.*).

Shad'dock *n.* पपनस, पोपनीस, पपनीस, चकोत्रें *n*.

Shade (shād) [Of Anglo-Saxon origin.] *n. comparative darkness caused by interception of light* छाया *f*, सावली *f*. २ (*fig.*) *comparative obscurity* छाया (*fig.*) *f*, अप्रसिद्धता *f*. [To THROW INTO THE S. स्वतःच्या तेजानें दिपवणें, मागें सारणें -टाकणें -हटवणें.] ३ (often *pl.*) *cool or sequestered retreat* सावलीची जागा *f*, एकान्तवासाची जागा *f*, विविक्तस्थान *n*. ४ (*pl.*) *darkness of night or evening* अंधार *m*, अंधकार *m*, काळोख *m*, अंधकाराची छाया *f*. ५ *darker part of a picture* छाया *f*, छाया पडलेला चित्राचा भाग *m*. [WITHOUT LIGHT AND S. (OF PAINTINGS) प्रकाश व छाया (यांचें योग्य प्रमाण) नसलेला.(२) (OF DESCRIPTIONS OR CHARACTERS) वैचित्र्य नसलेला, एकसारखा.] ६ *a colour esp. with regard to its*

depth रंगाची छटा *f*, रंगाची छाया *f*. ७ *slight difference, small amount* थोडासा *m*, अल्पांश *m*; as, "I am a S. better to-day." ८ *unsubstantial or unreal thing* छाया *f*, भ्रम *m*. (b) पिशाच्च *n*. ९ *soul after death* छाया *f*; as, "Spoke with the S. of Homer." [To GO DOWN TO THE SHADES मरणें.] १० *a screen* पडदा *m*; as, "Candleshade." ११ *a minute difference or variation* (as of thought, expression) सूक्ष्मभेद *m*, फरक *m*; as, "the Shades of meaning in synonyms." १२ (*pl.*) *the region of spirits* पिशाच्चांचा प्रदेश *m*, भूतांचा प्रदेश *m*.

Shade *v. t. to screen from excessive light* सावली *f*. करणें, आडोसा *m*. करणें, छाया *f*. करणें -पाडणें, पडदा लावणें, अंधार पाडणें. २ *to moderate* कमी करणें. ३ *to make dark or gloomy* निस्तेज करणें, काळा करणें. ४ (*drawing*) छाया काढणें. ५ *to pass off by degrees into other colour or variety* (क्रमाक्रमानें) छटा बदलीत बदलीत जाणें. Shaded *pa. t.* and *pa. p.* Shad'ing *pr. p.*

Shade'ful *a*. छाया असलेला, सावली असलेला, गर्द.

Shade'less *a*. छाया नसलेला, रुक्ष.

Shad'iness *n*. सावली *f*, सावट *n*.

Shad'ing *v. n*. छाया करणें *n*, सावली करणें *n*. &c. २ (*drawing*) शेडिंग *n*, छाया *f*.

Shadow (shad'ō) [Doublet of Shade.] *n. shade* छाया *f*, सावली *f*. (b) अंधार *m*, काळोख *m*. [SHADOW OF DEATH मरणाची छाया *f*. २ भयंकर अंधार *m*.] २ *dark part of a picture* छाया *f*, (छाया दाखविलेला) काळा भाग *m*. ३ (*fig.*) *one's inseparable companion* छाया *f*, नित्याचा नोकर *m*, खुशामत्या *m*. ४ *reflected image* छाया *f*, पडछाया *f*, प्रतिबिंब *n*, प्रतिच्छाया *f*. ५ *faint representation* छाया *f*, पूर्वसूचन *n*, पूर्वसूचना *f*; as, "Coming events cast their *shadows* before." ६ *slightest trace* छाया *f*, छटा *f*, गन्ध *m*, वास *m*; as, "Without a S. of doubt." ७ *unsubstantial or unreal thing* छाया *f*, सोंग *n*; as, "What *shadows* we are! Having only the S. of freedom." ८ *phantom, ghost* छाया *f*, अपच्छाया *f*, आभास *m*. ९ *privacy, obscurity* एकान्त *m*, एकान्तवास *m*; as, "To live in the S." १० *shelter, protection* छाया *f*, आश्रय *m*, आसा *m*; as, "Under the S. of the Almighty."

N. B.—Shade differs from *Shadow* as it implies no particular form or definite limit; whereas a *shadow* represents in form the object which intercepts the light. When we speak of the *shade* of a tree, we have no reference to its form; but when we speak of measuring a pyramid or other object by its *shadow*, we have reference to its form and extent. Webster.

Shad'ow *v. t.* छाया पाडणें, सावली करणें, छाया करणें, आडोसा करणें, उष्णनिवारण करणें, अंधार पाडणें, उजेड धरणें. २ *to shelter, to protect* आसरा देणें, आश्रय देणें. ३ *to represent faintly* अन्धुक रीतीनें दाखविणें, अस्पष्ट किंवा पुसट रीतीनें दाखविणें, (-ची) छाया दाखविणें. ४ *to cloud, to darken* काळवंडणें; as, "I must not see the face I love thus *shadowed.*" ५ *to follow and watch closely* मागेमागें राहणें, सारखें पाठीस रहाणें, पावलावर पाऊल ठेऊन मागें चालणें, चिकटून -लकटून -धरून -बरोबर असणें; as, "A detective *shadows* a criminal." Shadowed *pa. t.* and *pa. p.*

Shad'owiness *n.* अंधुकपणा *m*, अस्पष्टपणा *m.* २ मंद-तेजस्कता *f.* ३ छायात्मकता *f*, अवास्तविकता *f*, फोलपणा *m.*

Shad'owing *n.* छाया *f.* २ *a faint representation* अस्पष्ट उल्लेख *n*, अस्पष्ट कल्पना *f.* (b) छाया *f.* ३ For more meanings, see the verb.

Shadow'less *a.* छाया नसलेला, छायाहीन.

Shad'owy *a.* छायेचा, सांवटीचा. (b) छाया करणारा, छाया पाडणारा; as, "A S. desert." २ *dark, gloomy, dim* अंधुक, अस्पष्ट, पुसट पुसट दिसणारा, अंधकाराची छाया असलेला; as, "The S. past." ३ *not brightly luminous* कमी तेजाचा, मंदतेजस्क, न्यूनप्रभ; as, "S. moon." ४ *unsubstantial, unreal* छायेचा, छायारूप, छायात्मक, अवास्तविक, मायिक, स्वप्नवत्; as, "S. honour."

Shad'y *a. abounding with shade* छायेचा, सावलीचा, सावटाचा, सावटीचा, सावटांतला, छायामय. २ *equivocal, dubious or corrupt* लुच्चेगिरीचा, लबाडीचा, लपवालपवीचा, अप्रामाणिक, फसवेगिरीचा; as, "A S. business." [ON THE S. SIDE OF FIFTY पन्नाशीच्या पुढें.]

Shaft (shaft) [A. S. *sceaft*, a dart.] *n.* (भाल्याचा) दांडा *m.* २ *lance* भाला *m.* ३ *an arrow* बाण *m.* (b) (*fig.*) वाग्बाण *m*; as, "*Shafts* of satire, ridicule, envy, &c." ४ *a ray of light* (प्रकाश) किरण *m.* ५ *bolt of lightning* विजेची अर्गला *f.* ६ *a column* (between base and capital) (खांबाचा) वाटोळा दांडा *m.* (b) (गिरणीची, धुराड्याची) चिमणी *f.* (c) (पिसाची) मध्यशिरा *f.* ७ *handle of a tool* मूठ *f*, दांडा *m*, थरूं *n*, परज *m.* ८ (of a carriage) दांडी *f*, दांडा *m.* ९ (*mech.*) लाट *f*, वाटोळा दांडा *m.* [TAPPET SHAFT (OF A LOOM) खालची लाट. CRANK SHAFT वरची लाट.] १० *a kind of well, forming the entrance to a mine* (खाणींत जाण्याचा) गाळा *m.* ११ *tunnel of glass -furnace* (भट्टीला हवा पोंचविणारा) नळ *m.* १२ (घाणेरडी हवा वर नेणारा) नळ *m*, उच्छ्वास *m.* [VENTILATING S. स्वच्छ हवा खेळवणारा बंब *m*, उच्छ्वास.] १३ *bot.* दंड *m*, दांडा *m*, धड *n.*

Shaft'ing *n. mech.* लाटांची माळ *f.*

Shag (shag) [A. S. *sceaega*, a head of hair.] *n.*

cloth with a coarse nap भरभरीत (फुलाचें) कापड *n*, खरबरीत कापड *n*. २ *rough hair* जाड व रांठ केंस *m. pl.*, पेळू *f*. ३ *shredded tobacco* बारीक व लांब तंतु केलेला तमाखू *m*. Shag'gy *a. having long rough hair* लांब व रांठ केंस असणारा, केंसाळ, झिपऱ्या. २ (of hair) रांठ, न विंचरलेला, पेळवा झालेला, जटा झालेला -पडलेला. ३ (of land) *over-grown with forest or rough vegetation* रान माजलेली (जमीन). ४ (of trees) वांकड्यातिकड्या फांद्या असलेला.

Shag'giness *n*. केंसाळपणा *m*, केशविपुलता *f*, &c.

Shaggy, See under Shag.

Shagreen (sha-grēn') [Fr. *chagrin* –Turkish *saghri*, back of a horse.] *n*. (घोड्याचें, गाढवाचें, किंवा उंटाचें) कच्चें खरखरीत चामडें *n*, साग्री चामडें *n*. २ शार्क माशाचें चामडें *n*. याचा पालिस करण्याकडे उपयोग करतात.

Shake (shāk) [A. S. *seaçan*, to shake.] *v. t*. हालवणें, हांदुळणें, डुलवणें, डोलवणें, घोळणें, घुसळणें. [To S. HANDS हस्तांदोलन करणें, हातांत हात घालून हालवणें.] २ (cloth) झाडणें, झटकणें, झटकावणें, झटका *m*. देणें. ३ *to make tremble or rock* हालवणें, हालवून टाकणें-सोडणें, कांपवणें, धक्का -हिसडा -हिसका देणें, हादरून टाकणें; as, "To S. the house." ४ *to brandish* उगारणें, दाखवणें, चमकावणें, परजणें. [To S. ONE'S FIST OR STICK AT OR IN A PERSON'S FACE मूठ उगारणें.] ५ *to disturb, to shock* हालवून सोडणें, क्षुब्ध करणें, अस्वस्थ करणें, (मनाला -अंतःकरणाला) धक्का देणें; as, "Was much *shaken* by, with or at the news." (b) हालवून जागा करणें. (c) बिघडविणें; as, "*Shook* my composure." ६ *to weaken* (confidence, courage, &c.) कमी करणें, हालवून टाकणें -सोडणें, धक्का *m*. देणें -बसवणें, धक्का पोंचणें *in. con.*, घसरेसा -ढळेसा करणें, नाहींसा करणें, लटपटीत करणें, डळमळीत करणें, घाबरवणें; as, "His faith in Providence was greatly *shaken*." ७ (with *down*) हालवून पाडणें; as, "To S. down fruit from a tree." ८ (धान्य वगैरे) भांड्यांत हालवून भरणें. [To S. OFF (धुरळा वगैरे) झाडून टाकणें. २ (*fig.*) (आळस वगैरे) झाडून टाकणें, दूर सारणें. To S. OFF THE DUST FROM ONE'S FEET, *to depart indignantly* त्वेषानें -संतापानें निघून जाणें. To S. OUT (भांड्यांतील जिन्नस वगैरे) बाहेर ओतणें, भांडें रिकामें करणें. २ (कपड्यावरील धुरळा) झाडून टाकणें, झटकून टाकणें. ३ (निशाण वगैरे) झटकीत पसरणें. To S. UP हालवणें, हालवून मिसळणें (औषध वगैरे). २ (हालवून) उठवणें.] S. *v. i. to tremble or rock* हालणें, कांपणें, हादरणें, डुलणें; as, "The earth *shook*." २ (with fear, cold, &c.) (भीतीनें, थंडीनें,) कांपणें, थरथरणें, थरथरां कांपणें, लटलटणें, लटलट हालणें, लटलट करणें, कांपरें भरणें-सुटणें. [His HAND SHAKES (लिहितांना) त्याचा हात कांपतो.] ३ (liquids in a vessel) डुचमळणें, डुच-

मळणें. ४ (*music*) (आवाज) कांपणें, (आवाजाला) कंप असणें. S. *n.* हालणें *n*, हालवणें *n*, डोलवणें *n*, डोलवाडोलव *f.* २ झटकणें *n.* ३ *a jerk, a jolt* धक्का *m*, हिसका *m*, झटका *m*, झटकारा *m*, हिसडा *m*, हबका *m.* ४ *a trembling* (भीतीनें, थंडीनें, वगैरे) कांपणें *n*, कंप सुटणें *n*, कंप *m*, कांपरें *n.* ५ हस्तांदोलन *n*, शेकह्यांड *m.* ६ (music) कंप *m*, गिरकी *f*, झील *f.* ७ (वाढत्या झाडाला पडलेली) भेग *f*, चीर *f.*

Shake'down *n.* (जमिनीवर किंवा कोचावर केलेला) गवताचा किंवा ब्लांकेटाचा तात्पुरता बिछाना *m.*

Shaken *pa. p.* Shaking *pr. p.* Shook *pa. t.* Shak'y *a. tottering, ready to fall to pieces* डळमळीत, डळमळणारा, हालूं लागलेला, मोडकळीस आलेला, पडावयास झालेला; as, "A S. house." २ *infirm* थकलेला, लटपटणारा, (हातपाय) लटलट कांपणारा; as, "A S. old man." ३ *unreliable, wavering* ढांसळलेला, डळमळीत, लटपटीत, अविश्वसनीय, बदलणारा, चंचल; as, "S. credit; S. voters." ४ (timber) *split* चीर गेलेला, फट पडलेला, भेताळा गेलेला, भेताळलेला.

Shaker *n.* हलवणारा *m*, झटकणारा *m*, &c.

Sha'kiness *n.* डळमळीतपणा *m*, लटपटीतपणा *m.*

Shale (shāl) [A form of Scale.] *n. a kind of slaty rock, containing much bitumen from which paraffin is produced* स्लेटीसारखा खडक *m.* [S. OIL एक प्रकारचें राकेल.]

Shall (shal) [A. S. *sceal*, to be obliged. Shall चा धात्वर्थ 'भाग असणें' असा आहे.] *v. i.* हें साहाय्यकारी क्रियापद असून कोणत्याहि क्रियापदाचें भविष्यकाळाचें रूप सिद्ध करण्याकरितां त्या क्रियापदाच्या पूर्वी योजितात; as, "I *shall* write." २ प्रथम पुरुषीं *Shall* हें फक्त भविष्यकाळ दाखवितें; व द्वितीय आणि तृतीय पुरुषीं बोलणाराची (a) इच्छा, (b) आज्ञा, व (c) धमकी दाखवितें; as, "(a) You *shall* go. (b) He *shall* go. (c) He *shall* die." ३ संकेतार्थी (उभयान्वयी अव्ययाच्या पुढें) *Shall* हें कोणत्याहि पुरुषीं भविष्यकालवाचक असतें; जसें, "If he *shall* be defeated, &c." ४ बायबलाच्या आज्ञांत, पार्लमेंटाच्या ठरावांत, व सरकारी हुकुमांत द्वितीय आणि तृतीय पुरुषीं Shall चा उपयोग करतात; as, "Thou *shalt* love thy neighbour as thyself; The Governor of Bombay for the time *shall* be the Chancellor of the said University; Whoever commits robbery *shall* be punished." ५ बायबलाच्या जुन्या करारांतील भविष्यवाद्यांच्या भविष्यवचनांत Shall चा उपयोग करतात; as, "The days *shall* come upon thee (Jerusalem) that thine enemies *shall* cast a trench about thee." ६ बायबलमध्यें अभिवचन व्यक्त करण्याकरितां Shall चा उपयोग करतात; as, "Blessed are the peace-makers for they *shall* be called the children of God." ७ *Shall* चें द्वितीय पुरुषीं एकवचनीं *Shalt* हें रूप होतें. ८ *Should* हें Shall चें भूतकाळाचें रूप आहे.

Shallow (shal'ō) [Perhaps connected with Shoal.] *a. not deep* उथळ, उत्तान; as, "S. water; A S. stream; A S. dish." [S. WATER MAKES MUCH NOISE (*lit* and *fig.*) उथळ पाण्याला खळाळी फार.] २ (of rice-ground) उखर, करवंडा. ३ (*fig.*) *slight, superficial* (बुद्धीचा मनाचा -विद्येचा) उथळ, उथळ बुद्धीचा, मनाचा उथळ, विद्येचा उथळ, वरवरचा, अल्प, अल्पविद्येचा, अल्पबुद्धीचा, वरकरणी; as, "A S. mind; A S. argument; A S. love; A S. man." [S. BRAINED, S. PATED उथळ बुद्धीचा, विशेष डोकें नसलेला.] ४ *without force of character* थिल्लर, क्षुद्र. S. *n. a shoal, a sand-bank* भाट *f*, भाटी *f*, लाग *m*, पार *m*. S. *v. i. to become shallower* उथळ होत जाणें. S. *v. t. to make shallow* उथळ करणें.

Shallowness *n.* (मनाचा, वगैरे) उथळपणा *m*.

Shalt, 2nd per. Sing. of Shall.

Sham (sham) [From the root of Shame.] *a. counterfeit, pretended* लटका, कृत्रिम, ढोंगाचा, सोंगाचा, मिषाचा, बहाण्याचा, बतावणीचा, कपटाचा, ओढून आणलेला, ओढून चंद्रबळाचा; as, "S. illness." [S. FIGHT लटकी लढाई *f*. S. PLEA पोकळ सबब *f*.] S. *n. a pretence, imposture* ढोंग *n*, सोंग *n*, बहाणा *m*, मिष *n*, छल *m*, निमित्त *n*, कोंगें *n*; as, "This age of shams." २ *person that deceives* सोंगाड्या *m*, ढोंगी *m*. S. *v. i. to pretend, to make false pretences* सोंग *n* -बहाणा *m*. करणें, ढोंग करणें, (-ची) बतावणी करणें, मिष करणें, सोंग घेणें. S. *v. t. to deceive or delude with false pretences* फसविणें, ठकविणें; as, "*Shammed* into a conviction."

Shamble (sham'bl) [Of doubtful origin.] *v. i. to walk with an awkward unsteady gait* तिरपागडीं पावलें टाकीत चालणें. S. *n.* तिरपागडें पाऊल *n*, तिरपागडी चाल *f*. Sham'bling *pr. p. a.* तिरपांगडा; as, "S. trot." S. *n.* तिरपागडें पाऊल *n*, तिरपागडी चाल *f*.

Shambles (sham'blz) [A S. *scamel*, a bench.] *n. pl.* कसाईखाना *m*. २ *a meat market* खाटिकबाजार *m*, सागोतीचा बाजार *m*. ३ *a scene of carnage* कत्तलीचें ठिकाण *n*; as, "The place became a S."

Shame (shām) [A. S. *sceamu*, shame.] *n. the sensation or feeling of conscious guilt, &c.* लाज *f*, लज्जा *f*, शरम *f*. (b) संकोच *m*, ओशाळी *f*, ओशाळगत *f*, ओशाळीक *f*. २ *sense of shame* लाज *f*, लज्जा *f*, शरम *f*, खंत *f*, दरद *m*. [To CAST OFF S. लाज झुगारून देणें, पडदा *m*. उडवणें. To TAKE S. TO ONE'S SELF लाजणें, शरमणें, ओशाळणें, लाज *f*. वाटणें *in. con.* TO THROW OFF ALL SENSE OF SHAME नाक तोडून कडोस्रीस खोवणें, नाक कापून हातांत घेणें, लाज सोडणें. WITHOUT S., LOST TO S. निर्लज्ज, निगरगट्ट.] ३ *shamedness, reproach* अपमान *m*, अप्रतिष्ठा *f*, मानभंग *m*, पाणउतारा *m*, (तोंडास) काळोखी *f*, कालिमा *m*. [To PUT TO S. लाजवणें, खजिल करणें, अपमान करणें. To PUT TO

S. AND CONFUSION पाण्यापेक्षां पातळ करणें, खालीं पहावयास लावणें.] ४ *cause or reason of shame* लाजेस कारण *n*, लज्जेस कारण *n*, लज्जाहेतु *m*. Shame *v. i. to be ashamed* लाजणें; शरमणें, ओशाळणें. S. *v. t. to bring shame on, to put to the blush* लाजविणें, खालीं पहावयास लावणें, शरमविणें, ओशाळवणें, तोंड *n* -मान *f*. खालीं करणें *g. of o.*, ओशाळा -सलज्ज करणें, चपापवणें.

Shame'faced *a. shy, overmodest* लाजाळू, लाजरा.

Shame'facedly *adv.* लाजाळूपणानें, लाजरेपणानें.

Shame'facedness *n.* लाजरेपणा *m*, संकोच *m*, लाज *f*, लज्जा *f*, भीड *f*.

Shame'ful *a. disgraceful* लाजिरवाणा, बेशरमपणाचा, लज्जास्पद, लाजेचा, लज्जेचा, अब्रू घेणारा, शरमेचा. २ *raising shame in others, indecent* अश्लील, अचकटविचकट, अशिष्ट, ग्राम्य; as, "A S. sight; A S. picture." Shame'fully *adv.* लाज सोडून, अब्रू सोडून. २ अचकटविचकटपणानें.

Shame'less *a. wanting shame or modesty* बेशरम, निलाजरा, निर्लज्ज, लज्जाहीन, निसत, निसवलेला, कोडगा, निगरगट्ट, लाज सोडलेला, त्यक्तलज्ज. २ *indicating want of shame* अश्लील, ग्राम्य; as, "A S. picture."

Shame'lessly *adv.* बेशरमपणानें, निलाजरेपणानें, निर्लज्जतेनें, लाज सोडून -टाकून. Shame'lessness *n.* निर्लज्जपणा *m*, निलाजरेपणा *m*, बेशरमपणा *m*, कोडगेपणा *m*, निगरगट्टपणा *m*, त्यक्तलज्जता *f*.

Shampoo (sham-pōō') [Hindi *champna*, to squeeze.] *v. t. to massage the limbs* चंपी करणें, मुटकणें, मुटकळणें, मळणें, रगडणें, मुटके *m. pl.* मारणें -देणें. २ *to wash thoroughly with soap and water* (डोकें) साबण लावून धुणें, चोळून चोळून धुणें.

Shank (shank) [A. S. *sceanca*, the leg.] *n. the part of the leg between knee and ankle* ढोंपर *n*. २ *the shin-bone* नळी *f*, नळा *m*, नळकुटी or नळगुटी *f*, नळगुडी *f*, नडघा *m*, नडगी *f*. ३ (in contempt) *the whole leg* तंगडी *f*, तंगड *n*, डोंका or डोका *m*, टांग *f*. [LONG SHANKED लांबटांग्या.] ४ *the shaft of an anchor or column* (खांबाचा) वाटोळा दांडा *m*. ५ (*print.*) टाइपाची जाडी *f*.

Shan't, contraction of shall not.

Shape (shāp) [A. S. *sceapan*, form.] *n. form* आकार *m*, आकृति *f*, घाट *m*, डौल *m*, वळण *n*, रूप *n*; as, "Spherical in S.; Has the S. of a boat." २ *appearance, guise* (बाह्य) रूप *n*, आकार *m*; as, "Monster in human S." ३ *concrete presentment, embodiment* (मूर्त) स्वरूप *n*, (शब्दांनीं) व्यक्त स्वरूप, आकार *m*, रूप *n*; as, "Intention took S. in action." ४ *kind, description, sort* स्वरूप *n*, तऱ्हा *f*, रीत *f*, प्रकार *m*; as, "Made no overtures in any S. or form." ५ *symmetrical or definite form, orderly arrangement* व्यवस्थित स्वरूप *n*, निश्चित

स्वरूप *n*, ठराविक ठसा *m*; as, "To get one's ideas into S." [To LICK INTO S. ठरींव सांच्यांत बसवणें. To GIVE S. TO (-ला) व्यवस्थित आकार देणें. To TAKE S. (-ला) निश्चित आकार येणें, व्यक्त स्वरूप प्राप्त होणें.] ६ *apparition, ghost* भूत *n*, मनुष्याकृति *f*; as, "A S. loomed through the mist." ७ (कारागिरांकरितां) नमुना *m*, सांचा *m*.

Shape *v. t. to form, to fashion* बनविणें, घडणें, तयार करणें, (-ला इच्छित) आकार देणें; as, "Grace *shaped* her limbs, and beauty decked her face." २ *to adapt, to make conform to* मिळता करणें, जुळता करणें -करून घेणें; as, "I S. my foolishness to their desire." ३ *to plan, to devise* (बेत वगैरे) ठरविणें, निश्चित करणें. ४ *to regulate* ठरविणें, निश्चित करणें, (ची) दिशा ठरवणें; as, "To S. the course of a vessel." ५ *to imagine, to conceive* कल्पनेनें (मनापुढें) उभें करणें, कल्पणें; as, "Oft my jealousy *shapes* faults that are not." S. *v. i. to give signs of future shape* पुढचा आकार दिसूं लागणें, (ला) आकार येणें; as, "This *shapes* well."

Shape'less *a. without regular form* बेडौल, बेढब, अरूप, विरूप, कुरूप, रूपहीन, आकारहीन, विद्रूप. Shape'lessness *n.* बेडौलपणा *m*, बेढबपणा *m*, विरूपता *f*, विद्रूपपणा *m*.

Shap'eliness *n.* डौलदारपणा *m*, निटसपणा *m*, आकारशुद्धता *f*, वळणशुद्धता *f*, अवयवशुद्धता *f*, बांधेसूदपणा *m*. Shape'ly *a. comely, symmetrical* डौलदार, रूपस, निटस, नीटनेटका, बेताबाताचा, आकारशुद्ध, रूपशुद्ध, अवयवशुद्ध, बांधेसूद.

Shap'er *n.* आकार देणारा, वळण देणारा; as, "The S. of one's fortunes." २ आकार देण्याचें यंत्र *n*.

Share (shār) [A. S. *scear.*] *n. ploughshare* (नांगराचा) फाळ *m*. [S. BEAM वसू.]

Share (shār) [A. S. *scearu*, a cutting.] *n. a portion* भाग *m*, हिस्सा *m*, वांटा *m*, वांटणी *f*, अंश *m*. [To GO SHARES (नफानुकसान) सारखें वांटून घेणें. CALCULATING THE SHARES हिस्सेरसी *f*. EQUAL S. सारखा वांटा *m*, समभाग *m*. SCHEDULE OF SHARES वांटणीपत्र *n*. S. AND S. ALIKE सारखी वांटणी करून. LION'S S. See Under Lion.] २ *a part one gets or contributes* भाग *m*, वांटा *m*, अंग *m*; as, "Had a large share in bringing it about, but no S. of the credit." ३ *part-proprietorship* (समाईक इस्टेटींत) भाग *m*, हिस्सा *m*, अंश *m*, पाती *f*, भागी *f*. [HALF S. अर्धेल *f*. PERSON HOLDING IT अर्धेली, अर्धेल्या.] (b) (कंपनीनें भांडवल जमविण्याकरितां काढलेले) भाग, शेअर. [PREFERENCE SHARES सवलतीचे भाग *m. pl.* हे भाग घेणारांना ठराविक व्याज, किंवा फायद्याचा ठराविक हिस्सा देण्याची कंपनीनें हमी घेतलेली असते; व कंपनीचें दिवाळें निघालें असतां, तिच्या राहिलेल्या मालमत्तेवर या भागीदारांचा पहिला बोजा असतो. ORDINARY SHARES साधे

भाग *m. pl.* सवलतीच्या भागीदारांना नफा वांटून झाला म्हणजे शिल्लक राहिल्यास त्या नफ्याची वांटणी साध्या भागीदारांना मिळते. DEFERRED SHARES मागचे भाग *m. pl.* सवलतीच्या भागीदारांना व साध्या भागीदारांना ठरलेला नफा वांटून झाला म्हणजे कांहीं रक्कम शिल्लक राहिल्यास ती मागच्या भागीदारांना कंपनीच्या नियमांप्रमाणें मिळते. S. HOLDER शेअरवाला *m*, भागीदार *m*. S. LIST (निरनिराळ्या कंपनींतील) शेअरांचें (चालू भावांचें) पत्रक *n*. S. BROKER शेअरांचा दलाल *m*. S. CAPITAL भाग काढून जमविलेलें भांडवल *n*, शेअरांचें भांडवल *n*.] S. *v. t. to apportion* **वांटणें, वांटणी करणें, वांटे पाडणें.** २ *to give away part of* **वांटून देणें, वांटून घेणें.** ३ *to partake with another* **(-चा) वांटेकरी होणें.** S. *v. i. to participate, to part* **वांटा घेणें, वांटा मिळणें** *in. con.*, **वांटा असणें, (-च्या बरोबर) भाग ठेवणें;** as, "Will S. with you in the undertaking."

Shared *pa. t.* S. *pa. p.* **वांटलेला, वांटणी केलेला.** २ **वांटणी करून दिलेला. ३ सहोपभोग केलेला, सहोपभुक्त.**

Sharer *n.* भागीदार *m*, हिस्सेदार *m*. Sharing *pr. p.*

Shark (shärk) [Of doubtful Origin.] *n.* **शार्क मासा** *m*. २ *a person who preys on others* **ठक** *m*, **छट** *m*. S. *v. i. to play the swindler* **ठकवणें, फसवणें;** as, "*Sharks* for a living." S. *v. t. to gather up by dishonest means* **लवाडीनें (पैसा) मिळवणें.** २ *to swallow voraciously* **(अधाशासारखें) गपागप खाणें.** Shark'er *n. a swindler* **फसविणारा** *m*, **छट** *m*.

Sharp (sharp) [A. S. *scearp.*] *a. keen-edged, not blunt* **तिखट धारेचा, धारेचा, पाणी दिलेला, पाणीदार, लागणारा, तीक्ष्ण.** २ *peaked, pointed* **(पुढें) टोंकदार, अणीदार, टोंक आलेला, टोंक असलेला, अणकुचीदार, तीक्ष्णाग्र, सूच्यग्र, तीक्ष्ण;** as, "A S. summit, ridge, &c." ३ *well-defined* **स्पष्ट, सूक्ष्म, स्पष्ट करून सांगितलेला, स्पष्ट केलेला;** as, "A S. distinction." ४ *clean-cut* **स्पष्ट, रेखीव, स्पष्टपणें काढलेला, रेखलेला;** as, "S. outline; S. features." ५ *abrupt, angular* **एकदम वळणारा;** as, "A S. turn." ६ *pungent, acid* **आंबट, तिखट;** as, "A S. flavour; S. wine." ७ *shrill, piercing* **कर्कश, कानठाळ्या बसविणारा, कर्णकटु;** as, "S. voice, S. cry." ८ *biting* **झोंबणारा, कडक, कडाक्याचा, खर, तीव्र;** as, "S. cold; S. frost; S. air." ९ *harsh, sarcastic* **झोंबणारा, मर्मभेदक, कठोर, लागणारा, लागट, खोंचक, तीक्ष्ण, तिखट, झणझणीत;** as, "S. words; S. tongue." १० *acrimonious, severe* **कडक, तीक्ष्ण, झणझणीत;** as "S. temper." ११ *painful* **तीव्र;** as, "S. attack of gout." १२ *acute, quick* **तीक्ष्ण, तीव्र, तिखट;** as, "S. eyes; S. ears." १३ *keen-witted, clever* **चुणचुणित, शहाणा, हुशार, चलाख, कुशाग्रबुद्धि, तीक्ष्णबुद्धि, चौरस, सुजाण, धूर्त, चिमखडा, चपळ.** [To KEEP A S. LOOK-OUT (चोहोंकडे) बारीक नजर ठेवणें. As S. AS A NEEDLE फार हुषार, कुशाग्रबुद्धि.] १४ *careful of one's own interest* **स्वार्थदक्ष, स्वार्थतत्पर.** १५ (person) *unscrupulous*, **लुच्चा, छट.** १६

(act) लुच्चाईचा, लबाडीचा, लुच्चेगिरीचा. १७ *vigorous, not loitering* झपाट्याचा, जोराचा, न रेंगाळणारा; as, "To take a S. walk."

Sharp *v. i.* (खेळांत) लबाडी करणें.

Sharp *n. a cheat* लबाड मनुष्य *m*, फसव्या *m*. २ (*pl.*) *the harder parts of ground wheat* रवा *m*.

Sharp *adv. exactly to the appointed time* ठरल्या वेळीं, नक्की, बरोबर; as, "At 3 p. m. *sharp*."

Sharp-edged *a.* तीक्ष्ण धारेचा, तिखट धारेचा.

Sharp'en *v. t. to give a keen edge to* धार लावणें, धार काढणें, पाणी देणें, (वस्तरा) लावणें. (b) टोंकदार करणें, अणकुचीदार करणें, टोंक काढणें. २ *to make more eager* (इच्छा) अधिक तीक्ष्ण करणें, (भूक) अधिक प्रदीप्त करणें, अधिक तेज करणें. ३ (दुःख) अधिक तीव्र करणें; as, "To S. pain or disease." ४ अधिक मर्मभेदक करणें, अधिक कठोर -कटु करणें; as, "To S. each word." ५ *to render more shrill or piercing* अधिक कर्कश करणें; as, "To S. sound." ६ *to make more acid* अधिक आंबट करणें, अधिक तीव्र करणें; as, "The rays of the sun S. the vinegar."

Sharp'ened *pa. t.* S. *pa. p.* धार लावलेला, धार काढलेला, पाणी दिलेला. २ टोंकदार केलेला, अणीदार केलेला. ३ अधिक प्रदीप्त केलेला. ४ अधिक तीव्र केलेला. ५ अधिक कठोर केलेला, अधिक मर्मभेदक केलेला. ६ अधिक कर्कश केलेला. ७ अधिक आंबट केलेला.

Sharp'ening *pr. p.* धार लावणारा, &c. For more meanings, See the verb.

Sharper *n. a cheat* धूर्त *m*, फसव्या *m*, लबाड *m*.

Sharp'ly *adv.* सूक्ष्मपणानें, बारकाईनें.

Sharp'ness *n.* तीक्ष्णता *f*, पाणी *n*. २ टोंकदारपणा *m*, बोंचरेपणा *m*. ३ सूक्ष्मता *f*, स्पष्टता *f*. ४ रेंखलेपणा *m*. ५ आंबटपणा *m*. ६ कर्कशपणा *m*, कर्णकटुता *f*. ७ कडकपणा *m*. ८ लागटपणा *m*, मर्मभेदकपणा *m*. १० तीव्रता *f*, तीक्ष्णता *f*, शीघ्रग्राहित्व *n*. ११ चुणचुणितपणा *m*. १२ स्वार्थतत्परता *f*. (b) लुच्चाई *f*.

Sharp-pointed *a.* टोंकाचा, टोंकदार, अणीदार, तीक्ष्णाग्र.

Sharp-set *a. hungry* भुकावलेला, भूक लागलेला, बुभुक्षित, क्षुधार्त.

Sharp-shod *a.* (of horses) खरखरीत -अणकुचीदार नाल [मारलेला.

Sharp-shooter *n.* अचुकसंधानी, अचूक बंदूक मारणारा, नेम मारणारा *m*.

Sharp-sighted *a.* तीक्ष्णदृष्टीचा, डोळस, तीव्रदृष्टि. २ हुशार, सूक्ष्मबुद्धि. S. -sightedness *n.* तीक्ष्णदृष्टि *f*, तीव्रदृष्टि *f*.

Sharp-witted *a.* तीक्ष्णबुद्धि, कुशाग्रबुद्धि, तीक्ष्णबुद्धीचा, [कुशाग्रबुद्धीचा.

Shatter (shat'ėr) [A doublet of Scatter.] *v. t.* तुकडेतुकडे करणें, चकाचूर करणें, खुर्दा -चुराडा करणें, खंडविखंड करणें -करून टाकणें, शतचूर्ण करणें. २ *to ruin* (hopes) भंग करणें, मोडणें, नाश *m* -विघात *m*. करणें, धूळ *f* -घाण *f* -माती करणें *g. of o.* ३ *to disorder* (nerves, constitution &c.) बिघडविणें, नाश करणें, मातेरें करणें. ४ (बुद्धि) बिघडविणें. S. *v. i. to*

be broken into fragments फुटणें, चुराडा होणें, तुकडे-तुकडे होणें, चकाचूर -चकनाचूर होणें, मोडणें, बिघडणें, नाश होणें. S. *n.* (chiefly in the phrase *into shatters*) *a fragment* तुकडा, खुर्दा *m*, चूर *m*, चुरा *m*.

Shat'ter-brained, Shatt'er-pated *a. disordered in intellect* डोकें फिरलेला, डोकें बिघडलेला, वेड लाग-लेला.

Shat'tered *pa. t.* S. *pa. p.* तुकडेतुकडे केलेला, चकाचूर -चकनाचूर केलेला. २ भंग केलेला, मोडलेला, मोड केलेला. ३ बिघडवलेला, बिघडलेला.

Shat'terer *n.* चुराडा करणारा *m.* Shat'tering *pr. p.* चुराडा करणारा, &c. Shat'tery *a. brittle* ठिसूळ, सहज मोडणारा, सहज फुटणारा; as, "A S. spar."

Shave (shāv) [A. S. *scafan*, Dut. *schaven*, to rub, to shave.] *v. t.* हजामत *n.* करणें, क्षौर *f.* करणें, श्मश्रु करणें. २ (beard, whiskers, &c.) दाढी करणें. ३ (in contempt) भादरणें, बोडणें, तासणें. [To S. CLEANLY झील चढवणें, गुळगुळीत हजामत करणें.] ४ *to pare off* तासणें, तासणी *f.* करणें. ५ *to pass close to without touching* (थोड्यावरून) निसटून जाणें, निसटता जाणें, थोडक्यांत चुकणें. ६ *to cheat* फसवणें, लुबाडणें, गंडा घालणें, गंडवणें, लुबाडणी *f.* करणें. S. *v. i.* हजामत करणें, हजामत बनविणें; as, "He does not S. every-day." Shaved *pa. t.* Shaved, Sha'ven *pa. p.*

Shave *n. having one's beard, &c. shaved* दाढी करणें *n* -करवणें *n*, हजामत करणें *n* -करवणें *n*, हजामत *f*, दाढी *f*; as, "Must have a S.; A penny S." २ *close approach without contact, narrow escape* निसटून जाणें *n*, थोडक्यांत चुकणें *n*; as, "Had a close S. of it." ३ *a thin slice, a chip* ढलपी *f*, ढलपा *m*, ढपली *f*, सळप *n.* ४ *trick, deception* ठगाई *f*, फसवेगिरी *f*, लुच्चाई *f*, लुबाडणी *f.* ५ (*mech.*) *a spokeshave* कोकशी *f.*

Shave-hook *n.* भांड्यांना डांख करण्यापूर्वीं तीं खरवड-ण्याचें हत्यार *n*, खरवडणी *f.* कासाराचा (आडणी-सारखा) रंधा *m.*

Sha'ver *n.* हजामत करणारा *m*, specifically न्हावी *m*, नापिक, हजाम, कारागीर *m.* २ *one who is sharp in bargains, a cheat* (व्यवहारांत) धूर्त *m*, लुच्चा *m*, सोदा *m*, फसव्या *m.* ३ (*mech.*) कोकशीचें यंत्र *n.*

Sha'ving *pr. p.* S. *n.* हजामत करणें *n*, हजामत *f.* [S. BRUSH (हजामत करतांना साबण लावण्याचा) न्हाव्याचा ब्रश *m.*] २ (*usu. pl.*) *a chip* ढलपी *f*, ढलपा *m*, ढपला *m*, सळप *n.* [SHAVINGS (OF IRON) कीस *m*, भुगा *m*, भुसा *m.* SHAVINGS (OF WOOD) सळपें *n. pl.*]

Shaving-horse तासकामाचा घोडा *m.*

Shawl (shawl) [Pers. *shal*, a fine cloth.] *n.* शाल *f.* [COLOURED S. (for boys) पामरी, (for girls) फडकी *f.* DOUBLE SHAWL शालजोडी *f.*] S. *v. t. to put a shawl on* (a person) शाल (वर) घालणें, शाल ओढणें, (-वर) शाल घालून झांकणें.

She (shē) [M. E. *sche.*] *pron. fem.* ती *f.* S. *n.* *a woman, a female* स्त्री *f*, ती *f*; as, "Is the child a he or she?" (b) मादी *f*; as, "A litter of two *shes* and a he." S. *a.* (usually hyphened) *female* मादी; as, "S. -goat, S. -ass." (b) स्त्री; as, "S. -devil." She *v. t.* (in theatrical language) स्त्रीचा वेष देणें; as, "She him."

Sheaf (shēf) [A. S. *sceaf.*] *n. a bundle of stalks of wheat, &c.* पेंढी *f*, पेंडकी *f*, कवळी *f*, भारा *m.* २ *a collection* (कागदांचा) जुडगा *m*, जुडगें *n*, पुडकें *n*, (बाणांचा) भारा *m*, remissly ढीग *m*, रास *f*. ३ *a wheel moving in a block* चक्री *f*. Sheaves *n. pl.*

Sheaf *v. t. to bind in sheaves* पेंढ्या बांधणें, कवळ्या करणें, भारा बांधणें. Sheafed *pa. t.* and *pa. p.* Sheaf'ing *pr. p.* पेंढ्या बांधणें, भारा बांधणें.

Shear (shēr) [A. S. *sceran.*] *v. t. to clip* (as wool from a sheep's back, &c.) कातरणें, कापणें, भादरणें, कातरणी *f* -भादरणी *f.* &c. करणें *g. of o.* २ (*fig.*) *to fleece* लुबाडून घेणें, नागवणें, बुचाडणें. [To S. CLOTH फूल मोडणें -नाहींसें करणें -कातरणें.] ३ (*mech.*) कातरून आकार बदलणें. Sheared, (rarely) Shore *pa. t.* Shorn, (rarely) Sheared *pa. p.* Shear'er *n.* कातरणारा *m*, भादरणारा *m.*

Shear'ing *pr. p.* S. *v. n.* कातरणें *n*, भादरणें *n*, कातरणी *f*, भादरणी *f*, कापणी *f.* २ कातरणी करून काढलेली लोंकर *f*; as, "The whole *shearing* of a flock." ३ पहिल्या कातरणीचें मेंढरूं *n.* ४ कात्र्यांना उपयोगीं पडणारें पोलाद तयार करण्याची पद्धति *f.*

Shear'ling *n. sheep once shorn* पहिल्या कातरणीचें मेंढरूं *n.*

Shears *n.* (*pl.*) *a large kind of scissors* कैंची *f*, कातर *f*, कर्तरी *f.* २ *a shearing* (used in designating the age of sheep) कापणी *f*, कातरणी *f*, भादरणी *f*; as, "A two-*shear* ram."

Shear-steel *n.* चाकू, कात्री, वगैरे हत्यारांचें पोलाद *n.*

Sheath (shēth) [A. S. *sceath*, a sheath.] *n. a case for a sword, knife, etc.* म्यान *n*, मेण *n*, (सुरीचें) शांकण *n*, कोष *m.* [S. OF A FIDDLE गवसणी *f.* S. OF A DRUM गिलेफ.] २ (*bot.*) पानाच्या देंठाचें वेष्टन *n*, देंठवेष्टन *n*, पर्णदंड वेष्टन *n.* ३ (*zool.*) (कीटकाच्या पंखाचा) कोष *m* ४ (*anat.*) वेष्टन *n.* [MEDULLARY S. मज्जामय वेष्टन *n*, मज्जावेष्टन *n.*] ५ *a structure of loose stones for confining a river within banks* तीरावरचा बं[illegible] *m*, गडगा *m.*

Sheathe (sh[illegible]h) [A. S. *sceath*] *v. t. to put into a sheath* (तरवार) [illegible]नांत घालणें -ठेवणें. [To S. THE SWORD, *to cease from war* लढाई बंद करणें, तह *m* -संधि *n* -समेट करणें.] २ (of a ship) *to case with sheets of copper* तांब्याचा पत्रा चढवणें, तांब्याच्या पत्र्यानें मढविणें. ३ *to protect with a casing* (-ला) आवरण *n* -वेष्टण घालणें. (b) गवसणी *f* -गिलेफ *m.* घालणें. Sheathed *pa. t.* S. *pa. p.* म्यानांत घातलेला.

२ पत्रा चढविलेला. ३ वेष्टण घातलेला, आच्छादन घातलेला. ४ (*bot.*) *invested by a sheath* (*as* the stalk or culm) वेष्टित, वेष्टन असलेला, वेष्टनयुक्त. Sheath'ing *pr. p. a. inclosing with a sheath* वेष्टक, वेष्टनकारी; as, "The S. leaves of grasses." S. *n.* आगबोटीला मारलेला तांब्याचा पत्रा *m*, ताम्रपत्रकवच *n*.

Sheave (shēv) [Low Ger. *schive*, a disc.] *n. the wheel of a pulley* चक्री *f*, चक्कर *n*.

Sheaves, *pl.* of Sheaf.

Shed (shed) [A. S. *sceddan*, to shed.] *v. t. to part with, to throw off* पाडणें, बाहेर टाकणें, बाहेर फेंकणें, पसरणें; as, "To *Shed* light." २ *to pour forth*, or *out* गाळणें, ढाळणें, पाडणें, सांडणें, वाहविणें; as, "To *shed* tears; To shed rain." [To S. TEARS रडणें, आंसवें *n. pl.* -अश्रू *m. pl.* गाळणें -काढणें -ढाळणें.] ३ *to let fall, to cast* गाळणें, झाडणें, टाकणें, सांडणें; as, "Fowls *shed* their feathers. Trees S. leaves." [To BE SHED गळणें, झडणें.] ४ *to cause* (other's blood) *to flow* (रक्ताचा पूर) वाहविणें, (रक्त) पात करणें. ५ *to cause to flow off without penetrating* वरच्यावर वाहविणें -वाहून नेणें; as, "A covering of oiled cloth *sheds* water." ६ (*weaving*) पेला पाडणें. S. *v. i. to let fall* (फळाचें किंवा बियाचें वरचें साल) गळणें, गळून जाणें. Shed *pa. t.* and *pa. p.*

Shed *n. the act of shedding* (used in composition as in blood-shed) पात करणें *n*, (रक्ताचा पूर) वाहविणें *n*. २ *that which parts, divides, or sheds* (in water-shed) विच्छेदक, विभाजक. ३ (*weaving*) पेला *m*.

Shed (shed) [A variant of *Shade.*] *n. a temporary erection* छप्पर *n*, छप्परी *f*, आवसा *m*, निवारा *m*. (b) (for goods, workshop,) छप्पर *n*. (c) सोपा *m*, पडवी *f*. [Cow S. गोठा *m*, वेडें *n*. FESTIVE S. मांडव *m*, मंडप *m*. FORKED POST OF FESTIVE S. मांडवमेढ *f*. LONG S. सोपा *m*. OPEN AND RUDE S. मांगर *m*. S. FOR CATTLE DURING THE HEAT OF THE DAY कावण *n*, खानवटा, खानवठा *m*. RUNNING S. इंजिनें (बाहेर) सोडण्याची छपरी *f*. WAITING S. इंजिनें थांबण्याची छपरी *f*. WORK S. कारखाना *m*.]

Shed'der *n.* गाळणारा *m*, ढाळणारा. २ वाहविणारा *m*, &c; as, "A S. of blood."

Shed'ding *n.* गाळणें, झाडणें *n*, ढाळणें *n*, वाहविणें *n*.

Sheen (shēn) [A. S. *scene*, bright.] *n. brightness, glitter, splendour* चकचकीतपणा *m*, चकाकीतपणा *m*, चकचकाट *m*, लखलखाट *m*, तेज *n*, तेजस्विता *f*, चकाकी *f*, लकाकी *f*; as, "Throned in celestial S."

Sheep (shēp) [A. S. *sceāp.*] *n.* मेंढा *m*, मेंढी *f*, मेंढरूं *n*, मेष *m*, मेषी *f*. २ *a simpleton* भोळा *m*, साधा *m*, अजागळ *m*, बावळट *m*, आचरट *m*. ३ (in *pl.*) *fig.* पांढरींतील लोक *m. pl.*, ख्रिस्ताचा कळप *m*. [BLACK S. *scoundrel* पाजी इसम *m*, हरामी *m*. TO CAST SHEEP'S

EYES (*at*) प्रेमकटाक्ष फेंकणें, डोळे मारणें. TO FOLLOW LIKE S. (स्वतः कर्तबगारी नसल्यामुळें) दुसऱ्याच्या तंत्रानें (मेंढरासारखें) चालणें. S. THAT HAVE NO SHEPHERD निराश्रित लोक *m. pl.*, (मुधानी नसल्यामुळें) सैरवैर झालेले लोक *m. pl.*, अस्ताव्यस्त झालेले लोक *m. pl.* S. COT, S. COTE, S. FOLD, S. PEN मेंढवाडा *m.* SHEEP DOG धनगराचा कुत्रा *m.* SHEEP FARMER, मेंढरांची उपज करणारा. S. RUN, S. WALK (मेंढरांकरितां) चराऊ रान *n*, कुरण *n*. S. SHEARING मेंढ्यांची लोंकर कातरणें. २ लोंकर कातरण्याचा सण *m.*] Sheep'ish *a. overmodest, meanly diffident* नेभळट, लाजरा, बावळट, मेलतोंड्या, मेंगा, मेषरास, मेषपात्र. Sheep'ishly *adv.* नेभळटपणानें, मेलतोंडेपणानें, बावळटपणानें, मेंढरासारखा. Sheep'ishness *n.* नेभळटपणा *m*, बावळटपणा *m*, मेषपात्रपणा *m*, लाजरेपणा *m*, मेलतोंडेपणा *m.*

Sheep-cot, See under Sheep.

Sheep-fold *n.* See under Sheep.

Sheep-master *n.* मेंढरांच्या कळपांचा धनी *m.*

Sheer (shēr) [A. S. *scir*, clear.] *a. mere, simple, downright, absolute* निवळ, निखालस, केवळ, शुद्ध; as, "S. force, S. waste." २ (of rock) *very steep* उभा, सुळासारखा, उभ्या सुळाचा, मोठ्या चढाचा, उभ्या चढाचा; as, "A S. precipice of a thousand feet." ३ (of cambric, &c.) *very thin or transparent* फार पातळ, तलम. S. *adv. perpendicularly* उभा, उभाच्या उभा, सरळ; as, "Fell 3000 ft. S."

Sheer (shēr) [A form of *sheer.*] *v. i.* (of a ship) *to turn from the right course* (सरळ रस्ता सोडून) बाजूला वळणें -झुकणें -जाणें, वाट सोडून जाणें. [TO S. OFF (आपणांस अप्रिय किंवा अपमान करणाऱ्या मंडळींतून) निघून जाणें.] S. *n.* गलबत बाजूला वळणें *n* -झुकणें *n.*

Sheet (shēt) [Lit. "That which is *shot* or spread out. A. S. *sciete -sceotan*, to shoot, to extend.] *n. a broad piece* (of linen or cotton cloth) चादर *f*, चद्दर, पलंगपोस. [S. GATHERED UP AT THE CORNERS झोळणा *m*, झोळी *f.*] (b) (कागदाचा) ताव *m*, पान *n*, दुटें *n*, दुट्टा *m*, दुंडा *m.* [HALF S. पान *n.* S. DOUBLED INTO FOUR LEAVES चौवंदी पान; -INTO TWO LEAVES दुवंदी पान *n.* S. DOUBLED BREADTHWISE वंद *m.*] (c) (धातूचा) पत्रा *m*, पट *m*, पत्र *n*, *n*, तकट *n*, तकटें *n.* (d) (आगीचा) लोळ *m*, डोंब *m*, लोट *m.* (e) (कांचेचें) पान *n*, पत्रा *m.* (*f*)(पाण्याचें) विस्तृत क्षेत्र *n*, विस्तृत आशय *m.* २ *an extended surface* (of snow, ice, &c.) मैदान (*fig.*), विस्तीर्ण प्रांत *m.* ३ *a sail* शीड *n.* ४ *a rope at the lower corner of a sail* वासरूं *n.* ५ (a) *a letter* पत्र *n*, चिठी *f.* (b) *a newspaper* वर्तमानपत्र *n*, वृत्तपत्र *n.* [S. ANCHOR (सर्वांत) मोठा नांगर *m*, मोठा लंगर *m.* २ *one's main support* निदानींचा आसरा *m.* S. LIGHTNING लांबवर पसरलेला विजेचा लोळ *m.*] Sheet *v. t. to cover with a sheet* (-वर) चादर घालणें. २ वस्त्रांत गुंडाळणें

-ढांकणें; as, "The *sheeted* dead." ३ *to extend as a sheet* (वस्त्रासारखें लांबलचक) पसरणें. ४ वासरानें शीड बांधणें. Sheet'ed *pa. t.* and *pa. p.* Sheet'ing *pr. p.* S. *n.* चादरीचें कापड *n.*

Sheet-iron लोखंडाचे पत्रे.

Sheet-metal धातूचे पत्रे.

Shelf (shelf) [A. S. *scylfe.*] *n. a horizontal board* (कायम मारलेली) फळी *f.* २ *a ledge* (of rocks) (एकावर एक चढत गेलेल्या पायऱ्यांसारखी) थराची पायरी *f.* ३ *a sandbank* भाटी *f.* Shelves *n. pl.* [ON THE SHELF मागें टाकलेला, मागें पडलेला.]

Shell (shel) [A. S. *scell.*] *n.* (of an egg, a nut, &c.) कवची *f,* कंवटी *f,* कवच *n.* [COCOANUT S. कवटी *f,* करटी *f,* नरटी *f,* नरोटी *f.*] २ (of an animal) घर *n,* कवची *f,* कवच *n.* [CONCH-SHELL शंख *m,* शंबूक *m.* OYSTER S. शिंपला *m,* शिंपा *m,* कालव *n* —HALF OF ONE S. शिंप *f,* शिंपी *f,* शुक्ति *f.* S. OF THE CYPROCA MONETA कवडी *f.*] ३ (of the seeds of plants) *husk* साल *n,* टरफल *n.* ४ (as of a house) सांगाडा *m.* ५ (of a tent) कलंदरा *m,* कलंद्रा *m.* ६ *a bomb* तोफेचा गोळा *m.* ७ कुलपी गोळ्याची कवची *f.* ८ (*poet.*) *lyre* वीणा *m.* ९ *inner coffin* प्रेताची (आंतली) पेटी *f.* १० *outline of a plan* रूपरेषा *f.* ११ *a light racing boat* शर्यतीची हलकी होडी *f.* [TO COME OUT OF ONE's S. मंडळींत मिसळणें, मंडळींत येऊन गप्पागोष्टी करणें.] S. *v. t. to break off, to take out of the shell* फोडणें, सोलणें, सोलून -फोडून काढणें, (शेंगा) फोलणें. २ *to assault with bombs* कुलपी गोळ्यांचा भडिमार करणें, कुलपी गोळे टाकणें -फेंकणें -सोडणें. S. *v. i.* कवटी *f* -कवच *n* -साल *n.* वगैरे गळणें -गळून पडणें. २ *to fall out of the pod or husk* (शेंगांतून किंवा टरफलांतून) बाहेर येणें -पडणें; as, "Nuts *shell* in falling." ३ *to be disengaged from the ear* गळणें, घळणें; as, "Wheat or rye *shells* in reaping." Shelled *pa. t.* S. *pa. p.* सोललेला, सोलींव. [A S. BEAN, PEA, &c. सोला, सोलाणा *m.* SPECIFICALLY (हरभऱ्याचे) सोलाणे, सोले, (वाटाण्याचे) मटर *m. pl.*] २ कुलपी गोळे टाकलेला, &c. S. *a.* (*zool.*) (as a snail) *having a shell* घर असलेला, कवच असलेला, सकवच, कवची. Shel'ling *pr. p.* Shell'-less *a.* कवची नसलेला, कवचहीन. Shell'-proof *a.* कुलपी गोळ्यांना दाद न देणारा, कुलपी गोळ्यांनीं अभेद्य. Shell'y *a.* शंख, शिंपा वगैरे असणारा -आढळणारा; as, "A S. shore."

Shellac (shel'lak) [Shell + Lac.] *n. lac prepared in thin plates* लाखेच्या कांड्या *f. pl.* [Written also Shell-lac.]

Shell-proof, See under Shell.

Shelly, See under Shell.

Shelter (shel'tėr) [A. S, *scild,* a shield, and *truma,* a troop.] *n. that which shields or pro-*

tects, a refuge, a retreat आश्रय m, आसरा m, छाया f, थारा m, थार m, शरण n, छत्र n. [S. FROM WIND निवारा m.] २ place of safety or immunity निवाऱ्याची जागा f, निर्धास्त स्थळ n. ३ shielded condition आसरा m, निवारा m. [IN S. निवाऱ्यास, आडोश्यास. TO TAKE S. आश्रय m -आसरा m. करणें. TO FIND S. आश्रय -आसरा मिळणें.] ४ protection सावट f, आडोसा m. ५ a guardian आश्रय देणारा m, आश्रयस्थान n, आश्रय m. S. v. t. to give shelter to आश्रय देणें, आसरा देणें, पाखर f. घालणें. २ (one's self) आश्रयास जाणें, आश्रय m, करणें, आसरा m. करणें. ३ to protect बचाव करणें. Shel'tered pa. t. S. pa. p. आश्रय दिलेला, आश्रय केलेला. Shel'tering pr. p.

Shel'terless n. निराश्रय, आश्रयरहित, निराश्रित, आसरा नसलेला.

Shelve (shelv) [From Shelf.] v. t. to put on shelf (पुस्तकें वगैरे) फळीवर ठेवणें. २ (fig.) to abandon or defer consideration of मुदतीवर टाकणें, मागें टाकणें, मागें सारणें, तहकुबीवर ठेवणें. ३ to cease to employ (a person) काढून टाकणें, उडवून देणें, कामावर न ठेवणें. ४ to fit with shelves (कपाटाला वगैरे) फळ्या मारणें. Shel'ved pa. t. and pa. p. Shel'ving pr. p. S. n. the furnishing with shelves (पुस्तकें ठेवण्याकरितां) फळ्या मारणें n. २ फळीवर ठेवणें n. ३ shelves or materials for shelves फळ्या f. pl., फळ्यांचें सामान n.

Shelve (shelv) [Unconnected with shelf. Of doubtful origin.] v. t. to slope gently उतरत जाणें, उतरता होणें; as, "The bottom shelves from the shore."

Shelv'ing [From Shelve No 2.] a. उतरता, ढळता.

Shelv'y a. full of shelves or shoals, shallow भाट असलेला, भाट्या पडलेला, पार पडलेला, उथळ.

Shepherd (shep'erd) [A. S. sceap-hyrde, sheepherd.] n. धनगर m, मेंढपाळ m, मेंढराख्या m, मेंढका m, मेंढक्या m. २ the pastor of a parish or congregation (पांढरीचा किंवा मंडळीचा) पालक m, पाळक m. [THE GOOD S. ख्रिस्त m, येशू ख्रिस्त m.] S. v. t. (poet.) to tend (sheep) मेंढरें राखणें -पाळणें. २ (fig.) जोपासना करणें, सांभाळ करणें, पालन करणें.

Shep'herdess n. fem. धनगरीण f, मेंढरें राखणारी f.

Sheriff (sher'if) [A. S. scir, shire, gerefa, a governor.] n. शेरीफ m.

N. B.—शेरीफ ही संस्था इंग्लंडांतून हिंदुस्थानांत इलाख्याच्या मुख्य शहराच्या ठिकाणीं आणलेली आहे. परंतु, हिंदुस्थानांतील शेरीफ व इंग्लंडांतील शेरीफ यांचीं कामें एकच नाहींत. शेरीफ हा अंशतः लोकांच्या तर्फेचा व अंशतः हायकोर्टाच्या तर्फेचा अधिकारी असतो. लोकांच्या तर्फेनें जाहीर सभा भरवणें, फौजदारी सेशनकोर्टांत हजर असणें, हीं मुख्यतः (हिंदुस्थानांतील) शेरिफाचीं कामें आहेत. हायकोर्टाच्या तर्फेनें ज्यूरी बोलावणें, समन्सांची बजावणी करणें, व हायकोर्टाचे हुकूमनामे बजावणें, हीं कामें त्याला करावीं

लागतात. शेरीफ या नात्यानें इलाख्याच्या मुख्य शहरांतील तुरुंग तपासण्याचा त्याला अधिकार असतो, व लोकांच्या तर्फेचा अधिकारी म्हणून लोकांतहि त्यास बरीच मानमान्यता असते. याचें हायकोर्टांत स्वतंत्र हपीस असतें.

Sher'iffalty *n.* **शेरीफचा हुद्दा** *m.*

Sher'iffdom *n.* **शेरीफच्या अधिकाराचा प्रांत** *m.*

Sherry (sher'i) [From *Xeres*, in Spain where made.] *n.* **शेरी (नांवाची) दारू** *f.*

Shew *v.* usually written as Show.

Shibboleth (shib'bo-leth) [Heb. *shibboleth*, an ear of corn *shabal* to grow. See *Judges* XII. 6.] *n.* (Old Testament) **एफ्राइमी व गिलादी लोकांमधील भेद जाणण्याकरितां योजिलेला शिबोलेथ हा शब्द. शिबोलेथ शब्दामधील शचा उच्चार एफ्राइमी लोकांस करतां येत नसे. शिबोलेथचा उच्चार एफ्राइमी लोक सिबोलेथ असा करीत. २ खुणेचा शब्द** *m*, **संकेतशब्द**; as, "Guru Nanak ki fateh is the S. of the Sikhs."

Shield (shēld) [A. S. *scild*, to defend.] *n.* **ढाल** *f*, **फलक** *m.* [ARMED WITH A S. ढालाईत, फलकपाणि.] २ *one who or that which defends* **ढाल** *f* (*fig.*), **संरक्षण** *n*, **संरक्षक** *m*, **रक्षणकर्ता** *m.* ३ *cover, protection* **पांघरूण** *n*, **राखण** *n*, **रक्षण** *n.* S. *v. t. to cover, to defend* **रक्षण करणें, संरक्षण करणें, (-वर) ढाल धरणें, राखणें.**

Shield'less *a.* **ढाल नसलेला. २ बचावाचें साधन नसलेला, संरक्षणाचें साधन नसलेला.**

Shift (shift) [O. E. *sciftan*, to divide.] *v. t. to change the place of* **बदलणें, जागा** *f.* **बदलणें, स्थळ** *n* **-स्थान बदलणें, हालवणें, (जागेचा) पालट करणें**; as, "To S. a burden from one shoulder to another; To S. the blame." २ *to change the position of* **फिरवणें, दिशा बदलणें, रोंख पालटणें -बदलणें, दिशेचा पालट -बदल करणें**; as, "To S. the helm or sails." ३ *to change* **बदलणें, पालटणें**; as, "To S. the clothes; To S. the scenes." ४ *to put out of the way by some expedient* **वाटेस लावणें, चालता करणें, निरुत्तर करणें**; as, "I *shifted* him away." [To SHIFT OFF ढकलाढकली करणें, (जबाबदारी) कोलवणें -कोलणें -लोटणें -ढकलणें. To S. ONE'S GROUND निराळी भूमिका घेणें. २ *to take up new position in an argument* निराळीच दिशा घेणें, निराळीच बाजू उचलणें.] S. *v. i. to change place, direction, &c.* **स्थान** *n* **-स्थळ** *n* **-दिशा** *f* **-रोंख** *m.* &c. **पालटणें -फिरणें, बदलणें, दिशेचा पालट** *m* **-बदल** *m.* **पालट होणें** with *g. of s.* २ *to manage to make a livelihood* **कसा तरी निर्वाह** *m* **-गुजारा** *m* **-गुजराण** *f.* **करणें, उदरनिर्वाह करणें, हातपाय हालवणें.** ३ *to practise evasion* **लबाडी -लुच्चाई करणें, युक्तिप्रयुक्ति काढणें, उडवाउडव करणें.** ४ *to change* **बदलणें, पालटणें, हालणें.** S. *n.* (R) *a change* **(जागेचा -स्थळाचा) पालट** *m*, **बदल**

m, (दिशेचा -रोंखाचा) पालट m, बदल m, स्थिलंतर n, स्थानांतर n, स्थळांतर n. २ *a contrivance* युक्ति f, युक्तिप्रयुक्ति f, कल्पना f, तोड f. ३ *trickery* लुच्चेगिरी f, सवड f, सोडवण f, (पळून जाण्याला) वाट f, खिडकी f, कुलंगडें n. ४ *a gang of workmen who relieve others* सोडवणारे मजूर m. pl. ५ *their hours of work* (त्यांच्या) कामाचे तास m. pl. [To MAKE S., To MAKE A S. कसेंतरी भागवणें -चालवणें.] Shift'er n. बदलणारा m, पालटणारा, &c. २ उडवाउडवी f -टोलवाटोलवी f -लुच्चाई f -वस्तादी करणारा m -चालवणारा m.

Shift'iness n. *trickiness, resourcefulness* लुच्चेपणा m, वस्तादपणा m, डावपेंच m. pl., युक्त्या काढण्यांत तरबेजपणा m.

Shift'ing *pr. p. a.* बदलणारा, हालणारा, पालटणारा; as, "S. winds; S. opinions." [S. SANDS दांडा m.] २ *adapted or used for shifting anything* सामान हालवण्याच्या उपयोगाचा.

Shift'less *a. without resource, skill, or energy* डावपेंच नसलेला, साधा, नेभळट; as, "S. fellow; S. management." २ सुस्त, आळशी, गैदी. Shift'lessly *adv.* बावळटपणानें, ऐदीपणानें, &c.

Shif'ty *a. tricky* हिकमती, वस्ताद, पक्का, पुरा, लुच्चा. २ *resourceful* युक्त्या f. pl. -शकला f. pl. काढण्यांत तरबेज, डोक्याचा. ३ *avoiding direct answers* व्यर्थी उत्तरें देणारा, उडवाउडवी करणारा.

Shilling (shil'ing) [A. S. *scilling.*] n. बारा आणे किंमतीचें चांदीचें नाणें n, शिलिंग m. [To TAKE THE KING'S (OR QUEEN'S) S. पलटणींत दाखल होणें. To CUT OFF (ONE'S HEIR, &c.) WITH A S. (वारसाला) एक पैहि न ठेवतां (सगळी इस्टेट) दुसऱ्यांना देणें.]

Shilly-shally (shil'-li-shal'-li) [From shall ?] n. *a foolish wavering, want of resolution* घरसोड f, कांकूं n, होयनाहीं n, अनिश्चय m, कांकूं करणें n.

Shilly-shally *v.i. to act as if not knowing one's mind* मागेंपुढें करणें, कांकूं करणें, होय नाहीं करणें. २ *to occupy oneself with trifles* क्षुल्लक गोष्टींत वेळ घालवणें.

Shim (shim) [Of doubtful origin.] n. *thin slip or wedge used in machinery, &c., to make parts fit* (सांधा घट्ट बसण्याकरितां मारलेली) खीळ f, पाचर f. S. *v. t. to fit or fill up thus* खीळ मारणें, पाचर बसवणें.

Shimmer (shim'er) [A. S. *scima*, lustre, brightness.] *v. i. to gleam* लिकलिकणें, लिकलिक प्रकाशणें. S. *n. a faint gleam* लिकलिक f.

Shin (shin) [A. S. *scina*, the shin (*esp.* in the compound *scin-ban*, shin-bone).] n. *the large bone of the leg or the forepart of it* (पायाची) पुढची नळी f, नडगी f. [S. BONE *tibia* अग्रजंघास्थि n, गुडघ्यापासून घोट्यापर्यंतच्या पायाच्या नळीचें त्रिकोणाकार हाड n. S. GUARD (worn at foot-ball) (फूटबाल खेळतांना घालण्याचा) नळीवरचा स्टाकिंग.] S. *v. t. to*

climb up (tree, wall, ladder, &c.) हात व पाय यांनीं (आळीपाळीनें धरून) चढणें. २ *to kick shins of, to hack* (फुटबालांतील गड्याच्या) नळीवर लाथ मारणें.

Shine (shīn) [A. S. *scinan*, light.] *n. light, brightness* चकचकीतपणा *m*, कांति *f*, चकाकी *f*, झकाकी *f*, तकाकी *f*, प्रभा *f*, तेज *n*, तकतकीतपणा *m*; as, "To put a good *shine* on boots, &c." [To TAKE THE S. OUT OF निस्तेज -फिका करणें, टवटवी -नवेपणा नाहींसा करणें. २ (ला) हटवणें - मागें टाकणें.] २ *fine weather* ऊन *n*, निवर *n*. [RAIN *or* S. हवा कशीहि असो, Lit. पाऊस असो कीं ऊन असो.] S. *v. i. to gleam* प्रकाशणें, प्रकाश *m*. पाडणें -करणें, किरण *m. pl.* पाडणें, उजेड *m*. पाडणें. [FAINT AND TREMULOUS SHINING (as of an expiring lamp) लिकलिकी *f*, लुकलुकी. To S. TREMULOUSLY लिकलिकणें, लुकलुकणें. To S. OUT SUDDENLY गोंडा *f*. फोडणें.] २ *to sparkle, to glitter, to gleam* चकाकणें, चकचकणें, तकतकणें, झकझकणें, चमकणें, चकमकणें, झगमगणें, झमकणें, लकलकणें, झळकणें, झळझळणें, झिगझिगणें, लुकलुकणें, झळक *f*. मारणें, तकतक -लुकलुक -लकलक -लिकलिक करणें; –brightly, glaringly, intensely, &c. झकाकणें, झगागणें, तकाकणें, चकाकणें, झळकणें, लकाकणें. ३ *to be glossy* तकतकणें, तकतकी *f* -तजेला मारणें, तकतकीत -दैदीप्यमान दिसणें, तकतकीत -लुसलुशीत असणें, तिळतिळणें, तुळतुळणें, लुसलुसणें, टवटवणें. ४ *to be eminent or conspicuous* (-चें) तेज पडणें, गाजणें, प्रसिद्ध असणें, चमकणें, शोभणें; as, "Does not S. in conversation, society, &c." ५ *to be splendid, gorgeous, fine, &c.* विराजणें, विलसणें. S. *v. t. to make bright, to polish* (घांसून -पुसून बूट वगैरे) चकचकीत -लकलकीत -स्वच्छ करणें. Shin'ing *pr. p.* प्रकाशणारा, प्रकाश पाडणारा. २ चकाकणारा, तकाकणारा, झकाकणारा, झळकणारा. ३ तकतकीत -लुसलुशीत असणारा, दैदीप्यमान, शोभमान, प्रकाशमान, तेजस्वी, तेज पडणारा. ४ *illustrious, distinguished* ढळढळीत, ठळक, प्रख्यात, प्रसिद्ध. ५ *having the surface smooth and polished* तुळतुळीत, गुळगुळीत; as, "S. leaves." Shi'niness *n.* चकचकीतपणा *m*, प्रकाशितपणा *m*. Shin'y *a. bright* चकचकीत, लकलकीत. २ *glossy* गुळगुळीत, तुळतुळीत, लुसलुशीत. ३ *cloudless* स्वच्छ, निरभ्र; as, "S. day." Shone, (in Bible Shined) *pa. t.* and *pa. p.*

Shingle (shing'gl) [Scan. *singla*.] *n.* (on seashore) *gravel and pebbles* रेंव *f*, वाळू *f*, कंकर *m*, गोटा *m*. Shin'gly *a.* रेंव, वाळू गोटे इत्यादि असलेला.

Shingle (shing'gl) [L. *scindula*, a plank.] *n.* छपराकरितां वापरण्याची पातळ लांकडी फळी *f*. S. *v. t.* फळ्यांचें छप्पर करणें.

Shingles (shing'glz) [L. *cingula*, a girdle.] *n. pl.* Same as Herpes Zoster, which see under Herpes.

Shingly, See under Shingle No. 1.

Shininess, See under Shine.
Shining, See under Shine.
Shinto (shin-tō) [Chinese, *shin* god, *to* law.) *n.* **जपानी लोकांचा शिंटो धर्म. प्राचीनकाळीं यांत निसर्गोपासना प्रधान होती, सध्यां पितरांची उपासना प्रधान आहे.**
Shiny, See under Shine.
Ship (ship) [A. S. *scip*, a vessel.] *n.* **जहाज** *n*, **बोट** *f*, **गलबत** *n*, **नौका** *f*, **नाव** *f*, **तारूं** *n*, **तारूंतरांडें** *n*. २ *a three-masted sailing vessel* **तिरकटी तारूं** *n*. [THE BOTTOM OF A S. पठार *n*. IMPORTED ON A S. तारवटी. SIDE OF A S. *or* BOAT बोडद् *n*. TOLL PAID BY A SHIP ON CLEARING OUT पाग *f*. S. OF BURDEN मालाची बोट *f*, कावाडी गलवत *n*. S. OF WAR लढाऊ गलवत *n*, आरमारी गलवत *n*. BATTLE S. लढाऊ गलवत *n*. S. OF THE LINE लढाऊ जहाज *n*. MERCHANT S. व्यापारी बोट *f*. WAR S. लढाऊ गलवत *n*. SISTER S. दुसऱ्या जहाजावरहुकूम बांधलेलें जहाज *n*. SHIP BISCUIT जहा.ावर वापरण्याचें बिस्कुट *n*. S. BOARD *n*. जहाजाचा डेक *m*. ON S. *adv*. जहाजावर, डेकवर. SHIP BREAKER *n*. (जुनीं भ.डकींतोडकीं) जहाजें फोडणारा *m*, जहाजफोड्या *m*. SHIP BROKER जहाजांची खरेदीविक्री करणारा *m*, जहाजांचा व्यापारी *m*. २ मालाची भरताड करणारा दलाल *m*. ३ गलबताचा विमा उतरणारा एजंट. SHIP BUILDER जहाजें बांधणारा *m*. SHIP BUILDING जहाजें बांधणें *n*. SHIP CANAL (for conveying ships inland) जहाजें नेण्याकरितां कालवा.S. CARPENTER जहाजें बांधणारा *m*. २ जहाजें दुरुस्त करणारा S. CHANDLER जहाजाचें (दोरखंडें वगैरे) सामान विकणारा *m*. S. LETTER टपालाच्या बोटीशिवाय दुसऱ्या बोटीनें पाठविलेलें पत्र *n*. S. LOAD (गलबताच्या) भरताडीचा माल *m*. S. MATE गलवतावरील खलाशी *m*. २ एकाच गलवतावरील उतारू *m* -प्रवाशी *m*. S. MAN खलाशी *m*, नावाडी *m*. S. MEN *n. pl*. S. MASTER कप्तान *m*, नाखवा *m*, नाखोदा *m*; of a small vessel तांडेल *m*. S. MONEY जहाजपट्टी *f*, आरमाराला लढाऊ जहाजें पुरविण्याकरितां बसविलेला आरमारी कर. हा कर पूर्वीं इंग्लंडांत होता. आतां नाहीं. S. OWNER जहाजें असणारा *m*, जहाजांचे भाग विकत घेतलेला. S. RAILWAY जहाजें नेण्याकरितां आगगाडी *f*, रेलवे. S. SHAPE *a*. *trim*, *orderly* सुव्यवस्थित, ठाकठीक. S. SHAPE *adv*. व्यवस्थेनें, व्यवस्थित रीतीनें, ठाकठीक. S.'S PAPERS जहाज कोठलें, कोणाचें, आंत माल काय आहे, वगैरेंच्या माहितीचे कागद *m. pl*. S.'S HUSBAND (जहाज बंदरांत असतांना मालकाच्या वतीनें) जहाजांवर देखरेख करणारा *m*. S. WRECK *n*. जहाज फुटणें *n*. २ (*fig*.) *loss* नाश *m*. TO MAKE S. WRECK *to be ruined* नाश होणें, नाश पावणें. TO MAKE OR SUFFER S. WRECK OF ONE'S HOPES आशेचा भंग -आशाभंग करणें. (b) आशाभंग होणें. S. WRECK *v. t.* *to inflict shipwreck on* (person, hopes, &c.) (एखाद्याच्या आशेचा) भंग करणें, (एखाद्याला) निराश करणें. S. WRECK *v. i.* निराश होणें, आशाभंग होणें. S. WRECKED (*pa. t.* and *pa. p.*) *q*. बुडालेला,

आशाभंग झालेला. S. WRIGHT जहाजें बांधणारा *m*, जहाजें दुरुस्त करणारा *m*. S. YARD जहाजें बांधण्याचा कारखाना *m*. To TAKE S. गलबतावर चढणें, गलबतांत बसणें, गलबतांत बसून जाणें.]

Ship *v. t. to put, to take, or send away* (goods, passengers, sailors, &c.) *on boardship* **जहाजांत (माल) भरणें, जहाजांत चढविणें, (उतारू) बोटींत घेणें, (जहाजांत) भरून पाठविणें -पोंचता करणें, जहाजांतून पाठविणें. २** (commerce) **माल (पुढें पाठविण्याकरितां) जहाजाच्या एजंटाच्या स्वाधीन करणें. ३** *to fix* (mast, rudder, &c.) *in its proper place* **(डोलकाठी वगैरे) जागच्या जागीं बसविणें.** [To S. OARS वल्हीं काढून आंत ठेवणें.] S. *v. i. to embark* **जहाजांत बसणें -बसून जाणें. २** (of a sailor) *to take service on a ship* **गलबतावर नोकरीस रहाणें. ३ जहाज लोटणें -हाकारणें.** Shipped *pa. t.* and *pa. p.*

Ship'ment *n. the shipping of goods* **माल जहाजांत भरणें -चढवणें** *n.* **२** *goods &c. shipped* **जहाजांत भरलेला माल** *m*, **जहाजांत चढवलेला माल** *m*, **जहाजांतून आलेला माल** *m*.

Ship'per *n.* **जहाजांत माल चढवणारा -भरणारा** *m.* **२ खलाशी** *m.*

Ship'ping *pr. p.* S. *n.* **जहाजांत माल भरणें** *n.* **२** (collectively) *ships* **जहाजें** *n. pl.*, **तारवें** *n. pl.*, **गलबतें** *n. pl.* **३ जहाजाचें भरताड** *n.* **हें टनांत दाखवितात.** S. agent *n.* **आगबोटीच्या कंपनीचा (एखाद्या बंदराचा) एजंट** *m.* S. articles *n. pl.* **कप्तान आणि खलाशी ह्यांच्या मधील पगारासंबंधींचा करार** *m.* S. bill *n. an invoice of goods shipped* **चढविलेल्या मालाची कस्टमहौसनें दिलेली चिठ्ठी** *f*, **शिपिंग बिल** *n.* S. department *n.* **दर्यावर्दीखातें** *n.* S. intelligence *n.* **बोटीसंबंधीं माहिती** *f.* S. trade *n.* **(जहाजांतून होणारा) दर्यावर्दी व्यापार** *m*, **द्वीपांतराशीं व्यापार** *m.* S. master *n.* **ज्या अधिकाऱ्याच्या देखत खलाशांना पगार देतात, पगाराचे (कप्तान आणि खलाशी ह्यांमधील) लेखी करारमदार होतात तो.** S. office **आगबोटीच्या एजंटाचें हपीस** *n.*

Shire (shīr) [A. S. *scir*, a division *sceran*, to shear, to cut.] *n. a county* **(इंग्लंडांतील) परगणा** *m*, **प्रांत** *m.* [THE SHIRES ज्या परगण्यांच्या नांवांच्या शेवटीं *shire* आहे असे (इंग्लंडांतील) परगणे *m. pl.*, विशेषतः इंग्लंडच्या मध्यभागांतील परगणे *m. pl.* S. HALL परगण्याचें कोर्ट *n.* S. MOOT परगण्यामधील महाजनसभा *f*, पंचसभा *f*.]

Shirk (sherk) [A form of vulgar *shark*, to play the thief, to shift for a living, from *shark*, the fish.] *v. t. to avoid, or to try to avoid, doing one's duty* **(काम) चुकवणें, (चाकरी) चुकवणें, टाळणें, टाळण्याचा प्रयत्न -टाळाटाळी करणें, (भेकडपणानें) आंग** *n.* **काढणें -चोरणें, काढतें घेणें.** S. *n.* Same as Shirker. Shirked *pa. t. & pa. p.* Shirk'ing *pr. p.*

Shirk'er *n.* काम चुकवणारा *m*, (जबाबदारी) टाळणारा *m*, टाळाटाळी *f* -चुकवाचुकव करणारा *m*, कामचुकार *m*, कामचुकाऊ *m*, कामचोर *m*, चुकारतट्टू *m*, आंगचोर *m*, आंगचुकार *m*, निमित्तखोर *m*, आंगचुकाऊ *m*.

Shirk'y *a.* (*colloq.*) *disposed to shirk* माघार घेणारा, चुकवाचुकव *f.* करणारा, टाळाटाळी *f.* करणारा, आंगकाढ्या.

Shirt (shert) [A. S. *scyrta.*] *n. a man's or boy's under-garment* शर्ट *m*, खमीस *n*, कमीज *n.* २ *woman's blouse* बायकांचा गुडघ्यापर्यंतचा झगा *m.* [S.-FRONT (क्यान्‌व्हस भरलेली) शर्टाची छाती *f.*] Shirt'-ing *n.* शर्टाचें कापड *n.*

Shiver (shiv'-ėr) [Low Ger. *schive*, a thin piece.] *v. t. to dash to pieces* तुकडेतुकडे करणें, चकाचूर करणें, चकनाचूर करणें, खंडेंखंडें -खंडविखंड करून टाकणें; as, "To S. a glass goblet." S. *v. i. to fall to pieces* तुकडेतुकडे होणें, चकाचूर होणें, खंडविखंड होणें, छिन्नभिन्न होणें. S. *n.* (फुटलेल्या वस्तूचा) तुकडा *m*, खंड *m*, छिन्न *n.* Shivers *n. pl.* तुकडेतुकडे *m. pl.*, चुराडा *m*, चूर *m*, चकनाचूर *m*, चकाचूर *m.* Shiv'ery *a.* सहज फुटणारा, सहज मोडणारा.

Shiver (shiv'-ėr) [Imitative.] *v. i. to shake* (with fear, cold, &c.) कांपणें, हुडहुडी भरणें, हुडहुडणें, शिरशिरणें, खुडखुडणें, थडथडून हींव *n.* येणें -वाजणें *in. con.*, हींव *n* -कांप *m* -कांपरा *m* -कांपरी *f* -कांपरें -शिसारी सुटणें -भरणें *in. con.*, कांटा भरणें, थंडी वाजणें *in. con.* S. *n. a trembling* कांपरें *n*, हुडहुडी *f*, शिरशिरी *f*, कांप *m*, कांपरा *m*, कांपरी *f*, थंडी *f*, कुडकुड *f.* २ (*pl.*) *a shaking fit* कांपरें *n*; as, "Gives me the *shivers.*" ३ *ague* हींव *n*, थंडी *f.* Shivered *pa. t. & pa. p.* Shive'rer *n.* कांपणारा *m*, कांप सुटलेला, हुडहुडी भरलेला. Shiver'ing *pr. p.* S. *n.* कांपणें *n*, कांपरें *n*, कांपरी *f*, शिरशिरी *f*, हुडहुडी *f.* Shiver'ingly *adv.* कांपत कांपत, कांपरें भरून, &c

Shiv'ery *a.* कांपणारा, हींव भरलेला.

Shoal (shōl) [A variant of shallow.] *n. a shallow part of a river or sea* (नदीची किंवा खाडीची) उथळ पाण्याची जागा *f*, उथळ पाणी *n*, भाट *f*, भाटी *f*, लाग *m*, खांड *m*, दांडा *m*, खांडवा *m*, खांडें *n.* २ (*fig.* usu. *pl.*) *hidden dangers or impediments* नकळल्या अडचणी *f. pl.*, गुप्त संकटें *n. pl.* S. *a. shallow, not deep* (only *lit.* of water) उथळ. S. *v. i. to become shallow* उथळ असणें, उथळ होत जाणें, भाट *f* -पार *m* -दांडा *m.* पडणें -होणें; as, "The colour of the water shows where it *shoals.*" २ *to come upon a shoal* दांड्यावर -पारावर (गलबत) लागणें -अडकणें, उथळ पाण्यांत येणें. Shoal'y *a. full of shoals* भाट *f* -पार -दांडा *m.* असलेला, उथळ पाण्याचा; as, "The tossing vessel sailed on S. ground." Shoal'iness *n.* (पाण्याचा) उथळपणा *m.*

Shoal (shōl) [A. S. *scolu*, a company -L. *schola*, a school.] *n. a great multitude* (of fishes swim-

ming in company) माशांचा समुदाय *m.* २ *a crowd a great number* झुंड *f*, घोळका *m*, थवा *m*, समुदाय *m*; as, "*Shoals* of people." S. *v. i.* (of fish) *to form shoals* एकत्र होणें, थवा करणें.

Shoaly, See under Shoal No 1.

Shoar *n.* थिरा *m*, तीर *m*.

Shock (shok) [Fr. *choc*, a dashing.] *n. violent collision* धक्का *m.* ढका *m*, गचका *m*, गचकी *f*, धडका *m*, हिसका *m*, आंचका *m*; as, "*shocks* of earthquake." २ *a violent onset* निकराचा हल्ला *m*, चढाई *f*; as, "S. tactics." ३ *sudden and disturbing physical or mental impression* धक्का *m*, धडकी *f*, लक *n*, धस *n*, धस्स *n*, धपका *m*, धबका *m*, आंचका *m*, दचका *m*, दचक *f*, डचक *f*; as, "Was a great S." ४ *a serious disturbance of the nervous system* (मज्जातंतूंना बसलेला) धक्का *m.* ५ *the sensation caused by an electric discharge* धक्का *m*; as, "Electric S." ६ *injury inflicted on credit, stability, &c.* धक्का *m*, नुकसान *n.* S. *v. t. to give a shock to, to shake suddenly* धक्का *m.* देणें -मारणें, हबकणें, आंचकणें. २ *to strike with horror and disgust* धसका *m.* बसणें *in. con. with* ला *of* S., त्रास *m.* देणें -आणणें, (-ला) चमत्कारिक -बीभत्स वाटणें -लागणें. [TO BE SHOCKED धक्का *m.* बसणें *in. con.*, लक *n.* होणें, धडक *f.* भरणें *in. con.*] Shocked *pa. t.* and *pa. p.* Shock'er *n. a sensational tale* पोटांत धस्स होण्यासारखी गोष्ट *f*, अंगावर शहारे येण्यासारखी गोष्ट *f* -कादंबरी *f.* Shock'ing *a.* धडकी बसविणारा, अघोर, घोर, बीभत्स, घाणेरडा.

Shock (shok) [Ger. *schock*, Dut. *schokke*, a heap.] *n. a heap or pile of sheaves of corn* गंज *m*, गंजी *f*, जुडी *f*, सुडी *f.* S. *v. t. to arrange corn in shocks* पेंढ्यांची गंज लावणें -रचणें, खळवटणें, खळवटणी करणें *g. of o.*

Shock (shok) [A form of Shag.] *n. thick, matted hair* पेळू *f*, पेळवा झालेले -न विंचरलेले केंस *m. pl.* जटा.

Shock-headed *a.* डोक्यावर जाड व रांठ केंस असणारा.

Shocking, See under Shock No 1.

Shod *pa. t.* & *pa. p.* of Shoe.

Shoe (shōō) [A. S. *sceo*, a shoe.] *n.* (घोंट्यापर्यंतचा) बूट *m*; *remissly* वहाण *f*, पायतण *n*, जुती *f*, मोचा *m*, जोडा *m*, पायपोस *m*, पैजार *f*, revilingly as old, torn, &c., or with reference to striking with it खेटर *m*, *n*, खांसडा *m*, मोचा *m.* [COARSE AND CLUMSY SHOES जासुदी जोडा *m.* WOODEN SHOES खडावा *f. pl.*, पादुका *f. pl.* THAT'S ANOTHER PAIR OF SHOES ती निराळी बाब आहे. DEAD MEN'S SHOES वारसाला मिळण्याची इस्टेट व हक्क, स्थावर व जंगम इस्टेट. TO BE IN A PERSON'S SHOES त्याच्याच अडचणींत असणें. TO DIE IN ONE'S SHOES अपघातानें (विशेषतः फांशीं जाऊन) मरणें. THE WEARER BEST KNOWS WHERE THE SHOE PINCHES *cf. Marathi phrases* अळवाची खाज अळवास

ठाऊक, जावें त्याच्या वंशा तेव्हां कळे. To PUT THE S. ON THE RIGHT FOOT खऱ्या अपराध्याचे माथीं दोष मारणें.] २ (for a horse) नाल *m.* S.-black *n.* जोड्यांना ब्लाकिंग करणारा *m*, जोडे पालिस करणारा *m.* S. horn *n.* बूट चढविण्याची पट्टी *f.* S. leather *n.* जोड्यांकरितां कमावलेलें कातडें *n.* S. maker *n.* चांभार *m*, चाम्हार *m*, चर्मकार *m*, मोची *m.*

Shoe (shōō) *v. t.* (घोड्याच्या पायांला) नाल मारणें, नालबंदी करणें *g. of o.*, नाल *pl.* बांधणें *dat.* of *o.* [To S. ALL FOUR FEET चौबंदी करणें. To CHANGE THE SHOES खोलबंदी करणें.] २ वसवी (वगैरे) घालणें; as, "A pole *shod* with iron." Shod *pa. t.* and *pa. p.* Shoe'ing *pr. p.*

Shoe-black *n.* See under Shoe *n.*

Shoe-flower *n.* –*the plant* जास्वंद *f*, जपा *f*, –the flower जास्वंद *f*, जपा *f*.

Shoe-horn *n.* See under Shoe *n.*

Shone *pa. t.* and *pa. p.* of Shine.

Shook *pa. t.* of Shake.

Shoot (shōōt) [A. S. *sceotan*, to shoot.] *v. t.* (as from a gun or bow) मारणें, सोडणें, उडवणें, काढणें. २ *to strike with something shot* मारणें (with the word expressive of the missile, बाण मारणें, to shoot with an arrow, गोळी मारणें, to shoot with a bullet), बंदुकीनें -बाणानें -गोळीनें &c. मारणें, गोळी घालणें. ३ (a bolt, &c.) *to propel* सारणें, पुढें करणें. ४ (a gulf, &c.) *to pass with swiftness* झडकन -वेगानें -त्वरेनें पार जाणें, पार करणें. ५ (leaves, branches, &c.) फुटणें, येणें *in. con.* ६ (with *off*) सोडणें, डागणें. ७ (*carp.*) *to fit by planing* तासून ठीक -बसेसा -मिळता करणें. ८ *to discharge* टाकणें, बाहेर काढणें, ओतणें; as, "To S. rubbish." [To S. NIAGARA अशक्य गोष्ट करण्याचें साहस करणें.] ९ निरनिराळ्या तकाकीच्या उभ्याआडव्या धाग्यांनीं विणणें.

Shoot *v. i.* *to discharge a gun, arrow, &c.* बंदूक *f* -बाण *m.* &c. मारणें -सोडणें, निशाणबाजी करणें. २ *to sprout* फुटणें, पालवी *f* -अंकुर येणें; as, "A tree *shoots.*" ३ *to burst the ground* (जमिनींतून) वर येणें -बाहेर येणें, मोख *m* -मोड *m.* फुटणें, रुजणें, उगवणें. ४ वर येणें; as, "A flame *shoots* up." ५ *to move with velocity* वेगानें -त्वरेनें -झडकन -बाणासारखा जाणें -चालणें; as, "A boat *shot* out from the creek." ६ (of aches, &c.) *to feel a shooting pain* दुखणें, ठुणठुणणें, टचटचणें, शिणकणें, तिडीक *f.* उठणें -येणें, उसण *f.* भरणें -निघणें, शिळक *f.* निघणें; as, "A tooth *shoots.*" ७ (with *out*) *to project* पुढें येणें -निघणें; as, "Cape *shoots* out." ८ (with *up*) *to grow* वाढणें, उफाटणें, उचलणें; –of sugarcane कांडारणें; as, "The child is *shooting* up." ९ (of corn) निसवणें, पोसवणें, कणसें येणें. १० (*naut.*) *to move ahead by force of momentum* पुढें निघून जाणें. [To S. AHEAD शर्यतींत प्रतिस्पर्ध्यांच्या पुढें जोरानें

निघून जाणें.] ११ एकदम चढणें, वाढणें, कडकणें, तेजी होणें; as, "Prices *shot* up."

Shoot *n. the act of shooting* गोळी मारणें *n*, गोळीबार करणें *n*, बंदुक झाडणें *n*. (b) गोळीबार *m*. २ *a shooting party* शिकारी *m. pl.*, शिकारी लोक *m. pl.* ३ *shooting practice* निशाणबाजी *f*. ४ *a rapid* जोराचा प्रवाह *m*. ५ *a sprout* अंकुर *m*, कोंब *m*, कोम *m*. ६ (*bot.*) मोख *m*. [S.S FROM REAPED CORN THROUGH RAIN करा *m*.] (b) *seed shot up* रुजवण *n*, रुझवण *n*, आवण *n*. (c) *a young branch* फणगडा *m*, फांटा *m*, पागोरा *m*. ७ *an inclined trough* (down which coal, grain, &c. are shot) कलता डबा *m*. ८ *a place where rubbish is emptied* कचरा ओतण्याची जागा *f*, कचरा टाकण्याची जागा *f*, कचरपट्टी *f*.

Shoot'er *n*. गोळी मारणारा, गोळी घालणारा *m*.

Shoot'ing *pr. p.* S. *n*. गोळीबार करणें *n*. (b) शिकार करणें, शिकार *f*. [S. BOX शिकारी राहण्याकरितां बांधलेली छपरी *f*. S. COAT, -JACKET, &c. गोळीबाराच्या वेळीं -शिकारीच्या वेळीं घालण्याचा कोट वगैरे.] २ फुटणें *n*, उद्भेद *m*, मोख फुटणें *n*. ३ *shooting pain* शिळक *f*, शिणक *f*, शिणीक *f*. ४ (कणसांची वगैरे) निसवणी *f*, निसवणें *n*.

Shooting Star *n*. उल्का *f*, तुटणारा तारा *m*.

Shop (shop) [A. S. *sceoppa*, a stall.] *n. a building or room for retail sale* दुकान *n*, विक्रयशाला *f*. २ *a workshop* कारखाना *m*. (b) (मोठ्या कारखान्यांतील) खातें *n*, शाखा *f*; as, "Engineering S., Pattern S." ३ (slang) *an institution* संस्था *f*; as, "The other S. प्रतिस्पर्धी संस्था *f*." ४ *one's profession* स्वतःचा पेशा *m* -धंदा *m* -उद्योग *m*. (b) *things connected with one's profession* स्वतःच्या धंद्याच्या गोष्टी *f. pl.*, स्वतःच्या धंद्याची भाषा *f* -भाषण *n*. [To SMELL OF THE S., *to indicate too distinctly one's occupation or profession* (चा) धंदा स्पष्ट कळून येणें. To SET UP A S. दुकान घालणें -मांडणें -स्थापणें. To SHUT UP THE S. दुकान मोडणें, धंदा *m* -रोजगार *m*. बंद करणें, चालू काम बंद करणें. To SHUT UP THE SHOPS (as under some uproar) बाजारांत हरताळ *m*. पाडणें. To SINK THE S. *to refrain from talking shop* आपल्याच धंद्याच्या गोष्टी सांगण्याचें बंद करणें. २ *to conceal one's occupation* आपला धंदा लपवणें. To TALK S. आपल्याच धंद्यासंबंधानें बोलत राहणें -बोलत सुटणें.] S. bell *n*. दुकानाच्या दारावरील घंटा *f*. S.-book *n*. दुकानाची वही *f*, दुकानवही *f*. S. boy *n*. दुकानांतला नोकर *m*. S. keeper *n*. (किरकोळीचा) दुकानदार *m*, वाणी *m*. [A NATION OF SHOP-KEEPERS इंग्रज लोक *m. pl.*, इंग्लंड *n*.] S. keeping *n*. दुकानदारी *f*, उदीम *m*. S. lifter *n*. (गिऱ्हाईक म्हणून दुकानांत जाऊन तेथील वस्तू लांबविणारा) उचल्या *m*, उपट्या *m*, भामट्या *m*. S. lifting *n*. (दुकानांतून) उचलणें, उपटणें *n*, उचलेपणा *m*, भामटेपणा *m*. S. man *n*. (किरकोळीचा) दुकानदार *m*, (दुकानदाराचा) नोकर *m*. S. WORD, S. soiled *a*. (विक्रीसाठीं बाहेर ठेवल्या-

सुळें) दुकानांत मळलेला -बिघडलेला. S. walker *n.* नोकरांवर देखरेख ठेवणारा *m*, गिऱ्हाइकांची व्यवस्था ठेवणारा *m.* S. window *n.* नमुन्यांची (दुकानांतील) खिडकी *f.*

Shop *v. i.* बाजार करणें, सौदा -सवदासुलूख करणें. Shopped *pa. t.* and *pa. p.* Shop'ping *pr. p.* S *n.* बाजार करणें *n*, सौदा करणें *n.*

Shop-keeper *n.* See under Shop *n.*

Shop-lifter *n.* See under Shop *n.*

Shop'py *a.* दुकानाचा, कारखान्याचा, कारखान्यासंबंधीं. २ धंद्याचा, उद्योगाचा, पेशाचा. ३ स्वतःच्याच धंद्यासंबंधानें बोलत सुटणारा, स्वतःच्याच धंद्याचें स्तोम *n* -महत्व *n.* वाटणारा.

Shop-walker, See under Shop *n.*

Shore (shōr) [Lit. the place where the land is *cut* or broken off. A. S. *score-sceran*, to shear, to divide.] *n. coast* किनारा *m*, (नदीचा किंवा तळ्याचा) कांठ *m*, तड *f*, तीर *n*, तट *m*, कांठा (in Guj. as, महीकांठा, रेवाकांठा, &c.). [FURROW OR CHANNEL WORN INTO A SHORE ओहोर *m*, ओहर *m*. TO GET TO S. (with any business) *fig.* तड *f* -शेवट घेणें, तडीस जाणें -पोंचणें. IN S. किनाऱ्यानजीकच्या पाण्यांत, किनाऱ्यानजीक.] २ (law) *land between ordinary high and low water marks* भरसुकतीच्या खुणांमधील जमीन *f*, किनारा *m*. Shore'less *a.* किनारा नसलेला, अति विस्तीर्ण; as, "S. ocean."

Shore (Shōr) [From the root of Shear.] *n. a prop* (of timber) *used as support* धिरा *m*, नेटावा *m*, टेंका *m*, पुस्ती *f*, तीर *m* (जहाजाला, भिंतीला, किंवा झाडाला दिलेला). S. *v. t. to support or hold up with shores* धिरे *m. pl.* -नेटावे *m. pl.* देऊन उचलून धरणें, नेटावे देणें. Shored *pa. t. & pa. p.*

Shore'less *a.* See under Shore No. 1.

Shore'ward, Shore'-wards *adv.* किनाऱ्याकडे.

Sho'ring *n.* (collectively) *props, supports* धिरे *m. pl.*, नेटावे *m. pl.*, &c.

Shorn *pa. p.* of Shear कातरलेला, भादरलेला, केंस [कापलेला.

Short (short) [A. S. *sceort*, short.] *a.* थोडा, लहान, अल्प, स्वल्प, लघु, लहान पल्ल्याचा; as, "A S. way off, A S. time ago." २ *not of long duration* थोड्या मुदतीचा, थोड्या काळाचा, अल्पकालिक, अल्प -स्थायी, अचिरस्थायी, दोन दिवसांचा, थोड्या दिवसांचा; as, "A S. breath." ३ *of deficient length, of short size* आंखूड, तोकडा, अपुरता, अपुरा, टिचका, कोता, लांडा, टांचा, बुटुकणा, बुटका. ४ *inadequate, scanty* थोडा, थोडका, उणा, कमी, कोता, अपुरा, न्यून, बेताचा; as, "A S. supply of water." ५ (usually with *of*) *deficient in* उणा, कमी, न्यून, &c. all with *g. of o.*, अल्प (in *comp.*; as, अल्पबुद्धि S. of wit, अल्पधन S. of money, &c.). ६ (of stature) ठेंगू, ठेंगणा, लहान, मटगा, सखल, ऱ्हस्व, बुटुकणा. [S. AND COME-

LY ठेंगणारेंगणा, ठेंगणाठुसका. S. AND STOUT गबदूल, गिड्डा, ढूल, गड्डू.] ७ (as breathing) दम्याचा, धापाचा, धाप्या. ८ *brief* संक्षेपाचा, संक्षिप्त, अल्पविस्ताराचा. [IN S. थोडक्यांत, संक्षेपतः, संक्षेपानें, एकूण, एवंच.] ९ (metal.) *brittle, friable* ढिसूळ, तुटरा, तुटीर. १० ऱ्हस्व, लघु (स्वर). ११ *forgetting easily* लौकर विसरणारी (स्मरणशक्ति). १२ *hasty* उतावळा, संयम नसणारा; as, "S. temper." [S. TEMPERED उतावळ्या, उतावीळ स्वभावाचा.] १३ *uncivil* उर्मट, दांडगट, तुटस, असभ्य; as, "Was very S. with me." १४ (of stocks, stock-broker, crops, &c.) विकलेला, खलास. [S. -BREAD, S. -CAKE *n.* पुष्कळ लोणी व साखर घालून केलेली कणकेची केक *f.* S. CIRCUIT *n.* (*elec.*) (अल्पप्रतिबंधात्मक) लघुमंडळ *n.* S. -COMING *n.* (generally in *pl.*) दोष *m*, न्यून *n*, न्यूनता *f*, न्यूनपणा *m*, कमीपणा *m*, उणेपणा *m.* S. CUT *n.* SEE UNDER CUT. S. DATE *n.* (हुंडी लागू होण्याची) थोडी मुदत *f.* S. DATED *a.* थोड्या मुदतीची (हुंडी). S. HAND *n.* लघुलेखनपद्धति *f*, लघुलिपि *f.* S. HANDED *a.* कमी माणसें कामावर असलेला. S. LIVED *a.* थोडा वेळ जगणारा, थोडा वेळ टिकणारा, अल्पायुषी, अल्पायु. S. LEG, S. SLIP *n.* (in cricket) जवळचा पायपाळती *m.* S. METRE चार चरणांची कविता *f.* S. RIB (*anat.*) आंखूड फांसळी *f.* A S. SEA *n. short broken waves* लहान लाटा *f. pl.* S. SHRIFT (फांशीं देण्यापूर्वी देवाचें नांव घेण्यापुरता) थोडा अवकाश *m.* S. SIGHT *n.* जवळचेंच दिसणें *n*, ऱ्हस्वदृष्टि *f*, ऱ्हस्वदृष्टिविकार *m.* २ (*fig.*) पुढचा पोंच नसणें *n*, पुढचा विचार न करणें, अदूरदर्शिपणा *m.* S. SIGHTED *a.* जवळचेंच दिसणारा, जवळच्या दृष्टीचा, ऱ्हस्वदृष्टि. २ (*fig.*) अदूरदर्शी, अदूरदृष्टि, पुढचा पोंच नसणारा, मागचापुढचा विचार नसणारा *m.* S. SIGHTEDNESS *n.* ऱ्हस्वदृष्टि *f*, जवळची दृष्टि *f*, जवळचेंच दिसणें *n.* २ (*fig.*) अदूरदर्शिपणा *m*, अदूरदर्शित्व *n*, अविचारिपणा *m.* S. SIZED *a.* लहानसर, आटपसर, बेताचा, लहान. S. WAIST *n.* (पोषाखांत) आंवळ कमर *f*, तंग कमर *f.* S. WAISTED *a.* आंवळ कमरेचा, आंवळत्या कमरेचा. S. WEIGHT *n.* (दाखविल्यापेक्षां) कमी माप -वजन, तुटकें माप *n.* S. WIND *n.* दम लागणें *n*, फार लांब धांवतां न येणें *n.* २ (*fig.*) फार वेळ बोलण्याची किंवा लिहिण्याची कुवत -ताकद *f.* नसणें. S. WINDED *a.* दम लागणारा, दम्या. S. WINDEDNESS *n.* दम लागणें *n.* THE LONG AND THE SHORT तात्पर्य *n*, सारांश *m.* FOR S. *by way of a short name* थोडक्यांत, संक्षेपार्थ; as, "Is called Bob for *short.*" SOMETHING S. दारूचा पेला *m*, पेलाभर दारू *f*, दारू *f*, मद्य *n.* TO BE S. OF HANDS पुरेशीं माणसें नसणें. TO COME S. OF अटकळीप्रमाणें न भरणें -उतरणें. २ *to be deficient in duty* (-ला) चुकणें. ३ *to fail of proper development* योग्य वाढ न होणें. TO CUT S. *to bring to an end before natural time* (थोडक्यांत -तडकाफडकी) निकाल लावून टाकणें; as, "To cut a matter S. तटका तोडणें, तटका तोडून टाकणें or देणें, दोन तुकडे करणें." To

FALL S. OF कमी पडणें, अपुरा पडणें. TO MAKE S. WORK OF, *to get rid of* (an adversary) *easily* सहज दूर -नाहींसें करणें, सहज नाहींसें करून टाकणें, ठार मारणें. २ *to perform* (a task) *quickly* झपाट्यासरशीं संपविणें, तडफेनें पुरें करणें. TO RUN S. थोडाच (शिल्लक -जवळ) रहाणें -असणें, थोडा होणें, (ची) तूट पडणें; as, "Our tea ran S.; We ran S. of tea." TO TAKE S. VIEWS तात्पुरतें पहाणें. TO TURN ROUND S. त्याच पावलीं परतणें, त्याच पायीं परतणें, त्याच पावलीं परत फिरणें.]

Short *adv. abruptly, before the natural or expected time* **मध्येंच, एकदम, अकस्मात्, अटकळीपूर्वीं, स्वाभाविक काळापूर्वीं**; as, "To stop S." [To STOP S. एकाएकीं बंद पडणें, मध्येंच थांबणें. To BRING UP S., To PULL UP S. एकदम -मध्येंच थांबवणें -थांवणें. To BE TAKEN S. *to have sudden motion of bowels* एकदम रेच होणें. S. SPOKEN मितभाषी, थोडें बोलणारा. S. OF (तें) खेरीज करून.]

Short *n. a short syllable* **लघु अवयव** *m*, **ऱ्हस्व अवयव** *m*; as, "Longs and *shorts*." २ *a mark indicating that the vowel is short* **स्वर ऱ्हस्व आहे हें दाखविणारें चिन्ह** *n*, **ऱ्हस्व (स्वर) चिन्ह** *n*; as, "ă."

Short'age *n. the amount of deficiency* **खूट** *f*, **कमताई** *f*, **न्यूनता** *f*, **कमीपणा** *m*; as, "There is no S.; A S. of 100 tons."

Short'coming *n.* See under Short.

Short'en *v. t. to make* (actually *or* apparently) *shorter or short* **लहान करणें, थोडा करणें, कमी करणें.** २ *to reduce the amount of sail spread* **आंखूड करणें.** S. *v. i.* **आंखूड होणें, लहान होणें, थोडा -कमी होणें, अंवटरणें.**

Short'est *a. superl. of short (math.)* **अल्पतम, ऱ्हसिष्ठ.**

Short'hand, See under Short No. 1.

Shot'-lived, See under Short No. 1.

Short'ly *adv. before long* **थोडक्यांत, लौकरच, थोड्या वेळानें, थोड्या काळानें.** २ *in a few words* **थोडक्यांत, थोड्या शब्दांत, थोड्या शब्दांत सांगावयाचें म्हणजे.** ३ *curtly* **तुटसपणानें, उद्धटपणानें.**

Short'ness *n.* **थोडेपणा** *m*, **लहानपणा** *m*, **अल्पपणा** *m*, **स्वल्पपणा** *m*, **लघुता** *f*. २ **थोडा काळ** *m*, **थोडी -अल्प मुदत** *f*, **(काळाचा) थोडेपणा** *m*. ३ **आंखूडपणा** *m*, **तोकडेपणा** *m*, **अपुरेपणा** *m*. ४ **कोतेपणा** *m*, **कमीपणा** *m*, **न्यूनता** *f*, **कोताई** *f*. ५ **ठेंगूपणा** *m*, **ठेंगणेपणा** *m*, **सखलपणा** *m*, **बुटकेपणा** *m*. ६ **अल्प विस्तार** *m*, **विस्ताराभाव** *m*. ७ **ढिसूळपणा** *m*, **तुटरेपणा** *m*. ८ **(स्वरांची) ऱ्हस्वता** *f*. ९ **(स्वभावाचा) उतावळेपणा** *m*.

Shorts *n. pl. a coarse part of meal* **रवा** *m*. २ *very short breeches worn by runners* **मांडचोळणा** *m*.

Short-sighted, see under Short.

Short-winded, See under Short.

Shot (shot) [A form of Scot.] *n. a person's share of expenses* **स्वतःचें बिल** *n*. [TO PAY ONE'S S. स्वतःचें बिल देणें, स्वतःचें बिल चुकतें करणें.]

Shot (shot) [From the root of Shoot.] *n. the act of shooting* गोळी झाडणें *n*, बंदुक मारणें *n*. २ *a ball or bullet* गोळा *m*, *dim*. गोळी *f*, छर्रा *m*. ३ (collectively) *projectiles* अस्त्रें *n. pl*. ४ *the flight or range of a projectile* टप्पा *m*, पल्ला *m*. ५ *a marksman* निशाण मारणारा *m*, नेम धरणारा *m*, नेमाड्या *m*, अचुकसंधानी *m*, लक्ष्यवेधी *m*. ६ *a charge of blasting powder* बार *m*. [A S. IN THE LOCKER मागें टाकलेली रक्कम *f*, शिलकी रक्कम *f*.] S. *v. t*. बंदुकींत बार भरणें.

Shot *pa. t*. of Shoot S. *pa. p. a*. (of coloured material) निरनिराळ्या कोनांवर निरनिराळे रंग दिसावे अशा रीतीनें विणलेला, निरनिराळ्या रंगांची तकाकी असणारा; as, "S. silk."

Should (shood) Shall या साहाय्यकारी क्रियापदाचा भूतकाळ. Should हें संकेतार्थी वापरतात; जसें, "If you *should* happen to be there." एखादी गोष्ट प्रत्यक्ष घडली असें मानण्याकरितां Should चा उपयोग करतात; as, "I *should* think you could go." कर्तव्य दाखविण्याकरितां किंवा अमुक एक केलें असतां बरें, किंवा फायद्याचें आहे, हें दाखविण्याकरितां *Should* चा उपयोग करतात.

Shoulder (shōl'dėr) [A. S. *sculder*.] *n*. खांदा *m*, स्कंध *m*; -contemptuously or loosely खांदाड;—with reference to carrying a dead खांद. [(TO BLOW OR SHOVE WITH THE) S. बकांदा *m*, बखंडी *f*, बखांदी *f*, हुंदडा *m*, हुंडका *m*. (मारणें, देणें) TOP OR UPPER PART OF THE S. वावखंड *n*, बावखड *n*. TO LEND A S. बाही देणें, खांदा देणें. TO PUT ONE'S S. TO THE WHEEL (*lit*. and *fig*.) चाकाला खांदा देणें, (स्वतःची) कंबर बांधणें. TO GIVE THE COLD S. (TO) तुटसपणानें बेपर्वाईनें वागणें.] २ (of an animal) फरा *m*, खांदा *m*. [GALL OR SORE BETWEEN THE SHOULDERS खुबेनाल *f*.] ३ (neck or shoulders, with reference to carriage) खांदा *m*, खांदाडी *f*, खांद *m*. [CHANGING THE S. खांदेपालट *m*, खांद बदलणें. UPON THE S.s (OF) आंगावर, गळ्यांत, माथ्यावर, डोईवर, शिरावर. TO TAKE UPON ONE'S OWN S. शिरावर घेणें.]

Shoulder-belt *n*. खांद्यावरून घालण्याचा पट्टा *m*.

Shoulder-blade *n*. खवाटा *m*, खवाट्याचें हाड *n*, अंसफलक *m*.

Shoulder-knot *n*. (डगल्याचा) खांद्यावरील गोंडा *m*.

Shout (showt) [Of doubtful origin.] *n. a loud cry* आरोळी *f*, आरडा *m*, कुई *f*, पुकारा *m*, कल्लोळ *m*, महाघोष *m*. २ (of joy) जयघोष *m*, जयध्वनि *m*, जयजयकार *m*, गजर *m*. [ALL IS OVER BUT THE S. (शुष्क) ओरडीशिवाय (आतां) कांहीं राहिलें नाहीं. (कारण वादाचा निकाल लागला).] S. *v. i*. ओरडणें, आरोळी मारणें, पुकारा करणें, ललकारणें. २ जयघोष करणें, जयजयकार करणें. S. *v. t*. ओरडून व्यक्त करणें, हाक मारून सांगणें, मोठ्यानें बोलून दाखवणें; as, "*Shouted* approbation."

Shove (shuv) [Of Anglo-Saxon origin.] *v. t*.

ढकलणें, रेंटणें, लोटणें. २ *to make one's way* (along, past, through, &c.) *by pushing* **ढकलून वाट करणें, ढकलून वाट काढणें, लोटून -बाजूला सारून वाट करणें -काढणें.** ३ (*colloq.*) *to put somewhere* (कोठें तरी) **कोंबणें, ठेवणें;** as, "S. it in the drawer." [To S. OFF वोटींत बसून (पुढें) जाणें, वोट हाकारणें.] S. *n.* **ढका** *m*, **रेंटा** *m.* [A RUDE S. IN PASSING BY घसरा *m*, घष्टा *m.* SHOVING AND PUSHING ढकलाढकली *f*, रेंटाई *f*, रेंटारेंटी *f*, रेंटारेंट *f*.] S. off *n.* **ढका** *m*, **हात** *m*, **मदत** *f*; as, "To give one a S. off."

Shovel (shuv'l) [Of Anglo-Saxon origin.] *n.* **(कोळसे मारण्याचें) फावडें** *n*, **शिवाळी** *f*. S. *v. t.* *to lift up and throw with a shovel* **फावड्यानें कोळसे मारणें, शिवाळीनें कोळसे मारणें.** २ *to gather in large quantities* **ढीग करणें, रास करणें.** [To S. FOOD INTO ONE'S MOUTH गपागप खाणें, वोकणे मारणें.] S. *v. i.* **फावडें चालवणें.** Shov'elled *pa. t.* and *pa. p.* Shov'elling *pr. p.* Shov'elful *n.* **फावडेंभर.** Shovelfuls *n. pl.*

Show (shō) [Of Anglo-Saxon origin.] *v. t.* *to cause to be seen* **दाखविणें, नजरेस पाडणें, दृष्टीस पाडणें, पाहविणें, (चें) प्रदर्शन** *n.* **करणें, उघड करणें, प्रगट करणें.** [To S. ONESELF चारचौघांत दिसणें -दृष्टीस पडणें. To S. OFF ONE'S SELF (खोटी) ऐट दाखविणें, ऐटीनें वागणें. To S. FIGHT झटापट करणें, दोन हात करणें. To. S. ONE'S COLOURS, *to show one's party or character* आपला पक्ष दाखविणें, आपण कोणत्या पक्षाचे किंवा बाजूचे आहों हें जाहीर करणें. (b) आपला स्वभाव दाखविणें. To S. ONE'S HAND आपला डाव दाखविणें (*fig.*), आपला बेत जाहीर करणें. T. S. THE HOOF OR CLOVEN HOOF दुष्टस्वभाव प्रकट करणें. To S. THE WHITE FEATHER भित्रेपणा दाखविणें, शेपूट घालणें, भागूबाईसारखें वागणें. To S. CLEAN PAIR OF HEELS, *to escape by speed* यःपलाय करणें, जीव घेऊन पळणें. To S. A LEG आंथरुणावरून उठणें, झोंपून उठणें. To S. A THING THE FIRE थोडी आंच देणें. To S. ONE THE WAY (-ला) रस्ता दाखविणें, मार्ग दाखविणें. To S. ONE THE DOOR (-ला) घालवून देणें, हांकलून देणें. ON YOUR OWN SHOWING तुमच्याच म्हणण्यावरून (देखील). To S. ONE OUT (दाराच्या) बाहेरपर्यंत पोंचवणें. To S. ONE IN (दार उघडून) आंत घेणें. To S. UP, *to expose* (लुच्चेगिरी, लबाडी) उघडकीस आणणें. To S. ONE ALL OVER THE HOUSE सर्व घरभर फिरून दाखविणें.] २ *to indicate, to point out* **दाखविणें, दर्शविणें, सुचविणें.** ३ *to inform* **कळविणें, माहिती देणें.** ४ *to confer* (दया, &c.) **दाखविणें, करणें.** ५ *to manifest* **दाखविणें, प्रदर्शित करणें, व्यक्त करणें, बाहेर पडूं देणें, समजूं देणें;** as, *Showed* neither joy nor anger. ६ *to make an exhibition of* **(चें) प्रदर्शन** *n.* **करणें, प्रदर्शनांत ठेवणें -मांडणें;** as, "To S. articles in an exhibition." ७ *to prove, to explain* **दाखविणें, सिद्ध करणें, स्थापित करणें.** ८ **दाखविणें, शिकविणें, समजावून देणें;** as, "To S. a

person how to write." Show *v. i.* *to look* दिसणें. [To S. OFF (श्रीमंतीनें किंवा कौशल्यानें) छाप *f.* बसवणें, नांव करणें. To. S. UP उघडकीस येणें.] Showed *pa. t.* Shown or Showed *pa. p.*

Show *n.* दाखविणें *n*, प्रदर्शन करणें. २ *a spectacle* (चित्रांचा, बाहुल्यांचा) खेळ *m*, तमाशा *m*. ३ *an imposing demonstration* प्रदर्शन *n*. [FLOWER S. पुष्पशाकप्रदर्शन *n*, फुलें, भाजीपाला व फळफळावळ यांचें प्रदर्शन *n*. HORSE S. अश्वप्रदर्शन *n*, घोड्यांचें प्रदर्शन *n*. CATTLE S. पशुप्रदर्शन *n*, गुरांचें प्रदर्शन *n*. AGRICULTURAL S. कृषिविषयक प्रदर्शन *n*, कृष्युपयोगी प्रदर्शन *n*, शेतकीचें प्रदर्शन *n*.] ४ *a display or a parade* थाट *m*, थाटमाट *m*, प्रदर्शन *n*, आव *m*, अवडंबर *n*, भपका *m*, टामटूम *n*, डौल *m*, डामडौल *m*. [To MAKE A S. OF (-चें) प्रदर्शन करणें. To GIVE AWAY THE S. (-चा) पोकळपणा बाहेर येणें किंवा फुटणें.] ५ *mere appearance* दाखवणूक *f*, भासवणूक *f*, सोंग *n*, पोम *n*, स्तोम *n*, दंभ *m*, ढोंगधत्तुरा *m*, नसता डौल *m*, पोकळ डौल *m*. [IN MERE OUTWARD S. बाह्यतः, वरवर दिसण्यांत, वरवर, वरवरती.] ६ *semblance, look* आकार *m*, रूप *n*, स्वरूप *n*, घाट *m*, डौल *m*, आभास *m*. ७ (*obstetrics*) *discharge indicating the approach of labour* प्रसवसूचक रक्तस्राव *m*, प्रसवस्रावदर्शन *n*. Show- bill *n*. (किमतीसकट) जिनसांची जाहिरात *f*. S. -box *n*. चित्रें दाखविण्याची पेटी *f*, चित्रदर्शनपेटिका *f*. Show-bread *n*. जेरुसेलम येथील हिब्रू लोकांच्या देवळांत देवासमोर ठेवलेली भाकर *f*. इस्रायल लोकांच्या बारा जाति दाखविण्याकरितां अशा बारा भाकरी ठेवितात. S.-case *n*. वस्तुसंग्रह दाखविण्याचें कांचेचें कपाट *n*, वस्तुसंग्रहदर्शक कपाट *n*. S.-man *n*. खेळकरी *m*. (b) वस्तुसंग्रहाचा मालक *m*, वस्तुसंग्रह दाखविणारा *m*. S. place *n*. प्रेक्षणीय स्थळ *n*, पहाण्यासारखें स्थळ *n*. S.-room *n*. माल दाखविण्याचें दुकान *n*, वस्तुदर्शनालय *n*. Side-show *n*. प्रदर्शनांतील बाजूचा भाग *m*. Show of hands हात वर करणें, हातांनीं दाखवणें.

Show-bill, Show-bread, See under Show *n*.

Show'er *n*. दाखविणारा, दर्शक, प्रदर्शक *m*.

Shower (show'er) [Of Anglo-Saxon origin.] *n. a temporary fall of rain* वर्षाव *m*, वृष्टि *f*, सर *f*. [APRIL OR SPRING S. चैत्रसर *f*, चैत्रशिंपणें *n*, चैत्रवणी *n*. HEAVY S. दगडसर *f*, दांडगी सर *f*, मोठी सर *f*. IN HEAVY S.s चळकधार. SCANTY AND PASSING S. शिडशिडी *f*. SUNSHINE S. ऊनपाऊस *m*, नागवा पाऊस *m*.] २ (*fig.*) *profuse fall, copious distribution* (बाणांची वगैरे) वृष्टि *f*, वर्षाव *m*, पाऊस *m*; as, "A S. of gifts; A S. of honours." ३ *a large supply* ढीग *m*, वर्षाव *m*; as, "Letters come in S.s." S. *v. t. to pour down, to rain* पाऊस पाडणें, वृष्टि *f*. करणें *g. of o.* २ (*fig.*) (बाणांचा, देणग्यांचा वगैरे) वर्षाव *m* -वृष्टि *f*. करणें, पाऊस *m*. पाडणें. S. *v. i.* वृष्टि *f* -वर्षाव *m*. होणें, पाऊस पडणें. Show'ered *pa. t.* S. *pa. p.* पाऊस पाडलेला, वृष्टि केलेला.

Show'ery *a.* झडीचा, मोठ्या सरीचा.
Show'iness *n.* दिखाऊपणा *m*, भपका *m*, डौल *m*.
Show'ing *pr. p.* S. *v. n.* दाखविणें *n*, प्रदर्शन करणें *n*, प्रदर्शन *n*.
Shown *pa. p.* of show दाखविलेला, प्रदर्शित.
Show'y *a. splendid, gaudy* दिखाऊ, भपक्याचा, भपकेदार, डौलाचा.
Shrapnel (shrap'-nel) [After General H. *Shrapnel* (1761-1842), the inventor, 1803.] *n.* श्रेपनेल नांवाचा गोळा *m*. वजन = १५०० पौंड. किंमत = १९००० रुपये.
Shred (shred) [Of Anglo-Saxon origin.] *n. strip* चिंधी *f*, चिरटी *f*, चिंधडी *f*, चिंधूक *n*, चिंधुकली *f*, चिंधूट *n*, चिंधोटी *f*, धुडका *m*, धुडकी *f*, वाभारा *m*, धांद *f*, धांदोटी *f*, चिरफळी *f*, फाळा *m*, परकळा *m*, पिंजुळी *f*, पिंजोळी *f*. [ORNAMENTAL S. (OF PAPER, CLOTH, FRINGE, &c.) झिळमिळी *f*. SHREDS चिंधड्या *f. pl.*, छाट *m*, छाटछूट *m*. SHREDS AND TATTERS (AS OF A GARMENT) लक्तऱ्या *f. pl.*, वागुऱ्या *f. pl.*, वागोऱ्या *f. pl.* with *v.* उडविणें.] २ *a small portion* अल्पांश *m*, तिळभर *n*, थोडें *n*, यत्किंचित् *n*; as, "Not a S. of evidence." S. *v. t. to cut into shreds* चिंध्या *f. pl.* करणें, चिरफळ्या *f. pl.* &c. करणें -काढणें.
Shred, Shred'ded *pa. t.* and *pa. p.*
Shrew (shrōō) [A. S. *screawa*, the venomous mouse. From the root of Shrew.] *n. a brawling troublesome woman, a scold* कर्कशा *f*, कैदाशीण *f*, त्राटिका *f*.
Shrewd (shrōōd) [Lit. "having the nature of a shrew."] *a.* (of person) *sly, arch* धूर्त, लुच्चा, कागडा, गुंड, धोरणी, विचक्षण, चाणाक्ष, शाहणा, हुशार, चतुर, चौकस, चौकसदार; as, "A S. observer." २ (of things) धूर्तपणाचा. [A S. FACE धूर्तपणाची मुद्रा *f*, धूर्तपणाचा चेहरा *m*.] ३ *proceeding from cunning or sagacity* शहाणपणाचा, चातुर्याचा, चतुराईचा, दूरदृष्टीचा.
Shrewd'ly *adv.* धूर्तपणानें, शहाणपणानें.
Shrewd'ness *n.* धूर्तपणा *m*, शहाणपणा *m*, धूर्तता *f*: चतुराई *f*, चातुर्य *n*.
Shrew'ish *a.* कर्कशेचा, कर्कशेसारखा.
Shriek (shrēk) [A form of Screech.] *v. i.* (भीतीनें किंवा दुःखानें) किंकाळणें, किंकाळी *f*. फोडणें. [To S. OUT किंकाळी फोडून सांगणें.] २ *to laugh uncontrollably* खोखो हंसणें, गदगदां हंसणें. S. *n.* किंकाळी *f*.
Shrieked *pa. t.* S. *pa. p.* किंकाळी फोडलेला. Shriek'ing *v. n.* किंकाळी फोडणें *n*.
Shriev'alty *n.* Same as Sheriffalty, which see.
Shrift (shrift) [A. S. *scrift. scrifan*, to shrive.] *n.* (archaic) *confession to a priest and absolution* ख्रीस्तजवळ केलेला पापांगीकार व त्यामुळें झालेलें पापमोचन *n*; as, "Have you got leave to go to S. today?" [SHORT S. (फांशीची) शिक्षा व तिची अंमलबजावणी यांमधील अति थोडा काल *m*, loosely अति अल्प काल *m*.]

Shrike (shrīk) [Lit. the 'shrieking' bird, Ice *skrikja*, a shrike.] *n.* (crested) टीव *f.* २ (rufous-backed) लटोरा *m.*

Shrill (shril) [Imitative.] *a. sharp, acute, piercing* कर्कश, कर्णकटु. २ (*fig.*) *importunate, insisting on being heard* (*esp.*) *in complaint or accusation* गयावया करणारा. S. *v. i.* (of a cry) *to sound shrilly* कर्कश ओरडणें. S. *v. t.* (of person) कर्कशशब्दांत सांगणें, रडव्या शब्दांत सांगणें; as, "He *shrills* out his complaint." Shril'lness *n.* कर्कशपणा *m*, किन्हरेपणा *m*, &c. Shril'ly *adv.* कर्कशपणानें, कर्कश आवाजानें.

Shrimp (shrimp) [Of German origin.] *n.* (the shell-fish) झिंगा *m*; *dim.* झिंगी *f*, झिंगरूं *n*, चिंगाटी *f*, कोळंबी *f.* २ *puny, meagre man, &c.* क्षुद्रतर.

Shrine (shrīn) [Lit. 'a chest for written papers.' A. S. *scrin* -L. *scrinium*, a casket.] *n. a case for an idol* देव्हारा *m.* २ *a saint's tomb* समाधि *f*, कबर *f*, छत्री *f*, थडगें *n.* ३ *an altar* स्थंडिल *n.* ४ *a place of worship* प्रार्थनामंदिर *n*, (of the Hindus) देऊळ *n.* ५ पवित्रस्थान *n.*

Shrink (shrink) [Of Anglo-Saxon origin.] *v. i. to contract* आंखडणें, अखुडणें, आटणें, आंवळणें, घटणें, दाटणें, ओढणें, अवटरणें, चिरमुटणें, संकोचणें, आकुंचन *n.* होणें *g. of o.* खचणें. २ (with *from or back*) *to draw back* (with fear, doubt,) कचरणें, कचणें, कच *f.* खाणें, माघार *f.* &c. घेणें, मागें सरणें -पाहणें -होणें. [To S. INTO ONESELF, *to become reserved* संकुचितवृत्ति होणें *in con.* Shrink *v. t.* आंखडवणें. Shrank, Shrunk *pa. t.* Shrunk, Shrunken *pa. p.* Shrink'age *n.* आखडणी *f*, आवटर *f*, आकुंचन *n*, घटाव *m*, खचणें *n.* "How much must we allow for the S." Shrink'ing *pr. p.* S. *v. n.* आंखुडणें *n*, संकोचणें *n*, कचरणें, चपापणें &c. Shrunk'en *a.* बसलेला, खप्पड, सुकलेला, चिंबलेला, सुरकुतलेला; as, "A S. face."

Shrivel (shriv'l) [Of doubtful origin.] *v. i. to contract or be drawn into wrinkles* चिरमुटणें, अखुडणें, अंवळणें, संकोचणें, अवटरणें, चिरम्या *f. pl.* -सुरकुत्या *f. pl.* -वळ्या *f. pl.* &c. पडणें *in. con.* Shrivel *v. t. to contract or draw into wrinkles* अखुडणें, चिरमुटवणें, अवटारणें, चिरम्या *f. pl.* -सुरकुत्या *f. pl.* -&c. पाडणें. Shrivelled *pa. t.* S. *pa. p.* चिरम्या पाडलेला -पडलेला, &c. चिंबका, चिंबट, चेंबट, चिंबा, वाळका. २ (features, as from age) खप्पड.

Shroff (shrof) [Arabic *sarraf.*] *n.* सराफ *m.* [A LINE OR ROW OF S.s सराफा *m*, सराफकट्टा *m.* BUSINESS OF A S. सराफी *f.* SEAT OR STAND OF A S. पेढी *f.*] Shroff'age *n.* नाण्यांची पारख *f*, (खऱ्याखोट्या) नाण्यांची निवड किंवा परीक्षा *f.*

Shroud (shrowd) [A. S. *scrud*, a garment.] *n. a covering* (*esp. of the dead*), *a winding sheet*

कफन *n*, प्रेतवस्त्र *n*. २ *a concealing agency* आवरण *n*, झांकण *n*, गोपनवस्त्र *n*; as, "Wrapped in a S. of mystery." ३ (*pl.*) (*naut.*) डोलकाठीचीं दोरखंडें *n. pl.* S. *v. t.* प्रेतावर कफन घालणें. २ *to cover, to conceal* झांकून ठेवणें, लपवून ठेवणें, (-वर) झांकण घालणें.

Shrove-tide *n.* (*lit.*) पापांगीकाराचे दिवस *m. pl.* २ रोमनक्याथोलिक लोकांच्या लेंटच्या सणाच्या पूर्वीचे दिवस *m. pl.* (सेक्झाजेसिमा डे आणि ॲश् वेन्सडे यांच्यामधील).

Shrub (shrub) [Of Anglo-Saxon origin.] *n.* झुडप *n*, झुडूप *n*, क्षुद्रवृक्ष *m*. [DENSE AND SPREADING S. झांकर *n*.] Shrub'by *a.* पुष्कळ झुडपें असलेला.

Shrub'bery *n.* झाडी *f.*

Shrug (shrug) [Ety. dub.] *v. i. to draw up* (*one's shoulders*), *in sign of surprise, doubt, dislike, &c.* खांदे *m. pl.* -बाव्हळे *m. pl.* उचलणें -चढवणें -हालवणें -मुरडणें *or* उचलून &c. नाकारणें, माफ *n*. मोडणें -मुरडणें -उडवणें, कान *m. pl.* झाडणें, कानावर हात *m*. ठेवणें, कानांत बोट *n*. घालणें. Shrug *n.* खांदे *m. pl.* मुरडणें *n*, खांदमोड *f.* Shrugged *pa. t.* and *pa. p.* Shrug'ging *pr. p.* खांदे मुरडणें *n*.

Shrunk *pa. t.* and *pa p.* of Shrink.

Shrunken *pa. p. & a.* See under Shrink.

Shudder (shuder) [Of Dutch origin.] *v. i. to shake with fear or aversion* (अंग) कांपणें, अंगावर कांटे उभे रहाणें, (थंडीनें) कुडकुडणें, थरारणें, रोमांच उभे रहाणें, शिसारी येणें -वाटणें. S. *n.* (अंग) कांपणें *n*, हुडहुडी *f*, लटलट *f*, रसकस *f*.

Shuffle (shuf'l) [A by-form of Scuffle, thus connected with Shove and Shovel.] *v. t. to huddle together* (-चा) गोंधळ करणें, एके ठिकाणीं कोंबणें, ढवळणें, गफलतणें, गोंधळ *m* -गफलत *f* -घालमेल करणें *g. of o.* २ (cards) (पत्ते) पिसणें, (गंजिफांची) गलद करणें, घोळणें, घोळ *m* -घोळंकार *m*. करणें. ३ (with *off*) *to push off* लोटणें, ढकलून देणें, लोटून देणें, टाळा *m*. देणें; as, "To S. off responsibility upon others." [To S. OFF THE MORTAL COIL मर्त्यदेह टाकणें, देहावसान करणें.] ४ (with *up*) *to make or form in haste or confusion* गडबडगुंडा करणें, लाटून देणें, ढकलणें, ढकल *f* -चालढकल *f*. करणें. ५ *to quibble* शब्दच्छल करणें, द्व्यर्थी बोलणें.

Shuffle *v, i. to play mean tricks* लपंडाव करणें, अकडं-तिकडं -छक्केपंजे करणें -लावणें -मांडणें -चालवणें. २ (in gait or walk) *to shove the feet about* पाय घांशीत चालणें, पाय ओढीत चालणें, लटपट -लटपटत चालणें.

Shuffle *n.* गोंधळ करणें *n*. २ पाय घांशीत चालणें *n*.

Shuffled *pa. t.* and *pa. p.*

Shuf'fler *n.* गोंधळ करणारा, घालमेल करणारा, गफलती, गफलत्या. २ पिसणारा, गलद करणारा. ३ (दुसऱ्यावर) लोटणारा, ढकलणारा, टाळा देणारा, टोलवाटोलवी करणारा. ४ पाय घांशीत चालणारा.

Shu'ffling *pr. p.* S. *n.* गोंधळ करणें *n.* २ पिसणें *n*, गलद करणें. ३ ढकलणें *n*, चालढकल करणें *n.* ४ पाय घांशीत जाणें *n.*

Shun (shun) [A. S. *scunian*, to shun.] *v. t. to avoid, to eschew* चुकवणें, टाळणें, सोडणें, टाकणें, जवळ न जाणें, दूर रहाणें with पासून *of o.*, सावलीस किंवा वाऱ्यास उभें न राहाणें, सावलीस उभें न राहूं देणें. Shunned *pa. t.* & *pa. p.* टाळलेला, चुकवलेला, टाकलेला, दूर सोडलेला. Shun'ning *pr. p.* टाळणारा, चुकवणारा &c. S. *v. n.* टाळणें *n*, चुकवणें *n.*

Shunt (shunt) [M. E. *shunten*, to turn aside.] *v. t. to turn (a train) into a siding* बाजूच्या रुळावर (गाडी) घालणें. २ *to postpone or stifle discussion of* (subject), *to lay aside* (project) लांबणीवर टाकणें, दाबून टाकणें, मागें टाकणें. S. *v. i.* (of a train) बाजूच्या रुळावर जाणें -येणें. S. *n. a side rail* बाजूचा रूळ *m.* २ (विजेच्या प्रवाहाचा भाग बाजूला नेणारा) बाजूचा वाहक *m*, पार्श्ववाहक *m.*

Shunt-winding *n.* (*elec.*) (विद्युदुत्पादकाची) पार्श्ववाहकयुक्त गुंडाळणी *f.* पार्श्ववाहक = Shunt.

Shut (shut) [Anglo-Saxon *scyttan*, conn. with Shoot, from the shooting forward of the bar.] *v. t. to close* बंद करणें, लावणें, झांकणें, ढांपणें, मिटणें, मिटविणें (door, window, shutters, &c.). [To S. ONE'S EYES TO (-कडे) डोळेझांक करणें, कानाडोळा करणें. To S. ONE'S EARS TO कान न देणें, न ऐकलेंसें करणें, मनावर न घेणें. To S. THE DOOR UPON विचाराबाहेर टाकणें, विचाराबाहेर सोडणें.] २ (with *up*) *to block in* रोधणें, कोंडणें, कोंडून टाकणें. ३ (with *up*) *to conclude* आटपणें, बंद करणें, संपवणें, गुंडाळणें, पुरें करणें, बस करणें, समारोप करणें. [SHUT UP! पुरें कर, बस कर.] ४ (with *off*) (पाण्याचा प्रवाह) प्रविष्ट होऊं न देणें, दाबणें, थांबवणें. (b) दूर ठेवणें, अलग ठेवणें, अलिप्त ठेवणें, बहिष्कृत करणें; as, "To S. off from society." ५ (बोट, वगैरे) सांपडणें, सांकटणें; as, "S. his finger into the door hinge." [To S. DOWN (झडप) खालीं पाडणें. To S. IN आंत घेऊन बंद करणें, वेढून बंद करणें, कोंडणें. To S. OUT येऊं न देणें. To S. TO घट्ट बंद करणें. To S. UP (वाऱ्या, दरवाजे, वगैरे) बंद करणें. To S. UP SHOP (कायमचा, तात्पुरता) धंदा (व्यवहार) बंद करणें.]

Shut *v. i.* बंद होणें, लागणें, मिटणें, झांकणें, ढांपणें, (फूल) पाकळणें, मावळणें. २ *to cease speaking* भाषण बंद करणें, भाषण पुरें करणें, तोंड खळणें, तोंडाला खीळ घालणें. ३ (with *down*, of mill, &c.) बंद होणें. [To S. TO घट्ट बंद होणें.] Shut *pa. t.* S. *pa. p.* बंद केलेला.

Shut'ter *n.* ढांपण *n.* २ झडप *n.* [SLIDING S. सरकतें झडप *n.* DROP S. पडतें झडप *n.* FOLDING S. घडीचें झडप. (FIXED OR MOVABLE) VENETIANED S. (कायमच्या किंवा फिरत्या) झुलक्यांचें झडप. HINGED S. हिंजवर फिरणारें झडप *n.*] २ (*photo.*) क्यामेऱ्याचें झांकण *n.* S. *v. t.* (-ला) झडप करणें, झडप बसवणें. २ झांकण करणें.

Shuttle (shut'l) [O. E. *scyttel*, bolt.] *n.* (*weaving*) **धोटा** *m*, **धोटें** *n*, **बिरकांडी** *f*, **नाडीचीर. २** *a shuttle-cock* **पीसचेंडू** *m*, **पिच्छकंदुक** *m*. [FLY SHUTTLE धांवता धोंटा *m*. S. BOX (हत्याचे दोन्ही टोंकांस बसविलेली) धोंटा रहाण्याची पेटी *f*. S. RACE ज्यावरून धोंटा धांवतो ती पट्टी *f*. ही पट्टी हातमागांत लांकडाची, व वाफेच्या मागांत लोखंडी असते. S. GUARD हत्याची शीग *f*. S. GUIDE पेटीची लोखंडी पुढची बाजू *f*. S. REST फाल्तू धोंटा ठेवण्याची जागा *f*. S. TONGUE धोंट्याची सुई.]

Shy (shī) [Of Anglo- Saxon origin.] *a. fearful of near approach, timid* **लाजाळू, बुजट, भित्रा,** (said of oxen, &c.) **बुजरा, बुजीर, बिचका, बिचक्या. २ लाजरा, सभाभीरु, भाषणविमुख.** S. *v. i. to shrink back* (said of a horse) **बुजणें, बिचकणें.** Shied *pa. t.* and *pa. p.* Shier, Shyer *compar.*, Shiest, Shyest, *super.* Shy'ing *pr. p.* [To FIGHT SHY OF माघार घेणें, हातपाय गाळणें.] Shy'ly *adv.* **लाजाळूपणानें, लाजून. २ बुजरेपणानें, बुजून.**

Shy'ness *n.* **लाजरेपणा** *m*, **लाजाळूपणा** *m*, **बुजरेपणा.**

Sibilant (sib'i-lant) [L. *sibilare*, to hiss.] *n.* **(मराठींतील श, ष, सप्रमाणें इंग्रजींतील** S **आणि** Z **हे) ऊष्मवर्ण.** S. *a.* **ऊष्म** (in *comp.*) **२ शिळीसारखा.**

Sibilus *n.* **सीत्कारध्वनि, शीळ घातल्यासारखा शब्द.**

Sibyl (sib'il) [Of Greek origin.] *n.* **देवाची भाकणूक बोलून दाखविणारी स्त्री** *f*. **२** *prophetess* **भविष्य कथन करणारी** *f*, **जातजोशीण** *f*.

Sick (sik) [A. S. *seoc*, sick.] *a.* **आजारी, दुखणाईत, दुखणेकरी, बीमार, रोगी, मान्दा, व्याधिग्रस्त, रुग्ण, सीक.** [THE S. MAN, *the Turkish Empire* तुर्की साम्राज्य *n.*] **२ ओकारी आलेला, मळमळूं लागलेला.** [To BE S. पोटांत ढवळणें. To MAKE S. ओकारी आणणें.] **३** *disgusted* **कंटाळलेला, विटलेला, वीट आलेला, त्रासलेला;** as, "S. of flattery." [To BE S. OF (-चा) वीट येणें, विटणें.] **४** (of a ship) *needing repair* **डागडुजी आलेला, डागडुजीस झालेला.** [NAIL-SICK नवीन खिळे बसविण्यास झालेला. PAINT-SICK रंग देण्यास झालेला. S. BAY जहाजाच्या मुख्य डेकावरील इस्पितळ *n*. S. BED आजाऱ्याचा बिछाना *m*. २ आजारीपणा. S. BERTH (लढाऊ जहाजावरील) आजाऱ्याची खोली *f*. S. HEAD-ACHE पित्तामुळें डोकें दुखणें. S. LIST (सैन्यांतील) आजारी मनुष्यांची यादी *f*. To BE ON THE SICK-LIST आजारी असणें. S. LEAVE आजारीपणाची रजा *f*, सीकरजा *f*. S. ROOM आजाऱ्याची खोली *f*.]

Sick'en *v. t.* (R.) *to make sick* **आजारी पाडणें. २** *to make squeamish* **कळमळवणें, कंटाळविणें, कळमळ -मळमळ आणणें, ओकारी -किळस आणणें.** S. *v. i. to become sick* **आजारी पडणें, आजारी होणें. २** *to get qualmish* **ओकारी वाटणें, कळमळ वाटणें, किळस येणें, विटणें, मन विटणें. ३ फिका पडणें, सुखास न येणें;** as, "All pleasures S. and all glories sink."

Sick'ened *pa. t.* S. *pa. p.* **ओकारी आलेला, उद्विग्न.**

Sick'ening *pr. p. a.* आजारी पाडणारा. २ ओकारी आणणारा, वीट आणणारा, उद्वेगजनक.

Sickle (sik'l) [O. E. *sicol* -L. *secula* -*secare*, to cut.] *n.* कोयता *m*, कोयती *f*, कोयतें *n*, लवित्र *n*. [DENTICULATED S. दांतविळा *m*, दांतरें कोयतें *n*.]

Sick'liness *n.* रोगिपणा *m*, रुग्णता *f*, रोगटपणा *m*.

Sick'ly *a.* रोगट, रोगी, दुखणेकरी, रुग्ण, रोगिष्ठ. [S. FROM NATURE OR BIRTH जन्माचा रोगी, पिंडाचा रोगी, जातरोगी.] २ *insalubrious* रोगट, रोगकारक. ३ किळस आणणारा, त्रास आणणारा; as, "S. smell." Sickly-looking *a.* कयाहीन, पिकुटलेला, निस्तेज, कळाहीन.

Sick'ness *n.* आजारीपणा *m*, रोगिपणा *m*. २ रोग, विकार, विकृति. ३ *nausea* कळमळ, मळमळ, ओकारी *f*.

Side (sīd) [A. S. *side*, side.] *n.* (of person or animal) बाजू *f*, कूस *f*, आंग *n*, कुक्षि *f*, पार्श्व *n*, पार्श्वभाग *m*, पक्ष *m*, कडण *f*, अर्धांग *n*, कडसणी *f*, बरगडी *f*, कक्ष. [PAIN IN THE S. पार्श्वशूल *m*, कुक्षिशूल *m*, पाठींतलें दुखणें *n*, पाठदुखी *f*. HOLLOW OF A S. (*esp.* from fasting) बखळ *f*, वाखल *n*. TO LIE ON ONE SIDE कुशीवर निजणें. S. BY S. चिकटून, लागून. २ (*fig.*) बरोबर, एकाच वेळेला, एकदम. TO SHAKE ONE'S SIDES खोखो हंसणें, खदखदां हंसणें. S. SPLITTING खोखो हंसविणारा, हंसवून मुरकुंडी वळविणारा. ON ALL SIDES चहूंकडे, आजूबाजूस. ON BOTH SIDES दुतर्फा, दुहींकडे. ON ONE S. एकीकडे, एकपक्षीं. NEAR S. (OF A HORSE, VEHICLE, &c.) डावी बाजू *f*. ON THE RIGHT S. OF FORTY चाळिशीच्या आंत. ON THE WRONG S. OF FORTY चाळिशीच्या बाहेरचा, चाळिशी उलटलेला.] २ *surface* पृष्ठभाग *m*, बाजू *f*, तोंड *n*; as, "A cube has six *sides*." ३ कागदाची बाजू *f*, ताव *m*; as "Sent him six *sides* of argument." ४ *face, part distinguished* बाजू *f*, आंग *n*. [RIGHT S. (OF CLOTH) वरची बाजू *f*. WRONG S. आंतली बाजू *f*, आंतलें आंग *n*. FAIR S. दर्शनी आंग *n*.] ५ *part or region near margin* बाजू *f*, कडा *f*, बाजूचा भाग *m*. ६ *a party, cause* बाजू *f*, पक्ष *m*, तरफ *f*, फळी *f*. [OPPOSITE S. प्रतिपक्ष *m*, विरुद्ध बाजू *f*. TO TAKE THE S. OF पक्ष धरणें *g. of o.*, कड ओढणें -धरणें *g. of o.*] (b) (team) बाजू *f*, टोळी *f*, खेळाडू *m. pl.*, मंडळी *f*; as, "Cambridge has a strong S." ६ *line of descent through father or mother* बाजू *f*, पक्ष *m*, वंश *m*. ७ शाखा *f*. Side-arms तरवार *f*, बागनेट *n*, पिस्तूल, वगैरे, बाजूला लटकावण्याचीं हत्यारें. Side-light *n.* बाजूचा उजेड. २ (गलबताच्या) बाजूचा दिवा. ३ बाजूची माहिती. Side-line *n.* धंद्याची उपशाखा. Side-long *a.* बाजूकडचा, पार्श्विक, अनुपार्श्व, पार्श्वस्थ, अपांग; as, "S. looks of love." Side-long *adv. laterally* बाजूकडे, बाजूनें, बाजूवर, आडवा *decl.* Side-look *n.* कटाक्ष *m*, नेत्रकटाक्ष *m*, अपांगदृष्टि *f*. S. note *n.* बाजूला (समासांत) दिलेली टीप *f*. S. saddle *n.* स्त्रिया बसण्याचा जीन *m*, जनानी जीन *m*. S. show *n.* (मुख्य तमाशां-

तील) बाजूचा (कमी महत्वाचा) तमाशा *m* -देखावा *m* -भाग *m.* S. slip *n.* (मोटार, बायसिकल वगैरेचें) चाक निखळणें *n.* २ मोड *m*, कोंब *m.* ३ अनौरस मूल *n.* S. ways, S. wise *adv. laterally* बाजूकडे, बाजूनें, बाजूवर, आडवा *decl.* S. wind *n.* बाजूचा वारा *m*, कडेचा वारा *m.* २ *something acting indirectly* अप्रत्यक्ष साधन *n.*

Side *a. lateral* बाजूचा, कडेचा, पार्श्वगत, पार्श्वीय, पार्श्वस्थ. २ *indirect, devious* आडबाजूचा, आड-कुशीचा, आडवाटेचा.

Side (with *with*) *v. i. to lean to a side or party* पक्ष *m.* धरणें, पक्ष घेणें, बाजू *f.* घेणें.

Sid'ed *pa. t.* and *pa. p.* of side.

Sid'er *n.* बाजू घेणारा. [अनिष्ट.

Sideral (sīd'er-al) *a.* नक्षत्राचा, नाक्षत्र. २ (*astrol.*)

Sidereal (sīdē'-rē-al) [L. *sideris*, a star.] *a. relating to stars* नक्षत्राचा, नक्षत्रविषयक, नक्षत्रसंबंधी, नाक्षत्र. [S. DAY (*astron.*) नाक्षत्रदिवस *m.* S. TIME नाक्षत्रकाल *m.* SIDEREAL YEAR नाक्षत्रवर्ष *n*, नाक्षत्र-सौरवर्ष *n.*]

Sid'ing *pr. p.* S. *n.* बाजू *f*, बाजूचे रूळ *m. pl.*

Sidle (sī'dl) *v. i. to move side foremost* बाजूबाजूनें चालणें -जाणें, सरकत जाणें. Si'dled *pa. t.* and *pa. p.* Si'dling *pr. p.*

Siege (sēj) [Orig. 'a seat.' L. *sedes*, a seat.] *n.* वेढा *m*, गराडा *m.* [TO LAY S. TO वेढा देणें, गराडा *m.* घालणें. TO PUSH THE S. वेढा चालू ठेवणें.] २ वेढ्याचा काल *m*, वेढा (*fig.*) *m.* ३ *persistent effort to win one's affections, influence, etc.* वेढा *m*, चिकाटीचा प्रयत्न *m.* S. gun *n.* वेढ्याची तोफ *f.* S. train *n.* वेढ्याचा तोफखाना *m.* S. works *n. pl.* वेढा देणाऱ्या सैन्यानें स्वतःच्या संरक्षणाकरितां खटलेले खंदक व लावलेले मोर्चे *m. pl.*, वेढ्याचीं कामें *n. pl.*

Siesta (si-es'ta) [L. *sexta* (*hora*), the sixth (hour) after sunrise, the hour of noon.] *n. a short afternoon nap, a short sleep* (*after eating, etc.*) (जेवणानंतर दुपारचा) निद्रेचा चुटका *m*, वामकुक्षि *f*, आराम *m.* [TO TAKE A S. वामकुक्षि *f.* करणें.]

Sieve (siv) [A. S. *sife*, a sieve.] *n.* चाळण *f*, चाळणी *f.* २ (for washing rice, etc.) रोवळा *m*, (*dim.*) रोंवळी *f.* ३ *a person who cannot keep secrets* तोंडांत कोणतीहि गोष्ट न राहणारा *m.* S. *v. t. to put through a sieve* चाळणें.

Sift (sift) [A. S. *siftan*, to sift.] *v. t. to separate by a sieve* (*from* or *out*) चाळणें, छानणें, झारणें. [DIRT SEPARATED BY A SIFTING गाळ *m.* MATTER TO BE SIFTED चाळण *n.* PRICE OR COST OF SIFTING चाळणावळ *f.*] २ (grain, etc., in a fan) घोळणें, वैचणें, आसुडणें, पाखडणें, खिरणें, झटकणें. ३ (*fig.*) *to investigate minutely* चाळणें, छानणें, छान करणें.

Sift *v. i.* (of snow, light, etc.) *to fall as from a sieve* थोडथोडा पडणें, चाळणींतून पडणें.

Sifted *pa. t.* S. *pa. p.* चाळलेला, आसुडलेला, पाखडलेला, छानलेला, etc.

Sift'er *n.* चाळणारा, घोळणारा, आसुडणारा, पाखडणारा, छानणारा, छान करणारा.

Sift'ing *pr. p.* S. *n. act* चाळणें *n*, चाळण *n*, घोळणें *n*, पाखडणें *n*, पाखडणी *f.* [FAN OR BASKET FOR S. सूप *n.*] २ छानणें *n.*

Sigh (sī) [A. S. *sican*, to sigh.] *v. i. to breathe deeply as in grief* सुसकारा टाकणें, उसासा *m.* टाकणें. २ (with *for*) *to long for* (इच्छित किंवा हरवलेल्या वस्तूबद्दल) हायहाय करणें. ३ (of wind) सुसकाऱ्याप्रमाणें आवाज करणें -होणें. S. *n. a deep breathing* सुसकारा *m*, उसासा *m.* [A S. OF RELIEF समाधानाचा सुसकारा *m*, भार -ओझें हलकें झाल्याचा सुसकारा *m.*] Sighed *pa. t.* and *pa. p.*

Sigh'er *n.* सुसकारा टाकणारा, उसासा टाकणारा, उसासा देणारा. Sigh'ing *pr. p.*

Sight (sīt) [A. S. *siht*, sight.] *n. power or function of the organ of sight* दृक्शक्ति *f*, पाहण्याची शक्ति *f*, दृष्टि *f*, डोळे *m. pl.*, नेत्र *m. pl.* [DECEPTION OF S. (AS EFFECTED BY CONJURORS) देखतभूल *f.* ERROR OF S. नजरचूक *f.* IN THE S. OF देखत, देखतां, नजरेसमोर. LOSS OF S. आंधळें होणें *n*, अंधत्व *n.* OBJECT OF S. चक्षुर्विषय *m*, दृग्विषय *m.*] २ *the organ of seeing* चक्षुरिंद्रिय *n*, डोळा *m*, नेत्र *m.* ३ *the act of seeing* पाहणें *n*, दृष्टि *f*, दर्शन *n*, नजर *f*, अवलोकन *n*, ईक्षण *n.* [AT S. (in commerce) दर्शनीं, देखत. AT THE VERY FIRST S. सकृद्दर्शनीं. KNOWLEDGE (OF A PERSON) BY S. तोंडओळख *f.* TO BE IN S. *to be visible* दिसणें, दिसून येणें, दृष्टीस पडणें. TO BE IN S. (OF) *to be visible from* दृष्टीच्या टप्प्यांत -दृष्टीच्या आटोक्यांत असणें. TO BE UNABLE TO BEAR THE S. OF (THROUGH ENVY, ETC.) देखूं न शकणें, *impers.* डोळे फुटणें *g. of s.* TO CATCH S. OF नजरेस पडणें, दिसणें, दिसूं लागणें. TO LOSE S. OF दिसेनासा होणें, दृष्टीआड होणें, (-च्या) हालचालीसंबंधानें माहिती नसणें. TO GET A S. OF नजरेस पडेल असें करणें, नजरेस पाडणें, पाहणें.] ४ (*of a gun*) माशी *f*, मासकी *f*, मख्खी *f.* ५ *a spectacle* (esp. as novel or remarkable) तमाशा *m*, देखावा *m*, कौतुक *n*, मौज *f.* [SEEKER OF S.S AND SHOWS तमाशांचा शोकी or शोकीन.] ६ दृष्टीचा टप्पा *m*; as, "Is in S. or out of S." [TO PUT OUT OF S. बाजूला सारणें, दृष्टीआड करणें.] Sight'less *a.* नेत्रहीन, आंधळा. Sight'liness *n.* देखणेपणा *m.* Sight'ly *a.* देखणा, दिखाऊ, दर्शनीय.

Sight *v. t.* पहाणें, बघणें. २ (*astron.*) (दृग्यंत्रानें) ताऱ्यांचा वेध घेणें. ३ बंदुकीला माशी बसवणें. ४ बंदुकीची माशी लावणें. ५ माश्यांच्या साहाय्यानें नेम धरणें.

Sightless, See under Sight *n.*

Sign (sīn) [Fr. *signe* -L. *signum*, a mark.] *n. an indication of something to come* चिन्ह *n*, खूण

f, लक्षण *n*, सूचक *n*. [AUSPICIOUS OR GOOD SIGN सुचिन्ह *n*. INAUSPICIOUS OR BAD S. दुश्चिन्ह *n*, अवचिन्ह *n*, अवलक्षण *n*, कुलक्षण *n*. SECRET S. अंतरखूण *f*, चोरखूण *f*. SIGNS OF RAIN पावसाचे डोहळे *m. pl.*, पावसाचें चिन्ह *n*, पावसाचा रंग *m*.] २ *a prodigy, a portent* उत्पात *m*, अद्भुत *n*, चमत्कार *m*. ३ (*astron.*) राशि *f*. [SIGNS IN ASTROLOGY ARE: MASCULINE SIGNS पुरुषराशि. FEMININE S. स्त्रीराशि *f*. FIERY S. अग्निराशि *f*. EARTHLY S. पृथ्वीराशि *f*. AIRY S. वायुराशि *f*. WATERY S. जलराशि *f*. S. OF SHORT ASCENSION लघुसंक्रमणराशि *f*. S. OF LONG ASCENSION दीर्घसंक्रमणराशि *f*. FIXED S. स्थिरराशि *f*. COMMON S. द्विस्वभावराशि *f*, द्विमुखराशि. Barren S. वंध्या-राशि *f*. DOUBLE-BODIED S.s जुळ्या राशि *f. pl.* EQUINOCTIAL S.s. विषुवदिनराशि *f. pl.* TROPICAL S. ट्रापिकल राशि *f. pl.* VARIABLE S.s चर राशि *f. pl.* SIGNS OF THE ZODIAC ARE: ARIES (मेष), TAURUS (वृषभ), GEMINI (मिथुन), CANCER (कर्क), LEO (सिंह), VIRGO (कन्या), LIBRA (तूळ), SCORPIO (वृश्चिक), SAGITTARIUS (धनु), CAPRICORNUS (मकर), AQUARIUS (कुंभ), PISCES (मीन).] ४ *an indicative nod or action, a gesture, a signal* खूण *f*, इशारत *f*, इशारा *m*, संकेत *m*, इंगित (S) *n*, संज्ञा *f*. ५ (*math.*) चिन्ह *n*. [SIGN OF ADDITION योगचिन्ह *n*, बेरजेचें चिन्ह *n*. S. OF SUBTRACTION व्यवकलनचिन्ह *n*, वजाबाकीचें चिन्ह *n*. S. OF MULTIPLICATION गुणनचिन्ह *n*, गुणाकाराचें चिन्ह *n*. S. OF DIVISION भाजनचिन्ह *n*, भागाकाराचें चिन्ह *n*. S. OF EQUALITY साम्यचिन्ह *n*, साम्याचें -बरोबरीचें चिन्ह *n*. S. OF INFINITY अनंतत्वाचें चिन्ह *n*, आनन्त्यचिन्ह *n*. S. OF PROPORTION प्रमाणचिन्ह *n*. SAME S. सरूपचिन्ह *n*. DIFFERENT SIGNS विरूपचिन्हें *n. pl.*] ६ सही *f*. [S. MANUAL (*law*) (-ची) सही *f*, स्वदस्तुर *m*, हस्ताक्षर *n*. २ राजाची सही *f*.]

Sign *v. t. to affix one's name or mark to* **सही करणें, सही घालणें -देणें, दस्तुर घालणें -लावणें, निशाणी करणें. २ (बाप्तिस्म्यांत) क्रुसाची खूण करणें. ३** (with *away*) **(फरोक्तखतावर सही करून) दुसऱ्याच्या नांवें करून देणें. ४** *to communicate by gesture* **खुणेनें कळविणें, खूण *f*. करणें.** S. *v. i.* **खूण करणें;** as, "He *signed* to me to come."

Signal (sig'nal) *n*. **सिग्नल** *m*, **बावटा** *m*. [DISTANT S. दूरचा सिग्नल S. HOME S. जवळचा सिग्नल. STARTING S. चालू करणारा सिग्नल. THROUGH S. एकदम जाण्याचा सिग्नल. HAND S. हातानें दाखविण्याची सिग्नल. हा हातानें, बावट्यानें किंवा कंदिलानें दाखवितात. FOG S. *or* DETONATOR धुक्याचे वेळीं आवाज होणारा फटाका.] २ **इशारा** *m*.

Signal *a. distinguished from what is ordinary* **विशेष, विलक्षण, नामी, मोठा, महत्वाचा.**

Signal *v. t. to make signals* **सिग्नल दाखवणें, बावटा दाखवणें. २ बावट्यानें बातमी देणें.** [पुस्तक *n*.

Signal-book **सिग्नलासंबंधींच्या माहितीचें व नियमांचें**

Signal-box (or cabin) (आगगाडीच्या रस्त्यावरील) सिग्नल ओढण्याची जागा *f*, केबिन *f*.

Signal-code *n*. सिग्नलांच्या ठराविक खुणा *f. pl*.

Sig'nalize *v. t. to render noteworthy* गाजवणें, मिरवणें, प्रसिद्ध करणें. [दिलेला.

Signalled *pa. t.* S. *pa. p*. सिग्नल दाखवलेला, सिग्नल

Sig'naller *n*. तारमास्तर *m*.

Sig'nalling *n*. सिग्नल दाखवणें *n*, बावटा दाखवणें *n*. २ तारमास्तरचें काम *n*. [अतिशय.

Sig'nally *adv*. विशेष रीतीनें, विलक्षण रीतीनें, खूप,

Signal-station *n*. बोट आली म्हणजे बावटा लावण्याचें स्टेशन *n*, बोटीच्या बावट्याचें स्टेशन.

Sig'natory *n*. सही घालणारा *m*. S. *a*. सहीचा. २ सही घालणारा.

Signature (sig'na-tūr) *n*. सही *f*, हस्ताक्षर *n*. [S. OF THE AMANUENSIS बिकलम *n*, दस्तुर *m*, हस्ताक्षर *n*. TO AFFIX ONE'S S. सही *f*. करणें, पांढऱ्यावर काळें करणें.] २ फर्म्यांचा आंकडा *m*, फर्म्यांची खूण *f*.

Sign-board *n*. नांवाची पाटी *f*.

Sign-board painter *n*. नांवाची पाटी लिहिणारा *m*, नांवाची पाटी रंगविणारा *m*. [आंगठी *f*, मोहोर *f*.

Signet (sig'net) [From Sign.] *n*. मुद्रा *f*, मुद्रिका *f*,

Signet-ring *n*. सिक्काची आंगठी *f*.

Significance (sig-nif'i-kans) *n*. अर्थसूचकता *f*, अर्थबोधकता *f*; as, "With a look of deep S." २ अर्थ *m*, अभिप्राय *m*, हेतु *m*, स्पष्टार्थ *m*. ३ *importance* महत्त्व *n*, विशाद, बिशात with *neg. con*.

Signifi'cant *a*. *having a meaning* अर्थाचा, स्पष्टार्थाचा, अर्थबोधक, अर्थसूचक, सार्थ. २ *indicative, declarative, expressive* सूचक, संकेतगर्भित, हेतुगर्भ, दर्शक, दर्शी (in comp.). ३ *important* महत्वाचा; as, "S. event."

Signification (sig-nif'fi-ka'-shun) *n*. अर्थ *m*, अभिप्राय *m*. [ETYMOLOGICAL S. मूलार्थ *m*, धात्वर्थ *m*.]

Significative *a*. अर्थसूचक, अर्थबोधक, सूचक, दाखविणारा.

Signify (sig'-ni-fī) [L. *significo, -atus -signum*, and *facio* I make.] *v. t. to make known by a sign* खुणेनें सांगणें, खूण करून सांगणें, खुणेनें &c. -समजावणें -सुचवणें. २ *to make known, to communicate* कळवणें, सुचवणें, समजावणें, जाणवणें, सूचना *f*. -&c. करणें *g. of o*., विदित -माहीत करणें. ३ *to have a certain sense* अर्थ *m*. -&c. असणें *g. of o*., with *in. con*., अर्थ *m*. -&c. दाखवणें. ४ *to matter, to import, to have consequence* अर्थ *m* -महत्व *n*. -बिशात *f*- -&c. असणें *g. of o*. with *in. con*. S. *v. i*. अर्थ असणें, महत्व असणें. Sig'nified *pa. t.* S. *pa. p*. खुणेनें सुचविलेला. २ कळवलेला, जाणवलेला. ३ अर्थ दाखवलेला. ४ अर्थ असलेला.

Signor, Signior (sēn'-yor) [It. *signore*, signor.] *n*. शिनोर. इंग्रजी Sir किंवा Mr. या ऐवजीं वापरण्याचा इटालियन शब्द.

Signora *n. fem.* of Signor.
Sign-manual, See under Sign *n.* [खांब *m.*
Sign-post *n.* खुणेचा खांब *m.* २ रस्ता दाखविणारा
Silage (sĭl'-ij) *n.* ओला चारा, कडबा वगैरे ओलेपणींच खाड्यांत दाबून ठेवण्याची क्रिया *f.* २ ओलेपणीं दाबून ठेवलेला चारा. S. *v. t.* ओलेपणीं चारा दाबून ठेवणें.
Silence (sī'lens) [L. *silens -entis, pr. p.* of *silere,* to be silent.] *n. forbearance of speech* स्तब्धता *f,* गुपचुपी *f,* मौन *n,* अभाषण *n.* [VOW OR RULE OF S. मौनव्रत *n.* TO KEEP S. *to restrain one's speech* मौन धारण करणें, गुळणी *f.* धरणें, मूग *m. pl.* खाणें -गिळणें, मौनावणें.] २ सामसूम *n,* शांतता *f,* स्तब्धता *f.* ३ विस्मृति *f;* as, "Has passed into *silence.*" Silence *interj.* चुप ! चुप्प ! चप ! गप ! गुप्प ! गुप ! खामोश ! Silen'ce *v. t.* (a) *to stop the speaking of* तोंड *n.* -बोलणें *n.* -&c. बंद करणें *g. of o.,* उगा करणें, चुप करणें, उगा राहवणें, तोंड *n.* मिटणें -मिटविणें, *g. of o.,* फेंपरी *f* -पुंगी *f.* बंद करणें *g. of o.* (b) निरुत्तर करणें. (c) (तोफखाना) बंद करणें.
Silent (sī'lent) *a. not speaking, mute* न बोलणारा, मौन धरणारा, गपचिप असणारा. २ *having no noise* शांत, बिनगडबडीचा, सामसुमीचा, निःशब्द. ३ (*gram.*) अनुच्चारित. Si'lently *adv.* गुपचुप, गपचिप, मुकाट्यां, मुकाट्यानें, उगा, उगी, चिप, चुप, निमूट.
Silica (sil'i-ka) [L. *silex, silisis,* flint.] *n.* सिकता *f,* गार *f,* गारगोटी *f.*
Silicious, Siliceous (si-lish'us) *a.* गारेचा, रेताड.
Silicon (sil'i-kon) [L. *silex, silicis,* flint.] *n.* रसायनशास्त्रांतील 'सिक' नांवाचें अधातु मूलद्रव्य *n.*
Silicula (sili-k'ūla) [L. *silicula, dim.* of *siliqua,* a pod.] *n.* (*bot.*) स्फुटनशील लहान लांबट शेंग *f.* ही एक फळांची जात आहे. उ. डिंगरी किंवा मुळ्याची शेंग *f.*
Siliqua (sili'-kwa) [L.] *n.* (*bot.*) स्फुटनशील बोंड *n.* ही एक फळांची जात आहे. उ. मोहरी, तिळवण.
Silk (silk) [A. S. *seolc* -L. *sericum* -Gr. *Serikos,* pertaining to the *Seres -Ser,* a native of China, whence silk was first obtained.] *n.* रेशीम *n.* [IMITATION S. बनावट रेशीम *n,* खोटें -नकली रेशीम *n.* REFUSE S. रेशमाचा कचरा *m.* ROLL OF S. फाळा *m;* (AS WOUND OFF THE WHEEL) असार. S. CORD कंकरी *f.* SPUN S. कांकरी *f.* SPUN S. YET RAW OR UNBOILED कोरट *f.* STICK OF S. कळी *f.* (FOUR कळीS FORM ONE थोक, TWO थोकS FORM ONE शेरिया) TWISTED S. मखतूल *m.* WASHED S. नखी *f.*] २ *stuff made of silk* रेशिमाचें कापड *n,* रेशमी कापड *n,* नरमिना *m,* दुकूल *n,* पट्ट *m,* पट्टकूल *n.* [CERTAIN STUFFS ARE एरंडें, कद *m,* कलिंदरा *m,* किनखाब *m,* कोशेरें *n,* खजूरछडी, गुलबदन, घोडेघाटी, चिकटा *m,* चिवली *f,* चेतावदरेशीम, तसरांव, ताफता *m,* पाटाऊं OR व, पांबरी OR पामरी *f;* पीतांबर OR पितांबर *m,* मशरू *m,* मुगवा OR मुगा *m,* मुसज्जर.]

Silk *a.* रेशमाचा, रेशमी, कौशेय.
Silk-cotton *n.* शेवरीचा कापूस, सांवरीचा कापूस.
Silk-cotton-tree *n.* शेवरी *f*, सांवर *f*, सांवरी *f*.
Sil'ken *a.* रेशमाचा, रेशमी, कौशेय. २ रेशमी पोषाख केलेला; as, "A S. wanton." ३ *delicate* नाजूक, मऊ, मृदु; as, "S. cord of love."
Silk-mercer *n.* रेशमाचा व्यापारी.
Silk-reel *n.* आस्तरी *f*.
Silk-thrower, silk-throwster *n.* रेशीम कातणारा.
Silk-weaver *n.* खतरी, रेशमी कपडा विणणारा.
Silk-worm *n.* रेशमाचा किडा *m*, कोसला *m*, कोळिसरा *m*, कोशकार *m*, तंतुकीट. [CORD OR COCOON OF SILK-WORM कोसला *m*, कोळिसरा *m*, कोशेटा *m*.]
Sil'ky *a.* रेशमाचा, रेशमी. २ मऊ, मृदु.
Sill (sil) [A. S. *syll*, a sill.] *n.* उंबरठा *m*, उंबरा *m*.
Sil'liness *n.* मूर्खपणा *m*, अजागळपणा *m*, खुळसरपणा *m*.
Silly (sil'i) [Orig. 'happy' 'blessed,' and so 'innocent,' 'simple,' A. S. *sælig*; good.] *a. weak in intellect, simple, &c.* मूर्ख, खुळा, खुळकट, खुळसट, खुळसर, वेडसर, अचरट, भोळा, बावळा, गयाळ, गचाळ. २ (action, conduct, &c.) मूर्खपणाचा, वेडेपणाचा, खुळकटपणाचा, भोळेपणाचा, &c., वेडसर, वेडावांकडा, वावगा. S. *n.* अचरट मनुष्य *m*, बावळट मनुष्य *m*. Sillier, *comp.* Silliest, *super.* Sill'ily *adv.* मूर्खपणानें, खुळसरपणानें, बावळेपणानें.
Silo (sīlō) *n.* ओलेपणीं चारा दाबून ठेवण्याचा खाडा *m*. S. *v. t.* ओलेपणीं चारा दाबून ठेवणें.
Silt (silt) [Prov. E. *sile* allied to Low Ger. *sielen*, SW. *sila*, to let water off, to strain.] *n. mud, sand, &c., deposited by water* मळई *f*, रेंदा *m*, पंक.
Silvan or Sylvan (sil'van) [L. *silvanus*, *-silva*, wood.] *a. pertaining &c., to woods or groves* वनाचा, वनासंबंधींचा, वन्य, वनेचर, आरण्यक. Sylvan-beast *n.* वनपशू *m*. Sylvan-beauty *n.* वनश्री *f*. Sylvan-deity *n.* वनदेवता *f*. Sylvan-sage *n.* आरण्यक ऋषि *m*.
Silver (sil'vėr) [A. S. *silfer*, silver.] *n.* रुपें *n*, रौप्य *n*, रजत *n*. [PURE S. चांदी *f*. PLATED WITH S. रुपेरी, चांदीचा मुलामा दिलेला.] २ *coins made of silver* रुप्याचीं नाणीं *n. pl.*, रुपये *m. pl.* ३ चांदीचीं भांडीं *n. pl.*, चांदीचे डाग *m. pl.* ४ (*photo.*) (कागद सचेतन करण्याकरितां) रुप्याचा क्षार *m*, रौप्यक्षार *m*. [S. BATH काडीखाराचा द्रव *m*. २ काडीखाराचा द्रव ठेवण्याचें पात्र *n*, रौप्यक्षारपात्र *n*. S. HAIR रुपेरी केश *m. pl.* S. LEAF रुप्याचा वर्ख *m*. S. PAPER पातळ (रुपेरी) कागद. २ (loosely) कथिलाचा वर्ख *m*. S. PLATE चांदीच्या मुलाम्याचीं भांडीं. S. SMITH रौप्यकार *m*, LOOSELY सोनार. S. SOLDER रुप्याचा डांक *m*. S. STANDARD रुप्याचें चलन *n*, रौप्यचलन *n*.]
Sil'ver *a. made of silver* रुप्याचा, चांदीचा, रौप्य, रजत; as, "A S. cup." २ *second best* दुसऱ्या नंबरचा

दुसऱ्या प्रतीचा. ३ *white like silver* रुपेरी, रुप्यासारखा, पांढरा, रौप्यवर्ण, शुभ्र. ४ (tone) खणखणीत.

Sil'ver *v. t. to coat with silver* रुप्याचा मुलामा देणें, रुप्याचें पाणी देणें. २ (कांचेला) पारा लावणें, पाऱ्याची कल्हई लावणें. ३ (*fig.*) रुप्यासारखा करणें, रुपेरी करणें, पांढरा करणें, शुभ्र करणें. S. *v. i.* पांढरा होणें, रुपेरी होणें.

Sil'veriness *n.* पांढरेपणा *m*, शुभ्रपणा *m*.

Sil'vering *n.* रुप्याचा मुलामा देणें *n.* २ (कांचेला) पारा लावणें. ३ रुप्याचा मुलामा *m.* ४ पाऱ्याचा मुलामा.

Silver-Jubilee *n.* पंचविसावा वार्षिकोत्सव *m*.

Silver-Nitrate *n.* काडीखार *m*.

Silver-ware *n.* रुप्याचें (भांडीं वगैरे) सामान *n*.

Silver-wedding *n.* लग्नाचा पंचविसावा वाढदिवस *m*.

Sil'very *a. white like silver* रुपेरी, पांढरा, शुभ्र, रौप्यवर्ण, रौप्यसदृश. २ खणखणीत; as, "S. tone."

Similar (sim'i-lar) [Fr. *similaire* -L. *simis*, *similis*, like, same.] *a.* सारखा, बराबर, तुल्य, सम, समान, सदृश. २ (*math.*) सजातीय, सरूप. Similar'ity *n.* सारखेपणा *m*, सारखवटा *m*, सारखवट *n. f*, बराबरी *f*, सादृश्य *n*, तुल्यता *f*, समता *f*, साम्य *n*. Sim'ilarly *adv. in like manner* तसाच *decl.*, त्याचप्रमाणें, त्यासारखा *decl.*, तद्वत्.

Similarity, See under Similar.

Simile (sim'i-li) [L. *similis*, similar.] *n.* (*rhet.*) *a comparison* उपमा *f*. Similes *n. pl.*

Simil'itude *n. likeness* सारखेपणा *m*, सादृश्य *n*, सदृशता *f*, साम्य *n*, समता *f*. २ *a simile* उपमा *f*. ३ *a representation, a copy* प्रतिकृति *f*, अनुरूप वधू *f*, अनुरूप वर *m*; as, "Man should wed his S." ४ (Bible) *parable* दृष्टांत. ५ (math.) साजात्य *n*, सजातित्व *n*.

Simious (sim'i-us) [L. *simia*, an ape.] *a.* माकडाचा, माकडासारखा, मर्कटसदृश, माकडी; as, "That strange S., schoolboy passion of giving pain to others."

Simmer (sim'er) [From the sound.] *v. i. to boil with a gentle hissing sound* चरचरणें, चटचटणें, सणसणणें, सणसण वाजणें, उकळणें, उकळी येणें. २ (*fig.*) *to be in a state of suppressed anger, indignation or laughter* आंतल्या आंत उकळणें, शिजणें, उकळी येणें, उकळी फुटणें. S. *v. t.* मंदाग्नीवर शिजवणें, उकळणें.

Simoom (si-mōōm'), Simoon (si-mōōn') [Fr.—Ar. *samm*, poisoning.] *n.* उत्तरआफ्रिका आणि अरबस्थान यांतील वाळूच्या मैदानांवरून वाहणारा उष्ण गुदमरून टाकणारा वारा *m*, सिमूम *m*, सिमून *m*.

Simper (sim'per) [Of doubtful origin.] *v. i. to smile in a silly affected manner* वेड्याप्रमाणें (दिमाखानें गालांतल्या) गालांत हंसणें. S. *v. t. to express by or with simpering* गालांतल्या गालांत हंसून सांगणें किंवा व्यक्त करणें; as, "To S. consent." S. *n.* दिमाखानें गालांतल्या गालांत हंसणें *n.* Sim'per-

ed *pa. t.* and *pa. p.* Sim'pering *pr. p.* Sim'peringly *adv.* गालांतल्या गालांत हंसून.

Simple (sim'pl) [Lit. 'one-fold', Fr. -L. *simplus*, once.] *a. plain*, साधा, बिनभपक्याचा, अपरिष्कृत; as, "S. dress." २ *undesigning, sincere, true* साधा, साधाभोळा, सरळ, निष्कपट, निष्प्रपंच, बाळबोध, उजू, सालस, साळसूद, साळढाळ. ३ (manners) *unaffected* साधा, साधेपणाचा, उजू, सरळ, सरळपणाचा. ४ (of statement) *clear* साधा, सरळ, स्पष्ट, उघड, असंदिग्ध. ५ *foolish, silly* साधा, भोळा, भोळसर, भोळसट, भावार्थी, भोळाभावार्थी, मूर्ख; as, "I am not so S. as to suppose." (b) अननुभवी, अज्ञानी. ६ *easily understood* साधा, सहज समजण्यासारखा, सरळ, बाळबोध; as, "Gave me a S. explanation; Can he be cured by a S. device." ७ *not luxurious, plain* साधा, बेताचा; as, "S. diet; S. way of living." ८ *lowly, undistinguished* साधा, क्षुद्र, गरीब, बिचारा, बाळबोध; as, "A. S. husbandman." ९ *absolute, unqualified* साधा, शुद्ध, निखालस, केवळ, नुस्ता; as, "To give an infant alcohol is S. murder or madness." १० (*gram.*) साधा, सरळ; as, "S. sentence." ११ (*math.*) (a) साधा, सरळ. [S. INTEREST सरळ व्याज *n.*] (b) एकवर्ण. [S. EQUATION एकवर्णसमीकरण.] १२ (*chem.*) एकाकी. १३ (*bot.*) सलग, एकाकी, अविभक्त. [S. LEAF अविभक्त पर्ण. S. PISTIL अविभक्त स्त्रीकेसर, एकाकी स्त्रीकेसर.] १४ (*med.*) साधा; as, "S. fracture = साधा अस्थिभंग." १५ *low in the scale of evolution* साधा, उत्क्रान्तीच्या खालच्या पायरीवरचा, अल्पविकसित; as, "S. forms of life." १६ (of sound) शुद्ध, निर्भेळ. १७ (law.) बिनमोबदल्याचा, साधा. [S. CONTRACT बिनमोबदल्याचा (लेखी, तोंडी, गर्भित) करार, साधा कर्जरोखा.]

Simple *n.* निर्भेळ पदार्थ *m*, अमिश्रित पदार्थ. २ औषधिवनस्पति *f.* ३ वनस्पतींचें औषध *n.*

Sim'ple-hearted *a.* साधा, साधाभोळा, निष्कपट.

Sim'ple-minded *a.* साधा, भोळा, भोळाभावार्थी, निष्कपट, निष्प्रपंच. Sim'ple-mindedness *n.* साधेपणा *m*, भोळेपणा *m*, निष्कपटपणा *m*, निष्प्रपंचता *f.*

Sim'pleness *n.* साधेपणा *m*, भोळेपणा *m*, निष्कपटपणा *m.* २ निर्भेळपणा *m*, शुद्धपणा *m.* ३ भोळसटपणा *m*, मूर्खपणा *m.*

Sim'pler *n.* औषधिवनस्पति गोळा करणारा *m.*

Sim'pleton *n. foolish person* भोळा मनुष्य *m*, मूर्ख *m*, भोळा सांब *m*, सांब *m.*

Simplic'ity *n.* निर्भेळपणा *m*, शुद्धता *f*, एकाकिपणा *m*; as, "The S. of metals." २ (स्वभावाचा) साधेपणा *m*, भोळेपणा *m*, निष्कपटपणा *m*, भावार्थिपणा *m.* ३ साधेपणा *m*, अकृत्रिमपणा *m*, स्वाभाविकता *f*; as, "S. of dress, diet, language, &c." ४ साधेपणा *m*, सरळपणा *m*, स्पष्टपणा *m*, असंदिग्धता *f*; as, "The S. of an explanation." ५ भोळसटपणा *m*, मूर्खपणा *m.*

Simplifica'tion *n.* अतिसंक्षेप रूप देणें, सरळ रूप देणें. २ अधिक स्पष्ट करणें *n*, कमी भानगडीचा करणें.

Sim'plified *pa. t. & pa. p.* of Simplify.

Sim'plify *v. t.* अतिसंक्षेप रूप देणें, सरळ रूप देणें, साधें रूप देणें, कमी भानगडीचा करणें, अधिक स्पष्ट करणें. Simplified *pa. t. & pa. p.*

Sim'ply *adv.* निखालस, शुद्ध, केवळ, निवळ. २ सहजरीतीनें, सहजगत्या, एरवीं, सहज. ३ फक्त, केवळ, नुसतें.

Simulant *a.* (त्या) सारखा दिसणारा.

Sim'ulate (sim'u-lāt) [L. *simulatus -similis*, like.] *v. t. to assume the appearance of* सोंग घेणें, वेष घेणें, रूप घेणें, डौल घालणें, डौल धरणें.

Simula'tion *n.* सोंग घेणें *n*, रूप घेणें *n*, डौल *m*, सोंग *n*.

Simulator *n.* वेष घेणारा, वेषधारी.

Simultaneous (sim-ul-tā'ne-us) [L. *simultaneus -simul*, at the same time.] *a. occurring or operating at the same time* एककालिक, समकालिक, एकाच वेळीं होणारा, एकदम चालणारा. [SIMULTANEOUS EQUATION समकालिक समीकरण.] Simulta'neously *adv.* एकाच वेळीं, एकदम, एकसमयावच्छेदेंकरून. Simulta'neousness *n.* एककालिकता *f*, एकसमयता *f*, कालैक्य *n*.

Sin (sin) [A. S. *synn*, sin.] *n. a violation of a law of God* पाप *n*, पातक *n*. २ *immorality* पापाचरण *n*, पापकर्म, कुकर्म *n*, दुरित *n*, दुष्कृति *f*. ३ अन्याय *m*, अपराध *m*, गुन्हा *m*, दोष *m*, अतिक्रम *m*, उल्लंघन *n*. ४ पापप्रवणता *f*, पापबुद्धि *f*. [ORIGINAL S. मूळपाप *n*, स्वाभाविक पापप्रवणता *f*, उपजत पापबुद्धि *f*. DEADLY OR MORTAL S. (मनुष्याची आध्यात्मिक अधोगति करणारें) महापातक. THE SEVEN DEADLY SINS (ACCORDING TO R. C. DOCTRINE) ARE PRIDE, COVETOUSNESS, LUST, GLUTTONY, ANGER, ENVY, SLOTH. THE FIVE DEADLY SINS ACCORDING TO THE HINDUS ARE ब्रह्महत्या *f*, सुरापान *n*, सुवर्णस्तेय *n*, गुरुतल्पगमन *n*, तत्संसर्ग *m*. S. OFFERING पापार्पण *n*. AWFUL S. अघोर पातक *n*, अघोर पाप *n*. HEINOUS OR FLAGRANT S. महापातक, महापाप *n*. SECRET SINS प्रच्छन्न पातकें *n. pl.*] S. *v. i. to commit sin* पाप करणें, पातक करणें, पापकर्म -दुष्कृत्य करणें. २ (with *against*) -चें उल्लंघन करणें, गुन्हा करणें, अपराध करणें, अन्याय *m.* करणें, अतिक्रम करणें. Sinned *pa. t. & pa. p.* Sin'ning *pr. p.*

Since (sins) [Old E. *sith-tham*, after that.] *adv. after specified or implied past time, throughout* पासून, नंतर, अनंतर; as, "Has been healthy eversince." (b) अलीकडे, आलीकडे; as, "Have not seen him S." २ *ago* मागें, पूर्वीं, झाला, गेला; as, "एक महिना झाला a month S."

Since *prep. after* (specified past time or event) पासून.

Since *conj. from the past time when* पासून, नंतर; as, "What have you done S. we met?" २ *seeing that, in as much as* ज्याअर्थीं, ज्यापक्षीं, ज्यापेक्षां,

ज्यासाठीं, म्हणून; as, "S. that is so, there is no more to be said." ३ (*ellipt.*) *as being* म्हणून, साठीं; as, "A more dangerous, S. unknown, foe."

Sincere (sin-sēr') [Fr. -L. *sincerus*, clean.] *a. unfeigning, guileless* खरा, निष्कपट, निष्कृत्रिम, अकृत्रिम, सात्त्विक. २ *real, heartfelt* खरा, मनापासूनचा, खराखुरा, वास्तविक, अकृत्रिम, निष्कपट, पोटांतला, जिव्हाळ्याचा, अंतर्यामींचा, आस्थेचा. ३ *pure, unmixed* शुद्ध, निर्भेळ; as, "There is no S. acid in any animal juice."

Sincere'ly *adv. honestly, unfeignedly* खरोखर, मनापासून, मनोभावेंकरून, पोटांतून, अंतर्यामापासून, मनःपूर्वक, निष्कपटपणानें, अकृत्रिमपणानें.

Sincere'ness, Sincer'ity *n.* खरेपणा *m*, निष्कपटपणा *m*, अकृत्रिमपणा *m*, निष्कृत्रिमता *f*, सत्यता *f*, सरळपणा *m*, प्रामाणिकपणा *m*, अकपट *n*.

Sinciput (sin'si-put) [lit. 'half a head' L. -*semi*, half, and *caput*, the head.] *n.* टाळू *f*, तालु (S.), कंवटी *f*, मस्तकाग्रभाग *m*, टौकी *f*, टवळी *f*. (distinguished from *occiput.*)

Sine (sīn) [L. *sinus*, a curve.] *n.* (*geom.*) ज्या *f*. [VERSED S. इषु *m*. S. OF HALF THE ANGLE अर्धाशज्या *f*. S. OF THE SUM OF TWO ANGLES योगज्या *f*. S. OF THE DIFFERENCE OF TWO ANGLES अंतरज्या *f*. S. OF DOUBLE THE ANGLE द्विगुणमापकज्या *f*. S. OF TREBLE THE ANGLE त्रिगुणमापकज्या *f*.]

Sinecure (sī'-ne-kūr) [L. *sine*, without, and *cura*, care.] *n. an office with a salary, but with few (or no) duties* बैठा रोजगार *m*, बैठी नोकरी *f*, बैठी असामी *f*, बैठी चाकरी *f*, बैठें वेतन *n*, चैनीची नोकरी *f*. २ ख्रिस्ती उपाध्यायाला कांहीं काम नसतां दिलेली वृत्ति *f*, बैठी वृत्ति *f*.

Si'necurist *n.* बैठा पगार खाणारा *m*, बैठी असामी असणारा *m*.

Sinew (sin'ū) [A. S. *sinu.*] *n. a tendon, joining a muscle to a bone* स्नायूचें अग्र, कंडरा *f*, अस्थिबंधन *n*. २ (*pl.*) *muscles, bodily strength* शारीरिक सामर्थ्य *n*, बळ *n*, ताकद *f*. ३ (*fig.*) *resources* मुख्य साधन *n*, साधन *n*. [THE SINEWS OF WAR, *money* द्रव्यबळ *n*.] ४ *that which sustains or holds together* आधार *m*, मजबुती *f*, बळकटी *f*. S. *v. t. to bind as by sinews* स्नायूंनीं घट्ट बांधणें, स्नायूंसारखें मजबूत बांधणें. (b) घट्ट बांधणें -आंवळणें. २ *to strengthen* मजबूत करणें, मजबुती करणें -आणणें.

Sin'ewed *a. furnished with sinews* मजबूत स्नायू असलेला, स्नायुयुक्त; as, "A strong -*sinewed* youth." २ (*fig.*) *equipped, strengthened* सज्ज, सज्ज केलेला, बळकटी -मजबुती आणलेला -आलेला; as, "When he sees *ourselves* well-sinewed to our defence."

Sin'ewiness *n.* बळकटी *f*, मजबुती *f*, ताकद *f*, सामर्थ्य *n*.

Sin'ewless *a. having no sinews* दुबळे स्नायु असलेला. (b) निःशक्त, अशक्त, निर्बल, लटपटीत.

Sin'ewy *a.* *well-knit with sinews* स्नायूंनीं मजबूत बांधलेला, स्नायूंनीं मजबूत केलेला. २ *strong* मजबूत, बळकट, सामर्थ्यवान्, दृढ.

Sin'ful *a.* पापी, पापाचा, पातकी, पातकाचा, पापयुक्त.

Sin'fully *adv.* पापानें, पाप करून, पापबुद्धीनें.

Sin'fulness *n.* पापीपणा *m*, पापिष्ठता *f*. २ पापबुद्धि.

Sing (sing) [A. S. *singan*; to sing.] *v. i.* *to utter musical sounds* गाणें, गाणें *n* -गायन *n* -गान *n.* करणें; *in a* hoarse or cracked voice रेंकणें; badly गद्धेमल्हार *m* -कुत्तेमल्हार करणें. [To S. OUT मोठ्यानें सांगणें. To S. SECOND WITH स्वर *m.* देणें, सूर धरणें. To S. SMALL चुप बसणें -होणें, नांगी मोडणें.] २ (as a bee, top, &c.) गुंगणें, गोंगणें, गोंगावणें, चुचावणें, भिरभिरणें, रुणरुणणें, चूं *adv.* -घूं *adv.* करणें, सणका करणें. ३ (as a kettle in boiling) सणसणणें, सळसळणें, चरचरणें, चटचटणें. S. *v. t.* गाणें, गाऊन म्हणणें, सुरावर -चालीवर म्हणणें; as, "He *sang* another song or tune." २ (*fig.*) *to praise* (गुण) गाणें, (स्तुति) गाणें, वाखाणणें, वर्णन करणें, वाखाणणी करणें; as, "He always *sings* his brother's praises." ३ *to compose poetry, to celebrate* काव्यांत गुण गाणें, (-वर) काव्य करणें -रचणें, कविता करून प्रशंसा करणें; as, "To S. a hero, beauty, great event, &c." ४ गाणें गाऊन सूचित करणें, (-चें) गाणें गाणें; as, "To sing out an old year; To S. in a new year." [To SING TO SLEEP गाणें म्हणून झोंपविणें -निजविणें. To S. INTO GOOD HUMOUR गाणें गाऊन खूप करणें.] Sang, Sung *pa. t.* Sung *pa. p.* Singing *pr. p.*

Singe (sinj) [A. S. *sengan*, *lit.* to make to sing.] *v. t. to scorch, to burn the surface of* बाहेरून भाजणें, वरवर भाजणें, हुरडणें, होरपळणें, हुरफळणें, होळपणें; as, "To S. a person's hair; His reputation is a little singed." २ रंग दिल्यावर इस्तरी करणें. [To S. ONE'S FEATHERS OR WINGS (एखादा साहसाचा प्रयत्न करीत असतांना) इजा *f* -दुखापत *f.* होणें.] S. *v. i.* इस्तरी होणें; as, "Your dress is singing." Singed *pa. t.* and *pa. p.* [To BE SINGED पोळणें, जळणें, शेकावणें, हुरडणें.] Sin'ger *n.* रंगविलेल्या कपड्यावर इस्तरी करणारा *m.* २ रंगविलेला कपडा साफ करण्याची इस्तरी *f.* Singeing *pr. p.*

Sin'ger *n.* गाणारा *m*, गवई *m*, गवय्या *m*, गायक *m.* [PROFESSIONAL S. गवय्या *m.*]

Singing *n.* गाणें, गायन *n.* S. gallery *n.* (ख्रिस्ती चर्चांतील) गायकांना बसण्याची गॅलेरी *f.* S. man *n.* पगारी गवई *m.* S. master *n.* गायनमास्तर *m*, गायनाध्यापक *m.* S. voice *n.* गातांना निघणारा स्वर *m*, गाण्याचा आवाज *m.*

Single (sing'l) [L. *singulus*, simple.] *a. one only, individual, separate* एकेरा, एकेरी, एकटा, एकच, एक; as, "A S. star." २ *alone, having no companion* एकटा, एक, एकला, एकुलता, एकुलता एक, एकाकी. ३ *unmarried* सडा, सडासांट, सडेसांटा, सडे-

सोट, अविवाहित, लग्न न झालेला; as, "S. chose to live, and shunned to wed." ४ *not doubled or twisted together* एकेरा, एकेरी, सुटा; as, "A S. thread." ५ *performed by one person,* (दर बाजूस) एकेकट्यानेंच खेळण्याचा, एकेकट्याचा; as, "A S. combat." ६ *honest, sincere* सरळ, शुद्ध; as, "I speak it with a S. heart." S. *v. t.* (*gener.* with *out*) *to choose out as an example* (नमुनेदार किंवा विशेष म्हणून) निवडून काढणें, निवडणें, पसंत करणें, निवडून घेणें. S. acting *a.* (*mach.*) पिस्टनच्या एकाच बाजूच्या वाफेनें चालणारें, एकाच बाजूनें कार्य करणारें. S. bed एका मनुष्यापुरता बिछाना. S. blessedness *n.* अविवाहित दशा *f.* S. breasted *a.* एकाच बाजूला बटनें असलेला; as, "A S. coat." S. combat *n.* द्वंद्वयुद्ध *n.* S. court (Lawn-tennis) एकेरी लान-टेनिसकोर्ट *n,* अशा कोर्टांत एके बाजूला एकेकच गडी खेळूं शकतो. S. eyeglass *n.* एकाच डोळ्याचा चष्मा *n.* A S. eye *n. devotion to one purpose* एकच प्राप्तव्य डोळ्यांपुढें ठेवणें *n,* एकाग्रदृष्टि *f.* S. -eyed *a.* एकच विचार डोळ्यांपुढें ठेवणारा, एकरोंखी, एकलक्षी. २ एकाक्ष, एकडोळ्या. S. fire *a.* (of a cartridge) एक-बारी, एकदाच उडवतां येण्याजोगें (काडतूस). S. hearted, S. minded *a.* एकनिष्ठ, एकचित्त, एकरोंखी, एकाकार, एकानुसन्धानी. S. mindedness *n.* एकनिष्ठा, अनन्यभाव *m.* S. handed *a.* एकटा, एकाकी, असहाय, स्वतःच्या हिंमतीचा, दुसऱ्याच्या मदतीशिवाय; "By his S. handed efforts." २ (of a sword) एकधारी, एका हातानेंच वापरण्याची (opposed to two-handed). S. handed *adv. without help from other persons* आपल्या एकट्याच्या हिंमतीनें; as, "It cannot be done S." २ *with one hand* एका हातानें; as, "The men played S. against the women with both hands."

Sin'gleness *n.* एकेरेपणा *m,* एकेरीपणा *m,* एकटेपणा *m, m,* एकाग्रता *f.* २ अवरठेपणा *m,* अविवाहित्व *n.*

Sing'ly *adv.* एकेरा, एकपदरी. २ एकटा, एकला, मदती-वांचून, सहायावांचून. ३ एकएक, एकामागून एक.

Sing-song *n. a monotonous chant* एकआवाजी गीत, कंटाळवाणें गीत *n.* २ *drawling, monotonous speaking or reading* एकच आवाजांत बोलणें, हेल काढीत वाचणें. ३ *a musical party* गाण्याची (शोकी लोकांची) पार्टी *f.*

Singular (sing'ū-lar) [Fr. -L. *singularis,* single.] *a.* (*gram.*) एकवचनी, एकवचनाचा. २ *single, individual* एक, एकटा, एकेकटा, व्यक्तिशः; as, "All and S." ३ *existing by itself, unexampled* अद्वितीय, असदृश, अप्रतिम, अनुपम, अपूर्व, अनन्यसाधारण. ४ *queer* विलक्षण, विचित्र, विक्षिप्त, तऱ्हेवाईक, तऱ्हेचा, निराळा, एकप्रकारचा. ५ *remarkable* विशेष, असा-धारण, लोकोत्तर. ६ (*phil.*) व्यक्तिवाचक. [A PURE S. TERM शुद्ध व्यक्तिपद *n.* A COLLECTIVE S. TERM समाहारव्यक्तिपद *n.*] ७ (*math.*) विशेष. [S. POINTS विशेष बिन्दु. S. SOLUTIONS विशेष क्रिया *f. pl.*] S, *n.* (*gram.*)

एकवचन *n.* [LANGUAGE (ADDRESS OR MENTION) IN THE S. NUMBER एकेरा शब्द *m.* TO USE LANGUAGE IN THE S. NUMBER एकेरीवर येणें.]

Singular'ity *n. uncommonness* विलक्षणता *f*, असाधारणता *f*, अद्वितीयता *f*, अप्रतिमता *f*, लोकोत्तरता *f*. २ *strangeness* (of manner or appearance) विक्षिप्तपणा, तऱ्हेवाईकपणा *m.* **Sing'ularly** *adv. extraordinarily* विलक्षणपणें, विशेष रीतीनें, विशेष, (इतरांपेक्षां) किती तरी; as, "S. exact in his statements; S. considerate of others." २ *strangely, oddly* विक्षिप्तपणानें, तऱ्हेवाईकपणानें; as, "To behave S." ३ *so as to express one or the singular number* एकवचनीं.

Sinister (sin'is-tėr) [L. *sinister*, on the left.] *a.* (of a coat-of-arms) डावा (भाग), डावीकडचा, डाव्या बाजूचा. २ *of evil omen, inauspicious* अनिष्ट, अशुभ, अभद्र, अमंगल; as, "Sinister planetary influence." ३ *ill-looking, of malignant or villainous aspect* (दिसण्यांत) भेसुर, उग्र, दुष्ट. ४ *dishonest, crooked* दुष्ट, कपटाचा; as, "S. motives."

Sink (sink) [A. S. *sincan*, to sink.] *v. i. to descend* (*esp. in water*) बुडणें, डुबणें, बसणें, खालीं बसणें, निमज्जन *n.* होणें *g. of s.*; as, "The ship *sinks*." २ *to penetrate into* रुपणें, रुतणें, आंत जाणें. (b) भिनणें, मुरणें, मुरून जाणें, जिरून जाणें, जिरणें; as, "The bayonet *sank* into the hilt." ३ *to come gradually to a lower level* उतरणें, बसणें, खचणें, दबणें; as, "To S. in one's estimation." (b) (as a river) ओसरणें, उतरणें. ४ *to become hollow* (cheeks, etc.) बसणें, खोल जाणें, आंत जाणें, खोलगटणें, ओढणें. ५ (with *into*) *to be impressed on one's mind* बिंबणें, भिनणें, ठसणें, भरणें; as, "Lesson *sinks* into the memory." ६ *to decline* उतरणें, गळणें, खालावणें, घसरणें, अवतार *m.* होणें -संपणें *g. of s.*, पारडें *n.* उतरणें -बसणें *g. of s.* ७ *to fall* (*as through bodily weakness*) गळणें, थकणें, खचणें, खंगणें; as, "The sick man *is sinking*." S. *v. t. to cause to sink* बुडविणें, डुबविणें; as, "To S. a ship." २ *to dig* (a well, etc.) खणणें, खोदणें, उकरणें. ३ *to invest* (money) *in enterprise* (एखाद्या नव्या धंद्यांत पैसा) बुडीत म्हणून घालणें, बुडीत गुंतवणें. ४ *to keep in background, to conceal* लपवणें, मागें ठेवणें, उघडकीस न आणणें, दृष्टीआड ठेवणें, चोरणें; as, "To S. one's name or title." ५ *to reduce by payment* (पैसे देऊन कर्ज) कमी करणें, उतरवणें; as, "To S. the national debt." S. *n. a drain for carrying off dirty water* नाला *m*, मोरी *f*. २ कुंडी *f*. ३ रंगभूमींतील आरपार फट *f*. Sank, Sunk *pa. t.* Sunk, Sunken *pa. p.*

Sunken *pa. p. a.* आंत गेलेला, खोल गेलेला, चिंबलेला; as, "S. cheeks, eyes etc."

Sink'er *n.* बुडणारा. २ बुडवणारा. ३ *weight used to sink fishing line* बुडीद *m.*

Sink'ing *pr. p.* S. *v. n.* बुडणें *n.* २ बुडवणें. ३ खचणें *n.* ४ उतरणें *n, &c.* ५ *internal bodily sensation caused by hunger or apprehension* गळणें *n*, गळहाटणें *n*, ग्लानि *f.* ६ (sick person) खंगत जाणें, खंगणें. [S. -FUND (*Pol. Eco.*) बुडीत फंड *m.*]

Sin'less *a.* निष्पाप, निष्कलंक, निर्दोष, शुद्ध.

Sin'ner *n.* पापी *m*, पाप करणारा *m*, पापकर्मा. २ उल्लंघन करणारा, अतिक्रम करणारा, गुन्हेगार *m.* ३ (*theol.*) *an unregenerate person* नष्टात्मा *m*, अपुनीतात्मा *m.*

Sinuate (sin'ū-āt) [L. *sinuare*, to bend.] *a.* (*esp. bot.*) *wavy-edged* वीचितरंगवत, नागमोडीसारखी कडा असलेलें (पान).

Sinuos'ity *n. a winding* नागमोड *f.* २ (*bot.*) वीचितरंगवत्ता *f.* ३ नागमोडीसारखी कडा. [MOTTLED SINUOSITIES दगडावरील शिरा.]

Sin'uous Sinuose, *a. winding* वांकांवांकांचा, नागमोडीसारखा, वीचितरंगवत्.

Sinus (sī'-nus) [L. *sinus*, bending.] *n. a cavity in a bone* हाडांतील पोकळी *f*, अस्थिविवर *n.* २ (*path.*) नाडी *f*, नाडीव्रण *m*, नासूर *m.* See the word Fistula.

Sip (sip) [O. E. *sypian*, to sip.] *v. t.* चाखतचाखत पिणें, ओंठानें थोडथोडें पिणें. S. *n.* चाखतचाखत पिणें *n*, *loosely* घुटका *m.* Sipped *pa. t.* and *pa. p.* Sipping *pr. p.* S. *v. n.* चाखतचाखत पिणें *n*, घोट *m.*

Siphon (sī'-fun) [Fr. *siphon*, a hollow tube.] *n.* वक्रनलिका *f*, वांकडी नळी *f*, सायफन. [S. BAROMETER वक्रनलिकाभारमापक.] २ (सोडावाटरची वगैरे) सायफनबाटली *f*, वांकड्या नळीची बाटली *f.* ३ (खालीं असलेलें) तेल (वर) खेंचणारें (लोंकरीचें) सूत.

Sir (sėr) [Shortened from Sire.] *n.* महाराज, साहेब, खुदावंत, जी. २ *a titular prefix to a name of knight or baronet* (नाइट किंवा ब्यारोनेट यांच्या नांवाच्या पूर्वी लावण्याची) बहुमानाची सर ही पदवी *f.* S. *v. t.* सर म्हणणें; as, "Don't S. me."

Sire (sir) [O. F. *sire* -L. *senior*, elder.] *n.* (*poet.*) *father* पिता *m*, बाप *m*, जनक *m.* २ (*poet.*) *ancestor* वाडवडील, पूर्वज *m.* ३ *a title used in addressing a king* महाराज. ४ पोळ *m*, वळू *m*, सांड *m.*

Siren (sī-ren) [L. -Gr. *seirēn*, *lit.* an entangler.] *n.* (in Gr. Mythology) *a sea-nymph who lured sailors to destruction* (ग्रीकपुराणांतील) सायरेन नांवाची जलदेवता *f.* २ *a fascinating woman* मोहिनी *f*, मोहणारी स्त्री *f.* ३ (*phys.*) स्वरमापक. ४ *enticing* (*esp. to evil or ruin*) भुलवून टाकणारा.

Siriasis (sirī'a-sis) [Gr. *seiriare*, to be hot.] *n.* उन्हाची तिरीप लागणें *n*, उन्हाचा तडाखा लागल्यापासून होणारा एक प्रकारचा लूक, लूत. २ *sunbath as medical treatment* आतपोपचार *m*, आतपस्नान *n.*

Sirius (sir'i-us) [L. -Gr. *seirios*, scorching.] *n. the Dog-star* व्याध *m*, लुब्धक *m.*

Sirup, See Syrup.

Sister (sis'-ter) [A. S. *sweostor*, Sk. स्वसृ, sister.] *n.* वहीण *f*, भगिनी *f*, स्वसा *f*. [ELDER S. वडील -थोरली वहीण *f*. S.'s DAUGHTER भाची *f*. S.'s HUSBAND मेहुणा *m*, साला *m*, श्यालक *m*, श्यालक *m*. S.'s SON भाचा *m*. YOUNGER S. धाकटी वहीण *f*.] २ *a woman of the same faith or religious community* भगिनी *f*, धर्मभगिनी *f*.

Sis'ter-hood *n. the relationship of a sister* वहीणपण *n*, वहीणपणा *m*, भगिनीत्व *n*, वहिणीचें नातें. २ *a society of women, (esp. religious)* भगिनीसमाज *m*, भगिनीसंप्रदाय *m*.

Sister-in-law (*pl.* Sisters-in-law) *n. wife's sister* मेहुणी *f*, जायाभगिनी *f*. २ *husband's sister* नणंद *f*, वनसें. ३ *brother's wife* भ्रातृजाया *f*, भावजय *f*.

Sis'terly *a. like or befitting a sister* वहिणीचा, बहिणीसारखा, वहिणीला योग्य, भगिनीयोग्य.

Sit (sit) [A. S. *sittan*, Sk. सद्, to sit.] *v. i.* बसणें, बैठक *f* -बसक *f*. मारणें -घेणें, --in cant phraseology वूड *m. n.* टेंकणें. [To S. DOWN IN DESPAIR वसकण *f*. मारणें -घेणें.] २ (of birds) *to perch* बसणें. ३ *to be inactive* (स्वस्थ -निरुद्योगी) बसणें. ४ *to brood* (उबविण्याकरतां) बसणें, पाखर घालणें. ५ (an assembly) बसणें, (बैठक) चालू असणें; as, "The courts are *sitting*." ६ (with *down*) बसणें, खालीं बसणें. ७ (with *on* or *upon*) *to hold an enquiry into* (चौकशीकरितां) बसणें. ८ (with *out*) *to wait till the end (of a business or enterprise)* अखेरपर्यंत बसणें; as, "*Sat* out the next dance." ९ (with *under*) *to belong to a congregation of a clergyman or the class of a professor* शिष्यत्वानें बसणें, (चें) शिष्यत्व पत्करणें; as, "To S. under a preacher." १० (with *up*) (a) *to rise from a recumbent posture* उठून बसणें. (b) *to remain out of bed* बसणें, जागणें, जागत बसणें, जागरण *n*. करणें; as, "To S. up late at night." [To S. AT A TABLE मेजावर खान्यास बसणें.] Sat *pa. t.* and *pa. p.*

Site (sīt) [Fr. –L. *situs*, site.] *n.* (इमारतीची किंवा शहराची) आसपासची खुली जागा *f*, स्थान *n*.

Sit'ter *n. person sitting for portrait* छबी काढण्याकरितां बसलेला मनुष्य *m*, उपवेष्टा *m*, बसणारा.

Sit'ting *pr. p.* बसणारा, बसलेला, आसीन, उपवेष्टा. S. *v. n.* बसणें *n*. (b) बैठक *f*, बसक *f*. २ *time during which one sits continuously* बैठक *f*, बसणें *n*, बसणी *f*; "He wrote the whole poem at a S." [AT ONE S. एका बैठकीस.] ३ *session* बैठक *f*, अधिवेशन *n*. ४ छबी काढण्याकरितां बसणें *n*. ५ अंडीं उबवण्याकरितां बसणें *n*. S. *a.* बसलेला, बसण्याचा, etc.; as "A S. posture." S. –room *n.* बसण्याची खोली *f*, बसण्याची जागा *f*, दिवाणखाना *m*. २ *enough room to be seated in* बसण्यापुरती जागा *f*.

Situate,-d (sit'ū-āt,-ed) [Fr. –L. *situs*, a site.] *a. residing, stationed* (ठिकाणीं) असलेला, स्थित,

वसवलेला. २ *circumstanced* अवस्थेचा, अवस्थाप्राप्त, स्थितींतला -चा. [To BE S. अवस्था *f.* असणें *n. of s.*, हालहवाल *f.* -स्थिति *f.* असणें.]

Situa'tion *n. position* जागा *f.*, स्थान *n.*, पद *n.* २ पदवी *f.* ३ *condition* स्थिति *f.*, अवस्था *f.*, दशा *f.*, हालहवाल *f.* [THE PRESENT S. सद्यःस्थिति *f.* POLITICAL S. राजकीय परिस्थिति *f.*] ४ *employment* नोकरी *f.*, जागा *f.*, असामी *f.*

Six (siks) [L. *sex*, (Gr. *hex*, Sk. षट् six.] *n.* सहा, सहाचा आंकडा *m*, षट् or षड् in comp. [AGGREGATE OF S. छकडी *f*, छक्का *m*, षट्क *n.* TO BE AT SIXES AND SEVENS गोंधळ असणें, घोंटाळा असणें, अस्ताव्यस्त असणें.] २ (on a dice, etc.) छक्का *m*, सख *m.* S. *a.* सहा.

Six-fingered, S.-toed *a.* सहाबोट्या, षडंगुल.

Six-fold *a.* सहापट, षड्गुण, षट्क.

Six-footed *a.* सहा पायांचा, सहापायी, षट्पद.

Six-sided *a.* सहापैलू, षट्पैलू. २ सहा बाजू असणारा, सहा बाजूंचा, षट्कोनी.

Six'teen *n.* सोळा, षोडश. [AGGREGATE OR BODY OF S. MEN सोळकी *f.* CONSISTING OF S. (पायल्या) सोळुका.] S. *a.* सोळा. Sixteen'mo *n.* षोडशपत्री फर्मा. Six'teenth *a.* सोळावा. Sixth *a.* सहावा. Sixth'ly *adv. in the sixth place* सहाव्यांनीं, सहाव्यांदा. Six'tieth *a.* साठावा. Six'ty *n.* साठ, षष्टि. S.-one एकसष्ट, एकसट. S.-two बासष्ट, बासट. S.-three त्रेसष्ट, त्रेसट. S.-four चौसष्ट, चौसट. S.-five पांसष्ट, पांसट. S.-six सहासष्ट, सहासट. S.-seven सतसष्ट, सतसट. S.-eight अडसष्ट, अडसट. S.-nine एकुणहत्तर, एकुणसत्तर. [AGE OF SIXTY साठी *f.* AGGREGATE OF SIXTY साठी *f.*]

Size (sīz) [Shortened from Assize.] *n. dimensions, magnitude* आकार *m*, परिमाण *n*, डौल *m*, महत्वमान *n*, क्षेत्र *n.* S. *v. t. to arrange according to size* आकाराप्रमाणें लावणें, लहानमोटेपणा पाहून रचणें -योजणें -मांडणें.

Size (sīz) [It. *sisa* for *assisa*, painter's glue, –L. *assidere*, to sit near.] *n. gelatinous solution for glazing paper and stiffening textiles* खळ *f*, पांजण *n*, कांजी *f.* S. *v. t. to treat with size* खळ देणें, पांजणी देणें. Sized *pa. t.* and *pa. p.* [S. YARN खळ दिलेलें सूत, पांजण दिलेलें सूत.] Si'zing *pr. p.* S. *n.* पांजणी *f*, कांजी *f*, पांजणी देणें, खळ देणें. Si'zy *a.* खळीसारखा, चिकट.

Sized *a.* आकाराचा, आकृतीचा.

Skate (skāt) [Of Dutch origin.] *n.* उंच टांचेचा जोडा *m.* S. *v. i. to glide on skates* उंच टांचेचा जोडा घालून गरगटत जाणें. [To S. OVER THIN ICE *fig.* नाजूक विषयावर बोलणें.]

Skein (skēn, or -ān) [Gaelic, *sgeinn*, a skein.] *n. a quantity of yarn off the reel* सुताची एक लडी (१२० वार लांब) *f.* २ *a flight of wild geese* हंसांचा थवा *m.* ३ (*fig.*) गुंतागुंत *f*, घोंटाळा *m*, गोंधळ *m.*

N. B.—In the language of the weavers of the Maharashtra of to-day कुकडें, पाष्ट, कोंपरी, and मुठा are not used in the sense of the English word Skein.

Skeleton (skel'-e-ton) [Gr. *skeleton*, a dried body.] *n. the bony framework of an animal* सांपळा *m*, हाडांचा पिंजरा *m*, पंजर *m*, अस्थिपंजर *m*. [REDUCED TO A S. अस्थिपंजर झालेला. TO BECOME OR BE A MERE S. सांपळा *m*. वळणें -राहणें *g. of s.*] २ *the fleshless bones preserved in their right positions* सांगाडा *m*, खटारा *m*. ३ (*fig.*) *a very thin person* (अगदीं) काटकोळा मनुष्य *m*, (*fig.*) सुदामजी *m*. ४ *the outline of anything* स्थूलवर्णन *n*, ठळक मुद्दे *m. pl.*, आराखडा *m*.

Skeleton-key *n. a key used in picking locks* अनेक कुलपांना लागणारी किल्ली *f*.

Skel'etonise *v. t.* अस्थिपंजर करणें. २ अनवश्यक भाग काढून टाकणें.

Sketch (skech) [Fr. –L. –Gr. *schedios*, off-hand.] *n. a general outline* स्थूलवर्णन *n*, रूपरेखा *f*. २ *a rough drawing* ओबडधोबड रेखाचित्र *n*, अर्धवट काढलेलें चित्र *n*. ३ *the first draught* (*of an idea, scheme, etc.*) मसुदा *m*, पहिला बेत *m*, बेतबात *m*. [ROUGH S. आराखडा *m*, मसुदा *m*.] S. *v. t. to draw a sketch* नकाशा काढणें. २ *to give the outline of* स्थूलवर्णन करणें. Skétched *pa. p.* and *pa. t.*

Sketch-book *n.* स्केचें (रेखाचित्रें) काढण्याची वही.

Sketch'y *a. not carefully finished, incomplete* ओबडधोबड चित्रासारखा, अर्धवट, रूपरेखामात्रयुक्त.

Skew-back *n.* ज़ुडीच्या कामाचा आधाराचा दगड *m*, ज़ुडीच्या कामाच्या सुरुवातींचें ढाळदार बांधकाम *n*, कमानीच्या आधाराचा दगड *m*, आचकोन (Corruption of arch cone).

Skewer (skū'-ėr) [Ety. doubtful.] *n. a pin for keeping meat in form* सळई *f*, शलाका *f*. S. *v. i. to pierce or fasten with skewers* सळईत बसवणें.

Skid (skid) [M. E. *shide*, a slip of wood.] *n.* (उतरणीवरून जातांना गाडी एकदम झपाट्यानें जाऊं नये म्हणून तिच्या मागच्या बाजूला बांधलेली) घसरी *f*.

Skiff (skif) [Ger. *schiff*, a ship.] *n. a small boat* लहान होडी *f*, डिंगी *f*. S. *v. i. to sail in a skiff* लहान होडींतून जाणें.

Skil'ful *a. expert* कुशल, कसबी, चतुर, हुशार, प्रवीण, निपुण, हुनरी, हिकमती or त्या, तरबेत, तरबेज, करामती.

Skil'fully *adv.* कुशलतेनें, कौशल्यपूर्वक, कुशलपणानें, चातुर्यानें, कौशल्यानें, युक्तीनें.

Skil'fulness *n.* कुशलता *f*, कौशल्य *n*, प्रवीणता *f*, प्रावीण्य *n*, नैपुण्य *n*, कुशलपणा *m*, चतुरपणा *m*.

Skill (skil) [Of Icelandish origin.] *n. dexterity* कौशल्य *n*, कुशलता *f*, कसब *n*, कारागिरी *f*, चातुर्य *n*, कर्तब *n*, कर्तबदारी *f*, वस्तादगिरी *f*, हुन्नर *m*, हिकमत *f*, युक्ति *f*. [PROFESSIONAL S. धंद्याचें कसब *n*.]

Skilled *a.* Same as Skilful. [S. LABOUR कसबी मजूर, कसबी कामगार. २ कसबी लोकांनीं केलेलें काम.]

Skillet (skil'et) [L. *scutella*, dim. of *scutra*, a dish.] *n. a small metal vessel with handles* थावर *m.*

Skim (skim) [A form of *Scum. cf. fill* from *full.*] *v. t.* and *i. to take from surface of liquid* छाटणें, छाटून काढणें, छाटणी *f.* करणें, झारणें, झाऱ्यानें etc. काढणें. [To S. THE CREAM OFF मलई काढून घेणें. BASKET OR BOWL FOR SKIMMING SUGAR-CANE JUICE झारा *m.*] २ *to glide over* सरपटणें, सरपटत -सरसून जाणें *with* वरून *of o.*, सरकटणें, सरसून जाणें -चालणें, सुळकन् -सुळदिशीं जाणें -चालणें. ३ *to glance over* (*a paper or book*) वरवर वाचणें, सरासरी -वरवर पाहणें, चाळून पाहणें, (पानें) चाळणें. S. *n. scum* मलई *f*, साय *f*, मळी *f.* S. *a.* साय काढलेला, मळी छाटलेलें. [S.-MILK *n.* मलई काढलेलें दूध *n.*]

Skim'mer *n. a ladle for skimming* झारा *m*, शिबें *n.*

Skin (skin) [A. S. *scinn*, skin.] *n.* कातडी *f*, त्वचा *f*, चामडें *n*, चामडी *f*, चमडी *f*, चर्म *n.* [A HANGING STRIP OF S. सालडें *n.* TRUE SKIN सत्यत्वचा. INSENSIBILITY OF S. सुनवहिरी *f* (रोग), त्वक्शून्यवात *m.* WITH A WHOLE S. धड आंगानें, इजा न पोंचतां. To CHANGE ONE'S S. स्वभावांत बदल होणें. To BE ONLY S. AND BONE अस्थिपंजर उरणें. To ESCAPE WITH THE S. OF ONE'S TEETH संकटांतून थोडक्यांत निभावून जाणें. THICK S. निगरगट्टपणा *m.* THIN S. हळवेपणा *m.* FAIR S. गोरी कातडी. DARK S. काळी कातडी *f.* To SAVE ONE'S S. *to escape punishment or harm* स्वतःला इजा होऊं न देणें.] २ *hide of flayed animal* कातडें *n*, चरसा *m*, आधोड *n.* ३ *the coating of fruit or plant* सालपट *n*, टरफल *n*, कोशेटा *m*, साल *f*, कोशेरा *m.* (b) छिलका *m*, छिलटा *m.* S. *v. t. to strip the skin off* कातडें *n.* काढणें, त्वचा *f* -साल *f.* काढणें *g. of o.*, सोलणें, छिलणें. S. *v. i.* (of a wound) *to be covered with new skin* कातडी *f.* धरणें. [नसलेला.

Skin-deep *a. only on the surface* वरवरचा, फार खोल

Skin-grafting *n.* (*med.*) कोथितांगसंधान *n.* व्रण लौकर भरावे म्हणून त्याजवर चांगल्या ठिकाणची कातडी काढून तिचा एक लहानसा तुकडा लावणें *n.*

Skin-flint *n. a miserly person* कवडीचुंबक, कंजूष, चिक्कू.

Skinned *pa. t.* S. *pa. p.* कातडें काढलेला, निस्त्वच, सोललेला, सोलींव.

Skin'ner *n. a dealer in hides* चामड्याचा व्यापारी.

Skin'niness *n. thinness* सडपातळपणा *m*, सडसडीतपणा *m.*

Skin'ny *a. thin* सडपातळ, सडसडीत. २ कवडीचुंबक.

Skip *n.* बाबीन (Bobbins) ठेवण्याची पांटी *f.*

Skip (skip) [Of uncertain origin.] *v. i. to jump about, to frisk* बागडणें, नाचणें, उडणें, नाचणेंउडणें, नाचूंउडूं लागणें, उडत उडत जाणें -चालणें, खिदळणें, उडी मारणें, कुदणें, टिपण *n.* टाकणें. २ (with *over*)

वगळणें, गाळणें, सोडणें. ३ (with *off* or *from*) *to shift quickly from one subject to another* चटकन् विषयांतर करणें. S. *v. t. to omit* वगळणें, गाळणें, सोडणें, अंतरणें, उल्लंघणें; as, "To S. every tenth row." २ दोरीवरून उड्या मारणें; as, "To S. a rope." S. *n.* उडणें *n*, उडी मारणें *n*, कुदणें *n*, उडी *f*.

Skipped *pa. t.* S. *pa. p.* वगळलेला, सोडलेला, अंतरलेला.

Skip'per *n.* उडत उडत जाणारा, उडणारा, नाचणारा, उड्या मारणारा, etc.

Skipper (skip'ėr) [Du. *schipper*, a ship.] *n. the captain of a trading vessel* व्यापारी गलबताचा नाखवा *m*, व्यापारी गलबताचा कप्तान *m*.

Skip'ping *pr. p.* S. *v. n.* उडी *f*, उडणें *n*, उड्या मारणें.

Skirmish (skėr'mish) [M. E. *scarmish* O. Ger. *skerman*, to fight.] *n. irregular fighting between outlying parties* चकमक *f*, गोळागोळी *f*. २ *encounter of wit, argument, &c.* चकमक (*fig.*) *f*, बोलाचाली *f*, वाग्युद्ध *n*. S. *v. i. to be engaged in a skirmish* चकमक होणें, चकमक झडणें.

Skir'misher *n. one who skirmishes* चकमक करणारा, लढाई करणारा, etc. २ (*pl.*) *troops sent out to reconnoitre* टेहळणीस पाठविलेले लोक *m. pl.*, टेहळणी करणारे लोक *m. pl.*, टेहेळणीवाले *m. pl.*

Skirt (skërt) [A doublet of Shirt.] *n. the lower part of a coat, &c.* घेर *m*, घोळ *m*, झोल *m*, झोला *m*. २ *margin, edge* कांठ *m*, किनारा *m*, शेव. ३ (often *pl.*) *extreme part, border* सीमा *pop.* शींव *f*, शेव *m*, पालव *m*; as, "On the *skirts* of Bombay." S. *v. t. to pass along the edge of* सीमेजवळून जाणें, सीमा *f*-बाजू *f*. धरणें, बाजू *f*-सीमा *f*-शींव *f*. असणें *in. con.* २ (भोंवतालीं) गुंडाळणें, वेष्टणें; as, "*Skirted* his loins with downy gold." S. *v. i.* सीमेवर असणें, सीमेवर रहाणें; "Savages S. along our frontier." Skirted *pa. t.* S. *pa. p.* घेरदार, घोळदार.

Skir'ter *n. a rider, or dog that goes round an obstacle, instead of leaping over it* उडी न मारतां बाजूनें जाणारा कुत्रा किंवा स्वार.

Skirt'ing *pr. p.* S. *n. material for a skirt* (कोटाच्या) झोलाचा कपडा *m*.

Skit (skit) [Ice. *skuti*, a taunt, a scoff.] *n. light piece of satire* औपरोधिक लेख *m*, औपरोधिक काव्य *n*.

Skit'tish *a.* (of horse) *shy, timid* बुजट, बुझट, बुजरा, बुजीर, बिचका, बिचक्या. २ (of woman) *frivolous, playful* नखरेबाज, चंचळ, नाचरी, कुलुली.

Skit'tishness *n.* बुजटपणा *m*, बुजरेपणा *m*. २ नखरेबाजपणा *m*, नाचरेपणा *m*, कुलुली *f*.

Skulk (skulk) [Dan. *skulke*, to sneak.] *v. i. to sneak out of one's duty* काम सोडून जाणें. २ *to lurk* लपून बसणें, छपून बसणें. Skulked *pa. t.* and *pa. p.* Skulk'ing *pr. p.*

Skull (skul) [Dan. *skal*, a shell.] *n. the bony frame-work of the brain* मस्तिष्कावरण *n*, कवटी *f*, मेंदूच्या वरचें हाडांचें आवरण *n*. २ *the brain* मेंदू *m*.
Skull-cap *n. a cap that fits closely* (डोक्याला) घट्ट -आंवळ बसणारी टोपी *f*. २ *a metal head-piece* धातूची टोपी *f*.
Sky (skī) [Ice. *sky*, cloud.] *n. heaven* आकाश *n*, आभाळ *n*, अस्मान *n*, गगन *n*, नभ *n*, अंतरिक्ष *n*, अंतराळ *n*. [REDNESS OF S. AT SUNRISE AND SUNSET तांव *f*, तांबरा *m*. THE S. IS OVERCAST आभाळ आलें.] २ *the atmosphere* वातावरण *n*. S. *v. t. to hang (a picture) close to the ceiling* (चित्र *n*- तसबीर *f*. वगैरे) छताला टांगणें, छताजवळ लटकावणें. २ *to hit (a cricket-ball) high up* (चेंडूला) उंच टोला मारणें, (चेंडू) उंच उडवणें. Skied, Skyed *pa. t. & pa. p.* Skying *pr. p.*
Sky-coloured *a.* अस्मानी, अस्मानी रंगाचा, आकाशवर्ण.
Sky-clad *a.* आकाश पांघरलेला, दिगंबर, नागवा, नग्न.
Sky'ey *a. like the sky* आकाशासारखा. Sky-high *a.* and *adv. reaching the sky* आकाशास पोंचणारा, गगनचुंबित. Sky-kissing *a.* गगनचुंबित.
Sky-lark *n.* भारद्वाजपक्षी *m*, कुकुटकुंभा *m*, कुकुडकुंभा *m*, कुकुडकोंबा *m*, कुक्कडकुंभा *m*, कुंबेकुकुड *m*, कुंभार-कुकुड *m*, चंडोल *m*. [करणें.
Sky-lark *v. i. to play frolicsome tricks* थट्टामस्करी
Sky-light *n. a window in a roof or ceiling* साणें *n*, धारें *n*, झारें *n*.
Sky-line *n. the horizon* क्षितिज *n*.
Sky-parlour *n. a garret* अगदीं वरच्या मजल्यावरील माळा *m*, अगदीं वरचा मजला *m*, काम्रा, कातरमाळा *m*.
Sky-rocket *n. a kind of firework* बाण *m*, हवई *f*, हवाई *f*. [BUNDLE OF TWENTY-FOUR S.-rockets कैंची *f*.]
Slab (slab) [M. E. *slabbe*, slab.] *n. a thin slip of anything (esp. of stone)* शिला *pop.* शीळ *f*, चीप *f*. [S. FOR GRINDING CONDIMENTS, ETC. पाटा *m*.]
Slabber (slab'er) [Doublet of slaver.] *n. saliva running from the mouth* (बाहेर आलेली) लाळ *f*. S. *v. i. to let the saliva drop from the mouth* लाळ *f*. गळणें, मुखरस *m*. पाघळणें *g. of s.* S. *v. t.* लाळ गाळणें, लाळ टाकणें, लाळणें.
Slabb'erer *n.* लाळ गाळणारा, लाळ्या, लाळगाळ्या, लाळतोंड्या.
Slack (slak) [A. S. *sleac*, slack.] *a. loose* ढिला, ढील, सैल. [A S. REIN (*lit.* and *fig.*) ढिली लगाम *f*.] २ *not busy* मंदीचा, मंद, मंदी असलेला; as, "S. market." [S. SEASON मंदीचे दिवस -हंगाम (*comm. cant.*) मंदी *f*.] ३ *flagging in energy* ढिला, ढील, सुस्त, शिथिल, गबाळ्या, गबाळी, गैदी, गैबती, गैबत्या. [S. WEATHER सुस्ती आणणारी हवा.] S. *n. a kind of small coal* कोळशाचा भुगा, कोळशाचा चुरा *m*, कोळशाची खर *f*. २ *a loose part of a rope* दोरीचा ढिला भाग *m*, दोरीचा न ताणलेला भाग.

२ *a time when little business is done* मंदीचा काळ *m*, मंदी *f*. Slack, Slack'en *v. t. to make loose* ढिला -ढील करणें, सैल करणें, ढिलावणें, सैलाविणें. २ *to check* ढिलाईवर धरणें, जोर *m* -वेग *m*. कमी करणें, ढिला सोडणें, सैल सोडणें. Slack, Slack'en *v. i. to become slack* ढिला -ढील -शिथिल होणें, सैल होणें, सैलावणें. Slack *v. i.* (with *off*) *to lessen in energy* ढिला पडणें, सुस्त होणें, आळसणें, आळसावणें, सुस्तावणें, मंदावणें, सुस्ताई *f*. धरणें. Slacked, Slack'-ened *pa. t. & pa. p.* Slack'ing, Slack'ening *pr. p.*

Slack'ly *adv.* ढिला *decl.*, ढील, सैल, ढिला होईसा *decl.* २ ढिलेपणानें, सुस्ताईनें, आळसानें, आळस करून, हलगरजीपणानें.

Slack'ness *n.* ढिलेपणा *m*, ढीलपणा *m*, सैलपणा *m*, ढिलाई *f*, शैथिल्य *n.* २ ढिलेपणा *m*, शिथिलपणा *m*, आळस *m*, सुस्ताई *f*, मंदाई *f*.

Slag (slag) [Of German origin.] *n. the dross of metal obtained in smelting of ore* (अशुद्ध धातु गाळतांना निघालेली) मळी *f*. २ (*geol.*) *volcanic lava* खंगर *m*.

Slain (slān) [*pa. p.* of Slay.] *a.* मारलेला, जिवें मारलेला, ठार केलेला.

Slake (slāk) [A form of Slack.] *v. t. to quench, to satisfy* (*thirst, etc.*) (तहान) भागवणें, शांतविणें, शांत करणें, शमविणें. २ *to combine* (*lime*) *chemically with water* (चुना) भिजविणें, (चुन्यावर) पाणी घालणें, (चुना) उमलवणें, चुना करणें. S. *v. i.* (lime) (चुना) उमळणें. Slaked *pa. t. & pa. p.* Slaking *pr. p.*

Slam (slam) [From the sound.] *v. t. to shut* (*door, etc.*) *with loud bang* धाडकन् लावणें, धाडकन् बंद करणें, जोरानें -वाजवून -आपटून -आदळून लावणें -बंद करणें. S. *v. i.* धाडकन् लागणें -बंद होणें. S. *n. the act of slamming* धाडकन् बंद करणें *n*, धाडकन् बंद होणें. Slammed *pa. t. & pa. p.* Slamming *pr. p.*

Slander (slan'der) [Fr. *esclandre* -L. -Gr. *skandalon*, a scandal.] *n. a false malicious report* निंदा *f*, नालस्ती *f*, कुटाळकी *f*, खोटा आरोप *m*, (*vulg.*) कूट *f*. २ काळिमा आणणारी गोष्ट *f*, काळिमा *m*; as, "Thou S. of thy mother's heavy womb." ३ (law) *false oral defamation* तोंडी निंदा, तोंडी नालस्ती *f*, तोंडी बेअब्रू *f*. S. *v. t. to defame falsely* निंदा करणें, नालस्ती करणें, कुटाळकी करणें. २ काळिमा आणणें, काळिमा लावणें. Slan'dered *pa. t.* S. *pa. p.* निंदा केलेला. २ काळिमा आणलेला. Slan'derer *n.* निंदा करणारा *m*, निंदक *m*, कुटाळ *m*, कुटाळखोर *m*, कुचाळ *m*, कुचाळखोर *m*. २ काळिमा लावणारा *m*. Slan'dering *pr. p.* Slan'derous *a. containing slander* निंदात्मक, निंदेचा. २ निंदा करणारा. Slan'-derously *adv.* निंदा करून, निंदापूर्वक.

Slang (slang) [A form of Sling.] *n. a popular word or expression not recognised as standard in a language* खालच्या लोकांची बोली *f*, अडाणी

बोली f. २ (विशेष) धंद्याची बोली f, (विशेष) वर्गाची भाषा f; as, "The S. of the theater, of sailors."

Slant (slant) [Scand. *slinta*, to slide.] *a. sloping, oblique* उतरता, उतरवट, ढळता, घसरता, ढाळदार, तिरपा, कलता, तिर्यक्. Slant *n.* उतार *m*, उतरण *f*, उतरंड *f*, ढाळ *m*, घसरड *f*; as, "It is on a S." [A S. OF WIND (*naut.*) *favourable breeze* अनुकूल वारा *m*, मागचा वारा.] Slant *v. i. to slope* उतरता असणें, ढळता असणें, घसरता असणें. Slant *v. t. to turn from a direct line, to give an oblique direction to* उतरता करणें, ढळता करणें, घसरता करणें, ढाळ *m.* देणें. Slanted *pa. t. & pa. p.* Slanting *pr. p.*

Slan'ting *a. sloping, oblique* उतरता, उतरवट, उतरंडीचा, घसरता, कलता, तिरपा.

Slan'tingly *adv.* उतरता *decl.*, घसरता *decl.*, &c.

Slan'tness *n.* उतरतेपणा *m*, तिर्यक्त्व *n.*

Slap (slap) [Imitative.] *n.* चापट *f*, चापटी *f*, चपराक *f*, चपेटा *m*, थापट *f*, थापडी *f*, थाप *f*, थप्पड *f*, धवका *m*, धपाटा *m*, रपाटा *m.* २ (*fig.*) *rebuff, insult* थप्पड *f* (*fig.*). [To THREATEN A S. थापट *f.* उगारणें.]

Slap *v. t.* चापट *f.* मारणें, चापटी *f* -चपराक *f.* मारणें, तोंडांत भडकावणें, फडकावणें, चकचकावणें, (श्रीमुखांत) लगावणें -चढवणें, रंगवणें. [To S. THE FACE थोबाडणें.] Slapped *pa. t. & pa. p.* Slapping *pr. p.*

Slap *adv. with a slap* रपकण, रपकर, रपरप, रपरपां (intensively), रपारप, रपापां. २ *suddenly, violently* थाडकन्, ताडकन्, वसकन्, घसदिशीं, झपाट्यानें, सपाट्यानें, तडाक्यानें, फटकन्, फटकर, फटदिशीं, साफ; as, "Hit me S. in the eye."

Slap-bang *adv.* धाडकन्, थाडकन्, ताडकन्, धसकन्, धसदिशीं, &c., एकदम, जोरानें.

Slap'-dash *adv.* झपाट्यानें, तडाक्यानें, सपाट्यानें, मार, मारे, घसकन् -कर -दिशीं, फटकन् -कर.

Slash (slash) [O. Fr. *esclecher*, to break in pieces.] *v. t. to make sweeping or random cuts with sword, knife, &c.* सपासप तोडणें, सपासप काटणें, धपकावणें, धबकावणें, खापलणें, धसकावणें, धसाधसी *f* -सपासपी *f* -कचकच *f.* करणें. २ कोरडे ओढणें. S. *v. i.* सपासप तोडणें -काटणें, धपकावणें, धबकावणें. Slashed *pa. t.* and *pa. p.*

Slash *n. a long cut* (तरवारीचा वगैरे) वार *m*, घाव *m.*

Slash'ing *pr. p.* सपासप तोडणारा -काटणारा, धबकावणारा. २ (of criticism) *severe* तुकडे करणारा, मर्मभेदक, कडक, उग्र, तीव्र, कोरडे ओढणारा.

Slash'ing *v. n.* सपासप तोडणें *n*, धबकावणें *n*, &c.

Slate (slāt) [O. Fr. *esclat*, a splinter.] *n. a rock which splits into thin plates* पत्रेपत्रे असलेला दगड *m*, पातळ थर पडणारा दगड *m*, पाटीचा दगड *m*, स्लेटीचा दगड *m.* २ (a) *a piece of slate for roofing* (दगडाची छपराकरितां) चीप *f*, चिपोळी *f.* (b) *a piece of slate for writing upon* (स्लेट) पाटी,

स्लेट *f.* Slate *v. t. to cover with slates* स्लेटींच्या पऱ्यांनीं शाकारणें, स्लेटींचें छप्पर करणें. Slate-colour *n.* स्लेटीसारखा काळानिळा रंग *m.* Slated *pa. t.* & *pa. p.* Sla'ter *n.* स्लेटींनीं घर शाकारणारा *m*, स्लेटींचें छप्पर करणारा *m.* Slat'ing *pr. p.* S. *v. n.* शाकाराच्या दगडी चिपा *f. pl.* Slate-pencil *n.* स्लेटपेन्सिल *f*, दगडी पेन्सिल. Sla'ty *a.* स्लेटीसारखा.

Slattern (slat'ėrn) [From *slatter*, a freq. of *slat*, to strike.] *n. a dirty, untidy woman* आडव्या सुडक्याची बायको *f*, जोगस्मा *f*, गबाळ बायको *f*, गचाळ स्त्री *f.*

Slat'ternliness *n.* गबाळपणा *m*, गचाळपणा *m.*

Slat'ternly *a.* गबाळ, गचाळ.

Slaughter (slaw'tėr) [Of Icelandic origin.] *n. a killing, a massacre* कत्तल *f*, कापाकापी *f*, काटाकाटी *f*, तोड *f*, संहार *m.* Slaugh'ter *v. t. to slay* कापणें, काटणें, कत्तल *f.* करणें, संहार *m.* करणें. २ (in humorous sense) *to defeat* (an opponent) *completely* पुरा चीत करणें, (-चा) पुरा मोड करणें. Slaugh'tered *pa. t.* & *pa. p.* Slaugh'tering *pr. p.*

Slaugh'terer *n.* कत्तल *f.* करणारा *m*, संहार *m.* करणारा *m*, कसाई *m*, खाटीक *m.*

Slaughter-house *n.* कसाईखाना *m.*

Slaughter-man *n.* कसाईखान्यांतील जनावरें मारणारा.

Slaugh'terous *a. given to slaughter* कत्तल करणारा, कत्तल उडवणारा.

Slav (släv), Sclav (skläv) [Lit. one who speaks intelligibly -Polish *slowo*, a word.] *n.* (पूर्वयुरोपांतील रशियन, बल्गेरियन, पोल्स वगैरे) स्लाव्ह (लोक).

Slave (slāv) [Fr. *esclave* -Ger. *sklave*, *orig.* a Slav prisoner of war.] *n. a captive in servitude* गुलाम *m*, दास *m*, बंदा *m.* [SLAVE-DRIVER गुलामांवर देखरेख करणारा. २ सक्तीनें काम करून घेणारा. S. GROWN गुलामांच्या श्रमानें केलेला. S. HOLDER गुलामांचा धनी *m.* S. LABOUR गुलामांकडून घेतलेलें काम *n.* S. TRADE गुलामांचा व्यापार *m.* S. TRADER गुलामांचा व्यापारी *m.*] २ *one wholly under the will of another* ताबेदार *m*, गुलाम *m.* ३ *one mastered by some evil habit* गुलाम *m.* ४ *a drudge* (दुसऱ्याकरितां) काबाडकष्ट करणारा *m*, मरीं मरणारा *m*, हाडाचीं काडें करणारा.

Slave *v. i. to work like a slave* गुलामाप्रमाणें खपणें -राबणें. २ *to drudge* काबाडकष्ट करणें, मरीं मरणें, हाडाचीं काडें करणें, गुलामगिरी *f.* करणें.

Sla'ver, Slave-trader *n.* गुलामांची नेआण करणारें जहाज *n.* २ गुलामांचा व्यापारी *m.*

Sla'very *n.* गुलामगिरी *f*, ताबेदारी *f*, दास्य *n.* २ *drudgery* कष्ट *m. pl.*, काबाडकष्ट *n. pl.* ३ गुलाम बाळगणें, गुलाम ठेवणें *n.*

Slav'ic, Slavo'nian *a.* स्लाव्ह लोकांचा, स्लाव्ह लोकां-[संबंधीं.

Sla'vish *a. like a slave, mean* गुलामासारखा, गुलामास साजेसा, तुच्छ, क्षुद्र. २ *without originality or ini-*

tiative स्वत्व नसलेला, स्वत्वशून्य, स्वत्वाभिमानशून्य, दासोचित; as, "S. imitation."

Sla'vishly *adv.* गुलामाप्रमाणें, गुलामासारखा *decl.*

Slav'onic *a.* स्लाव्ह लोकांचा, स्लाव्ह लोकांसंबंधीं.

Slay (slā)[A. S. *slean*, to strike, to smite.] *v. t.* *to kill* मारणें, जिवें मारणें, ठार मारणें, जीव *m* -प्राण *m.* घेणें *g. of o.*, वध *m.* करणें *g. of o.* २ *to ruin, to destroy* नाहींसा करणें, नाश *m.* करणें. Slew *pa. t.* Slain *pa. p.*

Slay'er *n.* मारणारा *m*, जिवें मारणारा *m*, जीव घेणारा *m.*

Slay'ing *pr. p.* S. *v. n.* मारणें *n*, ठार मारणें *n*, जिवें मारणें *n*, जीव घेणें *n*, वध *m.*

Sled (sled) Sledge (slej) [Danish *slede*, a sledge.] *n.* (बर्फावरून सरकत जाण्याची) स्लेज (गाडी).

Sledge (slej) [A. S. *slecge -slean*, to strike.] *n.* (दोन हातांनीं मारण्याचा) घण *m.*

Sledge-hammer *n.* (दोन हातांनीं मारण्याचा) घण *m.*

Sleek (slēk) [Ice. *slikr*, smooth.] *a. smooth, glossy* तुळतुळीत, मऊ, गुलगुलीत, गुबगुबीत, गुडगुडीत; as, "S. skin, S. hair." २ तुळतुळीत केसांचा. Sleek *v. t.* तुळतुळीत करणें, सफाईदार करणें.

Sleek'ness *n.* तुळतुळीतपणा *m*, गुलगुलीतपणा *m.*

Sleep (slēp) [A. S. *slæpan*, to sleep.] *v. i.* निजणें, झोंपणें, झोंप *f.* घेणें, निद्रा *f.* घेणें, झोंप -निद्रा येणें -लागणें *in. con.*, शयन करणें, नीज *f.* घेणें. [To S. AT EASE डरडरावून निजणें, चैनींत निजणें. To S. ON, UPON, OVER (A QUESTION) (एखादा चर्चेचा प्रश्न) लांबणीवर टाकणें.] २ *to be dead* मरणें, शेवटची निद्रा घेणें. ३ *to be inactive or dormant* पडून राहणें; as, "The sword *sleeps* in the scabbard."

Sleep *v. t.* (with *off*, *away*, &c.) *to spend in sleeping* झोंपून काढणें, झोंपेंत घालवणें; as, " *Slept* the hours away." २ *to provide sleeping accommodation for* निजण्याची सोय करणें, निजण्याकरितां जागा करणें; as, "The house *sleeps* three hundred men."

Sleep *n.* झोंप *f*, निद्रा *f*, नीज *f.* [BREAKING OR INTERRUPTION OF S. झोंपमोड *f*, निद्राभंग *m.* FATAL OR UNLUCKY S. काळझोंप *f.* MORNING Sleep साखरझोंप *f.* To TALK IN S. झोंपेंत वरळणें -बडबडणें. S. THAT KNOWS NOT BREAKING मृत्यु. To GO TO S. निजणें.] २ *rest* विश्रांति *f.* ३ मरण *n.*

Sleep'er *n.* झोंपणारा *m*, झोंप घेणारा *m*, झोंपीं गेलेला; as, "The S. awakened." २ (railway) सिलिपाट *m.* (corruption of Sleeper).

Sleep'ily *adv.* झोंपेंत, झोंपेच्या गुंगींत -तारेंत, सुस्तीनें.

Sleep'iness *n.* झोंपाळूपणा *m*, निद्राळुपणा *m.* २ झोंपेची गुंगी *f*, झोंपेची तार *f*, सुरसुरी *f*, सुस्ती *f*, निद्रेच्छा *f.*

Sleep'ing *pr. p.* झोंपणारा, झोंप घेणारा, निजणारा, निद्रालु. २ झोंप घेण्याचा, निजण्याचा. [S. CAR, S. CARRIAGE झोंपण्याचा डबा *m*. S. PARTNER, See under

partner.] २ झोंप आणणारा, झोंपेचा. [S. DRAUGHT झोंपेचें औषध *n.* SLEEPING SICKNESS झोंपेचा रोग *m.*]

Sleep'less *a.* झोंप नसलेला, निद्रारहित, बिनझोंपेचा. २ अस्वस्थ.

Sleep'lessness *n.* झोंप न येणें *n* -लागणें *n*, जागरण *n.* २ अस्वस्थता *f*, तळमळणें *n.*

Sleep-walker *n.* झोंपेंत चालणारा *m.*

Sleep-walking *n.* झोंपेंत चालणें *n.*

Sleep'y *a. inclined to sleep, drowsy* झोंपेस आलेला, लोळी आलेला, गुंगी आलेला, झोंपेची तार आलेला, निद्रावश. २ *dull, lazy* झोंपाळू, झोंप घेणारा.

Sleepy-head *n.* अति झोंपाळू मनुष्य *m*, कुंभकर्ण *m.*

Sleet (slēt) [Scand. *sletta*, sleet.] *n. rain mingled with snow or hail* गारांचा पाऊस *m*, बर्फयुक्त पाऊस *m*, तुषारवृष्टि *f.*

Sleeve (slēv) [A. S. *slyf*, a sleeve.] *n.* बाही *f*, अस्तनी *f*, हातोपा *m.* [TO LAUGH IN ONE'S S. गालांतल्या गालांत हंसणें, ओंठांत हंसणें, पदर लावून हंसणें.] २ (machi.) (a) शेंबी *f*, साम *f*, मांडल (corruption of मांडण), वश्वी *f.* (b) आंबवण *n.*

Sleeve *v. t. to provide with sleeves* बाह्या *f. pl.* लावणें, अस्तन्या *f. pl.* लावणें.

Sleeve'less *a.* बिनबाह्यांचा.

Sleigh (slā) *n.* Same as Sledge.

Sleight (slīt) [Ice. *slægth*, cunning.] *n. cunning, dexterity, an artful trick* चलाखी *f*, वस्तादी *f*, वस्तादगिरी *f.* [S. OF HAND हांतचलाखी *f*, हातचलाखीचा खेळ *m*, हस्तलाघव *n.*]

Slender (slen'dėr) [Dutch *slinder*, thin.] *a. thin, slim* पातळ, सडपातळ, किरकोळ, बारीक, कृश, काटकोळा, एकेरी आंगाचा, आंवळ, कृशांग. [SLENDER-WAISTED सिंहकटि, मृगकटि, बारीक कमरेचा.] २ *small, weak, feeble* थोडा, अल्प, निर्बळ, नाजूक, लघु, क्षुद्र; as, "*Slender* hope; *Slender* constitution." ३ *moderate, inconsiderable* थोडा, बेताचा, अल्प; as, "A man of S. intelligence." ४ *inadequate, meagre* अपुरा, चुटपुरता, अपुरता, अल्प; as, "S. means of support." ५ *abstemious, frugal* मित, मितप्रमाणाचा, बेताचा, काटकसरीचा; as, "A S. diet."

Slen'derly *adv.* थोडक्यानें, थोड्यानें, मित प्रमाणानें.

Slen'derness *n.* सडपातळपणा *m*, किरकोळपणा *m*, बारीकपणा *m*, नाजूकपणा *m*, पातळाई *f*, कृशता *f.* २ अल्पता *f*, अपुरेपणा *m.*

Slept *pa. t.* and *pa. p.* of Sleep.

Sleuth (slūth) [Ic. *slōth*, a sleuth.] *n. the trail of an animal tracked by the scent* माग *m.*

Sleuth-hound *n.* शिकारी कुत्रा *m.* २ *one who pursues* पाठलाग करणारा *m.*

Slew *pa. t.* of Slay.

Slew (slū) [Of doubtful origin.] *v. t. & v. i.* मध्यबिंदूवर (डाव्या बाजूकडे) वाटोळें फिरविणें,-फिरणें.

Sley (slā) [Of Anglo-Saxon origin.] *n.* *weaver's reed* मागाची फणी *f.* Also spelt as slaie.

Sley-cap *n.* (मागाच्या) फणीवर बसविण्याचें लांकडी दांडकें.

Sley-lay, Sley-lathe *n.* मागाचा हत्त्या *m.*

Sley-sword *n.* मागाचा पाय *m.*

Slice (slīs) [O. Fr. *esclice*, a splinter.] *n.* *a piece sliced off* टवका *m*, टंवकी *f*, टोंकी *f*, टवली *f*, टिवली *f*, भेत *n*, भेतूक *n*, ढपला *m*, ढपली *f*, धपला *m*, धपली *f*, धलपा *m*, धलपी *f*. २ (of fruits) काप *m*, फोड *f*, कापटी *f*, काताळा *m*, फांक *f*, तुकडा *m*, शेड *f*. ३ *a thin broad piece* खाप *f*, फांकळी *f*, फाड *f*, शकल *n*, छकल *n*. S. *v. t.* *to cut into slices* फांकी *f. pl.* -फांका *f. pl.* करणें, फांका पाडणें, कापणें. २ ढपली *f* -धपला *m*- &c. काढणें.

Sli'cer *n.* फांकी पाडणारा, फांका करणारा *m*, &c.

Slid (slid) *pa. t.* and *pa. p.* of Slide.

Slidden (slid'n) *pa. p.* of Slide.

Slide (slīd) [A. S. *slidan*, to slide.] *v. i.* *to move smoothly along* सरकणें, घसरणें, निसरणें, सुळकणें, घरंगळणें; as, "Snow *slides* down the mountain's side." २ (बिनचाकाच्या गाडींतून बर्फावरून) घरंगळत जाणें, घसरता जाणें, घसरणें. ३ (चालतांना) घसरणें, घसरून पडणें. ४ *to pass along smoothly or unobservedly* हळूच निघून जाणें, केव्हांच निघून जाणें; as, "Ages shall S. away without perceiving."

Slide *v. t.* *to cause to slide, to thrust along* लोटणें, ढकलणें, घसरवणें, सरकवणें. २ *to slip* (हळूच) घालणें, घालून देणें, ढकलणें; as, "To S. in a word to vary the sense of a question."

Slide *n.* *the act* (बर्फावरून) घसरणें *n*, सरकणें *n*, घसरत जाणें *n*, घरंगळणें *n*; as, "A S. on the ice." २ *smooth or even passage or progress* शिरकाव *m*, सहजप्रवेश *m*, सहजगति *f*; as, "A better S. into their business." ३ *a surface for sliding on* (मुलांची खेळण्याची बर्फाच्छादित) घसरड *f*, घसरडें *n*, घसरण *f*. ४ *an inclined plane* (डोंगरावरून दगड, ओंडके वगैरे लोटून नेण्याकरितां केलेली) घसरड *f*. ५ *a fall of earth, rock, or snow* (माती, बर्फ, वगैरे) ढांसळून पडणें *n*, ढांसळ *f*, घसरण *f*; as, "A land *slide*, A snow *slide*." ६ (steam-engine) डी-सारखा सरक पडदा *m*, सरकता डी-व्हाल *m*. ७ (शुष्क कांचा बसविण्याची क्यामेऱ्यांतील) सरकणी *f*. [DARK S. अन्ध सरकणी *f*, प्रकाशाभेद्य कोश.] ८ काचपट *m*, (कांचेची) पट्टी *f*. या काचपटांवर सूक्ष्मदर्शकानें किंवा मॅजिक लॅन्टर्ननें पाहण्याकरितां निरनिराळ्या पदार्थांचीं चित्रें काढलेलीं असतात.

Slide-box *n.* सरकत्या व्हालची पेटी *f.*

Slide-lathe *n.* सरकता लेट, लांबआंखूड होणारा लेट.

Slider *n.* सरकणारा *m*. २ सरकणी *f*. ३ सरकता भाग *m*, सरक.

Slide-rail *n.* आगगाडीचा डबा एका लाइनीवरून दुसऱ्या लाइनीवर नेण्याकरितां आठ चाकांचें बैठें टेबल *n*, सरकवतें टेबल. [टॅंकण *n*.

Slide-rest *n.* (लेटावरील हत्यार धरण्याचें) सरकतें

Slide-rule *n.* (*math.*) बेरीज, वजाबाकी, गुणाकार आणि भागाकार करण्याचें सरकत्या पट्टीचें यंत्र, सरकपट्टीचें गणितयंत्र, (गणिताची) सरकपट्टी *f*.

Slide-valve (called also D-valve) डी-सारखा सरकता व्हाल, डी-सारखा सरकपडदा.

Sli'ding *pr. p.* घसरणारा, सरकणारा, सरकता.

Sliding friction *n.* सरकत्या पदार्थांचें घर्षण, सर्पमाण-घर्षण *n*.

Sliding Scale *n.* (बाजारभावांप्रमाणें) कमजास्त होणारें (जकातीचें) स्केल. २ कमजास्त होणाऱ्या बाजार-भावाचें व मजुरीचें स्केल.

Slight (slīt) [Ger. *schlicht*, plain, smooth.] *not forcible, weak* थोडा, थोडका, बेताचा, कमजोर, दुबळा, फुसका, पोकळ, कागदी, पुसट, अस्पष्ट, कळे न कळेसा, वरवरचा, लहान, अल्प; as, "A S. effort; A S. structure; A S. impression; A S. argument; A S. examination; A S. pain." २ *not stout or heavy, slender* पातळ, बारीक, किरकोळ, कागदी, कृश; as, "His own figure which was formerly so S."

Slight *n. intentional neglect* (of a person) अनादर *m*, अव्हेर *m*, उपेक्षा *f*, अवगणना *f*, हेळसांड *f*, तिरस्कार *m*, अवहेलना *f*. Slight *v. t. to treat with studied neglect* उपेक्षा करणें, अव्हेर -अनादर *m* -अवगणना *f*. करणें, अवहेलना *f*. करणें. २ *to treat as beneath one's notice* तुच्छ मानणें, तुच्छ लेखणें, तिरस्कार *m*. करणें. Slighted *pa. t.* & *pa. p.* Slight'ing *pr. p. a. disrespectful, disparaging* उपेक्षा करणारा, अव्हेर *m* -अनादर *m*. करणारा, अवहेलना *f*. करणारा, तुच्छ मानणारा -लेखणारा. २ तुच्छतेचा, तिरस्काराचा, तुच्छतादर्शक, तिरस्कारव्यंजक. Slight'ingly *adv.* उपेक्षा करून, हेळसांड करून, उपेक्षाबुद्धीनें, उपेक्षापूर्वक, तुच्छतापूर्वक, तुच्छता दर्शवून.

Slight'ly *adv. somewhat, in a slight degree* थोडा, थोडासा, कांहींसा, जरासा, कळे न कळेसा.

Slight'ness *n.* थोडेपणा *m*, कमजोरपणा *m*, दुबळेपणा *m*, पोकळपणा *m*, बारीकपणा *m*, थोडकेपणा *m*, लहानपणा *m*, किरकोळपणा *m*, कृशता *f*, &c.

Slim (slim) [Low Ger. *schlimm*, worthless.] *a. slender* पातळ, सडपातळ, किरकोळ, काटकोळा, बारीक, एकेरी आंगाचा; as, "A S. person; A S. tree." २ *weak, slight, unsubstantial* दुबळा, लंगडा, लेचापेचा, न टिकणारा; as, "A S. argument; A S. excuse." ३ *crafty* धूर्त, लुच्चा. Slimmer, comparative; Slimmest, superlative.

Slime (slīm) [A. S. *slim*, slime.] *n. mire* गाळ *m*, रेवड *f*. २ (of plants) चीक *m*, गलगल *m*. ३ (of animals) चिकट पदार्थ *m*, चिकटा *m*, बोळ *m*, बळस

m. ४ (*pl.*) *mining mud containing metallic ore* (खाणींतील) धातुमिश्रित गाळ *m.* Slime *v. t. to smear with slime* गाळ *m* -रेवड *f.* फासणें.

Slim'iness *n.* चिकचिकीतपणा *m*, गिलगिलीतपणा *m*, विळविळीतपणा *m*.

Slim'ness *n.* पातळपणा *m*, सडपातळपणा *m*, काटकोळपणा *m.* २ दुबळेपणा *m*.

Sli'my *a.* चिकचिकीत, गिलगिलीत, गलगलीत, विळविळीत, चिकाळा. २ रेवड असलेला. ३ चिकासारखा.

Sling (sling) [A. S. *slingan*, to swing.] *n.* गोफण *f.* [STONE OF A S. गोफणगुंडा *m*, गोफणगोटा *m.* STRAP OF A S. फडें *n.*] २ (as for a vessel, &c.) शिंकें *n*, शिंकं *n.* (b) दांतळी *f*, दांताळी *f.* [CORD AROUND A VESSEL FOR THE S. शिकाळी *f.*] ३ (for a weight or load) झोळी *f*, नवघण *f*, नौघण *f.* [S. FOR FOUR CARRIERS चवाळें *n.*] ४ (for a basket, &c.) डाली *f*, शिकारणी *f.* ५ *a bandage for supporting a wounded limb* अरुंद शिंकें *n*, झोळी *f*, ओळकंबें *n*, गळंगती *f.* ६ गोफणीनें मारलेला धोंडा *m*, गोफणगुंडा *m.* ७ (*fig.*) आघात *m*, टोला *m*, रट्टा *m*; as, "The *slings* and arrows of outrageous fortune."

Sling *v. t. to throw with a sling* गोफणीनें फेंकणें -मारणें, गोफण मारणें; as, "Every one could *sling* stones at an hairbreadth, and not miss." २ *to throw, to hurl* फेंकणें, फेंकून मारणें. ३ *to hang so as to swing* शिंक्यावर टेवणें. ४ *to hoist or lower with slings* शिकारणीनें खालींवर सोडणें -घेणें.

Slinger *n.* गोफण मारणारा *m*.

Slink (slink) [A. S. *slincan*, to creep.] *v. i. to sneak off* गुपचूप निघून जाणें, काढतें -सरकतें घेणें, निसटणें, सटकणें, मुठींत नाक धरून जाणें, दृष्टि *f* -नजर *f.* चुकवून जाणें. Slunk *pa. t.* and *pa. p.* Slink'-ing *pr. p.*

Slink *v. i.* (of female beasts) *to miscarry* गाभटणें, गाभसांडणें, गाभ *m.* टाकणें -सांडणें. S. *v. t. to cast prematurely* गाभटणें, गाभसांडणें; as, "A cow that *slinks* her calf."

Slink *n.* गाभटलेलें वासरूं *n*, गाभसांडलेलें वासरूं *n*.

Slip (slip) [A. S. *slipan*, to slip.] *v. i. to slide* निसरणें, निसटणें, निसटून जाणें, घसरणें, निसरून पडणें, घसरून पडणें, सरकणें, सरणें; as, "*Slipped* in the mud; Blanket *slipped* off bed." २ *to go with sliding motion* सरकन् (जाऊन) बसणें, खाडकन् बसणें; as, "As the door closes, the catch *slips* into place." ३ *to escape restraint or capture* निसटणें, सुटणें, सुटून जाणें, निसटून जाणें, पळून जाणें; as, "Opportunity *slipped* through his fingers." ४ *to make way unobserved, or quietly or quickly* निसटणें, चोरून निघून जाणें, गुपचुप निघून जाणें, सटकणें, छुकांडी -छोकांडी *f.* देणें, हातावर तुरी देऊन पळणें, गुंगारा देणें, पोबारा करणें, काढतें -सरकतें -निघतें घेणें, सूं करणें, ढ्यां म्हणणें; as, "How time *slips*

away! To S. out of the room." [To S. OFF OR AWAY विचारल्याशिवाय -सांगितल्याशिवाय निघून जाणें. To S. OUT OF A PROMISE *or* ENGAGEMENT शब्दांतून सुटून जाणें. To S. INTO (नकळत) घुसणें -शिरणें -होणें; as, "Errors will *slip* in or into."] ५ *to make a careless mistake* चुकणें, घसरणें, चूक करणें, चूक होणें *g. of s.*; as, "*Slips* now and then in his grammar."

Slip *v. t. to cause to slide* सरकविणें, सरकावणें, सारणें. २ *to omit, to lose by negligence* गमावणें, दवडणें, घालवणें, चुकवणें, जाऊं देणें, सोडणें; as, "S. no advantage that may secure you." ३ *to let go from restraint* सोडणें, सोडून लावणें, मोकळा करणें -सोडणें, दावें सोडणें, बंधनमुक्त करणें; as, "To S. greyhounds from the leash." [A COW SLIPS ITS CALF पुरे महिने होण्यापूर्वीं विते.] ४ (with *on*) अंगांत अडकवणें, अंगांत चढवणें -घालणें; as, "To S. on a gown or a coat." (b) (with *off*) काढणें, काढून टाकणें; as, "To S. off a coat." ५ *to insert stealthily* (*in* or *into*) हळूच सोडणें, चोरून -गुपचुप घालणें -टाकणें -ठेवणें; as, "*Slipped* half-a-crown into the porter's hand." ६ *to escape from* निसटून जाणें, सुटून जाणें, (-ला) चुकवून जाणें; as, "A dog *slips* his collar; The point had *slipped* my attention." Slipped *pa. t.* S. *pa. p.* सरकविलेला, सरकलेला. २ सोडलेला. ३ गमावलेला. ४ चढवलेला. ५ टाकलेला. ६ सुटलेला. Slip'ping *pr. p.*

Slip *n.* निसरणें *n*, घसरणें *n*, घसरून पडणें, सरकणें *n*; as, "A S. on a piece of orange-peel may be fatal." २ *a blunder, or accidental piece of misconduct* चूक *f*, चुकी *f*, दोष *m.* [THERE'S MANY A S. 'TWIXT THE CUP AND THE LIP, Cf. Marathi हाता-तोंडाला गांठ पडली पाहिजे. S. OF THE TONGUE जिव्हादोष *m.* S. OF THE PEN हस्तदोष *m.* TO GIVE ONE THE S. झुकविणें, झुकांडी देऊन जाणें.] ३ (of cloth, &c.) चिरफळी *f*, चिंधोटी *f*, पट्टी *f*, फडका *m*, फडकें *n*, फाळा *m*, फाळ *m.* (b) उशीचा अभ्रा *m.* ४ (of bamboo, &c.) कांब *f*, कांबीट *n*, कांबट *n*, कांबटी *f*, काडी *f*, पिंजुळी *f*, पिंजोळी *f*, &c. ५ (of metal) कांब *f.* ६ (of land) पट्टी *f*, चिरटी *f*, चिरोटी *f*, फाळकी *f*, फाळी *f.* ७ *a leash* कुत्र्यांच्या गळ्यांतील पट्टा *m.* ८ *a device for suddenly loosing clip or attachment* कुत्रें *n.* हें खिडक्यांना वगैरे असतें. ९ *a twig for grafting* कलम *n.* १० *a slope on which ships are built or repaired* (जहाजें बांधण्याची किंवा दुरुस्त करण्याची) उतरती जागा *f*, उतरण *f.* ११ (cricket) *a fielder behind the wicket* बुइकेटच्या मागचा चेंडू झेलणारा *m.* १२ (*print.*) (कागदाचा) कपटा *m*, तुकडा *m.* (b) छापलेला तुकडा *m.*

Slip-knot *n.* निसरगांठ *f*, सुरगांठ *f*, सरकगांठ *f*, शेंदरगांठ *f*, सुटगांठ *f*, सरकफांस *m.*

Slip'per *n. a loose shoe* स्लिपर *m*, सपात *f.* २ *a child's overall* लहान मुलाचें झबलें *n.*

Slip'periness *n.* निसरडेपणा *m*, घसरडेपणा *m*, निसरडें *n*, निसरण *n*, निसरड *f.* २ बुळबुळीतपणा *m.*

Slip'pery *a.* (of ground) *causing to slip* निसरता, निसरडा, निसरट, घसरडा, घसरट, सुळसुळीत, बुळबुळीत. २ (*fig.* of a subject) *requiring tactful handling* घसरण्यासारखा, तोंडघशीं पाडणारा, जपून बोलण्याचा. ३ (*fig.* of women) *wanton* चंचल, चंचळ, बदमाश. ४ *unreliable* अशाश्वत, धरसोडीचा, अप्रामाणिक, अस्थिर, चंचळ, बदलणारा; as, "The S. state of kings." ५ (of an object) सुळसुळीत, बुळबुळीत, हातांत न ठरणारा.

Slip'-shod *a. untidy, careless* गबाळ्या, गचाळ. २ वेडावांकडा, वेडाविद्रा; as, "S. manners; S. style."

Slit (slit) [A. S. *slitan*, to slit.] *v. t. to cut lengthwise* चिरणें, उभा *decl.* कापणें -कातरणें -फाडणें, फाळा *m.* काढणें *g. of o.*, फट पाडणें. २ (bamboos, reeds, &c.) पिंजणें, पिंजणी *f.* करणें. ३ (nose, throat, &c.) भोंक पाडणें, छेद *m* -वेज *m.* पाडणें. S. *v. i. to tear lengthwise* पिचणें, पिंजणें, पेंचणें, तडणें. S. *n. a long cut* चीर *f*, फाळा *m*, (with *v.* निघणें -जाणें), उभी भेग *f*, तडा *m* (-जाणें), फट *f.*

Slit *pa. t.* S. *pa. p.* चिरलेला, चिरींव, उभा कापलेला, उभा फाडलेला. २ पिंजलेला, पिंजका. ३ फट पाडलेला.

Slit'ting *pr. p.* S. *v. n.* चिरणें *n*, उभा कापणें *n.*

Sliver (slī'-vėr) [A. S. *slifan*, to cleave.] *v. t. to split, to tear off lengthwise, to slice* (उभे) तुकडे पाडणें, उभा चिरणें -कापणें, फाळा *m.* काढणें *g. of o.* S. *n. a piece cut or rent off* तुकडा *m*, फाळा *m*, चीर *f.* २ *a continuous strand of loose untwisted wool or other fibre* पिळा *m.*

Slobber, Same as Slabber, q. v.

Sloop (slōōp) [Danish.] *n.* एककाठी गलबत *n.*

Slop (slop) [Of Anglo-Saxon origin.] *n. spilled water* (भेजावर, जमिनीवर) सांडलेलें पाणी *f.* २ (*pl.*) *dirty water* घाणपाणी *n.* ३ (*pl.*) गरगट *n*, खळगट *n*, ढपळवणी *n*, घसटगुळवणी *n.* S. *v. t.* पाणी सांडणें, पाणी सांडून घाण करणें.

Slope (slōp) [A. S. *slupan*, to slip.] *n. a slant* उतरण *f*, उतार *m*, ढाळ *m*, उतरंड *f*, उतरवण *f*, घसरड *f*, वरंगळ *f.* [THAT HAS FOUR SLOPES (A HOUSE) चौढाळ, चौपाखी, चौमोळी. OF GREAT S. (A ROOF) खर, पाणढाळ. OF MODERATE S. (A ROOF) माठ, बसका. PATH ALONG THE SUMMIT OF A S. दंड *m*, कणा *m.* S. TO CARRY OFF WATER पाणढाळ *m*, पाणलोट *m*, पाणसळ *f.*] २ *an inclined piece of ground* ढाळजमीन *f*, ढाळ *f.* ३ *the side of a hill* पाखर *f*, पाखाडी *f.* Slope *v. t. to form with a slope* उतरता -ढळता -घसरता करणें, ढाळ *m.* देणें. Slope *v. i. to be inclined, to slant* उतरता -ढळता असणें, उतरणें, ढाळ असणें *in. con.*

Sloped *pa. t.* S. *pa. p.* उतरता -ढळता केलेला, उतरता असलेला.

Slop'ing *pr. p.* उतरता, उतरवट, ढाळसर, ढाळदार. [SMOOTHLY S. नेपाळ.]

Slop'ingly *adv.* उतरता *decl.*, उतरवट *decl.*, ढळता *decl.*, घसरता *decl.*, तिरपा *decl.*

Slop'piness *n.* चिबचिबीतपणा *m*, चिडचिडीतपणा *m*, रबरबीतपणा *m*, रेबड *f*, राड *f*.

Slop'py *a. wet, miry* रबरबीत, रेबडीचा, थलथलीत, पावसानें भिजलेला (रस्ता), चिबचिबीत, चिडचिडीत. २ *full of puddles* ठिकठिकाणीं पाणी सांठलेला. ३ (of work) *unsystematic, not thorough* कसातरी केलेला, वेडावांकडा, गबाळ, अर्धवट. ४ (of sentiment or talk) रडवा, रडका. [खिटी *f*.

Slot (slot) [Dutch *slot*, a lock.] *n. a bar or bolt*

Slot (slot) [From the verb to Slit.] *n. a groove, a channel, a slit* घिशी *f*, खांच *f*, खोवण *f*, फट *f*, भेग *f*, तोंड *n*, गाळा *m*. २ *a stage trap-door* रंगभूमीवरील चोरदरवाजा *m*. Slot *v. t. to provide with slots* खांच *f*. पाडणें, घिशी पाडणें, तोंड *n*. करणें. Slot'ted *pa. t.* and *pa. p.* Slot'ting *pr. p.*

Sloth (slōth) [Of Anglo-Saxon origin.] *n. laziness* आळस *m*, सुस्ती *f*, सुस्तपणा *f*, आलस्य *n*.

Sloth-bear *n.* अस्वल *n*, आस्वल *n*.

Sloth'ful *a.* आळशी, remissly आळसट, सुस्त, सुस्तीचा, आळसाचा. Sloth'fully *adv.* आळसानें, आळस करून.

Sloth'fulness *n.* आळशीपणा *m*, आळस *m*, सुस्तपणा *m*.

Slot-machine *n.* नाणें आंत टाकल्याबरोबर वस्तु बाहेर देणारें यंत्र *n*, घिशीवालें यंत्र *n*.

Slotting-machine गाळे पाडण्याचें यंत्र *n*.

Slouch (slouch) [Of Scandinavian origin.] *n. an awkward walk with head bent down* खालीं मान घालून चालणें *n*. २ दिसण्यांत ओबडधोबड मनुष्य *m*. S. *v. i. to walk with a bent body* मान खालीं घालून चालणें.

Slough (slou) [A. S. *sloh*, a slough.] *n. a quagmire* दलदल *f*, चिखलाची रुतण *f*, रुपण *f*, फसण *f*.

Slough (sluf) [Of German origin.] *n. the cast-off skin* (esp. of a serpent or insect) मेंग *f*, कात *f*, कंचुक *n*. २ (from a wound) जळमट *n*, क्षतगलित मांस *n*, मुरदाड मांस *n*, मेलेलें मांस *n*, जखमेंतून गळून पडणारें मांस *n*.

Slough *v. i.* (with *off*) *to come away as a slough* मेंगावणें, मेंग *f*-कात *f*. टाकणें. २ (wound) जळमटें निघणें *g. of s.* S. *v. t. to cast off as refuse* टाकणें, टाकून देणें. Sloughed *pa. t.* and *pa. p.* Slough'ing *pr. p.*

Slough'ing *n.* मांस गळणें *n*, मांसशातन *n*. [SLOUGHING CANCER कुत्सित व्रण *m*, कुसलेल्या मांसांत होणारा व्रण *m*.]

Sloven (sluv'n) [Of German origin.] *n. a man carelessly or dirtily dressed* नेभळट मनुष्य *m*, भोंगळ मनुष्य *m*, मामलभट *m*, भोंगळट मनुष्य *m*, गैदी मनुष्य *m*, गबाळ्या मनुष्य *m*.

Slov'enliness *n.* नेभळेपणा *m*, नेभळटपणा *m*, गैदीपणा *m*, (पांघरुणाचा -वस्त्रप्रावरणाचा) गबाळीपणा *m*.

Slov'enly *a. negligent of dress or neatness* भोंगळ, नेभळा, मलिन, मळीण, गैदी, गैबती, गैबत्या, गबाळी, भांबळ, ऐदी, गबाळ. २ *not neat, not orderly* (dress, work) गबाळी, गबाळ्या, भांबळ, ऐदी, गैदी.

Slov'enly *adv.* नेभळेपणानें, गैदीपणानें.

Slow (slō) [Of Anglo-Saxon origin.] *a.* धिमा, मंद, मंदगतीचा, मंदचालीचा. [S. AND STEADY WINS THE RACE Cf. थेंबें थेंबें तळें सांचे.] २ *not happening in a short time* मंद, सावकाशीचा, सावकाश होणारा. ३ *not prompt* मंद, जड, सुस्त, मद्दड, मठ्ठ, थंड, थंडा. ४ *not hasty, acting with deliberation* धिमा, धिम्मा, धीर, विमृश्यकारी. ५ *behind in time* मागें राहणारा; as, "The clock or watch is S." ६ *not advancing or improving rapidly* सावकाशीचा, अल्प; as, "S. growth."

Slow'ly *adv.* मंद गतीनें, मंद चालीनें, सावकाश, हळूहळू, धिमेपणानें, सावकाशीनें, हलका *decl.*

Slow'ness *n.* धिमेपणा *m*, मंदपणा *m*, मंदाई *f*, जडपणा *m*, सुस्तपणा *m*, सुस्ताई *f*, सावकाशी *f*, धिमाई *f*.

Slub (slub) [Of uncertain origin.] *n.* (लोंकरीच्या किंवा कापसाच्या पेळूची) वात *f*. S. *v. t.* (spinning) पेळूची वात तयार करणें. [SLUBBING MACHINE मुंडा सांचा *m*, पेळूची वात तयार करण्याचा सांचा.]

Slubber (slub'ėr) [Of Dutch origin.] *v. t. to do lazily, imperfectly or coarsely* (कामाची) लाटालाट *f*. करणें, टंगळमंगळ *n*. करणें, चालढकल *f*. करणें, (काम) दपटून टाकणें, ढकलणें, रगडणें, ओढून टाकणें, गडबडगुंडा *m*. करणें, बिगार *f* -बेगार *f*. -वेठ *f*. करणें -काढणें, बिगार *f* -वेठ वारणें. [WORK OR BUSINESS SLUBBERED OVER बिगार *f*, बेगार *f*, बिगारकाम *n*.] २ *to daub, to stain* डाग *m*. पाडणें, कलंकित करणें. Slubbered *pa. t.* and *pa. p.* Slub'bering *pr. p.*

Sludge (sluj) [A form of Slush.] *n.* चिकणमाती *f*. २ तरते बर्फाचे गोळे.

Slug (slug) [Of Scandinavian origin.] *n. a lazy fellow* ऐदी मनुष्य *m*, आळशी मनुष्य *m*, सुस्त मनुष्य *m*, म्हशा *m*. २ *a snail* गोगलगाय *f*. (एक जात).

Slug'gard *n.* आळशी *m*, म्हसोबा *m*, म्हशा *m*, रेडा *m*, उठवळ *m*, हल्या *m*, रीस *m*, ऐदी *m*, अजगर *m*, आर, आळशांचा राजा *m*, शताळशी *m*.

Slug'gish *a. inactive, heavy* सुस्त, जड, आंगजड, मंद, ढिला, मठ्ठ, मठ्ठ्या, पड्या. २ (*med.*) मंद; as, "S. circulation; S. liver."

Slug'gishness *n.* सुस्तपणा *m*, जडपणा *m*, सुस्ताई *f*, सुस्ती *f*, मंदाई *f*, जाड्य *n*, मांद्य *n*. २ (*med.*) मांद्य *n*.

Sluice (slōōs) [Of Low Latin origin.] *n. a water-gate* दरवाजा *m*, उघडी *f*, सांडवा *m*, सांड *f*. २ (दरवाजांतून येणारा) पाण्याचा झोत *m*. ३ *a source of supply* दरवाजा *m*, द्वार *n*. S. *v. t. to wet or drench copiously* सडकून भिजवणें. २ *to wash in*

or by a sluice (दरवाजानें पाणी आंत घेऊन) धुऊन काढणें. ३ *to flush with a strong flow of water* वर पाण्याचा झोत सोडून धुऊन काढणें.

Sluice-gate *n.* दरवाजा *m*, उघडी *f*.

Slum (slum) [Of doubtful origin.] *n. a low street or neighbourhood* गल्लीकुची *f*, घाणेरडी जागा *f*, घाणेरडी वस्ती *f*. S. *v. i. to visit the slums of a city from charitable motives* (घाण वगैरे किती आहे हें पाहण्याकरितां) गल्लीकुची *f*. तपासणें -पाहणें.

Slumber (slum'ber) [A. S. *sluma*, slumber.] *v. i. to sleep lightly* अर्धवट झोंपणें, अर्धवट झोंप *f*. घेणें, बिछान्यावर पडणें. २ झोंपणें. S. *n.* (*usu. pl.*) अर्धवट झोंप *f*, कुतरझोंप *f*, श्वाननिद्रा *f*, loosely झोंप *f*; as, "His *slumbers* were disturbed by a knock." Slum'bered *pa. t.* and *pa. p.*

Slum'berer *n.* अर्धवट झोंप घेणारा *m*.

Slum'bering *n.* अर्धवट झोंप घेणें *n*.

Slum'berous *a.* झोंप आणणारा.

Slung *pa. t. & pa. p.* of Sling.

Slunk, *pa. t. & pa. p.* of Slink.

Slur (slur) [Low Ger. *sleuren*, to drag along the ground.] *v. t. to soil, to contaminate* बिघडवणें, कलंक *m*. लावणें, कालिमा *m*. लावणें, बट्टा *m* -काळें *n* -काळोखी *f* -कलंक *m*. आणणें -लावणें, डाग *m* -काजळी *f*. लावणें, काळें *n* -काजळी *f*. फांसणें. २ *to pass lightly over, to conceal* उडत उडत सांगणें, उडताउडता -छपवून सांगणें, छपवणें, लपून -छपून -वरवर -राखूनराखून सांगणें. ३ (*mus.*) सफाईनें वाजवणें किंवा गाणें. ४ *to pronounce indistinctly* अर्धवट उच्चारणें; as, "To S. syllables." S. *v. i.* (छापतांना कागद सरकल्यामुळें) पुसकट दिसणें. Slurred *pa. t. & pa. p.* Slurring *pr. p.*

Slur *n. stain* कालिमा *m*, कलंक *m*, काळें *n*, काजळी *f*, डाग *m*, काळोखी *f*, मस *f*. [To CAST A S. ON कालिमा *m*. लावणें.] २ *disgrace* दूषण *n*, दोष *m*.

Slush (slush) [Of Scandinavian origin.] *n.* पातळ चिखल *m*, मातीचें पाणी *n*. २ *melting snow* वितळणारा बर्फ *m*. ३ *lubricating grease* लुकण *n*, वंगण *n*, लुब्री *f* (corruption of English lubricant). ४ (*mach.*) चुना आणि सफेता यांचा रंग. S. *v. t.* वंगण *n*. लावणें, लुब्री *f*. लावणें. २ (पाणी मारून) धुऊन काढणें. ३ (with *up*) दर्जा भरणें. ४ चुना आणि सफेता यांचा हात मारणें.

Slut (slut) [Of Scandinavian origin.] *n. a dirty, untidy woman* हिडीस बायको *f*.

Sly (slī) [Of uncertain origin.] *a. cunning, wily, secret* कावेबाज, मतलबी, धूर्त, नजरचोर, दृष्टिचोर, दृष्टिचुकव्या. [Slyer *comparative*; Slyest *superlative.*] Sly'ly *adv.* कावेबाजपणानें, धूर्तपणानें, दृष्टि चुकवून, दृष्टि चोरून, चोरून, लिकून, चोरून, छपून, लपून.

Sly'ness *n.* कावेबाजपणा *m*, धूर्तपणा *m*, नजरचोरी *f*, लपंडाव *m*, लपंडावी *f*.

Smack (smak) [Of Anglo-Saxon origin.] *n. taste, flavour* वास *m*, लज्जत *f.* २ *a small quantity* छटा *f* (*fig.*), लकेर (*fig.*). ३ *the flavour of anything* स्वाद *m.* S. *v. i.* (with *of*) *to taste, to have a quality* छटा मारणें, स्वाद *m*- वास *m* -गंध *m* -ध्वनि *m.* येणें -मारणें.

Smack (smak) [Of Imitative origin.] *v. t. to slap loudly* चपराक *f.* मारणें, (थोबाड) रंगवणें. २ *to kiss with a smack* मिटकी *f.* मारून मुका *m.* घेणें, मिटक्यांचा मुका *m.* घेणें. ३ *to crack* कडकडावणें, तडतडावणें, (चाबूक) फडाफड वाजवणें; as, "To S. a whip." S. *v. i* मिटक्या मारणें.

Smack *n. a sharp sound* धपाटा *m*, रपका *m*, रपाटा *m*, चपडाक *f*, चपराक *f*, चपाटी *f*, चापट *f*, चापटी *f*. २ (of a whip) फटकारा *m*, कडाका *m*, तडाका *m.* ३ (of the lips) मिटकी *f.*

Smack'ing *v. n.* चपराक मारणें *n.* २ मिटक्या मारणें.

Small (smawl) [A. S. *smæl*, small.] *a.* लहान, लघु. [SMALL AND COMPACT आटोपसर, ठेंगणा, ठुसका, ठेंगणा-रेंगणा.] २ *little in amount or degree* थोडा, थोडका, हलका, अल्प, स्वल्प, एवढासा. [SMALL CAUSES COURT हलक्या दाव्यांचें कोर्ट.] ३ (the voice) *feeble, single* बारीक, एकेरा, एकेरी. ४ *minute* बारीक, सूक्ष्म, थोडा, किरकोळ. ५ *short* ठेंगणा; as, "A *small* man." Smaller, *comparative*, Smallest *superlative*. [SMALL ARMS (बंदुक, पिस्तूल, वगैरे) लहान हत्यारें *n. pl.* SMALL CRAFT (होड्या, पडाव, वगैरे) लहान गलबतें. SMALL HAND बारीक अक्षर *n.* SMALL HOURS पहांटेचे तास *m. pl.* SMALL PICA स्माल पायका (टाईप). SMALL WARES (बटणें, हूक, वगैरे) लहान लहान जिन्नस *m. pl.*]

Small'ness *n.* लहानपणा *m*, लघुता *f*, क्षुद्रता *f.* २ थोडेपणा *m*, थोडकेपणा *m*, हलकेपणा *m*, अल्पता *f*, ३ बारीकपणा *m*, एकेरीपणा *m.* ४ ठेंगणेपणा *m.*

Small'-pox *n.* देवी *f. pl.*, माता *f. pl.*

Smart (smärt) [A. S. *smeortan*, to feel pain.] *n. bodily or mental sharp pain, stinging sensation* चुणचूण *f*, चुरचूर *f*, चिणचीण *f*, फणफण *f*, तिडीक *f*, वेदना *f*, *intens.* चुणचुणाट *m*, चुरचुराट *m.* [S. MONEY दंडाची रकम *f.* (b) भरपाईची रकम *f.* (c) वसूल केलेली रकम *f.*]

Smart *v. i. to feel or give acute pain, to rankle* चुणचुणणें, चुरचुरणें, तिडकणें, सलणें, खुपणें, चुणचुण *f* -चुरचुर *f.* लागणें -होणें *in. con.*, *intens.* चुणचुणाट *m* -चुरचुराट *m.* होणें; as, "My finger *smarts*; My wounds *smart*." २ *to be paid out for, to suffer consequences of* (*esp.* as threat) दुःख *n.* भोगणें, निस्तरणें. [To CAUSE TO S. FOR भोवणें, जाणवणें.] ३ (of person, with *under*) चुरचुरणें, हुरहूर लागणें; as, "To S. under an insult." Smarted *pa. t.* and *pa. p.* Smart'ing *pr. p.*

Smart *a. severe, vigorous* जोराचा, आवेशाचा, झपाट्याचा; as, "A S. rap; A S. pace." २ *clever,*

ingenious चलाख, चुणचुणीत, हुशार, फांकडा; as, "A S. talker." ३ *brisk, active* चपळ, चटपट्या, झटपट्या. ४ *bright and fresh in appearance* चकपक, चकचकीत, चक, लकपक, लक, लकलकीत, चाकचोप; as, "A S. person; S. clothes." ५ *conspicuous in society, leading the fashion* शिष्ट, प्रतिष्ठित; as, "S. people." ६ *witty, acute* खुबीचा, खुबीदार, मार्मिक, नोकदार, नोकीचा; as, "S. retort; S. saying."

Smart'ly *adv.* जोरानें, आवेशानें, झपाट्यानें. २ हुशारीनें, चलाखपणानें, चुणचुणीतपणानें, &c. ३ चाकचोपीनें. ४ खुबीनें, खुबीदारपणानें, मार्मिकपणानें.

Smart'ness *n.* जोर *m*, आवेश *m*, झपाटा *m*. २ चलाखपणा *m*, चुणचुणीतपणा *m*, हुशारी *f*. ३ चपळपणा *m*, चपळाई *f*, चलाखी *f*. ४ चाकचोपी *f*, चापचोपी *f*, चकपकपणा *m*, लकपकपणा *m*. ५ छानदारी *f*, डौल *m*. ६ नोकदारी *f*, नोक *f*, खुबी *f*, मार्मिकता *f*.

Smash (smash) [Of doubtful origin.] *v. t. to break utterly to pieces* (often with *up*) चकाचूर करणें, चूर करणें, चूर करून टाकणें *g. of o.* २ *to utterly rout and disorganize* (enemy) पुरा मोड *m.* करणें, पुरीपुरी दाणादाण *f.* करणें. S. *v. i. to break up, or go to pieces suddenly, as the result of collision or pressure* चकाचूर होणें, चकनाचूर होणें, पार मोडणें, चुराडा *m.* होणें. २ (of business firm) *to break, to go bankrupt* मोडणें, दिवाळें निघणें -वाजणें. ३ (of vehicle) आपटून चुराडा होणें, पार मोडणें.

Smash *n. a breaking to pieces* चकाचूर होणें *n*, चुराडा *m.* होणें *n*, चकाचूर *m*, चकनाचूर *m*, चुराडा *m*, चूर *m*. २ *bankruptcy* दिवाळें *n*. ३ *a collision* आपटून पार मोडणें *n*.

Smash *adv.* (with verbs of motion) जोरानें, मोडतोड करीत; as, "Went S. into a luggage train."

Smashed *pa. t.* S. *pa. p.* चकाचूर केलेला, चकनाचूर केलेला.

Smash'er *n.* चकाचूर करणारा *m*. २ चकाचूर करण्याचें [यंत्र *n*.

Smatter (smat'er) [M. E. *smateren*, to rattle.] *v. i. to talk superficially* वरवर बोलणें, (माहितीशिवाय) बडबडणें. २ *to have a superficial knowledge* बेताचें ज्ञान असणें, बेताची माहिती असणें. Smat'tered *pa. t.* and *pa. p.* Smat'tering *pr. p.*

Smat'ter *n. superficial knowledge* वरवरचें ज्ञान *n*, कच्चें ज्ञान *n*, अर्धवट ज्ञान *n*.

Smat'terer *n. one who has a slight superficial knowledge* वरवरचें ज्ञान असलेला, कच्चें ज्ञान असलेला, अर्धवट ज्ञान असलेला.

Smatt'ering *n. slight superficial knowledge of a language or subject* कच्चें ज्ञान *n*, अर्धवट ज्ञान *n*, वरवरचें ज्ञान *n*. [To ACQUIRE A SMATTERING OF वरवरचें ज्ञान करून घेणें. To GIVE A S. OF वरवरचें ज्ञान करून देणें.]

Smear (smēr) [A. S. *smeru*, fat, grease.] *v. t. to overspread with anything unctuous* माखणें,

चोपडणें, चुळबुळावणें, लेपणें, लेपटणें, लिंपणें, भरणें. २ (an idol, with red-lead,) फांसणें, मांजणें, मांजण करणें. ३ (sandalwood, ashes, &c., on the body) फांसणें, चर्चिणें, चर्चन *n.* करणें, विलेपन करणें. Smear-ed *pa. t.* S. *pa. p.* माखलेला, चोपडलेला. Smear'er *n.* माखणारा, चोपडणारा. Smear'ing *pr. p.* S. *v. n.* माखणें *n*, लेपणें *n*, माखण *n*, लेपन *n*, विलेपन *n*.

Smegma (smāg'ma) [Gr. *smegma*, soap.] *n.* (*med.*) जननेंद्रियाच्या सुपारीवरील पांढरा मळ *m*, शिस्न-मणिमल *m*.

Smell (smel) [Of Anglo-Saxon origin.] *v. i.* *to have or emit an odour* वास *m.* असणें *in. con.*, वास *m.* येणें *g. of s.*;—strongly and diffusively घम-घमणें, घमघम *adv.* वास *m.* सुटणें *g. of s.*;—strongly and grossly दरवळणें. २ (with *of*, *lit. & fig.*) *to have a bad smell, to stink* वास *m.* मारणें, घाण *f* -वास *m.* येणें -मारणें *g. of s.*, also with *in. con.* ३ *to have sense of smell* घ्राणेंद्रिय *n.* असणें, वास *m.* घेतां येणें, हुंगतां येणें; as, "Do fishes S.?"

Smell *v. t. to perceive by the nose* हुंगणें, सुंगणें, हुंगून -सुंगून घेणें, वास *m.* घेणें *g. of o.*, नाक *n.* लावणें, नाकाशीं लावणें -नेणें, नाकानें -नाकावाटे घेणें ग्रहण करणें. २ (with *out.*) *to discover* हुंगणें, हुंगून काढणें, वासानें काढणें. Smelled or Smelt *pa. t.* and *pa. p.*

Smell *n.* वास घेण्याची शक्ति *f*, घ्राणशक्ति *f*, गंधग्रहण-शक्ति *f*; as, "S. is less acute in man than in most animals." २ *odour* वास *m*, गंध *m*. (b) वास घेणें *n*. [ORGAN OF S. घ्राणेंद्रिय. S. OF BURNED FOOD करपट्टाण *f*. S. OF AN EXTINGUISHED LAMP दिपुष्टाण *f*, दिपोष्टाण *f*. S. OF A THING BURNED, SCORCHED, PARCHED भाष्टाण *f*. S. OF DAMPNESS हिंवसाण *f*, ओलष्टाण *f*. S. OF HERBAGE, GREEN WOOD, &c. हिरवष्टाण *f*, *f*, हिरवसाण *f*. S. OF MOULDINESS उबष्टाण *f*, उबसाण *f*. S. OF NEW EARTHEN VESSELS, NEW CLOTH, &c. कोरष्टाण *f*, कोरसाण *f*. S. OF OILED THINGS, OR OIL तेलसाण *f*, तेलाण *f*, तेलष्टाण *f*. S. OF RANCIDITY OR RANKNESS खवटाण *f*, घुरटाण *f*, घुरष्टाण *f*. S. OF RIPE FRUITS OR RIPENESS पिकटाण *f*. S. OF ROTTENNESS कुजकटाण *f*, कुजटाण *f*, कुष्टाण *f*. S. OF SMOKE धुरटाण *f*, धुरकटाण *f*. S. OF SOURNESS आंबटाण *f*, आंबसाण *f*, आंबष्टाण *f*. STRONG AND DIFFUSIVE AND SWEET S. परिमळ *m*, घमघमाट *m*. TO BE DIFFUSED WIDELY AND STRONGLY (OF OFFENSIVE SMELLS) दरवळणें. LOSS OF S. वास न येणें. PERVERSION OF S. घ्राणेंद्रियाची शक्ति विघडणें, वासाचा कंटाळा येणें.] ३ *ill smell* घाण *f*, दुर्गंधि *f*. ४ *good smell* सुवास *m*, सुगंध *m*.

Smel'ler *n.* हुंगणारा *m*, वास घेणारा *m*.

Smell-feast *n. a greedy fellow* परान्नरुचि, परान्नाचा भोक्ता.

Smel'ling *pr. p.* गंधाचा, वासाचा, वासयुक्त, गंधयुक्त. २ वास घेण्याच्या उपयोगाचा.

Smel'ling *v. n.* हुंगणें *n*, वास घेणें *n*. २ घ्राण *n*, घ्राणेंद्रिय *n*.

Smelling-bottle *n.* अमोनियाची बाटली *f.* मूर्च्छा आली असतां शुद्धीवर येण्यासाठीं ही हुंगावयास देतात.

Smelling-salts अमोनिया क्षार.

Smelt *pa. t.* and *pa. p.* of Smell.

Smelt (smelt) [Of Scandinavian origin.] *v. t.* (ore) रस *m.* करणें *g. of o.*, (रस करून) गाळणें, आटवणें.

Smel'ter *n.* (रस करून) गाळणारा *m*, धावड *m.*

Smel'ting *pr. p.* रस करणारा, रस करून गाळणारा. २ रस करण्याचा. [S. FURNACE रस करण्याची भट्टी *f*, धातु गाळण्याची भट्टी *f.*]

Smile (smil) [Of Scandinavian origin.] *v. i.* गालांतल्या गालांत हंसणें, मंदहास्य *n.* करणें, स्मितहास्य *n.* करणें. २ *to look joyous* खुलणें, फुलणें. ३ प्रसन्न होणें, कृपादृष्टि *f.* ठेवणें -करणें and *in. con.*, असणें.

Smile *v. t.* *to express by smiling* हंसून व्यक्त करणें, हंसण्यानें व्यक्त करणें; as, "To *smile* consent, To S. appreciation." २ *to give a smile of specified kind* विशिष्टार्थसूचक हंसणें; as, "*Smiled* an ironical or a curious S." ३ (with *away*) *to drive (person's vexation, &c.)* हंसण्यावारी घालवणें, हंसून घालवणें.

Smile *n.* गालांतल्या गालांत हंसणें *n*, हास्य *n*, हंसणें *n*, मंद हंसणें *n.* २ *smiling expression or aspect* स्मितहास्य *n*, हास्यमुख *n*, हंसतमुख *n.*

Smi'ling *pr. p.* गालांत हंसणारा, हंसतमुख, प्रसन्नमुख. [A S. COUNTENANCE हास्यमुद्रा *f*, हास्यमुख *n.* OF A S. COUNTENANCE हंसतमुख, हास्यमुख, हास्यवदन.]

Smirch (smerch) [Of Anglo-Saxon origin.] *v. t.* (*lit.* and *fig.*) *to cloud, to soil* काळसर करणें, मजीत करणें; as, "*Smirched* reputation." S. *n.* डाग *m*, कलंक *m*, कालिमा *m*, काळोखी *f.*

Smirk (smerk) [Of Anglo-Saxon origin.] *v. i. to put on or wear affected or silly smile* कपटानें हंसणें, थट्टेनें हंसणें. S. *n.* कपटाचें हंसणें *n*, कपटाचें हास्य *n*, मानभावी हंसणें *n.*

Smite (smit) [A. S. *smitan*, to smite.] *v. t. to beat, to strike* मारणें, प्रहार *m.* करणें. २ *to inflict severe defeat on* पुरा मोड *m.* करणें, पुरा चीत करणें; as, "We hope to S. them." ३ *to chastise* टोंचणें, डंवचणें, शिक्षा *f.* करणें; as, "His conscience *smote* him." ४ (chiefly in *pa. p.*) *to strike or seize or infect or possess with disease or desire or fascination* ग्रस्त करणें -होणें, मोहणें, मोहित -लुब्ध -आसक्त करणें; as, "A city *smitten* with plague; Am *smitten* with her charms." Smote *pa. t.* Smit'ten, Smit *pa. p.* मारलेला, प्रहार केलेला. २ पुरा मोड केलेला. ३ *enamoured* मोहलेला, मोहित, लुब्ध. [To BE SMITTEN भुलणें, भाळणें, रंगणें.] ४ ग्रस्त केलेला. Smi'ting *pr. p.*

Smit'er *n.* मारणारा, प्रहार करणारा.

Smith (smith) [Of Anglo-Saxon origin.] *n.* घडकामी *m*, घडकाम्या *m*, ठोककाम्या *m.* २ *black-smith*

लोहार m, लोहकार m, घिसाडी m. [BUSINESS OF A S. लोहारकी f.] Gold-smith n. सोनार m. Silver-smith n. चांदीचें काम करणारा m, loosely सोनार m.
Smith-craft n. लोहाराचें काम n.
Smith-work n. घडकाम n, ठोककाम n. [PRICE OR RATE OF S. घडणावळ f, घडण f, घडाई f.]
Smith'y n. लोहाराचें दुकान n, लोहारसाळ f.
Smoke (smōk) v. i. *to give forth smoke* धूर बाहेर सोडणें, धुमसणें. [THE LAMP IS SMOKING दिवा बरोबर तेवत नाहीं.] २ तमाखू ·ओढणें, विडी f -चिलीम f &c. -ओढणें; as, "*Smokes* too much." S. v. t. *to disinfect, to cure by smoke* धूर m. देणें, धुरी देणें, धुमी देणें. [TO SMOKE INSECTS धुरी देऊन कीटक नाहींसे करणें.] २ *to darken with smoke* धुरानें काळें करणें, धुरकटावणें; as, "A lamp *smokes* ceiling." [SMOKED GLASS (ग्रहण पाहण्याकरितां) दिव्यावर काळें केलेलें भिंग n.] ३ *to inhale or exhale smoke of* (तमाखू, अफू, वगैरे) ओढणें, धूर पोटांत घेणें. (b) धूर सोडणें. [PUT THAT IN YOUR PIPE AND S. IT काय सांगितलें त्याचा शांतपणें विचार कर.] ४ *to bring oneself into specified state by smoking* (तमाखू ओढून) विशिष्ट स्थितींत आणणें, बनविणें; as, "Has *smoked* himself ill." ५ *to get an inkling* वास येणें, खबर लागणें.
Smoked *p. t.* and *pa. p.* [TO BE SMOKED धुरकटणें, धुरावणें.] Smok'ing *pr. p.* [S. CAR, S. CARRIAGE विड्या ओढण्याचा (आगगाडीचा) डबा m. S. CONCERT विड्या ओढण्याची परवानगी असलेला गाण्याचा जलसा m. S. MIXTURE ओढण्याची तमाखू f. S. ROOM (घरांतील किंवा हाटेलांतील) विड्या ओढण्याची खोली f. S. ROOM TALK पुरुषांच्याच देखत बोलण्याच्या गोष्टी *f. pl.*]
Smoke (smōk) [Of Anglo-Saxon origin.] n. धूर m, धूम्र m, धूम m. [CLOUD OR VOLUME OF S. धुराचा लोळ -लोट. TO END IN S. फिसकणें, फिसकटणें, फसकणें, बोंबलणें. TO BE SOILED OR AFFECTED BY S. धुरकटणें. FROM S. INTO SMOTHER आगींतून फोपाट्यांत.] २ *spell of tobacco-smoking* झुरका m; as, "Must have a S." ३ (slang) *cigar* विडी f.
Smoke-ball n. (लष्करी हालचाली दिसूं नये म्हणून सोडलेला) धुराचा गोळा m.
Smoke-bell n. काजळी f, दिव्याची टोपी f.
Smoke-box n. (of a steam-boiler) धुराची पेटी f.
Smoke-helmet n. आगीच्या बंबवाल्याची धुराची टोपी f.
Smoke'less a. बिनधुराचा. [S. POWDER बिनधुराची दारू.]
Smoke-nuisance n. (गिरण्यांच्या) धुराचा त्रास m.
Smoke-stack, Smoke-vent n. चिमणी f, चिमण्यांची रांग f. २ (आगबोटीचा) धुराचा बंब m.
Smo'ker n. (नेहमीं) विड्या ओढणारा m. २ (आगगाडींतील) विड्या ओढण्याचा डबा m. ३ *a smoking concert* तमाखू ओढण्याची परवानगी असलेला गाण्याचा जलसा m.
Smo'ky a. *emitting smoke* धूर निघणारा, धुमसणारा, धुरकट. २ धुराचा, धुरासारखा; as, "S. fog." [S. SMELL

धुरकट्टाण *f.*] ३ *tarnished with smoke* धुरकटलेला, धुरटलेला; as, "A S. ceiling."

Smooth (smōōth) [Of A. S. origin; perhaps allied to Sk. मन्थ्, to churn.] *a. not rough* गुळगुळीत, साफ, नितळ, तुळतुळीत, सफाईदार. [SMOOTH AND POLISHED तुळतुळीत.] २ *equal, level* सारखा, बराबर, बरोबर, सपाट, सपाटीचा, नेपाळ, सम. ३ *flowing, fluent, easy* सारखा, सुरळीत, सरळ. ४ *soft, soothing* मऊ, मृदु, लाघवी, गुळगुळथापडीचा, लाडीगोडीचा, गोडीगुलाबीचा. ५ *softly flowing* संथ, संथ चाललेला, स्थिर, अस्खलित; as, "S. stream; S. flow of words." [To BE IN S. WATER सुस्थितींत असणें.] S. *v. t. to remove roughness* गुळगुळीत करणें, साफ करणें; esp. by rubbing नितळणें, घोटणें. २ *to make even* सारखा करणें, बराबर करणें, सपाट -सम करणें, सारखावणें. ३ *to make easy* सोपा -सुरळीत -सोईचा करणें, सुरळीत चालेसा करणें. ४ (with *over*) *to palliate* (दोषांवर) पांघरूण घालणें; as, "To S. over a fault." S. *v. i.* (with *down*) *to become smooth* संथ होणें, स्थिर होणें; as, "Sea presently *smoothed* down." २ *to flatter, to stroke* गोंजारणें, गोंजरणें, कुरवाळणें. Smoothed *pa. p.* Smooth'ing *pr. p.*

Smooth-faced *a. hypocritically friendly* मिस्कीन, वरकांती स्नेहाचा.

Smoothing-iron *n.* कपडे सफाईदार करण्याची इस्तरी *f.*

Smoothing plane *n.* घोटण्याचा रंधा *m*, घोटणें *n.* (b) ओपणी *f*, बैठा रंधा *m.*

Smooth'ly *adv. flowingly* सुरळीत, सरळ. २ मऊपणानें, लाडीगोडीनें, गोडीगुलाबीनें, गोडगोड बोलून.

Smooth'ness *n.* गुळगुळीतपणा *m*, तुळतुळीतपणा *m*, नितळाई *f*, सफाई *f*, सफाईदारपणा *m*, सफाईदारी *f.* २ सारखेपणा *m*, सपाटी *f*, समता *f.* ३ सुरळीतपणा *m*, सरळपणा *m.* ४ लाघव *n*, लाडीगोडी *f*, गोडीगुलाबी *f*, मधुरभाषिता *f.* ५ संथपणा *m*, स्थिरपणा *m.*

Smooth-tongued *a.* मधुरभाषी, गोडबोल्या.

Smote *pa. t.* of Smite.

Smother (smuth'ėr) [Of A. S. origin.] *v. t. to suffocate* दम कोंडून मारणें, श्वास कोंडून मारणें, गुदमारणें, घुसमटवणें, गुदमारून -घुसमटवून मारणें, कोंडमार -कोंडमारा -श्वासावरोध करणें, श्वास दाबून टाकणें. २ *to suppress* दाबणें, दडपणें, दाबून टाकणें, दडपून टाकणें, चेपणें, चेपून टाकणें. S. *v. i. to be suffocated* गुदमरणें, घुसमटणें. २ *to smoulder* धुमसणें, धुमसत राहणें. Smoth'ered *pa. t.* S. *pa. p.* दम कोंडून मारलेला, गुदमारलेला. २ दाबून टाकलेला, दडपून टाकलेला. Smother'ing *pr. p.*

Smoulder (smōl'dėr) [Of A. S. origin.] *v. i. to burn and smoke without flame* धुमसणें, धुमणें, कुरमणें. S. *n.* धुमसणारा अग्नि *m*; as, "The S. will soon be a flame." Smoul'dered *pa. t. & pa. p.* Smoul'dering *pr. p. a.* धुमसणारा, धुमणारा, धुमसता.

Smudge (smuj) [Perhaps from Dan. *smuds*, smut.] *v. t. to smear* (काजळ, शाई वगैरे फांसून) काळा करणें, काळें फांसटणें, काळें करणें. S. *n. a smear, a blot* पुसकट डाग *m.*

Smug (smug) [Of Scand. origin.] *a.* नीटनेटका, सुबक, चिमुकला, लहानगा, ठीकठाक, चापचोप.

Smuggle (smug'le) [Of Low-Ger. origin.] *v. t. to import or export clandestinely and without payment of duty* जकात चुकवून आणणें, जकात टाळून आणणें, जकात दिल्यावांचून आणणें, जकातचोरीनें आणणें, जकातचोरीनें आयातनिर्गत करणें. २ *to convey clandestinely* चोरून आणणें, लपूनछपून नेणें -आणणें, (मनाई केलेले जिन्नस) घुसडून आणणें.

Smug'gled *pa. t.* S. *pa. p.* जकात दिल्यावांचून आणलेला, जकातचोरीचा.

Smugg'ler *n.* जकात दिल्यावांचून आणणारा, जकातचोरी करणारा. २ चोरून मालाची नेआण करणारें जहाज *n.*

Smugg'ling *pr. p.* S. *n.* जकात दिल्यावांचून आणणें *n*, जकातचोरी *f*, मनाई केलेले जिन्नस घुसडून आणणें.

Smut (smut) [M. E. *smotten*, to dirty.] *n. the dirt of soot* मस *f*, मशेरी *f*, मषी *f*. २ (of corn) काजळी *f*, अंगारा *m*. हा एक धान्याचा रोग आहे. [S. OF जोंधळा IS काणी *f*, कहाणी *f*.] ३ *obscene language* बीभत्स भाषण *n*, अचकटविचकट बोलणें *n*, दुर्वचन *n*, दुर्भाषण *n*. S. *v. t. to blacken with soot* मस लावणें, काळा करणें, काळें लावणें. S. *v. i. to gather smut* मस जमणें, मशीरणें, मसकटणें. २ (of corn) कहाणी होणें. Smutted *pa. p.* Smut'ting *pr. p.*

Smutch (smuch) [From Smut.] *v. t.* (धुरानें) काळा करणें, डाग पाडणें. S. *n.* काळा डाग *m*. Smutched *pa. t.* and *pa. p.* Smut'ching *pr. p.* S. *v. n.* (धुरानें) काळा करणें *n.*

Smut'tiness *n.* मस *f*, मशेरी *f*.

Smut'ty *a.* मशीचा, मस लागलेला, मसकट, मसकटलेला, मशीरलेला. २ काजळीचा, काजळी लागलेला, अंगारा लागलेला. ३ *obscene* बीभत्स, विचकट, अचकटविचकट.

Snaffle (snaf'fl) [Dut. *snavel*, horse's muzzle.] *n. a bridle bit* सुतळ्या लगाम *m*, सुतळी लगाम *m*, साधा लगाम *m*.

Snag (snag) [Of Iceland. origin.] *n. a stump* बुंधा *m*, धस *m*, खणपूस *n*. २ सुळा *m*, सुळका *m*; (contemptuously of a broken or decayed tooth) मोडका दांत *m*, खुंट *m*. ३ खोंचाटा *m*, खोंच *f*, हीर *m*, कांटा *m*, शल्य *n*.

Snail (snāl) [A. S. *snægl*, dim. of *snaca*, snake.] *n.* गोगलगाय *f*, शंबूक *m*. [S.'s GALLOP गोगलगायीची गति *f*, अतिमंद गति *f*.] २ (*fig.*) *a slow coach* मुंगीच्या पायाचा *m*, मुंगीच्या पायानें चालणारा *m*, आळशी मनुष्य *m*. ३ घडाळयांतील तासाचें चक्कर *n*. S. *v. t. to rid* (*garden*) *of snails* (बागेंतील) गोगलगायी मारणें. Snailed *pa. t.* & *pa. p.* Snail'ing *pr. p.*

Snail-paced *a.* मुंगीच्या पायाचा, मुंगीच्या पायानें चालणारा.

Snake (snāk) [A. S. *snaca*, a snake.] *n.* साप *m*, सर्प *m*, उरग *m*, भुजंग *m*, अहि *m*. [THE EXUVIAE OR SLOUGH OF A S. मेंग *f*, कात *f*. FORK FOR POKING OUT S.s वाभेरें *n*. HOODED S. फण्यानाग *m*, फणी असलेला साप *m*. LINES UNDER THE THROAT OF S.s लहरी *f. pl.* YOUNG S. पोंगा *m*, पोंवा *m*. S. IN THE GRASS *hidden danger* गुप्त संकट *n*. २ *secret enemy* गुप्त वैरी *m*. TO WARM OR CHERISH A S. IN ONE'S BOSOM सापाला दूध *n*. पाजणें. TO SEE S.s भ्रम होणें, बेशुद्ध होणें. TO RAISE *or* TO WAKE S.s कलागत *f*. लावणें, सापाला चाळविणें, चिडविणें.] २ *a treacherous or cold-hearted person* साप (*fig.*) *m*, निमकहराम (मनुष्य) *m*.

N. B.—There is a great variety of venomous snakes or serpents in India such as आगीमणियार, कांडर, डोंब्यानाग, फुरसें, मणेर, &c.; but this list cannot be given here under Snake for want of space.

Snake-charmer, Snake-doctor *n.* गारुडी *m*, मंत्री *m*, जांगुलिक *m*, मदारी *m*.

Snake-gourd *n.* पडवळ *n*.

Snake-hole *n.* सांपलें *n*, सापाचें बिळ *n*, वारूळ *n*.

Snake-lily *n.* सापकंद *m*, सापकांदा *m*.

Snake-stone *n.* सर्पमणि *m*, नागमणि *m*.

Sna'ky *a.* सापाचा, सर्पाचा, सापाविषयींचा. २ *infested with snakes* साप असलेला, सर्पग्रस्त.

Snap (snap) [Dan. *snappen*, to snatch.] *v. t. to break at once* कटकन् तोडणें, कटकन् मोडणें, कटकर-कटदिशीं -पटकन् -पटकर -पटदिशीं -फटकन् -फटकर -तटकन् etc. मोडणें -तोडणें. २ (*the fingers*) चुटकी *f*. वाजविणें, टिचकी मारणें. ३ (with *off*) चाऊन तोडणें. ४ (with *off*) (*fig.*) *to interrupt angrily or rudely* उद्दामपणानें or रागाऊन अडथळा करणें. ५ (with *up*) एकदम उचलणें. (b) (*fig.*) एकदम (सवदा) पटवणें. ६ (with *up*) *to take up interlocutor without letting him finish* बोलूं न देणें, मध्येंच बोलूं लागणें. ७ *to close with a snapping noise* खटकन् बंद करणें. ८ *to take instantaneous photograph of* (एखाद्याला नकळत त्याचा) तात्कालिक प्रकाशलेख घेणें. ९ *to crack* (*a whip, etc.*) कडकडा-वणें, फडफडावणें. S. *v. i. to break short* कटकन् तुटणें, कटकन् मोडणें, कटकर तुटणें -मोडणें, तटतटणें, तडतडणें, (intensively) तटाटणें. [READY TO S. (A THREAD) तुटरा, तुटीर.] २ (often with *at*) *to try to seize and bite* तोंड टाकणें, डसावयाला -चावावयाला करणें. ३ (with *at*) *to accept eagerly* (*offer, etc.*) एकदम स्वीकारणें. ४ (with *at*) (*fig.*) *to turn upon, to speak angrily to* खेंकसणें, खेंकणें, खेंसणें, काता-वणें, वसवसणें, वसकन् अंगावर येणें, तुटून अंगावर येणें, दांतरी *f*. करणें. ५ *to close with snapping noise* फटकन् बंद होणें. S. *n.* (*with the fingers*) चुटकी *f*, टिचकी *f*. २ *spring-catch fastening a bracelet*

(बांगडीचा) कमानीचा (स्प्रिंगचा) फांसा *m.* ३ *liveliness, dash* तडफ *f*, झपाटा *m*. Snapped *pa. t.* & *pa. p.* Snap'ping *pr. p.*

Snap'pish, Snappy *a. cross* चिडखोर, चिरडखोर, चिडचिडा, हिरवट, चिरडखोर, चिडचिड्या, खिसखिशा, तिडतिडा. २ (*as a dog*) डसरा, चावरा.

Snap'pishly *adv.* वसकन्, वसकर, वसवस, वसवसा.

Snap'pishness *n.* चिडखोरपणा *m*, चिरड *f*, चिडचिडेपणा *m*, चिरडखोरपणा *m*, चिरडखोरी *f*.

Snap-shoot *v. t.* चटकन् प्रकाशलेख घेणें.

Snap-shot *n.* खाडकन् सोडलेली गोळी *f*. २ तात्कालिक प्रकाशलेख *m*.

Snap-shot *v. t.* चटकन् प्रकाशलेख घेणें.

Snare (snär) [Of Anglo-Saxon origin.] *n. a net* (both *lit.* and *fig.*) फांस *m*, फांसा *m*, पाश (esp. in *comp.* प्रपंचपाश), जाल (in *comp.* भवजाल &c.), वागुरा *f*, फांसकी *f*, गचका (*fig.*) *m*, पेंच. [ONE WHO CATCHES ANIMALS BY A S. फांसेपारधी.] S. *v. t. to entrap* (*lit.* and *fig.*) जाळयांत धरणें, फाशांत धरणें -आणणें -पाडणें, फशीं पाडणें, पाशबद्ध -जालबद्ध करणें. Sna'red *pa. t.* S. *pa. p.* फाशांत धरलेला, पाशबद्ध, जालबद्ध. Sna'ring *pr. p.*

Snarl (snärl) [Of imitative origin.] *v. i. to growl* गुरगुरणें, गुरगुरावणें, गुरकणें, घुरघुरणें, घुरघुरावणें. Snarled *pa. t.* & *pa. p.* Snarl'ing *pr. p.*

Snarl *n.* गुरगुरणें *n*, गुरगुरावणें *n*, गुरगूर *m*, घुरघूर *m*, गुरगुराट *m*.

Snarl'er *n.* गुरगुरणारा *m*, गुरगूर &c. करणारा *m*.

Snarl'ing *pr. p.* गुरगुरणारा, गुरगुरावणारा. S. *n.* गुरगुरणें *n*, गुरगुरावणें *n*.

Snatch (snach) [Of Anglo-Saxon origin.] *v. t. to seize quickly* हिसकावून घेणें, हिसकावणें, हिसकणें; हिसडणें, झोंबाडणें, झटका देऊन घेणें, हिसक्यानें -हिसका देऊन धरणें -पकडणें -घेणें, छिनावणें. [To S. UP AND POCKET उपटणें, बगलेस मारणें, काखाटणें.] Snatched *pa. t.* & *pa. p.* Snat'ching *pr. p.*

Snatch *v. i. to make attempt to seize suddenly* झोंबणें, झेप *f*-झडप *f*. घालणें, हिसका *m*. मारणें.

Snatch *n.* हिसकावून घेणें *n*, हिसका *m*, अचका *m*, झडप *f*. २ *broken or interrupted portion* चुटका *m*. [S. OF SUNSHINE उन्हाचा चुटका *m*, तिरीप *f*. S. OF A SONG तूक *n*.]

Snatch'ing *pr. p.* S. *v. n.* हिसकावून घेणें *n*, हिसकणें *n*, असडणें *n*, &c.

Sneak (snēk) [A. S. *snican*, to creep.] *v. i.* (with *off*) *to creep or steal away privately or meanly* गुपचूप निघून जाणें, कसरतें -काढतें घेणें, मुठींत नाक धरून जाणें. २ *to cringe, to behave with servility* थुंकी *f*. झेलणें, थुंकीला ओणवणें, नाक *n*. घांसणें, जीजी करणें, हांजी करणें -म्हणणें. S. *n.* थुंकी झेलणारा, हांजी करणारा *m*, जीजी करणारा. २ *a mean thief* गुपचूप

निघून जाणारा *m*, दृष्टिचोर *m*, नजरचोर *m*, नजर-चुकावू *m*. Sneaked *pa. t. & pa. p.* Sneak'ing *pr. p.*

Sneak'er *n.* गुपचूप निघून जाणारा. २ हांजीहांजी करणारा *m*, &c.

Sneak'ing *pr. p.* थुंकी झेलणारा, हांजीहांजी करणारा, जीजी करणारा. २ गुपचूप निघून जाणारा.

Sneer (snēr) [Dan. *snærre*, to grin like a dog.] *v. i. to show contempt by looks, &c.* नाक मुरडणें. २ *to show contempt by expressions* लावून बोलणें, टोंचून -खोंचून -बोंचून बोलणें, टोमणा *m* -टोला *m*. मारणें. S. *n.* नाक मुरडणें *n*. २ लावून बोलणें *n*, टोमणा *m*, टोला (*fig.*) *m*. Sneer'ed *pa. t.* and *pa. p.*

Sneer'er *n.* नाक मुरडणारा *m*. २ खोंचून बोलणारा *m*.

Sneer'ing *pr. p.* नाक मुरडणारा. २ खोंचून बोलणारा, लावून बोलणारा.

Sneer'ingly *adv.* नाक मुरडून. २ खोंचून, टोमणा मारून, उपरोधानें, लावून.

Sneeze (snēz) [M. E. *snesen* –A. S. *fneosan*, to sneeze.] *v. i.* शिंकणें, शिंक येणें. Sneeze, Snee'zing *n.* शिंकणें *n*, शिंक *f.* Snee'zed *pa. t.* and *pa. p.* Snee'zing *pr. p.*

Sniff (snif) [Of Scandinavian origin.] *v. i.* सुंगणें, सूं करणें, सूंसूं करणें. S. *n.* सूंसूं करणें, सूंसूं आवाज *m*. Sniffed *pa. t.* and *pa. p.* Sniff'ing *pr. p.*

Snip (snip [Dutch *snippen*, to cut off.] *v. t. to cut off* (with scissors) कातरणें, कातरून घेणें, कातरणी *f.* करणें. S. *n.* कातरणें *n*, कापणें *n*. २ *a clipping* कातरलेला तुकडा *m*. Snipped *pa. t.* and *pa. p.* Snip'ping *pr. p.*

Snipe (snīp) [Of Scandinavian origin.] *n.* पाणलावा *m*. S. *v. t.* पाणलाव्यांची शिकार करणें. २ *to pick off* (आडून) टिपणें, टिपून घेणें, टिपून काढणें. Sniped *pa. t.* and *pa. p.* Sni'ping *pr. p.*

Snippet (snip'-pet) [Dim. of Snip.] *n. a small part* लहान तुकडा *m*. [SNIPPETS *detached fragments of knowledge or information* माहितीचे चुटके *m. pl.*]

Snip'pety *a.* किरकोळ, क्षुल्लक, क्षुद्र; as, "S. facts."

Snivel (Sniv'l) [A. S. *snofel*, mucus from the nose.] *n.* शेंबूड *m*, जळमट *n*. २ *a hypocritical talk* मानभाविपणाचें बोलणें *n*. S. *v. i.* नाक वाहणें *g. of s.*, बरबरणें, शेंबूड वाहणें, शेंबूड गळणें. २ (as children) *to cry whimperingly* धुसमुसणें, मुसमुसणें, कुसमुसणें, रडून शेंबूड *n*. गाळणें. ३ (रडून) पश्चात्तापाचें ढोंग करणें. Sniv'elled *pa. t.* and *pa. p.*

Sniv'elling *pr. p.* नाक वाहणारा, बरबरीत नाकाचा, शेंबडा. २ मुसमुसणारा, धुसमुसणारा.

Snob (snob) [Of Scandinavian origin.] *n. one who affects to be richer, better or more fashionable than he really is* स्वतःला मोठा समजणारा *m*, स्वतःला शिष्ट समजणारा *m*.

Snob'bery *n.* मोठेपणाचा आव *m.*
Snob'bish *a.* स्वतःला शिष्ट समजणारा.
Snob'bishness *n.* (स्वतःला) शिष्ट समजण्याचा स्वभाव *m.*
Snood (snōōd) [Of Anglo-Saxon origin.] *n. hair-braid* अगूळ *f*, रकटा *m*, आगवळ *n*, (कुमारिकेचे केंस बांधण्याची डोक्याभोंवतालची) पट्टी *f*. २ (घोड्यांच्या) केंसांची दोरी *f*.
Snooze (snōōz) *n. a quiet nap* झोंपेचा चुटका *m*. S. *v. i. to doze* (विशेषतः दिवसा) झोंपेचा चुटका घेणें. २ *to pass time in lazy indifference* आळसांत दिवस घालविणें. Snoozed *pa. t.* and *pa. p.* Snoo'zing *pr. p.*
Snore (snōr) [A. S. *snora*, a snore.] *n. a noisy breathing in sleep* घोरणें *n*. S. *v. i. to breathe harshly in sleep* घोरणें. Snored *pa. t.* and *pa. p.* Sno'rer *n.* घोरणारा *m*. Sno'ring *pr. p.*
Snort (snort) [Scand. *snorke*, to snort.] *v. i.* (as a horse) *to blow through the nose* खेंसणें, खेंकणें, फुरफुरणें, *intens.* फुरारणें, नाकपुड्या *f. pl.* पिंजारणें, फुर्र करणें, फुरफुर *f* -फुरफुराट *m*. करणें. २ (of engine) भप्‌भप् करणें. S. *n.* खेंसणें *n*, फुरफुरणें *n*. २ (of engine) भप्‌भप् *n*. Snorted *pa. t.* and *pa. p.* Snort'er *n.* खेंसणारा *m*, फुरफुरणारा *m*. Snort'ing *pr. p.* S. *v. n.* खेंसणें *n*, फुरफुरणें *n*, फुरफुर *f*, फुरफुराट *m*.
Snot (snot) [Of Anglo-Saxon origin.] *n. mucus of the nose* (as running or moist) शेंबूड *m*. [LUMP OF S. शिकरा *m*, बडका *m*, बेडका *m*. STRING OF S. जळमट *n*, लोळी *f*.] २ (as hard or dry) मेकूड. *n.* Snot'ty *a. foul with snot* शेंबडा, शेंबड्या, शेंबूड भरलेला, बरबरीत, नाक बरबरलेला.
Snotty-nosed *a.* शेंबडा.
Snout (snowt) [Of Scandinavian origin.] *n.* (of a beast) मुस्कट *n*, नाकाड *n*, मुस्कुट *n*. २ (contemptuously of human nose) नाकाड *n*. ३ *pointed front* पुढें आलेला तीर *m*, नाकाड *n*; as, "The S. of a battle-ship's ram."
Snow (snō) [A. S. *snaw*, snow.] *n.* बर्फ *n*, हिम *n*. २ (*pl.*) बर्फाचे ढीग *m. pl.* ३ (*pl.*) बर्फ *m*, बर्फासारखा पांढरा पदार्थ *m*; as, "*Snows* of seventy years."
Snow *v. i.* (impersonal) बर्फ पडणें; as, "It *snows.*"
Snow *v. t. to sprinkle snow* बर्फानें आच्छादणें, बर्फानें आच्छादित करणें, हिमाच्छादित करणें, बर्फ पाडणें. Snowed *pa. t.* and *pa. p.* Snow'ing *pr. p.*
Snow-ball *n.* बर्फाचा चेंडू *m*. हा फेंकून मारतात. S. *v. t.* बर्फाचा चेंडू फेंकून मारणें. Snow-balled *pa. t.* and Snow-balling *pr. p.*
Snow-blindness *n.* बर्फाच्या चकाकीपासून आलेली अन्धता *f*.
Snow-boots *n. pl.* बर्फावरून चालतांना घालण्याचे बूट.
Snow-bound *a.* बर्फामुळें घरांत अडकून पडलेला.
Snow-capped *a.* बर्फाच्छादित (शिखराचा पर्वत).

Snow-fall *n.* बर्फ पडणें, हिमवृष्टि *f.*
Snow-field *n.* बर्फाचें क्षेत्र *n*, हिमक्षेत्र *n.*
Snow-flake *n.* बर्फाचा तुकडा *m.*
Snow-line *n.* हिममर्यादा *f*, हिमरेखा *f.*
Snow-storm *n.* बर्फाचें वादळ *n.*
Snow-white *a.* बर्फासारखा पांढरा.
Snow'y *a. abounding with snow* बर्फाचा, हिममय, हिमप्रचुर. २ *white like snow* बर्फासारखा, पांढरा.
Snub (snub) [Scand. *snibbe*, to reprove.] *v. t to scold* धमकावणें, दबकावणें, दावणें, दटावणें, दरडावणें, धडकावणें, छुक् *adv* करणें -म्हणणें. Snubbed *pa. t.* and *pa. p.* Snub'bing *pr. p.*
Snub *n. rebuff* धमकावणी *f*, दटावणी *f*, धुडकावणी *f*, दबावणी *f.*
Snub *a.* (of nose) *short and stump* बसका, नकटा, [फेंदरा.
Snuff (snuf) [Ger. *schnuppen*, to snuff a candle.] *n. the part of a candle-wick charred by the flame* कोळी *m*, काजळी *f*, गूल *m*, कोजळी *f*, कोळशी *f.* २ *stink of a snuff* दिपष्टाण *f*, दिपुष्टाण *f.* [To BE COVERED WITH A S. (a lighted wick) कोजळणें, काजळी धरणें.] S. *v. t. to crop the snuff of* काजळी *f.* कातरणें, कोजळी कातरणें -काढणें -झाडणें *g. of o.* २ (with *out*) *to extinguish by trimming* कातरून विझवणें. ३ (with *out*) मालवणें (*fig.*); as, " His hopes were *snuffed* out." S. *v. i.* कोजळणें. Snuffed *pa. t.* and *pa. p.* Snuf'fing *pr. p.*
Snuff (snuf) [Dutch *snuffen*, to clear the nose.] *n.* तपकीर *f*, तपकील *f*, नस्य *n*, (humorously) नासिकाचूर्ण *n.* [PUNGENT S. मासुकमारी तपकीर *f*, झणझणीत -तिखट तपकीर *f.* To TAKE S. तपकीर ओढणें.] २ *a medicinal powder* नाकांत ओढण्याचें औषध *n*, नस्य *n.* S. *v. i. to inhale audibly* जोरानें श्वास घेणें, सूंसूं करणें. २ (with *at*) *to turn up the nose and inhale air* (as an expression of contempt) नाक झाडणें, नाक मुरडणें. ३ तपकीर ओढणें. S. *v. t. to inhale* श्वासाबरोबर आंत ओढणें, श्वासाबरोबर आंत ओढून घेणें. २ *to smell, to scent* हुंगणें, हुंगून घेणें, वास घेणें *g. of o.* Snuffed *pa. t.* & *pa. p.* Snuff'-ing *pr. p.*
Snuff-box *n.* तपकिरीची डबी *f.*
Snuff-coloured *a.* तपकिरी, तपकिरी रंगाचा.
Snuffers *n. pl.* वातीची कातर *f*, दिव्याची कातर *f.*
Snuff-mill *n.* तपकिरीचें जातें *n.*
Snuff-seller *n.* तपकीरवाला, तपकीरविक्या.
Snuff-taker, Snuff'er *n.* (नेहमीं) तपकीर ओढणारा.
Snuff'y *a. soiled with snuff* तपकिरीनें बरबटलेला, तपकिरीनें भरलेला. २ तपकिरीसारखा, तपकिरी.
Snuffle (snuf'l) [Frequentative of Snuff.] *v. i to speak through the nose* नाकांत बोलणें, गेंगणें, गेंगत बोलणें. २ (मुद्दाम) नाकांत बोलणें. S. *n.* नाकांत बोलणें *n*, गेंगणें *n.* २ (मुद्दाम) नाकांत बोलणें *n.* Snuf'fled *pa. t.* and *pa. p.* Snuf'fling *pr. p.*

Snuffles *n. pl.* लहान मुलांस सर्दी, पडसें, वगैरे झाल्यामुळें श्वासोच्छ्वास करतांना जो निघतो तो आवाज, नाक चोंदल्याचा आवाज *m*, सर्दीचा आवाज *m*, पडशाचा आवाज *m*.

Snug (snug) [Of Scandinavian origin.] *v. i. to lie close* चिकटून निजणें, लगटून निजणें, कुशींत शिरणें, कुशींत शिरून निजणें, सरसा *decl.* निजणें. S. *v. t.* (मुलाला वगैरे) कुशींत घेणें, सरसा घेणें; as, "To S. a child." Snug'ged *pa. t. & pa. p.* Snug'ging *pr. p.*

Snug *a.* (of places, &c.) *neat* सुटसुटीत, खुटखुटीत, सोईचा, सुबक. २ (of persons) *lying close* चिकटलेला, लगटलेला. [To LIE S. सरसा *decl.* निजणें.]

Snuggle (snug'gl) [Freq. of Snug.] *v. i. to lie close for warmth* गुरगुटून निजणें, घुरघुस मारणें, घुरघुस मारून निजणें. Snug'gled *pa. t. & pa. p.* Snug'gling *pr. p.*

So (sō) [A. S. *swa*, Sk. स्व, one's own.] *adv. in that manner or degree* इतका, एवढा; as, "Why is this chariot *so* long in coming?" २ *in this manner* असा, ह्याप्रमाणें, एवम्; as, "Why are you panting *so* ?" ३ *in like manner or degree* (correlatively with *as* and denoting comparison or resemblance) तसा, त्याप्रमाणें; as, "Bees love sweetness, *so* flies love rottenness." ४ *in such a manner, to such a degree* (correlatively with *as* or *that* following) इतका; as, "He was *so* fortunate as to escape." ५ *very, in a high degree* इतका, फार, पुष्कळ; as, "He planned *so* wisely." ६ *for this reason, therefore* म्हणून, त्यामुळें, त्यास्तव, ह्यामुळें, ह्यासाठीं. ७ *it is well* (to express assent) तथा, तथास्तु, अस्तु. ८ (as expletive) मग, एकूण, काय, तरमग; as, "*So* the work is done. Is it?" ९ *thereabouts, more or less* कमजास्ती प्रमाणानें, सुमारें, अदमासें. [So MANY MEN, So MANY MINDS मूर्ति तितक्या प्रकृति. So BE IT तथास्तु. AND SO FORTH, AND SO ON इत्यादि, वगैरे. So CALLED (चुकीनें) म्हटलेला. So FAR इतका, एथपर्यंत; as, "So far and no further." So LONG AS जोंपर्यंत. So MUCH इतका. २ (euphemistically for all) पूर्ण, पुरा; as, "It is only *so* much rubbish." So so सुमाराचा, माफक, तादृश, तितपत, चालीवजा. So THAT कीं, म्हणून. So THEN म्हणून. So TO SAY, So TO SPEAK तसें म्हटलें तर. OR SO अदमासें.]

So *conj. provided that, on condition that* जर, (असें असेल) तर, (असें असलें) म्हणजे, मग; as, "*So* it is done, it matters not how." २ *for this reason, therefore* म्हणून, याकरितां.

So *interj.* (by way of command) हो, होहो. २ ठीक.

So *pron.* अमका *m*, तमका *m*, अमुकअमुक *m*; as, "Never mind what *so* and *so* says."

Soak (sōk) [A. S. *socian*, to suck.] *v. t. to steep*

in a fluid भिजविणें, भिजत -भिजूं घालणें. २ *to wet through, to drench* चिंब भिजविणें, चिंब करणें, उपळवणें. ३ *to absorb* शोषणें, शोषून घेणें, सोखणें, शोषण *n.* करणें *g. of o.* S. *v. i. to lie steeped* भिजत पडणें. २ *to be absorbed* मुरणें, जिरणें, भिनणें, मुरून जाणें, सोखणें, शोषणें, सोखून जाणें. ३ अतिशय दारू पिणें.

Soak *n. soaking* शोषणें *n*, शोषण करणें *n.* २ भिजविणें *n*, भिजत घालणें *n.* ३ *drinking bout* दारू पिणें *n.* ४ *hard drinker* (अट्टल) दारूबाज *m.*

Soaked *pa. t.* S. *pa. p.* भिजूं घातलेला, भिजविलेला. २ चिंब भिजविलेला. [To BE S. चिंब भिजणें, उपळणें.]

Soak'er *n.* भिजविणारा *m*, भिजत घालणारा *m.* २ *a hard drinker* (अट्टल) दारूबाज *m.*

Soak'ing *pr. p.* भिजविणारा. २ शोषून घेणारा, &c.

Soap (sōp) [Of Anglo-Saxon origin.] *n.* साबण *m*, साबू *m.* [SOFT S. पातळ साबण *m.* २ (*fig.*) *flattery* लाघवी भाषण *n*, खुशामत *f.*] S. *v. t. to rub or wash with soap* साबण लावणें, साबणानें धुणें. २ (slang) *to flatter* गोडगोड बोलणें, लाघवी भाषण करणें, खुशामत करणें. Soaped *pa. t.* and *pa. p.* Soap'ing *pr. p.*

Soap-berry *n.* रिठें *n*, रिंगें *n.*

Soap-berry-tree *n.* रिठा *m*, रिठी *f*, रिंगी *f*, रिंगीण *f.*

Soap-boiler *n.* साबण करणारा *m.*

Soap-boiling *n.* साबण तयार करणें *n.*

Soap-bubble *n.* साबणाच्या पाण्याचा बुडबुडा *m.*

Soap-earth *n.* शंखजिरें *n.*

Soap-nut *n.* रिठें *n.*

Soap-plant *n.* रिठा *m*, रिठी *f*, रिंगीण *f.*

Soap-pod *n.* शिकेकाई *f.*

Soap-stone *n.* शंखजिरें *n.*

Soap-works *n.* साबणाचा कारखाना *m.*

Soap'y *a.* साबणासारखा, मऊ, बुळबुळीत.

Soar (sōr) [O. Fr. *essorer*, to expose to air -L. *ex*, out of, and *aura*, air.] *v. i. to fly aloft* (उंच) उडणें, उंच जाणें, उंच भराऱ्या *f. pl.* मारणें, वर जाणें -चढणें, उड्डाण *n.* करणें. २ (*fig.*) *to tower in thought* उंच भराऱ्या मारणें (*fig.*). Soared *pa. t.* and *pa. p.*

Soar'er *n.* उंच उडणारा *m*, वर जाणारा *m*, वर चढणारा *m*, भराऱ्या मारणारा *m.*

Soar'ing *pr. p.* Soar'ing *v. n.* उंच उडणें *n*, उड्डाण *n.*

Sob (sob) [A. S. *seofian*, to sigh.] *v. i. to sigh in a convulsive manner, with tears* स्फुंदणें, स्फुंद -स्फुंदून रडणें, मुसमुसणें, धुसमुसणें, हुंदके or हुडूक *m. pl.* येणें with *in. con.* Sobbed *pa. t.* and *pa. p.* Sobb'ing *pr. p.*

Sob *n.* स्फुंदणें *n*, स्फुंदन *n*, हुंदका *m*, हुडूक *m.*

Sob'bing *pr. p.* S. *v. n.* स्फुंदणें *n*, मुसमुसणें *n.*

Sob'bingly *adv.* स्फुंदस्फुंदून, हुंदके येऊन -काढून.

Sober (sō'ber) [Fr. *sobre* -L. *sobrius* -*se*, apart, not, and *ebrius*, drunk.] *a. not drunk* बिन-

कैफी, कैफ न चढलेला, सावध, बिनअंमली, अंमल न चढलेला. २ मितपान करणारा, मितपानी, बेतानें पिणारा. ३ *calm, cool, serious* थंड, शांत, शांतवृत्तीचा, सौम्य, सौम्यवृत्तीचा, स्थिर, स्थिरमनस्क, स्थिरबुद्धि. ४ विचारी, विचारवान्, विचारशील, विवेकी, विवेकयुक्त. ५ (of colours) सौम्य.

Sober *v. i. to become sober* निवळणें, अंमल *m* -कैफ *m.* उतरणें *g. of s.*, शुद्धीवर -भानावर येणें. S. *v. t. to make sober* निवळवणें, अंमल *m* -कैफ *m.* उतरणें *g. of o.*, शुद्धीवर आणणें. २ सौम्यवृत्तीचा करणें, शांतवृत्तीचा करणें. ३ *to make less visionary* व्यावहारिक करणें, सावध करणें, विचारशील करणें. So'bered *pa. t.* and *pa. p.* So'bering *pr. p.*

So'berly *adv.* बेतानें, सुमार पाहून, अंमल न येईसा *decl.*, अंमलावांचून, कैफावांचून. २ थंडपणानें, विचारानें, विचारपूर्वक.

Sober-minded *a.* शांतवृत्तीचा, स्थिरमनस्क, सावध.

Sober-mindedness *n.* स्थिरता *f*, स्थैर्य *n*, शांतवृत्ति *f*, विवेकी स्वभाव *m*.

So'berness, Sobr'iety *n.* बेताचें पिणें *n*, मितपान *n.* २ बिनअंमलीपणा *m.* ३ अनुच्छृंखलता *f*, स्थिरता *f*, स्थैर्य *n*, शांतवृत्ति *f.* ४ सावधपणा *m*, शुद्ध *f.* ५ अविवेक *m.*

Sobriquet (sō-brē-kā') [L. *sub*, under, *briquet*, breast.] *n. a contemptuous nickname* (तिरस्कारदर्शक) टोपणनांव *n.*

Sociable (sō'sha-bl) [Fr. -L. *sociabilis.–sociare*, to associate -*socius*, a companion. Perhaps allied to Sk. सखा.] *a. communicative, liking company* मिळूनमिसळून वागणारा, मंडळींतला, चारचौघांतला. २ (of meeting) *marked by friendliness, not stiff or formal* आपसांतली, स्नेहीमंडळीची.

Sociabil'ity *n.* मनमिळाऊपणा *m*, मंडळींतलेपणा *m.*

So'ciably *adv.* मिळूनमिसळून, मनमिळाऊपणानें.

Social (sō'-shal) [L. *socialis,-socius*, a companion.] *a. relating to society* सामाजिक, समाजाचा, समाजासंबंधीं, समाजविषयक. [S. CONTRACT, S. COMPACT आद्यसमाजकरार *m*, समाजरचनेचा आद्य किंवा मूळ करार *m.* S. CONFERENCE सामाजिक परिषद् *f.* SOCIAL CONSCIOUSNESS समाजांतील दुसऱ्या लोकांविषयींची जाणीव *f*, सामाजिक जाणीव *f.* S. ETHICS सामाजिक आचारशास्त्र *n.* S. EVOLUTION समाजाचा विकास, सामाजिक उत्क्रांति *f.* S. FORCE सामाजिक बल *n.* S. ORGANISM समाजरूपी शरीर *n*, समाजरूपी विराट् पुरुष *m.* S. ORGANISATION समाजाची अवयवबद्ध रचना *f*, अवयवबद्ध समाजरचना *f*, व्यवस्थित समाजरचना *f.* S. STATUS समाजांतील दर्जा *m*, समाजांतील योग्यता *f.* S. WILL समाजाची इच्छा *f.* S. SCIENCE समाजशास्त्र *n.* THE S. EVIL व्यभिचार *m.*] २ *fond of company* समाजप्रिय, समाज करून राहणारा, एकलकोंडा न राहणारा; as, "Man is a *social* animal." ३ *affable* मंडळींतला, मंडळी हवी असणारा, मंडळीचा कंटाळा नसणारा. ४ (of a meeting) *for*

pleasure and enjoyment करमणुकीखातर (केलेला). ५ (animals or plants) *living or growing together* कळप करून राहणारा, जमाव करून राहणारा. (b) दाट रुजणारा, दाट उगवणारा, दाट वाढणारा, दाट माजणारा. ६ *of or with allies* आपसांतील; as, "S. war."

Socialisa'tion *n.* समाजप्रिय करणें *n,* सहवासयोग्य करणें. २ समाजसत्तावादाप्रमाणें नवीन मांडणी करणें *n.*

So'cialise *v. t. to make social* समाजप्रिय करणें, समाजयोग्य करणें, सहवासयोग्य करणें. २ *to arrange socialistically* समाजसत्तावादाप्रमाणें नवीन मांडणी करणें, समाजसत्तावादाच्या तत्त्वानुरूप पुनर्घटना करणें.

So'cialism *n.* समाजसत्तावाद *m.*

So'cialist *n.* समाजसत्तावादी *m.*

So'cialistic *a.* समाजसत्तावादाचा.

Socialistically *adv.* समाजसत्तावादाच्या दृष्टीनें.

So'ciality *n. the quality of being social* समाजप्रियता *f.* २ मनमिळाऊपणा *m,* मंडळींतलेपणा *m,* मनमिळाऊ स्वभाव *m.* ३ सामाजिकता *f,* सामाजिक स्वरूप *n.* ४ *a tendency towards socialism* समाजसत्तावादप्रवृत्ति *f.*

So'cially *adv.* समाजदृष्ट्या, समाजांत.

So'cialness *n.* समाजप्रियता *f,* सामाजिकता *f.* २ मनमिळाऊपणा *m.*

Society (so-sīe-ti) [L. *societas-socius*, a companion.] *n. a community of persons* समाज *m;* as, "The progress of a S. is an evolution." [POLITICAL S. राजनीतिबद्धसमाज. PESTS OF S. समाजांतील कंटक *m. pl.* -कांटे *m. pl.* -पाजी लोक *m. pl.*] २ *social mode of life* समाजव्यवस्था *f,* समाजपद्धति *f.* ३ *an association for common object* संस्था *f,* सभा *f,* मंडळी *f,* संघ *m.* [CO-OPERATIVE CREDIT SOCIETY सहकारी पतपेढी *f.*] ४ *company* मंडळी *f,* मंडळीचा सहवास *m,* मंडळींत जाणेंयेणें *n,* संगति *f.* ५ *the fashionable and wealthy classes* शिष्टमंडळी *f,* वरच्या दर्जाचे लोक *m. pl.;* as, "S. does not approve."

Society-journal *n.* बड्या लोकांच्या हालचालींचें वर्तमानपत्र *n.*

Society-lady *n.* उच्चवर्गांतील प्रमुख स्त्री *f.*

Sociol'ogist *n.* समाजशास्त्रज्ञ.

Sociology (sō-shi-ol'o-ji) [L. *socius*, a companion, and Gr. *logos*, a discourse.] *n. science of the development and nature and laws of human society* समाजाची उत्पत्ति, स्वरूप व वाढ यांसंबंधीं माहिती देणारें शास्त्र, समाजशास्त्र *n.*

Sock (sok) [Originally a low-heeled light shoe, worn by actors of comedy, A. S. *socc*, a light shoe.] *n. a kind of half-stocking* मोजा *m,* पायमोजा *m,* साक, अर्धा स्टॉकिंग.

Socket (sok'et) [From Sock.] *n. a hollow into which something is inserted* घर *n,* उथळी *f,* उथळें *n,* खुरसी *f,* ठेपसा *m,* तोळंबा (for a post) *m.* [STONE FORMING A S. FOR THE FOOT OF A POST

तळखडा.] २ *the hollow of a candle-stick* मेणबत्तीचें घर *n.* ३ (machi.) गळेबंदपट्टी *f.*
Socle (so'kl) [L. *soculus*, a light shoe.] *n.* लहान बैठक *f.*
Socratic (so-krat'-ik) Socrat'ical *a. relating to Socrates* साक्रेटिसाचा, साक्रेटिसासंबंधीं. २ *relating to his method of instruction by means of a series of questions* साक्रेटिसाच्या प्रश्नोत्तरपद्धतीचा.
Socrat'ic, Socratist, *n.* साक्रेटिसचा अनुयायी.
Socratic irony *n.* दुसऱ्याचें पांडित्य समजावें म्हणून मुद्दाम अज्ञान पांघरणें.
Socratic method *n.* साक्रेटिसाची प्रश्नोत्तररूपी शिक्षण- [पद्धति *f.*
Sod (sod) [Of doubtful origin.] *n. turf, sward* गवताची जमीन *f*, तृणावृत भूमि *f.*
Soda (sō'da) [L. *solida*, firm.] *n. an oxide of sodium* सोडा *m*, सोडियमचा प्राणिल *m.* [SUB-CARBONATE OF S. पापडखार *m.* IMPURE CARBONATE OF S. सज्जाखार *m*, सज्जीखार *m*, सर्जिकाक्षार *m*, वज्रक्षार *m.* WASHING SODA धुण्याचा सोडा.]
Soda-alum सोड्याची फटकी *f.*
Soda-ash अशुद्ध सज्जीखार *m.*
Soda-fountain सोडावाटर तयार ठेवण्याचें यंत्र.
Soda-salts सोडियमचे क्षार, विशेषतः सोडियमचा सल्फेट, ग्लॅबरसाल्ट *m*, सोडाक्षार.
Soda-water अतिशय दाबानें कार्बन डायाक्साइड घातलेलें पाणी, सोडावाटर, कर्बिकाम्लयुक्त पेय.
Sod'dy (sod'i) *a. covered with sod, turfy* गवत उगवलेला, तृणाच्छादित.
Soder, Same as Solder.
Sodium (sōdi-um) *n.* (*chem.*) सोडियम, सिंध.
See Note on Chemistry, page 317.
Sodium Carbonate *n.* पापडखार *m.*
Sodomite (sod'om-īt) *n.* सोडोमचा रहिवाशी *m.* २ गुदमैथुन करणारा *m.*
Sod'omy *n.* गुदमैथुन *n.*
Soever (sō-evėr) *n. suffix.* हा अनुगामी प्रत्यय असून तो संबंधिसर्वनामें, क्रियाविशेषणें, आणि विशेषणें यांना लावतात,व त्यानें मूळ शब्दाची व्याप्ति अधिक होते. कधीं कधीं हा प्रत्यय स्वतंत्र शब्द म्हणूनहि वापरतात; as, "For, unto whomsoever much is given, of him shall be much required; How great soever it may be."
Sofa (sō'fa) [Fr. -Ar. *suffah-saffa*, to arrange or set in order.] *n.* कोच *m.*
So'ffit *n.* लिंटेलची खालची दिखाऊ बाजू *f*, पायऱ्यांच्या खालची बाजू *f.*
Soft (soft) [A. S. *softe*, soft.] *a. not hard, malleable, easily cut* मऊ, नरम, मृदु, मुलाईम; as, "S. stone, S. iron." [S. TISSUES (OF BODY) *not bony or cartilaginous* (शरीरांतील) मृदु धातु. S. GOODS मुलाइम कापड *n*, मुलाइम कपडे *m. pl.* S. MONEY नोटा

वगैरे.] २ *mild, not noticeably cold or hot* सौम्य, साधारण, बेताचा, सामान्य, पिळपिळीत, मिळमिळीत; as, "S. air; A S. winter." ३ *rainy or moist* सर्द, पावसाळी, बरसाती; as, "S. weather; A S. day." ४ (of water) *free from mineral salts* साबण खाणारीं द्रव्यें नसलेला, मृदु (जल). ५ *not astringent or sour or bitter* गोड, सौम्य; as, "S. claret." ६ *not crude or brilliant or dazzling* सौम्य, साधारण, थंडा, मंद, बेताचा; as, "S. colours, light, eyes, &c." ७ *not sharply defined* अन्धुक, अस्पष्ट; as, "S. outline." ८ *not strident or loud, low-toned* मऊ, मृदु, मंजुळ, मधुर, हलका, गोडा; as, "A S. voice; S. music." ९ (*phonet.*) मृदु. १० *gentle, quiet, conciliatory* सौम्य, सौम्यपणाचा, शांत, शांतपणाचा, गोडा, सरळ, सरळपणाचा; as, "S. manners." [S. NOTHINGS *amorous talk* प्रेमसंलाप *m*, शृंगारिक भाषण *n*.] ११ *sympathetic, compassionate* मनाचा कोंवळा, दयाळु, मृदु अंतःकरणाचा, मृदु; as, "Has a S. heart." १२ *tranquil* शांत, स्वस्थ, शांतपणाचा, स्वस्थपणाचा; as, "S. slumbers." १३ *flabby, weak, feeble, effeminate, silly* मऊ, बायल्या, कमजोर, निर्वीर्य, मिसमिशीत, लिवलिवीत, विळविळीत, लेचापेंचा, मेणाचा, मळमळीत; as, "The national character has gone S.; S. muscles; A S. luxurious people." १४ *friable, crumbling* फुसफुशीत, फुसका, फुसकुला, विसविशीत. १५ (of articles of food) दबदबीत, मिचमिचीत, मेणचट. १६ *easy* चैनीचा, सोपा. [A S. JOB (काम बेताचें आणि पगार रगड अशी) चैनीची जागा *f*, चैनीची नोकरी *f*.]

Soft *n. a silly weak person* भोळा *m*, मेण्या *m*, [मेणाचा *m*, मूर्ख.

Soft *adv. gently, quietly* हळू, सावकाश, मंदपणानें.

Soft-bodied *a.* कमकुवत, दुबळा, लेचापेंचा.

Soft-conscienced *a.* नाजुक सदसद्विवेकबुद्धि असलेला, नाजुक अंतःकरणाचा.

Soft'en *v. t.* (of matter) *to make soft* मऊ करणें, कमी कठीण करणें, नरम -मृदु करणें, मऊपणा *m* -नरमपणा *m* -मृदुत्व आणणें. २ *to tone down* सौम्य करणें, कमी झगझगीत करणें, झगझगीतपणा कमी करणें; as, "To S. the colouring of a picture." ३ *to make tender or compassionate* मऊ करणें, द्रवविणें, द्रव *m* -पाझर *m*. फोडणें, करुणार्द्र -सदय करणें. ४ (आवाज) सौम्य करणें, मधुर करणें. ५ *to mollify* मऊ करणें, नरम करणें, ताठपणा *m*. -ताठा कमी करणें; as, "Diffidence *softens* the severe." ६ *to palliate* सौम्य करणें, सौम्य स्वरूप देणें; as, "To S. a fault." ७ सौम्यपणा आणणें; as, "All that *softens* life." ८ (हत्याराचें) पाणी उतरणें. S. *v. i. to become less hard* मृदु होणें, नरम होणें, नरम होत जाणें, मऊपणा -मृदुत्व येणें *in. con.* २ (*fig.*) मऊ होणें, नरम होणें, द्रवणें, पाझरणें, ओलावा येणें *in. con.* ३ (हत्याराचें) पाणी उतरणें. Softened *pa. t.* & *pa. p.*

Soft'ening *n. morbid degeneration* मिसमिशीत होणें *n*, मृदु होणें, मृद्वीभवन *n*, इंद्रियमार्दव *n*. [S. OF THE BRAIN मेंदू मऊ होणें.]

Soft-handed *a.* (काम करण्याची संवय नसल्यामुळें) मऊ हाताचा, मृदुहस्त, मिसमिशीत. २ *slack in discipline* शिस्त ठेवण्यांत ढिला, ढिल्या शिस्तीचा.

Soft-headed *a. of weak intellect* मंदबुद्धीचा, अर्धवट वेडगळ.

Soft-hearted *a.* दयार्द्र अन्तःकरणाचा, दयाळु.

Soft-heartedness *n.* दयाळुपणा *m*, कृपाळुपणा *m*.

Soft'ly *adv.* सावकाश, हळू, धिरेधिरे, मंदपणानें, मंदगतीनें. २ हळू, हलक्या आवाजांत, मंजुळ वाणीनें.

Soft'ness *n.* मऊपणा *m*, नरमपणा *m*, नरमाई *f*, मृदुता *f*, मार्दव *n*. २ सौम्यपणा *m*, शांतपणा *m*. ३ (मनाचा) कोंवळेपणा *m*. ४ मधुरता *f*, माधुर्य *n*, मंजुळपणा *m*. ५ मिसमिशीतपणा *m*, लिबलिबीतपणा *m*, फुसफुशीतपणा *m*, फुसकेपणा *m*. ६ दबदबीतपणा *m*, मिचमिचीतपणा.

Soft-spoken, Soft-voiced *a.* गोड आवाजाचा, मंजुळ स्वराचा. २ गोडबोल्या.

Soil (soil) [Low. L. *solea*, soil.] *n.* माती *f*, काळी *f*. [BLACK S. काळी माती *f*. RED S. तांबडी माती *f*. WHITE S. पांढरी माती *f*.] २ (लागवडीची) जमीन *f*. [MEAGRE AND POOR S. वरड जमीन *f*. WET S. पाणथळ *n*. CLASSIFICATION OF SOILS जमिनीची प्रतबंदी *f*. CLASSIFICATION OF SOILS IN A REVENUE SURVEY तरमबंदी *f*. THE CLASSIFIER तरम *m*. ROLL OF SEVERAL CLASSES OF SOILS प्रतवारी *f*. S. OF FIRST (CLASS) अव्वल -OF SECOND दूम -OF THIRD शीम. TO LOSE FERTILITY (OF SOIL) वरकत सोडणें. CALCAREOUS OR LIMY S. चुन्याची जमीन *f*, पांढऱ्या मातीची जमीन *f*. CLAYEY S. चिकणमातीची जमीन *f*. HEAVY S. आउतानें न नांगरतां येण्यासारखी जमीन. LIGHT S. आउतानें नांगरतां येण्यासारखी जमीन. LOAMY S. लापणजमीन. HUMUS SOIL वनस्पतिज जमीन.] ३ *country* देश *m*, भूमि *f*, जमीन *f*; as, "One's native S." ४ (a) विष्ठा *f*. (b) सोनखत; as, "Night S."

Soil (soil) [Fr. -L. *suillus*, swinish.] *n. dirt* घाण *f*, घाणसाण *f*. [SOIL-PIPE संडासाचा घाणपाण्याचा नळ *m*.] २ *a dirty mark* डाग *m*.

Soil *v. t. to make dirty* मळीण करणें, बिघडवणें, माती लावणें, घाण करणें, मळवणें, मळकट करणें, मळवून खराब करणें. Soiled *pa. t.* & *pa. p.* Soil'ing *pr. p.*

Soil *v. i.* बिघडणें, माती लागणें, मळीण होणें, *to get dirty or tarnished* मळणें, विटणें, मजीत -मळकट -घाण होणें.

Soil *a.* मजीत, विटकर, विटका, मळीण, मळका.

Soiree (swā-rā') [Fr. *soiree* -*soir*, evening -L. *serus*, late.] *n.* ज्ञानप्रसारक सायंसभा *f*. ह्या सभेंत विद्याविषयक व संगीतविषयक संभाषणें होतात.

Sojourn (sō'jurn) [Fr. *sejourner* -L. *sub*, under,

diurnus, daily.] *v. t. to dwell for a time* चार दिवस *m. pl.* राहणें, तात्पुरता मुक्काम करणें. So'journed *pa. t. & pa. p.* So'journing *pr. p.*

So'journ *n. a temporary residence* चार दिवस *m. pl.* राहणें *n*, तात्पुरता मुक्काम करणें *n*, तात्पुरता मुक्काम *m.*

So'journer *n.* चार दिवस राहणारा *m*, तात्पुरता मुक्काम करणारा *m.*

So'journing *pr. p.* S. *v. n.* चार दिवस राहणें *n*, तात्पुरता मुक्काम करणें *n.*

Solace (sol'as) [O. Fr. *solas* –L. *solatium*, consolation -*solor*, -*atus*, to comfort in distress.] *n. consolation, comfort in distress* समाधान *n*, समाधानी *f*, शांतवन *n*, सांत्वन *n*; as, "The *Upanishads* have been the comfort of my life and the S. of my death." [To S. ONESELF WITH, *to find compensation or relief in* समाधान मानणें -करणें.] S. *v. t.* समाधान *n.* करणें, शांतवन *n.* करणें. Sol'aced *pa. t. & pa. p.* Sol'acing *pr. p.*

Solanum (sō-lā'num) [L. *solanum*, the night -shade.] *n.* कांटेरिंगणीच्या जातीची वनस्पति *f.* [S. MACRORHIZON गोरली *f.* -ITS FRUIT डोरलें *n.* S. JACQUINII S. XANTHOCARPUM भुईरिंगणी *f.* S. INDICUM डोरली *f.* S. TUBEROSUM बटाट्याच्या जातीची वनस्पति *f.* S. MELONGENA वांगी *f.*]

Solar (sō'lar) [L. *sol*, the sun, *solaris*, pertaining to the sun.] *a.* सूर्याचा, सूर्यासंबंधीं, सावन, सौर. [APPARENT S. DAY स्पष्टसौरदिवस *m*, स्पष्टसावनदिवस *m.* MEAN S. DAY मध्यमसौरदिवस *m*, मध्यमसावनदिवस *m.* S. ATMOSPHERE सूर्याचें वातावरण *n.* S. ATTRACTION सूर्याकर्षण *n.* S. ECLIPSE सूर्यग्रहण *n.* S. MONTH सौरमास *m.* S. SPECTRUM सौरविच्छिन्नकिरण. S. SYSTEM ग्रहमाला *f.* S. YEAR सौरवर्ष *n.* S. SIERRA सौरशिला *f.*]

Solar Plexus *n.* मज्जातंतूचा भाग *m.*

Sold *pa. t.* and *pa. p.* of Sell.

Solder (sol'dėr) [L. *solidare*, to make solid.] *v. t. to unite with metallic cement* कस्तर *n.* करणें, डांक (ख) लावणें, डांक *m.* करणें. S. *n. metallic cement* कस्तर *n*, डांक *m.* [HARD S. पक्कें कस्तर *n.* SOFT S. कच्चा कस्तर. CAKE OR STRIP OF S. डांकपट्टी *f*, डांकपाती *f.* INSTRUMENT WITH WHICH S. IS APPLIED कस्तरगोल *m*, खडिया *f.* TO ALLOY (GOLD, &C.) WITH S. डांखळणें, डांख मारणें.]

Sol'dered *pa. t.* S. *pa. p.* डांक लावलेला, डाकलग, डांकींव, डांकील. [To BE S. डांखळणें.] Sol'dering *pr. p.*

Sol'dering iron *n.* खडिया *m*, कम्बीजा *m.*

Soldier (sōl'jėr) [O. Fr. *soldier* –L. *solidus*, a piece of money, the pay of a soldier.] *n. a man in military service* सोजीर *m*, (लष्करी) शिपाई *m*, शिपाईगिरी *f.* करणारा *m*, सैनिक *m.* [THE PROFESSION OR PRACTICE OF A S. शिपाईगिरी *f.* TO GO FOR A S.,

To enlist for a S. पलटणींत भरती होणें, सैन्यांत नोकरी *f.* धरणें. S. of Christ वाटवणारा खिस्ती *m.* Every inch a S. पुरा पुरा शिपाई *m*, हाडाचा शिपाई *m.* Old S. (अनुभविक) म्हातारा शिपाई *m.* २ अनुभविक मनुष्य *m.* ३ रिकामी बाटली *f.* ४ सिगारेटचें जळलेलें टोंक *n.* To come the old S. over (अनुभविक म्हणून) आपलाच हुकूम चालवूं पहाणें. S. of fortune द्रव्याकरितां हवें तें धाडस करणारा शिपाई, द्रव्यलोभी धाडसी योद्धा. Soldier's envelopes सैन्यांतील शिपायासाठीं (एक आणा किंमतीचीं) पाकिटें.] २ (emphatically) *warrior* योद्धा *m*; as, "A great S., fine S., &c." S. *v. i. to serve as a soldier* शिपाईगिरी करणें, सैन्यांत नोकरी करणें.

Sol'diering *n.* शिपाईगिरी *f*, शिपाईपेशा, लष्करीपेशा.

Sol'dierlike, Sol'dierly शिपायाला शोभेसा, शिपायाच्या बाण्याला शोभणारा, शिपाईगिरीचा, शिपाईपेशाचा.

Sol'diership शिपाईगिरी *f.* २ शौर्य *n.*

Sol'diery *n.* शिपाई *m. pl.*, शिपाई लोक *m. pl.*, सैन्य *n.* [Royal S. शिबंदी *f.*]

Sole (sōl) [A. S. -L. *solea -solum*, the lowest part.] *n.* (of a foot) तळवा *m*, तळपाय *m*, पादतल *n.* २ (of a shoe) तळ *m.* ३ *the bottom of anything* तळ *m*, बूड *n.* ४ विलायती नांगराची डाव्या भागाची लोखंडी पट्टी *f*, नांगराचा डावा तळ *m.* Sole *v. t. to furnish with a sole* (जोड्याला वगैरे) तळ घालणें, तळ लावणें. [लेप *n.*

Sole (sōl) [Fr. *sole* -L. *solea.*] *n. the fish* लेफ or

Sole (sōl) [L. *solus*, alone.] *a. one only, exclusive* सर्व, एकच, एकच एक, एकटा, एकाकी, संपूर्ण, केवळ; as, "His S. reason is this."

Sole'ly *adv.* एकटा, एक, केवळ, च.

Solecism (sol'e-sizm) [Fr. *solecisme* -Gr. *soloikos*, speaking incorrectly.] *n. offence against grammar or idiom* व्याकरणदोष *m*, भाषादोष *m*, अपप्रयोग *m*, अशुद्ध प्रयोग *m.* २ *piece of ill-breeding or incorrect behaviour* गैरवर्तन *n*, असभ्य वर्तन *n.*

Solemn (sol'em) [Fr. -L. *sollemnis*, yearly.] *a. accompanied with ceremony, done in due form* यथाविधि केलेला, यथाशास्त्र केलेला, थाटानें केलेला, समारंभाचा, समारंभानें केलेला, गंभीर. २ *belonging to religion, attended with religious rites* देवकार्याचा, देवाधर्माचा, धार्मिक. ३ *mysteriously impressive* गंभीर; as, "S. silence." (b) भव्य; as, "S. cathedral." ४ *full of importance, weighty* महत्वाचा, गंभीर; as, "A S. occasion; A S. truth." ५ *pompous, affecting gravity* गंभीरपणाच्या आवाचा, गंभीर; as, "Put on a S. face."

Solemn League and Covenant (*Engli. Hist.*) *n.* इंग्रतीचा कट आणि करारनामा *m.*

Solem'nity *n.* गंभीरपणा *m*, गांभीर्य *n*, गंभीरपणाचा डौल *m.* २ धार्मिकता *f*, धर्मबुद्धि *f.* ३ थाटमाट *m*, समारंभ *m.* ४ धर्मविधि. ५ भव्यपणा *m.* ६ महत्व *n.*

Sol'emnize *v. t. to celebrate* (festival, &c.) (उत्सव, धर्मकृत्य, वगैरे) मोठ्या समारंभानें करणें, मोठ्या थाटानें करणें. २ *to duly perform* (विवाहविधि) यथाशास्त्र करणें, शास्त्रोक्त पद्धतीनें करणें. ३ *to make solemn* गंभीर करणें, गंभीरपणा आणणें.

Sol'emnly *adv.* समारंभानें, समारंभपूर्वक. २ यथाशास्त्र, यथासांग, विधिपूर्वक. ३ गंभीरपणानें, गंभीर रीतीनें. ४ (in oaths) देवाला स्मरून, सत्याला स्मरून, प्रतिज्ञेवर.

Sol'emnness *n.* गंभीरपणा *m*, गांभीर्य *n*.

Solen'oid *n.* (*phys.*) तारेच्या सर्पिलाची नलिका *f*, तारसर्पिलनलिका *f*, तारसर्पिल *n*. (Spiral = सर्पिल.)

Solfa (sōl'-fä') *v. i. to sing the notes of the gamut* सारेगम करणें.

Solicit (sō-lis'it) [Fr. -L. *sollicitare*, to agitate.] *v. t. to ask earnestly, or repeatedly for* मनापासून मागणें, पुनः पुनः मागणें, याचना *f.* करणें, मिनतवारीनें मागणें, गयावया करून मागणें. २ *to entreat, to implore* विनवणें, विनंति करणें, अर्ज करणें, प्रार्थना करणें. ३ *to invite* लक्ष वेधून घेणें, लक्ष वेधणें; as, "Marvels S. his attention or senses." ४ (of prostitute) *to entice in a public place* उघड विचारणें, उघड मोह घालणें. ५ *to disturb* क्षुब्ध करणें, (आंत) कालवाकालव करणें; as, "But anxious fears S. my weak breast".

Solicita'tion *n. the act.* याचना करणें *n*, विनंति करणें *n*, मिनतवारी करणें *n*. २ *earnest request* विनंति *f*, प्रार्थना *f*, अर्ज *m*. ३ *persistent asking* गयावया करून मागणें *n*, याचना *f*, मिनतवारी *f*. ४ *excitement* क्षोभ *m*, कालवाकालव; as, "S. of the senses."

Solic'itor *n.* (law) सॉलिसिटर. हा ब्यारिस्टरला कज्जांची माहिती देतो, व खालच्या दिवाणी व फौजदारी कोर्टांत स्वतः कज्जे चालवूं शकतो.

Solic'itous *a. greatly desirous* अत्यंत उत्सुक, उत्कंठित, सोत्कंठ. २ *anxious* चिंतातुर, चिंताक्रांत, काळजींत असणारा, काळजी वाहणारा. Solic'itously *adv.* उत्सुकतेनें, उत्कंठेनें. २ काळजीनें, चिंतेनें.

Solic'itude *n. anxiety* चिंता *f*, काळजी *f*, अस्वस्थपणा *m*, अस्वास्थ्य *n*, घोर *m*. २ *concern for the welfare of some one* कळकळ *f*, चुरचूर *f*, तळमळ *f*.

Solid (sol'id) [Fr. *solide* -L. *solidus*, akin to O. L. *sollus*, Gr. *holos*, whole, Sk. सर्वाः, all.] *a. not liquid* घन, घट्ट. २ *not hollow* भरींव, सगर्भ, (आंतून) पोकळ नसलेला. [S. HORNED भरींव शिंगाचा. S. PRINTING (ओळींच्या मधून लेडा न घालतां केलेली) भरींव छपाई, बिनलेडींची छपाई *f*.] ३ *strongly constructed* मजबूत (बांधणीचा), पक्का, बळकट, खंबीर, कणखर, घट्ट, संगीन, जाडा; as, "S. house; S. furniture; man of S. build." ४ *homogeneous, alike all through* एकाच प्रकारचा, एकाच जातीचा, एकसारखा; as, "Of S. silver; S. colour." ५ *unanimous, undivided* एकजुटीचा, एकविचाराचा, एकमताचा; as, "A S. vote." [TO GO OR BE S. FOR, *to be united in favour*

of एकमतानें (-च्या) बाजूचा असणें, (-ला) एकजुटीनें मतें देणें.] ६ *well-grounded, sound* **भरभक्कम, मजबूत, साधार, खरोखरीचा, वास्तविक, टिकाऊ, सप्रमाण**; as, "S. arguments; S. sense." [A S MAN पुष्कळ अवलोकन केलेला पंडित *m*, जाडा पंडित. २ पुष्कळ पैसा असलेला मनुष्य *m*, गब्बर मनुष्य *m*.] ७ (*math.*) **घन**. [S. FIGURE घन आकृति *f*, घनक्षेत्र *n*. S. GEOMETRY घनभूमिति *f*.] Solid *n*. **घनपदार्थ** *m*, **घनवस्तु** *f*. २ (*math.*) **घन** *m*, **घनाकृति** *f*. [CONTENTS OF A S. घनफल *n*.]

Solidar'ity *n*. *a close union of interests* **दृढहितैक्य** *n*, **(हिताचा) दृढ संबंध** *m*. २ *close combination* (of classes or nations) **ऐक्य** *n*, **जूट** *f*, **एकोपा** *m*.

Solid'ifiable *a*. *able to be made solid* **घन करतां येण्यासारखा, घनीभवनक्षम, घनीभवनीय, घन करण्यासारखा**.

Solidific'ation *n*. **घट्ट होणें** *n*, **घनीभवन** *n*. २ **घट्ट करणें** *n*, **घनीकरण** *n*.

Solid'ify *v. i*. *to become solid, to harden* **घट्ट होणें, घन होणें**. S. *v. t*. **घट्ट करणें, घन करणें**. Solid'fied *pa. t*. and *pa. p*.

Solid'ifying *pr. p*. S. *n*. **घट्ट करणें**, &c.

Solid'ity *n*. (opposed to fluidity) **घनता** *f*, **घट्टपणा** *m*, **अप्रवाहिता** *f*. २ (opposed to openness or hollowness) **भरींवपणा** *m*, **गच्चपणा** *m*. ३ (opposed to weakness or instability) **मजबूतपणा** *m*, **स्थिरपणा** *m*, **टिकाऊपणा** *m*. ४ (*phys*.) **घनता** *f*, **कठिणपणा** *m*. ५ (opposed to weakness or fallaciousness) **मजबुती** *f*. ६ (*math*.) *volume* **घनफल** *n*, **घनक्षेत्र** *n*.

Soliloquy (sō-lil'o-kwe) [L. *solus*, alone, and *loquere*, to speak.] *n*. *a speaking to one's self* **स्वतःशींच बोलणें** *n*, **आपल्याशींच बोलणें** *n*. २ (in a drama) **आत्मगत भाषण** *n*, **स्वगत**. Soliloquies *n. pl*.

Solil'oquize *v. i*. **आपल्याशींच बोलणें, आत्मगत भाषण करणें**. Solil'oquized *pa. t*. and *pa. p*. Solil'oquizing *pr. p*.

Solitary (sol'-i-tar-i) [L. *solitarius -solus*, alone.] *a*. *living alone* **एकटा राहणारा, एकटा, समुदायांत न राहणारा, एकलकोंडा**; as, "S. ants, &c." २ *unfrequented* **निर्जन, आडवळणाचा, गैरराबत्याचा, उदास, भयाण, भणभणीत**. ३ *single* **एकच, एकटा**; as, "A S. instance." ४ **एकांतवासाचा, संसर्गरहित**; as, "A S. life." [S. CONFINEMENT अंधारी *f*.] Soli'tarily *adv*. *in a solitary manner* **एकट्यानें, एकलकोंडेपणानें**. २ **एकांतांत, एकांतवासांत**. Sol'itariness *n*. **एकलकोंडेपणा** *m*, **एकटेपणा** *m*. २ **निर्जनता** *f*. ३ **उदासपणा** *m*, **भयाणपणा** *m*.

Solitude (soli-tūd) [L. *solitudo, -solus*, alone.] *n*. *a lonely place* **एकांतस्थान** *n*, **विविक्त स्थल** *n*, **एकांत** *m*, **एकांतवास** *m*, **निर्जनस्थान** *n*.

Sol'misa'tion *n*. *repetition of the notes of the gamut* **सारिगम** *f*.

Solo (sō′o) [It. -L. *solus*, alone.] *n.* एकानेंच गाण्याची चीज *f.* (b) एकानेंच वाजविण्याची गत *f.*

Solstice (sol′stis) [Fr. -L. *solstitium* -*sol*, the sun, and *sistare*, Sk. स्थाप्, to make to stand.] *n.* (in astronomy) अयन *n*, अयनान्त *m*, अयनकाल *m.* [The summer S. उत्तरायण *n*, उत्तरायणान्त *m*, उदगयन *n*, उष्णतेचा भरबिंदु. The winter S. दक्षिणायन *n.* दक्षिणायनान्त *m*, शीततेचा भरबिंदु *m.*]

Solsti′tial *a.* अयनांतसंबंधीं, अयनान्तविषयक, अयनकालिक. [S. points अयनबिंदु *m. pl.*]

Solubil′ity *n. capability of being dissolved in a fluid* द्रवणशीलता *f*, द्राव्यता *f.*

Soluble (sol′ū-bl) [L. *solubilis*, to solve.] *a. capable of being dissolved in a fluid* द्रव करण्याजोगा -जोगता, द्राव्य, द्रवणशील. [S. glass सोडियम सिलिकेट. हा कांचे (glass) सारखा दिसतो, व पाण्यांत विद्राव्य (soluble) आहे.]

Solution (sol-ū′shun) *n.* (*surg.*) *separation* सोडवणें *n*, मोकळें करणें; as, "S of continuity." २ *dissolving or being dissolved* द्रव करणें, द्रव होणें *n*, विरघळविणें, द्रवीकरण, विद्रवीकरण. ३ द्रावण *n.* [Ten per cent S. शंभरास दहा याप्रमाणें केलेला द्रव *m*, दशकद्रव *m.* Chemical S. रासायनिक द्रावण. Mechanical S. अरासायनिक द्रावण *n*, साधें द्रावण *n.* Clearing S. विशदकारी द्रावण *n.* Developing S. विकासक द्रावण *n.* Reducing S. विरलकारी द्रावण *n.*] ४ (state) द्रावणावस्था *f.* [In S. *unsettled* विरघळत, द्रवमाण स्थितींत.] ५ *an answer* उत्तर *n*, निकाल *m.* ६ *method for the solving* रीत *f.*

Solve (solv) [L. *solvere*, to loosen.] *v. t. to untie*, सोडवणें, उलगडणें, गुंतागुंत काढणें; as, "To S. a knot." २ *to find an answer to* (a problem) सोडवणें, (-चें) उत्तर काढणें. ३ *to find a way out of* (difficulty) (-ची) वाट काढणें, (-तून) मार्ग काढणें. ४ *to dissolve* द्रवविणें, (-चा) द्रव करणें.

Solvency (solv′en-si) *state of being solvent* द्रवकारक स्थिति *f.* २ *the state of being able to pay all debts* शहाजोगपणा *m*, (कर्ज फेडण्याची) लायकी *f*, ऐपतदारपणा *m.*

Solv′ent *a. having the power of dissolving* द्रव करणारा, द्रवकारक, द्रावक. २ *having money enough to meet all pecuniary liabilities* लायक, शहाजोग.

Solv′ent *n. menstruum* द्रावक *n*, द्रावकरस *m*; as, "Water is the commonest S." २ *dissolving or weakening agent* द्रावक *m*, शिथिल करणारा, डळमळीत करणारा; as, "Science as a S. of religious belief."

Sombre (som′bėr) [Lit. 'under a shade,' -L. *sub*, under, and *umbra*, a shade.] *a. dark, gloomy*, काळसर, खिन्नता आणणारा, खिन्न, उदास.

Some (sum) [A. S. *sum*, some.] *a. particular but unknown or unspecified* कोणी, कोणीतरी, कोणातरी,

एखाद, एखादा, कोणचासा, कोणचातरी; as, "Saw it in *some* book; Ask *some* experienced person." २ *a certain quantity or number of* थोडा, थोडका, थोडासा, कांहीं, कांहींसा, एवढासा; as, "Eat S. bread." ३ *an appreciable or considerable quantity of* बराच, बराचसा, थोडातरी, कांहीं, कांहींतरी, अल्पस्वल्प, म्हणण्यासारखा, लक्षांत घेण्यासारखा; as, "Had S. trouble in arranging it." ४ *approximately so many or much of* जवळजवळ, अदमासें, सुमारें; as, "Waited S. twenty minutes". ५ कोणी, कैक, कितीएक, कांहीं, कांहींएक, कांहींकांहीं.

Some *pron.* कोणी, कोणीतरी. २ कांहीं.

Somebody *n.* कोणीतरी, कोणीएक, कोणसा, अमुकतमुक, अमकातमका. २ *a person of consequence* किंमतीचा मनुष्य *m*, अब्रूदार मनुष्य *m*.

Somehow *adv. for some reason or other* काय असेल कोण जाणे, जसातसा, जसेंतसेंकरून, जेमतेम, कसेंहि करून; as, "I must get it finished S."

Some one *n.* कोणीतरी, कोणी एक, क्ष.

Some'thing *n.* कांहीं, कांहींएक गोष्ट, कांहींएक बाब *f*. २ कांहींएक वस्तु *f*, कांहींसा भाग *m*, अल्पांश *m*; as, "Can spare S. out of so much." ३ तथ्य *n*, सत्यांश *m*, मुद्दा *m*; as, "There is *something* in what you say." ४ कोणीतरी, प्रतिष्ठित (इसम) *m*; as, "Thinks himself S." [Or something कोणीसा, कायसा, कांहींतरी; as, "Was made a bishop or *something*."]

Some'thing *adv.* कांहींसा, थोडासा, किंचित्; as, "Was S. impatient."

Some'time *adv.* कांहीं वेळ, थोडा वेळ, थोडा वेळपर्यंत; as; "Has been waiting *sometime*." २ *at some time* केव्हां तरी, कधीं तरी, एखादे वेळीं, केव्हांन्केव्हां; as, "Must see him about it S."

Some'time *a.* पूर्वींचा, माजी, कांहीं कालपर्यंतचा; as, "S. Professor."

Some'times *adv.* कधींकधीं, केव्हांकेव्हां, कधींमधीं, कधींबधीं, वेळेनसार.

Some'way *adv.* कोणत्या तरी मार्गानें, कोणत्या तरी उपायानें, कसें तरी करून, कसें तरी, कसेंहि.

Some'what *adv.* कांहींसा, थोडासा, कांहींबाहीं, कांहीं, कांहींतरी, थोडा, जरा, जरासा, जराक, जराकसा, किंचित्, यत्किंचित्, थोडाबहुत.

Some'where *adv.* कोठेंसा, कुठेंसा, कोणत्या तरी ठिकाणीं, कोठेंतरी, कुठेंतरी.

Somersault (som'-ėr-sält) [Fr. -L. *supra*, over, and *saltus*, a leap.] *n.* कोलांटी उडी *f*, घोलांटी उडी *f*, किराण *n*, उप रछडी *f*.

Somnambulate (som-nam'bū-lāt) [L. *somnus*, sleep, and *ambulare*, to walk.] *v. i. to walk in sleep* झोंपेंत चालणें, झोंपेंत फिरणें. Somnam'bulated *pa. t.* and *pa. p.* Somnam'bulating *pr. p.*

Somnambula'tion *n.* झोंपेंत चालणें *n*, निद्राभ्रमण *n*.

Somnam'bulism *n. walking in sleep* झोंपेंत चालणें *n*, झोंपेंत फिरणें *n*, निद्राभ्रमण *n*.

Somnam'bulist *n*. झोंपेंत चालणारा, झोंपेंत फिरणारा.

Somnif'erous *a. bringing or causing sleep* झोंपेचा, झोंप आणणारा, निद्राकर (औषध).

Somnil'oquence, Somnil'oquism, Somnil'oquy *n. habit of talking in sleep* झोंपेंत बोलणें *n*, झोंपेंत बोलण्याची संवय *f*.

Somnil'oquist *n*. झोंपेंत बोलणारा *m*.

Som'nolence, Som'nolency *n. sleepiness* झोंपाळूपणा *m*. २ *inclination to sleep* झेंबणें *n*, झोंप येणें *n*, डोळे मिटावयास लागणें *n*.

Som'nolent *a. sleepy, or inclined to sleep* झोंपाळू, झोंप येणारा.

Son (sun) [A. S. *sunu*, Sk. सूनुः, a son, सु, to beget.] *n. a male child* मुलगा *m*, पुत्र *m*, चिरंजीव *m*, तनय *m*, सूनु *m*, लेंक *m*, सुत *m*. [DUTY OF A S. पुत्रधर्म *m*. DUTIFUL AND AFFECTIONATE S. सुपुत्र *m*, सत्पुत्र *m*. HAVING SONS OR A S. पुत्रवंत, सपुत्र. JOY OR REJOICING ON THE BIRTH OF A S. पुत्रोत्सव *m*. SORROW AT THE DEATH OF A S. पुत्रशोक *m*. HE IS HIS FATHER'S S. बापासारखा -बापाच्या तोडीचा आहे.] THE S. OF MAN (N. T.) ख्रिस्त; (O. T.) आदमचा वंशज *m*.] २ *the native of a country* पुत्र *m*, सन्तान *m*; as "India's *sons*." ३ *the produce of anything* (-आंत) वाढलेला *m*, (चे) गुण असलेला; as, "S. of toil; S. of Mars."

Song (song) [A. S. *song*.] *n. singing, vocal music* गाणें *n*, गायन *n*, गीत *n*; as, "Burst forth into S." २ *musical cry of birds* पक्ष्यांचा गोड आवाज *m*, पक्ष्यांचें मंजुळ गाणें *n*, पक्षिकूजन *n*, कूजित *n*. ३ *short poem set to music* वाद्यावर बसविलेलें गीत *n*, गाणें *n*. ४ *short poem in rhymed stanzas* यमक असलेली लहानशी कविता *f*, लहानसें यमकी काव्य *n*. ५ *poetry* काव्य *n*, कविता *f*; as, "Renowned in S."

Songster (song'stėr) [From Song.] *n. a singer* गवई *m*, गायक *m*, गाणारा *m*. २ गाणारें पाखरूं *n*.

Song'stress *n. fem*. गाणारीण *f*, गाणारी *f*, गायिका.

Soniferous (sō-nif'ėr-us) [L. *sonus*, Sk. स्वन, a sound, & Ferous.] *a. conveying or producing sound* शब्द करणारा, ध्वनि करणारा, ध्वनिजनक, ध्वनिवाहक.

Son'-in-law जांवई *m*, जामात *m*.

Son'less *a*. निपुत्रिक, निपुत्री, निपुत्र.

Sonnet (son'et) [Fr. -It. *sonetto*, a song -L. *sonus*, a sound.] *n*. चौदा ओळींची कविता *f*, सानेट *n*, चतुर्दशचरणात्मक काव्य *n*.

Sonneteer' *n*. सानेट रचणारा, सानेट लिहिणारा *m*.

Sonom'eter (sō-no-m'ē-tėr) [L. *sonus*, Sk. स्वन, sound, and Meter.] *n*. (बहिऱ्याला कितपत ऐकूं येतें हें पाहण्याचें) ध्वनिमापक *n*.

Sonorif'ic *a. producing* (*esp.* other than vocal) *sound* ध्वनि करणारा, आवाज करणारा.

Sonorous (sō-nō'-rus) [L. *sonorus* -*sonus*, a sound.] *a. that emits sound when struck* नाद असणारा, वाजणारा, वाजता, शब्दकर. [S. BODY नादजनक पदार्थ.] २ (of speech, style, &c.) खणखणीत, ठणठणीत. Sono'rously *adv.* खणखणीत, ठणठणीत.

Sono'rousness *n.* खणखणीतपणा *m*, ठणठणीतपणा *m*.

Son'ship *n.* पुत्रत्व *n*, पुत्रसंबंध *m*, पुत्राचें नातें *n*.

Soon (sōōn) [A. S. *sona*, immediately] *adv. in a short time* लौकर, थोड्या वेळानें, थोड्या वेळांत, अल्पकालानें, थोड्या दिवसांत, थोड्यांत, इतक्यांत. [So S. AS जितका लौकर, जितका आधीं -अगोदर. As S. AS लगेच, लागलीच, क्षणींच, जों. SOONER OR LATER आगें-मागें, मागेंपुढें, आज नाहीं उद्यां, केव्हांतरी. NO SOONER SAID THAN DONE तोंडावाटे (शब्द) निघण्याचा अवकाश कीं झालेंच.] २ *early* लवकर, सकळ, आधीं, अगोदर; as, "What makes you come so S." ३ (with expressed or implied comparison) *willingly* खुषीनें, संतोषानें, आनंदानें; as, "I would *sooner* die than let him find it out."

Soot (sōōt) [Of uncertain origin.] *n. the black powder condensed from smoke* घरोसा *m*, धुरकट *n*, मशेरी *f*, काजळ *n*. [FILAMENT OF S. जळमट *n*. FILAMENTS OF S., STRAW &C. घरू *m*, घरोसा *m*, केरडोक *n*.] Soot *v. t.* धुरकटवणें, काळा करणें.

Sooth (sōōth) [A. S. *soth*, true.] *n. truth, reality* खरें *n*, सत्य *n*. [*In S.* खरोखर.]

Soothe (sōōth) [A. S. *gesothian*, to prove to be true.] *v. t. to calm* (person) शांत करणें, थंड करणें, (-चें) समाधान करणें, (-ची) समजूत करणें. (b) उपशम *m*. करणें *g. of o.*, प्रशमन *n*. करणें; as, "To S. passions, nerves, &c." २ *to mitigate* (pain) कमी करणें, हलकें करणें. ३ *to flatter, to humour* आळवणें, मठारणें, गोंजारणें, पाठीवर -पाठीवरून हात फिरविणें, कुरवाळणें, (-च्या) कलानें घेणें, (गोड बोलून) शांत करणें. Soothed *pa. t.* and *pa. p.*

Sooth'ing *pr. p.* शांत करणारा, समाधान करणारा, समजूत करणारा. (b) उपशम करणारा. (c) उपशामक. २ हलकें करणारा. ३ आळवणारा, गोंजारणारा. Sooth'ingly *adv.* गोंजारून, पाठीवरून हात फिरवून, पोटाशीं धरून, समजूत घालून, शांत करून.

Soothsay (sōōth'sā) [Lit. 'to say or tell the truth.'] *v. i. to foretell* भविष्य सांगणें.

Sooth'sayer *n. a prophet* भविष्यवादी, भविष्य सांगणारा *m*.

Sooth'saying *n.* भविष्य सांगणें, भविष्यकथन *n*.

Soot'iness *n.* धुरकटलेलेपणा *m*, काळेपणा *m*.

Soot'y *a. covered with soot* घरोसा बसलेला, घरोसा जमलेला, धुरकटलेला, काळा.

Sop (sop) [A. S. *supan*, to sup.] *n.* (रशांत) भिजविलेला (भाकरीचा) तुकडा *m*. २ *bribe* तोंडावर

टाकलेला तुकडा *m*, लांच *m*. S. *v. t. to steep in liquor* (दारूंत वगैरे) बुडविणें, भिजविणें. S. *v. i. to be drenched* भिजून चिंब होणें; as, "Am *sopping* with rain." Sop'ped *pa. t.* and *pa. p.* Sop'ping *pr. p.*

Sophism (sof'-izm) [Fr. -L. -Gr. *sophisma* -*sophos*, wise.] *n. a specious fallacy* खोटें खरें भासविण्याचा कोटिक्रम *m*, सिद्धांताभास *m*, हेत्वाभास *m*.

Sophi'st *n.* (प्राचीन ग्रीक लोकांतील) ग्रीक तत्त्वज्ञानाचा व साहित्याचा पगारी गुरु *m*. २ *a wilfully misleading reasoner* सत्याभासात्मक तर्कपद्धतीचा अवलंब करणारा, खोटें अनुमान खरें भासविणारा, शब्दच्छल करणारा *m*, हेत्वाभास करणारा *m*, हेत्वाभासपटु *m*, सोफिस्ट. Sophist'ic *a.* Same as Sophistical.

Sophist'ical *a. fallacious* लपंडावाचा, वाक्छलाचा, हेत्वाभासाचा, हेत्वाभासरूप, आभासाचा, आभासरूप.

Sophist'ically *adv.* वाक्छलानें, हेत्वाभासानें.

Sophisticate (so-fis'-ti-kāt) *v. t. to involve* (a subject) *in sophistry* (च्या विषयीं) सिद्धांताभास योजणें. २ *to mislead* (a person) शब्दच्छल करून फसवणें. ३ *to tamper with* (text, &c.) *for purposes of argument* शब्दच्छलानें हवा तो अर्थ करणें -काढणें. ४ *to adulterate* (wine, &c.) भेसळ करणें, मिसळ करणें. S. *v. i. to use sophistry* शब्दच्छल करणें, उडवाउडवी करणें, सिद्धांताभास योजणें. Sophis'ticated *pa. t.* & *pa. p.* S. *a. perverted from truth or innocence* साधेपणा नाहींसा केलेला, हेत्वाभासात्मक, सिद्धांताभासाचा. २ *knowing the ways of the world* डावपेंच समजणारा, छक्केपंजे ओळखणारा, वस्ताद, लबाड, पुरा. ३ *adulterated* भेसळ केलेली (दारू). Sophis'ticating *pr. p.*

Sophistica'tion *n.* शब्दच्छल करणें, उडवाउडवी *f*, लपंडाव *m*. २ भेसळ *f*, हीन द्रव्यें मिसळणें *n*.

Sophis'ticator *n.* उडवाउडवी करणारा *m*, लपंडाव करणारा *m*. २ भेसळ करणारा *m*.

Soph'istry *n. the practice of a sophist* सोफिस्टांची हेत्वाभासमूलक तर्कपद्धति *f*, सोफिस्ट तर्कपद्धति *f*. २ *fallacious reasoning* खोटें खरें भासविणें *n*, हेत्वाभासाची तर्कपद्धति *f*.

Sopor (sō-por) [L.] *n.* गाढ निद्रा *f*, झोंप *f*.

Soporiferous (sop-or-if'ėr-us) [L. *sopor*, sleep, and *ferere*, to bring.] *a. causing sleep* झोंप आणणारा, निद्राकारक; as, "S. medicine."

Soporific (sop-or-if'ik) [L. *sopor*, sleep, and *facere*, to make.] *a. tending to produce sleep* झोंप आणणारा, निद्राकारक, निद्राजनक. S. *n.* झोंप आणणारें औषध *n*, निद्राकारक औषध *n*.

Sop'py *a. soaked in liquid* भिजविलेला.

Sopranist (so-prä'nist) *n. a singer of soprano* तारस्वरांत गाणारा *m*.

Soprano (so-prä'no) [Lit. 'superior.' It. *sopra*, above.] *n. the female voice of highest range*

तारस्थान *n*, तारस्थानांतील स्वर *m*. Sopra'nos, Sopra'ni (It.) *pl.*

Sorcerer (sor'-sér-er) [Fr. *sorcier*, -L. *sors*, a lot.] *n. a magician* जादूगीर *m*, इलमी *m*. २ *a wizard* चेटकी *m*, चेटक्या *m*.

Sor'ceress *n. fem.* जादूगरीण *f*. २ चेटकीण *f*.

Sor'cery *n. magic* जादू *f*, जादूगिरी *f*. २ चेटक *n*, अभिचार *m*.

Sordes (soar'-deez) [L. *sordere*, to be dirty.] *n.* (*med.*) लस *f*, व्रणांतून वाहणारी घाण *f*. २ (तापामध्यें) दांतांवरची बुरशी *f*. (b) ओंठावरची बुरशी *f*.

Sordid (sor'did) [Fr. *sordide* -L. *sordidus* -*sordere*, to be dirty.] *a. vile, mean* नीच, लुच्चा, हलका, अधम, क्षुद्र, पाजी. २ *miserly, base* कृपण, कद्रु.

Sor'didly *adv.* नीचपणानें, क्षुद्रपणानें. २ कृपणपणानें, कद्रुपणानें.

Sor'didness *n.* नीचपणा *m*, हलकटपणा *m*, क्षुद्रपणा *m*. २ कृपणपणा *m*, कद्रुपणा *m*.

Sore (sōr) [A. S. *sar*, painful.] *a.* (of parts of body) *morbidly tender* दुखरा, दुखापत झालेला, दुखणारा. २ (of person) घायाळ, दुखावलेला. ३ *irritated, aggrieved* चिडलेला, दुखावलेला, वरमलेला; as, "Is very S. about his defeat." ४ *arousing painful feelings* लागणारा, झोंबणारा; as, "A S. subject." ५ (the eyes) आलेला, खरावलेला, खुपरा, दुखरा. [To HAVE S. EYES डोळे येणें.]

Sore (sōr) *n. a painful place* दुखरी जागा *f*, दुखावलेली जागा *f*, क्षत *n*, खत *n*, व्रण *m*, दुःख *n*, दुखापत *f*, चट्टा *m*, जखम *f*. [MAGGOTY S. किंवण *n*. S. ON THE BACK OF A BEAST नाळ *f*. SPREADING S. फांपर *n*. ULCEROUS S. घाड *f*, भग *n*. TO APPLY SALT TO A S. दुःखावर डाग देणें, घायावर घाय घालणें. TO CLEAN A S. व्रण धुऊन साफ करणें.] २ (*fig.*) *grief, difficulty* दुःख *n*, अडचण *f*, संकट *n*, दुःखाचा प्रसंग *m*; as, "I see plainly where his S. lies." (b) मर्म *n*, वर्म *n*. [TO PROBE A S. मर्मान्वेषण करणें, मर्मभेद करणें. TO RIP UP AN OLD S. खपली *f*. काढणें.]

Sore, Sore'ly *adv.* फारच, अतिशय.

Sore'ness *n.* दुखरेपणा *m*, दुखावलेलेपणा *m*; as, "The S. of a wound." २ दुःख *n*; as, "The S. of an affliction."

Sore throat *n.* घसा येणें, घसा सुजणें *n*.

Sorites (sō-rī'tēz) [L. -Gr. *soreites*, heaped up, -*soros*, a heap.] *n.* (logic) अनुमानशृंखला *f*. [PROGRESSIVE S. अभिमुखशृंखला *f*. REGRESSIVE S. पराङ्मुखशृंखला *f*.]

Sorosis (sorō'-sis) [Gr. *soros*, a heap.] *n.* (*bot.*) पुष्कळ फुलें एकत्र होऊन झालेलें एक प्रकारचें फळ *n*; उदाहरणार्थ, तुती, फणस, अननस, वगैरे.

Sorrel (sor'el) [Fr. *surelle* -*sur* sour.] *n.* चुका *m*, चुक्याची भाजी *f*, चुक्रिका *f*, शतवेधी *m*.

Sorrel (sor'el) [Of uncertain origin.] *a. of a reddish-brown colour* तांबूस रंगाचा; as, "A S. horse."

Sor'rily *adv.* दुःखानें, खेदानें, उद्वेगानें.

Sor'riness *n.* दुःखिपणा *m.*

Sorrow (sor'ō) [A. S. *sorg*, sorrow.] *n. grief, sadness* दुःख *n*, खेद *m*, दिलगिरी *f.* २ *misfortune, trouble* संकट *n*, प्रसंग *m*, आपत्ति *f.* ३ *lamentation* शोक *m*, विलाप *m*; as, "His *sorrow* was loud and long." S. *v. i. to grieve, to feel sorrow* (at, over, for, &c.) दुःख करणें, शोक करणें, खेद करणें, दुःख *n* -खेद *m* -श्रम -कष्ट वाटणें *in. con.*, दुःखी -श्रमी -खिन्न असणें, रडणें.

Sorrowful (sor'ō-fool) *a. full of sorrow* दुःखी, दिलगीर, खिन्न, उदास, कष्टी. २ (of countenance, &c.) रडका, रडवा, निरुत्साह. ३ *causing sorrow* दुःखाचा, दुःखप्रद, दुःखदायक, दुःखावह, शोकप्रद, शोकजनक.

Sor'rowfully *adv.* दुःखानें, दिलगिरीनें, कष्टी होऊन.

Sor'rowfulness *n.* दुःखिपणा *m*, उदासपणा *m*, दिलगिरी *f.*

Sorry (sor'i) [A. S. *sarig*, wounded, sorrowful.] *a.* दुःखी, कष्टी, दुःखीकष्टी; as, "Will be S. for this some day." २ *disappointed* खिन्न, उदास, हताश. ३ *mean, worthless* भिकार, क्षुद्र, दमडीच्या मोलाचा, कवडी किंमतीचा, लुकसान, लंगडा, लेचापेचा; as, "In S. clothes; A S. excuse."

Sort (sort) [Lit. 'lot,' Fr. *sorte* -L. *sors, sortis*, a lot.] *n. class, kind, species*, &c. जात *f*, जाति *f*, तऱ्हा *f*, प्रकार *m*. [THAT'S YOUR S. ती तुमची तऱ्हा आहे; ती तुमची पद्धत आहे.] २ (*print.*) (*pl.*) एखाद्या जातीचा टाइप *m*; as, "Copy is hard (or runs) on sorts कांहीं जातींचा पुष्कळ टाइप लागणारा हा मजकूर आहे." [TO BE OUT OF SORTS चैन न पडणें, कसेंचसें होणें, अस्वस्थ होणें, अवघड वाटणें. २ (*print.*) कांहीं (जातींचीं) अक्षरें खुटणें.]

Sort *v. t. to separate into sorts* प्रत लावणें, प्रतवारी लावणें, वर्गावर्गी करणें. २ *to select* निवडणें, निवडून काढणें, पसंत करणें, वेंचणें; as, "*Sorted* out those of the largest size." ३ पत्रांची विल्हे करणें, सार्ट करणें. Sorted *pa. t.* and *pa. p.*

Sort'er *n. one who or that which sorts* वेगळा करणारा *m*, निवडणारा *m*, वेगळें करणारें (यंत्र). २ (*specifi.* Post Office) पत्रांची विल्हे करणारा, सार्टर *m*.

Sortie (sor'tē) [Fr. -*sortir*, to go out.] *n. an attack by besieged troops upon the besiegers* वेढलेल्या लोकांचा हल्ला *m*.

Sort'ing *pr. p.* S. *n.* पत्रांची विल्हे करणें *n*. [S. DEPARTMENT विल्हेखातें *n*, सार्ट करण्याचें खातें *n*.]

Sorus (sō'rus) [Gr. *soros*, a heap.] *n.* (*bot.*) फर्न वनस्पतीच्या पानावरील बीजरेणुकोशांचा (sporecases) समुदाय.

Sot (sot) [Of uncertain origin.] *n. a confirmed*

drunkard पक्का दारूबाज *m*, झिंग्या *m*, झिंगट *m*, छाकटा *m*. S. *v. i.* झिंगणें, दारूबाजी करणें, छाकटबाजी करणें.

Sot'tish *a.* अंमली, झिंग्या, छाकट.

Sot'tishness *n.* दारूबाजी *f*, छाकटेपणा *m*.

Souffle (sōō-fll) [Fr.] *n.* (*med.*) फुंकण्यासारखा आवाज *m*.

Sought *pa. t.* and *pa. p.* of Seek.

Soul (sōl) [A. S. *sāwel*, soul.] *n.* आत्मा *m*. २ *moral and emotional part of man* हृदय *n*, अंतःकरण *n*, अन्तरात्मा; as, "His S. revolted." ३ *intellectual part of man* बुद्धि *f*, मन *n*. ४ *vital principle* जीव *m*, प्राण *m*, चैतन्य *n*, जीवनकला *f*; as, "To keep body and S. together." ५ *animating or essential part* आत्मा *m*, प्राण *m*, जीव *m*, जिव्हाळा *m*; as, "He was the S. of the enterprise." ६ *a person viewed as embodying moral or intellectual qualities* थोर पुरुष *m*, महात्मा *m*; as, "The greatest *souls* of antiquity." ७ *emotional or intellectual energy* (as revealed in works of art) आत्मा, आत्म्याचें तेज. ८ *departed spirit* मृताचा आत्मा *m*. ९ *a person* मनुष्य *m*.

Souled *a.* (उच्च) मनोभाव असलेला, अंतःकरणाचा. [HIGH-SOULED महाशय. NOBLE-SOULED उदार अंतःकरणाचा.]

Soul'ful *a. filled with fine thoughts or emotions* अंतःकरणांत चांगले विचार असलेला, सद्भावनायुक्त.

Soul'less *a. mean, spiritless* क्षुद्र, अनुदार, क्षुद्रवृत्ति. २ हलकट.

Sound (sownd) [L. *sonus*, sound. cf. Sk. स्वन्.] *a. in good condition, healthy* निरोगी, धडधाकट, धट्टाकट्टा. २ *unhurt* धड, जखम न झालेला. ३ *not rotten* धड, न कुजलेला, बिनसडका, जिवट, बळकट, मजबूत; as, "S. fruit; S. timber." ४ *correct, judicious* निर्दोष, बरोबर, समर्पक, सयुक्तिक, योग्य, न्यायाचा, नीतीचा, मार्गाचा; as, "S. views; S. policy." ५ (company, &c.) *solvent* शहाजोग, ठांसर, चांगला. ६ *thorough, unqualified* खूप, जोराचा, बळकट, कडक, गाढ, गार, छान; as, "S. sleep; S. flogging." S. *adv.* गाढ, स्वस्थ, गुरघूस; as, "S. asleep."

Sound (sownd) [L. *sonare*, Sk. स्वन्, to sound.] *v. i. to give forth sound* वाजणें, आवाज निघणें, आवाज करणें, बोलणें, शब्द करणें. [To S. CRACKED नादावणें. To S. DEAD, FLAT, HOLLOW भदभदणें, खबखबणें. To S. DEEP AND HOLLOW घुमणें, घुमघुमणें.] २ *to be conveyed in sound* (आवाज होऊन) पसरणें, फैलावणें; as, "From you sounded out the word of the Lord." ३ *to seem, to appear* (आवाजावरून) दिसणें, (भाषेवरून) वाटणें; as, "The story *sounds* like an invention."

Sound *v. t. to play on* वाजवणें, बजावणें, (-चें) वादन

n. करणें, (-चा) नाद *m.* काढणें, (-तून) बोल काढणें; as, "To S. a trumpet or a horn." २ *to sound a note with the voice* सूर काढणें. ३ *to order or indicate by a sound* आवाज करून सुचविणें, (-चा सूचक) आवाज काढणें, (-चें) शिंग वाजवणें -फुंकणें, (-ची) सूचना देणें; as, "To S. a retreat." ४ *to celebrate or honour by sounds* गाजवणें, वाद्यें वाजवून जाहीर करणें; as, "To S. the praises of a great man." ५ (*med.*) *to examine* ठोकून तपासणें; as, "To S. the lungs of a patient."

Sound *n.* ध्वनि *m*, आवाज *m*, शब्द *m*, नाद *m*, स्वर *m*, स्वन *m*. [AUSPICIOUS S. मंगलध्वनि *m*. DEEP OR HOLLOW S. गंभीर नाद *m*, घोष *m*. FAINT OR LINGERING S. धुनक *f*, धुनुक *f*. INTOLERANCE OF Sound शब्द सहन न होणें, शब्दासहिष्णुता. MOIST S. आर्द्र ध्वनि. LOUD THUNDERING S. धडाड *m*, धडधडाट *m*. OF A GOOD S. आवाजदार. PROLONGED OR CONTINUING S. नाद *m*, धून *f*.] २ (*phys.*) ध्वनि *m*, नाद *m*. [INTENSITY OF S. ध्वनीची तीव्रता *f*. REFLECTION OF S. ध्वनीचें परावर्तन *n*. S. BOARD, SOUNDING BOARD ध्वनिवर्धक फलक *m*. S. PIPE नलिकावाद्य *n*. S. WAVE ध्वनिलहरी, नादलहरी.] ३ (*fig.*) *mental impression* शब्द *m*, नांव *n*; as, "Don't like the *sound* of it." ४ *noise without signification* शब्दावडंबर *m*, पोकळ आवाज़ *m*, ध्वनि *m*; as, "Sense and not S. must be the principle."

Sound (sownd) [Fr. *sounder*. Cf. A. S. *sund*, a swimming.] *v. t. to fathom* (the depth of water) पाण्याची खोली पाहणें, थांग पाहणें, तळ *m*. पाहणें. २ (*med.*) *to probe* सळई घालून पाहणें -तपासणें. ३ *to try to find out* (a person's views, &c.) युक्तीनें काढून घेणें, हळूच पुसून पाहणें, मन पाहणें. Sounded *pa. t.* and *pa. p.* Sound'ing *pr. p.* Sounding-line, Sounding apparatus *n.* गळ *m*, पाण्याचा थांग पाहण्याची दोरी *f*.

Sound *n.* अश्मरीपरीक्षाशलाका *f*. अश्मरी म्हणजे मुतखडा आहे किंवा नाहीं हें तपासण्याचा भरींव दांडा *m*. [UTERINE S. गर्भाशयशलाका.] २ (हृदय, फुप्फुस, इत्यादिकांचा) आवाज *m*, ठोका *m*.

Sound (sownd) [A. S. *sund*, a swimming.] *n. a narrow channel of water* सामुद्रधुनी *f*.

Sound'er *n.* (in telegraphy) ठोक्यांनीं तार घेण्याचें यंत्र. २ (*phys.*) ध्वनिजनक.

Sounding body *n.* नादजनक वस्तु, ध्वनिजनक वस्तु *f*.

Sound'ings *n. pl.* गळ टाकून काढलेली पाण्याची खोली *f*.

Sound'less *a.* अगाध.

Soup (sōōp) [Fr. *soupe*, soup.] *n. a strong broth* सागुतीचा रस्सा *m*, मांसरस.

Soup-gourd *n.* घोसाळें *n*.

Sour (sowr) [A. S. *sūr*, sour.] *a.* आंबट, आंबटा, अम्ल. (b) *turned sour* (*as milk*) आंबलेला, नास-

लेला, खट्टा;—remissly आंबटसर, आंबटसा, आंबूस; -enhancingly आंबटढाण, चिंचेसारखा. २ *bad-tempered* तुसडा, द्राष्ट, कुरठा, खव्याळ. ३ *morose* आंबट, खापरासारखा (चेहरा), हिमटतोंड्या, आंबलेला. [To MAKE A S. FACE आंबट तोंड *n.* -हिमट तोंड करणें.] S. *v. t. to make sour* आंबट करणें, आंबटा करणें, आंबवणें, आंबटपणा *m.* आणणें. [To S. BY EXPOSURE TO THE AIR आंबवणें, आंबत घालणें -ठेवणें -टाकणें.] २ *to make cross or peevish* तुसडा बनविणें. (b) खट्टा -खट्टू करणें. S. *v. i. to become sour* आंबट होणें, खट्टा होणें, आंबणें. २ *to become peevish or crabbed* तुसडा होणें, चिडखोर बनणें.

Source (sōrs) [Fr. -L. *surgere*, to rise.] *n. the fountain-head of a stream* (नदीचें) उगमस्थान *n*, उगम *m.* २ *origin* उगम *m*, उत्पत्तिस्थान *n*, मूळ *n*, घर *n*, खाणी *f*, झरा *m*, ठिकाण *n*, कारण *n*, बीज *n*; as, "The S. of all our woes."

Soured *pa. t.* and *pa. p.* of Sonr. Sour'ing *pr. p.*

Sour-looking *a.* हिरमुसल्या तोंडाचा, हिमटतोंड्या, रोंगा.

Sour'ness *n.* आंबटपणा *m*, आंबटेपणा *m*, खट्टेपणा *m.* २ द्राष्टपणा *m*, तुसडेपणा *m.*

Souse (sows) [Of uncertain origin.] *v. i. to swoop* झडप घालणें, झडप मारणें.

Souse (sows) [Written also souce, a form of Sauce.] *n. pickle made with salt* लोणचें *n.* हें बहुधा डुकराचे कान, पाय, वगैरेंचें असतें. S. *v. t. to steep in pickle* लोणच्यांत घालणें, लोणच्यांत घालून ठेवणें. २ *to plunge into water* डुबकन् -डुबकर बुडवणें. S. *adv.* डुबकन्, डुबकर. २ धाडकन्; as, "Came S. into our midst."

South (sowth) A. S. *sūth*, south.] *n.* दक्षिण दिशा *f*, दक्षिण *f.* [POINTING TO THE S. दक्षिणाभिमुख. To BE S. -SCORCHED (FRUIT-TREES, &c.) दक्षिण बाधणें.] S. *a. situated in or coming from the south* दक्षिणेचा, दक्षिणेकडचा, दक्षिणेकडील, दक्षिण दिशेचा, दक्षिण. S. *adv. towards the south* दक्षिणेस, दक्षिण दिशेस, दक्षिणेकडे. S. *v. i. to move towards the south* (of moon, &c.) दक्षिणेस जाणें, दक्षिणेस फिरणें -वळणें -कलणें.

South-east *n.* आग्नेय *f*, आग्नेयी *f.*

South-easter *n.* आग्नेय वारा *m*, आग्नेय दिशेचा वारा.

South-easterly, South-eastern *a.* आग्नेयीचा, आग्नेय.

Southe'rly *a. situated in the south* दक्षिणेचा, दक्षिणचा, दक्षिणेस असणारा. २ *coming from the south* दक्षिणेकडून येणारा -वाहणारा, दक्षिणचा. ३ *going to the south* दक्षिणेकडे जाणारा, दक्षिणाभिमुख.

South'ern *a. belonging to the south* दक्षिणेचा, दक्षिणचा, दक्षिण दिशेचा, दक्षिणीय, दाक्षिणात्य. [S. HEMISPHERE दक्षिण गोलार्ध *n.* S. CROSS दक्षिणीय चातुष्पथ *m.* S. FISH दक्षिणीय मत्स्य *m.* S. ZONE दक्षिणीय

कटिबंध *m.*] २ *looking south* दक्षिणाभिमुख; as, "A S. aspect." S. *n.* दक्षिणेचा रहिवाशी *m*, दाक्षिणात्य.

Southe'rn-wood *n.* दवणा *m*, दमनक *m*.

South'ing *n.* *motion to the south* दक्षिणायन *n*, याम्यायन *n*. २ दक्षिणायनाचा काल *m*. ३ (*naut.*) *difference of latitude made in sailing south* (जहाजांतून) दक्षिणेकडे जात असतां अक्षांशांत होणारा फरक.

South'ward, South'wards दक्षिणेकडे, दक्षिण दिशेकडे.

South-west *n.* नैर्ऋत्य दिशा *f*, नैर्ऋत्य *f*, नैर्ऋती *f*.

South-west, South-western, South-westerly *a.* नैर्ऋत्येचा.

South-wester *n.* नैर्ऋत्येचा वारा *m*.

Souvenir (sōō-ve-nēr') [L. *sub*, and *venire*, to come, to occur to the mind.] *n.* *a keep-sake* आठवणीची वस्तु *f*, आठवण *f*, खुणेची वस्तु *f*, खूण *f*.

Sovereign (sov'ėr-in) [Fr. *souverain* -Low L. *superanus* -L. *super*, Sk. उपरि, above.] *a.* *supreme* श्रेष्ठ, मुख्य, प्रधान, सर्वांत मोठा; as, "S. power." २ *possessing supreme power* श्रेष्ठ अधिकार असलेला, सर्वसत्ताधीश, सर्वसत्ता असलेला; as, "S. states." ३ *royal* सर्वसत्ताधीश; as, "Our S. Lord." ४ *very good* अत्यंत गुणकारी, रामबाण; as, "S. remedy." S. *n.* *supreme ruler* राजाधिराज, महाराजा *m*, सर्वसत्ताधीश *m*. २ पंधरा रुपये किंमतीचें सोन्याचें नाणें, साव्हरीन *m*.

Sov'ereignty *n.* *supreme power* अधिराज्य *n*, श्रेष्ठ अधिकार *m*, मुख्य सत्ता *f*. २ नृपत्व *n*, राजेपणा *m*. ३ *supreme excellence* श्रेष्ठता *f*, अत्यंत गुणकारिता *f*.

Sow (sow) [A. S. *su*, sow.] *n.* *female pig* डुकरी *f*, डुकरीण *f*, सूकरी *f*. [To HAVE THE WRONG S. BY THE EAR भलतेंच अनुमान करणें. २ चोराला सोडून संन्याशाला सुळीं देणें.]

Sow (sō) [A. S. *sawan*, to sow.] *v. t.* *to scatter* (seed) *for growth* पेरणें, पेरा *m.* करणें, रुजत घालणें. २ *to implant* रोंवणें, लावणें, बीजारोपण करणें. [To S. BROADCAST मुठीनें पेरणें. To S. BY DROPPING SEEDS INTO HOLES रोंवणें. To S. BY SCATTERING फेंकणें, वाफणें. AS YOU S., SO SHALL YOU REAP करावें तसें भरावें, रांधावें तसें जेवावें.] ३ (*fig.*) पेरणें, फैलावणें, पसरणें. Sowed *pa. t.* Sowed, Sown *pa. p.* Sow'ing *pr. p.* S. *v. n.* पेरणें *n*.

Space (spās) [Fr. *espace* -L. *spatium*, space.] *n.* *continuous extension* आकाश *n*, अवकाश *m*, दिक् *f*. शून्य *n*, देश *m*. [EMPTY S. पोकळी *f*, शून्य *n*. INCLUDED S. अभ्यंतर *n*. INFINITE S. महदाकाश *n*. SPREADING THROUGH ALL S. दिग्व्यापी, सर्वव्यापी. S. PERCEPTION देशप्रत्यक्ष. S. SENSE देशज्ञान *n*.] २ *interval between points or objects* अंतर *n*, जागा *f*, सवड *f*, अवकाश *m*; as, "Separated by a S. of 10 ft." ३ *area* क्षेत्र *n*, विस्तार *m*; as, "To clear a S." ४ (on paper) जागा *f*, स्थल *n*; as, "Would take up too much *space* to go into detail." [S. WRITER *n*.

कालमवर पैसे ठरवून लिहिणारा *m.*] ५ *place* जागा *f,* ठिकाण *n.* ६ *interval of time* अवधि *m,* अवकाश *m,* मुदत *f*; as, "In the S. of an hour. ७ (*print.*) *blank between words &c.* (कोरी) जागा *f,* स्पेस *f.* (b) *type securing this* स्पेस *f,* पूरक *m.* [THICK S. महापूरक. MIDDLE S. मध्यम पूरक. THIN S. सूक्ष्म पूरक. S. BAR (in type-writing) स्पेसपट्टी *f,* पूरकपट्टी *f.*] ८ (*astron.*) आकाश *n.* [S. AXIS आकाशीय अक्ष *m.*]

Space *v. t. to arrange or adjust the spaces in or between* मधलें अंतर सारखें करणें, मध्यें स्पेसी टाकणें, पूरक टाकणें; as, "To S. words, lines, or letters." २ (*agri.*) (दोन रोपांत) अंतर ठेवणें. Spaced *pa. t.* and *pa. p.* Spa'cing *pr. p.*

Spa'cious (spā'-shus) *a. occupying much space* ऐसपैस, पैस, अघळपघळ, प्रशस्त. २ *extensive* लांब, रुंद, विस्तीर्ण, मोठ्या विस्ताराचा, विशाळ. [S. TIMES (तत्कालीन थोर पुरुष आणि नामांकित कृत्यें यामुळें) प्रसिद्ध काळ *m.*]

Spa'ciousness *n.* ऐसपैसपणा *m,* पैसपणा *m,* प्रशस्तपणा *m.* २ विस्तार *m,* विशालत्व *n.*

Spade (spād) [A. S. *spadu;* Gr. *spathe,* any broad blade.] *n.* कुदळ *f,* खणपटें *n,* खनित्र *n.* [To CALL A S. A S. वाईटास वाईट (असें स्पष्ट शब्दांनीं) म्हणणें.] S. *v. t. to dig with a spade* कुदळीनें खणणें.

Spade-work *n.* (कोणत्याहि नवीन धंद्यांतील) आरंभींचें कष्टाचें काम *n.*

Spadix (spā'-diks) [L. *spadix,* a palm branch broken off with its fruit.] *n.* (*bot.*) पोयमंजिरी *f,* उ० नारळाची किंवा पोफळीची पोयमंजिरी. या मंजिरीच्या फुलांपासून नारळ, व सुपाऱ्या होतात; केव्हां केव्हां या मंजिरींतील फुलें एकलिंगी असतात, व तेव्हां त्या फुलांना फळें येत नाहींत. Spad'ices *pl.*

Spathe (spāth) [L. *spatha,* spathe.] *n.* (*bot.*) (नारळाची किंवा सुपारीची) पोय *f.*

Span (span) [A. S. *spannan,* to bind.] *n. full extent from end to end* विस्तार *m,* मर्यादा *f.* २ (of the thumb and little finger) वीत *f,* वीतभर अंतर *n.* ३ (of the thumb and fore-finger) टीच *f.* ४ (of timber) गर्भी *f.* ५ *a period of time* मर्यादा *f.* ६ कमानीच्या दोन टोंकांमधील अंतर *n,* कमानीची गर्भी *f.* S. *v. t. to measure with fingers outstretched or encircling* वितीनें मोजणें, वितींत धरणें. २ *to stretch over as an arch* (-वर) कमान करणें; as, "The rivers were *spanned* by arches of solid masonry." Spanned *pa. t.* and *pa. p.* Span'ning *pr. p.*

Span'ner *n. one who spans* वितीनें मोजणारा *m.* २ *an iron tool used to tighten the nuts of screws* स्क्रू घट्ट पिळण्याची गावी *f,* पाना *m,* पान *n.*

Spandrel (spa'n-drel) [Of doubtful origin.] *n.* कमान व तिजवरील चौकोनी चौकटींतील तिरपा भाग, तिरपा *m.*

Spangle (spang'gl) [A. S. *spange*, a clasp.] *n. a small disc of shining metal, sewn on a dress* टिकली *f*, भिंगटिकली *f*, कांचटिकली *f*, चमकी *f*. S. *v. t. to ornament with spangles* चमक्या *f. pl.* लावणें, टिकल्या *f. pl.* लावणें -जडणें. S. *v. i. to glitter* चकाकणें, चमकणें. Spang'led *pa. t.* S. *pa. p.* चमक्या लावलेला -जडवलेला, चमक्यांचा, टिकल्यांचा.

Span'gly *a. like spangles* टिकल्यांसारखा, चकाकीत, चकचकीत; as, "S. light."

Spaniard (span'yard) *n.* स्पेनदेशाचा रहिवाशी *m.*

Spaniel (span'yel) [O. Fr. *espagnuel*, Spanish.] *n.* एक जातीचा कुत्रा *m*, स्प्यान्यल. २ (*fig.*) *fawning or cringing person* पुढें पुढें करणारा *m*, लाळघोट्या *m.*

Spanish (span'ish) *a.* स्पेनदेशाचा, स्पेनचा. २ स्प्यानिश लोकांचा. ३ स्प्यानिश भाषेचा. [S. ARMADA स्पेनचें (अजिंक्य) आरमार *n.*] S. *n.* स्प्यानिश भाषा *f.*

Spanish-fly *n.* स्प्यानिश फ्लाय नांवाचा पलिस्तराचा किडा *m.* हा अंगाला चिकटला असतां त्या ठिकाणीं फोड येतो. हे किडे मद्याकीमध्यें बुडवून वाळवतात व मग पलिस्तराचे कामीं त्यांचा उपयोग करितात. स्फोटोत्पादक मक्षिका *f*, स्फोटमक्षिका *f.*

Spank (spank) [Dan. *spanke*, to strut.] *v. t. to slap* (ढुंगणावर) थापट मारणें. २ *to urge forward esp. by slapping or whipping* दामटणें, पिटाळणें, दौडविणें. S. *v. i.* (of horse, &c.) *to move briskly* दुडकणें, दौडणें. २ धडकावून चालणें, सपाट्यानें चालणें -जाणें. S. *n. a slap* थापट *f*, चापट *f.* Spanked *pa. t.* and *pa. p.* Span'ker *n. a fast horse* जलद पळणारा घोडा. २ *one who takes long strides in walking* लांबटांग्या *m.* Spank'ing *pr. p.* Spank'ing *a. striking, notable, excellent* महत्त्वाचा, मजेचा, जोराचा, गमतीचा; as, "Had a S. time; A S. breeze." Spanking *adv.* फारच, अतिशय; as, "A S. fine woman."

Spar (spar) [A. S. *spær*, a spar.] *n.* स्पार नांवाचा खनिज पदार्थ. [CALX S. सफेद सुरमा. यानें तांब्याच्या नाण्यावर चरा पडतो. FLUOR S. चित्रखनिज. यावर तांब्याच्या नाण्यानें चरा पडत नाहीं, परंतु यानें कांचेवरहि चरा पडत नाहीं. FELD S. चंद्रकांत. यानें कांचेवर सहज चरा पडतो, परंतु हा चाकूनें कापत नाहीं.]

Spar (spar) [A. S. *sparrian*, to fasten.] *n. a pole* बांसा *m*, सोटा *m*, सोट *m*. २ *a beam* खांड *n*, तुळई *f*. ३ (on board-ship) *a mast, a yard*, &c. डोलकाठी *f.*

Spar (spar) [O. Fr. *esparer*, to kick out.] *v. i. to box* मुष्टियुद्ध खेळणें, हातपिटी चालविणें. २ (*fig.*) *to quarrel* भांडणें, तोंड सोडणें; as, "They are always *sparring* at each other." S. *n. a boxing-match* मुष्टियुद्ध *n*, हातपिटी *f*. २ *a cock-fight* कोंबड्यांचें झुंज *n.* Sparred *pa. t.* and *pa. p.* Spar'ring *pr. p.*

Spare (spār) [A. S. *sparian*, to spare.] *a. scanty, frugal* थोडा, अल्प, बेताचा; as, "S. diet." २ *lean,*

thin काटकोळ, किरकोळ, बारीक, कृश, रोड; as, "A man of S. frame." ३ *that can be spared* मोकळा, रिकामा, फुरसतीचा, पडून राहिलेला, फाल्तू; as, "S. time; Have no S. cash." ४ *reserved for emergency* शिलकीचा, अडीअडचणीच्या कामाचा, जास्त, फाल्तू; as, "Always take a S. cap." [S. ROOM पाहुण्यांची (निजावयाची) खोली *f.*]

Spare (spār) *v. t. to be frugal or grudging of* हात राखून खर्च करणें, गरज करणें, हात आंखडता धरणें, कुचराई करणें; as, "*Spare* the rod and spoil the child." २ *to dispense with, to do without* गैरसोय न होतां देणें, सुखानें देणें, सोईनें देणें -देतां येणें; as, "Cannot S. him just now; S. me a penny." [ENOUGH AND TO S. पुरून उरण्याजोगा.] ३ *to abstain from inflicting* (with double object) माफ करणें; as, "S. me these protestations." ४ *to abstain from killing, wounding,* &c. क्षमा *f.* करणें, माफी *f.* करणें, वांचविणें; as, "S. me, S. my life." [To S. ONE'S SELF आंगचोरपणा करणें.] S. *v. i. to be frugal* काटकसरीनें राहणें, काटकसर करणें, काटकसरीचा खर्च करणें. २ (R.) *to use mercy or forbearance* क्षमा करणें, दया करणें; as, "He will not S. in the day of vengeance."

Spare'ness *n.* रोडपणा *m*, कृशता *f.*

Spark (spärk) [A. S. *spearca*, a spark.] *n.* (of fire) ठिणगी *f*, तेजोकण *m.* २ *small bright object or point* (*i. e. in gem*) तेज *n*, पाणी *n*, चमक *f.* ३ (*fig.*) *brilliant emanation of wit,* &c. चातुर्याची चमक *f*; as, "To strike S.s out of a person." ४ *particle of any quality* कण *m*, लेश *m*, अंश *m*, अल्पांश *m*; as, "If you had a S. of generosity in you," ५ (*electr.*) विद्युत्स्फुलिंग *m*, विजेची ठिणगी *f.*

Spark *v. i. to emit sparks of fire* ठिणग्या निघणें, ठिणग्या उडणें, ठिणग्या बाहेर पडणें. २ (*electr.*) विजेच्या ठिणग्या उडणें, विद्युत्स्फुलिंग निघणें. Sparked *pa. t.* and *pa. p.* Spark'ing *pr. p.* S. *n. the production of sparks at the commutator* विजेच्या ठिणग्या उडणें.

Spark (spärk) [Prov. English *sprack*, lively.] *n. a gay fellow* रंगेल प्राणी *m*, नटवा *m*, छेलछबीला *m.* २ *a lover* प्रणयी *m.* S. *v. i. to play the gallant* प्रणयप्रार्थना करणें, प्रणयी मनुष्याप्रमाणें वागणें.

Sparkle (spärk'l) [Dim. of Spark.] *n. a little spark* लहान ठिणगी *f*, तेजःकण *m.* २ *lustre* तेज *n*, चमक *f*, चकचकाट *m*, लकलकाट *m*; as, "The S. of a diamond." S. *v. i. to throw forth sparks* ठिणग्या निघणें, ठिणग्या उडणें टाकणें -झाडणें. २ *to glitter* झकझकणें, झगझगणें, लकलकणें, लुकलुकणें, लिकलिकणें, तकतकणें, लकलक करणें, चमकणें, झळकणें, झळक *f.* मारणें. ३ *to be lively or witty* चमकणें, चमक असणें *in. con.* ४ *to bubble* बुडबुडे येणें, फसफसणें; as, "*sparkling* wines." S. *v. t. to*

emit in the form of sparks ठिणग्या बाहेर टाकणें, तेज ओकणें; as, "Did S. forth great light." Spark'led *pa. t.* and *pa. p.*

Spark'ling *pr. p.* चकाकणारा, लकाकणारा, लकलकणारा, झकझकीत, लकलकीत, ज्योतदार, ज्योतिवंत.

Sparrow (spar'ō) [A. S. *spearwa*, a sparrow.] *n.* -the cock चिमणा *m*; -the hen चिमणी *f*.

Sparrow-hawk *n.* बहिरी ससाणा *m*.

Sparse (spärs) [L. *sparsus*, sprinkled.] *a. thinly scattered* पातळ, विरळ, तुरळक; as, "S. population." २ (*bot.*) विरलस्थ, दूरदूर लावलेला, अंतरावर होणारा, तुरळक होणारा. Sparse'ly *adv.* तुरळक, पातळ, विरळ. Sparse'ness, Spar'sity *n.* तुरळकपणा *m*, विरळपणा *m*.

Spartan (spär'tan) *a.* ग्रीसमधील स्पार्टाचा, स्पार्टन. २ *fearless* (स्पार्टन लोकांप्रमाणें) निर्भय, शूर. ३ *hardy* दांडगा, धट्टाकट्टा *m*. ४ *rigorous* कडक, सक्त, सक्तीचा. S. *n.* स्पार्टाचा रहिवाशी *m*, स्पार्टन *m*. २ (*fig.*) *a person of great courage and fortitude* शूर लढवय्या *m*, शूर पुरुष *m*.

Spasm (spazm) [Fr. *spasme* -L. *spasmus* -Gr. *spasmos* -*spaein*, to draw.] *n. a muscular contraction* पेटका *m*, पेटकी *f*, वळ *m*, गोळा *m*, आंचका *m*, वेग *m*, उद्वेष्टन *n*, स्नायूंचें आकुंचन *n*, स्नायूंचें आंखुडणें *n*. [S. OF THE LEGS पायांत पेटके येणें, करळी or कराळी (चढणें.)]

Spasmod'ic, Spasmod'ical *a. convulsive* पेटक्यांचा, पेटके येण्याचा, आकुंचनयुक्त, उद्वेष्टनसहित. [S. STRICTURE सोद्वेष्टनसंकोच.] २ *energetic for a short time* उसळीचा, मधूनमधून जोराचा, तुरळक, लहरीचा. ३ (of literary style) मधूनमधून आवेशाचा.

Spasmod'ically *adv. by fits and starts* लहरीप्रमाणें, उसळीप्रमाणें, मधूनमधून जोरानें.

Spa'stic paralysis *n.* (पायांवरून वारा गेल्यामुळें किंवा पायाच्या चलनवलनशक्तीवर ताबा न राहिल्यामुळें) झोंका इकडेतिकडे जाणें *n*.

Spat *pa. t.* of Spit.

Spatial (spāshal) *a. of space* स्थलाचा, क्षेत्राचा, मर्यादेचा; as, "S. relations."

Spathe (spāth) [L. *spatha*, spathe.] *n.* (*bot.*) (नारळाची किंवा सुपारीची) पोय *f*.

Spatter (spat'-ėr) [From the root of *spit*, saliva.] *v. t. to sprinkle with a liquid or with any wet substance as water, mud, &c.* (पाणी) उडवणें, छांटे उडवणें. २ *to make wet or foul spots upon by sprinkling* शिंपडून (ओले किंवा काळे) डाग पाडणें, उडवणें, भरवणें. ३ (रक्ताचा वगैरे) सडा घालणें. ४ (*fig.*) शिंतोडे उडवणें. S. *v. i. to throw something out of the mouth in a scattering manner* थुंकीचे शिंतोडे उडवणें, (गुळण्यांच्या वगैरे) पिचकाऱ्या उडवणें. S. *n. spattering* (चिखल, माती, थुंकी वगैरे) उडवणें *n*, शिंतोडे टाकणें *n*. २ *a splash* शिंतोडा *m*.

Spat'tered *pa. t.* and *pa. p.* Spat'tering *pr. p.*

Spatula (spat'-ū-la) [L. -Gr. *spatha*, a broad blade.] *n.* (रंग किंवा मलमाचीं औषधें मिसळण्याच्या कामाची) बोंथट सुरी *f*, स्पाटूला *m*. २ (*surg.*) जीभ मागेंपुढें करण्याचें हत्यार *n*, स्पाटूला *m*.

Spavin (spav'-in) [O. Fr. *esparvain*, a sparrow-hawk.] *n.* (on a horse's leg) वारूळ *n*.

Spawn (spawn) [Of uncertain origin.] *n. the eggs of fishes, frogs, and toads* माशांचीं व बेडकांचीं अंडीं *n. pl.* २ (*bot.*) (अळंबीजातींतील) नम्रबीज *n*, छत्रबीज *n*. ३ (*contempt.*) *offspring* पोरें *n. pl.*, संतति *f*, संतान *n*. S. *v. t. to produce eggs* अंडीं घालणें. २ *to generate* जन्म देणें, उत्पन्न करणें. S. *v. i. to be produced* जन्मणें, जन्मास येणें.

Spay (spā) *v. t. to castrate, to remove ovaries of* (female animal) (गाईचा किंवा इतर जनावरांच्या मादीचा) अंडाशय काढून टाकणें.

Speak (spēk) [A. S. *specan*, to speak.] *v. i. to utter articulate sounds* बोलणें, शब्द फुटणें, शब्द काढणें, शब्द उच्चारणें. २ *to talk, to converse* बोलणें, संभाषण करणें, चर्चा -वादविवाद करणें. ३ *to address a public assembly* बोलणें, जाहीर भाषण करणें. ४ *to tell, to make mention* बोलणें, सांगणें, वर्णन करणें, (-चा) उल्लेख करणें. ५ *to sound* वाजणें, बोलणें, फुंकणें; as, "Make all our trumpets S." ६ *to suggest* (-चा) भास करणें, सुचवणें; as, "Features that *speak* of self-will." [To S. OF (चें) नांव घेणें, (-चा) उल्लेख करणें. To S. OUT मोठ्यानें बोलणें, स्पष्टपणें बोलणें. २ स्पष्ट बोलून दाखविणें, आडपडदा न ठेवणें. To S. WELL FOR (-ची) तारीफ *f* -प्रशंसा करणें. THE PORTRAIT SPEAKS तसवीर अगदीं हुबेहुब उतरली आहे.]

Speak *v. t.* बोलणें, शब्द काढणें. २ *to declare orally* बोलणें, बोलून दाखविणें; as, "To *speak* the truth." ३ *to proclaim, to make known* व्यक्त करणें, जाहीर करणें, माहीत करणें, प्रसिद्ध करणें, उघडकीस आणणें; as, "*Speaking* a still good morrow with eyes". ४ *to use* (a particular language in speaking) (भाषेंत) बोलणें, (भाषा) बोलणें, बोलणें; as, "To S. Latin." ५ (*naut.*) *to hail and hold communication with* (ship) जहाजाच्या कप्तानाशीं खुणेनें बोलणें. ६ *to show* (a person) *to be* दर्शविणें, सुचविणें; as, "His conduct *speaks* him generous." [To S. VOLUMES FOR, (-चा) जबर पुरावा देणें, भक्कम साक्ष देणें. To S. FAIR सौम्य शब्द वापरणें. NOTHING TO S. OF सांगण्यासारखें कांहीं नाहीं, तथ्यांश कांहीं नाहीं. To S. TO (-ची) साक्ष देणें; as, "I can S. to his having been there." २ (-च्या संबंधीं) विवेचन करणें; as, "Will S. to that point later on."]

Speaker (spēk'ėr) *n.* (*esp.* in public) भाषण करणारा *m*, वक्ता *m*. २ *a spokesman* वतीनें बोलणारा, तर्फेनें बोलणारा, पुढारी *m*, म्होरक्या, मुखी *m*, मुख *n*.

३ *a person presiding over a deliberative or legislative body* स्पीकर *m*. इंग्लंडांतील पार्लमेंट सभेच्या अध्यक्षाला 'स्पीकर' असें म्हणतात.

Speak'ing *n*. बोलणें *n*, भाषण करणें *n*, भाषण *n*, संभाषण *n*, बोलणेंचालणें. [S. ACQUAINTANCE बोलणेंचालणें. NOT ON S. TERMS बोलणेंचालणें नाहीं; (अबोला आहे.) S. TRUMPET (आवाज दूरपर्यंत नेण्याचा) बोलण्याचा कर्णा *m*. S. TUBE (एका खोलींतून दुसऱ्या खोलींत) बोलण्याची नळी *f*.]

Spear (spēr) [A. S. *spere*, a spear.] *n*. भाला *m*, बरची *f*. [IRON S. सांग *f*, शक्ति *f*. S. WITH A STRING TO RECOVER IT सैंती *f*.] S. *v. t. to pierce or strike with a spear* भाल्यानें भोंसकणें, भाल्यानें टोंचणें.

Spear'man *n*. भालेकरी *m*, बरचीवाला *m*, भालाईत *m*.

Special (spesh'al) [Fr. -L. *species*, a kind.] *a. particular* विशेष, खास, विवक्षित, विशिष्ट; as, "Word used in a S. sense." [S. ANATOMY विशिष्ट (अवयवांचें) शारीर. S. HOSPITAL विशिष्ट (रोगांचें) इस्पितळ.] २ *for a particular purpose* मुद्दाम नेमलेला, खास, मुद्दामचा; as, "S. agent." [S. CORRESPONDENT खास बातमीदार.] ३ *exceptional in amount, degree, intensity*, &c. विशेष, मनस्वी; as, "Took S. trouble." [IN SPECIAL विशेषतः, मुख्यतः, मुख्यत्वेंकरून.]

Speci'al *n*. मुद्दाम नेमलेला कान्स्टेबल *m*. २ खास गाडी *f*, स्पेशल. ३ (वर्तमानपत्राचा किंवा मासिकाचा) खास अंक, जादा *m*, वधारो (*Guj*.). ४ (वर्तमानपत्रांतील) खास बातमी *f*. ५ खास परीक्षा, जास्त परीक्षा *f*. ६ मुद्दाम नेमलेला मनुष्य *m*.

Spe'cialism *n. devotion to a particular branch of knowledge* विशिष्ट (विषयाचा) व्यासंग *m*, तज्ज्ञता *f*, तरबेजपणा *m*.

Spe'cialist *n. one who devotes himself to a particular branch of a profession, science, &c.* तज्ज्ञ *m*, पंडित *m*, वस्ताद *m*, विशेष व्यासंगी *m*.

Special'ity *n. special feature or characteristic* विशेष *m*, विशेष गुण *m*. २ *special pursuit, product, or operation* विशेष *m*, विशेष कसब *n*, विशेष काम *n*; as, "Jam-making is our S." ३ विशेष माल *m*.

Specializa'tion *n*. -the act विशिष्टीकरण *n*. २ विशिष्टीभवन *n*. ३ विशेष व्यासंग *m*.

Spe'cialize *v. t. to make specific or individual* विशिष्ट करणें. २ *to modify* (an idea) विशिष्ट रूप देणें. ३ (*biol.*) *to adapt for particular purpose* विशिष्ट कार्याकडे लावणें, विशिष्टीकरण करणें. ४ (-चा) विशेष व्यासंग करणें; as, "To S. chemistry." S. *v. i. to become a specialist* (एखाद्या विशिष्ट कामांत) तज्ज्ञ होणें. Specialized *pa. t.* and *pa. p.* Spec'ializing *pr. p.*

Spe'cially *adv.* विशेषेंकरून, विशेषतः, मुख्यतः. २ *expressly* खास, मुद्दाम, बुद्ध्या.

Spe'cialty *n. a person's special study or business*

(एखाद्याचा) आवडीचा विषय, आवडता धंदा *m.* २ *something made, or sold, exclusively by a certain person* विशिष्ट स्थळींच होणारा किंवा मिळणारा माल *m*, विशेष माल. ३ *a legal contract* कायदेशीर करार.

Specie (spē'-shi) [L. *species*, that which is seen.] *n. coin, as distinguished from paper money* नाणें *n*, सोनेंनाणें *n*, नगद *f*.

Species (spē'-shēz) [L. *species*, a kind.] *n.* (*sing.* and *pl.*) *a kind* वर्ग *m*, जाति *f*, प्रकार *m*, तऱ्हा *f*. २ (*biol.*) *a class* उपजाति *f*, पोटजाति. ३ (logic.) उपजाति *f*. [COGNATE *or* CO-ORDINATE S. सजातीय उपजाति *f*. THE OVERLAPPING S. अतिव्यापक उ०.]

Specific (spe-sif'-ik) *a. definite, distinctly formulated* ठराविक, स्पष्ट, नेमका, ठरींव; as, "A S. statement; Has no S. aim." २ *of a species* उपजातीचा, उपजातिवाचक; as, "The S. name of plants, &c." ३ *possessing characteristic properties* उपजातीचे गुण असलेला, उपजातीय, विशेष, विशिष्ट; as, "The S. forms of animals." ४ *relating to a particular subject* विशिष्ट विषयाचा, विशेष बाबीचा. ५ *peculiar* खास, विशिष्ट, विशेष; as, "Has a S. style." [S. GRAVITY विशिष्टगुरुत्व *n*, जातीयगुरुत्व *n*. S. HEAT विशिष्ट उष्णता *f*. S. WEIGHT विशिष्ट भार *m*. S. PERFORMANCE विशेष रीतीनें पूर्ण करणें. S. REMELY विशिष्ट उपाय *m*. S. RELIEF विशेष रीतीनें दाद मागणें.] ६ *effective in curing* हुकमी, अवश्य गुणकारी, हटकून गुणकारी, रामबाण. [S. MEDICINE रामबाण औषध.]

Specif'ic *n.* (विशेष रोगावर) हटकून गुणकारी औषध *n*.

Specif'ically *adv.* विशेषतः, विशेषपणें. २ हटकून.

Specifica'tion *n.* *the act* तपशीलवार लिहिणें *n*, तपशीलवार बोलणें *n*, विशेष रीतीनें उल्लेख करणें *n* -सांगणें *n*. २ *particular mention* विशेष निर्देश *m*, विशेष उल्लेख *m*. ३ *a specified article* विशेष बाब *f*. ४ (*pl.*) *specified detail or detailed description* तपशीलवार यादी *f*, खुलासेवार टांचण *n*. ५ (पेटंट घेणारानें दिलेलें) नवीन पेटंटचें वर्णन *n*.

Specify (spe'si-fī) [L. *species* and *facere*, to make.] *v. t. to mention particularly* अमुक -असका म्हणून सांगणें, विशेष निर्देश करणें, नांव घेऊन सांगणें. २ *to mention definitely items, details, &c.* तपशीलवार सांगणें, खुलासेवार सांगणें -लिहिणें, खुलासेवार वर्णन करणें. ३ *to include in specifications* यादींत नमूद करणें, यादींत नोंदणें -लिहिणें; as, "A slate-course was not *specified*." Spe'cified *pa. t.* and *pa. p.* Spe'cified *a.* विशिष्ट, विवक्षित, ख़ास, अमुक म्हणून सांगितलेला. २ तपशीलवार सांगितलेला, खुलासेवार दिलेला -लिहिलेला. Spe'cifying *pr. p.*

Specimen (spes'-i-men) [L. *specere*, to see.] *n.* नमुना *m*, मासला *m*; as, "*Specimens* of copper ore; Zoological *specimens*." [SPECIMEN PAGE

नमुन्याचें पान.] २ (*colloq.* in contempt) मनुष्य *m*, (मनुष्य) प्राणी *m*, नमुन्याचा मनुष्य *m*, नमुना *m*; as, "What a S.!"

Speciology (spē-shi-o-l'oji) *n. science of* (*origin, &c. of*) *species* उपजात्युद्गमशास्त्र *n.* [जाति = Genus. उपजाति = Species.]

Specious (spē'-shus) [Fr. -L. *speciosus*, beautiful.] *a. apparently true, well-founded, &c.*, (but *usu.* not really so) दिखाऊ, दिसण्यांत खरा, खरा दिसणारा, वरपांगी, खरा वाटणारा, सत्याभासाचा, सत्याभासात्मक. [S. ARGUMENT दिसण्यांत खरें भाषण *n*, लाघवी भाषण.]

Spe'ciously *adv.* दिखाऊपणानें, सत्याभासपूर्वक.

Spe'ciousness *n.* वरपांगीपणा *m*, दिखाऊपणा *m*, सत्याभासात्मकता *f*.

Speck (spek) [A. S. *specca*, a speck.] *n. small spot, stain* ठिपका *m*, डाग *m*, चिन्ह *n*, specifically लासें *n*, कवडी *f*. २ (in the eye) फूल *n*. ३ *spot of rottenness in fruit* डाग *m*. S. *v. t. to mark with specks* डाग पाडणें.

Spec'ked *pa. t.* S. *pa. p.* डाग पाडलेला. २ ठिपक्यांचा, ठिपक्याठिपक्यांचा, ठिपकेदार, चित्रविचित्र.

Speckle (spek'l) *n. a little speck or spot* ठिपका *m*, ठिकें *n*, डाग *m*. S. *v. t. to mark with speckles or patches* ठिपके पाडणें, ठिपकेदार करणें, चित्रविचित्र करणें.

Speck'led *pa. t.* S. *pa. p.* ठिपक्याठिपक्यांचा, ठिपकेदार, चित्रविचित्र. Speck'ledness *n.* ठिपकेदारपणा *m*.

Spec'kless *a.* डाग नसलेला, बिनडागाचा.

Spectacle (spek'ta-kl) [L. *spectaculum -spectatum*, intens., of *specere*, to look at.] *n. public show* तमाशा *m*, खेळ *m*, प्रदर्शन *n*. २ *a remarkable sight* अपूर्व देखावा *m*, अपूर्व गोष्ट *f*. ३ (*pl.*) चष्मा *m*, चाळशी *f*, आरशी *f*, उपनेत्र *m*. [To SEE THROUGH ROSE-COLOURED SPECTACLES, *to take a cheerful view* आशाजनक अनुमान बांधणें.]

Spec'tacled *a. wearing spectacles* चष्मा लावणारा. २ (of animals) *marked in a way that suggests spectacles* चष्म्यासारखे ठिपके असलेला; as, "S. bear."

Spectac'ular *a. of the nature of a show or pageant* हास्यकारक देखाव्याचा, तमाशाचा, मौजेचा, पाहण्यालायक; as, "S. sports." २ *marked by great display* थाटाचा, थाटामाटाचा, अवडंबराचा, उत्तम सीनसिनरीचा; as, "S. plays."

Spectator (spek-tā'tur) [L. *spectare*, to look on.] *n. a looker-on* पाहणारा *m*, मौज पाहणारा *m*, प्रेक्षक *m*. Specta'tress *n. fem.* प्रेक्षका *f*, स्त्रीप्रेक्षक.

Spectral (spek'tral) *a. ghost-like* भुतासारखा, भुताटकीचा. २ *of ghosts* भुताचा, समंधाचा. ३ *relating to a spectrum* विच्छिन्नकिरणासंबंधीं; as, "S. colour, S. analysis."

Spectre (spek'tėr) [Lit. 'something seen'. Doublet Spectrum.] *n. a ghost* भूत *n*, समंध *m*, पिशाच *n*. २ *a lemur* लेमूर *n* (नांवाचें किडकिडीत माकड).

Spectroscope (spek'-tro-skōp) [Spectrum and Gr. *skopein*, to look at.] *n.* विच्छिन्नकिरणदर्शक. २ रक्ताची परीक्षा करण्याचें यंत्र *n.* Spectrosco'pic *a.* विच्छिन्नकिरणदर्शकानें दाखविलेला, विच्छिन्नकिरण-दर्शकाचा. [S. TEST विच्छिन्नकिरणदर्शकानें केलेली परीक्षा *f.*]

Spectros'copy *n.* विच्छिन्नकिरणानें तपासण्याची विद्या *f.*

Spectrol'ogy *n.* किरणद्वारा पृथक्करण करण्याची माहिती असलेला भौतिकशास्त्राचा भाग *m*, किरणद्वारा पृथक्करण-प्रकरण *n*.

Spectrom'eter *n.* विच्छिन्नकिरणमापक.

Spectrum (spek'trum) [L. *spectrum*, an appearance.] *n.* विच्छिन्नकिरण. [ABSORPTION S. अपशोषित वि०. CHEMICAL S. रासायनिक वि०. CHROMATIC S. सवर्ण वि०. CONTINUOUS S. अखंड वि०. GASEOUS S. वायुवि०. NORMAL S. साधारण वि०. OCULAR S. दृश्य वि०. SOLAR S. सौर वि०. Thermal S. उष्ण वि०. S. ANALYSIS विच्छिन्नकिरणद्वारा पृथक्करण. *N. B.*—वि०=विच्छिन्नकिरण.]

Specular (spek'ū-lar) [L. *speculum*, a mirror.] *a. resembling a speculum* आरशासारखा, दर्पणसदृश. २ *having a smooth reflecting surface* परावर्तक, आरशाप्रमाणें बिंबग्राही, आदर्शधर्मक.

Speculate (spek'ū-lāt) [L. *specula*, a look-out -*specere*, to look.] *v. i. to look at or into with the mind* कल्पना *f.* करणें, कल्पना चालवणें, तर्क *m.* बांधणें -करणें, अंदाज *m.* करणें. २ *to form a theory* उपपत्ति बसवणें, उपपत्ति लावणें. ३ *to buy* (stocks, land, &c.) *with a view to sale when prices go up* आगाऊ साटें करणें, साटें ठरविणें. ४ *to gamble in commerce or finance* सट्टे करणें, जुगार खेळणें, सट्टेबाजी करणें.

Speculation (spek-ū-lā'shun) *n.* कल्पना करणें *n*, तर्क करणें, विचार करणें *n*, अंदाज बांधणें. २ *theorizing* उपपत्ति बसवणें *n*, अनुमान बांधणें *n.* ३ *a guess* अनुमान *n*, तर्क *m*, कल्पना *f*, अदमास *m*, अंदाज *m.* ४ *a more or less risky commercial venture* सट्टा *m*, loosely जुगार *m.* (b) साटें *n.*

Speculative (spek'ū-lāt-iv) *a. given to speculation or theory* कल्पना करीत बसणारा, अनुमानें लढवीत बसणारा. २ *theoretical* केवलसिद्धांतात्मक, काल्पनिक, कल्पनामय. (b) अव्यवहार्य, अव्यावहारिक; as, "S. sciences." ३ *pertaining to speculation in business* सट्ट्याचा, सट्टे मारण्याचा, सट्टेबाजीचा. [S. CONTRACT (एकदम नफा मिळविण्याकरितां) सट्टेबाजीचा करार, सट्टा *m.*]

Spec'ulator *n.* (*com.*) सट्टे करणारा *m*, जुगाऱ्या; as, "*Speculators* have always been the best benefactors of the world." २ *a theorist* अनुमानें काढणारा *m*, उपपत्ति बसविणारा *m*, अंदाज बांधणारा.

Speculum (spek'ū-lum) [L. *speculum* -*specere*, to

look.] *n.* (*surg.*) पाहून तपासण्याचें यंत्र *n*, ईक्षण-यंत्र *n*; specifically योनीक्षणयंत्र *n.* २ (घोटून केलेला) धातूचा आरसा.

Speculum Metal *n.* आरसा करण्याची धातु *f*, ही तांबें आणि कथिल यांच्या मिश्रणापासून करतात.

Speech (spēch) *n. faculty of speaking* वाणी *f*, वाचा *f*, वाचाशक्ति *f.* २ *thing said, remark* भाषण *n*, बोलणें *n*, विचार *m*, शब्द *m. pl.* ३ *public address* जाहीर भाषण *n.* [KING'S OR QUEEN'S S., S. FROM THE THRONE सिंहासनावरील भाषण *n.*] ४ *language of a nation* भाषा *f*, बोली *f.* [FIGURE OF S. अलंकार *m.*]

Speechifica'tion *n.* लांबलचक भाषण करणें. २ जाहीर भाषण करणें.

Speech'ifier *n.* लांबलचक भाषण करणारा *m.* २ जाहीर भाषण करणारा *m.*

Speech'ify *v. i.* (*contempt.*) *to make speeches* लांबलचक भाषण करणें. २ जाहीर भाषण करणें.

Speech'less *a. dumb* मुका, मोना, मूक. २ *temporarily deprived of speech by emotion*, &c. स्तब्ध, गप, गुपचुप, बोलवेनासा झालेला, कुंठितवाक्.

Speed (spēd) [A. S. *spēdan*, to speed.] *n. rapidity of movement* वेग *m*, त्वरा *f.* २ *rate of progress or motion* गति *f.* [S. INDICATOR गति दाखविणारें घड्याळ *n*, गतिदर्शक *n.* S. RECORDER गति नोंदणारें घड्याळ, गति-लेखक *m.*] S. *v.i. to go fast* जोरानें जाणें, जोरानें चालणें. S. *v. t. to regulate speed of* (engine, &c.) (ची) गति कमीजास्त करणें, ठरींव गतीनें चालविणें. Sped or Speed'ed *pa. t.* and *pa. p.* Speed'ing *pr. p.*

N. B.—In Mathematics Speed is गति, Velocity is वेग.

Speed'er *n.* (यंत्रांची) गति कमीजास्त करण्याची कळ *f*, (कमीजास्त करण्याची) गतीची चावी *f.*

Speedi'ly *adv.* जलदीनें, त्वरेनें. २ वेगानें, जोरानें, (शीघ्र) गतीनें.

Speed'iness *n.* जलदी *f*, त्वरा *f*, वेग *m*, गति *f.*

Speed'y *a.* त्वरित, जलदीचा, त्वरेचा, वेगाचा, जोराचा.

Speedom'eter *n. a contrivance for measuring the rate of speed or progress* गतिमापक *m.*

Spell (spel) [A. S. *spell*, a tale, a charm.] *n. words supposed to have magical power* मंत्र *m.* २ *charm, fascination* आकर्षकता *f*, मोहनी *f*, मोहकता *f.* [S. BOUND भारलेला, मंत्रित. २ स्तब्ध, तटस्थ.]

Spell (spel) [A. S. *spelian*, to act for another.] *n. a turn of work* पाळी *f*, वारी *f*, पालट *m*, खेप *f*; as, "Did a S. of carpentering." २ *a short period* दम *m*, विसांवा *m*, थोडा वेळ *m*, क्षणभर *m*; as, "Wait for a S."

Spell (spel) [A. S. *spell*, a tale.] *v. t. to write or name the letters that form* (a word) (शब्दाचे) वर्ण लिहिणें, वर्ण उच्चारणें, शब्दाचीं अक्षरें जोडणें;

[To S. OUT कोरून लिहिणें, एकेक अक्षर लिहिणें. To S. BACKWARD उलटें लिहिणें. २ (*fig.*) *to misinterpret* भलताच अर्थ करणें, अर्थविपर्यास करणें.] २ (of letters) *to make up*, शब्द होणें, बनणें; as, "What does c,a,t S.?" ३ (*fig.*) (of circumstances, scheme &c.) *to have as a necessary result, to involve* (-आंत) शेवट होणें, पर्यवसान होणें; as, "These changes S. a ruin to the farmer." Spelled, Spelt *pa. t.* and *pa. p.*

Spell'ing *pr. p.* S. *n.* वर्ण लिहिणें *n*, शुद्धलेखन *n*; as, "His S. is *weak.*" २ वर्ण *m. pl.* [S. BOOK शुद्धलेखनाचें पुस्तक *n*, शुद्धलेखन शिकविण्याच्या उपयोगाचें पुस्तक *n.*]

Spelter (spel'tėr) [Of Teutonic origin.] *n. zinc* जस्त *n.*

Spend (spend) [A. S. *spendan* -L. *expendere*, to weigh out.] *v. t. to part with* (money) *in purchase* खर्च करणें, खरचणें, वेंचणें. २ *to pass* (time) दवडणें, घालवणें, काढणें, गमावणें. ३ *to squander* उधळणें, उडवणें, उधळपट्टी *f.* करणें, खपवणें, फडशा *m* -फन्ना *m.* करणें. ४ (with *oneself*) *to wear out, to exhaust* भागवणें, शिणवणें, बेजार-बेदम करणें. ५ शमवणें, शांत करणें, कमी करणें; as, "His anger will soon S. itself." S. *v. i. to be consumed* संपणें, सरणें, खपणें; as, "Candles S. fast in draught."

Spend'er *n.* खर्च करणारा *m*, खरचणारा *m*, व्यय करणारा *m.* २ उडवणारा *m*, उडव्या *m*, उधळया *m.*

Spend'ing *pr. p.* S. *v. n.* खर्च करणें *n*, खरचणें *n.* २ उडवणें *n*, उधळपट्टी करणें *n*, &c.

Spend'thrift *n. an extravagant person* उधळया *m*, उधळपट्टी करणारा *m*, दिवाळखोर *m.*

Spent *pa. t.* of Spend. S. *pa. p.* खरचलेला, खपवलेला. [To BE S. खपणें, सरणें, संपणें.] २ शिणलेला, भागलेला, थकलेला. [To BE S. दमणें, शिणणें, भागणें.]

Sperm (spėrm) [Lit. 'that which is sown.' L. -Gr. *sperm-a, sperm-atos -speirein*, to sow.] *n. animal seed* वीर्य *n*, रेत *n*, शुक्र *n*, धात *f.* २ *spawn of fishes or frogs* माशांचीं किंवा बेडकांचीं अंडीं *n. pl.*

Spermaceti (spėr-ma-sē'-tī) *n. a white waxy substance obtained from the head of sperm-whale* व्हेल माशाची चरबी *f.* हिचा मेणबत्त्या व मलमें करण्याकडे उपयोग करतात.

Spermat'ic *a.* वीर्याचा, शुक्राचा, धातूचा, धातुसंबंधीं. २ *producing sperm* वीर्योत्पादक, शुक्रकर, शुक्रल. [S. CORD रेतपिंडरज्जु, अंडरज्जु]

Spermatogen'esis *n.* शुक्रजन्तूत्पत्ति *f.*

Spermatorrhœ'a *n.* न समजतां धातुस्राव होणें, वीर्यस्खलन *n*, वीर्यस्राव *m*, शुक्रस्राव *m.* २ नपुंसकत्व *n.*

Spermatozo'a *n. pl.* शुक्रजन्तु *m. pl.*, रेतांतील जन्तु.

Sperm'-cell *n.* शुक्रगोलक *m*, शुक्रकण *m*, शुक्रबिन्दु *m.*

Spew (spū) [A. S. *spiwan*, to spew.] *v. t. to eject*

from the stomach ओकून टाकणें, ओकणें. S. *v. i.* to *vomit* ओकणें, वांति करणें. Spew'ed *pa. t.* and *pa. p.* Spew'ing *pr. p.*

Sphe'noidal *a.* शीर्षतलास्थीचा, शीर्षतलास्थिगत.

Sphenoid bone *n.* शीर्षतलास्थि *m.*

Sphere (sfēr) [Fr. -L. *sphaera* -Gr. *sphaira*, a ball.] *n. a globe* गोल *m*, मंडल *n*, गोलघनक्षेत्र *n.* [CENTRE OF A S. गोलमध्य. SURFACE OF A S. गोलपृष्ठ.] २ *a heavenly body* गोल *m*, ग्रह *m.* [MUSIC OF THE SPHERES गोलीय संगीत, ग्रहसंगीत. CELESTIAL S. खगोल. AXIS OF THE CELESTIAL S. खगोलाचा आंस, खगोलाक्ष. POLES OF THE CELESTIAL S. आकाशध्रुव.] ३ *rank in society* दर्जा *m*, पदवी *f.* ४ *extent* (of action, influence) क्षेत्र *n*, प्रांत *m*, विषय *m*, अधिकार *m*, इलाखा *m*, टप्पा *m.*

Spher'ical *a. globe-shaped* गोल, गोलाकार, गोलाकृति. २ गोलघनक्षेत्राचा. ३ गोलीय. [S. ANGLE गोलीय कोन, चापीय कोन. S. EXCESS गोलीय वृद्धि. S. GEOMETRY गोलीय भूमिति *f.* S. HARMONIC गोलीय हरात्मक. S. MIRROR गोलीय दर्पण. S. TRIGONOMETRY गोलीय त्रिकोणमिति *f*, गोलार्धत्रिकोणमिति *f.* S. TRIANGLE गोलीय त्रिकोण.]

Spher'icalness, Spheric'ity *n.* गोलत्व *n*, गोलीयता *f.*

Sphero-conic *n.* गोलीय शंकुच्छिन्न.

Sphe'roid *n. a body almost of the shape of a sphere* अंडगोल *m*, गोलाभास *m*, गोलकल्प *m*, गोलप्राय. [OBLATE S. प्रथमाण्डगोल *m*, चापट गोल. PROLATE S. द्वितीयाण्डगोल, वसकट गोल.]

Spheroi'dal *a.* अंडाकार.

Spherom'eter *n.* (अन्तर्बाह्य) गोलता मोजण्याचें यंत्र *n*, गोलतामापक *n.*

Sphinc'ter *n.* (*med.*) स्नायूचा (वाटोळा) बंद *m.*

Sphincter ani गुदाचे तोंडाचा बंद *m.*

Spica *n.* (*astron.*) चित्रा (राशि).

Spice (spīs) [O. Fr. *espice*, spice.] *n.* मसाल्याचा जिन्नस *m.* २ मसाला *m.* ३ (*fig.*) *flavour* वास *m*, चुणुक *f.* [S. OF LIFE, *that which gives zest to life* संसारांतील मजा *f.*] S. *v. t. to season* मसाला घालणें, मसाला घालून खमंग -चणचणीत करणें.

Spiced *pa. t.* and *pa. p.* Spi'cing *pr. p.*

Spi'cery *n.* (collectively) *spices* निरनिराळ्या जातींचे मसाल्याचे जिन्नस *m. pl.*, निरनिराळे मसाले *m. pl.* २ *a store of spices* मसाल्याची वखार *f.*

Spi'ciness *n.* मसालेदारपणा *m*, खमंगपणा *m*, चणचणीतपणा *m.*

Spi'cy *a. of, flavoured or fragrant with, spice* मसाल्याचा, मसाला घातलेला, मसालेदार. २ (*fig.*) *piquant, pungent* खमंग, झणझणीत.

Spick'-and-span *a. quite new* कोराकरकरीत, अगदीं नवा.

Spider (spī'dėr) [A. S. *spinnan*, to spin.] *n.* कोळी *m*, कोष्टी *m*, अष्टपाद *m*, ऊर्णनाभि *m*, माशांचा वाघ *m.* [FINE THREADS WOVEN BY A S. कोळिष्टक *n.*]

Spigot (spig'ut) [Connected with the root of Spike, a nail.] *n.* तोटी (cock) ची मधली चावी (plug) *f*, प्लग.

Spike (spīk) [Ic. *spīk*, a spike.] *n. sharp point* टोंक *n*, अणकुची *f*, *specif.* आर *f*, अरी *f*. २ *a long nail* खिळा *m*, खीळ *f*, सळई *f*. ३ सूळ *m*, शंकु *m*. ४ (जोड्याचा) नाल *m*, खिळा *m*. ५ (*bot.*) कणीस *n*. S. *v. t. to set spikes on* सूळ रोवणें, सूळ मारणें. २ *to fasten with a spike* खिळा मारून घट्ट बसवणें -पक्कें करणें. ३ तोफेच्या कान्यांत खिळा मारून ती रद्द करणें, खिळा मारणें, खिळा ठोकणें.

Spike (spīk [L. *spica*, an ear of corn.] *n.* (*bot.*) स्पाइक नांवाची मंजिरी. उ॰ गुलछबू, वेलबोंडी, इसबगोल.

Spi'ky *a. set up with spikes* सूळ पुरलेला, सूळ लावलेला. २ *sharp-pointed* टोंकदार, अणकुचीदार.

Spike-nard (spīk'-nard) [Fr. -L. *spica-nardi*, spike of nard.] *n.* जटामांसी, *pop.* जटामावसी *f*. ही वनस्पति आहे.

Spill (spil) [A. S. *spillan*, to destroy.] *v. t.* (लंवडून, उचंबळून) सांडणें. २ *to cause to flow out* वाहविणें; as, "A man *spills* another's blood." S. *v. i.* सांडणें. Spilled, Spilt *pa. t.* and *pa. p.* Spil'ling *pr. p.*

Spill (spil) [Lit. 'a splinter,' Dut. *spil*, a spill.] *n.* [गुडदी *f*.

Spin (spin) [A. S. *spinnan*, to spin.] *v. t.* सूत काढणें, सूत कातणें, कातणें. २ *to twirl round* फिरविणें, गरगरावणें; as, "To S. a top." (b) *to cause to whirl rapidly* गरगर फिरावयास लावणें. ३ (with out) *to prolong tediously* लांबवणें, लांबवीत जाणें, चऱ्हाट लावणें, लांबलचक लेख लिहिणें, गुऱ्हाळ लावणें. [To S. A YARN (लांबलचक किंवा कल्पित) गोष्ट सांगणें.] ५ (of spider) जाळें विणणें, जाळें करणें. S. *v. i.* सूत काढणें, सूत कातणें. २ *to whirl* (as a top) फिरणें, भोंवणें. ३ *to issue in a small thread-like current* हळूहळू बाहेर पडणें; as, "Blood *spins* from a vein." Spun, Span *pa. t.* Spun *pa. p.*

Spin *n.* (भोंवऱ्याप्रमाणें) गरगर फिरणें *n*. २ (बायसिकलवर बसून) सरकन् जाणें *n*; as, "Went for a S."

Spinal (spīn'al) *a.* कण्याचा, पाठीच्या कण्याचा, पृष्ठवंशासवंधीं, पृष्ठवंशीय, पृष्ठवंशगत. [S. COLUMN पृष्ठवंश *m*, पाठीचा कणा *m*, कशेरु *m*, मेरुदंड *m*. SPINAL CORD पृष्ठमज्जारज्जु *m*, संज्ञारज्जु *m*, ज्ञानवेणी *f*, कशेरुनाडी *f*. S. CANAL कण्याचा नळ *m*, पृष्ठवंशनलिका *m*. S. FORAMEN मणिरंध्र.]

Spina Ventosa *n.* (*med.*) आंत हवा धरल्यामुळें हाड मोठें होऊन त्यांत ठुसठुस होणें.

Spindle (spin'dl) [A. S. *spinl -spinnan*, to spin.] *n. the rod of a spinning wheel* चाती *f*, चात *n*, सुई *f*. [MULE S. गाडीखाल्यांतील सुई *f*. THROSTLE S. तरसिनमधली सुई *f*.] २ *an axis* आंस *m*, अक्ष *m*.

२ *a slender thing* बारीक वस्तु *f.* (b) किडकिडीत मनुष्य *m.* ४ *a measure of yarn* सुताचें माप *n.* S. *v. i.* *to have or to grow into a long slender form* सडपातळ असणें, सडपातळ होत जाणें.

Spindle-shanked *a.* लांबटांग्या.

Spindle-shanks *n.* लांबटांग्या मनुष्य *m.*

Spine (spīn) [L. *spina*, a thorn, a back-bone.] *n.* कणा *m*, पाठीचा कणा *m*, पृष्ठवंश *m*, मणिस्तंभ. [APEX OF THE S. मानेचा कांटा *m.* LOWER EXTREMITY OF THE S. कमरेचा कांटा *m*, पेकडहाड *n*, स्फिगस्थि. PAIN IN THE S. पाठीच्या कण्यांत दुखणें. INFLAMMATION OF THE S. पृष्ठवंशदाह *m.*] २ (*bot.*) शूक *m*, कंटकपर्ण *n* loosely कांटा *m.*

N. B.--In Botany, there should be three distinct Marathi words for Thorn, Spine, and Prickle. One proposal is :—Thorn = कंटक. Spine = शूक. Prickle = त्वक्कंटक or शल्य. Another proposal is: Thorn = कंटककोष्ठ- Spine = कंटकपर्ण; and Prickle = त्वक्कंटक. An improvement upon this second proposal is :—कोष्ठकंटक, पर्णकंटक, and त्वक्कंटक.

Spi'ned, Spi'nose, Spi'nous *a.* (*bot.*) *prickly* कांटेकांटे असलेला, सशूक, बोंचणारा.

Spine'less *a.* पाठीचा कणा नसलेला, पृष्ठवंशहीन. २ (*fig.*) *limp, weak* अशक्त, निःशक्त, निर्जीव.

Spin'ner *n.* सूत काढणारा *m*, (सूत) कातणारा *m.*

Spin'ning *pr. p.* सूत काढणारा, सूत कातणारा, सुताचा. [SPINNING MILLS सुताची गिरण *f.* SPINNING FRAME सूत कातण्याचा सांचा. Spinning jenny *n.* (पुष्कळ सूत) कातण्याच्या चाल्या एकदम फिरविणारें चाक. SPINNING-WHEEL *n.* चरकी *f*, चरक *m.*]

Spi'nosity *n.* सशूकता, कांटेरेपणा *m.*

Spi'nous *a.* कांट्यासारखा, कंटकतुल्य. [S. PROCESS कंटकतुल्य भाग *m.*]

Spinster (spins'ter) [A. S. *spinnan*, to spin.] *n.* (*orig.*) *a woman who spins* सूत काढणारी (स्त्री) *f.* २ *an unmarried woman* (वयातीत) कुमारी *f*, (वयातीत) कुमारिका *f*, अविवाहित स्त्री *f.* Bachelor *m.*

Spi'ny *a.* कांटेकांटे असलेला, सशूक. [शूक = Spine.] २ किरकोळ, बारीक. ३ अडचणी असलेला.

Spiracle (spir'a-kl) [L. *spiraculum*, formed as a double dim. of *spirare*, to breathe.] *n.* *kinds of breathing-hole in animals* वायुमार्ग *m*, श्वासरंध्र *n.* २ *any minute passage* रंध्र *n*, छिद्र *n*, भोंक *n.*

Spiral (spīr'al) *a.* *pertaining to or like a spire* सुळकीचा, सुळकीसारखा, शंकुसदृश. २ *winding like the thread of a screw* मळसूत्राकार, नागमोडी, नागमोडीचा, मळसूत्राच्या आकाराचा. [S. LINES, S. COURSE नागमोडी *f.*] S. *n.* *a spiral line* नागमोड *f.* २ (*math.*) सर्पिल *n*, सर्पवक्र *m.* [EQUIANGULAR S. समकोणीय सर्पिल. RECIPROCAL S. व्युत्क्रमसर्पिल.] Spir'ally *adv.* मळसूत्रासारखा *decl.*, नागमोडीसारखा.

Spiral Vessels (*bot.*) नागधमन्या *f. pl.*

Spire (spīr) [L. *spira* -Gr. *speira*, anything wound round or upon a thing.] *n. a winding line like the threads of a screw* नागमोड *f.* २ (of flame) शिखा *f*, अग्निशिखा *f.* ३ *a tapering body* सुळका *m*, सुळकी *f*, दांडा *m*, शंकु *m.* ४ (of plants) *a stalk or blade* वृंत. ५ *a pinnacle* शिखर *n*, मनोरा *m.* S. *v. i. to shoot up* सुळक्यासारखा होत जाणें, शंक्वाकार होत जाणें. S. *v. t. to furnish with a spire* शिखर चढवणें, शिखर बांधणें, मनोरा बांधणें.

Spirit (spir′it) [L. *spiritus*, a breath.] *n.* (Bible) श्वास *m.* २ *intelligent or immaterial part of man* मन *n*, अंतःकरण *n*, अन्तर्याम *n*; as, "Shall be with you in S." ३ *a person possessing particular mental or moral qualities* प्रकरण *n*, प्रस्थ *n*, धेंड *n*, शिष्ट *m*; as, "A meeting of choice *spirits*." [A MASTER S. *a person of commanding intellect* विलक्षण बुद्धिवान् पुरुष *m.*] ४ *disembodied soul* आत्मा *m*; as, "God is a S." [THE HOLY S. पवित्र आत्मा *m.*] ५ *apparition* भूत *n*, पिशाच *n*, प्रेत *n*, छाया *f*; as, "*Spirits* must have been at work." ६ *a person's mental or moral nature* स्वभाव *m*, प्रकृति *f*, प्रवृत्ति; as, "A man of unbending S." ७ *courage, energy, dash* धैर्य *n*, उत्साह *m*, पाणी *n*, धमक *f*, दम *m*, हिय्या *m*, हिंमत *f*, रग *f*, तेज *n*, जीव *m*, अवसान *n*; as, "New *spirit*." ८ *a person viewed as supplying animation* जीव *m*, आधार *m*, प्राण *m*, आत्मा *m*; as, "He was the animating S. of the rebellion." ९ *mood, attitude* भाव *m*, बुद्धि *f*, हेतु *m*, भावना *f*; as, "Did it in a *spirit* of mischief; Took it in a wrong S." १० *real meaning* अर्थ *m*, भावार्थ *m*, आशय *m*, तात्पर्य *n*; as, "Must consider the *spirit* of the law, not the letter." ११ *animating principle or influence* वारें *n*, प्रवृत्ति *f*, संस्कार *m*, परिणाम *m*; as, "Cannot resist the S. of the age." १२ *occasional state* वृत्ति *f*, मनाची स्थिति *f.* [HIGH OR GREAT SPIRITS हर्षवृत्ति *f*, प्रसन्नता *f.* POOR OR LOW SPIRITS विषाद *m.*] १३ (*pl.*) *distilled alcoholic liquor* गाळलेली दारू *f.* [RECTIFIED S. शुद्ध मद्यसार *n.*] १४ *mettle* पाणी *n*, दम *m*, तेज *n.*

Spirit *v. t. to convey* (*usu.* away, off) *rapidly and secretly by agency of spirits* (पिशाचांनीं) पळवून नेणें. २ *to enliven* (person *usu.* with *up.*) उत्साहित करणें, उल्लसित करणें, उत्तेजित करणें.

Spir′ited *a. full of spirit, lively* पाणीदार, उत्साही, तेजस्वी, दमाचा, अवसानाचा, हिंमतीचा, दमदार, हिय्येदार, अवसानी, जोरदार, जोराचा, आवेशाचा; as, "A S. translation; A S. attack." २ (in composition, noting turn of mind) स्वभावाचा, प्रकृतीचा, बुद्धीचा, &c. Spir′itedly *adv.* जोरानें, उत्साहानें, अवसानानें, हिंमतीनें. Spir′itedness *n.* उत्साह *m*, जोर *m*, जोम *m*, पाणी *n*, तेज *n.*

Spirit lamp *n.* मद्यार्काचा दिवा *m*, मद्यार्कदीप *m*.

Spir'itless *a. wanting in courage, vigour, or vivacity* निस्तेज, निरुत्साही, उदास, उदासीन, मेल्यासारखा अवसान नसलेला, गळलेला, फिका, नि:सत्व, निर्वीर्य.

Spir'itlessly *adv.* निरुत्साहानें, नाउमेदीनें, हातपाय गाळून.

Spirit-level *n.* मद्यसाराची पाणसळ *f*, लेव्हल बाटली *f*.

Spirit of turpentine *n.* टर्पेंटाइनचें तेल *n*.

Spirit of wine *n.* मदिरा *f*, शराब.

Spirit-rapping *n. a knocking sound, supposed* (by some) *to be produced by spirits* पिशाचांच्या बोटांचा (टेबलावर होणारा) खटखट आवाज *m*.

Spiritual *a. relating to the soul* आध्यात्मिक, पारमार्थिक, अध्यात्म, आत्मिक. [S. SCIENCE अध्यात्मशास्त्र *n.*] २ *proceeding from God, holy, inspired* प्रासादिक, स्फूर्तिजन्य, पवित्र, दिव्य; as, "S. songs; The S. law." ३ धर्मप्रकरणाचा, देवधर्माचा. (b) परमार्थाचा, पारलौकिक, पारमार्थिक, आमुष्मिक; as, "S. interests." [S. COURT धर्मप्रकरणांचा निवाडा करणारें कोर्ट.] ४ *intellectual* बौद्धिक, मानसिक. ५ निराकार, अमूर्त.

Spir'itualism *n. belief that departed spirits communicate with and show themselves to men* पिशाचें (मध्यस्थाच्या अंगांत संचार करून त्याच्या द्वारें लिहून किंवा खटखट आवाज करून) आपलें मनोगत व्यक्त करूं शकतात हा पिशाचवाद *m*, संचारवाद *m*. २ (*philos.*) *the doctrine that nothing is real except soul or spirit* आत्मसत्यवाद.

Spir'itualist *n.* पिशाचवादी *m*, संचारवादी *m*. २ आत्मसत्यवादी *m*.

Spiritualis'tic *a.* पिशाचवादाचा. २ आत्मसत्यवादाचा.

Spiritua'lity *n.* पारमार्थिकता *f*, परमार्थता *f*. २ *piety, religious fervour* धार्मिकता *f*, धर्मनिष्ठा *f*, परमार्थबुद्धिता *f*. ३ (*usu. pl.*) *that which pertains to the Church* धर्मखात्याचें उत्पन्न *n*, धर्मोपदेशकाचें उत्पन्न *n*, धर्मादायउत्पन्न *n*; as, "The *spiritualities* of his office." ४ निराकारता *f*, अमूर्तता *f*, आत्मस्वरूपता *f*.

Spir'itualization *n.* पारमार्थिक स्वरूप देणें *n*, दिव्य स्वरूप देणें *n*, परमार्थीकरण *n*, परमार्थाकडे वळविणें.

Spir'itualize *v. t. to make spiritual, to elevate* (character, person,) परमार्थाकडे वळविणें, परमार्थनिष्ठ करणें, दिव्य करणें -बनविणें, उन्नतीकडे नेणें, उन्नत करणें.

Spir'itually *adv.* परमार्थदृष्ट्या, पारमार्थिक दृष्टीनें, परमार्थाच्या बाजूनें.

Spir'ituous *a. alcoholic* फार अंमली, शीघ्रमादक, जलाल, जालीम, तीव्र; as, "S. liquors." २ *ardent* उत्साही, उत्सुक. ३ मद्यसारीय.

Spirom'eter *n.* श्वासमापक यंत्र *n*.

Spit (spit) [A. S. *spitu*, spit.] *n.* सळई *f*, शीग *f*. S. *v. t.* सळईत गोंवणें.

Spit (spit) [A. S. *spittan*, to spit.] *v. t.* थुंकणें. २

(*fig.*) *to utter* (oaths, threats, &c.) *vehemently* जोरानें उच्चारणें, आवेशानें तोंडावाटे बाहेर काढणें. S. *v. i. to eject saliva* थुंकणें, थुंकी टाकणें. २ (of cat, &c.) *to make noise as of spitting* फिसकारणें, फुसफुसणें, फूत्कारणें, खिसणें. ३ (of rain) *to fall lightly* सिंतोडणें, थुईथुई *adv.* येणें. ४ (*fig.*) *to treat with ignominy* थूत्करणें, तुच्छ मानणें. Spit, spat *pr. t.* Spit *pa. p.* Spit'ting *pr. p.*

Spit-box, Spitting pot *n.* पिंकदाणी *f*, पिंकपात्र *n.*

Spite (spīt) [From Despite.] *n. ill-will, malice* द्वेष *m*, दुष्टपणा *m*, चुरस *f*, दावा *m*, अदावत *f*, डंश *m*; as, "Did it from pure S." [IN S. OF न मानतां, न जुमानतां, मुद्दाम, असें असतांहि.] S. *v. t. to thwart, to mortify* आकसानें त्रास देणें, चुरशीनें -द्वेषानें अडथळा आणणें, मनोभंग *m* -उत्साहभंग करणें, दिक्क करणें; as, "Does it to S. me." [TO CUT OFF ONE'S NOSE TO S. ONE'S FACE नाक कापून स्वतःला अपशकुन करणें.]

Spite'ful *a.* दुष्ट, खुनसी, अकसखोर, दावेदार, कपटी.

Spite'fully *adv.* दुष्टपणानें, खुनशीपणानें, अकसानें.

Spite'fulness *n.* दुष्टपणा *m*, खुनशीपणा *m*, दावेदारी *f*.

Spit'ting of blood *n.* थुंकींत रक्त पडणें *n.*

Spittle (spit'l) *n. saliva* थुंकी *f*, थुंका *m.*

Spittoon (spit-tōōn') *n. a vessel for receiving spittle* पिंकदाणी *f*, पिंकपात्र *n.* [TO SWALLOW ONE'S S. अंवढा गिळणें, अंवढा जाणें.]

Splanchnic (splank'-nik) [Gr. *splangchnon*, bowels.] *a.* आंत्राचा, आंत्र.

Splash (splash) [An imitative word.] *v. t. to spatter with water*, &c. छांटे उडवणें, शिंतोडे उडवणें, उडवणें. S. *v. i. to rise or fly up* (शिंतोडे) उडणें, उसळणें. S. *n.* पाण्याचा छांटा *m.* २ डाग *m.* ३ *patch of colour* esp. *on animal's skin* ठिपका *m*, टिपका *m.* [TO MAKE A S. चित्त वेधून घेणें. २ खळबळाट उडवून देणें.] ४ (पाण्यांत पडण्याचा) धब्ब आवाज *m.* ५ *reckless expenditure* उधळपट्टी *f*.

Splash-board *n.* पंखा *m*, चिखल उडूं नये म्हणून गाडीच्या चाकांवर लावलेला पत्रा *m.*

Splash'er *n.* पाणी उसळणारा *m.* २ *a screen over the wheels of a vehicle* पंखा *m.* ३ *a screen behind a wash-stand to protect a wall* भिंतीवर शिंतोडे उडूं नयेत म्हणून लावलेला पडदा, पाणपडदा.

Splay (splā) [Of doubtful origin.] *n.* (*archit.*) दरवाजाकरितां किंवा खिडकीकरितां घेतलेली भिंतीची खोणी *f*. S. *v. t.* भिंतीची खोणी घेणें.

Spleen (splēn) [L.-Gr. *splēn*; spleen, Sk. प्लीहा.] *n.* (*med.*) प्लीहा *f.* २ (disease of this) पाणथरी *f*, कौल्हू *m*, प्लीहा *f.* ३ *lowness of spirits, melancholy* खिन्नता *f*, विषाद *m*; as, "Fit of S." ४ *spite* दुष्टपणा *m*, दावा *m*; as, "Vented his S."

Spleen'ful *a. melancholy* कष्टी, खिन्न. २ *peevish* चिडखोर.

Splenet'ic *a. peevish* चिडखोर, चिरडखोर. २ *melancholy* खिन्न, कष्टी.

Splenet'ic *n. a peevish person* चिडखोर मनुष्य *m*, चिरडखोर *m*.

Sple'nic *a. relating to the spleen* प्लीहेचा, प्लीहेसंबंधीं.

Spleni'tis *n. inflammation of the spleen* प्लीहादाह *m*.

Splendid (splen'did) [Lit. 'shining'. L. *splendere*, to shine.] *a. brilliant* शोभिवंत, शोभायमान, उत्तम, तेजस्वी, पाणीदार. २ *magnificent, grand* भव्य, आलिज्याहां, छान, छानीचा, थाटाचा, विराजित. ३ *glorious* वैभवशाली, वैभवाचा, वैभवसंपन्न. ४ *famous* प्रसिद्ध, प्रख्यात, विख्यात. ५ *heroic* वीरश्रीचा, मर्दुमकीचा, बहादुरीचा, पराक्रमाचा. ६ (of person) *showy* डामडौल करणारा, डौली. ७ (*colloq.*) *excellent* छान, उत्तम, नामी.

Splen'didly *adv.* थाटानें, डामडौलानें, ऐटीनें, छान.

Splendour (splen'dur) *n. great or dazzling brightness* डोळे दिपण्यासारखें तेज *n*, प्रखर तेज *n*, कांति *f*. २ *grandeur* शोभा *f*, थाट *m*, वैभव *n*, ऐश्वर्य *n*.

Splice (splīs) [Lit. "to split in order to join." A form of split.] *v. t. to join* (ropes, planks) (पेळूंत पेळू) सांधणें, (सांध्यांत सां ा) मिळवणें, पलास करणें, गांठ दिल्यावांचून जोडणें. २ (*colloq.*) *to marry* लग्न करणें; as, "When did they get *spliced*?" S. *n*. (गांठ दिल्यावांचून) जोडणी *f*, सांधा *m*, पलास *m*.

N. B.—पलास is a corruption of the English word Splice.

Spline (splīn) *n*. (*machin.*) घिशीवाली बिनबेरिंगाची चावी *f*. २ रेल्वेचीं वांकणें आंखण्याची (लांकडाची किंवा रबराची) लवचीक पट्टी *f*, स्प्लाइन.

Splint (splint) [A nasalized form of Split.] *n. a small piece of wood split off* ढलपा *m*, ढलपी *f*, कपची *f*, कपचा *m*. २ *a piece of wood for supporting or confining an injured limb* भाळी *f*, सांपळी *f*, फळी *f*. S. *v. t. to confine with splints* भाळी बांधणें, भाळी बांधून ठेवणें.

Splinter (splin-t'er) *n. a thin piece of wood, &c.* ढलपी *f*, कपची *f*, तुकडा *m*, पट्टी *f*. S. *v. t.* and *v. i.* ढलप्या काढणें, ढलप्या करणें, तुकडे करणें. २ *to support with a splinter* भाळी बांधणें.

Splinters in the body अंगांत ढलप्या शिरणें *n*.

Split (split) [Low Ger. *splitten*, to split.] *v. t. to cleave lengthwise* उभा चिरणें, उभा कापणें -फोडणें. २ *to tear asunder violently* टरकावणें, फाडणें. ३ *to divide* वांटणें, वांटून देणें, विभागून देणें, विभाग करून देणें; as, "The job was S. up among six of us." [To S. ONE'S VOTES मतें वांटून देणें. To S. THE DIFFERENCE निम्यावर तोड करणें. To S. HAIRS कीस

काढणें, शुष्क वाद करणें.] ४ *to break up into opposing parties* तट करणें, दोन पक्ष करणें. ५ पोट दुखेसर हंसविणें. S. *v. i.* चिरणें, फाटणें, उकलणें, भेगळणें, तडकणें, तडावणें, पिचणें, भेतलणें, चीर *f.*-तडा *m.*-भेग *f.* जाणें *in. con.* २ *to be dashed to pieces* फुटून कपच्या होणें, तुकडेतुकडे होणें. ३ *to be convulsed with laughter* पोट दुखेसर हंसणें. Split *pa. t.* and *pa. p.* Split'ting *pr. p.* Side-split'ter *n.* पोट दुखे तों हंसविणारा. २ हास्यकारक चुटका.

Split *n. a crack or rent lengthwise* चीर *f*, भेग *f*, तडा *m.* २ *separation into two parties* तट पडणें *n*, तट होणें *n*, पक्ष होणें *n*, फूट *f.* ३ (टोपल्या विणण्याकरितां) बिळें *n. pl.* ४ (in a loom) मागाच्या फणीचा दांता *m*, पिचका *m*, पिंजका *m.*

Splitting head-ache *n.* तीव्र कपाळशूळ *m*, तीव्र मस्तकशूल *m.*

Splutter (splut'ėr) [Byform of Sputter.] *n. a stir, confusion* गडबड *f*, धांदल *f*, गोंधळ *m.* S. *v. i. to speak confusedly* बावरल्यासारखें बोलणें, अर्धवट बोलणें. २ *to eject drops of saliva while speaking* बोलतांना थुंकी उडणें. ३ (of a pen) *to make blots* शाई उडणें, डाग पडणें.

Spoil (spoil) [L. *spolium*, booty.] *n. plunder* लूट *f.* S. *v. t. to mar* बिघडविणें, नासणें, बिनसणें, खराब करणें, निरुपयोगी करणें, निकामी करणें. २ *to humour* (*esp.* a child) *to excess* लाडावणें, लाडकावणें, लाडानें बिघडविणें; as, "Spare the rod and S. the child." S. *v. i. to grow corrupt* नासणें, बिघडणें, खराब होणें. २ (of fruit, fish &c.) नासणें, सडणें, उबणें, उबटणें; as, "Will not S. with keeping."

Spoil'age *n. paper spoilt in printing* छपाईंत खराब झालेले कागद *m. pl.*, खराबी *f.*

Spoiled, Spoilt *pa. t.* and *pa. p.* of Spoil.

Spoil'ing *pr. p. restlessly eager* (for a fight) माजलेला (कुत्रा), खवखवलेला, वळवळणारा.

Spoil-sport *n.* खेळांत माती कालवणारा.

Spoke *pa. t.* of Speak.

Spoke (spōk) [A. S. *spaca*, a small pointed rod.] *n.* (of a wheel) आरा *m*, रवा *m*, आर *f*, अर *f.* २ *a bar preventing a wheel from turning* खिटी *f*, खीळ *f.* [To put a S. in one's wheel चालत्या गाड्याला खीळ घालणें, नसताच व्यत्यय आणणें.] ३ *a rung* पांवडा *m.* S. *v. t. to furnish with spokes* आर मारणें, रवे ठोकणें. २ *to check wheel with a spoke* खीळ घालणें, खीळ मारणें.

Spoken *pa. p.* of Speak.

Spoke'shave *n.* कोकशी *f.*

Spokes-man (spōks'-man) [Speak+man.] *n. one who speaks for others, representative* पुढारी *m*, बोलणारा *m*, प्रतिनिधि *m.*

Spoliate (spō'li-āt) [L. *spoliatus -spolium*, spoil.] *v. t. & v. i. to plunder* लुटणें, लुबाडणें, लुटून नेणें.

Spoliated *pa. t.* and *pa. p.* Spo'liating *pr. p.*

Spolia'tion *n. plunder, pillage* तटस्थांची (युद्ध्यमानांकडून) लूट *f.* २ (*fig.*) *extortion* जबरी *f*, जबरदस्ती *f*, धडधडीत चोरी. ३ (*eccl.*) *the taking of the fruits of a benefice under a pretended title* उत्पन्न बळकावणें -खाणें *n.* ४ (*law*) (पुराव्यांत पुढें येऊं नये म्हणून एखादा) दस्तैवज खोडून किंवा फाडून टाकणें *n*, दस्तैवज नाहींसा करणें *n*.

Spo'liator *n. a plunderer* लूट करणारा *m*, लुबाडणारा *m*, चोर *m*.

Spondylolisthe'sis *n.* (*med.*) कटिमणित्रिकास्थिसंधिभ्रंश *m.* [Gr. *spondylos* = Vertebra = कटिमणि.]

Spondylot'omy *n.* (*med.*) पृष्ठवंशच्छेदन *n.* [Gr. *spondylos* = Vertebra = कटिमणि.]

Sponge (spunj) [O. Fr. *esponge* -L. -Gr. *sponggia*, a sponge.] *n.* (स्पांजिआनामक प्राणिवर्गांतील) स्पंजप्राणी *m.* २ स्पंजप्राण्याचा सच्छिद्र सांगाडा *m*, स्पंज *m.* (b) (शाई पुसण्याचा, पाणी लावण्याचा) स्पंज *m.* [To THROW UP THE S. हार कबूल करणें, शरण जाणें.] ३ *a parasite* परान्नपुष्ट *m*, उंडीउकळया *m.* ४ (आंबवलेल्या कणकेचा गोळा वगैरे) स्पंजासारखा भुसभुशीत पदार्थ *m*, स्पंज *m.* Sponge *v. t. to cleanse or wipe out with a sponge* (पाटी वगैरे) स्पंजानें साफ करणें, पुसून काढणें. २ *to wet with a sponge* स्पंजानें ओला करणें, स्पंजानें पाणी लावणें. ३ *to wipe out with a sponge* (*as letters*) स्पंजानें पुसून टाकणें. ४ (*fig.*) स्मरणांतून काढून टाकणें, (-ची) आठवण बुजविणें. ५ *to deprive one of something by imposition* (फसवून) लुबाडून घेणें. ६ (करितां) आगंतुकी करणें; as, "To. S. breakfast." S. *v. i.* टिपून घेणें, शोषून घेणें. २ आगंतुकी करणें, परान्नाची सोय लावणें; as, "An idler *sponges* upon his neighbour." ३ (खमीर घालून कणीक वगैरे) स्पंजासारखी करणें.

Sponge cake *n.* स्पंजासारखी अतिशय हलकी केक *f.*

Spon'ger *n.* स्पंजानें पुसून टाकणारा. २ स्पंज वापरणारा. ३ स्पंज गोळा करणारा. ४ (*fig.*) परान्नपुष्ट *m*, आगंतुक.

Sponge-tent *n.* (*med.*) गर्भाशयाचें द्वार मोठें करण्याकरितां स्पंजाचा वाळवून घट्ट केलेला सळईसारखा तुकडा, स्पंजतंबू *m.* हा आंत घातल्यावर फुगतो, व द्वार मोठें होतें.

Spon'giness *n.* स्पंजधर्मता *f.* २ सच्छिद्रता *f.*

Spon'gy *a. like a sponge* (पाणी) शोषण करण्यासारखा, स्पंजासारखा, स्पंजसदृश. २ (स्पंजाप्रमाणें) सच्छिद्र, भुसभुशीत. ३ (of metal) अतिशय बारीक पूड केलेला, चूर्णीकृत.

Spongy tissue *n.* स्पंजासारखें पेशीजाल *n* -धातु *f.*

Sponsal (spon'sal) [L. *sponsus*, to promise solemnly.] *a.* वाङ्निश्चयाचा. २ विवाहाचा, विवाहासंबंधीं. ३ पतीचा. ४ पत्नीचा.

Sponsor (spon'sur) [L. *spondere -sponsus*, to promise solemnly.] *n. god-father or god-mother* (बाप्तिस्म्याच्या वेळचा) मानीव बाप *m*, धर्मपिता *m*. (b) (बाप्तिस्म्याच्या वेळची) मानीव आई *f*, धर्ममाता *f*. २ *a surety* जामीन *m*, हमी घेणारा.

Sponso'rial *a.* मानीव बापाचा. (b) मानीव आईचा. २ जामिनाचा, जामिनकीचा, हमीचा.

Spon'sorship *n.* मानीवबापाचा संबंध *m*. (b) मानीव आईचा संबंध *m*. २ जामिनकी *f*, जामिनगत *f*, हमी *f*.

Spontaneity (spon-ta-nē'i-ti) *n.* स्वयंस्फूर्ति *f*, स्वाभाविकता *f*, अकृत्रिमता *f*, सहजता *f*, स्वतोभाविता *f*, आपोआप होणें *n*, सहज होणें *n*.

Spontaneous (spon-tā'nē-us) [L. *spontaneus -sponte*, of one's own accord.] *n. acting, done, or occurring without external cause* आपोआप होणारा, सहजीं होणारा, सहजीं घडणारा, सहजीं केलेला, सहजीं घडलेला, स्वतःसिद्ध, स्वयंजात, सहजींचा, स्वाभाविक, *pop.* स्वभाविक. २ *voluntary* अंतःस्फूर्तीचा, स्वयंस्फूर्तीचा, आपखुषीचा, स्वसंतोषाचा, as, "Made a S. offer of his services." ३ *growing naturally* (लागवड केल्याशिवाय) आपोआप होणारा -वाढणारा -रुजणारा. ४ (*biol.* of structural changes in plants, muscular activity *esp.* in young animals) *instinctive, automatic, prompted by no motive* सहज, स्वाभाविक, स्वयंसिद्ध, अहेतुक, अनैच्छिक. ५ (of bodily movements, literary style) *gracefully natural and unconstrained* सहज-मनोहर, स्वाभाविक, सहजस्फूर्तीचा. [SPONTANEOUS COMBUSTION आपोआप लागलेली आग *f*. S. GENERATION (आंतल्या स्फूर्तीनें) आपोआप जन्माला येणें.]

Sponta'neously *adv.* अन्तःस्फूर्तीनें, स्वाभाविकपणें, आपोआप, आपल्याआपण, आपण होऊन.

Sponta'neousness *n.* स्वयंस्फूर्ति *f*, स्वाभाविकता *f*.

Spool (spōōl) [Dutch *spoel*, a spool.] *n. a cylinder on which yarn, thread, cinematograph films, &c. are wound* कांडी *f*, गणा *m*, रिकांडी *f*. S. *v. t. to wind on a spool* गण्यावर गुंडाळणें.

Spoon (spōōn) [A. S. *spōn*, a chip.] *n.* चमचा *m*, (for cooking) पळी *f*. [TEA S. चहाचा चमचा *m*. TABLE S. मोठा चमचा *m*. SALT S. मिठाचा चमचा *m*. BORN WITH A SILVER-SPOON IN THE MOUTH गर्भश्रीमंत.] २ *a golf-club* गोल्फचा दांडू.

Spoon'ful *n.* चमचाभर, अत्यल्प. Spoon'fuls *n. pl.*

Sporadic (spo rad'-ik) [Gr. *sporadikos -sporas*, scattered, *-speirein*, to sow.] *a. occurring only here and there* मधून मधून थोड्याच लोकांना कांहीं ठिकाणीं होणारा (सांथीचा रोग), तुरळक.

Sporad'ically *adv.* तुरळकपणानें, तुरळक.

Sporad'icalness *n.* तुरळकपणा *m*.

Sporangium (spō-ran'-ji-um) [Gr. *sporos*, spore,

and *aggeion*, a vessel.] *n.* (*bot.*) *a case in which spores are produced* बीजकणकोश *m*, जननपेशीकोश *m*.

Spora'tion *n.* *spore-formation* बीजकणोत्पत्ति *f*.

Spore (spōr) [Gr. *sporos*, a sowing, seed.] *n.* (*bot.*) (अपुष्पवनस्पतींतील) बीजकण *m*. २ (*biol.*) *minute organic body that develops into new individual* बीजकण *m*. ३ (*fig.*) *seed or germ of anything* बीज *n*.

N. B.—Another word suggested for Spore is जननपेशी.

Sporogenesis *n.* बीजकणोत्पत्ति *f*. [Spore=बीजकण.]

Sporogenous *a.* बीजकणोत्पादक.

Sporophyl (spō'-ro-fil) [Gr. *sporos* sowing and *phyllon* a leaf.] *n.* बीजकणदल *n*. [Spore=बीजकण.]

Sport (spōrt) *v. i.* *to play* खेळणें, खेळ करणें, क्रीडा *f*. करणें, रमणें. २ *to practise field diversions* मर्दुमकीचे खेळ खेळणें. ३ *to trifle* मस्करी करणें, खेळ करणें. S. *v. t.* (used with the reciprocal pronoun.) *to amuse* मौज मारणें, मजा मारणें, चैन करणें, ख्यालीखुशाली करणें, करमणूक करणें, थट्टामस्करी करणें. २ *to wear or display ostentatiously* घालून मिरविणें; as, "*Sported* a gold tie-pin."

Sport (spōrt) [M. E. *disporten*, to amuse.] *n.* *amusement, diversion* मौज *f*, मजा *f*, मस्करी *f*, विनोद *m*, करमणूक *f*. [IN S. थट्टेनें. TO MAKE S. OF (-ची) थट्टा करणें.] २ *pastime, game* खेळ *m*, तमाशा *m*. ३ *out-door pastime* (शिकार, शर्यत, फासे पागणें, वगैरे) उघड्या मैदानांतील खेळ *m*. [ATHLETIC SPORTS मर्दुमकीचे खेळ *m. pl.* (धांवणें, उड्या मारणें, वजन उचलणें). MOUNTED SPORTS घोड्यावर बसून खेळण्याचे खेळ *m. pl.*, घोड्यावरचे खेळ *m. pl.*] ४ *a plant or animal departing from the usual type* विलक्षण वनस्पति *f*. (b) विलक्षण प्राणी. ५ *a sportsman* शिकारी *m*, पारधी *m*. (b) मर्दुमकीचे खेळ खेळणारा.

Sport'ful *a.* विनोदी, गमत्या, मस्कऱ्या, खेळांचा शोकी; as, S. companion. २ गमतीनें केलेला, खेळ म्हणून केलेला; as, "S. productions of the soil."

Sport'fulness *n.* थट्टा *f*. २ विनोदी स्वभाव *m*.

Sport'ing *a.* *engaging in sport* (खेळ) खेळणारा, मर्दुमकीच्या खेळांत सामील होणारा. २ *pertaining to sport* खेळाचा, खेळासंबंधीं. ३ (जुगार वगैरे) खेळण्याचा; as, "S. house."

Sporting man *n.* *a sportsman* खेळाडू *m*, शिकारी *m*, मर्दानी खेळ खेळणारा *m*. २ शर्यती, मुष्टियुद्धें, वगैरेंचा शोकी. ३ हारीस न डगमगणारा खेळाडू.

Sporting News *n.* खेळांसंबंधीं बातम्या *f. pl*.

Spor'tive *a.* खेळांचा शोकी, गमतींचा शोकी, मौजांचा शोकी, विनोदी, गमत्या.

Spor'tively *adv.* गंमतीनें, मौजेनें, हंसतखेळत.

Spor'tiveness *n.* खेळाडू स्वभाव. २ गंमत्या स्वभाव.

Sports'man *n.* *one who engages in field-sports* मर्दुमकीचे खेळ खेळणारा *m.* २ शिकारी *m.* ३ (धाडसी) खेळाडू *m.*

Sports'-man-like *a.* खेळाडूला योग्य, खेळाडूसारखा. २ शिकाऱ्याला योग्य, शिकाऱ्याला साजेसा. ३ खेळांत लुच्चेगिरी न करणारा, खऱ्या खेळाडूसारखा. ४ हारजित सारखेंच समजणारा, शांत खेळाडूसारखा.

Sports'-man-ship *n.* मर्दुमकीच्या खेळांतील कौशल्य *n.* २ शिकारींतील कसब *n.*

Sports'-woman *n. fem.* मर्दुमकीचे खेळ खेळणारी *f*, शिकारीण *f.*

Spot (spot) [M. E. *spot*, a spot.] *n.* *a speck* ठिपका *m*, बुंदका *m*, बुंदकी *f*, चिन्ह *n.* [SPOTS ON THE SKIN त्वचेवर डाग किंवा ठिपके उठणें.] २ *a stain* डाग *m*, कलंक *m*, लांच्छन *n.* ३ (on the body) लासें *n*, ठिकें; as on the body of a tiger बिबट *n*, ठिपका *m*; as of rottenness, on fruits, &c. डाग *m*, लासें *n.* ४ *a place* जागा *f*, स्थळ *n*, स्थान *n*, ठिकाण *n*, प्रदेश *m*, प्रांत *m*, क्षेत्र *n.* [A RETIRED, UNFREQUENTED S. आडवळण *n*, विविक्त स्थान *n.* ON THE S. जागचे जागीं, खडाखड, उभ्यांउभ्यां, हांहां म्हणतां. TO KILL ON THE S. तेथल्या तेथें ठार करणें -नाहींसा करणें.] ५ (of a thing lost and sought) ठिकाण *n*, ठिकाणा *m*, ठाव *m*, थांग *m.* ६ *a position marked on a billiard* घर *n.* S. *v. t.* *to mark with spots* ठिपके देणें, ठिपके काढणें. २ *to stain* डाग पाडणें. ३ *to tarnish as reputation* बट्टा आणणें, काळिमा आणणें, कलंक लावणें, काळें फांसणें. ४ *to single out beforehand* (winner of race, horse, &c.) आधीं निवडून काढणें, आधींच ठरविणें. ५ (*colloq.*) *to detect* ओळखणें, ओळखून काढणें. (b) *to recognize nationality of* (-ची जात, राष्ट्रीयत्व) ओळखणें; as, "*Spotted* him at once as an American."

Spot'less *a.* *without a spot* डाग नसलेला, ठिपके नसलेला. २ *blameless* निर्दोष, निष्कलंक, शुद्ध, निर्मळ.

Spot'lessness *n.* निर्दोषता *f*, निष्कलंकत्व *n*, शुद्धता *f.*

Spot-price *n.* (खरेदी होतांच देण्याची) रोखठोक किंमत *f*, जागेवरची किंमत *f.*

Spotted *pa. t.* S. *pa. p.* of Spot. डाग पडलेला, ठिपके पडलेला, ठिपक्यांचा, डागील, डागेला, लासा, &c.

Spot'ty *a.* *covered with spots* ठिपके असलेला.

Spous'al *a.* नवऱ्याचा. २ बायकोचा. ३ विवाहाचा, वैवाहिक.

Spouse (spowz) [O. Fr. -L. *sponsus*, betrothed.] *n.* *a husband or wife* पति *m*, नवरा *m*, दादला *m.* (b) बायको *f*, पत्नी *f.*

Spout (spowt) [Allied to Dut. *spuiten*, from the root of Spit, to throw out.] *v. i.* *to issue forcibly in a jet* उडणें, भळभळ सुटणें -वहाणें, चिरकांडी *f* -तुंबाडा *m.* निघणें *g. of s.*; as, "Blood *spouts* from a wound." २ *to utter in a declamatory manner* वक्तृत्वाच्या थाटानें बोलणें. S. *v. t.* *to discharge* सोडणें, फेंकणें, उभडा *m* -चिरकांडी *f.* उडवणें, फवारा

m. टाकणें -सोडणें; as, "Wounds S. blood; A whale spouts water." २ *to utter* (verses, &c.) *in a declamatory manner* वक्तृत्वाच्या आवेशानें म्हणणें, डौलानें म्हणणें -उच्चारणें. S. *n. a projecting tube* तोटी *f.* २ *a pipe, &c., for water* नळी *f,* नळ *m.* ३ *a jet or column of liquid* धार *f,* फंवारा *m,* चिळकांडी *f.*

Sprain (sprān) [L. *ex*, and *premere*, to press.] *v. t. to wrench* (ankle, wrist, &c.) *violently so as to cause pain and swelling but not dislocation* मुरगळणें. S. *n. lameness caused by a sprain* मुरगळा *m.*

N. B.—To Sprain strictly means मुरगळणें. However लचकणें, तिरपणें are translated loosely into English by Sprain.

Sprained *pa. t. & pa. p.* of Sprain. Sprain'ing *pr. p.*

Sprang *pa. t.* of Spring *q. v.*

Sprawl (sprawl) [M. E. *sprawlen*, to toss the limbs about.] *v. i. to lie with limbs awkwardly outstretched* (हातपाय पसरून) अस्ताव्यस्त पडणें, सपाट -सपशेल पडणें -निजणें, सोटासारखा निजणें. २ (of writing, plant, &c.) *to spread irregularly* कुठल्याकुठें फांटे जाणें, अकटविकटो पसरणें -विस्तारणें. S. *n. sprawling movement or attitude* अस्ताव्यस्त पडणें *n,* अस्ताव्यस्त पसरणें *n.*

Sprawled *pa. t. & pa. p.* Sprawl'ing *pr. p.* of Sprawl.

Spray (sprā) [A. S. *sprec*, Ice. *sprek*, a twig.] *n. a small shoot* (नवीन) कोंब *m.* २ *a twig* (फुलें वगैरे आलेली बारीक व सुंदर) फांदी *f,* डहाळी *f.* ३ *an arrangement of flowers for wearing* बटण *n,* गोटा *m,* गुच्छ *m.* ४ *an ornament, similar in form* फांदी *f.* (दागिना); as, "A S. of diamonds."

Spray (sprā) [Ice. *sprœna*, a jet.] *n. drops of water sprinkled from waves, a waterfall, &c.* तुषार *m,* जलकण *m,* झड *f.* [S. DRIVEN BY THE WIND वावझड *f.*] २ *an apparatus for sprinkling* झारी *f,* तुषारयंत्र *n.* ३ *the vapour from a nebulizer* (घसा धुण्याच्या पिचकारीची) वाफ *f.* S. *v. t. to sprinkle with perfume, disinfectant, &c.* (-वर) तुषार उडवणें. (b) (तुषारयंत्रानें) घशांत वाफ सोडणें. २ (*agri.*) शिंपडणें.

Sprayed *pa. t.* and *pa. p.* Spray'ing *pr. p.* of Spray.

Spread (spred) [A. S. *sprædan*, to spread.] *v. t. to scatter abroad or in all directions* पसरणें, पसरवणें, पांगवणें, विखरणें. २ *to stretch* पसरणें, रुंदावणें, ताणणें, अंथरणें, बिच्छावणें, घालणें, टाकणें. [ANYTHING TO S. (as carpeting, matting, bedding, covering cloth, &c.) हातरूण *n,* बिछाइत *f,* अंथरूण *n,* हातरी *f,* आस्तरण.] ३ *to extend* पसरणें, फैलावणें, विस्तारणें, पसरवणें, विस्तार *m* -फैलाव *m* -प्रसार *m.* करणें. ४ *to smear* पसरणें, लावणें, चोपडणें; as, "To S. butter on bread." ५ *to shoot out, as branches*

पसरणें, विस्तारणें, पुढें जाणें, वाढणें *in. con.* ६ *to circulate, as news* पसरणें, प्रसिद्ध करणें, प्रसार करणें *g. of o.*, गाजवणें. ७ *to cause to affect numbers, as a disease* पसरणें, प्रसृत करणें, loosely वाढवणें, आणणें, &c. ८ *to diffuse* पसरणें, पेरणें, उत्पन्न करणें; as, "His name S. fear in every quarter." ९ *to set with provisions* पसरणें, ठेवणें, मांडणें; as, "A table *spread* with every luxury."

Spread *v. i. to extend or expand in all directions* पसरणें, माजणें, वाढणें, पसारा *m* -फैलाव *m* -प्रसार *m.* होणें *g. of s.* २ *to be extended or stretched* पसरणें, हांतरणें, अंथरणें, बिच्छावणें, टाकणें. ३ (as an ulcer or sore) पसरणें, चरणें. ४ (branches, horns, &c.) पसरणें, फांकटणें, फांकणें. ५ (a report) पसरणें, गाजणें. ६ (as flames) पसरणें, भडकणें.

Spread *n.* हातरणें *n*, अंथरणें *n*, फैलावणें *n*, पसरणें *n.* २ प्रसार *m*, फैलाव *m*, फैलावा *m*, पसारा *m*, विस्तार *m.* ३ *extent* विस्तार *m*, व्याप *m*, विस्तर *m.* ४ (*colloq.*) *feast* जेवण *n*, मेजवानी *f*; as, "Had no end of a S."

Spread *pa. t.* and *pa. p.* of Spread. Spread'ing *pr. p.*

Spree (sprē) [Fr. *spre*, spark, spirit.] *n. a merry frolic* ख्यालीखुशाली *f*, नाचरंग *m. pl.*, रंग *m.* २ *a bout of drinking* झिंगून दंगामस्ती करणें *n*, दारू पिण्याची चढाओढ *f.*

Sprig (sprig) [Doublet of Spray.] *n. a small shoot or twig* टाळा *m*, डाहळा *m*, टाळी *f*, डाहळी *f*, उपशाखा *f.* २ *an ornament of a sprig form* डाहळी *f.* ३ (*contempt.*) *youth, young man* (तरुण) पोर *n.*

Sprig *v. t. to embroider with representations of twigs* (-वर) वेली काढणें, वेलींचें नकशीकाम करणें; as, "*Sprigged* muslin."

Sprigged *pa. t. & pa. p.* Sprig'ging *pr. p.* of Sprig.

Spright'liness *n. liveliness, briskness* उल्लसितपणा *m*, उल्लासवृत्ति *f*, आनंदवृत्ति *f.*

Sprightly (sprīt'-li) [From Sprite.] *a. lively, brisk* आनंदी, उल्लासी, आल्हादी. २ *in high spirits* खुललेला, खूष, रंगलेला.

Spring (spring) [A. S. *springan*, to spring.] *v. i. to shoot forth* (जमिनींतून) वर येणें, रुजणें, रुजून येणें, फुटणें, जमीन *f.* सोडणें, उगवणें. [To S. (-SEED SOWN) वाफणें, वाफा येणें.] २ *to leap* उडणें, उडी मारणें, उडी घालणें -टाकणें, फलंग *f.* मारणें. ३ (with *to*) धांवणें, धांवून जाणें; as, "*Sprang* to their assistance." (b) धांवणें, घुसणें, जोरानें जाणें; as, "Blood *sprang* to her cheeks." ४ (with *up* or *out*) उडणें, उसळणें, उसळी *f.* खाणें -मारणें. ५ (with *upon* or *at*) झडपणें, झडप *f.* घालणें, झेंप *f.* घालणें. [To S. FORWARDS झेंप मारणें, झेंपावणें.] ६ *to move rapidly as from constrained position* (मागें) ओढ खाणें, ओढ घेणें; as, "A branch *sprung* back." ७ (*usu.* with *up*) *to come into being, to arise* उद्भवणें, उत्पन्न

होणें, निघणें, (-चा) उगम *m* -उद्भव *m*. होणें; as, "A breeze *sprang* up; the belief has *sprung* up." S. *v. t.* (of game) *to rise from covert* शिकार उठवणें. २ *to propose or bring forward unexpectedly* एकदम पुढें आणणें -मांडणें, एकदम उपस्थित करणें; as, "Loves to S. surprise on us." ३ *to explode* (a military mine) उडवणें, सुरुंग लावणें. ४ (a leak) फूट *f*. धेणें, झरा *m*. लागणें *in. con.* Sprang, Sprung *pa. t.* Sprung *pa. p.*

Spring *n. a leap* उडी *f*, फलंग *f*. २ *a rebound* उसळी *f*. ३ *elastic force* स्थितिस्थापकत्व *n*, कमानीचा धर्म *m*; as, "His muscles have no S. in them." ४ (घड्याळाची) स्प्रिंग *f*. ५ *vigour* जोम *m*, जोर *m*, उत्साह *m*. ६ *an outflow of water* झरा *m*, झरी *f*, निर्झर *m*. [HOT SPRING ऊन पाण्याचा झरा *m*, उन्हाळें *n*. LIVING S. जीवंत झरा *m*, वाहता झरा *m*. SURFACE S. जमिनीच्या तोंडावरचा झरा *m*, भूतलस्थ निर्झर *m*. UNDERGROUND S. जमिनीखालचा झरा *m*, भूगर्भस्थ निर्झर *m*. S. WATER झरवणी *n*, झिरवणी *n*. SUBTERRANEAN CHANNEL OR VEIN OF A S. जलनाडी *f*.] ७ *origin, source* मूळ *n*, उगम *m*, उगमस्थान *n*, प्रेरकशक्ति *f*, खाण *f*, झरा *m*; as, "The *springs* of human actions." ८ *the first of the four seasons* वसंतऋतु (मार्च २१ ते जून २२) *m*, मधुमास *m*. [BUDDING AND BLOOMING OF S. चैत्रपालवी *f*.] (b) *prime* बहर *m*, बहार *m*; as, "The S. of life." ९ *the point of support of an arch* आर्चकोन *m*.

Spring-balance *n*. (measuring weight by tension of S.) स्प्रिंगचा कांटा *m*, कमानवाला कांटा *m*.

Spring carriage स्प्रिंगची गाडी *f*, कमानीची गाडी *f*.

Sprin'giness *n*. स्थितिस्थापकता *f*.

Spring-tide *n*. उधान *n*, उसाण *n*. २ वसंतऋतु *m*.

Spring'y *a. elastic* स्थितिस्थापक, लवचीक. २ *light* (in one's walk) स्प्रिंगसारखा, स्थितिस्थापक; as, "S. steps." ३ *having many springs* पुष्कळ झरे असणारा, निर्झरप्रचुर.

Sprinkle (sprin'kl) [*Freq.* formed from A. S. *sprengan*, the causative of Spring.] *v. t. to scatter in small drops* शिंपडणें, शिंपणें, छिडकणें, शिडकणें, शिडकाव *m*. देणें. २ (cow-dung-wash, &c.) सडा *m*. घालणें, शेणखळा *m*. टाकणें. ३ *to baptize with a few drops of water* (बाप्तिस्म्याचे वेळीं डोक्यावर) पाणी शिंपडणें. ४ *to purify* (प्रोक्षण करून) शुद्ध करणें, (तीर्थ शिंपडून) सोंवळा करणें. ५ (पाणी) प्रोक्षण करणें. S. *v. i. to scatter in drops* शिंपडणें, शिंतोडे टाकणें, शिंतोडे पडणें. S. *n. a small quantity sprinkled* छिडकाव *m*, शिडकाव *m*, शिंतोडे *m. pl.* Sprin'kled *pa. t.* and *pa. p.* Sprink'ler *n.* शिंपडणारा *m*, शिंपणारा *m*, सिंचन करणारा *m*. २ *a watering pot* झारी *f*. ३ (आगीपासून बचाव करणारा व उष्णमान वाढतांच उघडून पाण्याचा प्रवाह सोडणारा)

झारीसारखा काक *m.* Sprin'kling *pr. p.* S. *n. -act* शिंपणें *n*, सिंचणें *n*, सिंचन *n.* करणें *n.* २ छिडकाव *m*, शिडकाव *m*, शिंतोडे *m. pl.*, छाटे *m. pl.* ३ प्रोक्षण *n.* ४ *a small quantity or number* अल्प संख्या *f*, अल्प प्रमाण *n*, थोडासा भाग *m.*

Sprinkler, See under Sprinkle.

Sprinkling, See under Sprinkle.

Sprite (sprīt) [From Spirit.] *n. a spirit* भूत *n*, पिशाच *n.*

Sprout (sprowt) [A. S. *sprūtan*, to sprout.] *n. a shoot of a plant* कोंब *m*, कोम *m*, अंकुर *m*, कोंबरा *m*, कोंबरी *f*, मोख *m*, प्ररोह *m.* २ *a scarcely evolved shoot* आंकरी *f*, ढिरा *m*, डिकशी *f.* ३ (*pl.*) *young shoots from old cabbages* खुंटभाजी *f*, निपालवाची भाजी *f.* S. *v. i. to shoot, to push out new shoots* फुटणें, पालवणें, अंकुर *m.* येणें, मोड *m.* येणें, कोंब *m.* येणें. २ *to spring up, to grow to a height* वाढणें. S. *v. t. to cause to sprout* रुजवणें, वाढवणें; as, "The rain will S. the seed." Sprouted *pa. t.* and *pa. p.*

Spruce (sprōōs) [O. Fr. *preus*, gallant.] *a. smartly dressed, foppish* चकपक, लकपक, झकपक, नखरेबाज, चाकचोप. S. *v. t. to dress with affected neatness* रेंखून पोपाख करणें, नखरेबाजपणानें पोपाख घालणें. S. *v. i.* चाकचोपीनें पोपाख करणें.

Spruced *pa. t.* and *pa. p.* Spru'cing *pr. p.* of Spruce.

Spruce'ly *adv.* चाकचोपीनें, चकपक, लकपक.

Spruce'ness *n.* चाकचोपी *f*, लकपकपणा *m*, चकपकपणा.

Sprung *pa. p.* of Spring *q. v.*

Spud (spud) [From the root of spade.] *n.* कोयती *f.*

Spume (spūm) [L. *spuma*, froth.] *n. foam, froth* फेंस *m*, तवंग *m.* S. *v. i.* फेंसणें, तवंगणें.

Spumed *pa. t.* and *pa. p.* of Spume. Spu'ming *pr. p.*

Spum'y, Spum'ous *a. consisting of spume* फेंसाचा, तवंगाचा, फेंसाळ.

Spun *pa. t.* and *pa. p.* of Spin.

Spunk (spunk) [Prob. the same word as *spunge*, Sponge.] *n. a piece of wood easily set on fire* कुजलेलें लांकूड *n*, लौकर पेट घेणारें लांकूड. २ *courage, spirit* दम *m*, धमक *f*, जोर *m*, पाणी *n*, तेज *n.*

Spur (spur) [A. S. *spura, spora*, a spur.] *n. a goad worn on a horseman's heel* कांटा *m*, आर *f*, टांचखिळा *m*, टांचेवरचा खिळा *m*, मंबरेज *m.* [To WIN ONE'S SPURS नाइटची पदवी मिळविणें. २ (*fig.*) *to gain distinction, to make a name* नांव मिळविणें, मान्यता मिळविणें.] २ (*fig.*) *stimulus, incentive* प्रोत्साहन *n*, उत्तेजन *n.* [ON THE S. OF THE MOMENT तत्काल, तात्कालिक स्फूर्तीनें.] ३ (of a cock) नांगी *f*, नखी *f.* ४ (of a mountain) शृंग *n*, शिंग *n.*, ५ (*bot.*) (फुलाची) आर *f.*

Spur *v. t. to prick* (a horse) *with spurs* टांच मारणें, कांटा *m.* टोंचणें, आर *f.* मारणें. २ *to incite*

(a person on to effort) जोरानें प्रयत्न करविणें. ३ *to furnish with spurs* टांचखिळे मारणें. S. *v. i. to ride hard* दौडणें, घोडा (भरधांव) फेंकणें. Spurred *pa. t.* and *pa. p.* Spur'ring *pr. p.* S. *v. n.* टांच मारणें *n.* २ उत्साहित करणें *n*, जोरानें प्रयत्न करविणें *n.* ३ टांचखिळे मारणें *n.*

Spurious (spūr'i-us) [L. *spurius*, false.] *a. not genuine* खोटा, नकली, बनावट; as, "A S. coin." २ (*zool.*) भ्रामक, दिखाऊ. ३ (*bot.*) भ्रामक, अमोत्पादक. ४ *not legitimate* कमजात, कमअवलादीचा, मिश्र रक्ताचा, संकराचा, हीन; as, "Her S. first-born." Spur'iously *adv.* खोटेपणानें, बनावटपणानें, &c.

Spur'iousness *n.* खोटेपणा *m*, नकलीपणा *m.*

N. B.—In Botany, False = असत्य, खोटा; and Spurious = भ्रामक.

Spurn (spurn) [A. S. *spurnan*, to kick against, hence, to reject.] *v. t. to reject with contempt or disdain* लाथाडणें, लाताळणें, झिडकारणें, धुतकारणें, धिक्कारणें, झाडणें, तिरस्कार करणें. २ *to kick away* लात मारून हांकून देणें, लत्ताप्रहार *m.* करणें. S. *n. spurning* झिडकारणें *n*, धिक्कारणें *n.* २ *contemptuous rejection* धिक्कार *m*, तिरस्कार *m.*

Spurned *pa. t.* and *pa. p.* of Spurn. Spur'ning *pr. p.*

Spurt (spurt) [From the root of Sprout.] *v. t. to spout, or send out in a sudden stream, as water* चिरकांडी *f.* सोडणें, चिरकांडी *f* -पिचकारी *f* -धार *f.* टाकणें -उडवणें; as, "To S. water from the mouth." S. *v. i. to gush out in a stream* चिरकांडी *f.* सुटणें, पिचकारी सुटणें -निघणें *g. of s.*, उसळणें, उफाळणें, उफाळा *m.* निघणें -येणें *g. of s.*; as, "Liquor *spurts* from a cask." S. *n.* चिरकांडी *f*, पिचकारी *f*, चिळकांडी *f*, उभड *m*, उभडा *m*, उफाळा *m.* २ (*fig.*) *a sudden outbreak* उमाळा *m*, झटका *m*; as, "A S. of jealousy."

Spurt (spurt) [Of doubtful origin.] *n. a sudden and vigorous effort* जोराचा प्रयत्न *m*, जोर *m*, दम *m.* S. *v. i.* (in athletics) *to make a sudden, vigorous effort* एकदम जोराचा प्रयत्न करणें, जोर करणें.

Spur-wheel *n.* (*mach.*) सिध्या दांत्यांचें चक्र *n.*

Sputter (sput'ėr) [Like Spatter from the stem of Spit and Spout.] *v. i. to speak spittingly* थूथू करीत बोलणें, थुंका उडत बोलणें. २ घाईघाईनें बोलणें, अस्पष्ट रीतीनें बोलणें. S. *v. t.* थुंकी उडत बोलणें. S. *n.* थुंकी उडत बोलणें *n.* २ थुंका *m*, थुंकी *f.* Sputtered *pa. t.* and *pa. p.*

Sput'tering *pr. p.* थुंकी उडत बोलणारा. Sput'teringly *adv.* थूथू करून, थुंकी उडत.

Sputum (spū'-tum) [L. *spuere*, to spit.] *n. spittle* थुंका *m*, थुंकी *f.* २ *any expectorated matter* खाकरा *m.* Sputa *pl.*

Spy (spī) [O. Fr. *espier*, to see.] *n. one who watches*

secretly (शत्रूच्या लष्करांत पाठविलेला) हेर, गुप्त हेर, गुप्त दूत *m.* S. *v. t. to discern, to make out* (चोरून) पाहणें, (हेरून) शोधून काढणें; as, "Is quick at *spying* his neighbour's faults." [To S. OUT हेरणें, गुप्त रीतीनें शोधून काढणें.] S. *v. i. to watch secretly or stealthily* हेरणें, हेराचें काम करणें, चोरून नजर ठेवणें, चोरून पाहणें. Spied *pa. t.* and *pa. p.* Spy'ing *pr. p.*

Spy-glass *n.* (लहान) दुर्बीण *f.*

Squab (skăb) [Of Swedish origin.] *a. fat and short* आडव्या बांध्याचा, गुटुंगा, गिड्डा. S. *n.* आडव्या बांध्याचा मनुष्य *m*, लठ्ठ आणि ठेंगू मनुष्य *m.* २ गोबरी बायको *f*, मुग्धम्मा *f*, गिरदी *f.* ३ *a stuffed cushion* गिरदी *f*, गदेला *m.*

Squabble (skwob'l) [Sw. *sqvabbel*, a dispute.] *v. i. to dispute noisily* भांडणें, बखेडा *m* -भांडण *n.* करणें, कचक *f.* झडणें -उडणें *g. of s.*, झांज *f.* झडणें *g. of s.*, तोंड करणें, खटका उडणें. S. *v. t.* (*print.*) *to disarrange* (composed type) वांकडातिकडा करणें, ढांसळणें, बिघडविणें. S. *n. a brawl* भांडण *n*, कलागत *f*, कटकट *f*, घासाघीस *f*, घसमस *f*, खटका *m*, फटकाफटकी *f*, बाचाबाच *f.* Squab'bled *pa. t.*

Squab'bler *n.* भांडणारा *m*, भांडखोर *m.*

Squab'bling *pr. p.* S. *n.* भांडणें *n*, बखेडा करणें *n.*

Squab'by *a. short and thick* लठ्ठ आणि ठेंगू, बुटुंगणा, गिड्डा.

Squad (skwod) [From Squadron.] *n. a small party of soldiers* (for drill or other duty) नवशिकी तुकडी *f*, शिकाऊ तुकडी *f.* [AWKWARD S. कवाईत शिकणारी तुकडी *f.* २ *a set of backward pupils* मागसलेले विद्यार्थी.]

Squadron (skwod'-run) [*Orig. a square* of troops, Fr. *escouade* (It. *squadra*), a squadron.] *n. a division of a cavalry regiment* (two companies) घोडेस्वारांच्या दोन कंपन्या *f. pl.* २ *a detachment of war-ships* लढाऊ जहाजांचा काफिला. ३ *a section of a fleet* आरमाराची तुकडी *f.*

Squalid (skwol'-id) [L. *squalidus*, rough, dirty.] *a. filthy* घाणेरडा, ओंगळ, हिडीस. २ *poverty-stricken* दरिद्री, कंगाल, भिकारी.

Squalid'ity, Squal'or *n. filthiness* घाणेरडेपणा *m*, ओंगळपणा *m*, हिडिसपणा *m*, बुरसेपणा *m.*

Squall (skwăl) [Ic. *sqvala*, to scream.] *v. i. to cry out loudly* केंकावणें, केंकणें, टाहो *m.* फोडणें, किंकाळी *f.* फोडणें. S. *n. a loud cry* किंकाळी *f*, टाहो *m*, किंक *f.* २ *a violent gust of wind, or series of gusts* वाऱ्याचा झपाटा *m*, वावटळ *f.* [S. WITH RAIN झंझावात *m.*]

Squal'ly *a. abounding with squalls* वावटळीचा.

Squalor, Same as Squalidity, *q. v.*

Squama (skwā'-ma) [L.] *n. a lamina or scale* (त्वचेवरील रोगट) पापुद्रा *m*, खवला *m.*

Squa'mae *n. pl.* (of Squama) त्वचेचे रोग *m. pl.*

Squa'mous *a.* खवले असलेला. [S. BONE शंखास्थीचा खवल्यासारखा भाग *m.* S. SUTURE शंखास्थीचा खवल्यासारखा भाग व सीमंतास्थि यांना जोडणारी शिवण *f.*]

Squander (skwon'der) [Of doubtful origin.] *v. t. to waste, to spend wastefully* उडवणें, उधळणें, घालवणें, दवडणें, उधळपट्टी *f* -उधळमाधळ करणें, फुंकणें, फुंकून टाकणें, अपव्यय करणें, अवासवा खर्च करणें. Squan'dered *pa. t.* and *pa. p.* Squan'dering *pr. p.*

Squan'derer *n.* उधळया *m*, उधळणारा *m*, उडाऊ *m*, दिवाळखोर *m.*

Square (skwär) [L. *ex*, and *quadra*, a square.] *n.* (*math.*) समचतुष्कोण *m*, समचौकोन *m.* २ *an object* (approximately) *of the shape of a square* चौकोनी वस्तु *f.* ३ *a quadrilateral area* चौक *m*, चौरस क्षेत्र *n*, चौकोनी क्षेत्र *n.* ४ *a block of buildings bounded by four streets* चौक *m.* ५ (of workmen) गुण्या *m*, काटकोना *m*, काटकोन्या *m*, खतावणी *f.* [OUT OF S. काटकोनांत नसलेला.] ६ *standard* नमुना *m*, योग्य प्रमाण *n.* [ON THE S. प्रामाणिकपणानें, सरळ, इमानानें; as, "Can be trusted to act on the S." BY THE S. *exactly* नेमका, बरोबर, अचूक.] ७ (*math.*) वर्ग *m*, द्विघात *m.* ८ (of troops) कोट *m.* ९ (as in tables of figures, &c.) कोष्टक *n*, घर *n*, &c. १० (as on cloth) चौकडी *f*, चौक *m.*

Square *a. of a square shape* समचतुष्कोणी, loosely चौकोनी. २ (*math.*) चौरस; as, "S. feet." ३ *rectangular* समचौरस; as, "A table with S. corners." ४ (*math.*) वर्गाचा; वर्ग in (*comp.*); as, वर्गमूळ. ५ (of card games) चौघांचा, चौघांनीं बसून खेळण्याचा. ६ आडवा, आडव्या आंगाचा, गुबगुबीत; as, "A man of S. frame." ७ *angular, not round* चौकोनी; as, "A S. peg in a round hole." ८ *properly arranged, in good order* व्यवस्थित लावलेला, नीट, बरोबर, ठाकठीक; as, "Must tidy up and get things S." ९ *thorough, uncompromising* साफ, स्पष्ट, निर्भीड, लख्ख; as, "Was met with a S. refusal." १० *fair, honest* खरा, सरळ, न्याय्य, न्यायाचा, रास्त; as, "His play is not always quite S." ११ *on a proper footing, even, quite* सम, समचित्त, समदृष्टि, सारखा, सरळ; as, "I am now S. with all the world." [To GET S. WITH (-चें) भागवणें.]

Square *adv.* सरळ, नीट, थेट, ठीक, नेमका, अचूक; as, "Sat S. on his seat."

Square *v. t. to make rectangular* (a piece of timber, &c.) चौपाटणें, चौपाट करणें. २ (*math.*) वर्ग *m.* करणें, द्विघात करणें. ३ *to adjust, to make suitable to* जुळता करणें, जुळेसा करणें, मिळता करणें, मिळता करून घेणें; as, "I decline to S. my conduct with his interests." ४ *to settle, to pay* (bill, &c.) भागवणें, चुकतें करणें. [To S. ACCOUNTS WITH खातें चुकतें करणें, बाकी पूज्य करणें. २ (*fig.*) (-चा) सूड घेणें,

(-चें) उट्टें घेणें.] ५ *to pay, to bribe* भागवणें, तोंड मिटवणें, मूठ दाबणें; as, "Can you S. the porter?" ६ *to secure the acquiescence of (a person) by bribes* मूठ दाबून संमति मिळवणें, लांच देऊन अनुकूल करणें. [To S. THE CIRCLE दिलेल्या वर्तुळाइतकें क्षेत्रफळ असणारा एक समचतुष्कोण तयार करणें. २ (*fig.*) *to perform demonstrable impossibility* दिसण्यांत अशक्य अशी गोष्ट करून दाखविणें.] S. *v. i. to agree, to suit* मिळणें, जुळणें. २ *to assume an attitude for fighting* बकरकुदीवर येणें. Squared *pa. t.* and *pa. p.* Squar'ing *pr. p.*

Square-built *a. of comparatively broad shape* चौकोनी आकाराचा, चौकोनी अंगाचा.

Square leg *n.* (cricket) ब्याटवाल्याच्या डावीकडे असणारा गडी *m.*

Square'ly *adv. fairly* सरळ, प्रामाणिकपणानें.

Squar'eness *n.* चौरसपणा *m.* २ सरळपणा *m*, न्याय्यता *f.*

Square-root *n.* वर्गमूल *n*, वर्गमूळ *n.*

Squarson (skwor'-sn) [Squire+Parson.] *n.* (*facet.*) *a clergyman who is a landed proprietor* जमीनजुमला असणारा खिस्ती क्रुजिसन.

Squash (skwosh) [O. Fr. -L. *ex*, out, and *coactare*, to compel.] *v. t. to crush, to reduce to a pulp* चेंदा करणें *g. of o.*, चेंदामेंदा *m.* करणें. २ *to annul* रद्द करणें, रद्दबातल करणें. ३ (*fig.*) *to silence* (a person) *with a crushing retort* गप्प करणें, चिंधड्या उडवणें, नाहींसा करणें, पाडाव करणें, चीत करणें. S. *n. a squashed thing or mass* चेंदामेंदा *m*, लगदा *m*, लोंधा *m*, थिरबिटी *f.* २ *the fall of something soft* धब (वाजणें). ३ *a crush* चेंदाचेंदी *f*, गर्दी *f.*

Squash-gourd *n.* डांगर *m*, भोंपळा *m.*

Squash'iness *n.* गलगलीतपणा *m*, थलथलीतपणा *m*, बिलबिलीतपणा *m*, थलथल *f*, बिलबिल *f.*

Squash'y *a. pulpy* गलगलीत, गिलगिलीत, बरबरीत. २ *miry* थलथलीत, दलदलीचा.

Squat (skwot) [From the root of Squash.] *v. i. to sit on the heels* उकिडवा बसणें. २ (of animals) *to crouch close to the ground* जमिनीला चिकटून बसणें. ३ *to take possession of land without title* बिनमालकीच्या जमिनीवर वसाहत करणें. S. *v. t.* उकिडवा बसविणें. S. *a. sitting on the hams* उकिडवा. २ *short and stout* चपटा, थबकडा, बसका, बसकट. ३ (the nose) फेंदरा, बसका. S. *n. a squatting position* उकिडवा बसणें *n.*

Squat-nosed *a.* बसकटनाक्या.

Squatt'er *n. a settler* वसाहतवाला, वसाहत करणारा *m*, वसाहत करून राहणारा *m.*

Squeak (skwēk) [Imitative.] *v. i. to utter a short shrill cry* (a) किंकाळणें, किंकाळी *f.* फोडणें, किचळणें, किंचाळणें. (b) (as a mouse or unoiled hinge) चींचीं करणें, चूं *n* -चूंचूं *n.* करणें, कुईकुई *f.* करणें. Squeak

n. किंक *f,* किंकाळी *f.* (b) चींचीं *n,* चूं *n,* कुई *f,* चुचा *f.* [A NARROW OR NEAR S. थोडक्यावर निभावणें.]

Squeal (skwēl) [From Squall.] *v. i. to cry out (esp.* with pain) दुःखानें किचाळणें, दुःखानें ओरडणें. S. *n.* किचाळणें *n,* ओरडणें *n,* &c. किंकाळी *f,* किंचाळी *f.*

Squeamish (skwē-m'ish) [Of doubtful origin.] *a. easily disgusted or shocked* मळमळ सुटलेला, वमनोन्मुख. २ *fastidious* चोखंदळ, चोखनळ. ३ *over-nice in matters of propriety* बेतबात्या, खोडकर.

Squeam'ishness *n.* मळमळ *f,* कळमळ *f.* २ चोखंदळपणा *m,* चोखनळपणा *m.* ३ खोडकरपणा *m.*

Squee'gee (skwē' jē) [Of doubtful origin.] *n. a rubber-plate* (or roller) *with handle used in cleansing and mounting photographs* पीडनयंत्र *n,* स्कीजी, दांड्याचा (रबरी) रूळ *m.*

Squeeze (skwēz) [M. E. *queisen* -A. S. *cwisan,* to crush.] *v. t. to exert pressure upon, to compress with hand* चेपणें, चापणें, चेंबटणें, दाबणें, चिंबटणें, चिंवळणें, अंवळणें, पिळणें; as, "To S. a sponge, a lemon, &c." [To S. A PERSON'S HAND (प्रेमानें किंवा सहानुभूतीनें) हातांत हात घालणें, हस्तपीडन करणें.] २ *to thrust* (oneself, person, thing, &c., into) *forcibly* ढकलणें, घुसडणें, कोंबणें. ३ *to harass* (पैसे) उकळणें, काढणें, पिळून काढणें, सतावणें, त्रस्त करणें. ४ *to constrain, to bring pressure upon* अडवणें, वांकवणें, नमवणें; as, "Could S. the government to any extent." S. *v. i. to urge one's way* रेंटणें, रेंटारेंटी करणें, रेंटून जाणें, रेंटीत जाणें. २ *to press* दाबणें, पिळणें, चेपणें. S. *n.* चेपणें *n,* दाबणें *n,* चापणें *n,* अंवळणें *n,* चेपणी *f.* २ कुसकरणें *n,* पिळणें *n.* ३ गर्दी *f,* रेंटारेंटी *f.*

Squeezed *pa. t.* and *pa. p.* Squeez'ing *pr. p.*

Squib (skwib) [Of doubtful origin.] *n.* (of firework) फटाका *m,* फटकडी *f,* फटाकडी *f,* फटाकडा *m,* हातनळा *m.* २ *a tube of gunpowder used to fire a charge* दारूची नळी *f.* ३ *a short satirical composition* फटका *m.*

Squint (skwint) [Dut. *schuin,* oblique.] *v. i. to look obliquely* तिरवें पाहणें, तिरवी दृष्टि *f.* असणें *g. of s.,* तिरकें पाहणें. २ (*med.*) (डोळ्यांचा) तिरवेपणा असणें. ३ *to refer indirectly* आडपडद्यानें बोलणें, अप्रत्यक्ष उल्लेख करणें. S. *v. t. to turn to an oblique position* तिरवा करणें; as, "To S. an eye." S. *n.* तिरवें पहाणें *n,* तिरवें पाहण्याची लकब *f.* २ तिरवेपणा *m.* S. *a. looking obliquely* तिरवें पाहणारा, तिरवा.

Squint-eyed *a.* तिरव्या डोळ्यांचा, तिरवा. २ (*fig.*) *malignant* द्वेषमूलक, दुष्टपणाचा; as, "S. praise."

Squinting *n.* तिरवें पाहणें *n.*

Squire (skwīr') [Same as Esquire, q. v.] *n.* (*orig.*) *an attendant on a knight* (नाइट होण्याकरितां) नाइटच्या तैनातीस असणारा *m,* स्क्वायर *m.* २ *a*

country gentleman खेड्यांतील शिष्ट गृहस्थ *m.* ३ *a landowner* जमीनदार *m.* ४ *a lady's man* बायकांच्या सहवासाचा शोकी. (b) सोबत. [S. OF DAMES स्त्रियांच्या सहवासाचा शोकी *m.*] S. *v. i.* (of man) *to attend on, to escort* (woman) (-च्या) तैनातीस असणें, (-ला) सोबत करणें.

Squirm (skwerm) [Of doubtful origin.] *v. i. to wriggle, to twist about* (अंगाला) आळेपिळे घेणें. Squirmed *pa. t.* and *pa. p.* Squirm'ing *pr. p.*

Squirrel (skwir'el) [O. Fr. *esquirel* -L. -Gr. *skiouros*, *lit.* shadow-tail.] *n.* खार *f*, चानी *f*, खडी *f*.

Stab (stab) [Orig. 'to pierce with a staff or stake.'] *v. t. to pierce with a pointed weapon* खुपसणें, भोंसकणें, ढोसणें. २ *to wound* (भोंसकून) जखमी करणें. ३ *to injure secretly* नकळत घाव करणें. S. *v. i. to give a stab* (कट्यारीनें वगैरे) भोंसकणें, जखमी करणें. २ (-च्या अब्रूला) धक्का पोंचवणें. S. *n. a blow or thrust with a knife,* &c. भोंसकणें *n.* २ *a blow or pain inflicted on one's feelings* (काळजावर) घाव *m*, (अब्रूवर) घाव *m*.

Stabil'ity, Sta'bleness *n.* मजबुती *f*, मजबूतपणा *m*, बळकटपणा *m*, बळकटी *f*, खंबिरी *f*, शाश्वती *f*. २ स्थैर्य *n*, स्थिति *f*. ३ (*math.*) स्थिरता. ४ कायमपणा *m*, पक्केपणा *m*. [STABILITY OF VALUE किंमतीचा कायमपणा *m*.]

Stable (stā'bl) [O. Fr. *estable* -L. *stabulum*, a stable.] *n.* तबेला *m*, घोडशाळा *f*, अश्वशाला *f*. S. *v. t. to put or keep in a stable* तबेल्यांत ठेवणें, तबेल्यांत बांधणें. S. *v. i. to dwell in a stable* तबेल्यांत राहणें.

Stable (stā'bl) [Fr. -L. *stabilis* -*stare*, to stand. *cf.* Sk. स्था to stand.] *a. firmly fixed or established* स्थिर, स्थित, स्थायी, मजबूत, बळकट, दृढ, खंबीर, कायम. २ *durable* टिकाऊ, स्थिर, अढळ. ३ *firm, resolute* करारी, निश्चयी, अढळ, कायम, स्थिरचित्त; as, "The only S. politician of his day."

Stable-boy, Stable-man *n.* मोतद्दार *m*.

Stable-call *n.* घोड्यांना पाणी दाखविण्याची व चंदी देण्याची सूचना *f*.

Sta'bling *n.* तबेल्यांत ठेवणें *n*, तबेल्यांत बांधणें *n*. २ *accomodation for horses, cycles,* &c. घोडे बांधण्याची जागा *f*, तबेला *m*. (b) सायकल्स ठेवण्याची जागा *f*. ३ *fodder for horses* घोड्यांकरितां चारा *m*.

Stabling charges गाडीघोडा ठेवण्याबद्दलचें भाडें *n*, तबेल्याचें भाडें *n*.

Stack (stak) [Dan. *stak*, a stack.] *n. a pile of grain, hay,* &c. गंज *m*, गंजी *f*, उडवी *f*, उडवें *n*, ठिकें *n*, ठिकी *f*. (b) (of corn with the ears) सुडी *f*, बुचाड *n*, पाथरा *m*. (c) (of grass) वळई *f*, वळही *f*. २ *a pile or heap* ढीग *m*, रास *f*; as,

"I have a whole S. of work to get through." S. *v. t. to make into a pile* गंज रचणें, गंज करणें, गंजी रचणें, उडवें घालणें, उडवें डाळणें.

Stacked *pa. t.* & *pa. p.* Stack'ing *pr. p.* of Stack.

Stack-yard *n.* गवताची वखार *f.*

Stadium (stā'di-um) [L. -Gr. *stadion.*] *n. a course for runners* दौड *f.* २ (now) *an arena for athletic contests* आखाडा *m*, रंगण *n*, मल्लभू *f.* ३ (*med.*) *stage or period of disease* (a) रोगाची अवस्था *f.* (b) रोगाची मुदत *f.* Sta'dia *n. pl.*

Staff (staf) [A. S. *stæf*, a staff.] *n. walking -stick* काठी *f*, टेंकणकाठी *f*, दांडा *m*, अवलंबयष्टि *f*, यष्टि *f.* (b) (*fig.*) आधार *m*; as, "You are the S. of his old age." २ *a stick* (as a weapon) सोंटा *m*, सोडगा *m*, सोंटकें *n*, दांडकें *n.* ३ (as of a spear, a flag, &c.) काठी *f*, दांडा *m.* ४ (as an ensign of authority) छडी *f*, काठी *f*, वेत्र *n.* ५ (*pl.* staffs) (*mil.*) *a body of officers* अंमलदार *m. pl.* ६ *persons engaged together in the same work* एकाच संस्थेंतली नोकरमंडळी *f*; as, "The editorial *staff* of a newspaper." ८ (*med.*) (मुतखडा कापून काढण्याच्या शस्त्रक्रियेंत वापरण्याची एक) खांचदार सळई *f*, अश्मरीहर शलाका *f.* Staffs *pl.* [Staves (*mus.*) *pl.*]

Staff-college *n.* लष्करी अंमलदार तयार करण्याचें कॉलेज *n.*

Stag (stag) [Ic. *steggr*, a male animal.] *n. a red-deer* काळवीट *n*, हरिण *m.* २ *a bull castrated when* (nearly) *full grown* खच्ची केलेला बैल *m*, बडवलेला बैल *m.* Hind *n. fem.*

Stage (stāj) [O. Fr. *estage* -L. *stare*, to stand.] *n. a raised platform* पीठ *n.* २ (for a play) रंग *m*, रंगभूमि *f.* ३ *the theatre* नाटकगृह *n*, नाटकघर *n.* ४ *theatrical profession* नाटकाचा धंदा *m*, नाट्यकला *f.* [To go on the S. नाटकांत जाणें, नट होणें.] ५ *dramatic literature* नाट्यग्रंथ *m. pl.*, नाट्यविषयक ग्रंथ *m. pl.* ६ (*fig.*) *a scene of action* कर्तव्यक्षेत्र *n*; as, "Quitted the S. of politics, A larger S. opened to him." ७ *point or period in development*, &c. अवस्था *f*, स्थिति *f*, काल *m*, वेळ *m*; as, "At this *stage* an interruption occurred; It is in the larval S." ८ *a regular stopping-place in a route* टप्पा *m*, मकाण *n*, मुक्काम *m*, पेणें *n.* ९ *the distance between two stages* दोन टप्प्यांमधील अंतर *n.* १० *degree of progress* मर्यादा *f*, सीमा *f.* ११ *a landing place* उतरण्याची जागा *f*, मुक्कामाची जागा *f*, मुक्काम *m.* S. *v. t. to produce a play on the stage* रंगभूमीवर आणणें, खेळ करणें. S. *v. i.* (of a play) *to lend itself to representation* प्रयोगांत वठणें -उठाव होणें; as, "The play does not S. well."

Stage-coach *n.* डाकेची गाडी *f*, टपालाचा टांगा *m.*

Stage-craft *n. skill or experience in writing or*

staging plays नाट्यलेखनकौशल्य *n*, नाटकें लिहिण्यांत प्रवीणता *f*. (b) नाटकें बसविण्याचें कसब *n*, प्रयोग-विज्ञान *n*.

Stage-direction *n*. पात्रांना (अभिनयादिविषयक) सूचना *f*.

Stage-edition *n*. रंगावृत्ति *f*. [खेळाचा उठाव *m*.

Stage-effect *n*. खेळ होत असतांना होणारा परिणाम *m*,

Stage-fright *n*. (नटाचा) सभाकंप *m*.

Stage-manager *n*. रंगभूमीचा व्यवस्थापक.

Stage-player *n*. नाटकांत काम करणारा *m*, नट *m*.

Sta'ger *n*. *an experienced person* अनुभविक मनुष्य *m*, बारा बंदर फिरलेला *m*, केलासवरलेला.

Stage-right *n*. (नाटकाच्या) प्रयोगाचा हक्क *m*.

Stagger (stag'ėr) [Ice. *stakra*, to totter.] *v. i. to reel from side to side* झुकतझुकत चालणें, ढकलत ढकलत चालणें, झुकणें, झोकांडे घेणें -खाणें. २ *to hesitate, to waver in purpose* डळमळणें, डळमळित होणें, साशंक -संशयित होणें, संशय येणें, गडबडणें. S. *v. t. to cause to reel* झोकांड्या *f. pl.* खावयास लावणें, झोंके खावविणें, झुकविणें; as, "Received a *staggering* blow." २ *to cause to hesitate or waver* डळमळविणें, साशंक करणें, शंकित करणें, मागेंपुढें पाहायास लावणें, विचार करावयास लावणें, कांकूं -नानू करावयास लावणें; as, "The question *staggered* him." ३ *to amaze, to shock* चकित करणें, स्तब्ध करणें, मूर्च्छित करणें; as, "Your sacrifice must be so great as to *stagger* humanity." S. *n. tottering movement* झुकतझुकत चालणें *n*, ढकलतढकलत चालणें *n*. २ (*pl.*) *a disease of horses and other animals, attended by reeling, unsteady gait, or sudden falling* मिरगी *f*.

Sta'ging *n. putting a play on the stage* खेळ रंगभूमीवर आणणें, प्रयोग करणें *n*. २ *driving or running stage-coaches* टपालाचे टांगे हांकणें *n*. ३ *scaffolding* माचण *n*, माचोळी *f*.

Stag'nancy *n*. कोंडलेलेपणा *m*, अप्रवाहिता *f*. २ अशुद्धता *f*. ३ मंदता *f*, निश्चलता *f*. ४ मंदी *f*, मंदाई *f*.

Stag'nant *a. not flowing, not running in a stream* कोंडलेला, सांठलेला, बांधलेला. २ *impure* अस्वच्छ, सडका, नासलेला, घाणेरडा, घाण येणारा. ३ *not active, dull* मंद, मंदीचा, मंदाईचा, थंड; as, "Business is S." ४ आळसाचा, निरुद्योगी, कोंडलेला; as, "For him a S. life was not worth living."

Stagnate (stag'nāt) [L. *stagnare -stagnatus, stagnum*, a pool.] *v. i. to cease to flow* जागच्या जागीं कोंडणें, जागच्या जागीं सांठणें, वाहण्याचें बंद होणें, गति *f*. अडणें -खुंटणें -बंद होणें. २ *to become dull* मंद होणें, मंदावणें, (-ची) मंदी होणें; as, "Business *stagnates*." ३ सुस्त होणें, सुस्ती येणें, आळसावणें.

Stagna'tion *n*. सांठणें *n*, सांठून रहाणें *n*, न वाहणें *n*, कोंडणें *n*. २ स्थिरता *f*, गतिराहित्य *n*, अप्रवाहिता *f*. [S. OF BLOOD रक्तस्थैर्य *n*, रक्त स्थिर होणें *n*.] ३ *dullness* मंदता *f*, मंदी *f*. ४ सुस्ती *f*.

Staid (stād) [From Stay.] *a. steady* स्थिर, स्थिरबुद्धि. २ *grave* धिमा, शांत, गंभीर.

Staid'ly *adv.* स्थिरपणानें. २ धिमेपणानें.

Staid'ness *n.* स्थिरता *f.* २ धिमेपणा *m.*

Stain (stān) [Short for Distain.] *v. t. to discolour, to soil* डाग पाडणें, डाग पाडून खराब करणें, बिघडविणें; as, "Cigarettes S. the fingers." २ (*fig.*) *to sully, to blemish* कलंक लावणें, काळें लावणें, बट्टा *m*-काळोखी लावणें. ३ *to colour* (wood, glass) *by a process other than painting or covering the surface* (कांचेंत वगैरे) रंग भरणें. ४ *to print colours on* (wall-paper) छापणें. S. *n. spot, mark* डाग *m*, ठिपका *m*, टिपका *n*; as, "The cloth is covered with tea-*stains.*" २ (*fig.*) *a blot, a blemish* डाग *m*, कलंक *m*, लांछन *n*, बट्टा *m*, ठपका *m*, काळिमा *m*, काळें *n*, काळोखी *f*, बाट *m*, खोड *f*; as, "Without a S. on his character."

Stained *pa. t.* and *pa. p.* **Stain'ing** *pr. p.* of Stain.

Stain'ed *a.* रंग भरलेला. २ डाग पाडलेला, डाग पडलेला. ३ बट्टा लागलेला, कलंक लागलेला, कलंकित.

Stain'er *n.* रंग भरणारा *m.*

Stain'less *a. free from stain* बिनडागाचा, डाग नसलेला. २ *guiltless* निर्दोष, निष्कलंक, दोषरहित.

Stair (stār) [A. S. *stæger -stigan*, to mount.] *n. a step* पायरी *f*, पावठणी *f.* २ (*usu.* in *pl.*) *a series of steps* जिना *m*, शिडी *f*, सोपान *n.* [Below stairs खालीं, तळमजल्यावर. या ठिकाणीं प्रायः घरांतील नोकर रहातात. २ नोकरांत, नोकरांकडून; as, "Was coolly discussed below stairs." Down stairs खालीं, खालच्या मजल्यावर. Up stairs वर, माडीवर, वरच्या मजल्यावर. Flight of stairs जिना *m.*]

Stair'case *n.* जिना *m*, शिंडी *f*, सोपान *n.* [A shutter over a S. दादर *m*, हडपा *m*, दादरा *m.*]

Stake (stāk) [A. S. *staca*, a stake.] *n. a pointed piece of wood* मेख *f*, खुंटा *m*, खुंट *m*, मेढा *m*, शंकु *m.* २ *a post for tethering an animal* मेख *f*, मेडका *m*, मेढका *m.* ३ *a post to which a martyr was bound* शूल, *pop.* सूळ *m.* ४ *that which is wagered or hazarded* पण *m*, पैज *f*, पणाचा -पैजेचा विषय *m.* [To beat S. धोक्यांत असणें, संकटांत असणें.] ५ (*pl.*) *money competed for* (at athletic sports) पैजेची रक्कम *f*, पैज *f.* ६ (of a tin-smith) उभाला *m.* ७ सट्टेवाल्यांची (तिऱ्हाइताजवळ अनामत ठेवलेली) रक्कम *f.* S. *v. t. to set* (a fence) *with stakes* मेढे *m. pl.* मारणें -पुरणें, मेढावणें, मेढ्यांचें कुंपण घालणें, मेढेकोट करणें. २ *to wager* पण लावणें, पैज *f.* मारणें, (-ची) शर्यत -पैज *f.* लावणें, पैजेवर मांडणें. ३ *to hazard* धोक्यांत घालणें, संकटांत घालणें, संकटात पाडणें. ४ *to mark the limits of by stakes* खुंट्या मारून (मर्यादा) आंखणें; as, to S. out a new road. ५ (टोकांची) काठी भोंसकणें.

Stake-holder *n.* सट्टेवाल्यांची रक्कम (अनामत) ठेवणारा.

Stale (stāl) [From the root of stall.] *a. not new or fresh* शिळा, बासा, बासट, पारोसा. [S. VICTUALS शिळें अन्न.] २ (*fig.*) *lacking novelty* जुना, शिळा, उष्टा. [S. NEWS शिळी बातमी *f.*]

Stale *v. i.* (said of horses and cattle) मुतणें.

Stale-mate *n.* (chess). राजाला शह न बसल्यामुळें एकहि प्यादें पुढें ढकलतां न येणें *n*, शिळा डाव *m*, कुजलेला डाव *m*.

Stale'ness *n.* शिळेपणा *m*, बासेपणा *m.* २ उष्टेपणा *m*.

Stalk (stawk) [A. S. *stealc*, steep.] *v. i. to strut, to walk with long steps* उताणा चालणें, छाती काढून चालणें, ऊर काढून चालणें, ठमकणें, ठमकत चालणें, चमकणें, चमकत चालणें, मिरवणें, ऐटीनें ढेंगें टाकीत चालणें. २ *to walk behind a cover* (घोड्याच्या) आड लपतलपत जाणें -चालणें, घोड्याचे आडून चालणें, लपून चालणें. S. *n. a long stride* ढेंगें टाकीत चालणें *n.* २ *a strut* ठुमकणें *n*, ठुमकत चालणें *n.* ३ अक्कड *f*, तोरा *m*.

Stalk (stawk) [A. S. *stealc*, steep.] *n. the stem of a plant, flower, fruit, pipe*, दण्ड *m*, देंठ *m*, देंट *m*, डेंख *m*, वृन्त *m*, दांडी *f*, नळी *f*. [DRY STALKS चिपाड *n*, चिपड *n*. STALKS OF LEGUMINOUS PLANTS काड *n*.]

Stalking-horse *n.* (शिकार करतांना) आड लपण्याचा घोडा *m*.

Stall (stâl) [A. S. *steall*, a stall.] *n. a stable or a compartment of it* तबेला *m*, ठाण *n*, ठाणें *n*. [CONFINEMENT OF A BEAST TO ITS STALL ठाणबंदी *f*.] २ (of venders) दुकान *n*, बैठक *f*, बसक *f*. ३ (in a theatre) (प्रेक्षक बसण्याचा रंगभूमीजवळचा) स्टाल *m*. S. *v. t. to place in a stall* ठाणावर बांधणें.

Stall'age *n. rent paid for a stall* भाडें *n*, बसकी *f*.

Stalled *pa. t.* and *pa. p.* of Stall. S. *a.* ठाणबंद.

Stall-fed *a.* ठाणबंद, ठाणेबंद.

Stallion (stal'yun) [Lit. 'a horse kept in the stall.' O. Fr. *estalon*.] *n.* वळू (घोडा) *m*, बेण्याचा घोडा *m*.

Stalwart (stawl'wart) [Lit. 'worth stealing.' Of Anglo-Saxon origin.] *a.* मजबूत, बळकट, खंद्या (घोडा), दांडगा.

Stamen (stā'men) [L. *stamen*, a thread.] *n.* पुंकेसर *n*, नरकेसर *n*. Stamens *n. pl.*

Stamina (stam'-i-na) [Plural of Stamen.] *n. vigour* दम *m*, जोर *m*, शक्ति *f*, ताकद *f*, जोम *m*, जीव *m*, पाणी *n*, बल *n*, बळ *n*, तत्त्व *n*. २ *power of endurance* कुवत *f*, वकूब *m*. ३ *back-bone* आधार *m*, आधारस्तंभ *m*.

Stam'inate *a.* (*bot.*) फक्त पुंकेसरच असलेला, केवलपुंकेसर (पुष्प).

Stammer (stam'er) [A. S. *stamer*, stammering.] *v. i. to halt in one's speech* लागत बोलणें, बोलण्यांत अडणें -अडखळणें, (बोलतांना) लागणें, जीभ *f*. लागणें *g. of s.*, अडखळत बोलणें, तोतरें बोलणें, चोचरें बोलणें. २ *to speak with hesitation* घाबरतघाबरत

बोलणें, भीतभीत बोलणें, कांपऱ्या स्वरानें बोलणें. S. *v. t.* (*usu.* with *out*) *to utter with hesitation* अडखळत बोलणें, भीतभीत बोलणें, कचरत उच्चारणें; as, "*Stammered* out an excuse." S. *n. stammering speech* तोतरें बोलणें *n*, लागत बोलणें *n*, चोचरें बोलणें *n*, बोलतांना लागणें *n*. २ *tendency to stammer* चोचरेपणा *m*, तोतरेपणा *m*, अततत *n*.

Stam'merer *n.* तोतरें बोलणारा *m*, बोलतांना लागणारा *m*, फांपरा *m*, तोतरा *m*, चोचरा *m*.

Stam'mering *n.* तोतरें बोलणें *n*, चोचरें बोलणें *n*, बोलतांना लागणें *n*. २ चोचरेपणा *m*.

Stam'meringly *adv.* चोचरेपणानें, अततत करीत, लागत लागत.

Stamp (stamp) [A. S. *stempan.*] *v. i. to step or plant the foot firmly down* पाय झापटणें, जोरानें पाय आपटणें -आदळणें. २ (with *upon*) पायानें तुडवणें, पायाखालीं तुडवणें. ३ *to rage* पाय आपटणें, चडफडणें. S. *v. t. to strike with the sole of the foot* तळपायानें ठोकणें -मारणें, पाय आपटणें, पादाघात करणें, पायाखालीं चिरडणें. [To S. OUT, *to suppress* मोडून टाकणें, दडपून टाकणें, नाहींसा करणें, बींमोड करणें; as, "To S. out a rebellion."] २ *to impress with some mark or figure* छापणें, शिक्का *m* -छाप *m* -ठसा *m* -मुद्रा *f*. मारणें with वर *of o*. ३ (a coin) शिक्का मारणें, शिक्का पाडणें, (नाणें, वगैरे) पाडणें. ४ *to affix postage or other stamp to* (envelope, document, &c.) (-ला) तिकिट लावणें, स्टाम्प लावणें -डकवणें. ५ *to crush, to pulverize* (ores) कुटणें, कुटून बारीक करणें. ६ *to assign a character to* (-ला) स्वरूप देणें, (-चा) छाप -शिक्का मारणें; as, "This alone *stamps* the story as a slander." ७ *to impress on the memory* स्मृतींत खोदून ठेवणें, ठसविणें, बिंबविणें, (-चा) ठसा मारणें.

Stamp *n. a heavy downward blow with the foot* पाय आपटणें *n*, पाय आदळणें *n*. २ *an instrument for stamping pattern or mark* छाप *m*, ठसा *m*, शिक्का *m*, मोहर *f*, मुद्रा *f*. ३ *impression made* छाप *m*, शिक्का *m*, ठसा *m*. ४ *a postage -stamp* (पोस्टाचें) तिकिट *n*. [STAMP-DAMPER तिकिटांना डिंकाचें पाणी लावण्याचें यंत्र *n*. SPOILT OR DEFACED STAMPS वापरलेलीं तिकिटें.] ५ (रेव्हिन्यू) स्टाम्प *m*, (पावतीचें) तिकिट *n*. ६ (खतें लिहिण्याचा) स्टाम्प *m*. ७ (in trade) निशाणी *f*, (चांगुलपणाची) खूण *f*. ८ (*fig.*) *characteristic mark* लक्षण *n*, चिन्ह *n*, निशाणी *f*; as, "Bears the S. of genius." ९ *character, kind* प्रकार *m*, मासला *m*, नमुना *m*, जात *f*, प्रत *f*, आकार *m*, रूप *n*, ठेवण *f*; as, "Avoid men of his *stamp*." १० (अशोधित) धातु कुटण्याचें मुसळ *n*.

Stamp-collector *n.* (निरनिराळ्या देशांतील पोस्टाच्या व रेव्हिन्यूच्या) स्टाम्पांचा संग्राहक *m*, स्टाम्प गोळा करणारा *m*.

Stamp-duty *n.* (कांहीं दस्तऐवजांवर स्टाम्पांच्या रूपानें भरावयाची) स्टाम्पफी *f.*

Stamped *pa. t.* and *pa. p.* of Stamp. S. *a.* छापलेला, छाप मारलेला. २ तिकिट लावलेला. ३ ठसविलेला, बिंबविलेला. [To be stamped ठसणें.]

Stampede (stam-pēd') [Sp. *estampida*, from the root of Stamp.] *n. sudden fright and scattering of horses or cattle* घोडे किंवा गुरें (एकदम बुजून किंवा भिऊन) सैरावैरा धांवणें *n.* २ *a sudden flight of soldiers due to panic* भीतीमुळें शिपायांची धांवपळ *f*, दाणादाण *f.* S. *v. i.* सैरावैरा पळत सुटणें, धांवपळ *f* -दाणादाण *f.* होणें. S. *v. t.* धांवपळ -दाणादाण करणें.

Stam'per *n.* छाप मारणारा *m.* २ धातु कुटण्याचें यंत्र *n.*

Stamp'ing *pr. p.* of Stamp. S. *n.* पाय आपटणें *n*, पायानें भुई ठोकणें *n.* [Furious storming and stamping जोरानें पायानें व काठीनें जमीन ठोकणें, धडफड *f*, धडफडाट *f.*]

Stamp-machine *n.* (कागद करण्याकरितां चिंध्या कुटून त्यांचा) रांधा करण्याचें यंत्र *n*, रांध्याचें यंत्र *n.*

Stamp-maker *n.* शिक्के तयार करणारा *m.*

Stamp-mill *n.* (for ore) धातु कुटण्याची घाणी *f.*

Stamp-Office *n.* (सरकारी) स्टाम्प विकणारें ऑफिस.

Stamp-vender *n.* स्टाम्प विकणारा *m.*

Stanch (stänsh) [O. Fr. -L. *stagnare*, to cease to flow.] *v. t. to stop the flowing of* (-चा) स्राव बंद करणें, थांबविणें, राहविणें, वाहणें बंद करणें; as, "To S. a wound." S. *v. i. to cease to flow* वाहण्याचें बंद होणें, राहणें, थांबणें. S. *a. loyal, steadfast* कट्टा, टेंकीचा, टेंकदार, करारी.

Stanchion (stan'-shun) [O. Fr. *estanoon* -*estancer*, to stop, to stay.] *n. a small post* मेढका *m*, मुंढा *m*, धिरा *m*, खांबणी *f*, खांबोटी *f*, मोरवा *m*, कांभेरा *m.*

Stanch'ness *n.* कट्टेपणा *m*, करारीपणा *m*, टेंकदारपणा *m.*

Stand (stand) [A. S. *standan*, to stand.] *v. i. to be erect* (उभा) राहणें, उभा होणें, खडा होणें -राहणें, उभा असणें; as, "A chair will not *stand* on two legs." २ *to cease to move* थांबणें, उभा राहणें. ३ *to endure* टिकणें, चालणें, जाणें, ठरणें, तगणें; as, "The house will *stand* another century." ४ (विशिष्ट स्थितींत) असणें; as, "He *stands* in need of help." ५ *to be situated, to be* असणें, होणें. ६ *to hold good, to remain valid* लागू पडणें; as, "The same remark *stands* good." ७ *to be a candidate for* (उमेदवार म्हणून) उभें राहणें. [To S. by जवळ असणें, जवळच उभें राहणें. २ (-चा) पक्ष घेणें, (-ला) पाठिंबा देणें, (-ला) धरून -चिकटून राहणें. To S. fast राहणें, तळ *m.* धरणें -धरून असणें -राहणें. To S. for उमेदवार असणें, उभा राहणें. २ (-च्या) ठिकाणीं असणें, (-चा) प्रतिनिधि असणें, दाखविणें, दर्शविणें. To S. off दूर राहणें -असणें. To S. out बाहेर येणें -उमटणें. २ चिकटून राहणें. To S. over पडून राहणें, तहकूब राहणें. To S. to (-ला) चिकटून असणें -राहणें. To S. up उठून उभा राहणें, उभा

राहणें. To S. UP FOR (-चा) पक्ष घेणें, (-चा) कैवार घेणें. To S. WITH (-शीं) जुळणें, मिळणें, जमणें.] S. *v. t. to endure* सोसणें, सहन करणें, चालूं देणें; as, "Nerves could not *stand* the strain." २ *to place upright* उभा ठेवणें, उभा करून ठेवणें; as, "*Stand* the jug on the table."

Stand *n. stoppage* थांबणें *n*, उभा राहणें *n*, बंद होणें *n*, गतिस्तम्भ *m*, गतिरोध *m*; as, "Came to a S." २ *resistance* विरोध *m*, प्रतिकार *m*; as, "To make a S. against." ३ *position taken up* ठाणें *n*, आसन *n*; as, "Took his S. near the door." ४ *stall in a market* बैठक *f*, दुकान *n*. ५ *standing place for vehicles* अड्डा *m*, ठिकाण *n*, खुंट *m*; as, "Band S." ६ *raised structure for persons to sit or stand upon* उंच बैठक *f*. ७ (for water-pots) घोडी *f*, घडवंची *f*, तिवई *f*. ८ (for a lamp) ठाणवी *f*, ठाणवई *f*. ९ (for palanquins, &c.) शिपाई *m*. १० (as of glass vessels) बसक *f*, बैठक *f*. [BAND-STAND (सार्वजनिक) ब्यांडचा अड्डा *m*. BOOK -S. पुस्तकें ठेवण्याचें उघडें कपाट *n*. HAT -S. पगडीपोष्ट *m*, टोप्या ठेवण्याचें खांबवालें खुंटाळें *n*. MUSIC -S. ब्यांडवाल्यांची (गीताचा कागद ठेवण्याची) घोडी *f*. UMBRELLA -S. छत्र्यांची घोडी. WASH -S. तोंड धुण्याचें टेबल *n*. S. OF ARMS (एका सोजिराचा) हत्यारांचा पुरा संच.]

Standard (stand'ard) [O. Fr. *estendard*, from the root of Stand.] *n. a distinctive flag* (*esp.* flag of a cavalry regiment opposed to *colours* of infantry) निशाण *n*, पताका *f*, बावटा *m*. २ *an ensign* चिन्ह *n*, निशाण *n*. ३ *an authoritative measure or weight* शिक्क्याचें माप किंवा वजन *n*. ४ *a thing serving as basis of comparison* प्रमाण *n*, उपमान *n*. ५ *degree of excellence* प्रमाण *n*, इयत्ता *f*; as, "Does not come up to the S." ६ *a model* प्रमाण *n*, नमुना *m*, आदर्श *m*. ७ *average quality* सामान्य प्रमाण *n*, परिमाण *n*. [MONETARY S. चलनाचें (शुद्ध व अशुद्ध धातूंचें) प्रमाण *n*. ८ *an unsupported tree or shrub* (भिंतीच्या वगैरे) आधाराशिवायची वनस्पति *f*. ९ *an upright support* उभा खांब *m*, उभा टेंकू *m*.

Stand'ard *a. used as, or agreeing with, a standard* (ठराविक) प्रमाणाचा. २ प्रमाणाएवढा, प्रमाणाबरहुकूम. ३ *of high excellence* प्रमाणभूत, उत्तम, उत्तमोत्तम, सर्वोत्कृष्ट.

Standard-bearer *n.* निशाणदार *m*, निशाणबरदार *m*.

Standardiza'tion *n.* प्रमाणानुरूप करणें *n*, प्रमाणभूत करणें *n*. २ ठरींव आकाराचा करणें *n*. (b) ठरींव वजनाचा किंवा मापाचा करणें *n*. (c) ठरींव प्रमाणाएवढा करणें.

Stand'ardize *v. t. to adjust by or conform to a standard* प्रमाणानुसार करणें, प्रमाणांकित करणें, प्रमाणाबरोबर करणें, प्रमाणशुद्ध करणें, प्रमाणभूत करणें. २ *to make in standard sizes* ठरींव आकाराचा करणें.

(b) ठरींव वजनाचा किंवा मापाचा करणें. (c) ठरींव नमुन्याप्रमाणें करणें, टरींव प्रमाणाएवढा करणें.

Stand'ing *pr. p.* उभा, खडा, उभा असणारा. २ *enduring* टिकणारा, तगणारा, राहणारा, टिकाऊ, कायमचा, जाथूचा. ३ *not in oblivion* चालता, जागता, उभा. ४ (of corn) उभा. ५ *stagnant* भिजलेला, जमलेला, कोंडलेला. [S. ARMY कायमची फौज *f.* S. GROUND उभें राहण्याची जागा *f.* २ आपल्या तर्फेचा मुद्दा *m.* S. ORDERS बारमाही हुकूम *m. pl.*, कायमचे हुकूम *m. pl.* S. COMMITTEE कायमची (व्यवस्थापक) कमेटी, बारमाही कमेटी.]

Stand'ing *n. estimation in which one is held* अब्रू *f*, प्रतिष्ठा, पदवी *f*, दर्जा *m.* २ *duration* अवधि *m*, दिवस *m. pl.*, काल *m*; as, "A dispute of long S." [OF LONG S. फार दिवसांचा, केव्हांचा, चिरस्थायी.]

Standing room *n.* उभें रहाण्यापुरती जागा *f.*

Standish (stand'ish) [Stand and Dish.] *n. a standing dish for pen and ink* कलमदान *n.*

Stand-pipe *n.* उभा नळ *m*, उभी तोटी *f.*

Stand-point *n.* दर्शनभूमिका *f*, भूमिका *f*, दृष्टि *f*, बाजू *f*, विचाराची दिशा *f*, विचारभूमिका *f.*

Stand-still *n. stoppage* गतिस्तंभ *m*; as, "I am brought to a S."

Stannary (stan'ar-i) [L. *stannum*, tin.] *n. a tin-mine* कथलाची खाण *f.* S. *a.* कथलाच्या खाणीचा.

Stan'nic *a.* कथलाचा, कथलापासून निघालेला.

Stapes (stā-pēz) [L. *stapes*, a stirrup.] *n. an ossicle of the middle ear* रिकिबीच्या आकाराचें हाड *n.*

Stanza (stan'za) [It. *stanza*, a stop -L. *stans*, *stare*, Sk. स्था, to stand.] *n.* काव्यभाग *m*, कडवें (बायकांच्या गाण्याचें).

Staphylococcus (sta-fi-lo-kok-us) [Gr. *staphylos*, grape.] *n.* द्राक्षाच्या घोंसासारखे दिसणारे सूक्ष्मजन्तु.

Staphylo'ma (sta-fi-lō-ma) *n.* वडस *m*, बाहुलीवरील पडदा मोटा होऊन तो खांचेचे बाहेर येणें *n*, बाहुलीवरील पडद्यावर अपारदर्शक किंवा किरणप्रतिबंधक बेंड येणें *n*, नेत्राच्या पुढचा भाग पुढारणें *n.*

Staple (stā'pl) [A. S. *stapol*, a prop.] *a. principal* (व्यापाराचा किंवा विक्रीचा) मुख्य (माल), (विक्रीचा) ठळक (जिन्नस), मुख्य विक्रीचा (माल).

Staple *n. the chief production or industry* मुख्य उपज *f*, (उदिमाचा) मुख्य जिन्नस *m*, मुख्य धंदा *m*, मुख्य माल *m.* २ *the main constituent* मुख्य घटक *m*, मुख्य द्रव्य *n.* ३ *raw material* कच्चा माल *m.* ४ *a fibre of wool, cotton, &c.* सूत *n*, धागा *m.* ५ *a loop of iron, &c.* कोयंडा *m.* ६ (*civil. engi.*) बिचवा *m*, लोखंडी पाव *m.* S. *v. t. to sort or classify* (wool, &c.) *according to fibre* (धाग्याच्या लांबआंखूड प्रमाणावर) नंबरवारी लावणें, प्रतवारी करणें, प्रत लावणें

Stapler *n.* व्यापारी *m.*

Star (stär) [A. S. *steorra.*] *n. a heavenly body other than the sun or moon* तारा *m*, तारका *f*, चांदणी *f*, नक्षत्र *n.* [FALLING OR SHOOTING S.

उल्का *f*, तुटणारा तारा *m*. FALLING OF A S. उल्कापात *m*. FIXED S. स्थिर तारा *m*, नक्षत्र *n*. VARIABLE S. विकारी तारा *m*, परिवर्तक तारा *m*. PROPITIOUSNESS OF THE STARS तारावल *n*, नक्षत्रबल *n*. STAR UNDER WHICH ONE IS BORN जन्मनक्षत्र *n*. A CLUSTER OF STARS तारकापुंज *m*. CONSTELLATION OF STARS नक्षत्रपुंज *m*. CONJUNCTION OF STARS नक्षत्रयुति *f*. THE STARS तारामंडल *n*, नक्षत्रमंडल *n*, नक्षत्रगण *m*, उडुगण *m*, भगण *m*.] २ *a rayed ornament worn on the breast* चांद *m*, चांदणी (दागिना). ३ *an asterisk* चौफुली *f*, फुली *f*, तारा *m*. ४ (as on cloth, &c.) फुली *f*, चौफुली *f*, तारा *m*. ५ (as on the forehead of a bullock, &c.) चांदें *n*, चंद्र *m*, चांद *m*. ६ *principal actor in a company* मुख्य नट *m*, तारा *m* (*fig.*). ७ *brilliant or prominent person* तारा *m* (*fig.*); as, "A literary S." S. *v. t. to set or adorn as with stars* तारकांनीं भूषित करणें. २ (कपड्यावर) चौफुल्या काढणें. ३ चांदांनीं विभूषित करणें. ४ *to affix asterisk to* (a name, in a list) (-च्या नांवापुढें) फुली करणें. S. *v. i.* (of an actor) *to appear with distinction* (नायक म्हणून) चमकणें. २ (ताऱ्यासारखा) चमकणें. ३ लक्ष वेधून घेणें.

Star-blind *a.* डोळ्यांत मोतिबिंब झालेला, कमी दिसणारा.

Starch (stärch) [A form of Stark.] *n. a main constituent of cereal grains* पिष्ठसत्त्व *n*, सत्त्व *n*. २ *a preparation for stiffening linen* खळ *f*, कांजी *f*, कलफ *m*. ३ (*fig.*) *stiffness, formality* दिखाऊ कलफ *m*, वरकरणीपणा *m*, औपचारिकता *f*. S. *v. t. to stiffen with starch* खळ देणें. (b) (खळीनें) कडक करणें. Starched *pa. t.* S. *pa. p.* खळ लावलेला, कलफ केलेला. २ (in manner) *formal* कवाइती, ठरींव सांच्याचा. ३ *prim* नखरेबाज, ऐटबाज.

Starch-bandage *n.* खळीचा पट्टा *m*.

Starboard (star′bōrd) [A. S. *steor*, a rudder, & *bord*, a board.] *n.* (opposed to Lar-board) (सुकाणाकडे तोंड करून उभें राहिलें असतां) गलबताची उजवी बाजू *f*, उजवें बोडद *n*.

Starchiness, See under Starchy.

Starch′y *a. composed of or like starch* पिष्ठसत्वाचा केलेला, पिष्ठसत्त्वमय, (b) खळीसारखा, कलफासारखा. २ *formal* ठरींव सांच्याचा. Starch′ily *adv.* कडकपणानें, तुसडेपणानें, आढ्यतेनें, ताठ्यानें. Starch′iness *n.* डौल *m*. २ कवाइती स्वभाव *m*.

Stare (stār) [A. S. *starian.*] *v. i. to look fixedly* टक *f.* लावणें, टक *f.* लावून पाहणें, टौकारणें, टौकारून पाहणें. २ (chiefly in *part.*) *to be very noticeable* लक्षांत येणें, लक्ष जाणें; as, "A *staring* waistcoat; the tie was of a *staring* red." S. *v. t. to influence by gazing* डोळे वटारणें, डोळे वटारून पाहणें, डोळे वटारून परिणाम करणें; as, "*Stared* him into silence." [TO S. (a person) IN THE FACE, *to be*

evident or imminent ठाकणें, उभा होणें, निःसंदेहपणें असणें; as, "Ruin *stared* him in the face."] S. *n.* *a staring gaze* टक *f*, टक लावून पहाणें *n.* Sta'rer *n.* टक लावून पाहणारा *m.* Sta'ring *n.* टक लावून पाहणें *n*, टौकारून पाहणें *n.* Sta'ringly *adv.* टक लावून, डोळे लावून, टौकारून.

Star'-gazer *n.* (*facet.*) *astronomer* ज्योतिर्गणिती *m.* २ *an astrologer* फलज्योतिषी *m.* ३ *one who looks about in a vague, aimless manner* वेडा *m*, वेड्यासारखें आकाशाकडे पाहणारा.

Star'-gazing *n.* ग्रहज्योतिष *n.* २ फलज्योतिष *n.* ३ वेड्यासारखें आकाशाकडे पाहणें *n.*

Stark (stärk) [A. S. *stearc.*] *a. stiff* कडक झालेला, लांकूड झालेला; as, "Lies S. in death." २ (*poet.*) *stubborn, resolute* निश्चयी, करारी, न ढळणारा, खंबीर. ३ *downright, sheer* शुद्ध, निखालस, केवळ, थेट; as, "S. madness." S. *adv. quite, wholly* शुद्ध, सर्वस्वीं, निखालस, एकजात; as, "S. naked."

Star-light *n.* चांदण्यांचा प्रकाश *m*, चांदणें *n.*

Starling (stär'ling) [Dim. of A. S. *stær*, starling.] *n.* मैना *f*, साळुंकी *f*, सारिका *f*.

Star-lit *a.* चांदण्याची (रात्र).

Sta'rred *a. adorned or studded with stars* तारांकित, तारकांकित. २ फुल्या असलेला, फुल्या काढलेला.

Star'ry *a. of or belonging to stars* ताऱ्यांचा, ताऱ्यांपासून होणारा, नाक्षत्र. २ *abounding with stars* नक्षत्रमय, तारामय, नक्षत्रभूषित, नक्षत्रप्रचुर. [S. FIRMAMENT नक्षत्रमंडल *n.* S. HOST नक्षत्रगण *m.*] ३ ताऱ्यांप्रमाणें चकाकणारा; as, "S. light."

Star-spangled *a. spotted with stars* तारकांकित.

Start (stärt) [M. E. *sterten.*] *v. i. to make sudden movement from pain, surprise, &c.* चमकणें, चमक *f.* भरणें -मारणें; as, "*Started* in his tent." २ *to change position abruptly as from a shock or sudden impulse* दचकणें, बिचकणें, बुजणें, चमकणें, दचकून उठणें. ३ (of timbers, &c.) *to spring from proper position* निखळणें, निसटणें, उसवणें, ढिला होणें. ४ *to set out* निघणें, चालणें, चालू -रवाना होणें, चाट *f.* चालूं लागणें; as, "We S. at six." ५ *to make a beginning* (on journey, enterprise, book, &c.) (-ची) सुरुवात होणें, (-चें) प्रस्थान ठेवणें,· (धंदा वगैरे) चालू होणें. ६ (a) (with *up*) *to rise suddenly from a seat* दचकून उठणें, एकाएकीं उठणें, उसळणें. (b) *to arise, to occur to mind* उद्भवणें, उत्पन्न होणें, मनांत येणें; as, "Many difficulties have *started* up." [To S. WITH, *at the beginning* सुरुवातीस, मुळारंभीं. २ *in the first place* पहिल्या प्रथम, सकृद्दर्शनीं, वास्तविक पाहिलें तर. To S. AFTER (-चा) पाठलाग करणें, (-च्या) मागोमाग जाणें -निघणें. To S. AGAINST (-च्या) विरुद्ध (प्रतिस्पर्धी म्हणून) उठणें. To S. UP एकदम मोठेपणास चढणें.]

Start *v. t. to startle, to rouse from lair* दचकविणें, बिचकावणें, चमकविणें, बुजविणें, उठविणें, भडकविणें. २ *to set going* (business,) काढणें, सुरू करणें, चालू करणें, चालता करणें. ३ *to cause or enable* (a person) *to commence business* काढून देणें, चालवून देणें, चालू करविणें, चालू करून देणें, सुरू करविणें. ४ *to give signal to* (persons), *to start in a race* सुरवातीचा इषारा देणें. ५ *to dislocate* खिळखिळा करणें, ढिला करणें, सोडवणें, मोकळा करणें; as, "To S. a bone." ६ (*naut.*) *to empty* ओतणें, रिकामें करणें; as, "To S. a water cask."

Start *n. sudden movement of surprise, pain,* &c. चमकणें *n*, बिचकणें *n*, दचकणें, दचकून उठणें *n*, चमक *f*. २ (*pl.*) *intermittent or spasmodic efforts* हुक्की *f*, लहर *f*, उकळी *f*. [BY FITS AND STARTS हुक्कीनें, लहरीनें.] ३ *beginning* सुरुवात *f*, आरंभ *m*, प्रारंभ *m*, दौड *f*. (b) *starting place of race* दौडीची सुरुवातीची जागा *f*. ४ *advantage conceded in a race* (आधीं निघण्याची) सवलत *f*; as, "Will give you 60 yards S." ५ *advantageous position gained in business,* &c. (अनुकूल) सुरुवात *f*, प्रारंभ *m*; as, "Got a good S. in life." [TO GET THE S. OF (वर) सुरुवातीला फायदा मिळणें.]

Start'er *n*. सुरुवात करणारा *m*. २ चालू करणारा *m*, उत्पादक *m*, &c. ३ शर्यतींत पळणारा घोडा. ४ शर्यतींतला घोडेस्वार *m*. ५ (at a railway station) (आगगाडी) चालू करण्याचा सिग्नल *m*.

Start'ing *n*. निघणें *n*, चालणें *n*, सुरुवात करणें *n*. २ सुरुवात *f*, आरंभ *m*, प्रारंभ *m*. [S. POINT सुरुवातीचा बिन्दु *m*, आद्यबिन्दु *m*, प्रस्थानबिन्दु *m*. S. POST (ज्या खांबापासून शर्यत सुरु होते तो) सुरुवातीचा खांब.]

Startle (stärt'l) [Extension of Start.] *v. i. to start with alarm* दचकणें, दचकून उठणें, बुजणें, दचका *m*. बसणें. S. *v. t. to alarm, to shock* धडकी बसवणें, धसका *m* -धडक *f*. बसविणें, बुजवणें, चमकविणें, धक्का *m*. देणें -बसवणें. २ *to astonish* आश्चर्यचकित करणें, थक्क करणें. Startled *pa. t.* and *pa. p.*

Start'ling *pr. p. surprising, alarming* धडकी बसविणारा, दचकवणारा, चमकवणारा, चमत्कारिक; as, "S. news." २ थक्क करून सोडणारा; चकित करून सोडणारा.

Star-turn *n*. (at a music-hall) *a performance by an esp. brilliant or distinguished artist* मुख्य गायकाचें गाणें *n*, मुख्य गायकाचें काम *n*.

Starva'tion *n. act.* उपाशीं मारणें *n*, उपाशीं मरणें *n*. २ (state) उपासमार *f*, अन्नान्नदशा *f*, अन्नान्नगत *f*.

Starve (stärv) [A. S. *steorfan.*] *v. i. to die of hunger or cold* उपाशीं मरणें, उपासानें -क्षुधेनें मरणें, भुकें मरणें, उपासमार *f*. होणें *g. of o.*, अन्नान्नदशा होणें. (b) थंडीनें कुडकुडून मरणें, हिंवानें मरणें. २ *to deteriorate for want of anything essential* खंगणें, क्षीण होणें, मृत्युपंथास उतरती कळा लागणें.

Starve *v. t. to kill or distress with hunger* उपाशीं मारणें, भुकें -भुकेनें मारणें, उपासमार *m* -उपासमारा *m.* करणें *g. of o.*, उपाशीं ठेवणें, अन्नपाण्याची बंदी करणें. २ *to subdue by famine* (अन्नाचा पुरवठा कमी करून) जेरीस आणणें, (अन्नसामुग्री पोंचण्याचें बंद करून) वठणीस आणणें; "To S. a garrison into a surrender." ३ *to kill with cold* थंडीनें मारणें, हिंवानें मारणें. ४ *to destroy by want of any kind* मारणें. ५ *to disable* कमकुवत करणें, बोंथट -लंगडा करणें, मारणें; as, "The powers of mind are *starved* by disuse."

Starve'ling *a.* भिकारी, अन्न न मिळणारा, मरतुकडा, रोड्या, मऱ्या. S. *n. starving or ill-fed person or animal* पोटभर अन्न न मिळणारा, मरतमढें *n*, मरतुकडें *n*, जरतकारू *m*, झुडतर *n*, पाप्याचें पितर *n*, हत्या *f*, &c. २ पोटभर चारापाणी न मिळणारा.

Sta'sis *n.* (*med.*) रक्त एके ठिकाणीं गोठणें *n*, रक्तस्तंभन *n.*

State (stāt) [O. Fr. *estat* -L. *status*, Sk. स्थिति, position.] *n. condition* स्थिति *f*, अवस्था *f*, दशा *f*, गति *f*. (b) भावना *f*, अवस्था *f*. [DISEASED S. रोगट स्थिति *f*, रुग्णावस्था *f*. S. OF CONSCIOUSNESS मनाची जागरूक अवस्था *f*, ज्ञानशक्तीची जागरूक अवस्था *f*, शुद्ध *f*.] २ *organized political community* राष्ट्र *n*, राज्य *n*, संस्थान *n*. ३ *a commonwealth* लोकसत्ताक राज्य *n*, प्रजासत्ताक राज्य *n*. ४ *civil government* राजसत्ता *f*, सरकार *n*; as, "The Church and the S." ५ *rank, dignity* दर्जा *m*, योग्यता *f*, श्रेष्ठता *f*, श्रेष्ठ पदवी *f*. ६ *pomp* थाट *m*, थाटमाट *m*, डौल *m*, डामडौल *m*, टामटूम *f*, अमिरी *f*; as, "Arrived in great S." [S. ENTRY थाटाचा प्रवेश *m*, बादशाही प्रवेश *m*.] S. *a.* सरकारी, सरकारचा, सरकारी संबंधाचा, सरकारी प्रकरणाचा, राजकीय. [S. BALL दरबारी नाच *m*, राजमहालांतील नाच *m*. S. CRIMINAL राजकीय गुन्हेगार *m*. S. CO-OPERATION सरकारी सहकारिता *f*, राजसहकारिता *f*. S. DOCUMENTS सरकारी कागदपत्र. S. INDUSTRY सरकारनें चालविलेला उद्योगधंदा किंवा कारखाना *m*. S. PRISONER सरकाराविरुद्ध गुन्हा केलेला कैदी. S. WORKS सरकारी कामें *n. pl.* S. TRIAL राजकीय गुन्ह्याबद्दल (सरकारनें केलेला) खटला.] २ *pompous, magnificent* थाटाचा, थाटामाटाचा, डामडौलाचा. ३ *reserved for, done on, occasion of ceremony* मिरवणुकीच्या कामाचा, मिरवणुकीच्या उपयोगाचा, दरबाराच्या उपयोगाचा, दरबाराच्या वेळीं वापरण्याचा, भव्य.

State *v. t. to express in writing* विधान *n.* करणें, सविस्तर लिहिणें, सविस्तर -कलमवार लिहिणें, मजकूर *m* -हकीकत *f* -वृत्तांत लिहिणें -लिहून ठेवणें. २ *to express in speech* स्पष्टपणें बोलणें, सविस्तर सांगणें, वर्तमान -हकीकत *f*. निवेदन करणें. ३ *to fix* ठरविणें, मुकरर करणें, कायम करणें; as, "At *stated* intervals."

State-craft *n. skill in affairs of state* राजकारणपटुत्व *n*, राजकार्यनैपुण्य *n*, मुत्सद्दीपणा *m*, मुत्सद्दीगिरी *f*. (b) राज्य हांकण्याची कला *f*, राज्यकला *f*.

Stat'ed *pa. p.* (of state) *a. announced* सांगितलेला, जाहीर केलेला, स्पष्ट केलेला. २ *fixed* ठराविक, ठरविलेला. ३ *regular* नियमित, नियत, नेमलेला, नेमाचा.

Stat'edly *adv.* ठराविक पद्धतीनें. २ नियमानें, नेमानें.

State'liness *n.* भव्यता *f*, भव्यपणा *m*, गंभीरता *f*.

State'ly *a. dignified, imposing, grand* भव्य, डौलदार, थाटाचा, कौतुकोत्पादक, गंभीर.

State'ment *n. stating, expression in words* शब्दांनीं स्पष्ट करून सांगणें *n*, शब्दांनीं फोड करणें, निवेदन *n*, कथन *n*; as, "Requires clearer S." २ *a thing stated* (सांगितलेली) हकीकत *f*, मजकूर *m*. ३ (law) (आरोपीचा) जबाब *m*. ४ *formal account of facts* (हिशेबाचा) तक्ता *m*, यादी *f*; as, "The bank issues monthly *statements*." ५ आकार *m*, आंकडा *m*.

State-paper *n. an official document on affairs of state* सरकारी कागदपत्र *m. pl*.

State-prisoner, See under State No. 1.

State-room *n.* राजवाड्यांतील मुख्य दिवाणखाना *m*.

States'-man *n. one who is expert in affairs of state* मुत्सद्दी *m*, राजकारणपटु *m*, राजकार्यधुरंधर *m*. २ राजमंत्री. ३ राज्यशास्त्रज्ञ, राज्यकारभारांतील असामी *f*.

States'-man-like *a.* मुत्सद्दीपणाचा, मुत्सद्याला साजेसा.

States'manship *n.* मुत्सद्दीपणा *m*, मुत्सद्दीगिरी *f*.

State-religion *n.* राजानें मंजूर केलेला धर्म *m*, राजसंमत धर्म *m*.

Stat'ic, Stat'ical *a. relating to bodies at rest* स्थित्यात्मक, स्थितिजन्य. [S. ENERGY स्थितिशक्ति *f*.] २ *generated by friction* घर्षणजन्य (विद्युत्). ३ स्थितिशास्त्राचा, स्थितिशास्त्रविषयक.

Statics (stat'iks) [Gr. *statikos*, causing to stand.] *n.* स्थितिशास्त्र *n*.

Station (stā'shun) [Fr. -L. *statio*, a standing still.Sk. स्थिति.] *n. position* स्थल *n*, स्थान *n*, ठिकाण *n*, जागा *f*, ठाणें *n*. २ *employment* जागा *f*, नोकरी *f*, असामी *f*, रोजगार *m*, धंदा *m*, अंमल *m*, हुद्दा *m*, अधिकार *m*. ३ *rank, condition* स्थिति *f*, दर्जा *m*, पदवी *m*, पद *n*, योग्यता *f*. ४ (on a railway) रेलघर *n*, स्टेशन *n*. [ROADSIDE STATIONS (दोन ठराविक स्टेशनांमधील) वाटेंतलीं स्टेशनें.] ५ *a building occupied by policemen or firemen* चौकी *f*, ठाणें *n*. S. *v. t. to assign a station to* ठेवणें, बसवणें, उभा करणें. २ *to appoint to a post, place, or office* (कामावर -हुद्यावर) नेमणें, योजणें, नेमणूक *f*. करणें.

Sta'tionary *a. remaining in the same place or condition* (जागेवरून) न हालणारा, निश्चळ, स्थिर, अचल, बैठा. २ *not moving or progressing* न वाढणारा, अप्रागतिक, जागच्या जागीं खुरटणारा. ३ बैठा, कायम केलेला; as, "S. engine."

Sta'tioned *pa. t.* S. *pa. p.* ठेवलेला, ठाण्यावर नेमलेला.

Sta'tioner *n.* कागद, पेन्सिली, वगैरे विकणारा *m*, कागदविक्या *m*, लेखनसाहित्यविक्रेता *m*, स्टेशनर *m*.

Sta'tionery *n.* (कागद वगैरे) लिहिण्याचें सामान *n*, लेखनसाहित्य *n.*

Station-yard *n.* स्टेशनाचें आवार *n.*

Statist (stā'tist) *n.* आंकडेशास्त्री *m.*

Statis'tical *a.* आंकडेशास्त्राचा -संबंधी. [S. ABSTRACT लोकस्थितिदर्शक आंकड्यांचा गोषवारा *m.* S. REPORT लोकस्थितीचे आंकडे देणारा रिपोर्ट *m.* S. SOCIETY आंकडेशास्त्रविषयक सभा *f.*]

Statis'tically *adv.* आंकडेशास्त्राच्या दृष्टीनें, आंकडे देऊन, आंक..र्नीं.

Statist'ician *n.* आंकडेशास्त्राचा अभ्यासक *m*, आंकडेशास्त्री *m.* (b) आंकडेशास्त्रावर ग्रंथरचना करणारा *m.*

Statistics (sta-tisti'ks) [Gr. *statizein*, to set up.] *n.* लोकस्थितिदर्शक आंकड्यांचा संग्रह *m.* ह्यांत जननमरण, आयुर्मान, प्रापंचिक स्थिति, कला, उद्यागधंदे, लष्करी व आरमारी खर्च, शिक्षण, उत्पन्नाच्या बाबी, गुन्हे, अपघातापासून मृत्यु, इत्यादि विषयांच्या आंकड्यांचा संग्रह होतो. [VITAL S. जन्ममृत्यूचे आंकडे *m. pl.*, जननमरणाचे आंकडे *m. pl.*] २ (in this sense *sing.*) आंकडेशास्त्र *n*, लोकस्थितिगणित *n.*

Stat'uary *n. the art of making statues* पुतळे तयार करण्याची कला *f*, पुतळे घडणें *n*, मूर्ति खोदणें *n*, मूर्तिकरण *n.* २ *image-carver* पुतळे घडणारा *m*, मूर्ति खोदणारा *m*, मूर्तिकार *m.* ३ (collectively) *statues* पुतळे *m. pl.*, मूर्ति *f. pl.* ४ पुतळे विकणारा, मूर्ति विकणारा.

Statue (stat'ū) [Fr. -L. *statua -statuare*, to cause to stand.] *n.* पुतळा *m*, मूर्ति *f*, प्रतिमा *f.*

Statuesque (stat-ū-esk') [Fr.] *a. like a statue* (*esp. in pose*) पुतळ्यासारखा (उठावदार, डौलदार).

Statuette (stat-ū-et') [Fr.] *n.* लहान पुतळा *m.*

Stature (stat'-ūr) [L. *statura*, standing posture.] *n. tallness, height* (of human body) शरीराची उंची *f*, उंचपणा *f*, शरीराची काठी *f*, भुई *f.* [TO BE OF SHORT OR LOW S. भुई *f.* ठेंगणी असणें *g. of s.*, काठी खुजी -ठेंगणी असणें *g. of s.* TO BE OF TALL OR HIGH S. भुई *f.* उफाड्याची असणें, काठी उंच असणें *g. of s.*]

Status (stā'tus) [L.] *n. rank, social position* योग्यता *f*, दर्जा *m*, पद *n*, पदवी *f*, अधिकार *m*, मान्यता *f*, किंमत *f*, प्रतिष्ठा *f*, अवस्था *f.* २ *state of affairs* स्थिति *f*, अवस्था *f.* [STATUS QUO (lit. *the state in which* ज्या स्थितींत) *the original state of affairs* मूलस्थिति *f*, पूर्वस्थिति *f.*] ३ (law) स्थावर मिळकतींतील हक्कसंबंध *m.*

Statute (stat'-ūt) [Fr.-L. *statutum*, established.] *n.* (पार्लमेंट वगैरेचा) कायदा *m*, नियम *m*, ठराव *m.* २ २ (Bible) *divine law* ईश्वरी कानून *m*, दैवी नियम *m.* [DECLARATORY S. विद्यमान कायद्यांचा अर्थ ठरविणारा कायदा *m.* PRIVATE S. व्यक्तिविषयक कायदा *m.* GENERAL OR PUBLIC S. सार्वजनिक कायदा *m.*]

Stat'utory *a. enacted, required, imposed by statute* कायद्याचा, कायद्यानें स्थापलेला, कायद्यानें निर्माण केलेला. [S. CIVILIAN विशेष नियमानें नेमणूक होणारा मुलकी अधिकारी *m.*]

Staunch (stänsh) [See Stanch.] *a. trustworthy, loyal* कट्टा, प्रामाणिक, विश्वासू.

Staunch'ly *adv.* प्रामाणिकपणानें, करारीपणानें, इमानानें.

Stave (stāv) [A form of Staff.] *n. a staff* दांडा *m,* काठी *f.* २ *a narrow board used in cask-making* (पिंपें करण्याच्या कामाची) बारीक फळी *f.* ३ (of a song) कडवें *n.* S. *v. t. to make a hole in* भोंक पाडणें, तोंड *n.* उघडणें, फोडणें. २ (with *off*) *to postpone, to ward off* पुढें ढकलणें, टाळणें, निवारणें; as, "To S. off rúin, exposure, &c."

Staved or **Stove** *pa. t.* and *pa. p.* **Sta'ving** *pr. p.*

Stay (stā) [O. Fr. *estayer*, to support.] *v. t.* (now chiefly literary) *to check, to stop* (progress, inroads of disease, &c.) थांबवणें, थोपवणें, राहविणें, स्थिरावणें, थारवणें. [To S. ONE'S STOMACH तात्पुरती भूक शांत करणें.] २ *to postpone* (judgment, decision) तहकूब करणें, मुदतीवर टाकणें, लांबणीवर टाकणें. ३ *to support, to prop (up)* धिरा *m.* देणें.

Stay *v. i. to remain* राहणें, बसणें, ठरणें, टिकणें, तगणें, थारावणें, थिरावणें; as, "Will not S. where it is put." २ *to dwell temporarily* राहणें, उतरणें, मुक्काम *m.* करणें, वास्तव्य *n.* करणें. ३ *to pause in movement, action, speech* थांबणें, थोपणें. ४ *to show endurance* जीव *m* असणें, जीवटपणा *m* -वकूब असणें; as, "Does not seem able to S."

Stay *n. remaining, esp. dwelling in a place* राहणें *n,* मुक्काम करणें *n,* वास्तव्य करणें *n,* ठरणें *n.* २ *duration of a stay* मुक्काम *m;* as, "Made a long S. in London." ३ *suspension of judicial proceedings* (खटल्याच्या चौकशीची) तहकुबी *f,* मुदत *f.* ४ *check, restraint* खोळंबा *m,* खोटी *f,* दाब *m,* दडपण *n;* as, "Will endure no S." ५ *endurance, staying power* दम *m,* जीव *m,* जिवटपणा *m.* ६ *a prop* धिरा *m,* तणावा *m,* मेढ्या *m,* जोर *m,* तीर *m.* [GUSSET STAYS फायरबाक्सच्या पत्र्याचे मजबुतीकरतां रिव्हेट केलेले टेंकू *m. pl.*] ७ (*pl.*) कांचोळी *f.*

Stay-at-home *a. remaining habitually at home* घरकोंबडा. S. *n.* घरकोंबडा *m.* [S. TENDENCIES घरकोंबडेपणा *m,* कूपमंडूकवृत्ति *f,* स्वदेशींच राहण्याची प्रवृत्ति.]

Stay of proceedings *n.* खटल्याच्या चौकशीची तहकुबी.

Stay-order *n.* दावा बंद ठेवण्याचा हुकूम *m,* मनाई-हुकूम *m,* तहकुबीचा हुकूम.

Stead (sted) [Lit. 'a standing-place,' A. S. *stede*, from root of Stand.] *n. place* (of another person or thing) जागा *f,* स्थान *n,* ठिकाण *n,* स्थळ *n.* [IN STEAD OF (-च्या) जागीं, ऐवजीं, बदल. THAT IS IN THE S. OF वारचा, वांटचा, बदली.] २ *service* उपयोग *m.* [TO STAND ONE IN GOOD S. (-च्या) कामास येणें.]

Steadfast (sted'fast) *a. firmly fixed or established* स्थिर, निश्चळ. २ *constant, firm* निश्चयाचा, स्थिर, स्थिरचित्त, धिराचा.

Stead'fastly *adv.* स्थिरपणानें, धिरानें, निश्चयानें. २ एका धोरणानें.

Stead'fastness *n.* स्थिरपणा *m*, स्थिरता *f*, निश्चय *m*, कायमपणा *m*.

Stead'ily *adv.* स्थिरपणानें, एकचालीनें, एक धोरण धरून, स्थिरबुद्धीनें, निश्चयानें.

Stead'iness *n.* स्थिरपणा *m*, स्थिरता *f*, स्थैर्य *n*, स्थिरबुद्धिता *f*, निश्चलपणा *m*, सारखेपणा *m*, समगतित्व *n*.

Steady (sted'i) [A. S. *stedig* -*stede*, place.] *a. standing firmly, not tottering* स्थिर, न डळमळणारा, न हालणारा, निश्चळ, नीट; as, "Not S. on his legs." २ *uniform, regular* एकसारखा चालणारा, समगति, एकसारखा, स्थिर; as, "Went off at a S. pace." ३ *of uniform conduct, sober* एकमार्गी, एकचालीचा, स्थिरवृत्तीचा, स्थिरबुद्धि. ४ *firm, resolute* निश्चयाचा, अढळवृत्तीचा, करारी; as, "S. in his principles." Steadier *comparative*; Steadiest *superlative*. S. *v. t. to make steady* स्थिर करणें, स्थिरावणें, स्थिरपणा *m* -स्थिरता *f*. आणणें; as, "Adversity will S. him." [Steadying of mind धारणा (एक योगांग.).] S. *v. i. to become steady* स्थिर होणें, स्थिरता *f*. येणें; as, "The boat *steadied*."

Steady-going *a. industrious* ठरींव मार्गानें काम करीत राहणारा, एकचालीचा, एकधोरणी, धिमा.

Steak (stāk) [Ic. *steikja*, to broil.] *n. a slice of meat* मांसाचा तुकडा *m*.

Steal (stēl) [A. S. *stelan*.] *v. t. to take away secretly* चोरणें, चोरून नेणें -घेणें, चोरी *f*. करणें, चोरी करून नेणें -घेणें. २ *to obtain surreptitiously or by surprise* चोरून घेणें, गुपचुप घेणें, डोळा चुकवून घेणें, एकदम घेणें, अचानक घेणें; as, "*Stole* a kiss; A *stolen* interview." ३ (also with *away*) *to win by insidious arts or attractions* वळवणें, भुलवणें, मोहवणें, आपलासा करून घेणें; as, "To S. a person's heart." [To S. a march on, *to get the start of, in an unobserved manner* नकळत सुरुवातीला फायदा घेऊन बसणें, सुरुवातीला चोरटा फायदा मिळविणें.] S. *v. i. to move* (in, out, away, &c.) *secretly or silently* मुकाट्यानें निघून जाणें, चोरपायानें -चोरपावलानें -चोरून -लपून -गुपचुप येणें -जाणें; as, "*Stole* out of the room." Stole *pa. t.* Stolen *pa. p.*

Steal'ing *n. theft* चोरी करणें *n*, चोरी *f*.

Stealth (stelth) *n.* चोरी करणें *n*. २ *secrecy, underhandedness* चोरी *f*, छपवणूक *f*, छपवाछपवी *f*. [By S. चोरून, गुपचुप, लपतछपत.] Stealthi'ly *adv.* चोरीनें, चोरून, अलगत, न कळत, चोरपावलें टाकीत. Stealth'iness *n.* चोरटेपणा *m*, लपवालपवी *f*, छपवाछपवी *f*. Stealth'y *a.* चोरीचा, चोरपावलांचा.

Stealthy, See under Stealth.

Steam (stēm) [A. S. *steam.*] *n.* (of water) बाष्प *n*, वाफ *f.* [S. BATH वाफारा *n*, वाष्पस्नान *n.* २ स्वेदनयंत्र *n.* S. BOAT आगबोट *f*, वाष्पनौका *f.* S. BOILER वाष्पोत्पादक *m.* S. CRANE वाफेची यारी *f*, वाफेनें चालणारी यारी *f.* S. CHEST, S. BOX सरकपड्या (Slide-valve) वरील वाफेची पेटी *f.* S. DOME (बायलरावरचा) वाफेचा खजिना *m.* S. GAUGE बाष्पमापक. S. ENGINE वाफेचें इंजन *n*, वाष्पयंत्र *n.* S. LAUNCH वाफेनें चालणारा पडाव *m.* S. NAVIGATION वाफेनें जहाजें चालविणें, वाष्पनौकानयनविद्या. S. NAVIGATION COMPANY बोटींची कंपनी *f.* S. PIPE वाफेचा नळ *m.* S. PLOUGH वाफेचा नांगर *m.* S. POWER वाष्पशक्ति *f*, वाफेची शक्ति *f.* S. PRESS वाफेनें चालणारा छापखाना *m.* S. PRINTING वाफेच्या शक्तीनें छापणें. S. SHIP वाफेनें चालणारी आगबोट *f.* S. WHISTLE वाफेनें वाजणारी शिटी *f.* S. YACHT वाफेनें चालणारी क्रीडानौका *f.*] २ *visible vapour* सजलबाष्प *n.* ३ (*colloq.*) *energy* जोम *m*, जोस *m*, शक्ति *f*, उत्साह *m*, सामर्थ्य *n*; as, "To Put on S."

Steam (stēm) *v. i. to give forth steam* वाफ टाकणें, वाफ सोडणें, वाफ सुटणें -येणें *in. con.*, वाफ निघणें *g. of s.* २ *to evaporate* बाष्प होणें -बनणें *g. of s.*, वाफेच्या रूपानें वर जाणें. ३ (*colloq.*) *to make great progress* जोराचा प्रयत्न करणें, जोरानें काम करणें, जंगी प्रगति करणें; as, "To S. ahead." S. *v. t. to cook with steam* वाफेवर (अन्न) शिजवणें. २ *to treat with steam* (वांकविण्याकरितां लांकडाला) वाफारा *m.* देणें. ३ *to move by the agency of steam* वाफेच्या शक्तीनें चालविणें, वाफेनें चालविणें.

Steam'er *n.* आगबोट *f*, वाफेनें चालणारें जहाज *n.* [MAIL S. टपालाची बोट. CARGO S. मालाची बोट *f.*] २ *a fire-engine worked by steam* आग विझविण्याचा (वाफेचा) बंब *m.* ३ *a vessel in which things are steamed*, esp. *cooked by steam* (पदार्थ) वाफेनें शिजविण्याचें पात्र *n*, बाष्पपाकपात्र *n.* उदाहरणार्थ the मोदकपात्र of the Hindus. ४ बाष्पोत्पादक *m.*

Steam'iness *n.* बाष्पमयता *f.* २ बाष्पसदृशता *f.*

Steam-oven *n.* (पदार्थ) वाफेनें सुकविण्याची भट्टी *f.*

Steam-vessel *n.* आगबोट *f.*

Steam'y *a. consisting of or like steam* वाफेचा, बाष्पयुक्त. (b) वाफेसारखा, बाष्पतुल्य. २ *full of steam or vapour* बाष्पप्रचुर, बाष्पमय, वाफेनें भरलेला.

Stear'ic acid *n.* चरबींतून निघणारें अम्ल *n.*

Stearine (stē'a-rin) [Gr. *stear*, suet.] *n. the chief solid constituent of animal fat* चरबीचा मुख्य घटक *m*, स्टिअरिन. मेणबत्त्या करण्याकरितां मेणाच्या ऐवजीं याचा उपयोग करतात.

Steatite (stē'a-tīt) [Gr. *steatites* -*stear*, suet.] *n.* शिंप्याचा खडू *m.* कापडावर खुणा करण्याकडे इंग्लंडांतील शिंपी याचा उपयोग करतात.

Steed (stēd) [A. S. *steda*, from the root of stand.] *n. a horse, esp. a war-horse* खंद्या घोडा *m*, तरतरीत घोडा *m*, फुरफुरणारा घोडा *m*, वारू *m*.

Steel (stēl) [A. S. *stiel.*] *n.* पोलाद *n*, तिखें *n*. [COLD S. तरवार, &c. CAST S. जातिवंत पोलाद. ह्याचीं छिन्या, टांक्या, करवती, सामते, वाकस, किंकरी इत्यादि हत्यारें करतात. MILD S. पाणी न चढणारें पोलाद, नरम पोलाद.] २ सुरी *f*, कट्यार *f*, तलवार *f* (वगैरे पोलादी हत्यार *n*.). ३ (rod of) (चाकू वगैरेंना) धार लावण्याची पोलादी कांब *f*. ४ (झगा तंग करण्याकरितां) पोलादाची पट्टी *f*. ५ *sternness* कडकपणा *m*, ताठपणा *m*. ६ *constancy* एकसारखेपणा *m*, कायमपणा *m*, निश्चितपणा *m*. S. *a. made of or like steel* पोलादी, पोलादाचा केलेला. (b) पोलादासारखा, बळकट, मजबूत.

Steel *v. t. to harden* (one's self, one's heart, &c. against compassion) (मन) कठिण करणें, कठोर -निष्ठुर -निर्दय करणें, न द्रवेसा करणें. २ पोलादासारखें पाणी देणें -पाजणें. S. *v. i. to be hard or unfeeling* (-चें) मन कठिण -निर्दय होणें.

Steel-beam *n.* पोलादी बहाल *n*, पोलादी तुळई *f*.

Steel-clad *a.* चिलखत घातलेला.

Steel-engraving *n.* पोलादी प्लेटीवर केलेलें खोदकाम *n*. २ पोलादी प्लेटीवरून घेतलेलें छायाचित्र *n*.

Steel-pen *n.* पोलादी टांक *m*.

Steel-ware *n.* पोलादाचे जिन्नस *m. pl.*

Steel'y *a. made of or like steel* पोलादी, पोलादाचा केलेला, पोलादासारखा कठिण, टणक. २ *inflexibly severe* अभेद्य, दुर्भेद्य, पाषाणसम; as, "S. glance."

Steel-yard *n.* एकपारड्याचा तराजू *m*.

Steep (stēp) [A. S. *steap.*] *a. sloping abruptly* मोठ्या चढाचा, उभ्या चढाचा, उभ्या चढावाचा, उभ्या चढणीचा, उभ्या सुळाचा, उभा, खर, घस. २ (*colloq.*) (of price, demand, &c.) *exorbitant, unreasonable* फाजील, गैरवाजवी; as, "Seems a bit S. that we should have both the trouble and the expense." S. *n. a precipice* चढण *f*, डगर *f*, कडा *f*, उभी चढण *f*, सूळ *m*, उभा सूळ *m*, घसरड *f*, घांटी *f*.

Steep (stēp) [Dut. *stippen.*] *v. t. to soak* भिजविणें, भिजत घालणें, भिजूं घालणें, (प्रवाही पदार्थांत) बुडवून काढणें. २ (*fig.* with *in*) *to impregnate with, to pervade with* बुडवणें, भिजवणें, लोळवणें; as, "*Steeped* in misery; *Steeped* in Latin and Greek." S. *n. a process of steeping* भिजवण्याची पद्धति *f*. २ *the liquid in which a thing is steeped* भिजवण *n*.

Steep'en *v. i. to become steep* चढ होणें, चढाचा -खर -घस होणें, खर -घस होत जाणें. Steep'ened *pa. t.* and *pa. p.* Steep'ening *pr. p.*

Steep'er *n.* (पदार्थ) भिजविण्याचें पात्र *n*. पीप *n*, टीप *n*.

Steeple (stēp'l) [A. S. *stepel.*] *n. a spire* शिखर *n*, कळस *m*, सुळका *m*, सुळकी *f*.

Steep'lechase *n.* खंदक, कुंपणें वगैरे उडून जाण्याची घोड्याची शर्यत *f.*
Steep'led *a.* शिखर असलेला, कळस असलेला.
Steep'ness *n.* उभेपणा *m*, चढण *f*, उभा चढ *m*, सूळ *m*.
Steer (stēr) [A. S. *steor.*] *n. a young ox, esp. a castrated one* (बडवलेला) खोंड *m*, पाडा *m*, गोऱ्हा *m*.
Steer (stēr) [A. S. *steoran.*] *v. t. to direct with the helm* (सुकाणूनें) चालवणें. २ *to guide* (motor, balloon, &c.) चालवणें, मार्गावर ठेवणें, वळवणें, फिरवणें, हाकणें. ३ (*colloq.*) *to direct* करणें, लावणें, वळवणें; as, "*Steered* his flight heavenwards." [To S. CLEAR OF टाळणें, वहिवाटणें, ओलांडणें.]
Steer *v. i. to direct a ship in her course* सुकाणूं फिरवणें, सुकाणूं चालवणें. २ *to be directed* वळणें, फिरणें, कलणें, झुकणें; as, "We *steered* for the railway station." ३ (*fig.*) *to pursue a course* रस्ता *m.* धरणें, वाट *f.* धरणें, उपाय *m* -तजवीज *f.* करणें.
Steer'age *n.* गलबत हांकारणें *n*, गलबत चालवणें *n*.
Steers'man *n.* सुकाणूं धरणारा *m*, सुकाण्या *m*.
Stellar (stel'ar) [L. *stellaris, -stella,* a star.] *a.* ताऱ्यांचा, नक्षत्रांचा, नक्षत्रसंबंधीं, नाक्षत्र.
Stell'ary *a. of stars* ताऱ्यांचा.
Stell'ate, Stell'ated *a.* (*bot.*) *like a star* ताऱ्यासारखा, तारकासदृश; as, "S. leaves." २ *formed of rays* प्रकाशसंभव, प्रकाशयुक्त, देदीप्यमान.
Stell'ular *a. formed like little stars* तारकाकृति.
Stel'lulate *a.* तारकाकृति.
Stem *v. t. to check, to dam up* (stream, &c. *lit.* and *fig.*) अडवणें, बांध घालणें, रोधणें. २ *to make headway against* (tide, current, &c. *lit.* and *fig.*) उभा -समोर तोंडीत जाणें, स्रोतावर -ओघावर चढणें -जाणें.
Stem (stem) [A. S. *stefn,* Ger. *stamm,* trunk.] *n. main body of a trunk or plant* खोड *n*, दंड *m*, स्कन्ध *m*, प्रकांड *m*.[SUBTERRANEAN S. (भूमिगत -भूमींत जाणारा) दंड *m*, कुडें *n*. AERIAL S. आंतरिक्ष दंड *m*, हवेंत वाढणारा दंड. DIFFERENT KINDS OF STEMS ARE :— BULB = कांदा, गड्डा *m*, कंद *m*. BULBIL = लघुकंद, कंदक. CORM = गड्डा, घनकंद, करमगड्डा, सकंदकोष्ठ. OFFSET = भुईसरपट व जाड देंठ. PHYLLOCLADE = दंडपर्ण (ON THE ANALOGY OF राजर्षि), पर्णकोष्ठ. PRICKLE, SPINE AND THORN SEE UNDER SPINE. RHIZOME = भूप्रकांड *m*, मूलरूपी कांड, मूळकोष्ठ. RUNNER = ताणा *f*, धांवती फांदी *f*, धावनी *f*. STOLON = गुल्मिनी *f*. SUCKER = चोपक दंड. TENDRIL = प्रतान, ताणा, लताकर, सूत्रकोष्ठ. TUBER = ग्रंथिकंद, ग्रंथिकोष्ठ.] २ *a branch* फांदी *f*, शाखा *f*. ३ *peduncle of a leaf* देंठ *m*, डेंख *m*, वृंत *n*. ४ (*gram.*) सामान्य रूप *n*. ५ *lines of ancestry, branch of a family* शाखा *f*, कुल *n*, गोत्र *n*, घराणें *n*. ६ *the forepart of a ship* नाळ *f*. ७ (दिव्याच्या बैठकीवरची उभी) दांडी *f*.
Stench (stensh) [A. S. *stenc.*] *n.* घाण *f*, दुर्गंध *m*.

Stencil (sten'sil) [L. *scintilla*, a spark.] *n.* अक्षरें, फुलें किंवा वेलबुट्टी कातरून काढलेला पत्रा *m*, स्टेन्सिलचा पत्रा. S. *v. t.* स्टेन्सिलच्या पत्र्यानें अक्षरें, फुलें किंवा वेलबुटी काढणें. Sten'cilled *pa. t.* and *pa. p.*

Sten'ciller *n.* स्टेन्सिलच्या पत्र्यानें रंगवणारा.

Stenographer (sten-og'ra-fėr) [Gr. *stenos*, narrow, and *graphein*, to write.] *n.* *a shorthand-writer* लघुलेखक *m.* [लघुलेखनविद्येचा.

Stenograph'ic,-al *a.* लघुलेखनाचा, लघुलेखनविषयक,

Stenog'raphy *n.* लघुलेखनविद्या *f.*

Stenosis (sten-ō'sis) [Gr. *stenein*, to contract.] *n.* (*med.*) अरुंद होत जाणें *n*, आकुंचन *n*.

Stentorian (sten-tō'ri-an) [Gr. *Stentor*, herald of the Greeks in the siege of Troy.] *a.* (of voice) *very loud* फार मोठा, खडा, ताठ, खणखणीत.

Step (step) [A. S. *stæpe*, a step.] *n.* पाऊल *n*, कदम *m.* [At every S. पावलोपावलीं, पदोपदीं.] २ *distance gained by a step* पाऊल *n*, पाऊलभर अंतर *n*, कदम *m*, ढेंग *n.* (b) *a short distance* चार पावलांची वाट *f*, चार पावलांचें अंतर *n.* ३ *mark left by foot on the ground* पाऊल *n.* ४ *sound made by setting the foot down* पाऊल *n*, पावलांचा आवाज *m*, पावलें वाजल्याचा आवाज *m*, चाहूल *f.* ५ *manner of walking* चाल *f*, चालण्याची ढब *f*; as, "Do you know her S." ६ *hold for the foot, a stair* पायरी *f*, पावका *m*, पायंडा *m*, पावंडा *m*, पायंडी *f*, पावठणी *f*. -as notched on a tree, down a well, &c. पावंडा *m*, पावठी *f*, पावठाणा *m.* [Flight of steps जिना *m*, शिडी *f.* (b) पायऱ्या *f. pl.*, पायऱ्यांची रांग *f.*] ७ *gradation, stage* पायरी, क्रम, अनुक्रम *m.* [S. by S. पायरीपायरीनें, क्रमाक्रमानें, क्रमशः.] ८ (*usu. pl.*) *measure taken* उपाय *m*, तजवीज *f.* ९ *promotion* (*esp. in the army*) बढती *f*, फीत *f*; as, "Give him a S. in the peerage."

Step *v. i.* *to place the foot on the ground in moving* पाऊल *n.* टाकणें, पाऊल *n.* ठेवणें, पावलें टाकीत जाणें, पाय ठेवणें, पदन्यास *m.* करणें. २ *to walk a little distance* चार पावलें चालणें, चार पावलें -चार कदम चालणें -चालून येणें -जाणें. [To S. out लांब पाऊल करणें -टाकणें, भरकदम -भरपावलांनीं, &c. चालणें. To S. short जवळ पाऊल टाकणें, सावकाश चालणें. To S. back हटणें, पाठीमागें सरणें -सरकणें. To S. forth पुढें होणें -येणें, पुढें सरकणें. To S. into (a boat) चढणें. To S. in आंत जाणें. २ (*fig.*) *to intervene* मध्यें पडणें, मध्यें तोंड घालणें. To S. up वर चढणें. To S. down खालीं उतरणें. To S. aside भलतीकडेच -बाजूला पाऊल टाकणें. २ (*fig.*) *to make digression* विषयांतर करणें.] S. *v. t.* *to measure* (distance) *by stepping* पावलें घालून मोजणें, पावलें टाकून मोजणें. Stepped *pa. t.*

Step-brother *n.* सावत्रभाऊ *m*, सापत्नबंधु *m.*

Step-child *n.* सावत्रमूल *n*, पहिल्या घरचें मूल *n*, आदल्या घरचें मूल *n*; jocosely अइता, ओढ्या.

Step-daughter *n.* सावत्र मुलगी *f*, पहिल्या घरची मुलगी *f*, पहिल्या बायकोची मुलगी *f*. [सावत्र बाप.
Step-father *n.* दुसरा बाप *m*, पाटाचा बाप *m*, loosely
Step-girl *n.* पायऱ्या झाडणारी मोलकरीण *f*.
Step-mother *n.* सावत्र आई *f*, सापत्नमाता *f*.
Steppe (step) [Russ. *stepe.*] *n.* रशियामधील विस्तीर्ण माळरान *n*.
Stepping-stone *n.* (वाहाळांतून) पाऊल टाकण्याकरितां दगड *m*. २ *means to an end* साधन *n*, आधार *m*.
Step-sister *n.* सावत्र बहीण *f*, सापत्नभगिनी *f*.
Step-son *n.* सावत्र मुलगा, सवतीचा मुलगा *m*, पहिल्या बायकोचा मुलगा *m*, पहिल्या घरचा मुलगा *m*.
Stercora'ceous vomitting *n.* मलयुक्त वमन *n*.
Stereo (stēr'ē-ō) [Short for Stereotype.] *n.* *stereotype* कायमचा ठसा *m*, कायमच्या ठशाचा पत्रा. Stereos *n. pl.* [घनचित्र *n*.
Stereog'raph *n.* घनपदार्थांचा कांचेवर घेतलेला लेख *m*,
Stereographic (stēr-ē-ō-graf'-ik) [Gr. *stereos*, hard, and *graphein*, to write.] *a.* घनचित्रकलेसंबंधीं. २ घनचित्रकलेनें दाखविलेला.
Stereog'raphy *n.* घन पदार्थांचीं कांचेवर चित्रें काढण्याची कला *f*, घनचित्रकला *f*, घनचित्रणकला *f*.
Stereom'eter *n.* विशिष्टगुरुत्वमापक *m*. २ घनावकाशमापक. [*n*, भरींवदर्शक.
Ster'eoscope *n.* फोटोंवरून भरींव वस्तु दाखविणारें यंत्र
Stereoscop'ic *a.* भरींवदर्शकानें दाखविलेला.
Ster'eo-type *n.* (टायपांच्या कंपोजवरून पाडलेला मजकुराचा) कायमचा ठसा, कायमच्या ठशाचा पत्रा. २ स्टिरियोचा उपयोग करणें *n*, स्टिरियो वापरणें *n*. S. *v. t. to make stereotypes of* (-चा) स्टिरियो किंवा कायमचा ठसा बनविणें -तयार करणें. २ *to print by use of stereotypes* स्टिरियोवरून छापणें, कायमच्या ठशावरून छापणें. ३ (*fig.*) *to make unchangeable* ठरवून टाकणें, कायम करून टाकणें.
Stereo-type-block *n.* स्टिरियो बसविण्याचा लांकडाचा ठोकळा *m*, स्टिरियोचा ठोकळा *m*.
Stereotyper *n.* स्टिरियो तयार करणारा *m*.
Ster'eotypist *n.* स्टिरियो (कायमचे ठसे) पाडणारा *m*, स्टिरियो (कायमचे ठसे) तयार करणारा *m*.
Ster'eotypy *n.* स्टिरियो पाडण्याची कला *f*.
Sterile (ster'il) [Fr. -L. *sterilis*, Gr. *stereos*, hard, Gr. *steira*, Sk. स्तरी, a barren cow.] *a. barren, unproductive* वरड (जमीन), नापीक (जमीन). २ *free from living germs* रेतजन्तु नसलेला, रेतजन्तुशून्य, वन्ध्या. ३ (of style) *bald* रुक्ष, पोंचट, निर्जीव.
Steril'ity *n.* नापीकपणा *m*. २ पोंचटपणा *m*, रुक्षता *f*. ३ रेतजन्तुशून्यता *f*, वन्ध्यात्व *n*, वांझपणा *m*.
Steriliza'tion *n.* -*act.* रोगजन्तुशून्य करणें *n*. [S. OF MILK दुग्धशुद्धि *f*.] २ (-ला) वन्ध्यात्व आणणें *n*.
Ster'ilize *v. t. to make sterile* (-ला) वन्ध्यात्व आणणें, (-ची) प्रजननशक्ति नाहींशी करणें. २ *to free from*

harmful microbes (ऊन पाण्यांत उकळवून) रोगजन्तु-शून्य करणें. Ster'ilized *pa.t. pa. p.* Ster'ilizing *pr. p.*

Sterling (ster'ling) [From *Easterlings*, North German merchants.] *a. denoting the standard British coinage* ब्रिटिश शिक्क्याचा. [S. MONEY इंग्रजी चलनी नाणें.] २ *genuine* खरा, अस्सल, शुद्ध, मुळचा. ३ टिकाऊ, चांगला, चांगल्या जातीचा, उत्तम प्रतीचा.

Stern (stern) [Of Scandinavian origin.] *n.* वराम *n.* [STERN -POST वरा *f.*]

Stern (stern) [A. S. *sterne*, stern.] *a. severe in look or manner* (दिसण्यांत) उग्र, कडक, कडवा, खरमरा, झणझणीत, खणक्या, निष्ठुर. २ *resolute* करारी, बाणेदार, पिळाचा.

Stern'ly *adv.* कडकपणानें, कडक शब्दांनीं, निष्ठुरपणें.

Stern'ness *n.* कडकपणा *m*, बाणेदारपणा, निष्ठुरपणा *m.*

Sternum (ster'num) [L. -Gr. *sternon*, the chest.] *n.* उराचें हाड *n*, उराचा दांडा *m*, उरोस्थि *n.* Ster'na *pl.*

Sternuta'tion *n. sneezing, a sneeze* शिंकणें *n*, शिंका *f.* येणें *n.* २ शिंका *f.*

Sternutatory (ster-nū'ta-tor-i) [L. *sternuere*, to sneeze.] *a.* शिंका आणणारा (पदार्थ). S. *n.* शिंका आणणारा पदार्थ *m*, औषधी तपकीर *f*, नस्य *n.*

Stertorous (ster'tō-rus) [Fr. -L. *stertere*, to snore.] *a. snoring* घोरणारा. २ (of breathing or breather *esp.* in apoplexy) *making snore-like sounds* घोरण्यासारखा आवाज निघणारा -करणारा.

Stethoscope (steth'o-skōp) [Lit. 'the chest-examiner.' Gr. *stethos*, the breast, and *skopein*, to see.] (छातींतील) आवाज ऐकण्याची नळी *f*, श्रवण-नलिका *f*, छाती तपासण्याची नळी *f.*

Stethoscopic *a.* श्रवणनलिकेनें केलेला.

Stevedore (stē'v·e-dōr) [Sp. *estivador*, a packer of wool.] *n. one who loads or unloads ships* बोटींत माल चढविणारा किंवा उतरणारा.

Stew (stū) [O. Fr. *estuve*, a stove.] *n. stewed meat and vegetables* वाफेवर शिजविलेलें मांस आणि भाजी-पाला. २ (*colloq.*) *anxiety* धांदल *f*, त्रेधा *f*, तिरपीट *f*, तारातीर *f.* S. *v. t. to boil slowly* मंदाग्नीवर शिज-विणें, मंद विस्तव ठेवणें, मंदाग्नीनें शिजविणें -रांधणें, वाफविणें, वाफ देणें. [TO BE STEWED फार वेळ चुलीवर राहणें, फार वेळ चुलीवर ठेवल्यामुळें बिघडणें; as, "The tea is *stewed* चहा कडवट झाला आहे." २ (*fig.*) *to be oppressed by close or moist warm atmosphere* शिजून निघणें, शिजणें.]

Steward (stū'-erd) [A. S. *stiweard*, keeper of a sty.] *n. the manager of an estate &c.* कारभारी *m.* २ *purveyor of provisions, &c. for a college, club, ship, &c.* सामान पुरविणारा *m*, वाकनीस *m*, कोठावळ्या *m*, कारभारी *m.* ३ *an official managing a race-meeting, ball, show, &c.* शर्यतीचा व्यवस्थापक. (b) नाचाचा व्यवस्थापक *m.*

Stew'ardess *n.* कारभारीण *f.* २ वाकनिशीण *f.*

Stew'ardship *n.* कारभाऱ्याचें काम *n.* २ वाकनिशी *f.*

Sthenic (sthen'ik) [Gr. *sthenos*, strength.] *a.* मज्जातंतूच्या क्षोभामुळें किंवा रोगस्थानाच्या दाहामुळें झालेला, जोराचा. [S. DISEASES जोराचे रोग *m. pl.* S. INFLAMMATION जोराचा दाह *m.*]

Stick (stik) [A. S. *stician*, to pierce.] *v. t. to pierce or thrust into* भोंसकणें, खुपसणें, ढोसणें, टुपणें, टोंचणें, खोवणें. २ *to fasten by piercing* खोंवून -खोंचून ठेवणें, टुपून ठेवणें, घालणें, चढवणें; as, "To S. a feather in a cap." ३ *to cause to adhere* चिकटविणें, डकविणें, लावणें; as, "S. no bill." ४ (with *out, up*) *to cause to project* बाहेर काढणें, पुढें काढणें, लांब करणें; as, "To S. out one's chest." ५ *to provide* (plant) *with a stick as support or to climb up* (-च्या आधाराला) खुंट मारणें -पुरणें. ६ *to set* (type) *in composing* जुळपट्टींत जुळणें, पकडींत किंवा स्टिकमध्यें (टाइप) जुळणें; as, "To S. type."

Stick *v. i. to adhere* चिकटणें, डकणें, लागणें, धरणें, बिलगणें; as, "This envelope will not S." २ (with *out*) वर येणें, बाहेर येणें, पुढें येणें; as, "How his stomach *sticks* out!" ३ (जागच्या जागीं) थबकणें, खिळणें, पुढें न सरणें, (-ची) प्रगति न होणें, अडकणें, अडणें, अटकणें, खुंटणें, थकणें, फसणें. [To S. IN THE MUD, *to be unprogressive* (जागच्या जागीं) खिळून राहणें, अडकणें. To S. UP TO (-च्या पुढें) मान न वांकवणें. To S. UP FOR (विशेषतः हजर नसलेल्या मनुष्याची) बाजू *f.* घेणें -उचलणें, (-चें) समर्थन करणें, (-च्या वतीनें) भांडणें. To S. ON A HORSE घोड्यावर मजबूत बसणें. To S. TO (-ला) चिकटून राहणें, न ढळणें. २ चिकाटी धरणें, करीत राहणें. To S. IN OR INDOORS घरांतच बसून राहणें, बाहेर न पडणें. To S. OUT FOR A HIGHER PRICE एकदां बोललेलाच दर घेऊन बसणें. To S. AT NOTHING मागेंपुढें न पाहणें, (-च्या) मनांत शंका न येणें. SOME OF THE MONEY STUCK IN OR TO HIS FINGERS त्यापैकीं थोडासा पैसा त्यानें गिळंकृत केला.] Stuck *pa. t. & pa. p.*

Stick *n.* काठी *f,* लकडी *f;*—short and little काटकी *f,* कुटकी *f,* काटूक *n,* शिरपुटी *f,* &c. २ *a staff or walking-stick* हातांत घेण्याची काठी *f,* यष्टि *f,* सोंटा *m,* लठ्ठ *m.* ३ (of an umbrella) दांडी *f,* काठी *f,* दांडा *m.* ४ (for punishing) काठी *f,* वेत *m;* as, "Wants the S. मार हवा आहे, मार दिला पाहिजे." ५ *anything in the form of a stick* कांडी *f;* as, "*Sticks* of wax, soap, sugar-candy, &c." ६ (*in carpentry*) कसणी *f,* खेंचणी *f.* ७ (weaving) काठी *f.* [PICKING STICKS OF A SHUTTLE धोट्याला मारण्याची काठी *f.*]

Sticker (stik'ėr) *n.* (*cricket*) *a batsman who scores slowly and is hard to get out* लौकर बाद न होणारा भिडू *m,* चिकट भिडू *m.* २ *a person who stays too long on a visit* फार वेळ बसणारा भेटायास आलेला मनुष्य *m.*

Sticking plaster *n.* गम्पलासची पट्टी *f.*

Stick-in-the-mud *a.* *slow, unprogressive* बशा, आळशी, कूपमंडूक, अप्रागतिक, घरीं बसून राहणारा. S. *n.* बशा मनुष्य *m*, आळशी मनुष्य *m*.

Stickle (stik'l) [Prov. E. *stickle*, to be an umpire.] *v. i. to interpose between combatants* (दोन प्रतिस्पर्ध्यांच्या) मध्यें पडणें, भांडण तोडणें. २ *to contend obstinately* हट्टानें भांडत राहणें, आग्रह *m* -अट *f* -अडती *f* -हट्ट *m*. धरून बसणें, ओढून धरणें, भांडणें.

Stick'ler *n. a second or umpire in a duel* (द्वंद्वयुद्धांतील) प्रतिस्पर्धी *m*. (b) मध्यस्थ. २ *an obstinate contender, esp. for something trifling* क्षुद्र गोष्टीकरितां हेकटपणानें भांडणारा *m*, हेकेखोर *m*, आग्रह धरणारा *m*, अट धरणारा *m*, तकरारी. ३ चिकटून बसणारा *m*, ओढून धरणारा *m*, हट्ट घेऊन बसणारा *m*.

Stick'ling *n.* आग्रह *m*. धरणें *n*, अट *f*. धरणें *n*. २ आग्रह *m*, तकरार *f*, वाद *m*.

Stick'y *a.* चिकट, चिकण, चिकटाऊ, चिकचिकीत, गिजगिजीत. [S. OR CLAMMY MATTER चिकटा *m*, चिकचीक *f*. To BE S. चिकचिकणें.]

Stiff (stif) [A. S. *stif*, stiff.] *a. not easily bent* ताठ, ताठर. २ *thick and viscous* घट्ट व चिकचिकीत. ३ (as a limb) खुडा, खुडकलेला, ताठरलेला, ताठ. ४ (of style, manner, behaviour, &c.) औपचारिक, ताठ्याचा, डौलाचा, आढ्यतेचा, कवायती; as, "A S. reception; A S. bow." ५ *obstinate* कडक, उग्र, हेकेखोर, हट्टी. ६ (of a task) *difficult* कठिण, अवघड, परीक्षेचा; as, "A S. examination." ७ (of wind) *boisterous* जोराचा, सोसाट्याचा. ८ *not working freely* ताठ, घट्ट, अडस; as, "A S. hinge; A S. piston." [STIFF-NECKED हट्टी, हेकेखोर. TO KEEP A S. UPPER LIP, *to show firmness of character* करारीपणा दाखविणें, निश्चय दाखविणें. S. MARKET (भाव जसेच्या तसे असल्याचा) कडकलेला बाजार. S. PRICE कडक भाव *m*.] Stiff'ly *adv.* ताठपणानें, कडकपणानें, डौलानें, जोरानें, &c.

Stif'fen *v. t. to make less pliant* ताठ करणें, ताठर करणें. २ *to thicken* घट्ट करणें, कडक -खडखडीत करणें. S. *v. i. to become less flexible* ताठणें, ताठरणें, ताठर होणें -होत जाणें. २ *to become hard* कडक होणें -होत जाणें. ३ (as a limb) खुडकणें, ताठणें, खुडा होणें.

Stif'fened *pa. t. & pa. p.* Stiffening *pr. p.* of Stiff.

Stif'fener *n.* ताठ करणारा *m*.

Stif'fener, Stiff'ening *n.* ताठ करण्याकरितां घातलेला कपडा (क्यान्व्हास वगैरे).

Stiff-joint *n.* (*med.*) संधिस्तंभ *m*, (सांध्याच्या विकारानें) सांध्याची हालचाल बंद होणें *n*, सांधे ताठ होणें.

Stiff-neck *n.* मान वांकडी होऊन हालवितां न येणें, मान ताठणें *n*, मन्यास्तम्भ *m*.

Stiff'ness *n.* ताठपणा *m*, ताठरपणा *m*, ताठा *m*. २ कडकपणा *m*. ३ औपचारिकपणा *m*, कवायतीपणा *m*.

Stifle (sti'fl) [Origin uncertain.] *n.* घोड्याचा पुठ्याखालील पुढें आलेला भाग *m*. २ घोड्याचा गुडघी रोग *m*.

Stifle (stī'fl) [Ic. *stifla*, to repress.] *v. t. to smother, to choke* दम कोंडणें, श्वास *m*. कोंडणें, दम *m*. कोंडून मारणें, कोंडमार *m* -कोंडमारा *m*. करणें *g. of o*. २ (*fig.*) *to repress* दाबणें, दाबून टाकणें; as, "To S. a passion." ३ *to deaden* (sound) दाबून टाकणें, नाहींसा करणें; as, "To S. the voice of conscience."

Stigma (stig-ma) [Fr. -L. -Gr. *stigma*, a prick.] *n. a stain on one's character* कालिमा *m*, कलंक *m*, लांछन *n*, डाग *m*, काळें *n*, दूषण *n*, ठपका *m*. २ *a spot on the skin* डाग *m*, लासें *n*. ३ (*bot.*) *the top of the pistil of a flower* सूद *f*, पुष्पयोनि *f*, नलिकाग्र, स्त्रीकेसराग्र. ४ *a breathing-pore* (of an insect) श्वासरंध्र *n*. ५ *(pl.) marks like those on Christ's crucified body* (क्रुसावर मारलेल्या ख्रिस्ताच्या हातापायांवरील व डोक्यांतील खिळ्यांच्या) खुणा *f. pl*. Stig'mas, Stig'mata *pl.*

Stigmat'ic *a. marked or branded with a stigma* डाग असलेला. २ *giving infamy or reproach* दूषणीय, कालिमा आणणारा. ३ (*bot.*) सुदेचा, स्त्रीकेसराग्राचा. [S. FLUID सूदरस *m*, स्त्रीकेसराग्ररस *m*.]

Stig'matise *v. t. to denounce, to apply terms of disgrace to* कालिमा लावणें, कलंक -लांछन लावणें, ठपका *m*. ठेवणें, नांव ठेवणें.

Stile (stīl) [A. S. *stigel*, a step.] *n. a step or steps for climbing over a wall or fence* पायरी *f*, पायऱ्या *f. pl*., आंगर *n*.

Stile (stīl) [Same as Style.] *n.* (*of a dial*) शंकु *m*.

Stilette (stilet') [L. *stilus*, stake.] *n.* (*med.*) मूत्र काढण्याच्या नळींत ताठपणाकरितां घातलेली तार *f*.

Stiletto (sti-let'ō) [It. dim. of *stilo*, a dagger.] *n*. जंब्या *m*. Stilett'os *pl.*

Still (stil) [A. S. *stille*, fixed, firm.] *a. quiet, silent* निवांत, शांत, निःशब्द, सामसुमीचा, गलबलीवांचूनचा. [S. SMALL VOICE सदसद्विवेकबुद्धि *f*, अन्तःकरण *n*.] २ *motionless* स्थिर, निश्चल, अचल. ३ *subdued* निर्वात, शांत, अक्षुब्ध. ४ (a place) निवांत, निरुपद्रव, निष्कंटक. ५ *not effervescing* फेंस जिरलेला, फेंस न येणारा, बिनफेंसाचा; as, "S. wines."

Still *adv.* (*archaic.*) नेहमीं, सतत. २ *till now* अजून, आजपर्यंत, आजपावेतों, आजवर, अद्याप, अद्यापि. ३ *nevertheless* तरी, तथापि, तत्रापि, तदपि, तत्राप. ४ *in increasing degree* (much used with comparatives) आणखी, अधिक.

Still *n. deep silence* शांतता *f*, सामसूम *n*.

Still (stil) *v. t. to stop the noise of* चुप करणें, गप करणें, बोलणें *n* -बडबड *f* -शब्द *m*. बंद करणें, उगा राहविणें. २ *to stop the motion of* स्थिर करणें, निश्चल करणें, स्थिरावणें, थीरथावर *f*. करणें. ३ *to appease* शांत करणें, संथावणें, शमविणें, सांत्वन करणें, थंडा करणें. S. *v. i.* शांत होणें, थंडें होणें.

Still (stil) [L. *stillare*, to drip -*stilla*, a drop.] *v. t. to cause to fall by drops, to distil* थेंबथेंब गाळणें, भट्टींतून गाळणें, गाळणें.

Still *n. an apparatus for distilling liquids* दारू वगैरे गाळण्याचें यंत्र *n*, भवकारा *m*, ऊर्ध्वपातनयंत्र *n*.

Still-birth *n*. मूल मेलेलें जन्मणें *n*.

Still-body *n*. ऊर्ध्वपातनाचा तापक *m*.

Still-born *a*. पोटांतच मेलेला, मेलेलेंच जन्मास आलेलें [(मूल).

Still-head *n*. ऊर्ध्वपातनाचें डोकें *n*, ऊर्ध्वपातनशीर्ष *n*.

Still-life *n*. (फळें, टेबलें, &c.) निर्जीव वस्तूंचीं चित्रें *n. pl*.

Still-room *n*. दारू, लोणचीं वगैरे ठेवण्याची खोली. (b) चहा, कॉफी वगैरे तयार करण्याची खोली *f*.

Stilt (stilt) [Swedish *stylta*, a prop.] *n*. (*used in walking*) घोडा *m*, घोडेकाठी *f*.

Stilt'ed *a*. (of style or manner) *affectedly pompous, wanting in ease and naturalness* शब्दावडंबराचा, अवडंबराचा, कृत्रिम, डौलाचा, सजवलेला.

Stimulant (stim'ū-lant) [L. *stimulus*, a goad.] *n. a stimulating drug* उत्तेजक औषध *n*. [ALCOHOLIC S. मद्यार्कविशिष्ट उत्तेजक. SPECIAL S. विशिष्ट इंद्रियांस उत्तेजन देणारें औषध, विशिष्ट उत्तेजक.] २ उत्साहवर्धक गोष्ट *f*, चैतन्योत्पादक गोष्ट *f*. ३ *an alcoholic beverage* मादक पेय *n*; as, "Never takes *stimulants*." S. *a*. (in medicine) *stimulating* उत्तेजक (औषध).

Stimulate (stim'ū-lāt) [L. *stimulus*, a goad.] *v. t. to rouse to action* चेतवणें, प्रोत्साहन देणें, उत्तेजित करणें, प्रवृत्त करणें. २ (in medicine) चेतना *f*. वाढवणें, चेतनावृद्धि *f*. करणें *g. of o*.

Stim'ulated *pa. p*. उत्तेजित, चेतवलेला, प्रोत्साहित.

Stim'ulating *a*. चेतवणारा, प्रोत्साहन देणारा. २ (*med*.) उत्तेजक. [S. properties उत्तेजक धर्म.]

Stimula'tion *n*. चेतवणें *n*, उत्तेजन देणें *n*, प्रोत्साहन *n*. २ (*bot*.) उत्तेजन *n*. ३ चेतनावर्धन *n*, उत्तेजन *n*.

Stimulative (stim'ū-lāt-iv) *a. of stimulating effect* उत्तेजक, चेतनावर्धक. S. *n*. उत्तेजक औषध *n*, उत्तेजक द्रव्य *n*.

Stimulus (stim'ū-lus) [L.] *n. that which spurs to action* उत्साहवर्धक (गोष्ट) *f*, उत्तेजक (कृत्य), प्रोत्साहक. २ (*physiol*.) *thing that evokes functional reaction in tissues* उत्तेजक. Stimuli *pl*.

Sting (sting) [A. S. *stingan*, to sting.] *v. t. to pierce with a sting* नांगी *f*. मारणें, डसणें, चावणें, दंश करणें.—fiercely and eagerly as mosquitoes, gnats, &c. चणचण तोडणें, -चणचणा तोडणें. २ (as conscience, &c.) खाणें, टोंचणें, खुपणें, चुरचूर *m* -खवखव *f*. लागणें *in. con*. ३ (as speech) लागणें, झोंबणें. ४ (as peppers) लागणें, झोंबणें, सिरसिरणें, खवखवणें, खाजणें. ५ (a scorpion) चावणें, फणकावणें, ठणकावणें, झणकारा *m*. मारणें. S. *v. i. to feel acute pain* दुखणें, वेदना होणें; as, "My hand *stings*." २

to be able to sting, to have a sting चावणें, दंश करणें, नांगी मारूं शकणें, नांगी असणें; as, "Some bees do not S." Stung *pa. t.* & *pa. p.*

Sting *n.* नांगी *f*, कांटा *m*, नांगा *m*. २ *the thrust of a sting into the flesh* दंश *m*. [THE BURNING FROM A SCORPION'S S. फणफण *f*, फणका *m*, फणकारा *m*; *intes.* फणफणाट *m*, झणझणाट *m*.] ३ गांध *f*. ४ दंशापासून होणाऱ्या वेदना *f*, फणफण *f*. ५ मर्म *n*, मर्मस्थल *n*, मखी *f*, खोंच *f*, खुबी *f*, मेख *f*. ६ (of plants) *a hair secreting a poison* विषारी कांटा.

Stin'gily *adv.* कंजूषपणानें, कृपणपणानें, लोभटपणानें.

Stin'giness *n.* कंजूषपणा *m*, लोभटपणा *m*, कृपणपणा *m*.

Sting'ing *a. painful* दुःखकारक, वेदना उत्पन्न करणारा. २ *sharp* तीव्र, असह्य, झोंबणारा, लागणारा; as, "S. cold, S. rebuke."

Sting'less *a.* नांगी नसलेला.

Stingy (stin'ji) [Of doubtful origin.] *a. niggardly, avaricious* कंजूष, कृपण, लोभट, लोभी, कद्रु.

Stink (stink) [A. S. *stincan*; Ger. *stinken*, to smell.] *v. i. to smell very offensively* घाण *f* -वास *m*. येणें, वास मारणें, घाणवणें, घाणणें, वासट असणें. २ *to have a bad reputation* कानफाटें नांव असणें. S. *n. bad smell* घाण *f*, दुर्गंध *m*, दुर्गंधी *f*, पूतिगंध *m*. [INTENSE OR EXCEEDING S. अष्टघाण *f*.] Stank, Stunk *pa. t.* Stunk *pa. p.* Stink'ing *pr. p.*

Stint (stint) [A. S. *styntan*, to dull.] *v. t. to keep on short allowance* मोजला देणें, मोजलेला देणें, मोताद *f* -मर्यादा &c. करणें -ठेवणें, आळा *m* -आळाबांधा करून देणें -घालणें, मोतादीवर -प्रमाणावर ठेवणें -राखणें; as, "To S. a person in food." २ *to supply or give in niggardly amount* हात आंखडून देणें, कष्टानें देणें, जेमतेम देणें, सरासरी पुरेइतका देणें, पोट बांधणें, उपासमार *m*. करणें, फांके *m. pl.* पाडणें; as, "To S. food, money, service, &c." S. *n. limitation of supply or effort* मोताद *f*, इयत्ता *f*, आळा *m*, आळाबांधा *m*, मर्यादा *f*, मोजमाप *n*; as, "Laboured without S." २ *quantity assigned or allowed* मोजकें माप *n*. Stint'ed *pa. t.* and *pa. p.* Stint'ing *pr. p.* S. *v. n.* मोतादीवर राखणें *n*, मोजला देणें *n*. २ पोट बांधणें *n*, उपासमार *m*, उपासमारा *m*.

Stipend (sti'pend) [L. *stipendium*, *-stips*, a donation, and *pendere*, to weigh out.] *n. a salary* वेतन *n*, मुशारा *m*, मुशाहिरा *m*, पगार *m*.

Stipen'diary *a.* पगारी, वेतनी, पगार *m* -वेतन *n*. मिळणारा. S. *n.* पगार मिळणारा *m*, पगार घेऊन काम करणारा *m*. २ *a paid magistrate*(in large towns) पगारी (ऑनररी नव्हे) म्याजिस्ट्रेट *m*.

Stipulate (stip'ū-lāt) [Fr. -L. *stipulus*, firm.] *v. i. to contract* ठराव करणें, करार *m*. करणें, बोली करणें. S. *v. t. to agree on certain terms* (कांहीं) अटींवर कबूल होणें, अटी घालणें, अटी करणें. Stipulated *pa. t.* and *pa. p.* Stip'ulating *pr. p.* Stipula'-

tion *n.* बोली *f.* करणें *n*, ठराव *m.* करणें *n.* २ *agreement* बोली *f*, ठराव, करार. ३ (law) शर्त *f*, अट *f*.

Stipulation, See under Stipulate.

Stip'ulator *n.* ठराव करणारा *m*, करार करणारा *m*.

Stipule (stip'-ūl) [L. *stipula*, a stalk.] *n.* (bot.) उपपर्ण *n*, वृन्तपर्ण *n.* [BRACT = पुष्पोपांगपर्ण, *or* पुष्पोपांगपत्र, *or* उपांगपत्र, *or* उपपत्र. ADNATE S. संलग्न उ०. AXILLARY S. कक्षागत उ०. FREE *or* CAULINARY S. सुटा किंवा मोकळा उ०. OCHREATED S. परिवेष्टक उ०. OPPOSITE S. संमुख उ०. PETIOLAR S. वृन्तीय उ०. SYNOCREATE S. संमुखवेष्टक उ०. उ० = उपपर्ण.]

Stip'uliform *a.* उपपर्णाकार, उपपर्णाकृति.

Stir (stėr) [A. S. *styrian*, to drive.] *v. t. to move* सरकविणें, हालवणें, चालवणें, सारणें. २ (*about* or *up*, as to mix or separate) कालवणें, ढवळणें, घोळणें; as, " To S. up rice." ३ *to rouse, to incite* चेतवणें, चिथवणें, उठवणें, भडकवणें, बहकवणें, उत्तेजन *n.* देणें *g. of o.*; as, "To S. up strife, mutiny, &c.' S. *v. i. to move* हालणें, सरकणें, सरणें, चालणें, हालचाल *f.* करणें, चिडमिडणें, चिडमीड *adv.* करणें, फिरकणें; as, "If you S. I shoot." २ *to be in motion* चालणें, खेळणें, चालता असणें -होणें; as, "Not *stirring* yet."

Stir *n. disturbance, excitement* हालचाल *f*, गडबड *f*, धांदल *f*, धामधूम *f*. २ *slightest movement* यत्किंचित् हालचाल *f*; as, " Not a S."

Stirred *pa. t.* S. *pa. p.* हालवलेला, हालवून सोडलेला. २ ढवळलेला. ३ चेतवलेला, चिथवलेला, उठवलेला.

Stir'ring *pr. p. a. full of business or excitement* हालवून सोडणारा, खळबळ उडवून देणारा, चळवळीचा; as, " S. events; S. speech."

Stir'rup *n.* रिकिब *f*, रिकिबी *f*, रिकेबी *f*.

Stirrup-leather *n.* रिकिबवादी *f*.

Stitch (stich) [A. S. *stice*, a prick.] *v. t. to sew* शिवणें, दोरा घालणें, टांका घालणें-मारणें. २ *to do needle-work* शिवणकाम करणें. S. *n.* टांका *m*, शिवण *f*. [DOUBLE S. टीपदोरा *m*. RUNNING S. उभा दोरा, धांवता दोरा *m*, धांवदोरा *m*.] २ *a bit of clothing* चिंधी *f*, चिंधूक *n.* ३ *a pain in the side* उसण *f*, कचक *f*, पार्श्वशूल *m.* ४ (*in ploughing*) *the space between furrows* तास *m*. [नकशीचें शिवणकाम *n.*

Stitch'ery *n. ornamental needle-work* कशिदा *m*,

Stithy (stith'i) [Of Icelandic origin.] *n. a blacksmith's shop* लोहाराची शाळा *f*, लोहाराचें दुकान *n.* २ *an anvil* ऐरण *f*.

Stock (stok) [A. S. *stocc*, a stick.] *n. stem* स्कंध *m*, कांड *n*, खोड *n*, सोट *m.* २ *stump* खुंट *m*, बुंठण *n.* ३ *a holder, a handle* दांडा *m.* ४ *the butt-end of a gun* दस्ता *m*, कुंदा *m.* ५ *the cross-bar of an anchor* नांगराचा दांडा *m.* ६ *family* घराणें *n*, वंश *m*, मूळवंश *m*, अन्वय *m.* ७ *breed* ताणा *m*, बिजवट *n.* [OF A GOOD S. (A HORNED BEAST) थडीचा, थळीचा, खाणीचा.] ८ *property* मालमत्ता *f*, पैसाअडका *m.* ९

wealth in cattle **गोधन** *n*, **पशुधन** *n*, **गुरेंढोरें** *n. pl.* [S.-BREEDER, S.-FARMER गुरांढोरांची पैदास करणारा *m.* LIVE S. गुरेंढोरें *n. pl.* DEAD S. शेतकीचीं आउतें वगैरे. S.-MAN गुराखी *m*, राखणा *m.*] १० *store ready for drawing on* **(मालाचा किंवा विक्रीच्या वस्तूंचा) सांठा** *m*, **बेगमी** *f.* [TO HAVE IN S. सांठा *m.* असणें, शिलकींत असणें. S. ARGUMENT नेहमींचा -खिशांतील मुद्दा.] ११ *equipment for trade* **(धंद्याला लागणारें) साहित्य** *n*, **सामान** *n*, **सामानसुमान** *n.* [S.-IN-TRADE धंद्याला लागणाऱ्या आवश्यक वस्तू *f. pl.* ROLLING S. आगगाडीचे डबे, इंजनें वगैरे. TO TAKE S. मालाची यादी *f.* करणें. TO TAKE S. OF (*fig.*) (शील किंवा स्वभाव ताडण्याकरितां) बारकाईनें पहाणें.] १२ *capital contributed by individuals and divided into shares* **ठेव** *f*, **(भाग काढून जमविलेलें) भांडवल** *n.* [PRIVATE S. घरचें भांडवल *n*, पदरचा पैसा *m.* SCANTY OR SMALL S. तुटपुंजें भांडवल *n*, तुटपुंजी *f.* COMMON S. समाईक भांडवल *n*, गणद्रव्य *n.* S. ACCOUNT (सबंध) भांडवलाचा जमाखर्च *m.* TO LIVE UPON ONE'S S. पदर *m.* खर्चणें -खाणें, पदर *m.* मोडणें.] १३ *shares in a financial company or in national or municipal debt* **(कंपनीचे) विकत घेतलेले भाग** *m. pl.*, **रोखे** *m. pl.*, **सरकारी रोखे** *m. pl.* [S. EXCHANGE (सरकारी रोखे विकण्याचा) सराफकट्टा *m.* २ रोख्यांचा व्यवहार करणाऱ्या दलालांची संस्था *f.* S. -BROKER रोखे विकणारा *m*, रोख्यांचा दलाल *m.* S. -JOBBER रोख्यांचे सट्टे करणारा *m.* S. -MARKET सराफकट्टा *m.* २ सराफकट्ट्यावर झालेले व्यवहार *m. pl.* ३ गुरांचा बाजार *m.*] १४ (*pl.*) (for the legs) **खोडा** *m.* १५ *the support of a ship during construction* **ढिरा** *m*, **शिपाई** *m.* १६ *a person who has little sense* **धुंभ** *m*, **दगड** *m.* [S.S AND STONES निर्जीव वस्तु *f. pl.* २ सुस्त माणसें *n. pl.*]

Stock *a. kept for sale or use* **विक्रीकरितां ठेवलेला, खासगी उपयोगाकरितां ठेवलेला.** २ *of long standing* **जुना, कसलेला, रुळलेला;** as, "A S. actor." ३ *common-place* **नेहमींचा, ठराविक;** as, "A S. sermon."

Stock *v. t. to store* **(-ची) बेगमी करणें, भरून ठेवणें, सांठा करणें.** २ *to keep for sale* **विक्रीकरितां ठेवणें, संग्रहीं ठेवणें.** ३ *to provide with stock* **(-चा) भरणा करणें, आवश्यक गोष्टींचा पुरवठा करणें;** as, "A well-*stocked* larder, library, &c." ४ *to fit a gun with a stock* **दस्ता बसवणें.**

Stockade (stok-ād') [Fr. *estocade* -*estoc* -Ger. *stock*, a stick.] *n.* **मेढेकोट** *m*, **लकडकोट** *m.* S. *v. t. to surround or fortify with a stockade* **मेढेकोट** *m.* **करणें, लकडकोट** *m.* **करणें.**

Stock-broker, See under Stock.

Stock-exchange, See under Stock.

Stock-holder *n.* **सरकारी रोखे विकत घेतलेला** *m.*

Stocking (stok'ing) [Of doubtful origin. Probably a cover for the *stocks* or stump.] *n.* **पायमोजा** *m*, **इस्टाकीण** *f.*

ock'-still *a. still as a stock or post* गपचिप, चूप, काष्ठवत्, थंड, निश्चल; as, "His whole work stands S." [To SIT S. देवासारखा बसणें, चित्रासारखा बसणें.]
oic (sto'ik) [L. -Gr. *Stoikos -stoa*, a porch or colonnade (where zeno taught).] *n.* झेनोचा अनुयायी *m*, स्टोइक *m*. (झेनो: ग्रीकतत्त्ववेत्ता. खिस्ती शकापूर्वी ३४२-२७०). सुखदुःखाविषयीं पूर्णपणें उदासीन राहून प्रत्येकानें सद्धर्माचरणार्थ झटावें ही त्याची मुख्य शिकवण होती. २ *one who bears suffering without show of feeling or complaining* आनंदानें दुःख भोगणारा *m*, सुखदुःखाविषयीं अनुद्विग्न, सुखदुःखाविषयीं पूर्णपणें उदास *m*, स्टोईक *m*.
o'ic, Sto'ical *a.* स्टोइक पंथाचा, स्टोइकपंथासंबंधीं. २ *not affected by passion* (सुखदुःखाविषयीं उदासीन राहून) निर्विकार, विकाररहित.
o'ically *adv.* स्टोइकाप्रमाणें, (सुखदुःखाविषयीं पूर्णपणें) उदास राहून, धैर्यानें, अनुद्विग्न मनानें.
o'icism *n. the doctrines of the Stoics* स्टोइकपंथाचीं मतें *n. pl.*, उदासीनतावाद. २ *fortitude* धैर्य *n.* ३ *patient endurance* (सुखदुःखाविषयीं पूर्ण) उदासीनता *f*, विकाराराहित्य *n*, अविकार *m*.
oke (stōk) [Dut. *stoken.*] *v. i. to stick, stir, or tend a fire* निखारे सारखे करणें. २ निखारे हालवणें. ३ कोळसा (आंत) टाकणें.
ok'er *n.* कोळसे मारणारा *m*.
ole *pa. t.* of Steal, *q. v.*
ole (stōl) [L.-Gr. *stole*, a robe.] *n.* बिशपांनीं व प्रीस्टांनीं खांद्यावर घेण्याचें उपवस्त्र *n*, स्टोल *m*. २ *a loose robe* सैल झगा *m*, पोकळ झगा *m*.
ol'en (*pa. p.* of Steal) *a.* चोरलेला, चोरून नेलेला, चोरींव, चोरीचा.
olid (stol'id) [L. *stolidus*, firm.] *a. dull, stupid* मठ्ठ, ठोंबा, सूर्ख, दगड.
olid'ity *n.* मठ्ठपणा *m*, बुद्धीची मंदता *f*, मूर्खपणा *m*.
olon (stō'lon) [L. *stolo*, a twig.] *n.* (bot.) गुल्मिनी. ही एक देंठाचा प्रकार आहे. ही एक प्रकारचा ताणा आहे. ही ऊर्ध्वगति पावून पुन्हां जमिनीस मिळते, व तेथें तीस मुळें फुटतात, व पुन्हां ती ऊर्ध्व होते.
oma (stō'mȧ) [Gr. *stoma, -atos*, a mouth.] *n.* (*anat.*) रंध्र *n.* २ (*bot.*) मुख *n*, रंध्र *n*, त्वग्रंध्र *n*.
omach (stum'ak) [Fr. -L. -Gr. *stomachos*, the gullet.) *n.* पोट *n*, कोठा *m*;—strictly जठर *n*, आमाशय *m*, अन्नाशय *m*. [CARIDAC END OF S. आमाशयाचें हृदयाकडचें द्वार *n*. CLEARING OR CLEAREDNESS OF S. AND BOWELS कोठ्याची शुद्धि *f*, कोष्ठशुद्धि *f*. PIT OF THE S. मणिपूर *n*. WEIGHT IN THE S. (as of food) दबका. WITH OR UPON AN EMPTY S. रिकाम्या पोटीं, अनशवे पोटीं. A FULL STOMACH LOATHES THE HONEY-COMB CF. भरले पोटा उंबर कडू.] २ (in animals) कोठा *m*, जठर *n*. [FIRST S. प्रथम जठर *n*, पहिला कोठा *m*. SECOND S. द्वितीय जठर *n*, दुसरा कोठा

m. THIRD S. तृतीय जठर *n*, तिसरा कोठा *m*. FOURTH S. चतुर्थ जठर *n*, चवथा कोठा *m*.] ३ *appetite for* (food, &c.) भूक *f*, अन्नेच्छा *f*. ४ *inclination, spirit* प्रवृत्ति *f*, कल *m*, उत्साह *m*, जोम *m*; as, "Had no S. for the fight." [PROUD OR HIGH S. *haughtiness* ताठपणा *m*, गर्विष्ठपणा *m*, उर्मटपणा *m*. S. ACHE पोटांत दुखणें, पोटदुखी *f*, पोटशूळ *m*. S. PUMP पोटांतून विषारी पदार्थ किंवा नासलेलें अन्न काढण्याचा पंप *m*. S. TUBE कोठा धुण्याकरितां घशांतून घालण्याची नळी *f*.]

Stom'ach *v. t. to eat with relish* रुचीनें खाणें, चवीनें खाणें, चव *f*-रुचि *f*. लागणें, तोंडाला गोड लागणें. २ (*fig.* usually with a negative) *to suffer patiently* (a wrong, insult, &c.) पोटांत घालणें, सहन करणें, खपणें, सोसणें; as, "Cannot S. it."

Stomach'ic *a*. कोठ्याचा, जठराचा. २ *stimulating the stomach* पाचक, पचनक्रिया वाढविणारा, भूक वाढविणारा, जठराग्नि प्रज्वलित करणारा. S. *n*. पचनक्रिया वाढविणारें औषध, अग्निमांद्यावर औषध *n*, पाचक *n*.

Stomati'tis *n*. अन्नपचन न झाल्यामुळें तोंडांतील पिच्छात्वचेचा दाह होणें *n*, मुखपाक *m*. Stomatitis has nothing to do with Stomach. Here Greek *stoma* means mouth.

Stone (stōn) [A. S. *stan*.] *n*. धोंडा *m*, दगड *m*, खडा *m*. [TO GIVE A S. FOR BREAD मदत दिल्याचें नांव करणें, मदतीची थट्टा करणें. TO MARK WITH A WHITE S. आनंदाचा दिवस म्हणून लिहून ठेवणें. TO LEAVE NO STONE UNTURNED चहूंकडे दगड मारून पहाणें, प्रयत्नाची शिकस्त *f*. करणें. TO BREAK STONES खडी फोडणें. TO CAST *or* THROW STONES *or* A STONE AT (-ची) निंदा *f*. करणें, (-वर) दोषारोप करणें. THOSE WHO LIVE IN GLASS-HOUSES SHOULD NOT THROW STONES AT OTHERS आपण लागून बोललों कीं दुसरा टोमणा मारतोच.] २ *a precious stone* रत्न *n*, मणि *m*, माणिक्य *n*. ३ (for building) मोठा धोंडा *m*, दगड *m*, पाषाण *m*. [BLACK S. काळवथर *m*, काळेथर दगड *m*. (A BUILDING) OF HEWN STONES चिरेबंदी. EFFLORESCENCE (THROUGH MOISTURE) FROM S. दगडफूल *n*. FOUNDATION S. पायाचा दगड *m*. CORNER S. कोणशिला *f*. HEWN AND SHAPED S. चिरा *m*. HUGE S. OR MASS OF S. धोंड *f*. LARGE, FLAT SMOOTH S. (*to wash clothes on, to sit on*, &c.) पाथर *f*. PHILOSOPHERS' S. परीस *m*. ROUND, ROLLING S. गडगडा धोंडा *m*, गुंडा *m*. SMOOTH, ROUNDISH S. गोटा *m*, गोटी *f*. S. FOR GRINDING KNIVES, &c. साहाण *f*, निष्णा *m*. S. SMOOTHED ON ONE SIDE तोड *f*. S. VESSEL, S. TROUGH दगडी *f*. STRIKING OF THE FOOT AGAINST A S. ठेंच *f*. THIN AND FLAT PIECE OF S. चीप *f*. HAS A HEART OF S. पाषाणहृदयी आहे. THE S. AGE पाषाणयुग *n*, दगडाचीं भांडींकुंडीं व हत्यारेंपातारें असलेल्या स्थितीचा काळ *m*.] ४ *a monumental tablet* स्मारकशिला *f*. ५ *the kernel of some fruits* आठीळ *f*, अठळी *f*, अठी *f*, अष्टि *f*, कोय *f*, बांठा *m*, बांठी *f*. ६

concretion in the kidney or bladder मुतखडा *m*, अश्मरी *f*, सिकता *f*. ७ अंड *m*, *pop.* आंड *m*, कोय *m*. ८ चौदा पौंडांचें वजन *n*, स्टोन *n*.

Stone *v. t. to pelt with stones* दगड *m. pl.* मारणें, धोंडे *m. pl.* मारणें, धोंडेमार *m* -दगडमार *m*. करणें. २ *to free* (fruit) *from stones* आठळ्या *f. pl.* काढणें, कोया *f. pl.* काढणें. ३ *to pave with stones* लाद्या *f. pl.* मारणें -बसविणें, फरशी *f.* करणें, दगडांनीं बांधणें, as, "To S. a well." ४ *to rub, to scour, with a stone* दगडानें घांसणें, दगडानें साफ करणें.

Stone-axe *n.* पिकिंदर *m*.

Stone-blind *a.* अगदीं आंधळा, ठार आंधळा.

Stone-breaker *n.* खडी फोडण्याचें यंत्र *n*.

Stone-cutter *n.* धोंडफोड्या *m*, पाथरवट *m*. २ दगड कापण्याचें यंत्र *n*. [Chisel of a stone-cutter टंक *m*, टांकी *f*. Splitting implement of a stone-cutter सुतकी *f*, सुंबा *m*, ढोंकण *f. n.*]

Stone-cutting *n.* दगड कापणें *n*. २ दगड घडणें *n*, पाथरवटाचें काम *n*, पाथरवटकाम, दगड फोडणें *n*.

Stone-deaf *a.* पुरापुरा बहिरा.

Stone-digger *n.* बेलदार *m*.

Stone-fruit *n.* अठळी किंवा कोय असलेलें फळ *n*.

Stone-hearted *a.* पाषाणहृदयी, निर्दय, निष्ठुर, सांग.

Stone-horse *n.* वळू *m*, सुरू *m*, आंडील घोडा *m*.

Stone-mason *n.* पाथरवट *m*, गंवडी *m*.

Stone-masonry *n.* दगडाचें बांधकाम *n*.

Stone-pecker *n.* (-the bird) पाथरफोड *m*, पाथरवट *m*.

Stone-pit *n.* दगडाची खाण *f*, चिऱ्यांची खाण *f*.

Stone-plover *n.* तणमोर *m*.

Stone-'ware *n.* हलक्या जातीचीं चिनी भांडीं *n. pl.* हीं कठिण असतात, व यांवर ठोकलें असतां दगडासारखा यांतून आवाज निघतो, म्हणून यांस Stone-ware असें म्हणतात.

Stone'-work *n.* दगडी बांधकाम *n*. [Coursed Stone-work थरांचें दगडी बांधकाम. Dressed Stone-work घडीव दगडांचें बांधकाम.]

Ston'ily *adv.* निष्ठुरपणानें, निर्दयपणानें.

Stoni'ness *n.* निष्ठुरपणा *m*, निर्दयपणा *m*.

Sto'ny *a.* दगडाचा, दगडी, पाषाणमय. २ *like a stone* दगडासारखा, कठिण. ३ *abounding in stones* दगडाचा, दगडाळ, पाषाणप्रचुर, धोंडाळ, खडकाळ. ४ *inflexiable, cruel* निष्ठुर, पाषाणसदृश, बनलेला.

Stood *pa. t.* and *pa. p.* of Stand.

Stook (stōōk) [Low Ger. *stuke*, a heap.] *n. sheaves of corn put up together in a field to dry* वाळत घातलेल्या कवळ्या *f. pl.*

Stool (stōōl) [A. S. *stol.*] *n. a seat without a back* स्टूल *n*. मोडा, चवई, तिवई are some of the varieties of a stool. [To fall between two S.s दोन डगरींवर हात ठेवल्यामुळें फसणें. *cf.* दोहों घरचा पाहुणा

उपाशीं.] २ शौचाचें स्टूल n. [To GO TO S. शौचाला जाणें.] ३ शौचाला बसणें n. ४ शौच m, विष्ठा f. (b) ढाळ m. [LOOSE S. बुळकांडी f, बुळकी f, भसरें n. SCANTY AND SUDDEN S. पिळकी f.] ५ *root or stump of a plant from which shoots spring* मुळवा m, खुंट m. S. *v. i. to throw up shoots from a root* फुटणें, धुमारे फुटणें. २ *to go to stool* शौचाला जाणें, शौचाला बसणें.

Stoop (stōōp) [A. S. *stupian.*] *v. i. to bend down* ओणवणें, ओणवा होणें, लवणें, नमणें, झुकणें, कोंक n, पोंक n. &c., वळणें g. of s. [To S. IN ONE'S WALK ओणव्यानें चालणें.] (b) वांकत चालणें. २ *to submit, to yield* वांकणें, नमणें, लवणें, दबणें, वश होणें, हार जाणें, हार f. खाणें. ३ *to deign, or condescend to do* मोठेपणा m. अभिमान सोडणें, खालच्या पायरीवर येणें. ४ (of hawk, &c.) *to swoop, to pounce* झडप घालणें, झेंप घालणें, झडपणें, झेंपावणें. S. *v. t. to incline* (head, neck, shoulders, back &c.) *forward and down* वांकवणें, लववणें, नमवणें. S. *n. stooping carriage of body* ओणवणें n, वांकत चालणें n.

Stoop, Stoep (stōōp) [Dut. *stoep.*] *n. front steps* पुढल्या पायऱ्या, तोंडच्या पायऱ्या. २ *a porch* द्वारमंडप m. ३ *a verandah* ओटी f, ग्यालरी f.

Stop (stop) [A. S. *stoppian*, to stop up.] *v. t. to stuff or close up* बंद करणें, थांबवणें, बांधणें, बुजणें, बुजवणें, चोंदणें; as, "To S. a leak." [To S. ONE'S EARS (ऐकूं येऊं नये म्हणून) कानांत बोटें घालणें. २ (*fig.*) *to refuse to listen* ऐकण्याचें नाकारणें. To S. A TOOTH बांधणें, पक्का करणें. To S. A WOUND रक्त (वाहण्याचें) बंद करणें. To S. ONE'S MOUTH (लांच देऊन -चें) तोंड बंद करणें, (-चें) तोंड बांधणें. To S. A GAP (तात्कालिक) गरज भागवणें, (तात्कालिक) गरज करणें.] २ *to render impossible* बंद करणें, रोधणें, रोखणें. [To S. THE WAY अडथळा करणें, अडचण उपस्थित करणें -काढणें.] ३ *to hinder, to intercept* थांबवणें, अटकावणें, अटकवणें, अडकवणें, अडवणें, खुंटवणें, रोखणें, अटकाव m -अडथळा m -अवरोध m -प्रतिबंध करणें g. of o., मोडती f -मोडा m. घालणें, मेख f. मारणें, पाचर f. मारणें; as, "To S. progress." [To S. BLOW WITH ONE'S HEAD (*facet.*) ठोसा खाणें. To S. ONE'S BREATH गळा दाबून मारणें, गळा दाबून जीव घेणें. To S. A FACTORY कारखाना बंद करणें.] ४ *to restrain* आवरणें, थांबवणें, उभा करणें, रोकणें, (-चा) गतिस्तंभ m. करणें. ५ *to cut off, to suspend* कापणें, बंद करणें, तकूब करणें, (ची) तकुबी f -महकुबी f. करणें; as, "Shall S. your wages, holidays, &c." [To S. PAYMENT OR A CHEQUE पैसे देऊं नये म्हणून ब्यांकेला कळविणें -वर्दी देणें. To S. PAYMENT दिवाळें काढणें.] ६ *to punctuate* विराम देणें, विरामचिन्हें करणें लिहिणें -देणें; as, "A badly spelt and *stopped* letter." ७ (Etching) (with *out*) (कांचेच्या ज्या भागावर अम्लाचें कार्य नको असेल त्यावर) अम्लाचें कार्य न होणाऱ्या रंगाचा हात देणें. ८ (*photog.*) (with

down) यवाचा (नको असेल तो) भाग पडद्यानें झांकणें. (यव=Lens) ९ (*founding* with *off*) सांच्यांतील रिकामी जागा वाळूनें भरणें.

Stop *v. i. to cease, to come to an end* थांबणें, बंद होणें, बंद राहणें, बंद पडणें, खळणें, उभा राहणें; as, "My watch has *stopped.*" [To S. SHORT एकदम -मध्येंच बंद पडणें -होणें.] २ *to desist, to leave off* राहणें, पुरे -बस *adv.* करणें, थांबणें, सोडणें, अटपणें, हात काढणें -अटोपणें. ३ (*colloq.*) *to stay, to sojourn* राहणें, उतरणें, बिऱ्हाड *n.* करणें. [To S. UP जागत बसणें.] ४ (with *for*) थांबणें, खोळंबणें, वाट *f.* पाहणें.

Stop *n. pause, check* थांबणें *n*, खळणें *n*, उभा होणें *n*, खळ *m*, विराम *m*, अवसान *n*, &c. [TO PUT A S. TO बंद करणें, (-ची) बंदी करणें. TO COME TO A S. बंद होणें, बंद पडणें. TO BRING TO A S. बंद करणें -करवणें. TO BE AT A S. ची प्रगति खुंटणें, बंद असणें.] २ *a punctuation mark* विरामचिन्ह *n*. ३ *a finger-hole of a wind instrument* वायुवाद्याचें (बोटें ठेवण्याचें) भोंक *n*. ४ (in music) यति *f*, अवसान *n*, विराम *m*, थाक *f*.

Stop-cock *n.* चावी *f*, पाणी बंद करण्याचा काक *m*.

Stop'page *n. a stopping* खळणें *n*, थांबणें *n*, बंद पडणें *n*, बंद होणें *n*, उभा होणें *n*, उभा राहणें *n*, खोळंबा *m*, खोटी *f*. २ *obstruction* अडथळा *m*, अटक *f*, प्रतिबंध *m*, बंदी *f*, खोटी *f*, गुंता *m*. ३ (in transit) माल खरेदीदारास पोंचण्यापूर्वी तो वाटेंत अडकविण्याचा बेचनदाराचा हक्क *m*, वाटेंत केलेला अटकाव *m*.

Stop'per *n.* थांबवणारा *m*, उभा करणारा *m*, गतिरोधक *m*, अटकवणारा *m*, &c. २ *a plug for closing bottle* कांचेचें बूच *n*. S. *v. t. to close or secure with a stopper* कांचेचें बूच मारून बंद करणें.

Stopp'ered *pa. t.* S. *pa. p.* कांचेच्या बुचानें बंद केलेला. २ कांचेचें बूच असलेला.

Stopple (stop'l) *n. a cork or plug* बूच *n*, गुडदी *f*, बुटणें *n*, चोंदी *f*, दट्टा *m*.

Storage (stōr'āj) *n. the storing of goods* कोठींत -वखारींत ठेवणें *n*, नीट जपून ठेवणें *n*. २ *the charge for storing* ठेवणावळ *f*. [S. BATTERY विद्युतत्संचायक माला *f*, संचायक विद्युन्माला *f*.]

Storax (stō-raks) [Gr. *styrax.*] *n.* शिलाकुसुम *n*, शिलापुष्प *n*, शिलारस *m*. हा झाडाच्या सालींतून निघतो.

Store (stōr) [O. Fr. *estoire*, provisions –L. *instaurare*, to renew.] *n. a stock* सांठा *m*, संग्रह *m*, बेगमी *f*, भरणा *m*, दास्तान *n*, भांडवल *n*, डबोलें *n*. [IN S. संग्रहीत, सांठवून ठेवलेला, संचित.] २ *abundance* रेलचेल *f*, लूट *f*, भरपुरी *f*, रगाडी *f*, समृद्धि *f*. [To SET S. BY अतिशय महत्वाचा किंवा मौल्यवान् समजणें.] ३ *a ware-house* वखार *f*, गोदाम *n*. ४ (*pl.*) *supplies* प्रपंचाला लागणारें सामान *n*. ५ *a shop supplying a large variety of goods* विविधवस्तुभाण्डार *n*, सर्व प्रकारच्या सामानाचें दुकान *n*. ६ सामान ठेवण्याची जागा *f*.

Store *v. t. to gather in quantities* गोळा -जमा करणें. २ *to lay up in store* सांठा करून ठेवणें, (माल) भरून ठेवणें, बेगमी करणें. ३ *to place in a ware-house* कोठींत भरणें, वखारींत ठेवणें -भरणें. ४ *to hold, to contain* (-आंत) राहणें, मावणें; as, "A single cell can S. 2,000,000 foot-pounds of energy."

Store-house *n.* कोठी *f*, वखार *f*, गोदाम *n*.

Store-keeper *n.* कोठावळा *m*, कोठनीस *m*, स्टोरवाला *m*.

Store-room *n.* घरांतील सामानाची खोली *f*.

Storey, Same as Story No. 1.

Storied (stō'rid) *a. famous in legend or history* गाथाग्रंथांत सांगितलेला, पुराणप्रसिद्ध, इतिहासप्रसिद्ध. २ *ornamented with legendary or historical figures* पौराणिक किंवा ऐतिहासिक पुरुषांचीं किंवा प्रसंगांचीं चित्रें असलेला; as, "S. halls." ३ *having an inscription or story upon it* (प्रसंगाचें) वर्णन असलेला, ऐतिहासिक किंवा धार्मिक प्रसंगांची हकीकत असलेला, धार्मिक वचनें वर खोदलेला; as, "*Storied* urn." ४ (of a building) मजले असलेला, मजली.

Stork (stork) [A. S. *storc.*] *n.* (बगळ्यासारखा) करकोंचा पक्षी *m*. White-necked S. कौरव.

Storm (storm) [A. S. *storm.*] *n. a tempest* वादळ *n*, तुफान *n*, जौळ *n*, वावटळ *f*, झंझावात *m*, चंडवात *m*, *esp.* with rain वाऱ्याचा पाऊस *m*, वाऱ्यापावसाची गर्दी *f*. २ *an attack on a stronghold* छापा *m*, हल्ला *m*, चढाई *f*. [To TAKE BY S. छापा घालून सर करणें. २ (*fig.*) (मनुष्यावर -श्रोतृसमुदायावर) एकदम छाप पाडणें, एकदम मोहित -अनुकूल करणें.] ३ *tumult, agitation* गर्दी *f*, धामधूम *f*, चळवळ *f*, खळबळ *f*. [S. AND STRESS (व्यक्तीच्या किंवा राष्ट्राच्या आयुष्यांतील) धामधुमीचा काळ *m*.] ४ *dispute* कडाक्याचें भांडण *n*, कडाक्याचा वाद *m*, तडफडाट *m*, जळफळाट *m*, आदळआपट *f*, दणदणाट *m*. ५ *vehement shower* (अस्त्रांचा) वर्षाव *m*, (टाळ्यांचा) गजर *m*, कडकडाट.

Storm *v. i.* (of wind, rain, &c.) *to rage, to be violent* घोंघावणें, कडकडणें, दणदणणें. २ *to talk violently, to fume* वादळणें, चडफडणें, जळफळणें, चवताळणें, फोफावणें, वरदळणें, आदळआपट *f*. करणें, दणकावणें. S. *v. t. to take by storm* (a fort) (-वर) छापा घालणें, हल्ला करणें, हल्ला करून -छापा घालून घेणें.

Storm-beaten *a.* वादळांत (सांपडून) फुटलेला.

Storm-belt *n.* (नेहमीं) वादळें होणारा कटिबंध *m*.

Storm-bound *a.* वादळामुळें वरवा करून राहिलेला, वादळामुळें बंदरांत अडकून राहिलेला.

Storm-card *n.* वादळाचा नकाशा *m*. याच्या साहाय्यानें कप्तानाला वादळाचा मुख्य बिंदु काढतां येऊन त्याप्रमाणें वादळांतून वाट काढून जहाज निभावून नेतां येतें.

Storm-centre *n.* वादळाचा मुख्य बिंदु *m*. २ (*fig.*) *subject &c. upon which agitation or disturbance is concentrated* वादाचा मुद्दा *m*, वादाचें मूळ *n*.

Storm-cloud *n.* वादळी ढग *m*, जोराच्या पावसाचा

ढग *m.* २ *state of affairs that threatens disturbances* अस्वस्थता *f.* [लांकडी दरवाजा *m.*
Storm-door *n.* वादळाच्या वेळीं उपयोग करण्याचा फाल्तू
Storm'iness *n.* जौळीपणा *m*, वादळी हवा *f*.
Storm'ing *n.* छापा घालणें *n*, हल्ला करणें *n*.
Storm-proof *a.* वादळांत टिकणारा; as, "S. lamp." २ वादळांत न बुडणारी (बोट).
Storm-signal *n.* वादळाचा बाहुटा *m*.
Storm-tossed *a.* वादळांत हेलकावे खाणारी (बोट).
Storm'y *a. tempestuous* वादळाचा, तुफानाचा, वादळी, तुफानी, वारेवावटळीचा, जौळी. २ चळवळीचा, धडफडीचा, कडाक्याचा, आवेशाचा; as, "S. life; S. debate." ३ *associated with or threatening storms* वादळाचा, वादळाचा सूचक; as, "S. petrel."
Story (stō'-ri) [O. Fr *estorer*, to build.] *n. a floor of a building* मजला *m*. [LOWER S. पहिला म०. SECOND S. दुसरा म०. THIRD S. तिसरा म०. AN UPPER S. GENER. उपरमाडी *f*, उपरखणी *f*, माडी *f*, माळा *m*, मजला *m*. OF ONE S. एकमजली, एकमजला. OF TWO STORIES दुमजला, दुमजली. OF THREE STORIES तिमजला, तिमजली. OF FOUR STORIES चौमजली, चौखणी, चौताली. THE UPPER S. (*fig.*) *brain* मेंदू *m*; as, "*Is a little wrong in the upper story.*" CLEAR STORY खोटा मजला, दिखाऊ -लटका मजला.] Stories *pl.*
Story (stō'ri) [Short for History.] *n. history* कथा *f*, वृत्तान्त *m*. [REMAINING ONLY IN S. कथाशेष.] २ *past course of life* (भूतकालीन) आयुष्यक्रम *m*, आयुष्यक्रमांतील गोष्टी *f. pl.*; as, "His S. is an eventful one." ३ *account given of an incident* हकीकत *f*, वर्णन *n*. [ACCORDING TO HIS OWN S. त्याच्याच सांगण्याप्रमाणें. TO MAKE A LONG S. SHORT थोडक्यांत सांगावयाचें म्हणजे. IT IS QUITE ANOTHER S. NOW आतां कांहीं निराळेंच ऐकूं येतें, वस्तुस्थिति निराळीच दिसते. THE S. GOES असें सांगतात.] ४ *a narrative, a tale* गोष्ट *f*, कथा *f*, नकल *f*, कहाणी *f*, आख्यायिका *f*. [IDLE S. गप *f*, बात *f*, दंतकथा *f*. LONG-WINDED S. चन्हाट *n*, चर्पटपंजरी *f*. TO MAKE A COCK AND BULL S. सातपांच करणें. TO TELL A LONG S. ABOUT चन्हाट लावणें, रड गाणें. TO TELL IDLE STORIES बाता *f. pl.* कुटणें, बाता *f. pl.* छाटणें, बाता *f. pl.* मारणें -ठोकणें.] ५ *main facts or plot of a novel, or an epic or play* कथानक *n*. ६ *facts or experiences that deserve narration* संस्मरणीय गोष्टी *f. pl.*, वर्णनीय प्रसंग *m. pl.*; as, "That face must have a S. belonging to it." ७ *a lie* गप्प *f*, थाप *f*, बात *f*.
Story-book *n.* गोष्टींचें पुस्तक *n*, कादंबरी *f*.
Story-teller *n.* (धंदेवाला) गोष्टी सांगणारा *m*. २ गोष्टी लिहिणारा *m*. ३ बातेज्या *m*, गप्पीदास *m*, बाताड्या.
Story-telling *n.* गोष्टी सांगणें *n*.
Story-writer *n.* लहानलहान गोष्टी लिहिणारा *m*.
Stout *n.* स्टाउट नांवाची पिण्याची दारू *f*.

Stout (stowt) [O. Fr. *estout.*] *a. bulky, fat, strong* धांडगा, लठ्ठ, धट्टाकट्टा, जाडा, जाड, ताठ, जोमदार, जब्बर, बळकट, राकट; Some terms for a stout sturdy fellow are लट्ठेश्वर, लट्ठंभारती, धटिंगण, दांडगेश्वर, पोळ; rather stout जाडगेला, जाडसर, जाडेला. २ (of things) बळकट, मजबूत, जाड, दणगट, ठासर, कणखर. ३ *bold* धाडशी, छातीचा, हिंमती. Stouti'sh *a.* लठ्ठसर. Stout'ly *adv.* जोरानें, धैर्यानें, नेटानें. Stout'ness *n.* लठ्ठपणा *m*, जाडेपणा *m*, कणखरपणा *m*, मजबुती *f*, बळकटी *f*. २ हिंमत *f*, धैर्य *n*.

Stout-hearted *a.* धीराचा, हिंमती, धैर्याचा.

Stout-heartedness *n.* धीर *m*, हिंमत *f*.

Stove (stōv) [*Orig.* 'a hot-house,' allied to Ger. *stove.*] *n.* (*for cooking*) (ग्यासलेटाची) चूल *f*, स्टव.

Stow (stō) [A. S. *stow*, a place.] *v. t. to pack* (goods, &c.) *in right or convenient places* तजविजीनें भरणें, सोईनें -बंदोबस्तानें ठेवणें -घालणें, जेथला तेथें ठेवणें -लावणें. २ *to store away* सामानानें गच्च भरणें, सामान गच्च पण व्यवस्थित भरणें.

Stow'age *n.* तजविजीनें भरणें *n*, व्यवस्थित लावणें *n*. २ *room for stowing* माल भरण्याची जागा *f*, वाव *m*, सांठ *m*. ३ *charge for stowing* भरणावळ *f*.

Stow'away *n.* गलबतांतून फुकट प्रवास करणारा *m*.

Stowed *pa. t.* S. *pa. p.* सोईनें भरलेला, सोईनें लावलेला.

Strabismus (stra-biz'-mus) [Gr. *strabos*, oblique.] *n. squinting* तिरवेपणा *m*, तिरळेपणा *m*. (b) काणेपणा *m*, चकणा डोळा *m*.

Straddle (strad'l) [Freq. formed from A. S. *strœd*, *pa. t.* of *stridan.*] *v. i. to stand or walk with the legs apart* टांगा *f. pl.* फांकणें, पाय फांकटून उभा राहणें, पाय फांकून चालणें, फेंगडा चालणें. २ (*fig.*) *to vacillate between two policies* दोन डगरींवर पाय ठेवणें. S. *v. t. to sit astride* (घोड्यावर वगैरे) पाय फांकून बसणें, पाय ताणून बसणें; as, "Cannot S. his horse." S. *n.* टांगा फांकून चालणें *n*, टांगा फांकटून उभें राहणें *n*. २ (*fig.*) दोन डगरींवर हात ठेवणें *n*.

Straggle (strag'l) [A. S. *strican*, to go.] *v. i. to be scattered* पांगणें, पांगापांग होणें. २ *to ramble* (पांगून -फुटून) इकडेतिकडे फिरणें, रानोमाळ फिरणें, चार वाटा चालणें -फिरणें. ३ *to grow irregularly* वेडावांकडा वाढणें -वर जाणें; as, "A plant *straggles.*" ४ *to occur here and there* तुटक -अलग असणें; as, "*Straggling* houses." Strag'gling *a.* सुटा, तुटक, अलग, फुटकर, तुटलेला. Strag'glingly *adv.* फुटून, पांगून, भटकून, रानोमाळ.

Straight (strāt) [Lit. 'stretched,' A. S. *streccan*, to stretch.] *a. not crooked* सरळ, सरल, नीट, ऋजु, उजू, सुती, सुतांतला. २ *direct* (एकदम) सरळ, सीधा, थेट, तडक. ३ *honest, candid* सरळ, प्रामाणिक, मार्गाचा, मनमोकळा, स्पष्ट, उजू, निटस, चोख; as, "S. dealings." ४ *in proper order or place* सुव्यवस्थित, नीटनेटका, टापटिपीचा; as, "Are the pictures S.?"

Straight *adv. directly* तडक, तसाच, तेव्हांच, लागलाच. २ *not turning aside* सरळ, थेट, नीट, समोर. ३ नेमका, अचुक; as, "To shoot *straight.*"

Straight *n. a straight direction* सरळ दिशा *f.* २ *a part of a race-course* घोडदौड *f.*

Straight'en *v. t. to make straight* सरळ करणें, नीट करणें, उजू करणें. २ *to reduce to order* व्यवस्था करणें -लावणें; as, "To S. one's affairs." [To S. ONE'S FACE हंसें आंवरणें, गंभीर मुद्रा करणें.]

Straightfor'ward *a.* (a road) सरळ, धोपट, सडक. २ *honest, frank* सरळ, धोपटमार्गी, खणखणीत, सडखडीत, खसखशीत. [S. SPEECH सरळ भाषा *f.*]

Straightfor'wardly *adv.* सरळ, उघड, सरळपणानें. २ खसखशीत, स्पष्ट, स्पष्टपणें, साफ.

Straightfor'wardness *n.* सरळपणा *m*, स्पष्टपणा *m.*

Straightness *n.* सरळपणा *m.* २ चोखपणा *m.*

Straightway *adv.* एकदम, ताबडतोब, तडक.

Strain (strān) [O. Fr. *straindre*, -L. *stringere*, to draw tight.] *v. t. to stretch tightly* ताणणें, ताण *m.* देणें, तणावा *m.* देणें -बसवणें, खेंचणें, ओढणें, आंवळणें; as, "To S. a rope to breaking-point." २ *to wrest or distort from true intention or meaning* ताणणें, (अर्थाची) ओढाताण करणें, (अर्थाचा किंवा हेतूचा) विपर्यास *m.* करणें. [To S. EVERY NERVE शिकस्त करणें. To S. ONE'S EYES, EARS, &c. कान उभारून ऐकणें, डोळे भरून पाहणें, लक्षपूर्वक पाहणें किंवा ऐकणें. To S. ONE'S AUTHORITY, RIGHTS, POWERS, &c. अधिकाराचा -सत्तेचा -हक्कांचा अतिरेक करणें, मर्यादातिक्रम *m.* करणें. To S. A POINT फारच ताणून धरणें, ताणून गैरवाजवी फायदा करून घेणें. A STRAINED INTERPRETATION OR SENSE ओढाताण करून केलेला किंवा काढलेला अर्थ.] २ *to hug* (a person) *to oneself or one's breast* कवटाळणें, पोटाशीं धरणें. ३ *to overtax* ताणणें, ताण देणें, शीण पाडणें, शीण देणें, लचक भरविणें, लचकवणें, ताण पाडून बिघडविणें; as, "Take care not to S. your eyes." ४ *to force beyond propriety* ओढणें, ओढून -ताणून -खेंचून आणणें. ५ *to squeeze through, to filter* वस्त्रगाळ करणें, गाळणें, गाळून काढणें, छानणें. S. *v. i. to run through, to filter* गळणें, पाझरणें, क्षरणें. २ *to make violent efforts* नेट *m.* करणें, कुंथणें, कष्ट -श्रम घेणें -करणें, धडपड करणें; as, "Plants *straining* upwards to the light."

Strain *n. pull, tension, stress* ताण *m*, कर्ष *m*, ओढ *f*, ओढा *m*, तणावा *m*, नेट *m*, जोर *m.* २ *injury from over-exertion* ताण *m*, शीण *m*, लचक *f*, कचक *f*, करक *f*, चमक *f.* ३ (*poet.* and *rhet.* usu. in *pl.*) *burst or snatch or spell of music or poetry* चुटका *m*, कडवें *n*; as, "Martial or inspiring S.s." ४ *tone or key* स्वर *m*, सूर *m*, ताण *f*, तान *f.* ५ *moral tendency forming part of a character* वळण *n*, झोंक *m*, रोंख *m*, छटा *f*, सूचन *n*; as, "There is a S.

of weakness in him." ६ *breed of animals, human stock or family* कुळ *n*, वंश *m*, जात *f*; as, "Comes of a good S."

Strained *pa. t.* S. *pa. p. a.* ताणलेला, ताण दिलेला. २ *artificial, forced* ओढून आणलेला, बळेंचा, बळेंबळेंचा, बळयांबळयांचा, वरकरणी, औपचारिक, कृत्रिम; as, "S. manner; S. laugh." ३ *stiff, uneasy* ताणलेला, अस्वाभाविक. [S. RELATIONS बेबनाव *m.*]

Strain'er *n. a sieve* चाळण *f*, चाळणी *f*, गाळणी *f*, गाळणें;—of cloth सोधणें *n*, साफी *f*;—of bamboo रोवळा *m*, रोवळी *f*. २ चाळणारा *m*, गाळणारा *m*.

Strain'ing *n.* ताणणें *n*, ताण देणें *n* -बसवणें *n*, ओढणें *n*, ओढाताण *f*. करणें *n*. २ कुंथणें *n*, नेट करणें *n*, बळ करणें &c. ३ गाळणें *n*, शोधणें *n*, चाळणें *n*. ४ ताण *m*, ओढाताण *f*.

Strait (strāt) [O. Fr. -L. *strictus*, drawn tight.] *a. narrow* अरुंद, सांकड, अप्रशस्त; as, "S. gate. Matt. VII. 14." २ (of a garment) तंग, सांकड, अडस, दाटका. ३ *rigorous, strict* कडक, कडकडीत.

Strait *n.* (Usu. *pl.*) (*geog.*) सामुद्रधुनी *f*, खाडी *f*. २ *a narrow mountain-pass* खिंड *f*, नळी *f*, नळीची वाट *f*. ३ (*pl.*) *distress* संकट *n*, अडचण *f*. [To BE IN STRAITS संकटांत -अडचणींत -पेंचांत असणें.]

Strait'en *v. t. to narrow* संकुचित -मर्यादित करणें. २ *to distress* संकटांत आणणें, अडचणींत आणणें, अडचणींत पाडणें -टाकणें -घालणें. [STRAITENED CIRCUMSTANCES दारिद्र्य *n*, गरीबी *f*, कंगालस्थिति *f*.]

Strait-handed *a.* (R.) चिकट, कद्रु, कंजूष.

Strait-laced *a. rigid in morals* (आचरणांत) कडक, कडकडीत. २ *narrow-minded* कोत्या समजुतीचा, र्‍हस्वदृष्टीचा, क्षुद्र मनाचा.

Stramon'ium *n.* (*bot.*) धोतरा *m*, धत्तुरा *m*.

Strand (strand) [A. S. -Ice. *strönd*, border.] *n. one of the parts twisted to form a rope or wire* पदर *m*, पेड *m*, पेढ *m*.

Strand (strand) [A. S.] *n. shore, beach* किनारा *m*, कांठ *m*, तीर *n*, तट *n*. S. *v. i. to be driven ashore* कांठावर आदळणें, कांठावर आपटणें, तीरावर लागणें. २ *to be left helpless, distressed, or at a strand* उघडें पडणें, असहाय होणें, अडचणींत -संकटांत पडणें, पैशाच्या अडचणींमुळें मागें पडणें. S. *v. t. to run aground* किनाऱ्यावर चढवणें, कांठावर आदळवणें. Strand'ed *pa. p.* (पैशाच्या अडचणीमुळें) मागें पडलेला.

Strange (strānj) [O. Fr. *estrange* -L. *extraneus*, outward.] *a. foreign* परका, परक्या देशांतला, परदेशचा, परदेशी, विदेशी. २ *of another family* परका, परगोत्रांतला, परगोत्राचा, बाहेरचा, अन्य. ३ *novel, marvellous* विलक्षण, अजब, विचित्र, चमत्कारिक. ४ *odd, unusual* तऱ्हेवाईक, तऱ्हेचा, एकतऱ्हेचा, विलक्षण. [S. FELLOW चिन्ह *n.*] ५ *uncommon*

लोकोत्तर, अलौकिक, अपूर्व, लोकबाह्य, विशेष. ६ *unknown or new to* नवा, परकी, अनोळखी, परका, अपरिचित; as, "I am S. to the work." ७ *bewildered* घाबरलेला. [To FEEL S. अवघड वाटणें.]

Strange'ly *adv. wonderfully* चमत्कारिक रीतीनें, विलक्षण रीतीनें, आश्चर्य वाटेल असा -इतका; as, "How S. active are the arts of peace!"

Strange'ness *n.* परकेपणा *m*, पारखेपणा *m*. २ विलक्षणपणा *m*, नवलपणा *m*. ३ अलौकिकपणा *m*, अचाटपणा *m*. ४ नवेपणा *m*, अनोळखीपणा *m*, अपरिचय *m*.

Stran'ger *n.* परकीय *m*, परकी *m*, परदेशांतील मनुष्य *m*, परदेशस्थ *m*, परदेशी *m*, विदेशी *m*, उपरी *m*. २ *one not of the family* परका *m*, बाहेरचा *m*, बाहेरचें माणूस *n*. ३ *an unknown person* अनोळखी. *m*, बाहेरचा *m*, तिऱ्हाईत *m*. ४ *an inexperienced person* गैरवाकबदार *m*, गैरमाहीत, अपरिचित *m*, अनभ्यस्त *m*. ५ *a guest or visitor* पाहुणा *m*, अभ्यागत *m*.

Strangle (strang'l) [Gr. *strangos*, twisted.] *v. t. to throttle, to kill by squeezing wind-pipe* गळा दाबून ठार मारणें, गळा दाबणें, गळफांसानें मारणें, गळफांस देऊन -घालून मारणें. २ (of collar, &c.) *to squeeze* (neck) आंवळणें, दाटणें. ३ (*fig.*) *to suppress* (movement) दाबणें, दडपून टाकणें, दडपणें.

Strang'ling *v. n.* गळा दाबणें *n*, गळा दाबून मारणें *n*. २ श्वासावरोध *m*, कोंडमारा *m*.

Strangulate (strang'ū-lāt) [L. *strangulare* -Gr. *straggos*, twisted.] *v. t.* (R.) गळा दाबणें, (*path.* and *surg.*) *to prevent circulation through* (vein, intestine, &c.) *by compression* (शीर, धमनी वगैरे करकचून आंवळून) रुधिराभिसरण बंद करणें, मार्ग बंद करणें. २ करकचून आंवळणें, फांस घालणें.

Strang'ulated *a.* करकचून आंवळलेला, गळ्याभोंवतीं फांस बसलेला, पाशग्रस्त. [STRANGULATED HERNIA आंतड्याच्या दुणीला फांस बसल्यामुळें आंवळत गेलेला अन्तर्गळ, सपाश अन्तर्गळ.]

Strangula'tion *n.* (*med.*) करकचून आंवळणें *n*, आंवळून जाणें *n*, आंवळलें जाणें *n*. २ घट्ट बांधलें जाणें *n*. ३ गळा दाबून मारणें *n*. ४ श्वास कोंडणें *n*, श्वासरोध *m*.

Strangury (strang'ū-ri) [Gr. *straggouria* -*stragx* a drop and *ouron*, urine.] *n.* मूत्रकृच्छ्र *n*, अश्मरी *f*, थेंबथेंब लघ्वी होऊन दुखणें *n*.

Strap (strap) [A. S. *stropp.*] *n. a band* (of leather, cloth, metal, &c.) वादी *f*, चिंधी *f*, पट्टी *f*. [THE S., S. OIL चामड्याच्या वादीनें दिलेला मार *m*.] २ *an iron-plate, joining planks* लोखंडी पट्टी *f*, चिमटा *m*, आंकडा *m*. ३ *a strap for sharpening a razor* (वस्तऱ्याचें) थापटणें *n*, पलाटणें *n*, लटपटणें *n*.

Strap *v. t. to secure with a strap* वादीनें बांधणें, वादीनें घट्ट आंवळणें. २ *to whet* पलाटण्यावर धार आणणें -देणें. ३ *to flog with a strap* वादीनें मारणें -बडवणें. ४ पट्टी बांधणें, पट्टी बांधून जखम बंद करणें.

Strapped *pa. t. & pa. p.*

Strapp'ing *pr. p. a. tall, handsome* उंच, भव्य, दांडगा, गलेलठ्ठ, धिप्पाड, गबदूल, घणघाव, खमाद्या. S. *n.* वादीचा मार *m.* २ वाद्या करण्याचें कातडें *n.*

Strata, *pl.* of Stratum, *q. v.*

Stratagem (strat'a-jem) [Fr. -L. -Gr. *stratēgos*, a general.] *n. an artifice* कल्पना *f*, युक्ति *f*, कसब *n*, उपाय *m*, डाव *m*, डावपेंच *m.* २ *device for deceiving an enemy* व्यूह *m.*

Strat'egic, Strat'egical *a. relating to strategy* व्यूहाचा, व्यूहात्मक, व्यूहरचनाविद्येचा, व्यूहरचनाविद्याविषयक. २ *serving the ends of strategy* मान्याची (जागा), सोईची (जागा); as, "S. position."

Strateg'ically *adv.* व्यूहरचनाशास्त्राच्या दृष्टीनें.

Strat'egist *n. an expert in strategy* व्यूहरचनाविद्येंत निपुण *m*, व्यूहविद्याकुशल *m*, सैन्यरचनाविद्यापारंगत.

Strate'gy *n. the art of directing the movements of an army* सैन्यरचनाविद्या *f*, (युद्धाच्या पूर्वीची) व्यूहरचनाविद्या *f*, युद्ध सुरू होण्यापूर्वी तोफा, सैन्य वगैरेची रचना करण्याचें कौशल्य *n.*

N. B.—युद्ध सुरू होण्यापूर्वीं सैन्याची, छावण्यांची, तोफांची जी रचना तिला शास्त्रीय लष्करी भाषेंत Strategy असें म्हणतात; व युद्ध सुरू झालें म्हणजे शत्रूला फसविण्याकरितां ज्या युक्त्या किंवा जे डावपेंच योजितात त्यांस Tactics असें म्हणतात.

Stratifica'tion *n.* स्तरीकरण *n*, स्तरीभवन *n.*

Stra'ti'fy *v. t. to arrange in strata* (*esp.* in *pa. p.*) थर *m.* करणें -बसवणें. Stratified *pa. t.* and *pa. p.*

Stratocracy (strā-to-k'ra-si) [Gr. *stratos*, army, +*-cracy*.] *n. military government* सैन्यसत्ताक राज्यपद्धति *f*, लष्करी प्राबल्याची पद्धति *f*, लष्करी प्राबल्य.

Stratum (strā'-tum) [L.] *n.* (*geol.*) *a. layer of rock, sand, or other mineral matter* थर *m*, स्तर *m*, पडदा *m*, मजला *m*, माळ *m.* Strata *n. pl.*

Straw (straw) [A. S. *streaw.*] *n. the stalk of a corn-plant* काडी *f*, काड *f.* २ (collectively) *cornstalks after threshing* गवत *n*, पेंढा *m*, पराळ *n*, साळवण *n*, तणस *f.* ३ *something worthless* काडी (*fig.*), कसपट *n* (*fig.*), तुच्छ वस्तु *f*, कवडीकिंमतीची वस्तु *f.* [MAN OF S. यःकश्चित् मनुष्य *m*, कस्पट *n.* TO CATCH AT A S. काडीचा आश्रय करणें. THE LAST S. थोडीशीच भर *f*, शेवटची काडी *f.* A S. SHOWS WHICH WAY THE WIND BLOWS *Cf.* शितावरून भाताची परीक्षा.]

Straw-berry *n.* स्ट्राबेरी (वनस्पति). हिला फुलें व फळें येतात; व ही माथेरान, महाबळेश्वर अशा थंड ठिकाणीं होऊं शकते.

Stray (strā) [O. Fr. *estraier.*] *v. i. to wander* भटकणें, भटक्या मारीत फिरणें, भटक्या मारणें. २ *to go wrong* चुकणें, रस्ता *m* -वाट *f.* चुकणें, रस्ता *m.* चुकून जाणें, बहकणें, भकणें, रस्ता *m.* सोडून जाणें, रान *n.* घेणें, चुकारी *f.* भरणें, भ्रमणें. S. *a. gone astray* चुकलेला, चुकार. २ चुकलामाकला, एखादुदुसरा, नवीन,

गैरमाहित; as, "A S. customer or two came in." ३ *occurring or met with now and then* निरन्वय, प्रकीर्ण, किरकोळ; as, "S. thoughts; S. instances." S. *n. a strayed animal* चुकार गुरूं *n.*

Streak (strēk) [A. S. *stric, strica,* a stroke, a line.] *n. a mark or line* रेघ *f*, रेघोटी *f*, लकीर *f*. [S. IN WOOD, STONE, &c. दोरा *m*, शीर *f*. S. ON CERTAIN SNAKES फांकी *f*. WHITE VERTICAL S. ON THE FOREHEAD OF A DOG, HORSE, &c. नाम *m*. S. OF LIGHTNING विद्युल्लेखा *f*. THE SILVER S. इंग्लिश चानल.] २ *strain or element* छटा *f*, अंश *m*; as, "Has a S. of humour in him."

Streak *v. t.* (*usu.* in the *pa. p.*) *to mark with streaks* रेघा *f. pl.* काढणें, पट्टया *f. pl.* काढणें, रेषांनीं चित्रविचित्र करणें.

Streak'ed *a.* रेघा काढलेला, पट्टापट्टीचा, रेषांनीं चित्रविचित्र केलेला. २ (of cattle) बाहळा, बाळा, बांडा.

Streak'y *a.* रेषांकित, रेषांनीं सुशोभित दिसणारा; as, "The S. west."

Stream (strēm) [A. S. *stream*; Ger. *strom.*] *n. running water* प्रवाह *m*, झरा *m*, धार *f*, ओढा *m*, वहाळ *m*. [S. OF THOUGHT विचारप्रवाह. SEPARATED AND MINOR S. IN THE BED OF A RIVER तास *m*. S. TURNED INTO FIELDS ओहळ *m*, ओहण *n.*] २ *a current* प्रवाह *m*, ओघ *m*. (b) (*fig.*) लोकप्रवृत्ति *f*, बहुजनप्रवृत्ति *f*, कल *m*, ओढा *m*. [TO GO WITH THE STREAM लोक वागतील तसें आपण वागणें, प्रवाहाबरोबर जाणें. TO GO AGAINST THE STREAM लोकमताच्या विरुद्ध आचरण करणें, प्रवाहाविरुद्ध जाणें.] ३ *something proceeding continuously* धार *f*, प्रवाह *m*; as, "Streams of blood, tears, lava, &c."

Stream *v. i. to flow or issue in a stream* वाहणें, (-चा) प्रवाह चालणें. २ *to emit streams of* (blood, &c.) धार *f*. लागणें, पाट लागणें -वाहणें, पाट सुटणें. ३ (of banner, loose hair, &c.) *to float or wave in the wind* फडकणें, फडफडणें.

Stream'er *n. a flag* बावटा *m*, निशाण *n*, फरारा *m*. २ *a beam of light from the horizon* क्षितिजापासून निघणारी किरणच्छटा *f*.

Stream'ingly *adv.* घळघळ, घळघळां, फळफळ, फळफळां.

Stream'let *n.* ओहळ *m*, ओहळी *f*, वाहळी *f*, ओळ *f*.

Street (strēt) [A. S. *stræt.*] *n. a road lined with houses* (दुतर्फा घरें असलेला) रस्ता *m*, आळी *f*, पेठ गल्ली *f*, &c. [ON THE STREETS *living by prostitution* तनुविक्रयोपजीवी.]

Street-arab *n.* रस्त्यांतून भटकणारा गलिच्छ मुलगा *m*.

Street-orderly *n.* रस्ते झाडणारा *m*, झाडू *m*.

Street-sweeper *n.* रस्ते झाडण्याचें यंत्र *n*.

Street-walker *n.* बाज़ारबसवी *f*, हट्टविलासिनी *f*.

Strength (strength) [A. S. *strengthu.*] *n. force, vigour, power, intensity* सामर्थ्य *n*, जोर *m*, शक्ति *f*,

बळ *n*, जोम *m*, बळकटी *f*, कुवत *f*, ताकत *f*, ताकद *f*, तेज *n*, धमक *f*. २ *firmness, hardness* जीव *m*, कस *m*, जोर *m*, त्राण *n*, ऐवज *m*. ३ (of liquors) *potency* तेज *n*, बिरी *f*, वीर *f*, तेजगी *f*, जहाली *f*, जोस *m*. ४ *what makes strong* आधार *m*, भरंवसा *m*, शक्ति *f*, सामर्थ्य *n*; as, "God is our S." ५ (*of men in an army*, &c.) संख्या *f*, सामर्थ्य *n*, मनुष्यबळ *n*.

Strengthen (strength'n) *v. t. to make strong or stronger* बळकट -मजबूत -बलवान् करणें, बळ *n*. -शक्ति *f* -जोर *m* -बळकटी *f*. देणें, बळ *n* -शक्ति *f*. वाढवणें *g. of o.*, बलवृद्धि *f* -बलवर्धन *n*. करणें *g. of o.* २ *to establish, to corroborate* बळकट -दृढ -शाबीत -निश्चित करणें, बळकटी *f*. देणें -आणणें, पुष्टि *f*. देणें. ३ *to encourage* धीर *m*. देणें, जीव *m*. आणणें.

Strength'en *v. i. to grow strong* बळ *n*. धरणें, बळावणें, जोरावणें, बळकट -जोराचा -सबळ होणें -होत जाणें.

Strength'ened *pa. t.* S. *pa. p.* बळकट -मजबूत केलेला.

Strength'ener *n.* बळकट करणारा *m*, बळ देणारा *m*, शक्ति आणणारा *m*, बलवर्धक *m*.

Strength'ening *pr. p.* S. *n.* बळकट करणें *n*, बळ *n*. देणें *n*, बलवर्धन *n*, बलवृद्धि *f*.

Strenuous (stren'ū-us) [L. *strenuus.*] *a. energetic, persistent* जोराचा, दांडगा, आस्थेचा, आस्थापूर्वक, उत्साहपूर्वक, उत्साहयुक्त. २ उद्योगी, परिश्रमी.

Strenuos'ity, Stren'uousness *n.* उत्साह *m*, औत्सुक्य *n*. २ परिश्रम *m*, उद्योगिपणा *m*.

Stren'uously *adv.* उत्साहानें, उत्साहपूर्वक. २ परिश्रमानें.

Strepto-coccus *n.* (*med.*) शृंखलाकार रोगजन्तु.

Stress (stres) [Short for Distress.] *n. force, pressure, strain* ओढ *f*, ओढा *m*, ताण *m*, नेट *m*, जोर *m*, बळ *n*, दाब *m*, दबाव *m*. २ *stretch* ताण *m*, तणावा *m*, ताणलेलेपणा *m*, ओढा *m*, ओढ *f*. ३ (शब्दावर किंवा शब्दावयवावर दिलेला) जोर *m*.

Stress *v. t. to emphasize* (शब्दावर वगैरे) जोर देणें, जोरानें उच्चारणें. २ *to apply mechanical stress* दाबणें, दाब देणें.

Stretch (strech) [A. S. *streccan*, to stretch. Stretch lit. means 'to make stiff or hard' as in straining a cord.] *v. t.* ताणणें, लांब करणें, लांबविणें. २ (हात) पोंचविणें. ३ *to expand* पसरणें, विस्तारणें; as, "To S. cloth." ४ *to tighten* ताठ करणें, ताणणें. ५ (a muscle) ताणणें, ओढणें, ओढून -खेंचून आणणें, ताण *f* -तणावा *m*. देणें. ६ (an argument, truth) ओढाताण करणें, ओढूनताणून अर्थ करणें -काढणें. S. *v. i.* पसरणें, पोंचणें, जाणें, पावणें, लागणें, ठेपणें. २ *to open out on wear* सैल -ढिला होणें. ३ *to lie along* वाहणें, वाहणी असणें *g. of s.*, वळण *n*. असणें. S. *n.* ताणणें *n*, ताण देणें *n*. (b) ताण *f*, ओढ *f*. (c) प्रयत्न *m*, तिडिक *f*, बळ *n*, नेट *m*, तडाका *m*. [AT A S. एकदम, एका तडाक्यानें, एक वेळीं, एका ओढीनें.] २ *continuous expanse or tract* विस्तार *m*, विस्तृत

प्रदेश *m.* ३ (*naut.*) *distance covered on one tack* एका खेपेला तोडलेलें अंतर *n.* ४ धोरण *n*, वळण *n.* ५ आंवाका *m.* Stretched *pa. t.* and *pa. p.* पसरलेला, विस्तारलेला, प्रसृत, विस्तृत. २ लांब केलेला. ३ ताणलेला, ताण दिलेला. ४ ओढून ताणून आणलेला.

Stretch'er *n.* ताणणारा *m*, पसरणारा, ओढणारा, &c. २ (वल्हविणाराची) पांवडी *f.* ३ क्यानवास ताणण्याची चौकट *f.* ४ (गोणपाटाची) डोली *f.* ५ (छत्रीची) आंतली काडी *f*, तीर *m.* ६ (बूट सैल करण्याचा) कालबुथ *m.* ७ (प्रेत नेण्याची) ताटी *f.*

Stretching machine *n.* (कांजी देऊन सुकविल्यावर) कपडा ताणून रुंद करण्याचें यंत्र *n.*

Strew (strōō) [A. S. *streowian*, to strew.] *v. t.* (वाळू, फुलें वगैरे) पसरणें, पसरून टाकणें, विखरणें. (b) (-वर) पसरून झांकणें. Strewed *pa. t.* Strewed, Strewn *pa. p.* Strewing *pr. p.*

Stria (strī'a) [L.] *n.* रेघ *f*, रेषा *f.* Striāē *n. pl.*

Stria of aviadaum (पुष्कळ) मुलें झालेल्या स्त्रीच्या पोटावरील रेषा *f. pl.*

Stri'ate, Stri'ated *a.* रेखांकित, रेषांकित.

Strick'en *pa. p.* of Strike.

Strick'le (strik'l) *n.* शीग मारण्याची पट्टी *f.*

Strickle-struck *a.* शिगलोटा.

Strict (strikt) [L. *stringere*, to draw tight.] *a.* *accurate, precise* खरा, खास, निश्चित. २ रेखलेला, बांधलेला, रेखीव, बांधीव. ३ *severe* कडक, कडकडीत, सख्त, निक्षूनचा. Strict'ly *adv.* खास, खास रीतीनें. २ कडक रीतीनें, कडकपणानें, सख्तपणानें, दया न करितां. ३ बजावून, हडसून, निक्षून. Strict'ness *n.* खासपणा *m*, खरेपणा *m.* २ रेखलेलेपणा *m*, बांधलेलेपणा *m*, बांधीवपणा *m.* ३ कडकपणा *m*, सख्तपणा *m.*

Stric'ture *n.* (*med.*) संकोच *m*, आकुंचन *n.* [S. OF THE URETHRA मूत्रमार्गसंकोच *m.* S. OF A TUBE नलिकासंकोच *m*, मूत्रादिनलिका चिकटल्यामुळें बंद होणें.] २ *unfavourable criticism* विरुद्ध टीका *f.*

Stride (strīd) [A. S. *stridan*, to stride.] *v. t.* and *v. i.* ढेंगें टाकीत चालणें. S. *n.* ढेंग *n.* २ ढेंग (अंतर) *n.* Strode *pa. t.* Strid'den *pa. p.*

Strident (strī'dent) [L. *stridens*, creaking.] *a.* करकर वाजणारा, कर्कश, किंकाळीसारखा.

Stridor (strī'dor) [L. *stridere*, to creak.] *n.* (*med.*) श्वासोच्छ्वासाचे वेळीं शिटीसारखा आवाज होणें *n.*

Strife (strīf) [M. E. *strif*, strife.] *n.* *struggle for victory* स्पर्धा *f*, प्रतिस्पर्धा *f*, चढाओढ *f.* २ *contest* झोंबी *f*, झटापट *f*, झुंज *n.* ३ *discord* झगडा *m*, भांडण *n*, तकरार *f*, तंटा *m.*

Strigose (strī'-gos) [L. *striga*, a furrow -*stringere*, to contract.] *a.* (*bot.*) केसांनीं खरबरीत झालेला, रुक्षरोमांकित.

Strike (strīk) [M. E. *striken*, originally, to proceed, to advance, to flow; and hence, used of smooth, swift motion; to strike with a rod or

sword. In the Icelandic and Latin relics of this word, the ideas such as 'to stroke, to rub, to wipe, to strike' are present.] *v. t. to hit* (टोला, ठोका, तडाखा) मारणें, हाणणें, ठोकणें, पिटणें, प्रहार करणें, आपटणें. [S. WHILE THE IRON IS HOT Cf. Marathi तवा तापलेला आहे तों भाकरी भाजून घ्या. STRIKING FORCE (एकदम) हल्ला करण्यास सज्ज सैन्य *n.* To S. A BLOW FOR (करितां) दांडगा प्रयत्न करणें. STRICKEN HEART शोकाकुल अंतःकरण *n.* STRICKEN IN YEARS म्हातारा झालेला. STRICKEN WITH PLAGUE प्लेग झालेला, प्लेगनें पडलेला. A STRICKEN FIELD ठाणावरची लढाई. To S. AT नेम धरणें. To S. AT THE ROOT OF मुळावर घाव घालणें. To S. BACK परत टोला मारणें -लगावणें. To S. HOME नेमका घाव मारणें -घालणें. To S. A TRACK माग लावणें. To S. COIN नाणें पाडणें. To S. A BARGAIN सौदा ठरविणें. To S. A MATCH कांडी पेटविणें. To S. A LIGHT कांडी पेटवून उजेड करणें. *N. B.* In the above, S.=Strike.] २ टाकणें, फेंकणें; as, "To S. blood on the side-posts." ३ (a bell) वाजविणें. ४ (-वर) आपटणें, आदळणें; as, "Ship *strikes* a rock." ५ अंगावर पडणें, लागणें; as, "He was *struck* by lightning." ६ (तास) वाजविणें, ठोके -टोले वाजविणें; as, "Clock *strikes* the hours." ७ *to wipe out* काढून टाकणें, खोडून टाकणें; as, "To S. out a name or item." ८ (नशिबानें) सुचणें, लक्षांत येणें; as, "An idea *struck* me that." ९ (निशाण, शीड, तंबू, वगैरे) खालीं उतरणें, खालीं पाडणें, खालीं करणें. १० संप करणें, हरताळ पाडणें; as, "To S. work." ११ ओसकणें; as, "To S. a knife." १२ शीग मारणें; as, "To S. a measure of corn." १३ (बाकी) ठरविणें; as, "To S. a balance." १४ (सरासरी) काढणें; as, "To S. a mean." १५ (with wonder) चकित करणें, थक्क करणें. १६ (with *off*) तोडून टाकणें, कापून टाकणें; as, "To S. the head off." १७ (with *up*) वाजवूं लागणें; as, "To S. up a fiddle." १८ (a plaint) काढून टाकणें; as, "To S. a plaint off the file." १९ (a stamp) (सही, तारीख, वगैरे घालून) रद्द करणें. २० *to stroke or pass lightly* (-वरून) हात (वगैरे) फिरविणें; as, "He will S. his hand over the place and recover the leper." २१ (Bible) शिक्षा करणें; as, "To S. the princes for equity." [To S. ONE BLIND आंधळा करणें. To S. DOWN खालीं पाडणें. To S. OUT A PLAN डोक्यांतून नवीन युक्ति काढणें. To S. OUT A LINE FOR ONESELF आपल्याकरितां डोक्यांतून नवीन मार्ग काढणें. To S. UP AN ACQUAINTANCE लौकर ओळख पाडणें. To S. OFF छापून काढणें. To S. OIL खाण सांपडणें. २ (*fig.*) डबोलें सांपडणें.]

Strike *v. i.* पुढें जाणें; as, "To S. into the fields." २ टोला देणें, तडाखा देणें, घाव घालणें; as, "S. now, or else the iron cools." ३ (-वर) आपटणें, आदळणें; as, "A ship *struck* in the night." ४ वाजणें; as, "The clock *struck.*" ५ पार जाणें; as, "A dart

struck through his liver." ६ (निशाण, वगैरे) खालीं करणें, शरण जाणें; as, "A ship should not *strike*." ७ संप करणें; as, "To S. for more wages." ८ (जाऊन) चिकटणें; as, "Oysters *strike*." ९ (with *out* as a swimmer) झांप *f.* टाकणें, झेंप *f.* टाकणें, झेंपावणें. १० (निराळया दिशेकडे) वळणें; as, "S. to the right." [To S. INTO A GALLOP दौडूं लागणें. To S. UPON AN IDEA, PLAN, &c. एकदम सुचणें. THE HOUR HAS STRUCK तासाचा ठोका पडला. २ (*fig.*) आणीबाणीची -संकटाची वेळ आली -येऊन गेली. LIGHT STRIKES UPON AN OBJECT वस्तूवर प्रकाश पडतो. A MATCH WILL NOT STRIKE कांडी पेटणार नाहीं.] Struck *pa. t.*

Strike *n.* संप *m*, हरताळ *m*. [STRIKE-PAY संपवाल्यांना (ट्रेड्युनियननें दिलेला) पगार *m*. To BE ON S. संप केलेला असणें.] २ (geology) वळण *n*, दिशा *f*.

Stricken, Struck, *pa. p.* of Strike.

Strik'er *n.* ठोकणारा *m*, मारणारा *m*. २ घाव मारणारा (लोहाराचा मदतनीस) *m*. ३ संप करणारा *m*, संपवाला *m*. ४ टोला मारणारा *m*, ब्याटवाला *m*.

Strik'ing *a.* मारणारा. २ चकित करणारा, थक्क करणारा, चमत्कारिक, चमत्कारी. ३ लक्षांत येण्यासारखा, ठळक, ठळठळीत, ढळढळीत, झळझळीत, धडधडीत, स्पष्ट. S. *v. n.* हाणणें *n*, मारणें *n*. २ लागणें *n*, धक्का *m*, ठोकर *f*. [S. OF THE FOOT AGAINST ठोकर (*v.* खाणें), ठेंच (*v.* लागणें).]

String (string) [L. *stringere*, to draw tight.] *n.* दोरी *f*, सुतळी *f*, रश्शी *f*, रज्जु *m*, सडा *m*, सूत्र *n*. [S. OF TWISTED SILK कंकरी *f*. S. OF A PUPPET कळसूत्र *n*. TO PULL THE STRINGS (एखाद्या कामाचीं) सूत्रें हालविणें.] २ (of a musical instrument) तंतु *m*, तांत *f*, तार *f*. (b) *pl.* तंतुवाद्यें *n. pl.* [To TOUCH THE STRINGS तंतुवाद्य वाजविणें. To HARP ON ONE S. एकच विषय घेऊन बसणें. To TOUCH A S. (एखाद्याच्या) मनांतली गोष्ट (विनचूक) सांगणें, (एखाद्याच्या) मनांतलें विनचूक सांगणें.] ३ (*bot.*) शेंगांच्या सांध्यावरची शीर *f*; as, "The *strings* of French beans." ४ *a succession or series of things* सर *m*, माला *f*, माळा *f*, माळ *f*, हार *m*, जाल *n*. [S. OF PEARLS मोत्यांचा सर *m*. S. OF FLOWERS फुलांची माळ *f*.] ५ *thread of a rope or twist* पदर *m*, पेड *m*. ६ (of a bow) दोरी *f*, ज्या *f*, गुण *m*. ७ *ribbon* फीत *f*. ८ बंद *m*, कसणी *f*, कसा *m*. ९ (*anat.*) मज्जातंतु *m*, मज्जारज्जु *m*. १० (of horses) तांडा. ११ (बिलियर्ड खेळांतील) डाव मांडण्याची माळ *f*.

String *v. t.* तारा लावणें, तांती चढवणें, तंतुयुक्त करणें. २ *to put in tune* लावणें; as, "To S. a violin." ३ *to put on a string* गोवणें, ओंवणें, गुंफणें, पटविणें. ४ *to make tense or firm* ताणणें, तणतणावणें, तणतणीत करणें, मजबूत करणें, ताठ करणें. ५ *to take the strings off* बंद सोडणें, कसणी सोडणें. [To S. A BOW धनुष्याची दोरी चढविणें, गुण चढविणें.] ६ (*bot.*) शेंगांच्या (सांध्यावरच्या) शिरा काढणें.

String-course *n.* (*archit.*) कार्निसची लांबलचक रांग *f*, गलथा *m*.

Stringed instruments *n. pl.* तंतुवाद्यें *n. pl.*

Strin'gency *n.* कडकपणा *m.* २ चणचण *f*.

Stringent (stri'njent) [L. *stringere*, to draw tight.] *a.* (of rules, stipulations, &c.) कडक, सख्त, कडकडीत, पळवाट नसलेला. २ (of money-market) *tight* चणचणलेला, कडक, कडकलेला.

Strin'gently *adv.* कडकपणानें, सख्तपणानें.

String'iness *n.* दोराळपणा *m*, दोर *m*, तार *f*, रेषा *f*.

String'y *a.* *fibrous* तंतुमय, सूत्रमय. २ *viscid* दोर झालेला, दोराळ, तार सुटलेला. [S. SUBSTANCE लुकण *n.* TO BE S. दोरावणें.]

Strip (strip) [Of Anglo -Saxon origin.] *v. t. to lay bare* नागवा करणें, उघडा -वस्त्रहीन करणें, वस्त्रें -वेष्टन काढून टाकणें -उतरणें *g. of o.* [To S. ONE TO THE SKIN दिगंबर करणें. To S. A HOUSE घरांतील सामानसुमान काढून टाकणें. To S. A SHIP गलबताचीं अवजारें काढून टाकणें. To S. A TREE झाडाच्या फांद्या, साली वगैरे काढून टाकणें. To S. A COW चिटणें, चिटून काढणें. To S. TOBACCO तंबाकूचीं डेखें काढून टाकणें. To S. A SCREW स्क्रूचे आंटे घांसून काढणें.] २ *to plunder* नागवणें, बुचाडणें, धुऊन टाकणें, नागवण करणें.

Strip *n.* चिंधी *f*, चिंधूक *n*, चिंधुकली *f*, चिंधोटी *f*, फाळा *m*, फाळी *f*. २ झेड *f*. ३ पट्टी *f*, चिरोटी *f*.

Stripe (strīp) [Low Ger. *stripe*, a stripe.] *n. a long narrow band on a surface of a different colour* पट्टी *f*, पट्टा *m*, काडी *f*, लकीर *f*, सळी *f*; as, "*Stripes* on soldier's trousers." २ फीत *f*; as, "Sergeant's *stripes.*" [To GET ONE'S STRIPES (नवीन) फीत मिळणें, बढती मिळणें. To LOSE ONE'S S.s फीत कमी होणें, कमी पगारावर येणें.] ३ *stroke of a lash* फटका *m*, फटकारा. ४ *mark of a lash* वळ *m*.

Stripe *v. t. to form stripes in different colours* आडव्याउभ्या रंगित पट्ट्या काढणें, रंगित सळ्या भरणें. Striped *pa. t.* & *pa. p.* Stri'ping *pr. p.*

Striped *a.* पट्ट्यापट्ट्या काढलेला, सळ्या भरलेला, पट्टे काढलेला, पटाईत (वाघ). [GOLD OR YELLOW S. सोनसळी (लुगडें, &c.). S. IN THE FORM OF DAGGERS कट्यारीदार, कट्यारी.] २ *having raised seams* दंडी, दंडारा.

Stripling (strip'ling) [Dim. of Strip.] *n. a youth* (not sufficiently grown to manhood) पोऱ्या *m*, आडबाप्या *m*, सोळवर्षी *m*.

Strip'ped *pa. t.* & *pa. p.* Strip'ping *pr. p.* of Strip.

Strip'ped *a.* नागवा केलेला, वस्त्रहीन केलेला. २ काढलेला, उतरलेला. ३ नागवलेला.

Strip'per *n.* नागवा करणारा *m*, वस्त्रहीन करणारा *m*. २ नागवणारा *m*, बुचाडणारा *m*.

Strive (strīv) [Of Old French origin.] *v. i. to make efforts* (for something) झटणें, यत्न -प्रयत्न

-आयास -सायास -प्रयास करणें, मेहनत -श्रम -कष्ट घेणें -करणें, झटून उद्योग करणें; intensively जोर करणें, ऊर फोडणें, भगीरथ प्रयत्न करणें, जीव देणें, जीव टाकणें, उरस्फोड करणें, अट्टाहास करणें. २ (*with* or *against* an opponent) झुंजणें, झगडणें, तंडणें. ३ *to vie with* बरोबरी करणें, स्पर्धा करणें, सर करणें, सर लावणें. [To S. TOGETHER OR WITH EACH OTHER मोठेपणाकरितां झगडणें -झुंजणें.] Strove *pa. t.* Striv'en *pa. p.*

Striv'er *n.* झगडणारा *m*, झुंजणारा *m*. २ झटून उद्योग [करणारा *m*, झटणारा *m*.

Striv'ing *pr. p. a.* झगडणारा. २ झटून उद्योग करणारा.

Strobile (stro-b'il) *n.* (*bot.*) स्ट्राबिल जातीचें फळ *n*. हें लांबोडें व खवलेदार असतें, व यामध्यें बीजें अंडाशयांत झांकलेलीं असतात. हें फळ पुष्कळ फुलें एकत्र होऊन होतें. उदाहरणार्थ, हॉपवृक्षाचें फळ *n*.

Stroke (strōk) [A. S. *strican*, to strike.] *n.* ठोका *m*, टोला *m*, आघात *m*, प्रहार *m*, धसका *m*, चपेट *f*, झटका *m*, झटकारा. [S. OF THE PULSE नाडीचा ठोका *m*. S. OF A BAT ब्याटचा टोला *m*. BY A S. OF LIGHTNING विजेच्या आघातानें, वीज पडून. S. OF THE HEART हृदयाचा ठोका *m*. SUN-STROKE उन्हाची तिरिप *f*. FINISHING S. जीव घेणारा टोला *m*. S. OF PARALYSIS पक्षघाताचा झटका *m*.] २ (of a stick, cane) फटका *m*, फटकारा *m*. ३ *sounding stroke* तडाखा *m*, कडाखा *m*, कचका *m*, दणका *m*, रामरट्टा *m*. ४ (of a sword) घाव *m*. ५ *single effort put forth* झपाटा *m*, दम *m*, दणका *m*. ६ *one complete performance of a recurrent action or movement* (पिस्टनची वगैरे) फेरी *f*. ७ वल्ह्याचा फटका *m*. ८ (पेन्सिलीचा, लेखणीचा) फटका *m*, फटकारा *m*, फांटा *m*. ९ रेघा *f*, रेषा *f*, रेखा *f*, फांटा *m*, फटकारा *m*. [FINISHING STROKES (OF A PICTURE) शेवटचा हात *m*.] १० (of a clock) ठोका *m*, टोला *m*. ११ (of a swimmer) झांप *f*, झेंप *f*, थाप *f*, छाप *f*. [S. OF AFFLICTION OR CALAMITY, &c. दुःखाचा किंवा दुर्दैवाचा घाला *m*. S. OF BUSINESS धंद्यांत मिळालेलें घबाड *n*. S. OF GENIUS प्रचंड बुद्धीचें काम *n*. MASTERLY S. उस्तादी कसब *n*.]

Stroke *v. t. to pass the hand gently and repeatedly in the same direction* हात फिरविणें, चाकचोपी -चाकीचोपी करणें; as, "To S. one's beard." [To S. ONE DOWN कोप शांत करणें.] २ (by way of endearment) कुरवाळणें, गोंजारणें, (पाठीवरून) हात फिरविणें.

Stroll (strōl) [Of doubtful origin.] *v. i.* रमणें, इकडेतिकडे फिरणें, रमतेरमते फिरणें, उनाडणें, हिंडणें, फेरफटका करणें, सहल करणें. Strolled *pa. t.* & *pa. p.*

Stroll *n.* रमणें *n*, फेरफटका *m*, सहल *f*, रपेट *f*, विहार *m*. [To TAKE A S. फेरफटका करणें, चक्कर मारून येणें.]

Stroll'er *n.* फेरफटका करणारा *m*, फिरणारा *m*.

Stroll'ing *n.* फेरफटका करणें *n*. S. *pr. p. a.* फेरफटका करणारा, हिंडणारा, फिरणारा, फिरता; as, "S. players."

Stroll'ingly *adv.* रमतेरमते, रमतगमत.

Strong (strong) [A. S. *strang*, strong.] *a.* (of persons) मजबूत, जोरदार, बळकट, खंबीर, दांडगा, बळवान्, प्रबळ, समर्थ, सशक्त, जोमदार, जोमाचा, जबर, पराक्रमी, सतेज, तेजस्वी. २ (of things) मजबूत, बळकट, कणखर, सणसणीत, जोरदार, संगीन, भक्कम, जिवट. ३ भारी; as, "S. candidate." ४ जहाल, कडक; as, "S. drink." ५ *energetic* जोराचा, परिणामकारक, उत्साहाचा, निश्चयाचा, अमोघ; as, "S. effort." ६ अनियमित, ज्यांच्या भूतकाळाचीं व भूतभूतकाळाचीं रूपें अनियमित होतात अशीं (क्रियापदें). ७ (wind, tide) जोराचा, झपाट्याचा, सपाट्याचा, तडाख्याचा. ८ (smell, scent) उग्र, उग्रट. ९ (cloth, thread) घनवट, जिवट, धडधाकड, धडवती, धडोतीचा. १० (language) सणसणीत, कडक. ११ (*med.*) गुणकारी, गुणकारक, जालीम, जळाल, जाज्वल्य. [To WAX S. जोरावणें, बळावणें. THE S. सशक्त मनुष्यें *n. pl.* BY THE S. ARM OR HAND शक्तीनें, दांडगाईनें. S. BOX (दरोडेखोरांना फोडतां न येणारी) भक्कम तिजोरी *f.* S. BREATH दुर्गंधि *f.* S. BUTTER खंवट लोणी *n.* S. DRINK दारू *f,* मादक पेय *n.* S. HAND दांडगाई *f,* जबरदस्ती *f,* जबरी *f.* S. MARKET (हळुहळु) चढलेले बाजारभाव *m. pl.* S. ONION तिखट कांदा *m.* S. ROOM (दरोडेखोरांना फोडतां न येणारी व्यांकेंतील) मजबूत खोली *f.* S. TEA कडक चहा *m.* S. WATER मादक पेय *n.*]

Strong-built *a.* मजबूत बांध्याचा, दांडगट.

Strong-hold *n.* किल्ला *m.*

Strong'ly *adv.* जोरानें, मजबूत.

Strong-minded *a.* (*esp.* of women) करारी, ठामविचाराचा, निग्रही.

Strong-mindedness *n.* करारीपणा *m,* निग्रहिपणा *m.*

Strong-smelling *a.* उग्र, उग्रट. २ *of strong and diffusive odour* घमघमीत.

Strongylus (stron'-gi-lus) *n.* (*med.*) मूत्रपिंडांतील एक कृमि *m,* मासे खाणाऱ्या प्राण्यांत हे कृमि होतात; परंतु मासे खाणाऱ्या मनुष्यांतहि केव्हां केव्हां आढळतात.

Strop (strop) [Older form of Strap.] *n.* (न्हाव्याचें) पलाटणें *n.* S. *v. t.* पलाटण्यावर वस्तऱ्याला धार लावणें. Strop'ped *pa. t.* and *pa. p.* Stropping *pr. p.*

Strove, *pa. t.* of Strive.

Struck, Striken *pa. p.* (of Strike) हाणलेला, मारलेला, हत (as, हतभाग्य, हतवीर्य), आहत (as, दैवाहत).

Struc'tural *a.* बांधणीचा, रचनेचा, घडणीचा, &c.

Structure (struk'tūr) [L. *structura -structum*, to build.] *n.* (घराची) बांधणी *f,* (शरीराची) रचना *f,* बांधा *m,* (यंत्राची) बनावट *f,* (खडकाची) मांडणी *f,* (दागिन्याची) घडण *f,* घाट *m.* २ *building* घर *n,* इमारत *f;* as, "A fine marble S." ३ (*med.*) रचना *f.* [NERVOUS S. ज्ञानतंतुरचना *f.*]

Strug'gle *n.* धडफडणें *n,* हातपाय झाडणें *n.* २ तडफड *f,* तडफडाट *m,* धडफड *f,* धडफडाट *m,* आपटाआपट *f,* आदळआपट *f,* कलह *m.* [S. FOR EXISTENCE जीवनार्थकलह, जीवनकलह.] ३ *violent effort* उरस्फोड *f,*

आटाआट *f*, प्रयास *m*. ४ युद्ध *n*, संग्राम *m*, झटापट *f*. ५ झोंबी *f*, झोंबाझोंबी *f*. ६ झगडणें *n*, झगडा *m*.

Struggle (strug'l) [Of doubtful origin.] (with contortions of the body) *v. i. to make violent efforts to get free* धडफडणें, तडफडणें, हातपाय झाडणें -आदळणें -आपटणें, तडफड -धडफड करणें -मांडणें, आपटाआपट *f* -आदळआपट *f*. करणें -मांडणें. २ *to use great efforts* आटोकाट प्रयत्न करणें, जीव देऊन -जीव तोडून काम करणें. ३ *to wrestle, to strive* झोंबी करणें, झोंबाझोंबी करणें. ४ दांडगा प्रयत्न करणें; as, "*Struggled* to express himself." ५ (with difficulties) झगडणें, गटकळ्या खाणें. Strug'gled *pa. t.*

Strug'gler *n*. धडफडणारा *m*. २ झगडणारा *m*.

Strug'gling *pr. p*. धडफडणारा. २ झगडणारा.

Stru'ma, Strumous, Same as Scrofula, Scrofulous.

Strumpet (strum'pet) [L. *stuprum*, dishonour-*struprare*, to debauch.] *n*. कसबीण *f*, बाजारवसवी *f*.

Strung *pa. p*. of String गोंवलेला, गुंफलेला, गुंफित &c.

Strut (strut) [Of Low German origin.] *n*. धिरा *m*, तीर *m*. S. *v. t*. धिरा लावणें, तीर लावणें.

Strut (strut) [Of Low German origin.] *v. i*. नटूनथटून चालणें, मिरवणें, ठुमकणें, ठमक्यानें -नखऱ्यानें -अकडीनें चालणें, ठुमकत -मिरवत चालणें. २ ऊर काढून चालणें, उताणा चालणें. Stru'tted *pa. t. & pa. p*.

Strut *n*. ठुमकणें *n*, मिरवणें *n*. २ अक्कड *f*, ठमका *m*, नखरा *m*.

Strut'ter *n*. ठमकणारा *m*, ठमकत चालणारा, अक्कडबाज.

Strut'ting *pr. p*. S. *v. n*. ठमकत चालणें *n*.

Strut'tingly *adv*. नटूनथटून, ठमकत, ठुमकत, मिरवत.

Strychnia (strik'-ni-a) [Gr. *strychnos*, a kind of nightshade.] *n*. (*med.*) कुचल्याचें सत्त्व *n*, कुचल्याचें विष *n*.

Strychnine (strik'nin) *n*. कुचल्याचें विष *n*.

Stub (stub) [Of Anglo-Saxon origin.] *n*. खुंट *m*, धस *m*, धसकट *n*, सुळा *m*, सुळका *m*, सुळकी *f*, शल्य *n*, ठोंबा *m*, बुंधा *m*. २ (पेन्सिल, विडी, कुत्र्याचें शेंपूट वगैरेचें) खुंटण *n*, खुंट *m*. ३ नालाची झिजलेली मेख *f*. ४ (चेक दिल्यावर राहिलेला) चेकबुकांतला तुकडा *m*.

Stub *v. t*. खुंट खणून काढणें, खुंट खुरपून काढणें. २ बुंधापर्यंत तोडणें, खुंटापर्यंत तोडणें, बुंध्यावर हाणणें -मारणें.

Stub'bed *pa. t. & pa. p*. Stub'bing *pr. p*.

Stubble (stub'l) [L. *stipula*, stubble.] *n*. (धान्य कापल्यावर राहिलेला) खुंट *m*, कुडसर *m*. २ (दाढीचा) खुंट *m*.

Stubborn (stub'orn) [Lit. fixed like a stub, A. S. *styb*, a stub.] *a*. हट्टी, आग्रही, दुराग्रही, अडेल, अडील, खलेल. Stub'bornly *adv*. हट्टानें, आग्रहानें, दुराग्रहानें, दुराग्रह धरून, अडेलपणानें.

Stub'bornness *n*. हट्टीपणा *m*, आग्रहीपणा *m*. हट्ट *m*, आग्रह *m*, दुराग्रह *m*.

Stubby (stub'i) *a*. खुंट असलेला, बुंधे असलेला.

Stucco (stuk'ō) [Of Italian origin.] *n.* चुन्याचा गिलावा *m*, सन्दला *m*. २ गिलाव्याचें काम *n*. S. *v. t.* चुन्याचा गिलावा करणें. Stucco'ed *pa. t.* and *pa. p.* Stuccoes *n. pl.* Stucco-ceiling *n.* गिलाव्याचें छत *n*.

Stucc'oer *n.* चुन्याच्या गिलाव्याचें काम करणारा *m*.

Stuck *pa. p.* of Stick.

Stuck-up *a. conceited, insolently exclusive* आढ्यतेचा, तोऱ्याचा, मान वर करून चालणारा, ताठ. २ (collar) खडा, उभा, ताठ.

Stud (stud) A. S. *studu*, a post, a nail,] *n. an ornamental nail* चमकी *f*. २ *an ornamental knob* बिनडोक्याचा बोलट *m*. ३ शर्टाचें बटन *n*, कॉलरचें बटन *n*. ४ *an embossed nail* गुलमेख *f*. S. *v. t.* चमक्या -गुलमेखा जडणें -जडविणें. २ (मजबुतीकरितां) गुलमेखा मारणें. Stud'ded *pa. p.* गुलमेखा जडवलेला. २ जडित, खचित. [S. WITH PRECIOUS STONES रत्नखचित, रत्नजडित. S. WITH PEARLS मौक्तिकखचित.] Stud'ding *pr. p.*

Stud (stud) [A. S. *stod*, a stud.] *n.* पैदाशीकरितां घोडे व घोड्या. २ (शर्यतीचे किंवा शिकारीचे) घोडे *m. pl*. ३ घोड्यांचें पैदासघर *n*.

Stud-book *n.* घोड्यांच्या वंशावळीचें पुस्तक *n*.

Stu'dent *n.* विद्यार्थी *m*, विद्याभ्यासी *m*, शिकणारा *m*, शिष्य *m*. २ विद्याव्यासंगी *m*, विद्याव्यसनी *m*. ३ शिष्यवृत्ति मिळविणारा *m*, शिष्यवृत्तिधारी *m*.

Stu'dentship *n.* शिष्यवृत्ति *f*, छात्रवृत्ति *f*.

Stud-farm *n.* घोड्यांचें पैदासघर *n*.

Stud-horse *n.* वळू घोडा *m*.

Stud'ied *pa. t.* of Study. S. *pa. p. a.* अभ्यास केलेला, शिकलेला. २ पूर्वी योजून ठेवलेला, पूर्वयोजित, पूर्वसंकल्पित. ३ मुद्दाम केलेला, बुद्धिपुरःसर केलेला.

Stu'dio *n.* (चितारी, खोदकाम करणारा आणि प्रकाशलेखक यांची) काम करण्याची खोली *f*. (a) चित्रगृह *n*. (b) मूर्तिगृह *n*. (c) प्रकाशलेखगृह *n*. Studios *pl.*

Stu'dious *a.* अभ्यासी, खूब अभ्यास करणारा, विद्येची गोडी असणारा, विद्याव्यासंगी. २ *diligent, pains-taking* मेहेनती, उद्योगी. ३ जाणूनबुजून केलेला, मुद्दाम केलेला.

Stu'diously *adv.* अभ्यासांत, अभ्यास करून. २ उद्योगपूर्वक, परिश्रमानें. ३ जाणूनबुजून, मुद्दाम.

Stu'diousness *n.* अभ्यासिपणा *m*, विद्याव्यासंग *m*. २ उद्योगिपणा *m*, उद्योग *m*.

Stud'y *n.* अभ्यास *m*, विद्याभ्यास *m*, पढणें *n*, शिकणें *n*, अध्ययन *n*, व्यासंग *m*, विद्याव्यासंग *m*. [CLOSE S. परिशीलन *n*, पुरा अभ्यास *m*. DISCURSIVE OR DESULTORY S. उडतउडत अभ्यास, वरवरचा अभ्यास *m*. A BROWN STUDY डोक्यांतील विचारांचें भ्रमण *n*.] २ अभ्यासाची खोली *f*. ३ भाषण पाठ करणारा (नट) *m*. ४ विशेष अभ्यास *m*, शोधपूर्वक अभ्यास; as, "*Studies* in Shakespeare." ५ शिकण्याचा विषय *m*, अध्ययनाचा विषय *m*. ६ विशेष लक्ष पुरविण्याचा विषय *m*. ७ विशेष प्रयत्न *m*; as, "It shall be my S. to please him." ८ (हात बसण्याकरितां काढलेलें) अभ्यासाकरितां रेखाचित्र *n*. ९ *a treatise* ग्रंथ *m*. Stud'ies *n. pl.*

Study (stud'i) [L. *studeo*, I am eager or zealous.] *v. t. to read in order to learn* अभ्यास करणें, अध्ययन करणें *g. of o.*, शिकणें. [To S. FOR THE BAR ब्यारिस्टरीचा अभ्यास करणें. To S. UP (A SUBJECT) (एखादा विषय परीक्षेकरितां) अभ्यासानें तयार करणें.] २ *to form and arrange by thought* विचार (पूर्वीं) करणें, विचार (पूर्वीं) करून ठेवणें, तजवीज *f* -योजना *f* -रचना (पूर्वीं) करून ठेवणें. ३ *to con over* विचार करणें, ध्यान करणें, मनांत घोळवणें, मनन करणें. [To S. OUT (पुष्कळ विचार करून) शोधून काढणें.] ४ प्रयत्न करणें, दक्षता ठेवणें, काळजी घेणें; as, "He *studies* to avoid disagreeable topics." S. *v. i.* शिकणें, विद्याभ्यास -अभ्यास -अध्ययन करणें. २ *to meditate* मनन करणें, चिंतन करणें. ३ *to strive, to endeavour diligently* झटणें, उद्योग करणें. ४ काळजी घेणें.

Stud'ying *pr. p.* अभ्यास करणारा, अध्ययन करणारा.

Stuff (stuf) [O. Fr. *estoffe* -L. *stuppa*, tow.] *n. materials of anything* उपादान *n*, वस्तु *f*, द्रव्य *n*, सामान *n*. २ *essence, elemental part* तत्त्व *n*, दम *m*; as, "There is no *stuff* in him." ३ *sterling qualities* अस्सल गुण *m. pl.* ४ माल *m*; as, "Some S. they call petrol." [FOOD STUFFS धान्यें *n. pl.*, दाणागोटा *m*. GREEN S., GARDEN S. ओला भाजीपाला *m*. DOCTOR'S S. औषध *n*.] ५ *any woollen fabric* (opposed to silk, cotton, or linen fabrics) लोंकरीचा कपडा *m*. ६ *valueless matter, refuse* सटरफटर सामान *n*, किरकोळ सामान *n*. ७ *possessions generally* (*esp.* household furniture) चीजवस्त *f*, जिंदगी *f*, मालमत्ता *f*, सामानसुमान *n*. ८ (*naut.*) वंगण *n*, लुब्री *f*.

Stuff *v. t. to pack, to cram* चिकार भरणें, ठेंचून -खेंचून -गच्च -दाट -रगडून -खचून -दपटून -कोंदून -ठांसून -दडपून -चोंदून भरणें; as, "To S. cushion with down." [STUFFED BIRDS, STUFFED BEASTS पेंढा भरलेले पक्षी किंवा पशू. STUFFED FOWL (शिजविण्याकरितां) पुरण घातलेलें बदक *n*. To S. A CHILD मुलाच्या तोंडांत अन्न कोंबणें. STUFFING-BOX प्याकिंग व गलान (GLAND) बसविण्याची पेटी *f*.] २ *to press into receptacle* कोंदणें, चोंदणें, चोंदडणें, खचणें, ठांसणें, खोसणें, खचून भरणें. ३ (the nose, &c.) *to block up* चोंदणें, कोंदणें, बंद करणें, बुजवणें. S. *v. i. to feed gluttonously* कचकावून खाणें, ओ होय तों जेवणें, भरगच्ची जेवण जेवणें, कोंदणें, दपटणें. २ कातडीं तयार करणें. Stuff'ed *pa. t. & pa. p.* S. *a.* दाट भरलेला, ठांसलेला, कोंदलेला. [To BE STUFFED चोंदणें, कोंदणें, कोंदाटणें.]

Stuff'er *n.* (जनावरांच्या) चामड्यांत पेंढा भरणारा *m*.

Stuff'ing *n.* पुरण *n*, मसाला *m*. २ भरण *n*, भराव *m*.

Stuff'y *a.* बंद झालेला, बुजलेला; as, "S. valley." २ (सामानसुमानानें) गच्च भरलेली (खोली), कोंदट.

Stultify (stul'ti-fī) [L. *stultus*, foolish, and *facere*, to make.] *v. t.* (of act or statement) *to reduce to absurdity* मूर्खपणाचें ठरविणें. २ *to exhibit* (one-

self) *in a ridiculous light* आपलें हंसें करून घेणें.
Stul'tified *pa. t.* and *pa. p.* Stul'tifying *pr. p.*

Stumble (stum'bl) [Of Icelandic origin.] *v. i.* अडखळणें, ठेंच लागणें, ठोकर *f.* खाणें -लागणें. २ *to make blunders in doing something* घोडचुका करणें. ३ (with *on* or *upon*) अवचित सांपडणें, अकल्पित सांपडणें -कळणें -भेटणें, all with *in. con.* S. *v. t.* अडखळवणें, ठोकर -ठेंच देणें -खावयास लावणें. २ *to perplex* गोंधळवणें, घोंटाळ्यांत -बुचकळ्यांत घालणें -पाडणें, घोंटाळा *m* -घोळ करणें. Stumbled *pa. p.*

Stum'ble *n.* अडखळणें *n*, ठेंचळणें *n.* २ ठेंच *f*, ठोकर *f.*

Stum'bler *n.* अडखळणारा *m*, ठेंच खाणारा *m.*

Stum'bling *pr. p.* अडखळणारा, ठेंच खाणारा.

Stumbling block, Stumbling place, Stumbling stone अडचण *f*, धोंड *f*, आडचें *n.*

Stump (stump) [Of Icelandic origin.] *n.* (तोडलेल्या झाडाचा, मोडलेल्या दांताचा, कापलेल्या अवयवाचा, झिजलेल्या पेन्सिलीचा, जळून गेलेल्या सिगारेटचा, झिजलेल्या बरासाचा) खुंट *m*, खुंटारी *m*, खोड *n*, बुंधा *m*, खुटण *n*, खुंटी *f.* [SHARP S. सुळा *m*, सुळका *m.*] २ (*of a worn article*) बुंठण *n*, ढुंटण *n*, थोंट *n*, थोंटण *n*, बोंटूक *n.* ३ (cricket) खुंट *m*, स्टम्प. [MIDDLE S. मध्यखुंट, मधला खुंट *m.* OFF S. पैलखुंट *m*, हातखुंट *m.* LEG S. जवळचा खुंट *m.*] S. *v. i.* दणदणणें, दणदणं -दणकन् चालणें, पाय हापटीत चालणें. २ (cricket, with *out*) स्टम्पआऊट करणें, गाभडणें. ३ बुंधापर्यंत तोडणें, तोडून ठोंबा करणें. ४ (निवडणुकीचे वेळीं) मतदारांना व्याख्यानें देत फिरणें.

Stump'ingly *adv.* दणकर, दणदण.

Stump'-orator *n.* खळबळ उडवून टाकणारा व्याख्याता *m*, (मनोवृत्ति) खळबळवून टाकणारीं व्याख्यानें देणारा *m.*

Stump'-oratory *n.* खळबळ उडवून देणारें वक्तृत्व *n.*

Stump'y *a.* गिड्डा, गट्ट. २ थोटा, बुंटा, लांडा.

Stun (stun) [A. S. *stun*, a din.] *v. t. to knock senseless* (by a blow) तडाखा देऊन मूर्च्छित करणें, रट्टा मारून बेसावध -बेहोष करणें. २ *to deafen* कानठाळ्या बसविणें, बहिरा करणें. [TO BE STUNNED कानठाळी बसणें *g. of s.*] ३ *to surprise completely* आश्चर्यचकित करणें, थक्क करणें, अक्कल गुंग करणें.

Stung *pa. p.* (of Sting) नांगी मारलेला, दंशित, डसलेला.

Stunk *pa. p.* of Stink.

Stun'ned *a.* बेसावध केलेला. २ कानठाळ्या बसविलेला.

Stun'ner *n.* आश्चर्यचकित करणारा. २ थक्क करणारें कृत्य *n.*

Stun'ning *pr. p.* बेसावध करणारा. २ कानठाळ्या बसविणारा. ३ थक्क करणारा.

Stunt (stunt) [A. S. *stunt*, blunt.] *v. t.* (*esp.* in *pa. p.*) *to check growth or development of* खुरटवणें, वाढ खुंटवणें, वाढ मोडणें *g. of o.*

Stunt'ed *a.* खुरटलेला, खुरटा, खुजट, खुजा, खुरटवलेला. [TO BE OR TO BECOME S. खुरटणें, खुरगटणें.]

Stunt'edness *n.* खुजटपणा *m*, खुरटेपणा *m.*

Stupe (stūp) [Gr. *stuppe*, a tow.] *n.* फ्लानेलनें शेकणें *n.* २ शेकण्याकरितां फ्लानेलचा तुकडा *m.* S. *v. t.* (गरम पाण्यांत भिजविलेल्या) फ्लानेलनें शेकणें.
Stupefac'tion *n.* अक्कल ठिकाणावर न राहणें *n*, शुद्ध कमती होणें *n*, धुंदी *f*, गुंगी *f*, बेसावधपणा, बेहोषपणा.
Stupefac'tive *a.* धुंदी आणण्याचा धर्म असणारा, loosely धुंदी आणणारा, गुंगी आणणारा, गुंग करणारा.
Stu'pefier *n.* धुंदी आणणारा *m*, &c.
Stupefy (stū'pe-fī) [L. *stupere*, to be struck senseless, and *facere*, to make.] *v. t.* गुंग करणें, धुंद करणें, गुंगविणें, गुंगी -धुंदी आणणें. Stupefied *pa. t.*
Stu'pefying, Same as Stupefactive.
Stupendous (stū-pen'dus) [L. *stupere*, to be amazed.] *a.* फारच मोठा, विलक्षण. २ चकभूल पाडणारा, आश्चर्यकारक, विस्मयकारक.
Stupen'dousness *n.* अतिशय मोठेपणा *m.* २ विस्मयकारकता *f*, आश्चर्यकारकता *f.*
Stupid (stū'pid) *a.* गुंगी आलेला, धुंदी आलेला, गुंग, धुंद. २ *deficient in understanding* मूर्ख, मूढ, जड, मंद, बुद्धीचा जड, मंदबुद्धि, मूढमति, मठ्ठ, मठ्ठ्या, दगड्या, बुद्धिहीन, बेवकूब. ३ *done without reason or judgment* अविचारानें केलेला, अविचाराचा, मूर्खपणाचा.
Stupid'ity, Stu'pidness *n.* धुंदपणा *m*, गुंगपणा *m*, गुंगी *f*, धुंदी *f*, सुस्ती *f.* २ मूर्खपणा *m*, बुद्धीचा जडपणा -मंदपणा, मंद मति *f*, मंद बुद्धि *f*, मूढता *f*, मोह *m.*
Stupor (stū'-por) *n.* गुंगी *f*, धुंदी *f*, झांपड *f*, बेहोषपणा *m*, बेसावधपणा *m*, बेशुद्धि *f*, बेशुद्धपणा *m*, व्यामोह *m.*
Stur'diness *n.* (शरीराचा) बळकटपणा *m*, धट्टेकट्टेपणा *m*, राकटपणा *m*, कणखरपणा *m.*
Sturdy (stur'di) [Of doubtful origin.] *a.* बळकट, राकट, कणखर, धट्टाकट्टा, धटिंगण, दांडगा. Sturdier, *comparative*; Sturdiest, *superlative.*
Stur'geon *n.* स्टर्जन जातीचा मासा *m.*
Stutter (stut'ėr) [Of German origin.] *v. i. to stammer* तोतरें बोलणें, चोचरें बोलणें.
Stutt'erer *n.* चोचरें बोलणारा *m.* Stutt'ering *n.* चोचरें बोलणें *n.*
Sty (stī) [A. S. *stigan*, to step up.] *n.* रांजणवाडी [*f*, आंजुर्ली *f.*
Sty (stī) [Of German origin.] *n.* डुकरवाडा *m.* २ कुंटणखाना *m.* S. *v. t.* डुकरवाड्यांत ठेवणें.
Style (stīl) [L. *stilus*, style. स्टाइल शब्दाचा मूळ अर्थ मेण लावलेल्या पाटीवर अक्षरें कोरण्याची, व तीं पुसून टाकण्याची शलाका असा आहे.] *n.* सळई *f*, शलाका *f.* २ लेखणी *f*, टांक *m.* ३ (of a dial) शंकु *m.* ४ (*astron.*) शंकूचा कांटा *m.* ५ स्त्रीकेसरनलिका *f*, परागवाहिनी *f*, स्त्रीकेसराचा दांडा *m.* ६ (*civil engin.*) उभी दांडकी, बाही *f.* ७ (लेखन) पद्धति *f*, रीति *f*, धर्ती *f*, सरणी *f*, शैली *f.* ८ धाटणी *f*, धर्ती *f*, धाटी *f*, ढेव *f*, ठेवण *f*, मोडणी *f*, डौल *m*, ढब *f.* ९ किताब *m.* १० श्रीमंती डौल *m*, थाट *m*, श्रीमंती रहाणी *f.* ११ चित्रणपद्धति *f.* Style *v. t.* म्हणणें, किताब देणें.

Sty'let (stī-let) [Of O. Fr. origin.] *n.* मूत्रशलाकेची ताठ तार *f,* मूत्राशयांत घालण्याची सळई *f.*

Sty'lish *a.* भपकेबाज, डौलबाज, ऐटी, ऐटींत राहणारा -मिरवणारा, पोषाखाच्या नव्या नव्या तऱ्हांचा शोकी.

Stylograph (stī'l-ō-graf) *n.* आंगच्या शाईचा टांक *m.*

Sty'loid *a.* (*anat.*) कीलकाकृति (शंखास्थीचा उंचवटा). [S. PROCESS *n.* हाडाचें लेखणीसारखें टोंक *n,* कीलकाकृति अस्थ्यग्र *n.*]

Styptic (stip'tik) [Gr. *styphein,* to contract.] *a.* रक्त बंद करणारा, रक्तस्तंभक. S. *n.* रक्तस्तंभक *n.*

Sua'sion *n.* (opposed to force) *persuasion* उपदेश *m,* मन वळविणें *n;* as, "Moral S."

Suave (swāv) [L. *suavis,* Sk. स्वादु, sweet.] *a.* *bland, soothing* गोड, मधुर, सौम्य, मोहक, शामक; as, " S. person, speech, manners, medicine, &c."

Suavity (swā-v'i-ti) *n.sweetness of speech* गोडबोलेपणा *m,* गोडपणा *m,* मधुरता *f,* माधुर्य *n.* २ *politeness of manners* सभ्यपणा *m,* शिष्टपणा *m,* मार्दव *n.*

Sub-acid *a.* आंबटगोड.

Sub-acute *a.* (*med.*) मध्यमजोराचा.

Sub-agent *n.* धाकटा दलाल *m,* पोटदलाल *m.*

Sub-altern (sub'al-tern) [L. *sub,* Sk. उप, and *alter,* Sk. अन्य, other.] *n.* क्याप्टनच्या खालचा लष्करी अंमलदार *m,* सबआल्टर्न. २ (logic) परस्परावलंबी सिद्धान्त *m,* सामान्यविशेष *m.* S. *a.* सबआल्टर्न. २ (logic) परस्परावलंबी, सामान्यविशेष.

Subalter'nate *n.* (logic) परस्परानुयायी सिद्धांत *m,* सामान्यविशेष *m.* S. *a.* परस्परानुयायी, सामान्यविशेष. २ खालच्या प्रतीचा; as, "S. kinds."

Subaquatic, Subaqueous *a.* पाण्यांत रहाणारा, जलचर. २ पाण्याखालीं होणारा, जलेभव; as, "S. deposits." ३ पाण्यांत उपयोगीं पडणारा, जलोपयोगी; as, "S. helmet."

Sub-branch *n.* उपशाखा *f,* पोटशाखा *f.*

Sub'-class *n.* उपवर्ग *m,* उपभेद *m.*

Sub'-committee *n.* पोटकमिटी *f.*

Sub-con'scious *a.* अर्धवट जागा, अर्धप्रबुद्ध, अर्धजागृत.

Sub-con'tract *n.* पोटकंत्राट *n.*

Sub-contract'or *n.* पोटकंत्राटदार *m.*

Sub-constellation *n.* (*astron.*) अवान्तर तारापुंज *m.*

Sub-con'trary *a.* अनुविपरीत.

Sub-cotangent *n.* उपकोस्पर्शरेखा *f,* अवान्तरकोस्पर्शरेखा.

Sub-crep'itant rhonchus *n.* (*med.*) कुडकुड रव *m,* कुडकुड शब्द *m.*

Sub-cutaneous *a.* (*med.*) त्वग्निम्नस्थ.

Sub-divide' *v. t.* पोटभाग करणें, पोटभाग पाडणें.

Sub-div'ision *n.* वांट्याचा वांटा *m,* अंशांश *m,* पोटभाग *m.* २ ज़िल्ह्याचा भाग *m,* प्रांत *m.*

Sub-divi'sional *a.* प्रांताचा; as, "S. officer."

Subdual, Same as Subduing q. v.

Subduce' *v. t.* वजा करणें.

Sub-due (sub-dū') [L. *sub,* under, and *ducere,* to lead.] *v. t. to conquer* जिंकणें, वश -स्वाधीन करणें

-करून घेणें, पादाक्रांत करणें, जित -पराजित करणें, वठणीस -जेरीस आणणें, हुकमांत -अंमलांत -ताब्यांत आणणें, हस्तगत -सर करणें; intensively भुईस -जमिनीस -धुळीस मिळविणें, लोळवणें, मारून चुना करणें, मारून पीठ करणें. २ *to destroy the force of* (-चा) जोर नाहींसा करणें, (-ची) नांगी मोडणें; as, "To S. fever." ३ *to tame* (as a child) वठणीस आणणें, नरम करणें, काबूंत -कह्यांत -कबजांत आणणें -ठेवणें. ४ *to soften* कमी करणें, फिका करणें; as, "To S. the brilliancy of colours." ५ दमन करणें.

Subdued' *pa. p.* जिंकलेला, वठणीस आणलेला, नरम केलेला, &c. [To BE SUBDUED वठणीस येणें.] २ *not glaring in colour* कमी झकाकीचा, फिका.

Subdu'er *n.* जिंकणारा *m*, वठणीस आणणारा *m*, &c.

Subdu'ing, Subdu'al *n.* जिंकणें *n*, वठणीस आणणें *n*, जेरीस आणणें *n*, दमन (as, इंद्रियदमन) *n*.

Sub-du'plicate *a.* (*math.*) उपद्विगुण (गुणोत्तर).

Sub-ed'itor *n.* उपसंपादक *m*, दुय्यम संपादक *m*.

Sub-ed'itorship *n.* उपसंपादकाची जागा *f*. २ उपसंपादकाची कारकीर्द *f*. ३ उपसंपादकाचें काम *n*.

Sub-epidermal *a.* बाह्यत्वचेच्या खालचा.

Suberose (sub-e-rōs') [L. *sub*, under, and *erosus* -*e*, out, and *rodere*, *rosum*, to gnaw.] *a.* बुचासारखी रचना असणारा, फुसफुशीत, काष्ठरोधरचनावत्.

Sub-group *n.* पोटग्रुप *m*, पोटगट *m*, धाकटी टोळी.

Sub-head *n.* पोटसदर *n*.

Sub-heading *n.* पोटसदर *n*. २ पोटमथळा *m*.

Sub-inspector *n.* सबइन्स्पेक्टर *m*, खालचा इन्स्पेक्टर.

Sub-involution *n.* (*med.*) प्रसूतीनंतर गर्भाशयाचें पूर्ण आकुंचन न होतां तो सैल राहणें *n*, हीनसंकोच *m*.

Subja'cent *a.* खालीं असलेला, खालचा, अधःस्थित.

Subject (sub'-jekt) [L. *sub*, under, and *jacere*, to throw.] *v. t. to subdue* जिंकणें, वश करणें. २ *to expose, to make liable* पात्र करणें, योग्य -जोगा करणें, आस्पद करणें. ३ *to put within the power of* अंमलांत आणणें, अंमलाखालीं आणणें, स्वाधीन करणें. ४ *to cause to undergo* भोगावयास -सोसावयास लावणें, भोगावयास भाग पाडणें; as, "To S. a person to a rigid test." ५ (hypnotism) मूर्च्छनेचा प्रयोग करणें, वशीकरण करणें, मूर्च्छनेच्या अमलाखालीं आणणें.

Sub'ject *a.* अंमलाखालचा, अंमलांतला; as, "S. to a foreign rule; S. to the laws of nature." २ हुकमांतला, ताबेदार, हुकुमबंदा, परतंत्र, पराधीन, परवश, परस्वाधीन; as, "A S. province, tribe." ३ *exposed to, liable to* योग्य, जोगा, पात्र; as, "S. to disease." [S. TO *adv.* अटीवर, गृहीत धरून, (अटीनें) बांधलेला. S. TO CORRECTION चुकीची दुरुस्ती करण्याच्या अटीवर.]

Sub'ject *n.* प्रजा *f*, रयत *f*. २ (*gram.*) कर्ता *m*. ३ (*logic*) उद्देश्य *n*. ४ (*philo.*) द्रष्टा *m*, विषयी *m*. ५ *the substratum of anything* अधिष्ठान *n*, अधिकरण *n*. (b) स्थान *n*, आधार *m*, आश्रय *m*. ६ (of any opera-

tion) विषय *m*, आश्रय *m*, अधिष्ठान *n*, अधिकरण *n*, पात्र *n*. ७ *theme of discussion* विषय *m*, प्रकरण *n*, गोष्ट *f*, प्रतिपाद्य *n*. ८ (*anat.*) छेदनार्थ शव *n*, फाडण्याकरितां घेतलेलें प्रेत *n*. ९ विशिष्टप्रकृतीचा मनुष्य *m*; as, "Hysterical S." १० (hypnotism) विधेय *m*.

Sub'jected *pa. p.* अंमलांत आणलेला, जिंकलेला. २ -वर मूर्च्छनेचा प्रयोग केलेला, वश केलेला, &c.

Subjec'tion *n.* जिंकणें *n*, वश करणें *n*, अंमलांत आणणें *n*. २ (hypnotism) मूर्च्छनोत्पादन *n*, वशीकरण *n*, मूर्च्छन *n*. ३ ताबेदारी *f*, अधीनता *f*, अंकितपणा *m*, परवशता *f*, पारतंत्र्य *n*, पराधीनता *f*, आज्ञाधीनता *f*. [IN S. TO ताब्यांत, अंमलांत. TO ACKNOWLEDGE S. ताबेदारी -अंकितपणा कबूल करणें, दांतीं -तोंडीं तृण धरणें. TO REDUCE TO S. ताब्यांत आणणें, वठणीस आणणें.]

Sub'jectist *n.* विषयिविज्ञानवादी *m*.

Subject'ive *a.* (*gram.*) कर्तृवाच्य. २ अधिष्ठाननिष्ठ, अधिकरणनिष्ठ, आत्मगत, विषयिगत, नैज, प्रत्यक्, अन्तःसृष्टिविषयक. [S. SCIENCE अन्तःसृष्टिशास्त्र *n*, आत्मविद्या *f*. S. PHILOSOPHY अन्तःसृष्टिविज्ञान *n*.]

Subject'ivism *n.* विषयिविज्ञानवाद *m*, विषयी हा सर्व ज्ञानाचें अधिष्ठान आहे असा वाद *m*.

Subject'ivist *n.* विषयिविज्ञानवादी *m*.

Subjectiv'ity *n.* अधिष्ठाननिष्ठता *f*, अन्तःसृष्टिसंबंधिता *f*. २ (*philos.*) नैजवाद *m*, स्वानुभववाद *m*.

Subject-matter *n.* विषय *m*.

Sub-join' *v. t.* खालीं जोडणें, खालीं -बाजूला लिहिणें.

Sub-judicæ *a.* (law) चौकशी चाललेला (खटला).

Sub-jugate (sub'-jōō-gāt) [L. *sub*, Sk. उप, and *jugum*, Sk. युग्म, a yoke.] *v. t.* जिंकणें, अंमलांत आणणें, कह्यांत -ताब्यांत आणणें.

Subjuga'tion *n.* जिंकणें *n*, ताब्यांत आणणें *n*.

Sub'jugator *n.* जिंकणारा *m*, ताब्यांत आणणारा *m*, &c.

Subjunctive (sub-junk'tiv) [L. *sub*, Sk. उप, and *jungere*, to join.] *n.* (*gram.*) संशयार्थ *m*.

Sub-king'dom *n.* उपकोटि *f*. [पोटपट्टा *m*, पोटकौल *m*.

Sub-lease' *v. t.* कुळानें पोटकुळास पट्ट्यानें देणें. S. *n*.

Sublet' *v. t.* पोटभाड्यानें देणें.

Sublimate (sub'-li-māt) [L. *sublimare*, to raise.] *v. t.* ऊर्ध्वपातन *n*. करणें, उष्णतेच्या योगानें घनस्थितींतून एकदम बाष्पस्थितींत नेऊन थंड करून पुनः घन करणें, घनाचा बाष्प व बाष्पाचा घन करणें, फूल (तयार) करणें. S. *a.* ऊर्ध्वपातित, (घनाचा बाष्प करून) बाष्पाचा घन केलेला, फुलासारखा तयार केलेला, फूल केलेला. S. *n.* ऊर्ध्वपातित पदार्थ, फूल *n*. [CORROSIVE S. रसकर्पूर *m*, रसकापूर *m*.]

Sublima'tion *n.* ऊर्ध्वपातन *n*, फूल (तयार) करणें *n*.

Sublime' *v. t.* (घनाचा बाष्प करून नंतर) बाष्पाचा घन करणें, फूल करणें. २ ऊर्ध्वपातन करणें, ऊर्ध्वपातनानें शुद्ध करणें. S. *v. i.* ऊर्ध्वपातन होणें, फूल होणें. २ ऊर्ध्वपातनानें शुद्ध होणें.

Sublime (sub-līm') [L. *sublimare*, to lift up.] *a.* उदात्त, अत्युच्च, अत्युत्कृष्ट, प्रशस्त, उन्नत, अतिश्रेष्ठ.

Subliminal (sub-lim'i-nal) [L. *sub*, under and *liminis*, the door.] *a.* अर्धवट जागा, अर्धजागृत.

Sublim'ity, Sublime'ness *n.* उदात्तपणा *m*, अत्युच्चपणा *m*, उत्कृष्टपणा *m*, श्रेष्ठपणा *m*.

Sublu'nar, Sub'lunary *a.* (*lit.*) चंद्राखालचा. २ इहलोकींचा, भूलोकाचा, ऐहिक.

Sub-luxa'tion *n.* अपूर्ण संधिभ्रंश *m*, अर्धविश्लेष *m*.

Submarine' *a.* समुद्रांतला, समुद्रतळचा, समुद्रतलस्थ.

Submarine' *n.* पाणबोट *f*, अन्तर्जलबोट *f*, अन्तर्जलनौका *f*.

Sub-ma'xillary *a.* (*med.*) (of glands) खालच्या दाभाडाखालील (पिंड), हनुलाला (पिंड).

Sub-membranous *a.* थोडासा आवरणत्वचेसारखा.

Submerge (sub-merj') [L. *sub*, under, and *mergere*, to plunge.] *v. t.* बुडविणें, मज्जन *n.* करणें. २ (*math.*) निमज्जन करणें. Submerged' *pa. p.* बुडविलेला, मग्न, निमग्न. Submer'ging *pr. p.* S. *n.* बुडविणें *n*, मज्जन *n*, निमज्जन *n*.

Submerg'ence *n.* बुडणें *n*, मज्जन *n*, निमज्जन *n*.

Submerse' *v. t.* Same as Submerge.

Submer'sion *n.* बुडणें *n*, मज्जन *n*, निमज्जन *n*.

Submis'sion *n.* दबणें *n*, वश होणें *n*, हार जाणें *n*, शरण जाणें *n*, वश असणें *n*. २ नम्रपणा *m*. ३ अधीनता *f*.

Submis'sive *a.* आज्ञेंत राहणारा, हुकमांत राहणारा, आज्ञानुवर्ती, हुकूम पाळणारा, शरणागत, हार खाणारा. २ नम्र, नम्रतेचा, नम्रपणाचा, नम्रतायुक्त.

Submis'sively *adv.* आज्ञेंत राहून, हार खाऊन, शरण येऊन, शरण जाऊन. २ नम्रपणानें.

Submis'siveness *n.* आज्ञानुवर्तित्व *n*. २ नम्रता *f*, नम्रपणा *m*.

Submit (sub-mit') [L. *sub*, Sk. उप, and *mittere*, to send.] *v. t. to surrender oneself for control* (usually with *to* or *unto* and the reciprocal pronoun) शरण जाणें, शरण येणें, हुकमांत -सत्तेंत -अधिकारांत -दावांत राहणें -असणें -वागणें, (स्वतःला दुसऱ्याच्या) स्वाधीन करणें -असणें -अंकित असणें. २ *to present for consideration or decision* पुढें मांडणें, पुढें ठेवणें, (कोर्टाकडे वगैरे) सोंपविणें; as, "To S. a thing to a man's inspection." ३ *to represent deferentially* मोठ्या अदबीनें किंवा सन्मानानें पुढें मांडणें; as, "I S. that this is a false inference." ४ पसंतीकरितां पाठविणें; as, "To S. estimates, &c." S. *v. i. to give way, to yield* शरण जाणें, शरण येणें, शरणागत होणें, वश होणें, दबणें. २ भांडण्याचें -लढण्याचें -वाद करण्याचें सोडणें, हार घेणें -पत्करणें, हात टेंकणें -जोडणें. ३ *to make submission* आज्ञेंत राहणें, हुकमांत -वचनांत -कह्यांत राहणें -वागणें -असणें, (-ची) आज्ञा पाळणें, (-ला) वश -अधीन होणें -असणें, हुकुमबंदा होणें -असणें.

Sub-mul'tiple *n.* (*math.*) अवान्तर अपवर्त्य *m*.

Sub-normal *n.* अवान्तर मुख्यलंब *m*, उपसंपर्कलंब *m*.

Sub-normal *a.* नेहमींपेक्षां कमी, ठराविक प्रमाणापेक्षां कमी; as, "S. temperature."

Sub-office *n.* (मुख्य हपिसा) खालचें हपिस *n*.

Subo'rdinacy *n.* ताबेदारी *f*, सेवकसंबंध *m*, अधीनता *f*.

Subordinate (sub-or'di-nāt) [L. *sub*, Sk. उप, and *ordinis*, order.] *a. of inferior importance or rank* खालचा, हाताखालचा, खालच्या पायरीचा, खालच्या दर्जाचा; as, " S. officers." २ *secondary* गौण, अप्रधान. [S. SENTENCE गौण वाक्य.] ३ *under the control of* (-च्या) ताब्यांतला, (च्या) हुकमांतला, हुकुमबंदा, अधीन, आयत्त. Subor'dinate *v. t.* (with *to*) गौण स्थान देणें, कमी प्रतीचा लेखणें.

Subordina'tion *n.* खालची पायरी *f*, खालचा दर्जा *m*, गौण स्थान *n*. २ गौणता *f*, अप्रधानता *f*. ३ ताबेदारी *f*.

Suborn (sub-orn') [L. *sub*, Sk. उप, and *ornare*, Sk. वर्ण्, to adorn.] *v. t.* लांच देऊन खोटे साक्षी तयार करणें, (लांच देऊन) खोटें बोलवणें, बधवणें.

Suborna'tion *n.* लांच देऊन खोटे साक्षी तयार करणें *n*.

Sub-poena (sub-pē'-na) [L. *sub*, under, *poena*, penalty.] *n.* (law) कोर्टाचें साक्षीस आव्हान *n*, साक्षीसमन्स. S. *v. t.* साक्षीसमन्स बजावणें. Sub-poenaed, Sub-poenad, Subpoena'd *pa. t.* & *pa. p.*

Sub-quadruple *a.* उपचतुर्गुण (गुणोत्तर).

Sub-quin'tuple *a.* उपपंचगुण (गुणोत्तर).

Sub-race *n.* अवांतर जाति *f* (not उपजाति).

Sub-registrar *n.* (दस्तैवज नोंदणारा) सबरजिस्टर *m*.

Sub-satur'ation *n.* उपसंपृक्तता *f*.

Subscribe (sub-skrīb') [L. *sub*, under, and *scribere*, to write.] *v. t. to write one's name* नांव घालणें, नांव लिहिणें. २ (a motto) खालीं लिहिणें. ३ (दस्तैवजावर) सही करणें, सही घालणें, दस्तूर -दस्खत करणें, सही करून कबूल करणें -मान्य करणें. ४ (वर्गणीच्या पट्टींत -यादींत) नांव घालणें, नांव लिहिणें -मांडणें. S. *v. i. to agree* कबूल होणें, कबूल -मान्य -संमत होणें -असणें. २ (एखाद्या) फंडाला देणें. ३ (वर्तमानपत्राकरितां, मासिकाकरितां वगैरे) वर्गणीदार होणें. Subscribed *pa. p.* खालीं सही केलेला. २ वर्गणीदार झालेला. ३ देण्याचें कबूल केलेला, देण्याचा संकल्प केलेला. [SUBSCRIBED CAPITAL संकल्पित (देण्याचें कबूल केलेलें) भांडवल.]

Subscrib'er *n.* वर्गणीदार *m*. २ खालीं सही करणारा *m*.

Subscrib'ing *v. n.* खालीं नांव लिहिणें *n*. २ वर्गणी देणें *n*.

Subscrip'tion *n.* सही करणें *n*. २ खालीं लिहिलेलें नांव *n*, सही *f*, दस्खत *f*. ३ वर्गणी *f*, चंदा *m*. [S. LIST वर्गणीचा कागद *m*, टीप *f*, याद *f*, यादी *f*, पट्टी *f*.]

Sub-section *n.* पोटकलम *n*.

Sub'sequence *n.* मागून येणें *n*, अनुगमन *n*.

Subsequent (sub'-sē-kwent) [L. *sub*, Sk. उप, and *sequere*, to follow.] *a.* मागून झालेला, नंतरचा, मागूनचा, पाठीमागचा, पुढचा, पुढला, पश्चात्कालीन.

Sub'sequently *adv.* मागून, मागाहून, मग, नंतर.

Sub-serve (sub-sėrv') [L. *sub*, Sk. उप, and *servire*, to serve.] *v. t. to serve as a means in promoting an end* (-च्या) कामास येणें, (-च्या) कामास -उपयोगास पडणें, कामाचा -उपयोगी होणें, कामीं पडणें, मूळ हेतूचें पोषण करणें.

Subser'vience, Subser'viency *n.* उपयोग *m*, उपयुक्तता *f.* २ छंदानुवर्तन *n*, तंत्र *n.*
Subser'vient *a.* उपयोगाचा, उपयोगी, उपयुक्त, कामाचा. २ पोषक. ३ दुसऱ्याच्या तंत्रानें वागणारा.
Subserv'ing *pr. p. a.* Same as Subservient.
Subside (sub-sīd') [L. *sub*, Sk. उप, and *sidere*, Sk. सद्, to sit.] *v. i. to sink in level* खालीं बसणें, खालीं जाणें, थिरावणें, स्थिर होणें. (b) (जमीन) दबणें. २ (आरामखुर्चींत) पडणें. ३ *to become tranquil* बसणें, (वारा) पडणें, उतरणें, थिरावणें, कमतावणें, खालावणें, शांत होणें. ४ *to abate* (-चा) उतार *m* -उपशम *m.* होणें. ५ *to be reduced* (a swelling) उतरणें, मावळणें, जिरणें.
Subsi'dence, Subsi'dency *n.* (जमीन) खालीं बसणें *n*, दबाव *m*, बसणें *n*, थिरावणें *n.* २ बसणें *n*, पडणें *n.* ३ उतार *m*, उपशमन *n.* ४ (सूज) उतरणें *n.*
Subsid'iary *a. serving to assist or supplement* कुमकेचा, मदतीचा, अंगभूत. [S. FORCE कुमकेची फौज *f.*]
Subsidiary system कुमकेची (फौज ठेवण्याची) पद्धति *f.*
Subsidies *n. pl.* (of subsidy) पैशाचें साहाय्य *n.*
Subsi'ding *pr. p.* खालीं बसणारा, स्थिर होणारा. २ उतार पडणारा. ३ उतरणारी (सूज).
Sub'sidize *v. t. to pay subsidy to* पैशाचें साहाय्य करणें, पैशाचा आश्रय देणें.
Subsidy (sub'si-di) [L. *sub*, Sk. उप, and *sidere*, Sk. सद्, to sit.] *n.* पैशाचें साहाय्य *n.*
Subsist (sub-sist') [L. *sub*, under, and *sistere*, Sk. स्था, to stand.] *v. i.* असणें. २ निर्वाह *m* -गुजारा *m* -पोटगुजारा *m* -पोटाचें चालणें *g. of s.*, पोट चालवणें -भरणें. ३ *to inhere* मूळचा असणें. S. *v. t. to maintain, to support* पोसणें, पाळणें, संभाळणें, बाळगणें, चालवणें with *g. of o.*, पालनपोषण -उदरपोषण करणें, खर्च *m* -निर्वाह *m*, योगक्षेम *m.* चालवणें. Subsisted *pa. p.* पोसलेला, पाळलेला, पालित, पोषित.
Subsist'ence *n.* आहेपणा *m*, अस्तित्व *n*, स्थिति (S.). २ निर्वाह *m*, उपजीविका *f*, गुजारा *m*, पोटगुजारा *m*, गुजराण *n*, उदरपोषण *n.* ३ निर्वाहाचें साधन *n.*
Subsist'ent *a. existent* असणारा, अस्तित्वविशिष्ट.
Sub-soil *n.* भूपृष्ठाखालची जमीन *f*, अधोभूमि *f.*
Substance (sub'stans) [L. *sub*, under, and *stare*, Sk. स्था, to stand.] *n.* (Sk. logic) द्रव्य *n.* २ सत्त्व *n*, तत्त्व *n*, तत्त्वार्थ *m.* ३ *material, matter* जड द्रव्य *n*, जड पदार्थ *m*, जड वस्तु *f.* ४ सारांश *m*, सार *n*, गर्भ *m*, गर्भितार्थ *m*, तत्त्वार्थ *m.* ५ *estate, wealth* संपत्ति *f*, धन *n*, पैसा *m*, धनदौलत *f*, ऐवज *m*, ऐपत *f.*
Substan'tial *a. actually existing, real* प्रत्यक्ष, मूर्तिमंत, वास्तविक. २ *solid, stout, thick* ठळक, ऐवजदार, दळदार, सकस, कसदार, दडदडीत, दडस, दाट, घण, घणसर, घट्ट, घटमूट, भक्कम, बळकट, ठोक, ठोकळ, कुब्बल, खंबीर, संगीन. (b) खरा, वास्तविक. [S. JUSTICE खरा न्याय *m*, वास्तविक न्याय *m.*] ३ (of

honours) मोठा, भक्कम. ४ *wealthy* पैसेवाला, मातबर, ऐपतदार, बुटीवाला. ५ *material* ठळक, महत्त्वाचा.

Substan'tialism *n.* (*philos.*) द्रव्यास्तित्ववाद, द्रव्यवाद.

Substan'tially *adv.* तत्त्वतः, वस्तुतः, अर्थतः. २ ठळकपणानें, ठोकळपणानें.

Substan'tialness, Substantial'ity *n.* द्रव्यत्व *n*, वास्तवत्व *n*, वस्तुसत्ता *f*, वास्तवता *f*. २ भक्कमपणा *m*, खंबीरी *f*, बळकटी *f*. ३ खरेपणा *m*, भक्कमपणा *m*. ४ मातबरपणा *m*, गब्रूपणा *m*, ऐवजदारी *f*, ऐपतदारी *f*.

Substan'tiate *v. t.* तत्त्वरूप -वस्तुरूप करणें. २ (जास्त पुराव्यानें) भक्कमपणा आणणें, मजबुती आणणें, पुरवणी करणें.

Substan'tiated *pa. p.* भक्कमपणा आणलेला, खरा केलेला.

Substan'tiating *a.* भक्कमपणा आणणारा, खरा करणारा.

Substantia'tion *n.* भक्कमपणा आणणें *n.*

Substantive (sub'-stan-tiv) *n.* (*gram.*) नाम *n*, विशेष्य *n*, द्रव्यवाचक *n.* S. *a.* वस्तुविशिष्ट, वास्तविक. २ महत्वाचा, खरा, भक्कम. ३ मूळ, वास्तविक, खरा; as, "S. appointment." ४ मूळ सूचनेच्या रूपाचा; as, "S. motion."

Substi'tuent *n.* प्रतिनिधिद्रव्य *n.*

Substitute (sub'sti-tūt) [L. *sub*, under, and *statuere*, Sk. स्थापय्, to set.] *v. t.* *to put in the place of another* बदली ठेवणें, बदल योजणें, बदला -मोबदला -ऐवजीं -जागीं -स्थानीं -ठेवणें, वारचा -वांटचा -बदली -बदल्या देणें -ठेवणें, प्रतिनिधि म्हणून ठेवणें -घालणें -योजणें -वापरणें. २ (law) समन्स अपरोक्ष बजावणें. ३ (*chem.*) आदेश *m.* करणें. ४ (*math.*) स्थानापन्न करणें.

Sub'stitute *n.* (of persons) बदली *m*, बदल्या *m*, वारचा *m*, वांटचा *m*, प्रतिनिधि *m.* २ (*chem.*) आदेश.

Sub'stituted *pa. p. a.* बदलीं ठेवलेला, प्रतिनिधि म्हणून ठेवलेला. २ (*math.*) स्थानापन्न.

Substituted service *n.* (law.) (समन्साची) अपरोक्ष [बजावणी *f.*

Substitu'tion *n.* ऐवजीं ठेवणें *n*, बदली ठेवणें *n*, मोबदला ठेवणें *n.* [S. of letters आदेश *m.*] २ (math.) उत्थापन (पद) योजणें *n*, स्थानापन्न (पद) योजणें *n.* ३ ऐवजीं पदार्थ *m.* ४ (*chem.*) आदेशक्रिया *f.*

Substitu'tional *a.* बदलीचा, मोबदला ठेवण्याचा. २ बदली ठेवलेला. ३ आनुकल्पिक. ४ आदेशभूत.

Substitu'tionary, Same as Substitutional.

Substratum (sub-strā'tum) [L. *sub*, under, and *stratum*, Sk. स्तर, a layer.] *n.* *an under stratum* ख़ालचा थर *m*, तळचा थर *m.* २ (metaphysics) अधिष्ठान *n.*

Sub-sul'tus tendinum *n.* (*med.*) स्नायुपुच्छ एकदम आकुंचन पावणें *n*, आंचका *m*, कंडराकंप *m*, इच्छेवांचून अवयव हालणें *n.* पुष्कळ दिवसांच्या भयंकर तापामुळें आलेल्या अशक्ततेचें हें लक्षण आहे.

Sub-tangent *n.* अवांतरस्पर्शरेखा *f*, उपस्पृक्रेखा *f.*

Sub-tenancy *n.* पोटभाड्यानें घेणें *n.*

Sub-tenant *n.* पोटभाडोत्री *m*, पोटभाडोत *m.*

Subtend *v. t.* (*math.*) अन्तरित करणें.

Subterfuge (sub'tėr-fūj) [L. *subter*, under, and *fugere*, to flee.] *n. evasion* पळवाट *f*, फट *f*, खिडकी (*fig.*) *f*, सोडवण *n*, छिद्र *n*.

Subterranean (sub-te-rā'nē-an) [L. *sub*, and *terra*, the earth.] *a. lying under ground* जमिनींतला, जमिनीखालचा, भूमीखालचा. २ (*bot.*) भूमिगत, भौम.

Subterra'neous, Same as Subterranean.

Subtile (sub'til) [L. *sub*, under, *tela*, a web. Subtile = Woven fine.] *a. rare* बारीक, पातळ, सूक्ष्म. २ *delicately constructed* नाजूक, बारीक, तलम. ३ *refined* बारीक, सूक्ष्म. [S. BODY सूक्ष्म शरीर.] ४ *shrewd* सूक्ष्मशोधी, सूक्ष्मदर्शी.

Sub'tilise *v. t.* विरळ करणें, सूक्ष्म करणें. २ कीस काढणें.

Sub'tility *n.* बारीकपणा *m*, पातळपणा *m*, सूक्ष्मता *f*. २ नाजूकपणा *m*, तलमपणा *m*.

Subtle (sut'l) [See Subtile.] *a.* लुच्चा, कावेबाज, धूर्त. २ सूक्ष्म, बारीक. ३ लुच्चेगिरीचा, धूर्तपणाचा.

Subt'lety, Subt'leness *n.* धूर्तता *f*, लुच्चेगिरी *f*.

Subtract (sub-trakt') [L. *sub*, Sk. उप, under, and *trahere*, to draw.] *v. t. to deduct* वजा करणें, काढणें, काटणें, घेणें, बाद करणें -घालणें, अंतर काढणें. २ (math.) वजा करणें, व्यवकलन करणें. Subtracted *pa. p.* वजा केलेला, काढलेला, काटलेला, व्यवकलित.

Subtrac'ter *n.* वजा करणारा *m*, व्यवकलन करणारा *m*.

Subtract'ing *v. n.* वजा करणें *n*, व्यवकलन करणें *n*.

Subtrac'tion *n.* वजा करणें *n*, काढणें *n*, घेणें *n*. २ वजाबाकी *f*, व्यवकलन *n*. [COMPOUND S. विविध वजाबाकी *f*. THE REMAINDER AFTER A S. बाकी *f*.]

Sub'trahend *n.* बाद करावयाचा अंक *m*, बादांक *m*.

Sub-triplicate *a.* उपत्रिगुण (गुणोत्तर).

Suburb (sub'urb) [L. *sub*, Sk. उप, near, and *urbus*, a city.] *n. the outlying district of a city* शहराच्या आसपासचीं खेडीं *n. pl.*, नगरोपान्त *m*.

Subur'ban *a.* शहराच्या आसपासच्या खेड्यापाड्यां-संबंधीं, आसपासच्या खेड्यापाड्यांतला. [S. SERVICE (of railway) आसपासच्या गाड्यांची जाये *f*.]

Suburbs, Same as Suburb.

Subver'sion *n.* पालथें पाडणें *n*, मोडणें *n*, ध्वंसन *n*. (b) (state) पाडापाड *f*, ध्वंस *m*, विध्वंस *m*, नाश *m*.

Subver'sive *a.* (with *of*) पालथें पाडणारा, मोडणारा, नाश करणारा.

Subvert (sub-vėrt') [L. *sub*, Sk. उप, and *vertere*, Sk. परिवृत्, to turn.] *v. t. to overthrow, to upset, to effect destruction* (पालथें) पाडणें, नाहींसें करणें, ध्वंस *m* -नाश *m*. करणें, मोडणें, पाडून -मोडून देणें -टाकणें, लयास नेणें, नष्ट करणें; as, "To S. religion, monarchy." Subver'ted *pa. t.*, S. *pa. p.* पाडलेला, मोडलेला, ध्वंसित, ध्वस्त.

Subver'ter *n.* पालथें पाडणारा *m*, मोडून टाकणारा *m*.

Subver'ting *pr. p.* पाडणारा, मोडणारा, ध्वंस करणारा.

Succeda'neous *a.* गौण, गौणभूत, अनुकल्पित. [S. MEASURE OR MODE पर्याय *m*.]

Succedaneum (suk-sē-dā'ne-um) [L. *succedaneus* -*sub*, Sk. उप, and *cedare*, to go.] *n. substitute* (one falls back upon in default of another) अनुकल्प *m*, गौणकल्प *m*.

Succeed (suk-sēd') [L. *sub*, Sk. उप, and *cedare*, to go.] *v. i. to follow in order* मागाहून येणें, मागून येणें, पाठीमागून -पाठीवर येणें -जाणें -चालणें, क्रमानें -अनुक्रमानें -ओघानें येणें -होणें, पुढें येणें, नंतर येणें. २ *to take the place previously occupied by another* (-च्या) जागीं -ठिकाणीं -स्थानीं येणें, (-च्या) जागेवर -कामावर -पदावर येणें. ३ (of persons) *to prosper* जिंकणें, जय मिळविणें, यश मिळविणें, निभावणें, तडीस -शेवटास जाणें, पार जाणें, पार पडणें, जय -यश येणें *in. con.*, फत्ते होणें *g. of s.* ४ (of measures) *to terminate as desired* फलद्रूप होणें, लागू होणें, साधणें, जयास जाणें, पार जाणें, पार पडणें, गुणास येणें.

Succeed' *v. t. to take the place of* जागीं येणें *g. of o.*, ठिकाणीं -स्थानीं -स्थानावर -जाग्यावर -कामावर -पदावर -अधिकारावर येणें *g. of o.* २ *to follow* (-च्या) मागें जाणें, मागून -मागाहून जाणें.

Succeed'er *n.* पाठीमागून येणारा *m*, पाठीमागें आलेला *m*, मागचा *m*, पाठीवरचा *m*. २ (-च्या) जागीं येणारा *m*.

Succeed'ing *pr. p.* पाठीमागून येणारा. २ (-च्या) जागीं -कामावर येणारा.

Success' *n.* (of persons) जय *m*, विजय *m*, यश *n*, बरकत *f*, सिद्धि *f*. [Without S. यश आल्याशिवाय, फुकट, व्यर्थ. Nothing succeeds like success यशासारखें यशस्वी यशच.] २ *favourable issue* यश *n*, जय *m*, सिद्धि *f*. ३ *attainment of wealth, or fame or position* यश *n*, बरकत *f*, भरभराट *f*.

Success'ful *a.* (of persons) यशस्वी, विजयी, जयी, कृतकृत्य. २ (of actions) लागू, शेवटास जाणारा -गेलेला, सिद्धीस जाणारा -गेलेला, सफल, गुणावह.

Success'fully *adv.* यशस्वितेनें, यश मिळेल अशा रीतीनें.

Success'fulness *n.* यशस्विता *f*, विजयिता *f*, यशस्विपणा.

Succes'sion *n. a following in order* परंपरा *f*, क्रम *m*, अनुक्रम *m*, परवड *f*. [In close and quick S. पाठोपाठ, लागोपाठ, मागोमाग. Natural S. समन्वय *m*.] २ *a series of things in succession* परंपरा *f*, हार *f*, रांग *f*, माळ *f*, मालिका *f*. ३ *lineage* वंश *m*, वंशपरंपरा *f*, वंशावलि *f*. ४ *right of succeeding to another* उत्तराधिकार *m*. ५ *right of succeeding to an estate* वारसा *m*, वारसाचा हक्क *m*. [S. Act गादीवर कोणीं कसेंकसें बसावें याविषयीं कायदा *m*, गादीच्या वारशाचा कायदा *m*. S. Certificate (कोर्टानें दिलेलें) वारसाचें सर्टिफिकेट *n*, वारसाचा दाखला *m*, वारसपत्र *n*.] ६ *heirs* वारस *m. pl.*

Succes'sional *a.* पारंपरिक, परंपरेचा, ओळीनें लागलेला.

Succes'sive *a.* पाठोपाठचा, परंपरेनें येणारा, परंपरेनें आलेला, अनुक्रमाचा, यथाक्रम, क्रमानुयायी, क्रमागत, परंपरागत, परंपरायात, पारंपरिक, आनुक्रमिक.

Succes'sively *adv.* एकामागें एक, एकापाठीमागें एक, अनुक्रमानें, परंपरेनें, अनुक्रमशः, अनुक्रमतः.

Success'less *a.* यश नसलेला, अयशस्वी, अपेशी.
Succe'ssor *n.* पाठीमागून येणारा *m.* २ वारस *m.*
Succinct (suk-sinkt') [L. *sub*, Sk. उप, and *cingere*, to gird.] *a. briefly expressed* संक्षिप्त, संक्षेपाचा, संकलित, थोडक्यांत आणलेला, अल्पविस्ताराचा. Succinct'ly *adv.* संक्षेपानें, संक्षेपेंकरून, थोडक्यांत. Succinct'ness *n.* संक्षिप्तपणा *m.*
Suc'cory *n.* चिकोरी नांवाचें फळ *n.* याचें कॉफीसारखें पेय करतात.
Suc'cose *a.* (*bot.*) *sappy* रसभरित, रस असलेला.
Succour (suk'ur) [L. *sub*, Sk. उप, and *currere*, to run.] *v. t.* मदत करणें, कुमक *f* -साहाय्य करणें. S. *n.* मदत *f*, कुमक *f*, साहाय्य *n.*
Succ'ulence *n.* रसाळपणा *m*, रसभरितपणा *m.*
Succulent (suk'ū-lent) [L. *succus*, juice.] *a. juicy* रसाळ, रसभरित, रसमय, रसप्रचुर.
Succumb (suk-um') [L. *sub*, Sk. उप, and *cumbere*, to lie down.] *v. i. to be overcome, to be forced to give way* चांकणें, डगमगणें, दबणें, दबकणें, बें *n.* करणें -म्हणणें; as, "To S. to grief, temptation, &c." (b) *to die* मरणें; as, "To S. to an illness."
Succus (suk'us) [L.] *n.* (*med.*) पिळून काढलेला रस *m*, आपरस. [S. ENTERICUS क्षुद्रांत्ररस *m.* S. GASTRICUS आमाशयांत तयार होणारा पाचकरस, जाठररस.]
Succussion (su-ku'-shun) [L. *succussum*, to shake below.] *n.* ऊर तपासण्याकरितां मनुष्याला हालवणें. छातींत पाणी आहे किंवा काय हें यानें पाहतात.
Such (such) [Of Anglo-Saxon origin.] *a.* असा, असला, असल्या जातीचा, यासारखा, या जातीचा, या प्रकारचा, ईदृश; as, "S. beauty as yours." २ तसा, तसला, तादृश, त्यासारखा, त्या जातीचा, त्या प्रकारचा. ३ इतका, इतका मोठा; as, "S. a fright." ४ अमुक, अमका, फलाणा; as, "S. a person." [S. AS यासारखा, त्यासारखा.] S. *pron.* जो; as, "S. as sit in darkness."
Suck (suk) [A. S. *sucan*, to suck.] *v. t.* चुपणें, चुंफणें, चोखणें, चुंफून घेणें, चोखून घेणें, चुंबणें, तोंडानें ओढणें, चुंफा घेणें *g. of o.*, चोषण करणें *g. of o.* [A CHILD'S SUCKING STICK रिंगणें *n*, चुंफणें *n*, चोफणें *n.* SUCKING CHILD आंगावरचें मूल *n*, तान्हें मूल *n.* S. BARRISTER नवशिका ब्यारिस्टर.] २ (*fig.*) मिळविणें, प्राप्त करून घेणें; as, "To S. in knowledge, To S. advantage." ३ *to draw milk or liquid from* चुपणें, ओढणें, ओढून घेणें, स्तनपान करणें *g. of o.*, अंगावर पिणें, दूध पिणें *g. of o.* [To S. DRY चुपून कोरडा करणें. SUCKED ORANGE निःसत्त्व केलेली वस्तु *f.* To S. ONE'S BRAINS (आपल्या फायद्याकरितां) दुसऱ्याच्या कल्पना काढून घेणें.] ४ तोंडांत जीभ फिरविणें. [To S. IN, To S. UP शोषून घेणें. To S. THE UDDER लुचणें.] SUCK-ING PUMP पाणी वर खेंचणारा पंप *m.*] S. *v. i.* स्तनपान करणें, अंगावर पिणें, स्तन पिणें. (b) लुचणें.
Suck *n.* आंगावर पिणें *n.* (b) लुचणें *n.* २ स्तनपान *n.*
Sucked *pa. p.* चुंफलेला, चोखलेला.
Suck'er *n.* चुंफणारा *m*, चोखणारा *m*, चोषक *m.* २

स्तनपान करणारा *m*, अंगावर पिणारा *m*, तान्हा *m*. (b) लुचणारा. २ (*bot.*) चोषक खोड *n*, चोषक दंड *m*. ४ *piston of suction pump* सक्शनपंपचा दट्ट्या. ५ *pipe through which liquid is drawn by suction* चोषणनलिका *f*, (डब्यांतून) तेल काढण्याची नळी *f*. ६ (*mach.*) कांहीं पंपांतील व्हालवाली वाटी *f*.

Suck'ing *pr. p.* चुंफणारा, चोखणारा, चोपक. २ अंगावर पिणारा, तान्हा. (b) लुचणारें (वासरूं).

Sucking-bottle *n.* लहान मुलाची दुधाची बाटली *f*.

Suckle (suk'l) *v. t.* स्तन देणें, (अंगावर) घेणें, (अंगावर) पाजणें, अमा देणें.

Suck'ling *n.* अंगावरचें मूल *n*, तान्हें मूल *n*. २ लुचणारें वासरूं *n*. ३ (*fig.*) अगदीं नवशिका *m*. S. *a.* तान्हा, अंगावरचा.

Suc'tion *n.* खेंचून घेणें *n*, चोखून घेणें *n*. २ हवा काढून घेणें *n*, रिक्तावकाश करणें *n*, रिक्तावकाशीकरण *n*. ३ चुंफणें *n*, चोखणें *n*, चुंफा *m*, चोप *m*, चोषण *n*.

Suction pump *n.* Same as Sucking Pump.

Sudamina (sū-dam'i-na) [L. *sudor*, sweat.] *n.* (*med.*) तीव्र ज्वरानंतर घामामुळें येणाऱ्या पुटकुळया.

Su'datory *a.* घाम आणणारा, स्वेदोत्पादक (वाफारा वगैरे).

Sudden (sud'en) [L. *subitus*, coming stealthily -*sub*, Sk. उप, and *ire*, to go.] *a.* एकाएकींचा, अकस्मात्चा, एकाएकीं आलेला, आकस्मिक, अकल्पित. [ALL OF A SUDDEN अकस्मात्, एकाएकीं.] Sud'denly *adv.* एकाएकीं, अवचित, अवचितां, अकल्पित, अकस्मात्, अचानक. Sud'denness *n.* आकस्मिकपणा *m*, अचानकपणा *m*, आकस्मिकत्व *n*.

Sudor (sū'-dor) [L.] *n.* (*med.*) घाम *m*, स्वेद *m*.

Sudorif'erous *a.* स्वेदवाहक; as, "S. canals."

Sudori'fic *n.* घाम आणणारें औषध *n*, स्वेदोत्पादक *n*, स्वेदन *n*. S. *a.* घाम आणणारा, स्वेदोत्पादक.

Suds (sudz) [Of Anglo-Saxon origin.] *n. pl.* साबणाचें (फेंसाळ) पाणी *n*.

Sue (sū) [O. Fr. *suir* -L. *sequi*, to follow.] *v. t. to prosecute in a lawcourt* खटला करणें, (-वर) फिर्याद करणें, वाद सांगणें, खटला उभा करणें. S. *v. i.* (-करितां) विनंति करणें, अर्ज -प्रार्थना करणें, (लग्नाकरितां स्त्रीची) आराधना *f* -आर्जव *n* -प्रार्थना *f* -विनवणी *f*. करणें. Sued *pa. t. & pa. p.* Su'ing *pr. p.*

Suet (sū'et) [L. *sebum*, fat.] *n.* (बकऱ्याच्या किंवा बैलाच्या गुर्दावरील) चरबी *f*.

Suffer (suf'ėr) [L. *sub*, under, and *ferre*, to bear.] *v. t. to undergo, to experience* (as pain, loss, grief) सोसणें, सहन करणें, भोगणें, कंठणें, काढणें, अनुभवणें. २ *to permit* परवानगी देणें, or देणें in combination with another verb; as, जाऊं देणें, येऊं देणें, अडथळा *m* -आडकाठी *f*. न करणें, नको न म्हणणें. ३ *to be acted upon* (नुकसान) सोसणें, खाणें, बसणें *in. con.*, लागणें *in. con.*, होणें *in. con.* S. *v. i.* सोसावें लागणें, दुःख *n*. भोगणें, श्रम *m* -क्लेश -शरीरभोग *m. pl.* -भोग *m. pl.* भोगणें -अनुभवणें, दुःखी असणें, (दुःख)

कंठणें, दुःखांत असणें. [To S. FOR ONE'S FOLLY तोंडांत खाणें. (used *fig.*)] २ *to sustain injury* नुकसान होणें, नुकसानी -खराबी होणें, धक्का -नुकसान बसणें *in. con.*, -(a limb or member) दुखवणें, दुखावणें. ३ (of condemned man) फांशीं जाणें; as, "Was to S. the next morning."

Suff'erable *a.* सहन करण्याजोगा, सहनीय, सह्य.

Suff'erance *n.* सोसणें *n*, सहन करणें *n.* २ क्षमा *f*, शांति *f.* ३ परवानगी *f*, कानाडोळा *m*, अनिषेध *m*, अप्रतिबंध *m.* [TENANCY ON S. मुदत संपल्यावरहि कबजा असणें *n.* TENANT ON S. मुदतीबाहेरील कूळ *n.*]

Suff'ered *pa. t.* S. *pa. p.* सोसलेला, अनुभविलेला. २ परवानगी दिलेला. [सोसावें लागणारा.

Suff'erer *n.* सोसणारा *m*, भोगणारा *m*, दुःखित, कष्टी *m.*

Suff'ering *v. n.* (often *pl.*) सोसणें *n*, दुःख अनुभवणें *n.* २ दुःख *n*, व्यथा *f*, क्लेश *m. pl.*, शरीरभोग *m. pl.*, ताप *m.*

Suff'ering *pr. p.* सोसणारा, सहन करणारा, दुःखी, कष्टी.

Suffice (suffīs') [L. *sub*, under and *facere*, to make.] *v. i. to be enough* पुरणें, पुरेसें असणें, पुरें होणें, पुरें पडणें, पुरवठा येणें *g. of s.* [To MAKE TO S. पुरविणें, पुरवून पुरवून करणें.] S. *v. t. to meet the needs of* गरज भागविणें, पुरणें, पुरेसें होणें.

Suffi'ciency *n.* पुरवठा *m*, पुरव *m*, पर्याप्ति *f.* २ पुरतेपणा *m*, पुरेपणा *m.*

Suffi'cient *a.* पुरा, पुरता, पुरेसा, पुरण्याजोगा, पाहिजे तितका, जितक्यास तितका, पर्याप्त. [S. REASON पर्याप्त हेतु.]

Suffi'ciently *adv.* पुरे, बस, पुरता, पुरा, पाहिजे तितका.

Suffix (suf'iks) [L. *sub*, under, and *figere*, to fix.] *n.* उत्तरगामी प्रत्यय *n.* S. *v. t.* उत्तरगामी प्रत्यय लावणें -जोडणें.

Suffocate (sufō'-kāt) [L. *sub*, and *fauces*, throat.] *v. t.* दम *m.* कोंडणें, दम कोंडून मारणें, श्वास -श्वासोच्छ्वास कोंडणें -कोंडून मारणें, गळा दाबून मारणें, नरडी दाबून मारणें, कोंडमार *m* -कोंडमारा *m* -श्वासावरोध करणें. S. *v. i.* दम कोंडणें, गुदमरणें, श्वास कोंडून मरणें.

Suffo'cated *pa. p.* दम कोंडलेला, दम कोंडून मारलेला.

Suffo'cater *n.* दम कोंडणारा *m*, दम कोंडून मारणारा *m.*

Suffo'cating *pr. p.* श्वास कोंडणारा, दम कोंडणारा.

Suffoca'tion *n.* दम कोंडणें *n*, दम कोंडून मारणें *n*, श्वास कोंडणें *n*, गुदमरणें *n.* २ कोंडमारा *m*, कोंडमार *m*, श्वासरोध *m.*

Suff'ragan (suf'ra-gan) Also called Suffragan bishop (बिशपचा किंवा मेट्रापॉलिटन बिशपचा दीक्षा दिलेला) मदतनीस बिशप.

Suffrage (suf'rāj) [L. *saffragari*, to vote for.] *n.* मत *n*, पसंती *f*, अनुमति *f*, संमति *f*; as, "A S. for free trade." २ (पार्लमेंटच्या निवडणुकींत) मत देण्याचा अधिकार *m*, मताधिकार *m.* [MANHOOD S. (वयांत आलेल्या सर्व) पुरुषांना मत देण्याचा अधिकार *m.* WOMAN SUFFRAGE (वयांत आलेल्या सर्व) स्त्रियांना मत

देण्याचा अधिकार *m.* UNIVERSAL S. (वयांत आलेल्या सर्व) स्त्रीपुरुषांना मत देण्याचा अधिकार *m.*]

Suffragette' *n.* **मताभिलाषी स्त्री** *f.*

Suf'fragist *n.* **स्त्रियांना मत देण्याचा अधिकार असावा असें म्हणणारा** *m,* **स्त्रीमतवादी** *m.*

Suffuse (suf-fū'z) [L. *sub,* under, and *fundere,* to pour.] *v. t. to overspread or cover, as with a fluid* **(आंतून वर येऊन) व्यापणें, भरणें, भरून -व्यापून टाकणें.** Suffu'sed *pa. p.* **व्यापलेला, व्याप्त, भरलेला.** [S. WITH BLOOD रक्तानें भरलेला, रक्तबंबाळ झालेला. S. WITH TEARS आसवांनीं भरलेला.]

Suffu'sion *n.* **व्यापणें** *n,* **भरणें** *n.*

Sugar (shoog'ar) [Fr. *sucre* -Sp. -Ar. -Pers. *shaker,* Sk. **शर्करा,** sugar.] *n.* **साखर** *f,* **शर्करा** *f.* [COARSE S. OR *Gud* गूळ *m.* LUMP S. साखरेच्या वड्या *f.* BIG BALL OF COARSE S. भेली *f,* ढेप *f,* रवा *m.* SOFT S. पिठीसाखर *f.* S. BOILER गुळव्या *m,* साखर करणारा *m.* BEET S. बीट (वनस्पतीची) साखर *f.* CANE S. उंसाची साखर *f.* FRUIT S. फलशर्करा *f,* फळांतून काढलेली साखर *f.* GRAPE S. द्राक्षशर्करा *f.* MILK S. दुग्धशर्करा *f.* STARCH S., POTATO S. पिष्टशर्करा *f.* WHITE S. सफेत साखर. BROWN S. गुळी साखर. GRANULATED S. रवेदार साखर.] **२ गोड भाषण** *n,* **आर्जव** *n,* **खुशामत** *f.* **३** (*chem.*) **रासायनिक साखर** *f.* S. *v. t.* **साखर घालणें, गोड -मिष्ट -शर्करायुक्त करणें. २ गोड शब्दांत सांगणें, गोड वाणीनें सांगणें.**

Sugarcandy *n.* **खडीसाखर** *f,* **मिस्त्री** *f.*

Sugarcane *n.* **ऊंस** *m,* **इक्षु** *m.*

Sugar-coated *a.* **शर्करावगुंठित.**

Sugar-coloured *a.* **साखरेच्या रंगाचा.**

Sugared *pa. p.* **साखर घातलेला, साखरेचा, शर्करायुक्त.**

Sugar-house *n.* **गुऱ्हाळ** *n,* **साखरेचा कारखाना** *m.*

Sugar-loaf *n.* **साखरेचे निमुळते गोळे** *m. pl.*

Sugar-mill **चरक** *m,* **गुऱ्हाळ** *n,* **रगाडा** *m,* **घाणा** *m.*

Sugar of lead *n.* **शिशाचें लवण** *n.* **हें साखरेसारखें पांढरें दिसतें म्हणून याला** Sugar **म्हणतात.**

Sugar-refinery *n.* **साखर स्वच्छ करण्याचा कारखाना** *m.*

Sug'ary *a.* **गोड, मिष्ट, साखरेचा. २** *fond of sugar* **साखऱ्या, गोड्या, गोडखाऊ.**

Suggest (su-je'st) [L. *sub,* and *gerere, gestum,* to carry.] *v. t. to cause idea to present itself* **सुचविणें, सूचना -सूचित करणें, व्यंग्योक्तीनें सुचविणें.** [To S. ITSELF TO ONE सुचणें.] Sugge'sted *pa. p.* **सुचविलेला, सूचित.** [S. MEANING व्यंग्यार्थ.] Sugge'ster *n.* **सुचविणारा** *m,* **सूचना करणारा** *m,* **सूचक** *m.* Sugge'sting *pr. p.* **सुचविणारा, सूचना करणारा.** Sugges'tion *n.* **सुचविणें** *n.* **२ सूचना** *f.* **३ सुचविलेली गोष्ट** *f.* Sugge'stive *a.* **सूचना करणारा, सुचविणारा, सूचक.**

Suici'dal *a.* **आत्मघाताचा, आत्मघातक, आत्मघाती.**

Suicide (sū'i-sīd) [L. *sui,* of himself and *cædere,* to kill.] *n. self-murder* **आत्महत्या** *f,* **आत्मघात**

m, आत्मवध *m*. [To commit S. जीव देणें.] २ *self-murderer* आत्महत्या करणारा *m*.

Sui-generis *of its own kind, singular* आपल्याच तऱ्हेचा, अनन्यसामान्य, स्वसमान.

Suit (sūt) [Fr. *suit*, a suit.] *n.* अर्ज *m*, विनंति *f*, प्रार्थना *f*. २ (एखाद्या स्त्रीची) विवाहाकरितां प्रार्थना *f*, विवाहप्रार्थना *f*, मागणी *f*. ३ खटला *m*, (not फिर्याद which is Plaint) मुकदमा *m*, वाद *m*, दावा *m*. [Withdrawal of a S. खटला काढून घेणें, loosely फिर्याद काढून घेणें. Original S. अस्सल मुकदमा *m*. Criminal S. फौजदारी खटला. Civil S. दिवाणी दावा *m*.] ४ (of cards) बाजू *f*, बाजी *f*, रंग *m*. ५ *set of men's clothes* जोड *m*. ६ (of armour, &c.) जोड *m*. ७ (R.) *suite* परिवार *m*.

Suit *v. i.* जुळणें, मिळणें, मिळणींत असणें, बसणें, जमणें, जुगणें, लागणें, जम *m*. बसणें *g. of s.* reciprocally. २ *to be convenient* सोईचा होणें, सोईस्कर असणें; as, "That date will S."

Suit *v. t.* योग्य करणें, जुगवणें, मिळविणें, मिळेसा करणें, जमवणें, मेळ *m* -जम -जवा *m*. बसवणें *g. of s.*, *recip.* २ *to fit* शोभणें, साजणें. ३ *to please* पटणें *in. con.*, पसंत -मान्य असणें *in. con.* ४ (of food, climate, &c. मानवणें, मानणें. Suited *pa. t.* and *pa. p.*

Sui'table *a.* योग्य, लायक, जोगता, जोगा, यथायोग्य, उपयोगी, उपयुक्त, उचित, यथोचित, विहित, अनुरूप.

Sui'tableness *n.* लायकपणा *m*, युक्तता *f*, उचितपणा *m*.

Sui'tably *adv.* योग्य, यथायोग्य, यथायुक्त, लायक.

Suite (swēt) [Fr.] *n. retinue* परिवार *m*, इतमा *m*. २ माळा *f*, माळका *f*, हार *f*.

Sui'tor *n.* (law) पक्षकार *m*. २ अर्ज करणारा *m*, अर्जदार *m*. ३ मागणी करणारा *m*, मागणी घालणारा *m*, विवाह-प्रार्थना करणारा *m*.

Sulaphat *n.* (*astron.*) ऊर्वशी राशि *f*.

Sulcate (sul'-kāt) [L. *sulcus*, a furrow.] *a.* (*bot.*) *furrowed* खांचदार; as, "S. stem."

Sulcus (sul'kus) [L.] *n.* (*med.*) परिखा *f*, खांच *f*.

Sulk (sulk) [A. S. *solcen*, slow.] *v. i. to be sullen* दुर्मुखणें, गाल फुगवणें, खुंटून बसणें, फुरगुटणें.

Su'lkiness *n.* कुरठेपणा *m*, घुमेपणा *m*. २ खळ *f* (with the verb येणें; as, खळाला येणें), दुर्मुखलेपणा *m*.

Sulks *n. pl. a fit of sullenness* फुरगुट *n*, दुर्मुखता *f*.

Su'lky *a.* घुमा, घुस्या, कुरठा. २ दुर्मुखलेला, दुर्मुख, फुरगुटलेला, खळ घेतलेला. [फुरगुटलेला, घुस्या.

Sullen (sul'en) [L. *solus*, alone.] *a.* दुर्मुखलेला,

Su'llenness *n.* दुर्मुखलेलेपणा *m*. २ घुमेपणा *m*.

Su'llier *n.* बिघडविणारा *m*. २ कलंक लावणारा *m*.

Sully (sul'i) [A. S. *sylian*, to defile.] *v. t. to soil* बिघडविणें, मळविणें. २ *to stain* कलंक लावणें, डाग -बट्टा -कालिमा -काळोखी लावणें. Sull'ied *pa. t.* and *pa. p.* Sul'lying *pr. p.*

Sully *n. stain, blot* कलंक *m*, डाग *m*, बट्टा *m*, कालिमा.

Sul'phate *n.* गंधकाम्लाचा क्षार *m*, गंधकित *m*. [S. OF COPPER ताम्रगंधकित *m*, मोरचूद. S. OF IRON लोहगंधकित, हिराकस *m*.] [*m*, गंधकिल.
Sul'phide *n.* गंधक व दुसरें मूलद्रव्य यांचा संयुक्त पदार्थ
Sulphide of arsenic *n.* (*med.*) मनःशीळ *n*.
Sul'phite *n.* *a salt of sulphurous acid* गंधकाम्लाचा क्षार *m*, गंधकित.
Sulphur (sul'-fėr) [L.] *n.* गंधक *m*, धातुवैरी *m*. [FLOWERS OF S. गंधकाचें फूल *n*. MILK OF S. कृत्रिम रीतीनें केलेली गंधकाची पांढरी पूड *f*.] [ओपवणें.
Sul'phurate *v. t.* गंधकसंयुक्त करणें. २ गंधकाच्या धुरानें
Sul'phurator *n.* गंधकाच्या धुरानें ओपवण्याची भट्टी *f*.
Sulphu'reous *a.* गंधकाचा, गंधकमय, गंधकयुक्त.
Sul'phuretted *a.* *combined with sulphur* गंधकसंयुक्त, सगंधक. [S. HYDROGEN गंधकसंयुक्त उज्ज. हा एक घाणेरड्या वासाचा वायू आहे; याचा पृथक्करणाचे कामीं फार उपयोग होतो. याला HYDROGEN SULPHIDE = उज्जगंधकिल असेंहि म्हणतात.]
Sulphu'ric *a.* गंधकक. [S. ACID तेजाब *m*, गंधककाम्ल *n*.]
Sul'phurous *a.* (*chem.*) *containing sulphur in its lower combining proportion* गंधक; as, "S. acid = गंधकाम्ल." [*m*, गरमी *f*, शिजणें *n*.
Su'ltriness *n.* गरमा *m*, उकाडा *m*, उबाळा *m*, उष्मा
Sultry (sul'tri) [From the root of Swelter.] *a.* (of weather) उकाड्याचा, गरम, उष्म्याचा, उबाळ्याचा, गदमदण्याचा. [TO BE S. उकडणें, उवावणें, उवणें, शिजणें. ALL THESE VERBS ARE IMPERSONAL.]
Sum (sum) [L. *summum*, highest.] *n.* बेरीज *f*. २ (*math.*) संकलन *n*, समाहार *m*, बेरीज *f*. ३ रक्कम *f*. ४ उदाहरण *n*. ५ एकंदर आकार *m*, एकंदर बेरीज *f*, एकूण जमा *f*, गोळाबेरीज *f*. ६ *substance* हांशील *n*, सारांश *m*, तात्पर्य *n*, इत्यर्थ *m*, निष्कर्ष *m*. [S. AND SUBSTANCE गोळाबेरीज *f*, तात्पर्यार्थ *m*, इत्यर्थ *m*, भाग *m*.] S. *v. t.* बेरीज करणें. २ मिळवणें, एकंदर -एकवट करणें. ३ (with *up*) (सांगितल्याची) गोळाबेरीज करणें, आटोप करून सांगणें, समारोप -उपसंहार करणें.
Summaris'ation *n.* सारांशरूपानें सांगणें *n*.
Sum'marise *v. t.* (-चा) सारांश असणें. २ सारांशरूपानें सांगणें, सारांश *m*. काढणें.
Su'mmarily *adv.* संक्षेपानें, संक्षेपतः, संक्षेपेंकरून.
Su'mmary *n.* संक्षेप *m*, सारांश *m*, सारसंग्रह *m*.
Summary *a.* संक्षेपाचा, सांक्षेपिक, संक्षिप्त. २ (proceedings) आटपता, आटपसर, आटपत्या रीतीचा, संक्षिप्त रीतीचा. [S. CONVICTION संक्षिप्त चौकशीनें गुन्हा शाबीत करणें. S. DISMISSAL संक्षिप्त चौकशीनें फिर्याद काढून टाकणें प्रतिवादीस नोटीस न काढतां मुकदमा अगर अपील काढून टाकणें. S. JURISDICTION संक्षिप्त रीतीनें चौकशी करण्याचा अधिकार *m*. S. POWER संक्षिप्त रीतीनें चौकशी करण्याचा अधिकार *m*, तोंडी शिक्षा देण्याचा अधिकार *m*.]
Summa'tion *n.* बेरीज करणें *n*, समाहरण *n*, समाहार *m*. [S. OF SERIES श्रेढीचें सर्वधन *n*.] [रूपानें सांगितलेला.
Summed *pa. t.* S. *pa. p.* बेरीज केलेला. २ सारांश-

Summer (sum'ér) [A. S. *sumer*, summer.] *n.* उन्हाळा *m*, ग्रीष्मकाल *m*. [HEAT OR HEIGHT OF S. ऐन उन्हाळा *m*, भर उन्हाळा *m*. S. HOUSE उन्हाळ्यांत रहाण्याचें घर *n*, उन्हाळी बंगला *m*.]

Summersault, Same as Somersault.

Summerset, Same as Somersault.

Sum'ming *v. n.* गोळाबेरीज करणें. २ (*law*, with *up*) सारांश सांगणें *n*, समारोप करणें *n*. [S. UP OF EVIDENCE पुराव्याचा सारांश सांगणें.]

Summit (sum'it) [L. *summum*, highest.] *n. top* शिखर *n*, कळस *m*, उपरिभाग *m*, चूडा *f*. २ *highest point* कळस *m*, सीमा *f*, परमावधि *f*.

Summon (sum'un) [L. *sub*, secretly, and *monere*, to warn.] *v. t.* सत्तेनें बोलावणें, सत्तेनें बोलावून आणणें, बोलावूं पाठविणें. २ (law) (साक्षीदाराला किंवा पक्षकाराला) समन्स पाठविणें, बोलावणें, आव्हान करणें. ३ (with *up*) गोळा करणें. [To S. UP COURAGE, RESOLUTION धैर्य -धीर धरणें,] Summ'oned *pa. t.* and *pa. p.* Sum'moning *pr. p.*

Sum'moner *n.* सत्तेनें बोलावणारा *m*, आव्हान करणारा *m*.

Sum'mons *n.* सत्तेनें बोलावणें *n*, कोर्टानें बोलावणें *n*, आव्हान *n*, समन्स *n*.

Summons case *n.* (law) फिर्याद दाखल झाल्यावर आरोपीस हजर राहण्याचा लेखी हुकूम ज्यांत सुटतो असा खटला *m*, समन्सचा खटला *m*.

Summum bonum *n. the highest good* निःश्रेयस् *n*, परमपुरुषार्थ *m*, परमार्थ *m*.

Summum genus *n.* परसामान्य *n*.

Sumptuary (sumpt'ū-ar-i) [L. *sub*, up, and *emere*, to buy.] *a.* व्ययनियमाचा, व्ययनियमविषयक. राजाच्या खर्चाच्या नियमांसंबंधीं. [S. ALLOWANCE (पगाराबाहेरचा) पाहुण्यांच्या भोजनाचा खर्च.]

Sumptuous (sumpt'ū-us) [L. *sumptus*, cost.] *a. costly* मोठ्या खर्चाचा, मोठ्या मोलाचा, उंच, बहुमोली. [S. DINNER चमचमीत जेवण.] २ *magnificent* उमदा, भडक, झळक, भळभळीत; as, "S. apparel."

Sumpt'uously *adv.* मोठा खर्च करून, मोठ्या खर्चानें.

Sumpt'uousness *n.* मोठा खर्च *m*, मोठें मोल *n*, बहुमूल्यता *f*. २ भडक *f*, झळक *f*, भळभळीतपणा *m*.

Sun *v. t.* उन्हांत ठेवणें, उन्हांत घालणें, उन्हांत वाळविणें. २ सूर्यपुट देणें. S. *v. i.* उन्हांत बसणें. Sunned *pa. p.* and *pa. p.* Sun'ning *pr. p.*

Sun (sun) [L. *sol*, the sun.] *n.* सूर्य *m*. [BELONGING TO THE S. सौर. DISC OF THE S. सूर्यबिंब *n*, सूर्यमंडल *n*. EARLY MORNING S. बालसूर्य, सकाळचा सूर्य. FIGURE OF THE S. FOR WORSHIP सूर्ययंत्र *n*. HALF YEARLY PASSAGE OF THE S. अयन *n*. MANSION OF THE S. सूर्यनक्षत्र *n*, महानक्षत्र *n*. MERIDIAN S. तरुण सूर्य, मध्यान्हींचा सूर्य. REGION OF THE S. सूर्यमंडल *n*, सूर्यलोक *m*. STROKE OF THE S. लूक *f*, तिरीप *f*, झळ *f*. UNDER THE S. आभाळाखालीं, अलमदुनियेंत. To SWEL-

TER OR BURN UNDER A HOT S. तळपणें, तळतळणें, करपणें. A RUSHLIGHT TO THE S. सूर्यापुढें काजवा, सूर्यापुढें काडवात *f*. CLEAR AS THE S. AT NOON-DAY करतलामलकवत्. TO RISE WITH THE S. पहांटेस उठणें, अगदीं सकाळीं उठणें. EMPIRE ON WHICH THE SUN NEVER SETS अति विस्तीर्ण साम्राज्य *n*, ज्यावर सूर्य मावळत नाहीं असें साम्राज्य *n*, सदासूर्यप्रकाशित साम्राज्य *n*. S. OF RIGHTEOUSNESS खिस्त. TO SEE THE S. जीवंत असणें. TO HOLD A CANDLE TO THE S. सूर्यापुढें काडवात धरणें. IN THE S. उन्हांत. A PLACE IN THE S. अनुकूळ परिस्थिति *f*. TO TAKE THE S. उन्हांत बसणें.] २ मुख्य ग्रह *m*. ३ (*poet.*) वर्ष *n*. (b) दिवस *m*. ४ ऊन *n*, आतप *m*.

Sun-bath *n*. उन्हांत बसणें *n*. Sun-beam *n*. सूर्यकिरण *m*. Sun-blind *n*. खिडकीवरची छाणी *f*. Sun-burn *n*. उन्हानें तोंड काळें होणें *n*. Sun-burner *n*. धुराच्या किंवा विजेच्या दिव्यांचें झुंबर *n*. Sun-burnt *a*. उन्हानें काळवंडलेला. Sun-dial *n*. छायायंत्र *n*, शंकुयंत्र *n*, धूपघडी *f*, खांबाचें घड्याळ *n*. Sun-dried *a*. उन्हांत वाळविलेला. Sun-light *n*. सूर्यप्रकाश *m*, सूर्याचा उजेड *m*. Sun-lit *a*. सूर्यप्रकाशित. Sun-picture *n*. फोटो *m*, प्रकाशलेख. Sun-proof *a*. आतपनिवारक, ऊन आंत येऊं न देणारा, उन्हाळची; as, "S. umbrella." Sun-rise *n*. सूर्योदय *m*. [AT S. दिवसाबरोबर.] Sun-set *n*. सूर्यास्त *m*. [BEFORE S. दिवसाउजेडीं, दिवसापूर्वीं.] Sun-shade *n*. लहान मुलांची किंवा बायकांची छत्री *f*. Sun-shine *n*. सूर्यप्रकाश *m*, ऊन *n*, आतप *m*, धूप *f*. २ आनंद *m*, उल्हास *m*. [DAYS OF S. (*fig.*) सुवत्तेचा काळ *m*.] Sun-shiny *a*. उन्हाचा, निबराचा, आतपप्रचुर. Sun-spots *n. pl.* सूर्यावरचे डाग *m. pl.* Sun-stone *n*. सूर्यकांत *m*. Sun-stroke *n*. उन्हाचा चटका *m*, झळ *f*, झळई *f*, तिरमी *f*. Sun-worship *n*. सूर्योपासना *f*. Sun-worshipper *n*. सूर्योपासक.

Sun'day *n*. आदित्यवार *m*, आदितवार *m*, रविवार *m*.

Sunder (sun'dėr) [A. S. *syndrian*, to separate.] *v. t.* दुभागणें, दोन तुकडे करणें. २ निरनिराळे ठेवणें.

Sundry (sun'dri) [Of Old English origin.] *a. divers* अनेक, नाना, अनेक प्रकारचा, नानाविध, विविध.

Sun'dries *n. pl.* सटरफटर *n*, ऐलपैल वस्तु.

Sun-flower *n*. सूर्यकमळ *n* (फूल किंवा झाड).

Sung *pa. p.* of Sing. गायलेला, गाऊन म्हटलेला, गीत. २ वर्णिलेला, वाखाणलेला, वर्णित, कीर्तित.

Sun-hemp, Sunn-hemp *n*. सण *m*, ताग *m*.

Sunk, Sunken *pa. p.* of Sink बुडालेला, मग्न, निमग्न, गर्क. २ बुडीत.

Sunless *a*. सूर्य नसलेला.

Sun'niness *n*. तेजस्विता *f*, चकचकितपणा *m*.

Sun'ny *a*. सूर्याचा, सूर्याकडला, सूर्याकडील. २ *open to the sun* उन्हांत ठेवलेला. ३ तेजस्वी, चकचकीत.

Sup (sup) [A. S. *supan*, to sup.] *v. t.* (रस्सा, चहा, वगैरे) ओंठांनीं पिणें, घोट घेणें *g. of o.*; -with a flurrying noise भुरकणें, ओरपणें, भुरका घेणें -मारणें. २ (मुख्य जेवणानंतरचें) रात्रीचें शेवटचें जेवण जेवणें,

रात्रीचा फराळ करणें. S. *v. i.* रात्रीचा फराळ करणें. Sup'ped *pa. t.* & *pa. p.*

Sup, Sup'ping *n.* ओंठानें पिणें *n.* २ घोट *m*, भुरका *m*.

Super *prefix.* हा इंग्रजी भाषेंतील एक पूर्वगामी प्रत्यय आहे; व याचा अर्थ अधिक, अति, अतिशय असा होतो.

Su'perable *a.* उल्लंघनीय, आक्रमून जातां येण्यासारखा.

Super-abound' *v. i.* बहुत असणें, पुष्कळ असणें, अधिकाई -ऊरपूर -वैपुल्य असणें *g. of s.*

Super-abund'ance *n.* पुष्कळपणा *m*, आधिक्य *n*, रेलचेल *f*, महापूर *f*, महासुरी *f*, अधिकाई *f*.

Super-abund'ant *a.* अधिक, अतिशय, अतिशयित.

Superadd' *v. t.* अधिक जोडणें, घालणें with वर.

Super-a'nal *a.* गुदस्थानावरचा, गुदोपरिस्थित.

Super-angel'ic *a.* देवदूतापेक्षां श्रेष्ठ, अतिदिव्य.

Supera'nnuated *a.* अतिशय म्हातारा झालेला, म्हातारपणानें थकलेला, अतिवयस्क, वयातीत. [To BE S. साठळणें.] २ म्हातारपणामुळें नोकरीस नालायक झालेला.

Superannua'tion *n.* साठी *f*, अतिवयस्कता *f*.

Supera'queous *a.* पाण्याच्या वरचा -वर असलेला.

Superb (sū-perb') [L. *superbus*, proud.] *a. of the most impressive or splendid or exalted kind* छानदार, छानीचा, उमदा, भडक, झळक, भव्य, नामी; as, "S. beauty; S. binding." Superb'ly *adv.* छानदारपणानें, छानीनें, उमदेपणानें, भडक मारून.

Supercal'endered *a.* टणक व सफाईदार केलेला (कागद).

Supercan'opy *n.* वरची कमान *f*, वरची चांदई *f*.

Supercargo (sū-pėr-kär'go) [Sp. *sobrecarga*, a supercargo.] *n.* जिनसी गलबताची देखरेख करणारा *m*.

Supercelest'ial *a.* अतिदिव्य. २ देवदूतापेक्षां श्रेष्ठ.

Supercil'iary *a.* भिंवयांवरचा.

Supercilious (sū-pėr-sil'i-us) [L. *super*, Sk. उपरि, above, *cilium*, eyebrow.] *a. haughty* मिजासखोर, मस्तवाल, दिमाखदार, दिमाखाचा, तोरेदार, पिळदार, माजुरी (आलेला), उन्मत्त. Supercil'iousness *n.* आढ्यता *f*, तोरा *m*, दिमाख *m*, बदमस्ती *f*, पीळ *m*.

Super-dreadnought *n.* अतिवेडर (लढाऊ जहाज).

Super-em'inence *n.* वर्चस्व *n*, वर्चस्विता *f*.

Super-em'inent *a.* सर्वश्रेष्ठ.

Supererogation (sū-pėr-er-ō-g'āshun) [L. *super*, Sk. उपरि, above, and *erogare*, to pay out beyond what is expected.] *n.* कर्तव्यापेक्षां किंवा अपेक्षितापेक्षां जास्त करणें *n*, कर्तव्यातिरिक्त कर्म *n.* २ (Christian theology) अपेक्षितापेक्षां अधिक पुण्य करणें *n*, अपेक्षितातिरिक्त पुण्य *n*.

Super-ethical *a.* सामान्य नीतीच्या बाहेरचा, अतिनैतिक.

Supere'xcellence *n.* श्रेष्ठत्व *n*, श्रेष्ठपणा *m*, उत्कृष्टता *f*, अत्युत्तमता *f*, वर्चस्विता.

Supere'xcellent *a. very excellent* उत्कृष्ट, उत्तम, उत्तमोत्तम, श्रेष्ठ, सर्वश्रेष्ठ, सर्वोत्कृष्ट, सर्वोत्तम, श्रेयान्.

Super-fecundation *n.* (*med.*) एक गर्भ पोटांत असतांना दुसरा गर्भ रहाणें *n*, अधिगर्भ.

Super-fœta'tion *n.* पोटांत एक गर्भ राहून लागलीच दुसरा राहणें *n*, अध्यधिगर्भधारण *n*.

Superficial (super-fi'-shal) [L. *superficies*, surface.] *a.* पृष्ठभागाचा, वरचा, वरला, बाहेरल्या आंगाचा, बाहेरील भागाचा, बाह्य, बहिर्लग्न, पृष्ठस्थित, (*bot.*) पृष्ठसंलग्न. [S. AREA पृष्ठफळ *n.*] २ *shallow, slight* वरवरचा, वरकरणी, वरकरणीचा, वरघडीचा, उथळ. [S. VIEW वरवरची दृष्टि *f*, वरवरचें अवलोकन *n.* S. LAYER उथळ थर *m.* S. REGION उथळ प्रदेश *m.*] ३ वरचा, कातडीवरचा, आंगावरचा.

Superfi'cially *adv.* वरून, बाहेरून, पृष्ठतः, बाह्यात्कारीं. २ वरवर, वरकरणीं, वरकरणीनें, बाह्यात्कारीं, आपाततः.

Superfi'cialness *n.* वरवर (चे) पणा *m*, उत्तानता *f.*

Superfi'cies *n.* वरलें आंग *n*, बाहेरलें आंग *n*, तल *n*, तलपर्यंत *m.* २ धरातल *n*, पृष्ठस्थल *n*.

Su'perfine *a.* फार बारीक, फार तलम, अतिसूक्ष्म. २ *excellent, &c.* अत्युत्तम, अत्युत्कृष्ट, परमोत्कृष्ट.

Superflu'ity *n. superabundance* अधिकाई *f*, अतिरेक *m*, आधिक्य *n*, प्रयोजनातिरेक *m.* २ *superfluous things* गरजेबाहेरची वस्तु *f*.

Super'fluous *a. more than is wanted* अधिक, ज्यास्त, गरजेबाहेरचा, गरजेवांचूनचा, प्रयोजनातिरिक्त.

Super'fluousness *n.* अधिकाई *f*, आधिक्य *n*, प्रयोजनातिरिक्तता *f*, विवक्षितातिरिक्तता *f*.

Superfron'tal *a.* मस्तिष्कपुरोभागोपरिस्थित, मस्तिष्काच्या पुढच्या भागाच्या किंवा पाळीच्या वर असणारा.

Superfunc'tion *n.* (इंद्रियाचें) अतिरिक्त कार्य *n*.

Superfu'se *v. t.* वरून (आंत) ओतणें.

Superheat' *v. t.* अतिशय उष्णता देणें -लावणें.

Superheater *n.* सुपरहीटर, सुपरीटन (corrup. of superheater), बायलरमधली वाफ इंजिनला पोंचण्यापूर्वीं त्यांतील पाण्याचा अंश नाहींसा करून उष्णतेचें मान वाढविण्याची नळ्यांची एक योजना *f*.

Superhu'man *a.* अतिमानुष, मनुष्याच्या पलीकडचा, मनुष्यागम्य, अतिमर्त्य.

Superhu'meral *a.* बाहुस्थीवरचा, बाहुस्थ्युपरिस्थित.

Superimpose' *v. t.* वर ठेवणें.

Superimposi'tion *n.* वर ठेवणें *n*. २ उपरिस्थिति *f*.

Superincum'bent *a.* वर असलेला -असणारा, उपरिस्थित.

Superinduc'e *v. t.* आणणें, ओढून आणणें *with* वर; as, "Long custom of sinning *superinduces* upon the soul new and absurd desires."

Superintend' *v. t.* पाहणें, देखरेख *f* -पाहणी *f*. चौकशी *f* -&c., करणें -ठेवणें -राखणें *g. of o.*, चालवणें.

Superinten'dence *n.* देखरेख *f*, चौकशी *f*.

Superint'endent *n.* पाहणारा *m*, देखरेख करणारा, व्यवस्थापक, सुपरिंटेंडेंट *m*.

Superior (sū-pē'ri-or) [L. comparative of *superus*, high. -*super*, Sk. उपरि, above.] *a. upper* वरचा, वरला, उपरितन, उपरिस्थ, ऊर्ध्व, ऊर्ध्वस्थ. २ (*bot.*) ऊर्ध्वस्थित. ३ *higher in rank, office or dignity*

वरचा, श्रेष्ठ, वरिष्ठ, वरच्या अधिकाराचा -पदवीचा -पायरीचा. [S. HOLDER वरिष्ठ धारण करणारा.] ४ (of things) उंचा, उंची, श्रेष्ठ, सरस, अधिक. ५ *beyond the power or influence of* अधिकाराबाहेरचा, अंमलाबाहेरचा, परिणामाबाहेरचा, अनधीन, अवश. [TO RISE S. TO THE OCCASION प्रसंगाचा परिणाम होऊं न देणें.]

Supe'rior *n.* वडील, श्रेष्ठ, ज्येष्ठ, गुरुजन *m.* २ (of a monastery) ख्रिस्ती महंत *m.* ३ वरिष्ठ (अंमलदार).

Superior'ity *n.* वरचा अधिकार *m*, श्रेष्ठ अधिकार *m*, वरची -श्रेष्ठ पदवी *f*, श्रेष्ठत्व *n*, ज्येष्ठत्व *n*, वडिलपणा *m.* २ वर्चस्व *n*, प्राबल्य *n*, श्रेष्ठत्व *n*, सरसपणा *m.* ३ अनधीनता *f*, अवशता *f.* ४ *upper hand of* सरशी *f*, श्रेष्ठता *f*, वर्चस्व *n*, वरिष्ठता *f*, शक *m*, मात्रा *f.*

Superior maxillary bones *n. pl.* (*med.*) ऊर्ध्वदंतास्थि, ऊर्ध्वदंतधारास्थि.

Superja'cent *a.* वर असणारा, उपरिस्थित.

Super'lative *a.* (in grammar) अतिशयार्थवाचक, परमावधिवाचक. २ *of the highest degree* पराकाष्ठेचा, आत्यंतिक, परम (in comp.), परमावधीचा, निस्सीम, पक्का, श्रेष्ठ, सर्वश्रेष्ठ, सर्वोत्कृष्ट, आटोकाट, पर (in comp.).

Super'latively *adv.* सर्वोपरी, अतोनात, अतिशय. २ परमावधिदर्शक, अतिशयार्थदर्शक, परमावधीच्या भाषेंत.

Super'lativeness *n.* पराकाष्ठा *f*, श्रेष्ठत्व *n*, परमावधि *f.*

Superl'unar *a.* चंद्राच्या वरचा. २ पारलौकिक, पारमार्थिक.

Supermun'dane *a.* पारलौकिक, पारमार्थिक, परलोकचा.

Super'nal *a.* वरचा, उपरिस्थ, ऊर्ध्वस्थ. २ दिव्य.

Supernat'ural *a.* निसर्गातीत, अतिमानुष, देवकृतीचा, सृष्टिक्रमाबाहेरचा, अलौकिक, सृष्टीपलीकडचा, अद्भुत.

Supernat'uralism *n.* निसर्गातीततावाद *m*, जगांतील कांहीं गोष्टी सृष्टिनियमाच्या बाहेर असतात असा वाद *m.*

Supernumerary (sū-pėr-nūm'ėr-ar-i.) [L. *super*, Sk. उपरि, above, and *numerus*, a number.] *a.* (ठराविक संख्येपेक्षां -आवश्यक संख्येपेक्षां) जास्त, वरचा, अधिक.

Superpos'e *v. t.* वर ठेवणें. २ *math.* उपरिस्थापन करणें.

Superposi'tion *n.* वर ठेवणें *n*, आरोपण *n*, उपरिस्थापन *n.*

Super-ro'yal *a.* रायलपेक्षां मोठा (पुस्तकाचा आकार).

Supersatura'tion *n.* अतिसंपृक्तता *f*, अतिशय मुरलेलेपणा *m.*

Su'perscribe *v. t.* वर लिहिणें, बाहेर लिहिणें. २ पत्ता लिहिणें; as, "To S. a letter."

Superscrip'tion *n.* वर लिहिणें *n*, बाहेर लिहिणें *n.* २ वर लिहिलेला किंवा खोदलेला मजकूर *m*, वरचा लेख *m*, वरला लेख *m*, *spec.* वरचा पत्ता *m.*

Supersede (sūpėr-sēd') [L. *super*, Sk. उपरि, above, and *sedere*, Sk. सीद्, to sit.] *v. t. to take the place of another* पाठीमागें टाकणें, पाठीमागें पाडणें, (-च्या) डोक्यावर बसणें. २ *to render unnecessary* माजी करणें, रद्द करणें, दुसरा नेमून घालवणें -काढणें.

Superse'ded *pa. p.* मागें टाकलेला. २ रद्द केलेला, रद्द.

Superse'nsuous *a.* अतींद्रिय.

Superses'sion *n.* मागें टाकणें *n*, पाठीमागें टाकणें *n.* २ रद्द करणें *n.*

Superstition (sū-pėr-stish'un) [L. *super*, Sk. उपरि, above, and *sistere*, Sk. स्था to stand.] *n.*

absurd or extravagant belief or practice धर्मभोळेपणा *m*, वेडगळ आचार *m*, वेडगळ समजुती *f. pl.* २ *credulity with respect to supernatural agency, omens, &c.* शकुनादिकांवर विश्वास ठेवणें *n*, शकुनविश्वास *m*, मूढविश्वास *m.* ३ *false worship or religion* खोटा धर्म *m*, अशास्त्रीय धर्म *m*, वेडगळ समजूत *f.*

Supersti'tious *a.* वेडगळ धर्मसमजुतीचा, वेडगळ आचारविचाराचा. २ शकुनादिकांवर विश्वास ठेवणारा, भोळा, मूढविश्वासी. ३ मूढविश्वासाचा.

Su'perstructure *n.* पायावरची -पायावरली इमारत.

Superve'ne *v. t. to come upon additionally* आणखी येणें, नवा येणें, वाढून येणें, घडून येणें.

Superve'nient, Superve'ning *pr. p. a.* आणखी -नवा येणारा -आलेला.

Superve'ntion *n.* आणखी येणें *n*, नवा येणें *n*.

Supervise (sū-pėr-vīz') [L. *super*, Sk. उपरि, above, and *videre*, to see.] *v. t.* पाहणें, देखरेख करणें.

Superv'ision *n.* पाहणें *n*, देखरेख *f*, चौकशी *f*.

Supervi'sor *n.* देखरेख करणारा *m*, (काम) पाहणारा.

Supervolute (sū-pėr-vol'ut) *a* (*bot.*) उपरिवलित.

Supina'tion हात उताणा करणें *n*. २ (हाताचा) उताणेपणा *m*.

Supina'tor *n.* (हात उताणा करणारा) उत्तानक स्नायु *m*.

Supine (sū-pīn') [L. *supinus*, under.] *a. having the face upward* उत्तान, *pop.* उताणा, उताणापाताणा, उलथा, पाठीकडून पडलेला -निजलेला, ऊर्ध्वमुख. २ *lazy, careless* सुस्त, निरुद्योगी, ढिला.

Supine *n.* (in Latin grammar) कारक *n*, क्रियावाचक नाम *n*.

Supin'ely *adv.* उताणा, उताणा होऊन. २ सुस्त होऊन, [सुस्तीनें, ढिलेपणानें, &c.

Supin'eness *n.* उताणेपणा *m*, उलथेपणा *m*. २ सुस्तपणा *m*, ढिलेपणा *m*, सुस्ती *f*.

Su'pper *n.* (मुख्य जेवणानंतरचें) रात्रीचें जेवण *n*. [THE LORD'S S. प्रभुभोजन. See under Lord.]

Supplant (su-pla'nt) [L. *sub*, under, and *planta*, the sole of the foot.] *v. t. to displace by stratagem* युक्तीनें शिरावर पाय देणें *g. of o.*, युक्तीनें डोईवर बसणें, जागा *f* -काम *n*. हिसकून घेणें. २ हुसकून देणें. ३ पाडाव करणें. ४ ठोकर -ठेंच मारून पाडणें.

Suppl'anter *n.* युक्तीनें जागा हिसकून घेणारा *m*.

Su'pple *a.* (sup'le) [L. *sub*, under, and *plicare*, to fold.] *pliant, flexible* लवचीक, लवका, लवणारा, लवकिरा, नरम. २ *cringing, submissive* खुशामत्या, आर्जवी, छंदानुरोधी.

Supple *v. t.* लवचीक करणें, नरम -करणें, लवचिकपणा [*m.* आणणें.

Supplement (sup'le-ment) [L. *supplere*, to fill up.] *n.* पुरवणी *f*, पुरवणीचा पदार्थ *m*, भरतीचा पदार्थ *m*. २ (*math.*) पूरक कोन *m*. ३ (of a chord) पूरकज्या *f*. S. *v. t.* पुरवणी करणें, कमताई भरून काढणें.

Suppleme'ntal, Suppleme'ntary *a.* पुरवणीचा, भरीचा, न्यूनतापूरक. [S. SHEET पुरवणीबंद.] २ (*math.*) पूरक.

Su'ppleness *n.* लवचिकपणा *m*, लवकेपणा *m*.

Sup'pliant (sup'lī-ant) [L. *sub*, and *plicare*, to fold.] *a.* प्रार्थना करणारा, विनंति करणारा, मिनतीनें मागणारा, प्रार्थक, दीन, दीनवाणा, दीनवाणी, दैन्यवाणा, बद्धांजलि. [S. for protection शरणागत, शरणार्थी.]

Supplicant (sup'li-kant) [L. *sub*, and *plicare*, to fold.] *a.* विनंति करणारा, मिनतवारीनें मागणारा.

Supplicate (sup'li-kāt) [L. *sub*, and *plicare*, to fold.] *v. t. to petition earnestly* प्रार्थना *f.* -विनंति करणें, प्रार्थणें, विनविणें, पाय *m. pl.* धरणें, मिनतवारी *f.* करणें, मिनतवारीनें मागणें, याचणें, प्रार्थणें. [To S. ABJECTLY OR EARNESTLY पदर *m.* पसरणें.]

Supplicated *pa. p.* प्रार्थिलेला, विनविलेला, प्रार्थित. २ मिनतवारीनें मागितलेला, याचित.

Supplica'tion *n.* प्रार्थणें *n*, विनविणें *n.* (b) प्रार्थना *f*, विनंति *f*, विनवणी *f*, मिनतवारी *f.* [To make piteous S. दैन्य *n* -दैना *f.* भाकणें -सांगणें.]

Su'pplicator *n.* प्रार्थना करणारा *m*, विनंति करणारा *m*, याचना करणारा *m*, याचक *m*, प्रार्थक *m.*

Su'pplicatory *a.* विनवणीचा, प्रार्थनेचा, याचनेचा, मिनतवारीचा. (b) विनंतिपूर्वक, याचनापूर्वक, प्रार्थनापूर्वक.

Supplied *pa. p.* पुरविलेला, दिलेला. २ पुरवठा केलेला.

Suppl'ier *n.* पुरवठा करणारा *m*, पुरविणारा *m.*

Supply (sup-pl'ī) [L. *sub*, and *plere*, to fill. Allied to Sk. पृ, to fill.] *v. t. to fill up a deficiency* पुरवठा *m.* करणें, बेगमी *f* करणें *g. of o.*, (धान्य, सामग्री, वगैरे) पोंचविणें -पुरविणें -देणें. २ *to furnish* (with *with*) पुरविणें. ३ *to fill a vacant place* भरणें, भरती करणें *g. of o.* ४ *to serve instead of* काम करणें *g. of o.*, जागा *f*-स्थान *n.* राखणें *g. of o.*

Supply *n.* पुरविणें *n.* २ पुरवठा *m.* [DEMAND AND S. मागणी आणि पुरवठा.] ३ भरती *f*, भरणा *m*, बेगमी *f*, साहित्य *n.* ४ (*pl.*) सैन्याला लागणारें सामान *n.*

Suppl'ying *pr. p.* पुरवठा करणारा, पुरविणारा. S. *v. n.* पुरवठा करणें *n*, पुरविणें *n.*

Support (su-pōrt') [L. *sub*, up, and *portare*, to bear.] *v. t. to bear up* धारण करणें, धरणें, आधार *m* -आस्रा देणें, पडूं न देणें, आधारभूत -आश्रयभूत असणें *in. con.* २ *to tolerate, to endure* सोसणें, सोसून घेणें, साहणें, साहून घेणें, सहन करणें *g. of o.* as, "I can S. such insolence no longer." ३ *to keep up* (as a part or character) चालविणें, चालता -सुरू -चालू ठेवणें, संभाळणें. ४ *to represent in acting* भूमिका *f.* घेणें, (-चा) पार्ट *m* -सोंग *n.* घेणें. ५ *to defend* पाठ -पाठबळ देणें, पाठ *f.* राखणें *g. of o.* ६ *to supply with means of living* पोषण *n.* करणें *g. of o.*, पोसणें, पाळणें, बाळगणें, संभाळणें, पालन *n* -संभाळ *m.* करणें *g. of o.* ७ *to patronize* आधार देणें, आश्रय देणें. ८ पाठिंबा देणें, पुष्टि देणें. ९ *to encourage, to keep from sinking* धैर्य देणें, उत्तेजन देणें. १० (an institution) खर्च चालविणें, खर्च भागविणें *g. of o.* ११ (arguments or statements) पुष्टि देणें.

Support *n.* -*act.* धारण करणें *n*, धरणें *n.* २ सोसणें *n*, सहन *n.* ३ चालविणें *n*, संभाळणें *n*, संभाळ *m*, निर्वाह *m.* ४ पाळणें *n*, पोसणें *n*, पालनपोषण *n*, उदरनिर्वाह *m*, प्रतिपालन *n.* ५ संभाळणें *n*, आश्वासन *n.* ६ पाठबळ देणें *n*, आधार -आश्रय *m.* देणें *n.* ७ आधार *m*, आश्रय *m*, आस्ता. ८ धिरा *m*, ओठंगण *n*, ओठंबा *m.* [UPRIGHT S. OF A TRANSVERSE BEAM सुळा *m*, सुळका *m.*] ९ (*fig.*) आधार *m.* १० *means of subsistence* उपजीविका *f*, उपजीवन *n.*

Suppor'ted *pa. p.* धारण केलेला, आधार दिलेला, आश्रित, आधारस्थित. २ सोसलेला. ३ चालवलेला. ४ पाळलेला, पोसलेला, पालित, पोषित, प्रतिपालित. ५ संभाळलेला. ६ पुष्टि दिलेला.

Suppor'ter *n.* आधार देणारा *m*, धारण करणारा *m*, धर (in *comp.* as; महीधर, गंगाधर). २ सोसणारा *m*, सहन करणारा *m.* ३ चालविणारा *m.* ४ पोसणारा *m*, अन्नदाता *m*, पालक *m*, पालनपोषणकर्ता *m.* ५ पुष्टि देणारा *m.*

Suppor'tless *a.* निराधार, निराश्रित.

Suppor'ting *v. n.* आधार देणें, आश्रय देणें, &c.

Suppose (sup-pōz') [L. *sub*, under, and *ponere*, to place.] *v. t. to assume as true* समजणें, प्रमाण न पाहतां धरणें -घेणें -मानणें, कल्पिणें, मनांत धरणें -योजिणें, कल्पना -बुद्धि *f* -अटकळ *f.* करणें *g. of o.* २ *to imagine* मनांत -चित्तांत येणें *in. con.*, कल्पिणें. ३ *to presuppose* आहेसा दाखविणें, निश्चय दाखविणें, अस्तित्वदर्शन करणें, अस्तित्व कल्पिणें; as, "Design in creation *supposes* a creator."

Supposed' *pa. p.* कल्पिलेला, प्रमाणावांचून मानलेला, मनांत आणलेला. २ आहेसा दाखविलेला.

Suppo'ser *n.* कल्पिणारा *m*, प्रमाणावांचून मानणारा *m.*

Suppo'sing *v. n.* कल्पिणें *n*, प्रमाणावांचून मानणें *n.*

Supposi'tion *n.* कल्पना *m*, आवांका *m*, अटकळ *f*, तर्क *m*, बुद्धि *f.* २ इष्टपक्ष *m*, उपन्यास *m.*

Supposi'tional *a.* कल्पनेचा, अटकळीचा, काल्पनिक.

Suppositi'tious *a. put by trick for another, not genuine* कपटाचा, कपटानें ठेवलेला -घातलेला, कृत्रिम, खुपसलेला, बनाऊ; as, "S. child, writings, &c."

Suppository (su-poz'i-tō-ri) [L. *sub*, under, and *ponere*, to place.] *n.* (*med.*) औषधी सोंगटी *f*, मलमार्गांत घालून ठेवण्याची सोंगटीच्या आकाराची औषधी गोळी *f*, गुदवर्ती *f.*

Suppress (su-pres') [L. *sub*, under, and *premere*, to press.] *v. t. to crush, to put down* दाबून टाकणें, दडपणें, मोडून टाकणें, नाहींसा करणें, मोड *m* -भंग *m.* करणें *g. of o.* २ (a fact, a matter) *to conceal* दाबून टाकणें, दडपणें, झांकणें, ढांकणें, छपविणें, चोरणें, दाबादाबी *f* -चेपाचेप *f.* करणें. ३ (an emotion) *to stifle* (दुःख) दाबणें, गिळणें, पोटांत घालणें. ४ (*med.*) रोखून टाकणें, (-चा) अवरोध करणें. Suppressed *pa. t.* & *pa. p.* Suppre'ssing *v. n.* दडपणें *n.*

Suppres'sion *n.* दाबणें *n*, दडपणें *n.* २ झांकणें *n*, छपवणी *f*, दाबादाबी *f*, चेपाचेप *f.* ३ (दुःख) गिळणें

n. ४ रोखून टाकणें *n*, अवरोध *m.* [S. OF URINE मूत्रोत्पत्ति न होणें, लघ्वी बंद होणें, मूत्रावरोध. S. OF MENSES आर्तव बंद होणें, आर्तवावरोध.]

Suppre'ssor *n.* दडपणारा *m*, दाबून टाकणारा, &c.

Suppurate (sup'ū-rāt) [L. *sub*, under, and *pus -puris*, Sk. पूय, pus.] *v. i.* पू होणें, पिकणें, पुवळणें, पुवळणास येणें. [To CAUSE TO S. पिकविणें.]

Suppura'tion *n.* पिकणें *n*, सपूयत्व *n*, परिपाक *m*, पुवळणास येणें *n.*

Sup'purative *n.* पू करणारें औषध *n*, पिकविणारें औषध *n*, पूयजनक *n*, पिकवण *n.* S. *a.* पिकविणारा, पूयजनक.

Supraclavi'cular *a.* गळ्याच्या हाडावरचा, अक्षकोपरिस्थ.

Supracon'scious *a.* अधिकोद्बुद्ध, अधिकजागृत.

Supra-ma'xillary *a.* वरच्या जाभाड्याचा, ऊर्ध्वदंतास्थिगत.

Supramu'ndane *a.* पारलौकिक, परलोकचा.

Supra-or'bital *a.* नेत्रपुटावरील, डोळ्याच्या खांचेवरील, नेत्रपुटोपरिस्थ.

Suprare'nal (body) *a.* मूत्रपिंडावरील, मूत्रपिंडोपरिस्थ.

Suprem'acy *n. highest authority* श्रेष्ठत्व *n*, वर्चस्व *n*, मुख्य अधिकार *m*, वरचा अधिकार *m*, प्राधान्य *n*, वरिष्ठपणा *m.* [ACT OF S. धर्मप्रकरणांत सर्वश्रेष्ठाधिकाराविषयीं कायदा *m.*]

Supreme (sū-prēm') [Fr. -L. *supremus*, highest.] *a. highest in authority or rank* सर्वांहून मोठा, सर्वांवरचा, मुख्य, प्रधान, श्रेष्ठ, वरिष्ठ, परम. [S. BEING OR SPIRIT परमात्मा, ब्रह्म. S. COURT वरिष्ठ कोर्ट *n.* S. LEGISLATIVE COUNCIL वरिष्ठ कायदेकाउन्सिल *n.*] २ *greatest possible* पराकाष्ठेचा, परमावधीचा, परममर्यादेचा, परम; as, "S. courage." Supreme'ly *adv.* परकाष्ठेनें, अतिशय, परम.

Surcharge (sur-chärj') [Fr. *surcharger -sur*, super and *charger* -L. *carrus*, a car.] *n. excessive or additional burden* अधिक ओझें *n.* २ अतिसंपृक्तता *f.* ३ अधिक भरताड *f.* ४ (मालमत्तेसंबंधीं खोटी माहिती दिल्याबद्दल शिक्षा म्हणून घेतलेला) अधिक आकार *m.* ५ (ऑडिटरनें पास न केलेली) अधिक रक्कम *f.* S. *v. t.* अधिक ओझें घालणें, अधिक भरणें. २ अधिक संपृक्त करणें. ३ अधिक आकारणी करणें, अधिक चार्ज करणें. Surcharged *pa. p.* Surcharg'ing *pr. p.*

Surd (surd) [L. *surdus*, deaf.] *a.* (*math.*) करण्यात्मक. S. *n.* (*math.*) करणी *f.* [BINOMIAL S. द्विपदकरणी.]

Sure (shūr) [Fr. -L. *securus*, free from care.] *a. certain* खात्री झालेला, खात्री असलेला. [To BE SURE खात्री असणें. To MAKE SURE खात्री करून घेणें.] २ *secure* निर्भय, बिनधोक्याचा; as, "Placed it in a S. place." ३ *reliable* खात्रीचा, भरंवशाचा; as, "Sent it by a S. hand." ४ *never failing* अचुक, कधींही न चुकणारा. [S. -AIMING अचुकसंधानी.] [निःसंशय, खात्रीनें.]

Sure *adv.* खात्रीनें, निस्संशय, खरोखर. [S. ENOUGH

Sure'ly *adv.* खात्रीनें, निःसंशय, खचीत, निश्चयेंकरून.

Sure'ness *n.* खात्री *f*, खचितपणा *m*, खचिती *f*.
Sure'ty *n.* खात्री *f*, खचितपणा *m*. २ (law.) जासीन *m*.
Sure'tyship, Suretiship *n.* जामिनकी *f*.
Surf (surf) [Etymology dubious.] *n.* (लाटांची) खळबळी *f*, खळबळाट *m*, खळाळी *f*, खळाळ *m*.
Surface (sur'-fās) [Fr. -L. *super*, above, and *facies*, face.] *n.* *outside part or appearance* वरचा भाग *m*, बाहेरचा भाग *m*, वरचें -वरलें अंग *n*, पाठ *f*, पृष्ठ *n*, पृष्ठभाग *m*, दर्शनी अंग *n*. [SMOOTH S. सपाटी *f*. ON THE S. वर.] २ (*Geom.*) धरातल *n*, पृष्ठ *n*, पातळी *f*. [PLANE S. समान पातळी *f*. CURVED S. वक्र पातळी *f*.] ३ (*med.*) अंग *n*.
Surface-plate *n.* वस्तु समान पातळीची म्हणजे गुळगुळीत आहे किंवा नाहीं हें पाहण्याचें सपाट टेबल *n*, फेसपलेट *f*.
Surfeit (sur'-fit) [O. F. *sorfait*, excess.] *n.* *excess in eating or drinking* अतिशय खाणें *n*, अतिशय पिणें *n*, खाण्यापिण्यांत अतिरेक *m*, अत्याहार *m*, अतिपान *n*. २ *oppression or satiety* अतिशय खाऊन किंवा पिऊन आलेली ओकारी *f*, पोटास लागलेले तडस *m. pl.*
Sur'feit *v. t.* *to feed to excess* अतिशय खाऊं घालणें, ओकारी येई तों -ओ येई तों -जेवावयास घालणें.
Sur'feit *v. i.* *to enjoy to excess* अतिशय खाणें, खाण्यापिण्यांत अतिरेक करणें, ओकारी येई तों खाणें.
Surge (sėrj) [Fr. -L. *surgo*, I rise.] *v. i.* (of sea, crowd, standing corn, emotion, etc.) *to move up and down, or to and fro as waves* (लाटेप्रमाणें) मागेंपुढें सरकणें, सरणें, खालींवर होणें. S. *n.* *a great wave* मोठी लाट *f*, लोट *m*, कल्लोळ *m*. २ *a surging motion* लाटेसारखी गति *f*.
Surgeon (sur'-jun) [Gr. *kheir*, hand, *ergon*, work.] *n.* शस्त्रवैद्य *m*, शल्यतंत्रज्ञ *m*. [DENTAL S. दंतवैद्य *m*, दांताचा वैद्य. S. DENTIST दंतवैद्य (AS OPPOSED TO MECHANICAL DENTIST दांत तयार करून बसविणारा). S. OCULIST नेत्रवैद्य *m*, डोळ्यांचा वैद्य. VETERINARY S. अश्ववैद्य *m*, जनावरांचा डाक्टर, शालोतरी *m*.]
Sur'gery *n.* शस्त्रविद्या *f*, शस्त्रवैद्यक *n*, शल्यतंत्र *n*, शस्त्रक्रिया *f*. [PLASTIC Surgery, See under Plastic.] २ *the work-room of a surgeon* शस्त्रवैद्याची खोली *f*, शस्त्रक्रिया करण्याची जागा *f*, शल्यगृह *n*.
Sur'gical *a.* शस्त्रवैद्याचा. २ शस्त्रविद्येचा. ३ शस्त्रक्रियेच्या कामाचा, शस्त्रक्रियाविषयक, शल्य. [S. HALL शस्त्रक्रियाशाला *f*. (b) शस्त्रक्रियेचा दवाखाना *m*.]
Surgy *a.* लाटांचा, पुष्कळ लाटा असलेला.
Surki (soorki) [Of Indian origin.] *n.* कौलांची किंवा विटांची बुकी *f*.
Surly (sur'li) [A. S. *sur*, sour.] *a.* *rude, sour-tempered* खव्याळ, खाष्ट, द्राष्ट, दुष्ट, दाष्ट. Sur'lily *adv.* खव्याळपणानें, खाष्टपणानें, द्राष्ट होऊन. Sur'liness *n.* खव्याळपणा *m*, खाष्टपणा *m*, द्राष्टपणा *m*.
Surmise (sur-mīz') [O. Fr. *surmise*, accusation.] *n.* अनुमान *n*, तर्क *m*, अटकळ *f*, अंदाज *m*, कल्पना *f*.

S. *v. t.* (-च्या विषयीं) अनुमान करणें, तर्क करणें, अटकळ *f* -अंदाज *m.* बांधणें. S. *v. i.* अनुमान करणें, तर्क करणें, अटकळ करणें. Surmised' *pa. t.* & *pa. p.* Surmis'ing *pr. p.* S. *v. n.* तर्क करणें *n*, तर्क *m.*

Surmount (sur-mownt') [Fr. *sur*, and *monter* mount.] *v. t. to be on the top of* (*usu.* in *pass.*) वर असणें, शिखरावर असणें; as, "Peaks *surmounted* with snow." २ *to overcome* (obstacle) पार पडणें, निवारणें, डोकीवर -उरावर पाय देणें, परिहार *m* -निवारण *n.* करणें *g. of o.* Surmount'ed *pa. t.*

Surmount'able *a.* पार पडण्याजोगा, निवारण्याजोगा, साध्य, निवार्य.

Surmount'ing *v. n.* पार पडणें *n*, तरून जाणें *n*, निवारण [*n*, परिहार *m.*

Surname (sur'-nām) [O. Fr. *sur*, super, and name.] *n. one's family-name* आडनांव *n*, उपनांव *n*, कुलनाम *n*, उपनाम *n*, अटक *f.* २ *an added name* दिलेलें नांव *n*, टोपणनांव *n.* S. *v. t.* आडनांव देणें, उपनांव देणें. २ टोपणनांव देणें. Sur'named *pa. p.* आडनांवाचा, उपनांवाचा, उपनामक. २ नांव दिलेला.

Surpass (sur-päs') [Fr. *sur*, super, and *passer*, to pass.] *v. t. to excel, to outdo* मागें टाकणें, मागें पाडणें, ताण *f* -सरशी *f* -चढ *m* -तोड *f.* करणें, *with* वर *of o.*, सरस -अधिक -श्रेष्ठ असणें *with* पेक्षां *of o.*

Surpass'able *a.* मागें टाकण्यासारखा, मागें टाकण्याजोगा, जिंकण्याजोगा, जिंकण्यासारखा.

Surpassed' *pa. t.* S. *pa. p.* मागें टाकलेला, जिंकलेला.

Surpass'er *n.* मागें टाकणारा, जिंकणारा, सरस, श्रेष्ठ.

Surpass'ing *pr. p. a.* मागें टाकणारा, etc. [S. UNDERSTANDING अतींद्रिय.] S. *v. n.* मागें टाकणें *n*, जिंकणें *n.*

Surplice (sur'-plis) [Fr. -L. *sur*, super, *pellicium*, a tunic.] *n.* पाद्र्याचा पांढरा झगा *m.*

Surplus (sur'-plus) [Fr. *sur*, super, & L. *plus*, more.] *n.* (oppo. to deficit) शिल्लक *f*, वाढावा *m*, ऊर *f*, उरावा *m*, उरव *f*, उरवण *f*, उपराळा *m*, बचत *f.* S. *a.* फाजील, फालतू, वर राहिलेला, वरचा, उरलेला, अधिक; as, "S. population."

Sur'plusage *n.* (of grain etc.) वरताळा *m.*

Surplus proceeds (*law*) (लिलांवाचे उत्पन्नांतून हकदारांचे पैसे दिल्यावर राहिलेली) फाजील रकम *f.*

Surprise (sur-prīz') [Fr. -L. *sur*, super, & *prehendere*, to take.] *n. catching of persons unprepared* एकाएकीं गांठणें *n*, अचानक पकडणें *n*; as, "A S. visit." २ *astonishment* आश्चर्य *n*, विस्मय *m*, नवल *n.* ३ *an event that excites surprise* आश्चर्य *n*, आश्चर्यकारक गोष्ट *f*; as, "It was a great S. for me." S. *v. t. to come upon or attack unexpectedly* एकाएकीं गांठणें, अचानक छापा घालणें, एकाएकीं -अकस्मात् -अचानक भेटणें -भिडणें -धरणें -घेरणें. २ *to astonish* आश्चर्यचकित करणें, आश्चर्य *n* विस्मय *m.* वाटविणें, चकित -दंग करणें; as, "I am *surprised* at you." Surprised' *pa. t.* S. *pa. p.* एकाएकीं गांठलेला. २ आश्चर्यचकित, विस्मित. [To BE S. नवल वाटणें.]

Surpri'ser *n.* एकाएकीं गांठणारा *m.* २ आश्चर्यचकित करणारा *m.* Surpris'ing *pr. p.* S. *a.* चमत्कारिक, आश्चर्यजनक, विस्मयोत्पादक. S. *n.* एकाएकीं गांठणें *n.* २ आश्चर्यचकित करणें *n.* Surpris'ingly *adv.* नवल -आश्चर्य वाटण्याजोगा, नवल वाटेल अशा रीतीनें.

Surrender (su-ren-dėr) [Fr. *sur*, and *rendre*, to render.] *v. t. to hand over, to give into another's power or control* स्वाधीन करणें, सोडणें, सोडून देणें, हातीं देणें, हवालीं करणें, पदरीं घालणें; as, "S. one's freedom." [To S. ARMS हत्यारें खालीं ठेवणें.] S. *v. i* (*of fortress*, etc.) शरण जाणें, स्वाधीन होणें, अटी पत्करणें, मान वांकवणें. २ *to give oneself to* (habit) ताब्यांत जाणें, अधीन होणें. S. *n.* सोडणें *n*, त्याग *m*, परित्याग *m.* [S. VALUE सोडरकम *f.*]

Surreptitious (su-rep-tish'-us) [L. *sur*, & *repo*, I crawl.] *a. done by stealth or fraud* चोरून केलेला, खोटा, खोटानाटा, खोडसाळ, कपटाचा, कपटानें केलेला. Surrepti'tiously *adv.* खोडसाळपणानें, कपटानें, etc. Surrepti'tiousness *n.* खोडसाळपणा *m*, खोटेनाटेपणा *m*, कापट्य *n.*

Surround (su-rownd') [O. Fr. *suronder*, to overflow.] *v. t. to be on all sides of* वेढणें, घेरणें, वेष्टणें, घेरा *m* -वेढा *m* -गराडा *m.* घालणें, गोट *m*-घालणें -देणें. Surround'ed *pa. t.* S. *pa. p.* वेढलेला, वेष्टिलेला. Surround'ing *pr. p.* S. *a.* भोंवतालचा, सभोंवारचा, चहूंकडचा, चहूंकडील. S. *v. n.* वेढणें *n*, घेरणें *n.*

Surround'ings *n. pl. things which surround* भोंवतालचा प्रदेश *m*, आजूबाजू *f.* २ *circumstances under which one lives* परिस्थिति *f*, भोंवतालची स्थिति *f.*

Surtax (sur'-taks) [Fr. *sur*, and *taxe*, tax.] *n. an extra tax* जादा कर *m.* S. *v. t.* जादा कर बसविणें.

Surtout (sur-tōō') [Fr. *sur*, -L. *super*, over, and *tout* -L. *totus*, whole.] *n. overcoat* वरून घालण्याचा आंगरखा *m*, वरून घालण्याचा कोट *m.*

Surveillance (sur-vāl'-yans) [Fr. *sur*, and *veiller*, to watch.] *n. a watching over* नजरकैद *f.* [To PLACE UNDER S. नजरकैदेंत ठेवणें.] २ (as in plague) पाहणी *f*, नजर *f.* [To PLACE UNDER S. नजरेखालीं ठेवणें, पाहणीस ठेवणें.]

Survey (sur-vā') [O. Fr. *surveoir*, to see over.] *v. t. to take a general view of* पाहणें, टेहळणें, निरेखणें, न्यहाळणें, निरीक्षणें, निरखून पाहणी *f* -अवलोकन *n* -निरीक्षण *n.* करणें. २ *to examine the condition of* (*building, etc.*) पाहणें, पाहणी *f.* करणें. ३ *to measure the extent of* मोजणें, मोजणी *f.* करणें, मापणें, पैमाशी *f.* करणें, जमीन *f.* मोजणें, भूमापन *n.* करणें, सर्व्हे करणें. S. *n. general view* पाहणें *n*, टेहळणें, निरेखणें *n*, पाहणी *f*, टेहळणी *f*, अवलोकन *n.* २ *inspection of the condition* पाहणें *n*, पाहणी *f.* ३ *measurement of land* मोजणी *f*, पैमाशी *f*, भूमापन *n*, सर्व्हे *f*, सर्वे *f.* [TRIGONOMETRICAL S. त्रिकोणमित सर्व्हे *f* -पैमाष *f.*] ४ मोजणीखातें *n.* Svrveyed' *pa. p.* Survey'ing *pr. p.*

Survey'or *n.* मोजणी करणारा *m*, पैमाशी करणारा, सर्वेर. २ *superintendent* पाहणी करणारा *m*, पाहणारा *m*.

Survi'val (sur-vī'-vul) *n.* *a living after* मागें राहणें *n*, मागें वांचणें -जगणें *n*, अतिजीवन *n*, टिकाव *m*. [S. OF THE FITTEST योग्यतमातिजीवन *n*.]

Survive (sur-vīv') [Fr. *survivre*, -L. *super*, and *vivere*, to live.] *v. t.* *to outlive* मागें राहणें, मागें वाचणें -जगणें *g. of o.*, मारून -खाऊन मरणें -वांचणें; as, "To S. one's children." S. *v. i.* *to continue to live* मागें राहणें, टिकणें, जगणें, वांचणें. Survived' *pa t.*

Survi'ving *pr. p.* Survi'vor *n.* *one who outlives another* मागें राहणारा, मागें जगणारा -वांचणारा, अन्योत्तरजीवी. Survi'vorship *n.* अनुजीवन *n*, पाठीमागें जगणें *n*. २ (*esp.*) *right of joint tenant to the whole estate on other's death* भागीदार मेल्यावर मागें जीवंत राहणाऱ्याची सर्व इस्टेटीवरील मालकी *f*, अनुजीविताधिकार *m*.

Susceptibil'ity *n.* क्षमता *f*. २ ध्यायाजोगेपणा *m*, ग्रहणक्षमता *f*. ३ मनाचा कोंवळेपणा *m*, कोमलमनोवृत्तित्व *n*.

Susceptible (sus-sep'ti-bl) [Fr. -L *suscipio*, I take up.] *a.* *admitting of* क्षम, जोगा, जोगता; as, "The passage is S. of another interpretation." २ *liable or accessible, or sensitive to* ध्यायाजोगा, ग्रहणक्षम. (b) ग्राहक, ग्राही; as, "Very S. to pain." ३ *sensitive, readily touched with emotion* कोंवळा, कोमलमनोवृत्तीचा, कोमल.

Suspect (sus-peket') [Fr. -L. *suspicio*, I look at from below.] *v. t.* *to believe to be guilty* वहीम घेणें *g. of o.*, अंदेशा धरणें *g. of o.*, वहीम *m* -अंदेशा *m* -शंका *f*. घेणें *in. con. with g. of o.* २ *to mistrust* शंका *f*. करणें *g. of o.*, संशय येणें -असणें *in. con. with g. of o.* ३ *to conjecture* कल्पना *f*. करणें, तर्क करणें, अटकळ बांधणें, तर्क असणें *in. con. with g. of o.*, हुंगणें. S. *pred. a.* *subject to suspicion, not unimpeachable* संशय येण्यासारखा, संशयास्पद, विश्वास न बसण्याजोगा; as, "The statement of an interested party is naturally S." S. *n.* वहीम आलेला *m*, वहिमी *m*; as, "Political S."

Suspend (sus-pend') [Fr. -L. *suspendo*, I hang up.] *v. t.* *to hang up* टांगणें, लटकावणें, लोंबत ठेवणें. २ लोंबवणें, तरंगत ठेवणें, (औषधि वगैरे पाण्यांत) लटकत ठेवणें; as, "*Suspended* particles of dust." ३ *to keep in undecided state for a time* मोघम -अनिश्चित ठेवणें; as, "To S. judgment." ४ *to defer, to adjourn* राहतें करणें, उभें करणें, तहकूब करणें, तहकूब ठेवणें, कांहीं वेळपर्यंत थांबविणें -बंद करणें -खोळंबविणें -राहविणें; as, "To S. proceedings." ५ *to debar temporarily from office or function* कांहीं काळ काम करण्याची बंदी करणें, घरीं बसवणें, सस्पिंड करणें.

Suspend'ed *pa. p.* टांगलेला, तरंगत [S. ANIMATION

निरुद्ध प्राण.] २ ठेवलेला, तहकूब केलेला, सस्पिंड केलेला. ३ (*bot.*) लटकत असणारा, प्रलंबित; as, "S. ovule."

Suspend'er *n.* टांगणारा, तरंगत ठेवणारा. २ तहकूब करणारा, सस्पिंड करणारा. ३ (*esp. pl.*) पायमोजाचे स्प्रिंगवाले बंद. ४ (पाटलोनीच्या) खांद्यावरच्या पट्टया *f. pl.*

Suspense' *n. state of anxious uncertainty* मोघम *n*, अनिश्चय *m*, दुग्धा *f*, संशय *m*, विकल्प *m*. [To BE IN S. मोघमांत असणें. To KEEP IN S. मोघमांत ठेवणें, आंवत ठेवणें, आंवविणें. SUSPENSE ACCOUNT अनिश्चित किंवा अनामत रकमांचें खातें.] २ (*law*) *suspension, temporary cessation of right* हक्कांची तहकुबी *f*.

Suspen'sion *n.* टांगणें *n*, लटकावणें *n*. [S. BRIDGE झुलता पूल *m*, टांगपूल.] २ लोंबवणें *n*, तरंगत ठेवणें *n*. ३ तहकूब करणें *n*. (b) *state* तहकुबी *f*, महकुबी *f*, खळ *f*. ४ सस्पिंड करणें *n*. ५ कांहीं वेळ काम करण्याची बंदी *f*. ६ म्युनिसिपालिट्यांचे (कांहीं मुदतीपर्यंत) अधिकार काढून घेणें *n*.

Suspensory (sus-pen'-sō-ri) [L. *suspendere*, to suspend.] *n.* तोबरी *f*, झोळी *f*, अधांतरीं राखणारें बंधन *n*.

Suspicion (sus-pish'-un) [See Suspect.] *n.* संशय *m*, शंका *f*. २ *suspecting* शंका घेणें *n*, संशय घेणें *n*. [ABOVE S. शंका घेण्यास जागा नसलेला.] ३ *partial belief that some one is guilty* वहीम *m*, अंदेशा *m*, शंका *f*, संशय *m*. ४ *slight idea* तर्क *m*, अंदाज *m*, कल्पना *f*.

Suspi'cious *a. prone to suspicion* संशयी, शंकेखोर, संशयखोर, संशय घेणारा, कुतर्कखोर. २ *suggesting or justifying suspicion* संशयाचा, संशयास्पद, संशय -शंका आणणारा, संशयजनक.

Suspi'ciously *adv.* शंका घेऊन, संशयास्पद रीतीनें.

Suspi'ciousness *n.* संशयिपणा *m*, संशयखोरपणा *m*.

Sustain (sus-tān') [Fr. -L. *sustinere*, to hold up.] *v. t. to hold up, to keep from falling* उचलून धरणें, आधार देणें, (चा) आधार असणें; as, "Foundation *sustains* a house." २ *to enable to last out, to give strength to* शक्ति देणें, सामर्थ्य देणें, टिकाव धरवणें; as, "What *sustained* him was your approval." [SUSTAINING FOOD शक्ति कायम ठेवणारें अन्न *n*.] ३ *to endure without giving way* सहन करणें, सोसणें; as, "*Sustained* the shock of cavalry." ४ *to undergo, to suffer* खाणें, भोगणें; as, "*Sustained* a defeat." ५ (of court, etc.) *to give decision in favor of* (सारखा -च्या वतीचा) निकाल देणें, (-ची) बाजू उचलून धरणें; as, "*Sustained* the applicant in his claim." ६ *to corroborate, to confirm* दुजोरा देणें, पाठिंबा देणें. ७ *to keep up, to represent* (*character, etc.*) *adequately* राखणें, कायम ठेवणें, आहे तसेंच ठेवणें -राखणें. ८ *to keep* (*effort, etc.*) *going continuously* सारखा चालू ठेवणें; as, "A *sustained* effort."

Sus'tenance *n. nourishing quality* पौष्टिकपणा *m*; as, "There is no S. in it." २ *subsistence, food* अन्न *n*, आहार *m*, उपजीवन *n*.

Sutler (sut'-ler) [Dutch *sœtelen*, to do dirty

work.] *n. a camp-follower selling provisions* **लष्कराबरोबरचा दुकानदार** *m* **-वाणी** *m.*

Suture (sū'-tūr) [Fr. -L. *sutura, -suere,* to sew.] *n.* **शिवण** *f,* **संधि** *m,* **सीवनी** *f,* **(शिवलेला) सांधा** *m,* **जोडण** *n.* २ (*esp.*) *one of those in the skull* **मस्तकसंधि** *m.* ३ (*surg.*) *uniting the edges of wounds by stitching* **टांके मारून जोडणें, शिवणें** *n,* **सीवनी** *f.* (b) *wire or thread used for this* **जखम शिवण्याकरितां वापरण्याची तार** *f,* **जखम शिवण्याचा दोरा** *m.* [CRANIAL S. मस्तकाची शिवण *f,* कर्परसीवनी *f.* कर्परसंधि *m.* CORONAL S. पुढील आडवी शिवण *f.* CONTINUOUS S. अखंड टांका, अविच्छिन्न सीवनी *f.* DORSAL S, पाठीमागची शिवण *f,* पश्चात्सीवनी *f.* FRONTAL S. पुढील उभी शिवण. INTERRUPTED S. तुटक टांका, विच्छिन्नसीवनी, थोडथोड्या अंतरावर एकेक घातलेला टांका. LAMBDOIDAL S. मागील आडवी शिवण. PARIETAL S. (*bot.*) बाजूची शिवण *f,* पार्श्वसीवनी *f.* PLASTIC S. QUILLED SUTURE कलमटांका, शलसीवनी, जखमेच्या कांठावर दोन पेनें ठेऊन तिच्या कांठांत शिरकवलेल्या टांक्यांचीं टोंकें त्या पेनावर चढविणें -बांधणें. विटप फाटला असतां त्यास अशा प्रकारचा टांका घालतात. SAGITTAL S. भांगाखालील शिवण. TWISTED S. वळींव किंवा पिळवटलेला टांका, व्यावर्तित सीवनी *f,* मुरड *f.* जखमेचे कांठ एकमेकांशीं पूर्ण मिळून रहावे म्हणून हा टांका घालतात. VENTRAL S. (*bot.*) पुढची शिवण *f,* पुरःसीवनी *f.*] S. *v. t.* **(जखम वगैरे) शिवून सांधणें, शिवणें, सांधणें.**

Su'tural *a.* **सांध्याचा, शिवणीचा, शिवणीसंबंधीं.**

Sutura'tion *n.* **सांधणें** *n,* **शिवणें** *n.*

Su'tured *pa. t.* S. *pa. p.* **शिवलेला, सांधलेला.**

Suzerain (sū'-ze-rān) [Fr. *suzerain, lit.* one above.] *n. an overlord* **राजाधिराज** *m,* **अधिराज** *m.*

Su'zerainty *n.* **अधिराजाची सत्ता** *f,* **आधिराज्य** *n.*

Swab (swob) *n.* (*med.*) **(काडीच्या टोंकाला गुंडाळलेला) बोळा** *m,* **पातळ पदार्थ टिपून घेण्याकरितां, किंवा अडचणीच्या जागीं औषध लावण्याकरितां एका लांब काडीला बांधलेला कापसाचा, कापडाचा किंवा स्पंजाचा बोळा** *m.* S. *v. t.* **बोळ्यानें साफ करणें -पुसणें -औषध लावणें.** Swabbed *pa. p.* Swab'bing *pr. p.*

Swaddle (swod'-l) [A. S. *swethel,* swaddling band.] *v. t. to put a bandage round* **लपेटणें, गुंडाळणें, वेष्टणें.** SWADDLING -BANDS, -CLOTHES बाळंतिणीचीं मूल गुंडाळावयाचीं वस्त्रें *n. pl.,* बाळंतें *n. pl.,* बाळवतें *n. pl.* २ (*fig.*) *influences that restrain freedom of action or thought* आळा *m,* आळाबांधा *m,* लोढणें *n.*]

Swage (swāj) [Etymology dub.] *n.* **आडी** *f.* [BOTTOM-SWAGE खालची आडी *f.* TOP-SWAGE वरची आडी *f.*]

Swagger (swa'-gėr) [Etymology dubious.] *v. t. to strut* **डौलानें चालणें, झटकाऱ्यानें -झटके देऊन -झिटकावीत -डौलानें -पत्राजीनें -ठमक्यानें -चौड्यावर चालणें, अकडणें.** २ *to brag* **मोठाल्या गोष्टी सांगणें, बढाई मारणें -मिरवणें, डौल** *m* **-तोरा** *m* **-मिरवणें.** S. *n.* **डौलाची चाल** *f,* **अकड** *f,* **ठमका** *m,* **ठूम** *f,* **अकडबाजी**

f, पन्नाज *f*. २ बढाई *f*, वल्गाना *f*, डौल *m*, तोरा *m*.
Swag'gered *pa. t.* and *pa. p.* Swag'gering *pr. p.*

Swag'gerer *n.* डौलानें चालणारा *m.* २ बढाईखोर *m*, मोठाल्या गोष्टी सांगणारा *m*.

Swain (swān) [Icelandic *sveinn*, a youth.] *n.* खेडवळ मनुष्य *m.* २ (*facet.*) *a lover* प्रिय, नायक.

Swallow (swo-l'ō) [A. S. *swealwe.*] *n.* पाकोळी *f*.

Swallow (swol'-ō) [A. S. *swelgan*, to swallow.] *v. t. to take down the throat* गिळणें, गिळून टाकणें, गिळून घेणें, गळ्याखालीं -घशाखालीं उतरणें -उतरून घेणें, पोटांत घेणें. २ *to engulf, to absorb* (usu. with *up*) गडप करणें, गडद करणें, जिरवणें, मुरवणें, खाऊन टाकणें; as, "The earth *swallowed* them *up*." ३ *to receive credulously* (विचार न करतां) खरें मानणें, सत्य मानणें, न छाणतां -कयास न करतां घेणें; as, "He will S. anything you tell him." ४ *to put up with* (*affront*) गिळणें, खाणें, पोटीं घालणें. ५ *to recant* (*one's words*) (आपले शब्द) परत घेणें, खाणें. S. *v. i.* गिळणें, गिळून टाकणें. S. *n. gullet* गळा *m*, अन्नमार्ग *m.* २ *act of swallowing* गिळणें *n.* ३ *amount swallowed at once* एकदम गिळलेला घांस *m*.

Swal'lowed *pa. p.* गिळलेला, गिळून टाकलेला, &c.

Swal'lowing *pr. p.* S. *n.* गिळणें *n*, etc. २ गडप करणें *n.* ३ खरें मानणें *n.* ४ गिळणें *n.* ५ परत घेणें *n*.

Swal'low-wort *n. milk-weed, asclepias gigantea* अर्क *m*, मंदार *m.* [GIGANTIC S. रुइटी *f*, रुई *f*.]

Swam, *pa. t.* of Swim.

Swamp (swomp) [Swedish *svamp*, a sponge.] *n. a marsh* दलदल *f*, पाणथळ *n.* S. *v. t.* (usu. in. *pa. p.*) *to entangle in swamp* दलदलींत रुतवणें -अडकवणें. २ (of water) *to overwhelm, to flood* जलमय करणें, बुडविणें. ३ *to make helpless with excess* बेजार करणें, दडपून टाकणें; as, "I am *swamped* with work." ४ (of greater quantity) *to swallow up, to make invisible* दडपून टाकणें, गिळून टाकणें, दिसूं न देणें.

Swamp'y *a.* दलदलीचा, दलदलीत, पाणथळाचा.

Swan (swon) [A. S. *swan*, swan. cf. Sk. स्वन्, to sound.] *n.* राजहंस (पक्षी) *m.* २ (astron.) राजहंस.

Swap (swop) [Perhaps from *swap*, to strike.] *v. t. to barter* मोबदला करणें, साटेंलोटें *n* -घेवाणदेवाण *n.* करणें. S. *n.* मोबदला *m*, साटेंलोटें *n*, घेवाणदेवाण *n.* Swapped *pa. t.* & *pa. p.* Swap'ping *pr. p.*

Sward (swärd) [A. S. *sweard*, skin.] *n. turf, grassland* गवताची जमीन *f*, सतृणभूमि *f*.

Swar'thiness *n.* काळसरपणा *m*, काळवटपणा *m*.

Swarthy (swär'-thi) [A. S. *sweart*, black.] *a.* काळा, काळसर, काळासा, काळवट, कृष्ण, कृष्णवर्ण.

Swarm (swärm) [A. S. *swearm.*] *n. a great number* घोळका *m.* २ *a cluster of honey-bees* मधमाशांचा घोळका *m*, मोहळ *n.* S. *v. i.* ऊत *m.* येणें, बुचबूच *m* -बुचबुचाट *m* -सुंळसुळाट *m.* असणें. २ (*of*

bees) घोंघावणें, घोंगावणें, घोंघों करणें. ३ (*of places*) *to be crowded* गजगजणें, गजबजणें, पेंव *n.* फुटणें.

Swarm (swärm) [A. S. *sweorfan*, to rub.] *v. t.* and *i. to scramble up* (वर) चढणें.

Swath (swāth *or* swawth) [A. S. *swæth*, a track.] *n. a line of mowed grass* पात *f*, पाथरा *m.*

Swathe (swādh) [A. S. *swethian*, to bind.] *v. t. to bind, to wrap* गुंडाळणें, वेष्टणें, लपेटणें. S. *n.* (rare) *a bandage* पट्टी *f*, लपेटा *m.*

Sway (swā) [Etymology dubious.] *v. i. to lean unsteadily to one side* (एकीकडे) झुकणें, कलणें, कल *m.* असणें, तोलणें, तोल *m.* असणें *g. of o.* २ *to waver* निश्चय नसणें, डळमळणें. S. *v. t. to give swaying motion to* (इकडेतिकडे) हालविणें; as, "Wind *sways* a tree." २ *to control direction of, to have influence over* वळवणें, झुकवणें, झोक *m* -कल *m* -तोल *m.* देणें, ओढणें; as, "His speech *swayed* votes." ३ *to govern, to rule over* (-वर) अंमल असणें, (-वर) ताबा असणें, स्वामित्व असणें with वर *of o.*, (-चा) धनी *m* -स्वामी *m.* असणें; as, "*Sways* a fifth of mankind." S. *n. swaying motion or position* झुकाव *m*, कल *m*, तोल *m.* (b) अनिश्चय *m.* २ *rule, government* अंमल *m*, ताबा *m*, स्वामित्व *n*, राज्य *n.* Swayed *pa. t.* and *pa. p.* Sway'ing *pr. p.*

Swear (swār) [A. S. *swerian*, to swear.] *v. i. to take oath, to declare on oath* शपथ घेणें, आण *f.* घेणें, आण -करणें -वाहणें, क्रिया *f* -दिव्य *n.* करणें, शपथ घेऊन सांगणें, शपथेवर बोलणें. [To BE ENOUGH TO S. BY शास्त्रास असणें, शास्त्राचा -शास्त्रापुरता असणें.] २ *to use profane oaths* निरर्थक शपथ घेणें -वाहणें -वाहून बोलणें. S. *v. t. to take oath* शपथ घेणें, शपथ वाहणें, शपथेवर सांगणें -बोलणें; as, "S eternal fidelity." [To S. ALLEGIANCE TO प्रजाधर्माची -राजनिष्ठेची शपथ घेणें.] २ *to cause to take oath* शपथ घेवविणें, शपथ *f.* आण *f.* घालणें; as, "S. witness." [To S. IN, *to appoint with administration of an oath* शपथ घेववून कामावर नेमणें -घेणें.] ३ (with *against*) *to make sworn affirmation* (-ची) शपथ घेणें; as, "S. treason against."

Swear'er *n.* शपथ घेणारा *m*, शपथ वाहणारा *m.*

Swear'ing *pr. p.* S.*n.* शपथ घेणें *n*, शपथेवर सांगणें *n.*

Sweat (swet) [A. S. *swat*, sweat.] *n. perspiration* घाम *m*, घर्म *m*, स्वेद *m*, स्वेदजल *n.* [IN OR BY THE S. OF ONE'S BROW निढळाच्या घामानें. BATHED IN S. घामाघूम. HEAVY S. घामटा *m.* MUCK OF S. घामाची घाण *f.* PIECE (UNDER A SADDLE, etc.) TO ABSORB S. घामोळें *n.* STINK OF S. घामष्टाण *f*, घामसाण *f.*] २ *drudgery, toil* श्रम *m*, मेहनत *f*; as, "Cannot stand the S. of it." ३ *moisture issuing from something* झिरपा *m*, निचरा *m*, पाझर *m*, पाघळ *m*, शेदव *m.* S.-band *n.* (टोपीच्या आंतील कातड्याची) घामाची पट्टी *f.* S.-cloth *n.* घामोळें *n.* S.-duct *n.*

घर्मनलिका *f.* Sweat glands *n. pl.* स्वेदविमोचक पिंड, घर्मविमोचक पिंड, स्वेदपिंड. Sweat-nerve-centre घर्मांच्या उत्पत्तीचें स्थान *n*, घर्मोत्पत्तिस्थान *n.*

Sweat *v. i. to perspire* घाम येणें, घाम सुटणें, घामावणें, खितखितणें, in streams or copiously घामाघूम होणें, डवडव -दरदर -दरारां घाम येणें -सुटणें, डवडवणें, आंग घामानें उपळणें -वाहणें, दरदरणें, दरारणें. २ (*fig.*) *to be in a state of terror or repentance* भयानें -पश्चात्तापानें घाम येणें; as, "He shall S. for it." ३ *to emit like sweat* झिरपा *m.* सुटणें, पाझर *m.* सुटणें, पाझरणें, झिरपणें, निचरणें. ४ (of labourers) *to work for low wages* थोड्या मजुरीवर काम करणें. S. *v. t. to make (horse, etc.) sweat* घामटा काढणें, घाम *m.* आणणें, घामाघूम करणें. २ *to work hard* घामटा *m.* काढणें. ३ *to employ (workers) at starvation-wages for long hours* (फार काम करून घेऊन) घामटा काढणें. ४ *to remove sweat (from horse) by scraping* पट्टीनें घाम खरडून काढणें. Sweated *pa. t.* S. *pa. p.* घाम आलेला -आणलेला, स्वेदित.

Sweat'er *n. one who sweats* घाम आलेला *m.* २ घाम आणणारा *m.* ३ *a sweating employer* घामटा काढणारा मालक *m.* ४ लोंकरीचा गंजिफ्राक *m.*

Sweat'iness *n.* घामटपणा *m.* २ चिगचिग *f*, चिडचिड *f.*

Sweat'ing *pr. p.* S. *n.* स्वेदबाहुल्य *n.* Sweating-bath *n.* घाम येण्याकरितां केलेलें स्नान *n.* Sweating-iron *n.* घोड्यांचा घाम खरडून काढण्याची पट्टी *f.* Sweating-sickness *n.* अतिस्वेदोत्पादक रोग *m*, अतिस्वेदक रोग *m.* Sweating-system *n.* थोड्या पगारावर पुष्कळ काम करून घेण्याची पद्धति *f.*

Sweep (swēp) [A. S. *swapan*, to sweep.] *v. i. to pass swiftly or showily* सपाट्यानें जाणें, झपाट्यानें चालणें -जाणें, डौलानें जाणें. २ *to extend in continuous line* सारखा पसरणें -पसरत जाणें, पसरलेलें असणें; as, "Coast *sweeps* northward." S. *v. t.* (with *along, down, away, off*) *to carry in impetuous course* झाडून नेणें, सपाट्यानें -झपाट्यानें नेणें, सप्पा *m.* उडवणें, सपाटा *m*- झपाटा *m.* उडवणें; as, "Plague *swept off* thousands." २ *to traverse swiftly, to pass lightly across or along* वरून जाणें, वरून नेणें, स्पर्श करीत जाणें, झाडीत जाणें (*fig.*); as, "Dress *sweeps* the ground." ३ (*of artillery*) *to include in line of fire* वर मारा करणें, माऱ्यांत आणणें; as, "Battery *sweeps* the street." ४ *to clear everything from, to clear of dust with broom* झाडणें, केर *m* -केरकचरा *m.* काढणें. ५ *to push away as with broom* झाडून टाकणें, दूर लोटणें, हांकून देणें, घालवून देणें. [To S. THE SEAS समुद्रांतून सर्व शत्रू घालवून देणें.] ६ *to propel (barge) with sweeps* होडी पतिग्यांनीं वल्हवणें. Sweep *n. sweeping motion* झटका *m*, झटकारा *m*, झोंक *m*, झपाटा *m*; as, "With a S. of his arm." २ *curve in road* वळण *n*,

वांकण *n*, फेर *m*; as, "River makes a S. to the left." ३ *range or compass of something* आटोका *m*, आवांका *m*, पोहोंच *m*; "Within the S. of human intelligence." ४ *act of sweeping with broom* झाडणें *n*; as, "Give it a thorough S." ५ *one who sweeps chimneys* चिमण्या झाडणारा. ६ *a long oar* पतिंगा *m*.

Sweep'er *n*. झाडणारा *m*. २ (*esp.*) झाडू *m*, भंगी *m*, हलालखोर *m*, म्हेतर *m*.

Sweep'ing *v. n*. झाडणें *n*. S. *a. of wide range* सरसहा, सरसकट; as, "S. remarks."

Sweep'ingly *adv*. सरसहा, सरसकट रीतीनें.

Sweet (swēt) [A. S. *swete*, sweet. cf. Sk. स्वद्, to taste.] *a. tasting like sugar or honey* गोड, गुळचट, मिठा, मिष्ट, मधु, मधुर, स्वादु. २ *fragrant* सुगंधित, सुवासिक; as, "Air is S. with thyme." ३ *melodious or harmonious in sound* गोड, मंजुळ, गोड आवाजाचा, मधुर; as, "Has a S. voice." ४ *fresh and sound, not stinking* गोड, चांगला, मिठा, मिष्ट, अवीट, खाण्या -पिण्यासारखा; as, "Is the milk still *sweet* ?" ५ *highly agreeable or gratifying* गोड, चांगला, सुखावह, मधुर; as, "It is S. to hear one's own praises." ६ *dear, beloved* गोड, आवडता, आवडणारा, हवा असा; as, "S. toil; S. girl." S. -flag *n*. acorus calamus वेखंड *n*. S. -heart *n. a lover* प्रिय *m*, प्रिया *f*, नायक *m*, नायिका *f*. S. -meat *n*. मिठाई *f*, खाऊ *m*. S -mouthed, S. -spoken, S. -tongued *a*. गोडबोल्या, मधुरभाषी, प्रियंवद. S. -oil *n*. गोडें तेल *n*. S. -potato *n*. (-the plant) रताळी *f*, (the root) रताळें *n*. S. -scented, S. -smelling *a*. सुवासिक, सुगंधी, सुवासाचा, सुगंधाचा. S. -scentedness *n*. सुवासिकपणा *m*, सुरभिता *f*. S. -toothed *a. fond of sweets* गोड्या, गोडखाऊ.

Sweet *n*. (*usu. pl.*) *sweet part* सुखाचा भाग *m*, सुख *n*; as, "The S.s and bitters of life." २ *sweetmeat* खाऊ *m*, मिठाई *f*. ३ (*pl.*) *fragrance* सुवास *m*, सुगंध *m*; as, "Flowers diffusing their S.s on the air." ४ (*chiefly in voc.*) *darling* प्रिय *m*, प्रिया *f*.

Sweet'en *v. t*. गोड करणें, मिष्ट करणें, गोडपणा *m*-गोडी *f*. आणणें. S. *v. i*. गोड होणें, मिष्ट -मिठा होणें.

Sweet'ened *pa. t*. S. *pa. p*. गोड केलेला, गोड झालेला.

Sweet'ener *n*. गोड करणारा *m*, गोडी आणणारा *m*.

Sweet'ening *pr. p*. S. *n*. गोड करणें *n*, गोडी आणणें.

Sweet'ish *a*. गोडसर, गुळमट.

Sweet'ly *adv*. गोडपणानें, गोड, मधुर.

Sweet'ness *n*. गोडपणा *m*, गोडी *f*, मिष्टता *f*, माधुरी *f*.

Swell (swel) [A. S. *swellan*, to swell.] *v. t. to cause to expand or dilate* फुगवणें, फुगारा *m*- फूग *f* -फुगवटा *m*. आणणें; as, "Wind *swells* the sails." २ *to increase in force or intensity* फुगवणें, वाढवणें, मोठें करणें; as, "A thousand voices S. the sound." S. *v. i. to expand, to dilate* सुजणें, सूज *f*. येणें *in. con*., फुगणें, धोदरणें, धोदरा *m*. येणें *in. con*.

[To S. EXCEEDINGLY ताडमाड सुजणें -फुलणें -फुगणें, आरपार सुजणें.] २ (*with pride or indignation*) फुगणें, फुलणें, चढणें, ताठणें, माजणें. (b) (*with grief*) उमासा -उसासा -हुंदका येणें *in. con.* ३ *to increase in volume or force* (as a river) फुगणें, तुंबणें, चढणें, फूग *f.* फुगा *m.* धरणें, फुगारा *m.* येणें *in. con.*; as, "River *swollen* with melted snow." (b) (as a sound) वाढणें, मोठा होणें, जोरावणें, बळावणें, जमणें; as, "Sound *swells* on the breeze." ४ *to rise up* (as ground) तरतरणें, फुलणें; as, "Ground *swells* into an eminence." S. *n. act or condition of swelling* सूज *f*, फुगारा *m*, धोदरा *m*, धोदर *f.* २ (of a river) फुगा *m*, फुगारा *m*, फुगवणी *f*, फूग *f.* ३ (of waves) वाढणें *n*, मोठा होणें *n.* ४ (*colloq.*) *a person of distinction, of good society* प्रतिष्ठित मनुष्य *m*, मोठा मनुष्य *m.* Swelled *pa. t.* S. or Swol'len *pa. p.*

Swelling *pr. p.* S. *n.* सूज येणें *n*, फुगणें *n*, सूज *f.*

Swelter (swel'-tér) [A S. *sweltan*, to die.] *v. i. to be faint with heat* उवावणें, उकडणें, गदमदणें, गदगदणें, डगडगणें, अंगाची लाही *f.* होणें. २ शिजणें, शिजून जाणें. S. *n. sweltering atmosphere or conditions* उकडवणारी हवा *f*, उबवणारी हवा *f.* उकाडा *m.*

Swept *pa. t.* and *pa. p.* of Sweep.

Swerve (swérv) [A. S. *sweorfan*, to rub.] *v. i. to turn aside* ढळणें, चळणें, भकणें. S. *v. t.* ढळवणें, चळवणें. S. *n. divergence* रस्ता सोडणें *n*, ढळ *m.*

Swift *n.* सुतानें कांड्या भरण्याचा रहाट *m.*

Swift (swift) [A. S. *swifan*, to move quickly.] *a. fleet, rapid* जलद चालणारा, जलदीचा, वेगवान्, अतिवेगी, शीघ्रगति, शीघ्रगामी. २ *prompt* तावडतोबीचा, खाडकन् केलेला; as, "Be S. to hear, slow to speak." S. *adv.* जलदीनें, त्वरेनें, जलद, लौकर, शीघ्र, सत्वर.

Swift-footed *a.* पायसूट, पायाचा जलद. Swif'tness *n.* जलदी *f*, त्वरा *f*, शीघ्रता *f*, शीघ्रगति *f*, त्वरितगति *f.*

Swig (swig) [Perhaps from A. S. *swelgan*, to swallow.] *v. t. & i. to take draughts* (of) ढोसणें, झोकणें. S. *n.* मोठा घोंट *m*, मोठा घुटका *m.*

Swill (swil) [A. S. *swilian*, to wash.] *v. t. & i. to rinse* धुणें, विसळणें. २ *to drink greedily* ढोसणें, झोकणें, घोटा लावणें, रगडून पिणें. S. *n. rinsing* धुणें *n*, विसळणें *n*; as, "Give it a S." २ *inferior liquor* हलकी दारू *f.* ३ *hogwash, slops* (स्वयंपाकाच्या भांड्याचें) विसळवणी *n*, धूण *n.*

Swim (swim) [In the sense *float* from A. S. *swimman*, to swim; in the sense *be dizzy* from A. S. *swima*, a swoon.] *v. i. to float on the surface of a liquid* तरंगणें, तरणें. २ पोहणें, पोहून जाणें. ३ (*fig.*) *to go with gliding motion* सरकन् जाणें, सटकन् जाणें, सरकन् चालणें; as, "She *swam* into the room." ४ *to have a dizzy sensation* भोंवणें, फिरणें, तिरमिरणें, भोंवळ *f.* येणें, चक्कर *f.* येणें; as,

"Everything *swam* before his eyes." ५ *to be flooded or to overflow with moisture* (वर) पाणी येणें, पाण्यांत तरंगणें; as, "Deck *swimming* with water." S. *v. t. to traverse by swimming* पोहणें, पोहून जाणें, पोहणीनें जाणें; as, "He *swam* the river." २ *to cause* (*horse*, etc.) *to swim* पोहावयास लावणें, पोहवणें, पोहवून नेणें. S. *n.* पोहणें *n*, पोहणी *f.* [AT A S. एका पोहणीनें.] २ घेरी *f*, भोंवळ *f*, भोवंड *f.* Swam *pa. t.* Swam, Swum *pa. p.*

Swim'mer *n.* पोहणारा *m*, पोहता *m*.

Swim'ming *pr. p.* S. *n.* पोहणें *n*, तरणें *n*, तरंगणें *n*.

Swim'mingly *adv.* पोहत, पोहून. २ सरकन्, सटकन्.

Swimming-bath *n.* पोहून स्नान करण्याची जागा *f.* २ पोहण्यास शिकण्याची शाळा *f.*

Swimming-belt *n.* पोहण्याचें कडें.

Swindle (swin'-dl) [Of German origin.] *v. t. to cheat* फसवणें, उपटाउपटी *f.* करणें, उचकणें, उपटेपणा *m* -करणें. S. *v. i. to cheat* मुंडणें, फसवणें, मुंडवण *f.* घालणें. S. *n. fraudulent scheme* फसवेगिरी *f*, उपटाउपटी *f*, उपटेपणा *m*. Swin'dled *pa. p.*

Swin'dler *n.* फसव्या, उपट्या. [उपटाउपट *f.*

Swin'dling *pr. p.* S. *n.* उपटेपणा *m*, उपटाउपटी *f*,

Swine (swīn) [A. S. *swīn*, swine.] *n. pig* डुकर *n*, सुवर *m*, सूकर *m*. २ सूकरवृत्ति मनुष्य *m*. Swine *n. pl.*

Swing (swing) [A. S. *swingan*, to swing.] *v. t. to move with to-and-fro motion* झोंके *m. pl.* देणें, आंदोलन *n.* करणें, आंदुळणें, हांदुळणें, झोंपा *f. pl.* काढणें; as, "S. one's arms." (b) झुलवणें, डोलवणें; as, "S. the child." S. *v. i. to oscillate* ओलकंवणें, ओलकंबे *m. pl.* घेणें, झोके *m. pl.* घेणें ·खाणें, लोंबकळणें, झेपा *f. pl.* घेणें, झुलणें, झोलणें, आंदुळणें, हांदुळणें; as, "The ship *swings* at anchor." २ *to go with a swinging gate* डुलत डुलत चालणें; as, "He *swung* out of the room." S. *n. oscillation* हेलकावा *m*, हेलावा *m*, ओलकंबा *m*, झोंका *m*, झोंपा *m*, झुलणी *f*, आंदोलन *n*; as, "The S. of the pendulum." २ *swinging gate* डुलत चालणें *n*, डुलती चाल *f*; as, "He goes with a S." ३ *rhythm* तालबद्धता *f.* ४ *normal duration of activity* भर *m*, दम *m*, झोंका *m*, तडाखा *m*, झपाटा *m*, वेग *m*, ओघ *m*; as, "Let it have its S." [TO BE IN FULL S. भरांत असणें.] ५ *seat slung by ropes or chains for swinging in* झोंपाळा *m*, चौफळा *m*, चोपाळा *m*, हिंदुळा *m*, हिंदोळा *m*, झुला *m*. [ROPE TO DRAW AND S. A S. झिपुसा *m*, झेंपसा *m*. STRAP, CORD, ETC. OF A S. वरात *f*, वारती *f.* S. WITH A BOARD फळें *n.* SWINGING BASKET IN WHICH TO PASS OVER PRECIPICES झुला *m*.] (b) *spell of swinging this* झोका *m*, झोंपा *m*, हेलकावा *m*. ६ *compass to which things swing* आंदोलन *n*, झोंका *m*; as, "It has a S. of three feet."

Swing-back *n.* दोलापृष्ठ *n*, डोलती पाठ *f.*

Swinging *pr. p.* S. *a. vigorously rhythmical* तालबद्ध, तालसुरांत असलेला; as, "A S. chorus."

Swinge (swinj) [A. S. *swengan*, causal of *swingan*, to swing.] *v. t. to strike hard* जोरानें मारणें.

Swingeing *pr. p. a. huge* मोठा, प्रचंड, अतिशय; as, "S. majority or damages."

Swingle (swing'l) [From the root of Swing.] *n. wooden instruments for beating flax and removing woody parts from it* दांडकें *n.* S. *v. t. to clean flax with swingle* दांडकणें.

Swi'nish *a.* डुकराचा, डुकरासारखा, सूकरबुद्धि, सूकरवृत्ति. Swi'nishness *n.* सूकरवृत्ति *f.*

Swirl (swerl) [Imitative.] *v. t. to carry object with eddying motion* गरगर नेणें, भोंवऱ्यासारखें फिरवीत नेणें -फिरवणें. S. *v. i.* भोंवऱ्यासारखें फिरणें. S. *n. an eddy* भोंवरा *m.* Swirled *pa. t. & pa. p.* Swirl'ing *pr. p.*

Swish (swish) [Imitative] *v. t. & i.* छमूछम् छड्या मारणें, चमकावणें, छमकावणें. S. *n.* (छडीचा) छमूछम् आवाज *m.* २ (छडीचा) छमकन् लगावलेला तडाखा *m.*

Switch (swich) [Dut. *swick*, a whip.] *n. a flexible shoot cut from a tree* फोंक *m*, शिपटी *f*, शिमटी *f*, शिरटी *f*, शिरकुटी *f*, शिरपुटी *f*, चमकी *f.* २ (railway) गाडीचा सांधा बदलणारी लोखंडी जीभ *f*, स्विच. ३ *a contrivance for opening or closing electric circuit* (वीज जोडण्याच्या किंवा तोडण्याच्या कळेचा) विजेचा खुंटा *m.* (b) बटन *n.* (c) दांडा *m.* ४ *a tress of false hair* टोपाची बटा *f.* S.-back *n.* रेल्वेचा नागमोडी स्विचवाला रस्ता *m.*

Switch *v. t. to whip with a switch* शिरपुटणें, चमकावणें. २ *to swing (thing) round quickly* चटकन् इकडून तिकडे फिरवणें -हालवणें; as, "Cow *switches* her tail." ३ *to transfer (train, etc.) with switch* स्विचनें गाडी दुसऱ्या रुळावर घालणें, स्विचनें सांधा बदलणें. ४ (with *off* or *on*) *to turn off* or *on* (खुंट्यानें किंवा दांड्यानें) विद्युत्प्रवाह तोडणें -जोडणें.

Swivel (swiv'-l) [A. S. *swifan*, to revolve.] *n. a fastening which permits of movement on axis* भोवरकडी *f*, फिरकी *f*, भोरकडी *f.* २ *a gun mounted on a pivot* जेजाल *f*, फिरती -फिरकीची जेजाल *f*-तोफ *f.*

Swivel-chair *n.* फिरती खुर्ची *f.*

Swollen *pa. p.* of Swell सुजलेला, फुगलेला, सुजरा.

Swollenness *n.* सूज *f*, सुजलेपणा *m*, फुगवटा *m.*

Swoon (swōōn) [A. S. *swogan*, to sigh.] *n. a fainting fit* मूर्च्छा *f*, मूर्च्छना *f*, मोह *m*, झीट *f.* S. *v. i.* मूर्च्छा *f.* येणें, मूर्च्छना *f* -बेशुद्धि येणें, मूर्च्छित -बेशुद्ध होणें, झीट येणें. Swooned *pa. p.* मूर्च्छा आलेला.

Swoop (swōōp) [A. S. *swapan*, to sweep.] *n. sudden attack or downward plunge* झडप *f*, झेंप *f*, झपाटा *m*, झांप *f*, झपेट *f.* S. *v. t.* झडप घालणें, झेंप *f.* घ..णें, झांप *f.* टाकणें -मारणें.

Swop, Same as Swap.

Sword (sōrd) [A. S. *sweord*, sword.] *n.* **तरवार** *f*, **खड्ग** *m*, **समशेर** *f*, **असि** *m*. [BELT OF A SWORD पडदळें *n*, दाली *f*. BLADE OF A S. पान *n*, पातें *n*, असिपत्र *n*. DEATH IN BATTLE BY THE EDGE OF THE S. धारातीर्थीं मरण *n*. HANDLE OF A S. तरवारीची मूठ *f*. HILT OF A S. परज *m*. POINT OF A S. पुतळी *f*. STRING OR CHAIN FASTENED TO THE HILT OF A S. मेखला *f*. TO DRAW THE S. सळ *m*. सोडणें, तरवार *f*. उपसणें. २ युद्ध *n*. सुरू करणें. TO SHEATHE THE S. तरवार म्यान *f*. करणें. २ युद्ध बंद करणें. TO CROSS OR MEASURE S.s (with) (शीं) तंटा-भांडण करणें. TO THROW ONE'S S. INTO THE SCALE, *to back claim with arms* मागणीस तरवारीचा जोर देणें, तरवारीच्या जोरावर मागणें. TO PUT TO THE S. ठार मारणें -करणें. FIRE AND S. (स्वारी करणाऱ्या सैन्यानें केलेला) विध्वंस *m*. THE S. युद्ध *n*. २ लष्करी सामर्थ्य *n*.] S. -cane *n*. **गुप्ती** *f*. S. -cut *n*. **तरवारीचा घाव** *m*, **तरवारीनें केलेली जखम** *f*. २ **जखमेचा वण** *m*. S. -law *n*. **तरवारीचा कायदा** *m*, **लष्करी वर्चस्व** *n*. Swordsman *n*. **धारकरी, धारराव, तरवारबहाद्दर.** Sword-stick *n*. **गुप्ती** *f*.

Sword-fish *n*. (*astron.*) **खड्गमत्स्यतारा.**

Swore *pa. t.* of Swear.

Sworn *pa. p.* of Swear. S. (of evidence) **शपथेवर** [**सांगितलेला.**

Swum *pa. p.* of Swim.

Swung *pa. t.* & *pa. p.* of Swing.

Sychnocarpous (siknō-kär'pus) [Gr. *sukhnos*, numerous, and *karpos*, fruit.] *a.* (*bot.*) *bearing fruit several times before dying* **पुष्कळ वेळां फळें देणारा (वृक्ष), उ. आंबा.**

Syconus (sī-kō'nus) [Gr. *sykon*, the fig.] *n.* **अनेक पुष्पांच्या विशिष्ट संयोगानें बनलेलें व जाड, लुबलुबीत पडघीपासून झालेलें एक संयुक्त फळ. उ. अंजीर, उंबर, वड, पिंपळ, पिंपरी.**

Syc'ophancy *n.* **हांजीहांजीपणा** *m*, **खुशामत** *f*, **आर्जव** *n*.

Sycophant (sik'-ō-fant) [Gr. *sukophantes*, informer, perhaps -*sukon*, fig, *phaino*, I show: orig an informer against those who illegally exported figs from Athens.] *n.* *one who fawns and flatters* **खुशामत्या** *m*, **आर्जवी** *m*, **खुशामती** *m*, **थुंकी झेलणारा** *m*, **हांजीहांजी करणारा** *m*.

Sycophan'tic *a.* **खुशामतीचा, आर्जवाचा.**

Sycosis (sīkō'-sis) [Gr. *sykon*, a fig.] *n.* **वस्तरा लागून आलेल्या पुटकुळया** *f. pl.*

Syllab'ic,-al *a.* **अवयवी, अवयवांचा, अवयव तोडलेला (शब्द), (शब्दाची) अवयव असलेली (स्थिति).** २ (of symbols) **अवयवदर्शक.** ३ *articulated in syllables* **अवयव तोडून उच्चारलेला.**

Syllab'icate, Syllab'ify, Sy'llabize *v. t. to divide into syllables* **शब्द तोडणें, अवयव पाडणें, अवयव पाडून लिहिणें.** २ *to articulate by syllables* **(शब्दाचे) अवयव पाडून उच्चारणें -बोलणें -वाचणें.**

Syllabic'ation, Syllabifica'tion *n.* (शब्दाचे) अवयव पाडणें *n.* २ अवयव पाडून लिहिणें -वाचणें *n.*

Syllable (sil'a-bl) Gr. *syn*, with, *lab -lambanein*, to take.] *n.* (शब्दाचा) अवयव *m.* २ *so much as a word, the least amount of speech* शब्द *m*, त्र *m*, चकारशब्द *m*, अक्षर *n*, अवाक्षर *n*; as, "Not a S.!" S. *v. t. to pronounce by syllables* अवयव पाडून उच्चारणें, अवयव (स्पष्ट) उच्चारणें.

Syllabub (sil'a-bub) *n.* फेणी दारू *f.*

Syllabus (sil'a-bus) [L.] *n. a brief outline or summary* (व्याख्यानांची, &c.) यादी *f*, माहितीपत्रक *n.*

Sy'llogise *v. t.* (न्यायशास्त्राच्या पद्धतीनें) अनुमान मांडणें, (न्यायशुद्ध) अनुमानाच्या आकारांत बसविणें.

Syllogism (sil'ō-jizm) [Gr. *syn*, together, and *logos*, speech, reckoning.] *n.* (logic) अनुमान *n.* [PRO-S. पूर्वानुमान *n.* EPI-S. उत्तरानुमान *n.* CONJUNCTIVE S. संकेतानुमान *n.* CONSTRUCTIVE CONJUNCTIVE S. अन्वयी संकेतानुमान *n.* DESTRUCTIVE CONJUNCTIVE S. व्यतिरेकी संकेतानुमान *n.* DISJUNCTIVE S. पक्षान्तरानुमान *n.* CONJUNCTIVE DISJUNCTIVE S. OR A DILEMMA संकेतपक्षान्तरानुमान *n*, विकल्पजाल *n*, कोडें *n.*]

Syllogis'tic *a.* अनुमानाचा, अनुमानाच्या आकारांतला.

Sylph (sīlf) [Gr. *silphē*, a beetle.] *n.* वायूची अधिष्ठात्री देवता *f*, वायुदेवता *f.* २ *a slender girl* सुकुमार मुलगी *f*, तन्वंगी *f.*

Sylvicul'ture रेशमी किड्यांची जोपासना *f*, तंतुकीटसंवर्धनविद्या *f.* [तंतुकीट=Silk-worm.]

Sylvan (sil'van) [L. *silva*, a wood.] *a.* वनाचा, वन्य. २ वनांत राहणारा, वन्य. ३ वृक्षप्रचुर, गर्द छायेचा.

Symblepharon (sim-ble-fa-ron) [Gr. *syn*, together, and *blepharon*, eyelid.] *n.* डोळ्याची पापणी व बुबुळ चिकटणें *n.*

Symbol (sim'bol) [Gr. *syn*, together, and *ballein*, to throw.] *n. a sign by which one knows a thing* खूण *f*, लक्षण *n*, चिन्ह *n.* २ *a conventional mark* संकेत *m*, संज्ञा *f*, चिन्ह *n*, खूण *f.* ३ *an emblem* चिन्ह *n*, खूण *f*, निशाणी *f.* ४ *a figure or letter representing something* संकेताक्षर *n*, संकेतांक *m.*

Symbol'ic, Symbol'ical *a. pertaining to a symbol* संकेताचा, खुणेचा, चिन्हाचा. २ *of the nature of a symbol* सांकेतिक, खुणेचा, चिन्हाचा, संज्ञिक. ३ *emblematic* द्योतक, सूचक, दर्शक. ४ *figurative* लाक्षणिक, गर्भित. [SYMBOLIC CONCEPTION सांकेतिक कल्पना *f.* S. KNOWLEDGE सांकेतिक ज्ञान *n.*] Symbol'ically *adv.* संकेतानें, खुणेनें, संज्ञेनें.

Symbol'icalness *n.* संकेतात्मकता *f.*

Sym'bolise *v. t. to represent by symbols* चिन्हांनीं दर्शविणें, संज्ञांनीं दर्शविणें -लिहिणें -मांडणें, संकेतांनीं व्यक्त करणें -दर्शविणें, संज्ञांत बसविणें.

Sym'bolism *n. representation by symbols or signs* संज्ञांनीं दर्शविणें *n*, संज्ञांत बसविणें *n*, संकेतांनीं व्यक्त करणें *n.* २ *a system of symbols* संकेतपद्धति *f*, संके-

तांची योजना *f.* ३ *use of symbols* संकेतांचा उपयोग करणें *n*, संज्ञा वापरणें *n*, संकेतयोजना *f.*

Symmet'ric,-al *a.* (मध्यरेषेपासून दोन्ही बाजूंना) समप्रमाण असलेला, समप्रमाणांतला, समप्रमाण. २ आकारशुद्ध, वळणशुद्ध, वळणदार, बांधेसूद. ३ (*bot.*) समप्रमाण, सस्मिताकार. Symmet'rically *adv.* समप्रमाणांत, सारखेपणानें, बांधेसूदपणानें.

Symmet'ricalness *n.* समप्रमाणता *f*, आकारशुद्धता *f.*

Symmetry (sim'e-tri) [Gr. *symmetria*, *-syn*, together, and *metron*, Sk. मात्रा, a measure.] *n.* (of form or make) सारखेपणा *m*, समप्रमाण *n*, बांधेसूदपणा *m*, वळणशुद्धपणा *m*, वळणदारपणा *m.* २ (*math.*) सारखेपणा *m*, समप्रमाण *n.* ३ (*bot.*) समप्रमाण *n*, सस्मिताकार *m.*

Sympathet'ic *a. showing or inclined to sympathy* सहानुभूति दाखविणारा, दुसऱ्याच्या दुःखानें दुःखित होणारा, सहानुभूतीचा. २ *compassionate* अनुकंपेचा, दयेचा, कनवाळू, दयाळू. ३ (*med.*) सहानुभूतिविशिष्ट, सहानुभविक, आनुकंपिक; as, "S. nerve." [S. INK (कागदावर लिहिल्यानें प्रथम दिसत नाहीं, पण कागद ऊन केला म्हणजे अक्षरें दिसूं लागतात अशी) चोरशाई *f*, गुप्त शाई *f.*]

Sympathet'ic *n. sympathetic nerve* आनुकंपिक मज्जातंतु *m.* २ *a person peculiarly sensitive to hypnotic influence* मूर्च्छनानुकूल (मनुष्य) *m*, वशीकरणानुकूल.

Sympathe'tically *adv.* सहानुभूतीनें, सहानुभूतिपूर्वक.

Sy'mpathize *v. i. to feel or express sympathy* सहानुभूति वाटणें, सहानुभूति दर्शित करणें, दुसऱ्याचें दुःख जाणणें, दुसऱ्याच्या दुःखानें दुःखी होणें, कळवळणें. २ *to share feeling or opinion with a person* (-च्या स्वभावाशीं किंवा मताशीं) जुळणें, (-शीं) सहानुभूति असणें. ३ *to agree with sentiment* (वृत्तीचें किंवा स्वभावाचें) साम्य होणें -असणें. ४ *to be compassionate* दया करणें, कळवळा दाखवणें.

Sy'mpathizer *n.* सहानुभूति वाटणारा *m*, सहानुभूति दर्शविणारा *m*, सहानुभविक *m.*

Sympathy (sim'-pa-thi) [Gr. *sympatheia* *-syn*, with, and *pathos*, suffering.] *n.* (with *with*) *feeling for another's distress* सहानुभूति *f*, कळवळा *m*, अनुकंपा *f*, दया *f.* २ *agreement of tastes, inclinations, &c.* (प्रकृतीचा -स्वभावाचा) सारखेपणा *m*, (प्रकृतीचें) साम्य *n*, प्रकृतिसाम्य *n*, साधर्म्य *n.* ३ *being simultaneously affected with the same feeling* सहानुभूति *f*, समभाव *m*, समभावना *f*, अनुकंपन *n.*

Sympho'nious *a.* स्वरमेळाचा, स्वरैक्याचा, एकसुराचा.

Symphony (sim'fō-ni) [Gr. *syn*, together, and *phone*, Sk. भण्, to sound.] *n. harmony of sound* स्वरमेळ *m*, स्वरांचा मेळ *m*, स्वरैक्य *n*, एकसूर *m.*

Symphyseotomy (sim-fi-sē-o-t'o-mi) [Gr. *symphysis*, symphysis, and *temnein*, to cut.] *n.* (*surg.*) जघनास्थिसंधिच्छेदन *n*, जघनास्थिसंधीचा छेद करून प्रसूति करण्याचा शस्त्रप्रयोग *m.*

Symphysis pubis *n.* (*anat.*) जघनास्थिसंधि *m*, जघनसंधि *m*, भगास्थिसंधान *m*.

Sympodium (sim-pō'di-um) [Gr. *syn*, with, *podos*, Sk. पद्, foot.] *n.* (*bot.*) एकमार्गी नियमित खोटा अग्रस्कंध *m.* (b) एकमार्गी नियमित खोटा मोहोर *m.*

Symposium (sim-pōzi-um) [Gr. *syn*, together, and *posis*, a drinking.] *n.* (शास्त्रीय) चर्चार्थभोजन *n.* २ (एकाच विषयावरील) चर्चालेख *m. pl.*, चर्चा *f.*

Symptom (simp'-tum) [Gr. *symptoma* -*syn*, with, and *piptein*, to fall.] *n. a sign* खूण *f*, लक्षण *n*, निशाणी *f*, चिन्ह *n*, छाया *f*, सूचक *n*, व्यंजन *n*, पूर्वरूप *n.* २ (*med.*) *indication* (रोगाचें) लक्षण *n.*

Symptomat'ic,-al *a.* सूचक, दर्शक, बोधक.

Synagogue (sin'a-gog) [Fr. -Gr. *synagoge* -*syn*, together, and *agein*, to lead.] *n.* ज्यूलोकांची भजनसभा *f.* २ ज्यूलोकांचें देऊळ.

Synarthrosis (sin-ar-thrō'-sis) [Gr. *syn*, together, and *arthron*, joint.] *n.* अचलसंधि *m*, स्थिरसंधि *m.*

Synarthrous *a.* ज्यांत हालचाल नाहीं असा, स्थिर, अचल.

Syncarpous (sin'-karpus) [Gr. *syn*, together, and *karpos*, fruit.] *a.* (*bot.*) संयुक्तकार्पेली, संयुक्तस्त्रीकेसरदली. उ. कांकडी, भेंडी, वायाळ.

Syncategorematic (sin-kat-ē-gor-ē-mat'ik) [Gr. *syn*, with, & Categorematic.] *a. denoting words that form parts of terms as adverbs* अस्वतंत्र, परतंत्र. [S. WORD परतन्त्रपद, अस्वाधीनपद, द्योतकपद.]

Synchondrosis (sin-kon-drō'-sis) [Gr. *syn*, together, and *chondros*, cartilage.] *n.* कूर्चास्थींच्या साहाय्यानें झालेला संधि *m*, कूर्चास्थिसंश्लिष्ट संधि *m.*

Synchronisa'tion *n.* एककालिक करणें *n.* २ एककालिक असणें -होणें *n.* ३ एककालिकता *f.*

Synchronise (sin'-krō-nīz) [Gr. *syn*, with, *chronos* time, and *ize*, E. suffix.] *v. i. to occur at the same time* एकाच वेळीं घडणें -होणें, एकाच समयीं असणें -होणें, एककाल *m* -एकसमय *m.* होणें -असणें *g. of s.*, reciprocally, समकालिक -एककालिक असणें. S. *v. t. to cause to be synchronous* एकाच काळीं घडविणें -घडवून आणणें, एकाच काळीं करणें, एकसमयावच्छेदानें करणें. २ *to regulate a clock by some standard* प्रमाणभूत घड्याळाबरोबर दुसरें घड्याळ लावणें.

Syn'chronism *n.* एककालिकता *f*, समकालिकता *f*, गांठ *f*, योग *m*, कालैक्य *n*, युगपद्भाव *m.*

Syn'chronous, Syn'chronal, Synchron'ical *a.* एककालिक, समकालिक, तुल्यकालिक.

Synclastic (sin-klas'tik) [Gr. *syn*, together, and *klastos*, broken.] *a. concave or convex all over* (opposed to Anticlastic) सर्व बाजूंनीं अन्तर्गोल किंवा बाह्यगोल, सर्वान्तर्गोल, सर्वबाह्यगोल.

Syncope (sin-kō-pē) [Gr. *syn*, together, and *koptein*, to cut off.] *n.* (*med.*) *swoon* मूर्च्छा *f*, एकाएकीं बेशुद्ध होणें *n*, घेरी येणें *n*, झीट येणें *n*, एकाएकीं हृदयाची क्रिया थांबणें *n.*

Syndicate (sin'dik-āt) [L. -Gr. *syndikos*, an advocate.] *n.* (युनिव्हर्सिटीची वगैरे) कार्यकारी कमेटी *f*, सिंडिकेट *f*. २ व्यापाऱ्यांची (सुधारणा सुचविणारी) कार्यकारी कमेटी *f*; as, "The Cotton S. in England." ३ खासगी व्यापारी संस्था *f*.

Synecdoche (sin-ek'dō-kē) [Gr. *syn*, together, *ekdechesthai*, to receive.] *n.* लक्षणा *f* (अलंकार).

Synechia (sin-e-kī'-a) [Gr. *syn*, together, and *echein*, to hold.] *n.* (*med.*) डोळ्याची बाहुली पडद्यास चिकटणें *n.*[S. POSTERIOR बुबुळाच्या पुढच्या भागाला डोळ्याची बाहुली चिकटणें. S. ANTERIOR बुबुळाच्या मागच्या भागाला डोळ्याची बाहुली चिकटणें.]

Syngenesious (sin'-je-nē-shus) [Gr. *syn*, together, *genesis*, generation.] *a.* (*bot.*) परागकोशसंयोगी, परागकोशगुच्छी (पुंकेसर); उ. माका, वांदररोटी.

Synocreate (si-nok'rē-āt) *a.* See under Stipule.

Synod (sin'od) [Gr. *syn*, with, and *hodos*, a way.] *n. a council* सभा *f*. २ बिशपांची व क्लर्जिमेनची सभा *f*. ३ प्रेसबिटेरियन चर्चाचें कोर्ट *n*.

Synod'ical *a.* चंद्राचा, चांद्र. [S. MONTH चांद्रमास *m*. S. REVOLUTION आमाप्रदक्षिणा *f*. S. TIME युतिकाल *m*, चांद्रकाल *m*. S. YEAR युतिवर्ष *n*, चांद्रवर्ष *n*.]

Synonym (sin'o-nim) [Gr. *syn*, with, and *onoma*, Sk. नामन्, a name.] *n.* समानार्थक शब्द *m*, पर्यायशब्द *m*, पर्याय *m*.

Synon'ymous *a.* समानार्थक (शब्दाचा), समानार्थदर्शक.

Synopsis (si-nop'-sis) [Gr. *syn*, with, and *opsis*, a view.] *n.* सारांश *m*, सारसंग्रह *m*. Synop'ses *n. pl.*

Synop'tic, Synop'tical *a.* सारांशाचा, सारांशभूत.

Syntac'tic,-al *a.* वाक्यरचनेचा, वाक्यरचनाविषयक.

Synclinal (sin-klī'-nal) [Gr. *syn*, together, and *klinein*, to bend.] *a.* (*geol.*) वरून खालीं येऊन एका बिंदूंत किंवा रेषेंत मिळणारा (थर). [ANTICLINAL AXIS शिखररेषा S. AXIS तलरेषा *f*.]

Synovia (sinō'-vi-a) [Gr. *syn*, with, and *con*, an egg.] *n.* (*med.*) सांध्यांतील त्वचेच्या आशयांत असणारा अंड्यांतील बलकासारखा पदार्थ *m*, श्लेषक *m*, वंगण *n*.

Syno'vial *a.* श्लेषकाचा, श्लेषकोत्सर्जक. [S. MEMBRANE आंतून सांधे मढविणारी त्वचा, संश्लेषिका *f*.]

Synovi'tis *n.* संधिगतत्वग्दाह *m*, संश्लेषिकादाह *m*.

Syntax (sin'-tax) [Gr. *syn*, with, and *tasso*, I put in order.] *n.* (*gram.*) वाक्यरचना *f*.

Synthesis (sin'-the-sis) [Gr. *syn*, with, and *thesis*, a placing.] *n.* संयोगीकरण *n*. Syntheses *pl.*

Syn'thesize, Syn'thetize *v. t.* संयोगीकरण *n*. करणें.

Synthet'ic,-al *a.* संयोगीकरणाचा, संयोगीकरणात्मक. २ संयोगीकरणानें केलेला, कृत्रिम. [SYNTHETIC RUBBER मूळ द्रव्यांचें संयोगीकरण करून केलेला) कृत्रिम रबर.]

Synthe'tically *adv.* संयोगीकरणाच्या पद्धतीनें, संयोगीकरणद्वारा.

Syntonizator (in wireless telegraphy) *n.* an apparatus to regulate the reception of messages

and prevent the tapping of them बिनतारी तारायंत्रांतील बातमी एकेच ठिकाणीं घेणारा ग्राहक *m*, बिनतारीचा जाम ग्राहक *m*.

Syphilis (sif'i-lis) [Fr. from *Syphilus*, (character in) 16th century Latin poem on the subject. -Gr. *sys*, hog, *philos*, loving.] *n.* (*med.*) गर्मी *f*, फिरंगोपदंश, and not उपदंश of Ayurvedic writers. [PRIMARY SYPHILIS प्रथमावस्थेंतील उपदंश. SECONDARY S. द्वितीयावस्थेंतील उपदंश. TERTIARY S. तृतीयावस्थेंतील उपदंश.]

Syphilit'ic *a.* औपदंशिक, गर्मीच्या रोगासंबंधीं, उपदंशज. २ उपदंश झालेला (रोगी), उपदंशाचा.

Syphon *n.* Incorrect for Siphon, *q. v.*

Syringe (sir'inj) [Gr. *syringx*, a reed.] *n.* पिचकारी *f.* [MALE S. (पुरुषांच्या उपयोगाची) पुरुषांची पिचकारी. FEMALE S. (बायकांच्या उपयोगाची) बायकांची पिचकारी. HYPODERMIC S. अंगांत औषध घालण्याची पिचकारी.] S. *v. t.* पिचकारीनें धुणें. २ पिचकारीनें औषध घालणें.

Syrup (si-r'up) [Fr. *syrop*, -Arabic, *sharāb*, a drink.] *n.* साखरेचा औषधी किंवा रुचि आणणारा पाक *m*.

System (sis'tem) [Gr. *systema -syn*, together, and *histemi*, I place.] *n. plan* पद्धति *f*, बेत *m*, अनुसन्धान *n.* व्यवस्था *f.* २ रीति *f*, क्रम *m*, प्रणाली *f*, परिपाटी *f*, सरणी *f.* (b) संप्रदाय *m*, पद्धति *f.* ३ (*astron.*) माला *f.* [SOLAR S. सूर्यमाला. PLANETARY S. ग्रहमाला *f.*] ४ (of pulleys) प्रकार *m*, रचना *f.* ५ *body* शरीर, आंग, देह. [TO ENTER INTO THE S. शरीरांत शिरणें -भिनणें.] ६ (of body) व्यूह *m*, रचना *f.* [CIRCULATORY S.

नाडीव्यूह *m*. RESPIRATORY S. श्वासेंद्रियव्यूह *m*. MUSCULAR S. स्नायुव्यूह *m*. GENITO-URINARY S. समूत्रजननेंद्रियव्यूह. DIGESTIVE S. पचनेंद्रियव्यूह. NERVOUS S. मज्जाव्यूह. URINARY S. मूत्रेंद्रियव्यूह. DISEASED S. रोगट प्रकृति *f*, रुग्ण प्रकृति *f*.] ७ (*bot.* and *zool.*) वर्गीकरण *n*. ८ (*biol.*) व्यूह *m*.

Systemat'ic *a*. व्यवस्थेचा, पद्धतीचा, व्यवस्थित, पद्धतशीर. २ वर्गीकरणात्मक. ३ व्यूहात्मक, व्यूहविषयक.

Systemat'ically *adv*. पद्धतशीर, पद्धतीनें, व्यवस्थितपणें.

Sys'tematise, Sys'temise *v. t. to reduce to a system* पद्धति बसवणें, पद्धतिबद्ध करणें, क्रम बांधणें, अनुक्रम बांधणें, व्यवस्थित रूप देणें. २ (वनस्पतींचें किंवा प्राण्यांचें) वर्गीकरण *n*, करणें, वर्ग *m. pl*. पाडणें. ३ (तत्वें) पद्धतिबद्ध रचणें, पद्धतिबद्धरचना *f*. करणें.

Systole (sis'-tō-lē) [Gr. *syn*, together, and *stellein*, to place.] *n*. (*med.*) *contraction of the heart or arteries* हृदयाची आकुंचनक्रिया *f*, हृत्संकोच *m*. (Complement of Diastole हृत्प्रसरण.) २ (*gram.*) दीर्घ अक्षर ह्रस्व करणें.

Systol'ic *a*. हृत्संकोचाचा. [S. MURMUR (हृदयाच्या रोगामध्यें) हृत्संकोचमर्मर (मर्मर हा संस्कृत शब्द इंग्रजी MURMUR याच अर्थी आहे).]

Syzygy (siz'i-ji) [Gr. *syzygia*, union.] *n*. (*astron.*) पौर्णिमेच्या किंवा अमावास्येच्या दिवशीं चंद्र (किंवा इतर ग्रह) आपल्या कक्षेच्या ज्या बिंदूंत असतो तो बिंदु *m*, पर्वस्थान *n*, षड्भांतर *n*, युति *f*. [षड्भांतर = Opposition. युति = Conjunction.]

T (tē) इंग्रजी वर्णमालेंतील विसावें अक्षर. हें व्यंजन आहे. जिव्हा व ताळूचा कठिण भाग यांच्या संयोगापासून ह्याचा उच्चार होतो. इंग्रजी T अक्षराचा ट् हा उच्चार मराठींतील ट् अक्षराच्या उच्चारापेक्षां जास्त मृदु आहे. शब्दाच्या शेवटीं T हें अक्षर आलें तर किंवा T च्या पुढें एखादें व्यंजन आलें तर T चा उच्चार कांहींसा अस्पष्ट होतो. T च्या पुढें कोणताहि इंग्रजी स्वर आला असतां त्याचा ट् हा उच्चार अधिक स्पष्ट होतो; जसें, Tin, Ton, Tumbler, Twine, and Tympanum. T चा h अक्षराशीं संयोग झाला म्हणजे Th चा उच्चार थ् किंवा द् असा होतो; जसें, Thin, Then. कांहीं शब्दांत Th चा उच्चार ट् असाच राहतो; जसें, Thomas, Thames. T च्या पुढें u असून मागल्या शब्दावयवावर जोर असला तर, T चा उच्चार च् असा होतो; जसें, Na'ture, Rup'ture. Ti च्या पुढें स्वर असला तर Ti चा उच्चार श् असा होतो; जसें, Initial, Partial, Martial. T चीं अनेकवचनें Ts, T's अशीं लिहितात. २ (especially, attributively) T च्या आकाराची वस्तु *f*; जसें, T-bandage, T-pipe, T-bolt, T-square. [To CROSS THE Ts (*fig.*) बारीक सारीक गोष्टींकडे लक्ष देणें. २ *to emphasize a point* एखाद्या मुद्यावर विशेष जोर देणें.]

उत्पत्ति: प्राचीन इजिप्शन चित्रलिपींतील ट्-ध्वनिदर्शक) ह्या मूळ चित्राक्षराचें रूपान्तर होत होत त्याचीं फिनिशन भाषेंतील X + हीं अक्षरें बनलीं; पुढें त्यापासून वेस्टर्न ग्रीक भाषेंतील T हें अक्षर बनलें; व या ग्रीक अक्षरापासून ल्याटिन व इंग्रजी भाषांतील T या अक्षराची उत्पत्ति झाली असें युरोपियन वर्णविदांचें मत आहे.

संक्षेप: T. R. H. = Their Royal Highnesses. T. O. = Turn Over. Tim. = Timothy. Tit. = Titus. N. T. = New Testament.

Tab (tab) [Perhaps cognate with Tape.] *n. a small flap, tag, or strap forming an appendage of something* (बुटाच्या डोक्याखालची चामड्याची) जिभली *f.* २ बुटाची मागची फीत *f.* ३ (बुटाच्या बंदाचें धातूचें) टोपण *n.* ४ टोपीचा कान *m.* ५ (झग्यावरचें) चौकोनी फूल *n*, शोभेची फीत *f.*

Tabasheer (tab-a-shēr') [Of Hindi and Arabic origin.] *n.* तवकील *n*, तवकीर *n*, त्वक्क्षीर *n.*

Tabby (tab'i) [Of Arabic origin.] *n.* लाटांच्या रंगाचा झगझगीत कपडा *m.* २ बांड्या रंगाचें मांजर *n.* T. *v. t.* इस्तरी करून (कपडा लाटांसारखा) झगझगीत करणें. Tabbied *pa. t.* and *pa. p.* Tab'bying *pr. p.*

Tabella (tā-bel'a) [L. *tabella*, dim. of *tabula*, a table.] *n.* औषधी वडी *f.*

Tabernacle (tab'ėr-na-kl) [L. *tabernaculum*, double dim. of *taberna*, a hut.] *n. a tent* तंबू *m*, राहुटी *f.* २ (Jewish Antiquity) मंडप *m*, मांडव *m.* ३ (ज्यूलोकांचें) भजनमंदिर *n*, प्रार्थनामंदिर. ४ (*fig.*)

(मनुष्याचा) देह *m.* ५ देवळांतील भांडीं ठेवण्याची खोली *f.* ६ पवित्र (भाकरीचें पात्र ठेवण्याची) पेटी *f.* ७ साधुसंताची मूर्ति वसविण्याचा कोनाडा *m.* ८ भिंतीला मारलेला देव्हारा *m.* ९ गायक मंडळीकरितां छताची बैठक *f.* Tab'ernacle *v. i.* कांहीं दिवस वस्ती *f.* करणें. Tab'ernacled *pa. t.* & *pa. p.* Tab'ernacling *pr. p.*

Tabernac'ular *a.* ज्यूलोकांच्या भजनमंदिराचा. २ जाळीदार, गवाक्षमय.

Tabes (tā'-bēz) [L. *tabes*, a wasting disease.] *n.* किरी *f*, क्षीणतेचा रोग *m*, मांसक्षय *m.* [T. DORSALIS *n.* कलायखञ्ज (AYURVEDA). T. MESENTERICA *n.* हातपाय सुकून जाऊन पोट मोठें होणें, मुडदूस रोग *m.*]

Tabet'ic *a.* किरी लागलेला.

Tablature (tab'la-tūr) [Fr. -L. *tabula*, a board.] *n. a painting on a wall* (भिंतीवर काढलेलें) चित्र *n.* २ (*anat.*) शीर्षार्धफलक *m.*

Table (tā'bl) [O. Fr. *table* -L. *tabula*, a board.] *n.* मेज *n*, टेबल *n.* २ *supply of food, entertainment* जेवणाचे पदार्थ *m. pl.* ३ *company at table* जेवणारी मंडळी *f.* ४ *level surface* सपाटी *f*, समस्थल *n.* ५ (of numbers or figures) कोष्टक *n.* [T.S OF WEIGHT वजनाचीं कोष्टकें *n. pl.*, तोलण्याचीं कोष्टकें. T.S OF CAPACITY घनमापनाचीं कोष्टकें *n. pl.* -परिमाणें *n. pl.* T.S OF TIME कालदर्शक परिमाणें *n. pl.* T.S OF MONEY चलनी नाण्याचीं कोष्टकें *n. pl.*, अर्थदर्शक परिमाणें *n. pl.*] ६ *index, syllabus, synopsis* पत्रक *n*, तक्ता *m.* [T. OF CONTENTS अनुक्रमणिका *f*, सूची *f*, सूचिका *f*, सूचीपत्र *n.*] ७ (दगडी किंवा लांकडी लिहिण्याची) पाटी *f*, शिला *f*, शिळा *f.* ८ पाटीवर लिहिलेला मजकूर *m*, शिळेवर खोदलेला मजकूर *m*, शिलालेख *m.* T. *v. t.* कोष्टकें पाडणें, तक्ता पाडणें. २ *to lay on the table* (*report, measure,* &c.) तहकूब ठेवणें, मागें टाकणें.

Table-cloth *n.* मेजाची चादर *f.* २ मेजावर घालण्याचें शोभिवंत कापड *n.*

Table-land *n. an elevated flat land* डोंगरसपाटी *f*, उच्चसमभूमि *f*, उंच सपाटी *f*, उंचवट्याचें मैदान *n*, पठार *n*, सपाटी *f*, माची *f*, समथळ *n*, सडा *m.*

Table Mountain (Latin name *mons mensæ*) *n.* (*astron.*) मलयाचलराशि *f.*

Tablet (tab'let) [Dim. of table.] *n. something flat on which to write, paint, &c.* पाटी *f*, पत्रिका *f*, पट (*esp.* in comp. as, ताम्रपट). २ (दगडाची) शिला *f*, शिळा *f.* ३ वाटोळी वडी *f.*

Table-talk *n.* जेवणाच्या वेळचें संभाषण *n*, भोजनसंभाषण *n.*

Tabloid (tab'-loid) [See Table.] *n.* औषधी वडी *f.*

Taboo, Tabu (ta-bōō') [Of doubtful origin.] *v. t. to forbid the use of* निषिद्ध ठरविणें, निषिद्ध करणें. Tabooed' *pa. t.* and *pa. p.* Taboo'ing *pr. p.*

Tabor (tā'bor) *n. a drum* ढोल *m.*

Tabular (tab'ū-lar) [See Table.] *a. arranged in a table or schedule* कोष्टकांत दाखविलेला, कोष्टकवार लिहिलेला, तक्त्यांत बसविलेला, तक्ता काढलेला. २ सपाट, सपाटीचा; as, "T. rock."

Tab'ulate *v. t. to arrange (figures, etc.) in tabular form* कोष्टकवार लिहिणें, तक्ता तयार करणें, कोष्टकें पाडणें. Tab'ulated *pa. p.* Tab'ulating *pr. p.*

Tache (tash) *n.* (Bible) अडसर *m.*

Tache-cerebrale (*med.*) मेंदूच्या विकारांत मुलांच्या अंगावर बोट फिरविलें असतां पडणारी लाल खूण *f.*

Tachycardia (*med.*) *n.* हृदयाची क्रिया जलद चालणें *n*, हृच्छीघ्रक्रिया *f*, शीघ्रहृत्क्रिया *f.*

Tacit (tas'it) [L. *tacitus*, *pa. p.* of *tacere*, to be silent.] *a. implied* ध्वनित, गर्भित, खोल, गुप्त. Tac'itly *adv.* गर्भितार्थानें, पर्यायानें, न बोलतां.

Taciturn (tas'i-turn) [See Tacit.] *a. habitually silent* घुमा, घुम्या, थोडें बोलणारा, अल्पभाषी. Taciturn'ity *n. habitual silence* घुमेपणा *m*, अबोलेपणा *m*, अल्पभाषिता *f.*

Tack (tak) [Of doubtful origin.] *n. a short nail* चूक *f*, गुलमेख *f*, टेकस *m.* २ *a stitch* टांका *m.* ३ *a strategical move* डाव *m*, डावपेंच *m*, युक्ति *f.* ४ *sticky condition* ओलेपणा *m*, चिकटपणा *m.* ५ (*naut.*) वासरूं *n.* (b) जहाजाची दिशा T. *v. t. to stitch together* टांके मारणें, टांके मारून जोडणें, टांचे मारणें, टांचे मारून जोडणें, हिलगणें, जडणें. Tack *v. i.* हेरें -हेऱ्यें -आर्यें घेणें, वाळी येणें. Tacked *pa. p.* हिलगलेला, जडींव.

Tackle (tak'l) [Ice. *taka*, to take.] *n. the ropes, rigging, &c. of a ship* दोऱ्या *f. pl.*, दोरखंडें *n. pl.* २ *tools, weapons, &c.* सामान *n*, सरंजाम *m*, तेगार *m*, वेठण *n.* T. *v. t.* धरणें, पकडणें. २ (a problem, an antagonist) (-शीं) झुजणें, (-शीं) झटापट करणें. ३ (foot-ball) धरून ठेवणें, जबरदस्तीनें धरून ठेवणें -पकडणें. [To tackle up हबेस करणें.]

Tack'ling *n.* दोरखंडें *n. pl.*, दोऱ्या *f. pl.* २ सामान *n*, तेगार *m*, वेठण *n.* ३ (गाडीला जुंपण्याच्या) जनावराचा साज *m.*

Tact (takt) [L. *tactus -tangere*, *tactum*, to touch.] *n. peculiar skill* हातोटी *f*, कसब *n*, युक्ति *f*, कला *f.*

Tact'ful *a.* युक्तिबाज, हुषार, वस्ताद.

Tac'tic, Tac'tical *a.* (सुरू) लढाईतल्या डावपेंचांचा, युक्तिप्रयुक्तीचा, युक्तीचा. Tac'tically *adv.* डावपेंच करून, डावपेंचानें.

Tacti'cian *n.* (सुरू) लढाईतील डावपेंच जाणणारा, युद्धयुक्तिकुशल *m*, डावपेंचांत वस्ताद *m.*

Tactics (tak'-tiks) [Gr. *taktike* (*techne*, art) art of arranging men in a field of battle -*tassein*, to arrange.] *n. sing.* (लढाई सुरू झाल्यानंतरचे) डावपेंच *m. pl.* २ डावपेंच *m. pl.*, पेंच *m. pl.*

Tactile (tak'til) [L. *tangere*, to touch.] *a. that*

may be touched or felt स्पर्श करण्यासारखा, स्पर्श्य, स्पृश्य, स्पर्शनीय. २ स्पर्शज्ञेय. ३ स्पर्शज्ञानाचा, स्पर्शाचा, स्पर्शासंबंधीं. ४ स्पर्शेंद्रियाचा. [T. SENSE स्पर्शज्ञान *n.*]

Tac'tion *n. act of touching* स्पर्श करणें *n*, स्पर्श *m.*

Tactual (tak'tū-al) *a. relating to or derived from the sense of touch* स्पर्शज्ञानाचा, स्पर्शाचा, स्पर्शासंबंधीं. २ स्पर्शोद्भूत. ३ स्पर्शेंद्रियाचा.

Tadpole (tad'pōl) [Of M. E. origin.] *n. young frog* प्रथमावस्थेंतील बेडूक *m.* (यास शेपटी असते), बेडकीचें पोर *n*, बेडकीचा गोळा *m.*

Tænia (tē'ni-a) [L. -Gr. *tainia*, a ribbon or a tape-worm.] *n.* (*med.*) अंत्रपट्टकृमि *m.* हे कृमी किंवा जन्तू फितीसारखे लांब असतात. हे कुजलेल्या डुकराच्या मांसाबरोबर किंवा गोमांसाबरोबर आंतड्यांत जाऊन शरीरांत क्षीणता, थकवा, व इतर विकार उत्पन्न करतात. पहिल्याला Pork tapeworm व दुसऱ्याला Beef tape-worm असें म्हणतात.

Taffeta (taf'e-ta), Taffety (taf'e-ti) [It. *taffeta* -Pers. *taftah*, woven.] *n.* ताफता *m*, तापता (एक प्रकारचें रेशमी कापड).

Tag (tag) [A weaker form of Tack.] *n. an ornamental appendage as to an article of dress* (कपड्याला लावलेलें) फूल *n*, शेंपूट *n.* २ *a direction card or label* माहितीचें कार्ड किंवा लेबल *n.* ३ लेसचें (धातूचें) टोपण *n.* ४ (बूट चढविण्याची कानवासची) फीत *f.* ५ मेंढरावरील लोंकरीचें झुलूप *n.* ६ *the end or catchword of an actor's speech, cue* (नाटकांतील) पात्राचा सूचक शब्द *m.* T. *v. t.* (कपड्याला) शोभेचें फूल लावणें. २ माहितीचें लेबल लावणें. ३ लेसला धातूचें टोपण लावणें. ४ (बुटाला कानवासची) मागची फीत लावणें. T. *v. i.* पाठीमागून जाणें; as, "To T. after a person." Tagged *pa. t.* Tag'ging *pr. p.*

Tagrag and bobtail *n.* बाजारबुणगें *n*, म्हारपोर *m.*

Tail (tāl) [Of Anglo-Saxon origin.] *n.* शेंपटी *f*, शेपटी *f*, शेंपूट *n*, शेपुट *n*, शेप *n*, शेंप *n*, पुच्छ *n*, (when big) शेपटा *m*, दूम *n*, लांगूल *n.* [A WHISK WITH THE T. (OF A HORSE) तडाका *m*, फटाका *m.* To BRISTLE UP THE T. शेंपूट फिंदारणें. To TURN T. पाठ दाखवणें, भुठींत नाक धरून जाणें, मेंगावणें. To TWIST THE TAIL शेपटी मुरगळणें, शेपटी मोडणें, शेपाळणें.] २ (of a comet) शेंडी *f*, पुच्छ *n.* ३ *extremity* शेवट *n*, टोंक *n.* ४ मिरवणुकीची पिछाडी *f.* ५ गाडीची पिछाडी *f.* ६ (of a kite) शेंपूट *n.* ७ (of a tile in a roof) छपरांतील कौलांचा उघडा भाग *m*, पिछाडी *f.* ८ (of a stream) प्रवाहाची संथ पिछाडी *f*, मागचा भाग *m.* [Cow's T. दोरीचे सुटलेले धागे. T. BOARD गाडीची पाठीमागची फळी *f.* T. CROPPED, T. CUT लांडा, छिन्नपुच्छ, शेंपूट तोडलेला (कुत्रा).] Tailed *pa. p.* शेंपूट असलेला, शेपटी असलेला, शेंपटाचा, दुमदार, सपुच्छ, पुच्छविशिष्ट. T. gate *n.* कालव्याचा खालचा दरवाजा *m.* Tail-less *a.* शेंपूट नसलेला, पुच्छविहीन. T. light *n.* (आगगाडीचा) मागचा दिवा *m*, पिछाडीचा दिवा *m.* T.

margin *n.* पुस्तकाच्या पानाच्या शेवटीं ठेवलेली कोरी जागा *f.* T. piece *n.* (व्हायोलिनच्या तारा बांधण्याची) तांतदाणी *f,* तारदाणी *f.* २ मजकुराच्या शेवटीं घालण्याची शोभिवंत किंवा नकशीदार पट्टी *f.* T. pipe *n.* पंपाचें पाणी वर खेंचून नेण्याची नळी *f,* खेंचनळी *f,* चोषकनलिका *f.* T. race *n.* पाणचक्कींतील पाणी पुढें जाण्याचा सखल पन्हळ *m,* सखल पाट *m.*

Tail *v. t. to furnish with a tail* (पतंगाला वगैरे) शेंपटी लावणें. २ (कोटाला) शेंपटी लावणें. [To T. AFTER मागोमाग जाणें. To T. AWAY, To T. OFF (OF PERSONS, DOGS, &C.) मागें रहाणें, मागें पडणें. To T. UP AND DOWN STREAM (OF ANCHORED VESSEL) लाटेंबरोबर खालींवर होणें.]

Tailed *pa. p.* Tai'ling *pr. p.* of Tail.

Tailor (tāl'-ėr) [Fr. *tailler*, to cut.] *n. a maker of clothes (esp. for men)* शिंपी *m,* दरजी *m.* [T.-BIRD सुगरण *f.* NEST OF THE TAILOR-BIRD सुगरणीचें कोटें *n.*] Tail'or *v. t.* and *i.* शिंप्याचा धंदा करणें, कपडे शिवणें, शिवणकाम करणें. Tail'ored *pa. t.* T. *pa. p.* शिवलेला. [WELL-TAILORED CLOTHES चांगले शिवलेले कपडे, चांगल्या शिलाईचे कपडे.]

Tail'oress *n. fem.* शिंपीण *f,* शिवणकाम करणारी *f.*

Tail'oring *n.* शिवणें *n,* शिवणकाम *n.* [T. ESTABLISHMENT शिवणकामाचें दुकान *n,* शिवणकामाचा कारखाना *m.*]

Tailor-made *a.* (बायकांचे साधे व अंगाला बरोबर बसणारे) शिंप्यानें शिवलेले (कपडे).

Tailor's cramp शिंप्यांच्या बोटाला होणारा रोग *m.* हा झाला असतां शिंप्याला शिवतां येत नाहीं.

Taint (tānt) [O. Fr. *taint* -L. *tingere-tinctum*, to wet or moisten.] *v. t. to corrupt* दूषित करणें, बिघडविणें, वाईट -खराब -दुष्ट करणें. २ *to slur, to sully* कलंक *m.* लावणें, डाग *m.* लावणें, काळें लावणें. ३ (*rare*) *to impregnate with anything noxious* रोगाचें विष घालणें. T. *v. i. to get bad* (फळ) लागणें, नासणें, वाईट वास सुटणें, बिघडणें. T. *n.* डाग *m,* कलंक *m,* दोष *m,* अवगुण *m,* काळें *n.* २ *infection* रोग लागणें *n,* घाण लागणें *n,* वास *m.* Tainted *pa. t.* T. *pa. p.* दूषित केलेला, बिघडविलेला. २ कलंक -डाग लावलेला. ३ लागलेला, नासलेला, बिघडलेला.

Take (tāk) [A. S. *tacan*, to take.] *v. t.* घेणें. २ *to capture* घेणें, धरणें, पकडणें; as, "*Took* 113 prisoners." ३ *to captivate* मोहणें, मोहून वश करणें, मोह *m.* घालणें, मोहित करणें; as, "What *takes* my fancy." ४ *to gain* मिळवणें. ५ *to win* मिळवणें, संपादन करणें, जिंकणें; as, "*Took* the first prize." ६ *to procure by purchase, rent, etc.* (विकत) घेणें, (भाड्यानें) घेणें; as, "Do you *take* the Chronicle? Must *take* a cab." ७ *to assume possession of* घेणें, मालक बनणें; as, "Wish you would not *take* my cycle." ८ *to use up, to consume* घेणें, पिणें. ९खपवणें, अटवणें, लागणें in. con., उपयोगांत आणणें, वापरणें. १०

to require as instrument or agent (ची)जरूर असणें, लागणें in. con.; as, "It *takes* a poet to translate Virgil." ११ *to carry with one* बरोबर नेणें, बरोबर घेऊन जाणें; as, "*Take* the letters to the post." १२ *to remove* काढणें, काढून टाकणें, नाहींसें करणें; as, "*Takes* all the fun out of it." १३ *to catch or be infected with* (*cold, fever, etc.*) घेणें in. con., जडणें in. con., लागणें in. con. १४ *to experience, to conceive* बाळगणें, वाटणें; as, "He *takes* a pride in his work." १५ *to ascertain by inquiry, measurement, etc.*, घेणें, विचारणें, मोजणें, विचारून -मोजून पाहणें; as, "*Take* his height." १६ *to understand, to conclude* घेणें, समजणें, उमजणें; as, "I *take* it to be ironical." [To TAKE IT FOR GRANTED गृहीत धरणें -घेणें. To TAKE A PERSON AT HIS WORD (एखाद्याला) त्याच्या शब्दांत पकडणें, एखाद्याच्या बोलण्यावर जाणें.] १७ *to treat or regard in a specified manner* विशिष्ट तऱ्हेनें वागवणें -मानणें, (कडे) विशिष्ट वृत्तीनें किंवा नजरेनें पाहणें; as, "*Take* things coolly; Must not *take* it ill of him." १८ *to accept* घेणें, स्वीकारणें, अंगीकारणें, ग्रहण करणें; as, "*Take* what you can get." १९ *to put up with, to submit to* घेणें, सहन करणें; as, "Will not *take* this treatment." २० *to derive* (पासून) मिळणें -घेणें; as, "It *takes* its name from the inventor." २१ (photograph, notes, etc.) घेणें, काढणें, उतरणें, लिहिणें.

Take *v. i. to become popular* लोकप्रिय होणें, मान्य -पसंत होणें, उतरणें, चालणें, पटणें, खपणें; as, "The novel did not *take*." २ *to operate* लागू होणें, लागणें, गुणास येणें, बीं *n.* रुजणें *g. of s.*, फळणें; as, "The virus did not *take*." Took *pa. t.* Taken *pa. p.*

Special uses with nouns: Take account of हिशेबांत घेणें, जमेस धरणें. T. aim नेम घेणें -धरणें. T. care जपणें, संभाळणें, काळजी घेणें. T. one's chance प्रयत्न करून पाहणें, डाव टाकून पाहणें, नशिबाची परीक्षा पाहणें. T. effect लागणें, लागू पडणें -होणें. T. exception हरकत *f.* घेणें. T. heart धैर्य -अवसान *n.* धरणें. T. hold धरणें, पकडणें. T. leave (of) निरोप *m.* घेणें, रजा *f.* घेणें. २ आज्ञा *f.* घेणें, हुकूम *m.* घेणें. T. one's life in one's hand जीव धोक्यांत घालणें, तळहातावर शिर घेणें. T. in hand हातीं घेणें, सुरवात करणें. T. part भाग घेणें, सामील होणें. T. place घडणें, घडून येणें, होणें. T. stock of (*fig.*) स्वभाव कसा काय आहे हें पाहणें. T. wind चारचौघांत पसरणें.

Special uses with prepositions, adverbs, etc. T. after, *to resemble* (*person*) *in character, feature, etc.* वळणावर जाणें *g. of o.*, चालीनें चालणें *g. of o.* T. back, (*colloq.*) *to retract words* आपले शब्द परत घेणें. T. down, *to write down* लिहून ठेवणें, कलमी करणें, मांडून -टांचून ठेवणें. २ *to humble* (*person*) (ची) रग जिरवणें, नक्षा *m.* उतरणें. ३ *to swallow food with difficulty* जुलमानें खाणें. ४

to remove (building) by taking to pieces मोडून दुसरीकडे नेणें, उतरणें, काढणें, उलगडणें, उसकटणें. T. from, *to diminish, to lessen* कमी करणें; as, "Such faults do not *take from* his credit as a historian." T. in, *to admit* (lodgers etc.) घेणें, समावेश करणें. २ *to receive (work) to be done at home* घरीं करण्याकरितां काम घेणें. ३ *to include, to comprise* समावणें, समावेश करणें. ४ *to reduce (garment) to smaller compass* (चिरगूट) आवरून घेणें. ५ *to understand* समजणें, उमजणें. ६ *to believe (false statement)* खोट्या हकीकतीवर विश्वास ठेवणें. ७ *to deceive* फसवणें. ८ *to take (newspaper, etc.) by subscription* वर्गणी भरून (वर्तमानपत्र) घेणें. T. in (*colloq.*) *n. a fraud, deception* लबाडी *f*, फसवणूक *f.* T. into one's confidence, *to confide in* (वर) विश्वास ठेवणें, विश्वासांत घेणें. T. into one's head डोक्यांत येणें -शिरणें, डोक्यानें घेणें. T. off, *to remove (clothes) from the body* (कपडे) काढणें, उतरणें. २ *to conduct away* नेणें, घेऊन जाणें; as, "*Took* him *off* to the station." ३ *to deduct (part of price)* (किंमत) कमी करणें. ४ *to ridicule by imitation* नकल *f.* करणें -उतरणें, सोंग *n.* करणें, ठी *f.* उतरणें -साधणें -आणणें. ५ *to jump* उडी मारणें. T. -off *n. caricature* नक्कल *f*, सोंग *n.* २ उडी मारण्याची जागा *f.* T. on, *to undertake* अंगावर घेणें, शिरावर घेणें. T. out, *to bring or convey out* बाहेर नेणें, बाहेर आणणें; as, "Books must not be *taken out* of the library." २ *to remove (stain, etc.)* (डाग) काढणें, नाहींसें करणें. *to procure* (patent, summons) घेणें, मिळवणें. T. the nonsense out of एखाद्याच्या अंगांतील मूर्खपणा काढून टाकणें. T. (it) out in (नें कर्जाची वगैरे) फेड करून घेणें; as, "*Took it out in* cigars and drinks." Take over, *to succeed to the management, etc.* (*of*) आपल्याकडे घेणें, आपल्या ताब्यांत घेणें. T. to, *to begin* आरंभ करणें, सुरवात करणें; as, "*Took* to humming a tune." २ *to fall into the habit of* संवय *f.* लागणें, व्यसन *n.* लागणें, सवकणें, लांचावणें, चटावणें. ३ *to conceive a liking for (person, etc.)* (वर) प्रीति बसणें, मन बसणें -लागणें *g. of s.* T. up, *to lift up* उचलणें, उचलून घेणें. २ *to absorb* शोषून घेणें; as, "Sponges T. *up* water." ३ *to occupy, to engage* घेणें, खाणें, गुंतवणें, अटवणें, ग्रासणें, वेढणें; as, "*Takes up* all my time." ४ *to take into custody* ताब्यांत घेणें. ५ *to enter upon (profession, subject, etc.)* (धंद्यास वगैरे) सुरवात करणें, चालू करणें. (b) स्वीकारणें, अंगीकारणें. ६ *to pursue (inquiry) further* पुढें चालू करणें, चालू ठेवणें. Take-up *n.* (शिवण्याच्या यंत्रांतील दोरा) वर उचलून घेण्याचा आंकडा *m.* २ (पट्टा ताठ करण्याकरितां) डायनामो सरकवून घेण्याचा स्लाइड *m.* ३ (गाडीखाल्यांतील बंडल) ताठ करण्याचा स्क्रूवाला स्लाइड *m.* T. up with, *to consort with* शीं संबंध करणें. T. up

the cudgels कलहांत -वादविवादांत गुंतणें. T. up the gauntlet or glove (युद्धाचें, द्वंद्वाचें) आव्हान स्वीकारणें, युद्धास सिद्ध होणें, द्वंद्वास सिद्ध होणें. T. (it) on *or* upon one to स्वतःवर घेणें, स्वतःच्या शिरावर घेणें.

Take *n.* (*print.*) *amount of copy set up at one time* एकाच खेपेंत टायपांत उभा केलेला मजकूर. २ (*pl.*) तिकिटांची विक्री *f.*

Ta'ken *pa. p.* of Take.

Ta'ker *n.* घेणारा.

Take-up, See under Take.

Ta'king *pr. p.* T. *n.* घेणें; See the verb. २ (*pl.*) *money taken in business, receipts* जमलेला पैसा *m*, आवक *f.* T. *a. attractive, captivating* मोहक, मोहून टाकणारा, आकर्षण करणारा, आकर्षक.

Talc (talk) [Fr. -Arab. *talq*, talc.] *n. mica* अभ्रक *m*, मेघजाल *n.* [CALX OF T. अभ्रकभस्म *n.* YELLOW T. पिंवळा अभ्रक *m.*]

Tale (tāl) [A. S. *tæl*, number. A. S. *talu*, narrative.] *n. a true or usually fictitious narrative* गोष्ट *f*, कथा *f*, कहाणी *f.* [T. OF OLDEN TIMES गतगोष्ट *f*, गतकथा *f.*] २ *malicious report whether true or false* (खोटा) दोषारोप *m*, चहाडी *f*, चुगली *f.* [To TELL T.S OF चहाड्या सांगणें.] T. -bearer *n.* चुगलखोर, चुगलीखोर, चुगल, चहाड, चहाडखोर. T. -bearing *n.* चहाडी *f*, चहाडखोरी *f*, चुगलखोरी *f*, लावालाव *f*, लावालावी *f*, सांगासांगी *f.* T.-bearing *a.* चहाडखोर, चुगलखोर. T. -teller *n.* गोष्टी सांगणारा *m.* २ चहाड्या करणारा *m.* Nursery Tales मुलांकरितां (सांगितलेल्या) गोष्टी. (b) (बायकांच्या) कहाण्या *f. pl.*

Talent (tal'-ent) [Fr. -L. -Gr. *talenton*, something weighed.] *n. special faculty* डोकें *n*, बुद्धि *f.* २ *high mental ability* बुद्धि *f*, बुद्धिवैभव *n*, बुद्धिकौशल्य *n*, बुद्धिमत्ता *f*, अक्कल *f.* ३ *persons of talent* बुद्धिमान् पुरुष *m. pl.*; as, "All the T. of the country." ४ *a weight or sum of money (among the Hebrews, about 110 lbs., and £ 400, respectively)* हिब्रू लोकांतील एकशेंदहा पौंडांचें वजन *n.* (b) चारशें पौंड किंमतीचें नाणें *n.* See the Parable of the Talents. Mathew XXV. 14–30.

Tal'ented *a.* बुद्धिमान्.

Tal'entless *a.* निर्बुद्ध, बुद्धिहीन.

Taliped (tali-pēd) [L.] *n.* (*zool.*) पाऊल किंवा पाय वांकडा झालेला मनुष्य *m* -प्राणी *m*, वक्रपादविकार *m.*

Talipes (tali-pēz) [L. *talus*, an ankle, and *pes*, *pedes*, Sk. पद्, foot.] *n.* वक्रपाद *m*, पाऊल किंवा पाय वांकडा झालेला असणें -आंत वळलेला असणें *n.*

Talisman (tal'-is-man) [Sp. -Arab.-Gr. *teleo*, I end, or accomplish.] *n. a charm supposed to possess wonderful power* ताईत *m*, कवच *n*, यंत्र *n*, दोरा *m.* Tal'ismans *n. pl.*

Talisman'ic *a.* ताइताचा, कवचाचा, यंत्राचा, &c. [T. JEWELLERY मंत्रसिद्ध ताईत -आंगठी- खडे, वगैरे.]

Talitha (Eng. Iota Ursa Majoris) *n.* (*astron.*) भीम *f*, बृहदृक्षराशींतील पांडवांपैकीं दुसरी तारा *f*.

Talk (tawk) [From the root of Tell.] *v. i. to converse* बोलणें, भाषण *n.* करणें, गोष्टी *f. pl.* सांगणें, संभाषण *n* -संवाद *m.* करणें; as, "He was *talking* with or to a friend." [To T. TO ONE'S SELF आपल्याशीं -आपल्या जिवाशीं बोलणें. To T. BIG वढाइकीच्या गोष्टी सांगणें. To T. IDLY बकणें, बडबड *f.* करणें.] २ *to have the power of speech* बोलणें, बोलतां येणें, वाचा असणें; as, "Parrots can *talk.*" Talk *v. t. to express in words* बोलणें, भाषण करणें. २ *to bring into specified condition by talking* विशिष्ट स्थितींत येईंपर्यंत बोलणें, बोलून विशिष्ट स्थितींत आणणें; as, "He *talked* himself *hoarse.*" [To T. ONE ROUND (बोलून) एखाद्याचें मन वळविणें.] Talked *pa. t.* and *pa. p.*

With prepositions and adverbs: T. about वाटाघाट करणें, वादविवाद करणें; as, "We do not want to be *talked* about." T. at (एकाला उद्देशून) दुसऱ्याशीं बोलणें. T. away, *to consume* (*time*) *in talking* (वेळ) बोलण्यांत घालवणें. T. back, *to reply defiantly* उद्धटपणानें उत्तर देणें. T. down मोठ्यानें बोलून चुप बसवणें. T. of, *to mention* बोलणें, सांगणें, उल्लेख करणें. T. over (एखाद्या विषयासंबंधानें) बराच वेळ बोलणें, चर्चा करणें. २ (एखाद्याचें) बोलून मन वळविणें. T. round (एखाद्या विषयासंबंधानें) काथ्याकूट करणें. T. to (-शीं) बोलणें. २ (-ची) कानउघाडणी करणें.

Talk *n. conversation* बोलणें *n*, भाषण *n*, संभाषण *n*, संवाद *m*, गोष्टी *f. pl.*; as, "Let us have a *talk.*" २ *a theme of gossip* भाषणाचा विषय *m*; as, "Their quarrels are the *talk* of the town."

Talk'ative *a.* वाचाळ, बोलका, फार बोलणारा, बोलघेवडा, तोंडाचा मोकळा, बहुभाषी, वावदुक.

Talk'atively *adv.* फार बोलून, वाचाळपणानें.

Talk'ativeness *n.* वाचाळपणा *m*, बोलकेपणा *m*, बहुभाषिता *f*, वाचालता *f*, वाचाळपणा *m*.

Talk'er *n.* बोलणारा *m*, संभाषण *n.* करणारा, etc.

Talk'ing *pr. p.* T. *a. having the power of speech* बोलणारा, बोलता, बोलूं शकणारा, वाचा असलेला; as, "T. parrot." २ *expressive* मनोभाव व्यक्त करणारा, भावदर्शक; as, "T. eyes."

Tall (tawl) [Etymology dubious.] *a. high in stature* उंच, काठीचा उंच, हाडाचा उंच, उंच काठीचा, उंचाड, उंचेला, उच्च, उन्नत. [T. FOR ITS AGE उभाड, उभा डांग, उभाड्याचा, उफाड्याचा, उभाटा. T. AND THIN लंबाडा, लंबाड्या. VERY T. ताडभर उंच, तीन ताड उंच. To GROW T. उंच वाढणें, उंचावणें.]

Tal'lied *pa. t.* and *pa. p.* Tal'lying *pr. p.* of Tally.

Tall'ness *n.* उंचपणा *m*, उंची *f*, उच्चत्व *n*, उन्नतत्व *n*.

Tall-talk *n. boastful language* बढाईखोर भाषण *n*.

Tallow (tal'-lō) [Dutch *talk*, tallow.] *n. melted fat of animals* (प्राणिज) चरबी *f*, वसा *f*. हिचा मेणबत्त्या व साबण करण्याकडे उपयोग करितात. [VEGETABLE T. वनस्पतीपासून काढलेली चरबी.]

Tallow-chandler *n.* (चरबीच्या) मेणबत्त्या करणारा *m*. २ (चरबीच्या) मेणबत्त्यांचा व्यापारी *m*, मेणबत्तीवाला *m*.

Tall'owish *a.* थोडासा चरबीसारखा.

Tall'owy *a.* चरबीचा, चरबीसारखा.

Tally (tal'i) [Fr. *taille*, a notch -*tailler*, to cut.] *n. a notched stick to number with* (हिशेब मांडण्याची) खुणांची काठी *f*. २ टाळी *f*, ठराविक मापाची किंवा वजनाची केलेली खूण *f*. ३ *something made to correspond with or to suit another* जोड *f*, तोड *f*, जबाब *m*, जाब *m*, ताळा *m*. ४ *an account of goods sold, entered in seller's and in purchaser's books* रुजवातीचा हिशेब *m*.

Tally *v. t. to reckon with tally* (खुणांच्या) काठीनें हिशेब करणें. २ ठराविक मापाची किंवा वजनाची खूण करणें, टाळी *f*. करणें. Tally *v. i.* (with *with*) *to agree*, जुळणें, जमणें, मिळणें, उतरणें, बसणें, सांधा बसणें *g. of s.*, जम *m* -जुवा *m* -जुगल *f* -जडप *n* -उतारा *m*. पडणें -बसणें *g. of s.*

Tally-clerk *n.* (आलेल्या यादीवरून मालाची) रुजवात (घेणारा) कारकून *m*, टाळीवाला *m*.

Tally'man *n. one who sells goods on credit paid for at stated times, often weekly* (आठ दिवसांच्या) उधारीवर माल विकणारा *m*.

Tally-shop उधारीवर माल देणारें दुकान *n*, उधारीचें दुकान *n*.

Talon (tal'-on) [L. *talus*, heel.] *n. the claw of a bird of prey* (हिंस्रपक्ष्याचा) पंजा *m*, नख *n*, नखी *f*.

Talus (tā'lus) [L.] *n. the ankle-bone* घोंट्याचें हाड *n*, गुल्फास्थि *n*, घुटिकास्थि *n*.

Tamable, Same as Tameable.

Tamarind (tam'a-rind) [Sp. *tamarindo*, –Arab. *tamr*, ripe date and *Hind*, India.] *n.* (–*the tree*) चिंचेचें झाड *n*, चिंच *f*, आंबली *f*, अम्लिका *f*. २ (-*the fruit*) चिंच *f*, आंबली *f*. [SEED -DIVISION OF A T. चोट्टक *n*. T. -SEED चिंचोका *m*. T. -WATER चिंचवणी *n*.]

Tambour (tam'-boor) [Fr. -Arab. *tambur*, lute, drum.] *n. a kind of small drum* डफ *m*, खंजिरी *f*. २ *a circular frame upon which rich kind of embroidery is done* (कलाबतूचें काम करतांना रेशमी कापड ताणून धरण्याचें) वाटोळें कडें *n*.

Tambourine (tam-bōō-rēn') *n. a small drum with jingling metal disks* खंजिरी *f*, डफ *m* (डफडी *f*, डफडें *n*.). [HURRIED OR ANIMATED STRIKING OF T.s डफघाई *f*. T.-BEATING AND SINGING डफगाणें *n*.] T. player *n*. डफ्या *m*, डफकरी *m*.

Tame (tām) [Of Anglo-Saxon origin.] *a. domesticated, not wild* पाळींव, पाळलेला, बाळगलेला, माणसाच्या सवईचा, माणसाळलेला, घरचा, पोसलेला,

पोशीव. २ (*colloq.* of land or plant) *produced by cultivation* लागवडीस आणलेला, लागवड केलेला. (b) लावून केलेला. ३ *submissive, spiritless* दीन, गरीब, लेचापेचा, मेंगा, मेषपात्र, नामर्द, पराक्रमहीन, नेभळट, नामर्दपणाचा, मेंगेपणाचा, नेभळटपणाचा; as, "T. acquiescence." ४ *flat, vapid, insipid* पचपचीत, मुळमुळीत, पुळपुळीत, निस्तेज, नरम; as, "T. description." ५ *subdued* जिंकलेला.

Tame *v. t. to domesticate* माणसाळणें, माणसाळवणें, माणसाच्या सवईचा करणें, गरीब -मेंढरासारखा करणें, गाय करणें, मऊ करणें, वठणीस आणणें. २ (हिंस्र जनावर वगैरे) शिकवणें. ३ जिंकणें, दमन करणें; as, "To T. passions."

Tame'able *a.* माणसाळण्याजोगा. २ शिकवण्याजोगा. ३ वठणीस आणण्याजोगा. ४ दमन करण्याजोगा.

Tamed *pa. p.* माणसाळलेला. २ वठणीस आणलेला, मऊ केलेला. ३ शिकवलेला. ४ जिंकलेला, दमन केलेला.

Tame'ly *adv.* मेषपात्रपणानें, मेंगेपणानें, नामर्दपणानें.

Tame'ness *n.* माणसाळलेलेपणा *m*, गरीबपणा *m*. २ पचपचीतपणा *m*, मचमचीतपणा *m*. ३ लेचेपेचेपणा *m*, मेंगेपणा *m*, नामर्दपणा *m*, नामर्दी *f*, पराक्रमहीनता *f*.

Ta'mer *n.* माणसाळवणारा *m*. २ वठणीस आणणारा *m*. ३ शिकवणारा *m*; as, "Lion-*tamer*."

Ta'ming *v. n.* माणसाळणें *n*. २ वठणीस आणणें *n*. ३ शिकवणें *n*. ४ दमन *n*.

Tamper (tam'-per) [From the root of Temper.] *v. i.* (with *with*) *to meddle unfairly or injuriously* (*with*) लुडबुडणें, लुचा -लांडा कारभार करणें, उगाच ढवळाढवळ करणें, मध्येंच हात घालणें, नसती उठाठेव *f.* करणें. २ *to exert secret influence* (गुप्त) संधान बांधणें, (गुप्त मसलत करून) फितविणें, (आंतून संधान बांधून नीति वगैरे) बिघडविणें, भ्रष्टविणें. ३ (with *illness*) घालघसरीवर घालणें.

Tam'pered *pa. t.* and *pa. p.* Tam'pering *pr. p.*

Tampon (tamp'on) [Of Dutch origin.] *n.* (कापूस, कपडा, इत्यादिकांचा रक्त थांबविण्याकरितां वापरलेला) बोळा *m*, गुडदी *f*. T. *v. t. to plug* (*wound, etc.*) *with a tampon* बोळा घालून रक्त थांबविणें.

Tan (tan) [Fr. *tan*, bark of young oak.] *v. t. to turn (hides) into leather* (कच्चीं कातडीं) कमाविणें, रांपवणें, रांपत घालणें, तयार करणें. २ (skin, etc.) *to make brown by exposure to the sun* (उन्हानें) काळा करणें, काळेपणा *m*. आणणें, काळवंडवणें. ३ *to treat* (*imitation marble*) *with hardening process* (कृत्रिम संगमरवरी दगड) कठिण करणें. T. *v. i. to become brown by exposure to the sun* (उन्हानें) काळा होणें, काळवंडणें, काळेपणा येणें. Tanned *pa. p.*

Tan *n. bark used for tanning* (युरोपांतील ओक वृक्षाची किंवा आपल्या इकडील बाभळ, तरवड वगैरे झाडांची) कातडीं कमाविण्याची साल *f*, specifically बाभळीची साल *f*, तरवडाची साल *f*.

Tandem (tan'dem) [M. E. *tandem*, at length (of time)] *adv.* (of horses in harness) *one behind another* एकामागून एक. [TO DRIVE T. एकामागून एक घोडे जोडलेल्या गाडींतून जाणें.] T. *n. a carriage with horses tandem* एकामागून एक घोडे जोडलेली गाडी *f*, टॅंडम *f*.

Tang (tang) [Of Icelandic origin.] *n.* (विळा -चाकू -कानस वगैरेंचा) मुठींत गेलेला भाग *m*, वारंग *m*.

Tang (tang) [M. E. *tang*, sting.] *n. strong taste or flavour* उग्र वास *m*, उग्र चव *f*. २ *characteristic property* विशेष धर्म *m*.

Tang (tang) [Imitative.] *v. t.* and *i.* टॅंग -टॅंग आवाज करणें -होणें. Tang *n.* टॅंग -टॅंग आवाज *m*.

Tan'gency *n.* स्पर्शज्यास्थिति *f*, स्पर्शज्यासंबंध *m*.

Tangent (tan'-jent) [L. *tango*, I touch.] *n. a line touching a curve (but not cutting it)* स्पर्शज्या *f*, स्पर्शरेषा *f*. [TO FLY OFF AT A T. ओझरता जाणें. २ विचाराची किंवा आचाराची दिशा एकदम पालटणें. T. OF AN ANGLE कोनस्पर्शज्या *f*.]

Tangent-galvanometer *n.* स्पर्शज्याविद्युन्मापक.

Tangen'tial *a.* स्पर्शज्येसंबंधी, स्पर्शरेषेचा.

Tangen'tially *adv.* स्पर्शरेषेंत.

Tangible (tan'-ji-bl) [L. *tangere*, to touch.] *a. perceptible by touch* स्पर्शानें कळण्यासारखा, स्पर्शनीय, स्पर्शज्ञेय. २ *definite, clearly intelligible* ठळक, स्पष्ट, दिसण्यासारखा, प्रत्यक्ष.

Tan'gibleness, Tangibil'ity *n.* स्पर्शनीयता *f*, स्पर्शज्ञेयता *f*. २ स्पष्टपणा *m*, ठळकपणा *m*.

Tan'gibly *adv.* स्पर्श करण्यासारख्या रीतीनें. २ स्पष्टपणानें, ठळकपणानें.

Tangle (tan'-gl) [Of Scandinavian origin.] *v. t. to intertwine (threads, etc.) in confused mass* गुंतवणें, गुरफटवणें, गळफटणें, गळफाटणें, गोंधळणें, गुंतागुंत *f* -गुंडाळा *m.* करणें. २ *to complicate* भानगडीचा करणें, गुंतागुंतीचा करणें; as, "A *tangled* affair." Tan'gle *v. i. to become involved in confused mass* गुंतणें, गुंतागुंत *f* -गुलागूत *f*. होणें. T. *n. a confused mass of intertwined threads* गूत *f*, गुंतागुंत *f*, गुंडाळा *m*, गांठी *f. pl.*, गुंताडा *m*, अढा *m*. २ लढा *m*, गुंतागुंत *f*, घोंटाळा *m*; as, "Business is in a T."

Tan'gled *pa. p.* गुंतवलेला, गुंतागुंतीचा, भानगडीचा.

Tan'glesome *a.* गुंतागुंतीचा, घोंटाळ्याचा.

Tank (tank) [Portuguese *tanque* -L. *stagnum*, a pool.] *n. a large cistern or reservoir (for water)* टांकें *n*, टांकी *f*, हौद *m*, तलाव *m*, तळें *n*. Tank-engine *n. a locomotive which has its tank for water over the boiler* टांकीवालें इंजन *n*. T.-car, T.-vessel *n. a car or vessel specially built for the carrying of oil (petroleum)* पेट्रोलियम (ग्यासलेट) नेण्याची गाडी *f*, तेलाची गाडी *f*. (b) तेलाची बोट *f*.

Tan'nable *a*. कमाविण्याजोगें (कातडें).
Tan'ner *n*. कातडीं कमाविणारा *m*, कातडीं कमाविण्याचा धंदा करणारा *m*, formerly ढोर *m*.
Tan'nery *n*. कातडीं कमाविण्याचा कारखाना *m*.
Tannic *a*. बाभळीच्या सालीपासून निघालेलें किंवा काढलेलें. [T. ACID बाभळीच्या सालीपासून काढलेलें अम्ल.]
Tannin (tan'in) [Fr.] *n*. हिरड्यांमधील किंवा बाभळीच्या सालीमधील कातडीं कमाविण्याचें द्रव्य *n*. ट्यानिक अम्ल *n*.
Tan'ning *v*. *n*. कातडीं कमाविणें *n*.
Tanning drum *n*. कातडीं कमाविण्याची दोण *f*.
Tanning paddle *n*. कातडीं कमाविण्याचा पंखा *m*.
Tanning tub *n*. कातडीं कमाविण्याचें टीप *n*.
Tan-pit *n*. रावणी *f*, चांभाराची कुंडी *f*.
Tantaliza'tion *n*. आशा लावून निराशा करणें *n*, चाळवणें *n*, चाळवणी *f*, आशा लावणें *n*, चाळवणूक *f*, झुलवणी *f*.
Tantalize (tan'-ta-līz) [From *Tantalus*, in Greek mythology, who died of starvation, though food and water were only just beyond his reach.] *v. t. to tease or torment by raising false hopes* आशा लावून निराशा करणें, चाळवणें, चाळवणी दाखवणें, चाळवणूक *f*. करणें, आशेस लावणें, झुलवणें, झुलवणी *f*. दाखविणें.
Tan'talized *pa. p*. चाळवलेला, चाळवणी दाखवलेला.
Tan'talizer *n*. चाळवणारा *m*, आशेस लावणारा *m*.
Tan'talizing *pr. p*. T. *a*. आशा दाखवणारा, चाळवणीचा, चाळवणी दाखवण्याचा.
Tantamount (tan'-ta-mownt) [Fr. -L. *tantum*, so much + Amount.] *a. equivalent* बरोबर, सम, समतोल, सारखा.
Tan-yard *n*. Same as Tannery.
Tap (tap) [A. S. *tæppa*, tap.] *n. a short pipe with a stopper, through which liquids are drawn* (दारू काढून घेण्याचें पिपाचें) आंटेवालें तोंड *n*, आंटेवालें भोंक *m*. २ *plug used to close an opening in a cask* गुडदी *f*, बूच *n*. ३ *tap-room* दारूचा गुत्ता *m*; as, "Found him in the *tap*." ४ *an instrument for cutting threads of internal screws* टाप *m*, नर *m*, चर *m*. [T. AND DIE नरपाटी.] T.-room, Tap-house *n*. दारूचा गुत्ता *m*, दारूचें दुकान *n*. Tap-root *n*. *chief descending root of a plant* धरणमूळ *n*, (खालीं जाणारें) मुख्य मूळ, आदिमूल *n*, किंकरी मूळ *n*, पाळ *n*; उ० गाजर, मुळा. (Tap-root हें द्विदल वनस्पतींना असतें. जोंधळा, गहूं वगैरे एकदल वनस्पतींना नसतें).
Tap *v. t. to furnish cask with tap* (पिंपाला) टाप लावणें -बसवणें. २ *to pierce* (*a cask*) *to let out liquid* भोंक पाडणें, तोंड पाडणें. (b) भोंक पाडून (दारू वगैरे) काढणें. ३ (*surg.*) *to give vent to fluid* (*accumulated in body*) (शस्त्रप्रयोगानें अन्तर्गळांतील) पाणी काढणें. ४ *to draw sap from tree by cutting into it* (तोंड पाडून, भोंक पाडून

झाडांतील) रस काढणें. ५ *to apply to or solicit* (person) *for* अर्ज *m*. करणें, विनंति *f*. करणें, भोंक पाडणें (jocosely). ६ *to broach* (*subject*) (विषयासंबंधानें) बोलणें काढणें. ७ *to divert part of current to intercept message* (तारायंत्रांतील) वीज दुसऱ्या तारेवर घेणें. ८ (वीज दुसऱ्या तारेवर घेऊन) बातमी काढून घेणें. Tapped *pa. t.* and *pa. p.*

Tap'ping *pr. p.* T. *n.* (*surg.*) (भोंक पाडून) पाणी काढणें *n.*

Tap (tap) [Imitative.] *v. t. to strike lightly* थाप *f*. मारणें, थापटी *f*-मारणें, थापटी देणें, ठोठावणें, ठोकणें; as, "*Tap* the door with your knuckles." २ *to cause* (*thing*) *to strike lightly against* (नें) ठोठावणें, ठोकणें; as, "*Tapped* his stick against the window." T. *v. i. to strike gentle blow* (*at*) (-वर) थाप मारणें, ठोकणें. २ ठक् आवाज करणें.

Tap *n. light blow, rap* थाप *f*, थापट *f*, थापटी *f*, थापड *f*, थापडी *f*, टचका *m*, टिचकी *f*. २ *sound of this* टिचकी *f* (आवाज); as, "Heard a *tap* at the door." ३ (*of the hand, upon a tabor*) थाप *f*, हात *m*. ४ (तारायंत्रांतील शब्द पुरा झाल्यावरचा) ठक् *m* (आवाज).

Tape (tāp) [A. S. *tæppe*, ribbon.] *n. a narrow band* (*for tying*) फीत *f*, टेप *f*. २ *a narrow band of strong fabric rotating on pulleys in machinery* नवार *f*, नाडी *f*, नाडा *m*. ३ *continuous strip of paper in receiving instrument of recording telegraph* (ग्राहकांत बसविलेली) कागदाची पट्टी *f*. ४ (लांबीरुंदी मोजण्याची) टेप *f*.

Tape *v. t. to furnish, or tie up, with a tape* फीत *f*. लावणें, नवार *f*. लावणें. २ फितीनें -नाडीनें बांधणें.

Taper (tā'-per) [A. S. *tapor*, a taper.] *n. a small wax-candle* बारीक मेणबत्ती *f*. T. *a. narrowing towards the point* निमुळता, निमोळता, चिंचोळा होत जाणारा, चिंचोळा; as, "T. fingers." T. *v. i. to narrow gradually towards the point* निमुळता होत जाणें, निमुळता असणें. T. *v. t. to cause to grow gradually less* निमुळता करणें, चिंचोळा करणें; as, "The upper part is *tapered off* to a point." Ta'pered *pa. t.* and *pa. p.* Ta'pering *pr. p.* T. *a.* निमुळता, चिंचोळा, शुंडाकृति. Ta'peringly *adv.* निमुळता होत होत. Ta'perness *n.* निमुळतेपणा *m*, चिंचोळेपणा *m*.

Tapestry (tap'-es-tri) [Fr. -L. -Gr. *tapes*, a carpet.] *n.* बुटीदार कापड *n*, बुटेदार कापड *n*, नकशीदार भिंतीचे पडदे *m. pl.*

Tape-worm *n.* फितीसारखा लांब जंत *m*, पट्टकृमि *m*. हे जंत गोमांस व डुकराचें मांस खाणाऱ्या लोकांस होतात.

Tapir (tā'pir) [From Brazilian *tapyra*, tapir.] *n.* दक्षिण अमेरिकेंतील एक जातीचा रानडुकर *m*, टेपिर *m*.

Tapis (tap'-is or ta-pē') [Fr. *tapis*, carpet.] *n. carpet* सतरंजी *f*. [To BE ON OR UPON THE T. विचारांत असणें.]

Tappet (tap'et) [Tap + -*et.*] *n.* (*weaving*) पावडीला दाबण्याकरितां खालच्या दांड्यावर बसविलेला जुळा तुकडा *m*, पावडीचा दांडा *m*.
Tap-room, See under Tap No. 1.
Tap-root, See under Tap No. 1.
Tar (tär) [A. S. *teorō*, or *teru*, tar.] *n.* डामर *n*, डांबर *n*, सरलरस *m*, सर्जेरस *m*.
Tar *v. t. to smear with tar* डामर लावणें -फांसणें. Tarred *pa. t.* and *pa. p.* Tar'ring *pr. p.*
Tar (tär) [Abbr. of tarpaulin.] *n. a sailor* खलाशी *m*.
Tarandus (English name, Rein-deer) *n.* (*astron.*) हरिण *f.* ही राशि उत्तरगोलार्धांत आहे.
Tarazed (Latin name, Gamma Aquilæ) *n.* (*astron.*) श्रवण *f.* गरुडराशींतील एक तारा *f*.
Tardy (tär'di) [L. *tardus*, slow.] *a. slow, sluggish* सुस्त, मंद, थंड, आळशी. २ (*med.*) बरें होण्याला बरेच दिवस लागणारा (रोग), चेंगट. ३ *done late* उशिरां केलेला, मागाहून केलेला; as, "T. reform."
Tare (tār) [Fr. -Ar. *tarha*, to throw down or away.] *n. allowance made for weight of box in which goods are packed* बारदान *n*, आभंड *n*.
Tare *v. t. to ascertain weight of (box, etc.)* (मालाच्या पेटीचें वगैरे) बारदान ठरविणें.
Target (tär'-jet) [A. S. *targe*, a small shield.] *n. a shield* ढाल *f.* २ *a mark for firing at* निशाण *n*, लक्ष्य *n*. [T. -PRACTICE चांदमारी *f.*] ३ (*fig.*) लक्ष्य *n*.
Targeteer' *n. a soldier armed with a target* ढाल असलेला शिपाई *m*, ढालकरी *m*.
Tariff (tar'-if) [O. Fr. *tariffe*, arithmetic -Sp. *tarifa*, tariff -Arab. *ta'rif*, information, knowledge.] *n. a list of duties or customs to be paid on imports or exports* जकातींचा निरखनामा *m*, जकातींचा तक्ता. २ *import or export duties collectively* (आयात किंवा निर्गत मालावरील) जकाती *f. pl.* ३ *law imposing such duties* जकातीचा (बसविणारा) कायदा *m*. ४ *duty on particular class of goods* (विशिष्ट मालावरील) जकात *f.* [PREFERENTIAL T. सवलतीची जकात *f.* RETALIATORY T. उलट जकात *f*, जीं राष्ट्रें आपल्या मालावर जकात बसवितात त्यांच्या आपल्या देशांत येणाऱ्या मालावर बसविलेली जकात *f.* TARIFF REFORM जकातपद्धतीची सुधारणा *f.*] ५ *list of charges* किमतींची यादी *f*, दरांची यादी *f*; as, "Refreshment T." RAILWAY T. निरनिराळ्या मालावरील रेलवेच्या भाड्यांची यादी *f.*] T. *v. t.* जकातींचा निरखनामा करणें.
Tarnish (tär'-nish) [Fr. *ternir* -O. High Ger. *tarnen*, to obscure.] *v. t. to destroy the lustre of* विटविणें, मळविणें, डाग *m*. पाडणें, मळकट -विटका -मजीत करणें. २ (*fig.*) *to stain* कलंक लावणें, बट्टा *m*. आणणें -लावणें, डाग *m*. लावणें. T. *v. i. to lose lustre* विटणें, मळणें, विटका -मळका -मजीत होणें -होत जाणें. T. *n.* विटणें *n*, मळणें *n*. २ डाग *m*, बट्टा *m*,

कलंक *m.* Tar'nished *pa. t.* T. *pa. p.* विटलेला, विटका, मळका. २ डाग लावलेला, कलंक लावलेला. Tar'nishing *pr. p.*

Tarpaulin (tär'-po-lin) [Tar+*pauling*, covering.] *n. canvas tarred or made waterproof* डामर लावलेलें कापड *n*, ताडपत्री *f.* २ *sailor's tarred or oiled hat* खलाशाची मेणकापडाची टोपी *f*, ताडपत्रीची टोपी *f.* ३ (*colloq.*) *a sailor* खलाशी *m.* Also spelt as Tarpauling.

Tarry (tar'i) [L. *tardus*, slow.] *v. i.* (only in literature) *to remain, to lodge* राहणें, वस्ती करणें, ठरणें. २ *to wait for* राहणें, खोळंबणें, खोळंबून राहणें. ३ *to delay to come or appear* वेळ लावणें.

Tar'ry *a.* काळा, डामरासारखा. २ डामर फांसलेला.

Tarsus (tär'sus) [Gr. *tarsos*, flat surface.] (*anat.*) *collection of bones between lower leg and metatarsus* पादास्थि *n.* [TARSAL BONES पादकूर्चास्थि.]

Tart (tärt) [A. S. *teart*, sharp, severe.] *a. sharp-tasted, acid* (घसा) जाळीत जाणारा, (छाती) जाळणारा, आंबट. २ *cutting, biting* मर्मभेदक, झोंबणारा; as, "A T. rejoinder." Tart'ness *n.* झणझणीतपणा *m.* २ मर्मभेदकत्व *n*, मर्मभेदकपणा *m.*

Tartar (tar'-tar) [Of French origin.] *n.* (दारूच्या पिंपाला आंतून लागणारा) तांबडा कीट *m.* २ दांतांवरचें कीट *n*, दांतांवरील सायटें *n*, दंतमल *m*, बुरशी *f.*

Tartaric acid *n.* दारूच्या पिंपाला लागणाऱ्या किटापासून काढलेलें अम्ल *n.* हें चिंचेपासूनहि निघतें.

Tartarus (tār'ta-rus) [L. -Gr. *tartaros.*] *n. hell* यमलोक *m*, नरक *m.*

Tar'trate *n.* टार्टारिक अम्लाचा (एखाद्या बेसशीं संयोग होऊन झालेला) क्षार *m.*

Tasimeter (tasi'-mētėr) [Gr. *tasis*, stretching and *meter*, measure.] *n. electrical apparatus for measuring changes in temperature, moisture, etc.* हवेंतील ओलावा व उष्णमान मोजणारें विद्युद्यंत्र *n.*

Task (täsk) [L. *tasca*, tax.] *n. a piece of work imposed* नेमून दिलेलें काम *n.* २ (in prison language) वर्दी *f.* ३ जिकिरीचें काम *n.* ४ *a lesson at school* धडा *m*; as, "Has done his *task*." [T. CLASS (तयार न केलेले) धडे तयार करून घेण्याचा वर्ग *m.* ५ *a work voluntarily undertaken* (स्वतः होऊन) शिरावर घेतलेलें काम *n*; as, "An arduous T." [To TAKE A PERSON TO T. *to accuse him of fault* शब्द *m.* ठेवणें. २ *to rebuke him for doing* झाडणें, झाडून टाकणें, समज *f.* देणें.]

Task *v. t. to assign a task to* काम नेमून देणें, वर्दी नेमून देणें, काम माथीं मारणें. २ *to exact labour from* काम करून घेणें, (-वर) कामाचा बोजा घालणें.

Task-master *n.* काम नेमून देणारा *m*, काम माथीं मारणारा. २ काम करून घेणारा *m.* Task-mistress *n. fem.*

Tassel (tas'-sel) [O. Fr. -L. *taxillus*, a small die.]

n. a bunch of silk hanging as an ornament रेशमी गोंडा *m*, झुबका *m*. २ *the hanging flowers of some plants* झुबकेदार फुलें *n. pl.*, फुलांचा झुबका *m*. T. *v. t. to furnish with tassel* गोंडे *m. pl.* लावणें, झुबके लावणें. Tas'selled *pa. t.* T. *pa. p.* झुबकेदार, गोंडे लावलेला. Tas'selling *pr. p.*

Taste (tāst) [O. Fr. *taster* -L. *taxare*, to touch repeatedly -*tangere*, to touch.] *v. t. to learn flavour of (food, &c.) by taking it into the mouth* (जिभेवर ठेऊन) रुचि पाहणें, चाखणें, खुमास पाहणें, चव *f* -आस्वाद *m* -स्वाद *m*. घेणें -पाहणें; as, "T. this cheese." २ *to eat small portion of* (especially after a negative) चाखणें, चव *f*. घेणें, -पाहणें, तोंडांत घालणें; as, "He has not *tasted* food for three days." ३ *to perceive the flavour of* रुचि *f*. समजणें, स्वाद *m*. समजणें, स्वादज्ञान *n* -रसज्ञान *n*. होणें; all with *in. con.*; as, "Can T. nothing when you have a cold." ४ *to relish*, आवडणें, गोड लागणें; as, "Cannot T. a joke against himself." ५ *to have experience of* अनुभव घेणें, रुचि घेणें. ६ (in Bible) सोसणें; as, "He should not T. death for every man."

Taste *v. i. to try the flavour of anything* (by eating or drinking a little only) स्वाद पाहणें, चव घेणें, लज्जत पाहणें, रुचि पाहणें; as, "To T. of each kind of wine." २ लागणें, वाटणें, स्वाद असणें *in. con.* [To T. WELL गोड लागणें, गोड वाटणें, गोड असणें.] ३ (with *of*) *to smack of* लागणें, स्वाद *m* -छटा -वास-गन्ध *m* -ध्वनि -चुणुक येणें -मारणें *g. of o.* ४ *to eat sparingly* थोडें खाणें; as, "For, age but *tastes* of pleasures, youth devours." ५ अनुभव घेणें, आस्वाद *m*. घेणें; as, "To T. of nature's bounty."

Taste *n.* (-the act.) आस्वाद *m*. घेणें *n*, चव *f*. घेणें *n*. २ (sensation) स्वाद *m*, आस्वाद *m*, रुचि *f*. ३ (sense) रसनेंद्रिय *n*, रसना *f*, जिव्हा *f*, तोंड *n*. [To LOSE ONE'S T. तोंड वाईट होणें, तोंडाची गोडी *f* -चव *f* -रुचि *f*. जाणें *g. of s.* LOSS OF T. अरुचि *f*.] ४ (as in substances) चव *f*, गोडी *f*, रुचि *f*, स्वाद *m*, आस्वाद *m*, मजा *f*, लज्जत *f*, रस *m*, टेस (corruption of *E. Taste*). ५ *relish sexual or intellectual* गोडी *f*, चव *f*, रुचि *f*, अभिरुचि *f*, आवड *f*. [ACCORDING TO ONE'S T. यथारुचि. TO SUIT THE T. OF रुचणें, मानणें, रुचीस उतरणें.] ६ *nice perception* रसज्ञता *f*, रसिकता *f*. [DEVOID OF T. अरसिक, अरसज्ञ. HAVING T. रसिक, रसज्ञ.] ७ *style, manner in accordance with good usage* (प्रचलित) अभिरुचि *f*, सदभिरुचि *f*. ८ *fondness or liking* चट *f*, चटक *f*, आवड *f*, चवणा *m*, लज्जत *f*, हौस *f*. [To GET A T. FOR चटावणें.] ९ *smack* स्वाद *m*, छटा *f*, वास *m*, गन्ध *m*, ध्वनि *m*, लकीर *f*, छाया *f*, लज्जत *f*, चुणुक *f*. १० *small quantity given as a specimen* मासला *m*. ११ (*Shakes.*) अनुभव *m*.

Tasted *pa. p.* चाखलेला, आस्वादित. २ *having a particular taste* स्वादाचा, चवीचा, स्वादयुक्त.

Taste'ful *a.* चवदार, रुचकर, मजेदार, गोड, मिष्ट, चणचणीत, खमंग, चरमरीत, खारटतुरट, रोचक, खुमासदार, सुरस, स्वादिष्ट. २ *evidencing taste* मौजेचा, खुबीदार, छबदार, मजेचा, मजेदार, रसिक, सुबक, रसज्ञतादर्शक; as, "T. decorations."

Taste'fully *adv.* चवदारपणानें, स्वादिष्टपणानें. २ सुबकपणानें, खुबीनें, मार्मिकपणानें.

Taste'fulness *n.* चव *f*, चवदारपणा *m*, रुचि *f*, गोडी *f*, मजेदारी *f*, चणचणीतपणा *m*, चरमरीतपणा *m*, मिष्टता *f*, रोचकत्व *n*. २ मजेदारी *f*, खुबी *f*, छबदारी *f*.

Taste'less *a.* बेचव, निचव, फिका, विरस, मिळमिळित, नीरस, रुचिहीन, स्वादरहित.

Taste'lessness *n.* बेचवपणा *m*, फिकेंपणा *m*, रसहीनता *f*.

Tast'er *n.* (वाढण्याच्या आधीं) पदार्थांची चव पाहणारा *m*. २ चव पाहण्याचें भांडें *n*, पेला *m*.

Tast'iness *n.* Same as Tastefulness.

Tast'y *a.* Same as Tasteful.

Tatter (tat'-tėr) [Iceland. *töturr*, rags.] *n.* (*usu. pl.*) *a rag* पटकुर *n*, वाभारा *m*, सुडकें *n*, सुडका *m*.

Tatterdema'lion *n.* *a ragged fellow* पटकुऱ्या *m*, चिंधोऱ्या *m*.

Tat'tered *a.* *in rags* फाटका, वाभारे गेलेला.

Tattle (tat'-l) [Imitative] *v. i.* and *t.* *to prattle, to gossip* बकणें, बाता *f. pl.* कुटणें -छाटणें, गप्पा *f. pl.* छाटणें -मारणें, बकबकणें, चकाट्या *f. pl.* पिटणें. T. *n.* *trivial talk* गप्पा *f. pl.*, बाता *f. pl.*, चकाट्या *f. pl.* Tat'tled *pa. t.* and *pa. p.* Tat'tler *n.* गप्पीदास *m*, गप्पा मारणारा *m*, बकणारा, बडबड्या, लघळ, तोंडाळ. Tat'tling *pr. p.*

Tattoo (tat-tōō') [Polynesian.] *n.* *the pricking-in of figures with colouring matter on the skin* गोंदणें *n*, गोंधलें *n*. T. *v. t.* गोंदणें. Tattooed' *pa. t.* and *pa. p.* Tattoo'ing *pr. p.*

Tattoo (tat-tōō') [Imitative.] *n.* *a beat of drum recalling the soldiers to quarters* सोजिरांना बराकींत बोलविण्याचा ड्रम *m*, टाट्ट *m*.

Taught (tawt) *pa. t.* of Teach. T. *pa. p.* शिकविलेला, शिक्षित, अध्यापित.

Taunt (tawnt) [O. Fr. *tanter*, *tenter*, to provoke.] *v. t.* टोमणा *m.* मारणें, टोंचून बोलणें, टोंचणें, बोंचणे, लावून -बोंचून -खोंचून -घालून पाडून बोलणें. Taunt *n.* टोमणा *m*, बोचणी *f*, बोचणें *n*, उपरोधिक शब्द *m*.

Taunted *pa. t.* and *pa. p.*

Taunt'er *n.* लावून बोलणारा, टोंचून बोलणारा *m*, टोमणा मारणारा.

Taunt'ing *pr. p.* T. *a.* उपरोधिक, उपरोधाचा.

Taunt'ingly *adv.* टोमणा मारून, लावून, टोंचून, खोंचून.

Taurus (taw'-rus) [L. -Gr. *tauros*, a bull.] *n.* (*astron.*) *one of the signs of the zodiac, the Bull*

वृषभराशि *m.* [TAURI GAMMA (*astron.*) रोहिणी. TAURI BETA (*astron.*) अग्नि. TAURI PIE (*astron.*) कृत्तिका. TAURI 133, 135 (*astron*) आर्द्रा. TAURI 113, 116, 117 (*astron.*) मृगशीर्ष.]

Tautolog'ic,-al *a.* पुनरुक्तीचा, द्विरुक्तीचा. [बोलून.

Tautolog'ically *adv.* पुनरुक्तीनें, द्विरुक्तीनें, तेंच तेंच

Tautol'ogise *v. i.* द्विरुक्ति करणें, पुनरुक्ति करणें.

Tautol'ogist *n.* तेंच तेंच फिरून बोलणारा, पुनरुक्ति करणारा *m.*

Tautology (taw-tol'-o-gi) [Fr. -Gr. *tautos*, the same, and *logos*, a word.] *n. saying the same thing twice over in different words* पुनरुक्ति *f*, द्विरुक्ति *f*; as, "Arrived one after the other in succession."

Tavern (tav'-ern) [Fr. -L. *taberna*, a hut.] *n. public house for supply of food and drink* खाण्यापिण्याचें दुकान *n*, टावर्न. इंग्रजी टावर्नमध्यें दारूहि विकत मिळते. Tavern-keeper *n.* टावर्नवाला *m.*

Tawdry (taw'-dri) [From St Audrey, at whose fair near Ely, gaudy articles were sold.] *a. showy but worthless, gaudy* दिखाऊ, देखणाऊ, ढबीचा, पोशाखी, बेगडीशोभेचा, कल्हईचा, (मुलामी) शोभेचा. T. *n. cheap or excessive finery* दिखाऊपणा *m*, पोशाखी शोभा *f*, बेगडी शोभा *f*. Taw'drily *adv.* दिखाऊपणानें. Taw'driness *n.* दिखाऊपणा *m*, मुलामी शोभा *f*, बेगडी शोभा *f*.

Tawny (taw'-ni) [From the root of Tan.] *a. brownish yellow* पिंगट, पिंगळा, पिंवळसर, पिंगा, कपिल. Taw'niness *n.* पिंगटपणा *m*, पिंवळसरपणा *m.*

Tax (taks) [Fr -L. *taxa -tango*, I touch.] *v. t. to impose tax (on persons, goods, etc.)* कर *m.* बसविणें, पट्टी *f* -दस्त *m.* बसविणें. २ *to make demands upon* (-वर) बोजा बसविणें, (-वर) भार घालणें. ३ *to charge person with fault* (-वर) दोषारोप करणें, दोष लावणें. Taxed *pa. t.* T. *pa. p.* कर बसविलेला, दस्ताचा, कराचा. [HALF-TAXED निमदस्ती. SUB-TAXED धारेएहसानी. TAXED IN CASH नगदी. TAXED IN KIND ऐनजिनसी.] Tax'ing *pr. p.*

Tax *n. a charge made by a government on property, income, etc.* कर *m*, सारा *m*, पट्टी *f*, सरकारपट्टी *f*, चावडी *f*, सरकारधारा *m*, दिवाण *n.* [CLOSING OR CLEARING INSTALMENT OF A T. झाडवाकी *f*. EXEMPT FROM T. गैरदस्त, बिनकराचा. HALF T. निमसारा *m.* HOUSE T. घरपट्टी *f*. LAND T. धारा *m*, फाळा *m*, सारा *m.* PERSON PAYING IT धारेकरी. INSTALMENT OF T. हप्ता *m.* REMITTED TAX or SUB-TAX एहसान *n.* SETTLED or REGULAR T. कायम धारा. EXTRA T. सवाई *f*, वरताळा *m.* T. IN CASH OR MONEY नक्त बाब *f*, नक्ती बाब *f*. T. LEVIED UPON THE EARING OF THE CROP तुसारपट्टी *f*. T. ON EXPORTS AND IMPORTS जकात *f*. T. ON WELLS विहीरहुंडा *m.* T. ON MARRIAGE

OF WIDOWS पाटदाम *m.* T. ON SHOP-KEEPERS AND ARTISANS मोहतरफा *m.* T. UPON FIELDS AND ENCLOSURES सारा *n.* TAX TO DEFRAY CONTINGENT CHARGES सादिलवारपट्टी *f.* T. TO SUPPLY A DEFALCATION तोटापट्टी *f.* T. UPON LOWEST CLASSES अडाणपट्टी *f.* TO ASSIGN OR APPORTION A T. हिस्सेरसी *f.* करणें -बसवणें, फाळा *m.* फाडणें, खापणी *f.* करणें, फाळणी *f.* करणें, पट्टी *f.* फाडणें -फाळणें -तासणें.] २ *strain or heavy demand* (*on*) बोजा *m*, भार *m.*

Tax'able *a.* कर वसविण्यास पात्र, कर वसविण्यास योग्य, साऱ्याचा, वसुली, दस्ती. [T. MINIMUM कर आकारण्याची कमीत कमी रक्कम *f.*] [*f* -योग्यता *f.*

Tax'ableness, Taxabil'ilty *n.* कर वसविण्याची पात्रता-

Taxa'tion *n.* कर बसविणें *n*, कर *m*, पट्टी *f.*

Tax-collector, Tax-gatherer *n.* कर वसूल करणारा, वसुलदार, वसुल्या, तहसिलदार, जकातदार.

Tax-free *a.* बिनकराचा, विनसाऱ्याचा, दस्तबाद.

Taxi (tak's-i) [Abbr. of taxi-cab.] *n.* *a cab, esp. motor-cab fitted with a taximeter* घड्याळवाली क्याब (गाडी) *f.* (b) घड्याळवाली मोटार (गाडी).

Taxi-cab *n.* Same as Taxi. [Taxidermy.

Tax'idermist *n.* कातडीं खारवून भरणारा *m.* See

Taxidermy (taks'-i-dėr-mi) [Fr. -Gr. *taxis*, arrangement + *derma*, skin.] *n.* *the art of preserving and stuffing the skins of animals* पूर्वीसारखीं जिवंत दिसण्याकरितां शिकारी किंवा इतर प्राण्यांचीं कचीं कातडीं कांहीं द्रव्यांनीं कुंस गळूं न देतां खारवून तीं पेंढ्यानें भरण्याची कला *f*, कातडीं खारवून भरण्याची कला *f.*

Taximeter (tax'i-mētėr) [Fr. *taxe*, tariff, and Meter.] *n.* *an automatic device fitted to a cab and indicating distance traversed and fare due* क्याब (गाडी) किंवा मोटार (गाडी) किती चालली व तिचें भाडें किती झालें हें आपोआप सांगणारें घड्याळ *n*, मोटारचें घड्याळ *n*, क्याबचें घड्याळ *n.*

Taxing master *n.* सालिसिटरांचीं बिलें तपासणारा (हायकोर्टाचा अधिकारी) *m.*

Taxis (tak'sis) [Gr. *tassein*, to arrange.] *n.* अन्तगेळ परत पोटांत लोटण्याची क्रिया *f*, दावून अन्तगेळ पोटांत लोटणें *n*, अंत्रसंस्थापन *n.*

Tax-payer *n.* कर देणारा *m.*

Taygeta *n.* नितली *f*, कृत्तिकापुंजांतील दुसरी तारा.

Tea (tē) [Fr. *the*'-Chinese *ch'a.*] *n.* (plant) चहाचें झाड *n.* २ (*leaves of this*) चहाचीं पानें *n. pl.*; as, "Black, green *tea.*" ३ *a drink made from it* चहा (तयार केलेला) *m.* ४ *an infusion of leaves of other plants* काढा *m*, चहा *m.* (b) *an infusion of beef* रस्सा *m*, सुरवा *m.* ५ *a light after-noon meal with tea* तिसरे प्रहरचा फराळ *m* -चहा *m.* T.-cup *n.* चहाचा पेला *m.* [STORM IN A T.-CUP क्षुल्लक गोष्टीचा बाऊ *m*, क्षुल्लक गोष्टीचें महत्व *n.*] T.-kettle *n.* किटली *f.*

T.-party *n.* चहापार्टी *f*, चहापानसमारंभ *m.* Tea-pot *n.* चहादाणी *f.* T.-service, T.-set *n.* (कप, पेले, बशा, चमचे वगैरे) चहाचा संच *m.* T.-spoon *n.* चहाचा (लहानसा) चमचा *m.* Tea-spoonful *n.* चहाचा चमचाभर. T. garden *n.* चहा पिण्याची सार्वजनिक बाग *f.* T. plantation चहाचा मळा *m.* T. planter *n.* चहाचा मळेवाला *m.* T. urn *n.* चहाचें पाणी ठेवण्याचें किंवा कढवण्याचें भांडें *n.* T. taster *n.* (केलेल्या) चहांची चव घेऊन त्यांची प्रत लावणारा *m*, चहापरीक्षक.

Tea *v. t. to take tea* चहा घेणें -पिणें; as, "We *tea* at four." २ *to give tea to* (a person) चहा देणें. Teaed *pa. t.* and *pa. p.* Teaing *pr. p.*

Teach (tēch) [A. S. *tæcan*, to teach.] *v. t. to give knowledge to* शिकविणें, पढविणें, सांगणें, उपदेश *m.* देणें, शिक्षण *n.* देणें, अध्यापन *n.* करणें. Taught *pa. t.* and *pa. p.*

Teach'able *a.* (of person) *apt to learn, docile* शिकविण्यासारखा. (b) शिकण्याची हौस असलेला. २ (of subject) *that can be taught* शिकविण्याजोगा, शिक्षणीय, शिक्ष्य.

Teach'er *n.* शिक्षक *m*, शिकविणारा *m*, गुरु *m*, अध्यापक *m*, वस्ताद *m.* [ACQUIRED FROM A T. गुरुमुखागत. SPIRITUAL T. गुरु *m*, आचार्य *m.*]

Teach'ing *pr. p.* शिकविणारा. T. *n.* शिकविणें *n*, शिक्षण *n.* २ *doctrine* शिकवण *f*, तत्त्व *n*; as, "The *teachings* of the Church."

Teak (tēk) [Malay.] *n.* (-the tree) सागवान *m*, साग *m*, साया *m*, सायला *m.* २ (-the wood) सागवान *m*, साग *m*, साया *m*, सायला *m.* [OF T. सागवानी, सागवानाचा. PLANTATION OR FOREST OF T. सागबाग *f*, सागरान.]

Teal (tēl) [Etymology dubious.] *n. a small fresh-water duck* पाणकोंबडा *m*, पाणकुकडा *m.*

Team (tēm) [A. S. *team*, a team (of oxen, etc.).] *n. two or more beasts of burden harnessed together* जोत *n*, सांगड *f.* २ *a set of players on one side in a game* एका बाजूचे गडी *m. pl.*, मंडळी *f*, बाजू *f*, संघ *m.* ३ *a set of persons working together* टोळी *f*, बरोबर काम करणारे लोक *m. pl.* T. *v. t. to harness* (*horses, etc.*) *in a team* जोड *f.* घालणें, सांगडणें.

Team'ster *n.* सांगड हाकणारा *m*, जोत हाकणारा *m.*

Teapoy (tēp'-oi) [From Hind. *tipai.*] *n. a small three-legged table for tea, etc.* तिपायी *f*, तिवई *f.*

Tear (tār) [A. S. *teran*, to tear.] *v. t. to pull apart* फाडणें, फाडून टाकणें, विदारण *n.* करणें— soundingly टरकन् or टरकर (*intens.* टरटर, टरटरां, टरारां) फाडणें, टरकवणें, टरकावणें. [TO TEAR IN OR TO PIECES फाडफाडून घेणें -टाकणें, तुकडे *m. pl.* करणें, तुकडेतुकडे *m. pl.* करणें. TO T. AND PULL ASUNDER विसकटणें, विसकटाविसकट करणें.] २ *to lacerate* बुचकरणें, बोचकरणें, बुचकुरणें. ३ *to pull violently*

(*lit. and fig.*) तोडणें, ओढणें, ओढून काढणें; as, "A babe *torn* from the breast." ४ *to pull violently at* उचकटणें, उपटणें, उखळणें, उघडणें; as, "*Tore at* the cover of the parcel." [To T. ONE'S HAIR दुःखानें -निराशेनें -रागानें केंस उपटणें.] T. *v. i. to lend itself to tearing* फाटणें, फाळा *m.* निघणें, फाळा जाणें *g. of s.*–soundingly टरकन् -टरकर (intensively टरटर -टरटरां -टरारां -टराटर -धसकन्) फाटणें, धसकणें; as, "*Tears* easily." २ *to run or walk hurriedly* धडकावून जाणें -चालणें, धसकावून जाणें, धसकावणें; as, "*Tore* down the hill." Tore, Tare (Bible) *pa. t.* Torn *pa. p.* Tear'er *n.* फाडणारा *m.*

Tear *n. rent in cloth* चीर *f*, फाळा *m.*

Tear (tēr) [A. S. *tear*, tear.] *n.* अश्रु *m*, असू or आसूं *n.* [CROCODILE T.s नक्राश्रु *m. pl.* FLOOD OF T.s अश्रुधारा *f*, अश्रुपूर *m.* FLOWING OR TRICKLING OF T.s अश्रुपात *m.* T.-DROP अश्रुबिंदु *m*, टीप *n.* T. OF AFFECTION प्रेमाश्रु *m.* TO BURST INTO T.s रडें कोसळणें. TO SHED T.s अश्रु ढाळणें -गाळणें. TO STREAM (TEARS) पाण्यानें डोळे भरून येणें.]

Tear'ful *a. abounding with tears* अश्रूंनीं भरलेला, डबडबलेला, डबडबीत; as, "T. eyes." २ (of news) *sad, mournful* दुःखकारक, उदासवाणा.

Tear'fully *adv.* रडत रडत, डोळयांत आंसवें आणून.

Tear'ing *pr. p.* T. *a.* फाडणारा. २ *violent, overwhelming* जोराचा, धसक्याचा; as, "T. pace, T. rage."

Tear'less *a.* अश्रुहीन, डोळयांत टीप न येणारा. (b) *unfeeling* कठोर (मनाचा).

Tease (tēz) [Of Anglo-Saxon origin.] *v. t. to comb or card as wool* पिंजणें, पिंजारणें. २ *to scratch as cloth to raise a nap* फूल येण्याकरितां (टीझेल वनस्पतीवर) घांसणें. ३ *to vex with importunity, jests &c., to torment* त्रास देणें, छळणें, गांजणें, छेडणें, जाचणें, चाळवणें, त्रासवणें, सतावणें, तळतळावणें, गांजणूक *f* -जाचणूक *f* -जाचणी *f* -छळणूक *f* -छळ *n* -छेडणूक *f* -चाळवणूक *f* -कांचणी *f* -कुचाळी *f* -कुचेष्टा करणें *g. of o.*, जाच *m* -काच *m.* देणें. Teased *pa. p.* पिंजलेला. २ गांजलेला.

Tea'ser *n.* पिंजणारा *m.* २ गांजणारा *m*, गांजणूक *f.* करणारा *m*, छलक *m*, त्रास देणारा *m.*

Tea'sing *pr. p. a.* पिंजणारा. २ गांजणारा, छळणारा. ३ त्रासाचा, किचकट, किचरट, खचरट, खिस्तीचा.

Tea'sing *v. n.* पिंजणें *n.* २ गांजणें *n.*

Teat (tēt) [A. S. *tit*, a teat.] *n. nipple (of woman)* स्तनाग्र *n*, बोंडी *f*, बोंड *n*, चूचुक *m.* २ *dug of a beast* आंचळ *m*, आसड *m*, सड *m*, स्तन *m.* [BLIND T. खुंट *m.* CLOT WHICH FORMS DURING MILKING OF THE T. खीळ *f*, खुंव *m.* OF TWO T.s दुसडी.] ३ (मुलांस तोंडांत धरण्यासाठीं देण्याचें) रबराचें बोंड *n.*

Technic (tek'nik) *a.* (R.) कलेचा. T. *n.* (*usu. pl.*) परिभाषा *f.* २ प्रक्रिया *f.*

Technical (tek'nik-al) [Gr. *technikos*, (allied to Sk. तक्ष्, to carve) -Gr. *techne*, art.] *a.* कलाविषयक, व्यवहारोपयोगी, कलेचा, कलेसंबंधीं. २ विशिष्ट कलेचा, विशिष्ट कलेसंबंधीं. ३ यांत्रिककलेचा, यांत्रिककलाविषयक, पारिभाषिक, परिभाषाविषयक, सांकेतिक. [T. COLLEGE कलाभुवन *n*, कलाशिक्षणगृह *n*. T. EDUCATION कलाशिक्षण *n*.]

Technical'ity *n.* (विशेष) विधि *m*, बाब *f*; as, "Legal *technicalities*." २ पारिभाषिक शब्द *m*.

Tec'hnically *adv.* कलेच्या दृष्टीनें. २ परिभाषेनें. ३ कलेंत, उद्योगधंद्यांत. ४ विशिष्ट क्रियेच्या किंवा उपचाराच्या दृष्टीनें. ५ (आवश्यक) विधीच्या दृष्टीनें.

Technique' *n.* प्रक्रिया *f*, पद्धति *f*. २ (एखाद्या) कलेंतील कौशल्य *n*.

Technol'ogist *n.* कलाविज्ञानपटु *m*, कलाविज्ञानवेत्ता *m*.

Technol'ogy *n.* (निरनिराळ्या व्यवहारोपयोगी जसें, साबण, साखर, मेणबत्त्या, कातडीं रंगविणें,) कलांसंबंधीं शास्त्रीय व सोपपत्तिक माहिती *f*, कलाविज्ञान *n*. [T. OF SUGAR साखर तयार करण्याची शास्त्रीय व सोपपत्तिक माहिती *f*, शर्कराविज्ञान *n*.] २ (कलाविषयक) परिभाषा *f*.

Ted (ted) [Old Norse *tedhja*, to spread manure.] *n. v. t. to turn over and spread out to dry* (कापून वाळत टाकलेलें गवत) खालींवर करणें, पसरणें, पसरून टाकणें.

Tedious (tē'-di-us) [L. *tædium*, weariness.] *a. wearisome, tiresome, irksome* कंटाळवाणा,. कंटाळा येण्याजोगा, त्रास येण्याजोगा, लांबलचक, पाल्हाळिक, कंटाळ्याचा, चेंगट, चेंगटाईचा, चरपट्या, चऱ्हाट्या. २ लांबलेला. [T. LABOUR लांबलेला प्रसव *m*, कुंठित प्रसूति *f*.]

Te'diously *adv.* कंटाळवाणेपणानें. २ पाल्हाळानें.

Te'diousness *n.* कंटाळवाणेपणा. *m*.

Te'dium *n.* कंटाळवाणेपणा *m*, कंटाळा *m*.

Teem (tēm) [A. S. *team*, offspring. Teem शब्दाचा धात्वर्थ प्रसवणें असा आहे.] *v. t.* (with *with*) *to be prolific, to abound in* प्रचुर असणें in. con., and मध्यें of the subject, मय -युक्त असणें, (in comp.) in. con., ऊत येणें in. con. and ला of *acc.*, (ची) रेलचेल *f* -महामुरी असणें in. con.; as, "Forests T. with snakes." Teem *v. i.* पुष्कळ -रगड असणें, ओतप्रोत असणें; as, "Fish *teem* in these waters."

Teem'ing *a.* पुष्कळ, रगड, फार, मनस्वी, अतोनात; as, "The *teeming* millions of India." २ प्रचुर, मय, पूर्ण, परिपूर्ण (all in comp.).

Teen (tēn) [O. E. *tene*, *pl.* of Ten.] *suffix of numbers from thirteen to nineteen* तेरापासून एकोणीसपर्यंतचे आंकड्यांना लावण्याचा प्रत्यय *m*.

Teens *n. pl.* तेरापासून एकोणीसपर्यंतचें वय *n*, विशी *f*; as, "To be in one's *teens*."

Teeth *pl.* of tooth.

Teeth *v. i. to grow or cut teeth* दांत येणें, दांत फुटणें, दांत उगवणें *in. con.*, दांतांचा उद्गम होणें.

Teeth'ing *n.* (प्रथमच) दांत येणें *n*, दंतोद्गम *m*, दंतोद्भव *m*.

Teetotal (tē-tō'tal) [Prob. from a stammering pronunciation of the word Total by Richard Turner of Preston in 1833.] *a.* मद्यपानत्यागाचा, मद्यपाननिषेधक, दारू सोडण्याचा, मद्यत्यागाचा; as, "T. pledge."

Teeto'taller *n.* मद्यत्यागी *m*. Also Teetotaler.

Tegmen (teg'men) [L.] *n.* मस्तिष्कतंतुत्वचा *f*.

Tegument (teg'ū-ment) [L. *tegumentum -tegere*, to cover+ment.] *n.* आवरण *n*, वेष्टन *n*, टरफल *n*, भूंस *n*, तूंस *n*.

Teinoscope (tī'nō-skōp) [Gr. *teinein*, to stretch, +Scope.] *n.* त्रिपार्श्वदूरदर्शक *m*. यांत दोन त्रिपार्श्व असतात. रंगांचें अपायन (Aberration) काढून टाकण्यासाठीं व पदार्थांचे आकार लहानमोठे करण्यासाठीं हे एकत्र जोडलेले असतात.

Telau'tograph *n. telegraph that reproduces writing* (स्वतःच) तार लिहिणारें तारायंत्र *n*.

Telegram (tel'e-gram) [Gr. *tele*, Sk. तिरस्, distant, and *gramma*, a word.] *n.* (तारायंत्रांतून पाठविलेली) तार *f*, विद्युत्संदेश *m*, तारेंतील बातमी *f*.

Telegraph (tel'e-graf) [Gr. *tele*, + *graphein*, (allied to Sk. गृभ्, to be filled) to write.] *n.* तारायंत्र *n*, विद्युत्संदेशयंत्र *n*. [DIAL T. डायलचें तारायंत्र *n*.] T. *v. t.* तार पाठवणें, तार करणें.

Telegra'pher *n.* तारमास्तर *m*. २ तारायंत्रकलापटु.

Telegraph'ic *a.* तारायंत्राचा, तारायंत्रानें पाठविलेला, तारेचा. [T. MONEY-ORDER तारेची मनीआर्डर.] Telegraph'ically *adv.* तारेनें.

Telegraph -indicator *n.* तारायंत्राचा कांटा *m*.

Telegra'phist *n.* तारमास्तर, तारायंत्रें करण्यांत प्रवीण.

Tel'egraphy *n.* तारायंत्र तयार करण्याची विद्या *f*. २ तारायंत्रांतून बातमी पाठविण्याची विद्या *f*, तारायंत्र चालविण्याची विद्या *f*, तारेचें काम *n*. [WIRELESS T. बिनतारी तारायंत्र *n*.]

Teleolog'ical *a.* हेतुदर्शक. २ हेतुवादासंबंधीं.

Teleology (tel-e-ol'-ōji) [Gr. *telos -eos*, end, and *logos*, discourse.] *n. the doctrine of final causes* विशिष्ट कार्य विशिष्ट हेतूकरितां घडलेलें आहे असा वाद *m*, हेतुवाद *m*.

Telepathy (tel'ē-path-i) [Gr. *tele*,+Pathy.] *n. action of one mind on another at a distance through emotional influence without communication through senses* दूरच्या दोन लोकांच्या मनांत एकाच वेळीं एकच भावना येणें *n*, समभावना *f*.

Telephone (tel'e-fōn) [Gr. *tele*, and *phone*, a sound, allied to Sk. भण्, to speak.] *n.* बोलण्याचें तारायंत्र *n*, तिरोभणनयंत्र *n*, शब्दवाहक तारायंत्र *n*.

[STRING T. सुताचें (बोलण्याचें) तारायंत्र. T. RECEIVER टेलिफोनची (घेण्याची) नळी *f*. T. TRANSMITTER टेलिफोनची (मधून बोलण्याची) वाटी *f*.]

Telephone *v. t.* टेलिफोन करणें, टेलिफोनमधून बोलणें.

Tele'phoner *n.* टेलिफोन करणारा.

Telephonic *a.* बोलण्याच्या यंत्राचा, टेलिफोनचा.

Tel'ephonist *n.* टेलिफोन करणारा *m.* २ टेलिफोनच्या यंत्रांची माहिती असणारा *m*, टेलिफोन बसविणारा *m.*

Telescope (tel'e-skōp) [Gr. *tele*, and *skopein*, to see.] *n.* दुर्बीण *f.* दूरदर्शक *m*, दूरवीक्षणयंत्र *n.* [ACHROMATIC T. नीरंग दु. APLANATIC T. गोलापायनरोधक दु. ASTRONOMICAL T. ज्योतिषदु. EQUATORIAL T. दिवादूरदर्शक. FRONT VIEW T. सन्मुखदु. PHOTOGRAPHIC T. ग्रहांचे फोटो घेणारी दु. REFLECTING T. परावर्तक दु. REFRACTING T. वक्रीभवनीय दु.]

Telescop'ic, -al *a.* दुर्बिणीचा, दुर्बिणीच्या विषयींचा. २ (star) दुर्बिणींतून दिसणारा, फ़ार दूरचा. Telescop'ically *adv.* दुर्बिणीनें, दुर्बिणींतून पाहून.

Tel'escopy *n.* दुर्बिणी तयार करण्याची कला *f.* २ दुर्बीण वापरण्याची कला *f.*

Telespectroscope (tel-ē-spek-tros-skōp) [Gr. *tele*, +Spectroscope.] *n.* दूरवर्णदर्शक (दुर्बीण), दूरविभादर्शक (यंत्र). [Spectroscope =वर्णदर्शक or विभादर्शक.]

Tell (tel) [A. S. *tellan*, to say, to count.] *v. t. to relate* सांगणें, बोलणें. २ *to utter* सांगणें, उच्चारणें, तोंडाबाहेर -ओंठाबाहेर काढणें; as, "You *told* a lie." ३ *to give information or description of* सांगणें, कळवणें, ऐकवणें, सुनावणें, जाहीर -श्रुत करणें, निवेदन करणें; as, "He *told* me about his difficulties." ४ *to distinguish* (फरक) ओळखणें, निराळा करणें; as, "Cannot T. them apart." ५ *to assure* खात्रीनें सांगणें; as, "I can *tell* you it is not so easy." ६ *to count* मोजणें, गणणें, गणना *f.* करणें; as, "*Tell* a hundred." [TO TELL OFF, *to detach for duty* कामावर पाठवणें, कामगिरीकरितां वेगळा -निराळा काढणें.] Tell *v. i. to produce marked effect* परिणाम करणें, परिणाम *m.* होणें *g. of s.* लागू होणें, सफल होणें; as, "Every blow *tells*."

Tel'ler *n.* सांगणारा etc. २ (पार्लमेंटांतील) मतें मोजणारा. ३ (बँकेंतील) पैसे मोजून देणारा व घेणारा *m.*

Tel'ling *pr. p.* Tel'ling *a. having great effect* परिणामकारक, लागू होणारा, लागू झालेला, लागू पडणारा-पडलेला.

Tel'l-tale *n.* चुगलखोर *m*, चहाडखोर *m*, चुगल्या करणारा *m.* २ (*fig.* used attrib.) *thing or circumstance that reveals person's thoughts, conduct, etc.* बोधक, सूचक; as, "*Telltale* face, etc."

Tellurium (tel-lū'-ri-um) [L. *telluris*, the earth.] *n.* रसायनशास्त्रांतील 'भौम' नांवाचें अधातु मूलद्रव्य *n.*

Temerity (te-mer'i-ti) [Fr. *temerite* -L. *temere*, by chance, rashly.] *n. rashness* अविचार *m*, साहसिपणा *m*, साहस *n*, उतावळ *f.*

Temper (tem'pėr) [L. *tempere*, to combine properly ·*tempus*, a bit cut off, a portion of time.] *v. t. to mix in due proportion, to modify by mixture* **माफक करणें, बेताचा करणें, (मिसळून -मिसळ करून) सुमाराचा -नेमस्त -नरम ·गरमनरम -समधात करणें.** [To T. HOT WATER BY POURING IN COLD WATER विसावणें, विसण -विसाण घालणें. COLD WATER POURED INTO HOT TO T. IT विसाण *n*, विसण *n.*] २ **(माती वगैरे) कमावणें.** ३ *to soften* **सौम्य करणें, नरम -मृदु करणें;** as, "To T. justice with mercy." ४ (metals) *to bring to a proper degree of hardness* **पाणी देणें, पाणी चढवणें, कठिण करणें.** ५ **(पियानो) योग्य सुरांत लावणें.**

Tem'per *n.* **मिश्रण** *n*, **मिसळ** *f.* २ (of metals) **पाणी** *n.*

Tem'per *n.* **स्वभाव** *m*, **प्रकृति** *f.* २ *temperament* **मिजाज** *f*, **मिजास** *f*, **वृत्ति** *f.* [IN A GOOD T. खुषींत, मजेंत. IN A BAD T. रागावलेला, क्रोधयुक्त. TO LOSE ONE'S T. रागावणें. OUT OF T. रागावलेला, संतापलेला. TO TRY THE T. OF सत्त्व घेणें.] ३ *irritability, passion* **राग** *m*, **क्रोध** *m*, **रागीटपणा** *m.*

Temperament (tem'pėr-a-ment) *n.* **स्वभाव** *m*, **प्रकृति** *f*, **प्रकृतिस्वभाव** *m*, **देहस्वभाव** *m*, **तब्बेत** *f*, **मिजास** *f*, **अंगस्वभाव** *m.* [BILIOUS T. पित्तप्रकृति *f*, तापटपणा *m.* LYMPHATIC T. कफप्रकृति *f*, शांतपणा *m.* NERVOUS T. वातप्रकृति *f*, चंचलपणा *m*, भित्रेपणा *m.* SANGUINE T. (वाघासारखी) उत्साही प्रकृति *f*, उत्साही स्वभाव *m*, उत्साह *m.*]

Tem'perance *n.* **नेमस्तपणा** *m*, **नेमस्त आचरण** *n*, **नेमस्त वृत्ति** *f*, **मितव्यवहार** *m*, **मितभोजन** *n*, **मिताहार** *m.* २ **(दारूच्या बाबतींत) नेमस्तपणा** *m*, **मितपान** *n.* ३ *total abstinence* (from alcoholic drinks) **मद्यपानत्याग** *m*, **मद्यत्याग** *m*, **मद्यपाननिषेध** *m.* [T. MOVEMENT मद्यपाननिषेधक चळवळ *f.* T. SOCIETY मद्यपाननिषेधक मंडळ *n.*]

Temperate (tem'pėr-āt) *a.* (of persons) *moderate, abstemious* **नेमस्त, मिताहारी** (opposed to gluttonous), **नेमस्त -मेजकें खाणारा** *m*, **मितभोजी.** २ (opposed to a drunkard) **नेमस्त पिणारा, माफक पिणारा, मितपानी.** ३ (of qualities) *not excessive in degree* **नेमस्त, बेताचा, माफक, सुमाराचा, परिमित, मित.** ४ *not marked with passion* **नेमस्त, नेमस्तपणाचा.** ५ *of mild temperature* **समशीतोष्ण;** as, "T. zone."

Tem'perately *adv.* **नेमस्तपणानें, माफकपणानें, परिमितपणें, मितव्यवहारपूर्वक, बेतानें.**

Tem'perateness *n.* Same as Temperance.

Tem'perature (tempėr-ā-tūr) [L. *temperatura* -*tempero*, of time.] *n. degree of heat* **उष्णमान** *n*, **उष्णतेचें प्रमाण, थंडीचें प्रमाण** *n.* [HIGH T. अति उष्णमान. LOW T. कमी उष्णमान. TO TAKE ONE'S T. उष्णमान पाहणें, ताप *m.* पाहणें.]

N. B.—**उष्णमान** or **उष्ण** is restricted to degree of heat; while **उष्णता** is restricted to quantity of heat.

Tem'pered *a.* (मिसळून) माफक केलेला, बेताचा केलेला. [WELL-TEMPERED (mortar) कमाउ, कमावलेला.] २ पाणी दिलेला. ३ (of a particular temper) स्वभावाचा, प्रकृतीचा, शील (in *comp.*).

Tempest (tem'pest) [Lit. 'A portion of time, a season, weather, bad weather' -L. *tempus*, time.] *n.* (*lit.* and *fig.*) तुफान *n*, वादळ *n*.

Tempes'tuous *a.* तुफानाचा, वादळाचा, तुफानी.

Tem'plate, Same as Templet.

Temple (tem'pl) [Fr. -L. *templum*, a temple -Gr. *temenos*, a piece of ground cut off.] *n.* देऊळ *n*, देवळ *n*, देवालय *n*, मंदिर *n*.

Temple (tem'pl) [Fr. -L. *tempora*, the temples.] *n. one of the sides of the head above the cheek* कानशील *n*, आंख *m*, शंख *m*, शंखस्थान *n*, कानपट्टी *f*.

Temple of a loom मागाचा टंपल *m.* [टंपल is a corruption of English Temple.] कपड्याला ताण देण्याकडे याचा उपयोग करतात.

Templet (tem'-plet) [Fr. *templet*, stretcher -L. *templum*, small timber.] *n.* टंप्लेट (a corruption of Templet), बरोबर आकार आणण्यासाठीं तयार केलेलें गेज *n*, कांडें *n*.

Temporal (tem'pōr-al) *a.* (as opposed to spiritual) प्रापंचिक, ऐहिक, इहलौकिक, ह्या जन्माचा, संसाराविषयींचा, प्रपंचाविषयींचा; as, "T. concerns." २ *civil* or *political* (oppos. to *spiritual*) लौकिक; as, "Lords T."

Tem'poral *a.* कानशिलाचा, आंखाचा. [T. BONE शंखास्थि *n*. T. MUSCLE (आंखाच्या ठिकाणीं किंवा शंखाच्या ठिकाणीं असणारा) शंखक (स्नायु) *m*.]

Temporal'ity *n.* ऐहिक हित *n*, ऐहिकहितसंबंध *m.* २ (in *pl.*) स्थावर उत्पन्न *n*.

Tem'porarily *adv.* तात्पुरता, दोन दिवस, आठपंधरा दिवस, हंगामी.

Tem'porariness *n.* तात्पुरतेपणा *m*, हंगामीपणा *m*, अनित्यता *f*, अशाश्वतत्व *n*, चंचलत्व *n*.

Temporary (tem'pōr-ar i) [L. *tempus*, time.] *a.* तात्पुरता, हंगामी, टेंपरवारी (corruption of Temporary), दोनदिवसांचा, कच्चा, चारदिवसांचा, अचिर, अचिरस्थायी, अल्पकालिक, अशाश्वत, क्षणिक, क्षणभंगुर.

Temporisa'tion *n.* प्रसंग पाहून वागणें *n*, प्रसंगानुवर्तन *n*.

Temporise (tem'por-īz) *v. i. to comply with the time or occasion* काळ पाहून वागणें, वेळ पाहून चालणें, काळ *m*-रंग *m*-समय पाहून वागणें -चालणें, वारा वाहील तशी पाठ देणें, प्रसंग पाहून वागणें, प्रसंगानुवर्तन -समयानुवर्तन करणें, (काळवेळाप्रमाणें) आजउद्यां करणें.

Tem'poriser *n.* काळवेळ पाहून चालणारा *m*,काळाप्रमाणें वागणारा, प्रसंगानुवर्ती *m*, समयानुवर्ती, समयानुसारी.

Temporo-maxillary *a.* कानशिलाखालचा, दाभाडाचा.

Tempt (tempt) [Fr. -L. *tendere*, to stretch.] (Bible) *to put to trial* परीक्षा *f.* पाहणें, सत्त्व *n*.

पाहणें, परीक्षा *f.* घेणें; as, "Ye shall not T. th Lord your God." Deut. VI. 16. २ *to try to persuade esp. to evil, to entice* मोह *m.* घालणें, मोहपाश *m* -मोहनी *f.* घालणें, भुलवणें, लोभविणें, भुरळ घालणें.

Tempta'tion *n.* (Bible) परीक्षा *f.* २ पारख *f,* परीक्षा पाहणें *n.* ३ मोह पाडणें, मोह *m,* मोहनी *f,* भुरळ *f,* भूल *f.*

Tempted *pa. p.* परीक्षा पाहिलेला, पारखलेला. २ मोह घातलेला, भुरळ घातलेला.

Tempt'er *n.* (Bible) परीक्षक *m,* परीक्षा पाहणारा *m.* [THE T. सैतान *m.*] २ मोह घालणारा *m,* लोभविणारा *m.*

Tempt'ing *a.* मोहक, मोह घालणारा, मोह पाडणारा, मोहणारा, भुरळ घालणारा, भुरळ पाडणारा.

Ten *a.* दहा, दश. T. *n.* दहाचा आंकडा, दहा (संख्या). [AGGREGATE OF T. दशक *m,* दसक *m.* T. OF SUIT OF CARDS दहिल्या *m,* दसक्या *m,* दश्शा *m.*]

Tenable (ten'a-bl) [L. *tenere,* to hold.] *a.* (R.) (of a fortress) *capable of being held or defended* लढविण्याजोगा, संरक्षण करण्याजोगा, संरक्षणीय, राखण्याजोगा. २ *capable of being maintained* टिकाऊ, टिकण्यासारखा, चालायाजोगा, समर्थन करण्याजोगा, समर्थनीय, स्थापन करतां येण्याजोगा; as, "T. argument."

Tenacious (tē-nā'shus) [L. *tenex -tenere,* to hold.] *a.* (R.) *retaining or holding fast, sticky* चिकटणारा, चिकटून राहणारा, चिकट; as, "T. metal, T. clay." २ (of memory) धारणेचा, धारणाशक्तिविशिष्ट. [OF T. MEMORY आठवणीचा धड, स्मृतीचा -सारणाचा धड.] ३ *persistent in a course or purpose* चिकाटीचा, चिकट, चिवट, आग्रही, निश्चयाचा, कराराचा, करारी. Tena'-ciously *adv.* चिकाटीनें, निश्चयानें.

Tena'ciousness *n.* Same as Tenacity.

Tena'city *n.* चिकटपणा *m.* (b) चिवटपणा *m.* २ धारणा *f,* धारणाशक्ति *f.* ३ चिकाटी *f,* करारीपणा *m.*

Tenaculum (tē-nak'ū-lum) [L. *tenere,* to hold.] *n.* (पकडण्याचा) आंकडा (शस्त्र), ओढून धरण्याचें शस्त्र *n.*

Tenancy (ten'an-si) [Fr -L. *tenere,* to hold.] *n. a temporary holding of land or property* वहिवाट *f,* वहिवाटीचा हक्क *m.* [JOINT T. समाईक वहिवाट *f,* समाईक वहिवाटीचा हक्क *m.*]

Tenant (ten'-ant) [Fr. -L. *tenere,* to hold.] *n. one who holds land, paying rent to the land-lord* कूळ *n,* रयत *f.* २ *one who occupies a house for rent* भाडेकरी *m,* भाडोत्री *m.* ३ (law) मालक *m.* [T.s IN COMMON समविभागी मालक, अविभक्त मिळकतींत ज्यांचे हिस्से निश्चित आहेत असे मालक *m. pl.* JOINT T.s समाईक मालक, सहाधिकारी मालक, मिळकतींत आपला अमुक हिस्सा आहे असें ज्यांना निश्चयपूर्वक म्हणतां येत नाहीं असे समाईक मालक *m. pl.* A T. HAVING NO RIGHT OF OCCUPANACY उपरीकूळ *n.*] [भाड्यानें घेणें.

Ten'ant *v. t. to occupy as tenant* कूळ म्हणून करणें. २

Ten'antable *a. fit to be occupied by a tenant* कुळानें घेण्याजोगा. २ *in a state of good repair* दुरुस्त किंवा सुस्थितींत असलेला, राहण्यासारखा, राहण्यालायक.

Ten'antless *a.* कूळ नसलेला. २ भाडेकरी नसलेला.

Ten'antry *n. the tenants of one land-lord* (एका सावकाराचीं) कुळें *n. pl.*, रयतावा *m.*

Tend (tend) [Fr. -L. *tendere*, to stretch.] *v. i. to be moving or directed* कलणें, झुकणें, लवणें, वळणें, तोलणें, झोक *m* -कल *m.* असणें, लक्ष्य *n* -धोरण *n.* असणें; as, "This *tends* to the same conclusion."

Tend (tend) [Shortened from Attend.] *v. t. to take care of, to look after* राखणें, पाळणें, निगा *f* -बरदास्त करणें -राखणें *g. of o.*, खबर *f* -समाचार *m.* घेणें, जोपासना *f.* करणें.

Ten'dency *n. inclination or leaning* (*toward, to*) प्रवृत्ति *f*, कल *m*, झुकाव *m*, झोक *m*, ओढ *f*, ओढा *m*, वळण *n*, कटाक्ष *m*, रोंख *m.*

Tender (ten'-der) [From the root of Attend.] *n. a small vessel attending on a larger one* पुरवठ्याचें जहाज *n*, पुरवणीजहाज *n.* २ (इंजिनाच्या पाठीमागचा) कोळशाचा व पाण्याचा डबा *m.*

Tender (ten'-der) [L. *tendere*, to stretch.] *n. an offer* देणें *n*, पुढें करणें *n.* २ टेंडर *n*, (कंत्राटाकरितां) मागणीचा अर्ज *m.* [देणें, पुढें करणें.

Tend'er *v. t. to offer* (*for purchase or acceptance*)

Tender (ten'-der) [Fr. *tendre* -L. *tener*, tender.] *a. soft, not hard or tough* मऊ, नरस, मृदु, कोंवळा, कोमल, नाजूक, हिरवा, हळवट, कच्चा. २ *easily touched or wounded* नाजूक, स्पर्शासह, थोडें दाबलें असतां दुखणारा, दुखरा, लवकर दुखण्याजोगा. ३ *susceptible to pain or grief* कोवळा, हळवा, नरम, कोमल. ४ *loving or affectionate* कोमळ, मायाळू, दयाळू, आर्द्र, कोमलहृदय, कृपावान्, कृपावंत. ५ *requiring careful handling* नाजूक; as, "A T. subject." ६ *pathetic* मनोवेधक, द्रव आणणारा; as, "T. expression."

Tender-hearted *a.* मनाचा कोंवळा, कोमल अंतःकरणाचा. Tender-heartedly *adv.* कोमल अंतःकरणानें, कळवळ्यानें. Tender-heartedness *n.* मनाचा कोंवळेपणा *m.*

Ten'derly *adv.* नाजूकपणानें. २ दयाळूपणानें.

Ten'derness *n.* नाजूकपणा *m*, मऊपणा *m*, नरमपणा *m.* २ नाजूकपणा *m*, स्पर्शासहत्व *n.* ३ कोंवळेपणा *m*, हळवेपणा *m.* ४ चित्ताची कोमलता *f* -आर्द्रता *f*, कोमलांतःकरण *n*, मायाळूपणा *m*, दयाळूपणा *m.* ५ मनोवेधकपणा *m.* [कंडरासदृश.

Ten'dinous *a.* कंडरामय, कंडरांचा, कंडरेसारखा,

Tendon (ten'-don) [Fr. -L. *tendere*, to stretch.] *n. a cord of fibrous tissue joining a muscle to a bone* कंडरा *f*, स्नायुपुच्छ *n*, स्नायवग्र *n*; या कंडरेच्या योगानें स्नायु हाडाशीं बद्ध होतो. [ACHILLES T. घोडशीर *f*, वीणशीर *f*, धोंडशीर *f*.]

Tendril (ten'-dril) [Fr. -L. *tener*, tender.] *n.* ताणा *m*, तंतु *m*, लताकर *m*, प्रतान *n*. २ (*bot.*) सूत्रकोष्ठ *n*, हा एक खोडाचा प्रकार आहे. (b) सूत्रपर्ण *n*. सुतासारखें पान *n*.

Tenement (ten'-ē-ment) [Fr. -L. *tenere*, to hold.] *n. a holding, esp. a house* (कोणाहि इसमाचे ताब्यांतील) स्थावर मिळकत *f*. (b) घर *n*, मकाण *n*. २ (law) *any kind of permanent property, lands, etc., held of a superior* खंडानें केलेली वतनवाडी *f*, खंडानें केलेला जमीनजुमला *m*. [PATRIMONIAL LANDS AND TENEMENTS वडिलार्जित वतनवाडी *f*- जमीनजुमला *m*. SERVIENT T. दुसऱ्याने हकाचा बोजा असलेली इस्टेट *f*.] ३ *set of apartments used by one family* एकाच घरांतील एका कुटुंबाच्या वापराकडे असलेल्या खोल्या *f*, गाळा *m*. ४ ताबा *m*.

Tenesmus (tē-nes'mus) [Gr. *teinein*, to stretch.] *n.* (*med.*) शौचाचे वेळीं गुदद्वारांत कळ येणें, मुरडा होणें, शौचाला पुरें झालें नाहीं असें वाटणें, कुंथण्यानें उपशमन पावणारी गुदस्थानाच्या वरच्या भागीं होणारी वेदना, प्रवहण *n*.

Tenet (ten'-et) [L. *teneo*, I hold.] *n. a principle, dogma, or doctrine of a person or school* मत *n*, तत्त्व *n*, सिद्धान्त *m*.

Ten'fold *a.* दसपट, दशगुणित.

Tennis (ten'-is) [Fr. -L. *teneo*, I hold.] *n. a game with balls and rackets* टेनिस खेळ *m*. T.-ball *n*. टेनिस खेळण्याचा चेंडू *m*. T.-court *n*. टेनिस खेळण्याचें आंगण *n*.

Tenon (ten'-un) [Fr. -L. *tenere*, to hold.] *n.* (*carpentry*) कुसूं *n*, कूंस *n*. २ (of a door, window-shutter, &c.) वात्या *m*, वाता *m*, वाथा *m*. [SLIP OF WOOD TO RECEIVE A T. वातेरपट्टी *f*, वातेरफळी *f*, वातेर *n*, वातेरें *n*.]

Tenon (capsule of) *n*. बुबुळाचें बाह्यवेष्टण *n*.

Tenor (ten'-or) [L. *tenere*, to hold.] *n. settled or prevailing course or direction* ओघ *m*, वळण *n*, धारा *m*, तंत्र *n*. २ *general purport, drift (of speech, writing*) रोंख *m*, धोरण *n*, झोंक *m*, भाव *m*, अभिप्राय *m*. ३ (*law*) *true intent* रोंख *m*, भावार्थ *m*. ४ (*music*) मध्यसवन *n*, द्वितीयसवन *n*, मध्य *m*, मध्यस्थानांतील स्वर *m*, मध्यस्वन *m*.

Tenotomy (teno-to'mi) [Gr. *tenon*, a tendon, and *tomme*, a cutting.] *n*. स्नायुपुच्छ कापणें *n*, कंडराच्छेदनक्रिया *f*.

Tense (tens) [L. *tempus*, time.] *n*. (*gram.*) काळ *m*. [IMPERFECT T. अपूर्णकाळ *m*. FUTURE T. भविष्यकाळ *m*. PERFECT T. पूर्णकाळ *m*. PRESENT T. वर्तमानकाळ *m*.]

Tense (tens) [L. *tendere*, to stretch.] *a.* (of cord, membrane, etc.) *stretched tightly* ताणलेला, ताठ,

ताठर. Ten'sely *adv.* ताठपणानें, ताठरपणानें. Ten'seness, Ten'sity *n.* ताठपणा *m*, ताणलेलेपणा *m*, ताठरपणा *m*, तणाव *m*, तणावा *m*, ताण *m*.

Tensibil'ity, Tensil'ity *n.* ताणतां येण्याजोगी स्थिति *f.* २ ताणण्याचा धर्म *m*.

Ten'sible *a.* ताणतां येण्याजोगा.

Ten'sile (ten'-sil) *a. of tension* तणावाचा, ताणाचा; as, "T. force." २ *capable of being drawn out* ताणण्याजोगा, ताणण्यासारखा.

Tension (ten'-shun) *n. stretching* ताणणें *n.* (b) *being stretched* ताणलेली स्थिति *f*, तणाव *m*. २ *mental strain or excitement* मनावर पडलेला ताण *m*. ३ (*mech.*) ओढ *f*, ताण *m*. ४ *expansive force of gas or vapour* वायूचा जोर *m*.

Tensor tarsi (पापणी (पक्ष्म) च्या आंतील बाजूस असणारा) पक्ष्मस्नायु *m*.

Tent (tent) [L. *tendere*, to stretch.] *n.* तंबू *m*, डेरा *m*, शिबिर *n*, पटगृह *n*. Some kinds of *tent* are राहुटी, बिचवा, पाल. [CAP OF LEATHER ATTACHED TO THE ENDS OF A WALL OF A T. कट *m*. CAP OF A T.-POLE बादरस *f*, बादरख *f*. FLY OF A DOUBLE T. बाहेरलें पूड *n*, वरलें टप *n*. PORCH OF A T. तयारी *f*, तथ्यारी *f*. ROPE OF A T. तणावा *m*, तनाव *f*, तनयी *f*, ओढण *n. f.* SHELL OF A DOUBLE T. आंतलें पूड *n*, आंतलें टप *n*. WALL OF A T. कनात *f*.]

Tent (tent) [O. Fr. *tenter*, to probe.] *n. a piece, or roll of linen inserted into wound to keep it open* बत्ती *f*, वर्त्ती *f*, विस्तारक *n*, कोणतेंहि (विशेषतः गर्भाशयाचें) छिद्र रुंद करण्याकरितां केलेली स्पंज, कापूस यांची वळकटी *f*. T. *v. t.* वळकटी घालून मोकळें ठेवणें.

Tentacle (ten'-ta-kl) [L. L. *tentaculum -tento*, I handle, I feel.] *n. a long, slender, flexible process or appendage of animal, used for exploration, or locomotion* कांटा *m*, सोंड *f*.

Tenta'cular *a.* कांट्याचा, सोंडेचा.

Tentative (ten'-ta-tiv) [L. *tento*, I handle.] *a. done by way of trial, experimental* तात्पुरता, प्रयोग म्हणून केलेला, प्रयोगस्थितींतला, कच्चा, अनुभव पाहण्याकरितां केलेला. T. *n. experimental proposal or theory* तात्पुरती कल्पना, तात्पुरती -कच्ची योजना *f*. Ten'tatively *adv.* तात्पुरता.

Tent'ed *a.* तंबू दिलेला, डेरे दिलेला, डेऱ्यांचा.

Tenter, Tenter-hook (ten-tėr,-hōōk) [L. *tendo*, I stretch,+hook.] *n. a machine for stretching cloth to set or to dry* ताणण्याची आंकडी *f*. [TO BE ON TENTER-HOOKS, *to be in a state of mental torment* गळीं लागणें, ओढाताण *f*. असणें. TO KEEP ON TENTER-HOOKS ताणणें, ओढून धरणें.]

Tenth *a.* दहावा, दशम.

Tenth *n.* दहावा हिस्सा *m*, दहावा वांटा *m*, दशमांश *m*.

Tenth'ly *adv.* दहाव्यानदां.

Tentorium cerebelle *n.* (*med.*) मोठ्या आणि लहान मेंदूंच्या मध्यें असणारा तंबूसारखा पडदा *m.*

Tenuity (ten- ū'-i-ti) [Fr. -L. *tenuis*, thin, slender.] *n. slenderness* बारीकपणा *m*, बारकाई *f*, बारकावा *m.* २ (of air, fluid) *rarity, thinness* पातळाई *f*, पातळपणा *m*, सूक्ष्मता *f.*

Ten'uous *a.* बारीक. २ सूक्ष्म, पातळ.

Tenure (ten'-ūr) [L. *teneo*, I hold.] *n. a holding* (*esp. of land, office, or position*) (जमीन, वगैरे) धारण करणें. २ *a period of holding* धारण करण्याची मुदत *f.* ३ *terms of holding* (जमीन वगैरे) धारण करण्याची पद्धत *f* -अटी *f. pl.* ४ असदानी *f*, कारकीर्द *f.*

Tepid (tep'-id) [L. *tepidus*, warm.] *a. lukewarm* कोमट, सोमट, कोंबट, उबट, सोमाळा, मंदोष्ण, ईषदुष्ण.

Tepid'ity, Tep'idness *n.* कोमटपणा *m*, सोमटपणा *m*, कोंबटपणा *m*, मंदोष्णता *f.*

Terebinth (ter'e-binth) [Gr.] *n.* टरपेंटाइनचें झाड *n.*

Terebinth'ine *a.* (*med.*) टरपेंटाइनचा, टरपेंनतेलाचा.

Terete (tērēt') [L. *teres*, smooth.] *a. cylindrical and tapering* मनोऱ्यासारखा, स्तम्भाकार; as, "T. stems."

Tergiversate (tėr'-ji-vėr-sāt) [L. *tergiversari*- *tergum*, back and *vertere*, to turn.] *v. i. to practise evasion, to equivocate* उडवाउडवी *f.* करणें, बोलण्यांत पाचपेंच लढवणें, दुटप्पी बोलणें.

Tergiversa'tion *n.* उडवाउडवी *f*, पाचपेंच *m.*

Ter'giversator *n.* उडवाउडवी करणारा *m.*

Term (tėrm) [O. Fr. *terme* -L. *terminus*, end.] *n. boundary or limit* मर्यादा *f*, सीमा *f*, सीव *f*; as, "Set a T. to his encroachments." २ *a limited period* मुदत *f*, वायदा *m*, ठेप *f*, अवधि *m*; as, "For a T. of five years." [STATED *or* APPOINTED T. ठराविक मुदत *f*, बंदी मुदत *f.* UNDETERMINED T. कच्ची मुदत *f*, खुली मुदत *f.*] ३ (*College, Law*) सत्र *n*, मुदत *f*; as, "Will end it next T." ४ (*law*) *estate or interest in land to be enjoyed for fixed period* भोगवट्याची मुदत *f.* ५ (*math.*) *antecedent or consequent of a ratio* पद *n.* [FIRST T. आदिपद *n.* LAST T. अंत्यपद *n.* LIKE TERMS समानपदें *n. pl.* NUMBER OF Ts. IN A SERIES (पदांचा) गुच्छ *m.* AUXILIARY T. साहाय्यकारी पद *n.*] ६ (*Logic*) पद *n*, अवयव *m.* [MAJOR T. साध्य *n.* MIDDLE T. हेतु *m*, साधन *n.* MINOR T. पक्ष *m.*] ७ *a word used to express a definite conception esp. in a particular branch of study* शब्द *m*, संज्ञा *f*; as, "Scientific T." [IN T.s OF च्या शब्दांत, च्या भाषेत.] ८ (*pl.*) *language employed, mode of expression* भाषा *f*, शब्द *m. pl.*; as, "In the most flattering *terms.*" (b) बोलण्याची पद्धति *f.* ९ (*pl.*) *conditions* अटी *f. pl.*, शर्ती *f. pl.*; as, "Cannot accept his *terms.*" [TO COME TO T.s, *to yield, to give way*

आग्रह सोडणें, जुळतें घेणें. To COME TO T.s, To MAKE T.s WITH, *to conclude agreement with* कांहीं शर्तींवर जुळवणें, कांहीं शर्तींवर- पटवून घेणें. To BRING ONE TO T.s अटी पतकरावयास लावणें.] १० (*pl.*) संबंध*m*; as, "I am on good T.s with him." [To BE NOT ON GOOD T.s बरें नसणें, वांकडें असणें, वितुष्ट असणें.] Term *v. t. to denominate, to call* म्हणणें, बोलणें, नांव ठेवणें; as, "He *termed* this sheer robbery."

Ter'magancy *n.* कैदाशीणपणा *m*, भांडखोरपणा *m*.

Termagant (ter'-ma-gant) [Etymology dubious.] *n. a brawling woman, shrew* कैकेयी *f*, कैदाशीण *f*, वाघीण *f*, त्राटिका *f*, भांडखोर बायको *f*.

Termes (ter'mēz) [From Termite.] *n. white ant* वाळवी *f*, उदई *f*, उधई *f*, वाळवीची एक जात *f*. वाळवी ही शिरालपक्ष (Neuroptera) नांवाच्या कीटकवर्गांतील एक जाति आहे. हिचे नर, मादी, कामकरी आणि शिपाई असे चार प्रकार आहेत.

Ter'minable *a. that may be terminated* शेवट होण्याजोगा. २ *coming to an end after certain time* कांहीं मुदतीपुरता, थोड्या मुदतीचा, मुदतीचा; as, "T. annuities."

Terminal (ter'min-al) [L. *terminus*, a boundary.] *a. of or forming a terminus or limit* शेवटचा, अखेरचा, टोंकाचा, अग्राचा, अग्रस्थ, अन्तिम; as, "T. station." २ (*math.*) अन्ताचा, शेवटचा, अन्तिम. [T. VELOCITY अन्तिम वेग *m*.] ३ (*bot.*) *borne at the end of a stem* शेवटाकडून वाढणारा, शेवटाकडे होणारा, अग्र्य; as, "T. florescence." ४ (*zool.*) शेवटचा, शेवटाकडचा, अन्तिम, अग्रवर्ती; as, "T. joints." ५ *of or done each term* (वेळेच्या) मुदतीच्या शेवटचा; as, "T. accounts." (b) (specifically) सहामाही (परीक्षा). T. *n.* शेवटची वस्तु *f*. २ *extremity* अग्र *n*, शेवट *m*.

Ter'minate *v. t. to bound, to limit* मर्यादा *f*. घालणें, सीमा *f* -हद्द *f* -मर्यादा *f*. घालणें -ठेवणें -बांधणें. २ *to bring to an end* संपवणें, समाप्त करणें, शेवट *m* -समाप्ति *f*. करणें *g. of o.* T. *v. i. to come to an end* संपणें, उरकणें, समाप्त होणें, शेवट *m* -समाप्ति *f*. होणें *g. of s.* Ter'minate *a. coming to an end, bounded* शेवट होणारा -असणारा, अनावर्त; as, "T. decimal."

Termina'tion *n.* अन्त *m*, शेवट *m*. २ (*gram.*) प्रत्यय *m*. ३ *med.* समाप्तिस्थान *n*.

Termina'tional *a.* प्रत्ययाचा, प्रत्ययासंबंधीं. २ प्रत्यय [होणारा, प्रत्ययरूप.

Ter'minator *n. person, thing, that terminates* मर्यादा घालणारा *m*. २ (*astron.*) *the dividing line, between light and dark part of a heavenly body* (आकाशस्थ ज्योतींची) प्रकाश व अंधार यांमधील हद्दीची रेषा *f*, प्रकाशाप्रकाशरेखा *f*, प्रकाशाप्रकाशवृत्त *n*.

Terminolog'ical *a.* परिभाषेचा, परिभाषेसंबंधी.

Terminology (ter-min-ol'-o-ji) [L. *terminus*, end, and Gr. *logos*, discourse.] *n. science of proper use of terms* परिभाषाशास्त्र *n*. २ *terms used in an art, etc.* परिभाषा *f*, पारिभाषिक शब्द *m. pl.*

Terminus (ter'-min-us) [L. *terminus*, end.] *n.* *the end or extreme point* अन्त *m*, शेवट *m*, अवधि *m*. २ *a boundary or limit* अन्तिम सीमा *f*, मर्यादा *f*. ३ *the end of a road, railway or tram-route* शेवट *m*, शेवटलें स्टेशन *n*. Terminuses, Termini *n. pl.*

Termite (ter'-mīt) [L. *termes*, wood-worm.] *n.* Same as Termes which see.

Ternary (ter'na-ri) [L. *ternarius*, of three.] *a.* *proceeding by, or consisting of, threes* तिहींचा, तीन असलेला, त्र्यात्मक, त्रिकूटात्मक. २ त्रिक्रमिक; as, "T. scale." ३ (*chem.*) तीन मूलतत्त्वें, किंवा परमाणु, किंवा मूल्यक असलेला, त्रिभौतिक, त्रिदेहिक.

Ter'nate *a. bot.* त्रिदल (पर्ण); उ० बेल, पळस, घेवडा,

Terrace (ter'-rās) [Fr -L. *terra*, the earth.] *n.* *a raised, level bank of earth* धमधमा *m*, धमामा *m*. ओटा *m*. (b) (square) चौथरा *m*. [T. IN FRONT OF A DOOR देवडी *f*.] २ *the flat roof of a house* माळवद *n*, धाबें *n*, गच्ची *f*, अगाशी *f*. ३ *a row of houses* चाळींची रांग *f*, घरांची रांग *f*.

Terra-cotta (tera-kota) [L. *terra*, earth, and *coctus*, *pa. p.* of *coquere*, to cook. Terracotta etymologically means baked earth.] *n. a hard pottery of a brownish red colour, used for building, statuary, etc.* (कुंड्या, मूर्ति, पुतळे वगैरे करण्याकरितां) कठिण तांबड्या रंगाची भाजलेली माती *f*. २ टेराकोटा मातीच्या कुंड्या, पुतळे, वगैरे.

Terra-firma [L.] *n. firm land, dry land* कठिण जमीन *f*, कोरडी जमीन *f*.

Terra incognita [L.] *n. unknown land or country* अनोळखी प्रदेश *m*, परदेश *m*, परकी देश *m*.

Terramar'a *n.* (*pl.* Terramare, Terramara) हाडें, फास्फेट, इत्यादि असलेलीं मातीचीं खतें.

Terraqueous (ter-ā'-kwē-us) [L. *terra*, earth, and *aqua*, water.] *a.* (of the earth) *comprising both land and water* जमिनीचा व पाण्याचा, जलस्थलमय, जलस्थलात्मक; as, "The earth is a T. globe."

Terrene (te-rēn') [L. *terra*, earth.] *a. of earth, earthy* मातीचा, मृण्मय. २ *terrestrial* पृथ्वीचा, पृथ्वीसंबंधी, भूगोलाचा.

Terrestrial (te-res'-tri-al) [L. *terra*, the earth.] *a. of the earth* पृथ्वीचा, पृथ्वीसंबंधी. [THE T. GLOBE पृथ्वी *f*, भूगोल *m*. A T. GLOBE भूगोलाचें चित्र *n*. T. CIRCLE भूवलय *n*, भूवृत्त *n*. T. MERIDIAN भूयाम्योत्तर *n*.] २ *of this world, worldly* भूलोकचा, भूलोकसंबंधी, ऐहलौकिक, ऐहिक; as, "T. interests, or aims." ३ (*zool.*) *living on the ground* भूचर, स्थलचर. T. *n.* भूलोकचा रहिवाशी *m*.

Terrible (te-ri'-bl) [L. *terrere*, to frighten.] *a.* *exciting terror, awful* भयंकर, भयावह, भयानक, घोर, दारुण, कराल, रौद्र, विकट. २ (*colloq.*) *excessive* फार, अतिशय, मोठा, जबर, जबरा, जबरदस्त, भारी, जोराचा, अनर्थाचा, पराकाष्ठेचा; as, "T. bore."

Ter'ribleness *n.* भयंकरपणा *m*, भयंकरता *f*, भयानकपणा *m*, घोरपणा *m*. २ जबरपणा *m*, मोठेपणा *m*.

Ter'ribly *adv.* भयंकर रीतीनें. २ भारी, फार.

Terrier (te'-ri-ėr) [L. *terra*, the earth.] *n.* 'टेरिअर' जातीचा कुत्रा *m*.

Ter'rific *a. causing terror* भयंकर, भयानक, भीतिप्रद, भयोत्पादक. Ter'rifically *adv.* भयंकर रीतीनें.

Terrify (te-r'i-fī) [L. *terrere*, to frighten.] *v. t. to fill with terror* भिवविणें, भय बसवणें, पांचांवर धारण *f.* बसवणें, त्रेधा *f.* उडवणें.

Territo'rial *a. of territory* प्रांताचा, देशाचा, मुलखाचा, देशाविषयींचा; as, "T. acquisition." २ *limited to a district* प्रांतिक, प्रांताचा, भागाचा; as, "The right was strictly T." [T. JURISDICTION (*law*)(स्वतःच्याच) राज्यापुरता चालणारा अधिकार *m*, स्वराज्यैकव्यापी अधिकार. T. ARMY OR FORCE *force organised for home defence to replace the older bodies of militia, yeomanry and volunteers* देशवासी सैन्य *n.*] T. *n. member of territorial army* देशवासी सैनिक *m*.

Territory (te'-ri-to-ri) [L. *terra*, the earth.] *n. extent of land under jurisdiction of a sovereign or state* (अंमलाखालचा) प्रांत *m*, मुलूख *m*, देश *m*, loosely राज्य *n.* २ *large tract of land* प्रांत *m*, मुलूख *m*, देश *m*.

Terror (ter'-or) [L. *terrere*, to frighten.] *n. extreme fear* दहशत *f*, अतिशय भय *n*, भीति *f*, धास्ती *f*, घोर भय *n*, त्रेधा *f.* [SHOCK OF T. वचक (with verb बसणें).] २ *anything causing fear* भयकारण *n*, भयहेतु *m*, भय *n.* [THE KING OF TERRORS, *Death* मृत्यु *m*, यम (among the Hindus).]

Terrorisa'tion *n.* दहशत बसविणें *n*.

Ter'rorise *v. t. to rule by terror* झोटिंगपादशाही चालवणें. २ *to frighten very much* दहशत बसवणें.

Ter'rorism *n. a system of ruling by fear* दहशतीची राज्यपद्धति *f*, झोटिंगपादशाही *f*.

Ter'rorist *n. one who rules by terror* झोटिंगपादशाही चालविणारा *m*. २ *one who gains his ends by threats or violence* दहशत बसविणारा *m*.

Terse (tėrs) [L. *tergere*, to polish.] *a.* (of speech, writer) *free from cumbrousness, smooth and concise* संक्षिप्त पण मुद्देसूद, संक्षिप्त पण स्पष्ट.

Terse'ly *adv.* थोडक्यांत पण मुद्देसूदपणानें.

Terse'ness *n.* संक्षिप्तपणा *m*, मुद्देसूदपणा *m*.

Tertian (tėr'-shi-an) [L. *tertianus*, -*tertius*, third.] *a.* (*of fever*) *occurring every other day* दर तिसऱ्या दिवशीं होणारा -येणारा, एकांत्राड, तृतीयक. T. *n.* (-the fever) तिजांतरा ताप *m*, त्र्याहिक ज्वर *m*, तृतीयक ज्वर *m*.

Tertiary (tėr'-shi-a-ri) [L. *tertiarius*, containing one-third.] *a. of the third order, rank or formation* तृतीय, तृतीयक, तिसरा. २ तृतीयावस्थेंतला; as,

"T. syphilis." [The Tertiary *third geological period* (भूगर्भाचें) तृतीय युग *n.*]

Tessellated (tes'el-lāted) [L. *tessella, dim. of tessera,* a square piece.] *a.* (of pavement) *formed by the inlaying of regular squares, triangles of variegated colour* खिडकीदार, जाळीदार, चौकड्यांचा, चौकड्यांचा.

Test (test) [L. *testum,* an earthen pot, *esp.* one for trying metals in.] *n. critical examination or trial of person's or thing's qualities* पारख *f,* परीक्षा *f,* कसोटी *f;* as, "Has stood the successive *tests* of poverty and riches." [A T. CASE (कायदा कसोटीस लावून पहाण्याकरितां केलेला) नमुन्याचा खटला *m.*] २ *means for trial* कसोटी *f,* परीक्षासाधन *n,* कस *m;* as, "Success is not a fair T." ३ (*chem.*) *a reagent* कस लावण्याचें द्रव्य *n,* कसद्रव्य *n,* परीक्षकद्रव्य *n.* [DRY T. सुकी परीक्षा *f,* सुका कस *m,* नीरस परीक्षा *f.* TOUCHING T. घासून लावलेला कस *m,* घर्षणपरीक्षा *f.* WET T. (द्रवद्वारा) सरस परीक्षा *f,* द्रवपरीक्षा *f.* T.-GLASS *n.* कसप्याला *m,* परीक्षापात्र *n.* T.-PAPER *n.* कसकागद *m.* T.-TUBE *n.* कसनळी *f,* चिकषनलिका *f.* TEST-TUBE HOLDER कसनळी धरण्याचा चिमटा *m.* TEST-TUBE-STAND *n.* कसनळीची घोडी *m.* TEST-TUBE-WASHER कसनळी धुण्याचा ब्रश *m.*]

Test. *v. t. to put to the test, to make trial of* पारखणें, पारख करणें, कस *m.* लावणें, कसोटी लावून पाहणें, पडताळणें, पडताळून पाहणें, पडताळा *m.* पाहणें, ताडून पाहणें. २ (*chem.*) (कसद्रव्यानें) कस *m.* लावणें -लावून पाहणें. Tes'table *a.* कस लावून पाहण्यासारखा. Tested *pa. t.* and *pa. p.* Tes'ter *n.* कस लावून पाहणारा. Test'ing *pr. p.*

Test (test) [L. *testa,* tile, jug, shell.] *n. shell, hard covering, of some animals* प्राण्यांचें शंखासारखें कठिण आवरण *n,* शंख *m,* शिंपला *m,* कवच *n.*

Testa (tes'ta) [L. *testa,* an earthen pot, the skull.] *n.* (*bot.*) बीजकवच *n,* बीजावरण *n,* बीजांचें बाह्य आवरण किंवा कवच *n.* उ० एरंडी.

N. B.—Testa is not बीजकोष *which is ovary.* एरंडीमध्यें बीजकवच आणि बीजकोष हीं दोन्हीं आवरणें चांगलीं स्पष्ट दिसतात. वरचा रंगीबेरंगी काश्मिरी कोट आणि आंतला तलम मलमलीचा सद्रा अशीं हीं दोन्हीं आवरणें स्पष्ट दिसतात. बीजकवच is Testa, while फलकवच is Pericarp.

Testable (te'st-ā-bl) [L. *testabilis-testari,* to make will.] *a.* (*law*) *that may be given by will* मृत्युपत्रानें देण्यासारखा. २ *capable of being tested* कसोटी लावून पहातां येण्यासारखा.

Testa'ceous *a. having a hard shell* शिंपल्याचा, शंखविशिष्ट, शंखनिवासी; as, "T. animals."

Testament (te'st-a-ment) [Fr. -L. *testamentum-testis,* a witness.] *n.* (*origin.*) *a witness* साक्षीदार *m.* २ *a will* मृत्युपत्र *n.* ३ *one of the two grea*

divisions of the Bible बायबलाचा एक भाग *m*, करार *m*. [OLD T. जुना करार *m*. NEW T. नवा करार *m*.]

Testamen'tary *a*. मृत्युपत्राचा, मृत्युपत्रविषयक. २ *bequeathed by a will* मृत्युपत्रानें दिलेला.

Testate (tes'-tāt) [L. *testari*, to make a will.] *a*. *who has made a will* मृत्युपत्र केलेला, मृत्युपत्र करणारा. [TO DIE T. मृत्युपत्र करून मरणें.] T. *n*. मृत्युपत्र करणारा मनुष्य *m*.

Testa'tor *n*. *one who has made and left a will* मृत्युपत्र करून ठेवणारा मनुष्य *m*. Testa'trix *n*. *fem*.

Tester (tes't-er) [O. Fr. *testiere-teste*, shell, head.] *n*. *canopy, esp. over four-poster* पलंगाचें -पलंगावरचें छप्पर *n*.

Testicle (tes'ti-kl) [L. *testiculus*, *dim*. of *testis*, a testicle.] *n*. अंड *n*, *pop*. आंड *m*, (*dim*. अंडकुली or अंडुकली), मुष्क *m*, कोश *m*, कोष *m*, बी *f*, कोय *f*. [T.S AND SCROTUM अंडकोश *m*, अंडकुली *f*, अंडकूल *n*, वृषण *m*, अंडद्वय *n*, अंडयुग्म *n*. ENLARGEMENT OF A T. (OR SCROTUM) अंडवृद्धि *f*, कोशवृद्धि *f*. HAVING T.S अंडील. SWELLED T. बृहदंड *n*. SWELLING OF T. अंडशोफ *m*.]

Testic'ular a अंडाचा, अंडकोशाचा.

Testic'ulate *a*. *having or shaped like testicles* अंड असलेला. (b) अंडाकार. २ (*bot*.) *having a pair of organs so shaped* अंडाकार दोन इंद्रियें किंवा अवयव असलेला, अंडद्वययुक्त.

Tes'tifier *n*. साक्ष देणारा *m*.

Testify (tes'-ti-fī) [O. Fr. *testifier* -L. *testificari*, *testis*, witness.] *v. i.* (of person or thing) *to bear witness* (*to*) साक्ष असणें, साक्षी असणें. २ (law) *to give evidence* साक्ष देणें. T. *v. t. to affirm, to declare* सांगणें, जाहीर करणें. २ (of things) *to be evidence of, to evince* साक्ष *f*. देणें, साक्षी *f*. देणें. Tes'tified *pa. p.* Tes'tifying *pr. p.*

Testimonial (testi-mō'-nial) [L. *testimonium-testis*, witness.] *n*. प्रशंसापत्र *n*, सर्टिफिकेट (corruption of the English word). २ *a gift to person esp. in public as a mark of esteem* (एखाद्या मनुष्याला सार्वजनिक रीतीनें दिलेली) बहुमानाची (पैशांची) पिशवी -देणगी *f*.

Tes'timony *n*. *evidence* पुरावा *m*, आधार *m*; as, "We have his T. for that." २ *evidence by a witness in a court* साक्ष *f*, जबानी *f*. [ORAL T. तोंडजबानी *f*, मुखजबानी *f*.] ३ *declarations, statements* ग्वाही *f*, साक्ष *f*; as, "Must rely on the T. of history."

Tes'tiness *n*. तुसडेपणा *m*, चिडकेपणा *m*, चिरडखोरपणा *m*, तिडतिडेपणा *m*, खिसखिशेपणा *m*.

Testy (tes'-ti) [Fr. -L. *teste*, the head.] *a*. *easily provoked, touchy* (in temper) सहज चिडणारा, झटकन् चिडणारा, तुसडा, चिरडखोर, चिडका, चिडखोर, खिसखिशा, तिडतिडा.

Tetanus (tet'a-nus) [L. -Gr. *tetanos*, stretched.] *n.* धनुर्वात *m*, धनुष्कंपवायु *m.* [TRAUMATIC T. जखमेमुळें होणारा धनुर्वात *m*, आगन्तुक धनुर्वात *m.*]

Tete-a-tete (tāt-a-tāt') [Fr. lit. head to head.] *adv. together in private* एकांतीं, एकांतांत, एकीकडे, एका बाजूला, गुप्त रीतीनें. T. *a. private, confidential* एकांताचा, खासगी, विशेष सलगीचा. T. *n. private interview or conversation between two persons* (दोन मनुष्यांमधील) गुप्त संभाषण *n*, एकांतांतील भाषण *n.*

Tether (teth-ėr) [From the root of Tie.] *n. a rope by which grazing animal is tied* चारणीची दोरी *f*, चारणीचें चऱ्हाट *n*, चारण्याची सोल *f* -सडक *f.* २ (*fig.*) *scope or extent of one's knowledge or authority* (ज्ञानाची -अधिकाराची) मर्यादा *f*, प्रांत *m*; as, "Was at the end of his T." T. *v. t. to tie (esp. a grazing animal) with a tether* (चरतें जनावर) दोरीनें बांधून ठेवणें. [or बेस).

Tetraba'sic *a.* चतुर्भस्मिक, चतुर्बेसिक (Base = भस्म

Tetrac'id *n.* चतुरम्ल *n.*

Tetrad (tet'rad) [Gr. *tetra*, four. Allied to Sk. चतुर्, four.] *n. a group of four* चारांचा समुदाय *m*, चौक *m*, चौकडी *f*, चतुष्टय *n.* २ (*chem.*) चतुर्मूल्य (परमाणु) *m*, चतुःशक्तिक (परमाणु) *m.*

Tetradyn'amous (*bot.*) चतुर्दीर्घनरकेसर (पुष्प), सहा नरकेसरांपैकीं चार नरकेसरें इतर दोहोंपेक्षां जास्त उंच असणारें (पुष्प).

Tetragon (tet'ra-gon) [Gr. *tetra*, four and *gonia*, corner.] *n. a figure of four angles* चतुष्कोण.

Tetrag'onal *a.* चतुष्कोणी, चौकोनी.

Tetrahed'ral *a.* चतुष्फलकाचा.

Tetrahedron (tetra-he'dron) [Gr. *tetra*, four and *hedra*, a seat, a base.] *n.* चतुष्फलक *m*, चतुष्कोण घनाकृति *f.*

Tetramerous (te-tram'er-us) [Gr. *tetra*, four, and *meros*, a part.] *a.* (*bot.*) चतुर्विभागयुक्त; as, "T. flower." २ (of insect) चतुःसंधियुक्त.

Tetrandrous (te-tran'-drus) [Gr. *tetra*, four, and *andros*, man.] *a.* (*bot.*) चार पुंकेसर असलेल्या फुलांच्या वनस्पतींच्या वर्गाचा, चतुःपुंकेसरी पुष्पवर्गाचा.

Tetrapet'alous *a. of four petals* चार पाकळ्यांचा, चौपाकळी.

Tetrarch (tet'-rark, or tē'-trark) [Gr. *tetra*, four +*archē*, government, rule.] *n. the ruler of the fourth part of a Roman province* रोमन प्रांताच्या चतुर्थांश भागावरील अधिकारी *m.* २ *any petty king or sovereign* लहानसा राजा *m.*

Tet'rasyllable *n.* चतुरवयवी शब्द *m.*

Tetratomic (tetra-to'mik) [Gr. *tetra*, and Atomic.] *a.* चतुःपरमाणुक (अणु).

Tetravalence (te-trav'a-lens) [Gr. *tetra*, four, *valens*, power.] *n.* चतुःशक्ति *f*, चतुर्मूल्यता *f.*

Tetrav'alent *a.* चतुःशक्तिक, चतुर्मूल्यक.

Tetter (te'tėr) [O. E. *teter*, tetter.] *n. a kind of skin disease* चकंदळा *m*, दाद *f*.

Teuton (tū'ton) [L. *Teutones* -Goth. *thiuda*, a nation.] *n.* ट्यूटन जातीचा जर्मनींतील प्राचीन रहिवासी *m*, ट्यूटन *m*. Teuton'ic *a.* ट्यूटन लोकांसंबंधी, ट्यूटनलोकांचा. T. *n.* ट्यूटानिक भाषा *f*.

Text (tekst) [L. *textus*,—*texere*, to weave.] *n. original words of author* मूलग्रंथ *m*, मूल *n*, मूळ *n*. [T. OF THE VEDAS संहिता *f*.] २ *passage of Scripture quoted as authority* (धर्मग्रंथांतील प्रमाण) वाक्य *n*, वचन *n*. ३ *subject, theme* (चर्चेकरितां घेतलेला) विषय. ४ *main body of books opposed to notes* मूलग्रंथ *m*, पाठपुस्तक *n*. [T. -BOOK (अभ्यासाकरितां) नेमलेलें पुस्तक.]

Textile (tex'-til) [L. *texo*, I weave.] *n. woven fabric* (विणलेलें) कापड *n*. T. *a. of weaving* विणण्याचा; as, "T. art." २ *woven, suitable for weaving* विणलेला, विणण्याजोगा; as, "T. fabrics."

Tex'tual *a.* मूलग्रंथाचा, मूलग्रंथविषयक, मूळ ग्रंथांतला. २ मुळाचा, मुळांतला. [T. CRITICISM (मूळ ग्रंथांतील) पाठापपाठविषयक टीका *f*.]

Texture (tekstūr) [See Text] *n. arrangement of threads in a fabric* वीण *f*, पोत *m*, *n*, विणकर *f*, विणाई *f*, खेटणी *f*, बनावट *f*, सूत *n*, खुमास *f*, बाणाताणा *m*, सूतपोत *m*, *n*. [OF COARSE T. जाडसुती, भरडसुती. OF FINE T. तलमसुती. OF GOOD T. सपोत. OF LOOSE OR OPEN T. विरल, विरळ, झिरझिरीत, झरझरीत, झिरझिरा. OF STRONG T. वनवट, घनगट. TO BE OF OPEN OR LOOSE T. विरविरीत असणें.] २ *structure (of a material)* घटना *f*, रचना *f*. ३ *weaving* विणणें *n*. ४ *that which is woven* विणलेलें कापड *n*, वस्त्र *n*. [OPENING IN A T. सरा *m*, सरी *f*. TO HAVE OR GET OPENINGS IN A T. सरकटणें.]

Text'ureless *a. without discernible structure, amorphous* बेडौल बनावटीचा.

Thalamus (thal'a-mus) [Gr. *thalamus*, chamber.] *n.* (*bot.*) पुष्पाधार *m*.

Thallium (thali-um) [Gr. *thallein*, to bloom.] *n.* रसायनशास्त्रांतील 'थाल्ल' नांवाचें धातुरूप मूलद्रव्य *n*. हें बरेंच दुर्मिळ आहे.

Thall'ogen (*bot.*) *n.* स्थाणुवर्गांतील वनस्पति *f*.

Thallus (thal'us) [Gr. *thallos*, a young shoot.] *n.* (*bot.*) (लायकेन जातीच्या वनस्पतीचा) देंठ, स्थाणु. उ० धोंडफूल, दगडफूल.

Than (than) [O. E. *then*, than.] *conj.* (introducing second member of comparison) पेक्षां, हून, (-च्या) अपेक्षेनें, अपेक्षया (in comp.; as तदपेक्षया); as, "You are taller *than* he is."

Thank (thank) [A S. *thanc.*] *v. t. to express gratitude for a favour* आभार *m. pl.* मानणें, उपकार *m.*

pl. मानणें, आभारीपणा *m* -उपकारिपणा *m.* दाखवणें -दर्शवणें. T. *n.* (*usu.* in *pl.*) *expression of gratitude* आभार *m. pl.*, उपकार *m. pl.*

Thank'ful *a. grateful* आभारी, ऋणी, उपकारबद्ध, कृतज्ञ. Thank'fully *adv.* आभारपूर्वक, उपकारपूर्वक, कृतज्ञतापूर्वक, आभारी होऊन. [ज्ञता *f.*

Thank'fulness *n.* आभारीपणा *m*, कृतज्ञता *f*, उपकार-

Thank'less *a. ungrateful* कृतघ्न, आभार -उपकार न मानणारा, अनुपकारी (*colloq.*). २ *not bringing thanks* चीज न होणारा, चीज न करणारा. ३ *unprofitable* बिनफायद्याचा, निरर्थक, फुकट.

Thanksgiving *n.* उपकारप्रदर्शन *n*, आभार मानणें *n*, उपकार मानणें *n.* २ देवाच्या चांगुलपणाबद्दल व दयेबद्दल (आभारप्रदर्शनार्थ) जाहीर प्रार्थना *f*, उपकारस्तुतीची प्रार्थना *f.*

Thank-worthy *a. worthy of, or deserving thanks* आभार मानण्यालायक, उपकार मानण्यायोग्य, प्रशंसनीय, आदरणीय.

That (that) [O. E. *thæt*, that.] *a.* तो, ती, तें; as, "Observe *that* dog in the next field." २ (followed by *that conj.*) *such a* असा, इतका; as, "He was wounded to *that* degree that he resigned." That *demonstrative pron.* तो, ती, तें; as, "What noise is *that.*" २ The उपपदयुक्त नामाच्या ऐवजीं That या सर्वनामाचा उपयोग होतो; अशा वेळीं That च्या पुढें संबंधी सर्वनाम येऊन त्या योगानें That चा अर्थ पूर्ण होतो; as, "*Those* who choose may try it." That या दर्शक सर्वनामापुढें That हें संबंधी सर्वनाम आल्यास तें बहुतेक गाळण्याची वहिवाट आहे; as, "All *those* (that) I saw." (b) कधींकधीं 'That' च्या पुढें विशेषण येऊन त्याचा अर्थ पूर्ण होतो; as, "*Those* unfit for use." That *relative pronoun* जो, जी, जें; as, "The meanest flower *that* blows." २ अलीकडे 'That' या संबंधी सर्वनामाच्या ऐवजीं who किंवा which वापरण्याचा प्रघात आहे; 'That' हें संबंधी सर्वनाम कर्म असतांना बहुतेक गाळलें जातें; as, "The book *that* or which I sent you; 'That' ह्या संबंधी सर्वनामाचें शब्दयोगी अव्यय 'That'च्या नंतर व बहुतेक पोटवाक्याच्या किंवा गौणवाक्याच्या शेवटीं घालतात; The box *that* or which you put them in." That *conj.* कीं. मुख्य वाक्याशीं गौण वाक्य जोडण्याकरितां That या उभयान्वयी अव्ययाचा उपयोग होतो, व यानें जोडलेलें गौणवाक्य पुढें दिलेल्या प्रयोजनांकरितां येतें:—(a) कांहीं सांगण्याकरितां; as, "They say *that* he is better." (b) हेतु दर्शविण्याकरितां; as, "He withdrew *that* the dispute might cease." (c) परिणाम दाखविण्याकरितां; as, "I am so sleepy *that* I cannot keep my eyes open." (d) कारण दाखविण्याकरितां; as, "It is rather *that* he has not the time." (e) इच्छा दाखविण्याकरितां; as, "Oh *that* I knew the truth!"

Thatch (thach) [O. E. *thæc*, thatch.] *n. a roof-covering of straw, leaves, etc.* छप्पर *n*, शाकार *m*, शेकार *m*, शाकारणी *f*, कॅंबळा *m*, कॅंबळी *f*, कॅंबळ *n*, कोलवा *m*. [BOTTOM OR LOWER EDGE OF A T. वळचण *f*. BUNDLE OF OLD T. ढोवळा *m*. FRAME OF T. थाट *m*. LAYER OF GRASS IN T. पोव *m*. OLD AND ROTTEN T. कॅंबळ *n*, कोलवा *m*.] T. *v. t. to cover (roof) with thatch* शाकारणें, शेकारणें, छप्परबंदी *f*. करणें, गवत *n* -कोलवा *m* -शाकार *m*. घालणें, शिवणें.

Thatched *pa. t.* T. *pa. p.* शाकारलेला, etc.

Thatch'er *n.* शाकारणारा *m*. [शाकार *m*.

Thatch'ing *pr. p.* T. *n.* शाकारणें *n*, शाकारणी *f*. २

Thaw (thaw) [A. S. *thawian*, to thaw.] *v. i.* (*of ice, snow*) *to melt* वितळणें, विरघळणें, पाझरणें. २ (*of weather*) *to become so warm as to melt ice* (बर्फ वितळण्याइतका) उष्ण होणें. ३ (*fig.*) *to become less cold or stiff* (*in manner*) उदासीनपणा सोडणें, आदर दाखविणें, प्रेमानें वागणें. T. *v. t.* (*lit.* and *fig.*) *to cause to thaw* वितळविणें, वितळावयास लावणें. २ थंडपणा सोडवणें, प्रेमानें वागावयास लावणें.

Thaw *n. thawing, melting of ice, snow, etc.* बर्फ वितळणें *n*, बर्फाचा पाघळ *m* -पाझर *m*, हिमद्रव *m*. २ (*geog.*) *warmth of weather that thaws* विद्रावक हवा *f*, बर्फ वितळण्यास पुरेशी हवेंतील उष्णता.

The (thē) [Of A. S. origin. Allied to Sk. तत्. The चा उच्चार स्वरापूर्वीं 'धि,' व्यंजनापूर्वीं 'ध,' व ठांसून बोलावयाचें असेल तेव्हां 'धी' असा करतात.] *definite article* नियामक उपपद *n*. अमुकच व्यक्तीविषयीं बोलावयाचें असल्यास नामाच्या पूर्वीं The हें उपपद योजितात; जसें, "*The* man." २ विशेषण किंवा धातुसाधित याच्यापूर्वीं The हें उपपद असलें तर त्या विशेषणाचा किंवा धातुसाधिताचा भाववाचक नामासारखा अर्थ होतो; जसें, "The beautiful = Beauty." ३ नद्या, पर्वत, समुद्र आणि जहाजें यांच्यापूर्वीं The हें उपपद योजितात; जसें, "The Ganges, The Himalayas, The Arabian Sea, The Tukaram (steamer)." ४ (विशिष्ट) पदवीपूर्वीं किंवा क्रमवाचक विशेषणापूर्वीं The हें उपपद योजितात; as, "Akbar the Great, Bajirao the First." ५ (विशिष्ट) जाति दाखविण्याकरितां The चा उपयोग करतात; जसें, "*The* Hindus are a religious people." ६ (विशिष्ट) धंदा दाखविण्याकरितां The या उपपदाचा उपयोग करतात; as, "*The* stage, *The* platform."

The *adv.* तरभावदर्शक विशेषणापूर्वीं The हें क्रियाविशेषण घालतात; as, "The more, the better."

Theatre (thē'-a-tr) [Gr. *theatron* -*theaomai*, I behold -*thea*, spectacle.] *n. a play-house* नाटकगृह *n*. २ *a lecture-room* व्याख्यानशाला *f*, व्याख्यानगृह *n*. ३ *dramatic literature or art* नाट्यवाङ्मय *n*. (b) नाट्यकला *f*, रंगभूमि *f*. ४ *scene or field of operation* भूमि *f*, आखाडा *m*, फड *m*, रंगण *n*, रंग *m*; as, "The Theatre of war." कर्तव्यक्षेत्र *n*. T.

-goer *n.* सदोदित नाटकाला जाणारा, नाटकांचा शोकी *m.* T.-going *n.* सदोदित नाटकाला जाणें *n*, नाटकांचा शोक *m.*

Theat'rical *a. pertaining to the theatre* नाटकाचा, नाट्याचा, नाटकी, नटांचा. २ *showy, affected* नाटकी. T. *n.* (*pl.*) *theatrical performances* खासगी किंवा शोकी लोकांचें) नाटक *n*, नाटकांतील निरनिराळे प्रवेश *m. pl.*

Thee (dhē) *objective case of Thou* तुला.

Theft (theft) [From the root of thief.] *n. the act or crime of stealing* चोरी *f*, चौर्य *n.* (b) चोरी *f*, चोरीचा अपराध *m* -गुन्हा *m.*

Theine (thē'-in) [From the root of Tea.] *n. the bitter principle found in tea* चहांतील (कडू) कारक द्रव्य *n*, थीइन *n.*

Their (dhār) [Originally, genitive *pl.* of *the.*] *possessive case of and adj. corresponding to they* त्यांचा, यांचा, ह्यांचा. Theirs, *absolute form of their* त्यांचा, etc. ('Theirs' असा प्रयोग वापरतांना त्याच्या पुढें नाम येत नाहीं).

Theism (thē'-ism) [Gr. *theos*, Sk. देव God.] *n. the belief in the existence of God as the creator and ruler of the universe* आस्तिक्यवाद *m*, आस्तिक्यमत *n*, आस्तिक्य *n*, ईश्वरवाद *m.*

The'ist *n.* आस्तिक *m*, आस्तिक्यवादी *m*, ईश्वरवादी *m.*

Theis'tic,-al *a.* आस्तिक्याचा, आस्तिक्यवादाचा, आस्तिक्यमताचा, आस्तिक्यमतासंबंधीं -विषयक.

Them (dhem) *pron. accusative case of they* त्यांना.

Theme (thēm) [Fr. -L. -Gr. *tithemi*, I place.] *n. a subject on which one writes or speaks* विषय *m*, प्रकरण *n.* २ *a school composition, or essay, on a given subject* दिलेल्या विषयावर मुलांनीं लिहिलेला निबंध *m*, लहानसा निबंध *m*, अल्पप्रबंध *m.*

Themselves (dhem-selvs) *pron.* ते स्वत:.

Then (dhen) [O. E. *thœnne*, then.] *adv. at that time* तेव्हां, त्या वेळीं, त्या समयीं; as, "Was T. too much occupied." [Till T. तोंपर्यंत, तोंपावेतों, तोंवर.] २ *next, afterwards, after that* मग, त्यावर, नंतर, त्यानंतर, तदनंतर, तदुत्तर, तदुपरि, उपर; as, "It must *then* soak for two hours." [Now and then कधींकधीं, मधूनमधून.]

Then *conj. in that case* तर, तरमग, मग; as, "*Then*, you should have said so."

Then *a. existing at that time* त्या वेळचा, त्या वेळीं असलेला, तदानींतन; as, "The *then* secretary."

Then *n. that time* ती वेळ *f*, तो समय *m*; as, "From *then*." [Every now and then वरचेवर.]

Thence (dhens) [M. E. *thenne*, thence.] *adv.* (*archaic*) *from that place* तेथून, तेथपासून, त्या स्थळापासून. २ (*archaic*) *for that reason* म्हणून. ३ *from that time* त्या वेळेपासून, तेव्हांपासून.

Thence'forth, Thence'forward *adv.* तेव्हांपासून, तेव्हांपासून पुढें, त्यापासून, त्यापासून पुढें.

Theocracy (thē-ok'-ra-si) [Gr. *theos*, Sk. देव God, and *krateo*, I rule.] *n. direct government by God* ईश्वरसत्ताक राज्यपद्धति. *Cf.* प्रजासत्ताक राज्यपद्धति *f.* २ *a state* (*as of the ancient Hebrews*) *thus governed* ईश्वरसत्ताक राज्य *n.*

Theocrat'ic,-al *a.* ईश्वरसत्ताक राज्याचा. २ ईश्वरसत्ताक राज्यपद्धतीचा.

Theodolite (thē-od'-ō-līt) [Etymology dubious.] [*n.* सर्वेअरची दुर्बीण *f.*

Theogony (thē-og'o-ni) [Gr. *theos*, Sk. देव, God and *genein*, Sk. जन्, to beget.] *n. the birth and genealogy of the gods* देवांचा परस्पर संबंध व वंशावळ *f,* देववंशावळ *f,* देवांच्या उत्पत्तीचा इतिहास *m.*

Theologian (thē-ol-ō-ji-an) [See Theology.] *n. a student or professor of theology* (ख्रिस्ती) धर्मशास्त्रसंपन्न *m,* धर्मशास्त्राचा गुरु *m.*

Theolog'ical *a.* (ख्रिस्ती) धर्मशास्त्राचा, धर्मशास्त्रीय, धर्मशास्त्रविषयक.

Theologi'cally *adv.* धर्मशास्त्राप्रमाणें, धर्मशास्त्राच्या [दृष्टीनें.

Theolo'gise *v. t. to render theological* धर्मशास्त्राचें स्वरूप देणें, धर्मशास्त्राच्या सांचांत बसविणें, धर्मशास्त्रदृष्ट्या मांडणी -विचार करणें.

Theolo'gist *n.* धर्मशास्त्रवेत्ता *m,* धर्मशास्त्राचा गुरु *m.*

Theology (thēol'-ō-ji) [Gr *theos*, Sk. देव, God and *logos*, a discourse.] *n. science of* (*esp. Christian*) *religion* (ख्रिस्ती) धर्मशास्त्र *n.* [NATURAL T. सृष्टिसिद्ध धर्मशास्त्र. POSITIVE OR REVEALED T. ईश्वरप्रणीत धर्मशास्त्र. DOGMATIC T. सिद्धान्तरूप धर्मशास्त्र. SPECULATIVE T. मनुष्यकृत धर्मशास्त्र, पौरुषेय धर्मशास्त्र. SYSTEMATIC T. सूत्रबद्ध धर्मशास्त्र.]

Theophany (thē-of'ā-ni) [Gr. *theos*, Sk. देव God, and *phainomai*, I appear.] *n. appearance of god to man* ईश्वर दिसणें *n,* साक्षात्कार *m.*

Theorem (thē-ō-rem) [L. -Gr. *theoreo*, I behold, I see.] *n.* (*math.*) *a proposition to be proved by a chain of reasoning* प्रमेय *n,* प्रमेयोपपाद्य *n.* २ *algebraic or other rule, esp. one expressed by symbols or formulæ* नियम *m,* सारणी *f,* सिद्धान्त *m.*

N B.—We recommend the following restrictions. Problem = कृत्य; Theorem = प्रमेय; Proposition = सिद्धान्त.

Theoret'ical *a. pertaining to theory* कल्पनेचा, औपपत्तिक, काल्पनिक. २ *not practical* प्रयोगहीन, पुस्तकी (ज्ञान). ३ *not actual* प्रत्यक्ष न दिसणारा, अनुभवास न पटणारा, अनुभवाविरुद्ध असलेला.

Theoreti'cally *adv.* उपपत्तीच्या दृष्टीनें. २ कल्पनेनें.

The'orist *n. one who states a theory* कल्पना *f.* काढणारा *m,* कल्पना बांधणारा *m,* उपपत्ति लावणारा *m.* २ *one whose schemes are impracticable* अव्यवहार्य कल्पना काढणारा *m,* कल्पनाकुशल *m.*

The'orize *v. t. to form or state a theory* उपपत्ति बसवणें -लावणें, कल्पना *f.* करणें -रचणें -बांधणें.

The'orized *pa. t.* and *pa. p.* The'orizing *pr.*

Theory (thē'-o-ri) [Gr. *theoria,—theōreō*, I behold, I contemplate.] *n. supposition explaining something, esp. one based on principles independent of the phenomena to be explained* कल्पना *f*, मत *n*, वाद *m*; as, "Atomic T." २ *the sphere of speculative thought* कल्पना *f*, तर्क *m*; as, "This is all very well in T." ३ *exposition of the principles of a science* उपपत्ति *f*, युक्ति *f*, शास्त्र *n*; as, "The T. of music." ४ (*math.*) उपपत्ति *f*; as, "Theory of equations."

Theosophic,-al *a.* थिआसफीचा, थिआसफीय, ब्रह्मविद्याविषयक, ब्रह्मविद्येचा. [T. SOCIETY ब्रह्मविद्यामंडल *n.*]

Theos'ophist *n.* थिआसफिस्ट *m*, थिआसफीय *m*, ब्रह्मविद्येचा अभ्यास करणारा *m*. २ ब्रह्मविद्यामंडळाचा सभासद *m*, ब्रह्मवादी *m*.

Theosophy (thē-os'-ō-fi) [Gr. *theos*, Sk. देव God, and *sophia*, wisdom.] *n. a philosophy professing to attain to a knowledge of God by spiritual ecstacy* थिआसफी *f*, ईश्वरी ज्ञान *n*, देवज्ञान *n*, ब्रह्मवाद *m*, ब्रह्मविद्या *f.* २ थिआसफीचें मंडळ *n*, ब्रह्मविद्यामंडल *n*.

N. B.—Some Theosophists propose ब्रह्मवाद and ब्रह्मवादी as the most accurate equivalents for Theosophy and Theosophist; but, according to old Vedantic terminology, ब्रह्मवाद means an exposition of the Vedas or the Vedantic philosophy, and ब्रह्मवादी means an expounder of the Vedas or a follower of the Vedant System of philosophy.

Therapeutic (ther-a-pū'tik) [Fr. -L. -Gr. *therapeuo*, I cure.] *a. curative, of the healing art* (रोगावरील) उपायप्रकरणाचा, उपायप्रकरणांतला, रोगनिवारक, रोगप्रतिकारक, रोगपरिहारक, औषधियोजनेसंबंधी.

Therapeutics *n. pl. the science and art of healing* औषधोपायप्रकरण *n*, औषधोपचारप्रकरण *n*, भेषजप्रकरण *n*.

Therapeu'tically *adv.* औषधोपायप्रकरणाच्या दृष्टीनें.

There (thār) [A. S. *thǣr*, there.] *adv. in or at that place* तेथें, तिथें, तिकडे, त्या ठिकाणीं -स्थळीं -स्थानीं; as, "Lived *there* some years." २ *to that place* तिकडे, etc.; as, "Go *there* every day." There *n. that place* तें स्थळ *n*, ती जागा *f*; as, "Lives somewhere near *there*." There *interj.* आश्चर्य, विजय, आनंद किंवा आपलें म्हणणें खरें आहे अशा अर्थी There हें केवलप्रयोगी अव्यय म्हणून वापरतात; as, "*There*! what did I tell you?"

Thereabout', Thereabouts' *adv. near that place* आसपास, आगेमागें, अरतापरता; as, "Ought to be some-

where *thereabouts*." २ *near that number, or quantity* जवळजवळ; as, "Two gallons or *thereabouts*."

Thereby' *adv. by that means* त्या योगानें, त्यामुळें.

There'fore *adv. for that reason* म्हणून, त्यामुळें -साठीं-स्तव, त्यावरून, सबब, त्या अर्थीं, अर्थात्, त्यापेक्षां, अतएव.

Thereupon' *adv. soon or immediately after that* त्यानंतर, तदनंतर, लगेच. [खेरीज, आणखी.

There'withal *adv. in addition, besides* शिवाय,

Therm (thėrm) [Gr. *therme*, heat.] *n. amount of heat required to raise one gram of water at maximum density one degree centigrade* एक ग्राम पाणी एक अंश उष्ण करण्याकरितां लागणारी उष्णता *f*, उष्णतेचा एकम्.

Ther'mal *a. of heat* उष्णतेचा, उष्णतेसंबंधी. [T. UNIT उष्णतेचा एकम्. T. EQUATOR, *line along which greatest heat occurs on earth's surface* (पृथ्वीची) महत्तम उष्णतेची रेषा *f*. T. SPRING उन्हाळें *n*.]

Ther'mic *a. of heat* उष्णतेचा; as, "T. rays."

Thermo-barometer *n. apparatus for measuring atmospheric pressure by the boiling point of water* पाण्याच्या कढण्याच्या बिंदूवरून हवेचा भार मोजण्याचें यंत्र *n*, उष्णमानभारमापक *n*.

Thermo-chemistry *n. the branch of science which treats of the relations between heat and chemical energy* (उष्णता व रासायनिक कार्य यांच्या संबंधाचें ज्यांत विवरण असतें तें) उष्णतारसायनशास्त्र *n*.

Thermo-dynamics *n. science of the relations between heat and mechanical work* उष्णतागतिशास्त्र *n*.

Thermo-electricity *n. electricity produced by difference of temperature* उष्णमानभेदानें उत्पन्न झालेली विद्युत् *f*, उष्णमानविद्युत् *f*.

Thermo-electrometer *n. instrument for determining the heating power of an electric current* विद्युत्प्रवाहाची उष्णताजनक शक्ति मोजण्याचें यंत्र *n*, उष्णताविद्युन्मापक *n*.

The'rmogram *n. record made by a thermograph* स्वयमुष्णमानलेखकानें केलेली नोंद *f*, उष्णमानलेख *m*.

The'rmograph *n.* स्वयमुष्णमानलेखक *m*.

Thermom'eter *n. an instrument for measuring temperature* उष्णमानमापक *n*, उष्णमापक *n*. [CENTIGRADE T. शतभाग उ० (यांत पाण्याचा थिजण्याचा बिंदु शून्य असतो व कढण्याचा बिंदु शंभर असतो). CLINICAL T. रुग्णोष्णमानमापक *n*, ताप मोजण्याची नळी *f*, तापाची नळी *f*. DIFFERENTIAL T. भेदोष्णमानमापक. FAHRENHEIT T. फॅरेनहाईटचा उ० (यांत पाण्याचा थिजण्याचा बिंदु बत्तीस ३२ असून कढण्याचा बिंदू दोनशेंबारा २१२ असतो). MAXIMUM T. महत्तम उ०. MINIMUM T. लघुतम उ०. REAUMUR T. रोमरचा उ० (यांत पाण्याचा थिजण्याचा बिंदु शून्य० असून कढण्याचा बिंदू ऐशीं ८० असतो).]

Thermom'etric,-al *a.* उष्णमापकाचा -संबंधी -विषयक, उष्णमापनाचा.

Thermom'etry *n.* उष्णमापनविद्या *f.*

Ther'mopile *n. thermo-electric battery* उष्णमान-विद्युन्माला *f.*

Ther'moscope *n.* उष्णमानदर्शक *n,* उष्णदर्शक *n.*

Ther'mostat *n. automatic instrument for regulating temperature* उष्णमानस्थापक *n.*

Thermo-statics *n. theory of the equilibrium of heat* उष्णतास्थितिशास्त्र *n.*

Thesaurus (thē-sa-rus) [L. -Gr. *thesaurus,* treasure.] *n.* ज्ञानभाण्डार *n.* २ शब्दसंग्रह *m,* शब्दकोश *m.*

These *demonstrative pron. pl.* of This.

Thesis (thē'-sis) [Fr. -Gr. *thesis,* thing laid down.] *n. proposition to be maintained* प्रतिज्ञा *f,* पूर्वपक्ष *m.* २ *dissertation* पूर्वपक्षावर लिहिलेला निबंध *m.* ३ (*esp.*) *a dissertation by a candidate for degree* (विश्वविद्यालयीन) पदवी मिळविण्याकरितां (लिहिलेला) निबंध *m.* ४ *school exercise* (शाळेंतील मुलांना दिलेला) निबंध *m,* निबंधविषय *m.*

Thews (thūz) [A. S. *theaws,* manners.] *n. pl. sinews, muscles* स्नायु *m. pl.* २ (*fig.*) *mental or moral vigour* मानसिक सामर्थ्य *n,* नैतिक सामर्थ्य *n.*

Thews and sinews, *bodily strength* शारीरिक सामर्थ्य *n.*

They (dhā) [O. E. *tha,* they.] *pron. plural of he, she, it* ते, त्या, तीं. २ (*used indefinitely*) *people in general* लोक *m. pl.,* माणसें *n. pl.,* जन *m. pl;* as, "They say."

Thick (thik) [A. S. *thicce,* dense.] *a. of great depth between opposite surfaces* जाड, जाडा, जाडगा, स्थूल; as, "Bread is too T." २ *arranged closely* दाट, दाटीचा, घन, घण, अविरल, गच्च; as, "T. hair, forest." ३ *numerous* दाट, गच्च, अतिशय, पुष्कळ; as, "Fell *thick* as peas." ४ *abounding or packed with* दाट, गच्च, निबिड, गडद, गाढ, सांद्र, किर्र; as, "Trees T. with leaves." ५ *of firm consistency* घट्ट, दाट, जाडा, जाड, घण; as, "T. paste." ६ *turbid, muddy* गढूळ, गदळ, राड; as, "T. puddles." ७ *stupid, dull* मंद, मंदबुद्धि. ८ (of voice) *muffled, indistinct* कुंद, दाटलेला, दाटल्यासारखा. T. -head, *blockhead* मंदबुद्धि मनुष्य *m.* T.-headed, *stupid* मंद, मंदबुद्धि. T. -set, *set or growing closely together* दाट, जवळजवळ लावलेला. २ *heavily or solidly built* गिड्डा, बुटका. T.-skinned, *not sensitive to reproach, insult, etc.* T.-skulled, T. witted मंदबुद्धि, मठ्ठ, मठ्ठ डोक्याचा.

Thick *n. the thick part of anything* भर (in comp.; as भरलढाई, the thick of the fight) ऐन जोर *m.* [THROUGH T. AND THIN, *under all conditions* कोठल्याहि परिस्थितींत. T.-AND-THIN *a.* कोठल्याहि परिस्थितींतला; AS, "T. -AND -THIN SUPPORTERS."]

Thick *adv.* दाट, गच्च, घन; as, "Snow was falling T." २ *in quick succession* लागोपाठ, पाठोपाठ, मागोमाग, लगोलग; as, "Heart beats T."

Thick'en *v. t. to make thick* दाट करणें, घट्ट करणें, आळवणें, आटवणें, थिजवणें, जमवणें, गोठवणें. T. *v. i. to become thick* दाट होणें, घट्ट होणें, आळणें, आटणें, जमणें, थिजणें, गोठणें, सांखणें, सांखळणें. २ *to crowd together, to close* जमणें, दाटणें, दाटी *f.* होणें *g. of s.* ३ (*of voice*) दाटणें. ४ *to become animated* (-a *fight*) तडाखा होऊं लागणें, कडाखा होऊं लागणें, तडाख्यावर -घाईवर येणें.

Thickened *pa. t.* T. *pa. p* घट्ट केलेला, अटींव.

Thick'ening *pr. p.* T. *n. material used to thicken a liquid* मिळण *n*, मिळवण *n.* २ विरजण *n.*

Thick'et *n. a small dense wood* झाडी *f*, झाडोरा *m*, जाळी *f*, गचाड *n*, गिचाड *n*, झुडुप *n*, जुंगाड *n.*

Thick'ish *a.* दाटसर, जाडसर, जाडगेला, घणसर.

Thick'ly *adv.* दाटपणें, गच्चपणें, दाट, घण, गच्च.

Thick'ness *n.* जाडी *f*, जाडपणा *m*, स्थूलपणा *m*, स्थूलता *f.* २ दाटपणा *m*, घनता *f*, अविरलता *f.* ३ दाटपणा *m*, गच्चपणा *m*, अतिशयपणा *m.* ४ निबिडता *f*, सांद्रता *f.* ५ घट्टपणा *m*, दाटपणा *m.* ६ गढूळपणा *m*, गदळपणा *m.* ७ कुंदपणा *m*, दाटलेलेपणा *m.*

Thief (thēf) [A. S. *thēof*, thief.] *n. one who steals* चोर *m*, चोरी करणारा *m*, चोरटा *m*, तस्कर *m*; -as expressing *one given to petty theft, etc.* भुटेचोर, भुट्टेचोर, उचल्या, भामटा. [AN ATTACK BY A GANG OF THIEVES चोरधाड *f.* A NEST OR HAUNT OF THIEVES चोरवाडा *m.* THE AIR, LOOK, CAST OF A THIEF चोरलक्षण *n.* TO SET A THIEF TO CATCH A THIEF चोराचीं पावलें चोराकडून ओळखविणें. TO BEHEAD A STRING OF THIEVES चोरांची दावण देणें.] Thieves (thēvs) *n. pl.*

Thieve (thēv) [Same as Thief.] *v. i. to act as a thief* चोरी करणें, चौर्य *n* -चौर्यकर्म *n.* करणें. T. *v. t. to steal* चोरणें. Thieved *pa. p.* Thiev'ing *pr. p.*

Thiev'ery *n.* चोरी *f*, चोरीचा धंदा *m*, चोरचाळे *m. pl.*, चोरटे चाळे *m. pl.*, चोरी करण्याची संवय *f.*

Thiev'ish *a. given to thieving* चोरटा, हाताळ, उचल्या, भामटा, हातावर नक्षत्र पडलेला, चोर, चोरी करणारा.

Thiev'ishness *n.* चोरटेपणा *m*, चोरी करण्याचा स्वभाव *m*, उचलेपणा *m*, भामटेपणा *m.*

Thigh (thī) [A. S. *theoh*, thigh.] *n. the upper fleshy part of the leg* मांडी *f*, जंघा *f*, जांघ *f*, जांग *f*; -contemptuously जांगड *n*, जांघड *n.* [THIGH-BONE जंघास्थि *n*, मांडीचें हाड *n.* BLADE OF THE T.-BONE फरा *m.* FORE PART OF THE T. अग्रजंघा *f.* T.-JOINT कमरेचा खवाटा *m.*]

Thill (thil) [A. S. *thille*, plank.] *n. shaft of cart or carriage* गाडीचा पोल *m*, दांडी *f.* [THE T.-YOKE शेलें *n.*]

Thill-horse, Thill'er *n.* *horse put between the thills* दोन पोलमधील घोडा, धुरेचा घोडा *m*, धुरकरी *m*.

Thimble (thim'-bl) [A. S. *thymel*, thimble.] *n.* *a metal cap for the finger* अंगुस्तान *n*, बोट *n*, टोपण *n*. २ (*mech.*) *short metal tube* टोपण *n*.

Thin (thin) [A. S. *thynne*, thin.] *a.* पातळ, बारीक; as, "T. wire, or sheet." २ *not dense* पातळ, विरळ; as, "*Thin* air." ३ *not full or closely packed* पातळ, विरळ, विरल, तुरळक; as, "*Thin* house." ४ *of slight consistency* पातळ, फळफळीत, फिळफिळीत; as, "*Thin* gruel." ५ (*fig.*) *transparent* विरळ, झिरझिरीत, झरझरीत, विरविरीत; as, "*Thin* disguise." ६ (*fig.*) *flimsy* किरकोळ, क्षुल्लक; as, "*Thin* excuse." ७ *lean, not plump* बारीक, पातळ, कृश, कृशांग, क्षीण. T. -skinned *a.* (*fig.*) *sensitive* नाजूक (स्वभावाचा).

Thin *v. t. to make thin* पातळ करणें, बारीक -सूक्ष्म करणें, पातळपणा *m*. आणणें. २ *to reduce in bulk or numbers* पातळ करणें, विरल करणें, विस्कळ करणें, कमी करणें, तुरळ -तुरळक करणें; as, "Nation had been *thinned* under proscription." ३ *to remove young fruit from tree to improve the growth of the rest* तोडून टाकणें, खुडून टाकणें, (झाडावरचीं फळें तोडून) पातळ करणें. Thin *v. i. to become thin* पातळ होणें, बारीक होणें, सूक्ष्म होणें. Thinned *pa. t.* and *pa. p.* Thin'ning *pr. p.*

Thine *pron.* (*possessive of thou*) तुझा, त्वदीय, तव.

Thing (thing) [A. S. *thing*, a thing.] *n.* (विचाराची सजीव किंवा निर्जीव) वस्तु *f*, विषय *m*, पदार्थ *m*, चीज *f*, जिन्नस *m*, द्रव्य *n*. २ वस्तु *f*, पदार्थ *m*; as, "Ye meads and groves, unconscious *things*." ३ *a transaction or occurrence, an event, a deed* गोष्ट *f*, व्यवहार *m*, कृत्य *n*; as, "I will tell you by what authority I do these *things*." Matt. XXI, 24. ४ अंश *m*, भाग *m*; "Any *thing* of wisdom." ५ कींव करण्यासारखा किंवा तिरस्कार दाखविण्यासारखा मनुष्य किंवा वस्तु; as, "The poor *thing* sighed and turned from me." ६ (*pl.*) कपडे *m. pl.*, चीजवस्त *f*, सामानसुमान *n*, प्रवाशी सामान *n*; as, "To pack one's *things*." ७ मालमत्ता *f*, इष्टेट *f*. [Dumb things =मुकीं जनावरें *n. pl.* Things personal =जंगम मिळकत *f*. Things real =स्थावर मिळकत *f*. Things political =राजकारण *n*. To make a good T. of =चांगला नफा मिळविणें.]

N. B.—बरेच वेळां *thing* याचा उपयोग वस्तुस्थिति, कारण, किंवा कार्य या अर्थी करतात.

Thinly *adv.* पातळ, बारीक, पातळपणानें.

Think (think) [A. S. *thencan*, to think.] *v. t. to consider, to be of opinion* वाटणें in. con., मानणें, भासणें in. con., समजणें, भावना *f* -तर्क *m* -मत *n* -समज *m* -समजूत *f*. असणें *g. of s.*; as, "We do

not T. it probable." २ *to intend, to expect* विचार असणें *g. of s.*, बेत असणें *g. of s.*, मनांत -दिलांत येणें -असणें *g. of s.*, चिंतणें; as, "He *thinks* to deceive us." ३ *to form conception of* कल्पना करणें *g. of o.*, तर्क करणें -चालवणें, कल्पना *f* -तर्क *m.* होणें -येणें *in. con.*, मनांत आणणें -धारणें; as, "Cannot *think* the infinite." ४ *to recognize the presence or existence of* वाटणें, पाहणें, विचार करणें; as, "The child *thought* no harm." ५ *to reduce to specified condition by thinking* विचार करून विशिष्ट स्थितींत आणणें, वाटविणें, वाटवून घेणें; as, "Will T. himself silly." T. *v. i. to exercise the mind* विचार करणें, चिंतन *n* -मनन *n.* करणें. T. about (विषयीं) विचार करणें, (विशेषतः शक्य आहे कीं नाहीं हें) पाहणें. T. of, *to consider* (विषयीं) विचार करणें; as, "Have many things to T. of." २ *to imagine* कल्पना करणें, तर्क करणें; as, "One can hardly T. of his not guessing it." ३ *to propose to oneself, to entertain the idea of* बेत करणें, विचार करणें, मनांत विचार आणणें; as, "Could not T. of such a thing." ४ *to hit upon* आठवण करणें, स्मरण करणें, आठवणें; as, "*Think of* a word beginning with B." T. little or nothing of, *to consider insignificant or contemptible* क्षुल्लक मानणें, कस्पटासमान मानणें -लेखणें -समजणें. T. much, well, highly of (-विषयीं) चांगलें मत असणें. T. meanly of (विषयीं) वाईट मत असणें. T. out विचार करून काढणें -योजणें, विचार करून योजना करणें. T. fit or good (विशेषतः मूर्खपणाची गोष्ट करण्याचें) ठरविणें, पसंत करणें.

Think'able *a.* विचार करण्यासारखा, विचारणीय, मननीय, चिंतनीय.

Think'er *n.* विचार करणारा *m*, (विशेषतः) नवीन विचार काढणारा, कल्पना काढणारा *m.*

Think'ing *pr. p.* विचार करणारा. २ विचारशक्ति असलेला, विचारक्षम; as, "Man is a T. being."

Thin'ness *n.* पातळपणा *m*, बारीकपणा *m.* २ विरळपणा *m.* ३ तुरळकपणा *m.* ४ फळफळीतपणा *m.* ५ विरविरीतपणा *m*, झिरझिरीतपणा *m.* ६ किरकोळपणा *m*, क्षुल्लकपणा *m.* ७ बारीकपणा *m*, कृशता *f.*

Thin'nish *a.* पातळसर, बारीकसर, etc.

Third (therd) [A. S. *thridda*, three.] *a.* तिसरा, तृतीय. [T. DOING OR GOING OVER (OF A WORK) तिसड *f.* TO MAKE THE SUBJECT OF THE THIRD OPERATION तिसारणें, तिसारणी करणें.] Third *n. one of the three equal divisions of a whole* तृतीयांश *m*, तिजाई *f*, तिसरा वांटा *m* -हिस्सा *m* -अंश *m*, तिर्धेल *f.*

Third'ly *adv.* तिसऱ्यानें, तिसऱ्यांदा, तृतीयतः.

Thirst (therst) [A. S. *thurst*, thirst. Cf. Sk. तृष्.] *n. desire for drink* तहान *f*, तृषा *f*, प्यास *f*, पिपासा *m*, पानेच्छा *f.* [Excessive THIRST शोष *m*, सोख *m*, पाणसोख *m*, पाणशोष *m.*] २ (*fig.*) (with *of, for, after*) *ardent desire* हव्यास *m*, तृष्णा *f*, सोस *m.* [T. OF WEALTH धनतृष्णा *f.*]

Thirst *v. i. to feel thirst* तहान लागणें, तान्हावणें. २ (*fig.*) (with *for, after*) *to have a longing* हव्यास *m.* लागणें *in. con.*, सोस *m.* लागणें *in. con.*, प्राण सोखणें *g. of s.*

Thirst'er *n.* तहान लागलेला *m*, तृषाक्रांत *m.* २ हव्यास लागलेला *m*, हव्यासी *m.*

Thirst'ily *adv.* तहान लागून. २ हव्यासानें, सोसानें.

Thirst'iness *n.* तृषार्तता *f.* २ रुक्षता *f.*

Thirst'less *a.* तहान नसलेला. २ हव्यास नसलेला.

Thirst'y *a.* तहान लागलेला, तहानेला, तान्हेला, तृषित, तृषार्त. २ (of country, season) *dry, parched* वाळलेला, सुका, कोरडा, रुक्ष.

Thirteen (ther'-tēn) [A. S. *threotene*, thirteen.] *a.* तेरा, त्रयोदश. T. *n.* तेराचा अंक *m* -आंकडा *m.* २ तेरा (संख्या).

Thirteen'th *a.* तेरावा. T. *n.* तेरावा भाग *m.*

Thirt'ieth *a.* तिसावा. T. *n.* तिसावा हिस्सा *m.*

Thirty (ther'ti) [A. S. *thritig*, thirty.] *a.* तीस, त्रिंशत्. [T.-ONE एकतीस. T.-TWO बत्तीस. T.-THREE तेहतीस. T.-FOUR चौतीस. T.-FIVE पसतीस. T.-SIX छत्तीस. T.-SEVEN सदतीस. T.-EIGHT अडतीस. T.-NINE एकुणचाळीस. T.-FIRST एकतिसावा. T.-SECOND बत्तिसावा. T.-THIRD तेहतिसावा, etc.] T. *n.* तिसाचा अंक *m* -आंकडा *m.* २ तीस (संख्या).

Thirty-two-mo, 32 mo बत्तिसपत्री सांचाचें पुस्तक *n.*

This (dhis) [A. S. masc. *thes*, fem. *theos*, neut. *this.*] *a.* and *pron.* हा, ही, हें. These *pl.*

Thistle (this'l) [A. S. *thistel*, thistle.] *n. a kind of wild prickly plant* उंटकटारा *m*, उंटकटारी *f*, कांटेसुबक *m.* These are the *echinops echinatus*, or Globe Thistle. विलायती धोतरा or कांटेधोतरा, which is very common in the Deccan, is something like the thistle.

Thither (thi-der) [A. S. *thider*, thither.] *adv. to that place* तिकडे. [HITHER AND THITHER इकडेतिकडे.]

Thith'erward,-s *adv.* तिकडे, त्या दिशेला, त्या बाजूला.

Thlipsis (thlip'sis) [Gr. *thlibo*, I press.] *n.* (*path.*) *compression of blood-vessel esp. by external pressure* शिरासंपीडन *n*, रक्ताची शीर दाबणें *n.*

Thole (thōl) [A. S. *thol*, thole.] *n. a pin in the gunwale of a boat as a fulcrum for the oar* वल्हें अडकविण्याचा खुंटा *m*, आटेला *m.*

Thole-pin, Same as Thole.

Thong (thong) [A. S. *thwang*, a thong.] *n. a narrow strip of leather* वादी *f*, चर्मपट्टी *f.* T. *v. t.* वादी लावणें. २ वादीनें मारणें.

Thora'cic *a. belonging to the thorax* छातीचा, उराचा, उरांतला, वक्षःस्थलसंबंधीं, वक्षःकोटरासंबंधीं, अस्थिपंजरासंबंधीं, उरासंबंधीं. [T. DUCT आमरसवाहिनी *f*, धातूपवाहिनी *f*, उरोनलिका *f.*]

Thorax (thōr'aks) [Gr. *thorax*, a thorax.] *n.* (*anat.* and *zool.*) छाती *f*, उर *m*, ऊर *m*, वक्षःस्थल *n*, वक्षःकोटर *n*, अस्थिपंजर *m*, उरःपंजर *m*.

Tho'ria *n.* थुराचा प्राणिल. थुराच्या दिव्यांच्या टोप्या (mantles) करण्याकरितां याचा उपयोग करतात.

Thorium (thō'-ri-um) [From *Thor*, a Scandinavian deity.] *n.* रसायनशास्त्रांतील थुर नांवाचें धातुरूप मूलद्रव्य *n.* See the word Chemistry.

Thorn (thorn) [A. S. *thorn*, thorn.] *n. a thorny or prickly shrub* कांटेझाड *n*, कंटकवृक्ष *m*, कांटेरें *n*. [A WOOD OF THORNS कांटेवन *n*.] २ (*bot.*) *a prickle* कांटा *m*, कंटक *m*, कंटककोष्ठ *m*. See the word Spine. [A BED OF T.S (*lit.* and *fig.*) कांट्यांचें अंथरूण *n*, कंटकशय्या *f*. A T. IN ONE'S FLESH OR SIDE, *a constant source of annoyance* टोंचणी *f*, शल्य *n*.] T. -apple *n.* धत्तुर *m*, *pop.* धोतरा *m*, कनक *m*. Some species are काळा धोतरा or कृष्णधत्तुर, पांढरा धोतरा, बिलोरी धोतरा, कांटेधोतरा. [OIL EXTRACTED FROM T.-APPLE धुतरेल *n*, धोतरेल *n*.]

Thorn'less *a.* विनकांट्याचा, निष्कंटक, कंटकरहित.

Thorn'y *a. full of thorns* कांट्यांचा, कांटेरा, कंटकी, सकंटक, कांटेकुट्यांचा, कांटेसराट्यांचा. २ (*fig.*) *vexatious, perplexing* जाचाचा, त्रासाचा, जाचणीचा, यातनेचा, जिकिरीचा, सकंटक, सशल्य.

Thorough (thur'-ō) [From Through.] *a. complete* पुरा, पूर्ण, पक्का, पारंगत.

Thorough-bred *a.* (of an animal) अस्सल रक्ताचा, खऱ्या अवलादीचा. २ *high-spirited, mettlesome* पाणीदार.

Thorough-fare' *n. a public road* रहदारीचा रस्ता *m*. [NO THOROUGH-FARE हा रस्ता रहदारीचा नाहीं.]

Thorough-going *a. uncompromising, out and out* पुरा, पक्का, पुरता, बिलंदर, अट्टल.

Thor'oughly *adv.* पूर्णपणें, पुरेपणीं, पक्केपणीं, पुरतेपणीं, पुरता, अजी, अगदीं, अजिबात, खड्यानखडा.

Thor'oughness *n.* पूर्णपणा *m*, पुरतेपणा *m*, पुरेपणा *m*.

Thorough-paced *a.* (*lit.* of horse) *trained to all paces* सर्व चाली शिकविलेला. २ (*fig.*) *complete* पूर्ण, पुरा, अस्सल; as, "A *thorough-paced* rascal."

Those, *pl.* of That.

Thou (thow) [A. S. *thu*, thou. Cf. Sk. त्वम्.] *pron.* तूं, त्वम्. (Thou हें द्वितीयपुरुषवाचक सर्वनामाचें एकवचनाचें रूप आहे. सध्यांच्या इंग्रजींत Thou हें वापरीत नाहींत; द्वितीयपुरुषीं एकवचनासंबंधीं बोलावयाचें असल्यास 'You' चाच उपयोग करतात. फक्त ईश्वरासंबंधानें बोलतांना, किंवा काव्यांत 'Thou' चा उपयोग करतात).

Thou *v. t. to address* (*person*) *as thou* एकेरीवर येणें, अरेतुरे करणें, अरेजारे बोलणें -म्हणणें. Thou *v. i.* अरेतुरे करणें, etc.

Though (thō) [A. S. *theah*, though.] *conj. not-*

withstanding the fact that जरी; as, "He finished first, T. he began last." [As T., *as if* जणूं, जणूं काय; As, "HE ACTS AS T. HE WERE MAD."]

Thought *pa. t.* and *pa. p.* of Think.

Thought (thawt) [Same as Think.] *n. process of thinking* विचार *m*, विचारक्रिया *f*, मनन *n*, मनोव्यापार *m*, चिंतन *n*. [IN T., WORD AND DEED कायावाचामनेंकरून. LOST IN T. विचारांत गर्क झालेला, ध्यानस्थ, स्तब्ध. PASSING OR BEYOND T. अचिंत्य, कल्पनातीत. SPEED OR RAPIDITY OF T. मनोजव *m*, मनोवेग *m*, मनोगति *f*. TO BE IN ONE'S T.S ध्यानींमनीं -मनींमानसीं असणें.] २ *faculty of reason* विचार *m*, विचारशक्ति *f*, मननशक्ति *f*. ३ *sober reflection, consideration* विचार *m*, पोक्त विचार *m*, पोंच *m*; as, "Acts without T." [SECOND T.S पुनर्विचार *m*, पुनः केलेला विचार *m*; AS, "SECOND T.S ARE BEST."] ४ *idea or conception, produced by thinking* विचार *m*, कल्पना *f*; as, "An essay full of striking T.s." [A HAPPY T. चांगला -योग्य विचार *m* -कल्पना *f*.] ५ *half-formed intention* विचार *m*, मनोगत *n*, मनोदय *m*, मनोभाव *m*, बेत *m*, इरादा *m*, हेतुत *n*, मनांतली गोष्ट *f*; as, "Had no T. of offending him." ६ (*usu. pl.*) *one's opinion* विचार *m*, मत *n*; as, "Will tell you my T.s of the matter." ७ *subject of one's thought* विचार *m*, विचाराचा विषय *m*, (loosely) काळजी *f*, चिंता *f*; as, "His one *thought* is how to get away."

Thought-force *n*. वैचारिक प्रेरणा *f*.

Thought'ful *a*. विचारी, विचारशील, विचारवान्, *pop*., विचारवंत, मननशील.

Thought'fully *adv*. विचारानें, विचार करून, विचारपूर्वक.

Thought'fulness *n*. विचारिपणा *m*, विचारशीलता *f*.

Thought'less *a*. अविचारी. २ मठ्ठ, मूर्ख. ३ निष्काळजी, बेफिकीर.

Thought'lessly *adv*. अविचारानें, अविचारिपणानें. २ मूर्खपणानें. ३ निष्काळजीपणानें, बेफिकीरीनें.

Thought'lessness *n*. अविचारिपणा *m*, विचाररहित्य *n*. २ मूर्खपणा *m*. ३ निष्काळजीपणा *m*, बेफिकीरपणा *m*.

Thought-reader *n*. दुसऱ्याच्या मनांतले विचार ओळखणारा *m*, दुसऱ्याचे विचार सांगणारा *m*, मनकवडा *m*.

Thought-reading *n*. दुसऱ्याच्या मनांतले विचार ओळखणें *n*, दुसऱ्याचे विचार सांगणें *n*.

Thought-transference *n*. (न सांगता) विचार कळणें किंवा कळविणें *n*, तेच विचार त्याच वेळीं दुसऱ्याच्या मनांत येणें -आणणें *n*, युगपद्भावनानुभूति *f*.

Thought-wave *n*. विचारलहरी *f*.

Thousand (thow'-zand) [A. S. *thusend*, thousand.] *a*. हजार, सहस्र, दहाशें, दशशत. २ (loosely) *many* पुष्कळ, लाख, लक्ष; as, "A T. times easier." [BY T.S हजारों, सहस्रशः, सहस्रावधि. ONE IN A T., *rare or excellent one* लाखाचा मनुष्य, लाखांतला मनुष्य, लाख मनुष्य.]

Thou'sandfold *a.* हजारपट, सहस्रपट. T. *adv.* हजारपटीनें.

Thou'sandth *a.* हजारावा, सहस्रावा.

Thral'dom, Thrall'dom *n.* गुलामगिरी *f*, दास्य *n.*

Thrall (thrawl) [A. S. *thræl*, a slave.] *n.* (*lit.* & *fig.*) *slave* (*of a person or thing*) गुलाम *m*, बंदा *m*, दास *m.* २ *bondage* गुलामगिरी *f*, दास्य; as, "In T." T. *v. t. to enslave* गुलाम करणें, दास करणें.

Thrash (thrash) [A. S. *therscan*, to thrash.] *v. t. to beat out* (*esp. wheat or other grain from the straw*) मळणी *f.* करणें, मळणी *f.* काढणें, मळणें, झोडपणें, झोडणें, बडवणें. [THRASHING OPERATIONS -COMPREH. मळणी *f.*] २ *to whip soundly* झोडपणें, पिटणें, कुटणें, कुबलणें, कुदकणें. Thrashed *pa. t.* T. *pa. p.* मळणी केलेला, मळलेला. २ झोडपलेला.

Thrash'er *n.* मळणारा *m*, मळणी करणारा *m.*

Thrash'ing *pr. p.* T. *n.* मळणें *n*, मळणी *f.* २ झोडपणें *n*, बडवणें *n*, कुदलणें *n.*

Thrahing-feast *n.* डहुरा *m*, डौहुरा *m*, रासपूजा *f.*

Thrashing-floor *n.* खळें *n.* [GENERAL ENCLOSURE OF THE THRASHING-FLOORS OF A VILLAGE खळवाडी *f*, खळेवाडी *f.* POST OF A THRASHING-FLOOR तिवडा *m*, खळ्याची मेढ *f.* THE RING OF BUNDLES ENCOMPASSING A THRASHING-FLOOR तराळी *f.* TEAM OF OXEN AT A THRASHING-FLOOR TO TREAD OUT THE CORN पात *f*, पाती *f.* THAT HAS BEEN TRODDEN OUT OR THRASHED AT A THRASHING-FLOOR खळ्याचा. TO LAY THE THRASHING-FLOOR, TO PLACE CORN ON IT TO BE TRODDEN OUT पेर *m.* घालणें.]

Thread (thred) [A. S. *thræd*, thread.] *n. spun-out filament of cotton, silk, etc.* दोरा *m*, धागा *m*, सूत *n*, सूत्र *n*, तंतु *m*, तांत *m*, तांतू *m*, तार *f*, दोरक *m.* [GOLD OR SILVER T. कलाबतू *m*, जरतार *f.* THICK -TWISTED T. खजुरी दोरा *m.* WORK WITH GOLD T. जरकाम *n.* WORKED WITH GOLD OR SILVER T. जरी, जरतारी. WORKER IN GOLD T. जरकाम करणारा. WOVEN WITH DOUBLE T.S दुतार, दुतारी.] २ *spiral part of a screw* (स्क्रूचा) आंटा *m*, दोरा *m*, वेढा *m*, पेंच *m*, गाळा *m.* ३ *thin seam or vein of ore* दोरा *m.* ४ (*fig.* with *the*) *chain, connection, course* धागा *m*, दोरा *m*, सूत *n*, अनुसंधान *n*, संधान *n*, अर्थसंदर्भ *m*, कथासंदर्भ *m*, संदर्भ *m.* (b) (आयुष्याची) दोरी *f.* ५ *sacred or sacrificial cord of the Hindus* जानवें *n*, उपवीत *n*, यज्ञोपवीत *n*, ब्रह्मसूत्र *n*, सूत्र *n.* (b) सावित्रीसूत्र *n.*

Thread *v. t. to put thread through the eye of a needle* (सुईत दोरा) ओंवणें, ओंवून देणें, (दोरा) घालणें. २ *to string* (beads) *on thread* ओंवणें, गोवणें, गुंफणें. (b) ओंवून (माळ वगैरे) तयार करणें. ३ *to pick one's way through* (maze, etc.) धागा लावणें, रस्ता काढणें.

Thread'-bare *a.* (of cloth) *worn till the threads show* विरविरीत, विरलेला, जीर्ण, झिरझिरीत, झरझरीत, झिरझिरा, फूल झडलेला. [T. CLOTH माशांचें जाळें *n.* TO BECOME T. AND THIN विरविरीत होणें, विरणें.] २ *wearing such clothes* विरविरीत कपडे घातलेला (मनुष्य), फाटके कपडे असलेला. ३ (*fig*) *well worn, hackneyed* जुना, पुष्कळदां वापरलेला, शिळा; as, "T. subjects, quotations."

Thread'-bareness *n.* विरविरीतपणा *m*, जुनेपणा *m*, जीर्णपणा *m.* २ शिळेपणा *m.*

Threaded *pa. p.* गोवलेला, ओंवलेला, गुंफित, ग्रथित.

Thread-lace *n.* (तागाच्या) सुताची (विणलेली) फीत *f.*

Thread-paper *n.* सूत गुंडाळण्याचा क्याट *m*, सुताचा क्याट *m.*

Thread-worm *n.* सुतासारखे पोटांतील कृमि किंवा जन्तु, सूत्रकृमि, सुतासारखा जंत *m.*

Threat (thret) [A. S. *threat*, a crowd, calamity.] *n. declaration of intention to punish or hurt* धमकी *f*, दहशत *f*, धाक *m*, भय *n*, भीति *f.* २ (law) *such menace of bodily hurt or injury to reputation or property* धमकी *f.*

Threaten (thret'n) [Same as Threat.] *v. t. to use threats toward* (*person*) धमकी *f.* देणें, धाक दाखवणें -घालणें, दहशत *f.* घालणें; as, "*Threatened* me with death." २ *to give warning of the infliction of injury* भय *n.* दाखवणें, भय *n.* घालणें, भेडसावणें, भेडसावणी *f.* दाखवणें; as, "*Threatens* every kind of torment." T. *v. i. to indicate something likely to happen* रंग दाखविणें, डौल *m* -घाट *m* -पूर्वरूप *n.* दाखविणें, रंग *m* -डौल *m.* असणें *g. of o.*; as, "The practice *threatens* to become general."

Threat'ened *pa. t.* and *pa. p.* of Threaten.

Threat'ener *n.* धमकी देणारा *m*, दहशत घालणारा *m*, भय दाखवणारा *m*, etc.

Threat'ening *pr. p.* T. *a.* धमकीचा, धमकी देणारा, दहशत *f* घालणारा, भय *n.* दाखवणारा. २ *indicating something likely to happen* रंग दाखवणारा, डौल दाखवणारा. T. *n.* (-act) भय दाखवणें *n*, धमकी देणें *n.* २ धमकी *f*, दहशत *f*, भेडसावणी *f.* ३ (as of rain) रंग *m*, घाट *m*, सांड *m*, डौल *m*, पूर्वरूप *n.*

Three (thrē) [A. S. *threo*, three.] *a.* तीन, तिघे (used only of living creatures), ति (in comp., as T.-storied तिमजला. T.-cornered तिकोनी), त्रि (in comp. as, त्रिलोक, त्रिभुवन). [AGGREGATE OF T. त्रिकूट *n*, त्रय *n*, त्रयी *f*, त्रिक *n*, त्रितय *n.* BY THREES तीनतीन, तिघेतिघे. COMPOSED OF T.S तिघड. OF T. KINDS OR SORTS त्रिविध. T. PERSONS OR INDIVIDUALS त्रिवर्ग. T. AND A HALF साडेतीन, औट, अऊट. MULTIPLE OF T. AND A HALF अउटकें *n*, औटकें *n.* RULE OF T. त्रैराशिक *n.* THE T. R's वाचन, लेखन व गणित.]

Three-cusped *a.* (*math.*) त्रिस्कंधीय.
Three-fold *a.* तिप्पट, त्रिगुण, तिहेरा, तिहेरी, तिघड.
Three-jointed *a.* तिपेरी, त्रिपर्व.
Three-looped *a.* तिफांसी.
Three'score *a.* साठ. T. *n.* साठ. २ साठ वर्षांचें वय *n.*
Three-sided *a.* तीन बाजू असलेला, तिबाजू.
Three-stringed *a.* तिसुती. २ तीनतारी.

Thremmatology (threm-a-tol'ō-ji) [Gr. *thremma* -*trephein*, to nurse, and *logos*, discourse.] *n. the science of breeding or propagating animals or plants under domestication* प्राणिसंवर्धनविद्या *f.* (b) वनस्पतिसंवर्धनविद्या *f.*

Threnode (thrē-n'ōd) [Gr. *threnodia*, -*threnos*, wailing and *ode*, ode.] *n. song of lamentation esp. on person's death* मरशा *m.*

Thren'ody *n.* Same as Threnode.

Thresh, Same as Thrash, which see.

Threshold (thresh'ōld) [A. S. *therscwald*, -*therscan*, to beat and *wald*, wood.] *n. a plank or stone at the bottom of door in a dwelling* उंबरठा *m*, उंबरा *m*, उमरा *m*, उमरठा *m*, देहली *f*, दारवटा *m*, दारवठा *m*. [STUMBLE AT THE T. (*fig.*) प्रथमग्रासे मक्षिकापातः. TO MOUNT THE T. उमरा *m.* चढणें. TO WEAR THE T. OF उंबरा झिजवणें, उमऱ्याची साल *f.* काढणें, उमऱ्याला माती न राहूं देणें, दाराची माती नाहींशी करणें.] २ (*fig.*) *beginning* मूळारंभ *m*, उपक्रम *m*; as, "At the T. of a new century."

Threw *pa.t.* of Throw, which see.

Thrice (thrīs) [M. E. *thries*, thrice.] *adv. three times* तीनदां, तीन वेळ, तीन वार, तीन वेळां, त्रिवार. २ (chiefly in comp.) *highly* पुष्कळ; as, "T.-blessed or T.-favoured."

Thrift (thrift) [Same as Thrive.] *n. frugality, economical management* काटकसर *f*, कतरबेत *m.*

Thrif'tily *adv.* काटकसरीनें.

Thrift'iness *n.* काटकसर *f*, कतरबेतीपणा *m.*

Thrift'less *a.* उधळ्या, उडाऊ. Thrift'lessly *adv.* उधळेपणानें. Thrift'lessness *n.* उधळेपणा *m.*

Thrift'y *a. frugal* काटकसरी, कतरबेत्या, अल्पव्ययी, संसारी. २ *prosperous* (काटकसरीमुळें) भरभराटणारा, भरभराटीचा, चलतीचा; as, "A T. farmer." Thrift'ier, comparative, Thriftiest, superlative.

Thrill (thril) [A. S. *thyrlian*, to pierce a hole.] *v. t. to penetrate (person) with a wave of emotion or sensation* अंत:करण हालवून सोडणें, रोमांच उभे करणें, शिरशिरी आणणें, खळबळवणें, खळबळून टाकणें; as, "His voice *thrilled* the listeners." T. *v. i.* (with *with*) *to be penetrated or agitated* हालून जाणें, (अंत:करणांत) जाऊन पोंचणें. २ (of emotion) *to pass through, over, along* झणझणणें, शिरशिरी येणें -भरणें; as, "Fear *thrilled* through my veins." ३ *to quiver, to throb (as with emotion)* शिवशिवणें,

शिरशिरी येणें -भरणें *in. con.*, फुरफुरणें, स्फुरणें. T. *n. wave of emotion or sensation* शिरशिरी *f*, भरतें *f*; as, "A T. of joy." २ *throb, pulsation* स्फुरण *n*, फुरफुरणें *n*. Thrilled *pa.t.* & *pa. p.* Thrill'ing *pr. p.*

Thrive (thrīv) [M. E. *thriven*, to thrive.] *v. i. to prosper, to flourish* भरभराट होणें, भरभराटीस येणें, उत्कर्ष होणें. २ *to grow rich* पैसा मिळणें, श्रीमंत होणें, चलती असणें. ३ (of animal or plant) *to grow vigorously* झपाट्यानें वाढणें, जोमानें वाढणें. Thriv'en *pa. p.* Thriv'ing *pr. p.* Throve *pa. t.*

Throat (thrōt) [A. S. *throte*, throat.] *n. the front of neck between chin and collar-bone* गळा *m*, कंठ *m*, घांट *f*, घांटी *f*. [T. -BAND झुंपर्णा *f*, झुंबाली *f*. ORNAMENT FOR THE T. कंठभूषण *n*, कंठाभरण *n*.] २ *gullet* घसा *m*, अन्नमार्ग *m*, अन्ननलिका *f*. [DRYNESS OF THE T. कोरड *f*, कंठशोष *m*. INFLAMMATION OF THE T. गळचुटी *f*. PUTRID OR SORE T. घटसर्प, घांटसर्प *m*. SEATED IN THE T. *or* COME INTO THE T. कंठगत. ULCERS IN THE T. कंठव्रण. UP TO THE T. आकंठ, कंठापर्यंत. TO CUT ONE'S T. कंठस्नान घालणें, गळा कापणें. TO FORCE DOWN THE T. OF (*fig.*) गळां बांधणें, घशांत कोंबणें. TO MAKE ONE'S T. HOARSE कंठशोष करून घेणें.] ३ *wind-pipe* घसा *m*, श्वासमार्ग *m*, श्वासनलिका *f*. [TO LIE IN ONE'S T. धडधडीत खोटें बोलणें. TO GIVE PERSON THE LIE IN HIS T. एखाद्याच्या तोंडावर धडधडीत खोटें बोलण्याचा आरोप करणें.]

Throb (throb) [M. E. *throbben*, to throb.] *v. i.* (of heart, bosom, etc.) *to palpitate, to pulsate* उडणें, टणटण उडणें, टुणटुण उडणें, टचटच वाजणें. २ (*fig.*) *to quiver, to vibrate* लवणें, स्फुरण पावणें. T. *n. palpitation* उडणें *n*, टणटण उडणें *n*. २ लवणें *n*, स्पंद *m*, स्पंदन *n*, स्फुरणें *n*.

Throbbed *pa. t.* and *pa. p.* Throb'bing *pr. p.*

Throe (thrō) [A. S. *throwian*, to suffer.] *n.* (*usu. pl.*) *violent pangs (esp. of child-birth, lit. and fig.)* तिडीक *f*, वेण *f*, वेदना *f*, प्रसववेदना *f*, गर्भवेदना *f*.

Throne (thrōn) [Fr. -L. -Gr. *thronos*, a seat, a throne.] *n. a chair of state for sovereign* सिंहासन *n*, राजाची गादी *f*, तक्त *n*, राजासन *n*. २ *sovereign power or dignity* राजाचा अधिकार *m*, राजाची सत्ता *f*; as, "Lost his T." ३ *the sovereign himself* राजा *m*. (b) राणी. [SPEECH FROM THE T. सिंहासनावरील भाषण *n*.] T. *v. t. to seat on a throne* गादीवर बसविणें, तक्तावर बसविणें, तक्तनशीन करणें. २ *to exalt* उच्चपदावर चढवणें. Throned *pa. p.* Thron'ing *pr. p.*

Throng (throng) [A. S. *thrang -thringan*, to press, to crowd.] *n. a crowd* गर्दी *f*, जमाव *m*, समुदाय *m*. T. *v. t. to crowd* गर्दी करणें. T. *v.i.* गर्दी होणें, समुदाय जमणें. Thronged *pa.t.* and *pa. p.* Throng'ing *pr. p.*

Throstle (thros'l) [A. S. *throstle* -L. *turdus*, a thrush.] *n.* श्रासल (पक्षी), perhaps Indian मदन-

सारिका *f.* २ लोंकरीचें किंवा कापसाचें सूत काढण्याचा साचा *m*, तरासन (corruption of Throstle).

Throttle (throt'l) [Dim. of Throat.] *n. throat* गळा *m*, घांटी *f.* २ थ्राटल *n*, बाष्पनलिकेंतील वाफ दाबून ठेवणारा पडदा *m*. T. *v. t.* गळा दाबणें, गळचेपी करणें, नरडी -नरडें दाबणें -आंवळणें -दाबून मारणें.

Through (thrōō) [Of Anglo-Saxon origin.] *prep. from end to end* आरपार. २ मधून, आंतून, वाटे. ३ *by agency, by means of, by reason of* मार्फत, कडून, द्वारा, द्वारानें, मार्फतीनें, मुळें; as, "Concealed it *through* shame."

Through *adv. from one end to the other* पार, आरपार. [T. AND T. आरपार. To READ (A BOOK) T. AND T. पुन्हां पुन्हां (शेवटपर्यंत) वाचणें. To LOOK ONE T. AND T. न्याहाळून पाहाणें. To BE T. पुरें करणें. To CARRY T. संपविणें, पुरें करणें, शेवटास नेणें.] २ *from beginning to end* साद्यन्त, अथपासून इतिपर्यन्त. ३ *to the end* शेवटास, सिद्धीस, तडीस, कडेस; as, "To carry a project T."

Through *a.* ठेपी, ठेपीचा, शेवटापर्यंचा; as, "T. train, carriage, ticket, &c."

Throughout' *prep.* (of time) पर्यंत, भर (as in comp. वर्षभर, महिनाभर), शेवटपर्यंत, अथपासून इतिपर्यंत. २ (of space) इथूनतिथून, भर (in *comp.* as, देशभर, पृथ्वीभर); as, "To search T. the house."

Throughout' *adv. in every part* सारखा, सगळीकडे, सगळ्याभर; as, "The cloth was of a piece T." २ *in all respects* सर्व बाबतींत, सर्वत्र; as, "Followed a sound policy T."

Throve (thrōv) *pa. t.* of Thrive.

Throw (thrō) [Of Old English origin.] *v. t.* फेंकणें, झोंकणें, झुगारणें, टाकणें. [To T. ABOUT उधळणें, चोहोंकडे फेंकणें -उडवणें -पसरेसा करणें. To T. AWAY घालवणें, दवडणें, उडवणें, उधळणें, गमावणें. To T. BY एकीकडे टाकणें, बाजूस टाकणें. To T. DOWN पाडणें, पाडून टाकणें. २ नाहींसा करून टाकणें. To T. IN OR INTO (ठराविक मापावर किंवा वजनावर) अधिक टाकणें, अधिक घालणें. To T. IN ONE'S LOT WITH दुसऱ्याच्या नफानुकसानीचा भागीदार होणें. To T. OFF (AS CLOTHES) काढणें, काढून टाकणें, उतरणें, उतरून टाकणें. २ (AS ACQUAINTANCE) दूर फेंकून देणें, अव्हेर करणें, झिडकारणें. To T. ONESELF INTO जोरानें सामील होणें, शिरणें, (-ला) गुंतवून घेणें. To T. OPEN एकदम उघडणें, साफ उघडणें. २ सर्वांना मोकळीक ठेवणें. ३ शक्यता ठेवणें. To T. OUT (AS HINTS) पुढें करणें, पुढें मांडणें. २ (AS A BILL IN PARLIAMENT) फेंटाळणें, फेंटाळून लावणें. To T. OVER (स्वतःचा पक्ष) सोडून देणें, (स्वतःच्या पक्षांतून) फुटणें. To T. OVERBOARD गलबतांतून पाण्यांत टाकणें. २ पुरापुरा चीत करणें. To THROW UP वर फेंकण, वर टाकणें. २ (खिडकीच्या झिलमिल्या) वर चढवणें. ३ (नोकरीचा) राजीनामा देणें. ४ ओकून टाकणें ओकणें. To T. UPON टाकणें, फेंकणें. २ (AS TROOPS UPON AN ENEMY) लोटणें. ३ (UPON THE MERCY OF THE COURT,

&c.) ठेवणें, सोंपविणें. To T. UP THE SPONGE, SEE UNDER SPONGE.] २ पाडणें, जमीनदोस्त करणें, पछाडणें. ३ कात टाकणें. ४ (सशानें किंवा कबुतरानें) विणें, अंडीं घालणें. ५ (dice) नेमका डाव घेणें. ६ (रेशमाचा) पीळ घालून दोरा करणें. Threw *pa. t.* Thrown *pa. p.* Throw'ing *pr. p.*

Throw *n.* फेंकणें *n*, झोंकणें *n*, टाकणें *n*, प्रक्षेपण *n*, क्षेप *m*, प्रक्षेप *m*, फेंक *f.* २ (*geol.*) भ्रंशविस्तार *m*, भंगविस्तार *m.* [DOWN T. अधोभंगविस्तार *m.* UP T. ऊर्ध्वभंगविस्तार *m.*] ३ (of dice) डाव *m.* ४ टप्पा *m*, पल्ला *m.*

Throw'er *n.* फेंकणारा *m.* २ जमीनदोस्त करणारा *m.*

Throw'ing *v. n.* फेंकणें *n.* T. *pr. p.* फेंकणारा.

Thrown *pa. p.* (of throw) फेंकलेला, झोंकलेला, टाकलेला, क्षिप्त. २ पाडलेला, चीत -जमीनदोस्त केलेला.

Thrum (thrum) [Of Icelandic origin.] *n. fringe of threads remaining on loom when the web has been cut off* दशा *f. pl.*, आंचळ्या *f. pl.*, अंचळ *m. pl.*, कातरण *n*, उलवण *n.* [THE TWISTED T. वरवड *f.*] २ *a single thread* (of a thrum) दशी *f.* ३ *any loose thread or tuft* सुटा धागा *m*, सुट्या दशा *f. pl.*

Thrum *v. t.* दशा *f. pl.* -आंचळ्या *f. pl.* लावणें. २ दशांची झालर लावणें. ३ क्यानव्हासमध्यें दोऱ्या भरणें. Thrummed *pa. t.* and *pa. p.* Thrum'ming *pr. p.*

Thrum (thrum) [Old Norse *thruma*, rattle, thunder.] *v. t.* and *v. i. to play coarsely* तारा *f. pl.* तोडणें, अडाण्याप्रमाणें वाजविणें. २ (टेबलावर वगैरे) ठकठक वाजविणें, उगाच वाजवीत रहाणें. Thrummed *pa. t.* and *pa. p.* Thrum'ming *pr. p.* Thrum *n.* तारा तोडणें *n*, अडाण्यासारखें वाजविणें *n.* २ ठकठक (करणें) *n.*

Thrush (thrush) [See Throstle.] *n.* (युरोपांतील) कोकिळा *f*, सारिका *f*, शलाका *f*, मदनसारिका *f.*

Thrush *n.* (*med.*) लहान मुलांचें तोंड येणें *n*, (तोंडांतील) मावा *f. pl.* या विकारांत तोंडांतील त्वचेवर, जिभेवर, व ओंठावर पांढरे ठिपके किंवा मावा उठतात. २ घोड्याच्या खुराच्या पुतलींत होणारा रोग *m.*

Thrust (thrust) [Of M. E. origin.] *v. t.* ढकलणें, रेंटणें. २ (with *in*) *to push into or between* खुपसणें, खोंचणें, खोंवणें, खोंसणें, घालणें, घालवणें, शिरकवणें, भसकावणें, भोंसकणें, ढुसकणें, ढोसणें, घुसडणें. [To T. ONE'S NOSE INTO लडबडणें, तोंड घालणें.] ३ (with *through*) *to stab* भोंसकणें, ढोसणें. T. *v. i. to make a thrust* ढुशी मारणें, ढुसकी मारणें. Thrust *pa. t.* and *pa. p.*

Thrust *n.* ढकलणें *n*, रेंटणें *n.* २ खुपसणें *n*, खोंचणें *n.* ३ ढुसकणें *n*, ढोसणें *n.* ४ धक्का *m*, खुपसणी *f*, खोंचणी *f*, ढोसकणी *f*, ढुशी *f*, ढुसकी *f.* [T. WITH A SPEAR खांसडा *m.* A SOFT-SOUNDING T. OR BLOW गपका *m.*]

Thrust *pa. p.* ढकललेला, रेंटलेला. २ खुपसलेला, ढोंसकलेला, ढुसकी मारलेला.

Thrust'er *n.* ढकलणारा *m*, रेंटणारा *m*, ढुसकी मारणारा *m*.

Thrust'ing *pr. p.* ढकलणारा, रेंटणारा, &c. T. *v. n.* ढकलणें *n*, रेंटणें *n*, &c.

Thuban (Latin name. Alpha Draconis) *n.* प्राचीन ध्रुव, कालीय राशींतील एक तारा.

Thud (thud) [Of Old English origin.] *v. i.* गपकन् वाजणें, धब्ब वाजणें. T. *n.* गपकन् आवाज *m*, धब्ब आवाज *m*.

Thumb (thum) [Of Auglo-Saxon origin.] *n.* (मनुष्याचा किंवा जनावराचा) आंगठा *m*. [To BE UNDER THE T. OF (-च्या) मुठींत असणें. UNDER THE T. OF (-च्या) मुठींत. T. MARK आंगठ्याचा डाग *m*. T. NUT आंगठ्यानें फिरवितां येणारा (स्क्रूचा) नट. T. PRINT आंगठा *m*, आंगठ्याचा छाप *m*. T. SCREW आंगठ्याला लावण्याचा चाप *m*. T. STALL (शिंडें, वगैरे शिवण्याचें) अंगुस्तान *n*.]

Thumb *v. t.* आंगठ्यानें बिघडविणें -मळविणें. २ पियानोवर वांकडेंतिकडें वाजविणें. Thumbed *pa. t. & pa. p.*

Thump (thump) [Imitative.] *n. a heavy blow* धपका *m*, धपाटा *m*, बुदका *m*, ठोसा *m*. २ *a striking against* थडक *f*, थडका *m*, loosely धडक *f*, धडका *m*.T. *adv.* धपकन्, धपकर, धपदिशीं, धबकन्, बदकन्. T. *v. i.* धबकन् पडणें -लागणें -आपटणें. T. *v. t.* कुबलणें, बुकलणें, बुदकणें, कुदकणें, कुमकणें, कुदवणें. २ *to strike against* थडक *f* -थडका *m* -धडक *f* -धडका *m* -टक्कर *f*. मारणें. [रपाट्या *m*, ढेर *f*.

Thump'er *n. a large striking person or thing*

Thump'ing *a.* फार मोठा, अजस्त्र, फताडा.

Thunder (thun'der) [Of A. S. origin.] *v. i. to give forth thunder* गरजणें, गाजणें, गर्जना करणें, (-ची) गर्जना होणें, आभाळ *n* -मेघ गडगडणें -गरजणें, गर्जणें, घडघडणें. २ *to make a loud noise, to roar* धडधडणें,कडाडणें, गडगड -गडगडां -कडाकड वाजणें. T. *v. t. to emit (threats)* दणकावून -धडकावून -खणखणावून बोलणें -उच्चारणें, गडगडाट करून उच्चारणें. T. *n. the sound which follows lightning* गर्जना *f*, गाजणें *n*, मेघनाद *m*. [LOUD CRASH OF T. AND LIGHTNING विजेचा कडकडाट *m* -कडाका *m*, मेघांचा गडगडाट *m*.] २ *loud continuous sound* गर्जना *f*, गडगडाट *m*, loosely धडाड *f*, कडकडाट *m*; as, "T. of applause." ३ *thunderbolt* वीज *f*, वज्र *n*. [OF A T. वज्रपात *m*.]

Thunder'bolt *n.* वीज *f*, वज्र *n*, कुलिश *n*. [FALLING

Thunder-cloud *n.* विजेचें अभ्र *n*, विजेचा मेघ *m*.

Thun'derer *n.* ग्रीक लोकांची ज्युपिटर देवता *f*. २ (थट्टेनें) लंडन टाइम्स (वर्तमानपत्र).

Thun'dering *pr. p. a.* गर्जना करणारा. २ फार मोठा, अतिशय; as, "T. nuisance." ३ कडाक्याचा, कडकडाटाचा; as, "T. applause." Thun'deringly *adv.* गर्जना करून, कडकडाटानें. [गाजती सर *f*.

Thunder-storm *n.* विजेचा पाऊस *m*, गाजता पाऊस *m*,

Thunder-struck *a.* वीज पडलेला. २ *amazed* थक्क झालेला, चक्क, थक्क.

Thursday (thurz'dā) [L. *dies Jovis*, Jupiter's day.] *n.* गुरुवार *m*, बृहस्पतिवार *m*, ब्रहस्पतवार *m*.

Thus (thus) [Of O. E. origin.] *adv.* ह्याप्रमाणें, असा, तसा, एवं, त्या प्रमाणें, त्या रीतीनें, त्या प्रकारानें. [T. FAR एथवर, एथपर्यंत, एथपावेतों, एवढा.]

Thwack, Same as Whack.

Thwart (thwart) [Of Icelandic origin.] *v. t. to cross* (wish or purpose), *to frustrate* मोडा *m*. घालणें, हरकत *f*. करणें, आडवा येणें, विरुद्ध जाणें. T. *a. transverse* आडवा.

Thy (thī) [Of A. S. origin. Short for Thine.] *possessive a.* तुझा. Thy च्या पुढें स्वरानें सुरू होणारा शब्द आला असतां Thine हें रूप वापरतात; as, "Lift thine eyes."

Thyself *pron.* तूंच, तूं आपण, आपणच.

Thyroid (thī'roid) [Gr. *thureos*, a shield, and *eidos*, form.] *a.* ढालेच्या आकाराचा. [T. CARTILAGE कंठस्थळीं असणारा मृद्वस्थि, कंठकूर्चा. T. GLAND कंठस्थळीं असणारा विशेष ग्रंथि, कंठग्रंथि. T. FORAMEN नितंबास्थि व जघनास्थि यांच्या सांध्यापासून होणारें छिद्र *n*, थायराइड गवाक्ष *n*, नितंबजघनच्छिद्र *n*.] २ ढालेसारखे ठिपके असलेला; as, "T. wood-pecker."

Thyroidec'tomy *n.* कंठाचा मृद्वस्थि (कूर्चा) मोठा झाला असतां तो कापून काढण्याची शस्त्रक्रिया *f*, कण्ठकूर्चाकर्तन *n*.

Tiara (tī-ā'ra) [Of Persian origin.] *n.* (पर्शियन) मुगुट *m*, शिरताज *m*, ताज *m*. २ पोपचा तीनटोंकी मुगुट *m*. ३ (*fig.*) पोपची सत्ता *f*, पोपचा अधिकार *m*. ४ *ornamental coronet* लहानसा नकशीचा मुगुट *m*.

Tibia (tib'i a) [L.] *n.* (*anat.*) नळा *m*, नळी *f*, नडगें *n*, नडगी *f*, नडघा *m*, नळकुटी *f*, नळगुटी *f*, *f*, नळगुडी *f*, अन्तर्जंघास्थि *n*.

Tib'ial *a.* नळीचा, नळ्याचा, नडग्याचा, नडगीचा.

Tick (tik) [Imitative.] *v. i.* (a watch or clock) *to make a small quick noise* टिकटिक आवाज करणें, टिकटिक वाजणें, किटकिट वाजणें, टण टण वाजणें. T. *v. t. to mark* (item, *usu.* with *off*) *with a tick* खूण करणें, फुली करणें. T. *n.* (घड्याळाचा वगैरे) टिकटिक (आवाज), किटकिट. २ *small mark set against items in checking* खूण *f*, टिक् *f*.

Tick (tik) [Of M. E. origin.] *n.* (of dogs) गोचडी *f*, गोचिडी *f*, गोचिड *f*, गोचीड *m*, घागरा *m*, घागऱ्या गोचीड *m*, सुळा *m*, चामीगोचीड *m*, चांभाऱ्या गोचीड *m*, कोळकू *f*.

Tick (tik) [Gr. *theke*, a case.] *n.* (उशीची, गादीची [वगैरे) पिशवी *f*, खोळी *f*.

Tick (tik) [Abbreviation of Ticket.] *n.* (*colloq.*) *credit* उधार *m*, खातें *n*. [To BUY GOODS ON T. उधारीवर घेणें, खात्यावर घेणें.] T. *v. i.* उधारी देणें, उधारीवर देणें. २ उधारीवर मिळणें, उधारी मिळणें.

Ticket (tik'et) [Short for O. Fr. *etiquet*, a label.] *n.* (नाटकाचें, जलशाचें, आगबोटीचें, आगगाडीचें, सोडतीचें, ट्राम्चें वगैरे) तिकीट *n.* २ (विक्रीच्या मालाला लावलेलें किंमतीचें वगैरे) तिकीट *n*, चिठी *f*, अंकपट्टी *f*, बीजक *n.* [RETURN T. जाण्यायेण्याचें तिकीट. SEASON T. मुदतीचें तिकीट. THROUGH T. थेटचें तिकीट, ठेपी तिकीट. T. COLLECTOR तिकिटें गोळा करणारा *m*, तिकीटकलेक्टर *m.* T. PUNCH तिकिटें कापण्याचा आडकित्ता. CONVICT'S HISTORY T. कैद्याच्या माहितीचें बुक.] T. *v. t. to put ticket on* (article for sale) (किंमतीची) चिठी लावणें -बांधणें -मारणें, चिठी चिकटवणें.

Tick'eted *pa. p.* चिठी लावलेला.

Tickle (tik'l) [M. E. *tikel*, unstable.] *v. t. to cause a thrilling sensation by the touch* गुदगुली करणें. २ *to amuse, to divert* (person, his sense of humour, &c.) खूष करणें, खुलवणें, गुदगुल्या करणें; as, "I was hugely *tickled* at the idea." ३ (of articles of food) पाणी सुटवणें; as, "This will T. his palate." T. *v. i.* गुदगुल्या होणें. २ (तोंडाला) पाणी सुटणें.

Tick'ler *n.* गुदगुल्या करणारा *m.* २ खूष करणारा *m*, खुलवणारा *m.* ३ *puzzling or delicate question or matter* नाजूक प्रश्न *m*, नाजूक बाब *f*, भानगडीचा प्रश्न *m* -विषय *m.*

Tick'lish *a. easily tickled* गुदगुल्या होणारा, गुदगुल्या, गुदगुद्या. २ (of question or thing to be dealt with) *difficult, delicate* नाजूक, भानगडीचा.

Tick'lishness *n.* गुदगुल्या लवकर होण्याचा स्वभाव *m.*

Tidbit, Same as Titbit.

Tid'al *a.* भरतीओहटीचा. २ ठराविक वेळानें कमीजास्त होणारा.

Tide (tīd) [O. E. *tid*, time.] *n. season* काल *m*, समय *m*, दिवस *m. pl.*; as, "Even*tide*, Christmas *tide*." २ *period of time* काल *m*, वेळ *f*; as, "Work double *tide*." ३ *periodical rise and fall* भरतीओहोटी *f*, समुद्राच्या पाण्यांतला चढउतार *m.* [HIGH T. समा *m*, सवारी *f*. LOW T. निखार *f*. FLOW T. भरती *f*. EBB T. ओहोटी *f*, ओहोट *f*. SPRING T. उधान *n*, उसाण *n.* हें अमावास्येला येतें. NEAP T. लहान भरती *f*, भांग *m.* ही अष्टमीला येते. BORE OR SWELL OF THE T. घोडा *m.* BORE OF THE TIDAL-WAVE भरतीच्या लाटेची वान. T. AT THE EQUINOXES उधान *n*, उसाण *n.* T. GATE भरतीचें पाणी घेण्याचा दरवाजा *m.* T. GAUGE भरती मोजण्याची आंखलेली काठी *f*. T. LOCK भरतीचें टाळें. TIDE-MILL *n.* भरतीच्या पाण्यानें चालणारी गिरण *f*. २ भरतीचें पाणी काढून लावणारें यंत्र *n.* TIDE-TABLE *n.* भरतीओहोटीचें कोष्टक *n.* T. WAITER कष्टम अधिकारी *m.* T. WAY भरतीनें होणारा रस्ता *m.*] ४ प्रवाह *m.*

Ti'diness *n.* नीटनेटकेपणा *m*, चाकचोपी *f*, चकपक *f*.

Tidings (tīd'ingz) [From Icelandic root meaning things that betide.] *n. pl.* खबर *f*, बातमी *f*, वार्ता *f*, समाचार *m*, पत्ता *m*.

Tidy (tī'di) [M. E. *tidi*, in good condition.] *a.* नीटनेटका, चाकचोप, चापचोप, चकपक, सुबक, ठाकठीक, चाकचोपीचा, चापचोपीचा. T. *v. t.* नीटनेटका करणें, व्यवस्थित करणें. Ti'died *pa. t.* and *pa. p.* Ti'dying *pr. p.*

Tie (tī) [O. E. *teah*, a rope.] *v. t. to attach, to fasten* बांधणें, बांधून ठेवणें -टाकणें, बंधन करणें, तांगडणें. [To T. WITH A KNOT गांठ देऊन बांधणें, गांठ मारणें. To T. TIGHTLY आंवळणें, कसणें, करकचणें. To T. DOWN, *to restrain* बांधणें, बांधून ठेवणें, तांगडून ठेवणें, गळा बांधणें *g. of o.*, गोंवणें, पाय *m. pl.* -हातपाय *m. pl.* बांधणें -बांधून घेणें -गुंतवून घेणें. To T. UP बांधणें, बांधून ठेवणें -टाकणें, गोंवणें, गोंवून घेणें.] २ *to bind (rafters,) by a cross piece* आडव्या बीमानें बांधणें. T. *v. i. to make same score (as person in a game), to be equal in score with* सारखा डाव करणें. T. *n.* बंद *m*, बंध *m*, बंधन *n.* २ नेकटाय *m*, गळेबंद *m.* ३ (*fig.*) संबंध *m*, नातें *n*, लगाबांधा *m*, धागादोरा *m.* ४ (*archi.*) आडवें बीम *n.* ५ (railway) सिलिपाट. ६ (at cricket, &c.) सारखा डाव *m.* [To PLAY, SHOOT, OFF A T. सारखा डाव झाल्यानंतर (सामनेवाल्यांची सरशी ठरविण्याकरितां) पुढें डाव खेळणें. T. -UP *n.* रेल्वेच्या मजुरांचा संप *m.* T. BEAM कैंचीची तुळई *f.*] ७ (of necklace, bracelet, &c.) फांसा *m.* Tied *pa. t.* T. *pa. p.* बांधलेला. Ty'ing *pr. p.*

Tier (tēr) [Of A. S. origin.] *n.* ओळ *f*, रांग *f.* २ मजला *m.* [OF TWO TIERS दुमजला, दुमजली. OF THREE TIERS तिमजला, तिमजली. OF FOUR TIERS चौमजला, चौमजली.] ३ वेंटाळें *n.* [TIERS OF CABLE दोरखंडाचें वेंटाळें.]

Tiffin (tif'in) [Prov. Eng. *tiff*, a draught of beer.] *n.* (दुपारचा -मधल्या वेळचा) फराळ *m*, उपाहार *m.*

Tiger (tī'gėr) [L. *tigris*, a tiger.] *n.* वाघ *m*, व्याघ्र *m*, शार्दूल *m*; in contempt or endearment वाघरूं *n*, वाघट *n*; respectfully वाघोबा; -allusively नकटा. [BOX USED TO CATCH A T. पेटा *m*, पिंजरा *m.* LAIR OR COVERT OF A T. वाघाची जाळी *f*, वाघबीळ *n.* RAVAGES OF T.S वाघावें *n*, वाघवें *n.* TIGER'S CLAW वाघनख *n.*]

Ti'gerish *a.* वाघासारखा, क्रूर, हिंस्र.

Tiger's skin *n.* वाघाचें कातडें *n*, व्याघ्रचर्म *n.* [BAG OF TIGER'S SKIN TO HOLD TURMERIC POWDER वाघी *f*, वाघ्या *m.* IMITATION TIGER'S SKIN (AS A BODY-CLOTH FOR A HORSE) वाघी *f.* TIGER'S SKIN WORN AS CLOTHING व्याघ्रांबर *n.*]

Tight (tīt) [Of Scandinavian origin.] *a. fast bound* तंग, ताठ, ताठर; as, "T. knots." २ (as a garment) तंग, तंगदार, अटस, आंवळ, घट्ट, दाटका, दाटता,

अडस. ३ *close* घट्ट, गच्च, आंवळ, (remissly) आंवळसर; as, "Cork is too *tight.*" ४ चणचणीचा; as, "T. money-market." [TO BECOME T. FOR MONEY चणचण होणें.] ५ टुणटुणीत; as, "T. lass." ६ *drunk* झिंगलेला, तर्र, लास. Tights *n. pl.* (सरकशींत काठीवर किंवा दोरीवर काम करणाराचा) तंग गंजिफ्राक. T. *adv.* घट्ट, जोरानें, तंग, ताठ, ताणून, कसून, दाट, अटस, गच्च; as, "Squeeze it T."

Tight'en *v. t. to draw tighter* ताठ करणें, आंवळणें, आंवळून बांधणें, ताणणें, ताणून धरणें -बांधणें, कसणें, जखडणें, जखडून बांधणें, करकचून बांधणें, (कांचा) भिडवणें, (खोगीर, जीन) भिडवणें. २ आंवळ -गच्च करणें -बसवणें. T. *v. i.* ताठ होणें, ताठणें, तंग होणें -होत जाणें, दाटणें, आंवळणें, तटतटणें.

Tight'ly *adv.* घट्ट. २ करकचून, आंवळून.

Tight'ness *n.* तंगपणा *m*, ताठरपणा *m*, ताठपणा *m.* २ (कपड्याचा) दाटपणा *m*, आंवळपणा *m*, घट्टपणा *m.* ३ गच्चपणा *m*, अटसपणा *m.* ४ (बाजाराचा) चणचणीतपणा *m.* ५ टुणटुणीतपणा *m.* ६ झिंगलेलेपणा *m.*

Ti'gress *n.* वाघीण *f*, व्याघ्री *f.*

Tile (tīl) [L. *tegula -tegere*, to cover.] *n.* (for a roof) कौल *n.* [CORNER OR RIDGE T. कोना *m*, घोण्या *m*, ढापा *m*, खापर *n.* FLAT T. धापा *m*, खपरेल *n.* FLAT T. WITH RAISED EDGES पन्हळी कौल *n*, थापी कौल *n.* MANGLORE T. मंगलौरी कौल *n.* SEMI-CYLINDRICAL T. नळा *m.*] २ जमिनींत बसविण्याचें शोभिवंत कौल *n.* T. *v. t.* कौलें घालणें, कौलें चढवणें, कौलांनीं शाकारणें, कौलार *n.* करणें. २ कौलें बसविणें. Tiled *pa. p.* कौलें घातलेला, कौलारू, कौलार. [A T. BUILDING कौलारू घर *n.*]

Ti'ler *n.* कौलें करणारा *m*, कुंभार *m.* २ कौलें घालणारा *m*, खारवी *m.*

Til'ery *n.* कौलांचा कारखाना *m.*

Tile-turner *n.* गळतें काढणारा *m*, खारवी *m.*

Til'ing *v. n. tiled roof* कौलारू छप्पर *n.* [DOUBLE T. दुहेरी कौलार *n.* SINGLE T. एकेरी कौलार *n.*] २ *tiles* कौलें *n. pl.*

Till (til) [Of A. S. origin.] *n. a drawer in a desk* खण *m*, खाना *m*, घर *n.*

Till (til) [Of Old Northumbrian origin.] *prep.* पावेतों, पर्यंत, तोंपावेतों, तोंपर्यंत, जोंपावेतों, जोंपर्यंत. T. *adv.* पर्यंत, तागाईत. [T. NOW आतांपर्यंत, आतांपावेतों, हा काळपर्यंत, हा काळपावेतों. T. THEN तेव्हांपर्यंत, तो काळपावेतों, तो काळपर्यंत, त्या काळापर्यंत.]

Till (til) [A. S. *tilian*, to till.] *v. t. to cultivate* लागवड करणें, मशागत करणें, राबणें, नांगरणें, राबणूक करणें, कसणें, वाहणें.

Till'age *n.* लागवड करणें *n*, मशागत करणें *n*, कसणें *n.* २ शेती *f*, जमिनीची नांगरणी *f*, लागवड *f.* ३ लागवड केलेली जमीन *f*, लागण *f.*

Tilled *pa. t.* T. *pa. p.* नांगरलेला, राबलेला, कसलेला.

Till'er *n.* कसणारा *m*, राबणारा *m*, वाहीत कूळ *n*.

Tiller (til'ėr) [M. E. *tillen*, to draw out.] *n. the handle or lever for turning a rudder* सुकाणाची दांडी *f*, वावा *m*, वावें *n*.

Till'ing *n.* राबणें *n*, कसणें *n*, वाहणें *n*.

Tilt (tilt) [A. S. *teldan*, to cover.] *n.* पडदा *m*, छत *n*, छप्पर *n*, चांदवा *m*.

Tilt (tilt) [A. S. *tealt*, tottering.] *v. t. to point or thrust with a lance* भालाइती *f*. करणें, भाला खुपसणें -भोसकणें. २ *to slant* कलंडविणें, कलता -कलंडा करणें. ३ हातोड्यानें ठोकणें. T. *v. i. to fall on one side* कलथणें, कलंडणें, एकांगणें. २ *to ride and thrust with lances* भालाइती करणें, भालेकरोली करणें. T. *n.* भालाइती *f*, भालेकरोली *f*. [AT FULL T. भरधांव, भरधूम, धूम ठोकीत.] २ भाला खुपसणें *n*, भाला भोसकणें *n*. ३ (पायानें चालविण्याचा) ढेकीसारखा घण *m*.

Tilt'er *n.* भालाइती करणारा *m*, भालाईत *m*.

Tilt-hammer *n.* (पायानें चालविण्याचा) ढेकीसारखा घण *m*.

Til'ting *n.* भाला खुपसणें *n*. २ भालेकरोली *f*. ३ कलंडविणें *n*. ४ ढेकी हातोड्यानें ठोकणें *n*.

Tilt'-yard *n.* भालाइतीचें मैदान *n*.

Timber (tim'bėr) [A. S. *timber*, building, wood.] *n. wood fit for building* इमारती लांकूड *n*, इमारतीचें -सुतारकामाचें लांकूड *n*. [A PILE OF TIMBERS AS PREPARED FOR A BUILDING इमारती लांकूडसामान *n*. SQUARED PIECE OF T. तुळई *f*, तुळवट *n*. SMALL SQUARED PIECE OF T. गज *m*. COMMON (NOT TEAK) TIMBER रायवळ लांकूडसामान *n*, जंगली -इंजायली लांकूडसामान *n*.] २ (of a house) *wood-work* लांकडी सामान *n*, लांकडी काम *n*, लांकडें *n. pl.*, लांकूड *n*. ३ इमारती लांकडाचीं झाडें *n. pl.*

Timbrel (tim'-brel) [From root of tabor.] *n.* ढोलकं *n*.

Time (tīm) [A. S. *tima*, time.] *n. duration* काळ *m*, काल *m*, वेळ *f*. [DOINGS OF T. कालचरित्र *n*. IN THE COURSE OF T. कालेंकरून, कालगत्या, कालगतीनें. REVOLUTIONS OF T. कालगति *f*, कालचक्र *n*, काळाची रहाटी *f*. MEASUREMENT OR ASCERTAINMENT OF T. कालमापन *n*. SPIRIT OF THE T. काळाचें वारें *n*. SWAY OR POWER OF T. काळाची सत्ता *f*, कालमाहात्म्य *n*, कालमहिमा *m*. TO KILL TIME काळ कंठणें, काळ -दिवस काढणें -लोटणें -ढकलणें. TO SPEND T. RIGHTLY योग्य कामांत वेळ घालवणें, सत्कालक्षेप करणें. TO PASS T. PLEASANTLY आनंदांत दिवस काढणें.] २ (personified) कालपुरुष *m*, काल *m*. [BY THE HAND OF T. कालवशात्, कालपरत्वें.] ३ *a particular period or part of duration* वेळ *f*, काळ *m*, मुदत *f*, कालमर्यादा *f*. [AT THE PRESENT T. सध्यां. FOR THE T. BEING सध्यां, तूर्त. FOR SUCH A T. तितका काळ, तितका वेळ, तावत्काल. FORMER T. पूर्वकाल *m*, पूर्वींचा काळ *m*. FROM T. IMMEMORIAL अति प्राचीन काळापासून, सरणातीत कालापासून. NICK

OF T. ऐन वेळ *f.* OF T. IMMEMORIAL कदाकाळाचा, कधींचा, सरणातीत कालाचा. TO COME IN THE NICK OF T. ऐन वेळीं येणें, प्रसंगास येणें. THE THREE T.S कालत्रय *n.* (वर्तमान, भूत आणि भविष्य). IN THE THREE T.S त्रिकाल. UP TO THAT T. तावत्पर्यंत, तिथपर्यंत. TO TAKE ONE'S T. ABOUT सावकाशीनें घेणें, सावकाशीवर घेणें.] ४ *season* **प्रसंग** *m*, **काळ** *m.* [ADVERSE T. प्रसंग (WITH VERB पडणें, येणें, गुदरणें.) IN GOOD T. चांगल्या वेळेवर. UNSEASONABLE T. अवेळ *f*, आडवेळ *f*, अकाल *m*, गैरहंगाम *m.* TO CONSIDER THE FITNESS OF T. वेळअवेळ पाहणें, काळवेळ -काळप्रसंग पाहणें. TO HIT THE FAVOURABLE OR FIT TIME वेळ साधणें.] ५ *particular time* **वेळ** *f*, **वेळा** *f*, **समय** *m*, **वक्त** *m.* [ABOUT THIS T. एन्हां, या वेळेच्या जवळजवळ. ACCORDING TO THE T. समयानुसार. AT SOME T. OR OTHER केव्हांतरी, कधींतरी. AT T.S कधींकधीं, कधींवधीं, कधींमधीं, केव्हां-केव्हां. AUSPICIOUS T. सुवेळ *f*, शुभवेळ *f.* DARK AND TROUBLOUS T. कलिकाल. FAVOURABLENESS OF T. कालानुकूल्य *n.* HARD T.S कठिण दिवस *m. pl.*, कठिण काल *m.* INAUSPICIOUS OR UNLUCKY T. अशुभ वेळ *f*, काळवेळा *f*, दुष्टवेळा *f*, विनाशकाल *m.*] ६ (with respect to repetition) **वेळ** *f*, **वेळां** *f*, **वार**, **बारी** *f*, **खेप** *f*, **दां**; as, **एक वेळ**, **दोन वेळ**, **एक वेळां**, **दोन वेळां**, **एकदां**, **दोनदां**, **चारदां**, **एकवार**, **दोन वार**, **तीन वार**, **एकबारी**, **दुसरी बारी**, **तिसरी बारी**, **एक खेप**, **दुसरी खेप**. [FROM T. TO T. वेळोवेळीं. OFT T.S पुष्कळ वेळां, बहुत वेळ. TO KEEP GOOD OR BAD TIME (AS A CLOCK) बरोबर किंवा चुकीचा वेळ दाखविणें. T. BALL (वेधशाळेंत असलेला पडणारा) कालदर्शक गोळा *m.* T. BARGAIN वायदा *m.* T. BOOK, T. CARD, T. SHEET (कामगार लोकांचे) कामाचे तास मांडण्याचें पुस्तक, कार्ड, किंवा कागद. T. HONOURED प्राचीनतेमुळें पूज्य मानलेला. TO STAND THE TEST OF T. प्रसंगाला टिकणें -उतरणें. TO BIDE ONE'S T. योग्य संधीची वाट पाहणें. TO SERVE ONE'S T. (AS AN APPRENTICE) उमेदवारी करणें. २ (AS A CONVICT) शिक्षा भोगणें. TO BE AHEAD OF T., TO BE BORN BEFORE ONE'S T. कालाच्या आधीं असणें AT THE SAME T. एकाच वेळीं. २ तथापि, तत्राप. TO KEEP T. ताल धरणें.] ७ *leisure* **वेळ** *f*, **फुरसत** *f*. [TO HAVE T. फावणें (*impers.*), (-ला) फुरसत असणें.] ८ *the present life* **इहलोक** *m*, **इहलोकवास** *m*, **हा जन्म** *m*, **इहजन्म** *m.* ९ *hour of travail, delivery* **बाळंतपणाचा काल.** [TO BE FAR ON IN HER T. (AS A WOMAN) बरेच महिने जाणें. TO BE NEAR HER T. (AS A WOMAN) बाळंत व्हावयास होणें.] १० **आयुष्य** *n*, **आयुर्मर्यादा** *f*, **दिवस** *m. pl.* [MY T. IS DRAWING NEAR माझे दिवस भरत चालले.] ११ (*gram.*) **काळ** *m.* १२ (*music*) **ताल.** [EQUAL T. IN DANCING, MUSIC लय. IN T. AND TUNE तालसुरांत, तालसुरावर. MEAN OR COMMON T. मध्य, घन. QUICK T. द्रुत, ओघ *m.* THAT IS OUT OF T. बेताल. TO BEAT T. WITH A SONG ताल धरणें.]

Time *v. t. to choose right time for* काळ पाहणें, समय -वेळ -काळअकाळ -वेळअवेळ पाहणें. २ *to do at right time* काळ पाहून करणें, वेळीं -वेळेस -वेळेवर करणें. ३ *to regulate as to time* (कमीजास्तीचा कांटा सरकवून) घड्याळ लावणें, वेळ लावणें. ४ *to ascertain the time taken by* (race, runner, &c.) वेळ मोजणें. ५ तालसूर धरणें, तालसूर जमवून घेणें. ६ (गाड्यांच्या) वेळा ठरविणें -बसविणें. T. *v. i. to keep time* ताल ठेवणें, ताल धरणें, ताल मिळणें, तालसूर जमणें.

Time-battered *a.* काळानें मोडकळीस आलेला -विदीर्ण झालेला. Time-beguiled *a.* (पुष्कळ) काळामुळें विसर पडलेला. Time-consuming *a.* कालक्षयकारी, कालक्षय करणारा. Time-enduring *a.* फार वेळ टिकणारा. Time-keeper *n.* मजुरांची हजेरी मांडणारा *m*, हजेरीवाला *m*. २ घड्याळ *n*. [TO BE A GOOD OR BAD T. KEEPER (AS A WATCH) बरोबर किंवा चुकीचा वेळ दाखविणें.] T. piece *n.* घड्याळ *n*. Time-sanctioned फार दिवसांपासून रूढ. Time-worn पुष्कळ काळामुळें जीर्ण झालेला. Apparent T. स्पष्टकाल. Astronomical T. मध्याह्नकाल. Civil T. मध्यरात्रकाल, व्यावहारिक काल. Mean T. मध्यमकाल. Sidereal T. नाक्षत्रकाल. Solar T. सौरकाल. Standard T. प्रमाणकाल.

Tim'eliness *n.* वक्तशीरपणा *m*. २ समयौचित्य *n*.

Tim'ely *a.* वेळेवरचा, योग्य वेळचा, योग्य काळचा, समयोचित, कालोचित, प्रसंगोचित. २ वक्तशीर. T. *adv.* वेळेवर, ताबडतोब.

Tim'er *n.* योग्य वेळीं (एखादें काम) करणारा *m*, वेळअवेळ पाहणारा *m*, काळ पाहून करणारा.

Time-server *n.* काळाचा फायदा करून घेणारा *m*, तानमान पाहून वागणारा *m*, रंग पाहून चालणारा *m*.

Time-serving *n.* काळाचा फायदा करून घेणें *n*, तानमान पाहून वागणें *n*, रंग पाहून चालणें *n*.

Time-table *n.* (आगगाड्या, आगबोटी, शाळा, इत्यादिकांचें) वेळापत्रक *n*.

Timid (tim'id) [L. *timidus* -L. *timere*, to fear.] *a. fearful* भित्रा, भ्याड, घाबरणारा, नामर्द, कातर, असाहसिक. २ *shy* लाजरी (स्त्री), बुजरा (बैल, घोडा), बुजट, बुजणारा.

Timid'ity *n.* भित्रेपणा *m*, भ्याडपणा *m*, घाबरेपणा *m*, भीरुता *f*, नामर्दपणा *m*, असाहसिकता *f*, कातरत्व *n*. २ लाजाळूपणा *m*, लाजरेपणा *m*, लज्जा *f*. ३ बुजरेपणा *m*.

Tim'idly *adv.* भिऊन, भित्रेपणानें, घाबरून, नामर्दपणानें. २ लाजल्यामुळें, लाजून, लज्जेनें. ३ बुजून.

Tim'idness *n.* Same as Timidity.

Tim'ing *n.* वेळेची योजना *f*, वेळ ठरविणें *n*, वेळा *f*, *pl*.

Timorous (tim'or-us) [See Timid.] *a. full of fear, timid* भित्रा, भ्याड. २ *indicating fear* भीतीचा, भीतिसूचक; as, "T. doubts."

Tim'orously *adv.* भिऊन, भित्रेपणानें, घाबरून.

Tim'orousness *n.* भित्रेपणा *m*, भ्याडपणा *m*.

Tin (tin) [A. S. *tin*; Ger. *zinn.*] *n.* कथील *n*, कल्हई *f*, वंग *n*, त्रपु *n*. [CALX OF T. वंगभस *n*. T. FOIL कथलाचा वर्ख. TIN-PLATE COVERED OVER WITH SOME COLOURING SUBSTANCE वेगड *f*.] २ *a wash of tin given to culinary utensils* कल्हई *f*. ३ (कथलाची कल्हई केलेला लोखंडाचा) डबा *m*, loosely जस्ताचा डबा *m*. T. *a*. कथली, कथलाचा.

Tin *v. t.* कल्हई करणें -लावणें -काढणें. २ (कथलाची कल्हई केलेल्या लोखंडाच्या) डब्यांत भरणें, loosely जस्ताच्या डब्यांत भरणें.

Tincal (tin'-kl) [Of Arabic origin.] टंकण *n*, टांकणखार *m*, सोहाग *m*, सवागी *f*.

Tincture (tink'tūr) [L. *tinctura*, from root of Tinge.] *n. a shade of colour* छटा *f*, लकेर *f*, लकेरी *f*, नोक *f*, रंग *m*; as, "T. of red." २ *a slight taste added to anything* चुणुक *f*, लज्जत *f*, वास *m*, गंध *m*; as, "T. of good character." ३ (*med.*) *a solution of any substance in a spirit of wine* मद्यार्कनिर्मित अर्क. T. *v. t. to tinge* रंगाची छटा *f* -लकेर *f*. देणें. २ (*fig.*) छटा *f*. देणें, रंग *m*. देणें; as, "The stain of habitual sin may thoroughly T. all our soul." ३ भिजविणें, बुडविणें, बुचकळणें. ४ *to mix with anything foreign* (दुसऱ्या पदार्थांत) मिसळणें, भेळ करणें.

Tinc'tured *pa. t.* and *pa. p.* T. *a*. छटा दिलेला, छटा आणलेला, छटेचा, लकेरीचा, छायेचा.

Tindal (tin-dal) [Of Indian origin.] *n*. तांडेल *m*, नावाडी *m*, नाखवा *m*.

Tinder (tin'dėr) [A. S. *tynder*, to kindle.] *n. anything for kindling a light* गूल *m*, कफ *m*, गंधकाची काडी *f*, पेटवण *n*, चेतवण *n*. [T. BOX चकमक *f*, चकमकीची पेटी *f*, चकमकीचें तोसदान *n*.]

Tine (tīn) [M. E. *tind*, a prickle.] *n*. (of prong, antler, &c.) कांट्याचें (पुढचें) टोंक *n*, अणकुचीदार टोंक *n*. २ गुढ्याचें टोंक *n*.

Tin-foil, See under Tin.

Tinge (tinj) [L. *tingere, tinctum*, to wet.] *v. t. to colour, to tint* रंग *m* -छटा *f*. देणें, लकेर आणणें. २ *to mix with something* मिसळणें, मिळवणें, भेसळ करणें, भेळणें. T. *n*. रंगाची छटा *f* -लकेर *f* -चुणुक *f* -धुनुक *f*. Tin'ged *pa. t.* and *pa. p.* Ting'ing or Tinge'ing *pr. p.*

Tingle (tin'gl) [An imitative word.] *v. i. to feel a thrilling sensation as in hearing a sound &c.* भणभणणें, *intens.* भणाणणें, झणझणणें, झणाणणें, सणसणणें, भिरभिरणें, भिरभिरी येणें. [TO MAKE TO T. भणभणवणें.] २ *to have a sensation in limbs, &c. as after a sting or burn* चुरचुरणें, फुणफुणणें, चुणचुणणें, सळकणें, फणफण *f* -चुरचूर *f* -चुणचूण *f* -सळका सुटणें. ३ *to become (a limb) asleep* विरविरणें, रवरवणें, मुंग्या येणें -चढणें *in. con.*, विरविर *f* -रवरव *f*.

&c. येणें -सुटणें *in. con.* ४ *to have a dull creeping sensation* सुरसुरणें, सुळसुळणें.

Ting'ling *v. n.* झणझणणें *n*, झणझण *f*, भणभण *f*, सणसण *f*, भिरभिरी *f*, झणझणाट *m*, झणाण *m*.

Tinker (tink'ér) [Lit. 'A worker in tin'.] *n. a mender of brazen or tin kettles, pans, &c.* जुनीं भांडीं नीट करणारा *m*, मोडीचा तांबट *m*.

Tinkle (tink'l) [Imitative.] *v. i. to clink, to jingle* किणकिणणें, किणकिण आवाज करणें, छणछणणें, खणखणणें, किणकिण -खणखण -छणछण -छुमछुम वाजणें. २ (toe-ornaments) रुणझुणणें, छणछणणें, छणाणणें, रुणझुण *f*. होणें -वाजणें *g. of s.* T. *v. t.* खणखण *adv.* वाजवणें, छणछण *adv.* वाजवणें. T. *n.* किणकिणणें *n*, किणकिण *f*, छणछण *f*, खणखण *f*, खणखणाट *m*, छणछणाट *m*. २ रुणझुण *f*, झमझम *f*, झमाझमी *f*, झमझमाट *m*, छणछणाट *m*. Tink'led *pa. t.* and *pa. p.* Tink'ler *n. tinkling ornament* किणकिणी *f*.Tink'ling *n.* किणकिण वाजणें *n*, किणकिण *f*. २ रुणझुण *f*. T. *pr. p.* किणकिण वाजणारा. २ रुणझुणणारा.

Tink'lingly *adv.* किणकिण, किणकिणां, छणछण, छणछणां, झुणझुण, झुणझुणां.

Tinned *pa. t.* and *pa. p.* of Tin. [Tinned biscuits डब्यांत भरलेलीं बिस्कुटें.]

Tin'ner, Tin-man *n.* कल्हई करणारा -लावणारा -काढणारा *m*, कल्हईवाला *m*.

Tin'ning *v. n.* कल्हई करणें *n*, कल्हई *f*. २ कथलाचीं भांडीं दुरुस्त करणें *n*. ३ (टिकण्याकरितां कथलाची कल्हई केलेल्या लोखंडाच्या) डब्यांत भरणें *n*.

Tinsel (tin'sel) [L. *scintilla*, a spark.] *n. something sparkling or shining* खोट्या झकाकीची वस्तू *f*. २ खोट्या जरीचा कलाबतू *m*, खोटा कलाबतू *m*. ३ डांकपट्टी *f*. ४ बेगडी वस्तू *f*, बेगडी दागिना *m*. T. *v. t.* खोटा कलाबतू लावणें. २ *to make gaudy* खोटी झकाकी आणणें. Tin'selled *pa. p.* Tin'selling *pr. p.*

Tin'sel *a. tawdry* कल्हईचा, खोटा, दिखाऊ, बेगडी, डांकपट्टीचा.

Tint (tint) [From the root of Tinge.] *n. a slight tinge distinct from the principal colour* दुसऱ्या रंगाची छटा *f* -झांक *f*. T. *v. t.* दुसऱ्या रंगाची छटा देणें.

Tiny (tī'ni) [Of Scandinavian origin.] *a.* लहान, चिमुकला, अतिलहान, चिमका, चिमुकडा. Ti'nier, comparative. Ti'niest, superlative.

Tip (tip) [Of Swedish origin.] *v. t. to cause to lean or slant* कलंडविणें, कलतें करणें. २ *to strike or touch lightly* टिचणें, टिपणें, टिचकन् -टिपकन् मारणें; as, "T. and run." ३ *to overturn, to overbalance* ढकलणें, लोटणें, तोल घालवणें; as, "To T. a person into a pond." ४ कलतें करून ओतणें; as, "To T. the contents of a jug out." ५ (sporting slang) *to give secret information about a horse to* (शर्यतीच्या घोड्यासंबंधानें वगैरे) गुप्त माहिती देणें. [To T. THE WINK डोळा घालणें.] ६ *to make small present*

of money to बक्षीस देणें, इनाम देणें; as, "To T. a porter." T. *n.* बक्षीस *n*, इनाम *n*; as, "A T. to the porter." २ (शर्यतीच्या घोड्यासंबंधीं) गुप्त माहिती *f.* ३ *a slight push* ढकलणें *n*, लोटून देणें *n.* ४ *light stroke* चेंडू टिपकन् मारणें *n.* ५ *place where refuse is tipped* कचरा टाकण्याची जागा *f.*

Tip (tip) [A variant of Top.] *n. point, end* टोंक *n*, अणी *f*, अणकुची *f*, बोंडी *f*, अग्र *n*; as, "The T. of the finger." २ (छत्रीचें, दिव्याचें) टोपण *n.* ३ सोन्याचा (वर्ख उचलण्याचा टोपणासारखा) ब्रश *m.* ४ *rubbish thrown from a quarry* खाणींतील (बाहेर टाकलेला) कचरा *m.* T. *v. t. to form a point to* टोंक करणें. २ *to cover the tip of* (रूप्यानें किंवा सोन्यानें) टोंक मढवणें, अणीवर -टोंकावर -शेंड्यावर (सोनें किंवा रुपें) -लावणें -चढवणें; as, "A metal-*tipped* staff."

Tip-car, Tip-cart *n.* कचरा टाकण्याची गाडी *f.*

Tip-cat *n.* (game) विट्टीदांडूचा खेळ *m.* [Bat = दांडू *m.* Hole dug = कोईल, कोली. Stick used in playing = इटी.]

Tip'ped *pa. p.* अणीवर -शेंड्यावर लावलेला (with the noun required; as, अणीवर सोनें लावलेली काठी), शेंड्याचा, शिखराचा (with the noun required; as, बर्फाच्या शिखराचा डोंगर).

Tippet (tip'et) [Gr. *tapes*, a carpet.] *n.* जज्जांचें व पाद्र्यांचें निम्म्या पाठीपुरतें व छातीपुरतें कोटाला शिवलेलें उपवस्त्र *n*, टिपेट *n.*

Tipple (tip'l) [A frequentative of Tip.] *v. i.* (दारू) पिणें. T. *v. t.* सडकून दारू पिणें.

Tip'pler *n.* दारूबाज *m*, छाकटा *m.*

Tip'pling *pr. p.* दारू पिणारा. T. *n.* दारू पिणें *n*, दारूबाजी *f*, छाकटेपणा *m.* २ (दारू) पिण्याचा तडाखा *m.*

Tip'staff (tip-st'af) *n.* धातूचें टोपण असलेली काठी *f.* २ टोपणवाल्या काठीचा अधिकारी *m.* ३ शिपाई *m.*

Tipsy (tip'si) [From the stem of Tipple.] *a. drunk* झिंगलेला, मस्त, छाकटा. Tip'sily *adv.* झिंगून. Tip'siness *n.* छाकटेपणा *m.*

Tip-toe (tip'-tō) [From Tip+Toe.] *n.* पायाच्या बोटाचा शेंडा *m.* [To STAND ON T. खोंबे पाय करून उभें राहणें, पायाच्या टोंकावर उभें राहणें. To STAND ON THE T. OF EXPECTATION (मनांत) मोठी आशा धरणें.]

Tip-top (tip'-top) [From Tip + Top.] *n. the very highest part* शेंड्याचा शेंडा *m*, अग्राचें अग्र *n*, शेवटाचा शेवट *m*, अगदीं शेवटचा भाग *m.* [T. OF A TREE तिटाळी *f*, टिक्षी *f.*] २ (*fig.*) *height* कळस *m*, सीमा *f*, पराकाष्ठा *f.*

Tirade (ti-rād') [Fr. *tirade* -*tirer*, to draw.] *n. a strain of censure* शिव्यांची लाखोली *f*, गालिप्रदान *n.*

Tire (tīr) [A. S. *tir*, glory, adornment (short for Attire).] *n. apparel* पोषाख *m*, वेष *m.* (b) *a head-dress* पागोटें *n.* T. *v. t.* (Bible) *to dress as the head* पागोटें -टोपी इ. डोक्याला घालणें.

Tire (tīr) [See Tie.] *n.* (चाकाची) धांव *f*; as, "A rubber T." Also Tyre.

Tire (tīr) [A. S. *tirian*, to vex. See Tear.] *v. t. to harass, to vex* छळ *m.* करणें, त्रास देणें, छळणें, छळणूक करणें. २ *to make weary, to exhaust the strength of* दमवणें, थकवणें, श्रमवणें, भागवणें, शिणवणें, शीण *m* -भागवटा *m* -थकवा *m.* &c. आणणें -देणें, हाडें घुसळणें, मरगळीस -सट्टयास -मेटाकुटीस आणणें, चकाचूर -बेजार -बेदम करणें, टांके *m. pl.* ढिले करणें, नाकीं नऊ आणणें, भूस -भुसकट पाडणें. T. *v. i. to become weary, to be fatigued* दमणें, थकणें, श्रमणें, शिणणें, भागणें, श्रम *m* -शीण *m* -भागवटा येणें *in. con.* २ *to loathe* मन *n.* उठणें *g. of s.*, कंटाळा *m* -किळस *m.* येणें, कंटाळणें.

Tired *pa. t.* T. *pa. p.* श्रमवलेला, भागवलेला, दमवलेला. २ दमलेला, थकलेला. ३ शिणलेला, कंटाळलेला, कंटाळा आलेला, बेजार, दिक्क.

Tire'dness *n.* भागवटा *m*, शीण *m*, दमलेलेपणा *m*, शिणलेलेपणा *m*.

Tire'some *a. wearisome, exhausting* दमवणारा, श्रमवणारा, शिणवणारा, भागवण्याचा, कष्टाचा, भागवटा आणणारा, कष्टप्रद, कष्टजनक. २ *teasing, vexatious, exhausting the patience* कंटाळवाणा, कंटाळा आणण्याजोगा -सारखा, बेजार करणारा, कंटाळा आणणारा, किचर, किचकट, खचरट, खिस्तीचा, जिकीर, जिकिरीचा, त्रासदायक.

Tire'somely *adv.* कंटाळवाणेपणानें. [किचरपणा *m.*

Tire'someness *n.* कंटाळवाणेपणा *m.* २ खचरटपणा *m*,

Tir'ing *n.* पोषाख करणें *n.* [T. ROOM रंगाची खोली *f*, रंगशीर्ष *n*, नेपथ्य *n.*]

Tir'ing *pr. p.* and *v. n.* of Tire.

Tissue (tish'ū) [L. *texere*, to weave.] *n. a woven fabric* कापड *n.* २ *cloth interwoven with gold or silver or with figured colours* जरी कापड *n*, आंगच्या चित्रांचें जरकापड *n.* ३ *a connected series* जाल *n*, जाळें *n*; as, "A T. of lies, crimes, &c." ४ (*anat.*) कला *f*, (शरीरघटक) धातु *f.* [ADIPOSE T. मेदोमय धातु. AREOLAR T. सविवर धातु. CELLULAR T. त्वक्गत धातु. COMPACT T. घन धातु. CONNECTIVE T. संधायक धातु. EPITHELIAL T. लेपक धातु. ELASTIC T. स्थितिस्थापक धातु. FIBROUS T. तंतुमय धातु. INTERLOBULAR T. फुप्फुसावरील कणांमधील धातु, फुप्फुसकणधातु. JELLY-LIKE T. श्लेष्मल किंवा पिच्छिल किंवा पिच्छासदृश धातु. LYMPHOID T. लसिकामय धातु. MUSCULAR T. स्नायुमय धातु. NERVOUS T. मज्जामय धातु. RETIFORM T. रंध्रपूर्ण किंवा सरंध्र धातु. SPONGY T. स्पंजासारखा धातु. *N. B.*—The सप्त धातुs of Ayurvedic writers are रस (chyle), असृक् (blood), मांस (flesh), मेद (fat), अस्थि (bone), मज्जा (nerve), शुक्र (semen).] ५ (*bot.*) धातु. [EPIDERMAL T. बाह्यत्वचाधातु *f*, बाह्यत्वग्धातु *f*, उपरित्वग्धातु *f.* FIBRO-VASCULAR T. वाहिनीमय पेशीधातु

f. FUNDAMENTAL T. OR GROUND T. साल उत्पन्न करणारी धातु *f*, आधारभूत धातु *f*. TEGUMENTARY T. संरक्षक पेशीधातु *f*. TRACHEAL T. स्रोतोत्पादक धातु *f*, नलिकोत्पादक धातु *f*.]

N. B.—Marathi writers on Botany, Biology, Zoology and Medicine have, all along till now, used the word धातु as an appropriate equivalent for the English word Tissue. But, some writers of recent date have begun using पेशीजाल for the same English word Tissue depending more on the definition of Tissue, being an aggregation of similar cells, having the same function, the same structure and the same laws of growth and development.

Titan, Titanic (tit'an, ti-tan'ik) [Gr.] *a. relating to the titans, giants of mythology* (ग्रीक पुराणांतील) **दैत्यांचा, दानवांचा, राक्षसांसंबंधी.** २ *enormous in size or strength* **फार मोठा, प्रचंड, अवाढव्य.**

Titbit (tit'bit) [Obs. E. *tit*, anything small and bit.] *n. a choice little bit* **मनोरंजक वेंचा, चुटका.**

Tit for Tat **जशास तसें, फिटासफीट.**

Tithe (tīth) [A.S.] *n. a tenth part* **दहावा हिस्सा -वांटा** *m*, **दशमांश** *m*, **दहावा भाग** *m*. २ **ख्रिस्ती उपाध्यायाला दिलेला उत्पन्नाचा दहावा हिस्सा** *m*.

Tithe *v. t.* **दहावा हिस्सा घेणें -देणें.**

Tith'er *n.* **(ख्रिस्ती उपाध्यायाला दिलेला) उत्पन्नाचा दहावा हिस्सा गोळा करणारा** *m*.

Titillate (tit'i-lāt) [L. *titillare*, to tickle.] *v. t. to tickle* **गुदगुल्या करणें.**

Titilla'tion *n.* **गुदगुल्या** *f. pl.*

Title (ti'tl) [O. F. *title* -L. *titulus*, a title.] *n.* **नांव** *n*. [T. PAGE मुखपृष्ठ.] २ **सदर** *n*. ३ (*law*) **मालकीचा हक्क** *m*, **मालकी हक्क** *m*, **मालकी** *f*. [T. DEED कवाला *m*, कबाला *m*, मालकीच्या हक्काचे कागदपत्र *m. pl.*] ४ *appellation of honour* **पदवी** *f*, **किताब** *m*. ५ **(पुस्तकांतील) प्रकरण** *n*. T. *v. t. to name* **नांव देणें.** २ **पदवी** *f*. **देणें.** Titled *pa. t.* and *pa. p.* Titl'ing *pr. p.*

Tit'ling *v. n.* **पुस्तकाच्या पाठीवर सोनेरी वर्खानें पुस्तकाचें नांव दाबून उठवणें** *n*.

Titter (tit'ėr) [Ger. *zittern*, to tremble.] *v. i. to giggle, to laugh restrainedly* **गालांतल्या गालांत हसणें, बारीक हसणें.** Titt'ering *pr. p.* T. *n.* **गालांतल्या गालांत हसणें** *n*.

Tittle (tit'l) [Dim. of Tit.] *n. a small particle, a jot, an iota* **लेश** *m*, **बिंदु** *m*, **अणु** *m*, **रजःकण** *m*.

Tittle-tattle (tit'l-tat'l) [See Tittle.] *n. an idle or empty talk* **बकबक** *f*, **बकवाद** *m*, **बकबग** *f*.

Titular (tit'ū-lar) [See Title.] *a. existing in name or title, nominal* **नामधारी, नांवाचा, नामाचा.** २ *having the title without the duties of an office* **नामधारी, सत्ता नसलेला.** T. *n.* **नामधारी अधिकारी** *m*.

Tit'ulary *a.* नामधारी, नांवाचा. T. *n.* नामधारी (राजा) *m* -अधिकारी. Titularies *n. pl.*

To (tōō) [A. S. *to* -used as preposition and sign of gerund as distinct from infinitive. व्यंजनाच्या पूर्वीं To चा बहुतेक 'टे' सारखा, स्वरापूर्वीं 'टु' सारखा, व ठांसून एखादी कल्पना दाखविण्याकरितां किंवा वाक्यांगाच्या शेवटीं 'टू' असा उच्चार करतात.] *prep.* पुढें दिलेले अर्थ दर्शविण्याकरितां To या शब्दयोगी अव्ययाचा उपयोग करतात:—(a) अमुक एक दिशेकडे, अमुक एक स्थळीं, किंवा अमुक एक वस्तूकडे जाण्याची क्रिया किंवा प्रवृत्ति दाखविण्याकरितां; as, "The house looks *to* the north; He went *to* Poona; She stretched her arms *to* heaven; The train (going) *to* Bombay." (b) काल, स्थिति, अवस्था, हेतु इत्यादींकडे गति दर्शविण्याकरितां; as, "To the 8th of October; Reduced to poverty; *To* the sum of five thousand." (c) सकर्मक क्रियापदाच्या दुसऱ्या कर्मापूर्वीं To हें शब्दयोगी अव्यय घालतात; as, "Let us keep this seat *to* ourselves." (d) विशेषणें, नामें आणि अकर्मक क्रियापदें हीं मर्यादित करणाऱ्या नामापूर्वीं To हें शब्दयोगी अव्यय योजितात; as, "Sweet *to* the taste; A dislike *to* spirituous liquors." (e) धातुसाधित नामाच्या ऐवजीं वापरलेल्या क्रियापदाच्या सामान्यरूपापूर्वीं To हें शब्दयोगी अव्यय वापरतात; as, "Good *to* eat = Good for eating." (f) ज्या वेळीं क्रियापदाचें सामान्यरूप कर्ता किंवा कर्म असतें त्या वेळीं सामान्यरूप करण्याकरितां क्रियापदापूर्वीं To हें वापरतात; पण त्या वेळीं To हें शब्दयोगी अव्यय नसतें; as, "I love *to* learn = I love learning." (g) संभाषणांत आधीं आलेल्या अनियमित क्रियापदाऐवजीं नुसतें To हें योजितात; as, "He commands me to go with him, but I do not wish *to*." (h) मर्यादा, विस्तार, संख्या, अन्तर्भाव इत्यादि दर्शविण्याकरितां To चा उपयोग करतात; as, "*To* the last man; *To* the number of three hundred." (i) परिणाम, किंवा कार्य दाखविण्याकरितां To चा उपयोग करतात; as, "He was flatttered *to* his ruin." (j) सारखेपणा, जुळतेपणा, तुलना, वृद्धि, ऐक्य, संचय, साथ दाखविण्याकरितां; as, "An occupation *to* his taste; He *to* God's image; Three is *to* nine as nine is to twenty-seven; He has courage *to* his wisdom; He sang *to* the guitar." (k) हेतु किंवा उद्देश दाखविण्याकरितां To चा उपयोग करतात; as, "I want bread *to* eat." २ संबंधीं; as, "As *to* the merits of the work." ३ (Bible) करितां. [To AND FRO इकडून तिकडे, तिकडून इकडे, मागेंपुढें, पुढेंमागें.]

To *adv. to a place in view, forward* उद्दिष्ट ठिकाणीं, उद्दिष्ट स्थळीं, पुढें; as, "Come *to*; Bring *to*." २ *to its place, together* स्वस्थानीं, एकत्र; as, "To come *to*; To fall *to*."

Toad (tōd) [A. S. *tadie*, a toad.] *n.* (*zool.*) *a kind of frog* मोठा बेडूक *m.*

Toad-eater *n. flatterer* हांजीहांजी करणारा *m*, तोंडपुजेपणा करणारा *m*, तोंडपुजा *m*, खुशामत्या *m*.

Toad'stool *n. a poisonous mushroom* कुतऱ्याचें मूत *n*, कुतऱ्याचें छत्र *n*, अळंबें *n*, घोड्याचें मूत *n*.

Toad'y *n.* तोंडपुजा *m*, हांजीहांजी करणारा *m*.

Toad'yism *n.* हांजीहांजी करणें *n*, तोंडपुजेपणा *m*.

Toast (tōst) [O. F. *tosteir* -L. *tostus*, roasted.] *v. t. to dry and scorch at the fire* (शिळा पाव वगैरे) कुरकुरीत होई तोंपर्यंत भाजणें. २ *to drink to the health of* (च्या आरोग्याकरितां) आरोग्यपान करणें. Toast *n.* भाजून कुरकुरीत केलेला पाव किंवा पावाचे तुकडे *m. pl.* २ आरोग्यपानाचा विषय (स्त्री, पुरुष किंवा संस्था) *m.* Toasted *pa. p.* कुरकुरीत भाजलेला.

Toast'er *n.* विस्तवावर पाव गरम करणारा *m*. २ विस्तवावर पाव गरम करण्याचें भांडें *n*.

Toast-master *n.* (सार्वजनिक भोजनप्रसंगीं) आरोग्यपानाचा अध्यक्ष *m*.

Tobacco (to-bak'ō) [Spanish *tobaco*, from the American Indian name for the pipe.] *n.* (*bot.*) तंबाखू *m* or *f*, तमाखू *f*.[PREPARATION OF T. (WITH SUGAR &c.) FOR SMOKING गुडाखू, गुडाकू. T. LEAF (green) पत्ता *m*. T. PREPARED FOR CHEWING जरदा *m*. T. ROLL (TO BE SMOKED) चिरूट *m*. ROLLED UP IN A LEAF TO BE SMOKED विडी. T. PIPE चुट्टा *m*, तंबाखू ओढण्याची नळी *f*.]

Tobac'conist *n. dealer in tobacco* तंबाखूचा व्यापारी *m*, तंबाखूवाला. २ सिगारेट, चिरूट वगैरे तयार करणारा *m*.

Toboggan (tō-bog'gan) [Of Canadian origin.] *n.* बर्फावरून चालणारी गाडी -गाडा.

Tocsin (tok'sin) [Lit. 'That which is struck to give a signal or alarm. L. *signum*, sign.] *n. an alarm-bell* संकटाची (सूचक) घंटा *f*, संकटाची सूचना *f*, भयाची सूचना *f*.

To-day (tōō-dā') [To and Day.] *n.* आज, आजचा दिवस *m*. T. *adv.* आज, आजच्या दिवशीं.

Toddle (tod'l) [Prob. a by-form of Totter.] *v. i.* (लहान मुलांसारखें) लुडलुड चालणें, आंखूड पावलांनीं चालणें, तुरतुर चालणें. Todd'ling *pr. p.*

Toddy (todi) [Hindustani.] *n.* ताडी *f*, (ताडापासून काढलेली ती) ताडी, (माडापासून काढलेली ती) माडी, (खजुरीपासून काढलेली ती) खजुरी, (शिंदीपासून काढलेली ती) शिंदी, अशा हिंदुस्थानांत देशी दारूच्या जाती आहेत. [T. TIPPLER माडपीर. VESSEL TO RECEIVE T. कुंडा *m*, मडकें *n*. T. EXTRACTOR, T. MAN ताडी काढणारा *m*, भंडारी *m*.]

Toe (tō) [A. S. *ta*, a toe. Of uncertain origin.] *n.* पायाचें बोट *n*, पायाची अंगळी *f*, पदांगुलि *f*. [GREAT T. पायाचा आंगठा *m*, पदांगुष्ठ *m*. LITTLE T. पायाची आंगठी *f*. SIX TOED सांगळ्या. SPACE BETWEEN THE TOES गेचक *n*, गेचकळ *n*. T. RING *n.* जोडवें *n*, आंगठी *f*, वळें *n*. TO TURN UP ONE'S TOES पायाचीं बोटें

(वर) वळणें, मरणें. FROM TOP TO T. पायापासून डोक्यापर्यंत, शेंड्यापासून बुडख्यापर्यंत, पूर्णपणें.] २ *the front of an animal's foot* (जनावराच्या) खुराचा पुढला भाग *m*, गेचक *n*.

Toe *v. t.* पायाच्या बोटानें स्पर्श करणें, आंगठा लावणें. २ (स्टाकिंगला वगैरे) बोटें लावणें. T. *v. i.* पायाचीं बोटें विशिष्ट स्थितींत ठेवणें.

Toed *pa. p.* पायाला बोटें असलेला.

Toga (tō'ga) [L. *toga*, *-tege*, to cover.] *the mantle of a Roman citizen* रोमन रहिवाशाचा झगा *m*, टोगा *m*.

Together (tōō-geth'er) [A. S. *togaedere* *-to* and *gaderian*, to gather.] *adv. in the same place, time or company* बरोबर, एकाच ठिकाणीं, एकाच वेळीं, एकजुटीनें, एकवटून, एकत्र, एकदम. [ALL T. *all in a body or at once* सर्व मिळून, एकूण, सर्व, एकंदर, एकमेळीं.] २ *in one heap, sum, mass* एकवट, एकत्र, एकंदर.

Toggel, Toggle (to'gl) [Of A. S. origin.] *n. a short peg or pin tapering towards both ends* तूर *f*, सुरसा *m*, तुरई *f*, वाघी *f*. [T. BAR सुरशाचा दांडा *m*. T. JOINT सुरसासांधा.]

Toil (toil) [See Till.] *v. i. to labour hard, to work with fatigue* खपणें, श्रम -कष्ट -मेहनत &c. करणें -घेणें, आयास *m* -परिश्रम *m* -अट्टाहास करणें, वणवण करणें, दगदग करणें; intensively, काबाडकष्ट *m. pl.* करणें, हाडें झिजविणें, हाडांचीं काडें करणें. Toiled *pa. t.* and *pa. p.* Toiling *pr. p.* and *v. n.*

Toil *n.* कष्ट *m*, मेहनत *f*, श्रम *m*, परिश्रम *m*, काबाडकष्ट *m. pl.*, आयास *m*, सायास *m*, अट्टाहास, अटापीट, माथेफोड *f*, डोईफोड *f*, उरस्फोड *f*, खटपट *f*, दगदग *f*, यातायात *f*, वणवण *f*, खस्ता *f*. [GREAT TOIL AND LITTLE WORK सारी रात्र जागणें, शेंगावांगीं रांधणें.]

Toil (toil) [Fr. *toil* -L. *tēla*, a web, *texo*, I weave.] *n.* (now only in *pl. lit. & fig.*) *a net, a trap, a snare* जाळें *n*, फांस *m*; as, "Taken in the *toils*."

Toilet (toil'et) [Fr. *toilette*, dim. of *toile*, cloth, thus sig. literally 'little cloth,' then, table-cover, dressing table.] *n. a dressing-table* पोषाखाच्या खोलींतील टेबल -मेज *m*. २ *a cover for such a table* (पोषाखाचे खोलींतील) टेबलावर घालण्याचा कपडा *m*. ३ *the whole articles used in dressing* पोषाखाच्या खोलींतील सामानसुमान *n*. ४ *mode or operation of dressing* पोषाख करणें *n*, पोषाखाची तऱ्हा *f*. ५ *the whole dress and appearance of a person* पोषाख *m*. ६ *any particular costume* विशेष प्रकारचा पोषाख. ७ (said of ladies) वेणीफणी करणें *n*, केंस विंचरणें *n*. [TO MAKE ONE'S T. केंस विंचरून पोषाख करणें.]

Toilet-paper *n.* शौचाच्या वेळीं वापरण्याचा कागद *m*.

Toilet-soap *n.* पोषाखाच्या खोलींतील साबण *m*.

Toilet-table *n.* (आरसा असलेलें) पोषाखाच्या खोलींतील टेबल *n*.

Toil'some *a.* श्रमाचा, कष्टाचा, कष्टप्रद, मेहनतीचा, आयासाचा, सायासाचा, त्रासाचा.

Toil'somely *adv.* काबाडकष्ट करून, त्रास करून.

Toil'someness *n.* कष्ट *m*, श्रम *m*, मेहनत *f*, त्रास *m*, दगदग *f*, कष्टमयता *f*.

Token (tō'kn) [A. S. *tacen -tihan*, a sign.] *n. a sign, a mark* खूण *f*, चिन्ह *n.* २ टयांकेंतील पैसे घेणाराला दिलेली खूण *f*, बिल्ला *m.* ३ *a memorial of friendship* ओळख *f*, ओळखण *f*, यादगारी *f*.

Tola (tōla) [Sk. तुल्, to weigh.] *n.* तोळा *m*, तोळ्याचें वजन *n.*

Told (tōld) [See Tell.] *pa. t.* and *pa. p.* of Tell.

Tole (tōl) [Of A. S. origin.] *v. t. to allure, to entice* आशा *f* -लोभ *m.* दाखवून आणणें -दाखवून नेणें, भुलवून नेणें.

Tolerable (tol'er-a-bl) [L. *tolero-toleratum -tol*, root of *tollere*, to lift up, to bear.] *a. that may be endured* सहन करण्याजोगा, सह्य, सोसायाजोगा, सोसण्याजोगा -सारखा, सहनीय. २ *moderately good or agreeable, not contemptible* चालण्याजोगा-सारखा, (साधारण) बरा, माफक, चालीवजा, कामचलाऊ; as, "T. health."

Tol'erableness *n.* सहनयोग्यता *f*, सह्यता *f*. २ माफकपणा *m*, कामचलाऊपणा *m.*

Tol'erably *adv.* बरा, बराच, चलाऊ, चालण्यासारखा.

Tol'erance *n. enduring of offensive persons or opinions* सहिष्णुता *f*, अनिषेध *m.* (b) सर्वधर्मसहिष्णुता *f*.

Tol'erant *a.* सहनशील, सोशिक &c. २ अनिषेधकारी. ३ (धार्मिक बाबतींत सर्वांना सारखी) मोकळीक देणारा, सहिष्णु.

Tol'erate *v. t. to bear, to endure* सोसणें, सहन करणें. २ *to allow, to permit* परवानगी देणें, मोकळीक देणें, नको न म्हणणें, अडथळा *m* -आडकाठी -मनाई न करणें.

Toler'ation *n.* सोशिकपणा *m*, सहनशीलता *f*, सहिष्णुता, *f*, सर्वधर्मसमदृष्टी *f*, सर्वधर्मसहिष्णुता *f*. [T. ACT सर्वधर्मसमदृष्टीविषयीं कायदा *m*, सहिष्णुतेचा कायदा *m.*]

Tolerated *pa. t.* and *pa. p.* of Tolerate.

Tolerating *pr. p.* and *v. n.* of Tolerate.

Tol'erator *n.* सहन करणारा *m.*

Toll (tōl) [A. S. *toll* -L. *telonium* -Gr. *telonion*, a toll-booth, from *telos*, a tax.] *n. a tax for liberty of passing over a bridge, road &c.* दस्तुरी *f*, कर *m*, जकात *f*, रहदारी *f*, सायर *n.* [TOLL -BAR, TOLL-GATE दस्तुरीचा नाका. T. BRIDGE (जकात -दस्तुरी ज्या पुलावर घेतात तो) दस्तुरीचा पूल *m.* T. BOOTH, दस्तुरीचा नाका *m*, नाकें *n*, सायर *n.* T. HOUSE, *the house of a toll-gatherer* नाकेदाराचें घर, नाका, दस्तुरीचा नाका *m.*]

Toll (tōl) [Imitative.] *v. i.* राहून राहून -दमादमानें &c. वाजणें. T. *v. t.* राहून राहून -दमादमानें &c. वाजवणें. २ ठोका वाजवणें; as, "Slow *tolls* the village clock the drowsy hour." T. *n. the sound*

of a bell when tolling घंटेचा नाद *m*, राहून राहून नाद *m*. Toll'ed *pa. t.* and *pa. p.* Toll'ing *pr. p.*

Tomahawk (tom'a-hawk) [American word.] *n.* उत्तरअमेरिकेंतील इंडियन लोकांची युद्धाचे वेळीं वापरण्याची टोम्याक नांवाची कुऱ्हाड *f.* T. *v. t.* टोम्याकनें ठार मारणें.२ कडक टीका करणें, निर्दयपणानें टीका करणें.

Tomato (to-mä'to) [Spanish *tomato.*] *n.* टोम्याटो, हें फळ आहे. हीं तांबडीं असून हिंदुस्थानांत होतात.

Tomb (tōōm) [Fr. *tombe* -Late L. *tumb* from Gr. *tymbos*, a tomb.] *n. a grave* प्रेताचा खड्डा *m*, खांच *f*, (प्रेत पुरण्याचा) खाडा *m*. २ *the erection over a grave* थडगें *n*, छत्री *f*, कबर *f*. [T. OF A SANYASI समाधि *f*, *m*, समाधिगृह *n*. T. STONE थडग्यावरची (मृताच्या स्मरणार्थ) शिळा *f*.]

Tomen'tose (tō-me'nt'-ōse) [L. *tomentum*, padding of wool, &c.] *a.* (*bot.*) लवदार, मृदुजटिल, लवयुक्त.

Tomboy (tom'boi) [From Tom, from Thomas and Boy.] *n. a wild romping girl* घोडी *f*, घोडगी *f*, भोपळदेवता *f*.

Tomcat (tom'kat) [Tom and cat.] *n. a full grown male cat* बोका *m*, मोठें मांजर (नर).

Tome (tōm) [Lit. 'a piece cut off,' Fr. *tome* -L. -Gr. *tomos* -*temnein*, to cut.] *n. a part of a book* पुस्तकाचा एक भाग -प्रकरण *n*. २ *a volume of a large work* मोठ्या ग्रंथाचे निरनिराळे छापलेले भाग *m. pl.* ३ *a book* पुस्तक *n*, ग्रंथ *m*.

Tomfool (tom'fōōl) [From Tom.] *n. a big fool* महामूर्ख *m*, धोंडा *m*. २ *a trifling fellow* यःकश्चित् मनुष्य *m*, क्षुद्र मनुष्य *m*.

Tom'foolery *n. foolish jesting, buffoonery* महामूर्खपणा *m*, मौर्ख्य *n*. २ विदूषकी चेष्टा *f. pl.* -नकला *f. pl.*

Tommy (tō'mi) *n.* Tom याचें प्रचारांतलें रूप *n*. २ (Tommy Atkins) ब्रिटिश सोजीर *m*.

Tomorrow (too-mor'ō) [To, a correlative of the or this and Morrow.] *n. the morrow after this* उद्यां, दुसरा दिवस. T. *adv.* उद्यां, दुसऱ्या दिवशीं, उदईक.

Tomtit (tom'tit) [Tom, a common name like Jack, and *tit*, as in Titmouse.] *n.* टिटवी *f*.

Tomtom (tom'-tom) [Imitative.] *n. a drum* ढोलकें *n*. T. *v. i.* ढोलकें वाजविणें, जाहीर करणें.

Tom'toming *v. n.* ढोलकें वाजविणें *n*, जाहीर करणें *n*.

Ton (tun) [A. S. *tunne*, a cask.] *n. a weight of* 2240 lbs. टन *m*, २२४० पौंडांचें वजन *n*.

Ton (ton) [Fr.] *n.* शिष्टसंप्रदाय *m*.

Tone (tōn) [L. *tonus* -Gr. *tonos*, a sound -*teino*, to stretch.] *n. quality, strength or character of a sound* स्वर *m*, सवन *f*, *n*, loosely, नाद *m*, ध्वनि *m*, आवाज *m*. (b) आवाज *m*, वाणी, स्वर *m*; as, "Imploring T." [A MUSICAL OR GOOD TONE सुस्वर *m*. OF A GOOD T. सुस्वर.] (c) ठोका *m*.[HEART'S TONES छातींतील ठोके.] २ *affected or peculiar sound in reading*

स्वर *m*, हेल *m.* ३ (*music*) *the seventh part of the scale* मूर्च्छना *f.* [HALF OR QUARTER T. स्वरांश *m.* QUARTER T. श्रुति *f.*] ४ (*med.*) नेहमींची स्थिति *f*, आरोग्याची स्थिति *f*, बरेपणा *m.* ५ *harmony of the colours of a painting, also its characteristic expression as distinguished by its colour* रंगांचा मेळ *m.* (b) रंगांचा उठाव *m.* ६ *tint or shade of colour* वर्णच्छटा *f.* ७ *degree of luminosity of colour* रंगाची झकाकी *f* -तकाकी *f.* ८ (*photo.*) *colour of finished positive picture* प्रकाशलेखाचा रंग *m.* ९ *prevailing character of morals, sentiment, &c.* रंग *m*, प्रस्तुतचा जोर *m*, चालु भावना *f.*

Tone *v. t. to give tone or quality* (*of sound, colour, &c.*) *to* छटा देणें; as, "*Toned* paper." २ (*music*) *to tune* (an instrument) लावणें. ३ (*photo.*) प्रकाशलेखाचा रंग खुलविणें. T. *v. i.* जुळणें; as, "Does not T. with the wall-paper." २ *to become softer* फिका पडणें -होणें, नरम होणें, मृदु होणें; as, "His speech *toned* down." [T. DOWN (रंग) फिका करणें, कमजोर करणें. To T. UP मूळ (रंगाशीं मिळता होईपर्यंत) रंग खुलविणें. २ प्रकृति सुधारणें. ३ नीति सुधारणें. ४ बळ -शक्ति वाढविणें.]

Tongs (tongz) [A. S. *tange*, to press, to push.] *n. pl.* गावी *f*, सांडस *m*, सांडशी *f*, निखारे उचलण्याचा चिमटा *m.*

Tongue (tung) [L. *tingua* (old form *dingua*); Sk. जिव्हा, tongue.] *n.* जीभ *f*, जिव्हा *f*, जिभली *f*, रसना *f*, रसनेंद्रिय *n.* [FUR OF THE T. जिव्हामल *m*, जिभेवरची बुरशी *f.* OF ABUSIVE OR OBSCENE T. तोंडाचा फटकळ -शिनळ. PARALYSIS OF THE T. जिव्हास्तंभवात *m.* ON THE TIP OF THE T. तोंडावर, तोंडापुढें, मुखीं, जिव्हाग्रीं. PUSTULES ON THE T. FROM HEAT जिभेवर उष्णतेनें आलेले फोड. ROOT OF THE T. जिभेचा -जिव्हेचा कांदा *m*, जिव्हामूल *n.* SLIP OF THE T. जिव्हादोष *m*, वाग्दोष *m.* THAT IS ON THE TIP OF THE T. जिव्हारूढ. TIP OF THE T. जिव्हाग्र *n.* TO BITE THE T. (FROM RAGE OR VEXATION) जीभ चावणें. TO BRIDLE THE T. तोंड संभाळणें. TO HOLD THE T. तोंडास खीळ घालणें, गुळणी धरणें, तोंड दाबणें, गप्प बसणें, चुप बसणें. HOLD YOUR TONGUE, *shut up* गप्प बस.] Tongue (of serpents, cats, birds &c.) जिभली *f.* Tongue (of a bell) लोळा *m*, लोळी *f.* T. (of a boot) जिभली *f.* T. (of a rail) जिभली *f.* T. (of a musical instrument) जिव्हाळी *f.* T. (of a balance) कांटा *m.*] २ *power of speech* बोलण्याची शक्ति *f.* [TO FIND ONE'S T. बोलूं लागणें, (गेलेली) बोलण्याची शक्ति पुन्हां येणें.] ३ *manner of speaking, speech* भाषण *n*, बोली *f*, भाषा *f*, भाषणपद्धति *f.* ४ *a language* भाषा *f*, बोली *f.* [MOTHER. T. मातृभाषा *f*, मायभाषा *f*, जन्मभाषा *f*, स्वभाषा *f.* GIFT OF TONGUES बहुभाषाभिज्ञता *f.*] ५ *a promontory* भूशलाका *f*, भूशिर *n.*

Tongue *v. t.* (मुखवाद्यें) जिव्हाळीनें वाजविणें.

Tongue-bone *n.* जिव्हास्थि *n.*

Tongued *pa. p. a.* जिभेचा, जिव्हेचा, जिव्ह (in *comp.*). [DOUBLE T., FORKY T. द्विरसन. READY T. हाजीरजबाबी *or* हाजीरजबाब. T. AND PLOUGHED JOINT चरपट्टीचा सांधा T. AND GROOVED JOINT खोवणदात्यांचा सांधा *m.* TO T. AND GROOVE A MATCH-BOARD खोवणदांत्याच्या सांध्यानें जोडपट्टी बसविणें.]

Tongue'less *a.* जीभ नसलेला, अजिव्ह. २ *mute* मुका, [मोना.

Tongue'scraper *n.* जिभी *f*, जिभळी *f*.

Tongue-tie *n.* जीभ आंखूड असणें *n*, जीभ आंखूड असल्यामुळें बोलतां न येणें *n.*

Tongue-tied *a.* तोंड बांधलेला, बद्धजिव्ह, बांधलेल्या जिभेचा. २ (*fig.*) मुस्कटदाबी केलेला. T. tiedness *n.* बांधलेली जीभ *f*, मुखस्तंभ *m.*

Tonic (toni'k) [L. *tonics* -Gr. *tonos*, a sound.] *n.* (*med.*) *a medicine which gives tone and vigour to the system* बल्य *n*, बलवर्धक (औषध) *n.* २ क्विनिनमिश्रित (उत्तेजक) पेय *n*, टानिक. T. *a.* बलवर्धक, शक्तिवर्धक.

To-night (tōō-nīt') *adv.* आज रात्रौ, आजरात्रीं, आजरात्रीस, या रात्रीस.

To-nite (tō-nīt') [Fr. -L. *tono*, I thunder.] *n. a powerful explosive made from guncotton* गनकाटनपासून केलेलें स्फोटक (द्रव्य) *n.*

Tonnage (tun'āj') [See Ton.] *n. the weight in tons of goods in a ship* (टनांत सांगितलेलें) टनी वजन *n. n.* २ *the cubical contents of a ship* टनी दास्तान *n.* ३ *a duty on ship estimated per ton* दर टनामागें पडणारें भाडें, दर टनीं भाडें *n*, टनी फी *f*.

Tonom'eter *n.* (वाद्याचें) स्वरमापक यंत्र *n.*

Tonsil (ton'sil) [L. *tonsilla*, a stake, a tonsil, dim. of *tonsa*, an oar.] *n.* (*anat.*) (*so named after its shape*) घशांतील दोन गांठी *f. pl.* [ENLARGEMENT OF THE TONSILS घशांतील गांठी वाढणें.]

Tonsil'itis *n.* (*med.*) *inflammation of the tonsils* घशांतील गांठींचा दाह *m.*

Tonsure (ton'shoor) [Fr. *tonsura* -*tondere*, to shear. Tonsure याचा धात्वर्थ डोक्याच्या ताळूवरील कैंस कापणें असा आहे.] *n.* (R. C. Ch.) ख्रीस्टाची दीक्षा देतांना डोक्याच्या मागील भागावरील वाटोळ्या जागेंतील कैंस कापण्याचा विधि *m*, ख्रीस्टाचा चूडाविधि *m.* २ (*fig.*) ख्रीस्टाची दीक्षा देणें *n.*

Too (tōō) [A. S. *to*.] *adv. over, more than enough* फार, फारच, अत्यंत, अतिशय, अतिशयित, अतीव. २ *also, likewise* ही, पण, देखील, आणखी.

Took (took) *pa. t.* of *Take*.

Tool (tōōl) [A. S. *tōl*, tool, instrument.] *n.* हत्यार *n*, साधन *n.* [BOX OR SET OF TOOLS गंज *m*, संच *m.* HINDER OR HANDLE END OF A T. वारंग *m.*] २ *one who acts as the mere instrument of another* हत्यार

n. [A MERE T. सांगकाम्या *m.*] ३ (Book-binder's) दाबून वेलबुट्टी काढण्याचें हत्यार *n.* Tool *v. t.* पुस्तकाच्या कव्हरावर दाबून वेलबुट्टी काढणें. Too'ling *v. n.* पुस्तकाच्या कव्हरावर दाबून वेलबुट्टी काढणें *n.* [GILDED T. पुस्तकाच्या कव्हरावर दाबून सोनेरी वेलबुट्टी काढणें *n.* BLIND T. दाबून दिखाऊ (बिनसोनेरी) वेलबुट्टी काढणें.]

Tooth (tōōth) [A. S. *toth*, tooth.] *n.* (*anat.*) दांत *m*, दंत *m*, दशन *n*, रुचकास्थि *n*. [ROOT OF T. दंतमूळ. NECK OF A T. दंतमध्य, दंतकंठ. CROWN OF A T. दंताग्र, दंतकूट. BED OR SOCKET OF THE TEETH हिरडी *f.* GAP IN THE T. दांतखिंड *f*, दांतरखिंड *f*, खांड *f*, बोंथरखिंड. HAVING TEETH OR TOOTH PROJECTING OVER THE TIP दांतरा, दांताळ, दंताळा, दंतुर. IRREGULAR, UNEVEN TOOTH OR TOOTH-ROW खेवडा. MAGGOTS BRED IN CARIOUS TEETH खिरटे *m. pl.* NEWLY CUT T. (or TEETH COMING IN OLD AGE) दांतरी *f*, दांतुरडी *f.* ROW OF T. दंतपंक्ति *f*, कवळी or दांतकवळी *f*, दंतावलि *f.* TARTAR OF THE T. बुरसी *f.* बुरसा *m*, दंतशर्करा *f*, पुष्पिका *f.* MILK T. दुधाचे दांत, अल्पकालस्थायी दत *m. pl.* PERMANENT T. दीर्घकालस्थायी दंत, पक्के दांत *m. pl.* TEETH COLLECTIVELY दांताळी *f*, बत्तिशी; in contempt दांताड *n*, दांताडी *f*, दांतुरडी *f.* WISDOM T. अक्कलदाढ *f.* TO BREAK OFF WITH THE TEETH कुरतुडणें. TO BRUSH OR CLEAN THE T. दांत घांसणें, दंतशुद्धी *f* -दंतधावन -दंतशोधन *n.* करणें. TO CLATTER THE T. दांत *m. pl.* वाजवणें. TO GRIND OR GNASH THE T. दांत खाणें -चावणें. TO KNOCK OUT THE T. बत्तिशी *f.* पाडणें. TO PICK THE T. दांत *m. pl.* कोरणें -खोंचरणें. TO SHEW THE T. दांत काढणें -दाखवणें, बत्तिशी *f.* काढणें -दाखवणें. TO SUCCEED OR DO IN THE T. OF नाकावर पाय देऊन करणें, नाकास चुना लावणें, नाकावर लिंबू घांसणें. TO WEAR ONE'S T. TO STUMPS दांतांच्या कण्या करणें. TO BE SET ON EDGE (THE T.) शिणशिणणें. TOOTH AND NAIL, *with great energy* नेटानें, मोठा जोर करून, अटोकाट प्रयत्न करून.] २ (of a comb, rake, saw, wheel, &c.) दांत *m*, दांता *m*, फण *m*.

Tooth *v. t. to cut in form of teeth* दांते पाडणें, दांते आणणें, खांचा पाडणें.

Tooth'ed *pa. t.* and *pa. p.* दांताचा, दंती, दंतुर. २ (*bot.*) दंतुर (पर्ण).

Toothing *pr. p.* and *v. n.* दांते पाडणें. २ *projecting bricks or stones left at end of wall to provide for continuation* (वाढविण्याच्या सोईकरितां भिंतीच्या शेवटीं ठेवलेल्या) पुढें आलेल्या विटा किंवा दगड.

Tooth-ache *n.* दांत दुखणें *n*, दंतवेदना *f.*

Tooth-brush *n.* दांत धुण्याचा ब्रश *m*.

Tooth'ful *n. a small quantity* मद्याचा घोट *m*.

Tooth'less *a.* दांतपडका -पडलेला, बोथरा, दंतहीन. २ दांते नसलेला, बिनदांत्यांचा.

Tooth-like *a.* दंताकृति, दांतासारखा. २ दांत्यासारखा.

Tooth-pick *n.* दांतकोरणें *n.*

Tooth-powder *n.* दंतमंजन *n*, दंतधावन *n*.

Tooth'some *a. palatable, pleasant to the taste* रुचकर, चवदार, चमचमीत.

Top (top) [A. S.] *n. the highest part of anything, the upper end or surface* शेंडा *m*, वरचा भाग *m*, वरला भाग *m*, माथा *m*, शिखर *n*, मस्तक *n*. २ *the upper part of a plant* शेंडा *m*, अग्रभाग *m*, [T. AND BOTTOM शेंडाबुडखा *m*, शेंडाबुंधा *m*. FROM T. TO BOTTOM, FROM T. TO TOE नखशिखांत, वरपासून खालपर्यंत, नखशिखापर्यंत, आपादमस्तक. T. KNOT (पक्ष्याच्या डोक्यावरील पिसांचा) तुरा *m*. (b) झुंबडा *m*, शेंडी *f*, शिखा *f*. (c) बायकांनीं डोक्यावर पुढें घातलेले शोभेचे गोंडे.] ३ *lid, cover* झांकण *n*, टोपण *n*, सरपोस *m*, (गाडीचा) टप *m*.४ (a) *the highest place or rank* वरची -वरली जागा, *f*, पहिली जागा *f*,पहिला मान *m*.(b) *the chief or highest person* सर्वांत श्रेष्ठ मनुष्य *m*, सर्वांत उच्च दर्जाचा मनुष्य *m*. ५ (*naut.*) *a small platform at the head of the lower mast* लहान डोलकाठीच्या शेंड्याजवळील फळी *f*. T. *v. t.* (used chiefly in the past participles) *to cover on the top* शिखरावर -शेंड्यावर असणें -राहणें -बसणें; as, "Mountains *topped* with snow." २ शिखरावर -बुडख्यावर चढणें. ३ *to surpass* मागें टाकणें, हरविणें, पुढें जाणें, (वर) ताण करणें, (वर) सरशी करणें; as, "*Tops* all I ever saw."४ पहिली जागा पटकावणें,पहिलें स्थान पटकावणें; as, "To T. the list in an examination." ५ *to remove top of (plant) to improve growth* शेंडा छाटणें -कापणें. Topped *pa. t.* and *pa. p.* Topp'ing *pr. p.*

Top (top) [A. S. *top.*] *n.* भोंवरा *m*, भौरा *m*. [BLOW IN THE RING (at top-playing) रंगणटोला. DEAD THROW OF A T. धापट *f*. STRING OF A T. भोवरजाळी *f*, जाळी *f*. SLEEPING (SWIFT SPINNING) OF A T. घर.] २ *a humming top* जंगी भोंवरा *m*, भिंगारा *m*, गिरी भोंवरा *m*.

Topaz (tō'paz) [Gr. *topazos*, topaz.] *n.* (the gem) पुष्पराग, पुष्कराग, पीताश्म, पीतस्फटिक.

Tope (tōp) [A. S. *tope*, to drink hard.] *v. t. to drink too much* (दारू खूप) पिणें -झोकणें. Toped *pa. t.* and *pa. p.* To'ping *pr. p.*

Tope'r *n. a drunkard* दारूबाज *m*, झिंगा *m*, छाकटा *m*, निशाबाज *m*.

Top-heavy *a.* शेंड्याकडे भारी, वर वजनदार.

Tophus (tō'fus) [L. *tophus*, sandstone.] *n.* वातरक्त (gout) रोगामध्यें सांध्यांत होणारा चुन्याच्या खड्यासारखा क्षारसंचय *m*. To'phi *pl.*

Topic (top'ik) [Gr. *ta topika*, the general principles of argument, *topos*, a place.] *n. a subject of discourse* विषय *m*, प्रकरण *n*.

Topi'cal *a.* प्रकरणासंबंधीं -विषयक, प्रकरणाचा. २ *pertaining to a particular place* विशेषस्थानाचा,

विशेषस्थानिक. [T. REMEDY स्थानिक (परिणाम घडवून आणणारें) औषध *n.*]

Top-light *n.* जहाजाच्या मुख्य डोलकाठीच्या शेंड्यावर लावलेला दिवा *m*, (जहाजाच्या) डोलकाठीवरचा दिवा *m*.

Top-mast *n.* (दुसरी) उंच डोलकाठी *f.*

Top'most *a.* सगळयांत वरचा, शेंड्याच्या शेंड्यावरचा.

Topog'rapher *n.* स्थलाचें वर्णन करणारा *m*, स्थलवर्णनकार *m*.

Topogr'aphic, Topogr'aphical *a.* स्थलवर्णनविषयक.

Topogr'aphically *adv.* स्थलवर्णनविद्येच्या दृष्टीनें.

Topography (to-pog'raf-i) [Gr. *topos*, a place and *graphein*, to describe.] *n.* *description of a place* स्थानवर्णन *n*, स्थलवर्णन *n*. २ *the art of describing places* स्थलांचें वर्णन करण्याची विद्या, स्थलवर्णनविद्या *f.*

Topple (top'l) [Extension of Top, sig. originally 'to fall top foremost.'] *v. i.* *to fall forward* पुढें -पुढल्याकडे -तोंडाकडून &c. पडणें, लुडकणें, तोंडावर पडणें, कोलंडणें.

Topsyturvy (top'si-tur-vi) [Imitative.] *adv.* *bottom upwards* उलथापालथा *decl.*, उलटपालट, खालची बाजू वर, उलटसुलट. २ *in complete disorder* उलटसुलट, उफराटसुफराट, खालवर. T. *a.* उलथापालथा, उलटापालटा. T. *v. t.* उलथापालथा करणें, घोंटाळा -गोंधळ करणें. T. *n.* उलथापालथ *f*, घोंटाळा *m*, गोंधळ.

Torch (torch) [Fr. *torche* -L. *tortum*, to twist.] *n.* *a flambeau* मशाल *f*, दिवटी *f*, पोत *m*, उजेडणी *f.* [HANDLE OF A T. विडी *f.* T. OF WISPS OR OF SPRIGS AND TWIGS, &c. चूड *f*, चुडी *f.* T. CARRIED IN AN IRON BOWL हिलाल *m*. -BEARER OF IT हिलालजी *m*. TO LIGHT THE TORCH OF DISCORD कलहाची चूड पेटवणें. Torch'-bearer *n.* मशालजी *m*, रोशननाईक *m*. OIL FLASK OF T. बुधली *f.*] [*n* -पट्टी *f.*

Torcular (tor'kū-lar) [L.] *n.* रक्तस्रावनिवारक बंधन

Tore *pa. t.* of Tear.

Torment (tor'ment) [L. *torquere*, to twist.] *n.* *torture, extreme pain* यातना *f*, फार मोठें दुःख *n*, पराकाष्ठेचें दुःख *n*, तीव्र वेदना *f*, अतिवेदना *f*, अतिपीडा *f*, अतिव्यथा *f*, अतियातना *f.* T. *v. t.* *to torture, to put to extreme pain* यातना करणें, पराकाष्ठेचें दुःख *n* -फारच दुःख *n* -यातना *f* -अतियातना *f* -अतिवेदना *f* -तीव्र वेदना *f* -करणें -देणें, फार पिडणें. २ *to vex, to harass* गांजणें, जाचणें, छळणें, गांजणूक *f* -छळणूक *f.* करणें, खडे *m. pl.* चारणें.

Tor'mented *pa. t.* T. *pa. p.* यातना दिलेला, फारच दुःख दिलेला, अतिपीडित, परमपीडित, दुःखार्त. २ गांजलेला, जाचलेला, जाच केलेला, छळलेला.

Tor'menting *v. n.* यातना करणें *n*, फार दुःख देणें *n*, अतिपीडा देणें *n*, छळणें *n*, &c.

Torment'ingly *adv.* यातना करून, फार दुःख देऊन, फार छळून, गांजून, त्रास देऊन.

Torment'or *n.* यातना करणारा *m*, फार दुःख देणारा *m*, अतिवेदना करणारा *m.* २ गांजणारा *m*, छळणारा *m*, छळक *m*, छळवादी *m.* ३ (*agri.*) (कठिण जमीन सारखी करण्याचें) चाकवालें गुठें *n.*

Tormina (tor'mi-na) [L. *torquere*, to twist.] *n. pl.* *griping pain in the bowels* पोटांत कळ येणें *n*, मुरडा होणें *n*, मुरडा *m*, तिडीक *f.*

Torn (torn) [See Tear.] *pa. p.* of Tear फाडलेला, चिरलेला, विदारित, विदीर्ण, फाटका. २ बोचकारलेला, बुचकरलेला, नखभिन्न. ३ हिसडून घेतलेला.

Tornado (tor-nā'do) [Spanish, *tornor* -Low L. *tornare*, to thunder.] *n.* (वेस्टआफ्रिका आणि युनायटेड स्टेट्स् यांमध्यें होणारें) वादळ *n*, टार्नेडो *m.*

Torpedo (tor-pē'do) [L. *torpeo*, I am stiff.] *n. a kind of fish causing electric shocks* टार्पेडो मासा *m.* याला स्पर्श झाला असतां विजेच्या धक्क्यासारखा धक्का बसतो. २ *a submarine apparatus for destroying ships by explosion* जलतीर *m*, पाणतीर *m.* हा फेंकून शत्रूचीं जहाजें फोडतात. T. *v. t.* पाणतीर सोडून बुडविणें. T. boat *n. a small, swift steamer which discharges a torpedo* पाणतीर फेंकणारी बोट *f*, टार्पेडोबोट *f.* T.-boat destroyer *n.* टार्पेडो नेणारी बोट *f.* २ टार्पेडोबोटीला धरणारी विनाशिका *f.*

Torpes'cence *n.* बहिरेपणा *m*, सुनेपणा *m*, बेशुद्धि *f* बधिरता *f.*

Torpescent (tor-pes'ent) [L. *pr. p.* of *torpescere*, to become stiff -*torpere*, to be stiff.] *a. becoming torpid or numb* सुना होणारा, बहिरा होणारा.

Torpid (tor'pid) [L. *torpeo*, I am stiff.] *a. numb, inactive* बहिरा, सुना, सुस्त, गुंगलेला, मेहरलेला, सुप्त, जड, बधिर, शून्य, निपचेत, निचेत, निचेतन बेशुद्ध, सैरभैर, स्तब्धचेष्ट; as, "To be in T. state." २ *sluggish, dull* सुस्त, थंड, मंद, काम न करणारा.

Tor'pidity, Tor'pitude same as Torpidness.

Tor'pidly *adv.* सुस्तपणानें, बेशुद्ध होऊन, गुंगी आल्यामुळें.

Tor'pidness *n.* बधिरता *f*, सुनेपणा *m*, सुस्ती *f*, गुंगी *f*, सुप्ति *f*, शून्यता *f*, बेशुद्धि *f*, स्तब्धता *f.* २ सुस्ती *f*, थंडेपणा *m*, मांद्य *n.*

Torpor (tor'por) [L. *torpeo*, I am stiff.] *n. numbness, inactivity* बधिरपणा *m*, सुनेपणा *m*, सुस्ती *f*, गुंगी *f*, मेहरी *f*, सुप्ति *f.* २ (of mental faculties) मांद्य *n.*

Torque (tork) [L. *torques* -*torquere*, to twist.] *n. twist* पीळ. २ *the twisting power of an engine* इंजनाची पीळ घालण्याची शक्ति *f.* ३ *a necklace of metal rings interlaced* हार *m*, माळ *f.*

Torrefa'ction *n.* उष्णता देणें *n*, आंच देणें *n.*

Torrefy (tor'e-fī) [L. *torrere*, to dry, to burn & *facere*, to make.] *v. t. to scorch, to parch* उष्णता देणें, आंच देणें; as, "To T. ores, drugs."

Tor'refying *v. n.* उष्णता देणें *n*, आंच देणें *n.*

Torrent (tor'ent) [L. *torrens, torrentis*, boiling -*torrere*, to burn.] *n. a strong current* स्रोत *m.* (b) लोंढा *m*, लोट *m*, पूर *m*, मुसांडा *m.* (c) वृष्टि *f.* [To RAIN IN TORRENTS मुसळधार -धुमधार पाऊस पडणें.]

Torricellian (tor-i-se'li-an) *a.* टोरिसेलची, टोरिसेलनें शोधून काढलेली. [T. TUBE टोरिसेलची नलिका. T. VACUUM टोरिसेलचा शून्यावकाश.]

Torrid (tor'id) [L. *torridus, torrere*, to burn.] *a. burning or parching, excessively hot* जाळणारा, भाजणारा, फार उष्ण, अतिकडक. [T. ZONE उष्णकटिबंध.]

Torsion (tor'shun) [L. *torsio -torquere, tortum*, to twist.] *n.* पिळवटणें *n*, पिळणें *n*, निष्पीडन *n*, पीळ घालणें *n.* २ तारेचा पीळ *m*, तारवल *m.* ३ (*med.*) रक्तवाहिनीचें टोंक पिळवटणें *n.* [T. BALANCE तारेच्या पिळावरून सूक्ष्म प्रेरणा मोजण्याचा तराजू *m.*]

Torso (tor'sō) [It.-L. *thyrsus*, a stalk.] *n. the trunk of a statue without head or limbs* पुतळ्याचें धड *n.*

Torsos *n. pl.* of Torso.

Tort (tort) [L. *torquere*, to twist.] *n. wrong, injury* नुकसान *n*, नुकसानी *f.* २ (*law*) अपकृत्य *n.*

Torticollis (tor-ti-kol'is) *n.* (*med.*) वांकडी मान *f*, वक्रग्रीवा *f.* अशी स्थिति संधिवातरोगांत होते.

Tortile (tor'til) [L. *tortilis*, twisted.] *a. twisted*, पिळलेला, पीळ पडलेला.

Tortoise (tor'tis) [O. F. *tortis* -L. *tortus*, twisted.] *n.* कासव *m*, कूर्म *m*, कच्छप *m.* T. shell *n.* कचकडा *m*, कासवाचा खवला *m*, कासवाच्या पाठीचें हाड *n.*

Tor'tuose *a.* पिळलेला, पीळ घातलेला.

Tortuos'ity *n.* पीळ *m.* २ (*fig.*) कुटिलता.

Tortuous (tor'tū-us) [L. *torquere, tortum*, to twist.] *a. twisted, winding* पिळलेला, पीळ घातलेला. २ (*fig.*) *deceitful* वांकडा, वक्र, कुटिल; as, "T. policy." ३ (*math.*) निष्पीडित.

Tor'tuously *adv.* पिळून, वळून, पिळल्यामुळें, वळल्यामुळें. २ वांकडेपणानें, कुटिलपणानें.

Tor'tuousness *n.* पीळ *m*, वळण *n.* २ (*math.*) निष्पीडन.

Torture (tor'tūr) [Late L. *tortura*, lit. 'a twisting,' hence torment -*torquere*, to twist.] *n. putting to severe pain, extreme pain* छळ *m*, हालहाल *m. pl.*, यातना *f*, तीव्र वेदना. T. *v. t. to torment, to put to extreme pain* छळ करणें, हालहाल करणें, यातना &c. करणें -देणें, हाल करणें. २ *to annoy, to vex* छळणें, त्रास देणें, हाल करणें, दुःख देणें. ३ (*fig.*) *to force out of natural position or state, to pervert meaning of* (words, passage) हालवणें, (-ची) स्वाभाविक स्थिति बदलणें, (शब्दांचा) अर्थ बदलणें -फिरवणें. Tor'tured *pa. p.* Tor'turing *pr. p.*

Tor'turer *n.* छळणारा *m*, छळक *m*, हालहाल करणारा *m*, त्रास देणारा *m*, दुःख देणारा *m*, पीडा करणारा *m.*

Torus (tō'rus) [L. *torus*, a round, swelling place,

an elevation.] *n.* स्त्रीकेसराधार *m*, स्त्रीकेसराची (आधाराची) गोलची *f*, स्त्रीकेसरासन *n.* २ (*civil eng.*) (खांबाच्या) उथळयाची जाड गोलची *f*.

Tory (tō'ri) [Irish *toiridhe*, lit. pursuer; 'first applied to the Irish bog-trotters and robbers, next, about 1680, to the hot-headed asserters of the royal prerogative.'] *n. a conservative in English politics* पुराणमतवादी *m*, टोरी *m*.

Tor'yism *n. the principles of the Tories* टोरीपक्षाचीं मतें -तत्त्वें *n. pl*.

Toss (tos) [Celt., as W. *tosio*, to jerk, *tos*, a quick jerk.] *v. t. to throw up suddenly, to cause to rise and fall* फेंकणें, टाकणें, भिरकावून देणें, उडविणें. [To T. (AS THE HEAD) कोलणें, वर -वरतीं मारणें -करणें. To T. WITH THE HORNS शिंगटणें, शिगाटणें, शिगानें फेंकणें, शिगानें हुंडारणें, शिगावर घेणें -उचलणें -चढवणें, शिगानें कोलणें.] २ *to make restless, to agitate* अस्वस्थ करणें, तळमळ लावणें, क्षोभ करणें, चळवळ उडवून देणें, गडबड करणें. T. *v. i. to tumble about, to fling* तळमळणें, तळमळत पडणें, चुळबुळणें, गडबडां लोळणें, तडफडणें. [To LIE TOSSING AND HEAVING तिडका देत बसणें.] २ (in passion) *to fume, to rage* धडफडणें, तडफडणें, चडफडणें, चडफडाट करणें, आदळआपट करणें. [To TOSS UP (FOR LEAD IN PLAY, &c.) छाप -तराजू खेळणें, उन्हाळीपावसाळी करणें.] ३ *to cause to rise and fall* (as a ship) हेलकावे खाणें.

Toss *n.* तडफडणें *n*, तळमळणें *n*, तडफड *f*, तळमळाट *m*, चडफड *f*, अदळउफळ *f*, तडफडाट *m*, चडफडाट *m*. २ खेळतांना अगोदर डाव कोणीं खेळावा हें ठरविण्यासाठीं 'टॉस' करणें *n*, उन्हाळीपावसाळी *f*. [To WIN THE TOSS (खेळाची) पहिली पाळी मिळविणें, टॉस जिंकणें.]

Tossed (less properly) Tost *pa. t.* and *pa. p.*

Tos'sing *pr. p.* and *v. n.*

Total (tō'tal) [Fr.-Low L. *totalis* -L. *totus*, whole.] *a. whole, complete* सर्व सबंध, पूर्ण, समग्र, अवघा, पुरा, संपूर्ण, एकूण. T. *n. the whole, the entire amount, sum* बेरीज *f*, जमा *f*, एकंदर आकार *m*, राशि *m*. [GRAND T. (सर्व रकमांची) गोळाबेरीज *f*.]

Total'ity *n.* एकंदर जमा *f*, गोळाबेरीज *f*. [बिलकुल.

To'tally *adv. wholly* पूर्णपणें, सर्व प्रकारीं, सर्व बाजूंनीं,

Totter (tot'er) [Prob. imitative.] *v. i. to shake as if about to fall* डळमळणें, डुलणें, डोलणें, लटलटणें, लटपटणें, लटलट -लडबडां हालणें, पाय लटलटणें. २ *to stagger, to shake* हालणें, कांपणें, डळमळणें, लडबडणें, डोलणें.

[पतनीय.

Tot'tering *pr. p.* डळमळणारा, डळमळीत, लटपटीत,

Tot'teringly *adv.* डळमळत, डळमळीत स्थितींत.

Toucan (English name American Goose.) *n. astron.*) कारंडव. ही राशि दक्षिण गोलार्धांत जटायूच्या दक्षिणेस आहे.

Touch (tuch) [Fr. *toucher*, to move, to draw.] *v. t. to come in contact with* स्पर्श करणें with ला *of o.*,

स्पर्श होणें *in. con.* with *g. of s.*, स्पर्शणें. २ *to bring into contact with one's self* स्पर्श करणें, स्पर्शणें, हात लावणें, हातांत घेणें, शिवणें. ३ *to reach* स्पर्श करणें, पोंचणें, पोंहोचणें, येऊन भिडणें, हात पोंचणें; as, "I can just T. the ceiling." ४ *to act upon* लागणें, चालणें; as, "A file cannot T. it." ५ *to move, to melt* सद्गदित करणें, कळवळा आणणें. ६ (-च्या) विषयीं असणें; as, "The question *touches* you nearly." ७ *to finish, to repair* ओजवणें, सुधरणें, सुधारणें, निटावणें, उस्तवारी करणें. ८ (*geom.*) स्पर्श करणें. ९ (*fig.*) *to approach in excellence* बरोबरी करणें, तोडीस उतरणें; as, "No one can T. him in light comedy." १० *to treat of a (subject) lightly* ओझरता उल्लेख करणें. ११ *to injure slightly* लागणें, धक्का पोंचवणें; as, "Flowers are a little *touched* with the east wind." १२ हात लावणें, सोडवणें; "He could not T. the algebra paper." १३ *to produce effect upon* लागणें, चढणें, बसणें; as, "The brass polish does not *touch* these candlesticks."

Touch *v. i. to come into contact, to be in contact* लागणें, मिळणें, भिडणें. २ (with *at*, as a ship, steamer, &c.) बंदर करणें, वरवा करणें. ३ (with *upon*) *to mention* उल्लेख करणें, गोष्ट काढणें. [To T. OFF घाईघाईनें चित्राची रूपरेषा काढणें. २ *to discharge* (a cannon, gun, &c.) तोफा डागणें -सोडणें.]

Touch *n.* स्पर्श *m*, स्पर्शेंद्रिय *n*, त्वगिंद्रिय *n*. २ (the perception) स्पर्श *m*, स्पर्शबोध *m*, स्पर्शज्ञान *n*, त्वगूज्ञान *n*. [To KEEP ONESELF IN T. WITH (एखाद्या मनुष्याशीं) संबंध कायम ठेवणें. २ (एखाद्या विषयाचा) अभ्यास चालू ठेवणें.] ३ *a small quantity intermixed* धुनुक *f*, छटा *f*, चुणुक *f*, लव *m*, लेश *m*. [T. HOLE *n.* (of a fire-arm) काना *m*. T. STONE *n. a stone for examining metals* कसोटी *f*, कस *m*. QUALITY DETERMINED BY THE T. STONE कस *m*.]

Touched *pa. t.* and *pa. p.* स्पर्श केलेला, स्पर्शित, स्पृष्ट, संस्पृष्ट. २ कळवळलेला, सद्गदित, सद्गद. [To BE TOUCHED कळवळणें, कळवळा येणें *in. con.*, द्रवणें.] ३ *slightly impaired or corrupted* लागलेला, आंबलेला, नासलेला.

Touchi'ness *n.* नाजूक मनोवृत्ति *f*, चिरडखोरपणा *m*.

Touch'ing *pr. p.* स्पर्श करणारा, &c. २ *pathetic* कळवळा आणणारा, हृदयद्रावक.

Touching *prep.* (-च्या) विषयीं, (-च्या) संबंधीं.

Touch'ingly *adv.* हृदयद्रावक रीतीनें.

Tou'chy *a. irritable* मनाला लावून घेणारा. २ नाजूक मनोवृत्तीचा, loosely चिडखोर.

Tough (tuf) [A. S. *toh*; cog. with Ger. *zahe.*] *a. not easily broken, stiff* चिवट, चामट, वातट, वातड. २ *hard, difficult* (said of a job) कठिण, अवघड, फार श्रमाचें (काम). ३ (said of clay) चिकट, चिकण.

Tough'en *v. t. to make tough* चिवट -वातड करणें. T. *v. i. to become tough* चिवट -वातड होणें -होत जाणें.

Tough'ened *pa. t.* T. *pa. p.* [TOUGHENED GLASS उष्णतेनें सहज न फुटणारी कांच, चिवट कांच.]

Tough'ish *a.* चिवटसर, थोडासा चिवट.

Tough'ly *adv.* चिवटपणानें, चिवट होऊन, चामट झाल्यामुळें, चामट होऊन, वातड होऊन.

Tough'ness *n.* चिवटपणा, चामटपणा, वातडपणा. २ चिकटपणा, चिकटाई *f.* ३ काठिण्य *n*, कठिणपणा *m.*

Tour (tōōr) [Gr. *tornos*, a turn.] *n. a going round, a journey in a circuit* दौरा *m*, फिरती *f.* [TOUR-PROGRAMME फिरतीचा किंवा दौऱ्याचा क्रम *m.*] (b) फेरी *f*, फेरा *m.* (c) पर्यटण *n*, प्रदक्षिणा *f.* २ *a ramble* सहल *f*, मजेनें फिरणें *n.*

Tour'ist *n.* प्रवाशी *m*, देशपर्यटन करणारा *m*, देशपर्यटनकुशल *m*; as, "An American *tourist.*"

Tournament (tōōr'na-ment) [Fr. *tournoiement* -L. *tornare*, to turn.] *n. a military combat especially on horseback to display courage and skill in arms* (so called from the rapid *turning* of the horses) शालेकरोली *f.* २ *any contest of skill between a number of competitors* सामना *m*; as, "Chess T.; Lawntennis T."

Tourniquet (tōōr'ni-ket) [Fr. *tourner* -L. *tornare*, to turn.] *n.* (रक्तस्राव बंद करण्याकरितां) धमनीवर दाब करण्याचें यंत्र *n*, टुर्निकेट *n.*

Tout (tout) [A. S. *totian*, to look out.] *v. i. to look out for custom for himself or for his employer* (वकिलाकरितां) कुळें -पक्षकार शोधणें. T. *n.* वकिलाचा दलाल *m.*

Tow (tō) [A. S. *teon*, to draw or pull.] *v. t. to pull a vessel along by a rope* दोरी लावून ओढणें. T. *n.* (*orig.*) गलबत ओढण्याची दोरी *f.* २ दोरीनें गलबत ओढणें *n.* ३ *coarse part of hemp or flax* तागाचें -सणाचें बुरकूल *n.*

Tow'age *n.* दोरी लावून ओढणें *n.* २ ओढणावळ *f.*

Toward, Towards (tō-ard,-s) [A. S. *to*, and *ward*, direction. Towards is now more usually used in prose, and colloquially.] *prep. in the direction of* कडे; as, "Looks *towards* the sea." २ *as regards, in relation to* विषयीं, कडे; as, "Felt some animosity *towards* him; His attitude *torwards* Home Rule." ३ *for, for the purpose of* करितां, स्तव, साठीं, हेतूनें; as, "Saved something T. his education." ४ *near* सुमारास, कडे; as, "T. noon."

Tow-boat *n.* दुसऱ्या जहाजांना दोरीनें ओढून नेणारी बोट *f*, टोबोट *f.* २ दोरीनें ओढली जाणारी बोट *f.*

Towel (tow'el) [Of French origin.] *n. cloth for wiping the body* टुवाल *m*, टावेल *m*, आंगपुसणें *n.* [T. HORSE टावेलची घोडी *f.*] T. *v. t.* टावेलानें आंग पुसणें. Towelled *pa. t.* and *pa. p.*

Tow'elling *n.* टुवालांचा कपडा *m.*

Tower (tow'ér) [L. *turris*, a tower.] *n.* बुरूज *m.* २ *a fortress* लहान किल्ला *m.* ३ (of a church) कळस *m*, शिखर *n.*

Tower *v. i.* उंच होणें, उंच जाणें, वर होणें -जाणें, अतिशय उंच असणें. २ (*fig.*) (मानानें इतरांपेक्षां) फार उंच असणें, श्रेष्ठ असणें. Towered *pa. t.* and *pa. p.*

Tower'ing *pr. p.* उंच होणारा, अतिशय उंच असणारा. २ (*fig.*) वर असणारा, श्रेष्ठ असणारा. [T. PERSONALITY धेंड *n*, प्रस्थ *n.*] T. *a.* अतिशय उंच, अतिश्रेष्ठ.

Tow-line *n.* गलबतें ओढण्याची दोरी *f*, पाग *m.*

Town (town) [A. S. *tun*, an enclosure.] *n.* शहर *n*, नगर *n*, गांव *m*, नगरी *f*, पूर *n*, पुरी *f*, पत्तन *n.* [MANUFACTURING OR TRADING T. व्यापाराचें शहर *n*, व्यापाराची पेठ *f.* MINOR T. आडपेठ *f.* THE OLD T. कसबा *m.* WALLS OF A T. शहरपन्हा *m.*]

Town-hall *n.* सार्वजनिक सभागृह, नगरभवन *n*, टाऊन-हॉल *m.*

Towns-folk *n.* शहरांतील लोक *m*, शहरवासी जन *m.*

Towns'man *n.* नागरिक *m*, शहरवासी *m.*

Town-talk *n.* लोकचर्चेचा विषय *m*, सर्वांच्या तोंडचा विषय *m.*

Toxemia (tok-si-mēa) [Gr. *toxikon*, poison, *aima*, blood.] *n.* विषजन्य रक्तदोष *m*, शरीरांत विष शिरल्यामुळें रक्त बिघडणें *n.*

Toxic (tŏk's-ik), Toxical (tŏk's-ik-al) *a.* विषाचा, विषासंबंधी.

Toxicol'ogical *a.* विषविज्ञानाचा.

Toxicol'ogist *n.* विषविज्ञानवेत्ता *m*, विषचिकित्सक *m.*

Toxicology (tok-si-kol'ō-ji) [Gr. *toxikon*, poison, and *logos*, discourse.] *n.* विष (हें विष म्हणून, औषध म्हणून नव्हे) शरीरांत गेल्यावर त्याचा काय परिणाम होतो या संबंधीं व त्यावर कोणती चिकित्सा करावी या संबंधीं ज्ञान *n*, विषविज्ञान *n*, विषचिकित्सा *f.* हा वैद्यशास्त्राचा एक भाग आहे.

Tox'in *n. any poisonous plomaine* कुजलेल्या मनुष्यांत किंवा वनस्पतींत सांपडणारें विषारी आल्कलिद्रव्य *n.*

Toy (toi) [Dutch.] *n. a play-thing* खेळणें *n*, खेळ *m.* २ *trifle* कःपदार्थ *m*, यःकश्चित् गोष्ट *f.* T. *v. i. to trifle* खेळणें, गमणें. २ *to dally amorously* रमणें, विलास -कामक्रीडा -कामचेष्टा -इष्कबाजी करणें.

Trace (trās) [Fr. -L. *tractus -trahere*, to draw.] *n. a foot-print* पाऊल *n*, पदचिन्ह *n*, (पायांची) खूण *f*, पाय *m.* २ (*fig.*) *track* पत्ता *m*, माग *m*, छडा *m*, अराखडा *m.* [T. (*compreh.*) *track or vestige* मागमूस *m*, खूण *f.* T. (OF NEWS OR TIDINGS) थांग *m*, थांगपत्ता *m*, पत्ता *m*, थांगदोरा *m*, पत्तामुद्दा *m.* TO OBLITERATE ALL TRACES AND IMPRESSIONS मागमूस नाहींसा करणें.] ३ *a small quantity* अल्पांश *m*, नाममात्र *n*, अंशमात्र *n.* ४ (*med.*) बीज *n.* ५ (*pl.*) *the straps by which a vehicle is drawn* ओढी *f. pl.*, ओढणी *f. pl.*, ओढपट्टे *m. pl.*, पट्टे. T. *v. t. to sketch* स्थूलवर्णन करणें, कच्ची हकीकत सांगणें. २ (मूळ नकाशावर ठेवलेल्या) तेल्या कागदावर प्लानाची प्रत काढणें. ३ (letters of a copy in learning to

write) घोटणें, गिरवणें. ४ *to follow the track or path of* (पावलांवरून) पाठलाग करणें. (b) माग काढणें, माग लावणें, पत्ता *m.* -छडा लावणें, शोध *m.* काढणें लावणें. [TO BE TRACED पत्ता लागणें, माग *m* -ठिकाणा *m.* लागणें.] ५ (अवशेषांवरून प्राचीन स्थळांचा) थांग लावणें, ठावठिकाणा *m.* लावणें. ६ *to observe or find vestiges or signs of* (चिन्हें किंवा खुणा) आढळणें -दिसणें; as, "His resentment can be clearly *traced* in many passages." ७ (*math.*) अन्वेषण *n.* करणें. [To T. A CURVE वक्राचें अन्वेषण करणें.]

Trace'able *a. that may be traced* माग काढण्यासारखा, शोध लावण्यासारखा, पत्ता लावण्यासारखा, ठावठिकाणा समजण्यासारखा.

Tra'cer *n.* (टिंबाटिंबांनीं काढलेली) प्लानाची तेलप्रत काढणारा *m.* २ माग काढणारा *m*, शोध लावणारा *m.*

Tra'cery *n.* दगडांत खोदलेली वेलबुट्टी *f.*

Trachea (tra-kē'a) [Gr. *trachis*, *tracheia*, rough.] *n.* श्वासनलिका *f*, श्वासमार्ग *m*, कंठनाडी *f*, कंठनाळ *m*, नरडें *n*, नरडी *f.* २ (*bot.*) स्रोत *m*, प्रणाली *f*, नलिका *f.* Tracheæ *pl.* [as, "T. tissue."

Tra'cheal *a.* श्वासनलिकेसंबंधी. २ (*bot.*) स्रोतासंबंधी;

Tracheot'omy *n.* कंठनाडीच्छेदनक्रिया *f.*

Tracing *n.* प्लानाची प्रत काढणें *n*, कच्चा नकाशा काढणें *n*, प्लानाची तेलप्रत *f.* २ माग काढणें, शोध *m.* लावणें. ३ (*math.*) अन्वेषण *n.*

Trachoma (tra-kō-ma) [Gr. *trakhus*, rough.] *n.* (*med.*) खुपऱ्या *f. pl.*, पोथकी *f.*

Track (trak) [Fr. *traquer*, to beat a wood, *Orig.* to draw a net round a wood to catch the game in it.] *n. a mark left* माग *m*, छडा *m*, खूण *f.* २ *a way or road* वाट *f*, रस्ता *m*, मार्ग *m.* [DEVIOUS T. रानवाट *f*, आडवाट *f.*] ३ *beaten path* मळलेली वाट *f*, क्षुण्ण मार्ग *m.* ४ (of a thing dragged, of a snake) ओढ *f*, फरकंड *f*, फरकंडा *m*, फरपट *f.* T. *v. t. to follow by foot-steps* (पावलांवरून) माग काढणें -लावणें. २ *to drag along* फरपटविणें, फरपटीत-फरकंडीत नेणें, फरपटून -फरकंडून ओढणें -ओढून नेणें. ३ *to tow* दोरीनें ओढणें -ओढून नेणें.

Track'less *a.* बिनवाटेचा, वाट नसलेला, (वाट) न मळलेला; as, "T. desert."

Track-road *n. a towing path* दोरीनें गलबत ओढण्या- [चा मार्ग *m.*

Track-rope *n.* ओढण *f*, ओढ *f*, पाग *m.*

Tract (trakt) [L. *trahere*, to draw.] *n. a region or area* देश *m*, प्रदेश *m*, मैदान *n.* २ *a small pamphlet on religion* लघुधर्मग्रंथ *m*, धर्मविषयक लहान पुस्तक *n.*

Tract'ability, Tracta'bleness *n.* हुकमांत किंवा कह्यांत ठेवण्यासारखी स्थिति *f.* २ वश्यता *f.*

Tracta'ble *a.* हुकमांत ठेवण्याजोगा, कह्यांत ठेवण्याजोगा, वठणीस आणण्याजोगा. [TO RENDER T. वठणीस आणणें.] २ कह्यांत राहणारा -वागणारा. ३ विनीत. ४ वश्य.

Trac'tile *a.* तार काढतां येण्याजोगा, तंतुभवनयोग्य, तंतुभवनीय.

Trac'tility *n.* तंतुभवनयोग्यता *f.*

Trac'tion *n.* (*math.*) खेंच *f*, ओढ *f*, खिचाव *m.*

Tract'or *n.* (*esp.* in *pl.*) *metallic tractors, two bars of iron and of steel, drawn over diseased parts of the body to give supposed relief* (शरीराचे मृत भाग) ओरपण्याच्या पट्ट्या *f. pl.*

Tractora'tion *n. the use of metallic tractors in medicine* (शरीराचे मृत भाग लोखंडाच्या किंवा पोलादाच्या) पट्ट्यांनीं ओरपणें *n.*

Trade (trād) [A. S. *tredan*, to trade.] *n. commerce* व्यापार *m*, उदीम *m*, सौदागिरी *f*, वाणिज्य *n*, क्रयविक्रय *m*, घडामोड *f*. २ *occupation, business* (opposed to profession) धंदा *m*, पेशा *m*, कसब *n*, हुन्नर *m*, व्यवहार *m*. [HEADMAN OF A T. चौधरी. TRICK OF THE T. धंद्यांतलें कसब *n* -लुच्चेगिरी *f*.] ३ *men engaged in the same occupation* एकाच धंद्यांतले लोक *m. pl.*, व्यापारी वर्ग *m*, व्यापारी *m. pl.* [DOMESTIC OR HOME T. देशांतला व्यापार *m.* FOREIGN T. परदेशांशीं व्यापार *m*, परदेशी व्यापार *m.* CARRYING T. दर्यावर्दी व्यापार *m.* BALANCE OF T. आयात आणि निर्गत मालांतील अंतर *n.* FREE T. खुला व्यापार *m*, अप्रतिबंध व्यापार *m.* FAIR T. सारख्या सवलतीचा व्यापार. TRADE-WINDS व्यापारी वारे *m. pl.*, नैर्ऋत्यवारे *m. pl.* T. HALL व्यापाऱ्यांचें सभागृह. T. MARK व्यापाऱ्याची खूण *f* -छाप *m* -निशाणी *f*. T. NAME व्यापारी नांव *n*. T. PRICE व्यापारी भाव *m*.] T. *v. i.* व्यापार करणें, उदीम करणें. [To T. ON (THE WEAKNESS OF) -चा गैरफायदा घेणें.] २ *to have a transaction with for a thing* (-शीं) व्यवहार करणें, देघे करणें. ३ (-शीं) व्यापार करणें. T. *v. t.* (Bible) चा व्यापार करणें.

Tra'der *n.* व्यापारी *m*, वाणी *m*, उदमी *m*, उदीम करणारा *m.* [PETTY T. तुटपुंजा व्यापारी *m.*] २ (*pl.*) वाणी उदमी *m. pl.* ३ जिनसी गलबत *n*, जिनसी तारूं *n*, बारकस *n*, काबाडी गलबत *n*, महागिरी *f*.

Trades'man *n.* व्यापारी *m*, दुकानदार *m.*

Trades'people *n.* व्यापारी लोक *m. pl.*, वाणी *m. pl.*

Trades-woman *n.* व्यापारीण *f*.

Trade-union *n.* धंद्यांतील मजुरांचा संघ *m.* असा संघ परस्परहितासाठीं करितात.

Trade-unionism *n.* कामगारांनीं संघ करून आपली स्थिति सुधारण्याची पद्धति *f*, कामगारसंघपद्धति *f*.

Trade-unionist *n.* कामगारसंघाचा कैवारी *m*-पुरस्कर्ता *m.*

Tra'ding *a.* व्यापार करणारा, उदीम करणारा. २ व्यापारांत गुंतलेला, व्यापारी, व्यापारोपयोगी.

Tradition (tra-dish'-un) [L. *trans*, over, and *dare*, to give.] *n.* (न लिहून ठेवलेल्या आचाराची, धर्माची) परंपरा *f*, पिढीजाद गोष्ट *f*, सांप्रदाय *m.* २ दंतकथा *f*, आख्यायिका *f*, परंपरागत कथा *f*. ३ परंपरागत आचार *m*, (पूर्वींपासून चालत आलेले) परंपरागत विधि,

-चाली. ४ (Bible) परंपरागत उपदेश *m*, गुरुक्रम *m*. ५ (law) दुसऱ्याच्या हातीं देणें; as, "A deed takes effect only from *tradition* or delivery."

Tradi'tional *a.* पूर्वींपासून चालत आलेला, परंपरागत, परंपरायात, परंपराप्राप्त, पारंपरिक, एकाच्या तोंडून दुसऱ्याच्या तोंडीं आलेला. [T. AND AUTHORITATIVE DOCTRINE संप्रदाय *m*, सांप्रदाय *m*.]

Tradi'tionally *adv.* परंपरेनें, पिढीजाद.

Tradi'tionist *n.* परंपरेवर अन्धश्रद्धा ठेवणारा *m*, परंपरेचा अभिमानी *m*.

Traduce (tra-dūs') [L. *trans*, across, and *ducere*, to lead.] *v. t. to calumniate* तुफान घेणें with वर of *o.*, चहाडी *f* -चुगली *f* -चुगल *f.* खाणें -सांगणें -करणें *g. of o.*, तोहमत घेणें -घालणें, आळ घेणें -घालणें. Traduced *pa. p.* तुफान घेतलेला, तुफान आलेला.

Tradu'cer *n.* तुफान घेणारा *m*, आळ घालणारा *m*.

Tradu'cing *pr. p.* T. *n.* तुफान घेणें *n*, आळ घेणें *n*.

Traffic (traf'ik) [Of French origin.] *n.* व्यापार *m*, उदीम *m*, घेणेंदेणें *n*, क्रयविक्रय *m*. २ रहदारी *f.* ३ मालाची नेआण *f*, वाहतुक *f.* ४ माणसांची संख्या *f*, माणसें *n. pl.* (b) माल *m*. [PASSENGER T. उतारू *m. pl.*, उतारूंची नेआण *f.* GOODS T. मालाची नेआण *f*, मालाची वाहतुक *f*, माल *m*.] ५ सामान *n*, सामानसुमान *n*, जिन्नस *n*. T. *v. t.* व्यापार करणें, उदीम करणें, व्यवहार करणें. T. *v. i.* व्यापार करणें, उदीम करणें. २ *to trade meanly* अनीतीचा व्यापार करणें.

Traffi'cker *n.* व्यापार करणारा *m*.

Traffic returns रेल्वेच्या उत्पन्नाचे आंकडे *m. pl.*

Trage'dian *n. writer of tragedies* शोकपर्यवसायी नाटक लिहिणारा *m*. २ *an actor in a tragedy* शोकपर्यवसायी नाटकांतील नट *m*.

Tragedy (traj'e-di) [Lit. 'goat-song,' so called either from the old drama being exhibited when a goat was sacrificed, or from a goat being the prize, or because the actors were dressed in goat-skins -Gr. *tragos*, a he-goat and *adein*, to sing.] *n.* शोकपर्यवसायी नाटक *n*, दुःखपर्यवसायी नाटक *n*. २ *any mournful and dreadful event* शोककारक प्रसंग *m*, शोककारक गोष्ट *f*.

Trag'ic,-al *a.* शोकपर्यवसायी नाटकासंबंधीं, दुःखपर्यवसायी नाटकाचा. २ *sorrowful, calamitous* दुःखाचा, शोककारक, शोकपर्यवसायी; as, "A T. event, A T. scene."

Trag'ically *adv.* शोकांत पर्यवसान होऊन, दुःखानें.

Trag'icalness *n.* शोकपर्यवसायिता *f*.

Tragi-comedy *n.* आनन्दशोकपर्यवसायी नाटक *n*.

Tragus (trā'gus) [Gr. *tragos*, a goat.] *n.* ज्यावर कधींकधीं केसांचा पुंजका वाढतो असा कानाच्या भोंकाच्या पुढचा उंचवट्याचा भाग *m*, कर्णास्थिशृंग *n*.

Trail (trāl) [O. Fr. *trail* -L. *trahere*, to draw.] *v. t. to draw or drag as along the ground* (जमिनी-

वरून) ओढणें, फरपटीत नेणें, फरपटविणें, फरकंडविणें; as, "*Trailed* her dress through the mud." २ (*mil.*) (arms) *to let rifles hang balanced in one hand parallel to ground* (जमिनीशीं समान्तर अशा रीतीनें उजव्या हातांत) बंदुक मधोमध तोलून धरणें. ३ *to tread down* (as grass) *so as to make path* (वाट पाडण्याकरितां गवत) तुडवणें, मळणें. Trailed *pa. t.* and *pa. p.*

Trail *v. i. to be drawn along behind* फरपटणें, फरपटत जाणें; as, "Skirt *trails* on the ground." २ (of plant) *to grow to some length over ground, wall, &c.* ताणा वाढणें, जमिनीवर वाढत जाणें.

Trail *n. part drawn behind, long appendage* मागून फरपटत येणारा भाग *m*, शेंपूट *n*; as, "The T. of a meteor." २ *lower end of gun-carriage* तोफेच्या गाडीची खालची बाजू *f.* ३ *track left by a thing that has moved or been drawn over a surface* फरपट *f*, फरकंड *f*, फरकंडा *m*, ओढ *f*, सरपट *f*; as, "Slimy T. of a slug." ४ *track, scent* माग *m*, वास *m*; as, "Got on the T." ५ *beaten path* (*esp.* through wild region) मळलेला रस्ता *m*, मळलेली वाट *f.*

Trail'ing *pr. p.* ओढणारा, फरपटीत नेणारा, &c. २ फरपटत येणारा.

Trail'ingly *adv.* ओढीत, फरपटत, लोंबत.

Train (trān) [Fr. *train* -L. *trahere,* to draw.] *v. t.* (R.) *to draw along* ओढणें, फरपटणें, फरपटीत आणणें. २ *to educate, to discipline* शिकविणें, शिक्षण देणें, तालीम देणें, शिकवून तयार करणें, वळण लावणें, वळणांत ठेवणें, वळणीस आणणें; as, "To T. soldiers to the use of arms." (b) कमावणें; as, "*Trained* faculties; *Trained* eye." ३ *to break, to tame* (as oxen, horses, &c.) शिकवणें, शिकवून तयार करणें, वठणीस -वळणीस आणणें, वळण लावणें. ४ (*horti.*) (often up, over, a wall &c.) वळवणें, वळण लावणें, कादणें. ५ (*colloq.*) आगगाडीनें प्रवास करणें; as, "We *trained* it all the way." [To T. OR T. UP शिकवून तयार करणें.]

Train *v. i. to be drilled in military exercises* लष्करी तालीम घेणें -शिकणें -शिकून तयार होणें. २ *to prepare by exercise, diet, instruction, &c. for any physical contest* तयारी करणें, तयार होणें; as, "To T. for a boat-race." ३ (*colloq.*) *to go by train* आगगाडीनें जाणें, आगगाडीनें प्रवास करणें; as, "Shall T. from Bombay to Goa."

Train *n.* (of a gown) (मागचा) सोगा *m*, झोल *m*, झोला *m*, घोळ *m*, गोशा *m.* २ (of a bird) शेंपूट *n.* ३ (of a gun-carriage) तोफेच्या गाडीचा पुढा -बैठक *f.* ४ *retinue* स्वारी *f*, खटला *m*, खटलें *n*, परिवार *m.* [THAT HAS HIS T. WITH HIM सपरिवार.] ५ *succession or series of persons or things* रांग *f*, शेज *f*, माळ *f*, माळका *f*, तांडा *m*, परंपरा

f. ६ (on a railroad) (त्याच इंजिनानें ओढल्या जाणाऱ्या) डब्यांची रांग *f*, गाडी *f*, आगगाडी *f*. [MAIL TRAIN डाकगाडी, मेलगाडी *f*. PASSENGER T. सवारी गाडी, उतारूंची गाडी *f*. EXPRESS T. फार वेगाची गाडी, एक्स्प्रेसगाडी. FAST T. सर्व स्टेशनें न करणारी गाडी. SPECIAL T. खासगाडी, स्पेशल गाडी (टाइमटेबलांत नसलेली). MIXED T. मिश्र गाडी. GOODS T. मालगाडी. UP T. वर (हेडऑफिसला) जाणारी गाडी. DOWN T. खालीं जाणारी गाडी. THROUGH T. ठेपी गाडी.] ७ *line of powder* दारूची रांग *f*, दारूची ओळ *f*, रंजकीची ओळ *f*. ८ (of gun-powder, grain, &c. spilled) लागावळ *f*. ९ (of wheels, &c. in a machinery) रांग *f*, क्रम *m*, अनुक्रम *m*, शेज *f*.

Train-band *n*. हत्यारें वापरण्यास शिकलेले लोक *m. pl*. कायम सैन्यांत यांची गणना होत नाहीं.

Train-bearer झग्याचा झोल उचलून धरणारा (नोकर) *m*.

Train'er *n*. शिकविणारा *m*. २ चाबूकस्वार *m*.

Train'ing *pr. p*. शिकविणारा, शिकवून तयार करणारा, &c. T. *n*. शिकविणें *n*, शिकवून तयार करणें *n*, तालीम देणें *n*, शिक्षण *n*, तालीम *f*. [TO BE IN T. शिकत असणें, शिकण्याच्या स्थितींत असणें. TO GO INTO T. (शर्यतीचें वगैरे) शिक्षण घेणें -मिळवणें. T. COLLEGE मास्तर तयार करण्याचें कालेज *n*. T. SHIP नाविकविद्या शिकविण्याचें जहाज *n*.]

Train-mile *n*. आगगाडीचा मैल *m*.

Trait (trā, in U. S. trāt) [Fr. -L. *trahere*, to draw.] *n*. *distinguishing feature in character, &c.* विशेष लक्षण *n*, लक्षण *n*, चिन्ह *n*. [GOOD T. सुलक्षण *n*. BAD T. कुलक्षण *n*, दुर्लक्षण *n*, खोड *f*.] २ *a stroke, a touch* (of humour, &c.) छटा *f*, झांक *f*; as, "By this single T. Homer makes an essential difference between the Iliad and Odyssey."

Traitor (trā'tur) [Fr. -L. *tradere*, to give up.] *n*. *one who violates his allegiance or acts disloyally* (to country, King, cause, religion, principles, &c.) द्रोही *m*. (a) देशद्रोही *m*. (b) राजद्रोही. (c) स्वपक्षद्रोही *m*, विश्वासघातकी *m*, कुऱ्हाडीचा दांडा *m*. (d) धर्मद्रोही *m*. Trait'ress *n. fem*.

Trait'orous *a*. द्रोही, द्रोह करणारा; specifically देशद्रोही, राजद्रोही, धर्मद्रोही, &c. २ विश्वासघाताचा; as, "T. scheme." (b) विश्वासघातकी.

Trait'orously *adv*. द्रोह करून, specifically देशद्रोह करून, राजद्रोह करून, &c. २ विश्वासघातानें, विश्वासघात करून.

Trait'orousness *n*. द्रोहिपणा *m*. २ विश्वासघातकिपणा *m*.

Trajectory (tra-jek'tō-ri) [L. *trans*, across, and *jacere*, to throw.] *n*. विक्षेपमार्ग *m*.

Tram (tram) [Prov. Eng. *tram*, a beam.] *n*. (सार्वजनिक रस्त्यांतून जाणारी) ट्राम (गाडी) *f*. २ ट्रामचा रूळ *m*. ३ ट्रामचा रस्ता *m*.

Tram *v. t*. *to convey in a tram* ट्राममधून नेणें, ट्रामनें

नेणें. २ *to perform journey in a tram* ट्रामधून प्रवास करणें, ट्रामनें जाणें. T. *v. i. to go in a tram* ट्राममध्यें बसून जाणें, ट्रामनें जाणें -प्रवास करणें. Trammed *pa. t.* and *pa. p.* Tram'ming *pr. p.*

Tram-car *n.* ट्रामचा डबा *m*, ट्रामगाडी *f.*

Trammel (tram'el) [O. Fr. *tramail*, a net, -L. *tres*, three, and *macula*, a mesh.] *n.* (*usu. pl.* and *fig.*) *impediments to free action* पाश *m*, जाळें *n*, बंधन *n*, शृंखला *f. pl.*, बिड्या *f. pl.* २ *shackle used in teaching horses to amble* खोडा *m*, लोढणें *n*, बेडी, (घोड्याला तुर्की चाल शिकवितांना वापरण्याच्या) बिड्या *f. pl.* ३ *a hook in a fire-place for kettles* (शेगडीवर किटल्या वगैरे ठेवण्याकरितां) कडें *n.* ४ *an instrument for drawing ellipses* व्यस्त वर्तुळें काढण्याचा कंपास *m.* ५ (मासे किंवा पक्षी पकडण्याचें) जाळें *n.* T. *v. t.* बिड्यांनीं जखडून टाकणें, शृंखला अडकवणें, अडकविणें. २ पायांत खोडा घालणें.

Tramp (tramp) [Of doubtful origin.] *v. i. to walk heavily* रेंगाळत चालणें, पाय ओढीत चालणें, पाय फासटणें; as, "Heard him *tramping* about overhead."२ *to walk, go on foot* (usually with reluctance, weariness,) पायपिटी *f.* करणें, येजा करणें, धांवाधांव करणें; as, "Have *tramped* up and down all day looking for you."

Tramp *v. t.* पायपिटी करणें, धांवाधांव करणें, येजा करणें; as, "Have *tramped* the whole country in my time."

Tramp *n.* पावलांचा आवाज *m*, चाहूल *f*, पावलें *n. pl.* २ घोड्याच्या टांपा *f. pl.* ३ *a journey on foot* पायांचा प्रवास *m*, पायानें प्रवास *m.* ४ (खणतांना बूट खराब होऊं नये म्हणून तळव्याला मारलेला) लोखंडी पत्रा *m.* ५ *a vagabond* भटक्या *m* (भिकारी).

Trample (trampl') [A *freq.* of Tramp.] *v. t. to tread under* (both *lit.* and *fig.*) तुडवणें, तुडवणी करणें *g. of o.*, मळणी करणें, गुडधावणें. २ *to insult* (person or his feelings) (-चा) उपमर्द करणें.

Tra'mple *n.* तुडवणें *n*, तुडवणी *f*, तुडवणूक *f.* २ तुडवण्याचा आवाज *m.*

Trampled *pa. p.* तुडवलेला. २ उपमर्द केलेला.

Tra'mpler *n.* तुडवणारा *m*; as, "A T. on nature's law." २ उपमर्द करणारा *m.*

Tra'mpling *pr. p.* तुडवणारा.

Tram-road, Tram-way *n.* ट्रामचा रस्ता *m.*

Trance (trans) [L. *trans*, beyond, and *ire*, to go.] *n. state suggesting that the soul has passed out of the body* देहातीतता *f*, देहातीतस्थिति *f*, उन्मनावस्था *f*, समाधि *m.* २ *ecstasy, rapture* तन्मयता *f*, तन्द्री *f*, अत्यानंद *m.* ३ (*med.*) बेशुद्धि *f*, मूर्च्छा *f.*

Tranquil (tran'kwil) [L. *tranquillus*, calm.] *a. calm, unruffled* शांत, स्वस्थ, स्थिर, अक्षुब्ध, संथ.

Tran'quillity *n.* शांतपणा *m*, शांति *f*, शांतता *f*, स्वस्थ-पणा *m*, स्थिरपणा *m*, अक्षुब्धता *f*, संथपणा *m*.

Tranquilliza'tion *n.* शांत करणें *n*, स्वस्थ करणें *n*, स्थिर करणें *n*, अक्षुब्ध करणें *n*, शांतपणा *m*, स्वस्थपणा *m*, अक्षुब्धता *f*.

Tran'quillize *v. t. to make tranquil* शांत करणें, स्वस्थ करणें, स्थिर करणें, संथ करणें, संतावणें, संथावणें, शांति *f* -उपशम *m*. करणें.

Tran'quilly *adv.* शांतपणानें, स्वस्थपणानें, संथपणानें.

Tranquilness *n.* शांतपणा *m*, स्वस्थपणा *m*, संथपणा *m*.

Transact (trans-akt') [L. *trans*, through, and *agere*, to carry on.] *v. t.* (business) *to carry through, to do* करणें, चालवणें. २ (with person) (शीं) व्यवहार करणें.

Transacted *pa. p.* केलेला, चालवलेला.

Transa'ction *n.* काम *n*, कामकाज *n*, कार्य *n*, गोष्ट *f*, घडामोड *f*, मामला *m*, धंदा *m*, व्यवहार *m*. २ *pl.* (of a learned society) (विद्याविषयक संस्थेच्या) कामाचा अहवाल *m*, काम *n*. ३ (*law.*) आपसांत तोड *f*, समजी *f*.

Transact'or *n.* काम करणारा *m*, व्यवहार करणारा *m*.

Transcend (tran-send') [L. *trans*, beyond, and *scandere*, to climb.] *v. t. to excel* (-वर) ताण *f*. करणें, (-वर) सरशी करणें. T. *v. i. to be beyond the range of* (-च्या) पलीकडे असणें, (-ला) दुर्गम -दुर्बोध असणें.

Transcen'dent *a. excelling* कमालीचा, पराकाष्ठेचा, अति-श्रेष्ठ, सर्वातिशय, अत्युत्तम. २ अरिस्टाटलच्या दहा सामान्य वर्गांपलीकडचा. ३ (क्यान्टच्या मताप्रमाणें) अनुभवतां न येणारें. ४ (*esp.* of God) अतीत, पलीकडचा गुणातीत. Transcen'dently *adv.* कमालीनें, कमाल करून.

Transcen'dental *a.* अतिश्रेष्ठ, अत्युत्तम.

Transcribe (tran-skrib') [L. *trans*, over, and *scribere*, to write.] *v. t. to copy out in writing* (लघु-लिपींतला मजकूर) चालू लिपींत लिहिणें.

Transcrib'er *n.* (लघुलिपींतील मजकूर) चालू लिपींत लिहिणारा *m* -उतरणारा *m*.

Trans'cript *n.* (लघुलिपींतून) चालू लिपींत लिहिलेला मजकूर *m*.

Transcrip'tion (लघुलिपींतून) चालू लिपींत उतरणें *n* -लिहिणें *n*. २ (लघुलिपींतून) चालू लिपींत उतरलेला मजकूर *m*.

Transfer (trans-fer') [L. *trans*, across, *ferre*, to carry.] *v. t. to remove or to hand over* दुसऱ्याचे स्वाधीन करणें, दुसऱ्याच्या हवालीं करणें. (b) दुसऱ्या जागीं नेणें, स्थलांतर करणें *g. of o.* (c) बदली करणें. २ (law) दुसऱ्याच्या नांवावर करून देणें, स्वत्वनिवृत्ति करून देणें, दुसऱ्याच्या नांवावर चढवून देणें, तबदील करणें. ३ (हातानें लिहिलेली कापी) शिळेवर चढविणें. (b) (चित्र वगैरे) कपड्यावर (चढवून) घेणें.

Tran'sfer *n.* दुसरीकडे नेणें *n*, बदलणें *n*, स्थानान्तर *n*. (b) बदली *f*. २ दुसऱ्याच्या स्वाधीन करणें *n*, दुसऱ्याच्या

हवालीं करणें *n.* ३ दुसऱ्याच्या नांवावर चढवून देणें *n*, स्वत्वनिवृत्ति *f*, तबदिली *f*, (नांवाची) बदली *f*, नांवावर फिरवून देणें *n.* [T. OF PROPERTY मालमत्तेची तबद्दीली.] ३ शिळेवर चढविणें *n.* (b) कपड्यावर घेणें *n.*

Transfer'able *a.* नांवावर चढवून देतां येण्याजोगा. २ दुसऱ्यास वापरूं देतां येण्याजोगा. (Tickets) not T. फक्त घेणाऱ्याच्या कामाचा.

Transfer-book *n.* तबदिलीचें रजिस्टर *n.*

Transferee' *n.* नांवावर चढवून घेणारा मनुष्य *m.*

Trans'ference *n.* बदलणें *n*, पालटणें *n*, स्थलान्तर करणें *n.* (b) बदली *f.* २ नांवावर चढवून देणें *n.*

Transfer-ink *n.* (शिळाछापखान्यांतील) छाती प्रत लिहिण्याची शाई *f.*

Transfer-paper *n.* (शिळाछापखान्यांतील) छाती प्रत लिहिण्याचा कागद *m.*

Transferred *pa. t.* and *pa. p.*

Transfer'rer *n.* नांवावर चढवून देणारा *m.*

Transfer'rible *a.* Same as Transferable.

Transfiguration (trans-fig-ūr-ā'shun) [L. *trans*, + Figuration.] *n. change of form or appearance, esp. that of Christ* (Mat. XVII. 1-9) रूप पालटणें *n*, चेहऱ्यावर दिव्य तेज झळकणें *n*, रूपान्तर *n.* *n.* २ (with *the*) खिस्ताचें रूप पालटण्याचा उत्सव. हा आगस्टच्या सहाव्या तारखेस होतो. [रूप करणें.

Transfig'ure *v. t.* रूप पालटणें, रूपान्तर करणें. २ दिव्य

Transfix (trans-fiks') *v. t. to pierce through* आरपार भोंसकणें -वेधणें -टोंचणें.

Transform (trans-form') *v. t. to change the shape of* रूप -स्वरूप -आकार फिरवणें -पालटणें *g. of o.*, रूपांतर करणें *g. of o.* २ अन्य रूप धारण करणें, सोंग *n.* घेणें.

Transform'able *a.* रूपांतर करण्याजोगा, रूपांतरक्षम.

Transform'ation *n.* रूपांतर करणें *n*, रूपांतर *n.* [ALGEBRAICAL T. बैजरूपांतर *n.* TRIGONOMETRICAL T. त्रैकोणमितिक रूपांतर.] विकार *m*, विकृति *f*, रूपविकार *m.*

Transformed *pa. p.* रूप फिरविलेला, रूपांतर केलेला.

Transform'er *n.* रूप फिरविणारा *m*, रूपांतर करणारा *m.*

Transfuse (trans-fūz') [L. *trans*, over, and *fundere -fusum*, to pour.] *v. t. to pour out into another vessel* दुसऱ्या भांड्यांत ओतणें (एकांतून किंवा एकांतला काढून) दुसऱ्यांत ओतणें -घालणें. २ (*med.*) एका मनुष्याचें रक्त दुसऱ्या मनुष्याच्या शरीरांत घालणें, रक्ताधानप्रयोग करणें. ३ (*bot.*) संक्रामण करणें.

Transfu'sion *n.* दुसऱ्या भांड्यांत ओतणें *n.* २ (*med.*) रक्ताधानप्रयोग *m.* ३ (*bot.*) संक्रामण *n.*

Transgress (trans-gres') [L. *trans*, across, and *gressus*, to step.] *v. t. to violate, to infringe* (commandment, law, &c.) ओलांडणें, उल्लंघणें, उल्लंघन *n.* करणें, तोडणें, मोडणें, अतिक्रम *m.* करणें. T. *v. i. to offend by violating a law* आज्ञा *f* -हुकूम तोडणें, हुकूम *m.* मोडणें, आज्ञेचें उल्लंघन करणें, आज्ञाभंग करणें.

(b) *to sin* (आज्ञा उल्लंघन केल्याचें) पाप *n.* करणें, अपराध *m.* करणें.

Transgressed *pa. t.* T. *pa. p.* उल्लंघन केलेला, उल्लंघित, तोडलेला, मोडलेला, &c.

Transgress'ible *a.* उल्लंघन करतां येण्याजोगा, उल्लंघनीय.

Transgres'sion *n.* उल्लंघणें *n*, उल्लंघन करणें *n*, ओलांडणें *n*, तोडणें *n*, मोडणें *n.* २ (आज्ञेचें, हुकमाचें) उल्लंघन *n*, अतिक्रमण *n.* (b) आज्ञाभंग *m*, अमर्यादा *f.* (c) (आज्ञा मोडल्याचा) अपराध *m*, अन्याय *m*, पाप *n.*

Transgres'sor *n.* ओलांडणारा *m*, उल्लंघन करणारा *m.* २ आज्ञा मोडणारा *m*, आज्ञेचें उल्लंघन करणारा *m.* (b) अपराधी *m*, अन्यायी *m*, पापी *m.*

Tranship' *v. t.* एका बोटींतून (किंवा गाडींतून) दुसऱ्या बोटींत (किंवा गाडींत) घालणें; as, "To T. passengers or goods."

Tranship'ment *n.* एका बोटींतून (किंवा गाडींतून) दुसऱ्या बोटींत (किंवा गाडींत) घालणें *n.*

Transient (tran'-shent) [L. *trans*, across, *eo*, *etum*, to go.] *a. of short duration, momentary* क्षणभंगुर, क्षणिक, अल्पकालिक, अशाश्वत, थोडा वेळ टिकणारा.

Tran'siently *adv.* थोडा वेळ टिकून, क्षणभंगुरतेनें.

Tran'sientness *n.* क्षणभंगुरता *f*, क्षणिकता *f*, अशाश्वतता *f.*

Transit (tran'sit) [L. *trans*, across, and *ere*, to go.] *n. a passing across, through or over* आरपार जाणें *n*, संक्रम *m*, संक्रमण *n.* २ *conveyance* नेआण करणें *n.* (b) मार्ग *m*, वाट *f*, रवानगी *f.* [IN THE T. वाटेनें, नेआण करतांना, रवानगींत.] ३ (*astron.*) याम्योत्तरलंघन *n*, याम्योत्तरगमन *n*, संक्रमण *n*, संक्रम *m*, संक्रान्ति *f.* [LONG T. दीर्घकालिक संक्रमण *n.* LOWER T. अधःक्रमण *n.* SHORT T. अल्पकालिक संक्रमण *n.* UPPER T. ऊर्ध्वक्रमण *n.* T. OF VENUS शुक्रवियुति *f.* T. CIRCLE याम्योत्तरवृत्त *n.* T. INSTRUMENT याम्योत्तरक्रमणमापक *m.*]

Transi'tion *n.* संक्रमण *n*, संक्रान्ति *f.* (b) स्थित्यंतर *n*, अवस्थान्तर *n*, संक्रमणावस्था *f*, संक्रमणस्थिति *f.* (c) स्थानान्तर *n*, स्थलान्तर *n.*

Transi'tional *a.* संक्रमणाचा. (b) स्थित्यंतराचा. (c) स्थलान्तराचा.

Transitive (tran-z'i-tiv) [See Transit.] *a.* (*gram.*) सकर्मक (क्रियापद). T. *n.* सकर्मक क्रियापद *n.* Trans'itively *adv.* सकर्मक.

Tran'sitorily *adv.* क्षणभंगुरतेनें, क्षणभर.

Tran'sitoriness *n.* क्षणभंगुरता *f*, क्षणिकता *f*, अस्थायिता *f*, अस्थायित्व *n.*

Transitory (tran-z'i-tor-i) [See Transit.] *a. not permanent, lasting only a short time* क्षणभंगुर, क्षणिक, चंचल, अस्थिर, अस्थायी, अचिरस्थायी.

Translate (trans-lāt') [L. *trans*, over, and *latum*, to carry.] *v. t. to express the sense of* (word, sentence, book, &c.) *in or into another language* भाषांतर करणें, दुसऱ्या भाषेंत आणणें -उतरणें. [KINDLY T. (*fig.*) आपलें म्हणणें काय तें दुसऱ्या शब्दांनीं सांगा.] २ *to*

convey, to introduce (idea) *from one art, &c., into another* (एका कलेंत व्यक्त केलेली कल्पना) दुसऱ्या कलेंत व्यक्त करणें, दुसऱ्या कलेंत योजणें -बसवणें. ३ *to infer or declare the significance of, to interpret* (signs, movements,) समजणें, मानणें, घेणें, लावणें; as, "This I *translated* as a protest." ४ *to remove* (*bishop*) *to another see* (बिशपाची) बदली *f.* करणें. ५ (Bible) *to convey to heaven without death* सदेह स्वर्गांत नेणें, सदेह स्वर्गांत चढवणें, (passively) सदेह स्वर्गाला जाणें -चढणें. ६ (telegraphy) *to retransmit* (फार दूरच्या हपिसांत तार पाठवितांना शेवटीं ती अस्पष्ट होऊं नये म्हणून मध्यंतरीं) ब्याटरीची मदत वाढवून तार पुढें पाठविणें. ७ (*mech.*) (आंसाभोंवतीं फिरल्याशिवाय) स्थलांतर करण्याची गति देणें, स्थलांतर करविणें.

Translat'ed *pa. p.* भाषांतर केलेला, भाषांतरित. २ दुसऱ्या कलेंत व्यक्त केलेला. ३ मानलेला, घेतलेला. ४ बदली केलेला. ५ सदेह स्वर्गांत नेलेला. ६ ब्याटरीची मदत वाढवून पुढें पाठविलेला. ७ स्थलांतर करण्याची गति दिलेला.

Transla'tion *n.* भाषांतर *n*, तरजुमा *m.* [A FREE OR LOOSE T. भावार्थदर्शक भाषांतर *n.*] २ दुसऱ्या कलेंत व्यक्त करणें *n.* ३ मानणें *n*, घेणें *n.* ४ बदली करणें *n.* ५ सदेह स्वर्गाला नेणें *n.* ६ ब्याटरीची मदत देऊन पुढें पाठविणें. ७ स्थलांतर करणें *n.* [MOTION OF T. स्थलांतर करण्याची गति *f*, स्थलांतरगति *f.*]

Translat'or *n.* भाषांतरकार *m*, भाषांतर करणारा *m.*

Transliterate (trans-lit'ėr-āt) [L. *trans*, and *litera*, a letter.] *v. t. to express the words of one language in the alphabetic characters of another* (एका भाषेचे शब्द) दुसऱ्या भाषेच्या लिपींत लिहिणें; as, "बट् is the *transliteration* of the English word But."

Translitera'tion *n.* (एका भाषेंतील शब्द) दुसऱ्या भाषेच्या लिपींत लिहिणें *n.*

Translu'cence *n.* प्रकाशभेद्यता *f.* २ चकचकीतपणा.

Translucent (trans-lū'sent) [L. *trans*, beyond, and *lucere*, to shine.] *a.* (पारदर्शक नसून) प्रकाशभेद्य. २ स्वच्छ, चकचकीत.

Translu'cently *adv.* चकचकीतपणानें.

Transmarine' *a.* समुद्रापलीकडचा, समुद्रापलीकडला.

Transmigrate (trans'mi-grāt) *v. i. to migrate* देशांतर करणें, (एका देशांतून) दुसऱ्या देशांत जाणें. २ (of soul) *to pass from one body into another* देहांतर पावणें, (-चा) पुनर्जन्म होणें, दुसरा जन्म घेणें, दुसऱ्या योनींत जाणें.

Transmigra'tion *n.* देशांतर करणें *n.* २ पुनर्जन्म *m*, जन्ममरण *n*, योनिभ्रमण *n*, जन्मांतर *n*, देहांतर *n.* [TRANSMIGRATIONS OF THE SOUL जन्ममरणाचे फेरे *m. pl.*]

Trans'migrator *n.* देशांतर करणारा *m.*

Transmi'gratory *a.* देशांतर करणारा. (b) दुसऱ्या स्थळीं -दुसऱ्या स्थितींत जाणारा. २ दुसऱ्या जन्मांत जाणारा.

Transmissibil'ity *n.* दुसऱ्या बिंदूंत किंवा स्थळीं नेतां येण्याचा धर्म *m.* २ (*math.*) संचारणधर्म *m*, संचरत्व *n*, संचरिष्णुता *f.* ३ (*phys.*) वहनधर्म *m*, संवहिष्णुता *f.*

Transmis'sible *a.* दुसऱ्या बिंदूंत किंवा स्थळीं नेण्याजोगा. २ संचार्य. ३ (*phys.*) संवहिष्णु.

Transmis'sion *n.* पाठविणें *n*, धाडणें *n.* २ पोंहोंचवणें *n*, पुढें लावणें *n*, पुढें पाठवणें *n*, रवानगी *f.* ३ (*math.*) संचारण *n.* ४ (*phys.*) वहन *n.*

Transmit (trans mit') [L. *trans*, across, and *mittere*, to send.] *v. t. to pass on, to hand on* पाठविणें, धाडणें, पोंहोंचवणें. २ *to communicate* परंपरागत करणें, देणें, पोंहोंचवणें; as, "Will T. the faculty to his descendants." ३ *to suffer to pass through, to be a medium for* (heat, light, sound, electricity, emotion, news, &c.) पार जाऊं देणें *n*, (-चें) वहन करणें. Transmit'ted *pa. t.* and *pa. p.* Transmit'ting *pr. p.*

Transmit'tal *n.* पाठविणें *n*, धाडणें *n*, पोंहोंचवणें *m.*

Transmitt'er *n.* पाठविणारा *m*, दुसऱ्या स्थळीं नेणारा *m.* २ (telegraphy) प्रेषक (यंत्र).

Transmut'able *a.* रूपांतर करण्याजोगा, द्रव्यांतर करण्याजोगा; as, "The fluids and solids of an animal body are easily T. into one another." २ किमयानें (हीन धातु) मौल्यवान् करण्याजोगा.

Transmuta'tion *n.* बदलणें *n.* २ रूपांतर *n*, स्वरूपांतर *n.* ३ द्रव्यांतर *n.* ४ (*chem.*) (किमयानें) हलकी धातु मौल्यवान् करणें *n*, जात्यंतर *n*, loosely किमया. ५ (*geom.*) आकृत्यंतर *n.* ६ (*biol.*) जात्यंतर *n.*

Transmute (trans-mūt') [L. *trans*, over, and *mutare*, to change.] *v. t.* बदलणें. २ रूपांतर करणें. ३ द्रव्यांतर करणें. ४ किमयानें हलकी धातु श्रेष्ठ करणें, हलक्या धातूची मौल्यवान् धातु करणें, हीन धातूचें सोनें करणें, loosely किमया करणें. ५ (*geom.*) आकृति बदलणें, आकृत्यंतर करणें. ६ (*biol.*) जात्यंतर करणें.

Transnor'mal *a.* नियमाबाहेरचा, प्रमाणाबाहेरचा, ठरींव मापाच्या बाहेरचा.

Transom (trans'um) [L. *transtrum*, a cross bank -*trans*, across.] *n.* (*civil eng.*) मोठमोठ्या इमारतींत दरवाजा आणि त्यावरील खिडकी यांमधील आडवें लांकूड *n.*

Transpar'ency *n.* पारदर्शकता *f.* २ स्वच्छता *f.*

Transparent (trans-pār'-ent) [L. *trans*, through, and *parere*, to see.] *a.* पारदर्शक, उजेडास वाट देणारा, उजेडास जाऊं देणारा. २ (*fig.* of disguise, pretext, &c.) *easily seen through* पारदर्शक, सहज लक्षांत येण्यासारखा, सहज समजण्यासारखा. ३ *bright, clear* स्वच्छ, साफ, निवळ, नितळ. ४ (*fig.*) *free from affectation or disguise, frank* उघडा, मोकळा, स्पष्ट, साफ. [T. COLOURS (आंतला रंग दिसूं देणारे) पारदर्शक रंग *m. pl.*]

N. B.—We have restricted पारदर्शक to Transparent and प्रकाशभेद्य to Translucent.

Transpar'ently *adv.* पारदर्शकतेनें. २ साफ, उघडपणें.

Transpar'entness *n.* पारदर्शकता *f.* २ उघडपणा *m*, स्पष्टपणा *m.* [आरपार भोसकणें.

Transpierce (trans-pērs') *v. t.* आरपार वेधणें,

Transpira'tion *n.* घामाच्या रूपानें बाहेर पडणें *n*, स्वेदन *n*, बाष्पनिष्कासन *n.* २ उच्छ्वासक्रिया *f*, उच्छ्वसन *n.*

Transpir'atory *a.* स्वेदनाचा, स्वेदनोपयोगी. २ उच्छ्वासाचा, उच्छ्वसनाचा, उच्छ्वसनोपयोगी. ३ *bot.* बाष्पनिष्कासनाचा, बाष्पनिष्कासनोपयोगी; as, "T. cells."

Transpire (tran-spīr') [L. *trans*, across, *spirare*, to breathe.] *v. t. to emit through excretory organs of skin or lungs, to send off in vapour* (रोमरंध्रांतून) बाहेर टाकणें -पाडणें, घर्मरूपानें किंवा बाष्परूपानें बाहेर टाकणें, स्वेदन करणें. २ (*Bot.*, of plant or leaf) *to exhale watery vapour* बाष्पनिष्कासन करणें, बाष्प बाहेर टाकणें.

Transpire *v. i.* (रोमरंध्रांतून किंवा केशवाहिनींतून) घामाच्या रूपानें, किंवा बाष्पाच्या रूपानें बाहेर पडणें, स्वेदन होणें. २ बाष्पनिष्कासन होणें. ३ (गुप्त बातमी) बाहेर फुटणें -पडणें. ४ (*vulgar*) *to occur* घडणें, होणें.

Transplant (trans-plant') *v. t. to plant in another place* (एका ठिकाणाहून काढून) दुसऱ्या ठिकाणीं लावणें, रोपांचें स्थलांतर करणें, लावणी करणें, आंवणी करणें. (b) दुसऱ्या ठिकाणीं नेऊन बसवणें. २ (*surg.*) एका ठिकाणची कातडी (पेशीजालयुक्त त्वचा) दुसऱ्या ठिकाणीं सांधणें, त्वक्संधान करणें.

Transplanta'tion *n.* रोपांचें स्थलांतर करणें *n*, लावणी *f*, आंवणी *f*, स्थलांतर *n.* २ त्वक्संधान *n.* [केलेला.

Transplanted *pa. p.* लावणी केलेला. २ त्वक्संधान

Transplan'ter *n.* दुसरीकडे लावणारा *m.* २ लावणीच्या कामाचें हत्यार *n.*

Transport (trans-pōrt') [L. *trans*, across, and *portare*, to carry.] *v. t. to convey* (*person, goods, troops, baggage, &c.*) नेणें, वाहणें. २ *to convey criminals to penal colony* हद्दपार करणें, काळ्या पाण्यावर पाठविणें -धाडणें -नेणें. ३ *to carry away by any strong emotion* भान *n* -देहभान *n* -शुद्धि *f* -स्मृति *f.* उडवणें -नाहींसें करणें -घालवणें. (b) (*specif.*) आनंदमय करणें, फारच आनंदित करणें, अतिशय हर्षविणें, परमानंदित करणें. [To T. WITH ECSTASY देहातीत वृत्ति करणें.]

Trans'port *n.* नेणें *n*, वाहणें *n.* [T.-SHIP, T.-CARRIAGE (सैन्याचें व सामानाचें) लष्करी जहाज किंवा गाडी *f.*] २ (सोजीर व त्यांचें सामान नेण्याचें) लष्करी जहाज *n.* ३ *transported convict* काळ्या पाण्यावरचा कैदी *m.* ४ *vehement emotion* झटका *m*, जोराचा मनोविकार *m*; as, "In T. of rage." (b) (usu. of joy) अत्यानंद *m*, परमानंद *m*; as, "Was in T.s."

Transportabil'ity *n.* वाहून नेण्याजोगी स्थिति *f.* २ काळ्या पाण्याची शिक्षा देण्याजोगी स्थिति *f.*

Transport'able *a.* वाहून नेण्याजोगा. २ काळ्या पाण्याची शिक्षा देतां येण्याजोगा (गुन्हा किंवा गुन्हेगार), काळ्या पाण्याच्या शिक्षेस पात्र.

Transporta'tion *n.* नेणें *n*, वाहणें *n.* २ काळ्या पाण्यावर पाठविणें *n*, काळ्या पाण्याची शिक्षा *f.* [T. FOR LIFE जन्मठेप (काळ्या पाण्याची) शिक्षा *f.*]

Transported *pa. p.* नेलेला. २ काळ्या पाण्यावर पाठविलेला. ३ परमानंद झालेला. [To BE T. WITH JOY आनंद ब्रह्मांडांत न मावणें *g. of s.*] ४ देहभान नष्ट झालेला. [क्रमांतर *n.*

Trans'posal *n.* स्थलांतर करणें *n.* २ स्थलांतर *n.* ३

Transpose (trans pōz') [L. *trans*, across, and *ponere*, to place.] *v. t. to put each in the place of the other* जागेची -स्थानाची अदलाबदल करणें, जागेची उलटापालट करणें. २ (*math.*) पक्षांतरनयन करणें, (समीकरणाच्या) दुसऱ्या बाजूस नेणें. ३ (वाक्यांतील शब्द) मागेंपुढें करणें, स्थानविनिमय करणें.

Transpos'ition *n.* जागेची अदलाबदल *f* -उलटापालट *f, n.* स्थानांतर २ (*math.*) पक्षांतरनयन *n.* ३ (*med.*) (एखाद्या अवयवाचा जन्मापासून) स्थानविपर्यास *m*, स्थानभ्रष्टता *f.* ४ (शब्दांचा) स्थानविनिमय *m.*

Trans-ship' *v. t.* (एका बोटींतून किंवा गाडींतून काढून) दुसऱ्या बोटींत चढविणें, दुसऱ्या गाडींत चढविणें.

Trans-ship'ment *n.* (एका बोटींतून किंवा गाडींतून काढून) दुसऱ्या बोटींत किंवा गाडींत चढविणें *n.*

Transubstantiate (tran-sub-stan'shi-āt) *v. t. to change to another substance* द्रव्यांतर करणें.

Transubstantia'tion *n.* द्रव्यांतर होणें. २ (*Theol.*) प्रभुभोजनांतील भाकरी व द्राक्षासव यांचें ख्रिस्ताचें शरीर व रक्त होतें असें मानणें *n.* द्रव्यांतरीभवन *n.*

Transuda'tion *n.* क्षरणें *n*, पाझरणें *n*, अन्तःस्राव *m.*

Transude (tran-sūd') [L. *trans*, through and *sudare*, perhaps connected with Sk. स्विद्, to sweat.] *v. i.* क्षरणें, पाझरणें, स्राव होणें.

Transver'sal *a.* (of lines) आडवा, तिर्यक्. T. *n.* (*math.*) तिर्यक्रेषा *f.* २ (*anat.*) तिर्यक्स्नायु *m.*

Transversal'ity आडवेपणा *m*, तिर्यक्त्व *n.*

Transvers'ally *adv.* आडवा, तिर्यक्.

Transverse (trans-vėrs') [L. *trans*, across, and *vertere*, to turn.] *a.* आडवा, तिर्यक्, वांकडा. [T. VIBRATIONS तिर्यक् कंपनें. T. AXIS आडवा व्यास *m.* T. FRACTURE आडवा अस्थिभंग *m.* T. PROCESS कशेरुबाहुप्रवर्धनक, SHORTENED INTO बाहुप्रवर्धनक. कशेरु = VERTEBRA. प्रवर्धनक OR शृंग = PROCESS.] T. *n.* (*anat.*) तिर्यक्स्नायु *m.*

Transvers'ely *adv.* आडवा.

Trap (trap) [Of A. S. origin.] *n.* (जनावरें वगैरे धरण्याचा) सांपळा *m*, पिंजरा *m*, चाप *m.* [RAT T. उंदराचा चाप *m.*] २ (*fig.*) *stratagem* डाव *m*, पेंच *m*, कचाट *n*, अडचण *f.* ३ *U-shaped or other section of pipe so arranged as to prevent return flow of gas*

by means of liquid replaced whenever trap is used U च्या आकाराचा नळ *m*, यू-नळ *m*, उलटा सायफन. ४ स्टेजच्या बोर्डाला ठेवलेलें चोरदार *n*.

Trap *v. t.* सांपळयांत -पिंजऱ्यांत धरणें -पकडणें. २ (नाटकगृहांतील बोर्डाखालच्या भुयारांत उतरण्याकरितां) चोरदार ठेवणें. ३ गटाराला यूनळ बसवणें. Trap'ped *pa. t.* & *pa. p.* Trap'ping *pr. p.*

Trap (trap) [Fr. *drap*, cloth.] *v. t. to adorn, to deck out* शोभिवंत करणें, रंगवणें, नटवणें, आरास करणें. T. *n.* (*pl.*) *personal belongings* सामानसुमान *n*, चीजवस्तु *f*; as, "Pack up your T.s." Trapped *pa. t.* and *pa. p.* Trap'ping *pr. p.*

Trap (trap) [Of Swedish origin.] *n.* कार दगड *m*, काळा दगड *m*, काळेंभिंवरी *f*, काळवथरी *f*.

Trapa Bispinosa [Latin.] अतिकेशर.

Trapan (tra-pan') [From Trap.] *v. t.* सांपळयांत पकडणें, सांपळयांत धरणें.

Trap-cellar *n.* (नाटकगृहांतील) बोर्डाखालचें भुयार *n*.

Trap-door *n.* चोरदार *n*, चोरदरवाजा *m*.

Trapeze (tra-pēz') [See Trapezium.] *n.* (*geom.*) विषमचतुरस्र, विषमचतुर्भुज. २ कसरत करण्याचा (उंच टांगलेला) झुला *m*, झुलती काठी *f*.

Trapezium (tra-pē'zi-um) [Gr. *trapezion*, dim. of *trapeza*, a table.] *n.* विषमचतुरस्र *m*, विषमचतुर्भुज *m.* २ (*anat.*) पर्याणक. [पर्याण = Saddle.]

Trape'zoid *n.* समलंबचतुर्भुज *m.* २ (*anat.*) कूटक [कूट = plough-share.] मणगटाचें आंगठ्याजवळील अगदीं लहान हाड *n*.

Trape'zoidal *a.* समलंब चतुर्भुजाच्या आकाराचा.

Trap'per *n.* (पक्षी) सांपळयांत पकडणारा *m*, फांसेपारधी *m*.

Trap'pings *n. pl.* (घोड्याचा) मिरवणुकीचा भरजरी पोषाख *m* -साज *m.* २ नर्तकीचा भरजरीचा साज *m*, पेशवाज *m.* ३ शोभेच्या वस्तु *f. pl.*

Trash (trash) [Of uncertain origin.] *n.* सटरफटर सामान *n*, फाल्तू सामान *n*, कवडीमोल सामान *n*, कचरा *m*, कचराकुचरा *m.* २ *loppings of trees* फांटीं *n. pl.* ३ मूर्खपणाचें भाषण *n.* ४ गचाळ लेख *m.* T. *v. t.* झाडाच्या काटक्या, वाळलेलीं पानें तोडणें. [Canetrash *n.* उसाचीं चिपाडें *n. pl.*]

Trash-house *n.* उसाचीं चिपाडें वगैरे ठेवण्याची जागा *f*.

Trauma (traw'ma) [Gr. *trauma*, a wound.] *n.* (पडून, ठेंचून वगैरे झालेली) जखम *f*, आघात *m*.

Traumat'ic *a.* जखमेमुळें होणारा, आघातजन्य. २ जखमेवर दिलेलें (औषध). ३ जखमेचा, जखमेसंबंधीं.

Traumatic aneurism *n.* आघातजन्य धमनिज ग्रंथि *m*, आघातामुळें झालेली धमनींतील गांठ *f*.

Traumatic delirium *n.* आघातजन्य प्रलाप *m*, जखमेमुळें येणाऱ्या तापांतील बरळणें *n*.

Trau'matism *n.* दुखापत *f*, जखम *f*.

Travail (trav'āl) [Etymology dubious.] *n.* प्रसव-

वेदना *f*, प्रसूतिवेदना *f*, वेणा *f*. २ श्रम *m*, कष्ट *m*. T. *v. i.* (*archaic*) वेणवणें, प्रसूतिवेदना होणें -सोसणें.

Travel (trav'el) [A form of Travail.] *v. i. to make journey to distant countries* प्रवास *m*. करणें, देशाटन *n* -देशपर्यटन *n*-देशभ्रमण *n*. करणें, प्रवासास -देशांतरीं जाणें, देशोदेश -देशविदेश फिरणें. २ *to act as commercial traveller for a firm, etc.* व्यापाऱ्याचा एजंट म्हणून फिरणें, व्यापारी ऐठांकरितां प्रवास करणें. ३ (यंत्र वगैरे लाटेवर) चालणें, फिरणें, मागेंपुढें होणें -सरकणें. ४ *to pass in systematic manner from point to point* वरून फिरणें, वरून जाणें; as, "His eye *travelled* over the scene." T. *v. t. to journey through* प्रवास करणें, फिरणें, पायांखालीं घालणें; as, "*Travelled* France from end to end." २ *to perform* (*distance*) चालणें, (अंतर) तोडणें, मजल मारणें -गांठणें -करणें; as, "Train *travelled* 1000 miles per day." ३ *to cause* (*herds*) *to travel* चालवणें, प्रवास करावयास लावणें, फिरवणें, हिंडवणें.

Trav'el *n*. प्रवास *m*, देशाटन *n*, देशपर्यटन *n*, प्रवासगमन *n*, पर्यटन *n*, मुशाफरी *f*; as, "He is much improved by T." २ चाल *f*, (यंत्राचें) मागेंपुढें चालणें *n*- सरकणें *n*; as, "Has extended the *travel* of the valves." ३ (*pl.*) प्रवासाचें वर्णन *n*, प्रवासवर्णन *n*.

Travelled *pa. t.* T. *pa. p.* पुष्कळ प्रवास केलेला, प्रवासाचा अनुभव असलेला; as "He is a T. man."

Trav'eller *n*. प्रवाशी *m*, फिरस्ता *m*, मुशाफर *m*, पान्थस्थ *m*, वाट चालणारा *m*, वाटसरू *m*, पथिक *m*, (*colloq.*) उतारू *m*, देश फिरणारा *m*, प्रवास करणारा *m*. [BUILDING FOR TRAVELLERS धर्मशाळा *f*, सराई *f*. TRAVELLER'S TALES मुशाफरी गप्प *f*, नीळरांप *f*. COMMERCIAL T. व्यापारी प्रवाशी.]

Tra'velling *v. n*. प्रवास करणें *n*, प्रवास *m*.

Tra'velling *pr. p. a*. प्रवास करणारा. २ प्रवासाचा, वाटेचा, मार्गाचा, मुशाफरीचा. [TRAVELLING EXPENSES वाटखर्च *m*, वाटेचा खर्च *m*, वाटचालीचा खर्च *m*, *compreh.* उतारपातार *m*.]

N. B.—In such phrases as Travelling Cap, Travelling Suit, Travelling Trunk, Travelling is to be translated by प्रवाशी, or प्रवासोपयोगी.

Travelling Post Office *n*. रेल्वेंतील पोस्टहपीस *n*.

Travel-soiled, T.-stained, T.-worn *a*. प्रवासानें खराब झालेला, प्रवासानें बिघडलेला (कपडा वगैरे).

Traverse (trav'ers) [L. *trans*, across, & *vertere*, *versum*, to turn.] *v. t. to travel* फिरणें, पाहणें, पायाखालीं घालणें, तुडवणें (*slightingly*). २ (*fig.*) *to consider, or discuss the whole extent of* (a subject) सर्वांगानें विचार करणें, समग्र पर्यालोचन करणें. ३ *to turn* (gun) फिरवणें, परतणें. ४ *to plane* (*wood*) *across the grain* आडवा रंधा मारणें. ५ (law) *to deny in pleading* नाकबूल जाणें. ६ *to thwart, to frustrate* (plan, opinion, &c.) विरोध करणें, खोडून टाकणें, आडवा येणें.

Traverse *v. i.* फिरणें, चालणें, जाणें, पायाखालीं घालणें. २ (of needle of compass, &c.) *to turn* (as on a pivot) फिरणें, हालणें. ३ (of horse) *to walk crosswise* आडवा -तिरपा चालणें. Trav'ersed *pa. t.* and *pa. p.* Trav'ersing *pr. p.*

Traverse *a.* आडवा, तिर्यक्. [T. SAILING गलबताचें हेन्यें घेणें, नागमोडीचा रस्ता *m.*]

Traverse *n.* आडवा भाग *m.* २ (*geom.*) *transversal line* तिर्यक्रेषा *f.* ३ (*naut.*) *zigzag line taken by a ship* नागमोडीचा रस्ता *m*, हेन्यें *n.* ४ (engineering) तिर्यक्गति *f.* [T. TABLE *n.* एंजिन एका रुळावरून दुसऱ्या रुळावर नेण्याचें आडवें टेवल *n.*] [देणारी पुली *f.*

Traversing Pulley *n.* आपल्यावरून पट्टयाला जाऊं

Travesty (trav'es-ti) [Fr. *travestir* -L. *trans*, over, and *vestire*, Sk. वस्, to clothe.] *v. t. to make* (subject, &c.) *ridiculous* (intentionally or not) *by treatment of it* हास्यास्पद मांडणी करणें, थट्टास्पद मांडणी करणें. २ (of person or literary work) *to be a ridiculous imitation of* (another) चें हास्यास्पद रूपांतर करणें, हास्यकारक भाषांतर करणें. Travestied *pa. t.* & *pa. p.* Travestying *pr. p.*

Trav'esty *n.* (*lit.*) *putting on the vesture or dress of another, in a kind of disguise* वेषांतर करणें *n.* २ *a burlesque of a serious work* (एखाद्या गंभीर ग्रंथाची) थट्टा *f*, हास्यास्पद रूपांतर किंवा भाषांतर *n.*

Trawl (trawl) [From Trail.] *n.* मासे पागण्याचें (मोठ्या तोंडाचें) जाळें *n.* २ मासे धरण्याचा मोठा गळ *m.*

Trawl *v. t.* and *i.* जाळें टाकून मासे पागणें -धरणें.

Trawl'er *n.* मच्छीमार बोट *f*, मासे पागण्याची होडी *f.* २ मासे पागणारा मनुष्य *m.*

Tray (trā) [A. S. *treg*, trough.] *n. salver* ताट *n*, ट्रे *m*, खुमचा *m*, तबक *n.* [TEA T. चहाच्या भांड्यांचा संच ठेवण्याचें ताट *n.* PEN T. कलमदान *n.* DEVELOPING T. (photography) विकाशनद्रव्य ठेवण्याची वशी *f.*]

Treacherous (trech'ér-us) [Of French origin.] *a.* विश्वासघातकी, विश्वासघात करणारा, दगेबाज, दगलबाज, फितुर, फितुरी, बेइमान, निमकहराम. (b) (राजनिष्ठेची) शपथ मोडणारा. (c) विश्वासघाताचा, बेइमानाचा, निमकहरामीचा, फितुरीचा. २ *not to be relied upon, deceitful* विश्वासघातकी, फसवणारा, तोंडघशीं पाडणारा, धोका देणारा; as, "T. memory."

Treach'erously *adv.* विश्वासघातानें, विश्वासघात करून, दगलबाजीनें, दगा देऊन -करून, गळा कापून, बेइमानपणानें, निमकहरामपणानें.

Treach'erousness *n.* विश्वासघातकिपणा *m*, दगलबाजपणा *m*, निमकहरामपणा *m*, बेइमानपणा *m.*

Treach'ery *n.* विश्वासघात *m*, दगलबाजी *f*, बेइमानी *f*, निमकहरामी *f*, गळा कापणें *n.* (b) राजनिष्ठेची शपथ मोडणें. (c) फितुरी *f*, दगा *m.* [काकवी *f*, राब *m.*

Treacle (trē'kl) [Of Old French origin.] *n. molasses*

Tread (tred) [A. S. *tredan.*] *v. t. to walk upon* (-वर) पाय ठेवणें -टाकणें, पाऊल ठेवणें -टाकणें, फिरणें, चालणें, जाणें, आक्रमणें, (-वरून) चालणें; as, "*Treads* a perilous path; *Trod* the room from end to end." २ पाऊल टाकणें, पावलें टाकीत जाणें; as, "*Trod* a hurried dozen paces." (b) पायांनीं जाणें -चालणें, पायांनीं प्रवास करणें; as, "To T. a pilgrimage to fair Jerusalem." ३ *to press or crush with the feet* पायानें तुडवणें, मळणें, पाय देऊन दाबणें -दडपणें, चोळणें, मळणी करणें; as, 'To T. grapes (in making wine)." ४ *to copulate with, to cover* (said of the male bird) लागणें, संग करणें. [To T. DOWN, *to press down with the feet, to trample on, to destroy* पायानें -पाय देऊन दाबणें -दाबून टाकणें, पायाखालीं तुडवणें, (तुडवून) नाहींसा करणें; as, "To T. down the earth round the roots." To T. THE STAGE OR BOARDS नाटकांत काम करणें. To T. OUT पिळून -मळून -तुडवून (बाहेर) काढणें. २ (*fig.*) नाहींसें करणें, मोडणें. To T. UNDER FOOT (*fig.*) *to destroy*; *to treat contemptuously* तुडवणें, लाथाडणें, तुच्छ मानणें -समजणें.] Trod *pa. t.* Trodd'en *pa. p.*

Tread *v. i. to set down one's foot* पाऊल टाकणें, पाय ठेवणें -देणें, पाय ठेऊन -देऊन चालणें -जाणें with वर *of o.*; as, "Do not T. on the grass; *Trod* on a snake." २ सावकाश पावलें टाकीत जाणें, आढ्यतेनें -ऐटीनें -डौलानें पाऊल टाकणें -टाकीत चालणें. ३ (of foot) *to be set down* पाय पडणें, पाऊल पडणें. ४ (of a cock) *to copulate with* (a hen) लागणें, संग करणें. [To T. LIGHTLY, (*fig.*) *to deal cautiously with a delicate subject* (नाजूक विषयाची) जपून -सावधगिरीनें चर्चा करणें, जपून वागणें. To T. IN ONE'S (FOOT) STEPS (-चें) अनुकरण करणें, (-चा) कित्ता गिरवणें. To T. ON ONE'S CORNS OR TOES (-ची) टवाळी करणें, (-ला) चिडविणें -खिजविणें. To T. ON THE HEELS OF (*lit.* and *fig.*, of an event, &c.) (-च्या) मागोमाग येणें -होणें -घडणें -घडून येणें. To T. ON THE NECK OF (A PERSON) (*lit.* and *fig.*) (-च्या) मानेवर पाय देणें.] ५ (with *on* or *upon*) मागोमाग येणें -जाणें, लागोपाठ जाणें; as, "Year *treads* on year."

Tread *n. manner or sound of walking* पाऊल *n*, पावठा *m*, पावलाचा आवाज *m*. (b) चालण्याची ढब *f*. तऱ्हा *f*, चाल *f*; as, "Recognised his heavy T." (c) मळणी *f*. २ (of male bird) *copulation* संग *m*. ३ पायरीचा वरचा भाग *m*, पावठण *f*. ४ (पायरी घांसूं नये किंवा पावलांचा आवाज होऊं नये म्हणून बसविलेला) पायरीवरील धातूचा पत्रा *m*, रबराचा तुकडा *m*. ५ चाकाला लागणारा रुळांचा भाग *m*. (b) जमिनीला किंवा रुळांना लागणारा चाकाचा भाग *m*. ६ (जमिनीला स्पर्श करणारा) बुटाच्या तळव्याचा भाग *m*, बुटाचा तळवा *m*.

Tread'le, Tred'dle *n*. पावठी *f*, सुपडी *f*. २ छापण्याचें पायमशीन *n*.

Treadle-lathe *n.* पायचरक.

Treason (trē'zun) [O. Fr. *traison* -L. *tradere*, to betray.] *n.* बंडफितुरी *f*, फितुरी *f*. २ *breach of faith*, (to a cause, friend, &c.) द्रोह *m*, विश्वासघात *m*.

N. B.—Accurately speaking, प्रजासंक्षोभ or प्रजेच्या मनांत राजासंबंधानें बेदिली उत्पन्न करणें is the proper equivalent of Sedition, राजद्रोह will be the best equivalent for Treason. However, राजद्रोह having once become fixed for Sedition, we have to fix another word (बंडफितुरी) for Treason.

Trea'sonable *a.* (act) बंडफितुरीचा. (b) (person) बंडफितुरी करणारा. २ विश्वासघाताचा.

Treasure (trezh'ĕr) [Fr. -Gr. *thesauros*, treasure.] *n. precious metals or gems* मौल्यवान् धातु *f. pl.* (b) (मौल्यवान्) रत्नें *n. pl.*, हिरेमाणकें *n. pl.*, जवाहीर *n*, जडजवाहीर *n*. २ *hoard of precious metals or gems* खजिना *m*, रत्नांचा संग्रह *m*, हिरेमाणकांचा संग्रह *m*, धनराशि *m*, धनसंग्रह *m*. (b) *accumulated wealth* सांठवलेला पैसा *m* -पैका *m* -धन *n*, डबोलें *n*. [HIDDEN TREASURE गुप्तधन *n*, डबोलें *n*.] ३ *thing valued for rarity, workmanship, &c.* दुर्मिळ वस्तु *n*, (अपूर्व) चीज *f*, ठेवा *m*. (b) दुर्मिळ चित्र, दुर्मिळ पुस्तक. ४ (*colloq.*) *beloved person, esp. child* (as vocative) निधान *n*, सर्वस्व *n*, ठेवा *m*; as, "My T." ५ *highly efficient or satisfactory person* (servant) रत्न *n*, हिरा *m*, मोतीं *n*, दाणा *m*, परीस *m*, गुणांची रास *f*, गुणराशि *m*, निधान *n*, ठेवा *m*; as, "The girl is a perfect T." ६ संचय *m*, संग्रह *m*, सांठा *m*.

Treas'ure *v. t.* (हिरे, माणकें, द्रव्य वगैरे) सांठवणें, सांठवून ठेवणें, संचय *m* -संग्रह *m* -सांठा करणें, द्रव्यसंचय करणें. (b) (with *up*) (पैसा) जोडणें. २ *to receive or regard as valuable* मौल्यवान् समजणें. (b) *to store* (up) *in memory* (*person's words, looks, &c.*) (मौल्यवान् म्हणून) ध्यानांत सांठवून ठेवणें.

Treas'urer *n.* खजिनदार *m*. २ *officer authorised to receive and disburse public revenues* सरकारी खजिनदार *m*, जामदार *m*, भांडारी *m*.

Treas'urership *n.* खजिनदारी *f*, जामदारी *f*.

Treasure-trove *n.* डबोलें *n*, हांडा *m*, ठेवा *m*.

Treas'ury *n. place, building, &c., where treasure is stored* खजिना ठेवण्याची जागा *f*, खजिना *m*, तिजोरी *f*, भंडार *n*, भांडारखाना, जामदारखाना. (b) सरकारी तिजोरी *f*. [ADVANCES OUT OF PUBLIC T. तगाई *f*. FULL AND OVERFLOWING T. भंडारभरपूर *n*. PAYING OF THE REVENUE INTO THE T. रसदभरणा *m*. PAYMENTS INTO THE T. रसद *f*.] २ *department managing public revenue of a country* सरकारी खजिन्याचें खातें *n*. (b) *officers of this department* सरकारी खजिन्याच्या खात्यांतील कामगार *m. pl.* ३ (*fig.*) *book, person, &c.. viewed as repository of information, &c.* भांडार *n*, निधि *m*, सागर *m*.

Treat (trēt) [O. Fr. -L. *tractare*, to manage.] *v. t. to act towards, to behave to* वागवणें, (शीं) वागणें, वागणूक *f* -वर्तणूक *f.* करणें (all with शीं of *o.*), वापरणें; -carefully, heedfully जोपासणें, जोगवणें, जोपासना *f* -संभाळ *m.* करणें *g. of o.*; -gently, tenderly, delicately तळहाताचे फोडासारखें वागवणें, जिवाचा ताईतसा मानून वागविणें; -considerately, leniently संभाळून घेणें, वागवून घेणें;- honourably, respectfully मानानें वागविणें, सन्मान *m* -आदर *m* -आदरसत्कार *m.* करणें *g. of o.*; -roughly and injuriously कुद्लणें, घुसडणें, घोळणें, चुरगळणें, चुरगाळणें, गुधंडा -*m.* घालणें. २ (*med.*) उपाय *m* -उपचार *m.* करणें, औषध देणें. ३ (*chem.*) *to subject to a chemical agent* (-वर चा) संस्कार करणें; as, "To T. a substance with sulphuric acid." ४ *to discourse on*, विवरण *n.* करणें, चर्चा *f.* करणें, प्रतिपादन *n.* करणें; as, "To T. a subject diffusely." ५ *to give an entertainment at one's expense* मेजवानी करणें -देणें. (b) खाऊं घालणें. (c) (नाटकाला वगैरे) नेणें; as, "T. me to a theatre." ६ (of candidate for election) (मतदारांना वळविण्याकरितां) मेजवानी देणें. T. *v. i.* (*usu.* with *of*) *to handle a subject in writing or speaking* विषय *m* -प्रसंग *m.* असणें (with मध्यें -आंत), विषय -प्रकरण सांगणें -लिहिणें, चर्चा करणें, विवरण करणें, प्रतिपादन करणें; as, "Cicero *treats* of old age and of duties." २ *to negotiate* (often followed by *with*) तहाचें बोलणें करणें, समेटाचें बोलणें करणें -चालवणें. ३ *to give an entertainment* (as a compliment) मेजवानी देणें, मेजवानी करणें. T. *n.* मेजवानी *f.* २ मौज *f*, मजा *f.* ३ करमणुकीचें साधन *n*, मौज *f*; as, "Pantomime is a great T. to him." [To STAND A T. मेजवानीचा खर्च सोसणें.]

Treat'ise *n.* निबंध *m*, ग्रंथ *m*, प्रबंध *m.*

Treat'ment *n.* वागणें *n*, वर्तणें *n*, वागवणें *n*, वागवणूक *f.* (b) वागणूक *f.* २ उपचार करणें *n*, औषध करणें *n.* (b) उपचार *m*, औषध *n*, औषधपाणी *n*, औषधोपचार *m.* ३ लावणें *n*, लेपन *n*, मज्जन *n*, संस्कार *m*; as, "Ready for T. with an acid."

Treaty (trē'-ti) [Fr. -L. *trahere*, to draw.] *n.* तह *m*, लेखी करार *m.* [T. OF PEACE तह *m.* WRITTEN T. OF PEACE तहनामा *m.*]

Treble (treb'l) [From the root of triple.] *a. threefold* तिपदरी, तिहिरी, तिहेरी, तिहेरा. २ *triple* तिप्पट, तिगुणा, त्रिगुण. ३ (*music*) किनरा, किन्हरा.

Treble *n.* (*mus.*) तारस्थान *n*, तारस्थानांतील स्वर *m*, किनरी *f*, टीप *f*, टिपेचा सूर *m*, गळी *f*, उच्च सवन *n*, तृतीय सवन *n.* २ *treble quantity* तिप्पट *f.*

Treble *v. t.* तिप्पट करणें, त्रिगुणित करणें. T. *v. i.* तिप्पट होणें.

Treddle, See Treadle.

Tree (trē) [O. E. *treo*, tree.] *n.* झाड *n*, वृक्ष *m*, वनस्पति *f.* [FROM T. TO T. झाडोझाड. HOLE OR

HOLLOW IN A T. कोटर *n.* HOLY OR SACRED T. देववृक्ष *m*, देवतरु *m*. OLD AND DECAYING T. ढांक *n*, ढांकळ *f*, झींट *n*. SHADE OF TREES (viewed as injurious to vegetation) सावट *n*. T. HAVING A HOLE ढोलार. T. AS TAKEN UP FOR PLANTATION पेड *n*. TREES AND BUSHES (compreh.) झाडझुडप *n*, झाडझूड *n*, झाडपेड *n*, झाडमाड *m*, झाडझाडोरा *m*. T. PLANTED BY ONE'S HAND हातझाड *n*. FAMILY T. वंशवृक्ष *m*. UP A T. पेंचांत सांपडलेला, घाबरलेला. AT THE TOP OF THE T. (स्वतःच्या धंद्यांत) शिखरास पोंचलेला, पहिला. T. MILK (सीलोनांतील) वनस्पतिक्षीर *n*, वनस्पतींचा रस *m*. याचा दुधासारखा उपयोग करतात. T. NAIL (फळ्या सांधण्याकरितां) लांकडी मेख *f*, लांकडी खीळ *f*. T. OF KNOWLEDGE ज्ञानवृक्ष *m*. T. OF LIBERTY स्वातंत्र्यवृक्ष *m*.] २ *a piece of timber, or something commonly made of timber* (used in compounds as in axletree, boot-tree, &c.) (सागवानी) ठोकळा *m*. ३ (archaic) *cross used for (esp.* Christ's) *crucifixion* सूळ *m*, शूल *m*, वधस्तंभ *m*. ४ (*math.*) *diagram of branching lines* वृक्ष *m*.

Tree *v. t.* झाडावर चढावयास लावणें, झाडाकडे हांकून लावणें; as, "The dog *trees* a squirrel."

Trefoil (trē'foil) [L. *tres*, Sk त्रि three, and *folium*, a leaf.] *n*. त्रिपर्ण वनस्पति *f*. २ (*arch.*) त्रिपर्ण *n*, तिपानी *f*.

Trellis, Trelliswork (trel'is) [O. Fr. *treillis* -*trechila*, a bower.] *n*. जाळी *f*, जाळें *n*, जाळीदार काम *n*, गवाक्षजाल *n*. आडव्या उभ्या कांबव्यांची ताटी *f*.

Trematoda (trem-a-tō'da) [Gr. *trematodes*, porous -*trema*, a hole.] *n*. शरीरांत आंतड्यांत होणारा कृमि *m*, शोषकरंध्रकृमि *m*.

Tremble (trem'bl) [L. *tremulus*, trembling *tremere*, to shake.] *v. i. to shake involuntarily from fear, agitation, physical weakness, cold, &c.* कांपणें, लटलट -डगमग -डगमगां हालणें -कांपणें, लटलटणें, लटलट होणें, लटलट करणें, थरथरणें, हुडहुडणें, शिरशिरणें, थरथर -थरकन् -थरकर् कांपणें -भिणें, कंप *m* -कांप *m* -कांपरें -हुडहुडी सुटणें-भरणें *in. con.*, चळचळ -चळचळां -चळाचळ कांपणें, थरारून कांप येणें -सुटणें. [To T. IN THE BALANCE अनिश्चित स्थितींत असणें, दुग्ध्यांत असणें.] T. *n*. कंप *m*, कांपरें *n*. Trem'bled *pa. p.*

Trem'bler *n*. कांपणारा *m*, लटलटणारा *m*, &c.

Trem'bling *pr. p.* कांपणारा, लटलटणारा, डळमळीत. २ कुडकुडणारा. ३ थरथरणारा, कांपरें भरलेला.

Trem'blingly *adv.* कांपत, लटलटत, &c. थरथर, थरकन्.

Tremendous (tre-men'-dus) [L. *tremendus* -*tremere*, to tremble.] *a. awful, fearful* भयंकर, भयानक, दारुण. २ *violent, excessive* मोठा, जोराचा, प्रचंड, जबर, जबरा, जबरदस्त, अनर्थाचा, पराकाष्ठेचा.

Tremen'dously *adv.* भयंकरपणानें. २ फार, अतिशय, जोरानें.

Tremen'dousness *n.* भयंकरपणा *m*, भयानकता *f*. २ प्रचंडपणा *m*, &c.

Tremor (trem'or) [From the root of Tremble.] *n.* कांपरें *n*, चळकांप *m*, कंप *m*, अंगकंप *m*, कांपरी *f*, थरकांप *m*, लटलट *f*, थरथर *f*, भरारी *f*; *inten.* थरथराट *m*, चळचळाट *m*. [T. WITH HORRIPILATION शाहरे *m. pl.* (येणें.)]

Trem'ulous *a.* कांपरा, कांपणारा, हालणारा, तरल, सकंप; as, "T. voice, hand, leaves, &c."

Trem'ulously *adv.* कांपत कांपत, कांपऱ्या स्वरानें, &c.

Trem'ulousness *n.* कांपरेपणा *m*, तरलता *f*, &c.

Trench (trensh) [Fr. *trencher*, to cut.] *v. t. to dig a ditch* खंदक *m*. खणणें, खंदक *m*. पाडणें. (b) खड्डे *m. pl.* खणणें, चर *m*. खणणें. २ (*agri.*) खळ्या *f. pl.* -पाळया *f. pl.* पाडणें. T. *n.* चर *m*, खड्डा *m*. २ (specifically) खंदक *m*, खंदकमोर्चा *m*. ३ खळी *f*, पाळी *f*.

Tren'chant *a.* (literally) *sharp* तीक्ष्ण, धारेचा; as, "T. sword." २ (*fig.*) (of style, language, policy) खोंचक, खोंचणारा, लागणारा, झोंबणारा. (b) निश्चयाचा, नेटाचा, जोरदार, जोराचा, आवेशाचा. Tren'chantly *adv.* जोरानें, आवेशानें.

Trencher (tren'sher) [O. Fr. *trencher*, to cut.] *n.* *n.* लांकडाचें पाळें *n*, काथोटली, &c.

Tren'cher *n.* खंदक खणणारा *m*.

Trend (trend) [A. S. *trendel*, a ring, a circle.] *v. i. to bend or turn in a certain direction* वळणें, कलणें, कल असणें, कलता असणें, झुकणें. T. *n.* वळण *n*, कल *m*, ओढ *f*, ओढा *m*, प्रवाह *m*, ओघ *m*; as, "T. of public opinion."

Trepan (trē-pan') [Gr. *trypan*, to bore.] *n.* डोक्याचें हाड कर्वतून त्याचा वाटोळा तुकडा काढण्याचें शस्त्र, वृत्तक्रकचशस्त्र *n*. T. *v. t.* (to relieve the brain from pressure or irritation) डोक्याचें हाड कर्वतून त्याचा वाटोळा तुकडा काढणें, वृत्तक्रकचप्रयोग करणें.

Trephine, Same as Trepan.

Trephin'ing *n.* मस्तकास्थीला वाटोळें छिद्र करणें *n*.

Trepidation (trep-i-dā'-shun) [L. *trepidare*, to hurry with alarm.] *n.* घबराट *m*, घाबरगुंडी *f*, त्रेधा *f*, थरकांप *m*, शहारे *m. pl.* २ *trembling of limbs* (in paralysis) कांपरें *n*, कंप *m*. ३ (*astron.*) क्रान्तिवृत्ताचें आंदोलन *n*.

Trespass (tres'-pas) [L. *trans*, across, and *passare*, to pass.] *v. i. to make unlawful or unwarrantable intrusion* (*on*, *upon*, land, rights, &c.) हुकमावांचून जाणें, हुकूम तोडून जाणें, आगळीक करणें, अन्याय -अपराध करणें, बेकायदेशीरपणानें सीमोल्लंघन करणें, बेकायदेशीर सीमातिक्रम करणें. २ (often *facet.*) *to make unwarrantable claim on* अतिक्रमण *n*. करणें; as, "Shall T. on your hospitality." ३ *to offend* (*against* person, law, principle, rights) आगळीक करणें, अन्याय करणें; as, "Forgive them that T. against us." ४ (*law*) अतिक्रमण करणें.

T. *n.* *transgression of law or right* (कायद्याचें) उल्लंघन *n*, (हक्काचें) अतिक्रमण *n*, हुकूम तोडणें *n*, हुकमावांचून जाणें *n*, आज्ञोल्लंघन *n*, सीमोल्लंघन *n*, (बेकायदेशीर) सीमातिक्रम *m*, आगळीक *f*, अन्याय *m*, अपराध *m*. २ (law) अतिक्रमण *n*.

Tres'passer *n.* हुकमावांचून जाणारा *m*, हुकूम तोडणारा *m*, आगळीक करणारा *m*. २ अतिक्रमण करणारा *m*.

Tress (tres) [Fr. *tresse*, threefold -Gr. *treis*, three.] *n.* (विशेषतः लहान मुलीच्या किंवा स्त्रीच्या) केंसांचा झुबका *m*, केंसांची बट *f*, पेडू *f*. (b) झुलूप *n*. [DISHEVELLED OR LOOSE T. झिपरी *f*, झिपटी *f*, झिंगी *f*, झिंजी *f*, झिंजोटी *f*.] २ (*pl.*) (बायकांच्या डोक्यावरील) बटा *f. pl.* T. *v. t.* *to arrange* (hair) *in tresses* (chiefly in *pa. p.*) पेडू करणें, बटा करणें.

Tressed *a.* पेडू असलेला, बटा असलेला. २ पेडू केलेला.

Tret (tret) [Norm. Fr. *trelt*, deduction] *n.* *an allowance to purchasers of 4 lb. on every 104 lb. for waste* एकशेंचारावर चार अशी कसर *f* -कडता *m* -कांटा *m*.

Trevet, Same as Trivet which see.

Triad (trī'ad) [L. *trias*, *triadis* -Gr. *trias*, *triados* -*treis*, Sk. त्रि, three.] *n.* *the union of three* त्रिकूट *n*, त्रय *n*, त्रिक *n*. २ (*chem.*) त्रिमूल्य *n*. ३ (*mus.*) स्वरत्रयी *f*.

Triadelphous (trī-a-del'fus) [Gr. *tria*, Sk. त्रि, three; *adelphos*, a brother.] *a.* (*bot.*) पांचपांच तंतूंचा एक असे तीन गुच्छ झालेला (पुंकेसर), त्रिगुच्छी (पुंकेसर). उ. भोपळा, कांकडी.

Trial (trī'al) [See Try.] *n.* *process or mode of testing the qualities of a thing, experimental treatment* परीक्षा *f*, पारख *f*, कसोटी *f*, अजमाव *m*, परीक्षण *n*. [TO MAKE A T. OR TRIALS अजमावून पाहणें, कसोटीला लावणें. ON T. अजमावण्यावर, पसंतीवर; as, "Bicycle hired on T." TO GIVE ONE A T. परीक्षा घेणें, अनुभव पाहणें.] २ *hardship* दुःख *n*, संकट *n*, अडचण *f*; as, "Old age has many *trials*." ३ (law) चौकशी *f*. [TRIAL-ASCENTS (WITH AN AEROPLANE) अजमाइषी यानोड्डान. TRIAL-TRIP (जहाज कसें काय चालतें हें पाहण्याकरितां) अजमाइषी सफर *f*.] ४ अनुभव *m*, पसंती *f*, नमुना *m*; as, "T. order."

Triangle (trī'an-gl) [Fr. -L. *tres*, Sk. त्रि, three, and *angulus*, an angle.] (*math.*) त्रिकोण *m*, त्रिकोणाकृति *f*, त्रिभुज *m*. [ACUTE-ANGLED T. लघुकोनत्रिकोण *m*. EQUILATERAL T. समभुजत्रिकोण *m*. ISOSCELES T. समद्विभुजत्रिकोण *m*. RIGHT-ANGLED T. काटकोन त्रिकोण, समकोण त्रिकोण *m*. SCALENE T. विषमभुजत्रिकोण *m*. SOLID T. भरींव त्रिकोण, घनत्रिकोण. OBTUSE-ANGLED T. विशालकोन त्रिकोण. SEGMENT OF THE BASE OF A T. आबाधा *f*. VERTICAL ARM OF A T. कोटि *f*. T. OF FORCES प्रेरणात्रिकोण *m*.] २ त्रिकोणाकृति हत्यार *n*, त्रिकोण *m*. ३ (*naut.*) (ओझीं वर घेण्याकरितां) तिकडें *n*, कैंची

f. ४ (*mus.*) त्रिकोण (वाद्य) *m.* हें वाटोळया लोखंडी दांड्यानें वाजवितात. ५ (*astron.*) त्रिभुजाकार नक्षत्र-पुंज *m.* ६ त्रिकोणी क्षेत्र *n*, चिमटा *m*, कातर *f.*

Triangled *a.* तीन कोन असलेला तिकोनी.

Triang'ular *a.* तिकोनी, त्रिकोणाकृति, त्रिकोण. २ *three-concerned* तिहींचा संबंध असलेला, तिरंगी. [T. MATCH तिरंगी सामना. T. TREATY त्रिकुटाचा तह *m*, त्रिकूटसंधि.]

Triang'ulate *v.t. to divide* (area, &c.) *into triangles* त्रिकोण पाडणें, त्रिकोण करणें. २ *to determine* (height, distance, &c.) *thus* त्रिकोण पाडून (उंची, अंतर, वगैरे) ठरविणें, त्रिकोणानें मोजणें.

Triangula'tion *n.* त्रिकोण पाडणें *n*, त्रिकोणीकरण *n.*

Triangulum Australis (English name, the Southern Triangle) *n.* दक्षिण त्रिकोण *f.* ही राशि दक्षिण गोलार्धांत मक्षिकेच्या उत्तरेस आहे.

Triangulum Borealis (English name, the Northern Triangle) *n.* उत्तरत्रिकोण *f.* ही राशि उत्तरगोलार्धांत मेषराशीच्या उत्तरेस आहे.

Triangulum Minor (English name, the Little Triangle) *n.* लघुत्रिकोण *f.* ही राशि उत्तरत्रिकोण राशीच्या दक्षिणेस आहे.

Trib'al *a.* जातीचा, वर्गाचा.

Tribe (trīb) [L. *tribus*, orig. applied to one of the three divisions of the ancient Roman people -*tri*, *tres*, three.] *n.* (रानटी लोकांची) जात *f.* २ (प्राचीन रोमन किंवा हिब्रु लोकांतील) जाति *f*, वर्ग *m.* ३ कुल *n*, कुळ *n*; as, "The twelve *tribes* of the Israelites." ४ (*biol.*) कुल *n.* ५ (*usu.* contempt.) *a set of persons esp. of one profession* जात *f*, गण, वर्ग; as, "The whole T. of parasites."

Tribe *v. t.* (R.) जाती लावणें, वर्ग करणें, वर्ग लावणें.

Tribes'man *n.* रानटी जातीचा मनुष्य *m*, रानटी मनुष्य *m.* २ (स्वतःच्या) जातीचा मनुष्य *m.*

Tribulation (trib-ū-lā'shun) [L. *tribulare*, to afflict.] *n. severe suffering or trial* दुःख *n*, संकट *n*, आपत्ति *f*, विपत्ति *f.*

Tribunal (trī-bū'nal) [L.] *n. judgment seat* न्यायाधीशाची (बसण्याची) खुर्ची *f*, न्यायासन *n.* २ *court of justice* न्यायाचें कोर्ट *n*, न्यायसभा *f.*

Tribune (trib'-ūn) [L. *tribunus* -*tribus*, a tribe.] *n.* प्राचीन रोमन राज्यांतील प्लेबियन लोकांनीं सेनेट व कान्सल यांपासून आपल्या हक्कांचें व स्वातंत्र्याचें संरक्षण करण्याकरितां नेमून दिलेला अंमलदार *m*, ट्रिब्यून. २ (*esp.* as title of newspaper) *champion of the people* लोकांचा कैवारी *m.*

Trib'utary *a. paying tribute* खंडणी देणारा, खंडणी भरणारा, सामंत, मांडलिक. २ *contributory, auxiliary* पोषक, पूरक. ३ (of river) *serving to swell a large river* मोठ्या नदीला मिळणारी (लहान नदी). ४ *paid in tribute* खंडणीचा, कररूप. T. *n.* खंडणी

देणारा *m*, मांडलिक (राजा) *m*. २ खंडणी देणारें संस्थान *n*, मांडलिक संस्थान *n*. ३ मोठ्या नदीला मिळणारी लहान नदी *f*, उपनदी *f*.

Tribute (trib′-ūt) [L. *tributum-tribuere*, to assign -*tribus*, a tribe.] *n*. खंडणी *f*, कर *m*, करभार *m*. २ खंडणी देण्याची स्थिति *f*, मांडलिकपणा *m*; as, "Was laid under T." ३ (*fig.*) *contribution, esp. thing done, said, given, as mark of respect, &c.* खंडणी (*fig.*) *f*; as, "The T. of a tear." (b) प्रशंसा *f*, स्तुति *f*; as, "The *tributes* of her admirers".

Trice (trīs) [Ger. *trissen*, hauling rope.] *v. t.* (*naut.*) दोरखंडानें वर उचलणें -खेंचणें -घेणें.

Trice (trīs) [Probably from Sp. *tris*, clink of breaking glass.] *n. a very short time, an instant* पळ *n*, क्षण *m*, त्रुटि *f*. [IN A T. पळमात्रांत, क्षणार्धांत एका चुटकींत, हां हां म्हणतां, पापणीस पापणी लावी तों.]

Tricen′tenary *n*. तीनशें वर्षांचा काळ *m*. २ त्रिशतसांवत्सरिक उत्सव *m*. [त्रिशद्वार्षिक.

Tricen′nial *a*. तीस वर्षांचा, दर तीस वर्षांनीं होणारा,

Triceps (trī′seps) [L. *tres*, three, and *caput*, head.] *a*. (of muscle) *three-headed* त्रिशिरस्क. Triceps *n*. त्रिशिरस्क स्नायु *m*.

Trichiasis (trik′-ē-asis) [Gr. *thrix*, *trichos*, hair.] *n*. (*med.*) पापणीचे केंस आंतील बाजूस वळून ते बुबुळास खुपणें, पक्ष्मोपरोध *m*. २ लघ्वींत केंस उत्पन्न होण्याचा रोग *m*. ३ प्रसवणाऱ्या स्त्रियांचे स्तनास होणारा विकार *m*. ४ केंसांची जटा होण्याचा रोग *m*, जटिलकेशरोग *m*.

Trichome (trī′kōm) [Gr. *trichos*, hair.] *n*. (*bot.*) बाह्यत्वचेंतून निघालेला केंस किंवा कोशेटा.

Trick (trik) [O. Fr. *tricher*, to beguile.] *n. an artifice or stratagem* (usually with a dishonest intent) युक्ति *f*, लुच्चेगिरी *f*, हिकमत *f*, कुलंगडें *n*, छक्केपंजे *m. pl.*; as, "A T. in trade." २ *a sly, dexterous or ingenious procedure fitted to puzzle or amuse* खेळ *m*, हातचलाखी *f*; as, "A bear's tricks, A juggler's *tricks*." ३ *mischievous or annoying behaviour* चेष्टा *f. pl.*, पोरचेष्टा *f. pl.*, पोरचाळे *f. pl.*, माकडचेष्टा *f*, माकडचाळे *m. pl.*; as, "The *tricks* of boys." ४ *a particular habit or manner* खोड *f*, लकब *f*, टेव *f*; as, "A T. of drumming with the fingers." ५ (*naut.*) (सुकाणूंवरची दोन तास कामाची) पाळी *f*, फेरी *f*. ६ *artifice* कळ *f*, युगूत *f*, किल्ली *f*.

Trick *v. t. to deceive by a trick* (person, often *out of* a thing, *into* doing) फसवणें, हुलकावणें, गोता देणें, गोत्यांत घालणें. २ (*usu.* with *out* or *up*) *to dress, to decorate* सजवणें, नटवणें, शृंगारणें, चट्टीपट्टी *f* -शानशोकी *f*. करणें. as, "People lavish it profusely in *tricking up* their children in fine clothes, and yet starve their minds." [To BE TRICKED OUT *or* UP नटणें, सजणें.]

Trick′er *n*. फसविणारा *m*, लुच्चा *m*.

Trick'ery *n.* फसवेगिरी *f*, लुच्चेगिरी *f*. २ नटवेपणा *m*.
Trick'iness *n.* लुच्चेपणा *m*, लुच्चा स्वभाव *m*.
Trick'ish *a.* लुच्चा, लबाड, युक्तिबाज.
Trick'ishly *adv.* लबाडीनें, फसवेगिरीनें.
Trick'ishness *n.* लबाडी *f*, फसवेगिरी *f*.
Trickle (trik'l) [M. E. *triklen*, probably for *strik-len*, freq. of *striken*, to go.] *v. i.* (with *down*, *off*, *along*) *to flow in a small gentle stream* थेंब थेंब गळणें, पाझरणें, ओझरणें, ओघळणें, ओहळणें, बारीक धारेनें वाहणें, ओघळ -ओहळ -गळती लागणें -चालणें *g. of s.*, गळती धरणें, झरणें, टिपकणें, झिरपणें. T. *v. t.* पाझरवणें, ओघळ लावणें, थेंबथेंब ओतणें.
Trick'ling *pr. p.* पाझरणारा, ओझरणारा, झरणारा, टिपकणारा, झिरपणारा. T. *n.* पाझर *m*, ओझर *m*, गळती *f*, ओघळ *m*, ओहळ *m*, बारीक धार *f*.
Trick'ster *n.* लबाड *m*, लुच्चा *m*, फसव्या *m*.
Tric'ky *a.* हिकमती, लुच्चा, छक्केपंजे लावणारा.
Tricolour, Tricolor (trī'kul-or)[L. *treo*, Sk. त्रि. three, and *color*, colour.] *n.* फ्रान्सचें (तिरंगी) निशाण *n*.
Tricycle (trī'si-kl) [Gr. *tri*, Sk. त्रि, three, and *kyklos*, circle, wheel.] *n.* तिचाकी (बसण्याची गाडी *f*), ट्रायसिकल. T. *v. i.* ट्रायसिकलवर बसून जाणें.
Tri'cyclist *n.* ट्रायसिकलवर बसणारा *m*.
Trident (trī-'dent) [Fr. -L. *tres*. Sk. त्रि, three, and *dens*, *dentis*, Sk. दंत, tooth.] *n.* त्रिशूल *m*, त्रिशूळ *m*, पिनाक *m*. २ *the sceptre of Neptune, as God of the sea* वरुणास्त्र *n*. Tri'dent, Tri'dented *a.* तीन दांते असलेला, तिदांती. २ तीन सुळे पुढें आलेला, त्रिदंती.
Tridimen'sional *a.* तीन परिमाणांचा, परिमाणत्रयात्मक लांबी, रुंदी व उंची असलेला.
Trid'uan *a.* तीन दिवस टिकणारा -चालणारा, तीन दिवसांचा, तीनदिवशी, त्रिदिनात्मक, त्र्यैहिक. २ *happening every third day* दर तीन दिवशीं होणारा.
Tried *pa. p. a. proved, tested* कसाला लावलेला, कसोटी लावलेला, कसोटीस उतरलेला, परीक्षा पाहिलेला, खात्रीचा; as, "A T. friend."
Triennial (trī-en'yal) [L. *tres*, Sk. त्रि, three, and *annus*, a year.] *a. lasting three years* तीन वर्षांचा, तिसाली, तिवर्षी; as, "T. plants, &c." २ *happening every three years* तीन तीन वर्षांनीं येणारा -होणारा, तिसाली, त्रैवार्षिक. Triennial *n.* त्रिवर्षायु वनस्पति *f*. २ मृताच्या आत्म्याच्या शांतीकरितां तीन वर्षेंपर्यंत प्रत्यहीं म्हणण्याचा मास *m*. ३ त्रैवार्षिक उत्सव *m*.
Trienn'ially *adv.* तीन तीन वर्षांनीं, तिसालां.
Tri'er *n.* प्रयत्न करणारा *m*. २ प्रयोग करणारा *m* ३ कसास लावणारा *m*, परीक्षा करणारा *m*.
Trifid (trī'fid) *a.* (*bot.*) त्रिधाच्छिन्न; as, "T. leaves."
Trifle (trī'fl) [O. Fr. *trufle*, mockery.] *n. thing, fact, or circumstance of slight value or importance* क्षुल्लक गोष्ट *f*, क्षुल्लक बाब *f*, यःकश्चित् गोष्ट *f*.(b) तणसरी *f*, सुताचा तोडा *m*. (c) पै, पैपैसा; as, "Spare

a T. for the porter." [A T. (*adv.*) अमळ, कांहींसा, थोडासा; as, "Seems a T. angry."] २ बदाम, पिस्ते, मिठाई वगैरे घालून केलेलें पक्वान्न *n.*

Trifle *v. i. to act or talk with levity* पचकलपणानें बोलणें. (b) पचकलपणा करणें, छचोरपणा करणें. २ *to indulge in light or trivial amusements* क्षुल्लक गोष्टींत वेळ गमावणें, खेळणें, खेळ करणें, गमणें, रिकामा कारभार *m.* करणें, खेळत बसणें, माशा *f. pl.* मारणें -मारीत बसणें. [To T. WITH (-ची) थट्टा *f* -खेळ करणें, थट्टेवारी नेणें.] T. *v. t.* उधळणें, उधळपट्टी करणें; as, "To T. time, To T. away money."

Tri'fler *n.* (वेळ) गमावणारा *m*, &c. २ पचकल *m*, छचोर [*m.*

Tri'fling *pr. p.* खेळणारा, गमणारा, रिकामटवळा. २ छचोर. T. *a. trivial* क्षुल्लक, क्षुद्र, किरकोळ, हलका, लहान, तुच्छ, जमेंतला न खर्चांतला, एरझेर, कवडीकिंमतीचा. T. *n.* खेळणें *n*, गमणें *n*, रिकामटवळेपणा *m.* २ छचोरपणा *m*, पचकलपणा *m.*

Trifoliate (trī-fō'li-āt) [L. *tres*, Sk. त्रि, three, and *folium*, a leaf.] *a.* त्रिदली, तीन दलें असलेला.

Triform (trī'-form) *a. having a triple form* तीन स्वरूपांचा, त्रिविध; as, "T. antagonism."

Trifurcate (trī-fur'kāt) [L. *tri*, *tris*, Sk. त्रिः, thrice, and *furca*, a fork.] *v. i. to divide into three parts* तीन विभाग होणें -पडणें. (b) तीन फांटे फुटणें.

Trifurc'ate,-d *a.* तीन फांद्यांचा, तिफांदी, तीन फांट्यांचा, तिफांटी. २ तीन बेचक्यांचा.

Trifurc'ation *n.* तीन विभाग होणें *n*, तीन विभाग पडणें *n.* २ तीन फांटे फुटणें *n.*

Tri'gamist *n.* तीन वेळ लग्न झालेला *m*, तिजवर *n.* (b) तीन वेळ लग्न लागलेली स्त्री *f.* २ (एकाच वेळीं) तीन बायका असणारा (पुरुष) *m.* (b) (एकाच वेळीं) तीन नवरे असणारी (स्त्री) *f.*

Trigamous (trig'am-us) [Gr. *tri*, Sk. त्रि, three, and *gamos*, marriage.] *a.* तीनदां लग्न झालेला -केलेला. २ (एकाच वेळीं) तीन नवरे असणारी (स्त्री). (b) (एकाच वेळीं) तीन बायका असणारा (पुरुष).

Trig'amy *n.* तीन वेळ लग्न करणें *n.* (b) तीन वेळ लग्न झाल्याची स्थिति *f.* २ (a) (एकाच वेळीं) तीन बायका करणें *n.* (b) (एकाच वेळीं) तीन नवरे करणें *n.*

Trigger (trig'-ėr) [Dut. *trekker* -*trekken*, to pull.] *n.* (of a gun) घोडा *m*, कळ *f*, सरिफी *f*, लबलबी *f.*

Trigger-guard *n.* पालखी *f.*

Trigon of the bladder *n. triangle of the bladder* मूत्राशयाच्या बाजूस असणारा एक त्रिकोणाकार भाग *m.*

Trigonomet'rical *a.* त्रिकोणमितीचा, त्रिकोणमितिविषयक. २ त्रिकोणमितीच्या नियमांनीं केलेला. [T. SURVEY त्रिकोणमित भूमापन *n.*]

Trigonomet'rically *adv.* त्रिकोणमितीनें, त्रिकोणमितीच्या नियमांनीं.

Trigonometry (trig-ō-nom'e-tri) [Gr. *trigonon*, a triangle, and *metron*, a measure.] *n.* त्रिकोणमिति

f. [PLANE T. सरल त्रिकोणमिति *f.* ALGEBRAICAL T. बैजत्रि०.]

Trihe'dron *n.* (*math.*) त्रिफलक *m.* [फलक=SIDE OR FACE.]

Tri-lateral (trī-lat'ėr-al) [L. *tres*, Sk. त्रि, three, and *latus*, side.] *a.* तीन बाजू असलेला, तीन बाजूंचा, त्रिभुज, त्रिभुजात्मक, त्रिपार्श्व.

Trilingual (trī-ling'wal) [L. *tres*, Sk. त्रि, three, and *lingua*, tongue.] *a.* तीन भाषांचा, त्रिभाषिक.

Triliteral (trī-lit'ėr-al) [L. *tres*, Sk. त्रि, three, and *litera*, a letter.] *a.* तीन अक्षरांचा, त्र्यक्षर.

Trill (tril) [It. *trillare*, to shake.] *n.* सरांटा *m* (with the verb घेणें or वाजवणें), रेफाराचा सकंप उच्चार *m*, कंप घेणें *n*.

Trill *v. t.* सरांटे घेणें, सरांटे घेऊन गाणें -म्हणणें -वाजवणें -आळवणें, कंप घेणें, कंप घेऊन गाणें, रेफाराचा सकंप उच्चार करणें. T. *v. i.* सरांटे घेऊन म्हणणें, सरांटे निघणें, कंप येणें. Trilled *pa. t.* and *pa. p.* Trill'ing *pr. p.*

Trillion (tril'yun) [Fr. -L. *tres*, Sk. त्रि, three, and Low L. *millio*, a million.] *n.* प्रयुत घन *m*, एकावर अठरा शून्यें देऊन झालेला आंकडा *m*.

Trilobate *a.* तिपाळी, त्रिपालिक. (पालि=Lobe.)

Trilobite (trī'lō-bīt) *n.* (*geol.*) Trilobitia वर्गांतील अश्मीभूत संधियुक्त प्राण्यांची पोटजात *f*, त्रिपालिका जाति *f*.

Trim (trim) [A. S. *trymian*, to strengthen, to set in order, *-trum*, firm.] *a.* *in good order, well arranged, neat* ठीक, ठाकठीक, ठीकठाक, ठिकस-ठाकस, ठाकसठिकस, चाकचोप, निटस, नेटका, सुरेख, व्यवस्थित केलेला, व्यवस्थित लावलेला, बेतसूद.

Trim *v. t.* *to make trim, to adjust* सारखा करणें, नीट -नीटनेटका -ठीक -व्यवस्थित करणें. २ निटावणें, सुधारणें, ओजवणें, दुरुस्त -सुरेख -चाकचोप -चकपक करणें. ३ *to dress, to decorate* सजवणें, शोभिवंत -शोभेसा करणें, सुशोभित करण. ४ *to clip, to curtail, to lop* कातरणें, कापणें, कातरून -कापून सारखा नीटनेटका -शोभिवंत करणें. (b) छाटणें, छाटून सारखा करणें; as, "To T. a tree." (c) (a lamp) (कातरून) मोठा ठळक करणें. ५ (carpentry) तासून सारखा -तुळतुळीत -बेताचा करणें, सालणें, छाटणें. ६ (*naut.*) (सामानसुमान व उतारू लावून दोन्हींकडे) सारखा कलता करणें, समभार -समतोल करणें.

Trim *v. i.* (दोन्ही बाजूंकडे) सारखा राखणें. २ काळ पाहून चालणें. ३ (राजकीय बाबतींत) मधला मार्ग स्वीकारणें. Trim'med *pa. t.* and *pa. p.*

Trim'ly *adv.* चापूनचोपून, नीटनेटकेपणानें, बेतसूदपणानें.

Trim'mer *n.* (कपडे कापून) नीटनेटके करणारा *m*. २ काळ पाहून वागणारा *m*, रंग पाहून वागणारा *m*. ३ कापण्याचें हत्यार *n*. (b) कातरण्याचें हत्यार *n*.

Trim'ming *n.* (*usu.* in *pl.*) *ornamental parts esp. of a garment* (कपड्याची) दाल *f*, फीत *f*, तुई *f*. २ बशांचे वगैरे नकशीदार कांठ *m. pl.* ३ बेतसूद किंवा नमुनेवजा कापणें *n*. ४ (*photo.*) कर्तन *n*, प्रान्तकर्तन *n*.

Trim'ness *n.* ठाकठीकपणा *m*, चकपकपणा *m*, चाकचोपी *f.* २ खुबी *f*, खुमास *f*, कतरबेत *m.*

Tri'-monthly *a.* तिमाही, प्रत्येक तीन महिन्यांनीं (प्रसिद्ध) होणारा, त्रैमासिक. [unity."

Trinal (trī'nal) [From Trine.] *a.* त्रयात्मक; as, "T.

Trine (trīn) [L. *tres*, Sk. त्रि, *trinus*, three.] *a.* त्रयात्मक, तीन भागांचा (केलेला), तिहेरी; as, "T. dimensions; T. aspersion." Trine *n.* (*astron.*) *the aspect of planets distant from each other 120° or one-third of the zodiac* १२० अंशांची दृष्टि *f.*

Tringle (tring'l) [Of French origin.] *n.* पडद्याची शीग *f.* २ छप्परपलंगाची दांडी *f.* ३ (*gunn.*) उटी *f.*

Trinita'rian *n.* व्यक्तित्रयात्मक देवमताचा अनुयायी *m*, व्यक्तित्रयात्मकदेववादी *m.* T. *a.* व्यक्तित्रयात्मक देवमताचा.

Trinity (trin'i-ti) [L. *trinitas*, *tres*, Sk. त्रि, three.] *n.* (amongst the Hindus) त्रिमूर्ति; as, ब्रह्मा, विष्णु, and महेश. २ (amongst the Christians) (with *the*) व्यक्तित्रयात्मक देव *m*; as, "God the Father, God the Son, and God the Holy Spirit." ३ व्यक्तित्रयात्मक देवमत *n.* ४ तिहींचा समुच्चय *m.* (b) तीन असणें *n.*

Trinket (trink'et) [Of M. E. origin.] *n. trifling ornament, jewel, &c., worn on the body* किडूकमिडूक *n.* (b) (*pl.*) किरकोळ दागदागिने *m. pl.*

Trinoculous (trī-no'-kū-lus) [L. *tri*, Sk. त्रि, three, and *oculus*, an eye.] *a.* त्रिनयन, त्रिलोचन, तीन डोळ्यांचा.

Trino'mial *a.* (*math.*) त्रिपद, तीन पदें असलेला.

Trio (trē'ō) [L. *tres*, Sk. त्रि, three.] *n.* त्रिकूट *n*, त्रिक *n*, त्रितय *n.*

Trip (trip) [Of Low German origin.] *v. i. to move with short, light steps* ठमकणें, ठमकत चालणें. २ चैनीचा प्रवास करणें, फेरी करणें. येरझार-*f*: सफर करणें; as, "To T. to Europe." ३ *to slip, to fail* चुकणें, चूक करणें, घसरणें, चुकून पाऊल पडणें. ४ *to err in speech* अडखळणें, लागणें, स्खलन होणें *g. of s.* ५ *to stumble and fall* अडखळणें, ठेंचळणें, ठोकर *f.* खाणें or with *in. con.* लागणें, ठेंच लागणें.

Trip *v. t.* (*usu.* with *up*) *to cause to stumble by striking one's feet from under him* उलथून पाडणें, ठोकर मारून पाडणें, पाय सारून -पाय लोटून -पाय सरकवून पाडणें; as, "To T. up a man in wrestling." २ (R.) चुकींत धरणें, चुकींत पकडणें. Trip'ped *pa. t.* and *pa. p.* Trip'ping *pr. p.*

Trip *n. nimble step* ठमकत चालणें *n*, ठमकत चाल *f.* २ अडखळणें *n*, ठोकर *f*, ठेंच *f.* ३ चूक *f*, चुकी *f*, तफावत *f.* ४ *journey to and from* खेप *f*, फेरी *f*, फेरा *m*, येरझार *f*, जाये *f.* [BY THE T. फेरीवर, उक्ता. EMPTY T. हेलपटा *m*, धिरटी *f*, येजा *f*, जाये *f*, फेरा, फिरका, हिसका *m*, गोता *m*, खेटे *m. pl.*, झोंका *m*, यात्रा *f.* THAT MAKES FREQUENT TRIPS जाये करणारा, खेप्या, खेटेघाल्या. TO MAKE

EMPTY TRIP OR TRIPS खेटे घालणें.] (b) सफर; as, "Trips to the moon." ५ *a catch by which a wrestler supplants his antagonist* पकड *f*, पेंच *m*.

Tri'partite *a*. (*bot.*) तीनदां विभागलेलें, त्रिधाविभक्त. २ तीन भागांचा, त्रिखंड, त्रिभाग, त्र्यंगी. [T. TREATY त्र्यंगी करार *m*.]

Tripe (trīp) [Of doubtful origin.] *n*. रवंथ करणाऱ्या प्राण्यांचा मुख्य कोठा *m*.

Tripedal *a*. तीन पाय असलेला, त्रिपाद.

Tri'petalous *a*. तीन पाकळ्यांचें (फूल), त्रिपटल.

Triph'thong *n*. त्र्यक्षर *n*, तीन स्वरांचा संयुक्त स्वर *m*.

Tri'ple *a*. *threefold, treble* तिहेरी, तिहेरा, तिप्पट, त्रिगुण. [T. ALLIANCE त्रिकूटसंधी.] २ *of three strings* तिपदरी, तिपेडी, तिसुती. [TRIPLE STAR (*astron.*) त्रिगुणनक्षत्र.]

Tri'ple *v. t.* तिप्पट करणें, तिप्पट वाढवणें. T. *v. i.* तिप्पट वाढणें -होणें -असणें.

Trip'let *n*. तीन चरणांचा यमक असणारी कविता *f*.

Triplicate (tri-pli'kāt) [L. *triplicare*, to fold thrice.] *n*. तिसरी नकल *f*, तिसरी प्रत. T. *a*. तिहेरी, तिपदरी. २ तिप्पट. [T. RATIO (*math.*) घनात्मक प्रमाण.]

Tri'plicate *v. t.* (एका प्रतीवरून) तीन प्रती काढणें.

Tripod (trī'pod) [L. *tripus*, Sk. त्रि, three, *pous, podos*, Sk. पद, foot.] *n*. तिवई *f*, तिपाई *f*.

Tripos (trī'-pos) *n*. (Cambridge University) (*list of successful candidates in*) *honours examination* गौरवपरीक्षा *f*, सन्मानपरीक्षा *f*.

N. B.—Tripos हा शब्द Tripod म्हणजे तिवई या शब्दापासून निघालेला आहे. कारण पुष्कळ वर्षांपासून केंब्रिज युनिव्हर्सिटीमध्यें एम्. ए. पास झालेल्या विद्यार्थ्यानें तिपाईवर किंवा वाटोळ्या स्टुलावर बसून सुरवातीला कांहींतरी औपरोधिक भाषण करावें, अशी चाल होती. पुढें ही भाषण करण्याची चाल बंद पडली, व भाषणाच्या ऐवजीं या तीनपायी स्टुलावर एका बाजूला, विनोदात्मक ल्याटिन कविता लिहिण्याचा व दुसऱ्या बाजूला पास झालेल्या उमेदवारांचीं नांवें लिहिण्याचा प्रघात सुरू झाला. नंतर ट्रिपासवर लिहिलेल्या यादीवरून पास झालेल्या उमेदवारांची सन्मानाची किंवा गौरवाची परीक्षा असा सध्यांचा अर्थ निघाला.

Trip'per *n*. पेंच करून पाडणारा *m*. २ ठमकत चालणारा *m*. (*b*) नर्तक. ३ चैनीचा प्रवास करणारा *m*.

Trisect (trī-sekt') *v. t.* तीन सारखे भाग करणें.

Trisec'tion *n*. तीन सारखे भाग करणें *n*.

Trismus (tris'mus) [Gr. *trizein*, to gnash.] *n*. *lockjaw* दांतखिळी बसणें *n*, हनुग्रहवात *m*.

Trisylla'bic, Trisylla'bical *a*. तीन अवयवांचा, तीन अक्षरांचा, त्र्यक्षर, त्र्यक्षरी.

Trisy'llable *n*. तीन अवयवांचा शब्द *m*, त्र्यवयवी शब्द.

Trite (trīt) [L. *tritus*, rubbed.] *a*. उष्टा, जुना, उच्छिष्ट, लोकोच्छिष्ट, क्षुद्र, क्षुल्लक; as, "T. remark."

Trite'ness *n*. उष्टेपणा *m*, जुनेपणा *m*, उच्छिष्टत्व *n*.

Tritheism (trī'-thē-zm) [L. *tres*, Sk. त्रि, three, and *theos*, Sk. देव, God.] *n*. देवत्रयवाद *m*, पिता, पुत्र,

आणि पवित्र आत्मा या तीन निरनिराळ्या व्यक्ती आहेत, व एकांत तिन्ही नाहींत असा वाद *m.*

Tri'theist *n.* देवत्रयवादी *m.*

Trit'urable *a.* वाटण्याजोगा -सारखा. (b) उगाळण्याजोगा.

Triturate (trit'ū-rat) [L. *triturare*, to rub.] *v. t. to grind to a fine powder* वाटणें. (b) उगाळणें. (c) बारीक कुटणें.

Tritura'tion *n.* वाटणें *n.* &c. (b) उगाळणी *f.* (c) कुट्टन बारीक चूर्ण करणें *n*, चूर्णीकरण *n.*

Triumph (trī'umf) [L. *triumphus*, a public rejoicing for a victory.] *n. a solemn procession in honour of a victor* जयाची मिरवणूक *f.* २ *victory* जय *m*, विजय *m.* ३ *a joy for success* जयानन्द *m*, विजयानन्द, जयहर्ष *m.* T. *v. i. to celebrate a victory* जयोत्सव -जयसमारंभ करणें. २ *to obtain a victory* (*over*) जय मिळवणें, जय -विजय पावणें -मिळवणें, विजयी होणें, जय *m* -फत्ते *f.* होणें *g. of s.*, जयास -यशाकाभास जाणें -येणें. ३ *to exult over a success* जयजय -जयजयकार -जयानन्द करणें, नाचणें. ४ (with *over*) *to insult a person upon an advantage gained* (जयाचा) तोरा, मिरवणें, ऐट दाखविणें, (दुसऱ्याचा) तोरा *m* -नक्षा *m.* उतरणें.

Triu'mphal *a.* जयोत्सवाचा, जयसमारंभाचा, जयोत्सवविषयक, जयसूचक, जयासंबंधी, जयविषयक, जय and विजय (used in *comp.*, as, जयस्तंभ).

Triu'mphant *a.* जयसूचक, जयपर, जयाचा. २ विजयी, जय पावलेला, जय मिळालेला; as, "Athena, War's *triumphant* maid." [CHURCH T., See under Church.]

Triu'mphantly *adv.* जयोत्सवानें, जयाच्या थाटानें, जयोत्सव करीत, जयोत्सवपूर्वक, वाजत, वाजतगाजत, गाजावाजानें, मिरवत, डौलानें, मिरवणुकीनें. २ जय मिळवून, विजयी होऊन. ३ जयजय -जयजयकार करून.

Triu'mpher *n.* जय करणारा *m*, जयोत्सव करणारा *m.*

Trium'vir *n.* ट्रायमव्हिरेटपैकीं एक *m.* Triumviri, Triumvirs *n. pl.*

Triumvirate (trī-um'-vir-āt) [L. *tres*, Sk. त्रि, three, and *vir*, a man.] *n.* (प्राचीन रोमन लोकांतील राजकीय हेतूकरितां वरिष्ठ सत्ताधाऱ्यांचें) त्रिकूट *n*, त्रय *n.*

Triune (trī'ūn) [L. *tres*, Sk. त्रि, three, and *unus*, one.] *a. three in one* त्र्यात्मक एक; as, "T. Godhead."

Tri'-valence *n.* (*chem.*) त्रिमूल्यकत्व *n.*

Tri'-valent *a.* (*chem.*) त्रिमूल्यक.

Tri'vet *n.* तिवई *f.*

Trivial (triv'i-al) [L. *trivialis*, at the cross roads -*tres*, -*trivium*, a place where three ways meet Sk. त्रि, three, and *via*, a way.] *a. of small value or importance* क्षुल्लक, क्षुद्र, हलका, जमेंत नसलेला, जमेस न धरण्याजोगा, जमेंतला न खर्चांतला, किरकोळ, बारीकसारीक; as, "T. matter; T. objections." २

(of person) *shallow, lacking ability or mora quality* अवडंबरी, उथळ, खरी बुद्धिमत्ता नसलेला. ३ *commonplace, humdrum* तोचतोच, कंटाळवाणा, नेहमींचा; as, "The T. round of daily life." ४ (*bot.* and *zool.*) *popular, not scientific* प्रचारांतलें (नांव).

Trivial'ity *n.* क्षुल्लकपणा *m*, क्षुद्रपणा *m*, &c.

Tri'vialness *n.* क्षुल्लकपणा *m*, क्षुद्रपणा *m*, &c.

Trivium (triv'-i-um) [L. *tres*, Sk. त्रि, three, and *via*, a way.] *n.* (व्याकरण, भाषासौंदर्य आणि न्याय या तीन उदार कलांचें) त्रितय *n.*

Tri'-weekly *a.* आठवड्यांतून तीनदां होणारा -निघणारा, त्रिसाप्ताहिक; as, "A T. newspaper." T. *n.* आठवड्यांतून तीनदां प्रसिद्ध होणारें वर्तमानपत्र *n*, त्रिसाप्ताहिक *n.*

Trocar (trō'kar) [Fr. *trois*, three, *carre*, side.] *n.* जलोदर रोगांत पाणी काढण्याकरितां भोंक पाडण्याचें शस्त्र *n*, व्रीहिमुख यंत्र *n.*

Trochanter (trō-kan'tėr) [Gr. *trechein*, to run.] *n.* (*anat.*) जंघास्थीच्या वरच्या टोंकांवर असणाऱ्या दोन टेंगळांपैकीं एक *n*, शिखरक *n.* [T. MAJOR महा शिखरक *n.* T. MINOR लघुशिखरक *n.*]

Trochee (trō'kē) [Gr. *trochos*, a running.] *n.* (in verse) स्वरित आणि अस्वरित या क्रमाच्या शब्दावयवांचा झालेला कवितेचा चरण.

Trochis'ens *n.* औषधी वडी *f*, औषधी गोळी *f*.

Trochlea (trok'-lē-ah) [Gr. *troxos*, a wheel.] *n.* (अस्थिकूर्चेतील) गडगडी [गडगडी = Pulley.] *f*, वर्तुलक (कूर्चास्थि).

Trochoid (*math.*) त्रिच्छेद *m.*

Trod *pa. t.* Trodden *pa. p.* of Tread तुडवलेला, पायानें मळलेला, &c.

Troll (trōl) [Of O. Fr. origin.] *v. t. to move circularly* वाटोळें फिरविणें -वळविणें; as, "To dress and *troll* the tongue, and roll the eye." २ *to sing the parts of in succession, as of a catch or round* कडवीं अनुक्रमानें म्हणणें. (b) स्पष्ट व जोरानें म्हणणें -गाणें. ३ गळानें मासे धरणें. ४ *to circulate as a vessel in drinking* फिरविणें, भोंवतालें पाठविणें. ५ मोहविणें, भुलविणें. Trolled *pa. t.* and *pa. p.* Troll'ing *pr p.*

Troll *v. i. to roll* (वाटोळें) लोळणें. २ *to move about* फिरणें, जाणें; as, "To T. in a coach and six." ३ *to fish* गळानें मासे मारणें -धरणें. ४ मोठ्यानें गाणें -म्हणणें.

Troll *n.* वाटोळें फिरणें *n.* २ अनुक्रमानें म्हणण्याचें गीत *n.*

Trolley, Troll'y *n.* ट्राली *f*, लाडीस *n.*

Trollop (trol'op) [From *troll*, to run about.] *n. a slatternly woman* गबाळ बायको *f*, जोगस्मा *f*. २ *a prostitute* नगरभवानी *f*, गांवभवानी *f*.

Troop (trōōp) [Fr. *troupe*, troop.] *n. a collection, a multitude* मंडळी *f*, जमाव *m*, समुदाय *m*, झुंड *f*, तांडा *m*; as, "A T. of school-children, friends, &c." (b) (of monkeys) साईर *n.* २ (*usu. pl.*) *soldiers, an army* सैन्य *n*, सेना *f*, लष्कर *n.* ३ (of

cavalry) रिसाला *m*, पथक *n*. [साठ घोडेस्वार, दोन लेफ्टनंट व एक क्याप्टन मिळून एक रिसाला होतो.] [COMMAND OF A T. रिसालदारी *f*. COMMANDER OF A T. रिसालदार *m*.] ४ डूमवर वाजविलेला क्विक्मार्च *m*. ५ *company of performers* सरकशीची मंडळी *f*, नाडे-भोरप्यांची मंडळी *f*.

Troop *v. i.* जमणें, गोळा होणें. २ *to march in company or haste* घाईघाईनें मार्च किंवा कूच करणें.

Troop *v. t.* रेजिमेंटच्या निरनिराळ्या ट्रुप्स करणें.

Trooped *pa. t.* and *pa. p.* of Troop.

Troop'er *n*. घोडेस्वार *m*, सवार *m*, स्वार *m*. २ खासगी घोडेस्वार *m*. ३ रिसाल्याचा घोडा *m*.

Troop'ing *v. i.* घाईघाईनें जाणारा. २ एकत्र होणारा -जमणारा. [TROOPING SEASON (लष्कराच्या ठिकठिकाणीं) सैन्य जाण्यायेण्याचा हंगाम.]

Trope (trōp) [L. *tropus* -Gr. *trepein*, to turn.] *n*. (*rhet.*) रूपकालंकार *m*.

Trophic (trof'ik) [Gr. *trophe*, food.] *a*. (*med.*) पोषणनियामक, पोषणाध्यक्ष; as, "T. nerves."

Tro'phied *a*. *adorned with trophies* पुष्कळ जयचिन्हें असलेला, जयचिन्हांनीं शृंगारलेला; as, "T. arches."

Trophy (trō'-fi) [Fr. *trophe* -L. *tropæum* -Gr. *trope*, a turning ; -Gr. *trepein*, to turn to flight. आपण जय मिळवून शत्रूला पळवून लावल्याची सूचक खूण असा Trophy याचा धात्वर्थ आहे.] *n*. जयाची निशाणी *f*, जयाची खूण *f*, जयचिन्ह *n*, जयस्मारक *n*. Trophies *pl*.

Tropic (trop'ik) [L. *tropicus* -Gr. *tropikos*, relating to a turning.] *n*. *one of the two circles limiting the apparent annual movement of the sun north and south of the equator* अयनसीमा *f*, अयनवृत्त *n*, अयनरेखा *f*, अयनान्त *m*, क्रान्तिसीमा *f*, दक्षिणोत्तरायणसीमा *f*. [T. OF CANCER कर्कवृत्त *n*. T. OF CAPRICORN मकरवृत्त *n*.] २ (*pl.*) उष्णकटिबंध *m*. *pl*.

Tropic *a*. उष्णकटिबंधाचा.

Trop'ical *a*. अयनवृत्ताचा, अयनवृत्तविशिष्ट, अयनवृत्तांमधला, अयनान्ताचा. [T. REVOLUTION अयनपरिक्रमण *n*. T. YEAR सायनवर्ष *n*, सांपातिक सौरवर्ष *n*.] २ उष्णप्रदेशांत होणारा; as, "A school of T. medicines."

Trop'ical (from Trope) *a*. रूपकाचा, आलंकारिक, लाक्षणिक.

Trot (trot) [Of French origin.] *v. i.* दुडक्या चालीनें चालणें, दुडकी चालणें, दुडदुड -दुड्डुदुड्डु -तुरतूर -तुरूतुरू चालणें. २ (*fig.*) *to get away, to take oneself off* घोडा हांकणें. T. *v. t.* *to ride at a trot* घोडा दुडदुड चालवणें -हांकणें. Trott'ed *pa. p.* Trot'ting *pr. p.*

Trot *n*. दुडकी चाल *f*, दुडकी *f*.

Troth (troth) [Of Anglo-Saxon origin.] *n*. खरें *n*, सत्य *n*, प्रामाणिकपणा *m*.

Trot'tingly *adv*. दुडुकदुडुक, दुड्डुदुड्डु, तुरूतुरू. २ (of a horse) तुर्की चालीनें.

न
]
A
.
-
y

ी

-
)

Troubadour (trōō'ba-dōōr) [Of French origin.] *n.* फ्रान्स देशांतील अकराव्यापासून तेराव्या शतकापर्यंत झालेल्या सामान्य कवींचा वर्ग *m.* हे कवी गांवोगांव फिरून नवीन कवनें रचून तीं सरदार व राजे यांना म्हणून दाखवीत. आपलेकडील कोंकीवाले वैरागी व हे Troubadour कवी यांत बरेंच साम्य आहे.

Trouble (trub'l) [Fr. *troubler* -L. *turbare,* to disturb -L. *turba,* a disorderly group -*turba,* a disorder; cf. Sk. त्वर्, to hasten.] *v. t.* (a) *to disturb* अस्ताव्यस्त करणें, अव्यवस्थित करणें, दाणादाण *f.* करणें, हालवणें, चाळवणें. (b) *to agitate* क्षुब्ध करणें, प्रक्षुब्ध करणें, त्रासवणें, संतापवणें; as, "Dont let it T. you." [To POUR OIL ON THE TROUBLED WATERS भांडण *n* -तंटा मिटवणें.] २ *to afflict* त्रास देणें, दुःख देणें, इजा *f.* करणें -देणें, पिडणें, ताप देणें, छळणें, गांजणें, भंडावणें, उपद्रव *m.* देणें -करणें, हैराण करणें, हाडांला खिळून असणें; as, "I am *troubled* with neuralgia; How long has it been *troubling* you?" ३ *to give occasion for labour to* (used in polite phraseology) तसदी *f.* देणें. (b) (with one's self) तसदी *f.* घेणें, श्रम *m. pl.* घेणें, त्रास *m.* करणें -घेणें, चिंता *f* -काळजी *f.* करणें -वाहणें; as, "Never T. yourself about those faults which age will cure."

Trouble *v. i. to be disturbed or worried* त्रासणें, त्रास *m.* करणें -घेणें, संतापणें, त्रास करून घेणें, संताप *m.* करून घेणें, काळजी *f.* करणें -वाटणें, व्यग्र होणें; as, "Do'nt you T. about it; *Troubled* countenance." २ *to be subjected to inconvenience or exertion* (chiefly in polite formulas) तसदी *f.* घेणें, त्रास *m.* करणें, श्रम करणें.

Trouble *n. vexation, affliction* त्रास *m*, कष्ट *m*, दुःख *n*, हाल *m*, पीडा *f*, क्लेश *m.* (b) संकट *n*, आपत्ति *f*, विपत्ति *f*, आपदा *f*, पेंच *m*, किचाट *n*, कचाट *n*, लचांड *n*, खेकटें *n*, झेंगट *n*, लफडा *m*, घोरपड *f*, गंडांतर *n*, संक्रांत *f*, लिगाड *n*; as, "Till this great *trouble* came upon them; Life is full of small *troubles.*" २ *disease* विकार *m*, पीडा *f*, हैराणी *f*; as, "Liver *troubles;* Digestive *troubles.*" ३ *annoyance, molestation* त्रास *m*, दुःख *n*, पीडा *f*, उपद्रव *m*, इजा *f*, तसदी *f*, नड *f*, छळ *m*, छळणूक *f*, गांजणूक *f*, जाचणूक *f.* ४ *inconvenience, unpleasant exertion* त्रास *m*, अडचण *f*, पेंच *m*, गैरसोय *f*, व्याप *m*, श्रम *m*, मेहनत *f*, खटपट *f*, कष्ट *m*, कटकट *f*, उपसर्ग *m*, उपद्याप *m*, पीडा *f*, दगदग *f*, यातायात *f*, अटापीट *f.* [No T. (as a polite formula) (कांहीं) त्रास नाहीं, अडचण नाहीं. To BE IN T. पेंचांत -अडचणींत असणें. To GET INTO T. पेंचांत येणें -सांपडणें. २ टीकेस किंवा शिक्षेस पात्र होणें. To TAKE THE T. तसदी *f.* घेणें.]

Troubled *pa. t.* T. *pa. p.* पिडलेला, त्रासलेला, दुःख दिलेला, दुःखी, दुःखित, कष्टी, संतापित, संतप्त, पीडित, आर्त (esp. in *comp.* as, क्षुधार्त, तृषार्त, &c.), तसदी

दिलेला -घेतलेला -पडलेला. २ क्षुब्ध, प्रक्षुब्ध, खवळलेला, उसळलेला (as, waters).

Troub'ler *n.* दुःख देणारा *m*, त्रास देणारा *m*, इजा करणारा *m*, पिडणारा *m*, &c.

Troub'lesome *a. vexatious, annoying* त्रासदायक, त्रास देणारा, दुःखदायक, दुःख देणारा, उपद्रव देणारा -करणारा, उपद्रवाचा, त्रासाचा, जाचाचा, जाचक, जाच करणारा, इजा देणारा, इजा करणारा, दुःखावह, कष्टावह, क्लेशावह, कष्टदायक. २ *wearisome, tedious* त्रासदायक, कंटाळा आणणारा, कंटाळवाणा, खचरट, किचकट, खिस्तीचा, जिकिरीचा, खष्ट, क्लिष्ट. ३ (of persons) *teasing* त्रासदायक, खणपटीस बसणारा, बोकांडीस बसणारा, खणपट्या, जीवखाऊ, जिकीर करणारा.

Troub'lous *a.* (*archaic*) *full of troubles, agitated, disturbed* दुःखाचा, संकटाचा. २ गडबडीचा, अस्वस्थतेचा, अशांततेचा, खडतर, नष्ट; as, "T. times."

Trough (trof) [Of A. S. origin.] *n.* दोण *f*, (गुरांकरितां) कोठिंबा *m*. (b) टांकी *f*, हौद *m*. २ *a long narrow channel* पाट *m*, पन्हळ *m*. ३ (of the sea) दोन लाटांमधील खोलगट जागा *f*, खोली *f*. ४ a *large tray* मोठें ताट *n*.

Trounce (trowns) [O. Fr. *tronconner*, to cut -*truncus*, maimed.] *v. t. to beat severely, to flog* (*lit* and *fig.*) चाबकानें झोडपणें, खरपूस मार देणें.

Trousers (trow'zėrz) [O. Fr. *trousses*, breeches worn by pages.] *n. pl.* विजार *f*, पायघोळ चोळणा *m*. (b) (in prison language) चड्डी *f*. [LARGE OR LOOSE T. तुमान *f*.]

Trousse (trōōs) [Fr.] *n.* शस्त्रवैद्याची शस्त्रांची केस *f*.

Trousseau (trōō-sō') [Fr.] *n.* (नवीन लग्न झालेल्या) वधूचे किरकोळ पोषाखाचे कपडे *m.pl.*, वधूचीं वस्त्रें *n. pl.*

Trout (trowt) [Of A. S. origin.] *n.* ट्राउट नांवाचा गोड्या पाण्यांतील मासा *m*.

Trowel (trow'el) [Fr. *truelle* -L. *trua*, a ladle.] *n.* (of masons) करणी *f*, कर्णी *f*, थापी *f*. २ (of gardeners) थापी *f*.

Trowsers, Same as Trousers.

Troy-weight (troi'-wāt) [From Troyes in France.] *n.* (सोनें, रुपें आणि जड जवाहीर मोजण्याचें) ट्राय वजन *n*. ट्राय वजनांत बारा औंसांचा एक पौंड धरतात.

Tru'ancy *n.* उनाडपणा *m*, हिंडगेपणा *m*.

Truant (trōō'-ant) [O. Fr. *truand*, a vagrant.] *n. a child who stays away from school without leave* उनाड मुलगा *m*, उनाड पोर *n*, (शाळेंत न जातां) उनाडकी करणारा *m*. २ *an idler* (generally) उनाड, भटक्या *m*. T. *a.* (of person, character) उनाड, हिंडगा, डंडगा. [To PLAY T. उनाडणें, उनाडकी करणें.]

Truant School *n.* उनाड पोरांकरितां शाळा (औद्योगिक).

Truce (trōōs) [From the root of True.] *n. temporary peace or cessation of hostilities* तात्पुरता तह *m*,

मुदतीचा तह *m.* [FLAG OF T. तहाचा बावटा *m.*] २ *intermission* विश्रांति *f,* विसांवा *m.* [T. OF GOD पवित्र दिवसांत खासगी भांडणें विसरून जाणें.]

Truck (truk) [Gr. *trochos*, a wheel.] *n.* गाडा *m.* २ (आगगाडीचा) उघडा डबा *m*, उघडी वाघीण *f.* ३ स्टेशनवरील हातगाडी *f*, लाडीस *n.* ४ बिनधावेचें चाक *n.* T. *v. t.* ट्रकमध्यें भरून नेणें, ट्रकांत घालून नेणें.

Truck (truk) [Fr. *troquer* -Sp. *trocar*, perh. a corr. of L. *trans*, across or over, and *vicis*, change.] *v. t. to barter, to trade* (मालाची) देघे करणें, सौदा *m* -व्यापार करणें. २ *to exchange* (as goods for goods) (मालाची) अदलाबदल *f.* करणें. T. *n. exchange, barter, traffic* अदलाबदल *f*, देघे *f*, सौदा *m*, व्यापार *m*, उलाढाल *f.* २ *small wares* चिल्हर माल *m*, किरकोळ माल *m*, किरकोळ जिन्नस *m*, किरकोळ जिन्नसपानस *m.* ३ (*colloq.*) *rubbish* गाळ *m*, घाण *f*, गाळसाळ *m*, कचराकुचरा *m.* ४ (*fig.*) *nonsense* भलतीच गोष्ट *f*, भलतेंच *n*; as, "Shall stand no T."

Truck'age *n.* (मालाची) अदलाबदल करण्याची पद्धत *f.*

Truck'age *n.* उघड्या वाघिणींतून नेणें *n.* (Waggon = वाघीण). २ उघड्या वाघिणीचें भाडें *n.*

Truckle (truk'l) [L. *trochus*, a wheel.] *n.* लहान चाक *n*, लाडिसाचें बिडाचें चाक *n.*

Truck'le *v. t. to move on rollers* चाकावर फिरविणें.

Truck'le *v. i. to submit obsequiously* हांजीहांजी करणें, (पुढें) नाक घांसणें, पदर पसरणें; as, "Religion itself is forced to T. to worldly policy."

Truckle-bed *n. a low bed on wheels that may be pushed under another* चाकांवरचा (लोटतां येणारा) बिछाना *m.*

Truck'ler *n.* हांजीहांजी करणारा *m.*

Truck-system *n.* मजुरीबद्दल (रोख पैसा न देता त्या किंमतीचा) माल देण्याची पद्धत *f.* २ मजुरांनीं ठरींव ठिकाणाहूनच माल घेण्याची पद्धत *f.*

Truc'ulence *n.* रानटीपणा *m*, क्रूरपणा *m.* २ घातुकपणा *m.*

Truculent (truk'ū-lent) [L. *truculentus* -*traix*, wild, fierce.] *a. very fierce, cruel* भयंकर, रानटी, क्रूर, दुष्ट; as, "The T. inhabitants of Scythia." २ *destructive* विनाशक, घातक; as, "T. plagues."

Trudge (truj) [Allied to Tread and Trot.] *v. i. to travel with labour and effort* पाय फांसटीत चालणें, पाय फांसटणें -झिजवणें, पायपिटी *f* -पायघांशी *f.* करणें, येजा *f* -जाये *f.* करणें, वणवण -वतावता फिरणें. [To T. BACKWARDS AND FORWARDS हेलपाटे खाणें-घेणें.]

Trudging *pr. p.* T. *v. n.* पाय फासटणें *n*, पायपिटी *f*, पायपीट *f*, पायघांशी *f*, येजा *f*, जाये *f.*

True (trōō) [A. S. *treowe*, true.] *a. real* खरा, सत्य, सच्चा, अस्सल, वास्तविक, वास्तव, यथातथ, यथार्थ; as, "A declaration is T. when it states the facts." [T. AND FALSE सदसत्.] २ *agreeable with*

nature or fact खरा, सत्य, सच्चा, रास्त, यथातथ, यथार्थ, ऋत. [To TURN OUT T. खरें ठरणें.] ३ *true-speaking* खरा, खरें बोलणारा, सत्यवक्ता, सत्यवादी. ४ *observant of truth, honest* (ढोंगी नव्हे) खरा, सच्चा, सत्य, प्रामाणिक. (b) बरोबर, इमानी, इमानाचा. ५ *conformable to a rule or pattern* अस्सलबरहुकूम काढलेला, खरा, यथामूल; as, "T. copy; A T. likeness of the original." ६ (weight or measure) खरा, रास्त, नक्की. ७ (a woman) इमानी, सद्गुणी.

True *v. t.* (हत्यार, चाक, चौकट) हवेंतसें बसविणें, हव्या त्या आकाराचें करून घेणें. [इमानी मनुष्य.

True-blue *a.* पूर्ण खरा, पूर्ण प्रामाणिक. T. *n.* पूर्ण

True-born *a.* अस्सल, शुद्ध रक्ताचा, शुद्ध.

True-bred *a.* चांगल्या रीतिभातींचा, सुविनीत, खानदानींत वाढलेला, उत्तम वळण लावलेला.

True-hearted *a.* शुद्ध अंत:करणाचा.

True-horizon *n.* गर्भक्षितिज *n.*

True love *n.* प्रेमाचें मनुष्य *n*, प्रेमपात्र *n*, प्रिया *f.* २ प्रेम करणारा *m*, प्रेमी *m*, प्रिय *m*.

True-motion *n.* वास्तविक गति *f.*

True'ness *n.* खरेपणा *m*, सच्चेपणा *m*, सत्यता *f.*

True-time *n.* गर्भकाल *m.*

Truism (trū'-i-zm) [From true.] *n. a self-evident truth* स्वत:सिद्ध गोष्ट *f.* २ *a hackneyed truth* शिळा सिद्धांत *m*, उष्टा सिद्धांत *m*.

Tru'ly *adv.* खरोखर, खराच, वास्तविक, वास्तविकपणानें, यथार्थदृष्ट्या. २ रास्तपणानें, बरोबर. ३ मनापासून, खराच (as, in the phrase I am, yours truly). ४ मुळाप्रमाणें, तंतोतंत, अस्सलबरहुकूम.

Trump (trump) [Of doubtful origin.] *n. a trumpet* तुतारी *f*, कर्णा *m*. T. *v. t.* कर्णा वाजविणें, कर्णा फुंकणें.

Trump (trump) [From Triumph.] *n.* हुकूम *m*, हुकुमाचें पान *n*. [T. CARD हुकमाचें पान *n*, हुकुम *m*. २ (*fig.*) *valuable resource* महत्वाचें साधन, महत्वाचा इलाज *m*.] २ (*colloq.*) *a person of admirable courage, resource, &c.* हिय्याचा मनुष्य *m*, अरंवशाचा मनुष्य *m*, कर्तबगारीचा मनुष्य *m*. [To PUT A PERSON TO HIS TRUMPS (*fig.*) *to reduce him to his last resources* निर्वाणीवर आणणें -बितवणें.] T. *v. t. to defeat* (*card*) *with a trump* हुकमानें घेणें -मारणें. Trumped *pa. t.* and *pa. p.* Trumping *pr. p.*

Trump (trump) [Fr. *tromper*, to deceive.] *v. t. to deceive or impose upon* फसविणें, ठकविणें. २ *to concoct* बनावट (तोहमत) करणें, खोटा आरोप आणणें. [To T. UP A CHARGE खोटी -बनावट फिर्याद करणें, बनावट आरोप करणें.] Trumped *pa. t.* and *pa. p.*

Trumpery (trump'ėr-i) [Fr. *tromper*, to deceive, *lit.* 'to blow a trumpet (in order to attract the public).'] *n. something showy but worthless* दिखाऊ पण टाकाऊ वस्तु *f*, भपकेदार चीज *f*, कवडीकिंमतीची वस्तु -माल *m*. २ *idle talk* हवें तें बोलणें

n, शुष्क गप्पा f. pl. T. a. showy but worthless दिखाऊ पण टाकाऊ, खोटा, कवडीकिंमतीचा -मोलाचा; as, "T. furniture." २ delusive, shallow पोकळ, भ्रामक, शुष्क; as, "T. arguments."

Trumpet (trump'et) [Fr. trompette, dim. of trompe.] n. तुतारी f, करणा m, कर्णा m. [SPEAKING T.s बोलण्याचे कर्णे m. pl.] [TO BLOW ONE'S OWN T. आपलीच आपण स्तुति करणें. T. CALL तुतारी वाजवून केलेलें आव्हान n. २ (fig.) urgent summons to action कार्य करण्यास आव्हान n.] २ sound of a trumpet तुतारीचा आवाज m. ३ (fig.) स्तुतिपाठक m. T. v. t. तुतारी वाजवून जाहीर करणें, तुतारी f -कर्णा m. वाजवणें g. of o. २ to sing the praises of (-ची) थोरवी f -मोठेपणा m. सांगणें, (-चा) बडिवार सांगणें -करणें. T. v. i. (of elephant) गर्जना f. करणें.

Trum'peter n. तुतारींत लष्करी सूचना वाजविणारा m, कर्णा वाजविणारा m, कर्णेकरी m, तुताऱ्या m. २ स्तुतीचा कर्णा वाजविणारा. (b) निंदेचा कर्णा वाजविणारा.

Trumpet-flower n. (Bignonia Suaveolens) गजरगोटी f, गजरी f, सागरगोटी f. [SEED OF THE T. गजरगोटा m, गजरा m, गजगा m.]

Trumpet-tongued a. तुतारीसारख्या आवाजाचा, कर्ण्या- [सारख्या आवाजाचा.

Truncate (trun'kāt) [L. truncus, maimed.] a. (bot.) बुंडाकार, सोंडेसारखा; as, "T. leaf or feather." २ (अग्रहीन) बुंडाकार (शंख).

Truncheon (trun'-shun) [Fr. troncon -L. truncus, the stem of a tree.] n. सोटा m, सोडगा m, दांडकें n, दंडुका m. २ गदा f.

Trundle (trun'dl) [A. S. trendel, a circle, a wheel.] n. a little wheel लहान चाक n. २ a kind of low-wheeled cart सखल चाकांचा गाडा m. ३ a rolling motion वाटोळी गति f. ४ a trundle-bed चाकांवर फिरणारा बिछाना m. T. v. t. to roll (a thing) on little wheels चाकांवर फिरवणें -चलवणें; as, "To T. a bed." २ to cause to roll फिरवणें, घुळवणें, घुळत जाईसा करणें; as, "To T. a hoop or a ball." T. v. i. to move on small wheels चाकांवर फिरणें. २ to roll or to go by revolving (as a hoop) फिरणें, घुळणें, घुळत येणें-जाणें, घरंगळत जाणें, वाटोळा फिरत जाणें. Trun'dled pa. p. Trun'dling pr. p.

Trundle-bed n. चाकांवर फिरणारा बिछाना m.

Trunk (trunk) [L. truncus, a stock.] n. (bot.) (of a tree) खोड n, स्कंध m, कांड n, कांडें n, पेड n, प्रकांड n. [NAKED OR BARE T. खोड n, स्थाणु m.] २ (of man or animal) धड n, शरीराचें कांड n. [HEADLESS T. धड n, कबंध m.] ३ main part of any structure धड n, मुख्य भाग m, मधला भाग m, पोट n. ४ main line of railway or canal (रेल्वेचा किंवा कालव्याचा) मुख्य फांटा m, मुख्य रस्ता m, मुख्य प्रवाह m. ५ (प्रवासांतील कपड्यांची) पेटी f, प्रवासी पेटी f. ६ (esp. of an elephant) सोंड f. ७ (हवा जाण्या-

करितां वगैरे) बंब *m*. ८ पाणी नेण्याचा पन्हळ *m*. ९ (of an insect) किड्याची सोंड *f*, किड्याचें तोंड *n*.

Trunk'ful *n*. ट्रंकभर (कपडे वगैरे).

Trunk-line *n*. (आगगाडीचा) मुख्य रस्ता *m*, मुख्य मार्ग *m*. (b) (कालव्याचा) मुख्य फांटा *m*.

Trunnion (trun'yun) [Fr. *trognon*, a stalk -*trone*, a stump.] *n*. (of a cannon) कानपा *m*. २ (in a steam-engine) खुंटी *f*, पीन *f*.

Trunn'ioned *a*. कानपे असलेला, कानपे बसवलेला.

Truss (trus) [O. Fr. *trosser*, to bind together -L. *trotus*, twisted.] *n*. (of roof, bridge, &c.) कैंची *f*. २ (of hay, &c.) गठ्ठा *m*, भारा *m*, बिंडा *m*, जोंबडा *m*. (b) (of rice-straw) लाटा *m*. ३ *compact terminal flower-cluster* गुच्छ *m*. ४ *large corbel supporting monument* कार्बेल *m*, घोडा *m*. ५ (*naut.*) *heavy iron fitting securing lower yards to mast* कैंची *f*. ६ (for hernia) दाब *m*, पट्टा *m*, चाप *m*.

Truss *v. t.* कैंचीवर सांवरून धरणें, कैंचीचा आधार देणें. २ (R) *to pack closely* खचून -दडपून भरणें. ३ गच्च बांधणें, गच्च आंवळणें. Trussed *pa. t.* and *pa. p.*

Truss-beam *n*. कैंचीला बांधणारें आडवें बीम *n*.

Trust (trust) [M. E. *trusten*, to trust.] *n*. *confidence* विश्वास *m*, भरंवसा *m*, श्रद्धा *f*, निष्ठा *f*, इतबार *m*; as, "Our *trust* is in God." २ *confident expectation* विश्वास *m*, भरंवसा *m*, आशा *f*, उमेद *f*, खात्री *f*. ३ *person or thing confided in* विश्वासाचा मनुष्य *m*, विश्वासाचें ठिकाण *n*, विश्वासस्थान *n*, विश्वासभूमि *f*, विश्वासपात्र *n*; as, "He is our sole T." ४ *reliance on the truth of a statement without examination* अंधविश्वास *m*, अंधश्रद्धा *f*, भोळा भाव *m*; as, "Takes everything on T." ५ *commercial credit* पत *f*, उधार *m*. [ON T. उधार, आंगावर, जातीवर. TO BUY UPON T. उधार घेणें -आणणें -नेणें. TO SELL UPON T. उधार देणें, आंगावर -हातावर -जातीवर देणें.] ६ *responsibility arising from confidence reposed in one* विश्वासाचें काम पत्करल्यामुळें येणारी जबाबदारी *f*, विश्वास *m*; as, "Am in a position of T." [BREACH OF T. विश्वासघात *m*.] ७ *thing or person committed to one's care* ठेव *m*, न्यास *m*, जिम्मा *m*, दिम्मत *f*, तैनात *f*, हवाला *m*. (b) ठेवीमुळें येणारी जबाबदारी *f*, जिम्मेदारी *f*; as, "Have fulfilled my T." ८ (commerce) *a combination of companies to control* (for their own advantage) *the production or sale of particular articles, or to regulate a particular branch of business* व्यापारी संघ *m*. ९ इस्टेट ताब्यांत देण्याकरितां योग्य दस्तैवज वगैरे करणें, ट्रस्टी नेमणें. १० ट्रस्टीच्या ताब्यांतील इस्टेट *f*.

Trust *v. t. to place confidence in* विश्वासणें, विश्वास ठेवणें with वर of *o*., पातणें. २ *to consign* (thing, to person, &c.) पातणें, सोंपणें, हवालणें, विश्वासानें ठेवणें -देणें. ३ *to allow credit to* (customer, for goods)

(माल) उधार -उधारीनें -उधारीवर देणें -विकणें. ४ *to hope confidently* (usually with a phrase or infinitive clause as the object) विश्वास ठेवणें, आशा करणें, उमेद बाळगणें; as, "I T. to hear better news." T. *v. i.* विश्वास ठेवणें. २ आशा ठेवणें -धरणें -बाळगणें, विश्वास *m* -खातरी *f.* असणें. ३ उधार -उधारीनें (माल) देणें.

Trust-deed *n.* इस्टेट ट्रस्टींच्या ताब्यांत दिल्याचा [दस्तैवज *m.*

Trusted *pa. p.* विश्वास ठेवलेला. २ विश्वास असलेला, विश्वासाचा, खात्रीचा. ३ विश्वासानें ठेवलेला.

Trust-estate *n.* ट्रस्टींच्या ताब्यांतील इस्टेट *f.*

Trustee' *n.* (दुसऱ्याच्या वतीनें इस्टेटीची व्यवस्था पाहणारा) व्यवस्थापक *m*, जिम्मेदार *m*, ट्रस्टी *m*.

Trustee'ship *n.* ट्रस्टीची जागा *f*, ट्रस्टीचें काम *n*.

Trust'er *n.* विश्वास ठेवणारा *m*.

Trust'ful *a.* विश्वास ठेवणारा, विश्वासाचा. २ विश्वास ठेवण्यासारखा, विश्वसनीय, विश्वासूक, विश्वासपात्र.

Trust'fully *adv.* विश्वासानें, विश्वास ठेऊन, विश्वासपूर्वक

Trust'fulness *n.* विश्वासूपणा *m*, विश्वसनीयता *f.*

Trust'ily *adv.* विश्वास ठेऊन.

Trusti'ness *n.* विश्वासपात्रता *f.* २ विश्वासयोग्यता *f.*

Trust'ing *a.* विश्वास ठेवणारा, विश्वास धरणारा. २ भाविक, श्रद्धाळू. ३ विश्वासानें ठेवणारा, पातणारा.

Trust'ingly *adv.* विश्वासानें, विश्वास धरून -ठेवून.

Trust'less *a.* अविश्वासूक, गैरविश्वासी.

Trust-money *n.* (दुसऱ्याचे पंच म्हणून ताब्यांत असलेले) ट्रस्टचे पैसे.

Trust'worthiness *n.* विश्वासपात्रता *f*, विश्वासयोग्यता *f*, इमानीपणा *m*, इमानदारी *f.* २ विश्वसनीयता *f.*

Trust'worthy *a.* विश्वासू, विश्वासूक, विश्वासाचा, विश्वास ठेवण्यासारखा, भरंवशाचा, खातरीचा, विश्वासयोग्य, विश्वासपात्र.

Trust'y *a* विश्वासाचा, विश्वास ठेवण्याजोगा, विश्वासपात्र, विश्वासयोग्य. Trus'tier, comparative; Trust'iest, superlative.

Truth *n.* खरें *n*, सत्य *n*, खरेपणा *m*, सत्यता *f*, सच्चेपणा *m*, अस्सलपणा *m*, वास्तविकपणा *m*, वास्तविकता *f*, यथार्थता *f*, याथातथ्य *n*. २ खरेपणा *m*, रास्तपणा *m*. ३ सत्यवक्तेपणा *m*, सत्यवादित्व *n*. ४ सत्यता *f*, सत्यशीलता *f.* ५ खरेपणा *m*, हुबेहुबपणा *m*. ६ नक्कीपणा, रास्तपणा *m*. ७ *true state of things* खरी गोष्ट *f*, खरी हकीकत *f*, खरा मजकूर *m*, सत्यवृत्तांत *m*, वास्तविक (घडलेला) प्रकार *m*. ८ *an established principle* सत्य *n*, तत्त्व *n*, सिद्धान्त *m*. [GOD'S T., GOSPEL T. सर्वस्वीं खरी गोष्ट *f* -विधान *n*. IN T. खरें पाहतां, वास्तविक. INVESTIGATION OF T. सत्यान्वेषण *n*, तत्त्वान्वेषण *n*. THAT KNOWS T. तत्त्ववित्. HOME TRUTHS स्वतःसंबंधानें न रुचणाऱ्या गोष्टी *f. pl.*] ९ योग्य ठिकाण *n*, योग्य जागा *f*; as, "The wheel is out of *truth*."

Truth'ful *a.* खरा, सत्य, (नेहमीं) खरें बोलणारा. २

विश्वास ठेवण्याजोगा, विश्वासपात्र, विश्वसनीय. ३ वस्तुस्थितीला धरून, वास्तविक.

Truth'fully *adv.* खरेपणानें, खरें बोलून. २ वास्तविकपणें.

Truth'fulness *n.* खरेपणा *m*, विश्वासपात्रता *f.* २ वास्तविकपणा *m*.

Truth'less *a.* (of statement) खोटा, असत्य. २ (of person) खोटा, असत्य भाषण करणारा, वचन न पाळणारा, बोलण्यांत फिरणारा, अविश्वासपात्र.

Try (trī) [Fr. -L. *tero -tritare*, to rub.] *v. t. to purify or refine* (as metals) (गाळून -रस करून) शुद्ध करणें. २ *to prove by experiment, to test* ताडणें, ताडून पाहणें; as, "To T. weights or measures." (b) अजमावून पाहणें, परीक्षा पाहणें; as, "To T. a man's opinions." ३ *to subject to severe trial* परीक्षा पाहणें, सत्त्व पाहणें. ४ *to test by use* वापरून पाहणें, प्रत्यक्ष अनुभव घेणें, परीक्षा *f* -प्रचीति *f.* घेणें, घेऊन पाहणें; as, "To T. a remedy for a disease." ५ *to bring to the test* पाहणें, कसून पाहणें, पारखणें, पडताळणें, पडताळून पाहणें, पारख करणें, कसोटी पाहणें. ६ *to strain* ताण पाडणें, ताण देणें; as, "Repeated disappointments *try* one's patience." (b) ताटकळवणें, ताटकळी *f* -ताटकळा *m.* आणणें; as, "The light *tries* one's eyes." ७ (*law*, a person, for, on a charge of) (खटला) चालवणें, चौकशी करणें. ८ *to settle, to decide* (अजमावून) निकाल *m.* लावणें; as, "To T. rival claims by a duel." ९ *to experience* अनुभवणें, अनुभव घेणें, स्वतः सोसणें. १० *to essay, to attempt* प्रयत्न करणें, हातीं घेणें, करणें, करून पाहणें, अदमास पाहणें, प्रयत्न करून पाहणें. ११ (with *on*, as a garment) घालून पाहणें.

Try *v. i.* प्रयत्न करणें, खटपट करणें, करून पाहणें, यत्न -उद्योग करणें -करून पाहणें, झटणें, फांसा टाकून पाहणें. Tried *pa. t.* and *pa. p.* Try'ing *pr. p.*

Try'ing *pr. p.* परीक्षेचा, परीक्षा पाहणारा, आणीबाणीचा, कसास लावून पाहणारा, अडचणीचा; as, "T. occasion or position."

Tryma (trī'ma) [Gr. *tryma*, a hole.] *n.* (*bot.*) अक्रोडाच्या जातीचें फळ *n*, अक्षोटक.

Trypsin (trip'sin) [Gr. *tribein*, to rub.] *n.* स्वादुपिंडाच्या रसांतील पाचक तत्त्व *n*, स्वादुपिंडरसतत्त्व *n.*

Tsar *n.* (रशियाचा) झार *m.*

Tub (tub) [Of doubtful origin.] *n.* (लांकडाचें) पिंप *n*, टीप *n.* २ (लोणी, धान्य, चहा वगैरे मोजण्याचें) मापाचें पिंप *n.* (b) पिंपभर. ३ आंघोळीच्या पाण्याचें पिंप *n.* (b) पिंपांत केलेलें स्नान *n.* ४ (mining) (अशुद्ध धातु, कोळसे वगैरे भरण्याची) बालडी *f*, पिंप *n.* T. *v. i.* पिंपांत बसून स्नान करणें. Tubbed *pa. t.* and *pa. p.* Tub'bing *pr. p.*

Tub'al *a.* नलिकेसंबंधी, नलिकान्तर्गत. [T. PREGNANCY नलिकान्तर्गत गर्भधारणा *f.*]

Tub'bish *a.* पिंपासारखा, लठ्ठसर.

Tub'by *a.* पिंपाच्या आकाराचा. २ लठ्ठ. ३ (of musical instrument) फुटक्या आवाजाचा, भद्या आवाजाचा.

Tube (tūb) [L. *tubus*, a pipe.] *n.* नलिका *f*, नळी *f*. (b) loosely नळ *m*, नळा *m*, नळकट *n*, नळकूट *n*, नळकांडें *n*, नळकांडी *f*, पन्हळ *m*, पन्हळी *f*. २ रंग ठेवण्याची धातूची नळी *f*. [T. COLOURS नळींत ठेवण्याचे रंग.] ३ *main body of wind-instrument* वायुवाद्याची नळी *f*. ४ (*anat.*) नाडी *f*, नाड *f*, धमनी *f*, शीर *f*.

Tube-bender *n.* पाइपाच्या तोंडाची कडा बाहेर वळवून [टाकण्याचें यंत्र *n*.

Tube-cutter *n.* पाइप कापण्याचा कटर.

Tube-expander *n* पाइपाचें तोंड फुलविण्याचें यंत्र *n*.

Tuber (tū'bėr) [L. *tuber*, a swelling.] *n.* जमिनींतलें गोळ्यासारखें खोड (stem) *n*, ग्रंथिकोष्ठ *n*, हें खोड जमिनींत तयार होऊन पुष्कळ जाड होतें. याच्या वरच्या बाजूला डोळे उत्पन्न होतात. उ० बटाटा.

Tu'bercle *n.* सूक्ष्म ग्रंथि *m*, लहान गांठ *f*. (b) क्षयरोगग्रंथि *m*, क्षयग्रंथि *m*, क्षयरोगांत (उत्पन्न) होणारी गांठ *f*. क्षयरोगाचे जन्तू श्वासोच्छ्वासाबरोबर शरीरांत जाऊन फुप्फुसें, यकृत्, प्लीहा, वृक्क, मूत्राशय, सांधे, आंतडीं, व पाठीचा कणा इत्यादि ठिकाणचें द्रव्य कुजवून व तेथें पू उत्पन्न करून असल्या गांठी किंवा ग्रंथि उत्पन्न करतात. २ (*bot.*) मूळाची गांठ *f*, ग्रंथिल मूळ. ३ पानावर आलेला फोड *m*.

Tubercle bacilli क्षयरोगजन्तु *m. pl.*

Tuber'cular *a.* सूक्ष्मग्रंथि असलेला. (b) सूक्ष्मग्रंथि झालेला. २ सूक्ष्मग्रंथीसारखा; as, "T. excrescence." ३ क्षयरोगग्रंथि झालेला, क्षयी, क्षयाचा; as, "T. patient." [T. CONSTITUTION क्षयप्रकृति.] ४ (*bot.*) ग्रंथिल, गांठीगांठीचा.

Tuber'culate *a.* ग्रंथिल, गांठी असलेला.

Tuberculin (tū'bėr-külin) [L. *tuberculum* -*tuber*, a swelling.] *n.* क्षयप्रतिबंधकरस *m*. हा रस क्षयग्रंथींपासून तयार करतात, व हा अंगांत घातल्यानें रोगाचा प्रतिबंध करण्याची शक्ति अंगांत उत्पन्न होते.

Tuber'culose, Tuber'culous *a.* सूक्ष्मग्रंथि असलेला, लहान गांठी असलेला. २ (*med.*) क्षयरोगाच्या सूक्ष्मग्रंथि असलेला, क्षयग्रंथिविकृत; as, "T. liver." ३ क्षयग्रंथिजन्य, क्षयग्रंथीपासून झालेला.

Tuberculo'sis in the luungs *n.* कफक्षय *m*.

N. B.—Tuberculosis in the lungs, Consumption, and Pulmonary Phthisis are only different names for the same disease कफक्षय रोग *m*.

Tuberif'erous *a.* ग्रंथिकोष्ठधारी.

Tu'beriform *a.* ग्रंथिकोष्ठाच्या आकाराचा, ग्रंथिकोष्ठाकार.

Tuberose (tūb'-rōz) *n.* गुलछबू *m*, निशिगंध *m*.

Tu'berose *a.* गांठाळ, ग्रंथिल.

Tuberos'ity *n.* ग्रंथिलता *f*, गांठाळपणा *m*. २ गोंडेरेपणा *m*. ३ (*anat.*) पिंड *m*, अर्बुद *n*.

Tuberous (tu'-bėr-us) [L. *tuberculum*, dim. of

Tuber.] *a.* गांठाळ, ग्रंथिल. २ *having a tufted head* गोंडेरी, गोंडेरा, गोंड्याचा.

Tu'bing *n.* नळाची लांबी *f.* २ नळ्या *f. pl.* ३ नळ्या करण्याचें सामान *n.*

Tu'bular (tūbū-lėr) [L. *tubulum*, dim. of Tube, +*-ar* or *-ous.*] *a.* नळीच्या आकाराचा, नळीसारखा, नलिकाकार. [T. BREATHING अपस्तम्भशाखाध्वनि *m*, अपस्तम्भनलिकाध्वनि *m*, नळींत फुटल्यासारखा आवाज *m.*] २ पुष्कळ नळ्या असलेला. ३ वाटोळा; as, "T. surface."

Tubular boiler *n.* (पितळेच्या) नळ्यांचा बायलर *m*, नळ्यावाला बायलर *m.* [नळांचा पूल *m.*

Tubular bridge *n.* (आगगाडी जाण्याचा) बोगद्यासारखा

Tu'bulated *a.* नळीच्या आकाराचा, नळाच्या आकाराचा. २ लहान नळी असलेला. ३ लहान लहान नळ्या असलेला. ४ लहान लहान नळ्यांचा केलेला.

Tu'bule *n.* लघुनलिका *f*, लहान नळी *f.*

Tu'bulous *a.* नलिकाकृति, नळीच्या आकाराचा.

Tuck (tuk) [A. S. *tucian*, to pull.] *n. end to be tucked* खोंचा *m*, खोंचण *n*, ओंचा *m*, कांचा *m*, कच्छ *m.* २ (in a garment) *a fold* दुमड *f*, मुरड *f*, चुणी *f*, चूण *f.* T. *v. t.* (with *in* or *up*) *to gather up* वर सांवरणें, वर खोंवणें, सांवरून खोंवणें, दुमडून खोंवणें, ओंचे खोंवणें, मुरडून खोंवणें. २ (with *in*) *to insert between* खोंवणें, खोंचणें, खुपसणें. ३ (with *in*) *to cram* (*food*) तकटून भरणें. ४ मुरड घालणें, चुणी पाडणें; as, "To T. a dress."

Tuesday (tūz'-dā) [O. E. *Tiwes dæg.* Tiwes is genetive of Tiw, god of war, and *dæg*, day.] *n.* मंगळवार *m*, भौमवार *m.*

Tuft (tuft) [Of Teutonic origin.] *n.* झुबका *m*, झुमका *m*, पुंजका *m*, गोंडा *m*, गुच्छ *m*, स्तबक *m*, तुरा *m*, पल्लव *m*; as, "T. of flowers." २ *tufted head of certain flowers* गेंद *m*, गोंडा *m.* ३ (of trees) *clump* झुबका *m*, बेट *n.* ४ *plume, crest* तुरा *m*, चूडा *f*, शिखा *f*, अवतंस *m.*

Tuft *v. t. to furnish with tufts* झुबके लावणें. २ (टांके मारून चटईला वगैरे) गोंडे लावणें.

Tuft *v. i. to grow in tufts* बेट होणें -येणें. (b) झुबका येणें -असणें, गोंडा येणें.

Tufted *pa. t.* and *pa. p.* T. *a.* गोंडेरा, गोंडेदार, झुबकेदार, झुमकेदार, चूडावान्, गोंडी; (as, गोंडी जास्वंद, गोंडी मखमल).

Tug (tug) [Closely connected with Tuck.] *v. t. to pull with great effort* मोठ्या श्रमानें -बळानें ओढणें, बळ करून ओढणें -ओढ देणें. Tugged *pa. t.* and *pa. p.* Tug'ging *pr. p.* Tug *n.* झटापट *f*, ओढ *f*, खेंचाखेंच *f*, ओढाताण *f*, खेंच *f.* २ दुसरें गलबत ओढणारी लहान आगबोट *f.* Also called Tug-boat. ३ (चामड्याचा जिनाला अडकविलेला) हलका *m.*

Tug of war *n.* दोरी ओढण्याचा खेळ *m*, दोरओढा-

ओढी *f.* २ *supreme contest* जंगी लढत *f.* (b) जोराची झटापट *f.*

Tuition (tū-ish'-un) [L. *tuitus*, to see.] *n.* देखरेख *f.* २ शिकवणें *n*, शिकवणी *f.* ३ शिकवणी *f*, शिकवणीचा पगार *m.*

Tulip (tū'lip) [Of French origin.] *n.* ट्यूलिप नांवाचें फूल *n.* २ बंदुकीचा कानपा *m.*

Tumble (tum'bl) [Of A. S. origin.] *v. i.* (with *off, over, from, down*) *to fall suddenly* पडणें. २ (of waves or sick person) *to roll or toss up and down or from side to side* लोळणें, गडबडां लोळणें. ३ *to move, walk, run in a headlong fashion* कोसळणें, ढांसळणें, धोधावणें, ढकलणें, वरंगळणें. ४ *to perform acrobatic feats* कोल्हांट उड्यांचा खेळ करणें, नाडेभोरप्याचा खेळ करणें.

Tum'ble *v. t.* पाडणें, ढकलून -लोटून पाडणें. २ *to disorder, to rumple* गुधडा घालणें; as, "To T. clothes." ३ *to disarrange, to disorder* गोंधळवणें, घोंटाळा *m* -गोंधळ *m* -उलटापालट *f.* करणें *g. of o.*, अस्ताव्यस्त करणें. ४ (पशु, पक्षी वगैरे, गोळी मारून) पाडणें. ५ (झिलई देण्याच्या पेटींत घालून) झिलई देणें. Tumbled *pa. t.* and *pa. p.* Tum'bling *pr. p.*

Tumble *n.* पडणें *n.* २ कोल्हांट उडी *f.* ३ अस्ताव्यस्त स्थिति *f.*

Tum'bler *n.* पडणारा *m.* २ घोलांट उड्या मारणारा *m*, कबूतरी उड्या मारणारा *m*, कोल्हांटी *m*, कैकाडी *m*, डोंबारी *m.* ३ (पाडली तरी) वर उठणारी बाहुली *f*, *pop.* ठकायमावशी *m.* ४ (पाणी पिण्याचें) टंबरेल *n.* ५ गिरेबाज *m*, लोटण *m* (कबूतर).

Tumbling barrel *n.* (आंत घातलेल्या लहान जिनसांना) झिलई देण्याचें पिंप *n.*

Tumbling box *n.* (आंत घातलेल्या बारीक जिनसांना) झिलई आणण्याची पेटी *f.*

Tumbling wheel *n.* (आंत घातलेल्या जिनसांना) झिलई आणण्याचें पोकळ चाक *n.*

Tumbrel (tum'-brel) [O. Fr. *tumbrel -tomber*, to fall.] *n.* (*mil.*) *a two-wheeled cart for carrying tools, ammunition* (हत्यारें, दारूगोळा नेण्याची) छपरी गाडी *f*, युद्धसामग्री नेण्याचा खटारा *m*, रणगाडा *m.* २ *a dung-cart* सोनखताची गाडी *f.*

Tumefac'tion *n.* (*path.*) *a swelling* (*esp.* on the body) शरीरावर आलेली सूज *f.* (b) गांठ येणें *n.* (c) गांठ *f*, बेंड *n*, स्फोट *m*, स्फोटक *m*, शोथ *m.*

Tu'mefy, Tu'mify *v. t.* (*lit.* and *fig*[illegible] *cause to swell* सुजवणें, सुजावयास लावणें, फु[illegible] फुगावयास लावणें; as, "To swell, *tumefy*, stiffen, not the diction only, but the tenor of the thought." T. *v. i.* सुजणें, फुगणें.

Tumes'cence *n.* सूज *f.*

Tumes'cent *a.* सुजलेला, सुजणारा.

Tumid (tū'-mid) [L. *tumere*, to swell.] *a.* (of parts of body) *swollen* सुजलेला, फुगलेला, सुजीर, फुगीर. २ (*fig.*) (of style) *bombastic* फुगवून लिहिलेला, पोकळ भपक्याचा, ढबदार, ढबीचा, डौलाचा, शब्दावडंबराचा, सजवलेला.

Tumid'ity, Tu'midness *n.* सूज *f*, फुगवटी *f*. २ (*fig.*) पोकळ भपका *m*, ढब *f*, आव *m*. (b) शब्दावडंबर *n*.

Tu'midly *adv.* सुजून. २ पोकळ भपक्यानें. (b) शब्दावडंबरानें, सजवलेल्या भाषेनें.

Tumour (tū'mėr) [L. *tumio*, I swell.] *n.* *a morbid swelling of any part of the body* आवाळूं *n*, वाळूक *n*, बेंड *n*, अर्बुद *n*. Sk. [A T. IN THE GROIN BEHIND THE EAR वळ *m*. INDOLENT AND SYMPATHETIC T. अवधाणा *m*, वाधाणा *m*. SUPPURATING T. GENERALLY केसतुड *n*, उठाणूं *n*. T. IN ANO आरई *f*, आर *f*. TO FORM AGAIN -(A BURST T.) डंबारणें, डंबारा धरणें, खपली धरणें. FATTY T. वसामय ग्रंथी *f*. FIBROUS T. तंतुमय ग्रंथी, आवाळूं. FIBRO-NUCLEATED T. कणतंतुमय ग्रंथी *f*. GLANDULAR T. मांसपिंडमय आवाळूं. TUMOROUS GROWTH शरीरावर किंवा शरीरांत नवीन वाढलेला भाग *m*. OVARIAN T. अंतःफलग्रंथी (अंतःफल= ovary) *f*. T.s IN THE PELVIS AND VAGINA कटीरमार्गांतील व योनिमार्गांतील ग्रंथी. MALIGNANT T. दुष्ट आवाळूं, घातुक आवाळूं. BENIGN T. निरुपद्रवी आवाळूं.] Also spelt Tumor.

Tu'mular *a.* चबुत्रेवजा, चबुत्र्यासारखा.

Tumult (tū'-mult) [L. *tumere*, to swell.] *n.* *commotion of a multitude esp. with confused cries* गडबड *f*, गोंधळ *m*, कोलाहल *m*, बैदा *m*, दंगल *f*, धांदल *f*, गलबल *f*, धामधूम *f*, अंदाधुंदी *f*, धुमाकूळ *m*, हुल्लड *f*, गर्दी *f*, दणका *m*, धूम *f*. २ *confused and excited state of mind* संक्षोभ *m*, क्षोभ *m*, खळबळ *f*, अस्वस्थता *f*; as, "The T. within him had subsided."

Tumul'tuary *a.* दंगा उत्पन्न करणारा, दंग्याचा, बखेड्याचा, गोंधळाचा; as, "T. skirmish." २ *agitated, restless* क्षुब्ध, खवळलेला, अस्वस्थ, शांति नसलेला, मनाचें स्वास्थ्य नसलेला; as, "Men without religion live in a T. state."

Tumul'tuous *a.* गोंधळाचा, गडबडीचा, धांदलीचा, दंगलीचा, तुंबळ, बेबंद; as, "T. fight." २ *conducted with disorder, confused, boisterous* अव्यवस्थित, घोंटाळ्याचा, गोंधळाचा; as, "Tumultuous assembly." ३ *agitated* (as with conflicting passions) क्षुब्ध, खळबळ उडालेला; as, "T. breast." ४ *turbulent, violent* घोंटाळा उपस्थित करणारा, दंगा उपस्थित करणारा; as, "T. speech."

Tumul'tuously *adv.* धांदलीनें, गडबडीनें, घोंटाळा उडवून, धांदल माजवून.

Tumul'tuousness *n.* दंगल *f*, गडबड *f*, गर्दी *f*.

Tumulus (tū'-mū-lus) [L. *tumere*, to swell.] *n.* *a mound of earth raised as a tomb or a monument* (प्राचीन काळीं पुरलेल्या लोकांच्या थडग्यावर केलेला छत्रीवजा) चबुत्रा *m*. Tumuli (tū-mū-li) *n. pl.*

Tun (tun) [O. E. *tunne*, tun.] *n.* (दारूचें) मोठें पिंप *n.* T. *v. t. to store (liquor) in a tun* पिंपांत (सांठवून) ठेवणें.

Tu'nable *a.* सुरांत लावण्याजोगा, मेळ बसवण्याजोगा.

Tune (tūn) [From the root of Tone.] *n. melody or air* तान *f*, आलाप *m.* [T. AND TIME तालसूर.] २ *correct intonation in singing or playing* स्वर *m*, सूर *m*, चाल *f*, गति *f*, राग *m*, रागिणी *f.* [TO TELL THE T. BY HEARING THE STRING SOUNDED (*fig.*) सुतानें स्वर्गास जाणें.] (b) *due adjustment of instrument* स्वर *m*, सूर *m*, स्वरमेळ *m*, स्वरांचा जम *m* -मिलाफ *m*, स्वरैक्य *n.* [THAT IS OUT OF T. बदसूर, अपसूर.] ३ *agreement, harmonious relation* मेळ *m*, जम *m*, मिलाफ *m*, ऐक्य *n*, साधर्म्य *n.* [IN T. WITH THE INFINITE अनंताशीं साधर्म्यांत.] ४ *suitable mood* अनुरूप भाव *m*, वृत्ति *f*, तार *f*, लहर *f.* [TO BE IN T. FOR सूर *m. pl.* वाहणें *g. of s.* TO CHANGE ONE'S T., TO SING ANOTHER T. वृत्ति वदलणें, वृत्ति पालटणें, वृत्तींत फरक पडणें, भाषणाचा रोंख बदलणें.]

Tune *v. t. to put* (*piano*) *in time* लावणें, सुरांत -स्वरांत लावणें, स्वर *m.* मिळवणें -जमवणें, स्वरांचा जम *m* -मेळ *m.* करणें. २ *to adjust* (*a thing to circumstance etc.,*) (परिस्थितीशीं वगैरे) जमवून घेणें, मिळतें घेणें, मिलाफ करणें. ३ (*poet.*) *to produce* (*music*) गाणें; as, "Lark *tunes* his song." ४ *to express or celebrate in music* गाऊन साजरा करणें, गाण्यांत उच्चारणें -कळवणें. T. *v. i.* (*lit.* and *fig.*) *to be in harmony* (*with*) (-शीं) मेळ *m.* असणें, जम असणें, मिलाफ असणें -होणें. Tuned *pa. t.* and *pa. p.*

Tun'eful *a. melodious, musical* सुस्वर. Tun'efully *adv.* सुस्वरतेनें, सुरावर. Tun'efulness *n.* सुस्वरता *f.*

Tun'eless *a. not in time* सुरांत नसलेला, बेसूर.

Tun'er *n.* (पेटी वगैरे) सुरांत लावणारा *m.*

Tungsten (tung'-sten) [Scan. *tung*, heavy, and *sten*, stone.] *n.* रसायनशास्त्रांतील 'तुंगस्थ' नांवाचें धातुमूलद्रव्य *n.*

Tunic (tū'-nic) [Fr. -L. *tunica*, tunic.] *n.* (*bot.*) *loose membranous skin of an organ* वरचें वेष्टण *n*, त्वचा *f.* २ *a short coat worn by soldiers, policemen, etc.* शिपायाचा अंगाबरोबरचा ट्यूनिक (डगला.).

Tunicate, Tu'nicated *a.* (*bot.*) त्वचावगुंठित (कंदविशेष); उ० गुलछबूचा कांदा *m.*

Tu'nicle *n.* (*bot.*) *fine or delicate tunic* अगदीं पातळ [त्वचा *f.*

Tun'ing *pr. p.* Tuning Fork *n.* (*phys.*) स्वरशूल *m.*

Tunnel (tun'el) [From the root of Tun.] *n. a long under-ground passage (esp. on railways)* बोगदा *m.* २ (ससे, घुशी वगैरे प्राण्यांनीं केलेलें) बीळ *n.* ३ खाणींतील रस्ता. ४ (कारखान्याच्या) धुराची गल्ली *f.* T. *v. t. to make or bore a tunnel* बोगदा पाडणें; as, "To T. a mountain." २ *to furnish with a tunnel*

बोगदा पाडणें. २ बीळ करणें -पाडणें. Tun'nelled *p. t.* and *pa. p.* Tun'nelling *pr. p.*

Tunnel-borer *n.* बोगदा पाडण्याचें यंत्र *n.*

Tup (tup) [M. E. *tupple*, tup.] *n. male sheep, ram* मेंढा *m*, टपूर *m*. २ *striking face of steam-hammer* (वाफेनें चालणाऱ्या) हातोड्याचें तोंड *n*.

Turban (tur'ban) [Etymology dubious.] *n.* पागोटें *n*, पगडी *f*, मुंडासें *n*. T.-binder *n.* पगडबंद *m*.

Turbid (tur'-bid) [L. *turbidus -turba*, a crowd.] *a.* (of liquid) *muddy* गढूळ, खडूळ, गदळ, राड, कलुष. २ (*fig.*) *confused, disordered* गोंधळाचा, गोंधळलेला.

Turbid'ity, Tur'bidness *n.* गढूळपणा *m*, खडूळपणा *m*, कलुषता *f*.

Tur'bidly *adv.* गढूळपणानें, खडूळपणानें, गढूळ -खडूळ [होऊन.

Tur'binate *a.* भोंवऱ्यासारखा, व्यस्तशंकूसारखा, क्षुद्रशुक्तिकाकार. [TURBINATED BONE शुक्तिकास्थि. INFERIOR TURBINATED BONE अधःशुक्तिकास्थि. INFERIOR TURBINATED CREST अधरालिकास्थि. SUPERIOR TURBINATED CREST उत्तरालिकास्थि. SUPERIOR TURBINATED PROCESS ऊर्ध्वशुक्तिकापक्ष *m*. MIDDLE TURBINATED PROCESS मध्यशुक्तिकापक्ष *m*.]

Turbine (tur'bin) [L. *turbo, turbinis*, a whirl.] *n.* (*mech. eng.*) *a rotary engine, consisting of a large wheel with buckets or vanes on the circumference or fixed to an axle or shaft* चक्की *f*. (a) पाणचक्की *f*. (b) पवनचक्की *f*. (c) वाफचक्की *f*.

Tur'bulence, Tur'bulency *n. riot and disorder* दंडेली *f*, दांडगाई *f*, दंगेबाजी *f*, बंडखोरी *f*, पुंडाई *f*, खलेली *f*, टोंगाई *f*, उद्दामपणा *m*, उर्मटपणा *m*.

Turbulent (tur'-bū-lant) [From the root of Turbid.] *a. disorderly, riotous* दंगेखोर, दांडगा, दंडेल, दंगेबाज, बंडखोर, खलेल, धासधुस्या, शिरजोर, धांदल्या, उर्मट, उद्दाम.

Turf (turf) [A. S. *turf*, turf.] *n. earth thickly matted with roots of grass* गवताचा भुईतळ *m*, गवताची जमीन *f*, गवताळ जमीन *f*. [THE T. *the race-course* शर्यतींचें पटांगण *n*. २ *the profession of horse-racing* (घोड्यांच्या) शर्यतींचा धंदा *m*. A CLOD OR LUMP OF T. पेंड *m*. SPADE USED IN TURNING UP T. पेंडस *m, n*.] T. *v. t. to cover ground with turf* (जमीन) गवताची करणें, गवताळ करणें.

Turfy *a.* गवताळ, गवतासारखा.

Turges'cence, Turgid'ity, Tur'gidness *n.* तांबडा होऊन फुगणें *n*, सूज *f*.

Turges'cent *a.* तांबडा होऊन फुगणारा, सुजणारा.

Turgid (tur'-jid) [L. *turgidus, -turgere*, to swell.] *a. morbidly swollen* सुजलेला, फुगलेला. २ (of speaking or writing) *pompous in style* फुगवून लिहिलेला, अवडंबराचा, डौलाचा, डौली.

Turk *n.* तुर्क *m*, तुर्क मनुष्य *m*, टर्कींतला रहिवाशी *m*.

Turkey (tur'-ki) [Formerly supposed to have come from Turkey.] *n.* 'टर्की' नांवाची कोंबड्याची जात *f.*

Turkey (tur'ki) *n.* तुर्कस्थान *n.*

Turkey-red *n.* टर्कीरेड नांवाचा टिकाऊ तांबडा रंग *m.*

Turk'ish *a.* तुर्कस्थानचा, तुर्कस्थानासंबंधी -विषयीं. (b) तुर्क लोकांचा -विषयीं. [T. BATH तुर्की स्नान. यांत प्रथम बाष्पस्नान घालून मागाहून मालीस करतात.] T. *n.* तुर्क-लोकांची भाषा *f*, तुर्की भाषा *f.*

Turmeric (tur'-mer-ic) [Perhaps from Arabic.] *n.* (*the plant*) हळद *f*, हरिद्रा *f.* (-*the root*) हळद *f*, हरिद्रा *f.* Certain kinds of *Turmeric* are आंबे-हळद, गांठीहळद, दारूहळद, [illegible]खंडी हळद. [CLOVE OF T. हळकुंड *n*, हळखुंड *n.* LEATHER BAG FOR T. -POWDER वाघी *f*, भंडारी *f.* OF OR BELONGING TO T. हळदीचा, हरिद्र. T. -AS SCRAPED AND COLOURED (IN PREPARATION FOR कुंकूं) रवा *m.* T. (CURCUMA ZANTHORRIZON) BOILED IN GOAT'S MILK रसांजन *n.* T. -COLOURED हळदिवा. T.-POWDER (ESP. AS USED IN OFFERINGS) भंडार *m.* T. -PAPER हळदीचा कागद *m.*]

Turmoil (tur'-moil) [Perhaps from *moil* with intensive *tur.*] *n. agitation* तळमळ *f*, संताप *m*, ताप *m.* २ *trouble* खवदव *f*, खटपट *f*, दगदग *f*, घालमेल *f.*

Turn (turn) [A. S. *tyrnan* -L. *tornere*, to turn in a lathe.] *v. t. to give rotatory motion to, to move on axis* फिरवणें, फिरेसा करणें, भोवंडणें, परिभ्रमण *n.* करविणें *g. of o.*; as, "Crank *turns* the wheel." २ *to change from one side to another, to invert* उलटणें, उलथणें, उलटा -उरफाटा करणें, पालटणें, पाल-टून टाकणें, उलथा करणें; as, "*Turns* everything upside down." ३ (*fig.*) *to revolve mentally* डोक्यांत घोळवणें, मनन करणें; as, "I have *turned* the matter over and over in my mind." ४ *to give a new direction to* फिरवणें, वळवणें, मुरडणें, तोंड *n* -रोंख *m.* फिरवणें -वळवणें *g. of o.*, कल *m.* देणें; as, "T. your face this way." ५ *to move to the other side of, to go round* (च्या) बाजूस जाणें, वळसा घालणें; as, "T. the flank of an army." ६ *to cause to go, to send* परतवणें, जावयास लावणें, घालवणें; as, "He never *turned* a beggar from his door." ७ *to put* घालणें, ओतणें; as, "*Turn* it out into a basin." ८ *to change in nature, form, condition, to cause to become* फिरवणें, पालटणें, फेर-फार करणें, रूप बदलणें; as, "To T. water into wine." (b) (milk, etc.) आंबटावणें, आंबवणें, आंबट-पणा *m.* आणणें, विकृत करणें; as, "Thunder will T. milk sour." (c) (stomach) *to nauseate* कळमळ[illegible]णें, कळमळ *f* -मळमळ *f.* आणणें -येईसें करणें; as, "The sight of raw meat *turns* my stomach."(d) (head) फिरवणें, घेरी आणणें; as, "Overwork has *turned* his brain." (e) (head) *to intoxicate* फिरवणें,

वारें शिरवणें, वेड *n.* भरवणें; as, "Success has *turned* his head." (f) (passage) *to translate* उतरणें, तर्जुमा करणें; as, "How would you *turn* this passage." ९ *to shape (object) in lathe* कातणें, कांतणें, कातून तयार करणें.

Turn *v. i. to move as on axis, to receive rotatory motion* फिरणें, भोवणें, परिभ्रमण *n.* होणें *g. of s.*; as, "The wheel *turns.*" २ *to change from one side to another* फिरणें, पालटणें, उलटणें, परतणें; as, "The whole world has *turned* topsy-turvy." ३ *to take a new direction* फिरणें, मुरडणें, तोंड *n* -रोख *m.* फिरणें, वळणें, वांकणें; as, "River *turns* to the right." [To T. AND TWIST ABOUT (AS IN YAWNING) वळेपिळे -अळेपिळे *m. pl.* -अळोकेपिळोके *m. pl.* -देणें OR *inversely* येणें. To T. AND TOSS ABOUT (FROM SICKNESS) चळवळ करणें, धडपडणें, घालमेल *f.* करणें.] ४ *to change in nature, form, or condition* फिरणें, बदलणें, फेर *m* -फेरफार *m.* होणें *g. of s.*, होणें; as, "Joy has *turned* to bitterness." (b) (milk) आंबणें, आंबट होणें; as, "Milk will *turn* sour." (c) (head, brain) डोकें *n.* फिरणें, घेरी *f* -चक्कर *f.* येणें, तिरमिरणें, भोवणें *in. con.* ५ (of material) *to lend itself easily to treatment in lathe* कातलें जाणें, कातणें. ६ *to depend* अवलंबून असणें with वर of *o.*, टेंकणें, अडकणें, नेट असणें *with* वर *of o.*, राहणें -असणें *with* वर *of o.*; as, "Everything *turns* on his answer." Special uses with adverbs and prepositions: To T. about दुसरीकडे तोंड फिरवणें, दुसऱ्या बाजूस वळणें. T. against (च्या) विरुद्ध उठणें -जाणें. T. down, *to reduce flame (of gas, lamp) by turning tap* (ज्योत) लहान करणें. २ *to fold down* दुमडणें, दुमटणें, दुमतवणें. T. in, *to incline inwards* आंतल्या बाजूस वळणें; as, "His toes *turn* in." T. off, *to check passage of (water, gas, etc.) by means of tap* (पाणी, वगैरे) बंद करणें. २ *to achieve, to produce* (काम) करणें, उरकणें. ३ *to dismiss (servant) from employment* नोकरीवरून दूर करणें, घालवणें, हकालणें, काढणें. T. on (*adv.*), *to give free passage to (water) by turning tap* पाणी चालू करणें, नळ सोडणें. T. on (*prep.*) *to depend upon* अवलंबून असणें, टेंकणें, अडकणें; as, "Everything *turns on* his answer." २ *to become hostile to* (च्या) विरुद्ध उठणें -असणें. T. out, *to expel* घालवणें, घालवून देणें, काढून देणें, उच्चाटन *n.* करणें, हांकून देणें. २ *to cause to point or incline outwards* बाहेर काढणें; as, "T. out your toes." ३ *to produce (goods, etc.)* (माल) तयार करणें, काढणें. ४ *to bring to view* उघडून दाखवणें, पुढें मांडणें; as, "He made him T. out his pockets." ५ *to assemble for duty* जमणें, निघणें, तयार होणें; as, "Fifteen men *turned out.*" ६ *to be found, to prove to be the case* ठरणें, उतरणें; as, "This *turns* out to be true."

T. over, *to upset* उलथणें, उलथून पाडणें, उलटणें. २ *to transfer conduct of (thing to person)* दुसऱ्यावर सोंपवणें, दुसऱ्याच्या नांवें करणें, दुसऱ्याचे स्वाधीन करणें; as, "To T. over business to another man," ३ *to do business to the amount of* (-चा) धंदा करणें, (-पर्यंत) उलाढाल करणें; (पर्यंत) व्यवहार करणें; as, "He *turns* over Rs. 500 per week." ४ (*pop.*) उलटून पहा. T. round तोंड फिरवणें. (b) मुरडणें, फिरणें. २ *to adopt new opinions or policy* नवीन मतें किंवा धोरण स्वीकारणें. T. to (*prep.*) *to apply oneself to (work)* (कामास) लागणें. T. to (*adv.*) *to begin work* कामास आरंभ करणें. T. up, *to disinter* उकरणें, उकरून वर काढणें; as, "Plough *turns up* skulls." २ *to make one's appearance* येणें, हजर होणें, तोंड दाखविणें; as, "He *turned up* an hour late." ३ (of event, opportunity) *to happen* घडणें, होणें. T. upon, Same as T. on.

Turn *n. rotary motion* फेरा *m*, फेर *m*; as, "A single T. of the handle." २ *change of direction or position* (पालटलेलें) स्वरूप *n*, नवी दिशा *f*, वळण *n*; as, "Complaint took a favourable T." ३ *deflected part, bend* वळण *n*, वांकण *n*, वांक *m*, मोड *f*; as, "He walked along a T. of the river." ४ *formation* वळण *n*, थाट *m*, ठेवण *f*, डौल *m*; as, "The T. of an ankle." ५ *disposition, tendency* मनाचा कल *m*, मनाचा झोक *m*, डौल *m*, वळण *n*, धोरण *n*; as, "A humorous T." ६ *short walk, ride, drive, etc.* फेरी *f*, फेरफटका *m*, फेरा *m*, रपेट *f*; as, "Take a T. in the garden." [To TAKE A T. चक्कर मारून येणें.] ७ *coming successively to each of several persons* पाळी *f*, खेप *f*, बारी *f*, वेळ *f*; as, "It is your T. to watch." [BY T.s आळीपाळीनें, फेरपाळीनें, हेरफेरानें, क्रमानें.] ८ (*pl.*) *menses* (पाळीनें येणारा) विटाळ *m*. ९ *each round in a coil of rope* आटा *m*, विळखा *m*, अढी *f*, अढा *m*, वेढा *m*, पेंच *m*, फेरा *m*, वळसा *m*. १० (*print.*) *inverted type as temporary substitute for missing letter* (टायपांतील अक्षरें खुटलीं असतां त्यांच्या जागीं खुणेकरितां घातलेला) उलटा टाईप. T. -bench *n*. घड्याळें करणाराचा लहानसा चरक *m*. T. -cap *n*. चिमणीवरील फिरती टोपी *f*. T. -coat *n*. आपलीं मतें किंवा पक्ष कारणावांचून सोडणारा *m*, स्वपक्षत्यागी *m*. T.-cock *n*. (मुख्य नळापासून पाणी सोडणारा) खजिन्यावरचा नळवाला *m*. T.-key *n*. *a person in charge of prison keys* (किल्ल्या ठेवणारा) चावीवाला (तुरुंगाचा) अधिकारी *m*. T.-out *n. coming out for duty* कामाकरितां बाहेर निघणें *n*. २ *a strike of employees* मजुरांचा संप *m*. ३ *assembly of persons* (मौज पाहण्यास जमलेल्या) लोकांचा समुदाय *m*. ४ *equipage* गाडीघोडा वगैरे सरंजाम *m*, परिवार *m*. ५ *quantity of goods manufactured in a given time* (कारखान्यांत वगैरे) निघालेला माल *m*, निपज *f*. T. -over *n*. धंद्यांतील उलाढालीची रक्कम *f*. २

दुसऱ्या पानावर गेलेला (वर्तमानपत्रांतील) लेख *m.* T.-screw *n.* स्क्रूची चावी *f*, स्क्रूड्रायव्हर *m*, कुऱ्हाड *m.* T. -sole *n.* सूर्यकमळ *n*, सूर्याचें फूल *n.* T. stile *n.* चाक *n*, चाकाचा दरवाजा *m.* T. -table *n. a circular revolving platform for reversing locomotives* (आगगाडीचीं इंजनें उलटीं करण्याकरितां वाटोळें फिरतें टेबल.

Turned *pa. t.* and *pa. p.* [To be T., *to have passed the age of* उलटणें; as, "He is T. 40=त्याची चाळिशी उलटली."]

Turn'er *n.* फिरवणारा *m*, फिरणारा *m.* २ (*esp.*) कातकाम करणारा *m*, कातणारा, कातारी. ३ उलथणें *n*, उलथा *m*, कलथा *m*, काविलथा *m.* (b) खुरपी *f*, उचटणें *n*, हातखोरणें *n.*

Turn'ery *n. the art of turning* कातकामाची कला *f*, कातकाम *n.* २ *things made or ornamented by turning* कातीव वस्तु, कातकामाच्या वस्तु *f. pl.*

Turn'ing *pr. p.* T. *n.* फिरवणें *n*, फिरणें *n*, etc. २ (*esp.*) *the use of lathe* कातकाम *n.* ३ *place where a road meets another* वळण *n*; as, "Stop at the next T." ४ (*med.*) (गर्भ फिरवून बाहेर काढण्याचा) गर्भविवर्तनप्रयोग *m.* ५ (*pl.*) कातकामाचा पडलेला चुरा *m.*

Turning-point *n.* क्रांतीची वेळ *f*, क्रांतिकारक मर्यादा *f.*

Turnip (tur'nip) [Of A. S. origin.] *n.* टरनिप नांवाचें फळ *n*, सलगम.

Turpentine (tur'-pen-tīn) [Gr. *terebin-thos*, the turpentine tree.] *n. the resinous juice of certain trees* (*esp. pines*) टरपेन्टाइन *n*, टरपेनतेल *n*, पाइन वृक्षाचा चीक *m.*

Turnpike *n.* जकातीचा (नाक्यावरील) दरवाजा *m.*

Turpitude (tur'-pi-tūd) [L. *turpis*, base.] *n. baseness, depravity* नीचपणा *m*, हलकटपणा *m*, क्षुद्रपणा *m.*

Turquoise (tur-kovz', tur-kēz') [From Turkey, whence it was first brought.] *n. a precious stone of a greenish-blue colour* फिरोजा *m*, पेरुजा *m*, पेरोजा *m*, पेरोज *m*, वैडूर्य *m.*

Turret (tur'-et) [Dim. of Tower.] *n. a small tower* मनोरा *m*, प्रासादशृंग *n*, शिरोगृह *n.* २ (*mil.*) *low, flat usually revolving tower for gun and gunners in a ship or fort* बोटींतील फिरता मनोरा *m.*

Turretship *n.* तोफांच्या मनोऱ्यांचें जहाज *n.*

Turtle (tur'-tl) [A. S. *turtle*, -L. *turtur*, a turtle -dove.] *n.* टर्टल पक्षी *m.* (एक कबूतरांची जात).

Turtle (tur'-tl) [From Tortoise.] *n. a sea-tortoise* (समुद्रांतील) कांसव *n*, समुद्रकूर्म *m*, समुद्रकच्छ *m.*

Tuscan *n.* इटालींतील टस्कनी प्रांताचा रहिवाशी *m*, टस्कन *m.*

Tush (tush) *interj. pshaw* छिः, छिछी, छी, छत्.

Tusk (tusk) [A. S. *tusc*, tusk.] *n. a long pointed tooth* (*of certain animals, as the boar, etc.*) सुळा

m, सुळका *m*, दंष्ट्रा *f*. T. *v. t. to thrust or tear up with tusks* सुळ्यांनीं भोंसकणें, सुळ्यांनीं फाडणें -चिरणें.

Tusked *a*. सुळ्यांचा, दंती, दंष्ट्री, सुळे असलेला.

Tusk'er *n*. *elephant with developed tusks* सुळे असलेला हत्ती *m*.

Tusser, Tussur, Tussore (tus'-ėr) [Sk. *tassara*, a shuttle.] *n*. ओकच्या पानावर वाढणारा रेशमाचा किडा *m*, तसर नांवाचा रेशमी किडा *m*. २ (या व इतर किड्यांपासून तयार झालेलें) तसर रेशीम. Tusser-silk *n*. Same as Tusser.

Tussicular (tus-i'-cu-lar) [L. *tussicularis-tussicula* dim. *of tussis*, cough.] *a*. (*med.*) *of a cough* खोकल्याचा.

Tussle (tus'-l) [A. S. *tæsan*, to pull to pieces.] *n*. *struggle, scuffle* झोंबाझोंबी *f*, झटापट *f*, ओढाओढी *f*, ओढाताणी *f*, झोंबी *f*, धक्काधक्की *f*. T. *v. i.* झोंबाझोंबी करणें, ओढाताणी *f* -धक्काधक्की *f*. करणें. Tussled *pa. t.* & *pa. p.* Tus'sling *pr. p.*

Tut (tut) *interj.* थत्त, हत्त, छत्त, फें, छिछी, हुडुत्त.

Tutelage (tū-te-lāj) [L. *tūtor*, I watch, guard.] *n*. *guardianship* पालकत्व *n*. २ *period of being under this* नेणतेपणाचा काळ *m*, नेणतेपणा *m*, अज्ञानाचा काळ *m*, अज्ञानदशा *f*.

Tu'telar, Tu'telary *a*. *serving as a guardian, protective* रक्षण करणारा, राखणारा, रक्षणकारी, रक्षिता. [T. DEITY OF A FAMILY कुळदैवत *n*, आराध्यदेवता *f*, आराध्यदैवत *n*.] २ *of a guardian* पालकाचा.

Tutenag (tū'-te-nag) [Fr. *tutenague*, probably from Arabic *tutiya*, an oxide of zinc.] *n*. *zinc imported from China* (चीनमधून आणलेलें) जस्त *n*, ट्युटेनाग नांवाचें जस्त.

Tutor (tū'-tor) [L. *tutor*, I watch.] *n*. *a private teacher, esp. one having general charge of person's education* खाजगी शिक्षक, मास्तर *m*. २ (*Eng. Univ.*) (इंग्लिश युनिव्हर्सिटींतील खालच्या वर्गांतील विद्यार्थ्यांना शिकविणारा) ट्यूटर *m*. ३ (*law*) *guardian of a minor* अज्ञानाचा पालक *m*. T. *v. t.* शिकवणें. २ (साक्षीदार) पढवून तयार करणें.

Tutorage *n*. शिक्षकाचें काम *n*, मास्तरपणा *m*, मास्तरकी *f*.

Tu'toress *n*. शिक्षकीण *f*, मास्तरीण. २ पालकीण *f*.

Tutor'ial *a*. शिक्षकाचा. २ शिक्षणाचा, शिक्षणासंबंधी. ३ शिकविण्याच्या उपयोगाचा.

Tu'torship *n*. शिक्षकत्व *n*, मास्तरपणा *m*. २ पालकत्व *n*. ३ शिक्षकाची जागा *f*. (b) शिक्षकाचें काम *n*.

Twaddell (twa-del) [From the inventor's name.] *n*. *hydrometer for liquids heavier than water* (पाण्यापेक्षां जड द्रवांकरितां) जलगुरुत्वमापक *m*, ट्वॅडेल.

Twaddle (twad'-l) [Imitative.] *n*. *silly, empty talk* भाकडकथा *f*, जल्पना *f*, वाग्जल्प *m*, जल्प *m*. T.

v. i. भाकडकथा सांगणें, उगाच बडबड *f.* करणें, बडबडणें. Twad'dled *pa. p.* Twad'dling *pr. p.*

Twain (twān) [A. S. *twegen*, two.] *n. two persons or things* जोडी *f*, जोड *m*; as, "To cut in T." Twain *a. two* दोन.

Twang (twang) [Imitative.] *v. i. to make ringing metallic sound* टणत्कार करणें, टणत्कारणें. T. *v. t. to cause to make a ringing sound* टणत्कार करविणें. २ *to speak with a nasal sound* नाकांत बोलणें -उच्चारणें, गोंगणें, गेंगणें, गोंगावणें. T. *n. sound of tense string when plucked* टणत्कार *m*. २ *a nasal tone* गेंगणें *n*, गोंगणें *n*, नाकांत बोलणें *n*, नाकांतला उच्चार *m*. [THAT HAS A T. गुणगुणीत, गिणगिणीत, गुणगुण्या.] Twanged *pa. p.* Twang'ing *pr. p.*

'Twas, Contraction of it was.

Tweak (twēk) [A. S. *twiccian*, to twitch.] *v. t. to pull sharply and quickly* चिमटून ओढणें, चिमटीनें ओढणें. T. *n. twitch, sharp pull* चिमटा *m*.

Tweel, Same as Twill.

Tweezers (twē-z'ėrs) [Fr. *etui*, old form *estuy*, a case.] *n. pl.* (केंस उपटण्याचा) चिमटा *m*.

Twelfth (twelfth) *a.* बारावा, द्वादश. T. *n.* बारावा हिस्सा *m*, द्वादशांश *m*.

Twelve (twelv) [A. S. *twelf*, twelve.] *a.* बारा, द्वादश. T. *n.* बाराचा आंकडा *m*, द्वादशांक *m*, बारा.

Twelve-month *n. a year* वर्ष *n*, बारा महिने *m. pl.* [FOR, DURING, THE T. बारा महिने, बारमास, बारमाही, बारमहा. OF OR BELONGING TO A T. बारमाही.]

Twen'tieth *a.* विसावा, विंशतितम. T. *n.* विसावा हिस्सा *m*, विंशतितमांश *m*.

Twenty (twen'ti) [O. E. *twentig-twegen*, two.] *a.* वीस, विंशति. [T. ONE एकवीस. T.-TWO बावीस *or* बेवीस. T.-THREE तेवीस. T.-FOUR चव्वीस, चोवीस. T.-FIVE पंचवीस. T.-SIX सव्वीस. T.-SEVEN सत्तावीस. T.-EIGHT अठ्ठावीस. T.-NINE एकुणतीस. AGE OF T. विशी *f*. AGGREGATE OF T. विशी *f*.] T. *n.* वीस, विसाचा आंकडा -अंक *m*. T.-fold *a.* वीसपट.

Twice (twīs) [A. S. *twā*, two.] *adv. two times* (*of multiplication*) दुणें; as, "T. 3 is 6." २ *on two occasions* दोन वेळ, दोनदां, दोन वेळां, दुबार, द्विवार. ३ *doubly* दुप्पट, द्विगुणित; as, "T. as strong."

Twig (twig) [O. E. *twig.*] *n. a small shoot or branch* डाहळी *f*, डाहळा *m*, शिरकुटी *f*, शिरपुटी *f*, शिपटी *f*, फोक *f*, फोकाटी *f*, उपशाखा *f*, अग्रशाखा *f*. २ (*anat.*) *a small branch of artery* धमनीची शाखा *f*.

Twilight (twī-līt) [M. E. *tur*, *-twa*, two + light.] *n.* संध्या *f*, संधिप्रकाश *m*. २ *the faint light after sunset* संध्याकाळ *f*, संध्याराग *m*, तिनीसांज *f*, तिनीसांजा *f*, गोधूळ *f*, गोरज *n*. [AT OR DURING T. तिनसांजां, तिनीसांजां. HEIGHT OF T. भर तिनीसांज *f*, करकरीत तिनीसांज *f*, कातरवेळ *f*. IMPERFECT T. फुटकी

तिनीसांज *f*.] २ *the faint light before sunrise* धुंदूक *n*.

Twill (twil) [A. S. *twā*, two.] *n*. *a fabric with small raised ribs* ट्विल नांवाचें कापड *n*, ट्विल *n*.

Twin (twin) [A. S. *twā*, two.] *a*. *being one of children born at a birth* जुळा, जुवळा, जावळा, यम (in *comp*.), यमल. २ (*bot*.) *growing in pairs* यमल. T. *n*. *one of two children born at the same birth* जुळें मूल *n*, जुळें *n*. [T.s आवळेजावळे, आवळींजावळीं, आवळ्या-जावळ्या *f*. *pl*.] २ *exact counterpart of a person or thing* हुबेहुब प्रतिमा *f*, हुबेहुब नक्कल *f*, सारखी वस्तु *f*. [THE TWINS मिथुनराशि *m*.]

Twine (twīn) [A. S. *twīn*, twine.] *n*. *string* सुतळी *f*, दोरी *f*, सडा *m*, शणसूत्र *n*. २ *coil*, *twist* वेटोळें *n*; as, "Snaky T.s." (b) वेढा *m*, वेष्टन *n*, पिळा *m*. T. *v*. *t*. *to form* (*string*) *by twisting strands together* वळणें. २ *to coil*, *to wind* गुंडाळणें, वेटाळणें; वेढणें. T. *v*. *i*. *to coil round* वेढणें, वेढा -वळसा घालणें, वेष्टणें, वेटाळें घालणें. (b) (of plants) (सर्पाकृति) वळसे घालीत वाढणें -वाढत जाणें. Twined *pa*. *t*. and *pa*. *p*. Twi'ning *pr*. *p*.

Twinge (twinj) [Imitative.] *v*. *t*. *to affect with sharp darting pain* टोंचणें, शिळकवणें, चमक भरवणें, चमकवणें; as, "Conscience *twinged* him." T. *v*. *i*. (एकदम) शिळक येणें -उठणें; as, "The side *twinges*." T. *n*. *sharp darting pain* शिळक *f*, चमक *f*, कचक *f*, करक *f*. २ (of conscience) टोंचणी *f*, चटका *m*, चरका *m*, चुरचूर *f*. Twinged *pa*. *t*. & *pa*. *p*. Twing'ing *pr*. *p*.

Twin'ing *a*. वेढणारा, वेष्टणारा. २ (of plant) (आधाराभोंवतीं सर्पाकृति) वळसे घालीत वाढणारा.

Twinkle (twin'-kl) [A. S. *twynclian*, to twinkle.] *v*. *i*. (of light, star) *to sparkle* चमकणें, लिकलिकणें. २ (of eyelids) *to move rapidly up and down* लवणें, स्फुरणें, स्फुरण *n*. होणें *g*. *of s*., पलख *m*. मारणें, उघडझांक करणें, निमेषोन्मेष होणें *g*. *of s*., डोळ्यांची उघडझांक होणें, डोळे लिकलिकणें, डोळे मिचकणें, डोळा उघडणें. ३ (of eyes) *to sparkle* (*at*) चमकणें, फुरफुरणें. Twinkled *pa*. *t*. and *pa*. *p*.

Twin'kle *n*. *quick*, *tremulous light* चमक *f*, लिकलिक *f*. २ *twitching of the eyelid* लवणें *n*, स्फुरण *n*, उन्मेष *m*, निमेषोन्मेष *m*, उघडझांक *f*. ३ *sparkle of the eyes* चमक *f*; as, "A humorous T."

Twin'kling *pr*. *p*. T. *n*. *the time of one wink of the eye* पलख *n*, निमेष *m*, निमिष *m*. [IN A T., IN THE T. OF AN EYE क्षणार्धांत.]

Twirl (twurl) [Frequentative of O. E. *thweran*, to turn.] *v*. *t*. *to revolve rapidly* गरगर फिरवणें, गरगरां -गिरगिरां फिरवणें, गरगरवणें; as, "To T. the wheel." T. *v*. *i*. *to whirl* गरगर -गरगरां फिरणें, गरगरणें, घिरटी *f* -घरटी *f*. घालणें, गिरटी *f* -गिरटें *n* -गिरकी *f* -गिरकांडा *m*. देणें -मारणें -घेणें. T. *n*.

rapid circular movement गिरकी *f*, गिरकांडा *m*, गिरकांडी *f*, गिरटी *f*, घिरटी *f*, फेरा *m*.

Twist (twist) [O. E. *twist*, twist.] *n. thread made by winding two or more strands about one another* सडा *m*, वेंट *m*, वेंठ *m*. [Triple T. तिसुती.] २ *a roll of bread, tobacco, in the form of twist* वेंट *m*, वेंठ *m*, वेंटी *f*, वेंटणें *n*, वेंटली *f*. ३ *act of twisting* पिळणें *n*, वळणें *n*, मुरगळणें *n*, मुरडणें *n*. ४ *condition of being twisted* पीळ *m*, वळ *m*, पिरगळा *m*, मुरगळा *m*, मुरड *f*, पिळा *m*, पेंच *m*. ५ *cloth twisted and wrung* पिळा *m*. ६ (as of the bowels) (आंतडीं) पिळवटणें *n*, पिळणें *n*, पीळ *m*.

Twist *v. t. to wind (strands) one about another* गुंडाळणें, लपेटणें, वेष्टणें, वेंटाळणें. २ *to form (rope) thus* गुंडाळून तयार करणें, वळणें, (दोरी) काढणें -वळणें. ३ *to give spiral form to* मुरगळणें, मुरगाळणें, मुरडणें, पिळे देणें, पिळवटणें, पिळगुटणें, पिळणें; as, "T. it into a serpentine form." ४ *to wrench out of natural shape* वळवणें, ओढणें, ओढून घेणें, विपरीत करणें; as, "He wants to T. my words into an admission of error."

Twist *v. i. to be united by winding* पिळणें, पिळवटणें. २ *to writhe* मुरगळणें. ३ *to bend* वळणें, वांकणें, वांकण घेणें. ४ *to revolve* गुंडाळणें, लपेटणें.

Twisted *pa. t.* T. *pa. p.* वळलेला, वळींव. २ पिळलेला. ३ मुरगाळलेला. ४ व्यावृत्त.

Twistedness *n.* पीळ *m*, पिरगळा *m*, मुरगळा *m*.

Twis'ting *pr. p.*

Twit (twit) [A. S. *āetwitan*, to reproach.] *v. t.* (a person with fault) *to reproach, to upbraid* दोष देणें, निंदा करणें, नांवें ठेवणें, टोमणा मारणें -देणें, नाकांत काड्या *f. pl.*, घालणें, ओठावणें, टेपलणें.

Twitch (twich) [A. S. *twiccian*, to pluck.] *v. t. to pull (a thing) with light jerk* हिसकणें, हिसडणें, हांसडणें, हिसका देणें. T. *v. i.* (of features) *to move or contract spasmodically* वाताच्या झटक्यानें आंखडणें. T. *n. a sudden pull or jerk* हिसका *m*, हिसडा *m*, असडा *m*, आंचका *m*, कचका *m*. २ *sudden involuntary movement* वाताच्या झटक्यानें आंखडणें *n*. Twitched *pa. t.* and *pa. p.* Twitch'ing *pr. p.*

Twitter (twit'-ėr) [Imitative.] *v. i. to chirp* चिवचिवणें, किलकिलणें, किलबिलणें, चिंवचीव *f* -किलकिल *f* -चूंचूं *n*. करणें -मांडणें. T. *n. the noise of the singing of birds* चिवचीव *f*, कलकल *m*, किलकील *f*, किलबील *f*, चूंचूं *n*, चिवचिवाट *m*, कुलकुलाट *m*, किल्लाट *m*. Twit tered *pa. p.* Twit'tering *pr. p.*

Two (tōō) [A. S. *twā*, two.] *a.* दोन, बे, दु (in comp. as, दुकाठी, दुखंड), द्वि (in comp.; as, द्विपद); -of human beings दोघे (fem. दोघी, neut. दोघें). T. *n.* दोन. २ दोहोंचा आंकडा *m*. ३ जोडी *f*, दुकल *f*. [In T. दोन तुकडे, दुधड, द्विधा. The T. दोन्ही. T. and

A HALF अडीच.] T.-edged *a.* (of sword) दुधारी. २ (*fig.*) (of argument) *ambiguous* द्व्यर्थी. T.-fold *a.* *double* दुप्पट, द्विगुणित. २ दुहेरी. T.-fold *adv.* *doubly* दुपटीनें. T.-handed *a.* दोन हातांचा, द्विहस्त, द्विहस्तक. २ (of sword) दोन हातांनीं वापरण्याचा. ३ (of game) दोघांचा, दोघांनीं खेळण्याचा. ४ (of saw) दोघांचा, दोघांनीं चालवण्याचा. T.-handed *a.* दुदांडी, दोन मुठींचा. T.-headed *a.* दोन मस्तकांचा, द्विमूर्ध, द्विमस्तक. २ दोन वरिष्ठ (अधिकारी) असलेला. T.-line *a.* (printing) (एखाद्या जातीच्या टायपांच्या) दोन ओळींची जागा व्यापणारा, दोन ओळींचा, दुप्पट मोठा; as, "T. line pica." T.-lipped *a.* (*bot.*) पिहितमुख. T.-sided *a.* दोन बाजू असलेला, द्विपार्श्व. T.-tongued *a.* दोन जिभांचा, द्विजिह्व. २ फसवणारा, बेभरंवशाचा, दुतोंड्या. T.-way *a.* (in plumbing, of cock) दोन तोट्यांचा, दोन तोंडांचा, दुहेरी.

Tympan (timpan) [From *tympanum.*] *n.* *stretched sheet of membrane* अंतस्त्वचेचा ताणलेला भाग *m.* २ *frame for equalising pressure in some printing presses* (कागदावर दाब सारखा आणण्याकरितां) पिनवाली फ्रेम *f,* टिंपॅन *n.*

Tympanitis (tim-panī'tēs) [Gr. *tympanon,* a kettledrum.] *n.* *flatulent distention of the belly* पोटांत वात धरणें, पोट फुगणें, आध्मान *n.*

Tympanit'ic *a.* वायुग्रस्त (पोट), आध्मात.

Tympanum (tim'pan-um) [L. -Gr. *tympanon, typanon,* a kettledrum, *typtein,* to strike.] *n.* (*anat.*) कानांतील ज्या भागावर हवेचा आघात होऊन ध्वनि उत्पन्न होतो तो भाग *m,* कर्णदुंदुभि, कर्णभेरी, कर्णान्तःपटल, कर्णमूलफलक. २ (*archite.*) पानाचा मधला भाग *m.* (b) लिंटेल व कमान यांच्या मधील भाग *m.* ३ हातराहाट *m.*

Type (tīp) [Fr. -L. *typus,* type -Gr. *tuptō,* I strike.] *n.* *symbol, illustration* उदाहरण *n,* दाखला *m;* as, "Water may serve as a T. of instability." २ *prophetic similitude* प्रतिरूप *n,* प्रतिरूपक *n,* दर्शक चिन्ह *n;* as, "Paschal lamb is a T. of Christ." ३ *characteristic specimen of a class* नमुना *m,* मासला *m;* as, "An admirable *type* of modern athlete." ४ *a class of things having common characteristics* जात *f,* प्रकार *m,* वर्ग *m;* as, "Her beauty was of another *type.*" ५ (*biol.*) *main division of animal or vegetable kingdom having common characteristics* मुख्य जाति *f,* प्रधान जाति *f,* नमुना *m,* वर्ग *m;* as, "The vertebrate T." ६ (Fine Arts) नमुना *m.* ७ *device on either side of medal or coin* नाण्यावरील खूण *f* -चिन्ह *n.* ८ (printing) टाइप *m,* खिळा *m,* छाप *m,* ठसा *m.* T. *v. t.* नमुनेवजा असणें. २ टाइपरायटरनें लिहिणें. T.-high *a.* (of woodcut) खिळ्याइतका उंच. T.-metal *n.* खिळ्यांची धातु *f.* (यांत शिसें, कथील व अँटिमनी असतात). T.-setter *n.* खिळे

जुळणारा *m*, खिळे जोडणारा *m*, जोडारी *m*, जुळारी *m*. T.-setting *n*. खिळे जुळणें, खिळे जोडणें. T.-write *v. t.* टाइपरायटरनें लिहिणें. T.-writer *n*. टाइपरायटर (नांवाचें यंत्र) *n*. २ टाइपरायटरनें लिहिणारा *m*.

Type-founder *n*. टाइप ओतणारा *m*.

Type-foundry *n*. टाइप ओतण्याचा कारखाना *m*.

Typhlitis (tif-lī'tis) [Gr. *typhlos*, blind.] *n*. (*med.*) *inflammation of the cæcum and vermiform appendix* आंतड्यांच्या पुच्छवतीनामक भागाचा दाह *m*, पुच्छवतीदाह. (पुच्छवती = cæcum).

Typhoid (tī'foid) [Gr. *typhōdes* -*typhos*, smoke or stupor.] क्षतांत्रसन्निपातज्वराचा. T. *n*. क्षतांत्रसन्निपातज्वर *m*.

Typhoid bacillus *n*. आंत्रज्वरजन्तु *m*.

Typhoid fever *n*. (Same as Enteric Fever) क्षतांत्रसन्निपातज्वर *m*, shortened into क्षतांत्रज्वर, still more shortened into आंत्रज्वर. या तापांत अंगावर उगवण येतें व आंतड्यांना क्षतें पडतात.

N. B.—Typhoid आणि Typhus हे दोन्ही ताप आपल्या इकडचे नसून पाश्चात्य लोकांच्या दळणवळणानें इकडे म्हणजे हिंदुस्थानांत आले असें कांहीं विद्वानांचें मत आहे.

Typhoon' *n*. (चीनमध्यें उत्पन्न होणारें) वादळ, टायफून.

Typhus (tī'fus) [Gr. *typhos*, smoke, hence stupor arising from fever.] *n*. *fever marked by eruption of purple spots, great prostration and usually delirium* (गलिच्छ जागेंत राहणाऱ्या गरीब लोकांत होणारा) प्रलापकसन्निपातज्वर *m*. या तापांत आंगावर उगवण येतें, नेहमीं ग्लानि असते, व मनुष्य बडबडूं लागतो. इंग्रजींत याला Jail Fever (कैद्यांना होणारा) कारागृहसन्निपात, व Ship Fever (दर्यावर्दी लोकांना होणारा) नाविक ज्वर अशींहि नांवें आहेत.

Typ'ical *a*. *serving as a type* विशिष्ट वर्गाचा, विशिष्ट जातीचा, विशिष्टजातिदर्शक; as, "A T. plant." २ *symbolical, emblematic* सूचक, व्यंजक, लाक्षणिक, संज्ञिक, बोधक, उद्बोधक. ३ *characteristic of a type* नमुनेदार, नमुन्याचा, नमुनेवजा; as, "T. structure."

Typ'ically *adv*. नमुनेदारपणानें.

Typ'icalness *n*. नमुनेदारपणा *m*.

Typ'ified *pa. t.* T. *pa. p.* सूचित, बोधित. २ नमुना झालेला, नमुनेवजा असलेला.

Typ'ify *v. t. to foreshadow* सुचवणें, बोधवणें, दाखवणें. २ नमुना होणें, नमुनेवजा असणें.
Typ'ist *n.* टाइपरायटरनें लिहिणारा *m.*
Typog'rapher *n.* छापण्याची कला जाणणारा *m*, मुद्रणकलापटु *m.* २ मुद्रक *m.*
Typograph'ic, -al *a.* मुद्रणाचा, छापण्याच्या कलेचा. [T. ERROR मुद्रणदोष, छापखान्याची चुकी *f.*]
Typog'raphy *n. art of printing* मुद्रणकला *f*, छापण्याची कला *f*, छापणें *n*, मुद्रण *n.* २ *character or appearance of printed matter* छपाई *f*; as, "The T. was admirable."
Tyrannic, Tyra'nnical *a. acting like or characteristic of a tyrant* जुलमी, जुलूम करणारा, प्रजोपद्रवी, प्रजापीडक. २ *arbitrary, despotic* जुलमाचा, जबरदस्तीचा, जबरदस्त, जालीम, कहरी.
Tyra'nnically *adv.* जुलूम करून, जुलमानें, जबरदस्तीनें.
Tyra'nnicalness *n.* जुलमीपणा *m*, जबरदस्ती *f*, जालीमपणा *m*, कहरीपणा *m.*
Tyra'nnicide *n. killer of a tyrant* जुलमी राजाचा वध करणारा *m.* २ *killing of a tyrant* जुलमी राजाचा खून *m*, जुलमी राजाचा वध *m.*
Tyr'annize *v. t.* and *i. to rule despotically or cruelly (over person, etc.)* जुलूम करणें, जुलुमजास्ती करणें, जुलुमजास्ती मांडणें, जुलमानें राज्य करणें.
Tyr'annized *pa. t.* and *pa. p.* Tyr'annizing *pr. p.*
Tyr'annous *a.* Same as Tyrannical.
Tyr'annously *adv.* Same as Tyrannically.
Tyr'anny *n. despotic or cruel exercise of power* जुलूम *m*, जुलुमजास्ती *f*, जबरी *f*, जबरदस्ती *f*, जोर *m*, जोरा *m*, कहर *f.* २ *rule of a tyrant* जुलमाचें राज्य *n*, जुलुमपादशाही *f.* (b) प्रजापीडन *n*, प्रजोपद्रव *m.*
Tyrant (ty'-rant) [Fr. -L. -Gr. *turannous*, an absolute monarch, tyrant.] *n. an oppressive or cruel ruler* जुलमी राजा *m*, जुलमानें राज्य करणारा *m*, प्रजापीडक *m.* २ *a cruel master* जुलमी धनी *m.*
Tyre *n.* Incorrect for Tire, which see.
Tyro (tī'-rō) [L. *tīro*, a beginner.] *n. a beginner in any art, science or branch of work* नवशिका *m*, नवशिक्या, शिकाऊ, नूतनाभ्यासी. Ty'ros *n. pl.*
Tzar, Same as Czar.

U u) इंग्रजी वर्णमालेंतील एकविसावें अक्षर. हें स्वर आहे. याचीं अनेकवचनें Us, U's अशीं लिहितात. २ U च्या आकाराची वस्तु *f*; as, "U-tube."

उत्पत्ति: इजिप्शन चित्रलिपींत व फिनिशन लिपींत इंग्रजी U या अक्षराचें दर्शक अक्षर नाहीं. ग्रीकभाषेंतील दगडावर खोदण्याच्या किंवा मोठ्या V अक्षराच्या आकारापासून जुन्या हस्तलिखित ग्रंथांतील व सध्यांच्या पत्रव्यवहारांतील U या आकाराच्या अक्षराची उत्पत्ति झाली असें युरोपियन वर्णविदांचें मत आहे. पुढें हळूहळू V हें रूप व्यंजनदर्शक (चिन्ह) समजलें जाऊं लागून तज्जन्य U हें रूप स्वरदर्शक (चिन्ह) म्हणून समजलें जाऊं लागलें.

उच्चार: इंग्रजी भाषेंतील U या अक्षराचे सहा उच्चार आहेत; जसें, Use, Unite, Rude, Full, Up, Urn. परंतु, साधारण मनुष्याच्या बोलण्यांत U चे पुढें दिलेले चारच उच्चार आढळून येतात. (a) यू (उच्चार); जसें, Unit, Useful. (b) उ (उच्चार); जसें, Bull, Pull. (c) ऊ (उच्चार); जसें, Ruse, Truth. (d) अ (उच्चार); जसें, Uncut, Unknown. कधींकधीं U चा उच्चार इ असाहि होतो; जसें, Busy.

Note: In nouns and adjectives where U begins the word and has the sound yū, use the article *a* and not *an*; as, "A unit; A unicorn; A useful product"; but, "An unknown man."

संक्षेप: U. K. = United Kingdom. U. S. = United States (of America). U. S. A. = United States of America. ult. = ultimo. Univ. = University.

Ubiquita'rian (ū-bik'ui-tāri-an) *n.* ख्रिस्ताचें शरीर सर्व ठिकाणीं आहे असें मानणारा *m*, ख्रिस्तसर्वव्यापित्ववादी *m*. (b) प्रभुभोजनांत ख्रिस्ताचें मांस व रक्त भाकर आणि द्राक्षासव यांत प्रत्यक्ष आहेत असें मानणारा *m*. U. *a.* ख्रिस्ताच्या शरीराच्या सर्वव्यापित्वासंबंधीं.

Ubiquitous (ū-bik'wi-tus) *a.* सर्वव्यापी, सर्व ठिकाणीं असणारा, सर्वव्यापक, विश्वव्यापक.

Ubiquity (ū-bik'wi-ti) [Fr. *ubiquite* -L. *ubique*, everywhere.] *n. existence everywhere at the same time, omnipresence* सर्वव्यापिता *f*, विश्वव्यापिता *f*. २ सर्वत्रविद्यमानता *f*.

Udder (ud'er) [A. S. *uder*, udder.] *n. the milk vessel of a female* (esp. of a lower animal) ओंटी *f*, कांस *f*. [SIDE OR HALF OF AN U. पाखें *n*, पाखर. To GET A DISTENDED U. कांस घालणें, कांसेस लागणें.]

Udometer (ū-dom'ē-tėr) [L. *udus*, damp, + *o* + *meter*.] *n. rain-gauge* पर्जन्यमापक *m*, पर्जन्यकुंड *n*, (an old word for Udometer).

Ugli'ness *n.* कुरूपता *f*, विरूपता *f*, बदसुरत *f*, विद्रूपपणा *m*, विद्रेपणा *m*, वैरूप्य *n*.

Ugly (ug'li) [Icelandic.] *a. deformed, hateful, offensive to the eye* विद्रूप, विरूप, विद्रा, कुरूप, बदसुरत. [EXCESSIVELY UGLY OR DEFORMED अष्टवक्र, pop. अष्टावक्र.]

Ukase (ū-kās') [Russ. *ukazu*, ordinance, or edict.] *n. edict of Russian Government* रशियन सरकारचें आज्ञापत्र *n.*

Ulcer (ul'sėr) [Fr. *ulcere* -L. *ulcus*; Gr. *helkos*, a sore, wound.] *n. a dangerous sore or wound discharging pus* व्रण *m*, क्षत *n*, सपूयक्षत *n.* [CALLOUS U. खरव्रण. CHRONIC U. विलंबीव्रण, जीर्णव्रण. ECZEMATOUS U. पामाव्रण. EXUBERANT U. समृद्धव्रण. FUNGOUS U. अंकुरितव्रण. GOUTY U. वातरक्तज व्रण. HEALING U. विरोपमाणव्रण, भरणारा व्रण. IDIOPATHIC U. रक्तादि दोषांमुळें शरीरांत जे आपोआप व्रण उत्पन्न होतात ते, स्वाभाविकव्रण, निजव्रण. INFLAMED U. दाहीव्रण. INFLAMMATORY U. शोथोत्पादक व्रण, शोथपूर्वक व्रण. IRRITABLE U. क्षुब्धव्रण, क्षोभितव्रण. PAINFUL U. सरुजव्रण. PERFORATING U. (पायाच्या तळव्यांत सुरू होणारा) वेधकव्रण, आरपार भोंक पाडणारा व्रण. PHAGEDENIC U. प्रसर्पी व्रण, चरणारा व्रण, पसरणारा व्रण. RODENT U. ध्वंसकव्रण. SCORBUTIC U. रक्तपैत्तिक व्रण. SIMPLE U. शुद्धव्रण, सामान्यव्रण. SLOUGHING U. कोथोत्पादक व्रण. SYPHILITIC U. फिरंगोपदंशजव्रण, गरमीपासून झालेला व्रण. TUBERCULOUS U. क्षयज व्रण. VARICOSE U. शिराज व्रण. हा पायांच्या निःशक्त झालेल्या शिरांच्या संबंधानें उत्पन्न होतो. शिरावृद्धिज व्रण. VIRULENT U. जाळपुळी *f*, पूतिव्रण. WEAK U. निःशक्तव्रण. WIDE SPREADING U. चाळणपुळी.] २ (*fig.*) *moral blemish* कालिमा *m*, कलंक *m*, डाग *m*.

Ul'cerable *a.* व्रण होणारा, व्रण पडणारा.

Ul'cerate *v. i. to become ulcerous* व्रण -क्षत -जखम *f.* होणें -पडणें. U. *v. t. to affect with an ulcer* व्रण होऊन त्रास देणें.

Ulcera'tion *n.* व्रण होणें *n.* २ *an ulcer* व्रण *m*, जखम *f*, क्षत *n.*

Ulcered *a.* व्रण झालेला, क्षत पडलेला.

U'lcerous *a.* क्षत झालेला. २ क्षतासारखा. [U. HOLE भगेंद्र *n.*]

Uliginose (ū-lij'i-nōs) [L. *uliginosus* -*uligo*-*uliginis*, moisture -*uvere*, to be wet.] *a. growing in muddy places* चिखलांत उगवणारा.

Ulna (ul'na) [L. *ulna*, Gr. *ōlenē*, the arm.] *n. the larger of the two bones of the forearm* मनगटाच्या दोन हाडांपैकीं मोठें हाड *n*, अंतःप्रकोष्ठास्थि *n*, अरत्नि *f.* [L. Ulna and Sk. अरत्नि seem philologically to be the same.]

Ul'nar *a.* अंतःप्रकोष्ठाचा, अंतःप्रकोष्ठीय. २ अंतःप्रकोष्ठाभिमुख.

Ulotrichan (ūlo'tri-kan) [Gr. *oulos*, woolly.] *n. the woolly-haired division of mankind* केंसाळ माणसें *n. pl.* U. *a.* लोंकरीसारख्या केसांचा.

Ulterior (ul-tē'ri-or) [L. *ultirior*, that is beyond.] *a. on the further side, further* पलीकडील, पलीकडचा. २ अंतःस्थ, आंतला, गुप्त.

Ultimate (ul'ti-māt) [L. *ultimus*, the last, super-

lative of *ulter.*] *a. furthest, last* शेवटचा, शेवटला. २ (physics) अंतिम, चरम. ३ दूरचा, विप्रकृष्ट, अत्यंत दूरचा.

Ul'timately *adv.* शेवटीं, सरतेशेवटीं, अंतीं, परिणामीं, अखेर, अखेरीस.

Ultimatum (ul-ti-mā'tum) [L. *ultimus*, last.] *n. the final proposal of terms to the opposite party, rejection of which leads to rupture or declaration of war* निदानचा खलिता *m*, निदानींचा -निर्वाणींचा शब्द *m*, सरशेवटचा खलिता *m*, निर्वाणींचा निरोप *m*.

Ultimo (ul'ti-mo) [L. *ultimus, last.*] *adv. in the last month* गेल्या महिन्यांतील, गतमासांतील.

Ultimogeniture (ultimō-je-n'i-tur) [L. *ultima*, last. of. E. Primogeniture.] *n.* फक्त कनिष्ठ मुलासच बापाची मालमत्ता मिळावी हा कायदा *m*, कनिष्ठपणाचा कायदा *m*.

Ultra (ul'traw) [L. *ultra*, beyond.] *prefix* (of place) पलीकडचा; as, "Ultra-marine." २ अतिशय, कट्टा, जहाल, जास्त, मनस्वी; as,"Ultra-conservative, Ultra -liberal."

Ultra *a.* शेवटचा, निर्वाणींचा, कडक, जहाल, कट्टा; as, "U. measures; U. reformer."

Ultra *n.* शेवटचे उपाय सुचविणारा *m*.

Ultra-marine (ultraw-mar-ēn) *a. situated beyond the seas* समुद्रापलीकडचा. U. *n.* अल्ट्रामरीन नांवाचा निळा रंग *m*.

Ultramontane (ul-tra-mon'tān) [L. *ultra*, beyond and *montanus, -mons*, a mountain.] *a. being beyond the mountain* डोंगरापलीकडचा. २ (*fig.*) *holding extreme views as to the Pope's rights and supremacy* पोपच्या सत्तेचा फाजील कैवारी.

Ultra-mundane (ultraw-mun-dān) [L. *ultra*, beyond, and Mundane.] *a. being beyond the world* पारलौकिक, परलोकाचा. २ *beyond the world or solar system* भूमंडळाच्या पलीकडचा, सूर्यमंडळाच्या पलीकडचा.

Ultra-vires (ultraw-vīr'es) [L. *ultra*, beyond, and *virus*, poison.] *adv.* (कोडताच्या, संस्थेच्या, किंवा व्यक्तीच्या) अधिकाराबाहेर.

Ultrazodiacal (ultra-zō-di a'kl) [L. *ultra*, beyond and Zodiacal.] *a. beyond the zodiac* राशिचक्राच्या बाहेरचा.

Ululation (u-lū-la'shun) [L. *ululare*, to howl.] *n. howling, outcry* टाहो फोडणें *n*, धाय मोकलणें *n*.

Ul'ulate *v. i.* टाहो फोडणें, धाय मोकलणें.

Umbel (um'bel) [L. *umbella*, dim. of *umbra*, shade.] *n.* (*bot.*) *a form of flower in which a number of stalks, each bearing a flower, radiate from one centre* छत्राकृति मंजरी *f*, चमर *n*, छत्री *f*; as, शेपू, कोथिंबीर, गाजर.

Umbellif'erous *a.* छत्राकृति फुलें येणारें (झाड), छत्रधारी.

Umber (um'bėr) [L. *umbra*, shade, kind of fish.] *n. a brown pigment* अंबरजातीचा तांबडसर रंग *m*.

Umbilic, Umbilical (um-bil'ik,-al) [L. *umbilicus*, the navel.] *a.* नाभीचा, नाभिसंबंधीं, नाभ्य, नाभिगत. [U. CORD नाळ *n*, गर्भनाडी *f*, नाभिनाडी *f*. U. CORD AS SWOLLEN वेंड *n*, वोंगा *m*. U. HERNIA नाभिवृद्धि *f*. U. REGION नाभिचक्र *n*, नाभिमंडल *n*. UMBILICAL CONTEMPLATION नाभीकडे दृष्टि लावून वसण्याची ध्यानमुद्रा *f*, पलस्ताभूचरी *f*?]

Umbil'icate *a.* नाभीच्या आकाराचा, नाभ्याकृति.

Umbil'icular *a.* नाभीचा, नाभिविषयक, नाभ्यभिमुख.

Umbil'icus *n.* नाभि *f*, वेंबी *f*, नाभिकमल *n*.

Um'biliform *a.* नाभ्याकृति (शंख), नाभ्याकार.

Umbo (u'mbō) [L. *umbo*, Gr. *ambon*, boss, pulpit.] *n.boss of shield esp. in centre* ढालीचा मधला उचललेला भाग *m*.

Umbra (um'bra) [L. *umbra*, a shade.] *n.* (*astron.*) *that part of the shadow of earth or moon within which sun is entirely hidden* घनच्छाया *f*, प्रच्छाया *f*.

Umbrage (um'brāj) [M. F. *umbrage* -Fr. *ombrage* -L. *umbra*, a shadow.] *n. offence* रुसवा *m*, गैरमर्जी *f*, असंतोष *m*. [To TAKE U. AT रुसणें, रागावणें, वाईट मानणें, वाईट वाटून घेणें.] २ (*poet.*) *shade* छाया *f*.

Umbrageous (um-brāj'us) [L. *umbraticus* -*umbra*, shadow.] *a. shady, forming shade* सांवली पाडणारा, सांवली करणारा; as, "U. trees or foliage." २ छायेचा, छायामय; as, "U. caves."

Umbrella (um-brel'a) [Lit. 'a little shade,' It. *ombrella*, L. *umbrella*, an umbrella.] *n.* छत्री *f*, आतपत्र *n*. [STICK OF AN UMBRELLA दांडी *f*. THE UMBRELLA OF ROYALTY OR STATE छत्र *n*. U. BORNE OVER RAJAS &c. IN THEIR PROCESSIONS अवदागीर *n*, अवदागिरी *f*. BEARER OF IT अवदागिऱ्या *m*.]

Umph, *interj.* अं:, छे:.

Umpire (um'pīr) [M. E. *impier* -*impair*, unlike -L. *impar*, uneven.] *n. a third person called in to decide a dispute, arbitrator* तिऱ्हाईत *m*, पंच *m*, त्रयस्थ *m*, मध्यस्थ *m*.

Um'pireship *n.* पंचपणा *m*, तिऱ्हाईतपणा *m*, मध्यस्थी *f*.

Un (un) *prefix* इंग्रजी नकारार्थी उपसर्ग. कधींकधीं क्रियापदाचा किंवा ed, ing, able या प्रत्ययांनीं अन्त होणाऱ्या विशेषणांचा नकारार्थ दाखविण्याकरितां Un हा उपसर्ग योजितात. कधींकधीं नामालाहि Un हा उपसर्ग लावितात; as, "To Unman." Un या इंग्रजी उपसर्गाचें मराठी भाषांतर करतांना बरेच वेळां पुढील मराठी उपसर्ग योजितात: (a) अ आणि अन्; जसें, अशक्त, असमर्थ, अनुपयुक्त. (b) उ; जसें, उसकणें, उचकटणें, उस्तरणें. (c) गैर; जसें, गैरवाकबगार, गैरचालीचा, गैरशिस्त. (d) बे; जसें, बेइलाज, बेइमान. (e) ना; जसें, नालायक, नाखुष. (f) निर्; जसें, निर्वात. (g) वि; जसें, विजोड, विलग.

Una'ble *a.* असमर्थ, अक्षम.

Unaccept'able *a.* नापसंत, अग्राह्य, नापसंतीचा, नामंजूर, अमान्य, अग्रहणीय, अस्वीकार्य.

Unaccepted *a.* नापसंत, नामंजूर, अस्वीकृत, अनंगीकृत.

Unaccom'modated *a.* जागा न दिलेला, सोय न केलेला.

Unaccomm'odating *a.* मिळतें न घेणारा, सोय न करणारा, उपयोगीं न पडणारा. २ मिळतें न घेण्याचा (स्वभाव), तक्रारी.

Unaccom'panied *a.* बरोबर कोणी नसलेला, सोबतीवांचूनचा, एकाकी, असहाय.

Unaccom'plished *a.* अपुरा, कच्चा, शेवटास न गेलेला, (पुरा) न मिळविलेला, (पुरा) न संपादन केलेला. २ *deficient in accomplishments* (पुरें) कौशल्य नसलेला, कलाकौशल्य येत नसलेला.

Unaccount'able *a.* हिशेब देतां न येण्यासारखा, कारण सांगतां न येण्यासारखा. २ *mysterious* गूढ, गहन. ३ तर्क बांधतां न येण्यासारखा, विलक्षण. ४ *not responsible* बिनजबाबदारीचा, जबाब -झाडा -हिशेब -कारण देण्यास न बांधलेला.

Unaccus'tomed *a.* बिनसरावाचा, बिनसंवईचा, बिनराबत्याचा, अनभ्यस्त.

Unacknowl'edged *a.* मान्य न केलेला, अनंगीकृत, अस्वीकृत. २ *not noticed* पोंच न दिलेला.

Unacquaint'ed *pa. p. a.* अपरिचित, गैरसाहित, गैरमाहितगार, गैरवाकबगार, अनभिज्ञ.

Unacquired' *pa. p. a.* असंपादित, अप्राप्त, अलब्ध.

Unadapted *pa. p. a.* जुळता न केलेला, मिळता न केलेला, अयोग्य, अनुपयोगी.

Unadora'ble *a.* अपूज्य, अपूजनीय.

Unadorned' *a.* अलंकार नसलेला, अनलंकृत, अभूषित.

Unadul'terated *a.* निर्भेळ, बिनमिसळीचा, भेसळ न केलेला, भेळ न केलेला, अमिश्रित, निरा, कोरें (दूध).

Unadvised' *a.* अविचाराचा, साहसाचा, अविवेकाचा, उतावळेपणाचा; as, "U. measures." २ *not prudent* अविचारी, धसक्या, उतावळा; as, "U. person."

Unaffect'ed *a. not affected* जसाच्या तसा, अविकृत, निर्विकार. २ *not moved* गहिंवर न आलेला, द्रव न आलेला, द्रव न सुटलेला, कठिण; as, "U. heart." ३ *unfeigned* खरा, मनापासूनचा, अकृत्रिम, as, "U. sorrow."

Unaffectionate *a.* ममता नसणारा, प्रेम नसणारा, [प्रेमशून्य.

Unagitated *pa. p. a.* न खवळलेला, अक्षुब्ध, शांत.

Una'ided *pa. p. a.* मदत नसलेला, बिनमदतीचा, बिनकुमकेचा, एकटा, असहाय.

Unal'ienable *a.* दुसऱ्यास बेचन करतां न येणारा. फरोक्त करून देतां न येणारा, अन्यादेय.

Unallowable *a.* निषेध्य, मनाई करण्यासारखा, अकार्य.

Unallowed *a.* निषिद्ध, मनाई केलेला, अविहित.

Unalloyed' *a.* निर्भेळ, मिसळ किंवा भेसळ नसलेला, चोख (gold), खरा, शुद्ध.

Unal'terable *a.* बदलतां न येणारा, फेरफार करतां न येणारा, फिरवतां न येणारा. २ (*philo.*) अपरिवर्तनशील.

Unambig'uous *a.* स्पष्ट, असंदिग्ध, असंशयित, अद्व्यर्थ.

Unanimity (ū-na-nim'i-ti) [L. *unus*, one, and

anima, (Sk. अन्, to breathe) the soul.] *n.* ऐकमत्य *n*, एकमत *n*, ऐक्य *n*, एकी *f*, चित्तैक्य *n*, मतैक्य *n*, एकचित्तता *f*, संप (Guj.), एकदिल *m*.

Unan'imous *a.* एकचित्त, एकदिल, एकमत, समभाव. २ *formed by unanimity* एकदिलाचा, सर्वानुमत, सर्वसंमत.

Unan'imously *adv.* सर्वानुमतें, एकमतानें, एकदिलानें.

Unannealed *pa. p. a.* निताव, न तापवलेला.

Unan'swerable *a.* निरुत्तर, अखंडनीय, खंडन करतां न येणारा, खोडून टाकतां न येणारा.

Unanx'ious *a.* काळजी नसलेला, चिंता नसलेला, निर्घोर, बिनघोर, वीतचिन्त, निश्चिंत, बेफिकीर.

Unappar'ent *a.* न दिसणारा, अदृश्य, अनुत्कट, अस्पष्ट, अव्यक्त, अप्रकट.

Unappe'asable *a.* सांत्वन करतां न येणारा, समजावतां न येणारा, शांत करतां न येणारा, असांत्वनीय.

Unappeased' *pa. p. a.* सांत्वन न केलेला, सांत्वन न झालेला, अशांत.

Unapprehens'ive *a.* शंका न येणारा, निःशंक, शंकाहीन, शंकारहित. Unapprehen'siveness *n.* निःशंकपणा *m*, शंकाराहित्य *n*.

Unapprised' *a.* पूर्वी सूचना न दिलेला, असूचित.

Unapproach'able *a.* जवळ जातां न येणारा, जवळ पोंचतां न येणारा, दुर्गम. २ अगम्य, अप्राप्य.

Unapproved' *a.* पसंत नसलेला, नापसंत, अमान्य.

Unapt' *a.* लागू न पडणारा, अनुचित, अप्रस्तुत, अयोग्य, भलताच; as, "U. illustration."

Unarmed' *a.* निःशस्त्र, शस्त्रहीन, शस्त्ररहित, बिनहत्यार.

Unartific'ial *a.* अकृत्रिम, साधा, सहज, स्वाभाविक.

Unascertain'able *a.* निर्णय करतां न येणारा, अनिर्णय. २ खात्री न होण्यासारखा.

Unascertained' *a.* खात्री करून न घेतलेला. २ निर्णय न केलेला, निर्णय न झालेला, अनिर्णीत. [अप्रार्थित.

Unasked' *a.* न विचारलेला. २ न मागितलेला, अयाचित,

Unas'pirated *a. pronounced or written without an aspirate* महाप्राणोच्चार (ह्) नसलेला, अल्पप्राणोच्चारयुक्त, अल्पप्राण. [अनुत्साही.

Unaspir'ing *a. unambitious* महत्त्वाकांक्षा नसलेला,

Unass'ailable *a.* हल्ला चढवतां न येण्यासारखा, अनाक्रमणीय. २ (argument) खंडन करतां न येणारा, खोडून टाकण्यास अशक्य, अखंडनीय.

Unassayed' *pa. p. a.* (कस पाहण्याकरितां) ताव न दिलेला, निताव, कस न पाहिलेला, कसास न लावलेला.

Unas'sisted *pa. p. a.* बिनमदतीचा, बिनकुमकेचा.

Unassociated *pa. p. a.* दुसऱ्याच्या साहचर्यांत नसणारा, असहचरित. २ संबंध नसलेला.

Unassum'ing *a.* साधा, निगर्वी, बिनआढ्यतेचा, बिनदिमाखाचा, तोरा न मिरविणारा, निरभिमानी.

Unassured *a.* आश्वासन न दिलेला -मिळालेला, अनाश्वासित. २ *not insured against loss* विमा न उतरलेला; as, "U. goods."

Unattached' *pa. p. a.* न जोडलेला. २ अनासक्त, (वर) आसक्ति किंवा प्रेम नसलेला. ३ जप्त न केलेला (property). ४ (a) पलटण नेमून न दिलेला. (b) अर्ध्या पगारावरचा.

Unattain'able *a.* मिळण्यास कठिण, असाध्य, अप्राप्य, [अलभ्य.

Unattained' *pa. p. a.* प्राप्त न झालेला, न मिळालेला, अप्राप्त, अलब्ध.

Unattend'ed *a.* सडा, सख्या स्वारीनिशीं, गडीमाणूस घेतल्याशिवाय, एकटा. [विनसाक्षीचा.

Unattest'ed *pa. p. a.* साक्ष न घातलेला, विनसाक्षी,

Unauspi'cious *a.* अमंगल, अशुभ. [माण.

Unauthe'ntic *a.* अविश्वसनीय, प्रमाणावांचूनचा, अप्र-

Unau'thorised *pa. p. a.* (सहीशिक्यानिशीं) मंजूर न केलेला, अधिकाराचा शिक्का न मारलेला, बिनशिक्याचा. २ परवानगी न दिलेला, अधिकार न दिलेला बिनहुकमाचा. ३ विधिहीन, अविधि.

Unautho'ritative *a.* अनधिकाराचा, अधिकारशून्य.

Unautho'ritativeness *n.* अधिकारशून्यता, अप्रमाणता *f.*

Unavail'ing *a.* निरर्थक, निष्फळ, निरुपयोगी.

Unavoid'able *a.* टाळतां न येणारा, चुकवतां न येणारा, अनिवार्य, निवारणाशक्य; as, "U. troubles." २ *necessary* आवश्यक, अवश्य होणारा.

Unaware *a.* माहिती नसलेला, ठाऊक नसलेला. २ लक्ष नसलेला, गैरसावध.

Unaware', Unawares' *adv.* एकाएकीं, अकस्मात्, अचानक. (b) पूर्वयोजना नसतां, पूर्व तयारी नसतां, एकदम, अवचित. [AT UNAWARES अकस्मात्.]

Unbacked *pa. p. a.* पाठिंबा नसलेला, आधार नसलेला. २ (a horse) पैज न लावलेला. ३ (a horse) खोगीर न चढवलेला, स्वारीस तयार न झालेला, न शिकवलेला.

Unbag' *v. t.* पिशवींतून बाहेर काढणें, -ओतणें.

Unba'ilable *a. incapable of being bailed* जामिनावर सोडतां न येणारा (गुन्हा).

Unbal'anced *pa. p. a.* समतोलपणा नसलेला, तोल न राखलेला, समभाव न राखलेला, वैषम्यापन्न.

Unbar' *v. t.* गज काढणें, बोलट काढणें. २ (मार्गांतील) अडथळा काढणें, प्रतिबंध काढणें. Unbarred *pa. t.* and *pa. p.* Unbar'ring *pr. p.*

Unbat'ed *a. undiminished* कमी न केलेला, कमी न झालेला, अन्यूनीकृत.

Unbear'able *a.* असह्य, सहन करतां न येण्यासारखा, सहन करण्यास अशक्य, असहनीय.

Unbe'aten *a.* (*path, &c.*) बिनमळलेला, बिनमळणीचा, अक्षुण्ण. २ *not surpassed* (-वर) ताण न केलेला, हार न खालेला, पहिल्या प्रतीचा; as, "U. record."

Unbeaut'iful *a. ugly* कुरूप.

Unbecom'ing *a.* अयोग्य, न शोभणारा, अनुचित, गैरशिस्त; as, "U. speeches." २ *not suited to the wearer* न शोभणारा, बेताचा नसलेला; as, "U. hat."

Unbegot'ten *a.* गर्भसंभवाशिवायचा, अयोनिसंभव, स्वयंभू. २ अनादि, शाश्वत, सनातन.

Unbelief' *n. incredulity, disbelief, esp. in divine revelation or in a particular religion* अश्रद्धा *f*, अविश्वास *m.*

Unbeliev'able *a.* अविश्वसनीय, विश्वास ठेवतां न येण्यासारखा, विश्वास न वसण्यासारखा.

Unbeliev'er *n.* विश्वास नसणारा *m*, अविश्वासी *m*, अभाविक *m*, अश्रद्धालु *m*.

Unbeliev'ing *a.* विश्वास नसणारा, श्रद्धा नसणारा, अविश्वासी, अश्रद्धालु.

Unbend' *v. t. to change from bent position* (a bow, &c.) सरळ -ताठ करणें, उतरणें, दोरी सोडणें *g. of o.* २ *to relax* ताण कमी करणें, ढिलें सोडणें, विसांवा देणें; as, "To U. the mind from study."

Unbend'ing *a. unyielding, resolute* न नमणारा; ताठ, आग्रही, निश्चयी, न वांकणारा.

Unbenefici'al *a.* तोट्याचा, नुकसानाचा, गैरफायद्याचा.

Unbeseem' *v. t. to be unworthy* (-ला) न शोभणें, (ला) उचित नसणें.

Unbi'ased *a. impartial* पूर्वग्रह नसलेला, निष्पक्षपाती, निष्पक्षपाताचा, समतोल, उभयपक्षीं समान.

Unbib'lical *a. not in or authorised by the Bible* बायबलांत न सांपडणारा, बायबलाचें प्रमाण नसणारा, बायबलाचा आधार नसणारा -नसलेला. २ बायबलाविरुद्ध.

Unbid', Unbid'den *a.* न बोलावलेला, अनाहूत. २ (करावयास) न सांगितलेला, हुकूम न दिलेला. (b) स्वयंस्फूर्त, स्वयंस्फूर्तीचा.

Unbind' *v. t.* सोडणें, मोकळा करणें, बंद *m* -बंधन *n.* सोडणें; as, "To *unbind* prisoner's arms." (b) गांठ सोडणें; as, "To U. a load." Unbound *pa. t., pa. p.*

Unbla'mable *a.* अदूषणीय, निर्दोष, निष्पाप.

Unbleached *a.* बिनओपवलेला, बिनओपवणीचा.

Unblem'ished *a.* डाग न लागलेला, निष्कलंक, निर्दोष.

Unblessed, Unblest' *a.* आशीर्वाद न दिलेला, आशीर्वादविहीन. (b) हतभाग्य, कपाळकरंटा, फुटक्या नशिबाचा.

Unblood'ed *a.* (of horse) *not thoroughbred* चांगली अवलाद नसलेला, कमजात, कमअवलाद.

Unblown' *a.* न उमललेला, अस्फुट, अविकसित, अप्रफुल्ल.

Unblush'ing *a.* निलाजरा, निर्लज्ज, कोडगा.

Unboiled *a.* बिनशिजवलेला. २ (of milk, oil, butter, &c.) बिनतापवलेला, न कढवलेला, बिनकढाचा.

Unbone' *v. t.* Same as to Bone. (मांस शिजतांना) हाडें बाहेर काढणें.

Unbon'net *v. t.* and *v. i.* (सलाम करतांना) टोपी काढणें. Unbon'neted *a.* टोपी काढलेला -नसलेला.

Unbored *a.* (ear, pearl, &c.) बिनटोंचलेला, अविद्ध, अच्छिद्रित. (b) वेज न पाडलेला.

Unborn' *a.* जन्मास न आलेला, न जन्मलेला, अजात. २ नसणारा, अस्तित्वांत नसलेला. ३ पुढला, पुढील; as, "Generations yet *unborn.*"

Unbos'om *v. t.* (दुसऱ्याला विश्वासानें) आपलें हृद्गत सांगणें, मन मोकळें करून सांगणें.

Unbound' *a.* न बांधलेला, सुटा, मोकळा. २ कव्हर न चढवलेला; as, "U. book."
Unbound'ed *a.* अमर्याद, अपरंपार, फार, अप्रतिहत.
Unbrace' *v. t.* विजारीचे खांदेबंद सोडणें.
Unbri'dled *a.* लगाम काढलेला, बिनलगामी, बेलगामी. २ उच्छृंखल, अनावर; as, "U. passions."
Un-British *a.* ब्रिटिश मनुष्याला न शोभणारा. २ ब्रिटिश शीलाला न शोभणारा, ब्रिटिश शीलाविरुद्ध.
Unbroken *a.* न तुटलेला, बिनतुटलेला, अभंग. २ (a horse) न शिकवलेला. ३ *uninterrupted* मध्यें खळ नसलेला, अखंडित, अविरत; as, "U. slumbers, peace, &c." ४ *not surpassed* सारखा, (-वर) ताण न झालेला; as, "U. record."
Unbroth'erly *a.* भावाला न शोभणारा. २ भ्रातृप्रेम नसलेला.
Unbruised *a.* न खरचटलेला, न लागलेला, न ठेंचलेला, [न चेंचलेला.
Unburd'en *v. t.* *to free from a burden* ओझें उतरणें, ओझें खाली -कमी करणें. २ *to ease (the mind) by telling one's trouble or anxiety* मनावरचें ओझें हलकें करणें.
Unburnt' *a.* (a brick, &c.) बिनभाजलेला, कच्चा, [अभर्जित.
Unbut'ton *v. t.* बटनें काढणें.
Uncage' *v. t.* पिंजऱ्यांतून बाहेर काढणें -सोडणें.
Uncaged *pa. p.* पिंजऱ्यांतून सोडलेला.
Uncalled' *pa. p.* न बोलावलेला, अनाहूत, अनिमंत्रित. २ (with *for*) कारणावांचूनचा, चोंबडेपणाचा.
Uncan'did *a.* (मनाचा) कपटी, अप्रांजल.
Uncan'ny *a.* *weird, mysterious* भेसुर, उग्र, भयंकर.
Uncanonic, Uncanc'nical *a.* अशास्त्र.
Uncared -for *a.* *disregarded, neglected* (-कडे) लक्ष न दिलेला, हेळसांड केलेला, हेळसांड झालेला.
Uncart' *v. t.* खटाऱ्यांतून माल खालीं उतरणें.
Uncaused' *a.* अकर्तृक, अकारण, स्वयंभू.
Unce'asing न खळणारा, सारखा, अव्याहत, निरंतर, अखंड, सतत, अक्षय. Unce'asingly *adv.* निरंतर, नित्य; सारखा, एकसारखा, खंड न पडतां, खळ न पडतां.
Unceremo'nious *a.* बेमुरवतीचा, बिनभिडेचा, शिष्टाचाराकडे लक्ष न पुरविणारा, शिष्टाचार न पाळणारा. २ *wanting in courtesy* शिष्टाचारविहीन, असभ्य. ३ (colloq.) घरच्यासारखा वागणारा, सलगीचा.
Uncertain (un-ser'tān) *a.* *not certainly known* अनिश्चित, बिनखात्रीचा, बिनभरंवशाचा, अनिश्चयात्मक, संशयित. २ *not confident* खात्री नसलेला, निश्चय नसलेला. ३ *changeable* अस्थिर, बदलणारा; as, "U. temper, weather, &c."
Uncer'tainty, Uncer'tainness *n.* अनिश्चितपणा *m*, संशयितपणा *m*, वानवा *m*, अन्न *n*, संशय *m*, संदेह *m*, संदिग्धता *f*. २ अस्थिरता *f*.
Unchan'geable *a.* न बदलणारा, न बदलण्यासारखा, फेरफार न होणारा, अविकारी, अविकार्य, अव्यय.
Unchanged' *a.* न बदललेला, अविकृत. २ (a coin) बंदा.

Unchan'ging *a.* न बदलणारा, अविकारी.
Unchar'itable *a.* अनुदार. २ दोषदर्शी, छिद्रान्वेषी, दोषदृष्टि. ३ प्रेमशून्य, कृपाशून्य, कठोर, निर्दय.
Unchar'itableness *n.* अनुदारता *f.* २ दोषदृष्टि *f.* ३ निर्दयपणा *m*, कठोरपणा *m*.
Unchaste *a.* व्यभिचारी, शिनळ, जार, जारकर्मी, वाडगा, भ्रष्ट. २ धेडगुजरी, भ्रष्ट, अशुद्ध, संकीर्ण (language).
Unchecked' *pa. p. a.* न आवरलेला, अनर्गल, कह्यांत न ठेवलेला, काबूंत न ठेवलेला, दाब्यांत न ठेवलेला.
Unchris'tian *a.* अख्रिस्ती, ख्रिस्ती नसलेला. २ ख्रिस्ती धर्माविरुद्ध,ख्रिस्त्याला न शोभणारा. (b) क्रूरपणाचा, क्रूर.
Unchurch' *v. t.* धार्मिक बहिष्कार घालणें.
Uncial (un'shal) [Lit. 'an inch long.' L. -*uncia*, a twelfth part, an inch.] *a.* (प्राचीन हस्तलिखित ग्रंथांतील) मोठ्या वाटोळया अन्शल अक्षरांच्या लिपीचा, अन्शल लिपीचा.
Un'ciform (un'si-form) [L. *uncus*, a. hook.] *a.* (*bot.*) बडिशाकृति, आंकड्याच्या आकाराचा, फणधर. २ (*anat.*) फणधर.
Uncir'cumcised *a.* सुंता न केलेला, बिनसुंती. २ (*fig.*) *heathen*, *unregenerate* यहुदीतर, (सुन्ता इत्यादि विधींनीं) संस्कृत न झालेला, अपुनर्जात.
Uncir'cumspect *a.* बेसावध, गैरसावध.
Uncircumstan'tial *a.* बारीकसारीक गोष्टी न देणारा, बिनतपशिलाचा. २ प्रत्यक्ष (पुरावा).
Unciv'il *a.* (*orig.*) रानटी. २ *rude* असभ्य, बेमुरवत, उर्मट, अमर्यादशील. [हीन, असंस्कृत.
Unci'vilized *a. barbarous* रानटी, जंगली, विद्याचार-
Unclaimed *a.* बेवारशी, निवारशीक, बिनवारशी. [U. LETTER बेवारशी पत्र.]
Unclasp' *v. t.* हूक काढणें. २ (हातांची) मिठी सोडवणें.
Uncle (un'kl) [O. Fr. (Fr. *oncle*) -L. *avunculus*, extension of *avus*, a grandfather.] *n. father's brother* चुलता *m*, काका *m*, पितृव्य *m*. [WIFE OF A PATERNAL U. चुलती *f*, काकू *f*, काकी *f*.] (b) *mother's brother* मामा *m*, मावळा *m*, मातुल *m*. [WIFE OF MATERNAL U. मामी *f*.] (c) *husband of maternal aunt* मावसा *m*. २ *any elderly man* म्हातारा *m*, आजोबा *m*, काका *m*. [UNCLE SAM अमेरिका (देशाचें टोपणनांव). २ अमेरिकन लोक.]
Unclean' *a. dirty* मळलेला, मळका, मळीण, अस्वच्छ. २ (Bible) *ceremonially impure* अशुद्ध, अपवित्र, अशुचि, विटाळाचा, नापाक; as, "U. animals." ३ *morally impure* मलिन, अपवित्र, निंद्य, दूषणीय; as, "U. affections."
Unclean'ly *a.* घाणेरडा, मळका, मळीण.
Uncleansed *a.* साफ न केलेला, न धुतलेला (दांत).
Unclinch' *v. t.* (मूठ वगैरे) उघडणें.
Uncloak' *v. t.* (वरचा) डगला काढणें -काढून ठेवणें. U. *v. i.* (वरचा) डगला काढणें -उतरणें.
Unclog' *v. t.* (मार्गांतील) अडचणी काढून टाकणें, (मार्ग) साफ करणें, खुला करणें.

Unclose' *v. t.* उघडणें. Unclosed' *pa. p.* उघडलेला.
Unclothed' *a.* उघडा, विवस्त्र, नग्न (केलेला).
Unclouded' *a.* निरभ्र, स्वच्छ. २ दुःखाची छाया न पडलेला, शोकाची छाया न पडलेला. [सोडणें.
Uncock' *v. t.* (वार न होईल अशा रीतीनें बंदुकीचा) घोडा
Uncoil' *v. t.* वेंटाळें सोडवणें.
Uncoin' *v. t.* (धातूचें) नाण्याचें स्वरूप नाहींसें करणें.
Uncoined' *a.* नाणें न पाडलेला; as, "U. silver." २ शुद्ध, अकृत्रिम.
Uncol'oured *a.* रंग न दिलेला. २ (*fig.*) *not exaggerated* फुगवून न सांगितलेला, न फुगवलेला, खरा, जशाचा तसा; as, "U. account."
Uncomely (un-kum'-li) *a.* *unbecoming* अयोग्य, अनुचित. २ न शोभणारा, बेढब, बेडौल.
Uncom'fortable *a.* (a person) चैन नसलेला, बरें नसलेला, अस्वस्थ. [To FEEL U. बरें न वाटणें, चैन न पडणें. २ अवघड वाटणें.] २ (a place) गैरसोईचा. ३ (as a season) उदास, उदासीन, उजाड.
Uncommer'cial *a.* *not engaged in commerce* व्यापारांत न गुंतलेला, अव्यापारी. २ *not in the spirit of commerce* अव्यापारी दृष्टीचा, अव्यापारी. ३ *contrary to the principles of commerce* व्यापारी तत्त्वांच्या विरुद्ध, अव्यापारी, व्यापारी तत्त्वांविरुद्ध.
Uncomm'on *a.* *rare* विरळा, विरळ. २ *unusual* असाधारण, अपूर्व, अलौकिक, लोकोत्तर, विलक्षण, असामान्य. Uncomm'only *adv.* फारच, विलक्षण, अतिशय. Uncomm'onness *n.* विरळपणा *m*, अपूर्वाई *f*. २ अलौकिकपणा *m*, विलक्षणपणा *m*. [बोलणारा.
Uncommu'nicative *a.* मुखदुर्बळ, अगदींच थोडें
Uncompounded *a.* बिनमिसळीचा, असंकीर्ण, अमिश्रित, २ केवल, शुद्ध.
Uncom'promising *a.* बिनतडजोडीचा, पडतें न घेणारा, आग्रहाचा, दुराग्रहाचा, आग्रही, दुराग्रही.
Unconce'ivable *a.* कल्पना करतां न येणारा, कल्पनातीत, अतर्क्य.
Unconcern' *n.* *carelessness* औदासीन्य *n*, ताटस्थ्य *n*, बेफिकीरी *f*, अनास्था *f*, अनुत्साह *m*.
Unconcerned' *a.* बेफिकीर, बेपर्वा, काळजी किंवा चिंता नसलेला, निष्काळजी, उदासीन, तटस्थ.
Unconclu'sive *a.* *inconclusive* निर्णय न झालेला, अनिर्णीत, अर्धवट राहिलेला.
Uncondi'tional *a.* *absolute* बिनअटीचा, बिनशर्तीचा, सपशेल; as, "U. surrender." [बंध.
Unconditioned *a.* उपाधिरहित, अवस्थातीत, निष्प्रति-
Unconfined' *a.* मर्यादित न केलेला, खुला, मोकळा, अडकवून न ठेवलेला. २ ऐसपैस, प्रशस्त, विस्तीर्ण.
Unconfor'mable *a.* न जुळणारा. २ (*geol.*) असमान्तर, समान्तर रेषेंत नसलेला; as, "U. strata."
Uncongo'nial *a.* न मानवणारा, अननुकूल, प्रतिकूल.
Unconnec'ted *a.* न जोडलेला. २ संबंध नसलेला, संदर्भ सुटलेला, असंगत, विसंगत, असंलग्न, संबंधशून्य. ३ (रक्ताचा) संबंध नसलेला.

Unconnec'tedness *n.* असंबंध *m*, असंगति *f*, असंदर्भ *m*.
Uncon'querable *a.* अजिंक्य, जिंकतां न येणारा, जिंकण्यास अशक्य, अजेय.
Uncon'quered *a.* न जिंकलेला, अजित, अपराजित.
Uncon'scionable *a.* *not guided or restrained by conscience* सदसद्विवेकबुद्धीला न पटणारा. २ *unreasonable* बुद्धीला न पटणारा, गैरवाजवी.
Uncon'scious *a.* *insensible* बेशुद्ध, शुद्धि नसलेला, धुंद, निस्संज्ञ, जड, अचेतन, अबुद्धिपूर्वक, अबुद्धिपुरस्सर; as, "U. progress."
Uncon'sciousness *n.* बेशुद्धी *f*, बेशुद्धपणा *m*. २ निस्संज्ञता *f*, जडता *f*, अचेतनता *f*.
Uncon'secrate *v. t.* *to deprive of its consecrated character* पूज्यता काढून घेणें, पवित्रता काढून घेणें.
Uncon'secrated *a.* (विधिपूर्वक) पवित्र न केलेला, अनभिमंत्रित, असंस्कृत, दीक्षा न दिलेला.
Unconsigned *a.* (रेल्वेनें) न पाठविलेला (माल). २ हवाली न केलेला, स्वाधीन न केलेला.
Unconstitu'tional *a.* बेसनदशीर. २ (of measures, acts, &c.) (ठरींव) राज्यपद्धतीविरुद्ध.
Unconstrained' *a.* मनमोकळा, (कोणत्याहि प्रकारचा) दाब-दडपण नसलेला, बंध नसलेला, निर्बंध.
Unconstraint' *n.* मोकळेपणा *m*, अप्रतिबंध *m*.
Uncontaminated *a.* अदूषित, अभ्रष्ट, सोंवळा.
Uncontemplated *a.* *unexpected* अकल्पित, अतर्कित.
Uncontes'ted *a.* (an estate, &c.) लढा नसलेला, निर्वेध. २ सामन्याशिवायचा; as, "He carried away the prize U."
[न येण्यासारखा.
Uncontro'llable *a.* अनावर, अनिवार, ताब्यांत ठेवतां
Uncontrolled' *a.* ताब्यांत नसलेला. २ बिनअटकावाचा, निरंकुश, अनिर्गल, अप्रतिबंध.
Unconven'tional *a.* शिष्टाचारानें बद्ध न झालेला, शिष्टाचाराबद्ध. २ स्वतंत्र वृत्तीचा, स्वतंत्र बाण्याचा.
Uncon'versant *a.* (with *with* and *in*) गैरवाकबदार, गैरमाहितगार, अनभिज्ञ, अनभ्यस्त.
Uncooked *a.* न शिजलेला, कच्चा, हिरवा, अपक्व.
Uncork' *v. t.* बूच काढणें. २ (*colloq.*) (मनांतील विचार किंवा विकार) ओकून टाकणें.
[न केलेला.
Uncorrected *a.* (तपासून) शुद्ध न केलेला. २ संस्कार
Uncoun'ted *a.* न गणलेला, बिनमोजलेला, अगणित.
Uncou'ple *v. t.* (रेल्वेच्या डब्यांच्या) कड्या काढणें, वेगळें करणें. २ (बांधलेले शिकारी कुत्रे) सोडणें.
Uncourt'eous *a.* असभ्य, रानटी, बिनमाणुसकीचा, बेमुरवती, बेमुरवत.
Uucourt'liness *n.* असभ्यता *f*, अशिष्टता *f*, रानटीपणा *m*.
Uncourt'ly *a.* असभ्य, अशिष्ट, रानटी.
Uncouth (un-kōōth') [A. S. *un*, not, and *cunnan*, to know.] *a.* (appearance) ओबडधोबड, कुरूप. २ (manners or language) अडाणी, अनाडी, हेंगाडा, विलक्षण, वेडावांकडा, वेडाविद्रा.
Uncouth'ness *n.* ओबडधोबडपणा *m*, कुरूपपणा *m*. २ अडाणीपणा *m*, अनाडीपणा *m*.

Unco'venanted *a.* करारानें बद्ध न झालेला. २ *not promised by covenant* बिनसनदी. [UNCOVENANTED CIVIL SERVICE बिनसनदी मुलकी नोकरी.]

Unco'ver *v. t.* उघडणें, झांकण *n* -ढांकण *n.* काढणें -उघडणें *g. of o.* २ (*mil.* of front line) *to expose* (the line behind) *by wheeling to right or left* (पुढच्या रांगा डावीकडे किंवा उजवीकडे हालवून) मागच्या रांगा माऱ्यांत आणणें.

Unco'ver *v. i.* (सलामाकरितां) टोपी काढणें.

Uncovered *a.* उघडलेला, झांकण काढलेला, उघडा, अनावृत. २ (सलामाकरितां) टोपी काढलेला.

Uncreate' *v. t.* संहार करणें, नाश करणें.

Uncrea'ted *a.* निर्माण न केलेला, अनिर्मित. २ *existing without being created* अज, सनातन, स्वयंभू; as, "God is an U. being."

Uncriti'cal *a.* गुणदोषविवेचनाक्षम, विवेचनाक्षम, गुणदोषविवेचन करण्यास असमर्थ, अचिकित्सक. २ गुणदोषविवेचनपद्धतीच्या विरुद्ध, विवेचनपद्धतिबाह्य.

Uncross' *v. t.* (क्रूसासारखे एकमेकांवर ठेवलेले पाय किंवा हात) सरळ सोडणें, सरळ करणें.

Uncrossed' *a.* आडव्या रेघा न मारलेला (चेक, चक). २ निराशा न केलेला; as, "To be *uncrossed* in love."

Uncrown' *v. t.* राजाला पदच्युत करणें.

Uncrowned *pa. p.* राज्याभिषेक न झालेला, मुगुट नसलेला, अनभिषिक्त. २ *having power but not name of a king* (राजाचा अधिकार असलेला) राजसत्ताधारी अनभिषिक्त (मनुष्य).

Unction (unk'shun) [L. *unctio -unguere, unctum,* to anoint.] *n. anointing with oil or unguent for medical purposes* मलम लावणें *n*, तेल लावणें *n.* २ (R. C. Ch.) (धार्मिक संस्कार म्हणून) उटणें लावणें *n*, तैलाभ्यंजन *n*, तैलानुलेपन *n.* [EXTREME U. अन्तकालचा तैलाभ्यंजनविधि *m.*] ३ *thing used in anointing* (a) मलम *n.* (b) तैल *n.* ४ (*fig.*) *soothing or flattering words or talk or circumstance* (अन्तःकरणाला) आराम देणारें भाषण *n*, शांति आणणारें भाषण *n*, शांति आणणारी गोष्ट *f.* ५ *fervent or sympathetic quality in words or tone caused by or causing deep religious or other emotion* (भाषेंतील) धार्मिकभावनापोषक गुण *m.* ६ *affected enthusiasm* पोकळ (भक्तीचा) आवेश *m.*

Unc'tuous *a.* चिकट, स्निग्ध, चिकण. [U. SUBSTANCE चोपड *f*, मवागी *f*, मवाळी *f.* SOFTENED BY SOME U. SUBSTANCE मवाळ, मवाळ केलेला.] २ (earth, soil) चिकण, मऊ.

Unc'tuousness *n.* चिकटपणा *m*, चिकणपणा *m*, चिकणाई *f*, ओपट *m*, स्निग्धता *f.*

Uncul'tivated *a.* लागवड न केलेला, बिनलागवडीचा, नाकीर्द, पडीत, नाकीर्दीचा. २ अशिक्षित, अडाणी, नें शिकलेला, असंस्कृत.

Uncurbed' *a. unrestrained* कह्यांत न टेवलेला, अनावर, निरर्गल, निरंकुश, संयमन न केलेला.

Uncus'tomed *a. not liable to duty* बिनजकाती. २ *having paid no duty* जकात न भरलेला.

Unda'ted *a.* तारीख नसलेला, तारीख न घातलेला.

Undaun'ted *a. bold, intrepid* हिंमती, निधडा, निर्भय.

Undecayed *a.* न कुजलेला, न सडलेला, अशीर्ण.

Undecaying *a.* न कुजणारा, न सडणारा.

Undeceive' *v. t.* भ्रम *m.* उडवणें, भ्रम *m.* दूर करणें, भ्रम *m.* घालवणें, डोळे उघडणें *g. of o.*

Undeci'dable *a.* निकाल लावतां न येणारा, अनिर्णेय.

Undeci'ded *a. not settled* निकाल न लागलेला, बिननिकालाचा, अनिर्णीत, अभोगत; as, "The point is still U." २ *that has not formed his resolution, irresolute* निश्चय न केलेला, अकृतनिश्चय, अनिश्चित, डळमळीत; as, "He stood U."

Undeci'dedness *n.* अनिश्चितपणा *m*, अनिश्चय *m*, अनिर्धार *m*, अनिर्णय *m.*,

Undefended *a.* संरक्षण नसलेला, असंरक्षित. २ (law) बचावासाठीं वकील नसलेला, बचाव न केलेला.

Undefiled' *a. pure* भ्रष्ट न केलेला, न बाटवलेला, अदूषित, अभ्रष्ट, निर्मल.

Undefi'nable *a. that cannot be described* व्याख्या करतां न येण्यासारखा, लक्षण करण्यास अशक्य, अनिर्वचनीय, अनिर्वाच्य, लक्षणातीत.

Undefined *a.* व्याख्या न केलेला, लक्षण न सांगितलेला, लक्षण न दिलेला. २ स्पष्ट न सांगितलेला, मोघम.

Undeliverable *a.* बटवडा करितां न येणारें (पत्र).

Undelivered *a.* न दिलेला, न झालेलें (व्याख्यान). २ बटवडा न केलेला.

Undemonstrated *a.* सिद्ध न केलेला, असिद्ध.

Undemonstrative *a.* मनांतील विचार व्यक्त न करणारा, शांतवृत्ति, स्थिरबुद्धि.

Undeni'able *a.* नाहीं म्हणतां न येणारा, अबाधित, निराकरणाक्षम, निर्विवाद; as, "U. good."

Under *prep. beneath, below, &c.* खालीं, खालता, खालतीं, खालतें. २ *in subjection to* खालीं, हुकमांत, अमलांत, ताब्यांत, हाताखालीं, स्वाधीन. ३ *less than &c.* खालीं, कमी *&c. with* पेक्षां *of o.* ४ *with the cover or pretext of* निमित्तानें, मिषानें. ५ (misfortune, pain, &c.) *in* आंत, मध्यें. ६ *in the time of* आंत, मध्यें, समयीं, वेळेस *all with g. of o.* ७ *undergoing* च्या स्थितींत; as, "U. repairs." ८ *in accordance with* खालीं, प्रमाणें. [U. the cover or protection of (च्या) आड, आडून.]

Under *a. nether, inferior* खालचा, खालील, खालला, अधःस्थ; as, "*Under*wear." २ *subordinate* खालचा, (in comp., as, आडगडी, आडबंदर, &c.) हाताखालचा.

Under *adv.* (used chiefly in a few idiomatic phrases) खालीं, खालच्या स्थितींत, हलक्या स्थितींत; as, "To bring U.; To keep U. &c."

Un'derbred *a. of inferior breeding or manners* उचित शिक्षण न मिळालेला, रीतभात नसणारा.

Un'dercurrent *n. a current flowing beneath the surface of water* अधःप्रवाह *m*, खालचा प्रवाह *m*. २ (*fig.*) *an obscure, hidden or unseen influence or tendency* अन्तःप्रवृत्ति *f*.

Underdone, Underdressed *a.* (an article of cookery) हिरवा, कच्चा, अपक्व. [To BE U. कच्चा राहणें, कच्चा असणें.]

Under-exposed' *a.* कमी वेळ उजेडांत ठेवलेला, अचिर- [प्रकाशित.

Under-exposure *n.* कमी वेळ उजेडांत ठेवणें *n*, कमी वेळ उजेड पाडणें *n*, अचिरप्रकाशन *n*.

Underdrain' *n.* जमिनीखालील गटार *n*.

Underfoot' *adv.* पायाखालीं; as, "To trample U."

Undergo' *v. t. to endure* सोसणें, भोगणें, कंठणें, काढणें. Underwent *pa. t.* Undergone *pa. p.*

Under-grad'uate *n.* पदवीपरीक्षेच्या आधींची परीक्षा झालेला *m*, अन्डरग्राज्वेट *m*.

Underground *a.* जमिनीखालचा, भुईतला, भूमिगत; as, "U. stem." २ तळघराचा, भुयाराचा, भुयारांतला; as, "U. apartment." U. *adv.* जमिनीखालीं, भुईंत, जमिनींत. २ भुयारांत.

Undergrowth *n.* झुडपें *n. pl.*

Un'derhand *a. hidden, secret* गुप्त, गुपचुपीचा, चोरटा, लपंडावाचा. २ *deceitful* लुच्चेगिरीचा, कपटाचा. ३ (cricket) खांद्याखालून केलेली (चेंडूची फेंक). U. *adv. by fraudulent means* लुच्चेगिरीनें, कपटानें, चोरून, लपतछपत, लपूनछपून. २ (cricket) (हाताला) खालच्या बाजूनें हिसका देऊन, खांद्याखालून.

Underived *a.* सिद्ध (as opposed to derived साधित), सांसिद्धिक, स्वतःसिद्ध, निसर्गसिद्ध.

Underlay *v. t.* खालून आधार देणें. २ (*print.*) (टाइपांच्या छतका उंच करण्याकरितां स्टिरियो, ब्लाक वगैरेंच्या) खालीं पुष्टिपत्र घालणें, पुरण घालणें. Underlaid *pa. t.* and *pa. p.* Underlay'ing *pr. p.*

Underlay' *v. i.* (*geol.*) लंब रेषेशीं कोन करणें.

Underlie' *v. t.* खालीं असणें; as, "A stratum of clay *underlies* the surface of gravel." २ (च्या) मुळांत असणें, (चा) पाया असणें; as, "A doctrine *underlying* a theory." Underlay' *pa. t.* Underlain' *pa. p.*

Underline' *v. t.* (as a word) (च्या) खालीं (जोर देण्याकरितां) रेघ काढणें, खालीं रेघ मारणें.

Underling (un-dër-ling) [Under + suffix *-ling.*] *n. an inferior servant* कनिष्ठ प्रतीचा नोकर *m*, खालच्या प्रतीचा नोकर *m*. २ बगल्या *m*, हस्तक *m*. ३ *a mean person* क्षुद्र मनुष्य *m*.

Underly'ing *pr. p.* खालीं असणारा, मुळाशीं असलेला.

Underman' *v. t.* (वाजवीहून) कमी माणसें नेमणें -ठेवणें, पुरेशीं माणसें न ठेवणें; as, "To U. a ship."

Undermanned' *a.* कमी माणसें नेमलेला -असलेला.

Un'dermentioned *a.* खालीं उल्लेख केलेला, खालीं लिहिलेला, खालीं नमूद केलेला.

Undermine' *v. t.* खालीं (खणून) पाडणें, खालीं (खणून) ढांसळवणें, पाया (खणून) पाडणें, न टिकेसा करणें; as, "Rivers U. their banks." २ सुरुंग लावणें, सुरुंग लावून पाडणें. ३ *to injure* (person, reputation, &c.) *by secret means* गुप्तपणानें धक्का पोंचवणें, नुकसान पोंचवणें, (चोरट्या उपायांनीं) नाहींसा करणें. ४ *to injure, to wear out,* (health, &c.) *insidiously or imperceptibly* (हळूहळू) क्षीण करणें, अशक्त करणें, ढांसळवणें.

Un'dermost *a.* अगदीं तळचा, सर्वांच्या खालचा.

Underneath' *adv.* खालीं, खालच्या जागेंत. U. *prep.* खालीं.

Underpay' *v. t. to pay insufficiently* (कामगारांना) कमी पगार देणें, कामाच्या मानानें पगार न देणें. Underpaid' *pa. t.* and *pa. p.* Underpay'ment *n.* कमी पगार देणें *n*, योग्य वेतन न देणें.

Un'derpeopled *a.* कमी लोकवस्ती असलेला.

Un'derplot *n.* उपसंविधानक *n*, उपकथा *f.* २ गुप्त कट *m*, गुप्त योजना *f.*

Underprize' *v. t.* (वाजवीपेक्षां) किंमत कमी लावणें, कमी दर लावणें, कमी किंमतीचा मानणें -समजणें.

Underprop' *v. t.* खालून टेंकू *m* -नेटाचा *m.* देणें.

Underquote' *v. t. to offer at a lower price than another* (दुसऱ्यापेक्षां) कमी किंमतीस लावणें -विकणें, कमी भाव लावणें.

Underrate' *v. t. to rate under the value* (वाजवीपेक्षां) कमी किंमत करणें, दर कमी करणें, भाव कमी करणें.

Undersaturated *a.* अधस्संपृक्त.

Undersecretary *n.* हाताखालचा -दुय्यम सेक्रेटरी.

Undersell' *v. t.* (दुसऱ्यापेक्षां) कमी दरानें विकणें. Undersold *pa. t.* and *pa. p.*

Undershot *a.* (of a water-wheel) खालील पाण्याच्या जोरानें फिरणारी (पाणचक्की).

Undersign' *v. t.* खालीं सही करणें.

Undersigned *a.* खालीं सही केलेला -करणारा.

Undersized *a.* (नेहमींपेक्षां) लहान आकाराचा.

Understand (un-der-stand') [A. S. *understandan,* to stand under or in the midst of a thing.] *v. t.* *to comprehend, to perceive the meaning of* (-चा) अर्थ समजणें, कळणें, लक्षांत येणें, उमजणें, समज पडणें, जाणणें, (आपा) येणें -समजणें; as, "Does not U. what you say." २ *to grasp mentally, to perceive the significance of* (-चें) ग्रहण -आकलन करणें, ध्यानांत -डोक्यांत -लक्षांत येणें, (-चें) ज्ञान होणें, (मर्म) समजणें -कळणें, येणें; as, "Do not quite U. your difficulty, could never U. mathematics." ३ *to learn, to suppose to mean* कळणें, समजणें, माहीत होणें, वाटणें, समजूत होणें, समज होणें. ४ *to imply* अध्याहार करणें; as, "The Verb may be either expressed or *understood.*"

Understand *v. i. to have the use of the intellectual faculties, to learn* समजणें, कळणें, समजूं लागणें.

Understanded (Pr. Bk.) used for Understood.

Understand'ing *n. intelligence* जाणीव *f*, बुद्धि *f*, बुद्धिमत्ता *f*, उमज *m*, समज *m*, मति *f*, ग्रहणशक्ति *f*, ज्ञानशक्ति *f*, अक्कल *f*, समजूत *f*; as, "Has an excellent U." [OBJECT OF U. बुद्धिविषय *m*. OF FEEBLE U. बुद्धीचा दुबळा. SLOW OF U. मतिमंद, मंदमति.] २ *power of apprehension* आकलनशक्ति *f*, सूक्ष्म विचार करण्याची शक्ति *f*. ३ *agreement, harmony* समजूत *f*, सलोखा *m*, स्नेहभाव *m*, गोडी *f*. [TO BRING TO A RIGHT U. समजावणें, समजूत *f*-समजी *f*. करणें. TO COME TO A RIGHT U. समजूत पडणें, जुगणें, घडी बसणें *g. of o.*] ४ *thing agreed upon* करार *m*, कबुली *f*, बोली *f*, भाषा *f*, भाषण *n*, बोलणें *n*.

Understate *v. t.* (वास्तविकाहून) कमी सांगणें.

Understood *pa. t.* and *pa. p.* (of Understand.) समजलेला, कळलेला, ग्रहण केलेला, &c. २ अध्याहृत.

Un'derstrapper *n.* बगल्या *m*, हस्तक *m*.

Un'derstudy *n. one who studies theatrical part in order to play it at short notice in the absence of the usual actor* (नेहमींच्या नटाच्या गैरहजेरींतला) बदली नट *m*.

Undertake' *v. t. to bind oneself to perform, to promise* (to do) पतकरणें, अंगावर -माथ्यावर -डोईवर घेणें, कबूल करणें, पतकर घेणें. २ *to engage in, to enter upon* हातीं घेणें, हातीं धरणें. U. *v. i.* (*colloq.*) *to manage funerals* प्रेताची -प्रेतयात्रेची व्यवस्था करणें (प्रेत नेणें, खाडा खणणें, वगैरे). Undertook *pa. t.* Undertaken *pa. p.* पतकरलेला, कबूल केलेला. २ हातीं घेतलेला.

Underta'ker *n.* (एखादें काम) पतकरणारा *m*, कबूल करणारा *m*. २ हातीं घेणारा *m*. ३ स्मशानयात्रेची सर्व व्यवस्था पाहणारा *m*.

Underta'king *n.* पतकरणें *n*, कबूल करणें *n*. २ हातीं घेणें *n*. ३ हातीं घेतलेलें काम *n*, शिरावर घेतलेलें काम *n* -कार्य *n*. (b) मोठें (अवघड) कार्य *n*, धाडसाचें काम *n*. [BOLD OR HAZARDOUS U. जिवावरचें काम *n*, धाडसाचें काम *n*. GREAT OR ARDUOUS U. हत्तीचें मढें *n*.] ४ (law) (लेखी किंवा तोंडी) कबुली *f*, वचन *n*. ५ *management of funerals* स्मशानयात्रेची व्यवस्था *f*.

Undertenant *n.* पोटभाडेकरी *m*, पोटभाडोत्री *m*.

Underthrow' *n.* (*geol.*) अधोभंगविस्तार *m*.

Un'dertone *n. an under or low tone* हलका आवाज *m*, बारीक आवाज *m*.

Undertook *pa, t,* of Undertake.

Undervalua'tion *n.* कमी किंमत लावणें. २ कमी दर *m*, कमी किंमत *f*.

Undervalue *v. t.* किंमत कमी करणें, दर कमी करणें. २ तुच्छ मानणें, हलका मानणें.

Un'dervest *n.* आंतला शर्ट *m*.

Under way *adv.* चालू, मार्गांत; as, "The ship is *under way*."
Un'derwear *n.* आंतले कपडे *m. pl.*, आंगाबरोबरचे कपडे *m. pl.*
Underwent *pa. t.* of Undergo.
Under-wood *n.* झुडपें *n. pl.*, झाडी *f.*
Un'derworld *n.* अधोलोक *m.* २ पाताळ *n*, अधोविश्व *n.*
Under-writer *n. insurer* जहाजांच्या विम्यांचा दलाल.
Undescri'bable अवर्णनीय, वर्णन करतां न येण्यासारखा, वर्णन करण्यास अशक्य, अनिर्वाच्य, वर्णनातीत.
Undeserved' *a.* योग्यता नसतां मिळालेला, कांहीं न करतां मिळालेला, गैरवाजवी. Undeserved'ly *adv.* योग्यता नसतां, पात्रता नसतां, गुण नसतां, कांहीं केलें नसतां.
Undeser'ving *a.* (with *of*) योग्यता नसलेला, बिनयोग्यतेचा, नालायक, अपात्र, अयोग्य.
Undesigned' *a.* पूर्वीं योजना न केलेला, पूर्वीं उद्देश नसलेला, अपूर्वकल्पित, अनुद्दिष्ट.
Undesi'gning *a.* सरळ, सरळ स्वभावाचा, निष्कपट स्वभावाचा, कंत्राटें किंवा कुलंगडीं न रचणारा.
Undesi'rable *a.* हवा असें न वाटणारा, अनिष्ट, अस्पृहणीय.
Undesired' *a.* न इच्छिलेला, अनिच्छित, अनिष्ट.
Undesir'ous *a.* इच्छा नसलेला, इच्छा नसणारा.
Undestroyed *a.* नाश न केलेला, अनुध्वस्त.
Undeter'minable *a.* निर्णय करतां न येण्यासारखा, अनिर्णेय. [२ लुप्त. (मान=Form).
Undeter'minate *a.* (*math.*) ठरवितां न येण्यासारखा.
Undeter'mined *a.* न ठरवलेला, बिनठरवलेला. २ (*math.*) अनिर्णीत. ३ (a person) अनिश्चयी.
Undeveloped *a.* पूर्ण विकास न झालेला, अपरिणत, अविकसित. [UNDEVELOPED LAND (इमारतीकडे वगैरे न लावलेली) शेतीची जमीन.]
Unde'viating *a.* आडवाटेस न जाणारा, सरळमार्गी.
Undevout' *a.* भक्तिहीन, भक्तिरहित.
Undid *pa. t.* of Undo.
Undiges'ted *a.* (as food) न पचलेला, आम. [U. FOOD आमांश *m*, आम.] २ (thoughts) मनांत न बिंबलेला, अपक्क, अपरिपक्क. ३ *not arranged* विल्हेवारी न केलेला, विषयवारी न केलेला, अवर्गीकृत.
Undig'nified *a.* थोरपणाला न शोभणारा, अप्रौढ, अप्रशस्त, गांभीर्य नसलेला, पोरकट.
Undiminished *a.* कमी न झालेला, अन्यूनीभूत.
Undiscer'nible *a.* सूक्ष्म फरक काढतां न येण्याजोगा, ओळखतां न येण्यासारखा.
Undisc'iplined *a.* अशिक्षित, शिस्त न लावलेला, शिकवून तयार न केलेला, न शिकलेला, बिनकवायती, बिनतालमी. २ शिस्त न लागलेला.
Undiscov'erable *a.* शोधून काढतां न येण्यासारखा.
Undiscrim'inating *a.* (मनानें) सूक्ष्म भेद न पाहणारा, सूक्ष्म भेद न काढणारा, असूक्ष्मभेददर्शी.
Undiseased *a.* निरोगी, रोग नसलेला, निरामय, निकोप.
Undisguised' *a.* उघडा, अप्रच्छन्न, बिनपडद्याचा. २ *frank* निष्कपट, (मनाचा) मोकळा, स्पष्ट.

Undispu'ted *a.* बिनतक्रारीचा, तक्रारीवांचूनचा, निर्विवाद; as, "*Undisputed* possession."
Undissem'bled *a.* निष्कपट, अकपट, उघडा.
Undisting'uishable *a.* फरक करतां न येण्यासारखा, भेद करतां न येण्यासारखा. [अप्रसिद्ध.
Undist'inguished *a.* फरक न केलेला. २ *not eminent*
Undistributed *a.* (*logic*) अव्याप्त. [THE FALLACY OF U. MIDDLE अव्याप्त हेतूचा हेत्वाभास.]
Undisturbed *a.* निरुपद्रव, उपद्रवहीन, उपद्रव नसलेला, निर्वेध, बिनउपाधीचा. २ (mind) अव्यग्र, अक्षुब्ध.
Undivi'ded *a.* न विभागलेला, बिनवांटलेला, अविभक्त, अखंडित, अखंड, सबंद, सलग. २ (attention) एकाग्र, अनन्यासक्त.
Undo' *v. t. to reverse* रद्द करणें, फिरवणें, उलटवणें, मोडणें, नाहींसा करणें, न केलासा करणें, पूर्वावस्थेवर आणणें, पूर्ववत् करणें. २ *to loose, to untie* (बंद वगैरे) सोडणें, (वटणें वगैरे) काढणें, उखळणें, निखळणें. (b) गुंतागुंत सोडवणें, गांठ सोडणें. ३ *to unravel* उलगडणें, उलगडा करणें. ४ *to ruin* नाश करणें. ५ *to impoverish* नुकसान करणें, दरिद्री करणें, कंगाल करणें. Undid *pa. t.* Undone' *pa. p.*
Undo'ing *v. n. the reversal of what has been done* फिरवणें *n*, उलटवणें *n*, मोडणें *n*, पूर्वस्थितीवर आणणें *n*. २ *ruin* नाश *m*, नुकसान *n*.
Undone' *a.* रद्द केलेला. २ उखळलेला, उकललेला. ३ सोडलेला. [TO BECOME U. (A GARMENT) सुटणें, फिटणें.] ४ न केलेला. ५ नाश केलेला, नाश झालेला.
Undoubt'ed *a.* संशय नसलेला, संशय न राहिलेला, निःसंशय, अशंकित, असंदिग्ध.
Undoubt'edly *adv.* असंशयित, असंशयात्मक, निःसंशय, अवश्य, खात्रीनें.
Undoubt'ful *a.* शंका नसलेला, निःसंशय, शंकारहित.
Undout'ing *a.* शंका न घेणारा, निःसंशय, निःशंक मनाचा.
Undress *v. t.* कपडे काढणें, कपडे उतरणें. २ जखमेवरील पट्टी काढणें.
Undressed *a.* कपडे काढलेला -उतरलेला, विवस्त्र. २ (food) कच्चा, हिरवा, आम, कोरडा (कोरडी भिक्षा). [U. RICE, PULSE, &c. GIVEN TO MENDICANTS कोरान्न *n*, आमान्न *n*.] ३ (धुऊन) पट्टी न बांधलेली (जखम).
Undue' *a. not due, not yet owing* मुदत न भरलेला, लागू न झालेला; as, "U. debt." २ *wrong* अयोग्य, गैरवाजवी; as, "U. advantage." ३ *inordinate, excessive* अमर्याद, बेसुमार; as, "U. rigour."
Undulate (un'dū-lat) [L. *undulatus*, way -*unda*, a wave.] *v. i.* हेलकावे खाणें, आंदोलन पावणें, उतार-चढ -चढउतार होणें and with *in. con.* असणें *g. of s.* U. *v. t.* हेलकावे देणें, आंदोलन करणें.
Undulated *pa. p. a.* आंदोलित, मागेंपुढें हाललेला.
Undulating *pr. p. a.* हेलकावा खाणारा, आंदोलक.
Undula'tion *n.* आंदोलन *n*, हेलकावा *m*, चढउतार *m*.
Un'dulatory *a.* आंदोलन पावणारा, चढउताराचा,

चढताउतरता, तरंगाकार, लहरीरूप. [U. THEORY (of light) लहरीरूप कल्पना *f.*]
Undu'ly *adv.* गैरवाजवी. २ *excessively* बेसुमार, अमर्याद. [नसणारा.
Undū'tiful, Undu'teous *a.* कर्तव्यविमुख, सेवेस तत्पर
Undy'ing *pr. p. a.* न मरणारा, अविनाशी, अमर, अजरामर; as, "U. fame."
Unearned' *a.* फुकट मिळालेला, फुकट मिळविलेला.
Unearth' *v. t. to drive (fox, &c.) from an earth, to dig up* बिळांतून (बाहेर) हुसकावणें, खणून बाहेर काढणें. २ (*fig.*) *to bring to light* बाहेर काढणें -आणणें, शोध लावणें; as, "To U. a rare manuscript."
Unearth'ly *a.* भूलोकांत न दिसणारा, भूलोकांत दुर्मिळ.
Uneas'iness *n.* अस्वस्थपणा *m*, अस्वस्थता *f*, अस्वास्थ्य *n*, कसेंचसें *n*, चैन नसणें *n*.
Une'asy *a.* अस्वस्थ, आराम नसलेला, चैन नसलेला.
Une'atable *a.* खाण्यास अयोग्य, अभक्ष्य, अभक्षणीय.
Uneat'en *a.* न खाल्लेला, अभुक्त.
Unedge' *v. t.* बोंथट करणें.
Uned'ucated *a.* अशिक्षित, शिक्षण न मिळालेला, निरक्षर.
Uneffec'tual *a.* अपरिणामकारी, गुण नसणारा, अगुणकारी.
Unelas'tic *a.* अस्थितिस्थापक, मिसमिशीत, लिबलिबीत, विसविशीत.
Unembod'ied *a.* देहांतून बाहेर गेलेला, देह सोडलेला, मुक्त. २ *not organised* विस्कळित, पांगलेला, एके ठिकाणीं न जमवलेला; as, "U. militia."
Unemployed' *a.* रिकामा, खाली, निरुद्योगी, बेकार, बेरोजगार, मोकळा, घरीं बसलेला. २ (as capital) (धंद्यांत) न गुंतलेला, न गुंतवलेला.
Unemployedness *n.* बेरोजगारपणा *m*, रिकामपणा *m*, बेकारपणा *m*, रोजगार नसणें *n*. २ (भांडवल) गुंतलेलें नसणें *n*. [बेकारपणा *m*.
Unemploy'ment *n.* रोजगार नसणें *n*, उद्योग नसणें *n*,
Unenclosed' *a.* कुंपण नसलेला, बिनकुंपणाचा, बिनवंड्यांचा.
Unencumbered (estate) *a.* (कर्जाचा) बोजा नसलेला.
Unen'ding *a.* न संपणारा, शेवट न होणारा. २ सतत असणारा, शाश्वत.
Unenduring *a.* न टिकणारा, अशाश्वत, अनित्य, अस्थिर.
Unenergetic *a.* अनुत्साही, निरुत्साही, निस्तेज, शिथिल.
Unengaged' *a.* रिकामा, खाली, मोकळा, निरुद्योगी.
Un-English *a.* इंग्रजांच्या शिलाविरुद्ध. २ इंग्रजी भाषेच्या (संप्रदाया) विरुद्ध, अशुद्ध इंग्रजी.
Unenjoined *a.* अविहित, शास्त्रानें न सांगितलेला, अनादिष्ट.
Unenjoyed *a.* न भोगलेला, अनुपभुक्त, अभुक्त.
Unen'vious *a.* हेवा नसलेला, परोत्कर्षसहिष्णु.
Une'qual *a. not equal* कमजास्त, अधिकउणा, असमान, असम. २ *not level* उंचनीच, असम, असमान. ३ *not adequate or sufficient* अपुरा. ४ *unfit* अयोग्य, अक्षम, कार्याक्षम, असमर्थ, नालायक.
Une'qualled *a.* अनुपम, निरुपम, अद्वितीय, अपूर्व, बरोबरी न केलेला.

Une'qually *adv.* उंचसखल. २ अधिकउणेपणानें, न्यूनाधिक भावानें, अधिकउणा, कमजास्त.

Unequiv'ocal *a.* असंदिग्ध, स्पष्ट, सुस्पष्ट, अद्व्यर्थ.

Uner'ring *a.* न चुकणारा, बिनचूक, अचूक, असोघ, अचूकसंधानी. Uner'ringly *adv.* अचूक, बिनचूक.

Unessen'tial *a.* बिनजरूरीचा, अनावश्यक. २ अनंगभूत.

Une'ven *a.* उंचसखल, उंचनीच, खालवर, असमान, असम. २ (poetry) विषम, असम; as, "U. feet." ३ विषम; as, "3, 7, and 11 are U. numbers."

Uneven'ly *adv.* उंचसखल, उंचनीच. २ विषम प्रमाणांत.

Uneven'ness *n.* उंचसखलपणा *m*, उंचनीचपणा *m.* २ असमता *f.* ३ विषमता *f.*

Unexam'pled *a.* अनुपम, निरुपम, अपूर्व, अद्वितीय.

Unexcelled' *a.* वर सरशी न केलेला -झालेला, अप्रतिम.

Unexcep'tionable *a.* बिनहरकतींचा, निर्दोष, अबाधित.

Unex'ecuted *a.* पार न पाडलेला, न केलेला. २ अंमलबजावणी न केलेला, अंमल न केलेला. ३ न बजावलेला.

Unexercised' *a.* उपयोग न केलेला.

Unexhaust'ed *a.* न संपलेला, न थकलेला.

Unexpec'ted *a.* अनपेक्षित, अकल्पित, अतर्कित, आकस्मिक.

Unexpe'ctedly *adv.* अकल्पित, अचानक, एकाएकीं, अकस्मात्.

Unexpen'sive *a.* बिनखर्चाचा.

Unexpe'rienced *a.* अनुभव नसलेला, अननुभवी.

Unexpired' *a.* (of lease, &c.) मुदत न भरलेला, चालू, न संपलेला, अपुरी.

Unexplored' *a.* शोध न केलेला. २ शोध न लागलेला.

Unfa'ding *a.* न विटणारा, अवीट, फिका न पडणारा. २ अम्लान.

Unf'ailing *a.* खात्रीचा, न चुकणारा, अचूक, अमोघ. २ कमी न पडणारा, सारखा; as, "U. supply."

Unfair' *a.* (a person) खोट्या व्यवहाराचा, खोट्या चालीचा, बेइमानी, अप्रामाणिक. २ (practice) गैरवाजवी, गैररीतीचा, गैरमार्गाचा, खोटा, लुच्चेगिरीचा, अन्यायाचा, गैररास्तपणाचा, गैररास्त.

Unfair'ness *n.* व्यवहारांतला खोटेपणा *m*, खोटा व्यवहार *m*, खोटी चाल *f.* २ गैरवाजवीपणा *m*, गैररास्तपणा *m.*

Unfaith'ful *a.* बेइमान, बेइमानी, निमकहराम, अप्रामाणिक, खोटा, खोटसाळ. २ (in Christian Theology) खिस्तावर विश्वास नसलेला, अविश्वासी.

Unfaith'fulness *n.* बेइमानी *f*, निमकहरामी *f*, अप्रामाणिकपणा *m*, खोटेपणा *m*, खोटसाळपणा *m.* २ अविश्वासिपणा *m*, अविश्वास *m.*

Unfal'tering *a.* न अडखळणारा. २ (*fig.*) ठाम, निश्चित.

Unfash'ionable *a.* बेडौल, बिनघांटाचा, हव्या त्या आकाराचा न करतां येणारा.

Unfas'ten *v. t.* उघडणें. २ सोडणें (बंद, वगैरे).

Unfa'thered *a. fatherless* बाप मेलेला. २ *having no acknowledged father* अपितृक. ३ *not acknowledged by its author* उत्पादकानें आपला म्हणून न म्हटलेला; as, "An U. theory."

Unfath'omable *a.* तळ न लागणारा, अगाध, अपरंपार. २ (*fig.*) बुद्धीस अगम्य, तर्कास अगम्य, अतर्क्य, गहन.
Unfa'vourable *a.* अनिष्ट, अननुकूल, प्रतिकूल, अप्रसन्न.
Unfa'vourableness *n.* अनिष्टता *f*, अननुकूलता *f*.
Unfeath'ered *a.* पिसें काढलेला, पंख कापलेला.
Unfe'eling *a.* निर्दय, दयाहीन, निष्ठुर, निर्घृण, मनास कांहीं न वाटणारा.
Unfeigned' *a.* खरा, अकृत्रिम, निष्कपट, वास्तविक.
Unfett'ered *a.* मोकळा, अनर्गल, बन्धनरहित, लोढणें नसलेला.
Unfig'ured *a.* चित्रें नसलेला, साधा, अचित्रित. २ *literal* अनलंकारिक.
Unfinished *a.* अपुरा, अपुरता, अधुरा, असमाप्त, अपूर्ण, कच्चा. २ शेवटचा हात न दिलेला, शेवटचा संस्कार न केलेला, शेवटची सफाई न केलेला.
Unfit' *a.* अयोग्य, न जुळणारा. २ अनुपयोगी, अयोग्य, अनुपयुक्त, अक्षम, नालायक.
Unfit *v. t.* अयोग्य -नालायक -अक्षम करणें, अयोग्यता *f* -नालायकी *f*. आणणें.
Unfit'ness *n.* अयोग्यता *f*, अनुपयोगिपणा *m*, नालायकी *f*, अनुपयुक्तता *f*.
Unfitted *a.* अयोग्य. २ *not furnished with fittings* (छतावर किंवा भिंतीवर) फिटिंग्ज न केलेला.
Unfix' *v. t.* निखळणें, हालवणें, ढिला करणें, अस्थिर -चंचल करणें; as, "To U. a bayonet; To U. the mind."
Unfixed' *a.* अस्थिर, अध्रुव, अस्थायी.
Unfledged' पंख न फुटलेला. २ (*fig. of a person*) तरबेज न झालेला.
Unfli'nching *a.* न खचणारा, न डगमगणारा, न कचरणारा, धिराचा.
Unfold' *v. t. to open out, to expand* उलगडणें, उघडणें, उकलणें, पसरणें. २ *to reveal* कळवणें, प्रगट करणें, प्रसिद्ध करणें, जाहीर करणें; as, "To U. one's designs."
Unfold'ment *n.* विकास *m*, विकासन *n*; as, "The U. of the instinctive powers."
Unforbearing *a.* सहन न करणारा. २ अक्षान्त.
Unforbidd'en *a.* निषिद्ध न केलेला, बिनमनाईचा, अनिषिद्ध, अवर्जित.
Unforced' *a.* स्वाभाविक, सहज, बिनजुलमाचा, सहजस्फूर्तीचा.
Unfordable *a.* बिनपायउताराचा, उतार नसलेला.
Unforeseen' *a.* अगाऊ कल्पना नसलेला, अगाऊ अटकळ न केलेला. २ आकस्मिक, अडचणीचा.
Unforgiv'ing *a.* क्षमा न करणारा, अक्षमावान्, निर्दयपणाचा, दीर्घ द्वेषी.
Unforgiv'ingness *n.* अक्षमा *f*, दीर्घद्वेष *m*.
Unfor'tunate *a.* (of persons) दुर्दैवी, अभागी, भाग्यहीन, दुर्भागी, दैवहीन, अपेशी, करंटा, कपाळफुटका, फुटक्या कपाळाचा -दैवाचा -नशिबाचा, भद्या. २ (of measures, affairs, &c.) दुर्दैवाचा, दुर्दैवी, अनिष्टकारक, अनर्थकारक.
Unfor'tunately *adv.* दुर्दैवानें, दुर्दैवेंकरून, दुर्दैववशात्.

Unfor'tunateness *n.* दुर्दैव *n*, अपेश *n*, दुर्भाग्य *n*.
Unfoun'ded *a.* अमूलक, निर्बीज, मिथ्या.
Unfreque'nted *a.* आडवळणाचा, गैरवळणाचा, आडवळणी, बिनवहिवाटीचा, गैरराबत्याचा, अक्षुण्ण.
Unfrequen'tedness *n.* आडवळण *n*, गैरराबता *m*, आडवळणीपणा *m*.
Unfrien'dliness *n.* वांकडें *n*, अमित्रता *f*.
Unfriend'ly *a.* बिनसलोख्याचा, शत्रुभावाचा, वैराचा.
Unfruit'ful *a.* निष्फळ, फलरहित, निरर्थक. [नता *f*.
Unfruit'fulness *n.* निष्फळता *f*, निरर्थकता *f*, फलही-
Unfulfilled *a.* पुरा न झालेला, पुरा व्हावयाचा, अपूर्ण.
Unfurl' *v. t.* (शिडें वगैरे) सोडणें, पसरणें, फडकवणें.
Unfur'nished *a.* (टेबल, खुर्च्या, पलंग, वगैरे) सरंजाम नसलेला, न सजवलेला, बिनसरंजामी. २ (a lamp) रिकामा, रिकामका, रिता, रिक्त. ३ पुरवठा न केलेला.
Ungain'ly *a.* *awkward*, *uncouth* बेढब, बेडौल, विशोभित.
Ungear' *v. t.* *to put out of gear* (शक्ति आणि काम यांचा) जम तोडणें, जोडणी सोडवणें, जोड तोडणें.
Ungen'erous *a.* अनुदार, अनुदार मनाचा, क्षुद्र, कृपण.
Ung'enial *a.* न मानवणारा.
Ungentle' *a.* असौम्य, कठोर. २ असभ्य, दांडगा, ग्राम्य.
Ungen'tlemanly *a.* (सभ्य) गृहस्थास न शोभणारा, असभ्य, गृहस्थानुचित.
Ungird' *v. t.* कमर सोडणें, कमरबंद *m*. सोडणें.
Unglov'e *v. t.* हातमोजे काढणें.
Ungov'ernable *a.* न आवरतां येणारा, काबूंत न राहणारा, अनिवार, अनावर. [अनावर.
Ungov'erned *a.* *unbridled* बेलगामी, अवश, स्वैर,
Ungrace'ful *a.* बेढब, बेडौल, विशोभित, ओबडधोबड.
Ungrace'fulness *n.* बेढबपणा *m*, बेडौलपणा *m*, ओबडधोबडपणा *m*, विशोभितपणा *m*.
Ungra'cious *a.* न आवडण्याजोगा, न पसंत पडण्याजोगा. २ (act) दांडगटपणाचा, असभ्य.
Ungramma'tical *a.* (व्याकरणदृष्ट्या) अशुद्ध, चुकीचा.
Ungrate'ful *a.* कृतघ्न, उपकार न जाणणारा, उपकार न स्मरणारा, अनुपकारी, निमकहराम, अकृतज्ञ. २ *disagreeable*, *irksome* कंटाळवाणा, नावडता, त्रासदायक; as, "Harsh sounds are U. to the ear."
Ungrate'fulness *n.* कृतघ्नपणा *m*, अकृतज्ञता *f*, अनुपकारिपणा *m*, निमकहरामी *f*. २ कंटाळवाणेपणा *m*.
Ungroun'ded *a.* निराधार. २ खोटा.
Ungrudg'ing *a.* सढळ, उदार. [नखीचा.
Ungual (ung'wal) [L. *unguis*, a claw.] *a.* नखाचा,
Unguar'ded *a.* न रक्षिलेला, अरक्षित. २ बेसावध.
Unguent (ung'went) [L. *unguere*, to anoint.] *n.* उटी *f*, उटणें *n*.
Unguentum *n.* मलम *n*.
Unguic'ulate *a.* (*bot.*) नखपटली.
Unguis (ung'wis) [L.] *n.* पाकळी निमुळती होऊन झालेला नखासारखा भाग *m*, नखासारखें पटल *n*, नख-

पटल *n.* ३० पिंक, मोहरी, इत्यादिकांचीं फुलें.

Unhack'neyed *a.* गैरराबत्याचा, अनुच्छिष्ट, अशिळा.

Unhal'low *v. t.* बाटवणें, भ्रष्ट करणें. २ अपवित्र मानणें.

Unhal'lowed *a.* अपवित्र मानलेला, भ्रष्ट, नापाक.

Unhand' *v. t. to take one's hands off, to release from one's grasp* हातांतून सोडणें, हात सोडून देणें.

Unha'ndsome *a. ugly* कुरूप. २ *illiberal* अनुदार.

Unhap'py *a. wretched* दुःखी. २ *unfortunate, calamitous* दुःखप्रद, दुःखदायक, दुःखाचा. ३ दुर्दैवी, अभागी, अयशस्वी; as, "*Unhappy* in the choice of friends." ४ असुगम, वाईट, अप्रसन्न, अनाल्हादकारक, असुखकारक; as, "U. choice of words."

Unharmed' *a.* इजा न झालेला, नुकसान न झालेला, दुखापत न झालेला.

Unharm'onious *a.* बेसूर, बदसूर, विस्वर.

Unhar'ness *v. t. to take the harness off* खोगीर काढणें. २ शस्त्रास्त्रें काढून ठेवणें, शस्त्रास्त्रें उतरून ठेवणें.

Unhaz'ardous *a.* बिनजोखमाचा, निर्जोखमी.

Unhead' *v. t.* झांकण काढणें; as, "To U. a cask."

Unheal'thiness *n.* रोगटपणा *m*, सदारोगिपणा *m.* २ रोगिपणा *m*, बाधकपणा *m*, रोगजनकत्व *n.*

Unheal'thy *a. habitually indisposed* सदारोगी, रोगेला, रोगिष्ठ, रोगट. २ *unfavourable to health, insalubrious* रोगट, बाधक, रोगकारक.

Unheard *a.* न ऐकलेला, बिनऐकलेला, अश्रुत. [U. OF AND UNTHOUGHT OF, *utterly unknown* ध्यानीं मनीं नसलेला.] २ *obscure* अप्रसिद्ध, कोनाकोंपऱ्यांतला.

Unheated *a.* (metals, &c.) निताव, नितावी, बिनतावी, बिनतावाचा, अतप्त. २ (oil, butter, milk, &c.) अकढा, निकढा, बिनकढाचा, न कढवलेला -तापवलेला, निरसा.

Unhe'eded *a.* दुर्लक्ष केलेला, उपेक्षित, अवमानित.

Unheed'ing *a. careless* लक्ष न देणारा, बेफिकीर.

Unhes'itating *a.* कांकूं न करणारा, ठाम, निश्चयाचा, निःशंकपणाचा.

Unhe'sitatingly *adv.* बेलाशक, बेधडक, निःसंशय, निर्भ्रान्त, बिनदिक्कत, बेदिक्कत, कांकूं न करतां.

Unhewn *a.* बिनघडलेला, बिनटांकीचा, बिनसुतकीचा.

Unhinge' *v.* बिजागरीं *n. pl.* -सांधे *m. pl.* -टांके *m. pl.* &c. उखळणें -काढणें -ढिले करणें -&c. *g. of o.* २ (as mind) डळमळणें, ठिकाणावर नसणें, स्थिरता नाहींशी होणें all with *in. con. with instrumental of s.*

Unhinged *pa. p. a.* बिजागरीं उखळलेला. [To be U. (*fig.*) *to feel prostrated* घळघळणें, टांके *m. pl.* ढिले होणें *g. of s.*, गळणें.]

Unhistor'ical *a.* इतिहासांत नसलेला, अनैतिहासिक. २ *not in accordance with history* इतिहासविरुद्ध.

Unho'liness *n.* अपवित्रपणा *m*, अपवित्रता *f*, अशुद्धता *f*, अशुद्धि *f.*

Unho'ly *a. impure* अपवित्र, अशुद्ध, अशुचि, अमंगल.

Unhon'oured *a.* असन्मानित, असत्कारित.

Unhook' *v. t. to loose from a hook* हूक काढणें.

Unhorse' *v. t. to throw down from a horse* घोड्यावरून खालीं पाडणें, घोड्यावरून खालीं आणणें; as, "To U. a rider." २ (गाडीला जुंपलेला) घोडा सोडणें; as, "To U. a carriage."

Unhous'e *v. t. drive from the house* घरांतून हांकून देणें -घालवून लावणें -काढून देणें.

Unhu'manise *v. t.* माणुसकी -मनुष्यपणा नाहींसा करणें.

Unhurt' *a.* दुखापत न झालेला, न दुखवलेला, धक्का न लागलेला -पोंचलेला.

Unhurt'ful *a.* दूजा न करणारा, अपकार न करणारा, [अबाधक.

Unhusk' *v. t.* Same as to Husk.

Unhusked *a.* (rice, &c.) असडा, असडी, तूस न काढलेला. २ (cocoanut, betelnut, &c.) असोला, असोल्या.

Unicel'lular *a.* एकपेशीमय.

Unicorn (ū'ni-korn) [L. *unus*, one, and *kornu*, perhaps allied to Sk. शृंग, a horn.] *n.* गेंडा *m*, एकशृंग *m*.

Unicorn (*astron.*) [L. Monoceros.] शृंगाश्व नांवाची तारा *f*, शृंगाश्व.

Unidiomat'ic *a.* भाषासंप्रदायविरुद्ध, भाषणसंप्रदाय- [विरुद्ध.

Unification *n.* एक करणें *n*, एकीकरण *n*, संयोजन *n*, तादात्म्य *n*.

Uniform (ū'ni-form) [L. *unus*, one, and *forma*, a form.] *a.* एकसारखा, एकरूपाचा, एकजातीचा, एकतऱ्हेचा -ढौलाचा -रंगाचा -प्रकारचा, एकरूप. २ (*math.*) एकसारखा, सारखा, सम. [U. MOTION समगति *f*.] ३ (*philos.*) सरूप. (cf. सरूपतामुक्ति.). ४ *of one tenor* एकसारखा, सारखा, बरावर, समान.

Uniform *n.* एकजात पोषाख *m*, एकसारखा पोषाख *m*.

Unifor'mity *n.* सारखेपणा *m*, एकसारखेपणा *m*, एकथाट *m*, एकरूपता *f*, समरूपता *f*. २ (प्रार्थना, उपासना, इत्यादिकांची) एकरूपता *f*. [ACT OF U. एकरूपतेचा कायदा.]

U'niformly *adv.* सारखा, एकसारखा, एकाच रीतीनें. [U. ACCELERATING MOTION समवर्धमान गति *f*.]

Unify *v. t.* एक करणें, एकीकरण करणें, तादात्म्य करणें, संयोजन करणें.

Uniliteral (ū-ni-lit'ér-al) [L. *unus*, one, and *litera*, a letter.] *a. consisting of one letter only* एकाक्षरी, एकच अक्षर असणारा -असलेला; as, "U. word."

Uniloc'ular *a.* (*biol.*) *having one cell or cavity only* एकाशय; as, "U. capsule."

Unimag'inable *a.* कल्पनेबाहेरचा, अकल्पनीय, अचिंत्य, अतर्क्य, कल्पनातीत.

Unimag'ined *a.* अकल्पित, अचिंतित, अतर्कित.

Unimpaired' न बिघडलेला, न ढासळून गेलेला (health), शाबूत.

Unimpas'sioned *a.* आवेशशून्य, अचल मनोविकार नसलेला. (b) बिनजोराचा, बिनआवेशाचा, मचाळ.

Unimp'eachable *a.* (सार्वजनिक रीतीनें) दोषारोप न

करतां येण्यासारखा, निर्दोष, अदूषणीय, अनिंद्य.
Unimpeached *a.* अदूषित, अनिंदित. [लहान, लघु
Unimpo'rtant *a.* बिनमहत्वाचा, उपेक्षणीय, हलका,
Unimpregnated *a.* गर्भधारणा न झालेला, गर्भ न राहिलेला, गर्भधारणाशून्य. २ (आंत) न भरलेला.
Uninfected *a.* (मलमूत्रादि संसर्गानें) न बिघडलेला, दूषित न झालेला, अदूषित.
Uninflamed *a.* अनुद्दीप्त, अप्रदीप्त, अदीपित, अतापित, असंतापित, अतप्त, असंतप्त.
Uninflam'mable *a.* पेट न घेणारा, न चेतणारा, अज्वालाग्राही, अज्वलनशील, अदाह्य. [अपरिचित.
Uninforme'd *a.* माहिती नसलेला. २ ज्ञान नसलेला,
Unin'genious *a.* युक्तिशून्य, युक्तिहीन, कल्पकबुद्धिशून्य.
Uninge'nuous *a.* कुडा, कपटी, कुटिल, अप्रांजल, असरल.
Uninhab'itable *a.* वस्ती करण्यास अयोग्य, अवास्य.
Uninhab'ited *a.* उजाड, निर्जन, निर्मनुष्य, विजन, वस्तिहीन, बिननांवता, बेचिराख, बेचिराग.
Uninitiated *a.* बिनमुंडलेला, असंस्कारित, संस्काररहित, संस्कारहीन, अजातसंस्कार, अदीक्षित, अनुपदिष्ट. २ (एखाद्या विषयांत) प्रवेश न केलेला.
Unin'jured *a.* इजा न झालेला, न दुखावलेला.
Uninstru'cted *a.* न शिकवलेला, अशिक्षित.
Unintel'ligent *a.* बुद्धीचा जड, बुद्धीचा मंद, जडबुद्धि.
Unintel'ligible *a.* न समजण्यासारखा, समजण्यास कठीण, दुर्बोध. २ (*philos.*) बुद्धीच्या पलीकडचा, इंद्रियातीत.
Unintended, Uninten'tional *a.* हेतु नसलेला, अहेतुक, अहेतुपूर्वक, अहेतुपुरःसर, सहजींचा.
Uni'nterested *a.* हितसंबंध नसलेला, स्वार्थसंबंध नसलेला, स्वार्थरहित, स्वार्थशून्य.
Unin'teresting *a.* अमनोरंजक, अचित्तवेधक, अहृदयंगम.
Unintermi'tted, Unintermit'ting *a.* खळ नसलेला, न खळणारा, अविरत, निरंतर, अखंड, अखंडित.
Unintermit'tedness *n.* अखंडपणा *m*, निरंतरता *f*.
Unintermit'tingly *adv.* निरंतर, सतत, संतत, अखंड, खळ पडल्याशिवाय, एकसारखा, अविच्छिन्न.
Uninterrup'ted *a.* खळ न पडलेला, अव्याहत, अविच्छिन्न, अस्खलित, अविरत, अखंडित, खंड न पडलेला.
Uninven'ted *a.* (बुद्धीनें) शोधून न काढलेला. २ अकल्पित, नव्यानें न रचलेला, पूर्वींचा. [युक्तिविरहित.
Uninven'tive *a.* कल्पनाशक्तिशून्य, अकल्पक, युक्तिशून्य,
Uninvited *a.* न बोलावलेला, बिनबोलावलेला, अनाहूत, अनिमंत्रित. २ आमंत्रण रद्द केलेला.
Uninviting *a.* *unattractive, repellent* अचित्ताकर्षक, मन न घेणारा, कंटाळा आणणारा.
Union (ūn'yun) [Fr. -L. *unio* -*unis*, *unus*, one.] *n.* *uniting* एक करणें *n*, एकत्र करणें *n*, ऐक्य करणें *n*, जोडणें, मिलाफ करणें, एकोपा करणें. २ *being united* एक होणें, ऐक्य होणें -असणें *n.* ३ *coalition, junction* एकी *f*, मिलाफ *m*, संयोग *m*, जोड *m.* ४ *matrimony, marriage* (विवाहानें झालेला) ऐक्यसंबंध *m*, ऐक्य

n. ५ *concord, agreement* एकपणा *m*, एकोपा *m*, ऐक्य *n*, एकी *f*. (b) मेळ *m*. [U. OF SOUNDS स्वरमेळ.] ६ *a whole resulting from a combination of parts* संघ *m*. [TRADES U. व्यापारी संघ *m*.] ७ *kind of joint or coupling for pipes* सांधा *m*. ८ (*chem.*) मिलाफ *m*, संयोग *m*.

Un'ionist *n*. ट्रेडयुनियनचा सभासद *m*. २ (ग्रेटब्रिटन आणि आयर्लंड यांचें अविभक्त पार्लमेंट असावें, आयर्लंडला स्वराज्य मिळून त्याचें वेगळें पार्लमेंट असूं नये असें म्हणणारा) अविभक्ततावादी *m*, संयुक्तमतवादी.

Union-jack एकीचें निशाण. (It is the flag of England.)

Uni'parous *a. producing one at a birth* एकप्रसू, एका वेळीं एकच पोर प्रसवणारी.

Unipla'nar (*math.*) एकधरातलीय.

Unipo'lar (Induction) *a*. एकध्रुवीय. [एकमात्र.

Unique' *a. single in its kind* अनन्यसाधारण, विलक्षण,

Unirrigated *a*. कालव्याच्या पाण्यानें न भिजविलेला, कालव्याच्या पाण्यानें लागवडीस न आणलेला.

Unisex'ual स्त्रीकेसर किंवा पुंकेसर यांपैकीं एकच असलेलें (पुष्प), एकलिंगी. उ. पोपया, भोपळा इत्यादि.

U'nison *n*. (in music) नादैक्य *n*, स्वरैक्य *n*, स्वरमेळ *m*, एकतान *f*, एकताल *m*. [THAT IS IN STRICT U. सायसंगीत.] २ ऐक्य *n*, ऐकमत्य.

U'nisonance *n*. एकतालता *f*, एकतानता *f*, एकस्वरता *f*.

Unisonant (ū'-niso-nant) [L. *unus*, one, *sonans*, *pr. p.* of *sonare*, Sk. स्वन्, to sound.] *a. being in unison* एक तालांत असणारा, एक सुरांत असणारा.

Unit (ū'nit) [L. *unus*, one.] *n*. एक *m*, एकांक *m*, एकम् *m*. [U. OF HEAT उष्णतेचा ए. U. JAR ए. पात्र. U. OF RESISTANCE विद्युत्प्रतिबंधाचा ए. U. OF STRESS दाबाचा ए. U. OF VALUE मूल्याचा ए. U. OF WORK कामाचा ए. ए.=एकम्.] २ (*philos.*) व्यक्ति *f*, व्यष्टि *f*, एकबीज *n*.

Unitarian (ū-ni-tā'ri-an) L. *unitas*, unity -*unus*, one.] *n. one who asserts the unity of the Godhead as opposed to the Trinity, and ascribes divinity to God the Father only* ईश्वर एकात्मक आहे, व पिता, पुत्र व पवित्र आत्मा असा त्रयात्मक नाहीं असें मानणारा ख्रिस्ती *m*, एकात्मकेश्वरवादी *m*.

Unita'rianism *n*. एकात्मकेश्वरवाद *m*. २ एकात्मकेश्वर-संप्रदाय *m*.

U'nitary *a*. एकंचा. [U. THEORY (*chem.*) एकाणुक-सिद्धांत. U. SYSTEM (of arithmetic) एकमानगणित.]

Unite (ūnīt') [L. *unus*, one.] *v. t. to make into one* एक करणें, एकत्र करणें, जोडणें, मिळवणें, सांधणें, एकीकरण -संयोग करणें *g. of o.*, संयुक्त करणें. २ *to make to agree* एकपणा -ऐक्य -एकोपा करणें *g. of o.*, एक करणें, एकचित्त -एकदिल -एकमन करणें. U. *v. i. to become one* एक होणें, एकत्र होणें, संयोग होणें *g. of s.*, मिळणें. २ *to agree* मिळणें, एकदिल -संमत होणें.

Unit'ed *pa. t.* U. *pa. p.* जोडलेला, मिळवलेला, एक

झालेला, एक केलेला, संयुक्त. [UNITED STATES संयुक्त संस्थानें. UNITED COUNTRIES (पोष्टाच्या व्यवस्थेसंबंधानें) गटांत सामील केलेले देश. UNITED KINGDOM संयुक्त राज्य, (ग्रेटब्रिटन आणि आयर्लंड). UNITED PROVINCES संयुक्त प्रांत.] २ एक केलेला, एकचित्त, एकमत, एकदिल, एका मनाचा, एका विचाराचा.

Uni'tedly *adv.* मिळून, मिळणीनें, एकोप्यानें, एकदिलानें.

U'nity *n.* एकपणा *m*, ऐक्य *n*, एकी *f.* २ *agreement* ऐक्य *n*, मिलाफ *m*, मेळ *m*, एकदिल *m*, एकचित्त *n*.

Univ'alence *n.* (*chem.*) एकमूल्यकत्व *n*.

Univ'alent *a.* एकमूल्यक.

Univalve (ū'ni-valv) *a. having one valve or shell only* एककवची (मृदुमांसप्राणी). U. *n. a shell of one valve only* एककवची शिंपा *m*, एककवची शुक्तिका *f.* २ *a mollusc whose shell is composed of a single piece* एका कवचांत राहणारा मृदुमांसप्राणी *m*.

Universal (ū-ni-vėr'-sal) [L. *unus*, one, and *vertere*, *versum*, to turn.] *a.* (of place) सर्व ठिकाणचा, सार्वत्रिक, सर्वव्यापी, सर्वव्यापक, विश्वव्यापी, सर्वगत, सर्व जगाचा, सर्व विश्वाचा, विश्वाचा. २ *of or belonging to or done by all persons or things in the world* सर्वांचा, सर्वांविषयींचा, सर्वसंबंधी, सर्वविषयक, सर्वसाधारण, सर्वांना लागू पडणारा सार्वजनिक, सार्वजनीन. ३ (logic) सार्वत्रिक, सामान्य. [Universal PROPOSITION सार्वत्रिक सिद्धान्त, सामान्य सिद्धान्त. U. AFFIRMATIVE PROPOSITION सामान्यविधायक सिद्धान्त, अन्वयव्याप्तिसिद्धान्त, अन्वयव्याप्तिप्रतिज्ञा. U. NEGATIVE PROPOSITION सामान्यनिषेधक सिद्धान्त *m*, व्यतिरेकव्याप्तिसिद्धान्त, व्यतिरेकव्याप्तिप्रतिज्ञा *f.* U. DISTRIBUTION व्याप्ति *f.*]

Univer'salism *n.* सर्वमुक्तिवाद *m*, न्यायाच्या दिवशीं सर्व आत्म्यांना मुक्ति मिळेल असें ख्रिस्ती लोकांचें मत *n*.

Universal'ity *n.* सर्वव्यापिता *f*, विश्वव्यापिता *f*, सर्वव्यापकत्व *n*, सार्वत्रिकत्व *n*, सार्वत्रिकता *f*, सर्वसंबंधिता *f*, सर्वसाधारण्य *n*.

Univer'sally *adv.* सर्वत्र, सर्व ठिकाणीं, सर्व स्थळीं, सर्वतः. २ सर्वांस, सर्वांविषयीं, सर्वांसंबंधीं. ३ व्यापक रीतीनें.

Universal maxims परसामान्य तत्त्वें *n. pl.*

Universe (ū'-ni-vėrs) *n. the whole system of created things* विश्व *n*, जग *n*, जगत् *n*, जगती *f*, सृष्टि *f*, भूतसृष्टि *f*, ब्रह्मसृष्टि *f*, प्रत्यक्षसृष्टि *f*, त्रिभुवन *n*, त्रैलोक्य *n*, ब्रह्माण्ड *n*, ब्रह्मगोल *m*. [SOUL OF THE U. जगदात्मा *m*, विश्वात्मा *m*, परमात्मा *m*, ब्रह्म *n*. THE DOCTRINE OF THE NON-EXISTENCE OF THE U. जगन्मिथ्यात्ववाद *m*.]

University (ū-ni-vėr'si-ti) *n.* विश्वविद्यालय *n*, युनिव्हर्सिटी *f.* २ विश्वविद्यालयाचे सभासद *m. pl.* ३ युनिव्हर्सिटींतील क्रिकेट वगैरे खेळांतील भिडू *m. pl.*, युनिव्हर्सिटीटीम *f.* [[U. TERMS एकार्थी पदें.]

Uni'vocal *a.* (contrasted with *equivocal*) एकार्थी.

Unjust' *a.* (of agents) अन्यायी, बेइनसाफी, अन्यायमार्गी. २ (of actions) अन्याय्य, अन्यायाचा, बेइनसाफाचा, बेइनसाफी, गैरवाजवी.

Unjust'ly *adv.* अन्यायानें, अन्यायेंकरून, बेइनसाफानें, अधर्मानें, गैरइनसाफानें, अन्यायतः, नाहक, गैरवाजवी.

Unkempt (un'kemt) [Prefix *un-*, and A. S. *cemban*, to comb.] *a. uncombed* न विंचरलेला, साफसूफ न केलेला. २ *rough, unpolished* पालिस न केलेला, खडबडीत, ओबडधोबड.

Unkenn'el *v. t. to drive from a kennel or hole* घरांतून -बिळांतून उठविणें -बाहेर हांकून लावणें; as, "To U. a fox." २ *to rouse from secrecy or retreat* लपून बसण्याच्या ठिकाणाहून उठविणें.

Unkind' *a.* निर्दय, निष्ठुर, ममता नसणारा, दया न येणारा, कठोर, कृपाशून्य.

Unkind'ly *adv.* निर्दयपणानें, दयेवांचून, ममतेवांचून, गैरममतेनें, कठोरपणानें. २ बाधेलसा, जाचेलसा, नडेलसा; as, "The food sits U. upon his stomach."

Unkind'ness *n.* निर्दयपणा *m*, निष्ठुरता *f*, कठोरपणा *m*.

Unking' *v. t.* राजपद काढून घेणें, पदच्युत करणें.

Unknelled (un-neld') *untolled* (मृत्युसूचक) घंटा न वाजविलेला.

Unknit (un-nit') *v. t. to seperate or loose what is knit or knotted* सोडवणें, उलगडणें, उस्तरणें.

Unknot (un-not') *v. t. to free from knots* गांठ सोडणें.

Jnknow'able *a.* अज्ञेय.

Unknow'ing *a. ignorant* अज्ञ, न जाणणारा, अजाणता, [नेणता.

Unknow'ingly *adv.* न कळत, न जाणतां, न समजतां.

Unknown' *a.* माहीत नसलेला, अपरिचित, अनोळखी, अनोळखीचा, गैरमाहितीचा, अज्ञात. २ *unseen* न पाहिलेला, न देखलेला. ३ (algebra) अव्यक्त.

Unla'boured *a.* सहजस्फूर्तीचा, स्वाभाविक, अकृत्रिम, अपरिश्रमसाध्य, स्वयंस्फूर्त; as, "U. poetry." २ मशागत न केलेला; as, "U. fields." ३ परिश्रमानें न मिळविलेला; as, "U. harvest."

Unlace' *v. t. to loose the dress of* (पोषाखाचे, बुटाचे) बंद सोडणें.

Unlade' *v. t.* ओझें -माल उतरणें -काढणें, खाली -रिकामा [करणें.

Unlaw'ful *a.* बेकायदा, बेकायदेशीर, गैरकायदेशीर, कायद्याविरुद्ध. २ (Bible) अधार्मिक, धर्मविरुद्ध, धर्मशास्त्राविरुद्ध, अशास्त्र.

Unlaw'fully *adv.* बेकायदेशीरपणानें, कायदा मोडून -सोडून -तोडून, गैरकायदेशीरपणानें.

Uulaw'fulness *n.* बेकायदेशीरपणा *m*, गैरकायदेशीरपणा *m*. २ शास्त्रविरुद्धता *f*, अधार्मिकता *f*.

Unlead' *v. t.* (जुळलेल्या मजकुरांतील) लेडा काढणें.

Unlearn' *v. t.* विसरणें, विसरून जाणें; as, "Indians now-a-days are *unlearning* their vernaculars." २ सोडणें, टाकणें; as, "To U. a bad habit."

Unlear'ned *a.* न शिकलेला, विद्या नसलेला, विद्याविहीन, अज्ञानी, अज्ञ, अनभ्यस्त. २ अभ्यासानें न मिळालेला, अनभ्यासप्राप्त. ३ विद्वत्ताविहीन.

Unlea'vened *a.* न आंबवलेला, बिनखमिरी, बिनफुगवलेला, बेखमीर.

Unless (unles') [Formerly *on les, on lesse,* in phrase *on lesse, that,* in less than.] *conj.* खेरीज, शिवाय, वांचून; as, "I will not go U. you come, =तुम्ही आल्याखेरीज -तुम्ही आल्यावांचून मी जाणार नाहीं. I will come tomorrow U. it should be raining पाऊस न पडला तर -पाऊस पडत नसला तर मी उद्यां येईन."

Unlet'tered *a.* निरक्षर, विद्या नसलेला, न शिकलेला.

Unli'censed *a.* परवाना नसलेला, बिगरपरवाना, लेसन नसलेला. [लेसन is a corruption of English licence.] २ *unrestrained* निरर्गल, बेतालपणाचा.

Unlike' *a.* निराळा, वेगळा, असमान, असम, असदृश, अतुल्य, भिन्न, विलक्षण. २ (*math.*) असमान.

Unlike'lihood, Unlike'liness *n.* असंभव *m.*

Unlike'ly *a.* असंभवनीय, असंभाव्य, न होण्याजोगा, न होण्यासारखा.

Unlike'ness *n.* भिन्नता *f*, निराळेपणा *m*, असमानता *f*, विषमता *f*, असाम्य *n*, असादृश्य *n*.

Unlim'ited *a.* अनंत, अमर्याद, अमर्यादित, अपरंपार.

Unline' *v. t. to remove the lining* अस्तर काढणें.

Unload' *v. t.* (माल -ओझें) उतरणें -काढणें *g. of o.*, खाली -रिता करणें. २ (बंदूक) रिकामी करणें.

Unlock' *v. t.* कुलूप काढणें, कुलूप उघडणें. २ (हृद्गत) दुसऱ्याला सांगणें.

Unlooked for *a. unexpected* अनपेक्षित, अकल्पित, कल्पनेबाहेरचा, आकस्मिक.

Unloose' *v. t. to make loose, to set free* सोडणें, मोकळा करणें, बन्धमुक्त करणें.

Unlove'liness *n.* असौंदर्य *n*, अलावण्य *n*, असौष्टव *n*.

Unlove'ly *a.* असुंदर, अरम्य, अमनोहर.

Unluck'ily *adv.* दुर्दैवानें, दुर्दैवेंकरून, कमनशिबानें.

Unluck'y *a.* दुर्दैवी, कमनशिबी, दुर्भागी, अभागी. २ *not resulting in success* अपयशाचा, कमनशिबाचा, दुर्भाग्याचा, दुर्दैवाचा. ३ *inauspicious* अभद्र, अशुभ, अमंगल, दग्ध.

Unmak'e *v. t.* (आकार, गुण, इत्यादि) नाहींसा करणें. २ [(laws) रद्द करणें.

Unman' *v. t. to dispirit* पराक्रमभंग *m.* करणें *g. of o.*, पराक्रमहीन -हीनपराक्रम करणें. २ *to deprive of men* मनुष्यें *n. pl.* काढणें, माणसें कमी करणें; as, "To U. a ship." ३ वीर्यशून्य करणें, पौरुषहीन करणें.

Unman'ageable *a.* व्यवस्था करितां न येणारा. २ (horse, &c.) आटोक्यांत ठेवतां न येणारा, कह्यांत ठेवतां न येणारा, अनिवार, बेफाम.

Unmanifested *a.* अव्यक्त, अप्रकट, अप्रगट.

Unman'like *a.* बायकी, पोरकट, पुरुषास न शोभणारा.

Unman'ly *a.* पुरुषास न शोभणारा, पौरुषास न शोभणारा. २ (conduct) भित्रेपणाचा. ३ नीचपणाचा, नीच.

Unmann'ored *a.* दांडगा, असभ्य, आडदांड, रीत नसलेला.
Unman'nerliness *n.* गैरशिस्तपणा *m*, अशिष्टता *f*, असभ्यता *f*.
Unman'nerly असभ्य, गैरशिस्त, असभ्यवृत्ति.
Unmanured' *a.* खत नसलेला, खत न घातलेला, बिनखती.
Unmarked' *a. having no mark* बिनखुणेचा, खूण नसलेला, निशाणी नसलेला, बिननिशाणीचा. २ *unobserved* न पाहिलेला, न बघितलेला, लक्ष लावून न पाहिलेला, अलक्षित.
Unmarried' *a.* अविवाहित, लग्न न झालेला, निंबा.
Unmask' *v. t.* उघडा करणें. [तीय. २ विजोड.
Unmatched' जोड नसलेला, बिनतोडीचा, अप्रतिम, अद्वि-
Unmatured *a.* कच्चा, हिरवा, अपक्क.
Unme'aning *a.* अर्थशून्य, अनर्थक, पोकळ, रिकामा, रिकामका, रिता, वायफळ.
Unmean'ingness *n.* अर्थशून्यता *f*, अर्थराहित्य *n*.
Unmeant' *a. unintended* मनांत नसलेला, अनिच्छित.
Unmeas'ured *a.* न मोजलेला, बिनमोजलेला, अपरिमित, अमोज. २ *irregular* निर्यमक; as, "U. verse."
Unme'ditated *a.* पूर्वी विचार न केलेला, पूर्वी न ठरविलेला, अचिन्तित, अपूर्वचिन्तित.
Unmer'ciful *a.* निर्दय, दयाहीन, निष्ठुर, निष्करुण. Unmer'cifully *adv.* निर्दयपणानें, निष्ठुरपणानें. Unmer'cifulness *n.* निर्दयपणा *m*, निष्ठुरपणा *m*.
Unmer'ited *a.* फुकट मिळालेला, परिश्रम न करितां मिळालेला. २ गैरवाजवी.
Unmind'ful *a.* (with *of*) निष्काळजी, बेफिकीर, गैरसावध. Unmind'fulness *n.* निष्काळजीपणा *m*.
Unmin'gle *v. t. to separate things mixed* मिसळलेल्या वस्तु निराळ्या करणें. [(grain) निखेड.
Unmin'gled *a.* बिनमिसळीचा, निर्भेळ, अमिश्रित. २
Unmoles'ted *a.* निरुपद्रव, उपद्रवरहित.
Unmoor' *v. t. to loose from being moored or anchored* नांगर वर घेणें, जहाज (सोडून) हाकारणें.
Unmoun'ted *a.* बिनघोड्यावरचा (पोलिस). २ (कागदावर) न चढविलेला (फोटो, वगैरे). ३ (कोंदणांत) न बसविलेला.
Unmoved' *a.* स्थिर, न हालवलेला. २ *unaffected* न द्रवलेला, अंतःकरणांत चलबिचल न झालेला. ३ *unchanged in purpose* अचल, कायम, न बदललेला, स्थिर. [पडदा काढणें -काढून घेणें.
Unmuff'le *v. t. to take a muffle or covering from*
Unmu'sical *a.* बेसूर, बदसूर, कर्णकटु. २ (ear) गायनांत अनभिज्ञ, बिनपारखी.
Unmu'tilated *a.* छिन्नविच्छिन्न न केलेला, अच्छिन्नभिन्न.
Unmuzz'le *v. t. to take a muzzle off* मुस्कें काढणें, मुस्कें सोडणें.
Unnail *v. t.* खिळे काढणें. २ *to unfasten by removing nails* खिळे काढून मोकळा करणें.

Unnamed' *a.* नांवाचा निर्देश न केलेला, नांव न घेतलेला, अनामनिर्दिष्ट, निनांवी.
Unnat'ural *a.* अस्वाभाविक, स्वधर्मविरुद्ध, स्वभावविरुद्ध, स्वजातिविरुद्ध. २ *contrary to the laws of nature* अस्वाभाविक, निसर्गविरुद्ध, निसर्गबाह्य, सृष्टिक्रमाबाहेरचा, सृष्टिक्रमबाह्य, विलक्षण, गैररीतीचा.
Unnec'essarily *adv.* कारणावांचून, गरजेवांचून, अगत्यावांचून, विनाकारण, जरूरीशिवाय, उगाच, उगीच, उगेंच.
Unnec'essariness *n.* निष्कारणपणा *m*, अनावश्यकता *f*.
Unnec'essary *a.* निष्कारण, बिनजरूरीचा, नम्रता, अनवश्यक, कारण नसलेला. [धर्मास विरुद्ध.
Unneigh'bourly *a.* शेजारधर्मास न शोभेसा, शेजार-
Unnerve' *v. t. to deprive of strength* कमजोर -कमकुवत करणें, बळ -जोर नाहींसा करणें *g. of o.*, निर्बळ -बलहीन करणें. (b) घाबरवणें, घाबरवून सोडणें.
Unnum'bered *a.* असंख्य, असंख्यात, अगणित.
Unobjec'tionable *a.* हरकत न घेण्यासारखा, आक्षेप न घेण्यासारखा, आक्षेपाक्षम, अदूषणीय.
Unobserved' *a.* न बघितलेला, न पाहिलेला, अलक्षित, अनिरीक्षित.
Unobstruc'ted *a.* बिनअटकावाचा, बिनहरकतीचा, न रोधलेला, निर्विघ्न, अप्रतिबंध, निष्प्रतिबंध, अबाधित.
Unobtainable *a.* अप्राप्य, अलभ्य, असाध्य, दुर्लभ.
Unobtained *a.* अप्राप्त, अलब्ध, असंपादित, न मिळवलेला.
Unoc'cupied *a.* वापरांत नसलेला, रिकामा, रिकामका रिता, खाली. २ *unemployed* रिकामा, निरुद्योगी.
Unoffen'ding न चिडवणारा, न चिथवणारा, न खिजवणारा, राग न आणणारा. २ निरुपद्रवी, गरीब.
Unopened *a.* (bales or packages) न उघडलेला, बिनउघडलेला, सबंध. [२ प्रतिस्पर्धी नसलेला.
Unoppose'd *a.* अटकाव -अडथळा न झालेला, अप्रतिहत.
Unor'ganised *a.* विस्कळित, अव्यवस्थित, सुव्यवस्थित न केलेला, व्यवस्था न लावलेला, सुसंघटित नसलेला.
Uno'rnamented *a.* अलंकार नसलेला, अलंकारविहीन, अनलंकृत, अभूषित, अमंडित.
Unostent'atious *a.* बिनडौलाचा, बिनभपक्याचा, साधा.
Unor'thodox *a.* अपुराणप्रिय, प्राचीन चालीरीतींचा निरभिमानी, परंपरागत पक्षाभिमान नसलेला.
Unowned' *a.* निवारशी, निवारशीक, अस्वामिक.
Unpack' *v. t. to open and take out* सोडणें, काढणें, उपसून काढणें. [लेला.
Unpaged *a.* पानांचे आंकडे न घातलेला. २ पानें न पाड-
Unpaid *a.* हांशील न भरलेलें (पत्र), नाटपेट. २ पगार नसलेला, बिनपगारी; as, "U. candidate."
Unpalatable *a.* बेचव, अरुचिकर. २ *disagreeable* (advice) नावडता, न रुचणारा, अप्रिय.
Unparliame'ntary *a.* पार्लमेंटच्या वहिवाटीविरुद्ध (भाषा, वगैरे). २ असभ्य, शिष्टाचारविरुद्ध.
Unparalleled *a.* जोड नसलेला, तुलना नसलेला, अद्वितीय, अतुल, अतुल्य, अप्रतिम, अनुपम, निरुपम, अपूर्व.

Unpar'donable *a.* क्षमा न करण्यासारखा, अक्षम्य.
Unpardoned *a.* माफी न दिलेला, क्षमा न केलेला.
Unparticularized *a.* अविवक्षित, अविशेषित.
Unpausing *a.* न थांबणारा, निरंतरचा.
Unpeopled वस्ती नसलेला, निर्जन.
Unperc'eivable *a.* अगोचर, इंद्रियागोचर.
Unperceived *a.* न पाहिलेला, लक्षांत न आलेला, अलक्षित. [भूमीवर) न केलेला.
Unperformed' *a.* न केलेला, अकृत, असाधित. २ (रंग-
Unpersua'dable *a.* समजूत करतां न येण्यासारखा, वळवतां न येण्यासारखा, आग्रही.
Unperturbed *a.* न क्षोभविलेला, अक्षुब्ध, निरुद्विग्न.
Unphilosoph'ic,-al *a.* तत्त्वान्वेषणाक्षम, तत्त्वज्ञान्याला अयोग्य, तत्त्वज्ञानपद्धतिविरुद्ध, तत्त्वज्ञानशक्तिशून्य, तत्त्वज्ञानाविरुद्ध.
Unpick' *v. t.* टांके तोडणें. [अखंड, सलग.
Unpieced *a.* *not made up of pieces* एकसंध, एकसंधी,
Unpin' *v. t.* पिना *f. pl.* काढणें *g. of o.* as, "To U. a frock, a frame." Unpinned *pa. t.* and *pa. p.*
Unplaced' *a.* यादींत दाखल न केलेला.
Unplea'sant *a.* *disagreeable* अप्रिय, नावडता, बरा न लागणारा, नावडीचा, अपसंत, अप्रीतीचा, विषम.
Unploughed *a.* न नांगरलेला, बिननांगरलेला.
Unpoe'tic, Unpoet'ical (passage) नीरस, काव्यरसशून्य, अहृदयंगम. २ (mind) कवित्वशक्तिशून्य.
Unpoisonous *a.* अविषारी, बिनविषाचा, निर्विष, गोडा.
Unpo'lished *a.* *unelaborated* पालिस न केलेला, अपरिष्कृत, साधा. २ *impolite* असभ्य, अशिष्ट, ग्राम्य.
Unpollu'ted *a.* अदूषित, अभ्रष्ट, निर्दूषित, निर्मल.
Unpo'pular *a.* अलोकप्रिय, लोकांचे नावडीचा, लोकांचे नापसंतीचा.
Unpopularity *n.* अप्रियता *f.* लोकांचा नावडतेपणा *m.*
Unpos'ted *a.* पोष्टांत न टाकलेला; as, "An U. letter." २ पुरी माहिती नसलेला.
Unpounded *a.* (*rice, &c.*) असडा, असडी.
Unpra'ctised *a.* (*of persons*) गैरवापरलेला, गैरवहिवाटलेला, अनभ्यासी, अनभ्यस्त, कोरा, नवखा, नवा, अननुभवी.
Unpre'cedented *a.* अभूतपूर्व, अजातपूर्व, अपूर्व.
Unprej'udiced *a.* *impartial* (पूर्वग्रहानें) अदूषित, अपूर्वग्रहदूषित. [कल्पित, अपूर्वचिंतित.
Unpreme'ditated *a.* पूर्वी विचार न केलेला, अपूर्व-
Unprepared *a.* बिनतयारीचा, तयारीवांचूनचा, तयार नसलेला, सिद्ध नसलेला. २ पूर्वी तयार न केलेलें (भाषण), प्रसंगस्फूर्त.
Unprescribed' *a.* अविहित, अनुक्त, अविध्युक्त.
Unpreten'ding *a.* साधा, खोटा डौल न करणारा.
Unpreven'table *a.* अनिवार्य, टाळतां न येणारा.
Unpreven'ted *a.* न निवारलेला, अनिवारित, अवारित.
Unpriced' *a.* किंमती न ठरविलेला; as, "U. goods."

Unprin'cipled *a.* दुराचारी, दुराचरणी, दुर्वृत्त, नीतितत्त्वां- प्रमाणें न वागणारा, बंधनें न जुमानणारा.

Unproduc'tive *a.* (*of soil*) नापीक, निपिकी, बिनपिकी. २ *fruitless* कोरडा, निरर्थक, निष्फल, अनुत्पादक.

Unprofes'sional *a.* (विशिष्ट) धंदा न करणारा; as, "An U. singer." २ धंद्याच्या बाहेरचा; as, "U. critic." ३ धंद्याच्या संप्रदायाविरुद्ध, धंद्याविरुद्ध.

Unpro'fitable *a.* बिननफ्याचा, बिनफायद्याचा, गैर- फायदेशीर, बिनकिफायतीचा, कोरडा, निरर्थक, विफल.

Unprof'itableness *n.* निरर्थकपणा *m*, फलराहित्य *n*.

Unprofitably *adv.* फळावांचून, व्यर्थ, निष्फळ, फुकट.

Unprohibited *a.* न निषेधलेला, गैरमनाईचा, अनिषिद्ध.

Unpropi'tiable *a.* दुराराध्य, दुर्वश.

Unpropiti'ous *a. inauspicious* अशुभ, अमंगल, अनिष्ट.

Unpropi'tiousness *n.* अशुभता *f*, अनिष्टता *f*.

Unpropor'tionate *a.* बिनप्रमाणाचा, अप्रमाणाचा.

Unpropor'tioned *a.* प्रमाणांत नसलेला -न बसविलेला.

Unpros'perous *a.* खालावलेला, खालावत चाललेला, भरभराट नसलेला, अयशस्वी.

Unpros'perousness *n.* खालावलेली स्थिति *f*.

Unprotec'ted *a.* अरक्षित, असंरक्षित, संरक्षण नसलेला, संरक्षण न केलेला.

Unproved' *a.* सिद्ध न केलेला, स्थापित न केलेला, शाबीत न केलेला, नाशाबीत. २ *untested* कसाला न लावलेला, न ताडलेला, बिनताडलेला, अपरीक्षित.

Unprovi'ded *a.* (पैशाची वगैरे) पुढची तरतूद न केलेला. २ (सामानसुमानाचा) पुरवठा न केलेला.

Unprovoked' *a.* बिनचिथवणुकीचा, बिनचिडवणीचा, बिनकुरापतीचा, न चिथवलेला, चिथवणूक नसलेला.

Unpu'blished *a.* प्रसिद्ध न केलेला, अप्रसिद्ध. २ अ- प्रकाशित (ग्रंथ वगैरे).

Unpun'ishable *a.* शिक्षा करितां न येण्यासारखा, अदंड्य.

Unpun'ished *a.* शिक्षा न केलेला, अदंडित.

Unqual'ified *a.* योग्यता नसलेला, योग्य गुण नसलेला, अयोग्य, नालायक, अनुपयुक्त. २ सर्यादित न केलेला, मर्यादारहित, सपशेल, बिनअटीचा, बिनकसरीचा. [U. APOLOGY सपशेल माफी *f*.] ३ योग्य परीक्षा न उतर- लेला; as, "An U. Candidate." ४ कायद्याच्या दृष्टीनें योग्यता न आलेला; as, "A minor *unqualified* by age." ५ संपूर्ण, पुरा; as, "U. success."

Unquen'chable *a.* भागवितां न येणारा, शान्त न करतां येणारा, न विझवावयाचा &c., अशमनीय.

Unquenched *a.* न विझवलेला, अशमित, न भागविलेली (तहान).

Unque'stionable *a.* निर्विवाद, अशंकनीय, निस्संश- [याचा, निस्संशय.

Unques'tioned *a.* (ज्याच्या संबंधानें) शंका नाहीं असा, शंका नसलेला, अशंकित, निःशंक, प्रश्न नसलेला, निर्विवाद. [विचारणारा, अशंकाशील.

Unques'tioning *a.* शंका न घेणारा, कां म्हणून न

Unqu'iet *a.* अस्वस्थ, अशांत, शांतिहीन -शून्य -रहित, क्षुब्धतेचा, अस्वस्थतेचा; as, "U. times."

Unqui'etness *n.* अस्वस्थपणा *m*, अशांतपणा *m*, अशांति *f*, शांतिराहित्य *n*.

Unrav'el *v. t. to disentangle, to free from complication* उकलणें, उलगडणें, उलगडा *m*. उकल *m*. -फाड *m*. &c. करणें *g. of o.*, गुंता *m*. काढणें -सोडवणें *g. of o.*

Unravelled *pa. p.* उकललेला, उलगडलेला. [To GET U. उलगडणें.]

Unread' *a.* (of a book) न वाचलेला. २ (of a person) (एखाद्या विषयाचें) वाचन न झालेला.

Unread'iness *n.* तयारी नसणें *n*, सिद्धता नसणें *n*, बिनतयारी *f*.

Unread'y *a.* तयार नसलेला, बिनतयारीचा. २ *slow*, [*awkward* धिमा, सुस्त.

Unr'eal *a.* खोटा, अतात्विक, अवास्तविक, अवास्तव, अतथ्य, असत्, आभासात्मक, भ्रमात्मक.

Unreal'ity *n.* खोटेपणा *m*, अवास्तविकपणा *m*, अतात्विकत्व *n*, अतथ्यता *f*.

Unrea'sonable *a.* गैरवाजवी, अवाजवी, गैरहिशेबाचा, अयोग्य, असमंजस, अयुक्तिसिद्ध, अयुक्तिक, अयुक्तीचा. २ *excessive* फार, अतिशय, बेसुमार, जबर; as, "U. demands." ३ युक्तिवाद -बुद्धिवाद न ऐकणारा, हेकट.

Unrea'sonableness *n.* गैरवाजवीपणा *m*, असमंजसपणा *m*, अयोग्यता *f*. २ अतिशयपणा *m*, बेसुमारपणा *m*.

Unrea'sonably *adv.* गैरवाजवी, गैरहिशोबानें, असमंजसपणानें. २ बेसुमारपणानें, अमर्याद, फार.

Unrea'soned *a.* तर्काला धरून न ठरविलेला, अतर्कसिद्ध, अशास्त्रसिद्ध, गैरशिस्त, गैरवाजवी; as, "U. habits."

Unrea'soning *a.* विचार न करणारा, बुद्धिवाद न ऐकणारा, हेकट, आग्रही.

Unre'compensed *a.* योग्य मोबदला न मिळालेला -न [दिलेला.

Unrecor'ded *a.* नमूद न केलेला, लिहून न टेवलेला, अलिखित, न नोंदलेला.

Unredeemed' *a.* (of promise) पुरा न केलेला, न पाळलेला. २ (of bills) *not fulfilled* भरपाई न केलेला. ३ *not recalled by payment* (खंडणी देऊन) बंधनमुक्त न केलेला. ४ *not taken out of pawn* (गहाण) न सोडवलेला. ५ (of faults) *not mitigated or relieved* (by merits) (गुणांनीं) तीव्रता कमी न केलेला (दुर्गुण).

Unreel' *v. t.* आंख्या उलगडणें.

Unrefined' *a. not purified* शुद्ध न केलेला, मळी न काढलेली (साखर), अशुद्ध, शोधन न केलेला. २ ग्राम्य, रानटी, जंगली, असंस्कृत.

Unreflecting *a.* अविचारी, अविचारशील, असमंजस.

Unrefreshed *a.* ताजातवाना न केलेला -न झालेला.

Unrefuted *a.* खंडन न केलेला, अखंडित, अनिराकृत.

Unregar'ded *a.* लक्ष न दिलेला, उपेक्षित, अवमानित.

Unregen'eracy *a.* मूळची पापदशा *f*, मूळची पापस्थिति *f*.

Unregen'erate *a. not renewed in heart* मूळच्या पापदशेचा, मूळच्या पापस्थितीचा, अपुनर्जात.

Unreg'istered *a.* पटांत न दाखल केलेला, न नोंदलेला. २ (post) रजिस्टर न केलेला, अनरजिस्टर्ड, न लिहून ठेवलेला, बिननोंदलेला.
Unrein' *v. t.* लगाम ढिली सोडणें, लगाम ढिली करणें.
Unrelen'ting *a. cruel* निर्दय, क्रूर, बिनकळवळ्याचा, कठीण, कठोर, कडवा, पाषाणहृदय.
Unreligious *a.* धर्माशीं संबंध नसलेला, धर्मशून्य.
Unremem'bered *a.* आठवण न ठेवलेला, अस्मृत, आठवण न झालेला.
Unremit'ting *a.* सदोदित सारखा, कमजास्त न होणारा, एकसारखा चालणारा -चाललेला, ढिला न होणारा -न झालेला, बिनढिलाईचा, एकनेटाचा, अविरत.
Unremit'tingly *adv.* एकसारखा, एकसहा.
Unremunerative *a.* लाभशून्य, बिनफायद्याचा.
Unrepealed' *a.* रद्द न केलेला, अजातलोप.
Unrequi'eted *a.* परत न दिलेला; as, "U. affection."
Unreserved' *a.* मोकळ्या मनाचा, असंकोची, असंकोचशील वृत्तीचा, खुला. २ *without anything kept back* निश्शेष, पुरा, पूर्ण. ३ (seats) राखून न ठेवलेला.
Unreservedly *adv.* कांहींहि राखून न ठेवतां, मोकळ्या मनानें, मन मोकळें करून. २ निश्शेष, पुरतेपणीं.
Unresis'ting *a.* अप्रतिरोधक, अनिवारक, अनिवारणकर्त्ता, अप्रतिकारकर्त्ता.
Unresolved' *a. undetermined* अकृतनिश्चय, अकृतसंकल्प. २ (doubts or problems) निवृत्ति न झालेला, समाधान न झालेला, न सोडवलेला. ३ *not seperated into constituent parts* पृथक्करण न केलेला.
Unrespected *a.* अनादृत, अमानित.
Unrest' *n. lack of rest, disturbed or agitated condition of person or nation* अस्वस्थता *f*, अशान्तता, अशान्ति *f*, अस्वास्थ्य *n*, गडबड *f*; as, "The Indian U."
Unrestrained' *a. uncurbed, uncontrolled* बेबंद, बेलगाम, अनावर, अनिवारित, उच्छृंखल, निरंकुश, अयंत्रित, अनियंत्रित, अबद्ध. २ *unreserved, free, easy, familiar* बिनसंकोचाचा, संकोचावांचूनचा, असंकोचाचा, खुलाशाचा, संकोचरहित.
Unrevealed' *a.* प्रगट न केलेला, प्रसिद्ध न केलेला, अप्रसिद्ध, अप्रकट, अप्रगट, अनाविष्कृत.
Unrevised *a.* न तपासलेला.
Unrewar'ded *a.* बक्षीस न दिलेला -न मिळालेला, इनाम न दिलेला, फळ न मिळालेला, निष्फळ.
Unrid'dle *v. t.* कोडें सोडवणें, कोडें उकलणें.
Unr'ighteous *a.* (*of persons*) अधर्मी, अधर्मिष्ठ, अधर्मनिष्ठ, अधार्मिक, पापाचारी, अनीतिमान्. २ (*of acts, &c.*) अधर्माचा, अन्यायाचा, अयथान्याय.
Unrigh'teousness *n.* अधर्म *m*, अनीति *f*, अन्याय *m*, अधर्माचार *m*, अन्यायाचार *m*, अधर्माचरण *n*.
Unripe' *a.* बिनपिकलेला, कच्चा, हिरवा, अपक्व.
Unripe'ness *n.* कच्चेपणा *m*, हिरवेपणा *m*, अपक्वता *f*.
Unri'valled *a. unequalled* प्रतिस्पर्धी नसलेला, बिनसरीचा, अनुपम, निरुपम, अतुल, अतुल्य, अप्रतिम.

Unrivalledness *n.* अनुपमता *f*, निरुपमता *f*.
Unrobe′ *v. t.* *to take a robe off* (-वरचा) कोट काढणें.
Unroll′ *v. t.* (गुंडाळी *f.*) उकलणें *g. of o.*, सोडणें, (कपड्यांचें) ठाण उलगडणें, रोळ उलगडणें.
Unroof′ *v. t.* छप्पर काढणें -उस्तरणें -उतरणें -उलगडणें.
Unroot′ *v. t.* *to tear up by the roots* (मुळासकट) उपटून टाकणें, मुळें धरून उपटणें.
Unruf′fled *a.* *calm* संथ, अक्षुब्ध.
Unruled′ *a.* (कोणत्याहि राजाचें) शासन नसलेला, अशासित, अंमलाखालीं नसलेला. २ रेघा न मारलेला, न आंखलेला.
Unru′liness *n.* शिरजोरपणा *m*, बेहुकमीपणा *m*, बेफामपणा *m.*
Unru′ly *a.* शिरजोर, बेहुकमी, बेलगामी, आवरतां न येणारा, अनावर, बेफाम.
Unsadd′le *v. t.* *to take the saddle off* जीन -खोगीर उतरणें -काढणें. २ *to throw from the saddle* (घोड्यावरून) खालीं पाडणें.
Unsafe′ *a.* भयाचा, जोखमाचा, धोक्याचा, असुरक्षित.
Unsafe′ness, Unsafety *n.* भय *n*, जोखीम *n.*
Unsaid′ *a.* न सांगितलेला, अकथित, अनुक्त.
Unsa′lable *a.* Same as Unsaleable.
Unsale′able *a.* न विकण्यासारखा, विकण्यास अयोग्य, अविक्रेय. २ मागणी नसलेला, न खपणारा.
Unsal′ted *a.* न खारावलेला, अळणी, अलवण.
Unsan′ctified पवित्र न केलेला, अपवित्रीकृत.
Unsan′itary *a.* *unhealthy* रोगट, अनारोग्यकारक.
Unsatisfa′ctory *a.* असमाधानकारक, गैरखातरीचा.
Unsat′urated *a.* (*chem.*) असंपृक्त, पूर्णपणें न मुरलेला.
Unsatura′tion *n.* (*chem.*) असंपृक्तता *f.*
Unsaved *a.* (*esp.* in a religious sense) तारण न केलेला. २ अमुक्त, उद्धार न केलेला.
Unsa′vouriness *n.* बेचवपणा *m*, निचवपणा *m*, स्वादराहित्य *n.*
Unsa′voury *a.* *insipid* बेचव, बेमजा. २ *disagreeable* न रुचणारा, नापसंत.
Unsay′ *v. t.* (शब्द, वचन वगैरे) परत घेणें. Unsaid *pa. t. & pa. p.*
Unscathed′ *a.* *not harmed or injured* इजा न झालेला, दुखापत न झालेला.
Unscrew′ *v. t.* मळसूत्र *n.* काढणें *g. of o.*, उखळणें, स्क्रू काढणें.
Unscrip′tural *a.* (वेद, बायबल, कुराण वगैरे) धर्मग्रंथांत न सांगितलेला, अविहित.
Unscru′pulous *a.* उलट्या काळजाचा, दिक्कत नसणारा, पापपुण्याचा विचार नसणारा.
Unseal′ *v. t.* *to remove the seal of* सील काढणें. २ *to open what is sealed* सील फोडून उघडणें.
Unseam′ *v. t.* *to open the seams* उसवणें, उस्तरणें.
Unse′asonable *a.* असमयोचित, अवेळेचा, अकाळाचा, बेवक्ताचा, समयानुचित, असमयानुरूप. [U. TIME अवेळ *f*, अकाळ *m.*]
Unsea′sonableness *n.* असमयौचित्य *n*, अवेळ *f*, असमय *m*, अनवसर *m*, असमयानुरूप्य *n.*
Unsea′sonably *adv.* अवेळीं, अकाळीं, भलत्याच वेळीं.

Unsea'soned *a.* (wood, &c.) न वळसावलेला, बिन-वळसावलेला, न रांपवलेला, पक्का न केलेला. २ (food, &c.) बिनमसाल्याचा.

Unseat' *v. t. to throw from a seat* (on horse-back) खालीं पाडणें. २ *to depose* (M. P. &c.) *from seat* पदच्युत करणें, जागा काढून घेणें. ३ बसलेल्या जागे-वरून उठवणें.

Unseated *pa. p. a.* खालीं पाडलेला. २ पदच्युत केलेला, जागा काढून घेतलेला. ३ *not provided with seats* बैठका नसलेला.

Unsecta'rian *a.* (संकुचित) जात्यभिमान नसलेला, आपल्याच जातीचा अभिमान नसलेला.

Unseem'ly *a.* न शोभणारा, अयोग्य, गैरशिस्त; as, "An U. outbreak of temper."

Unseen' *a.* (पूर्वीं) न पाहिलेला, न देखलेला. २ *invisible* न दिसणारा, अदृश्य.

Unsel'fish *a.* अस्वार्थी, अस्वार्थदृष्टि, निःस्वार्थी.

Unser'viceable निरुपयोगी, अनुपयोगी, कामांतून गेलेला, अनुपयुक्त, निरुपयुक्त, टाकाऊ. [पणा *m.*

Unser'viceableness *n.* निरुपयोगिपणा *m*, अनुपयोगि-

Unset' *v. t.* कोंदणांतून बाहेर काढणें.

Unsett'led *a.* फैसल्ला न झालेला, बिननिवाड्याचा. २ अनिर्णीत, अनिश्चित, ठाम न केलेला. ३ बिनबंदोबस्ताचा, अव्यवस्थेचा, अव्यवस्थित. ४ अस्थिर, चंचल.

Unsett'ledness *n.* अनिर्णीत स्थिति *f*, अनिश्चय *m*, अनिर्णय *m*. २ अव्यवस्था *f*, अव्यवस्थित स्थिति *f*. ३ अस्थिरपणा *m*, चंचळपणा *m*.

Unsex' *v. t. to deprive* (*usu.* woman) *of the qualities of the sex* मनुष्याचे (विशेषतः स्त्रियांचे) नैसर्गिक धर्म नाहींसे करणें; as, "Higher education *unsexes* the sex."

Unshackled *a.* बिनबेडीचा, बंद सोडलेला, बंधनरहित.

Unsha'ken *a.* न हालवलेला. २ स्थिर, न डगमगलेला.

Unsheathe' *v. t.* म्यानांतून काढणें, उसपणें, उपसणें.

Unshell' *v. t.* Same as to Shell.

Unshelled *a.* सोललेला.

Unsheltered *a.* बिनआश्रयाचा, निराश्रित, उघडा.

Unship' गलबतांतून (माल, उतारू) उतरणें.

Unshod' *a.* नाल काढून टाकलेला (घोडा).

Unshoe' *v. t.* नाल काढून टाकणें.

Unshrinka'ble *a.* न आटणारा; as, "U. flannel."

Unsigh'tly *a. ugly* विद्रूप, बेढब, विशोभित.

Unsized' *a.* पांजण न दिलेला, खळ न दिलेला, बिनखळीचा, बिनपांजणीचा. [अचतुर.

Unskil'ful *a.* नाकसबी, अकुशल, कुशलता नसलेला,

Unskil'fulness *n.* अकुशलता *f*, अचतुरता *f*.

Unskilled' *a.* नाकसबी, कसब न शिकलेला, अनिष्णात, कौशल्यहीन, बिनकसबी, बिनवाकबगार.

Unslaked (lime) (chem.) भाजलेला (परंतु पाण्यांत न भिजविलेला). [नसलेला.

Unsloping *a.* निढाळ, बिनढाळ, बिनढाळाचा, उतार

Unsmeared *a.* बिनमाखलेला, अलिप्त.

Uns'ociable *a.* एकलकोंडा, एकलकोट, माणूसघाण्या.

Unso'cial *a.* समाज करून न राहणारा, असमाजप्रिय. २ एकलकोंडा, एकलकोट.

Unsoldered *a.* बिनडांकी, बिनडांकाचा.

Unsolicited *a.* बिनमागितलेला, अप्रार्थित, अयाचित.

Unsoli'citous *a.* काळजी नसणारा, निष्काळजी, बेफिकीर.

Unsophis'ticated *a.* सरल, सरळ, अदूषित, अस्सल, चोख. २ साधा, बिनलुच्चाईचा, खरा, सच्चा.

Unsought' *a.* बिनशोधलेला, बिनधुंडलेला, बिनहुडकलेला, अनन्वेषित. २ *unsolicited* अप्रार्थित, अयाचित, न मागितलेला.

Unsound' *a. not sound, diseased, morbid* बिघडलेला, विकृत, लुकसान; as, "U. lung." २ *rotten* बिघडलेला, सडलेला; as, "U. fruit." ३ *ill-founded, erroneous, fallacious* चुकीचा, युक्तिविरुद्ध, सदोष, असमर्पक, पोकळ. ४ (of members of the body) अधू, लुला, अशक्त, दुर्बळ, दुबळा.

Unsound'ness *n.* बिघडलेलेपणा *m*, बिघाड *m*, विकृति *f*. २ सडलेलेपणा *m*, सडकेपणा *m*. ३ असमर्पकता *f*, सदोषता *f*, पोकळपणा *m*. ४ अधूपणा *m*, दौर्बल्य *n*. [U. OF MIND मानसिक दौर्बल्य *n*, वेड *n*.]

Unspar'ing *a.* मनमुराद, सढळ, विपुल, रेलचेलीचा, ओतप्रोत; as, "U. praise." २ कमी न करणारा, कसर न करणारा, कुचराई न करणारा; as, "U. in his efforts." ३ *merciless* कडक, कठोर, गय न करणारा, दयामाया न करणारा; as, "U. criticism."

Unspea'kable *a.* (अतिशय चांगलें किंवा वाईट असल्यामुळें) अनिर्वचनीय, अनिर्वाच्य, अवाच्य, अवचनीय, वर्णनातीत, शब्दातीत. [वक्षित.

Unspecified *a.* विशेष उल्लेख न केलेला, अविशेषित, अवि-

Unspell' *v. t.* भुरळ काढून घेणें.

Unspont'aneous *a.* कृत्रिम, असहजस्फूर्तीचा, सक्तीचा.

Unspot'ted *a.* ठिपके नसलेला. २ बिनडाग, कलंकहीन, निष्कलंक, निर्दोष.

Unsta'ble, Unstead'fast *a. not fixed, rickety* अस्थिर, अध्रुव. २ (*fig.*) *fickle, inconstant* अस्थिर, अधीर, क्षणिकचित्त, क्षणिकबुद्धि, अस्थिरचित्त, चंचल.

Unst'ableness, अस्थिरता *f*, अध्रुवता *f*. २ अधीरपणा *m*, अस्थिरता *f*, अस्थिरबुद्धि *f*, अस्थैर्य *n*.

Unstained' *a.* अदूषित, अकलंकित, डाग नसलेला.

Unstead'fastness *n.* अस्थिरता *f*, अस्थिरबुद्धि *f*.

Unstead'iness *n.* चंचळपणा *m*, अस्थिरता *f*. २ अस्थैर्य *n*, चांचल्य *n*, चलबिचल *f*.

Unstead'y *a. irresolute* चंचळ, अस्थिर, अधीर. २ *mutable, variable* चंचळ, अस्थिर, चलबिचल होणारा.

Unstint'ed *a.* रेलचेल, भरपूर, ओतप्रोत, मुबलक.

Unstitch *v. t.* टांके उसवणें.

Unstop' *v. t. to remove stopper from* बूच काढणें. २ *to free from hindrance* हरकती किंवा अडथळे काढून

टाकणें. ३ *to draw out the stops of an organ* वाद्यांच्या भोंकांवरील आंगटे किंवा फळी काढून टाकणें.

Unstop'per *v. t.* बाटलीचें कांचेचें बूच काढणें.

Unstrained *a.* ताण न दिलेला. २ बिनसक्तीचा. ३ न चाळलेला.

Unstrap *v. t.* (बिछान्याच्या वगैरे) वाद्या सोडणें.

Unstri'ated रेषारहित, रेषा नसलेला.

Unstring' *v. t.* (a harp &c.) तारा *f. pl.*, -&c. काढणें -सोडणें -उतरणें. २ *to relax* सैलावणें, ढील &c. करणें, ढिला करणें. ३ *to take from a string* सरांतून काढणें.

Unstudied *a. unpremeditated* अपूर्वकल्पित, स्वाभाविक, अकृत्रिम, स्वयंस्फूर्तीचा, अप्रयत्नकृत; as, "U. ease; U. eloquence."

Unsubdued' *a.* न जिंकलेला, अजित, अवश, अवशीभूत, अवशीकृत. २ (*the passions or flesh; or attributively*) अदमित, अदान्त, असंयमित, दमन-संयम न केलेला.

Unsubstan'tial *a. slight, flimsy* निर्जीव, पोकळ, फुसका, निःसत्त्व, निःसार, असार, रिकामा, रिकामका, रिता. २ *unreal* अवास्तविक, अवास्तव.

Unsubstantiated *a.* पुराव्यानें मजबूत न केलेला, खरा न केलेला, खरा न झालेला.

Unsuccess'ful *a.* (of persons) अयशस्वी, यश न आलेला, अपेशी, अकृतार्थ. २ (of measures) अयशस्वी, निष्फल, अफल, अकार्यसंपादक. [कार्य केल्यावांचून.

Unsuccess'fully *adv.* जय न मिळवितां, अपेश घेऊन,

Unsu'itable *a.* अयोग्य, अनुपयोगी, नालायक, अयुक्त, अनुपयुक्त, अनुचित. २ *incongruous* विजोड, विसंगत.

Unsuit'ableness *n.* अनुपयोगिपणा *m*, निरुपयोगिपणा *m*, अनुपयुक्तता *f.* २ विजोडपणा *m*, विसंगतपणा *m*.

Unsuit'ed *a.* न शोभणारा, न जुळणारा.

Unsu'llied *a.* निर्दोष, निर्मल, स्वच्छ, बिनडाग, निष्कलंक, निर्दूषित.

Unsuppor'ted *a. not upheld* आधारावांचूनचा, बिनआधारी, बिनआधाराचा, निराधार. २ *not assisted* बिनपाठबळाचा, बिनपाठपुराव्याचा, आश्रय नसलेला.

Unsurpassed' *a.* (वर) ताण न केलेला, (वर) सरशी न केलेला, मागें न टाकलेला, अपूर्व. [अपरिवेष्टित.

Unsurrounded *a.* न वेढलेला, बिनवेढलेला, अवेष्टित,

Unsuspe'cting *a.* साधा, साधाभोळा, शंका न घेणारा.

Unsuspi'cious *a.* शंका नसणारा, शंकारहित, शंका न येणारा, शंका न घेणारा, असंशयास्पद.

Unswayed' *a.* ताब्यांत नसलेला, दाब नसलेला.

Unswep't *a.* न झाडलेला, असंमार्जित.

Unswer'ving *a.* न ढळणारा, अढळ, दृढ, अचल.

Unsworn' *a.* शपथेवर न सांगितलेला, शपथ न घेतलेला; as, "U. witness." [उच्चारलेला.

Unsyl'labled *a.* अवयव न पाडलेला, अवयव स्पष्ट न

Unsymmet'rical *a.* समप्रमाण नसलेला, असमप्रमाण, आकारशुद्ध नसलेला, मध्यरेषेपासून सारखा नसलेला, प्रमाणशून्य, प्रमाणांत नसलेला, बिनप्रमाणाचा. २ (*bot. chem.*) असमप्रमाण.

Unsympathetic *a.* सहानुभूति नसलेला, सहानुभूति न दाखविणारा, सहानुभूतिशून्य. [न दाखविणारा.
Unsympathizing *a.* सहानुभूति न वाटणारा, सहानुभूति
Unsystema'tical *a.* अव्यवस्थित, पद्धति नसलेला.
Untain'ted *a. not putrescent* बिनलागलेला, न डागळलेला, न नासलेला. २ *unsullied* अदूषित, निष्कलंक, कलंक न लागलेला.
Untalented *a.* अबुद्धिमान्, बुद्धिमत्ता नसलेला.
Unta'mable *a.* वठणीस न आणतां येणारा, माणसाळवितां न येणारा.
Untamed' *a.* वठणीस न आणलेला, न माणसाळलेला.
Untar'nished *a.* चकाकी कमी न झालेला. २ डाग न लागलेला, निष्कलंक (reputation).
Unta'sted *a.* बिनचाखलेला, अनास्वादित.
Untaught' *a.* (of person, subject) न शिकविलेला, अशिक्षित. २ माहिती नसलेला, अज्ञान.
Untaxed' *a.* कर न बसविलेला. २ *not charged with any fault* दोषारोप न केलेला.
Unteach' *v. t.* (शिकविलेलें) विसरविणें.
Unteam' *v. t.* (नांगराचें) जोत सोडणें.
Untechnical *a.* अशास्त्रीय, ठराविक पद्धतीविरुद्ध.
Untem'pered *a.* कठिण न केलेला; as, "U. steel." २ घट्ट न केलेला; as, "U. mortar." ३ कमी न केलेला, सौम्य न केलेला; as, "U. severity."
Unten'able *a.* (a post or fortress) राखण्यास अयोग्य, रक्षण्यास अशक्य. २ (a doctrine) असमर्थनीय, न टिकणारा, समर्थन न करतां येणारा, लेचापेचा.
Unten'antable *a. not fit to be occupied* रहाण्यास निरुपयोगी, सोडकळीस आलेला.
Unten'anted *a. empty* रिकामा, खाली, वस्ती नसलेला.
Unthank'ful *a.* कृतघ्न, अकृतज्ञ, अनुपकारी.
Unthank'fulness *n.* कृतघ्नता *f*, अकृतज्ञता *f*.
Unthinkable *a.* कल्पना करतां न येणारा, अतर्क्य. २ (*colloq.*) *unlikely* असंभवनीय, अशक्य.
Unthink'ing *a. inconsiderate* अविचारी, अविवेकी, दूरवर नजर न देणारा; as, "U. youth." २ *not indicating thought or reflection* विचार केल्याचें न दर्शविणारा; as, "U. face." [करितां.
Unthink'ingly *adv.* विचार केल्यावांचून, विचार न
Unthought *a.* (with *of*) अकल्पित, कल्पना नसलेला.
Unthread' *v. t. to take thread out of* (needle) दोरा बाहेर काढणें; as, "To U. a needle." २ *to find one's way out of* (चक्रव्यूहांतून) रस्ता काढणें, वाट काढणें, चालणें; as, "To U. a devious path."
Unthrif'tily *adv.* उधळेपणानें, उधळपट्टी करून.
Unthrif'tiness *n.* उधळेपणा *m*, उडाऊपणा *m*.
Unthrifty' *a.* उधळ्या, उडाऊ. [करणें.
Unthrone' *v. t.* सिंहासनावरून काढणें, राजपदच्युत
Unti'dily *adv.* गबाळपणानें, अव्यवस्थितपणानें, गचाळपणानें. [स्थितपणा *m*.
Unti'diness *n.* गचाळपणा *m*, गबाळपणा *m*, अव्यव-

Unti'dy *a.* गचाळ, गबाळ, अव्यवस्थित, नीटनेटका नसलेला, बिनचाकचोपीचा. [करणें, फेडणें.

Untie' *v. t. to loosen, to unbind* सोडणें, मोकळा

Untied' *pa. p.* सोडलेला, फेडलेला.

Until (until') [O. E. *until*, until.] *prep.* (used of time) *to, upto, till, before* पावेतों, पर्यंत, तागाईत, पूर्वीं; as, "He will not come *until* the end of this month." U. *conj. as far as, up to the time that* तावत्काल, तावत्कालपर्यंत, तोंपर्यंत, तिथपावेतों; as, "But the rest of the dead lived not again *until* the thousand years were finished."

Untile' *v. t.* (छपरावरील) कौलें काढणें, कौलें उतरणें.

Untill'able *a.* लागवडीस आणतां न येण्याजोगा, लागवडीस न येणारा. [पडीत.

Untilled' *a.* बिनलागवडीचा, बिनलावणीचा, नाकीर्द,

Untime'ly *a.* अकालिक, अवेळीं झालेला, अवेळीं आलेला, अकालीन, अकालज.

Untinned *a.* (culinary utensil.) कल्हई न केलेला, बिनकल्हईचा, निकल्हईचा. [अश्रान्त.

Untir'ing *a.* न थकणारा, न दमणारा. २ अविश्रान्त,

Un'to *prep.* स, ला, ना, तें, पावेतों, पर्यंत.

Untold' *a.* न सांगितलेला, अकथित, अनुक्त. २ न मोजलेला, अगणित, अपरंपार, असंख्य; as, "U. money."

Untomb' *v. t.* थडग्यांतून बाहेर काढणें.

Untooth' *v. t.* दांत पाडणें, दांत पाडून टाकणें.

Untouchable *a.* अस्पृश्य.

Untouched' *a.* न शिवलेला, न स्पर्शलेला, अस्पृष्ट, बिनशिवलेला. २ *remaining unaffected by use* अनामत. ३ हात न लावलेला.

Unto'ward *a. perverse, self-willed* कुटिल, दुराग्रही, शिरजोर, बेहुकमी, करनकर, करनकऱ्या; as, "U. generation." २ *awkward, ungraceful* वेडावांकडा, अडाणपणाचा, विजात; as, "U. manner." ३ *inconvenient, troublesome, unfortunate* गैरसोईचा, प्रतिकूल (circumstances), विरुद्ध (wind), उलट, दुर्दैवाचा.

Untrained' *pa. p. a.* (इष्ट) शिक्षण न मिळालेला -न दिलेला, (इष्ट) वळण न लागलेला -न लावलेला. २ (horse) वठणीस न आणलेला, न शिकवलेला. ३ (teacher) (सरकारी ट्रेनिंग कालेजांतील शिक्षकाचें) योग्य शिक्षण न दिलेला, अध्यापनाची परीक्षा न दिलेला.

Untried' *pa. p. a.* पारख न केलेला, अपरीक्षित. २ करून न पाहिलेला, अनुभव न घेतलेला, अननुभूत, अजमावून न पाहिलेला. ["U. path."

Untrod'den *a.* न तुडवलेला, न मळलेला, अक्षुण्ण; as,

Untru'e *a.* असत्य, अनृत, खोटा, अयथार्थ, मिथ्या.

Untruly *adv.* खोटेपणानें, असत्यपणें.

Untrust'ful *a. not trusting* विश्वास न ठेवणारा. २ *untrustworthy* गैरविश्वासाचा, अविश्वसनीय.

Untrust'worthy *a.* गैरविश्वासाचा, गैरविश्वासू, अविश्वसनीय, बिनभरंवशाचा, बिनखात्रीचा, अप्रामाणिक.

Untruth' *n.* असत्य *n*, खोटें *n*, अनृत *n*.

Untu'nable, Untuneful *a.* बेसूर, बदसूर, विस्वर.
Untu'tored शिकवून किंवा पढवून तयार न केलेला, शिकवणी न दिलेला (as evidence, witness, &c.).
Untwine', Untwist *v. t.* उकलणें, उलगडणें, उलगडा *m* -उलट *m. f.* करणें *g. of o.*
Untwine, Untwist *v. i.* उकलणें.
Untwined, Untwisted उकललेला, उकलींव.
Unukanhai (*astron.*) [Latin name alpha serpentis.] *n.* भुजंगराशींतील पहिली तारा.
Ununctuous *a.* रुक्ष, अस्निग्ध, अचिक्कण, बिनचिकणाईचा, स्नेहरहित. [*f*, अस्निग्धता *f.*
Ununctuousness *n.* रुक्षता *f*, रुक्षपणा *m*, बिनचिकणाई
Unused' *a.* बिनवापरलेला, बिनवहिवाटलेला, कोरा. २ अभुक्त. ३ अक्षुण्ण. ४ बिनसंवईचा, बिनसरावाचा, अनभ्यस्त, अपरिचित.
Unu'sual *a.* शिरस्त्याबाहेरचा, चालीरीतीबाहेरचा, लोकरूढीच्या विरुद्ध. २ असामान्य, लोकोत्तर, विलक्षण.
Unusually *adv.* शिरस्त्याबाहेर, फार, अतिशय. Unusualness *n.* रूढीविरुद्धता *f.* २ असामान्यपणा *m*, लोकोत्तरता *f*, विलक्षणपणा *m.*
Unut'terable *a.* उच्चारतां न येणारा, अनुच्चारणीय.
Unvan'quished *a.* अजित, न जिंकलेला.
Unvariable *a.* न बदलणारा, फेरफार न होणारा. २ (*math.*) अविकारी.
Unva'ried *a.* न बदललेला, न बदलणारा, तोच तो, न्यूनाधिक्यरहित. [एकरूप.
Unva'rying *a.* न बदलणारा, एकसारखा, एकसुती,
Unveil' *v. t.* बुरखा -बोखारा काढून टाकणें, बुरखा काढणें, अनावरण करणें. [Unveiling Ceremony अनावरणसमारंभ.] २ (a portrait) अनावरण करणें, उघडा करणें.
Unven'omous *a.* निर्विष, अविष, गोडा, अविषारी.
Unversed' *a.* बिनरावलेला, बिनघसवटलेला, बिनवापरलेला, अनभ्यस्त, गैरवाकबगार, अनभिज्ञ. २ *not put in verse* काव्यांत न रचलेला, काव्यांत न बांधलेला.
Unviti'ated *a.* अदूषित, अभ्रष्ट. २ (*log.*) अदुष्ट.
Unwalled *a.* तट नसलेला, बिनतटाचा, प्राकाररहित.
Unwa'rily *adv.* बेसावधपणानें, गैरसावधपणानें, असावधपणानें. [असावधपणा *m.*
Unwa'riness *n.* गैरसावधपणा *m*, बेसावधपणा *m*,
Unwar'like *a.* बिनलढाऊ, निर्वीर्य, हीनपराक्रम, निष्पराक्रम, रणविमुख.
Unwar'rantable *a. unjustifiable* आधार देतां न येणारा, बिनआधाराचा, बिनपुराव्याचा, बिनप्रमाणाचा; as, "U. statement; U. act." ३ *improper, illegal* अयोग्य, अविहित, गैरवाजवी, गैरशिस्त.
Unwarr'anted *pa. p. a.* गैरसनदी, बिनसनदी. २ बिनहुकमाचा, बिनपरवानगीचा. ३ आधारावांचूनचा, बिनप्रमाणाचा. ४ अयोग्य, अविहित. ५ च्या गुणावद्दल हमी न दिलेला.
Unwa'ry *a.* असावध, गैरसावध, गैरहुशार, बेसावध.
Unwashed' *a.* न धुतलेला, बिनधुतलेला, अप्रक्षालित.

Unw'ater *v. t. to free* (as a mine) *by pumping out the water* (यंत्रानें) पाणी उपसून काढणें -टाकणें.
Unwa'tered *pa. p. a.* पाणी उपसून काढलेला (mine). २ पाणी न मिसळलेला, विनपाण्याचा; as, "U. milk." ३ पाणी न पाजलेला (horse). ४ पाणी न मारलेला, विनपाण्याचा (as cooked vegetable). ५ *not supplied with water* पाणी न पुरवलेला (soil), विनपाण्याचा.
Unwa'vering *a.* विनधरसोडीचा, स्थिर, ठाम. [(मूल).
Unweaned' *a.* अंगावरचा, अंगावरला, विनतोडलेलें
Unwea'ried *a.* न दमलेला, अश्रांत, न थकलेला.
Unwel'come *a.* अनिच्छित, अप्रिय, दुःखकारक, दुःखाचा (news), नको असलेला, येण्यास नकोसा (guest).
Unwell' *a.* आजारी, प्रकृति बरी नसलेला, अस्वस्थ. [To BE U. बरें न वाटणें. *in. con.*]
Unwhole'some *a.* अपथ्यकर, वावडा, अपथ्याचा, बाधक, अपथ्यकारक, रोग आणणारा, रोगकारक -जनक, अस्वास्थ्यकारक, विषम. २ अहितकारक, अपकारक, विरुद्ध.
Unwhole'someness *n.* वावडेपणा *m*, बाधकपणा *m*, रोगजनकत्व *n.* २ अहितकारकता *f*, अपकारकता *f*.
Unwiel'diness *n.* अवजडपणा *m*, बोजडपणा *m*.
Unwiel'dy विनअटोपाचा, विनअटोपसर, अवजड, बोजड, मोधळा, म्हशा.
Unwill'ing *a.* नाखुप, नाराज. [U. WORKER नाखुषीनें काम करणारा.] [होऊन.
Unwill'ingly *adv.* नाखुषीनें, नाराजीनें, नाखुप -नाराज
Unwill'ingness *n.* नाखुषी *f*, नाराजी *f*.
Unwind' *v. t.* उकलणें, उलगडणें, सोडणें, वेढे *m. pl.* -वळसे काढणें -सोडणें *g. of o.*, उलट *f.* करणें *g. of o.*
Unwind *v. i.* उकलणें, उवळणें.
Unwise' *a.* (of persons) वेडा, अज्ञान, बेअकली, बुद्धिहीन, असमंजस, असुज्ञ. २ (of measures, acts &c.) वेडेपणाचा, मूर्खपणाचा, बेवकुबीचा, अज्ञानाचा, अविचाराचा, विनशहाणपणाचा, बिनअकलेचा.
Unwished' *a.* न इच्छिलेला, अनिच्छित, अनिष्ट.
Unwitnessed *a.* बिनसाक्षीचा, साक्षीवांचूनचा.
Unwit'tingly *adv. ignorantly, unconsciously* अजाणतां, न जाणतां, नेणतां, नेणतेपणीं, नकळत.
Unwon'ted *a.* नेहमीं न होणारा, सरावांत नसलेला, विलक्षण; as, "U. changes." २ अपरिचित, सवय नसलेला; सराव न झालेला; as, "A child U. to strangers."
Unwooded *a.* बिनझाडाचा, निर्वृक्ष. २ बिनझाडीचा.
Unwork'manlike *a.* नाकसवी, कसब्याला न शोभणारा.
Unwo'rthiness अयोग्यता *f*, नालायकी *f*, बिनलायकी *f*, अपात्रता *f*. २ अनुचितपणा *m*. ३ विशोभितपणा *m*.
Unwor'thy *a. undeserving, wanting merit* अयोग्य, नालायक, बिनलायकीचा, अनधिकारी, अपात्र, योग्यताहीन. २ *unbecoming, unsuitable* अयोग्य, नालायक, अनुचित, विशोभित, न शोभणारा.
Unwound *a.* उकललेला, वेढे काढलेला, उकलींव.

Unwoun'ded *a.* जखमी न झालेला, घायाळ न झालेला, बिनजखमी, बिनघावाचा, बिनवाराचा, अक्षत.

Unwritt'en *a.* बिनलिहिलेला, बिनलेखाचा, बिनकलमी, अलिखित. [U. LAW रूढी *f*, चाल *f*, वहिवाट *f.*]

Unyie'lding *a.* चिकाटीचा, न नमणारा, हार न खाणारा, (शत्रूपुढें) मान न वांकवणारा.

Unyoke' *v. t.* जोखड सोडणें, जोखडापासून सोडणें.

Unzea'lous *a.* अनास्थेचा, बिनआस्थेचा, बिनकळकळीचा.

Up (up) [Of Anglo-Saxon origin.] *adv. towards a higher place* वर, वरता, वरतीं, वरतें, ऊर्ध्व; as, "Lives four floors *up.*" २ *from a lower to a higher position* वर, वरता. [To BE U. AND DOING उठणें व उद्योग करणें. To BE UP LATE AND EARLY उशिरानें निजणें व लौकर उठणें. THE HOME SECRETARY IS U. होमसेक्रेटरी बोलावयास उठला.] ३ *in a state of approaching* कडे, जवळ; as, "The child came *up* to me." ४ *up the coast* वर, वरता, वरतीं, वरतें, कडे; as, "The ship sails *up* the river." ५ (with *to*) पर्यंत, भर; as, "*Up* to a seer." (b) पर्यंत; as, "*Up* to Monday; *Up* to 100.°" ६ *completely* साफ, पुरा; as, "To eat *up*; To drink *up*, &c." ७ *at an end, over* पुरा, समाप्त; as, "It is all *up* with him त्याची आशा नाहीं." [To BE UP TO करीत असणें. २ (-ला) पुरा असणें. CORN IS UP धान्य महाग झालें आहे. To RUN UP (A BILL, &c.) फुगवणें, वाढूं देणें. UP AND DOWN इकडेतिकडे. UP! STAND UP उभा रहा. To BE UP IN ARMS लढाईस सज्ज होणें -तयार असणें -सिद्ध होणें. To BE UP संपणें, खलास होणें; as, "Time is up." To BE HARD UP चणचणीत असणें.]

Up *prep.* वर.

Up *a.* वरचा, वर जाणारा; as, "*Up* stroke, *Up* line, [*Up* train," &c.

Up *n.* (in the phrase ups and downs) [UPS AND DOWNS चढउतार, उंचसखल जागा किंवा स्थळें, निम्नोन्नत भूमि. २ (*fig.*) *good and bad fortune* बरीवाईट स्थिति *f*, भरतीओहोटी *f*, सुखदुःख *n.*]

Upbraid (up-brād') [A. S. *up*, and *bregdan*, to braid.] *v. t.* दोष देणें, दोष लावणें, दोष ठेवणें. २ (with *for*) *to reprove severely* फजिती करणें; as, "To U. one for bad conduct." Upbraided *pa. p.*

Up'bringing *n.* संगोपन *n*, वाढवणें *n.* (b) शिक्षण *n.*

Up'cast *n.* (चेंडू) वरून फेंकणें *n*, वरची फेंक *f.*

Up'country *adv. toward the interior* देशाच्या आंतल्या बाजूस, देशाच्या आंत. Upcountry *n. the interior of a country* देशाचा आंतील भाग *m.* Upcountry *a.* किनाऱ्यापासून दूरचा; "U. districts."

Upgrowth *n.* वाढ *f*, विस्तार *m.*

Upheav'al *n.* (*Geol.*) उत्क्षेप *m*, वर फेंकणें *n.*

Upheave (up-hēv') [Up and A. S. *hebban*, to lift.] *v. t.* वर काढणें, वर फेंकणें, उत्क्षेप करणें.

Uphill (up'hil) [Up and Hill.] *a. ascending* चढणीचा, चढावाचा, चढणीवरचा. २ *difficult* कठिण,

अवजड, छातीफोड, दगडफोड; as, "It is an U. task." U. *adv. up a hill* वरच्या बाजूस, चढणीकडे; as, "Riding U."

Uphold' *v. t. to hold up, to support* उचलून धरणें, सांवरून धरणें, कायम ठेवणें; as, "To U. old practices." २ *to confirm* कायम करणें, कायम ठेवणें; as, "To U. decision, verdict, &c. Upheld *pa. t.* and *pa. p.* Uphold'ing *pr. p.*

Upholder *n.* उचलून धरणारा *m*, सांवरून धरणारा *m*.

Upholster (up-hōl'ster) [*Up* and Dut. *holster*, a pistol case. A. S. *helan*, to cover.] *v. t. to furnish with hangings, carpets, &c.* (पडदे, गालिचे चटया, इत्यादि) सरंजामी सामान विकणें -पुरविणें. २ खुर्च्या वगैरेकरितां अभ्रे, गिर्द्या, वगैरे विकणें -पुरवणें.

Uphol'sterer *n.* (पडदे, गालिचे, चटया, खुर्च्या इत्यादि) सरंजामाच्या सामानाचा व्यापारी *m*.

Uphol'stery *n.* सरंजामाचें सामान *n*.

Up'keep *n.* वरची दुरुस्ती *f*, वरची व्यवस्था *f*. २ वरदुरुस्तीचा खर्च.

Upland (up'land) *n. highland as opposed to meadows, riversides &c.* उंचावरची -उंचवट्याची जागा *f*, माळजमीन *f*, पठार *f*. U. *a. high in situation* उंच, उंचावरचा.

Uplift (up-lift') *v. t. to raise aloft* वर उचलणें, वर करणें. U. *n.* वर उचलणें *n*, उन्नति करणें *n*, उन्नति *f*.

Upon (upon') *prep.* वर, वरता, वरतीं, उपरि.

Upper *n.* बुटाचा वरचा भाग *m*; as, "To be on one's uppers हलाखींत असणें." २ (*pl.*) (थंडीचें निवारण करण्याकरितां बुटावर बसविण्याचें) गेटर *n*.

Upper (up'er) [A. S. *up*, up.] *a.* (comparative of up) *higher in place* वरचा, वरला, वरील, उपरिस्थित, ऊर्ध्वस्थ, उपरितन. २ *higher in dignity, &c.* वरचा, वरच्या प्रतीचा, वरला, मुख्य, प्रधान, वरिष्ठ, श्रेष्ठ. *Upp'ermost, Up'most* (*superlatives*).

Upperhand (up'er-hand) *n. superiority, advantage* वरचष्मा *m*, वरपगडा *m*.

Up'permost *a.* अतिशय वरचा, सर्वांत वरचा, अतिश्रेष्ठ.

Uppermost *adv.* सर्वांच्या वर, सर्वांत वर, सर्वांत प्रथम.

Upright (up'-rīt) *a. right, in an erect position* उभा, ताठ उभा. २ *honest, just* सरळ, सरळमार्गी.

Upright *adv.* उभा, सरळ, ताठ.

Up'rightly *adv.* नेकीनें, न्यायानें, सरळपणानें.

Up'rightness *n.* सरळपणा *m*, प्रामाणिकपणा, नेकी *f*, सचोटी *f*, सरलता *f*.

Upri'sing *n.* (बिछान्यावरून) वर उठणें. २ बंड *n*.

Uproar (up'rōr) [Dut. *oproer* A. S. *hreran*, to stir.] *n. noise and tumult, clamour* गडबड *f*, गलका *m*, गलबला *m*, गलगा *m*, गर्दी *f*, हूल *f*, हुलड *f*, कल्ला *m*, कोलाहल *m*, कल्लोळ *m*, आरडाओरड *f*, बैदा *m*, हाकाटी *f*, दंगा *m*, गलगलाट *m*, गोंगाट *m*. [TO MAKE AN OUTRAGEOUS UPROAR धिंगाणा घालणें, घर डोईवर घेणें, गर्दी *f*. करणें.]

Uproar'ious *a.* गोंगाटाचा, आरडाओरडीचा, गलबल्याचा.

Uproot (up-rōōt') *v. t. to tear up by the roots* मुळांसुद्धां उपटणें -उपटून काढणें, निर्मूलन करणें.

Upset (up-set') [Lit. 'to set up.'] *v. t. to turn upside down, to overthrow* उलटणें, लवंडणें, उलथापालथा करणें, उलथणें, पालथणें. २ *to disturb the composure or temper of* (मनाचें) स्वास्थ्य बिघडविणें, शांतता -शांति नाहींशी करणें. ३ *to disturb the digestion of* पचन बिघडविणें. ४ चाकाची धाव लहान व जाड करणें. [पहिली बिट *f.*

Upset price *n.* लिलांवांत पुकारलेली पहिली किंमत *f.*

Upshot (up'shot) [Lit. 'What is shot up or turns up.'] *n. conclusion, final issue* निकाल *m*, परिणाम *m*, शेवट *m*, निष्पन्न *n*, अखेर *f*, अखेरचा निकाल *m*. २ *the general effect, the long and short* शेवट *m*, सर्वसाधारण परिणाम *m*, सारांश *m*, इत्यर्थ *m*.

Upside (up'sīd) *n. the upper side* वरची -वरली बाजू.

Upside-down *adv. in complete confusion* उलथापालथा, उलटापालटा, उलटपालट, उलटासुलटा.

Upsidedown *a.* उलटासुलटा, उलथापालथा.

Upstairs' *adv.* वरच्या मजल्याकडे, वरच्या मजल्यावर.

Upstairs' *a.* वरच्या मजल्यावरचा.

Upstart (up'stärt) [L. *up* and Start.] *n. one suddenly risen from humble position in life* नवा श्रीमंत *m*, आजकालचा *m*, उपटसूळ *m*.

Up'stream *adv.* प्रवाहाच्या विरुद्ध.

Up'stroke *n.* अक्षराचा वरचा फांटा *m*.

Upthrow' *n. (geol.)* ऊर्ध्वभंग *m*. (as opposed to Downthrow अधोभंग.)

Upward (up'ward) [*Up* and *ward.*] *a. directed up or to a higher place* वर, वरती, वरलीकडे, ऊर्ध्व.

Upward, Upwards *adv.* वर, वरच्या बाजूला, वरलीकडे.

Urachus (ū'rakus) [Gr. *ouron*, urine, and *hew*, to hold.] *n.* (*med.*) मूत्राशयशीर्षापासून नाभीपर्यंत असणारी रज्जु *f*, गर्भावस्थेंतील गर्भकोशाचा शिल्लक राहिलेला भाग *m*, नालबंधन *n*.

Urāēmia (ūrēmia) [Gr. *ouron*, urine *aima*, blood.] *n.* (*med.*) मूत्रजमूर्च्छा *f*, लघ्वी बंद होऊन तींतील विषारी पदार्थ रक्तांत शिरल्यामुळें येणारी मूर्च्छा *f*.

Uranium (ū-rā'ni-um) [Gr. *ouranos*, heaven.] *n.* रसायनशास्त्रांतील एक मूलधातु, वरुण.

Uranus (ūra-nus) [L. -Gr. *ouranos*, heaven.] *n.* (*astron.*) वरुण *m*. यालाच हर्षल असेंहि म्हणतात. कारण, हा ग्रह १७८१ मध्यें हर्षल नांवाच्या ज्योतिर्विदानें शोधून काढला.

N. B. :—Uranus, Herschel and वरुण are three different names for the same planet.

Urate (ū'rāt) [L. *uras* -Gr. *ouron*, urine.] *n.* (*med.*) मूत्रक्षार *m*, लघ्वींतील क्षार *m*.

Urban (ur'ban) [L. *urbs*, a city.] *a. belonging to a city* शहरी, शहराचा, शहरांत राहणारा, -असणारा.

Urbane (urbān') [See Urban.] *a. civilized, refined* सुधारलेला, शिष्ट, सभ्य. (b) शहरच्या चालीचा.

Urban'ity *n.* सभ्यपणा *m*, शिष्टपणा *m*, सभ्यता *f*. (b) शहरची रीतभात *f*.

Urceolate (ur'-siō-lāt) [L. *urceolus*, a pitcher.] *a.* (*bot.*) कुंभाकार, चंबूसारखा, दोहों बाजूंस निमुळता व मध्यें फुगवट.

Urchin (ur'chin) [L. *ericius*, a hedge-hog.] *n.* द्वाड मूल *n*, खट्याळ मूल *n*.

Urea (ūr'e-a) [Gr. *ouron*, urine.] *n. soluble colourless crystalline compound contained in the urine of mammals* मूत्रसत्त्व *n*, मूत्रांतील मुख्य घटक *m*, मौत्रक (newly coined). मूत्रसत्त्व (urea) रक्तांत राहिलें असतां त्याचे अपायकारक परिणाम होऊन मनुष्य बेशुद्ध होतो, त्यास आंचके येतात व तो शेवटीं मृत्यु पावतो. पटकी वगैरे रोगांत मूत्र बंद झाल्यामुळें हा पदार्थ रक्तांत सांचतो.

Ureter (ū-rē'-ter) [Gr. *ouron*, urine.] *n.* मूत्रनलिका *f*, मूत्रवाहक नलिका *f*, (ही नळी वृक्कापासून मूत्राशयापर्यंत असते) मूत्रवह *f*, गवीनी *f*. (both the last words in सुश्रुत.)

Urethra (ūrē'-thra) [Gr. *ourere*, to make water.] *n.* (*med.*) *duct by which urine is discharged from the bladder* मूत्रस्रोत *m*, मूत्रमार्ग *m*, मूत्रपथ *m*.

Ure'thral *a.* मूत्रमार्गासंबंधीं. [U. FEVER मूत्रमार्गांत सळई घातल्यामुळें येणारा ज्वर *m*, मूत्रपथज्वर *m*. U. DISCHARGES मूत्रस्रोतोत्पन्न स्राव *m*. (परमा नव्हे). U. STRICTURE मुख्यत्वें करून पूयशुक्र (परमा) वगैरे विकारांमुळें मूत्रमार्गांत जखम होऊन तो एके ठिकाणीं अगदीं आकुंचन पावतो व त्यामुळें लघ्वी बंद होते असा विकार *m*, मूत्रकृच्छ्र.]

Urethritis (ūrē'thrī-tis) *n.* मूत्रस्रोतोदाह *m*, मूत्रमार्गदाह *m*.

Urge (urj) [L. *urgere*, to press, to drive. Urge शब्दाचा धात्वर्थ पुढें ढकलणें किंवा हाकलणें असा आहे.] *v. t. to drive forcibly, to impel* पुढें ढकलणें, (पुढची) ओढ देणें, डौंचणें, डंवचणें. २ *to hasten* (घाईनें) पुढें ढकलणें, (पुढचा) नेट देणें, (पुढचा) ताण देणें, तांतडी -तांतड करणें -लावणें. ३ *to entreat or exhort earnestly or persistently* तगादा करणें, गळ घालणें, खणपटीस बसणें. ४ *to advocate* (measure, &c.) *pressingly* आग्रहानें -आग्रहपूर्वक पुढें मांडणें -ढकलणें. ५ *to ply* (person) *hard with argument or entreaty* उठावणी करणें, उद्युक्त करणें. ६ *to dwell persistently or emphatically upon* टुमणी लावणें, तगादा करणें -लावणें, जोरानें किंवा पुनः पुनः तोच मुद्दा पुढें मांडणें. U. *v. i. to press importunately* गळ घालणें, खणपटीस बसणें, गळचिपीस बसणें.

Urged *pa. t.* and *pa. p.* Urging *pr. p.*

Ur'gency *n.* जरूरी *f*, निकड *f*, तांतड *f*, तांतडी *f*, अडचण *f*, नेट *m*, ताण *m*, गरज *f*.

Ur'gent *a. pressing* जरूरीचा, ताबडतोबीचा, निकडीचा, तगाद्याचा, तांतडीचा, घाईचा, त्वरेचा. (b) नेटाचा. [U. TELEGRAM जरूरीची तार *f.*] २ खणपटीस बसलेला, उत्सुक; as, "Was U. with me for (or to disclose) further particulars."

Ur'gently *adv.* ताबडतोब, घाईनें, निकडीनें, तांतडीनें.

Ur'ger *n.* पुढें ढकलणारा *m*, डौंचणारा *m.* २ तांतड लावणारा *m.* ३ गळ घालणारा *m*, खणपटीस बसणारा *m.* ४ आग्रहानें पुढें मांडणारा *m.* ५ उठावणी करणारा *m.* ६ टुमणी लावणारा *m.*

Urging *pr. p.* पुढें ढकलणारा, डौंचणारा. U. *v. n.* पुढें ढकलणें *n*, डौंचणें *n.* २ तांतड लावणें *n.* ३ गळ घालणें *n*, खणपटीस बसणें *n.* ४ आग्रहानें पुढें मांडणें *n.* ५ उठावणी करणें *n.* ६ टुमणी लावणें *n.*

Uric acid *n.* मूत्राम्ल *n.*

U'rinal *n.* मुतण्याचें तस्त *n.* २ मुत्री *f.*

U'rinary *a.* मूत्राचा, मूत्रसंबंधी. [U. ORGANS मूत्रोत्पादक इंद्रियें *n. pl.* U. DISEASES मूत्रगत रोग *m. pl.* U. AFFECTIONS GENERALLY मूत्रदोष *m*, मूत्रकृच्छ्र *n.* U. CALCULUS मुतखडा *m.*] २ मूत्रासारखा, मूत्रसदृश.

Urinary *n.* (खताकरितां मूत सांठविण्याची) मूतखळी *f.*

Urine (ū'rin) [Fr. *urine* -L. *urina*, Sk. वारि, water.] *n.* मूत्र *n*, मूत *n*, लघ्वी *f*, इराकत *f*, पिसाब *m*, लघुशंका *f.* [DISCHARGE OF U. मूत्रोत्सर्ग *m.* MILKY U. मूत्रशुक्र. PASSING OF BLOOD IN U. रक्तप्रमेह. PASSING MUCOUS U. लालामेह. PERSON MORBIDLY AFFECTED IN U. मेह झालेला, प्रमेही, प्रमेहित. SCALDING OF U. मूत्रदाह *m.* OBSTRUCTION OF U. SEE UNDER OBSTRUCTION. RETENTION OF U. SEE UNDER RETENTION. SUPPRESSION OF U. SEE UNDER SUPPRESSION. WHITE SEDIMENT IN U. खर.]

Urinom'eter *n.* लघ्वीचें विशिष्टगुरुत्व मोजण्याचें यंत्र *n.*

Urn (urn) [L. *urna*, a water pot, properly a vessel of burnt clay -*urere*, to burn.] *n.* चंबू *m*, सुरई *f.* २ *a vessel in which the ashes of the dead were anciently deposited* अस्थिपात्र *n.* ३ चहा किंवा कॉफी गरम ठेवण्याचें भांडें *n*, चहापात्र *n.*

Uroscopy *n.* मूत्रपरीक्षा *f.*

Ursa Major (*astron.*) [English name the Great Bear.] बृहदृक्ष. ही राशि उत्तरगोलार्धांत आहे. यांत धर्म, भीम, अर्जुन, नकुल, पुलहक्रतु, सहदेव, पुलस्त्य, अत्रि, अंगिरा, वसिष्ठ, अरुंधती आणि मरीचि या मुख्य तारा आहेत.

Ursa Minor (*astron.*) [English name the Lesser Bear.] *n.* लघु ऋक्ष. यांत ध्रुवमत्स्य आणि उत्तरध्रुव या मुख्य तारा आहेत.

Usage (ū'zāj) [Fr. -L. *usus*, usage.] *n. treatment* वापरणूक *f*, वापर *m*, वापरणें *n*, वागवणूक *f*; as, "Damaged by rough U." २ (law) प्रघात *m*, प्रचार *m*, वहिवाट *f*, रीत *f*, चाल *f*, धारा *m*, रिवाज *m*, मामूल *m.* ३ (of words) प्रयोग *m*, रूढी *f*, प्रवृत्ति *f.*

Use *n.* *using, employment, application to a purpose* उपयोग *m*, वापर *m*, वापरणें *n*, कामाला लावण *n*; as, "Taught him the U. of the globes." २ *right or power of using* उपयोग *m*, वापरण्याचा हक्क *m*; as, "Stipulated for the U. of the piano." (b) वापरण्याची शक्ति *f*; as, "Lost the U. of his right arm." ३ *availability, utility* उपयोग *m*, उपयुक्तता *f*; as, "A blunt knife is of U. for this work." ४ *custom, familiarity* संवय *f*, सराव *m*, अभ्यास *m*, वहिवाट *f*; as, "Long U. has reconciled me to it." ५ *want* उपयोग *m*, जरूर *f*, गरज *f*, आवश्यकता *f*; as, "I have no U. of it." ६ (law) (ताब्यांत नसलेल्या मिळकतीचा) उपयोग *m*. ७ उपयोग *m*, वापर *m*, वहिवाट *f*. [To BE IN U. वापरांत -वहिवाटींत असणें. To BE IN CONSTANT OR MUCH USE घसवटणें.] ८ प्रघात *m*, प्रचार *m*. [To BE IN GENERAL U. सार्वत्रिक प्रचार -प्रघात असणें *g. of s.*]

Use (ūz) [L. *usus*, to use.] *v. t.* *to put to some purpose* उपयोग करणें, उपयोगांत आणणें, कार्सी -कामास लावणें. २ *to avail oneself of* (-चा) उपयोग करून घेणें, फायदा करून घेणें. ३ वागवणें, (शीं) वर्तन करणें; as, "He *uses* me as a dog." ४ *to bring under wear and tear* उपयोगांत आणणें, वापरणें, वापरांत आणणें, वहिवाटीस -वहिवाटीखालीं घसवटीस -घसवटीखालीं आणणें -घालणें -लावणें. ५ *to consume by employment* खर्चणें, खर्च करून संपवणें, खर्चून टाकणें, खपवणें, संपवणें. Used *pa. t.* and *pa. p.*

Use *v. i.* (usually in the *pa. p.*) *to be accustomed* वहिवाट *f* -चाल *f* -रीत -संप्रदाय असणें. This use is very idiomatically rendered by the habitual perfect tense either of a single verb or of the verb असणें continued with another verb; as, जेव्हां काम पडे तेव्हां तो जाई or जात असे.

Used *a.* कामास लावलेला. (b) वहिवाटलेला, वापरलेला, रुळलेला, अभ्यस्त. [To BE USED TO अभ्यास *m* -वहिवाट *f* -सराव *m* -संवय पडणें -असणें -लागणें, रुळणें.] २ वापरलेला, भोगलेला, उपयुक्त, वहिवाटींत आणलेला, घसवटलेला. ३ खाल्लेला, खर्चलेला, खलास केलेला. [To BE U. खलास होणें, संपणें, सरणें.]

Use'ful *a.* उपयोगी, उपयोगाचा, कामाचा, हिताचा, उपयुक्त, उपकारी, कारणी, कारणिक, फायद्याचा. [To BECOME USEFUL कामास -उपयोगीं -उपयोगास येणें -पडणें.]

Use'fulness *n.* उपयोग *m*, उपयुक्तता *f*, उपयोगिता *f*.

Use'less *a.* निरुपयोगी, अनुपयोगी, उपयोगाशिवायचा, उपयोगहीन, उपयोगरहित, अनुपयुक्त, अप्रयोजक.

Uselessness *n.* निरुपयोगिपणा *m*, निरुपयुक्तता *f*, अनुपयोग *m*, निरुपयोग *m*, अनुपयोगिता *f*.

User *n.* उपयोग करणारा *m*, वापरणारा *m*. २ (law) *continued use or employment of a right* हक्क चालू ठेवणें *n*.

Usher (ush'er) [O. Fr. *ussier* -Fr. *huissier* -L. *ostiarius*, a door-keeper, *ostium*, a door.] *n.* *one*

whose business it is to introduce strangers to a person of high rank (नव्या मंडळीची) ओळख करून देणारा *m*, दिवाणखान्यांत नेणारा *m*. २ *under-teacher* उपशिक्षक *m*, उपगुरु *m*. U. *v. t. to introduce* ओळख करून देणें, भेट करविणें, भेटविणें. २ *to forerun* अगोदर येणें, अगोदर जाणें.

Usual (ū'zhū-al) [L. *usualis, usus*, use.] *a. common, occurring in ordinary use* नेहमींचा, ठराविक, सदोदितचा, चालीचा, रीतीचा, रिवाजाचा, रहाटीचा, वहिवाटीचा, शिरस्त्याचा, प्रचारांतला, यथासंप्रदाय.

U'sually *adv.* बहुधा, बहुतकरून, बहुशः, प्रायः, नेहमीं.

U'sualness *n.* नेहमींचा संप्रदाय *m*, चाल *f*, रीत *f*, रिवाज *m*, रहाटी *f*, प्रचार *m*. २ नेहमींचेपणा *m*.

Usufruct (ū'zu-frukt) [L. *usus*, use, and *fructus*, fruit.] *n.* (law) *right of enjoying the use and advantages of another's property short of destruction or waste of its substance* भोगवटा *m*, उपभोग *m*, भोग *m*, फलभोग *m*. (b) भोगवट्याचा हक्क *m*.

Usufruc'tuary *n.* (law) भोगवट्याचा हक्क असणारा *m*, भोगवटेकरी *m*, भोगवटेवाला *m*.

Usurer (ū'zhėr-ėr) [Lit. 'a using.' L. *usura -utor -usus*, to use.] *n. a money-lender for interest* जबर व्याज घेणारा *m*, व्याजखाऊ *m*, व्याजखोर *m*.

Usurp (ū-zurp') [Fr. *userpo* from *usu-rapere*, to seize to one's own use -*usus*, use and *rapere*, to seize.] *v. t. to take possession of by force without right* बळकावणें, बळकावून घेणें, दपटणें, दपटून घेणें, रगडून घेणें. Usurp'ed *pa. t.* and *pa. p.*

Usurpa'tion *n.* बळकावणें *n*, दपटणें *n*, दडपणें *n*.

Usurp'er *n.* बळकावणारा *m*, दपटणारा *m*, दडपणारा.

U'sury *n.* (*excessive*) *interest on money lent* जबर व्याज *n*, अन्यायाचें व्याज *n*, व्याज *n*. २ *practice of taking interest* व्याजखोरी *f*, वृद्धिजीविका *f*.

Usus (ū-sus) [L.] *n. use* रूढी *f*, चाल *f*, प्रवृत्ति *f*.

Utensil (ū-ten'sil) [Fr. *utensile* -L. *utensilis*, fit for use -*uti*, to use.] *n.* भांडें *n*, पात्र *n*. [CULINARY UTENSIL पाकपात्र *n*, पाकभांड *n*. CULINARY UTENSILS COMPREHENSIVELY OR INDEFINITELY हांडींभांडीं *n. pl.*, हांडींमडक्कीं *n. pl.*, हांड्यामडक्या *f. pl.*]

Uterine (ū'te-rin) [Fr. *uterin* -L. *uterinus -uterus*, the womb.] *a.* गर्भाशयाचा. [U. TYMPANY गर्भवायु *m.*] २ *born of the same mother by a different father* (निराळ्या बापापासून पण) एकाच आईच्या पोटीं आलेला, एकक्षेत्री (Not सावत्रभाऊ).

Uterus (ū'terus) [L. *uterus*, the womb.] *n. the womb* गर्भाशय *m*, गर्भस्थान *n*, गर्भशय्या *f*. [INVERSION OF U. गर्भाशय उलटा होणें. INVOLUTION OF U. मोठा झालेला गर्भाशय आकुंचन होऊन पुन्हां पूर्ववत् होणें. OBLIQUITY OF U. गर्भाशयाचा तिरकसपणा *m*. RUPTURE OF U. गर्भाशय फाटणें.]

Utilita'rian *n. one who considers only the usefulness of anything* उपयुक्ततावादी *m*.

Utilita'rianism *n.* उपयुक्ततावाद *m.*

Utility (ū-til'i-ti) [L. *utilis*, useful, *-utor*, to use.] *n. usefulness* उपयोग *m*, उपयोगिता *f*, उपयुक्तता *f*.

Utiliz'ation *n.* उपयोग करून घेणें *n*, उपयोग *m*, सदुपयोग *m.*

Utilize (ū'til-iz) [Fr. *utilizer* -L. *utor*, to use.] *v. t. to make useful, to put to profitable use* उपयोग करून घेणें, उपयोगांत आणणें, चांगल्या कामीं लावणें, फायदा करून घेणें. Utilized *pa. p.* Utilizing *pr. p.*

Utmost (ut'most) [A. S. *utemest*, utmost.] *a. in the highest degree, excessive* पराकाष्ठेचा, परमावधीचा, आत्यंतिक, अतिशयित, अतिमात्र. २ *most distant* फार दूरचा, फार लांबचा, मर्यादेपलीकडचा -बाहेरचा, कडेचा, शेवटचा. U. *n. the highest degree, excess* पराकाष्ठा *f*, कमाल *f*, शिकस्त *f*, बेहद्द *f*, सीमा *f*. [AT THE U. निदानीं.] २ *the extreme part of* शेवट *m*, सरशेवट *m.*

Utopia (ū-to'pi-a) [Gr. *ou*, not and *topos*, place.] *n.* सर्वसुखाची (काल्पनिक) नगरी *f*, काल्पनिक सुराज्य *n.*

Uto'pian *a.* काल्पनिक सुराज्यासंबंधीं. २ *imaginary, fanciful* काल्पनिक, कल्पनेंतला, मनःकल्पित, मनोराज्यांतला.

Utricle (ū-tri'kl) [L. *utriculus*, dim. *uter*, a bag.] *n.* (*bot.*) पेशीच्या भित्तीच्या आंतील जीवनाधार रसाचें अस्तर *n*, मूलजीवनाधारत्वचा *f*, प्रसेविका *f*. २ आवृतफलजाति (गुलबास, नागरमोथा).

Utricular *a.* मूलजीवनाधारत्वचेचा, मूलजीवनाधारत्वचा असलेला, मूलजीवनाधारत्वचायुक्त.

Utter (ut'er) [Lit. "To send out or forth."] *v. t. to speak, to pronounce* उच्चारणें, बोलणें, म्हणणें, उद्गारणें, उच्चार करणें. २ *to divulge, to declare* उच्चारणें, बोलणें, वदणें, सांगणें, तोंडावाटे काढणें, ओंठाबाहेर काढणें, जगजाहीर करणें, प्रसिद्ध करणें, (बातमी इ.) बाहेर फोडणें. [चिण्यासारखा.

Ut'terable *a.* उच्चारण्याजोगा, उच्चारणीय, बोलून दाख-

Ut'terance *n.* उद्गार *m*, उच्चार *m*, उच्चारण *n.* २ (*pl.*) भाषण *n.*

Uttered *pa. p. a.* उच्चारलेला, उच्चारित, तोंडावाटे काढलेला, बोललेला, बोलून दाखविलेला.

Ut'terer *n.* बोलणारा *m*, सांगणारा *m*, उच्चारणारा *m.*

Utt'erly *adv. completely* पूर्णपणें, सर्वतोपरी, पुरापूर.

Uvula (ū'-vū-la) [L. *āvūla-uva*, a grape.] *n.* (*anat.*) पडजीभ *f*, काकलक *m*, उपजिव्हा *f*, अधोजिव्हिका *f*, तालुजिव्हा *f*, लोळा *m*, घटिका *f*. २ *a similar process in bladder* लोळी *f*. Uvulæ *n. pl.*

U'vular *a.* पडजिभेचा, पडजिभेसंबंधी.

Uvulitis *n.* पडजिभेचा दाह *m*, उपजिव्हादाह *m.*

Uxorious (ugz-ō'-ri-us) [L. *uxōrius -uxor*, a wife. *a. excessively or foolishly fond of one's wife* बाईलवेडा, स्त्रीलंपट, स्त्रीवेल्हाळ, भार्यासक्त.

Uxo'riousness *n.* बाईलवेडेपणा *m*, भार्यासक्ति *f*.

V (vē) इंग्रजी वर्णमालेंतील बाविसावें अक्षर. हें व्यंजन आहे. याचीं अनेकवचनें Vs, V's, Vees अशीं लिहितात. २ व्हीच्या आकाराची वस्तु *f.* ३ रोमन अंकलिपींत पांचाच्या आंकड्याबद्दल V हें अक्षर योजितात.

उत्पत्ति : अर्लि ग्रीक भाषेंतील V या अक्षरापासून सध्यांच्या इंग्रजी भाषेंतील V या अक्षराची उत्पत्ति झाली असें युरोपिअन वर्णविदांचें मत आहे.

उच्चार: व्हीचा उच्चार व्हसारखा होतो.

संक्षेप: V. = Vice. V. C. = Vice-Chancellor. V. = Victoria. V. C. = Victoria Cross. V. O. = Victorian Order. Va. = Virginia. Viz. = namely. Vol. = Volume. vv. = Verses.

Vacancy (vā'kan-si) [See Vacant.] *n. being vacant, empty, or unoccupied* रिकामी जागा *f,* खाली जागा *f.* २ *emptiness of mind* शून्यपणा *m,* शून्यमनस्कता *f.* ३ *an unoccupied post* (रिकामी) जागा *f,* असामी *f,* खाली जागा *f;* as, "Has a V. on his staff."

Vacant (vā'kant) [Fr. -L. *vacans -vacare,* to be empty.] *n. not occupied, empty* रिकामा, खाली, न भरलेला. २ (an office or post) खाली, रिकामा; as, "Applied for a V. post in the Treasury." ३ *not mentally active* रिकामा, शून्य, शून्यमनस्क; as, "His mind seems completely V." ४ *thoughtless, stupid* मूर्खपणाचा, वेडेपणाचा, कांहींतरी; as, "Given up to V. frivolities." ५ *unoccupied with business* रिकामा, खाली, रिकामटेका, फुरसतीचा, अवकाशाचा, रिकामपणाचा. [बावळटासारखें.

Va'cantly *adv.* शून्यतेनें, शून्यदृष्टीनें, शून्यमनस्कतेनें,

Va'cantness *n.* शून्यावकाश *m,* शून्यस्थळ *n.* २ रिकामी जागा *f.* ३ (of mind) शून्यपणा *m,* शून्यता *f,* शून्यमनस्कता *f.*

Vacate (va-kāt') [L. *vacare,* to be empty.] *v. t. to quit possession of* रिकामा करणें, रिता करणें, खाली करणें, रिकामा करून देणें, सोडणें, सोडून जाणें.

Vaca'tion *n. freedom from occupation* रिकामपणा *m,* अवकाश *m,* फुरसत *f.* २ *recess of courts, &c.* सुटी *f.*

Vaccinate (vak'sin-āt) [L. *vaccinus,* of a cow.] *v. t. to inoculate* (with lymph from the cow) *as a preventive against small-pox* देवी *f. pl.* काढणें, देवी टोंचणें, फोड्या काढणें, गोस्तनदेवींची लस शरीरांत घालणें, गव्याधान *n.* करणें.

Vaccin'ation *n.* देवी काढणें *n,* देवी टोंचणें *n,* गव्याधान *n.* [PRIMARY V. पहिल्यानें देवी काढणें *n.* RETRO-VACCINATION मनुष्याचे आंगावरील लस पुन्हां गाईवर घालणें. RE-VACCINATION पुन्हां देवींचा प्रयोग करणें *n.* ARM TO ARM V. एका मुलाचे किंवा मनुष्याचे दंडावर उठलेल्या देवींची लस दुसऱ्या मुलाचे दंडांत टोंचणें *n.* CALF TO ARM V. वासरावरील लस काढून ती मनुष्याचे दंडावर किंवा अंगावर टोंचणें. SPURIOUS V. देवी अव्यवस्थेशीर उठणें *n.*]

Va'ccinator *n.* **देवीडाक्टर** *m*, **देवी टोंचणारा** *m*, **देवी काढणारा** *m*. २ **देवी टोंचण्याचें शस्त्र** *n*.

Vaccine (vak'sin) [L. *vaccinus -vacca*, a cow.] *n. lymph from a vaccine vesicle or a cow-pox vesicle* **देवींची लस** *f*. [GLYCERINATED V. वासरावरील पुळीची खपली काढून त्यांत ग्लिसरिन मिसळून जी लस होते ती, ग्लिसरिनमिश्रित लस *f*. LANOLINATED V. वासरावरील पुळीची खपली काढून त्यांत ल्यानोलिन मिसळून जी लस होते ती; ल्यानोलिनमिश्रित लस *f*.] V. *a*. **देवी काढण्यासंबंधी, देवी काढण्याच्या उपयोगाचा.**

Vacci'nia (vak-si-nia) *n*. **गोस्तनदेवी** *f. pl*., **गाईच्या स्तनावर (टोंचून) येणाऱ्या देवी** *f. pl*.

Vac'cinifer *n*. **लस देणारें मूल.** २ **लस देणारी गाय.**

Vaccino-syphilis *n*. **मुलाची लस वापरल्यास क्वचित्‌प्रसंगीं होणारा गर्मीचा रोग** *m*.

Vacillate (vas'i-lāt) [L. *vacillare*, to sway to and fro.] *v. i.* **इकडून तिकडे -तिकडून इकडे हालणें, मागेंपुढें होणें.** २ *to waver* **कांकूं करणें, धरसोड करणें, डळमळणें, डळमळीतपणा असणें, अनिश्चितपणा असणें.**

Vacilla'tion *n*. **मागेंपुढें** *n*. २ *hesitation* **कांकूं** *n*, **डळमळीतपणा** *m*, **अनिश्चितपणा** *m*, **धरसोड** *f*.

Vacuity (va-kū'it-i) [L. *vacuitas -vacuus*, empty.] *n. emptiness* **रिकामेपणा** *m*, **शून्यपणा** *m*. २ *space unoccupied* **रिकामी जागा** *f*, **पोकळी** *f*.

Vacuole (vak'ū-ōl) [L. *vacuus*, empty.] *n*. (*bot.*) **विवर** *n*, **खळगी** *f*.

Vacuum (vak'ū-um) [L. *vacuus*, empty.] *n. a vacant or empty space* **शून्यावकाश** *m*, **रिक्तावकाश** *m*, **निर्वात स्थळ** *n*; as, "Torricellian V." Vacua *pl*. [V. BRAKE निर्वात ब्रेक *m*. हा आगगाडीच्या डब्यांना (ते थांबवण्याकरितां) लावलेला असतो. V. CLEANER वारा ओढून घेऊन केर काढण्याचें यंत्र *n*, केराचें निर्वात यंत्र *n*. V. TUBE निर्वात नलिका *f*. V. GAUGE हवा काढून घेतल्यामुळें पडणारा दाब मोजण्याचें यंत्र *n*, निर्वात दावाचें घड्याळ *n*, व्हाक्युअमघड्याळ *n*.]

Vade-mecum (vā'dē-mē'kum) [Lit. 'go with me.' -L. *vadere*, to go, *me*, abl. of *ego*, I, *cum*, with.] *n. a handbook* **नेहमीं जवळ बाळगण्याचें पुस्तक** *n*, **हस्तपुस्तक** *n*.

Vagabond (vag'a-bond) [Fr. -L. *vagari*, to wander.] *n. wanderer, vagrant* **भटक्या** *m*, **भटकणारा** *m*, **घरनादाराचा** *m*. २ *an idle and worthless fellow* **उडाणटप्पू** *m*, **अलाणटप्पू** *m*. ३ (*colloq.*) *scamp, rascal* **ठक** *m*, **उचल्या** *m*, **भामट्या** *m*. V. *a*. *wandering* **भटकणारा, भटक्या.** २ *having no settled home* **घरदार नसलेला, उडाणटप्पू.**

Vag'abondage *n*. **भटकेपणा** *m*. २ **उडाणटप्पूपणा** *m*.

Vagary (va-gār'i) [L. *vagari*, to wander.] *n. a wild freak* **लहर** *f*, **हुकी** *f*, **तरंग** *m*, **वेड** *n*. Vagaries *n. pl*.

Vagina (va-ji'na) [L. *vagina*, a sheath. या शब्दाचा धात्वर्थ कोप किंवा पिशवी असा आहे.] *n.* गर्भाशयाचें मुख *n*, अपत्यपथ *m*, योनिमार्ग *m*, loosely योनि *f*. [PLUGGING THE V. योनिमार्गांत बोळे घालणें *n*. RIGIDITY OF V. AND PERINEUM योनि व विटप यांचा ताठपणा *m*.] २ (*bot.*) डेंख. Vaginæ *n. pl.*

Vagi'nal *a.* योनीचा, योनिमार्गाचा, योनिमार्गांत होणारा. [V. DOUCHE योनिमार्ग धुऊन काढण्याचा विधि *m*, उत्तरबस्तीप्रयोग *m*. V. OUTLET योनिमुख *n*. V. POLYPUS योनिमार्गांत होणारा ग्रंथि *m*.]

Vaginismus (va-ji-nis'-mus) [L. *vagina*, a sheath.] *n.* स्त्रीसंग करण्याचा प्रयत्न केला असतां योनिद्वार जोरानें आकुंचन पावून दुखणें, (संगप्रतिरोधक) योनिसंकोच *m*.

Vagini'tis *n.* योनिमार्गदाह *m*, अपत्यपथदाह *m*.

Vagitus Uterinus *n.* गर्भाशयांत मुलाचें रडणें *n*.

Vagrancy (vā'gran-si) [L. *vagans -vagari*, to wander.] *n.* फिरत राहणें *n*, भटकत राहणें *n*. २ भीक मागणें *n*. ३ भटकेपणा *m*, उनाडकी *f*, उनाडणें *n*.

Va'grant *a. wandering without any settled dwelling* भटकणारा, रस्त्यांतून फिरणारा, घरदार नसलेला, बिनघराचा. २ उनाडणारा, भीक मागणारा.

Vague (vāg) [Fr. -L. *vagus*, wandering.] *a. unsettled, indefinite* मोघम, संदिग्ध, अस्पष्ट, अनिश्चित, लटपटीचें (उत्तर), अभोगत, सवडीचा.

Vague'ly *adv.* मोघम, संदिग्धपणानें.

Vague'ness *n.* मोघमपणा *m*, संदिग्धपणा *m*, अनिश्चितपणा *m*.

Vail (vāl) [See Veil.] *n.* बुरखा *m*.

Vain (vān) [Fr. *vain* -L. *vanus*, empty.] *a. unavailing, fruitless* व्यर्थ, वृथा, पोकळ, कोरडा, भाकड, वांझा, निरर्थक, असार, मोघ. [IN V. व्यर्थ, वृथा.] २ *unreal, shadowy* रिकामा, रिता, रिक्त, पोकळ, निरर्थक. ३ *ostentatious, vain-glorious* गर्विष्ठ, दिमाखी, पतरासी, अभिमानी, अहंकारी, डौल्या, डामडौल्या, फुशारकीखोर, बढाईखोर, अवडंबऱ्या.

Vainglo'rious *a. conceited, proud* गर्विष्ठ, दिमाखी, दिमाखाचा, दिमाखदार, पत्राजखोर, डौली.

Vainglo'ry *n. conceit, pride* डौल *m*, दिमाख *m*, अभिमान *m*, तोरा *m*, शेखी *f*, पत्राज *f*. [TO EXHIBIT OR MANIFEST V. फुशारकी मिरवणें, फुशारकी मारणें.]

Vain'ly *adv.* व्यर्थ, उगा, वायां, वृथा, उगीच, उगीचचे उगीच, एरवीं, पोकळ. २ अभिमानानें, शेखीनें, डौलानें.

Vain'ness *n.* पोकळपणा *m*, कोरडेपणा *m*, वृथात्व *n*.

Vale (vāl) [Fr. *val* -L. *vallis*, a valley.] *n.* दरी *f*.

Valediction (val-ē-dik'shun) [L. *vale*, farewell, and *dicere*, to say.] *n. a farewell* जातेवेळचा आशीर्वाद *m*, प्रास्थानिकस्वस्तिवचन *n*.

Valedictory (val-ē-dik'tor-i) *a.* जातेवेळच्या आशीर्वादाचा, प्रास्थानिकाशीर्वादात्मक.

Valence (vā'lens) [L. *valere*, to be strong.] *n.* (*chem.*) मूल्यकत्व *n*.

Va'lency *n.* (*chem.*) मूल्यकत्व *n.*
Valet (val'et) [Fr.] *n. a servant* खवास *m*, खिदमतगार *m*, खिदमतदार *m*, हुजऱ्या *m*.
Valetudinarian (val-ĕ-tūd-in-ār'i-an) [L. *valetudinarius* -*valere*, to be strong.] *a. sickly, invalid* जन्मरोगी, सदारोगी, पिंडरोगी. V. *n.* जन्मरोगी *m*, सदारोगी *m*.
Valetudinar'ianism *n.* जन्मरोगिपणा *m*, सदारोगिपणा *m*.
Valetu'dinary *a.* जन्मरोगी, सदारोगी.
Valiant (val'yant) [Fr. *vaillant* -L. *valens, valentis* -*valere*, to be strong. Cf Sk. बल.] *a. strong, brave* शूर, मर्द, जवानमर्द, पराक्रमी, बलवान्, शौर्यशाली, विक्रमशाली. Val'iantly *adv.* शूरपणानें, मर्दाईनें, बहादुरकीनें, पराक्रमानें, पराक्रमेंकरून. Val'iantness *n.* शूरपणा *m*, मर्दपणा *m*, पराक्रम *m*.
Valid (val'id) [L. *validus* -*valere*, to be strong.] *a. sound, cogent, just* बळकट, सबळ, जोराचा, दृढ, टिकाऊ. २ *good in law, having legal force* कायदेशीर, कायद्याला धरून, कायद्याचा आधार असलेला.
Valid'ity *n.* बळकटपणा *m*, जोर *m*, टिकाऊपणा *m*. २ कायदेशीरपणा *m*, खरेपणा *m*.
Valid'ly *adv.* कायदेशीरपणानें, खरेपणानें.
Vallecula (va-lek'ū-la) [L.] *n.* (*bot.*) *a groove or furrow* प्रणाली *f*, खोयण *f*.
Valley (val'i) [Fr. *vallee, val*, a vale.] *n. a hollow between hills* दरी *f*, खिंड *f*. २ *a plain bordering on a river* थडी *f*, थड *f*. Used in composition with the name of the river; as, गंगथडी the valley of the Godavery, भीमथडी *f*, निरथडी, &c. the valley of the Bheema, Nira, &c.
Valorous (val'ur-us) [L. *valere*, to be strong.] *a. intrepid, courageous* शूर, पराक्रमी, मर्द, जवानमर्द. २ शौर्याचा, पराक्रमाचा मर्दुमकीचा; as, "V. deeds." Val'orously *adv.* शूरपणानें, मर्दपणानें, मर्दाईनें.
Valour (val'ur) [L. *valor*, -*valere*, to be strong.] *n. courage, boldness* शौर्य *n*, पराक्रम *m*, मर्दाई *f*, जवानमर्दी *f*, मर्दुमकी *f*.
Valuable (val'ū-a-bl) [See value.] *n. precious, worthy* मौल्यवान्, किंमतीचा, मोलाचा, मोठे किंमतीचा, मोठे योग्यतेचा, महामूल्य, जड (जवाहीर). [V. CONSIDERATION (law) योग्य किंमतीचा मोबदला, द्रव्याचा मोबदला.]
Valu'ation *n. the act of valuing* किंमत करणें *n*, किंमत ठरवणें *n*, मोल ठरवणें *n*. २ *value set upon a thing* केलेली किंमत *f*, ठरवलेलें मोल *n*. ३ *estimated worth* अंदाजी किंमत *f*, अंदाजी मोल *n*.
Value (val'ū) [O. Fr. *value* -L. *valere*, to be strong.] *n. worth, price* मोल *n*, किंमत *f*. [V. PAYABLE PARCEL देयमूल्य बंगी *f*.] २ *goodness, importance* चांगुलपणा *m*, किंमत *f*, योग्यता *f*, हिशेब *m*, हिशोब *m*, पाड *m*, मान *n*, बिशात *f*. The

last four words are used chiefly *with a neg. con.* or *implic.* V. *v. t. to set value on* किंमत करणें, मोल करणें, किंमत लावणें -ठरवणें. २ *to estimate, to rate highly* लेखणें, मानणें, गणणें, मेजणें, मोजणें, चांगला -उत्तम समजणें -मानणें, विचारणें, पुसणें.

Val'ueless *a. worthless* कवडीकिंमतीचा, निरुपयोगी.

Val'uer, Valua'tor *n.* किंमत करणारा *m*, किंमत ठरवणारा *m*.

Valvate (val'vāt) [From Valve.] *a.* (*bot.*) चिकटलेल्या पडद्यासारखा, कांठ परस्परांस लागलेला, पार्श्वांतलग्न.

Valve (valv) [Fr. -L. *valva*, a folding door.] *n. a folding door* घडीचें दार *n*, दुतलफी दार *n*, दुझडपी दार *n*. २ *lid or cover to open in one direction and to close in another* पडदा *m*, एकांगी पडदा *m*, एकांगी दार *n*. ३ (*mech. eng.*) व्हाल (corruption of English Valve), पडदा *m*, दरवाजा *m*. [SAFETY V. सेफ्टीव्हाल, संरक्षक पडदा *m*. STOP V. इस्टापव्हाल. SLIDE V. सरकपडदा.] ४ (*anat.*) पडदा *m*. [TRICUSPID OR THREE-PEAKED V. त्र्यंकुशपडदा.] ५ (*bot.*) शकल *n*.

Vamp (vamp) [Fr. *avant-pied*, the fore-part of the foot.] *n. the upper leather of a shoe* बुटाचा वरचा पंजाकडील भाग *m*, बुटाचा पंजा *m*. V. *v. t. to piece with something new* नवाजुना करणें.

Vampire (vam'pīr) [Fr. -Servian *vampir.*] *n. a (supposed) ghost which sucks the blood of its victims* निजलेल्या मनुष्यांचें रक्त पिणारें (काल्पनिक) भूत *n*. २ *an extortioner* सक्तीनें पैसे वसूल करणारा *m*, सक्तीनें पैसे उकळणारा *m*.

Van (van) [Fr. *avant* -L. *ab ante*, from before.] *n. the front part* (of an army, fleet, &c.) अघाडी *f*, बिनी *f*, फौजेचा मोहरा *m*, फौजेचें तोंड *n*. [GENERAL OR OFFICER OF THE V. बिनीवाला. V. AND REAR अघाडीपिछाडी. TO STAND (AND FIGHT) IN THE V. तोंडीं लागणें.]

Vanadium (va-nā'-dium) [From Vanadis, goddess in Scandinavian mythology.] *n.* रसायनशास्त्रांतील एक मूलतत्त्व *n*, 'वनाट.'

Vandal *n.* जर्मनींतील व्हॅन्डाल नांवाचे प्राचीन लोक. ह्यांनीं गाल, स्पेन, उत्तर आफ्रिका व रोम येथें स्वाऱ्या करून तेथील मौल्यवान् ग्रंथ व कलाकौशल्याचीं कामें यांचा विध्वंस केला. २ कलाकौशल्याच्या कामांचा विध्वंस करणारा.

Vand'alism *n.* कलाकौशल्यविध्वंसक बुद्धि *f*.

Vane (vān) [A. S. *fana*, a small flag.] *n.* (वायूची गति दाखविणारा) वातकुक्कट *m*. २ *one of the blades of a windmill* पवनचक्कीचा पंख *m*.

Van-guard *n.* अघाडीची पहिली रांग *f*, बिनी *f*.

Vanilla (va-nil'a) [Latinised from Fr. *vanille* -Sp. *vainilla* -*vaina* -L *vagina*, a sheath.] *n.* व्हानिला फळ *n*. २ व्हानिला फळाचा अर्क *m*, व्हानिला *m*. हा आइस्क्रीममध्यें व चाकोलेटमध्यें सुवासाकरितां घालतात.

Vanish (van'ish) [L. *vanescere*, to pass away -*vanus*, empty.] *v. i. to disappear, to be lost* नाहींसा होणें, दिसेनासा होणें, अदृश्य होणें, अन्तर्धान पावणें, तिरोधान *n.* पावणें, उडणें, गप्प होणें, गायब होणें.
Vanished *pa. t.* V. *pa. p.* नाहींसा झालेला, अदृश्य झालेला, अंतर्हित, तिरोहित, लुप्त.
Vanishing fraction *n.* लुप्त अपूर्णांक *m.*
Vanishing line *n.* अंतर्हित रेखा *f*, लोप पावणारी रेखा *f*.
Vanishing point *n.* लोपस्थानबिंदु *m*, अंतर्हितबिंदु *m.*
Vanity (van'-i-ti) [See Vain.] *n. empty pride or ostentation* पोकळ डौल *m*, वृथाभिमान *m*, पोकळ गर्व *m*, वृथा गर्व *m*, ऐट *f*. २ *idle show* अवडंबर *n*, आडंबर *n*, रिकामी ऐट *f*, डामडौल *m.* ३ *empty pleasure* शुष्क चैन *f*, रिकामी चैन *f*, आंबट शोक *m.*
Vanquish (vank'wish) [Fr. *vaincre* -L. *vincere*, to conquer.] *v. t. to conquer* जिंकणें, जय मिळवणें, पराभव करणें.
Vanq'uishable *a. capable of being vanquished* जिंकतां येण्यासारखा, पराभव करण्यासारखा, जेय.
Vanq'uisher *n.* जिंकणारा *m*, जेता *m.*
Vantage (van'tāj) *n. advantage* सोय *f*, फायदा *m.*
Vantage-ground *n.* सोईचें ठिकाण *n*, सोईची जागा *f*. २ सोय *f*, संधि *f*.
Vantage -point *n.* सोईस्कर ठिकाण *n.* २ संधि *f*.
Vapid (vap'id) [L. *vapidus*, vapid.] *a. insipid, spiritless* पाणचट, पचपचीत, सळमळीत, मुळमुळीत, नीरस, फिका, फिक्का, बेकस. Vapid'ity, Vapi'dness *n.* पाणचटपणा *m*, पचपचीतपणा *m*, सळमळीतपणा *m*, मुळमुळीतपणा *m*, फिकेपणा *m*, बेकसपणा *m.*
Vap'idly *adv.* पाणचटपणानें, सळमळीतपणानें.
Vaporarium *n.* बाष्पस्नान *n*, वाफारा घेणें *n.* २ बाष्पस्नानयंत्र *n*, वाफारा घेण्याचें यंत्र *n.*
Vaporifi'c *a.* (*chem.*) बाष्पकारी, उडून जाणारा.
Vaporiza'tion *n.* वाफ होणें *n*, वाफ करणें *n*, बाष्पीभवन *n*, बाष्पीकरण *n.*
Va'porize *v. i.* बाष्प होणें, बाष्प बनणें. V. *v. t.* बाष्प [करणें, वाफ करणें.
Va'porizer *n.* तेलाची वाफ तयार करण्याचें भांडें *n*, तैलबाष्पपात्र *n*, तैलबाष्पकर *n*, बाष्पकर *n.*
Va'porous *a. full of vapours* वाफेचा, वाफ असलेला, बाष्पमय, बाष्पप्रचुर, सबाष्प, बाष्परूप; as, "V. air of the valleys." २ निराधार, शुष्क; as, "V. speculations."
Vapour (vā'pur) [Fr. -L. *vapor*.] *n.* वाफ *f*, बाष्प *n*, सजलबाष्प *n.* २ (loosely) *mist* धुकें *n.* [SATURATED V. संपृक्त बाष्प *n*, सजल बाष्प *n.* V. BATH वाफारा *m*, बाष्पनिमज्जन *n.*] ३ (*med.*) *remedial agent to be inhaled* औषधिद्रव्याच्या वाफेचा अपकारा *m.* ४ *unsubstantial thing* निराधार गोष्ट *f*, कल्पनाजाल *n*, भ्रम *m*; as, "For, what is your life? It is even a *vapour* that appeareth for a little time, and then vanisheth away."

Vapour *v. i. to pass off in vapour* वाफ होणें, वाफेच्या रूपानें निघून जाणें. २ *to boast, to brag* वल्गना करणें, बढाया मारणें, (तोंडाची) वाफ दवडणें. V. *v. t.* वाफ करणें, वाफ बनविणें, वाफेच्या रूपानें बाहेर सोडणें.

Variable (vā'ri-a-bl) [Fr. -L. *variabilis.*] *a. changeable* बदलणारा, कमीजास्त होणारा, चंचल, अस्थिर. २ (*math.*) चल, विषम, विकारी, विकारक्षम. [V. VELOCITY विषम वेग.] ३ (*astron.*) *changing in brightness* बदलणारा, कमीजास्त होणारा.

Variance (vā'ri-ans) *n. dissimilarity, difference* अंतर *n*, भेद *m*, तफावत *f*. २ *discord, disagreement* वांकडें *n*, बेबनाव *m*, वैमनस्य *n*, वितुष्ट *n*, तंटा *m*, भांडण *m*.

Varia'tion *n. change* फेर *m*, बदल *m*, पालट *m*. २ *difference* भेद *m*, फरक *m*. ३ (*astron.*) विकार *m*, तिथिसंस्कार *m*. [ANNUAL V. वार्षिक विकार *m*. V. OF THE MOON चंद्रविकार *m*, चंद्राच्या गतीचा विकार *m*.] ४ (*math.*) विकार *m*, वैषम्य *n*, चलन *n*. [VARIATION OF COMPASS होकायंत्राचें चलन *n*.] ५ (*pol. eco.*) अस्थिरता *f*, बदल *m*, फेरफार *m*, कमीजास्त होणें *n*.

Varicella (va-ri-se'-la) [L. dim. of variola.] *n. chicken-pox* कांजिण्या *f. pl.*, मसूरिका *f. pl.*

Varicocele (va-r'i-kō-sēl) [L. *varix*, a dilated vein.] *n.* वृषणांतील धातुवाहक शिरा जाड झाल्यामुळें होणारा ग्रंथि *m*, वृषणग्रंथि *m*.

Varicose Veins *n. pl.* वाईट रक्त जमल्यामुळें शिरा मोठ्या होऊन त्यांची गांठ होणें.

Variegate (vā'ri-e-gāt) [L. *variegatus* -*varius*, various, and *agere*, to make.] *v. t. to mark with different colours* चित्रविचित्र करणें, नानारंगी करणें, बहुरंगी करणें.

Va'riegated *a.* चित्रविचित्र, कर्बुर, बहुरंगी, कबरा.

Varieg'ation *n.* चित्रविचित्रपणा *m*, विचित्रपणा *m*.

Variety (va-ri'e-ti) [L. *varietas* -*varius*, various.] *n. the quality of being various* विविधता *f*, नानाविधपणा *m*. २ (as of a species or kind) जात *f*, प्रकार *m*, भेद *m*. ३ *many and different kinds* निरनिराळे प्रकार *m. pl.*, निरनिराळ्या प्रकारच्या वस्तू *f. pl.* This sense is best rendered by the use of some adjective for various with the noun required; as, a variety of turbans नानातऱ्हेचीं पागोटीं; a great variety of fruits बहुत प्रकारचीं फळें.

Variety-show *n.* (नाच, गाणें, फार्स, वगैरेंचा) मिश्र जलसा *m*.

Variety-theatre *n.* मिश्र जलसे होणारें नाटकगृह *n*.

Variola (vā-ri'ō-la) [L. *varius*, various, spotted.] *n. small-pox* देवी *f. pl.*

Variorum (vā-ri-ō'rum) [From the full Latin '*editio cum notis variorum.*'] *a. a term applied to an edition of some work in which the notes of various commentators are inserted* सर्वटीकासंग्राहक (आवृत्ति).

Various (vā'ri·us) [L. *varius.*] *a. varied, different* निरनिराळा, निरनिराळ्या प्रकारचा, परोपरीचा, तऱ्हेतऱ्हेचा, परीपरीचा, अनेक, अनेकतऱ्हेचा, अनेकप्रकारचा, अनेक जातींचा, नानातऱ्हेचा, नानाप्रकारचा, नानाजातींचा, नानाविध, बहुविध, विविध. २ *variegated* चित्रविचित्र; as, "A rural seat of V. view."

Va'riously *adv. in various ways* अनेकतऱ्हेनें, अनेकरीतीनें, अनेकप्रकारानें, नानाप्रकारें, बहुप्रकारें, परोपरी. **Va'riousness** *n.* नानाविधता *f*, बहुविधता *f*, बहुप्रकारता *f*, नानाप्रकार *m. pl.*, बहुप्रकार *m. pl.*

Varix (va'-riks) [L.] *n.* अशुद्ध रक्तवाहिन्या किंवा शिरा फुगून त्यांची गांठ होणें *n.*

Varlet (vär'let) [O. Fr. *varlet.*] *n. a scoundrel* पाजी *m*, हरामखोर *m*, लुच्चा *m*, नीच *m*.

Varnish (vär'nish) [Fr. *vernis* -L. *vitrum*, glass.] *v. t.* वार्निस करणें, रोगण *n.* लावणें, रोगण देणें -करणें -चढवणें. २ (*fig.*) *to give a fair appearance to* वार्निस करणें (*fig.*), दोषाची तीव्रता कमी करणें. **Varnished** *pa. t.* V. *pa. p.* वार्निस केलेला, रोगण लावलेला, रोगणी.

Var'nish *n.* वार्निस *n*, रोगण *n.* २ *any gloss or palliation* वार्निस करणें *n*, दोषाची तीव्रता कमी करणें, वार्निस (*fig.*).

Vary (vā'ri) [L. *variare* -*varius.*] *v. t. to make different, to modify* बदलणें, फिरवणें, पालटणें, फेरफार *m.* करणें, रूपभेद *m* -रूपांतर *n.* करणें *g. of o.*

Vary *v. i. to change* बदलणें, फिरणें, फेरफार *m.* होणें *g. of s.* २ *to be dissimilar, to differ* भेद *m* -फेर *m* -फेरफार *m.* असणें *g. of s. recip.*, भिन्न असणें. ३ (*pol. eco.*) कमीअधिक होणें -असणें, फरक पडणें, फरक होणें -असणें. ४ (*math.*) विकार पावणें. [To V. DIRECTLY समप्रमाणांत विकार पावणें, समप्रमाणांत असणें, परस्पर समविकार पावणें. To V. INDIRECTLY व्यस्त प्रमाणांत असणें, परस्पर व्यस्तविकार पावणें.]

Vas (vas) [L.] *n.* (*anat.*) नलिका *f*, स्रोत *m.* [VAS DEFERENS शुक्रवहनलिका *f*.]

Vascular (vas'kū lar) [L. *vasculum*, *dim.* of *vas*, a vessel.] *a. of or relating to the vessels* शिरांचा, वाहिनींचा, वाहिनींसंबंधी. २ पुष्कळ शिरा असलेला, अशुद्धवाहिन्या पुष्कळ असलेला, शिरामय, वाहिनीमय. ३ (*bot.*) वाहिनीमय.

Vascular'ity *n.* शिरामयता *f*, अशुद्धवाहिनीमयता *f*.

Vase (vāz) [Fr. -L. *vasum* or *vas.*] *n.* (मातीचें, धातूचें, कांचेचें किंवा दगडाचें) भांडें *n*, व्हेझ. २ नकशी काढलेलें व्हेझ *n.* ३ (चंबूच्या आकृतीचें) खोदकामाचें व्हेझ *n.* [VASE-PAINTING व्हेझला रंग देणें.]

Vaseline (vas'e·lin) [Gr. *wasser*, water, and Gr. *elaion*, water.] *n.* पेट्रोलियम तेलापासून निघालेली चरबी *f*, व्हासिलिन *f*. हिचा मलमें तयार करण्याकरितां उपयोग करतात.

Vassal (vas'al) [L. *vassalis*, a servant.] *n. one who holds land from, and renders homage to, a superior* पोटजहागिरदार *m.* २ *a dependant, a retainer* रयत *f*, प्रजा *f*, ताबेदार *m*, कूळ *n*.
Vass'alage *n.* रयतपणा *m*, रयताचा *m*, ताबेदारी *f*.
Vast (vast) [L. *vastus*, waste.] *a. of great extent* अफाट, विस्तीर्ण, फार मोठा, अवजड, अवाढव्य.
Vast'ly *adv.* फारच, अतिशय.
Vast'ness *n.* अफाटपणा *m*, विस्तीर्णपणा *m*, अतिशयपणा *m*.
Vat (vat) [Dut. *vat*.] *n.* लांबोडें मोठें पिंप *n*.
Vatican (vat'i-kan) [Fr. -It. *Vaticano* -L. *Mons Vaticanus*, a hill in Rome.] *n.* (रोम येथील) व्हाटिकन टेंकडीवरील (पोपचा व इतर) राजवाडे *m. pl.* २ *papal authority* पोपची सत्ता *f*, पोपचा अधिकार.
Vaticinate (va-tis'i-nāt) [L. *vaticinari*, -*atus*, to prophesy -*vates*, a seer.] *v. t. to prophesy* भविष्य सांगणें, भविष्य वर्तवणें.
Vault (vawlt) [L. *volvere*, *volutum*, to roll.] *n. continued arch* घुमट *m*, वाढवलेली कमान *f*, मेघडंबरी *f*, डेरा *m*, कटाह *m*. [CELESTIAL V. आकाश *n*, अण्डकटाह *m*.] २ *a cellar* भुयार *n*, तळघर *n*. ३ *a repository for the dead* शवालय *n*, शवागार *n*. V. *v. t. to arch* कमान उभारणें, कमान करणें -देणें.
Vault (vawlt) *n. a leap or a spring* उडी *f*, कमान *f*. V. *v. i. to leap* उडी मारणें, कमान टाकणें.
Vaul'ted *a.* कमानदार, मेहेरापदार.
Vaunt (vawnt') [L. *vanitas*, vanity, -*vanus*, vain.] *v. i. to brag, to boast* फुशारकी *f.* मारणें, शेखी *f.* मिरवणें, शेखीच्या गोष्टी *f. pl.* सांगणें, वल्गना करणें. V. *v. t. to boast of* बढाई सांगणें, फुशारकी *f* -प्रतिष्ठा *f.* सांगणें -मिरवणें *g. of o.*
Vaunt *n.* फुशारकी *f*, शेखी *f*, बढाई *f*.
Vaun'ter *n.* फुशारकी *f.* सांगणारा *m*, बढाई मारणारा *m*.
Veal (vēl) [O. Fr. *veel*, -L. *vitellus*, dim. of *vitulus*; Gr. *italos*, a calf.] *n. the flesh of a calf* वासराची सागुती *f*, गोवत्समांस *n*.
Vectis (vek'-tis) [L. *vehere*, to carry.] *n.* गर्भशंकु *m*, प्रसूतिप्रयोगांत उपयोगीं पडणारा एक प्रकारचा टेंका *m*. हें शस्त्र आहे.
Vector (vek'tor) [L. -*vehere*, *vectum*, to convey.] *n.* (*math.*) चलनाभिज्या *f*.
Veer (vēr) [L. *virare*, to turn.] *v. i. to change direction, as the wind* फिरणें, दिशा *f.* पालटणें, तोंड फिरणें, वळणें. [To V. ABOUT कोंडाळणें, घोटाळणें, गोंधळणें.] २ *to change one's mind* बेत फिरणें, फिरणें, बदलणें. V. *v. t. to turn, to shift* वळवणें, हालवणें, बदलणें. २ (a ship) सुकाणूं फिरवणें, (जहाजाची) दिशा बदलणें.
Vega (vē'ga) *n.* (*astron.*) *the brightest star in the constellation Lyra* स्वरमंडलराशींत अभिजिताची पहिली तारा.

Vegetable (vej'e-ta-bl) [L. *vegetabilis*, animating -L. *vegetare*, to quicken.] *n.* वनस्पति *f*, उद्भिज्ज *n.* (b) भाजी *f*, शाक *f*, तरकारी *f*. [V. ALBUMEN उद्भिज्ज बलक *m*. V. SAP वनस्पतिरस *m*. V. KINGDOM वनस्पतिकोटी *f*, उद्भिज्जकोटी *f*. WILD ESCULENT V. रानभाजी *f*.] २ (*pl.*) (*compreh.* or *laxly*) भाजीपाला *m*, शाकपाला *m*, शाकभाजी *f*. V. *a. belonging to plants* वनस्पतीचा, वनस्पतिसंबंधी. २ शाकभाजीचा.

Vegeta'rian *n. one who holds that vegetables are the only proper food for man* शाकाहारी *m*, शाकभोजी *m*, वनस्पत्याहारी *m*. V. *a. consisting of vegetables* कन्दमुळांचा, शाकभाजीचा, वनस्पतीचा; as, "V. diet."

Veg'etate *v. i. to grow by roots and leaves, to sprout* (मुळें आणि पानें यांनीं पोषणद्रव्याचें शोषण करून) वनस्पतीप्रमाणें वाढणें. (b) मोड येणें, कोंम येणें, अंकुर येणें -फुटणें. २ *to live an idle or monotonous life* (पशूप्रमाणें) आळसांत वाढणें, आळसांत आयुष्य घालवणें. ३ (*med.*) मांसांकुर वाढणें, मांसांकुरवृद्धि होणें; as, "A *vegetating* papule."

Vegeta'tion *n. process of growing, as a plant* (वनस्पतीप्रमाणें) वाढणें *n*, मोड फुटणें *n*. (b) अंकुरोद्गम *m*. २ *plants in general* झाडझुडूप *n*, झाडझाडोरा *m*, गवतझाड *n*, हिरवळ *f*. [LUXURIOUS OR WILD V. रान *n*, जंगल *n*. OVERRUN WITH WILD V. जंगलगर्द.] ३ (*med.*) मांसांकुरवृद्धि *f*, मांसांकुर *m*.

Vehemence, See under Vehement.

Vehement (ve'he-ment) [L. *vehemens* -*ve*, out of, and *mens*, mind.] *a. forcible, violent* जोराचा, झपाट्याचा, तडाक्याचा, जबर, जबरदस्त, दांडगा, प्रचंड, जाज्वल्य. २ *ardent, fervent, eager* उत्साहाचा, आवेशाचा, आवेशी, उत्साही. Ve'hemence *n.* जोर *m*, बळ *n*, झपाटा *m*, तडाखा *m*, कडाका *m*. २ *fervour* आवेग *m*, आवेश *m*, जोर *m*, उत्साह *m*.

Ve'hemently *adv.* जोरानें, झपाट्यानें, तडाख्यानें, कडकडून. २ आवेशानें, उत्साहानें, आवेशपूर्वक.

Vehicle (vē'hi-kl) [L. *vehiculum* -*vehere*, to carry.] *n. any kind of carriage or conveyance* गाडी *f*, वाहन *n*, यान *n*. २ (in medicine) वहन *n*. ३ (*fig.*) साधन *n*, मार्ग *m*; as, "He used the press as a V. for his political opinions."

Vehicular *a.* गाडीवजा, गाडीसारखा उपयोगीं येणारा; as, "V. contrivance." २ वाहनाचा, वाहनसंबंधी, वाहनविषयक, गाड्यांचा. [V. TRAFFIC गाड्यांची रहदारी *f*, गाड्यांची वाहतुक *f*, गाड्यांची जाये *f*.]

Veil (vāl) [L. *velum*, a curtain.] *n. a curtain* पडदा *m*. २ *a cover for the face* बुरखा *m*, ओढणी *f*. [To TAKE THE V. जोगीण बनणें.] ३ *a cover, a disguise* पडदा *m*, आडपडदा *m*, बुरखा *m*, व्याज (S.) *m*, मिष *n*. V. *v. t. to cover with a veil* बुरखा घेणें, बुरखा घालणें. २ (*fig.*) *to conceal* झांकणें, लपविणें, लपवून ठेवणें, छपविणें; as, "*Veiled* resentment."

Veil'ing *n.* बुरखा घालणें *n*, बुरखा घेणें *n*, झांकणें *n*. २ बुरखा *m*. ३ बुरख्याचें कापड *n*.

Vein (vān) [Fr. *veine* -L. *vena*, vein.] *n*. शिरा *f*, शीर *f*, नस *f*, अशुद्धरक्तवाहिनी *f*. [HEPATIC V. यकृतांतील शिरा *f*. PORTAL V. कोष्ठगत शिरा *f*. PULMONARY V. फुप्फुसायात शिरा *f*.] २ (of a leaf) शीर *f*, शिरा *f*. ३ *a streak in wood or stone* दोरा *m*, शीर *f*. ४ *mood* वृत्ति *f*; as, "Said in a humorous *vein*."

Veined *a*. शिरा असलेला, शिराळ, शिरामय.

Veinlet *n*. उपशिरा *f*.

Velamen (velā-m'en) [L. *velamen*, covering.] *n*. मस्तिष्काची आवरणत्वचा *f*. Velamina *n. pl*.

Velamentum *n*. मस्तिष्काची आवरणत्वचा *f*. Velamenta *pl*.

Vellum (vel'um) [O. Fr. *velin* -Low L. (*charta*, paper) *vitulina*, of a calf -L. *vitulus*.] *n*. *a finer kind of parchment* मृदुचर्मपत्र *n*. २ मृदुचर्मपत्रावरचा हस्तलेख *m*, चर्मपत्रलेख *m*, चर्मलेख *m*.

Velocity (vē-los'i-ti) [L. *velocitas* -*velox*, swift.] *n*. *swiftness* वेग *m*, जव *m*. [ANGULAR V. कोणात्मक वेग *m*.]

Velorum (English name Sail) *n*. (*astron*.) शीड *n*.

Velvet (vel'vet) [Low L. *velluetum* -*villutus* -L. *villus*, shaggy hair.] *n*. *silk stuff* मखमल *f*, मखमाल *f*. V. *a*. मखमली, मखमलीचा.

Vena Cava *n*. बृहत्शीर *f*, धोंडशीर *f*. [SUPERIOR VENA CAVA ऊर्ध्वबृहत्शिरा, वरची धोंडशीर *f*. INFERIOR VENA CAVA अधोबृहत्शिरा *f*, खालची धोंडशीर *f*.]

Venal (vē'nal) [L. *venalis* -*venus*, sale.] *a*. *mercenary* लांचखाऊ, लांचखोर. २ *held for sale* (उघड) विक्रीस मांडलेला. ३ *that may be got for a price* किंमत देऊन मिळणारा.

Venal'ity *n*. लांचखोरी *f*, लांचलुचपत *f*. २ *prostitution of talents or services for a reward* द्रव्याकरितां बुद्धीचा दुरुपयोग करणें *n*, द्रव्याच्या आशेनें बुद्धि वाईट कामास लावणें *n*, द्रव्याकरितां बुद्धीचा दुरुपयोग *m*.

Venation (ve-nā'shun) [From vein.] *n*. (*bot*.) शिरारचना *f*, शिरांची मांडणी *f*. [MULTICOSTATE V. (अनेक) मध्यशिरामय शिरारचना *f*. PARALLEL V. समांतरशिरारचना. RETICULATE V. जाळीदार -जालाकार शिरारचना *f*. UNICOSTATE V. एकमध्यशिरा (असलेली) शिरारचना *f*.]

Vend (vend) [L. *vendere* -*venus*, sale.] *v. t*. *to sell* विकणें, विक्रय *m*. करणें *g. of o*.

Vendee' *n*. *the person to whom a thing is sold* विकत घेणारा *m*, क्रेता *m*.

Ven'der (but in law Ven'dor) *n*. *a seller* विकणारा *m*, विक्रेता *m*, विक्या (in *comp*.), बेचनेवाला *m*, बेचनार *m*.

Ven'dible *a*. विकण्याजोगा, विक्रेय.

Ven'dibles *n. pl*. विक्रीचे पदार्थ *m. pl*., विक्रेय वस्तु *f. pl*.

Veneer (ve-nēr′) [From the root of Furnish.] *v. t. to cover* (furniture, &c.) *with a thin layer of wood* फर्दीजोडणी *f.* करणें. २ *to disguise with artificial attractiveness* कोशेव्यानें झांकून टाकणें.

Venerable (ven′e-ra-bl) [L. *venerabilis* -*venere*, to venerate.] *a. that may be venerated* पूज्य, पूजनीय, मान्य, माननीय, आदरणीय, आदरार्ह, पूजार्ह. २ *sacred* पवित्र, पूज्य. ३ *aged* वृद्ध, वयस्क; as, "A V. parent."

Ven′erableness *n.* पूज्यता *f*, पूजनीयता *f*, मान्यता *f.* २ पवित्रता *f.*

Venerate (ven′e-rāt) [L. *venerari*, to venerate.] *v. t. to pay great respect or honour to* (-चा) आदर करणें, (-ची) बूज *f* -मान *m.* राखणें -ठेवणें. २ *to regard with the greatest respect* परमपूज्य मानणें.

Veneration *n.* (the *act*) आदर करणें *n*, बूज *f.* ठेवणें *n*, पूज्य मानणें *n.* २ *reverance* आदर *m*, आदरबुद्धि *f*, पूज्यभाव *m.* ३ *awe* (आदरयुक्त) दरारा *m*, सादरभय *n.*

Venereal (vē-nē′rē-al) [L. *venereus* -*Venus*, *Veneris*, the goddess of love.] *a. pertaining to or arising from sexual intercourse* संभोगाचा, संभोगजन्य, मैथुनसंबंधी, मैथुनविषयक. २ (of a disease) फिरंगोपदंशाचा, गरमीचा, वीसनखीचा. [V. DISEASE गरमी *f*, उपदंश *m*, दुःख *n.* V. ULCER गरमीचा चट्टा.] ३ *exciting desire for sexual intercourse* उद्दीपक, वाजीकरणाचा. ४ *curing venereal diseases* उपदंशावरचा, उपदंशावर गुणकारी, उपदंशशामक; as, "V. medicines."

Venesection (vē-nē-sek′shun) [L. *vena*, a vein, *sectio*, cutting.] *n.* शीर तोडणें *n*, शिरावेध *m*, शिरा तोडून रक्त काढणें *n*, शीरतोडणी *f*, शिरामोक्ष *m.*

Venetian Blinds *n. pl.* झुलक्या *f. pl.* [FIXED VENETIAN BLINDS कायमच्या झुलक्या *f. pl.* MOVABLE VENETIAN BLINDS फिरत्या झुलक्या *f. pl.*]

Vengeance (venj′ans) [Fr. *Venger*. See Revenge.] *n. revenge* सूड *m*, प्रतिकार *m*, बदला *m*, प्रतिक्रिया *f*, प्रतिफल *n.* [TO TAKE V. सूड *m.* घेणें, सूड उगवणें. I WILL HAVE V. नरडीचा घोट घेईन, नरडीचें रक्त पिईन, नरडी फोडीन. WITH A V. THIS PHRASE IS WELL RENDERED BY अनर्थ *m* -एकगजब मांडणें, शर्थ -पराकाष्ठा करणें; AS, "HE BEAT WITH A V. त्यानें मारण्याचा अनर्थ मांडला."]

Venge′ful *a. vindictive* खुनशी, आकशी, आकसखोर.

Venial (vē′nial) [Fr. L. *venialis*, pardonable -*venia*, pardon.] *a. pardonable, excusable* क्षम्य, क्षमा करण्याजोगा, उपेक्षणीय, लघु; as, "V. fault."

Venison (ven′izn) [Fr. *venaison* -L. *venari*, to hunt.] *n.* हरणाची सागुती *f*, हरणाचें मांस *n*, मृगमांस *n.*

Venom (ven′um) [L. *venenum*, *poison.*] *n.* विष *n*, जहर *n*, गरल *n.* २ *spite, malice* द्वेष *m*, दुष्टपणा *m*, द्वेषबुद्धि *f.*

Ven'omous *a. poisonous* विषाचा, विषारी, विखाराचा. २ *spiteful* दुष्टपणाचा, द्वेषबुद्धीचा. ३ *mischievous* पाजी, दुष्ट; as, "A V. writer." Ven'omously *adv.* दुष्टपणानें, दुष्टबुद्धीनें, विष कालवून, विष पसरून, विष ओकून. Ven'omousness *n.* विषारीपणा *m*, विषार *m.* २ दुष्टपणा *m.* ३ पाजीपणा *m.*

Venous (vē'nus) [L. *venosus -vena*, a vein.] *a. contained in a vein* शिरेचा, शिरेंतला. [V. BLOOD शिरागत रक्त *n*, अशुद्ध रक्त *n*, दुष्ट रक्त *n*, काळसर रक्त *n.*]

Vent (vent) [Fr. -L. *ventus*, wind.] *n. an aperture, passage* दार *n*, द्वार *n*, दरवाजा *m*, उच्छ्वास *m*, वाट *f.* [V. HOLE उच्छ्वास *m*, श्वास बाहेर जाण्याकरितां केलेलें छिद्र *n.* TO GIVE V. TO (-ला) वाट काढणें, वाट करणें, व्यक्त करणें.] २ (for water) उघडी *f*, दार *n.* ३ बंदुकीचा काना *m.* V. *v. t. to let out, to pour forth* सोडणें, मोकळा करणें, काढणें, रस्ता *m* -वाट *f.* करणें.

Ventilate (ven'ti-lāt) [L. *ventilare -ventulus*, dim. of *ventus*, the wind.] *v. t. to open to the free passage of air* वारा खेळेसा करणें. २ *to fan with wind* वाराविणें, वाऱ्यास देणें. ३ *to expose to examination and discussion* वाटाघाट *f.* करणें, चर्चा करणें, चारचौघांत मांडणें, प्रसिद्ध करणें. ४ बोलून दाखविणें.

Ventilation (ven-ti-lā'shun) *n.* (-*the act*) वारा खेळेसा करणें *n*, वाराविणें *n.* २ *supply of air* वारा खेळण्याची सोय (दारें, खिडक्या, झोंकें वगैरे). ३ *act of examining and making public* चारचौघांत मांडणें *n*, वाटाघाट *f*, जाहीर चर्चा *f.* ४ बोलून दाखविणें.

Ven'tilator *n. a contrivance for introducing fresh air* जाळी *f*, बंब *m*, वातमार्ग *m.*

Ventral (ven'tral) [L. *ventralis -venter*, the belly.] *a. belonging to the belly* पोटाचा, पोटांतला, उदरस्थ. २ (*bot.*) पुढचा, पुरोगत. [VENTRAL SUTURE पुढची शिवण *f*, पुरःसीवनी *f.*]

Ventricle (ven'-tri-kl) [L. *ventriculus*, dim. of *venter*, the belly.] *n.* खोलगा *m*, पोकळ जागा *f*, विवर *n.* २ (*anat.*) महाहृत्पुट *n*, जवनिका *f*, हृदयाचा पोटाच्या आकारासारखा आशय *m.* [VENTRICLES OF THE BRAIN मेंदूचें विवर *n*, मस्तिष्कविवर *n.* RIGHT V. दक्षिणमहाहृत्पुट *n*, दक्षिणजवनिका *f.* LEFT V. वाममहाहृत्पुट *n*, वामजवनिका *f.*]

Ventriloquism (ven-tril'ō-kwizm) [L. *ventriloquus*, speaking from the belly -*venter*, the belly, *loqui*, to speak.] *n. the art of speaking as from a distance* गारुडवाणी *f*, ऐंद्रजालिक वाणी *f.*

Venture (ven'tūr) [Short for Adventure.] *n. hazard* धाडस *n*, जोखीम *n*, धोका *m.* २ *an uncertain undertaking* जोखीम *n*, जोखमाचें काम *n.* V. *v. i. to dare* धजणें, धमक *f* -हिंमत असणें. २ (with *on* or *upon*) *to run a risk* धाडस करणें, जोखीम घेणें -उचलणें -पत्करणें, जोखीम आंगावर घेणें. V. *v.*

t. to expose to hazard जोखमांत घालणें, जोखमांत पाडणें -ठेवणें. २ नशिबावर टाकणें, नशिबावर सोंपवणें.

Ven'turous, Ven'turesome *a. bold, daring* धाडशी, साहसी, साहसबुद्धि.

Venue (ven'ūe) [O. Fr. *visne*, neighbourhood.] *n.* (law) *the place where a crime is committed or a cause of action arises* गुन्हा घडल्याचें ठिकाण *n.* (b) तंट्याची जागा *f.* २ *the district from which the jury must be summoned, and in which the trial must be held* गुन्ह्याच्या चौंकशीचें ठिकाण *n.* [CHANGE OF V. गुन्ह्याच्या चौंकशीचें ठिकाण वदलणें. (b) तंट्याचें -वखेड्याचें ठिकाण वदलणें *n.*]

Venus (vē'nus) *n. the Roman goddess of love* व्हीनस *f.* She corresponds to the रति of the Hindu mythology. २ (*astron.*) शुक्र *m*, कवि *m.*

Veracious (ve-rā'shus) [L. *veracis -verus*, true.] *a.* सत्य बोलणारा, सत्यवचनी. Vera'ciously *adv.* खरेंपणानें, खरें बोलून.

Vera'city *n.* (of persons) सत्यवादित्व *n*, loosely खरेपणा *m*; as, "With the V. of a historian."

Veranda, Verandah (ve-ran'da) [Of doubtful origin.] *n. balcony or portico* ओसरी *f*, ओटी *f*, पडवी *f.*

Verb (verb) [Fr. *verbe* -L. *verbum*, a word.] *n.* क्रियापद *n.* [ACTIVE OR TRANSITIVE V. सकर्मक क्रियापद. NEUTER OR INTRANSITIVE V. अकर्मक क्रियापद. PASSIVE V. कर्मणि क्रियापद. CAUSAL V. प्रयोजक क्रियापद. FORM OF A V. धातुरूप *n*, क्रियारूप *n.* ROOT OF A V. धातु *m.*]

Verbal (verb'al) [L. *verbalis.*] *a. relating to or consisting in words* शब्दांचा, शब्दाविषयीं, शब्दविषयक, शाब्दिक; as, "V. distinction." २ *spoken* (as opposed to written) तोंडी, तोंडचा, शब्दांनीं सांगितलेला; as, "V. communication." ३ *attending to words only, word for word* शब्दशः, शब्दाला शब्द; as, "V. translation." ४ *derived directly from a verb* धातुसाधित, थेट क्रियापदापासून निघालेला; as, "A V. noun." ५ क्रियापदाचा; as, "V. senses." ६ क्रियापदाचा, क्रियापदाचें रूप देतांना लावण्याचा; as, "A V. prefix."

Verb'ally *adv.* तोंडी, तोंडानें, शब्दानें, शब्दद्वारा, [शब्दांनीं.

Verbal noun *n.* क्रियावाचक नाम *n*, धातुसाधित नाम *n.*

Verba'tim *adv. word for word* शब्दशः, अक्षरशः.

Verbiage (verb'i-āj) [See Verb.] *n. abundance of words, verbosity* शब्दबाहुल्य *n*, शब्दावडंबर *n.*

Verbose (ver-bōs') *a. wordy, diffuse* शब्दावडंबरी, शब्दविस्ताराचा, पाल्हाळिक, पाल्हाळाचा.

Verbose'ly *adv.* शब्दावडंबरानें, पाल्हाळानें, पाल्हाळ [लावून.

Verbose'ness, Verbos'ity *n.* पाल्हाळ *m*, शब्दावडंबर *n.*

Ve'rdancy *n.* हिरवेपणा *m*, हिरवळ *f.*

Verdant (ver'dant) [Fr. -L. *viridis*, green.] *a. green* हिरवा, हिरवागार. २ (of field, &c.) हिरवें

गवत असलेला, हिरवळीचा, निळवटीचा. २ (of person) *unsophisticated, raw* कच्चा, भोळा, गरीब, अर्धवट.

Verdict (ver'dikt) [L. *vere*, truly, *dictum*, a saying.] *n. the finding of a jury on a trial* पंचांचा निकाल *m*, पंचांचा निवाडा *m*, पंचांचें मत *n*, पंचांचा अभिप्राय *m*. २ *decision, opinion pronounced* निर्णय *m*, निकाल *m*, स्पष्ट मत *n*, स्पष्ट अभिप्राय *m*. [OPEN V. (गुन्हा कोणीं केला हें न ठरवितां गुन्हा झाला) हा पंचांचा उघडा निकाल *m*. SPECIAL V. (विशेष गोष्टी उघडकीस येऊन त्या पंचांनीं नमूद केल्याचा) विशेष निकाल *m*.]

Verdigris (ver'di-gris) [Fr. -L. *viridis*, green, and *æris*, of brass.] *n. the green rust of copper or brass* कळंक *m*, कलंक *m*, गंज *m*, जंग *m*. [AFFECTED BY V. (FOOD, POT, &c.) कळंकलेला, कळंकट. TO BE AFFECTED BY V. (A SUBSTANCE COOKED, A VESSEL, &c.) कळंकणें, कळंकटणें.]

Verdure (verd'ūr) [See Verdant.] *n. greenness* हिरवेपणा *m*, हिरवळ *f*, हिरवट *f*, ओलवत *f*, निळवट *f*. २ *freshness of growth* ताजेपणा *m*.

Verge (verj) [L. *virga*, a slender branch.] *n. a twig* फांदी *f*, डाहाळी *f*. २ *staff or mace* छडी *f*, दंड *m*.

Verge (verj) [L. *vergere*, to bend.] *n. edge, brink* कडा *f*, कड *f*, किनारा *m*, कांठ *m*, मर्यादा *f*. V. *v. i. to bend, to incline* झुकणें, कलणें, झोंक *m* -रोख *m*. असणें *g. of s.*, घरांत असणें *g. of o.* (तो सत्तराच्या घरास आला आहे or घरांत आहे = He is verging on 70).

Verger (verj'er) [See verge No. 1] *n.* छडीबरदार *m*.

Verifica'tion *n.* (*act.*) खरा करणें *n*, सत्य करणें *n*, खरेपणा स्थापणें *n*, बिनचूकपणा स्थापणें *n*, सत्यत्व-स्थापन *n*.

Verified *a.* खरा करून दिलेला, सत्य ठरविलेला.

Verify (ver'i-fī) [L. *verus*, true and *facere*, to make.] *v. t. to show to be true, to establish the truth of by evidence* खरा करून देणें, सत्य करून देणें, शाबीत करून देणें, प्रत्यय *m*. आणून देणें, (चें) सत्यत्व स्थापित करणें. [TO BE VERIFIED प्रचीतीस -प्रत्ययास येणें -आणून देणें.]

Ver'ily *adv. really, truly* खरोखर, सत्य, खराच, खरें, वास्तविक, खचित, अवश्य.

Veritable (ver'i-ta-bl) [L. *veritas* -*verus*, true.] *a. true, real* खरा, सत्य, वास्तविक, खराखुरा.

Ver'itably *adv.* खरोखर, वास्तविक, वास्तविक पाहतां.

Verity (ver'i-ti) [See Veritable.] *n. truth* खरेपणा *m*, सत्यपणा *m*, वास्तविकता *f*. (b) प्रत्यक्ष वस्तु *f*, विद्यमान वस्तु *f*.

Verjuice (ver'jōōs) [Fr. *verjus* -*vert*, green, and Fr. *jus*, juice.] *n. the expressed juice of green or unripe fruit* आंबट फळांपासून काढलेला सिरका *m*.

Vermicelli (ver-mi-sel'i) [It. *pl.* of vermicello -L. *vermiculus*, *dim.* of *vermis*, worm.] *n. pl.* (in cookery) शेवया *f. pl.*

Vermicide (vėr'-mi-sīd) [L. *vermis*, a worm, and *cædare*, to slay.] *a. worm-killing* कृमी नाहींसे करणारें, कृमिघ्न. V. *n. a worm -killer* कृमिनाशक औषध *n*, कृमिघ्न *n*.

Vermicular (vėr-mik'ū-lar) [L. *vermis*, worm.] *a. of, belonging to, or like, worms* जंतांचा, कृमिसंबंधी, कृमीसारखा, कृमिवत्, कृमिसदृश. [V. MOTION कृमीसारखी गति *f*.]

Ver'miform *a.* कृमिरूप, जंतासारखा. [V. APPENDIX आंत्रपुच्छ.]

Vermifuge (vėr'mi-fūj) [L. *vermis*, a worm, and *fugere*, to drive away.] *n. medicine to expel worms* जंताचें औषध *n*, जंत पाडण्याचें औषध *n*. [TO ADMINISTER A V. जंतावर औषध देणें, जंताचें औषध देणें.]

Vermilion (vėr-mil'yun) [Fr. *vermillon*, *or vermeil* -L. *vermiculus* -*vermis*, a worm.] *n. a bright scarlet colour* हिंगूळ *m*. V. *a*. हिंगुळी, हिंगुळाचा. V. *v. t*. हिंगुळी रंग देणें, हिंगुळी रंगाचा करणें, हिंगुळ लावणें.

Vermin (vėr'min) [Fr. -L. *vermis*, a worm.] *n*. (*usu*. treated as *pl*.) *small mischievous animals or insects* कीडमुंगी *f*, किडामुंगी *f*, कीड *f*, किडेबिडे *m. pl*., जीवजन्तु *m*. (b) कोल्हे, उंदीर, घुशी, वगैरे पिकांचा नाश करणारे प्राणी *m. pl*. (c) ढेंकूण, लिखा, वगैरे क्षुद्र कृमी. २ (*fig*.) (a) नीच मनुष्य. (b) नीचलोक *m. pl*.

Vernacular (vėr-nak'ū-lar) [L. *vernaculus*, L. *verna*, a slave born in his master's house.] *a*. देशी, देशांतला, मुलखांतला. V. *n. one's mother-tongue or dialect* देशी भाषा *f*, मातृभाषा *f*.

Vernal (ver'nal) [L. *vernalis* -*ver*, spring.] *a*. वसंतऋतूचा, वासंतिक. [V. SIGNS सायनराशि. V. EQUINOX मेषसंपात *m*.]

Verna'tion *n*. (*bot*.) कोरकावस्था *f*, वसंतऋतूंतील कळीच्या पाकळ्यांची रचना *f*.

Vernier (vėrni-ėr) [Invented by Vernier of Brussels.] *n*. (लघुभागमापक) व्हर्नियर यंत्र *n*.

Vernix Caseosa *n*. मूल जन्मल्याबरोबर त्याचे अंगावर असणारा चिकट पदार्थ *m*, गर्भश्लेष्मा *m*.

Versatile (ver'sa-til) [Fr. -L. *versatilis* -*vertere*, to turn.] *a. changeable, unsteady* अस्थिर, चंचल, चंचलवृत्तीचा, अस्थिरमताचा, फिरणारा. २ *many-sided* निरनिराळ्या विषयांत निष्णात, निरनिराळे धंदे येणारा, नानाविषयपटु. (b) नानाविषयग्राही, बहुविषयग्रहणक्षम. ३ (*weav*.) मागेंपुढें सरकणारा, खालींवर फिरणारा; as, "V. spindle." ४ (*bot*.) फिरणारा (परागकोश), अस्थिर, चंचल.

Versatil'ity *n*. अस्थिरता *f*, चंचलता *f*. २ बहुविषयग्रहिष्णुता *f*. ३ फिरतेपणा *m*. ४ (*bot*.) अस्थिरता *f*.

Verse (vers) [L. *versus*, a line in writing, *vertere*, to turn.] *n*. कविता *f*, पद्य *n*, कवन *n*, काव्य *n*. [BLANK V. निर्यमक कविता *f*, मुक्तप्रास *m*. PROSE AND V

गद्यपद्य.] २ *a line of poetry* चरण *m*, पद *n*. ३ (of a poem or song) श्लोक *m*, कडवें *n*, ओंवी *f*. ४ (Bible) *a short division of a prose composition* ओंवी *f*.

Versed (verst) *a*. निपुण, निष्णात, पटु, अभ्यस्त, कसबी, वाकबगार. Versedness *n*. निपुणता *f*, वाकबगारपणा *m*, कसबीपणा *m*, वाकबगारी *f*, कसब *n*.

Versed Sine व्युत्क्रमज्या *f*.

Versifica'tion *n*. कविता करणें *n*, काव्यरचना *f*.

Ver'sifier *n*. कविता करणारा *m*. २ हलक्या दर्जाचा कवि *m*, यमक्या *m*.

Versify (ver'si-fī) [L. *versus*, a verse, and *facere*, to make.] *v. t. to turn into verse* कविता करणें, काव्यांत लिहिणें, पद्यांत उतरणें, पद्यरूप देणें. Versified *pa. t.* and *pa. p.* Versifying *pr. p.*

Ver'sify *v. i.* कविता करणें, काव्य करणें, काव्यांत लिहिणें.

Version (ver'shun) [L. *vertere*, to turn.] *n. translation* भाषांतर *n*, तर्जुमा *m*. २ भाषांतर करणें *n*. ३ *account* हकीकत *f*, सांगणें *n*, म्हणणें *n*.

Version *n*. (*med.*) गर्भाचें फिरवणें *n*, गर्भपरिवर्तन *n*, गर्भविवर्तन *n*, गर्भ फिरवून काढण्याचा प्रयोग *m*. [CEPHALIC V. गर्भ फिरवून डोकें दर्शनभागीं आणणें. BIPOLAR PODALIC V. गर्भ फिरवून पाय खालीं आणणें. INTERNAL PODALIC V. आंतली व बाहेरची जोडरीति *f*. INTERNAL PODALIC V. गर्भाचे पाय फिरवून खालीं आणण्याची आंतली रीति *f*.]

Versus (ver'sus) [L. *versus*, towards, against.] *prep.* (law) *against* विरुद्ध; as, "Jones V. smith." २ (cricket) विरुद्ध, विरुद्ध बाजूला, सामन्यास; as, "Surrey *v.* Kent." [ABBREVIATED *v. & vs.*]

Vertebra (vert'ē-bra) [L. *vertebra*, a joint.] *n. one of the small bones of the spine* मणि *m*, मणका *m*, मणक्याचें हाड *n*, वर्तक *m*, वर्तकास्थि *n*, कशेरुका *f*. [CERVICAL VERTEBRA ग्रैवेयक मणि *m*, ग्रीवाकशेरुका *f*. DORSAL VERTEBRA पृष्ठमणि *m*, पाठीचा मणका *m*, पृष्ठकशेरुका *f*. LUMBAR VERTEBRA कटिमणि *m*, कटिकशेरुका *f*. ARCH OF A V. मणक्याची कमान *f*, कशेरुकाचक्र *n*. BODY OF A V. मणक्याचा देंठ *m*, कशेरुकापिंड *m*. LAMINA OF A V. कशेरुकापत्रक *n*. SPINOUS PROCESS OF A V. कशेरुकापृष्ठकंटक *m*. TRANSVERSE PROCESS OF A V. कशेरुकाबाहु *m*. ARTICULATE PROCESS OF A V. कशेरुकासंधिप्रवर्धनक. IN THE ABOVE WHEREVER THERE IS कशेरुका, FOR SHORTNESS, कशेरु MAY BE SUBSTITUTED.]

Ver'tebral *a*. *pertaining to the joints of the spine* मणक्यांचा, मणक्यांविषयींचा, पृष्ठवंशमण्यांचा, पृष्ठवंशमणिविषयक. [V. ARTERY वर्तकी धमनी *f*. हीं अक्षकेची (SUB-CLAVIAN ARTERY) पहिली व सर्वांत मोठी अशी शाखा आहे. V. COLUMN OR SPINE पृष्ठवंश *m*, मणिस्तम्भ *m*, पाठीचा कणा *m*.]

Ver'tebrate *n*. पृष्ठवंशी प्राणी *m*.

Vertex (ver'teks) [L. *vertex*, a whirl, or eddy, (now) top or summit.] *n. the top or summit* शेंडा

m, माथा m, शीर्ष n, शिर n, डोक्यावरचा भाग m. २ (math.) शिरोबिन्दु m, ऊर्ध्वबिन्दु m. ३ (astron.) ऊर्ध्वदिशा f, ऊर्ध्व n, वरची दिशा f. Ver'tices n. pl.

Ver'tical n. (astron.) दृग्मंडल n, दृग्वृत्त n, दृग्वलय n, लंबवृत्त n, वेधवृत्त n, वेधवलय n. [THE PRIME V. समवृत्त n, सममंडल n, पूर्वापरवृत्त n. SINE OF THE SUN'S ALTITUDE AT THE PRIME V. समशंकु m.] २ *a vertical line* लंबरेषा f, ऊर्ध्वरेषा f, उभी रेषा f.

Ver'tical a. माथ्यावरचा, डोक्यावरचा, खमध्यस्थ. २ *perpendicular* ऊर्ध्व, उभा, लंब. [V. LINE लंबरेषा f, उभी रेषा f. V. PLANE लंबपातळी f. V. CIRCLE लंबवृत्त.]

Vert'ically adv. उभा, ऊर्ध्वरेषेनें, ऊर्ध्वरेषेंत.

Vertigo (ver-tī'gō or ver'ti-gō) [L. *vertere*, to turn.] n. *giddiness* भोंवळ f, घेरी f, चक्कर f, गिरकी f, सिरगी f, झीट f. [SUBJECTIVE V. स्वतः फिरत आहें असें वाटणें. OBJECTIVE V. भोंवतालचे पदार्थ फिरत आहेत असें वाटणें.]

Verumontanum (ver'ū-mon-tanum) n. मूत्रनलिकेच्या आंत असणारा एक उंचवटा m, मूत्रनलिकान्तर्गत अचल m, मूत्रनलिकांतःशिखर n.

Very (veri) [L. *verus*, true.] a. *real, true genuine* खरा, खराखुरा, अस्सल; as, "The *very* essence of truth is plainness and brightness." २ तोच, हाच; as, "This is the *very* room." ३ पुरा, निखालस; as, "Drank it to the *very* dregs."

Very *adv.* फार, पुष्कळ, अतिशय; as, "V. dazzling light; I was *very* pleased."

Vesicant (ve-s'ikant) [L. *vesica*, bladder.] a. *blistering* (त्वचेवर) फोड आणणारें, स्फोटजनक. V. n. स्फोटजनक ओषधी f, स्फोटजनक औषध n.

Vesicle (ves'i-kl) [L. *vesicula*, *dim.* of *vesica*, a bladder, a blister.] n. *a small bladder or blister* लहान पुटकुळी f, फोड m, पुळी f, जलपीटिका f, पाण्यानें भरलेली पुळी f. SUPERNUMERARY VESICLES (प्रयोग केलेल्या ठिकाणाशिवाय इतर ठिकाणीं आलेल्या) अधिक देवी.] २ *bladder* आशय m, पिशवी f, पेशी f. [UMBILICAL V. नाभिनालगतपेशी f, नाभीच्या नाळांतून जाणारी पिशवी f.] ३ *a small cavity in an animal body* विवर n. ४ (bot.) *a bladder-like cell* पेशी f.

Vesico-vaginal बस्ती आणि योनि यांच्या मधून गेलेला, बस्तीयोनिगत.

Vesic'ular a. पुटकुळ्या असलेला. २ पेशी असलेला, पेशीमय. ३ विवरमय. [V. CALCULI मूत्राशयगत अश्मरी f.]

Vesiculæ seminales n. (med.) शुक्राशय m, (अण्डाच्या गुठळीजवळचें) रेतोवह नलिकाजाल n.

Vesper (ves'pėr) [Fr. -Gr. *hesperos*, vesper.] n. *the evening star, Venus* शुक्र m. २ *the evening* संध्याकाल m. [V. NOTES संध्याकाळचीं स्फुटें.] ३ *evening service* (*generally*) संध्याकाळची प्रार्थना f, सायंप्रार्थना f.

Ves'pertine, Ves'pertinal a. *of or pertaining to the evening* संध्याकाळचा, सायंकालिक, सायंतन. २

(*bot.*) *opening in the evening* संध्याकाळीं फुलणारा -उमलणारा. ३ (*zool.*) संध्याकाळीं उडणारा.

Vessel (ves'el) [O. Fr. *vessel* -*vascellum*, *dim.* of *vas*, a vase.] *n.* भांडें *n*, पात्र *n*.

Vessel *n.* (*anat.*) *a duct or canal holding or conveying blood or other fluid* शिरा, वाहिनी *f.* २ (*bot.*) वाहिनी *f*, नलिका *f.* [ANNULAR V. वलयाकार वाहिनी *f.* DOTTED V. ठिपक्याठिपक्यांची वाहिनी *f.* PITTED V. खळग्याखळग्यांची वाहिनी *f.* RETICULATED V. जाळीदार वाहिनी. SPIRAL V. सर्पिलवाहिनी, नागमोडीची वाहिनी *f.*]

Ves'sel *n. a ship or boat* जहाज *n*, गलबत *n*, तारूं *n*, नाव *f*, आगबोट *f.*

Vessel *n.* (Bible) *a person considered as an agent of God* साधन *n.* [The weaker Vessel *n.*(थट्टेनें) स्त्री.]

Vest (vest) [Fr. *veste* -L. *vestio*. Cf. Sk. वस्, to dress.] *n. an outer garment, a robe* झगा *m*, जामा *m.* V. *v. t. to clothe* झगा घालणें, पोषाख करणें -चढवणें. २ *to invest* (सत्ता, अधिकार, इस्टेट, वगैरे) देणें, युक्त करणें; as, "To V. a person with authority." ३ *to give fixed right of possession* कायमचा ताबा देणें; as, "To V. a property in a person." V. *v. i. to descend or to take effect, as a right* (-ला) मिळणें, (-कडे) येणें -पोंचणें; as, "The right *vested* in him."

Vesta (ves'ta) (रोमन लोकांतील पातिव्रत्याची) व्हेस्टा [(देवता *f.*)

Ves'tal *a.* व्हेस्टा देवीला वाहिलेला, व्हेस्टा देवीला अर्पण केलेला. २ *chaste, pure* निष्पाप, निर्धूत, शुद्ध.

Vestal Virgins व्हेस्टा देवीला वाहिलेल्या कुमारिका. स्थंडिलावरील अग्नी सारखा प्रज्वलित ठेवण्याचें काम यांच्याकडे असतें. २ पवित्र स्त्रिया *f. pl.* ३ धर्माला वाहिलेल्या स्त्रिया *f. pl.*, जोगिणी *f. pl.*

Ves'ted *a. clothed* झगा घातलेला, अधिकाराचीं वस्त्रें चढवलेला. २ *already acquired* चालू, कायमचा, पूर्वापारचा. [VESTED INTEREST कायमचा हितसंबंध *m*, अव्याहत स्वार्थ.]

Vestibule (ves'ti-būl) [Fr. -L. *vestibulum* -*ve*, apart, and *stabulum*, abode.] *n.* देवडी *f*, ओटी *f.* २ (*anat.*) कानाच्या आंतील भागांतील एक पोकळ जागा *f.* ३ योनिद्वाराच्या पुढें असणारी त्रिकोणाकार जागा *f*, योनिद्वारत्रिकोण *m*.

Vestige (ves'tij) [Fr. -L. *vestigium* -*vestigare*, to track.] *n. a track or foot-print* माग *m*, छडा *m*, पदांक *m*, पदचिन्ह *n*, पावलें *n. pl.* २ (*fig.*) *traces or remains of something* खूण *f*, खाणाखुणा *f. pl.*, चिन्ह *n*, अवशेष *m*, मागमूस *m*.

Vestment (vest'ment) [L. *vestimentum* -*vestire*, to clothe -*vestis*, a garment.] *n. garment* वस्त्र *n.* २ (*pl.*) धर्मोपदेशकाचा झगा *m*, धर्मोपदेशकाचीं वस्त्रें *n. pl.*

Vestry (ves'tri) [Fr. -L. *vestiarium* -*vestis*, a gar-

ment.] *n.* धर्मोपदेशकाचीं वस्त्रें ठेवण्याची जागा *f*, व्हेस्ट्री *f*.

Vesture (ves'tūr) *n.* (*poet.*) झगा *m*, पोषाख *m*. V. *v. t.* पोषाख घालणें -चढवणें.

Veteran (vet'e-ran) [L. *veteranus* -*vetus*, *veteris*, old.] *a.* *old*, *experienced* फार वापरलेला, वहिवाटलेला, जुना, अनुभविक, कसलेला, व्यवहारवृद्ध. (b) (विशेषतः लढाईंत) कसलेला. V. *n.* जुना शिपाई *m*, कसलेला शिपाई *m*, अनुभववृद्ध.

Veterina'rian *n.* पशुवैद्य *m*, गुरांचा डाक्टर *m*.

Veterinary (vet'e-ri-na-ri) [L. *veterinarius* -*veterina* (*bestia*), a beast of burden.] *a.* *pertaining to the art of treating the diseases of domestic animals* जनावरांच्या वैद्यकीचा, पशुवैद्यकाचा, पशुचिकित्सेचा. २ *professing or practising this art* पशुवैद्यक येणारा, पशुवैद्यकी करणारा. [V. SURGEON पशुवैद्य *m*, गुरांचा डाक्टर *m*.]

Veto (ve'to) [L. *vetare*, to forbid.] *n.* *authoritative prohibition* (सत्तेची) मनाई *f*, अधिकारयुक्त निषेध *m*. २ नाहीं म्हणण्याचा अधिकार *m*. V. *v. t.* *to reject by a veto* निषेध करणें, मनाई करणें. Ve'toes *n. pl.*

Vex (veks) [Fr. *vexer* -L. *vexare*, to shake, to annoy.] *v. t.* *to harass*, *to torment* सतावणें, गांजणें, जाचणें, उपद्रव *m* -दुःख *n* -इजा *f* -तसदी देणें, दिक्क -बेजार करणें. २ *to irritate*, *to provoke* चिडवणें, खिजवणें, चाळवणें, खोड *f* -खोडी *f*. काढणें -करणें, खपा करणें, रुष्ट करणें, रुसवणें, मर्जी मोडणें *g. of o.*

Vexa'tion *n.* *a vexing* सतावणें *n*, जाचणें *n*, गांजणें *n*. (b) खिजवणें *n*, चिडवणें *n*. २ *trouble*, *annoyance* जाच *m*, त्रास *m*, गांजणूक *f*, उपद्रव *m*, तसदी *f*, दुःख *n*. ३ संताप *m*, चीड *f*, रुसवा *m*, इतराजी *f*, खपा मर्जी *f*.

Vexa'tious *a.* *causing vexation or annoyance* संताप आणणारा, चीड आणणारा, तापदायक, त्रास देणारा, उपद्रव करणारा, त्रासदायक. [A V. BUSINESS OR MATTER लफडा *m*, लफडें *n*, लचांड *n*, खेकटें *n*. V. SUIT (law) *a suit begun without a justifiable cause* निष्कारण तापदायक फिर्याद *f*.]

Vexa'tiousness *n.* तापदायकता *f*, त्रासदायकत्व *n*.

Vexed *pa. p. a.* त्रासलेला, संतापलेला, गांजलेला, त्रस्त, दिक्क, बेजार, रंजीस, खिन्न.[TO BE OR TO BECOME VEXED त्रासणें, चिडणें.] २ त्रास देणारा, त्रासदायक, भानगडीचा. [A V. QUESTION त्रासदायक प्रश्न.]

Vex'illary *a.* पताकारूपी. [V. VERNATION (पाकळ्यांची) पताकारूपी रचना *f*.]

Vexillum (vek-sil'um) [L. *vexillum*, an ensign -*vehere*, to carry.] *n.* (*bot.*) पताका *f*, पतंगाकार (पुष्पाची सर्वांत मोठी) पाकळी *f*, पतंगाकार पटल *n*.

Via (vi'a) *n.* मार्ग *m*, रस्ता *m*.

Viabil'ity *n.* जगण्याची शक्ति *f*, जगण्याची पात्रता *f*.

Viable (vī'a·bl) [Fr. -L. *vita*, life.] *a. capable of living* जगण्यासारखा, जीवंत राहण्यासारखा, वाढीस लागण्यासारखा.

Viaduct (vī'a-dukt) [L. *via*, a way, and *ducere*, *ductum*, to lead, to bring.] *n.* (आगगाडीचा) नदीवरील पूल *m*, खिंडीमधला पूल *m*.

Vial (vī'al) *n. a phial* शिशी *f*, कुपी *f*. V. *v. t. to keep in a vial* शिशींत भरून ठेवणें, कुपींत घालून ठेवणें. [To POUR OUT VIALS OF WRATH, *to inflict judgment* पारिपत्य करणें, सूड उगवणें. २ त्वेष ओकणें, त्वेषानें बोलणें.]

Viand (vī'and) [Fr. *viande* -Low L. *vivanda*, food necessary for life -L. *vivere*, to live.] *n. meat dressed, food* (usually in *pl.*) भोजनाचे पदार्थ *m. pl.*, खाणें *n*. [DELICATE VIANDS मिष्टान्न *n*, स्वाद्न्न *n*.]

Viaticum (vī-at'ik-um) [L. *via*, way.] *n. provisions for a journey* फराळाचें *n*, शिदोरी *f*, पाथेय *n*.

Vibrate (vī-brāt) [L. *vibrare*, to tremble.] *v. i. to tremble* कांपणें, लटलट हालणें, लटलटणें, डळमळणें. (b) स्फुरणें, धसकणें, शिवशिवणें, स्फुरण होणें *g. of s.* २ *to oscillate* पुढेंमागें होणें, झोके *m. pl.* खाणें, आंदुळणें, झोलणें.

Vi'brating, Vi'brative, Vi'bratory *a.* कांपणारा, लटलट हालणारा. २ पुढेंमागें होणारा, आंदुळणारा, झोलणारा, दोलायमान. ३ कंपनात्मक, स्पन्दमान.

Vibra'tion *n.* कांपणें *n*, लटलटणें *n*, पुढेंमागें होणें *n*, आंदुळणें *n*, झोलणें *n*. २ कंपन *n*. [LONGITUDINAL V. दीर्घकंपन. ISOCHRONOUS V. समकालीन कंपन.]

Vicar (vik'ar) [L. *vicarius*, supplying the place of another -*vicis*, change, alteration.] *n. a deputy, a substitute* प्यारिशचा प्रीस्ट *m*, व्हिकार *m*. (b) चर्चच्या मालकाच्या वतीचा प्यारिशमधील प्रीस्ट *m*.

Vica'rial, Vica'rious *a.* प्यारिशप्रीस्टाच्या वांटचा. २ प्रतिनिधिस्वरूप, प्रतिनिधिरूप, बदली. ३ प्रतिनिधीला दिलेली (सत्ता); as, "V. power." Vica'riously *adv.* व्हिकारच्या वांटचा, व्हिकारच्या वारचा -अंगत्वानें -अंगत्वेंकरून. २ प्रतिनिधि म्हणून, दुसऱ्याच्या वतीनें.

Vice (vīs) [Fr. -L. *vitium*, a blemish.] *n. moral evil, depravity* अधर्म *m*, अनीति *f*, दुराचरण *n*, अधर्माचरण *n*, पापाचरण *n*. २ *a blemish or fault* दुर्गुण *m*, अवगुण *m*, खोड *f*, अयब *m*, ऐब *m*, टेव *f*, व्यसन *n*, छंद *m*, फंद *m*, दोष *m*.

Vice (vīs) [L. *vice*, in the place of.] *prep. in the place of* च्या ऐवजीं, च्या जागीं, च्या बदली; as, "A. B. was appointed post-master *vice* C. D. resigned." २ also a *prefix* denoting in the compound word one who acts in place of or is second in rank to, another; खालचा, उप(as in comp. (V.-president उपाध्यक्ष.) as, "V.-principal."

Vice (vīs) [Fr. *vis* -L. *vitis*, tendril of a vine, anything spiral.] *n.* शेगडा *m*. [GRIP V. खरखरीत

जवड्याचा (घट्ट पकडणारा) शेगडा *m*. HAND V. हातशेगडा. LEG V. उभा शेगडा. PARALLEL V. समान्तर (तोंडाचा) शेगडा. SWIVEL V. फिरता शेगडा. TABLE V. मेजावरील शेगडा.]

Vicege'rency *n*. प्रतिनिधिपणा *m*, प्रतिनिधित्व *n*.

Vicege'rent *n*. प्रतिनिधि *m*, वारचा *m*, वांटचा *m*, नायब *m*.

Vice-president *n*. उपाध्यक्ष *m*.

Vice-reine (vīs-rān) व्हाइरायची बायको *f*.

Vice'roy *n*. राजप्रतिनिधि *m*, व्हाइसराय *m*.

Viceroy'alty, Vice'royship *n*. राजप्रतिनिधित्व *n*, व्हाइसराई *f*. २ व्हाइसरायाची कारकीर्द *f*.

Vice versa *adv*. उलट, उलट पक्षीं, उलट पक्षीं तसेंच.

Vicinity (vi-sin'i-ti) [L. *vicinitas* -*vicinus*, neighbouring.] *n*. *neighbourhood, nearness* जवळचा भाग *m*, जवळचा प्रदेश *m*, पडोसा *m*. (b) जवळपणा *m*, नैकट्य *n*, शेजार *m*. [IN THE V. OF (-च्या) शेजारीं, पडोशीस, अडोशींपडोशीं, शेजारास, जवळपास.]

Vicious (vish'us) [See Vice, a blemish.] *a*. *corrupt, depraved* पाजी, वाईट, वाईट चालीचा, दुष्ट, दुराचारी, हरामी. २ *having vices, faults, tricks* व्यसनी, दुर्गुणी, अवगुणी. (b) खोडकर, खट्याळ, नाठाळ, अयबी, ऐबी. ३ (of horse) नाठाळ, खोडकर, खोड्याळ.

Vic'iousness *n*. पाजीपणा *m*, वाईटपणा *m*, दुष्टपणा *m*. २ खोडकरपणा *m*, खट्याळपणा *m*. ३ नाठाळपणा *m*.

Vicissitude (vi-sis'i-tūd) [L. *vicissism*, by turns -L. *vicis*, change.] *n*. *change (from one thing to another), revolution* फेरफार *m*, फेरबदल *m*, फरक *m*, उलटापालट *f*, उलथापालथ *f*, स्थित्यंतर *n*.

Victim (vik'tim) [L. *victima*, a beast for sacrifice.] *n*. *a living being offered for a sacrifice* बळी देण्याचा पशु किंवा मनुष्य *m*, बळी *m*. २ (*fig*.) बळी *m*. [*to cheat* फसविणें, ठकविणें.

Vic'timize *v. t. to make a victim of* बळी घेणें. २

Victor (vik'tor) [L. *vincere*, *victum*, to conquer.] *n*. *a winner* जिंकणारा *m*, जेता *m*, विजयी *m*.

Victoria (vik-tō'ri-a) [Named after Queen Victoria.] *n*. व्हिक्टोरिया (गाडी) *f*.

Victo'rious *a*. विजयी, विजयशाली.

Vi'ctory *n*. *success* जय *m*, विजय *m*, फत्ते *f*, जीत *f*, विजयश्री *f*. [DRUM OF V. जयदुंदुभि *m*, जयवाद्य *n*. FLAG OF V. जयपताका *f*. FLUSH OR GLOW OF VICTORY विजयश्री *f*. PROCLAMATION OF V. जयाचा जाहीरनामा *m*. SHOUT OF V. जयघोष *m*, जयशब्द *m*. TO GET THE V. जय मिळविणें, *specif*. लढाई जिंकणें.] २ (with capital V.) रोमन व ग्रीक लोकांतील जयदेवता.

Victual (vit'l) [Low L. *victualia* -L. *vivere*, -*victum*, to live.] *n*. (*gener. pl.*) *that which is necessary for living, food* शिजविलेलें अन्न *n*, खाण्यापिण्याचे (तयार केलेले) पदार्थ *m. pl*. V. *v. t. to stock with provisions* खाण्यापिण्याचे पदार्थ (विक्रीकरितां) तयार ठेवणें.

Vict'ualler *n.* खाण्यापिण्याचे पदार्थ विकणारा *m.*

Videlicet (vī-del'i-set) [L., for *videre licet*, it is permitted to see.] *adv. namely* म्हणजे.

Vie (vī) [Corruption of Envy.] *v. i. to strive for superiority* स्पर्धा *f.* करणें, बरोबरी *f.* करणें, तोलास तोल *m.* देणें, सर *f.* लावणें, अहमहमिका करणें.

View (vū) [Fr. *vue* -L. *videre*, to see.] *n. a seeing* पाहणें *n*, अवलोकन करणें *n*, अवलोकन *n.* २ *sight, reach of the sight* दृष्टि *f*, दृष्टीचा टप्पा *m*, मर्यादा *f*, *m*, दृष्टीचें क्षेत्र *n.* ३ *whole extent seen* दृष्टीखालचा देश *m*, देखावा *m.* ४ *direction in which a thing is seen* दिशा *f*, बाजू *f*, भूमिका *f*, दृष्टि *f.* ५ *the picture of a scene* चित्र *n*, देखावा *m.* [SIDE V. बाजूचा देखावा *m.* FRONT V. समोरचा देखावा, दर्शनी देखावा.] ६ *mental survey* परीक्षण *n*, निरीक्षण *n.* ७ *mode of looking at* दृष्टि *f.* ८ *opinion* मत *n*, समज *m*, समजूत *f*, विचार *m.* ९ *intention* हेतु *m*, उद्देश *m*, आशय *m*, मतलब *m.* [ON VIEW पाहण्याकरितां (मांडलेला -ठेवलेला).]

View *v. t. to see* पाहणें, अवलोकन करणें, टेहेळणें. २ *to survey or examine intellectually* पाहणें, विचार करणें, परीक्षण करणें, मत बनविणें.

Vigil (vij'il) [L. *vigilia* -*vigil*, awake.] *n. watching* पाहरा करणें *n*, जागणें *n*, जागत राहणें *n.* २ प्रार्थना म्हणण्याकरितां केलेलें जागरण *n.* ३ उपासाच्या किंवा सणाच्या आदले दिवशीं केलेलें जागरण *n.* [V. THROUGH THE NIGHT अलोचन जागरण.] ४ (*pl.*) संध्याकाळच्या प्रार्थना *f. pl.*, सायंप्रार्थना *f. pl.*

Vig'ilance, Vig'ilancy *n. wakefulness* जागरण *n*, जागर *m*, उजागरा *m*, अनिद्रा *f.* २ *watchfulness* जागरूकता *f*, जागतेपणा *m*, सावधपणा *m*, सावधगिरी *f*, हुशारी *f*, सावधानता *f*, दक्षता *f.* [VIGILANCE SOCIETY हिताहितसंबंध पाहणारी सभा *f*, जागरूकतासभा *f.*]

Vig'ilant *a. wakeful* जागरूक, जागणारा, जागता. २ *watchful, wary* सावध, हुशार, जागा, जागृत, सावधान, दक्ष. **Vig'ilantly** *adv.* जागरूकतेनें, सावधपणानें, हुशारीनें, जपून, सावधानपूर्वक, दक्षतेनें.

Vig'orous *a.* उत्साही, उत्साहाचा, क्षपाट्याचा, कडाक्याचा, जोमाचा, जोराचा, जोरदार, जोमदार, बळकट, बळवान्, शक्तीचा. **Vig'orously** *adv.* उत्साहानें, क्षपाट्यानें, कडाक्यानें, जोरानें, जोमानें.

Vigour (vig'ur) [L. *vigere*, to be strong.] *n. active strength* उत्साह *m*, धमक *f*, दम *m*, तेज *n.* २ *physical strength* जोर *m*, जोम *m*, बळ *n*, कुवत *f*, शक्ति *f.*

Viking (vīk'ing) [Ice. *vikingr*, a creeker.] *n.* वेस्टयुरोपमध्यें खाडीच्या कांठीं राहणारा चांचा *m*, व्हिकिंग.

Vile (vīl) [Fr. -L. *vilis*, cheap, base, mean.] *a.* (of persons) *worthless, mean* अधम, पाजी, नीच, खटनट, खळ, द्वाड, वाईट, दुष्ट, खराब, नष्ट, कुटिल, दुर्जन. २ (of things) वाईट, खराब, ओंगळ, घाणेरडा.

Vile'ness *n.* अधमपणा *m*, नीचपणा *m*, पाजीपणा *m*, दुष्टपणा *m*, वाईटपणा *m*. २ वाईटपणा *m*, ओंगळपणा *m*.

Vil'ified *pa. p.* (of vilify) बदनामी केलेला, कलंक लावलेला. २ निंदा केलेला.

Vil'ify *v. t. to make vile, to defame* बदनामी *f.* करणें *g. of o.*, कलंक लावणें, बट्टा *m.* लावणें. २ *to attempt to degrade by slander* कुटाळकी करणें, निंदा करणें, निर्भर्त्सना -मानहानि *f* -मानखंडना *f.* करणें *g. of o.*

Villa (vil'a) [L. *villa*, a country-house.] *n.* बागेंतील बंगला *m*, बागेंतील घर *n*, उद्यानगृह *n*.

Village (vil'āj) [L. *villa*, a country-house.] *n.* खेडें *n*, खेडेगांव *m*.

Vill'ager *n.* खेडवळ *m*, खेड्यांत राहणारा *m*, खेडूत *m*, खेड्यांतला *m*, गांवांतला *m*.

Villain (vil'ān) [Low L. *villanus* -L. *villa*.] *n. a wicked wretch* अधम *m*, पाजी *m*, लवाड *m*, लुच्चा *m*, शठ *m*, सोदा *m*, हरामी *m*, हरामजादा *m*, खट *m*.

Vill'ainous *a. like or suited to a villain* शठालाच शोभणारा, पाजी मनुष्यालाच साजेसा. २ *mean* दुष्ट, नीच, दुष्टपणाचा, नीचपणाचा, पाजीपणाचा.

Vill'ainy *n. wickedness* दुष्टपणा *m*, पाजीपणा *m*. २ *an atrocious crime* पाजीपणाचें कृत्य *n*, सोदेगिरी *f*.

Villeins, Villains *n. pl.* (अँग्लोसॅक्सन कालांतील) जमीन भोगून अगदीं नीच प्रकारची सेवा करणारे इंग्लंडांतील लोक.

Villi (vil'i) [L. *villi*, *pl.* of *villus*, hair, wool.] *n. pl.* (*anat.*) त्वचेवरील लव *f.* २ (*bot.*) पानावरील लव *f.* (b) फळावरील लव *f.*

Vill'ous *a.* (*bot.*) लवदार, मृदुकेशावृत.

Vincible (vinsi-bl) [L. *vincibilis* -*vincere*, to conquer.] *a. that may be conquered* जिंकतां येणारा, जेतव्य, जेय.

Vinculum (vin'kū-lum) [L. *vinculum* -*vincire*, to bind.] *n. a band* सांखळी *f.* २ (*math.*) श्रृंखला *f.*

Vindemiatrix *n.* (*astron.*) त्र्यंबक, कन्याराशींतील एक तारा.

Vindicate (vin'di-kāt) [L. *vindicare* -*vis*, *vim*, power and *dicare*, to proclaim.] *v. t. to assert, to prove* (हक्क) प्रस्थापित करणें, खरा करणें, खरा करून देणें, शाबित करणें, पटवून देणें. २ *to clear and uphold, to justify* दोष *m.* उडवणें *g. of o.*, दोषावेगळा -खरा -चांगला करून दाखविणें, निर्दोषी ठरवून घेणें; as, "To V. one's character."

Vindicated *pa. p.* प्रस्थापित केलेला, शाबित केलेला, खरा करून दाखविलेला. २ दोषावेगळा केलेला, निवृत्त-दोष.

Vindica'tion *n.* प्रस्थापित करणें *n*, शाबित करणें *n*, स्थापणें *n*, स्थापन *n*. २ *justification* दोषनिरसन *n*.

Vin'dicative *a.* प्रस्थापित करणारा, शाबित करणारा. २ दोष उडवणारा, दोषमोचक, दोषनिवारक.

Vin'dicatory *a.* प्रस्थापित करणारा, शाबित करणारा.

२ (of laws) *punitive* शिक्षाविधायक, शिक्षेचा.

Vindic'tive *a. revengeful* सुडाचा, द्वेषाचा, द्वेषबुद्धीचा, द्वेषमूलक. Vindic'tively *adv.* द्वेषानें, द्वेषबुद्धीनें.

Vindic'tiveness *n.* सूड उगविण्याची बुद्धि *f*, द्वेषबुद्धि *f*.

Vine (vīn) [Fr. -L. *vinea*, a vine.] *n.* द्राक्षा *f*, द्राक्षांची वेल *f*. २ *a climbing or trailing plant or its stem* वेल *f*, ताणा *m*; as, "The *vines* of melons."

Vinegar (vin'e-gar) [Lit. 'sour wine,' Fr. *vinaigre* -*vin* (-L. *vinum*, wine), and *aigre*, -L. *acer*, sour.] *n. an acid liquor got from fermented and vinous liquors* सिरका *m*.

Vine-yard (vin'yard) *n.* द्राक्षांचा मळा *m*, द्राक्षांचा बाग *m*, द्राक्षावाटिका *f*.

Vinous (vī'nus) [L. *vinosus* -*vinum*, vine.] *a. pertaining to wine* द्राक्षांच्या दारूचा, द्राक्षामद्याचा, द्राक्षामद्यधर्मक.

Vintage (vint'āj) [Fr. *vendange* -L. *vinum*, grapes, and *demere*, to remove.] *n. the gathering of grapes* द्राक्षें (काढून) गोळा करणें *n*. २ *the yearly produce of grapes* द्राक्षांचें पीक *n*, द्राक्षांचा लाग *m*. ३ *the time of grape-gathering* द्राक्षांचा हंगाम *m*, द्राक्षांची सराई *f* -सुगी *f*, द्राक्षांची वेळ *f*.

Vintner (vint'nėr) [L. *vinetum*, a vineyard -*vinum*, wine.] *n. a wine-seller* द्राक्षांची दारू विकणारा *m*, द्राक्षारस विकणारा *m*, द्राक्षारसविक्रेता *m*.

Viol *n.* Same as Violin.

Vi'olable *a. that may be violated, injured or broken* उल्लंघनीय, मोडण्याजोगा, तोडण्याजोगा -सारखा.

Violate (vī'ō-lāt) [L. *violare* -*vis*, strength.] *v. t. to transgress, to break forcibly* मोडणें, तोडणें, भंग *m*. करणें *g. of o.*, उल्लंघणें, (चें) उल्लंघन करणें. २ *to ravish* बलात्कारानें उपभोगणें, जुलमानें उपभोगणें, बलात्कार करणें with वर of *o.*, भ्रष्ट करणें. ३ *to disturb* भंग करणें, मोडणें; as, "To V. one's sleep."

Violated *a.* उल्लंघित, मोडलेला, तोडलेला, भंग केलेला. २ भ्रष्ट केलेला, बलोपभुक्त.

Viola'tion *n. infringement, non-observance* उल्लंघन *n*, अतिक्रम *m*, मोडणें *n*, तोडणें *n*, भंग *m*. २ बलात्कार *m*, जुलूम *m*, बलात्कारानें उपभोग *m*.

Vi'olator *n.* उल्लंघन करणारा *m*, तोडणारा *m*, मोडणारा *m*, भंग करणारा *m*. २ भ्रष्ट करणारा *m*, जुलूम करणारा *m*, जुलमानें उपभोगणारा *m*.

Violence (vī'o-lens) [Fr. -L. *violentus* -*vis*, force.] *n. force of action or motion* जोर *m*, वेग *m*, नेट *m*, झपाटा *m*, तडाखा *m*, धडाखा *m*. २ *unjust force, outrage* बलात्कार *m*, जुलूम *m*, जबरी *f*, जबरदस्ती *f*, बळजोरी *f*, जोरावरी *f*. ३ *vehemence, ardour* आवेश *m*, आवेग *m*, जोर *m*, तीव्रता *f*. ४ *rudeness* रगडपट्टी *f*, दांडगाई *f*. ५ साहसिक कर्म *n*, साहस *n*.

Vi'olent *a. acting with physical force, forcible* जोराचा, झपाट्याचा, तडाख्याचा, वेगाचा, जबर, जरब,

जालीम, कडक, प्रचंड. २ *outrageous, oppressive* (person) जबरदस्त, कहरी, दांड, दांडगा, खलेल. ३ *furious, vehement* कहराचा, अनर्थाचा, गजबाचा, जबर. ४ *impetuous, fierce* आवेशी, आसुरी, कपाळफोड्या, जबर. ५ (sickness, pain, &c.) *severe* जोराचा, जबर, कठीण. [V. SICKNESS OR MALADY वाखा *m.*] ६ (death, end, &c.) *not natural* अपघाताचा, आकस्मिक.

Vi'olently *adv.* जोरानें, झपाट्यानें, तडाख्यानें. २ जुलमानें, जबरीनें, कहर करून, आकांत उडवून. ३ अनर्थाचा *decl.*, आकांतानें, कहरानें, अनर्थ *m* -आकांत *m* -कहर *m* -एकुगजब used with मांडणें and करणें; as, "तिनें रडून अनर्थ केला or रडण्याचा अनर्थ मांडला, She cried violently."

Violet (vī'ōlet) [L. *viola.*] *a.* जांभळा, पाटल, नीललोहित. V. *n.* जांबळा.

Violin (vīō-lin') [Of French Origin.] *n.* एक प्रकारचें सारंगीसारखें इंग्रजी वाद्य *n*, व्हायोलिन *n*.

Vi'olinist, Vi'olist *n.* व्हायोलिन वाजविणारा *m*.

Violoncello (vī-ōlon-sel'o) [It. *dim.* of *violone*, a bass violin.] *n.* एक प्रकारचें सारंगीसारखें पायांत धरून वाजविण्याचें तंतुवाद्य *n*, व्हिओलान्सेलो *n*.

Viper (vī'pėr) [L. *vipera* (contr. of *vivipara*) -*vivus*, living, and *parere*, to bring forth.] *n.* सर्प *m*, साप *m*. २ *a treacherous or malignant person* विश्वासघातकी *m*, नीच मनुष्य *m*, पाजी मनुष्य *m*, अधम *m*.

Vi'perous *a. venomous* विषारी; as, "A V. tongue." २ *malignant* नीच, पाजी, दुष्ट. (b) अधमपणाचा, पाजीपणाचा.

Virago (vi-rā'go) [See Virgin.] *n. a manlike woman* शिपाईबायको *f*, पुरुषस्वभावाची बायको *f*, पुरुषचालीची बायको *f*. २ *a scold, a shrew* त्राटिका *f*, कृत्या *f*, कर्कशा *f*, वाघीण *f*.

Virgin (vėr'jin) [O. Fr. -L. *virgo*, virgin.] *n. a maiden* कुमारी *f*, *pop.* कुंवार *f*, कन्या *f*, कुमारिका *f*, अक्षता *f*, अक्षतयोनि *f*, अविद्धयोनि *f*, पुरुषास्पृष्टा *f*. [THE V., THE BLESSED V. (ख्रिस्तमाता) कुमारी मेरी *f*.] २ (*astron.*) कन्या *f*. ३ कौमार्यव्रत पाळणाऱ्या ख्रिस्ती पंथांतील जोगीण *f*. ४ कुमारी मेरीचें चित्र *n*. (b) कुमारी मेरीचा पुतळा *m*. ५ गर्भाधानाशिवाय अंडीं घालणारा स्त्रीकीटक *m*. V. *a. becoming a maiden* कुमारीला शोभेसा, कुमारीला योग्य; as, "V. modesty." २ *maidenly* कन्येचा, कुमारिकेचा. ३ *chaste, pure* शुद्ध. ४ *untouched, fresh* कोरा, बिनवापरलेला, अनसूट, अभुक्त. [V. SOIL बिनलागवडीची जमीन.]

Virgi'nity *n.* कुंवारपणा *m*, कुमारीत्व *n*, कन्यात्व *n*, अज्ञातपुरुषदशा *f*, अक्षतयोनित्व *n*.

Virgin Queen *n.* (कुमारी) एलिझाबेथ राणी *f*.

Virgo (vėr'gō) *n.* (*astron.*) कन्या *f*.

Vir'id *a. green* हिरवा.

Viridity (vi-rid'i-ti) [L. *viridis*, green.] *n. verdure, greenness* हिरवेपणा *m*, हिरवळ *f*.

Virile (vir'il *or* il) [L. *virilis* -*vir*, (perhaps allied to Sk. वीर्य, strength.) a man.] *a. of man or the male sex* पुरुषाचा, पुरुषजातीचा. २ *masculine, manly* पौरुष, पुरुषत्वाचा.

Viril'ity *n.* पुरुषत्व *n*, पुरुषपणा *m*, पौरुष *n*. २ *power of procreation* पुरुषत्व *n*, जननशक्ति *f*.

Virtu (vér'tōō) [It. *virtu*, virtue.] *n.* ललित कलांची गोडी *f*-आवड *f*, ललितकलाभिरुचि. २ दुर्मिळ वस्तूंचा संग्रह करण्याची आवड *f*, दुर्लभवस्तुसंग्रहप्रेम. ३ प्राचीन दुर्मिळ वस्तू *f. pl*.

Virtual (vėr'tū-al) *a. having virtue or efficacy* कामाचा, उपयोगाचा, गुणाचा. २ *in effect though not in fact* कार्यकारी (नामधारी नव्हे), खरा, वास्तविक, कार्य दृष्टीचा, फलदृष्टीचा; as, "The V. manager of the business." ३ (*math.*) वास्तविक. [V. VELOCITY वास्तविक वेग *m*.] ४ (*phys.*) भ्रामक, आगन्तुक; as, "V. images." Vir'tually *adv.* प्रत्यक्षफलाच्या दृष्टीनें, वस्तुत:, वास्तविक.

Virtue (vėr'tū) [Fr. -L. *virtus*, bravery, moral excellence -*vir*, (Perhaps allied to Sk. वीर्य, strength.) a man.] *n. practice of moral duties* सदाचरण *n*. नीति *f*, नीतीचें आचरण *n*, पुण्य *n*, पुण्याचरण *n*, पुण्याचार *m*, धर्म *m*, धर्माचरण *n*, सदाचार *m*, साधुत्व *n*, साधुवृत्ति *f*, सुकृत *n*. [MAJESTY AND MIGHTINESS OF VIRTUE पुण्यप्रताप *m*. PATH OF V. सन्मार्ग *m*, धर्ममार्ग *m*, पुण्यमार्ग *m*.] २ *moral excellence* सद्गुण *m*, गुण *m*, सुगुण *m*. ३ *medicinal quality* गुण *m*. [LATENT V. अव्यक्त गुण *m*, मर्म *n*.] ४ *excellence, spirit, good quality* (generally) गुण *m*, गुणांश *m*, सत्व *n*, तेज *n*, रस *m*, कस *m*, दम *m*, वीर्य *n*, अर्थ *m*, रहस्य *n*, प्रताप *m*. [BY V. OF मुळें, परत्वें. (in *comp.*) AS, अधिकारपरत्वें, जातिपरत्वें, &c. THAT KEEPS ITS V. सत्वशील, सत्वधीर.] ५ *female chastity* पातिव्रत्य *n*.

Virtuoso (vėr-too-ō'zo) [See Virtu.] *n.* (चित्रें वगैरेंचा) पारखी *m*. २ वादनपटु *m*, वादनाचार्य *m*. ३ नामांकित चित्रकार *m*. Virtuosos, Virtuo'si *n. pl*.

Virtuous (vėr'tū-us) *a. having virtue or moral goodness* सद्गुणी, सदाचरणी, पुण्यशील, नेकीचा, सदाचरणाचा, पुण्यवान्, पुण्यवंत, पुण्याचा, पुण्यमार्गाचा, सत्वशील, सत्वस्थ, सत्वसंपन्न, धर्मशील, धर्माचरणी, धार्मिक, धर्मिष्ठ, साधु, साधुवृत्ति. Some terms for a V. or excellent person are पुण्यात्मा, पुण्यपुरुष, सज्जन, धर्मात्मा. २ (*med.*) गुणकारक, वीर्यवान्. ३ *chaste* सद्गुणी, सच्छील, पतिव्रता. (b) पातिव्रत्याचा.

Vir'tuousness *n.* पुण्यशीलता *f*, पुण्याई *f*, सद्भाव *m*, नेकी *f*, भलाई *f*. २ गुणकारकता *f*. ३ सच्छीलता *f*.

Vir'ulence *n.* तीव्रता *f*, जहाली *f*, जलाली *f*, कडकपणा *m*, जालीमपणा *m*, &c.; as, "The V. of plague-

poison." २ (*fig.*) तीव्रता *f*, डंशीपणा *m*, डंश *m*, डंख *m*; as, "The V. of hatred."

Virulent (vir'ū-lent) [L. *virus*, poison.] *a. poisonous, very active in injury* विषारी, जलाल, जहाल, जालीम, कडक, आग्या, जहरी, कहरी, कहराचा, प्रखर, तीक्ष्ण. २ (*fig.*) *acrimonious* तीव्र, डंशी.

Virus (vir'us) [L. Cf. Sk. विष.] *n.* रोगविष *n*, रोगजन्तु *m*. २ (*fig*) विष *n*; as, "The V. of obscene books."

Visage (viz'āj) [Fr. -L. *visus*, seen.] *n. face* चेहरा *m*, मुखवटा *m*, मुख *n*.

Viscera (vis'er-a) [L. *viscus*, *pl. viscera*.] *n. pl. the entrails* आंतडीं *n. pl.*

Viscid (vis'id) [L. *viscum*, the mistletoe.] *a. glutinous* चिकट, गिलगिलीत, चिकचिकीत.

Viscid'ity *n.* चिकटपणा *m*, चिकचिकीतपणा *m*.

Viscosity *n.* Same as Viscidity.

Viscount (vī'kownt) [O. Fr. *viscomte* -L. *vice*, in place of, and *comes*, a companion.] *n.* अर्लेच्या खालच्या दरजाचा इंग्लंडांतील उमराव *m*, व्हायकाउंट *m*. Vis'countess *n. fem.*

Viscous (vis'kus) [L. *viscosus*, sticky.] *a.* चिकट, [गिलगिलीत.

Vis'cousness *n.* चिकटपणा *m*, चिकचिकीतपणा *m*.

Visibili'ty, Vis'ibleness *n.* दृश्यता *f*, दृग्गोचरता *f*. २ दृश्यमानता *f*.

Visible (viz'-i-bl) [L. *videre*, *visum*, to see.] *a. able to be seen* दृश्य, दिसण्यासारखा, पाहतां येण्यासारखा, दृष्टींत येण्यासारखा, दृग्गोचर, दृष्टिगोचर. २ *obvious* उघड, उघडा, दिसणारा, नजरेपुढचा, दृश्यमान.

Vis'ibly *adv.* प्रत्यक्ष, समक्ष, दिसेसा, डोळ्यांदेखत, उघड, उघडपणें.

Vision (vizh'un) [L. *videre*, *visum*, to see.] *n. the act of seeing* पाहणें *n*. २ *sense of seeing* दृष्टि *f*, नजर *f*, चक्षुरिंद्रिय *n*. ३ *divine revelation* दृष्टान्त *m*, स्वप्न *n*. ४ *an apparition* उचका *m*, भास *m*, आभास *m*, छाया *f*. ५ *anything seen* दृष्टिमर्यादा *f*, (दृष्टींत येणारा) देखावा *m*, दृष्टिक्षेत्र *n*; as, "The field of V." ६ *anything imagined to be seen* दर्शन *n*, साक्षात्कार *m*. ७ *anything imaginary* मनोराज्य *n*, कल्पना *f*.

Vis'ionary *a.* काल्पनिक, मनोराज्याचा, अवास्तविक, स्वप्नांतला. २ मनोराज्य करणारा, मनोराज्यांत गर्क असणारा. V. *n.* मनोराज्य करणारा *m*.

Visit (viz'it) [Fr. *visiter* -L. *visito* -L. *videre*, to see.] *v. t. to go to see* भेटीला जाणें, दर्शनाला जाणें -येणें *g. of o.*, भेट घेणें *g. of o.* २ *to go to survey* पाहणी करण्यास जाणें, तपासणी करण्यास जाणें. ३ *to attend* तपासण्यास जाणें, पहावयास जाणें; as, "To V. a patient." ४ *to reward*, बक्षीस देणें, *to punish*. ५ शिक्षा देणें; as, "To V. one with punishment."

Visit *n.* भेट *f*, दर्शन *n*. २ भेटणें *n*, भेट घेणें *n*. ३ पाहणी करण्यास जाणें *n*, पाहणी *f*. ४ (डाक्टरची)

व्हिज़िट *f*, (तपासण्याकरितां) फेरी *f*, पाहणें *n*, तपासणी *f*. [V. FEE तपासणीची फी *f*.]

Visita'tion *n*. भेटीकरितां जाणें *n*, पाहणी करण्यास जाणें *n*. २ तपासणी *f*, पाहणी *f*. ३ दैवी बक्षीस *n*. (b) दैवी शिक्षा *f*.

Visiting-book *n*. भेटीस येणाऱ्या लोकांचीं नांवें लिहून ठेवण्याचें पुस्तक *n*. (b) भेटीस आलेल्या लोकांचीं नांवें लिहून ठेवण्याचें पुस्तक *n*. (c) भेटीस बोलावलेल्या लोकांचीं नांवें लिहून ठेवण्याचें पुस्तक *n*, भेटणारांची वही *f*. [कार्ड *n*.

Visiting-card *n*. भेटीस आलेल्याचें कार्ड *n*, व्हिज़िटिंग

Vis'itor *n*. भेटीकरितां येणारा *m*, भेटीस येणारा -आलेला *m*, पाहुणा *m*. २ पाहणी करणारा *m*, पाहणी करण्यास येणारा -जाणारा *m*, तपासनीस *m*, चौकसनीस *m*. [VISITORS' BOOK (तपासणीदारांचें किंवा हाटेलांतील उतारूंचें) शेरेबुक *n*.]

Vis medicatrix naturæ *n*. रोग बरे करणारी शरीरांतील स्वाभाविक शक्ति *f*, स्वाभाविक रोगोपशामक शक्ति.

Visor (viz'ur) [Fr. *visiere* -L. *videre*, to see.] *n*. मुखटोप *m*. याला बघण्याकरितां छेद असतात.

Vista (vis'ta) [It. *vista*, sight -L. *videre*, to see.] *n*. *a view or prospect through or as through an avenue* (रस्त्यावरील दुतर्फा झाडांमधून दिसणारा) देखावा *m*. २ *the trees, &c. that form the avenue* दुतर्फा (लावलेलीं) झाडें *n. pl*. ३ (झालेल्या किंवा होणाऱ्या गोष्टींचें मनापुढें येणारें) चित्र *n*, देखावा *m*.

Visual (viz'ū-al)[L. *videre*, to see.] *a*. *of or pertaining to sight* दृष्टीचा, नजरेचा, डोळयाचा, चाक्षुष, दृष्टिसंबंधी, चक्षुरिंद्रियसंबंधी. २ *used in seeing* पाहण्याचा, दर्शनाचा, दर्शनोपयोगी, देखाव्याचा. [V. ANGLE देखाव्याचा कोन *m*, दृष्टिकोन *m*. V. RAY देखाव्याचा किरण *m*, दृश्यकिरण *m*. V. CONE दृश्यशंकु *m*. V. PLANE देखाव्याचा धरातल, दृश्यधरातल. V. FOCUS दर्शनकिरणांचें केंद्र *n*, दर्शनकिरणकेंद्र *n*. V. POINT दृश्यबिंदु *m*.]

Vis'ualise *v. t*. दिसेसा करणें, दृश्य करणें. २ (कल्पनेनें) डोळयांपुढें उभा करणें, कल्पना करणें; as, "No one who has not seen the glaciers can possibly *visualise* them."

Vis Viva (vis viva) [L. *vis viva*, force of life.] *n*. प्राणबल *n*. २ गतितति *f*. (तति =momentum, Vis-viva = $\frac{1}{2}$ mv^2.)

Vital (vī'tal) [L. *vitalis* -*vita*, life.] *a*. *belonging or contributing to life* जीवनाधार, जीवनाचा, जीवनसंबंधी, प्राणाचा, प्राणाविषयींचा, जीवनोपयोगी. [V. FLUID जीवनाधार द्रव *m*, चेतनावर्धक द्रव *m*. V. PROCESS जीवनक्रिया *f*.] २ *necessary to life* जीवनरक्षक, जीवनोपयोगी, प्राणोपयोगी. [V. AIR प्राणवायु *m*. V. FUNCTIONS जीवनोपयोगी क्रिया *f. pl*. (श्वासोच्छ्वास, रुधिराभिसरण).] ३ *being the seat of life, mortal* मर्माचा, जिव्हाळीचा. [A V. PART or POINT जिव्हाळी *f*, मर्म *n*. PIERCING A V. PART मर्मभेदक.] ४ *essential*

महत्वाचा, आवश्यक; as, "A question of V. importance."

Vi'talise *v. t.* (*lit. and fig.*) (-आंत) जीवनशक्ति घालणें-उत्पन्न करणें, चैतन्य *n* -चेतना *f.* उत्पन्न करणें.

Vital'ity *n. principle or power of life* जीवनशक्ति *f*, जीव *m*, प्राणशक्ति *f*, दम *m*, जगण्याची शक्ति *f*.

Vi'tally *adv.* जीवनाच्या दृष्टीनें. २ फार, अतिशय.

Vitals *n. pl. parts essential to life* जिव्हाळीचीं स्थानें *n. pl.*, जिव्हाळ्या *f. pl.*, मर्मस्थानें *n. pl.*, (फुप्फुसें, हृदय व मेंदू).

Vitellus (vī-tel'us) [L. *vitellus*, yolk.] *n.* अंड्यांतील पिंवळा बलक *m*.

Vitiate (vish'i-āt) [L. *vitium*, a blemish.] *v. t.* *to render faulty or defective* दूषित करणें, बिघडविणें, वाईट -खराब -भ्रष्ट करणें. २ *to make invalid* रद्द -बातल करणें, निरर्थक -पोकळ -व्यर्थ करणें, बातलपणा *m.* आणणें; as, "A word may V. a contract." ३ (*log.*) दुष्ट करणें.

Vitiated *pa. p.* बिघडविलेला, वाईट -खराब -भ्रष्ट -दूषित केलेला. २ बातल केलेला, रद्द केलेला. ३ दुष्ट केलेला.

Vitia'tion *n.* बिघडविणें *n*, भ्रष्ट करणें *n*. २ बातल करणें *n*, रद्द करणें *n*. ३ दुष्ट करणें *n*.

Vitreous (vit'rē-us) [L. *vitrum*, glass.] *a. glassy, pertaining to or consisting of glass, like glass* कांचेचा, काचमय, काचवत्, कांचेसारखा. [VITREOUS ELECTRICITY *n.* कांचेपासून उत्पन्न झालेली विद्युत् *f*, काच-जन्य विद्युत् *f*. V. FLUID (डोळ्यांतील) काचरूपी रस *m*.]

Vitres'cence *n.* कांच होण्याचा धर्म *m*.

Vitres'cent *a.* कांच करण्यासारखा, कांच बनवितां येण्यासारखा. २ कांच बनणारा, कांच होणारा.

Vitrifica'tion *n.* कांच करणें *n*. २ कांच होणें *n*.

Vit'rify *v. t.* कांच करणें, कांच बनविणें. V. *v. i.* कांच होणें, कांच बनणें. Vitrified *pa. p.* Vitrifying *pr. p.*

Vit'riol *n.* (blue) मोरचूत *m*, मोरचूद *m*, ताम्रगर्भ *m*, तुत्थ *n*, मयूरक *n*, नीलांजन *n*, (green) हिराकस *m*, हिराकशी *f*, कासीस *n*, मलीमस *n*, विपद *n*, धातुशेखर *m*, (white) सफेत मोरचूत *m*, *n*. [OIL OF VITRIOL तीव्र तेजाब.]

Vitriol'ic *a.* मोरचुताचा, मोरचुती.

Vitta (vit'a) [L.] *n.* (*bot.*) तेलाची पेशी *f*, तैल-नलिका *f*. उ० धने. Vittæ *pl.*

Vituperate (vī-tū'pe-rāt) [L. *vitium*, a fault; and *parare*, to set out.] *v. t. to find fault with* निंदा करणें, निर्भर्त्सना करणें, अवहेलना *f.* करणें.

Vitupera'tion *n.* निंदा करणें *n*, निंदा *f*, निर्भर्त्सना *f*.

Vitu'perative *a.* निंदात्मक, निर्भर्त्सनात्मक.

Vivacious (vī-vā'shus) [L. *vivacis -vivere*, to live.] *a.* उल्हासी, उल्हासवृत्तीचा, आनंदी, खुषदिल, उत्साही.

Vivac'ity, Viva'ciousness *n.* उत्साह *m*, उत्साहिपणा *m*, उल्हासिपणा *m*, उल्हासवृत्ति *f*, आनंदवृत्ति *f*.

Vivarium (vī-vā'ri-um) [L. *vivarium -vivere*, to live.] *n.* जनावरांची निपज करण्याचें ठिकाण *n*, पैदासघर *n*.

Viva Voce (vī'va-vō'sē) [L. 'with living voice', -*vivus*, living, *vox*, voice.] तोंडीं, तोंडातोंडी, मुखजबानी, मुखजबानीनें.

Vivid (viv'id) [L. *vivere*, to live.] *a.* स्पष्ट, लख्ख, चक्क, ठळक,ठळठळीत, भडक, लकलकीत, हुबेहुब, मूर्तिमंत. २ (of imagination) जोरदार, जोमदार, प्रतिभासंपन्न. Viv'idly *adv.* ठळकपणानें, स्पष्टपणानें.

Viv'idness *n.* ठळकपणा *m*, चक्कपणा *m*, स्पष्टपणा *m*.

Vivif'ic *a.* जीवंत करणारा, जीवनद.

Vivified *a.* जीवंत केलेला, सजीव केलेला.

Vivify (viv'ifī) [L. *vivus*, alive, and *facere*, to make.] *v. t. to make alive* जीवंत करणें, सजीव करणें.

Viviparous (vī-vip'a-rus) [L. *vivus*, alive, and *parere*, to produce.] *a. producing young alive* जीवंत पोरें प्रसवणारी, सचेतनप्रसू.

Vivisect (viv-i-sekt') [L. *vivus*, alive, and *secare*, to cut.] *v. t.* (अभ्यासाकरितां) जीवंत प्राणी कापणें -फाडणें, प्राणिव्यवच्छेदन करणें.

Vivisec'tion *n.* (अभ्यासाकरितां) प्राणिव्यवच्छेदन.

Vixen (vik'sn) [Of Southern English origin.] *n. a she-fox* कोल्ही *f*. २ *an ill-tempered woman* कर्कशा *f*, जीवंत अवदसा *f*, कृत्या *f*, कैदाशीण *f*, त्राटिका *f*.

Viz (viz) [L.] *adv.* म्हणजे.

Vizard (viz'ard) Same as Visor.

Vocable (vō'ka-bl) [L. *vocabulum* -*vocare*, to call.] *n.* (तोंडानें उच्चारलेला) शब्द *m*.

Vocabulary (vo-kab'ū-lar-i) [Low L. *vocabularium*, a collection of words.] *n.* कोश *m*, शब्दकोश *m*. २ शब्दसंग्रह *m*, शब्दांचा संग्रह *m*, शब्दांचा सांठा *m*, शब्दांचा भरणा *m*; as, "His V. is limited."

Vocal (vō'kal) [L. *vox*, *vocis*, a voice.] *a. having a voice* वाग्युक्त, वाणीयुक्त, वाणीविशिष्ट. [V. CHORDS ध्वनिजनक रज्जु *m. pl.*] २ *uttered by the voice* वाचेचा, वाणीचा, वाचिक, वाग्जात, बोलण्यापासून झालेला, वागुत्पन्न. [V. MUSIC गायन *n.*]

Vo'cally *adv.* वाणीनें, वाचेनें, भाषणानें, शब्दद्वारा.

Vocation (vō-kā'shun) [L. *vocatio* -*vocare*, to call.] *n. calling, occupation* काम *n*, धंदा *m*, व्यवसाय *m*, उद्योग *m*, पेशा *m*, वृत्ति *f*.

Vocative (voka'tiv) *n.* संबोधन (विभक्ति) *n.*

Vociferate (vō-sif'ér-āt) [L. *vox*, *vocis*, voice, and *ferre*, to carry.] *v. t. to cry with a loud voice* मोठ्यानें ओरडणें, पुकार *m.* करणें, गोंगाट करणें, गागणें, कलकलाट करणें.

Vocifera'tion *n.* गोंगाट *m*,गलका *m*, गलबा *m*, गलबल *f*, गलबला *m*, गडबड *f*, ओरडाओरड *f*, एकगजब *m*.

Vocif'erous *a.* ओरडाओरड करणारा, गलबा करणारा, गलबला *m.* करणारा, मोठ्यानें पुकारणारा; as, "V. heralds." २ *noisy* गोंगाटाचा, जोराचा, कडाक्याचा; as, "V. cheers."

Vogue (vōg) [Lit. 'way or course'. Fr. *vogue*, course of a ship.] *n. mode or fashion* वहिवाट *f*,

प्रचार *m*, प्रघात *m*, शिरस्ता *m*, चाल *f*. २ *popular reception* प्रचार *m*, संप्रदाय *m*. [To BE IN V. प्रचारांत असणें, रूढ असणें.]

Voice (vois) [L. *vox, vocis*, a word.] *n. sound of the mouth* आवाज *m*, शब्द *m*, स्वर *m*, कंठ *m*, कंठरव *m*, ध्वनि *m*, कंठध्वनि *m*. [BROKEN OR HOARSE V. घोगरा आवाज *m*, बसलेला गळा *m*, फुटका गळा *m*. CHANGE OF V. (through sickness) आवाज बदलणें *n*, शब्द *m* -स्वर *m*. पालटणें *n*, स्वरभेद *m*. OF BROKEN OR CRACKED V. फुटलेल्या आवाजाचा, भग्नस्वर. TENDER OR SOFT V. वाळ्गळा *m*. TO LOSE ONE'S V. घसा *m* -गळा बसणें *g. of s.*] २ (in singing) गळा *m*, आवाज *m*, कंठ *m*. [COMMAND OF V. IN SINGING OR READING सवन *n*. OF GOOD V. चांगल्या आवाजाचा, आवाजदार. SWEET OR FINE V. गोड गळा *m*. SWEETNESS OF V. कंठमाधुर्य *n*. TO PITCH THE V. TO AGREE WITH सूर धरणें. TO GET A CRACKED V. कंठ फुटणें *g. of s.*] ३ *faculty of speech* वाचा *f*. ४ *sound* आवाज *m*, ध्वनि *m*. ५ *expressed opinion* अभिप्राय *m*, मत *n*. ६ *vote* मत *n*. ७ (*gram.*) प्रयोग *m*, वाच्य *n*. [ACTIVE V. कर्तरिप्रयोग *m*, -कर्तृवाच्य *n*. PASSIVE V. कर्मणिप्रयोग *m*, कर्मणिवाच्य *n*.]

Void (void) [O. Fr. *void* -L. *viduus*, bereft.] *a. empty, vacant* रिकामा, रिता, खाली; as, "V. space; bishopric fell V." २ (of deed, promise, contract) *invalid, not binding* रद्द, पोकळ, निरर्थक, अम्मल करण्यास अशक्य. [V. AGREEMENT पोकळ ठराव. V. CONTRACT पोकळ करार.] ३ *lacking, free from* रहित, हीन, शून्य, निराळा, वेगळा all in comp.; as, "A proposal *void* of sense."

Void *n. vacuum* शून्य *n*. पोकळी *f*, शून्यावकाश *m*.

Void *v. t. to emit* (excrement) (बाहेर) टाकणें, उत्सर्ग *m*. करणें *g. of o.* २ *to nullify* रद्द करणें, रद्दबातल करणें.

Volans (English name Flying Fish.) *n.* (*astron.*) [तिमि.

Volatile (vol'a-til) [L. *volatilis*, flying -L. *volare*, to fly.] *a. evaporating quickly* उडून जाणारा, उडून जाण्याचा धर्म असलेला, वायुपरिणामी. २ (of quicksilver) जिता. ३ *fickle, apt to change* चंचल, चपळ, चंचलस्वभावाचा, चंचलप्रकृति, चपलप्रकृति, अस्थिर.

Volatil'ity *n*. उडून जाण्याचा गुण *m* -धर्म *m*, वायुपरिणामिता *f*. २ (of quick-silver) जितेपणा *m*. ३ चंचळपणा *m*, चांचल्य *n*, चंचलप्रकृति *f*, अस्थैर्य *n*.

Volatiliz'ation *n*. उडून जाणें *n*, वायुपरिणामिता *f*.

Vol'atilize (vol'a-til-iz) *v. t. to make volatile* ऊर्ध्वगतिक करणें, वायुपरिणामी करणें, वायुरूपानें नाहींसा करणें. V. *v. i.* उडणें, उडून जाणें, वायुरूपानें नाहींसा होणें.

Volcan'ic *a*. ज्वालामुखीचा, ज्वालामुखीसंबंधी, ज्वालामुखीविषयक, ज्वालामुखीपासून झालेला.

Volcano (vol-kā'no) [It. *volcano* -L. *Volcanus* or *Vulcanus*, the god of fire.] *n.* ज्वालामुखी *m* (पर्वत).

Volition (vō-lish'un) [L. *volere*, to will.] *n. act of willing* (अमुक एक) इच्छा करणें *n.* (b) *act of selecting* आवडनिवड करणें *n*, निश्चय करणें *n.* २ *the exercise of the will* इच्छा *f*, संकल्प *m*.

Voli'tional *a.* इच्छेचा, इच्छाशक्तीचा.

Volley (vol'i) [Fr. *volee*, a flight -L. *volare*, to fly.] *n. a flight of shot, the discharge of many missiles at once* वृष्टि *f*, पाऊस *m*, सरबत्ती *f.* २ (*fig.*) (of curses, oaths, &c.) लाखोली *f*, वृष्टि *f*, ताशेरा (*v.* झाडणें). ३ (Lawn-Tennis) भिडूचा चेंडू जमिनीला लागण्यापूर्वींच परत करणें *n.* ४ (Cricket) चेंडू विकेटच्या डोक्याला लागेल असा मारणें *n.*

Volt (vōlt) [From Volta, an Italian physicist.] *n. unit of electromotive force* विद्युच्चालकशक्तीच्या दाबाचा एकं, व्होल्ट *m*.

Volt'age *n.* विद्युच्चालकशक्तीच्या दाबाचे व्होल्ट *m. pl.*

Voltai'c *a.* व्होल्टाचा, व्होल्टानें शोधून काढलेला. [V. BATTERY व्होल्टाची विद्युन्माला *f.* V. COUPLE व्होल्टीय युग्म *n.* V. PILE व्होल्टाची विद्युद्राशि *f.*

Volt'meter *n.* विद्युच्छक्तीचे व्होल्ट मोजण्याचें यंत्र, व्होल्टमापक.

Volubil'ity *n.* वाक्चापल्य *n*, लुबलुबेपणा *m*.

Voluble (vol'ū-bl) [L. *volubilis* -L. *volvere*, to roll सहज फिरवितां किंवा हालवितां येण्यासारखा असा या शब्दाचा धात्वर्थ आहे.] *a. flowing smoothly* लुबलुब हालणारा, लुबलुबा; as, "V. particles of matter." २ (of a speaker) चुरचुर -लुबलुब बोलणारा.

Vol'ubly *adv.* चुरचुर, लुबलुब.

Volume (vol'ūm) [Fr. -L. *volumen*, a roll.] *n. a book* ग्रंथ *m*, पुस्तक *n.* (b) ग्रंथाचा ठळक भाग *m*, खंड *m.* २ (of a serpent) *coil* वेंटाळें *n*, वेंटाळा *m.* ३ (of smoke) लोट *m.* ४ (of water) लोंढा *m*, झोत *m*, लोट *m.* ५ (of fire) झोत *m*, लोळ *m.* ६ (of space) घनफळ *n.* [ATOMIC V. परमाणुघनफल *n.* MOLECULAR V. अणुघनफल *n.* SPECIFIC V. विशिष्ट-घनफल.] ७ (*physics*) आकारमान *n.*

Volumenom'eter *n.* (घनपदार्थांचें) घनफलमापक *n.*

Volumenoscope *n.* घनफलदर्शक *n.*

Volu'meter *n.* वायूंचें घनफळ मोजण्याचें यंत्र *n*, वायु-घनफलमापक *n.*

Volumet'ric *a.* घनपरिमाणानें केलेला, घनपरिमाणाचा; as, "V. analysis."

Volu'minous *a.* विस्तारमय, (मोठ्या) विस्ताराचा. २ (of an author) पुष्कळ (ग्रंथ) लिहिणारा. ३ *consisting of many volumes* बहुत पुस्तकांचा, प्रचंड.

Volu'minousness *n.* (ग्रंथ) विस्तार *m*, विस्तारबाहुल्य *n.* २ पुस्तकबाहुल्य *n*, ग्रंथबाहुल्य *n.*

Vol'untarily *adv.* खुशीनें, आपखुशीनें, राजीखुशीनें, सुखासंतोषानें, आपण होऊन, स्वसंतोषानें.

Voluntary (vol'un-ta-ri) [L. *voluntarius-voluntas*, choice *-volere*, to will.] *a.* खुशीचा, आपखुशीचा, स्वखुशीचा, राजीखुशीचा, सुखासंतोषाचा; as, "A V. gift." [V. CONFESSION (OF CRIMINAL) आपखुशीचा कबुलीजबाब *m.*] २ आपण होऊन काम करणारा, आपखुषीनें काम करणारा; as, "A V. agent." ३ (of limb, muscle, movement) इच्छानुवर्ती. ४ ऐच्छिक, निवडीचा, आवडीचा; as, "V. subjects." ५ (पैशाच्या) मोबदल्याशिवायचा, आपखुषीचा; as, "V. conveyance." [V. PARTITION आपखुशीची (कोर्टाच्या निवाड्यावरून नव्हे) फारखत *f.*] V. *n.* राजीखुषीनें करणारा *m*, स्वयंस्फूर्तीनें करणारा *m.*

Vol'untaryism (now spelt in newspapers as Voluntarism) *n.* (सरकारची मदत न घेतां) धर्मखात्याचा खर्च लोकांनींच चालविण्याची पद्धति *f.* २ स्वयंसैनिकपद्धति *f.*

Volunteer' *n.* स्वयंसेवक *m.* २ (*mil.*) स्वयंसैनिक *m.*

Volunteer *a.* स्वयंसेवक.

Volunteer (vol-un-tēr') [L. *volere*, to will.] *v. t. to offer voluntarily* आपखुशीनें देणें, आपण होऊन पुढें करणें, आपण होऊन देऊं करणें. V. *v. i.* आपण होऊन पुढें होणें -करणें -बोलणें, स्वयंसेवकत्व पत्करणें, स्वयंसेवकत्व करणें. (b) स्वयंसैनिकत्व पत्करणें -करणें.

Voluptuary (vo-lupt'ū-ar-i) *n. one excessively given to bodily enjoyments or luxury* विषयी, विषयासक्त, भोगी, विलासी, खुशालचंद, गुलहौसी.

Voluptuous (vo-lupt'ū-us) [L. *voluptas*, pleasure.] *a. full of pleasure, given to excess of pleasure espec., sensual* विषयी, विलासी, विषयासक्त, विषयसुखलोलुप. [विषयासक्ति *f.*

Volupt'uousness *n.* विषयिपणा *m*, विलासिपणा *m*,

Volvulus (vol'-vū-lus) [L. *volvere*, to turn about.] *n.* (*med.*) आंतड्यांना पीळ बसणें *n.*

Vomer (vō'mėr) [L. *vomer*, a ploughshare.] *n.* नाकांतील एक हाड *n*, फालास्थि *n*, [फाल = Ploughshare.] सीरिकास्थि *n.* [सीरिका = Ploughshare.]

Vomica *n.* (*med.*) कफक्षयरोगांत फुप्फुसांत उत्पन्न झालेली पोकळी *f.*

Vomica nux, (strychnos, Nux-vomica) *n.* कुचला [*m*, काजरा *m.*

Vomit (vom'it) [L. *vomere*, to throw up.] *v. t. to throw up the contents of the stomach by the mouth* ओकणें, ओकून टाकणें, मागें पाडणें -टाकणें, तोंडीं काढणें, उलटी *f* -वमन *n.* होणें *g. of o.*, with *in. con.* २ *to throw out* बाहेर फेंकणें -टाकणें. V. *v. i.* ओकणें, तोंडीं काढणें, उलटी *f* -वमन *n* -वांति होणें *in. con.* [To V. VIOLENTLY भडाभड ओकणें. EXCESSIVE VOMITING ओकाबोक *f.* STRAINING AT VOMITING OR NOISE MADE AT STRAINING ओकारी *f.*]

Vomit *n. matter vomited* ओक *f*, वमन *n*, वान्ति *f.* २ *emetic medicine* उलटीचें औषध *n*, ओकारीचें औषध *n*, वमन *n.*

Vomited *pa. p.* ओकलेला, ओकून टाकलेला, वमित, उद्गीर्ण.
Vomiting *v. n.* ओकणें *n*, ओक *f*, उलटी *f*, वमन *n*, वान्ति *f*.
Vom'itory *a.* वान्तिकारक. V. *n.* वान्तिकारक औषध [*n*, वमन *n*.
Voracious (vō-rā'shus) [L. *vorax, voracis* -L. *vorare*, to devour.] *a. eager to devour, greedy* अधाशी, खादाड, खाणारा. २ (*fig.*) अधाशी; as, "*Voracious* reader."
Vora'ciousness, Vorac'ity *n.* अधाशीपणा *m*, खादाड-[पणा *m*.
Vortex (vor'teks) [L. *vortex*, -L. *vertere*, to turn.] *n.* भोंवरा *m*, आवर्त *m*, चक्र *n*. (b) भोंवऱ्यासारखी गति *f*, चक्रगति *f*. Vortexes, Vortices *n. pl.*
Vor'tical *a.* भोंवऱ्यासारखा, गरगर फिरणारा.
Votary (vō'tari) [Low. L. *votarius* –L. *vovere*, to vow.] *n.* and *a.* (*one*) *devoted as by a vow to some service, worship or way of life* भक्त, भगत, उपासक, सेवक, दास.
Vote (vōt) [L. *votum*, a wish -*vovere*, to vow.] *n. expression of a wish or opinion* (*esp.* as to a question to be decided or a person to be selected) (अनुकूल किंवा प्रतिकूल) मत *n*. २ *decision by a majority* बहुमताचा निकाल *m*. V. *v. t.* & *i. to give one's vote* मत देणें. २ *to give by a decision of majority* बहुमतानें देणें. ३ बहुमतानें निवडणें. Voted *pa. t.* V. *pa. p.* बहुमतानें निवडलेला.
Vo'ter *n.* मतदार *m*, मत देणारा *m*.
Vo'ting *pr. p.* V. *n.* मत देणें *n*. २ बहुमत *n*.
Voting-paper *n.* मतपत्रिका *f*, मत देण्याचा कागद *m*.
Vo'tive *a. relating to or given by a vow* नवसाचा, नवानवसाचा, नवस फेडण्याकरितां दिलेला.
Vouch (vowch) [O. Fr. *voucher*, to call to defence -L. *vocare*, to call.] *v. t. to call upon to bear witness* साक्ष देणें, खात्री करणें -देणें. V. *v. i.* साक्ष देणें; as, "He will V. for the truth of this statement." Vouched *pa. t.* & *pa. p.* Vouching *pr. p.*
Vouchee' *n.* साक्ष देण्यास बोलावलेला मनुष्य *m*.
Vouch'er *n.* साक्ष देणारा *m*. २ प्रमाणपत्र *n*, दाखला *m*.
Vouchsafe (vowch-sāf') *v. t. to condescend to grant* कृपा करून -मेहेरबानी करून -मेहेरबान होऊन -कृपाळू होऊन देणें -दान करणें. V. *v. i.* कृपा करणें, मेहेरबानी करणें.
Vow (vow) [O. Fr. *vou* -L *vovere*, to vow.] *n. a solemn promise to God* नवस *m*. [To FULFIL A V. नवस फेडणें -पुरवणें.] २ *a solemn promise* आणभाक *f*, शपथ *f*. ३ व्रत *n*. ४ प्रतिज्ञा *f*. V. *v. t. to give by solemn promise* नवसानें देणें. २ आणभाक करणें. ३ प्रतिज्ञा करणें. Vowed *pa. t.* V. *pa. p.* नवसानें दिलेला, नवस केलेला. २ प्रतिज्ञा केलेला, प्रतिज्ञात. Vowing *pr. p.*
Vowel (vow'el) [L. *vocalis* -*vox, vocis*, the voice.] *n.* स्वर *m*. २ स्वराचें अक्षर *n*, स्वराक्षर *n*, स्वर *m*, मातृका *f*, अचूवर्ण *m*.

Vox Cholerica *n.* पटकी झालेल्या मनुष्याचा बसलेला आवाज *m*, विषूचिकाजन्य क्षामस्वर *m.*

Voyage (voi'āj) [Fr.-L. *viaticum*, travelling-money -L. *via*, a way.] *n.* सफर *f*, पाण्याचा प्रवास *m*, जलप्रवास *m.*

Voy'ager *n.* समुद्राची सफर करणारा *m*, सफरी *m.*

Vulcan (vul'kan) *n.* (रोमनलोकांची) अग्निदेवता *f.*

Vul'canite *n.* व्हल्कनाइट. हा पदार्थ रबर व गंधक एकत्र मिळवून व कढवून तयार करतात.

Vulcan powder *n.* स्फोटक पदार्थ *m.*

Vulgar (vul'gar) [L. *vulgaris* -*vulgus*, the people; connected with Sanskrit वर्ग, group.] *a. pertaining to or used by the common people* सामान्य, सामान्य लोकांचा, अडाणजातीचा, हलक्या जातीचा, गांवढळ, कुणबाऊ, ग्राम्य. २ *mean or low* क्षुद्र, तुच्छ, हीन. ३ *rude* रानवट, अडाणी. ४ ग्राम्य, प्राकृत (भाषा). The V. सामान्य लोक *m. pl.*, अडाणजात *f*, ग्राम्यजन *m.*

Vulgar fraction *n.* व्यवहारी अपूर्णांक *m.*

Vul'garism *n. a vulgar phrase* अडाणी शब्दप्रयोग *m*, अडाणी बोली *f.* २ *coarseness* अडाणीपणा *m*, ग्राम्यता *f.* [असभ्यता *f*, अशिष्टता *f.*

Vulgar'ity, Vul'garness *n.* अडाणीपणा *m*, ग्राम्यता *f*,

Vulgate (vul'gāt) [L. *vulgus*, common people.] *n. an ancient Latin version of the Scriptures, so called from its common use in the Roman Catholic Church* बायबलचें प्राचीन ल्याटिन भाषान्तर *n.*

Vulnerabil'ity *n.* भेद्यता *f*, भेदनीयता *f.*

Vulnerable (vul'ner-a-bl) [L. *vulnus*, *vulneris*, a wound.] *a. capable of being wounded* घाव लागण्याजोगा -जोगता, भेद्य, भेदनीय. [V. POINT मर्मस्थान *n*, मर्मस्थल *n*, मर्म *n*, वर्म *n*, छिद्र *n.*]

Vulpecula (English name the Fox) *n.* (*astron.*) जम्बूक *m.* ही राशि उत्तरगोलार्धांत हंसराशीच्या दक्षिणेस आहे.

Vultur Volans (English name the Eagle) *n.* (*astron.*) गरुड.

Vulture (vult'ūr) [L. *vultur*, a vulture.] *n.* गिधाड *n*, गिधड *n*, गृध्र *m.* २ (*fig.*) *a rapacious person* (खाण्याकरितां झांपा टाकणारा) गिधाडासारखा मनुष्य *m*, अधाशी मनुष्य *m*, आस्तुटा *m*, खादाड, गिधाड (*fig.*).

Vul'turine *a.* गिधाडासारखा. २ खादाड.

Vulva (vul'va) [L. *vulva*, *volva* -*volvere*, to roll.] *n.* (*anat.*) *the external parts of the female genital organ* स्त्रियांचीं बाह्यजननेंद्रियें *n. pl.*, बाह्ययोनि *f*, महाभगोष्ठामधील विवर *n.* २ (*zool.*) अण्डाशयनलिकामुख *n.*

Vul'var *a.* बाह्यजननेंद्रियांसंबंधी.

Vulvi'tis *n.* बाह्यजननेंद्रियांचा दाह *m*, बाह्ययोनिदाह *m.*

W (du-b'lyōō) इंग्रजी वर्णमालेंतील तेविसावें अक्षर. हा अर्धस्वर आहे. याचीं अनेकवचनें Ws, व W's अशीं लिहितात.

उत्पत्तिः प्राचीन इजिप्शन चित्रलिपींत व फिनिशन लिपींत W हा ध्वनिदर्शक अक्षर नाहीं. वेस्टर्न ग्रीकभाषेंतील V Y या अक्षरांपासून सध्यांच्या इंग्रजी भाषेंतील (U, V, व) W या अक्षराची क्रमशः उत्पत्ति झाली असें युरोपियन वर्णविदांचें मत आहे.

उच्चार : सामान्यतः W चा उच्चार व् सारखा होतो; जसें, We, Wet, War. परंतु, बऱ्याचशा शब्दांत W चा उच्चार कांहींच होत नाहीं; जसें, Glow, Thrown, Wrote, Answer, Two, Who, &c.

संक्षेप: W. C. = Water closet. W. I. = West Indies. W. A. = West Australia; West Africa. W. = West; Western (Postal District, London). War. = Warwickshire. Wash. = Washington. Wisd. = Wisdom of Solomon.

Wabble, Same as Wobble.

Wad (wod) [Swedish, *vadd*, wadding.] *n. small lump of soft material, to stop a hole, etc.* बोळा *m*, चोंदा *m*, (गवताचा) बिंडा *m*, बिंडी *f*. २ (*esp.*) *a disk of felt keeping powder compact in gun* जामीन *m*. W. *v. t. to form into a wad* (-चा) बोळा करणें. (b) *to insert a wad* बोळा घालणें, बोळा घालून बंद करणें. २ *to line with wadding* गादी करणें, (कापूस वगैरे) घालून भरणें. Wad'ded *pa. t.* & *pa. p.* [(नदी).

Wā'dable *a.* उतार होणारा, पायउतारानें जाण्यासारखी

Wad'ding *n. soft material for padding garments* (आंगरख्याला गादी करण्याचा) रू *m*, कापूस *m*. (b) लोंकर *f*. २ *material from which gun-wads are made* (बंदुकीच्या) जामिनाचें सामान *n*.

Waddle (wod'-l) [From *Wade*.] *v. i. to move from side to side in walking* (चालतांना) डुलणें, डोलणें, झुकणें, झेंपा *f. pl.* देणें -खाणें, डुलत -झुकत -झेंपा खात चालणें, भेलकंडणें, भेलकांडी *f* -भेलकंड *f*. जाणें -खाणें. W. *n. waddling gait* डुलणें *n*, झुकणें *n*, डुलत जाण्याची चाल *f*, डुलती चाल *f*, बदकाची चाल *f*, हंसगति *f*. Wad'dler *n*. डुलत चालणारा *m*. Wad'dling *pr. p.* W. *v. n.* डुलत चालणें *n*.

Wade (wād) [A. S. *wadan*, to wade.] *v. i. to walk through water or other impeding medium* पाणी लोटीत जाणें, पाणी तोडीत जाणें, पाय ओढीत चालणें, श्रमानें -कष्टानें -बळानें -जुलमानें जाणें -चालणें, पाण्यांतून -रेतींतून -चिखलांतून जाणें, अडचणींतून मार्ग काढणें, रस्ता *m* -मार्ग *m*. काढीत जाणें. [To W. THROUGH SLAUGHTER OR BLOOD, *to make one's way by massacre* कत्तल करून रस्ता काढणें. To W. THROUGH A BOOK, *to read it in spite of dullness* कंटाळवाणें असतांहि वाचून काढणें.] W. *v. t. to ford* (*stream*) *on foot* पाण्यांतून पायीं जाणें, पायउतारानें जाणें.

Wa'der *n.* पाय ओढीत -श्रमानें -कष्टानें चालणारा *m.* २ पाण्यांतून पायीं जाणारा *m.* ३ (*esp.*) *heron and allied birds* बगळा व त्याच्या जातीचा पक्षी *m.* (ह्यांचे पाय लांब असतात व त्यामुळें त्यांस पाण्यांतून चालत जातां येतें.) ४ (*pl.*) *boots worn when wading* (पाण्यांतून पायीं चालत जातांना घालण्याचे) पाण्यांतले बूट *m. pl.*, वेडरबूट. यांतून पाणी आंत शिरत नाहीं.

Wa'ding *v. n.* पाण्यांतून पायीं चालणें *n.*

Wafer (wā'-fėr) [O. F. *waufre*, -Ger. *wabe*, a honeycomb.] *n. a thin cake or biscuit* लहान बिस्कुट *n.* २ *bread used in the R. C. mass* (रोमन क्याथोलिक सासाच्या उपयोगी) बिस्कुट *n*, वेफर *n.* ३ *a disk or thin leaf of paste, for seal* वेफर *f*, लाखेची वडी *f.* W. *v. t. to attach or seal with wafer* वेफर लावून चिकटविणें. (b) लाखेनें सील करणें.

Waft (waft) [From root of Wave.] *v. t. to bear or float, lightly along (as through air or water)* तरंगत नेणें, वाहवत नेणें, उडवीत -उडवून नेणें. W. *n. a single sweep of bird's wing* पक्ष्याच्या पंखाचा झपाटा *m* -सपाटा *m.* २ *whiff or odour* वासाचा भपका *m* -भपकारा *m.* ३ *fugitive sensation of joy* क्षणिक आनंद *m*, क्षणिक सुख *n.*

Wag (wag) [Of A. S. origin.] *n. a jester* मस्कऱ्या *m*, थट्टेबाज *m*, गमत्या मनुष्य *m.*

Wag (wag) [A. S. *wegen*, to move.] *v. t. to shake (tail, etc.) to and fro* हालवणें; as, "Dog *wags* his tail". Wag *v. i.* हालणें; as, "The tail was *wagging*." [TAIL WAGS DOG, *least important member of society or section of party has control* यःकश्चित् मनुष्याच्या हातांत समाजाचीं किंवा संस्थेचीं सूत्रें आहेत. TO WAG ONE'S FINGER AT (*in reproof etc.*) (-ची) कानउघाडणी करणें, (-ला) धमकावणी देणें. BEARDS, CHINS, JAWS, TONGUES, ARE WAGGING, *talk is going on* भाषण -संभाषण चाललें आहे.] W. *n. single wagging motion* हेलकावा *m.* Wagged *pa. t. & pa. p.*

Wage (wāj) [O. F. *wager*, to pledge.] *v. t. to carry on (war)* चालवणें, करणें, मांडणें.

Wage *n.* (*usu. pl.*) *what is paid for work done* रोजमुरा *m*, मुशारा *m*, मजुरी *f*, मजुरीचा पैसा *m.* [DAILY W. रोज *m*, रोजी *f*, दिवस *m.* LIVING W. निर्वाहापुरती मजुरी *f*, पोटापुरती मजुरी *f.*] २ (*usu. pl.*) *requital* मोबदला *m*; as, "The *wages* of sin is death."

Wage-earner *n.* मोलमजुरी करून पोट भरणारा *m.*

Wa'ger *n. a bet* पैज *f*, पण *m*, होड *f*, शर्यत *f*, प्रतिज्ञा *f.* W. *v. t. to bet* पैज मारणें, पण *m.* करणें, शर्यत *f.* मारणें, होड *f.* बांधणें -घालणें. [TO BE READY TO W. पैज लावणें, पैज मारणें.] Wa'gering *pr. p.* [W. CONTRACTS सट्ट्याच्या स्वरूपाचे करार *m. pl.*, सट्टे *m. pl.*; जसें, पावसाचा सट्टा *m*, अफूचा सट्टा *m.*]

Wa'gerer *n.* पैज लावणारा *m*, पैज मारणारा *m.*

Wages-Fund *n.* वेतनफंड *m*, पगार व मजुरी यांकडे खर्च होणारा देशाच्या संपत्तीचा भाग *m*.

Wages-Fund Theory वेतनफंडसिद्धान्त *m*.

Wag'gish *a. frolicsome* थट्टेखोर, विनोदी, मौज्या.

Wag'gishness *n.* थट्टेखोरपणा *m*, विनोदी स्वभाव *m*.

Waggle, Same as Wag.

Wagon, (less usually) Waggon (wag'-un) [O. E. *wægn*, wain.] *n. a large four-wheeled cart* चौचाकी गाडा *m*, चार चाकांचा गाडा *m*. २ *a railway truck* आगगाडीचा मालाचा डबा *m*, वागन *f*, वाघीण (*corruption of wagon*) *f*.

Wag'oner, Wag'goner *n. a driver of a wagon* गाडा हांकणारा, गाडेकरी *m*. २ (with *the*) (*astron.*) *constellation Auriga* नक्षत्रशकट *m*.

Wagonette', Waggonette' *n. a light four-wheeled carriage* आठ माणसांची उघडी शिग्राम.

Wag'onful *n.* गाडाभर (बोजा), वाघीणभर *n*.

Wagon-lit [Fr.] *n.* निजण्याची सोय असलेला आगगाडीचा डबा *m*, निजण्याचा डबा *m*.

Wagon-load *n.* वाघिणीच्या भरतीचा माल *m*, वाघिणीचा बोजा *m*. २ गाडाभर सामान *n*.

Wagtail *n.* (*-the bird*) खंजन *m*, खंजरीट *m*, सदानर्त *m*. [INDIAN W. परटीण *f*.]

Waif (wāf) [From root of Waive.] *n. ownerless object* बेवारशी माल *m*, सांड *f*. २ *homeless and helpless person* (घरदार नसलेले) निराश्रित *m*, अनाथ. [WAIFS AND STRAYS, *destitute persons, with no settled home nor means of subsistence* निराश्रित लोक *m. pl.*, अनाथ लोक *m. pl.*]

Wail (wāl) [Imit.] *v. i. to lament loudly* हेल काढून रडणें, गळा काढून रडणें, आक्रंदणें, धायमाय *f.* मोकलणें -फोडणें, आकांत *m* -आक्रोश *m* -विलाप *m.* करणें. Wail *v. t.* हेल काढून रडणें, आकांत करणें.

Wail *n.* आकांत *m*, आक्रोश *m*, विलाप *m*, आक्रंदन *n*. [GENERAL *or* GREAT W. रडारड *f*, हाहाकार *m*.]

Wail'ing *pr. p.* W. *v. n.* आकांत *m*, आक्रोश *m*.

Wain, Same as Wagon. [Charles's Wain, *a northern constellation also called the Great Bear* सप्तर्षि. The Lesser W. लघुसप्तर्षि.]

Wainscot (wān'-skot) [D. *wagen*, wall and *schot*, boarding.] *n. panelling on the side of a room* भिंतीला तक्त्यांची मढवणी *f*, भिंतीची तक्तेबंदी *f*. W. *v. t. to line with wainscot* भिंतीला तक्तेबंदी करणें. Wainscoted, Wainscotted *pa. t.* and *pa. p.* Wainscoting, Wainscotting *pr. p.*

Wain'-wright *n.* गाडे तयार करणारा *m*.

Waist (wāst) [A. S. *wæxt*, growth.] *n.* कमर *f*, मध्य *m*, कटि *f*, कटिप्रदेश *m*. २ *the middle of a ship* पोपट *n*, कमरगा *m*. ३ *part of a garment encircling waist* कमरेभोंवतालचा कपड्याचा भाग *m*, (कपड्याची) कमर *f*.

Waist'-band *n. band or sash roud the waist* नेफा *m*, कमरपट्टा *m*.

Waist'-coat *n. a garment reaching down to waist, usually without sleeves* जाकीट *n*, वास्कुट *n*.

Wait (wāt) [O. F. *waiter*, to watch.] *v. i. to pause, to stay, to tarry* थांबणें, खोळंबणें, खोळंबून राहणें -बसणें, दम खाणें -धरणें, सबुराई *f*. करणें, सबुरी *f* -सबूर *f*. करणें, धीर धरणें. २ *to be expectant or on the watch* वाट पाहत बसणें -राहणें, वाट *f* -मार्ग *m*. पाहणें, मार्गप्रतीक्षा *f*. करणें, टपणें, टपून बसणें; as, "Everything comes to those who *wait*." W. *v. t. to await, to abide* (-ची) वाट पाहणें, (-करितां) टपून बसणें; as, "I am only *waiting* the signal." २ (with *upon*) *to serve as attendant, esp. at table* चाकरी करणें, बरदास्त करणें, (भोजनाचे पदार्थ) वाढणें. ३ (with *upon*) *to pay visit to person* (regarded as superior) भेटीस जाणें, भेट घेणें, भेटणें. Wait *n*. (*pl.*) *street musicians at Christmas time* नाताळांतील घरोघर फिरणारे ब्यांडवाले. २ *the act or time of waiting* थांबणें *n*, खोटी *f*, थांबण्याचा वेळ *m* -काळ *m*; as, "Had a long *wait* for the train." ३ *watching for enemy, ambush* लपून बसणें *n*, टपणें *n*. [To LIE IN WAIT टपून बसणें, टपणें, लपून बसणें.]

Wait'er थांबणारा *m*, खोळंबणारा *m*, वाट पाहणारा. २ *a man who takes and executes orders* खिदमतगार *m*, चाकर *m*, हुजऱ्या *m*. (b) (खाणावळींतील) वाढप्या *m*, परिवेषक *m*. २ (बशा वगैरे ठेवण्याचें) ताट *n*.

Wait'ing *pr. p.* W. *v. n.* थांबणें *n*, खोळंबणें *n*, वाट पाहणें *n*, वाट पाहत बसणें *n*, मार्गप्रतीक्षा *f*. [WAITING-ROOM *n*. (स्टेशनावर किंवा डाक्टरचे घरीं) थांबण्याची खोली *f*, बसण्याची खोली *f*, प्रतीक्षागृह *n*. IN WAITING, *in attendance* चाकरीस हजर, चाकरी करीत.]

Wait'ress *n*. स्त्रीनोकर *m*, सैरंध्री *f*.

Waive (wāv) [Fr. -Scand. *wefva*, wind.] *v. t. to give up or not insist on* (right, claim, opportunity, legitimate plea) (मुकाट्यानें हक्क वगैरे) सोडून देणें, सोडणें. [*claim* हक्क सोडून देणें *n*.

Waiv'er *n*. (*law*) *process of waiving a right or*

Wake (wāk) [A. S. *wacan*, to wake.] *v. i. not to sleep* जागणें, जागा राहणें, जागरण *n*. करणें. २ (*lit.* and *fig. usu.* with *up*) *to cease from sleep* जागा होणें, जागृत होणें, डोळे उघडणें, झोंप जाणें *g. of s.*; as, "Nature *wakes*." ३ *to rise from the dead* मेलेला उठणें, (मेलेला) पुनःजीवंत होणें. ४ (B.) जागरण करणें. W. *v. t. to arouse from sleep* जागा करणें, जागृत करणें, उठवणें. (b) (*fig.*) उठवणें, जागृत करणें; as, "Spring *wakes* all nature." २ *to rouse from inactivity, etc.* जागृत करणें, चेतना उत्पन्न करणें, जागा करणें; as, "The insult *waked* his dull spirit." ३ *to raise from the dead* मेलेला उठवणें, मेलेला जीवंत करणें. ४ *to disturb* (silence, place) *with noise*

(आवाजानें) जागें करणें, उठवणें, (शांतता) नाहींशी करणें. Woke, Waked *pa. t.* Woke, Woken, Waked *pa. p.*

Wake *n.* (*Hist.*) *anniversary of dedication of church kept by watching all night* रात्रभर जागरण करून केलेला खिस्ती मंदिराच्या प्राणप्रतिष्ठेचा वार्षिकोत्सव *m*, वार्षिकजागरणोत्सव *m*. २ जागरणोत्सवानिमित्त जत्रा *f*. (b) जागरणोत्सवानिमित्त खेळ *m*.

Wake (wāk) [Ice. *vök*, a channel (in ice).] *n. track of vessel in the water* सांखळी *f.* [IN THE W. OF, *after the example of* मागाहून, सांखळीला धरून, अनुकरण करीत.]

Wake'ful *a. keeping awake* जागता, जागरूक, जागरणशील, निद्राविमुख. २ बिनझोंपेचा, जागरणाची (रात्र). ३ *watchful* सावध, हुशार, जागरूक, तत्पर.

Wake'fully *adv.* जागत राहून, जागरूकतेनें, हुशारीनें.

Wake'fulness *n.* जागणें *n*, जागरूकपणा *m*, जागरण *n*, जागर *m*, जागरणशीलता *f*, निद्राविमुखता *f*.

Waken (wā'-kn) [Same as Wake.] *v. i. to become awake* जागा होणें, उठणें. W. *v. t. to cause to be awake* जागा करणें, उठवणें; as, "Go, W. Eve."

Waking *pr. p.* जागणारा, जागा राहणारा. २ जागा होणारा. ३ मेलेला उठणारा. ४ जागा करणारा. ५ उठवणारा, मेलेला उठवणारा.

Waler (wālėr) [From Wales.] *n.* (न्यूसाउथवेल्समधून आणलेला हिंदी सैन्यांतील) वेलर (घोडा) *m*.

Wales (wāls) वेल्स (प्रांत) *m*. [PRINCE OF W. *title conferred on heir-apparent of Great Britain* इंग्लंडच्या युवराजाचा 'प्रिन्स ऑफ़ वेल्स' किताब *m*. २ युवराज *m*.]

Walk (wāk) [A. S. *wealcan*, to roll.] *v. i. to go on foot* चालणें, पायानें -पायीं जाणें -चालणें, चालत जाणें. [ABLE TO W. AND TALK (-A CHILD) चालताबोलता, चालकाबोलका. To W. WITH A STATELY GAIT ठमकणें, ठमकत चालणें.] २ *to proceed without running* सावकाश चालणें, चालीनें -साध्या चालीनें -न धांवतां जाणें -चालणें. ३ (with *about*) *to stroll* पायांनीं फिरणें, पायांनीं फिरावयास जाणें, पाय मोकळे करणें, रपेट -फेरफटका *m*. करणें, सहल करणें. ४ (with *off*, *with*, or *away with*) *to carry off*, *to steal* उपटणें, उपटून नेणें, पळविणें. W. *v. t. to tread the floor or surface of* चालणें, फिरणें, येणें, जाणें *all with* वर, मध्यें, etc.; as, "Him that *walked* the waves." [To W. THE STREET, *to be prostitute* कसबिणीचा धंदा करणें. To W. THE HOSPITALS, *to be a medical student* वैद्यकीचा अभ्यास करणें. To W. THE BOARDS, *to be an actor* नटाचें काम करणें. To W. THE CHALK, *to show sobriety to the police by walking straight between chalked lines* (झिंगलेला नाहीं हें भासविण्याकरितां) थोपट (आंखलेल्या) मार्गानें जाणें.] २ *to cause to walk with one* चालीनें चालवणें, हलक्या चालीनें

-कदमानें नेणें -हांकणें; as, "To W. a horse." ३ (*with about*) फिरणें, फेरफटका *m.* करणें.

Walk *n. manner of walking* चाल *f*, पाऊल *n*, चालण्याची रीत *f.* २ *a stroll* फिरणें *n*, सहल *f*, फेरफटका *m*, रपेट *f*, फेर *m*, फेरा *m.* [W. OF A HUNDRED PACES AFTER A MEAL (to promote digestion) शतपावली *f.*] ३ *a person's favourite walking ground* (बागेंतील) फिरण्याचा रस्ता *m*, रपेट -सहल करण्याची वाट *f*, पायांनीं फिरण्याचा रस्ता *m.* ४ *grazing ground* चरण *n*, चरण्याची जागा *f.* ५ *sphere of life and work* धंदा *m*, काम *n.*

Walk'er *n.* चालणारा *m*, पायीं जाणारा *m.*

Walk'ing *pr. p.* W. *v. n.* चालणें *n*, पायीं चालणें *n.*

Walking-dress बाहेर जातांना घालण्याचा पोषाख *m.*

Walking gentleman *n.* काम नसलेला सुरेख नट *m.*

Walking lady *n.* काम नसलेला सुरेख स्त्रीनट *m.*

Walking-stick *n.* चालतांना हातांत घेण्याची काठी *f*, रपेटीची काठी *f.*

Walking-tour *n.* पायीं सहल *f*, फेरफटका *m.*

Walk-over *n.* (sports) *an event in which only one competitor appears* बाकीचे घोडे न आल्यामुळें किंवा आलेले कमी प्रतीचे असल्यामुळें सहज जिंकतां येणारी शर्यत *f*, सहजीं चालून जिंकण्याची शर्यत *f.* २ *an easy victory* सहजीं मिळालेला जय *m.*

Wall (wawl) [O. E. *weal*, -L. *vallum*, rampart, palisade.] *n.* (of a building) भिंत *f*, दिवाल *f*, भित्ति *f.* [GABLE W. चांदई *f.* HOLLOW IN A W. (TO CONTAIN GRAIN) बळद *n.* NICHE *or* RECESS IN A W. कोनाडा *m*, कोनाडें *n*, देवळी *f.* THIN W. (AS OF ONE BRICK) पडदी *f*, चिरणी *f*, शिती *f.* PARTY W., PARTITION W. पडदी *f.* BLANK W. (दरवाजा किंवा खिडकी नसलेली) सुनी भिंत *f.* TO RUN ONE'S HEAD AGAINST A W., *to attempt impossibilities* अशक्य गोष्टी साध्य करण्याचा प्रयत्न करणें, भिंतीवर डोकें आपटणें. TO SEE THROUGH BRICK W., *to have miraculous insight* भिंतीच्या पलीकडचें पाहणें. WALLS HAVE EARS भिंतीला कान असतात. WITH ONE'S BACK TO THE W., *brought to bay* निरुपाय होऊन, निरुपायानें.] २ (of a town) *enclosing wall* कुसूं *n*, कूस *n*, गांवकुसूं *n*, कोट *m*, तट *m*, पन्हा *m*, (as शहरपन्हा, गांवपन्हा), प्राकार *m*, प्राचीर *n.* ३ (of a temple) पोवळ *f*, पोवळी *f.* ४ (of a tent) कनात *f.* ५ (made of lath or plaster) शिंद *f*, शिंध *f.* ६ (made of sticks plastered over) कूड *m.* [TO MAKE A W. कुडणें, कुडण *n.* करणें.] ७ (made of stones loosely thrown up) गडगा. ८ *something resembling wall in appearance or effect* भिंत (*fig.*) *f*; as, "W. of armed men." ९ *position next wall as opposed to kennel side of street footpath* पायरस्त्याची बिनगर्दीची बाजू *f.* १० *side as opposed to the centre of road* रस्त्याची बाजू *f*, कड *f.* [THE WEAKEST GOES TO THE W.

gets the worst in competition चढाओढींत दुबळा शेवटीं मरतो.] W. *v. t.* भिंत *f.* बांधणें.

Walled *pa. t.* W. *pa. p.* [WALLED UP, *closed up with masonry* बंदिस्त.]

[चित्रें काढणें *n.*

Wall-painting भिंतीवर काढलेलें चित्र *n.* २ भिंतीवर

Wall-paper भिंतींना लावण्याचा शोभिवंत कागद *m.*

Wall-pepper इंद्रकट *n*, इंद्रवट *n*, इंद्राठी *f.* [लांकूड *n.*

Wall-plate भिंतींत बसविलेलें बहालाच्या खालचें आडवें

Wallet (wol'et) [Of doubtful origin.] *n.* (a) (of a traveller) पडशी *f.* (b) (of a beggar) झोळी *f*, चौपदरी *f*, झोळणा *m.* (c) (of a pedlar) पोतें *n.* २ *a pocket-book* खिशांतील नोटबुक *n.*

Wall-eye (wäl-ī) [Ic. *vagl*, disease of the eye.] *n.* (*esp.* of horse) *an eye with grey or whitish iris* पांढऱ्या बुबुळाचा डोळा *m.* यानें दिसत नाहीं. २ (*loosely*) *an eye showing abnormal amount of white owing to squint* कैरा डोळा *m*, खैरा डोळा *m.*

Wall-eyed *a.* कैरा, खैरा, कैऱ्या डोळ्याचा.

Wallow (wol'-lō) [O. E. *wealwian*, to roll.] *v. i. to roll about in sand, mud, water, etc.* लोळणें. [To W. IN MONEY, *to be very rich* संपत्तींत लोळणें.] २ *to take gross delight in sensuality, etc.* भोगविलासांत लोळणें, दुर्व्यसनांत आयुष्य घालवणें.

Wallow *n.* म्हशीची लोळण्याची जागा *f*, खाजण *n.*

Wal-nut (wäl'-nut) [A. S. *wealh*, foreign + *hnut*, a nut.] *n.* (*the tree*) अक्रोड *m*, अक्षोट *m.* २ (*its nut*) अक्रोड *m*, अक्षोट *m.*

Waltz (wälts) [Gr. *walzen*, to roll.] *n. a quick dance, with a whirling movement* 'वाल्ट्झ' नांवाचा वाटोळा नाच *m.* २ *the music for it* 'वाल्ट्झ' नाचाचें गीत *n.* W. *v. i.* 'वाल्ट्झ' नाच नाचणें.

Wan (wan) [Ety. dub.] *a. pale* फिका, फिक्का, फिकट, निस्तेज. २ *languid* म्लान, मलूल. [To LOOK W. (-COUNTENANCE) फिकट दिसणें. To TURN W. काळवटणें, काळवंडणें, काळसरणें.]

Wand (wand) [Dan. *vaand*, twig.] *n.* छडी *f*, चमकी *f.* २ *a conjuror's baton* कांडी *f.* [To WAVE HIS W. (-A CONJUROR) कांडी *f.* फिरविणें.] ३ *staff of authority* छडी *f*, काठी *f*, वेत्र *n.*

Wander (wonder) [A. S. *wandrian*, to wander.] *v. i. to ramble about* भटकणें, भटकत फिरणें, भटक्या *f. pl.* मारणें -मारीत फिरणें, हिंडणें, हिंडत फिरणें, भ्रमणें, भ्रमण *n* -परिभ्रमण *n.* करणें, इकडेतिकडे फिरणें, सैरावैरा फिरणें. २ *to go astray* बहकणें, भकणें, चुकणें, चुकून जाणें, वाट *f.* सोडणें, वाट *f.* सोडून जाणें, भ्रमणें, भटकणें, घसरणें. ३ *to ramble in one's talk* (बोलण्यांत) वाहवणें, रानांत शिरणें, रान *n.* धरणें -घेणें; as, "He *wanders* in his talk". ४ *to be inattentive or delirious* चित्त ठिकाणावर नसणें, चित्त भ्रमणें *g. of s.*, बुद्धिभ्रम *m* -भ्रांति *f.* असणें *g. of s.*; as, "His wits are *wandering*." W. *v. t. to traverse desultorily* भटकणें, हिंडणें,

भ्रमणें, etc.; as, "You may *wander* the world."

Wandered *pa. t.* W. *pa. p.* of Wander.

Wan'derer *n.* भटकणारा *m*, भटकत फिरणारा, हिंडणारा, हिंडत फिरणारा, भटक्या, हिंडफिऱ्या, हिंडगा. [DISTRESSED W. परागंदा.] २ चुकलेला *m*, चुकून जाणारा -गेलेला, रस्ता चुकलेला *m*, वाट चुकलेला. (b) भकलेला.

Wan'dering *pr. p.* W. *n.* भटकणें *n*, हिंडणें, हिंडत फिरणें *n*, परिभ्रमण *n*, भ्रमण *n.* [W. OVER THE EARTH दिग्भ्रमण *n.*] २ चुकणें *n*, चुकून जाणें *n.* ३ वाहवणें *n.* ४ भ्रम *m*, चित्तभ्रम *m*, बुद्धिविभ्रम *m.*

Wane (wān) [A. S. *wanian*, to be deficient.] *v. i.* *to decrease in size or splendour like the moon* लहान होणें, उणा -क्षीण होणें -होत जाणें, कलाक्षय *m* -क्षय *m* -ऱ्हास *m.* होणें *g. of s.* २ *to lose power or vigour* उतरणें, उतरता पाया लागणें, जाता पाया *m* -उतरती दशा *f.* लागणें -होणें. (b) तेज कमी होणें, तेजोऱ्हास होणें, महत्व कमी होणें. W. *n. process of waning* लहान होणें *n*, कलाक्षय *m*, अवकळा *f*, ऱ्हास *m*, उतार *m*, उतरता पाया *m*, उतरती दशा *f*, अपक्षय *m*, तेजोऱ्हास *m*, क्षय *m.*

Waned *pa. t.* W. *pa. p.* लहान झालेला, कलाक्षीण, उतरलेला, उतरता पाया लागलेला.

Want (wont) [O. E. *wan*, deficient.] *n. absence* अभाव *m*, नसणें *n*, नाहींपणा *m*, राहित्य *n*, शून्याकार *m*, नास्तिपक्ष *m*, ठणठणाट *m.* [TO BE A W. OF शून्य *n*-पूज्य *n.* असणें WITH नांवानें; EX. विद्येच्या नांवानें पूज्य THERE IS AN UTTER WANT OF LEARNING.] २ *deficiency, lack* उणीव *f*, उणेपणा *m*, कमताई *f*, वाण *f*, तोटा *m*, न्यूनता *f.* ३ *need* गरज *f*, अगत्य *n*, प्रयोजन *n*, दरकार *f*, अपेक्षा *f*; as, "Is in W. of money." ४ *need of sustenance, poverty* कंगाली *f*, चणचण *f*, चडचड *f*, तारंबळ *f*, खर्चीची अडचण *f*, टंचाई *f*, धनाभाव *m*, द्रव्याभाव *m*; as, "Living in the direst W." [THAT IS ABOVE W. निर्दंदात, निर्दंधात.] ५ *desire for a thing as necessary to life* गरज *f*, आकांक्षा *f*; as, "Man of few *wants*." ६ *thing so desired* इच्छिलेली वस्तु *f*, गरजेची वस्तु *f*; as, "Superfluities soon become *wants*."

Want *v. t. to be without* नसणें *with in. con.*, (-जवळ, पाशीं) नसणें, अभाव *m.* असणें *g. of o.*; as, "He *wants* wisdom." २ *to be deficiently supplied with, to fall short of* उणा असणें, कमी असणें -पडणें, कमती *f* -वाण *f* -उणीव *f* -उणेपणा *m.* असणें -पडणें *in. con. with g. of o.* ३ *to have need of, to require* गरज असणें, जरूरी असणें, पाहिजे असणें, अगत्य *n* -प्रयोजन *n* -काम *n* -दरकार *f.* असणें -लागणें *in. con. with g. of o.*; as, "The boy *wants* whip." ४ *to desire* इच्छिणें, इच्छा *f* -आकांक्षा *f* -अपेक्षा *f.* असणें *in. con. with g. of o.* Wanted *pa. p.* पाहिजे. Wanting *pr. p.*

Want *v. i. to be in want of* उणा पडणें, कमी असणें, गरजेंत असणें; as, "Must not be allowed to W."

Wan'ting *prep. without* शिवाय, खेरीज; as, "W. common honesty, nothing can be done." २ *minus, less* उणा, कमी, न्यून; as, "Made a century *W.* one run."

Want'ing *a. absent* गैरहजर; as, "One of the twelve is W." २ उणा, कमी, न्यून. ३ कमी करणारा, कमी पडणारा; as, "I shall not be *wanting* in my exertions."

Wanton (won'-tun) [A. S. *wan*, wanting, and *togen*, drawn, educated.] *a. sportive, playful* खेळाडू, खेळकर; as, "W. child." (b) बागडणारें (कोंकरूं). (c) मजेनें (झुळझुळ) वाहणारा (वारा); as, "W. wind." २ *capricious* लहरी, स्वच्छंद; as, "W. mood." ३ *unrestrained, wild* स्वैरगति, बेसुमार, मनस्वी; as, "W. growth." (b) बाष्कळ, लाडका. [W. PROCEDURE लाडका व्यवहार *m.*] ४ *licentious, unchaste, lewd* सोदा, लुच्चा, ढंगी, बेढंगी, व्यसनी, कामी, कामुक, कामबुद्धीचा, कामदृष्टीचा, -esp. of a female कुमार्गप्रवृत्त, छिनाल. ५ *motiveless, random* उगाच केलेला, अहेतुक, निष्कारण; as, "W. mischief." W. *n. an unchaste woman* चाळकभवानी *f*, नाचरी *f*, चवढवी *f*, टेवखोर स्त्री *f*, चपला *f*, व्यभिचारिणी *f*, स्वैरिणी *f*. W. *v. i. to sport, to gambol* उड्या *f. pl.* मारणें, लहरा *f. pl.* -मौजा *f. pl.* मारणें, बुरंगळणें.

Wan'tonly *adv.* मजेनें, गमतीनें. २ छांदिष्टपणानें. ३ मनास येईल तसें, यथेष्ट, यथेच्छ. ४ मनस्वी, बेसुमार. ४ सोदेगिरीनें, कामभावानें. ५ उगीच, कारण नसतां.

Wan'tonness *n.* मजा *f*, मौज *f*, गंमत *f*, क्रीडा *f*, लीला *f*. २ छांदिष्टपणा *m*. ३ स्वच्छंदपणा *m*, लहरीपणा *m*, स्वैरगति *f*, स्वेच्छागति *f*, स्वैरिता *f*. ४ सोदेगिरी *f*, लुच्चेगिरी *f*, बेढंगीपणा *m*, कामभाव *m*. ५ अहेतुकता *f*.

War (wawr) [Of A. S. origin.] *n. a quarrel between nations conducted by force* युद्ध *n*, संग्राम *m*. २ *(fig.) hostility or contention between persons* युद्ध *(fig.) n*, लढाई *(fig.) f*, भांडण *n*, वैर *n*, शत्रुत्व *n*. [CIVIL W., *between parts of one nation for supremacy* आपआपसांत युद्ध *n*, यादवी *f*. PRIVATE W., *feud between persons* खासगी भांडण *n*, खासगी द्वेष *m*. HOLY W., *waged in support of some religious cause* धर्मयुद्ध *n*, धार्मिक युद्ध *n*. TO MAKE OR WAGE W., *to begin or carry on hostile operations* युद्ध (सुरू) करणें. TO DECLARE W. युद्ध जाहीर करणें. DECLARATION OF W. युद्ध जाहीर करणें, युद्धाचा जाहीरनामा *m*. TO DECLARE W. UPON (INSTITUTION, CUSTOM, PARTY) युद्ध जाहीर करणें. TO BE AT W., *to be engaged in hostilities with the enemy* शत्रूशीं युद्ध करणें -करींत असणें, शत्रुत्वानें वागणें. TO ROLL BACK TIDE OF W., *to repel invasion* स्वारी परतविणें, हल्ला माघारा फिरविणें. ON A W. FOOTING (of army, fleet) *with full establishment* युद्धाकरितां नेहमीं तयार ठेवलेला, युद्धाची सज्जता असलेला. W. TO THE KNIFE, *struggle to the bitter end* विकोपास गेलेलें भांडण *n*. SECRETARY AT W. युद्धखात्याचा

प्रधान *m*, युद्धमंत्री *m*. ART OF W., *strategy and tactics* युद्धकला *f*. यांत व्यूहरचना व डावपेंच यांचा समावेश होतो. TRADE OF W. शिपाईगिरी *f*. COUNCIL OF W. SEE UNDER COUNCIL. MAN-OF-WAR लढाऊ जहाज *n*, मनवर *n*. LAWS OF W. युद्धाचे नियम *m. pl.* RIGHTS OF W. (शांततेच्या वेळीं नसणारे) युद्धाचे हक्क *m. pl.*, (युद्धाचे वेळीं) युध्यमान राष्ट्रांना असलेले हक्क. THE DOGS OF W. (*poet.*), *havoc attending war* युद्धांत होणारा नाश *m*. W. OF THE ELEMENTS, *storms and catastrophes in nature* (वादळें वगैरे) सृष्टींतील अनर्थ *m. pl.* W.-cry *n*. युद्धाचा संकेतशब्द *m*. २ (एखाद्या पक्षाचा) संकेतशब्द *m*. W.-cloud *n*. युद्धाचे ढग *m. pl.*, युद्धाचीं चिन्हें *n. pl.* W.-dance *n*. युद्धापूर्वी केलेला नाच *m*. W.-god *n*. युद्धदेवता *f*. W.-head *n*. (टार्पेडोचें म्हणजे) पाणतीराचें स्फोटक टोपण. शांततेच्या वेळीं कवाइतींत हें काढून ठेवतात. W.-horse *n*. युद्धाच्या उपयोगी घोडा *m*. W. office *n*. युद्धखात्याचें हपीस *n*. W.-worn *a*. युद्धनिष्णात. (b) युद्धांत खराब झालेला (as ships). (c) युद्धामुळें थकून गेलेला.

War *v. i.* (archaic) *to make war* युद्ध करणें -चालवणें. W. *v. t. to bring or beat down by war* युद्ध करून जेर करणें -खालीं पाडणें -आणणें. Warred *pa. p.*

Warble (wor'-bl) [O. F. *werbler*, to warble.] *v. t. to sing, to trill* लकेरी मारणें, छेडणें, आळवणें, फिरकी *f* -झील *f* -कंप *m* -खांचखोंच *f*. घेणें -घेऊन गाणें. W. *v. i.* लकेरी मारणें, गाणें. W. *n. song, melody* गाणें *n*, लकेर *f*.

War'bler *n. one who warbles* गाणारा *m*, लकेर मारणारा. २ *a singing bird* गाणारा पक्षी *m*.

Ward (wawrd) [A. S. *weard*, guardian.] *n. act of guarding a place* पाहरा करणें *n*; as, "To keep watch and W." २ *minor under care of a guardian* अज्ञान *m*, पाल्य *m*, पालकाच्या ताब्यांतला *m*. [COURT OF W.s पाल्यपालकखातें *n*.] ३ *a division or district in a town* पुरा *m*, मोहला *m*, पेठ *f*, वठार *m*. ४ *separate room or division in prison or hospital* दवाखान्यांतील खण *m*, खोली *f*. (b) तुरुंगांतील विवक्षित खण *m*, खोली *f*.

Ward *v. t.* (chiefly now of God) *to have in keeping, to protect* सांभाळ करणें, पालन करणें, संरक्षण करणें; आश्रयाखालीं घेणें. २ *to parry* (*a blow*), *to keep off* (*danger*) वारणें, निवारणें, निवारण *n*. करणें, टाळणें, चुकवणें.

Ward'en *n. keeper or guardian* पालक *m*, पालन करणार *m*. २ *an officer in charge* मुख्य अधिकारी *m*. ३ *the principal of a college or school, etc.* शाळेचा मुख्य *m* -अध्यक्ष *m*, शालाधिपति *m*.

Ward'enship *n*. पालकाचा अधिकार *m*, पालकत्व *n*, पालकाचें काम *n*. २ शाळेचा अध्यक्षपणा *m*. (b) शाळेच्या अध्यक्षाची जागा *f*.

Ward'er *n. a guardian* पालन करणार *m*, पालक *m*. २ निवारणारा *m*, निवारण करणारा *m*. ३ *a jailor*

तुरुंगावरचा मुख्य अधिकारी *m.* (b) (in Indian prisons) तुरुंगांतील शिपाई *m.* [CONVICT WARDER (कैद्यांवर देखरेख करणारा) कैदी मुकादम.]

Ward'-robe *n. a place where clothes are kept* कपडे ठेवण्याची जागा *f*, कपडे ठेवण्याचें कपाट *n*, जामदारखाना *m*. २ *a person's stock of clothes* कपडे *m. pl.*, कपड्यांचा सांठा *m*, पांघुरणें *n. pl.*, वस्त्रें *n. pl.*

Ward-room *n. the mess-room of the officers of a man-of-war* लढाऊ जहाजांवरील अधिकाऱ्यांची जेवणाची खोली *f*, मेसखाना *m*.

Ward'ship *n. tutelage, guardian's care* पालकत्व *n*, पालनाचें काम *n*; as, "Has the W. of."

Ware (wār) [A. S. *waru*, wares.] *n.* (*usu. in pl.*) *goods, merchandise* माल *m*, विक्रीचा माल *m*, विकाऊ माल *m*. (विशेषतः मातीचीं भांडीं). [CHINA W. चिनई भांडीं *n. pl.* HARD W. लोखंडी सामान *n.* POTTER'S W. कुंभाराचीं भांडीं *n. pl.*, कुंभारकाम *n.*]

Ware'-house *v. t. to store in a ware-house* वखारींत माल सांठविणें.

Ware'housed *pa. t. & pa. p.* **Ware'housing** *pr. p.*

Ware'-house *n. a building for storing wares* वखार *f.*

Ware'-house-man *n.* वखारवाला *m*.

Warfare (wawr'-fār) [See war.] *n.* युद्ध *n.* (b) *state of war* युद्धावस्था *f*, संग्राम *m*.

War'like *a. martial, fond of war* लढवय्या, लढाऊ, लढण्यास उत्सुक, संग्रामोत्सुक, रणशूर, रणधीर, झुंजार, रणवीर, वीरश्रीचा. २ *of war* युद्धाचा, युद्धविषयक; as, "W. preparations." ३ लष्करी, लष्करी बाण्याचा. ४ लढाईची भीति घालणारा.

Warm (warm) [O. E. *wearm*, warm. Cf. Sk. घर्म heat.] *a. hottish* ऊन, उष्ण, गरम. [W. BLOOD (जीवंत माण्यांचें) उष्ण रक्त *n*, तापलेलें रक्त. २ *passionate or emotional disposition* रागीट स्वभाव *m*, तापट प्रकृति *f*, गरम मिजास *m*. (b) रंगेल स्वभाव *m*.] २ (of persons) *with temperature of skin raised* (व्यायामानें किंवा इतर कारणानें अंगाची) उब वाढलेला, शरीराची उष्णता वाढलेला. ३ (of friendly relations) *hearty, enthusiastic* उत्साहाचा, उत्साही, सोत्साह, सानुराग, प्रेमादराचा, आदराचा, मनापासूनचा, कळकळीचा; as, "W. friend, welcome, thanks, &c." ४ *animated, heated, excited* गरम, गरम झालेला, आवेशाचा, राग आलेला, क्रुद्ध, संतप्त; as, "The dispute or disputants grew W." ५ (of position) *difficult or dangerous to maintain or meet* राखण्यास अवघड, लढविण्यास कठिण, बिकट, माऱ्याचा; as, "A warm corner *i. e.* hot part of battle." ६ (of feelings) *sympathetic, emotional, affectionate* सहानुभूतिपर, प्रेमळ, कोवळें (अंतःकरण), हळवें (मन); as, "A W. heart." ७ (of colours) *suggestive of warmth* उष्णतासूचक तांबडा किंवा पिंवळा (रंग). ८ (of scent in hunting) *fresh*

and strong ताजा. ९ (of seeker in children's hiding games) *near the object sought, on verge of finding* भिडूच्या जवळ गेलेला. १० (of person) *comfortably off, rich* सुस्थितींत असलेला, गरम, गबर, खिसा गरम असलेला, पैशाची ऊब असलेला. ११ (of official) *no longer strange in office* रुळलेला, वहिवाटलेला; as, "A W. official."

Warm *v. t. to make warm* ऊन करणें, उष्ण करणें, गरम करणें, तापवणें, उष्णता *f.* देणें. २ *to warm oneself at fire* शेकणें, शेक *m.* घेणें. ३ *to excite* उत्साहित करणें, उत्साह आणणें, चेतवणें, चेतना उत्पन्न करणें; as, "Bright hopes, that erst the bosom *Warmed*." W. *v. i. to become warm* ऊन होणें, गरम होणें, तापणें. [To PUT TO W. तापत ठेवणें.] २ *to become animated* उत्साह *m.* येणें, आवेश *m.* येणें, चेव *m.* येणें *in. con.*, कळी *f.* उमलणें *g. of s.*; as, "He *warmed* as he got into his subject." W. (*colloq.*) *n. act of warming oneself* शेकणें *n.* (b) शेक *m.* Warmer उष्णताजनक, ऊब आणणारा.

Warm-hearted *a. affectionate* प्रेमळ, मायाळू, ममताळू, स्नेहाळू. २ *hearty, sympathetic* प्रेमाचा, मनापासूनचा, कळकळीचा, सहानुभूतीचा, सहानुभूतिपर.

War'ming *pr. p.* [WARMING-PAN शेकण्याची शेगडी *f.* २ (*fig.*) *a person holding office temporarily to keep it for another not yet of age* (वयांत न आलेल्या दुसऱ्याकरितां राखून ठेवलेल्या जागेवर नेमलेला) तात्पुरता मनुष्य *m.*]

Warm'ly *adv.* उत्साहानें, आवेशानें. २ आदरानें, आदरपूर्वक.

Warmth, Warm'ness *n.* ऊनपणा *m*, उष्णता *f*, ऊष्मा *m*, गरमी *f.* २ उत्साह *m*, कळकळ *f*, ऊब *f*, आवेश *m*; as, "He Warmth of love or piety."

Warn (wawrn) [O. E. *wearnian*, to take heed.] *v. t. to give notice to, to put on guard* पूर्वी सूचना देणें, सावध करणें, सूचना करणें, पूर्वी सुचविणें. २ *to admonish* बजावणें, बजावून सांगणें, ताकीद देणें, ताकीद *f.* करणें, सांगून -बोलून -ठेवणें, जतावणें.

Warned *pa. t.* and *pa. p.* Warning *pr. p.*

Warning *n. caution* इशारा *m*, इशारत *f*, सूचना *f*, पूर्व *n*, पूर्वबोधन *n.* २ *admonition* ताकीद *f*, सांगी *f*, बजावणें *n*, जतावणें *n.* [To TAKE W. FROM इशारा घेणें, दाखला *m.* घेणें *g. of o.* To TAKE W. कानाला खडा लावून घेणें, कान *m. pl.* पिळून घेणें. To BE CONSTANTLY GIVING W. कानींकपाळीं ओरडणें.] ३ *a thing that serves to warn* सूचना *f*, इशारा *m*, सूचक *n*; as, "Palpitation is a W. of heart trouble." ४ (नोकरी सोडण्याबद्दलची सूचना *f*; as, "A month's W."

Warp (worp) [A. S. *weorpan*, to throw.] *v. t. to twist out of shape or straight direction* वांकविणें, वांकडा करणें, तिडवणें. २ *to pervert, to bias* भलतीकडे झुकविणें, बहकविणें. ३ *to fertilize land by flooding it* (जमिनींत गाळाचें पाणी सोडून ती) पिकाऊ

करणें. W. *v. i. to bend* वांकणें, (आटून) वांक *m* -बांक -येणें, वांकडा होणें. २ *to become perverted* भलतीकडे झुकणें, बहकणें, आडवाटेंत जाणें, वांकडें (पाऊल) पडणें, वाट *f.* सोडणें.

Warp *n.* (in weaving) *the threads crossed by the woof* उभी वीण *f*, उभें सूत *n*, ताणा *m*, उभवीण *f*, उभवण *n*. [THE THREADS COMPOSING W. वशारणें *n*. To STRETCH (LAY) THE W. साल घालणें.] २ *crooked state produced in timber* वांक *m*, बांक *m*. ३ (*fig.*) *perversion or perverse inclination in mind* (मनाची) तेढ *f*, बांक *m*, वांकडेपणा *m*. ४ (गढूळ पाण्यांतील) बसलेला गाळ *m*.

Warped *pa. t.* W. *pa. p.* तिडका, तिडतिडा, तिडा. [W. IN VARIOUS DIRECTIONS AND DEGREES वांकडकोका, वांकडातिकडा. To BE W. BY THE WIND वारसंडणें.] Warpedness *n.* तीड *f*, वांक *m*.

War'ping *pr. p.* Warping *n.* ताणा करणें. [W. FRAME साळा *m*, ताणा तयार करण्याची चौकट *f*.]

Warrant (wor'ant) [O. F. *warantir*, -O. Ger. *weren*, to give bail for.] *n. that which authorizes* प्रमाण *n*, आधार *m*. २ *written authorization to receive money* परवाना *m*, अधिकारपत्र *n*. (b) *written authorization to arrest* वारंट *n*, पकडण्याचा लेखी हुकूम *m*, पकडसमान *n*. ३ (in commerce) *a receipt for goods deposited in a warehouse or dock* वखारींत किंवा गोदींत ठेवलेल्या मालाची पावती *f*, वारंट. W. *v. t.* योग्य म्हणणें -ठरविणें; as, "Nothing can W. such insolence." (b) *to authorize* अधिकार *m.* देणें, सत्ता *f* -हुकूम *m.* देणें, अखत्यारी -मुखत्यारी देणें. २ *to assure* खातरी *f.* करणें. ३ *to guarantee* हमी घेणें, जिम्मा घेणें, जिम्मेदारी पतकरणें.

War'rantable *a. justifiable* योग्य म्हणण्यासारखा, योग्य (म्हणून) ठरला जाणारा, योग्य, वाजवी, उचित, न्याय्य; as, "Seizure of a thief is always W. by law."

Warrantableness *n.* वाजवीपणा *m*, न्याय्यता *f*, युक्तता *f*.

Warr'anted *pa. t.* and *pa. p.* of Warrant.

Warr'antee *n.* हमी दिलेला मनुष्य.

Warr'anter, Warr'antor *n.* खातरी करणारा *m*, हमी [देणारा *m*.

Warr'anty *n.* सबळ पुरावा *m*, सबळ कारण *n*, आधार *m*. २ (law) खातरीपत्र *n*, हमी *f*.

Warren (wor'en) [O. F. *warenne*, to defend.] *n. a ground for the keeping of game* (*esp.* rabbits) ससे पाळण्याचें रान *n*.

Warring *pr. p.* W. *a. rival, competing* शत्रुत्व असलेला, प्रतिस्पर्धी, युध्यमान, युद्धांत गुंतलेला. २ *inconsistent* विरोधी; as, "W. principles."

Warrior (wor'i-or) [O. F. *guerreiur*, -*guerreier*, to make war.] *n. a distinguished soldier* योद्धा *m*, वीर *m*, लढवय्या *m*, शूर *m*, भट *m*.

Wart (wort) [A. S. *wearte*, wart.] *n. a small, hard growth on the skin* (कातडीवरचा) चामखीळ *m*,

m, चामफोड *m*, चर्मकील *m*. [To PAINT ONE WITH HIS WARTS, *to describe one without concealment of blemishes* दोष -ष्यंगें न लपवितां (खऱ्या स्वरूपांत) दाखविणें.] Wart'y *a.* चामखीळ असलेला.

Wary (wā'ri) [A. S. *wær*, cautious.] *a.* *given to caution, circumspect* सावध, हुशार, मागलापुढला विचार करणारा, दक्ष, दूरदर्शी. Wa'rily *adv.* सावधपणानें, हुशारीनें, मागलेंपुढलें धोरण ठेऊन. Wa'riness *n.* सावधपणा *m*, हुशारी *f*, मागलेंपुढलें धोरण *n*.

Was (woz) [A. S. *wæs*, *wære* -*wesan*, to remain, to be.] *pa. t. of Be* होता, होती, होतें.

Wash (wosh) [A. S. *wæscan*, to wash.] *v. t. to cleanse with water* धुणें, धुऊन टाकणें, पाण्यानें साफ करणें, प्रक्षालन *n.* करणें. [WATER IN WHICH ANYTHING HAS BEEN WASHED धूण *n*, धुवण *n*. To W. THE MOUTH AND HANDS AFTER EATING आंचवणें. To KNEAD AND SQUEEZE IN WASHING चुबकणें. To W. ONE'S HANDS OF, *to decline responsibility of* अंगाबाहेर टाकणें.] २ (*fig.*) *to purify* पवित्र करणें, धुणें; as, "W. me thoroughly from mine iniquity." ३ *to take (stain) out, away, off by washing* धुऊन (डाग) काढणें, घाण काढून टाकणें. ४ *to moisten* भिजविणें, पाण्याचा शिडकाव देणें; as, "Roses *washed* with dew." ५ (of river or sea) *to touch (coast) with its waters* किनारा धुऊन काढणें, किनाऱ्याला पाणी लागणें. ६ (of moving liquid) *to carry along in specified direction* वाहून नेणें; as, "A wave *washed* him overboard." (b) *to denude* (लाटांच्या तडाक्यानें) झिजविणें, झिजवून टाकणें; as, "Sea-*washed* cliffs." (c) *to scoop out* स्रोतानें खरडून काढणें, खरवडून करणें; as, "Water had *washed* a channel." (d) *to go splashing or sweeping over, along, out, in, into* वर -वरून खळखळत जाणें. ७ *to sift (ore) by action of water* पाण्यानें (धातूची) माती धुणें. ८ *to brush thin coating of watery colour over* (wall, etc.) (भिंतीला वगैरे) पातळ रंग देणें, specifically पांढरा डोंगा लावणें. (b) *to coat (inferior metal) thinly with gold* (हलक्या धातूस) सोन्याचें पाणी देणें, सोन्याचा मुलामा देणें; as, "Steel *washed* with silver." W. *v. i.* *to wash oneself or esp. one's hand, face, etc.* (स्वतःचे) हातपाय धुणें, पादप्रक्षालन करणें, मुखप्रक्षालन करणें, आंघोळ करणें, स्नान करणें; as, "Must W. before dinner." २ *to wash clothes* कपडे धुणें. (b) कपडे धुण्याचा धंदा करणें; as, "*Washes* for a living." [COST OF WASHING धुणावळ *f*, धुलाई *f*.] ३ (of coloured material or dye) *to bear washing without loss of colour* (रंग वगैरे) धुतला असतां टिकणें, धुतला असतां न जाणें; as, "The colour won't *wash*." (b) (*fig.*) (of argument) *to stand examination* कसोटीस लागणें, कसोटीस उतरणें.

Wash *n. washing* धुणें *n*, क्षालन *n*, प्रक्षालन *n*; as, "Give it a good *W*." [TO SEND (*the linen*) TO THE W. परटीस देणें -टाकणें. FROM THE W. परटीहून. PIECE FRESH FROM THE W. परीटघडी *f*, परीटधुणें *n*.] (b) *quantity of clothes to be washed* धुणीं *n. pl.*, धुण्याचे कपडे *m. pl.* (c) (ताजे) धुतलेले कपडे. २ *visible or audible motion of agitated water, esp. waves caused by passage of vessel* जहाजाच्या मागच्या (मागाहून उठणाऱ्या) लाटा *f. pl.* ३ *soil swept off by water, alluvium* मळी *f*, खळमळ *m*, मळई *f*, साय *f*. ४ *kitchen water and scraps given to pigs* खरकटवणी *n*, लेपवणी *n*. (b) (of rice) धुवण *n*, धूण *n*. ५ *thin, or weak, or inferior liquid food* पेजवणी *n*, फळकवणी *n*, ढपळवणी *n*, शंखवणी *n*, गरगट *n*; as, "This soup is mere W." ६ (a) धुण्याचें औषध *n*. (b) कांतिवर्धक धावन *n*. (c) दंतधावन *n*. (d) केशधावन *n*. ७ *thin coating of wall-colouring* भिंतीस दिलेला पातळ रंग *m*. (b) (*of metal*) पाणी *n*, मुलामा *m*, कल्हई *f*, झाक *f*. (c) धूर *m*, ओप *f*. W.-board *n. a board on which clothes are washed* कपडे धुण्याची फळी *f*. २ *a skirting at the bottom of the wall of a room* भिंतीची (तळाला मारलेली लांकडाची) तळपट्टी *f*. ३ *a plank to keep the sea from washing over a ship's gun-wale* बाणींत पाणी येऊं नये म्हणून मारलेली फळी *f*. W.-boiler *n. clothes -washing cauldron* कपडे शिजविण्याची कढई *f*. W.-bottle *n. apparatus for purifying gases, etc., by passage through liquids* वायु स्वच्छ करण्याचें उपकरण *n*, धुण्याची बाटली *f*. W.-cloth *n. piece of cloth used in washing dishes* भांडीं साफ करण्याचा कपडा *m*. W.-day *n*. कपडे धुण्याचा दिवस *m*, भट्टीचा दिवस. W.-hand-basin *n*. हात धुण्याचें भांडें *n*. W.-hand-stand *n*. (हाततोंड) धुण्याची सामग्री ठेवण्याचा स्टँड *m*. W.-house *n. laundry* कपडे धुण्याचा कारखाना *m*. W.-leather *n. soft leather used for cleaning and polishing* (घांसून साफ करण्याकरितां) मऊ चामडें *n*. W.-stand *n*. Same as W.-hand-stand. W.-tub *n*. कपडे धुण्याचें पिंप *n* -टीप *n*.

Washed *pa. t.* W. *pa. p.* धुतलेला, प्रक्षालित, क्षालित, धौत. [WASHED CLOTH धूतवस्त्र *n*.] २ (cloth, etc.) *not new and unwashed* धुवट. ३ (with gold or silver) मुलामी, मुलाम्याचा, सोन्याच्या पाण्याचा, रुप्याच्या पाण्याचा.

Wash'er *n*. धुणारा *m*. २ *a ring for tightening a joint or for lessening friction* वायसर (corruption of English washer).

Wash'erman *n*. परीट *m*, धोबी *m*, रजक *m*. [W.'s STONE धुण्याची पाथर *f*. W.'s WARD परीटवाडा *m*. W.'s WASHING PLACE धोबीघाट *m*, परीटघाट *m*].

Wash'erwoman *n*. परटीण *f*, धोबीण *f*, रजकीण *f*.

Wash'ing *pr. p.* [W. BOTTLE प्रक्षालनचंबू *m*. W. FLUID

धुण्याचा पातळ खार *m*, प्रक्षालक. W. SODA कपडे धुण्याचा सोटा *m*.] W. *n*. धुणें *n*. २ परटीस टाकलेले कपडे.

Wash'y *a*. (of liquid food) *too watery, insipid* पाणचट, पचपचीत, फळफळीत, फिळफिळीत, फिका, फिकट, पाणवळ, मचमचीत, मळमळीत, कवकवीत. २ (of colour) *faded-looking, thin* फिकट, फिका. ३ (of style, sentiment) *feeble, lacking vigour or compression* पिळपिळीत, मिळमिळीत, ओजोहीन, पुचाट.

Wasp (wosp) [A. S. *wæps*, a wasp.] *n. a winged insect with a sharp sting* गांधीलमाशी *f*, गांधील *f*, गांधीण *f*. २ कुंभारीण *f*, भ्रमरी, भ्रमरकीट *m*. ३ *a spiteful person* द्वेषबुद्धि मनुष्य *m*, दंश धरणारा *m*, दीर्घद्वेषी मनुष्य *m*. [खोर, खिसखिशा.

Was'pish *a. ill-tempered* चिडणारा, चिरडखोर, चिरडी-

Was'pishness *n*. चिरडखोरी *f*, चिरड *f*.

Wasp-waisted *a. having a slender waist* अतिशय बारीक कमर असलेला, पातळ कमरेचा, बारीक कमरेचा, कृशकटि.

Wassail (wos'āl) [A. S. *wes hāl*, health be to you.] *n. an ancient salutation in drinking* दारू पितांना (आशीर्वादादाखल) म्हणण्याचा प्राचीन शब्द-प्रयोग *m*. २ *festive season* आनंदाचा काळ *m*, उत्सवाचा ऋतु *m*. ३ *a spiced ale* मसाल्याची एल-दारू *f*, मसालेदार एलदारू *f*. W. *v. i. to hold festivities* उत्सव करणें.

Wast (wost) *pa. t. second person singular of Be* होतास, होतीस, होतेंस.

Wastage (wās'tāge) [From waste.] *n. loss by waste* घस *f*, घट *f*, घटती *f*, तूट *f*, नासधूस *f*.

Waste (wāst) [A. S. *wēste*, empty.] *v. t. to lay waste* नासधूस *f*. करणें, उजाड करणें, पाटावरवंटा करणें. २ *to use extravagantly, to squander* उध-ळणें, उडवणें, घालवणें, दवडणें, फुकट -उगाच -एरवीं -अनाठायीं खर्चणें -खर्च *m*. करणें *g. of o.*, फुकटखर्च *m* -व्यर्थ खर्च *m* -अनुपयोगी खर्च *m*. करणें *g. of o.*, फुंकणें (दौलत, द्रव्य etc.), धाऱ्यावर टाकणें, वारापाणी *n* -केरवारा *m*. करून टाकणें *g. of o.*, व्यर्थ घालवणें. (b) (time &c.) *to spend in idleness* रिकामा घालवणें, कालक्षेप *m* -कालहरण *n*. करणें, झुलविणें. ३ *to wear gradually away* क्षीण करणें, झरवणें, घटवणें, क्षय *m* -ऱ्हास *m*. करणें. W. *v. i. to wear gradually away* झुरणें, झुरणीस लागणें, (-ला) झुरणी लागणें, आंग *n*. टाकणें, चुंबणें, ढकलणें, खंगणें, गळणें, झडणें, झरणें, अटणें, रोडणें, रोडावणें, झिजणें, रोड -कृश होणें -होत जाणें, कढी *f*. पातळ होणें *g. of s.*, काष्ठ *n*. होणें; as, "Is *wasting* for lack of food." २ *to dwindle away* अटणें, घटणें, क्षय *m*. पावणें, क्षीण होणें, क्षय *m* -ऱ्हास *m*. होणें *g. of s.* ३ *to run to waste* फुकट जाणें, नास होणें; as, "That water is *wasting*."

Waste *a*. (*of district*) *desolate, desert, uninhabit-ed* उजाड, वैराण, उजाड केलेला, बेचिराख, निर्मनुष्य.

(b) *uncultivated* लागवडीस न आणलेला, ओस, जंगली, पडीत, पडकर. [To LAY W. उजाड करणें. To LIE W. ओस पडणें. W. LAND ओस जमीन *f*, पडीत जमीन *f*, पडकर जमीन *f*.] २ *monotonous, or presenting no features of interest* निरर्थक, ओसाड, शून्य, विशेष गोष्टी न घडलेला (काळ); as, "W. periods of history." (b) *refuse, left over after use* टाकाऊ, निरुपयोगी, रद्दी, टाकवणा, गाळाचा, गाळसाळ. [W. PRODUCTS, *useless by-products of manufacture* गाळसाळ, टाकाऊ माल *m*. W. PAPER, *books or documents that are valueless* कचरा *m*, निरुपयोगी पुस्तकें *n. pl.* निरुपयोगी -खतेंपत्रें.]

Waste *n.* *desert, waste region* ओसाड प्रदेश *m*, ओसाड मुलूख *m*, जंगल *n*, रान *n*, वैराण प्रदेश *m*. [A W. OF WATERS, *unbroken expanse of sea* समुद्र *m*, पाणीच पाणी, जलमय प्रदेश *m*.] २ *diminution by wear and tear* घट *f*, घस *f*, झीज *f*, झिजवणावळ *f*, घटती *f*, तूट *f*, ऱ्हास *m*, क्षय *m*; as, "W. and repair balance each other." ३ *useless remains, refuse* गाळ *m*, गाळसाळ *m*, निरुपयोगी अवशेष *m*. ४ *act of wasting, extravagant use* व्यर्थ खर्च *m*, अनुपयोगी -निष्कारणी खर्च *m*, अपव्यय *m*, नासधूस *f*, उधळपट्टी *f*; as, "Wilful W. makes woeful want." W. -basket *n.* कचऱ्याची टोपली *f*. W.-book *n.* खरडा *m*, खरडें *n*, कच्चा खरडा *m*, खडेबंद *m*; कीर्द *f*, रोजकीर्द *f*, एकवेरजी वही *f* -चोपडी *f* -हिशेब *m*. W. paper-basket *n.* हपिसांतील कचऱ्याची टोपली *f*. W. -pipe *n.* सांडपाण्याचा नळ *m*.

Wasted *pa. t.* W. *pa. p.* क्षीण, झरवलेला, घटवलेला. २ घालविलेला, दवडलेला, एरवीं खर्च केलेला, नासलेला, उधळलेला. ३ घटलेला, झुरलेला, झुरणीस लागलेला, क्षरलेला, गलित, क्षीण, अवक्षीण.

Waste'ful *a.* *extravagant* उधळा, उधळ्या, सांडरा, उधळपट्टीचा; as, "W. disposition." [W. PERSON उधळउधळपांड्या, उधळखोर, उधळमाणक्या. W. WOMAN उधळभवानी.] २ *destructive to property, ruinous* नुकसानीचा, नुकसान करणारा, हानिकारक; as, "W. practices or negligence."

Waste'fully *adv.* उधळपट्टी करून, उधळेपणानें.

Waste'fulness *n.* उधळेपणा *m*, उधळपट्टी *f*, सांडरेपणा *m*.

Waste-paper basket See under Waste.

Waste-pipe See under Waste.

Wast'er *n.* क्षीण करणारा *m*, झरवणारा *m*. २ उधळ्या *m*, उधळपट्टी करणारा *m*, दवडणारा, घालवणारा, फुकट खर्च करणारा. ३ नासधूस करणारा, वैराण करणारा. ४ क्षीण होणारा, घटणारा. ५ झुरणीस लागणारा, झड्या, सड्या. ६ *article spoilt or flawed in manufacture* (करतांना) नासलेला माल *m*, बिघडलेला माल *m*. ७ मेणबत्तींत राहिलेला दोष *m*. (called also a thief). ८ उधळपट्टी करणारी वस्तु *f*; as, "Sconces are great *wasters* of candles."

Wasting *pr. p.* [A W. DISEASE झडी *f*, क्षय *m*.]

Watch (woch) [A. S. *wacan*, to wake.] *n. the act of watching, vigilance* पाहरा *m*, चौकीपाहरा *m*, चौकी *f*. [To BE ON THE W. टपणें, वाट पाहणें.] २ *guard* पाहरेकरी *m*, पाहरेवाला *m*, चौकीदार *m*, जागल्या *m*. [NIGHT WATCH (IN INDIAN PRISONS) कच्चा मुकादम *m*, कच्चा *m*.] ३ *a division of the night* प्रहर *m*, पहार *m*, याम *m*. ४ (*naut.*) पाहरा *m*. (b) पाहरा *m*, पाहरेवाले *m. pl.* ५ *a pocket time-piece* खिशांतलें घड्याळ *n*. W.-case *n*. (आंतील यंत्ररचनेवरील) घड्याळाची धातूची डबी *f*. W.-chain *n*. घड्याळाची सांखळी *f*. W.-dog *n*. पाहरा करणारा कुत्रा *m*, पाहऱ्याचा कुत्रा *m*. W.-fire *n*. इशाऱ्याकरितां पेटविलेली आगटी *f*. २ पाहरेवाल्याकरितां आगटी *f*. W.-glass *n*. घड्याळाची कांच *f*. W.-guard *n*. घड्याळ खिशांत अडकविण्याकरितां गोफ किंवा सांखळी *f*. W.-house *n*. चौकी *f*, ठाणें *n*. W.-key *n*. घड्याळाची किल्ली *f*. W.-maker *n*. घड्याळें करणारा *m*, घड्याळें नीट करणारा *m*, घड्याळजी *m*, घड्याळची *m*. Watchman *n*. पाहरेवाला *m*, पाहरेकरी *m*, चौकीदार *m*. Watch-oil *n*. घड्याळाच्या यंत्रांना लावण्याचें तेल *n*. Watch-pocket *n*. घड्याळाचा खिसा *m*. W.-spring घड्याळाची स्प्रिंग *f*, घड्याळाची कमान *f*. W.-stand *n*. घड्याळाची बैठक *f*. W.-tower *n*. पाहऱ्याचा बुरूज *m*.

Watch *v. t. to keep eyes fixed on, to keep under observation* पाहरा *m*. करणें नजर *f*-दृष्टि *f*. ठेवणें with वर of *o*., (गुप्त) चौकशी *f*-शोध *m*. ठेवणें *g. of o*., पाळत *f*-ठेवणें -राखणें *g. of o*. २ *to look out for, to await* वाट पाहणें, वाट पाहत बसणें. [To W. ONE'S TIME योग्य कालाची वाट पाहणें.]

Watch *v. i.* (R.) *to remain awake for a purpose* जागा राहणें, जागा असणें, जागणें, झोंपेवांचून राहणें, जागर *m* -जागरण *n*. करणें. २ *to be on the watch* पाहरा करणें. ३ *to be vigilant* जपणें, जागणें, जागा -सावध असणें -राहणें. ४ *to look out for opportunity* वाट *f*. पाहणें, वाट -पाहत बसणें, टपणें.

Watch'er *n*. चौकी *f*. करणारा *m*, चौकीदार *m*, पाहरेकरी, *m*, जागल्या *m*. [COST OF EMPLOYING A W. जागल *f*.]

Watch'ful *a. vigilant* सावध, हुशार, सावधान, जागा, जागता, जागरणशील. [To BE W. जागणें, जपणें.] Watch'fulness *n*. सावधपणा *m*, सावधगिरी *f*.

Watch'word *n*. (formerly) *military password* वरदीचा -खुणेचा शब्द *m*, परवल *f*. २ *phrase expressing briefly the principles of a party* ब्रीदवाक्य *n*, जागृतिशब्द *m*, ध्येय *n*.

Water (wawtėr) [A. S. *wæter*, water.] *n*. पाणी *n*, जल *n*, जळ *n*, उदक *n*; as used in compounds with nouns वणी *n*, (ex. गुळवणी, चिंचवणी, मिठवणी, etc.). [ACIDULATED W. अंबटवणी *n*. ÆRATED W. कर्बयुक्त जल *n*. BOILING-HOT W. कढतवणी *n*. BOOTH AT WHICH W. IS OFFERED TO TRAVELLERS पोई *f*, पाणपोई *f*. To BRING THE W. TO ONE'S

MOUTH, *to make it water* तोंडास पाणी सुटवणें. BY W. जलमार्गानें. TO CAST ONE'S BREAD UPON THE W.S *to do good without looking for gratitude or immediate return* प्रत्युपकाराची आशा न धरतां उपकार करणें, निरपेक्षबुद्धीनें सत्कृत्य -परोपकार करणें. CIRCULATION OF W. जलाभिसरण *n.* COLD W. POURED INTO HOT (TO REDUCE ITS TEMPERATURE) विसण *n*, विसाण *n.* TO FISH IN TROUBLED W.S, *to make one's profit out of disturbances* गडबडींतच स्वतःची तुमडी भरणें. FISH OUT OF W. प्रतिकूल परिस्थितींत गेलेला मनुष्य *m.* CUP OF COLD W. *symbol of charitable intent* दानबुद्धीचें दर्शकचिन्ह *n* -संकेत *m.* DIVERSION ON OR IN THE W. (AS BOAT-RACING) जलक्रीडा *f.* FOUL W. नासकवणी *n*, ओखटवणी *n*, नरकवणी *n*, रेंदवणी *n.* FRAME FOR CARRYING (UPON BEASTS) PITCHERS OF W. माकण *f*, लगड *f.* (BEAST BEARING IT माकण्या. DRIVER OF THE BEAST माकण्या). TO GET INTO, OR BE IN, HOT W., *to bring or have brought rebuke or trouble on oneself by indiscretion* अचरटपणानें त्रासांत येणें. TO HOLD W. (*fig.*) *to be sound, to bear examination* पाणी असणें, कसोटीस उतरणें. HARD W. सावणाशीं लवकर फेंस न देणारें पाणी *n.* IN DEEP W. OR W.S, *in great difficulties* मोठ्या अडचणींत, संकटांत, दुःखांत. IN SMOOTH W. *going easily* सुखानें, सुखांत. TO KEEP ONE'S HEAD ABOVE W. (*fig.*) *to avoid financial ruin* दिवाळें वाजूं न देणें, बूड येऊं न देणें. MINERAL W. खनिज जल *n.* TO MAKE OR PASS WATER लघ्वी करणें. TO POUR OIL ON THE W.S, *to smooth matters over* शांत करणें, भांडण -तंटा मिटविणें. RED W., *bloody urine* (रक्तासारखी) लाल लघ्वी *f.* RUNNING OR QUICK WATER, *spring water* जीवंत पाणी *n*, जितवणी *n*, झरवणी *n*, झिरवणी *n*, वाहतवणी *n.* SALT W. खारें पाणी *n*, खारवणी *n.* SALTED W. मिठवणी *n.* SOFT W. साबणाशीं त्वरित फेंस देणारें पाणी *n.* TO SPEND (MONEY, etc.) LIKE W. (पैसा वगैरे) पाण्यासारखा खर्च करणें, उधळपट्टी करणें. STILL W.S RUN DEEP बाहेरून गंभीरता असली तरी पोटांत कुटिलता किंवा क्षुब्धता असूं शकते; खोल पाणी गंभीर असतें. *Cf.* उथळ पाण्याला खळाळी फार. TABLE W. जेवतांना पिण्याचें खनिज जल *n.* TO THROW COLD W. ON (*fig.*) *to discourage* बिबवा घालणें, फणगडा मारणें, फांदा मारणें. TO TREAD WATER, *to maintain position in deep water by the action of marking time* पाय हालवीत राहून पाण्यांत कसेंबसें तरंगत राहणें. W. BEWITCHED, *very weak tea* पाण्यासारखा चहा *m*, पाणचट चहा *m.* W. BOILED अधण *n*, आधण *n.* W. COLLECTED (IN A POND, etc.) सांचवणी *n*, सांठवणी *n.* W. HEATED IN SUNBEAMS झळवणी *n.* W. IN WHICH SPLIT PULSE HAS BEEN BOILED तरण *n*, तरवणी *n.* W. POURED INTO MILK WHILST BOILING धारवणी *n.* WAY BY W. जलमार्ग *m.* W. OF LIFE, *spiritual enlightenment* आध्यात्मिक ज्ञान. W.S OF FORGETFULNESS, *oblivion*,

अधोलोकांतील लीथी नांवाची विसरणकारी नदी *f.* (b) विसरण *n.* WRITTEN IN W. (OF NAME, etc.) *transient* क्षणिक, फार थोडा काळ टिकणारा.] २ *state of tide* भरती *f,* भरतीचें पाणी *n.* [HIGH W. समा. LOW W. निखार, निखाराचें पाणी *n.* IN LOW W. (*fig.*) *in depressed condition* खालावलेला. HIGH-WATER-MARK भरतीच्या पाण्याची खूण *f.* LOW-WATER-MARK ओहोटीच्या पाण्याची खूण *f.*] ३ *solution of some substance in water* पाणी *n,* पदार्थाचा पाण्यांतील द्रव *m;* as, "Lithia W." ४ *transparency and brilliance of gem, esp. diamond* पाणी *n,* तेज *n.* ५ (*med.*) (*pl.*) *liquor amnü* गर्भोदक *n.* ६ (*finance*) *amount of nominal capital added by watering* नवीन शेअर काढून कंपनीच्या भांडवलाची केलेली पोकळ वाढ *f.*

Water *v. t. to sprinkle* (*road, etc.*) *with water* पाणी शिंपडणें. (b) *to adulterate* (*milk*) *with water* पाणी मिसळणें, पाणी घालणें. २ *to give a drink of water, to* (horse, etc.) पाणी *n.* पाजणें, पाणी *n.* दाखविणें, पाणी *n.* देणें. ३ *to give* (*cloth*) *a wavy look* कपड्यावर तरंगाकार रेघा उमटविणें. ४ (*finance*) नवीन शेअर काढून कंपनीचें पोकळ भांडवल वाढविणें. W. *v. i.* (of animals) *to go to pool to drink* पाण्यावर जाणें. २ (of eyes) *to run with water* पाणी *n.* येणें *in. con.,* पाण्यानें भरणें -डबडबणें. (b) (*of mouth*) पाणी *n.* सुटणें, लाळ *f* -पाझर *m.* सुटणें. ३ (*of engine, ship, etc.*) *to take in supply of water* पाणी *n.* घेणें, पाण्याचा पुरवठा *m.* करणें, पाण्याची बेगमी *f.* करणें.

Watering-cart *n.* (रस्त्यावर पाणी शिंपडण्याची) [पाण्याची गाडी *f.*

Watering-place *n.* जनावरांची (पाणी पिण्याची) टाकी *f.* २ समुद्रकांठचें आरोग्यकारक स्थळ *n.*

Watering-pot *n.* (झाडांना पाणी घालण्याची) माळ्याची झारी *f.* Compound words of water. W.-animal *n.* पाण्यांतला जीव *m,* जलचर *m,* जलजंतु *m.* W.-bag *n.* पाण्याची पिशवी *f.* W.-bailiff *n. a custom-house officer at port* बंदरावरील जकातीचा हपीसर *m,* जकातवाला हपीसर *m.* W.-bath *n.* जलमज्जन *n.* W.-bed *n. an India rubber mattress filled with water* (आजाऱ्याकरितां अंथरूण खुपून त्रास होऊं नये म्हणून) पाणी भरलेला रबरी बिछाना *m.* W.-bellows *n.* पाण्याचा भाता *m.* W.-blister *n.* पाण्याची पुटकुळी *f.* W.-borne *a.* जलमार्गानें नेलेला (माल). W.-brash *n.* (*med.*) वांतींतून पाणी पडणें *n.* W.-carriage *n. conveyance of goods by water* जलमार्गानें मालाची नेआण *f.* W.-carrier *n.* पाणक्या *m.* W. -cart *n.* (म्युनिसिपालिटीची रस्त्यावर) पाणी शिंपडण्याची गाडी *f.* W.-closet *n.* पायखाना *m,* संडास *m.* W.-colour *n. pigment mixed with water and not oil* पाण्यांत मिसळलेला रंग *m,* पाण्यारंग (*cf.* तेल्यारंग) *m.* २ *picture painted with such colour* पाण्यारंगाची तसबीर *f.* ३ (sing. or pl.) *art of painting such*

pictures पाण्यारंगानें रंगविण्याची कला *f.* W.-cooler *n.* (*-the vessel*) सुरई *f.* W.-course *n.* *a channel for running water* पाट *m.* [EVER-RUNNING W. ओलापाट *m.* WATER CONVEYED BY A W. पाटवणी *n*, सोडवणी *n.*] W.-cure *n.* *hydropathy* जलचिकित्सा *f.* W.-deity *n.* जलदेवता *f*, मावली *f*, माउली *f.* W.-fall *n.* धबधबा *m*, धोत *m*, सुसांडा *m*, धोधा *m*, धोधाणी *f*, ओझर *m*, जलप्रपात *m.* W.-finder *n.* पानाड्या *m*, पाणी आंखणारा *m.* W.-fowl *n.* पाणकोंबडें *n*, जलकुकुट *m.* W.-gall *n.* *hollow worn by a torrent* घळ *f*, घळण *f.* W.-gas *n.* पाण्यापासून काढलेला धूर. याचा दिव्याकडे उपयोग करतात. W.-gate *n.* सांडवा *m*, सांड *f.* W.-gauge *n.* जलमापनी *f.* W.-gruel *n.* पेज *f*, उतरवणी *n.* W.-hammer *n.* नळांतील पाणी एकदम वाहण्याचें बंद झाल्यामुळें होणारा आवाज *m.* W.-hen *n.* पाणकोंबडी *f*, जलकुकुटी *f.* W.-jacket *n.* पाण्याचें जाकीट *n*, पाण्याचीं पेटी *f.* यंत्राचा एखादा भाग थंड ठेवण्याकरितां त्याच्या सभोंवार ही ठेवतात. W.-lens *n.* महत्कारी यव *m* -लेन्स *n.* W.-level *n.* पाण्याची उंची *f.* २ (पाण्याची) पाणसळ *f.* W.-lily *n.* पाण्यांतलें कमळ *n*, जलकमळ *n.* [STALK OF THE W. नाल *m*, नाळ *m*, *n.*] W.-line *n.* पाण्याचा पृष्ठभाग जहाजास स्पर्श करतो ती रेषा *f*, पाणरेषा *f*, जलरेषा *f.* २ (कागद उजेडाकडे धरला असतां दिसणाऱ्या) समांतर रेषांपैकीं एक, पाणरेषा *f.* Load-Water-line भरताडीची जलरेषा *f.* Light-Water-line विनभरताडीची जलरेषा. W.-logged *a.* (of wood) पाण्यांत मुरलेला. २ (of vessel) अतिशय पाणी शिरलेला, फार पाणी शिरल्यामुळें न चालणारा. W.-main *n.* पाण्याचा मोठा (मुख्य) नळ *m.* W.-man *n.* *a boatman* होडीवाला *m.* २ वल्हेकरी *m.* W.-mark *n.* भरतीचे मर्यादेची खूण *f.* २ (कागद उजेडाकडे धरला असतां दिसणारी) कागदांतील जलचिन्ह *n*, गर्भचिन्ह *n*?, पाणखूण *f.* W.-mark *v. t.* कागद तयार करतांना जलचिन्हें उठविणें. W.-melon *n.* (*-the plant*) तरबूज *f*, कलिंगड *f*, कलिंगडी *f*, कलिंगण *f.* २ (*-the fruit*) तरबूज *n*, कलिंगड *n*, कलिंगडें *n.* W.-meter *n.* पाणी मोजण्याचें घड्याळ *n.* Water-mill *n.* पाणचक्की *f.* W.-monkey *n.* (पाण्याचा) खुजा *m.* W.-motor *n.* Same as W.-wheel. W.-nymph *n.* पाण्यांतील अप्सरा *f*, जलाप्सरा *f.* W.-parting *n.* जलविभाजक क्षेत्र *n.* W.-pillar *n.* स्टेशनावरील एंजिनला पाणी घेण्याचा नळ *m.* W.-power *n.* जलशक्ति *f.* W.-proof *a.* जलाभेद्य, निगळता. W.-proof *n.* जलाभेद्य कपडा *m*, मेणकापड *n.* W.-proof *v. t.* जलाभेद्य करणें. W.-rate *n.* पाणीपट्टी *f*, पाण्यावरचा कर *m.* W.-seal *n.* (गॅस बाहेर जाऊं नये म्हणून) तोंड बंद करण्याकरितां योजलेले पाणी *n.* W.-shed *n.* Same as W.-parting. W.-shoot *n.* घराचें पाणी बाहेर सोडून देणारा नळ *m.* W.-side *n.* समुद्राचा कांठ, सरोवराचा कांठ, नदीचा कांठ

m. W. -skin *n.* पखाल *f.* [HALF OR A SIDE OF A W.-skin आखें *n.*] २ मसक *f.* [CARRIER OF A W. भिस्ती *m.* SPOUT OR VENT OF W. (GENER.) मुंढा *m.*] W.-snake *n.* पाण्यांतला साप *m*, पाणसाप *m.* W.-spout *n.* (*geol.*) जलस्तंभ *m.* W.-supply *n.* पाण्याचा पुरवठा *m.* W.-table *n.* पाणी पुढें फेंकणारा रुंद गलथा *m.* W.-thermometer *n.* पाण्याचा उष्णतामापक *m.* W.-tight *a.* आंतून बाहेर किंवा बाहेरून आंत पाणी येऊं न देणारा, निसूर, निगळ, निगळता, जलनिरोधी. W.-tower *n.* पाण्याच्या टाकीचा घोडा *m.* W.-tube-boiler *n.* नळयांचा बायलर *m.* W.-way *n.* जहाजें जाण्याजोगी खाडी *f.* W.-works *n. pl.* पाण्याचें खातें *n.*

Watered *pa. t.* W. *pa. p.* पाणी दिलेला, पाण्यानें भिजविलेला. [ILL-W. निपाणी, निर्जल. WELL-W. पाण्यानें चांगला भिजविलेला, जलविपुल, सजल, जलप्रचुर. W. BY RIVERS नदीनें भिजविलेला, नदीमातृक, जलमातृक. W. BY RAIN पावसानें भिजविलेला, देवमातृक.]

Wa'teriness *n.* पाणचटपणा *m.* २ बिरबिरीतपणा *m.*

Wa'tery *a. containing too much water* जलमय, जलरूप, जलात्मक, जलप्रचुर, जलसंपन्न, जलसमृद्ध. २ (of eyes) *suffused or running with water* पाण्यानें भरलेला, पाण्यानें डबडबलेला, पाणी गळणारा, अश्रुपूर्ण. ३ (of liquids) *too thin* पाणचट, कवकवीत. (b) (of style, expression, etc.) (*fig.*) *insipid, feeble* नेभळा, नेभळट, पाणचट, पचपचीत. (c) (*of colour*) *pale* फिका, फिकट. ४ *indicative of rain* पर्जन्यसूचक, पावसाचा रंग असणारा; as, "W. sky."

Watt (wat) [From J. Watt, Engineer, died in 1819.] *n.* एक अम्पीअर तीव्रता असणाऱ्या विजेच्या चालकशक्तीच्या एका व्होल्टानें केलेलें काम *n*, वाट *n.*

Wattle (wot'l) [O. E. *watel*, hurdle.] *n. wicker hurdle* ताटी *f*, गांठण *f*, गांथण *f.* [WALL OF W. AND DAB कूड *m.*] २ *fleshy appendage under throat of cock* कल्ला *m.* W. *v. t. to provide with wattle-work* गांठणें, गांथणें, वळणें, विणणें.

Wat'tmeter *n.* वाटचें वज्याळ *n*, वाटमापक *n.*

Waul (wol) [Imitative.] *v. i. to cry like a cat* मांजरासारखें ओरडणें, खेंकाटणें, खेंसणें.

Wave (wāv) [A. S. *wafian*, to wave.] *n.* लाट *f*, लहरी *f*, वीचि *f*, ऊर्मि *f*, मौज *f*, मौजा *m.* [DASH OR BLOW OF A WAVE थाप *f.* TO BE BUFFETED BY WAVES (A VESSEL) हेलकावणें, हेलावणें.] २ *disturbance of the particles of a fluid medium (ether, etc.) into a ridge-and-trough oscillation* लहरी *f*, कंप *m*, स्पंद *m.* [W.-FRONT लहरीचा पुढचा भाग *m.* W.-length लहरीची लांबी *f.* W.-SURFACE लहरीचा पृष्ठभाग *m.* W. THEORY (प्रकाशाची) लहरीरूप कल्पना *f.*] ३ *temporary heightening of some influence or condition or feeling* लाट *f* (*fig.*); as, "A W. of enthusiasm." ४ *undulating surface or line*

नागमोड *f*, नागमोडीची रेषा *f*, नागमोडीचा पृष्ठभाग *m*. ५ *gesture of waving* (हातानें) पालवणें *n*, खूण करणें *n*.

Wave *v. i. to vibrate or be stirred with sweeping motions* (लाटेसारखा) खालींवरहोणें, कंप पावणें, हेलावणें, फडकणें, फडफडणें, झुलकणें, खेळणें. २ (of hair, line, &c.) *to be wavy* नागमोडीचा असणें, नागमोड असणें.

Wave *v. t. to impart waving motion to* परजणें, फिरवणें, खेळवणें; as, "To W. a sword." २ *to wave hand or thing held in it* (fan, etc.) हालवणें, ढाळणें, वारणें. (b) (*lamps, etc. around the head of an idol or guru*) ओवाळणें, ओवाळून ठेवणें, आरती करणें, उतरणें. ३ *to signal* खूण करणें, खुणावणें, पालवणें. ४ *to make wavy* नागमोडीचा करणें. Waved *pa. t.* and *pa. p.*

Wa'ver *v. i. to move to and fro, to be unsteady* हेलकावणें, डोलणें, हेलकावे *m. pl.* खाणें -घेणें, लहर *f* -लहरा *f. pl.* मारणें. २ *to hesitate, to be unsteady* घोटाळणें, गुटमळणें, आशंकणें, कांकूं *n* -नानू *n*. करणें.

Wa'verer *n*. हेलकावा खाणारा. २ कांकूं करणारा, डळमळणारा *m*, डळमळीत निश्चयाचा *m*.

Wa'vering *pr. p*. हेलकावे खाणारा. २ कांकूं करणारा, अस्थिर, डळमळीत, धरसोड करणारा.

Wa'ving *pr. p.* W. *v. n*. हालणें *n*. (b) हालवणें *n*. परजणें *n*, फिरवणें *n*. २ ओवाळणें *n*, उतरणें *n*. ३ वारणें *n*, ढाळणें *n*, ढाळणी *f*.

Wavy *a. undulating* लाटांनीं हालणारा, लाटांनीं उसळणारा; as, "W. sea." २ (of line or surface) नागमोडी, नागमोडीचा, लाटेसारखा, लहरीरूप.

Wax (waks) [Of A. S. origin.] *v. i. to grow, to increase* वाढणें, वृद्धि पावणें, कळाकळा *f*. वाढणें, कळा *f. pl*. वाढणें *g. of s*. २ *to pass into specified condition* होणें, वाढणें, विशिष्ट स्थितींत जाणें; as, "To W. fat."

Wax (waks) [A. S. *weax*, wax.] *n*. मेण *n*, मधूच्छिष्ट *n*, मधुज *n*. [TO MOULD ONE LIKE W., *to form one's character on desired lines* (च्या) स्वभावास हवेंतसें वळण देणें, (चा) स्वभाव हवातसा बनविणें. २ *to induce one to act as desired* मनाप्रमाणें वागावयास लावणें.] २ *substance resembling wax in some respects* मेण *n*, मेणासारखा पदार्थ *m*. [CHINESE W. चिनी मेण *n*. EAR W. कानांतला मळ *m*, कर्णमळ *m*. MINERAL W. खनिज मेण *n*. VEGETABLE W. झाडांचें मेण *n*, झाडांचा चीक *m*. SEALING W. (लखोटे बंद करण्याची) सिलाची लाख *f*.] W. *v. t*. मेण लावणें, मेणानें सारवणें. W.-candle *n*. मेणबत्ती *f*, मेणवात *f*. W.-chandler *n*. मेणबत्त्या तयार करणारा. २ मेणबत्त्या विकणारा. W. cloth *n*. मेणकापड *n*. W.-doll *n*. मेणाची बाहुली *f*. २ *a person, esp. woman with pretty but unexpressive face* गोजिरवाणा पण सुस्त चेहरा असलेली स्त्री *f*. W.-insect *n*. मेणाचा किडा *m*. W.-light *n*. मेणबत्ती.

f. (*lit.*) Wax-painting *n. encaustic* मेणांत कोरलेलें रंगीत चित्र. W.-paper मेण लावून जलाभेद्य केलेला कागद *m*, मेणकागद *m*. W.-pocket *n. one of bee's wax-exuding apertures* मधमाशांचें मेण बाहेर टाकण्याचें द्वार *n*. W.-tree *n. one exuding wax* (मेण निघणारें) मेणाचें झाड *n*. W.-work *n*. मेणाचें चित्र *n*, मेणाचा पुतळा *m*. मेणाची पुतळी *f*. २ (*pl.*) मेणाच्या चित्रांचें प्रदर्शन *n*.

Wax'en *a. made of wax* मेणाचा केलेला. २ *presenting surface as of wax* (*esp. of complexion*) मेणासारखा, तुळतुळीत दिसणारा (अंगकांति वगैरे). ३ *impressible as wax* (मेणासारखा) मऊ, लवचीक, लवणारा.

Wax'y *a. resembling wax* मेणासारखा. (b) *easily moulded* हवातसा वांकवितां येणारा, लवचीक. (c) तुळतुळीत. २ (of tissue) *having degenerated into consistency resembling wax* मऊ, मिसमिशीत, विळविळीत; a, "W. liver."

Way (wā) [A. S. *weg*, cog. with *wain*, L. *vehere*, Sk. वह्, to carry.] *n. road, track* मार्ग *m*, वाट *f*, रस्ता *m*. [ATHWART ONE'S W. आडमोरा, आडवा. MILKY W. आकाशगंगा *f*. PERMANENT W. (आगगाडीचा) चालू रस्ता *m*. TO GO THE W. OF ALL THE EARTH, OF ALL FLESH, OF NATURE, *to die* मरणें. TO PAVE THE W. FOR (मनाची) भूमिका तयार करणें, पूर्वीच मन तयार करून ठेवणें.] २ *passage* मार्ग *m*, रस्ता *m*, वाट *f*. [TO FALL IN THE W. OF आढळणें, मिळणें, भेटणें, सांपडणें. TO FEEL ONE'S W. चांचपत चालणें, फुंकून -पाहून पाय *m*. टाकणें -ठेवणें. TO FIND ONE'S OR THE W. इच्छित स्थळीं पोंचणें. FURTHEST W. ABOUT IS NEAREST W. HOME वांकणें (जवळचे रस्ते नेहमीं) घोंटाळ्याचीं असतात. TO GET INTO THE W. वाटेवर येणें, वाटमार्गीं लागणें. TO GO ONE'S W. *or* W.s, *to depart* निघून जाणें, चालता होणें, (आल्या) वाटेनें जाणें. TO LEAD THE W. पुढाकार घेणें, तोंड *n*. देणें, स्वतः करून दाखविणें. TO LOSE ONE'S *or* THE W. रस्ता चुकणें. OUT OF THE W. आडबाजूस, आडकुशीस, आडवळणास, आडवळणीं, गैरसुतीं, गैरलगामीं. IS NOTHING OUT OF THE W. (त्यांत) विलक्षण असें कांहीं नाहीं. AN OUT-OF-THE-W. CORNER आडवळणीं भाग *m*. PARTING OF THE W.s, SEE UNDER PARTING. TO PUT ONESELF OUT OF THE W. दुसऱ्याच्या उपयोगीं पडण्याकरितां स्वतःची गैरसोय करणें. TO TAKE ONE'S OWN W. (दुसऱ्याचें न ऐकतां) आपल्याच हेक्यानें वागणें.] ३ *distance* पल्ला *m*, मजल *f*, वाट *f*, टप्पा *m*, छट्टा *m*; as, "India is a long *way* off." ४ *unimpeded opportunity of advance, room free of obstacles* मार्ग *m*, वाट *f*, रस्ता *m*, मोकळीक *f*, जागा *f*. [TO CLEAR THE W. बाजूस सरणें, अडथळा नाहींसा करणें. TO GET OUT OF THE W. मार्गांतून बाजूला होणें. TO GET IN THE W. मार्गांत येणें, आड येणें, अडथळा येणें. TO GET THING OUT OF THE W. व्यवस्था लावणें, फेंकून देणें, वाटेंतून (अडचण) काढून टाकणें. TO GIVE W. हार जाणें, वांकणें,

नमणें. २ मोडणें. ३ दुःखवश -शोकवश होणें. ४ भाव उतरणें, किंमत कमी होणें. To MAKE ONE's W. स्वतःच्या हिंमतीनें मार्ग काढणें. To PUT ONE IN THE W. OF A GOOD BARGAIN फायदेशीर सौद्याची संधि देणें. To PUT PERSON OUT OF THE W. कैदेंत घालणें. २ गुप्तपणें मारणें -ठार करणें. To STAND, OR BE, IN THE W. OF, *or* IN ONE'S W., *or* IN THE W. आड येणें.] ५ *time spent in locomotion* **मार्ग, वाट** *f*; as, "With songs to cheer the W." [ON THE W. वाटेनें, वाटेंत, वाट चालत. BY THE W. वाट चालतांना, प्रवासांत. २ (*fig.*) *incidentally* सहज, जातांजातां.] ६ *specified direction* **वाट** *f*, **रस्ता** *m*, **मार्ग** *m*, **दिशा** *f*; as, "Which W. is he going?" [EVERY W. बारा वाटा, चहूंकडे. THIS W. इकडे. THAT W. तिकडे. To POINT OUT THE W. वाट *f* -दिशा *f*. दाखविणें.] ७ *custom, manner of behaving* **वहिवाट** *f*, **चाल** *f*, **रीति** *f*, **रीत** *f*, **रवेस** *f*, **रीतरवेस** *f*, **रहा** *f*, **सरणि** *f*, **सरणी** *f*; as, "It is not my W. to desert people in misfortune." [W.s चालचर्या *f*, रीतभात *f*. THE W. OF THE WORLD जगाची रीत *f*- रहाटी *f*.] ८ *line of occupation, branch of business* **मार्ग** *m*, **धंदा** *m*, **व्यवहार** *m*, **कामकाज** *n*; as, "Hunting is not in my W." ९ *advance in some direction, progress* **प्रगति** *f*, **गति** *f*. [To BE UNDER W. (-A SHIP) चालू असणें -होणें, चालणें. To MAKE THE BEST OF ONE'S W. होईल तितक्या त्वरेनें जाणें. To MAKE W. प्रगति करणें (*lit.* and *fig.*).] १० *respect* **बाबत** *f*; as, "It is satisfactory in a W." ११ *ordinary course* **मार्ग** *m*, **पद्धति** *f*, **वाट** *f*, **तऱ्हा** *f*, **चाल** *f*, **रीति** *f*, **रीत** *f*, **प्रकार** *m*; as, "He did it in the W. of business." १२ *condition* **स्थिति** *f*; as, "We are all in the same W." [To BE IN THE FAMILY W. पोटाशी -गरोदर असणें.] (b) *degree* **अंश** *m*, **प्रमाण** *n*; as, "He is an author in a small W." [By W. of, *as substitute for* **ऐवजीं, बद्दल, (च्या) जागीं**; as, "He carries a stick *by way of* weapon." २ *with intention of* **च्या हेतूनें, म्हणून**; as, "He did it *by way of* apology."]

Way-farer *n.* **वाटसरू** *m*, **मार्गस्थ** *m*, **पांथस्थ** *m*.

Way-faring *pr. p. a.* **वाट चालणारा, प्रवास करणारा, प्रवाशी.**

Way'lay *v. t.* **वाट** *f*. **मारणें, वाट पाडणें, रस्त्यांत (दबा धरून बसून एखाद्यावर) हल्ला करणें.** Waylaid *pa. t.* and *pa. p.* Waylaying *pr. p.*

Way-side *n.* **रस्त्याची बाजू** *f*.

Way'ward *a. childishly self-willed or perverse* **स्वच्छंदी, लहरी, आपढंगी, करनकर, हट्टी.**

Way'wardly *adv.* **स्वच्छंदानें, आपढंगानें, लहरीप्रमाणें.**

Way'wardness *n.* **स्वच्छंदीपणा** *m*, **आपढंग** *m*.

Way-worn *a.* **प्रवासानें थकलेला.**

We (Wē) [A. S. *we*; cog. with Ger. *wir*, Sk. **वयम्.**] *pron. pl. of I* **आम्ही, आपण. (राजेलोक आपल्या जाहीरनाम्यांत, वर्तमानपत्राचे संपादक आपल्या**

दुबळ, [illegible]
कुवत, लुकसान, लुसकान. [WEAKER SEX स्त्रीवर्ग.] (b) *wanting in number* संख्येनें उणा -कमी; as, "A W. party." २ *wanting in vigour* कमजोर, नबळा, निः-सत्त्व, निःशक्त. (b) *sickly, feeble* क्षीण, अशक्त, दुबळा, नबळा. [W. CONSTITUTION अशक्त प्रकृति *f.* W. EYES, W. SIGHT (लवकर दमणारी) अशक्त दृष्टि *f.* २ (चांगलें दिसत नाहीं अशी) अधू दृष्टि *f.* W. VOICE लवकर दमणारा आवाज *m.* २ किरकोळ -हलका -किरटा आवाज *m.*] ३ *wanting in resolution, easily led* मनाचा हळवट, बुद्धीचा दुबळा, नबळा. (b) (of action) नबळेपणाचा, दुबळेपणाचा, अनिश्चयानें केलेला; as, "A W. compliance." ४ *unconvincing, logically deficient* निर्जीव, पोकळ, लंगडा, फुसका; as, "W. evidence." ५ (of mixed liquid) *watery, thin* पातळ, फिक्का, फळफळीत, मिळमिळीत, मळमळीत, कवकवीत, निकस, निकशी. ६ (of style) *not nervous* कमजोर, पिळपिळीत, मिळमिळीत. ७ (*gram.*) *ed* हा प्रत्यय लावून ज्याचा भूतकाळ व भूतभूतकाळ होतो असें (इंग्रजींतील क्रियापद).

Weak'en *v. t. to make weak* अशक्त करणें, दुबळा करणें, कमजोर करणें, शक्ति *f* -बळ *n* -जोर *m.* उणा करणें -कमी करणें, (शक्ति) क्षीण करणें. W. *v. i. to become weak* अशक्त होणें. Weak'ened *pa. t.* and *pa. p.* Weak'ening *pr. p.*

Weak'ling *n. a feeble person* अशक्त मनुष्य *m*, कमजोर मनुष्य *m*, दुबळा माणूस *m.*

Weak'ly *a.* अशक्त, निर्बळ, निःशक्त, कमजोर. W. *adv.* दुबळेपणानें. २ दुबळ्या रीतीनें. ३ पिळपिळीतपणानें.

Weak'ness *n.* अशक्तपणा *m*, निःशक्तता *f.* २ कमजोरपणा *m*, दुबळेपणा *m.* ३ गयाळीपणा *m.* ४ निर्जीवपणा *m*, क्षीणपणा *m.* ५ फिकेपणा *m*, मळमळीतपणा *m*, निकसपणा *m.* ६ पिळपिळीतपणा *m.* ७ *weak point or defect* उणें *n*, उणेपणा *m*, दोष *m.*

Weal (wēl) [A. S. *wela*, wealth, bliss.] *n. welfare, prosperity* बरें *n*, कल्याण *n*, क्षेम *n*, शुभ *n*; as, "For the public or general W."

Weal (wēl) [A. S. *walu*, the mark of a blow.] *n. a mark on the skin by the stroke of a cane* वळ *m.*

Wealth (welth) [M. E. *welthe*, prosperity -root of Weal.] *n. riches, opulence* संपत्ति *f*, धन *n*, दौलत *f*, द्रव्य *n*, वित्त *n*, वित्तविषय *m*, ऐवज *m*, गठडी *f*, अर्थ *m*, धनसमृद्धि *f*, संपदा *f.* [DISTRIBUTION OF W. संपत्तीची वांटणी *f.* EXCHANGE OF W. संपत्तीचा विनिमय *m.* PRODUCTION OF W. संपत्तीचें उत्पादन *n*, धनोत्पादन *n.* TO ROLL IN W. ऐश्वर्यात लोळणें, पावड्यावर पैका *m.* ओढणें, पैक्याला पावडें *n.* लावणें. SCIENCE OF

W. अर्थशास्त्र *n*, लक्ष्मीशास्त्र (AN OLD WORD, NOW OBSOLETE) *n*. W. IN CATTLE गोधन *n*, चर्मधन *n*. W. IN GRAIN धान्यधन *n*, धान्यार्थ *m*.] २ *abundance* वैपुल्य *n*, विपुलता *f*, प्राचुर्य *n*, समृद्धि *f*; as, "W. of words is not eloquence."

Wealth'iness *n*. श्रीमंती *f*, धनिकता *f*, सधनता *f*.

Wealth'y *a*. *rich* श्रीमंत, धनवान्, धनवंत, द्रव्यवान्, सधन, संपत्तिमान्, गब्बर.

Wean (wēn) [A. S. *wenian*, to accustom.] *v. t. to cease to feed with mother's milk* अंगावरचा तोडणें, अंगावरून तोडणें, दूध *n* -थान *n*. तोडणें *g. of o.*, थान *n* -दूध *n*. सोडविणें *g. of o.* २ *to redeem from some habit* संवय मोडणें, व्यसन तोडणें -सोडविणें. ३ *to withdraw from an object of desire* विरक्त करणें, उदास करणें, वैराग्य आणणें,(चें) मन उडविणें -उठविणें.

Weaned *pa. t.* W. *pa. p.* अंगावरून तोडलेला, दूध तोडलेला. २ पाडसा, पारठा. ३ संवय मोडलेला, व्यसन तोडलेला. ४ विरक्त, मन उडालेला.

Weanedness *n*. विरक्ति *f*, वैराग्य *n*.

Wean'ling *n*. *a child or animal lately weaned* थानतुटें मूल *n*, दूधतुटें मूल *n*. (b) थानतुटें वांसरूं *n*.

Weapon (we'pun) [Of Anglo-Saxon origin.] *n*. *an instrument for fighting with* शस्त्र *n*, हत्यार *n*, आयुध *n*. २ (*fig.*) शस्त्र *n*, हत्यार *n*; as, "Use the W. of a general strike; Tears, the woman's W."

Wear (wār) [A. S. *werian*, to wear clothes -L. *vestis*, clothes, Sk. वस्, to dress.] *v. t. to carry or bear upon the person* घालणें, अंगावर घेणें, धारण करणें, वापरणें, नेसणें, परिधान करणें, as, "To W. a coat, crown, &c." [TO WEAR THE CROWN राजा होणें. २ धर्मवीर होणें. To W. THE SWORD शिपाईगिरी करणें. To W. THE GOWN वकील होणें, वकिली करणें. To W. ONE'S YEARS WELL वयाच्या मानानें तरुण दिसणें.] २ *to have or exhibit an appearance of, as an aspect or manner* धारण करणें, दिसणें, झळकणें *in. con.* with *g. of s.*; as, "She *wears* a smile on her countenance." ३ *to consume by use, to waste, to use up* (वापरून वापरून) फाडणें, (वापरून) निरुपयोगी करणें; as, "To W. clothes rapidly." ४ (for emphasis with *with*, *away*, and *off*) *to impair by continual attrition, scraping, percussion or the like* (वापरून) झिजविणें, (झिजवून) नाहींसा करणें; as, "The waters W. the stones." ५ *to cause or make by friction or wasting* घांसून घांसून पाडणें -करणें; as, "To W. a channel; To W. a hole." ६ *to form or shape by, or as by, attrition* घांसून घांसून तयार करणें -बनविणें; as, "Trials W. us into liking of what, in the first essay, displeased us."

Wear *v. i. to endure or suffer use* टिकणें; as, "A coat *wears* well." २ *to be wasted, consumed or diminished* संपणें, संपून जाणें, वापरून-घांसून-झिजून

नाहींसा होणें, हळुहळु नाहींसा होणें; as, "Thus *wore* out the night." Wore *pa. t.* and Worn *pa. p.*

Wear *n.* (कपडे वगैरे अंगांत) घालणें *n*, वापरणें *n*. २ (घालण्याचे) कपडे *m. pl.* ३ *damage sustained as result of ordinary use* झीज *f*, झिजणावळ *f*, वापर *m*; as, "Will stand any amount of W." ३ *capacity for resisting wear and tear* टिकण्याची शक्ति *f*, टिकाऊपणा *m*; as, "There is a great deal of W. in it."

Wear and Tear झीज *f*, झीजतूट *f*, नासतूट *f*. [करणारा.

Wear'er अंगांत घालणारा, अंगावर घालणारा, परिधान

Wea'ried *a.* दमलेला, थकलेला, श्रमलेला. २ कंटाळलेला, कंटाळा आलेला.

Wea'rily *adv.* कंटाळून, त्रासून, कंटाळ्यानें, त्रासानें.

Wea'riness *n. fatigue* थकवा *m*, दमलेलेपणा *m*, शीण *m*. २ कंटाळा *m*, त्रास *m*, उबग *m*.

Wearing *pr. p.* धारण करणारा, घालणारा, &c. २ घालण्याचा, घालण्याच्या उपयोगाचा. [WEARING APPAREL घालण्याचे कपडे *m. pl.*]

Wearing-iron, Wearing-plate *n.* (घर्षणानें घांसून जाऊं नये म्हणून बसविलेली) घर्षणपट्टी *f*.

Wea'risome *a. making weary* दमविणारा, श्रमविणारा, शीण *m*. आणणारा, श्रमाचा, कष्टाचा. २ *tedious* कंटाळवाणा, कंटाळा आणणारा. [*m*, कष्ट *m*, शीण *m*.

Wea'risomeness *n.* कंटाळवाणेपणा *m*, कंटाळा *m*. २ श्रम

Weary (wē'ri) [A. S. *werig*, weary.] *a. fatigued, exhausted* दमलेला, थकलेला, शिणलेला, म्लान. २ *sick or impatient of* कंटाळलेला, कंटाळा आलेला, बेजार, बेदम, दिक्क, त्रस्त. ३ *tedious, irksome* कंटाळवाणा, कंटाळा आणणारा, त्रासदायक, त्रासाचा; as, "There passed a W. time." (b) श्रमाचा, कष्टाचा.

Weary *v. t. to fatigue, to tire* दमविणें, श्रमविणें, शिणविणें, शीण *m* -भागवटा *m*. आणणें. २ *to render impatient* कंटाळविणें, कंटाळा *m* -त्रास *m*. आणणें -देणें, कष्टी -दिक्क -जेर करणें.

Weary *v. i. to tire of* कंटाळणें, त्रासणें, कंटाळा *m* -त्रास *m* -किळस *m* -ओकारा *m* -ओकारी *f*. येणें *in. con.*

Weasel (wē'zl) [A. S. *wesle*, a weasel.] *n. a small slender-bodied quadruped, feeding on birds, rats, &c.* वीझल *m*.

Weath'er *a.* (*naut.*) *toward the wind, windward* वाऱ्याकडचा, वाऱ्याच्या बाजूचा, घोसाकडचा.

Weather (we*th*'er) [A. S. *weder*, weather, Sk. वा, to blow.] *n.* हवा *f*, हवामान *n*.

Weather *v. t. to expose to atmospheric changes* हवेवर उघडा ठेवणें -टाकणें. (b) (*Geol.* usually in *pass.*) (-वर) हवेचा परिणाम होणें. २ *to come safely through* (*lit.* and *fig.*) निभावणें, पार पडणें with आंतून of *o.*; as, "To W. the storm." ३ *to sail to the windward of* वाऱ्याच्या बाजूला जहाज हाकारणें.

Weather *v. i.* (of rocks, stones, &c.) *to become discoloured by exposure* हवेनें रंग जाणें, हवेनें रंग नासणें -बिघडणें.
Weather-beaten *a.* ऊनपाऊस खाल्लेला -लागलेला.
Weather-bound *a.* वाऱ्यामुळें अडकून राहिलेलें (जहाज).
Weather-box, Weather-house *n.* हवा पावसाळी किंवा चांगली आहे हें दाखविणारी पेटी. हींत दोन चित्रें असून पावसाळी हवा असल्यास पुरुषाचें चित्र पुढें येतें, व चांगली हवा असल्यास स्त्रीचें चित्र पुढें येतें.
Weather-bureau *n.* हवेचें हपीस *n.*
Weather-chart, Weather-map *n.* वाऱ्यांचा नकाशा *m*, हवामानाचा नकाशा *m.*
Weather-cock *n.* पवनकुक्कुट *m*, वाऱ्याची दिशा दाखविणारें यंत्र *n*, वातकुक्कुट *m*, पवनगतिमापक *m.* २ *an inconstant person* अस्थिर मनुष्य *m.*
Weather-contact, Weather-cross *n.* दमट हवेमुळें तारायंत्राच्या एका तारेंतील वीज दुसऱ्या तारेंत जाणें *n.*
Weather-forecast *n.* हवेचा अंदाज *m.*
Weather-glass *n.* हवाभारमापक *m.*
Weather-proof *a.* उन्हापावसांत टिकणारा.
Weather-prophet *n.* हवेचें भाकित करणारा *m.*
Weather-service *n.* हवेचें खातें *n.*
Weather-side *n.* (*naut.*) घोस *m.*
Weather-stain *n.* हवेनें पडलेला डाग *m.*
Weather-station *n.* हवामान पाहण्याचें ठिकाण *n.*
Weather-vane *n.* वातकुक्कुट *m.* (Same as Weather-cock.)
Weather-wise *a.* पुढचें हवामान जाणणारा.
Weather-worn *a.* हवेंत ठेऊन जीर्ण झालेला -नासलेला.
Weave (wēv) [A. S. *wefan*, to weave.] *v. t. to form into fabric* विणणें, काढणें, वळणें, वीण *f* -वेणी *f.* करणें. २ *to work up* (*facts*) *into a story* (गोष्ट वगैरे) सजवणें, सजवून तयार करणें. W. *v. i. to work at loom* विणणें, विणण्याचा अभ्यास *m* -संवय *f.* करणें. Wove *pa. t.* Wo'ven *pa. p.*
Weav'er *n.* विणणारा *m*, विणकरी *m*, कोष्टी *m.* [W.'s BEAM तुरी *f*, तुरई *f*, तूर *f.* W.'s BRUSH कुंची *f.* W. IN COTTON OR SILK साळी *m.* CLOTH WOVEN BY HIM साळवट, साळवटी, साळाऊ. W. IN WOOL धनगर *m.*]
Weaver-bird *n.* डुडा *m*?
Weav'ing *pr. p.* Weaving *n.* विणणें *n*, विणणी *f*, वीण *f*, वेणी *f*, विणकाम *n.* [COST OF W. विणणावळ *f*, विणाई *f.* HAND-W. हातमागावरील विणकाम *n.* FANCY-W. नकशीचें विणकाम *n.* PLAIN-WEAVING साधें (कापडाचें) विणकाम *n.*]
Weav'ing-department *n.* कपडाखातें *n.*
Web (web) [A. S. *webb* -*wefan*, to weave.] *n. that which is woven* विणलेली वस्तु *f*, विणकाम *n.* २ *a piece of cloth* सणंग *n*, ठाण *n*, तागा *m.* [AN END OR UNWOVEN THREAD OF A W. दशी *f.* -con-

tempt. दसडी *f*, दसोडी *f*. SQUARE OR DIVISION OF A W. खण *m*. UNWOVEN THREADS OF A W. WHERE DIVISIONS ARE TO BE MADE चाळ *f*. W. WOVEN IN SEPARABLE SQUARES खणाळें *n*, खंडाळें *n*, खणेरें *n*.] ३ *skin joining the toes of waterbirds* (बदकांच्या वगैरे) पायांच्या नख्या जोडणारें कातडें *n*. ४ *threads spun by a spider* जाळें *n*, कोलिष्टक *n*, कोळशीट *n*. ५ *a film over the eye* कवडा *m*, पटल *n*, पडदा *m*.

Web'bing *n*. *a hempen fabric* तागाचा कपडा *m*.

W.-footed *a*. पायांचीं नखें कातड्यानें जोडलेला.

Wed (wed) [A. S. *wedd*, a pledge.] *v. t. to marry* लग्न *n*. करणें, विवाह *m*. करणें, वरणें, पाणिग्रहण *n*. करणें. २ *to unite (qualities often separated)* (निरनिराळे गुण) एकत्र आणणें -करणें, (परस्परविरोधी गुणांचा) संयोग *m*. करणें; as, "W. efficiency to economy." W. *v. i.* लग्न *n*. होणें *g. of s.*, विवाह *m*. होणें *g. of s.* Wed'ded *pa. t.* W. *pa. p.* विवाहित, लग्न -विवाह *m*. झालेला. (b) वैवाहिक, विवाहित स्थितीचा; as, "W. life, bliss." २ *devoted to* लग्न लागलेला (*fig.*), रत, आसक्त.

Wed'ding *n*. *marriage* लग्न *n*, विवाह *m*. २ *marriage ceremony* विवाहोत्सव *m*, लग्नसमारंभ *m*, लग्नकार्य *n*. [MERRY W. दणक्याचें लग्न *n*. SILVER, GOLDEN, DIAMOND W. लग्नाचा पंचविसावा, पन्नासावा, साठावा वाढदिवस *m*.]

Wedding-cake *n*. (इंग्रज लोकांतील) लग्नाच्या वेळची [केक *f*.

Wedding-card *n*. लग्नचिठी *f*, लग्नपत्रिका *f*, लग्नाची निमंत्रणपत्रिका *f*.

Wedding-day *n*. लग्नदिन *m*, लग्नाचा दिवस *m*. २ लग्नाचा [वाढदिवस *m*.

Wedding-dress *n*. लग्नाचा (वधूचा) पोशाख *m*.

Wedding-ring *n*. लग्नाची (नवऱ्यानें बायकोला दिलेली) आंगठी *f*.

Wedge (wej) [A. S. *wecg*; Ger. *weck*, a wedge.] (लांकडाची किंवा धातूची) पाचर *f*, पाचेरू *n*. २ कुऱ्हाड *f*. ३ *something similarly shaped* पाचर *f*, पाचरीच्या आकाराची वस्तु *f*; as, "*Wedges* of gold." [THE THIN OR SMALL END OF THE W. *Cf.* चंचुप्रवेशे मुसलप्रवेशः.] W. *v. t. to fasten by use of wedge* पाचर मारून घट्ट करणें, पाचर *f*. मारणें. [TO BE WEDGED IN (*fig.*) खिळणें, पाचर *n*. होणें.]

Wedged *pa. t.* and *pa. p.* Wed'ging *pr. p.*

Wed-lock *n*. *the married state* विवाह *m*, लग्न *n*, विवाहितावस्था *f*, विवाहसंबंध *m*, विवाहबंधन *n*, *n*, वैवाहिक स्थिति *f*. [BORN IN LAWFUL W. कायदेशीर रीतीनें लग्न झालेल्या आईबापांपासून जन्मलेला.]

Wednesday (wenz'dā) [A. S. *Wodnes dæg*, 'the day of Woden or Odin,' the chief Teutonic deity.] *n*. *the fourth day of the week* बुधवार *m*, बुधवासर *m*, सौम्यवार *m*, सौम्यवासर *m*.

Weed (wēd) [A. S. *weod*, an herb.] *n*. *a useless or injurious plant* रान *n*. [ILL W.S GROW APACE

कडव्या झाडास वहु माज. OVERRUN WITH W.s रान माजलेला, जंगलगरक. STATE OF BEING OVERRUN WITH W.s ऐचण *n*, ऐतण *n*, उवाला *m*, उवाल *n*, गचपण *n*.] २ (*colloq.*) *a cigar* विडी *f*, बिडी *f*, सिगार *f*, चिरूट *m*. [THE INDIAN OR SOOTHING W. तंवाखू *f*, तमाखू *m*.] ३ *lanky and weakly horse or person* किडकिडीत घोडा *m*. (b) किडकिडीत मनुष्य *m*. W. *v. t. to rid of weeds* बेणणें, खुरपणें. २ (*a field of corn*) भांगलणें, कोळपणें, वखरणें, बेणणें, गवत *n*. काढणें, नडणें, विरपणें. ३ *to sort out* निवडणें, शोधणें, चाळणी *f*. करणें *g. of o.* Weed'ed *pa. t.* and *pa. p.*

Weed'ing *pr. p.* W. *v. n.* बेणणें *n*, वेणणी *f*. २ कोळपणें *n*, नडणी *f*, विरपणी *f*. W.-hook विळा *m*, दावली *f*.

Weeds (wēds) [A. S. *wæd*, clothing.] *n. pl. a widow's mourning garments* विधवेनें घालण्याचा सुतकी पोशाख *m*, विधवेचीं सुतकी वस्त्रें *n. pl.*

Weed'y *a. full of weeds* रान माजलेला, ऐचणलेला, जंगलगरक. २ (*esp. of a horse*) *useless* निरुपयोगी.

Week (wēk) [A. S. *wice*, Iceland. *vika*, Dut. *week*, Ger. *woche*, connected with L. *visis*, change.] *n. a period of seven days* (*reckoned from midnight on Saturday* आठवडा *m*, सप्ताह *m*, वारसप्तक *n*. २ *a period of seven days reckoned from any point* (कोणत्याहि वेळेपासूनचा) सात दिवसांचा काळ *m*. [DAY OF THE W. वार *m*. INAUSPICIOUS DAY OF THE W. घातवार *m*. THIS DAY W. आजपासून आठवड्यानें.] ३ *six working days of the week* कामाचे सहा दिवस *m. pl.*, (कामाचा) आठवडा *m*. W.-day *n*. (रविवार खेरीज करून) आठवड्यांतील (कोणताहि) दिवस *m*, आठवड्याचा (कामाचा) दिवस *m*. W.-end *n*. (इंग्लंडांत) शनिवार तिसरे प्रहरपासून सोमवारसकाळपर्यंतचा सुटीचा काळ *m*, आठवड्याच्या शेवटींचे रजेचे दिवस *m. pl.*, सप्ताहशेष *m*. [W. END TICKETS सप्ताहशेषतिकिटें, आठवड्याच्या शेवटचीं तिकिटें. हीं जी. आय्. पी. रेल्वेवर गुरुवारीं रात्रीं बारा वाजल्यापासून मंगळवारीं दुपारीं बारा वाजेपर्यंत चालतात.]

Week-end *v. i.* सप्ताहशेषांत बाहेरगांवीं जाऊन येणें.

Week'ly *a. happening once a week* साप्ताहिक, आठवड्याचा, प्रतिआठवड्याचा, सातसात दिवसांचा.

Week'ly *adv.* दर आठवड्यास, प्रतिआठवड्यास, सातसात दिवसांस, आठवड्याच्या आठवड्यास.

Week'ly *n.* साप्ताहिक (वर्तमानपत्र) *n*.

Ween (wēn) [A. S. *wenan* -*wen*, (Ger. *wahn*), expectation, hope.] *v. t. to think or fancy* (-ला) वाटणें, (-ची) कल्पना असणें, (-चा) अंदाज *m* -अटकळ *f* -उमेद *f*. असणें.

Weep (wēp) [A. S. *wepan*, to weep.] *v. i. to shed tears* रडणें, डोळ्यांतून पाणी *n*. काढणें, घळघळ -घळघळां रडणें, आंसवें *n. pl.* -अश्रू *m. pl.* गाळणें -ढाळणें, -रोदन *n* -रुदन *n*. करणें, in jocose phrase. गाईपाण्यावर आणणें, गंगायमुना येणें. २ *to wail or lament* शोक *m*. करणें, दुःख *n*. करणें. ३ (of a tree or bran-

ches) *to have drooping branches, to droop* खालीं वांकणाऱ्या फांद्या असणें, खालीं वांकणें; as, "*Weeping* birch, *weeping* willow." ४ *to come in drops* ठिपकणें, पाझरणें, गळणें, थेंबथेंब बाहेर येणें -पडणें.

Weep *v. t. to lament* शोक करणें, दुःख *n.* करणें. २ *to pour forth* (रस वगैरे थेंबथेंब) बाहेर पाडणें. [To W. OUT डोळ्यांत अश्रू आणून बोलणें, रडत रडत सांगणें. To W. ONESELF OUT पोटभर रडणें. To W. AWAY रडून वेळ काढणें -घालवणें.] Wept *pa. t.* and *pa. p.*

Weep'er *n.* रडणारा *m*, शोक *m.* करणारा *m.* २ *a hired mourner at a funeral* भाडोत्री रडणारा *m.*

Weep'ing *pr. p.* रडणारा, डोळ्यांतून पाणी काढणारा, आंसवें गाळणारा. २ शोक करणारा, दुःख करणारा. ३ वांकलेल्या फांद्या असणारा, वांकलेल्या फांद्यांचा. ४ पाझरणारा, गळणारा, ठिपकणारा. ५ (countenance, eyes, &c. attributively) रडवा, रडका, रडकुंडा, डबडबलेला, डबडबीत. [*n.* टोंका *m*, टोका *m.*

Weevil (wēv'il) [A. S. *wifel*, Ger. *wiebel*, a weevil.]

Weft (weft) [A. S. *weft -wefan*, to weave.] *n.* (in weaving) *threads crossing the warp* आडवें सूत *n*, वाणा *m.* २ (loosely) *web* वीण *f*, विणलेली वस्तु *f.*

Weft (weft) *n.* (*Spens.*) *a waif, a castaway* सांड *n*, बेवारशी माल *m.*

Weigh (wā) [A. S. *wegan*, to carry, to weigh, -L. *veho*, Sk. वह्, to carry.] *v. t. to find the weight of* वजन करणें, जोखणें, तोलणें, जोख *n* -तोल *n.* करणें. [To W. OUT तोलून घेणें -देणें.] २ *to estimate the relative value of* (-शीं) तोलणें -तोलून पाहणें; as, "To W. the claims of rival candidates." ३ *to be equal to in scales* भरणें, वजन भरणें, वजन *n.* होणें *g. of s.*, तोलून धरणें; as, "*Weighs* a ton." ४ *to bring down by a weight* (*lit.* and *fig.*) खालीं वांकविणें, दडपणें, दाबणें, भारानें (खालीं) लवविणें; as, "Fruit *weighs* down a branch." ५ *to raise from below water* (पाण्यांतून) वर घेणें, वर उचलणें, वर उचलून -तोलून धरणें; as, "To W. anchor."

Weigh *v. i. to ascertain one's weight* (स्वतःचें) वजन करणें, (स्वतःला) तोलणें; as, "When did you W. last?" [To W. IN WITH (ARGUMENT, &c.) *to produce it triumphantly* पेटींत पुढें मांडणें -करणें.] २ *to have weight* भरणें, वजन भरणें, वजन असणें; as, "*Weighs* light." ३ (*fig.*) *to have weight or importance* महत्त्वाचा वाटणें, वजन असणें, वजन पडणें, वजनदार वाटणें, महत्त्व असणें; as, "The point that *weighs* with me." (b) *to be heavy or burdensome* (-चा) भार असणें, (चें) दडपण असणें, दडपून जाणें. [To W. UPON ओझें -भार असणें, (ओझ्याखालीं) दडपून जाणें.]

Weigh'age *n.* तोलणावळ *f.*

Weigh-beam *n.* वजन करण्याची दांडी *f.*

Weigh-bridge *n.* गाड्या वजन करण्याचा कांटा *m.*

Weigh'er *n.* तोलणारा *m*, जोखणारा *m*, वजन करणारा.

Weigh-house *n.* तोलण्याचें हपीस *n.* या ठिकाणीं मालाचें व बोटींचें टनी वजन ठरवितात.
Weigh'ing *n.* वजन करणें *n*, तोलणें *n*, जोखणें *n*, तोल *n.*
Weighing-machine *n.* वजन करण्याचा यांत्रिक कांटा *m.*
Weigh'ment *n.* तोल *m*, वजन *n.*
Weight *n.* वजन *n*, भार *m*, तोल *m.* [OF DEFICIENT W. कमी वजनाचा, कमतोल. OF FULL W. पुऱ्या वजनाचा, वजनपूर. OF W. वजनाचा, वजनी. UP TO THE W. OF भारंभार. THAT IS SOLD BY W. वजनी.] २ *weight mass to weigh with* वजन *n*, (*pl.* वजनें); as, "An ounce W." ३ *importance* वजन *n*, महत्त्व *n*, बोज *m*, आब *m*, आबदाब *m*, कदर *f.* ४ (*lit.* and *fig.* of care, responsibility, &c.) *burden* ओझें *n*, भार *m*, धोंड *f*, शीळ *f*, दडपण *n*, बोजा *m.* ५ (as placed upon a body to keep it down) वजन *n*, दडपण *n*, भार *m*, चेपण *n.*
Weight *v. t. to attach a weight to* वजन लावणें, वजनें टांगणें, वजनें बांधून अधिक जड करणें; as, "To W. a horse or a jockey at a race." २ (*lit.* and *fig.*) *to impede or burden with load* वजनांनीं दाबून ठेवणें, भाराक्रांत करणें, वर दडपण ठेवणें, दडपणें. ३ (as fabrics) (खळ लाऊन कापड) जड करणें, वजन वाढविणें.
Weigh'tiness *n.* वजनदारपणा *m*, भारीपणा *m.* २ महत्त्व *n.* ३ अधिकारयुक्तता *f.*
Weight'less *a.* विनवजनाचा, विनवजनी, हलका.
Weigh'ty *a. weighing much, heavy* वजनदार, वजनशीर, जड, भारी, भाराचा, वजनाचा, अवजड, जबर; as, "A W. body." २ *momentous, important* महत्वाचा; as, "A W. affair." ३ *well-weighed* चांगला विचार करून केलेला, पोक्त, पोक्तपणाचा. (b) *deserving of consideration* विचारणीय; as, "W. reasons." (c) *authoritative* वजनदार, भारदस्त, अधिकारयुक्त, अधिकृत; as, "W. pronouncement."
Weir, Wear (wēr) [A. S. *wer*, an enclosure, allied to *werian*, to protect.] *n. a dam across a river* धरण *n.* २ पायगीर *m*, बोकशी *f.*
Weird (wērd) [A. S. *wyrd*, fate.] *a. skilled in witchcraft* चेटकांत निपुण. [THE W. SISTERS चेटक्या *f. pl.*] २ *supernatural* सृष्टिबाह्य, विलक्षण, उग्र, भेसुर, खप्पड; as, "W. appearance, sound."
Weird'ness *n.* विलक्षणपणा *m*, भेसुरपणा *m*, उग्रता *f.*
Welcome (wel'kum) [Scand., Ice. *velkominn* -*vel*, well, and *kominn*, *pa. p.* of *koma*, to come.] *n. kind reception* आगतस्वागत *n*, स्वागत *n*, आदरातिथ्य *n.* [TO GIVE A WARM W. मनापासून स्वागत करणें. २ *to make vigorous resistance* जोरानें प्रतिकार *m.* करणें.]
Welcome *v. t. to receive gladly* (मनापासून) आगतस्वागत करणें, स्वागत करणें. Welcomed *pa. t.* & *pa.*

Welcome *a. received gladly* आदरातिथ्य केलेला, स्वागत केलेला, स्वागतास योग्य, इष्ट; as, "A W. visitor." (b) आनन्दाचा, इष्ट, आनन्दकारक; as, "W. present; W. news." २ *ungrudgingly permitted to do* पूर्ण मुभा असलेला, आडकाठी नसलेला, मुखत्यार; as, "You are W. to the use of my library."

Weld (weld) [A. S. *weallan*, to boil.] *v. t. to hammer together* (*metals*) *when at white heat* (तापवून) एकजीव होईपर्यंत ठोकणें. २ (*fig.*) (with *into*) *to join closely* एकजीव करणें; as, "To W. arguments into homogeneous whole." W. *v. i.* (तापवून ठोकलें असतां) एकजीव होणें. W. *n.* (तापवून) एकजीव केलेला सांधा *m.* Welded *pa. t. & pa. p.*

Welfare (wel'fār) [Well + A. S. *faran*, to go.] *n. prosperity, happiness* कल्याण *n*, क्षेम *n*, बरें *n*, धड *n*, सुख *n*, कुशल *n*, कुशळ *n*, क्षेमकुशल *n*, मंगल *n*, मांगल्य *n*, अभीष्ट *n*, शुभ *n*, भद्र *n*, श्रेय *n*, स्वस्ति *f*, सुस्थिति *f*, योगक्षेम *m.* [TO PRAY FOR THE W. OF बरें मागणें. TO WISH ONE'S W. अभीष्टचिंतन करणें.] २ (of a country) आबादी *f*, आबादानी *f*, सुस्थिति *f*.

Welkin (wel'kin) [A. S. *wolcen*, cloud.] *n. the sky* आकाश *n*, नभोमंडल *n.* २ *the clouds* ढग *m. pl.*, अभ्र *n.*

Well (wel) [A. S. *weallan*, to boil.] *n. a spring of water* झरा *m.* २ (*fig.*) *source* उगम *m*, उगमस्थान *n.* ३ विहीर *f.* [COMMON ROUND W. WITHOUT STEPS कुवा *m*, आड *m*, कूप *m.* ROUGH DUG (NOT BUILT UP WITH MASONRY) W. आडांव *n*, आढांव *n*, आडखोल *n.* W. OF MASONRY गजवाव *f.* LARGE W. WITH OR WITHOUT STEPS विहीर *f*, बावडी *f*, बाव *f*, वापी *f*, वापिका *f.* LINE IN A W. FROM WHICH THE MASONRY COMMENCES धर *f*, ठेवण *f.* THE PAVEMENT OR CHUNAM WORK AROUND A W. तळी *f*, फरशी *f.*] ४ लिफ्टचा (विहिरीसारखा) रस्ता *m.* ५ कोर्टांतील वकील बसण्याची कठड्याची जागा *f.* ६ कलमदानांतील शाईचें घर *n.* W. *v. i. to spring as from a fountain* झरा लागणें, पाणी लागणें, वाहणें. Welled *pa. t. & pa. p.*

Well (wel) [A. S. *wel*, well.] (predicative) *a.* (often indistinguishable from adverb) *in good health* बरा, खुशाल, चांगला; as, "Quite W. thank you." २ *in satisfactory state or position* बरा, सुखी, खुशाल; as, "I am very W. where I am." (b) *satisfactory* बरा, मनासारखा, गोड. [WELL ENOUGH साधारण बरा.] (c) *advisable* चांगला, बरा, बऱ्याचा, हिताचा; as, "It would be W. to inquire." ३ *being in favour, favoured* चांगला, मर्जी असलेला; as, "Was *well* with Henry IV."

Well *adv. in good manner or style, satisfactorily, rightly* चांगला *decl.*, बरा *decl.*, बराबर, बरोबर, नीट, ठीक, दुरुस्त, योग्य, यथायोग्य, सु (in *comp.*; as, सुव्यवस्थित, सुरचित, &c.); as, "The work is W. done; A W. situated house." [TO COME OFF W.

to have good luck यशस्वी होणें. W. DONE शाबास, बहार केली. W. PLAYED शाबास, चांगले खेळलां.] २ *thoroughly, with care or completeness, sufficiently* बराचसा, बराच, पुरतेपणीं, पुरा, पुरता, पुष्कळ, खूब, रगडून, बहुत. ३ *heartily, kindly* चांगला, बरा, मनापासून; as, "Love W." (b) बरा, चांगला, स्तुति करून, वाखाणून, आदरानें, आदरपूर्वक; as, "To treat a man W." ४ *probably, not incredibly, with reason, advisedly, easily* बहुतकरून, बहुधा, सहज, साधार, सकारण (*adv.*), शहाणपणाचा, सोईचा (*decl. adv.*); as, "It may W. be that; you may W. ask; We might W. make the experiment." [As W. तितक्याच युक्ततेनें, तितक्याच शहाणपणानें; as, "You might as well throw your money into the sea as lend it to him."] [wish him W."

Well *n. good things* बरें *n*, भलें *n*, कल्याण *n*; as, "I

Well *interj.* बरें! (हें केवलप्रयोगी अव्यय आहे. आश्चर्य, समाधान, कबुली, मान्यता, आशा, निराशा इत्यादि भाव व्यक्त करण्याकरितां हें योजितात).

Well-acquainted *a.* चांगल्या परिचयाचा, सुपरिचित.

Well-advised *a.* चांगला सल्ला दिलेला, सुमंत्रित. २ (chiefly of action taken) *prudent* शहाणपणाचा, दूरदर्शिपणाचा, पोक्त.

Well-balanced *a.* (*esp.* of mind) समतोल.

Well-behaved *a.* चांगल्या वर्तणुकीचा, सदाचरणी, सभ्य, सभ्याचाराचा, सुनीत, सद्वर्तनी.

Well-being *n.* कल्याण *n*, कुशल *n*, क्षेम *n*, शुभ *n*.

Well-beloved *a.* परमप्रिय.

Well-born *a.* खानदानींतला, थोर कुळांतला, अभिजात, कुलीन, कुलवंत, अस्सल, आर्य, सुजात.

Well-bred *a.* चांगल्या चालीरीतीचा, सुविनीत, शिष्टाचारसंपन्न, शिष्ट. २ (of horse) अवलादीचा, अस्सल.

Well-chosen *a.* (of words or phrases) योग्य निवड केलेला, निवडक, वेंचक. [विचाराचा, ऊहापोहसिद्ध.

Well-digested *a.* चांगलें पचविलेलें (अन्न). २ पक्क्या

Well-disposed *a.* (with *to, toward*) अनुकूल, मेहेरबानी असणारा, (शीं) बरें असलेला.

Well-done *a.* चांगलें शिजविलेलें (मांस). [लेला.

Well-earned *a.* परिश्रमपूर्वक संपादित, गुणांवर मिळवि-

Well-educated *a.* सुशिक्षित, सुविद्य, चांगला शिकलासवरलेला.

Well-favoured *a. good-looking* देखणा, स्वरूपवान्.

Well-founded *a.* चांगला आधार असलेला, साधार; as, "W. suspicion, belief." [सजविलेला.

Well-furnished *a.* शृंगारलेला, (टेबल, खुर्च्या वगैरेंनीं)

Well-graced *a.* मोहक, सुंदर, आकर्षक, मनोवेधक.

Well-informed *a.* पुष्कळ माहिती असलेला, बहुश्रुत.

Wel'lingtons *n. pl.* वेलिंग्टन बूट. हे गुडघ्यापर्यंत येतात.

Well-intentioned *a. aiming or aimed* (*usu. unsuccessfully*) *at good results* सद्धेतूचा, चांगल्या विचाराचा.

Well-judged *a.* सुनिर्णीत, विचार करून ठरविलेला; as, "W. action."
Well-knit *a.* (of person or his frame) चांगला भरलेला, चांगल्या बांध्याचा. [विख्यात, सुप्रसिद्ध.
Well-known *a.* चांगला माहीत असलेला, महशूर. २
Well-looking *a.* देखणा, सुस्वरूप.
Well-made *a.* (of symmetrical bodily make) आकारशुद्ध, प्रमाणशुद्ध, रेखलेला.
Well-mannered *a.* चांगल्या रीतीभातीचा, सभ्य.
Well-marked *a.* स्पष्ट खुणा असलेला, सहज लक्षांत येण्यासारखा.
Well-meaning *a.* सद्धेतुक, सद्धेतु असलेला, सद्धेतुप्रेरित.
Well-meant *a.* (of attempt) सद्धेतुक, सद्धेतूचा, सद्धेतुप्रेरित, चांगल्या हेतूचा.
Well-off *a.* सुखी, सुखवस्तु, खाऊनपिऊन सुखी.
Well-ordered *a.* सुव्यवस्थित, व्यवस्थेशीर लावलेला.
Well-read *a.* (often followed by *in*) पुष्कळ वाचन असलेला, व्युत्पन्न.
Well-regulated *a.* सुनियंत्रित, सुयंत्रित, नीट कमीजास्त केलेला, नीट लावलेला.
Well-reputed *a.* चांगला लौकिक असलेला, सुप्रसिद्ध.
Well-rounded *a.* चांगला सारखेपणा साधलेला, समतोलरचनायुक्त, आकारशुद्ध.
Well-seeming *a.* दिसण्यांत चांगला. [frame."
Well-set *a.* बांधेशुद्ध, रेखींव, डौलदार; as, "W. bodily
Well-sifted *a.* चांगला चाळलेला, चांगला तपासलेला; as, "W. facts, evidence."
Well-sinker *n.* विहीर खणणारा *m.*
Well-spent *a.* (of time or effort) चांगल्या कामीं लावलेला, सत्कर्मीत घालविलेला.
Well-spring *n.* झरा *m.* २ उगम *m.*
Well-spoken *a.* समयोचित, प्रसंगोचित; as, "W. words." २ समयोचित भाषण करणारा, गोड बोलणारा, मृदुभाषी.
Well-timed *a.* योग्य वेळीं केलेला, संधि साधून केलेला.
Well-to-do *a.* खाऊनपिऊन सुखी, घरचा सुखी, सुखवस्तु.
Well-tried *a.* परीक्षा पाहिलेला, अजमावलेला, कसलेला, अनुभव पाहिलेला, कसास लावलेला.
Well-trodden *a.* चांगला मळलेला.
Well-turned *a.* वळणदार, घाटदार. २ (of words) खोंचदार, निवडक, वेंचक, प्रसंगोचित.
Well-up *a.* निष्णात. [असलेला.
Well-watered *a.* बरेंचसें पाणी असलेला, विपुल पाणी
Well-wisher *n.* हितचिंतक *m*, शुभचिंतक *m.*
Well-worn *a.* पुष्कळ वापरलेला. २ शिळा.
Welsh (welsh) [A. S. *welisc*, foreign.] *a.* वेल्स देशाचा, वेल्स देशांतला. W. *n.* वेल्श भाषा *f.* २ (with *the*) वेल्श लोक *m. pl.*
Welsh, Welch (welsh) [Perhaps in allusion to the alleged bad faith of Welshmen.] *v. i.* पैजेची रक्कम न देतां पळून जाणें.

Welt (welt) [M. E. *welte*, a hem, a fringe.] *n.* (of a boot or shoe) *a strip of leather between the upper and the sole* कांठ *m*, घडी *f.* W. *v. t. to provide with a welt* कांठ पाडणें. २ *to flog* फटके मारणें, चाबकानें मारणें. Welted *pa. p.* Welting *pr. p.*

Welter (wel'tér) [M. E. *walten*, to roll.] *v. i. to roll, to wallow* (घाणींत किंवा रक्तांत) लोळणें, लोळण मारणें. २ *to be soaked or steeped or dabbled in blood* रक्तांत माखणें, रक्तांत बुडणें -डुबकणें -डुबणें. W. *n. confusion* गोंधळ *m*, सांवळा गोंधळ *m*, घोंटाळा *m*, गलबला *m*; as, "W. of creeds, policies, &c." Weltered *pa. t.* & *pa. p.* Wel'tering *pr. p.*

Wen (wen) [A. S. *wenn*, a swelling, a wart.] *n.* तीळ *m.* २ *a fleshy tumour* वाळूक *n*, आवाळूं *n.*

Wench (wench) [A. S. *wencle*, a maid.] *n.* बटीक *f*, रांड *f.* W. *v. i.* रंडीबाजी *f.* करणें.

Wend (wend) [A. S. *wendan*, to turn; the causative of *windan*, to turn round.] *v. i. to direct one's way* जाणें, (स्वतःचा) रस्ता चालणें, रस्ता कंठणें.

Wend *v. t.* (रस्ता) धरणें, सुधारणें, चालूं लागणें; as, "To W. one's way."

Went *pa. t.* of Go.

Wept *pa. t.* and *pa. p.* of Weep.

Were *pa. t.* of Be, *pl.* of Was.

West (west) [A. S. *west*, west.] *n.* पश्चिम *f*, पश्चिमदिशा *f*, मावळत *f*, वारुणी *f*, प्रतीची *f.* २ पश्चिमेकडील देश *m. pl.*, युरोप.

West *v. i.* पश्चिमेकडे कलणें, पश्चिमेकडे झुकणें.

West *a.* पश्चिम, पश्चिमदिशेचा, पश्चिमचा, पश्चिमेकडला, प्रतीचीन. २ *facing the west* पश्चिमाभिमुख, पश्चिमेकडचा, पश्चिमेकडे तोंड असलेला.

West *adv.* पश्चिमेकडे, पश्चिमेस.

West'erly *a.* पश्चिमेकडचा, पश्चिमदिशेचा, पश्चिम.

Wes'tern *a.* पश्चिमेचा, पश्चिमेकडला, पाश्चिमात्य, पाश्चात्य. २ *moving towards the west* पश्चिमेकडे वाहणारा, पश्चिमदिग्गामी.

Wes'terner *n.* पश्चिमेकडील मनुष्य *m*, पाश्चात्य (देशीय) *m.*

Wes'ternmost *a.* अगदीं पश्चिमेकडचा, थेट पश्चिमेचा.

Wes'ting *v. n.* पश्चिमेकडे कलणें -झुकणें *n*, पश्चिम-दिग्गमन *n.*

West'most *a.* अगदीं पश्चिमेकडचा, थेट पश्चिमेचा.

West'ward *a.* पश्चिमेचा, पश्चिमेस असलेला -असणारा; as, "The star that is W. from the pole."

West-ward *adv.* पश्चिमेकडे, पश्चिमदिशेकडे, पश्चिमेस.

West'wardly, West'wards *adv.* Same as Westward.

Wet (wet) [A. S. *wæt*; from the root of water.] *a. soaked, covered, dabbled, moistened or supplied with liquid* ओला, भिजका, भिजलेला, आर्द्र. [To BE W. TO THE SKIN घामानें कपडे भिजणें. W. BARGAIN (दारू पिऊन पुरा केलेला) ओला सौदा *m.* W. DOCK पाणी असलेली गोदी *f.* W. PACK *n. wrapping of body in wet clothes enclosed in dry blankets* ओलें प्याकिंग *n.*

W. PLATE (कलोडियन लावलेली) ओली प्लेट *f*. DRIPPING W. चिंब, चिबचिबित, चुबचुबीत, ओला चिंब, ओला कचकचीत. To BE DRIPPING W. चिबचिबणें, चुबचुबणें. To GET W. भिजणें.] २ *rainy* **पावसाचा, पर्जन्याचा, वृष्टिमय**; as, "W. day." ३ (of land) *marshy* ओलसर, दलदलीचा, **पाणथळाचा, दलदलीचा.**

Wet *v. t. to make wet* **भिजविणें, ओला करणें.** [To W. BARGAIN सौदा पुरा झाल्यावर दारू पिणें. To W. ONE'S WHISTLE दारू पिणें.] Wet'ted *pa. p.* Wet'ting *pr. p.*

Wet *n.* **पाणी** *n*, **ओलावा** *m*, **ओल** *n*. २ *rain, rainy weather* **पाणी** *n*, **पाऊस** *m*, **पावसाळी हवा** *f*, **सर्द हवा** *f*.

Wether (weth'ėr) [A. S. *wither*, a wether.] *n.* **खच्ची केलेला मेंढा** *m*.

Wet'ness *n.* **ओलेपणा** *m*, **भिजकेपणा** *m*, **ओल** *n*, **ओलावा** *m*, **ओलसरा** *m*, **आर्द्रता** *f*.

Wet-nurse *n.* **(अंगावर) पाजणारी दाई** *f*, **आया** *f*.

Wet-nurse *v. t.* **(दुसऱ्यांच्या मुलांना) अंगावर पाजणें.**

Whack (hwak) [From Thwack.] *v. t. to thwack* **मारणें, कडकावणें, सडकणें, धमकणें.** W. *v. i.* **एकसारखें मारणें, बडवणें.** W. *n. a blow* **रपाटा** *m*, **रट्टा** *m*, **कचका** *m*, **सपाटा** *m*.

Whale (hwāl) [A. S. *hwæl*, a whale.] *n.* **देवमासा** *m*, **तिमि** *m*, **व्हेलमासा** *m*. W. *v. i.* **देवमासे पकडणें.**

Wharf (hworf) [A. S. *hwerf*, a dam.] *n.* **(बंदरावरील माल चढवण्याउतरण्याचा) धक्का** *m*. (Wharfs, Wharves *n. pl.*) W. *v. t.* **धक्क्याजवळ जहाज खुंटविणें.** **२ (माल) धक्क्यावर उतरून ठेवणें.**

Wharf'age *n.* **धक्काभाडें** *n*. २ (collectively) **धक्के** *m. pl.*, **धक्क्यांची सोय** *f*.

What (hwot) [A. S. *hwæt*, neut. of *hwa*, who.] (interrogative) *a.* (showing sort) **कोणता, कसला, काय**; as, "What news?" २ (showing number or amount) **किती**; as, "W. money has he? *what* men has he?" ३ (asking for selection from an indefinite number) **कोणता**; as, "W. books have you read?" ४ *how great* **किती, काय, केवढा**; as, "W. imprudence! W. an idea!" ५ (relative *a.*) **जो, जी, जें**; as, "Will give you W. help is possible." [कोणता; as, "What is he like?"

What *pron.* (interrogative) **काय, कोण, कसा,**

What *pron.* (exclamatory) *how much*! **किती!** as, "*What* he has suffered!"

What *pron.* (relative) *that or those which* **जो काय, जो, जी, जें काय, जे काय.**

Whatev'er *pron. anything which* **जो जो, जी जी, जें जें, जें कांहीं, जो काय, काय जो**; as, "W. I have is yours."

Whatev'er *a.* **जो कांहीं, जो कोणता, जो काय, जो.**

Whatnot (hwot'not) *n.* **सटरफटर सामानाची मांडणी** *f*, **सटरफटर सामान ठेवण्याचें कपाट** *n*. २ (usually without interrogation mark) *many other things of the same sort* **इत्यादि (त्याच जातीच्या इतर वस्तू).**

Whatsoev'er *pron. a.* Same as Whatever but more emphatic.

What with अंशतः, मुळें.

Wheat (hwēt) [A. S. *hwæte*, wheat.] *n.* गहूं *n*, गोधूम *m.* [CERTAIN KINDS OF W. ARE खपल्या गहूं, कवड्या गहूं, काठ्या गहूं, जोड गहूं, दाऊदखानी गहूं, पोठ्या गहूं, बक्षी गहूं, बोंड गहूं. GREEN W. PARCHED ओंबी *f.* SOIL SUITABLE FOR W. गव्हाळा *m.* W.-COLOURED गव्हाळा, गव्हाळ्या. W. GROUNDS गव्हाळ *n.* W. GROUND COARSELY AND BOILED सोजी *f*, ठुली *f.* TO SEPARATE THE W. FROM THE CHAFF खाकोंडा निराळा करणें. २ क्षीरनीरविभाग करणें.]

Wheat'en *a.* गव्हांचा, गव्हांचा केलेला, कणकेचा, गोधूमाचा. [W. FLOUR कणीक *f.* FINE W. FLOUR कणकेचा गरा *m*, मैदा *m*, सपीठ. GRANULOUS W. FLOUR रवा *m.*]

Wheedle (hwē'dl) [A. S. *wædlian*, to beg.] *v. t.* *to coax, to get by coaxing* फुसलावणें, घुलवणें, घोळवणें, फुसलावून काढून घेणें, गोड बोलून काम साधून घेणें; as, "A deed of settlement of the best part of her estate, which I *wheedled* out of her." Whee'dled *pa. t.* and *pa. p.*

Wheed'ler *n.* फुसलावणारा *m*, गोड बोलून साधणारा *m.*

Whee'dling *pr. p.* W. *n.* फुसलावणें *n*, फुसलावणी *f*, लुलुपुतू *n*, गोड बोलून काम साधणें *n.*

Wheel (hwēl) [A. S. *wheol*, a wheel.] *n.* चाक *n*, चक्र *n*, चक्कर *n.* [BALANCE W. घड्याळाचा वाल *m*, घड्याळांतील केंस *m.* BEVEL W. बेव्हल चक्कर *n.* COG W. दात्यांचें चक्कर *n*, दांते पाडलेलें चक्कर *n.* DRIVING W. चालक चक्कर *n.* ECCENTRIC W. संत्री (corruption of eccentric) चक्कर. FLY W. इंजिनचें चक्कर *n.* See under Fly. HELICAL W. वांकड्या दात्यांचें चक्कर *n.* IDLE W. (स्वतः) निकामी चक्कर *n.* PADDLE W. आगबोटीचा पंखा *m.* POTTER'S W. कुंभाराचें चाक *n*, कुलालचक्र *n.* RACHET W. कुत्र्याचें चक्कर *n*, कुत्रेवालें चक्कर *n.* SPINNING W. कांतण्याचा रहाट *m.* SPUR W. सिध्या दात्यांचें चक्कर *n.* STEERING W. सुकाणूं *n*, सुकाणूचें चाक *n.* TOOTHED W. दन्तुरचक्र *n.* WORM W. वरमचक्कर *n.* WHEELS WITHIN WHEELS घोंटाळ्याची यंत्ररचना *f.* २ *indirect agency* आंतल्या आंत घोंटाळे. THE WHEELS OF LIFE जीवनोपयोगी क्रिया *f. pl.* FORTUNE'S W. दैवाचें रहाटगाडगें *n.* W. AND AXLE चक्र आणि आंस.] २ *fortune's wheel* दैवचक्र *n.* ३ *a steering wheel* सुकाणूं *n*, सुकाणूचें चाक *n.* ४ चक्राकार गति *f*, वाटोळी गति *f.*

Wheel *v. t. to cause to whirl* वाटोळा फिरविणें, चकारी *f.* देणें. २ *to convey in a wheeled vehicle* चाकाच्या गाडींतून नेणें. ३ *to turn* फिरविणें.

Wheel *v. i.* वाटोळें फिरणें, चक्कर मारणें, फेरा घालणें. २ सायकलवर बसणें. ३ वाटोळा मार्च करणें. Wheeled *pa. t.* and *pa. p.*

Wheel-barrow *n.* एकचाकी गाडी *f.*

Wheel-chair *n.* (आजाऱ्यांकरितां) चाकांची खुर्ची *f.*

Wheel-clog, Wheel-stopper *n.* उटाळें *n*, अट *f.*
Wheel-cut *a.* (of glass) चाकावर कापलेला, घांसलेला, किंवा पालिस केलेला.
Wheel-cutter *n.* दांते पाडण्याचें चाक *n.*
Wheeled *pa. p. a.* चाकाचा, चाकी.
Wheel'er *n.* फिरविणारा *m.* (b) फिरणारा. २ चाकाजवळचा घोडा *m.* ३ चाकें करणारा *m*, चक्रकार *m.*
Wheel-horse *n.* चाकाजवळचा घोडा *m.*
Wheel-house *n.* सुकाणूंवाल्याची खोली *f.*
Wheel'ing *pr. p.* W. *n.* चाकांवर फिरविणें *n.* (b) चक्राकार फिरविणें *n.* २ सैन्याचा वाटोळा मार्च *m.*
Wheel-man *n.* सायकलवाला *m.*
Wheel-tax *n.* चाकपट्टी *f.* गाडीपट्टी *f.*
Wheel-wright *n.* चाकें करणारा *m*, चक्रकार *m.*
Wheeze (hwēz) [A. S. *hwesan*, to hiss.] *v. i. to breathe hard* घरघर करणें, घुरघुर करणें, गळा -घसा *m.* घुरघुरणें -घरघरणें -वाजणें *y. of s.*, सूंसूं करणें. W. *n.* घरघर *f.* सूंसूं *n*, कफश्वास *m.*
Whelk (hwelk) [Of doubtful origin.] *n.* (Shaks.) चाबकाचा वळ *m.* २ *protuberance* उटंगळ *n.*
Whelp (hwelp) [A. S. *hwelp*, a whelp.] *n.* (सिंह, वाघ, लांडगा, अस्वल, कुत्रा इत्यादिकांचें) पिलूं *n*, बच्चा *m*, पेटा *m.* २ *an ill-bred child or youth* बच्चा *m*, बच्चाराम *m*, बच्चाजी *m.* (b) रीतभात नसलेला धोष्ट तरुण मनुष्य *m.* W. *v. i.* पिलें घालणें, पिलें विणें, विणें. २ (of a human mother, in contempt) पोरें घालणें, फटावळ लावणें. W. *v. t.* पिलें घालणें, विणें. २ पोरें घालणें. ३ एखादी दुष्ट कल्पना डोक्यांतून काढणें; as, "Did thy foul fancy W. so black a scheme?"
When (hwen) [A. S. *hwænne*, orig. accusative of interrogative pro. *hwa*, who.] *adv. at what time* केव्हां, कधीं, कदा. (b) कोणत्या वेळेस, कोणत्या वेळीं. २ *after the time that* नंतर, वर, उपरांत. ३ *at the time that* जेव्हां, ज्या वेळीं, ज्या वेळेस. [तेव्हां, त्या वेळीं, त्या वेळेस generally follow जेव्हां, ज्या वेळीं, ज्या वेळेस; but in some idiomatic phrases they do not do so; as, "जेव्हां तुम्ही जेऊन उठलां तेव्हां मी येथें बसलों होतों." The more idiomatic way of putting the same is तुम्ही जेऊन उठलां तेव्हां मी येथें बसलों होतों.
When *relative pro. which time* जो वेळ *m*; as, "Since W. things have been better."
When *interrogative pro. what time* कोणता वेळ *m*; as, "Till W. can you stay."
When *n. time, date and occasion* वेळ *m*, काल *m*, काळ *m.* (b) तारीख *f.* (c) प्रसंग *m*, समय *m*; as, "Told me the W. and the how of it."
Whence (hwens) [M. E. *whennes*; from the stem of who.] *adv. from what place* कोठून, कोणीकडून, कोणत्या स्थळाहून, कोणत्या स्थळापासून. २ *from what things* कोणापासून, कोठून. ३ *wherefore* म्हणून, करतां. W. *interrogative pron. what place* कोणतें

स्थळ *n*, कोणतें ठिकाण *n*. W. *relative pron. which place* जें स्थळ *n*, जें ठिकाण *n*.

Whence *n. source* मूळ ठिकाण *n*, मूळ *n*, कोटून *n*; as, "We know neither our W. nor whither."

Whencesoev'er *adv. from what place, cause or source soever* ज्या ठिकाणाहून, ज्या स्थळाहून, जेथून. (b) ज्यापासून, जेथून.

Whenev'er, Whensoev'er *adv.* जेव्हां जेव्हां, ज्या ज्या काळीं, ज्या ज्या प्रसंगीं, प्रत्येक वेळीं.

Where (hwār) [A. S. *hwær*, from the stem of who.] *adv.* कोठें, कोणत्या ठिकाणीं -स्थळीं -जागीं. (b) कोणीकडे, कोणत्या दिशेला, कोणत्या ठिकाणाकडे -स्थळाकडे -जागेकडे. २ जेथें, ज्या ठिकाणीं, ज्या स्थळीं, ज्या जागीं. (b) ज्या जागेकडे, ज्या दिशेला, जिकडे.

Where *interrogative pron.* कोणतें स्थळ *n*, कोणतें ठिकाण *n*; as, "*Where* do you come from?"

Where *relative pron.* जें ठिकाण *n*, जें स्थळ *n*; as, "The place *where* he comes from."

Where *n.* ठिकाण *n*, जागा *f*, स्थळ *n*; as, "The *wheres* and whens are important."

Whereabout', Where'abouts *adv.* (जवळपास) कोठें, कोठेंसा; as, "W. is he?"

Where'abouts *n.* (राहतें) ठिकाण *n*, अंदाजी ठिकाण *n*.

Whereas' *adv. since, as, or on account of which* ज्या अर्थीं, ज्यापेक्षां, ज्या पक्षीं, ज्याकरितां, ज्यास्तव. [All these are used with their correlatives त्या अर्थीं, त्यापेक्षां, त्याकरितां, त्यास्तव; as, ज्या अर्थीं रामाजीपंत पळून गेला आहे त्या अर्थीं त्याच्या पाठीमागें धांवणें पाठविलें पाहिजे. In idiomatic phrases ज्या अर्थीं, ज्यापेक्षां, ज्यापक्षीं, &c., are generally omitted; as, गोमाजी पळून गेला आहे, त्यापेक्षां गडी पाठविला पाहिजे.] २ *when in fact, on the contrary* (noting opposition) खरें म्हटलें असतां, खरें विचारलें असतां, वस्तुतः, तत्त्वतः.

Whereat' *adv. at which* (used relatively) ज्यावर, त्यावर, ज्यानंतर, जें ऐकून, जें पाहून. २ *at what?* (used interrogatively) काय झाल्यावर, काय ऐकून, काय पाहून; as, "W. are you offended?"

Whereby' *adv. by which* जेणेंकरून, ज्यानें. २ (used interrogatively) *by what* कशानें, कां, कोणत्या कारणास्तव.

Where'fore *adv. for what reason?* कां, कशाला, कशास, कोणत्या कारणानें, कोणत्या कारणासाठीं. २ (used relatively) *for which reason* ज्या कारणानें, ज्या कारणासाठीं -स्तव -मुळें, ज्याकरितां, अतएव, म्हणून; as, "W. by their fruits ye shall know them."

Wherefore *n.* (*usu. pl.*) *reasons* कां *n*, कारण *n*; as, "The whys and *wherefores*."

Wherein' *adv.* (used relatively) *in which respect* ज्यांत, ज्यामध्यें, ज्याविषयीं. २ (used interrogatively) *in what* कशांत, कोणत्या बाबतींत; as, "Yet ye say, W. have we wearied him?"

Wheresoev'er, Wherev'er *adv. in what place soever* जेथेंजेथें, जिथेंजिथें, ज्या ज्या ठिकाणीं -स्थळीं, कोठेंहि, कोठें (गेलां) तरी, ज्या कोणत्या ठिकाणीं, जेथेंकोठें.

Whereupon' *adv.* जें घडल्यावर, ज्यात्वर, यावर, त्यावर, यानंतर, त्यानंतर, मग, तेव्हां.

Wherev'er *adv.* कोणत्याहि स्थळीं, कोणत्याहि ठिकाणीं, ज्या स्थळीं, ज्या ठिकाणीं.

Wherewith' *adv.* (used relatively) ज्यानें; as, "The love W. thou hast loved me." २ (used interrogatively) कशानें, कोणत्या साधनानें; as, "W. shall I save Israel."

Wherewithal' *adv.* Same as Wherewith.

Wherry (hwer'i) [Of doubtful origin.] *n.* तर *f*, पडाव *m*, डोंगा *m*. Wherries *n. pl.*

Wherr'y-man *n.* तर वल्हवणारा *m*, तर्या *m*, तार्‍या *m*.

Whet (hwet) [A. S. *hwettan -hwæt*, sharp.] *v. t. to sharpen by rubbing* पाजळणें, पाजवणें, लावणें, शिळेवर -निष्ण्यावर धरणें, तीक्ष्ण करणें, धार देणें -लावणें. २ *to excite* (appetite, stomach, desire) प्रदीप्त करणें, उत्तेजित करणें. W. *n.* पाजळणें *n*, धार लावणें *n*. २ (क्षुधा प्रदीप्त करण्याकरितां) प्रदीपन *n*. Whett'ed *pa. t.* and *pa. p.* Whett'ing *pr. p.*

Whether (hweth'ėr) [A. S. *hwæther*, from *hwa*, who.] *adv.* Whether शब्दाचें मराठींत भाषांतर करतां येत नाहीं; जसें, Resolve W. you will go or not जाल किंवा रहाल याचा निश्चय करा. (b) केव्हां केव्हां Whether याचें भाषांतर 'काय' आणि 'म्हणा' या शब्दांनीं करतात; I have every article you can want whether wheat or barley or butter गहूं काय, जंव काय, लोणी काय, जो जिन्नस पाहिजे, तो आम्हांजवळ आहे. ब्राह्मण म्हणा, शूद्र म्हणा, अतिशूद्र म्हणा, जो येईल त्याला मी जेऊं घालीन. I shall feed every one who comes whether Brahman, Shudra, or Pariah. [WHETHER OR NO (*colloq.*) झकत, आपोआप, खामखा.]

Whet'-stone *n.* निसणा *m*, निष्णा *m*, सहाण *f*, शाण *m*, धार लावण्याचें चाक *n*. २ *a stimulant* उत्तेजन *n*, उत्तेजक *n*. (b) उत्तेजनहेतु *m*.

Whet'ter *n.* धार लावणारा *m*, पाजळणारा *m*, शिळेवर धरणारा *m*, साहाणेवर घांसणारा *m*, धारेच्या चाकावर धरणारा *m*. २ प्रदीपक *m*, उत्तेजक *m*. ३ प्रदीपन *n*.

Whet'ting *pr. p. a.* धार लावणारा. २ प्रदीप्त -उत्तेजित करणारा. Whetting *n.* पाजळणें *n*, धार लावणें *n*. २ प्रदीपन *n*.

Whey (hwā) [A. S. *hwæg*, whey.] *n.* दह्याची निवळी *f*, दह्यांतील पाणी *n*.

Which (hwich) [A. S. *hwilc*, from *hwa*, who and *lic*, like.] *a.* (interrogative) कोणता, कोणचा; as, "*Which* way shall we go?" २ (relative) जो, जी, जें; as, "W. equipment is within our reach."

Which *pron.* (interrogative) कोणता, कोण. २ (relative) जो, जी, जें.

Whichev'er *a.* जो, जो कोणता, जो जो.

Whichev'er *pron.* जो, जो कोणता, जो जो, जो कोणी.

Whiff (hwif) [W. *chwiff*, a puff.] *n. a puff of air or smoke* दम (सोडणें), झुरका (सोडणें). २ *a sudden gust* (वाऱ्याची) झुळूक *f.* ३ *a cigar* विडी *f.* W. *v. t.* दम सोडणें. २ झुरका *m.* सोडणें. ३ विडी ओढणें.

Whiffed *pa. t.* and *pa. p.* Whiff'ing *pr. p.*

Whiff'le *v. i.* धरसोड करणें, हिंगेंपिंगें लावणें.

Whiff'ler *n.* धरसोड्या *m.* २ क्षुद्र मनुष्य *m.*

Whiff'ling *pr. p. a.* धरसोड्या, हिंगेंपिंगें लावणारा.

Whig (hwig) [*Orig.* a nickname for the peasants of S. W. Scotland.] *n.* (opposed to Tory) इंग्लंडांतील १६८८ सालच्या राज्यक्रांतीचा पुरस्कर्ता *m.* २ (opposed to a Conservative) उदारमतवादी *m.* (now called a Liberal as distinguished from a Radical or Socialist).

While (hwil) [A. S. *hwil*, space of time.] *n.*] *time* (*esp.* a short time) (थोडा) वेळ *m*, (थोडा) काळ *m.* [A W., FOR A W. कांहीं वेळ, कांहीं काळ, कांहीं वेळपर्यंत, अंमळसा. ALL THIS W. ह्या वेळपर्यंत, एवढा वेळ. BETWEEN WHILES मधूनमधून, मध्येंमध्यें, अधेंमधें. A LONG W. फार वेळ, वहुत वेळ, एवढा वेळ, बहुकाल. A LITTLE W., A SHORT W. थोडा वेळ *m*, थोडका काल *m.* IN A LITTLE W. थोड्या वेळांत, लौकर. WHAT A W. केवढा वेळ! A W. AGO मवां, मघांशीं. MEANWHILE दरम्यान. WORTH WHILE वेळ खर्च करण्यासारखा. TO BE WORTH ONE'S W. उपयोग *m* -लाभ *m* -फळ *n* -हांशील *n.* असणें.]

While *v. t.* (with *away*) *to spend* (*time without being wearied*) (वेळ) सुखानें घालवणें, कालक्रमणा *f.* करणें, कालक्रमण *n.* करणें, चैनींत वेळ घालवणें.

Whilom (hwil'om) [See while.] *adv. formerly* पूर्वी, पूर्वी एके काळीं, प्राचीन काळीं.

Whilst (hwilst) *adv.* Same as While.

Whim (hwim) [Ice. *hvima*, to have the eyes wandering.] *n.* लहर *f*, हुकी *f*, तरंग *m*, वेड *n.*

Whimper (hwim'-per) [Of imitative origin.] *v. i. to whine or to speak whiningly* कुसमुसणे, फुसफुस *f.* लावणें, फुसफुस *f.* करणें, फुसफुसणें.

Whim'sey, Whim'sy, Same as Whim.

Whim'sical *a.* लहरी, तऱ्हेवाईक, छांदिष्ट.

Whim'sicalness *n.* लहरी स्वभाव *m*, छांदिष्टपणा *m.*

Whine (hwīn) [Of imitative origin.] *v. i. to utter a drawling pitiful cry* (कुत्र्यासारखें) कोकलणें. (b) किरकिरणें, पिरपिरणें, रडगाणें *n.* सांगणें, रडुरडु -गयावया करणें, किरकीर *f* -पिरपीर *f.* करणें -लावणें.

Whine *n.* किरकीर *f*, पिरपीर *f*, रडगाणें *n*, रड *f.*

Whi'ner *n.* किरकीर लावणारा *m*, पिरपीर लावणारा *m*, रड्या *m*, रडतोंड्या *m.*

Whi'ning *pr. p.* किरकीर लावणारा, पिरपीर लावणारा, किरकिऱ्या, पिरपिऱ्या, रडतोंड्या, बापुडवाणा.

Whi'ning *n.* किरकीर लावणें *n*, पिरपीर लावणें *n*, रडगाणें लावणें *n*, मुळमुळ करणें *n*, गयावया करणें *n.*

Whi'ningly *adv.* मुळमुळ, गयावया करीत, किरकीर करीत, पिरपीर करीत.
Whip (hwip) [M. E. *whippen*, to whip.] *v. t. to strike with a lash* चाबूक *m.* मारणें, चाबकानें मारणें, कोरडा *m.* मारणें -लगावणें -चमकावणें. [To W. IN (शिकारींत कुत्रे पांगूं न देतां) एकत्र ठेवणें -करणें. २ (आपल्या पक्षाची मंडळी पांगूं न देतां) एकत्र करणें -जमवणें. To W. HORSES ON चाबूक मारून घोडे पुढें हांकणें. To W. A FAULT OUT OF PERSON चाबकानें फोडून खोड काढणें. To W. EGGS (फेंस येईपर्यंत) अंड्यांचा बलक घुसळणें.] २ (with *up, away, off*) *to snatch* हिसकून घेणें, &c.; as, "*Whipped up* her toy-terrier." ३ *to hoist up* कपीनें वर ओढणें -उचलणें; as, "To W. coal."
Whip *v. i. to move nimbly* (with *up, away, off*, &c.) तडाक्यानें जाणें, तडाक्यानें ह्मलणें -सरणें; as, "*Whipped* away to France."

Whip *n.* चाबूक *m*, कोरडा *m.* [CARTMAN'S OR PLOUGHMAN'S W. आसूड *m*, चाव्हन्या *m*, चाव्हन्या आसूड *m.* LASH OF A W. कांकडा *m.* LONG LEATHER W. कांकडा *m.*] २ *coachman, driver* गाडीवान *m.* ३ आपल्या पक्षांतील मंडळी जमविणारा पार्लमेंटचा सभासद *m*, व्हिप *m.* ४ व्हिपची (हजर राहण्याविषयीं काढलेली) नोटीस *f.* ५ कपीवालें वर उचलण्याचें यंत्र *n.*
Whip-cord *n.* चाबूक करण्याची दोरी *f.*
Whip-hand *n.* चाबूक धरणारा हात *m.* २ *superiority* श्रेष्ठ अधिकार *m*, श्रेष्ठत्व *n.* [To HAVE THE W. OF, *to be in a position to control* (-वर) वर्चस्व असणें, सत्ता असणें.]
[ण्याची) सांगड *f.*
Whip'per *n.* चाबूक मारणारा *m.* २ कपीवाली (वर उचल-
Whipper-in *n.* आपल्या पक्षांतील मंडळी बोलावणारा *m.*
Whipper-snapper *n.* क्षुद्र पण अभिमानी व नसती उठाठेव करणारा मनुष्य *m*, नसरूड *f*, नसकोणा *m*, नसरड *f.*
Whip'ping *pr. p.* W. *n.* चाबूक मारणें *n*, कोरड्याचा मार *m*, फटक्यांचा मार *m.* २ (*law*) फटके *m. pl.*, फटक्यांची शिक्षा *f.* [W. POST फटके मारतांना बांधण्याचा खांब *m.*]

Whip-saw *n.* अढ्याकर्वत *m*, अढें *n*, फेरकर्वत *m.*
Whip-socket *n.* चाबकाचें घर *n.*
Whip'ster *n.* Same as Whipper-snapper.
Whip-tailed *a.* चाबकासारखी शेपटी असलेला.
Whir, Whirr (hwer) [Of imitative origin.] *n. a sound from rapid whirling* भिरिरी *f.* W. *v. i.* भरकन् -भरभर -भरभरां उडणें -उडणें, भरारणें. (b) (पक्ष्याच्या पंखासारखा किंवा फिरत्या चाकासारखा) भर्र आवाज करणें. W. *v.t.* भरकन् फेंकणें. Whirred *pa. t.* & *pa. p.* Whir'ring *pr. p.*
Whirl (hwerl) [M. E. *wherfen*, to turn.] *v. t. to revolve rapidly* गरगर फिरवणें, गरगरवणें, गरगरां -गरागर -गरारां फिरवणें -भोंवविणें, गिरटी *f* गिरकी *f.* देणें. २ *to carry off hastily in a wheeled carriage* (चाकाच्या) गाडींतून भरकन् -गरकन् नेणें. W. *v. i. to*

revolve rapidly गरगरणें, *intens.* गरारणें, गरगर फिरणें, गरगरां फिरणें, गिरकांडी *f* -गिरकी *f* -गिरटी *f.* मारणें -देणें -घेणें. २ (brain or senses) *to be giddy* भोंवणें, भ्रमणें, फिरणें, भोवंडणें. ३ *to go rapidly in a wheeled carriage* (चाकाच्या) गाडींतून गरकन् जाणें. W. *n. a whirling movement* गरगर फिरणें *n*, गरगरणें *n*, गिरकांडी *f*, गिरकांडा *m*, गिरकी *f*, भोंवरी *f*, भरकांडा *m*, भिरकांडा *m*. २ *something that whirls* भोंवरा *m*. Whirled *pa. t.* and *pa. p.*

Whirligig' *n.* भोंवरा *m*, फिरकी *f*, किंकरें *n*, किरकिरें *n*, खिरखिरें *n*, गिरगिरें *n*, घिरघिरें *n*. २ *revolving motion* गरगरगति *f*. [W. OF TIME कालाचा फेरा *m*.]

Whirling *pr. p.* W. *n.* गरगर फिरणें *n*. [W. ROUND (IN CHILD'S PLAY) ओंवाळ्याभोंवळ्या *f. pl.*, भिंगाऱ्या *f. pl.*, गाडेभिंगारे *m. pl.*, गाडेभिंगोऱ्या *f. pl.*, गाड्याभिंगोऱ्या *f. pl.*, घारीघोटी *f*.]

Whirl-pool *n.* भोंवरा *m*, आवर्त *m*.

Whirl-wind *n.* झंझावात *m*, सोसाट्याचा वारा *m*, वावटळ *f*, वायधूळ *f*, चक्रवात *m*, वातावर्त *m*. [To sow WIND AND REAP W. दुष्कर्माचा सव्याज परिणाम भोगणें.]

Whisk (hwisk) [Dan. *viske*, to wipe.] *n. a sweeping movement* झटका *m*, झटक *f*, झपाटा *m*, फटकारा *m*, भिरका *m*. २ (अंड्यांचा) बलक घुसळण्याची रवी *f*. ३ *a small broom* माशा हांकलण्याचा कुंचला *m*.

Whisk *v.t. to move quickly, to sweep lightly* झटकणें, झटकन् फिरविणें, फटकारणें, झटका *m* -झटकारा *m*. देणें -मारणें; as, "To W. a cane; To W. tail." २ (धूळ) झाडणें, झटकणें. (b) (माशा) हांकलणें. ३ (अंडीं) घुसळणें. ४ सटकन् उचलणें -उचलून नेणें; as, "Waiter *whisked* my plate off." W. *v. i.* झटका *m*. देणें, झटका *m*. देत जाणें, झटकत चालणें. २ सटकन् निघून जाणें; as, "Mouse *whisks* into its hole."

Whis'ker *n.* कल्ला *m*. २ (of animals) कल्ला *m*, *pop.*, मिशा *f. pl.*

Whis'kered *a.* कल्लेदार, कल्लेवाला, कल्ल्यांचा.

Whisky, Whiskey (hwis'-ki) [Ga. *uisge*, water, and *beatha*, life.] *n.* व्हिस्की दारू *f*. Whiskies *n. pl.*

Whisper (hwis'pėr) [A. S. *hwisprian*, to whisper.] *v. i. to speak with a low sound* गुणगुण करणें, गुणगुणणें, कानगोष्ट *f*. सांगणें -करणें, पुटपुटणें. २ *to plot secretly* कुजबुजणें, गुजगुजणें, कुणकुणणें, कुजबुज *f*. करणें -लावणें -मांडणें. ३ *to rustle* सळसळ -खळखळ वाजणें; as, "*Whispering* leaves, *whispering* stream." W. *v. t. to utter in a low voice or under the breath* कानांत सांगणें -बोलणें. २ *to put secretly in circulation* गुपपणें पसरणें -पिकवणें; as, "It is *whispered* that."

Whisper *n.* गुणगुण *f*, कुणकुण *f*, कुजबुज *f*, गुजगुज *f*, पुटपुट *f*, कुचकुच *f*. [To TALK IN WHISPERS कुचकुच *f*. करणें, कुजबुज *f*. करणें.] २ *whispered remark* कुजबुज *f*, कानभाषा *f*. ३ *a rumour of mysterious origin*

कुजबुज *f*, कुणकुण *f*. ४ *a rustling sound* सळसळ आवाज *m*, खळखळ आवाज *m*; as, "W. of leaves."

Whispered *pa. t.* W. *pa. p.* कानांत सांगितलेला, गुणगुणलेला, कुजबुजलेला.

Whis'perer *n.* गुणगुणणारा *m*, कानांत सांगणारा *m*, कुजबुज करणारा *m*. २ (Bible) *a secret informer* कुजबुजा *m*, कुजबुज *f*. करणारा *m*, चहाडखोर *m*.

Whis'pering *pr. p.* कुजबुज *f*. करणारा, कानांत सांगणारा, चहाडखोर. W. *n.* कुजबुज *f*. करणें *n*, कुजबुज *f*.

Whis'peringly *adv.* कुजबुजत, गुणगुणत, पुटपुटत, कुजुकुजु, गुजुगुजु.

Whist (hwist) [Of doubtful origin.] *n.* व्हिस्ट. हा एक पत्त्यांचा इंग्रजी खेळ आहे. [चप्प, चुप.

Whist (hwist) [Of doubtful origin.] *interj.* चप,

Whistle (hwis'l) [A. S. *hwistlian*, to whistle.] *v. i.* (with the mouth) शीळ *f*. घालणें, शीळ वाजवणें. (b) (with the instrument) शिटी वाजवणें, (-ची) शिटी वाजणें, शिटी देणें. २ (a bullet, or an arrow) चूं करणें -वाजणें, सूं करणें -वाजणें, सणसण -सणकर -सणदिशीं वाजणें, सणसणणें, सणाणणें. ३(wind) सूंसूं -सणसण -भणभण वाहणें, सणसणणें. ४ *to inform by whistling* शीळ घालणें, शीळ घालून कळविणें.

Whistle *v. t. to form or utter by whistling* शिळेंत म्हणणें, शिळेंत उच्चारणें. २ *to call by a whistle* शीळ घालून बोलावणें (कुत्रा वगैरे), शिटी वाजवून बोलावणें.

Whistle *n.* (with the mouth) शीळ *f*, शिटी *f*. २ *a small wind-instrument* शिटी *f*, चिमणी *f*, पिपाणी *f*, पिंपारी *f*, पेंपरें *n*, पिपेरें *n*. ३ *steam whistle* वाफेची शिटी *f*. ४ घसा *m*; as, "To wet one's W."

Whis'tler *n.* शीळ घालणारा *m*, शीळ वाजविणारा *m*. २ शिटी *f*. ३ *a broken-winded horse* छाती फुटलेला घोडा *m*.

Whis'tling *pr. p.* शीळ घालणारा. २ शिटी *f*. देणारा -वाजविणारा. W. *n.* शीळ घालणें *n*. २ शिटी *f*. देणें *n* -वाजविणें *n*. For more meanings see the verb.

Whit (hwit) [A. S. *wiht*, a creature.] *n. a jot, the smallest bit* लेश *m*, लवलेश *m*, कण *m*, रजःकण *m*, अणु *m*.

White (hwīt) [A. S. *hwit*, white. Cf. Sk. श्वेत.] *a.* पांढरा, शुभ्र, धवल, श्वेत, शुक्ल, सफेद, ढवळा, सित, गौर. [DUSKY W. कबरा, कन्दी, भुरका, भुरकट, धूसर. GLISTENING W. चकचकीत पांढरा. W. AS SNOW, W. AS CRYSTAL पांढरा फटफटीत, पांढरा सफेद, पांढरा फटक ‑फटिक ‑फट्ट, पांढरा फेक, पांढरा स्वच्छ. YELLOWISH W. पांडु, पांडुर. TO SET DOWN IN BLACK AND W. पांढऱ्यावर काळें करणें.] २ *pale* पांढरवट, पांडुरका, फटफटीत, फिका. ३ (of water, air, and light) *transparent, colourless* शंखासारखा, स्वच्छ, रंग नसणारा. ४ (*fig.*) *innocent, unstained* निष्कलंक, निष्पाप, निर्धूत, डाग नसलेला. W. *n.* पांढरा रंग *m*, सफेत रंग *m*. २ *a white person* गोरा *m*. (*pl.* गोरे). ३ *the albumen*

of an egg (अंड्यांतील) पांढरा बील *m*, पांढरा बलक *m*, श्वेतकलक *m*. ४ *the white part around the iris of the eye* पांढरें बुबुळ *n*, कौडी *f*. ५ *the centre of an archery target* चांदमारींतील मधला पांढरा भाग *m*, चांद *m*. ६ *a kind of white pigment* पांढरा रंग *m*, सफेती *f*; as, "Chinese W." ७ *white clothes* पांढरा पोषाख *m*; as, "Dressed in W." ८ (*pl. med.*) पांढरी धुपणी *f*, श्वेतप्रदर *m*, प्रदर *m*, *pop.*, पदर *m*, पांढरवणी *f*, धुपणी *f*, होळणी *f*, असूक *n*, उमळ *f*. W. *v. t. to make white* पांढरा करणें, सफेत करणें, पांढरा सफेत करणें.

White ant *n.* वाळवी *f*, उदई *f*, उधई *f*, वाळिंबा *m*.

White arsenic श्वेत ताल *m*, पांढरा हरताळ *m*.

White corpuscle श्वेत रक्तकण *m*.

White crow *n.* दुर्मिळ वस्तु *f*.

White elephant *n.* (*fig.*) खावयाला काळ *m*.

White ensign *n.* ब्रिटिश आरमाराचें पांढरें निशाण *n*.

White flag *n.* शांततेचें पांढरें निशाण *n*.

White gum *n. an eruption on infant's neck and arm* पांढरा पुरुळ *m*.

White heat *n.* श्वेत उष्णता *f*.

White House *n.* अमेरिकेच्या प्रेसिडेंटाचें राहण्याचें सरकारी घर *n*, व्हाइट हौस *n*.

White lead *n.* सफेता *m*.

White lie *n.* (दुसऱ्याचें नुकसान न करण्याच्या बुद्धीनें केलेलें) निरुपद्रवी असत्य भाषण *n*, निरुपद्रवी खोटें *n*.

White-lipped *a.* (भीतीनें) ओंठ पांढरे झालेला.

White-livered *a.* भ्याड, भित्रा.

White magic *n.* पिशाचाच्या साहाय्यावांचून केलेली जादू *f*, शुक्लतंत्रविद्या *f*.

White man *n.* गौरवर्ण मनुष्य *m*, गौरकाय *m*, *specif.* [युरोपियन *m*.

White metal *n.* पांढरी मिश्रधातु *f*.

Whi'ten *v. t.* पांढरा करणें, सफेद करणें. W. *v. i.* पांढरा होणें, सफेत होणें.

Whit'eness *n.* शुभ्रता *f*, पांढरेपणा *m*, सफेतपणा *m*, [श्वेतता *f*.

White-smith *n.* कथिलाचें काम करणारा *m*.

White-swelling *n.* गुडवी *f*, ढोंपरी *f*.

White-wash *n.* सफेती *f*, डोंगा *m*.

White-wash *v. t.* सफेती देणें, (पांढरा) चुना लावणें, डोंगा लावणें. २ (*fig.*) *to attempt to clear reputation of* कलंक धुऊन काढणें.

White witch *n.* (चांगल्या कामाकरितां) निरुपद्रवी [चेटकी *f*.

Whither (hwith'ėr) [A. S. *hwider*, from the stem of who.] *adv. to what place* कोणत्या स्थळीं, कोणीकडे, कोणत्या ठिकाणीं, कोठें. २ *to which place* ज्या स्थळीं, जिकडे, ज्या ठिकाणीं, जेथें. ३ *to what* कोणीकडे, कोणत्या दिशेकडे; as, "I see W. your question tends." ४ *whithersoever* जिकडे जिकडे, जेथें जेथें, ज्या ज्या ठिकाणीं.

Whither *n. destination* जाण्याचें ठिकाण *n*; as, "Our whence and our *whither*."

Whithersoev'er *adv.* जिकडे जिकडे, ज्या ज्या ठिकाणीं, ज्या ठिकाणीं, जिकडे.

Whi'ting *n.* खडूची पूड *n.*

Whi'tish *a.* पांढुरका, पांढरवट.

Whitlow (hwit'lō) [A corruption of *whick-flaw*, a painful crack.] *n. swelling near the nail* नखरूढ *n*, नखरूं *n*, नखशी *f*, नखमूळ *n*, नखुरडा *m*, नखुरडें *n*.

Whit-Monday *n.* ईस्टरच्या सणापासून सातवा सोमवार *m.*

Whit'-Sunday *n.* ईस्टरच्या सणानंतरचा सातवा आदित- [वार *m.*

Whittle (hwit'l) [M. E. *thwitel* -A. S. *thwitan*, to cut.] *n. clasp-knife* मोडसुरा *m*, *dim.* मोडसुरी *f*, खाटकाचा सुरा *m.*

Whit'tle *v. t.* सोलणें, छिलणें, तासणें. २ चाचावणें. ३ (*usu.* with *down*, *away*) (-चा परिणाम) कमी करणें. W. *v. i.* (लांकूड) तासणें.

Whiz (hwiz) [Imitative.] *v. i. to make a hissing or humming noise in flying through the air* गोंगणें, गोंगावणें, सणसणणें, *intens.* सणाणणें, सणकणें, सूं-चुणण -चुणकर वाजणें. Whizzed *pa. t.* and *pa. p.*

Whiz *n.* सणसण *f*, सूं *n*, चूं *n*, सूंसूं *n*, *intens.* सणसणाट *m.* [With a W. चुणकर -कन, चुणण, चुरकन -कर, चुर्र, क्षणकण -कर, सणकण, सणकर -&c., *intens.* सणसण, सणसणां, सणासण, सणाणां, सणाण.]

Whizz, Same as Whiz, q. v.

Whizz'ing *n.* गोंगणें *n*, सणसणणें *n*, सणसण *f*, चूं *n*, सणका *m*, *intens.* सणसणाट *m*, सणाण *m.*

Who (hōō) [A. S. *hwa*, L. *quis*, Sk. कः, who.] *interrogative pron.* कोण, कवण (in poetry).

Who *relative pron.* जो, जी.

Whoev'er *pron.* जो, जो कोणी.

Whole (hōl) [A. S. *hal*, healthy.] *a.* (Bible) *sound in health* बरा, निरोगी, चांगला; as, "Those that be W. need not a physician." २ धड, शाबूत; as, "There is not a plate left W." धडधाकट, धडसा, धडका, चांगला, बरा, धडधोपट. (b) शाबूत, बळकट, खबरदार; as, "Hope you will come back W." [WITH A W. SKIN शाबूत, इजा न होतां, न दुखावतां.] ३ *all* सगळा, सारा, अखा, सर्व, अवघा, समग्र, समस्त, सकल, भर (in *com.*), अशेष. ४ *complete* पुरा, पूर्ण; as, "Lasted three W. days." [WITH ONE'S W. HEART अगदीं मनापासून, (पुऱ्या) अन्तःकरणापासून.] ५ *undiminished, without subtraction* सगळा, कमी न केलेला, पुरा; as, "Bread made of *whole* meal." ६ (a rupee, &c.) बंदा, सबंद. ७ (in mining) *as yet unworked* वापरांत न आणलेली (खाण). ८ (of numbers) *round* घाऊक, ठोकळ. [W. NUMBER घाऊक आंकडा *m*, ठोकळ आंकडा *m.*] (b) पूर्ण (अंक). W. NUMBER पूर्णांक.] ९ (of relations) सख्खा.

Whole *n. the entire thing* सगळी वस्तु *f*, सर्व *n.* [THE W. OF MY PROPERTY माझी सगळी मालमत्ता *f.* ON THE W. एकंदरीनें पाहतां, एकंदरींत, मिळून, एकूण.] २ *a system or combination of parts* समग्र रचना *f*, सर्व *n.*

Whole-hearted *a.* पूर्ण मनापासूनचा, पूर्ण अन्तःकरणापासूनचा.
Whole-heartedly *adv.* पूर्ण मनापासून, पूर्ण अन्तःकरणापासून.
Whole-length *a.* (portrait) पुऱ्या उंचीची.
Whole'ness *n.* समग्रपणा *m*, पूर्णपणा *m*, सगळेपणा *m*, अखंडता *f*, अभंगता *f*, संपूर्णता *f*.
Wholesale *n.* (as opposed to *retail*) घाऊक विक्री *f*, ठोक विक्री *f*. [By W. घाऊक विक्रीनें, उधडा, उधड, उक्ता, घाऊक, एकठोक.]
Wholesale *a.* घाऊक, ठोक विक्रीचा, घाऊक विक्रीचा, ठोकळ, उक्ता. [W. DEALER घाउकाचा व्यापारी *m*, घाऊक व्यापारी *m*.]
Wholesale *adv.* सरसकट, सरसहा, सारासारविचार न करतां; as, "Sends out begging letters W."
Whole'saler *n.* घाऊक व्यापारी *m*.
Whole'some *a. salutary* हितकर, चांगला, आरोग्यकारक, पथ्यकर, पथ्याचा, सत्वस्थ, सात्विक. २ *conducive to happiness* हिताचा, हितकर, हितावह, हितकारक, उपयुक्त.
Whole'someness *n.* चांगलेपणा *m*, आरोग्यकारकता *f*, पथ्यपणा *m*. २ हितकारकता *f*, उपयोग *m*, उपयुक्तता *f*.
Who'lly *adv. totally* सर्वस्वीं, पूर्णपणें, झाडून, अशेषतः, तमाम, दरोबस्त, सर्वतः, यच्चयावत्. २ *altogether, entirely, thoroughly* अगदीं, पुरतेपणीं, धडधडीत, बिलकुल, निखालस, साफ, सुतराम्; *intensively* झळझळीत.
Whomsoev'er *pron.* ज्या कोणाला. [कोणाला.
Whom *pron.* Accusative of who ज्याला, जिला. २
Whoop (hwōōp or hōōp) [Imitative.] *interj.* हुप! W. *v. i.* हुपहुप करणें. W. *v. t.* हुपहुप करून चिडवणें -खिजवणें. W. *n.* हुप *n*, भुपकार *m*, भुभुःकार *m*.
Whooping cough, Hooping cough *n.* डांग्या खोकला.
Whore (hōr) [Icelandic.] *n. strumpet* कुलटा *f*, शिनळ बायको *f* -स्त्री *f*, छिनाल *f*, स्वैरिणी *f*. [Airs or arts of a W. छिनालनखरा *m*. Son of a W. रांडलेक *m*, रांडपोर *m*. Whore's gallant सोयरा *m*.] २ *prostitute* रंडी *f*, रांड *f*, बाजारबसवी *f*.
Whore *v. i. to practise lewdness* शिंदळकी *f* -शिनळकी *f* -छिनाली *f* -&c. करणें -मांडणें. २ (of man) बदफैली करणें.
Whore'-dom *n. lewdness, unlawful intercourse* छिनाली *f*, छिनालकी *f*, शिनळकी *f*, शिंदळकी *f*.
Whore-master, Whore-monger *n.* रांडबाज *m*, रंडीबाज *m*, बाहेरख्याली *m*.
Whore'-son *n. bastard* रांडलेक *m*, रांडपोर *m*, रांडेचा *m*, शिनळीचा *m*, जारज *m*.
Who'rish *a. lustful* शिनळ, शिंदळ, शिंदळकीचा, शिनळीचा, छिनालीचा. [W. affectation and airs शिंदळनखरा *m*. W. practices or tricks शिंदळचार *m. pl.*, शिंदळचाळे *m. pl.*, शिंदळटेव *m. pl.*, छिनाळचाळे *m. pl.*]
Who'rishness *n.* शिंदळकी *f*, शिनळकी *f*, छिनाली *f*.

Whorl (hworl) [By-form of Whirl.] *n. (bot.) a number of leaves in a circle round the stem* (दांड्याभोंवतालची) पानांची चक्रवत् रचना *f*, पर्णमंडल *n*. २ *a turn in a spiral shell* शंखांतील सर्पिल वांकण *n*. ३ *a volution* (in the ear) कानांतील सर्पिल रचना *f*. ४ *the fly of a spindle* चातीचें चक्र *n*.

Whorled *a*. चाकाच्या आरासारखा, चक्राच्या आरासारखीं लागलेलीं (पानें), चक्रनेमिसदृश; उ० कण्हेरीचीं पानें अगर तुळशीचीं फुलें.

Whose *interrogative pron*. (possessive of who) कोणाचा. २ *relative pron*. ज्याचा, जिचा, यदीय.

Whosesoev'er *indef. relative pron*. ज्या कोणाचा.

Who'so, Whosoev'er *indef. relative pron*. जो कोणी, जो, जो जो, हरकोणी.

Why (hwī) [A. S. *hwi*, instrumental case of *hwa*, who.] *interrogative adv*. कां, कशाला, कशासाठीं, कशामुळें, कशाकारणानें, कशास्तव, कां बरें, काय म्हणून, किमर्थ, किंनिमित्त, कोणत्या हेतूनें. २ *relative adv*. ज्या कारणाकरितां, ज्या कारणास्तव, ज्या कारणासाठीं, ज्यास्तव, ज्यासाठीं, ज्यामुळें, ज्याकरितां; as, "The reasons *why* he did it are obscure."

Why *n. reason* कारण *n*, हेतु *m*, उद्देश *m*, प्रयोजन *n*.

Whys *n. pl*. [THE W. AND WHEREFORES समग्र कारणें *n. pl*.]

Why *interj*. हो, कां; as, "*Why*, it is surely Jones!"

Wick (wik) [A. S. *weoca*, wick.] *n*. वात *f*, वर्ती *f*. (S.) [SHRED OR RAG FIT FOR A W. वातेरें *n*. W. TO BE KINDLED AND WAVED AROUND AN IDOL काडवात *f*.]

Wicked *a*. वातींचा, वाती असलेला; as, "A two-*wicked lamp*."

Wicked (wik'ed) [M. E. *wick*, bad.] *a. evil, sinful* (of persons) दुष्ट, वाईट, पापी, पापिष्ठ, पातकी, दुर्जन, शठ, पिशुन, कुकर्मी, अकर्मी, दुष्कर्मी, हरामी, दुराचरणी, दुराचारी, असाधु, तामसी, दुर्वृत्त. [SOME MARATHI IDIOMATIC EXPRESSIONS CORRESPONDING TO ENGLISH EXPRESSIONS SUCH AS AN EXTREMELY WICKED PERSON, SIN PERSONIFIED, MONSTER OF INIQUITY, CHILD OF THE DEVIL, SON OF BALIOL, ARE पापात्मा, पापस्वरूप, पापमूर्ति *f*, पापपुरुष *m*, पापाचा पुतळा *m*, पापराशि *m*, पापनिधान *n*, पापनिधि *m*, क्रूरकर्मा *m*, कर्मचांडाळ *m*, अधर्मात्मा *m*. THE WICKED DO NOT THRIVE OR PROSPER वाघाचा वाडा वाढत नाहीं. THE W. ONE सैतान *m*.] २ (of acts) दुष्ट, वाईट, पापिष्ठ, पापमतीचा, पापबुद्धीचा, अधर्माचा, पापाचा, पातकाचा, दुष्टपणाचा. ३ खट्याळ, खोडकर, द्वाड. W. (B.) *n*. दुष्ट मनुष्य *m*. २ (*pl*.) दुष्ट मनुष्यें *n. pl*.

Wick'edly *adv*. दुष्टपणानें, पापबुद्धीनें, पापमतीनें, पापदृष्टीनें, पापबुद्ध्या, पापदृष्ट्या.

Wick'edness *n*. दुष्टपणा *m*, दुष्टता *f*, वाईटपणा *m*, पापिपणा *m*. २ *evil practices* वाईट काम *n*, दुष्कर्म

n, कुकर्म *n*, दुराचरण *n*, असदाचार *m*, पाप *n*, पातक *n*; as, "I will never care what W. I do, if this man comes to good."

Wicker (wik'ėr) [Of Scandinavian origin.] *a.* डाहाळ्यांचा, फोकांचा, शेरणीचा, वाळंजाचा. ? [WICKER WORK डाहाळ्यांचें काम *n*, शेरणीचें काम (टोपल्या, खुर्च्या, चटया, वगैरे). WICKER CHAIR डाहाळ्यांची खुर्ची *f*.] W. *n*. डाहाळी *f*, फोंक *m*, शेरणी *f*. २ डाहाळ्यांचें विणकाम *n*, डाहाळ्या एकमेकांत विणून केलेलें काम *n*.

Wicket (wik'et) [O. Fr. *wiket*, a wicket.] *n.* दिंडी *f*, कवाडी *f*, वेसकट *f*, खिडकी *f*. २ (फिरतें) फाटक *n*, फिरतें चाक *n*. ३ (cricket) वेसकटांतील खुंट *m*, वेसकट *f*. (b) वेसकट पुरलेली जागा *f*. [TO KEEP W. (क्रिकेटच्या खेळांत) वेसकटवाल्याचें काम करणें. TO KEEP ONE'S W. UP वेसकट पाडूं देऊन आउट न होणें, वेसकट *f*. उभी राखणें, वेसकट पडूं न देणें. FIVE WICKETS DOWN पांच वेसकट घेतले, पांच भिडू बाद झाले. MATCH WON BY TWO WICKETS दोन वेसकटींनीं जिंकलेला डाव *m*, तीन भिडू खेळावयाचे राहून जिंकलेला डाव *m*.]

Wicket-door, Wicket-gate *n*. दिंडी *f*, (मोठ्या दरवाजाची) खिडकी *f*.

Wicket-keeper *n*. वेसपाळ *m*, वुइकेटवाला *m*, वेसकट-[वाला *m*.

Wide (wīd) [A. S. *wid*, wide.] *a.* रुंद, *remissly* रुंदट, रुंदीचा, विस्ताराचा, पसरट, चौडा, प्रशस्त, विस्तीर्ण, अतिव्यापक. [W. FAME प्रशस्त कीर्ति *f*. THE W. WORLD विस्तीर्ण जग *n*. TO BE OF W. DISTRIBUTION पुष्कळ ठिकाणीं असणें. W. GENERALISATION अतिव्यापक (सामान्य) सिद्धान्त. TO TAKE W. VIEWS व्यापक दृष्टीनें विचार करणें, व्यापक भूमिकेवरून पाहणें. TO HAZARD A W. GUESS स्थूल अनुमान करणें, ठोकळ तर्क बांधणें. TO GIVE W. BERTH TO दूर टाकणें, टाळणें. TO STARE WITH W. EYES डोळे वटारून पाहाणें, डोळे ताठ उघडून पाहणें. WIDE CULTURE सरसकट ज्ञान *n*, सर्वसाधारण ज्ञान *n*.] २ पुरा, पुरता, ताठ; as, "Open your mouth W.; Window is W. open." ३ (used predicatively) *at a distance* दूरचा, अंतरावरचा, धरून -जवळ नसलेला, भलता; as, "Gave an answer quite W. of the mark or purpose." दूर अंतरावरचा. ४ (cricket) योग्य अंतरापलीकडचा, रेषेबाहेरचा; as, "W. ball."

Wide *adv*. रुंदपणानें, अतिव्यापकतेनें, विस्तारानें, प्रशस्तपणानें, पुष्कळ ठिकाणीं. [W. AWAKE चांगला जागा, पुरा जागा, हुशार, सावध. W. SPREAD पुष्कळ पसरलेला, लांब-वर -दूरवर -लांबलांबच्या ठिकाणीं पसरलेला.] २ *at a distance* दूर, अंतरावर, दूर अंतरावर.

Wide *n*. *wideness* रुंदी *f*, रुंदपणा *m*. २ (cricket) योग्य रेषेबाहेरून चेंडू गेल्याची धांव *f*.

Wide'ly *adv*. रुंद, विस्तारानें. २ लांब, लांबवर, दूरवर, लांबलांबच्या ठिकाणीं. [आणणें.

Wi'den *v. t.* रुंदावणें, रुंद करणें, रुंदावा *m* -रुंदपणा *m*.

Wi'den *v. i.* रुंदावणें, रुंद होणें, रुंदावा येणें *in. con.*

Wide'ness *n.* रुंदपणा *m*, रुंदी *f*. रुंदावा *m*, विस्तार *m*.

Widow (wid'ō) [A. S. *widwe*, L. *vidua*, Sk. विधवा.] *n. woman who has lost her husband* विधवा *f*, गतभर्तृका *f*, चोडकी *f*; in covert or cant phraseol. विठ्ठलसवाशीण, विठ्ठलसवाष्ण *f*. Marriage with a W. among the lower classes of the Hindus न्हावेर *m*, पाट *m*. Self-immolation of a W. upon the pyre of her husband सती जाणें *n*, आग रिघणें *n*, अग्निप्रवेश *m*, सहगमन *n*, सहमरण *n*, अनुगमन *n* -in cant or covert phraseol. अग्निकाष्ठभक्षण *n*. -Pit prepared for it खाई *f*. Stone by which a W. ascends the pyre धर्मेशिला, *pop.* धर्मेशीळ *f*. W. before puberty बालविधवा *f*. W. that burns with the body of her husband सती *f*. W. remarried पाटकरीण *f*, पुनर्भू *f*, पुनर्विवाहित विधवा. W.'s dole रंडागीत *n*. W.'s jointure रांडरोटी *f*. W.'s mite सुदामपोहे *m. pl.* Unshorn W. सकेशा *f*. To perform ablution in preparation for mounting the pyre सरोवर नाहणें. Some terms of mention or address for a widow are अयाल, अयाळ (among lower classes), गंगाभागीरथी (among higher classes).

Widow *v. t. to deprive of a husband* विधवा *f*. -&c. करणें. [To be widowed घरीं -माघारां -परत -&c. -येणें, डोकीवर -नाकावर -तोंडावर पदर *m*. येणें.]

Wid'ower *n.* विधुर *m*, मृतपत्नीक *m*.

Wid'owhood *n.* वैधव्य *n*, वैधव्यदशा *f*.

Width *n. breadth* रुंदी *f*, रुंदावा *m*, रुंदपणा *m*.

Wield (wēld) [A. S. *ge-wealdan*, to wield.] *v. t. to use, to manage* वापरणें, वागवणें, चालवणें, पेलणें, झेंपणें, फिरवणें, खेळवणें.

Wielded *pa. t.* W. *pa. p.* वापरलेला, वागवलेला.

Wiel'der *n.* वापरणारा *m*, वागवणारा *m*, चालवणारा *m*.

Wiel'ding *pr. p.* W. *n.* वापरणें *n*, वागवणें *n*, चालवणें *n*.

Wiel'dy *a.* वापरण्यास सोईचा -चांगला, वापरण्याजोगा, [आटपसर.

Wife *n.* बायको *f*, लग्नाची बायको -स्त्री *f*, कुटुंब *n*, भार्या *f*, पत्नी *f*, दारा *f*, जाया *f*, गृहिणी *f*, वल्लभा *f*, दयिता *f*, भाजा *f*, द्वितीया *f*, रमणी *f*, क्षेत्र *n*, कलत्र *n*, खटलें *n*, अर्धांगी *f*, वामांगी *f*. Chaste and faithful W. पतिव्रता *f*, सती *f*. Forsaken W. सांड *f*. Having a W. (Sk.) सपत्नीक, सभार्य. House of one's W.'s father सासुरवाडी *f*, सासुरवड *f*. Mutual jealousy and envy of rival wives सवतीमत्सर *m*, सापत्नभाव *m*. Old W's. tale बाबावाक्यं *n*. One's own W. लग्नाची बायको *f*, स्वकीया *f*, स्वीया *f*. One's own son by one's own W. औरसपुत्र *m*. Perquisites or property of a W. स्त्रीधन *n*, शुल्क *n*. Rival W. सवत *f*, सपत्नी *f*. Rival wives, *wives (collect.) of one man* सवतवळा *m*. Taking a W. दारकर्म *n*, दारक्रिया *f*, परिणय *m*, पाणिग्रहण *n*, विवाह *m*, लग्न *n*. That is without a W. अपत्नीक. The happy and joyous state of Wifehood सौभाग्य *n*. Unfaithful W.

अपतिव्रता, असती, असाधुवृत्ता. W.'s brother मेहुणा *m*, साला *m*, शालक *m*, श्यालक *m*, श्याल *m*. W. of husband's brother जाऊ *f*, जावू *f*. W.'s mother सासू *f*; as a term of address मासी *f*. W.'s sister मेहुणी *f*, साली *f*, श्याली *f*. W.'s sister's husband साडभाऊ *m*, साडू *m*. W. of another परकीया *f*, परस्त्री *f*, परवधू *f*, परनारी *f*, परदारा *f*. W. run off to another man घरघुसी *f*, घरनिघी *f*. W. whose husband is abroad प्रोषितभर्तृका *f*. Wives of brothers जावा *f. pl*.

N. B.—In writing the name of a wife or widow the word कोम is used before the name of her husband among the Mahrattas and भ्रतार among the Brahmins; as, साळूबाई कोम रामजीपंत Sálú Bâî wife of Râmjîpant.

Wig (wig) [Short for Periwig.] *n. covering for the head made of hair* केसांची टोपी *f*, केसांचा टोप *m*.

Wig *v. t. to scold* उलटी हजामत *f*. करणें, मुंडण *n* -बोडणी *f* -बोडंती *f* -तासणी *f*- &c. करणें *g. of o*.

Wig'ging *n*. हजामत *f*, बोडंती *f*.

Wild *a. of or belonging to a wilderness* रानाचा, अरण्याचा, रानांतला, जंगली, आरण्यक, वन्य. २ *not tame* जंगली, रानांतला, रान (in comp.; as, रानडुकर, रानमांजर), वन्य, वन (in comp.; as, वनशूकर, वनगौ). ३ *growing spontaneously* जंगली, रानट, रानटी, रानवट, रानांतला, रानांतील, जंगलांतला, वन्य, उनाड, रान (in comp.; as, रानकेळ, रानउडीद), वन (as, वनवृक्ष). (b) लागवड न केलेला. ४ *uninhabited, desert* जंगली, रानट, रखरखीत, रुक्ष, वैराण, वैरान. ५ *rude, uncivilized, savage* जंगली, रानटी, रानवट. ६ (of acts, conduct, &c) *irregular, disorderly* बेकैद, बेताल, अनर्गळ, बेबंद, वेडावांकडा. ७ *loose* बेकैद, अनर्गळ, उनाड, वावगा, बाष्कळ, बारगळ, वायचळ, उच्छृंखल, स्वैरगति. [To run W. उधळणें, सुटणें, रान *n*. घेणें, वाऱ्यावर सरणें, वारा *m*. घेणें -पिणें, चेवणें, निसवणें, बिथरणें, अवतार *m*. धरणें -घेणें, सैरावैरा -&c. पळणें.] ८ *unreasonable, absurd, inconsistent* वेडावांकडा, वेडाविद्रा, भलभलता, भलतासलता, विचूक. b) मुद्यास धरून नसलेला, भरमसाट. ९ (through fright) कावराबावरा, तारकाबारका. १० तापलेला, संतप्त, खवळलेला, बेफाम. ११ (of wood) जंगली. १२ (certain fruits) रायवळ.

Wild, Wil'derness *n. an uncultivated tract, desert* रान *n*, जंगल *n*, वन *n*, अरण्य *n*, रानवा *m*, आडरान *n*, माळरान *n*, तळवट *n*, खराबा *m*. Howling W. भणभणीत रान *n*, ऐराण *n*.

Wild-beast *n*. रानांतलें जनावर *n*, सावज *n*, वनपशु *m*, रानटी जनावर *n*, जंगली जनावर *n*.

Wild'erness *n*. रान *n*, जंगल *n*, अरण्य *n*.

Wild-goose-chase *n. pursuit of any thing unlikely to be got* सुवर्णमृगाचा शोध *m.*

Wild'ly *adv. spontaneously* आपोआप, पेरल्यावांचून, रानाप्रमाणें, उनाड. २ बेकैद, बेबंद, बेकैदीनें. (b) रान घेऊन, वेडावांकडा *decl.*, भलता *decl.*, भलभलता *decl.*, अद्वातद्वा. ३ कावराबावरा *decl.*, तारकाबारका *decl.*, &c. ४ *loosely, stragglingly* रानोमाळ.

Wild'ness *n.* जंगलीपणा *m*, रानटीपणा *m.* २ बेकैदपणा *m*, बेबंदपणा *m*, अंदाधुंदपणा *m*, अंदाधुंदी *f*, अनगळपणा *m.* ३ उनाडपणा *m*, बारगळपणा *m*, उनाडकी *f*, बेकैद *f.* ४ वेडेवांकडेपणा *m*, अयुक्तिकत्व *n.* ५ कावरेंबावरेपणा *m*, तारकेबारकेपणा *m.*

Wild-rose *n.* रानगुलाब *m.*

Wile *n.* (*usu.* in *pl.*) *guile, artifices* कपट *n*, कावा *m*, शकल *f*, डाव *m*, छक्केपंजे *m. pl.*, चकरमकर *f.*

Wil'ful *a. intentional* बुद्धिपूर्वक केलेला, हेतुपुरस्सर केलेला, संकल्पाचा, संकल्पकृत; as, "W. murder." २ *obstinate, headstrong, self-willed* हेकेखोर, आग्रही, हट्टी, स्वतंत्र, अटखाऊ. ३ (horse) अडेल, अडील, नाठाळ. Wil'fully *adv.* बुद्ध्या, संकल्प करून, बुद्धिपूर्वक, संकलपपूर्वक. २ हट्टानें, आग्रहानें, हट्ट धरून.

Wil'fulness *n.* बुद्धिपूर्वकता *f.* २ हट्ट *m*, आग्रह *m*, हेका *m*, हेकेखोरपणा *m.*

W'iliness *n.* कावा *m*, कावादावा *m.* २ कावेबाजपणा *m.*

Will (wil) [A. S. *willa*, will -*willan*, to wish.] *n. the faculty by which a person chooses or decides* इच्छा *f*, इच्छाशक्ति *f*, संकल्पशक्ति *f.* (b) निश्चयशक्ति *f*, निर्णयशक्ति *f.* [Freedom of the W. इच्छास्वातंत्र्य *n.* Doctrine of the freedom of the W. प्रयत्नवाद *m*, इच्छास्वातंत्र्यवाद *m.* W. power इच्छाशक्ति *f.* Free W. स्वतंत्र इच्छा *f.*] (c) *deliberate or fixed intention* इच्छा *f*, संकल्प *m*, निश्चय *m*; "The W. to live of the patient is the surgeon's best ally." (d) *self-control* (संयमात्मिका) इच्छा *f*, मनःसंयम *m*; as, "Strong W; Weak W." २ *energy of intention* दांडगी इच्छा *f*, प्रबळ इच्छा *f*, करारीपणा *m*; "Has a W. that over-bears all opposition." ३ *contents of the will* इच्छा *f*, संकल्प *m*, मर्जी *f*, खुषी *f*, मनोदय *m*, मनोरथ *m*; as, "What is your W.?" [At W. मनसोक्त, यथाकाम, मर्जीनुरूप. Free to follow one's W. स्वतंत्र. Of one's own W. and pleasure सुखासंतोषानें, सुखासमाधानानें, राजीखुषीनें. Thy W. be done तुझ्या इच्छेप्रमाणें होवो. Tenant at W. नोटिशीशिवाय काढून टाकतां येणारा भाडोत्री *m*-भाडेकरी *m.*] ४ *disposition towards others* भावना *f*, अन्तःकरणाची वृत्ति *f*, भाव *m.* [Good W. मर्जी *f*, खुषमर्जी *f*, कृपा *f.* २ त्याच नांवाखालीं धंदा करण्याचा हक्क *m.* Ill W. दुष्यावा *m*, दुष्टभाव *m.*] ५ मृत्युपत्र *n.*

Will *v.t. to intend unconditionally* इच्छिणें, प्रबळ इच्छा असणें *in. con.* with *g. of o.*, इच्छा करणें; as, "He who *wills* success is half way to it." २ *to exercise*

will-power इच्छा करणें, इच्छाशक्तीचा उपयोग करणें; as, "Has no power to W.; *Willing* and Wishing are not the same." ३ *to instigate or compel or impel by exercise of will-power* इच्छाशक्तीनें (भावना उत्पन्न) करणें, इच्छाशक्तीच्या योगानें (अमुक एक होणें) भाग पाडणें; as, "You can W. yourself into contentment." ४ *to bequeath by a will* मृत्युपत्रानें देणें; as, "Shall *will* my money to a hospital."

Will *v. i.* इच्छा असणें, संकल्प असणें, (मनाला) मानणें. [Do AS YOU W. मन मानेल तसें कर.] Willed *pa. p.*

Will भविष्यकालवाचक साहाय्यकारी क्रियापद. हें सामान्यतः भविष्यकालवाचक क्रिया दर्शविण्याकरितां द्वितीय पुरुषीं व तृतीय पुरुषीं वापरतात. परंतु केव्हां केव्हां कर्त्याचा हेतु किंवा निश्चय दर्शविण्याकरितां हें प्रथम पुरुषींहि वापरतात. दुसऱ्याच्या भाषणाचा रिपोर्ट करतांना जेव्हां पुरुष बदलतो तेव्हां त्या पुरुषाच्या अनुरोधानें Shall आणि Will हीं बदलत असतात. Will not याबद्दल Won't असा प्रयोग करतात. भविष्यकालविषयक संकेतार्थीं will हें बहुधा गाळतात; as,"If you go to Poona tomorrow means If you will go to Poona tomorrow."

Will'ing *pr. p. a. cheerfully ready* राजी, खुषी, तयार, सिद्ध, उत्सुक; as, "Do not spur a W. horse." २ खुषीनें दिलेला, खुषीनें केलेला, खुषीचा; as, "W. help." Will'ingly *adv.* खुषीनें, संतोषानें, दिलखुषीनें, स्वसंतोषानें, आपखुषीनें, आपसुखानें, राजी होऊन, संतोषपूर्वक, प्रसन्न अंतःकरणानें. [RIGHT W. सुखासंतोषानें.]

Will'ingness *n.* खुषी *f,* दिलखुषी *f,* संतोष *m,* तयारी *f,* हौस *f,* उत्साह *m,* कबुली *f.*

Wil'low *n.* (the tree) वाळुंज *m, f,* वाळुंजीचें झाड *n.*

Willy-nilly *adv.* इच्छा असो वा नसो, अलेंवलें, झकमारीत, झकत, खुषी असो वा नसो.

Wilt second person singular of will.

Wil'y *a. full of wiles, crafty, cunning* कपटी, कावेबाज, छक्केपंजे लावणारा, धूर्त, लफंगा.

Wimble (wim'bl) [Of Scandinavian origin. Dan. *vimmel,* to bore.] *n.* (for boring holes) बरमा *m,* सामता. W. *v. t.* बरमा खुपसून भोंक पाडणें, बरम्यानें भोंक पाडणें. Wimbled *pa. p.* Wim'bling *pr. p.*

Win (win) [A. S. *winnan,* to suffer, to struggle.] *v. t.* (as a result of fighting, competition, gaming or effort) जिंकणें, मिळविणें, संपादणें, जोडणें, प्राप्त करणें, जिंकून घेणें -मिळविणें, सर-सई करणें, हस्तगत करणें; as, "To W. victory, fortress, prize, &c." [To W. ONE'S SPURS सरदारी मिळविणें, नाइटची पदवी मिळविणें. २ (*fig.*) (एखाद्या विषयांत) तज्ज्ञ म्हणून मान्यता मिळविणें. To W. ONE'S WAY, *to progress by struggle* (अडचणींतून) नेटानें पुढें सरणें, फार परिश्रमानें पुढें येणें, अडचणींतून मार्ग काढणें, झगडत झगडत उन्नतीच्या मार्गास लागणें. To W. ONE'S BREAD पोटाला मिळविणें, भाकरी मिळविणें. To W. ORE खाणींतून (अशुद्ध) धातु

काढणें.] २ *to be victorious in* जिंकणें, मारणें, जय मिळवणें, विजयी होणें with locative of *o*. [To W. THE FIELD लढाई मारणें, युद्धांत जय मिळविणें.] ३ *to persuade, to gain over* जिंकणें, (-चें) मन वळविणें, (-ला) आपलासा करून घेणें, मिळवून घेणें, मनावणें, मिळवणें, फितविणें; as, "*Won* him to consent." ४ (with *on* or *upon*) *to exercise increasing attraction upon* (-ला) जिंकणें, (-वर) अंमल करणें -चालवणें, (-ला) आपलासा -वश -अनुकूल करणें; as, "A theory that *wins upon* one by degrees." ५ *to make one's way to* गांठणें, (-वर -पर्यंत) जाणें, पोंचणें; as, "*Won* the shore, summit, &c."

Win *v. i. to gain the victory* जिंकणें, डाव *m.* जिंकणें, जय *m.* पावणें -मिळविणें, विजयी होणें. २ *to make one's way* जाणें, गांठणें, पोंचणें, निभावणें; as, "To W. home; To W. through all difficulties." Won *pa. t.* and *pa. p.* Winning *pr. p.*

Win *n. a success or victory in a game* जीत *f*, जय *m*; as, "Has had three *wins* and no defeats."

Wince (wins) [Of French origin.] *v. i. to shrink or start back* (दुःखानें, किंवा भीतीनें) दचकून -भिऊन मागें सरणें, घाबरणें, दचकणें, आंग *n.* चोरणें, आंग काढणें. २ *to be affected acutely as by a sarcasm* (विरुद्ध टीकेनें) कांचरणें, भेदरणें, आंग चोरणें, माघार घेणें. ३ *to be restive, as a horse uneasy at its rider* अस्वस्थ होणें, (चें) आंग *n.* हालणें. Wince *n.* घाबरणें *n*, भेदरणें *n*, आंग हालणें *n* -थरारणें *n.* (b) घाबरगुंडी *f*, थरकांप *m.*

Winch (winsh) [A. S. *wince*, 'a bent handle.'] *n. crank of wheel or axle* किरणहात (corruption of English Crank). हा किरणहात आंस (axle) आणि फिरविण्याची मूठ (handle) या दोहोंना काटकोनांत जोडलेला असतो. २ *a hoisting machine, a windlass* रहाट *m.*

Wind (wīnd) *v. t. to blow* (a horn, &c.) वाजविणें, फुंकणें. Wound *pa. t. & pa. p.* Wind'ing *pr. p.*

Wind (wīnd) *v. t. to make out of breath* दमवणें, थकवणें; as, "Give horse a gallop to W. him." २ *to rest for recovery of breath* (दम घेण्याकरितां) विसावा देणें; as, "Rested to W. the horses." ३ *to follow by the scent* वासानें पाठलाग करणें, हुंगत पाठलाग करणें; as, "Hounds W. a fox." Winded, wound *pa. t. & pa. p.* Wind'ing *pr. p.*

Wind (wīnd) [A. S. *windan*, to wind.] *v. t. to make one's way circuitously* वळणांवळणांनीं मार्ग काढणें -करणें, वांकडातिकडा जाणें; as, "A brook *winds* its way." २ *to coil or wrap closely* गुंडाळणें, वेढणें, वेष्टणें, वेष्टन *n.* करणें, वळकटी *f.* करणें; as, "To Wind cotton on a reel." [To Wind A PERSON ROUND ONE'S FINGERS (-ला) मुठींत ठेवणें.] ३ *to hoist or draw up by use of windlass* (रहाटानें) वर खेंचणें -काढणें; as, "To W. a ship out of harbour."

[To W. A SHIP (रहाटानें) जहाज फिरवणें.] ४ (with *up*) *to coil the whole of* **(सर्व) गुंडाळणें**; as, "To W. up a piece of string." (b) (*up*) *to tighten coiling* **ताठ गुंडाळणें, (घड्याळाची कमान) ताठ गुंडाळणें, घड्याळाला किल्ली देणें, (तंबोऱ्याची तार ताणण्याकरितां) खुंटी पिरगळणें**; as, "To W. up a clock." (c) (with *up*) *to tighten the tension, intensity or effeciency of* **ताणणें, कामास लायक करणें, ताठपणा आणणें, व्यवस्थितपणा आणणें, व्यवस्थित करणें**; as, "The administration needs *winding* up; Expectation was *wound* up to a high pitch." (d) (with *up*) *to bring to a conclusion* **आटोपता घेणें, आवरणें, गुंडाळणें, आटपणें, गांठोडें आटपणें -गुंडाळणें -बांधणें, बिऱ्हाड आटोपणें, (भाषणाचा) उपसंहार करणें**; as, "*Wound* up his speech by declaring, &c." [To W. UP A COMPANY कंपनीचा व्यवहार आटोपणें -बंद करणें.] ५ (with *off*) *to unwind* **सोडणें, उलगडणें.**

Wind *v. i. to go in circular or spiral course* **वळण** *n.* **घेणें, वळणें, वळणांनीं जाणें, वळणांवळणांनीं जाणें, वांकणांवांकणांनीं जाणें, नागमोडीनें जाणें, वांकणें घेत जाणें, वांकणें खात जाणें.** २ *to coil or wrap closely* **वेंटाळें घालणें, वेंटाळें घालून बसणें, वेंटाळें करणें, वेढणें**; as, "A serpent *winds* round a victim." ३ *to bring to a conclusion, to conclude* **आटोपणें, आवरणें, शेवट करणें**; as, "He *wound* up by declaring." [A COMPANY WINDS UP कंपनीचें दिवाळें निघतें, कंपनी दिवाळें काढते, कंपनी आपला व्यवहार बंद करते.] Wound *pa. t.* and *pa. p.* Wind'ing *pr. p.*

Wind *n. bend or turn in course* **वळण** *n*, **वांकण** *n*, **वळसा** *m*, **वांक** *m*, **वेढा** *m*, **मुरड** *f*. २ *a single turn in winding a clock* **वेढा** *m*, **वळसा** *m*.

Wind (wind) [A. S. *wind*, Ger. *wind*, L. *ventus*, Sk. **वात**, wind.] *n. air in motion* **वारा** *m*, **वायु** *m*, **पवन** *m*, **वात** *m*. [CONSTANT WINDS नियत दिशेनें वाहणारे वारे *m. pl.*, नियतवाही वारे *m. pl.*, ठराविक दिशेनें -सारखे एकाच दिशेंत वाहणारे वारे. OCCASIONAL WINDS प्रासंगिक वारे *m. pl.* PERIODICAL WINDS सामयिक वारे *m. pl.* TRADE WINDS व्यापारी वारे *m. pl.*, व्यापारोपयोगी वारे *m. pl.*, नैर्ऋत्यवारे *m. pl.* EAST W. पूर्वेकडचा वारा *m*, पूर्ववारा *m*, मतलई *f*. HIGH W. उभा वारा *m*, वावधाण *n*, वावधूळ *f*. NORTHERLY W. उत्तराण *n*, उत्तरवारा *m*. NORTH-EASTERLY W. सात्रस *m*. NORTH-WESTERLY W. उपर -बाहेरचा वारा *m*. SOUTHERLY W. दक्षिणवारा *m*, दक्षिण *f*. SOUTH-EASTERLY W. आग्नेय *f*. SOUTH-WESTERLY W. हेटबाहेरचा वारा *m*. WESTERLY W. पश्चिमेकडील वारा *m*, पश्चिमवारा *m*, मावळत *f*. IN THE W. वारघशीं, वारेघशीं. SWIFT AS THE W. वायुगति, वाऱ्यासारखा चपळ, पवनचपल. WHIRL OR BLAST OF WIND AND DUST वायधूळ *f*, वावधूळ *f*, वावटळ *f*. WINNOWING OF CORN BY THE W. वारवणें *n*. TO FIND OUT HOW THE W. BLOWS OR LIES (लोकमताचा) वारा [illegible] वाहतो हें शोधून काढणें. TO GET W.

फुटणें. To GIVE TO THE WINDS वाऱ्यावर टाकणें, वारापाणी करून टाकणें, केरावाऱ्यांत टाकणें. THERE IS SOMETHING IN THE W. (हवेंत) कांहीं तरी गुणगुण आहे. To RAISE THE W. (*fig.*) जरूर तेवढा पैसा काढणें. To TAKE THE W. OUT OF ONE'S SAILS आघाडी साधून (-चा) जोर कमी करणें.] २ *windward position* वाऱ्याकडील बाजू *f*; as, "To get the W. of." ३ (*pl.*) *the four cardinal points* चार दिशा *f. pl.*; as, "Came from the four *winds*." ४ *mere empty words* नुसती हवा *f*, शब्दावडंबर *n*, शब्दावडंबराचें भाषण *n*, पाल्हाळ *m*. ५ (सांठवलेला) वारा *m*; as, "The organ stops when the W. is exhausted." ६ *smell conveyed on wind* वास *m*, गंध *m*. (b) *indication of thing's whereabouts* थांग *m*, पत्ता *m*, माग *m*, सुगावा *m*. [To GET W. OF वास येणें. २ सुगावा लागणें. ३ संशय येणें.] ७ *gas generated in bowels by indigestion* वारा *m*, वायु *m*, वात *m*, अपानवायु *m*. [To BREAK W. वात सरणें, वारा सोडणें, अपानवायु सोडणें.] ८ *breath* (as needed in exertion) दम *m*; as, "Let me recover my W." (b) *spot below the centre of chest a blow on which temporarily paralyses breathing* छातीखालचें मर्मस्थान; as, "Hit him in the W."

Wind-bag *n. wordy orator* पोकळ वक्ता *m*.

Wind-bound *a.* वाऱ्यानें अडकलेलें (जहाज), वाऱ्यानें खुंटलेलें -थबकलेलें.

Wind-chest *n.* (बाजाच्या पेटींतील) वाऱ्याचा खण *m*.

Wind-cutter *n.* पिपिरें *n*.

Wind-egg *n.* वांझ अंडें *n*.

Wind-fall *n.* पड *f*, पडीचें फळ *n*. २ (*fig.*) घबाड *n*, घबकें *n*, घोबें *n*, गोबें *n*, टौक *n*.

Wind-gall *n.* घोड्याच्या पायबंदाजवळचें टेंगूळ *n*.

Wind-gauge *n.* वायुवेगमापक *m*, वायुशक्तिमापक *m*. २ वाद्यांतील वारा मोजण्याचें यंत्र *n*. ३ (वाऱ्याच्या योगानें नेम किती वांकडा जाईल हें मोजण्याकरितां माशीला लावलेलें) वाऱ्याचें माप.

Wind'iness *n.* वातबद्धता *f*. २ वावडेपणा *m*, वातुलपणा.

Wind'ing *n. a turning* वांकण *n*, वळण *n*, वांक *m*. २ *a twist* वळसा *m*, मुरड *f*.

Winding-beam *n.* कापड गुंडाळण्याचा बीम किंवा थूर.

Winding machine *n.* लहान बाबिनींवरील सूत मोठ्या बाबिनीवर गुंडाळण्याचा सांचा, (बाबिनींवर) सूत गुंडाळण्याचा सांचा *m*.

Winding-sheet *n.* कफन *n*, प्रेतवस्त्र *n*.

Winding up *n.* गोळा करणें *n*, गुंडाळणें *n*, समेटणें *n*, आटोपणें *n*, (व्यवहार) बंद करणें *n*.

Wind-instrument *n.* वायुवाद्य *n*, वाजंत्र *n*, वाजंत्रें *n*.

Wind-lass *n.* हातरहाट *m*. २ (जहाजावरील नांगर उचलण्याचा) रहाट *m*.

Wind-mill *n.* पवनचक्की *f*.

Window (win'dō) [M. E. *windowe* -Ice. *vindauga* -*vindr*, wind, and *auga*, eye.] *n. an opening for light* खिडकी *f*, *dim.* झरोका *m*. २ *the frame*

in the opening खिडकी *f*, खिडकीची चौकट *f*. [BLANK, BLIND, FALSE W. (बुजवलेली) खोटी खिडकी *f*.] २ (खिडकीचें) झडप *n*, झांकण *n*.

Window *v. t. to furnish with windows* खिडक्या लावणें -बसवणें, खिडक्या राखणें -ठेवणें. [अंधारी *f*.

Window-blind *n*. खिडकीचें झडप *n*. खिडकीची

Window-curtain *n*. (खोलीच्या आंतल्या बाजूला लावलेला) खिडकीचा पडदा *m*.

Win'dowed *a*. खिडक्या असलेला, खिडक्या बसवलेला.

Window-frame *n*. खिडकीची चौकट *f*.

Window-gardening *n*. खिडकींत कुंड्या ठेऊन त्यांत रोपें लावणें *n*, खिडकींतील बागाईत *f* -बागशाई *f*.

Window-glass *n*. तावदान *n*, तावदानाची काच *f*.

Win'dowless *a*. खिडक्या नसलेला.

Window-pane *n*. (खिडकींत बसविलेलें) तावदान *n*.

Window-sash *n*. (तावदान बसविण्याची) गजांची चौकट *f*.

Window-screen *n*. खिडकीपुढचा पडदा *m*.

Window-seat *n*. खिडकींतील बैठक *f*.

Window-shade *n*. (चाकांवरून खालींवर पडणारा) खिडकीचा छायापडदा *m*. [उंबरठा *m*.

Window-sill *n*. खिडकीचा तळ *m*, खिडकीचा (चौकटीचा)

Wind-pipe *n*. श्वासनलिका *f*, श्वासमार्ग *m*, नळी *f*, नरडें *n*.

Wind-sail *n*. (क्यानव्हासचा) हवेचा बंब *m*.

Wind'-up *n. the close* शेवट *m*, उपसंहार *m*.

Wind-ward *a*. वाऱ्याकडचा, वाऱ्याकडील, वाऱ्याच्या तोंडाकडला. W. *n*. वाऱ्याकडचा प्रदेश *m*. W. *adv*. वाऱ्याकडे, वाऱ्यासमोर, वाऱ्याच्या तोंडाकडे.

Wind-wave *n*. पवनतरंग *m*, वायुलहरी *f*.

Wind'y *a. wind-swept* वाऱ्याखालचा, वारा असलेला; as, "W. plain." २ *in which wind is high* तुफानाचा, वारेवावधानाचा, वारेवावटळीचा, तुफान, तुफानी; as, "W. weather." ३ *wordy, verbose* शब्दावडंबराचा, पाल्हाळिक; as, "W. eloquence." ४ *generating or characterized by flatulence* वातप्रधान, वातबद्ध, पोट फुगून झालेला; as, "W. colic." (b) वातुळ, वावडा, वात उत्पन्न करणारा, वातकारक; as, "W. food."

Wine (wīn) [A. S. *win*, wine.] *n. fermented grape-juice* द्राक्षांची दारू *f*, द्राक्षांचें मद्य *n*, द्राक्षामद्य *n*, द्राक्षासव *n*. २ *a liquor made from other fruits* आसव *n*, फलासव *n*, loosely दारू *f*, फळांची दारू *f*, वाईन *f*. [ADAM'S W. पाणी *n*. SPIRIT OF W. वाइनचा मद्यार्क. IN W. झिंगलेला.] ३ (*med.*) *solution of a drug in wine* दारूंत काढलेला औषधाचा अर्क *m*, औषधी वाइन; as, "W. of opium." ४ (*fig.*) *intoxication* कैफ *m*, मद *m* (*fig.*), अंमल *m*.

Wine-bibber *n*. वाईन पिणारा *m*, मद्यपी *m*.

Wine-cask *n*. वाइनचें पिंप *n*.

Wine-cellar *n*. वाइन ठेवण्याचें तळघर *n*.

Wine-glass *n*. वाइनचा पेला *m*. २ वाइनच्या मापाचा पेला *m*. हा जेवणाच्या चार चमच्यांएवढा असतो.

Wine-glassful *n.* वाइनचा पेलाभर. [काढणारा *m.*
Wine-grower *n.* (द्राक्षांचा मळा करून) वाइन
Wine-merchant *n.* वाइनचा व्यापारी, loosely दारूवाला.
Wine-party *n.* वाइन पिण्याचा समारंभ *m.*
Wine-press *n.* (द्राक्षें पिळून) द्राक्षारस काढण्याचा चरक *m*, द्राक्षांचा चरक *m.*
Wine-taster *n.* वाइनचे नमुने तपासणारा *m.*
Wing (wing) [Ice. *vaengr*, a wing.] *n.* पंख *m*, पक्ष *m*, पाख *m.* [To CLIP ONE'S WINGS (चे) पंख तोडणें, (चे) पाय मोडणें. (b) (-चा) खर्च कमी करणें. (c) (-ची) नाउमेद *f.* करणें. To COME ON THE WINGS OF THE WIND अति जलद -त्वरित येणें. FEAR ADDS WINGS TO ONE'S COURSE भीति (-चा) वेग वाढवते. To TAKE UNDER ONE'S W. पंखाखालीं घेणें, पाखर *f.* घालणें, पाठीशीं घालणें, हाताशीं धरणें, आश्रयाखालीं घेणें. MONEY TAKES TO ITSELF WINGS पैसा नाहींसा होतो, पैशाला पंख फुटतात. ON THE W. चर, गमनोन्मुख. To RUN UNDER THE WING OF पाठ *f.* निघणें -रिघणें *g. of o.*, पोटांत डोकी *f.* घालणें. To SHELTER (ITS YOUNG) UNDER ITS W. (AS, A BIRD) पाखर *f.* घालणें.] २ (*facet. esp.* of wounding) *arm* हात *m*, बाहु *m.* ३ (of an army) फौजेची बाजू *f*, सेनापक्ष *m*, सैन्यपक्ष *m*, बगल *f.* ४ (of a house) घराची बाजू *f*, सोपा *m.* ५ (*pl.*) (नाटकगृहांतील) पार्श्वपट *m*, बुइंग *m*, पक्षपट *m*, बाजवा *f. pl.*
Wing *v. t. to equip with wings, to send in flight, to lend speed to* पंख लावणें, जोरानें उडवणें, (-चा) वेग वाढविणें, (-ला) उत्तेजन देणें; as, "To W. an arrow with eagle's feathers; Ambition *wings* his spirit." २ *to wound* (*a bird*) *in wing* पंख मोडणें, पंख *m*-पक्ष *m.* मारणें -टिपणें. (b) (a person) बावळा *m.* मोडणें. ३ *to traverse on wings* पंखांनीं उडत जाणें, पंखांवर जाणें; as, "A Bird *wings* its way."
Wing *v. i. to soar on the wing* (पंखांनीं) उडणें.
Winged *a. furnished with wings* पंख असलेला, सपक्ष, जातपक्ष. २ *swift* जलद, जलद उडणारा. ३ *lofty, sublime* उंच, उच्च. ४ *wounded in the wing* पंखांत मोडलेला, पंख मोडलेला. [W. GOD, *Mercury* बुध.]
Winged Horse *astron.* उच्चैःश्रवा *f.* (नांवाचा तारा).
Wing'less *a.* पंख नसलेला, पक्षहीन, अजातपक्ष.
Wing-wall *n.* बाजूची भिंत *f*, पक्षभित्ति *f.*
Wink (wink) [A. S. *wincian*, to wink.] *v. t. to move the eyelids quickly* डोळे मिचकावणें, डोळे मिचकवणें, डोळयांची उघडझांक *f* -उघडमीट *f.* करणें; as, "To W. one's eyes." [To W. AT, *to leer, to ogle* डोळे मोडणें, डोळे मारणें.] Wink *v. i.* (*usu.* at person) *to give a hint by winking* डोळा *m.* घालणें, डोळा *m.* मारणें, नेत्रसंकेत करणें, डोळा *m.* मोडणें. २ (with at) *to seem not to see, to connive at* कानाडोळा *m.* करणें, डोळे *m. pl.* झांकणें, डोळयांवर कातडें ओढणें

डोळेझांक *f* -डोळेमीट *f* करणें; as, "To W. at an abuse, a transgression, &c." ३ (of eye) *to close and open* (-ची) उघडमीट *f.* होणें. ४ (of light, star, &c.) *to flicker, to twinkle* चमकणें, चकाकणें.

Wink *n.* (*-act*) डोळे मिचकावणें *n*, डोळ्यांची उघडझांक करणें *n.* (b) डोळ्यांची उघडझांक *f.* २ *sign made by the eye* नेत्रसंकेत *m*, नेत्रपल्लवी *f*; as, "Nod is as good as W. to a blind horse." [NOT TO SLEEP A W. डोळा *m.* न लागणें -न मिटणें *g. of s.*,डोळ्यास डोळा -पात्यास पातें -पापणीस पापणी न लागणें *g. of s.* FORTY WINKS डुकली *f*, डुलकी *f*, झोंपेचा चुटका *m.*]

Wink'er *n.* डोळे मिचकावणारा *m*, डोळ्यांची उघडझांक करणारा *m.* २ डोळे घालणारा *m*, डोळे मोडणारा *m.* ३ कानाडोळा करणारा *m.*

Wink'ing *pr. p.* डोळे मिचकावणारा. २ डोळे घालणारा. ३ कानाडोळा करणारा. ४ चकाकणारा.

Wink'ingly *adv.* डोळे मिचकावून, डोळे मिचकावीत.

Win'ner *n.* जिंकणारा *m*, जय मिळविणारा *m*, जेता *m.* [BREAD-WINNER कुटुंबाचा पोशिंदा.]

Win'ning *v. n.* (खेळांत किंवा शर्यतींत झालेला) लाभ *m.*

Win'ning *pr. p. a.* जिंकणारा, जिंकून मिळविणारा -घेणारा, मिळविणारा, जोडणारा, हस्तगत करणारा. २ *victorious* विजयी, विजय मिळविलेला; as, "The W. horse; The W. side." ३ *determining victory* विजयी, जयप्रद, जय ठरविणारा, जीत ठरविणारा, जीत आणणारा; as, "The Whit, stroke, card, &c." ४ *charming, attractive* छाप बसविणारा -पाडणारा, आपलासा करणारा, मोहक, आकर्षक, मनोवेधक; as, "A W. smile; W. manners."

Win'ningly *adv.* छाप बसवून, आपलासा करून, मोहकतेनें, आकर्षकतेनें.

Winnow (win'ō) [A. S. *windwian*, to winnow.] *v. t. to separate the chaff from the grain by wind* पाखडणें, झडपणें, हडपणें, हडसणें, घोळणें, आंसुडणें. (b) (by letting fall from a height) वारावणें, वाऱ्यास देणें, धार धरणें. (c) (by whisking a fan over) सूप देणें, सूप मारणें. २ *to sift, to investigate* (वाईटापासून चांगला) निवडणें, (खोट्यापासून खरा) निवडणें, निवड *f.* करणें. ३ *to clear out* साफ करणें, स्वच्छ करणें. ४ (स्वच्छ करण्याकरितां) केश झाडणें. W. *v. i.* पाखडणें, हडपणें, आंसुडणें.

Winnowed *pa. p.* पाखडलेला, वारावलेला, पाखडींव.

Winn'ower *n.* पाखडणारा *m*, आंसुडणारा *m*, &c.

Winn'owing *pr. p.* पाखडणारा, आंसुडणारा.

Winn'owing *v. n.* पाखडणें *n*, आंसुडणें *n*, झडपणें *n*, वारावणें *n.*

Winnowing-basket *n.* वारावण्याची पांटी *f.*

Winnowing-fan *n.* पाखडण्याचा पंखा *m.*

Winnowing-machine *n.* पाखडण्याचें यंत्र *n.*

Winnowing-pan *n.* सूप *n.*

... Winnowing stool *n.* तिव्हा *m*, वावडी *f.*

appearance, manners) आकर्षक, आनंदी, उल्हासी, मनोहर, मोहक, आल्हादक, गोड, मधुर (स्मित).

Win'somely *adv.* मोहकतेनें, आकर्षकतेनें, उल्हासिपणानें, मधुरतेनें.

Win'someness *n.* मोहकता *f*, मनोहरपणा *m*, आल्हाद *m*, मधुरता *f*, गोडपणा *m*.

Winter (win'tėr) [Of uncertain origin. Not connected with *wind.*] *n.* हिंवाळा *m*, हिमकाल *m*, हेमंतऋतु *m*, हिमऋतु *m*, थंडीचे दिवस *m*, *pl.*, शीत ऋतु *m*, शिशिर ऋतु *m*. [THE DEPTH OF W. ऐन हिंवाळा *m*.] २ *a year* वर्ष *n*; as, "A man of fifty *winters.*" ३ *any season of cheerlessness* निरुत्साहाचा काल *m*, हिंवाळा *m* (*fig*).

N. B.—The period of time, called हिंवाळा, consists of हेमंत ऋतु and शिशिर ऋतु. The हेमंत ऋतु comprises the two Hindu months मार्गशीर्ष and पौष, and the शिशिर ऋतु comprises the two Hindu months माघ and फाल्गुन.

Winter *v. i.* हिंवाळा *m* -थंडीचे दिवस *m. pl.* काढणें -घालवणें -सारणें -लोटणें -कंठणें.

Winter *v. t.* (गुरें, झाडें) हिंवाळ्यांत पोसणें, जतन करणें.

Winter-crop *n.* खरीपाचें पीक *n*.

Win'terly *a.* थंडीचा, हिंवाळ्याचा. २ *disagreeable, cheerless* निरुत्साहाचा, निरुत्साह करणारा; as, "W. news."

Winter Quarters *n. pl.* (लष्कराची) हिंवाळ्यांत राहण्याची जागा *f*, हिंवाळ्याचें ठाणें *n*.

Win'try, Win'tery *a.* हिंवाळ्याचा, थंडीच्या दिवसांचा. २ *stormy* तुफानाचा; as, "W. day, W. weather." ३ *lacking warmth or interest or vivacity* वरकरणी, प्रेमशून्य, प्रेम नसलेला, कळकळ नसलेला, उत्साह नसलेला, उत्साहहीन, जुलमाचा; as, "W. smile; W. greeting."

Wipe (wīp) [A. S. *wipian,* to wipe.] *v. t.* पुसणें, पुसून काढणें, पुसून टाकणें. [To W. ONE'S EYES डोळे पुसणें, रडण्याचें बंद करणें. To W. OUT (A BATH OR A HOLLOW UTENSIL) (खोलगट भांडें) आंतून पुसून काढणें. To W. OFF, To W. AWAY पुसून टाकणें. To W. OUT STAIN, DISGRACE, OR INSULT (सूड घेऊन) डाग *m* -कलंक *m*. धुऊन टाकणें -काढून टाकणें.]

Wipe *n.* पुसणें *n*, पुसून टाकणें; as, "Give this plate a W." २ हातरुमाल *m*, हातपुसणें *n*. ३ *a blow* घसका *m*, घसरा *m*; as, "Took a W. at him."

Wiped *pa. t.* W. *pa. p.* पुसलेला, पुसून टाकलेला.

Wi'per *n.* पुसणारा *m*. २ पुसणें *n*, हातपुसणें, फडकें *n*, टुवाल *m*.

Wi'ping *pr. p.* पुसणारा, पुसून काढणारा.

Wire (wīr) [A. S. *wir,* wire.] *n.* *a thread of metal* तार *f*, तांत *m*, सरी *f*. [FINE DRAWN SILVER WIRE जर, जरीवादला *m*, कसब *n*. GOLD OR SILVER W. वादला *m*. SEMI-CYLINDRICAL OR SEMI-TUBULAR W. ... THE INSTRUMENT OF

GOLDSMITHS FOR MAKING IT वायाची औटी *f*. MADE OF W. (VESSEL OR RING) तारकशी, तारकस. W. CLOTH तारेचा कपडा *m*. W. GAUZE तारेची जाळी *f*. W. NETTING तारेचें जाळें *n*. BARBED W. कांट्यांची तार *f*, कांटेरी तार *f*. W. CUTTER तारकापणी *f*. W. DANCER तारेवर काम करणारा *m*, तारेचें काम करणारा *m*.] २ (of an instrument) तार *f*, तंतु *m*, तांत *f*. ३ (in telegraphy) तार *f*. ४ *a telegram* तार *f*, तारेनें आलेली बातमी *f*. ५ (of a puppet) सूत्र *n*. [TO PULL THE WIRES कळसूत्रानें (बाहुल्या) नाचविणें. २ (एखाद्या राजकीय पक्षाचीं किंवा चळवळीचीं) सूत्रें चालवणें -हालवणें.]

Wire *a*. तारेचा केलेला, तारेचा बनविलेला.

Wire *v. t. to bind with a wire* तारेनें बांधणें. २ *to snare* तारेनें -तारेच्या जाळ्यांत अडकविणें. ३ *to supply with wires* तारा लावणें. ४ *to telegraph* तार करणें, तारेनें कळविणें, तार पाठविणें. ५ (*med.*) (मोडलेलीं हाडें *n. pl.*) तारेनें बांधणें, तारेनें शिवणें.

Wire *v. i. to telegraph* तार करणें. Wired *pa. t.* and *pa. p.* Wiring *pr. p.*

Wire-draw *v. t.* (-ची लांब) तार काढणें. २ ताणणें, अर्थाची ओढाताण *f*. करणें. Wiredrew *pa. t.* and Wiredrawn *pa. p.*

Wire-drawer *n.* (the instrument) अंतरपट्टी *f*, [जंत्र *n*.

Wire-drawing *n*. तार काढणें *n*, तारकशी *f*.

Wire-entanglement *n*. कांटेरी तारांचें कुंपण *n*.

Wire'less *a*. बिनतारेचा, बिनतारी. [W. TELEGRAPHY बिनतारी तारायंत्र.] Wireless *n*. बिनतारी तारायंत्र *n*. W. *v. t.* बिनतारी तारायंत्रानें बातमी देणें -पाठविणें.

Wire-man *n.* (टेलिग्राफच्या) तारा बसविणारा *m*, तारा दुरुस्त करणारा *m*.

Wire-puller *n.* (राजकीय पक्षाचा किंवा चळवळीचा) सूत्रधार *m*, सूत्रें हालवणारा. २ *an intriguer* (गुप्त) मसलती करणारा *m*.

Wire-rope *n*. (लोखंडी किंवा पोलादी) तारांची रश्शी *f*, तारेचें दोरखंड *n*.

Wire weaving machinery तारेची जाळी विणण्याचीं यंत्रें.

Wire-work *n*. तारेचें काम *n*, तारकशीचें काम *n*.

Wire-worker *n*. तारकशीचें काम करणारा *m*.

Wi'ry *a*. तारेचा, तांतीचा, तंतुमय, तारेसारखा.

Wisdom (viz'dum) [A. S. *wisdom*, wisdom.] *n*. शाहाणपणा *m*, शहाणपण *n*, शाहाणपणा *m*, चतुराई *f*, चातुरी *f*, चातुर्य *n*. २ *judgment* विवेक *m*, बुद्धि *f*, अक्कल *f*, समज *f*, उमज *f*. ३ *right use of knowledge* योजकता *f*, योजकपणा *m*. ४ *learning* ज्ञान; as, "W. of the ancients." ५ *the Apocryphal Book of the Wisdom of Soloman* 'सालोमन'चीं सूत्रें *n. pl.*, सालोमनचीं बोधवचनें *n. pl.*

Wisdom-tooth *n*. अक्कलदाढ *f*, बत्तिसावा किंवा शेवटीं उगवणारा दांत (दाढ). ही प्रायः विसाव्या वर्षानंतर येते. [TO CUT ONE'S W.-TEETH अक्कलदाढ येणें. २ सज्ञान होणें.]

Wise (wīz) [A. S. *wis*; from the root of wit.] *a.* शहाणा, चतुर, सुज्ञ, प्राज्ञ. २ बुद्धिमान्, जाणता, सुजाण, समंजस, समजूतदार, समजदार, विवेकी. ३ उचितज्ञ, चौरस, दूरदर्शी. ४ ज्ञानवान्, ज्ञानी. ५ शहाणपणाचा, चातुर्याचा, अकलेचा, बुद्धीचा, समंजसपणाचा, समर्पक, सयुक्तिक. [A WORD FOR THE WISE, A ROD FOR THE FOOL शहाण्यास शब्दाचा मार, मूर्खास टोणप्याचा.]

Wise (wise)[O. E. *wisian*, to show way.] *n.* तऱ्हा *f*, पद्धति *f*, प्रकार *m*; as, "In some W."

Wi'seacre *n.* अकलेचा खंदक *m*, दीडशहाणा *m*, चतुरसाबाजी *m*, गाजरपारखी *m*, गाजरपारख्या *m*.

Wise'ly *adv.* शहाणपणानें, अकलेनें, विवेकानें, शहाण्यासारखा, शहाणा होऊन, शहाणपणा खर्चून, बुद्धीनें, विवेकपूर्वक, डोक्यानें, चातुर्यानें, चतुराईनें.

Wish (wish) [A. S. *wyscan -wusc*, a wish.] *v. t. to desire or long for* (दुर्मिळ वस्तूची) इच्छा धरणें, इच्छा करणें *g. of o.*, इच्छा *f* -वांच्छा *f.* असणें *in. con.* with *g. of o.*, इच्छिणें, वांच्छिणें, चिंतणें. २ [To W. ONE WELL (चें) भलें इच्छिणें. To HAVE NOTHING LEFT TO W. FOR कसलीहि इच्छा न राहणें.]

Wish *v. i.* इच्छा असणें, वांच्छा असणें, वासना असणें.

Wish *n.* इच्छा *f*, वांच्छा *f*, वासना *f*, आकांक्षा *f*, कामना *f*, मनःकामना *f*, मनीषा *f.* [WISH IS FATHER TO THE THOUGHT जें मनांत असतें तें खरोखर घडलेंसें वाटतें, विचार इच्छानुवर्ती आहे. GOOD WISHES कल्याणाची -भल्याची -बऱ्याची इच्छा *f*.] २ *a thing desired* इच्छित वस्तु *f*, इच्छा *f*, इष्ट *n*, इष्टवस्तु *f*, इच्छित *n*.

Wished *pa. p.* इच्छित, इच्छा केलेला, वांच्छित.

Wish'er *n.* इच्छा करणारा *m*, इच्छिणारा *m*, इच्छु (as in कल्याणेच्छु) *m*, आकांक्षी (as in धनाकांक्षी).

Wish'ful *a.* उत्सुक, इच्छा असलेला. [To LOOK W. टोकावणें, टक लावणें.]

Wish'fully *adv.* टुकटुक, टक लावून, टकमक, सकामदृष्टीनें, इच्छादृष्टिपूर्वक.

Wish'fulness *n.* आशाळभूतपणा *m*, उत्सुकता *f*.

Wish'ing *pr. p.* इच्छा करणारा, इच्छिणारा.

Wisp (wisp) [M. E. *wisp*, a wisp.] *n.* गुंडी *f*, गुंडाळा *m*, गुंडाळी *f*, पेंढी *f*, वेंटाळें *n*, वेंटाळी *f.* [A W. TO PUT ON THE HEAD UNDER A LOAD चुंबळ *f*. A W. FOR SCOURING OR WIPING OUT A VESSEL चोथा *m*.] २ *a small broom* कुंचा. ३ *will-o'-the wisp* भुताचें कोलीत *n*.

Wisp *v. t. to rub down with a wisp* चोथ्यानें घांसणें.

Wistful (wist'fōōl) [Of uncertain origin.] *a.* (of persons) *earnest, eager, wishful* उत्सुक, उत्सुकता लागलेला, टकमक पाहणारा. (b) (of look, eyes, voice, mood) उत्सुकतेचा, टकटक पाहणारा, आशाळभुतासारखा, आशाळभूतपणाचा.

Wist'fully *adv.* टकटकां, टक लावून, सकाम दृष्टीनें, समजावून घेण्याच्या बुद्धीनें, आशाळभूतपणानें.

Wit (wit) [A. S. *witan*, Sk. विद्, to know.] *n.* *understanding* अक्कल *f*, बुद्धि *f*, शहाणपण *n.* [TO BE AT ONE'S WIT'S END उपाय *m.* हरणें *g. of o.*, अक्कल गुंग होणें, गोंधळणें, अक्कल न चालणें.] २ *a mental faculty* (chiefly in *pl.*) अक्कल *f*, सावधपणा *m*, हुशारी *f*, अक्कलहुशारी *f*, भान *n*, देहभान *n*. [THAT HAS LOST HIS WITS नष्टबुद्धि, देहभान नसलेला. WITH ONE'S WITS ABOUT ONE सावधपणानें, हुशारीनें, अक्कलहुशारीनें. TO BE FRIGHTENED OUT OF ONE'S WITS भीतीनें अक्कल गुंग होणें, पांचांवर धारण वसणें *g. of s.*, गर्भगळित होणें.] ३ *the power of combining ideas with a ludicrous effect* कोटी *f*, खोंच *f*, चातुर्य *n*. ४ *ingenuity* कल्पकता *f*, योजकता *f*, चातुर्य *n*, तीक्ष्णबुद्धि *f*, चणचणीत बुद्धि *f*, शीघ्रबुद्धि *f*, चणचणीतपणा *m*. ५ (R.) कल्पनाशक्ति *f*. ६ *a witty person* गमत्या, हंसवून सोडणारा, हंसव्या. [TO LIVE BY ONE'S WITS कांहीं तरी युक्ति लढवून पोट भरणें, अकलेनें पोट भरणें.] ७ विनोदी लेखक *m*. ८ बुद्धिवान् मनुष्य *m*. [To WIT म्हणजे.]

Witan (wit'an) [Pl. of A. S. *wita*, a man of knowledge. Allied to *witan*, to know. Cf. Sk. विद्, to know.] *n. pl.* विद्वज्जन *m. pl.*, बुधजन *m. pl.*, शहाणे लोक *m. pl.*

Witch (wich) [M. E. *wicche*, a wizard, a witch.] *n.* चेटकी *f*, चेटकीण *f*, चेटकाळी *f*, टाणेटोणेकरीण *f*. २ *a hag* जख्खड स्त्री *f*, डाकीण *f*. ३ (*fig.*) *a fascinating young girl* चटकचांदणी *f*.

Witch'craft *n.* चेटक *n*, टाणेटोणे *m. pl.*, जादूटोणा *m*, तंतरमंतर *n*, छांछूं *n*, देवऋषिपणा *m*.

Witch'ery *n.* Same as Witchcraft.

Wit'enagemot *n.* बुधजनमंडल *n*, विद्वज्जनमंडल *n*.

With (with) [A. S. shortened from *wither*, against. Cf. Ger. *wider*, against.] *prep.* *in antagonism to* बरोबर, शीं; as, "To fight *with* a person." २ *in company with* बरोबर, सह, शीं, सहवर्तमान, संगतीं, संगें, सहित, समागमें, समेत. ३ *agreeably or in harmonious relations to* बरोबर, शीं; as, "I sympathise W. you." ४ *having or characterized by* असलेला, सह, युक्त; as, "A vase *with* a handle." [W. CHILD OR YOUNG गरोदर.] ५ *in the charge of* शीं, जवळ, पाशीं, हातीं, कडे; as, "Have no money W. me." ६ *by use of as instrument or means* नें; as, "Cut it W. a knife." ७ *in the same way or direction, at the same time as* बरोबर, सारखा, प्रमाणें; as, "Changes W. the seasons; Rise W. the sun." ८ *because, by operation of* मुळें, नें, योगानें; as, "Trembles W. fear; Silent *with* shame." ९ *displaying* नें; as, "Heard it W. calmness." १० *in regard to, concerning* शीं, पाशीं; as, "Be patient *with* him." ११ *in spite of* हि, सुद्धां; as, "W. all his learning, he is the simplest of men."

Withal' *adv.* हि, देखील, सुद्धां.

Withdraw (with-draw') [Pref. *with*, against, and draw.] *v. t. to pull aside or back* मागें ओढणें, बाजूला सारणें -करणें; as, "To W. a curtain, one's hand, &c." २ *to draw back* परत घेणें, माघारा घेणें, काढणें (रक्कम वगैरे), काढून घेणें -नेणें, घेऊन जाणें. [To W. A BOY FROM SCHOOL मुलगा शाळेंतून काढणें.] २ *to recall* (troops from position) परत बोलावणें, मागें बोलावणें. ३ *to retract* (शब्द, विधान) परत घेणें, आंग *n.* काढणें, काढतें घेणें.

Withdraw *v. i. to retire from presence or place* निघून जाणें, उठून जाणें, फटकणें, पाय *m.* काढणें. २ *to go aside* (जेवणाच्या खोलींतून बसण्याच्या खोलींत) जाणें, बाजूला जाणें. Withdrew *pa. t.* Withdrawn *pa. p.*

Withdraw'al *n.* परत घेणें *n*, माघारा घेणें *n.* २ (पैसे वगैरे) काढणें *n.*

Withdraw'er *n.* परत घेणारा *m*, माघारें घेणारा *m.* २ (पैसे) काढणारा *m.*

Withdraw'ing *pr. p.* परत घेणारा, माघारें घेणारा. २ उठून जाणारा, निघून जाणारा.

Withdrawing-room *n.* दिवाणखाना *m.* (now called a drawing-room.)

Withdrawn *pa. p.* परत घेतलेला. २ काढून घेतलेला. ३ परत बोलावलेला.

Withdrew *pa. t.* of Withdraw.

Withe (wĭth) [Of A. S. origin.] *n.* (विलो झाडाची) डाहाळी *f*, डाहाळा *m.* २ डाहाळ्यांचें बेट *n.*

Wither (with'ėr) [A. S. *wedrian*, to expose to weather.] *v. i. to fade, to shrink, to waste* सुकणें, सुकून जाणें, सुकटणें, सरणें, करपणें, बावणें, कोमेजणें, कोमावणें, कोळ होणें, रंग किंवा टवटवी *f.* जाणें *g. of s.*, कृश होणें, वाळणें.

Wither *v. t.* सुखवणें, वाळवणें, कोमेजवणें, करपवणें.

With'ered *pa. p. a.* कोमेजलेला, कोमलेला, सुकलेला, वाळलेला, सुखटलेला, मेलेला.

With'eredness *n.* कोमेजलेलेपणा *m*, वाळलेलेपणा *m*, मेलेलेपणा *m.*

With'ering *pr. p.* करपवणारा, कोमेजवणारा. २ करपणारा, कोमेजणारा.

Withering *v. n.* करपणें *n*, सुखणें *n*, कोमेजणें *n.* २ करपवणें *n*, कोमेजवणें *n.*

Withers (with'ėrz) [A. S. *wither*, against, an extension of *with*, against. Withers being that part of the horse that resists or bears strain of collar.] *n. pl.* खांदा *m*, खांद्याचा सांधा *m*, स्कन्ध *m.*

Withheld' *pa. t. & pa. p.* of Withhold.

Withhold (withōld') [Prefix. *with*, against, and Hold.] *v. t. to keep back, not to grant* न देणें, आंखडून धरणें, राखणें, ठेवणें, खुंटविणें. २ *to restrain* दाबणें, आटपता धरणें, लगामीं धरणें.

Withhold *v. i. to stay back* दूर राहणें, अलग राहणें.

Withhol'der *n.* लगामीं धरणारा *m*, आटपतें धरणारा *m.*

Withhold'ing *pr. p.* न देणारा, आंखडतें धरणारा. २ दाबणारा, आटपतें धरणारा.

Within (with-in′) [A. S. *wioinnan* -*wio*, against, with, *innan*, in.] *prep.* (a) आंत, मध्यें, as, "W. the house; W. an hour." (b) आंतल्या आंत; as, "Wheels *within* wheels." [W. CALL हाके (च्या अंतरा) वर, जवळपास.]

Within *adv.* आंत, मध्यें, आंतल्या बाजूस; as, "Stay W." २ *at home* घरीं, घरांत; as, "Is Mr. Jones W.?" ३ *inwardly* आंतून, अंतःकरणांत, अभ्यंतरीं; as, "Make me pure W."

Within *n. the inside* आंतील बाजू *f*, आंतली बाजू *f*.

Without (with-out′) [A. S. *With*+*utan*, outside.] *prep.* वांचून, वगर, बिगर, विन (as in *comp.* विनबट्टा, बिनअपराधी), विना (with verbs as घेतल्याविना, दिल्याविना), विना (with nouns as विनाकारण), शिवाय, खेरीज, सोडून, व्यतिरिक्त, विरहित. [W. BOOK शास्त्राच्या आधारावांचून, ग्रंथाच्या आधारावांचून, आप्तवचनाच्या आधारावांचून. W. DISTINCTION भेदाभेद न करतां, भेदाभेद न पाहतां.] २ *on the outside* बाहेर, बाहेरल्या बाजूस, बाहेरल्या कडेस. [घराबाहेर.

Without *adv.* बाहेर, बाहेरल्या बाजूस. २ *out of doors*

Without′ *n.* बाहेरला भाग *m*, बाहेरली बाजू *f*.

Withstand (with-stand′) *v. t. to oppose, to resist* आडवा येणें, आडवा होणें, अडवणें, बाधक होणें, रोध *m* -प्रतिरोध *m* -विरोध *m.* करणें *g. of o.*, टक्कर देणें. Withstood′ *pa. t.* and *pa. p.*

Withstand′er *n.* अडवणारा *m*, प्रतिरोध करणारा *m*, प्रतिरोधक *m*, टक्कर देणारा *m*.

Withstand′ing *pr. p.* आडवा येणारा, अडवणारा, प्रतिरोध करणारा. [मतिहीन, ज्ञानशून्य.

Wit′less *a.* अक्कल नसलेला, बेअकली, बुद्धिशून्य, निर्बुद्ध,

Witness (wit′nes) [A. S. *witnes*, testimony -*witan*, to know.] *n. knowledge brought in proof* साक्ष *f*, ग्वाही *f*, साक्ष्य *n.* २ *that which furnishes proof* (a) साक्ष पटविणारी गोष्ट *f*. (b) साक्ष पटविणारा इसम *m.* ३ (कोर्टांत वगैरे) साक्ष देणारा *m*, साक्षीदार *m*, साक्षी *m*, ग्वाहीदार *m.* ४ (एखादी गोष्ट) प्रत्यक्ष पाहणारा *m*, जातीनें पाहणारा *m*, प्रत्यक्षदर्शी *m.* ५ *one who attests* (खतांवर वगैरे) साक्ष घालणारा *m*, साक्षीदार *m*, साक्षी *m*.

Witness *v. t. to have direct knowledge of* (डोळ्यांनीं) पाहणें, प्रत्यक्ष -साक्षात् -जातीनें -खुद्द -समक्ष -जातीनिशीं पाहणें -देखणें, आढळांत -पाहण्यांत -दृष्टोत्पत्तीस -अनुभवास येणें *in. con.*, प्रत्यक्षदर्शन *n.* करणें *g. of o.* २ *to give evidence of* साक्ष *f*. देणें *g. of o.* ३ (a document) साक्ष *f* -साक्षी *f*. घालणें with वर *of o.*

Witness *v. i. to bear testimony* साक्ष *f* -साक्षी *f*. देणें.

Witnessed *pa. t.* W. *pa. p.* प्रत्यक्ष पाहिलेला, साक्षात् पाहिलेला, देखीव. २ साक्ष घातलेला.

Wit′ted *a.* बुद्धि असलेला; as, "Quick-*witted*."

Wit′ticism *n.* (usu. disparagingly) मार्मिक भाषण *n*, खुबीचें -खुबीदार भाषण *n*, चुटका *m*, नर्मभाषण *n*.

Wit'tily *adv.* खुबीनें, खुबीदारपणानें, मार्मिकतेनें, रसिकपणानें, बुद्धिकौशल्यपूर्वक.
Wit'tingly *adv.* जाणूनबुजून, समजूनउमजून, जाणून.
Wit'ty *a.* (of persons) चातुर्य असलेला. २ विनोदी, नकली, नकल्या, नर्मभाषी. ३ (of sayings) चातुर्याचा, चातुर्यदर्शक, कोटीचा, रसिक, खुबीचा, नोकीचा.
Wive (wīv) [A. S. *wifian-wif*, a wife.] *v. t.* (R.) *to take for a wife* (-ला) बायको करणें, (-शीं) लग्न करणें.
Wizard (wiz'ard) [Wise + *-ard*, intensive suffix.] *n. a sorcerer* चेटकी *m*, चेटक करणारा *m*. २ *a magician* जादूगार *m*, गारोडी *m*, इल्मी *m*, इलमबाज *m*.
Wizen (wiz'n), Wiz'oned (wiz'nd) [A. S. *wisnian*, to wither.] *a. withered, shrivelled* सुरकुतलेला, सुरकुत्या पडलेला, चिमलेला; as, "W. look, face."
Woe, Wo (wō) [A. S. (*interj.*) *wa*, meaning cry of pain.] *n. grief, misery* दुःख *n*, शोक *m*, खेद *m*. [WEAL AND W. सुखदुःख.] २ (*pl.*) *calamities* अनर्थ *m. pl.*, दुःख *n*, संकटें *n. pl.*, अरिष्टें *n. pl.* ३ *a curse* सत्यानास; as, "W. be to him." ४ *an exclamation of grief* हाय ! हायहाय ! [W. WORTH THE DAY आगलागो (या) दिवसाला.]
Woe'begone *a.* दुःखपीडित, दुःखार्त.
Woe'ful *a. sorrowful* दुःखी, कष्टी (*poet*), दुःखान्वित, क्लेशापन्न. २ *calamitous* दुःखाचा, अनर्थाचा, विपत्तीचा. ३ *wretched, paltry* दरिद्री, फुसका, क्षुद्र.
Woe'fully *adv.* दुःखानें, कष्टानें, संकटानें, दुःखी होऊन, कष्टी होऊन.
Woe'fulness *n.* दुःखमयता *f*, दुःखिपणा *m*, दुःख *n*.
Wolf (wōōlf) [A. S. *wulf*, a wolf.] *n.* लांडगा *m*, वृक *m*; *fem.* लांडगी *f*, वृकी *f*. [THE BITING AND TEARING OF WOLVES लांडगेतोड *f*. TO KEEP THE W. FROM THE DOOR उपासमार *f*. टाळणें. TO CRY W. TOO OFTEN लांडगा आलारे लांडगा आला म्हणून वरचेवर (उगाच) ओरडणें. TO HOLD W. BY THE EARS (पुढेंहि जातां येत नाहीं, मागेंहि जातां येत नाहीं, किंवा तेथेंहि राहतां येत नाहीं अशा) अडचणींत सांपडणें, संकटाशीं झगडणें, संकटाशीं खिळून जाणें. W. IN SHEEP'S CLOTHING गायतोंड्या, गोमुखव्याघ्र, मिस्कीन, मात्रागमनी.] २ *a rapacious person* अधाशी मनुष्य *m*, खादाड मनुष्य *m*. ३ दुष्ट मनुष्य *m*. ४ (*astron.*) वृक तारा. Wolves *pl.*
Wolf-dog *n.* (लांडग्यांपासून मेंढरांचें रक्षण करणारा) धनगराचा कुत्रा *m*.
Wolf'ish *a.* लांडग्यासारखा. २ अधाशी, खादाड.
Woman (woo'man) [A. S. *wif*, woman, and *man*, man.] *n.* बायको *f*, स्त्री *f*, बायकोमाणूस *n*, अंगना *f*, नारी *f*, *pop.* नार *f*, अबला *f*, महिला *f*, कामिनी *f*, वनिता *f*. [AN INFIRM AND AGED W. जरंडी *f*. WOMEN'S RIGHTS (पुरुषांच्या बरोबरीनें) स्त्रियांचे हक्क *m. pl.* THERE IS A W. IN IT त्या कृत्याच्या बुडाशीं बायको असावी. A W. WITH A PAST (पूर्वचरित्रांत)

बोभाटा झालेली स्त्री *f*, बभ्रा झालेली स्त्री *f*. W. OF THE WORLD अनुभविक स्त्री *f*. TO PLAY THE W. वायकोसारखें रडणें. (b) वायकोसारखें धावरणें. TO MAKE AN HONEST WOMAN OF फुसलावून नेलेल्या स्त्रीशीं लग्न लावणें. TIED TO WOMAN'S APRON-STRINGS (लहान मुलाप्रमाणें एखाद्या) स्त्रीच्या ताब्यांत असलेला. SINGLE W. अविवाहित स्त्री *f*. MAN BORN OF W. मर्त्य मनुष्य *m*. WOMAN'S WIT स्त्रियांचें चातुर्य *n*, स्त्रियांची उपजतबुद्धि *f*.] २ *man with feminine characteristics* बायको (*fig*.), स्त्रियांच्या वृत्तीचा मनुष्य *m*; as, "He is a W. in tenderness." ३ *feminine emotions* (स्त्रियांची) कोमल वृत्ति *f*; as, "Stirred the W. in him." ४ (attributively) स्त्री; as, "*Woman* doctor, W. friend, W. suffrage." ५ man यानें अन्त होणाऱ्या पुल्लिंगी नामाचें स्त्रीलिंग करण्याकरितां woman हा शब्द योजितात; जसें, "Country-woman, Shop-woman, Horse-woman, Chair-woman." Women *pl*.

Woman *v. t. to make behave like a woman* बायकोसारखें वागावयास लावणें. २ *to cause to weep* (बायकोसारखें) रडावयास लावणें. ३ *to address as a woman* बायको म्हणून संबोधणें, बायको म्हणणें. ४ *to speak of as woman* (*not lady*) स्त्रियांचा लेडी या शब्दानें उल्लेख न करितां Woman या शब्दानें उल्लेख करणें.

Woman-hater *n*. स्त्रीद्वेषी *m*, स्त्रियांचा तिटकारा करणारा.

Wom'an-hood *n*. बायकोपणा *m*, स्त्रीपणा *m*, स्त्रीधर्म *m*. २ स्त्रिया *f. pl*., बायका *f. pl*., स्त्रीवर्ग *m*.

Wom'anish *a*. (of man or his feelings, conduct, looks) बायकांसारखा, बायकी, जनानी.

Wom'anize *v. t. to make womanish* बायकी करणें, बायकी बनविणें. W. *v. i*. (of men) बाहेरख्याली होणें, बदफैली होणें.

Woman-kind *n*. बायकांची जात *f*, स्त्रीजाति *f*, बायका.

Woman-like *a*. स्त्रीसारखा, स्त्रीला शोभणारा.

Wom'anly *a*. स्त्रियांना शोभणारा, स्त्रियांना उचित; as, "W. modesty, compassion, &c."

Womb (wōōm) [A. S. *wamb*; Ger. *wamme*, paunch.] *n*. पोट *n*, कूस *f*, गर्भाशय *m*, गर्भकोश *m*, गर्भस्थान *n*. [A BEARING W. वाहाती कूस *f*. TO DROP THE W. गाभसांडणें, गाभ सांडणें -टाकणें, गाभटणें, गाभडणें, गोळा *m*. टाकणें.]

Won *pa. t*. and *pa. p*. of Win. W. जिंकलेला, जिंकून घेतलेला, जित.

Wonder (wun'dėr) [A. S. *wundor*, wonder.] *n*. *the feeling moved by something strange or remarkable* आश्चर्य *n*, अचंबा *m*, विस्मय *m*. [SENTIMENT OF W. अद्भुत रस *m*. EXCLAMATION OF W. अबब, अबाबा.] २ *an extraordinary person or thing* अद्भुत मनुष्य *m*, अद्भुत वस्तु *f*, चमत्कार *m*, आश्चर्य *n*, अचंबा *m*, नवल *n*, अद्भुत *n*, अघटित घटना *f*, नवलाई *f*, नवलपरी *f*, नवाई *f*. Some of the expressions, for a person of surprising abilities or of marvellous exploits are अपरसूर्य *m*, तारा *m*,

धेंड n, मोहरा m, राजमोहरा m, प्रकरण n, प्रस्थान n, प्रस्थ n, विभूति f, अवतार m, अवतारी m, अवतार घेतलेला, फर्डा. Such expressions as 'to do mighty things; to achieve prodigies; to make a noise in the world; to set the Thames on fire' are rendered by दिग्विजय करणें, अनर्थ करणें, उदव करणें, शक -कीर्ति -धंसा गाजवणें, गंगेंत घोडे नाहविणें, शतक्रतु करणें, ध्वज लावणें, दिवा लावणें, उजेड पाडणें, दगडास पान्हा m -पाझर m. आणणें, ज्योतिष्टोम किंवा सोमयाग करणें, शिलासेतु -शिळाश्वेत बांधणें. [A wonder lasts but nine days नव्याचे नऊ दिवस.]

Wonder *v. i. to marvel* आश्चर्य n. करणें, चमत्कार m -नवल n -अद्भुत n -अचंबा m. करणें -मानणें or inversely -वाटणें, तोंडांत बोट घालणें.

Won'derful, Won'drous *a.* आश्चर्यकारक, आश्चर्याचा, नवलाचा, चमत्काराचा, चमत्कारिक, विस्मयाचा, कौतुकाचा, नवल n -मौज f -कौतुक n. वाटण्याजोगा-सारखा, आश्चर्यजनक, विस्मयकारक, विस्मयावह, अद्भुत, अद्भुतरसोत्पादक. Some of the Marathi words to express the general sense of wonder-exciting are अजब, अचाट, अपूर्व, विचित्र, चित्रविचित्र.

Won'derfully, Won'drously *adv.* चमत्कार m -नवल n -मौज f. वाटेसा *decl.* -वाटण्याजोगा *decl.* -वाटण्यासारखा.

Won'derfulness *n.* आश्चर्यकारकता f, नवलपणा m, नवलाई f, अपूर्वाई f.

Wonder-struck *a.* आश्चर्यचकित, थक्क, चक्क, चकभूल, चकित, तारकाबारका, विस्मयापन्न. [To BE WONDER-STRUCK थक्क होणें, चक्क होणें, विस्मित होणें, तोंडांत बोट n. घालणें.]

Won't, Short for Will not.

Wont (wunt) [A. S. *wunian*, to dwell.] *a. used, accustomed* संवय असलेला, सराव असलेला; as, "He was W. to say."

Wont *n. custom, habit* संवय f, चाल f, रीत f, शिरस्ता m, रिवाज m, मामूल चाल f.

Won'ted *a. accustomed* ओळखीचा झालेला, संवय झालेला; as, "She was W. to the place." २ नित्याचा, नेहमींचा, वहिवाटींतला; as, "W. weapon." ३ शिरस्त्याचा, रिवाजाचा, चालीचा, मामूल चालीचा.

Woo (wōō) [A. S. *wogian*, to woo.] *v. t. to ask in order to marriage* लग्नाच्या हेतूनें आर्जव n. करणें, विवाहबुद्धीनें (एखाद्या स्त्रीची) आराधना f. करणें, प्रीति f -प्रेम n -मोह m. लावणें, विवाहप्रार्थना f. करणें, प्रणयप्रार्थना f. करणें. २ (*fig.*) *to seek to win, to pursue* (कीर्ति, द्रव्य इत्यादिकांच्या) मागें लागणें. ३ *to coax, to importune* लाडीगोडी f. लावणें, फुसलावणें. W. *v. i.* (-वर) प्रेम करणें.

Wood (wood) [A. S. *wudu*, wood.] *n.* लांकूड n, काष्ठ n, लकडी f. [A LOAD OF W. लांकडांचा भारा m. DUST OF WORM-EATEN W. घेरू m, किरकिसा m. FRAGRANT W. गन्धकाष्ठ n. GREEN W. ओलें लांकूड n, आर्द्र काष्ठ n. HEART OR CORE OF W. लांकडाचा गाभा m. HEWER OF W. लांकूडतोड्या m. JUNGLE W. OR COMMON

W. (NOT TEAK-WOOD) रायवळ लांकूड *n*, विजायली लांकूड *n*. LIGHT AND FLIMSY W. भेंड *n*.] २ *a forest* रान *n*, अरण्य *n*, जंगल *n*, वन *n*, बन *n*. [RAMBLING IN WOODS वनांत विहार करणें.]

Wood-apple *n*. (the tree) कंवठी *f*, कंवठ *f*, कपित्थ *n*. २ (the fruit) कंवठ *n*, कपित्थ *n*.

Wood-cell *n*. काष्ठपेशी *f*.

Wood-chisel *n*. पटाशी *f*.

Wood-cut *n*. (चित्रांचा) कोरींव ठोकळा *m*.

Wood-cutter *n*. (चित्रांचे) कोरींव ठोकळे करणारा *m*. २ लांकूडतोड्या *m*, रानतोड्या *m*.

Wood'ed *a*. झाडांचा, झाडांनीं युक्त, वृक्षमय, वृक्षप्रचुर.

Wood'en *a*. लांकडांचा, लांकडी, काष्ठमय.

Wood-engraver *n*. (चित्रांचे) लांकडी ठोकळे कोरणारा *m*.

Wood-engraving *n*. (चित्रांचे) लांकडी ठोकळे कोरण्याची विद्या *f*.

Wood-house *n*. सर्पणाची खोली, लांकूडफांट्यांची खोली *f*.

Wood'iness *n*. झाडी *f*, झाडोरा *m*, वृक्षबाहुल्य *n*.

Wood-land *n*. शिवार *n*, रानजमीन *f*. (b) रान *n*, जंगल *n*. (c) झाडीचा प्रदेश *m*.

Wood-lark *n*. चंडोल (पक्षी) *m*.

Wood-man *n*. रानकरी *m*, लांकूडतोड्या *m*. २ जंगलखात्याचा कामदार *m*. ३ शिकारी *m*.

Wood-nymph *n*. वनदेवी *f*, वनदेवता *f*.

Wood-pecker *n*. सुतार (पक्षी) *m*, काष्ठकूट (पक्षी) *m*.

Wood-pigeon *n*. पारवा *m*, रानपारवा *m*.

Wood-pin *n*. तोरण *n*, खिटी *f*.

Wood-sorrel *n*. चुका *m* (भाजी). [YELLOW W. आंबोटी *f*.]

Wood-tissue *n*. काष्ठधातु *f*.

Wood-work *n*. (of a house) लांकडी काम *n*, लांकडें.

Wood'y *a*. लांकडाचा, काष्ठाचा, लांकडी, काष्ठमय. २ जंगली, झाडीचा, झाडगळ, वृक्षप्रचुर, वृक्षमय.

Wood-zone *n*. काष्ठवलय *n*.

Woo'er *n*. (लग्नाच्या हेतूनें) आर्जव करणारा *m*. विवाहप्रार्थना करणारा *n*.

Woof (woof) [A. S. *owef*, web.] *n*. *weft* बाणा *m*, वाणा *m*, पुरण *n*, आडवट *n*, आडवण *n*, आडवीण *f*. [TO CLOSE THE W. खेटणी *f*. करणें.]

Woo'ing *n*. (लग्नाच्या हेतूनें) आर्जव *n*. करणें *n*, विवाहप्रार्थना करणें.

Wool (wool) [A. S. *wull*, wool.] *n*. लोंकर *f*, ऊर्णा *f*, मेषलोम *m*. *pl*. २ *short, thick hair* (अंगावरील, कातडीवरील) लव. ३ *the hairy covering of plants* लव *f*. [MUCH CRY AND LITTLE W. बोंब *f*, बोंबवाजा *m*.]

Wool-carding *n*. (आंखूड) लोंकर पिंजणें, लोंकर स्वच्छ करणें *n*.

Wool-combing *n*. (लांब धाग्याची) लोंकर विंचरणें *n*.

Wool-gathering *n*. *idle dreaming* चित्त ठिकाणावर नसणें *n*, चित्तविभ्रम *m*.

Wool-grower *n*. (लोंकरीकरितां) मेंढ्या पाळणारा *m*.

Wool'len *a.* लोंकरीचा, लोंकरी, और्ण. [W. CLOTH लोंकरीचें कापड *n*, गरम कापड *n*, बनात *f*.]

Woollen *n.* लोंकरीचें कापड *n*. २ (*pl.*) लोंकरीचे कपडे *m. pl.*, और्णवस्त्रें *n. pl.*

Wool'ly *a.* लोंकरीचा, लोंकरी. २ लोंकरीसारखा. ३ लोंकर असलेला, लोंकरीसारखे केंस असलेला. ४ (*bot.*) लव असलेला.

Woolly-head *n. a negro* नीग्रो *m*, शिद्दी *m*.

Wool-man *n.* लोंकरीचा व्यापारी *m*.

Wool-mill *n.* बनातीची गिरण *f*.

Wool-pack *n.* लोंकरीचें बंडल *n*. २ लोंकरीसारखा ढग *m*.

Wool-picker *n.* लोंकर साफ करण्याचें यंत्र *n*.

Wool-sorter *n.* चांगलीवाईट लोंकर निराळी काढणारा.

Wool-staple *n.* लोंकरीचा धागा *m*.

Wool-stapler *n.* (धाग्यांवरून) लोंकर (बरीवाईट) निवडणारा *m* -निराळी काढणारा *m*.

Wool-winder *n.* लोंकरीच्या गुंड्या बांधणारा *m*.

Wool-work *n.* लोंकरीचें कशिद्याचें चित्रकाम *n*.

Word (wurd) [Of Anglo-Saxon origin.] *n. a single part of speech* शब्द *m*. (b) *a term* पद *n*. [IN A W. *or* IN ONE W. थोडक्यांत, एका शब्दांत. W. FOR W. शब्दशः, शब्दास शब्द. AT EVERY W. पदोपदीं. FORCE *or* POWER OF A W. शब्दशक्ति *f*. LOW, VULGAR *or* FILTHY W. अपशब्द. RADICAL FORM OF A W. प्रकृति *f*. SENSE *or* MEANING OF A W. शब्दार्थ *m*.] २ *speech* बोलणें *n*, भाषण *n*, भाषा *f*; as, "Bold in W. only." [BY W. OF MOUTH तोंडीं, मुखजबानीं. ILL WORDS, BAD WORDS अपभाषण *n*, दुर्भाषण *n*. OF A FEW WORDS अल्पभाषी, मितभाषी. THE WAR OF WORDS वाग्युद्ध *n*.] ३ *thing said, saying, remark* बोल *m*, उक्ति *f*, (with negative implication) ब्र *m*, चकारशब्द *m*, चिट *n*, चांचूं *n*, हूंचूं *n*, चूं *n*, अक्षर *n*. [TO TAKE ONE AT HIS W. (-चें) बोलणें खरें धरणें -धरून चालणें. BIG WORDS फुशारकी *f*, फुशारकीचें भाषण *n*. BURNING WORDS आवेशाचे -त्वेषाचे शब्द *m. pl.*, आवेशयुक्त -त्वेषयुक्त शब्द *m. pl.*, (अन्तःकरणांतील) जळफळाटाचे शब्द *m. pl.* TO HAVE WORDS भांडणें, हमरीतुमरीवर येणें, तोंडातोंड होणें. TO HAVE A W. WITH (-शीं) थोडेंसें भाषण करणें. A W. WITH YOU दोन शब्द, एक शब्द बोलावयाचा आहे. TO SUIT THE ACTION TO THE W. बोलल्याप्रमाणें करणें. ON THE W., WITH THE W. शब्द निघतांक्षणींच. TO PROCEED FROM WORDS TO BLOWS हमरीतुमरीवरून मारामारीवर येणें. TO WASTE WORDS पोकळ वार्ता मारणें, वृथा वल्गना करणें. A W. IN SEASON योग्य वेळीं केलेला उपदेश किंवा मध्यस्थी *f*. A W. OUT OF SEASON गैरवेळीं -भलत्याच वेळीं केलेला उपदेश किंवा मध्यस्थी. TO HAVE THE LAST W. शेवटीं बोलण्याचा (स्वतःला) अधिकार ठेवणें -असणें. THE LAST W. शेवटचे शब्द *m. pl.*, शेवटचें भाषण *n*, निकालाचें भाषण *n*. TO HAVE A W. TO SAY कांहीं तरी (महत्वाचें) बोलण्याचें असणें, (महत्वाचे) दोन शब्द बोलावयाचे असणें. TO SAY A GOOD W. FOR शिफारस करणें, बचाव करणें. TO GIVE A

PERSON ONE'S GOOD W. (जागेकरितां ची) शिफारस *f.* करणें. TO EAT ONE'S WORDS (नाइलाजास्तव) आपले शब्द परत घेणें. W. OF COMMAND हुकमाचा शब्द *m*, हुकूम *m*. A W. TO THE WISE Cf. शहाण्याला शब्दाचा मार *m*. THE W. बायबल. २ ख्रिस्त. GOD'S W. बायबल.] ४ *news, intelligence, message* बातमी *f*, वर्तमान *n*, खबर *f*, समाचार *m*, संदेश *m*, निरोप *m*. ५ *one's promise, assurance or responsible statement* आश्वासन *n*, वचन *n*, भाक *f*. [TO GIVE, PLEDGE OR PASS ONE'S W. वचन *n*. देणें. TO KEEP ONE'S W. वचन पाळणें, वचन राखणें. TO BREAK ONE'S W. वचन *n*. मोडणें, वचनभंग *m*. करणें. TO GIVE ONE'S W. FOR IT (अमुक एक असें आहे म्हणून) वचनावर सांगणें. UPON ONE'S W. शपथेवर. W. OF HONOUR वचन *n*. A MAN OF HIS W. बोलण्याप्रमाणें चालणारा, वचनाचा धड. TO BE AS GOOD AS ONE'S W. वचन पुरें करणें. TO MAKE GOOD ONE'S W. आपला शब्द खरा करणें. TO FALSIFY ONE'S W. वचन *n*. मोडणें, शब्द *m*. खोटा करणें.] ६ *command, order* हुकूम *m*, वर्दी *f*. (b) *pass-word* परवल, परवलीचा शब्द *m*.

Word *v. t. to put into words* शब्दांनीं व्यक्त करणें, शब्दांत बसविणें, शब्दयोजना *f*. करणें, बोलणें, बोलून दाखवणें, म्हणणें.

Word-book *n*. शब्दार्थांचें पुस्तक *n*. [*m*.

Wor'diness *n*. शब्दावडंबर *n*, शब्दविस्तार *m*, पाल्हाळ

Wor'ding *n*. शब्दयोजना *f*, शब्द *m*. *pl*., भाषा *f*.

Word-painter *n*. शब्दचित्रकार *m*.

Word-painting *n*. शब्दचित्र *n*.

Word-play *n*. शब्दांवरील कोटी *f*.

Word-splitter *n*. शब्दांचा कीस काढणारा *m*.

Word-splitting *n*. शब्दांचा कीस काढणें *n*.

Wor'dy *a. verbose* पाल्हाळिक, पाल्हाळाचा, शब्दविस्ताराचा. २ शब्दांचा. [W. WARFARE वाग्युद्ध *n*.]

Wore *pa. t.* of Wear.

Work (wurk [A. S. *weorc*, work.] *n*. काम *n*, मेहनत *f*, श्रम *m*, कष्ट *m*, मशागत *f*. २ (*physics*) काम *n*, कार्य *n*; as, "To convert heat into W." [UNIT OF W. कार्याचा एकम्.] ३ *task (to be) undertaken* काम *n*, कार्य *n*; as, "The W. of converting the heathen." (b) *materials to be used in a task* (कामाची) सामग्री *f*, साहित्य *n*, सामान *n*; as, "Bring your W. downstairs." ४ *thing done, achievement* काम *n*, कार्य *n*, कर्म *n*, कृति *f*, क्रिया *f*, कृत्य *n*; as, "A good day's W." [THE WORKS OF GOD सृष्टि *f*, ईश्वराची कृति *f*.] (b) *book or piece of composition* गद्यग्रंथ *m*, पद्यग्रंथ *m*, पुस्तक *n*; as, "The *work* of Pâṇini." (c) (usually in *pl.*) *meritorious act* (as opposed to faith or grace) धर्मकृत्य *n*, पुण्यकृत्य *n*; as, "*Works* of mercy." [MIGHTY WORKS मोठालीं कृत्यें *n. pl.*, चमत्कार *m. pl.*] ५ *employment* काम *n*, उद्योग *m*, कामकाज *n*, कामधंदा *m*, रोजगार *m*; as, "Rich men's

luxury makes W. for the poor." ६ (*pl.*) *fortifications* तटबंदी *f*; as, "The *works* are impregnable." ७ *operations in building* (इमारती, रस्ते, वगैरे बांधण्याचीं) कामें *n. pl*; as, "Public Works." ८ (*pl.*) *acting or operative part of a machine* चालणारीं यंत्रें; as, "The *Works* of a watch." ९ (*pl.*) *manufactory* कारखाना *m*; as, "The *works* will be closed." १० *ornamentation* (विशिष्ट तऱ्हेचें) काम *n*; as, "Covered with elaborate W." (b) कशिद्याचें काम *n*, नकशीचें काम *n*; as, "Needle-*work*."

Work *v. t. to exact work from* काम घेणें, राबवणें, खपवणें, काम करून घेणें with पासून of *o.*, कामास लावणें, कामावर लावणें, वागवणें; as, "*Works* his men too hard." [To W. ONE HARD घुसळणें, हाडें घुसळणें, कुदळणें, टांके ढील करणें.] २ *to carry on, to manage, to control* चालवणें, अंमलांत आणणें; as, "To W. a mine, a scheme; is *worked* by electricity." ३ *to bring about, to effect* करणें, करवणें, घडवून आणणें, कारणीभूत असणें *in. con.*; as, "To W. wonders." [To W. ONE'S WILL (UPON A PERSON) (-ला) इच्छेप्रमाणें वागण्यास लावणें.] ४ *to cause to make way* खुपसणें, पुढें सारणें, भोंसकणें; as, "W. your knife through the card." ५ *to knead or to hammer into shape* हवा तितका घट्ट करणें, हवा तसा आकार देणें -बनवणें, (कणीक) तिंबणें, (कणीक) मळणें, करणें, कमावणें; as, "To W. clay, dough; Butter should be thoroughly *worked*." [To W. ONE'S SELF INTO THE FAVOUR OF (-च्या) पोटांत शिरणें.] ६ *artificially and gradually to excite into* उद्दीप्त करणें, प्रदीप्त करणें; as, "*Worked* his audience into enthusiasm." ७ *to do or to make by the needle-work, or the like* (-वर) नकशीकाम करणें, (शाल वगैरे) नकशीदार करणें; as, "To W. a pattern on linen." ८ *to solve* (*a sum*) *by mathematical processes* सोडवणें, करणें.

Work *v. i. to engage or be engaged in bodily or mental work* काम करणें, खपणें, राबणें, मेहनत घेणें, मेहनत करणें; as, "Men must W." २ *to be a craftsman in some material* (-चें) काम करणें; as, "He *works* in brass." ३ काम करणें, चालणें, लागणें, लागू होणें; as, "The pump, charm, drug, *works*." ४ *to revolve* काम करणें, फिरणें, चालणें, खेळणें, (as, a fountain) वाहणें; as, "A wheel *works* on a wheel." ५ *to have influence or effect* काम करणें, परिणाम *m.* करणें, चालणें, अंमल करणें; as, "The appeal *wrought* upon him powerfully." (b) (औषध वगैरे पोटांत) खळबळणें, खळखळणें, कालवणें, गडबड करणें. [To W. AND HEAVE IN THE STOMACH कळमळणें, उमळणें.] ६ *to be in motion, to be agitated* हालणें, खवळणें, खळबळणें, क्षुब्ध होणें; as, "Waves W. to and fro." ७ *to ferment* फसफसणें; as, "Yeast

began to W." ८ *to make way* सरकणें; as, "Stockings W. down." [To W. IN, *to find place for* (illustration, subject, &c.) चा आंत समावेश करणें, (ला) जागा करणें -स्थळ देणें. To W. OFF, *to get rid of* टाकणें, सोडून देणें, त्याग करणें; as, "Has *worked off* his old debauch." २ *to find customers for* (सारखा प्रयत्न करून आस्ते आस्ते माल) खपवणें, काढून टाकणें; as, "*Worked off* 3000 copies." To W. ONE'S PASSAGE (बोटींत खलाशाचें) प्रवासभाड्याऐवजीं काम करणें. To WORK OUT सोडवणें. २ (of amount) *to be calculated at* (च्या व्याजाच्या दरानें) हिशेब करणें; as, "*Works out* at £6 10s." ३ (of a sum) *to give a definite result* नेमकें उत्तर येणें; as, "Will not W. out." ४ *to exhaust with work* कामानें थकवणें; as, "A man is *worked* out." (b) (खणून) खलास करणें; as, "A mine is *worked out.*" ५ *to accomplish or to attain with difficulty* कष्टानें मिळवणें -संपादणें; as, "To *work out* one's salvation." ६ *to provide for or to plan all details of* (योजना सविस्तर) तयार करणें; as, "He *worked out* a scheme of invasion." To W. UP, *to bring gradually to efficient state* कार्यक्षम स्थितीला नेणें -आणणें. २ *to elaborate in description* (वर्णनांत) सजवणें. ३ *to advance gradually to climax* चढवीत नेणें, उच्चकोटीप्रत नेणें. ४ *to excite persons by degrees* उद्दीप्त करणें, प्रदीप्त करणें, क्षुब्ध करणें. ५ *to mingle materials into whole* एक करणें, एकजीव करणें. ६ *to acquire familiarity with* (a subject) *by study* उत्तम तयारी करणें, (एखाद्या विषयाचा) उत्तम अभ्यास करणें, पारंगतता मिळविणें.]

Work'able *a. that can be worked* चालवतां येणारा. २ *that will work* चालणारा, चालण्यासारखा. ३ *worth working* चालवून पाहण्यासारखा. ४ *practicable* व्यवहार्य.

Work-a-day *a.* नित्याचा, प्रचारांतला, रोजचा; as, "This [*work-a-day* world."

Work-bag, Work-basket, Work-box *n.* शिवणकामाची पिशवी *f* -टोपली *f* -पेटी *f.*

Work-day *n.* (सणाशिवायचा व आदितवाराशिवायचा) कामाचा दिवस *m*, आठवड्याचा दिवस *m.*

Worked, Wrought *pa. t.* and *pa. p.* of Work.

Work'er *n.* काम करणारा *m*, कार्यकर्ता *m.* For more meanings see the Verb. २ *an undeveloped female of various social insects* अपूर्ण वाढीची मादी (कीटक), कामकरीण (माशी किंवा मुंगी).

Work'-fellow *n.* (कोणत्याहि कामांतला) जोडीदार *m.*

Work-folk *n.* कामकरी *m. pl.*, मजूरदार माणसें *n. pl.*

Work-house *n.* बेकारखाना *m*, तुरुंगवजा कारखाना *m.* यांत बेकार लोकांना पाठवितात.

Work'ing *pr. p.* काम करणारा. For more meanings see the Verb. [THE W. CLASS कामगार लोकांचा वर्ग *m*, कामकरी लोकांचा वर्ग *m*, मजुरांचा वर्ग *m*. W. CLOTHES धडवती *f*, काम करतांना घालण्याचीं वस्त्रें *n. pl.* W. MAN कामकरी *m*, मजूर *m.*]

Working *n.* काम करणें *n*, काम चालवणें *n*, कामास लावणें *n*, राबवणें *n*. For more meanings see the Verb. २ *the way a thing works* व्यापार *m*, हालचाल *f*; as, "The *workings* of his conscience; The *workings* of his face." ३ खाणीचा खणलेला भाग *m*; as, "Was found in a disused W." [W. CAPITAL कामचलाऊ भांडवल *n*, फिरतें भांडवल *n*. W. DAY *n*. SAME AS WORK-DAY. WORKING PLAN, W. DRAWING काम चालवण्याचा प्लान *m*. W. OUT, *calculation of results* आढावा *m*. २ *elaboration of details* पुरा तपशील देणें.]

Work'-man *n. operative* कामगार *m*. २ *an artisan* कारागीर *m*, कारीगर *m*. [AWKWARD, UNSKILFUL W. नाकसवी *m*. A BAD W. QUARRELS WITH HIS TOOLS Cf. नाचतां येईना अंगण वांकडें.]

Work'-man-like *a.* कारागिराला शोभणारा, कारागिराला उचित. २ कसबानें केलेला, कुशलतेनें केलेला, कसबाचा, कसबदारीचा, कारागिरीचा.

Work'manship *n.* कारागिरी *f*, कसबदारी *f*, कसब *n*. २ घाट *m*, थाट *m*, घडण *f*, घडवण *f*, घडणी *f*. ३ करणी *f*, कृति *f*, कसबाचें काम *n*.

Work-people *n. pl.*, कामकरी *m. pl.*, मजूरदार *m. pl.*, [मजूरदारणी *f. pl.*

Work-room *n.* (शिवण्याचें वगैरे नाजूक) काम करण्याची खोली *f*.

Work-shop *n.* सुतारकामाचा कारखाना *m*. २ लोहार- [कामाचा कारखाना *m*.

Work-shy *n. a loafer* भटक्या *m*, चुकारतट्टू *m*, कामचुकार *m*. W. *a.* कामचुकार, कामचुकाऊ.

Work-table *n.* शिवणकामाचें टेबल *n*.

Work-woman *n.* कामगारीण *f*.

World (wurld) [A. S. *woruld*, world.] *n.* जग *n*, इहलोकवास *m*, भूलोकची वस्ती *f*. [THE OR THIS W. मृत्युलोक *m*, इहलोक *m*, भूलोक *m*. THE OTHER W., THE NEXT W. परलोक *m*, स्वर्लोक *m*, स्वर्ग *m*. THE LOWER W. अधोलोक *m*, according to Hindus यमलोक *m*. TO MAKE THE BEST OF BOTH W.S प्रपंचांत राहून परमार्थ साधणें. THE END OF THE W. प्रलय *m*, जगबूड *f*, जगाचा अंत *m*.] २ *secular interests and occupations* प्रपंच *m*, संसार *m*, भवचक्र *n*, भवजाल *n*, भवबंध *m*, भवसागर *m*, संसारावर्त *m*, भव *m*, मोहजाल *n*, मोहपाश *m*, मायाजाल *n*, मायाचक्र *n*, विषयजाल *n*, विषयपाश *m*, आशापाश *m*. [DEAD TO THE W., RENOUNCER OF THE W. विरक्त, अवधूत, संन्यासी. SICK OF THE W. भवरोगी. SNARES OF THE W. मोहजाल *n*, मोहपाश *m*, संसाराचा जंजाळ *m*. TO KEEP ONESELF UNSPOTTED FROM THE W. अलिप्त राहणें, उंच टांच करून चालणें. TO RENOUNCE OR ABANDON THE W. संन्यास घेणें, जोग घेणें.] ३ *the universe* विश्व *n*, ब्रह्मांड *n*, ब्रह्मगोल *m*, जग *n*, जगत् *n*. [TO CARRY THE W. BEFORE ONE सारखा दिग्विजय करीत जाणें. SOUL OF THE W. जगदात्मा *m*, विश्वात्मा *m*, लोकात्मा *m*, ब्रह्म *n*. TO THE W.'S END आकल्प, सृष्टीच्या प्रलयकालापर्यंत, जगाच्या अंतापर्यंत.] ४ *everything that exists*

outside oneself **बाह्यसृष्टि** *f*, **सृष्टि** *f*, **जग** *n*, **विश्व** *n*. [THE EXTERNAL W. बाह्यसृष्टि *f*, दृश्यविश्व *n*. THE W. OF DREAMS स्वप्नसृष्टि *f*. FOR ALL THE W. सर्व जग दिलें तरी.] (b) **सर्वस्व** *n*, loosely **जग** *n*; as, "She is all the W. to me." ५ *earth* **पृथ्वी** *f*, **जग** *n*, **भूलोक** *m*, **जहानदुनिया** *f*, **लोक** *m*, **भुवन** *n*. [TO GO ROUND THE W. पृथ्वीप्रदक्षिणा करणें. CITIZEN OF THE W. विश्वबंधुत्ववादी *m*, विश्वनागरिक *m*. TO MAKE A NOISE IN THE W. जगांत टिमकी वाजवणें. THE OLD W. (*Europe, Asia, Africa*) जुनें जग *n*. THE NEW W. (*America*) नवें जग *n*. THAT HAS SEEN THE W. बारा वंदरचें पाणी प्यालेला. TO HAVE THE WIDE W. BEFORE ONE बारा वाटा मोकळ्या असणें, दाही दिशा मोकळ्या असणें, सर्व पृथ्वी मोकळी असणें. TO MAKE THE WHOLE W. KIN सर्व जगाविषयीं भ्रातृभाव उत्पन्न करणें, विश्वैक्यभाव उत्पन्न करणें.] ६ *human affairs* **संसार** *m*, **प्रपंच** *m*, **संसारमार्ग** *m*, **प्रपंचमार्ग** *m*, **संसारयात्रा** *f*, **लोकयात्रा** *f*, **प्रवृत्ति** *f*. [MAN OF THE W. टक्केटोणपे खाहेला, व्यवहारज्ञ (मनुष्य). TO BEGIN THE W. पैसे मिळवूं लागणें. TO TAKE THE W. AS IT IS जग आहे तसें घेऊन चालणें, जगाशीं जुळतें घेणें. TO GO OR COME DOWN IN THE W. खालावणें.] ७ *fashionable society* **प्रतिष्ठित लोक** *m. pl.*, **शिष्टलोक** *m. pl.*, **जग** *n*, loosely **लोक** *m. pl.* ८ (a) *all who belong to a specified class* **लोक** *m. pl.*, **माणसें** *n. pl.*, **वर्ग** *m*, **मंडल** *n*, **समाज** *m*; as, "The literary W." (b) **जग** *n*, **लोक** *m. pl.*, **जनलोक** *m. pl.*, **आलमदुनिया** *f*, **अठरापगडजात** *f*. [ADORABLE BY THE W. जगद्वंद्य. IN THE MOUTH OF THE W. विश्वतोमुखीं, जगाच्या तोंडीं. LIFE OF THE W. जगज्जीवन *m*. SALVATION OF THE W. जगदुद्धार *m*. SAVIOUR OF THE W. जगदुद्धारक *m*, जगाचा तारक *m*. WE SHOULD DO AS THE W. AROUND US पांच करतील तें आपण करावें.] (c) *customs or opinions of society* **लोकरीति** *f*, **जनरीति** *f*, **जनशिरस्ता** *m*, **जनसंप्रदाय** *m*, **लोकसंप्रदाय** *m*, **लोकव्यवहार** *m*, **लोकपद्धति** *f*, **लोकप्रचार** *m*, **जनप्रचार** *m*. [CONFORMED TO THE W. प्रवाहपतित. W. TURNED UPSIDE DOWN उलटी दुनिया *f*.]

World'liness *n*. **ऐहिकता** *f*, **लौकिकता** *f*. २ **प्रपंचासक्ति** *f*, **प्रपंचनिष्ठा** *f*, **संसारदृष्टि** *f*, **प्रपंचदृष्टि** *f*.

World'ling *n*. **संसारी मनुष्य** *m*, **प्रपंचासक्त** *m*, **प्रपंची** *m*.

World'ly *a*. *temporal, earthly* **इहलोकचा**, **ऐहिक**, **लौकिक**, **संसाराचा**, **संसारमार्गाचा**. [W. AFFAIRS, W. BUSINESS संसार *m*, प्रपंच *m*. W. BONDS, W. FETTERS संसारपाश *m*, आशापाश *m. pl.*, भवपाश *m. pl.*] २ *devoted to this world* **प्रपंची**, **प्रपंचदृष्टि**, **प्रपंचबुद्धि**, **प्रपंचासक्त**, **प्रपंचरत**, **बहिर्मुख**, **ऐहिकदृष्टि**.

Worldly-minded *a*. **संसारैकदृष्टि**, **प्रपंचासक्त**.

Worldly-wisdom *n*. **व्यवहारज्ञान** *n*.

Worldly-wise *a*. **व्यवहारज्ञ**, **संसारदक्ष**, **संसारी**.

World-old *a*. **फार जुना**, **फार पुराणा**, **अति प्राचीन**.

World-weary *a*. **जिवाला कंटाळलेला**.

World-wide *a*. **जगभर पसरलेला**.

Worm (wurm) [A. S. *wyrm*, a worm] *n. kinds of invertebrate, limbless animal* किडा *m*, किडूक *n*, कृमि *m*, *vulg.* क्रिमि *m*, किरीम *m*, कीट *m*, ?? कीटक *m*. ?? [COMMON EARTH W. काडू *m*, काडूं *n*, गांडवळ *m*, गांडूळ *n*, दानवा *m*, दानवें *n*, वाणी *m*, दवणा *m*, शिडद *m*. THREAD-LIKE W. FOUND IN RIVERS तंतु *m*, *pop.* तंत *m*. W. WITH TWO HEADS OR MOUTHS दुतोंडें *n*, गांडूळ *n*. WORMS (*compreh.*) कीडमुंगी *f*, किडामोकाडा *m*. A W. WILL TURN अतिच झालें म्हणजे गोगलगायहि उलटून अंगावर येते. THE W. OF CONSCIENCE पश्चात्ताप *m*, पश्चात्तापाच्या असह्य वेदना *f. pl.* TO HAVE A W. AT THE ROOT (OF RICHES, FAME, &c.) (संपत्तीस) कीड *f.* लागणें, (दौलतीस) वाळवी *f.* लागणें, भिरड or भेरड *m.* लागणें *in. con.* GLOW -W. काजवा *m.* SILK -W. रेशमाचा किडा *m.*] २ (*pl.*) *parasites in the bowels* जंत *m.* [WORKING OF WORMS IN THE BOWELS जंतांचे वेट *m. pl.* फिरणें.] ३ *intestinal disease caused by worms* जंत *m. pl.*, जंतांचा विकार *m*, जंतांचा उपद्रव *m*, कृमिरोग *m*, कृमि *m. pl.* [ROUND WORMS गांडुळासारखे जंत *m. pl.* TAPE WORMS फितीसारखे -वादीसारखे जंत *m. pl.* THREAD WORMS सूत्राकृति -सुतासारखे जंत *m. pl.*] ४ *a wretched creature* क्षुद्र कीटक *m*, क्षुद्र प्राणी *m*, क्षुद्र मनुष्य *m.* ५ *the thread of a screw* स्क्रूचा दोरा *m.* ६ *a short screw* लहान स्क्रू *m.* ७ *a spiral pipe* ऊर्ध्वपातनाची कृमिनलिका *f*, सर्पिल नळी *f.* ८ *a ligament under a dog's tongue* (कुत्र्याच्या जिभेखालचें स्क्रूसारखें) जिव्हाधो बंधन *n.*

Worm *v. t. to insinuate oneself into* (favour) कृपेंत शिरणें, नकळत स्वतःला (कृपेस) पात्र करणें, (स्वतःचें कार्य) घडवून आणणें. २ *to convey oneself, to make one's way* (हळुहळु आणि गुप्तपणें) पुढें ढकलणें -सरकवणें, पुढें वाट करणें -काढणें; as, "*Wormed* himself or *wormed* his way through the bushes." ३ *to remove the vermiform cartilage of a dog's tongue* कुत्र्याच्या जिभेखालची मकसूत्रासारखी कूर्चास्थि काढून टाकणें. ४ *to rid (garden-bed) of worms* किडे मारून टाकणें. ५ *to draw* (secret, &c.) *by crafty persistence out* (of person) (पाठीस लागून लागून) युक्तीनें गुप्त बातमी काढणें, खुबीनें गुप्त बेत वदविणें.

Worm *v. i. to move like a worm* किड्याप्रमाणें हळुहळु पुढें जाणें -सरकणें; as, "*Wormed* through the bushes." २ *to work slowly or secretly* (हळुहळु किंवा गुप्तपणानें) कार्य करणें -घडवून आणणें.

Worm-cast *n.* काडवानें उखरलेली माती *f.*

Worm-eaten *a.* किडका, किडवळ, किडखाद, किडलेला, किडकोळा, लागरा *dim.*, लागट, लागलेला, लागीर, किडेचा, कीड लागलेला, किड्यांनीं खाल्लेला. [TO BE W. किडवळणें, किडणें, बरडणें.] २ (*fig.*) *antiquated* जुना, प्राचीन, जीर्ण.

Worm-eating *a. living habitually on worms* किडे खाऊन राहणारा (पक्षी), कृमिजीवी.

Wormed *a.* किडलेला, किड्यांनीं खाल्लेला.
Worm-fever *n.* जंतांचा ताप *m.*
Worm-gear *n. arrangement of toothed wheel worked by revolving spiral* अनंत मळसूत्र आणि दांतेवालें चक्कर यांनीं केलेला (काम आणि शक्ति यांचा) सांधा *m.*
Worm-hole *n.* (लांकडाला किंवा फळाला) किड्यांनीं पाडलेलें भोंक *n.*
Worm-holed *a.* किडका, किड्यांनीं खाल्लेला -पोखरलेला, भोंकें पडलेला. [प्रचुरता *f.*
Wor'miness *n.* किडकेपणा *m,* कृमिमयता *f,* कृमि-
Worm-powder *n.* जंतांची पूड *f.*
Worm-wheel *n. a wheel gearing with an endless screw or worm, receiving or imparting motion* वरम व्हील *n,* वरम चक्कर *n,* अनंत मळसूत्राशीं जोडलेलें दांत्यांचें चक्कर *n.*
Worm-wood *n.* कडू दवणा *m.*
Wor'my *a. like a worm* किड्यासारखा. २ *grovelling* क्षुद्र, नीच, अधम. ३ *containing a worm* कृमि असलेला -झालेला, किडलेला. ४ *abounding with worms* कृमिप्रचुर, कृमिमय, कीटकप्रचुर, कीटकमय, किड्यांचा.
Worn *pa. p.* of Wear. झिजवलेला, &c., जर्जर. W. AND WASTED जर्जर. To BE W. (*fig.*) काचणें, काचावणें.] २ अंगावर घेतलेला, &c., नेसींव, अंगांत घातलेला, वापरलेला, झिरझिरीत (झालेला), झिजलेला. [W. CLOTHES झिरझिरीत (झालेले) कपडे *m. pl.*, जुने कपडे *m. pl.*] ३ वहिवाटलेला, घोळलेला. ४ उपभोगानें जुना केलेला, भोगजीर्ण, भोगजर्जर. ५ *stale* शिळा; as, "A W. joke."
Worn-out *a.* (घालून किंवा वापरून) जीर्ण झालेला, जुना झालेला, पुराणा. २ *wearied* थकलेला, कंटाळलेला.
Worried *pa. t.* W. *pa. p.* तोडतोडून खाल्लेला -घेतलेला. २ छळलेला, गांजलेला, त्रस्त, कावलेला, चिंताग्रस्त, चिन्तातुर. [To BE MUCH W. (-ला) चौंशीकडून विंचू लागणें.]
Wor'rier *n.* (दुसऱ्यांचा) छळ करणारा *m.* २ (स्वतःचा) संताप करून घेणारा, (जीवाला) त्रास करून घेणारा *m.*
Worry (wur'i) [A. S. *wyrgan*, to harm.] *v. t.* (of dogs) *to bite* (rat, sheep, dog) *repeatedly* चावणें, लंवके *m. pl.* -लचके *m. pl.* घेणें -तोडणें -काढणें *g. of o.*, कुतरओढ *f* -कुतरतोड *f.* करणें *g. of o.* (b) तोडतोडून -फाडफाडून खाणें, तोडतोडून घेणें, फाडफाडून घेणें, तोडातोड *f* -फाडाफाड *f.* करणें -मांडणें. [To W. A PROBLEM OUT सिद्धांताचा (सुटेपर्यंत) पिच्छा *m.* पुरविणें -घेणें.] २ *to tease, to harass* छळणें, गांजणें, जाचणें, कुतरओढ *f.* करणें *g. of o.*, सतावणें, भंडावून सोडणें, (चें) डोकें उठविणें -पिकविणें. [To W. ONESELF उगाच त्रास करून घेणें -करणें.]
Worry *v. i. to trouble one's self, to be unduly anxious* (विनाकरण) त्रास घेणें, त्रास करणें, उगाच दगदग *f.* करणें -करून घेणें, चिन्ता करणें, काळजी वाहणें. २ *to fret* चडफडणें, संतापणें, संताप करून घेणें. [To W. [illegible] *to manage to advance in spite of obstacles*

अडचणींतूनच मार्ग करणें -काढणें. To W. TO DEATH, जीवाला अरडीदरडी *or* अगडीदगडीं घालणें. To W. DOWN, *to swallow with a strong effort* मोठ्या कष्टानें घशाखालीं उतरवणें -गिळणें.]

Worry *n. hound's worrying of quarry* तोडतोडून -फाडफाडून खाणें *n*, लचके *m. pl.* घेणें *n* -तोडणें *n*. २ (usually in *pl.*) *cares* चिन्ता *f*, काळजी *f*. ३ *thing (s) worrying a person* चिन्ताहेतु *m*, चिन्तेचें कारण *n*. ४ *worried state* (चित्ताची) चिन्तातुर स्थिति *f*, व्यग्रता *f*, अस्वस्थता *f*.

Worrying *pr. p.* त्रास देणारा, छळणारा, गांजणारा.

Worse (wers) [Comparative of Bad.] *a.* अधिक वाईट, विशेष वाईट. २ (as predicative *a.*) *more sick* अधिक आजारी; as, "Is W. to-day; is getting W." ३ *in less good condition or circumstances* अधिक वाईट स्थितींत; as, "Is none the W. for it."

Worse *adv.* (Comparative of bad) अधिक वाईट रीतीनें, अधिक वाईट.

Worse *n. worse things* अधिक वाईट गोष्ट *f*, अधिक वाईट *n*; as, "Have W. to tell; But W. followed, W. remains." [THE W. हरणें *n*, हार *f*, पराजय *f*. To HAVE THE W. हरणें, पराजय पावणें. To PUT TO THE W. पराजय *m*. करणें.]

Worship (wur'ship) [O. E. *weorthscipe -weorth*, worth, and affix *-scipe*, -ship.] *n. religious homage, adoration* पूजा *f*, पूजन *n*, अर्चा *f*, अर्चन *n*, देवपूजा *f*, देवतार्चन *n*, भक्ति *f*, भजन *n*, आराधना *f*, आराधन *n*, उपासना *f*, वंदन *n*, नमन *n*, (loosely) नमस्कार *m*. [W. (*compreh.* or *gener.*) पूजाअर्चा *f*, अर्चनपूजन *n*. FULL OR COMPLETE W. सांग पूजा *f*. OBJECT OF W. उपास्य *n*. W. AMONG MAHOMMEDANS नमाज *f*. W. FROM FEAR भयें भक्ति *f*. W. FROM FAITH, LOVE, &c. भावभक्ति *f*, *pop.* भावें भक्ति *f*. PLACE OF W. मंदिर *n*, उपासनागृह *n*.] २ *adoration or devotion* (felt or shown towards person or principle) पूजा *f*, भक्ति *f*, श्रद्धा *f*, निष्ठा *f*, पूज्यबुद्धि *f*, आदर *m*, गौरव *m*, प्रेम *n*, कौतुक *n*; as, "The W. of rank." [AN OBJECT OF W. पूजास्थान *n*.] ३ *a title of honour* (in addressing certain magistrates) हुजरत, खुदावंत, खुदावंद, नियामत, मेहेरबान, साहेब. [YOUR W. आपण, आपले पाय *m. pl.*]

Worship *v. t. to adore* पूजा *f*. करणें, पूजणें, पूजन *n* -अर्चा *f* -अर्चन *n*. करणें, उपासना *f*. करणें, भजन *n*. करणें, भजणें. २ *to venerate* पूज्य मानणें, (-चा) आदर -सन्मान -गौरव करणें, (-ला) देव मानणें -समजणें.

Worship *v. i. to attend public worship* (सार्वजनिक) उपासनेस जाणें; as, "Where does he W.?"

Wor'shipful *a.* (used as a term of respect) *worthy of worship or honour* पूजनीय, पूज्य, सन्माननीय, सन्मान्य. (b) आराधनीय, आराध्य.

Worshipped *pa. t.* W. *pa. p.* पूजित, पूजिलेला, आराधित, उपासित, वंदित. २ सन्मानित, गौरव केलेला.

Wor'shipper *n.* पूजा करणारा *m*, पूजन करणारा *m*, पूजक *m*, उपासक *m*, आराधक *m*, भजक *m*, भक्त *m*.

Wor'shipping *pr. p.* पूजा करणारा, पूजन *n* -अर्चन करणारा, भजणारा. २ आदर करणारा, सत्कार करणारा, गौरव करणारा.

Worst (wėrst) [Superlative of Bad.] *a.* सर्वांपेक्षां वाईट, सर्वांहून वाईट, कनिष्ठ, अति वाईट.

Worst *adv.* सर्वांत वाईट रीतीनें, सर्वांहून वाईट रीतीनें, अति वाईटपणानें.

Worst *n.* *worst part, worst feature, worst possible issue* वाईटपणाचा कळस *m*, दुःखाचा कळस *m*, वाईटपणाची पराकाष्ठा *f*, निदानची बाजू *f*, निर्वाण *n*, अति बिकट भाग किंवा प्रसंग *m*, निर्वाणींचा प्रसंग *m*, अति दुःखाची गोष्ट *f*, अति विपन्न किंवा दुःखद स्थिति *f* -अवस्था *f*; as, "The W. of the storm is over; Things are at the or their W." [AT W., AT THE W. फार फार तर, कांहीं झालें तरी, निदानीं. TO GET THE W. OF हरणें. IF THE W. COMES TO THE W. तितकाच प्रसंग आला तर, निदानीस. LET HIM DO HIS W. त्याला काय (वांकडें) करावयाचें असेल तें करूं द्या. TO HAVE THE W. हरणें, पराभव पावणें. TO PUT TO THE W. हरवणें, जिंकणें, पराभूत करणें.]

Worst *v. t. to get the better of, to defeat* पराभव करणें, पाडाव करणें, चीत करणें, जिंकणें, पराजित करणें. [TO BE WORSTED हरणें, हार जाणें, पराभव पावणें, तोंडांत खाणें.]

Worsted (woorst'ed *or* woost'ed) [From Worstead, a village in England.] *n.* (वीणकामाकरितां) लोंकरीचें सूत *n*.

Worsted *a.* लोंकरीच्या सुताचा, लोंकरीचा, लोंकरी.

Worth (wurth) [A. S. *weorth*, value.] *n.* *value* किंमत *f*, मोल *n*. २ *merit* योग्यता *f*, चांगुलपणा *m*, गुण *m*, लायकी *f*. ३ *excellence* विशेष गुण *m*. ४ *importance* महत्त्व *n*, मानमान्यता *f*, योग्यता *f*. ५ *possessions* जिंदगी *f*, इस्टेट *f*.

Worth *a. equal in value or price to* (used predicatively) किंमतीचा, मोलाचा, योग्यतेचा; as, "Is W. much; Is W. 2/6." २ *possessed of, having property amounting to* ऐपतीचा, ऐपतवाला, धनी. [TO BE W. ऐपत असणें *in. con.*] ३ *deserving, worthy of* योग्य, जोगा, जोगता; as, "W. doing, hearing, &c." [W. ONE'S SALT आंगच्या गुणांनीं पोट भरणारा *m*, मोबदल्याइतकें भरपूर काम करणारा *m*.]

Worthi'ly *adv. in a worthy manner* योग्यतेनें, योग्य रीतीनें, साजेशा रीतीनें. २ *justly, truly* न्यायानें, नेकीनें, भलेपणानें, चांगुलपणानें.

Worth'iness *n.* योग्यता *f*, लायकी *f*, चांगुलपणा *m*, गुणिपणा *m*.

Worth'less *a.* (of persons or things) कुचकामाचा, निरुपयोगी, गचाळ, गुणहीन, नालायक, बिनकिंमतीचा, दीडदमडीचा, दमडीच्या किंमतीचा, कवडीचा, टाकाऊ, टाकवणा, सुरदाड.

Worth'lessness *n.* निरुपयोगिपणा *m*, कुचकामीपणा *m*, गचाळपणा *m*.

Wor'thy *a. estimable, respectable* योग्य, योग्यतेचा, चांगला, भला, नेकीचा, उत्तम, गुणी, गुणवान्, गुणवंत, गुणसंपन्न. २ *deserving of* योग्य, जोगा, जोगता, लायक, अर्ह (in *comp.*); as, "W. of remembrance." ३ *adequate, appropriate, of sufficient merit* योग्य, अनुरूप, उचित, युक्त, लायक, तोलाचा, बरोबरीचा, सारखा; as, "In words W. of the occasion; Has found a W. adversary."

Wor'thy *n. a man of eminent worth, a celebrity* थोर मनुष्य *m*, गुणी मनुष्य *m*, प्रसिद्ध पुरुष *m*.

Would *pa. t.* of Will. [लेला, वेष्टित, वेढलेला, &c.

Wound *pa.t.* and *pa. p.* of Wind गुंडाळलेला, वेष्टि-

Wound (wōōnd) [A. S. *wund*, wounded.] *n.* जखम *f*; (from a weapon) घाव *m*, घाय *m*, वार *m*, चोट *f*, क्षत *pop.* खत *n*; (made by a pointed and piercing instrument) खोंक *f*, खोंच *f*. [INCURABLE W. बरा न होणारा -न भरणारा घाव *m*. FESTERING W. पुवळणारा घाव *m*. MORTAL W. तात्कालिक मरण येणारा घाव *m*. CONTUSED W. ठेंचल्यामुळें झालेली जखम *f*. INCISED W. (छेदामुळें झालेली) छेदित जखम *f*. GUNSHOT W. अग्न्यस्त्रज जखम *f*, गोळी लागून झालेली जखम *f*. DISSECTION W. (प्रेताचा छेद करतांना झालेली) प्रेतछेदनजन्य जखम *f*. LACERATED W. (चामडी घांसून घांसून फाटून झालेली) विदारित जखम *f*. POISONED W. सविष जखम *f*. PUNCTURED W. (भोंक पडून झालेली) विद्ध जखम *f*. PLASTER OF A W. जखमपट्टी *f*, मलमपट्टी *f*. TO THROW SALT UPON A W. घावावर घाव *m*. घालणें.] २ (*fig.*) *injury done to a person's reputation* ज़ुखम (*fig.*) *f*, इजा *f*, धक्का *m*, घाव (*fig.*) *m*. ३ (*fig.*) *pain inflicted on a person's feelings* (अन्तःकरणावर केलेला) घाव *m*.

Wound *v. t. to inflict wound on* घाव *m*. घालणें, वार करणें, जखम करणें, जखमी -घायाळ करणें. २ (*fig.*) घाव घालणें, दुखवणें; as, "To W. one's feelings."

Wounded *pa. t.* W. *pa. p.* घाव घातलेला, वार केलेला, जखमी, घायाळ. [MORTALLY W. भिन्नमर्मा.]

Wove *pa. t.* of Weave. [वळींव.

Woven *pa. p.* of Weave विणलेला, वळलेला, विणीव,

Wraith (rāth) [Of doubtful origin.] *n.* छायापुरुष *m*.

Wrangle *n. a noisy dispute* हमरीतुमरी *f*, बाचाबाच *f*, भांडण *n*, तंटा *m*, कलागत *f*, खणकादणका *m*, खडाजंगी *f*, खटका *m*, वितंडवाद *m*.

Wrangle (ran'gl) [A freq. of wring.] *v. i. to dispute noisily or peevishly* हमरीतुमरी *f*. करणें, हंबेतुंबे -कलागत *f*. करणें -चालणें -होणें with *g. of s. recipro.*, कटकट *f*. करणें, कचकच *f*. करणें, खटका *m*. उडणें -झडणें -होणें *g. of s. recipro.*, तोंडास तोंड देणें, वितंडा *m*. करणें, वितंडवाद *m*. करणें. (b) (vociferously or vehemently) कलकलाट *m*. करणें -मांडणें, किलकिलाट *m* -किलबिलाट *m* -कचाच *m*. करणें -मांडणें.

Wran'gler *n.* हमरीतुमरी करणारा *m*, कचकच करणारा *m.* २ (Cambridge University) केंब्रिजयुनिव्हर्सिटींतील गणिताच्या शाखेंत पहिल्या वर्गांत आलेला *m*, रँगलर. गणिताच्या शाखेंतील पहिल्या वर्गांतील पहिल्या उमेदवारास Senior Wrangler, दुसऱ्या वर्गांत पास होणाऱ्या उमेदवाराला Senior Optime व तिसऱ्या वर्गांत पास होणाऱ्या उमेदवाराला Junior Optime असें म्हणतात. इसवी सन १९०९ पासून Senior Wrangler ही पदवी रद्द केली आहे.

Wrap *n.* (*usu.* in *pl.*) (a) शाल *f.* (b) पांघरण्याचा रग *m.* (c) क्लोक *m.* (d) गळ्याभोंवतीं गुंडाळण्याचा रुमाल *m.* (e) पासोडी *f.*

Wrap (rap) [A form of warp.] *v. t. to roll or fold together* गुंडाळणें, लपेटणें, गुंडाळून -लपेटून ठेवणें. २ (with *round*) वेढणें, गुंडाळणें, वेष्टणें, लपेटणें, बांधणें, गुंडाळून -वेष्टन बांधणें. [To W. AROUND THE WAIST वेढून घेणें, कमरेभोंवतीं गुंडाळणें. To W. ROUND CLOSELY गुरगुटून बांधणें -गुरगुटून घेणें.] ३ झांकणें, झांकून ठेवणें, दडवून ठेवणें; as, "The affair is wrapped in mystery." W. *v. i.* (with *up*) *to cover by winding something round* वेष्टणें, गुंडाळणें, लपेटणें, लपेटून घेणें; as, "Mind you W. up well if you go out." २ एकमेकांना लागणें, एकमेकांवर पडणें; as, "The edges should not W."

Wrapped *pa. t.* W. *pa. p.* गुंडाळलेला, लपेटलेला, वेष्टलेला, वेष्टित. [To BE WRAPPED UP IN गुंग -गर्क असणें; as, "Mother is W. up in her child." २ समाविष्ट असणें; as, "A country's prosperity is W. up in its shipping."]

Wrap'per *n.* गुंडाळणारा *m*, लपेटणारा *m.* २ *a woman's loose outer garment* सर्वांवरून घेण्याचा कपडा *m.* ३ गुंडाळण्याचे कागद *m. pl.* (b) पुस्तकाचें कागदी वेष्टण *n*, कागदी आच्छादन *n*, कागदी कव्हर *n.* ४ सिगारच्या बाहेरचें तंबाकूचें पान *n.* ५ शाल *f.* (b) पांघरण्याचा रग *m.* (c) क्लोक *m.* (d) गळ्याभोंवतीं गुंडाळण्याचा रुमाल *m.* (e) पासोडी *f.* [वेष्टणें *n.*

Wrap'ping *pr. p.* गुंडाळणारा, &c. W. *n.* गुंडाळणें *n*,

Wrath (räth) [Of A. S. origin.] *n. violent anger* कोप *m*, क्रोध *m*, राग *m.* [SLOW TO W. लैकर राग न येणारा, शांत.] २ *holy indignation* ईश्वरी कोप *m.*

Wrath'ful *a.* क्रोधयुक्त, रागावलेला.

Wreak (rēk) [A. S. *wrecan*, *orig.* to drive and so to punish.] *v. t. to avenge* द्वेष *m.* उगवणें, वैर *n* -सूड *n.* उगवणें; as, "To W. vengeance."

Wreath (rēth) [A. S. *wræth*, a twisted band.] *n. a garland* माळ *f*, माळा *f*, हार *m*, गजरा *m*, सर *m*, घोंस *m.* [To FALL IN PIECES (A WREATH) ओघळणें, तुटून खालीं पडणें. To SLIP OFF FROM A W. *or* STRING ओघळणें.] २ *carved imitation of a wreath* माळेसारखें नकसकाम *n.* ३ (poetic) *a circle of dancers or spectators* नर्तकांचा घेर *m*, प्रेक्षकांचा घेर *m.*

Wreathe (rēth) *v. t. to form into a wreath* फुलांची माळा *f.* करणें. २ माळ *f.* बांधणें, लपेटणें, गुंडाळणें. ३ (माळेसारखें) वाटोळें गुंडाळणें, वाटोळें बांधणें. ४ *to form by twisting* (दोरी वगैरे) वळणें. W. *v. i. to be interwoven* माळेसारखा गुंतणें, (-ची) माळ *f.* होणें.

Wreck (rek) [A. S. *wræc*, expulsion -*wrecan*, to drive.] *n. destruction* नाश *m*, नास *m*, नासधूस *f*, फूट *f*, मोड *f*, फूटतूट *f*, भंग *m*. (b) (*esp.* of a ship) नांवफूट *f*, तारूंफूट *f*. २ *ruins of a destroyed ship* फुटलेल्या तारवाचें सामानसुमान *n* -मोडतोड *f*. ३ *remains of anything ruined* मोडतोड *f*, फूट *f*. ४ *shipwrecked property* फुटलेल्या गलबतांतील माल *m*. ५ *a ship that has suffered a wreck* फुटलेलें तारूं *n*. ६ मोडकळीस आलेलें घर *n*. ७ (प्रकृतीनें) निकामी झालेला मनुष्य *m*. ८ *disorganised remains* मोडलेले भाग *m. pl.*

Wreck *v. t. to cause wreck of* (तारूं) फोडणें, (जहाजाचा किंवा आगगाडीचा) नाश करणें, भंग *m*. करणें. २ (आशेचा) भंग करणें, (कार्य) बिघडवणें, नासून टाकणें. W. *v. i. to suffer wreck or ruin* फुटणें, नाश पावणें, भंग होणें, नाश होणें.

Wreck'age *n.* फुटणें *n*, नाश होणें *n*. (b) फोडणें *n*. २ फूटतूट *f*, फुटका माल *m*, फुटक्या गलबतांतील माल *m*.

Wreck'er *n.* मुद्दाम जहाज फोडणारा *m*. २ फुटलेल्या जहाजांतील माल लुटणारा *m*. ३ लुटीच्या हेतूनें जहाज खडकावर नेणारा *m*. ४ मुद्दाम एखाद्या वस्तूचा नाश करणारा *m*. ५ फुटलेल्या गलबतांतील माल काढण्याकरितां किंवा गलबत किनाऱ्यावर आणण्याकरितां गलबताच्या मालकानें लावलेला मनुष्य *m*.

Wren (ren) [A. S. *wrenna*, a wren.] *n.* युरोपांतील रेन पक्षी *m*.

Wrench (rensh) [A. S. *wrencan* -*wrenc*, fraud.] *v. t. to wring or pull with a twist* पिळवटणें, मुरगळणें, पिरगळणें, पिळणें, पेंचणें, पिरगळणी *f* -पिरगाळणी *f*. करणें. (b) जोरानें पिळवटणें, जोरानें खेंचणें -ओढणें; as, "Wrenched his horse's head round." २ *to force by violence* (with *off*, *out*, or *open*) उकटणें, उचकटणें. [To W. AND TEAR VIOLENTLY उचकटाउचकट *f*. करणें. *g. of o.*] ३ *to sprain* लचकवणें, लचक भरवणें. ४ (with *from*) मुरगाळून -पिळवटून -पिळून घेणें, खेंचणें. (c) पिळवटून काढून -हिसकावून घेणें; as, "*Wrenched* opponent's sword from him." ५ *to pervert facts* (वस्तुस्थितीचा) विपर्यास करणें.

Wrench *v. i. to undergo a violent wrenching* लचकणें, मुरगळणें.

Wrench *n. a violent twist* मुरगळा *m*, लचक *f*, पिरगळा *m*, पिळण *f*, पेंच *m*. २ *pain caused by parting* विरहदुःख *n*, लचक (*fig.*) *f*; as, "Leaving home was a great W." ३ टाप पिळण्याचें हत्यार *n*, रिंच *n*. (corr. of Wrench).

Wrest (rest) [A. S. *wrestan-wræst*, firm.] *v. t. to twist from by force* मुरगाळून -पिळवटून -पिळून घेणें -खेंचणें. (b) बलात्कारानें घेणें. २ *to extort* जुलमानें काढणें, खेंचून घेणें, ओढणें, खेंचणें. ३ *to pervert* ओढाताण *f.* करणें, अर्थविपर्यास करणें, ओढूनताणून आणणें किंवा घेणें. ४ (सारंगीची खुंटी) पिळवटणें, पिरंगळणें.

Wrest *n.* मुरगाळणें *n*, मुरगळून -पिळवटून घेणें *n.* २ *distortion* (अर्थाची) ओढाताण *f*, अर्थविपर्यास *m.* ३ सारंगी लावण्याची किल्ली *f.*

Wrested *pa. p.* मुरगळलेला, पिळवटून घेतलेला, बलात्कारानें घेतलेला, ओढूनताणून घेतलेला.

Wrest'er *n.* मुरगळणारा *m*, पिळवटणारा *m.* २ बलात्कारानें घेणारा *m.* ३ (अर्थाची) ओढाताण करणारा *m.* [ओढाताण करणारा.

Wrest'ing *pr. p.* मुरगळणारा. २ बलात्कारानें घेणारा. ३

Wrest'ing *v. n.* मुरगळणें *n.* २ ओढाताण *f.* करणें *n*, ओढाताण *f.* ३ अर्थविपर्यास *m.*

Wrestle (res'l) [A. S. *wræstlian*; a freq. of *wrestan*, to wrest.] *v. i. to grapple with* (in sport) कुस्ती *f.* करणें, मल्लयुद्ध -बाहुयुद्ध *n.* करणें, झोंबी *f* -हातझोंबी *f.* घेणें -करणें. २ (*fig.*) *to apply oneself keenly to* (-शीं) झगडणें, (शीं) झटापट करणें; as, "To W. with a problem."

Wrestle *n.* कुस्ती *f*, मल्लयुद्ध *n.*

Wrest'ler *n.* मल्ल *m*, पेहेलवान *m*, कुस्ती खेळणारा *m*, जेठी *m.* [LOCKS AND GRIPS OF W. डावपेंच *m. pl.*, पांचपेंच *m. pl.*]

Wrest'ling *pr. p.* कुस्ती करणारा, कुस्ती लढणारा. W. *n.* कुस्ती *f*, झोंबी *f*, हातझोंबी *f*, मल्लयुद्ध *n*, बाहुयुद्ध *n.*

Wretch (rech) [A. S. *wrecca*, an outcast.] *n. a most miserable person* दुर्दैवी मनुष्य *m*, फुटक्या कपाळाचा *m*, कपाळफुटका *m*, दैवाचा भोपळा *m*, भाग्याचा भोपळा *m*, भिकार भोपळा *m*, अकाबाईचा भाऊ *m*, अकाबाईचा वडील भाऊ *m*, अकाबाईचें कूळ *n*, अकाबाईचें बाळ *n*, फुटक्या दैवाचा *m*, भद्या *m*, रवळनाथाचें कूळ *n*, शंख्या *m*, दळभद्रा *m*, दळभद्या *m*, हतभाग्य *m*, हतदैव *m*, घर ना दार आणि देवळीं बिऱ्हाड, जन्मकरंटा *m*, कपाळकरंटा *m*, करंटा *m*, शुद्ध स्फटिक *m.* २ *a worthless, sordid creature* पाजी *m*, लुच्चा *m*, हरामी *m*, चांडाळ *m*, चंडालमूर्ति, दुरात्मा *m*, नराधम *m*, हुचभाई *m*, हुचमाणूस *m.*

Wretch'ed *a. miserable, unhappy* दुःखी, कष्टी, दुःखांत पडलेला, अतिदुःखी, दुःखापन्न, आपद्ग्रस्त, दुःखयुक्त, दुःखान्वित, आपन्न, विपन्न. [A W. CREATURE OR BEING दुःखी प्राणी.] २ (of persons) *pitiable, paltry* दरिद्री, बापडा, बापुडवाणा, बिचारा, भिकारी, दीन. ३ (of things) *sorry, poor, paltry* दरिद्री, भिकारी, भिकार, फाटका, फुसका. ४ *calamitous* दुःखाचा, विपत्तीचा, हालअपेष्टेचा, हालाचा, अपेष्टेचा.

Wretch'edly *adv.* भिकारडेपणानें, दरिद्रिपणानें, भिकाऱ्याप्रमाणें, भिकाऱ्यासारखा.

Wretch'edness *n.* दुःख *n*, दुःखिपणा *m*, कष्ट *m. pl.*, क्लेश *m. pl.*, हलाखी *f*, बुरे हाल *m. pl.*, अपेष्टा *f*, दुर्दशा *f*, दुःखावस्था *f*, लाचारी *f*, कंगाली *f*, दैना *f*, आपत्ति *f*, विपत्ति *f*, आपदा *f*. [TO BE IN UTTER W. डोईवरून पाणी जाणें, पुरेपुरे हाल असणें with *g. of s.* TO LIE IN UTTER W. हाका मारणें, रक्षरक्ष होणें, उताणा पडणें, उठवण घेणें, उठवर्णास येणें.] २ दरिद्रिपणा *m*, बापडेपणा *m*, भिकारीपणा *m.* ३ भिकारपणा *m*, फुसकेपणा *m.*

Wriggle (rig'l) [A freq. of *obs. wrig*, to move about.] *v. i.* नागमोडीसारखा जाणें, वांकडातिकडा जाणें, वांकणें घेऊन जाणें. २ (of worms &c.) *to move sinuously* वळवळणें, वळवळ *f.* करणें, विळविळणें, अळापिळा *m* -अळेपिळे *m. pl.* -अळयापिळया *f. pl.* घेणें -देणें, लवलवणें. ३ *to use crooked means* दुष्ट उपाय योजणें. ४ *to make way* (along, in, out, through, &c.) *by wriggling* वांकडे उपाय -डावपेंच योजून वाट काढणें -करणें, सुटणें, सुटका करून घेणें; as, "To W. out of a difficulty." W. *v. t.* वळवळवणें, (अळेपिळे घेऊन आंग, शेंपटी, हात वगैरे) हालवणें. W. *n.* वळवळ *f.* Wriggled *pa. t. & pa. p.*

Wrigg'ler *n.* वळवळणारा *m*, वळवळ करणारा *m*, अळेपिळे देणारा *m.* २ डावपेंच योजणारा *m.*

Wrigg'ling *pr. p.* नागमोडीसारखा जाणारा. २ वळवळणारा, अळेपिळे घेणारा. ३ दुष्ट उपाय योजणारा.

Wrigg'ling *v. n.* नागमोडीसारखा जाणें *n.* २ वळवळणें *n*, अळेपिळे घेणें *n*, वळवळ *f.* ३ दुष्ट उपाय योजणें *n.*

Wright (rīt) [A. S. *wyrhta-wyrht*, a work.] *n. a maker* (chiefly in compounds) करणारा *m*, बांधणारा *m.* [WHEEL-W. चाकें करणारा *m.* SHIP-W. जहाजें बांधणारा *m.* PLAY -W. नाटकें लिहिणारा *m*, नाटककार *m.*]

Wring (ring) [A. S. *wringan*, to twist.] *v. t. to twist forcibly* पिळणें, मुरगळणें, मुरगाळणें, पिरगळणें, पिरगाळणें, पिळंगुटणें, पिळवटणें, पीळ *m* -पिळा *m.* घालणें -देणें. (b) *to pervert sense of* अर्थविपर्यास करणें; as, "To W. words from their true meaning." (c) *to extort* पिळणें, पिळून काढणें, सक्तीनें काढणें; as, "To W. consent or money." [To W. THE HANDS (दुःखानें हात पिळवटणें.] Wrung, (B.) Wringed *pa. t. & pa. p.* W. *n.* पिळा *m*, मुरगळा; as, "Gave my hand a W.; Give those clothes a W."

Wring'er *n.* पिळणारा *m*, मुरगळणारा *m*, पिळून काढणारा *m*, पिळून घेणारा *m.*

Wring'ing *pr. p.* W. *n.* पिळून काढणें *n*, पिळणें *n*, मुरगाळणें *n.* २ पिळून काढणें *n*, सक्तीनें काढणें *n*, उकळणें *n.*

Wring'ing wet *a.* थबथबीत.

Wrinkle (rin'kl) [M. E. *wrinkel*, A. S. *wringan*, to twist.] *n.* सुरकुती *f*, वळी *f*, चिरमी *f*, अढी *f.* W. *v. t.* सुरकुत्या *f. pl.* पाडणें, सुरकुतवणें. W. *v. i.* सुरकुती पडणें, सुरकुतणें, चिरमुतणें, वळ्या पडणें *in. con.*

Wrinkle (rin'kl) [A. S. *wrenc*, a trick.] *n. a useful hint* सूचना *f*, खुबी *f*; as, "Gave me a W. or two."

Wrinkled *pa. t.* W. *pa. p.* सुरकुतलेला, चिरम्या पडलेला, सुरकुत्या पडलेला.

Wrink'ling *pr. p.* सुरकुत्या पाडणारा. २ सुरकुती पडणारा.

Wrist (rist) [A. S. *wrist -writhan,* to twist.] *n.* मणगट *n*, मणिबंध *m.*

Wrist-band *n.* (सद्याचा) कफ *m.*

Wrist-joint *n.* मणिबंधसंधि *m.*

Wrist'let *n.* पोंची *f.* २ हातमोजे बांधण्याचा बंद *m.*

Writ (rit) [From Write.] *n.* *a writing* लेख *m.* २ (law) *summons* लेखी बोलावणें *n*, समान *n*, समन्स *n.* (b) लेखी ताकीद *f.* ३ *a document* सनद *f*, परवाना *m.* [HOLY W. बायबल *n.* TO SERVE A W. ON समान बजावणें, समान लावणें.]

Write (rīt) [A. S. *writan,* to write; the original meaning being 'to scratch.'] *v. t.* (a) लिहिणें, (अक्षरें) काढणें. (b) (ग्रंथ वगैरे) लिहिणें, रचणें. (c) (पत्र वगैरे) लिहिणें, लिहून पाठवणें. २ (*fig.*) *to impress* (-वर) लिहिणें, छाप मारणें; as, "Has honesty *written* in his face." [To W. DOWN लिहिणें, लिहून ठेवणें, मांडणें, मांडून ठेवणें, टिपणें, टिपून ठेवणें. २ (लेखांत) नमूद करणें. To W. OFF फरडेशाई करणें. २ (as bad debts) जमा करून टाकणें, जमेस लिहून टाकणें. To W. OUT पुरें लिहिणें. २ (as ideas, used reflexively) लिहून संपवणें; as, "He has *written* himself *out.*" To W. OUT FAIR पक्की प्रत तयार करणें. To W. OUT UNDER DISTINCT HEADS निरनिराळ्या सदरांत लिहिणें, सदरवार लिहिणें, विल्हेवारीनें लिहिणें. To W. ROUGHLY खरडणें. To W. UP लेखांत स्तुति करणें. २ (एखाद्या प्रसंगाचें) विस्तृत वर्णन लिहिणें. WRITTEN IN OR ON WATER (*lit.* पाण्यावर लिहिलेला) न लिहिलेला. WRIT LARGE मोठ्या अक्षरांनीं लिहिलेला, ठळक लिहिलेला.] Wrote *pa. t.* Written *pa. p.*

Write *v. i.* लिहिणें. २ पत्र लिहिणें. ३ लिहिणें *n.* लिहिणें, लिहिण्याचें काम *n.* करणें.

Wri'ter *n.* लिहिणारा *m.* (b) कारकून *m.* [A GOOD W. कलमबहादर *m*, लेखणीचा बहादर *m*, लिहिणारा बांका किंवा फरडा *m.* BAD WRITER खरडेघांश्या *m*, खरड्या *m*, गवतकाप्या *m*, गवत्या *m.*] २ *an author* लेखक *m*, ग्रन्थकार *m*, ग्रन्थकर्ता *m.*

Wri'tership *n.* कारकुनाची जागा *f.* २ कारकुनी *f*, कारकुनी पेशा *m.*

Writhe (rīth) [A. S. *writhan,* to twist.] *v. i.* *to twist about as in pain* वळवळणें, वळवळ करणें, अंगपिळा *m* -आळेपिळे *m. pl.* -आळोकेपिळोके देणें -घेणें or *in. con.* येणें. W. *v. t.* *to twist one's body about* वळवळवणें, (आळेपिळे देऊन आंग) हालवणें. W. *n.* (R.) आळोकापिळोका *m*, अंगपिळा *m.* Writhed *pa. t.* and *pa. p.*

Wri'thing *pr. p. a.* आळोक्यापिळोक्याचा.

Wri'thing *n.* वळवळणें *n*, वळवळ *f*, वळवळा *m*, अंगपिळा *m*, अंगवळा *m*, वळापिळा *m*, आळेपिळे *m. pl.*, आळोकेपिळोके *n. pl.*

Wri'ting *n.* लिहिणें *n*, अक्षरें काढणें *n.* [HASTY OR BAD WRITING कुत्र्याचे पाय मांजराचे पाय. MATE-

RIALS OF W. लेखनसाहित्य *n*, लेखनसामग्री *f*. REGULAR AND UNIFORM W. एकटांकी अक्षर *n*, एकटांकी लिहिणें *n*. TO SET UP PRETENSIONS TO GOOD W. लेखणीस चंग बांधणें.] २ *that which is written* लिहिणें *n*, अक्षरें *n. pl.* [TO PUT A THING IN W. लिहून टेवणें, पांढऱ्यावर काळें करणें. BY OR IN W. लेखी, लिहून.] (b) *a written document* लेख *m*, कागद *m*, कागदपत्र *n*, लेखपत्र *n*, खत *n*, दस्तऐवज *m*. ३ *a piece of literary work* लेख *m*, ग्रंथ *m*.

Writing-board *n*. पाटी *f*. २ लिहिण्याचा फळा *m*.

Writing-book *n*. अक्षर वळविण्याची वही *f*.

Writing-case *n*. लेखनसाहित्यपेटिका *f*, लिहिण्याचें सामान टेवण्याची खणांची पेटी *f*.

Writing-desk *n*. लिहिण्याचें उतरतें टेबल *n*.

Writing-ink *n*. लिहिण्याची शाई *f*.

Writing-master *n*. अक्षरमास्तर *m*.

Writing-paper *n*. (पत्रें) लिहिण्याचा कागद *m*.

Writing-table *n*. लिहिण्याचें टेबल *n*.

Written *pa. p. a.* (as opposed to *oral*) लेखी.

Wrong (rong) [Lit. *'twisted'* from the English root *wring*.] *a. other than the right or the more or most desirable* चुकीचा, भलता, अनिष्ट; as, "Always does the W. thing." २ *contrary to law or morality* अन्यायाचा, अनीतीचा, अधर्माचा, अमार्गाचा, गैरचालीचा, गैररीतीचा, हराम, गैरवाजवी, अवाजवी, गैरशिस्त, अयोग्य, वाईट, वांकडा, वावगा, अनुचित, अन्याय्य, नीतिविरुद्ध, न्यायविरुद्ध, सदोष, अशुद्ध, अयथार्थ, असत् (in *comp.*), असाधु, अयुक्त; as, "Lying is W." ३ *mistaken, in error* चुकीचा, चुकलेला, अवास्तविक, गैरवाजवी, सदोष, अयथार्थ, अप्रमाणात्मक, खोटा; as, "A *wrong* opinion." [IN THE W. BOX, *awkwardly placed, in a difficulty, at a disadvantage* अडचणींत, पेंचांत, संकटांत.] ४ उलटा, उफराटा, उरफाटा, विपरीत; as, "W. side of the blanket." [W. FOUNT चुकीचा टाइप (संच). ON THE W. SIDE OF FORTY (वयानें) चाळिसापेक्षां जास्त.] ५ *out of order, in bad condition* नादुरुस्त, बिघडलेला, विकृत; as, "His liver is gone W."

Wrong *n. injustice, unjust action or treatment* अन्याय *m*, अपराध *m*, वाईट *n*, जुलूम *m*, अपकार *m*, अपकृति *f*, अनिष्ट *n*, अहित *n*, नुकसान *n*, नुकसानी *f*; as, "Has done me a great W." २ *what is morally wrong* अनीति *f*, पाप *n*; as, "The difference between right and W." [TO DO W. पाप करणें.] ३ *an erroneous view* चुकीचा समज *m*, गैरसमज *m*, भ्रम *m*, भ्रांति *f*. ४ *the position or responsibility for having caused a quarrel, &c.* अपराधिपणा *m*, दोषिपणा *m*, अपराध *m*, दोष *m*, चूक *f*; as, "You are in the W." [TO PUT ONE IN THE W. (-वर) चुकी लादणें.] ५ (law) अन्याय *m*, (एखाद्याच्या हक्काचें) नुकसान *n*, अपराध *m*, अपकार *m*.

Wrong *adv. amiss, in a wrong direction* वांकडें, चूक (used adverbially), चुकून, भलत्याच दिशेनें, चुकीच्या दिशेनें, भलत्याच मार्गानें, खोटा. [To GO W. (ESP. OF A WOMAN) वांकडें पाऊल पडणें.]

Wrong *v. t. to treat unjustly, to do wrong to* (-चा) अन्याय करणें, वाईट *n* -अपराध *m.* करणें, (-वर) ज़ुलूम *m.* करणें. (b) (*law*) अन्याय *m.* करणें, नुकसान *n.* करणें. २ *to mistakenly attribute bad motives to* चुकून दुष्ट हेतु माथीं मारणें -लादणें; as, "I assure you, you W. me."

Wrong-doer *n.* अपराधी *m*, चुकी करणारा *m*, अपराध करणारा *m*, अपकार करणारा *m*, वाईट करणारा *m*, अन्याय करणारा *m.*

Wrong-doing *n.* अपराध *m*, चुकी *f*, अन्याय *m.*

Wrong'ful *a.* अन्यायाचा, अनीतीचा, अधर्माचा. २ (*law*) अन्यायाचा, बेकायदा. [W. CONFINEMENT बेकायदा अटक *f*, अन्यायाची कैद *f.* W. GAIN बेकायदेशीर कमाई *f*, अन्यायाची प्राप्ति *f.* W. LOSS (दुसऱ्याच्या) बेकायदेशीरपणामुळें (झालेलें) नुकसान *n*, अन्यायाचें नुकसान *n.* W, RESTRAINT अन्यायानें प्रतिबंध *m.*] Wrong'fully *adv.* अन्यायानें, अनोतीनें, अधर्मानें. २ नाहक.

Wrong-headed *a.* आग्रही, दुराग्रही, हट्टी, आपल्याच (खोट्या) समजुतीस चिकटून राहणारा.

Wrong'ly *adv.* अन्यायानें, अनीतीनें, अधर्मानें, अमार्गानें, गैरवाजवी रीतीनें, वांकडा *decl.*, अन्यथा. २ चुकीनें, चूक करून, भ्रांतीनें, भ्रमानें, गैरवाजवी, गैरशिस्त, खोटें. ३ उलटें, उफराटें.

Wrong'ness *n.* चूक *f*, अन्याय *m*, अन्यायिपणा *m*, वाईटपणा *m*, वांकडेपणा *m*, गैरवाजवीपणा *m*.

Wrote *pa. t.* of Write.

Wroth (rōth) [A. S. *wrath*, angry.] *a.* क्रुद्ध, संतप्त, [कोपज्वलित.

Wrought *pa. p.* (of work) *performed, done* केलेला, कृत. २ *worked, elaborated* घडलेला, घडींव, संस्कारित, संस्कृत, क्लृप्त. ३ *stirred, worked up, excited* चेतवलेला, चेष्टवलेला उत्तेजित.

Wrung *pa. p.* of Wring मुरगाळलेला, पिळवटलेला, &c. [WATER OF W. CLOTHES, &c. पिळवणी *n.*]

Wry (rī) [A. S. *wrigian*, to drive, to bend.] *a.* *distorted, twisted* वांकडा, तिरपलेला, पीळ दिलेला, वक्र, वांकडातिकडा. Wrier, Wryer, Comparative; Wriest, Wryest, Superlative.

Wry-mouthed *a.* वक्रमुख, वक्रतुंड, वांकडें तोंड केलेला.

Wry-neck *n.* वांकडी मान *f*, वक्रग्रीवा *f*, मान वांकडी होणें *n.* हा एक स्नायूंचा विकार आहे.

Wry'ness *n.* वांकडेपणा *m*, तिरपलेलेपणा *m*, वक्रता *f*. २ वांकडें तोंड *n*, वक्रमुखता *f*.

X (eks) इंग्रजी वर्णमालेंतील चौविसावें अक्षर. हें व्यंजन आहे. याचीं अनेकवचनें Xs, X's अशीं लिहितात. २ (algebra) अव्यक्त संख्या *f*.

उत्पत्तिः ग्रीक भाषेंतील X अक्षरापासून ल्याटिन भाषेंतील X अक्षराची उत्पत्ति झाली; व ल्याटिन भाषेंतील X अक्षरापासून इंग्रजी भाषेंतील X अक्षराची उत्पत्ति झाली असें युरोपिअन वर्णविदांचें मत आहे.

उच्चार: X चे उच्चार तीन प्रकारचे आहेत. (a) ks सारखा; जसें; Wax, Tax. (b) gz सारखा; जसें, Example, Examination. (c) z सारखा; जसें, Xerxes.

संक्षेप: X = Christ. Xmas = Christmas. रोमन अंकलिपींत X = ten; ⋈ = thousand; $\overline{X}$ = ten thousand.

Xan'theine *n.* पुष्पांतील पीतवर्ण द्रव्य *n*, पुष्पपीतवर्ण *m*.

Xanthin (zan'thin) [Gr. *xanthos*, yellow.] *n.* पीतकारक तत्त्व *n*, पीतवीर्य *n*, पीततत्त्व *n*. हें पिवळया पानांच्या पीतवर्ण द्रव्यांत, मंजिष्ठांत व मूत्रांत सांपडतें.

Xanthophyll (zan'thō-fil) [Gr. *xanthos*, yellow, and *phullon*, a leaf.] *n.* पानांतील पीतरंजक द्रव्य *n*, पर्णपीतवर्ण *m*.

Xanthopsia *n.* पिंवळें दिसणें *n*, पीतदृष्टि *f*.

Xantippe, Xanthippe (zan-tip'e or zanth-pe) [Xantippe was the name of the wife of Socrates.] *n. a shrewish woman* कर्कशा *f*, त्राटिका *f*, कजाग बायको *f*, (jocosely) महामाया *f*.

Xenogamy (zen-og'a-mi) [Gr. *xenos*, strange, and *gamos*, marriage.] *n. cross-fertilization* संकरोत्पत्ति *f*, वनस्पतींच्या दोन निरनिराळ्या वर्गांपासून एक नवीन संकीर्ण जात तयार करणें *n.*

Xenon (zē'-non) [Gr. *xenos*, strange.] *n.* (*chem.*) (अतिशय थोडक्या प्रमाणांत हवेमध्यें सांपडणारा आर्गान आणि हेलियमसारखा) झीनान (नांवाचा वायु). झीनान हें एक मूलतत्त्व आहे.

Xerophilous (zē-ro'fi-lus) [Gr. *xeros*, dry, and *phullon*, a leaf.] *a.* मरुप्रदेशांत होणारा, मरुज; as, "X. plants."

Xiphias *n.* (*astron.*) खड्गमत्स्य तारा *m*, असिदंष्ट्रा तारा *m.*

Xipho (zi-fō), Xiphi (zi-fi) [Gr. *xyphos*, sword.] *a.* खड्गाकृति, खड्गासारखा, असिसदृश.

Xmas, or Xtmas [No full stop.] *n.* (ख्रिस्ती लोकांचा) ख्रिस्तमस सण *m*, नाताळचा सण *m.*

X-rays *n. pl.* Same as Rontgen rays.

Xylem (zi'lem) [Gr. *xylem*, wood.] *n.* (opposed to *phloem*) काष्ठपदर *m*, काष्ठप्रदेश *m.*

Xy'locarp *n. hard woody fruit* काष्ठाप्रमाणें कठिण होणारें फळ *n*, काष्ठकठिनफल *n*, काष्ठफल *n.* २ काष्ठाप्रमाणें कठिण फळें येणारें झाड *n*, काष्ठफलवृक्ष *m.*

Xylocar'pous *a.* काष्ठाप्रमाणें कठिण फळें येणारें (झाड), काष्ठफलधारी.

Xylograph (zi-l'ō-graf) [Gr. *xylon*, wood, and *graphein*, to write; allied to Sk. गृभ्.] *n.* लांकडी ठोकळ्यावरून छापलेलें चित्र *n.*

Xylog'rapher *n.* (चित्रांचे) लांकडी ठोकळे करणारा *m.*

Xylog'raphy *n.* (चित्रांचे) लांकडी ठोकळे करण्याची कला *m.*

Xylonite (zī'lō-nīt) [Gr. *xylon*, wood.] *n.* (शिंगासारखा किंवा कांसवाच्या पाठीसारखा) झायलोनाइट

(पदार्थ). याच्या लहान लहान वस्तु तयार करतात.

Xylophone (zī'lō-fōn) [Greek *xylon*, wood, and *phone*, sound, Cf. Sk. भण्.] *n.* झायलोफोन नांवाचा लांकडी बाजा *m.* यांतल्या लांकडी पट्टया लांकडी हातोडीनें वाजवितात. हा आपल्याकडील जलतरंगासारखा असतो.

Xyster (zis'tėr) [Gr. *xuster*, to scrape.] *n.* (surgery) हाडें खरवडून काढण्याचें शस्त्र *n.*

Y (wī) इंग्रजी वर्णमालेंतील पंचविसावें अक्षर *n.* हें शब्दाच्या प्रारंभीं आलें असतां व्यंजन असतें व शब्दावयवाच्या शेवटीं किंवा दोन शब्दावयवांच्या मध्यें आलें असतां स्वर असतें. याचीं अनेकवचनें Ys, Y's अशीं लिहितात. २ (algebra) दुसरी अव्यक्त संख्या *f.* ३ Y च्या आकाराची वस्तु *f.*

उत्पत्ति: ग्रीक भाषेंतून ल्याटिन भाषेंत, व ल्याटिन भाषेंतून इंग्रजी भाषेंत Y हें अक्षर जसेंच्या तसें आलें आहे.

उच्चार: Y चे यू व इ असे दोन उच्चार होतात; जसें, Young, Youth, Happy, Copy.

संक्षेप: Y. M. C. A. = Young Men's Christian Association. Y. W. C. A. = Young Women's Christian Association. Y., Yd. = Yard.

Yacht (yot) [Of Dutch origin.] *n.* (चैनीनें पाण्यांत फिरण्याकरितां किंवा शर्यतीकरितां) वाफेनें चालणारी किंवा वल्हविण्याची बोट *f*, याट. Y. *v. i.* याट बोटींतून फिरणें, याट बोटींतून फिरावयास जाणें. Yacht *v. t.* याट चालवणें.

Yacht-club *n.* याटचा शोक असणारांचा क्लब *m*, याट-क्लब *m.*

Yacht'er *n.* याट चालविणारा *m*, याट हाकारणारा *m.*

Yachts'man *n.* याटवाला *m*, याट चालवणारा *m.*

Yachts'manship *n.* याट चालवण्याचें कसब *n.*

Yam (yam) [From Portuguese *inhame.*] *n.* (*the plant*) कोनफाळच्या जातीचा कंद *m.* २ (*the root*) कोनफळ *n*, कोन *m*, गोराडूं *n*, सुकंद *m.* [WING-STALKED Y. कोनफळ *n*, गोराडूं *n.* BULB-BEARING Y. कारिंदा *m.* ELEPHANT-FOOT YAM सुरण *m*, मुसळें कोनफळ *n.*]

Yankee (yan'kē) [Corruption of *English* or of French *Anglais*, Englishman.] *n.* यांकी *m.* उत्तर-अमेरिकेंतील अमेरिकन लोकांना हा शब्द थट्टेनें लावतात.

Yank'eefied *a.* यांकीचें वळण लागलेला.

Yank'eeism *n.* अमेरिकन भाषणसंप्रदाय *m.* (b) अमेरिकन वाक्प्रचार *m.* (c) अमेरिकन चालीरीति *f. pl.*

Yard (yärd) [A. S. *gyrd*, a rod, a measure.] *n.* तीन फूट किंवा छत्तीस इंच लांबीचें माप *n*, यार्ड *m.* २ (डोलकाठीला बांधलेली आडवी काठी) परबाण *n*, परमान *n*, काठी *f.* [TO MAN THE YARDS सलामीकरितां परबाणाजवळ लोक रांगेनें उभे करणें.]

Yard *v. t.* (गुरें) गोठ्यांत घालणें, गोठ्यांत बंद करणें. २ वाडग्यांत बंद करणें.

Yard (yard) [A. S. *geard*, an enclosure.] *n. an enclosed piece of ground near a house* आंगण *n*, वाडगें *n*, अवार *n*, परसूं *n*, परडें *n*, खळ *n*, खळें *n*. [BRICK-Y. विटांचा कारखाना *m*. CAB-Y. भाडोत्री गाड्या ठेवण्याची जागा *f*, भाडोत्री गाड्यांचा तबेला *m*. CHURCH -Y. ख्रिस्ती देवळाच्या अंगणांतील स्मशान *n*. COURT -Y. आंगण *n*. DOCK -Y. गोदीची (भोंवतालची) जागा *f*. FARM -Y. शेतांतील खळें *n*. VINE -Y. द्राक्षांचा मळा *m*. RAILWAY -Y. स्टेशनची भोंवतालची (डबे ठेवण्याची, जोडण्याची वगैरे) जागा *f*. STOCK-Y. गुरांचा गोठा *m*. TAN -Y. कातडीं कमावण्याचा कारखाना *m*.]

Yard-arm *n*. परबाणाची -काठीची डावी किंवा उजवी [बाजू *f*.

Yard-man *n*. शेतांतील खळ्याची राखण करणारा *m*. २ रेल्वेच्या यार्डांतील (डबे वगैरे करणारा) मजूर *m*.

Yard-master *n*. रेल्वेयार्डचा अधिकारी *m*, रेल्वेचा यार्डमास्तर *m*. [यार्ड *m*, वाराचा गज *m*.

Yard-measure *n*. (फूट व इंच पाडलेलें) यार्डाचें माप *n*,

Yard-stick *n*. यार्डाच्या मोजाची काठी *f*, यार्डकाठी *f*.

Yarn (yärn) [A. S. *gearn*, thread.] *n. spun thread* (लोकरीचें किंवा कापसाचें) सूत *n*. [YARN-BEAM पांजणी केलेलें सूत गुंडाळलेलें बीम *n*. YARN-OPENERS फाळका, असारा. HEALD-YARN वया (HEALDS) तयार करण्याचें सूत.] २ *a single string of a cord* पेड *n*. ३ (*colloq.*) लांबलचक गप्पा *f. pl.*, बाता *f. pl.*, गोष्टी *f. pl.*, चऱ्हाट *n*. [LONG Y. चऱ्हाट *n*, चर्पटपंजरी *f*, चर्पट *n*, परवड *f*, दीर्घसूत्र *n*, कोळ्याचें सूत *n*. TO SPIN A YARN OR YARNS चऱ्हाट लावणें.]

Yawn (yawn) [A. S. *ganian*, to yawn.] *v. i.* जांभई *f*. देणें. २ (of person or animal) *to gape with astonishment* तोंड वासणें, आ करणें, आ पसरणें, आ वासलेला किंवा पसरलेला असणें *g. of s.* Y. *v. t.* जांभई देत बोलणें -सांगणें; as, "*Yawned* goodnight."
Yawn *n*. जांभई *f*, जृम्भा *f*.

Yawn'er *n*. जांभई देणारा *m*.

Yawn'ing *n*. जांभई *f*. देणें *n*.

Ye (yē) [M. E. *ye*, Sk. यूयम्.] *pron*. (nominative *pl*.; used chiefly in poetry, or facetiously or colloquially) तुम्ही.

Yea (yā) [A. S. *gea.*] *adv. yes, verily* होय, खरोखर.
Yea *n. an affirmative vote* अनुकूल मत *n*, होय *m*, होकार *m*. Yeas *pl.*
Yean (yēn) [A. S. *eanian*, to bring forth.] *v. t. & v. i. to bring forth young* (as lamb, kid, &c.) विणें.
Yean'ling *n.* लहान कोंकरूं *n.* २ लहान करडूं *n.*
Year (yēr) [A. S. *gear*. Cf. Gr. *hōra*, season.] *n.* वर्ष *n*, साल *n*, संवत्सर *m*, वत्सर *m*, संवत् *m*. [BEGINNING OF THE Y. वर्षारंभ *m*. CLOSE OF THE Y. सालअखेर *f*. COMING Y. पेस्तरसाल *n*, पेस्तरवर्ष *n*. EVENTS OR FORTUNES OF THE Y. (AS PREDETERMINED ASTROLOGICALLY) वर्षफळ *n*. FIRST Y. OF A CYCLE अव्वल साल *n*. FOR YEARS वर्षानुवर्ष, सालोसाल. THE Y. OF AN ERA सन. LAST Y. OF A CYCLE अखेर साल *n*. NEW YEAR'S DAY नववर्षदिन *m*, वर्षप्रतिपदा *f*, संवत्सरप्रतिपदा *f*, पाडवा *m*. PAST *or* LAST Y. गतवर्ष *n*, गतसाल *n*, सालगुदस्त *n*, गेलें साल किंवा वर्ष *n*. IN OR DURING THE PAST Y. गुदस्तां, सालगुदस्तां, गेल्या सालीं, गतसालीं. PRESENT OR CURRENT Y. सालमजकूर *n*, चालू साल *n*, चालू वर्ष *n*. IN *or* DURING THE CURRENT Y. यंदां, यंदांच्या वर्षीं, यंदांच्या सालीं. RELATING TO TWO YEARS दुसाली. LEAP Y. (३६६ दिवसांचें) कालपूरक वर्ष *n*. SIDEREAL Y. आर्क्ष वर्ष *n*. SOLAR Y. सौर वर्ष *n*. THROUGHOUT THE YEAR बारमास, बारमाहा, बारमाही, उन्हाळपावसाळ. TROPICAL Y. सांपातिक सौर वर्ष. TWO YEARS OLD (A BEAST) दुसा, दुवर्षा. THREE YEARS OLD (A BEAST) तिसा, तिवर्षा. FOUR YEARS OLD (A BEAST) चौसा, चौवर्षा. UNTO THE YEAR'S END आवर्षान्त, वर्षाच्या शेवटापर्यंत. WITHIN THE YEAR *or* WITHIN A YEAR वर्षाचे कांठीं, भरवर्षांत, DURING *or* THROUGH THE WHOLE Y. सरसाल. YEAR AFTER YEAR सालोसाल, सालदरसाल, वर्षानुवर्ष. YEAR BEFORE A PARTICULAR Y. आदलें वर्ष *n*, आदलें साल *n*. LUNAR Y. चांद्रवर्ष *n*. COMMON Y. (३६५ दिवसांचें) व्यावहारिक वर्ष *n*. THE FISCAL Y. सरकारी (वसुलाचें) वर्ष *n*. SCHOOL Y. शाळेचें वर्ष *n*. Y. OF GRACE, YEAR OF OUR LORD इसवी सन. Y. IN, Y. OUT वर्षभर सारखा.] २ (*pl.*) *period of life esp. age or old age* वय *n*. (b) म्हातारपण *n*. [TO BE IN YEARS म्हातारा होणें. ADVANCED IN YEARS वयोवृद्ध, वयस्क. DECLINING YEARS उतारवय *n*, उत्तरवय *n*, वार्धक्य *n*. STRICKEN IN YEARS वयातीत, वयोवृद्ध.]
Year-book *n.* (कोणत्याहि विषयासंबंधीं) एका सालाची माहिती देणारें पुस्तक *n*, वार्षिक पुस्तक *n*; as, "Statesman's year-book."
Year'ling *n.* एक वर्षाचें वासरूं *n.* २ एक वर्षाचें [शिंगरूं *n*.
Year-long *a.* वर्षभर टिकणारा, वर्षभर चालणारा.
Year'ly *a. happening every year* वर्षाचा, प्रतिवर्षाचा, वर्षावर्षाचा, दरसालचा, दरवर्षाचा, प्रतिवर्षाचा, सालाबादचा, वार्षिक, प्रतिवार्षिक, सांवत्सरिक, प्रतिसांवत्सरिक, सांवत्सर, आब्दिक. २ *lasting a year* एक वर्ष

टिकणारा, एकसाली, वर्षायु, वर्षजीवी. ३ *comprehending a year* वर्षाचा, वार्षिक, आब्दिक, सांवत्सरिक.

Yearly *adv.* दरवर्षीं, दरवर्षास, प्रतिवर्षी, प्रतिवर्षास, दरसाल. २ *by the year* सालिना, दरवर्षास, प्रतिवर्षी.

Yearn (yėrn) [A. S. *giernan*, to desire.] *v. i. to feel earnest desire* (with *for* or *after*) कळवळणें, जीव तुटणें, आंतडीं तुटणें किंवा पिळणें *g. of s.*, आंतड्याला पीळ पडणें किंवा बसणें, ओढ *f.* बसणें -लागणें, काळजाला पीळ पडणें, मनापासून इच्छा करणें, तळमळणें; as, "*yearns* for rest, affection, &c."

Yearn'ing *n.* कळवळा *m*, कन्हवळा *m*, कळकळ *f*, ओढ *f*, ओढा *m*, तळमळ *f*, उत्कटेच्छा *f*. [MATERNAL Y. आईची माया *f*, पोटजाळ *m*, पोटआग. Y. OF AFFECTION प्रेमपान्हा *m*.]

Yeast (yēst) [A. S. *gyst*, yeast.] *n. the froth of beer in fermentation* खमीर *m*, किण्व *m*, सुरामंड *m*, मद्यमंड *m*, यवमंड *m*, specifically ताडी *f*, आंब *f*. २ *bot.* किण्वजवनस्पति *f*, किण्ववनस्पति *f*.

Yeast-germs *n.* (विशेषरोगोत्पादक) किण्वजंतु *m. pl.* रक्तकिण्वजंतु, रक्तकिण्व *n*.

Yeast'y *a. frothy, like foam* खमिरासारखा, फेंसाळ. २ *in a ferment, working like yeast* खमिराच्या गुणाचा, फसफशीत, फसफसलेला, आंबलेला; as, "Y. conscience; Y. imaginings." ३ *wordy, superficial* शाब्दिक, बाह्यावडंबराचा, वरपंगी, वरवर दिसणारा, फेंसाचा; as, "Y. talk; Y. professions."

Yell (yel) [A. S. *gellan*, to yell.] *v. i. to howl or cry out with a sharp noise* केंकावणें, कोंकलणें, केंकटणें, किंकाळी फोडणें, आरोळी देणें, खेंकाटणें. Y. *v. t. to utter with a yell* किंकाळी फोडून सांगणें, आरोळी मारून सांगणें, किंकाळून उच्चारणें, किंकाळून सांगणें; as, "To Y. out an oath."

Yell *n.* किंकाळी *f*, किराळी *f*. [आरोळी *f*.

Yell'ing *v. n.* कोंकलणें *n*, किंकाळणें, किंकाळी *f*,

Yellow (yel'ō) [A. S. *geolo*, yellow, allied to L. *heluus*, Sk. हरित्, yellow.] *a.* पिंवळा, remissly पिंवळट (yellowish), हळद्या, हळदिवा, बसन्ती, पीत, केशरी, केशरी रंगाचा; intensively (bright yellow) पिंवळा धमक, पिंवळा चटक, पिंवळा रसरशीत, धमधमीत पिंवळा, धवधवीत पिंवळा. [DEEP *or* DARK Y. पिंवळा जर्द, पिंवळा गर्द. YELLOW CARTILAGE पीत मृद्वस्थि. Y. FEVER पीतज्वर. यांत काविळ होते, व काळें काळें ओकून पडतें. YELLOW MEN, (चिनी, मांगोलियन वगैरे) पीतकाय लोक, पीतवर्णी लोक, पिंवळे लोक *m. pl.* YELLOW RACES पीतवर्णजाति. Y. METAL पितळ *f*. THE Y. PERIL (पिंवळे लोक गोऱ्या लोकांना पादाक्रांत करून सर्व जगावर आपला अंमल बसवितील हें) पिंवळें संकट *n*. Y. PRESS (दुसऱ्या राष्ट्राच्या कुरापती काढून युद्धास प्रवृत्त करणारीं) युद्धप्रिय वर्तमानपत्रें. २ भांडखोर पत्रें. Y. SPOT दृग्मज्जामंडलांतील पिंवळा ठिपका.] २ (of looks, mood, feelings, &c.) *jealous, envious, suspicious* हेव्याचा, मत्सराचा, मात्सर्यसूचक -व्यंजक, साशंक.

Yell'ow *n.* पिंवळा रंग *m.* २ पिंवळें रंजक द्रव्य *n.*

Yellow *v. i.* पिंवळा होणें; as, "Paper *yellowed* with age." Y. *v. t.* पिंवळा करणें, पिंवळा रंग आणणें -देणें.

Yell'owish *a.* पिंवळसर, पिंवळट.

Yell'owishness *n.* पिंवळसरपणा *m*, पिंवळटपणा *m.*

Yell'owness *n.* पिंवळेपणा *m.* २ पिंवळा रंग *m.*

Yelp (yelp) [A. S. *gilpan*, to boast, to exult.] *v. i.* (as a dog in pain) कोंकलणें, केकटणें.

Yen *n.* (जपानी नाणें) येन. याची किंमत सुमारें दोन शिलिंग दीड पेन्स असते. Yen *pl.*

Yeoman (yō'man) [Perhaps from O. E. *yoman*, *yeman*, a villager.] *n.* मिरासदार किंवा वतनदार शेतकरी *m*, शेतकरी गृहस्थ *m*, खातापिता कुणबी गृहस्थ. [YEOMAN'S SERVICE महत्वाची मदत *f*, जबर मदत *f*, महत्वाची कामगिरी *f*, मोठी कामगिरी *f*.] २ शेतकऱ्यांच्या रिसाल्यांतील स्वार *m.* Yeomen *pl.*

Yeo'manry *n.* मिरासदार शेतकरी *m. pl.* २ शेतकरी स्वयंसैनिकांचा रिसाला *m.*

Yes (yes) [Of Anglo-Saxon origin.] *adv.* होय, हो, हां, हूं. २ खरोखर, खरेंच कीं काय; as, "Yes?" ३ हाजीर, हजर, हूं, पुढें.

Yes *n.* होकार *m*, होयकार *m*, हो *m.* Yeses *pl.*

Yester (yes'tėr) [Of Anglo-Saxon origin. Allied to Sk. ह्यस्] *a.* कालचा, मागला, गेला, गेलेला, ह्यस्तन.

Yes'terday *n.* काल, कालचा दिवस *m*, गेलेला-गेला -गत दिवस *m.* [DAY BEFORE Y. परवांचा दिवस. ON THE DAY BEFORE Y. परवां MAN OF Y. कालचें पोर *n*, सध्यांचा मनुष्य *m.*] Y. *adv.* काल, कालच्या दिवशीं.

Yester-night *n.* गेलेली रात्र *f*, मागली रात्र *f.*

Yesternight *adv.* कालच्या रात्रीस, गेल्या -मागल्या रात्रीस.

Yet (yet) [Of Anglo-Saxon origin.] *adv. over and above, besides* अजून, आणखी. २ *up to the present* अजून, अद्यापि, अद्याप, ही वेळपर्यंत, ही वेळपावेतों, आतांपर्यंत, आतांपावेतों. ३ *even, still* तेव्हां, तेव्हां देखील, असतांहि. ४ *in a new degree* अजून, आणखी, अद्यापि, यावरहि. ५ (with comparative) हून, पेक्षां; as, "*Yet* more difficult task." ६ तरी, तथापि, तत्रापि, असें असतांहि; as, "Though they curse *yet* bless thou." [AS YET अद्याप, आजपावेतों, अद्यापि.]

Yet *conj.* तरी, तथापि, पण, परंतु, असें असूनहि.

Yield (yēld) [Of Anglo-Saxon origin.] *v. t. to produce* देणें, उत्पन्न करणें, होणें -उत्पन्न होणें *in. con.*, with पासून *of s.*, उपज *f* -निपज *f* -प्राप्ति *f.* होणें *in. con.* with पासून *of s.* २ *to give, to grant* देणें, मिळणें, प्राप्त होणें, उत्पन्न होणें, हातीं -हातास लागणें all *in. con.* with पासून of *s.*; as, "Investment *yields* five per cent." ३ *to give up, to surrender* देणें, सोडणें, सोडून देणें, स्वाधीन करणें, हवालीं करणें. [To Y. FORTRESS किल्ला सोडून देणें. To Y. ONESELF PRISONER कैदी म्हणून (शत्रूच्या) स्वाधीन होणें. To Y. POSSESSION ताबा सोडून देणें. To Y. UP THE GHOST मरणें, प्राणो-

स्वीकरण होणें.] ४ *to concede, to grant* देणें, मान्य करणें, कबूल करणें, मानणें. [To Y. PRECEDENCE TO (-ला) अग्रमान देणें, पहिला मान देणें. To Y. THE PALM विजय कबूल करणें, (-ची) सरशी कबूल करणें. To Y. SUBMISSION शरण जाणें, शरणागत स्थिति कबूल करणें. To Y. CONSENT रुकार देणें. To Y. THE POINT मुद्दा सोडून देणें.] Y. *v. i. to confess inferiority to* (-ला) हार जाणें, (-च्या पुढें) हात टेंकणें, दबणें, दबून जाणें; as, "The town *yielded* without awaiting assault." २ *to comply with* मान्य करणें, कबूल करणें, मानणें.

Yield *n.* उपज *f*, निपज *f*, लाभ *m*, परिणाम *m*, उत्पन्न *n.* २ (*chem.*) परिणत द्रव्य *n*, परिणाम *m.*

Yielded *pa. t.* Y. *pa. p.* दिलेला. २ उत्पन्न केलेला, (-पासून) झालेला. ३ मान्य केलेला, कबूल केलेला. ४ सोडून दिलेला, स्वाधीन केलेला. ५ माघार घेतलेला.

Yield'er *n.* देणारा *m.* २ हार खाणारा *m*, माघार घेणारा *m.*

Yield'ing *pr. p. compliant* नमतें घेणारा, पडतें घेणारा, सौम्य, लवचीक, मऊ.

Yoke (yōk) [A. S. *geoc*, L. *jugum*, Sk. युज्, to join.] *n.* जूं *n*, जोखड *n.* [DOUBLE Y. जोडी. PEG *or* PIN OF A Y. धुराणी *f*, जोवणी *f.* PORTION OF THE Y. WHICH SITS UPON THE NECK शेळें *n.* TO SHRINK FROM THE Y. खांद *m.* चोरणें.] २ (*fig.*) *sway, dominion,* जूं (*fig.*), सत्ता *f*, करडा अंमल *m*, स्वामित्व *n*, प्रभुत्व *n.* (b) *servitude* दास्य *n*, गुलामगिरी *f.* [UNDER THE Y. OF (-च्या) अंमलाखालीं -सत्तेखालीं -दास्यांत. TO KEEP UNDER THE Y. OF कर्तव्याखालीं धरणें.] ३ *bond of union* (*esp.*) *the marriage tie* प्रेमबंधन *n*, ऐक्य *n*, लग्नाची गांठ *f.* ४ *a pair of oxen* जोत *n*, जोडी *f.* [FRONT Y. आगली *f.* DRIVER OF IT आगल्या *m.*] ५ कावड *f*, कावडीची दांडी *f.* ६ (सद्रा, कोट, वगैरेंची) खांद्यावरील पट्टी *f.* ७ घंटा टांगण्याची आडवी लोखंडी कांब *f.* ८ तिसऱ्या नळांत आणून सोडलेल्या दोन नळांना जोडणारें पसरट तोंडाचें नसराळें *n*, जोडनळ *m.*

Yoke *v. t. to put a yoke on* जुंपणें, जोडणें, जूं -जोखड घालणें -ठेवणें, जुंपण *f* -जुंपणी *f.* करणें, जोडी *f.* करणें -बांधणें -घालणें. २ *to enslave* गुलाम करणें, दास बनविणें, सत्तेचें जोखड ठेवणें -घालणें. ३ (लग्नानें) एकत्र करणें. ४ एकाच कामावर ठेवणें -लावणें.

Yoke *v. i.* (-ची) जोडी असणें -होणें, (-च्या) जोडींत जाणें.

Yoke-bone *n.* डोकें आणि तोंड यांचे अस्थि जोडणारें [गालाचें हाड *n.*

Yoke-fellow, Yoke-mate *n.* जोडीदार *m*, साथीदार *m*, जोडीचा *m*, जोडीवाला *m.* २ *a partner in marriage* नवरा *m.* (b) बायको *f.*

Yolk (yōk), Yelk (yelk) [A. S. *geolo*, yellow.] *n.* अंड्यांतील पिंवळा बलक *m.* २ (मेंढरांस धुतल्यावर पुन्हां त्यांच्या लोंकरींत होणारा) वसामय पदार्थ *m*, चिकट कचरा *m.*

Yolk-sack *n.* अंड्यांचा बलक असणारी पिशवी *f*, [गर्भपेशी *f.*

Yon (yon), Yonder (yon'dėr) [A. S. *geon*, yonder.] *adv.* पलीकडे, तिकडे, पैलीकडे, परता.

Yon, Yonder *a.* पलीकडचा, पलीकडील, तिकडचा, परता, पैलीकडचा, पैलीकडील.

Yore (yōr) [A. S. *geara*, long ago.] *n.* प्राचीन काल *m*, गतकाल *m*, पुरातन काल *m*. [OF Y. प्राचीन काळीं.]

You (ū) [Of Anglo-Saxon origin. Allied to Sk. यूयम्.] *pron.* तुम्ही (एकवचनी किंवा अनेकवचनी). २ *any one* कोणी. (Sing. thou, thee, possessive, your, yours.)

Young (yung) [A. S. *geong*, young; Allied to Sk. युवन्.] *a. not long born* तरुण, तरणा, नुकता झालेला, लहान वयाचा -उमरीचा, थोडक्या उमरीचा, कोंवळ्या उमरीचा, पहिले पराईचा, जवान, बाल, बालदशेचा, तारुण्यावस्थेचा, अल्पवयस्क, लहान, कोंवळा. (b) नवा, नवीन, होतकरू, पूर्ण वाढ न झालेला, उदयोन्मुख. [YOUNG AND VIGOROUS जवानमर्द, तरणाताठा, तरणा बांड, नवा तरणा, जानजवान, जवान पठ्ठ्या. Y. AND ARDENT नव्या उमेदीचा.] २ *inexperienced* अव्यावहारिक, अननुभवी, अनुभव नसलेला. ३ *junior* लहान, धाकटा, कनिष्ठ. [Y. JONES मुलगा जोन्स, धाकटा जोन्स.] ४ तरुणोचित, तारुण्यांत स्वाभाविक; as, "Y. ambition."

Young *n.* पिलूं *n*, पोर *n*, पील *n*, जावपें *n*, बचडा *m* -बचडी *f*, बचडें *n*, (हत्तीचा) करभ *m*, (हरणाचा) शावक *m*, (सिंहाचा) शिशु *m*, (गाईचा) वत्स *m*. [WITH YOUNG गाभण.]

Young'ster *n.* बारवर्षा *m*, सोळवर्षा *m*. २ (*pl.*) (विशेषतः उत्साही) मुलें *n. pl.*, पोरेंबाळें *n. pl.*

Your (ūr) *possessive a.* तुझा, तुमचा.

Yours (ūrz) *possessive a.* (used predicatively) तुमचा. २ सर्वस्वीं तुमचा, तुमच्या सेवेस तत्पर, तुमच्या स्वाधीन; "It is *yours* if you will accept it."

[YOURS IS TO HAND आपलें पत्र पोंचलें. YOURS OF THE 11TH &c. आपलें अकरावें पत्र, &c.]

Yourself *pron.* तुम्ही, तुम्ही स्वतः. Yourselves *pl.*

Youth (yōōth) [A. S. *geong*, Sk. युवन्, young.] *n.* तारुण्य *n*, तरुणपणा *m*, तरणेपणा *m*, ज्वानी *f*, पहिली पराई *f*, तारुण्यावस्था *f*, नवती *f*, यौवन *n*, यौवनावस्था *f*, तारुण्यकाल *m*, तरुणकाल *m*, पूर्ववय *n*; प्रथमवय *n*, कौमार *n*, शैशव *n*, यौवनकाल *m*, काळे केस *m. pl.* [FORCE AND VIGOUR OF Y. ज्वानी *f*; जवानी *f*, नवतीचा भर *m*, तारुण्याचा ऊत *m*, तारुण्याचा जोम *m*, तारुण्याचें उधान *n*, नवतीचा पूर *m*, मुसमुशी *f*, जवानीदिवानी *f*. FLOWER OF Y., PRIME OF Y., FRESHNESS OF Y. नवती *f*, नवनवती *f*, नवाळी *f*. HEYDAY OR MERIDIAN OF Y. भरजवानी *f*, भरनवती *f*, ऐन जवानी *f*. PERSON IN THE FLOWER OR PRIME OF YOUTH नवा तरणा, तरणा बांड, रसरशीत. PRIDE OF Y. यौवनदर्प *m*. TO BE GLOWING UNDER THE FIRE OF Y. मुसमुसणें, रसरसणें, लसलसणें, लसलस करणें.] २ *a young person* जवान *m*, बाप्या *m*, युवा *m*. ३ *young persons collectively* तरुण माणसें *n. pl.*, तरुण जन, पहिले पराईचीं माणसें, तरुण मंडळी *f*.

Youth'ful *a.* तरणा, तरुण, तारुण्यावस्थेचा. [Y. OFFENDER बाल अपराधी *m*, अज्ञान गुन्हेगार *m*.] २ *of or belonging to youth* तरुणपणाचा, तारुण्यावस्थेचा, तारुण्यदशेचा, नवतीचा, पूर्ववयाचा, पूर्ववयांतला, तारुण्यांतला, तारुण्यांत शोभणारा, तारुण्योचित; as, "Y. sports; Y. thoughts." ३ तरणा, उत्साही. [ज्वानी *f*.

Youth'fulness *n.* तरणेपणा *m*, तरुणपणा *m*, तारुण्य *n*,

Yule (yool) [A. S. *geol*, yule.] *n.* ख्रिस्तमसचा सण *m*, नाताळचा सण *m*.

Yule-tide *n.* ख्रिस्तमस *m*, नाताळ *m*, ख्रिस्तमस (नाताळच्या) सणाचे दिवस *m. pl.*

Z (zed) इंग्रजी वर्णमालेंतील सव्विसावें अक्षर. हें व्यंजन आहे. याचीं अनेकवचनें Zs, Z's, zeds अशीं लिहितात. २ (algebra) तिसरी अव्यक्त संख्या *f*.

उत्पत्तिः इजिप्शन चित्रलिपींतील [चिन्ह] ह्या अक्षरापासून इजिप्शन हायरॅटिक लिपींतील [चिन्ह] हें अक्षर बनलें व या हायरॅटिक अक्षरापासून फिनिशन लिपींतील I हें अक्षर बनलें व या I पासून वेस्टर्न ग्रीक भाषेंतील Z I हीं अक्षरें बनलीं व त्यांपासून प्राचीन ल्याटिन लिपींतील Z हें अक्षर बनलें, व हें ल्याटिन Z अक्षर जसेंच्या तसें इंग्रजी भाषेंत घेतलें, असें युरोपिअन वर्णविदांचें मत आहे.

उच्चार: याचे उच्चार दोन प्रकारचे आहेत. एक उच्चार Zeal शब्दांतील Z सारखा, व दुसरा उच्चार Azure शब्दांतील Z सारखा.

संक्षेप: Zech. = Zechariah. Zeph. = Zephaniah.

Zaffer, Zaffre (zaf'ẽr) [Of Arabic origin.] *n. impure oxide of cobalt used in making cobalt-blue and as blue pigment in enamelling and porcelain-painting* झापर *m.* हा मिश्र व अशुद्ध असा कोबाल्टचा आक्साइड आहे व हा सृष्टींत सांपडतो. मातीच्या भांड्यांना निळा रंग देण्याकरितां याचा उपयोग करितात.

Zany (zāni) [Fr. *zani* -It. *zani*, a corr. of *Giovanni*, John.] *n. a comic fellow* हंडीबाग *m*, विदूषक *m*. २ उल्लू *m*.

Zarnich *n. sulphide of arsenic* मनशीळ *n*.

Zaurac *n.* (*astron.*) यमुनानदींतील पांचवी तारा.

Zavijava *n.* (*astron.*) कण्व कन्याराशींतील एक तारा.

Zeal (zēl) [L. *zelus* -Gr. *zeein*, to boil.] *n. a boiling or passionate ardour* अति कळकळ *f*, उत्कंठा *f*, आस्था *f*, उत्साह *m*.

Zeal'ot *n.* (एखाद्या विषयासंबंधीं) वेडा *m*, भरीं भरलेला *m*.

Zeal'otry *n.* अति आस्था *f*, अति कळकळ *f*, वेड *n*.

Zeal'ous *a.* आस्थेचा, कळकळीचा, आस्थेवाईक, अति उत्कंठा असलेला. Zeal'ously *adv.* कळकळीनें, आस्थेनें, उत्कंठेनें, आस्थापूर्वक, आस्थापुरःसर.

Zebra (zē'bra) [Of African origin.] *n.* घोड्यासारखे पट्टे पट्टे असलेलें जनावर *n*, झिब्रा.

Zed *n.* झेड अक्षर *n*.

Zed'oary *n. curcuma zerumbet* सठी *f*, कर्चूर *pop.* कचरा *or* कचोरा *m*. [TURMERIC-COLOURED Z. आंबेहळद *f*, वनहरिद्रा *f*.]

Zeitgeist (tsīt'gīst) [Of German origin.] *n.* चालू वारें *n*, (विचाराचा) चालू ओघ *m*, प्रचलित लोकमत *n*, चालू कल *m*.

Zenith (zen'ith) [Fr. -Sp. -Ar. *samt*, short for *samt-ur-ras*, way of the head.] *n. the point in the sky exactly overhead* खस्वस्तिक *n*, ऊर्ध्वस्वस्तिक *n*, मध्यलग्न *n*. [POINTING TO Z. AND NADIR (A LINE) ऊर्ध्वाधर. Z. DISTANCE नतांश *m*, नतभाग *m*, नत. SINE OF THE Z. DISTANCE दृग्ज्या *f*. Z. SECTOR खस्वस्तिकवृत्तखण्ड.] २ *the highest point or limit* उच्चकोटी *f*, पराकोटी *f*, पराकाष्ठा *f*, भर *m*, बहर *m*, बहार *m*.

Zephyr (zef'ir) [Gr. *zephyros* -*zophos*, darkness, the dark quarter, the west.] *n.* पश्चिमवायु *m*. २ झुळूक *f*, मन्द वायु *m*, मन्दानिल *m*. ३ (धांवण्याच्या किंवा वल्हवण्याच्या शर्यतींत किंवा मुष्टियुद्धांत घालण्याचा) लोंकरीचा (आंगाबरोबरचा) तंग शर्ट.

Zero (zē'ro) [Fr. -It. -Ar, *sifr.*] *n. cipher* शून्य *n*, पूज्य *n*. २ (in a thermometer) शून्य *n*, शून्यांश *m*. ३ सुरवातीचा बिन्दु *m*, सुरवात *f*.

Zest (zest) [Fr. *zeste*, skin of an orange or lemon used to give a flavour.] *n. relish* रुचि *f*, चव *f*, गोडी *f*, स्वाद *m*; as, "Adds a Z. to." २ *keen enjoyment or interest* मजा *f*, गोडी *f*, प्रेम *n*, उत्साह *m*, आनंद *m*; as, "Entered into it with Z."

Zigzag (zig'zag) [An imitative word.] *a.* नागमोडीचा, नागमोडी, नागमोडीसारखा.

Zeus (zūs) *n.* ग्रीक लोकांचा झ्यूस देव *m*. याला ऊर्ध्वलोकाचा स्वामी समजतात.

Zinc (zink) [Of German origin.] *n.* जस्त *n*. [SULPHATE OF Z. सफेत मोरचूत. IMPURE CARBONATE OF Z. कलखापरी.] Z. *v. t.* जस्ताचा मुलामा देणें.

Zin'co *n.* Same as Zincograph. Zincos *pl.*

Zin'code *n. positive pole of voltaic cell* व्होल्टाच्या विद्युन्मालेचा धनध्रुव *m*, व्होल्टा धनध्रुव *m*.

Zinc'ograph *n.* चित्र कोरलेला जस्ताचा पत्रा *m*. २ कोरलेल्या जस्ताच्या पत्र्यावरून छापलेलें चित्र *n*. Z. *v. t.* जस्ताच्या पत्र्यावर चित्र कोरणें. २ कोरलेल्या जस्ताच्या पत्र्यावरून चित्र छापणें.

Zincog'rapher *n.* जस्ताच्या पत्र्यावर चित्रें कोरणारा *m.* २ जस्ताच्या पत्र्यावरून चित्रें छापणारा *m.*

Zincog'raphy (zin-cog'ra-fi) [Zinc + Gr. *graphein*, to write.] *n.* रासायनिक द्रव्यांनीं जस्ताच्या पत्र्यावर चित्रें कोरणें *n.* २ चित्रें जस्ताच्या पत्र्यावरून छापण्याची कला *f.*

Zin'cotype *n.* चित्रें कोरलेला जस्ताचा पत्रा *m.* २ कोरलेल्या जस्ताच्या पत्र्यावरून छापलेलें चित्र *n.*

Zion (zi'on) [Gr. *Zion*, a hill.] *n.* प्राचीन जेरुसलेम. (b) प्राचीन जेरुसलेममधील पवित्र टेंकडी *f.* २ *the Hebrew theocracy* हिब्रू लोकांचें ईश्वरसत्ताक राज्य *n.* ३ *the Christian Church* ख्रिस्ति एक्क्लेसिआ *f*, ख्रिस्ति धर्मसंस्था *f.* ४ *the kingdom of heaven* स्वर्गाचें राज्य.

Zi'onist *n.* आधुनिक ज्यू लोकांनीं प्यालेस्टाइन येथें जाऊन आपली वसाहत करावी असें प्रतिपादणारा *m.*

Zirconium (zir-kō'ni-um) [Ar. *zarkūn*, vermilion, -Pers. *zargun*, gold -coloured.] *n.* जिरकोनियम *n*, जिर्कन *n.* हें रसायनशास्त्रांतील मूलद्रव्य आहे.

Zodiac (zō'di-ak) [Lit. "the circle of animals." Gr. *zodiakos*, of animals -*zodion*, *dim.* of *zoon*, an animal.] *n.* (*astron.*) राशिचक्र *n*, राशिमंडल *n*, भचक्र *n*, भमंडल *n.* The twelve signs are मेष = (Aries), वृषभ (Taurus), मिथुन (Gemini), कर्क (Cancer), सिंह (Leo), कन्या (Virgo), तुला or तूल (Libra), वृश्चिक (Scorpio), धनु or धन (Sagittarius), मकर (Capri cornus), कुंभ (Aquarius), मीन (Pisces). There are two divisions (गोल) *viz.*, उत्तरगोल consisting of the signs from मेष (Aries) to कन्या (Virgo) and दक्षिणगोल consisting of the signs from तुला (Libra) to मीन (Pisces). Circuit (of the sun, &c.) through the zodiac भगण ?? Passage of the sun or a planet through a sign of the Z. राशिभोग. Passage of the sun through a sign of the Z. रविसंक्रमण *n*, सूर्यसंक्रांति *f*, रविसंक्रांति *f.* Passage (of the sun or a planet) from one sign of the zodiac into another संक्रांति *f.* Rising of a sign of the zodiac लग्न *n.* Rising sign of the zodiac उदयलग्न *n.* Setting sign of the Z. अस्तलग्न *n.* Sign of the Z. राशि *f*, रास *f*, भ *n.* String or ring of the signs of the Z. लग्नकुंडली *f.* Sun's entrance (moment of) into a sign of the Z. लग्न *n.*]

Zo'diacal *a.* राशिचक्राचा, भचक्राचा, राशिचक्रासंबंधी. [Z. light क्रान्तितेज *n*, राशिचक्रप्रकाश *m.*]

Zo'ic *a.* प्राण्यांचा. २ (*geol.*) अश्मीभूत प्राण्यवशेष असलेला, अश्मीभूत वनस्पत्यवशेष असलेला; as, "Z. rocks."

Zo'nal *a.* कटिबंधाचा, कटिबंधीय.

Zone (zōn) [L. *zona*, Gr. *zone*, a girdle.] *n.* (*archaic*) कमरपट्टा *m*, कांची *f*, कटिबंधन *n*, कटिमेखला *f.* २ (of the earth) कटिबंध *m.* [Frigid Z. शीतकटिबंध *m.* Temperate Z. समशीतोष्णकटिबंध *m.*

Torrid Z. उष्णकटिबंध *m.*] २ मंडल *n*, क्षेत्र *n*, प्रदेश *m*; as, "A Z. of evergreens."

Zoo (zōō) [Abbreviation of zoological gardens.] *n.* प्राणिसंग्रहालय (विशेषतः लंडन येथील) *n*, जनावरांचा बाग *m.*

Zoog'rapher *n.* प्राण्यांचें वर्णन करणारा *m*, प्राणिवर्णनकार *m.*

Zoog'raphy (zō-og'ra-fi) [Gr. *zoon*, an animal, and *graphein*, to write.] *n.* प्राणिवर्णनविद्या *f.*

Zooid (zō'-oid) [Gr. *zoon*, animal, and *eidos*, form.] *a.* प्राण्यासारखा, प्राणिसदृश, प्राणिकल्प. (b) वनस्पतीसारखा, वनस्पतिकल्प, वनस्पतिसदृश.

Zoolog'ical *a.* प्राणिशास्त्रासंबंधी, प्राणिशास्त्रविषयक. २ प्राण्यांचा, प्राणिविषयक.

Zoolog'ical gardens प्राणिसंग्रहालय *n*, प्राणिसंग्रहालय असणारा बाग *m*, जनावरांचा बाग *m.*

Zoolog'ically *adv.* प्राणिशास्त्राच्या दृष्टीनें.

Zool'ogist *n.* प्राणिशास्त्रवेत्ता *m.*

Zoology (zō-ol'ō-ji) [Gr. *zoon*, an animal, and *logos*, discourse.] *n. that part of natural history which treats of animals* प्राणिशास्त्र *n.*

Zo'ophyte *n.* प्राणिविशिष्ट वृक्ष (कृमि) *m.* स्टारफिश, जेली फिश आणि स्पंज हे या वर्गांत येतात.

Zoosporangium *n.* अमद्बीजकणकोश *m.* [बीजकण = Spore.]

Zoospore *n.* अमद्बीजकण *m*, अमजननपेशी *f.* [बीजकण or जननपेशी = Spore. बीजकण and जननपेशी are two proposals for Spore.]

Zootheism (z'ōō-thē-izm) [Gr. *zoon*, an animal + theism.] *n.* पशुपूजा *f.*

Zootomy (zō-ot'ō-mi) [Gr. *zoon*, an animal, and *temnein*, to cut.] *u.* प्राणिशारीरविद्या *f.*

Zosma *n. astron.* सिंह राशींतील पूर्वाफाल्गुनीची पहिली तारा.

Zuben el Chamali तूळ राशींत विशाखांची तिसरी तारा.

Zuben el Genubi व्यास. तूळ राशींत विशाखांची पहिली तारा.

Zuben Hakrabi तूळ राशींत विशाखांची चवथी तारा.

Zygapophysis (zī-ga-pof'i-sis) [Gr. *zygon*, a yoke, and *apophysis*, process.] *n. one of the yoke*

-pieces or articulations of the vertebræ मणिसंधि-प्रवर्धनक *n.*

Zygoma (zī-gō'ma) [Gr. *zygoma -zygon*, a yoke (bone).] *n.* गण्डास्थि *n.* २ शंखगण्डास्थिसंधानचक्र *n.* [शंखास्थि = Temporal bone. गण्डास्थि = Cheek bone.]

Zygomata *n. pl.* of Zygoma.

Zygomat'ic *a.* गण्डास्थीचा. २ शंखगंडास्थिसंधान चक्राचा. [Z. ARCH गण्डचक्र *n*, गण्डशंखसंधिचक्र *n.* Z. FOSSA गण्डोत्तर खात *n.* (खात = fossa or cavity) Z. PROCESS गण्डास्थिप्रवर्धनक, गण्डप्रवर्धनक *n.* Z. SURFACE गण्डोत्तरतल.]

Zygomaticus major गुर्वीसृक्कणीकर्षणी (muscles).

Zygomaticus minor लघ्वीसृकणीकर्षणी (muscles).

Zygomorphic (zī-gō-mor'-fik) [Gr. *zygoma*, yoke, and *morphe*, form.] *a.* (*bot.*) (of flowers) *divisible into similar halves in one plane, yoke-shaped* धुराकार (धुरा = Yoke).

Zygosis (zī-gō'sis) [Gr. *zygosis*, a joining.] *n.* (*bot.*) *conjugation, the coalescence of two distinct cells* संयोग *m.* २ *the sexual intercourse of protoplasmic bodies* संयोग *m.*

Zygospore (zī'gō-spōr) [Gr. *zugon*, a yoke and *spora*, seed.] *n. a spore produced by the union of buds from two adjacent hyphæ in the process of conjugation by which some fungi multiply* सजातीय संयुक्तबीजकण *m*, सजातीय भ्रूण *m.*

Zy'gote, संयुक्तबीजकण *m*, भ्रूण *m.*

Zyme (zīm) [Gr. *zyme*, leaven.] *n. a ferment* आंब *f*, खमीर *n*, किण्व *n.* २ (*med.*) (कांहीं रोगांत) रक्त आंबवून रोग उत्पन्न करणारा किण्वजंतु *m*, रक्तकिण्वजंतु *m*, रक्तकिण्व *n.*

Zymosis (zī-mo'-sis) [Gr. *zymosis*, fermentation.] *n.* आंबणें *n*, आंबून फुगून येणें *n.* २ रोगोत्पादक विषानें शरीरांतील रक्त आंबणें *n*, रक्तकिण्वदोष *m*, किण्वदोष *m.*

Zymo'tic *a.* खमीराचा, खमीरासारखा.

Zymo'tic diseases रक्तकिण्वजन्य रोग *m. pl.*, कालरा, सन्निपातज्वर, इत्यादि रोग.

SUPPLEMENT

OF

ADDITIONAL WORDS

AND ALSO OF

ADDITIONAL MEANINGS

of words given in the body of the book.

Note:—*The constellations of stars given below are in addition to those already, given in the body of the book.*

Adara बृहल्लुब्धक राशींतील एक तारा.
Albireo हंस राशींतील एक तारा. [तारा.
Alchiba ध्वांक्ष राशींतील हस्तनक्षत्रापैकीं कनिष्ठिकादर्शक
Alcor अरुन्धती. बृहदृक्ष राशींत सप्तर्षींमध्यें वसिष्ठाच्या जवळ एक बारीक तारा दिसते ती.
Alcyone अंबा. कृत्तिकापुंजांतील पांचवी तारा.
Alderamin वृषपर्वा राशींतील एक तारा.
Algeiba मघानक्षत्रांतील पांचवी तारा.
Algenib उत्तराभाद्रपदापैकीं दुसरी तारा.
Algol ययातिराशीमधील एक तारा.
Algores ध्वांक्ष राशींतील हस्तनक्षत्रापैकीं तर्जनीची तारा.
Alhena मिथुन राशींत आर्द्रा नक्षत्र.
Alioth अंगिरा. बृहदृक्ष राशींत सप्तर्षींपैकीं पांचवी तारा.
Alkaid मरीचि. बृहदृक्ष राशींत सप्तर्षींपैकीं सातवी तारा.
Alkes चषक राशींतील एक तारा.
Almach देवयानी राशींतील एक तारा.
Alniam मृग राशींतील नववी तारा.
Alphard अलगर्द राशींतील एक तारा.
Alphecca उत्तरमुकुटांतील एक तारा.
Alpheratz उत्तराभाद्रपदापैकीं पहिली तारा.
Alphirk वृषपर्वा राशींतील एक तारा.
Alshain गरुड राशींत श्रवण नक्षत्राची तिसरी तारा.
Altair गरुड राशींत श्रवण नक्षत्राची दुसरी तारा.
Alwaid कालीय राशींतील एक तारा.
Andromedæ (E. Chained Lady) देवयानी. उत्तराकाशांत ही राशी आहे.
Antares वृश्चिक राशींत ज्येष्ठा नक्षत्रांतील दुसरी तारा.
Antinous शार्ङ्गी. ही राशी विषुववृत्तावर गरुड राशीच्या दक्षिणेस आहे.
Antlia Pneumatica (E. Air-Pump) वाताकर्षक. ही राशी दक्षिणगोलार्धांत आहे. [भूस्युच्च.
Apogee चंद्रोच्च *n*, चंद्राचें उच्चस्थान *n*. Some call it
Apparatus Sculptoris (E. Sculptor's Apparatus) मूर्तिकाराचें यंत्र, मूर्तिकारयंत्र. ही राशी दक्षिणगोलार्धांत आहे. [गोलार्धांत आहे.
Apus (E. Bird of Paradise) मक्षिका. ही राशी दक्षिण-

Aquilla (E. The Eagle) गरुड. ही राशी विपुववृत्ताच्या जवळ आहे.
[चाप.
Arch चाप. [Diurnal A. दिनचाप. Nocturnal A. रात्रि-
Archerner यमुना. यमुनानदी नांवाच्या राशीमधील पहिल्या प्रतीची तारा.
Arctophylax (E. Bear-keeper) भूतप.
Argument उपकरण *n.*
Argus Navis (E. Ship Argo) नौकापुंज. ही राशी दक्षिणगोलार्धांत आहे.
Arided हंस राशींतील एक तारा.
Arneb शशक राशींतील एक तारा.
Ascendant त्रिभोनलग्न. Some call it लग्न only.
Atlas वर्षयन्ती. वृषभ राशींत कृत्तिकानक्षत्राची सहावी तारा.
[दक्षिणगोलार्धांत आहे.
Avis Indica (E. Bird of Paradise) कपोत. ही राशी
Azelfafage दमयंती. हंस राशींतील एक तारा.
Baten kaitos तिमिंगल राशीमधील एक तारा.
Bellatrix मृग राशींतील दुसरी तारा.
Benetnasch मरीचि. बृहदक्ष राशीमध्यें सप्तर्षींपैकीं सातवी तारा.
[आहे.
Berenice's hair अरुन्धतीकेश. ही राशी उत्तर गोलार्धांत
Betelguese मृग राशींतील तेरावी तारा.
Carinæ कणा. ही नौकापुंज राशींतील एक तारा आहे.
Caroli Robur (E. Charles's Oak) पारिजात. ही राशी दक्षिणगोलार्धांत आहे.
Cassiopeia (E. Lady in Chair) शर्मिष्ठा. ही राशी उत्तरगोलार्धांत आहे.
[तारा.
Cebalrai दक्षिणगोलार्धांत भुजगधारी राशींतील दहावी
Cepheus (E. Monarch Cepheus) वृषपर्वा. ही राशी उत्तरगोलार्धांत आहे.
Cetus (E. Sea-Monster) तिमिंगल. ही राशी विपुववृत्ताजवळ आहे.
Chamæleon (E. Chameleon) वायुभक्षक. ही राशी दक्षिणगोलार्धांत मक्षिका आणि मलयाचल यांचेमध्यें आहे.
Chamali तूळ राशींत विशाखानक्षत्राची तिसरी तारा.
Chaph शर्मिष्ठा राशींतील पहिली तारा.
Charioteer (E. Waggoner) सारथि.
Cheloe (E. Balance) तूळ.
Clock होरायंत्र.

Clypeus (E. The Shield of Sobieskii) शिवाजीची ढाल. ही राशी विषुववृत्ताजवळ नंदी राशीच्या दक्षिणेस आहे.
Columba Noachi (E. Noah's Dove) पारावत. ही राशी दक्षिणगोलार्धांत मूर्तिकारशस्त्र आणि नौकापुंज यांचे मध्यें आहे.
Colure खमंडल, अयनान्तवृत्त, आयनिक याम्योत्तरवृत्त. Some call it छिन्नपुच्छवृत्त.
Compass होकायंत्र. ही राशी दक्षिणगोलार्धांत आहे.
First contact with shadow स्पर्श, छायाप्रवेश.
Last contact with shadow मोक्ष, छायानिर्गम.
Cor Caroli श्यामशबल.
Cor Coroli (E. Charles's Heart) अश्वत्थपत्र. ही राशी उत्तरगोलार्धांत आहे.
Corolla (E. The Wreath, Southern Crown) दक्षिणमुकुट. ही राशी दक्षिणगोलार्धांत आहे.
Corona Australis (E. Corolla, The Wreath, Southern Crown) दक्षिणमुकुट. ही राशी दक्षिणगोलार्धांत धनु राशीच्या दक्षिणेस व दुर्बीण राशीच्या उत्तरेस आहे.
Corona Borealis (E. Northern Crown) उत्तरमुकुट *m*. ही राशी उत्तरगोलार्धांत भूतप आणि शौरी यांचे मध्यें भुजंग राशीचे उत्तरेस आहे.
Cor Scorpionis ज्येष्ठा नक्षत्राची दुसरी तारा.
Cursa गोमति. यमुना नदी नांवाच्या राशींतील एक तारा.
Cygnus (E. Swan) हंस. ही राशी उत्तरगोलार्धांत आहे.
Deneb सिंह राशींत उत्तराफाल्गुनीची दुसरी तारा. Same as Denebola.
Deneb Algiedi कुबेर. मकर राशींतील एक तारा.
Distance north or south from a certain point विक्षेप, शर.
True distance of the earth from a planet चलकर्ण. [शीघ्रकर्ण.
Dolphin धनिष्ठा. See Dolphin in the body of the Dictionary.
Dubhe ऋतु. उत्तरगोलार्धांत बृहदक्ष राशींत सप्तर्षींपैकीं [दुसरी तारा.
Beginning of an eclipse स्पर्श *m*, ग्रहणारंभ *m*.
End of an eclipse मोक्ष *m*, ग्रहणान्त *m*.
Middle of an eclipse ग्रहणमध्य *m*, मध्य *m*.
Ecliptic point of eastern horizon लग्न *n*.
Poles of the ecliptic कदम्ब *m*.
Electra दुला. वृषभ राशींतील कृत्तिकानक्षत्राची पहिली [तारा.
Enif उत्तरगोलार्धांत उच्चैःश्रवा राशींतील एक तारा.
Autumnal equinox शरत्संपात *m*, तुलासंपात *m*.
Vernal equinox वसंतसंपात *m*, मेषसंपात *m*.
Equuleus (E. Little Horse) अश्वमुख. ही राशी विषुववृत्ताचे उत्तरेस धनिष्ठाचे दक्षिणेस आहे.
Equuleus Pictoris (E. Painter's Easel) चित्रकारफलक. ही राशी दक्षिणगोलार्धांत पारावताचे दक्षिणेस आहे.
Eridanus Fluvius (E. River Po, River Eridanus) यमुना नदी. ही राशी दक्षिणगोलार्धांत आहे.
Errai वृषपर्वा राशींतील चवथी तारा.

Etanin कालीय राशींतील एक तारा.
Felis (E. The Cat) ओतु.
Fleurdelis (E. The Lily) जलकमल. ही राशी दक्षिणगोलार्धांत आहे.
Fluvius यमुना नदी. [प्रतीची तारा.
Fomalhaut दक्षिणगोलार्धांत याममत्स्य राशींतील पहिल्या
Fornax (E. Furnace) अश्मंत. ही राशी दक्षिणगोलार्धांत मूर्तिकारशस्त्राच्या पूर्वेस आहे.
Gallina (E. The Swan) हंस.
Genubi तूळ राशींतील विशाखानक्षत्राची पहिली तारा.
Giant Hunter मृग, भरत.
Globus Aerostaticus (E. The Balloon) आकाशयान.
Gomeisa लघुलुब्धक राशींत पुनर्वसुनक्षत्राची तिसरी तारा.
Great Bear बृहदृक्ष.
Grus (E. The Crane) बक. ही राशी दक्षिणगोलार्धांत याममत्स्य राशीच्या दक्षिणेस आहे.
Hakrabi तूळ राशींत विशाखानक्षत्राची चवथी तारा.
Hamal मिहिर. मेष राशींत अश्विनीनक्षत्राची तिसरी तारा.
Herdsman भूतप.
Hermit मुनि. ही राशी दक्षिणगोलार्धांत आहे.
Homan उत्तरगोलार्धांत उच्चैःश्रवा राशींतील एक तारा.
Honoures Frederici (E. Frederick's Glory) जयस्तंभ. ही राशी उत्तरगोलार्धांत देवयानी आणि सरट यांचे मध्यें आहे.
Horologium (E. The Clock) होरायंत्र. ही राशी दक्षिणगोलार्धांत असिदंष्ट्रा राशीच्या पश्चिमेस आहे.
Hydrus (E. The Water snake) अलगर्द. ही राशी दक्षिणगोलार्धांत मलयाचल आणि कारंडव यांचे मध्यें आहे.
Immersion पिधान *n*, ग्रास *m*.
Inclination to the orbit of an ecliptic विक्षेपमान *n*, परमशर *m*.
Indus (E. The Indian) यम. ही राशी दक्षिणगोलार्धांत कारंडव आणि शिखावल यांचे मध्यें आहे.
Kaitain मीन राशींत उल्पी पुंजांतील एक तारा.
Kaus Australis धनु राशींत पूर्वाषाढानक्षत्राची तिसरी तारा. [कडील तारा.
Kochab लघुऋक्ष राशींत ध्रुवमत्स्याच्या पुच्छांतील उत्तरे-
Korne foros शौरी राशींतील दुसरी तारा.
Lacerta (E. The Lizard) सरठ. ही राशी उत्तरगोलार्धांत हंस आणि देवयानी यांचे मध्यें आहे.
Parallels of Latitude विक्षेपवृत्तें *n. pl.*
Leo Minor (E. The Lesser Lion) लघुसिंह. ही राशी उत्तर गोलार्धांत सिंह राशीच्या उत्तरेस आहे.
Lepus (E. The Hare) शशक. ही राशी दक्षिणगोलार्धांत मृग आणि पारावत यांचे मध्यें आहे.
Lochium Funis (E. The Log Line) रज्जु.
Circles of celestial Longitude भोगवृत्तें *n. pl.*
Lunar day तिथि.

Lunation अमाप्रदक्षिणा *f*.

Lute वल्लकी. ही राशी यमुना नदी नांवाच्या राशींत हेल नांवाच्या ज्योतिष्यानें कल्पिलेली आहे.

Lynx गवय. ही राशी उत्तरगोलार्धांत मिथुन व कर्क राशींच्या उत्तरेस लघुसिंहाच्या पश्चिमेस आहे.

Machina Electrica (E. Electrical Machine) विद्युयंत्र.

Maia अभ्रयंती. कृत्तिकापुंजांतील तिसरी तारा.

Markab उच्चैःश्रवा राशींत पूर्वाभाद्रपदांतील दुसरी तारा.

Marsic शौरी राशींतील चवथी तारा.

Mebsuta कश्यप. मिथुन राशींतील एक तारा.

Menkalinan सारथि राशींतील एक तारा.

Menkar तिमिंगल राशींतील एक तारा.

Merak पुलह. बृहदृक्ष राशींत सप्तर्षींपैकीं पहिला तारा.

Merope मेघयंती. कृत्तिकापुंजांतील चवथी तारा.

Mesartim मेष राशींत अश्विनीनक्षत्राची पहिली तारा.

Messier ब्रह्मगुप्त. उत्तरगोलार्धांत हरिणाच्या जवळ लालांडे यानें ही राशी कल्पिलेली आहे.

Microscopium (E. Microscope) सूक्ष्मदर्शक यंत्र. ही राशी दक्षिणगोलार्धांत याममत्स्य आणि धनु यांचे मध्यें आहे.

Mintaka मृग राशींतील तिसरी तारा.

Mirach देवयानी राशींतील तिसरी तारा.

Mirfack ययाति राशींतील तिसरी तारा.

Mirzam बृहल्लुब्धक राशींतील दुसरी तारा.

Mizar देवयानि राशींतील तिसरी तारा.

Monoceros (E. The Unicorn) शृंगाश्व. ही राशी विषुववृत्ताजळ मृग आणि वासुकी यांच्या मध्यें आहे.

Mons Mænalus (E. The Mountain Mænalus) मेरु. ही राशी उत्तरगोलार्धांत आहे.

Mons Mensæ (E. The Table Mountain) मलयाचल. ही राशी दक्षिणगोलार्धांत अलगर्द आणि वायुभक्षक यांचे मध्यें आहे. See the word Table Mountain in the body of the book.

Muphrid नंद. भूतप राशींतील एक तारा.

Muralis Quadrans (E. Mural Quadrant) भित्तितुरीय. ही राशी उत्तरगोलार्धांत भूतप राशीच्या दक्षिणेस आहे.

Musca (E. The Bee) मधुमक्षिका. (not भरणी which is Muska) ही राशी वायुभक्षक आणि नवतुरंग यांचे मध्यें आहे.

Muska भरणी. In the body of the book the vernacular name भरणी is wrongly put for Musca.

Nath अग्नि. वृषभ राशींतील एक तारा.

Nekkar भूतप राशींतील चवथी तारा.

Net जालक. [Rhomboidal Net ही राशी दक्षिणगोलार्धांत असिदंष्ट्रा आणि होरायंत्र यांचे मध्यें आहे.]

Noah's Dove पारावत.

Ascending Node of a planet's orbit क्षेपपात *m*.

Norma (E. Euclid's square, Rule) गुण्या. ही राशी दक्षिणगोलार्धांत वृक आणि वेदी यांचे मध्यें आहे.

Nubecula Major (E. The Great Cloud) बृहन् मेघ. ही राशी दक्षिणगोलार्धांत असिदंष्ट्राच्या दक्षिणहद्दीवर आहे.

Nubecula Minor (E. The Little Cloud) लघुमेघ. ही राशी दक्षिणगोलार्धांत कारंडवाच्या दक्षिणहद्दीवर आहे.

Octans (E. Octant) अष्टांश. ही राशी दक्षिणगोलार्धांत दक्षिणध्रुवाच्या भोंवतीं आहे.

Officina Typographica (E. The Printing Press) मुद्रणयंत्र.

Painter's Easel चित्रकारफलक.

Pavo (E. The Pea-cock) शिखावल. ही राशी दक्षिणगोलार्धांत दुर्बीण आणि अष्टांश यांचे मध्यें आहे.

Pegasus (E. The Winged Horse) उच्चैःश्रवा. ही राशी उत्तरगोलार्धांत मीन राशीच्या पश्चिमेस आहे.

Perseus (E. The Rescuer) ययाति. ही राशी उत्तरगोलार्धांत देवयानी आणि सारथि यांच्या मध्यें आहे.

South Pole of the ecliptic दक्षिणकदंब *m.*

North Pole of the ecliptic उत्तरकदंब *m.*

Poniatowskii नंदी.

Sadalmelik जीमूत २. कुंभ राशींतील एक तारा.

Sadalsund जीमूत २. कुंभ राशींतील एक तारा.

Sagitta (E. The Arrow) शर. ही राशी उत्तरगोलार्धांत गरुड आणि जंबुक यांचे मध्यें आहे.

Sails शीड. नौकापुंजांतील एक तारकापुंज *m.*

Savalocin धनिष्ठा राशींतील तिसरी तारा.

Sceptrum राजवेत्र. [Sceptrum Bradenburgicum (E. Bradenburg's Sceptre) ही राशी दक्षिणगोलार्धांत शशक आणि यमुना यांच्या मध्यें आहे.]

Scheat उच्चैःश्रवा राशींत पूर्वाभाद्रपदाची पहिली तारा.

Schedar शर्मिष्ठा राशींतील दुसरी तारा.

Secunda Giedi च्यवन.

Sheliak उर्वशी १. स्वरमंडल राशींतील तारा.

Sheratan मेष राशींत अश्विनीची दुसरी तारा.

Shield of Sobieskii शिवाजीची ढाल.

Ship Argo नौकापुंज.

Skat कुंभ राशींत जीमूताची पांचवी तारा.

Solitarius (E. The Hermit) मुनि. ही राशी दक्षिण गोलार्धांत आहे.

Standard meridian आदयाम्योत्तर *n.*

Velorum (E. Sails) शीड.

Waggoner सारथि (and not नक्षत्रशकट as given in the body of the book).

Wasat शुक. मिथुन राशींतील एक तारा.

Water-snake अलगर्द.

BOTANICAL FRUITS.

N. B.—In the following list, the English words denote the kinds of fruits and the Marathi words denote the familiar examples found in India of each kind.

Achene तुळशीचें फळ (याला बी समजतात), सबजा, कामकस्तुरी, कपूरी, पेपरमिंट, मरवा.
Amphisarca डिकेमालीचें फळ, गोरखचिंच.
Bacca or Berry पिलू, मिरजोळी, कवर.
Balausta डाळिंब.
Capsule अफूचें बोंड, धोतऱ्याचें फळ. हें स्फुटनशील [असतें.
Carcerule भेंडीचें फळ.
Caryopsis मक्याचे दाणे (हीं खरोखर फळें होत), बाजरी, ज्वारी, गहूं, यव, इ०.
Cone टरपेंटाइनचें फळ, सुरूचें फळ.
Cremocarp धने, जिरें, बडीशेप, गाजराचें बीं (हें खरोखर फळ होय), ओंवा वगैरे.
Cypsela झेंडूच्या जातींतील सर्व वनस्पतींचीं फळें. उ. सूर्यकमळ (याला बी समजतात), शेवती वगैरे.
Diplotegia वेलदोडा.
Drupe बदाम, बोर, आंबा, आंवळा.
Etærio गुलाबाचें फळ.
Follicle बचनाग, मांदार, हिरणदोडी, रुई (अर्क), उपरसाल, वाखंडी, उतरण, दुदुर्ली वगैरेंचीं फळें.
Galbulus सुरुविशेषाचें फळ.
Glans or Nut सुपारी, भेरलीमाड.
Hesperidium नारिंग, लिंबू, पपनस, चकोत्रे, बंपार, तोरंजन, संत्रा.
Legume or Pod घेवडा, वाल, वाटाणा, चिंच, पावटा, मसूर, तूर, कुळीथ वगैरेंच्या शेंगा.
Lomentum पांगारा, बाभूळ, यांचें फळ.
Nuculanium द्राक्ष, मनुका.
Pepo भोपळा, काकडी, खरबूज.
Pome सफरचंद.
Regma एरंडीचें फळ.
Samara वावळी, ऐन, मधुमालती वगैरेंचीं फळें.
Silicula डिंगरी (मुळ्याची शेंग).
Siliqua मोहरी, तिळवण.
Sorosis फणस, अननस, तुती.
Strobile हॉपवृक्षाचें फळ.
Syconus अंजीर, उंबर, वड, पिंपळ, पिंपरी.
Syncarpium सिताफळ, रामफळ.
Tryma अक्रोड.
Utricle कर्दळीचें फळ.

BOTANY.

Acuminate *a.* तीक्ष्णाग्र.
Albuminous *a.* गर्भासभोंवतीं मगज असणारें, मगजवेष्टित.
Andrœcium *n.* पुंकोष *m.*
Apex *n.* (of a leaf) अग्र *n.* [Rounded or obtuse A. विशालकोनाकृति अग्र *n.* Acute A. लघुकोनाकृति अग्र. Acuminate A. गोपुच्छाकार तीक्ष्ण अग्र. Truncate A. शुंडाकार अग्र *n.* Mucronate A. सूच्याकार अग्र *n.* Retuse A. निम्नस्थूल अग्र *n.*]
Asexual *a.* लिंगविहीन, निर्लिंग.
Bivalvular *a.* द्विकवची.

Bract *n.* उपपत्र *n.* [Stipule = उपपर्ण.]
Budding *n.* डोळे भरणें *n*, चष्मे करणें *n*, कळ्या फांदींतून बसवून कलम करणें *n*.
Calyx *n.* पुष्पकोश *m*, हरिद्दलवर्तुल *n*.
Carbon-fixation *n.* कार्बनसंस्थापन *n*.
Carpel *n.* स्त्रीकेसरदल *n*.
Cell-contents पेशीद्रव्य *n*.
Cell-sap *n.* पेशीरस *m*.
Cell-wall *n.* पेशीभित्तिका *f*.
Chloro-plast *n.* हरिद्वर्ण शरीर *n*, हिरव्या रंगाचें शरीर *n*.
Cluster-beans *n.* गोवारी *f*.
Conjunctive *a.* संयुक्त.
Corolla *n.* पुष्पमुकुट *m*, पीतदल वर्तुल *n*.
Corymb *n.* बृहन्मंजिरी *f*. हा एक मोहोराचा प्रकार आहे.
Cuttings *n. pl.* कलमें *n. pl.*, फांटे *m. pl.*
Cyprus *n.* सुरूचें झाड *n*.
Dermatogen *n.* त्वचापदर *m*.
Dichotomous *a.* द्विपाद. हा एक फांदीचा प्रकार आहे.
Elephant apple *n.* कंवठ *n*.
Epicalyx *n.* उपपुष्पवर्तुल *n*.
Epiphytic *a.* पवनोपजीवी (वनस्पति).
Epithelium *n.* उपलेपक त्वचा *f*.
Extra-stelar *a.* स्तम्भबाह्य.
Fission *n.* (*biol.*) *division of a cell, &c. into new cells as mode of reproduction* उच्छेद *m*, विदारण *n*.
Germination *n.* जनन *n*, उगवणें *n*, बीजजनन *n*, बीज उगवणें *n*, बीज रुजणें *n*.
Bitter Gourd कार्लें.
Bottle Gourd दुधभोंपळा.
Ribbed Gourd दोडका.
Snake Gourd पडवळ.
Soup Gourd घोंसाळें.
Squash Gourd डांगर, भोपळा.
White Gourd कोहळा.
Gram हरभरा.
Bengal Gram हरभरा.
Black Gram उडीद.
Cow Gram चवळी.
Green Gram मूग.
Horse Gram कुळीथ.
Red Gram तूर.
Guard cell *n.* द्वाररक्षक पेशी *f*.
Gynæcium, (often incorrectly) Gynoecium *n.* स्त्रीकोष *m*.
Hastate *a.* कट्यारीच्या आकृतीचें (पान).
Hibiscus (edible) भेंडा *m*.
Homogamous *a.* एकलिंगी पुष्पकें असलेला.
Hybridize *v. t.* (*agricult.*) दोन जातींच्या वनस्पतींपासून संकीर्ण वनस्पति उत्पन्न करणें.
Hypodermis *n.* अधस्त्वचा *f*.
Intra-stelar *a.* स्तम्भान्तर्गत.
Knolkohl नवलकोल *m*, अलकोल *m*.

Lactiferous vessel *n.* दुग्धरसवाहिनी *f.*
Lady's finger *n.* (*bot.*) भेंडा *m.*
Latex *n.* दुग्धरस *m.*
Leaf *n.* पर्ण. [OBLIQUE L. विषमपर्ण. OBLONG L. दीर्घ चतुरस्रपर्ण.]
Lemon grass *n.* रोशेलचें गवत (not गवती चहा).
Lenticel *n.* पदरभेदी द्वार *n.*
Lentils *n. pl.* खाण्याच्या डाळी *f. pl.* (The term is used in this sense all over Europe and America.)
Leucoplast *n.* पांढऱ्या रंगाचें शरीर *n*, शुभ्रवर्णी शरीर *n.*
Margose *n.* कडुनिंब.
Monkey nuts *n.* भुइमुगाच्या शेंगा.
Monostelic *a.* एकस्तंभी.
Multivalvular *a.* बहुकवची.
Neesberry चिकू.
Pea-nut भुइमुग. (Same as Earth nut and Ground nut)
Pericycle *n.* परिवर्तुल पदर *m.*
Petal *n.* पीतदल *n*, पाकळी *f.*
Pith *n.* भेंढ *n.*
Plerome *n.* मध्यपदर *m.*
Poly-stelic *a.* बहुस्तम्भी.
Protoxylem *n.* प्रथमकाष्ठस्तर *m.*
Roselle *n.* आंबाडी *f.*
Sepal *n.* हरिद्दल *n.*
Spirogyra *n.* शैवालतंतु.
Stele *n.* स्तम्भ *m.*
Univalvular *a.* एककवची.

CHEMISTRY.

Acid-proof *a.* अम्लजित्, अम्लाचा परिणाम होऊं न देणारा.
Agate *n.* अकीक. *n.* कोणी Agate ला गोमेद असें म्हणतात. गोमेद हा अकीकाचा एक प्रकार आहे, असेंहि कित्येकांचें म्हणणें आहे.
Air-bath *n.* हवेनें तापविण्याची भट्टी *f.*
Air-oven *n.* हवेनें ओला पदार्थ वाळविण्याची भट्टी *f.*
Alkaline *a.* (आंबट पदार्थांत मिसळला असतां त्या पदार्थाचा) आंबटपणा नाहींसा करणारा, आल्कलीयुक्त (पदार्थ); उदाहरणार्थ चुना. [पदार्थ *m.*
Asbestos *n.* अग्नींत न जळणारा आसबस्ट नांवाचा खनिज
Assymetry *n.* असम्मितता *f.*
Bivalent *a.* द्विमूल्य.
Carbo-hydrate *n.* कर्बोजमय अन्न *n.* ह्यांत कर्ब व उज्ज हीं मूलद्रव्यें प्रधान असतात; उ० तांदूळ.
Chlorate of potash *n.* फटाक्याचा पोट्याश *m.*
Culinary salt *n.* लवण *n*, खाण्याचें मीठ *n.*
Dextrin *n.* खळ *f.*
Electric cell विद्युद्-घट.
Ether *n.* (*chem.*) इंधक *n.* (In Physics, ether is translated by आष्ट्र).
Gas-holder *n.* वायु सांठवून ठेवण्याचें पात्र *n*, वायुधारक.

Gyroscope *n.* जंगी भिंगरी *f.*
Insulator *n.* (Telegraphy) चिमणी *f.*
Ion *n.* अयन *n*, विद्युदयन *n.*
Isomerism *n.* तुल्यरूपता *f.*
Mild lime *n.* विरी गेलेला -बिरलेला चुना.
Oil-bath *n.* तेल तापवून त्या योगें एखादा पदार्थ तापविण्याचें भांडें *n.*
Oxide *n.* भस्म *n.* [O. OF MERCURY पाऱ्याचें भस्म *n.*]
To oxidise food अन्नरसाचा आणि प्राणवायूचा संयोग करणें.
Oxidisation *n.* प्राणवायुसंयोग *m.*
Packing *n.* पुडकें बांधणें *n.*
Pentad पंचमूल्य.
Practical chemistry प्रयोगात्मक रसायनशास्त्र *n.*
Practical science प्रयोगात्मक शास्त्र.
Reducing agent हारक *m.* हे पदार्थ एखाद्या पदार्थांतील प्राणवायु हरण करितात किंवा उज्ज वाढवितात.
Reduction *n.* हरणक्रिया *f.*
Under-proof *a.* अधःप्रमाण.

Wrought iron, Cast-iron and Steel हे लोखंडाचे तीन प्रकार आहेत. Cast-iron मध्यें कर्बाचें किंवा कार्बनाचें प्रमाण सर्वांत जास्त असतें, Steel मध्यें त्यापेक्षां कमी व Wrought iron मध्यें कर्ब किंवा कार्बन मुळींच नसतो.

GEOGRAPHY.

Alluvial *a.* मळईचा, पुलिनमय, खळमळाचा.
Anchor-ice *n.* भूमिस्थ बर्फ *n*, बैठें बर्फ *n.*
Antarctic Ocean *n.* दक्षिणमहासागर *m.*
Anticlinal axis शिखररेषा *f*, एकाच शिखराकडे जाणाऱ्या रेषा *f. pl.*
Arctic Ocean *n.* उत्तरमहासागर *m.*
Base-line *n.* भूमिरेखा *f*, आधाररेखा *f*, तळची रेषा *f.*
Belt of Calms निर्वातमण्डल *n.*
Chartography *n.* नकाशे काढण्याची विद्या *f.*
Co-tidal lines समवैलिक रेखा. [*f.*
Drainage-basin *n.* परीवाहक्षेत्र *n*, गाळ बसण्याची जागा
Geography *n.* भूगोलविद्या *f*, भूगोल *m.* [GENERAL G. सामान्य भूगोल *m*, (एखाद्या देशाची) भूगोलविषयक सामान्य माहिती *f.* POLITICAL G. राजकीय भूगोल *m*, राजकीय दृष्ट्या देशाची माहिती *f.*]
Geometrical drawing *n.* भूमितीय लेखन *n.*
Ground-swell *n.* *heavy sea caused by distant or past storm or earthquake* समुद्र वाढणें *n.*
Landslip *n.* *sliding down of mass of land on cliff or mountain* भूपात *m.*
Mesozoic *a.* (*geol.*) मध्यमप्राणियुगविशिष्ट.
Metamorphic *a.* (*geol.*) विकृतरूप.
Polar diameter *n.* ध्रुवव्यास *m.*
Synclinal axis तलरेषा *f.* एकाच तळाकडे जाणाऱ्या रेषा *f. pl.*

JAIL-TERMS.

CONVICT'S DRESS.

Cap टोपी.
Coat डगला.
Jacket बंडी. ही खादीची असते.
Warm jacket गरम बंडी.
Towel रुमाल.
Trousers चड्डी.

CONVICT'S UTENSILS.

Plate थाली.
Pot पाट, चंबू.
N. B.—थाली व चंबू हीं दोन्हीं जस्ताचीं असतात.

CONVICT OFFICERS.

Night Watch वाचमेन, कच्चा मुकादम, कच्चा.
Convict Overseer मुकादम, वार्डर.
Convict Warder फस्ट वार्डर.

PRISON-OFFICERS.

Superintendent बडा साब, सुपरिंटेंडेंट.
Jailor जेलर, जेलरसाब.
Deputy Jailor छोटा जेलर, न्हाना जेलर.
Warder शिपाई.
Head Warder जमादार.
Chief Head Warder बडा जमादार.

CONVICTS.

Ordinary Convict साधा कैदी, सफेत टोपी.
Habitual Convict निढावलेला कैदी. (काळी टोपी.)
Life Convict काळ्यापाण्याचा कैदी. (पिंवळी टोपी.)
Juvenile Convict तरुण कैदी (सोळा वर्षांच्या आंतील).
Undertrial prisoner कच्चा कैदी, सलामती कैदी.

JAIL PUNISHMENTS.

Grinding चक्की.
Chain fetters सांखळबेडी.
Bar fetters दंडाबेडी.
Cross bar fetters आडा (दंडा) बेडी.
Hand-cuffs हातकडी.
Standing hand-cuffs खोडा.
Solitary confinement अंधारी.
Penal diet कंजी.
Separate confinement सेपरेट.
Flogging फटके.

LOGIC AND PHILOSOPHY.

Absolutism *n.* (*philos.*) अनन्यसंबंधिता *f.* केवलता *f.*
Accident *n.* विकार *m.* [A separable A. विभाज्य विकार *m.* An inseparable A. अविभाज्य विकार.]
Accidentalism *n.* अकारणवाद *m.*
Analogical School सारूप्यपंथ *n.*

Astral body *n.* लिंगदेह *m.*
Coinherence *n.* समवाय *m.*
Converse *a.* उलट, प्रतियोगी.
Conversion *n.* परिवर्तन *n.* [SIMPLE C. सरल प. C. PER ACCIDENS विकृत प. C. BY CONTRAPOSITION OR NEGATION प्रतियोगद्वारा प.]
Cross division संकीर्णविभाग *m*, विलोमविभेदीकरण *n.*
Definition complete and final पूर्ण व अचल लक्षण, कायमची व्याख्या.
Provisional definition चल लक्षण *n*, तात्पुरती व्याख्या.
Denotation terms व्यक्तिनिदर्शक पदें *n. pl.*
Determinism नियतिवाद *m.*
Distribution (*logic*) *n.* व्यापन *n*, व्याप्ति *f.* [Distribution of terms पदांचें व्यापन. Distributed terms व्याप्तपदें. Undistributed terms अव्याप्तपदें *n. pl.*]
Division (*logic*) *n.* विभेदीकरण *n*, वर्गीकरण *n.*
Dynamical सगुण. [Dynamical stage सगुणस्थिति.]
Elementary *a.* आदिभौतिक. [Elementary property आदिभौतिक गुण.]
Elimination (*philos.*) अपनयन *n.*
Enormity *n.* राक्षसी कृत्य *n.*
Entity *n.* सत्त्व *n*, पदार्थ (of Sanskrit Logicians).
Eschatology *n.* *doctrine of death, judgment, heaven and hell* परलोकशास्त्र *n*, प्रलयशास्त्र *n.*
Etheric double *n.* लिंगशरीर *n*, लिंगदेह *m*, प्राणमयकोश *m*, छायादेह *m.*
Eudæmonism *n.* *system of ethics basing moral obligations on tendency of actions to produce happiness* सुखैकोद्देश्यवाद *m*, सुखैकपुरुषार्थवाद *m.*
Existential judgment *n.* अस्तित्वप्रतिपादक वाक्य *n.*
Extensive syllogism *n.* विस्तारक अनुमान *n.*
Fallacy *n.* हेत्वाभास *m.* [LOGICAL F. तर्काभास *m*, शब्दहेत्वाभास *m.* MATERIAL F. वस्तुगत हेत्वाभास *m*, वास्तव हेत्वाभास *m.* F. OF MANY QUESTIONS अनेकप्रश्नात्मक हेत्वाभास *m.* FORMAL F. विधिगत हेत्वाभास *m.* F. OF UNDISTRIBUTED MIDDLE अव्याप्तहेतूचा हेत्वाभास *m*, अव्याप्तसाधनहेत्वाभास *m.* F. OF ILLICIT MAJOR साध्यदोषहेत्वाभास *m.* F. OF ILLICIT MINOR पक्षदोषहेत्वाभास *m.* F. OF AMBIGUOUS TERMS संदिग्धपदहेत्वाभास F. OF COMPOSITION समाहारक हेत्वाभास *m.* F. OF DIVISION विभेदक हेत्वाभास. F. OF ACCIDENT सोपाधिक हेत्वाभास. *m.* F. OF IGNORATIO ELENCHI अप्रकृतानुमितीचा हेत्वाभास *m.* F. OF FOUR TERMS चतुष्पदी मिथ्यानुमान *n.* F. OF NEGATIVE PREMISES मिथ्या अनुमान *n.* F. OF PETITIO PRINCIPII असाधारण हेत्वाभास *m.*]
Fidelity of reproduction *n.* अनुवादाचें याथातथ्य *n.* (b) स्मरणाचें याथातथ्य *n.*
Field of consciousness *n.* संविरक्षेत्र *n.*
Field of touch *n.* स्पर्शक्षेत्र *n.*
Field of vision *n.* दृष्टिक्षेत्र *n.*

First intention *n.* आदिमभावना *f*, आदिहेतु *m.*
Consciousness or sense of fitness *n.* औचित्यबुद्धि *f.*
Fluctuations of attention अवधानतरंग.
Attractive Forces आकर्षक शक्ति *f. pl.*, आकर्षणशक्ति.
Repulsive Forces प्रतिसारक शक्ति *f. pl.*, प्रतिसारणशक्ति *f. pl.*
Force of association साहचर्यशक्ति *f*, साहचर्याचा जोर *m.*
Foreordination *n.* नियति *f.*
Forms of intellect बुद्धीचे आकार *m. pl.*, बुद्धीचे सांचे *m. pl.*
Forms of thought विचारांचे सांचे *m. pl.*
Genus Generalissimum परसामान्य.
Geometrical reasoning ज्यामितिक तर्क *m*, भूमितींतील अनुमानपद्धति, भूमितींतील अनुमानशृंखला.
Germ-plasm *n.* बीजद्रव्यशोणित *n*, रजस्, स्त्रीवीर्य *n.*
Cognate genera सवर्ण जाति.
Gross body *n.* स्थूल शरीर *n*, स्थूल देह *m.*
Henotheism *n. belief in one God without asserting that he is the only God* अद्वितीयेश्वरमत *n.*
Histogenesis *n. production of organic tissues* सूक्ष्मेंद्रियोत्पत्ति *f.*
Ideation *n.* प्रत्ययन *n*, अवधारणा *f.*
Image-worship *n.* प्रतिमापूजन *n*, मूर्तिपूजा *f.*
In esse *in actual existence* वस्तुतः.
In extenso *at full length* विस्तारानें.
In posse *potentially* संभवतः.
In toto *completely* पूर्णपणें.
Integrant *a.* (of parts) *component, making up a whole* पूरक.
Intimate relation *n.* समवाय *m.*
Irrelevant conclusion *n.* अप्रस्तुत उपसंहार *m*, अप्रासंगिक उपसंहार *m.*
Kinetic *a.* गतीचा. २ गतीमुळें उत्पन्न झालेला, गतिजन्य. [K. THEORY (OF HEAT) (पदार्थांतील परमाणूंच्या गतीमुळें उष्णता उत्पन्न होते ही) गतिकल्पना *f.*]
Legal fiction *n.* कायद्याची व्यंगपूरक कल्पना *f.*
Limitative *a.* अवच्छेदक, परिच्छेदक.
Linguistic Science *n.* भाषाशास्त्र *n.*
Logical abacus *n.* न्यायपट्टिका *f.*
Logical argument रज्जु-अनुमान (as opposed to Mathematical argument or Chain argument शृंखलानुमान) *n.*
Logical philosophy *n.* न्यायदर्शन *n.*
Illicit process of the major *n.* साध्यदोष *m.*
Excluded middle *n.* मध्यमाभाव *m.*
Undistributed middle *n.* अव्याप्तहेतु.
Personal God मनुष्यरूपधारी ईश्वर.
Term पद. [COMMON T. साधारण पद. PURE COMMON T. शुद्ध साधारण पद. COLLECTIVE COMMON T. समाहारक साधारण पद.]

MECHANICAL ENGINEERING AND MILL-INDUSTRY.

Air-pump = एअरपंप, एडपंप, बंब्या.
Align = ओळींत घेणें, ओळींत आणणें.
Alignmont = लाईन.
Anemometer = बायलरच्या चुल्यांतून व धुराड्यांतून जाणाऱ्या हवेच्या प्रवाहाची गति मोजण्याचें यंत्र.
Angle-iron = इंगलण (अपभ्रंश).
Anneal = पाणी उतरणें. (तापवून निवूं देणें म्हणजे पाणी उतरणें, व तापवून पाण्यांत विझवणें म्हणजे पाणी देणें.)
Arm (of a wheel) = आरा, आडा.
Asbestos lagging = आस्बेस्टासची माती.
Asbestos-lining आस्बेस्टास कागदाचें अस्तर *n.*
Asbestos machinery = आस्बेस्टास पदार्थाचे कागद, रश्शी, प्याकिंग वगैरे तयार करण्याचीं यंत्रें.
Asbestos packing = आस्बेस्टासची पाकीन.
Asbestos paste आस्बेस्टास कागदाचें गिलीस *n.*
Asbestos sheet = आस्बेस्टासचा कागद. आस्बेस्टासचा कागद विस्तवांत घातला तरी जळत नाहीं. म्हणून हा भारी तिजोरींतून घालतात.
Baling press machinery = गठडी बांधण्याचा सांचा.
Ball = बोंड.
Balling machine = सुतळीच्या गुंड्या बनविण्याचें यंत्र.
Banding (spindle) = (चातीला लावलेली) रश्शी.
Banding machine = रश्शी बनविण्याचें यंत्र.
Barring engine *n.* वरमव्हीलनें मोठ्या इंजिनच्या चाकाला चालविणारें धाकटें इंजिन *n.*
To Bar an engine = पहार मारणें, हळूहळू एक एक दांता पुढें लोटून इंजिन फिरवणें.
Batten = रीफ, फणीवरील हत्याचें लांकूड.
Beam (warper's and weaver's) = ताणा गुंडाळण्याचा दांडा, बींब, बीम, भीम. पांजण देण्याच्या पूर्वी सूत गुंडाळलेल्या बीमाला Warper's beam असें म्हणतात, व पांजण दिल्यानंतर ताणा गुंडाळलेल्या बीमाला Weaver's beam असें म्हणतात.
Beaming *n.* (गिरणींतील) वहीखातें *n.*
Beating up = (बाण्याचें सूत) विणींत नेऊन बसविणें, विणींत ठांसणें, फणीनें ठांसणी मारणें.
Beck-iron = संधान, उभाळ्या.
Bellows = भाता, धमण, पंखा.
Belting machinery = (मोठ्या गठ्यांना) लोखंडी पट्ट्या मारण्याचें यंत्र.
Canvas Belting कॅन्व्हासचा पट्टा.
Camel Hair Belting कापसाचे दोर, केंस, रबर वगैरेंच्या मिश्रणानें बनविलेला पट्टा.
Bleacher धोबी. २ कपडे धुण्याचें यंत्र *n.*
Blistering = फुगा येणें, पोपडा येणें.
Blower = फिरती धमण किंवा पंखा. २ फुंकणी.
Blow-hole = सोस, भट्टींत वारा सोडण्याचें तोंड *n.*
Blow of cock = बायलरांतील पाणी बाहेर सोडून देण्याची खालच्या आंगची तोटी *f*, बायलरची तोटी *f*.

Blow-room = भुलेरखातें, ह्यांत कापूस पिंजून लेप बनवितात.
Bobbin = सूत गुंडाळण्याची (चातीवर बसणारी) पोकळ फुंकणी, बांवू, बाबीन, ही बाबीन लहान असतां तिला कांडी म्हणतात.
Cornish Boiler = एका चुल्याचा बायलर.
Lancashire Boiler = दोन चुल्यांचा बायलर.
Locomotive Boiler = आगगाडीचा बायलर.
Tubular Boiler = नळयांचा बायलर.
Boiler composition = बायलरमधील पाण्यांतील क्षार व इतर द्रव्यें (विजातीय) याचा कीट व पुटें बायलराच्या पत्र्याला न बसूं देणारें द्रव्य.
Boiler coverings = बायलराची उष्णता बाहेर जाऊं नये म्हणून त्यावर थर घालण्याची एक प्रकारची माती, बायलरला बाहेरून लावण्याची माती *f*.
Bolster *n.* सणि *m*, टेंकण *n*.
Boring machinery = भोकें मोठीं करण्याचें यंत्र.
Comb-bowl } पावडीचा गोळा.
Treadle-bowl }
Brace = डोळसिट.
Ratchet Brace = कुऱ्यांच्या अटकेचें चकर असलेलें जागच्या जागीं छेद पाडण्याचें हातमशीन, भोंक पाडण्याचें राचेट *n*.
Braze = झाळणें, डाक लावणें.
Breaking-up machines = कापसाचे गठ्ठे फोडून बारीक करणारीं यंत्रें.
Breast beam = ज्या रेलवरून तयार झालेलें कापड जाऊन क्लाथरोलरवर गुंडाळतें ती रेल.
Broach = रायमर ड्रिल.
Brush = ब्रश, कुंचा.
Bundling press (yarn) = सुताचे लहान गठ्ठे बांधण्याचा सांचा, आख्यांचे गठ्ठे बांधण्याचा सांचा.
Bur, Burr = वोम, होम, बाहेर निघालेला कच.
Bush = a thick liner used for fixing a pulley or shaft बूच.
Bearing bush = (फिरत्या दांड्याचा) भार वाहणारें बूच.
Cable covering machinery = विजेच्या तारेवर असणारा गोप वगैरे बनविण्याचीं यंत्रें.
Calender = कपड्याला इस्तरी करून चकाकी आणणारा सांचा.
Calendering = कपडा साफ करणें, कपड्याला इस्तरी करणें.
Calking (कॉकिंग्) धार बसविणें.
Callipers क्यालीपर, कैवार, ग्यालीपास.
Inside-callipers आंतलें माप घेण्याचा कैवार.
Outside callipers बाहेरचें माप घेण्याचा कैवार.
Camber = भवार *f*, उंचवटा *m*.
Can = पत्र्याचा डबा (तेलासाठीं).
Card-cutting-machine = (चित्रविचित्र) नकशीकाम बनविणाऱ्या मागास लागणाऱ्या कागदावर छिद्रें पाडण्याचें यंत्र.
Carpenter's gouge गोलपटाशी *f*, नख्या *m*.

Carding Engine कापूस पिंजून वात करण्याचें यंत्र.
Cast = ओतींव.
Casting = ओतकाम, ढाळणें, ओतणें. [Chilled C. अतिशय कडक ओतींव काम.]
Cast-iron = बीड.
Caulking धार मारणें, किनार मारणें.
Caulking tool धार मारण्याची छिनी.
Centre मध्यबिंदु.
Centre-punch मध्यबिंदु पाडण्याचा पंच, चमकी *f.*
Square-centre मध्यबिंदु काढण्याचा कोन्या.
Chain-makers = (लोखंडी, पोलादी) सांखळया बनविणारे.
Chair (of a boiler) बायलरची खुर्ची *f.*
Chamfer पाटा मारणें, गोलई करणें.
Chaser आटे पाडण्याची फणी.
Chisel पटाशी, फरशी, चौरसी (लहान पटाशी), छिनी (फिटरची अगर लोहाराची), पातळी, कलम (engraver's खोदकाम करणाराचें).
Firmer-chisel पटाशी.
Socket-chisel किंकरें, सव्या, हत्ता. [(Guj.)
Half-round chisel निमगोल छिनी *f,* टाकणा, सुतलिया
Round-nosed chisel अर्धगोल गाळे पाडण्याची छिनी.
Chuck *n.* चक. लेटाचे चक तीन प्रकारचे आहेत. Bell Chuck, Centre-Chuck आणि Dog-Chuck.
[Bell chuck लेटावरची पकड, घंटेच्या आकाराचा चक.]
Cleaner (लोहाराची) ढाणी.
Striped cloth पट्यापट्यांचें कापड.
Cord-cloth सळईदार कापड.
Open cloth विरविरीत कापड.
Cover on the cloth कापडाची खुमास.
Cloth expanders = कपडा ताणण्याचीं वजनें. [सांचा.
Cloth press = कपड्याच्या गठड्या (दाबून) बांधण्याचा
Cloth raising machine = कपड्यावरील नकशी उठविण्याचें यंत्र.
Cloth roller ज्यावर तयार झालेलें कापड गुंडाळलें जातें तो लांकडी रोल, कापडाचा रोल *m.*
Clutch कलस, वाटेल त्या वेळीं एका दांड्याची गति दुसऱ्या दांड्यास देणारें किंवा बंद करणारें कपलिंग.
Coke धूर काढून टाकलेला दगडी कोळसा.
Combing Machinery फण्या तयार करण्याचीं यंत्रें. २ विंचरण्याचीं यंत्रें.
Condenser = (खळ) घट्ट करणारा सांचा. २ इंजिनमधून निघालेल्या वाफेचें ज्या ठिकाणीं पाणी होतें तो भाग.
Conditioning machines = ओलावा देऊन सूत नरम करण्याचा सांचा.
Conditioning stacks = कापसाच्या मिश्रणाचे सुरत ठेवलेले ढीग.
Cone bush निमुळतें बूच.
Contour घाट, साधारण बाहेरील आकार.
Cop कुकडी. (Weaver's pirn with cop on is generally called कुकडी.)
Cope वरची पेटी (in foundry.)
Cotter काटर, टेंपरचावी.

Cotton-Exchange कापसाची पेठ.
Cotton-manufacture सुती माल, सुतराऊ.
Cotton waste machinery घाणेरडा कापूस व सूत यांचा गुंता वगैरे तोडून ओढून मोकळा करण्याचीं यंत्रें.
Counter (speed) = यंत्राची गति मोजणारें घड्याळ.
Counter-sink गोबारी, कोटरसींग.
Crane यारी.
Electric crane विद्युच्छक्तीनें चालणारी यारी.
Hydraulic crane पाण्याच्या दावानें चालणारी यारी.
Steam crane वाफेच्या दाबानें चालणारी यारी.
Crank किरणहात *m*.
Crank-pin (a pin sunk in a crank) किरणपिन.
Crank-shaft (of the engine) इंजिनचा शाफ्ट, दांडा.
Crank-shaft (of a loom) वरची लाट.
Creel बाबिणी भरून ठेवण्याची चौकट.
Cupola लोखंडाचा रस करण्याची भट्टी.
Cupping tool रबिटाच्या डोक्यास वर्तुळाकार आणणारें हत्यार, सनाप, सनाफ.
Cuttings छाट, कत्रण.
Damper धुराड्याची हवा कमी जास्त किंवा बंद करण्याचा [दरवाजा, डाम्पर.
D cramp D या अक्षराच्या आकारासारखा कलॉप.
Dent फणीची तार.
Die-plate मणि, पेचपाटी. स्क्रूला आटे पाडण्याची पाटी.
Dirty घाण असलेला (कापूस).
Dobbies (धोतराच्या कांठाला) नकशी पाडण्याचें यंत्र.
Doll-head ओंव्या (Healds) टांगण्याचा रोल टेवण्याचा ब्राकेट.
Dolly रविटाच्या डोक्याचा लाग.
Dormer window छपरावरील चिमणीची खिडकी, धोका- [बारी *f*.
Doubling दोन सुतें एकत्र करणें.
Dovetail आंगठ्याचा सांधा.
Dowel-pin ठाम बसविण्याकरितां मारलेली खुंटी.
Drag खालची पेटी (in foundry).
Dressing frame (yarns) चित्रविचित्र रंगांचे पट्टे (ताण्यांतून) कपड्यावर उठविणारा ताण्याच्या बिमाचा सांचा.
Drift डिरिफ, दडणें, चावी ठोकण्याचा किंवा सरकविण्याचा पंच.
Drill *v. t.* बुराख पाडणें.
Drill सामता, बरमा, कांत (G.), टोपण.
Bow drill stock टोपण *n*, सामता, तरोपण, लोड.
Bow for drill stock कसणी.
Pneumatic drill हवेच्या दाबानें भोंकें पाडणारें टोपण.
Pin-drill पिनड्रिल, खुंटीवालें ड्रिल *n*.
Centre-drill संटर ड्रिल, वायसरें वगैरे कापून तयार करण्याचें ड्रिल *n*.
Twist-drill ट्विस्टड्रिल गिरमिटासारखें मुरगळलेलें ड्रिल *n*.
Drill-chuck ड्रिलचक, ड्रिल धरण्याची पकड *f*.
Drill cloth जीन.
Drop-box डबल पेटी.

Drying सुकविणें.
Drying machinery कपडा सुकविण्याचा सांचा.
Duck bill मागावरील एक प्रकारची टोकर.
Dust removing apparatus (खात्यांतील) धूळ भूस, वगैरे आकर्षण करून बाहेर काढण्याची योजना.
Eccentric संत्री. (corr. of eccentric.)
Edge (in weaving) कांठ.
Electric driving (रश्शीच्या अगर पट्ट्याच्या ऐवजीं) विजेची मोटार जोडून सांचे किंवा यंत्रें चालविणें.
Emery grinder सराणी (फिरती).
Emery filleting सराणीची पट्टी.
End (in weaving) ताण्याचा दोरा.
Erector जोडकाम करणारा.
Extractor ओढून काढण्याचें साधन.
Eye नेढें.
Eye-bolt (कोणताही वजनदार) दागिना उचलण्याकरितां वर्तुळाकार डोक्याचा बोलट, हायबोल (corr. of English eye-bolt).
Eyes of heald डोळे, भोकें.
Fabric वीण.
Fancy Weaving नकशीच्या कापडाचें विणकाम.
Faucet नळाचें मोठें तोंड. यांत दुसऱ्या नळाचें धाकटें तोंड बसवून सांधा करितात.
Feather-key दांड्यावर किंवा चक्रावर स्क्रू वगैरे लावून कायम केलेली चावी.
Fender Bracket शाफ्टिंगचा कमान आधार.
Ferrule लांकडी किंवा धातूचें नळीच्या आकाराचें वूच.
Ferrule-extractor वूच वगैरे बाहेर ओढून काढण्याचें एक साधन.
File कानस. F. *v. t.* कानस मारणें.
Finger for frog पट्टी.
Finishing Department धोबीखातें, इस्तरीखातें.
Fire आग.
Fire appliances आगीपासून बचाव करण्याचीं साधनें.
Fire Bar बारी.
Fire-box लोकोमोटिव बायलरचा चुला.
Fire Bridge बॉयलरच्या चुल्यामधील विटांचा पूल, बिरिज.
Engine and Boiler Fittings एंजिनला किंवा बॉयलरला जोडण्याचें सामान.
Flange फलान्ज, कालर.
Flanges (of the beam) बिमाच्या बाजूचीं चक्रें, थाळ्या.
Flat iron पाटा.
Flatter सटांबर *m.* (corr. of Set hammer.)
Flue चुला.
Flushed cloth भरदार कापड, घट्ट विणलेलें कापड.
Fluting दंदूरा. (?)
Flux संमिश्रक द्रव्य. याच्या योगानें दोन धातूंचा मिलाफ होतो.
Fly-spindle पेटींतली शीग.
Fly-wheel एन्जिनचें चक्कर.

Folding घड्या घालणें.
Folding department घडीखातें.
Fork कांटा.
Foundry ओतकामाचा कारखाना *m*, ओतींव कामाचे सांचे बनविण्याचा कारखाना, फाउन्ड्री.
Frog or Buffer ठोकर.
Fulcrum ठेंच, जोर घेण्याचा लाग, टेंकू *m*.
Fuller टोपण.
Fullering tool तोंड फुलविण्याची छिनी.
Galloway-tubes (बायलरमधलें पाणी खालींवर चांगलें खेळण्याकरतां चुल्यांत तिरकस बसविलेल्या) टेपरट्यूब्स. (निमुळत्या नळया).
Gas governor धुराच्या वायूचा जोर कमीजास्त करण्याचें [साधन.
Gas producing plant कोळशापासून उपयुक्त धूर (gas) बनविण्याचा चुला.
Gassing frames (धुराच्या ज्योतीमध्यें) सुतावर असलेले फाजील तंतू जाळून तें सतेज करण्याचा सांचा.
Gauge-glass (of a Boiler) पाण्याची उंची दाखविणारी नळी, शिशी.
Gin सरकी काढण्याचें यंत्र.
Girder गरडर, लोखंडी बहाल, बीम.
Gland गलांड, ग्यालन (Corruption.), पाकिंग (packing) बसविण्याची जागा *f*.
Governor गवनेर, इंजिनची गती समतोल ठेवणारी एक योजना. (फिरत्या गोळ्यांची).
Grinding stone निसणा. (फिरता).
Gudgeon क्रासहेडची पिन, क्रासहेडची चावी.
Gun-metal कांसें. It is an alloy of copper and tin.
Gunwale(The upper edge of a ship) बहाण, बहाणी.
Gusset-stay बायलरला पऱ्याचे मजबुतीकरतां रिव्हेट केलेले टेंके.
Ball plane Hammer गोल डोक्याची हातोडी.
Cross plane Hammer चापट टोंकाची हातोडी.
Planing Hammer वल्ली.
Sledge Hammer घण.
Smoothing Hammer मटारणा.
Hand-saw लोखंड (वगैरे धातु) कापण्याची हातकरवत.
Handvice हातशेगडा.
Hank कळी, सुताची लडी -आटी -मुठा -मुट्ठी. ८४० वार लांब किंवा सात Skeins म्हणजे एक Hank.
Hank indicator सांच्यावर माल किती निघाला हें मोजण्याचें यंत्र.
Hatch-way फाळका (marine).
Head-stock बाहुली (of a lathe).
Heald वई.
Heald-staves वयांच्या काड्या -लकड्या.
Heald yarn वया करण्याचें सूत.
Heaters (air) उष्णमान वाढविण्याचीं साधनें.
Heck जोग (lease) पाडण्याची चौकट.
Hexagonal सहापाटी, सहा कोनांचा.
Hob वरम चक्रला दांते पाडण्याचा कटर.

Hobbing (a worm wheel) वरम चक्रला दांते पाडणें.
Hoists पाळणे.
Hole दार, द्वार.
Hose piping कॅनव्हसचे (सुती) नळ.
Ingot लगड, गुल्ली.
Injector (loco-type fitting) (वाफेच्या ज्योतीबरोबर आकर्षण करून) बायलरमध्यें पाणी लोटणारें यंत्र.
Jack (bottle) सीधा जॅक, दूमकळस *m.*
Hydraulic Jack पाण्याचा (दाबानें चालणारा) जॅक.
Traversing Jack मागेंपुढें सरकविण्याचा जॅक.
Jack-plane मुठीचा रंधा.
Jacquards चित्रविचित्र विणकामाकरितां छिद्रें पाडून कल्पनाचित्रें काढण्याचे कागद.
Jet-condenser *n.* पाण्याच्या फवाऱ्यानें वाफेचें पाणी करण्याचें पात्र *n.* [टॆंप्लेट.
Jig पुन्हा पुन्हा आंखण्याचा त्रास वांचविण्यासाठीं केलेलें
Jockey-pulley गाईड पुली.
John Bull रॅचेट ब्रेस लावण्याचा एक क्रस्प.
Keelson बायलरची खुर्ची.
Key चावी, खुंटी, पाचर *f.*
Feather-key (दांड्यावर किंवा चक्रावर) स्क्रू लावून कायम केलेली चावी.
Key-way चावीचा गाळा.
Kingpost (कैंचीचा) मधला खांब *m*, थडीआ.
Lags खिळे (Dobby).
Lath कांडें, मापाची (लांकडी) पट्टी, आधाटी *f.*
Leafy पानेंपाचोळा असलेला (कापूस).
Leather belting चामड्याचा पट्टा. [तेल).
Linseed oil आळशीचें तेल. (Boiled linseed oil बईल
Loom-handle मागाचा चाप.
Loom-side मागाची दिवाळ.
Loops of heald भोंकें, वह्यांचे डोळे. [यंत्रें.
Mercerising machinery सुताला चकाकी आणणारीं
Mixing मिळवणी करण्याचें खातें.
Mixing stacks कापसाच्या मिश्रणाचे ढीग.
To let off motion (weaving) ताण्याच्या बिमावरील सूत उकलणें.
To take up motion (weaving) कापड गुंडाळणें.
Mud-hole बायलरांतील चिखल बाहेर काढण्याचें द्वार.
Mule गाडीखातें.
Doubling mule दुहेरी दोरा पिळून वळण्याची गाडी.
Spinning mule सूत वळून गुंडाळण्याची गाडी. (A machine in which the yarn is twisted when the mule comes out and wound when it goes back).
Palm-stay बायलरच्या पत्र्यास जोर देणारा टेंका.
Parting-sand ओतकामाच्या दोन पेट्यांमधील (मातीचा मिलाफ होऊं न देणारी) वाळू.
Picker machinery मागावरील धोटा मारणारी चामड्याची बाहुली करण्याचीं यंत्रें. (या बाहुलीला कामकरी लोक घोडी म्हणतात.)

Picking box पिकर किंवा चामड्याची वाहुली फिरण्याची पेटी *f.* ह्रिलाच Shuttlebox असेंहि म्हणतात.
Picking plate पिकिंग बाक्सची एक बाजू *f.*
Piecing सूत जोडणें.
Joiner's plane तंगाचा रंधा, फिलफिलाचा रंधा.
Rebate plane एकधारी रंधा, एकधाऱ्या.
Trying plane ओलवायचा रंधा.
Plain Weaving साध्या कापडाचें विणकाम.
Plough नांगर, एक प्रकारचा रंधा.
Taper tomy bar टामीबार, निमुळती कटवणी.
Power hammer हवेच्या किंवा वाफेच्या जोरावर चालणारा घण.
Preparatory machinery कापूस मिसळल्यापासून सूत काढण्याच्या सांच्यांवर येईपर्यंत कापसाची वात ज्या यंत्रांमधून जाते तो सर्व यंत्रसमुदाय.
Press दाबून बांधणारें यंत्र.
Bundling Press सुताचें बंडल बांधणारें यंत्र.
Profiling लांकूड किंवा धातु मशीनवर कापण्यापूर्वी जो आकार पाहिजे तो आणण्यासाठीं कटर घासून धार काढणें.
Pumping machinery पाणी खेंचण्याचें यंत्र.
Queen post बाजूचा खांब (कैंचीचा), पार्श्वस्तंभ.
Ramie चीनमधील एक प्रकारच्या गवती तंतूंच्या रश्श्या, दोरखंडें वगैरे करण्याचीं यंत्रें.
Green-sand ओतींव कामाच्या सांच्याची वाळूमिश्रित दमट माती.
Scriber
Scribing block } सफरगेज, सरफेसगेज, रेघविण्याच्या कामीं अगदीं बारीक टोंक असलेली खालींवर होणारी एक लोखंडी पेन्सिल.
Scutcher लेप बनविण्याचा सांचा.
Scutcher Grids कापसाचा लेप काढणाऱ्या सांच्याची चाळण.
Selvage किनारी.
Shed (in weaving) पेला.
Sight-feed-lubricator तेल सोडण्याचा सांचा. यांतील तेल वर जातांना नजरेस पडतें.
Split motion (loom) मागाच्या वया खालींवर करणारी गति.
Spot market अनेक जातींचा माल विक्रीकरितां येतो ती पेठ.
Stamping machine (cloth) कपड्यावर छाप मारण्याचा सांचा. २ दाबून पत्र्यांचीं भांडीं करण्याचें यंत्र *n.*
Steam trap वाफेच्या नळ्यांतील पाणी काढणारी पेटी.
Taking-up roller
(Emery roller) } कोटरोल.
Toggle bars समांतर तोंडाच्या शेगड्यांत स्क्रूच्या ऐवजीं वापरलेला दांडा.
Tongue in plane तंगाचा पात.
Top cross rail कमान.
Tread पायरी, टप्पा.
Tube तोटी.
Tubular banding गोपाची रश्शी.
Twine and cord रश्शी, दोरी, सुतळी.
Tympanum लिंटेलच्या वरचा कमानीचा आंतला भाग.
V Block व्ही या अक्षराच्या आकाराचा रेघविण्याच्या कामीं वापरण्याचा लोखंडी तुकडा.

Valve पडदा, व्हाल, दरवाजा.
Safety valve सेफ्टी व्हाल.
Stop valve इस्टाप व्हाल.
Warp-beaming machine ताण्याचा सांचा.
Warping frame *n.* साळा *m.*
Warp reels ताण्याचा दोरा गुंडाळण्याचे राहाट.
Wasty तंतू आंखूड असल्यामुळें वरचेवर तुटणारा (कापूस).
Water-softening installation पाणी शुद्ध बनविण्याचा यंत्रसमुदाय.
Wave उभी रेखा.
Weft pirn कांडी.
Weft-rod *n.* शीग (मागाची).

MEDICAL TERMS.

Abdominal ring *n.* पोटाचे आंतील आंगठीसारखें छिद्र *n.*
Abortion *n.* गर्भपात *m.* [Criminal abortion *n.* सदोष गर्भपात *m.* Incomplete A. अपूर्ण गर्भपात *m.* Inevitable A. अपरिहार्य गर्भपात *m.* Threatened A. दुष्परिहार्य गर्भपात *m.*]
Abscess of the breast *n.* स्तनांत पू होणें *n*,स्तनाचें गळूं.
Absolute alcohol *n.* सुरावीर्य *n*, मद्यार्क.
Accession *n.* (*med.*) आक्रमण *n.*
Acetabulum वंक्षणोलूखल *n.*
Actual cautery *n.* (*med.*) लास *m.* [मेदोद्रव्य *n.*
Adipocēre *n.* मेण व चरबी यांचें मिश्रण *n*, सिक्थ-
Complemental air *n.* (*med.*) फुप्फुसपूर्णकारी वायु *m.*
Alimentary canal *n.* (*med.*) अन्नमार्ग *m.*
Alkaline *a.* (*med.*) अनाम्ल, आल्कलीसारखा, आल्कलीचे धर्म असलेला, आल्कलीधर्मी.
Amber *n.* तृणस्फटिक.
Amnion *n.* (*med.*) गर्भोदककोश, गर्भसंरक्षककोश.
Anabolism *n.* (शरिरांतील रासायनिक) चयक्रिया (प्रतिलोमक्रिया, विघटनात्मक क्रिया *f.*) See Metabolism in the body of the book.
Anæsthetic *a.* ज्ञानशक्ति हरण करणारें (औषध), ज्ञानशक्तिहारक. A. *n.* ज्ञानशक्तिहरण करणारें औषध *n*, ज्ञानशक्तिहर *n*, ज्ञानशक्तिहारक *n*, चेतनाहारक.
Anodyne *n.* वेदनास्थापन *n*, वेदना शमविणारें औषध *n.*
Antalgic *n.* पीडाशामक *n*, दुःख कमी करणारें औषध *n*, दुःखशामक औषध *n*, प्रशमनीय *n.*
Anterior *a.* (*anat.*) पुढला. [A. chamber पुरोभाग *m.*]
Anterior fontanel *n.* ब्रह्मरंध्र *n*, ब्रह्मतालुक *n.*
Anterior iliac spine पुरोजघनधाराकूट *n*, shortened into पुरोजघनकूट *n.*
Anterior opening of the orbit (of the eye) नेत्रगुहाद्वार *n.* [Posterior opening of the orbit (of the eye) नेत्रगुहामूल *n.*]
Anticolic *n.* शूलप्रशमनीय *n.*
Antitoxic *a.* विषघ्न, विष मारणारा.
Aplastic lymph *n.* असंमेलनकारी लसिका *f.*
Aponeurosis *n.* (*anat.*) खोळ?

Appendage *n.* आनुषंगिक भाग *m.*
Areola *n.* स्तनावरील रंगाचा गर्का *m*, कुचराग *m.*
Fore-arm *n.* अग्रबाहु *m*, प्रकोष्ठ.
Arsenical rash (also called eczema arsenicale) *n.* फार दिवस सोमल घेत गेल्यानें आंगावर उठणारा पुरळ *m.*
Subclavian artery *n.* अधोजत्रुधमनी *f.*
Articular capsula *n.* स्नायुकोष *m.*
Articular facette *n.* (*med.*) संधिभाग *m.*
Articular processes संधींचे कर्णतुल्य भाग *m. pl.*, संधिपक्ष *m. pl.*
Articular tubercle हनुसंध्यर्बुद *n.*
Ascending ramus कूट.
Ascending ramus of ischium कुकुंदर कूट.
Ascending ramus of pubis बस्तिगुहोत्तरशृंग.
Asepsis *n.* (*med.*) *absence of septic matter* सडलेला किंवा कुजलेला नसणें *n*, शुद्धि *f*, कोथाभाव *m.*
Asphyxiating gas *n.* श्वासावरोधक धूर *m*, विषारी धूर *m.*
Auricle *n.* लघुहृत्पुट *n.* [RIGHT A. दक्षिण लघुहृत्पुट *n.* LEFT A. वामलघुहृत्पुट *n.*]
Auricular region कर्णदेश *m.*
Automatic action *n.* स्वयंभू क्रिया *f.*
Axillary border कक्षानुगाधारा *f.*
Tubercle bacilli कफक्षयजन्तु *m. pl.*
Ballottement *n.* (*med.*) गर्भापासून दुसऱ्यास आघात *m*, गर्भप्रत्याघात *m.*
Bandage *n.* बंधन *n.* [REVERSE BANDAGE *n.* उलट बंधन *n.* ROLLER BANDAGE *n.* गुंडाळलेलें बंधन *n.* SPICA (TO THE GROIN) BANDAGE *n.* जांघेला बंधन बांधणें *n.* SPICA (TO THE SHOULDER) BANDAGE *n.* स्कन्धबंधन *n.* FIGURE-OF-8-BANDAGE *n.* दोन विंदुकल्यांच्या आकाराचें बंधन,आठाच्या आंकड्यासारखें बंधन *n.*]
Base of the skull करोटीतल *n.*
Basilar portion मूलभाग *m.*
Bed-rest *n.* पाठटेकण *n.*
Bicuspid (teeth) द्व्यग्रदंत, अग्रचर्वणक.
Biliary colic *n.* पित्ताशयांतून पित्ताचे खडे खालीं उतरतांना कळ निघणें *n.*
Blistering fluid *n.* फोड आणणारा द्रव *m.*
Bone *n.* अस्थि *n.*
Atlas चूडावलयास्थि.
Axis *n.* दन्तचूडास्थि *n.*
Body (of a bone) पिंड *m.*
Body of the sphenoid bone जतूकाशरीर.
Carpal bone पाणिकूर्चास्थि.
Coccyx *n.* अनुत्रिकास्थि *n.*
Cuboid घनाकार अस्थि (घन = anvil), घनास्थि.
Cuneiform (tarsal bone) त्रिकोणप्रायकूर्चास्थि, कोणकास्थि. [INTERNAL C. अंतःकोणक. MIDDLE C. मध्यकोणक. EXTERNAL C. बाह्यकोणक.]

Frontal bone अग्रकपाल.
Humerus प्रगण्डास्थि (not प्रकोष्ठास्थि).
Hyoid bone कण्ठिकास्थि.
Ischium *n.* कुकुन्दरास्थि *n.*
Lachrymal bone अश्रुपीठास्थि.
Occipital bone *n.* पश्चिमकपालास्थि.
Os innominata श्रोणिफलक.
Os magnum मध्यकूट.
Parietal bone पार्श्वकपालास्थि *n.*
Pin-bone रम्प मध्यें पुढें आलेलें हाड.
Pisiform वर्तुलाकार, वर्तुलक. (applied to a bone of the wrist).
Pubis *n.* भगास्थि. [BODY OF PUBIS भगपीठ *or* लिंगपीठ. ASCENDING RAMUS OF P. भगास्थि-उत्तरशृंग. DESCENDING RAMUS OF P. भगास्थि -अधरशृंग.]
Sphenoid bone *n.* जतूकास्थि *n.*
Squamous portion of temporal bone शंखचक्र *n.*
Temporal bone शंखास्थि.
Wormian bone कपालचक्रकास्थि.
Breast-pump *n.* दुग्धोच्छोषक, स्तनांत सांखलेलें दूध ओढून घेण्याची नळी *f.*
Bridge of the nose नासासेतु.
Bright's disease *n.* मूत्रांतून अल्ब्यूमेन जाणें, वृक्करोग, मूत्रपिंडरोग, नाळगुद.
Bursa *n.* स्नायुश्लेष्मधरकोश *m.*
Canine teeth रदनक *m. pl.* शूलदंत, सुळेदांत *m.*
Capsular ligament *n.* स्नायुकोशबन्धन *n.*
Caput Succedaneum *n.* (गर्भाच्या ताळूवर होणारा) शीर्षगुल्म *m.*
Carneous mole मांसल तीळ *m.*
Carotid canal मातृका सुरंग ?
Carunculæ myrtiformes (अपत्यपथाजवळ होणारे) लवंगासारखे मांसाचे अंकुर *m. pl.*, लवंगसदृश मांसांकुर *m. pl.*
Cauda-equina सुषुम्नाचामर.
Cerebellum *n.* अनुमस्तिष्क *n.*
Choroid *n.* नेत्रमध्यावरण *n.*
Circular facet or socket of a rib स्थालक.
Coccyx *n.* गुदास्थि *n*, माकडहाड *n*, अनुत्रिकास्थि *n.*
Colon *n.* मोठ्या आंतड्याचा आडवा (दुसरा) भाग.
Condyle महार्बुद *n.*
Corpus callosum *n.* (*med.*) मस्तिष्कार्धसंधिस्थान *n.*
Corpuscular *a.* कणमय, कणाकणांचा.
Corpus luteum *n.* (*med.*) पिंवळी ग्रंथि *f*, पीतगुलिका *f.*
Cosmetic *a.* वर्ण्य, वर्णकर.
Cotyloid cavity वंक्षणोलूखल.
Cranium *n.* शिर:संपुट *n.*
Cribriform plate चालनीपटल *n.*
Crista Galli शिखरकंटक *m.*
Deadly poison मारक विष *n.*

Decapitation *n.* गर्भग्रीवाच्छेद *m.*
Decapitatory *a.* गर्भग्रीवाच्छेदक.
Decidua *n.* गळून पडणारी गर्भावरील त्वचा *f*, गलन्तीत्वचा *f*, गलन्ती *f.* [D. REFLEXA फिरलेली गलन्ती *f*, परावर्तित गलन्ती *f.* D. SEROTINA मिथ्याकोश *m.* D. VERA सत्यकोश *m.*]
Delivery by application of forceps चिमट्यानें मुलाचें डोकें ओढून प्रसूति करणें.
Demulcent *a.* मार्दवकर, ओपट, चिक्कण.
Dental Canals पश्चिमदंतिकाख्यविवर *n.*
Dentine *n.* दांताच्या बाह्य आवरणापासून आंत अगदीं मध्य विवरापर्यंत असलेले सूक्ष्म नलिकामय द्रव्य, दंतद्रव्य.
Depression खातोदर *n.*
Descending ramus of pubis बस्तिगुहाधःशृंग.
Diaphoretic *n.* स्वेदोपग *n.* घर्मोत्पादक.
Difficult labour *n.* संकटानें प्रसव *m*, कृच्छ्रप्रसूति *f*, कष्टप्रसूति.
Digitorium पादांगुली.
Dipsomania *n.* अतिमद्यप्राशनेच्छा *f.*
Discus proligerus *n.* सूक्ष्म गर्भाचा आधारभूत गर्का *m*, भ्रूणाधारकला *f.*
Dorso-anterior पुढें पृष्ठ आहे असा, पुरतःपृष्ठ.
Dorso-posterior पाठीमागें पृष्ठ आहे असा, पश्चात्पृष्ठ.
Dorsum epiphü कर्णान्तर्द्वार *n.*
Dorsum Sella सुषुम्नापीठ.
Draw-sheets ओढचादरी *f. pl.*
Duodenum *n.* स्नेहपाचनी *f*, लहान आंतड्याचा (सुरवातीचा) पहिला भाग.
Drying up stage of a disease रोगाचा खपल्या पडूं लागल्याचा काळ *m.*
Ear *n.* कर्ण *m*, कान *m.* [EXTERNAL E. बाह्यकर्ण. INTERNAL E. अन्तःकर्ण. MIDDLE E. मध्यकर्ण.]
Ectropium *n.* (*med.*) पापणीचें बाह्यवलन *n.*
Effused *a.* निःसृत, बाहेर पाझरलेला.
Effusion *n.* दाहजन्य स्राव *m.*
Elimination *n.* बहिर्निष्कासन *n.*
Embryology *n.* गर्भविज्ञान *m*, गर्भशास्त्र *n.*
Eminence *n.* (*anat.*) टेंगूळ *n*, कुंभ *m.*
Eminentia arcuata श्रोतृच्छदिकूट.
Emission *n.* (*med.*) वीर्यस्राव *m*, वीर्यस्खलन *n*, आशुविक्षेपण *n*, रात्रीं न कळतां स्वप्नावस्था होणें.
Emprosthotonos *n.* अन्तरायाम *m*, आंत अथवा पुढें वळणें *n.*
Enchondroma *n.* (*med.*) अस्थीची कूर्चामय ग्रंथि.
Enepidermic *a.* कातडीवर लावलेलें (पलिस्तर, वगैरे).
Enteralgia *n.* सर्व पोट व विशेषें करून बेंबीजवळील भाग दुखणें, पोटशूळ *m.*
Enteritis *n.* लहान आंतडीं सुजणें *n*, लघ्वंत्रदाह *m.*
Entropium *n.* (*med.*) पापणीचें अन्तर्वलन *n.*
Epicranial *a.* मस्तकाच्या वरचा.

Epicranium *n.* मस्तकाचा वरचा भाग *m.*
Epididymis *n.* (*med.*) उपरेतपिंड *m.*
Epigastric region *n.* जठराच्या वरचा भाग *m*, जठरोर्ध्व-प्रदेश *m*, जठरप्रदेश.
Epiglottis *n.* गोजिव्हिका *f*, श्वासनलिकेवरील झांकण.
Epiphora *n.* (*med.*) डोळ्यांतून पाणी गळणें *n.* हा डोळ्यांचा विकार आहे.
Epiploitis *n.* शोफ *m*, आंतड्यांतील वसामय पडद्याची [सूज *f.*
Epispadias *n.* (*med.*) शिश्नाच्या वरच्या भागीं झालेली मूत्राशयाची विपरीत वाढ *f.*
Epithelioma *n.* (*med.*) बाह्यत्वचेवर, किंवा श्लेष्मल त्वचे-वर कॉलिफ्लॉवर सारखा उत्पन्न होणारा एक दुष्टग्रंथी, मांसार्बुद, त्वचेवर असणारें कणाकणांचें झांकण *n.*
Epithelium *n.* (*med.*) उपलेपकधातु *f.* [STRATIFIED E. स्तरीभूत उपलेपकधातु. TRANSITIONAL E. संक्रमिष्णु उपलेपकधातु *f.* CILIATED E. सांकुर उपलेपकधातु *f.*]
Equination *n.* घोड्याची लस गाईवर टोंचणें *n*, अश्व-लसिकाधान *n.*
Erectile *a.* फुगणारा, उत्थापक.
Erotomania *n.* (*med.*) विषयोन्माद *m*, स्त्रीसंभोगाचें [वेड *n.*
Eschar-causing *a.* अर्शकर, मांसाचा मोड उत्पन्न करणारा.
Ethmoidal canal अन्तःझर्झरक विवर *n.*
Ethmoidal spine झर्झरास्थित्रिकोणकंटक.
Eustachian tube *n.* कर्णेंद्रियाची नळी *f*, कर्णनलिका *f.*
Evacuant *n.* विसर्जक औषध *n*, generally मलमूत्र-विसर्जक औषध *n.*
Exanthema *n.* (*med.*) पुरळ येणारा ज्वर *m.*
External auditory meatus *n.* कर्णकुहर *n.*
Extremities *n.* (*med.*) शाखा *f. pl.* [UPPER E. ऊर्ध्व शाखा. LOWER E. अधःशाखा.]
Eye-benefactor *n.* (*med.*) नेत्र्य *n.*
Eye-salve *n.* अंजन *n.*
Facial artery वक्त्रधमनी *f.*
Facial surface मौखिक तल.
Falx cerebri मस्तिष्काच्छादक दात्रिककला *f.* (दात्र= [Sickle.)
Fat-former *n.* (*med.*) स्थौल्यकर *n.*
Favus *n.* (एकप्रकारचा) विषारी खवडा *m.*
Febrifuge *n.* ज्वरघ्न *n*, ताप घालविणारें औषध *n.*
Fibrinous *a.* मिळणारा, जुळणारा, तान्तवासारखा, तन्तुद्रव्यासारखा.
Fistula of the gums दंतनाडीव्रण.
Fistula in the eye नासुर होणें.
Flat part of scapula अंसफलक *m.*
Flatus-producer *n.* वातुल पदार्थ *m.*
Flexor *a.* आकुंचक स्नायु *m.*
Floor भूमि *f*; as, नासागुहाभूमि *f.*
Foetal *a.* गर्भाचा, गर्भगत.
Foetal circulation गर्भगत रुधिराभिसरण *n.*
Fontanel (anterior) पुरस्तालु.
Fontanel (posterior) पश्चिमतालु.

Foramen *n.* विवर *n*, छिद्र *n.*
Foramen lacerum anticus पक्षान्तरालत्रिकोणविवर.
Foramen magnum (मध्यस्थ) महाविवर *n.*
Foramen rotundum वृत्तविवर.
Foramen spinosum मस्तिष्कमध्यस्थकोणविवर *n.*
Anterior Condyloid foramen मूलकोटिपुरोगविवर *n.*
Condyloid foramina मूलकोटिरंध्रमार्ग *m.*
Infra-orbital foramen नेत्रधारीयविवर *n.*
Malar foramen गण्डछिद्र *n.* [छिद्र *n.*
Mastoid foramen गोस्तनछिद्र *n*, गाईच्या स्तनासारखें
Mental foramina अनुचिबुकविवर *n.*
Obturator foramen श्रोणिगवाक्ष *n.*
Optic foramen *n.* दृष्टिनाडीरंध्र *n.*
Posterior palatine foramen पश्चिमतालुविवर *n.*
Supra-orbital foramen अधिभ्रुवछिद्र *n.*
Stylo-mastoid foramen शिफागोस्तनांतरीयछिद्र.
Foramina ovale जांबवविवर *n.*
Foramina of scarpa (a) अग्रतालुपूर्वछिद्र *n.* (b) अग्रतालुपश्चिमछिद्र *n.*
Fossa *n.* खात *n.* खळगा *m*, विवर *n.*
Anterior fossa (of the skull) दीर्घिकासिरापरिखा.
Anterior palatine fossa अग्रतालुखात *n.*
Glenoid fossa हनुसंधिस्थालक.
Incisive fossa दंतमूलबिलाख्यखात.
Infra-spinous fossa अधरअंसकपालिकापृष्ठतल *or* अधरांसपृष्ठखात.
Lachrymal fossa अश्रुग्रन्थिधरखात.
Middle fossa मध्यम महाखात *n.*
Nasal fossa नाकपुड्या, नासाखात.
Pituitary fossa पोषणिकाखात *n.*
Posterior fossa पश्चिम महाखात *n.*
Supra spinous fossa अंसकपालिकापृष्ठतल *or* उत्तरांसपृष्ठखात.
Temporal fossa शंखखात *n.*
Fourchette *n.* योनीच्या खालचा भाग *m.*
Frigorific *a.* तृष्णानिग्राहक, तहान कमी करणारा.
Frontal eminence ललाटपुरःकुंभ *m.*
Frontal plate ललाटफलक *m.*
Frontal portion ललाटभाग *m.*
Frontal sinus ललाटकोटरद्वार *m.*
Full bladder *n.* मूत्राशय पूर्ण भरलेला असणें.
Funis *n.* नाल *m*, नाळ *f.*
Fusiform *a.* चातीच्या दांड्यासारखा.
Galactocele *n.* (*med.*) स्तनार्बुद, दुग्धार्बुद, स्तनाला होणारें आवाळूं.
Galactorrhœa *n.* अतिदुग्धस्राव *m*, भलत्याच वेळीं स्तनांतून दूध बाहेर येणें *n.*
Gastralgia *n.* पोटशूळ *m*, जठरशूल.
Gastrectomy *n.* अन्न कोठ्यांत घालण्याकरितां पोट फाडणें *n*, जठरच्छेदन *n.* (not उदरच्छेदन which is Cæsarean operation).

Gastritis *n.* (*med.*) जठरदाह *m*, पोटाला आंतून सूज येणें, पोटाचा आंतून क्षोभ होणें. [CHRONIC G. आम्लपित्त *n.* SUPPURATIVE *or* PHLEGMONOUS G. सन्निपातछर्दी *f.*]

Gastro-intestinal irritation *n.* जठरान्त्रक्षोभ *m*, जठर व आंतडीं यांस विकृति *f.*

Genial tubercle रसनाकलायक.

Germinal membrane *n.* उत्पत्तीची त्वचा *f*, जनकत्वचा *f*, गर्भधारणेनंतर कांहीं दिवसांनीं गर्भाच्या भोंवतीं ही त्वचा येते.

Germinal Vesicle *n.* उत्पत्तीचा आशय *m*, जननाशय *m.*

Gingivitis *n.* हिरड्या सुजणें *n*, दंतवेष्टदाह.

Glabella *n.* भ्रूमध्यकूर्चक *n.*

Gladiolus उरोमध्यफलक *m.*

Glaucoma *n.* काचबिंदु *m.* या विकारांत डोळ्याच्या बाहुलींत खनिज कांचेच्या रंगाप्रमाणें निळसर हिरवट रंग उत्पन्न होऊन नजर कमी किंवा अगदीं नाहींशी होते. त्यास काचबिन्दु म्हणतात. यांत नेत्रगोल कांचेसारखा घट्ट होतो. हा विकार बहुधा मध्यम वयाच्या किंवा वृद्ध वयाच्या मनुष्यांस होतो.

Glenoid Cavity अंसपीठ. ?

Glioma *n.* वातवाहिनीला होणारा एक दुष्ट ग्रंथि *m.* हा विकार पुष्कळ वेळां डोळ्यांतील ज्ञानतंतूंना होतो.

Glossitis *n.* जिभेचा दाह *m*, जिव्हादाह *m.*

Gonorrhœal conjunctivitis औपसर्गिकमेहजन्य नेत्राभिष्यंद, पूयप्रमेहजन्य विषानें डोळे येणें.

Gonorrhœal Ophthalmia *n.* पूयप्रमेहजन्य नेत्रदाह *m*, नेत्राभिष्यंद *m.*

Gonorrhœal Rheumatism *n.* प्रमेहजन्य संधिवात *m.*

Graafian Follicles or Graafian Vesicles *n.* ग्राफाशय *m*, स्त्रियांचा अण्डाशय *m.*

Glycogen *n.* यकृतामधील साखरेसारखा पदार्थ *m*, यकृतशर्करा *f.*

Gracilis *n.* उर्वन्तःपार्श्विका *f.*

Granulation *n.* अंकुरोद्भवन *n*, मांसाचे अंकुर उत्पन्न होणें, खुपऱ्या, डोळ्यांतील श्लेष्मल त्वचेचा दाह होऊन पापण्यांचे आंतून बारीक कण उत्पन्न होणें.

Granulation and Cicatrization *n.* अंकुरोद्भवन व सिध्मभवन *n.* [सिध्मभवन = माव उत्पन्न होणें.]

Greater Cornua (कण्ठिकास्थीचें) महाश्रृंग *n.*

Greater wings बृहत्पक्ष.

Groove *n.* परिखा *f.*

Groove of a rib for intercostal vessels and nerve परशुकानुगा परिखा *f.*

Gurgling sound *n.* गुडगुड शब्द *m*, आटोप.

Hæmatorrhœa *n.* रक्तस्राव *m.*

Hæmatoxis *n.* गर्भाशयांत रक्तसंचय होणें *n.*

Hæmatozic *a.* रक्तदोषासंबंधी.

Postpartum hæmorrhage *n.* प्रसवोत्तर रक्तस्राव *m.*

Hair-follicle *n.* रोमकूप *m.*

Head (of a rib) मुण्ड *n.*

Healing by scabbing *n.* खपलीखालीं मेलन *n.*

Helix *n.* वाह्यपालि. [ANTI-HELIX अभ्यन्तरपालि.]

Herpes *n.* विसर्पिणी *f*, इसव, पैण *f*, नागीण *f.* [H. BRACHIALIS भुजगा *f.* ही हातावर होते. H. CERVICALIS ग्रैवेया *f.* ही मानेवर होते. H. FRONTALIS ललाटिका *f.* ही डोक्यावर किंवा ललाटावर होते. H. GESTATIONIS गर्भकालिका *f.* ही गरभारपणांत उत्पन्न होऊन प्रसूतीनंतर नष्ट होते. H. IRIS आधूम्रिका *f.* हिचा रंग कनीनिकेसारखा असून ती हाताच्या पृष्ठावर उद्भवते. H. LABIALIS ओष्ठिका *f.* ही ओंठावर होते. H. PREPUTIALIS मणिच्छदिका *f.* ही मण्याच्या आच्छादनाच्या आंतल्या बाजूस होते. H. ZOSTER मेखलिका *f*, कंवरवेढा *m.* ही एखाद्या अवयवाच्या एका बाजूस उत्पन्न होऊन त्याच्या सभोंवतीं वेढा घालते. H. CIRCINATUS वलयिका *f.* ही वर्तुळाकृति असते.]

Hiatus canalis facialis कर्णिकारंध्र.

Hip-bath *n.* कटिस्नान *n.*

Histology *n.* सूक्ष्मशारीरशास्त्र *n.*

Hot-air-bath *n.* उष्ण हवेचें स्नान *n.*

Hot bottles कढत पाण्याच्या बाटल्या.

Hot-vapour-bath *n.* उष्ण वाफाऱ्याचें स्नान *n.*

Humerus *n.* प्रगण्डास्थि *n.*

Hydrostatic Test *n.* जलपरीक्षा *f.* मूल जिवंत जन्माला आलें आहे कीं नाहीं हें तपासण्याकरितां त्याचीं फुप्फुसें पाण्यांत तरंगतात किंवा नाहीं हें ज्यांत पाहतात अशी परीक्षा *f.*

Hypo-gastric plexus *n.* जठराच्या खालचें जाळें *n*, [जठराधोजाल *n.*

Hypogastric region *n.* बस्तिप्रदेश *m*, जठराखालचा प्रदेश *m.*

Ileum *n.* कुंडलिनी (भिषग्विलास), लहान आंतड्याचा [शेवटला भाग *m.*

Ilium *n.* श्रोणिपक्ष *m*, नितंबास्थि.

Improvised *a.* चालचलाऊ.

Incisors (teeth) कर्तनक दंत *m. pl.*, छेदक दंत *m. pl.*

Inertia uteri *n.* गर्भाशयनिश्चलता *f.*

Inflammation *n.* दाह *m.* [ACUTE I. शीघ्र दाह *m.* CHRONIC I. विलंबी दाह *m.* PASSIVE I. अल्प दाह *m.*]

Infra-hyoid *n.* जिव्हास्थीच्या खालचा.

Infra-orbital canal नेत्राधरीय सीता.

Inhalation *n.* घशांत औषधाची वाफ घेणें, घशांत औषध [ओढणें.

Innominatum os अनामकास्थि, श्रोणिफलकास्थि.

Insertion *n.* बद्धस्थान *n.*

Internal auditory meatus कर्णमहाविवर *n*, कर्णांतर्द्वार.

Internal maxillary vessels आंतरहानव्यवाहिनी *f. pl.*

Interosseous membrane अस्थ्यन्तराला कला *f.*

Inter-vertebral cartilage मणिकील *m.*

Inter-vertebral notch मणक्यामधील खांच *f.*

Intestines पक्वाशय *m.* [SMALL I. पक्वाशय *m*, पच्यमानाशय *m*, क्षुद्रांत्र. LARGE I. बृहदंत्र, मलाशय *m.*]

Intra-uterine *a.* गर्भाशयांतला.

Intravasation *n.* पू वगैरे आंतील भागांत जाणें.

Joint or Articulation संधि *m.* [CONDYLOID A. खलकोर *m*, RECIPROCAL RECEPTION (SADDLE-JOINT) परस्परकोर *m.* TRACHOIDES (PIVOT-JOINT) चक्रकोर.

ATLANTO-AXIAL ARTICULATION चूडावलयदंतचूडसंधि *m.* OCCIPITO-AXIAL ARTICULATION पश्चिमकपालदंत-चूडासंधि *m.* COSTO-VERTEBRAL ARTICULATION परशुका-पृष्ठकशेरुकासंधि *m*, परशुकापृष्ठसंधि *m.* STURNO-CLAVICULAR A. अक्षकोरःसंधि *m.* ACROMIO-CLAVICULAR A. अक्षकांसफलकसंधि *m*, अंससंधि *m.* SHOULDER-JOINT अंससंधि *m.* ELBOW JOINT कूर्परसंधि *m.* GINGLYMUS (HINGE-LIKE-JOINT) संदंशकोर *m.* ENARTHROSIS (BALL AND SOCKET JOINT) उदूखलसंधि *m*, उखळा-मुसळाचा सांधा *m.* GOMPHOSIS (ARTICULATION OF A PEG OR NAIL) दशनोदूखलसंधि *m.* HIP-JOINT श्रोणिसंधि *m*, सामुद्र *m.* ARTHRODIA प्रतरसंधि *m.* SUTURE तुन्नसीवनी *f.* SCHINDYLESIS ग्रस्तसीवनी *f.* RADIO-ULNAR A. प्रकोष्ठान्तरीयसंधि *m.* CARPAL A. करकूर्चान्तरीय संधि *m.* CARPO-METACARPAL A. करतल संधि *m.* PHALANGEAL A. करांगुलिसंधि *m.* TIBIO-FIBULAR A. जंघानुजंघास्थिसंधि *m*, जंघान्तरीयसंधि *m.* ANKLE-JOINT गुल्फसंधि *m.* TARSAL JOINT पाद-कूर्चान्तरीयसंधि *m.* METATARSAL JOINT पादतलसंधि *m.* PHALANGEAL A. पादांगुलिसंधि *m.* TEMPORO-MANDIBULAR ARTICULATION हनुमुंडसंधि *m.* CRANIO-VERTEBRAL ARTICULATION शिरोग्रीवसंधि *m.* OCCIPITO-ATLANTAL ARTICULATION पश्चिमकपालचूडावलय-संधि *m.*]

Joint *n.* संधि [IMMOVABLE J. अचल -स्थिर संधि. MIXED J. मिश्र -संकीर्ण संधि. MOVABLE J. चल -सचेष्ट संधि.]

Jugular fossa मन्याखात.

Jugular vein मन्या *f.*

Jugulum *n.* गळ्याची खळगी *f.*

Katabolism *n.* (शरिरांतील रासायनिक) अपचयक्रिया *f.* See Metabolism.

Kiestein *n.* (गर्भवती स्त्रीच्या) मूत्रांतील कांहीं द्रव्यांचा समुदाय *m*, मूत्रसन्तानिका *f.* [धनुकली होणें.

Kyphosis *n.* कटिमणिपश्चान्नमन *n*, कंबरेची उलटी

Laceration *n.* फाटणें, फाजरून फाटणें.

Lachrymal duct पश्चिमाश्रुवाहिका.

Lactation *n.* स्तन्योत्पत्ति *f*, दुधाची उत्पत्ति *f.*

Lateral sinus पार्श्विक सिरापरिखा *f.* [Sinus = सिरा-परिखा.]

Lessor cornua (कण्ठिकास्थीचें) लघुशृंग *n.*

Coraco-acromial ligament तुंडांसकसंयोजक (स्नायु-बंधन). [बंधन).

Coraco-clavicular ligament तुंडाक्षकसंयोजक (स्नायु-

Costo-clavicular ligament पर्शुकाक्षकसंयोजक (स्नायु-बंधन).

Ligament or fibrous tissue स्नायुबन्धन *n.*

Ligaments *n. pl.* स्नायुरज्जू. [CAPSULAR LIGAMENTS कोशरूप स्नायुबन्धनें.]

Ligamentous bands *n. pl.* रज्जुरूप स्नायूबन्धनें *n. pl.*

Ligamentun nuchæ ग्रीवाधराह्य स्नायुरज्जु *m.*

Lightening before labour (गर्भारस्त्रीचें) पोट उतरणें.

External oblique line बाह्यतिरश्चीन रेखा *f.*

Ilio-pectilineal line वस्तिकंटिका रेखा.
Inferior curved lines (of occipital bone) अधर-तोरणिका *f*. [तोरणिका.
Superior curved lines (of occiptial bone) उत्तर-
Lochia *n*. प्रसवानंतर होणारा स्राव *m*, सूतिकास्राव *m*.
Lochial discharge *n*. सूतिकास्राव *m*.
Long head of biceps द्विशिरस्क स्नायूंचें दीर्घमूल.
Longitudinal sinus दीर्घिकासिरापरिखा *f*.
Lower jwa हनु *f*, खालचें जाभाड *n*.
Malar prominence *n*. गंडकूट *n*.
Malar tuberosity *n*. गंडार्बुद *n*.
Mammary *a*. स्तनाचा.
Mammary gland *n*. स्तन *m*.
Mammary sympathy स्तनांत होणारा फेरफार *m*.
Mastoid गोस्तनासारखा, गोस्तनाकार.
Mastoid cell गोस्तन कोटर.
Mastoid portion *n*. कर्णमूल पिंड *m*.
Meatus सुरंग (according to Dr. Gana Nath Sen). [SUPERIOR M. ऊर्ध्वसुरंग. MIDDLE M. मध्यसुरंग. INFERIOR M. अधःसुरंग.]
Medulla Oblongata *n*. सुषुम्नाशीर्षक *n*.
Membrane *n*. कला *f*, त्वचा *f*.

N. B.—Up to this time Marathi Medical writers used to translate membrane by त्वचा or अन्तस्त्वचा, but the word कला is proposed for membrane by Dr. Gana Nath Sen.

Meningeal artery *n*. मस्तिष्कावरणधमनी.
Metrorrhagia *n*. रजोदर्शनकालाच्या पुढें हि आर्तवस्राव चालू राहणें.
Middle meningeal artery मस्तिष्कमध्यमधमनी *f*.
Molars (teeth) चर्वणक दंत *m. pl*.
Muscle *n*. स्नायु *m*, पेशी *f*. (according to Dr. Gana Nath Sen).
Acromio-clavicular ligament अंसाक्षकसंयोजकस्नायु.
Adductor magnus गरिष्ठ ऊरुव्यूही स्नायु.
Anconeus करोत्तानक स्नायु.
Azygos Uvulæ काकली (स्नायु) *m*.
Brachialis कूर्परद्वारिकस्नायु.
Buccinator *n*. कपोलिकस्नायु *m*.
Complexus शिरोग्रीवपृष्ठीये (स्नायु).
Conoid ligament त्रिकोणिकाख्यस्नायु.
Constrictor of pharynx कंठसंकोचक (स्नायु).
Coraco-brachialis काकौष्ठिकस्नायु.
Corrugator supercilius भ्रूसंकोचकस्नायु *m*.
Crureus or vastus intermidis ऊरुप्रसारकस्नायु.
Deltoid (muscle) अंसप्रच्छदस्नायु.
Depressor alæ nasi नासानमकस्नायु *m*.
Depressor anguli oris सृक्कणीनमकस्नायु *m*.
Depressor labi inferioris अधरावनमकस्नायु.
Digastric द्विगुंफिकस्नायु.
Erector penis शिस्नापहर्षक (स्नायु).

External pterygoid हनुमूलकर्षकस्नायु.
Extensor Carpi करप्रसारकस्नायु.
Flexor Carpi (radialis and ulnaris) पाणिसंकोचकस्नायु.
Flexor hallucis brevis पादांगुष्ठसंकोचकस्नायु.
Flexor sublimis digitorum अंगुलीसंकोचकस्नायु.
Gastrocnemius जंघापिंडिकस्नायु. (पिंडिका = Calf).
Gemelli यमलस्नायु.
Genio-hyo glossus चिबुकजिव्हाकण्ठिकस्नायु *m*.
Gluteus नितम्बपिण्डिकस्नायु *m*.
Hyoglossus जिव्हाकण्ठिकस्नायु.
Iliacus श्रोणिपक्षीयस्नायु.
Inferior oblique (muscle of the eye) अधस्तीर्यक्स्नायु.
Infra-spinatus अधरांसपृष्ठिकस्नायु.
Intercostal muscle पर्शुकांतरीकस्नायु.
Inter-occeus membranes कलारूपस्नायु.
Latissimus dorsi कटिपार्श्वप्रच्छदस्नायु.
Levator menti चिबुकोत्क्षेपणी *f*.
Levator anguli scapulæ अंसोन्नामकस्नायु.
Levator labii superioris ओष्ठसमुत्कर्षकस्नायु.
Levator palati तालूत्तोलकस्नायु.
Linea aspera द्विधाराप्राकारिक (स्नायु).
Longissimus capitis पृष्ठदंडिकस्नायु.
Lymphatic *n*. रसायनी *f*, रसवहा *f*.
Manubrium उरःफलकग्रैवेयक, उरःग्रैवेयक.
Masseter *n*. हनुकूटकर्षकस्नायु.
Medulla Oblongata सुषुम्नाशीर्षक *n*. [स्नायु.
Middle Constrictor of Pharynx मध्यमकण्ठसंकोचक
Mylo-hyoid muscle मुखभूमिकण्ठिकस्नायु.
Obturator internus अंतस्थश्रोणिगवाक्षीयस्नायु.
Obturator externus बहिःश्रोणिगवाक्षीयस्नायु.
Occipito-frontalis ललाटसंकोचकस्नायु, शिरच्छदस्नायु.
Omo-hyoid muscle अंसकण्ठिकस्नायु *m*. [पेशी *f*.
Orbicularis oris (a) मुखमुद्रणी पेशी *f*. (b) कपोलिका
Orbicularis palpebrarum *n*. नेत्रनिमीलक स्नायु *m*, नेत्रनिमीलिनी पेशी *f*.
Palmaris longus करतलप्रसारकस्नायु.
Pectoralis major गरिष्ठ उरःप्रच्छदस्नायु.
Pectoralis minor लघु उरःप्रच्छदस्नायु.
Peroneus पादविवर्तकस्नायु.
Popliteus जानुपृष्ठिकस्नायु.
Pronator radii teres दीर्घकरविवर्तकस्नायु.
Psoas magnus दीर्घकटिलंबी (स्नायु.)
Pyriformis शुंडिकस्नायु.
Quadratus femoris ऊरुचतुरस्रस्नायु.
Quadratus lumbrorum कटिचतुरस्रस्नायु.
Rectus ऋजुस्नायु किंवा ऋजुपेशी. [SUPERIOR R. ऊर्ध्वदर्शिनी, ऋजु ऊर्ध्वस्नायु. INFERIOR R. ऋज्वधःस्नायु, अधोदर्शिनी. INTERNAL R. अंतर्दर्शिनी, अंतरपांगस्नायु. EXTERNAL R. बहिरपांगस्नायु, बहिर्दर्शिनी.]
Rectus abdominis उदरदंडिकस्नायु.

Rectus Capitis anticus शिरःपूर्वदंडिक (स्नायु).
Rectus Capitis Lateralis शिरःपार्श्वदंडिक (स्नायु).
Rectus Capitis posticus शिरःपृष्ठदंडिक (स्नायु).
Retrahens aurem कर्णपृष्ठिकस्नायु.
Rhomboideus (muscle) अंसापकर्षकस्नायु.
Sartorius *n.* दीर्घायामस्नायु *m.*
Scalenus anticus and medius पुरोग आणि मध्यम पर्शुकाकर्षक (स्नायु). Scalenus posticus पृष्ठगपर्शुकाकर्षक (स्नायु).
Semi-membranosus कलाकल्पस्नायु *m.*
Serratus magnus महाअरित्राकारस्नायु. [अरित्र = Saw]
Splenius Capitis शिरोग्रीवविवर्तकस्नायु.
Stapedius कर्णांतरिकस्नायु.
Sterno-hyoid muscle उरःकण्ठिक स्नायु *m.*
Sterno-mastoid उरःकर्णमूलिक स्नायु.
Stylo-glossus शिफारसनिक स्नायु.
Stylo-hyoid muscle शिफाकण्ठिक स्नायु.
Stylo-pharyngeus शिफागलांतरीय स्नायु.
Subclavian अक्षकाधर.
Sub-clavius अक्षकाधरस्नायु.
Sub-scapularis अंसांतरिक स्नायु.
Superior Oblique (muscle of the eye) ऊर्ध्वतीर्यक् [स्नायु.
Supra-spinatus ऊर्ध्व अंसपृष्ठीय स्नायु.
Temporalis शंखच्छदस्नायु.
Tensor palati तालूत्तंसक.
Tensor Tarsi अश्रुविसर्जनी पेशी.
Tensor tympani पटहोत्तंसी स्नायु.
Teres major बृहत् अंसाधरिक स्नायु.
Teres minor लघु अंसाधरिक स्नायु.
Tibialis anticus जंघापुरोग (स्नायु).
Tibialis posticus muscle जंघानुगस्नायु.
Transversalis abdominis उदरच्छद स्नायु *m.*
Trapezoid ligament चतुरस्त्रिक स्नायु.
Trapezium पृष्ठच्छद स्नायु.
Vertebral border पृष्ठवंशानुगाधारा (पेशी).

Nares anterior नाकपुडीचीं पुढील द्वारें *n. pl.*, नासापुरोद्वार *n.*
Nares posterior घशाजवळील नाकपुडीचीं द्वारें *n. pl.*, नासापश्चिमद्वार (Nares is plural of L. *naris*, nostril).
Nasal duct बहिरश्रुवाहिका.
Nasal spine झर्झरास्थ्यग्रकंटक.
Naso-palatine groove नासातालुकापरिखा *f.*
Neck (of a rib) ग्रीवा *f.*
Notch *n.* परिखा.
Ethmoidal notch नेत्रमहापरिखा.
Great Sacrosciatic notch गृध्रसीद्वार. [गृध्रसी = sciatic muscle.]
Lachrymal notch अश्रुपीठखात.
Sacrosciatic-notch (क्षुद्रतोरणाकार) कुकुंदरद्वार.
Spheno-palatine notch तालुजातुक खात *n.*

Supra-capsular notch अंसशिर:कोटर.
Sigmoid notch अर्धचंद्राकार छेद *m*.
Nerve *n*. मज्जातंतु (in current use), नाडी (according to G. N. Sen).
Obstetric binder *n*. (बाळंतिणीच्या पोटाला बांधलेलें) [उदरबंधन *n*.
Occipital condyle शिर:पृष्ठास्थिमूलकोटि.
Occipital crest *n*. पश्चिमालिका *f*.
Occipital protuberance *n*. पश्चिमार्बुद *n*.
Optic Commissure *n*. दृष्टिनाडीयोजिकापरिखा.
Orbital plate *n*. नेत्रच्छदिफलक.
Orbital surface *n*. नेत्रपीठतल.
Orbit of the eye नेत्रगुहा *f*, नेत्रकोटर *n*.
Pacchionian bodies बालग्रंथि, पासिनिअन पिंड.
Palatine canal *n*. तालुकांपरिखा *f*.
Pancreas *n*. अग्न्याशय *m*. जठराग्नि *m*.

N. B.—Up to this time Marathi Medical writers used to translate Pancreas by अनामकपिंड or स्वादुपिंड but, it is now proposed that the most accurate word for Pancreas is अग्न्याशय.

Parietal eminence *n*. पार्श्वकुंभ.
Paste कल्क.
Pearl ash पोट्याशम कार्बोनेट.
Pectin पेक्टोजपासून बनलेलें पक्व फळांतील द्रव्य *n*.
Pectose अपक्व फळांत सांपडणारें सेल्युलोजसारखें द्रव्य *n*.
Pelvic cavity *n*. बस्तिगुहा *f*.
Pelvis *n*. श्रोणिचक्र *n*.
Pepperein *n*. मरीचीवीर्य *n*, मिरचींतील कारकद्रव्य *n*.
Petrous portion (गण्डास्थीचा) अश्मकूट.
Phalangeal *a*. पादांगुलिसंबंधी.
Pinnæ of the ear कर्णशष्कुल्यौ.
Pituitary body पोपकग्रंथि.
Platysma myoides गलपार्श्वछद *m*.
Posterior *a*. पश्चिम.
Posterior fontanel *n*. शिवरंध्र *n*, अधिपतिरंध्र *n*.
Posterior iliac spine पश्चिमजघनधाराकूट, briefly पश्चिमकूट.
Process *n*. प्रवर्धनक *n*, प्रवर्धन *n*, कूट *n*, कूटक *n*.
Acromion process *n*. अंसकूट *n*.
Alveolar process दंतोदूखलिक प्रवर्धनक.
Clinoid processes गुलिका.
Coracoid process अंसतुंड.
Coronoid process *n*. हनुकूट.
Ethmoidal process झर्झरकूटक, झर्झरप्रवर्धनक.
External angular process बहि:कोटि.
Infra-orbital process नेत्राधरीय प्रवर्धनक *n*.
Internal angular process अन्त:कोटि.
Jugular process मन्याप्रवर्धनक *n*.
Lachrymal process अश्रुवाहिनी कूटक *n*.
Malar process गंडधरकूट.
Mastoid process गोस्तनप्रवर्धनक, गाईच्या स्तनासारखें [प्रवर्धनक.
Nasal process नासाकूट.

Orbital process अपांगप्रवर्धनक *n*, नेत्रकोटरभूमिश्रृंग.
Palate process तालुफलक.
Pterygoid processes जतुकास्थिचरण.
Sphenoidal process जतुकास्थिसंधायी श्रृंग *n*.
Styloid process शिखाप्रवर्धनक *n*.
Trochanter major *n*. उर्वस्थिमहाशिखरक.
Prostate gland *n*. शुक्राशयपिंड *m*, बस्तिमूलग्रंथि *m*, पौरुषग्रंथि *m*.
Protuberance उत्सेध.
Pterygoid ridge शंखाधरिका रेखा.
Ramus of lower jaw हनुकूट *n*, हनुमूलबन्धन *n*.
Rib पर्शुका, फांसळी. [TRUE R. मुख्य पर्शुका. FALSE R. गौण पर्शुका.]
Ripe stage (of a disease) (रोगाचा) विकासकाल *m*.
Roof च्छदि (as नासागुहाच्छदि), पटल.
Roof of the throat कंठपटल *n*.
Rostrum रसनिका.
Sciatic nerve गृध्रसी नाडी.
Sella turcica दृष्टिनाडीपरिखा *f*.
Semen-improver *n*. शुक्रशोधक, शुक्रधोन (an old word).
Shaft of a rib कांड *n*.
Shoulder girdle अंसचक्र.
Sickle-like rib दात्रफलकाकार पर्शुका *f*.[दात्र = Sickle.]
Sigmoid groove *n*. अर्धचंद्रिकासिरापरिखा *f*.
Sinus सिरापरिखा *f*.
Spermatopoietic *a*. शुक्रजनक, धातुवृद्धिकर.
Sphenoidal sinus जातूककोटर *n*.
Spheno-maxillary fissure हनुजातूकखात.
Spine of Ischium कुकुंदरकंटक.
Spine of the palate *n*. तालुपृष्ठकंटक *m*, काकलकंटक *m*.
Spine of scapula अंसप्राचीर.
Sprue (sproo) *n*. हा आंतड्यांचा विकार आहे. तोंड येणें हें या रोगाचें प्रथम लक्षण आहे. यांत पुढें ढाळ होऊं लागतात. अन्न पचत नसल्यामुळें खाल्लेल्या अन्नापेक्षां अधिक मल पडतो. या रोगानें फार अशक्तता येते. हा कष्टसाध्य आहे.
Stage of eruption (of a disease) *n*. (रोगाची) विस्फोटावस्था *f*, विस्फोटनकाल *m*, उगवणाची वेळ *f*.
Stage of invasion (of a disease) *n*. (रोगाची) आक्रमणावस्था *f*, आक्रमणकाल *m*, रोगानें पछाडण्याची वेळ *f*.
Sternal end (of a rib) उरोदंडाचा अग्रकोटि.
Sternutatory *a*. शिरोविरेचनीय.
Styptic *a*. शोणितस्थापक.
Sub-lingual gland जिव्हाधरिका ग्रन्थि *m*.
Sub-maxillary gland हन्वधरीय ग्रन्थि *m*.
Sub-nasal point *n*. नासाग्रकंटक *m*.
Superciliary ridges भ्रूतोरणिका.
Supra-capsular nerve अंसारोही मज्जातंतु.
Suture (a) सीमन्त *m*. (b) सीवनी *f*.

N. B. :—Suture, when it means an interlocking of bones by fibrous membranes without synovial membrane, should be translated into Marathi or Sanskrit by सीमन्त. Suture when surgical should be translated by सीवनी, शिवण.

Basilar suture मूलजातूक सीमन्तिका *f.*

Coronal suture पुरःसीमन्त.

Crucial suture *n.* स्वस्तिकसीमन्तिका *f.*

Lambdoidal suture *n.* कपाळाच्या अस्थीची ग्रीक लॅम्बडा अक्षराकृति सीवनी *f.*

Metopic suture गूढ सीमन्तिका *f.*

Petro-squamous suture शंखचक्राश्मकूट सीमंत -सीम-[न्तिका.

Sagittal suture मध्यसीमन्त.

Temporal suture पार्श्वसीमन्त.

Symphysis menti चिबुकसन्धानिका रेखा *f.*

Synovial bursa श्लेष्मधरकलापुट.

Tarsi खोट.

Temporal fascia शंखावरणी त्वचा.

Temporal plates (of forehead) पार्श्वफलक.

Temporal ridge *n.* शंखतोरणिका *f.*

Temporo-Malar Canal *n.* शंखगंडिकरंध्रमार्ग *m.*

Tendon-sheath *n.* कंडरावेष्टन *n.*

Tendo-oculi नेत्रकंडरिका *f.*

Tentorium Cerebelle जवनिका *f.*

Tentorium Cerebri दीर्घिका सिरापरिखा.

Tibia जंघास्थि.

Tissue धातु, पट, पेशीसंघात. [COMPACT T. घनपेशीसंघात, घनसंघात, घनधातु, पार्थिवांशपट. ह्यांत चुन्याचें प्रमाण अधिक असतें व कपालास्थीचें बहिरावरण ह्याचें बनलेलें असतें. CANCELLUS T. सुषिरधातु, सुषिरसंघात *m*, प्राणिजांशपट. हा पुष्कळ स्नायूंचा बनलेला असतो. ह्यापासून नलकास्थि बनतात. सुषिर = HAVING APERTURES OR HOLES.]

Tooth *n.* दंत *m.* [The full set of teeth in each jaw consists of sixteen. Incissors (कर्तनक दंत) four; Canines (रदनक दंत) two; Bi-cuspids or Pre-molars (उपदंष्ट्रा, अग्रचर्वणक), four; and molars (चर्वणक, दाढ, दंष्ट्रा) six.

Torcular herophili महावर्त.

Tuberosity (of a rib) अर्बुद *n.*

Tuberosity of Ischium कुकुंदरपिंड.

Tympanic plate कर्णमूलफलक.

Tympanum *n.* श्रुतिपटह *m.*

Umbilical Region *n.* नाभिप्रदेश *m.*

Union *n.* (*med.*) मेलन *n.* [IMMEDIATE U. तात्कालिक मेलन *n.* PRIMARY U. प्रथम मेलन *n.* GRANULATION AND CICATRISATION अंकुरोद्भवन व सिध्मभवन *n.* SECONDARY U. द्वितीय मेलन *n.* HEALING BY SCABBING खपलीखालीं मेलन *n.*]

Vault of the palate तालुपटल *n.*

Vein *n.* सिरा *f.*

Vertebral prominence महाकंटकिनी.

Voice-improver *n.* स्वर्य *n*, आवाज खुलवणारें औषध *n.*
Wall external बहि:प्राचीर *n*; as, नासाबहि:प्राचीर *n.*
Wall internal अंत:प्राचीर *n*; as, नासांत:प्राचीर *n.*
Wooden dullness *n.* काष्ठनाद *m*, लांकडावर ठोकल्यासारखा नाद *m.*
Xiphoid or Ensiform उरोग्रपत्र. (here पत्र = असिपत्र).

ZOOLOGY.

Abomasum *n.* गुरांच्या अन्नाशयाची चौथी पिशवी *f.*
Antelope *n.* हरण. [The word हरण is commonly used as a generic term for all kinds of deer, antelope and gazelle. Four-horned antelope चौशिंगा.]
Ant-lion *n.* चोरकिडा *m.*
Anthozoa सरश्मिप्राणी.
Aptera *n.* हीनपक्ष, ज्यांना पंख नाहींत असे कृमी.
Ateuchus *n.* गोळया करणारा किडा *m.*
Balancer *n.* सुकाणूं *n*, कर्ण *m*, द्विपक्ष किड्यांचा पंखाऐवजीं बारीक कंस.
Beetle मुग्दल (कीटक). [Black beetle *n.* झुरळ *n.*]
Bever सालिंद्रासारखा प्राणी.
Black buck काळवीट *m*, काळा बामण्या (बोरकी *f.cm.*).
Blue bottle *n.* निळी बाटली (माशी).
Blue bull *n.* नीलगाय *f*, रुई *f.*
Bot-fly *n.* बैलावरील गोमाशी.
Breeze-fly *n.* मेंढरावरची गोमाशी.
Brown-tailed moth *n.* तपकिऱ्या पतंग *m.*
Bustard *n.* माळढोक, बाळेढोक.
Cabbage butter-fly *n.* कोबीच्या कांद्यावरचा पतंग *m.* ही एक प्रकारची कीड आहे व हिला कुणबी लोक होरा असें म्हणतात.
Carabidæ *n. pl.* पेंगळांतले वाघ *m. pl.* हे एक प्रकारचे किडे आहेत.
Carpenter *n.* भोंगा *m*, सुतार *m.* ही एक माशीची जात [आहे.
Cassowary बृहत्कायपक्षी.
Cephalopoda शीर्षपादी मृदुमांसमय प्राणी.
Cetacea *n.* तिमिजातीय सस्तन प्राणी.
Cheiroptera *n.* हस्तपक्षी सस्तन प्राणी.
Chelonia *n.* कूर्मजातीय प्राणी; उ० कांसव.
Civet जवादीमांजर.
Cockchafer *n.* पिकाचा नाश करणारा एक प्रकारचा [किडा *m.*
Cockroach *n.* झुरळ *n.*
Cœlentera रिक्तमध्यप्राणि, गुह्योदरी.
Coleoptera *n.* कोशपक्षकृमि.
Cormorant करढोंक (पक्षी).
Cow-pox *n.* गुरांच्या स्वाभाविक देवी.
Coxa कीटकांच्या पायांचा पहिला भाग *m.*
Crane बगळा *m*, बक *m.*
Cricket *n.* राळ (किडा) *f.* [House cricket *n.* घरांत बिळें करून राहणारी राळ नांवाची कीड *f*, गृहझिल्ली *f.* Wood-cricket रानांत राहणारी राळ नांवाची कीड *f*,

वनझिल्ली *f.* Mole cricket पुढचे पाय घुशीसारखे असणारी राळ नांवाची कीड *f.*]
Creinoidea स्कंधशाखाधारी प्राणी.
Crocodilia *n. pl.* नक्रजातीय प्राणी.
Crop विदर्सच्या मागचा भाग *m.*
Curlew क्रौंच.
Cuttlefish समुद्रमाणकी.
Cyrtoneura stabulus *n.* मंदुरामक्षिका (माशी).
Deer *n.* हरण *n.* *N. B.*—सांवर, (male मेरू), डांगर, चितळ, सारंग, भेकर, कंगोली, पिसुरा, पिसोरा, पिसाई आणि गेळें या हरणाच्या जाती आहेत.
Dehorn *v. t.* शिंगें कापणें.
Demosel Crane कांडे कुडकुच *m.*
Diptera द्विपक्ष, ज्यांना दोन पंख आहेत असे कृमी.
Dog-fish श्वानमासा.
Dormouse निद्रालु उंदीर.
Dragon fly *n.* सर्पमाशी *f.*
Drone *n.* मधमाशांची एक जात *f.*
Edentata *n.* दंतहीन प्राणी. उदाहरण स्लोथ, आरमा- [न्दिलो.
Eel साधा वांब.
Escutcheon *n.* गाईच्या स्तनावरचा escutcheon [आकृतीचा भाग.
Florican *n.* खारमोर. खारमोर आणि चरसह्या Florican च्या दोन जाती आहेत.
Formicidæ मुंग्यांची एक जात *f.*
Gad-fly घोडमाशी.
Gall-fly फेनमक्षिका.
Ganoidei *n.* वोंबिलाच्या माशांचा वर्ग *m.*
Gazelle *n.* ग्याझेल; एक हरणाची जात *f.* चिकारा, काळसीपी, कटकद्या या ग्याझेलच्या जाती आहेत.
Geometer *n.* भूमापक (पतंगकिडा).
Ghost-moth *n.* पिशाचपतंग *m.*
Gold-fish *n.* सुवर्णमत्स्य *m.*
Goose *n.* हंस *m.* [CANVAS-BACKED G. नुकटा *m.*]
Grass-hopper *n.* टोळासारखा एक किडा *m.*
Grease-moth *n.* लोणी, तेल, चरबी इत्यादि खाऊन राहणाऱ्या पतंगांची जात *f.*
Green bottle *n.* हिरवी बाटली (माशी).
Grub *n.* कोशपक्षकिड्याचा पूर्वावस्थेंतील नेत्र *n.*
Gyrinidæ *n.* गौळण *f.* हा एकप्रकारचा किडा आहे.
Halters कांहीं द्विपक्षांत पंखांच्या पाठीमागचीं गौण अंगें *n. pl.*
Haustellum रस शोपून घेण्याकरितां विशिष्टरचनायुक्त [मुखांचे प्रकार.
Hedge-hog *n.* शल्य (प्राणी).
Helophilus *n.* शेंपकिडा *m.*
Heron बगळा.
Heterocera *n.* चित्रश्रृंग नांवाचा पतंगाचा वर्ग *m.*
Holoptic *n.* निखिलनेत्र (माशी).
Horse-pox *n.* घोड्यावरील देवी.
Horse-stinger *n.* घोड्याला नांगी मारणारी माशी *f.*
Hydra कळया फुटलेला जलव्याली. या कळया टेंगळासारख्या त्वचेवर दिसतात, व त्या वाढून त्यांस तोंड व मिशा फुटतात.

Hydrozoa *n.* जलव्याली.
Ichneumon fly वेधमक्षिका.
Ichthyosauria *n.* अश्मीभूत समुद्रपल्लिजातीय प्राणी.
Indian bison *n.* गव्या, गवा *m.*
Jack गाढव (male).
Jungle cat वौल, भौगा.
King-fisher गण्या.
Labium *n.* कीटकांचा खालील ओंठ *m.*
Labrum *n.* कीटकांचा वरील ओंठ *m.*
Labyri'nthodon (*geol.*) *n.* अश्मीभूत गहनदन्तप्राणी *m.*
Lacertilia पल्लिजातीय प्राणी; उ० पाल, सरडा.
Lapwing टिटवी.
Leopard cat *n.* (*zool.*) वाघाटी *f.*
Longicorn *n.* मृगाचा किडा *m*, लांब शिंगाचा किडा *m.*
Mantidæ *n.* खंडोबाचा घोडा *m.* हा एक किडा आहे.
Marsupialia *n. pl.* सकोशसस्तनप्राणिजाति; उ० कांगारू.
[कोश = पोरें ठेवण्याची पिशवी *f.*]
Mason-bee *n.* कुंभारीण *f.* ही एक माशीची जात आहे.
May-fly *n.* शेमटी *f.*
Mermot पहाडी उंदीर.
Mite खव्यांत पडणारा किडा.
Mole *n.* चिचोंद्री *f.*
Musca Domestica Minor *n.* लहान घरमाशी.
Myriapoda *n.* अनेकपदप्राणिवर्ग; उ० घोण *f.*
Myrmicidæ *n.* मुंग्यांची एक जात *f.*
Necrophori *n. pl.* मुडदेफरास किडे *m. pl.*
Notonecita Glanca *n.* पाण्यांतील ढेंकूण *m.*
Ophidia *n.* सर्पजातीय प्राणी.
Painted lady *n.* चित्रविचित्र पंखांचा पतंग *m.*
Peacock butterfly *n.* पंखावर मोराच्या पिसाच्या सारखे डोळे असलेला पतंग *m.*
Pelican पाणकोळी (पक्षी).
Pentatoma *n.* ढेंकण्या (किडा).
Penterinoid पंचशिखा (प्राणी).
Periwinkle घुला, खुबा.
Phasmarossia *n.* उंट *m.* हा एक किडा आहे.
Pheasant कुकण.
Plant-louse *n.* पानऊ.
Pole cat कंसाळ मांजर.
Poneridæ *n.* मुंग्यांची एक जात *f.*
Primate *n.* द्विहस्तक, दोन हातांचा सस्तन प्राणी; उ० [मनुष्य *m.*
Proboscidiana *n.* शुंडाधारी सस्तन प्राणी.
Pteropod *n.* पक्षपादी (मृदुमांसमय) प्राणी.
Pterosauria *n.* (सरपटणारे पण पंख असणारे) अश्मीभूत पक्षीजातीय प्राणी.
Pyralina *n.* पतंगांचा एक पोटवर्ग *m.*
Pyrenoids विशिष्टजीवनशरीरें.
Quail *n.* लावा.
Red admiral *n.* तांबडा सरदार नांवाचा पतंग *m.*
Reduvius Personatus *n.* उडणारा ढेंकूण *m.*
Rhopalocera *n.* मुद्गरशृंग (एक पतंगांचा वर्ग) *m.*

Rhotalocera *n.* पतंगांचा एक वर्ग *m.*
Rose-beetle *n.* गुलाबावरचा किडा *m.*
Sand stars सिकतातारे (प्राणी).
Sarcophaga Carnaria *n.* मांसभक्षिका (माशी).
Saw-fish असिपत्रमत्स्य.
Saw-fly क्रकमक्षिका.
Sea-anemone समुद्रकमळ (प्राणी).
Sea-gull जलकुक्कुट.
Sea-urchin सामुद्रांड.
Sertularia समुद्रवृक्ष (प्राणी).
Shell-fish *n.* शिंपल्यासारखा (दोन कवचांमध्यें असलेला) प्राणी. या वर्गांत पिकळी, गोगलगाय व कालव यांचा समावेश होतो.
Shrew-mouse *n.* कुन्नुद्धिघूस *f.*
Sirenia *n. pl.* तिमिसदृश सस्तनप्राणीजाति.
Slug *n.* पिकळी *f.*
Star-fish *n.* तारकाकृति मासा *m,* कंटकत्वक् मासा *m,* चक्राकार मासा *m.* [माशी *f,* दंशी *f.*
Stomoxys Calcitrans *n.* तीक्ष्ण तोंडाची चावणारी
Stork बक (पक्षी).
Struthionidæ *n.* उत्कीरक प्राणी; उ० शहामृग.
Thysanoptera *n.* अन्चलपक्षकृमि. यांच्या पंखांच्या कडेवर बारीक झालरी ह्मणजे अञ्चलाप्रमाणें केंस असतात.
Tick अंड्यांत पडणारा जीव.
Tinea *n.* टिनी नांवाच्या क्षुद्र पतंगांची जाति.
Triste fly *n.* क्षांविक्षीमाशी.
Tubipora पोकळ नलिकारूप कीटक.
Water hen पाणकोंबडी.
Whelk उटंगळ, कोका.
Whirligig *n.* एक प्रकारचा किडा *m.*
White admiral *n.* पांढरा सरदार नांवाचा पतंग *m.*
Wild Boar *n.* डुकर *n.* [AN OLD SOLITARY BOAR एकुल. A FEMALE SOLITARY BOAR कोळ. A VERY SMALL PIG झेंडू.]
Wild dog *n.* कोळसुंदा *m.*
Wood leopard *n.* चित्ता नांवाचा पतंग *m.*
Young buck *n.* पाडस *n.*
Zoophyte प्राणिविशिष्टवृक्ष.

MISCELLANEOUS WORDS.

Abacus *n.* रंगीत गोट्यांची चौकट *f.*
Absenteeism *n.* गैरहजेरी *f.*
Accountancy *n.* हिशेब खातें *n.*
Acknowledgment fee *n.* पावतीबद्दल फी *f.*
Addressee *n.* पत्र घेणारा मालक *m.*
Advice *n.* (*com.*) जाब *m,* हुंडी लिहिली आहे हें कळविण्यासाठीं लिहिलेलें पत्र *n.*
Aeroplane *n.* आकाशयान *n.*
Air defence *n.* आकाशयानाच्या हल्ल्यापासून बचाव *m.* (b) आकाशयानाच्या हल्ल्यापासून बचावाची योजना *f.*
Air raid *n.* आकाशयानांतून खालीं बांब टाकून केलेला हल्ला *m.*

Allies *n. pl.* दोस्त *m. pl.*
Almonds in the shell सालांसहित बदाम, आखे बदाम.
Almonds without shell बदामाचे गोळे.
Anatomical museum *n.* शारीरपदार्थसंग्रहालय *n.*
Anti-plague serum प्लेगप्रतिबंधक रस *m.*
Anthrax *n.* गोळी *f.* गुरांचा सांसर्गिक ताप *m.*
Apiculture *n.* मधमाशांची जोपासना *f,* मधुमक्षिका-संवर्धन *n.*
Appellate side अपिलांची शाखा *f,* अपीलशाखा *f.*
Appliances *n.* सरंजाम *m.*
Applied *a.* उपयुक्त, व्यवहारोपयोगी; as, "A. arts, A. [chemistry, &c."
Arboriculture *n.* वृक्षवर्धन *n.*
Areola *n.* (vaccination) रक्तमंडल *n,* (देवी काढल्यावर आठनऊ दिवसांनीं) देवी काढलेल्या जाग्यासभोंवतीं येणारा लालिमा *m.*
Argument of the mailed fist कवचाच्छादित मुष्टीचा [न्याय *m.*
Artificial fog *n.* (*mil.*) (शत्रूला पुढचें कांहीं दिसूं नये म्हणून उत्पन्न केलेलें) कृत्रिम धुकें *n.*
Ascent *n.* ऊर्ध्वगमन *n.*
Authorized Offices (विशिष्ट) अधिकार दिलेलीं हपिसें.
Bamboo camphor *n.* वंशलोचन *n.*
Barge *n.* मचवा *m.* [Steamer = आगबोट; Launch = लहान बोट; Boat = होडी.]
Bath *n.* (*photo.*) निमज्जन *n,* बुडविणें *n.* २ (फोटो वगैरे धुऊन काढण्याकरितां रासायनिक) द्रावण ठेवण्याचें पात्र *n,* निमज्जनपात्र *n,* द्रावणपात्र *n.*
Bawm *n.* (खाण्याचा) वाम (नांवाचा मासा) *m.*
Beam-compass *n.* सांगाडी कंपास.
Beche-de-mer *n.* समुद्रांतील जळू, बीचेडेमर.
Beef-steak *n.* गोमांसाचा तुकडा *m.*
Betelnuts, raw, whole, split or sliced सुपारी, कच्ची, सबंध, फोडलेली किंवा काप काढलेली.
Bhing *n.* (खाण्याचा) भिंग नांवाचा मासा *m.*
Bill at par बरावर हुंडी *f,* सरभर.
Bill at premium अधिक, उपर, वधारें (Guj.).
Bill at so many days' sight मुदतीची हुंडी *f.*
Bill on demand दर्शनी हुंडी.
Bill to order शहाजोग हुंडी *f.*
Black Quarter *n.* काळीजजाळी. याचीं दुसरीं नांवें आवरी, जहरबाद, सावमला अशीं आहेत. हा गुरांचा भयंकर सांसर्गिक रोग आहे.
Blank endorsement *n.* (*com.*) निनांवी वेचनपत्र *n.*
Bolt सळी *f.*
Bordering pen (नकाशाला) बार्डर काढण्याचें पेन.
Bouie *n.* (खाण्याचा) बोय नांवाचा मासा *m.*
Brain *n.* (कापलेल्या जनावराचा) भेजा *m,* मगज *m.*
Brisket *n.* छातीचें मांस, सीन्याचें मांस *n,* सीना.
Bristles *n. pl.* सड (ब्रशासाठीं).
Broken grain भरडलेलें धान्य *n.*
Buffalo disease or Hæmorrhagic Septicæmia गाल-

गोटू *m.* हा एक गुरांचा सांसर्गिक धामीचा रोग आहे; व औरी, गालफुला हीं याचीं दुसरीं नांवें आहेत.
Buffing knife (shoe-maker's) *n.* घोंटणी.
Bumlow *n.* बोंबिल (नांवाचा मासा) *m.*
Business hours *n. pl.* कामाचे तास, कामाची वेळ, देवघेवीची वेळ, व्यवहाराची वेळ.
Cabinet ware *n.* पेट्या, खुर्च्या, टेबलें, वगैरे सामान.
Calcium carbonate *n.* खडू *m.*
Calendering department *n.* क्यालेंडर खातें *n*, कपड्याच्या सुरकुत्या वगैरे काढून कपडा साफ करण्याचें खातें *n.*
Calibre gun *n.* मैदानी तोफ *f.*
Carrier *n.* (law) वाहक *m*, हुंडेकरी *m.*
Cashew or cajoo kernels काजूगोळे.
Cattle-food *n.* गुरांचा (खाण्याचा) दाणा *m.*
Cattle-market *n.* गुरांचा बाजार *m.*
Cess-pool *n.* घाणपाण्याची कुंडी *f*, घाणपाण्याची टांकी *f.*
Cestui qui trust ट्रस्टमिळकतीचा ज्याला फायदा मिळेल असा.
Chaff-cutter *n.* तूस काढणारें यंत्र *n.*
Chair *n.* (railway) *iron or steel socket holding rail in place* खुर्ची *f.*
Champerty and maintenance *n.* (law) वादवर्धक [करार *m.*
Chase silverware नकशीचीं चांदीचीं भांडीं *n. pl.*
Chauffeur *n.* मोटार हाकणारा *m.*
Chemical products and preparations रसायनक्रियेनें झालेले व तयार केलेले पदार्थ *m. pl.*
Claiming party दस्तैवज करून घेणारा.
Cocoanut-kernels खोबरें (khopra).
Cold douche *n.* उंचावरून थंड पाणी ओतून स्नान [घालणें *n.*
Collusion *n.* (law) मिलाफ *m.*
Colour रंग *m.* [Cool C. शांत रंग, थंड रंग, डोळ्यांना सुख देणारा रंग. Local C. मूलरंग. Neutral C. मारलेला रंग, उदासीन रंग. Primary C. प्राथमिक रंग. Secondary C. मिश्र रंग. Tertiary C. उपमिश्ररंग. Warm C. झगझगीत -त्रासेक -दिपविणारा रंग.]
Composition *n.* बनवलेला रंग *m.* २ (निरनिराळ्या पदार्थांचा) मिश्र पदार्थ *m.*
Conflict of laws कायद्यांचा विरोध *m.*
Conjoint account *n.* सामलातखातें *n*, एकत्र हिशोब *m.*
Conscription Act सक्तीच्या लष्करी नोकरीचा कायदा *m.*
Conservancy *n.* स्वच्छता ठेवणें *n*, साफसफाई *f.* [Conservancy charges भंगीपट्टी *f.*]
Constructive possession *n.* (law) अपरोक्ष ताबा *m.*
Constructive treason *n.* अपरोक्ष राजद्रोह *m*, फक्त प्रत्यंतर पुराव्यावरून शाबीत करतां येणारा राजद्रोह *m.*
Contempt of Court *n.* कोर्टाचा अपमान *m.*
Contributory negligence *n.* (law) गुन्ह्यास मदत करणारा प्रमाद *m.*
Copy (commercial language) *n.* परपेंठ *f*, हुंडी हरवली असतां पहिल्या नकलेवरून केलेली दुसरी नकल *f.*

Cornea *n.* शृंगवत्पिधान *n.*
Countervailing duties *n. pl.* समकारी जकात *f.*
Coverture *n.* वैवाहिक स्थिति *f.*
Crawfish *n.* (खाण्याचा) करचला नांवाचा मासा *m.*
Credential (*com.*) *n.* (*usu. pl.*) भलावणपत्र *n.*
Criminal conversation *n.* जारकर्म *n.*
Criminal force *n.* अन्यायाची बळजोरी *f.*
Criminal intimidation *n.* अन्यायाची धमकी *f.*
Criminal trespass *n.* अन्यायपूर्वक अतिक्रमण *n.*
Cross (*agri.*) *v. t.* संकर करणें.
Cross-fertilize *v. t.* (*agri.*) (एकाच वनस्पतीच्या दोन जातींपासून) संकीर्ण जात उत्पन्न करणें.
Crystallised sugar कणीदार साखर *f*, रवेदार साखर *f.*
Cultivator *n.* खुरपण्याचें हत्यार *n.*
Cuneiform *a.* परश्वाकार.
Cuneiform writing *n.* परश्वाकार लिपी.
Cure (*agri.*) *v. t.* (तमाखू वगैरे) सुकवून तयार करणें.
Cyclostyle *n.* लिहिलेल्या मजकुराच्या पुष्कळ प्रती काढून घेण्याचें यंत्र *n.*
Dairy appliances दुभत्यासंबंधीं यंत्रें. [CREAM-SEPARATOR दुधांतून मलई निराळी करणारें यंत्र *n.* MILK ÆRATING APPARATUS दुधांत हवा मिसळणारें यंत्र *n.* MILK-COOLING APPARATUS दूध थंड करणारें यंत्र *n.* BUTTER DRYER लोण्यांतील पाणी शोषून घेण्याचें यंत्र *n.*]
Dates dry खारका.
Dates wet खजूर.
Dead account *n.* रद्द हिशोब, बातल झालेला हिशोब *m.*
Deadly *a. causing fatal injury* प्राण घेणारा, प्राणघातक. २ *of poisonous nature* विषारी; as, "D. nightshade." ३ *implacable* दीर्घ, उभा; as, "D. hatred." ४ *deathlike* मृत्युसूचक, मरण आणणारा; as, "D. paleness, gloom, &c." ५ *intense* अति, अतिशयित; as, "In D. haste."
Deadly *adv. as if dead* जणूं मेल्यासारखा, मृतवत्; as, "D. white, faint, &c." २ *extremely* अति, अतिशयित; as, "D. tired, dull, &c."
Declared value जाहीर केलेली किंमत *f.*
Deed of release *n.* फारकतपत्र *n.* [धमकी *f.*
Defiance *n.* युद्धार्थ आव्हान *n*, युद्धार्थ आमंत्रण *n.* २
Defy *v. t. to challenge to combat or competition* (अहंपणानें) युद्धास बोलाविणें. २ *to challenge to do or prove something* एखादी गोष्ट करून दाखविण्यास किंवा सिद्ध करण्यास आव्हान करणें. ३ *to resist openly, to set at nought* तृणवत् तुच्छ मानणें, धाब्यावर बसविणें. ४ (of things) *to present insuperable obstacles to* अशक्य करणें, अडचण आणणें; as, "*Defies* definition, capture, &c." Defied *pa. t.* and *pa. p.*
Delivery *n.* (post) बटवडा *m.*
Design *n.* (एखाद्या नवीन वस्तूची मनांत कल्पिलेली) योजना *f.* (b) योजनेचा नकाशा *m.*
Designer *n.* योजक *m*, योजनेचा नकाशा काढणारा.

Deposit (साखा) व्यक्त होणें, बसणें.
Depreciation of a rupee in value *n.* रुपयाची किंमत उतरणें, रुपया कमकुवत होणें.
Depreciation of gold सोन्याचा भाव उतरणें.
Destroyer *n.* विनाशक बोट *f.* विनाशिका *f.*
Dhomee *n.* (खाण्याची) ढोमी नांवाची सुकी मासळी *f.*
Diad (*chem.*) द्विमूल्य.
Differential duties परिस्थितिसापेक्ष जकात *f.* shortened into सापेक्ष जकात *f.*
Diligence *n.* (law) सावधगिरी *f.*
Discovery *n.* (law) प्रतिपक्षाकडून आपल्या पक्षाचा पुरावा आणणें *n.*
Disinfectant *n.* दुर्गंधिनाशक (द्रव्य) *n.*
Distress *n.* (law) जप्ती *f.*
Drain (*agri.*) *v. t.* वरचें पाणी काढून टाकणें.
Drawing *n.* रेखाकला *f.* २ रेखाचित्र *n.* [D. BOARD *n.* चित्रफलक *m.* MECHANICAL D. यंत्रगतरेखाकला *f.* यंत्रांचे नकाशे काढणें *n.* SCALE D. प्रमाणरेखन *n.* PATTERN D. प्रतिमारेखन *n.* पाटनांचा नकाशा काढणें *n.*]
Dread-nought *n.* वेडर (जहाज) *n.* बिनडर (जहाज) *n.*
Drum *n.* पिंप *n.*
Drum sticks पडघमाच्या काठ्या.
Dry method *n.* (राख किंवा माती टोपल्यांत टाकून मैला वाहून नेण्याची) सुखी पद्धति *f.*
Duet, Duetto *n.* दोघांनीं मिळून गाण्याची चीज *f.* (b) दोघांनीं मिळून वाजविण्याची गत *f.*
Earthen-ware-piping *n.* मातीचे नळ.
Earth up (*agri.*) *v. t.* मुळाशीं माती घालणें.
Effect (of a picture) *n.* उठाव *m.* उठावणी *f.*
Effective (a picture) *a.* उठावदार.
Elevation *n.* उभा देखावा *m.* [FRONT E. समोरचा उभा देखावा. BACK E. पाठीमागचा उभा देखावा. SIDE E. बाजूचा उभा देखावा.]
Embossed envelope *n.* आंगचेंच तिकिट असलेलें [पाकिट *n.*
Embossed silver-ware छापीव चांदीचीं भांडीं *n. pl.*
Entente Powers संयुक्त राष्ट्रें *n. pl.*
Evaporating lotion *n.* गार पाण्याची पट्टी *f.*
Executing party *n.* दस्तैवज करून देणारा *m.*
Explosive बारी पदार्थ, स्फोटक द्रव्य *n.*
Fastener *n.* बंद (बांधण्याचा).
Faucet cap *n.* तेल काढण्याची नळी *f.*
Field-Marshal *n.* रणगाजी *m.*
Fingertop *n.* नखी *f.*
Finishing table *n.* ढोराची पालिसची शीळ *f.* ही बहुतकरून संगमरवरी असते.
Fire-proof earth वन्हिजिन्मृत्तिका, न जळणारी माती *f.*
Fish-maws मासळीचे भोत.
Flank movement *n.* बगलेचा हल्ला *m.*
Flashing point ज्वलनबिंदु *m.* See the word in the body of the book.
Flax सण *m.*

Fleshing beam (tanner's) *n.* ढोराचा कुन्दा *m.*
Fleshing knife (tanner's) *n.* ढोराचा चामड्यावरील केस काढण्याचा कोयता *m.*
Floriculture *n.* फुलझाडांची जोपासना *f*, पुष्पवनस्पति- [वर्धन *n.*
Flotilla *n.* जहाजांचा तराफा.
Flue ज्वाला जाण्याचा रस्ता.
Foot and mouth disease *n.* लाळ. हा एक गुरांचा सांसर्गिक ताप आहे. यांत तोंड, पायांच्या दोन्ही नख्यांमधील जागा, शिंगांचा बुंधा, व गाईची कांस यांवर चट्टे पडतात.
Force *v. t.* (*agri.*) कृत्रिमरीत्या वाढ करणें.
Forced currency सक्तीचें चलन.
Foreign Insurance *n.* परदेशीं जाणाऱ्यायेणाऱ्या मालाचा विमा *m.*
Fraud *n.* अफरातफर *f.*
Free *a.* जकात माफ असलेला, खुला, अप्रतिबंध.
Frontal attack *n.* समोरून चढाई *f.*
Future वायदा *m.* वायद्यानें गिऱ्हाइकाला देण्याचा माल.
Gallnuts (myrobalans) हिरडे (गांवठी).
Gallnuts Persian माजूफळ.
Garnish (law) *v. t.* 'अ' 'ब' चा देणेदार असतां 'क' नें 'ब' वर फिर्याद करून 'अ' स पैसे देण्याविषयीं मनाईचा हुकूम कोर्टाकडून देवविणें. अशा स्थितींत 'अ' ला Garnishee असें म्हणतात. Garnishee म्हणजे आपल्या धनकोला पैसे देऊं नको अशी ताकीद दिलेला रिणकोचा रिणको *m.*
Garnishment *n.* (law) रिणकोच्या रिणकोस त्यानें आपल्या धनकोस पैसे देऊं नको म्हणून सांगणें.
Ghoall *n.* (खाण्याचा) घोळ नांवाचा मासा *m.*
Glazer (Shoe-maker's) *n.* (घोंटण्याची) ओपणी *f.*
Glazing iron (Shoe-maker's) *n.* इंगा *m.*
Gratification (law) लांच *f.*
Green peas ताज्या वाटाण्याच्या शेंगा *f. pl.*
Guinea fowl *n.* चिनई कोंबडी *f.*
Gunny bag *n.* पडमाची पिशवी *f*, (गोणपाटाचा) गोण *m.*
Halt *n.* टप्पा *m.*
Hay-tedder *n.* गवत पसरणारें दांताळें *n.*
Head (कापलेल्या जनावराची) मुंडी *f.*
Heart *n.* फेप्सें *n*, फेप्साजवळचें मांस *n.*
Heavy artillery *n.* अवजड तोफा *f. pl.*
Herbarium वनस्पतिसंग्रहालय *n.*
Hereditament *n.* दाय *m.*
Hereditas *n.* परंपराप्राप्तधन *n*, दाय *m.*
Holder *n.* धारण करणारा. [SUPERIOR HOLDER *n.* वरिष्ठ धारण करणारा.] २ (सिगारेट धरण्याची) नळकुटी *f*, नळी *f.*
Holding *n.* ठिकाण *n.*
Hospital Ship *n.* इस्पितळवजा जहाज *n*, इस्पितळ [जहाज *n.*
Howitzer *n.* हाविटझर तोफ *f.*
Indefinite payment *n.* (law) अविवक्षित फेड *f*, रिणकोकडे धनकोचीं अनेक कर्जें येणें असून तो जेव्हां

मोघम रकम फेडीसाठीं देतो, तेव्हां ती फेड अविवक्षित आहे असें म्हणतात.
Indemnify *v. t.* निजोखमी करणें.
Indemnity bond *n.* (law) निजोखमी दस्तैवज.
Indian currency *n.* हिंदी चलनी नाणें *n.*
Infringement *n.* (law) हक्काचा अपहार करणें *n*, हक्कापहार *m.*
Ink-point (कंपासचें) शाई भरलेलें टोंक *n.*
Inoculated calf देवी काढलेलें वासरूं *n.*
Inside (cricket) *n.* डाव घेणारी बाजू *f.*
Intensive agriculture *n.* थोड्या जमिनींत खत वगैरे घालून जास्ती पीक काढण्याची शेतकीची पद्धति *f.*
Interception *n.* (पत्रें वगैरे मध्येंच) अडवून फोडणें *n.*
Iron last (Shoe-maker's) *n.* (लोखंडी) कालबोथ.
Irrigate *v. t.* (*agri.*) पाणी देणें. २ पाणी देण्याची व्यवस्था करणें.
Isinglass *n.* शुद्धसरस *m.*
Journey प्रवास. [SINGLE J. एकवेळचा प्रवास. DOUBLE J. जाण्यायेण्याचा प्रवास. RETURN J. परतीचा प्रवास.]
Judge-wheel (Shoe-maker's) *n.* चक्री *f.*
Kidney (कापलेल्या जनावरचा) गुर्दा *m*, गुर्द्याचें मांस *m.*
Lacquered ware लाखलोटीं.
Lametta जरीची तार *f.*
Late fee *n.* उशिरां पोष्टांत टाकलेलीं पत्रें नेण्याबद्दल जादा फी *f*, उशिराबद्दलची जादा फी *f*, उशीरफी *f.*
Late letters *n. pl.* उशिरां टाकलेलीं पत्रें *n. pl.*
Lengthening bar कंपासच्या एका पायाची लांबी वाढविण्याकरितां लावलेला पाय, कंपास लांब करणारा पाय.
Lessee *n.* कूळ *n*, ज्याला lease देतात तो *m.*
Letter of Hypothecation ज्यांच्या आधारावर हुंड्या स्वीकारावयाच्या ते कागदपत्र. (जसें, माल रवाना केल्याची रसीद, लेहण *n.* (Guj.))
Levelling staff लेवल घेण्याचा गज *m.*
Liquidated *pa. p.* फेडलेलें, देऊन टाकलेलें. [L. DAMAGES ठरीव नुकसानी *f*, कराराचे वेळीं उभय पक्षकारांनीं ठरविलेली नुकसानीची रकम *f.*]
Liquidation *n.* (बुडत्या पेढीच्या) कर्जांची तडजोड करणें *n.* [VOLUNTARY L. आपसांत कर्जांची तडजोड करणें *n.*]
Liver *n.* (कापलेल्या जनावराचें) काळीज *n*, कलेजा *m.*
Lobster *n.* मोठा झिंगा (मासा).
Machine gun *n.* यांत्रिक तोफ *f*, जलदबारी तोफ *f.*
Machines, tools and implements यंत्रें, हत्यारें व आउतें.
Mail bag टपालाची पिशवी *f.*
Mail Service *n.* टपालाची नेआण करण्याचें खातें *n*, [टपालाची नेंआण.
Manuscript books (ग्रंथ) लिहावयाचीं बुकें *n. pl.*
Margarine डुकराची चरबी *f.*
Marrow in bones गदूद *m.*
Microphone *n.* सूक्ष्म आवाजाचें ज्ञान करून देणारें [यंत्र *n.*
Migration of capital *n.* भांडवलाचें परदेशगमन *n*, भांडवल दुसऱ्या देशांत जाणें *n.*

Military glory *n.* समशेरबाहादरी *f.*

Mismatch *v. t.* न जुळणाऱ्या दोन गोष्टी एकत्र आणणें -करणें, परस्परविरुद्ध दोन वस्तू एकत्र जोडणें, भलत्याच वस्तू एकत्र जोडणें. [MISMATCHED NOTES निरनिराळ्या नंबरांच्या चुकीनें एकत्र जुळलेल्या नोटा *f. pl.*]

Mofussil (mo-fu'sil) [Hind. *mufaccil.*] *n. rural localities as opposed to chief station* (मुख्य शहराच्या) बाहेरचा गांव *m.*

Mortar gun *n.* उखळी तोफ *f.*

Mortgage *n.* गहाण *n*, गहाण टाकलेली स्थावर मिळकत.

Mounted (stick for umbrella, parasols, sunshades, &c.) मूठ बसविलेली, मुठीची.

Moye teeth महीदंत.

Nail-rod *n.* खिळे करण्याची सळी *f.*

Naphtha *n.* नगतेल.

Natural children अनौरस संतति.

Natural law (*law*) जन्मभूमीचा कायदा *m.*

Naval base *n.* आरमारी तळ *m.*

Numbering machine *n.* नंबर घालणारें यंत्र *n.*

Nursing *n.* (रोग्याची) शुश्रूषा *f.*

Offset scales लहानलहान स्केलपट्ट्या *f. pl.*

Oil-seeds गळिताचीं धान्यें.

Opponent *n.* (law) सामनेवाला *m.*

Option *n.* मर्जी *f*, खुषी *f.* २ (law) करण्याचा अगर न [करण्याचा हक.

Original bill मुळची पेठ.

Original side *n.* अव्वल (मुकदम्यांची) शाखा *f.*

Outward जावक, बाहेर जाणारा, रवाना होणारा.

Overhaul *v. t. to draw over* वर ओढणें. २ *to pull to pieces for purposes of examining* तपासण्याकरितां उलथापालथा करणें. (b) *to examine condition of* चाळून शोधून पाहणें, झाडा *m.* घेणें. ३ दुसऱ्यानें तपासणें, चाळणीची &c. दुसारणी करणें. ४ (*naut.*) *to catch up, to come up with* गांठणें.

Packing *n.* (मालाची) बांधणी *f.*

Paging machine पृष्ठांचे आंकडे घालणारें यंत्र *n.*

Pail-system *n.* शौचकूपाची पेटीची पद्धति *f*, मळाकरितां ह्या पेटींत भांडें ठेवलेलें असतें.

Palah *n.* (खाण्याचा) पला नांवाचा मासा *m.*

Palpi *n. pl.* (*sing.* palpus) (कीटकाच्या) खालच्या जबड्याच्या मिशा.

Paper Currency Department नोटा देण्याघेण्याचें खातें.

Pare *v. t.* (*agricul.*) शेत भाजणें.

Passenger service उतारूंची नेआण. (b) उतारूंच्या नेआणीची व्यवस्था.

Patriarchal family *n.* वडीलकीचें कुटुंब *n.*

Pattern packet नमुन्याचें पाकीट.

Pawnee *n.* जंगम मिळकत गहाण घेणारा *m*, हडपदार *m.*

Pawner *n.* जंगम मिळकत गहाण टाकणारा *m*, हडप ठेवणारा *m.*

Pentagraph *n.* मोठ्या नकाशाचा लहान नकाशा कर- [ण्याचें यंत्र *n.*

Per capita शिरगणतीप्रमाणें.

Periscope *n.* परिवीक्षणयंत्र *n.*
Personal hygiene *n.* व्यक्तीचें आरोग्य *n*, व्यक्तिविषयक आरोग्य *n.*
Personum judgment *n.* पक्षकारापुरता लागू पडणारा [ठराव *m.*
Piece *v. t. to put together, to form into a whole* एकत्र करणें, एक करणें. २ *to join threads in spinning* (सूत काढतांना) तुटलेले धागे एकत्र जोडणें, सांधणें. ३ *to patch up* ठिगळणें, ठिगळ *n* -ठिगळी *f.* देणें -लावणें. ४ *to enlarge by piecing* सांधा *m* -जोड *m.* देणें -लावणें *or* देऊन वाढवणें -लांबवणें.
Pieced *pa. p. a.* एकत्र केलेला, एक केलेला. २ जोडलेला, सांधलेला. ३ ठिगळलेला, ठिगळ दिलेला. ४ जोड दिलेला.
Piece-meal *adv.* अंशत:, अंशश:, लवश:, (प्रत्येक वेळीं) थोडथोडें. २ खंडश:, तुकडेतुकडे करून.
Piece-meal *a.* अंशत: अंशत: याप्रमाणें केलेला, प्रत्येक वेळीं थोडथोडें याप्रमाणें केलेला. [थोडथोडें.]
Piece-meal *n.* अल्पांश *m*, लव *m.* [By P. अंशत:,
Piecer *n.* (गिरणींतील सुताचे) तुटलेले धागे जोडणारा *m.*
Pier (pēr) [Of doubtful origin.] *n. break-water, mole* धक्का *m.* २ *structure of iron or wood open below running out into sea and used as promenade and landing-stage* (बंदरावरील) पूल *m.* ३ *support of spans of bridge* पुलाच्या कमानीचा पाया *m.* ४ *pillar* खांब *m*, स्तंभ *m.*
Pig *n.* (तांब्याचा) पाट *m.*
Plan *n.* परिलेख.
Planning *n.* मूलरूपलेखन.
Plated ware (लोखंडाचें) मुलामा दिलेलें सामान.
Pledge हडप, गहाण टाकलेली जंगम मिळकत.
Pleuro-pneumonia Contagiosa फ्लूरो. गुरांच्या फुप्फुसाचा अति भयंकर सांसर्गिक रोग *m.* याचीं फेप्सा, फिप्पीं, झालुल, जंब अशीं निरनिराळीं नांवें आहेत.
Prawn *n.* (खाण्याचा) झिंगा नांवाचा मासा *m.*
Presidency bank *n.* इलाख्याची ब्यांक *f.*
Prismatic compass सर्वेअरचें कोन मोजण्याचें यंत्र *n.*
Private defence *n.* स्वत:चा बचाव *m.*
Proof *n.* शाबिती *f.* (Evidence पुरावा).
Pro rata हिश्शेरशीनें.
Prunes *n. pl.* अलुबुखार. [विक्री *f.*
Public auction *n.* कोर्टामार्फत जाहीर रीतीनें झालेली
Public hygiene *n.* सार्वजनिक आरोग्य *n.*
Pulse *n.* कडदण *n.* [Broken P. भरडलेलें कडदण.] —
Rasp (Shoe-maker's) *n.* रांपी *f.*
Raw hides कच्चीं चामडीं.
Raw silk कच्चें रेशीम.
Raw wool कच्ची लोंकर *f.* [अधिकारी *m.*
Recruiting Officer *n.* सैन्यांत नवीन रिक्रूट भरती करणारा
Recruiting speech *n.* रिक्रूट जमविण्याकरितां केलेलें भाषण *n*, सैन्यांत नवीन रिक्रूट भरती करण्याकरितां केलेलें भाषण *n.*

Red pumpkin *n.* भोपळा *m.*
Reductio ad absurdum विपरीतपणा दाखविणें.
Respondent *n.* (law) सामनेवाला *m.*
Retract confession कबुलीजबाब परत घेणें.
Rib *n.* फसळीचें मांस *n*, फसळी, फांसळी *f.*
Rice-bowls स्वयंपाकाचीं भांडीं.
Rivet-driver (Shoe-maker's) *n.* खुलवणी *f.*
Root-cutter *n.* मुळें कापणारें यंत्र *n.*
Roughage *n.* घांस, वैरण ?.
Saddle *n.* मानेजवळचा पुठ्ठा *m.*
Salted hides मीठ लावलेलीं चामडीं.
Sanction *n.* (law) कोर्टाची मंजुरी *f*, रुकार *m.*
Sappan wood and root पतंगाचें लांकूड व मूळ.
Sea-cow teeth दर्यांतील जनावरांचे दांत, मह्रीदंत.
Sea-plane *n.* जलसंचारी विमान *n.*
Secondary evidence *n.* दुय्यम पुरावा *m*, गौण पुरावा *m.*
Section *n.* कलम *n.*
Secured debt *n.* तारणावरील कर्ज *n.*
Self-acquired *a.* स्वसंपादित.
Self-acquisition *n.* स्वसंपादित मिळकत *f.*
Sequestration *n.* एकाच जंगम मिळकतींत निरनिराळे हितसंबंध असणारे इसम जी मिळकत त्रयस्थाकडे ठेवतात ती, निरनिराळ्या वारसदारांनीं त्रयस्थाकडे ठेवलेली मिळकत *f.*
Several liability *n.* (opposed to joint liability) निरनिराळी जबाबदारी *f.*
Shaving beam *n.* ढोराचा कुन्दा *m.*
Shaving knife (tanner's) *n.* पालिससुरी *f*, (ढोराचा) पालिससुरा *m.*
Sirloin *n.* पुठ्ठा *m*, पुठ्ठ्याचें मांस *n.*
Slab *n.* लादी *f.*
Sliding staff *n.* वरखालीं होणारा गज *m.*
Snipe *n.* पाणलावा *m.* याचें मांस खातात.
Soot *n.* मस *f*, मशी *f.*
Special jury *n.* वरिष्ठ दर्जाचे पंच, स्पेशल जुरी.
Specimens illustrative of Natural Science पदार्थ-विज्ञानशास्त्रसंबंधी नमुन्याचे पदार्थ *m. pl.*
Staking machine *n.* ढोराची टिमरी *f.*
State bank *n.* सरकारी पेढी *f.*
Strip *n.* धातूचा पट्टा *m.*
Substituted service *n.* अपरोक्ष बजावणी *f.*
Sulphur flour गंधकाची भुकी *f.*
Sulphur roll कांड्यांचा गंधक *m.*
Sulphur rough कच्चा गंधक.
Sulphuric acid *n.* गंधकाचें तेजाब *n.*
Super-dread-nought *n.* अति बेडर जहाज *n*, मोठें बेडर [जहाज *n.*
Surmaye *n.* खाण्याचा सुरमाई नांवाचा मासा *m.*
Sweet-bread *n.* कपूरिया (Guj.).
Tanning drum *n.* कातडीं भिजत घालण्याची कुंडी *f.* [-दोण *f.*
Tenant on sufferance *n.* मुदतीबाहेरील कूळ *n.*
Territorial waters समुद्रकिनाऱ्यापासून (समुद्रांत) तीन मैलांची हद्द *f.*

Thresher *n.* मळणारें यंत्र *n.*
Torpedo *n.* मत्स्यास्त्र *n.*
Trover *n.* (law) जंगम माल परत कबजांत मिळविणें.
Turkey cock *n.* तुर्की कोंबडा *m.*
Unalienated property *n.* दुसऱ्याला वेचन करून न दिलेली इस्टेट *f.* [बसविलेली, बिनमुठीची.
Unmounted (stick for umbrellas, &c.) मूठ न
Universal donee *n.* सर्व मिळकत ज्याला बक्षीस दिली आहे तो मनुष्य *m.* [जमाव *m.*
Unlawful assembly *n.* बेकायदा मंडळी *f.* गैरकायदा
Unsecured debt विनतारणाचें कर्ज *n*, हातावरील कर्ज.
Unset कोंदणांत न बसविलेला.
Up-to-date *a.* चालू रीतीरिवाजाचा. २ चालूमितीपर्यंतचा.
Vindictive *a.* (law) दुसऱ्यास जरब किंवा धाक बसेल असा.
Void money order *n.* (पाठविणारा व घेणारा या दोहोंचाहि पत्ता न लागल्यामुळें) शिल्लक राहिलेली मनीआर्डर *f.*
Wagtee *n.* (खाण्याची) वागटी नांवाची सुकी मासळी *f.*
Wall-painting भिंत रंगविण्याचें काम.
Wall-plates भिंतीवर बसविण्याचे लांकडाचे तुकडे.
Warp *v. t.* (*agricult.*) (गढूळ पाणी शेतांत सोडून त्यांतील गाळ जमून बसल्यावर) पाणी बाहेर काढून टाकणें.
Water-carriage system, Flush system मैला पाण्यानें धुवून काढण्याची पद्धति.
Water-lift *n.* पाणी काढण्याचें यंत्र *n.*
Water-proof earth तोयजिन्मृत्तिका, पाणी आंत न जाऊं देणारी माती *f.* [बंद करणें.
Water-seal (वायू बाहेर जाऊं नये म्हणून) पाण्यानें
Water tank *n.* पाण्याची टांकी *f.*
Whip *n.* चाबूक *m.* [Driving W. गाड्यांचा चाबुक. Riding W. घोड्यांचा चाबुक *m.*]
White pumpkin *n.* कोहळा *m.*
Winnower *n.* पाखडणारें यंत्र *n.*
Wire-netting तारांची जाळी *f.*
Wooden last (Shoe-maker's) लांकडी कालबोथ.
Written statement *n.* (law) लेखी विधान *n.*

GARDENER'S REQUISITES.

Aphis brush झाडांवरील कीड काढण्याचा ब्रश *m.*
Bill-hook (झाडें तोडण्याचा) कोयता *m.*
Branch shears (झाडांच्या) फांद्या कापण्याची कातरी *f.*
Budding knife झाडांचा (गुलाबाचा) डोळा भरण्याचा चाकू *m.*
Digging fork जमीन खोदण्याचा कांटा *m.*
Draw-hoe (माती ओढण्याकरितां किंवा झाडांच्या मुळाशीं माती घालण्याकरितां) पावडें *n.*
Dutch hoe (for loosening weeds) खुरपें *n.*
Edging shears मैदानाच्या कडेचें गवत कापण्याची कातरी *f.*

Flower gatherer फुलें काढण्याची कातरी *f.*

Fruit picker फळें काढण्याची कातरी *f.*

Garden labels झाडांचीं नांवें लिहिण्याकरितां निरनिराळ्या आकाराचे पत्रे *m. pl.*, झाडांच्या नांवांचे पत्रे *m. pl.*

Garden pump बागेंतील झाडांवर पाणी उडविण्याचा पंप *m*, माळ्याचा पंप *m.*

Garden reel and pin बागेंत चौकोनी, अष्टकोनी, वाटोळे तुकडे (beds) आंखण्याचीं यंत्रें *n. pl.*, माळ्याची रीळ व पिना.

Garden shears गवत किंवा कुंपण कापण्याची मोठी कातरी *f*, माळ्याची कातरी *f.*

Garden sieve माती किंवा खत चाळण्याची चाळणी *f.*

Grafting knife कलम करण्याचा चाकू *m.*

Lawn mower बागेंतलें गवत किंवा हरळी कापण्याचें यंत्र *n.*

Lawn sprinkler गवतावर कारंजासारखें पाणी शिंपडणारें [यंत्र *n.*

Pruning knife झाडांच्या फांद्या छाटण्याचा चाकू *m.*
Pruning saw झाडें कापण्याची करवत *f.*
Pruning scissors झाडें छाटण्याची लहान कातरी *f.*
Rake दांतरडें *n.* याचा उपयोग बियांवर माती घालण्याकरितां, निरुपयोगी गवत काढून टाकण्याकरितां किंवा जमीन साफ करण्याकरितां करतात.
Scythe गवत कापण्याचा मोठा सरळ विळा *m.*
Secateur, Same as Pruning scissors.
Sickle गवत कापण्याचा लहान वांकडा विळा *m*, माळ्याची कोयती *f.*
Syringe माळ्याची पिचकारी *f.*
Trowel लहान रोपें काढून दुसरीकडे लावण्याकरितां उपयोगांत आणावयाचें पावडें *n.*
Watering can or pot झारी *f*, हजारा *m.*
Weed-fork कुंड्यांतील माती सैल करण्याचें खुरपें *n.* (याला तीन किंवा चार दांत असतात.)

a. or ans. Answer.
A. B., *Artium Baccalaureus* = Bachelor of Arts.
abbr. or abbrev. Abbreviated, or Abbreviation.
abl. Ablative.
A. C., *ante Christum* = Before Christ.
acc. Accusative.
Acc., Acct. Account (also a/c); Accountant.
A. D., *anno Domini* = In the year of our Lord.
A. D. C. Aide-de-camp.
adj. Adjective.
adv. Adverb.
A. F. A. Associate of the Faculty of Actuaries.
A. G. Adjutant-general.
A. G. G. Agent to the Governor-General.
agr., agric. Agriculture.
A. I. A. Associate of the Institute of Actuaries.
A. I. C. E. Associate of the Institute of Civil Engineers.
alg. Algebra.
A. M., *Artium Magister* = Master of Arts; *Ante meridiem* = Before noon.
anat. Anatomy, or Anatomical.
Ap., Apl., Apr. April.
Ar., Arab. Arabic.
A. R. A. Associate of the Royal Academy.
arch. Archaic.
archæol. Archæology.
arith. Arithmetic, or Arithmetical.
A. R. S. L. Associate of the Royal Society of Literature.

A. S. Anglo-Saxon; Assistant Secretary.
Asst. Assistant.
astr., astron. Astronomer; Astronomy.
astrol. Astrology.
Aug. August.
aug. Augmentative.
Auth. Ver., A. V. Authorised Version.
Avoir., Avdp. Avoirdupois.
Ax. Axiom.
b. born.
b., bk. Book.
B., Brit. British.
B. A., *Baccalaureus Artium*=Bachelor of Arts.
B. Ag. Bachelor of Agriculture.
bal. Balance.
Bart., Bt. Baronet.
B. C. Before Christ; Board of Control.
B. C. L. Bachelor of Civil Law.
B. Com. Bachelor of Commerce.
B. D. Bachelor of Divinity.
B. E. Bachelor of Engineering.
b. e. Bill of exchange.
B. Hy. Bachelor of Hygiene.
Bib. Bible.
biol. Biology, Biological.
B. L. Bachelor of Laws.
B. M. Bachelor of Medicine; British Museum.
B. Mus. Bachelor of Music.
Bn. Baron.
b. o. Branch Office; Buyer's Option.

Bomb. C. S. Bombay Civil Service.
bot. Botany; Botanical.
B. P. British Pharmacopœa.
Br. or Bro. Brother;—Bros., Brothers.
Brig. Brigade, Brigadier;—Brig.—gen., Brigadier-general.
Brit. Britain; Britannia; British; Briton.
b. s. Bill of sale.
B. S. Bachelor of Surgery.
B. Sc. Bachelor of Science.
C. Centigrade; Catholic; Consul; Court; Congress; Church; Chancellor; Conservative.
c., cap., *caput* = Chapter.
c. Centime.
c., ct., cent., *centum* = A hundred.
C. A. Chartered Accountant; Chief Accountant.
Ca. Calcium.
Cam., Camb. Cambridge.
Can. Canon; Canto.
Cant. Canterbury; Canticles.
Cantab., *Cantabrigiensis* = Of Cambridge.
Cap., Capt. Captain.
caps. Capitals.
car. Carat.
carp. Carpentry.
cat. Catechism; Catalogue.
Cath. Catherine; Catholic.
C. B. Companion of the [Most Honourable Order of the] Bath.
cc. Chapters.
C. C. C. Corpus Christi College; Christ's College, Cambridge.
C. D. S. O. Companion of the Distinguished Service Order.
C. E. Civil Engineer; Canada East.
Celt. Celtic.
cent., *centum* = A hundred.
Centig. Centigrade.
cf., *confer* = Compare; Calf.
cg. Centigram.
C. H. Custom-house; Court-house.
Ch. C., Ch. Ch. Christ Church.
Ch. Clk. Chief Clerk.
Chem. Chemistry; Chemical.
Ch. Hist. Church History.
Ch. J., C. J. Chief-justice.
Chr. Christ; Christian; Christopher.
C. I. [Imperial Order of the] Crown of India (for ladies).
C. I. E. Companion of the [Most Eminent Order of the] Indian Empire.
class. Classical; Classification.

cm. Centimetres.
C. M. G. Companion of the [Most Distinguished] Order of St Michael and St George.
C. M. S. Church Missionary Society.
Co. Cobalt; Company; County.
C/o. Care of.
Col. Colonel; Column; Colossians.
Coll. College; Colleague; Collector; Colloquial.
collect. Collective.
colloq. Colloquially.
Com. Commander; Commodore; Committee; Commissioner; Commonwealth.
comp. Comparative; Compositor; Compare; Compound, or Compounded.
compar. Comparative; Comparison.
Com. Ver., C. V. Common Version.
Con. Consul.
conj. Conjunction.
cons. Consonant.
con. sec. Conic Sections.
Consols. Consolidated Funds.
C. P. Central Provinces.
Cr. Credit; Creditor; Crown.
crim. con. Criminal Conversation, or adultery.
C. S. Court of Session; Civil Service; Chemical Society.
C. S. I. Companion of the [Most Exalted Order of the] Star of India.
C. T. Certificated Teacher; Commercial Traveller.
ct. Cent.
Cu., *cuprum* = Copper.
cu., cub. Cubic.
C. V. O. Commander of the Royal Victorian Order.
cwt. A hundredweight—*c* for *centum*, a hundred, and *wt* for weight.
Cyc., Cyclo. Cyclopædia.
d., *Denarius* or *denarii* = A penny or pence; Duke.
Dan. Daniel; Danish.
dat. Dative.
D. C. L. Doctor of Civil Law.
D. D., *Divinitatis Doctor* = Doctor of Divinity.
Dea. Deacon.
Dec. December.
def., deft. Defendant.
deg. Degree; Degrees.
demon. Demonstrative.
Dent. Dental; Dentist; Dentistry.
Deut. Deuteronomy.
D. F. Defender of the Faith; Dean of the Faculty.
D. Hy. Doctor of Hygiene.
Dict. Dictator; Dictionary.

D. L. Doctor of Laws.
D. Lit. or Litt. Doctor of Literature.
D. L. O. Dead-letter Office.
do., *ditto* = The same.
dols. Dollars.
doz. Dozen.
D. P. H. Department of Public Health.
D. P. I. Director of Public Instruction.
Dpt. Department.
Dr. Debtor; Doctor.
dr. Dram; Drawer.
D. Sc. Doctor of Science.
D. S. O. Distinguished Service Order.
E. East; English.
Ed. Editor.
ed., edit. Edited; Edition.
Ed., Edin. Edinburgh.
E. E. Errors excepted.
e. g., ex. gr. *exempli gratiâ* = For example.
Ency., Encyc. Encyclopædia.
E. N. E. East-north-east.
E. S. E. East-south-east.
esp., espec. Especially.
Esq., Esqr. Esquire.
etc., &c., *et ceteri* or *cetera* = And others, and so forth.
ety., etym. Etymology.
ex. Example; Exception.
Ex., Exod. Exodus.
Ezek. Ezekiel.
E. & O. E. Errors and Omissions Excepted.
F., Fahr. Fahrenheit.
F. A. S. Fellow of the Society of Arts; Fellow of the Antiquarian Society.
F. B. S. Fellow of the Botanical Society.
fcp., fcap. Foolscap.
F. C. S. Fellow of the Chemical Society.
Feb. February.
fem. Feminine.
F. F. A. Fellow of the Faculty of Actuaries.
F. F. P. S. Fellow of the Faculty of Physicians and Surgeons (Glasgow).
F. G. S. Fellow of the Geological Society.
F. I. A. Fellow of the Institute of Actuaries.
fig. Figure; Figuratively.
F. L. S. Fellow of the Linnæan Society.
F. M. Field-marshal.
F. P. Fire-plug.
F. P. S. Fellow of the Philological Society.
Fr. France; French; Friar; Friday.
F. R. A. S. Fellow of the Royal Astronomical Society; Fellow of the Royal Asiatic Society.

F. R. C. P. Fellow of the Royal College of Physicians.

F. R. C. S. Fellow of the Royal College of Surgeons.

F. R. G. S. Fellow of the Royal Geographical Society.

F. R. H. S. Fellow of the Royal Horticultural Society.

F. R. I. B. A. Fellow of the Royal Institute of British Architects.

F. R. S. Fellow of the Royal Society.

F. R. S. L. Fellow of the Royal Society of Literature.

F. S. A. Fellow of the Society of Arts; Fellow of the Society of Antiquaries.

F. S. S. Fellow of the Statistical Society.

ft. Foot; Feet; Fort.

F. Z. S. Fellow of the Zoological Society.

gaz. Gazette.

G. B. V. C. Graduate of the Bombay Veterinary College.

G. C. B. [Knight] Grand Cross of the [Most Honourable Order of the] Bath.

G. C. I. E. [Knight] Grand Commander [of the Most Eminent Order] of the Indian Empire.

g. c. m. Greatest Common Measure.

G. C. M. G. [Knight] Grand Cross of [the Most Distinguished Order of] St Michael and St George.

G. C. S. I. [Knight] Grand Commander of the [Most Exalted Order of the] Star of India.

G. C. V. O. [Knight] Grand Cross of the [Royal] Victorian Order.

Gen. General; Genesis.

Gen., Genl. General.

gen. Gender; Genitive; Genus.

gent. Gentleman, Gentlemen.

geog. Geography.

geol. Geology.

geom. Geometry.

ger. Gerund.

Gk. or Gr. Greek.

G. O. M. Grand Old Man.

Gov. Government, Governor.

G. P. O. General Post-office.

G. R. Government Resolution.

gr. Grain; Grammar; Gross.

h., hr. Hour.

H. B. M. His (or Her) Britannic Majesty.

H. E. His Excellency.

Heb. Hebrews.

her. Heraldry; *Heres*=Heir.

H. H. His (or Her) Highness; His Honour.
hhd. Hogshead.
H. I. H. His (or Her) Imperial Highness.
hist. Historian, History.
H. M. His (or Her) Majesty.
H. M. S. His (or Her) Majesty's Ship or Service.
Hon. Honourable, Honorary.
hort., hortic. Horticulture, Horticultural.
h. p. Horse-power.
H. R. H. His (or Her) Royal Highness.
ib., ibid. *ibidem*=In the same place.
I. C. S. Indian Civil Service.
id., *idem*=The same.
i. e., *id est* = That is.
I. M. S. Indian Medical Service.
in. Inch, Inches.
indecl. Indeclinable.
indef. Indefinite.
inst. Instant—the present month; Institute.
Inst. C. E. Institute of Civil Engineers.
interrog. Interrogation, Interrogatively.
I. O. U. I owe you.
It. Italian.
Jan. January.
Jer. Jeremiah.
Jos. Josiah; Joseph.
Josh. Joshua.
jour. journal.
J. P. Justice of the Peace.
Jr., Jun., Junr. Junior.
Jud., Judg. Judges.
Jul. July.
Junc. Junction.
K. B. Knight of the Bath; King's Bench.
K. C. King's Counsel; King's College.
K. C. B. Knight Commander of the [Most Honourable Order of the] Bath.
K. C. I. E. Knight Commander of the [Most Eminent Order of the] Indian Empire.
K. C. M. G. Knight Commander of the [Most Distinguished Order of] St Michæl and St George.
K. C. S. I. Knight Commander of the [Most Exalted Order of the] Star of India.
K. C. V. O. Knight Commander of the [Royal] Victorian Order.
K. G. Knight of the [Most Noble Order of the] Garter.
K. G. C. Knight of the Grand Cross.
K. G. C. B. Knight of the Grand Cross of the Bath.

K. S. I. Knight of the Star of India.
Kt. Knight.
Kt. Bach. Knight Bachelor.
L. Lake; Latin; Liberal; Libra (pound).
l. Latitude; League; Long.
L. A. C. Licentiate of the Apothecaries' Company.
Lb., *libra*=A pound.
l. c. Lower-case (in printing); Letter of credit.
L. D. S. Licentiate in Dental Surgery.
Lev., Levit. Leviticus.
Lieut., Lt. Lieutenant.
LL. B., *Legum Baccalaureus*=Bachelor of Laws.
LL. D., *Legum Doctor* = Doctor of Laws.
LL. M. Master of Laws.
L. M. E. Licentiate of Mechanical Engineering.
L. M. & S. Licentiate of Medicine and Surgery.
log. Logarithm.
lon., long. Longitude.
Lond. London.
L. R. C. P. Licentiate of the Royal College of Physicians.
L. R. C. S. Licentiate of the Royal College of Surgeons.
M., *mille*=A thousand.
M., Mons., *Monsieur* (Fr.). Mr or Sir;—MM., *Messieurs*, Gentlemen or Sirs.
M. A. Master of Arts.
Mag. Magazine.
Maj. Major.
Mar. March.
mas., masc. Masculine.
Math. Mathematics.
Matt. Matthew.
M. B., *Medicinæ Baccalaureus*=Bachelor of Medicine.
M. B., *Musicæ Baccalaureus*=Bachelor of Music.
M. C. E. Master of Civil Engineering.
M. C. S. Madras Civil Service.
M. D., *Medicinæ Doctor* =Doctor of Medicine.
Mdm. Madam.
med. Medical, Medicine; Mediæval.
Messrs., *Messieurs* (Fr.). Sirs, Gentlemen.
met., metaph. Metaphysics.
meteor. Meteorology.
mfd. Manufactured ;—mfrs., Manufacturers.
M. I. C. E. or M. Inst. C. E. Member of the Institute of Civil Engineers.
mil., milit. Military.
Mlle. Mademoiselle.
Mme., *Madame* (Fr.). Madam :—*pl.* Mmes.
M. P. Member of Parliament.

M. P. S. Member of the Philological Society.
M. P. S. Member of the Pharmaceutical Society.
Mr. Master or Mister.
M. R. A. S. Member of the Royal Asiatic Society.
M. R. C. S. Member of the Royal College of Surgeons.
M. R. C. V. S. Member of the Royal College of Veterinary Surgeons.
M. R. G. S. Member of the Royal Geographical Society.
Mrs. Mistress.
MS. Manuscript ;—MSS., Manuscripts.
M. S. Master in Surgery.
Mus. Music; Museum.
Mus. B. Bachelor of Music.
Mus. D., Doc., Doct. Doctor of Music.
M. V. O. Member of the Royal Victorian Order.
myth. Mythology.
N. North, Northern; Nitrogen.
n. Name; *Natus* = Born; Neuter; Noon.
Nat. hist. Natural History.
naut. Nautical.
N. B., *nota bene* = Note well, or take notice.
N. E. North-east; New England.
Neut. Neuter.
N. N. E. North-north-east.
N. N. W. North-north-west.
No., *numero* = Number ;—Nos., Numbers.
Nov. November.
N. T. New Testament.
Num., Numb. Numbers.
N. W. North-west.
N. W. P. North-west Provinces (India).
o/a. On account of.
obdt. Obedient.
obj. Object, Objective.
Oct. October.
O. E. Old English.
O. H. G. Old High German.
O. H. M. S. On His (or Her) Majesty's Service.
Old Test. Old Testament.
Oxon., *Oxonia* = Oxford;-*Oxoniensis* = Of Oxford.
oz. Ounce.
p. c. Postal-card.
per cent., per ct., *per centum*—By the hundred.
Phar., Pharm. Pharmaceutical; Pharmacopœia; Pharmacy.
Ph. B. Bachelor of Philosophy.
Ph. D., *Philosophiæ Doctor*=Doctor of Philosophy.
phys. Physiology; Physics; Physician.
P. M. Past Master; *Post meridiem* = Afternoon; Post-master; *Post mortem*.

P. M. G. Postmaster- general.
p. n. Promissory note.
P. O. Post-office; Postal Order.
P. O. O. Post-office Order.
pp. Pages.
Prof. Professor.
pro tem., *pro tempore* = For the time being.
Prov. Proverbs.
prox., *proximo* = Next.
P. S. *post scriptum* = Postscript, written after.
Ps., Psa. Psalms.
pseud. Pseudonym.
P. T. O. Please turn over.
P. W. D. Public Works Department.
P. & O. Peninsular and Oriental Company.
Q., Qu. Query; Question.
Q. C. Queen's Counsel; Queen's College.
q. e. d., *quod erat demonstrandum* = Which was to be demonstrated.
q. e. f., *quod erat faciendum* = Which was to be done.
qr. Quarter.
q. v., *quod vide* = Which see.
R., *rex, regina* = King, Queen.
R., *recipe* = Take.
R. A. Royal Academy or Academician.
R. A. S. Royal Asiatic Society.
R. C. Roman Catholic; Red Cross.
R. C. S. Royal College of Surgeons.
R. E. Royal Engineers.
recd. Received.
recpt. Receipt.
Rev., Revd. Reverend;—Revs., Reverends.
Rev. Ver. Revised Version.
R. G. S. Royal Geographical Society.
R. H. Royal Highness; Royal Highlanders.
R. N. Royal Navy.
Rom. Cath. Roman Catholic.
R. R. Right Reverend.
R. S. Royal Society.
R. S. V. P. *Rêpondez, s'il vous plait* (Fr.) = Reply, if you please.
Rt. Hon. Right Honourable.
Rt. Rev. Right Reverend.
R. T. S. Religious Tract Society.
Rx. Tens of rupees.
Ry. Railway.
S. South; Sabbath; Saint; Seconds; Society; Sun.
Sam. Samuel.
Sat. Saturday.
s. c., s. caps., sm. caps. Small capitals.
Sc. B., *Scientiœ Baccalaureus* = Bachelor of Science.

Sc. D., *Scientiæ Doctor* = Doctor of Science.

Scot. Scotland, Scotch.

Script. Scripture.

S. E. South-east.

Sec., Secy. Secretary.

Sep., Sept. September; Septuagint.

Serg., Sergt. Sergeant;—Serj., Serjt., Serjeant.

S. J. Society of Jesus.

S. O. Sub-office.

S. P. C. A. Society for the Prevention of Cruelty to Animals.

S. P. C. C. Society for the Prevention of Cruelty to Children.

S. P. C. K. Society for Promoting Christian Knowledge.

S. P. G. Society for the Propagation of the Gospel.

sq. Square.

s. s. Steamship; Screw-steamer.

S. S. E. South-south-east.

S. S. W. South-south-west.

St. Saint; Strait; Street.

suf., suff. Suffix.

Supt. Superintendent.

Surg. Surgeon, Surgery.

S. W. South-west; Senior Warden.

Tam. Tamil.

theol. Theology, theologian.

Tim. Timothy.

Tit. Titus.

T. O. Turn Over; Telegraph-office.

trans. Transitive.

T. R. H. Their Royal Highnesses.

trig. Trigonometry.

T. S. O. Town Sub-office.

Tu., Tues. Tuesday.

U. K. United Kingdom.

ult., *ultimo* = Last.

Univ. University; Universalist.

U. P. United Provinces.

U. S. United States; United Service.

U. S. A. United States of America.

v., *versus* = Against; *vide* = See; Verb; Verse.

vb. Verb.

V. C. Vice-chancellor; Vice-consul; Victoria Cross.

V. D. Volunteer [Officers'] Decoration.

Ven. Venerable.

Vet., Veter. Veterinary;—Vet. Surg., Veterinary Surgeon.

v. i. Verb intransitive.

viz., *videlicet* = Namely.

v. n. Verb neuter.

voc. Vocative.

vol. Volume;—vols., volumes.

V. P. Vice-president; Value Payable.

V. R., *Victoria Regina.* = Queen Victoria.

v. t. verb transitive.

W. West; Warden; Week; Welsh.

W. C. Water-closet; Western Central.

w. f. Wrong fount.

W. I. West Indies.

Wm. William.

W. N. W. West-north-west.

Wp., Wpfl. Worshipful.

W. S. W. West-south-west.

wt. Weight.

X. or Xt. Christ. (*X.* = Gr. *Ch.*)

Xm., Xmas. Christmas.

Xn., Xtian. Christian.

y., yr. Year.

y., yd. Yard.

Y. M. C. A. Young Men's Christian Association.

Y. W. C. A. Young Women's Christian Association.

Zn. Zinc.

Zech. Zechariah.

Zr. Zirconium.

&, *et* = And.

&c., *et cetera* = And so forth.

THE METRIC OR FRENCH SYSTEM.

MEASURES OF LENGTH.

The METRE, the unit of length, is the ten-millionth part of a line drawn from the Pole to the Equator.

1 Mètre	=	as above.
1 Décamètre	=	10 mētres.
1 Hectomètre	=	100 ,,
1 Kilomètre	=	1000 ,,
1 Myriamètre	=	10,000 ,,

1 Decimètre	=	$\frac{1}{10}$th of a mètre.
1 Centimètre	=	$\frac{1}{100}$th ,,
1 Millimètre	=	$\frac{1}{1000}$th ,,

The Greek prefixes (*deca, hecto, kilo, myria*) denote multiplication.
The Latin prefixes (*deci, centi, milli*) denote division.

SQUARE MEASURE.

The ARE, the unit of surface measure, is a square the side of which is ten mètres long.

1 Are	=	100 Square mètres.
1 Decare	=	10 ares.
1 Hectare	=	100 ,,

1 Déciare = $\frac{1}{10}$th of an are.
1 Centiare = $\frac{1}{100}$th of an are, or, mètre carré (square mètre).

MEASURES OF WEIGHT.

The GRAMME, the unit of weight, is the *weight* of a cubic centimētre of distilled water at 4° Centigrade.

1 Gramme	=	as above.
1 Décagramme	=	10 gram.
1 Hectogramme	=	100 ,,
1 Kilogramme, or kilo	=	1000 ,,
1 Myriagramme	=	10,000 ,,

1 Décigramme	=	$\frac{1}{10}$th of a gram.
1 Centigramme	=	$\frac{1}{100}$th ,,
1 Milligramme	=	$\frac{1}{1000}$th ,,

$\frac{1}{2}$ kilogramme is called a livre.

MEASURES OF CAPACITY, DRY AND LIQUID.

The LITRE, the unit of the measures of capacity, dry and liquid, is the *volume* of a cubic decimètre.

1 Litre	=	as above.
1 Décalitre	=	10 litres.
1 Hectolitre	=	100 ,,

1 Décilitre	=	$\frac{1}{10}$th of a litre.
1 Centilitre	=	$\frac{1}{100}$th ,,
1 Millilitre	=	$\frac{1}{1000}$th ,,

MONEY.

1 Franc = 100 centimes.
A franc = 5 grammes (4.5 silver, and . 5 alloy).

1 Décime = 10 centimes.
1 Sou = 5 ,,

FRENCH LINEAL MEASURES, &c. = BRITISH.

French.	*British.*	
LINEAL.		
Millimètre	0·0394 inch.	
Centimètre	0·3937 ,, ...	...or less than half an inch.
Décimètre	3·937 inches... ...	... nearly 4 inches.
Mètre	39·3708 ,, ...	... about 3 feet 3 inches.
Hectomètre	0·0621 mile	,, $\frac{1}{16}$th of a mile.
Kilomètre	0·6214 ,, ...	... 8 kilomētres = 5 miles.
SQUARE.		
Centiare...	1·196 square yard...	or $1\frac{1}{5}$th square yard.
Are	3·954 poles	... $40\frac{1}{2}$ ares = 1 acre.
Hectare	2·471 acres	... nearly $2\frac{1}{2}$ acres.

BRITISH LINEAL MEASURES, &c. = FRENCH.

British.	*French.*
LINEAL.	
Inch.	25·399 millimetrès.
Foot.	30·479 centimètres.
Yard.	0·914 mètre.
Chain. [22 yards]	20·116 mètres.
Furlong. [10 chains]	201·164 „
Mile.	1·609 kilomètre... ... ...5 miles= 8 kilomètres, nearly.
SQUARE.	
Square Foot	9·29 square décimètres.
Acre	0.405 hectare... ... ...or about 40 ares.
Square mile	2·599 square kilomètres... ...100 square miles =260 sq. kilomètres.

FRENCH WEIGHTS = BRITISH.

French.	*British.*	
Décigramme	1·543 grain...	or about $1\frac{1}{2}$ grains.
Gramme...	15·432 grains	$28\frac{1}{3}$ grammes = 1 ounce avoirdupois.
Décagramme	0·353 ounce avoirdupois ...	about $\frac{1}{3}$ of an ounce avoirdupois.
Hectogramme	3·527 ounces	nearly $\frac{1}{4}$ pound.
Kilogramme or kilo	2·2046 pounds	In trade, a kilo is reckoned at 10 per cent more than 2 pounds.

BRITISH WEIGHTS = FRENCH.

British.	*French.*	*British.*	*French.*
Grain	·0064 gramme.	Pound (troy)	373 grammes.
Ounce (avoirdupois)	$28\frac{1}{3}$ grammes.	Cwt (avoirduuois).	50·8 kilos.
Pound „	454 „	Ton.	1015 „

FRENCH LIQUID AND CORN MEASURES = BRITISH.

French.	*British.*
Litre	1.76 pint (imperial) ... ...or about $1\frac{3}{4}$ pints.
Hectolitre	22·01 gallons... ... ... „ 22 gallons.

BRITISH LIQUID AND CORN MEASURES = FRENCH.

British.	*French.*		
Pint	0·568 litre	...or more than $\frac{1}{2}$ a litre.	
Quart	1·136 „	...about $1\frac{1}{8}$ litres.	
Gallon	4·543 litres...	„ $4\frac{1}{2}$ litres... ...	...11 gallons.
Peck	9·087 „	„ 9 litres.	=50 litres.
Bushel [8 gallons]	36·348 „	„ $36\frac{1}{3}$ litres.	
Quarter [8 bushels]	2·908 hectolitres ...	„ 3 hectolitres.	

MONEY.

English.	*French.*	
1 £	25 francs 22 centimes,	or about 25 francs.
1 *s*	1 franc 26 centimes,	„ $1\frac{1}{4}$ franc.
1 *d*	10 centimes.	
$\frac{1}{2}$ *d*	5 centimes, or a 'sou.'	

PRAGATI'S MOST USEFUL DICTIONARIES

- Little Dictionary - Eng. - Eng. - Marathi
- Little Dictionary - Eng. - Eng. - Hindi
- Little Dictionary - Eng. - Eng. - Gujarati
- Little Dictionary - Marathi - Eng.
- Modern Dictionary - Eng. - Eng. - Marathi
- Advanced Dictionary - Eng. - Eng. Marathi
- Commerce Dictionary - Eng. - Eng. - Marathi
- Commerce Dictionary - Eng. - Eng. - Hindi
- Computer Dictionary - Eng. - Eng. - Marathi
- Science Dictionary - Eng. - Eng. - Marathi
- Science Dictionary - Eng. - Eng. - Hindi
- Electronics Dictionary - Eng. - Eng. - Hindi
- Medical Dictionary - Eng. - Eng. - Marathi
- Law Dictionary - Eng. - Eng. - Marathi
- Law Dictionary - Marathi - Eng. - Eng.
- Pharmacy Dictionary - Eng. - Eng.
- Pharmacy Dictionary - Eng. - Eng. - Marathi
- Mathematics Dictionary - Eng. - Eng. - Marathi
- Chemistry Dictionary - Eng. - Eng. - Marathi
- Physics Dictionary - Eng. - Eng. - Marathi
- Biology Dictionary - Eng. - Eng. - Marathi
- Economics Dictionary - Eng. - Eng. - Marathi
- French Dictionary - French - Eng. - Marathi
- German Dictionary - German - Eng. - Marathi
- Comprehensive Science Dictionary-Part I Eng. - Marathi (Std. V, VI, VII)
- Comprehensive Science Dictionary-Part II Eng. - Marathi (Std. VIII, IX, X)
- शालेय मराठी शब्दकोश
- संस्कृत - मराठी सुभाषित कोश
- विद्यार्थी हिंदी - मराठी कोश
- हिंदी - मराठी - हिंदी अभिनव शब्दकोश

ISBN 818641118-6
9788186411186